IUL. 2005

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate ţările, uniţi-vă!

orizont 1

SĂPTĂMÎNAL POLITIC-SOCIAL ŞI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ŞI COMITETUL JUDEŢEAN DE CULTURĂ ŞI EDUCAŢIE SOCIALISTĂ TIMIŞ

NR. 1 (985) ● 5 IANUARIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

UN VAST ŞI CUTEZĂTOR PROGRAM PENTRU INTRAREA ROMÂNIEI ÎNTR-O NOUĂ ETAPĂ DE DEZVOLTARE

> **„Fie ca 1986 — primul an al noului cincinal — să deschidă calea unor noi şi tot mai mari realizări în toate domeniile de activitate, în munca şi lupta harnicului nostru popor pentru înfăptuirea hotărîrilor istorice ale Congresului al XIII-lea, a Programului partidului, să asigure înaintarea neabătută a patriei pe calea făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate, ridicarea gradului de civilizaţie şi bunăstare a întregii naţiuni, întărirea continuă a independenţei şi suveranităţii României !"**
>
> **NICOLAE CEAUŞESCU**

MESAJUL tovarăşului Nicolae Ceauşescu rostit în noaptea Anului Nou s-a constituit într-o sinteză a realizărilor unei naţiuni în anul care a trecut şi o privire de perspectivă asupra anului care vine, asupra viitorului însuşi. Pentru noi toţi MESAJUL a însemnat un prilej de însufleţitor bilanţ, o privire asupra înfăptuirilor dintr-un an al încheierii unui cincinal în care ţara noastră şi-a afirmat forţa creatoare în toate domeniile ridicîndu-se pe o nouă treaptă a concretizării dezideratelor noastre.

Privim cu încredere viitorul în care spiritualitatea se va afirma în planul unei activităţi intensive, în care forţa de muncă va acţiona pentru dobîndirea unei noi calităţi, în care viaţa însăşi va străluci pe coordonatele împlinirii. Ne deschidem sufletul şi braţele către vremea care vine cu conştiinţa propriei valori şi acordîndu-ne pulsul la dimensiunile universale, la ceea ce are omenirea mai bun, mai revoluţionar. Ne dedicăm cu totul acestei epoci de unică emulaţie colectivă şi perfecţionare individuală care este EPOCA NICOLAE CEAUŞESCU angajîndu-ne să facem totul pentru ca pacea să domnească pe pămînt.

Ca oameni ai scrisului, sporitul nostru spirit de răspundere ne spune că într-o epocă în care cuvîntul a dobîndit greutate şi are importanţa pe care o merită, lucrările noastre trebuie să găsească drumuri eficiente către oameni, trebuie să se înscrie pe aceleaşi orbite ale frumuseţii morale a unui popor al cărui cuvînt este ascultat şi stimat în lume.

Viitorul se numeşte încredere şi patos al devenirii, speranţă şi certitudine, un întreg univers care ne aşteaptă, fecund şi întregindu-ne fiinţa cu împliniri pe măsura acestei epoci.

ORIZONT

EMINENTĂ PERSONALITATE

Este greu să alegi cele mai cuprinzătoare cuvinte prin care să poţi da glas sentimentelor şi gîndurilor privind personalitatea fără egal a primei femei a ţării, tovarăşa academician doctor inginer Elena Ceauşescu, a femeii între marile personalităţi feminine ale lumii care şi-a dedicat cu înaltă generozitate întreaga viaţă progresului ştiinţei, culturii, învăţămîntului, activităţii economice şi social-politice, promovării celor mai înalte idealuri de dreptate, egalitate şi libertate, de îmbunătăţire continuă a condiţiilor de viaţă şi muncă a tuturor oamenilor muncii, a femeilor şi copiilor, în special, luptînd permanent pentru asigurarea păcii între popoarele lumii.

Încă din fragedă tinereţe, ca membră a Organizaţiei U.T.C. şi a P.C.R. din ilegalitate, a luptat cu dîrzenie în spiritul nobil al dreptăţii, împotriva exploatării omului, pentru apărarea drepturilor democratice, împotriva dictaturii militaro-fasciste şi a războiului hitlerist, pentru independenţa şi integritatea naţională a patriei noastre. După victoria revoluţiei de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă, participînd activ la opera întregului popor, de transpunere în viaţă a politicii P.C.R. pentru făurirea societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism, a fost aleasă în cele mai înalte foruri de conducere ca : membru al C.C. al P.C.R. din anul 1972 ; membru al Comitetului Politic Executiv şi membru al Biroului permanent al Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. din anul 1973 ; prim viceprim-ministru al guvernului Republicii Socialiste România, din anul 1980 ; preşedinte al Comitetului şi Biroului Executiv al Comitetului Naţional Român „Oamenii de Ştiinţă şi Pacea".

Cunoscută şi recunoscută la nivel naţional şi internaţional prin activitatea desfăşurată şi prin prezenţa nemijlocită alături de tovarăşul **Nicolae Ceauşescu,** secretarul general al partidului, preşedintele republicii, neobosit deschizător de drumuri, făuritor de înalte idealuri umaniste, tovarăşei Elena Ceauşescu i s-au conferit nenumărate titluri de onoare, ordine şi medalii.

Ca om de ştiinţă a desfăşurat şi desfăşoară o intensă activitate, în domenii fundamentale, cu contribuţii de excepţională importanţă privind sinteza compuşilor macromoleculari. Sub conducerea domniei sale, cercetarea românească din cadrul Institutului Central de Chimie a obţinut cele mai remarcabile succese în domeniul elaborării de tehnologii originale, brevetate în ţară şi străinătate, precum : procedeu de hidratare a uleiurilor pentru obţinerea de uleiuri de motoare cu caracteristici superioare ; sinteze de monomeri intermediari şi auxiliari pentru industria materialelor plastice şi a cauciucului ; tehnologii de obţinerea unor polimeri cu proprietăţi

Prof. dr. ing. Georgeta NICHITA
Prorectorul Institutului agronomic Timişoara

(Continuare în pag. 2)

TREPTE SPRE COMUNISM

Noul An, cel dintîi al cincinalului al XIII-lea din istoria României socialiste, şi-a deschis porţile sub semnul de bun augur al importantelor realizări obţinute pînă acum în toate domeniile vieţii economico-sociale şi a perspectivelor de progres şi prosperitate deschise de hotărîrile Congresului al XIII-lea al partidului, cum şi de programele de dezvoltare ale ţării pînă în anul 2000. Confirmînd justeţea politicii partidului nostru, a prevederilor Programului de dezvoltare multilaterală a ţării, realizările obţinute de poporul nostru, în etapele succesive ce au însemnat tot atîtea trepte de ascensiune spre o dezvoltare multilaterală în răstimpul **EPOCII NICOLAE CEAUŞESCU,** stau chezaşe acum izbînzilor viitoare ale întregului nostru popor. O transformare a întregului cuprins al ţării, îmbogăţit acum cu sute şi mii de obiective economice şi sociale noi, cu oraşe şi sate trezite la o viaţă civilizată şi prosperă, şi, mai presus de toate, cu ample mutaţii petrecute în conştiinţa şi spiritualitatea întregului popor. Aceasta pentru că, mai mult ca oricînd, acum se vădeşte cu limpezime înalta conştiinţă revoluţionară, muncitorească a făurarilor de bunuri materiale, cei ce şi-au înţeles pe deplin menirea şi şi-au asumat pe deplin rostul în însăşi istoria nouă a României socialiste.

Cincinalul în care am păşit, în deplina continuitate a liniilor directoare trasate de partid începînd cu Congresul al IX-lea, deschide o etapă calitativ superioară în toate domeniile vieţii, astfel ca pe baza consolidării realizărilor din deceniile trecute să se treacă la un ritm de dezvoltare mai intens, mai înalt. În această perspectivă, industria şi agricultura, principalele ramuri ale economiei vor trece de la dezvoltarea extensivă la una intensivă, punînd în centrul preocupărilor modernizarea şi automatizarea proceselor de producţie pe baza celor mai noi realizări din cercetarea ştiinţifică şi tehnologică. Macrostructura acestor piloni ai dezvoltării economice este, deci, mai strîns legată de cercetarea aplicativă şi fundamentală, ca principală sursă de creare a unei noi calităţi, cum şi de noua deschidere dată învăţămîntului în faţa căruia, acum, nu stă doar dezideratul asigurării cu cadre a tuturor compartimentelor economiei naţionale, ci şi acela de a participa mai direct în producţie şi cercetare ştiinţifi-

Paul BOGDAN

(Continuare în pag. 2)

GAROAFA BUCURIEI

**Garoafa bucuriei o punem azi în piept
Sărbătorind fiica acestei ţări străbune,
Pe omul care paşnic ştiinţa o supune,
Pe mama iubitoare gîndind frumos şi drept ;
Sărbătorim seninul exemplu de pasiune
Şi ampla dăruire-n al vremurilor rost,
Femeia-om de seamă, tandreţei adăpost,
Care ni-e azi exemplu de-aleasă-nţelepciune ;
Sărbătorim destinul ce-n juru-i luminează
Cu-ncredere, cu spirit lucid şi omenesc,
Femeia ce-şi transformă destinul într-o rază
Chemînd spre culmi de glorii tot neamul românesc.**

Lucian BURERIU

43551.

O viață creatoare spre binele națiunii

Tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu, președintele Consiliului Național al Științei și Învățămîntului, este un admirabil exemplu de felul cum, într-o singură personalitate, găsim înmănuncheate multiple calități.

Președinte al consiliului științific la Institutul Central de Chimie, tovarășa academician Elena Ceaușescu a condus pe parcursul anilor cercetări de seamă în domeniul sintezei de elastomeri tip Carom, sinteze de monomeri intermediari și auxiliari în industria materialelor plastice și a cauciucurilor, tehnologii de obținere a unor polimeri cu proprietăți speciale, tehnologii de obținere a coloranților, medicamentelor, detergenților, produselor fitofarmaceutice, catalizatori de diverse tipuri, de chimizare a petrolului, precum și tehnologii de obținere a unor substanțe de înaltă puritate.

Simpla enumerare a acestor domenii dă o imagine de ansamblu asupra unei activități vaste și rodnice, iar faptul că aceste cercetări, personale și în echipă, au fost transpuse imediat la nivelul industrial dă măsura capacității cercetării științifice românești, ca element de bază al dezvoltării unei puternice industrii chimice naționale. Marile combinate chimice de la Brazi, Solventul-Timișoara, de la Borzești și Rîmnicu Vîlcea au beneficiat de rezultatele muncii de investigare științifică a tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, muncă ce a permis trecerea în marea industrie a tehnologiilor de obținere a terpolimerilor etilenă-propilenă-dienă, a cauciucului poliizoprenic, polibutadienic și CAROM, a unor plastifianți, poliesteri, produse epoxidate, tiocoli lichizi și altele.

Această activitate creatoare a fost pe tot parcursul anilor de cercetare îmbinată cu un sistem puternic de organizare a Institutului Central de Chimie, de conducere a cercetării științifice din România prin intermediul Consiliului Național pentru Știință și Tehnologie. În munca de cercetare, pe lîngă elementele de creație și de organizare, o mare personalitate științifică se manifestă și prin capacitatea de sinteză, prin scrierea de cărți și tratate care permit lumii întregi cunoașterea unor rezultate originale și formarea unei școli naționale într-un domeniu dat. În ultimul deceniu, tovarășa Elena Ceaușescu a redactat tratate de înaltă valoare științifică, publicate în Editura Academiei R.S.R., care au suscitat un deosebit interes atît în țară cît și peste hotare. Este suficient să amintim că ele au fost traduse în principalele limbi de mare circulație: engleză, franceză, rusă, germană, spaniolă, greacă, italiană. Sub președinția tovarășei academician Elena Ceaușescu au avut loc congresele naționale de chimie în 1978, 1981 și 1983, întruniri ce au creat ocazia unui interesant și util schimb de idei și cunoștințe de ultimă oră între toți chimiștii valoroși ai țării noastre. Îmbinînd munca de cercetare pe tărîmul științei pure și aplicate cu o bogată activitate politică, ca prim viceprim-ministru al guvernului R.S.R., domnia-sa a dus, alături de marele om politic al epocii contemporane, tovarășul secretar general Nicolae Ceaușescu, solia românească de pace și de înțelegere între popoare pe toate meridianele globului.

Aprecierile și elogiile aduse marelui om de știință și marelui om politic, care este tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu, s-au concretizat în acordarea titlului de doctor honoris causa din partea universităților din Buenos Aires, Bahia-Blanca, Yucatan din Mexic, Teheran și altele, a titlului de membru de onoare al unor societăți științifice din Franța, Statele Unite, Costa Rica, Ecuador, Peru, Japonia, Grecia, Egipt, Ghana, Anglia și lista ar putea fi continuată cu alte titluri de onoare.

Cu modestia care îi este caracteristică, tovarășa academician Elena Ceaușescu a considerat întotdeauna aceste titluri atît de onorante drept o manifestare a aprecierii științei românești, a dorinței sincere de înțelegere, prietenie și pace exprimată de R.S. România. Simbol al unei epoci eroice, model exemplar pentru tineret, personalitatea științifică și umană a tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu rămîne ca un strălucitor exemplu de patriot și revoluționar care a contribuit din plin la atingerea culmilor de progres și bunăstare pe care le reprezintă „Epoca Nicolae Ceaușescu".

Prof. dr. ing. Coleta de SABATA
Rector al Institutului politehnic
„Traian Vuia" Timișoara

O PRESTIGIOASĂ AFIRMARE A ȘTIINȚEI ROMÂNEȘTI

Industria chimică reprezintă una din cele mai dinamice ramuri ale economiei noastre socialiste, ramură ce a cunoscut ritmuri înalte de creștere devenind un factor fundamental de dezvoltare a producției materiale și de progres tehnic pentru toate ramurile economice. Imperativul nou, de stimulare a elementelor calitative în dezvoltarea industriei în general și a industriei chimice în special, face parte din politica partidului nostru promovată cu deosebită consecvență de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. La progresul rapid al industriei chimice, știința, cercetarea românească și învățămîntul și-au adus o contribuție esențială, cunoscut fiind faptul că peste 90% din tehnologiile aplicate în ultimele trei cincinale își au originea în institutele și laboratoarele Institutului Central de Chimie și ale facultăților de chimie din centrele universitare ale țării

Prin orientarea prioritară spre rezolvarea problemelor majore ale activității productive, cercetării chimice românești, condusă și îndrumată cu competență și autoritate științifică de către tovarășa academician doctor inginer Elena Ceaușescu, i s-a imprimat un nivel superior, cu un profund caracter novator, modern, asigurîndu-se elaborarea unor procese tehnologice de înaltă competitivitate pe plan mondial. La realizările dobîndite pînă în prezent, o contribuție importantă a adus-o și valorosul potențial de specialiști din activitatea de cercetare și învățămînt care, formați la școlile de prestigiu ale chimiei românești din marile centre universitare din București, Cluj, Iași și Timișoara, sub conducerea unor cadre didactice de înaltă ținută profesională, a asigurat formarea unor adevărați specialiști pentru industria și cercetarea chimică românească.

Coordonarea unitară a întregii activități din domeniul științei și învățămîntului în cadrul Consiliului Național al Științei și Învățămîntului poartă amprenta remarcabilei activități științifice și organizatorice a tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu președintele acestui consiliu, care își desfășoară activitatea sub îndrumarea sa nemijlocită.

Așa cum s-a relevat și în cadrul lucrărilor înaltului forum al științei și învățămîntului, oamenii de știință, cadrele didactice, cercetătorii, chimiștii noștri, împreună cu întregul nostru popor, dau o înaltă prețuire activității laborioase a tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, care, prin personalitatea sa marcantă, înalta competență, capacitatea științifică și organizatorică, atenția și sprijinul acordat celor ce muncesc în această ramură a determinat înscrierea științei și învățămîntului nostru pe cotele cele mai înalte ale progresului tehnic și eficienței, în condițiile unei exigențe profesionale tot mai sporite. Contribuțiile aduse la înfăptuirea politicii partidului nostru privind legarea tot mai strînsă a cercetării științifice de cerințele concrete ale vieții, la progresul și afirmarea tot mai puternică atît pe plan național, cît și internațional a științei românești, reprezintă realități obiective legate nemijlocit de activitatea neobosită și plină de dăruire a tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu.

Aportul deosebit adus ca om de știință, s-a concretizat în înaltele aprecieri ale multor specialiști străini, în alegerea ca membru al unui mare număr de foruri științifice și universitare de peste hotare și prin importantele distincții primite în decursul anilor. Opera științifică a tovarășei Elena Ceaușescu a întrunit și întrunește înalte aprecieri din partea a numeroși oameni de știință din străinătate. Cele trei monografii de amploare: „Cercetări în domeniul sintezei și caracterizării compușilor macromoleculari" (1974), „Polimerizarea stereospecifică a izoprenului" (1979) și „Noi cercetări în domeniul compușilor macromoleculari" (1981) sînt reluate în editări de prestigiu din Grecia, U.R.S.S., Italia, R.P. Chineză, Marea Britanie, R.F. Germania fiind solicitate pentru tipărire în alte numeroase țări.

Alegerea, în unanimitate, de către reprezentanții vieții științifice din întreaga țară, a tovarășei Elena Ceaușescu în funcția de președinte al Comitetului Național Român „Oamenii de știință și pacea" — reprezintă o nouă exprimare a aprecierilor unanime ale meritelor remarcabile și activității desfășurate pentru întărirea încrederii și cooperării între popoare, pentru apărarea păcii.

Alături de celelalte institute de cercetare, Centrul de Chimie din Timișoara a beneficiat din plin de orientările și sprijinul primite în impulsionarea și valorificarea unor cercetări cu profil prioritar, național, spre dezvoltarea unor produse de sinteză fină în domeniul coloranților, compușilor cu acțiune biologică, auxiliarilor cu fosfor și fluor, pigmenților etc., orientări ce au la bază indicațiile nemijlocite ale tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu

Cu prilejul zilei sale de naștere, alături de toți chimiștii țării, de întregul nostru popor, ne exprimăm sentimentele de înaltă stimă și prețuire față de personalitatea tovarășei academician doctor inginer Elena Ceaușescu, pentru atenția și sprijinul acordat, în permanență, dezvoltării științei și învățămîntului din țara noastră, dorindu-i sănătate, viață îndelungată și multă putere de muncă pentru a desfășura și pe mai departe neobosita și prestigioasa activitate pe calea deschiderii de noi orizonturi științei și învățămîntului românesc.

Radu VĂLCEANU
Directorul Centrului de Chimie
Timișoara

EMINENTĂ PERSONALITATE

(Urmare din pag. 1)

speciale, procese de prelucrare a materialelor plastice pentru obținerea articolelor tehnice și a bunurilor de larg consum; tehnologii proprii în sinteza de coloranți, medicamente, produse fitofarmaceutice și detergenți, catalizatori de diverse tipuri, îngrășăminte complexe; tehnologii de chimizare a petrolului; procedee de fabricare a articolelor tehnice de cauciuc etc.

Publicate în edituri cu renume din R.F. Germania, Italia, U.R.S.S., Franța, Marea Britanie, Olanda, Grecia, R.P. Chineză, Japonia, Mexic și alte țări, „Polimerizarea stereospecifică a izoprenului", monografiile privind polimerii stereoregulați sînt apreciate la cel mai înalt nivel științific, relevînd profunzimea și spectrul larg de preocupări ale autoarei și oferind, în același timp, imaginea edificatoare a gradului avansat atins de știința românească.

Aceste recunoașteri sînt concretizate prin alegerea tovarășei **Elena Ceaușescu** ca membru titular și membru de onoare a numeroase instituții științifice naționale și internaționale din întreaga lume, și prin acordarea de înalte distincții ca: Medalia de aur Marie Curie; Insigna de aur a Academiei europene de științe, arte și litere etc. Acestea atestă respectul și aprecierea de care eminentul om de știință, academician doctor inginer **Elena Ceaușescu**, se bucură peste hotare. Paralel cu activitatea științifică și publicistică, proprie, trebuie subliniat aportul inestimabil ca președinte al Consiliului Național al Științei și Învățămîntului, în coordonarea întregii activități științifice din țara noastră.

Alegerea recentă a tovarășei academician doctor inginer **Elena Ceaușescu**, în înalta funcție de președinte al Consiliului Național al Științei și Învățămîntului, reprezintă garanția sigură a traducerii în viață a măreților sarcini ce revin științei și școlii românești pe magistrala transformărilor revoluționare a înaintării României spre piscurile înalte ale comunismului.

Aniversarea zilei de naștere reprezintă pentru noi un minunat prilej de a omagia personalitatea tovarășei academician doctor inginer **Elena Ceaușescu** care, prin înalta competență și totală dăruire în cele mai complexe domenii de activitate, reprezintă cel mai luminos exemplu de savant și om politic, despre care se vorbește cu profund respect și admirație, în țară, și pe toate meridianele lumii.

TREPTE SPRE COMUNISM

(Urmare din pag. 1)

că. In acest amplu context, structurat pe domeniile de bază ale economiei, problemele energiei, ale dezvoltării bazei de materii prime și materiale, ale introducerii rapide a noilor tehnologii, creșterea substanțială a productivității muncii ș.a. devin imperativele de fiecare oră ce trebuie să contribuie concordant la bunul mers al întregii activități.

Apelul adresat de secretarul general al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** tuturor oamenilor muncii, în cuvîntările de la Congresul Științei și Învățămîntului și la Plenara Consiliului Național al Oamenilor Muncii, de a-și însuși cele mai avansate cuceriri din domeniul științei, tehnicii și cunoașterii umane, conturează cu precizie profilul omului ce se formează prin muncă și pentru muncă, la cele mai înalte cote ale exigențelor, pentru a deveni, prin asumarea conștientă a înseși rosturilor și destinelor noi ale țării, revoluționarul patriot, adînc implicat în opera de făurire a României comuniste de mîine.

Prevederile Congresului al XIII-lea al partidului, de creștere a nivelului de trai material și spiritual al tuturor oamenilor muncii vin ca un rezultat direct al împlinirii cu succes a obiectivelor economico-sociale din această nouă etapă, superioară, de dezvoltare marcată de o mai profundă angajare a tuturor oamenilor muncii în activitatea ce o depun, ca rezultantă directă a creșterii conștiinței revoluționare, muncitorești.

Amintite doar, în cursivitatea firescului lor, aceste elemente definitorii ale cincinalului 1986-1990 dau măsura bunelor auspicii sub care întreagă națiunea noastră a pășit în noul an, marcînd hotărîrea fermă a întregului popor de a înainta, încă de la primele zile ale lui 1986, strîns unit în jurul partidului, spre împlinirea integrală a obiectivelor ce le stau în față. Este în puterea noastră, a celor ce am dat în ultimele două decenii o nouă geografie și istorie României socialiste, să împlinim și mai departe, cu o sporită asumare a răspunderii, dezideratele ce urmează a ne ridica țara spre înaltul țel al făuririi societății comuniste.

Prezență vie, revoluționară

Luna ianuarie deschide anii României de azi cu o suită de sărbători dragi întregului popor. Două dintre acestea marchează zilele de naștere ale celui mai iubit fiu al țării, Președintele României, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** și a stimatei sale tovarășe de viață — academician doctor inginer **Elena Ceaușescu.** Inimă arzătoare, înrădăcinată puternic în viața patriei, încă din anii grei ai ilegalității, tovarășa **Elena Ceaușescu** a fost, este și va rămîne marele suflet și marea conștiință în care se răsfrîng puterea jertfei, a dăruirii întru prosperitatea științei, a activității sociale largi. Prestigiul incontestabil de care se bucură academician doctor inginer **Elena Ceaușescu** este generat de puternica sa implicare, de pasiunea și devotamentul cu care s-a dedicat și se dedică unor cauze scumpe poporului nostru și celor mai progresiste năzuințe ale omenirii contemporane. Înaltele sale responsabilități politice, sociale și științifice exprimă pe deplin o personalitate complexă, cu o activitate multilaterală, înnobilată de un profund umanism, devenind un adevărat simbol al femeii României de azi pentru calitățile sale de mamă și soție, om politic prestigios și remarcabil savant, luptător, în planul ideilor și faptei, pentru pace, progres social și colaborare științifică internațională. Prin calitățile sale deosebite, manifestate pe atîtea multiple planuri, tovarășa **Elena Ceaușescu** este un exemplu pentru noi ,toate femeile țării, care, precum ilustra sa personalitate, sîntem chemate să fim prezențe vii, revoluționare, atît în plan social, profesional, cît și în profund umana noastră menire de mame și educatoare pentru copiii ce formează viitorul României.

Prezența tovarășei **Elena Ceaușescu** în fruntea celui mai înalt și reprezentativ organism al științei și învățămîntului — Consiliul Național al Științei și Învățămîntului — într-un moment în care cercetarea științifică este chemată să aducă o importantă contribuție la progresul multilateral al societății românești, atestă recunoașterea unanimă a meritelor sale excepționale în conducerea și îndrumarea nemijlocită a activității din acest important domeniu, semnifică marele prestigiu, de care se bucură în rîndul întregului popor și reprezintă chezășia înfăptuirii, la nivelul celor mai înalte exigențe, a programelor stabilite de cel de al XIII-lea Congres al partidului privind dezvoltarea, în continuare, a științei și învățămîntului românesc.

Ca femeie și educatoare, subliniez marea sensibilitate feminină ce face din tovarășa **Elena Ceaușescu** o mamă desăvîrșită pentru toți copiii țării. Acestei exemplare efigii a femeii României, împreună cu colectivul în care muncesc, îi dorim din toată inima să se bucure de ani mulți de sănătate, putere de muncă, de noi și strălucite succese pe toate tărîmurile activității sale multilaterale.

Stela JALOBA,
directoarea grădiniței de
aplicații nr. 22, Timișoara

VIBRANT OMAGIU

Stelare harfe se rotesc pe zare,
Reverberînd în amfore de dor
Alese flori cu irizări solare
Pentru Fiica acestui brav popor.

Se-mbracă țara-n strai sărbătoresc
Și inimile noastre ard vibrant
Într-un izvor de cîntec românesc,
Omagiind o Mamă, OM Politic și
Savant,

A cărei faptă, ideal și gînd
Se rostuiesc în matca omeniei,
Ca o lumină petrecută blînd
Peste corola sacră-a veșniciei.

Destin, iluminînd acest meleag
De oameni mîndri, harnici, suverani,
Noi vă urăm din inimă, cu drag :
Să ne trăiți în pace, „La Mulți Ani !“

Nicolae ROȘIANU

Dăruire pînă la devoțiune

Istoria unui neam se leagă, prin file de cronică strînse cu migală, din miile de ani de fapte, jertfe, cutezanță. Trecutul zbuciumat e în noi, ca o relicvă, îl prețuim și îl cinstim acum mai mult cînd cutezăm a ne înălța spre idealurile făurite de bravi cu nume ca Horea, Tudor ori Bălcescu.

Și azi, cînd visul e împlinire,cînd aripile cutezanței nu-și frîng nicicînd avîntul, noi, profesorii de istorie, ne rostuim menirea în cronicari ai vremilor ce le trăim. În cugetele și simțirile copiilor, ale elevilor, ale tineretului nostru, trecutul și prezentul primesc strălucirea nestematelor și greutatea granitului, tăria fulgerului și limpezimea apelor. Și ce poate fi mai minunat decît să deschizi zăgazurile nestăvilite spre prețuirea acestui prezent, în care ne-am ridicat întru devenire alături de marile țări ale lumii.

Înnoitorul an și prima lună a sa, încărcată de flori dalbe, ne prilejuiește primenirea sentimentelor întru cinstirea celei care, cu dăruire și abnegație se află la cîrmă alături de întîiul fiu al țării. Rostuindu-și viața din jertfă, luptă, dăruire, azi, **Elena Ceaușescu** se poate dedica împlinirii visurilor avîntate ale tinereții — libertate, fericire, bunăstare — ducînd mai departe tradiția revoluționară eroică a femeilor militante din istoria României. Sensurile majore — promovate în concepția științifică a tovarășei **Elena Ceaușescu** — savant de reputație mondială — sînt legate de idealurile progresului social, ale civilizației și păcii în lume.

Din înaltul forum, de unde veghează procesele și coordonatele culturii, științei, învățămîntului, ea trasează cu luciditate căile optime, specifice spiritualității noastre românești, de emancipare spre o afirmare prodigioasă pe toate dimensiunile civilizației socialiste. Tandrețea cu care sînt primiți copiii, de la cei dintîi pași, în unitățile de învățămînt, îi datorează fără îndoială plusul de solicitudine, de dăruire pînă la devoțiune, pe care doar o mamă, care a dat țării trei vlăstare, le poate simți și pretinde.

Cinstim azi și întotdeauna pe cea care și-a legat numele pe veci de România, de ctitoriile Evului aprins pe care îl trăim, urîndu-i, din adîncul inimilor noastre, cu dragoste fierbinte și profund devotament, „La mulți ani !“

Prof. Otilia MURGU

doctor în științe istorice

O existență exemplară

Procesul revoluționar de emancipare deplină a femeii, cadru didactic și cercetător, de afirmare a ei în viața socială și științifică a țării, în învățămînt-cercetare-producție, s-a împlinit în mod exemplar și datorită prezenței înțelepte, clarvăzătoare a tovarășei **Elena Ceaușescu** în conducerea Comitetului Politic Executiv, a guvernului țării, în conducerea Consiliului Național al Științei și Tehnologiei, iar din luna noiembrie a acestui an, în fruntea Consiliului Național al Științei și Învățămîntului. Personalitatea de prestigiu a remarcabilei militante sociale, angajată plenar în materializarea documentelor Partidului Comunist Român, dovedind prin munca sa zilnică priceperea femeilor de a lucra **„cel puțin tot așa de bine ca și bărbații“ (Nicolae Ceaușescu),** reprezintă pentru noi, cadrele didactice femei din învățămîntul superior, o pildă desăvîrșită de împletire a unei prodigioase activități politice, cu cercetările unui savant renumit, dar și cu preocupările unei soții și mame.

Tovarășa de luptă și de muncă, de idealuri și de fapte, a celui mai iubit fiu al poporului român, ea este o întruchipare strălucită a virtuților tradiționale ale femeii române, devenită un model permanent pentru sporirea eforturilor de modernizare a științei, culturii și învățămîntului românesc. Prin interesul pe care-l manifestă pentru adîncirea sferei cunoașterii, pentru înfăptuirea unei adevărate revoluții tehnologice, pusă în folosul unei lumi pașnice, a prieteniei și colaborării, tovarășa **Elena Ceaușescu** constituie un îndemn constant la o muncă susținută și de calitate superioară, atît în domeniul dezvoltării științei românești, cît și în cel al educării tinerei generații în spiritul dragostei și respectului față de muncă și față de profesiunea aleasă.

Însuflețite de minunatul exemplu de dăruire și abnegație față de scumpa noastră patrie, femeile din Universitatea timișoreană o vor urma neabătut pe cea mai iubită fiică a poporului român, pe calea împlinirii idealurilor de civilizație și progres, deschisă de Partidul Comunist Român, pe calea înfloririi și propășirii științei, învățămîntului și culturii, a întregii noastre vieți materiale și spirituale.

Lucia JUCU-ATANASIU

secretar al Comitetului de partid

Universitatea din Timișoara

Alături de tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** cel mai iubit fiu al poporului nostru, tovarășa **Elena Ceaușescu** se află la originea marilor inițiative de pace care au adus numele României pe buzele tuturor oamenilor de bine, ale iubitorilor de pace din întreaga lume. Militantismul neobosit, dorința devenită ideal de viață de a sluji interesele poporului și visul de aur al omenirii — comunismul, fac din tovarășa **Elena Ceaușescu** o figură emblematică a spiritualității românești. Îmbrățișînd idealurile arzătoare ale comunismului încă din fragedă tinerețe, optînd pentru o luptă temerară pentru libertate și egalitate, tovarășa **Elena Ceaușescu** întruchipează, la modul superlativ, vocația de fericire a femeii române. Meritele sale, recunoscute pe plan internațional, numeroasele distincții acordate de academiile străine sînt tot atîtea clipe de înălțare a spiritualității române.

Cuvîntările ținute de tovarășa **Elena Ceaușescu,** atît la Congresul al XIII-lea al partidului, cît și la recentul Congres al Științei și Învățămîntului, dovedesc aceeași neobosită frămîntare pentru găsirea celor mai bune soluții, pentru rezolvarea cît mai grabnică a problemelor cu care se confruntă societatea noastră, aflată în plin proces de prefaceri și dezvoltare. Exemplul oferit de academician doctor inginer **Elena Ceaușescu** este, așadar, înainte de orice, un exemplu moral ferm angajată în activitatea de învățămînt și cercetare, veghind cu o admirabilă clarviziune pașii gigantici făcuți de România spre o societate ideală, o societate comunistă, la fel cum ne-a oferit un exemplar mod de acțiune și în domeniul activității politice și ideologice, tovarășa **Elena Ceaușescu** se identifică plenar cu idealurile luminoase ale măreței epoci pe care o edificăm, în mijlocul căreia trăim — **EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU.** Destinul de aur al României se mîndrește și se va mîndri de-a pururi cu zidirea în slujba căreia tovarășa **Elena Ceaușescu** și-a pus calitățile de excepție.

Luminița FRENȚIU

directorul Școlii generale nr. 13

Timișoara

Cu glas de floare, gînduri de recunoștință

CU SUFLETUL CURAT

Cînd iarna-și cerne fulgii peste țară
Și albe flori de gheață împodobesc
ferestre.
Omagiul nostru cu recunoștință
se-ndreaptă
Spre-a țării cea dintîi femeie,
blîndă primăvară.

Cu dragoste de mamă iubitoare
Vegheați ca-n pace noi să creștem
Demni de mîndrul viitor de aur ce
ne-așteaptă
Aici pe plaiul Mioriței și-al Munților
Carpați.

Copii ai unui timp eroic,
Cu sufletul curat ca roua dimineții
Vă mulțumim în zi de sărbătoare
Și rostim cu glas de floare :
Să ne trăiți ani mulți și fericiți
În ev de glorii și de soare !

Afrodita Carmen CIONCHIN
clasa a VI-a Șc. gen. nr. 22

NE ÎNALȚĂM SPRE TINE

Cum florile spre soare se deschid
Așa și noi spre tine, drag partid
Ne îndreptăm cu inima senină,
Ca să sorbim din înălțimi lumină.

Prinosul nostru tot — de bucurii,
Cum păsările zboară spre tării,
Partidule, ți-l dăruim doar ție,
Rod cum revarsă holda aurie.

Corăbii cum se-ndreaptă spre liman,
Cum urcă seva-n fiecare ram
Și muntele cum urcă spre-nălțime
Și noi, partid, ne înălțăm prin tine.

Laura RUJOI
clasa a VII-a Liceul pedagogic

PATRIE

Prima rază de soare
Care încălzește vara,
Un zîmbet de copil,
Un sunet de baladă . . .
Brazii care înscriu
Pe bolta visului
Ritmul anilor . . .
Clocotul muncii, în uzina vie a vieții.
Purpurie culoare a macilor.
Patria . . .
Pămînt prin care răsună ca
Un ecou graiul străbunilor.
Faldurile tricolorului
Ce destăinuie abundența unui
anotimp . . .
Lumina oamenilor.

Carla JIVAN
clasa a IX-a, Liceul sanitar

POEȚII CÎNTĂ PATRIA, PARTIDUL

POEM LA CEAS ANIVERSAR

Savant de frunte, sens în torța
Terrei,
suflet de mamă și idee-naltă
ni-i țării Dînsa, întruparea Erei,
și pentru fiecare om tresaltă.

Lumini de pace-n gîndu-i au tiparul,
Elena Ceaușescu e candoarea
din viața comunistă, și e harul,
sub care prinde nimb de-argint
cîntarea.

Ea-i însăși rațiunea libertății,
pe-aceste plaiuri cu puteri de grînă,
Elena Ceaușescu-i dă cetății
fecunditatea-n crinul de fîntînă.

E-o tricoloră lamură de soartă,
lîngă Bărbatul fericirii noastre,
și scutură, pe a bunăstării hartă,
din ceru-i de savant, noian de astre.

Ion SOCOL

PE PLAIUL MIORITIC

Aici reliefurile-mi sînt apropiate,
Fac parte din ființa, din litera mea;
Fructele, vinul, aerul — toate
Îmi priesc mai presus ca pe-orișice
stea.

Frați îmi par munții, comorile,
spicul,
Rîul și bradul, sămînța din lut,
Vîntul, fluturele, stihul...
Pentru-acest pămînt m-am născut.

Cît de pustiu și de-amorf m-aș simți
Între cupole străine, între suflete cu
vid !
Chiar timpul mi s-ar istovi și
seninul.
Numai aici mi se-mplinește destinul,
Pe plaiul iubirii de fiece zi
Ctitorind cu tine, călăuză, Partid !

Al. JEBELEANU

PATRIE

Îmi spuneai :
și mai cu seamă ține minte iarba,
zîmbetul acesta verde-al cîmpiei
românești,
zborul acesta spre infinit al
pămîntului,
visul acesta.

Și-apoi
ne-am îndreptat pașii spre amiază,
cu alte zumzete în priviri
scormonind alte orizonturi.

Deunăzi,
ne-am regăsit în iarbă,
îndrăgostiți și tineri
precum pe vremuri.
Doar că zumzetul cîmpiei era mai
rotund,
doar că zborul pămîntului era mai
sigur,
doar că visul a devenit mai puternic,
de-acasă !

Ivo MUNCIAN

SCRISOARE DIN ROMÂNIA TÎNĂRĂ

Stările poeticii mele sînt simple,
Ele n-au nevoie de vreun traducător;
Arbori cu florile ca niște tîmple
și cuiburi pentru cel iubit de zbor.
Stările poeticii mele converg
înspre miezul nuclear al iubirii de
bine ;

Urmele mele dacă se șterg
Cîte un izvor din ele rămîne.
Dragul de patrie, de bine, de pace
Sînt stările mele de fond ;
Mă vei înțelege în orice limbă,
Tu, cel negru, cel galben, cel
blond...
Fie lumina privirilor noastre
și dragul de bine, omenia,
Stări tutelare ale vieților noastre,
Așa cum le exprim și eu, din
România !

Eugen EVU

FERICIT ÎN CETATE

Un soare furtunatic se deșiră
peste desenul burgului. O liră
la care, iarăși, valurile cîntă.
Dar unde-i valul ? Gîndul se
frămîntă
asemeni unui rîu. Privești prin
geamuri
cum razele zvîcnesc, ca niște hamuri,
cum, negri, caii zidurilor saltă ..
Ce limpede-i genunea ! Recea daltă
a razelor o spintecă. Cetatea
își caută-n abis eternitatea
și gîndul tău se caută pe sine.
Iar trupul ? Se desparte-ncet de tine,
topindu-se-n astralele lumine
(Cum piere-n soare roiul de albine).

Eugen DORCESCU

POETUL ȘI PATRIA

Cînd poetul își visează patria,
se apleacă peste fluier
cu inima toată.
Din acest vis
se nasc oameni și păsări.
Și cîntă și grăiesc
și grăiesc și cîntă
despre oceanul de stele
deasupra munților sacri.
Cînd poetul își privește patria,
ochii i se prefac în izvoare de vis,
la care copiii coboară în vară
cum din fluierul de lemn —
înaripatele.

Iar mîine, cînd poetul rămîne
iarăși numai cu si e,
de pe cel mai fal ic pisc al Patriei
cheamă la sine steaua și fluierul.

Slavomir GVOZDENOVICI

Traducere de Iulian POPA

ANOTIMPURI DE PACE

Țara întreagă-și deschide corola
Spre-anotimpuri de pace,
Ani luminoși trec prin vertebrele ei
Înălțînd-o spre soare,
Brațele noastre-ncordate zvîcnesc
Și-aduc viitorul încoace,
Roadele trudei nestinse dau
trăinicii vieții
Nepieritoare.
Oameni, cu visele- gene,
Mînați de-o voință de stîncă
Zoresc pe întinse ogoare
Înfrățiți cu mirosu de pîine,
Sporind pentru toț bunăstarea egală
Și liniștea adîncă
Și-ncrederea-n torțele noastre
Și-n soarele zilei de mîine.
Umăr la umăr, o țară,
Creînd anotimpul uman,
Pune temelii de h mînă
Zilelor noastre senine,
Creștem sub nimburi de pace
În cei mai fecunzi dintre ani
În epoca cea mai fertilă
Și-n zilele de soare pline.

Constantin TĂNASE

URARE

Vatră în vatra țării, meleagul
timișean,
Cu-adîncă temelie în veacuri,
românească,
Urează, prin toți fiii, la început de
an :
Iubitul Președinte în pace să
trăiască !
Elena Ceaușescu — sprijin al luptei
— lui—
În pace să trăiască mulți ani, cu
sănătate !
Puterea lor de muncă — granit cum
altul nu-i —
Fie-n columna țării : tărie, libertate!
Uniți întru izbîndă, pe timișean
meleag,
Urăm în limba faptei și-a doinelor
străbune :
În glorie trăiască al patriei scump
steag
Și slava lui să fie tot mai înaltă-n
lume !
Rodească glia noastră,
cetățile-nflorească !
Senin să fie-n inimi și-n gînd
înaripare !
Stăpîni să fim pe soartă, în matca
românească,
Și biruința păcii s-o-adeverim sub
soare !

Teodor ONCEANU

Perspective analitice

cronica literară

Parcurgerea recentului studiu al Adrianei Iliescu* (autoare a numeroase cărți de proză și istorie literară, unele de certă referință) este considerabil facilitată de o **Introducere** care anunță decis, limpede, cu bogate disocieri istorico-literare, programul volumului. Pe de altă parte, chiar din unghi metodologic, textul în sine, dezvăluirile sale ulterioare depășesc cu mult ceea ce **Introducerea** anticipase. Căci sistemul de procedee și teorii critice, validate de autoare, se concretizează în zece capitole care propun, pe lîngă o interpretare originală a simbolismului românesc, un eseu despre cum poate fi înțeles fenomenul artistic-literar în genere. Este o cercetare din interiorul operei, al organismului literar, privit ca manifestare individuală și colectivă, totodată ; o cercetare în care situarea textului în ambianța social-culturală care l-a produs și în strînsă contiguitate cu „încărcătura" biografică (psihologică) a celui care l-a creat constituie un reper de prim ordin. Ce cîștigă cunoașterea simbolismului prin aplicarea unei astfel de viziuni exegetice ? În primul rînd, Adriana Iliescu reușește să înlăture unele prejudecăți cu privire la geneza curentului în condițiile specifice ale literaturii române (Macedonski „a fost inițiatorul versului liber înainte de Kahn și Laforgue și teoreticianul **muzicii versului** înainte de R. Ghil în **Traité du verbe**, 1885" sau la departajarea valorică a autorilor (vezi, de pildă, felul în care este creditată opera lui Minulescu sau locul ce li se acordă „minorilor iluștrii" în configurarea curentului). În al doilea rînd, prin analiza „metaforelor obsedante" **(saltul, faunul și pietrele prețioase** la Macedonski, **floarea** la D. Anghel, **poarta, scara, cheia,** apoi **turnul și balconul** la Minulescu etc.) și a ceea ce se numește **„poezia elementelor" (pămîntul, apa, focul, aerul)**, simbolismul este eliberat de acele definiții autarhice, vag tautologizante, care blochează, în fond, perceperea fenomenului. Or, Adriana Iliescu desprinde specificul mentalității simboliste din însuși modul în care reacționează acesta (prin autorii lui, în genere, prin fiecare individualitate creatoare, în parte) la impactul cu toposurile fundamentale ale poeziei.

Aplicînd, cum mărturisește, „numeroase operațiuni — discrete — de stilistică literară" atît asupra poeziei marilor simboliști (Macedonski, Anghel, Petică, Minulescu, Bacovia), cît și asupra acelor poeți „atît de sensibili, de impresionanți", „nu mai puțin iluștri", minorii : Mircea Demetriade, Alexandru Obedenaru, Iuliu C. Săvescu, Traian Demetrescu, Cincinat Pavelescu, Ovid Densusianu etc., etc., apelînd la „un amestec fertil de „genuri critice" (tematism, psihologism, stilistică, bachelard-ism), Adriana Iliescu oferă o cuprinzătoare monografie tematico-stilistică a simbolismului românesc, o lucrare utilă și originală atît prin deschiderea ei teoretică (privind poetica simbolistă, în ansamblu, cea românească, în particular) cît și prin spațiul și perspectiva analitică acordate fiecărui autor.

Olimpia BERCA

---

* Adriana Iliescu, **POEZIA SIMBOLISTĂ ROMANEASCĂ, Editura Minerva, 1985.**

Pe „rugul poeziei"

Ilustrînd mesianismul poeziei ardelene, rememorînd — purtată pe aripile largi ale elanului social — suferința transilvană, desferecîndu-și izvoarele energetismului și abundenței, poezia beniuciană s-a păstrat, în pofida primenirilor, aceeași :poetul-frondeur, lovind cu barda și tăindu-și vad cu cîntece, ales să vorbească în numele vocației profetice și vaticinare, călărind „hergheliile furtunii" **(Acesta-s eu !)** a fost insurgent **prin** poezie, nicidecum **în** poezie. Bineînțeles că, biciuită de îndemnuri rebele, purtînd incandescența sentimentului și galopul imaginilor alegorice, lirica sa cară nămoluri prozastice. Ea nu a cunoscut seismica schimbării mijloacelor, ci doar a tonului. Energetismul prim, specific unei vîrste cînd poetul tînăr înrolat în „infinita coloană de atac" descoperea clocotul și chiotul în „crama vieții" face loc altor „cîntece de pierzanie". Bătălia cu timpul, sfidarea limitelor nasc frisonul îndoielii ; viscolele tinereții s-au stins, „grădina viselor" e populată de umbre. O melancolie ferită de tragism, îndatorată înțelepciunii vîrstei, dirijează acest flux liric încă bogat, mîngîiat de „fiorii invizibilului", spre confesie. Solaritatea e devorată de propria conștiință, dezvăluind un peisaj în care „zorii bruni îs ca tutunul". Poetul mereu gata de ripostă pare încercat acum de dorința (ușor șăgalnică) a pierderii urmelor : „Am semănat, dar totu-i îndoielnic" **(Rug)**. Pierderea urmelor nu este însă posibilă. Dacă nu uităm că, în anii de început ai revoluției, marele poet Mihai Beniuc era un mare producător de poezie bucurîndu-se de gloria manualelor școlare, nu trebuie să uităm nici că poetul anilor '50 deținea importante funcții administrative. Aruncînd „vechile coarde", dorindu-se toboșar al „timpurilor noi", respectînd — desigur — corectitudinea prozodică, Mihai Beniuc și-a înăbușit atunci sunetul personal, acceptînd a fi **corist.** Din fericire, poetul s-a regăsit iar lirica sa, dezvoltînd stufos tema și variațiunile conjuncturiste, și-a redobîndit — cu eclipsele de rigoare — prospețimea și forța metaforică. Pe traiectul poeziei beniuciene, **Mărul de lîngă drum** (1954), marchează, cred, această regăsire a eului, cu acces la nota meditativă. Flăcăul de pe Crișuri, mereu „cu Dumnezeu la cot" va redescoperi filonul de aur al dragostei de viață, paralel cu frecventarea temelor intime. Peste vitalismul cutremurat de chiote haiducești pogoară aburul rememorărilor și celebrărilor, îngropînd „țara amintirilor" în tristeți grele. Să observăm că amurgirea schimbă adresa acestei poezii, tot polemice în fond : puternicele poeme sociale („Era pe-atuncea cîntec în frunziș") cunosc un ton confesiv, încercuit de purpura asfințitului, developînd lupta interioară „cu îngerul".

Antologia Kirei Iorgoveanu evită, pe bună dreptate, acea „intoxicație beniuciană" a unor ani, acordînd — totuși — o prea mare pondere ineditelor. Cel ce „încă mai scrie" **(Mai scrie ...)** și-a făcut cu propria-i mînă destule deservicii. Scriitor fecund și inegal, venind la ora bilanțului cu „un car cît dealul de poeme", Mihai Beniuc și-a expus în vitrină fără teamă ciornele. Bătrînul vulcan a aruncat multă lavă, dar asta nu anulează constatarea măreției sale. Ar fi zadarnic, observa Valeriu Cristea, să-i cerem o selecție severă. Harta poeziei beniuciene (adică **întregul** Beniuc), cu relief accidentat, nu trebuie privită prin gaura cheii, deoarece poetul nu și-a ascuns eșecurile. Arta sa, asemenea mărului „greu de roade", s-a vrut un bun obștesc, mereu lîngă drum ; **Un singur dor** conține aluzii eminesciene („Deasupră-mi coacă-și roada mărul sfînt"), dar și o convingătoare explicitare a celui cu orgoliul originii „umile".

În pofida molozului adunat de meșter, a versificărilor ocazionale (luînd temperatura unei epoci), recenta inițiativă a Kirei Iorgoveanu confirmă spusele lui Al. Piru : antologat, Beniuc este un poet excepțional. Structural un luptător, lipsit de filtru sever și neinteresat de inovațiile stilistice, apăsat de ani („vraf de oase roase"), arzînd nedomolit pe „rugul poeziei", cel ce scrisese **Ursul românesc** să fie acum un poet uitat ? Nicidecum. **Rugul poeziei** se vrea antologia unui mare poet, al cărui instinct migrator s-a topit, testamentar, însetat de somnul pămîntului.

Adrian Dinu RACHIERU

---

*) **M. Beniuc, RUGUL POEZIEI, Editura Minerva, 1985 (Antologie de Kira Iorgoveanu).**

portrete

O nouă ipostază a cunoașterii poetice

Puternic metaforizată și simbolică, poezia lui Eugen Dorcescu ilustrează crezul artistic mărturisit în **„Embleme ale realității" : „Noi cel puțin sîntem siguri că o poemă — sistem de metafore — este o poemă de primă mărime".** Privită în evoluție, creația sa demonstrează însuși procesul de constituire al metaforelor și dezvoltarea acestora prin grefe și inducții metaforice. Astfel, în volumele „Desen în galben" și „Arhitectura visului", poetul se ilustrează prin meditația filozofică care se constituie în tot atîtea metafore substantivale depersonificatoare, rezultat al procesului de obiectivare : „Izvorul", „Cetate", „Grotă", „Scara", „Cerc", „Oglinzi", „Țărm" etc. Ele vor fi prinse în urzeala unor poeme ample, adevărate structu metaforice complexe : „Desen în galben", „Zid", „Culegătorul de alge", „Trubadurul din vis". De la volum la volum se întărește astfel impresia că poeziei lui Eugen Dorcescu îi corespunde un proiect arhitectonic gîndit în perspectivă, a unei viziuni care, în datele ei fundamentale, e schițată de la început, dar care se dezvăluie treptat, din ce în ce mai tulburător. Du pă o arhitectură proprie poeziei, „arhitectura visului", Eugen Dorcescu plăsmuiește o lume cu potențe revelatorii. Cadrul temporal este subiectiv : **„Clepsidra, cadranul au curs, s-a topit în nisip. / Acum, / vremea măsori / după chipul ce ruginește-n pustiu.** („Zid"). Timpul se spațializează, relativitatea capătă statut real. Poetul vorbește de „sumbrul șes al timpului întors la început", de ruperea timpului, de vremea care „se face rotundă". Cadrul spațial reține esențe ale cunoașterii : zbaterea individului uman se consumă între „marea, iarăși marea", „imensul pustiu", „blînda sclavie, blînda libertate a soarelui", pe „un țărm ce se termină". Este un decor pus sub semnul concepției eleate, în care însuși rîul își curmă curgerea și „se destramă în pustiu". Plăsmuire exclusiv umană, himerica „cetate" completează acest cadru simbolic, ale cărui elemente sînt admirabile metafore polisemantice. Ulysse, Icar, Antropos ergon, Similis, „culegătorul de alge", „trubadurul din vis" sînt simboluri mitice, preluate sau create de poetul însuși, simboluri care exprimă neobosita căutare. Similis — eternul (în ipostaza lui concretă, Icar) simbolizează dorința de a ști, de a atinge „...țărmurile marelui ventricol" care însă „se depărtau cu cît creștea dorința / și spaima de-a găsi". Omul caută înfrigurat, pîră la epuizare, cu „păianjenii privirilor", încercînd să vadă „dincolo de grila văzduhului". Pe măsură ce cunoaște, se dezvăluie impenetrabilitatea tainelor, necuprinsul lor : **„O clipă am crezut / că e doar o fereastră, / calmă, / croită în zid, / respirînd spre cîmpie. / (...) Dar nu era decît marea, / iarăși marea"** („Zid"). În neobosita căutare a esenței, poetul încearcă să se obiectiveze, fiind nu numai agent, ci și obiect al cunoașterii : **„Totu-i să fii în stare să-l găsești / Pe-acela care ești. Pe-acela care / E dincolo de cruguri, de povești, / De curgere, rotire și uitare..."** („Prolog"). În plan formal, alternarea permanentă a persoanei întîi cu a doua, uneori chiar cu a treia, exprimă gradul detașării, căutarea obiectivă a propriei esențe. În același scop al obiectivării, poetul face apel la metafore depersonificatoare, realizate prin transferul uman-vegetal ipostaziind devenirea vieții, condiția omenească fragilă, dar perenă ciclic : „alge", „floarea de nufăr", „garoafa", „trestia", „copacii", „miriade de flori".

Repetabilitatea ciclică, esența identică a diferitelor concretizări evolutive duc spre ideea arhetipului. Manifestările lui concrete poartă amprenta universalității, primordialității. Déjà connu este senzația revelatoare : **„Nu e nici o-ndoială : am trecut pe aici"** („Zid"). Poetul descoperă ce este „mereu", „iar", „la fel", „ca altădată", „acolo-n urmă", în „amintire", „în veșnic rotitoarea reverie" : **„Eu însumi nu sînt decît locul / dintre amintire și ziua de azi"** („Zid"). Amnezia, impasibilitatea, asemenea elementelor naturii, este starea ideală rîvnită de poet : „sînt la fel de uituc, / de curat, / ca amnezica mare. / Ce fericire ! ... Ce soare !" („Mazara del Vallo").

Poezia lui Eugen Dorcescu se revendică de la însăși neliniștea eternă a cunoașterii, de la năzuința spiritelor alese spre deplinătate, armonie, echilibru, închegate într-o creație de un evident rafinament stilistic.

Felicia MOȘOIANU

logos

„...Născut, iară nu făcut..." (VI)

Cele două sensuri fundamentale ale **facerii** (de pură **ființare** și de **confecționare**) sînt mereu actualizate de gîndul ce nu va putea ocoli, vreodată, evidenta apartenență a **facerii** la Ființă. Căci, o spune Mihai Șora*), **„fapta** (genuină) a lui «a fi», **faptul** (nud) **de a fi** (în sfîrșit) **din plin**, în amiaza prezenței, ceea ce «fuseseși» (cumva) în tenebra putinței, tot un «făcut» este, dacă stăm și socotim bine ... **Fapt** vine într-adevăr de la **factum** (participiul trecut al lui **facio**, fac). Faptul ivirii, de pildă ; «neașteptatul», «fragedul», «miraculosul» fapt al Ivirii". Nu trebuie, deci, uitată nici o clipă semnificația fundamentală a facerii, chiar dacă din umbră reapare uneori sensul îngust-pragmatic, tulburînd aura de lumină a perspectivei ontologice. Ceea ce contează în primul rînd este **orizontul** din care privim (sau **lentila** prin care citim) evenimentul, inclusiv pe acela al „confecționării" (pe care facerea îl presupune). Proiectați în tărîmul Ființei vom înțelege tot ceea ce **este** și **se întîmplă** prin această nouă „ferestră" ce ne revela fața **mereu nouă** a lucrurilor apartenente de acum Ființei. Sensul de adîncime al facerii își păstrează prospețimea și vigoarea, facerea presupunînd continua în-noire a ceea ce este, de altfel, nou : **Ființa :** Ființa care **Se în-ființează și Se face.** Fără în-noirea permanentă a ceea ce a fost dat (și contestat, imediat, de rațiunea în căutarea „temeiului ultim"), Ființa n-ar **ființa** cu adevărat : nu S-ar putea **adeveri** și **de(s)-fini** prin fiecare nou moment al deschiderii ; nu S-ar putea dărui și oferi (așa cum observa profundul Heidegger), chiar dacă acest **dar** al Ei rămîne singura (și obligatoria) modalitate de **a fi** a Ființei înseși. Necesitatea ființării acompaniază, altfel spus, libertatea dăruirii spontane, „întîmplătoare".

Dacă ne vom apleca apoi, odată cu Mai Știutorul, spre „făcutul **confecționării**", susținut de atenția care „atîta poate : să se aplice asupra deja-existentului împrejmuitor, croind din el și combinîndu-și apoi o quasientitate, pe care o adaugă frumușel congenerelor ei anterior obținute", și dacă, din mulțimea lucrurilor **făcute** vom alege unul, plin de tîlc și de substanță — **textul** —, vom observa lesne și aici „cum se despică «a face» în două niveluri : unul de-a dreptul pustiitor și, oricum, privat de vreun înțeles propriu (făcutul «pe-dinafară») și altul (Era să spun : un cu totul altul.), pe care-l bănuiesc dar nu izbutesc a-l zări, și care trebuie neapărat să fie un nivel al împlinirii, al deplinătății lui **a fi**". Distincția este netă, deși arar o putem surprinde „în stare pură". Pentru o mai adecvată și precisă înțelegere filosoful presupune existența unei **structuri pre-textuale,** din massa căreia s-ar ivi orice impuls creator ; cu adevărat creator este doar actul ce se deschide spre **a fi**, în timp ce inerta reluare a clișeului textual „se conjugă cu verbul **a avea**". Pe scurt, sînt texte „născute" și texte „făcute". Cu mențiunea că facerea a rămas, în primul caz, la sensu-i ontologic, în timp ce, în cel de al doilea, a coborît la verbul „derivat" **a avea,** consemnînd eșecul.

Care ar fi **secretul** „nașterii înnoitoare" ? În primul rînd, „investiția de suflet de care are nevoie «făcutul» ca **să fie** cu adevărat" ; „e vorba ... de un pur elan care-și instituie, pe măsură ce se înalță, nu o regulă căreia să i se conformeze, ci regula însăși care îi susține propria rectitudine". Acest elan al dăruirii **(„atîta ești cît te dărui")** conduce necesarmente spre **a fi.** Căci, atunci cînd **se dăruiește,** omul își părăsește sinele-i mărginit, se lasă cuprins de ceea ce-l depășește și învăluie, izvorînd **dinafara** lui și **din sine,** totodată. Dăruind, se oferă celui ce îl **prae**-supune, conține și atrage; se deschide spre ceea ce este **comun** și unic : spre Unul Ființei. A doua modalitate de sustragere „simplei confecționări" ar consta în **«instrumentalizarea»** regulilor", prin care ființa umană se opune funcționării lor, „ca o mașină în gol, ci numai **în vederea a**" : în vederea Ființei și a ființării, fără îndoială.

*)**A fi, a face, a avea,** Cartea Românească, 1985.

Corneliu MIRCEA

Cinstirea clasicilor

consemnări

Din seria lansată de „Editura Eminescu", ultimul tom*, îngrijit de istoricul literar Marin Bucur, onorează din plin menirea lăudabilei inițiative, ce se dovedește tot mai mult a fi o veritabilă paidee. Materialele acestui **Caiet** vizează cîteva direcții de cercetare, fără ca sumarul să le separe în mod rigid ; întîlnim lucrări de istorie literară, alături de sondări ale universului intelectual al poetului, analize ale unor motive și dominante eminesciene și, în fine, cîteva incitante studii comparative. Aceste cercetări se potențează reciproc, o rețea subiacentă legînd unele materiale cu altele, ca într-o fascinantă arhitectură coralieră. Definitorii pentru formația și întinderea intelectuală a poetului sînt lucrările semnate de Zoe Dumitrescu-Bușulenga, Marin Bucur, Constantin Noica, Răzvan Teodorescu. Utilă este punerea în adevărata lor lumină a unor aspecte mai puțin cunoscute de istorie literară ; titlurile vorbesc de la sine : M. Bucur — **Un ignorat al bibliografiei eminesciene,** D. Vatamaniuc — **Biblioteca lui Eminescu,** B. Brezianu — **Chipul neștiut al celei care a inspirat „Pe lîngă plopii fără soț",** Augustin Z. N. Pop — **Livia Maiorescu — Dymsza despre T. Maiorescu Eminescu și alții.** Interpretările unor dominante eminesciene sînt dintre cele mai interesante : **E. Papu** privește „modelul Romei ca expresie de altitudine umană" în creația poetului ; **Dan C. Mihăilescu** descifrează (într-un studiu excepțional) în motivul „plutirii" aspirația de „eliberare din polaritate și trecerea în starea unitar-originară a eului", **Gr. Tănăsescu** vede în „orizontul nemărginit" o dovadă „a tentației lui Eminescu de a matematiza poezia sau de a poetiza matematica" ; **I. Coja** subliniază rarul simț al limbii dovedit de Eminescu; **I. Constantinescu** surprinde riguroasa construcție a poemului „Melancolie", cu nivelele sale de semnificații. Studiile comparative avansează elocvente filiații : **Cornel M. Ionescu** (cu riscul unei prețiozități a erudiției) abordează interferențele eminesciene cu filosofia greacă și arabă ; **N. Georgescu,** deceleează „interferențe posibile cu Eschil" în „Scrisoarea III"; **Michel Wattremez** ne prezintă (în franceză), într-un pătrunzător studiu, o apropiere între M. Eminescu și G. de Nerval. Numărul VI înalță cota interesului și finalității acestor **Caiete.**

VALERIU DRUMEȘ

---

* **Caietele Mihai Eminescu — VI, Editura Eminescu, 1985.**

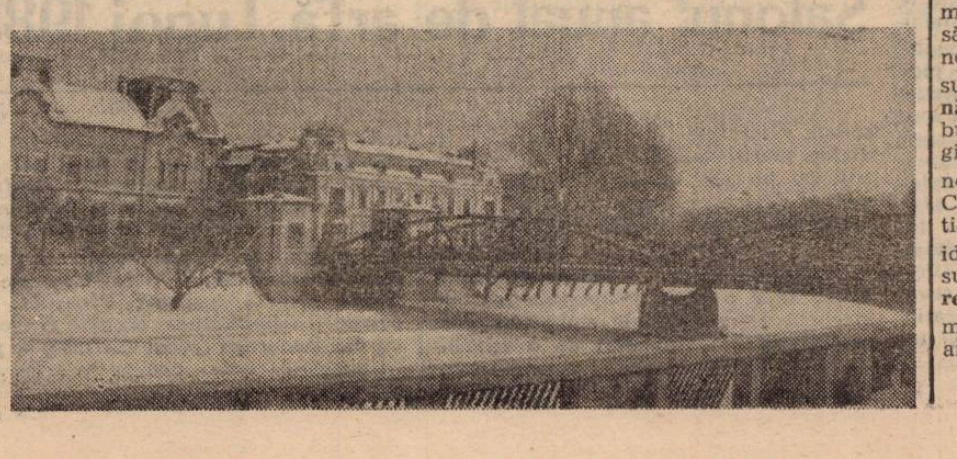

limba română

LABUNTUR ANNI...

A bătut la ușă Anul Nou, prilej pentru mine de a iscodi firea unuia dintre cuvintele „banale", care, folosit mai ales la plural **(ani),** măsoară lunecarea vicleană, ireversibilă a Vremii : **Labuntur anni, Trecut-au anii ca nori lungi pe șesuri ...** Sentimentul profund omenesc, care cutreieră versurile abia citate, ne stăpînește cu puteri sporite în preajma Revelionului, iar paharul voioșiei, ciocnit în întîmpinarea Anului-prunc, se lasă parcă aburit de o adiere melancolică.

Cinci dintre termenii denumind „răstimpuri", unități sau „repere" temporale, toți de obîrșie latină, sînt prinși într-o ghicitoare, pe care Hasdeu o citează, cu mărturisită voluptate, în **Etymologicum ... :** „Am **un copaci** cu **doisprece crăci** ; în fiecare cracă sînt **patru cuiburi** ; în fiecare cuib sînt **șepte oauă** și fiecare au **o parte albă** și **alta neagră**". Și de astă dată ni se învederează adevărul că ghicitorile reprezintă ipostaze primitive, rudimentare ale metaforei, realizate, în cazul nostru, prin echivalențele **copac-an, crăci-luni, cuiburi-săptămîni, o parte albă-zi „lumină", alta neagră-noapte, întuneric.** Dar nu numai **an, lună, săptămînă, zi, noapte** sînt cuvinte vechi, moștenite din latină, ci, deopotrivă, **primăvară, vară, toamnă, iarnă.** În schimb, termenul generic **anotimp** este confecționat în română, prin procedeul cunoscut sub numele de „calc", după compusul german **Jahreszeit** „timp al anului". Este probabil că acum un veac **anotimp,** plăsmuit prin Transilvania, suna relativ strident în celelalte provincii ale țării, dar Hasdeu avea dreptate pronosticînd impunerea lui în limbă: „Zicerea **anotimp** (...) este un neologism născut nu demult la românii de peste Carpați printr-o traducere literară din germanul **Jahreszeit** ; cu toate astea are sorți de a se înrădăcina în grai, lipsind un alt termen mai potrivit pentru noțiunea de „saison" **(Etymologicum ...,** II, Editura Minerva, 1974, p. 20). Hasdeu transcrie aidoma ca în franceză **saison** „anotimp", pe care l-am împrumutat și noi, îngustîndu-i înțelesul. Tot latinească este și originea fr. **saison,** dar etimonul lui, **satio,** cu acuzativul **sationem,** a cunoscut o serie de peripeții semantice vrednice de tot interesul, însemnînd, înainte de orice, „însămînțare", apoi „răstimp prielnic însămînțării", iar în limbajul viticultorilor, „perioada cea mai potrivită pentru plantarea viei"; în sfîrșit, prin extensie a sensului, „anotimp".

Datorită unor legi fonetice, specifice istoriei limbii latine, **annus „an"** își schimbă, oarecum, înfățișarea în structura unor neologisme ca **deceniu, mileniu,** formate din numeralele **decem** „zece", **mille** „o mie" antepuse lui **annus.** În urma acțiunii aceleiași legi fonetice — determinînd „închiderea" lui **-a-** în **-e-**, în anumite condiții pe care nu e necesar să le înșir aici — a devenit pentru noi opacă forma internă, extrem de sugestivă, a adjectivului **peren, perenă** (lat. **perennis, perenne),** întrebuințat mai cu seamă în terminologia botanică **(ierburi perene),** ca sinonim pentru „nemuritor, veșnic". Cuvîntul este alcătuit, la nivelul latinei, din prefixul **per-**, implicînd ideea „străbaterii" (prin vreme), și substantivul **annus** ; așadar **fama perennis,** la Vergilius, va însemna „faimă veșnică, (străbătătoare) prin ani" ...

G.I. TOHĂNEANU

PALMARES CULTURAL

Cu prof. ALEXANDRINA CORNEAN

PREȘEDINTE AL COMITETULUI DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ AL JUDEȚULUI TIMIȘ

— Încheiem un an și-l începem pe cel următor. Obișnuim ca în asemenea momente să privim retrospectiv. Deci : ce a însemnat anul 1985 pentru activitatea cultural-educativă și artistică pe care o coordonează Comitetul al cărei președinte sînteți ?

— Ca în toate sferele vieții politice, economice și sociale care pulsează pe meleagurile, atît de prospere ale județului Timiș, și în domeniul activității cultural-artistice anul care a trecut a însemnat foarte mult, bilanțul pe care-l vom încheia prezentînd, am putea spune, cel mai cuprinzător tablou, reprezentativ pentru perioada pe care, cu justificată mîndrie, întregul nostru popor o denumește **„EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU“**. Sub conducerea directă a Comitetului județean de partid, a Secretariatului și Biroului său, s-a desfășurat o puternică activitate politico-educativă și cultural-artistică, pentru educarea tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, în spiritul concepției revoluționare a partidului, a cultivării sentimentului de dragoste pentru patrie și popor, al mobilizării întregii populații la realizarea exemplară a sarcinilor reieșite din programul partidului.

Pot preciza că o serie de activități complexe s-au desfășurat — ca de altfel în întreaga țară — sub semnul sărbătoririi marilor evenimente din viața poporului nostru : 65 de ani de la făurirea statului național unitar român, 40 de ani de la victoria revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din august 1944, 20 de ani de la Congresul al IX-lea al partidului, împlinirea a 200 de ani de la Răscoala lui Horia, Cloșca și Crișan, un accent cu totul deosebit fiind pus pe înțelegerea istoriei patriei, în scopul realizării de noi succese în dezvoltarea multilaterală a României socialiste. În aproape toate întreprinderile industriale, în instituții, în cadrul așezămintelor culturale, consiliile locale de educație politică și cultură socialistă, brigăzile Comisiei județene de răspîndire au organizat, săptămînă de săptămînă, evocări istorice, mese rotunde, dezbateri, expuneri, prezentări de cărți și filme. În sistemul universităților cultural-științifice, care ființează în mediul rural, au fost organizate cursuri de istorie, cultură și civilizație românească. În cadrul întîlnirilor, cu zeci de mii de oameni ai muncii, brigăzile științifice care s-au deplasat în aproape fiecare localitate au dezbătut aspecte ale politicii partidului și statului nostru, probleme din domeniul economiei industriale și agrare, legislației și ateismului științific. La Giroc, Giulvăz, Găvojdia, Sînandrei, Moravița, Uivar, Jebel, Moșnița Nouă, Ciacova, ca să amintesc doar cîteva — au fost organizate, cu regularitate, prezentări de filme documentare și artistice, dezbateri de cărți, simpozioane, seri de întrebări și răspunsuri, dialoguri cetățenești, în centrul acestora fiind puse aspecte diverse ale educației materialist-științifice.

— Activitatea de creație tehnico-științifică de masă cunoaște, în județul Timiș, o amploare fără precedent. Prin ce se caracterizează în mod deosebit și care sînt coordonatele ei actuale ?

— Afirmația este susținută de numeroase și solide fapte de muncă și, firește, ele trebuie circumscrise lucrărilor și documentelor adoptate de primul Congres al Științei și Învățămîntului, magistralei Cuvîntări pe care a rostit-o secretarul general al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**. Activitatea de creație tehnico-științifică de masă — în organizarea căreia un rol decisiv îl are Comisia județeană a inginerilor și tehnicienilor — a fost și este organizată în scopul mobilizării oamenilor muncii la realizarea sarcinilor economice, pentru aplicarea principiilor noului mecanism economico-financiar, formarea gîndirii economice, valorificarea superioară a resurselor materiale și umane, reducerea consumurilor tehnologice de materii prime, energie și combustibili, creșterea productivității muncii, întărirea ordinei și disciplinei, ridicarea permanentă a calificării profesionale, a calității și eficienței. În acest scop, în ultimii doi ani, au fost organizate aproape 400 de acțiuni, sub forma unor dezbateri, mese rotunde, calcule de eficiență economică, schimburi de experiență, consfătuiri, expoziții tehnico-economice. În colaborare cu Comitetul județean al U.T.C., Consiliul județean al sindicatelor, au fost organizate concursuri și olimpiade pe meserii ; în prezent funcționează peste 460 de cursuri și cercuri științifice care cuprind circa 15 000 de oameni ai muncii din toate sferele economiei. În mediul urban, ființează 158 de cursuri, iar în cel rural alte 303. Se cade să amintim și de Salonul republican de invenții care a fost organizat la Timișoara, precum și de participarea județului Timiș la Expoziția națională de la București, pe această temă, în cadrul căreia s-au remarcat cercurile tehnico-științifice de la Electrotimiș, Electromotor, I.A.E.M., I.M.T., Întreprinderea de memorii, Întreprinderea de sticlă Tomești ș.a.

Este concludentă participarea masivă a oamenilor muncii (peste 61 000) la activitatea de creativitate tehnico-științifică, în rîndul lor numărîndu-se mii de muncitori, maiștri, tehnicieni, ingineri, economiști, elevi, studenți, cadre didactice etc. Ei au contribuit direct la realizarea celor peste 12 000 obiective de creație tehnico-științifică, dintre care 347 de invenții și 1306 inovații. Prin aplicarea lor s-au obținut importante sporuri de producție, reducerea cheltuielilor, a importului și, implicit, creșterea exportului.

— În ultimul an al actualului cincinal au fost alocate culturii circa 2,5 milioane lei la capitolul investiții pentru utilaje și aparatură de practică culturală, adică cu o jumătate milion lei mai mult față de suma totală din cei patru ani anteriori. Este un adevăr, dar am dori să faceți referiri la un aspect important din viața spirituală a județului, și anume, la amenajarea, organizarea centrelor culturale, despre care s-a scris și pînă acum.

— Organizarea acestor centre, în 26 de comune din județ, a fost prevăzută în Hotărîrea Conferinței județene de partid și, în marea majoritate a localităților, s-a acționat cu perseverență și fermitate, ceea ce a făcut ca obiectivele înscrise în planurile inițiale să fie realizate. Am în vedere atît centre culturale, înființate cu mai mulți ani în urmă, așa cum sînt cele din Teremia Mare, Lovrin, Lenauheim, dar le am în vedere și pe cele din Gătaia, Jamu Mare, Jebel, Sacoșu Turcesc, Biled, Cenad, Darova și celelalte. Ele sînt structurate într-un mod deosebit de interesant și nu vizează numai căminul cultural, luat ca edificiu separat, ci ele cuprind și expozițiile permanente pe diferite teme, case memoriale, cluburi rezervate tinerilor, femeilor, pensionarilor etc. Ele sînt bunuri cîștigate, pe care va trebui să le dezvoltăm în continuare și să înființăm asemenea centre culturale și în alte comune din județ.

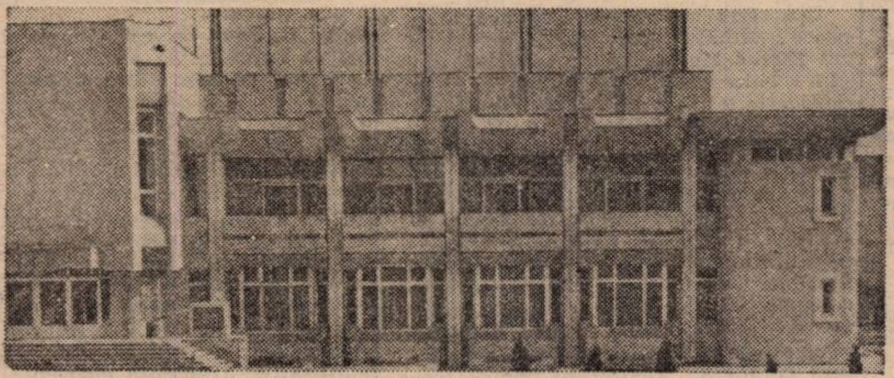

Edificiu cultural lugojean

— Vă adresăm acum o întrebare cu referiri la bilanțul deosebit de bogat al celei de a V-a ediții a Festivalului național „Cîntarea României“.

— S-a constatat, în primul rînd, o creștere substanțială a numărului de formații participante în toate etapele Festivalului, a numărului de membri și — lucru deosebit de important — sporul de calitate al programelor artistice prezentate. Ne referim la formațiile corale, teatrul politic, brigăzile artistice, recitalurile, montajele literare care s-au afirmat cu mai multă forță de expresie artistică în spectacolele prezentate, contribuind astfel la sporirea eficienței educației patriotice, revoluționare, etice și estetice a maselor de oameni ai muncii de la orașe și sate. Trebuie relevată amploarea participării formațiilor încă de la faza de masă, în cadrul căreia s-au înscris 1 721 de formații artistice, cercuri și cenacluri de creație din sistemul așezămintelor culturale, sindicate, pionieri și U.T.C., reunind peste 27 000 de membri. Participarea celor mai bune formații artistice, interpreți și creatori amatori în etapa republicană, prin cele 375 de premii obținute, situează județul nostru pe un loc fruntaș în mișcarea de amatori, la acestea adăugîndu-se cele 33 de premii obținute de instituțiile profesioniste. Ar fi foarte greu pentru mine să amintesc chiar și un număr restrîns de formații care s-au remarcat în etapele republicane. Numărul lor este foarte mare și dacă am putea privi o „hartă“ a lor am remarca răspîndirea acestora pe aproape toată întinderea județului. Ceva ce este foarte important, dacă nu cumva chiar lucrul cel mai esențial !

— În sfîrșit, o ultimă problemă pe care v-am ruga s-o subsumați lucrărilor plenarei Comitetului de cultură și educație socialistă al județului Timiș.

— Dezbaterile din cadrul plenarei au relevat necesitatea ca, în ediția a VI-a a Festivalului național „Cîntarea României“ în consens cu marile realizări ale oamenilor muncii, sub conducerea Consiliului județean de educație politică și cultură socialistă, a organelor și organizațiilor de partid, așezămintele și instituțiile culturale, formațiile artistice din unitățile economico-sociale, ale organizațiilor de masă și obștești să acționeze cu fermitate revoluționară pentru perfecționarea conținutului și creșterea eficienței întregii activități ideologice și cultural-educative, pentru realizarea unei noi calități în munca de formare a omului nou, în concordanță cu etapa actuală pe care o parcurge societatea noastră.

Vom milita, prin mijloace specifice culturii, artei și acțiunilor științifice de masă, pentru afirmarea geniului creator al poporului, pentru dezvoltarea patriotismului socialist, revoluționar, promovarea noului, creșterea răspunderii față de îndeplinirea sarcinilor de plan și a angajamentelor asumate, a programelor de dezvoltare economico-socială în profil teritorial, pentru afirmarea deplină în viață a principiilor și normelor eticii și echității socialiste, educarea materialist-științifică a oamenilor muncii, combaterea manifestărilor retrograde, a mentalităților învechite, aducîndu-se astfel o contribuție tot mai activă la formarea comunistă și la dezvoltarea impetuoasă și multilaterală a personalității umane.

Întrevedere realizată de
Nicolae PÎRVU

Salonul anual de artă, Lugoj 1985

Doar opt artiști plastici lugojeni se prezintă la actualul Salon și, cu toate acestea, expoziția este diversă și incitantă, la o ridicată cotă valorică în toate cele trei secțiuni ale sale, pictură, grafică, decorativă, aflate într-un oarecare echilibru. Pictură expun **Constantin Răducan** (prezent și cu o lucrare de grafică), **Silviu Oravițan-Crețu, Florica Oravițan Jianu** și **Valeriu Mladin**. Abordînd natura moartă, **Constantin Răducan**, un artist cu o foarte puternică personalitate, produce o surpriză numai sub raport tematic, față de preocupările anterioare, liniile de forță ale picturii sale rămînînd aceleași. Perspectiva din care privește, acum, **Răducan** natura statică este una venind din experiențele sale moderne și din asimilarea organică a unei culturi plastice solide, pînzele sale au un freamăt aparte, răspîndesc o lumină caldă și stranie în același timp, cromatica este învăluitoare, persistentă în memoria retinei. Uleiurile sale **(Gheridon și Mere)** au ceva din solemnitatea unui ritual, o vibrație de prospețime și, în același timp, un aer nostalgic. Selecția lui **Constantin Răducan** ne dezvăluie o etapă a deplinei maturități artistice, pe care o așteptăm cu mult interes să confirme an de an. **Silviu Oravițan Crețu** este prezent cu patru lucrări nonfigurative, două pînze mari, în nota ultimelor personale, suprafețe întinse de culori în dialog și două lucrări mai mici, compoziții cu un aer bizantin în linia Bernea — Gherasim, rezultat al unui proces deliberat de simplificare, de coborîre spre arhetipal. Cele patru peisaje în ulei ale pictoriței **Florica Oravițan Jianu** aduc o notă de noutate față de lucrările anterioare, ele emană un gust pentru natură, alimentat de o sensibilitate de citadin. **Valeriu Mladin** expune doar o lucrare în ulei, interesantă, un măr amplasat excentric, pe o față de masă mare, albă, într-o execuție impecabilă. Acest tînăr pictor pregătește o personală, despre care se va vorbi probabil cu mult interes.

Grafica acestui Salon lugojan ne este oferită de **Eugen Keri** și **Stela Lie**. Dacă pe primul îl cunoaștem din confruntări anterioare, ale căror trăsături esențiale se regăsesc și în actualele lucrări, trei cologravuri în tonalități reci, de un înalt profesionalism. **Stela Lie** este o foarte plăcută surpriză. Proaspăta absolventă a institutului Nicolae Grigorescu din București (promoția 1984) se prezintă cu trei gravuri, intitulate **Scrisoare**, extrem de originale denotînd un talent puternic, în care avem toată încrederea. Lucrările sale reușesc să impună un univers propriu desenat cu fervoarea revelației. Panoul decorativ pe care îl propune **Viorica Kutesch. Fota 1649 b** este o ingenioasă compoziție alcătuită din chiar 1649 de nasturi de ceramică, diferiți ca mărime și culoare. **Carmen Paiu Iozon**, o ceramistă de perspectivă, aduce în expoziție șase obiecte decorative, intitulate **Coji**, forme tensionate, dispuse într-un anumit ritm sugerînd o „decojire“ a spațiului, o reconsiderare a ambientului, o gamă de volume.

Nu putem închei această consemnare plastică fără să amintim inexplicabila absență a pictorilor **Tudor Tudan** și **Vladimir Streletz**, membri titulari ai U.A.P., Filiala Lugoj, care ar fi putut spori această expoziție cu lucrări valoroase, fără îndoială.

Ioan T. MORAR

excelsior

Elena Chirilă Stoica

FLORILE-N JUR

Mi-e sufletul cîntec șoptit în amurg,
Cu zîmbet candid și priviri fericite ;
Prin ființa mea culorile lumii curg,
Adunîndu-se-n inimă-ncet și uimite.

Mai întîi, apare un contur vag și drag,
Apoi tabloul își întregește menirea ;
Aerul pur desenează continuu și grav,
Chipul iubirii apără-n mine trăirea.

Cerul, deasupra, e înalt și senin,
Pămîntul se-nchină maiestuos și ușor,
Sufletul meu de iubire e plin,
Florile-n jur de mult nu mai mor.

Garoafele albe mă privesc în extaz,
Revarsă discret lumina atingerii tale ;
Le-nvălui cu dorul meu pururea treaz,
Și cîntecul mi se transformă-n petale.

METAMORFOZĂ

Lumina lui septembrie pătrunde lin în goluri
Și, răsucită-n juru-mi, devine un inel
Ce înconjoară tainic doar lumea mea de doruri,
Schimbînd-o pe o clipă în splendid giuvaer.

Și-atunci, prin frunza verde a toamnei aurii,
Mi-apari, iubite, iarăși, cu brațele întinse,
În sufletu-mi se-aud doar clopoței zglobii
Și glasul surd și rece al unei dureri stinse.

Prin tine, eu cunosc lumina și speranța,
Prin tine, mă înalț la cerul plin de stele
Și, preschimbată-n zîna cea bună și frumoasă,
În cale-mi se deschid doar tainice castele.

---

carte

PROBLEMATICA SOCIALISMULUI ȘTIINȚIFIC

În Editura Științifică și Enciclopedică a apărut recent lucrarea politologului și profesorului univ. dr. **Trofin Hăgan**, de la Universitatea din Cluj-Napoca, intitulată **„Teoria și practica socialismului științific în România‘**, lucrare ce tratează problematica construcției socialiste în țara noastră în etapa actuală și de perspectivă, precum și dezvoltarea și aplicarea creatoare a teoriei marxiste la realitățile concrete ale României de către Partidul Comunist Român. Lucrarea scoate în evidență cum nu se poate mai bine unitatea dialectică dintre determinismul politic și cel al conducerii proceselor social-politice, precum și larga deschidere a socialismului științific spre problematica teoretico-practică a făuririi societății socialiste în epoca contemporană, afirmîndu-se ca fiind în adevăratul sens al cuvîntului partea cea mai operantă din cadrul marxismului

Autorul acestei lucrări social-politice de o importanță deosebită insistă premeditat asupra raporturilor și a interacțiunilor firești a politicului cu economia, știința, morala, arta și literatura de pe poziția partidului nostru care are ca scop suprem progresul social, ridicarea sistematică și continuă a nivelului material și spiritual al națiunii noastre socialiste.

Abordînd politicul sub toate aspectele și în toată complexitatea sa, pe tot parcursul lucrării, autorul susține și demonstrează în același timp că aceasta constituie **„aripele de care omul are nevoie pentru a se ridica deasupra imediatului, pentru a privi mai departe, spre o societate fără clase“.**

Prin ipotezele pe care le propune, schemele și demonstrațiile pe care le recomandă autorul, respectiv lucrarea, tratează accesibil problematica socialismului științific, adresîndu-se deopotrivă specialiștilor în domeniu, ca și tuturor celor ce iubesc literatura social-politică și sînt dornici să-și lărgească și să-și aprofundeze cunoștințele în această direcție.

În ultima parte a lucrării autorul prezintă sistemul politic, acțiunile și valorile politice din România contemporană, cu sublinierea că Partidul Comunist Român reprezintă valoarea politică supremă a societății noastre.

Lector univ. dr.
Ioan AVRAM

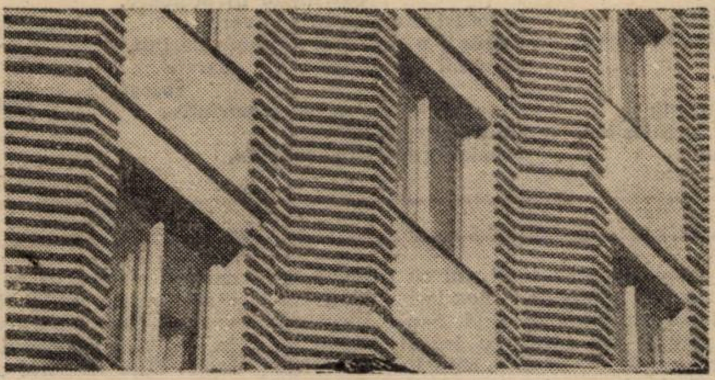

---

serial

VIAȚA MARILOR VEDETE
LIV ULLMANN
48

NIMENI, cu excepția mea, probabil, nu ajunge să se înfurie la modul demențial, ca Ingmar. M-a speriat atît de tare într-una din zilele lui de nervi, încît m-am închis în baie. Ingmar lovea cu pumnii și cu picioarele în ușă, încercînd să mă convingă să-i deschid. Deodată, am văzut piciorul lui trecînd prin ușă, cu forța unui bolovan ; prin ruptură, pantoful, lansat, plană pînă în chiuvetă... Apoi, după un timp, calmați, redeveneam, desigur, cei mai buni prieteni. ● **RAREORI** ne plictiseam împreună. Îmi amintesc, totuși, de o astfel de zi. Eram într-un parc zoologic. Priveam animalele și mergeam, mergeam și priveam animalele și nu aveam nimic să ne spunem. Era o vreme splendidă. După vizita la Zoo, ne-am dus să bem cîte o ceașcă de ciocolată, într-un restaurant. Eram mulțumiți și unul și celălalt că plimbarea luase sfîrșit și că ne putem așeza cu un ziar de seară în față. Nimic în plus. Apoi, odată la Copenhaga... Așteptaserăm mult timp ocazia de-a fi singuri și ne-am izolat cîteva zile, nevrînd să vedem pe nimeni. Și, într-o după-amiază, priveam orașul de la ferestrele hotelului. Un vid se materializa între noi, un vid mut și neașteptat. Îmi amintesc, de asemenea, o „scenă de interior“, petrecută noaptea, tot într-o cameră de hotel... L-am anunțat, subit, că sîntem la capătul relației noastre și că n-ar fi rău să se ducă să-și caute o altă cameră. S-a ridicat, s-a îmbrăcat încet și a rămas minute întregi în fața oglinzii pieptănîndu-și părul... M-am gîndit atunci că seamănă teribil cu băiețandrul din fotografia aceea a lui de pe vremea școlii... ● **CÎND** Ingmar și Fellini s-au întîlnit, n-a trebuit decît o clipă ca să se simtă legați de o frățească prietenie. Parcă s-ar fi cunoscut de o viață, rîdeau, ținîndu-se de umeri. Au hoinărit noaptea prin oraș : Fellini, în celebra sa capă neagră și atît de teatrală, Ingmar cu mica lui caschetă pe creștet și învelit într-un palton vechi...

Selecție și adaptare
Ana ALDAN

---

miniaturi

În noaptea Anului Nou

În noaptea Anului Nou, cînd ochii depărtatelor stele ard, parcă, altfel pe cer, scînteind misterioase legende și tulburătoare poeme cosmice, cînd cerul e mai pur și mai înalt, încărcat cu misterele trecerii ireversibile a timpului, cînd sub cupola lui răsună beethoveniana Odă a bucuriei — am înțeles că niciodată gîndul la pacea lumii și gesturile publice care îl exprimă nu vor fi fără rost, cîtă vreme o amenințare de proporții cosmice stă să ne arate fața nimicului, a pustiului, în care cuiburile roadelor și bucuriile vieții pot să fie urme de cenușă, și visurile omului umbre ale nimănui, și clipele, fără bătăile ceasului, și glodul pămîntului, fără oul și larva începutului ; niciodată o speranță ascunsă a insului și a colectivităților, spusă în graiurile lumii, nu va fi prea mult, să strige și să cheme umanitatea la marea judecată a sfîrșitului de mileniu. Poate fi o întrebare mai dureroasă și un răspuns mai imperios așteptat de la înțelepții popoarelor, într-un veac al tuturor cunoștințelor și posibilităților, cînd drumurile printre planete nu ne mai miră, și războaiele trecute, față de amenințările actuale, vin să exprime, totuși, o limită posibilă a experiențelor umane, în distrugeri și în execuții, dar și în eroism și în jertfele luptei, în înfruntările existenței dintotdeauna ? Este dreptul fiecăruia să gîndească pe măsura simțurilor sale, să caute gustul fructelor pămîntului și bucuriile iubirii, să se ridice în viață sub autoritatea dreptului său de a fi, să iasă la lucru și să se reîntoarcă acasă, să-și crească pruncii și să creadă în fericirea lor, și este justificată teama de ceea ce sînt în stare oamenii, din lumea necunoscută a pregătirilor militare, din depozitele armelor nucleare, din căile apelor și văzduhul traversate de uluitoare forțe ale distrugerii, din ceea ce se instalează și se pîndește la colțurile planetei, care parcă nici nu mai este rotundă și albastră, măsurată și punctată cu platforme ale zborurilor morții, într-o geometrie infernală, sfidătoare a oricărei imaginații, este întemeiată spaima care vine să te întrebe în fiecare zi dacă va fi la fel și ziua de mîine. Este dreptul fiecăruia să spere, să se bucure de munca și casa lui, să se știe integrat în solidaritatea oamenilor, cu încrederea, mai presus de toate, dătătoare de echilibru și de orizont existențial.

George DINU

---

top

SUPERLATIVELE LUI '85

● Ca la fiecare sfîrșit de an, în paginile revistei **Viața Studențească** găsim un interesant clasament al valorilor, așa cum sînt privite de studenți. La capitolul „Interpret-muzică ușoară“ figurează pe locul unu DIDA DRĂGAN, care „domină autoritar toate ierarhiile valorice ale genului (...) prin slujirea nedezmințită a unui crez artistic exemplar“. Subscriem, mirîndu-ne și noi cum pînă la această dată interpreta, posesoare a mai multor premii internaționale, nu are încă un disc înregistrat la „Electrecord“ (un LP, desigur). ● Tot în acest clasament, formația Celelalte Cuvinte din Timișoara ocupă locul trei ! Și fiindcă e ora bilanțurilor, revista de specialitate **Musik Info** din R.F.G. oferă un clasament alcătuit pe baza vînzărilor de discuri în această țară. Iată-l : **Interprete : 1.** Madonna ; **2.** Tina Turner ; **3.** Valerie Dore ; **4.** Pia Zadora ; **5.** Pat Benatar. Urmează, în ordine : Sandra, Jennifer Rush, Chaka Khan, Kim Wilde, Alison Moyet, Kate Bush, Princess, Cyndi Lauper, Sheena Easton și Laura Branigan. **Interpreți : 1.** Billy Ocean ; **2.** Nik Kershaw ; **3.** Murray Head ; **4.** Phil Collins ; **5.** Billy Idol. Urmează Matt Bianco, Glenn Frey, Ivan, Stevie Wonder, Jim Diamond, Paul Hardcastle, Tullio de Piscopo, Paul Young, REO Speed și Limahl. **Formații : 1.** Modern Talking ; **2.** Foreigner ; **3.** Tears For Fears ; **4.** Scotch ; **5.** Duran Duran. Urmează Frankie Goes ..., Moti Special, Alphaville, Opus, Eurythmics, Moon Ray, Commodores, Bowie & Metheny Group, Ashford & Simpson și USA For Africa. ● **David Lee Roth,** solistul vocal la Van Halen, a părăsit grupul optînd pentru o carieră solo. Locul său a fost ocupat de chitaristul și solistul **Sammy Hagar.** ● LP-ul **Dianei Ross**, „Eaten Alive“, îl are ca producător pe ... Michael Jackson. ● Pe stadionul Greek din Chicago, în fața a peste 25 000 de spectatori, **George Michael**, unul din cei doi „Wham !“ a anunțat despărțirea de colegul Andrew Ridgeley. Așadar, încă un grup desființat. ● Dar și o veste bună : **Robert Görl** și **Gabi Delgado** au decis să refacă grupul **DAF,** desființat din cauza unor rîvnite cariere solo, se vede, infructuoase. ● **Amanda Lear** nu va mai apare un timp în studiourile de înregistrare. Ea este ocupată cu realizarea și prezentarea unei populare emisiuni Tv. în Italia.

Petru UMANSCHI

---

televiziune

DUMINICA, 5 ianuarie. 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,40 Contemporanii noștri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Țara mea azi — Epoca Ceaușescu — documentar. 19,40 Cîntarea României. 20,20 Film artistic. Dăruire. 21,50 Telejurnal. **LUNI, 6 ianuarie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-științific. 20,40 Tezaur folcloric. 21,05 Roman foileton. Wagner. 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 7 ianuarie.** 20,00 Telejurnal. 20,25 Omagiu — documentar 20,45 Din inimă cinstire — Spectacol literar-muzical-coregrafic. 21,25 Un buchet de crizanteme. Romanțe și melodii îndrăgite. 21,45 Telejurnal. **MIERCURI, 8 ianuarie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Prinos de bucurie și cinstire. 20,45 Decolări — documentar. 21,10 Film serial — Cavalerul legendar. Partea I. 21,50 Telejurnal. **JOI, 9 ianuarie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Amfiteatrul artelor. 21,00 Memoria documentelor. 21,20 Invitație în studiourile radioteleviziunii. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 10 ianuarie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie 20,35 Cadran mondial. 20,50 Drum prin țara mea. 21,00 Serialul științific. — Civilizația metalului. 21,30 Experiența înaintată, inițiative, eficiență. 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 11 ianuarie.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia. 19,45 Varietăți... Varietăți. 20,35 **Film artistic. Al Șaselea. 22,00 Telejurnal. 22,10 Mondovision.**

documentar

1986 — UN AN AL PĂCII

În istoria sa umanitatea s-a deşteptat pentru prima dată spre o conştiinţă planetară abia în ultimele decenii ale acestui veac ce închide un mileniu, cînd, dintr-o necesitate devenită stringentă s-a aplecat cu o profundă înţelegere asupra propriilor sale probleme generale, punîndu-le sub semnul celor mai adînc umane idealuri. Întîiul semn al nevoii de unitate mondială va fi fost dat de naşterea Ligii Naţiunilor, devenită apoi Organizaţia Naţiunilor Unite. ca de cîtăva vreme, prin intermediul acestui organism internaţional să fie dedicate manifestări de durata unui an principalelor probleme ale întregii omeniri. Astfel, dacă 1985 a concentrat atenţia întregii lumi spre problemele tineretului puse sub deviza : Participare, Dezvoltare, Pace, anul 1986 va concentra întreaga atenţie a popoarelor către dezideratul devenit astăzi un imperativ mondial — PACEA.

Conştientă că relaţiile obiective ca şi soluţionarea problemelor de anvergură mondială impun o participare activă a tuturor statelor la viaţa internaţională şi creşterea rolului diplomaţiei multilaterale, România, în cei treizeci de ani de participare la activitatea O.N.U. s-a situat în rîdul celor mai dinamice prezenţe. Profund interesată de înfăptuirea ţelurilor şi principiilor forumului internaţional, în marea lor majoritate identice cu cele ale politicii sale externe, România a acordat permanent o deosebită atenţie activităţii organizaţiei mondiale ce s-a constituit ca un important instrument în asigurarea păcii, securităţii şi legalităţii internaţionale. Ceea ce a caracterizat întreaga activitate a României în cadrul forumului internaţional, mai cu seamă în ultimele două decenii, activitate materializată prin o seamă de propuneri şi contribuţii originale, a fost spiritul anticipativ, novator şi original propriu partidului şi conducătorului partidului nostru, tovarăşul **Nicolae Ceauşescu.**

Între multitudinea problemelor asupra cărora ţara noastră şi-a exprimat cu consecvenţă linia politicii sale umaniste s-a situat în primul rînd aceea a păcii şi războiului. Într-un context istoric grav, ce ameninţă, prin cursa continuă a înarmărilor, însăşi existenţa vieţii şi civilizaţiei omeneşti. Considerînd că pentru evoluţia pozitivă a relaţiilor internaţionale, pentru realizarea dezarmării trebuie să revină răspunderi tuturor statelor şi în primul rînd marilor puteri, ţara noastră a salutat începerea tratativelor de la Geneva între Uniunea Sovietică şi S.U.A., cum şi întîlnirea la cel mai înalt nivel a celor două state, exprimîndu-şi speranţa că aceste tratative vor fi urmate, în cel mai scurt timp, de măsuri efective ce au menirea pozitivă de a reduce încordarea internaţională.

În consens cu voinţa de pace, cu vocaţia de pace, constructivă a poporului nostru, Preşedintele României socialiste, tovarăşul **Nicolae Ceauşescu,** a iniţiat numeroase acţiuni, a avansat numeroase propuneri guvernelor, şefilor de state, organizaţiilor internaţionale în vederea soluţionării paşnice a diferendelor dintre popoare, a opririi cursei înarmărilor, acordînd o atenţie deosebită asigurării păcii pe continentul european. De o deosebită importanţă este şi propunerea de a transforma spaţiul Balcanilor într-o zonă a neproliferării armelor chimice, propunere ce a întrunit adeziunea întregului nostru popor.

Totodată, avînd în vedere situaţia reală a lumii contemporane, România îşi achită pe deplin răspunderile ce-i revin în cadrul Tratatului de la Varşovia, considerînd că în acest fel participă la salvgardarea intereselor ţărilor socialiste, a socialismului în lume.

Exprimîndu-şi profunda îngrijorare faţă de măsurile vizînd militarizarea spaţiului cosmic — cu repercusiuni incalculabile asupra echilibrului ecologic şi, în acelaşi timp, o importantă sursă de încordare internaţională, secretarul general al partidului nostru arăta că este necesar ca O.N.U. să-şi asume responsabilitatea realizării unui tratat internaţional cu privire la folosirea cosmosului exclusiv în scopuri paşnice, fiind un bun al tuturor naţiunilor lumii, şi nu proprietatea unui stat sau al altuia.

Încrezător în triumful raţiunii, poporul român este ferm hotărît să nu precupeţească nici un efort pentru realizarea păcii şi securităţii mondiale, pentru crearea unui climat internaţional care să permită dezvoltarea liberă şi independentă a tuturor popoarelor lumii.

Prestigiul binemeritat pe care-l are astăzi ţara noastră şi preşedintele **Nicolae Ceauşescu** pe arena mondială este ilustrat de larga adeziune a multor ţări şi guverne, a opiniei publice internaţionale la iniţiativele şi propunerile României, precum şi de sentimentele de profundă stimă şi respect de care se bucură conducătorul partidului şi statului nostru, personalitate de excepţie a epocii contemporane, cunoscut şi recunoscut pe toate meridianele planetei ca un luptător neobosit pentru triumful idealurilor de demnitate naţională, pentru făurirea unei lumi mai drepte şi mai bune, a unei lumi a păcii şi securităţii tuturor popoarelor.

Lector univ. dr. Petru TOADERE

LIRICĂ SLOVACĂ

VOJTECH MIHÁLIK

BĂTRÎNELE ÎNVĂŢĂTOARE

Bătrînele învăţătoare stau în pridvor,
doar toamna rece le face cu mîna.
În păr au praf de cretă,
şi pe feţele lor, ca pe un portativ,
se plimbă semitonurile aducerilor-aminte,
semitonurile zîmbetelor şi lacrimilor.
Mîinile lor au luat forma unui cap de copil.
Gura, care n-a gustat nebunia săruturilor,
trupul, în care fecioara n-a devenit femeie,
şi ochii care s-au pierdut prin caiete
aşteaptă, aşteaptă.

Aşteaptă o vedere de la mare,
sau ninsori de păpădii din luncă,
fie clopoţelul de la o a de viaţă ?

Bătrînele învăţătoare stau în pridvor,
ochii lor miopi caută soarele roşcat,
admiră concertul păsărilor
şi nişte versuri insinuante — sosit-a vremea ?
Unde zbori tu rîndunică
zbori acolo,-n depărtări ?
Elevii au fugit demult din faţa ochilor lor,
numai memoria bătrînelor învăţătoare îi mai ţine de chică.
Unii din ei au devenit eroi ai muncii,
alţii fură şi-şi bat nevestele,
alţii au dansat viaţa întreagă,
iar alţii-şi caută norocul şi de aceea-s trişti,
mult ar voi să se-ntoarcă în băncile şcolii.
Bătrînele învăţătoare stau în pridvor
aşteptîndu-şi elevii cărunţi,
măcar un cîntec de la ei, măcar o carte poştală.
Ar fi de-ajuns să scrie : papuc, păpădie,
mama-l mustră pe Mihai,
îmi aduc aminte de Dumneavoastră,
mai trăiţi doamna învăţătoare?
Ştiţi că fiecare poezie pe care o scriu
atîrnă ca pe o bară fixă pe acel A,
pe care, cu ani în urmă, într-o toamnă rece,
l-aţi desenat pe tablă ?
Dar noi am uitat să scriem scrisori bătrînelor învăţătoare.
Şi totuşi, ele stau în pridvor,
pierdute-n cele mai mărunte dorinţi,
cu ochii lor miopi caută soarele roşcat
şi pe feţele lor, ca pe un portativ,
simt o adiere, un vers.
Şcoala-i gata, sună toamna,
rîndunelele-şi iau rămas bun şi
dintr-un caiet zdrenţuit
un vînt de dor se joacă
prin otavă.

MIROSLAV VÁLEK

CEI CE ÎNDOAIE FIERUL

Pe strada Vuk Karagici,
la colţ,
doi bărbaţi îndoaie bare de oţel.
Aceasta-i o muncă aproape poetică.
Fierul, precum versul, se-mpotriveşte voinţei omului.
Dar, un vers după un alt vers,
un vers după un alt vers
şi apare o poezie unică.
Deasupra acestei mulţimi de versuri,
la etajul trei,
se mută ea, cu ochii albaştri.
Ea mîngîie cei patru pereţi :
Ce trainic este totul
şi ce forţă-i ascunsă într-un asemenea zid.

Dacă aş avea muşchii mai puternici
aş deveni unul din cei ce îndoaie fierul.

Traducere din limba slovacă
Ondrej ŞTEFANKO
şi Vasile DAN

tabletă

Maternitate nestinsă

Nu am un alt model uman, care să stăruiască mai aprins în memoria mea, cînd vine vorba despre iubirea pentru copii, decît Buna Maria. Imaginea ei, de o claritate perfectă pentru mine, emană şi azi o rotunditate morală fără seamăn. Orfană ea însăşi de ambii părinţi, încă de copilă, crescută cu pîinea amară a străinilor, cînd, la rîndul ei, şi-a înjghebat o familie, cu Bunul Isailă, în jurul ei, an de an, au răsărit opt vlăstare din care şase i-au trăit, trei fete şi trei feciori. În marele război mondial, cînd Bunul lupta în bătălii, prin Galiţia, ca soldat, Buna Maria şi-a ţinut, singură, cu dîrzenie, casa şi pruncii, întotdeauna harnică, veselă, plină de omenia simplă a mamei cu mulţi copii, care poate oricînd renunţa la comoditatea de sine, pentru a se dărui pruncilor ei. Nu i-a fost destul să şi-i crească pe ai săi, dar ea s-a mai înhămat şi la creşterea a încă patru nepoţi, rămaşi orfani. Pitica ei casă de pămînt bătut şi nuiele împletite era, acum, adăpostul a zece vlăstare, din faţa cărora ea nu s-a dat niciodată înapoi să-i crească şi să-i ofere apoi lumii.

În timp, eu, nepotul nu o ştiu niciodată altfel pe Buna Maria, decît săritoare, veselă, harnică, generoasă cu asupra de măsură. Ieşea în faţa porţii, parcă o văd şi acum, cu pere aurii sau cu prune brumate şi, din poalele adînci, le scotea la iveală, le împărţea copiilor ce zburdau în uliţă. Sau o surprind, cu oala de pămînt ars, plină cu faguri fragezi de miere galbenă ca aurul, în anii cînd Bunul Isailă prăsea albine, adunînd în jurul ei copiii gălăgioşi ai uliţei noastre şi împărţindu-le, bucuroasă, ca pe un fel de binecuvîntare, tuturora, dulcea avuţie a harnicelor „insecte blonde". Nu o ştiu niciodată altfel decît printre copii şi cu copii în jurul ei, mari sau mici. Chiar şi cînd fiii şi fiicele ei au devenit oameni maturi, avînd şi ei copii, la rîndul lor, Buna Maria nu se purta altminteri cu ei decît tot ca pe vremea cînd îi purtase la sîn sau cînd ei gîngureau în leagăn, cu vorbe dulci, blînde, şi cu poveşti înţelepte. Cînd războiul al doilea mondial i-a răpit trei din cele şase vlăstare, ea, alături de Bunul, ca o statuie împietrită a durerii, şi-a dus, cu o neasemuită voinţă, ca o mater dolorosa, suferinţa, stăpînindu-şi jalea, care o străpungea, cu o forţă rar întîlnită. Moartea copiilor nu a îngenuncheat-o şi nici nu a făcut-o mai aspră cu lumea, mai rea, sau mai indiferentă. Dimpotrivă, şi-a revărsat, de-atunci, iubirea, frîntă în traseul întrerupt al celor trei copii, în ceilalţi patru nepoţi, trei feciori şi-o fată. Nimic nu o îndepărta de viaţă. Nimic nu o amăra. Nimic nu întuneca seninătatea ei proverbială, revărsîndu-şi, din sufletul ei prea plin, peste noi toţi, boarea iubirii ei materne, neasemuite.

Tot astfel o ştiu şi o reţin pînă în clipa cînd s-a stins, bătrînă, bătrînă şi aproape oarbă, plimbîndu-se cu grijă şi dibuind florile ei dragi şi copacii ei iubiţi din grădina înverzită. Tot astfel mi-o amintesc, simbol al maternităţii nestinse, al iubirii nesfîrşite pentru odraslele ei şi odraslele lumii, dîndu-se pe sine în fiecare copil, ca şi cum ar fi vrut, parcă, să trăiască etern şi după moarte, în cei tineri şi fragezi, în care îşi răspîndise marele ei sentiment de afecţiune, cu care ar fi putut încălzi, de i s-ar fi cerut, o lume întreagă, ba ar fi putut aprinde, cred, şi stelele de pe cer.

Ion ARIEŞANU

REDACTIA şi ADM. — TIMIŞOARA, strada RODNEI 1. Tel. 3 33 90, 3 33 76. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

COLEGIUL DE REDACŢIE:
ION ARIEŞANU (redactor şef)
ANGHEL DUMBRAVEANU (redactor şef adjunct),
VIOREL COLŢESCU, NICOLAE PIRVU, CORNEL UNGUREANU.

Secretar principal de redacţie
Lucian Bureriu

ABONAMENTE SE FAC LA P.T.T.R. TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 2

SAPTĂMÎNAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ TIMIȘ

Nr. 2 (986) ● 10 IANUARIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 Lei

Spre inima literaturii

Există în secolul nostru puzderie de concepții și „școli" contemporane nemarxiste privind omul și dezvoltarea umanității. Unele tind să vorbească despre natura umană prin biologism sau psihologia abisală ; altele, prin spiritualism, personalism sau neotomism sau altele, ca existențialismul heideggerian, prin izolarea omului de natură și societate. Ceea ce se relevează primordial însă în aceste poziții filosofice este contradicția lor flagrantă cu elementele propuse de natură și de științele sociale despre om, această totalitate biosocială care confirmă un punct de vedere marxist.

Încă în „Ideologia germană", Marx și Engels vorbeau despre faptul că istoria trebuia luată în ambele ei laturi, ca istorie a naturii și ca istorie a oamenilor, și că cele două părți nu pot fi separate în timp, condiționîndu-se reciproc în istoria omenirii. Toate aceste teorii și altele, neamintite dar înregistrate de istoria filosofiei contemporane, ignorînd această dublă condiționare, ignoră însăși „condiția umană" a omului contemporan, se desprind de esența personalității umane, care nu poate fi nicidecum izolată, împinsă în afara granițelor de manifestări, acțiuni, cerințe, din această complexitate de laturi și manifestări concrete, din această **„unitate a contrariilor"**.

Evident, literatura, ca fenomen de suprastructură, ca reflectare a însăși condiției umane, nu va putea face nici într-un caz abstracție de aceste date ale realității biosociale, ale timpului istoric în care omului îi este dat să treacă

Ion ARIEȘANU

(Continuare în pag. 6)

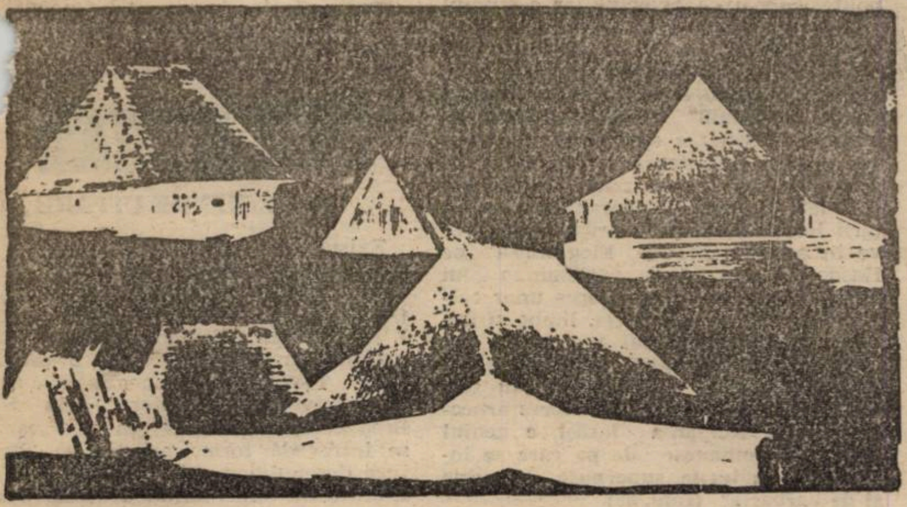

Embleme ale progresului și prosperității

TRIDIMENSIONALITATEA ȘTIINȚEI

> **„Atît în domeniul cercetării științifice, cît și al învățămîntului, dispunem de tot ce este necesar, avem o puternică bază materială, tehnică ; dar, mai presus de toate, avem minunați cercetători, oameni de știință și savanți, minunate cadre didactice, care reprezintă suprema garanție că vom realiza în cele mai bune condiții programele de cercetare și de pregătire a cadrelor, că cercetarea și învățămîntul vor ocupa un loc tot mai important în dezvoltarea socialistă și comunistă a României".**
>
> **NICOLAE CEAUȘESCU**
>
> (din Cuvîntarea la Congresul Științei și Învățămîntului)

Congresul al XIII-lea al P.C.R. a deschis o nouă etapă calitativ superioară de dezvoltare economico-socială a țării. La Congresul Științei și Învățămîntului, secretarul general al P.C.R. arăta că cercetarea științifică și învățămîntul „trebuie să fie în primele rînduri în desfășurarea procesului revoluționar în noua etapă de dezvoltare a țării". Pe plan economic, esența procesului revoluționar din această nouă etapă constă în realizarea caracterului integral intensiv al economiei naționale a țării noastre.

Între condițiile indispensabile înfăptuirii unui asemenea tip de economie în România știința, cercetarea științifică ocupă primul loc. Cercetarea științifică este chemată să contribuie la perfecționarea și buna funcționare a sistemului național energetic, la dezvoltarea bazei proprii de materii prime și materiale, la realizarea de noi mașini și utilaje multifuncționale cu grad înalt de automatizare, care să asigure reducerea consumurilor energetice și de materii prime, să înfăptuiască programul de automatizare, electronizare și robotizare a producției. De asemenea, ea trebuie să contribuie hotărîtor la realizarea noii revoluții agrare, să acorde o atenție deosebită problemelor legate de perfecționarea activității economice, funcționării mecanismului economic din perioada socialismului multilateral dezvoltat.

Întreaga problematică, în ceea ce privește știința și învățămîntul, care a stat în centrul dezbaterilor la Congres este dominată de necesitatea creșterii substanțiale a rolului lor în dezvoltarea economiei, de avansul cunoașterii, de răspunderea față de viitor a cercetării științifice proprii și derivă din faptul că pe plan mondial se dezvoltă o nouă revoluție tehnico-științifică, care produce profunde transformări în structura economică și industrială a statelor, în dezvoltarea societății omenești și, deci, trebuie să se reflecte în mod corespunzător și în dezvoltarea societății socialiste românești.

Expresia abordării prin prisma optimizării raportului dintre știință și învățămînt și a acestora cu dezvoltarea este recenta organizare unitară a cercetării științifice și a învățămîntului, prin unirea organismelor de conducere ale celor două sectoare de activitate, în cadrul Consiliului Național al Științei și Învățămîntului, condus de tovarăşa academician doctor inginer Elena Ceaușescu

Afirmarea noii revoluții tehnico-științifice, determină ca știința să devină un factor care pătrunde în toate domeniile de activitate. Știința se unește cu învățămîntul conferindu-i acestuia calitatea de forță de producție, și amîndouă aceste domenii cu producția și economia. Cercetarea științifică devine învățămînt, iar școala izvor de cunoștințe ; producția devine, într-o măsură tot mai mare, obiect de cercetare și bază pe care se sprijină extinderea și aprofundarea cunoașterii, iar știința — un factor endogen al producției, o funcție tot mai importantă a acesteia. Dezvoltarea științei și învățămîntului înseamnă dezvoltarea economiei, deoarece se dezvoltă acele forțe de producție (știința și învățămîntul) care susțin economiile moderne, intensive.

Accentuarea unirii învățămîntului și cercetării cu producția face din aceasta din urmă o activitate de înalt nivel calitativ și de o deosebită eficiență, deoarece producția contemporană este știință și învățămînt, iar învățămîntul și știința sînt producție de cadre, de forță de muncă înalt calificată de cercetători, producători de cunoștințe de cea mai înaltă calitate și competitivitate. Această tridimensionalitate face ca știința să fie forma ideală și practică a avuției sociale și, totodată, una din componentele ei, să fie creator, izvor de avuție socială și un produs, un rezultat al avuției naționale.

Actul creației științifice, rezultatele obținute depind de calitatea creatorilor de valori materiale și spirituale, de pregătirea profesională, științifică și culturală. Realizarea unei pregătiri multilaterale constituie o cerință esențială a economiei moderne, reprezentînd, totodată, o condiție primordială a creșterii rolului creator al omului în desfășurarea producției, a manifestării sale polivalente în cîmpul muncii.

Conf. dr. Grigore SILAȘI

COMUNISTUL

Mi-e dat să sorb neliniști și să beau văpăi,
să string munții-n brațe și să urc din văi
și să ard cu sete tot ce putrezește —
din inima palmei lumea nouă-mi crește.

Eu ridic spre soare cu flacără vie
tot ce naște ziua nou din temelie
și-nsetat de spații vreau să fiu mai tare,
să-mi flutur cu cinste mîndria în zare.

Sînt pe schela vremii ca un vîrf de stîncă,
necuprins cum marea este de adîncă,
odihna mi-e un fulger, de spații mi-e sete
și se pierde vîntul dacă-mi intră-n plete.

Mi-e dat să sorb neliniști și să beau văpăi,
să string munții-n brațe și să urc din văi
și să ard cu sete tot ce putrezește —
din inima palmei lumea nouă-mi crește.

Ivo MUNCIAN

DIN SUMAR : Ancheta „Orizont" : Propagatorul de cultură ● „Glosse la Eminescu" de I. Chöie-Pantea ● Proză de Anghel Dumbrăveanu ● Șerban Foarță : „Fragmentarium" ● Cornel Ungureanu: Itinerar polonez.

tabletă

A fi patriot

În rangul sentimentelor care pot să ridice un scriitor la starea de conștiință, eu situez pe un loc din firmament patria mea. Consider că ideile, în drumul lor spre c carte, asemănător vremilor, în drumul lor către o epocă însemnată cu aldine în istorie, se orientează după astrul solar resimțit, gîndit, exprimat de fiecare în numele tuturor și întotdeauna vizibil în clarul de inimă al limbii române. Această mirabilă alcătuire — patria mea — cunoaște despre noi înșine mai mult decît, vreodată, i-am spus. Cine este fără de Ea, nu poate fi decît fără de sine. Nu se scriu cărți în numele nimănui. Ideile au nevoie, precum anii, de o ființă asupra căreia să-și încerce puterea. Cărțile sînt semnele unei călătorii cuminți printr-o desăvîrșită speranță : aceea că te poți cuprinde în cuvinte al căror adevăr se deschide în adînc și se îndreptățește tot așa cum izvorul ; cărțile sînt întemeierea acestui izvor. A fi scriitor, a fi revoluționar, a fi înăuntrul timpului patriei tale, a-i construi în limba română un omagiu, cel mai frumos cu putință ,a te simți un privilegiat pentru că pronunți în limba română convingerea că, a fi scriitor începe dintr-un sentiment fără egal, în care s-au recunoscut și cei de dinaintea ta. La acest edificiu, care este revoluția, generația mea și-a rostit înțelegerea lucrurilor și a lumii. La acest edificiu, care este revoluția, cuvintele noastre pot fi cele mai înalte dintre faptele noastre. A fi revoluționar, a fi scriitor, a fi înăuntrul acestei construcții, a contribui la istorie. A trăi, acest gînd neasemuit de rotund și de limpede — patria mea.

Antoaneta C. IORDACHE

Sărbătorile Rebreanu

Aproape cinci sute de pagini, împărțite în patru secțiuni, **Evocări, Comentarii critice, Perspective străine** și **Mărturii ale prozatorilor de azi,** inegal distribuite, formează conținutul volumului **Liviu Rebreanu după un veac.** După un veac de singurătate, precizează imediat Mircea Zaciu, alcătuitorul elegantei cărți scoase la editura Dacia. De ce de singurătate ? Pentru că, posesor al unei statui încă din timpul vieții, ctitorul romanului românesc modern a fost, întreaga lui existență, un mare singuratic. O singurătate perpetuată pînă după moarte, ca și cum sfiiciunea celor din jur s-a dovedit incapabilă să îndepărteze voalul pogorît și peste amintire de prestanța reală, adevărată, a celui care a scris **Ion.** Oare cine nu-l iubește pe Rebreanu ? Ce alți „mari singuratici" preferă retragerea discretă în fața imaginii celui care se află la originea „tuturor speciilor de roman românesc modern" (cum constată, cu mîndrie, cu uimire, Eugen Uricaru) ? Poate că la mijloc nu e decît o figură de stil a prefațatorului. Poate că la mijloc vor fi fiind alte rațiuni, pe care nu le cunoaște literatura, dar le știe pe de rost viața literară, oricum altele decît smerita stingherealǎ în fața unui mare clasic.

După cum era de așteptat, secțiunea cea mai puternică a cărții sînt **Comentariile critice.** Pe lîngă ea, celelalte trei fac figură destul de palidă, mai ales **Evocările** și **Perspectivele străine** : cea dintîi irigată prea abundent de un festivism protocolar, cealaltă inconsistentă prin absența oricărei noutăți. Din ultimul capitol, **Mărturii ale prozatorilor de azi,** se rețin, totuși, cîteva rotiri fericite pe orbita planetei Rebreanu. Ne-au plăcut rîndurile emoționante ale lui Ștefan Bănulescu, Augustin Buzura, George Bălăiță, Petre Sălcudeanu, Sorin Titel, Mircea Horia Simionescu, Eugen Uricaru, Mircea Nedelciu, Norman Manea.

Cum spuneam, axul de rezistență al cărții îl formează analizele critice. Nu ne-au dezamăgit nici de această dată nici unul din comentatorii de primă mînă ai fenomenului literar. Eugen Simion, cu un strălucit eseu, pornind de la **Jurnalul** recent editat, Lucian Raicu, autorul unor considerații surprinzătoare, în stilul său atît de personal, Gabriel Dimisianu, propunînd un excurs avîndu-l în prim plan pe Rebreanu ca autor citadin, Gheorghe Grigurcu analizînd, de asemenea, **Jurnalul** rebrenian. Ov. S. Crohmălniceanu, trasînd o savuroasă schiță a romanului polițist modern, în care-l include, firește, și pe Rebreanu, Mircea Zaciu, care analizează, cu binecunoscuta-i seriozitate, „conștiința istoriei" reflectată în proza marelui scriitor, Marian Papahagi, care trece în revistă ceea ce s-ar putea numi „moștenirea Rebreanu".

Interesul principal al cărții, de natură mai degrabă sociologică decît literară, îl constituie noua confirmare a valabilității, a actualității imaginii omului și scriitorului Rebreanu. Trecînd cu brio probele de foc ale interpretării și ale timpului, reflectîndu-se cu egală prospețime în oglinzile multicolore ale lecturilor propuse, de la tradiționalistele repovestiri la sofisticatele scrutări cu iz psihanalitic, Rebreanu rămîne ceea ce a fost : cel mai mare romancier român. Din acest punct de vedere, centenarul nașterii sale, celebrat anul trecut, n-a adus nici o noutate. Lucru probat și de cartea de față, un fericit post scriptum la perpetuele sărbători Rebreanu.

Nu putem încheia fără a semnala (nu din patriotism local !) masiva prezență a timișorenilor, autori ai unor studii foarte valoroase : Eugen Todoran, Șerban Foarță, Simion Mioc, Smaranda Vultur, Corneliu Nistor, Vasile Popovici.

Mircea MIHĂIEȘ

• **LIVIU REBREANU DUPĂ UN VEAC. O carte gîndită și alcătuită de Mircea Zaciu, Editura Dacia, 1985.**

cronica literară

Proza faptului de viață

Cu peste o duzină de volume de povestiri la activ și cîteva romane — între care **Zori de zi** (1964) este prima construcție romanescă a unui scriitor de limbă sîrbă de la noi — Svetomir Raicov rămîne, o dată în plus, în cea mai recentă dintre cărțile sale un povestitor. Cu trei linii narative (trei virtuale romane) și trei seturi de personaje care își intersectează existențele și mai ales și le duc independent unele față de altele în paginile volumului, **Trifoi cu patru foi („Cetvorolista detelina")** este, desigur, așa cum pagina de titlu o precizează, un roman. Nu-i lipsește, cu alte cuvinte, construcția, atît în latura acumulărilor narative, cît și în aceea a analizei, cu toate acestea elementele care îi rețin atenția lectorului trebuie căutate în altă parte. Svetomir Raicov povestește, o spuneam și cu alte prilejuri, savuros, fraza sa are vivacitate și culoare, umorul, de o netă extracție țărănească, al personajelor sale pigmentează un șir de istorisiri în care Banatul, satul de cîmpie bănățean de acum cincizeci ori de acum o sută de ani, face pandant incursiunilor „la zi" într-un spațiu rural care, dacă nu-și trădează „specificul", este din ce în ce mai puțin asemeni imaginilor sale standard puse cîndva în circulație de o literatură (idilică). Contextul literar îi furnizează autorului încă o dată teme epice și destine edificatoare —, ceea ce prevalează, însă, și acum fiind plăcerea povestirii. „Bătrînii" povestirilor lui Svetomir Raicov își trimit și în noua carte un mesager reprezentativ, obișnuința lor de a se confesa ori de a nara fapte nu neapărat senzaționale își găsește, prin istorisirile lui Dragomir Gruici, o ilustrare din cele mai vii. Asemeni unor personaje clasice din literatura universului rural țăranul lui Svetomir Raicov (trecut, și el, prin primul război mondial) are, desigur, ce povesti. Drumurile pe care istoria veacului îl poartă — pe două, dacă nu și trei continente — înainte de a se întoarce, precum alți eroi exemplari ai lui Raicov, în satul de baștină, îi furnizează „fapte de viață" pe care nu are reticențe în a le împărtăși. Existența aventuroasă a acestui picaro fără voie ar fi putut alimenta, de altfel, ea singură materia unui roman —, constituie, oricum, partea cea mai rezistentă a unei cărți în care alte două fire narative, unul pornind de la primarul comunei Livada de Sus și celălalt urmărind integrarea într-un alt mediu a unui cuplu de țărani, veniți dintr-o regiune montană, solicită atenția printr-o abordare în primul rînd sociologică a faptelor. Procesul de urbanizare a satului este, din această perspectivă, unul dintre reperele predilecte ale prozei lui Svetomir Raicov, ca și, de altminteri, dramele unor bătrîni singuratici, „biografiile" unor spirite pure. Romanul cuplului Mitru—Ianina reia și amplifică o povestire mai veche a autorului, alte personaje — președintele C.A.P.-ului, primarul, frumoasa Drașca, ba chiar și exotica Niura, tătăroaica din episodul siberian al aventurilor lui Dragomir Gruici (prizonier, după ce a luptat în Galiția, pînă în anul Revoluției din Octombrie) își au echivalențe în prozele de început ori mai recente ale lui Svetomir Raicov. Autorul nu se dezminte, așadar, în ultimul roman apărut, nu abandonează, altfel spus, practica de a aduce „la zi", după un pătrar de veac, un deceniu ori mult mai puțin traseul existențial al eroilor săi. Nu ostenește să revină, o dată în plus, la universul uman care i-a furnizat materia scrierilor și pe care îl ilustrează de mai bine de trei decenii : satul bănățean de cîmpie.

Lucian ALEXIU

• **Svetomir Raicov, CETVOROLISTA DETELINA („TRIFOI CU PATRU FOI"), Editura Kriterion, 1985.**

Glosse la Eminescu

Editarea publicisticii eminesciene — act de mare semnificație culturală — deschide promițătoare perspective pentru aprofundarea ideilor poetului național în impresionanta lor bogăție și varietate : de la politică, sociologie și economie pînă la cultură în general, adică la artă literatură, învățămînt etc. Cititorul de azi rămîne de-a dreptul uluit în fața capacității uriașe a ziaristului Eminescu de-a se informa și pronunța cu dezinvoltură în domenii atît de diferite, unele reclamînd o specializare strictă, precum, de pildă, problemele financiare sau juridice. Deși s-au înregistrat cîteva succese în încercarea de a explora acest teritoriu fascinant, sîntem încă departe de o adevărată familiarizare cu drumurile ce-l străbat și nenumăratele deschideri ce surprind la tot pasul. E nevoie de efortul conjugat al specialiștilor din cîmpuri diverse pentru a putea ajunge la cunoașterea și aprecierea corectă a acestei vaste activități care nu numai „completează" opera de creație a poetului, dar o și luminează prin revelatoare interferențe, căci, și ca jurnalist. Eminescu s-a dovedit același geniu preocupat să descifreze în faptele particulare sensul generalului și să insufle ideilor o miraculoasă putere de seducție, încît lectura articolelor, scrise într-o limbă ce adună întreaga lamură a rostirii românești de pînă atunci, îți procură, pe lîngă bucuria intelectuală, și o rară plăcere estetică amintind, nu o dată, în registrul polemic și satiric mai ales, de atîtea capodopere ale poeziei eminesciene.

În aceste însemnări ne limităm, deocamdată, la evidențierea observațiilor lui Eminescu referitoare la valoarea culturii în existența unui popor. Fără să ignore ori să subestimeze rolul științelor exacte, al tehnicii în progresul unei civilizații, poetul nu contenește să atragă atenția asupra faptului că numai prin cultură „**se cîntărește valoarea vieții unui popor pe pămînt**" (XI, 196). Științele naturii sînt, pentru el, „cosmopolite", deoarece obiectul lor e studiul legilor generale ale universului, în vreme ce „**Știința istoriei, a limbei, a manifestărilor artistice ale unui popor, a vieții lui juridice, a datinilor, este o știință națională**" (XIII, 88). Ceea ce asigură identitatea spirituală a unui popor și îi garantează permanența în timp sînt tocmai așa-zisele „științe naționale", de unde și necesitatea dezvoltării lor, a încurajării oricăror inițiative în această direcție. Elogiindu-l pe Hasdeu pentru că, în „Columna lui Traian", a început publicarea unor cercetări privitoare la istoria, limba și datinile românilor, poetul avertizează că **„Ceea ce se dezgroapă prin aceste documente istorice și linguistice nu sînt dar numai materialuri de interes arheologic, ci e România însăși, e geniul poporului românesc de pe care se înlăturează păturile superpuse de ruine și de barbarie" (Ibid, 89).**

Eminescu nu este exclusivist, cum vor fi mai tîrziu sămănătoriștii, nu refuză asimilarea ideilor străine, dacă acestea se dovedesc rodnice, dar pornește de la axioma că **„nici o literatură puternică și sănătoasă, capabilă să determine spiritul unui popor, nu poate exista decît determinată ea însăși la rîndul ei de spiritul acelui popor, întemeiată adică pe baza largă a geniului național" (Ibid, 85).** Or, una din formele cele mai pregnante de manifestare a „geniului național" este poezia populară, pe care Eminescu, într-un articol din „Fîntîna Blanduziei", o compară cu arta antichității atribuindu-i aceeași calitate de „remediu în contra regresului intelectual" și de „izvor pururea reîntineririlor".

Poetul îi anticipează pe Blaga și Noica în ideea că dăinuirea istorică a unui popor e condiționată în primul rînd nu de mărimea sau nivelul civilizației lui materiale, ci de gradul în care, **prin cultură,** se integrează în spiritualitatea omenirii. Contribuția la acest patrimoniu universal trebuie însă, pentru a fi autentică, să poarte amprenta geniului național al poporului respectiv, care se dezvăluie în istoria, datinile, creațiile artistice etc., dar mai cu seamă în **limba sa.** Într-un articol despre starea naționalităților din imperiul austro-ungar, Eminescu accentuează nevoia **„dezvoltării firești a limbelor deosebitelor naționalități"**, deoarece **„Spiritul omenesc nu se poate dezvolta în libertate fără limbă, și anume fără de cea învățată din capul locului, cu toată bogăția ei de nuanțe, cu toată virginitatea cu care a fost receputǎ de mintea copilărească"** (XI, 124). Ca argument în sprijinul acestei teze, el invocă vechea Eladă care **„n-ar fi ajuns nicicînd la dezvoltarea ei cea mare dacă limba ei nu s-ar fi dezvoltat cu toate nuanțele dictate de natură și împrejurări și dacă această dezvoltare a limbii nu era paralelă cu dezvoltarea a chiar spiritului elin" (Ibid.).**

Limba, deci, era și pentru Eminescu un fel de „casă a Ființei", cum ar zice Heidegger, adăpostul sufletului celor ce o vorbesc. De aceea nu e deloc întîmplător că filosoful Constantin Noica, în strădania de a lumina frumusețile intraductibile ale rostirii românești pleacă de la cuvintele lui Eminescu, iar Nichita Stănescu, atunci cînd, în felul inimitabil, omagiază limba română ca pe o patrie minunată, îl are în inimă și cuget tot **„pe singuratecul de primul de Eminescu".** Consonanța acestor gînduri dă seama de actualitatea unei opere ce își așteaptă încă exegeții.

I. CHEIE-PANTE

consemnări

DINCOLO DE UITARE

Există în „zicerile literare" ale lui Petre Bucșa o vîrstă respectabilă, venită prin graiul unor datini transilvănene (Agârbiceanu, I. Slavici, L. Rebreanu, I. Lăncrănjan). Moștenirea lor asigură scrisului lui Petre Bucșa un drum limpede. Textul impresionează prin energia intervenției în „uitare", prin răscolirea ceturilor istorice (în care par să se întrevadă forme arhetipale). Structura desenului narativ păstrează liniile tradiționale : mentalitatea aspră, gestul colțos. Revin mereu în semnificații geografice, istorice, sociale : Oarba de Mureș, Tatra, 23 August 1944. Ele constituie moduli dramatici în conversația (încărcată de emoție) a eului numit „actant" cu sinele.

Asistăm la o reconstruire a istoriei printr-o „estetică" inocentă. Cititorul își reformulează o veridicitate, o cazuistică a interpreților-eroi. Secvențialitatea dramatică determină dispariția limitei dintre artă și viață. Autorul transcrie cu fidelitate vibrația sentimentului uman. Cu moartea alături, umbrele oamenilor intră sau ies din întunecimi. Principiul justiției și al omeniei nu mai asigură un echilibru natural. Sînt aduse în prim-plan figuri umane paralizate de durere. Scriitorul dezvăluie absurditatea funciară a războiului: sîngele răniților, tăcerile, nefirești, semnele vidului, pămîntul „prăbușit sub greutatea tunurilor", vămile fronturilor exprimă un timp o stare.

Modalitățile de comunicare, morfologia mesajului artistic, majusculele psihologiei, obiectivitatea epică revin la stilul tradițional al condeielor transilvănene. Nuvelele lui Bucșa readuc în atenție experiențe prozastice cunoscute, durate literare constante ale satului românesc.

Dincolo e uitare aduce un omagiu fiilor patriei căzuți la datorie pe cîmpul de luptă.

Rodica BERARIU DRĂGHINCESCU

• **Petre Bucșa — DINCOLO DE UITARE, Editura Dacia, 1985.**

ancheta „ORIZONT"

PROPAGATORUL DE CULTURĂ (I)

Revista „Orizont" continuă seria dezbaterilor, inițiate cu un an în urmă, pe tema, de amplă deschidere teoretică și, sperăm, reală eficiență practică, a modelelor culturale. După suita intervențiilor preponderent teoretice, ale unor specialiști din domeniul sociologiei, filozofiei, în marginea actului modelării culturale, a comportamentului cultural și acțiunii formativ-educative a modelului propriu-zis, paginile revistei noastre se deschid acum unei problematici concrete, ancorată în imediata realitate a vieții culturale din această parte a țării. Temeiuri pentru a supune unei discuții vii, constructive, actul de cultură (așa cum a fost și este el înfăptuit în Timiș), sînt mai numeroase ca oricînd. Rezultatele instituțiilor profesioniste de spectacol, succesele filialelor uniunilor de creație, numeroasele premii obținute în cadrul „Cîntării României", calitatea de excepție a taberelor de creație plastică din mediul rural și urban, cele 26 de centre culturale moderne, active, eficiente, de pe harta județului — sînt doar cîteva din reperele sigure ale unui efort autentic de edificare culturală, de modelare a unui om nou, într-un spirit nou, revoluționar, așa cum o statuează documentele de partid, devenite program de lucru mobilizator.

1. Configurați un portret ideal al propagatorului de cultură. Care este (ar trebui să fie) cultura propagatorului de cultură ? Raportați-vă la acest model.

2. Cu ce elemente de stimul sau de frenare vă confruntați în activitatea dumneavoastră ?

3. Ce așteptați, ca propagatori de cultură, de la cei spre care propagați cultura ? Cum vi se răspunde ?

„Formarea omului nou presupune conlucrarea strînsă a activiștilor, a intelectualilor cu oamenii înaintați din toate categoriile sociale, cu masele largi ale celor ce muncesc și, pe această bază, crearea unei ample mișcări populare în domeniul educației și culturii. Ca în toate sectoarele vieții materiale și spirituale, rolul determinant în crearea culturii noi, revoluționare îl au masele populare, geniul inepuizabil și mereu inovator al poporului. Educația socialistă, dezvoltarea culturii revoluționare constituie o problemă de cea mai mare importanță pentru întreaga societate și ea nu poate fi soluționată decît cu participarea activă a maselor populare, a întregului nostru popor".

NICOLAE CEAUȘESCU

OTTO BENKŐ
cercetător științific

1. Termenul de „propagator" al culturii implică — în procesul cunoașterii — existența a cel puțin două medii total diferite, între care propagatorul se impune, în primul rînd, ca mediator de informație estetică, artistică, politică, morală etc. Dacă un mediu dat este mediul social (în accepția noastră, sistemul socioinformațional central și sistemul socioinformațional zonal, cu toate instituțiile, unitățile și mijloacele respective), iar celălalt mediu este masa totalitară a populației (cu specificul imprimat de diferențele de gusturi, educație, instrucție, aspirații etc., alături de caracteristicile individuale, ca temperament, caracter, personalitate, sex, vîrstă, profesie etc., alături de presiunea exercitată de sistemul relațiilor interpersonale), rolul de „transportor" de informație al propagatorului de cultură implică un travaliu masiv, permanent, selectiv, conștient și proiectiv. A reduce însă rolul propagatorului de cultură la un simplu „transport" dintr-un mediu în celălalt mediu înseamnă a simplifica, chiar a vulgariza prin necunoaștere. Conceptul operațional de propagator al culturii implică alte numeroase note funcționale și note potențiale. Din suita notelor funcționale, semnalăm existența unei îndemînări superioare de organizare a acțiunilor socio-culturale, o capacitate sporită de selecție a formei și conținutului programelor propuse a fi prezentate, o bună cunoaștere a gustului public din zona sa de influență, pricepere în alegerea colaboratorilor, cunoscătorilor și specialiștilor de fixare a programelor în timpul optim, de pregătire a unei preinformații adecvate și interesante. Printre caracteristicile potențiale ale propagatorului de cultură am reține — fără a încerca epuizarea formelor — notele ce țin de calitățile personale : comunicativitate, deschidere în munca cu oamenii, perseverență, viziune de ansamblu, de perspectivă, pe lîngă cea imediată, un simț politic dezvoltat, o educație și o autoeducație mereu perfectibilă, informație amplă, cultură „la zi".

2. Masa propagatorilor de cultură este mare. Avem, în primul rînd, propagatori de profesie, apoi avem largi active obștești situate la diferite nivele. Mulți își cheltuie o mare parte a bugetului de timp lucrativ sau a bugetului de timp liber pentru a acționa. Nu în toate cazurile se poate vorbi de eficiența activității. Unii se opresc la aspectul formal (s-a ținut / nu s-a ținut ; a fost lume / nu a fost etc.), nepătrunzînd sensul real al acestei munci : vehicularea (prezentarea, susținerea, explicarea) unui mesaj, conținut, simbol se poate considera încheiată atunci cînd individul reușește să-și codifice în propria gîndire, simțire, în propriul limbaj cele transmise. Cunoaște propagatorul traseul pe care transmite el informațiile ? Nu întotdeauna. Cunoaște el componența, gradul de pregătire, aspirațiile socio-culturale, gusturile, necesitățile grupului de oameni cărora le pregătește și le prezintă diferite programe ? Uneori da, alteori foarte vag sau își închipuie că deține acest monopol.

3. Sînt preocupat de aspectele teoretice și mai ales practice ale acțiunii cultural-educative de mai bine de două decenii. Am prilejul — datorită bunăvoinței uneori excesive a colegilor și colaboratorilor mei din domeniul educației, culturii etc., să mă confrunt, în acțiuni de difuzare a culturii, cu diferite pături ale populației. Țin numeroase expuneri, conferințe, organizez mese rotunde în județul nostru, în alte colțuri ale țării. Problematica e vastă, dar optez pentru pătrunderea în miezul problemelor sau — ceea ce este deosebit de pasionant, cel puțin pentru mine — să reconstitui lucruri cunoscute, dar pornind de la alte principii, de la alt punct de vedere, altă viziune.

ION CĂLIMAN
secretar adjunct cu probleme de propagandă — Făget

1. Propagatorul de cultură are un status anume, deoarece în procesul delicat de formare a unui om nou, cu o conștiință superioară, revoluționară, intervin o serie de factori de influențare, care se cer cunoscuți îndeaproape printr-un neîntrerupt apel la cultură, la ideologie, la educație, la fenomenul cunoașterii în general, la practica muncii de partid. **În organizarea și îndeplinirea muncii sale,** propagatorul de cultură are nevoie de colaboratori, de parteneri, întru urmărirea scopului propus, stabilind relații de colaborare, pe bază de dialog, înțelegere și chiar prietenie, în și între grupurile de oameni cu care lucrează. El nu acționează din afară, pe baza unor idei preconcepute, ci din interior, încercînd să devină un adevărat catalizator social, un dinamizator al eforturilor colective. De aceea, colaboratorii săi direcți sînt comuniștii de acțiune, muncitori și țărani fruntași în producție, specialiștii, intelectualii, cadrele didactice, cu înaltă conștiință comunistă, cu deplină responsabilitate partinică și civică. Tocmai de aceea, nu mă îndemn să conturez un portret ideal al propagatorului de cultură, dat fiind faptul că domeniile în care el activează, deși fac permanent apel la conștiință, trebuie să se așeze temeinic în practică, să reprezinte o legătură strînsă cu viața și munca de zi cu zi a concetățenilor. Într-un atare context, calitățile ideale, oricît de perfecte ale cuiva, fără acoperire praxiologică, ar funcționa în gol, pierzîndu-și valabilitatea. Un autentic propagator al culturii trebuie să fie un bun ideolog și strateg, un bun cunoscător al politicii, filozofiei, moralei, istoriei artei, psihologiei, religiei, al culturii în general. Tot atît de bine trebuie să cunoască, diferențiat, oamenii, colectivele și grupurile umane cu care lucrează, să le afle obiceiurile și tradițiile, să le știe vorba și portul, creațiile, bucuriile și necazurile, să prețuiască valorile pe care ei le-au moștenit sau le-au realizat, să le afle interesele și motivațiile, să-și dea seama despre experiența de viață pe care ei o posedă, pentru că numai din mijlocul lor, fără ostentație, se poate da un sprijin concret evoluției și progresului, ideii de transformare a lumii și omului, în general.

2. Comuna Făget face parte dintr-o zonă de mare vigoare culturală, zonă în care tradiția, încă bine sedimentată în spiritualitatea oamenilor, se împletește armonios cu elemente ale noului. Cadrul organizatoric, sprijinul acordat permanent de organele și organizațiile de masă și obștești, cît și receptivitatea multor oameni de aici, au făcut să se obțină, în ultimii ani, rezultate concludente în activitatea politico-ideologică și mai ales în cea cultural-artistică. Evidențierile la nivel județean și național reliefează sîrguința în aceste domenii, atestă bogăția, varietatea și eficiența metodelor modelatoare care s-au aplicat în munca propagandiștilor, a activiștilor culturali, a instructorilor de formații. Căminele culturale, școlile, bibliotecile, Universitatea cultural-științifică, cenaclul literar-artistic „George Gârda", filiala de folclor, cercurile artistice și aplicative reprezintă cîteva dintre factorii stimulativi în formarea și educarea profilului moral al oamenilor, și au intrat ca atare în conștiința făgețenilor. Este îngrijorător însă faptul că în comună și în zonă persistă fenomenul mistic, că unii cetățeni fac parte din diferite secte religioase, că pe o vatră atît de interesantă sub aspect folcloric, cultural, etnic, își desfășoară activitatea nocivă și unele culte neoprotestante. Sigur, fenomenul este cunoscut și urmărit îndeaproape de către toți factorii educativi de la nivel de comună, care duc o muncă permanentă de contracarare, prin metode adecvate, dînd o explicare științifică, materialist-dialectică, prin prisma politicii partidului nostru, tuturor fenomenelor din natură, univers, viață, societate.

3. Aștept înțelegere, colaborare, conlucrare, inițiativă, dăruire, seriozitate, implicarea tuturor oamenilor cu care lucrez în toate aspectele și formele muncii de propagandă. **La noi, la Făget, în general se răspunde foarte bine !**

„Noi trebuie, luînd contact cu marile probleme care ne privesc de aproape, să devenim oameni de inițiativă și să intervenim activ. Ce ne va conduce, ce trebuie să ne conducă în efortul acesta ? Mai întîi, credința în știință, în puterea și eficacitatea rațiunii omenești. Apoi iubirea de oameni și patriotismul, hotărîrea de a veni în ajutorul semenilor cu care sîntem întruniți pe același pămînt, cu care împărțim moștenirea aceluiași trecut și aspirațiile către același viitor și, în sfîrșit, mișcați de iubirea ordinii și armoniei estetice, hotărîrea de a da civilizației noastre caracterul unei opere de artă".

(TUDOR VIANU, Filozofia culturii)

OCTAVIAN PÂRVA
secretar adjunct cu probleme de propagandă — Lovrin

1. Încercînd să configurez portretul ideal al propagatorului de cultură, mă gîndesc la un om care, în activitatea lui, nu numai că păstrează nealterat, dar propagă (adică duce mai departe în mod conștient, creator și revoluționar — așa cum ne învață și, de altfel, acționează tovarășul Nicolae Ceaușescu), făclia de civilizație și progres a poporului, acel bogat tezaur de cultură dobîndit de la înaintașii noștri. Cînd spun tezaur de cultură, mă gîndesc la un ansamblu, la o sumă de valori materiale și spirituale ale muncii omului de-a lungul istoriei, care l-au ajutat pe acesta să transforme în mod conștient mediul social și natural în care a trăit. Acest ins, acest propagator de cultură ideal, trebuie să fie deținătorul unui larg bagaj de cunoștințe, al unei conștiințe culturale. Un intelectual, autentic, adică un om de cultură — pe drept cuvînt — exigent în activitatea sa, cu el însuși înainte de toate, un profesionist, dacă vreți. L-aș opune unui alt tip, investit cu aceeași funcție de propagator al culturii, dar care nu este încă suficient de pregătit și pe care l-aș numi „amator".

2. Dat fiind faptul că propagatorul de cultură are o paletă foarte mare de activități, care se realizează printr-o serie de măsuri și mijloace (printr-o multitudine de „canale", vorbind mai plastic), consider că și elementele de stimul, și chiar și cele de frînare sînt de asemenea diversificate. Oricum, popularitatea, căldura și atenția acordată, însușirea emoției transmise, înțelegerea acesteia, solicitările de revenire, aplauzele deschise pentru orice reușită, sînt doar cîteva dintre elementele de stimul care-mi vin acum în minte. Tot ce se opune acestora, consider că frînează activitatea propagării și încurajării actului de cultură.

3. Aștept de la cei cărora mă adresez, în calitate de agent propagator de cultură, răbdare, înțelegere, participare efectivă și, în același timp, afectivă pentru deplina realizare și reușită a activităților pe care, de fapt, ni le-am propus.

VALERIU DIOGENE BIHOI
profesor, instructor cultural U.J.C.M. Timiș

1.-2.-3. Un propagator de cultură ideal se presupune a fi, în primul rînd, un foarte avizat cunoscător al fenomenului cultural actual. Foarte receptiv la nou, abordînd și susținînd cu curaj formule noi, propagatorul de cultură trebuie să stea la confluența cerințelor și gusturilor foarte diverse ale indivizilor. Cele două coordonate subliniate mai sus vizează un propagator autentic, cu personalitate. În afara acestei baze „strict profesionale", propagatorul trebuie să fie un fin psiholog și sociolog, deschis spre mediile diferite în care își desfășoară activitatea. Accesul la o bogată bibliografie „la zi" îi oferă propagatorului de cultură o sincronizare cu fenomenul cultural național și universal. În activitatea desfășurată, am încercat să fac o propagandă culturală „practică", mai puțin teoretico-administrativă. Deoarece cred că o propagandă în sine, fără verificarea pe viu, în cadrul discuțiilor, repetițiilor, spectacolelor etc., a unor inițiative, fenomene noi sau tradiționale, sfîrșește printr-o rutină administrativă. Tocmai de această rutină am încercat să mă feresc.

Propagatorului de cultură, care, de cele mai multe ori, se confundă cu animatorul, va trebui să i se ofere posibilitatea, ca în timpul unei zile, să spunem, pe care oricum și-o are distribuită pe activități, să-și poată oferi și posibilitatea reactualizării unor fenomene, spectacole, cărți. Nu contestăm eficiența unor stimuli materiali, însă pentru autenticul propagator de cultură, adevăratul stimul constă în posibilitatea contactului permanent cu fenomenul cultural național și internațional. O informare parțială, aritmică și incompletă, duce în timp la o plafonare, la o șablonizare a propagatorului de cultură. El poate deveni ușor un simplu funcționar. Or, menirea propagatorului este de a explica și menține un climat de creație, care prin transfer de eficiență, poate trece din cultură în știință și chiar în producția concretă.

Pagină realizată de
Iosana PANTEA

NICOLAE BĂDILESCU

SINGUR

Sună o culoare, arde o vocală ;
se aude gerul pînă în tăceri.
Un ecou trădează cumpăna egală ;
din adînc pustiul taie adieri . . .

Spune o secunda bezna ei ovală
și se vede astăzi foșnetul de ieri . . .
. . . Poate e greșeală marea verticală
și-întîmplarea aceea nu e nicăieri . . .

CUMPĂNĂ

Tăcerea sună în ecou, pe lună ;
cît pierde cumpăna atît adună . . .
Iar roua tace limpede sub rouă
și bezna taie foșnetul în două.

Cu noapte unduind în loc de trup
tu îmi arăți în cîte să mă rup.

DACĂ

Dacă fără știre
mi se face urît,
dacă-mi ies din fire
numai pentru-atît,

• fiindcă-n mine
se visează rău
și că doar prin tine
mă mai bucur eu !

REFLEX

I

Eu ard zăpezi în ce nu este,
tu ești în mine o poveste,
el este ceasul meu sărac,
ea, o silabă-n care tac . . .

II

Gîndul este-o cumpănă cu gheare ;
arde înspre minus infinit
Bolta clipei, peste îndoiala mare,
ruginește vorba, la sfîrșit.

III

Tu nu încapi într-un cuvînt,
nici într-un cîntec spus încet . . .
Eu sînt din liniște răsfrînt
într-un ecou să te repet.

TEMĂ

Lasă-mă-n ecou la tine
să răsun ca la-nceput
și s-aud zarul cînd vine
dinspre-albastru absolut.

Lasă-mă într-o mirare
să-ți măsor gîndul din gînd,
să te iau din întîmplare,
să te duc pînă-n cuvînt . . .

Lasă-te ca mai-nainte ;
foșnet alb în ger fierbinte.

---

logos

Despre două feluri de a fi atent (VII)

„Pentru a obține acea unică organizare exactă a cuvintelor" unui text, „făcîndu-l pe acesta nu numai să **semnifice** (adică să spună **despre, să trimită spre** altceva), **ci și să fie** pur și simplu (adică să-și fie **sieși** termen)" este necesară forța capabilă de a mobiliza integral ființa umană **și de a o direcționa spre,** conferindu-i astfel un Sens. Această forță, mereu trează și activă, este **atenția**. Dintru început, Mihai Șora* distinge **atenția pur existențială** de **atenția operațională.** Prima se referă la „ceea ce, în miezul întîlnirii tale cu ea, **este** Lumea cu adevărat și — din aceeași înfocată ochire — la ceea ce tu însuți **ești** cu adevărat în miezul aceleiași întîlniri ". „Situată la un nivel de adîncime, ea este o atenție de fin (și exact) discernămînt (. . .) Înaintînd tiptil, furișîndu-se cu pași moi în noaptea căutării înfrigurate, din cînd în cînd punctată de străfulgerările găsirii. Un fir de lumină trează, străbătînd cu încăpățînată solicitudine infinitul composibilului". Vom stărui cu deosebire asupra acestui prim și fundamental **fel de a fi atent,** întrucît conceptul propus — atenția — poate fi revelator din cel puțin două puncte de vedere.

În primul rînd, atenția este, cum spuneam, forța vectorială care **deschide spre,** preluînd integral ființa umană și **pro-iectînd-o. Pro-**iectarea („aruncarea înainte") n-ar fi putut avea loc și nici nu s-ar putea desfășura dacă limanul mult rîvnit (Ființa) n-ar fi sălășluit dintru început — **și dintotdeauna ; a priori** — în miezul ființei noastre și-n miezul a tot ceea ce este. Cum s-ar fi putut trasa Sensul dacă acesta n-ar fi fost **înscris** înaintea oricărei manifestări ? Și, la fel de mult, cum s-ar fi putut trasa el dacă Ființa ar fi sălășluit **cu adevărat** în tot ceea ce este ? Atenția desfășoară și dez-văluie, cu alte cuvinte, — progresiv — Ființa preexistentă-și-absentă : Ființa care poate fi cu adevărat doar **ne-mai-fiind,** clipă de clipă, ceea ce părea să fie (și a fost) dintotdeauna. Omul **atent,** direcționat spre orizontul care-l depășește-și-conține, trece spre o dimensiune familiară și totuși, încă străină : **aspiră** spre Ființă, dar este și **aspirat de** aceasta, atunci cînd Sensul se croiește parcă „de la sine".

Descoperirea dez-văluitoare presupune „atenția pur existențială" despre care Mihai Șora ne lasă să bănuim ceva mai mult și mai adînc, nefinalizîndu-și, cu toate acestea, gîndul : „atenția-pur-existențială — spune el — . . . e o atenție de zile mari. Atîta doar aș putea să-ți spun în ce-o privește : e o atenție așa-zicînd «furată». Complet absorbită de trans-semnificatul ei. Regimul care-i e propriu e Raptul". Raptul. Revelația: trecerea în regimul absolut al lui **a fi,** cu înscăunarea consecutivă a unui **nou** „fel" de atenție, pe care am putea-o numi, ușor rebarbativ, **atenția Ființei concentrată asupra propriei ființe**. Noul regim al atenției nu mai pornește de la distincția eu-lume, inoperantă și iluzorie, ci din imperiul fără de margini (și-n continuă des-mărginire) al Ființei ce **Se face** și **ființează,** dez-văluind ceea ce este mai adînc și esențial în miezu-i esențial. (Despre acest „nou regim" al atenției nu se vorbește în dialog, dar presupunem că Mai-Știutorul îl va avea în vedere într-una din viitoarele întîlniri)

Atenția pur existențială este „secundată" de atenția **operațională,** pe care o intersectează și guvernează oarecum „din umbră" ; „înarmată pînă-n dinți cu reguli de conduită, atenția aceasta operațională, sigură pe sine, înaintează liniștit, gospodărește, cu pași apăsați, pe drum drept, în lumina egală (și artificială : obținută, adică, prin iscusința unui **artifex**) a investigării, spre un țel dinainte prevăzut". Dar cele două feluri de atenție nu pot fi decît „metodologic" despărțite. În fapt, „**e vorba, fără îndoială, nu de două atenții antagonice, ci de o singură atenție, simultan distribuită pe două niveluri : pe nivelul de profunzime al lui a fi și pe nivelul de suprafață al lui a avea**".

A fi atent înseamnă a fi direcționat **spre Ființă.** Mihai Șora nu trage definitiv cortina peste acest spectacol tulburător și adînc al Ideii ; nu-i alungă pe ascultători de la întîlnirea ce se promite a fi reluată, mai cu seamă că reperul mult rîvnit — Ființa a fost fixat. Să așteptăm, deci, cu deosebit interes, **urmarea.**

Corneliu MIRCEA

---

* Mihai Șora, A FI, A FACE, A AVEA, Editura Cartea Românească, 1985.

Anghel Dumbrăveanu

●

PĂMÎNTUL ALBASTRU AL NOPȚII

Ajunsese oarecum întîmplător în orașul acela. Urma să se prezinte la un examen. Era singur într-o clădire cu coridoare fără sfîrșit, din care dădeau nenumărate uși, toate încuiate. La parter, locuia un portar, cu care nu schimbase niciodată vreo vorbă. O femeie îi aducea mîncare, de trei ori pe zi ; de fiecare dată, se mira cît de slab poate să fie băiatul acela sfios și tăcut, claustrat într-o sală plină de cărți. De ce nu ieși puțin în parc sau în grădină, îl întrebase odată, așezîndu-se pe marginea patului de campanie. O să te sălbăticești de tot, adăugase. Avea un halat alb, bine apretat, însă prea transparent. N-avea nimic pe dedesubt, sau așa i se păruse lui. Pulpele albe, desgolite pînă deasupra genunchilor, poate prea albe, ca laptele Își desdoise un picior, mîngîindu-se în timp ce-l privea cu un fel de timiditate provocatoare. Halatul nu era încheiat la toți nasturii, din neglijență, astfel încît coapsele, petrecute una spre alta, se vădeau amenințătoare. În aceeași situație se aflau și sînii, mai ales cînd se apleca, din întîmplare. Nu văzuse sîni atît de bogați, era paralizat întrutotul, nu reușea să articuleze nici un răspuns.

Se pleca, indiferentă, lăsîndu-l perplex, uluit de mirosul proaspăt cu care venea în contact, după ce ea se ridica și pleca.

Seara, ieșise pe fereastra băii de la parter, curtea internatului era pustie, luna bătea ametitor pe aleile parcului, în universul de greieri al verii. Trecea pe lîngă prisacă mirosul de ceară și miere îi amintea cîmpul și dealurile de-acasă. Își înfipse dinții în carnea rece a unei pere, singur și trist, fără să înțeleagă prea bine ce i se întîmplă. Îi pusese palmele pe umeri, el nici nu schițase intenția de a vedea cine era în spatele lui, degetele acelea mătăsoase îi atingeau pielea gîtului, urcînd încet prin coama lui răvășită. Nu voia să se întoarcă. Dar dacă e adevărat, își spunea Nu poate fi decît femeia în alb, visa. Simți cum îi apropie ceafa de pîntecul ei, degetele de mătase îi atingeau tîmplele, copacii miroseau a femeie proaspăt spălată cu apă de flori. Ea o luă înainte, iar el o urmă ca un somnambul atras de lumina albă a mersului ei, care legăna pămîntul albastru al nopții. Traversară curtea pustie, intrară în umbra clădirii, săriră peste pervazul ferestrei, înaintară cu grijă pe grătarele de lemn ale băii, dibuind, prin întuneric, ușa ; se opriră speriați de scîrțîitul ruginit care amenința să invadeze toate coridoarele. Ea se întoarse, cu un deget apăsat pe buze, ca în fața unui pericol iminent. Îl ținea de mînă, conducîndu-l cu precauții pe scările care duceau la subsol.

Nu fusese niciodată acolo, dar putu bănui un sistem contorsionat de țevării, deasupra și pe zidurile laterale, înaintară mult, drumul nu se mai sfîrșea, i se făcuse frică, tremura evident, apropiindu-se uneori nepermis de mult, din pricina dificultății cu care mergeau, de trupul femeii. Apoi ea se oprise, ascultînd, îl strînsese în brațe, de parcă s-ar fi temut de ceva, îi dibuise gura cu degetele, însă nu spre a preveni o eventuală imprudență, vreun țipăt al lui, ci pentru a-i mîngîia buzele, ori cel puțin așa i se păruse lui .

Îl ținuse astfel o vreme, strîngîndu-l lîngă ea, înspăimîntată, de-i simțea sînii striviți de piept, poate și coapsele, mai mult relaxate decît speriate. Alexandru observă că femeia își retrage încet palma de pe buzele lui, înlocuind-o cu gura ei, de lămîiță, care-i sorbea respirația. El era înlemnit, nu cuteza nici o mișcare. Ea își mutase sărutul spre gît, șoptindu-i, alarmată : ești condamnat, fără să știi. Va trebui să te salvezi. Nu mai ai nici o scăpare.

•

Acum sînt limpede, iubitul meu. Eu voi fi raza care va lumina trupul tău de bărbat subțire și frumos, ca un sfînt. Poți să vii liniștit la moarte sigură, șoptea Iselin. Cînd mă săruți, mi se umple gura și trupul de soare. Se deschidea o ușă, treceam pragul, orbit de scrumul incandescent al amiezii, dincolo începea albastrul nemărginirii.

Să mă anunți cînd aselenizezi, auzi în urma lui să-mi indici ora și oceanul în care îmi voi trimite corabia, să te primească.

„A crea lumea", își aminti Alexandru, „e mai puțin imposibil decît a o înțelege". Se întoarse pe treptele gării. Cîinele acela era tot acolo, cu picioarele din față retezate în cine știe ce împrejurare. Se sprijinea cu ele de treapta de deasupra scării, privind în jur, singur și trist. Cîinele gării, auzi în spate, cum o fi venind pînă aici. Ca un cangur, desigur. Era iarnă și frig, căzuseră ninsori mari, trenurile întîrziau, peroanele ticsite de călători derutați. Panoul electronic anunța garnituri care urmau să suplinească trenurile înzăpezite în viscolele nesfîrșite ale cîmpiei.

Euridice venea tăcută, în urmă. Vreau să te ating, nălucă dulce, să mă conving dacă exiști în adevăr, voia să-i spună, însă, ori de cîte ori întorcea capul, Euridice nu se vedea. Numai vîntul alergînd printre oameni, foiala lor străină, ninsoarea de gînduri îngrijorate și seara Trenul accelerat numărul 777 va pleca peste o viață și jumătate, de pe linia a treia. Poftiți la vagoane. Florile care-au însoțit călătorii sînt rugate să se întoarcă în serele lor. Sînt interzise, la despărțire, lacrimile și îngenuncherile Cei cu adevărat îndrăgostiți vor putea călători cu iubitele lor. Sînt interzise orice aripi de schimb.

Tu ești punctul meu de luciditate, spunea Euridice, însă viața mea a devenit o rază fără sfîrșit. Mi-e dor de tristețea privirilor tale. Unde mă duci. Alexandru deschise ușa, dincolo începea albastru acvatic al nemărginirii. Tu-mi trimiteai boabe de rouă, eu — ploi iuți și tandre, de vară. Să mă anunți cînd aselenizezi, îi șoptea Iselin. Vreau să știu ora și oceanul în care-mi voi trimite corabia, să te primească.

•

„Leacuri pentru inimă nu-s", pentru ce mă trimiți mereu în vîrsta mea. Mi-ar place să existe o floare uriașă sau un cerc care să se rotească în jurul nostru și deasupra. Un cerc de stele sau o coadă de cometă rătăcită în neliniștea noastră. Mi-e dor mereu de tristețea privirilor tale, își spunea Iselin Cînd mi-am apropiat gura de buzele ti fragede, am sărutat pentru întîia oară lumina, otrăvindu-mă de un alean fără speranță. Dac-aș putea să fug acum, cu tine, de-a latul unui cîmp. Tu ești capătul luminilor, un etern început de zi. Spune-mi, va mai fi și o noapte. Să strîngem cerul pe lîngă tulpinele noastre. Mi-ajunge timpul de cînd nu te mai găsesc. Știu că ești în iarbă și-n frunze, în dealuri și-n drumuri, mereu alături de mine, cum am jurat.

Iată, începe un an nou și sînt singură în tot Universul. O masă lungă, la care stau numai eu. Luminările ard la mijlocul Căii Lactee și nu te văd în capătul celălalt al Iluziei. Cine m-a blestemat oare să cred numai în tine. Cînd și unde răsare soarele în ziua de șapte.

Am ieșit în cîmp, iarba era o rouă de dragoste și m-am lăsat învinsă, fără să știu dacă nu te învingeam eu însămi, nebună de disperarea lunii, care intra pe toate ferestrele ființei noastre, într-o singurătate pe care n-o puteam accepta.

Rîul revărsa tînguiri de argint pe lespezile de piatră ale înfrigurării de tine. Ia-mă în brațe, te-am implorat, uită trenurile care trec prin gîndurile și așteptările lumii. Nu fugi de turmele albe, vom fi făcuți prizonierii crizantemelor care migrează din Nord, ne vom ascunde într-un ghețar călător, luminați de sărutul fără de moarte și vom visa în otrava pură a unui crin, pînă la sfîrșitul începutului.

Trenul accelerat 777 va pleca peste o viață și jumătate. Iubitul meu, cum mai rîzi, acolo în lună Iată, începe un an nou și sînt numai cu tine în tot Universul. Luminările ard în mijlocul Căii Lactee, s-aude fornăitul cailor tineri, sub ferestrele mării. Alergăm pe șargul înaripat, scapără stelele sub copitele timpului. De ce ne grăbim, Alexandre, mă dor sînii, pulpele mele au amorțit de așteptări, gura mi s-a aprins de întrebări, unde mă duci.

Compartimentul e gol, Iselin mă trage înlăuntru, s-aude țipătul codrilor prin munți de zăpezi. Ne prăbușim. Cineva strigă în marginea lumii. Vreau să atrag atenția că vor fi detronate toate nălucile nopții, spunea acela. Renumele vostru va fi pus în balanțele mării, veți fi pedepsiți, va trebui să călătoriți șapte secole între noapte și zi, din dragostea voastră se vor naște două crizanteme gemene, veți răspunde cu capul de educația lor. Nu mă voi căsători niciodată, protesta Iselin. Voi rămîne o logodnică îndrăgostită pururi de-un rob împărat.

Trenul trecea pe deasupra Anzilor Cordilieri, se vedea vaporul alb în depărtarea oceanului, un abur cald îi înfășura tremurător, uitîndu-i unul în altul. Se zăpăciseră zodiile, astrele atîrnau, captive, în plasa diamantină, ei respirau deodată, confundați într-un sărut de flori, peste noțiunile timpului.

Sînteți inculpați în procesul de sfidare a sorții, veți fi exilați în Țara Condorului, repeta obsesiv vocea fără reper, veți fi izolați de cei muritori, e necesar să asigurăm puritatea regnurilor, conceptul iubirii, unanim acceptat. Sînteți vinovați de o credință necunoscută, veți fi pedepsiți, veți fi întemnițați în cetatea azurului, vi se vor aduce, o dată pe secol, cărțile mării, cu învățăturile soarelui, cîteva cupe de infinit și mari rezerve de întrebări. Această hrană zeiască va trebui legumită după criterii încă nedezlegate. Bătrînul paznic nu cunoaște cifrul pe care-l veți cere, însă numai dragostea vă va putea îndruma. După cum puteți presupune, există o minimă șansă de a vă întoarce la necazurile de fiecare zi ale vieții. Mă îndoiesc de accesul vostru la această șansă, știindu-vă îndrăgostiți și, prin urmare, de o puritate necugetată. Vă veți preface, mai degrabă, în stele, spoind spuza nesfîrșită a spațiilor dintre mîngîieri și întoarceri. Așadar, sceptic fiind, vă recomand neresemnarea, nedespărțirea, neînfricarea neîntinată. Va trebui să acceptați, cu toate consecințele ei, nemurirea.

•

„Al meu e adevărul. Eu îl spun". Visele mele sînt rotunde : încep și se termină cu tine. E un fel de a spune că se termină — nu se vor sfîrși niciodată. În fiecare seară te aștept și nu vii. Cerul e plin de stele duble. Ți-aud pașii pe caldarîmul unei speranțe. La fereastra mea răsare marea, iar eu intru goală în așternut. Îmi crește pe șold o floare albastră, aud cum zboară în jur elfii unei primăveri ce nu mă privește, iar pînă la tine sînt secoli prin care nu pot străbate.

Mă-ntreb mereu de ce nu mă pot înțelege cu mine, adorm și traversez desculță o miriște, la fel de pustie cum e sufletul meu Mă înăbușă o arșiță fără leac, mă trezesc speriată, întind brațele și nu te găsesc. Mă liniștesc, spunîndu-mi : cui să mulțumesc că el există, că sînt o nestinsă durere. De nu s-ar vindeca niciodată această rană care este dragostea noastră.

M-ai închis în inima ta cu lacăte de chihlimbar. Mă aștepți pretutindeni ca un înger a cărui coroană este prea grea. Cît mai e pînă decidem zborul nedeslușit de înalt, pe care nu-l putem împlini. Cîte nopți, cîte ore, cîte culori. Cîte priviri și cîte mîngîieri în care trupul meu nu s-a sfințit. Numai a mea este vina.

Cobor în tine și uneori nu te găsesc. Mersul tău e o ceremonie de pași cîntători, desenați de un demon al dansului. Cînd vom mai dansa amîndoi, pe falezele mării. Acum sînt fără grai, ca o pasăre rece. E ora opt de mîine seară. E a doua zi de azi.

Ți-am dăruit sori și vapoare. Ce stele te-au deocheat de nu vii. Noaptea, ești mult mai frumos, un zeu legat pentru totdeauna de mine, cu grele funii de lumină. Vino, să-ți descînt de durerile lumii ! Arunc mereu cu flori în ferestrele tale. Sînt întreagă numai și numai a ta și nu m-ai răpit.

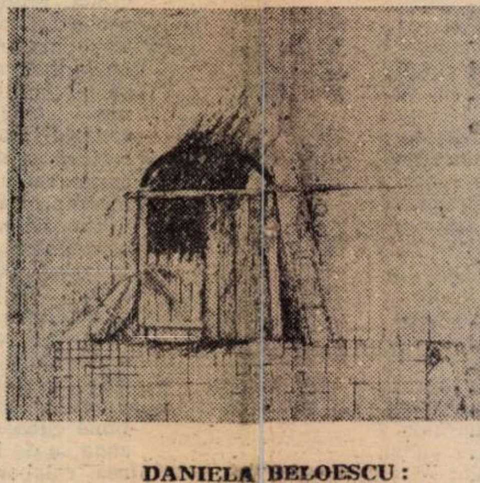

DANIELA BELOESCU :
„Atmosferă rurală"

Fragmentarium (IV)

pretexte

Capodopera în italiană (ca și, de altminteri, **chef-d'oeuvre** în franceză) e un cuvînt de genul masculin. E ceea ce explică „dezacordul" din acest sarcastic distih al lui Arghezi : „E un «capodoperă», / Vino și-l descoperă". În rest, vocabulul, în versul nostru clasic, n-a prea făcut carieră ; nu pentru că e, metric vorbind, un mesomacru (cadență lesne adaptabilă, de altfel, pașilor noștri ritmici cei de obște : iambi suitori, trohei, ș. c. l.), dar întrucît, ca termen (quasi)tehnic, e resimțit drept prozaism și, ca atare, evitat. Creditul său, de fapt, e, actualmente, în genere vorbind, nu foarte mare. **capodoperă** tinzînd, de la o vreme, să revină, tot mai categoric, la semnificația lui dintîi : lucrare capitală și (foarte) dificilă prin care meseriașul va să devină meșter. Or, tocmai un asemenea statut, corporatistic și artizanal, al capodoperei (de odinioară) e ceea ce-i displace mentalității noastre, celei atît de amatoare de **incompiuto** și de **fragmentar(ium).** Un Eugenio d'Ors mai putea, încă, să-i reclame, spre finea anilor '30, o capodoperă lui Picasso, — nu fără riscul de a face, astfel, figură de obtuz și tombateră . . .

. . . Ceea ce, desigur, noi nu facem, — dispuși, nu mai puțin, să-i pierdem sensul (cu toată, eventuală, stima noastră de capodoperele altor secoli); încît nu-i prea departe totuși, ziua cînd un **chef-d'oeuvre** n-are să mai fie decît, cel mult, un (benevol) **hors-d'oeuvre !**

Că, după G. Călinescu, „o limbă macedonskiană nu există", că poetul **Nopții de Decembrie** n-ar avea simț lingvistic și că româna lui e una ce „pare învățată de curînd", e, într-un fel, adevărat. Dar „deficient" al limbii propriuzise e Macedonski numai în măsura în care el, ca mai demult Heliade, cu o mai mare, însă, reușită, are să-și fabrice un idiom aparte, cît mai al lui și exclusiv poetic, de minerale fasturi parnasiene, de mistice limpidități, de exotisme și bizarerii, de stridențe instrumentaliste sau de palori și grații prerafaelite, — ca a unui care, ca **Neron**-ul său, e tocmai „încercarea de-a fi original". Iar „farmecu"-i „curat lingvistic", ca să-l citez din nou pe Călinescu, e, între altele, acela al termenului neologic, — domeniu-n care Macedonski e maestru și nu-i cunosc, în epocă, perechea. Dovadă (minimală) : „diamantul sugestiv", al său, din **Stepa,** anticipînd, cîteva decenii, „influentul jad" al lui Dan Botta !

Francofon și autor bilingv, el face, uneori, decalcuri (după franceză, bineînțeles), ca în acest **dezincînta,** ortografiat, pesemne, cu „s" : **desincînta** (care provine din **désenchanter**) : „Poartă-ți încă scutierul în al gîndului senin, / Însă nu-l lua în brațe ca să nu te dezincînte" **(Pe un album)**. Din păcate, în ediția Marino (**Opere,** II, EL, 1966, p. 87), în loc de „dezincînte" e . . . „descînte", și stricător de ritm, și fără noimă. — Cum nu dispun, scriind aceste rînduri, de o ediție, alta, Macedonski, tot ce pot face, ca să fiu crezut, e să trimit la o variantă a poemei (**op. cit.,** p. 301), al cărei vers din urmă sună astfel : „Însă nu-l lua în brațe, [ca] să nu-ți pierzi iluziunea". Or, pierderea iluziei e **désenchantement: dezincîntare!**

Șerban FOARȚĂ

GEO GALETARU

CÎNTECUL POETULUI

Fericit între greieri apune cîntecul poetului
cu spaime și ruguri de rouă în juru-i.
Muncile zilei săpat-au în toamnă
gînduri mai sfinte
și înțelepții cad netulburați în vis
ca semnul pur al morții într-un ochi deschis.
Fericit între greieri apune cîntecul poetului
și nimeni nu aduce nici o mărturie
despre singurătatea unui lujer blînd,
despre străina lui melancolie.
Ca lacrima străluminînd într-o icoană,
așa de-nalt sub viscol rămîne cîntecul poetului
să ceară lumii dreptul la o nouă rană . . .

INEFABILA NINSOARE

Mamei mele, Ecaterina

Mamă, la vadurile nopții
se pîrguie tîrziul în fecioare ;
e timpul ca trupul meu să răsară
ca o creangă-nflorită pe zare
Și-ntre făclii îngenuncheate
lacrima mea neculeasă să cadă.
Mamă, iată, se umple pămîntul
de cea mai pură zăpadă . . .

ORACOLE DULCI

Iubito, am semănat arșiță pe coline
părul tău se închina la idoli sterpi
și numai ochii fără vină
se numeau orbire sfîntă

Iubito genele fumegă deasupra apei
acolo raiuri pîndesc amare
și liniștea răsare ca o rană

Plînsul e înalt și neatins de păsări
ninsoarea ne sună oracole dulci
ca și cum tălpile smulse din somn
ar pipăi o taină prea mare.

BLÎND

Se vestește amurg și cupa
zeilor e goală și iată
florile se fac mai grele
de tinerețea mea strămutată

Chiar dacă oh chiar dacă
am înflori doar în ploaie
acest copil va fi
icoana ta cuminte din odaie

Tu să te tulburi crezînd
că iarna pe nume mă cheamă
eu să visez cum blînd
mă-ntorc în pîntecul tău mamă.

ELEGIE

Să spun acele cuvinte rotunde și simple
să-mi amintesc de plopul
care tremură enigmatic în memorie
o pură aureolă
îi însoțește călătoria fără sfîrșit
și iată știu că nimic nu se îndepărtează
de ființa noastră ciudată
și totul este și trece apoi în blîndețe
chiar dacă zeul neputinței plînge
ca un copil
al nimănui.

* Din volumul „SĂRBĂTORILE FIINȚEI" — aflat în lucru la Editura Facla.

ROMULUS CONSTANTINESCU

DESTIN

Atît cît sunt, cît oarbe neguri nu mă-nfrîng,
zi de zi viața mi-o trec în vers ;
singur, uitat, n-am nici un punct în univers,
să mă sprijin cînd în abisuri cad adînc.

Apus mă văd prin ani un vînăt crîng
în memorie de multă vreme șters ;
spre culmi mereu este de mers
și munții albi cu lacrimi-pietre plîng . . .

În azur exult prin vămi de har,
trecînd mereu peste tărîmul interzis.
Clipa-mi vreau plină cupă cu nectar,
în nașteri de-oglinzi, ochiu-mi stă deschis

și nu m-opresc cînd visul mi se curmă,
Clipa dinainte reînvie tot din urmă...

DOR DE UNU

Cu capul pe capul meu
plînge Unu nesfîrșit
de un dor de împărțit . . .

Cu capul în capul meu
veghează Unu ne-mplinit,
visîndu-se ca grîul înmiit.

Cu capul sub capul meu
tresare Unu înmulțit,
primindu-mi Visul — răsărit.

AURUL TOAMNEI SCÎNTEIAZĂ-N AZUR

De aur, de-argint mesteceni aprinși
candid scînteiază-n azur —
poleite portaluri sub cerul străpur —
luceferii galbeni în frunze-s prelinși.

Ghicim fecioara-n funigei fumurii,
o clipă zărită prin aur și fante ;
pe veci ne fură-n jocuri bacante,
nevăzuți prin înălțimi azurii.

Tot mai sus ne cheamă cerul arzînd;
aerul amiezii ne înalță în raze ;
o sete de albastru inundă în gînd —
lumini ne fură Azuru-n extaze.

CONTEMPLAȚIE ÎN ȚARA HAȚEGULUI

Aer de zbor nuntit — vis azuriu împietrit
peste ohabe, peșteri, ponoare,
peste ascunse tăuri agățate
în neîntrerupte liniști dintîi,
pe trepte de rădăcini urcînd
piscul nebănuit din suflet —
imensă cupă cerească —
amprentă a clipei totale oprite în floare
întru dulce uitare pe sine pierzîndu-se —
timp născîndu-se mereu — izvor limpid
din sine în Sine întorcîndu-se neîncetat.

---

limba română

Păr de aur...

Dintre epitetele adjectival și substantival (cu prepoziție), Eminescu* îl preferă pe cel de al doilea. Derivatul **auriu,** de pildă, nu se ivește, în antume, decît o singură dată — și atunci, într-un poem foarte timpuriu, **Misterele nopții** (1866) — alternînd în poziția finală a versurilor, pentru a înlesni rimele, cu **auros** și determinînd același substantiv : **stele auroase,** [. . .] **stele aurie.** După 1869 se impune, din ce în ce mai stăruitor, **de aur,** ca epitet metaforic, cu precădere, al **părului,** substituind sau concurînd termenii proprii : **blond, blondin ; galben, bălai.** Numai în **Călin** determinantul revine de trei ori, investit cu aceeași valoare semantico-stilistică : „Răsfiratul **păr de aur** peste perini se-mprăștie"; „Drept în creștet o sărută pe-al ei **păr de aur** moale" ; „La pămînt mai că ajunge al ei **păr de aur** moale".

Temeiurile opțiunii lui Eminescu pentru epitetul substantival **de aur,** în pofida celor adjectivale **(auriu, auros** etc.), mi se par vrednice de tot interesul. Într-adevăr, epitetul adjectival — să zicem, **auriu** — are, din perspectivă poetică, un mare „cusur", acela de a fi prea „selectiv", izolînd, din mănunchiul însușirilor **aurului,** una singură, pe cea cromatică : în consecință **păr auriu** înseamnă „păr galben (ca aurul)" — și atît. În schimb, epitetul substantival **de aur** — ca determinant al **părului,** în versurile citate din **Călin** (și nu numai acolo) — prin simplul amănunt că numește „obiectul" însuși **(aurul),** lasă deschise și alte „poteci asociative", care, fără să subțieze sugestia cromatică, stîrnesc, deopotrivă, perceperea celorlalte însușiri ale lui: preț, valoare, consistență ; și, nu numai în sens propriu, bogăție. Devine acum posibilă încheierea că, în timp ce derivatul adjectival **auriu** este extrem de sărac în „trimiteri", epitetul substantival **de aur** se caracterizează, dimpotrivă, prin multitudinea și felurimea lor.

Specific eminesciană, sintagma **păr de aur** este identificabilă și în proza literară : „trecea Cezara, ca o-nchipuire de zăpadă, cu **părul de aur,** ce-i ajungea la călcîie". Dar, în amintitele versuri din **Călin,** expresia **păr de aur** se lasă lărgită cu încă un epitet, adjectivul **moale.** Lucrînd asupra închipuirii poetului cu puterea unei obsesii, imaginea revine, aidoma, în **Luceafărul,** unde Hiperion „Părea un tînăr Voievod / Cu **păr de aur moale**". Nici aici, nici în **Călin** cele două epitete — **de aur** și **moale** — nu sînt despărțite prin „virgulă", ceea ce mă ispitește să cred că, în felul cum Eminescu își reprezenta plastic ansamblul imaginii, **moale** nu este epitet „propriu" pentru **păr,** ci „impropriu" pentru **aur !** Ca epitet al . . . epitetului, **moale** individualizează și nuanțează relația poetică dintre **aur** și **păr.** Adaug că, în **Memento mori,** termenii îmbinării sînt răsturnați, obținîndu-se astfel o metaforă mai densă, mai compactă, realizată, gramatical, printr-o construcție genitivală. În „raiul Daciei veche" zîna Dochia — căci despre ea este vorba — „**Aurul pletelor** strecoară prin mînuțele-i de ceară".

G.I. TOHĂNEANU

---

* Peste cîteva zile, la 15 ianuarie, Poetul împlinește 136 de ani.

muzică

STRĂLUCIREA OPERETEI „BAL LA SAVOY"

PREMIERA LA OPERA ROMANĂ

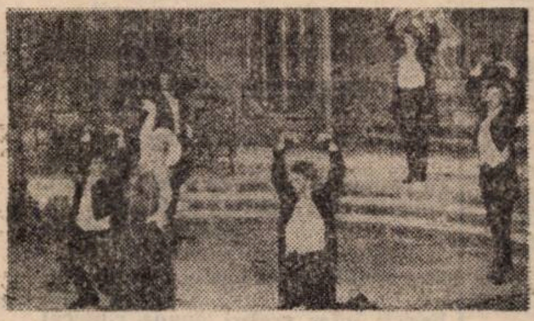

De ani buni, opereta timișoreană traversează un proces lent dar progresiv de corodare a ceea ce constituie în fond farmecul genului — spontaneitatea replicilor, umorul savuros, vraja lirismului unduios, pierdute toate într-o trenare ce părea ireversibilă. Etalonul de la care porneam în această judecată de valoare erau spectacolele montate de Ion Dacian (Singe vienez, Țara surisului), dar și citeva certe succese ale instituției, ca Văduva veselă, Liliacul, Silvia, Vinzătorul de păsări. Dar iată că revirimentul s-a produs recent, cu premiera lui Paul Abraham, Bal la Savoy. Fără a putea fi cotată drept o capodoperă muzicală vorbind, și aici ca originalitate a conflictului scenic — trimiterile spre opereta vieneză identificîndu-se lejer, facilitate și de „tipicul" unui anume manierism al lui Dorin Văidean de pildă — premiera s-a impus totuși ca un succes incontestabil. Elementul innoitor, cel care a dinamizat totul, dînd strălucire și culoare spectacolului, poartă amprenta personalității lui Karoly Sinka, om de teatru versat, care dovedește încă odată un acut simț al gradației tensiunii și conflictelor scenice. Un iscusit minuitor al baghetei regizorale. Căci, cu mici excepții (ale personajelor care se puteau grefa spectacolului „său", în posturi de-acum asimilate, precum cel al chelnerului spilcuit și isteț — Csaba Airizer sau al amorezului, cuceritor incurabil — Dorin Văidean), toate celelalte foarte numeroase personaje au adus un suflu proaspăt, depistind neștiute valențe actoricești la fiecare dintre cei solicitați în realizarea spectacolului.

Printre personajele complexe, conturate cu adevărată risipă de modalități expresive, Rodica Miloia se reconfirmă o artistă sui-generis. De fapt, toate cele trei roluri feminine au fost creionate cu subtile detalii — Teodora Ciucur evidențiind nuanțe ale unei tandreți foarte conjugale, ca, la antipod, Marilena Chirici să liciteze cu vervă nota de pasional a Tangolitei. O realizare surprinzătoare a semnat Al. Sîrbu, în Mustafa Bei, conturînd cu pitoresc oriental cel mai savuros personaj al spectacolului. Solistul are umor, dezinvoltură, recomandîndu-se a fi utilizat intens în roluri de asemenea factură. Surpriza cea mai mare a spectacolului ne-a furnizat-o metamorfoza lui Vasile Tcaciuc, bas vanitos în etalarea prestanței sale vocale, într-un mezin fîrtate al lui Beligan, de nostalgic și naiv visător. Am avut, realmente, satisfacția descoperirii unui actor de rafinament, inteligent, disociind cu grijă o anume tipologie, primită cu aplauze la scenă deschisă. O altă reușită a premierei este faptul de a fi revitalizat două compartimente cantonate în posturi relativ încorsetate — corul, ca entitate, cît și ca individualități propulsate solistic, a devenit subit volubil, antrenant, ca și ansamblul fetelor din balet, care, pe lîngă nota de revistă, cu fast etalată, a abordat o suită de dansuri, gîndită modern, ingenios desenate, totul fiind împlinit cu acuratețe si bun gust.

Scenografia lui Dumitru Popescu se aliniază regiei, exponențială rămînînd frumusețea costumelor. Restrînsul mănunchi al orchestrei, pliată concepției dirijorului Ion Iancu, a semnat de asemeni o prestație de calitate. Așadar o certă reușită.

Doru MURGU

---

istorie-document

O carte de istorie a unui istoric literar

Pare surprinzător să-l descoperi pe poetul și istoricul literar Iulian Negrilă în ipostaza de acum, dat fiind că în cartea de față nu mai este vorba de literatură, ci de istorie pură, în sensul cel mai deplin al cuvîntului. Și totuși, în pofida aparenței, există și aici o anumită doză de poezie, pe care autorul are vocația de-a o descoperi și iscusința de-a o înregistra pentru a o transmite mai departe. Poezia documentului îngropat de timp și părînd a fi sucombat sub povara colbului apăsător, dar care, scoasă din nou la lumină, mai poate incita curiozitatea cititorului. Cartea se divide în două mari secțiuni, din care prima reproduce o seamă de referiri și considerații ale Președintelui țării, cu privire la revoluția pașoptistă din Țările Române, autorul reținînd în principal trei aspecte: caracterul înnoitor, profund transformator al acestei revoluții, caracterul unitar și rezonanța ei europeană. Secțiunea a II-a care constituie, de fapt, partea cea mai originală a lucrării, se repartizează, la rîndul ei, în trei capitole cuprinzînd, primul, cronologia evenimentelor de la 1848 din Europa, al doilea, momente semnificative din revoluție și al treilea, aniversările marcante ale acesteia: semicentenarul și centenarul. Să nu omitem, însă, **Cuvîntul înainte**, semnat de prof. dr. Elena Bărbulescu. În consens cu adevărul obiectiv, pertinent, prin aprecierile făcute și subliniind cu precădere valoarea documentelor repuse în circulație de autorul cărții, documente ce permit, spune d-sa, prin distanțare în timp, o judecată nepărtinitoare asupra oamenilor și a evenimentelor. Să nu omitem, de asemenea **Introducerea autorului**, conținînd o succintă prezentare a revoluției române de la 1848 în Moldova, Muntenia și Transilvania, citînd copios, din presa vremii, pasaje relevante despre situația politică a momentului. În acest context, este menționată și contribuția pașoptistă a Aradului, devenit ulterior centrul mișcării naționale românești din Banat și Transilvania. Sursa de bază pentru documentare i-au furnizat-o, autorului, publicațiile românești arădene din secolul trecut și din prima jumătate a acestuia, „Biserica și școala", „Tribuna poporului" și „Românul" lui Vasile Goldiș. Dar mai cu seamă ziarul condus de Ioan Rusu Șirianu, a cărui cercetare, începută cu ani în urmă, se va sfîrși, sperăm, cu o meritată monografie. Așa cum am spus, partea a doua a cărții e cea mai rezistentă, deoarece, prin modul personal de ordonare a materiei, oferă o lectură nu numai instructivă, ci și agreabilă deși nu face decît să transcrie ad litteram texte preluate din amintitele surse și care, pe alocuri vădesc o anume vetustitate a stilului. Sînt, aici, inserate știri epocale sau fapte diurne, ecouri din viața publică sau privată care, toate la un loc, alcătuiesc imaginea în mișcare, vie și colorată, a unei epoci de răscruce din frămîntata istorie a bătrînului nostru continent. Se profilează chipuri de revoluționari: dragul nostru Iancu, viteazul Buteanu, elocventul Bărnuțiu, dintre români, Kossuth, Petőfi, dintre maghiari. Priviți retrospectiv și, totuși, destul de aproape încă, nimic sau aproape nimic din personalitatea lor nu se estompează și nu scapă ochiului: lumina, ca și umbrele, dacă și cîte au fost. Anunțurile, știrile, notițele și informațiile, ca și articolele și reportajele ample, foind de detalii, unele picante, reproduse din periodicele străine de către redactorii arădeni, ne poartă prin capitalele Europei, aprinse de vîlvătăile revoluției, dar și prin localitățile din țară care au fost nuclee polarizante și focare de iradiere a suflului acesteia. Un veritabil panoramic, înregistrînd freamătul mulțimilor contaminate de duhul revendicărilor sociale și naționale, hotărîte să curme o dată pentru totdeauna rînduielile anacronice care încătușau progresul material și spiritual al popoarelor. Se reproduc discuții pasionate și discursuri patetice, apeluri și proclamații solemne, declarații tranșante și polemici dilatate de ideile fraterne lansate de revoluție și vehiculate ca devize pe stindarde. În capitolul doi al acestei părți, intitulat „Momente semnificative din revoluția de la 1848", se reproduc mai ales documente privind desfășurarea revoluției românești și a celei maghiare din Transilvania, precum și înfrîngerea acesteia din urmă de către trupele intervenționiste rusești, relevîndu-se greșelile conducătorilor unguri, care, în loc să colaboreze cu românii, au preferat confruntarea armată cu aceștia, confruntare din care au ieșit mereu zdrobiți, de altfel. Iar în ultimul capitol, autorul se ocupă, după cum anticipam, de sărbătorirea jubileului de cincizeci de ani, în 1898, a centenarului, în 1948 și a 120 de ani de la revoluție, în 1968, așa cum a fost ea consemnată în presa vremii, atît în Ardeal, cît și în Vechiul Regat. Și pentru acest capitol, informațiile au fost culese, în cea mai mare parte, din ziarul „Tribuna poporului", iar pentru epoca de după Eliberare, din „Patriotul" și „Flacăra Roșie". Cartea prezentată răspunde unui deziderat fundamental: cunoașterea trecutului istoric în profunzime, sub toate aspectele, însușirea temeinică a lecției sale de jertfă și patriotism, necesară slujirii patriei și neamului.

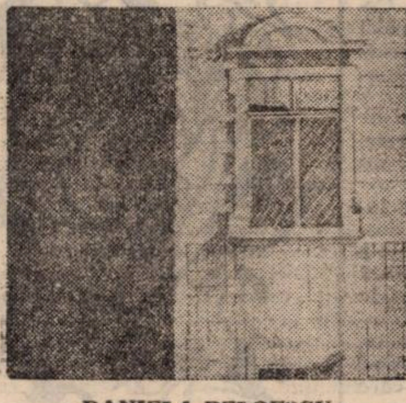

DANIELA BELOESCU:
„Motiv arhitectural timișorean"

Petru M. ARDELEAN

---

* Iulian Negrilă **Revoluția europeană de la 1848 reflectată în presa arădeană.** Editura Politică, 1985.

Spre inima literaturii

(Urmare din pag. 1)

pe o traiectorie, să se definească, să existe ca individ, ca personalitate. Cu atît mai puțin literatura noastră, caracterizată prin trăsătura esențială a unui nou umanism, socialist. Rădăcina acestui umanism vital se întinde și se hrănește din încrederea în om, în viață, în cunoașterea dialectică complicată a vieții spirituale. Tocmai împotriva unei asemenea afirmări raționaliste, a omului, în societatea noastră, se opun aceste curente, printre care și existențialismul german, printr-un Heidegger sau Jaspers, de pildă, care, deplîngînd alienarea, depersonalizarea, pierderea unității dintre om și lume, în societatea contemporană, acceptă doar vîrtejul deprimant, haosul, în care cunoașterea și acțiunea nu mai sînt bune de nimic. Acolo, omul nu-și mai află unitatea firească, nu mai acceptă mersul istoriei, e înspăimîntat de dominația colectivă și se aruncă, doar, spectacular, în situații limită, dramatice, pentru a se „descoperi ca ființă liberă".

Firește, există și în fața societății noastre, ca și în fața literaturii, problema suferinței, a lipsei de sens, a contradicțiilor, a îndoielilor, a crizelor și a morții. Ele nu pot fi escamotate și literatura nu va putea face tabula rasa de ele. Literatura noastră contemporană, pentru a nu deveni o schemă descărnată, abia eboșa metafizică a unor realități, a trebuit și trebuie să țină cont de aceste probleme. Romane ca „Moromeții", „Cel mai iubit dintre pămînteni", „Groapa", „Vînătoarea regală", „Bunavestire", „Lumea în două zile", „Orgolii", „Galeria cu viță sălbatică", „Păsările", „Îngerul a strigat", ca să mă mențin numai în zona epicii grandioase, nu ocolesc elementele unor asemenea contraste, biruiesc formulele ispititoare ale facilului, refuză arta păpușerească a descrierii fără avînt ideatic. Desigur, pentru literatura și arta noastră socialistă, în genere, definitiva trăsătură dominantă este încrederea în om, în viața lui, în viața umanității. Această trăsătură dominantă devine propice nu numai literaturii noastre contemporane, dar ea a constituit în timp, și pentru figuri impresionante ale științei, filosofiei, sau artei, coordonate ale propriei lor personalități. Spinoza, în extrema sobrietate și izolare a vieții sale personale, a găsit, totuși, elemente serioase de legătură afectivă cu lumea. El a privit cu aciditate îndemnurile spre refulare și stagnare mortală, propunînd ca înțelepciune supremă meditația asupra vieții, iar nu asupra morții, fiind, pe acest plan, egal în a înțelege virtuțile marelui filosof chinez Confucius, care nota căile drepte ale omului ca fiind în număr de trei: virtutea umanității, care risipește tristețea, cunoașterea, care risipește îndoielile spirituale și curajul bărbătesc, care risipește teama.

Omul contemporan ca și literatura contemporană nu pot accepta negativismul ca o soluție unică și extremă. Viața dă în lături pe cei angrenați în poziții ale lașității, pe cei resemnați în a accepta doar iraționalul și a face din el un modus vivendi, o soluție etică sau estetică. Aici nu mai încape vorba de un mod de a privi fenomenele social-umane, ci de două concepții opuse. Încrederea în ființa umană, în dragostea de adevăr, în forța sentimentului, pot fi elemente din care decurge forța literaturii. A te îndrepta spre ele, ca artist, înseamnă a te îndrepta spre însăși inima literaturii.

excelsior

Toader Şteţco

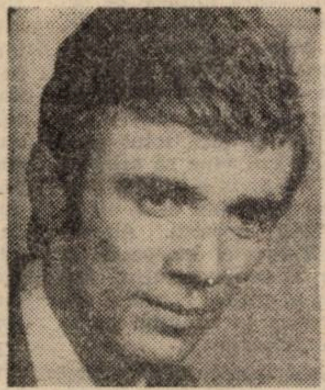

CÎNTEC

Cîntă munţii, toţi Carpaţii,
Despre România,
Cîntec dulce de lumină,
de răsună glia

Cîntă rîurile toate
Despre România,
Cîntec ce-l îngînă plaiul
ţara, ctitoria.

Cîntă frunzele şi iarba
Despre România,
Cîntec pentr-un vis de mîine
comunist — solia.

INIMA CETĂŢII

Pe-acest tărîm cu ciocîrlii,
Partidu-i pisc şi temelii
Şi largi ferestre de lumină
Îşi au prin el o rădăcină.
Tot ce-i destin şi dor de ţară,
Prin veacuri lungi se
întrupară ;
Partidu-i inima cetăţii
Şi portdrapelul demnităţii.

MAMA

Mama-a fost, este, va fi,
Pe copii îi va iubi.
Mama-i ninsă, sub năframă,
Pe copii mereu îi cheamă.
Mama-i ceea ce dă viaţă
Şi tot ea ne dă povaţă.
Mama-i soare, mama-i lună,
mama noastră-i mamă bună.
Mama este pe pămînt
lucrul cel mai scump şi sfînt.
Mama-i viaţa mea şi-a ta
s-o iubim mereu pe ea !

Din „Coborîrea luminii", volum predat la Editura „Cartea Românească".

Cartea pădurii

carte

„Cartea pădurii" se numeşte noul volum pe care poeta Passionaria Stoicescu îl dăruieşte copiilor. Este o carte de poezii în care micul cititor se reîntîlneşte cu multe dintre personajele consacrate de literatura pentru copii. Este fascinantă această capacitate a personajelor pe care le-au folosit atîţia autori de a-şi păstra prospeţimea şi noutatea. Explicaţia nu poate fi decît una singură : talentul scriitorului, puterea lui creatoare de a le îmbogăţi, de a le arăta, de a le descoperi altfel. Or, Passionaria Stoicescu are din plin această forţă creatoare. Deşi întîlnim veveriţe, greieri, urşi, toate aceste personaje-arhetip sînt, desigur, cum le ştim, dar mai sînt cumva, au ceva care le face să fie numai ale poetei. Fluturele „aripile cînd îşi lasă / parcă-s palme de mătasă". „Melcul scrie o scrisoare / cu argint prin iarba mare", iar „gîndăcei cu haine roşii, / picotind la cald ca moşii", se întind lenevoşi la soare.

După cum se vede, cadrul, lumea din care se inspiră poeziile este şi el binecunoscut copiilor, fiindcă pădurea, cu nenumăratele ei vieţuitoare, cu tainele şi frumuseţile ei, uneori chiar cu dramele ei, a reprezentat dintotdeauna un spaţiu misterios şi generos pentru fantezia scriitorilor din toate timpurile, un loc în care se pot imagina atîtea şi atîtea întîmplări.

„Cartea pădurii" adună între coperţile ei o mulţime de poezii jucăuşe şi calde, scrise de o poetă inspirată şi ilustrate de o ilustratoare — Steluţa Creţu — cu mînă bună.

Dumitru TOMA

„CARTEA PĂDURII" — Editura „Ion Creangă" 1985.

aqua-forte

● Căutăm om cu mobilitate de acţiune deosebită pentru afaceri imobiliare.

● Unei vipere, chiar dacă îi vei suprima glanda veninoasă, nu-i vei distruge reflexul de a muşca.

● Traducere constructivă. Un străin, care nu cunoştea toate tainele limbii române, vorbind despre nenoroc, a folosit o construcţie semantică surprinzătoare : „aşa i-a fost lui norocul prost".

● Cînd voi muri, nu voi accepta să se menţioneze în anunţul de deces că am fost ani în şir membrul comisiei de cenzori din bloc.

● Învăţînd teoria mulţimilor încă din clasa întîi, în clasa a doua elevii deja vor să cunoască... reuniunile.

● La solar, la Mangalia, tatăl îi explică ţîncului : „Te-am adus aici ca să-ţi faci o imagine despre o mulţime vidă".

● Dacă veţi găsi vreodată o rădăcină pătrată, să ştiţi că pomul a fost plantat de un matematician

● Modestul scrie $a+b=0$; snobul, $x+y=0$ ...

● Faţă de cercul erudiţiei, semidoctul e tangentă, doctul, secantă.

● Susţii că matematica este o ştiinţă exactă ? Atunci nu mă mai ameţi cu teoria probabilităţilor...

● Onorată instanţă, clientul meu are circumstanţe atenuante. Făcînd abstracţie de urmările tragice ale actului său necugetat, vom constata că el doar şi-a vărsat focul. Din nefericire, avea pistolul la el...

● Pentru a reproduce îngîndurarea ţăranului de fiecare zi, actorul a studiat asiduu trei luni, într-o bursă de studii la Forest Hills.

● Sugestie : De vreţi să fiţi siguri de încasări, montaţi la intrările pe bază de fişe bare metalice. Celulele electronice mai greşesc...

Constantin ARDELEANU

serial

VIAŢA MARILOR VEDETE : LIV ULLMANN

49

ACASĂ la Fellini, unde Ingmar s-a retras într-un colţ cu Giulietta Massina, soţia lui Fellini, o fiinţă timidă, dar care, odată timiditatea învinsă, a început să cînte : o voce înaltă, limpede, un glas de copil. „Soţia mea mă ridiculizează îndată ce nu sînt de faţă", zise Fellini de la bun început. Ea n-a răspuns nimic. Se ridicase, doar ; prin fereastră, am văzut-o plimbîndu-se în grădină, aplecînd crengile înflorite ale pomilor... S-a reîntors în încăpere, după un timp. Ne-a oferit cîte-o floare şi ne-a surîs tot restul zilei. Dar, am observat că umbla în vîrful picioarelor, ca şi cum s-ar fi străduit să nu atragă atenţia. ● **INGMAR** şi cu mine stabiliserăm ca, la funerariile lui, eu să port o rochie neagră, lungă. Aş fi preferat să mă îmbrac în roşu... Şi, dacă s-ar fi recăsătorit, eu să apar abia după ce toţi ceilalţi sosiseră.. ● **LA UN AN** după despărţirea noastră, eram la Roma, într-o zi foarte caldă... Am avut, deodată, sentimentul că, începînd din acel moment, Roma îmi va dărui cu totul alte amintiri decît cele culese împreună cu Ingmar. Şi i-am scris lui Bergman ca să-l asigur că, între noi, totul s-a terminat. ● **N-A FOST** decît o scurtă şi oarecare poveste de dragoste, ce a durat cinci ani. După ce trăiseră alături cîţiva ani, Ea a început să-l observe. Încet, încet se trezea un nou mod de a-l privi. Distanţarea dădea claritate lucrurilor. Adoraţia dispăruse. Acum remarca părul lui grizonat şi faptul că, evident, mai în vîrstă, el era partea înţeleaptă şi stimulativă a relaţiei. A privit cu atenţie copilul lor şi a înţeles, dintr-o dată, că numai ei îi va reveni responsabilitatea viitorului acelei mici fiinţe. În ultimul an, Ea luptase să salveze legătura, ştiind că nu prea mai sînt speranţe şi că, în plus, nici unul, nici celălalt nu au nimic de cîştigat rămînînd împreună... Şi cînd, în fine, nu mai era nimic de făcut, Ea a sperat că omul de care se despărţise nu va trăi în singurătate, că noua lui soţie va avea mai multă grijă de El... Încerca să-şi amintească femeia care fusese însăşi, venind pe Insulă, cu cinci ani în urmă... Suferise o trasformare, fără îndoială : cunoscuse iubirea şi se considera îmbogăţită... Dar, din păcate, nu mai era cazul să vorbească despre acele zile... Era de parcă ar fi aruncat o privire în forul interior al unei femei străine...

Selecţie şi adaptare
Ana ALDAN

CU PRIETENIE

miniaturi

Există atît de puţine lucruri în stare să ne umple de acea flacără înaltă, încinsă pînă la alb, a bucuriei pure, dezinteresate, care ne întoarce întotdeauna spre prietenie şi de acolo mai departe în timp, încît întîlnirea unuia dintre ele este prilej de sărbătoare şi noroc. Un astfel de moment a fost pentru mine, în aceste prime zile rodnice ale noului an, revederea cu unul dintre cei mai buni cineamatori ai ţării şi cu filmele sale ciudate şi nepereche, intitulate, modest, „Restituiri", „Forme libere", „Unirea cea mare", „Drumul", „Turnul" şi „Cota 47" (ultimele două cu importante premii internaţionale la activ). Abia dacă sînt în stare să-mi imaginez de cîtă pasiune şi răbdare, perseverenţă şi talent a avut el nevoie ca să se strîngă pe peliculă toată acea incredibilă bogăţie a vieţii, acele sute de cadre miraculos de frumoase şi încă atît de vii, instituind onest valoarea conştiinţei la zi, în cel mai profund sens al cuvîntului. Era, într-adevăr, nevoie de sufletul unui poet şi ochiul unui virtuoz al imaginii pentru realizarea acestui triumfător buchet de artă cinematografică, înnobilat de laurii Festivalului naţional „Cîntarea României", şi ai Concursului filmelor cu tematică pentru tineret de la Costineşti. Gheorghe Huiban, coordonatorul cineclubului timişorean „Constructorul", trăieşte dens, parcurgînd căile filmului pas cu pas, într-o ucenicie pe cont propriu, imediat convertită în şcoală pentru alţii. A făcut, pînă acum, proiectare în construcţii şi activitate vecină ziaristicii, eseu, operatorie şi scenariu, regie şi chiar artă plastică, investind în fiecare din aceste acţiuni o pasiune ardentă care, combinată cu luciditatea intelectuală, a declanşat în el drumul fertil al neliniştii creatoare. Ca orice artist mistuit, Gheorghe Huiban porneşte de fiecare dată de la capăt, avîntul său estetic rezemîndu-se pe o amplă schelărie pregătitoare şi susţinătoare, un fel de „punere în operă" inginerească, asigurată prin cei mai înalţi coeficienţi de rezistenţă. Dacă a învins pînă acum, de cele mai multe ori solitar — corolele de sensibilitate şi imaginaţie deschise de el în filmele amintite rămînînd pentru oricine şi oricînd argumentele de sprijin —, aceasta se datoreşte, cred, identificării artistului cu omul, concordanţei depline între gîndul interior şi faptul creator. Citesc ce am scris pînă aici şi constat încă o dată că adevărata emoţie se descoperă lipsită de apărare în faţa vocabularului !

George DINU

top

ARPEGII

În ultima zi a anului ce s-a scurs, a pierit într-o catastrofă aeriană în Texas **Rick Nelson**, cîntăreţ pop american din prima linie care, alături de Paul Anka, Pat Boone, Neil Sedaka şi Brenda Lee reprezenta curentul numit **High School**, extrem de popular la începutul anilor 60. Născut la 8 mai 1940, Rick Nelson şi-a consumat perioada de glorie, paralel cu legendarul Elvis Presley. A lansat nenumărate hituri, dintre care piesele de referinţă **Hello Mary Lou, Travellin Man** ● „Cîntecul moldovenesc de estradă, ca şi cel popular, este foarte melodios şi plin de suflet. Melodioasă este limba noastră. Plin de farmec şi taină e sufletul graiului nostru. Muzica şi taina lui vrăjesc pretutindeni" (din confesiunile cîntăreţei **Sofia Rotaru** — făcute poetului Grigore Vieru). ● **T.X.T.**, sub acest nume „se ascunde" tandemul anglo-vest-german **Markus şi Mark Jeffris**, în actualitate cu LP-ul „What About You ?" **Alte noi apariţii discografice** (albume) : „Ice On Fire" — **Elton John** ; „The Best Of Forever" — **Tracey Ullman** ; „Rocky IV" (coloana sonoră a filmului) — **Survivor** ; **James Brown**, etc. ; „Village Life" — **Herbie Hancock & Foday Musa Suso** ; „Aretha Sings The Blues" — **Aretha Franklin** (în foto). „Do You" — **Sheena Easton**; „Power Windows" — **Rush** ; „Starpeace" — **Yoko Ono** ; „Ya soy Tuyo" — **Jose Feliciano** ; „A Woman In Love" — **Adriano Celentano** ; Masterpiece" — **Isley Bros.** ; „White City !" — **Pete Townshend** ● V-aţi întrebat care sînt preferinţele muzicale ale starurilor pop ? Iată, mai jos, un interesant clasament sentimental al lui **Ozzie Osbourne** (ex-Black Sabbath) : 1. Jump — **Van Halen** ; 2. „The Streets Of London" — **The Anti-Nowhere League** ; 3. „Motorhead" — **Motorhead** ; 4. „Drive" — **The Cars** ; 5. „In The Mood" — **Glenn Miller Orchestra** ; 6. „The Reflex" — **Duran Duran** ; 7. „Helter Skelter" — **Beatles** ; 8. „Two Tribes" — **Frankie Goes...** ; 9. „A Rock'N'Roll" — **Led Zeppelin** ; 10. „Give Peace A Chance" — **Plastic Ono Band**. ● **Alison Moyet**, al cărui LP, „Alf", s-a vîndut în peste 250 000 exemplare, preferă cîntăreţii şi formaţiile din vechea gardă, „o muzică adevărată, debarasată de artificiile extramuzicale ce năpădesc azi". S-o credem ? Desigur, există excepţii care — aşa cum vedeţi — apar în clasamentul pe care l-a alcătuit: 1. „Stagger Lee" — **Lloyd Price** ; 2. „Shout" — **The Isley Bros.** ; 3. „Low Rider" — **War** ; 4. „Boogie Nights" — **Heatwave** ; 5. „Geno" — **Dexi's Midnight Runner.** ● Mai apar în clasamentul personal al lui Alison : Elvis Costello, Iggy Pop, Martha & Vandellas, James Brown şi Desmond Deckker.

Petru UMANSCHI

televiziune

DUMINICĂ, 12 ianuarie. 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,45 Inima fierbinte a oraşului. 19,00 Telejurnal. 19,15 Călătorind de-a lungul Dunării albastre. 19,35 Cîntarea României. 20,25 Film artistic. Din cauza ochelarilor... 21,50 Telejurnal. **LUNI, 13 ianuarie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-ştiinţific. 20,40 Tezaur folcloric. 21,05 Roman foileton Wagner. Ultimul episod. 21,50 Telejurnal. **MARŢI, 14 ianuarie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Sentimentul de patrie. 20,45 Film artistic. Întîmplări la filmare. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 15 ianuarie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Eminesciana. 20,55 Ferestre spre mileniul trei. 21,10 Film în serial. Cavalerul legendar. 21,50 Telejurnal. **JOI, 16 ianuarie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Amfiteatrul artelor. 21,00 Universul familiei. 21,20 Invitaţie în studiourile Radioteleviziunii. Angela Similea şi formaţia „Savoy". 21,50 Telejurnal. **VINERI, 17 ianuarie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Cadran mondial. 20,55 E scris pe tricolor unire. 21,10 Serial ştiinţific. Civilizaţia metalului. 21,35 Efigii ale muncii. 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 18 ianuarie.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrşit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia. 19,45 Ninge... la varietăţi. 20,40 Film artistic. Secretul cargoului. 22,20 Telejurnal.

Claude Lévi-Strauss în 15 cuvinte

La 77 de ani, „părintele structuralismului", magistrul absolut al antropologiei contemporane, publică (în toamna lui 1985) o nouă carte, „La potière jalouse". După o prodigioasă operă științifică, începută în 1948, cu „Viața familială și socială a indienilor Nambikwara", continuată cu — de acum celebrele — „Structurile elementare ale înrudirii" (1949), „Rasă și istorie" (1952), „Tropice triste" (1955), „Antropologia structurală" (două volume, 1958 și 1974), „Totemismul azi" (1962), „Gîndirea sălbatică" (1962), „Mitologii" (I, II, III, IV — 1964—1971), „Drumul măștilor" (1975), „Privirea îndepărtată" (1983), „Cuvinte date" (1984) — Claude Lévi-Strauss scrie o carte ciudată, tot despre mituri, conținînd de fapt o unică obsesie: mitul — ca lecție de înțelepciune, ca adevăr adînc despre o umanitate ce se visează, și azi, liberă, în perfectă armonie cu sine și cu natura. Acestui eveniment care e cartea recent apărută, îi consacră revista „Magazine littéraire" un adevărat „dosar Lévi-Strauss", din care am selectat fragmente dintr-un dicționar intim, o suită de 15 răspunsuri spontane la tot atîtea întrebări.

AFRICA. O parte a lumii pe care, practic, nu o cunosc. Asociată, atunci cînd mă gîndesc la ea, cu imaginea unor societăți uriașe, prin comparație cu cele bine cunoscute mie, Brazilia, de pildă.

BIBLIOTECĂ. Un monstru. Nu mai știu ce să fac, nu mai știu ce cărți am, nu mai știu care unde e. Adevărat, acum 28 de ani, cînd am aranjat-o în apartamentul în care locuim, biblioteca mi se părea o minune. O lume întreagă era acolo: la vedere, pe pereți, iar fiecare lucrare își avea un loc al ei, anume, exact cum ar fi fost așezate pe hartă toate populațiile despre care era vorba în cărțile acelea.

CARTE. Substanța vitală cu care mă hrănesc.

CĂLĂTORIE. Nu m-am schimbat: detest călătoriile. Le îndur, chiar și în ziua de azi, numai ca să mă bucur de rezultatele lor: să înving distanțele, să schimb ceva, să vizitez alte locuri. Dar ideea de a lua un avion, de a ateriza pe un aeroport, mereu același, oriunde s-ar afla, mă umple de groază. Idealul meu? Călătoria pe jos a lui Rousseau.

ENCICLOPEDISM. E ceea ce îi datorez tatălui meu. El m-a incitat, m-a împins să explorez teritoriu după teritoriu, chiar dacă la începutul adolescenței, am avut sentimentul că îmi era accesibil totul o întreagă gamă de activități intelectuale: compuneam muzică, pictam, scriam... De altfel, mai apoi, tocmai asta m-a handicapat. Așa că am început să scriu relativ tîrziu: eram prea dispersat. Sper ca măcar acum să fi concentrat ceva din risipirea asta.

FILOZOFIE. Formația mea. Nu aveam o vocație anume, vreun interes determinat pentru filozofie. Într-o primă etapă, am studiat-o, într-o a doua m-am revoltat împotriva ei, iar acum, ajungînd probabil la o anumită înțelepciune, mi-am zis că, din moment ce încerci să meditezi asupra lumii și fenomenelor, faci totuși, oricît de puțin ar părea, filozofie. În momentul de față, pentru mine problema nu este dacă să mă pronunț în favoarea sau împotriva filozofiei, ci să mă definesc, să mă situez, probabil, în raport cu două concepții ale filozofiei. Una, rămîne pînă la sfîrșit, cea a lui Sartre, care crede că filozofia e un domeniu aparte și vrea să ignore gîndirea științifică. Iar a doua, tocmai cea care mă interesează, constă în efortul de a reflecta în mod critic, pentru a înțelege, pentru a cerceta implicațiile produse de gîndirea umană atît în științe, cît și în artă. Din acest moment sînt convins că o filozofie care își pune problema unei viziuni asupra lumii, întemeindu-se pe progresele biologiei sau fizicii, este inevitabilă și, deopotrivă, legitimă.

LIMBA. O divinitate căreia ar trebui să-i dedicăm un cult.

MEMORIE. Nu o am; e o infirmitate. Dacă vreau să-mi aduc aminte de ceva anume, trebuie să-mi fac o fișă, fără de care aș uita, după numai două ore, tot.

MOARTE. O iritare. Din cauza ei n-am să știu cum o să arate lumea peste o sută, peste două sute sau peste două mii de ani..

MUNCĂ. Un mijloc de a-ți proba conștiința.

POEZIE. Baudelaire, Mallarmé... Unele versuri din Valéry.

PRIETEN. Am avut foarte puțini prieteni adevărați

PSIHOLOGIE. Am scris undeva că etnologia e o psihologie. Îmi pare, deci, că mă aflu la granițele psihologiei.

A SCRIE. Scriu ca să nu mă plictisesc. Îmi place scriitura, dar nu caut tot timpul fraze frumoase. Și totuși, cîteodată, știu foarte bine că n-aș putea scoate la iveală o idee, fără să recurg la formă.

SUPRAREALISM. I-am împărtășit gustul pentru artele primitive (ce extraordinară siguranță a judecății la Breton sau Max Ernst). Tot suprarealismul a încercat și această formidabilă explorare a înseși frontierelor gîndirii, care, pentru artiștii acelei mișcări, era un scop în sine, iar pentru mine, un obiect de meditație

Prezentare și traducere
Adriana BABEȚI

ITINERAR POLONEZ

Mai întîi a fost Varșovia, văzută alături de Petre Sălcudeanu care le știa pe toate: el mai fusese, mai văzuse, știa. Străzile acestea le-a bătut alături de Polanski, în casa aceasta locuia Beata Tyskiewicz. Străzile acestea au fost reconstruite, piatră cu piatră, casă după casă, iar în seara tulbure de octombrie nu reușesc să-l înțeleg: da, știam că orașul acesta fusese distrus, pe urmă reconstruit, văzusem și filmele distrugerii, și ale reconstrucției, citisem atîtea cărți ale masacrului și ale rezistenței dar acum, aici, totul pare atît de vechi, încît îmi vine să cred că ne-am rătăcit și Varșovia e în altă parte, iar noi plutim printr-un oraș vechi, străvechi. Varșovia noastră. Adevărata înflorire a Varșoviei începe de la sfîrșitul secolului al șaisprezecelea, cînd regele Sigismund al treilea a mutat capitala aci, din cauza incendiului de la Wawel. După ce flăcările...

Wawelul, această miraculoasă întemeiere cracoviană: orașul gravitează, parcă, în jurul lui. Universitatea și Wawelul părînd a fi aici, pereche, de la începuturile Europei Și toate definind spiritul european mai bine decît atîtea și atîtea monumente pe care le știm pe de rost. Vocația universală a Poloniei, destinul ei între Wawel și Varșovia pîrjolită și reconstruită. Pătrundem în catedrală: regii și cardinalii, oamenii politici și eroii națiunii poloneze. Și marii ei scriitori, înmormîntați aici. Tot aici, în această Cracovie eternă. Universitatea cu treptele roase de trecerea anilor. Stăm în sala Copernic, student și el al Universității, și privim instrumentele care făceau, atunci, din astronomie o știință: costă averi, ne spune ghidul. De aici și de atunci am început să știm mai multe despre locul nostru în Univers. Umanismul copernician, nu-i așa? iată o temă de discuție. Umanismul Renașterii. Al unei Renașteri perpetue.

De la Cracovia pînă la Auschwitz nu sînt decît șaizeci de kilometri. Andrzej Cosma, ghidul nostru, a trăit vreo douăzeci de ani prin aceste locuri. A fost arhitectul șef al Cracoviei. Mulți ani — ne spune — satele din jur erau scăldate în cenușă Și în anii '60, în jurul Auschwitzului se mai puteau descoperi oase. Cranii. Cenușa nu se risipise încă și cred că și azi mai există locuri în care...

Dimineață plumburie la Auschwitz. Itinerar străbătut de milioane de vizitatori. Îl parcurgem și noi, uimiți că locul acesta există aievea. Oase. Cenușă. Mii de perechi de pantofi. Haine. Inventariate cu grijă. Geamantane. Citesc, pe geamantane, caligrafiate cu grijă, nume și adrese. Unele scrise cu majuscule: Dr. Bienenstock Berlin, Jugendstrasse 21. Ines Meyer, Köln. Liese Morgenstern, Düsseldorf. Cei veniți aici se pregăteau să trăiască; să se întoarcă, nu-i așa? acasă. Mormane de lighene, de proteze pentru ciungi, pentru șchiopi. Totul contabilizat pentru lumea de mîine. Pentru cea mai bună dintre lumile posibile, nu-i așa? Un coșmar pentru eternitate.

Ne îndreptăm către Warșovia. E octombrie, la dreapta noastră e acum Nowa Huta. Andrzej îmi arată cilindrii înalți și serpentinele combinatului. E fum mult, cerul e jos, a coborît deasupra noastră. Flăcări și fum. Îi spun lui Andrzej că Nowa Huta era unul dintre miturile copilăriei mele. Știam că există încă înainte de a ști că există Cracovia și poate Polonia. Și, cu siguranță, înainte de a ști că există sau existaseră piramidele, colosul din Rhodos, grădinile Semiramidei. La începutul anilor cincizeci, Nowa Huta era una dintre minunile Lumii Noi. Era pe copertele revistelor, în ziare, alături de alte minuni ale Lumii Noi. Am uitat-o și am redescoperit-o în **Omul de marmură,** un film de Wajda. Pe urmă azi.

Seara, la Varșovia, la Mormîntul Soldatului Necunoscut. **Grob Neznanego Zolnierza** Fac de gardă doi soldați tineri, incredibil de tineri, pentru a înțelege că flacăra lîngă care stau va arde atîta timp cît va exista Polonia. Mi se pare. Pe urmă, acest gînd mi se estompează, repede înlocuit de altul: cine poate să înțeleagă mai bine decît ei **flacăra**, flăcările, țara aceasta renăscînd mereu — ca un simbol al speranței?

Cornel UNGUREANU

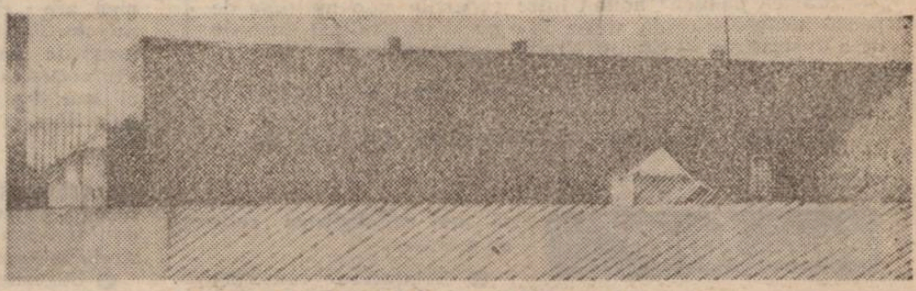

DANIELA BELOESCU: „Atmosferă rurală" (II)

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

13

Vestibulului se găsea într-un balcon care dădea în jos spre bar și spre sala de mese aflată pe două nivele. Spre bar se curbau niște trepte acoperite cu un covor. Sus nu se afla nimeni, în afară de garderobieră și de un ins bătrîior ce dădea un telefon și a cărui expresia sugera că e mai bine să nu faci pe nebunul cu el

Am coborît treptele pînă la bar și m-am vîrît într-un mic spațiu circular care îngăduia o vedere cuprinzătoare asupra ringului de dans. O latură a clădirii era formată dintr-o fereastră enormă. Afară nu era altceva decît ceața, dar în nopțile senine cu lună joasă trebuie să fi fost extraordinar. Un trio mexican cînta genul de muzică pe care-l cîntă întotdeauna orchestrele mexicane. Orice ar cînta, sună exact la fel. Cîntă întotdeauna același cîntec, avînd întotdeauna aceleași vocale deschise și o cadență mieroasă și lălăită, iar cîntărețul zdrăngăne întotdeauna la o chitară și are de spus o groază de chestii despre **amor mi corazón**, despre o damă care e „linda" și foarte greu de convins. Cîntărețul are întotdeauna părul prea lung și prea unsuros și cînd nu se ocupă cu problema dragostei arată ca unul care mînuie pe-o alee lăturalnică destul de eficient și de economicos cuțitul.

În ring vreo șase perechi se bîțîiau cu tot atîta tragere de inimă ca un paznic de noapte cu artrită. Cei mai mulți dansau strîns lipiți, dacă asta putea fi numit dans. Bărbații purtau costume de seară albe, fetele aveau ochi strălucitori, buze roșii și mușchi făcuți la golf sau tenis. O singură pereche nu dansa obraz lîngă obraz. Bărbatul era prea beat ca să mai țină ritmul, iar fata prea atentă să nu fie călcată pe picioare ca să se mai gîndească la altceva. N-ar fi trebuit să mă îngrijorez că o s-o pierd pe Betty Mayfield. Era acolo, împreună cu Mitchell, însă departe de a fi fericită. Mitchell rînjea cu toată gura. Fața roșie îi strălucea, iar ochii îi licăreau Betty își ținea capul cît putea de departe de el, mai-mai să și-l frîngă Era cît se poate de clar că se săturase pînă-n gît de domnul Larry Mitchell.

Un chelner mexican într-o haină scurtă verde și pantaloni albi cu vipușcă verde se apropie de mine, comandai un Gibson dublu și întrebai dacă poate să-mi aducă niște sandvișuri de pîine prăjită cu pui. **Muy bien, señor,** zîmbi el cu toți dinții și dispăru. Muzica încetă, urmată de niște aplauze nehotărîte. Orchestra păru adînc mișcată, așa că atacă o nouă melodie. Șeful de sală, un tip cu păr negru, circula printre mese oferindu-și zîmbetul și oprindu-se ici-colo să lustruiască un măr. Apoi apucă un scaun și se așeză în fața unui bărbat frumos, grizonat, tipul irlandezului cu păr bogat. Părea singur. Purta un costum de seară închis, cu o garoafă castanie la rever. Era genul care, dacă-l lăsai în pace, știa să fie foarte simpatic. De la distanța la care mă aflam și în lumina aceea nu puteam să spun mai multe, doar că dacă-l călcai pe bătături era preferabil să fii solid, rapid, dur și în cea mai bună formă.

Șeful de sală se aplecă înainte, spuse ceva și amîndoi se uitară spre Mitchell și Mayfield. Șeful părea neliniștit, în timp ce solidul lăsa impresia că nici nu-i pasă. Apoi primchelnerul se ridică și plecă. Solidul potrivi o țigară într-o sipcă, un chelner aprinse o brichetă și i-o întinse ca și cum ar fi așteptat toată seara ocazia asta Solidul îi mulțumi fără să-i arunce vreo privire. Îmi sosi băutura. Înșfăcai paharul și băui. Muzica se opri de tot. Perechile se destrămară și se întoarseră pe la mese. Larry Mitchell n-o slăbea pe Betty. Continua să rînjească Apoi o trase spre el. Îi puse mîna după cap O trase și mai mult, apăsîndu-și obrajii stacojii de fața ei. Fata se zbătu, însă el era prea puternic. Se frecă și mai insistent de obrajii ei. Fata îl împinse. El își smuci capul în sus supărat.

— Lasă-mă-n pace, bețivan tîmpit ce ești, spuse ea încet, însă foarte distinct.

(VA URMA)

Traducere de Mihai CERNEA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: TIMIȘOARA, strada RODNEI 1.
Telefoane: 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate
nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 3

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 3 (987) ● 17 IANUARIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

MUNCA - ESENȚA PROGRESULUI

Redîndu-i omului dreptul fundamental la istorie — o istorie nouă, socialismul a readus mișcarea socială însăși pe coordonatele sale firești de evoluție. O evoluție în care individualitatea umană, obiectivîndu-și toate resursele creatoare sub semnul libertății de acțiune, pune baze trainice emancipării colective printr-un tip nou de praxis pentru prima dată coextensiv unei societăți egale, a tuturor oamenilor muncii. Căci pentru prima dată munca — esența progresului —a fost ridicată la rang de politică de stat, redevenind sursa unică de geneză a demnității, calea unică de acces către personalitate și construcție de sine motivată axiologic. Din această cauză, în ordine existențială, dreptul la muncă — înțeleasă în sensul de activitate socialmente utilă — constituie primul drept necondiționat al omului, liber intr-o lume a dreptății sociale și naționale. Iar în ordine morală etica și echitatea socialistă — ca proiect al noului civism — orientează din ce în ce mai mult spațiul relațional al tuturor indivizilor pe coordonatele realizării unei ferme unități moral-politice în jurul puterii instituționalizate a tuturor oamenilor muncii.

Tripla calitate de producători, proprietari și beneficiari le acordă șanse egale de formare profesional-culturală și moral-politică; nivelul pînă la care se-mplinesc însă fiind funcție de capacitatea de efort și consecvența în opțiune a fiecăruia. În acest context — dincolo de interpretări schematice și reductiviste — apare de o validitate istorică indubitabilă teza partidului nostru, potrivit căreia drepturile și libertățile fundamentale ale omului ca ființă generică nu exclud omul ca individ, deoarece esența umană fiind, în realitate, ansamblul relațiilor sociale, tipul de socializare și finalitatea socializării individului sînt indisociabile de tipul de relații sociale între care primează relațiile de proprietate, iar drepturile și obligațiile individului în raport cu societatea nu pot fi corect definite decît global, orice ierarhizare sau contrapunere a unora altora fiind greșită ideologic și păgubitoare în plan practic.

Afirmîndu-și cu demnitate partinică platforma doctrinar-revoluționară, pe baza căreia acționează în conjugarea eforturilor constructive vital implicate în edificarea multilaterală a socialismului, comuniștii români demască orice interpretare trunchiată, restrînsă ori denaturată de pe poziții partizane și a problemei naționale în mod abuziv asimilată de cercurile diversioniste cu o anumită concepție exclusivistă despre drepturile cetățenești. În

Ștefan BUZĂRNESCU

(Continuare în pag. 7)

UN DEZIDERAT FUNDAMENTAL — FORMAREA OMULUI NOU

Formarea omului nou reprezintă în concepția partidului nostru, a secretarului său general, un deziderat fundamental al socialismului, o componentă organică esențială a procesului revoluționar de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate. De aceea problemele activității politico-ideologice, ale educației și învățămîntului au fost, constant și sistematic, puse, prin documentele programatice ale partidului, elaborate cu contribuția hotărîtoare a tovarășului **Nicolae Ceaușescu,** în centrul atenției societății.

Documentele de partid, opera teoretică a tovarășului **Nicolae Ceaușescu** ne relevă un efort susținut și stăruitor pentru elucidarea problemelor teoretice complexe, interdisciplinare pe care le ridică praxisul educațional de plămădire și modelare a omului nou, a conștiinței sale socialiste, revoluționare în fiecare etapă a procesului de edificare a noii orînduiri. Atenția deosebită acordată științei și educației izvorăște din teza fundamentată și subliniată de către tovarășul **Nicolae Ceaușescu** potrivit căreia socialismul se construiește cu oamenii și pentru oameni. Dar această operă grandioasă nu poate fi decît rodul unei activități conștiente, creatoare, liber și responsabil asumată de fiecare colectiv de oameni ai muncii, de fiecare membru al societății noastre. Tocmai acest mod de participare la creația istorică specifică comunismului reclamă transformarea omului, a conștiinței sale nu la nivelul unei elite sociale, ci la scara întregii societăți, ca un proces de mare complexitate ce pune activitatea politico-ideologică și educativă în fața multor probleme inedite. Dintre conceptele și tezele teoretice de mare profunzime prin care tovarășul **Nicolae Ceaușescu** a îmbogățit creator teoria marxistă, conceptul de **spirit revoluționar** care trebuie să caracterizeze conștiința socialistă individuală și socială prezintă o excepțională însemnătate teoretică și metodologică pentru activitatea revoluționară de formare a omului nou.

Spiritul revoluționar apare ca una din trăsăturile fundamentale ale conștiinței oamenilor muncii în etapa actuală a procesului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate. Din punct de vedere filozofic, spiritul revoluționar, ca o trăsătură esențială a conștiinței socialiste, relevă un aspect specific al raportului dialectic dintre existența socială și conștiință în noua societate, raport în cadrul căruia, deși nu încetează să fie determinată de existența socială, se accentuează continuu și accelerat rolul activ, prospectiv și transformator al conștiinței care devine astfel o forță motrice importantă a progresului social. Distingem două aspecte prin care se manifestă spiritul revoluționar al conștiinței socialiste. Ca prim aspect atributul de revoluționar se referă la calitatea reflectării, la capacitatea conștiinței de a oglindi adecvat existența socială în dinamica și complexitatea sa. Temeiul conștiinței socialiste revoluționare îl constituie însușirea concepției materialismului dialectic și istoric și a socialismului științific. Dar aceasta nu este suficient. Se impune, totodată, și în aceeași măsură, însușirea cuceririlor revoluției tehnico-științifice actuale, a tezaurului științei și culturii în general. Prin educația comunistă, arăta tovarășul **Nicolae Ceaușescu** la Congresul Științei și Învățămîntului, trebuie să înțelegem „înarmarea tineretului nu numai cu teze generale despre socialism și comunism, dar cu cele mai noi cuceriri ale științei în toate domeniile". Dar, tocmai această reflectare adecvată a existenței sociale condiționează un al doilea aspect al conștiinței care constă în activismul său, în capacitatea sa de a influența și accelera dezvoltarea socială. Cele două aspecte ale spiritului revoluționar ca atribut definitoriu al conștiinței socialiste se intercondiționează și se presupun reciproc. Rezultă de aici că în procesul educațional trebuie să avem în vedere și calitatea reflectantă a conștiinței, capacitatea ei de a oglindi în mod adecvat existența socială, eliminarea oricăror limite și deformări, dar, în același timp, și calitatea ei angajată și angajantă, participativă la marea epopee a făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate în patria noastră.

Se impune să subliniem faptul că societatea noastră oferă un vast cîmp de manifestare a spiritului revoluționar tuturor colectivelor de oameni ai muncii în toate domeniile, în producția industrială și agricolă, în cercetare și învățămînt, în ocrotirea sănătății ca și în alte sfere de activitate.

Prof. univ. dr. Teodor POP

imnele patriei

Nu știm glorie mai mare

Albastru-i sunetul
Privirii tale-n sărbătoare,
Locuit de tîmpla noastră
Și de vulturii din soare.
Plini de aștri, de uimire
Și de ape cristaline
Ochii tăi rostesc cununa
Ce cu dragoste-ți revine.
Necuprinsă e lucrarea
Inimilor noastre-n cerc.
Toate clipele trăite
Într-un singur sens converg.
Nu cunoaștem bucurie,
Nu știm glorie mai mare
Decît marea ta izbîndă
De-a fi liberă sub soare.

Ion VERGU DUMITRESCU

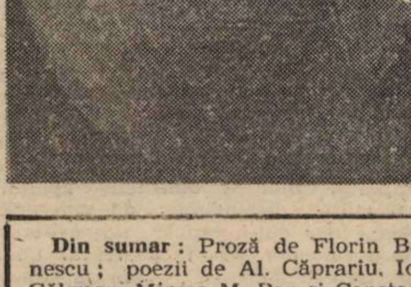

Din sumar: Proză de Florin Bănescu; poezii de Al. Căprariu, Ion Călıman, Mircea M. Pop și Constantin Stancu; cronici literare de Cornel Ungureanu, Lucian Alexiu, Mircea Mihăieș, Tudorel Urian.

Ancheta „ORIZONT"

SPIRITUL REVOLUȚIONAR

Fiecare epocă istorică își conturează, în plan profund, o anume stare a spiritului uman ce stă la baza actelor oamenilor săi. „Epoca Nicolae Ceaușescu", este epoca noastră, emblema izbînzilor noastre de pînă acum, ce stau la baza înaltelor proiecte ale viitorului, cuprinse magistral în hotărîrile Congresului al XIII-lea al partidului și în planurile de dezvoltare ale României pînă la finele acestui veac. La fundamentul tuturor acestor fapte ale noastre stă un anume spirit, limpede spus — spirit deschis înnoirii în toate domeniile vieții economice și sociale, expresie directă a suprapunerii totale a idealurilor unui popor cu gîndirea politică a conducătorului de excepție, tovarășul Nicolae Ceaușescu, numit pe drept cuvînt: „cel mai iubit fiu al poporului".

Acordînd acum spațiu anchetei „SPIRITUL REVOLUȚIONAR" am dorit să arătăm cum, oameni din diverse domenii de activitate, contemporani ai noștri, își înțeleg rostul în activitatea lor de zi cu zi, cu abnegația și larga înțelegere a dezideratelor unui popor dominat de tinerețe spirituală, simțindu-se angajați pe deplin în destinul României de azi.

ORIZONT

(Continuare în pag. 3)

Blaga — mitul dramatic

Spectacolul critic în care se exersează profesorul Todoran se numește monumentalitate. Cărțile sale, masive și temeinice, trădează mai degrabă afinități cu implacabila școală germană, decît cu industria producătoare de fineturi franțuzească. Orice volum de Eugen Todoran este o garanție de soliditate și trăinicie, un punct concluziv în dispute intrate în prelungiri. Impozantele monografii **Eminescu** și **Maiorescu** ne familiarizaseră, deja, cu ceea ce, azi, se poate numi **copyright**-ul Todoran: absența spectacolului, analiza de adîncime, exhaustivitatea. Privirea criticului și istoricului literar plutește din înaltul unui reper filozofic (fenomenologic) înspre teritoriile accidentate ale analizei. Autorul se orientează spre valorile sigure, spre marii clasici sau cei cu șanse de clasicizare. Acestui prim pact cu tradiționalismul îi corespunde o la fel de rapidă dezicere de premise. Subtilă despărțire mai ales de tradiția tradiționalismului, subminată de supunerea îndîrjită la probele de rezistență în fața teoriilor critice moderne.

Nici cele trei volume, de pînă acum, dedicate operei lui Blaga nu ies din tipic. Cele două tomuri dedicate **Mitului poetic** sînt urmate, acum, de al treilea, **Mitul dramatic**. Se poate spune, parafrazînd, că aventura continuă, că abia am intrat în a doua jumătate a ambițiosului proiect. O lămuritoare prefață ne anunță că materia n-a fost nici pe departe epuizată, că alte volume vor completa cea mai amplă lucrare dedicată, pînă în acest moment, lui Lucian Blaga. „Cvintetul" proiectat de Eugen Todoran, întrupat, deocamdată, într-o trilogie, se anunță o operă de referință în exegetica blagiană.

Operînd cu distincția între temă și motiv, criticul propune o analiză a tragicului în teatrul lui Blaga. Un tragic definit, din perspectiva teoriei teatrului, ca un „conflict al omului cu lumea exterioară, ca dramă a acțiunii, către care tinde mitul dramatic modern, avînd ca fundal teatral ritul-spectacol arhaic". Demersul analitic îl continuă în mod firesc pe cel din volumele anterioare, instrumentarul critic rămînînd neschimbat. De altfel, Eugen Todoran sesizează (și probează) unitatea operei lui Blaga: atît în poezie cît și în teatru esența tragicului este aceeași. Pornind de aici, o secțiune a cărții tratează piesele „ca unități dramatice, construite pe funcția «fabulației» mitice, în mituri fundamentale". Radicalizînd cercetarea, de la temele și motivele mitice **se avansează la studiul structurilor mitice ale reprezentărilor dramatice. Adică la ceea ce constituie țesătura internă a operei, numită de Eugen Todoran mitul dramatic.**

Din această perspectivă, creația teatrală a lui Lucian Blaga se îmbogățește, ca mit dramatic, cu o dublă moștenire: aceea a teatrului de idei și a teatrului poetic. Optînd pentru interpretarea modernă a acestei relații, dinspre planul de adîncime al sensurilor filozofice înspre cel epidermic, al „reprezentării dramatice", adică dinspre motiv spre temă, autorul elucidează și cîteva **din necunoscutele „situării textului în centrul reprezentării". Închizînd** cercul **interpretărilor, autorul pledează pentru identificarea sensurilor filozofice** ale **textului, fixate între filozofie și poezie. În acest fel** se izolează însuși sensul **tragic al existenței** umane, **adică al unei lumi** a **„adîncului neînțeles"**. Etapa **următoare este gruparea pieselor într-un sistem al valorilor, ținînd, din nou, seama de structurarea lor ca obiecte estetice, în apariții de prim plan, sensibile, ale frumosului artistic și, într-un plan ireal, „din spate", în apariții care conferă semnificațiile umane.**

Și în această nouă lucrare, Eugen Todoran ne confruntă cu cîteva aspecte fundamentale, nu întotdeauna ușor sesizabile, ale operei lui Blaga. Metoda fenomenologică și-a găsit, și de data aceasta, un obiect pe măsură și un iscusit adept.

Mircea MIHĂIEȘ

---

* **Eugen Todoran, LUCIAN BLAGA. MITUL DRAMATIC, Editura Facla, 1985.**

cronica literară

Poezie și cultură

Estetic cultivată, poezia Etei Boeriu aduce cu sine densa materialitate a unui limbaj liric nutrit de fondul perceptiv-imagistic al culturii. Nu e, din capul locului, o poezie discursivă — deși nu rareori se vede constrînsă a desfășura epic sensul unor teme obsedante. Mitul, conceptul, ca și o sumă de simboluri uzual poetice nu reprezintă, apoi, în ordinea importanței pentru revelarea de sine a unui lirism ce descinde în imaginar cu lucida pasionalitate a investigării unui univers stihial, copleșit de culoare, decît elemente preluate din mers. Verificarea instrumentelor poetice s-a făcut cu mult înainte de apariția primului volum al autoarei (**Ce vînăt crîng**, 1971), spațiile lirice de încercare pentru importanta poetă pe care o relevă antologia postumă, **La capătul meu de înserare** s-au numit, în timp, Dante și Petrarca, Michelangelo și Leopardi etc. Dacă nu cădem în eroarea — cum nu o face nici substanțiala prefață a lui Ștefan Aug. Doinaș — de a situa poezia Etei Boeriu în umbra travaliului de excepție al traducătoarei, nu ne putem împiedica a o pune în relație cu acesta din urmă atunci cînd ne propunem să-i explicăm rafinata articulare a stanțelor, relevanța erudit-plăsmuitoare a imaginației ori îndreptarea, tipic intelectualistă, de a-și plasa demersul liric în zone de recunoscută pondere estetică-vizionară. Să se remarce, în acest sens, dincolo de alcătuirea imagistică a poemelor (în care stagnanta picturalitate a cadrelor este contrabalansată de plastica energică a elementelor pe care le polarizează), reconvertirea în estetic — și în senzație, așadar — a unui plan livresc, cultic, scriptural. Transcendere în care decupajele poeziei sînt prin ele însele semnificative, cum și opulența cromatică, imaginile mustind, renascentist, de culoare, priza selectivă la formele universului material. Frapează imediat în poemele Etei Boeriu prezența masivă a substantivelor, la fel ca și aceea a verbelor la participiu (ori la gerunziu), de obicei aflate într-o postură adjectivală; descriptivă, pînă la un punct, evocatoare, poezia numește procesualități cosmice, — percepția fenomenalului, chiar prin elementele lui cele mai concrete, ia mai întotdeauna aspectul unor viziuni esențializate, desprinse de anecdotic: **O vreme cu margini, Scoica, Ochiul, Vizuina etc.**

Interesată de mituri, în cîteva cazuri, poezia Etei Boeriu trăiește, mai cu seamă ca mod de reprezentare, în mit: într-un univers de-abia creat, de început de timp, în care cosmicul tutelează teluricul, banalul, cotidianul. O poezie circumstanțială (și lirică) devine, ca atare, pean, potrivită celebrării, gata a etala simbolurile sublimității: „Roi de lumini gonind prin cer cu vîntul, / (ce surd izbește sîngele-n timpane!), / zvîcniri de aripi lepădînd pămîntul, / (pe jos bătută umbra mea-n piroane), / de suc plesnind păduri întregi de muguri, / (din vine, mie, bocete fluide), / coloane lungi de fum țîșnind din ruguri, / prin iarba crudă proaspete omide, / potop de soare străvezind petale, / (săgeți clemente-n trupul meu de ceară), / și din semințe vuiet de corale: / a patruzeci și patra primăvară" **(A patruzeci și patra)**.

Poezia Etei Boeriu nu e, desigur, exclusiv de conotații pozitive, sublimat muzicală, de o capacitate asociativă de excepție în registrele diafanului. Vigoarea unor reprezentări lirice în poemele ce intră în alcătuirea volumelor antume, ca și lamentoul, trenosul, elegia ori latura „de concepție" din ineditele recentei antologii sînt cîteva direcții în care explorarea critică trebuie, mai mult decît spațiul de față o permite, adîncită.

Lucian ALEXIU

---

* **Eta Boeriu, LA CAPĂTUL MEU DE ÎNSERARE, Editura Dacia, 1985.**

portrete

Gabriela Adameșteanu

Cu puțină vreme în urmă, scriind un profil mai întins despre Gabriela Adameșteanu, m-am surprins răsfoind neîncrezător dicționarele: nu-mi venea să cred că prozatoarea (n. 1942) a scris pînă acum doar trei cărți: **Drumul egal al fiecărei zile**, 1975 (roman), **Dăruiește-ți o zi de vacanță**, 1979 (nuvele) și **Dimineață pierdută**, 1983 (roman). Prea eram obișnuit cu numele ei. Cel puțin la fel de obișnuit ca și cu numele colegilor ei de generație, ale unor prozatori de aceeași vîrstă cu ea, care comiseseră lejer cel puțin zece romane, bașca adăugirile epico-eseistice. E drept că popularitatea explozivă a Gabrielei Adameșteanu începe odată cu **Dimineață pierdută**, dar nu trebuie să uităm că mari speranțe începuseră a fi legate de numele ei chiar de la primul roman; că una dintre cele trei nuvele din **Dăruiește-ți o zi de vacanță** fusese selectată de Mircea Iorgulescu pentru o severă antologie de proză scurtă contemporană; o alta, de Cornel Regman, în **Nuvela și povestirea românească în deceniul opt**. A treia nuvelă putea fi, la rîndul ei, reținută pentru alte antologii, de nu cumva va fi fost. Un instinct al cotidianului cu totul excepțional punea în mișcare personajele — cuplurile — nuvelelor. În seria literară care i-a dat prozei românești pe Mihai Sin, Paul Eugen Banciu, Dumitru Dinulescu, Gheorghe Schwartz, Mircea Opriță, Nicolae Mateescu, Gabriela Adameșteanu aducea o luciditate nouă, o capacitate analitică ieșită din comun; o forță a descripției excepțională, spuneau comentatorii, uluiți și ei că doar trei nuvele solicită din partea lor atîta dragoste. Așa ceva nu se mai întîmplase de pe vremea lui Nicolae Velea: adică din anii în care Nicolae Velea reușea să oprească asupra lui dragostea criticii grație a vreo trei-patru nuvele; așa ceva nu se întîmplase din anii apariției **Iernii bărbaților**.

Dimineață pierdută contrazice toate prejudecățile care începeau deja să prindă vlagă în corurile critice. În primul rînd prozatoarea dovedește că poate să existe pe deplin în cadrul altei formule literare; că vocația ei nu e legată doar de analiza modificărilor cuplului. Că nu este cantonată doar în lumea cenușie a cotidianului. Și că poate fi un constructor de roman cum puțini avem.

În **Dăruiește-ți o zi de vacanță** ieșea la iveală uzura personajelor, senectutea instalată pretimpuriu, epuizarea; în **Dimineață pierdută** citim, în vîrsta personajelor, starea feerică, forța vitalității, capacitatea vieții de a-și crea un culoar victorios. Cotidianul nu mai transcrie un eșec ci o teribilă aventură. Viața se revarsă din belșug pe toate paginile pe care presonajele trăiesc din plin, se pun în valoare cu o poftă a afirmării, cu un patos al afirmării pe care de puține ori l-a cunoscut proza contemporană. Prozele din **Drumul egal al fiecărei zile** și **Dăruiește-ți o zi de vacanță** păreau demistificatoare, adică dominate de o necruțătoare luciditate; **Dimineață pierdută** este, în numele aceleiași lucidități, „mitificator", preocupat de construcția personajului monumental. Cu alte cuvinte, romanul evidențiază o umanitate exemplară: el își cîștigă pariul (căci fiecare roman are **pariul** său) în numele **personajelor**. Este un roman clasic, liniștit, deloc sau aproape deloc preocupat de noutatea formulei: el învinge prin autenticitate. Lumea **de margine** a unui timp al literaturii române, mahalaua eternă redevin fascinante. Lumea de margine — marginalizarea unei lumi. Roman retro, **Dimineață pierdută** dovedește o rară forță prin felul în care învie un moment istoric; prin capacitatea de a redescoperi Bucureștii primului război mondial.

Din acest punct de vedere, romanul Gabrielei Adameșteanu mi se pare a fi o verigă importantă a romanului românesc — o cercetare de al cărei rol ne dăm mai bine seama atunci cînd îi citim pe clasicii noștri, de la Camil la Cezar Petrescu.

Cornel UNGUREANU

consemnări

Melancolie în timp

AGAVE-le Doinei Cetea (Editura Dacia, 1985) sînt o suită de meditații melancolice asupra trecerii timpului. Tonul este acela de neliniște, pentru că nimic nu mai este așa cum a fost, scurgerea ireversibilă generînd o mișcare și o transformare permanente ale obiectelor și mai ales ale ființelor. Doina Cetea are sentimentul glisării pe toboganul timpului și clipa conștientizării acestei glisări devine dramatică. Bunicii, părinții, iubitul, soțul, copilul, asemeni haltelor luminoase, străbătute în goană de expresurile nocturne, jalonează ca niște flash-uri luminoase ale memoriei traseul alunecării. Unele figuri sînt învăluite în uitare, altele apar estompat. Timpul însuși nu este surprins în curgerea lui liniară, ci în fragmente dispersate, nelegate între ele de nici o lege. Acest dans haotic al amintirilor duce, la un moment dat, paradoxal chiar la abolirea timpului (copilul se confundă cu mama, iubitul cu părinții), deși, prin însăși această horă a generațiilor ne aflăm în inima celei mai cumplite meditații asupra timpului. Chiar și obiectele, aparent mai puțin dependente de scurgerea vremii, mai puțin supuse mișcărilor și transformărilor pot fi pretextul unor meditații melancolice: **„Forma cunoscută a mamei / Și cea necunoscută a bunicii / Întoarse prin aer / Aparțin oglinzii / În care îmi văd culoarea. / Puțin cam palidă, / Ochii mari îngrijorați / Umerii limpeziți de ani" (Aparțin oglinzii).** Poeziile ce par să se sustragă notei generale a plachetei (cele dedicate patriei sau lui Eminescu), caracterizate printr-un semn viguros, scrise cu o mînă hotărîtă aparțin, de fapt, tot acestui ciclu al scurgerii timpului, conceptele respective (patrie, Eminescu, Ardeal, Tîrnave) fiind singurele certitudini nesupuse perisabilității vremii: **„Mi-ai cerut să-ți explic / Ce este PATRIA. / Iubire pentru casa ta / I-am spus fiului meu, / Inima mea și a ta / Bat pentru acest pămînt" (Inima mea și a fiului meu).**

Tudorel URIAN

ancheta „ORIZONT"

SPIRITUL REVOLUȚIONAR (I)

„A fi comunist înseamnă să fii în primele rînduri ale promovării noului în toate domeniile, să-ți însușești tot ce este mai nou și avansat în domeniile științei, tehnicii, a cunoașterii umane ! Nu poți fi revoluționar, nu poți conduce procesul revoluționar, nu poți fi comunist, nu poți fi conducător comunist, fără a stăpîni cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii ! Trebuie să facem totul pentru ca toate cadrele noastre, toți oamenii muncii din patria noastră să-și însușească și să stăpînească noile cuceriri tehnico-științifice, să le aplice în viață, în toate domeniile !"

NICOLAE CEAUȘESCU

Prof. univ. dr. ing.

FRANÇISC KOVACS

Adevărata activitate de cercetare științifică, prin esența ei, cere din partea celui care o efectuează manifestarea spiritului revoluționar. Acest spirit este propriu actului inovator în toate fazele sale. Părăsirea „drumurilor bătute", angajarea pe o direcție de cercetare nouă, neexplorată de către cercetătorul respectiv sau de colectivul din care face parte, eventual pentru prima dată în țară sau în prioritate mondială, reprezintă înainte de toate o expresie a spiritului revoluționar, a unei cutezanțe cu rezonanțe profund umane.

Același lucru se poate spune despre abordarea cu o metodică nouă, necunoscută pînă atunci, a soluționării problemelor de cercetare „clasice". Și în acest context se poate vorbi de manifestarea spiritului revoluționar în cercetare.

În orice cercetare științifică, validarea adevărului cuprins în rezultat se poate face numai prin confruntarea cu realitatea practicii. În cazul cercetării științifice tehnice, criteriul de verificare este activitatea productivă. Rezultatele obținute prin cercetarea științifică tehnică se cer aplicate în producția bunurilor materiale. Ele sînt rezultate viabile numai în condițiile în care contribuie la îmbunătățirea acestei activități, în sensul reducerii consumurilor specifice de materiale, de energie, creșterea productivității muncii, ridicarea nivelului calitativ al produselor și serviciilor realizate. Această confruntare cu practica, privirea în față, bărbătește a verdictului ei, tragerea concluziilor necesare pentru propria activitate este de asemenea o manifestare a spiritului revoluționar.

Cercetătorul științific este o parte componentă a societății, nicidecum o vietate care trăiește în „turnuri de fildeș" imaginare.

În acest context, **mobilul ultim** al acțiunilor sale în întreprinderea, efectuarea și valorificarea actului inovator **este servirea interesului patriei, a poporului, mai presus de orice.**

În condițiile realităților României socialiste, cercetătorii manifestă spirit revoluționar încadrîndu-se cu preocupările lor în direcțiile de cercetare majore coordonate de Consiliul Național al Științei și Învățămîntului, strîns corelate cu cerințele majore ale dezvoltării economice și sociale a României socialiste.

În momentul de față, pentru cei care activează pe tărîmul științei, **revoluționar este lucrul bine făcut**, îndeplinirea de către fiecare a sarcinilor, în așa mod, ca să răspundă însuflețitoarelor îndemnuri cuprinse în cuvîntările tovarășului **Nicolae Ceaușescu** și ale tovarășei academician doctor inginer **Elena Ceaușescu** la primul Congres al Științei și Învățămîntului, pentru a promova prin rezultatele obținute știința românească pe primele locuri în lume.

ADRIANA OANCEA-ȘUTEU

artist plastic

Artistul plastic, prin menirea sa de a fi „zugravul de subțire", în expresie grigoresciană, al epocii sale, este un om în mijlocul lumii, al naturii, al cetății, într-un cuvînt, este martorul viu al realului, al timpului prezent. Sîntem contemporani cu făuritorii noului chip al României socialiste, trăim alături de ei sentimentul dinamic al făurarului și, implicit, oglindindu-le munca, străduindu-ne să le ipostaziem prin mijloacele artei noastre chipurile, însăși truda, încercăm să desprindem dintr-un întreg tumult dinamic o esență, un anume specific ce definește chipul omului acestui timp de istorie nouă. Această muncă migăloasă, cu penelul și culorile, ne îndeamnă să trecem dincolo de înfățișarea imediată a lumii pentru a atinge, simt asta, stratul profund, angajarea amplă față de însemnele majore ale unei epoci pentru ca și prin ceea ce facem noi să complinim înfățișarea unui răstimp eroic. Spun aceasta și privind prin ochiul cadrului didactic, ce sînt, spre generațiile pe care le ridic și față de care am o egală responsabilitate. Căci deschiderea către frumos nu poate să fie ruptă de binele uman și social, nu poate fi ruptă de un trecut și un viitor. Acești copii cărora le insuflăm dragostea pentru frumosul uman, în totalitatea sa, trebuie să înțeleagă încă de pe băncile școlii că în ei stă puterea de a deveni înainte de toate niște oameni adevărați, niște exemplare ființe dăruite întrutotul destinului României de mîine. Spiritul ce le e insuflat acum, în directă unitate cu însăși cunoștințele de specialitate, implică revoluționarismul, deschiderea spre nou, spre muncă și bine social, spre pace și prosperitate. Poate să ni se pară că spunem cuvinte mari, dar ele sintetizează cel mai bine dezideratele ce stau la baza creației noastre artistice și educative. Pe axul acestor imperative ce ne exprimă, în fond, starea intimă a spiritului, se corelează întreaga dinamică a existenței făcîndu-ne să ne simțim deopotrivă cu făurarii de bunuri materiale pe care îi întruchipăm în operele de artă, încercînd astfel să lăsăm posterității o imagine cît mai elocventă asupra tumultului lumii noastre marcat de impresionante transformări de substanță. Este un crez pe care, am convingerea, îl împărtășesc alături de toți „zugravii de subțire" de azi, cei ce adaugă un plus de frumusețe lumii societății noastre socialiste, contribuind, prin penetrarea artei noastre în toate straturile sociale, la actul profund pozitiv al formării unui întreg popor întru creație artistică și estetică nouă. Prin toate acestea, însuși statutul artistului plastic depășește limitele de odinioară, transformîndu-l într-un om din Agora, adînc implicat nu doar în profesiunea sa, ci în însăși faptul cultural al societății căreia îi aparține.

Imagine din Secția de istorie a Muzeului Banatului

CONSTANTIN VÎRTOSU,

economist,

secretarul comitetului de partid al I.A.T.

Implicarea, la noi, la Întreprinderea de autoturisme Timișoara, este un cuvînt de ordine. Cum altfel ar putea să fie, de vreme ce trebuie să concepem și să construim — fără apel la licențe străine — primele autoturisme românești de mic litraj ? Precizez : nu orice fel de miniautoturisme, ci miniautoturisme pe deplin competitive cu cele mai bune tipuri fabricate în lume ! Sarcina — astfel stabilită personal de secretarul general al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** — a declanșat un autentic spirit revoluționar în întreaga uzină, de la muncitor la director — mai ales că, la modul cel mai propriu al expresiei, totul se realizează din mers, și într-un termen record în industria automobilistică mondială.

În contextul acestei atmosfere dinamice, tulburătoare, captivante, eforturile sînt dirijate pe patru mari direcții : dezafectarea celor 460 de agregate și utilaje specifice fabricației de tractoare, lansarea noii investiții de peste un miliard de lei, integrarea în fabricație de serie a autoturismului de foarte mic litraj, reciclarea profesională a oamenilor — și toate acestea în condițiile îndeplinirii ritmice a planului la profilul anterior de producție (mașini agricole, table perforate, plase de sîrmă ș.a.). Iată, deci, cadrul concret în care comitetul de partid, toți comuniștii trebuie să fie cei dintîi, dar să și conducă în spirit revoluționar această, cu adevărat, febrilă activitate. Acest spirit angajat îmi este apropiat, l-am desprins încă de tînăr, cînd lucram la Depoul C.F.R., și mi l-am făcut deviză și crez în anii cît am fost activist de partid și student la Academia „Ștefan Gheorghiu". Nu voi intra în detalii ci vreau doar să relev că uriașa desfășurare de forțe de la Întreprinderea de autoturisme Timișoara are loc în spiritul înaltei responsabilități revoluționare, comuniste, față de sarcina de onoare pe care ne-a încredințat-o însuși secretarul general al partidului. Avem, pe deplin, conștiința unei densități deosebite a timpului, avem conștiința unei înalte misiuni economice. Avem sentimentul că muncim și acționăm la înalta responsabilitate cerută de un adevărat spirit revoluționar, iar acest sentiment ne dă încredere în propriile noastre forțe, cum și certitudinea că „Dacia 500", cel dintîi „fiu" al întreprinderii noastre, va fi lansat în cel mai scurt timp în producția de serie.

MIRCEA ȘERBĂNESCU,

scriitor

Să fie scriitorul în afara timpului și afon la ecourile tulburătoare ale simfoniei revoluționare din juru-i ? Să-i fie locul mai pe la margini, ceva mai în urmă sau (aparent) mai înainte ? Nu cît mai în centrul vetrei încinse pînă la roșu, de acolo de unde se ridică incandescent flăcările-idei, flăcările-faptă, flăcările-oameni ? Să nu ardă dimpreună cu toți pentru a deveni profund și autentic **el însuși**, adevăratul „eu", căruia numai „noi" și „toți" îi consfințesc identitatea și perspectiva ? Într-o scenă dintr-un manuscris în lucru, personajul meu central se descoperă pe sine nu în solitudine și în vestmîntul de reverii catifelate, ci exact în imensitatea mulțimii și nu ca un strop pierdut în masa imensă a furtunii în tumult. EL fiind în raport direct cu CEILALȚI, cei însuflețiți și puși în acțiune de un țel. Este momentul decisiv al lui, cînd trece de la „a cunoaște" lumea, la „a trăi" lumea. Consider trăsătura fundamentală a spiritului revoluționar — în literatură și artă, în știință deopotrivă — tocmai acest „a trăi" lumea, a fi al ei, a merge, în pas cu ea, a-i împărtăși nevoile și aspirațiile, avîntul revoluționar. Acest aspect de mare însemnătate a fost cu deplin temei accentuat strălucit la al XIII-lea Congres de tovarășul **Nicolae Ceaușescu** : „Numai trăind și scriind împreună cu poporul, pentru popor, participînd activ la făurirea prezentului și viitorului patriei noastre, creatorii de literatură și artă pot da opere de înaltă valoare, își pot îndeplini misiunea în formarea conștiinței revoluționare, în promovarea adevăratului umanism revoluționar al societății noastre socialiste, în care tot ce se realizează este destinat înfloririi patriei, omului, bunăstării și fericirii sale".

Trăim un timp revoluționar, care este al nostru al tuturor celor ce zidim prezentul pentru viitor și în care literaturii îi revine covîrșitoarea menire de a acționa constructiv asupra conștiințelor. De aici esențialitatea unei trăiri a lumii fără ocolișuri, justificate — de unii — de fîșiile de umbră care se mai insinuează întîmplător în imensitatea zonelor de lumină, fapt ce nu trebuie înțeles în sensul — în care s-ar putea răstălmăci — a înfrumusețării realității, a îndulcirii pilulei mai amare ; dimpotrivă, este vorba de a privi și a trăi realitatea în mod curajos și căutînd a-i pătrunde adevăratele dimensiuni și perspective.

---

ing. DAN DUBINĂ,

șef de lucrări

Institutul politehnic „Traian Vuia"

A spune unui cercetător că trebuie să manifeste spirit revoluționar în activitatea sa creatoare înseamnă, de fapt, a comite o tautologie, întrucît adevăratul act creator este prin el însuși un act revoluționar. A revoluționa în știință înseamnă a crea. Unitatea dialectică dintre creativitate și revoluționare este evidentă.

Concepem cercetătorul, omul de știință în general, ca pe un făuritor de nou — prin urmare, un creator — în permanentă confruntare cu ceea ce este vechi și perimat, luptînd pentru a învinge necunoscutul și a transforma în progres ideile sale — deci un revoluționar. Cred că menirea cercetătorului, a specialistului, indiferent de domeniul în care-și desfășoară activitatea, este aceea de a vrea, de a produce, impune și aplica noul. Nu întotdeauna ceea ce este nou este și bun, sau mai bun. De aceea cercetarea trebuie să fie nu numai angajată, dar și responsabilă și, nu în ultimul rînd, loială.

Vechiul în confruntare cu noul este întotdeauna un adversar redutabil. Dar, de cele mai multe ori ceea ce este vechi este perimat. Este nevoie în toate cazurile de curaj pentru a înfrunta ceea ce este vechi, dar este, cîteodată, necesar să se recunoască și ceea ce e valoros și durabil în ceea ce s-a făcut. A cerceta înseamnă a munci cu dăruire și pasiune renunțînd și sacrificînd chiar bucurii ale vieții obișnuite. A cerceta înseamnă a crea, iar a crea înseamnă, nu numai în știință, a revoluționa. Un cercetător, un adevărat cercetător, nu poate fi altfel decît revoluționar.

FLAMANDĂ

Trist vînt în jarul iederii suspină.
Prin geam îi vezi, cum după rit de seară
în scaun sorocit, șezînd la cină,
bătrînii, amîndoi, turnați din ceară,
cu ginerii și fiicele alături,
stau împietriți la prag de rugăciune.
Pe albul mesii dorm, ca în omături,
pești dolofani, vînat și stridii brune,
fazani ce-au ruginit la flamă iute,
bureți de soi, la șunci și acritură,
și, ca-n opai tăiate, pergamute —
doar, după sfînt cuvînt, parșiva gură
tainu-și cere ca, la drumul mare,
pungașul, cel ce-a logodit cuvinte,
mereu la umbră de spînzurătoare,
asemeni menestrelului cuminte
care-i săltă statui pe cei de-o șchioapă,
știind că-n versul său — și rai și vină —
vecia doar plîngînd i-a dat să-ncapă.

Trist vînt în jarul iederii suspină.

ÎNTREG

Asemeni păsării rănite,
o zi căzînd în asfințit.
Se prohodește, pasămite,
secunda-n care ne-am iubit.

Și muzică, în disc, pe moarte:
fum albăstriu, tăcere grea,
pahare, două, stau deșarte,
va mai cădea o nouă stea.

Nu-i mîna ta, precum un crin,
lîngă scrumieră, alb, pe masă.
Fantomele-amintirii din
alcol au început să iasă.

Revin din vis ca să sucomb
în glasul unui rîs străvechi —
la mesele tăiate-n romb
se-așează tinere perechi.

E-un menuet pe care-l știu
În vremi, sub cerul rubiniu.

AL. CĂPRARIU

Scheletul unui scaun gol
mi-e martor ceasului de-acum.

În solitudine-s închis,
precum otrava-ntr-un inel.
E cîntec care n-a fost scris?
Cum să cobor, întreg, în el?

DE LA CRONICARI

„Nici un argument nu poate sta
mai presus decît o frumusețe"
Mihail Sadoveanu

„Lăsarăm lui prea multe — Domnul zise —,
Din avuții luați-i jumătate".
I-au dat Boierii, iute, iama-n vise —
Aproape toate-i stară spînzurate.

N-a fost destul. Deci, iar giudeț făcură.
Boierii, mînioși, au pus pecete
pe chinuita-i sîngerată gură,
Drept ca cu cînt să nu se mai deștete.

Acela, însă, nu șezu-ntru pace.
El inima și-o preschimbă în liră.
Norodul, hohotind, golea bărdace.
Boierii mai avan în stat trudiră.

Ci, bănuindu-l sieși prea statornic,
Atunci Boierii-n inima-i cătară,
Precum inașii-n tainele din ornic.

Surpatu-s-au acele vremi bolnave.
Boieri și Domni, sub timp, albiră moaște.
Urmașii, hărnicindu-se-n hrisoave,
Doar ce-a spus scribul au iubit cunoaște.

FULG ÎNGENUNCHEAT

Nu poți iubi decît crezînd în cuvinte
și în tăcere;
țara n-o poți apăra decît singur,
nu poți trimite copiii, părinții
s-o apere pentru tine.

Cînd zăpada te acoperă, rămîi puțin înfrigurat,
de teamă să n-o topești;
din orbita iernii se prelinge un copac,
aleargă un cerb
și-n spatele lui se leagănă o săgeată,
ca o rază de stea
rămasă din alt timp.

Copiii înalță smeul, funia umedă trece
prin tine ca o aortă,
ceilalți se fac mai tineri,
toamna pradă oglinzile,
așteptăm primul fulg să îngenuncheze
în cuiburile goale.

LAMPA VECHE

Cu lampa aceea veche, pe care rugina este aureolă,
privești în colțul uitat
plin cu rechizite, pentru soldații din

CONSTANTIN STANCU

primul război mondial...
Și miroase a praf
lîngă asfințitul oglindit în tabachera
unui soldat din al doilea.

Mai sunt jucării stricate, din care ai
putea înjgheba un transatlantic,
arcuri destinse, asemeni insectelor amorțite
peste pradă,
și pipa veche a profesorului,
unde s-a ascuns un șoarece alburiu
ca un păianjen de tutun de undeva din sud,
unde acum e vară.

În lampa aceea veche sare un greier,
ce seamănă cu o flacără de spirt de
Veneția, unde apele au ridicat spirtul pînă
în dreptul ferestrelor
și el plutește și pare o atlantidă
iluzorie, inflamabilă...

Tragi fitilul mic, ca un nerv de balerină,
și cade în inima ta srzînd.

SIMETRIE

Înainte ca roata să stiivească
mîinile rotunde ale rudarului,
înainte ca drumul să intre în memoria asfințitului,
ca steaua de iarbă să tragă planetele din noi
în mușuroaie,
înainte ca păsările să-și facă un cuib de aur,
în coiful pierdut acum două mii de ani,
trupul tău se opune ruginii,
cum pendula oarbă de pe perete
se sprijină pe un sînge tînăr, nemigrator,
cum roata este căderea drumului în rudar,

Florin Bănescu

ÎNTÎLNIRI

El izbutise să se strecoare prin bariera vie și, odată trecut, văzu și pricina formării ei: se apropiau trei ofițeri români. Veneau cu pas egal, privind niciunde, sau doar ceva numai de ei văzut — imagini ale frontului, nu de mult părăsit, asta se vedea după uniformele lor, un front pe care ajunseseră fără voia lor și pe care cu voia lor îl părăsiseră, nu fugind, nu trădînd, ci trecînd la ai lor, dar pînă să se întîmple această trecere cine știe prin cîte încercări le fusese dat să petreacă, prin ce meleaguri ajunseseră, ce mai trăiseră ei pe acolo, bătîndu-se într-o armată ce nu era a lor, pentru un împărat care nu era al lor, pentru un crez care nu era al lor și acum, iată, armata aceea se fărîmițase, împăratul nu mai era, crezul nu existase niciodată (decît pentru puținii care se vroiau mai la lărgămînt, stăpînind cît mai mult pămînt și cît mai mulți oameni, întinzîndu-și puterea cît putea cuprinde — și putuseră cuprinde, într-un timp, mult — aripile larg desfăcute ale pajurei cu două capete); veneau, așadar, cu pas egal, ținînd cadența, umăr lîngă umăr, ignorînd ceea ce se afla în fața lor privind... bineînțeles, el știa unde privea fiecare dintre ei, ar fi putut jura că-i și cunoaște pe acei bărbați în uniforme ponosite, rău încercate prin noroaie și mărăcini și pulberea drumului, cel din dreapta, după cum veneau ei, se uita la tei nutrind nădejdea că-i va vedea înflorind pe cei de acasă, mai cu seamă pe cel mare, pe cel mai mare, tatăl teilor din satul lor, cel care dacă și-ar fi avut rădăcinile împlîntate aici ar fi schimbat, dintr-o dată orașul îmbătîndu-l cu mireasma florilor, alungînd spaimele, neliniștea, încordarea, înfrîngînd vîntul potolind moima și bucurînd simțurile orășenilor, doar teiul lui, teiul lor, avea putere să înflorească și iarna, o și făcuse cîndva, cînd cu bătaia dată cu răitarii imperiali și cu trecerea în carnea lui a chinezului satului; cel din mijloc privea spre zăpezile viorii de pe Țarcu, gîndindu-se la vremea cînd va putea iarăși urca spre inima pădurii, alături de ăi bătrîni ai lui, la tăiat bulvani, simțind în nări mirosul dulce-acruț al lemnului proaspăt retezat, și mirosul iute-înțepător al bureților, și pe cel dospit al sudorii de om și de cal, înlăturat, acesta din urmă, după o zi de trudă, cînd soarele mai are încă putere să usuce trupurile, la ogașul de sub sălașul stînjenarilor, alte mirosuri luîndu-i locul, cel aspru și curat al calului abia țesălat, cel de otavă proaspăt cosită al trupului de bărbat tînăr încă, și, poate, chiar acela al părului de muiere înmiresmat cu busuioc; ultimul se uită la dealurile domoale care-i împrejmuiesc satul, dar trage cu ochiul și la rîul ce-l străbate, s-au dus ghețurile, sloiurile, la repezine e loc bun de prins mrene aurii, la locurile mai adînci, cu ape întunecate, clenii cei bătrîni, trebuie să bage de seamă și la topilele de lîngă rîu, muierile au pus, cum mai trece timpul!, cînepa la topit, să nu le strice rîndu-ala cumva, călcînd greșit să mute un bolovan de la locul lui și apa să se scurgă din topilă, ei, cînd s-o scoate cînepa și vor porni melițele să toace pozderiile, numai să se facă pace, dar pace adevărată, să nu mai fie bătaie, să-și vadă lumea de rostul ei... E chiar așa, nu se mai îndoia, nu se mai îndoiește, bărbații, tineri și cam osteniți, înalți și tăcuți, visînd cu ochii larg deschiși, ascunzîndu-și din mîndrie osteneala, urmîndu-și drumul cu același pas, erau: unul din Slatina lui Florei, unul din Armeniș (... „Armeniș — pietriș, Sadova-costiș, Iliova-i buhoasă, Slatina-i frumoasă"..., îngînă el un cîntec copilăros, auzit cîndva și neuitat chiar dacă el aparține, acum, orașului, străzii sale care...), celălalt vine din Almăj, din vreun sat de pe Nera, ce să caute ei, cei veniți, doi de pe Timiș, unul de pe Nera, la mal de alt rîu, mare și stăpînitor de pustă (cei trei sînt coborîți din munte sau deal), ce să caute ei în orașul unde... Ce să caute și el acolo? Păi asta era, trebuiau să vină și ei, să vină cu toții, fiindcă apele-s surori, iar muntele coboară-n deal, dealul se-ndulcește înspre pustă și toate-s una așa că... Ar trebui să-i oprească, să le facă un semn, să-i previe asupra primejdiei! Cei din bariera de trupuri frumos îmbrăcate și strînse-n tunici de paradă au dus mîna spre gărzile săbiilor, vocile lor au devenit caraghios de ascuțite, se aude și o sudalmă, o aude el pentru că ceilalți continuă să se apropie, umăr lîngă umăr, cu pas egal, ei nu văd nimic, nu aud nimic, mai sînt doar cîțiva pași, primii au răgușit de atîta zbierat, sînt furioși, li s-au înroșit obrajii, el le vede chiar sudoarea picurîndu-le de pe frunte, curgînd apoi șiroaie de sub cozoroacele chipiilor înalte, ce naiba, ce dracu?, ce dumnezeii..., și-or fi zicînd, s-or fi întrebînd, ăștia nu înțeleg provocarea lor, nu le înțeleg vorbele, ocările? și... și... și oricum nu pot scoate săbiile din teacă așa, fără nici un răspuns, fără nici o contraprovocare, să aibă, apoi, un motiv cît de mic, o vorbă, un zîmbet, o privire... Ceilalți vin, pas egal, umăr lîngă umăr, zid viu, umblător apropiindu-se de altul, nu se mai poate face nimic, nu mai pot fi opriți, ce să le strice el?, acum, acum cînd, uite, probabil că-și simt, unul altuia, răsuflările, gîfîite, ale primilor egale, ca și pașii, ca și hotărîrea de a merge pe drumul lor, ale celorlalți care vin, au venit, au ajuns... El închide, a închis, o clipă ochii, așteaptă să audă zăngănit de arme. Liniște. Nu se aude nimic. Nu răbufnește nici vîntul, nu mai trece nici o birjă, bulevardul s-a golit de oameni, numai aceia care... Și totuși, se aude ceva, un ritm egal, cadențat, pașii celor trei care se îndepărtează. El a deschis, deschide ochii. bariera vie s-a destrămat, cei care au alcătuit-o s-au împrăștiat și se privesc stupefiați, ceilalți se duc, umăr lîngă umăr, pas egal, cadențat, visînd... E vis și nu e vis, cum au trecut? Cînd au trecut? Zidul umblător (și visător) se tot duce, bulevardul e iarăși plin de lume, grăbită, preocupată, atentă la ce se întîmplă în jur și mai cu seamă atentă să facă loc celor trei.

El a plecat, pleacă, mai departe, deși...

Poate s-a dus cu cei trei...

Poate s-a aflat în trenul care venea de la Budapesta...

Poate a (și) ajuns pe peron și stă, cuviincios, undeva mai în spate, căutînd să-i recunoască pe cei din delegația abia sosită. Întîi, firește, ministrul Jaszi. Cîteva figuri cunoscute. Sasul Neugeboren (care în tren declarase că românii cer drepturi firești). Alții, necunoscuți (pe ceilalți unde-i cunoscuse? — poate fusese totuși în tren). Și domnul Apàthy (cel pe care ziarele politice îl botezaseră „tigrul"). Domnul Goldiș strînge mîna lui Jaszi, o fac și ceilalți, Cicio-Pop zîmbește protocolar, ceilalți, naționaliștii și socialiștii se grăbesc să treacă peste formele cuvenite cît mai repede cu putință. Deodată, vocea lui Goldiș; l-a zărit pe Apàthy și cere, energic, excluderea acestuia din delegație. Rîzînd subțire, îngăduitor, domnul ministru promite.

El nu poate ghici nimic, tot ce se desfășoară în fața-i e, deocamdată, teatru. Fiecare își joacă rolul lui. Schimbă însă impresii cu alți ziariști. Un socialist pe care-l cunoscuse cu o zi înainte, la „Casa muncitorilor" (cu prilejul unei mari adunări, acolo, alături de muncitori, meseriași, dăscălime, năvăliseră, în număr peste așteptări, țăranii de prin satele apropiate, s-a ales și un președinte, confratele I. Budean, iar notar, I. Costa, din comitetul cel nou făcînd parte tovarășii Leon Muntean, Ludovic Feier și V. Beucean), un confrate în cele gazetărești îi atrăsese atenția asupra incidentului — „să vezi ce-i face mîine Goldiș tigrului ăstuia!"

Și iată-l într-un alt decor, așteptînd într-un hol mare începerea convorbirilor și citind în „Românul": „... reprezintantul lumii vechi, al imperialismului, cunoscut de toată lumea la noi ca cel mai aprig partizan al opresiunii" — era vorba, socialistul avusese dreptate, despre domnul dr. Apàthy Istvan. În camera aceea s-au adunat prea mulți oameni, aerul e încins, greu respirabil. De altfel, și aerul de afară e stătut, vîntul a stat și el se simte îngrijorat, îl bîntuie presimțirea unui incendiu — de-ar veni, iarăși, zăpada!

A sosit aici prea devreme, dar e învățat să aștepte. Pînă ce apar împuterniciții noștri, află numele lor: Goldiș, Ion Erdely, Eneas Grapini, Iosif Jumanca, Ion Fluieraș. Nelipsitul Cicio-Pop. Ca secretar dr. Gheorghe Crișan. Timpul urcă spre amiază. La ceasurile 11 apar delegațiile. Încep cuvîntările. Aerul devine mai respirabil; o undă de înviorare trece prin cei prezenți. Jaszi aduce răspunsul guvernului maghiar: recunoașterea dreptului de proprie dispunere. Oare asta nu înseamnă?...

Vorbește Cicio-Pop și prezintă starea lucrurilor. Apoi Jaszi, cam confuz, amestecînd vorbele, înșiruindu-le după aceea ca pe o sfoară doar de dragul discursului. Urmează Goldiș. Chipul lui e străluminat de un zîmbet bun. Cicio-Pop, cu bărbia lui puternică, masivă, bărbătească, împinsă înainte, îl fixează cu privire rece pe ministru. Ce-o fi gîndind, acum, acest domn ministru Oszkàr Jàszi? Goldis e rațional în ce spune, frazele i-au fost îndelung cîntărite. Deocamdată, cere o întrerupere. Delegația străină se retrage la hotel. Căldura pare a fi crescut, orașul fierbe (mocnit), nervii sînt încordați la maximum. Nu e vreme de odihnă. După-amiaza, pe la 4, se întrunește Consiliul Național Român. La ora 5, o altă întrunire a Comitetului și Consiliului...

El aleargă la redacție să vadă șpalturile: „toți simt că trebuie să puie umărul la clădirea edificiului nou și măreț al vieții noastre publice reînviate, trezite din amorțeala și acalmia seculară a zilelor de iobăgie". Corespondentul special din Budapesta relatează că Aradul e privit drept capitala prezentă a românilor. A mai citit, citește, despre hora voinicilor din Mîndruloc pe care o văzuse cu ochii lui.

ECRANIZĂRI

civilizația ochiului

Cea mai tînără dintre arte (au trebuit cîteva milenii de civilizație și conviețuire a celor șase arte clasice, pînă la a se naște) — filmul este creația veacului nostru, adevăratul „deus ex machina" pe măsura lui „homo tehnicus universalis XX"... Expoziția Universală de la Paris, din 1867, prefigura viitorimea (după opinia contemporanilor) astfel: „... Gigantice mormane de metal ridicate în chip de trofee, o lume de mașini în activitate și miile de zgomote care veneau din toate părțile semnalau templul muncii... Era un spectacol uluitor să vezi mișcarea cu care omul a înzestrat aceste ființe de rangul al doilea... ieșite pe de-a-ntregul din creierul său... îndeplinind sarcina lor cu regularitatea ce le-a fost hărăzită..." Era imaginea ce ne prefigura grotesc chipul veacului, cam la vremea cînd Turgheniev scria „Părinți și copii", unul din romanele „conflictului dintre generații", intuitiv devenită temă a scriitorilor de atunci. Perov făcea portretele lui Turgheniev și Dostoievski pentru eternitate și picta „Înmormîntarea țăranului" și „Predică la țară"... iar Repin și Serov apucau să cunoască lumina și culorile stepei și a îndepărtatelor așezări dintre mesteceni și brazi spre a defini prin clasica artă a penelului lumea rusă de la capăt de veac XIX. Daguerre, mort nu de mult, apucase să-și breveteze, la 1839, ceea ce urma să rămînă în istorie „paleo-fotografia" (adică taman embrionul artei veacului XX, cinematografia), daguerotipia născută, cum se credea, „împotriva artelor clasice ale picturii". O dată cu mașinăriile dințate s-a mișcat și fotografia și a apărut filmul, a cărui istorie, de nici măcar un veac, o știe aproape oricine. O știe prin intermediul și mai tînărului „mic ecran", puiul de cîteva decenii al imaginii în mișcare, ce ne servește sub înfățișări informative imagini de pe alte părți ale lumii, chipuri de oameni pe care altminteri nu i-am putea întîlni niciodată... opere din toate cele șase clasice arte, așa cum au fost și arată acum, așa cum sînt interpretate azi... și chiar „lecturi". Marele ecran îi obișnuise, deja, pe părinții noștri cu unele „lecturi transferate peliculei", mai duios sau nu, ca odată cu micul ecran să apară lecturile cinematografice „en détail" — serialul. Spectatorul cere continuarea acțiunii ficțiunii îndrăgite, iar producătorii dau bătaie, fie că e vorba de Flipper, „Șogunul", interminabilele „Dallas" sau „Dinastia"... laolaltă cu ecranizări după Shakespeare, Cervantes, Jules Verne, Tolstoi... Ar părea gratuită amintirea acestor date dacă prin ceea ce a reușit să fie „Părinți și copii", serialul prezentat de televiziunea noastră, cu puțină vreme în urmă, nu ar fi depășit ideea de reconstituire a unei epoci, a unei atmosfere specifice ei. Dincolo de reușitele actoricești, de montaj, sunet ș.a., filmul realizat de regizorul sovietic, Veaceslav Nikiforov, secondat de o echipă de primă mînă, a oferit „citirea", pentru omul deceniului nouă al veacului nostru, un text literar la lumina săracă, dar caldă, a luminării sau lămpii cu gaz, în spațiul strîmt al odăilor unei izbe, dintr-o așezare de stepă, o odaie de patru pe patru, cît putea să permită întinderea lemnului din care era făcută. Prin contrast, conacul, copia veșnic rîvnitei civilizații apusene, cea care născuse cîndva pe malurile golfului Finic „Trianonul rusesc" — Petrodvorețul, micul Paris de rezervă pentru marea lume a Petersburgului. Acestea ar fi fost „interioarele" — în limbajul, devenit comun, al cinematografiei — unde lumina, umbra, clar-obscurul dădeau volum chipurilor-portrete ale personajelor, obiectelor ce legau firesc suite de „naturi statice", departe de ostentația unei voințe de a „crea o atmosferă". Lumina difuză, venită prin dreptunghiul ferestrei de izbă, pe chipul actorilor, trimite la portretele lui Serov, Perov, Repin... la picturile dintr-o galerie Tretiakov în mișcare. Același volum al formelor, același joc secund al simplității naturii, aceeași grijă pentru reproducerea specificului materialității carnației, pînzei, fructelor, lemnului, sticlei... ce a stat la căpătîiul școlii academice de pictură. Apoi „compozițiile de gen" din interioare, din exterioare compunînd cu minuție detalii, menite doar să susțină jocul actorilor, să fie liantul tuturor posibilelor planuri de profunzime ale sufletului uman. Nu doar o galerie de pictori ruși din veacul XIX, în mișcare, nu doar o „atmosferă" de neant a stepei dintre așezările îndepărtate... nu discrepanța dintre extremele unei lumi încă iobage în structurile-i habotnice, la un capăt, și imaginea unui occident extrapolat în răsărit, cum arăta lumea de la celălalt capăt al structurii sociale, ci o întreagă epocă de cultură rusă sintetizată într-un film care reprezintă mai mult decît o citire „în original" a lui Turgheniev pentru orice om de pe glob. Filmul lui Nikiforov face parte din puținele ecranizări ce au contribuit la universalizarea prin vizual a culturii scrise, facilitînd o comunicare în plan profund între oameni de aiurea, mai rapidă, mai directă, mai convingătoare decît însăși „scrierea", o comunicare ce poate fi asemuită doar cu exemplaritatea simplității celor dintîi desemne rupestre... Un film, între puținele, care merită să fie revăzut cu „încetinitorul"... **Paul Eugen BANCIU**

ION CĂLIMAN

PURITATE

Inaugurasem rugul din cochilii sparte,
am tras și-o linie-n nisip, drept sfoară,
pe care așteptam luceferii să moară,
în unguienții zori, pînă departe;

Și mișunau alături șoapte de răspîntii,
pe fețele transpuse laptele pălea
și-o tot mai aspră grabă le-nrobea
și-o tot mai goală poftă de năzbîtii...

Eu zornăiam în mîini meandrele și melcii;
descîntec doar era și sfiiciune,
sub ochiul vag al unui bănuit cărbune,
cînd furișau oglinzi îngălbenite sălcii;

Palma se-nzăpezi, ca de o sărbătoare,
în copca ei mă întîlneam cu zarea...

Peste nisip călătorea mirarea
și scoica plînse perla, ca pe-o floare...

RĂTĂCIRE

Stăteam, pe cîmpul gol, ca un cocor subțire,
tăia lumina falii vîscoase în castel;
era o după-amiază, pînă în adormire,
demnă de provocat speranța la duel;

Pe iarba prea albastră se zbenguiau menhirii,
cu lungi sticloase aripi sorbeam din necuvînt,
și-a fost să crească roua în ochi cu trandafirii,
și-a fost să nu mai bată țipenie de vînt;
Doar starea care-nvinge pornirile ascunse
era în prispa pleoapei, ca un clăbuc sfios,
și aripile firii treceau prin aer unse,
și undeva,-ntr-un ornic, eu rătăceam în jos...

NARCIS DE PIATRĂ

Tutelam șuvoiul de unde,
carnea lor străvezie, de vis,
puhoiul de lacrimi rotunde
devenea piatră-n Narcis...

Alintat de curgere, roată,
El, umed de zbor, aștepta
să se mai piardă în unde, o dată...
Numai piatra, în sine, sclipea....

LIVADĂ-N TOAMNĂ

Am venit să intru
în pervazul alb al florii,
invadează zeul candorii
luciul sufletului;

E prea tîrziu reazemul în cuvînt,
lujerul amintirii adie mut;
șevaletul mustoaselor petale,
pînă în fruct contopindu-le...

Livada albă, de lîngă sat,
atîrnată, sacral, de veșnicie,
te imită pe tine, copilărie...
Și ochiu-n fereastră
cade întomnat...

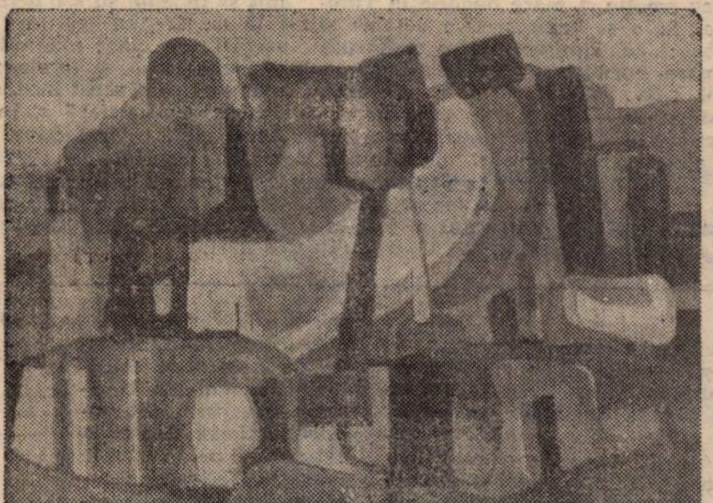

MIRCEA M. POP

CÎNTEC

Boabe de rouă,
rupte în două,
lacrimi de iubire
menite să mire
auz și privire
neșterse vreodată
de-a Timpului roată,
mărturie vie
pentru cel ce-o să vie
ca o făclie
peste deal ori cîmpie.

SCRISOARE

Ucide singurătatea
precum pasărea cucuvea,
aleargă peste munți și dealuri
în întîmpinarea oamenilor.

Un om ca și ceilalți să fii,
să prețuiești precum un mărgăritar
colectivitatea.
(Oamenii puternici sînt
doar împreună).

Gîndurile tale, visurile tale, idealurile,
precum din stîncă apa de izvor,
fă-le să țîșnească spre ceilalți,
ajută-i să-și potolească setea
prin intermediul cuvintelor.

La rîndul tău,
fă-te mesagerul celorlalți,
prin spațiu, prin timp,
peste timp.

ALBUL DIN JUR

Albul din jur
reverse-n mine
limpede abajur
de inefabile zile.

Albul din jur
să-mi invadeze ființa
ca un vînt pur
imaculîndu-mi conștiința.

NUMAI NOI

Numai noi ascultînd cîntecul din amîndoi
curgînd de undeva de foarte departe
ca un susur, ca o nestinsă chemare.

Numai noi, rătăciți
între ochii fosforescenți
de pisică sălbatică a nopții.

Numai noi, fascinați
de vălul fumuriu ce ne înfășoară,
ca pe niște fulgi între pămînt și cer.

Numai noi, ca doi școlari cuminți
exersînd pînă la epuizare
cîntecul polifonic al liniștii

figurine

Destin creator

La un fel de „răscruce de vînturi" a orașului, într-o rămășiță austeră din secularul Bastion al Cetății, pot fi văzuți, de către călătorul care zăbovește în preajma acelor ruinuri, civilizate de zidari moderni, patru graficieni. Sub bolțile grele, între prese de fier și cerneluri, între miresme de acizi și vopsele, ei își duc meseria lor grea, quasianonimă. Acest „Quartet", de tinere calfe întru-ale graficii, de trei+una, chiar dacă fiecare interpretează, în cadrul „Quartetului", partituri diferite, în interiorul compoziției, care e chiar arhaicul lor atelier, ei își unesc totuși instrumentele și sensibilitățile. Ei țes o pînză unitară și inefabilă. Ei se topesc întru același ideal, al unei arte, făcută cu înaltă profesionalitate și har artistic indubitabil. Căci cei patru graficieni de la micul Bastion, al atelierului „Graphium", reprezintă, pentru noi, nu numai un simbol al unității unei sensibilități unificatoare, dar ei ne sugerează și personalități distincte, în devenire, planete singuratice care încep să-și descrie drumul pe orbita lor unică.

Constantin Catargiu, de pildă, în interferențele, crepuscurile sau gravurile sale, inspirate din contrastele cotidianului sau ale lumii moderne, impune o artă în care zonele explozive ale luminii răsar din oceanuri haotice de umbră. El sugerează un întuneric absolut, primordial, misterios, în care se mișcă, parcă, în căutarea de-a ieși la vedere, sîmburele firav al luminii. Temele lui Catargiu nu ne indică un auroral, dar nici un artist al crepusculului, mai de grabă, arta sa este una a unor energii reținute, separate net prin contrastul luminii, și al întunericului. Motivistica sa, fie cea alegorică — piramida, copacul, valul, fie cea legată de tendințele contemporaneității, țintind la ecologie, sugerează un lucid, un iubitor al formelor exacte, al echilibrului clasic, atins de tarele veacului, un candid, ajuns sub influența nocivă a civilizației extreme. El se mișcă, uneori, chiar și în grafică, într-un cadru coloristic expansiv și jucăuș, în ciuda temelor grave. El ne aduce un lirism reținut, în pretextele sale pentru naturi statice, în care drapajele, culoarea sau linia sînt dense, pure, sugestive și nobile.

Viorel Cosor nu e un conceptual lucid precum Catargiu, ci un labil, un exuberant, cu teme mai laxe și mai diferențiate, grafica sa cochetînd ici colo cu pictura fiind deci mai mobilă. De la elemente și structuri diurne, cu teme din viața rurală, la alegorii ale vechimii sau la sugestii privind ambianța umană, interioare sau locuri cu o pecete simbolică, ce semnifică sacrificiul sau durata în timp a umanității, Viorel Cosor creează atmosfera unor interioare sau tablouri degradate de mîna corosivă a timpului. Luciul obiectelor sale se unifică în imaginea eroziunii lor, a patinei lor. Spre deosebire de Catargiu, care are fervoarea lucidă a luminii, obținută printr-o telurică explozie dintr-un întuneric cosmic, primordial, Cosor este un tandru, un liric neabisal, un visător hoinar, ce ne propune o umanitate vetustă, erodată de timp, de nostalgii, de vechime, în care răbufnește, doar, din cînd în cînd, poetica și suflul trecerii timpului, ca zborul unui fluture obosit, prin aerul galben și melancolic al unor ținuturi îndepărtate. Nu prea distanțată de Viorel Cosor se așează grafica lui **Ianto Radin Arpad**, cel mai june dintre cei patru. Sugestiile graficii lui Ianto ne îndrumează spre o portretistică psihologică, caracterologică. Portretele sale se vor

Ion ARIEȘANU

(Continuare în pag. 6)

memento

Cinstirea teatrului și a artei teatrale

Nu știu să salut și să felicit împlinirea de ani (la oameni și la instituții). Devin neîndeminatec. Ce să felicit? Rotunjimea cifrei, scurgerea timpului, meritele? A fost numai atît? Iată, acum, de pildă, Naționalul timișorean (fost Teatrul Poporului, Teatrul de stat, Teatrul „Matei Millo" și, din ianuarie 1971, Teatrul Național) a împlinit, în decembrie, patruzeci de ani. Să-i felicit vîrsta? Vai, cît este încă de copil! (am folosit „sistemul metric" din cultură). Să-i cînt împlinirile? N-au fost numai împliniri și apoi în două din aceste patru decenii l-am slujit ca actor și director. Într-atît fiind de implicat, greu pot găsi măsura obiectivității. Poate, tot de aceea, două dintre cele trei cărți pe care le-am închinat vieții acestei instituții au un pronunțat caracter documentar și statistic și un minimum de comentariu. Iată de ce, acum, îmi este mai la îndemînă o privire oarecum marginală. Aș începe cu o coincidență. Marea Unire și înființarea teatrului timișorean s-au petrecut amîndouă în aceeași lună decembrie dar la o distanță de 27 de ani. De ce? Evident, cunosc cîteva răspunsuri dar nu total convingătoare. Clujul n-a pățit același lucru și nu avea în preajmă-i extraordinarul și iradiantul focar spiritual care este **Regiunea Lugoj** (nu de mult, corul „I. Vidu" a sărbătorit 175 de ani de viață!). Teatrul, în Timișoara, a sosit cu aproape 30 de ani mai tîrziu decît se cuvenea. În această situație, ritmul de combustie al teatrului de aici trebuia neapărat să fie recuperant. Și gîndesc c-a fost (în bună parte). Așa se și explică de ce, numai după 25 de ani de activitate și de viață, i se acorda titulatura de mare cinstire: **TEATRU NAȚIONAL**. Iar meritele nu-i lipseau. În 1945 debuta, ieșea în lume cu „Ne dați voie", prezentare revuistică în două acte și 18 tablouri, ca în aproximativ douăzeci — douăzeci și cinci de ani să ajungă a avea în repertoriul permanent: Shakespeare, Caragiale integral, Show, Cehov, Ibsen, Delavrancea, Blaga, Rebreanu (ca dramaturg), Camil Petrescu, V.I. Popa, Horia Lovinescu, Baranga, dar și Dürrenmatt, Albee, Eugen Ionescu, Arthur Miller, Mihail Sebastian, Mazilu etc. etc. Frumos și încurajator suiș. Ritm de zbor înalt. Evident că acest ritm trebuie păzit ca pe o carte de vizită a onoarei, ca pe o dovadă a propriei identități. A coborî sub dimensiunile propriei tale identități este a te recuza. Un Național e obligat la o continuă acoperire întru valoare. În teatru poți greși, eșua uneori, dar nu-i voie să regresezi ca întreg.

Iată de ce, la un asemenea prilej, mă abțin de-a ura Naționalului liniște, bunăvoință între semeni, ani mulți fericiți și viață fără de suspine. Dimpotrivă, îi rog pe toți cei ce-l păstoresc să-și mențină o încordare artistică cît mai intensă, să-și sporească în creațiile lor quantumul de cultură și exigență spirituală, să-și obțină claritatea acelei conștiințe după care istoria unui popor se va distinge, întotdeauna și mai ales, prin istoria culturii sale, teatrului revenindu-i o marcată responsabilitate. La Timișoara, acest lucru trebuie reținut cu osebire, deoarece aici teatrul, deși a venit cu întîrziere, a primit onoruri cu prioritate.

O altă considerație marginală mi-aș îngădui-o cu privire la publicul timișorean. Toate turneele care poposesc aici — de oriunde — au sălile arhipline. Prestigioși colegi ai acestor colective vin cu emoție și mare bucurie la Timișoara. Ei o și mărturisesc deschis și repetat: **„La Timișoara dăm examenul cel mare. Formidabil public: numeros, subtil, cald și civilizat".** E adevărat. Acest public s-a format în templul teatrului său. E drept, nu numai acolo, dar mai ales acolo. E vorba de educația teatrală și unde putea s-o primească dacă nu — mai ales — în teatrul său?! Aceste merite (ale publicului de a-și iubi teatrul și ale teatrului de-a se face iubit de public) s-ar cuveni (păstrate în orice caz) focalizate într-un concurs timișorean nu numai național dar, poate, și internațional.

Și-acum o considerație privind ... ivirea de prilej. Arta actorului pleacă odată cu el. Trupul lui este însăși plămada efemeridică a artei sale. Rămîn în urma lui (dacă rămîn) amintiri, afișe, programe, colecții de cronici, unele cărți iar, în teatrele care se respectă, filme și benzi magnetice. Toate acestea nu sînt decît copii, umbre ale artei teatrale. Și tocmai de aceea este ușor de imaginat cîtă tristețe e acolo unde lipsesc chiar și aceste elementare însemne... Aș socoti că acest fapt este atît de important și atît de neglijat încît nu cred că s-ar exagera obligîndu-se teatrele de-a nu-și îngădui anularea memoriei documentariste. Un actor fără memorie nu poate profesa. Dar unui teatru fără memorie cum de i se permite să ființeze? Cunoscînd situația în această chestiune, îmi permit să îndemn spre o neîntreruptă grijă față de dreptul legitim al deceniilor, secolelor și chiar mileniilor viitoare de a-și cunoaște și înțelege începuturile, mai ales cînd acest început nu s-a produs în era glaciară ci în cea atomică. Acest gînd perspectival trăiește din convingerea într-un adevăr elementar: teatrul născut fiind odată cu omul (ca teatralitate, nu ca instituție) nu va putea dispărea decît împreună cu el, iar omul va găsi puterea și înțelepciunea de-a nu-și accepta dispariția. În această supremă încleștare (trăim o asemenea stare) **TEATRUL** îi va fi **OMULUI** valoroasă pîrghie întru spirit, iar spiritul e dotat, cum se știe, cu durată, valoare și putere. Un regizor de film își formulase idealul de viață astfel: să devină nemuritor și apoi să moară. Cu teatrul se petrece un lucru ciudat: moare, într-un fel, cu fiecare spectacol, tocmai ca să poată deveni nemuritor. Se săvîrșește, se împlinește cum ar spune-o filozoful Noica, dar numai atunci cînd teatrul a devenit **TEATRU** iar cînd este și **NAȚIONAL**, națiunea îi recunoaște această legitimitate. Îi urez să și-o păstreze

O ultimă marginală. În Timișoara, teatru nu înseamnă numai teatrul național. Ci și cel maghiar, german, de păpuși și, bineînțeles, teatrul de operă și balet care este tot un fel de teatru (cu predilecție cîntat și dansat). S-a vorbit de multe ori de acest democratism artistic, în lume neîntîlnit, ca, într-un singur oraș într-o singură clădire, într-o frățietate absolută și multilaterală colaborare să ființeze atîtea instituții de teatru în trei limbi diferite. Piața centrală a orașului, adăpostind această frățietate, ar trebui să preia această denumire drept numele ei, ratificînd, odată în plus, lecția pe care cultura teatrală timișoreană o poate oferi spre meditație acelor îndeletniciri sociale care se află în căutare de armonizare a raportului neantagonist între limbi diferite, culturi diferite, chiar tradiții diferite, și idealul comun de viață și aspirație al poporului aceleași patrii.

De aceea, prin intermediul cinstirii Naționalului, mă adresez artei teatrale timișorene, tuturor confraților, spunîndu-le: Priviți la ce se petrece în lume cu teatrul dar și cu științele ajunse la punctul de fierbere cibernetico-astral și la necăjitul și frămîntatul suflet omenesc; mai priviți cu atenție, rogu-vă, și la inegalabila noastră Timișoara, înțelegeți-o bine ca pe o entitate distinctă și extrem de variat valoroasă, formulați-vă apoi ecuația punînd-o în termenii necesari și rezolvați-o! Zilnic! Altfel întîrziați. Nu uitați: zilnic și temeinic. Altfel zis, cultural.

Gh. LEAHU

Destin creator

(Urmare din pag. 5)

putea constitui, în timp, într-o suită de caractere umane, în care chipul inspiră la atitudini și ipostaze ale unor vîrste sau ale unor moralități. „Oglinzile" lui Ianto arată expresii degenerative ale ființei, devastarea pe care timpul o produce asupra făpturii umane. „Portretul", în aquaforte, al bătrînei cu scufiță, e o izbîndă nu numai a intuițiilor sale asupra psihologiei și grotescului, prin vîrstă, dar și a omenescului prin expresia gravă a adevărului zugrăvit. Bătrîna cu scufiță devine un semnificant al timpului, o făptură care dialoghează parcă timpul mort și timpul viu, simbol regnant al acelui **fugit irreparabile tempus**, în care ființa umană e angrenată fără scăpare, supusă deteriorării și extincției finale. O filosofie, dacă nu deprimantă, totuși, de un scepticism grav, ce se degajă din această portretistică, a lui Ianto, pe care artistul merită s-o amplifice și s-o diversifice cu noi și noi caractere umane.

O tentă aparte aduce **Nora Novak** în „Quartetul" de la micul Bastion. Bestiarul ei, care a devenit, de-acum, de o semnificație aparte, obsesivă, pentru artistă, semnifică, din ce în ce mai mult, o pătrundere a artistei în laboratorul mirific al naturii. Animalele, viețuitoarele Norei nu sînt niște oarecari, ci ele impun de-acum expresii aproape umanizate. Simptomatic este de asemenea că ele ne sugerează stări obsesive ale unei naturi misterioase. Sugestiv este și faptul că artista le surprinde, parcă, aceste vieți ale naturii, în abisuri, în ascunzișuri, sau într-un gen de natură întunecată, nepătrunsă, în care jivinele sînt la ele acasă, în teritoriul lor favorit. Iar, deasupra acestor ascunzișuri tainice, se înalță, întotdeauna, cerul alb și gol, sugerînd tărîmul „celălalt", al omenescului, cerul uman, curat, indiferent, ce reflectă, în apele lui, parcă, tainele subpămîntene, acele chipuri animaliere care își trăiesc viața lor secretă. Nora Novak ne trimite la gîndul teribil, că, alături de noi, fără ca totuși noi să o bănuim, trăiește un întreg regn animal, prolific, puternic, misterios și subteran, pe lîngă care noi trecem cu indiferență și detașare, cînd ar merita ca noi să-i arătăm o atenție mai încordată. Bestiarul artistei ne solicită înțelegere nu numai pentru o natură, încă prea puțin pătrunsă de ochiul nostru naiv și superficial, dar acest bestiar artistic ne oferă imaginea originală a unei artiste care crede adînc și mai ales vede adînc, scotocind cu o privire proaspătă în firidele ascunse alte Terrei, descoperind, într-o grafică de un cert expresionism germanic, miracolele simple ale naturii înconjurătoare, miracole în care ea crede și ne îndeamnă și pe noi să le descoperim noutatea și vigoarea și să credem în ele.

Cei patru artiști, uniți sub emblema „Graphium", sînt, iată, pînă la urmă, și patru destine. Patru personalități distincte. Arta lor, expusă, la Galeria Helios, denotă, după noi, maturitatea și totodată tinerețea meseriei lor. Deschiși noului, pătrunși de necesitatea devenirii lor viitoare, „Quartetul" de la micul Bastion poate deveni, în timp, o veritabilă școală de grafică, legată de crezul artei, de puterea de a-și vedea realizat, fiecare în parte, pe deplin, destinul creator.

---

panoramic

● **„Graphium"**, atelierul de gravură al tinerilor plasticieni din Timișoara, s-a prezentat publicului timișorean cu o expoziție pe simezele galeriei „Helios". Semnează Constantin Catargiu, Viorel Cosor, Arcadie Ianto și Nora Novak. La vernisaj au vorbit Mihai Ispir, Ioan Tătaru, critici de artă și scriitorul Ion Arieșanu. ● **O dezbatere de amploare** (și cert interes) în Aula Universității, azi, 17 ianuarie, ora 15, pe tema „Creația tehnico-științifică — factor determinant al progresului social". ● **La Arad** — galeria „Forum" îl prezintă publicului pe Viorel Simulov. La vernisaj a vorbit criticul Șerban Foarță și poetul Valentin Constantin. Acțiunea poartă semnătura C.J.C.E.S. Arad și a cineclubului „Atelier 16". ● **Teatrul Național din Timișoara** — în turneu la Deva și Hunedoara, cu două spectacole de succes: „Turnul de fildes" și „Complicații conjugale". ● Cenaclul „Pavel Dan" de la Casa de cultură a studenților își redeschide activitatea duminică, 19 ianuarie, ora 10, cu o dezbatere asupra volumului de proză semnat de Daniel Vighi („Povestiri cu Strada Depozitului"). Prezintă criticul literar Vasile Popovici.

---

profiluri

Fremătătoarea muzicalitate

Am avut bucuria să-l urmăresc cu atenție, în ultimul său recital, pe tînărul pianist timișorean Dragoș Mihăilescu, cel care a tălmăcit lucrări reprezentative din opera lui Chopin, în ambianța unui public entuziast, doritor de eufonii romantice, eufonii care se contopesc pînă la identificare cu ceea ce înțeleg prin cuvîntul duioșie... Ne-a apărut tumultuos, acest minunat elev al profesorului Gabriel Amiraș, în Scherzo, nr. 1, op. 20, **profund și plin de forță emoțională în** Balada nr. 1 **și în** Poloneza **în fa diez minor, op. 44, ca în** Preludii, **și în cele trei** Mazurci **op. 50 să ni se înfățișeze precum un creator al unei rafinate poetici muzicale; am lăsat mai la urmă** Sonata in si minor, **pe care acest dotat pianist a pus-o în adevărata ei lumină, mai cu seamă prin arhitectura pe care a conturat-o cu măiestrie și-n acest fel spulberînd mitul, potrivit căruia, Sonatele de Chopin nu ar avea acea natură dialectică a discursului sonor. Desigur că la un asemenea program am observat și unele neîmpliniri, cum ar fi tehnica „perlajului", lipsa de acuratețe, prezentă în unele pasaje, în care tempo-ul a fost mult prea accelerat; dar, accentuăm, cînd ataci un asemenea repertoriu este firesc să ai și unele lipsuri, dealtfel inerente, nu odată, în ambianța tinereții nerutinate... Ar fi însă o enormă greșeală să nu-i punem în lumină imensele calități, în ceea ce privește muzicalitatea fină, adesea profundă și chiar răscolitoare, încît nu exagerăm cînd afirmăm că Dragoș Mihăilescu se înscrie printre cei mai talentați pianiști ai noului val. Ar mai fi de vorbit și despre Școala Gabriel Amiraș: un profesor remarcabil, dublat de talentul interpretativ, granitic legat, mai ales de muzica secolului nostru și de cea veche. Am judecat întotdeauna un profesor după elevii pe care i-a dăruit vieții muzicale. Și cu acest prilej, în care Dragoș Mihăilescu a strălucit prin nobila-i expresivitate, Școala Gabriel Amiraș s-a afirmat ca o metaforă în care totul este concordie, ca într-un peisaj marin, într-o toridă zi de vară... Timișorenii pot să fie mîndri, deoarece un fiu al capitalei Banatului le-a reprezentat fremătătoarea muzicalitate, la Ateneul Român. Sîntem convinși că acest pianist, va avea încă multe de spus sub cerul fascinant al Euterpei...**

Doru POPOVICI

MUNCA - ESENȚA PROGRESULUI

(Urmare din pag. 1)

fond, adevărata soluționare a drepturilor și libertăților omului nu poate să se sprijine decît pe o egalitate economică, socială și politică, pe asigurarea unei reale demnități umane.

Dind o replică profund științifică unor pseudoargumente izvorîte din scopurile propagandistice de moment ale imperialismului contemporan, tovarășul Nicolae Ceaușescu **a-firma că** „ar fi bine ca toți românii care trăiesc în afara granițelor de azi ale României, să aibă cel puțin tot atîtea drepturi cîte au naționalitățile în România“, **iar invocațiilor ipocrit-umanitare le evidenția faptul că** „adevăratul umanism nou, revoluționar constă nu în determinarea omului să alerge după iluzii și himere, sau chiar după un plus de venit în țări străine, ci în stimularea dorinței și hotărîrii lui de a acționa acolo unde s-a născut pentru înfrîngerea greutăților, a rămînerii în urmă în situația României, pentru a-și făuri, prin munca unită a poporului, bunăstarea și fericirea în patria în care s-a născut“ ...

Dezvoltarea proporțională, echilibrată, în profil teritorial, a bazei tehnico-materiale, perfecționarea bazei umane și a structurilor organizatorice, creșterea nivelului general al culturii și civilizației, crearea unei spiritualități cu conținut socialist, coroborate cu direcțiile programatice de larg angajament cetățenesc, trasate de Congresul al XIII-lea al P.C.R. constituie garanția tot mai trainică a înfăptuirii drepturilor și libertăților democratice plenare într-o Românie comunistă multilateral dezvoltată și tot mai activ angajată în democratizarea reală a vieții internaționale.

Fie ca acest an, al 65-lea din existența revoluționară a partidului nostru, să înregistreze generalizarea unui cod nou de conduită internațională, în care drepturile și libertățile fundamentale ale oamenilor și popoarelor să contribuie la afirmarea unui nou climat internațional, epurat de exclusivismele ce mai grevează atmosfera actuală. Dreptul necondiționat la istorie să fie completat cu dreptul la înnoirea istoriei în confōrmitate cu valorile umanismului nostru socialist.

Prietenii revistei „ORIZONT”

Cenaclul literar „LUCEAFĂRUL”

(Arad)

CU OCHII GÎNDULUI ...

Suntem noi
Chiar dacă nu ne ținem de mînă.
Această toamnă e mult mai frumoasă.
Mai freamătă in noi risipirile
Și frunzele și vînturile
Parcă și mai pornite.
Ne poartă mereu spre alte tărîmuri
Și iarăși noi,
Ceva din mîine.

Monica Rodica IACOB

FLUIER

Doar corpul —
Cutia sa sunătoare
E tot ce mai simt.
Un trunchi fără miez.
Un fluier,
Cu pieptul său perforat,
Cu inima smulsă.
— Scoate-i, sustrage-i mijlocul!
(spunea cineva).
— Perforează-l !
Să-l facem să cînte.

Ion SABĂU

SATUL

Teștioarei — satul meu dintre dealurile
Sălajului,
De va fi să uit vreodată locul
primelor mele vacanțe,
amintiți-mi-l voi,
dealuri domoale,
cu pășuni și bivoli,
cu căpițe de fîn înmiresmat
și meri pădureți ; voi,
zăpezi neprihănite,
așternute peste troițe din vale
și peste casele dintre dealuri...
De va fi să uit vreodată satul
primei mele iubiri,
amintiți-mi-l voi,
aluni unduitori,
pentru că la umbra voastră
m-așteaptă-mplinirea ...
Iar de va fi să-mi uit iubirea dintîi,
pierdută printre trenuri ori
peregrinări de viață,
păstrează-i tu, satule,
amintirea ...

Violeta MUREȘAN

PENTRU A RENAȘTE

Punți de fum
spre cetățile dorului
mă petrec
printre pietrele zilei.
Sitele nopții
ning peste mine
petala unui vis
ce mă recheamă.
Maree și alge
trecînd prin suflet
mă-nlănțuie-n dulcea
temniță a ierbii
pentru a renaște
mereu, mereu, mereu ...

Elena GATEA-CACIU

FLUX

Cum s-ar exprima poetic
Tumultul celor ce nu cuvîntă?
Cum s-ar scrie pe al cerului petic
Farmecul paradisului, pe care păsări il cîntă ?
Cum aș putea să simt
Defectul infinit al liniei drepte?

Dorin Dumitru BUZGĂU

serial

VIAȚA MARILOR VEDETE : LIV ULLMANN

50

TOT CEEA CE îmi era familiar se afla departe. Oamenii, parfumurile, zgomotele, experiențele. Aici, pe Insulă, mă simțeam într-un univers străin, chiar arborii și pietrele erau altminteri. Culorile, de pildă, nu se revelau decît progresiv ... Eram ruptă de tot ceea ce fusese „viața mea“. Și eram în căutarea unei noi existențe în mine însămi. O schimbare posibilă în solitudinea ce domnea pe Insulă. Cînd plîngeam, cînd mă revoltam împotriva lui, cînd Ingmar se închidea în birou, abandonîndu-mă o zi întreagă, știam — deși experiențele acestea erau penibile — că tot ce mi se întîmplă mă ajută să mă dezvolt. Fusesem obișnuită să mă iau după sfaturile altora, niciodată prea sigură de mine. Eram genul care întinde mîna, care cere ajutor și înțelegere. Și totuși, deși mai înspăimîntată și mai însingurată ca oricînd, acolo, pe Insulă, am cîștigat un sentiment autonom de siguranță.

Doream extrem de mult să fiu lîngă omul care scria, închis în cabinetul de lucru. Mi-aș fi dorit să împărtășim bucuria descoperirii, dar nu eram în stare să ajung la așa ceva. Mă plimbam de-a lungul plajei pietroase și îmi imaginam că fac parte din însăși natura acelei Insule, că voi trăi pentru totdeauna aici. Mă străduiam să iubesc marea aceea turbulentă, ciudatele culori ce-și revelau cu atît de multă sobrietate frumusețea. Și, cu cît creștea sîrguința mea de a mă adapta, cu atît mă simțeam tot mai bulversată interior de ideea că n-am să rămîn pe Insulă mult timp... Aș fi întins brațele, să cuprind întregul și poate că tocmai teamerea de-a nu reuși să stăpînesc acele lucruri a făcut să-mi scape totul. Am trăit pe Insulă o scurtă perioadă din viața mea și n-am luat cu mine, ca pe niște cîștiguri definitive, nici imaginea pietrelor, nici a arborilor, nici pe aceea a frumuseții locului. Am părăsit Insula cu bagajele pline de singurătate și, în aceeași măsură, cu sentimentul că s-a schimbat ceva în mine însămi, pentru totdeauna. ● **CE ANUME S-AR CUVENI SPUS** despre adevărata plecare ? Să vorbești despre asta în termenii publicității făcute în jurul unui necaz privat ? ... Presa s-a amestecat în existența noastră și a scormonit lucruri și așa dureroase. Revistele ilustrate exhibau pe coperți fotografiile noastre de la începutul mariajului, figurile noastre surîzătoare și fericite, dedesubtul cărora puteai citi : NOUA LUI VIAȚĂ FĂRĂ LIV. SFÎRȘITUL ISTORIOAREI. Eram, nu-i așa, intimi cu jumătate din populația Suediei ?! ...

Selecție și adaptare
Ana ALDAN

miniaturi

Un întreg de pace miraculoasă

Iarna a așternut un văl părelnic de nea în aceste zile de ianuarie și viața laborioasă a orașului se decupează acum parcă mai lesne din peisajul purificat. Ritmurile ei cunosc aici, la Timișoara, în întreg județul Timiș, valori revelatoare, ceea ce se arată a fi și firesc între atîtea citadele ale muncii și spiritului nou, revigorator.

La Intreprinderea mecanică și Electromotor, la Electrotimiș și Autoturisme, la A.E.M. și Electrobanat cîteva secvențe privite din interior sînt de o tonică semnificație pentru ce poate însemna acum o iarnă timișoreană. În lungul benzilor de montaj, jur-împrejurul bancurilor de lucru care multiplică eforturile omenești nu numai prin puterea mașinilor, ci și printr-un coeficient de certă soliditate umană, se desfășoară parcă zalele unor veritabile lanțuri vii. Lanțuri de oameni, de pasiuni, de idei ! Și la capătul lor — înnobilate, mărturiile trudei neostenite pentru țară coboară parcă direct din embleme în clipa promițătoare a drumului spre lume. Iar metamorfoza acestora, desigur, are în spatele ei de-acum o tradiție consolidată, cu rădăcini în orgoliul de a îmbogăți temeiul unui urcuș deja parcurs, valențele de temeritate, pricepere și prosperitate.

În inima Banatului, Timișoara stăruie ca în apele vălurite ale unei mări spornice. Chiar în coastele marelui oraș, scuturîndu-se de zăpada zgîrcită a acestei ierni, au început să se nască din nou mieii. Mai aproape sau mai departe, spre Cenad și Peciul Nou, spre Sacoș și Liebling, spre Recaș și Topolovățu Mare, sub spuza subțire de nea, germinează cîmpiile. Îndeletnicirile își dau mîna și adaugă împreună, cu primele lor roade, un întreg de miraculoasă pace. Ca-n clipa de eternitate a Poetului dăruită nouă asemenea unui lucru neprețuit, iscat din univers și spre care privind încercăm să reaprindem acum, în neînzăpezita cumpănă a lunii, acel foc nestins de toate apele mării.

George DINU

top

ACȚIUNI CARITABILE

● **Lui Bob Geldorff,** cîntărețul irlandez care a inițiat acțiunea caritabilă Live Aid din vara anului trecut i s-a conferit recent la Bruxelles titlul de Doctor Honoris Causa iar O.N.U. a emis o medalie cu efigia artistului destinată vînzării pentru suplimentarea fondurilor de ajutorare a țărilor lumii a treia. ● Tot în fondul Live Aid vor fi vărsate sumele încasate prin vînzarea discului single „That's The Way Love Is“ înregistrat de un cuplu inedit : **Alison Moyet** și **Paul Young.** ● **Marele Premiu,** la cea de-a 16-a ediție a World Popular Song Festival-ului, de la Tokio, a revenit, ex aequo, argentinienei **Valeria Lynch** și formației japoneze **Ozaki & Coastal City** ● **Ringo Starr (în foto, alături de soția sa Barbara Bach),** Bruce Springsteen și alți 50 de muzicieni americani au imprimat albumul „Sun City“ conținînd piese care demască politica de apartheid a regimului de la Pretoria. Sumele realizate prin vînzarea LP-ului vor fi vărsate într-un cont pentru ajutorarea familiilor prizonierilor politici din această țară. ● **Unul din discurile cele mai apreciate, reeditat de Casa RCA, este „Film Hits“ — Elvis Presley. Nu ne miră ...** ● **Little Richard a** împlinit 50 de ani. Născut la 25 XII 1936, acest exponent al rockului clasic a debutat în 1952, iar în 1955 a „explodat“ cu „Tutti Frutti“, „Long Tall Sally“, „Lucille“, toate devenite hit-uri, **piese de referință în aria muzicii rock. Ne amintim cum Hendrix,** copil fiind, urmărea cu sufletul la gură concertele acestuia. ● **Mișcarea internațională ecologistă „Greenpeace“ va beneficia și de ajutorul artiștilor. Cîntăreața Hazel O'Connor și Chris Thompson (din grupul Manfred Mann) au cedat rețeta LP-ului lor „Push And Shove“ acțiunilor de protecție a mediului înconjurător.**

Petru UMANSCHI

televiziune

DUMINICA, 19 ianuarie. 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,40 Monumente ale unității și independenței românilor. 19,00 Telejurnal. 19,20 Călătorind de-a lungul Dunării albastre. 19,40 Cîntarea României. 20,20 Film artistic : De două ori șapte. 21,40 Fantezie pe gheață ... 21,50 Telejurnal. **LUNI, 20 ianuarie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Știința în Epoca Nicolae Ceaușescu. 20,35 Tezaur folcloric. 20,55 Roman foileton : Sorrell și fiul. Episodul 1. 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 21 ianuarie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,30 Teatru TV : Povestea Unirii de Tudor Șoimaru. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 22 ianuarie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Economia românească în Epoca Nicolae Ceaușescu. 20,35 Unită e patria română. 20,45 Tribuna TV. Opera tovarășului Nicolae Ceaușescu, gîndire românească de renume universal. 21,05 Film în serial : Cavalerul legendar. Ultima parte. 21,50 Telejurnal. **JOI, 23 ianuarie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Tinerețea noastră — tinerețea Epocii Ceaușescu. 21,50 Telejurnal.

VINERI, 24 ianuarie. 20,00 Telejurnal. 20,25 Unirea — sufletul poporului român. 20,40 Unire — unitate, cîntec de izbîndă. 21,15 România — Ceaușescu. O politică externă activă și constructivă în consens cu aspirațiile tuturor popoarelor lumii. 21,35 Amfiteatrul artelor. 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 25 ianuarie.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. 19,25 Întemeietorul Epocii de aur a României 19,50 Cîntecul și poezia acestor ani eroici. 20,15 Film artistic : S-a întîmplat într-o vară. 21,50 Telejurnal. 22,05 Minunata lume a muzicii. Interpretează David Ohanesian.

KRYSTYNA RODOWSKA

Ne-a vizitat de curînd ţara Krystyna Rodowska, poetă, traducătoare şi critic literar din Polonia. S-a născut în 1942 la Lvov, fiind absolventă a Facultăţii de limbi romanice a Universităţii din Varşovia. A realizat numeroase traduceri din toate limbile romanice. În poezie a debutat în 1968 cu **Gesty na śniegu (Gesturi pe zăpadă)**. Poemul tradus aici face parte din volumul **Stan posiadania (Starea de posesiune)**, apărut la editura „Czytelnik" din Varşovia în 1981.

TIMPUL ÎNSINGURĂRII

Din nou
vibrează clopotele sub crusta dimineţii.
Tot ceea ce învie în jur, păsările în larmă scaldă.
Se scurg din frunze smulsele aripi.
Aceeaşi durere plăcută îmi modelează trupul printre copacii rari.
Acelaşi spin de soare ce mi-l alungi
ca smulgerea noastră să capete ceva omenesc.

Această primăvară ne dictează indiferenţă.
Întîrzie grădinile precum o suflare precipitată
Înnebunind din orice şoaptă.
Îşi învăluie mişcarea
În neînflorirea ce ne refuză.
Memoria se îmblînzeşte
În candelabrele castanilor.
Lumina pufoasă
mă trage spre periferia lunii iunie.
Calendarul a aţipit şi nu stîrneşte sărbătorile.
În procesiunea torenţială mergem.
Mamă-clipă, deschideţi grădinile înaripate
şi durează !
Cei care şi-au deznodat mîinile nu mai simt pămîntul.

Sîngele singur le este credincios, mocnind dedesubt.
Indecent
frisonul viscerelor ne răscoleşte supraveghindu-ne somnul.
Cobaiule, nu te strădui să înţelegi.

Nu mă mai grăbesc niciunde.
Rîurile străzilor nu mă pot stinge
cînd năvălesc spre ascunsul nord.
Privesc oraşul cu ochii tăi de străin tăcut ;
printre fulgerele întrebărilor,
nu îndrăznesc să descifrez legendele din lacurile tale
decît înmuindu-mi tălpile în iarba mirată a malurilor,
Nu mă mai întorc, vreau să scap de această călătorie,
care mă poartă cu sine şi mă scoală
din morţi.

Întîmplarea a lovit capul tău de al meu.
Mîini străine
ne-au luat în puterea lor.
Întîmplarea oare ?
Ca pe o ţintă ne cercetează durerea acestei întrebări
despre infinitul grăunţelui
care-a pătruns sub pleoapa lumii.
Bărbatul şi femeia dorm cu cuţitul alături
din prea mare apropiere.
Cei care sînt apropiaţi ard în flacăra necunoscutului.

Ce vorbe pot să înfăşoare cu răsuflarea lor trupul ;

Doar stelele care puiesc înghesuite
aici pe blana prietenoasă,
pentru ca starea aceasta de animale flămînde
să nu ne împingă prea jos.
Versul — eul meu cel mai vigilent, el singur crede în întuneric.
Celălalt, atît de tandru tace în flăcări.
Nu ştie cum a învăţat acest dans.

Trebuia să ne însingurăm, pentru a construi moartea-cuib
împletit din mîini de aer.
A încerca s-o defineşti, pentru a nu te pierde pe tine
Simt un cutremur al cărnii, încît nu mă mai simt goală.

Numai durerea irizează cu mistică sălbăticie
în corpul acesta de temei.
Arde ilustrata, această altă rochie
de nedezbrăcat, dar ochii sînt vii în faţa ta.
Aşa eu mă înalţ, aşa tu te pierzi în mine,
ca ploaia virilă în caldele petale ale florii.
Iubire întîmplătoare, sîntem într-adevăr eliberaţi de orice.
Pot să te chem doar prin moartea mirosind a ploaie.

Nu avem unde fugi din noi înşine
Respir aerul scris de tine
Şi aceasta îmi ajunge.
Pădurea ta, rară pe tîmple, îmi răsfiră degetele.
Doar cărările nordului tău
ştiu că prin ele rătăcesc.
Ai pus la pîndă acolo un nume ce sună aspru, străin.

Traducere şi prezentare de Aura ŢAPU
şi Marin MINCU

Tabloul cu prieteni

Undeva, pe o stradă din Novisad, cu ani în urmă, încercînd să descopere oraşul în intervalul dintre două întîlniri cu oamenii de teatru, reporterul şi-a notat în memorie ideea de a reveni. Există locuri aşezate frumos în geografia afectivă a lumii, oraşe precum Novisadul, în care te simţi atras spre cunoaştere şi spre comunicare, spaţii unde nu îţi este indiferent cine eşti tu însuţi şi cine sînt trecătorii, perimetre ce par — într-o ordine poetică a resimţirii — cunoscute, şi unde nimic din ceea ce se desenează în peisaj nu îţi apare străin. Pierdut în anonimatul străzii vechi, comerciale, ce se desface dintr-o, şi ea veche, piaţetă către zona în care reporterul urma să identifice una dintre librăriile Editurii Matica Srbska, pentru a-şi bucura, acolo, ochiul, cu diversitatea de titluri şi coloristică a rafturilor, sau, altădată, urcînd peste fluviu, în cetatea Novisadului, de unde se oferă, generos, oraşul întreg, ori mergînd pe jos de la hotel la teatru, pretutindeni, adică, ceea ce spiritul vede cu aleasă plăcere este, înainte de toate, prietenoasa linişte a locuitorilor. Reporterului i s-a întîmplat — nu poate scrie asta la persoana întîi — să rătăcească, între două trenuri, sau între două date calendaristice apropiate, pe bulevardele unor metropole unde, cine mai poate şti din ce pricină, insul de baştină, interpelat de nevoie, să-i refuze răspunsul la întrebare, să nu-i dea relaţia necesară. Asemenea călătorii, cu trecerea timpului, îţi apar un truc : parcă nici n-ai fi fost pe-acolo. Consulţi carnetul cu notiţe ca să afli cît de amănunţit se poate dezvolta aventura închipuirii.

Înainte de-a pleca spre Novisad prima oară, am avut ocazia să ştiu în ce fel îşi gîndeşte Teatrul Naţional din Timişoara, pe care-l însoţeam, răspunderea de mesager al culturii teatrale româneşti. Directorul instituţiei, Lucia Nicoară, considera important, pe drept cuvînt, acel turneu : Naţionalul timişorean nu dădea seamă doar de sine însuşi, ci de valoarea întregii noastre mişcări teatrale. Acolo, la Novisad, reporterul avea să constate, sporind plăcerea criticului de teatru care eram, că temperatura receptării turneului instituţiei timişorene atingea cote de eveniment naţional. Oamenii de teatru din Novisad s-au dovedit în mod real interesaţi de spectacolele actorilor români ; ei au vorbit pe larg despre tradiţiile lor teatrale şi despre perspective. Trecînd anii, Naţionalul timişorean a devenit, într-un fel, copărtaş la un moment deosebit în viaţa teatrală iugoslavă, deoarece a văzut, mai întîi gîndul, mai apoi proiectul şi, în cele din urmă, edificiul noului Teatru Naţional din Novisad — o clădire amplă, elegantă, cu multiple spaţii şi o dotare tehnică de vîrf. Reporterul a reţinut frazele de fervoare anterioare începerii lucrărilor, liniile şantierului teatral şi, mai apoi, imaginea scenei noi, pe care se monta un decor adus de acasă. Toate acestea ca pe o realitate. Reporterul a stat de vorbă, cu profesori de limbă română şi de istorie din Iugoslavia, despre Teatrul Naţional din Timişoara şi creatorii săi, despre Caragiale şi Teodor Mazilu — nume înscrise pe afiş, în turnee. Aceste discuţii s-au petrecut la Novisad şi în alte localităţi de pe traseul de întoarcere spre ţară. Ceea ce tinde reporterul să sublinieze ţine de sentimentul de dialog. Există călătorii pentru care te pregăteşti numai ca să constaţi cît de departe de tine însuţi se poate ajunge cu un tren de persoane ce depăşeşte graniţa resimţirii : din această perspectivă, reporterul apreciază că, între oraşul din care scrie şi Novisad — pe un atlas de suflet — sînt foarte puţini kilometri. Aşa cum, între literele Editurii Matica Srbska şi Teatrul Naţional al Novisadului, între figura trecătorului comun de pe o stradă oarecare şi oamenii de teatru ai oraşului nu există o deosebire fundamentală. Toţi fac parte din tabloul cu prieteni pe care îl poţi aşeza, fără rezerve, în panoplia amintirilor particulare. La ultima ediţie a Galei teatrale timişorene, au fost de faţă reprezentanţi ai Teatrului Naţional din Novisad : iată încă un argument, îşi spune reporterul.

Antoaneta C. IORDACHE

RAYMOND
CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

Pe faţă i se aşternu o expresie dezgustătoare. O apucă de braţ cu atîta violenţă încît aproape că îi zdreli pielea. O trase încet, folosindu-şi forţa, pînă o lipi de el şi o ţinu strîns. Cei din jur se încruntară, dar nu reacţionă nimeni.

— Care-i mişcarea, scumpo, nu-l mai iubeşti pe tăticu ? întrebă el cu voce tare, groasă.

N-am văzut ce i-a făcut cu genunchiul, dar puteam să-mi închipui. Îl durea. O împinse în lături şi chipul îi deveni sălbatic. O înşfăcă din nou şi o pălmui cu faţa şi cu dosul palmei. Pielea i se înroşi instantaneu.

Fata rămase nemişcată. Apoi spuse cu voce clară, suficient de tare ca să audă toată lumea :

— Data viitoare cînd ai să faci asta, domnule Mitchell, ai fi bine să-ţi iei o vestă contra gloanţelor.

Se întoarse şi plecă. El rămase pe loc. Faţa îi deveni de-un alb lucios — nu ştiu dacă din cauza durerii sau a furiei. Şeful de sală se apropie încet de el şi murmură ceva, ridicînd întrebător sprinceana.

Mitchell coborî privirea şi se uită la el. Apoi, fără să scoată o vorbă, o luă înainte, gata să-l dărîme pe şeful de sală. Merse după Betty şi, pe drum, dărîmă pe cineva de pe scaun, dar nu se opri să-şi ceară scuze. Betty şedea acum la o masă chiar lîngă peretele de sticlă din dreapta, aproape de solidul negricios în haină de seară. Se uită la ea. Se uită la Mitchell. Scoase din gură şipca şi continuă să privească. Pe chip aproape că n-avea nici o expresie.

Mitchell ajunse la masă. — M-ai lovit, scumpo, spuse el cu glas puternic. Cînd sînt lovit, fac urît. Pricepi ? Foarte urît. N-ai vrea să-ţi ceri scuze ?

Fata se ridică, dădu de-o parte scaunul şi se aşeză în faţa lui.

— Să fac eu plata, domnule Mitchell, sau plăteşti dumneata cu banii pe care ţi i-am împrumutat ?

Mîna lui Mitchell se pregăti să lovească din nou. Fata nu se mişcă. Dar se mişcă tipul de la masa alăturată. Se ridică printr-o mişcare uşoară şi apucă încheietura mîinii lui Mitchell.

— Uşurel Larry. Nu întinde coarda. Vorbea pe un ton rece, aproape amuzat.

Mitchell îşi eliberă mîna şi se întoarse.

— Nu te amesteca, Brandon.

— Cu plăcere, bătrîne. Nu mă amestec. Dar mai bine n-o lovi pe doamna. Ăştia nu prea au obiceiul să dea lumea afară. Însă n-ar fi exclus să se întîmple aşa ceva.

Mitchell rîse nervos.

— Ce-ar fi să-ţi vezi lungul nasului, domnule ?

Solidul spuse liniştit : — Las-o moale, Larry, îţi zic. Îţi spun pentru ultima oară.

Mitchell se uită la el intens. — O.K., ne vedem noi mai tîrziu, spuse el îmbufnat. Vru să iasă, dar se opri : Mult mai tîrziu adăugă, pe jumătate întors. Apoi ieşi nesigur dar repede, fără să se uite la nimic.

Brandon rămase pe loc. Fata rămase şi ea pe loc. Nu ştia ce să facă. Se uită la el. El se uită la ea. Îi zîmbi politicos şi destins, fără subînţelesuri. Ea nu-i răspunse la zîmbet.

— Pot să vă ajut cu ceva ? întrebă el. Să vă conduc undeva ? Apoi se întoarse pe jumătate. Hei, Carl !

Şeful de sală se înfăţişă de îndată.

— Fără şocuri, spuse Brandon. Ştiţi, în împrejurările astea.

— Vă rog spuse fata tăios, nu vreau să-mi plătească nimeni consumaţia.

Traducere de Mihai CERNEA

(VA URMA)

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA : TIMIŞOARA, strada RODNEI 1.
Telefoane : 3 33 90 şi 3 33 76 (redactor-şef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

Colegiul de redacţie:
ION ARIEŞANU (redactor şef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor şef adjunct)
VIOREL COLŢESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 4

SĂPTĂMÎNAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ TIMIȘ

NR. 4 (988) ● 24 IANUARIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

ÎNAINTÎND FERM PE DRUMUL DE LUMINĂ TRASAT DE CONDUCĂTORUL PARTIDULUI ȘI STATULUI NOSTRU, TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU, OMAGIEM CU PROFUNDĂ DRAGOSTE ȘI RECUNOȘTINȚĂ FIERBINTE MĂREAȚA SĂRBĂTOARE A ZILEI SALE DE NAȘTERE

NICOLAE CEAUȘESCU — eminentă personalitate ce sintetizează calitățile și aspirațiile întregului popor

Născut aici, pe această vatră carpato-danubiană, din părinți viteji și destoinici, harnici și cu statornică iubire de glie, poporul român a făcut dovada unei neasemuite strădanii de a fi la înălțimea strămoșilor săi, de a se depăși continuu, de a-și asigura progresul social și istoric. Ființarea lui a fost împletită cu lupte crîncene pentru neatîrnare, unitate și independență, căci nu o dată, puteri străine au atentat la edificiul poporului nostru, la însăși existența lui. De fiecare dată, însă, cotropitorii s-au izbit de hotărîrea și voința de granit a urmașilor lui Traian și Decebal de a-și apăra glia strămoșească.

În contextul viețuirii, continuității și urcușului poporului nostru, al marilor bătălii purtate, de atîtea ori, cu cei care au rîvnit sub o formă sau alta la ființa, libertatea și pămîntul său, el a avut șansa istorică de a fi condus de mari bărbați, de eroi deveniți legendari, ale căror calități au fost recunoscute și pe plan internațional. Cită mîndrie, cît adevăr istoric găsim, în acest sens, în aprecierile lui Mihail Kogălniceanu care spunea: „Inima mi se bate cînd aud rostindu-se numele lui Alexandru cel Bun, al lui Ștefan cel Mare, al lui Mihai Viteazul. Da, domnii mei, și nu mă rușinez a vă zice că acești bărbați pentru mine sînt mai mult decît Alexandru cel Mare, decît Anibal, decît Cezar! Aceștia sînt eroii lumii, pe cînd cei dintîi sînt eroii patriei mele".

Escaladînd vremurile de restriște, pășind viguros înainte și avînd în Partidul Comunist Român un cîrmaci experimentat, poporul nostru a optat hotărît și deliberat pentru socialism, pentru societatea dreptății visată de gînditorii săi înaintași.

Procesul transformărilor revoluționare din patria noastră a parcurs mai multe etape, dar perioada cea mai fructuoasă, mai plină de dinamism, de deschideri spre modernizare, spre domeniile practicii sociale a fost cea marcată de Congresul al IX-lea, de cînd partidul și poporul au în fruntea lor pe cel mai

Prof. univ. dr. Traian BUNESCU

(Continuare în pag. 7)

În eroismul său exemplar găsim adînci temeiuri pentru întărirea unității noastre

În orizonturile sale multimilenare constituite, istoria a reținut încărcătura valorică a faptelor unor oameni politici cărora termenul de umaniști li s-a asociat în mod necesar, iar posteritatea le-a acordat nota meritată la asprul examen al duratelor. De aceea, acolo, la hotarul dintre vremi, au rămas ca pilduitoare însemne heraldice doar viețile acelor personalități care și-au îngemănat întreaga existență cu destinul luminos al epocii lor, luminînd viețile, sufletele și gîndurile semenilor. Intuind sensurile profunde ale dezvoltării, viața însăși le-a devenit o nemuritoare carte de istorie, frecventată de nevoia de superlative a tuturor generațiilor ce s-au succedat pînă în acest prezent care aspiră la cucerirea pașnică a viitorului.

În ceea ce ne privește, itinerariul biografic al poporului nostru confirmă unitatea sa indestructibilă dincolo de fruntariile timpului care ne-a fost, nu de puține ori, potrivnic. O unitate care n-a fost niciodată concepută în cancelarii imperiale, pentru a fi apoi construită, coercitiv, ci a fost adunată în granițele hărților de epocă din convingerea oamenilor acestor pămînturi în adevărul că numai împreună, în numele unui ideal inatacabil, pot fi de neînvins. Iar dacă țara, îndelung rîvnită pentru neprețuitele sale bogății a fost de multe ori atacată, idealul a rămas inexpugnabil. Așa se face că însăși Marea Unire nu a însemnat altceva decît învingerea adversității celor

Lector univ. dr.
Ștefan BUZĂRNESCU

(Continuare în pag. 3)

Portret de ION ȘULEA GORJ

Mulți ani și fericire bărbatului erou

Înalță-te în soare, iubită Românie,
În Era Ceaușescu, fii pisc strălucitor!
Și mîndră fii de bravul stejar al vredniciei
Și-al Epocii de aur, iubit conducător!

Înalță-te în soare, patrie milenară,
Spre comuniste piscuri să-ți fie năzuința!
Căci Ceaușescu-nseamnă o epocă plenară,
Înseamnă Comunismul, înseamnă biruința.

Înalță-te în soare, țară în evul nou,
Precum se-nalță astăzi lumina în urare!
Mulți ani și fericire Bărbatului Erou,
Mulți ani lui Ceaușescu, să fie rodul mare!

Leca CRIȘOVAN

UNIREA — actul energic al întregii națiuni române

De-a lungul veacurilor, românii au fost întotdeauna conștienți de faptul că formau un singur popor, că aveau aceeași origine etnică, că erau legați printr-o limbă unitară, prin datini și obiceiuri comune, prin același fel de viață. Cel care a izbutit pentru prima dată să înfăptuiască unirea politică a celor trei țări române în granițele unitare ale aceluiași stat a fost voievodul Mihai Viteazul. Deși de scurtă durată, opera sa a devenit pentru generațiile ce s-au succedat un simbol și un îndemn la luptă necurmată pentru unitate și independență națională. În acest climat de continuă consolidare a conștiinței naționale au izvorît acele puternice mișcări sociale și naționale ce au zguduit societatea românească la sfîrșitul veacului al XVIII-lea și prima jumătate a celui următor. Marea ridicare la luptă a iobăgimii transilvănene din 1784 cu puternice ecouri peste Carpați, se înscrie ca un moment de primă importanță pe coordonatele acțiunilor de renaștere a Daciei, ca simbol al unității pămîntului românesc. Revoluția din 1821, prin planurile și acțiunile lui Tudor Vladimirescu, a urmărit nu numai „mîntuirea țăranului din robia boierului", ci și mîntuirea Principatelor din asuprirea străină. Revoluția de la 1848 a constituit, la rîndul ei, o remarcabilă afirmare a aspirațiilor de libertate socială și unitate națională ale poporului român, dornic să-și făurească o singură țară, modernă și democratică. Reazimul larg popular al acțiunilor din anii imediat premergători Unirii Principatelor s-a manifestat pe fundalul unei intense activizări și conștientizări a milioanelor de români de la sate și orașe. Numeroase documente ale vremii stau mărturie faptului că „tot românul știa că vrea Unirea", că de la această unire așteaptă tăria țării, fiind în stare de orice jertfă cerută de unire.

„Unirea Principatelor — afirma în anul 1856 cunoscuta gazetă „Steaua Dunării" — este singurul mod în stare a consolida naționalitatea românilor, de a le da demnitate, putere și mijloace pentru a împlini misia lor", este „singura temelie statornică a edificiului viitorului nostru; fără dînsa, orice se va clădi, va fi clădit pe nisip".

Soarta Unirii urma să depindă, așa după cum au evoluat evenimentele, de însăși națiunea română. Votul națiunii a fost temerar, mai întîi la Iași, la 5 ianuarie, și apoi la București, la 24 ianuarie 1859, hotărînd, într-un glas unanim, unirea Moldovei cu Muntenia prin dubla alegere, ca prim domnitor al României, a lui Alexandru Ioan Cuza.

Vestea dublei alegeri a stîrnit un val uriaș de bucurie și entuziasm în rîndul maselor populare. Publicația „Naționalul", în numărul din 25 ianuarie 1859, consemnînd manifestațiile de la sate și orașe nota: **„Cine poate descrie bucuria universală, ce printr-o electricitate se răspîndi în toată Capitala, în toată țara. Cine poate exprima mulțumirea generală ce se afla desemnată pe toate fețele, în toate figurile".** Actul de la 24 Ianua-

Vasile DUDAȘ

(Continuare în pag. 2)

O operă economică originală, de înalt realism și clarviziune

În constelația vastei creații teoretice, de inestimabilă valoare, a tovarășului **Nicolae Ceaușescu**, înmănunchiată în 28 de volume sub titlul „România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate", opera sa economică ocupă un loc central. Constituită din idei, teze, orientări cu privire la dezvoltarea economică a țării noastre, precum și la economia mondială, opera economică a secretarului general al P.C.R. se distinge prin originalitate, realism și clarviziune. Aceste trăsături sînt recunoscute deja și pe plan internațional. Numărul impresionant de volume publicate de edituri de prestigiu, traducerile în multe limbi de circulație ale pămîntului sînt dovada interesului manifestat față de creația științifică românească.

Sistemul ideilor, tezelor și orientărilor economice, pun puternic în lumină capacitatea secretarului general al P.C.R. de a înțelege, caracteriza și formula soluții celor mai importante probleme ale economiei naționale și mondiale. Este suficient să amintim problemele referitoare la făurirea unei economii naționale moderne, cu o structură complexă și echilibrată, plecînd de la un nivel scăzut de dezvoltare a forțelor de producție, problemele referitoare la proporțiile pe care le vor căpăta pentru viitorul omenirii și al fiecărei țări resursele energetice și de materii prime, concepînd aceste resurse ca factori primordiali ai creșterii economice.

Subliniind importanța acestor aspecte, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** oferă imaginea gînditorului care abordează de pe poziții înaintate cele mai complicate probleme ale dezvoltării, descifrînd tendințe și formulînd soluții. Tratarea problemelor economice cardinale interne și internaționale evidențiază trăsături definitorii ale gîndirii președintelui țării noastre: magistrala stăpînire a fundamentelor materialismului dialectic, spiritul deopotrivă analitic și sintetic de abordare, viziunea prospectivă, articularea ideilor într-un sistem unitar, de o vădită coeziune care le sporește forța de convingere și efectele concrete.

Unind funcțiile gnoseologice cu funcțiile aplicative ale științei, ale cunoașterii veridice a realității economice, secretarul general al partidului a elaborat o operă economică devenită baza teoretică a strategiilor de dezvoltare a țării noastre, temelia pozițiilor României în viața economică internațională, sursa numeroaselor inițiative la problemele globale ale omenirii, făcînd din țara noastră purtătoarea aspirațiilor spre o lume mai bună și mai dreaptă pe planeta noastră.

Realizările obținute în dezvoltarea economică în ultimii douăzeci de ani, noua imagine economică a țării, noul loc în diviziunea mondială a muncii a țării noastre, poziția națiunii noastre în concertul internațional al națiunilor lumii validează justețea, caracterul științific al tezelor, ideilor, orientărilor ce constituie impresionanta operă economică a tovarășului **Nicolae Ceaușescu**.

O admirabilă sinteză a liniilor de forță ale operei economice a tovarășului **Nicolae Ceaușescu** este reprezentată de documentele Congresului al XIII-lea al P.C.R. **care prevăd trecerea României la un stadiu superior de dezvoltare economico-socială.**

Caracterizîndu-se printr-o viziune dialectică și, totodată, sistematică integratoare și procesuală, documentele Congresului al XIII-lea, purtînd însemnele gîndirii novatoare a secretarului general, evidențiază marile și profundele schimbări revoluționare ce au avut loc în economia României pînă în prezent și prefigurează noua sa dimensiune economică la scara celui de al treilea mileniu. „În anul 2000 — se arată în Raportul la Congresul al XIII-lea al P.C.R. — România va fi o țară socialistă multilateral dezvoltată atît din punct de vedere al industriei, agriculturii, învățămîntului, științei și culturii, cît și al nivelului general de viață și civilizație al poporului. Se poate afirma că România va încheia o întreagă epocă revoluționară de dezvoltare, realizînd condițiile trecerii la manifestarea tot mai largă în societatea noastră a principiilor comuniste de repartiție de muncă și viață". Cincinalul în care am intrat și liniile directoare ale dezvoltării pînă în anul 2000 constituie programul de transformare revoluționară a societății românești, pentru făurirea unei civilizații materiale și spirituale superioare în România Socialistă. Realizarea în fapt a acestui minunat program, strălucită expresie a gîndirii și cutezanței revoluționare a tovarășului **Nicolae Ceaușescu** cere din partea noastră, a întregului popor eforturi susținute, o activitate intensă și multilaterală, pasiune revoluționară, spirit de abnegație și dăruire. „Pornind pe noul drum — sublinia tovarășul **Nicolae Ceaușescu** la Congresul al XIII-lea — să fim conștienți că nimic nu se poate realiza fără muncă, fără eforturi, fără consum de energie și inteligență creatoare, fără spirit revoluționar, devotament și abnegație"

Conf. dr. Grigore SILAȘI

UNIREA — actul energic al întregii națiuni române

(Urmare din pag. 1)

rie 1859 a fost primit cu entuziasm și speranță de românii de pretutindeni. El a consolidat conștiința națională a românilor, aflați în afara granițelor noului stat, a întărit convingerea apropiatei lor reuniri cu acesta; de aceea, ei au salutat în marele act nu numai reușita în sine, vrednică de admirat, a unor conaționali, ci și un moment crucial pentru propriul lor destin.

Speranțele puse în tînărul ales s-au dovedit a fi la înălțimea așteptărilor. Deși scurtă, domnia lui Alexandru Ioan Cuza a fost deosebit de bogată în înfăptuiri. Încă din primele zile de cîrmuire, el a inițiat un vast program de reînnoire, de modernizare a structurilor statale, Alexandru Ioan Cuza meritînd pe deplin nu numai calificativul de „domn al Unirii", ci și pe cel de „domn al reformelor". De numele său se leagă legea rurală din 1864, legea instrucțiunii publice, prin care învățămîntul primar devenea obligatoriu, general și gratuit, înființarea universităților din Iași și București, elaborarea Codului civil, Codului penal, reformarea justiției. Formarea pieței naționale a influențat puternic dezvoltarea industriei și a comerțului. Deși dominată încă de cooperația capitalistă simplă și de meșteșuguri, industria și-a sporit mult producția. În deceniul ce a urmat Unirii, de la 39 mari întreprinderi înregistrate, s-a ajuns la 173 de astfel de întreprinderi. Corespunzător dezvoltării economice de ansamblu s-au dezvoltat transporturile, căile ferate și șoselele. Toate acestea, precum și crearea camerelor de comerț, înființarea Casei de consemnațiuni și economii, introducerea sistemului metric au înrîurit favorabil viața economică internă, au integrat mai ferm țara în circuitul economic internațional.

Politica externă promovată de Alexandru Ioan Cuza a fost coroborată strîns de înfăptuirile pe plan intern. El a urmărit cu tenacitate consolidarea Unirii, mai întîi prin recunoașterea dublei sale alegeri de către toate statele europene, apoi, prin recunoașterea unificării instituțiilor centrale ale celor două Principate. Au fost necesare eforturile a trei ani, pînă cînd, la 24 ianuarie 1862, se putea întruni la București primul parlament al României și se putea constitui primul guvern comun. Unirea Principatelor fusese întrevăzută deopotrivă de partizanii ca și de adversarii ei străini, ca un pas decisiv în direcția unirii tuturor românilor într-un stat neatîrnat. Încă în februarie 1859, Vasile Alecsandri, trimis cu misiune la Paris de către domnitorul Alexandru Ioan Cuza, îi înfățișa lui Napoleon al III-lea perspectivele deschise de actul de la 24 ianuarie 1859 pentru eliberarea românilor aflați sub stăpînire străină și unirea lor cu patria mamă.

Din perspectiva anilor ne apare astfel limpede că, între 24 Ianuarie 1859 și 1 Decembrie 1918, există un raport direct de succesiune și cauzalitate, Marea Unire reprezentînd momentul de încheiere a procesului firesc ce fusese inițiat cu șase decenii mai înainte.

Oprindu-se la acest eveniment important din istoria poporului nostru, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** arăta că el **„a marcat un moment istoric de importanță crucială în viața poporului român, punctul de plecare în formarea statului național unitar".**

Rolul conducător al partidului în concepția secretarului general al P.C.R.

În gîndirea social-politică a tovarășului **Nicolae Ceaușescu**, eminent teoretician al mișcării comuniste contemporane, problematica locului și rolului partidului comunist în viața societății ocupă un loc central. Pornind de la cunoașterea profundă a materialismului dialectic și istoric, a socialismului științific, de la înțelegerea clară a cerințelor complexe pe care le ridică conducerea științifică a operei de înfăptuire a societății socialiste, în condițiile afirmării puternice a revoluției tehnico-științifice și beneficiind de o îndelungată experiență revoluționară în fruntea mișcării comuniste a tineretului din țara noastră, îndeplinind importante munci de răspundere în organele de conducere ale partidului, iar de peste două decenii aflîndu-se în fruntea acestuia și a statului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** a fundamentat o concepție marxist-leninistă despre rolul partidului comunist în condițiile înfăptuirii societății socialiste și comuniste cu importante trăsături originale, care a constituit și constituie baza teoretică a vieții și activității partidului nostru și, totodată, o importantă contribuție creatoare la dezvoltarea teoriei revoluționare marxist-leniniste contemporane de însemnătate internațională.

Originalitatea concepției tovarășului **Nicolae Ceaușescu** este reliefată de modul în care este abordată problema raporturilor dialectice dintre partid și stat, dintre partid și națiune, partid și popor. Partidul este considerat un organism viu, profund implicat în dinamica societății, o categorie istoricește determinată, o instituție socială ale cărei funcții, forme de organizare și activitate sînt supuse perfecționării continue în raport de transformările sociale pe care le propune și le înfăptuiește împreună cu poporul, sub conducerea sa. Ca orice fenomen social, partidul este, prin urmare, supus legilor dezvoltării sociale. Această teză programatică, formulată în opera secretarului general al partidului nostru, își are temeiul obiectiv în condițiile social-istorice de existență a societății noastre în fiecare etapă. Trăsăturile definitorii ale partidului, care decurg din structura sa socială, din ponderea sa în ansamblul populației și modul său de a conduce societatea, din responsabilitățile sociale pe care și le asumă, ca și din raporturile sale cu masele de oameni ai muncii, sporesc în fiecare etapă capacitatea de a-și exercita misiunea istorică de a conduce cu înțelepciune și clarviziune procesul amplu de zidire a noii orînduiri. Tocmai în acest sens, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** a definit partidul drept **„centru vital al întregii națiuni"** de la care emană gîndirea creatoare, „forța ce însuflețește toate energiile creatoare și pune în valoare geniul întregului popor român, deschizînd patriei minunate perspective de progres și civilizație". Această concepție pune în mod veridic în lumină statutul social al partidului comunist în societatea socialistă, ca un organism politic necesar și legitim al vieții sociale, izvorît din dezvoltarea sa legică și care emană din popor, își absoarbe energia și înțelepciunea de la el, îl ridică, apoi, la o activitate conștientă și îl conduce spre destinul său socialist și comunist. La Congresul al XIII-lea al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** a subliniat din nou necesitatea de a păstra permanent spiritul viu, novator și revoluționar al partidului, al activității sale teoretice și ideologice, de a perfecționa și ridica rolul său conducător în raport cu noile etape, cu cerințele dezvoltării economice și sociale, ale științei și culturii, astfel încît să dinamizeze întreaga dezvoltare a societății, să mențină spiritul revoluționar patriotic al poporului nostru.

Concepția despre partid ca și **centru vital al națiunii** pune în lumină o nouă viziune, originală, despre modul de exercitare a rolului istoric de forță politică conducătoare a partidului în societate. În calitatea sa **de centru vital al națiunii** partidul nu își poate exercita rolul conducător ca un organism exterior societății, ci, din interiorul ei, al instituțiilor sociale democratice create în sistemul democrației socialiste (de stat, obștești etc.). În concepția secretarului general al partidului cu privire la conducerea societății socialiste, o valoare teoretică și practică excepțională are și teza cu privire la raportul dialectic dintre partid și stat, dintre partid și sistemul democrației muncitorești revoluționare, teză care conferă originalitate acestei concepții. În **„Epoca Nicolae Ceaușescu"**, prin care denumim perioada istorică ce s-a scurs de la Congresul al IX-lea al partidului, epocă definită prin ofensiva continuu accelerată a socialismului pe linia consolidării și maturizării sale și în etapa actuală, prin făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate, s-a afirmat tot mai puternic rolul partidului ca forță politică conducătoare a societății, în condițiile creșterii rolului statului socialist, al democrației muncitorești revoluționare, fiind lărgit, perfecționat și adîncit întreg sistemul democrației noastre socialiste.

Afirmarea rolului conducător al partidului în societatea noastră se bazează, astfel, pe stimularea energiei și inițiativei creatoare a maselor, pe participarea lor activă la creația istorică conștientă. De aceea, afirmarea rolului conducător al partidului se află în concordanță dialectică cu dezvoltarea continuă a democrației socialiste în concepția tovarășului **Nicolae Ceaușescu**. În acest sens, la Congresul Științei și Învățămîntului, secretarul nostru general a afirmat, cu tărie, teza potrivit căreia, „dezvoltarea democrației muncitorești-revoluționare, participarea poporului la conducerea întregii societăți constituie un factor fundamental, fără de care nu putem realiza socialismul și comunismul". În acest context, rolul conducător al partidului nu se poate realiza prin metode de comandă, ci, așa cum subliniază documentele Congresului al XIII-lea, printr-o intensă activitate politică, organizatorică și educativă, desfășurată de fiecare organ și organizație de partid, de către fiecare comunist, în raza lor de activitate, prin unirea maselor largi de oameni ai muncii, în eforturile lor pentru transpunerea în viață a politicii elaborate de către partid. Rezultă de aici că păstrarea și întărirea legăturilor dintre partid și masele largi ale poporului reprezintă, în concepția partidului nostru, a secretarului său general, o cerință esențială a afirmării rolului său conducător în societate. Formele democratice de conducere create în societatea noastră în ultimele două decenii — adunările generale ale oamenilor muncii, consiliile oamenilor muncii, alte organisme pe plan local și național — asigură un cadru organizatoric adecvat pentru întărirea legăturilor partidului cu masele populare.

Considerînd partidul ca fiind factorul hotărîtor, care asigură înfăptuirea conducerii științifice a societății noastre socialiste, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** s-a preocupat cu consecvență de perfecționarea continuă a activității organelor și organizațiilor de partid astfel ca aceasta să se ridice la nivelul cerințelor fiecărei etape a procesului revoluționar, să se asigure buna organizare a muncii, repartizarea judicioasă a forțelor, întărirea disciplinei în muncă, afirmarea tot mai puternică a principiilor eticii și echității socialiste în societatea noastră.

Prin întregul lor, aceste rînduri se vor a fi un călduros omagiu adus tovarășului **Nicolae Ceaușescu**, proeminentă personalitate comunistă, eminent fiu al poporului nostru, conducătorul nostru stimat și iubit, cu prilejul zilei sale de naștere.

Prof. univ. dr. Teodor Pop

Istoria națională — cartea de aur a națiunii noastre

În acest ianuarie, început de nou cincinal, istoricii, alături de toți oamenii muncii din țara noastră, cu legitimă mîndrie și profunde sentimente de stimă și prețuire, aniversează ziua de naștere a celui mai iubit fiu al poporului nostru, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, secretar general al partidului, președintele țării. Făuritor el însuși de istorie prin prezența sa de mai bine de cinci decenii în toate marile momente ale luptei poporului român pentru libertate, independență și pace, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, prin gîndirea sa profund revoluționară, prin activitatea sa militantă, partinică, pusă în slujba înaltelor idealuri ale națiunii române, a conferit istoriei românești strălucirea, valoarea și importanța pe care în trecut nu le-a avut niciodată. Cunoscător profund al istoriei neamului său, secretarul general al partidului nostru, prin opera sa de o inestimabilă valoare științifică a adus istoria poporului nostru pe tărîmul adevărului istoric obiectiv. Concepția sa despre istorie este fundamentată pe o fierbinte dragoste pentru poporul român care, din zorii afirmării sale ca entitate etnică și lingvistică de sine stătătoare și pînă astăzi a dat cele mai mari jertfe pentru ca noi, cei de astăzi, să ne bucurăm de anii luminoși ai socialismului. Așa se explică de ce secretarul general al partidului nostru, a arătat, în magistralele sale cuvîntări că este de o importanță vitală cunoașterea istoriei, pentru că ea **„oferă concluzii și învățăminte despre marile procese ale dezvoltării societății, ale existenței popoarelor de-a lungul timpului, punînd în evidență atît ceea ce a fost valoros, progresist și a servit mersul înainte al societății, cît și piedicile ridicate de-a curmezișul evoluției și care au costat scump umanitatea, au întîrziat progresul unor națiuni. Rezultatele cercetărilor istorice sînt de natură să ajute omenirea contemporană să înțeleagă mai bine legile obiective care guvernează societatea, necesitatea de a acționa în spiritul cerințelor progresului. De asemenea, istoria este chemată să sprijine, prin concluziile sale, perfecționarea organizării societății de azi, relațiile dintre state și națiuni, conlucrarea pașnică dintre toate popoarele lumii“.**

Este un adevăr de necontestat că după 1965, de cînd tovarășul **Nicolae Ceaușescu** se află la conducerea partidului și a țării, s-a declanșat un amplu proces de revitalizare a gîndirii istorice din țara noastră. Această revitalizare a fost cerută de faptul că generațiile de istorici din trecut cît și cele din perioada anilor 1944-1965, datorită tocmai epocii în care au trăit, orientărilor generale după care s-au călăuzit și limitelor lor științifice, n-au reușit să prezinte istoria poporului român și a patriei sale într-un tot unitar. Iată de ce, nu o dată, secretarul general al partidului nostru, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** a atras atenția specialiștilor că istoria unui popor nu este o înșiruire simplă de fapte petrecute pe firul vremurilor, oricît de complexe ar fi ele. Ea **„este istoria dezvoltării forțelor de producție și a relațiilor sociale, istoria luptelor de clasă, a luptelor împotriva asupririi și dominației străine, pentru eliberare națională și dezvoltare de-sine-stătătoare, istoria înfruntării continue între vechi și nou. În același timp, istoria omenirii este jalonată de relațiile dintre diferite popoare și state, de formarea și apoi dispariția unor imperii, de lupta popoarelor pentru apărarea ființei proprii, a ființei lor naționale“.** Această viziune novatoare, de prezentare într-un mod unitar și dialectic a istoriei a fost relevată pentru prima dată, în mod magistral argumentat, de secretarul general al partidului nostru, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din 1-2 iunie 1982. Cu marea sa putere de sintetizare a proceselor și fenomenelor istorice românești, a tratării și interpretării lor într-o interdependență dialectică, secretarul general sublinia că **„va trebui să avem o istorie unitară care să redea corespunzător fiecare etapă de dezvoltare economico-socială, fiecare perioadă istorică și luptele sociale, activitatea politică, să caracterizeze, în lumina adevărului bazat pe fapte și documente, atît rolul claselor sociale și al poporului, cît și al diferiților conducători ai statului și personalități politice, științifice, culturale. În această concepție a unei istorii unice, istoria poporului român va trebui să cuprindă și istoria mișcării muncitorești revoluționare, a Partidului Muncitoresc Social-Democrat, precum și a Partidului Comunist Român. Nu pot exista două istorii, una a poporului și una a partidului. Poporul nostru are o singură istorie, iar activitatea Partidului Comunist Român, ca și a altor partide în diferite perioade, constituie o parte inseparabilă a istoriei patriei“.** Numai într-o asemenea concepție științifică, prezentată în mod magistral de secretarul general, istoria poate deveni Cartea de Aur în care poporul s-ar regăsi cu adevărat pe el, atît în momentele grele de luptă acerbă cu cotropitorii străini și cu vicisitudinile vremurilor, cît și în epocile de răgaz, de mărire și înflorire, cartea ar contribui din plin la apărarea adevărului istoric obiectiv privind vechimea, autohtonia, continuitatea și unitatea poporului român în spațiul carpato-danubiano-pontic. O asemenea carte impune, însă, eliminarea metodei de a trata istoria poporului și a patriei noastre pe regiuni sau provincii istorice.

Numai o tratare unitară, în deplin consens cu viziunea novatoare a secretarului general al partidului nostru, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, istoria poporului român ne va înfățișa în mod firesc evoluția societății românești ca o unitate indestructibilă, cu o economie dintotdeauna unitară, cu un popor unitar, muncitor, inteligent, talentat și ospitalier. Iată de ce, cu prilejul acestui eveniment sărbătoresc, întregul front al istoricilor din țara noastră datorează gratitudine și recunoștință secretarului general al partidului nostru, care, prin opera și activitatea sa neobosită a restituit poporului român glorioasa sa istorie, adăugîndu-i strălucirea și valențele epocii contemporane ale societății noastre socialiste.

Conf. univ. dr. Gh. I. OANCEA

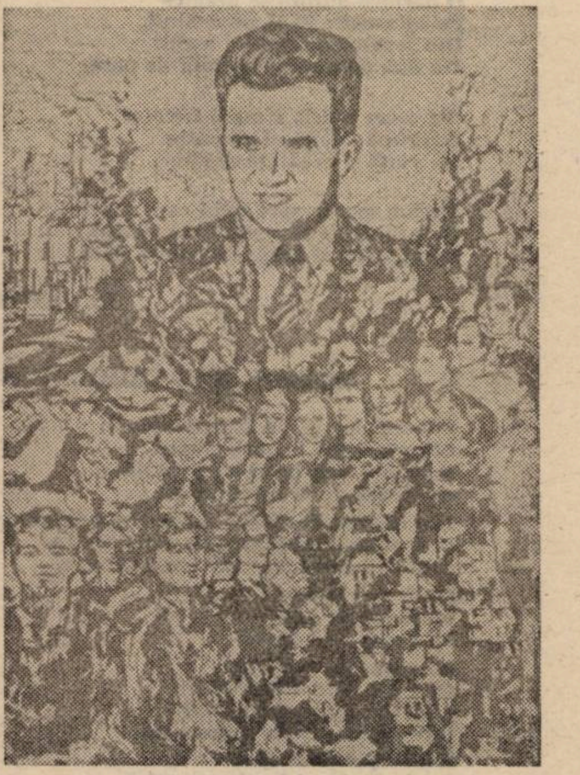

IOAN COTT — „Omagiu“

Funcția modelatoare a artei și culturii în opera teoretică a tovarășului Nicolae Ceaușescu

O trăsătură distinctivă a socialismului este importanța deosebită acordată perfecționării omului, a omului concret, a omului muncitor — și nu a omului ca entitate abstractă, medie statistică sau elită privilegiată. Pe măsura maturizării noii societăți, perfecționarea omului concret, a omului muncitor se evidențiază ca o condiție absolut necesară și ca o componentă esențială a progresului social-general.

Despre artă și literatură, despre specificul și rolul lor în ansamblul formelor culturii, pot fi și sînt dezvoltate puncte de vedere nu numai deosebite, dar și contradictorii. Semnificativ rămîne, însă, faptul că majoritatea acestor puncte de vedere concordă în aprecierea că sensul artei și literaturii a fost și rămîne solidaritatea, alianța cu omul și lumea omului. Și tocmai de aceea, într-o societate care-și propune **deliberat** perfecționarea omului și-a condiției sale, arta și literatura nu pot avea un statut incert sau marginal.

Atenția acordată, în opera teoretică a tovarășului **Nicolae Ceaușescu**, artei și literaturii, culturii spirituale în general, își are temeiurile în distinctivitatea socialismului ca nouă formațiune socială, în sensul uman al artei și literaturii, în alianța construită în și prin timp de acestea cu omul și cu lumea lui. Nu întîmplător, principalul centru de interes, de pe pozițiile căruia primul om politic al țării își elaborează meditația asupra artei și literaturii este **caracterul conotativ** al acestora, capacitatea operelor literare și artistice de-a implica în țesătura lor intimă, în pura lor specificitate, multitudinea valorilor, preocupărilor și reverberațiilor umane caracteristice unui timp, capacitatea lor de-a prefigura schimbările viitoare ale societății, ale rațiunii și sensibilității umane.

Plecînd de la caracterul conotativ al artei și literaturii, de la faptul că acestea **modelează** sistemul de motivații intime și de autoexigențe din care se constituie substanța eului uman, făcîndu-l pe om mai receptiv la imperativele timpului său, mai apt de comportamente superioare, că deprinderea de-a frecventa lumea capodoperelor artei și literaturii, cultura estetică influențează profund modul în care omul își trăiește existența, își concepe relațiile cu semenii, îi amplifică orizontul înțelegerii și sensibilității, în opera tovarășului **Nicolae Ceaușescu** este elaborat un autentic „rol-status“ al artei și literaturii în societatea noastră și în lumea contemporană. Potrivit acestui „rol-status“, arta și literatura „trebuie să contribuie la afirmarea, în forme specifice, a concepției înaintate despre lume și viață“, să înfățișeze, „în limbajul lor propriu, realizările, preocupările, aspirațiile, gîndirea și simțirea maselor largi populare“, „să prefigureze schimbările viitoare ale societății“, toate aceste sarcini realizîndu-se prin utilizarea unor „stiluri și maniere de creație variate“, solidare conținutului operei, talentului, personalității și originalității fiecărui creator.

Elemente esențiale în constituirea și afirmarea conștiinței de sine a poporului, pîrghii ale identității sale și instrumente de supraviețuire, în perioade de istorie adesea potrivnice, valorile literar-artistice naționale nu izolează, dimpotrivă, deschid către universalitate. Patrimoniul civilizației universale se compune din creațiile tuturor popoarelor lumii. „Din acest punct de vedere, popoarele, ca și oamenii sînt pe deplin egale“. În consecință, în „rol-status“-ul artei și literaturii din țara noastră va intra și sarcina participării la dialogul cultural al epocii, din care și prin care se constituie patrimoniul cultural al contemporaneității. Va intra, de asemenea, și răspunderea pentru păstrarea, îmbogățirea și transmiterea lui generațiilor viitoare ale planetei. Dialogul și colaborarea culturală, creația și circulația valorilor literar-artistice pot și trebuie să fie concepute ca forțe specifice, capabile să asigure încrederea, corecta cunoaștere reciprocă a tuturor popoarelor lumii, trebuie și pot fi folosite ca elemente esențiale în cadrul pedagogiei păcii. Locul și rolul creatorilor în epocă, misiunea lor de cinste este, subliniază tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, „de a lupta prin operele lor pentru realizarea în viață a principiilor noului umanism, al deplinei egalități și respectului reciproc între națiuni, pentru înfăptuirea aspirațiilor tuturor popoarelor de a trăi libere, nestînjenite, într-un climat de pace și destindere“.

Lect. univ. dr. Gabriela COLȚESCU

(Urmare din pag. 1)

În eroismul său exemplar

care și-au creat vremelnica lor sete de dominație continentală pe dezbinarea noastră, atunci cînd proprietatea individuală asupra mijloacelor de producție — cu individualismul său aferent — a favorizat marja de manevră a acestor forțe malefice ale mișcării istorice.

În condițiile opțiunii irevocabile spre socialism, crearea economiei socialiste unitare, conjungînd în același spațiu praxiologic eforturile constructive ale tuturor oamenilor muncii, a asigurat un temei trainic convingerii tradiționale în faptul că „unirea face puterea“, iar pe alt plan a redat maselor populare demnitatea de adevărați făuritori ai istoriei. În locul vechii eterogenități de interese fundamentale generatoare de exclusivisme s-a instaurat puterea invincibilă a muncii unite stimulînd inițiative creatoare și un dialog benefic, oportun și eficient între competențele decizionale și cele executive. Și tot pe fundalul acestei efervescențe revoluționare, instaurată odată cu prezența în fruntea țării a tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, opțiunea pentru nou și permanentă înnoire a cristalizat un stil nou de raportare la existență: romantismul revoluționar specific umanismului comunist. Un stil care a crescut odată cu țara sintetizînd aspirațiile sale esențiale și identificîndu-se cu prodigioasa activitate a Conducătorului **NICOLAE CEAUȘESCU**, ferm orientat de convingerea că, slujind necondiționat Omul, ai de partea ta întreaga Umanitate progresistă.

Ridicată pe temeiii de suflet, unitatea dintre Conducătorul **NICOLAE CEAUȘESCU** și popor, așa cum apare ea în granițele faptelor, se cuvine a fi consolidată și apărată cu mijloace eficiente, corespunzătoare. Urmîndu-l, noi ne-o apărăm cu mijloacele muncii înfrățite promovate cu perseverență și în raporturile internaționale, în care armonia social-politică are deja statornicit un nume în slujba umanității: pace. Acesta este singurul climat în care, alături de toate popoarele lumii, ne putem duce la-ndeplinire proiectul social și uman al socialismului multilateral dezvoltat, izvorît din necesitatea obiectivă a satisfacerii trebuințelor noastre multilaterale. De aceea, identitatea aspirațiilor dintre mase și Conducătorul lor, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, orientată de o concepție revoluționară despre lume și viață, — **se afirmă în același** timp ca unitate teoretică și practic-revoluționară cu forțele progresiste de pretutindeni. Și tocmai de aceea România a devenit o prezență de prestigiu în primele rînduri ale luptei pentru progres, dezvoltare și prosperitate. Iar dacă astăzi speranțele întregului popor într-un viitor comunist, liber și prosper poartă numele **EPOCII NICOLAE CEAUȘESCU** se datorează faptului că sîntem ferm hotărîți de a acționa împreună în același spațiu de gînd și voință, aducînd noi temeiuri Unității, construind-o și reconstruind-o permanent, în sincronie cu cele mai reprezentative ctitorii comuniste. Căci, dacă personalitatea nu este un dat ci o cucerire și o construcție, clipă de clipă, tot așa și unitatea personalităților muncii comuniste se prezintă ca o construcție permanentă, fără ca ea să poată aparține cuiva anume și tocmai de aceea renăscîndu-se în munca devotată a fiecăruia, de fiecare zi.

ÎNALTĂ CINSTIRE ȘI GÎNDURI CURATE ÎNTRU SL

LUMINA ȚĂRII

Desigur, iarba verii ne strigă de la grinzi,
Desigur, țara încă ne cheamă la zidiri ;
Cu Ceaușescu mergem de-a pururi la izbînzi
Și fi-va România tărîm de fericiri.

Cu Ceaușescu mergem în Agora Eternă
Spre marile prefaceri, spre marele destin ;
Aveam și dreptul, frate, după atita chin,
Noi, fiii din obidă, din sacrul veac latin.

Cu Ceaușescu-n frunte, vor fi și împliniri
Și România fi-va o țară triumfală ;
OM de alese gînduri, de nalte izbăviri,
Și libertatea fi-va în țara ei natală.

Căci, biruind cu gîndul, el biruie cu fapta,
Mai dîrz ca niciodată și blînd fiind mereu ;
El ne schimbă sub flamuri din temelie soarta,
Fiind la datorie cînd țării i-a fost greu.

De-aceea tîmpla țării mai dreaptă mi se pare
Și mai curat Bărbatul acestei Românii ;
Legendă vie este dintr-o legendă mare,
Dintre eroii țării, el este cel dintii.

El vine din legenda plugarilor semeți
Și vine din povestea păstorilor cărunți ;
El vine din dreptatea acelor oameni drepți,
Pentru a fi alături de oamenii cei mulți.

La sfatul țării noastre, eu l-am văzut ades
Spunînd să fie pace, spunînd să fie bine,
Și am simțit atuncea că ninge-n Univers
Ninsoarea cea mai caldă și albă de pe lume.

La sfatul țării noastre, eu l-am văzut ades
Și parcă ridicase dintr-o lumină slova,
Iar țara îmi apare ca un vapor imens
Cu cel mai bun dintre cîrmaci la prova.

Da, Ceaușescu-Omul modernei Românii,
Ce își aduse țara la rosturile sale,
Făuritor de pace și sacre temelii,
El știe foarte bine că arma nu-i o cale

Cu care omenirea s-ajungă la progres,
Că un război aduce terifianta moarte
Și ură-ntre popoare aduce, mai ales,
Că viața nu-i o sumă de lacrimi și erate.

El vine dintr-un vis al clasei muncitoare,
Iar vorba lui e dulce ca slova unei cronici,
El știe că-ntre stări, doar starea de blazare
Ar mai putea-n idee ca să ne pună piedici.

Căci la Congresul Nouă, vorbise un erou
Cu sensuri ample și cu trăiri adînci,
Atunci am înțeles că m-am născut din nou,
Că fericirea țării nu șade în lozinci.

Atunci am înțeles că, la lumina țării,
A nins cu pîine și cu-abecedare,
Întiiul Președinte, venind frumos și tînăr,
Venise ca răspunsu 'nainte de-ntrebare.

Atunci am înțeles că la destinul nostru
Venea Cel mai Iubit și Cel mai Bun Părinte,
Că țara își găsise și liniștea și rostul
Și își găsise tînăr Viteazul Președinte.

Călit în lupte grele, el, fiul de țăran,
Venit din Scorniceștii blajinității sale,
Din an în an mai tînăr, mai bun din an în an,
Porni scînteia păcii în marșuri triumfale.

Cel mai român bărbat, dintre bărbații țării,
Întoarse iarăși vatra la vatra strămoșească,
Întoarse iarăși țara în țara ei de-acasă.
Trăiască Ceaușescu ! Partidul să trăiască !

Valeriu ARMEANU

VORBEȘTE ȚARA PRIN POEȚII SĂI

Vorbește țara prin poeții săi
Celui ce-n suflet vrerea țării-o are.
Întregului, cu parte-n fiecare,
Trup al Ideii primelor scîntei . . .
Curat răsare imnul. Ca știut
Din milenara noastră omenie :
Cum orice rîu păstrează-nspre cîmpie
Primordialul său izvor din lut.
Noi suntem El,
El nouă ni-e simțire,
Noi suntem El,
El nouă ni-e cuvînt,
Noi suntem El,
El nouă ni-este fire
Și faptă și stindard și legămînt.
Răzbate ferm un glas întreaga lume,
Noi lumii-i spunem ce avem de spus ;
El patria ținînd cu fața-n sus
Îi rostuiește-nvrednicitul nume . . .

Eugen EVU

ELOGIU

Zăgaz nu-ți stă în față nici o zare,
Ce viitor frumos a prins contur !
Poporul iubitor de cînt și soare
Îl știi, precum un codru, împrejur.

O darnică-auroră se desface
Pe-ntinsurile țării, de demult,
Din sevele pămîntului ascult
Un duh de-oțel cu profeții de pace.

Pe sacra vatră, steagul tricolor
Exprimă adevărul carpatin
De viață și credință dătător.

Urcăm mereu spre țelul clar, sublim
Și-n lume ne răsună rașnic glasul,
Conducătorul drept ne poartă pasul.

Al. JEBELEANU

GÎNDUL, SUB CERUL CURAT

Poporul intreg, în zi de Ianuarie,
bucurie lîngă bucurie adună
și gîndul, sub cerul curat și liber,
păstrează visul neschimbat.
Din iubirea de astăzi, din iubirea de mîine,
ca-n răsărit mulțimea de raze tainice,
se înalță glasuri ce slăvesc un nume,
rostit cu cinstire,
un nume de erou,
un nume cît o țară,
un nume cît o istorie.
O zi din anul Unirii Mari,
dintr-un Ianuarie repetat,
într-un ceas calm și limpezit,
luminează pămîntul,
lumina lui e și lumina noastră,
măreția lui e măreția noastră.

Corina Victoria SEIN

PE UN PĂMÎNT ÎNDRĂGOSTIT

La Orșova, se-aude țara
Reînflorită și măiastră ;
La Orșova coboară cerul
Ca o corabie albastră.

La Orșova, sărbătorim
Două istorii în cunune,
Maree spre lumina lumii
La țărmul patriei române.

La Orșova, sărbătorim
Această stare, mai întîi
Pe un pămînt îndrăgostit
De foarte tinere statui.

La Orșova ne vom iubi
Ca florile luminînd
De tinerețe aerul e-o floare
Între cer și pămînt.

Iubirea mea, desfă-te glas
Și curgi ca o fereastră naltă
Cum este patria aici
Lumină binecuvîntată.

Ileana ROMAN

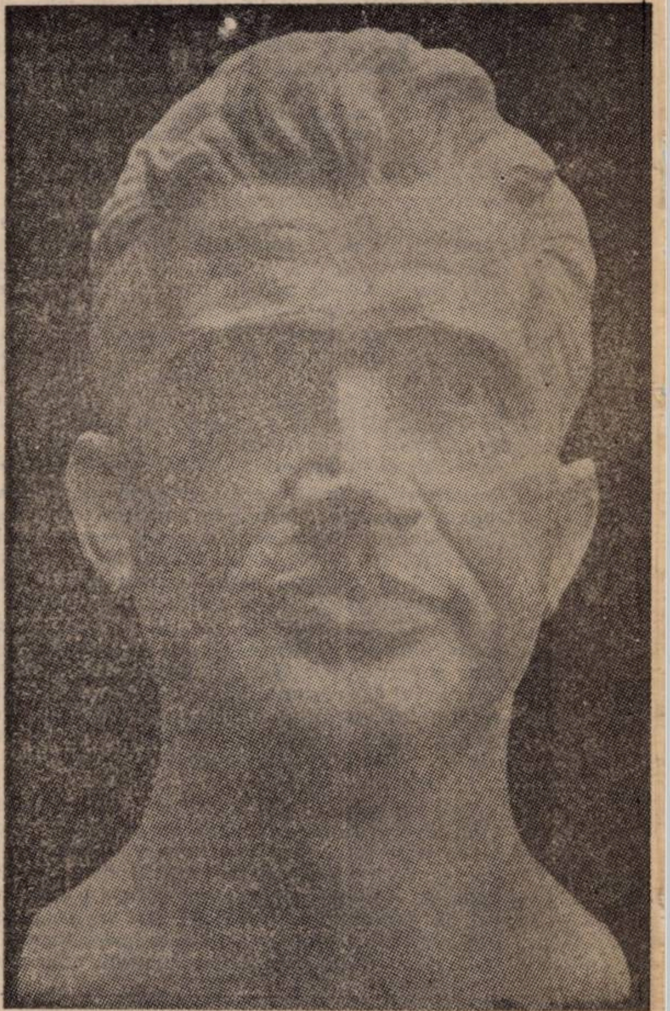

Portret de HOREA FLĂMANDU

DATOR CU O IUBIRE

Mă simt dator cu o iubire acestei vetre de lumină
Și acestui om-erou, din bravi români născut ;
Cînd soarele răsare triumfal pe bolta carpatină,
Mă-nalț la stema țării și-o sărut.

Mă simt dator cu o iubire partidului iubit
Și Omului ce m-a-nvățat ce-nseamnă omenia ;
Cînd ochii mei cuprind între pleoape albastrul
infinit
Mai tînăr sînt c-un zîmbet aci în România.

Mă simt dator cu o iubire acestei vetre milenare,
Precum dator rămîne-oi mamei care m-a născut ;
Conducător iubit, nestinsă românească-ntruchipare,
Dator mă simt să te slăvesc și tîmpla-ți s-o sărut.

Dumitru BRĂDESCU

A dăltui o eră...

Ninge blînd în ianuarie. În ianuarie al anului 1986 . . . Și, numărîndu-ne anii, cei aduși cu prospețimea începutului de an, cu puritatea primei zăpezi, vom încerca în taina adîncă a sufletului nostru de creatori să desenăm o spirală, precum deschiderea unei porți spre infinit. Ne vom înălța oare ca pasărea măiastră sau precum coloana fără de sfîrșit a marelui, a demiurgului Brâncuși, și a multor altor creatori fără de seamăn, sau ne vom urma calea plină de încercări a celor ce descoperă miracolul etern al izvoarelor de fiecare zi ?

Ninge blînd, cu fulgi înstelați, în ianuarie. Amintirea lui Eminescu, și lacul, și codrii cei tainici îmi răspund românește, în graiul doinelor nemuritoare : **„Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie"** . . . Și dorul, și versul, și tot ce avem, marca șansă de a moșteni binele pe acest pămînt strămoșesc — care se împrospătează cu fiecare zăpadă albă de ianuarie — se vor întruni într-un cîntec. Un cîntec scris în „metru antic" sau cu strofe senine și deschise, sau într-un cîntec șoptit, cu glas fierbinte și sincer, sau în fraze cadențate, sau într-o proză cu fraze lungi, povestinde, interminabile prin înlănțuirea gîndului cel bun . . .

Respirăm aerul proaspăt al începutului de an și-ne luminăm sufletul cu gîndul creator, cu elanul tineresc al celor care mereu și mereu vor urma verticalele propășirii. Și, în ninsoarea blîndă, albă, imaculată, a lui ianuarie, vom vedea chipul marelui dăltuitor al erei noastre de azi, al erei umaniste și socialiste, cu aripi aprinse spre viitorul erei comunismului în zbor. Ne va duce visarea și condeiul ne va ajuta să eternizăm clipa de azi, cea plină de fericirea dăruirii, clipa luminoasă prin flacăra iubirii de țară și de popor, clipa neasemuită, atinsă de un sentiment și un gînd înzestrat cu forța înălțării.

Te slăvesc, țară cu pîinea cea trudită de milioanele de mîini, cu spiritul dăltuit de milioane de suflete ardente, cu stema ta, mai strălucitoare ca o stea, cu tot ce ai tu pentru fiii tăi. Te slăvesc, țară, cu fruntea înaltă și cutezătoare, pe care s-a înscris pentru eternitate **Ceaușescu — Pace, Ceaușescu — Poporul !** Te slăvesc, cu viitorul tău care ne tulbură și ne solicită gîndul și inima, și scrisul, și ființa întreagă. Te slăvesc OM de omenie, patriot între patrioți, te slăvesc Istorie dăltuită de OM !

Ninge blînd în ianuarie. În ianuarie a anului 1986 . . . Și aștern pe hîrtie aceste cuvinte înstelate de dorul dăruirii. Al dăruirii supreme spre cel ce ne este contemporan.

Maria PONGRACZ POP

AVA MARELUI FIU ȘI CONDUCĂTOR AL PATRIEI

Omul între oameni

Sărbătoarea de la 26 ianuarie constituie omagiul îndreptățit și de aleasă însuflețire pe care îl aducem celui care și-a dedicat întreaga viață și activitate revoluționară de peste cinci decenii libertății și fericirii patriei, celui care i-a dat numele celei mai rodnice epoci din multimilenara istorie a poporului român — **Epoca Nicolae Ceaușescu.**

De numele și activitatea secretarului general al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** se leagă cele mai mari și mai nobile împliniri ale societății noastre, înflorirea multilaterală, armonioasă, a tuturor meleagurilor țării, cu efecte din cele mai favorabile asupra creșterii bunăstării oamenilor muncii, afirmării demne a personalității și capacității lor de creație.

Apărută prin grija secretarului general al partidului de a se făuri o industrie electrotehnică și electronică purtătoare a celor mai avansate cuceriri tehnico-științifice, întreprinderea Electrotimiș a evoluat în ritmul întregii țări, răspunzînd sarcinilor complexe și cerințelor mereu mai exigente ale afirmării noului în economia națională. Ca urmare a dialogurilor purtate împreună cu muncitorii și specialiștii noștri în secțiile de producție — cu ocazia vizitelor de lucru efectuate la Electrotimiș — tovarășul **Nicolae Ceaușescu** a orientat activitatea noastră spre realizarea unor produse de mare complexitate. Numai în cincinalul pe care l-am încheiat au fost asimilate în fabricație, la Electrotimiș, mai mult de 1 000 tipuri noi de mașini și utilaje pentru industria electrotehnică și electronică, implicîndu-ne tot mai mult în alte ramuri prioritare ale economiei naționale : industria minieră, energetică, metalurgie.

Indicațiile și îndemnurile tovarășului **Nicolae Ceaușescu** amplifică eforturile oamenilor muncii din întreprinderea noastră pentru realizarea sarcinilor ce ne revin din istoricele hotărîri ale Congresului al XIII-lea al partidului, contribuind la înfăptuirea programelor privind mecanizarea, automatizarea și robotizarea unor sectoare economice : fabricăm utilaje tehnologice speciale, între care liniile pentru sudarea caroseriilor de autoturisme, mașini de bobinat cu automat programabil, roboți industriali.

Avîndu-l în fruntea partidului și a țării pe tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** Omul între oameni, cu strălucite calități de conducător comunist, revoluționar, dînd viață indicațiilor și îndemnurilor sale, avem garanția că viitorul va fi așa cum îl dorim, obiectivele pe care ni le-am propus vor fi exemplar înfăptuite, înălțînd România socialistă pe noi trepte de civilizație și progres. Acum, la această zi aniversară, de 26 ianuarie — înaltă zi a devenirii noastre, într-un glas și cuget cu întreaga țară, urăm conducătorului nostru iubit, viață lungă, sănătate, putere de muncă și tradiționalul **„LA MULȚI ANI !"**

Ing. Arke MARCUS
directorul Întreprinderii Electrotimiș, Timișoara

Strălucit exemplu pentru tineretul țării

Luna de început a fiecărui an păstrează, între marile sale sărbători, de adîncă reverberație în sufletul poporului nostru, aniversarea zilei de naștere a celui mai iubit fiu al națiunii, tovarășul **Nicolae Ceaușescu.** Adevărată pildă vie pentru noi toți și cu osebire pentru tînăra generație, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** reunește în personalitatea sa deosebită expresia nobilă a sufletului și inteligenței românești, forța creatoare și fermitatea, înțelepciunea și voința de mai bine și pace a neamului din care s-a născut. Aceste mari virtuți ale poporului nostru, reunite în ființa Marelui Conducător al României socialiste de azi, devenite emblematice pentru educația tinerei generații, îmbină clarviziunea revoluționară cu grija față de om, înțelepciunea și dragostea de dreptate, oferind un exemplu desăvîrșit al militantismului pentru creșterea răspunderii conștiente a fiecărui om, în opera de propășire materială a patriei, pentru adîncirea continuă a democrației pentru situarea societății noastre pe temelia principiilor eticii și echității comuniste, pentru educarea tineretului în cultul muncii, adevărului, dragostei față de patrie și popor, în spiritul voinței nestrămutate pentru o viață liberă într-o țară independentă, suverană și prosperă.

Pentru copiii, elevii și tinerii României de astăzi, însăși devenirea Sa, în cele peste cinci decenii de viață pusă în slujba luptei pentru socialism și dreptate socială și națională, slujesc ca o pildă, ca un exemplu permanent, demn de urmat de către toate generațiile ce se formează acum, sub imperativele finalității revoluționare. Marele militant revoluționar, tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** ctitorul României moderne, începînd cu istoricul Congres al IX-lea, de cînd se află în fruntea partidului și țării, a pus în centrul atenției sale creșterea tineretului prin angajarea lui în primele rînduri la înfăptuirea programelor fundamentale de partid, menite să asigure noi calități muncii și vieții, creșterii eficienței în toate compartimentele edificiului economic și social, pentru dezvoltarea necontenită a sistemului democrației noastre socialiste. Acestea erau și sînt imperativele întregului popor, în climatul cărora s-a format tînăra generație, adică tocmai acei oameni care vor constitui societatea românească de mîine, o societate socialistă multilateral dezvoltată, aflată pe calea făuririi celui mai înalt ideal al omenirii — comunismul. Formulînd cu precizie modalitățile directe ale creării omului nou al societății viitoare, conștient de rolul său în istorie și de marile răspunderi ce-i vor reveni, secretarul general al partidului a pus la baza întregului sistem educativ formarea unei concepții materialist-dialectice despre lume și viață, îmbinarea învățămîntului cu cercetarea științifică și producția, dezvoltarea dragostei față de muncă și înaltul patriotism revoluționar, cum și principiile ce stau astăzi la baza politicii externe românești — prietenia, colaborarea și pacea, însemnele luptei tuturor națiunilor progresiste din lume, dornice să-și edifice un viitor sigur, prosper și civilizat.

Pentru întreg tineretul nostru sînt exemplare eforturile concrete, teoretice și practice ale celui dintîi Om al țării, în favoarea păcii și înțelegerii la nivel planetar, concepția umanistă, privitoare la menirea științei și culturii în zilele noastre, chemate să formeze un scut întru apărarea și edificarea unei civilizații universale. Mîndră de a se fi născut într-o asemenea epocă, întreaga generație tînără își aduce în această zi aniversară întreg omagiul și gratitudinea față de Marele Om și Conducător, tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** pentru nețărmuritul devotament cu care își consacră întreaga energie, marile sale capacități cauzei nobile a progresului României, înfăptuirii aspirațiilor de dreptate libertate socială și națională, pentru generoasa și profunda sa grijă și dragoste cu care a îmbrățișat întotdeauna pe cei mai tineri fii ai patriei, înscriindu-și numele în rîndul celor mai de seamă personalități pe care le-a născut pămîntul românesc.

Vasile BOLOG,
inspector general al Inspectoratului școlar județean Timiș

Exponent al celor mai înalte idealuri

În această epocă de mari prefaceri și de deosebite împliniri, în toate sferele activității umane, societatea românească în ansamblul ei a cunoscut o rodnică și dinamică dezvoltare datorată abnegației și exemplului oferit de viața și munca tovarășului **Nicolae Ceaușescu,** fiu prețuit al națiunii și exponent al celor mai înalte idealuri, garanția libertății și suveranității noastre. Integrat culturii socialiste, teatrul contribuie, prin creațiile sale cele mai importante, prin opere definitorii, la sporirea zestrei, a portofoliului spiritual, la continuarea marilor tradiții ale înaintașilor, întru istorie și cultură, recepționînd, cu disponibilitatea recunoscută a culturii noastre, mesajele artistice ale lumii. Anii desemnați de istoria noastră drept **EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU** sînt o perioadă plină de luminoase realizări, definind un climat în care și valorile din domeniul teatrului s-au ridicat la nivelul idealului comunist de artă, într-o supremă și demnă încordare creatoare. Dramaturgia ultimilor douăzeci de ani arcuiește, prin nume și titluri de prestigiu, vasta cronică a edificării României socialiste, prefigurîndu-i în conștiințe viitorul, iar arta spectacolului poate dialoga azi, de la egal la egal, cu operele de gen considerate cardinale pe alte meridiane. Este o mîndrie să trăiești și să creezi în România de azi. Originalitatea de gînd, de viață și de sensibilitate a societății noastre, ferm hotărîtă să-și urmeze Conducătorul, fidelă idealurilor sale programatice, cunoaște continua perfecționare al cărei scop este formarea omului nou, capabil să traducă în fapte orientările de partid, indicațiile secretarului general, să devină făuritor de bunuri materiale și spirituale, implicat ca niciodată înainte în dezvoltarea multilaterală a întregii societăți. Angajat plenar în procesul intensificării activității politico-educative și de formare a omului nou, Teatrul Național din Timișoara și-a făcut o datorie de onoare din valorificarea dramaturgiei clasice și interbelice, aducînd deopotrivă, în atenția publicului, prin reprezentațiile sale și o Gală teatrală consacrată, de răsunet național, creațiile cele mai noi, în care vibrează verbul dramaturgilor de azi. Pus în slujba prezentului, ducînd mai departe tradiția militantă a unei arte născute și dezvoltate cu vocația răspunderii de a fi un factor de educație națională, teatrul și-a accentuat, la unison cu întreaga noastră cultură, în anii de cînd la cîrma țării se află tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** funcția educativă și menirile sale. Sîntem deciși să ne angajăm mai ferm pe acest drum, magistral prefigurat la Congresul al XIII-lea al partidului, să facem totul pentru a fi demni de timpul pe care-l trăim, pentru a patriei cinstire.

Lucia NICOARĂ
director al Teatrului Național Timișoara

Clarvăzătorul cîrmaci

Împreună cu întregul nostru popor, cu gloriosul nostru partid, colectivul de oameni ai muncii de la Întreprinderea Textilă Timișoara ne exprimăm deplina gratitudine și nețărmurita recunoștință față de nobila muncă eroică pe care cel mai bun fiu al țării, tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** președintele României socialiste, secretarul general al partidului, o desfășoară pentru înflorirea scumpei noastre patrii, pe drumul glorios al dezvoltării multilaterale, în luminosul ev comunist.

Este acum un fericit prilej — acela al aniversării zilei de naștere a genialului conducător al partidului și statului nostru — în care să ne angajăm, în spiritul conștiinței noastre muncitorești, patriotice, revoluționare, că nu vom precupeți nici un efort, pentru ca activitatea noastră de zi cu zi să poarte emblema celei mai bune calități, îndeplinindu-ne planul de producție la parametrii prevăzuți. În felul acesta, întregul nostru colectiv se va strădui să fie la înălțimea exemplului însuflețitor al clarvăzătorului cîrmaci al destinelor patriei, răspunzînd cu întreaga noastră putere de muncă cerințelor societății noastre, potrivit cărora are loc dezvoltarea bazei tehnico-materiale a socialismului în România și ridicarea nivelului de trai al întregului popor.

Avînd mîndria și nemărginita bucurie că sîntem contemporani cu strălucita personalitate politică, de al cărei nume este legată cea mai rodnică perioadă din istoria patriei — **Epoca Nicolae Ceaușescu** — eu și colectivul de muncă din care fac parte, îi dorim, din adîncul inimii noastre, iubitului conducător al partidului și statului nostru, tovarășului **Nicolae Ceaușescu : „LA MULȚI ANI, CU SĂNĂTATE ȘI FERICIRE !".**

Olguța MURGILĂ,
țesătoare la Întreprinderea textilă din Timișoara

Chezășia împlinirii aspirațiilor noastre

Este imensul privilegiu al generațiilor acestor ani de a avea la conducerea partidului, la cîrma țării pe tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** pe strălucitul conducător, devenit pentru întreaga noastră națiune simbolul clarviziunii și al realismului, al celui mai fierbinte patriotism, simbolul devotamentului nețărmurit față de partid, simbolul activității neobosite, pline de abnegație și dăruire.

Institutul agronomic din Timișoara — moderna instituție de învățămînt superior de astăzi — este una din importantele ctitorii ale **EPOCII NICOLAE CEAUȘESCU.** Succesele institutului nostru — atît în pregătirea unui mare număr de specialiști pentru agricultura României socialiste, cît și în domeniul cercetării științifice — răspund înaltelor comandamente ale noii revoluții în agricultură, care se realizează în spiritul profundei gîndiri științifice, economice a Președintelui țării. Bogatele înfăptuiri ale agriculturii timișene din vremea noastră sînt legate, fără îndoială, și de activitatea creatoare a cadrelor didactice și cercetătorilor de la Institutul agronomic. Impulsionarea efortului nostru creator a cîștigat noi dimensiuni în urma vizitelor la Institutul agronomic ale secretarului general al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** împreună cu tovarășa academician doctor inginer **Elena Ceaușescu,** activitatea noastră fiind orientată în lumina indicațiilor de excepțională valoare teoretică și practică, privind intensificarea integrării procesului de învățămînt cu cercetarea și producția, o mai operativă angajare a specialiștilor noștri la soluționarea problemelor cu care se confruntă unitățile productive.

Prestigiul fără precedent de care România, personal tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** strălucit promotor al idealului de independență națională, pace și progres social, se bucură pe arena mondială, constituie cea mai elocventă confirmare a justeții politicii interne și externe a partidului și statului nostru.

Pentru consecvența unei îndelungate activități revoluționare, pentru înalta dăruire cu care a acționat și acționează spre binele poporului, spre gloria României, partidul, țara, poporul îl omagiază cu dragoste, stimă și recunoștință pe conducătorul partidului și statului nostru, pe alesul său fiu, adînc pătrunși de adevărul că, în proeminenta personalitate a tovarășului **Nicolae Ceaușescu,** sînt ilustrate înseși virtuțile poporului, că nobila sa viață și activitatea sa dau o nouă strălucire celor mai înaintate tradiții revoluționare. Întreaga noastră națiune vede în prezența tovarășului **Nicolae Ceaușescu** la cîrma destinelor țării chezășia împlinirii tuturor aspirațiilor, a înălțării României pe mereu mai înalte culmi de civilizație socialistă și comunistă.

Conf. univ. dr. Zaharia SUCIU,
secretar al Comitetului de partid, al Institutului agronomic Timișoara

Supremă responsabilitate față de cauza păcii și securității popoarelor

Epoca pe care o străbate omenirea este marcată în mod strălucit de gîndirea și acțiunea novatoare a secretarului general al Partidului Comunist Român, președintele României, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, cel mai iubit fiu al națiunii noastre socialiste, proeminentă personalitate a vieții politice internaționale. Ridicînd pe o treaptă superioară cele mai bune tradiții ale gîndirii social-politice românești, aplicînd în mod creator adevărurile general valabile ale materialismului dialectic și istoric, cît și ale socialismului științific, la condițiile specifice ale societății noastre, precum și în analiza problemelor internaționale, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** a elucidat probleme de importanță decisivă, teoretice și practice, ale dezvoltării societății românești și ale epocii în care trăim.

Sub impulsul orientărilor stabilite de Congresul al IX-lea, al congreselor și conferințelor naționale ulterioare, politica externă a partidului și statului nostru a cunoscut o deschidere, un dinamism și o consecvență fără precedent în istoria țării, în conținutul și orientările, cît și în formele și modalitățile ei de acțiune. Concomitent s-a modificat în mod esențial statutul țării noastre în viața internațională, au sporit continuu autoritatea și prestigiul României în lume.

Intrînd în Noul An cu un bilanț impresionant de realizări în diferite domenii de activitate, țara noastră și conducătorul ei manifestă, în același timp, o înaltă responsabilitate față de evoluția generală a omenirii, în favoarea păcii și a progresului popoarelor.

La baza politicii internaționale a României, partidul și conducătorul său au așezat un ansamblu coerent de norme și principii menite să asigure tuturor statelor dreptul la existență, la suveranitate și independență națională, deplina egalitate în drepturi, neamestecul în treburile interne și externe, nerecurgerea la forță și amenințarea cu forța, integritatea teritorială și inviolabilitatea frontierelor de stat, avantajul mutual și respectul reciproc, dreptul inalienabil al fiecărui popor de a fi stăpînul propriilor destine. Politica externă românească nu se limitează la enunțarea acestor principii, ci ele se regăsesc în activitatea concretă, în consecvența opțiunilor, în tot ceea ce întreprinde țara noastră. În viața internațională, România s-a afirmat printr-o contribuție creatoare la îmbogățirea principiilor și practicii dreptului internațional, prin inițiative realiste și curajoase, menite să contribuie la soluționarea problemelor complexe cu care este confruntată lumea contemporană. În concepția președintelui României, principiile fundamentale ale relațiilor dintre state constituie un sistem unitar și armonios, în care legăturile și interdependențele sînt evidente. Este semnificativ faptul că, în toate documentele internaționale semnate de țara noastră, se conturează inițiativele privind consacrarea principiilor amintite.

Este concepția nestrămutată a partidului și statului nostru că numai respectarea strictă și aplicarea neabătută a principiilor eticii și legalității internaționale, de către toate statele și în raport cu fiecare din ele, asigură cadrul internațional propice dezvoltării, capacității creatoare și înfloririi economice și spirituale a fiecărei națiuni, constituind, în același timp conditia sine qua non a instaurării unor relații de încredere și cooperare între țări și popoare, a întăririi legalității internaționale.

În acest sens, România acordă o importanță deosebită dezvoltării și extinderii relațiilor de prietenie, solidaritate și colaborare cu toate țările socialiste, intensificării raporturilor sale cu țările în curs de dezvoltare, lărgirii în spiritul coexistenței pașnice a legăturilor sale cu celelalte state ale lumii, indiferent de orînduirea socială.

În etapa pe care o parcurge omenirea, de reașezare și stabilire a unui nou echilibru în raportul de forțe pe plan internațional, poziția principială și activă a țării noastre, a președintelui ei, apare ca un important factor pozitiv, constructiv în viața internațională. Sublinierea importanței dialogului, a tratativelor, a soluțiilor politice, negociate, renunțarea la forță în soluționarea diferendelor interstatale, conferă diplomației românești valoare și audiență internațională. Promovarea dialogului, a tratativelor, acțiunile țării noastre privind consacrarea principiilor dreptului internațional, a obligativității respectării acestora, luările de poziție față de principalele probleme ale contemporaneității, constituie expresia alegerii corecte a sensului evoluției relațiilor internaționale. Concepția secretarului general al partidului nostru cu privire la democratizarea relațiilor internaționale se bucură de largă adeziune în rîndul oamenilor politici, a opiniei publice, fiind în deplină concordanță cu cerințele istoriei, logicii și rațiunii, cu aspirațiile de independență și democrație ale popoarelor Participarea tuturor statelor, indiferent de mărime, potențial economic și militar la soluționarea problemelor de interes comun, reprezintă nu numai un deziderat, dar și o cerință obiectivă a edificării unor noi raporturi internaționale, o condiție a soluționării problemelor devenite globale.

Astfel, problemele păcii și ale războiului, ale opririi cursei înarmărilor și trecerii neîntîrziate la dezarmare, în primul rînd la dezarmarea nucleară, a lichidării subdezvoltării și instaurării unei noi ordini economice și politice internaționale, probleme care se condiționează reciproc, cer participarea tuturor statelor în vederea găsirii soluțiilor viabile și a aplicării acestora în practică. În ansamblul problemelor globale ce preocupă omenirea, dezarmarea reprezintă o cauză scumpă a tuturor popoarelor iubitoare de pace. De aceea, țara noastră și conducătorul ei, desfășoară o amplă activitate îndreptată în sensul dezarmării și încetării cursei înarmărilor, care reprezintă un permanent pericol pentru existența însăși a speței umane. România și președintele ei acționează cu fermitate în toate forurile internaționale, cît și pe plan bilateral, prin propuneri și inițiative concrete, împotriva pericolelor pe care le reprezintă uriașa acumulare de arme existentă în lume, situația deosebit de gravă creată în această privință în Europa.

În acest sens, țara noastră s-a pronunțat și se pronunță cu fermitate pentru tratative reale, sincere, purtate cu înalt simț de răspundere, în vederea realizării de acorduri care să corespundă așteptării popoarelor, să ducă la încetarea cursei înarmărilor, în primul rînd nucleare, pentru ca țările europene, statele din cadrul Tratatului de la Varșovia și din N.A.T.O. să se întîlnească și să discute, să contribuie activ la găsirea de soluții pentru desfășurarea cu succes a tratativelor de la Geneva cu privire la armamentele nucleare și cosmice și realizarea unor acorduri corespunzătoare. România acordă o mare atenție și realizării în Balcani a unei zone denuclearizate și fără baze străine, sprijinind realizarea unor astfel de zone și în alte părți ale Europei și ale lumii.

Concomitent, țara noastră consideră că este necesar să se facă totul pentru soluționarea problemelor economice, ale subdezvoltării și instaurarea unei noi ordini economice internaționale, capabile să asigure progresul economic și social al tuturor statelor, în primul rînd al țărilor în curs de dezvoltare. Criza economică mondială stă la baza tuturor fenomenelor negative de ordin economic și social-politic care au apărut și s-au agravat în ultimii ani. De aici și necesitatea iminentă de a se ieși din criză, dar nu prin aruncarea efectelor ei asupra țărilor în curs de dezvoltare. Este convingerea României, a președintelui ei, că există posibilitatea depășirii crizei economice mondiale, printr-o abordare frontală, într-un spirit nou, a problemelor acute din economia mondială, prin elaborarea unor măsuri concrete, în vederea instaurării unei noi ordini economice și politice internaționale.

Pozițiile românești, ale președintelui **Nicolae Ceaușescu**, sînt strategii care au în vedere nu numai obiective, ci și programe de acțiune concrete pentru atingerea acestora. De aceea, demersul românesc privitor la noua ordine economică internațională s-a înscris în dezbaterile contemporane ca o contribuție originală.

Prin politica internațională pe care o promovează, prin prezența activă în miezul problemelor contemporane, țara noastră ocupă un loc de prim ordin în lume, tocmai ca o recunoaștere a aportului ei constructiv la realizarea unei lumi mai bune și mai drepte, în care să nu mai planeze pericolul războiului. În același timp, gîndirea și acțiunea tovarășului **Nicolae Ceaușescu** s-au impus în lume ca urmare a realismului, cutezanței revoluționare și a fundamentării științifice care le caracterizează. Este vorba de un prestigiu care se bazează și pe o înaltă responsabilitate față de destinele umanității.

Cu înalta responsabilitate a apărării și promovării intereselor naționale și, în același timp, în respectul intereselor legitime ale tuturor statelor, cu conștiința priorității problemei păcii în lume, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** s-a remarcat printr-o gîndire novatoare, revoluționară, pe deplin conformă cu interesele și aspirațiile popoarelor. Ca urmare, niciodată țara noastră nu a avut atîția prieteni pe toate meridianele lumii. Ilustrativă pentru dimensiunile activității internaționale a partidului și statului nostru este și dinamica relațiilor diplomatice și economice din ultimele două decenii. Astfel, în prezent, țara noastră întreține relații diplomatice și consulare cu 140 de state, față de 67 de state în 1965. Participarea României la schimbul mondial de valori a cunoscut și el o susținută dinamică, țara noastră avînd legături economice cu 155 de state, numărul total al acordurilor și convențiilor la nivel de stat și guvernamental încheiate cu alte țări ridicîndu-se la 755.

Cuvîntul președintelui **Nicolae Ceaușescu**, glasul României, al poporului român, s-au făcut puternic auzite în lume, și-au găsit concretizarea în multiple inițiative și propuneri privitoare la promovarea idealurilor de pace, colaborare și de încetare a cursei înarmărilor. Dintre acestea, menționăm adoptarea, la propunerea României, în 1965 de către O.N.U. a „Declarației privind promovarea în rîndurile tineretului a idealurilor de pace, respect reciproc și înțelegere între popoare"; în 1975 la Națiunile Unite a fost prezentat documentul „Poziția României în problemele dezarmării, în primul rînd ale dezarmării nucleare, și instaurarea unei păci trainice în lume"; în 1981, istoricele inițiative de pace și dezarmare ale tovarășului **Nicolae Ceaușescu** au determinat mari adunări populare în întreaga țară și semnarea, de către peste 18 milioane de cetățeni, a Apelului poporului român adresat sesiunii speciale, din 1982, a Adunării Generale a O.N.U. consacrată dezarmării; în 1983 la inițiativa României, Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat o rezoluție vizînd oprirea amplasării noilor rachete americane în Europa occidentală și a realizării contramăsurilor anunțate de U.R.S.S. În ultimii ani, diferite foruri din țara noastră au adresat chemări la acțiunea unitară a forțelor celor mai largi pentru înlăturarea primejdiei nucleare, și anume: Apelul pentru dezarmare al F.D.U.S., Apelul M.A.N. către parlamentele, guvernele și popoarele țărilor europene, ale S.U.A. și ale Canadei etc.

Mobilizarea tuturor forțelor social-politice progresiste reprezintă în concepția țării noastre o garanție în favoarea păcii și a independenței popoarelor. Aportul României în acest sens este larg și unanim recunoscut pe plan internațional. Cele două decenii de activitate internațională a partidului și statului nostru, sub conducerea clarvăzătoare a tovarășului **Nicolae Ceaușescu**, și-au cîștigat stima și aprecierea lumii, țara și poporul nostru situîndu-se în fruntea celor care luptă pentru pace, pentru o lume mai bună, conformă aspirațiilor tuturor popoarelor.

Dr. Corneliu POPEȚI

COPIII CÎNTĂ PATRIA, CONDUCĂTORUL

GLORIOS DESTIN

Avem o țară mîndră ca un potir de floare,
Avem istorii scrise cu sînge de strămoși
Și inimile noastre-s deschise către soare
Preapline de belșugul acestor ani frumoși.

În palme rodul muncii ni se transformă-n pîine
Și munții și cîmpia și apele grăiesc
De fericirea noastră de astăzi și de mîine,
De drumul drept și trainic pe care toți pășesc.

Dar toate se înalță mai mîndru către soare
Apoi vibrează toate de cîntec și de dor,
Căci Oltul, Crișul, Prutul își au a lor izvoare
În inima și ochii acestui brav popor.

Carpații mai tresaltă puternic din adîncuri
Cînd cîntecul străbate pădurile de brazi
Și ști-vor ei de-a pururi că ceea ce răsună
E strigăt de izbîndă al omului de azi.

Ca un potir de flăcări în fruntea țării-s strînse
Destinele acestui etern și drag pămînt,
La cîrma României, eroul Ceaușescu
Ne fi-va în decenii cel mai iubit cuvînt.

El, Omul, Comunistul, ne-a făurit izvorul
Acestor ani de soare și-al zilelor ce vin;
Partidul e îndemnul spre glorii viitoare
Iar Ceaușescu-i țara, înaltul ei destin!

Titiana Delia MOGA
clasa a X-a — Liceul sanitar

DIN INIMI DE COPII — CUVINTE

Gînduri, vise, speranțe,
Partid, patrie, popor,
Cuvinte unice simbolizînd o țară,
O istorie milenară
Sub scutul de onoare al partidului,
Cuvinte ce răsună în ritmul albastru al mării,
Cuvinte ce răsar sub ocrotirea
Comuniștilor
Și se ridică în formele înalte ale depărtărilor,
Cuvinte ce călăuzesc destinul unei țări;
Cuvintele noastre,
Cuvinte de neam,
Cuvinte pentru țară și pentru viitor.

Petronela BUROV
clasa a VIII-a, Șc. gen. nr. 26

FRUMUSEȚILOR TALE

Mi-ai zîmbit din fereastra deschisă a
Cerului albastru și curat,
Din sufletul alb, bun și cald al pîinii;
Am auzit șoaptele metalelor din
Adîncuri de munte; mi-au cîntat frumusețile tale,
Cristalele lacurilor cu fărîme de stele.

Apoi mi-a învăluit sufletul o
Mireasmă a iubirilor de țară.

Atunci i-am dăruit patriei cel mai frumos zîmbet,

un zîmbet de copil.

Manuela DRĂGHICI
clasa a VII-a, Școala gen. nr. 22

(Elevele fac parte din Cenaclul „Vîrstele primăverii" al Casei pionierilor și șoimilor patriei Timișoara).

Exemplu și promotor al noului climat al gîndirii filosofice

În planul activității teoretice, „Epoca Nicolae Ceaușescu" se caracterizează, înainte de toate, printr-un climat nou, acela al gîndirii creatoare, eliberată de cătușele dogmatismului, receptivă la tot ceea ce este înaintat, capabilă să-și reexamineze și să-și corecteze propriile poziții, în indisolubilă legătură cu dezvoltarea experienței revoluționare și a cunoașterii umane. Secretarul general al partidului ne oferă exemplul viu al gînditorului pentru care teoria filosofică marxistă nu este o colecție de teze imuabile, definitive, ci o concepție despre lume și o metodă de cercetare ce se îmbogătesc și se autocorectează permanent, prin generalizarea concluziilor izvorîte din experiența construcției socialiste și din noile procese mondiale contemporane. **„Este necesar să se înțeleagă — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — că marxism-leninismul este o învățătură vie care se reînnoiește continuu ; caracterul său revoluționar constă tocmai în faptul că se îmbogățește permanent cu toate concluziile științifice ale dezvoltării sociale, că nu elaborează teze imuabile, date odată pentru totdeauna, ci ajută la cercetarea și înțelegerea evenimentelor, corespunzător noilor condiții economice, sociale, naționale și istorice".** Dialectica generalului și particularului, teoria contradicțiilor, rolul științei și culturii, conștiința morală și noile raporturi etice dintre oameni, problematica umanismului — sînt numai cîteva domenii ale teoriei revoluționare în care tovarășul **Nicolae Ceaușescu** a elaborat idei de cea mai mare însemnătate cognitivă și practică, a căror valoare universală este tot mai larg recunoscută.

În noul climat al gîndirii creatoare, exigente față de sine, care a depășit forma declarativă și s-a angajat pe drumul cercetării și argumentării științifice, filosofia românească din ultimele două decenii a înregistrat progrese remarcabile. Ea și-a lărgit considerabil aria de investigație, incluzînd, alături de domeniile așa-zicînd „tradiționale" ale cercetării filosofice, domenii noi, neglijate, subapreciate, dacă nu de-a dreptul contestate, într-un trecut nu prea îndepărtat, ca : filosofia culturii, teoria valorilor, antropologia filosofică, epistemologia, filosofia științei, logica modernă, filosofia limbajului etc. Lucrările apărute în aceste domenii, dintre care unele au fost traduse în limbi de circulație internațională și au intrat în bibliografia de specialitate, dovedesc racordarea cercetării filosofice românești la circuitul mondial al ideilor și afirmarea ei în planul culturii universale. In aceste condiții, problema dialogului și a confruntării cu noile curente de gîndire au dobîndit o pondere deosebită. Cea dintîi exigență, în această privință, este, desigur, aceea a cunoașterii exacte și a informării la zi. S-au depus eforturi mari pentru a pune la dispoziția cercetătorilor și cititorilor cele mai reprezentative lucrări din filosofia contemporană de peste hotare, colecția „Idei contemporane" a Editurii politice cîștigîndu-și, în această direcție, un binemeritat prestigiu. Au fost publicate, de asemenea, lucrări de critică și exegeză ale orientărilor filosofice contemporane, în care se constată nu numai o cunoaștere aprofundată a textelor dar și un orizont nou al interpretării, în care filosofia nu mai este redusă la funcția ei ideologică, fiind considerată și drept un domeniu specific al creației spirituale, avînd propriile sale criterii de validitate. Prin contactul cu aceste orientări a devenit posibilă îmbogățirea problematicii propriei noastre cercetări, iar practica dialogului și a confruntării critice a depășit nivelul negației sterile, neargumentate, simplu declarative, contribuind la fertilizarea gîndirii teoretice românești de astăzi. Paralel, a continuat munca de transpunere, în limba română, a marilor opere ale gîndirii filosofice universale, mai cu seamă în cadrul colecției „Clasicii filosofiei universale" a Editurii științifice și enciclopedice. Contactul noilor generații de cercetători și cititori cu aceste lucrări a avut loc într-o perspectivă nouă, în care lectura clasicilor este socotită baza formării propriei gîndiri, marii filosofi învățîndu-ne ce este filosofia mai bine decît orice comentariu. Astfel, au fost editate fragmentele gînditorilor preplatonicieni, ediția integrală a operei lui Platon a ajuns la cel de-al patrulea volum, au continuat traducerile din Aristotel, au apărut texte alese din gîndirea medievală, s-au continuat traducerile din Fr. Bacon, Spinoza, Leibniz, a fost încheiată transpunerea în limba română a principalelor scrieri hegeliene, „Criticile" și alte lucrări kantiene au fost și ele traduse în noi versiuni românești etc. Aceste traduceri au avut o contribuție importantă la formarea culturii filosofice a publicului larg, la stimularea interesului pentru gîndirea filosofică, la crearea unui climat al vocabularului filosofic al limbii noastre.

O direcție esențială de preocupări a fost reînnodarea legăturilor cu marea tradiție a gîndirii filosofice românești. În concepția partidului nostru, dezvoltarea actuală a țării, sub toate aspectele ei, trebuie privită în contextul general al istoriei naționale, ca o treaptă a acestei istorii și ca un rezultat al dezvoltării istorice anterioare. Ideea tovarășului **Nicolae Ceaușescu**, după care nimic nu se poate construi ignorînd trecutul, a stimulat readucerea în actualitate, prin ediții noi, a lucrărilor unor mari filosofi români din trecut, multă vreme ignorate sau subapreciate. Abia acum s-au creat condițiile pentru înțelegerea și aprecierea obiectivă a unor gînditori ca Lucian Blaga, C. Rădulescu-Motru, T. Vianu, Mircea Florian, P.P. Negulescu ș.a. Studiile monografice și lucrările de sinteză (ca tratatul de „Istoria filosofiei românești", din care au apărut pînă acum 2 volume, primul volum avînd și o a doua ediție, îmbunătățită) au relevat dimensiunea contemporană a scrierilor acestor gînditori, care au putut oferi puncte de plecare și de confruntare pentru cercetări în noile domenii ale investigației teoretice. Cercetarea critică a gîndirii filosofice naționale, în perspectiva concepției și metodologiei noastre de astăzi, își relevă tot mai mult însemnătatea pentru dezvoltarea gîndirii teoretice actuale și contribuie, totodată, la o mai bună cunoaștere și prețuire a istoriei noastre culturale, la educarea sentimentelor patriotice.

Situarea gîndirii teoretice actuale în relație cu filosofia clasică universală, cu orientările mondiale contemporane și cu propria noastră tradiție culturală a creat condițiile necesare pentru aprofundarea cercetărilor filosofice și pentru elaborarea unor studii de reală valoare în mai toate domeniile reprezentative ale filosofiei de astăzi. Filosofia românească actuală manifestă o largă deschidere tematică și ideatică, înscriindu-se în perimetrul culturii socialiste avansate și contribuind activ la îmbogățirea patrimoniului spiritual al poporului nostru, la formarea personalității umane, la educarea patriotică și revoluționară a noilor generații. Realizările de astăzi vor constitui, fără îndoială, baza unor progrese noi în viitor, pe drumul dezvoltării nelimitate a cunoașterii și culturii. Omagiul pe care toți cei ce ne desfășurăm activitatea în acest domeniu îl aducem Președintelui țării este, în același timp, angajamentul de a ne spori contribuția la afirmarea tot mai puternică a filosofiei românești ca factor esențial al progresului culturii și civilizației noastre socialiste.

Conf. univ. dr. Viorel COLȚESCU

Contribuția președintelui României la afirmarea gîndirii științifice și politice

Aniversarea zilei de naștere a tovarășului **Nicolae Ceaușescu** prilejuiește, de fiecare dată, o retrospectivă asupra activității sale de revoluționar, luptător pentru triumful noii orînduiri în România, precum și evidențierea contribuției sale la dezvoltarea creatoare a socialismului științific. Realizările obținute de poporul nostru în cele peste două decenii ce au trecut de la Congresul al IX-lea demonstrează cu prisosință că Partidul Comunist Român, poporul, au străbătut în acești ani perioada lor cea mai fertilă, de înflorire multilaterală a economiei, științei, culturii, de ridicare a nivelului de trai material și spiritual al celor ce muncesc. Înțelegerea factorilor care au stat la baza propășirii patriei impune evidențierea rolului partidului la afirmarea caracterului științific al politicii, prin înscrierea ei determinist-cauzală, în lumina materialismului dialectic și istoric și prin sporirea aportului maselor la elaborarea și realizarea întregii politici interne și externe a partidului.

Este meritul inestimabil al tovarășului **Nicolae Ceaușescu** de a fi eliberat munca de creație, teoria și practica politică de dogmatism și elemente conjuncturale, orientînd-o spre fapte, spre realitățile concrete, reușind să creeze o concepție originală despre rolul activ al politicului și necesitatea afirmării cu putere a partidului ca și centru vital al națiunii, despre atribuțiile statului socialist și necesitatea adîncirii democrației socialiste. Pentru afirmarea caracterului științific al politicii și sporirea eficienței acesteia în construcția socialistă, partidul, secretarul său general au elaborat o teorie originală despre conducerea societății prin amplificarea conținutului politic al actelor de conducere, încît putem spune că dispunem acum de o autentică știință a conducerii politice a societății socialiste. Acordînd atenția cuvenită însemnătății politicului, partidul subliniază că, deși socialismul dispune de cele mai bune condiții pentru optimizarea conducerii, inclusiv la nivel global, aceasta nu se produce de la sine. Pornind de la faptul că factorii de conducere au o însemnătate primordială în stabilirea obiectivelor activității, a mijloacelor și metodelor de organizare, că succesele noastre ar fi putut fi cu mult mai mari dacă nu s-ar fi manifestat neajunsuri, lipsă de răspundere la diferite organisme ale conducerii, tovarășul Nicolae Ceaușescu, în cuvîntarea sa la Plenara C.C. al P.C.R. din noiembrie 1985, cerea organizarea unei dezbateri speciale în cadrul unei plenare privind **„felul de muncă al organelor de partid și de stat în conducerea întregii activități economico-sociale".**

În concepția secretarului general al partidului, caracterul științific al politicii își găsește expresia în ridicarea calității gradului de conducere, care, la rîndul său, depinde de afirmarea partidului comunist ca și centru vital al națiunii. Remarcăm contribuția tovarășului **Nicolae Ceaușescu** la elaborarea unei concepții închegate despre caracterul politic al conducerii, prin integrarea P.C.R. în toate organismele sociale și efortul continuu de a îmbunătăți calitatea programelor sale, de a-și perfecționa stilul și metodele de lucru cu masele. În acest sens, partidul a urmărit cu consecvență ca marile realizări ale științei să fie introduse în întreaga activitatea de conducere, care și ea, ca toate celelalte domenii, trebuie să realizeze o calitate nouă, superioară.

Stadiul actual de dezvoltare a țării, definit de Congresul al XIII-lea al P.C.R., ca stadiu al „realizării unei noi calități a muncii și vieții întregului popor", al trecerii de la extensiv la intensiv, la creșterea productivității muncii, pune în fața partidului, forța politică conducătoare a societății, sarcini de mare răspundere pentru descoperirea resurselor umane și materiale și dirijarea lor cu măiestrie pe coordonatele ce duc la sporirea eficienței tuturor formelor de activitate. În acest sens, este de înțeles preocuparea intensă a partidului pentru afirmarea cu putere în România a revoluției tehnico-științifice, pentru ca saltul calitativ urmărit să aibă drept temei efortul creator caracterizat prin înfăptuiri de prestigiu care să plaseze știința românească la nivel mondial.

Partidul nostru dovedește mult discernămînt și realism în politica sa de îndrumare a complexului proces de cercetare științifică urmărind cu prioritate soluționarea problemelor din domeniul energeticii și al materiilor prime, căci, după cum sublinia tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, trebuie să pornim „de la ce să producem" și nu numai „de la cu ce să producem", deoarece „roboții sau automatizarea nu constituie un scop în sine". Iată o nouă manifestare a caracterului științific al politicii, a grijii și răspunderii conducătorului nostru pentru destinele patriei, Pentru tot ceea ce a făcut și face spre binele și fericirea poporului, pentru gloria și strălucirea partidului comunist, pentru victoria socialismului și a păcii în lume, întreaga națiune nutrește cele mai calde sentimente de stimă, dragoste, prețuire și recunoștință, văzînd în prezența sa în fruntea partidului și statului garanția sigură a izbînzilor noastre viitoare.

Prof. univ. dr. Ilie Luca

NICOLAE CEAUȘESCU — eminentă personalitate

(Urmare din pag. 1)

valoros fiu al patriei noastre. Reprezintă o mare șansă a noastră, a tuturor, faptul că avem în fruntea partidului și a țării o atît de proeminentă personalitate, care, în gîndirea și practica sa revoluționară, a demonstrat convingător că reprezintă o strălucită sinteză a calităților și aspirațiilor poporului român. Avînd drept premise geografia și istoria patriei, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, ocupîndu-se de fizionomia moral-spirituală a românilor, spunea, pe bună dreptate, că „peisajul nostru a plămădit o ființă umană cu trăsături distincte", cum sînt, „înțelepciunea, blîndețea de caracter, simțul măsurii și iubirea de natură". Nicolae Iorga, surprinzînd resorturile, continuitatea și devenirea istorică a poporului român, arăta că „fiecare din noi e un fel de rezumat al trecutului întreg al neamului său și un fel de rezumat al trecutului omenirii întregi. Noi trăim nu numai prin cei ce ne-au precedat, dar și prin cei care vor veni din noi și care ne cheamă din viitorul lor în prezentul nostru pentru a ne impune datorii și misiuni".

Întrunind în mod ideal calitățile, virtuțile și aspirațiile poporului român, primul Președinte al țării a făptuit, în opera sa teoretică și practică, o fericită simbioză între trecut, prezent și viitor, redîndu-ne adevărata istorie a patriei de ieri, de astăzi și de mîine — izvor nesecat de mîndrie națională și, totodată, suport de înălțare sufletească. În același timp, consemnăm și împrejurarea potrivit căreia calitățile sale native au fost forjate în focul marilor bătălii de clasă la care a participat în primele rînduri încă din fragedă tinerețe. Privațiunile la care a fost supus de regimul burghezo-moșieresc și de dictatura militaro-fascistă pentru „vinovăția" că slujea și apăra interesele clasei muncitoare, ale întregului popor, nu l-au clintit de la linia partidului comuniștilor, care, datorită calităților sale de revoluționar, de luptător consecvent, i-a încredințat sarcini de mare răspundere.

Preocupat de perspectiva istorică a poporului, încă în urmă cu patru decenii, cu prilejul unei mari adunări electorale de la Craiova, ocupîndu-se de semnificația politică a alegerilor ce urmau să aibă loc în noiembrie 1946, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU spunea: „În aceste alegeri se hotărăște viitorul poporului, existența națională a României. Alegerile generale parlamentare au importanță istorică în viața poporului român. Pentru prima dată, poporul român va alege liber și în mod democratic, pe baza dreptului de vot universal, direct, egal și secret reprezentanții în Parlamentul țării". („Înainte", din 27 iulie 1946.)

Umanismul democratic și revoluționar, spiritul novator, neobosita luptă pentru libertate și viață, pentru legalitate și înfrățire între toți fiii patriei, fără deosebire de naționalitate, pentru idealul păcii și înțelegerii între popoarele lumii — iată doar cîteva din virtuțile fără egal ale conducătorului partidului și statului nostru. Unit în cuget și simțire, poporul român îi urează sănătate deplină și putere de muncă celui mai iubit fiu al său, prezența sa în fruntea Țării constituind chezășia ascensiunii patriei noastre spre zările însorite ale civilizației materiale și spirituale comuniste.

ROMÂNIA — CEAUŞESCU — PACE

CONTRIBUŢIA ESENŢIALĂ A TOVARĂŞULUI NICOLAE CEAUŞESCU LA CAUZA DESTINDERII ŞI DEZARMĂRII, LA ÎNFĂPTUIREA UNEI LUMI MAI DREPTE ŞI MAI BUNE

AMADOU MAHTAR M'BOW
director general al UNESCO

„**ROMÂNIA** joacă un rol foarte important în realizarea marilor acţiuni internaţionale iniţiate de UNESCO. Pot spune că în foarte multe domenii ale ştiinţei şi tehnicii experienţa dobîndită de România poate fi deosebit de utilă pe plan internaţional. Discuţiile pe care le-am avut la C.N.Ş.T. mă îndreptăţesc să afirm că aportul — şi pînă acum substanţial — al României în domeniile ştiinţei şi tehnicii va dobîndi o şi mai mare importanţă. României îi revine un rol însemnat în ce priveşte educaţia şi sîntem fericiţi să constatăm cît de bine funcţionează Centrul european de învăţămînt superior cu sediul la Bucureşti. Sînt foarte mulţumit de contactele şi de discuţiile pe care le-am avut cu înalte personalităţi din România, iar vizitele pe care le-am făcut în diferite institute de cercetare mi-au îngăduit să constat marile realizări obţinute de specialiştii români, realizări pe care le consider de cea mai mare importanţă pentru comunitatea internaţională, pentru consolidarea cooperării dintre România şi celelalte ţări ale lumii".

HU YAOBANG
secretar general al C.C. al P.C. Chinez

„**AM CONSTATAT**, din propria mea experienţă, că poporul român este un popor harnic, cutezător, care iubeşte pacea şi preţuieşte independenţa, că Partidul Comunist Român, în frunte cu tovarăşul **Nicolae Ceauşescu**, este un partid puternic, un partid măreţ, că s-au obţinut realizări uriaşe în toate domeniile construcţiei socialiste în România.

(...) **CHINA** nu va uita acele ţări şi popoare care ne-au simpatizat şi ne-au sprijinit revoluţia şi construcţia, care ne-au ajutat şi ne-au sprijinit în momentele grele. România se numără tocmai printre aceste ţări. Poporul chinez consideră sprijinul şi prietenia dumneavoastră drept cel mai de preţ lucru din lume. Generaţia noastră nu va uita acest lucru; vom educa şi generaţiile noastre viitoare să nu uite în vecii vecilor acest lucru".

KIM IR SEN
secretar general al C.C. al Partidului Muncii din Coreea, preşedintele R.P.D. Coreene

„**ÎN MOD DEOSEBIT**, în ultimii 20 de ani, după cel de-al IX-lea Congres al Partidului Comunist Român, care a investit pe tovarăşul **Nicolae Ceauşescu** ca secretar general al partidului, în România a fost inaugurată o nouă epocă a dezvoltării revoluţionare, marcată de transformări radicale în fizionomia ţării, în viaţa poporului român".

ROBERT GOVENDER
publicist englez, autor al cărţii „Nicolae Ceauşescu şi calea românească spre socialism", apărută la Londra

„**ATÎT** observatorii interni cît şi cei externi ai relaţiilor româneşti sînt de acord asupra faptului că **Epoca Nicolae Ceauşescu**, care se caracterizează printr-un permanent dinamism, este cea mai rodnică şi mai productivă perioadă de dezvoltare social-economică a României moderne. Este o perioadă de timp relativ scurtă în care s-au pus bazele socialismului, s-au consolidat cuceririle revoluţiei şi a fost lansat un program masiv pentru edificarea a ceea ce preşedintele **Nicolae Ceauşescu** denumeşte societate socialistă multilateral dezvoltată.

Mereu neobosit, viguros şi tînăr, **Nicolae Ceauşescu** ocupă un loc privilegiat în inimile şi dragostea poporului român pentru înţelepciunea şi priceperea cu care îşi conduce ţara pe o cale proprie, în împrejurări internaţionale adeseori dificile cu conştiinţa că, deşi a făcut foarte mult pentru naţiunea sa şi pentru comunitatea internaţională, mai rămîn multe de făcut pentru materializarea viziunii sale privind înfăptuirea societăţii socialiste multilateral dezvoltate în România şi edificarea unei lumi de stabilitate economică şi de pace. Preşedintele **Nicolae Ceauşescu** este ferm hotărît să continue lupta pentru atingerea acestor ţeluri scumpe inimii sale".

AGATHA BARBARA
preşedintele Republicii Malta

„**DEVOTAMENTUL** preşedintelui **Ceauşescu** şi zelul de care dă dovadă în serviciul ţării sale, apărînd cu fermitate independenţa şi suveranitatea ei, sînt unanim apreciate. Salut de asemenea pe preşedintele **Ceauşescu** ca important om de stat care luptă pentru cauza păcii internaţionale, a dezarmării şi destinderii. Titlurile onorifice, premiile pentru pace şi numeroasele distincţii ce i-au fost acordate sînt o dovadă clară a stimei înalte, internaţionale de care se bucură preşedintele **Ceauşescu**".

Portret de DAN HATMANU

SAMORA MOISES MACHEL
preşedintele Partidului FRELIMO, preşedintele Republicii Populare Mozambic

„**CEAUŞESCU** reprezintă interesele ţării sale, bunăstarea întregului popor, în ţara sa şi în afara ţării sale. El este cel mai mare ambasador al vostru, marea voastră imagine proiectată pentru a arăta ceea ce înseamnă un român. De aceea trebuie să fiţi mîndri! Este o mîndrie şi pentru alţi revoluţionari, este o mîndrie pentru un comunist, pentru aceia care construiesc socialismul".

RAJIV GANDHI
primul ministru al Indiei

„**RELAŢIILE** dintre India şi România se desfăşoară în mod tradiţional într-o atmosferă caldă, prietenească. Cooperarea dintre cele două ţări pe multiple planuri s-a extins continuu. Contactele regulate şi permanentul dialog politic la nivel înalt au contribuit la mai buna înţelegere a intereselor reciproce. (...) Există, în acelaşi timp, largi posibilităţi în domeniul cooperării pe linie culturală".

Lordul HAROLD WILSON
fost prim-ministru al Marii Britanii, membru al Camerei Lorzilor

„**LA ÎNTÎLNIREA** cu preşedintele **Nicolae Ceauşescu** am abordat şi subiectul dezarmării asupra căruia domnia-sa este foarte informat. Datorită cunoaşterii profunde a acestui subiect, şi a altora şi a autorităţii sale, prestigiul ţării dumneavoastră în problemele lumii este cu mult mai însemnat decît ar sugera-o mărimea ţării. Este foarte important să ai lideri, ca ai ţării dumneavoastră, care pot vorbi foarte deschis. În ce priveşte propunerea României ca la discuţiile privind dezarmarea să participe şi alte state decît marile puteri, cred că la vremea potrivită va trebui să se organizeze o întîlnire generală a tuturor ţărilor interesate, la care să se discute şi comerţul şi pacea. În acest sens, ţara dumneavoastră aduce o notă foarte importantă".

I.S. NOVOPAŞIN
candidat în ştiinţe filosofice, Academia de ştiinţe a U.R.S.S.

„**REPUBLICA Socialistă România** este un exemplu deosebit de concludent că a fi activ în politica externă nu este numai o prerogativă a marilor puteri, că aceasta nu depinde de mărimea teritoriului sau a numărului de locuitori, ci de interesul sincer şi preocuparea Partidului Comunist Român, ale guvernului român, ale preşedintelui **Nicolae Ceauşescu** pentru soluţionarea problemelor majore ale lumii contemporane. Politica externă a României socialiste este deosebit de activă. România a prezentat o serie de iniţiative importante în diferite forumuri internaţionale, inclusiv în cadrul O.N.U.".

MENELAOS LUDEMIS
(Din prefaţa la volumul „Demiurgul României noi")

„**ÎN ACEST** ultim sfert de secol, cupola orizontului universal a fost zguduită de o curajoasă şi nemaiauzită voce în lumea tratativelor şi convenţiilor. Un om care nu aparţine grupului celor cinci mari a oferit bolnavei noastre epoci reţeta salvatoare. A găsit secţiunea de aur. A înlăturat odată pentru totdeauna politica vorbelor goale şi a redat cuvintelor aflate în circulaţie sensul lor originar, îndepărtînd asperităţile conflictuale. Această metodă de a cultiva numai prietenia, şi nu zîzania, constituie o descoperire esenţialmente românească. Ea poartă numele de **Nicolae Ceauşescu**, ea poartă numele de România (...) Şi românii şi grecii cunosc pasionatul meu ataşament faţă de adevăr şi sinceritate. Trăind aproximativ două decenii în mijlocul acestui popor amabil şi pe ospitalierul lui pămînt, am putut să-i cunosc nu numai moravurile sociale, bogăţia lui folclorică şi sufletul lui naţional, ci şi, în acelaşi timp, ansamblul concepţiilor care compun identitatea naţională, modul de a concepe relaţiile cu lumea exterioară, poziţia lui faţă de oameni şi de popoare. (...)

Noi, grecii, trebuie să exprimăm cu toţii admiraţia noastră faţă de **Nicolae Ceauşescu**, acest neostenit muncitor, acest conducător excepţional, acest prieten sincer al Greciei, acest patriot înflăcărat al ţării sale, care s-a aflat uneori cu pieptul dezvelit în faţa pericolelor şi furtunilor. Dar el a ştiut să le înfrunte pe toate cu multă demnitate şi curaj, ca un adevărat conducător român, ca un adevărat conducător comunist, liber în gîndirea sa, liber în gesturile sale. Aşa l-am cunoscut timp de douăzeci de ani, dar mai ales în unele momente, hotărîtoare pentru România, şi n-aş putea să-l prezint grecilor decît în lumina în care l-am văzut eu. Este lumina adevărului, lumina unei prietenii multimilenare în trecut, şi, tocmai de aceea, fără sfîrşit în viitor".

N.A. LAKHDIR
Institutul de studii pentru apărare şi dezarmare din S.U.A., secretar al Comitetului organizaţiilor neguvernamentale pentru dezarmare de la O.N.U.

„**VORBIND** atît ca reprezentant al unor eforturi naţionale pentru pace, cît şi ca observator al O.N.U., pot să afirm că România a jucat şi joacă mereu un rol deosebit de constructiv, prin eforturi susţinute pentru înţelegere, pentru negocieri eficiente în vederea dezarmării. Preocupată de problemele majore ale lumii contemporane, România acţionează consecvent pentru rezolvarea lor în beneficiul tuturor popoarelor. Este edificator de pildă, că în cadrul activităţilor Comisiei O.N.U. pentru dezarmare România a făcut propuneri valoroase. Alte iniţiative realiste privesc reluarea procesului negocierilor şi efectuarea unor paşi concreţi, în domeniul dezarmării nucleare, în special, pentru consolidarea destinderii şi securităţii internaţionale. De altfel, în multe probleme ale vieţii internaţionale, România are o contribuţie deosebit de constructivă".

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA : TIMIŞOARA, strada RODNEI 1.
Telefoane : 3 33 90 şi 3 33 76 (redactor-şef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

Colegiul de redacţie:
ION ARIEŞANU (redactor şef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor şef adjunct)
VIOREL COLŢESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate ţările, uniţi-vă!

orizont 5

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ŞI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ŞI COMITETUL JUDEŢEAN DE CULTURA ŞI EDUCAŢIE SOCIALISTA TIMIŞ

NR. 5 (989) ● 31 IANUARIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

Un strălucit program

Ţara întreagă, devenită un singur glas, a dat voce recunoştinţei fără de sfîrşit către cel mai de seamă fiu al ei, erou al patriei române, cel a cărui viaţă şi acţiune revoluţionară reprezintă chintesenţa virtuţilor poporului nostru, omul care veghează drumul nostru limpede către zările comuniste ale ţării de mîine: a adus înalt omagiu ctitorului de istorie nouă, tovarăşului Nicolae Ceauşescu.

Un înalt moment al acestei Sărbători l-a constituit cuvîntul tovarăşului Nicolae Ceauşescu, strălucită sinteză a sarcinilor care stau, azi, în faţa noastră. Acum, la început de an, aceste cuvinte, de o excepţională importanţă, evidenţiază, cu o forţă unică, înalta responsabilitate faţă de destinele patriei. Trasînd programele de dezvoltare economico-socială, tovarăşul Nicolae Ceauşescu sublinia sarcinile ce revin partidului în activitatea de unire a oamenilor muncii, pentru edificarea unei economii moderne, pentru promovarea progresului ştiinţific şi tehnic, pentru înfăptuirea noii revoluţii agrare, sarcinile de o extraordinară răspundere din domeniul muncii politico-educative, de dezvoltare a conştiinţei revoluţionare, a formării omului nou.

Document de extraordinară însemnătate teoretică şi practică, program de acţiune strălucit, cuvîntarea tovarăşului Nicolae Ceauşescu reprezintă o nepreţuită călăuză în munca şi lupta comuniştilor, a întregului nostru popor. „Avem un program bun, spunea Secretarul general al partidului, un plan ce dă o perspectivă minunată dezvoltării patriei noastre. Avem toate condiţiile pentru a le realiza. Mai presus de toate, avem o minunată clasă muncitoare, o ţărănime, o intelectualitate care acţionează în deplină unitate sub conducerea partidului; avem un popor minunat, entuziast, care este ferm hotărît să înfăptuiască hotărîrile şi programul de dezvoltare al patriei noastre"

Acum, la început de an, în această lună atît de plină de semnificaţii pentru istoria Patriei, împlinită azi sub simbolul visat şi dorit de atîtea generaţii, Cuvîntul eroului, al Ctitorului a sunat parcă mai puternic, mai viu parcă, mai optimist şi mai viguros. Strălucit program de acţiune al Patriei, acest cuvînt este, nu mai puţin, un Cuvînt adresat lumii de azi. Erou al păcii, Preşedintele României vorbeşte, încă o dată, ca una dintre marile personalităţi, ca una dintre genialele personalităţi ale secolului nostru. Cu profundă mîndrie, poporul şi-a manifestat, la 26 ianuarie, recunoştinţa sa fără de sfîrşit; şi cu aceeaşi mîndrie a ascultat vocea Conducătorului, a întîmpinat cu mîndrie acest document-program de înaltă acţiune patriotic-revoluţionară. Luminoasa şi vibranta sărbătoare a devenit, astfel, ziua întîi a unui proiect de creaţie şi acţiune comunistă.

Ionel JIANU

CONŞTIINŢĂ ŞI ACŢIUNE SOCIALĂ

Socialismul, societate a cărei dezvoltare este preponderent conştientă, conformă legilor obiective ale evoluţiei istorice, presupune nu numai o puternică dezvoltare a forţelor de producţie, ci şi un înalt grad de dezvoltare a conştiinţei socialiste a tuturor membrilor societăţii. Iată de ce problemele vizînd formarea şi dezvoltarea conştiinţei socialiste, perfecţionarea pregătirii cadrelor din punct de vedere politico-ideologic, profesional şi cultural, au constituit, îndeosebi în ultimul deceniu, o preocupare majoră, constantă, a factorilor decizionali din ţara noastră. Transformările radicale produse în cadrul sistemului nostru social în ansamblu şi în cvasitotalitatea subsistemelor sale, au creat condiţiile propice pentru formarea omului nou, cu o personalitate armonios şi multilateral dezvoltată, pentru realizarea tot mai cuprinzătoare a capacităţilor creatoare ale tuturor făuritorilor noii societăţi. Dezvoltarea învăţămîntului de toate gradele, dezvoltarea multiplelor activităţi de răspîndire a cunoştinţelor cultural-ştiinţifice, diversificarea şi îmbogăţirea activităţii în domeniul editurilor, a presei, ampla activitate politico-ideologică au concurat la formarea convingerilor socialiste, a noului profil spiritual al oamenilor muncii. Acţiunea de remodelare a omului a beneficiat de existenţa largului cadru democratic caracteristic societăţii noastre, ce permite oamenilor muncii să nu fie numai simpli executanţi, ci şi participanţi conştienţi şi responsabili la elaborarea şi înfăptuirea politicii interne şi externe a partidului şi statului. Cadrul instituţional democratic, la rîndul său, a fost supus în permanenţă unui proces de perfecţionare, odată cu adîncirea democraţiei în toate domeniile de activitate în pas cu cerinţele determinismului social, ale umanismului socialist real şi autentic.

O treaptă calitativ superioară a democraţiei socialiste, în general, a celei economice, în special, a marcat-o introducerea noului sistem economico-financiar, în centrul căruia se situează autoconducerea şi autogestiunea muncitorească. Pe lîngă implicaţiile politice şi economico-sociale, autoconducerea muncitorească are implicaţii profunde, în prezent şi mai ales în perspectivă, asupra dezvoltării conştiinţei socialiste a oamenilor muncii în tripla lor calitate: de proprietari, producători şi beneficiari ai produselor muncii. Dihotomia conducători-conduşi, specifică societăţilor bazate pe clase antagoniste, este depăşită prin autoconducerea muncitorească ce se dovedeşte a fi şi o formă superioară de integrare dintre politic şi etic. Autoconducerea muncitorească favorizează naşterea unei noi spiritualităţi şi formarea conştiinţei de conducător şi creator la nivel de mase.

În conştiinţa oamenilor se dezvoltă trăsături morale cu totul noi: sentimentul responsabilităţii colective, datoria faţă de colectivul din care fac parte, faţă de interesele generale ale societăţii în cadrul cărora se circumscriu şi interesele specifice, particulare, de grup sau individuale. Dispunînd de posibilităţi creatoare mult sporite — în sensul influenţării organizării şi conducerii întregii activităţi a unităţii, a instituţiei — oamenii muncii devin, într-adevăr, făuritori ai propriului lor destin. Puterea de decizie mult sporită conferă oamenilor muncii şi o nouă poziţie în societate, ceea ce determină ca interesul lor în muncă să dobîndească, pe lîngă conţinutul material, şi un conţinut moral şi creator. Se formează, de asemenea, o nouă solidaritate între oameni, ale cărei baze sînt puse pe realităţile noi existente în procesul muncii, pe interesele comune ale oamenilor muncii, interese care vin să sporească eficienţa acţiunii sociale şi să excludă tot mai mult fenomenele de parazitism, de neimplicare în muncă sau alte manifestări antisociale.

Cu toate marile împliniri ale activităţii politico-ideologice, ale muncii instructiv-educative, continuă să se manifeste diferite concepţii străine de spiritul nostru, mentalităţi înapoiate despre muncă şi viaţă, de neangajare plenară în efortul colectiv. Toate acestea, împreună cu unele carenţe, în pregătirea de specialitate sînt de natură să diminueze realizările, să reducă din eficienţa acţiunii sociale — aşa cum sublinia secretarul general al partidului, tovarăşul **Nicolae Ceauşescu** la Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din 13 noiembrie 1985: **„Trebuie să spunem cu toată tăria că multe — sau o serie — din neajunsurile pe care le avem sînt şi rezultatul unei anumite rămîneri în urmă din punct de vedere al pregătirii cadrelor, al nivelului lor profesional şi tehnic, al lipsei spiritului lor muncitoresc de răspundere în producţie".** Pentru a răspunde marilor comandamente, ce stau în faţa societăţii româneşti, este necesar să se treacă cu hotărîre la realizarea programelor de perfecţionare a pregătirii forţei de muncă, la dezvoltarea spiritului revoluţionar, muncitoresc, la dezvoltarea conştiinţei socialiste a tuturor oamenilor muncii. „Producţia, calitatea, nivelul tehnic, eficienţa economică, productivitatea nu se pot realiza decît cu oameni cu o înaltă pregătire, cu o înaltă disciplină şi spirit de răspundere". De gradul de pregătire, de nivelul de conştiinţă, de cunoaşterea şi înţelegerea fenomenelor politice şi social-economice, de angajarea plenară şi conştientă în efortul colectiv, de educaţia politică şi revoluţionară a comuniştilor, a tuturor oamenilor muncii, depinde într-o măsură decisivă însuşi destinul comunist al patriei noastre.

Lector univ. dr. Petru TOADERE

VASILE MUREŞAN-MURIVALE: „Stradă din Timişoara"

îmnele patriei

A FI

A fi brăzdat de idealuri
Şi-n luptă veşnic optimist,
Cînd Dunărea adună-n valuri
Lumini spre ţelul comunist,
A fi în miezul clar al vieţii,
A arde-n miezul ei fierbinte,
Sus, pe Carpaţii tinereţii,
Eu sui cu patria-nainte!

Petru JICHICI

DIN SUMAR:

Anul literar 1985 — văzut de Marian Odangiu, Lucian Alexiu, Mircea Mihăieş, Cornel Ungureanu, Adriana Babeţi, Antoaneta C. Iordache. Carmen Odangiu. Proză de Vasile Băran. Însemnări de călătorie de Ion Arieşanu. Traduceri de Anghel Dumbrăveanu. Istorie-document: Teroarea horthysto-fascistă în nord-vestul României, de C. Gomboş.

Anul literar 1985

În absența romanului

Din unghiul prozei dacă nu cumva „prelungirile" vor decide altfel, prin cine știe ce spectaculoasă răsturnare, anul literar de curind încheiat aparține genului scurt. Nu atit cantitativ — romanul continuind să dețină, la concurență cu poezia, titlul de campion absolut —, cit prin valoarea cărților. Faptul nu este nici neașteptat, nici peste măsură de contrariant. El urmează unei diluări a substanței romanești, vizibilă în prima parte a acestui deceniu, după ce precedentul fusese marcat de o creștere fără egal; de departe comparabilă cu perioada interbelică, a speciei prosastice tutelare. Pe de altă parte, fără ca aceasta să încheie lista argumentelor posibile e de observat că nu întîmplător împrejurarea coincide cu afirmarea unei noi generații de scriitori, a cărei omogenitate vine mai puțin din identitatea de vîrstă biologică a componenților ei, cum s-a întîmplat, bunăoară, cu generația '60, ci dintr-o (deja) perceptibilă capacitate de a împrospăta starea literaturii de azi. Protagoniștii noului val au o vocație culturală aparte. Ei intră în literatură cu un bagaj teoretic, consolidat prin lecturi atente și scrupuloase, ale căror fișe nu sînt lăsate deoparte. Formația intelectuală devine astfel transparentă, se confundă cu disponibilitățile creatoare. Maeștrii sînt descoperiți deopotrivă printre clasici, ca și printre contemporani, mai ales acolo unde literatura nu e pur și simplu expresia talentului, dar și a erudiției. A meditației asupra actului creator. Postura de exploratori pe urmele altora, de însoțitori li se potrivește mai mult decît aceea, orgolioasă, de descoperitori. Ei gustă cu voluptate tot ceea ce se cuprinde în, ori formează substratul marilor capodopere: jurnalul, intim sau de creație, memoriile, corespondența monștrilor sacri, mărturisirile literare etc., etc.

Judecind după felul în care au fost primite, în prima linie a anului editorial s-au situat cărțile tinerilor prozatori, cîțiva debutanți, alții, la al doilea sau la al treilea volum. Important de observat în aceste cărți mi se pare lucrul care le și apropie: apetitul pentru povestire, pentru „dulcele stil clasic" al narațiunii, resuscitat după cîțiva ani de experimente naratologice și textualiste. Lui i se adaugă investiția parabolică, predispoziția eseistică, verva parodică față de modelele culturale, o anume ingenuă malițiozitate, pe linia **dinastiei Caragiale**, cum ar zice Cornel Ungureanu. Aceste date pot fi descoperite în volumele debutanților — Ioan Groșan, **Caravana cinematografică**, Ioan Lăcustă, **Cu ochi blînzi**, Cristian Teodorescu, **Maeștrii de lumini**, Daniel Vighi, **Povestiri cu strada depozitului** —, cum și în acelea ale deja „consacraților", fie în același gen — Ștefan M. Găbrian, **Garduri și leoparzi**, Antoaneta C. Iordache, **Cursiv de septembrie**, Adina Keneres **Rochia de crin** —, fie cu „antecedente" diverse: Ion Cristoiu, **Personaje de rezervă**. Dumitru Radu Popa, **Fisura**, Dumitru Toma, **Ioana și alte duminici**. Buni povestitori se anunță a fi și Gheorghe Bogorodea, **Cocoșul**, Lieă Rugină **Sarea la vremea ei**, Nicolae Stan **Boare la Waterloo** și Liviu Vulcu, **Seringa cu amintiri**. Mă grăbesc să adaug cărților pomenite, două antologii, oarecum impropriu numite volume colective: **Drumul cel mare**, apărută la Editura Facla, reunind proze de Acvilina Biräescu. Viorel Marineasa, Constantin C. Platon, Mircea Pora și Gheorghe Secheșan, și **Proze**, Editura Albatros avind ca autori pe Dumitru Augustin Doman, Tudor Stancu și Dan Petrescu. Dintre ei, șanse deosebite îmi par a avea Marineasa, Pora, Doman și Petrescu.

Trecînd la roman, cu cîteva notabile excepții — Ion Băieșu, Platon Pardău, Mircea Horia Simionescu, Petre Sălcudeanu, Mircea Șerbănescu (pentru timișoreni) — absența vedetelor a marcat anul literar. Ea a fost suplinită de cîteva cărți care au prizat numaidecît la nevoia de lectură cea de toate zilele: **Parțial color** de Sorin Preda, **Turnul** de Vasile Andru. **Careul de fugă** de Grigore Zanc, **Student a istorie** de Pop Simion. Cărți, altminteri, scrise cu profesionalism. În proximitatea lor, Romulus Cojocaru, cu **Împărații și Blazonul** lui Adrian Munțiu, citabil pentru autenticitatea atmosferei, și cel din genul „policier", avînd în cartea timișoreanului Ioan I. Iancu, **Anotimpuri promise**, un temeinic punct de sprijin, au făcut o bună figură. În rest, deși numeroase, romane la ori sub linia de plutire, lecturi ideale pentru iarna geroasă de afară petrecută în apropierea caloriferului.

Marian ODANGIU

Evoluția poeziei

Tentat de obicei să vadă în poezia contemporană mai curînd voința diferențierii decît obșteștile căi de acces practicate de reprezentanții succesivelor valuri lirice ale ultimelor decenii, cititorul volumelor apărute în contul anului 1985 este în situația de a conchide dacă nu asupra unei standardizări a instrumentelor de lucru, cel puțin a stabilizării preocupărilor — a modului de a considera limbajul, imaginea, raporturile poeziei cu tradiția culturală. Altfel spus, dacă antologiile, reeditările și recondiționările unor texte lirice sînt în măsură să dea, oricum, o idee asupra consecvenței cu care un șir de autori contemporani își împlinesc un proiect mai înainte prefigurat, practica solidară a unei poezii nestînjenite de inhibiții și prejudecăți ține, nu mai puțin, de măsura în care protagoniștii poeziei actuale tind să întrevadă în explorarea unor spații livrești consacrate un mod de a vorbi pe cont propriu, dincolo de (de)limitările pe care le implică, în ultimă instanță, opțiunea pentru o anume modalitate poetică. Care sînt, însă, cărțile care au întreținut, constant, interesul cititorului de poezie? Să amintim, mai întîi, cele cîteva substanțiale volume apărute în colecțiile „Cele mai frumoase poezii", „Hyperion" și „Biblioteca pentru toți": **Marele scrib** de Mircea Ciobanu, **Rod** de Cezar Ivănescu, **A doua zi** de Ioanid Romanescu **Poeme**-le lui Anghel Dumbrăveanu (în versiunea germană a lui Ludwig Schwarz), amplele selecții **Turmele soarelui** de Tudor George, **Constelația lirei** de Al. Andrițoiu, **Incandescențe** de Violeta Zamfirescu etc. ori, în afara colecțiilor menționate, antologia ce vine să fixeze postum, efigia lirică a Etei Boeriu: **La capătul meu de înserare.**

Dincolo de aceste trasee recapitulative, ceea ce atrage atenția în cărțile apărute în 1985 sînt posturile, de regulă programatice, pe care le adoptă autorii. Vom remarca, în această ordine de idei, volume cum sînt **Vînătoare cu șoim** de Ștefan Aug. Doinaș, autor pentru care poezia pare să însemne, în mod tot mai vădit, o permanentă punere la încercare a cuvintelor, a viziunii, a miturilor (chiar dacă baladescul se dovedește a fi, pe mai departe, o formulă suficient de încăpătoare pentru lirismul său interogativ-spiritualizat de dată recentă); **Fluviul întîmplător** de Sorin Mărculescu, cea de a patra secțiune din ampla construcție poematică purtînd titlul **Carte singură**; **Spectacol amînat** de Florin Mugur, selecție ce consemnează o pe cît de surprinzătoare pe atît de plină de consecințe deschidere imagistică-reflexivă a poeziei; **Joc și înviere**, remarcabila culegere apărută postum a lui Marius Robescu; **Numai dulceața porumbelor** de Petre Stoica, prezentînd epura unui lirism din ce în ce mai puțin tentat de seducția iluziilor calofile — într-un șir de poeme ironice, demistificatoare, aspirînd la o investigație incisivă a civilizației veacului, asemeni selecțiilor (schimbînd ceea ce este de schimbat) semnate de Aurel Gurghianu, **Diagnosticul străzii**, Nicolae Prelipceanu, **Arma anatomică**, Doina Uricariu, **Ochiul atroce** și Ion Budescu, **Omul interior.**

Un remarcabil prospector de imagini simbolice rămîne Aurel Rău în **Mișcarea de revoluție**, culegere amplă în care tensiunea conceptuală-imagistică a poeziei face pandant unor notații obiective, mizînd — situație sesizabilă și în volume cum sînt cele publicate de Cezar Baltag, **Dialog la mal** și Slavomir Gvozdenovici, **Dezlegarea senină a pietrei** — pe textualizarea simbolurilor. Unor verificate ceremonialuri (clasiciste) li se atașează poezia lui Ion Horea din **Noaptea nopților**, a lui Vlaicu Bârna din **Monotonia metronomului**, și Al. Jebeleanu din **Viziunile lui Narcis**, poemele lui Nicolae Dan Fruntelată din **Sud, pînă la capăt**, ale lui Nicolae Dragoș din **Veghe la anotimpuri** ori Lucian Emandi din **Drumul pe ape**, autorii numiți parcurgînd, altminteri, cele mai diferite registre lirice, de la acelea ale poeziei patriotice la accentele poeziei intimiste.

Încă insuficient comentate datorită apariției recente, trebuie amintite aici volumele semnate de Ana Blandiana, **Stea de pradă**, A.I. Zăinescu, **Poeme**, Hans Mokka, **Peisaj lăuntric** (în limba germană), Ioana Diaconescu, **Uranus**, Liviu Ioan Stoiciu, **Cînd memoria va reveni**, Domnița Petri, **Celălalt** etc., volume, în majoritate, relevînd o evoluție firească, în sensul datelor conținute în cărțile anterioare ale autorilor.

Puțin sesizabilă în rîndurile relativ compacte ale debutanților, dintre care îi putem aminti pe Ligia Holuță, Lazăr Lădariu, Simona Grazia Dima și Doru Eugen Popin, siguranța încercării în formule poetice din cele mai diverse constituie o constantă și în scrisul reprezentanților altor serii lirice. Nici ele încă suficient comentate, volumele **Culegătorul de alge** de Eugen Dorcescu, (cu preferința pentru rostirea esențializată, apoftegmatică), **Interiorul tăcerii** de Gh. Istrate, **Scrisoarea femeii urîte** de Ștefania Plopeanu, **Soarele din palmă** de Ivo Muncian, **Cartea cu dragoste** de Miron Cordun, **Întrebare despre întoarcerea acasă** de Petru Ilieșu, **Sfera cu raze inegale** de Vasile Constantinescu sînt în măsură să dea o idee despre cîștigul de forță expresivă a unor autori de descendență culturală ori a unor lirici tentați de expresia ironică și nu lipsiți întotdeauna de plăcerea de a se rosti memorabil, situație ce poate fi și a Magdalenei Ghica, autoare capabilă de surprize mai mari decît le-ar putea releva volumul **O tăcere asurzitoare.**

Un lucru, la capătul acestei treceri în revistă a anului editorial trecut, pare a se contura cu claritate. Cu destule volume de referință (între acestea și două surprize de ultim moment: cărțile lui Florin Mugur și Marius Robescu) 1985 a adus în prim plan poeții pentru care hotărîtoare este conștiința culturii, a valorilor consacrate, mai puțin experiențe care să consemneze intenția singularizării prin limbaj; în majoritatea cazurilor poeții activi ai momentului rafinînd expresii poetice cunoscute.

Lucian ALEXIU

Trei sute și ceva de zile blînde

Un an în care am găsit în librării volume de critică semnate de Eugen Simion, Lucian Raicu (două), Șerban Cioculescu (două), Mircea Martin, Ion Pop, în care Mihai Șora a mai dat la iveală o piesă de rezistență a proiectului său filozofico-spiritual este, cu siguranță, un an bun. Un an al limpezirilor, fără mari surprize, dar și fără mari dezamăgiri. Un an în care lumina blîndă a vitrinelor s-a filtrat, binefăcător, peste toate subspeciile critice: cîte un autor pentru fiecare gust.

Eugen Simion radicalizează procesul, se pare ireversibil, început odată cu **Timpul trăirii, timpul mărturisirii**, în urmă cu cîțiva ani, pentru a ne reda, în **Sfidarea retoricii**, cîteva noi nuanțe ale unui discurs care tinde să depășească, profitînd de orice prilej, granițele genurilor. Între proză și analiza critică propriu-zisă, Eugen Simion avansează pe o strîmtă și spectaculoasă fișie de teren solid, într-o desăvîrșită, admirabilă, echilibristică a spiritului.

„Devierile" de la drumul critic obișnuit, memorabilele pagini memorialistice din **Fragmente de timp** sînt extinse de Lucian Raicu în recent apăruta sa carte, **Scene din romanul literaturii.** N-ar fi exclus să se vadă în ea cea mai bună carte a criticului. Stilul de-o frapantă originalitate își găsește, în formula de jurnal, adoptată acum, posibilitățile de exprimare ideale.

Să nu se înțeleagă, totuși, că 1985 a fost anul „demisiilor" critice. Din contră. Veteranul Șerban Cioculescu trasează o binevenită acoladă la tradiția criticii interbelice, redîndu-ne, în două culegeri de articole, **Eminesciana**, și **Argheziana**, înrudite cu mai vechea sa **Caragialiană**, ceva din altitudinea oficiului critic la vîrsta sa clasicistă. De asemenea, profesorul Eugen Todoran adaugă încă un capitol, **Mitul dramatic**, seriei dedicate operei lui Lucian Blaga.

Am înregistrat relativ puține lucrări de sinteză. Puține dar bune, corectează obiectivitatea din noi. **Jocul poeziei**, al lui Ion Pop, răscumpără în mare parte neajunsul cantitativ, printr-o excelentă survolare a poeziei ludice a acestui secol, primă sinteză asupra uneia din cele mai fertile direcții de dezvoltare a poeziei românești. Eugen Negrici, cu o **Introducere în poezia contemporană**, propune o înnoire dacă nu metodologică, cel puțin una a unghiului de abordare: stabilirea unui criteriu de clasificare a poeziei române de azi în funcție de mecanismele poeticității. Tot o sinteză, definită de „exactitate și coerență", cum spunea un tînăr critic, este cartea de debut a lui Silviu Angelescu, temeinică analiză a **Portretului literar**, căreia îi putem adăuga **Vocația sintezei** a timișoreanului Adrian Dinu Rachieru. Mai bogată a fost recolta de monografii. De la cea, excelentă, a lui Mircea Martin, **Introducere în opera lui B. Fundoianu**, la aceea, dezamăgitoare, a lui Emil Manu, consacrată lui **Dimitrie Stelaru**, se întinde un favorabil **no man's land** în care își înfig stegulețele studiul aplicat, temeinic, solid, al lui Mircea Scarlat, dedicat lui Cezar Bolliac, varianta de interpretare la portretul lui Zaharia Stancu, schițat de Mariana Ionescu, sau tentativa de a scoate semnificații, așa cum face Ioan Holban, în monografia **Hortensia Papadat-Bengescu, atît din documentele vieții, cît și din documentele creației.**

Două dintre personalitățile de prim rang ale literaturii române, Edgar Papu și Ion Biberi, ne-au prilejuit motive de meditație pe marginea recentelor cărți pe care le publică, întregiri la profilul cultural al autorilor. Edgar Papu oferă o lucrare în care erudiția se însoțește cu vocația deschiderilor spre cele mai diverse zări ale cuvîntului, în **Apolo sau ontologia clasicismului**, în timp ce Ion Biberi publică o selecție din ceea ce i-a plăcut să numească **Ultimele eseuri** ale sale. O mențiune specială ar trebui acordată sectorului de publicistică. **Galaxia Grama**, a lui Dumitru Radu Popescu, ne trimite cu gîndul la mai vechile preocupări ale autorului, materializate, în urmă cu cîțiva ani, în volumul **Virgule**. Criticul Mihai Ungheanu revine în atenție cu un volum explicit polemic, **Exactitatea admirației**. Un alt polemist de vocație, Mircea Iorgulescu, se prezintă la apel cu un volum care se autodefinește încă din titlu: **Prezent**. În schimb, analizele ponderate, subtile, ale lui Dinu Flămând, se compun într-o panoramă subiectivă a poeziei române, în **Intimitatea textului**, după cum tot o panoramă, dar a literaturii italiene din secolul al treisprezecelea, ambiționează Marian Papahagi, intitulată, și vag și, totodată, cuprinzător, **Intelectualitate și poezie.**

Din păcate, debutului matur al lui Silviu Angelescu nu i-l putem asocia decît pe cel al lui Cristian Moraru. Dar rezervoarele generației '80 încă n-au secat: se pregătesc să intre în scenă Ioan Buduca, Al. Cistelecan, Virgil Podoabă. Așadar, motive de optimism.

Mircea MIHĂIEȘ

Anul literar 1985

Ediții: competență și performanță

Citesc cele două volume ale **Operelor** lui Eminescu apărute în 1985 și mă gîndesc că, dacă întîmpinarea lor a fost pe măsură, studiul publicisticii marelui poet are, abia acum, cale liberă. Ce consecințe va avea, pentru literatura română, publicarea acestor volume ? Ce consecințe va avea apariția celorlalte volume, pregătite de același excepțional colectiv de cercetători, condus acum de Dimitrie Vatamaniuc și Petru Creția ? În ceea ce mă privește, consider apariția volumelor XII și XIII un prilej excepțional de a discuta despre monumentalitatea operei eminesciene ; despre calificarea unui grup de editori ; despre competența și performanța unor eminescologi. Altă ediție de o valoare deosebită, înscrisă în același arc al performanței, al monumentalității și al competenței este **O viață de om — așa cum a fost. Îngrijită, cu aparat critic și studiu introductiv, de Sanda și Valeriu Râpeanu, ediția repune în circulație una dintre cărțile fundamentale ale culturii noastre.** O serie, de a cărei valoare ne vom da seama ceva mai tîrziu, cînd comentatorii își vor ieși din starea de perplexitate, este cea propusă de **Biblioteca de filosofie a culturii românești. În** 1985, două volume ar fi trebuit să atragă atenția, cu prioritate, criticului și istoricului literar : **Constantin Antoniade — Opere** (studii selectate, prefață, notă asupra ediției, note și comentarii de Ion Mihail Popescu) și **Kalokagathon** de Petru Comarnescu (antologie de Dan Grigorescu și Florin Toma, Studiu introductiv și note de Dan Grigorescu și o mărturie de Valeriu Râpeanu). Dacă primul volum repune în circulație un gînditor aproape uitat, un scriitor ale cărui eseuri relevă un erudit de prim rang, **Kalokagathon** face dreptate unuia dintre cele mai strălucitoare spirite ale deceniilor patru-cinci : Petru Comarnescu. S-ar putea ca după anul 1986 al **Bibliotecii de filosofie** (care apare sub îngrijirea lui Valeriu Râpeanu) să avem o imagine mult mai nuanțată a culturii române din deceniile patru și cinci ; să înțelegem mai bine extraordinara cuprindere a unor autori cunoscuți, pînă acum, parțial ; să ne dăm seama de altitudinea culturii române în prima jumătate a veacului XX.

O altă foarte importantă **„redescoperire"**, așezată sub același semn, o datorăm **Bibliotecii de filosofie**, a Editurii științifice și enciclopedice care tipărește (ediție îngrijită, **studiu introductiv** și note de Dumitru Matei) **Ștefan I. Nenițescu, Istoria artei ca filosofie a istoriei — I, Teoria criticii.** Dacă în 1985 cartea de filosofie, eseul au devenit bestseller, concurînd — de pildă — romanul, una dintre cauze mi se pare a fi tocmai competența editorilor, responsabilitatea cu care repun în circulație idei, nume, opere. Au apărut, în 1985, ediții de „folclor", impecabil alcătuite, mulți autori ai literaturii române vechi au beneficiat de ediții solide. A continuat cu succes seria **Scriitori români** a editurii Minerva. Aș semnala aici primul volum al **Opere**-lor lui Cezar Petrescu, îngrijit de M. Dascal. La același nivel al competenței, seriile **Restitutio** (Ed. Minerva) și **Restituiri** (Editura Dacia) au propus publicului un număr de autori citabili pentru contribuția lor la definirea unor epoci ale literaturii române. A continuat tipărirea edițiilor de **Scrieri, Opere** ale unor autori moderni. De același admirabil devotament (editor : C. Simionescu) se bucură Sadoveanu. Scrierile lui Arghezi au ajuns, **sub** îngrijirea Mitzurei Arghezi, la volumul 34. Aci ar fi de semnalat necesitatea ca, alături de Mitzura Arghezi, să participe la înfăptuirea acestui edificiu și un specialist. Aparatul critic îi este necesar nu numai celui care studiază, ci și cititorului comun, derutat de unele afirmații argheziene ce și-au avut contextul lor. Sub îngrijirea lui George Gană apare volumul 12 al **Operelor lui Tudor Vianu (Arte plastice, Arte ale spectacolului, Critică și metodologie literară).** Așa cum scriam și altădată, ediția e remarcabilă.

La editura **Facla** ar trebui semnalate edițiile îngrijite de un număr de universitari timișoreni. Încep cu **Versuri** de Ion Minulescu (ediție îngrijită, postfață, tabel cronologic, crestomație critică de Simion Mioc, istoric literar de recunoscută valoare, autorul, de altfel, și al unei ediții din Scrieri-le lui Gheorghe Brăescu. **Excelent editat de Ion Neață, Velerim și Veler Doamne.** C. Negreanu repune în circulație **„Proverbele românilor"** de I.C. Hințescu.

Ciudata viață a poetului, de Anișoara Odeanu, își propune să scoată la lumină o nuvelistică modernă, dar și publicistica vie a romancierei și poetei. În această prezentare (prea)selectivă am mai vrea să includem ediția (în două volume) a poeziei lui **Nichita Stănescu.** Ediția lansează un critic cu totul remarcabil, autorul unui studiu introductiv de mîna întîi : Alexandru Condeescu. Și o premieră absolută a anului editorial : ediția intereditorială Rebreanu, în zece volume.

Cornel UNGUREANU

Cursa de fond

„A înțelege o nație mai multe limbi este mai anevoie ; a se traduce mai mulți și varii autori într-o limbă este mai cu putință și aceasta din urmă și-a propus jos însemnatul, cugetînd a da națiunii un început de Bibliotecă universală. Într-însa se vor coprinde cei mai remarcabili autori antici și moderni, ale căror scrieri au contribuit spre împlinirea faptei mari a civilizațiunii, spre formarea minței omenești și a inimei umane, spre perfecția omului. Fără niște asemenea scrieri nu e literatură, nu e progres". „Jos însemnatul" era Ion Heliade Rădulescu, în 1846, poate chiar prin ianuarie.

După 140 de ani. În 1986, ianuarie, o evaluare a anului literar trecut. Bilanțul traducerilor din literatura universală pe 1985. Nu o punere în balanță (cu, să spunem, 1975 sau 1965), ci doar un bilanț în sine : anul 1985 pe ambele talere, cîntărit cu propriile unități de măsură : titlurile. Adunate la un loc (cele tipărite de „Univers", „Minerva", „Meridiane", „Eminescu", „Albatros", „Cartea Românească", „Ion Creangă", „Sport-turism", „Militară", „Dacia"), se apropie de 75. Din care, mult peste jumătate — „clasicii". Din care, mult peste jumătate — „re-editații". Așa cum visa Heliade. De la Homer la Hugo, de la Byron la Manzoni. Pentru moment, soluția optimă, o tragere a suflului, proba de respirație, de rezistență pentru cursa de fond. Deci nu „înapoi la clasici !", ci înainte, cu ei mereu înainte, pentru cei care nu au în biblioteci ediția I, ediția a II-a, a III-a. De-acum, ediții trainice, definitive. Edițiile critice din seria Homer, Shakespeare, Balzac, Flaubert, Byron, datorate trudei celor de la „Univers". După cum, tot prin grija lor, o colecție cu prestanța de mult asigurată, „Clasicii literaturii universale", ni-i re-dă pe Voltaire, Diderot, Defoe, Swift (parcă spre a ne reconecta memoria la veacul Luminilor), dar și pe E.T.A. Hoffmann, Tolstoi, Hugo. Anul 1985, e și anul redescoperirii unui teritoriu fascinant : literatura clasică a Chinei, prin marile ei capodopere : „Visul din Pavilionul roșu", „Cartea Poemelor", „Flori în oglindă".

Dar „modernii" ? Prozatorii de după 1900 — puțini, dar, între ei, unii aleși cu opere de primă mărime : D.H. Lawrence, „Curcubeul", Mario Vargas Llosa, „Mătușa Julia și scribul", Pavel Vejinov, „Balanță", Feodor Abramov, „Casa" (în „Romanul secolului XX"). Sau Enzo Siciliano (în colecția „Globus"), cu „Prințesa și anticarul". Oricum, între toate, două capodopere : „Lecția de limbă moartă" a lui Andrzej Kusniewicz și jurnalul lui Elias Canetti, „Provincia omului". Un regret (nu un reproș) mai mult decît întemeiat : cele doar patru titluri în colecția „Studii", prin care, de atîția ani, editura „Univers" a deschis multe pîrtii teoriei și chiar practicii literare de la noi. Binevenite, totuși, în acest context, „Textul și interpretul" (a lui Jean Starobinski). „Teoria generală a criticii", (a lui Cesare Brandi), cel de-al treilea volum din „Clasicism și baroc în cultura europeană" (al lui Romul Munteanu și „Portretul literar" (semnat de Silviu Angelescu).

„Pentru toți", pentru cei mulți (și mai ales tineri), în stare să epuizeze orice tiraj, darurile de sfîrșit de an ale colecției B.P.T. : „Contele de Monte Cristo", „Forsyte Saga", „Pan Wolodyjovski". Sau Jules Verne. Sau Mark Twain. Sau F. Soulié. Mult ? Puțin ? Deocamdată atît. Exact atît cît s-a putut vedea în rafturi. Dacă s-a putut vedea. Fiindcă toate, aproape toate cărțile traduse în anul trecut, nu stau în rafturi spre a fi văzute. Ele dispar pur și simplu, în chiar clipa apariției, din simpla și pura bucurie de a citi literatură. Să nu uităm însă „restul". Oricum, cîteva sute bune de pagini, prin care revista „Secolul 20", periodicele culturale, almanahurile se străduiesc să aducă „la zi" traducerile, să ia pulsul literar de pe toate continentele, să-și conecteze cititorii la imediata realitate literară.

Desigur, traducerile nu „fac o literatură" (și, singure, nu o fac). Dar și mai sigur e că tocmai ele îi deschid (acelei literaturi) poarta spre „împlinirea faptei mari a civilizațiunii", spre edificiul numit „Biblioteca Universală".

Adriana BABEȚI

Literatura pentru copii

Nici mai bogat nici mai sărac în apariții decît precedenții, anul editorial 1985 a oferit cititorilor de-o șchioapă reîntîlnirea cu genurile, speciile și temele obișnuite ale literaturii care li se adresează. Ceea ce reușește însă să distingă ultimul an față de cei anteriori este o mai serioasă atenție acordată teatrului (gen, pînă acum, deficitar), precum și grija constantă pentru reeditarea operelor clasice, din literaturi pentru copii, ale lumii. Nu rareori, printre invariabilele pliante și cărți de colorat, destinate vîrstelor foarte mici, am avut bucuria de a constata reapariția, în excelente condiții grafice, a unui Mark Twain, Daniel Defoe sau Nikolai Nosov, după cum, același sentiment al achiziției norocoase ni l-au prilejuit ediții recente din Tudor Arghezi sau Victor Eftimiu.

Alături de clasici, au revenit în librării, sub titluri și volume de succes, numele celor mai populari profesioniști de azi ai scrisului pentru copii : **Alexandru Mitru, Gheorghe Tomozei, Elvira Bogdan, Elisabeta Preda, Ada Orleanu, Silvia C. Negru, Mircea Șerbănescu, Pius Brînzeu** și alții.

Să mai observăm că anul care a trecut a făcut să crească numărul „donatorilor voluntari", proveniți din rîndurile scriitorilor consacrați în alte sfere ale literarului. **Daniela Crăsnaru, Ion Horea** se adaugă astfel ultimului val de autori, care de pe poziția unei largi experiențe poetice, vin să primenească aerul de mediocritate și supărător didacticism pe care îl emană atîtea și atîtea volume de versuri publicate în diverse colecții.

Ușor inegală de-a lungul volumului, **Poezii-jucării pentru cei mai mici copii** —, valoarea textelor Danielei Crăsnaru, scade cînd tema e mult prea uzată sau se face abuz de diminutive ; crește, în schimb, cu fiecare undă de gravitate ori alunecare elegiacă în spațiul memoriei afective. Înscriindu-se într-o întreagă literatură dedicată lumii animaliere, **Guguștiucul** lui Ion Horea realizează, prin dimensiunea portretelor, o performanță aproape unică. Schimbarea rapidă a unghiurilor, dinamica orală a expresiei, umorul, ritmul alert și metafora incitantă salvează aceste întinse fiziologii de pericolul unor obositoare variațiuni pe aceeași temă. Aproape de prolixitate ajung versurile lui Gheorghe Tomozei, din cauza excesului imagistic. În cartea al cărei titlu — **Cartea de motănică** — este mai mult decît semnificativ pentru ideea de predominanță a subiectelor animaliere în poezia pentru copii a anului trecut.

La nivelul prozei, fenomenul masificării amenință din ce în ce mai serios cărțile cu povești. „Industrializarea"

Carmen ODANGIU

(Continuare în pag. 7)

Ochiul și cărțile

Raftul imediat supus atenției ar cuprinde vreo douăzeci de titluri : pe parcursul fericitului an 1985 **cartea de teatru** a intrat în geografia spirituală, parcă mai decisă decît oricînd să-și lărgească aria de cuprindere, să ocupe o parte mai însemnată din suprafața fenomenului teatral (catalogul editorial oferă celui interesat imaginea a patruzeci și ceva de volume consacrate domeniului, cifră așa-zicînd „modică" ; motivele, obiective, nu fac preocuparea articolului de față). O relativă exigență ridică, deci, la douăzeci numărul necesar întreprinderii unei, cel puțin, oneste călătorii prin **biblioteca de teatru,** sporită, în ultima vreme, nu doar din perspectivă cantitativă, ci și sub raportul **cultural** al formulelor de editare — sintagma tinde să recunoască faptul (real) că, grație deschiderilor manifestate, contactul dintre lector și teatru se produce, azi, sub o acoladă substanțial modificată, față de o perioadă în care, de pildă, privirea nu descoperea frecvent în librării numele marilor clasici ai dramaturgiei, nici „linia întîi" a contemporaneității, decît prin conspectul sumarului cărților de cronică teatrală și capitolelor volumelor istoriografice. Afirmația riscă, poate, să creeze o oarecare nelămurire, cel puțin asupra angulației („unghi de luat vederi, de făcut fotografii") ; de aceea, ne grăbim să spunem că, în modul, propus aici, de a trata lucrurile, radiografierea anului editorial pretinde, dincolo de aspectul bilanțier, și o posibilitate de înscriere a cîștigurilor în aria unor constatări de direcție, cu gîndul la mișcarea ideilor în perimetru, mișcare pentru care, de fapt, tabloul unui an înglobează rezultanta precedenților. Ideea de continuitate se susține, după opinia noastră, deîndată ce, plăcerii de a înregistra titlurile și numele anului 1985 i se alătură memoria titlurilor și numelor care, să spunem, au pregătit ochiul pentru întîlnirea cu, într-o iute enumerare : **D.R. Popescu, Dumitru Solomon, M.R. Iacoban, Dan Tărchilă, Mihai Georgescu ,Nelu Ionescu, Eugen Lumezianu, Rodica Padina, I.D. Sîrbu,** și apoi, **Natalia Stancu. Ileana Berlogea, Constantin Paiu, Bogdan Ulmu,** Cartea **despre Toma Caragiu,** și apoi, **Victor Ion Popa, I.L. Caragiale, B.P. Hașdeu, Liviu Rebreanu, Mihail Sebastian.** Cartea **despre Mitul Dramatic,** la Blaga, și apoi... Invocata „idee de continuitate" presupune concomitența existenței în librării a clasicilor și contemporanilor, dar, deopotrivă, introduce în discuție volumele prin care, dramaturgia lui **Romulus Guga, Marin Sorescu, Ion Băieșu, Dumitru Solomon** și altii, cărțile criticilor de teatru ce s-au străduit să raporteze despre actualitate, înfășurînd mărturia imediată — cronica — în articol eseistic, contribuția de mai ieri a

Antoaneta C. IORDACHE

(Continuare în pag. 7)

TITUS ANDRONIC

SĂRUTUL ȚĂRÎNII

E ora verii-n care de-ar mai umbla cu dalta
Rafaelitul sculptor ar sparge-un sîn păgîn.
Timp nedecis al tainei; de-acum o vară, alta
De-ar mai putea să ție, și să-i mai fiu stăpîn!

E ora benefică ce ia formă de pîine,
Sub ploi adastă alta, sub învelișul sur.
Un foc nomad sub pleoapă înaripat e mîine,
Gînd decantat în murmur și sunet tot mai pur.

HAIKU

Lui Virgil Mazilescu

cum curge rîul
cum oamenii
ca rîurile toamnei
curg —
fără întoarcere

PIANISSIMO

Îmi port mîinile ca pe niște flăcări, nude.
Și merg cînd toate-n mine vor să zacă.
Mi-e plină clipa de un dor hai-hui,
De gînduri care gîndul nu-l împacă.

ZENIT

Mi-e teamă de gîndul meu
ca de aripa unui vultur.
Escaladînd muntele,
soarele . . .

DESPRE NIMB

poți să tai din aripa
unei păsări
nu-și pierd strălucirea
depărtările
poezia însă se naște
rar
ca o fiară de pradă.

AȘTEPTARE

cînd toți mă părăsesc
cîte puțin
atît cît să-i uit
ce s-a sfîrșit
va reîncepe curînd.

CAI ALBI

copilăria
nu încetez s-o visez:
cai albi ai soarelui
zi lîngă care exist
și
aproape există speranța.

SACRE

caut depărtările
stelele
în locuri de demult
iubirea de fum
ochi prin care nu văd
decît toamna.

IOANA DINULESCU

SANDALE DE-ARGINT

An după an; adevăr peste adevăr:
temelii etajului opt.
Maică născătoare, mă copleșești
cu darurile ființei tale; așezîndu-mi în mînă
felia-minunea cotidiană — de pîine, ucizi
pentru mine, șerpii, leii deșertului.
An după an, incandescente primăveri proiectează
himerice zăpezi. Iubitule, tu privești
prin mine
spre stele; zornăi, în cinstea mea,
strălucitoare inele
Lucrările se clatină, lucrurile șoptesc:
e un dar acesta, divin, nebunesc?
Un nou adevăr, bici de alint?

Prin roua copilăriei, fiica mea pășește
în sandale de-argint.

O VREME ÎNTRE HÎRTII

Vine o vreme cînd înțelegi
singurătatea lui Unu.
Se chircește în pasăre oul,
din cîntec se naște pînză de păianjen
pe gură. Vine o vreme
cînd se rostogolesc asemeni castanelor
în octombrie, cuvintele tale de dragoste
și mîinile — vînători nevolnici — aleargă
și prind doar pulberea unui poem.
Vine o vreme între hîrtii, în păduri
care-au fost, cînd înțelegi împietrirea
lacrimei lui Unu.

AZI SÎNT AZI EXIST

Lemn-dulce, nuc desfrunzit,
amiază prin care umblă singur
dar fericit trupul
dus în lesă de propria-i umbră.
Fagure umplut cu mierea privirii absente,
azi sînt, azi exist,
cer boltit de-asupra semnelor,
pădure fără poteci, sălaș
animalelor sălbatice,
azi sînt,
azi exist,
mă-ntunec și mă luminez
spre gloria celor mărunte. Respir.

SĂRUTĂ ÎNCUIETORI RUGINITE

memoriei lui Emil Botta

Hoinărind prin cîmpul de pelin
se-mbracă în polen memoria/vipera
și umbra cu pămînt dulce
și aura cu noime anapoda.
Murmură
și gura se umple de pietre,
din trîmbițe de catifea se rostogolește
himera numelui său.
În zori cînd lumina sărută
șerpește încuietori ruginite
și mierla proclamă desfrunzirea
crengii de brad.

MARCEL TURCU

ZĂPADA CIVICĂ

„adevăratul pămînt este pur“
— Phaidon —

Jocul zăpezii, al pătratelor acelora distilate și
Fine ce-ating respirația
Precum Menada dansînd a lui Scopas . . .
Jocul zăpezii, pătratelor fine
Clintite din loc auzite departe
Și chemate pe nume: pătrate!
Jocul zăpezii flutură cuplul:
Numim că se zice
Numim că se face
Numim că există cuvîntul, cuvinta —
Numim că există zăpada zăpezii
Ogorul emană nume numite
Ce vin din brăzdar cînd pămîntul sedus e:
Aceasta e toamna semenilor mei —
Zăpada ce tace ca iarba deasupra
Spicul rostește un imn rațional —
Se-ncing iarăși cuburi, se iscă pătrate:
Sînt mîinile noastre-mpărțite-ntre noi
Precum e salutul și armonia
Unei ființe colective:
Poporul lui eu însumi! . . .

SPECTRU MATUR

Ninge ca într-un virtual raționament terestru
Pe-o tijă de surîs se face seară —
Ninge-ntr-un zbor întors, eficace, alegru:
E zicere și ninge cu vigoarea pudorii —
Orașul curbează opinia
Aerul se strînge-ntr-un ochi și ninge
Ninge: totul se corelează cu pasul
Și cordul onomastic merge pe jos
Înaintînd jovial, memorană cu membrană

Ninge întins, monologic!
Fulgii cad pe față pe dos;
Fulguie și-nlăuntru întors
Ca într-o cromare somatică . . .

Dar ninge și clar și vestit:
Timpul își împarte pătratul
Cu gemenii —
Florile s-au dus: rămîn semenii
Tulpinelor albe, prismatice —

Ninge excesiv de coerent:
Ceva se scrie spontan, se înscrie —
Ninge elocvent, ninge
Cu degete mari, imprevizibile
Ale faimoasei noastre mîini drepte! . . .

SAT NATAL

— se dedică satului Murani, județul Timiș — satul părinților mei!

Palatele firești ale vîntului:
Plurivalența eredității —
Floarea de cultură: această memorie la sol! —
Floarea de cultură,
Grădina de scris —
Octavele și
Mediana mitică! . . .

Oricum satul natal
Poate fi împărțit între moșneni ca
Miron Costin și Grigore Ureche —
Între cărturari oieri buciumani —
Între oameni ai tractorului:
Temerar instrument al brazdei —
Cea mai utilă harfă-standard
A unui ogor orfeizat —
Satul natal poate fi împărțit cu
Miron Costin și Grigore Ureche
Împărțit fidel și apoi înălțat la
Rangul de măgură sublimată:
Ca un mic Acropole agrest
Cu ferestrele intrate mult în linia subiectivă
Precum — impulsiv — adolescenții în colectivitate! . . .

VASILE BĂRAN

PUTEREA DRAGOSTEI

I-am spus lui Dale că, trebuind să aflu neapărat ce se întîmplase, n-aveam încotro, decît să mă fi dus la Cărbunești să iau cu mine un milițian. Mai ales că în ultima noapte a „viscolirii“ grădinile din Țărățel fuseseră devastate de-a curmezișul, pe toată întinderea. Cine fusese acolo de pază? Să-mi fi spus el, Dale, adevărul!? Avuseseră ei sau nu pe-acolo vreun paznic? Sigur că da: avuseseră și-l mai aveau și acum, dar nu se putea face nimic. Cînd se alungea fîșia neagră, parcă-și pierdea mințile. Nu vedea nimic. Atîta doar că a doua zi rămîneau urmele invaziei: porumbul ras ca de o coasă, cotețele rațelor răsturnate, stupii albinelor dați peste cap! Cînd mi-a spus numele paznicului, Dale și-a acoperit fruntea cu borul pălăriei: „Mi-e și rușine să mai zic ceva. Că eu l-am recomandat. Și puteam eu să nu-l recomand? Că-i fratele meu, Cicu!“ Dale se plîngea chiar de grădina lui unde avusese pătlăgele și varză, iar acum se amestecaseră cu praful. Mărăcinișul viu care-i îngrădise legumele fusese spart în cîteva locuri și el a trebuit să fi reparat la loc totul, dar în zadar, că n-ar fi putut să aibă nici un fel de liniște: două-trei zile lucrurile se potoleau ca, pe negîndite, lujerii să fi fost iarăși amestecați cu praf și umpluți de bale.

Cînd l-am găsit pe Cicu, în marginea Țărățelului, era în zori. M-a privit cu respirația tăiată: „Cred că am făcut o treabă bună!“ Cicu era un băiat zdravăn și mergea înaintea mea, cu pantalonii răsfrînți pînă mai sus de glezne, lăsînd să i se vadă în lumina razelor, care tocmai țîșniseră ca dintr-un reflector puternic, tăieturile spinilor. Muncise toată noaptea, dar izbîndise: mi-a arătat capcane cu invadatorii grohăind. Nu era cazul să mă fi speriat — m-a asigurat el — toți trei erau la locul nimerit. „Trei?“ l-am întrebat și Cicu a rîs: „Și eu crezusem c-ar fi fost mai mulți. Dar trei sînt de-ajuns să facă prăpădul pe care l-au făcut. De-o lună de zile îi pîndesc. Oamenii mi-au spus că-mi dau și-o sută de lei pe noapte numai să le vin de hac! Și le-am venit. Ia uite-i cum se perpelesc!“ Dincolo de dîmbul înălțat dintr-odată ca un ascuțiș de șerpoaică se adîncea prăpastia făcută de Cicu. Era un gropan de cîțiva metri cu pereții umeziți de șuvițele de apă ale știubeiului. După atîta alergătură — își făcuse Cicu un calcul — oricine s-ar fi îndreptat sătul și înfierbîntat spre apa izvorului. A făcut spre el divă cu boabe de porumb, iar în adîncuri a aruncat încă vreo doi saci de știuleți, acoperiți cu apă ca și cum ar fi fost puși la fiert într-o căldare subterană. „O masă boierească — rîdea Cicu — că eu știam ce-ar fi vrut ei. Așa că uite-i și matale cum se dau cu burta de pietriș!“ M-am uitat. Și în clipa aceea, pe neașteptate, ceva hidos a țîșnit drept în sus și în urechi a țiuit țipătul băiatului: „La o parte!“ Umbra neagră și țepoasă, străpunsă de doi colți albi și răsuciți ca un fulger s-a închis repede strîngîndu-se în jos ca într-un sac cu zmoală și l-am văzut pe Cicu aducîndu-și înapoi securea, răsuflînd greu ca și cum el însuși ar fi ridicat și ar fi aruncat la loc matahala rînjitoare. „Trebuie să-i ținem vii — m-a avertizat el. N-avem voie să-i omorîm. Oricît de criminali ar fi, legea-i lege!“ A tăiat cu cîteva lovituri plopul ros și cocoșat de alături, a făcut repede un fel de grilaj deasupra gropii și m-a lăsat să privesc în voie dihăniile: erau trei porci mistreți, masculul, femela și vierul cu ochii însîngerați, care se zmucea și scrijelea cu colții și copitele pereții înnămoliți ai gropanului; mai sprinten decît părinții lui, aveai impresia că din clipă în clipă vierul ar fi putut să fi zburat drept în piept, sfîșiindu-ne. Părea turbat, avea culoarea sîngelui, părul de pe coama zbîrlită și ochii scoși din orbite îi erau roșii ca un foc înăbușit și răscolit. Sărea și se zvîrcolea, guițînd ascuțit, ca și cum i s-ar fi înfipt în beregată un cuțit, în vreme ce mătăhăloșii, dintr-un simț patern, îl domoleau cu lovituri de labe, intuind, desigur, pericolul de deasupra, ca orice sălbăticiune care mai trecuse prin asemenea experiențe de viață, în căutarea hranei. N-aș fi crezut ca asemenea fiare îndîrjite să fi știut să-și fi înfrînt propria fire într-un moment de amenințare totală, cum era acela în care Cicu le pîndea fiecare mișcare. Atent la gesturile lui, n-am observat din prima clipă ce s-a petrecut: pe la coada ochilor mi-a trecut o sclipire de pasăre ce dispare în hățișuri. Își scuturase aripile alungite ieșind de-a dreptul din colibă, făcîndu-se repede nevăzută sub malul Țărățelului. Cicu mi-a împins brațul spre colibă, prefăcîndu-se uimit. Ce-ar fi putut fi? Pînă ar fi tăiat el cîțiva țăruși și încă vreo cîteva crengi să întărească grilajul, mi-a dat de înțeles că puteam să mă fi dus într-acolo să cercetez singur. Dar eu m-am uitat mai întîi la colibă, unde culcușul părea să fi fost cald încă, deși pătura era întinsă pe patul de nuiele, ca și cum n-ar fi dormit nimeni peste noapte acolo, bizuindu-mă în presupunerile mele chiar pe mărturisirea lui Cicu: „Toată noaptea am stat în copac să pîndesc musafirii. Eram sigur că o să-i atrag în capcană cu instalația mea“. Cu toate astea, îndoiala persista: cine putuse fi? Am socotit bine. Cicu avusese nevoie de un ajutor. Așa că gloria trebuia împărțită. Ori voia ca numai el să fi fost eroul? Pe de altă parte, gîndurile mă duceau și la braconaj. Dacă acest băiat vînjos își făcuse planul unei afaceri, cum se mai întîmplaseră atîtea pe sub munți, chiar cu porci mistreți? Cicu însă m-a asigurat, nu prin vorbe, ci prin propriile mele constatări, că faptele sale fuseseră cinstite. Tot ce voise era să-mi fi prins jivinele, cu orice preț, să le fi demonstrat oamenilor de pe Coastă că nu fusese plătit în zadar. Dacă ar fi avut ideea unei afaceri nu s-ar fi angajat în public că el o să lămurească situația în timpul cel mai scurt. Aia, de pe sub munți, lucraseră în cu totul alt chip. Nimeni nu știe cu ce se ocupau ei noaptea, stînd la pîndă printre mormanele cu jir. I-am spus băiatului părerea mea: voiam să scriu despre el. Ar fi fost un frumos reportaj, i-aș fi trimis neapărat ziarul cu fotografia lui, dar Cicu s-a opus. Și nu atunci, imediat, ci cînd i-am cerut să fie sincer și să-mi spună cine l-a mai ajutat? Că singur, în mod cert, n-ar fi reușit. Nu era vorba de săpături, de îngrădituri sau de toate potecile alea viclene și nici de ideea propriu zisă (era limpede pentru mine că nu-i lipsea inteligența!), ci de ceva indispensabil în asemenea operațiuni, în care te paște în oricare clipă primejdia: **curajul!** Or, ca să-l ai, îți mai trebuie un om. Dacă nu să te sfătuiești cu el, măcar să-l știi aproape. Cineva care la nevoie (chiar dacă te simți tu în stare să nu-ți ieși din fire) să te apere. Fiindcă, în asemenea împrejurări, sînt atîtea lucruri imprevizibile, încît o ființă atașată îți e necesară. De ce unii vînători își păstrează cîte un cîine care n-ar mai fi în putere să-i ajute ca odinioară, dar care le dau o încredere de un fel deosebit în izbînda pasiunilor lor?

Cicu se prefăcea mereu că nu mă auzea: el era preocupat de întărirea grilajului. Mi-a propus să nu mă mișc de-acolo pînă ce el mai tăia cel de al doilea plop din malul Țărățelului, fiindcă prizonierii săi, dacă n-ar mai fi simțit mirosul omului care i-a întemnițat, s-ar fi putut chiar să fi zburat, cum îi mărturisisem eu că mi se păruse să fi făcut vierul. Să n-am nici un fel de teamă, — m-a îmbărbătat el — nu zăbovea mult, doar cît să fi tăiat plopul, fiindcă zăbrelele de lemn ale gropii trebuiau neapărat întărite. Apoi vedeam noi cum aveam să procedăm, careva dintre noi trebuia să anunțe primăria. Spaima dispăruse, mai ales că mistreții, cu burțile goale, începuseră să și le umfle cu boabe de porumb amestecate cu apă, părînd să se liniștească încetul cu încetul ca și cum un dresor versat i-ar fi domolit cu o biciușcă. În vremea asta, băiatul a revenit tîrînd după el plopul, dar tot atunci am observat că făcuse cuiva un semn repezit și pasărea misterioasă a bătut iar din aripi în plină lumină, ghemuindu-se o clipă și dispărînd definitiv de după lăstărișuri. N-a avut încotro! Cicu a mărturisit: „I-am zis să nu vină, da' ea, ca și cîinele de care-mi spui, n-a suportat. Mi-a spus că n-ar fi putut dormi, știindu-mă în pericol și m-am pomenit cu ea intrînd în colibă zicînd să plec de aici imediat, ce m-a apucat să fac eu pe grozavul?“ În mintea mea s-a născut subit o idee și mai scăpărătoare: băiatul e ajutat de o fată care-l iubește! Reportajul ar fi putut astfel să poarte titlul: „Puterea dragostei!“ Și, firesc, descria apoi actul de curaj. Fiindcă, într-adevăr, cum mă convisesem pe deplin, nu era vorba de bani, ci de forța ingenioasă de a demonstra că orice amenințare poate fi stăvilită în momente de cumpănă, dacă ești hotărît să învingi necunoscutul. Băiatul însuși a recunoscut că aveam dreptate, că lucrurile stăteau aproape exact cum le intuisem eu, numai că dacă aș fi scris ceva despre întîmplare l-aș fi făcut de rușine pe amîndoi. Mai bine ar fi fost bucuros să-i fi eliberat pe răufăcători, decît să se fi făcut vreo legătură între curajul său și dragoste. Pentru că nu atît el alerga după ea, ci ea după el, și taică-su n-ar fi admis asta în ruptul capului! Că plecînd devreme la cîmp nimeni nu știe că trecea și pe la el, pe la colibă, cîteodată, cînd nici nu te gîndeai, chiar la miezul nopții! „Dar tu ții la ea?“ l-am întrebat pe Cicu și el n-a ezitat nici o clipă: „Cum să nu țin? Păi, ca să-ți spun drept și eu, sigur că n-o să mă lase s-o aștept fără să fi dat pe la mine. De-o lună de zile n-a lipsit în nici o dimineață. De asta am și avut eu curajul să stau la pîndă cu securea lîngă mine, fie ce-o fi! Aici ai perfectă dreptate: cînd venea ea, eram sigur că o să-i prind“. „Ce să prinzi?“ „Porcii mistreți!“ „Știai — l-am întrebat — că toată viscolirea era iscată de jivinele astea?“ „Știam, — că se mai abătuseră și prin alte părți, nu-ți spusei că unii de pe sub munți îi împușcau? Cred că de asta s-au și abătut ăștia trei pe la noi. Fusese vreo turmă, da' ei au scăpat și-au luat-o încoace, pe Valea Țărățelului. Păi dacă n-aș fi știut nu m-aș fi angajat! Că doar n-o să mă fi gîndit eu c-aș fi avut de-a face cu dracu' sau cu mai știu eu ce strigoi!“ „Și fata?“ „Ce-i cu ea?“ „Nu-i era frică?“ „De cine să-i fi fost?“ „De mistreți?!“ „Păi cum să-i fi fost dacă era cu mine?“ „Dar pînă să ajungă la tine? Nu-i era frică? Nu se temea că în drum ar fi putut fi sfîșiată?“ „Păi cum o să-i fi fost frică, dacă venea la mine? Că de aici i se trăgea și ei curajul. Era sigură că o să mă găsească și habar n-avea de ce s-o mai întîmpla. Principalul era să fi ajuns la mine!“ „Și tu?“ „Eu, ce?“ „Tu ce-i spuneai? Nu-i atrăgeai atenția? N-o puneai în gardă?“ „Cu ce s-o pun în gardă?“ „Cu faptul ăsta!?“ „Care fapt?“ „Că s-ar fi putut s-o fi înșfăcat porcii mistreți? Că nu trebuia să riște, că nu trebuia să mai vină la tine cu noaptea în cap?“

Cicu a surîs încurcat: „Păi cum să-i fi spus eu așa ceva cînd eu abia o așteptam să vină?“ „Înseamnă că nu ții la ea! — i-am spus eu dezamăgit, și Cicu s-a revoltat dintr-odată, ca și cum l-aș fi acuzat de ceva extrem de grav: „Cum să nu țin? Ce vorbă-i asta? Cum de-ți trece un gînd ca ăsta prin cap?“

Uitasem cu totul de mistreți, cînd l-am întrebat: „Atunci de ce nu te însori?“ Cicu a rămas o clipă dezorientat. Se părea că nu mai avea ce să-mi fi explicat: nici în legătură cu mistreții, nici cu fata. Și-a croit drum spre colibă, parcă să-și fi luat de-acolo catrafusele și să mă fi lăsat de unul singur. A mormăit ceva și eu l-am ajuns din urmă: „Hei, nu-mi răspunzi? De ce nu te însori?“

S-a întors brusc: „Cu cine să mă însor?“ „Cu ea — mi-am apăsat eu cuvintele — cu fata asta pe care spui c-o iubești?“ Cicu și-a împlîntat picioarele în fața colibei, înălțat dintr-odată, acoperind cu statura sa ușa, parcă să nu privesc înăuntru. Apoi, surprinzător, a izbucnit într-un rîs sonor ca un actor care-și intrase bine în rol: „Păi nu-s însurat?“

Îmi era limpede: vechea poveste a amanților — mă gîndeam simțindu-mă, cumva, în plin ridicol — dar Cicu mi-a oprit orice grimasă de soiul ăsta aruncîndu-mă, pe loc, într-o stare de o nebănuită revelație: fata de care-mi vorbise era nevasta lui. Și fără să-mi fi dat răgazul să-mi fi pus eu însumi o seamă de întrebări: atunci ce rost avea misterul ăsta? De cine se ascundeau și din ce pricină? De ce-mi spusese că socru-său s-ar fi purtat îngrozitor cu ea dacă ar fi aflat aventurile ei cu propriul său bărbat? Și de ce se opunea să fi scris reportajul în legătură cu întîmplarea asta atît de captivantă ai cărui eroi erau doi tineri căsătoriți? „Păi, tocmai de asta“ — s-a străduit Cicu să mă facă să înțeleg: care tată și-ar fi lăsat fata să se ducă, nebună, noaptea, peste văioage?

---

medalion

Profesorul

A fost și este încă un prieten, un tovarăș de suflet, un entuziast, un bonom, un căutător perpetuu, preocupat să răspundă problemelor vieții, ale școlii, să se implice efectiv în rezolvarea lor, după priceperea sa. Puterea de a trăi noi înșine, în sufletul studenților noștri, spunea Domnia-Sa, dă valoarea personalității dascălului. La sfîrșitul anului 1985 a împlinit șaptezeci de ani. De fiecare dată, a cerut, celor ce i-au intrat în casă, cu dragoste, să semneze. Să semneze! Da! Nu, însă, într-o carte oarecare, ci pe pereții apartamentului lor, și la umbra zidurilor acestuia. De regulă uităm cine ne-a intrat în casă; de obicei dorim să uităm pe acei care ne-au uitat, nesocotindu-ne. Și, totuși, profesorul nostru, în pofida anilor care au trecut, nu vrea să uite pe nici unul. El povestește cu dragoste, adesea cu ochii umezi, despre mulți dintre ei care nu mai sînt. Merită să amintim cîteva nume: Romul Ladea, Traian Lalescu, Anișoara Odeanu, Laurențiu Fulga, Franyo Zoltan, Virginica Romanovschi, Nicolae Apostolescu, Alexandru Tohăneanu, A. Cobeț, V. Goian, Liviu Rusu, Traian Bona, Miu Lerca, A. Lillin, și atîția alții scriitori, pictori, sculptori, critici literari, actori și profesori, oameni de suflet care, călcîndu-i pragul casei, au semnat, au plecat și, poate, au uitat de mult că imaginile lor, chipurile lor dragi, amintiri, stăruie în mintea aceluia ce este Pârvu Nicolae. Cartea vieții se citește lîngă lampa amintirilor — spunea cineva — și Nicolae Pârvu o citește la lumina lor și împreună cu ele.

El, omul, a fost profesor universitar, și și-a încheiat activitatea rodnică de la catedră, la Timișoara, unde a funcționat ca dascăl în cadrul Universității — a fost decan al Facultății de Filologie și șef al catedrei de pedagogie-psihologie. Născut la Bocșa județul Caraș-Severin, în decembrie 1915, într-o familie modestă, părinții săi fiind țărani și muncitori, concomitent, a învățat în orășelul său natal, iar apoi și-a continuat studiile gimnaziale la Reșița. În municipiul Lugoj a absolvit liceul „C. Brediceanu“. Și-a continuat studiile la Cluj, absolvind cursurile Facultății de Litere și Filozofie. Și-a susținut teza de doctorat, **„Metoda evaluării“**, în anul 1942, avînd ca îndrumător pe reputatul profesor Nicolae Mărgineanu. Lucrarea aceasta, a fost publicată în același an, în cadrul Editurii Institutului de Psihologie al Universității din Cluj. Ei i-au urmat altele, dintre care lucrări de referință, mai deosebite, au fost și sînt, prin actualitatea problematicii abordate: „Studii de psihologia artei“, „Drumul spre personalitate“ etc.

În afară de preocupările în domeniul psihologiei, concretizate în lucrări precum cele menționate, profesorul Nicolae Pârvu a scris cîteva volume de poezii. A publicat mai multe plachete, printre care: „Buletin meteorologic“, „Prietenul meu vîntul“ — iar, în colectiv: „Monumentul iubirii“, „Epigrame“, „Efigiile patriei“, „Odă de 30 Decembrie“ și altele.

Profesorul și psihologul s-a dovedit a fi un poet de o rară sensibilitate, epigramist, prozator și chiar dramaturg. Una dintre piesele sale, inspirată de nuvela lui I. Agîrbiceanu, „Stana“, a fost jucată pe scena Teatrului „C. Nottara“ din București. Multe dintre lucrările sale în versuri sau în proză, manuscrisele mai multor drame originale sau traduceri nu au fost încă publicate sau jucate. În ciuda acestui fapt, Nicolae Pârvu continuă să scrie, convins că tot ceea ce așterne pe hîrtie constituie o experiență, o mărturie certă a faptului că trăiește și luptă pentru un ideal:

„Lupt cum am luptat o viață
Ținîndu-mă de-un fir de ață.
Lupt și scriu tot ce gîndesc,
Să-nflorească și să crească verbul românesc“.

Pavel PETROMAN

Restul e pictură

pretexte

Artist ce se mai caută pe sine (întrucît, pesemne, se va fi găsit!), V. Simulov * are tăria, mai cu seamă, a propriilor lui opțiuni și **parti-pris**-uri. Dovadă liminară: perseverența-i însăși întru nonfigurație. (În rest, postmodernismul acestei **fin de siècle,** mai mult sau mai puțin eclectic, pestriț și fără de criterii, nu este, pe cît cred, obligatoriu, fie și dacă — nu-i așa? — se poartă . . .

. . . Termenul însuși pare-mi-se unul hibrid, contradictoriu, ba chiar oximoronic, corcindu-l, cel puțin etimologic, pe „după“ cu „acum“, cu **modo,** — de unde, prin **modern,** și **modernismul**; el acuzînd, în plus, vocații și astenii crepusculare.)

Alt risc ce și-l asumă Simulov, de nu i-o fi fiind congenital, este acela al unei picturi disforice și antihedoniste (ca, în fond, întreg expresionismul, — nu mai puțin **acesta,** ce zice-se „abstract“), de o cromatică stridentă, disonantă, „dodecafonică“, și, nu o dată, rece: algid albastru lîngă verde criofil, — ca sub imperiul, parcă, al vre-unui **blaue Reiter!**

(Cu care nu susțin, firește, că Simulov ar fi străin de orice eudemonism; o dovedește o somptuoasă compoziție în violaceu și negru „permanent“, constînd dintr-un savant drapaj pe silueta curbilinie a unui quasi-violoncel: „Corps femenin, qui tant es tendre, / Poly, souef, si précieux . . .“! — Spun, numai, că vocația-i pare **alta).**

O cutezanță, e, aici, — așijderi — preferința pictorului nostru pentru o simili-monocromie (ducîndu-l, într-un rînd, la un **black-painting,** pentru **aplaturi** și o pensulație la limita cutărui „gang“, a **Kitsch**-ului brutal și eficace (recuperat, într-astfel, și reabilitat), precum și la aceea, mai recentă, a panoului publicitar (sau tehnic), a **picture poster**-ului s.f.-istic (sau altminteri).

Cuvine-se, în fine, subliniată menținerea, de către Simulov, a „pactului“ (imprescriptibil) dintre Pictură și Tăcere, — prea lesne denunțat, acesta, de, literatoizi și logoreici, adepții artei zise „conceptuale“. E vorba, dar, de o decisă „deparolizare“ a picturii (care-i o „voce“, totuși, „a tăcerii“), — în paralel, aceasta, cu, desigur, caracteru-i nonfigurativ . . .

. . . Iar dacă peisajul e, să zicem, ultimul fort al vechii figurații (nu se vorbește, oare, la Ion Barbu, — fără folos — de „peisajul interior“ ?), în pseudopeisagistica de față, ce mai rămîne, eventual, dintr-o marină e, dacă vreți, (ultra)marinul însuși: din azuriul cer, un ceruleum; din Nilul verde, un vernil, ș.c.l.

Căci restul e pictură. (Și tăcere.)

Șerban FOARȚĂ

* **Care expune, zilele acestea, la galeria Forum (din Arad).**

Argheziana*)

Șerban Cioculescu, unul dintre cei mai cunoscuți și mai pătrunzători „arghezologi“ ai noștri, ne dă, într-o ediție pe care o credem „completă“ (pînă la data predării manuscrisului la editură) tot ce a publicat — volume, studii, cronici, note — despre unul din cei mai importanți și mai controversați poeți ai literaturii noastre din acest secol — Tudor Arghezi. Ni se pare utilă și binevenită o asemenea întreprindere, atît pentru memoria lui Arghezi, despre a cărui operă nu s-a spus, evident, totul (unele studii mai vechi devenind și greu accesibile datorită rarității lor), cît și pentru relevarea contribuției însemnate pe care criticul și istoricul literar Șerban Cioculescu a adus-o la cunoașterea personalității complexe (ca artist și om) a lui Tudor Arghezi.

Volumul pe care-l avem în față este format din șase capitole, ponderea cea mai însemnată avînd-o primul **(Poetul),** care reproduce atît ediția a doua a cunoscutei **Introduceri în poezia lui Tudor Arghezi,** cît și un număr de 21 de studii și articole apărute în reviste literare, din 1926 pînă în 1984, abordînd probleme diverse, de la cele de ordin general privitoare la poezia argheziană, pînă la cercetări stilistice, de istoriografie literară și la cronici ale unor volume de poezii. În capitolul dedicat prozei lui Arghezi **(Prozatorul)** întîlnim cu precădere cronici, urmate de cîteva sinteze și de o încercare de prezentare a hiperbolei în publicistica atît de prolifică a scriitorului. Capitolul de **Articole omagiale,** restrîns ca întindere, reamintește cîteva evenimente importante din existența poetului: semicentenarul (1930), semicentenarul debutului, apariția volumului sintetic **Tudor Arghezi interpretat de . . .**

În următoarele două secțiuni: **Polemici pro Arghezi** și **O polemică involuntară cu Tudor Arghezi,** criticul așază intervențiile sale mai vechi și mai noi în apărarea poetului său favorit (a cărui operă a constituit, vreme de cîteva decenii, obiectul unei adevărate „bătălii“ literare, cum a numit-o, nu de mult, Dorina Grăsoiu, într-un volum), precum și patru articole din anul 1941, în care se răspunde cîtorva intervenții argheziene în problemele actului literar. Un ultim capitol e dedicat **Omului Arghezi,** cu calități și scăderi generalumane: generos, amical, deschis, dar și neiertător, uneori nedrept și ranchiunos.

Apariția volumului lui Șerban Cioculescu ne prilejuiește, pe lîngă sentimentul confortabil că poetul nu a rămas doar a fi sărbtăorit sau comemorat la date fixe, și o întrebare: nu se încumetă o editură să înceapă publicarea unei serii de studii, care, fără a fi o pastișă a inițiativei „Junimii“ ieșene, să poarte binemeritatul titlu „Argheziana“?

Livius Petru BERCEA

---

* **Șerban Cioculescu, ARGHEZIANA, Editura Eminescu, 1985.**

istorie-document

Teroarea horthysto-fascistă în nord-vestul României

SEPTEMBRIE 1940 — OCTOMBRIE 1944

O lucrare-document, zguduitoare prin faptele pe care le dezvăluie, așteptată cu mult interes și de multă vreme, nu numai de cercetătorii istoriei naționale, ci și de masele largi, este recenta apariție, la Editura Politică, ce poartă semnificativ titlul „Teroarea horthysto-fascistă în nord-vestul României — septembrie 1940 — octombrie 1944". Coordonatorii lucrării, cunoscuții istorici Mihai Fătu și Mircea Mușat, realizatori și ai unei părți însemnate din aceasta, au valorificat în mod judicios temeinicele documentări și analize științifice ale autorilor Ion Ardeleanu, Gheorghe Bodea, Oliver Lustig, Ludovic Vajda, precum și ale colaboratorilor Vasile Arimia, Vasile Bobocescu, Ion Calafeteanu, Ladislau Fodor, Olimpiu Matichescu, Ion Pătroiu și Gheorghe Unc. Aceștia au reușit să aducă la lumină, în anul aniversării celor 40 de ani de la înfrîngerea militară a fascismului și a aliaților săi, între care horthysmul a jucat un rol de frunte, documente, mărturii și fapte înfiorătoare, despre suferințele și pătimirile românilor, aflați sub ocupația horthystă-fascistă, în nord-vestul țării, ca urmare a odiosului Dictat fascist de la Viena, din 30 august 1940, cînd România a fost obligată să cedeze Ungariei horthyste o parte a Transilvaniei, cu o suprafață de 43 493 kmp și o populație de 2 667 000 locuitori, din care mai bine de jumătate (50,2%) erau români, 37,1% maghiari și secui, iar restul era formată din germani, evrei și alte naționalități.

Lucrarea — o înfăptuire importantă a istoriografiei românești contemporane — a fost elaborată în urma unei vaste documentații în țară și peste hotare. Prin temeinicia problemelor analizate, în cele unsprezece capitole, aceasta se alătură unor studii de mare însemnătate, publicate în ultimul deceniu, cum sînt: „Ce este Transilvania ?" în ediție bilingvă, a academicianului Ștefan Pascu, „Transilvania — străvechi pămînt românesc", de general-locotenent dr. Ilie Ceaușescu, „Moisei" — de Gheorghe I. Bodea și Vasile T. Suciu, „Biserica românească din nord-vestul țării sub ocupația horthystă, 1940—1944" de Mihai Fătu, „Lupta poporului român împotriva dictatului fascist de la Viena (1 august 1940)" de Traian Bunescu. Acestea au reușit, așa cum au făcut-o, nu o dată și numeroase contribuții ale înaintașilor spiritualității românești, să dovedească, (dacă mai era cazul !) celor de rea credință, dar și celor neavizați, că Transilvania a fost și este românească de la începuturi, că nici o împilare din partea ocupanților vremelnici n-a putut frînge dragostea de țară și de libertate a poporului român. Și aceasta (așa cum reiese din studiul introductiv) nu numai de cînd, prin voința unanimă a poporului, cei 1226 de delegați ai ținuturilor românești, au hotărît la 1 decembrie 1918, la Alba-Iulia, Unirea cu patria mamă, România, ci de la începuturile de organizare statală a locuitorilor geto-daci sub Burebista și, apoi, a consolidării acesteia, acum 1900 de ani, sub regele erou Decebal, continuînd prin simbioza daco-romană, ca români, pînă în zilele noastre. Românii nu veniseră de nicăierea ; ei au existat în pofida tuturor vitregiilor și furtunilor în acest spațiu transilvan.

Pe banca acuzării, autorii aduc horthysmul și reprezentanții săi, care, de-a lungul celor patru ani de ocupație (septembrie 1940 — octombrie 1944) **„nu s-au dat înapoi de la nimic, pentru a-și realiza vechile intenții de a slăbi și lichida capacitatea de luptă și rezistență a românilor din nordul și vestul Transilvaniei, de a schimba, prin mijloace violente, teroriste, raportul demografic în favoarea populației de origine maghiară, rîvnind la permanentizarea ocupării acestei zone și la cotropirea altor teritorii românești"** (p. XLII).

VASILE MUREȘAN - MURIVALE: „Casă veche"

Pentru ocupanți, exista o singură lege : legea forței, a „focului și sabiei", legea pustiirii, a alungării, a nimicirii. Pe bază de documente, lucrarea reușește să analizeze principalele consecințe ale regimului fascist asupra populației românești din teritoriul cotropit în septembrie 1940, șirul lung, dureros, al atrocităților, crimelor, masacrelor, bătăilor, schingiuirilor și maltratărilor, făcute în rîndul populației românești, al expulzărilor și dislocărilor în masă și individuale, al jefuirii economice, al maghiarizării forțate a românilor, al distrugerii prin muncă forțată, prin violență și cruzime, foc și sînge a tot ce este românesc. Totodată, în lucrare este evidențiată rezistența antifascistă, antihitleristă, pentru apărarea intereselor supreme ale maselor populare și înlăturarea regimului fascist de ocupație, lupta armatei române, alături de armatele sovietice pentru eliberarea nord-vestului României, participarea țării noastre, cu întregul său potențial militar, economic și uman, la războiul antihitlerist, pînă la victoria finală asupra Germaniei naziste care a dus la anularea odiosului dictat de la Viena, din august 1940. În analiza problemelor, autorii au avut drept călăuză sublinierea făcută de secretarul general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, care arăta : **„A fi patriot înseamnă a respecta sentimentele naționale ale altor popoare, libertatea și independența lor. În acest înțeles, patriotismul nu poate fi în nici un fel caracterizat drept naționalism îngust, nu poate fi opus solidarității și prieteniei între popoare".**

Cartea, ce se recomandă a fi citită și răscitită de către toate generațiile, este un puternic document politic, o mărturie grăitoare, peste decenii, că românii de pe întreg cuprinsul patriei nu-și uită înaintașii, suferințele și pătimirile lor, jertfele miilor de ostași români, care, sub tricolorul românesc au reușit, la 25 octombrie 1944, să reașeze borna de hotar din vest la locul ei și să avertizeze, prin sacrificiul și lupta lor, că pămîntul patriei e sfînt și că nici o palmă din glia strămoșească nu poate fi înstrăinată

În același timp, lucrarea îndeamnă la reflecție, la sensibilizarea tuturor celor de bună credință că, împotriva celor ce încearcă să reabiliteze, sub orice formă, horthysmul și fascismul, politica sa iredentistă, trebuie să li se răspundă ferm și prompt. Să se țină seama de avertismentul marelui istoric Nicolae Iorga, care arăta, referindu-se la nedreptatea făcută României în anul 1940, că : **„Dacă n-am putut plăti atunci răul ce ni s-a făcut, de atîta să avem grijă : măcar să nu uităm !"** Și autorii lucrării au dovedit acest lucru, spre cinstea lor.

Constantin GOMBOȘ

---

muzică

O revelație violonistică: MĂLINA DANDARA

Frecvența cu care discipolii unor muzicieni de prestigiu ai țării urmează vocația părinților lor, ducînd-o pe noi piscuri de împliniri, s-ar putea cu ușurință argumenta. Cel din urmă solist timișorean, violonista Mălina Dandara, fiică a compozitorului Liviu Dandara, confirmă o posibilă generalizare, făcută în favoarea muzicii, înscrisă cu majusculă ! Prin ce ne-a cucerit sufragiile această tînără speranță a violonisticii românești ? În primul rînd, prin volumul mare de asimilare dovedit, susținînd la un nivel de incontestabilă ținută artistică două seri muzicale, am putea spune de excepție : o seară de sonate, necantonată preferențial într-o anumită zonă stilistică, ci licitînd, dimpotrivă, o uimitoare deschidere a disponibilităților sale înspre universul valorilor clasice, ale romantismului și impresionismului, cît și al creației contemporane românești, urmată de o seară de concerte.

Excursul prin universul înmiresmat al Sonatei „Primăverii" de Beethoven, al sevelor melodice și pline de culoare și inedit, înscrise de școala națională cehă prin Janacek, al inconfundabilului lirism schumannian ori al celor antagonice acestuia — semnate de un Debussy, intercalînd un opus românesc semnat Adrian Rațiu, care i-a fost dedicat chiar interpretei, ne-a dimensionat o violonistică solid construită, lipsită total de meandrele inconsecvenței. Uimitoare e puterea de rezistență la acest lung travaliu pe care l-a parcurs în compania unor muzicieni de aleasă valoare — pianistul Cristian Vais ori dirijorul Filarmonicii „Banatul", Petru Oschanitzky.

Proba de foc a disponibilităților tinerei soliste s-a concretizat în sarcina restituirii a două pagini celebre din literatura concertantă a instrumentului — Concertul pentru vioară și orchestră de Dvorak, succedat apoi de Ceaikovski. Satisfacția de a audia omonima creație pentru vioară a celui care ne-a dăruit un nemuritor concert pentru violoncel și orchestră sau Simfonia „Din lumea nouă" A. Dvorak, din păcate extrem de rar înscrise pe afișele de concert, s-a dovedit un excelent prilej pentru afirmarea velocității tehnice, cît și a capacității de rezolvare a unui șir de problematici pe care doar un violonist de marcă le poate împlini.

Abordarea în continuare a Concertului de Ceaikovski a însemnat un crescendo valoric. Să nu uităm că este vorba despre una dintre paginile de prestanță din literatura instrumentului, cu care ne răsfață doar marii violoniști. Versiunea oferită de această adolescentă, aflată abia în clasa a X-a, a atins integral parametrii de virtuozitate tehnică, conferind finalului un tempo mult precipitat, aproape debordant. Anii care vor urma vor așterne și o mai definită complementaritate în rotunjimea frazărilor, coeficienți sporiți de vibrație afectivă. Rod al strădaniilor unui întreg șir de pedagogi — actualmente aflată sub controlul maestrului Ștefan Gheorghiu — Mălina Dandara confirmă cu suplețe statutul de performanță al unui viitor astru pe bolta împlinirilor românești.

Doru MURGU

Marți, 4 februarie, ora 16, își reia activitatea Cenaclul Asociației Scriitorilor și al revistei „Orizont". Va citi LUCIAN IONICĂ, proză.

Foto

Expoziția de fotografii „CHINA—COLOR"

Cam de vreun sfert de veac, fotografia de artă în culori și-a ocupat, cu mare spor, locul care îi era (pre)destinat în fabulosul imperiu al civilizației imaginii. Perfecționarea materialelor fotosensibile color și a proceselor de prelucrare a înlesnit (și a stabilizat) o mult mai mare apropiere a fotografiilor de realitate. În plan vizual, dar și în cel tematic. Expoziția „China — color", deschisă la Galeria de artă fotografică Bastion (sub egida A.A.F. — Filiala Banat), ni se pare, în acest sens, un exemplu edificator. Expun o seamă de valoroși autori chinezi (stăpînind întrutotul tehnica color), ale căror creații impresionează în primul rînd prin acea veșnic atrăgătoare și tulburătoare preferință tematică : OMUL. De la puii de om (portrete și ipostaze semnificative ale unor copii), asupra cărora artiștii fotografi înșiși s-au aplecat cu delicatețe și candoare, pînă la bărbații și femeile de nădejde ai țării în plină dezvoltare — constructori, pescari, agricultori, învățători, surprinși în atitudini și ambianțe poematice de muncă. Și tocmai acest centru de greutate al expoziției îi dă și o binevenită măsură de modernitate. Un anumit exotism, pe care l-am fi presupus, poate, din reflexe culturale mai vechi, este de data aceasta aproape inexistent. Chiar cînd îl mai întrezărim, în unele lucrări, maniera de rezolvare a subiectului este cea implicită, deci tot modernă. Mai trebuie spus că sensibilitatea, acuratețea și simțul cromatic prin care excelează peisajele și imaginile inspirate din natură ne-au dus cu gîndul la milenara tradiție a artelor plastice din China. După acest promițător debut (expozițional, la noi), o reintîlnire cu arta fotografică din China va fi, credem, de mare interes pentru toți iubitorii de frumos.

Iosif COSTINAȘ

Cartea, în modelarea conștiințelor

Inscrisă în cadrul generos al Festivalului național „Cîntarea României", cea de-a XXVI-a ediție a „Lunii cărții la sate" (2 II — 2 III 1986) se va desfășura, în lumina hotărîrilor celui de-al XIII-lea Congres al P.C.R., sub semnul marilor evenimente ale anului : aniversarea a 65 de ani de la făurirea P.C.R. și Anul Internațional al Păcii. Un cuprinzător program, elaborat sub egida Comitetului de cultură și educație socialistă al județului Timiș, cuprinde o gamă largă de acțiuni vizînd intensificarea activității de popularizare și difuzare a cărții în scopul sporirii contribuției acesteia la educarea socialistă a maselor din mediul rural. Ele urmăresc, de asemenea, antrenarea mai activă a intelectualilor de la sate la pregătirea și susținerea acțiunilor de popularizare a cărții, amplificarea raporturilor dintre cititori, scriitori, redactori, în scopul cunoașterii mai temeinice de către aceștia a realităților satului de azi, a problemelor care-i preocupă pe oamenii muncii în înfăptuirea noii revoluții în agricultură.

În județul Timiș, deschiderea oficială va fi marcată la Centrul cultural din comuna Cărpiniș (duminică, 2 II a.c., ora 10,00) unde vor avea loc o expunere pe teme ale politicii internaționale a partidului și statului nostru, o șezătoare literară, un program cultural-artistic. Tot aici va fi vernisată expoziția de carte : „Epoca Nicolae Ceaușescu — etapă de profunde transformări în viața economică și socială a României".

Toate așezările rurale din județ vor găzdui, zilnic, numeroase acțiuni politico-educative, cultural-artistice, între care și întîlniri ale cititorilor de la Foeni, Periam, Variaș cu membrii Asociației Scriitorilor din Timișoara.

Așezămintele sătești de cultură vor găzdui, de asemenea, o suită largă de acțiuni politico-educative și cultural-artistice, de genul montajelor-literare, recitalurilor de poezie, prezentărilor de cărți, întîlnirilor cu specialiștii din agricultură, filmelor documentare, călătoriilor pe harta patriei, concursurilor „Cine știe cîștigă", etc. Tematica lor este deosebit de actuală și cuprinzătoare, fiind înscrisă în actualitatea politică a patriei noastre : „65 de ani de la făurirea P.C.R." ; „Ani de luptă comunistă 1933 — 1944. Mărturii documentare despre lupta P.C.R. și începuturile activității revoluționare ale tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU", „Ctitorii ale EPOCII NICOLAE CEAUȘESCU", „Odă României socialiste", „Un drum pentru milenii — Canalul Dunăre — Marea Neagră", „Romanul politic", „Omul, știința și religia", „În sprijinul lucrărilor din agricultură" etc.

Luna cărții la sate devine, astfel, o manifestare de largă rezonanță politică și educativă care va antrena, prin acțiunile sale zilnice, mase largi de oameni ai muncii de la sate în actul cultural, sporindu-i, astfel, eficiența în procesul de modelare a conștiințelor, de formare a omului nou, constructor conștient și devotat al socialismului.

Nicolae PÂRVU

Literatura pentru copii

(Urmare din pag. 3)

speciei, în marginea modelului arhaic, inventivitatea limitată ori, dimpotrivă, prea exuberantă a autorilor, ne împiedică adesea să mai distingem nota de personalitate. Structura originală și întinderea erudiției folclorice detașează, totuși, volumul lui Aurel Turcuș, **Intrarea în poveste.** Dintre romanele și cărțile de povestiri, **Două jocuri** de Corneliu Tamaș și **Lumea prietenilor** de Ada Orleanu ni se par reprezentative pentru categoria celor făcute să treacă proba rezistenței în timp, singurul criteriu de judecare util în lumea creației pentru copii. Și nu doar acolo...

Ochiul și cărțile

(Urmare din pag. 3)

lumii teatrale a permis, fie-ne iertat accentul, multiplicarea seriilor și colecțiilor, a monografiilor și prezențelor extrase înscrierii ; pentru că, nu putem vedea, între opera editorială și numele promovate, decît o relație de compatibilitate, de reciprocitate activă. Considerăm că inițiativele editoriale denumite „serii" sau „colecții" sau altminteri — biblioteca desfășurată în rafturile librăriilor — își găsesc punctul de sprijin în realitate și continuă să producă, serial, deoarece portofoliul clasic și contemporan al teatrului e plin de conținut.

Binecunoscutelor, de-acum, colecții „Rampa" (în care, în ultima vreme, pe lîngă piese, sînt editate scenarii), și „Masca", editura „Eminescu" îi alătură comedii și drame ce nu poartă o siglă, esențiale fiind — în context — volumele de **Teatru Comentat** și **Biblioteca Eminescu** — colonade pe înălțimea cărora nu se reliefează incertitudini, nici măcar „promisiuni" și de unde aproximarea pare expulzată. După **Evul mediu întîmplător — de Romulus Guga și Ieșirea prin cer —** de Marin Sorescu, seria de teatru comentat s-a ocupat (tot în 1984) de Dumitru Solomon — **Beția de cucută,** pentru ca, în 1985, să fie dată tiparului ediția de **Teatru** reunind șapte dintre piesele fundamentale pentru înțelegerea orizontului stilistic al dramaturgului D.R. Popescu (secțiunea clasică avînd, de asemenea, parte de un „tratament" comparabil). Editura Junimea vine, pe firmament, cu seria de **Dramaturgi contemporani** (una dintre ultimele apariții „... **Și alte piese",** cinci, de fapt, ale lui M.R. Iacoban), seria **Arlechin („Confidențele..."** de critic ale lui Constantin Paiu) și alte volume ; Editura Cartea Românească propune o serie **Teatru** (în care, **„Iluzia optică"** — șase transfigurări dramatice de Dumitru Solomon) și alte apariții ; Editura Minerva, cu **Momente și sinteze, Memorialistică, B.P.T.,** Editura Meridiane (necolecționar, însă receptiv), Scrisul Românesc, Facla (Eugen Todoran : **„Lucian Blaga, Mitul dramatic"),** Editura Albatros (colecția Lyceum), și Editura Dacia (Natalia Stancu — **„Horia Lovinescu. O dramaturgie sub zodia lucidității"),** împlinesc **fragmentul de bibliotecă teatrală** ce este, pentru ochiul vizitatorului de librărie, anul 1985. Ar fi de subliniat, abia de-acum încolo, **evenimentele** : aceasta persupune sinteză (dar „sinteza modifică adesea rolul părților") și opțiune critică. Un an editorial divers și interesant calibrat, atît de **curgător** în și dinspre istoria culturii teatrale.

serial

VIAȚA MARILOR VEDETE:

LIV ULLMANN

51

UN REPORTER s-a invitat la mine, să-mi spună, din amiciție, pesemne, că am de ales între a spune adevărul și a tăcea — obligînd astfel presa să inventeze propria ei versiune despre divorțul meu... Eram pusă în situația să mă strecor ca un hoț, să mă salvez pe scara de serviciu a hotelului, de asaltul fotografilor ce mă așteptau la intrarea principală. Ochelarii negri pe care-i purtam erau meniți să ascundă tristețea — o suferință omenească oarecare, numai bună să crească vînzarea ziarului ce mi-ar fi publicat fotografia. Mai ales dacă relatarea însoțitoare ar fi oferit cîteva pasaje referitoare la intimitatea dezastrului. Mă revăd așteptînd o mașină (ce trebuia să vină să mă ia), pe o alee secundară, printre pubele și frînghii de uscat rufele. În felul meu de a înțelege drama, am văzut în asta un simbol a ceea ce mă așteaptă și am decis să mă opun sorții ce m-ar fi condamnat să-mi petrec restul existenței astfel. Printre pubele. Îmi amintesc de prietenii care mă așteptau pe aeroport, la întoarcerea mea în Suedia, imediat după acele evenimente. Eram îngrozită, deconcertată, în fața acelor priviri. Prietenii veniseră cu șampanie și pancarte : „Fii binevenită, Liv", „Viața continuă". Mi-am regăsit zîmbetul pe care-l pierdusem, parcă de o eternitate, și-am vărsat din pahar, șampanie, pe solul aerogării. Am făcut noapte albă, acasă la Bibi Andersson : patru sau cinci femei, fiecare cu o poveste de amor demnă să fie istorisită... Și pentru fiecare exista, undeva în lume, cîte un loc în care nu se putea reîntoarce...

● **ATÎTA TIMP** cît am trăit pe Insulă, ruptura dintre mine și Ingmar punea o serie de probleme, așa-zicînd, practice... Totul devenise teribil de complicat...

Selecție și adaptare
Ana ALDAN

top

PUȚINĂ ISTORIE...

Un adevărat record de longevitate în lumea formațiilor muzicale ! Se împlinesc, iată, **34 de ani** de la data debutului grupului de culoare **Gladys Knight & The Pipps.** Acest cvartet activează din anul 1952, avînd componența neschimbată. În 1967, discul „I Heard It Through The Grapevine" a fost vîndut în peste 2 500 000 exemplare, piesa fiind preluată ulterior de regretatul Marvin Gaye, C.C. Revival. ● 1.01.1951 este ziua de naștere a lui **Greg Walker** (comp. Santana), iar 3.01.1946 cea a lui **John Paul Jones** (Led Zep). ● Tot la această dată, dar în anul 1942 (după alții, în 1945) se naște la Denver — Colorado, **Stephen Stills,** care, în 1966, alături de Neil Young, cînta în grupul Buffalo Springfields. Muzician de excepție, cu incontestabile și valoroase resurse interpretative, Stills colaborează, pe rînd, cu artiști de marcă : Al Kooper ; Mike Bloomfield ; Eric Clapton ; Jimi Hendrix și John Sebastian. Cea mai prolifică perioadă, anii '70, în care alături de Young, de Crosby și Graham Nash (ex-„Hollies") alcătuiește legendarul cvartet **Crosby, Stills, Nash & Young.** ● La 4.01.1942 și-a serbat ziua de naștere **John McLaughlin,** chitarist remarcabil, afirmat în aria jazz-rock-ului britanic. Dispune de o dexteritate interpretativă particulară și uimitoare capacitate improvizatorică. Colaborări cu Graham Bond ; Miles Davis, cu violonistul Jerry Goodman. Cu **Mahavishnu Orchestra** experimentează piese în gama sonorităților orientale, de care se simte atras ● Tot la 4.01. (1971) are loc premiera filmului **Performance** — debutul cinematografic al lui Mick Jagger. ● Tot în luna ianuarie se naște **Elvis Presley** (8.01.1935) ; **Joan Baez** (9.01.1941) ; **Rod Stewart** (10.01.1945), iar la 12.01.1942, **Aretha Franklin** (The Queen Of Soul) ● La 15.01.1971 are loc lansarea, de către ex-Beatle, George Harrison, a discului **„My Sweet Lord".** ● Pe Broadway, la 16.01.1964, are loc premiera absolută a musicalului **Hello Dolly,** pe care, cinci ani mai tîrziu, Gene Kelly îl va transpune pe ecran, avîndu-i ca interpreți pe **W. Mathau, Barbara Streisand și... Armstrong.** Filmul cucerește patru premii Oscar. ● 19.01.1943 este data nașterii legendarei **Janis Joplin.** Ceva mai devreme, adică la **21.01.1924,** vede lumina zilei **Telly Savalas,** alias Kojak. Prezența acestui nume în cadrul rubricii noastre nu este întîmplătoare, popularul actor avînd la activ înregistrări solo și colaborări cu grupul Manhattans. ● La 25.01.1972 se stinge din viață, la Chicago, în vîrstă de 60 de ani, cîntăreața de jazz **Mahalia Jackson** neîntrecută interpretă de „negro spirituals". ● Data de 30.01.1967 marchează prima apariție pe o scenă din Europa (Londra) a lui **Jimi Hendrix,** „descoperit" în S.U.A. de către ex-„Animals" **Chas Chandler.** Restul se știe... ● Exact doi ani mai tîrziu, (30.01.1969), **Beatles-ii vor atinge culmea înălțimii interpretative !** Ne referim la concertul de pe **acoperișul blocului companiei „Apple",** pentru realizarea filmului **„Let It Be",** difuzat în două rînduri și de Televiziunea Română.

Petru UMANSCHI

televiziune

Duminică, 2 FEBRUARIE : 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,40 Contemporanii noștri. Reportaj. 19,00 Telejurnal. 19,20 Călătorind de-a lungul Dunării albastre. Epoca Nicolae Ceaușescu. Reportaj. 19,40 Cîntarea României. 20,20 Film artistic. S-a întîmplat într-o vară... 21,50 Telejurnal. **LUNI, 3 FEBRUARIE:** 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-științific. Documentar. 20,35 Tezaur folcloric. 20,55 Roman foileton : Sorrel și fiul (3). 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 4 FEBRUARIE :** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,30 Teatru Tv. : Mîndria de Mircea Enescu. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 5 FEBRUARIE :** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Pagini muzicale de mare popularitate. 20,45 Pentru continua întărire a alianței muncitorești-țărănești. 21,05 Film serial : În căutarea adevărului (I). 21,50 Telejurnal. **JOI, 6 FEBRUARIE :** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Amfiteatrul artelor. 21,00 Copiii — înaltă datorie față de viitorul națiunii. 21,15 Invitație în studiourile Radioteleviziunii. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 7 FEBRUARIE :** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Să cînte copiii ! 20,50 Lumea contemporană și confruntările de idei. 21,35 Experiența înaintată — inițiative, eficiență. 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 8 FEBRUARIE:** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia. 19,45 Antologia umorului românesc : „Anotimpuri", de I.L. Caragiale (ultima parte). 20,25 Film artistic : Contele de Monte Cristo. 22,00 Telejurnal. 22,10 Mondovision.

aqua-forte

● Oamenii nu poartă, imprimată pe ei, valoarea ca banul. Totuși, știi despre fiecare cît valorează.

● Uneori, tăcerea este mai grăitoare decît cuvîntul.

● Dacă lezezi „onoarea" unui ins lipsit de onoare, nu ți-o va ierta niciodată.

● Mai bine zece supărați, decît un dușman.

● Cel căruia îi place să strălucească exagerat, aruncă doar o umbră asupra anturajului său.

● Mulți știu să se bată pentru interesele lor în așa fel încît să pară că luptă pentru binele obștesc.

● Carieristul este adeptul convins al unei singure persoane : el însuși.

● Adoră înălțimea și totuși nu s-a făcut pilot. Încearcă să se înalțe prin alte metode.

● E un mărinimos : își acordă toată considerația.

● Cel ce știe să rîdă numai de alții, nu are umor : e un simplu răutăcios.

● Limba șarpelui este bifurcată. A mincinosului e un adevărat pămătuf.

● Numai asupra valorilor se pot emite judecăți de valoare.

● Cu capul înălțat vezi mai mult din lume. Cu capul plecat dobîndești mai mult dintr-însa.

● S-a îndreptat fiul risipitor. A devenit avar.

● Pentru șoarece pisica e tigru.

● Cel ce nu are stofă ca dușman, nu-i bun nici de prieten.

● Ferește-te de o dragoste capabilă să ierte totul !

Emil GHERASIM

itinerarii

INSTANTANEE BERLINEZE

Sosesc la șase, în zori, în Berlinul de est, democratic. După o noapte obositoare, la „etaj", cu un Ionescu ce mergea la fiica lui, în Danemarca, în gara pustie și imensă mă întîmpină un frig tăios, în acest început de decembrie. Îmi duc sacoșa între cei doi germani ce mă întîmpină, șoferul și un bărbat distant, aparent rece și închis, care, după un gît din țuica mea românească, luată ca să ne încălzim în odaia nu prea caldă a hotelului „Iohannishof", un gen de dom al oamenilor de cultură, devine mai volubil. În jur, încăpere curată, totul pus cu grijă și corect la locul său, liniște, dună, un mic radio ce cîntă arii din „Martha" de Flotow. Nu sînt dispus la odihnă, așa încît într-o oră sînt jos. Frigul taie ca briciul, dublat de vîntul de gheață. Facem un tur prin orașul intrat definitiv în iarna aspră. Vîntul ne arde obrazul. Înaintăm pînă în preajma porții Brandemburgice. Dincolo de zid, celălalt Berlin. Se zăresc turle, mașini iuți, lumini. Un parc întins, dincolo de linia graniței, cu crengile cenușii ale copacilor scheletici. În preajmă, marea clădire mută a Reichstagului. Doi soldați patrulează în fața porții. Undeva, aproape, mi se spune, se ridica un mare hotel, azi risipit în pămînt. Iar, pe lîngă el, se afla bunkerul lui Hitler. De aci, se întinde celebra Unter den Linden, marele bulevard ce duce pînă la Alexander Platz, străjuit de nu mai puțin celebrii tei. În jur, ambasade, clădiri masive. Apoi Universitatea Humboldt. Impresie de casă de cultură augustă, străjuită de ziduri ce impresionează și de cei doi frați Humboldt, trecuți în bronzul tăcut al statuilor. Alături, la mormîntul eroului necunoscut, la monumentul luptei antifasciste, se schimbă garda. Moment solemn, atractiv, pentru berlinezii de pe bulevard.

•

În aceeași zi, intru în marele muzeu Pergamon. Este pe o insulă a rîului Spree. Monumentele babiloniene au fost aduse aci la începutul secolului, ca și un întreg palat din Milet și din Pergam (Grecia), descoperirea inginerului și arheologului Humanus.

Pătrundem pe „strada" babiloniană, străjuită de lei cizelați în cărămizi refractare, lucioase, glazurate. Portalul se înalță magnific. Leii din piatră străjuiesc intrarea lui Nabucodonosor, iar animalele lucrate în cărămizi de culoarea mierii, colorate, încastrate în pereții verticali, par proiecții ale unei imaginații fertile, o combinație de lei, cîini, șerpi. Dincolo, în sala unde e reconstituit și închegat altarul din Pergam, totul primește o măreție antică: coloanele, frizele, basoreliefurile, sculpturile violente, contorsionate, trupuri țipînd parcă de o viață secretă, închisă în piatră, irumpînd de violența luptei, dintre zeii majestuoși și titanii răsculați.

•

Afară, în soarele scurt de decembrie, rîul Spree își duce impasibil apa întunecată. Pe ea, planînd și acostînd, mari lebede albe și rațe măcăitoare, pescăruși coborîți aci, desigur, dinspre Marea Baltică, zburînd și planînd peste apele lente sau peste capetele trecătorilor și ale greoaielor vase sau șlepuri ce înaintează leneș, ghiftuite cu mărfuri. Din loc în loc, aceste ziduri arse, sumbre, ca fostul muzeu de lîngă clădirea Pergamon-ului, cu ferestre oarbe și cărămizile calcinate, cu bălării crescînd și ivindu-se prin acești ochi ai războiului, ce-a bîntuit pe-aci cu cruzime, cu turla scheletică, arsă, a fostului edificiu al Radiodifuziunii ce, în 1936, transmitea olimpiadele. În jur, grinzi, schelete de lemn, binale, ce înconjoară aceste vechi reminiscențe, refăcîndu-le, redîndu-le umanității, ca pe marele Dom german, ce aduce cu San Pietro din Roma.

De-a lungul acestor străzi am zărit, pretutindeni, enorme spații goale, bune pentru viitor, pentru construcții, alternînd cu aceste ziduri ce așteaptă dărîmarea sau refacerea. În acest sens, poate că, precum aci, în Berlinul democratic, nu s-a construit nicăieri într-un ritm mai intens, dar aceste spații vaste, și pe Friedrich Strasse și pe Unter den Linden, vechea alee de promenadă a berlinezilor, lasă să se întrevadă nu numai semnul a ceea ce a fost, ci, mai cu seamă, simbolul a ceea ce, mîine, va deveni acest oraș.

•

Apoi, noaptea, tîrziu, din nou spre marea gară berlineză. Stam, meditativ și solitar, în așteptarea plecării. Eram aproape singur, într-un tren mai degrabă gol. Și frigul, prin ariile reci ale vîntului nordic, mieuna printre trenurile încremenite pe linii. În suflet, mici străfulgerări... Unter den Linden, spre seară luminată, mi-o închipuiam plină de lumea colorată, într-o promenadă estivală. Acum, în iarnă, doar bănci albe, solitare, soarele palid ca fața unei fecioare și teii goi de frunze. Sau interioarele de basm ale Palatului Republicii. Un fel de dom modern al noii religii a muncii și a spiritului. O casă pentru toți. O casă a întregii republici, unde aveau loc manifestări multiple de artă; plastice, muzicale, filosofice, literare. În holul ei, imens, cît o piață, m-am așezat și eu într-unul din fotoliile adînci, menite pentru infinitele dialoguri, ce le țeseau acolo berlinezii, „în trecere", prin marea încăpere a palatului. Lampadare imaginate din sticlă topită, în formă de flori gigantice. Tineri mulți și cîte un bătrîn, odihnindu-se. În inima unei mari piețe a orașului, acest palat deci, această sală ce poate fi traversată de către oricine, pentru un răgaz de-o clipă, pentru o meditație de-o clipă. Ceva pentru ochiul și echilibrul lăuntric al celui dornic de pace, de odihnă, de bucurie. Apoi, mai revedeam orașul în ceața iernii și, din nou, Poarta Brandemburgică și monumentul celor patru cai nervoși, conduși de Palas Athena, zeița păcii. Și, apoi, din nou, mormîntul, pe care-l căutasem într-un imens cimitir al orașului, ce nu putea fi găsit, al lui Brecht. În schimb, în vreme ce mă plimbam prin cimitirul opulent, cu largi morminte împănate, bogate, cu temelii de beton, trase în marmoră și fier, în timp ce mă învîrteam printre busturile unor miniștri, negutători avuți, diplomați și politicieni auguști, printre acele spații uriașe, ocupate de către un singur mort, ca într-o străfulgerare am zărit ceea ce zărea și Brecht de la fereastra casei lui. Am zărit mormintele lui Fichte și Hegel. Erau alături, într-o îmbrățișare fraternă și infinită a pămîntului bun. Pietre aspre, cenușii, cu numele săpate în ele și un basorelief, cu chipul tînăr, ascuțit, și părul răzvrătit, la Fichte, și o alta, alături, pe care scria Hegel. Nimic altceva decît acele pietre zgrunțuroase, ca de moară, și, jos, pămîntul gol, fără beton, cu plante simple, care, deși iarnă, erau încă verzi, cu frunzele pline de sevă, plante cărnoase, vitale, ținînd între rădăcinile lor adînci subpămîntene aceste două morminte sărace, distonînd cu strălucirea celor din jur, ca și cum ar fi vrut să dovedească încă o dată că artistul, gînditorul a trebuit să fie anonim, în cimitir, pentru a pluti, apoi, pe buzele tuturor, cunoscut, în lume. Acestea le revedeam, în scurte fulgurații ce se statorniceau apoi în mine ca o căldură dulce, după un ger aspru, le revedeam, le retrăiam, așteptînd clipa cînd trenul avea să se pună în mișcare ducîndu-le, iată, de-acum, cu mine, devenind, mîine, ceva din mica mea avere intimă, de amintiri și emoții, din care se constituie, firesc, existența fiecăruia dintre noi, deci și a mea.

Ion ARIEȘANU

BEQIR MUSLIU

(R.S.F. IUGOSLAVIA)

VISUL MACULUI ȘI-AL VERII

Ziua m-a tulburat doar c-o atingere
Cînd s-a ivit peste înflorirea sîngelui
meu iar soarele
A devenit ca frunza urzicii
și-asemenea ierbii
Cînd mîngîie brațul lenevit pe
marginea rîului
Vrînd să deoache visul macului și-al
verii
Ce se măsoară numai cu arcul
creșterii sale
Poate-ar trebui să-i spălăm
picioarele-n rouă
Cînd alunecă peste înțelesurile
lucrurilor simple
Pe care le luăm cu cîntecul încă
neînvățat
Dar ecoul l-am auzit dincolo de
umerii munților
Acolo unde, după obicei, ne-am
putut aștepta ziua
Care desigur voia să ne spună ceva
Stai îndelung în mijlocul macilor
și învață-le limba
Spre a putea saluta zborul felurimii
de păsări
Spre a le spune celor plecați să
rupă tăcerea
Iar această magică înflorire să nu-i
împiedice cursul

din lirica lumii

Eu să mă cuprind de farmecul florii
și-al păsării
Cine mă va aduce acasă așa luminat
Întorcîndu-mă în numele acelui
început de zi
Numai c-o atingere cerească mă
tulburară albastrele zori.

IMAGINE DIN BUCUREȘTI

Către Elena Ghica

Nimic nu ți-am adus
Nimic nu ți-am luat
Tăcerea ne-a intîlnit pe-amîndoi
Cum nu mi-am putut imagina
Și iată din nou sînt singur

Creîndu-ți un loc pe care nu l-ai avut
Dar pe care ți-l închipuiai
Fără mine
O întîlnire atît de rece
În surîsul abia înțeles
Luminînd liniștea albă
A acelui muzeu
Unde ne-am împrietenit miraculos
Iar Tu m-ai ținut atîtea zile în
București
M-ai dus într-un dor
Prin noaptea bunilor lui Victor
Eftimiu
Și cum nimic nu ți-am adus
Nimic nu ți-am luat
Tăcerea ne-a întîlnit numai ea.

În românește de
Anghel DUMBRĂVEANU
și Baki YMERI

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

El scutură încet din cap. — Astea-s obiceiurile casei, spuse. Eu, personal, n-am nici un amestec. Pot să vă ofer ceva de băut?

Fata îl privește din nou. Insul îl avea pe vino-ncoa.

— Aici, la masa mea? întrebă ea.

El zîmbi politicos. — Dac-ați fi de acord să vă așezați la masa mea, putem să bem aici.

De data aceasta, trase un scaun de la masa lui. Fata se așeza. În aceeași clipă, nici o secundă mai înainte, șeful de sală făcu un semn orchestrei, care atacă o nouă suită.

Domnul Clark Brandon e genul care pare să obțină ceea ce dorește fără să ridice vocea.

După o vreme, mi se aduse sandviciul. Nu era cine știe ce, dar se putea mînca. Îl mănînc. Mai trag de timp vreo jumătate de oră. Brandon și fata se înțelegeau de minune. Sînt liniștiți. După o vreme se duc să danseze. Ieșii și mă așezai în mașină. Începui să fumez. Fata s-ar putea să mă fi văzut, deși n-a dat nici un semn. Mitchell, însă, nu m-a văzut, cu siguranță. A urcat prea repede și era prea scos din fire ca să mai vadă ceva.

Pe la zece și jumătate, Brandon ieși împreună cu fata și urcă în Cadillacul cu capota lăsată. I-am urmărit fără să încerc să mă ascund, pentru că era unicul drum spre centrul Esmeraldei. Merseră la Casa del Poniente, iar Brandon coborî panta ce ducea spre garaj. Mai trebuia să aflu un lucru. Îmi lăsai mașina la parcare și intrai în hol, îndreptîndu-mă spre telefoanele de interior.

— Cu domnișoara Mayfield, vă rog. Betty Mayfield.

— Un moment, vă rog (Urmează o scurtă pauză). Da, domnule, tocmai s-a întors. Vă dau legătura cu camera.

Altă pauză, mai lungă.

— Îmi pare rău, domnișoara Mayfield nu răspunde.

Am mulțumit și am pus la loc receptorul. O ștersei repede, pentru eventualitatea că Brandon și fata ar coborî în hol. M-am reîntors la rabla de închiriat și o luai prin ceață, orbecăind, spre Rancho Descansado. Biroul de recepție era gol, închis. Un singur bec cețos, de-afară, luminează soneria de noapte. Bîjbîii pînă în camera 12 C, băgai mașina în garaj și mă îndreptai căscînd spre culcuș. Camera era rece, jilavă și nenorocită. Cineva luase cuvertura dungată și schimbase fețele de pernă asortate.

Mă dezbrăcai, îmi pusei capul pe pernă și adormii.

Mă trezi o bătaie ușoară. Era înceată, dar insistentă. Avui senzația că durează de multă vreme, dar că nu am început să o sesizez decît treptat. M-am întors pe-o dungă și am ascultat. Cineva încercă mînerul ușii, apoi bătaia începu din nou. Mă uitai la ceas. Acele fosforescente arătară că e trecut de ora trei. Mă ridicai în picioare, mersei și scosei din valiză pistolul. Mă dusei la ușă și o întredeschisei puțin.

În fața mea răsări o siluetă întunecată, în pantaloni. Distinsei un fel de bluză și un fular negru înfășurat în jurul capului.

— Ce dorești?

— Lasă-mă să intru, repede. N-aprinde lumina.

Era Betty Mayfield. Închisei ușa la loc, apucai un halat și-l trăsei pe mine.

— Mai e cineva afară? întrebai. Alături nu-i nimeni.

— Nu. Sînt singură.

Se lipi de perete și respiră precipitat. Scotocii după lanternă în haină, proiectai cîteva raze slabe pe zid și descoperii butonul radiatorului. O luminai și pe ea. Clipi din ochi și-și duse mîna la față. Pusei lanterna pe podea, direcționînd-o spre geamurile pe care le închisei, după care trăsei jaluzelele. Apoi mă întorsei și aprinsei becul.

Traducere de Mihai CERNEA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : TIMIȘOARA, strada RODNEI 1.
Telefoane : 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate
nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 6

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 6 (990) ● 7 FEBRUARIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

Iubirea de carte

Am avut vitregii ale istoriei, cînd omul era sub povara grea a vremurilor în care arareori se ivea luminosul răgaz pentru scris, iar magnifica spiritualitate a neamului se manifesta prin viu grai, consolidînd o cultură orală românească, de neasemuită valoare. Dar totuși, și atunci, în evul mediu, am avut o seamă de cărturari, care, la licărirea luminării sau a opaițului, au istovit șirul lungilor nopți, ținînd pana în mînă, deasupra cîmpului alb, nesățios, al hîrtiei, slujind dulcea limbă românească, orînduind-o în filele manuscriptului — acesta rămînînd de multe ori netipărit, însă avînd o răspîndire largă în rîndurile celor dornici de lumina slovei. Circulația manuscriselor și a vechilor cărți în cuprinsul întregului spațiu locuit de români — peste vremelnicile fruntarii dintre fiii aceluiași neam — au contribuit în mare măsură la întreținerea făcliei unității culturale, la cultivarea limbii strămoșești. Sînt tulburătoare numeroase mărturii despre copiști și aducători de cărți de dincolo de Carpați care au îmbogățit sufletele bănățenilor cu averea slovei. Și, dintotdeauna, locuitorii acestor meleaguri au fost iubitori de excepție ai filelor adunate într-un manuscript sau o carte. Adevărul acesta este susținut de multele sacrificii ale locuitorilor de aici pentru cumpărarea unor cărți, cînd acestea erau scumpe și se găseau cu mare greutate. Apoi, cînd vremurile au îngăduit. începînd din partea a doua a veacului trecut, aici s-a întîmplat un fenomen cu totul îmbucurător, anume izvodirea a numeroase biblioteci particulare, chiar în lumea satelor. Despărțămintele Astrei din Banat au avut un rol de seamă în culturalizarea satelor, unul din obiectivele importante ale politicii lor educative fiind strădania de a ajunge cartea în viața satului și de a asigura tipărituri pentru popor Osîrdia Astrei a avut parte de un teren fertil — am zice — pentru că aici, în sud-vestul României, cartea era căutată și cercetată cu nestinsă vrere. Ba mai mult, înseși lucrătorii pămîntului, plugarii au dorit să aibă cărți scrise de ei, astfel că, vedem cu uimire, cum unii dintre ei, după truda zilei de muncă pe ogoare, seara se aplecau îndelung asupra caietelor școlărești și scriau literatură. Apoi își ciunteau, într-o sfîntă dăruire sufletească, din modestul bun al gospodăriei, spre a cheltui sume însemnate pentru tipărirea scrierilor.

La fiecare ediție a Lunii cărții la sate, mă gîndesc la rostuirea slovei în lumea satului de astăzi, o lume care prin dimensiunile necontenitei modernizări se apropie mereu de modul de viață urban. Acum, în biruitoarea Epocă Nicolae Ceaușescu, desigur că o manifestare de o extraordinară amploare, precum este aceea a Lunii cărții la sate, are o semnificație aparte, fiind o minunată împrejurare, în care litera tipărită deschide fascinante orizonturi spirituale.

Aurel TURCUȘ

DESCHIDEREA SPRE NOU —

DESCHIDEREA SPRE „VIITORUL CARE ÎNCEPE AZI"

Există în istoria fiecărei generații atît momente de cumpănă cît și de vîrf. Nu-i același lucru. firește, cînd momentele de vîrf te întîmpină la anii primei copilării, la tinerețea înfloritoare sau în plină senectute. Fiecărei vîrste îi corespund alte năzuințe, alte elanuri și alte capacități de înțelegere și acțiune. Dacă aceeași generație ar trebui să ia totul de la un capăt pînă la celălalt, este ușor de înțeles ce calități ar trebui să posede cu deosebire. La fel de ușor este de văzut însă că fiecare vîrstă are propriile sale particularități și constante Succesiunea firească a generațiilor, în condițiile socialismului nostru. face posibilă coexistența și conlucrarea a mai mult de trei, ba chiar a cinci generații, fiecare cu problemele, răspunderile, visurile și aspirațiile sale. Fenomenul — de dată foarte recentă — urmare a ștergerii consecințelor demografice ale fostului război mondial. are, totuși. sensuri diferite, în epoci și țări diferite, dar și în etape diferite. Unele țări se plîng de îmbătrînirea masivă a populației, altele, datorită unei alterări a dezvoltării normale, au covîrșitoarea majoritate a populației sub vîrsta de 15 ani și de aici numeroase și dificile probleme. Puține sînt țările care — ca noi — au un procent de 39,7% din totalul populației, sub vîrsta de 25 de ani și 67,08% sub cea de 45 ani. Din totalul populației, cei sub 60 de ani reprezintă 85,89%, iar cei peste această vîrstă 14,1%.

Ceea ce s-a schimbat în afara vîrstei biologice, deseori chiar și aceasta doar aparent — este însă natura sarcinilor și problemelor ce trebuie rezolvate, și, mai ales, calitatea soluțiilor acceptate și transpuse în practică. Era — nu cu mult timp în urmă — o vorbă numită „bătrînească", vorbă ce spune că n-a trăit degeaba cel care a sădit un pom, a construit o casă și a crescut măcar un copil. Adevărul este că, în viziunea poporului, acestea reprezentau adevăratele dovezi ale dreptului de a aspira la nemurire. Să nu uităm, însă, că pe atunci se trăia destul de puțin. destul de greu și sub nesiguranța și incertitudinea apăsătoare a zilelor ce vin. Cînd istoria a avut, însă, nevoie de titani și i-a creat. Forța și dîrzenia luptei lor a reușit să închege o istorie pe măsură oferind generațiilor mai tinere nu doar un exemplu demn de urmat, ci și perspectiva ca „vremile" să stea sub om, iar nu omul sub vremi cum cu regret constata cronicarul. Lupta pentru stăpînirea vremilor cere însă nu doar putere de sacrificiu, eroism și efort intens și prelungit. căci aceste vremi, precum Anteu — își reînnoiesc forțele cu fiecare îngenunchiere. Azi sorții de izbîndă definitivă cer în plus, pe lîngă titanism și geniu, pe lîngă vrere și conștiință. din ce în ce mai multă știință, pe lîngă personalități și mase sînt azi obligatorii pentru succes multilaterale generații de personalități.

Covîrșitoarea majoritate a adulților anilor 1990—2000 sînt și la noi, de multă vreme, contemporanii noștri. Părinții și educatorii copiilor veacului următor s-au modelat printre noi, sub ocrotitoarea grijă a partidului și conducătorului său, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU.** Ritmul tot mai accelerat al progresului ca și al dorințelor și posibilităților noastre, arată însă că mersul înainte își reduce pașii ori de cîte ori nu se răspunde la sarcini noi cu oameni noi, la un nivel de conștiință cu alt nivel, superior, de stăpînire a științei, pentru ca ulterior să edificăm o nouă treaptă de conștiință, întrucît **astăzi este comunist și patriot nu acela care știe cum trebuie să răspundă comunistul la o problemă sau alta, într-un loc sau altul, ci doar acela care răspunde astfel din obișnuință, mereu, chiar și atunci cînd nu-l vede nimeni**

Congresul al XIII-lea, iar, mai recent, Congresul învățămîntului și științei, au stabilit, cu deosebită claritate. nu doar programul celui de al 8-lea cincinal și liniile de perspectivă pînă în secolul următor, ci și prioritățile imediate. Sintagma **„viitorului de azi"** a căpătat, prin vocea secretarului general al partidului nostru, culorile realității nemijlocite. Și tocmai această realitate cere și oferă multiplelor deschideri spre nou de la fiecare dintre noi, dar mai ales de la fiecare membru din generația adulților secolului viitor. **„Dispunem** — sublinia conducătorul partidului nostru — **de tot ce este necesar pentru înaintarea într-un ritm mai intens în toate sectoarele, în vederea înfăptuirii hotărîrilor Congresului al XIII-lea al partidului".** Actualul cincinal înseamnă inițierea într-o etapă nouă de dezvoltare intensivă și realizare a unei noi calități, superioare, în toate domeniile. Aceasta presupune nu doar o nouă revoluție științifică și tehnică și o nouă revoluție agrară, deși omenirea se află într-un asemenea moment al dezvoltării sale, în care știința reprezintă cea mai puternică forță a progresului economic și social — ci și un salt corespunzător în conducere, organizare și execuție, pe baza celor mai noi rezultate ale cunoașterii umane și ale tehnicii de vîrf.

Și cum acestea nu se realizează singure, automat și spontan, după cum nivelul de vîrf — destul de greu obținut cum se simte, — odată obținut — este mult mai greu de menținut, se înțelege că. fără aportul creierelor tinere, care înseamnă inteligența de azi și de mîine a țării, pașii înainte spre viitor devin imposibili. Cine, deci, n-a crescut măcar o generatie nouă, la nivelul cel mai înalt al științei, tehnicii, civilizației și culturii, dar și cine n-a dat, oricît de tînăr, tot ceea ce putea da cu mintea, brațul și sufletul, în zborul acesta de Icar al epocii socialismului nostru, e firesc să n-aibă drept la nemurire, să găsească porțile de intrare în istorie închise. Dar avem noi oare suficiente resurse și dreptul să acceptăm ca cel de lîngă noi să se risipească sau să se piardă în afara curentului major al istoriei?

Răspunsul fiecăruia trebuie însă oferit altfel decît în scris și se înțelege — gîndit, dar bine gîndit — atunci cînd nu ne vede nimeni, în afara propriei noastre conștiințe. Vremea vorbelor trebuie înlocuită cu vremea faptelor născute — mari sau mici — la cea mai înaltă tensiune și la cea mai înaltă calitate posibilă astăzi.

Dr. Romulus DABU

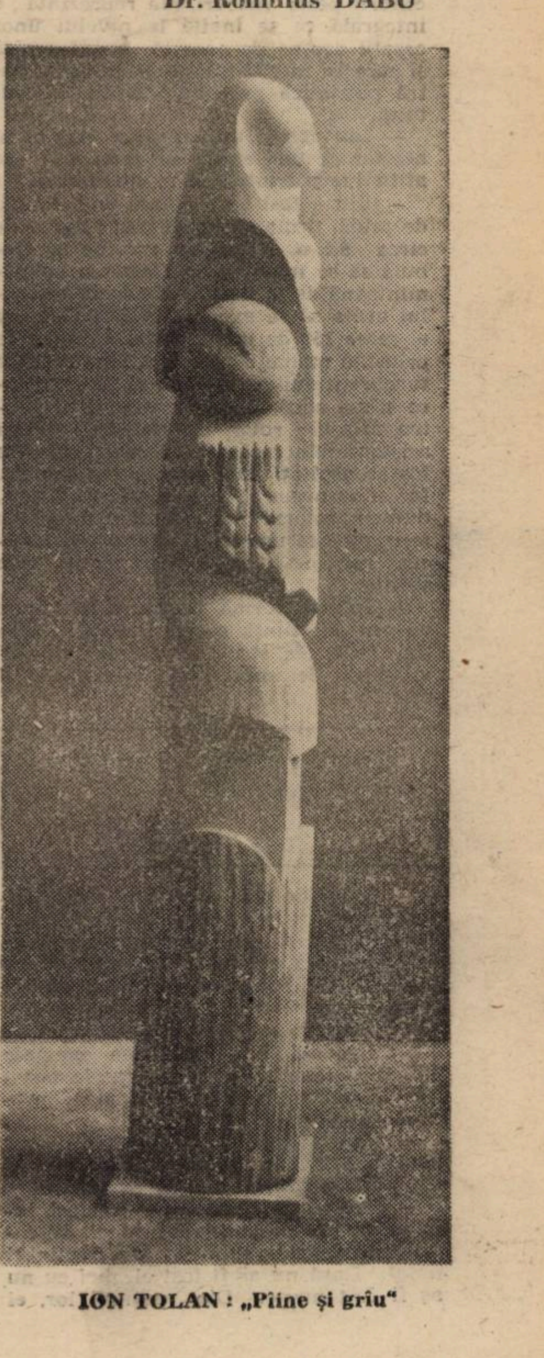

ION TOLAN : „Pîine și grîu"

imnele patriei

E RODNIC TIMPUL...

În noi e-atîta țară, fremătînd,
îngemănînd cuptoarele de pîine;
ca o stupină-a omului de rînd,
ca o stupină-a omului de mîine.

E rodnic timpul, visul e înalt
și-n palma fiecăruia-i o floare.
Secunda însăși e prilej de salt,
iluminînd secunda viitoare.

Și-i totul o puternică rodire,
sub zbor de flamuri, dîrz și temerar.
Ne leagă seva cu atîtea fire
în zborul liber, fără de hotar.

E timpul însuși falnică făclie
înmlădiind viori de primăvară.
Vibrează-n noi atîta Românie
și-n sînge fierbe numele tău, Țară!

Iosif BENA

A FI PATRIOT,

Cu acad. IOAN ANTON

Prof. univ. dr .ing. la Institutul Politehnic „Traian Vuia",

vicepreşedinte al Academiei Române

— Dacă, în istoria noastră, în momentele de răscruce, sentimentul patriotic al fiecărui cetățean a fost pus în vileag cu o extraordinară forță, ca în, de pildă, Revoluția din 1848, Unirea din 1859, Marea Unire din 1918, Insurecția din August 1944, ş.a.m.d. cum se pune azi, în contemporaneitate, acest adînc sentiment, pentru fiecare dintre noi ?

— Patriotismul, cred, se confundă azi, cu cel din marile momente incandescente ale istoriei. Doar că formele sale de manifestare sînt altele. Să vă dau un exemplu Pe cînd se lucra la gigantica hidrocentrală de la Porțile de Fier, moment de vîrf al tehnicii noastre și o ctitorie peste veacuri, comparabilă cu alte asemenea opere tehnice din lume, mă găseam în miezul evenimentelor și lucrărilor marelui colos de pe Dunăre, ca vicepreşedinte al Consiliului științific. Veneam odată cu trenul de la București la Timișoara și, în preajma șantierului, care se dovedea în fierbere, lumea din compartimente s-a precipitat toată spre geamuri. Priveam lucrările, imensul șantier, foiala oamenilor. Însoțeam un om de știință străin care privea și el pe geam la agitația lucrătorilor și la stadiul hidrocentralei iar eu îi explicam tot ceea ce se vedea din iureșul trenului. Acel străin privea cu uimire totul și, la o vreme, a exclamat: „Acum înțeleg de ce se pot realiza la dumneavoastră asemenea lucrări gigantice în timp scurt. Participă întreg poporul, direct, la ele, cu lucrarea lui, dar și cu afectivitatea lui". Vedeți, aici disting eu o caracteristică a patriotismului contemporan : aceea de a participa toți la creația timpului, cu toată hotărîrea, dăruirea, vocația, și afectivitatea lor, îndeplinind astfel obiectivele din planurile de dezvoltare ale patriei. Orice țel, oricît de mic, munca anonimă a țăranului, a muncitorului dar și marile ctitorii, precum Canalul Dunărea — Marea Neagră, Porțile de Fier, lanțul de hidrocentrale de pe rîuri sînt ctitorii peste veacuri, ele reprezintă o integrală ce se înalță la nivelul unor creații demne de această epocă eroică și care își merită stima și iubirea noastră patriotică precum creațiile trecutului.

> „Naționalitatea trebuie să fie simțită cu inima și nu vorbită numai cu gura. Ceea ce se simte și se respectă adînc se pronunță arareori".
>
> **(M. EMINESCU)**

— Îmi oferiți un exemplu concret al acestor gesturi eroice de muncă și de atitudine patriotică și revoluționară ?

— Dar a fost oare numai unul ? Iată, de pildă, urma să construim rotorul de circa 9,5 m al primei turbine ce trebuia să se instaleze la Centrala subpămînteană de la Dunăre. Butucul rotorului urma să se execute la U.M.G.B. și el cerea 150 de tone de oțel. Cuptoarele primeau numai 50 de tone. S-au realizat turnări simultane la mai multe cuptoare și s-a adus oțelul cu vagonetul pentru uriașul rotor. Specialiștii străini asistau neîncrezători la spectacol. Au fost consultați dacă vom reuși sau nu. Iar ei au negat că vom reuși. Și, totuși, butucul rotorului și paleta turbinei au ieșit, pînă la urmă, din oțelul incandescent românesc mai bine decît cele străine.

— Sub ce formă își pune în vileag un om de știință acest simțămînt care ține chiar de structura intimă a individului, de împlinirea personalității sale ?

> „Pentru patrie, venerație, supunere, îngrijire".
>
> **(SOCRATE)**

— Omul de știință susține sentimentul patriotic revoluționar prin chiar contribuțiile sale la dezvoltarea științei și tehnicii la cel mai înalt nivel mondial. Numai condus de un atare simțămînt poate el să arate că știința românească contribuie și ea la tezaurul științei mondiale. Asemenea exemple putem găsi oriunde în institutele noastre, în cadrul Academiei Române, în uzinele noastre.

— Cînd vi se pare, în timp, că acest sentiment adînc, al iubirii de patrie, s-a împlinit în ființa dumneavoastră ?

— Încă de la bunii mei părinți, oameni simpli, dar minunați, deci, de copil, am deprins iubirea de pămîntul natal. Dacă nu ar fi fost ei, nici eu nu aș fi fost nimic. Din puținul lor, ei s-au gîndit să mă dea la școală, pe mine, singurul dintre ceilalți copii ai lor. Au urmat, după părinți, dascălii, după dascăli, profesorii de la Politehnică, apoi colectivul în care mi-am împlinit viața mea socială, politică și științifică.

— V-ați susținut vreodată dreptul patriotic de a visa, vizionar, la ceva, chiar cînd visul nu putea prinde încă viață ?

— S-a întîmplat, prin 1962, la o conferință de partid de atunci, să iau cuvîntul și să susțin ideea, pe vremea aceea încă utopică, de a crea și noi, românii, mașini hidraulice în țară. Doar nu-ți fi vrînd să faceți turbine și pentru Porțile de Fier ? am fost întrerupt în cuvîntul meu. Întîi vom crea niște turbine mai mici, pentru Bistrița, apoi ne angajăm și pentru Porțile de Fier, am susținut eu mai departe ideea. Poate facem și noi urechile de la ecluze, am fost întrerupt din nou. Sala a rîs. Dar eu, serios, am continuat : cred că vom realiza mult mai mult... În anul care a urmat, am luat din nou cuvîntul la o asemănătoare mare întrunire. Poziția mea era aceeași. Dar persoana, care mă întrerupsese la ședința trecută, acum susținea ideea capacității noastre tehnice Susținea că noi, poporul nostru, sîntem capabili de lucrări extraordinare Că vom începe marile lucrări de pe Lotru apoi, în '64, cele de la Porțile de Fier. Atunci, în acele momente, pot afirma că m-a încercat un sentiment extraordinar de mîndrie patriotică, căci exista concordanță între visul meu și hotărîrea fermă a Partidului de a participa noi, oamenii de știință români, la giganticele lucrări viitoare care se preved au, de-acum, a schimba fața patriei

> „Ceea ce au de făcut tinerii de azi, nepoții, strănepoții noștri este să ducă mai departe aceste realizări, bogatele tradiții de luptă ale poporului, să facă totul pentru a dezvolta și întări unitatea și forța națiunii noastre socialiste. Aceasta înseamnă a fi patriot!"
>
> **NICOLAE CEAUŞESCU**

— Cum poate fi sădit, temeinic, și cum l-ați sădit dumneavoastră înșivă, ca dascăl, în conștiința tinerei generații, acest sentiment înălțător al iubirii de patrie ?

> „A fi patriot nu e un merit, e o datorie!"
>
> **(G. TOPÂRCEANU)**

— Tot ceea ce sădești într-un suflet tînăr, chiar și patriotismul, se poate face numai prin exemplul personal. Ar putea un nepatriot să convingă pe cineva de ceea ce înseamnă patriotismul ? N-aş crede. În același timp, însă, numai exemplul tău personal nu e îndeajuns. Trebuie să intre în joc și comparațiile ?

— În ce sens ?

— Comparațiile între minunatele realizări românești și cele străine. Îmi amintesc, de pildă, că circula, cîndva, printre studenți, o broșurică care vorbea despre miracolul din Valea Tenessee. Un rîu ca Bistrița, care făcea, la revărsări, prăpăd și în jurul căruia americanii au realizat amenajări, diguri, hidrocentrale, sisteme de irigații, ajungînd să cultive în acele locuri cel mai frumos porumb din America. Cartea era difuzată și citită pentru acel miracol al lor. Discutînd cu studenții mei, le-am spus : „Dar noi ce facem pentru a fi cunoscute miracolele noastre ? În timpul marilor inundații, voi știți că nici un picur de apă n-a ieșit din matca amenajată a Bistriței noastre ?" Știau ei asta ? Nu știau Nu era acesta un miracol al tehnicii noastre ? Argeșul și Oltul nostru, amenajate integral, cu salbele de hidrocentrale, nu sînt oare miracole ? Știau ei asta ? Nu știau. Nu știm să ne lăudăm Să ne prezentăm creațiile, succesele. Nu știm să comparăm. Nu știm să evidențiem cum se cuvine ceea ce avem și noi strălucitor. Ieșit din comun. Comparînd, evidențiind, naștem în tineri mîndria iubirii de țară, de partid, de prezent, de realizările poporului nostru român.

— Ce exemple, în lunga dumneavoastră carieră științifică și didactică, de patrioți români v-au călăuzit viața și profesia, din trecut și pînă azi ?

— Un exemplu strălucit a fost pentru mine chiar profesorul meu de hidraulică, Aurel Bărglăzan. El a fost un pionier care s-a zbătut pentru afirmarea științei și tehnicii românești. Și-a dăruit viața acțiunii neîntrerupte de a renunța la licențe, la importuri, spre a impune creațiile românești, căci era convins că noi toți, poporul nostru, sîntem în stare să ne impunem cu orignalitate în ochii lumii. A fost, apoi, alături de el, un Marin Bănărescu, șeful catedrei de mașini termice. El era nemembru de partid, dar omenia lui, situarea lui pe treptele înțelegerii noului, bunăvoința lui, de-a se dărui cu toată ființa menirii sale de om de știință, nu pot fi comparabile decît cu cele ale profesorului Țițeica. Era de o cinste desăvîrșită în tot ce făcea și întreprindea. Venea, bătrîn, pe la mine și mă ruga să-l duc la centrale, la întreprinderi, să vedem cum să le ajutăm, ce să întreprindem ca ele să meargă impecabil. L-am dus și la Porțile de Fier. Privea totul cu un ochi extaziat : „Eu le-am visat, cîndva, zicea, dar acum le văd aievea. E ceva înălțător" Abia putea umbla, dar își umplea sufletul de acele minuni ale tehnicii și murmura : „Ah, sînt bune toate acestea, iar președintele nostru, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, ne-a făcut cunoscute și poporul și realizările lui în întreaga lume". M-a fascinat apoi omul și profesorul Cornel Miclosi, cu care discutam, illo tempore, despre noile uzine ivite pe harta patriei. De pildă, despre „Electroputere" El zicea : „Uite, m-am convins că oltenii noștri pot să facă lucrări mărețe la nivelul «Siemens»-ului. Deși săraci, deși desculți, deși nu au avut nici de unele, ei încep să înalțe o industrie extraordinară". A mai fost, apoi, pentru mine, ca om, exemplul lui Remus Răduleț. Savant cu o dotare deosebită. Cu un înalt comportament patriotic. Avea o putere de muncă neașteptată. Colindam uneori împreună orașul, prin tăcerea parcurilor, meditînd. Îmi spunea : „Știi, Anton, e vremea să traducem cele mai valoroase opere tehnice, străine, cărți de vîrf din tehnica mondială. Apoi, bizuindu-ne pe originalitatea noastră, să elaborăm și noi lucrările noastre"... El așa a și făcut. S-a dedicat întreaga viață creației originale de mare ținută importantă la nivel mondial. Capabilă să ne afirme în planul creației pe meridianele lumii.

> „Patria se cuvine așezată deasupra a tot ce există, chiar și a zeilor".
>
> **(ANATOL FRANCE)**

— Ce deviză ați lăsa, în urma unei activități laborioase de-o viață, privind iubirea de patrie, spiritul revoluționar, iubirea de splendidele valori nepieritoare ale pămîntului românesc ?

— Eu nu sînt un om al devizelor. Știu și simt însă că patria este o a doua noastră mamă Fie că e vorba de un om de rînd, fie de o personalitate. Or iubirea de mamă este iubirea noastră supremă. Pe care o simte și o duce cu sine fiecare om o întreagă viață. Chiar azi, la întîlnirea și, totodată, despărțirea de absolvenții ingineri ai institutului nostru, în cuvîntul pe care l-am pronunțat în fața lor, am vorbit despre vocația profesiei lor, despre necesitatea ca ea să consune cu personalitatea lor, căci, dacă pentru societate, profesia de inginer reprezintă calea fundamentală prin care ei satisfac cerințele societății, pe de altă parte, ea reprezintă calea fundamentală prin care ei se integrează în viața socială. Această afirmare de sine a inginerului, le-am spus, se împletește însă organic cu lupta permanentă pentru introducerea noului, cu manifestarea spiritului revoluționar, așa cum ne cere mereu secretarul general al partidului nostru, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, cu mîndria de a fi participant activ la împlinirea marilor ctitorii ale socialismului, mîndrie care trezește puternice sentimente patriotice, însuflețindu-i în munca măreață de ridicare a patriei spre cele mai înalte piedestaluri ale culturii și civilizației.

> „De îndată ce nu mai are patrie, omul încetează de a mai fi".
>
> **(J.J. ROUSSEAU)**

Ca un leitmotiv afectiv, în biroul auster al profesorului, între rafturile grele de tomuri și lucrări de știință, în-

ION TOLAN : „Avram Iancu"

tre care disting şi opera recent tipărită, de nivel mondial, a ilustrului om de ştiinţă : „Cavitaţia“ vol. II, pătrundea, în tot timpul acestui dialog, cîntul unitar, vocile tinere, în estompa marii clădiri, ale absolvenţilor, care îşi luau rămasul lor bun de la dascălii lor, de la amfiteatrele şi prietenii lor, de la laboratoarele unde ei îşi întemeiaseră cunoştinţele timp de cinci ani, şi de la care îşi luau acum rămasul lor bun nostalgic prin „Gaudeamusul“ legendar. Ştiam că, din acea clipă, ei pătrundeau, totodată, pe noile porţi largi ale vieţii active fiind profesioniştii de mîine, considerîndu-şi profesia, aşa cum nota Rădulescu Motru, **„nu un mijloc de cîştig, ci o chemare hotărîtoare pentru întreg rostul vieţii“**, o chemare, zicem noi, a patriei înseşi, în aceste momente cînd ea are nevoie de ei şi de puterea regeneratoare a muncii lor tinere şi devotate, spre fala şi împlinirea strălucitelor ctitorii ale socialismului, pe pămîntul maternei României.

A FI REVOLUŢIONAR

Cu ing. ARKE MARCUS

Director al întreprinderii „ELECTROTIMIŞ“

— Aţi prins, ca tînăr U.A.E.R.-ist şi U.T.M.-ist, şi primii ani eroici ai reconstrucţiei, ai renaşterii de după război, caracterizaţi printr-un superb elan patriotic. Ce anume separă şi totodată uneşte patriotismul acelei perioade de cel de azi ?

— Întotdeauna, cînd mă gîndesc la acea etapă a istoriei, caut să aflu ce anume ne-a dat starea aceea de elan patriotic de care eram parcă magnetizaţi ? A fost un război au fost neajunsurile economice, au fost nedreptăţile sociale şi, totuşi, cu toate acestea, toţi eram parcă atinşi de o febră a participării la acte măreţe. La acţiuni care să compenseze, poate răul social. Nu te silea nimeni să acţionezi. Nu te chema la o formă de atitudine sau alta. Şi, totuşi, noi, tinerii, parcă ne găseam într-un elan şi într-o beatitudine continuă. Era elanul de-a pătrunde într-o nouă eră. Ce se anunţa. De a avea noi libertăţi şi prilejuri de-a ne afirma. Chiar dacă nivelul de viaţă era scăzut. Plutea parcă un aer de entuziasm patriotic contagios. Primeai o misiune. Să împarţi ziarele organizaţiei de tineret. Nişte foiţe de duminică. Sau primeai afişele pentru alegerile din '46, să le lipeşti cu bidineaua pe ziduri. Sau plecai pe şantierele ştiute ale acelor ani. Eu am plecat la Galaţi. Demolam oraşul şi portul de dărîmături. Eram brigăzi de elevi. De zi şi de noapte. Numai cei foarte buni făceau de noapte. Ei, n-o să mă crezi, toţi ne băteam să lucrăm noaptea. Să fim socotiţi cei mai buni. Căci asta însemna o afirmare. O mîndrie patriotică. Sau la indiguirile lacului Brateş la fel, cîtă risipă de energie. Altă explicaţie nu pot da acelui patriotism al perioadei decît aceea că el pornea dintr-o năzuinţă a noii vieţi libere care se instaurase în ţară şi dorinţei de afirmare a valorilor interioare care musteau în noi, tinerii.

— Şi azi ?

— Azi patriotismul îmbracă alte forme. Aş zice, mai elevate. Mai complexe. Activitate patriotică, azi, nu mai e să demolezi două ziduri. Nu, ci a fi patriot presupune a-ţi duce la capăt datoria din plin acolo unde eşti. Aşa cum ne îndeamnă şi ne îndrumă exemplul eroic al preşedintelui României, tovarăşul **Nicolae Ceauşescu**. A fi patriot azi înseamnă a căuta, la nivel mic sau la nivel mare, să-i ajuţi pe cei de lîngă tine să-şi rezolve menirea lor acolo unde se află căutînd şi tu şi ei soluţii, nu explicaţii. Ieri, ieşeai pe stradă sau pe şantiere cu lozinci, cu cîntece, cu mult avînt patriotic tineresc şi, sigur, parcă era normal să fie aşa în acei ani postbelici. Azi, însă, altul e nivelul tehnicii, altul e traiul, e cunoaşterea, e felul de manifestare. Patriotismul, azi, devine o problemă de un conţinut nou şi adînc. Îţi faci datoria nu pentru a ieşi mai în faţă ca altul, ci pentru a fi un om adevărat.

> „Patriotismul este, în inimile sincere, în afară de orice, tendinţă politică, un simţămînt adevărat şi adînc“.
>
> **(TITU MAIORESCU)**

— Şi, atunci, ce presupune a fi patriot, a fi un spirit revoluţionar, într-o întreprindere modernă, veritabil etalon al industriei, ca aceea a „Electrotimişului“ ?

— Cred că există un patriotism macro-social, la modul general, şi unul micro-social, cel de la locul muncii tale. Este un patriotism al acţiunii, din colectivitatea unde trăieşti, unde, fără simţul ataşamentului pentru comunitatea pe care o reprezinţi, înseamnă că nu reprezinţi nimic. Azi, a construi o piesă care să fie bună înseamnă să îţi faci o simplă datorie firească. Dar dacă acea piesă e şi finisată, dacă atrage şi aprecieri în plus pentru calitatea şi aspectul ei, dacă pe ea luceşte şi emblema firmei, înseamnă că datoria ta a fost făcută cu un spirit în plus, numească-se patriotic.

— In acest sens, evoluţia firească a „Electrotimişului“ schimbă, cumva, cerinţele esenţiale ale muncitorului, deci şi spiritul său revoluţionar-inventiv ?

— Aici, la noi, un muncitor, dacă nu intră ca să devină ceva în perspectivă, să crească odată cu întreprinderea, nu e bun de nimic. Ai fost ieri un strungar excelent ? Ei bine, asta nu înseamnă mare lucru, căci mîine vei fi trecut la comandă numerică şi trebuie să fii operator. Dacă nu poţi deveni, ai pierdut pasul. Eşti tehnolog, şi nu ştii să utilizezi calculatorul ? Iarăşi ai pierdut pasul. Dacă nu intri în tehnologiile noi, în electroeroziune, în laseri, în ultrasunete şi în altele asemenea şi rămîi doar la procedeele convenţionale, nu mai eşti nici patriot, nici revoluţionar. Eşti un om oarecare, constiincios, eşti un meseriaş bun, dar aportul tău calitativ nu mai intră în acord cu menirea exigentă a colectivului. Aportul tău e perimat. Nu ţine pasul cu tehnica mondială. Rămîi un conservator. Un rutinier. Un nerevoluţionar.

— Dar volumul de cunoştinţe, azi, e, totuşi, imens. Poate oare un muncitor modern să le facă faţă ?

— Da, adevărat, e o explozie informativă uriaşă. Timpul nu ne permite să parcurgem tot. Însă există schimburile de experienţă. Există posibilitatea de a cunoaşte noi concepţii, care îţi arată că nu e cazul să fii mulţumit de tine. Căci, dacă tu ai găsit o soluţie bună, există undeva una şi mai bună. Nu sîntem infailibili. Nu sîntem cei mai deştepţi. Cei mai frumoşi. Cei mai extra. Cine nu ştie să descopere adevărul lui „mai bun“, lui „superior“, lui „altceva“, intră în derută, în deformări, în inerţie, în scleroză.

— Care este drumul unor idei, într-un context dat, ca cel prin care trece azi ţara, idei capabile să revoluţioneze tehnica unor ramuri industriale ?

— Ideea de automulţumire faţă de stadiul existent obligă prin ea însăşi la o schimbare. O idee nu trebuie doar enunţată. Ea trebuie căutată. Trebuie aflate căile pentru a o găsi. In a ajunge la ea. Aceasta înseamnă elan revoluţionar. Niciodată în tehnică, în ştiinţă, nu există o „etapă finală“ Există mereu o etapă nouă. O etapă la care trebuie să ajungi. Căci, ceea ce faci azi, mîine e perimat. Or, pentru a merge mai departe, nu poţi să accepţi alt drum decît acela al acţiunii continue. Al noutăţii continue. În care se implică colectivul, oamenii capabili să descopere şi să rezolve ideea impusă de noua etapă. **O menţiune, aici. Toţi cei care acţionează,** în acest sens, o fac conştienţi că trebuie să se depăşească. Că trebuiesc căutate noile căi şi noile rezolvări. Iar asta presupune curaj, încredere nelimitată în forţele tale, elan patriotic şi spirit revoluţionar de înaltă clasă.

— Ce se poate face, într-o mare întreprindere modernă de azi, pentru ca spiritul revoluţionar, elanul patriotic să cuprindă sincer şi deplin tinerele generaţii ?

> Revoluţionarul — „Cel al cărui spirit cere fericirea aici, în viaţă“.
>
> **(H. IBSEN)**

— Faptul că am promovat, în uzina noastră, foarte mult tineret, în tehnica de vîrf, în funcţii de vîrf, e o obligaţie şi un sentiment al încrederii în spiritul lor novator patriotic. Nu le-am cerut acestor tineri şi nu le cer decît un spirit veşnic scormonitor. Un elan al căutării neîntrerupte. Nu voiesc de la niciunul tonul acela funcţionăresc : am terminat, am închis planşeta, am raportat... Vreau de la ei nebănuita căutare. Vreau convingerea că ei sînt în pas cu lucrurile noi. Că înţeleg şi impun tehnologiile noi, veritabile. Că se zbat pentru noi surse de inspiraţie. Că nu vin doar pentru leafă. Şi nici nu încep cu explicaţiile „să vedeţi că...“ A fi patriot, ghidat de un spirit novator, înseamnă ca efortul tău să fie încununat de fapte. Ce rost are să te plîngi că ai lucrat la ceva 24 de ore ? Trebuia să lucrezi 8, dar eficiente. Ce rost are să pierzi o cantitate enormă de timp, dar fără de folos ? De ce nu ai crea, în cele 8 ore prevăzute, cele de cuviinţă ? De ce să stai 12 ? De ce să stau şi eu, directorul, 12 ? Fiindcă nu sînt verigile bune stau. Fiindcă cutare şi cutare dă explicaţii. Că să vezi aşa şi pe dincolo. De aceea stau. În loc să se treacă la execuţie. La rezolvare.

— Şi ce faceţi ca să-i aveţi aproape pe cei mai tineri ? Să le însufleţiţi elanul necesar ?

> Revoluţionarul — „Un mare experimentator al viitorului“.
>
> **(V. HUGO)**

— Mă întîlnesc periodic cu tinerii absolvenţi. Şi deunăzi m-am întîlnit cu promoţia din '85. Unii se plîng. Că nu au aia, aia, aia... Că retribuţia e 2 000. Şi ar vrea poate 4 000. Că să-i ajutăm cu asta, cu ailaltă. Bun. Îi ajutăm. Dar ei ajută oare cu o idee colectivul ? De ce nu sînt animaţi de ambiţia de a da şi ei, ca tineri ingineri, ceva nou ? De ce nu îşi iau în circă o problemă, aparent insolubilă, pe care s-o ducă la capăt ? De ce vin cu explicaţii : ba că nu e bun desenul, ba că piesa suferă de anumite vicii... De ce merg pe un drum al minimei rezistenţe ? De ce nu află satisfacţie într-o căutare a unei idei pe care s-o impună cu dîrzenie tuturor ? Iar, seara, cînd se lasă obosiţi odihnei, de ce să nu încerce satisfacţia că în ziua aceea unică au făcut ceva de folos ? Că s-au împlinit ca fiinţe sociale într-un vis personal ? Un vis numai al lor. Da, ei vin să-i ajutăm. Şi noi îi ajutăm. Ei ne cer ba una, ba alta. Sînt la începutul vieţii. Au nevoie de multe. Au nevoie de condiţii bune de viaţă. Dar ei, oare, îşi sparg vreodată capul cu o idee căreia să-i dea de capăt ? Asta zic şi eu că ar însemna patriotism. Să-şi spargă şi ei capul cu ceva, o realizare, despre care să spună apoi cu mîndrie : „Asta e opera mea“. Dar cîţi fac asta ?

— Care ar fi „dascălii“ în stare să înveţe generaţiile de azi să iubească fără limite pămîntul natal, patria românească ?

— Eu cred că formele noastre actuale de formare a conştiinţei omului nou, deci şi a spiritului patriotic, sînt depăşite. Dacă, în 1953—54, se construia un nou cămin studentesc, cu încăperi cu doar patru paturi şi tu, biet student sărac, te mutai dintr-un cămin uzat, cu opt-zece paturi, de pe „Gheorghe Ghiaţă“, în ăsta noul, atunci realizai ca un act magnific mutarea aceea cu doar „patru în cameră“. Era un salt acea mutare. Azi stau doar doi în cameră. E anul 1986, şi cei care se mută nu realizează saltul. Poate ar dori camere cu un singur pat. Cînd, în 1953—54, am obţinut carne de 3 ori pe săptămînă, iar, duminica, o prăjitură, am trăit saltul şi pasul înainte. Şi am fost mîndri de noile condiţii de trai. Azi primesc zilnic o hrană consistentă şi cred că şi cîte o prăjitură, dar nu le mai pasă. Dar cum intrai, aici, în zona „Electrotimişului“, în 1971 ? Era doar cimitirul, apoi se întindea o landă pustie, mocirloasă. Încît, mergînd spre locul viitorului şantier, pătrundea apa în maşină, iar azi trăiesc aici 10 000 de cetăţeni, în blocuri noi, dar realizează ei saltul ? Industria românească e văzută oare comparativ, cea din '55, '65, '75, '85 ? Mi se pare că ochiul nostru distinge totul doar în instantanee.

— Instantanee care fixează doar momentul, clipa, iar nu devenirea, evoluţia, totalul...

— Exact. Nu comparăm, de obicei, tot ce se creează, în evoluţie. Într-o continuitate firească. Developăm doar clipa. O vedem doar pe ea. Acum. Aici. Atît. Or, vederea noastră trebuie să fie cuprinzătoare, calmă, întinsă ca un fluviu, generoasă. Numai astfel nu se va întîmpla să nu vedem pădurea, din pricina copacilor. Numai aşa se va putea educa mîndria patriotică în noile generaţii. Care s-au trezit în acest „Tot“ de azi, fără să-i parcurgă evoluţia. Or această educaţie nu porneşte din lozinci seci. Ea porneşte din familie, din şcoală, dintr-o concepţie stenică a propriei noastre evoluţii. Acum treizeci de ani, era grişul în farfurie. Azi, e prăjitura cu glazură de ciocolată. Atunci, cei mai avuţi purtau eternul loden păros, care era marca epocii.

— Era o folie, pe atunci, să ai un asemenea loden. Şi eu l-am avut şi l-am purtat mîndru circa cinci ani...

— Eu, la fel, dar azi toţi vor doar geacă, alendelon, etcetera, etcetera. E o evoluţie şi în asta, fireşte. Numai aşa vedem ce am fost şi unde am ajuns. Numai astfel vedem ce am devenit în aceste decenii şi ce drum am parcurs. Numai astfel desprindem traseul greu, suferinţele, privaţiunile, hopurile, fiind mîndri că am realizat, la scara unei ţări, un salt extraordinar, în care nu e om să nu semene a om. Ba, colindînd mapamondul, uneori constaţi că ceea ce au şi cu ceea ce se laudă din plin străinii s-ar putea crea şi pe la tine acasă. Chiar şi robotizarea din Japonia, de care se vorbeşte atît, s-ar putea crea. Dacă ne-am uni forţele. Dacă am fi decişi s-o facem. Dacă am vrea neapărat s-o facem. Dar să nu lungim acest pasaj al unei mîndrii pe care unii ar putea-o socoti deşartă. Sau exagerată. Eu, unul, o consider adevărată mîndrie umană, patriotică, demnă de a fi luată în seamă. Şi, cînd cineva, din rea voinţă, din necunoaştere, o neagă, o striveşte sub indiferenţa lui, eu sufăr. Aşa cum sufăr cînd unii zic că au văzut prin străinătăţi aşa peisaje şi aşa zone (care nu se compară cu ale noastre) nemaivăzute. Am călătorit şi eu prin Elveţia şi prin alte ţări ale Europei. Da, sînt peisaje strălucite. Sînt locuri unice, unde m-am dus pentru a întîlni spaţii ale unor spiritualităţi unice. Sigur şi sînt. Dar, pe acelea, pe unele, n-aş mai pofti să le mai văd încăodată şi încăodată. Pe cînd, în ţara asta a noastră, am străbătut locuri şi peisaje nepieritoare, prin frumuseţe, ca pe la Vatra Dornei, sau ca pe litoral, sau ca prin Nord, sau aiurea, unde, de cîte ori mă duc din nou, le iubesc şi le admir, cu aceeaşi fervoare. Cărora le pot descoperi mereu date noi, trăsături inedite. Atunci, aş vrea să-mi spuneţi, nu e oare o dovadă aceasta a unor frumuseţi fără egal, ale unui „pămînt numit România“, cum ar zice poetul, faţă de care nu poţi decît să te închini şi să te mîndreşti că este al tău şi că îl poţi sluji cu iubire şi supunere ?

> „În lumea aceasta, cei ce au curajul să înfrunte şi să rezolve problemele noi de viaţă sînt cei ce contribuie la progresul societăţii“.
>
> **(RABINDRANATH TAGORE)**

Întrevederi realizate de
Ion ARIEŞANU

NICHITA STĂNESCU în trei ipostaze

Mitul poeziei și parada lecturii

În ce termeni să explicăm valorile extraordinare pe care le-a înregistrat pe foaia de temperatură a succesului public poezia lui Nichita Stănescu? Prestanță a temelor mari? Atracție a spiritului nonconformist al unei poezii ce se situează tangent frondei avangardelor literare? Ispită a insolitului lingvistic, a iregularului frazei vorbite? Transfer subiectiv de competență asupra unei poetici suspectată a se afla în raporturi apropiate cu spiritul speculativ și scientizant al reflectiei filosofice? Transformare a experimentului lingvistic, a încercărilor de laborator poetic în act ludic — cu plăcerea, rară, de a lucra (ori lăsînd impresia a o face) cu toate datele la vedere? Dilematica relevare a umanului în imaginile lui istorice/simbolice — cum și nevoia de a mitiza, inculcată omului modern de civilizație în forme din cele mai subtile?

Prima ediție postumă a poeziei lui Nichita Stănescu nu aruncă lumini noi asupra poziției poetului în literatura contemporană — deși are meritul de a aduna unele date biobibliografice folositoare. Adaugă, în schimb, o piesă în plus la dosarul receptării poeziei stănesciene, prin exaltata conștiință de sine a biografului, ca și prin spiritul hagiografic care răzbate din paginile studiului introductiv. Tentația lui Alexandru Condeescu de a se împărtăși din haloul de celebritate al poetului — și, nu ezităm să o spunem, din mitul Stănescu — nu este mică, și dacă **Ordinea cuvintelor** poate fi un instrument de lucru util pentru cercetător, faptul nu este fără legătură cu implicarea poetului în realizarea selecției, cu semnificația așa-zicînd „testamentară" pe care aceasta o primește. Altminteri, parada lecturii pe care o propune Alexandru Condeescu în deschiderea antologiei nu aduce, la o analiză atentă, elemente inedite pentru înțelegerea operei stănesciene; multe lucruri, așa cum sînt prezentate în studiul ce prefațează antologia, au mai fost spuse — exegeții lucrînd de-a lungul anilor spornic și cu temei la impunerea herbului poetului. Nu îi reproșăm, totuși, lui Alexandru Condeescu în primul rînd faptul de a nu fi făcut referințe precise la ampla bibliografie critică a poeziei stănesciene. Tentația de a „confisca", pentru sine, un domeniu cu un prestigiu public cum este cel reprezentat de lirica lui Nichita Stănescu nu va fi fost mică — iar „documentarul" propus de editor, scris frumos, iar uneori într-un stil (călinescian) excesiv de căutat și cu un surplus de superlative poate facilita cititorului mai puțin pretențios un prim contact cu poezia. Tot așa cum, trebuie să o spunem, îl poate la fel de bine deruta prin cîteva afirmații privitoare la locul poetului în cadrul literaturii epocii. Mai ales scoaterea liricii stănesciene din contextul literaturii unei perioade ce își poate revendica exponenți cu nimic sub valoarea autorului **Necuvintelor** e susceptibilă să provoace confuzii în rîndul cititorilor mai puțin avizați. Cum să judecăm astfel de fraze categorice: „geniul lui Nichita Stănescu ridică poezia română în zonele eterice ale gîndirii, deschizînd liricii universale perspectiva fecundă a unor posibile teritorii poetice viitoare. Ca și Eminescu în cadrul romantismului european, poate mai tranșant chiar, Nichita Stănescu nu seamănă cu nimeni"? Ce ar putea justifica astfel de afirmații abrupte? A spune, cum o face Alexandru Condeescu, că „Apariția în literatura română, la sfîrșitul anilor '50, a lui Nichita Stănescu ține de miracol" nu mai este doar un neadevăr, posibil de explicat prin optica partizană a comentatorului. Cum nu mai este nici o chestiune de gust — și cu atît mai puțin de opțiune. Înseamnă în fapt, o ignorare a ceea ce ține de devenirea poetică a autorului — implicit și o abdicare a reflecției critice confruntată cu mitul Stănescu. Nu este inutil, iată, s-o spunem: modelul genialoid al poetului, născut cu arme și platoșă, precum Pallas din țeasta lui Zeus, nu este decît un frumos mit al literaturii romantice, pe care lui Nichita Stănescu îi va fi plăcut, poate, să-l întrețină, dar pe care elaborarea poeziei sale îl contrazice.

Nu e în intenția noastră să minimalizăm, prin aceste observații, utilitatea acestei ediții populare a poeziei lui Nichita Stănescu, cea mai amplă de la antologia apărută în „Biblioteca pentru toți". Girul pe care autorul l-a acordat selecției în discuție nu elimină, însă, posibilitatea unor alte opțiuni — nici necesitatea de a restitui într-o ediție critică și integrala operei stănesciene. Integrarea ei într-un orizont al valorilor poeziei contemporane o reclamă — ca și exegezele lucide pe care poezia lui Nichita Stănescu le așteaptă.

Lucian ALEXIU

---

* NICHITA STĂNESCU, ORDINEA CUVINTELOR, vol. I — II. Cuvînt înainte de Nichita Stănescu. Prefață, cronologie și ediție îngrijită de Alexandru Condeescu cu acordul autorului, Editura Cartea Românească, 1985.

Amintiri din clipa de-acum

Editura „Sport-Turism" ne oferă, grație lui Gheorghe Tomozei, o selecție din publicistica mai veche și mai nouă a lui Nichita Stănescu: tablete, poeme în proză, texte cunoscute din **Respirări** sau **Cartea de recitire**, cărora li se adaugă altele mai noi sau mai vechi, cunoscute sau în premieră. Îl citesc pe Nichita Stănescu uimit de intuițiile profunde, de formulările sclipitoare, dar, mai ales, de lejeritatea cu care se mișcă de-a lungul literaturilor, de familiaritatea cu care îi tratează pe Mai marii scrisului. El este în preajma lor, el este familiarul lor, își poate permite. A găsit formula magică; a descoperit cuvîntul care îi permite accesul în miraculoasa lume. Știe literatură cum nu știe nimeni fiind că doar el este capabil a se identifica; el poate **înțelege**: „Anton Pann toată viața lui a fost bătut de o inimă de care n-avea habar, dar înlăuntrul căreia a locuit. În ceea ce-l privește om cult și pricepător și-n cele două feluri musicești, adesea ni s-a părut că nu și-a dat prea mare osteneală să știe cine este și ce este. Aflat prin destin la o rădăcină de mare poezie, Anton Pann s-a trezit poet de geniu. Dragostele abia dacă l-au suferit pe el, iar el abia dacă a suferit poezia. Mai degrabă cred că scria ca să se lase iubit..." (...).

Fiecare autor este întîmpinat cu o mare dragoste, cu o mare risipă de vorbe mari. Am spune că Nichita este un mare maestru de ceremonii, un extraordinar creator de protocol, de reguli și de legi. Pasiunea lui de legislator întru ceremonial poetic este mereu extraordinară, egală cu pasiunea **jocului**, a creației funambulești. Unde se termină adorația și unde începe „joaca jocului" în aceste străfulgerări, în aceste proiecții întru sublim: **„Povestea vorbii** se situează în scara dantescă spre sfîrșitul **Purgatoriului** și începutul îndepărtat al unui Paradis rubicond"; „Heliade Rădulescu a fost mai mult decît un geniu și mai puțin decît un geniu. El este primul monstru sacru al literelor românești"; „Cum era Cîrlova? Trebuie că era ca și Shakespeare. Ce este mai frumos în vorbirea noastră, trebuie că ar fi spus Cîrlova. Bărbat tînăr, bărbat suav, ofițer". Fiecare pagină este plină de decrete, din două în două rînduri asistăm la o solemnă investitură („Un poet este tot timpul și oriunde, din simpla pricină că este".) Majestatea sa decretează. Cuvîntul său a instaurat o nouă realitate. Cuvîntul său a confirmat o realitate. A recunoscut o stare de fapt. A con-sacrat un adevăr. **Nichita Stănescu se așează, el însuși, la izvoarele poeziei; încearcă a ne vorbi din interiorul poeziei.** Aceasta ar fi postura pe care, spre deosebire de ceilalți, cel înzestrat cu geniu, și-ar asuma-o. Din acest unghi s-ar putea reformula toate definițiile. „Eu te cunosc prin poezie, tocmai de aceea am inventat poezia, ca pe un organ al evoluției simțurilor omului", se spune undeva. **Poezia, ca organ al simțurilor**: iată una dintre cele mai simptomatice sintagme nichitastănesciene. Ca nimeni altul în cultura română, poetul caută stilul înalt. Risipa de superlative, împărăteștile ceremonii, nesfîrșitele mirări aparțin unui stil validat de el. Există un Nichita Stănescu care încearcă reabilitări, reașezări ale valorilor, rectificări de ierarhii: „Un miracol al literaturii române este Topîrceanu, în ciuda popularității sale false. El este un novator nu ca Arghezi și nici ca Blaga, el aduce o înnoire nu a viziunilor cuvintelor, ci chiar a viziunilor".

Topîrceanu lîngă Arghezi și Blaga, iată o alăturare atît de imprevizibilă, cum numai unui mare poet i se poate întîmpla! Dar, dincolo de aceste poetice alăturări, se declanșează comparațiile, hrănite desigur de incandescența iubirii. „El este din stirpea lui Ion Creangă", continuă poetul nemaipomenitele sale aventuri istorico-literare, ca să încheie jucăuș: **iubite cititorule, să păstrăm noi aceste secrete!**

Stilul înalt al elogiului, patosul extraordinar al iubirii, replicile și aforismele sclipitoare, uluitoarele așezări de cuvinte aparțin unei inteligențe cum puține și-au desfășurat harurile în literatura română

„Publicistica" lui Nichita Stănescu e o revelație: rămîne de găsit o formulă editorială care să o cuprindă în întregime.

Cornel UNGUREANU

---

* Nichita Stănescu — AMINTIRI DIN PREZENT (Editura Sport-Turism, 1985. Selecția textelor și însemnarea finală de Gheorghe Tomozei).

Joc de doi

În ce are mai bun, **Antimetafizica** (struțocămilă ivită prin încrucișarea iubirii de paradox, de poezie, de altitudine și incandescență a ideii — dinspre partea lui Nichita Stănescu, și a iubirii pur și simplu de mai știutorul poet — dinspre partea lui Aurelian Titu Dumitrescu) în ce are mai bun, **Antimetafizica** atinge plafonul sublimului. Răsturnată, însă, într-o oglindă, ea însăși paradoxală, ținînd de o sociologie a gustului cît se poate de fizic literar, o oglindă ce înlocuiește nitratul de argint cu mai puțin nobilul luciu al coatelor frecate de către ucenic pe masa de lucru a ilustrului interlocutor, altfel spus, privită dinspre podea, intreprinderea NS. — A.T.D. se bălăngăne asemeni unui boxer salvat de la dezagreabilul groggy doar de voința disperată de a rămîne între corzi. Onestitatea și minimul spirit de observație ne semnalizează de îndată că sub privirile noastre se desfășoară, de fapt, două spectacole cu totul și cu totul deosebite. De pildă, un balet de mare clasă și o partidă de catch. Nu e nevoie să distribuim noi rolurile, pentru că ele au fost distribuite de multă vreme.

Doar un ieșit din comun sentiment al datoriei, precum și o fire mult mai îndatoritoare ar reuși să stivuie meritele acestei cărți în grămăjoare relativ egale. Împinși de viață și împrejurări spre un onorabil maniheism, vom fi tranșanți de la început: tot ce merită atenția în **Antimetafizica** i se datorează lui Nichita Stănescu, tot ce merită dezinteresata noastră ridicare din umeri — mai tînărului său nu îndeajuns de știutor și talentat prieten. Și totuși: o ultimă și disperată fărîmă de imparțialitate ne trage discret de mînecă, relevînd un adevăr a cărui evidență o depășește pe cea a legendarei bîrne: meritul **scrierii** (transcrierii) cărții este al poetului Dumitrescu. Răbdarea draconică, ridicată la cub de o devoțiune îngerească, pînda clipei celei bune și, vai, atît de repede trecătoare, supunerea oarbă la capriciile maestrului, doar ele, și numai ele, au făcut posibilă această carte, căreia nu-i lipsește nimic pentru a fi perfectă, dar îi prisosește un lucru: prezența abundentă a lui A.T. Dumitrescu. Cineva se grăbea să spună că A.T.D. recurge cu destulă abilitate la cunoscutul tertip buridanesc: la impunerea unui ritm metronomic al confesiunii. Firește, Nichita Stănescu nu era omul unor astfel de comandamente. Ritmul său interior n-a ținut să se sincronizeze — avînd un protocronism al său — cu disciplina de fier a simpaticului inchizitor. Înghesuit, prins în flagrant delict de necooperare, amenințat, hăituit, pîndit, implorat, Nichita trebuia să-și dea obolul zilnicelor pagini antimetafizice. Dar dacă originalul nu ține pasul cu săptămînalele obligații de apariție în presă, nici o tragedie; hebdomadarul handicap e surmontat de tînărul co-antimetafizician cu un firesc ce l-ar fi uimit și pe părintele republicii de la Ploiești. Absențele de la datorie ale maestrului sînt suplinite ori prin vivace poezii titudumitresciene, ori prin contrafaceri ale limbajului stănescian, țintind la metaforă generalizare și revelație, pe scurt, la antimetafizică însă poticnindu-se pe treapta de jos a prea-fizicului kitsch. A.T. Dumitrescu își dă brînci în pagină cu un aplomb de concurent la slalomul uriaș, uitînd că în graba competiției s-a prezentat la rampă fără schiuri.

Altminteri, **Antimetafizica** e un admirabil exemplu de recuperare prin confesiune. În zilele lui bune, Nichita Stănescu putea să figureze în orice antologie a spiritului, în orice colecție de maxime. Volumul redă imaginea unui Nichita uman, prea uman, a cărui biografie se compune încet — parcă în ciuda mărturisitorului —, din fragmente, din imagini disparate. Păcat că timpul n-a îngăduit aprofundarea acestui portret (iată și o scuză valabilă pentru A.T.D., care publică doar fragmente din ceea ce, mai cu armele Xantipei, mai cu forcepsul, a reușit să scoată la lumină: imaginea unui causeur fermecător, de-o seducătoare inteligență, practicînd o amețitoare echilibristică peste hăurile sublimului).

Și chiar dacă prin **Antimetafizica**, n-am reușit să avem decît un Socrate parțial, ironic și ploieștean, Aurelian Titu Dumitrescu are cel puțin meritul de a ni-l readuce în memorie pe stimabilul Pristanda: „O făcurăm și p-asta... și tot degeaba!"

Mircea MIHĂIEȘ

---

* NICHITA STĂNESCU însoțit de Aurelian Titu Dumitrescu, ANTIMETAFIZICA, Editura Cartea Românească, 1985.

NICHITA STĂNESCU

DANSUL

Omagiu D-rei Dora

Numai tu puteai să dansezi pe
urechea iepurelui
Ca și cum i-ai fi fost auz
Numai tu puteai în mijlocul căldurii
Să pari că ești a frunzei umbră
Numai tu puteai să ai cele patru
picioare ale calului
Pe care de Florii, Floarea a intrat
de-a încălcare în pom
Numai tu ai putut să zbori avînd
aripi
Din coarne de melc
Vine vîntul și le atinge
Ele se trag într-o cochilie
Sărutată numai cu gura mărului
Privită numai cu ochii cireșii
Hai să fugim,
Hai să fugim
Vine toamna peste noi, prieteni.

Cu drag de Dora, prietenul inimii
mele,
fără de prieteni, Nichita
7 august fericit, 1971

COMUNICATĂ DE GH. LEAHU,
ianuarie 1986

ILIE MĂDUȚA

EROII

cu anii lor tineri au înmulțit
anii nesfîrșiți ai patriei.
Vasile Pârvan

Somn blînd, somn lin acelor ce
sfîrtecați de gloanțe
pe rîpile de tunet în lupte s-au
jertfit,
ei au urcat cununa de spice și
speranțe
în tinerele cruguri ale anui veșnic
mit.

Cu anii lor cei tineri sporiră anii
țării,
ani luminoși prin aur, prin bure —
ani cărunți,
ei sînt senina stemă veghind
deasupra mării,
sînt rădăcina dreaptă din care suie
munți.

Somn lin în văi de lacrimi, copii ai
mei de suflet,
pămîntul blînd vă ține și stelele vă
ning,
strînși vă aflați deaparte în al
patriei răsuflet,
în roua c suspină, în al iubirii nimb.

ÎN GRAIUL GETIC

Ce straniu li se părură
acelor geți cum limba lor
se mlădia pe o măsură
de hexametru sunător.

Ovidiu-nveșmîntat în manta-i
spre mare de pe zid privind
punea-n cuvintele ursuze
lumini curate și argint.

Iar geții-n sarici uriașe
îl ascultau cu ochii mari
simțind în versuri pescărușii
și monoxile de pescari

și vuietul pe care lancea
adînc îl înscria-n văzduh
cînd forfoteau prin stepă sciții
și-ardeau pădurile de stuf.

Așa stăteau cu inimi grele
și generoase ascultînd
pe-Ovidiu încordîndu-și lira
de dorul patriei plîngînd

în graiul lor cu vorbe aspre
de crivățe și ghețuri mari,
scrutînd în zările albastre
cu ochii uimiți, vizionari.

SCHELĂRII LUMINOASE

Acum,
în furtună,
sub păienjenișul fulgerelor,
mă gîndesc, iubito, la copiii
ce se vor naște.
Oasele lor,
călite de apăsările tunetului,
vor fi coloana
de foc și oțel
altor oase
ce abia nălucesc
într-o zare adîncă:
schelării luminoase,
trepte de claruri
ale veșnicei Patrii.

MĂRTURIA

Nu,
soarele meu nu răsare
printre doi sicomori,
de aceea nu-i voi cere lui Ra
să mă treacă în „Cîmpiile cu trestii".
Soarele meu răsare peste stîncile
dealului,
peste poiene cu vite roșcate;
cerul meu este binevoitor
de-o orbitoare puritate.
Zeii mei sînt doi fluturi albi
jucîndu-se-n zarea cireșului roșiatec.
Oh, merele surd se prăbușesc
pe piepturi de strămoși.
Liniștea e aproape o povară.
În sîngele meu nu foșnesc nici
marea,
nici oazele enigmatice.
Eu sînt al acestei vetre de rouă,
al acestui spațiu de energii albastre,
prin care mă simt etern.

CINSTIT SĂ FIE CÎNTĂREȚUL

tot omul
se închină cîntăreților
cinstindu-i,
căci Muza i-a-nvățat pe ei să
cînte.
Homer

Cîntărețul sanctifică lumea.
Lumina o alege din frunzarul
tomnatec,
pasărea o-nrămează în albastrul
ceresc,
înalță pe erou,
iar viciul și urîțenia le arde cu fier
roșu.
Ce-i viu mai viu se face
prin cîntarea lui.
Culoarea florii-adevărate
se-mbogățește de lumina spiritului,
amurgul mai deplin se-ngînă,
mînia-i mai aprinsă,
de plîns se umplu ochii celui vrednic,
iar inima vicleanului se îmblînzește.
Cinstit să fie cîntărețul
și iubiți-l!

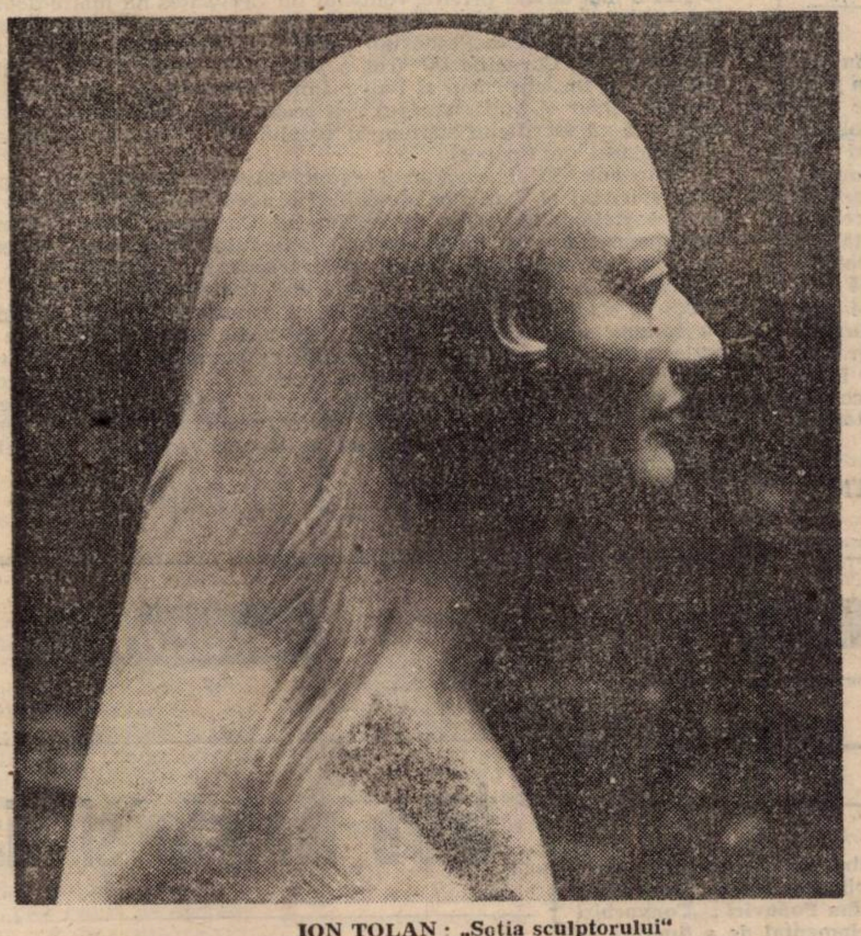

ION TOLAN: „Soția sculptorului"

DORU EUGEN POPIN

* * *

„Noaptea este o sărbătoare..."
J.L. Borges

Căutam
în singurătatea străzilor
albastrul ce cobora
mîngîind aripa porumbelului adormit
Căutam
gloria luminii
în ținutul albastru
al pămîntului
Căutam
umbra obosită
ce condamna seara
„la acea oră"
cînd „lumina are finețea nisipului"

* * *

Moartea ciulinilor
rămîne
în somnul ei
pîclos
ca o răscumpărare
îngăduită

JURNAL

Atîtea gînduri
din care plecăm
abandonîndu-ne
cu nevinovăție
în patimi mărunte
sau presupuse dorințe
ori
poate
plecăm pur și simplu

* * *

Risipind zborul privirii
nebănuit de departe
marea
își așterne
veșmîntul
peste neînchisele răni

remember

Pe urmele unui interviu

Acum mai bine de-un an, l-am căutat, la Teremia Mare, pe inginerul Ion Colțea, să-i iau un interviu. Îl întîlnisem de cîteva ori, tot acolo, și mi-a plăcut atît de mult omul încît mi-am zis că nu trebuie să las să treacă anul fără să facem o întrevedere de lucru. Fiind sfîrșitul lunii decembrie, cînd ziua te-nșală mai ușor și te lasă repede în brațele întunericului, abia de-am apucat să aflu cîte ceva despre directorul I.A.S.-ului (iute, cu spirit scăpărător, dar și cu vorba dulce) că ne-am trezit încolțiți de vîlvele iernii: ningea ca în codrii de poveste ai copilăriei.

Ne-am văzut de treabă, cu gîndul că, la o adică, tot acasă sîntem, nu ne putea prinde Anul Nou la fruntariile țării, tot ne puteam face o pîrtie către cei ce ne așteptau la Timișoara. Inginerul Ion Colțea nu s-a lăsat impresurat, cum am înțeles că nu se lasă de felul lui. El era mai meșter la răspunsuri decît eram eu la întrebări, pentru că omul mă cucerea tot mai mult, îl admiram, ori, cînd vrei să iei un interviu, admirația trebuie trecută prin filtre speciale și întoarsă sfredelitor, spre a-l provoca pe cel din față la mărturisiri cît mai surprinzătoare. Tot pîndindu-ne printre întrebări și confesiuni, aflu că Ion Colțea conduce un remarcabil proces de întinerire și modernizare a celei mai mari podgorii din vestul țării, cu peste o mie de ha de vie. Ziua lui de lucru începe la 6,30, iar vara cu o oră mai devreme. Deși învățat cu exigențele viticulturii, încă din copilărie, inginerul recunoaște că învață tot timpul, face producție și nu neglijează cercetarea. Una din ideile-obsesie este, pentru el, aceea de a face ca oamenii să învețe mereu unul de la celălalt. Venind de la Recaș, unde s-a format ca viticultor și oenolog, urcînd, prin anii lungi, toate treptele muncii, directorul I.A.S. Teremia Mare și-a propus schimbări fundamentale, pentru a reda acestei podgorii renumele avut cîndva și pe care îl binemerită cu prisosință.

Problematica practică a podgoriei cuprindea umplerea golurilor, înlocuirea butucilor sleiți, aplicarea îngrășămintelor necesare, respectarea cu exigență a tehnologiei. Ion Colțea era atunci de trei ani la Teremia Mare și se bucura că a reușit să planteze din nou 300 ha de vie. Acum, ele vor intra pe rod, îmi spunea. În fiecare an vom planta din nou cîte 150 ha de vie, zicea. Așadar, după un an de la convorbirea noastră, podgoria din Teremia Mare trebuie să aibe o plantație nouă de 450 ha.

Vorbind despre vie, am vorbit mai ales despre oamenii cu care lucrează directorul Ion Colțea. Ceea ce mi s-a părut într-adevăr revelator este faptul că, în tot ce spunea el, despre oamenii viei, se simțea un fior de dragoste. Cînd discuția noastră era în toi, în odaie au intrat cîțiva drumeți ai iernii. Și-au scuturat căciulile, hainele, încălțările, iar convorbirea noastră s-a despletit ca o deltă.

Ion Colțea îmi spusese că, ori de cîte ori are un insucces, se încăpățînează și muncește pînă îl transformă în succesul dorit. Mi-a plăcut mult destăinuirea asta, dar peste mine a trecut un an în care nici n-am putut să-l văd și nici să scriu interviul n-am reușit. Însă scriitorul s-a gîndit de nenumărate ori la interlocutorul unui posibil interviu, ceea ce înseamnă că l-a făcut locuitorul gîndurilor și sentimentelor sale, lucru care iubire de el și de munca oamenilor lui se cheamă.

Anghel DUMBRĂVEANU

HARALAMBIE ȚUGUI — 70

Coborînd dintr-o Bucovină a marilor tradiții spirituale, Haralambie Țugui debutează foarte tînăr în revista „Luceafărul" a lui Aurel Cosma, integrîndu-se firesc spațiului bănățean. Lirica vitalistă, atît de specifică provinciei, își descoperă în Haralambie Țugui un autor preocupat de rigorile formale ale expresiei.

Poezia de după 23 August devine o exultantă cîntare a patriei, poetul înscriindu-se între cei mai rodnici autori de vers patriotic. Poemele închinate istoriei, eroilor ei, marilor momente ale Patriei îl consacră pe Haralambie Țugui între eminenții rapsozi ai timpului pe care îl trăim. La șaptezeci de ani, tînărul și inspiratul cîntăreț manifestă o neobișnuită vigoare creatoare. Îi urăm la mulți ani și o tinerețe veșnică!

Valeriu GANEA

DRAGOSTEA DE TOATE ZILELE

Lumina e lacrima zorilor
de ochii tăi ca două stele suave...
Un cuvînt vine din cer și-ți cade în
ochi
îngînînd geamătul nopții, știindu-se
mai puternic decît toate cuvintele
lumii.

Numai astfel se poate rosti
dragostea, —
pîinea noastră cea de toate zilele.
Numai astfel dimineața din inima ta
va fi întreagă, surîzătoare
asemeni iubitei, asemeni visului,
Nici un cuvînt al Morții nu poate
birui
măreția iubirii... Pămîntul de sub
tălpi,
văzduhul și soarele, ploile și vînturile
la mîna ta se închină... Ascultă
melancolia divină a Universului
luminîndu-te!...

NEAMUL ȘI CÎNTECELE

Cîte cîntece mai are acest pămînt
ancestral
din care creștem cu frenezie, cu
duioșie?
Neogoite, năprasnice vitregii, val
după val,
le bîntuiră cuvîntul, flacăra pururea
vie.

Au țării fără seamăn în freamătul lor
cu naiuri de stele și oase străbune
turnînd în adîncul de inimi prelung
doinitor
mirajul și taina solarelor rune.

Precum șoapta semințelor din
candida germinare
în brazdele burze de seve și
murmure:
melopeea de leagăn, cîntecul nunții
și cel de-ngropare,
toate menite din veac să te-mbucure,
să te-nfrigure.

Doine și hore în mirifica unduire
deal-vale
de-acolo, din sufletul satului
nemuritor,
pe care magul din Lancrăm, în
sfinte poemele sale
l-a invocat cu iubire zeiască și
tainic dor.

Veniți să ne căutăm în ele puterea
deplină
și sacră a Neamului, cel mai tare ca
toate
nedreptățile și vitregiile! Curata
lumină
din inimi și cugete e glas de
eternitate.

O, VACANȚE!...

Frunză cu otravă de oleandră,
pleoapa mea cîndva duioasă, tandră,
ca suspinul luminat de toate
stelele pe ape clătinate.

Cer deschis de vis și voie bună,
ochiul meu cel îmbătat de lună
și de ochii fetei, taină străbătută
de-o lumină încă neștiută.

A fost vis?... Sau ce-a putut să fie
versul scris atunci, cu frenezie,
pentru ea?... Suava dimineață
îmi surîde și acum pe față.

Recitam poeme din Esenin
și-ascultam aievea ca pe-un semn
din
veșnicie dorurile-i toate,
singuri lîngă lanuri largi de noapte.

O! vacanțe de adolescent zîmbind
solare
din severii, tineri ani, de internate
militare!
Ca o lacrimă de dor și veșnicie
steaua voastră mi-a rămas în suflet,
vie.

istorie-document

Permanența vieții românești în Banatul secolelor VII-XII

Apariția în editura timișoreană „Facla" a lucrării de sinteză a istoricului Liviu Mărghitan „Banatul în lumina arheologiei" reprezintă un eveniment editorial remarcabil, constituindu-se ca un mult-așteptat bilanț al cercetărilor arheologice din sud-vestul României (Banat), ilustrare atît a continuității de viață pe acest teritoriu din cele mai îndepărtate timpuri, cît și a progreselor realizate de cercetarea arheologică bănățeană, îndeosebi în ultimul deceniu.

Cel de-al treilea volum, axat pe Banatul secolelor VII—XII e.n. aduce, prin multiplele sale implicații, o valoroasă contribuție la cercetarea istorică națională. Concentrarea descoperirilor arheologice, mai vechi sau mai noi, într-un repertoriu cuprinzînd peste 40 de localități bănățene, fiecare cu bibliografia aferentă și interpretarea lor în consens cu cele mai recente opinii științifice, oferă autorului posibilitatea surprinderii veridice a nivelului de cultură și civilizație a locuitorilor acestui teritoriu. În perioada de formare a poporului român și a organizării sale, în formațiuni de tip feudal incipient, asemeni voievodatelor bănățene ale lui Glad și Ahtum.

Documentarea bibliografică bogată, expunerea și argumentarea logică a ipotezelor științifice abordate conferă volumului valoare științifică și permit reliefarea, alături de numeroasele considerații generale juste asupra culturii materiale a perioadei, a două concluzii științifice deosebit de valoroase pentru istoria națională:

a) Descoperirile arheologice din numeroasele localități bănățene, multe din ele continuînd pe aceeași vatră dovezi din perioade mai vechi (îndeosebi din epoca dacică și daco-romană) constituie argumente decisive în ilustrarea evoluției succesive, de-a lungul veacurilor și din generație în generație, a prezenței populației daco-romane, romanice și apoi românești pe acest teritoriu, a procesului etnogenezei românești, a relațiilor populației romanice și românești cu populațiile migratoare. Așezările și necropolele de sec. VII — XII e.n. de pe teritoriul Banatului poartă amprenta romană provincială, trăsătură pe care n-a diminuat-o nici unul din contactele — de mai mare sau mai redusă însemnătate — cu o serie de elemente culturale de factură alogenă. Pregnanta tradiție romanică a culturii materiale de pe teritoriul bănățean, la nivelul de evoluție economică și socială de grad sătesc, așa cum se prezintă în intervalul dat, întreaga societate autohtonă, nu este plauzibilă la purtătorii altei etnii decît cea romanică. Faptul este demonstrat cu pregnanță de tipurile de așezări și de locuințe de principalele ocupații : agricultura, meșteșugurile de tradiție daco-romană (olărit, minerit, ateliere de prelucrare a metalelor), comerț, circulație monetară etc. Descoperirile denotă totodată densitatea medie ridicată a populației românești în sec VII—XII, concentrată în așezări sătești, în timp ce populațiile alogene sînt cunoscute aproape exclusiv din morminte izolate sau în grupuri restrînse, lipsind cu desăvîrșire descoperirile de așezări stabile. Situate îndeosebi pe valea Mureșului și a Dunării, aceste urme sînt rezultatul trecerii respectivelor popoare prin ținut, fără a se stabili aici și, de asemenea, fără a documenta pătrunderi masive în interiorul Banatului.

b) Integrarea spațiului Banatului în contextul sud-est european. Sînt relevate contactele populației romanice (sec. IV—VI) și apoi românești (sec. VII—XII) cu zonele învecinate, îndeosebi cu Imperiul Bizantin, multiplele influențe dinspre Bizanț extinzîndu-se fără întrerupere pe o fîșie lată de zeci de kilometri de-a lungul Dunării și cvasi-permanent peste întreg ținutul. În ce privește contactul cu lumea avaro-slavă, prezența avară efectivă în teritoriile dintre Tisa, Mureș, Dunăre și versantul vestic al Carpaților nu este dovedită de descoperiri, ca de altfel nici dominația bulgară asupra Banatului, iar invaziile armate ale triburilor maghiare asupra teritoriului fostei Dacii au început doar în sec. X, după oprirea înaintării acestora spre vestul Europei. Relevînd meritul științific și importanța politică națională a cărții, nu putem să nu regretăm nematerializarea — pînă în prezent — a proiectelor de elaborare pe plan local a unui repertoriu arheologic al Banatului. Considerăm **Banatul în lumina arheologiei** drept un preambul, util specialistului și accesibil marelui public, la o viitoare sinteză istorico-arheologică a acestui teritoriu, axată pe direcțiile fundamentale de cercetare națională: sinteză care să unească într-un context unitar descoperirile arheologice vechi reevaluate în lumina celor mai noi cuceriri ale istoriografiei naționale, cercetările arheologice încă inedite și rezultatele viitoarelor cercetări arheologice din sud-vestul României.

Adrian BEJAN

civilizația ochiului

Tentația istoriei

Neîndoielnic că avem nevoie de povești, de Feți Frumoși, de un fel de super-realitate, cu buni și răi binedefiniți, cum n-a pupat istoria cea adevărată decît în manualele gimnaziale sau în benzile colorate cu „Asterix și Cleopatra". Revizionarea, în serial, a Cidului, ne-a prilejuit reîntîlnirea cavalerului de faimă Cid Campeador, alias Rodrigo Diaz de Vivar (Bivar), trăitor între 1043—1099, exemplarul erou al Reconquistei (sec. VIII—XV), și al popularelor Romancero espagnol de unde s-a inspirat mai apoi Guilléen de Castro y Bellvis. Cam asta e, în linie dreaptă, și sursa piesei lui Corneille, unde, în prim plan, era conflictul dintre Rodrigo și Chimena, logodnica sa, pe al cărei tată cavalerul trebuise să-l ucidă pentru a spăla onoarea propriului său părinte. Obiceiuri de epocă, vom spune, numai că, la vremea cînd piesa lui Corneille era mult disputată pentru că nu respecta tiparele genului (deci pe la 1636), Reconquista se încheiase prin alipirea regatelor de Aragon și al Castiliei în chiar anul (1492) cînd, prin celebra călătorie a lui Columb, Spania începuse o adevărată Conquistă spre a civiliza în forță pe fiii lui Montezuma din Lumea Nouă. Peste aproape un mileniu de la nașterea eroului în cauză, Lumea Nouă restituia spectatorului de aiurea imaginea de grație a celebrului iberic cavaler. Un prim „ce" ni-l dau istoricii, cînd constată că peninsularii aceștia și-au avut mai întotdeauna o istorie particulară față de restul Europei, căci tot cam pe atunci marele Otto încercase o unificare spiritualo-armată a continentului, iar cavalerii apusului porniseră nefericitele cruciade către Levantul ce nu se lăsa cucerit decît printr-o anume diplomație și negoț. Dar asta au aflat-o abia urmașii cavalerilor de la celălalt capăt de mileniu.

Revăzînd producția studiourilor americane, ne-a revenit în minte, nu tocmai la întîmplare, povestea „Iscusitului hidalgo Don Quijote de la Mancha", scrisă cam la jumătatea răstimpului petrecut între viața reală a Cidului și noi, căci la o mai atentă privire, romanul lui Cervantes nu mai e doar repovestirea disimulată a mult prea aventuroasei sale vieți, ci o genială constatare a valențelor, fațetelor și transformărilor posibile ale unui anume spirit. (Evident, cum spectatorii lui Corneille au vrut o poveste de amor, au și primit-o, și cei de azi au vrut un superman și l-au primit sub înfățișarea aceluiași Rodrigo, învingător chiar și după moartea cea reală, fără ca producătorii să lase să se întrevadă că sacrificiul suprem al eroului era făcut cu conștiința că participă la unificarea unui popor).

Prin anii '30 ai veacului acestuia, Salvador de Madariaga, precizînd conturul spiritual al ibericilor, deschidea o nouă perspectivă asupra citirii Cidului și a vieții hidalgo-ului de la Mancha. Cu patru secole în urmă, Cervantes, contemporanul dureroasei mutații petrecute nu doar cu lumea cavalerilor, ci cu o întreagă lume iberică, abia trezită la conștiința unei patrii unice, desprăfuia genial imaginea „cavalerului tristei figuri" în luptă cu morile de vînt, cu sentimentul tragic al propriei neputințe, în fața cruzilor și hulpavilor conquistadori conaționali, ce rădeau din istoria lumii niște civilizații de peste ocean. Citite în paralel, poveștile emblematicului Cid Campeador și ale „cavalerului tristei figuri" (imagine super-uzată de superficialitatea noastră, ca și mărul de pe capul copilului lui Wilhelm Tell) pot invita și pe producătorii de filme istorice la atari meditații, mai cu seamă că bibliografie există berechet și, oricum, voința de universalizare ne face să recitim, în paralel, istoriile întregii lumi.

Paul Eugen BANCIU

muzică

Efigia unui creator — ZENO VANCEA

Confesiunea poartă adesea nimbul spontaneității, conservînd un colorit specific, altfel dificil de restituit. Recenta apariție editorială, semnată de **Martha Popovici** : „**Convorbiri cu Zeno Vancea**", are meritul fundamental de a ilumina cu obiectivitate dimensiunea unuia dintre cei mai exponenți creatori, făuritori de școală muzicală românească, despre care, regretabil, s-a scris mult prea puțin. Nu despre opera creatorului, aceasta fiind investigată asiduu, aflîndu-se adesea chiar în centrul atenției, declanșînd nu rareori polemici aprinse.

Fără a se dori o exegeză muzicologică, lucrarea Marthei Popovici este exigentă în a dezvălui exhaustiv datele creației lui Zeno Vancea, de la muzica corală și de scenă, la cea de cameră, simfonică, de balet ori vocal-simfonică. Succinte paranteze plasează fiecare din aceste creații pe o anume traiectorie stilistică, punctînd esențialul unor momente de vîrf în acea continuă dorință de a conferi creației sale aura națională, dar nu prin prelucrarea folclorică atît de uzitată, ci prin intermediul preferat și de un Enescu — acela al suprapunerii unor linii contrapunctice măiestrit dăltuite.

Spirit lucid, viu, compozitorul Zeno Vancea, la cei 85 de ani ai săi, susține cu o flexibilitate plină de har nativ, adesea ironic sau malițios, justificarea opțiunilor artistice, are curajul să aplaude la scenă deschisă personalități contemporane sau să dezvăluie secrete de culise.. Acela care a început să învețe armonia cu I. Vidu, acolo în Lugoj — „Florența României", continuată apoi în școlile clujene și încheiată la Viena — cea aflată chiar în procesul zămislirii unei noi dimensiuni a spațiului muzical — expresionismul, ei bine, acest poliglot, strălucind prin replica-i inteligentă, interlocutor rîvnit, invitatul simpozioanelor internaționale, creator de genuri în muzica românească, se destăinuie cu o uimitoare franchețe. Zeno Vancea știe să evoce sincretic personalități de prim ordin ca : S.V. Drăgoi, Mircea Popa, Eugen Cuteanu, să-i evoce magistral pe Traian Grozăvescu, pe o Aca de Barbu etc. Întrebările sînt formulate astfel încît rezultanța să se constituie într-un portret făcut cu fidelitate, restituind cu acuratețe imaginea omului, a creatorului, inclusiv a fațetelor mai puțin cunoscute de pianist și dirijor, apoi cea a profesorului de mare distincție, al liederului, aflat acolo unde s-a hotărît cel mai adesea soarta muzicii românești. Și a făcut-o de fiecare dată în favoarea edificării unei școli naționale de compoziție și interpretare cu care Maestrul Zeno Vancea se poate azi mîndri.

Doru MURGU

miniaturi

Între moarte și viață!

Dacă te cheamă **Ștefan Marinconi** vei înțelege primul de ce la întrebarea „La ce servește o faptă entuziastă de cultură ?" **Ionii (Căliman și Oltean)** au răspuns : „Să facă inima să bată". Pentru că dumneata însuți, locuind eroic în casa unde incredibil a înflorit lumina din tăcerea bolnavă de așteptare, crezi în prezent același lucru despre ce ai așezat cu migală în spatele tulburătoarelor **„Clipe învinse"** — totul învăluit într-un abur de extraordinară și cutremurătoare poezie, dintr-o lume fără vinovați și greșeli, în care o taumaturgie fericită a redat lucrurilor, la capătul epuizant al experiențelor-limită, împinse pînă la grotescul tăiș al bisturiului de pe masa de operații a spitalului din Grote Schur, o inocență ce părea pentru totdeauna pierdută. Chiar cioburile olarilor de-acolo, de la dumneata, din **Jupînești** se golesc de tristețe sau se acoperă de o melancolie care nu acuză niciodată decît trecerea ireparabilă a timpului.

Murim și-nviem cu soarele în noi, pentru a fi nedespărțiți în frumusețea clipei !

A clipei din omenescul nostru destin, trăită stenic în generozitatea oferită nouă tuturor ca o vocație aproape desăvîrșită de acest neobișnuit și curajos tînăr pentru care prietenia și iubirea de adevăr sînt cele mai alese virtuți, perenă întruchipare a binelui din noi. Trebuie să recunoaștem faptul că fără acești oameni minunați ai **Făgetului** totul ar fi devenit un strigăt zadarnic. Din păcate, pentru unii, paradisul (în măsura în care tot mai cred că pămîntul are ceva paradisiac) e amestecat cu infern. În plus, singurătatea nu mai e astăzi ocrotitoare, turnul de fildeș devenind acum doar o coajă de nucă pipernicită pe care pumnul necruțător al secolului a sfărîmat-o fără milă. Trăind în balanța perpetuă dintre viață și moarte avem, iată, de ales nu doar între singurătate și solidarizare, ci și între aparențe și adevăr, între candoare și conștiință. Cît au ținut acele minute de liniște desăvîrșită în ascultarea cuvîntului din „Clipe învinse", închinate de **Ștefan Marinconi** semenilor săi, sînt de-ajuns să-mi știu sufletul îndelung atins de o negrăită bucurie ca om al acestui sfînt spațiu românesc. **„Patria e calea dintre noi și rouă, / născută în fagure de omenie, / patria e inima ce freamătă în glie / și-n rodul faptelor din era nouă".**

George DINU

excelsior

THEODOR MARA

OBÎRŞIA GRÎULUI

Ne vin ţăranii din obîrşii iară,
Nemărginite mîini răsfiră-şi pe cîmpie,
Mai seamănă lumină la hotară
Din grîul mirosind a primăvară
Şi-a dor nestins brăzdat de
românească glie.

În somn vegheat de cerul pus pe frunţi
Ne vin ţăranii din istorie-n armindeni
Şi vin arzînde flăcările-n munţi
Prin noi urcuş durînd în vreme punţi
Din străfunzimi de gînd în timp de
pretutindeni !
Se-ntorc spre-odihnă-n patrie ţăranii
Mai semănăm veciei blînde flori şi
linişti
Mai răzbunăm uitarea cu nemurire-n
anii
Columnei vis şi noi contemporanii
Nestrămutaţi în datini din-ale
noastre mirişti !

DINU MATEI

IESE CURCUBEUL

Din vocale
Iese curcubeul
Mîinile catifelîndu-le
Şi-ţi cîntă
Din tot ce-ar vrea
Să fie,
Ţie,
Visată Românie !

LUIZA FLOREANU

COROLĂ

În această înserare,
Cerul curge nesigur.
Mi se pare
Că vaza de flori
Îmi ascunde dorita realitate . . .
— N-ai ce face cu atîta uitare de sine —
Îmi spune corola din vază . . .

---

panoramic

● **„Anul literar 1985"** s-a intitulat masa rotundă, organizată de cenaclul Casei universitarilor din Timişoara, la care au participat criticii literari : Cornel Ungureanu, Livius Ciocârlie, Mircea Mihăieş şi Vasile Popovici. ● **O expoziţie foto** cu totul remarcabilă e încă deschisă la secţia de etnografie a Complexului muzeal Timiş : „La lină fîntînă" — un ansamblu de 40 de fotografii, semnate de Lucian Ionică. Selecţia textelor — Mihai Coman. ● **„Este cosmologia o ştiinţă ?"**. În marginea acestei incitante întrebări, conf. dr. Tóró Tiberiu, şef de lucrări dr. Petru Laichici şi prof. univ. dr. Eduard Pamfil au fost protagoniştii dezbaterii de la Casa universitarilor. ● **În librării** — o nouă prezenţă timişoreană: tînăra poetă Simona Grazia Dima, cu volumul „Ecuaţie liniştită". ● **Cenaclul „Pavel Dan"** (de la Casa de cultură a studenţilor) a supus discuţiei volumul prozatorului Daniel Vighi : „Povestiri cu Strada Depozitului". Au luat cuvîntul Vasile Popovici, Livius Ciocârlie, Mircea Mihăieş, Rodica Bărbat, Lucian Petrescu, Tudorel Urian, Marcel Chelba. ● **Premii pentru timişoreni** (la concursul anual de literatură şi artă de anticipaţie tehnico-ştiinţifică, organizat de revista „Ştiinţă şi tehnică") : Constantin Cozmiuc (premiul special al Uniunii scriitorilor pentru povestire) ; Sergiu Nicola (premiul pentru pictură) şi „Paradox", supliment al „Forumului studenţesc" (premiul pentru cea mai bună publicaţie de profil). ● **„Autentic şi fals în operele de artă"** e tema pe care a expus-o, în faţa artiştilor plastici, la galeria „Pro Arte" din Lugoj, dr. Lucian Ionescu, expert principal al Laboratorului central de expertiză criminalistică din cadrul Ministerului justiţiei. ● **Două cenacluri literare timişorene**, „Victor Eftimiu" (de pe lîngă Consiliul judeţean al sindicatelor) şi „Ecouri" (al Întreprinderii „Electromotor") au comemorat cei 136 de ani de la naşterea lui Mihai Eminescu.

INDEX

● Calul de bătaie al boxerului e sacul din piele de porc . . .

● Tot învăţînd să cînte, a uitat să vorbească.

● Unii, nefăcînd nimic, au impresia că muncesc foarte mult . . .

● De multe ori soarta unui actor se hotărăşte în culise . . .

● Cînd nu era nimeni acasă, el se credea cel mai harnic.

● Cînd pe chipul omului prost apare un zîmbet, înseamnă că a dat peste unul mai prost decît el . . .

● A visat că ştia limbi străine, dar, cînd s-a trezit, n-a mai ştiut să povestească visul nici în limba maternă.

● A aşternut pe hîrtie amintirile lui uitate, intitulîndu-le memorii.

● Gîndea atît de profund încît nici un gînd nu reuşea să iasă la suprafaţă.

● Eu i-aş spune bătrînului, care stă în picioare, poftiţi, luaţi loc, dar mă tem să nu mă ia în serios . . .

● Femeia, atunci cînd îşi doreşte o haină din blană de vulpe, pune în joc toată şiretenia.

● Cele mai frumoase declaraţii de dragoste sînt cele făcute înainte de căsătorie . . .

Emil ŞAIN

---

aqua-forte

● Pierzîndu-şi capul nu s-a impacientat, dimpotrivă, nici măcar nu şi-a dat seama.

● Trăia din strălucirea altora şi se credea soarele lor . . .

● A bătut la poarta sufletului ei, dar în zadar, ea nu i-a spus niciodată : intră.

● Imperfecţiunea lui era că se considera un om perfect.

● Cînd sînt singur, mă gîndesc la oameni, cînd mă aflu între oameni, mi-e dor de singurătate . . .

---

serial

VIAŢA MARILOR VEDETE LIV ULLMANN

52.

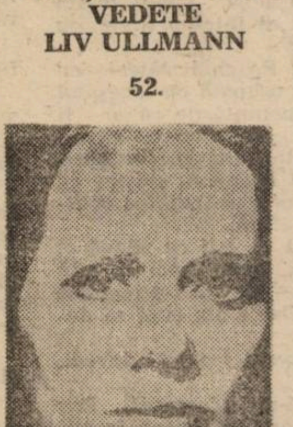

DESPĂRŢIRI PROVIZORII : Totul devenea extrem de complicat pentru cel ce dorea să părăsească subit Insula. Bineînţeles, eu eram „acela" . . . Ce avem de făcut ? Mai întîi, trebuia să trec cu maşina prin trei sau patru porţi ; le deschideam, le închideam, pe fiecare, ceea ce însemna, la modul concret, să cobor din maşină, să desfac porţile, să urc în maşină, să trec printre canaturi, să cobor din nou . . . Apoi, următoarea etapă : feribotul. Nu pleca decît o dată pe oră, iar bătăliile noastre domestice nu concordau niciodată cu orarul vaporaşului. Cînd, în fine, mă aflam de partea cealaltă, aveam de parcurs cu maşina un drum de o oră pînă la aeroport. Ajunsă acolo, constatam că îmi trecuse furia şi, de regulă, mă reîntorceam. ● **DESEORI,** îl găseam pe Bergman aşteptîndu-mă, în faţa uneia dintre porţi. Eram puerili. Într-o zi de maximă enervare, ca să evităm atît de complicata ieşire din Insulă, ne-am hotărît să comandăm un taxiplan. Micul avion trebuia să aterizeze pe suprafaţa debarcaderului. Ca să nu mă simt „dată în vileag", în cazul că mi-ar fi venit să plîng, alături de pilot, în avion, Ingmar le-a explicat la telefon celor de la agenţie că sînt nevoită să plec în mare grabă, deoarece bunica mea era grav bolnavă. M-am apucat să-mi fac bagajele, în grabă, în timp ce Ingmar, cufundat într-un fotoliu, mă privea cu un surîs vag — cel din fotografia de pe vremea şcolii. Ne-am împăcat. Ingmar a telefonat din nou, anunţînd agenţia că, dată fiind însănătoşirea neaşteptată a bunicii, avionul se poate reîntoarce la Stockholm. ● **CÎND,** într-adevăr, ne-am despărţit totul s-a petrecut în tăcere. Nu ne-am spus nimic. Ne-am comportat de parcă ar fi fost vorba de o călătorie lipsită de importanţă, de o scurtă vizită în Norvegia. Mi-am pus în valiză cîteva lucruri, lăsîndu-le acolo pe ale lui Linn ; nu îndrăzneam să le ating, ca să nu mi se pară plecarea definitivă . . . Spectacolul şi zgomotul mării şi ale arborilor . . . Nu vă puteţi imagina cîtă speranţă avuseserăm amîndoi, la început . . .

Selecţie şi adaptare,
Ana ALDAN

POP SERVICE

top

● **Adrian Tufaş — Oradea** : **Bruce Springsteen** (n. la New Jersey în 1949) este considerat un urmaş al lui Dylan, dată fiind tematica şi atmosfera pieselor plină de metafore (Double Talk). Din piesele sale se degajă nostalgia celui apăsat de singurătatea marilor aglomerări urbane, multe din compoziţii vizînd tarele societăţii de consum. Debut la 16 ani, în 1971 aparţinîndu-i primul disc. **Discografie** (LP-uri) : **Greetings From Ashbury Parc** (1973) ; **The Wild, The Innocent And The Street Shuffle** (1975) ; **Born To Run** (1975) ; **Darkness On The Edge Of Town** (1978) ; **The River** (1980) ; **Nebraska** (1980) ; **Born In The USA** (1984). ● **Marcel Jacotă — Rădăuţi :** Scrii : „Atît eu cît şi prietenii mei citim cu o reală plăcere articolele despre grupurile din Timişoara. Am dori să mai publicaţi ştiri, informaţii despre ele". Nici o grijă ! ● Nu s-a anunţat oficial destrămarea grupului Police, iar LP-ul „Fly On The Wall" (AC/DC) nu apare în primele zece poziţii ale top-ului alcătuit la finele anului trecut de revista **Melody Maker** (Hard Rock), ele fiind ocupate de nume ca : Dio, Motley Crue, Marillion, Starship. Despre „Modern Talking" voi scrie separat. ● **Daniela Barna — Bucureşti :** numele real al lui **Sting** este Gordon Matthew Sumner (n. la 2 oct. 1953 în Wallsend On Tyne, Anglia). **Discografia „Police"** (LP-uri) : **Outlandos D'Amour** (1978) ; **Regatta De Blanc** (1979); **Zenyatta Mondatta** (1980) ; **Ghost In The Machine** (1981) ; **Synchronicity** (1983) şi **„The Dream Of The Blue Turtles** (Sting) (1985). **Discuri single : Roxanne** (1978) ; **Message In The Bottle** (1978) ; **So Lonely** (1979) ; **Walking In The Moon** (1979) ; **Da Doo . . .** (1980) ; **Don't Stand So Close To Me** (1980) ; **Omega Man** (1981); **Every Breath You Take** (1983) ; **Wrap Around Your Fingers** (1983) ; **If You Love Somebody** (1985). ● **Rodica Faur — Loco : debutul Tinei Turner** se leagă de numele lui **Ike Turner,** instrumentist, compozitor, aranjor, producător „conectat" la producţia de muzică Soul şi R&B din anii '60. **Ike** (în foto, **alături de soţia sa Tina)** s-a născut în Clarkesdale, în delta Mississippi, locul natal al legendarului Muddy Waters.

Petru UMANSCHI

---

televiziune

DUMINICA, 9 februarie. 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,45 Tinereţea în timpul marilor înfăptuiri. 15,00 Închiderea programului. 19,00 Telejurnal. 19,20 Ţara mea azi. Mărturii ale devenirii noastre. 19,40 Cîntarea României. 20,20 Film artistic. În apărarea libertăţii. 21,35 Feerie pe gheaţă. 21,50 Telejurnal. **LUNI, 10 februarie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-ştiinţific. 20,35 Tezaur folcloric. 20,55 — Roman foileton. Sorrell şi fiul. Episodul 4. 21,50 Telejurnal. **MARŢI, 11 februarie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Copiii — înaltă datorie faţă de viitorul naţiunii. 20,50 Secvenţe iraniene. 21,00 Seară de operă. Boema, de Puccini. Spectacol pe scena operei „Scala". (Selecţiuni). 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 12 februarie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Ani frumoşi — copilărie. 20,45 Pentru continua întărire a alianţei muncitoreşti-ţărăneşti. 21,05 Film în serial. „În căutarea adevărului". 21,50 Telejurnal. **JOI, 13 februarie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Amfiteatrul artelor. 21,00 Partidul Comunist Român — 65 de ani de slujire devotată a poporului. Continuatorul celor mai înalte tradiţii ale luptei revoluţionare a poporului român. 21,20 Invitaţie în studiourile Radioteleviziunii. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 14 februarie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Cu inimile pline de zbor şi de lumină. 20,45 Universul familiei. 21,00 Cadran mondial. România şi problemele lumii contemporane. 21,20 Serial ştiinţific. Civilizaţia metalului. 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 15 februarie.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrşit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politică. 15,00 Închiderea programului. 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia. 19,45 Steaua fără nume. 20,45 Film artistic. Misiunea lui Julien. 22,20 Telejurnal. 22,30 Închiderea programului.

VIAŢA ASOCIAŢIEI

Deschiderea festivă a manifestărilor din cadrul celei de-a XXVI-a ediţii a tradiţionalei manifestări **„Luna cărţii la sate"** a avut loc, în judeţul Timiş, în comuna **Cărpiniş.** După cuvîntul de deschidere, rostit de tovarăşul **Petre Postelnicu,** secretar al Comitetului comunal de partid Cărpiniş, tovarăşul **Alexandru Mangu,** vicepreşedinte al Comitetului de Cultură şi Educaţie Socialistă al judeţului Timiş, a vorbit despre „luna cărţii la sate — eveniment cultural-educativ major". În continuare, tovarăşul **Paul Sterescu,** lector al Comitetului judeţean Timiş al P.C.R., a susţinut expunerea **„Contribuţia României socialiste, a preşedintelui său, tovarăşul Nicolae Ceauşescu, la crearea unui climat de pace şi securitate în lume".** La şezătoarea literară care a urmat, au citit din creaţiile lor scriitorii : **Ion Arieşanu, Laurenţiu Cerneţ, Alexandru Jebeleanu, Tatiana Flondor, Marian Odangiu, Ion Jurca Rovina, Corina Victoria Sein** şi **Aurel Turcuş.** În încheiere, participanţii au asistat la un spectacol folcloric susţinut de Ansamblul artistic „Bănăţeana", al Clubului **„Constructorul"** din Timişoara, sub conducerea artistică a lui **Gheorghe Galetin.** Cu acelaşi prilej, au fost vernisate o expoziţie de artă populară şi o expoziţie de carte — **„Epoca Nicolae Ceauşescu — etapă de profunde transformări în viaţa economică şi socială a României".** În judeţul Caraş-Severin, deschiderea festivă a manifestărilor „lunii cărţii la sate" a avut loc în localitatea Păltiniş. La acţiune au luat parte scriitorii **Aurel Gheorghe Ardeleanu, Marcel Turcu** şi **Titus Crişciu,** cum şi **Iosif Imbri,** directorul Bibliotecii Judeţene Reşiţa. ● Cenaclul Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara şi al revistei „Orizont" şi-a reluat marţi activitatea printr-o şedinţă de lucru consacrată prozei. A citit **Lucian Ionică.** Referat : **Marian Odangiu.** Au participat la discuţii : **Luminiţa Drăguţ, Carmen Odangiu, Nicolae Danciu Petniceanu, Alexandra Indrieş** şi **Cornel Ungureanu,** conducătorul şedinţei. Marţi, 11 februarie a.c., orele 16, va citi **Lucian P. Petrescu** (proză). Referat : **Brînduşa Armanca.**

M.O.

Jorge Luis Borges

CĂRȚILE ȘI NOAPTEA

Traducem, sub acest titlu, un fragment dintr-un volum recent apărut, care reunește conferințele ținute de Borges în perioada 1977—1978 cînd, orb fiind, a încercat să vorbească despre sine și despre literatură altfel decît prin intermediul cărților.

„În cursul numeroaselor — prea numeroaselor — mele conferințe, am observat că oamenii preferă particularul generalului, concretul abstractului. Voi vorbi, deci, pentru început, despre modesta mea cecitate personală. Modestă, trebuie s-o spun imediat, căci mi-am pierdut vederea total doar la un ochi, și parțial la celălalt. Pot încă distinge cîteva culori, pot deosebi verdele de albastru. O culoare mi-a rămas credincioasă: galbenul. Îmi amintesc cum, în copilărie, mă opream îndelung în fața unor cuști, la Grădina zoologică din Palermo. Erau tocmai cușca tigrului și cea a leopardului. Zăboveam pentru a contempla auriul și negrul tigrului. Am scris un poem intitulat „Aurul tigrului" în care evoc această prietenie.

Oamenii și-l închipuie pe orb închis într-o lume de negru total. Un vers de Shakespeare justifică această părere: „Looking on darkness which the blind do see" Dacă, prin întuneric, se înțelege negrul total, versul lui Shakespeare e inexact. Una din culorile pe care orbii — cel puțin cel ce vă vorbește — regretă că nu o mai pot vedea este negrul la fel roșul. „Le rouge et le noir", acestea sînt culorile care ne lipsesc. Eu, care aveam obiceiul să dorm într-un întuneric complet, m-am obișnuit foarte greu să dorm în această lume de ceață verzuie sau albăstruie și ușor luminoasă, care e lumea orbului. Mi-ar fi plăcut să-mi găsesc tihna în întuneric, să-mi fac din el un sprijin. Dar lumea orbului nu e noaptea care se presupune a fi. Vorbesc în numele meu, al tatălui meu și al bunicii mele, care au murit orbi : orbi, surîzători și curajoși, așa cum sper că voi muri și eu. Poți moșteni multe lucruri — cecitatea de exemplu — dar nu și curajul. Știu că ei au fost curajoși. Orbul trăiește într-o lume destul de incomodă, o lume cu contururi vagi, din care țîșnesc cîteva culori: în cazul meu, galbenul, albastrul (dar acest albastru poate tot atît de bine să fie verdele) și verdele (care poate fi albastru). Albul a dispărut sau se confundă cu cenușiul. Cît despre roșu, a dispărut complet, dar sper că într-o zi — urmez un tratament — se va produce o ameliorare și voi putea vedea din nou această mare culoare, această culoare care strălucește în poezie și are nume atît de frumoase în multe limbi. Să ne gîndim la „scharlack" în germană, la „scarlet" în engleză, „escarlata" în spaniolă, „écarlate" în franceză. Cuvinte care, toate, par demne de această mare culoare. Galbenul, dimpotrivă, este ternul „amarillo" din spaniolă sau „yellow" din engleză.

Cazul meu nu este așadar prea dramatic. Dramatic e cazul celor care își pierd brusc vederea: e vorba atunci de o explozie, de o eclipsă, dar, în ceea ce mă privește, crepusculul (pierderea lentă a vederii) a început chiar din clipa cînd am deschis ochii și de atunci, din 1899, a progresat fără momente dramatice, e un crepuscul lent care a durat peste o jumătate de veac.

Pentru necesitățile acestei conferințe, trebuie să caut un moment patetic. Să-l luăm pe cel în care am știut că-mi pierdusem vederea, vederea mea de cititor și de scriitor. De ce să nu fixăm în anul 1955 această dată atît de demnă de a fi reținută? Am primit în viața mea multe onoruri nemeritate, dar unul din ele m-a bucurat mai mult decît toate celelalte: direcțiunea Bibliotecii naționale. Am obținut numirea la sfîrșitul anului 1955: mi-am luat funcția în primire, m-am interesat de numărul volumelor și mi s-a spus că erau un milion. Am constatat mai tîrziu că erau de fapt nouă sute de mii, cifră mai mult decît suficientă. Puțin cîte puțin, am înțeles ciudata ironie a faptelor. Mi-am închipuit mereu Paradisul sub forma unei biblioteci. Alții se gîndesc la o grădină sau poate la un palat. Eram deci în paradis, în mijlocul a nouă sute de mii de volume în diferite limbi, și am constatat că puteam cu greu distinge titlurile volumelor. Am scris atunci **Poemul darurilor** care începe astfel: **„Nimeni să nu denigreze cu lacrimi sau reproșuri / Această lovitură de maestru a destinului / Care în superba sa ironie / Mi-a dat în același timp cărți, și noaptea"**. N-am permis orbirii să mă răpună. Orbirea n-a fost pentru mine o nefericire totală, nu trebuie considerată într-un mod patetic. Trebuie considerată ca un mod de a trăi: e un stil de viață ca oricare altul. Personal, datorez întunericului anumite daruri: îi datorez cunoașterea englezei, a islandezei, bucuria multor fraze, a multor versuri, a multor poeme. Îi datorez de a fi scris o carte intitulată provocator. **Elogiul întunericului.**

Aș vrea să evoc acum alte cazuri, ilustre. Voi începe cu acela care a fost considerat cel mai mare dintre poeți, Homer. Știm că a mai existat un poet grec orb, Tamiris, a cărui operă s-a pierdut, și știm aceasta din spusele unui alt orb celebru, Milton. Tamiris a fost învins într-o dispută oratorică cu muzele, care i-au spart lira și i-au luat vederea.

Oscar Wilde a emis o foarte curioasă ipoteză care nu pare a fi istoric exactă dar e, din punct de vedere intelectual, amuzantă. Scriitorii încearcă, în general, să treacă drept profunzi: Wilde era un om profund care încerca să pară frivol, vroia să se spună despre el ceea ce Platon gîndea despre poezie: „acel lucru ușor, înaripat și sacru". Ei bine, acel lucru ușor înaripat și sacru care a fost Oscar Wilde spune că Antichitatea l-a reprezentat în mod deliberat pe Homer sub trăsăturile unui poet orb. Nu știm dacă Homer a existat. Faptul că șapte cetăți își dispută nașterea lui e suficient pentru a ne face să ne îndoim de istoricitatea sa. Poate că nu a existat un singur Homer, ci mai mulți greci pe care îi ascundem sub numele de Homer. Tradiția e unanimă în a ne arăta un poet orb: totuși, poezia lui Homer e vizuală, cum a fost, într-un grad mai scăzut, desigur, și poezia lui Oscar Wilde. Acesta din urmă și-a dat seama că poezia sa era prea vizuală și a vrut să corecteze acest defect: a vrut să scrie poezie care să fie și auditivă, muzicală, ca aceea a lui Tennyson sau Verlaine, de exemplu, poeți pe care îi iubea și îi admira mult. Wilde și-a spus: „Grecii au susținut că Homer era orb pentru a lăsa să se înțeleagă că poezia nu trebuie să fie vizuală, ci auditivă". De unde acel „muzica înainte de toate", al lui Verlaine, de unde simbolismul contemporan al lui Wilde. Poate că Homer nu a existat, dar grecilor le-a plăcut să și-l imagineze orb, pentru a insista asupra faptului că poezia este înainte de orice muzică, este lira, iar elementul vizual poate exista sau nu într-o operă poetică. Să evocăm un alt exemplu: James Joyce. Limba engleză, care, statistic, le depășește pe toate celelalte și oferă scriitorului infinite posibilități, mai ales prin verbele sale atît de concrete, nu l-a satisfăcut. Irlandezul Joyce și-a amintit că Dublinul a fost fondat de Vikingii danezi. A învățat norvegiana, i-a scris chiar o scrisoare în limba norvegiană lui Ibsen, apoi a studiat greaca, latina... A învățat toate limbile și a scris într-o limbă inventată de el, o limbă greu de înțeles, dar care se distinge printr-o muzică ciudată. Joyce a dat o muzicalitate nouă limbii engleze. Și tot el a declarat curajos și prefăcut: „Din toate lucrurile care mi s-au întîmplat, cel mai puțin important e că am orbit". O parte din vasta sa operă e compusă în întuneric: cizelînd frazele în memorie, lucrînd, uneori, asupra unei singure fraze o zi întreagă, pentru ca, odată scrisă, s-o corecteze. Toate acestea în plină orbire sau în perioade de orbire...

Aș vrea să închei cu un vers al lui Goethe. Germana mea are lacune, dar cred că-mi amintesc, fără a greși prea mult, cuvintele următoare: „Alles Nahe Werde fern". Tot ce era aproape se îndepărtează. Goethe se gîndește la momentul înserării. Cînd se lasă seara, lucrurile cele mai apropiate se îndepărtează de privirea noastră, așa cum lumea vizibilă s-a îndepărtat de ochii mei, pentru totdeauna poate. Goethe s-ar fi putut referi nu numai la amurgul zilei, ci și la amurgul vieții. Bătrînețea, suprema solitudine, moartea. Toate lucrurile ne părăsesc, încetul cu încetul. „Tot ce era aproape se îndepărtează" se poate referi, de asemenea, la procesul lent de orbire despre care am vrut să vă vorbesc în această seară. Am vrut să arăt că orbirea nu este o nefericire totală, ca ea trebuie să fie un instrument în plus printre cele, atît de ciudate pe care destinul sau întîmplarea ni le oferă.

Traducere de

Margareta GYURCSIK

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

16

Fata scoase un icnet scurt, apoi tăcu. Rămase lipită de zid. Se vedea cît de colo că are nevoie de un whiskey. Intrai în chicinetă, turnai cîteva degete de whiskey într-un pahar și i-l adusei. Mai întîi îl refuză, apoi înșfăcă paharul și-l goli dintr-o sorbitură.

M-am așezat și mi-am aprins o țigară, cu aceleași mișcări stereotipe care te enervează cînd le vezi la alții. N-am mai făcut altceva decît să o privesc și să aștept. Privirile ni se întîlniră peste niște hăuri. După o vreme, își furișă leneș mîna în buzunarul bluzei, de unde scoase un pistol

— O, nu! am spus. Sper că n-o luăm de la capăt!

Își coborî privirile spre pistol. Buzele i se contractară. Pistolul nu mai urmărea nici o țintă. Se depărtă de zid, traversă camera și îl puse lîngă mine.

— L-am mai văzut, am spus. Sîntem amici vechi. Cînd l-am văzut ultima oară era la Mitchell. Care-i treaba?

— Tocmai din cauza asta te-am lovit. Îmi era frică să nu te omoare.

— Ceea ce i-ar fi dat peste cap toate planurile, oricare ar fi fost ele.

— N-aveam cum fi sigură. Îmi pare rău că te-am lovit.

— Mulțumesc pentru cuburile de gheață, am spus.

— N-ai vrea să arunci o privire asupra pistolului ăsta?

— M-am mai uitat.

— Am venit pe jos tot drumul de la Casa. Acum stau aici. M-am mutat azi după-amiază.

— Știu. Ai luat un taxi din stația Del Mar ca să prinzi trenul de seară, dar Mitchell te-a interceptat și te-a dus înapoi. Ați luat cina împreună, ați dansat, apoi a urmat o mică scenă penibilă. Un oarecare Clark Brandon te-a dus înapoi la hotel cu mașina lui.

Fata rămase perplexă. — Nu te-am văzut acolo, spuse ea într-un tîrziu, cu mintea în altă parte.

— Eram la bar. Pe cînd stăteai cu Mitchell erai prea ocupată cu încasatul palmelor și cu amenințările că ar fi mai bine să poarte o vestă contra gloanțelor cînd o să vă întîlniți data viitoare. Apoi, la masa lui Brandon, stăteai cu spatele la mine. Am ieșit înaintea voastră și am așteptat afară.

— Încep să cred că ești cu adevărat detectiv, spuse ea, încet. Apoi se uită din nou la pistol. — Nu mi l-a mai dat înapoi, spuse ea. Dar n-am cum să dovedesc.

— Dar ți-ar conveni s-o poți dovedi, nu?

— S-ar putea să-mi folosească. Dar nu cine știe ce. N-ar fi suficient, în clipa în care ar afla de mine. Cred că știi la ce mă refer.

— Stai jos și nu mai scrîșni din dinți.

Se îndreptă încet spre un fotoliu, se așeză pe marginea lui, aplecată înainte. Se uita țintă la podea.

— Sînt sigur că ai ceva de ascuns, am spus. Iar Mitchell a reușit să afle. Și, dacă aș încerca, aș putea să aflu și eu. Dar acum nu-mi dau seama. Am fost angajat doar să te urmăresc și să raportez ce faci.

Îmi aruncă o privire scurtă: — Și ai făcut-o?

— Da, am spus după o clipă de tăcere. Tocmai te scăpasem de sub observație. Am spus că sînt la San Diego. Oricum ar fi aflat-o de la centralistă.

— Vasăzică, mă scăpaseși de sub observație, zise ea, sec. Probabil că nu valorezi multe parale în ochii individului cu pricina, oricine ar fi el. (Își mușcă buzele). Scuză-mă! N-am vrut să spun asta. Trebuie să mă hotărăsc într-o chestiune.

— Nici o grabă, i-am spus. Nu-i decît ora trei și douăzeci...

Traducere de Mihai CERNEA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : TIMIȘOARA, strada RODNEI 1.
Telefoane : 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 7

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 7 (991) ● 14 FEBRUARIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

VEȘNICIA GRÎULUI

Acum, în februarie, cîmpurile înălbite cu zăpadă par o nesfîrșită coală imaculată, în așteptarea făptuitorului care să-și imortalizeze, în rîndurile brazdelor, rodnica ființare. Să zămislească sublimul Poem al Muncii. Un imn al zilelor de astăzi ale ogorului, marea cîntare a semănăturilor îndătinate aici, în vatra darnică a patriei, din mult depărtatele, trecutele vremuri. Elocventă este acea mărturie despre Alexandru Macedon, care, dorind să cucerească vechile noastre locuri, a întîmpinat grele opreliști chiar din partea puternicelor lanuri de grîu, strașnic zidite în matca viețuirii autohtone. Într-adevăr, geto-dacii au fost harnici și iscusiți lucrători ai pămîntului, de vreme ce grăitoare izvoare istorice din antichitate fac referiri, demne de a fi reținute, despre cultivarea grîului în ținuturile noastre danubiene. Plinius cel Bătrîn, în lucrarea **Istoria Naturală**, consemnează un fapt, desigur miraculos, pentru acel timp, anume că, în părțile Traciei, cu ierni îndelungi — și se poate pe drept considera că acele locuri erau în nordul Dunării —, populația autohtonă descoperise grîul de trei luni, deci cel care se semăna primăvara, acesta recoltîndu-se, subliniază, cu neascunsă uimire, istoricul antic, odată cu grîul din restul lumii. Despre rodnicia cerealelor de pe meleagurile geților cei aspri a scris Horațiu, într-una din odele sale, iar Demostene a grăit într-unul din discursurile sale despre bogăția grînelor provenite din Pont, arătînd că, prin bogăția lor, acestea depășeau tot ce aducea Grecia din celelalte porturi. Și, apoi, alte și alte mărturii, îndeosebi arheologice, care dovedesc neîntrerupta lucrare a ogorului nostru, pe nestrămutata vatră de-a lungul mileniilor. **Străbunii țineau glia în cumpenele mîinii / și respirau cu grîul, prin același plămîn / rotund crescut în miezul pîinii / deodată cu geneza poporului român. // Și graiul lor, al pîinii dulce grai / ne freamătă pe buze / în unduiri de lan / avînd mireasma strînsă din matca unui plai / precum adîncul mării lumina-ntr-un mărgean ..** Visînd la aurul recoltelor viitoare: **Privirea-mi este-un lan / de floarea soarelui. / Ce-adînc răsare zarea / fertilă a țărînii! / Prin depărtarea-adîncă a semințelor / îmi văd satul etern, / ca nemurirea pîinii.**

Și poetul, văzînd aievea sau în închipuire, nețărmurita tăblie a cîmpului, în ninsul februar, simte și știe că pămîntul nu are niciodată odihnă. Acum, muncile sale sînt deosebit de active în sufletul oamenilor, al lucrătorilor ogorului — înfăptuitorii noii revoluții agrare. Vajnicele lor brațe fac multe pregătiri pentru intrarea victorioasă în primăvară, spre a se înfrăți nestînjenit cu lumina ce ni se dă pentru a o veșnici în sporirea semințelor — izvorul prețios pentru propășirea patriei noastre socialiste. Aud graiul mîinii deasupra viitoarei, îndătinatei, brazde, care se va întinde peste fiecare loc dătător de rod: **Lumină-izvor, tu, țară / îmi ești sufletul și trupul, / fie-ți veacul primăvară / și pămîntul plin, ca stupul!**

Aurel TURCUȘ

1921 P.C.R. 1986

UN PARTID AL ÎNTREGULUI POPOR

Făurirea statului național unitar român, rezultat al luptei și voinței poporului român, a marcat pe plan politic mutații importante, ele reflectînd schimbări ce au avut loc în baza economică și în structura socială a țării. Comparativ cu perioada antebelică, regimul politic din România interbelică a cunoscut o evoluție în sens burghezo-democratic. Legiferarea, în noiembrie 1918, a votului universal, a creat condiții pentru lărgirea caracterului democratic al sistemului electoral, creîndu-se condiții pentru o mai mare participare a maselor populare la viața politică a țării, o prezență mult mai activă a clasei muncitoare și a partidului său politic la rezolvarea revoluționară a unor probleme majore cu care se confrunta societatea românească. Conștient de misiunea istorică pe care și-o asumase încă în februarie 1919, ca „România de azi să devină România socialistă de mîine". Partidul Socialist s-a situat, în toată perioada anilor 1918—1921, pe o poziție profund revoluționară. Această nouă poziție, adoptată de Partidul Socialist, s-a reflectat puternic în conținutul **„Declarației de principii"**, program teoretic-revoluționar adoptat de Partidul Socialist în prima decadă a lunii decembrie 1918 și în care se preciza că partidul politic al clasei muncitoare **„este un partid de clasă, care inspirîndu-se de la ideile socialismului științific, urmărește desființarea exploatării muncii sub orice formă prin trecerea mijloacelor de producție și de schimb în stăpînirea societății"**. Atrăgînd atenția că înfăptuirea acestui deziderat depindea de cucerirea puterii politice din mîinile burgheziei și moșierimii, programul stabilea ca obiectiv de bază cucerirea de către clasa muncitoare, în alianță cu țărănimea și intelectualitatea democrată, a puterii politice **„în vederea realizării idealului comunist"**.

Recunoașterea de către conducerea partidelor social-democrate și socialiste regionale a Partidului Socialist ca singura forță politică conducătoare a mișcării muncitorești din România, adoptarea în mai 1919 a Programului politic și electoral unic, crearea Consiliului General al Partidului Socialist, în a cărui componență au intrat reprezentanți ai mișcării muncitorești din toată țara și adoptarea statutului unic, în octombrie 1920, au marcat momente deosebit de importante în lupta socialiștilor români pentru a da clasei muncitoare un partid nou, revoluționar. Dezbătută în secțiile și organizațiile Partidului Socialist, la congresele partidelor social-democrate și socialiste regionale, problema transformării Partidului Socialist în Partid Comunist Român și afilierea acestuia la Internaționala a III-a, ca singura soluție posibilă, cerută de condițiile interne și internaționale, a întrunit adeziunea întregii clase muncitoare.

Congresul și-a deschis lucrările în ziua de 8 mai 1921 în clădirea redacției ziarului „Socialismul" din București. La congres au participat peste 90 de delegați, reprezentînd întreaga noastră clasă muncitoare. După trei zile, timp în care au fost dezbătute și adoptate importante documente, congresul a trecut la dezbaterea și votarea propunerii de transformare a Partidului Socialist în Partid Comunist Român și afilierea lui la Internaționala a III-a. În deplin consens cu cerințele obiective de centralizare a conducerii mișcării muncitorești, delegații la congres au votat transformarea Partidului Socialist în Partid Comunist Român și afilierea lui la Internaționala a III-a. Cum era și firesc, anunțarea creării Partidului Comunist Român a declanșat o explozie de bucurie în rîndurile delegaților la congres. Se realizase, la scară națională, unitatea de conducere și organizare a mișcării muncitorești din România. Născut din realitățile stadiului de dezvoltare a societății românești, trăgîndu-și seva din devotamentul față de interesele vitale ale țării și avînd rădăcinile adînc împlîntate în istoria multimilenară a poporului român, Partidul Comunist Român a fost rezultatul firesc al evoluției societății românești, expresia necesității istorice obiective românești de realizare, la scară națională, a unității de conducere și organizare a clasei muncitoare prin transformarea Partidului Socialist în Partid Comunist Român. Noul partid pășea pe scena vieții politice a țării noastre ca un partid unic al clasei muncitoare, ca singurul partid politic centralizat la scară națională și singurul care avea organizații în toate regiunile țării. Deci, el pășea ca un partid al întregului popor, al întregii națiuni. Era singurul partid politic care înmănunchea în rîndurile sale pe toți muncitorii, fără deosebire de naționalitate. În felul acesta, Partidul Comunist Român devenea mandatarul intereselor și năzuințelor tuturor oamenilor muncii din țara noastră. Tocmai pe temeiurile acestor adevăruri obiective românești, Partidul Comunist Român a ridicat pe o treaptă superioară lupta clasei muncitoare și a aliaților săi pentru apărarea libertăților democratice, a independenței și unității naționale a statului român, împotriva războiului și a fascismului. Lupenii și, cu deosebire, luptele revoluționare din anii 1929—1933 care au culminat cu eroicele greve ale muncitorilor petroliști și ceferiști, din ianuarie-februarie 1933, au rămas în istoria noastră națională și în cea universală nu numai ca minunate pilde de eroism muncitoresc, ci și ca un simbol al capacității P.C.R. de a organiza și conduce marile lupte revoluționare ce se anunțau și care aveau ca scop făurirea României Socialiste de azi.

Conf. univ. dr. Gh. I. OANCEA

„Partidul Comunist Român își trage seva și vitalitatea din glorioasa istorie de milenii a poporului nostru, din toate elementele și luptele desfășurate de-a lungul vremurilor; el își afirmă hotărîrea de a asigura, în noile condiții istorice, dezvoltarea continuă, pe o nouă treaptă, a civilizației și vieții întregului nostru popor, de a-i făuri un viitor demn și liber, viitorul comunist".

NICOLAE CEAUȘESCU

Hai cu toți să ne fim soți
Să sărim în cè grădină.
În grădină-i o fîntînă.
Împrejur pîngă fîntînă
Este-on strat de trandafir
Și unu de busuioc.
Rupe-un fir
de trandafir
Și unu de busuioc
Și le-ncinge-n cè fîntînă
Și merem tăt răorind
Răorind, frumos ploind
Și dăm roadă grîielor,
Viață tinerilor,
Iertăciuni bătrînilor.

ancheta „ORIZONT"

PROPAGATORUL DE CULTURĂ (II)

> „Noi concepem educația comunistă nu ca simplă însușire a unor teze generale despre comunism sau a unor hotărîri, care își au și ele importanța lor, ci ca asimilare a tot ce a creat mai bun omenirea pînă acum în toate domeniile cunoașterii, atît în științele tehnice, cît și în cele umaniste".
>
> NICOLAE CEAUȘESCU

Lector universitar doctor GABRIELA COLȚESCU

Activismul cultural ca patos patriotic

— V-am solicita, în deschiderea dezbaterii noastre un punct de vedere teoretic asupra modelului uman al propagatorului de cultură, din perspectiva istoriei culturii românești.

— Dezbaterea inițiată ne obligă să medităm asupra rol-statusului **„celei de a treia forțe sociale a societății noastre socialiste"** (cum o numea secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu), asupra intelectualității, asupra acelora care, activînd în diferite domenii ale creației, difuzării și obiectivării valorilor spirituale sînt purtătorii culturii noastre socialiste. Avînd sarcini și răspunderi specifice exigențelor unei noi societăți, la cumpănă de secol și mileniu, intelectualitatea noastră își asumă, concomitent, răspunderea și responsabilitatea de-a transforma în forțe productive ale prezentului idealuri și modele culturale ale înaintașilor **„Nimic nu se poate construi ignorînd trecutul"**, afirma pe drept cuvînt tovarășul Nicolae Ceaușescu. Asupra unui „trecut" legat prin mii de fire de discuția noastră aș dori, pentru început, să mă opresc. De la Cantemir încoace, intelectualitatea română a înfăptuit fără oprire o serioasă și profund angajată meditație asupra culturii. Profund angajată, pentru că această meditație a avut întotdeauna drept structură **patosul patriotic.** Din ea, cum avea să remarce în pragul contemporaneității istoriei noastre Tudor Vianu, s-a născut un tip de intelectual specific : **conducătorul cultural,** al cărui corespondent în alte culturi este foarte rar. Definiția dată acestui tip de intelectual de către marele filosof, estetician și educator — cel **„care nu cultivă numai o specialitate științifică anumită, ci care reflectează la destinul global al culturii noastre și care se simte răspunzător de întreaga civilizație a țării"** — scoate cu pregnanță în evidență atît patosul patriotic al acțiunii sale, cît și **năzuința sa spre multilateralitate,** acțiunea sa îndreptată spre solidarizarea domeniilor valorice, pentru depășirea unilateralității, fragmentarizării personalității umane legată de procesul diversificării, autonomizării și mobilității domeniilor valorice. Nu întîmplător, în fiecare etapă crucială a culturii noastre s-au înălțat staturile unor conducători culturali precum : Ion Heliade Rădulescu, Nicolae Bălcescu, Mihail Kogălniceanu, Titu Maiorescu, Mihai Eminescu, Dobrogeanu-Gherea, Garabet Ibrăileanu, Eugen Lovinescu, Nicolae Iorga și mulți alții. Fiecare din ei are îndreptățirea considerării și în calitate de **model al propagatorului cultural.** Din acest scurt excurs istoric obținem cel puțin două idei-forță care aparțin și culturii noastre socialiste: patosul patriotic și năzuința spre multilateralitate.

— Ați putea configura un „model" al propagatorului de cultură ?

— Ne îndemnați, așadar, să optăm pentru un model de propagator cultural, fie întrupat de o personalitate, fie construit. Acest îndemn cred că poate fi considerat un test asupra uceniciei noastre culturale. Nimeni nu poate ajunge la sine decît sprijinindu-se pe înaintași, învățînd să prețuiască, stabilindu-și criterii de selecție și asimilare, implicîndu-se în tot mai diverse și cuprinzătoare sfere ale noii noastre culturi. Fiind cadru didactic și, în prezent, secretar adjunct cu propaganda al Comitetului de partid al Centrului universitar Timișoara, îl aleg ca model pe Tudor Vianu, din două motive : unul, pentru că opera și activitatea sa întrupează la cel mai înalt nivel de exigență o superbă statură de profesor, de educator, care a participat la modelarea a mii de profesori și intelectuali români ; el doilea, pentru concepția sa asupra **activismului cultural.** Informația conștiincioasă și temeinicia reflecției asupra unei problematici enciclopedice, capacitatea de-a călăuzi spiritul către conștiința că omul se înalță sau coboară potrivit calității aspirațiilor și acțiunilor sale, solidaritatea pe care o construiește pentru fiecare problemă abordată între teoretic, etic, estetic și comportament cetățenesc (sau „bine public", după propria-i expresie), fac din Tudor Vianu model pentru orice cadru didactic, indiferent de domeniul sau locul exercitării profesiunii sale. Activismul cultural nu este decît concluzia unei vieți și opere : putem dovedi și avem obligația să dovedim cine sîntem prin operele, prin faptele noastre. Temperamentul care trebuie încurajat este cel productiv. Sarcina activistului cultural este de-a participa la organizarea producerii faptelor și comportamentelor culturale. Efortul său trebuie călăuzit : **„Mai întîi de credința în știință, în puterea și eficacitatea rațiunii omenești. Apoi, iubirea de oameni și patriotismul, hotărîrea de a veni în ajutorul semenilor cu care sîntem întruniți pe același pămînt, cu care împărtim moștenirea aceluiași trecut și aspirațiile către același viitor... hotărîrea de a da civilizației noastre caracterul unei opere de artă".** Cu aceste cuvinte se încheia, în 1944, „Filosofia culturii". Cu aceste cuvinte poate începe, în 1986, orice curs de filosofia culturii și orice activitate culturală.

— În calitate de educator, cum anume credeți că poate fi modelat studentul de azi, viitorul intelectual, pentru a deveni, la rîndul său, un autentic propagator de cultură.

— Originalitatea politicii partidului nostru constă în considerarea culturii ca **liant al ansamblului social,** ca factor de transformare a unui întreg popor în **subiect creator al propriei istorii.** Rolul propagatorului de cultură, al intelectualului decurge din idealul educațional al etapei, care se poate defini prin trei dimensiuni : a) un proiect de dezvoltare socială : societatea socialistă multilateral dezvoltată și înaintarea țării spre comunism ; b) un proiect de personalitate (nu ca excepție, ci ca regulă !) capabilă să dea viață proiectului social : personalitatea plenar dezvoltată ; c) un proiect de formare a acestei personalități. Implicat în toate aceste dimensiuni, calitatea propagatorului de cultură se repercutează asupra calității întrupării idealului educațional.

Una din cele mai importante achiziții ale științelor sociale, asupra căreia nu se meditează nicicîtă îndeajuns este că, primar, **reflectarea lumii nu se face prin obiecte, ci prin obiecte sui generis, prin subiecți.** Propagatorii de cultură trebuie să fie subiecții care facilitează reflectarea lumii noastre socialiste. Și dacă trebuie să dau o definiție a propagatorului de cultură, a „educatorului educat", aș opta pentru următoarea : propagatorul de cultură este un **ghid de opinie și comportament,** capabil să ofere semenilor săi exemplul unei ținute al unei staturi comuniste în fața vieții. Constrîngerea în strădania spre exemplaritate stă la îndemîna oricărui intelectual. Totul este să vrea să-și onoreze cinstit și demn statutul, să-și educe cultural voința. Propagatorul de cultură autentic este acela care nu poate confunda și nu permite confuzia între ierarhia valorilor și valoarea ierarhiilor, care are nevoie lăuntrică de multilateralitate și respect față de ea. Și tocmai de aceea el este, prin viața și acțiunea sa, **un revoluționar.**

Proiectul educațional la care m-am referit pune probleme importante în fața învățămîntului superior, fapt cu pregnanță scos în evidență de primul Congres al științei și învățămîntului. În Centrul universitar Timișoara au fost stabilite o serie de măsuri care vizează solidarizarea competenței profesional-științifice a celei politico-ideologice, a celei de cultură generală și ancorarea lor într-o formație morală corespunzătoare Codului etic al societății noastre, hotărîrii de a participa la ridicarea patriei socialiste pe noi culmi de civilizație. Aceste măsuri vizează atît conținutul propriu-zis al procesului instructiv-educativ, cît și viața organizațiilor politice de masă și obștești a organelor colective de conducere, timpul liber al studenților conceput tot mai mult ca timp de culturalizare. Studenții de astăzi, intelectualii de mîine, vor fi fiecare, la locul lor de muncă, și propagatori de cultură. În consecință, o componentă de structură a pregătirii lor trebuie să fie și cea legată de obținerea deprinderii de a lucra **cu oamenii și pentru ei,** de a ști să **conducă** colectivități umane cu mijloace și cu **rezultate** mereu mai adecvate specificului civilizației noastre socialiste. Ne-am gîndit ca, prin intermediul cursurilor de sociologie, al cercurilor științifice, al activităților din cadrul Casei de cultură a studenților, al formațiilor artistice, al practicii studențești să realizăm înzestrarea profesională a studenților noștri și cu metode și tehnici de sensibilizare față de problematica umană, culturală a locului de muncă, de depistare a acesteia, de stimulare a creativității grupurilor sociale din care vor face parte.

Sîntem pe deplin conștienți că, de calitatea specialiștilor-cetățeni depinde esențial calitatea civilizației noastre de mîine, pe care o dorim pe măsura geniului creator al poporului nostru, a dreptului său la un loc mereu mai demn în concertul popoarelor lumii.

Asistent universitar doctor VIOREL BOLDUREANU

Un model educațional socialist

— Cum ați descrie, în diacronia și sincronia lui, idealul propagatorului de cultură, ca aspirație constantă a poporului român ?

— **Propagatorul de cultură** — dacă nu-l înțelegem ca simplu „canal de comunicare" sau ca „vehicul de informație" — cred că a fost întotdeauna o instituție sau măcar a avut cîteva din principalele funcții ale unei instituții. Așa au fost vechile noastre manuscrise, miscelanee, apoi cronicile și cărțile

---

cronica literară

Ieșirea în larg

Metodologia în critica literară nu a fost, în ultimii ani, preocuparea teoretică cea mai arzătoare a debutanților. Informați, plini de personalitate și independenți, criticii tineri au lăsat să se deducă opțiunea metodologică din interpretare. Adrian Dinu Rachieru a debutat în 1983 fixîndu-și un unghi critic pe care îl susține strict teoretic, deci fără ispitiri aplicative, în **Orizontul lecturii.** Este o carte de alegere răspicată, o delimitare personală, un sondaj polemic pornit de la constatarea că **„Sociologia în literatură mai înseamnă pentru unii esteți pudici prezența elefantului în magazinul de porțelanuri. Dar în sociologia literară totul rămîne de făcut..."**

Cum loc este pentru revizuiri, avansul făcut unei noi sociologii literare se legitimează. Vivacitatea ideilor este întreținută de operațiile tenace, totuși rapide,de sondare a prejudecăților și a cărărilor printre ele. Sînt operațiile unui critic-armator care stabilește pe ce teritoriu se va exercita.

Vocația sintezei, a doua carte, reprezintă o ieșire în larg. Scopul nu e mărunt : **„e nevoie de o imagine exactă a spiritualității românești".** Criticul are trebuință, aici, de viziune asupra culturii întregi, dar, în aceeași măsură, de elocință demonstrativă, pentru a acredita că „situată între Orient și Occident, cultura noastră are rolul recunoscut de **punte spirituală"**, și, mai departe, că „vocația noastră culturală este sinteza". Beneficiind de eficiența pe care i-o dă pragmatismul metodei, Adrian Dinu Rachieru înaintează bine în argumentație, insistența sa nu devine apologie, fiindcă se întreține voluntarismul clarificărilor. Polemică (**G. Călinescu și complexele literaturii române,** de Mircea Martin, este parțial o țintă), **Vocația sintezei** înglobează ea însăși polemici, și încă una dintre cele mai interesante din cultura română : disputa protocronismului. Dacă protocronismul nu este o simplă erată a unor miopii sau neglijențe de evaluare a propriei culturi, atunci este cert un refuz obligatoriu al unui defect de viziune, defect numit **„tradiția respingerii propriilor valori".** Reluarea discuției despre protocronism se deplasează spre ideea unei atitudini active față de propriile valori, înlăturîndu-se ideea „minoratului cultural", lăsîndu-se spațiu pentru împămîntenirea ideii de „policentrism cultural" ; **„protocronismul trebuie discutat ca pandant al sincronismului",** susține Adrian Dinu Rachieru, o susține tranșant și convingător, pentru că aceasta este concluzia unei sondări în adîncime a problemei și a unui program critic.

Ieșirea în larg se face în **Vocația sintezei** nu doar teoretic, ci și printr-o opțiune concret-valorică ; Adrian Dinu Rachieru își alcătuiește trei serii literare, grupînd scriitori după cum în opera lor se aude „chemarea Orientului", „glasul autohtoniei", sau „obsesia sintezei". Seriile — astfel stabilite — sînt posibile, iar argumentele de clasificare nu sînt imprudente. Însă analitismul criticului este sumar, el se păstrează în preajma evidențelor, fiindcă, aici, pe teritoriul analizei, își pierde vioiciunea și siguranța. De aici provine impresia că, nu din intimitatea operei lui Dimitrie Cantemir sau a lui Liviu Rebreanu sînt propulsate spre suprafață argumentele apartenenței la una sau alta din serii, ci că se adaugă mai multe argumente unele altora, fără să se mai clădească în virtutea acelei sociologii complexe și revelatoare pe care o promitea criticul. Dacă minusul analitic există (și există !), el se datorează unui defect (să-l numim nerăbdare) de cronologie : între **Orizontul lecturii** și **Vocația sintezei** lipsește o carte.

Brîndușa ARMANCA

---

* **Adrian Dinu Rachieru, VOCAȚIA SINTEZEI, Editura Facla, 1985.**

populare, calendarele și almanahurile și, în cele din urmă, puținele dar lăudatele biblioteci ale umaniștilor români. Așadar, **diacronic**, ideea de propagator de cultură merită a fi examinată, la un popor ca al nostru, înzestrat cu **o anumită** vocație a culturii. Această vocație, ca și „firea limbii" și instinctul critic etnic — opus oricăror excese de „fanatism religionar" și, deci, credulității și bigotismului — au determinat, toate împreună, o accentuată tendință de **personalizare** a acestor vechi propagatori, veritabile instituții de cultură **avant la lettre**. Așadar, la noi, pînă și cele mai vechi modalități **purtătoare** și **transmițătoare** de cultură s-au individualizat, și-au dobîndit **o personalitate**, s-au particularizat într-o „instituție" românească, eliminînd ceea ce nu corespundea vocației, aspirației și firii poporului nostru. Din punct de vedere **sincronic**, ideea de propagator de cultură nu este întru nimic mai puțin vrednică de atenție, acum, cînd vocația de cultură a poporului nostru se manifestă ca o energie în acțiune, obiectivîndu-se **în fapte de creație** la proporții cu adevărat de masă. După opinia mea, **propagatorul de cultură trebuie** înțeles în corelație cu **posesorul de cultură** și cu **creatorul de cultură**, în unitatea lor dialectică și, în nici un caz, în opoziție.

— Așadar, posesor, creator și propagator de cultură. Delimitați, v-am ruga, cele trei ipostaze propuse. Corelați-le, așa cum ați și intenționat, de altfel, în unitatea lor dialectică, dar încercați și o opoziție a lor.

— O situație — care din păcate s-a făcut simțită — cred nefavorabilă pentru climatul unei culturi în plin proces revoluționar, cum este cultura românească actuală — este aceea a punerii în prim plan a **posesorului de cultură**, opunîndu-i în chip quasi-exclusivist atît propagatorului, cît și creatorului de cultură. Se ajunge astfel la postularea unor soluții elitiste care, impunînd niște „stachete", un model cultivat, greu de atins, pot să ducă la o anumită izolare a posesorului de cultură față de numeroșii ei beneficiari firești, provocînd totodată timorare și, prin urmare, sterilitate culturală. Este știut o cultură națională trăiește prin marile piscuri — care-i aduc faima în universalitate —, dar și prin modeste zone, colinare, după expresia lui Călinescu, creuzet natural al unei culturi sănătoase. Dacă se forțează, în aceeași manieră, pe prim plan, actul de creație, există un pericol, de „eseism", în care, tacit, se acceptă un gen de substituire, întîmplîndu-se, bunăoară ca **romanul** să înlocuiască alte „discursuri" (proprii istoriografiei, sociologiei, politologiei, etnologiei etc.) Desigur nu este vorba de a exclude din universul tematic al artei respectivele domenii ale culturii ci doar de a nu substitui structurilor specifice de expresivitate ale artei conținuturi informaționale neînglobate, nevalidate estetic. În sfîrșit, dacă se pune accentul doar pe aspectele propagării culturii, atunci se poate ajunge la concluzia că propagarea culturii este sinonimă cu difuzarea de informații ; difuzarea de informații însă este doar un „caz particular" al propagării culturii. Împrejurarea aceasta trebuie să se impună atenției acum, cînd „Galaxia Gutenberg" este concurată în chip aproape primejdios de „civilizația ochiului", de informație vizuală, dotată cu posibilități mult mai mari de atracție, penetrare și răspîndire rapidă. Propagatorul, de cultură, prin funcția sa instituțională, trebuie să fie un factor de **selectare culturală**, pentru a frîna proliferarea unor forme perisabile sub aspect valoric în această modalitate mass-media.

În același timp, el este, desigur, un element socialmente activ ; nu un simplu transmițător de cunoștințe, ci un om creativ, îmbogățind prin propria-i gîndire cunoștințele, lărgind și aprofundînd sfera de libertate a culturii și transformînd-o, prin puterea creativității, în plenitudine a dezvoltării personalității umane.

— Dar cum poate fi activat, modelat cu maximum de eficiență, viitorul propagator al culturii ?

— Este un lucru prea bine știut, chiar fără un studiu sociologic (deși acesta ar fi mai mult decît necesar pentru limpezirea unei teme precum cea propusă de revista „Orizont"), că studenții **activi ca studenți**, nu doar la cursuri, seminarii, lucrări de laborator, ci și la cercuri, cenacluri, sesiuni de comunicări, s-au integrat, după absolvire, în colectivele de muncă, ba chiar mai mult, au creat acolo sau au intensificat forme de activitate cultural-educativă, devenind, cu alte cuvinte, propagatori ai culturii. Este de la sine înțeles că integrarea profesională și socială este facilitată de existența unui mediu cultural autentic pe care nu doar îl percepi, dar la îmbogățirea și intensificarea căruia contribui activ, simțindu-te „la tine acasă". Un astfel de om, care reprezintă și modelul idealului educațional socialist, nu este o replică teoretică la omul unidimensional ; el este și trebuie să fie o realitate definitorie a culturii socialiste — omul multidimensional, omul multilateral.

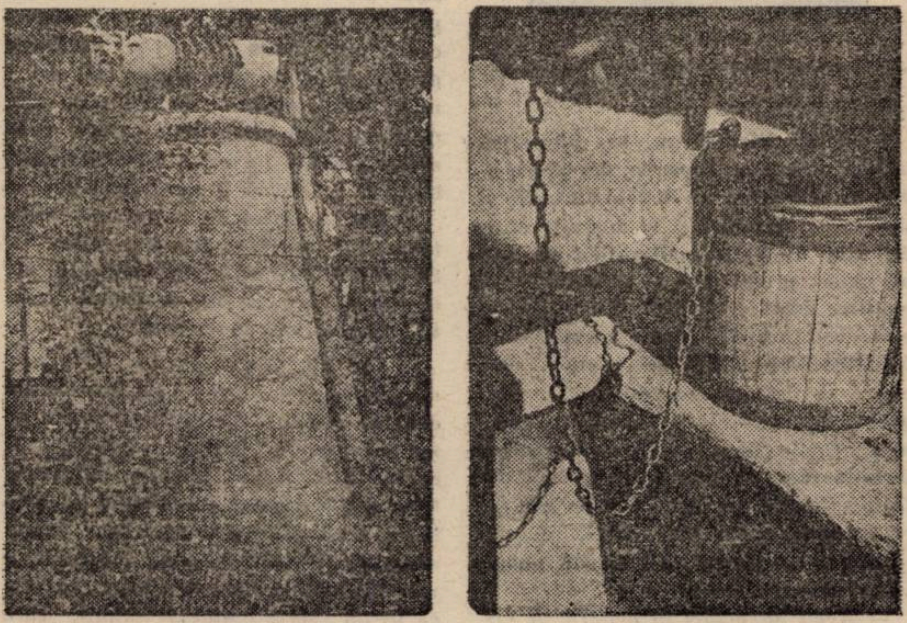

Ilustrăm acest număr cu fotografii din expoziția „Lină fîntînă" de LUCIAN IONICĂ

SABIN POPESCU

profesor, comuna Periam

Fapte de cultură progresistă, revoluționară

— Sînteți absolvent al Universității timișorene, promoția 1979. De atunci ați început să predați istoria în două localități timișene : Lovrin și, acum, Periam. În tot acest interval v-ați afirmat și (implicit, prin faptele dvs.) confirmat ca autentic propagator de cultură. Ce anume v-a pregătit pentru această calificare ? Cum v-ați asumat-o ?

— Cu siguranță că un factor de reală eficiență, care a funcționat ca stimul și după terminarea facultății, a fost experiența teatrului studențesc. Îmi îngădui să apreciez teatrul — și toate modalitățile spectaculare din imediata lui vecinătate — ca modalitate optimă de propagare a culturii, ca o formă liberă, maleabilă, perfect adaptabilă oricărui context uman pe care dorim să-l modelăm. Aș adăuga acestei experiențe studențești încă una, care cred că ar trebui să cîștige o mai mare amploare : anchetele sociologice „pe teren", așa cum au fost cele organizate de cercetătorul Otto Benkó. Ele ar completa în mod fericit experiența practicii pedagogice în mediul rural, reușind să sporească șansele de adaptare la viitorul mediu a viitorului intelectual. El se va exercita acolo în primul rînd ca specialist, dar nu numai atît, ci va trebui să devină, să se edifice și ca propagator de cultură, ca mediator spre un univers uman care aspiră la cultură. Care o dorește. Experiența personală mi-a dovedit cu prisosință că mediul rural, în toată complexitatea fenomenelor sale, se descrie ca o lume capabilă să absoarbă cultura să participe efectiv la ea.

— Prin ce modalități concrete ?

— Personal, am optat pentru teatru, pentru spectacol. În cadrul căruia am activat în primul rînd elevii, dar și oameni aflați în cîmpul muncii, elevi la seral, apoi profesori, ingineri. Opțiunea pentru un anumit repertoriu, pentru o anume tematică, pentru modalități spectaculare adecvate colectivității căreia ne adresam, au reușit, sper, un proces de modelare umană, de educare moral patriotică, materialist dialectică. Aș adăuga teatrului, și alte modalități, poate la fel de eficiente, dar de audiență mai restrînsă : cenaclul de cultură generală, deschis la Liceul din Periam, împreună cu colegul Radu Ciobotea. Un cenaclu de interferență a artelor. Gazeta de perete pe care am editat-o în timpul practicii și-a probat mai mult decît mulțumitor această scontată aspirație. Centrul cultural al Periamului, spațiul său generos, perfectibil, desigur, în sensul eficienței reale, este, pentru noi toți, un factor de stimul.

— Nu credeți că ar fi în beneficiul unui propagator de cultură elaborarea unui îndreptar, a unui instrument de lucru, pe baza căruia, adecvat specificului local, să poată fi concepute strategii specifice de propagare a culturii ?

— E una din mai vechile noastre doleanțe. Editarea acestui instrument de lucru, prin care să ne poată fi puse la dispoziție modalități accesibile de investigație sociologică, de analiză a unor situații și, în cele din urmă să ne conducă spre elaborarea unor strategii proprii de propagare a culturii.

— Și totuși, chiar fără acest „îndreptar" ați găsit, la Periam, o strategie proprie pentru un demers educativ ateist.

— Confruntîndu-se cu problema religiozității locale, colectivul didactic al Liceului nostru a elaborat o astfel de strategie, pornind de la premisa că, în fața manifestării fenomenului religios, e necesar a opune adîncimea și totalitatea culturii noastre socialiste. Avem convingerea că **actul de cultură**, divers, elaborat în lumina materialismului dialectic, are o forță educativă superioară unei acțiuni propagandistice expozitive, explicite. Actul de cultură socialistă ne-a apărut ca principală modalitate nu numai de prevenire și combatere a fenomenului religios, dar chiar de cunoaștere a caracteristicilor sale. Pornind de la această idee, am proiectat în cadrul Liceului agroindustrial din Periam, prin Studioul teatral, un spectacol cu piesa istorică a lui Blaga, „Cruciada copiilor". Sîntem convinși că servim cel mai bine propaganda ateistă astfel, prin fapte de cultură, elevată, progresistă, revoluționară.

Anchetă realizată de

I. PANTEA

Etica originarului

La o privire superficială, cele patru povestiri pe care Ion Florian Panduru le publică în colecția de „proză scurtă contemporană" a Editurii „Facla" par istorii moralizatoare despre oameni care, rupți de locurile natale sau înstrăinați din diverse motive de ceea ce le fusese apropiat, revin (cu pasul ori cu sufletul) la origini, în Priboi, loc de care le aduce aminte ba o melodie, ba o situație deosebită în care ajung la un moment dat. Dar asta, doar la o lectură fugară... Prozele lui I.F. Panduru pornesc de la o dureroasă constatare : impactul cu civilizația, cu unele forme ale ei, poate avea repercusiuni morale neașteptate — și nu dintre cele mai fericite. Pentru un personaj ca Sîmfereagă, din povestirea care dă titlul volumului, uciderea unui cal bătrîn ar fi prilejul de a scăpa de grajdurile vechi și de a-și construi o baie, ca „să intre în rînd cu satul", așa cum constată, la sfîrșit, un copil. Pentru Chilae, însă, calul rămîne un simbol, acela al comuniunii ancestrale cu natura, și de aceea bătrînul refuză folosirea noilor instalații, așezate pe locul grajdului. Cîțiva muncitori își petrec ceasurile după-amiezii într-o cîrciumă dintr-un mic centru urban (povestirea **La „Ursul vesel"**). Doinele taragotistului Ciuciulică îi întorc pe toți cu gîndul spre satele părăsite prea în grabă, în căutare de lucru. Unii își hotărăsc pe loc întoarcerea la obîrșii, alții, aflați de zeci de ani la oraș, vor să revină în satele de unde plecaseră, la chemarea „vocilor" părinților stinși de mult. Cea mai amplă dintre proze, **Ca pasărea în cuib străin**, un fel de autobiografie, se construiește pe aceleași elemente. Ion Rudăreanu, omul harnic și cinstit, prinde gustul banului nemuncit, dar plătește rătăcirea cu o lungă privațiune de libertate. La eliberarea din închisoare, alege un loc de muncă departe de casă, dar contactul cu vechea îndeletnicire — creșterea animalelor — îl determină să părăsească ferma din Bărăgan și să se întoarcă în Priboi, unde munca îl ajută să redevină omul liber și onest de la început.

Ne-am putea întreba dacă numai episodicele aduceri-aminte ale satului sau ale unor întîmplări mai vechi determină gesturile radicale ale personajelor lui Ion Florian Panduru. Un răspuns pozitiv, care ar submina, din capul locului, logica narațiunii, nu poate fi acceptat. Eroii prozelor din această carte nu au doar nostalgia începutului, ci trăiesc în temeiul muncii și al nevoii de dreptate. Priboiul e „mai mult decît un rai", cum spune unul dintre personaje, dar nu din motive peisagistice, ci mai ales pentru valorile morale pe care le-a validat existența de aici și care s-au sădit adînc în oameni. Pentru puterea lor, a acestor atribute etice ale unui colț de lume, pentru capacitatea lor regeneratoare pledează autorul povestirilor de față. Civilizația rămîne un fapt prin excelență material și, poate, lipsit de valoare, dacă alterează, cumva, conștiințele. De aici, reproșurile la adresa celor care își amintesc greu de locurile de unde au plecat și nu revin decît aduși de o nenorocire (**Vedenii în amurg**). Într-o epocă în care urbanizarea se face tot mai mult simțită în spațiul rural, Ion Florian Panduru militează, uneori explicit, de cele mai multe ori în subtextul povestirii pentru „meseria de țăran", înțeleasă ca bucurie și ca satisfacție a datoriei împlinite față de pămînt. Abia în acest context etic, elementele civilizatoare ale modernității (clădită pe tradiție; și nu pe distrugerea ei) au semnificație și importanță.

Proza lui I.F. Panduru se impune prin limpezimea textului, prin directitatea stilului. Legat organic de lumea descrisă, autorul „ se simte" în multe replici ale personajelor sale, fără să putem eluda, însă, detașarea ironică, vizibilă nu de puține ori. **Calul de lîngă nouri** este tematic și stilistic un volum reprezentativ pentru vocația de prozator a lui Ion Florian Panduru.

Livius BERCEA

---

[*] Ion Florian Panduru, CALUL DE LÎNGĂ NOURI, Editura Facla, 1985.

cronica literară

convorbiri

Cu EUGEN SIMION

— Sînteți partizanul (și teoreticianul) întoarcerii, după un îndelungat exil, al autorului între propriile cărți. De unde s-a întors Eugen Simion? Ce ar însemna, pentru el, o ipotetică despărțire de cărți?

— Mai degrabă scriitorul pleacă din cărțile lui pe măsură ce le scrie. Rămîne ca altcineva (criticul și, în genere, cititorul) să-i descopere urmele în text și să-l aducă înapoi: Autorul abstract **(omul de hîrtie)** și, dacă simte nevoia, autorul concret, acela de pe copertă. Uneori scriitorul se întoarce singur la cărțile din care a evadat. Adică la obsesiile, fantasmele lui. Eu am început cu **Proza lui Eminescu,** o carte ambițioasă, tinerească și doresc să mă întorc, într-o zi, la ea. Nu s-o rescriu (ar fi absurd, pentru că nu mai am vîrsta de atunci și nici starea de spirit), ci să scriu o altă carte despre Eminescu. Vorbești despre o despărțire de cărți. Ce fel de cărți? Cărțile pe care le citesc sau cărțile pe care le scriu ? În ambele cazuri nu pot să-ți răspund pentru că nu-mi pot imagina scenariul unei despărțiri așa de grave.

— Afirmați, în urmă cu mai multi ani, că un critic literar „există în măsura în care există valorile pe care le apără“. Considerînd aserțiunea aceasta exactă, care sînt valorile pe care le apărați acum, la finele anului 1985?

— Acelea despre care scriu, acelea despre care am scris de două decenii, căci s-au împlinit 20 de ani de cînd am publicat prima carte. E mult, e puțin? E spațiul de afirmare simultană a forțelor din trei generații. Cînd am publicat primele articole trăiau Arghezi, Philippide, G. Călinescu. . și tocmai debutaseră Nichita Stănescu, Baltag, Sorescu, Blandiana, D.R. Popescu, Păunescu, Velea. . . . Azi debutează o altă generație. Încerc să-i vin, cum pot și cu cît înțeleg, în întîmpinare. O idee absurdă circulă în articolele scrise despre mine: cum că eu aștept întîi ca un scriitor să devină consacrat, să capete autoritate și după aceea mă apuc să-l comentez. Nu știu cine a spus prima oară acest neadevăr, dar observ că e repetat cu satisfacție. Din curiozitate, m-am uitat într-o zi în hîrtiile mele și am remarcat că am scris aproape despre toți scriitorii generației mele, la debutul lor, și am scris în același timp despre scriitorii importanți din generațiile mai vîrstnice și acum în urmă (adică de zece-cincisprezece ani), despre scriitorii mai tineri. Nu mai este, azi, un act de curaj să scrii despre Nichita Stănescu, Blandiana, Constanța Buzea Sorescu, Breban, Ioan Alexandru, Ivasiuc . . dar acum 20 de ani a scrie (și a miza pe ei), reprezenta un act de opțiune critică. Iau alt exemplu. Preda era un scriitor consacrat cînd am început eu să fac cronică literară. A venit însă volumul doi din **Moromeții** și el a avut nevoie să fie apărat împotriva agresiunii unei bune părți din critica momentului. Tot astfel s-a întîmplat cu **Intrusul** și tot astfel se întîmplă azi, după moartea marelui prozator. Valorile pe care le apăr, așadar, la finele anului 1985, se întind de la Marin Preda pînă la tinerii scriitori despre care am scris în ultima vreme: Cristian Teodorescu, Ioan Groșan, Bedros Horasangian, Alexandru Vlad, Daniel Vighi, Ioan Morar, Florin Iaru, Vișniec, Danilov, Lucian Vasiliu, Alexandru Mușina, Ion Bogdan Lefter, Adriana Bittel și alții care nu-mi vin acum în minte. Un critic trebuie judecat în și cu totalitatea opțiunilor sale pe o distanță mai lungă de timp. Se întîmplă să nu scrii despre un autor de la debutul lui. Este cazul lui Dimov. Am scris tîrziu despre el (în **Scriitori români de azi, III**). nici eu nu pot să-ți explic de ce. Poate că, îndată ce apărea un volum semnat de el, se repezeau alții, mai iuți de picioare, să-l judece. L-am analizat și eu, cînd i-a venit rîndul, în 30 de pagini, dintr-un unghi critic nou. Problema este, vreau să-ți dovedesc, nu cine scrie întîi despre un autor (deși și acest aspect este important), ci cine scrie mai bine și are, în consecință mai multă autoritate.

— Ați susținut, nu în puține ocazii, demnitatea condiției de scriitor și, implicit, a aceleia de critic. Într-un rînd ați propus chiar o identitate (oare nu prea grăbită?) a criticii literare și a filozofiei. Care ar fi, din această perspectivă, definiția criticului literar?

— Critica literară nu se identifică în nici un caz cu filozofia, dar poate avea în spatele ei un sistem filozofic și tinde să-și depășească în anumite clipe condiția în direcția filozofiei. Ea are un obiect precis (opera) și trebuie să justifice estetic obiectul. Libertatea ei este condiționată. Unii metafizicieni fac deosebirea între **cunoaștere** (o descriere și o situare rațională) și **înțelegere** (o apreciere și o recreare a obiectului). Critica literară este, cred, o formă de **înțelegere.** Să acceptăm această definiție simplă: criticul este un om care **înțelege** opera literară și, înțelegînd-o, o re-creează în termenii imaginației sale.

— Aveți un model în materie de critică literară?

— Am avut mai multe. Mi-am creat, apoi, un model propriu, pe care nu-l respect însă totdeauna. Nu sînt un om de metodă. Nu este orgoliu, nu este nici resemnare în ceea ce spun. Cunosc mai multe metode, dar sînt de părere că obiectul (opera literară) își oferă o anumită cale de acces. Restul stă în puterea (și în talentul) criticului.

— Nu puțini comentatori au semnalat deschiderea stilistică pe care au adus-o ultimele dumneavoastră cărți (îndeosebi după Jurnalul parizian**), încît unele voci au vorbit chiar de o** proză critică. **Ne puteți explica această modificare?**

— Nu pot explica această modificare. De altfel, ea nici nu există. **Simțul epic** este un dat al criticii mele și, în mod sigur, este și un dat (dar) al altor critici. G. Călinescu îl are, indiscutabil, în grad maxim. Orice critic autentic este un **prozator de idei,** are un scenariu, pune conceptele, judecățile într-o fabulă. El reconstituie opera pentru a putea, apoi, s-o analizeze. Face acest lucru și dintr-o obligație față de cititor. Este o strategie cu dublu sens: pune pe cititor în temă și-l face, în același timp, martorul și complicele său. Cititorul meu trebuie să știe despre ce este vorba pentru a-și da seama dacă analiza pe care o fac merge sau nu în sensul adevărului. Am nevoie de această iluzie (iluzia că lectorul **participă** la demonstrație, nu-i ținut în afara operei și a interpretării operei) pentru a-l determina să mă creadă și să mă urmeze în judecățile mele. Și mai este ceva: ideile au nevoie să respire într-o narațiune a ideilor . . . Și cititorul nostru la fel. Iată de ce **proza critică** rezistă și cînd ideile au devenit bunuri publice. Cazul Maiorescu a fost invocat în mai multe rînduri și, pe drept, pentru că ideile sale critice au devenit, prin repetiție, banalități de manual, pe cînd proza lui (adică mișcarea gîndului în text și acuitatea limbajului) provoacă și azi admirație.

— Nu vă întreb la ce lucrați acum (știu că pregătiți al patrulea volum de SCRIITORI ROMÂNI DE AZI), dar am să întreb care vă sînt proiectele pentru viitorul mai îndepărtat?

— O carte despre Preda. O carte despre fantastic. O serie de **jurnale** din care să elimin descripția muzeelor (le las în grija lui Adrian Marino). O carte, poate, despre Nichita Stănescu. Cine știe ?! Multe din cărțile pe care le-am scris **(Jurnalul parizian, Dimineața poeților, Întoarcerea autorului. . .)** nu intrau în proiectele mele. Și uite că le-am scris înaintea altora, care așteaptă, așteaptă (una cel puțin așteaptă de 15 ani: despre **închipuitul Mateiu Caragiale!**). În mod sigur voi reveni la **Întoarcerea autorului.** O temă care a intrat, azi, în atenția criticii occidentale. **Poétique** i-a consacrat recent un număr întreg. Genette o comentează în noul său **discurs asupra povestirii . . .** Sîntem, cum vezi, spirite sincronice.

Mircea MIHĂIEȘ

Antoaneta C. Iordache

VOLIERA

Una din cele mai frumoase și mai cuprinzătoare autodefiniții — citesc eu într-o carte și-mi însușesc expresia — era mașina de filme condusă prin hopuri, razant la țărm, într-o viteză nebună, de Proiecționist. Aparatura, iertați să fie cei în solda dușmanului ,vedea ziua ca și noaptea orice mișcare pe terenul nostru, încît comandanții schimbau o dată pe oră planurile și numai viață nu se putea numi ceea ce trăiam. Cel ce nu a atins marea nu va înțelege. Cei ce nu au făcut războiul în linia întîi se vor revolta împotriva mașinii de filme, spunînd că prea puțin îi pasă combatantului de existența din spatele frontului, de lucruri ce țin, la o adică, de normal, fiindcă războiul este o structură aparte, o experiență deosebită. Nu se poate să închei o biografie din care lipsesc pragurile esențiale : martori cu duiumul, în privință, ori că te raportezi la livresc, ori că iei în considerare cinematografia. Între Mare și Linia Întîi, susținea Tase, există o relație teribil de stranie, în fond. Dacă vreți cu tot dinadinsul, continua tutungiul, am să vă lămuresc. Ajuns la punctul retoric al povestirii preferate, din ciclul său despre război, Nea Tase își ridica ființa de pe scaunul din spatele tejghelei, arunca ocheade în direcția rafturilor, de parcă nu ar fi știut pe dinafară locul fiecărui soi de tutun, părea că se hotărăște în urma unei lupte cu un eu puternic și potrivnic care din sumedenia de cutii și pachete merită ales, lua iarba dracului. gesticulînd și mormăind, o îndesa în pipă, aprindea, pufăia, ofta satisfăcut, îndemnîndu-ne să nu-i urmăm exemplul. După cîteva citate referitoare la subiect oferea, invariabil, termeni tehnici, o bogăție impresionantă de cifre și ecuații, evident militare, împănată cu observații critice asupra bătăliilor celebre încheiate nefast, de la Alexandru Macedon încoace, bietul împărat trimis în ultim exil pe Insula Sf. Elena fiind, în aceste perorații, actantul central. Să te afli pe o graniță dintre Uscat și Mare, să lași în urma ta un Imperiu și să vezi că dinainte nu se întind decît Valurile : iată ce numea el o experiență particulară, într-o istorie interesată de trăirea în grup a victoriilor. După modelul de înaintare al mașinii de filme, Nea Tase ne plimba de colo-colo, prin cărțile din capul lui . . .

Pleca devreme de acasă — undeva pe lîngă calea ferată — în zona de intersecție a garniturilor de manevră, mergea în ritm susținut ca să ajungă să deschidă tutungeria cu un moment înaintea tuturor celorlalți negustori de centru, „Tase deschide la șase“, se străduia să-și păstreze vechea clientelă și să acapareze generația noastră, atrasă, în principiu, de vitrinele și mărfurile noilor magazine. Un efort cumva inutil, pentru că nicăieri în localitate, nici la brutărie, nici la cizmar, în gară nu fuseserăm întîmpinați cu asemenea respect. Poate că, mai mul decît alții, Tase-veneticul cunoștea prețul singur

pretexte

Biulbiul

Nu este, totuși, nici un paradox că, în plin moment filoelen, și **eo ipso** antiotoman, romantica occidentală (și, uneori, accidentală, — a unui Byron, a unui Hugo) abundă în bizare, pitorești (și greu transliterabile) turcisme. Căci, evident, politică e una, iar exotism, cu totul alta. — O, și cît șarn exotic vor fi putut să aibe (nu altfel decît au, la d Ingres, o „baie turcă“ sau o „mare odaliscă“) **djinn,** sau un **pacha,** sau un **vizir,** sau un **dervich**, sau un **giaour,** sau un **sérail** (ca să citez din, numai, **Les Orientales,** — și-n fugă).

Între aceste talismanice turcisme, e unul — **Fremdwort,** totuși, evitabil ! — care, prin însăși dulcea lui futilitate, tinde, pare-se, la autonomia unui vocabul strict poetic, a unui, dacă vreți, „poeticism“ (tot astfel cum, la preeminescieni, **tempestă, filomelă, profum,** ș. c. l.). E vorba de **bülbül** „privighetoare“. Suava onomatopee va fi făcut și vogă, și carieră, — de vreme ce o întîlnim la, între alții, Lamartine și Heine. — La ultimul, nu fără cunoscuta-i malíție, în **Harzreise :** „Aber mit dem arabischen Trunk [a se citi **cafea,** n. m.] rieselte mir auch der warme Orient durch die Glieder, östliche Rosen umdufteten mich, süsse **Bülbüllieder** [s. m.] erklangen, die Studenten verwandelten in Kamele . . .“[1]

tății. Se vorbea că ar fi vîndut ace, nasturi de brînză, șireturi, cremă de ghete și odicolon în suburbia unui oraș din nord, înainte să debarce printre noi, ocupînd spațiul de lîngă sifonărie, acel refugiu al orașului vechi, un fel de culoar cu vedere la stradă, un terminal de edificiu scund, despărțit de blocurile cu două sau trei etaje printr-un maidan devenit, după acoperirea gropilor, antecameră : aici se adunau clienții autobuzului către uzină, comentînd pe șoptite probleme de serviciu, gospodinele exemplare, cîinii de pripas, domnii care-și stingeau apusul în vin și reproșau lumii sfîrșitul lor de carieră, diseuzele navetiste și noi, cei ce visam scurt și iubeam Strada Mare, Chioșcul de Pîine, Linia Dublă C.F.R. — care era o cucerire epocală — spre deosebire de cele patru sau cinci linii de rugină, înfundate la un kilometru de Stație, cu felinar, abia licărind în armurile nopții — un pîlc de cavaleri îngîndurați fugiți din Lună — hoinari prin scaieții enormi, albi-pur, galbeni și violacei, fosforescenți, ai cîmpiei. Spre deosebire de oricine, noi îl așteptam pe Tase. Insul, din cîte am aflat, nu făcuse războiul. Amănuntul nu-mi interzice plăcerea de a mi-l reaminti. Cine n-a atins Marea, repeta Nea Tase, o să creadă la nesfîrșit că binele lumii nu-i altceva decît un lan de grîu, după care urmează un alt lan de grîu, identic primului. Trebuie să stai pe nisip, să simți fluxul și refluxul, ca să pricepi timpul. Trebuie să rămîi în Linia Întîi a unui front, ca să ți se desfacă mintea către ideea pe care lucra, cu mașina lui, Proiecționistul. Aducea filme în autobuz, făcînd slalom între Pămînt și Apă, dînd cu tifla sistemelor de interceptie ale dușmanului. Se juca, de-a riscul, într-un război pus la punct. Dar asta era foarte puțin. Deasupra autobuzului cinematografic, Proiecționistul, slăbănog palid, pe care n-ai fi dat doi crăițari, avea o Expoziție de Păsări, comparabilă cu actualele oferte de vîrf, pe continent. Cînd dădea deoparte prelata de camuflaj, puteai să vezi, în Volieră, vii și naturale : vrăbii, sticleți, corbi, canari, papagali, găini roșii sau perfect negre, gîște mute și lebede în două variante coloristice, struți, condori, zburătoare exotice denumite latinește, pajuri, șoimi, păsăret de paradă, pinguini, păuni, cocoși de munte, dropii de stepă, fluierar, rîndunici, hultanul ce fulgeră gospodăriile sătești, pasărea paradisului care guvernează formele poetice fixe, Văduva, provenită din Africa, acvila femelă rapace, preluată în însemne de napoleoneeni, egreta, considerată cîteodată panaș, albatrosul palmiped al mării australe, strutul inapt pentru zbor, dar capabil să fugă cu 40 kilometri pe oră la 2,60 m înălțime și o greutate de 100 kilograme, Falconiforma piscivoră, întîlnită pe țărmuri marine stîncoase, asemănătoare unui uliu, becața mică și flexibilă, trei bengali tropicali, pasărea bihoro și pe aceea care vizitează Formele combatante ale lui Blaue Reiter — un grup fovist rafinat, cumva aparținător lui Kandinsky, dar nu total despărțit de Schönberg — o relație între arta plastică și muzică imposibil de evitat —, Pasărea din Atelierul 5 al lui Braque, prezență precisă și ritmică, Angelul căzut și rebel, păstrat la Muzeul regal din Bruxelles în memoria lui Bruegel cel Bătrîn, zburătoarea cu ciocul roșu, aripile mereu deschise, capul negru și dosul gri — ca rîndunica de mare —, fel de fel de înaripate, semănînd vedeniilor nocturne ale domnului William, Degouve, sau, nefiind cu nimic mai prejos, puiul proaspăt născut în Planeta Sălbatecă, desenată și de Roland Topor, vampiri insectivori reali, colorați ca fluturele Vanessa și tot atît de pretențioși, în mișcare, precum jocurile de vîrf ale lui Vassarely, niște victorii ale acestei vipere spirituale care este ideea de zbor. Probabil, Proiecționistul, cu mașina lui de filme mai circulă și azi pe undeva, altminteri nu se poate, încheia Nea Tase și ne da liber.

---

la cestălalt, într-o sălcie și prelungită alocuție asupra harului p(r)o(f)etic (din **La Chute d'un Ange... sans Parachute,** — fără, dar, altă motivație, în context, decît prestigiu-i însuși, de **topos** lexical), anume : „Ils **[p(r)o(f)eții,** n. m.] savent ce que dit la foudre dans sa course, / La vague au sable d'or, le rocher à la source, / Le **bulbul** [s. m.] à l'aurore...".

Romanticii autohtoni, firește, au biulbiulinizat și ei. — Un Alecsandri, în **Linda-Raia :** „O duioasă biulbiulină, / Din grădină / Începuse a cînta, / Ș-al i cîntic de iubire / Cu uimire / Linda-Raia-l asculta..." ; un Bolintineanu, în **Fata de la Candili :** „Și-a mea inimă se duce / Unde cîntă Biulbiuli, / Pentru draga mea cea dulce / În grădini la Candili..." (ca și, nu mai puțin, în **Leili,** — în care „dalba Bulbuli", fidelă, nu-și trădează rima : „Candili" !), fac, ambii, uz de filomela turcă.

Biulbiul este, în fine, titlul unei poeme, dificile [2], argheziene : „Dimineața, seara, triste. / Triste-s oare-ntr-adevăr...", — din pragul căreia s-a și făcut, de altfel, această trecere, sumară, în revistă (pentru revista „Orizont") a cincisprezece biulbiuline literare.

Șerban FOARȚĂ

---

[1] Pentru traducerea acestei fraze, v. H. H., **Călătorie în Harz,** în românește de Ion Bentoiu, Ed. Scrisul românesc, Craiova, 1946, p. 111 ; ca și, în H. H., **Proză,** ESPLA, 1956, p. 84, **Călătoria în Harz,** în românește de Emil Dorian. — În tălmăcire proprie, ea se prezintă astfel : „Dar odată cu arabica poțiune, simții în mădulare și caldul Răsărit : levantine roze mi-adiară, se auziră dulci cîntări de biulbiuli, studenții se schimbară în cămile...".

[2] Este motivul pentru care, de altminteri, nu pregetă să ne-o explice (în **Introducere în poezia lui Tudor Arghezi,** EFR, 1946, pp. 13—16) acad. Șerban Cioculescu.

ION RAHOVEANU

A CREDE SEVELE

Codrul trăiește de dragul copacilor,
Poate fi între noi atîta dragoste,
Spunem cu mîna pe inimă,
Codrul e al eroilor care înving.

Copacul trăiește de dragul pădurii
Și numai arborii pot cădea, codrul nu —
Sînt și eu os din stîncile codrului,
Freamăt din freamătul lui. z

Către cîmp monument ne e gîndul,
Harfa mea slăvește colini de stejari,
În lumini crengile către stele,
Cu soarele scapără ochii tăi mari.

Străbunii căzuți n-au sîngerat puțin
Și orice om în țara mea știe,
Cît de eroici au fost, îi simțim
În tot ce e biruință și trăinicie.

STRĂLUCIREA VERII

Din ce neguri luminile glasului
Înlăcrimate de fericire îți vin?
În liniștea verde a ceasului
Țări calde ne sîntem, senin.

Ard fastele stele pe brazi
Și-n noi căutîndu-se doruri,
Luminăm cu obrajii mai calzi,
Cu ochii-n mirajul de zboruri.

În cînturi de rodnică vară
Ce triluri astfel de iubire,
E iarba speranța, e frunza amară —
Mîna ta noi garoafe resfire!

O, peisajul, porțile, odăile,
Ale inimii fie-ne văile,
Să ne rămînem noi, zici, de-a pururi,
Aceiași sîntem sub azururi.

Sublim parcă tot se răsfrînge
În sufletul nostru, în sînge,
Părem viu atol lîngă viu atol
Sub soarele — gîndirii simbol.

CRONICA VIE

Vederea oamenilor cu ziarul
În mînă, în aerului burgului,
Întrezărirea lor chiar în gînd
Acasă, în jurul amurgului...

Sînt și eu unul dintre cei
Care citesc în pagini ca în stele,
Încrezător în viață, în slovele ei,
Deschis adevărurilor mai grele.

În ochi am panorama cutezătoare,
Ardoarea stelei de a fi mai bine,
În fecundele noastre pămînturi și zări
Prezentul fie-ne adîncă-nălțime.

Avem puterea fericiți de a fi,
Fără iubire ne-ar apăsa țărîna,
Chiar dacă ochii de soare ne dor
Vino înmiresmînd ziua, săptămîna...

Pe rugurile toamnei noastre ardem
Spre înălțarea zilelor care vin,
Umană iarnă, încredere-n primăvară,
A cardinalului nostru senin.

SENTIMENT NEÎNVINS

Iubirea nu poate fi-năbușită
Nici cu pietre, nici cu pămînt,
Chiar din sînge ea se va auzi
Și se aude clar izvorînd.

Din pămînt își face drum și cuib,
În furtună va fi albatrosul,
Din piatră își face cald piedestal
Încet imortalizîndu-ne rostul.

Nu-s uitări în ploaie să-o șteargă,
Țărîna nivelîndu-ne-o în urmă,
Amintirea e fulger care ne scrie
Puterea numelui în furtună.

Ne încălzește și gîndul către zăpadă
Durerea în noi lumini revărsînd,
Între oameni mirări rămînînd,
Încrederi sînt urmele tale în cînt.

Vremelnică chiar asfințirea ne vine,
Cerul conferindu-ne decorații
De stele, fericirii vii spații —
Mari poduri de taină am eu către tine.

MIHAI BANCIU

ÎMPĂMÎNTENIRE

Sfiește-te cînd pe cadrane noaptea
zidește balustrade de agat
de zîna rea ferește-te să-ți dea
amnar de zeii spaimei fermecat.

Pe patul tău rămîi de mușchi și oase
să numeri stelele pe cer căzînd
să fii cuprins în somn de chiparoase
de lunile născîndu-se din gînd

Prea greu de spori, de crivețe lovit
vei trece apoi pe sub arcada morii
în pulbere de aur lămurit
vei îmbrăca însemnele candorii.

Atunci atunci te vei aprinde, far
deasupra neguroaselor conture
în luminiș de ulmi vei strînge iar
sălbăticiuni fugoase de pădure...

CARIATIDĂ

Zgură de pași pe cer
săli nesfîrșite
cînd toamna — fragilă povară
se dezbracă în iarnă.

Prea timpuriu ori poate-atît de tainic
scad primăvara rîul depărtarea
cele o mie și una de nopți feeric aprinse
în ferestrele mele.

Priveam tocmai Rodul, roșu-aprins și rouă,
îi presimțeam dulceața în tăcere
mîna mea îi închipuia forma înaintînd
în ceață.

Dulce-amar, senzație neutră
pe cerul gurii-n prag ispita se usucă
răscruce sînt și rug adulmecînd
primejdia.

Frunzele dorm — candide limbi de clopot
izbind în sternul meu pe dinafară
o fantă sînt în orizontul palid emanînd
lumină.

PRINOS

Da, urma ta la Pontul Euxin
senzație de roșu
pielea ca o mană a ierbii
cuvintele-apă neîncepută împodobindu-ți
gura.

Goana, desculți, miriștile de aer
roșu roșu
numele tău bătîndu-se monedă
coapsa și sînul
pavilioane fluturînd.
O, sărbătoare a iubirii,
umbra ta întîrziind pe plajă
recitire de pași
incendiind în nopțile
primejdiei.

M-AȘTEAPTĂ TIMPUL

M-așteaptă Timpul în cerdacul umed
se istovesc în toamnă coroanele de tei
pe povîrnișuri arse de întrebări mă-ncumet
să-ndrept în dimineața rămasă pașii mei.

Au mai rămas în drumu-mi oceane neculese
au mai scăpat prin plasă grăunți de diamant
au înghețat pe pînza memoriei alese
atîtea zboruri ninse sub cerul de levant.

Ecouri vechi și nouă hălăduiesc în carne
și semnul lor se-nscrie sub imprecis contur
ferestruind în albe alcătuiri de marne
tranșeea verticală urcînd către azur.

Denivelări profunde îmi hașurează visul
mereu o altă culme se-nscrie-n orizont
sub ploile albastre a-nmugurit irisul
mereu o altă cifră strălumină din Pont...

---

figurine

Mărturia

Se întîmplă sau nu se întîmplă să descoperi cu adevărat sensul vieții? Cine poate depune mărturie că l-a descoperit vreodată? Oricum, creatorul, din orice arie a existenței, este cel mai aproape de clipa cînd poate depune o asemenea vagă mărturie. Căci creația lui se înscrie întrucîtva în acel act demiurgic care s-ar apropia de descoperirea unui sens înalt al vieții. Creîndu-și opera, chiar dacă el este sceptic și se autosuspicionează față de ea, sau se autoflagelează, opera dusă la capăt îi conferă creatorului un sens, sensul descoperirii lui și-i dă o reculegere și o fericire tainice. Dar ce-a făcut creatorul pentru a ajunge la această descoperire? Multe și mărunte, dar, în esență, totul. În primul rînd, el nu și-a interzis nimic în planul cunoașterii omenești. El nu s-a rușinat și nu s-a mințit nici față de alții și nici față de sine. A trăit totul, în vederea creației sale, lăsîndu-se în voia unei puteri magice a cunoașterii. Căci numai acela trăiește cu adevărat care-și trăiește propriul destin ca pe o taină. Cel indiferent față de orice formă de viață, de întruchipările ei, comite o crimă față de viață și de semeni Căci numai cînd te înțelegi pe tine înțelegi și nesfîrșit de multe lucruri din jur. Numai cînd iei seama la tine, poți lua seama la toate. Numai atunci nimic nu-ți devine indiferent sau ostil, sau străin, căci sute de amănunte și evenimente din jur, stimulîndu-te, tu poți depune mărturie la tot ceea ce te înconjoară. Stînd de vorbă cu necunoscuți sau, înainte vreme, nesocotiți prieteni, sau străini, față de care, înainte vreme, eul tău a tăcut, trăiești, acum, și viețile lor, și, implicit, și ei te vor socoti al lor, cordialitatea, franchețea, noblețea lor, chiar și dușmănia lor, la o adică, se vor deschide înaintea ta, triumfătoare, ele fiind victoriile tale secrete, biruințele sufletului tău, care te vor întineri și, mai presus de orice, toate acestea vor însemna că tu vei trăi cu adevărat magia unor clipe, ore, zile, în mijlocul unor evenimente vii, din care te va cuprinde flacăra aprinsă învăluitoare, a nădejdii și a fericirii. A unui sens al vieții. Dar, chiar dacă nu ar fi așa. Chiar dacă cei din jur nu ar înțelege și nu ar vedea transformarea aceasta a ta, și tot nu ar fi nici o rușine, nici un necaz pentru tine. Acel cineva din jur, care nu ar înțelege fericirea ta ascunsă, nu ar înțelege, de fapt, legătura dintre fenomene. Căci, dacă ar înțelege-o, nu ar da sentințe. Și ar fi lipsit de orgoliul omniscientului. Căci cine s-a descoperit pe sine, în tumultul vieții celorlalți, în zbuciumul faptelor și evenimentelor, al dramelor și biruințelor celorlalți, cine ia asupra sa valul rece și impetuos al acestor curenți subterani omenești, cine se scaldă și se lasă tîrît și frămîntat de ei, acela se poate socoti demiurgul operei sale și al vieții sale și el nu mai poate pierde nimic pe lume. Căci el s-a găsit pe sine în opera sa. El și-a descoperit înțelepciunea adîncă și forța în opera sa. Înțelegîndu-se pe sine, el îi va înțelege pe toți ceilalți din jur, iar mărturia sa va fi o mărturie în numele tuturor. În numele prezentului său. În numele viitorului său. În numele tuturor.

Ion ARIEȘANU

DEMNITATEA LITERATURII

Domeniul specific al artei și literaturii, al căror obiect rămîne, în principal, omul și raporturile lui cu lumea, oferă dimensiunile cele mai cuprinzătoare pentru exprimarea spiritualității umane în manifestările ei neobișnuit de complexe. Iată de ce, în concepția secretarului general al partidului, un loc de seamă îl joacă rolul educativ al literaturii, contribuția ei la formarea omului nou.

(...) aș dori să menționez, spune tovarășul Nicolae Ceaușescu, rolul tot mai important ce revine literaturii, artelor plastice, muzicii, teatrului, cinematografiei, presei, tuturor mijloacelor de educație în formarea omului nou, în înarmarea lui cu cea mai înaltă cultură, cu concepția materialist-dialectică despre lume și viață. Așa cum am spus în nenumărate rînduri, făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate presupune și formarea unui om cu calități deosebite, cu o cultură înaintată, cu o concepție avansată"

Izvorîtă din coordonatele echilibrate și armonioase ale umanismului antic, ordonată în spiritul umanismului clasicist al Renașterii sau bazată pe elanul umanismului din „secolul luminilor", profund îmbibată de concepții materialiste, creația artistică a constituit neîncetat un teren rodnic de afirmare a ideilor înaintate, o tribună de mare eficiență practică și teoretică în procesul de trezire și luminare a maselor. Literatura română a evoluat sub semnul marilor valori umaniste, al cultului pentru frumos și adevăr. Acest sentiment de **„omenie"**, prezent din toate timpurile la poporul român, răsfrînt, cu generozitate, în creația populară, a fecundat arta noastră cultă în substanța sa intimă, făcînd-o sensibilă la toate vibrațiile vieții, la sublinierea demnității umane. Punînd în centrul gîndirii sale și acțiunii sale conceptul de „omenie", secretarul general al partidului nostru elaborează o strălucită sinteză a problemelor care au animat gîndirea umanistă. Trebuie să subliniem că, în această direcție, gîndirea aceasta se află pe traiectoria splendidelor tradiții ale culturii noastre umaniste, în al cărei făgaș s-a înmănunchiat, străbătînd veacurile, zestrea cea mai de preț a spiritualității românești, se orînduiesc în chip firesc realizările literaturii și artei de astăzi, ca o continuare organică și o potențare la nivel superior a nesecatelor capacități creatoare ale poporului.

La baza artei noastre, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, așează umanismul cel mai larg, cel mai complet, umanismul care permite și garantează înflorirea deplină a fiecărei personalități, sporind, astfel, substanța de idei a creației artistice și lărgindu-i sfera izvoarelor de inspirație. El își înalță impunătoarea construcție pe temelia tradiției. Îndemnurile secretarului general privind **drumul la izvoare** al creatorului creează premisele unei creații organice, strîns legată de aspirațiile poporului și pentru popor.

Concepția revoluționară a secretarului general despre literatură și artă derivă în mod firesc din concepția asupra construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, a locului pe care artistul îl are în societatea socialistă. În această concepție, artistul trebuie să aibă o viziune totalizantă în care drumul de la izvoare să pună în lumină și capacitatea lui de a înțelege rădăcinile adînci ale artei socialiste. În cei douăzeci de ani, literatura noastră s-a îmbogățit cu un șir de opere fundamentale, toate pornind de la înțelegerea adîncă a necesității omului de artă de a se inspira din tradițiile poporului, din apa vie a folclorului, a literaturii populare. O nouă înțelegere a literaturii populare, a literaturii române vechi, apare tocmai în operele unor mari scriitori. Nu putem să vorbim despre această epocă a literaturii fără a sublinia avîntul pe care l-au luat în acești douăzeci de ani poezia patriotică, romanul istoric, romanul-dezbatere, literatura-document; nu putem să nu observăm felul strălucit în care o muncă editorială intensă a repus în circulație un șir de capodopere ale literaturii române, făcînd firească înțelegerea evoluției culturii române.

Concepția secretarului general al partidului nostru, privitoare la diversitatea stilistică, precum și concepția privind necesitatea de a zugrăvi societatea cu luminile și umbrele ei au dat posibilitatea apariției unor opere de o mare complexitate, printre cele mai complexe ale literaturii române. În epoca deschisă de Congresul al IX-lea al P.C.R. literatura română a devenit mai profundă și mai angajată, mai responsabilă față de solicitările tradiției și mai activă în opera de formare a omului nou, constructor al societății socialiste multilateral dezvoltate.

Conf. univ. dr. Ion NEAȚĂ

VIAȚA ASOCIAȚIEI

● În întîmpinarea aniversării a 65 de ani de la crearea Partidului Comunist Român, un grup de tineri scriitori și de redactori ai revistei „Orizont" a efectuat o vizită de documentare la Întreprinderea Mecanică Timișoara. Scriitorii au fost primiți de tovarășul **Gheorghe Flucsă**, secretar al Comitetului de partid al întreprinderii, care le-a vorbit despre impetuoasa dezvoltare a acestui important obiectiv al economiei timișene în „EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU". Au participat: **Adriana Babeți, Iosif Costinaș, Viorel Marineasa, Mircea Mihăieș, Traian Pop Traian, Mircea Pora, Corina Victoria Sein, Ion Dumitru Teodorescu, Cornel Ungureanu** și **Daniel Vighi.** ● În cadrul manifestărilor prilejuite de **„Luna cărții la sate"**, în comuna Comloșul Mare a avut loc o șezătoare literară la care au citit din creațiile lor **Ion Ariesanu, Alex. Jebeleanu, Silvia C. Negru** și **Corina Victoria Sein. Ion Arieșanu** și **Corina Victoria Sein** s-au întîlnit, de asemenea, cu membrele Clubului Femina din localitate. **Antoaneta C. Iordache, Ivo Muncian, Marian Odangiu** și **Svetomir Raicov** au fost oaspeții cooperatorilor din comuna Foeni. La Școala generală din Șipet a fost lansat, în prezența autorului, volumul **Linia azură a lucrurilor** de **Alexandru Jebeleanu.** ● **Cenaclul Asociației Scriitorilor din Timișoara și al revistei „Orizont"** a analizat, în ședința de marți, un grupaj de povestiri al tînărului prozator **Lucian P. Petrescu.** Referatul a fost susținut de **Brîndușa Armanca.** Au participat la discuții **Gheorghe Secheșan, Daniel Vighi, Carmen Odangiu, Cornel Ungureanu, Marian Odangiu** și **Livius Ciocârlie**, conducătorul ședinței.

M. O.

foto

„Lină fîntînă"

Poate nu puțini vor fi fost acei care, în trecutele vremuri, fiind zdraveni în viață, ori lăsînd cu limbă de moarte, au pornit izvodirea unor fîntîni sau refacerea altora, ce au stat un timp „stricate și închise", precum a pornit, spre pildă, și Constantin Basarab Voievod, lăsînd înscris în piatră ceea ce a „făcut de iznoavă din temelie", dintr-un bun gînd al Domniei Sale, de la văleatul 7207, adică anul 1699, inscripție reprodusă atît de semnificativ în una dintre lucrările fotografice ale lui Lucian Ionică, de curînd expozant la Secția de etnografie a Complexului muzeal Timiș. Și, poate, iarăși, nu puțini vor fi fost acei (de bună seamă că au fost mult, mult mai numeroși), drumeți, păstori, vînători, truditori ai pămîntului, care pomenitu-i-au de bine, astîmpărîndu-și setea și răcorindu-se, pe, de obicei, neștiuții ctitori de fîntîni. Și îmi închipui mulțumirea sufletească a celor ce, dintr-o frumoasă și omenoasă dorință, au izvodit în locuri bine alese fîntîni. Și îmi amintesc cum, copil fiind, după ce cutreieram în zilele calde de vară împrejurimile satului, acel pentru mine, neasemuit sat al părinților mei, al părinților lor și celor dinainte părinți, veneam, mai întotdeauna, împreună cu alți copii, să bem apă bună și rece dintr-o veche fîntînă, săpată și căptușită cu lespezi de piatră de unul dintre bărbații din vița mea, cu mai bine de-un veac înainte de a mă fi ivit eu pe lume; și-i ziceau toți fîntînii aceleia, cu ghizdurile din inimă de stejar, năpădite pe dinăuntru de catifeaua verde a mușchilor, îi ziceau „fîntîna lui Milu", astfel că acelui strămoș al meu i-a rămas numele nu numai pe crucea butucănoasă și strîmbă, roasă de ploi și de vînt din cimitir, mulți pomenindu-l și pre el de bine. Și mi-am mai amintit de o fîntînă dintr-un sat maramureșean, spre care am fost îndemnați să mergem, fiindcă, ni se spunea, „o să vedeți că apă cum îi aia n-or băut domniile voastre și n-or mai bea poate în veci"; și moroșenii din acel sat au toți fîntîni în curte, dar mulți duc apă de băut numai din „fîntîna bătrînă", aflată la un fel de răscruce de drumuri mărginașe; și ei se adună acolo vara, seară de seară, mai ales femeile, locul fiind unul al comunicării și, mi-a plăcut să cred, al gîndurilor bune. Un revers al singurătății fîntînilor din cîmpie...

La toate astea, și încă la altele, m-am gîndit după ce am văzut nostalgicele fotografii ale lui Lucian Ionică, adunate într-o frumoasă expoziție, căreia autorul i-a spus, sensibil și sugestiv, „Lină fîntînă".

Iosif COSTINAȘ

muzică

Complementaritate și discernămînt

În perimetrul vieții muzicale, concertele Filarmonicii continuă să marcheze o constantă: cea a efortului investit spre a oferi programe cu un contur stilistic care să satisfacă deopotrivă pe iubitorii valorilor constituite în fondul de aur al zestrei spiritului uman — o simfonie din trilogia finală a lui Ceaikovski, Requiem-ul de Mozart, un concert pentru pian de Brahms — oferind totodată spațiu aparițiilor insolite — Concertul pentru chitară de Rodriguez, sau, lucru extrem de important pentru evaluarea pulsului creator contemporan, o primă audiție, concepută drept ofrandă la ceasul aniversar al marilor serbări din prima lună a anului. Este vorba despre **Cantata solemnă**, lucrare de substanță muzicală înscrisă pe linia ultimelor soluții la care a ajuns creatorul bănățean **Remus Georgescu** în Oratoriul „Cîntare străbunilor" din care și citează un motiv. Impresionantă perorația de idei generoase, tangente noțiunii de patrie, pace... Semnatarii ultimelor două concerte simfonice sînt chiar cei doi dirijori permanenți ai orchestrei timișorene — **Remus Georgescu** și **Petru Oschanitzky**. Am relevat cotele de disciplină interioară și exigență pe care le-a oferit în interpretarea simfoniei a V-a de Ceaikovski, pagină de rezistență, conferindu-i unitatea aproape simetrică a discursului ciclic. O gradare judicioasă a travaliului dinamic și emoțional a înscris execuția pe linia celor mai bune tradiții. Remus Georgescu ne-a readus în atenție pe compozitorul care tinde să se identifice, tot mai mult cu muzica însăși, realizînd cu o spontaneitate cuceritoare un fascinant univers afectiv: Mozart. Există oare pagină mai sublimă decît Lacrymosa din Requiem-ul scris așa, la comanda unui necunoscut? Ne-au deranjat însă uneori deficiențele de intonație ale corului filarmonic. De remarcat ascendența artistică a sopranei **Agnes Contras** și constanța valorică a lui **Pompei Hărășteanu**.

Dintre soliști, am consemna versiunea relativ paupera în relevarea tuturor reverberațiilor înscrise, în partitura Concertului pentru chitară a lui J. Rodriguez, de către **Valentin Farcaș**, solist provenit dintr-o formație de alt profil care aspiră, iată, și spre parcurgerea repertoriului clasic. **C. Ionescu Vovu**, în Concertul nr. 1 de Brahms, a circumscris o versiune cu evidente deplasări, în conturarea specificului brahmsian, optînd spre zone de perorație, dinamism, îngustînd sever confesiunea adumbrită a meditațiilor interiorizatului romantic care a fost Brahms.

Doru MURGU

miniaturi

TRUDA CUVÎNTULUI

Nimic altceva decît lumea dumnealui de mașini, de semne, de cuvinte? Nu cele tipărite, pe care le înțelegem toți. Ci lumea meseriei pentru care o literă se cheamă campanilă, iar alta fondantă, cuvinte așezate ca niște corpuri în coloane, între ele viața colii măsurîndu-se în puncte, linii și quadrați, iar mai presus de toate această trudă inspirată, nu neapărat a nopților albe, risipind nostalgia clișeelor comode: aburul faustic suind sub arcade, scoicile de plumb ale bucoavnelor înșiruindu-se în tipare de pagini, hîrtia ca de cămașă a rotativelor, mirosul dulceag-amărui al cernelurilor. E în toată această trudă însuflețitoare (ce n-are egal) o înfiorare, o emoție pe care, sigur, numai dumnealui o poate încerca. Lungi ore de încordare pentru ieșirea curată a cuvîntului în lume pe poarta generoasă a gîndului spre comunicarea ce ne-o dorim întotdeauna fertilă! Și asta, cel puțin în cazul dumnealui, de 44 de ani neîntrerupți, slujind năzuința înspre lumină și adevăr în preajma linotipelor, a zețăriei, a rotativelor, lîngă paginatori și legători, mereu în fruntea celor ce trăiesc aici la Întreprinderea poligrafică Banat mreaja fermecătoare a cuvîntului scris, a cuvîntului tipărit.

Vorbim adeseori. E veșnic nemulțumit și unei tipărituri pe care, uneori, noi o socotim a fi impecabilă dumnealui îi găsește nu mai știu cîte cusururi. Niciodată nu m-a izbit mai mult acordul perfect dintre om și munca sa, dintre greutatea ei în viața noastră și măsura bunei-cuviințe, a modestiei.

Aproape că nu mai simți nevoia să știi prea multe amănunte din viața de tipograf a lui Radovan Nicolin, începută la „Helior" și în atelierul meșterului Arghezi, (unde nu-i îngăduia niciodată să-i spună maestre), continuată apoi, alături de Marin Preda, la Bumbești-Livezeni și întregită astăzi de bucuria mărturisită a datoriei împlinite.

Și dacă prietenul său, autorul „Moromeților", trecea ceva din gloria scriiturii și asupra tipografului, Radovan Nicolin a avut curajul să îmbogățească herbul cu titluri de noblețe al scriitorului cu cerneală, înfrățindu-l cu semnele și însemnele scriitorului cu plumb. O fericită ipostază, de foarte puțini pînă acum știută, care ne avertizează că numai într-o viață care e unică destinele rămîn pedagogice. Orice risipă e definitivă!

George DINU

consemnări

Laboratoarele poemului

Printr-un demers imaginar de osmoză a regnurilor, Corneliu Ostahie aspira în volumul **Recif** (Eminescu, 1980) la conturarea unui tărîm utopic, cu „simțurile avide“ a fixa elementele în permanentă evanescență. De aici, impresia unei anumite rarefieri a atmosferei poetice, în ciuda unor termeni de certă materialitate, dar care împlineau mai mult o funcție decorativă. Reținea, totuși, atenția o evidentă ardență imagistică, semn al unei tensiuni interioare, parcă prea sever încorsetată în tiparele prozodiei clasice. În volumul următor — **„Experiențe pe sufletul viu“** (Eminescu, 1983) — poetul renunță aproape total la prozodia clasică, fără a neglija ritmul interior și cadența muzicală a versurilor cu amplitudini și modulări neconstrînse. Imagistica și vocea poetică se radicalizează, acum cînd poetul **„pătrunde din nou în laboratoarele sale/unde consoanele radioactive îl pîndesc pretutindeni“**, și aventura continuă în recentul volum *, în care spiritul scormonitor al poetului îl transformă în subiect și obiect al propriei experiențe poetice. O acută înclinație interogativă frămîntă conștiința poetului a cărui sensibilitate transformă ontologicul șuvoi de revelări și vulnerări într-un scenariu liric tensionat. Subliniata propensiune interogativă (care ține de tehnica poetică) pare a fi declanșată de o neodihnă alchimică în a căuta **„cauza ascunsă a fericirii posibile“**. Poetul tinde să-și contureze viziunea lirică prin asumarea unei fervori plotiniene întru împlinire spirituală, ce trece prin netrucata comunicare (și comuniune) umană. Se explică, astfel, cenzura sentimentală ce domină poezia volumului, precum și finele accente (auto)ironice. Acestea nu fac decît să sporească autenticitatea stărilor poetice și să recomande un autor demn de atenție.

Valeriu DRUMEȘ

---

* **Corneliu Ostahie — EXISTENȚA DE PROBĂ, Editura Eminescu, 1985.**

aqua-forte

● Dă-mi un cal pentru un regat, zise regele

— Nu se poate, e al C.A.P.-ului . . .

● Zîmbiți, cei cu dantura bună !

● Lumea are de ales între mai multe căi de dezvoltare. Dar unii merg numai pe două cărări . .

● Cuvîntul de onoare este proprietate personală, tovarăși. Nu pot să-l dau !

● Atîta te iubesc, bărbate !

— Și eu scumpa mea ! Descalță-mă !

● Dă din coate pe umerii lui taică-su . . .

● Oglinda e cel mai mincinos lucru din lume ! De ce spune că îmbătrînesc ?

● — Domnișoară, uite, acum, la 50 de ani, am rămas un romantic incurabil . . .

— Și n-ați găsit un doctor să vă tratați ?

— Nu. Doar acum, pe dumneata . . .

● Ai auzit ? Pătruț nu mai știe ce e rîsul. I l-a luat doamna și și-a făcut blană din el . . .

Ion NET

echo

O ȘTIRE DINTR-UN ZIAR NORVEGIAN, PRIVIND ȚĂRILE ROMÂNE ÎN 1848

Una din problemele importante privind acțiunile din timpul Revoluției de la 1848—49 din Banat a constituit-o planul lui Eftimie Murgu de a sprijini cu forța armată pe revoluționarii din Țara Românească și Moldova. De fapt, primul pas concret în vederea materializării acestui plan a constat în hotărîrea adunării populare de pe Cîmpia Libertății din Lugoj (15/27 iunie, 1848) de a înființa o gardă națională românească. Peste cîteva zile, tinerii revoluționari din părțile Carașului au și început organizarea acestor gărzi. Din păcate, miopia politică a comisarului guvernamental, Vukovics, a zădărnicit acest plan. Intențiile lui Eftimie Murgu sînt de mult cunoscute din corespondența secretă a capilor revoluției românilor de pretutindeni. Cu ocazia unor cercetări întreprinse la Biblioteca universitară din Oslo, s-au găsit numeroase știri în ziarele norvegiene, cu privire la evenimentele care au avut loc în Țara Românească, Moldova și Transilvania. Un interes deosebit a suscitat relatarea publicată de ziarul Christiania Posten, nr. 99 din 12 septembrie 1848, care, pe prima pagină, publicase o știre amplă privind Țările Române. Fără să indice vreo sursă sau dată precisă, ca de obicei la alte știri, redacția comunică cititorilor faptul că din Moldova a plecat la București o delegație cu scopul ca provinciile respective **„să constituie de-a întregul o singură națiune“**. Această informație nu poate fi interpretată altfel decît în sensul că cei în cauză urmăreau unirea celor două principate. Lipsa de amănunte îngreunează concretizarea acestui demers, care exprima realmente scopul final al revoluționarilor români. În ultimele rînduri ale relatării se arată că avocatul „Murgo“ pune la dispoziția revoluționarilor de la București un ajutor armat, compus din 20 000 de oameni, sub propria lui conducere. În acest caz, nu este greu de descifrat că este vorba de speranțele privind înfăptuirea hotărîrilor de la Lugoj.

Desigur, numai cercetările viitoare vor putea clarifica în ce condiții au parvenit aceste știri în Norvegia. Totuși putem constata cu satisfacție că cititorul norvegian a obținut informații veridice despre evenimente importante referitoare la țara noastră.

Eugen GLÜCK

excelsior

Natalia Nora Tomoiagă

ECOU

Sub zodii de țării cernind ninsori
Prin sită de mirări și de visare,
Albită ca pămîntul de-așteptare,
Privirea umezită de tăceri,

O pală de-amintire mă-nfioară —
Se risipesc încet dureri în gol,
Învie colțul ierbii-n primăvară
Și zborurile se întorc în stol;

Sub cerul înălțat ca o izbîndă,
Cu inimi copleșite de iertări,
Prin zumzet de albine ce colindă
Ungherele grădinilor de ieri,

Sub raze-nvolburate-n diademe
Cînd gîndurile se avîntă-n zbor
Și ceasurile se scufundă-n vreme,
Noi — ți-amintești? — trăiam același dor.

Azi, cînd o clipă-n gînd te chem din nou,
Numele tău se pierde în ecou . . .

ALB

În leagănul de ape blînde,
Nenufarii au adormit
Vegheați de cerul calm, spuzit,
În leagănul de ape blînde.

O lebădă sfioasă trece
Ușor, spre nu se știe unde,
Vîslind încet, încet pe unde,
O lebădă sfioasă trece.

În alba nopții deșteptare
Fantasmele, tainicul gînd
Preface-se-vor în cuvînt
În alba nopții deșteptare?

MIRARE

Ce caldă este țărîna Patriei mele,
Ce rece apa rîurilor în vad.
Ce albastru cerul peste mare
Ce pur aerul pădurilor de brad.
Ce galben cîmpul fără hotare,
Ce tainică lumina Înaltului cu stele!

CERC

În cerc
s-arcuiește al Carpaților șir
Ca un cerc
se învîrtește roata lui Horea
În cerc
neîncetat se rotește sfîntul soare

Ca un cerc
se ivește corola nemuritoare
înălțată din focul
sufletului românesc.

A ȘAPTEA RELICVĂ

Cînd am deschis cutia
cu Amintiri despre viitor,
pe rînd, și-au luat zborul:
un porumbel imaginar,
din mîneca prestidigitatorului,
rotocoale subțiri de fum
pe ușa Colibei indiene,
reminiscențele unui vis alb,
cu totul și cu totul de aur,
învăluite în parfum de agavă,
insula Atlantida însăși
în mărime naturală,
file îngălbenite
din Manualul lui Epictet,
care s-au pulverizat
în melosul unui cor antic,
și raze incandescente
ale stelei portocalii Aldebaran.
A rămas pe fundul ei
doar un cuvînt,
nerostit încă.
Am închis cutia cu grijă
și am trecut-o
în testamentul meu.

serial

VIAȚA MARILOR VEDETE
LIV ULLMANN

53

NE ASEMĂNAM, probabil. În prea mare măsură. Cel puțin așa spunea Ingmar. Visam o totală comuniune și speram să o realizăm împreună. Dar, odată cu despărțirea, am căpătat sentimentul definitiv al însingurării. Ceva se rupsese înăuntrul meu. Tînăra femeie din mine a plîns, a plîns. Împlinisem treizeci de ani, dar mă comportam ca la 13 ani . . . E absurd să-ți închipui că te-ai putea refugia într-un alt eu, scăpînd de propria ta solitudine și insecuritate. Ingmar nu mai făcea parte din viața mea, ca altădată: acesta era un fapt pe care nimic nu-l mai putea schimba. Îmi rămăsese propria-mi ființă. Prezența lui Ingmar îmi lipsea, știam că nu i-am pierdut prietenia și că, în continuare, depinde într-un fel de mine, dacă vom găsi un nou punct de contact . . . Cu ultimele forțe, am construit un fel de punte între noi, apoi totul a reintrat în normal: un timp am vorbit la telefon de cîte trei-patru ori pe zi. Eu îi citeam pasaje din mai vechile mele scrieri. El îmi punea să ascult discurile lui preferate. **Dragostea este o ciudată creatură cu numeroase chipuri.** Relațiile mele cu lumea s-au îmbunătățit. Faptul că devenisem o persoană independentă m-a făcut respectată. Faptul că încetasem să contez la modul disperat pe altcineva, pentru a obține starea de mulțumire, siguranța ce-mi lipsise dintotdeauna. Nu peste noapte, desigur, și nu definitiv. Dar nu m-am reîntors la felul meu de a fi de mai-nainte. În acest sens, aș putea spune că tristețea mi s-a transformat în bucurie. Anumite experiențe mă ocolesc, dar, în schimb, viața mea este mai echilibrată . . . Cum, în ce fel, se cîntărește fericirea? . . . Să știi cu exactitate în ce moment o trăiești și să o iei drept un cadou. Dau naștere primului meu copil. Iată un eveniment de dimensiuni incalculabile, ce nu se va repeta, dar care acordă importanță întregii resimțiri ulterioare. Am părăsit Insula Farö. Niciodată nu mi-am mai fixat rădăcinile în altă parte. Ele s-au înfipt pentru vecie în experiența de pe Insulă . . . Scînteiază, scînteiază, micuță stea!

Selecție și adaptare
Ana ALDAN

top

ARPEGII

Recent, în marea sală a congreselor din Paris, au avut loc o serie de concerte ale popularei **Mireille Mathieu (în foto)** asta după 10 ani de absență de pe scenele pariziene a celei mai îndrăgite cîntărețe din Franța. Spectacolele intitulate **„Made In France“** au făcut, după cum era de așteptat, săli pline. Reporterii notează că printre spectatori s-au numărat Alain Delon, Dalida, J. C. Brialy. Și-au dat concursul 60 de instrumentiști, 10 coriste și o echipă de balerine. Mireille a interpretat și cîteva piese din repertoriul Edithei Piaf, marea cîntăreață a cărei dispariție a suplinit-o, într-un fel, Mireille — descoperită de Maurice Chevalier — și a cărei voce seamănă uimitor cu cea a interpretei neuitatului „Mylord“. Urmează ca în acest an Mireille să întreprindă un turneu mondial (China, Canada, S.U.A., Mexic). ● După „Titanic“, „Terry & Lena's“ un alt grup norvegian se afirmă pe scena internațională : **A-Ha.** Formația are la activ două piese de top : „Take On Me“ ; „The Sun . . .“. ● La Londra a concertat cîntăreața de culoare **Nina Simone.** Este un eveniment notabil nu doar pentru că Nina Simone se numără printre interpretele de marcă ale jazzului contemporan, ci și pentru că artista preferă concertelor, înregistrările de studio. „Cu vocea ei gravă, cu disponibilitățile sale de virtuoasă pianistă, Nina e mereu alta și aceeași“ (**„Sunday Telegraph“**). „Simone e un fenomen, ea posedă o voce precisă, de efect, aidoma tăișului unei lame Gilette“ (**„Observer“**). ● Zece ani de la debutul grupului **Boney M !** Evenimentul e marcat de apariția unui album cu succesele formației lui Farian, succese fredonate (acum zece ani) de toată lumea ● **La Moscova** s-a deschis un centru de jazz-rock dotat cu moderne studiouri de imprimare și săli de repetiții. Aici activează peste 50 de formații. ● Membrii familiilor victimelor incendiului de pe stadionul din Glasgow, care a avut loc anul trecut, vor beneficia de un ajutor financiar provenit din vînzarea discului **„You Never Walk Alone“**, înregistrat de mai mulți interpreți britanici sub numele **„Crowd“** (Mulțime). ● **Posibile hit-uri** (după „Musik Info“) : Riptide — **Robert Palmer** ; Party All The Time — **Eddie Murphy** ; Gotta Do It — **Bonnie Tyler** ; American Sweet — **Jimmy Cliff** ; Go — **Asia** ; You Little Thief — **Feargal Sharkey** ; It's Only Love — **Tina Turner & Bryan Adams.**

Petru UMANSCHI

televiziune

DUMINICA, 16 februarie. 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,45 De ziua ceferiștilor. 19,00 Telejurnal. 19,20 Călătorind de-a lungul Dunării albastre. Epoca Nicolae Ceaușescu. 19,40 Cîntarea României. 20,20 Film artistic. Se întorc cocorii. Producție a studiourilor chineze. 21,50 Telejurnal. **LUNI, 17 februarie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-științific. 20,40 Tezaur folcloric. 21,00 Roman foileton. Sorrel și fiul. 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 18 februarie.** 20,00 Telejurnal. 20,15 Actualitatea în economie. 20,25 Teatru TV. Oameni în luptă, de Al. Voitin. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 19 februarie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Ani frumoși — copilărie. 20,45 P.C.R. — gîndire creatoare, acțiune revoluționară 1921—1986. 21,00 Film în serial. În căutarea adevărului. Ultima parte. 21,50 Telejurnal. **JOI, 20 februarie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Amfiteatrul artelor. Revista TV. a „Cîntării României“. 21,05 Pentru vigoarea și tinerețea națiunii noastre. 21,20 Invitație în studiourile Radioteleviziunii. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 21 februarie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20.35 — Copiii — înaltă datorie față de viitorul națiunii. 20,45 Cadran mondial. 21,05 Serial științific. Civilizația metalului. 21,30 Ecran cetățenesc. 21,50 Telejurnal. **SIMBATA, 22 februarie.** 13,00 — Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. 19,25 — Teleenciclopedia. 19,55 Atenție motor . . . filmăm ! Fantezie muzicală. 20.40 Film artistic. Vînătoare pe Kilimandjaro. Prima parte. 21,50 Telejurnal. 22,00 Melodii de neuitat.

Eseu despre „Autoportret"

CA GEST REFLEX *, eseul despre autoportret își dă singur numele. Prin însăși concentrarea sa pe subiect, el se autointitulează „Speculum" și în acest chip se dorește, întîi de toate, o încercare a ochiului. Asupra ochiului care se vede și se știe văzut. Un exercițiu, cu alte cuvinte, al privirii în oglindă. O speculare a **reflexului : reflecție** și, deopotrivă, reflexie. Gînd, cugetare în marginea imaginii „de sine". O necontenită diateză reflexivă a verbului care se încearcă, își exersează propria flexiune descriind gesturi similare. Dar ale altora. Pictori sau scriitori, în timp ce se așează în fața oglinzii, se privesc și se trec apoi **dincolo**, în cadru, în dreptunghiul suprafeței de pînză, de hîrtie. O piele din pînză, din hîrtie, netedă și vibratilă, opac-transparentă, un țesut, o textură care așteaptă amprenta. „Pour-traire" — portretul. Prin urmare, chiar urma, linia, caracterul celui care, semnînd pactul cu identitatea, cu propriul nume (cu numele său propriu) se declară „autoportretist". **Sui ipsius effigiator.** Un același cu cel din efigie și totuși — se va vedea mai pe urmă — un altul.

Poate deloc întîmplător, întîia privire în oglindă e, în mitologia Europei, a unei femei. O, pe vremuri, prea-frumoasă făptură, aprigă, de nestăpînit, „excesivă" (prin însuși numele ei grecesc — **Gorgona**). Medusa, „ieșindu-și din sine", e excedată, învinsă de propriii ochi, siliți să se-nfrunte-n oglindă. Acolo, în poleitul scut al lui Perseu, ea își înfige suliţele negrei, înfricoșătoarei priviri (**górgos ídein**). E drept, din reflex : automat, fără control și fără de voie. Dar cine-i mai știe secreta, obscura dorință care-o aruncă pradă sieși ? Un ochi ațintit o singură clipă, prima și ultima, asupra lui însuși, țintuit pe veci, încremenit într-o efigie. Și-abia mai apoi Narcis, în oglinda apei, sfîrșindu-se din cauza propriei priviri. Atît doar că frumosul său chip, ce, cu nesăbuință, se vrea pe sine însuși nu se recunoaște. „Nesocotitule — îl deplînge poetul în **Metamorfoze** — de ce cauți zadarnic să prinzi o fantomă care fuge fără încetare ? Ceea ce dorești nu există nicăieri. Ce vezi este umbra chipului tău, răsfrînt în ape. N-are nimic în sine". Și totuși, pare-se, Narcis e primul „autoportretist". Primul stadiu, infans, al oglinzii. Un narcisism primar (va spune, peste veacuri, Lacan) ; un prim prag al lumii vizibile, un corp care se identifică într-o imagine speculară, înșelătoare, dramatică. Se prinde în ea, în mrejele ei, ca într-o capcană. Se lasă prins, acolo, producător de fantasme și, deopotrivă, produs al acestora, care-l vor restitui sieși, mai tîrziu, ca pe un corp îmbucătățit, risipit, dezmembrat — **disjecta membrae** : fragment lîngă fragment, alipite cu greu, într-o cuirasă străină, armura unei **alte** identități. Iată-l, se vede : un subiect care și-a pierdut coerența, coeziunea internă. Dar se întrevede și calea, singura, poate, de regăsire a unității pierdute. Oricît ar părea de potrivnic — aceeași : privirea în oglindă, în acea suprafață pură, continuitate a lăuntricului și exteriorului, a feței și reversului, a ceea ce e vizibil și de nevăzut.

Mai întîi, despre pictori. Despre cei care își sînt lor înșiși model. Se privesc în oglindă ca să-și redea, din trăsături, din culori, printr-un joc al luminii, în fond, chipul. O imagine fantasmatică. Iluzia că subiectul reprezentării se suprapune peste eul său. O autoptică, reflex straniu, care nu face decît să transcrie, la nesfîrșit, descoperirea că **„eu e un altul care sînt eu"**. Galerii cu autoportrete, figuri expuse. Dar imaginea e voalată. Adevăratul chip, modelul, e ascuns de un văl : imaginarul. El învăluie și dezvăluie, în același timp, ca o mască, figura, efigia. Teribilul spectrum. Un mortret. Un automortret. Și totuși viu, de atins, dintr-o singură, cum ar veni, ochire. În dreptunghiul pînzei, — o unică reprezentare. Viziunea, dar și perceperea, vederea ei, ambele, globale, instantanee. Din simplul motiv că acel ce vrea să „se zugrăvească" pe sine, la propriu, pictorul, deci, își recuperează figura, corpul ca unicitate, prin însăși unitatea tabloului. Dintr-odată.

Dar scriitorul ? Cum se reprezintă, cum își reflectă imaginea în dreptunghiul colii cel care vrea să scrie despre sine ? Așadar autoportretul în literatură. Nimic mai mult decît o metaforă. O alunecare dinspre pictură. O figurare. O iluzie — autoportretul scris (chiar dacă și-ar spune auto-grafie, auto-scripție). Totul sau nimic. „Pour-traire". Deci urmă, o urmărire de sine în pagină, în carte, rînd de rînd, frază după frază. Dar unde e, la urma tuturor urmelor, autorul, cel care afirmă, în tăcerea scrisului, de secole, de fapt dintotdeauna, dinaintea lui Descartes (care-o va spune însă răspicat), **ego sum dum scribo** : sînt, exist, mă identific cu mine, atîta vreme cît scriu. Scriu, exist, sînt eu însumi scriind, această unealtă de scris, stilul, un calamus, pană sau trestie, despicată la vîrf, scindată (ca un trup de suflet), prin care curge, asemeni sîngelui, cerneala. Unde e cel care tace, scriind în singurătate acest adevăr ? Pretutindeni, dintotdeauna, mereu. Cînd ascuns vederii, cînd ieșind la iveală, dezvăluindu-se. Cu aceste dezveliri ale sine-ului, cu expunerile celui care scrie și se cheamă „ego", ar putea începe specularea unui subiect despre „autós". Odată acceptat că, în literatură, autoportretul nu-i nici gen, nici specie, nici măcar „formă", ci un transfer, un transport, o simplă „figură" (de stil), o figurare — o metaforă. Oricum, o tentativă narcisică, o proiecție (ideală) a eului, o reflectare de sine, Spiegelbild, în care scriitorul își devine **causa sui.** La prima (și cea mai directă) vedere, s-ar arăta atunci orice scriere în care un **ego** își spune **ego** și își imprimă urma (din cuvinte, din fraze) a acestei subiectivități, a acestei persoane întîi. Ceva de foarte demult. O arhegologie care-ar putea începe cu inscripția funerară — primă formă și supremă ironie a sorții ! — a auto-bio-grafiei. Apoi, urmîndu-l cîțiva pași pe Bahtin, în fabuloasa lui crono-topie, se va lăsa descoperită autobiografia de tip platonian — **„drumul vieții căutătorului de adevăr", „discuția cu sine"** (în cîte dintre Dialoguri !). Și întîia autobiografie propriu-zisă, cu o întreagă retorică în solda autorului, cea semnată de Isocrate. Abia apoi, în epoca elenistico-romană, vor apare primele forme ale subiectivării, acele scrieri ale „Sine-lui" (cum le numește Foucault), tot atîtea ipostaze voalate ale „autoportretului" : carnetele memoriei, hypomnemata, dar mai cu seamă scrisorile, în care, încredințîndu-se celuilalt, eul se descoperă, de fapt, pe sine. Iar scrisul, actul propriu-scris al expunerii de sine (pe hîrtie), se dezvăluie, treptat, ca experiență anahoretică, o tehnică a ascezei, dăruind scrierii poate cea mai înaltă dintre funcțiile sale : cea ethopoietică. Astfel, adevărul scris se transformă în ethos. Horațiu, Ovidiu, Cicero, Properțiu, dar mai cu seamă Marc Aureliu, care-și scrie chiar lui : „Către mine însumi". Și în curînd depunerea de mărturie a unui eu martirizat, un suflet torturat de trup, un trup chinuit de suflet ; confesiunea prin urma scrisă a memoriei, **memoria sui** a celui care scrie : „Atunci m-am întors către mine și mi-am spus : tu cine ești ? Și am răspuns : un om. Și iată, s-au arătat în mine trupul și sufletul, unul vădit, altul lăuntric". În tocmai această integr(al)itate vor dori să se regăsească, reconciliați, redați lor înșiși, cei de **după** „Confesiuni". Primul care se încearcă astfel (și izbutește cotropitor) e Montaigne, materie a propriei cărți, **Eseurile. „Sînt eu însumi aluat al cărții mele . . . căci pe mine mă zugrăvesc".** Așa va medita, pe urmele sale, întreg veacul al XVII-lea, prin Pascal și marii moraliști, prin monolog (în teatru), pînă în luminatul veac, cînd Rousseau visează să se despartă de înaintași, de însuși Montaigne, fiindcă el, Jean-Jacques, a hotărît să scrie „numai pentru sine". Și tot atunci, în al XVIII-lea secol, puzderia de scrisori, monodia epistolară și, viclean, diăcesc, strecurat în text, în roman, însuși autorul (Sterne, Diderot, Marivaux). Pentru ca marea excedare, prea-plinul eului de sine să se reverse în acea „frumoasă auto-reflectare" a lui Schlegel, program al întregii ironii romantice. După care, un autoportret continuu, o galerie (măcar cît cea de la Florența), în care intră toți, de la egotistul Stendhal la marii „obiectivi", pentru că, da, desigur, „Madame Bovary c'est moi", este chiar el, Flaubert, și toți cei ce vin după, în veacul 20, odată cu Proust și Bergson și psihanaliza, absolut toți, fie că se lasă văzuți fie că nu. Și abia acum, consemnat, în final, , prea-credinciosul însoțitor al celor care scriu **eu** (de multă vreme și doar al unora), un psihopomp, în fond, în chiar abisul său, oglinda de hîrtie peste care se apleacă zi după zi, lăsîndu-și acolo urma : jurnalul. Pe toate aceste urme, oricît l-am urmări, Autorul nu se întoarce însă niciodată, din simplul motiv că nu a fost plecat nicăieri (doar pentru critici). Scriitorul care își spune **eu (tu sau el)**, prin tot atîtea **personae** și tot atîtea măști, a rămas acolo, „chez soi", în pagină, închis, prizonier sieși în propriu-i corp. Un corp scris, o uriașă frază pe suprafața hîrtiei, glisînd unduit, care se miră — cine sînt ? Și își răspunde — sînt ceea ce vi se pare că vedeți, această aparență informă, descompusă în cuvinte, această suprafață și profunzime în același timp, chiar granița dintre ele, pe care vreau să o trec mereu, oglinda care vă răsfrînge o imagine, privirea în care trebuie, la rîndu-vă, să vă priviți pentru a mă recompune, pentru a-mi reda figura pierdută, ochii, orbitele vii, singurele fante negre, netrucate, ale măștii, pe unde mă puteți vedea așa cum sînt **in speculum**, în încremenire. O mirare ultimă, o siderare. Un autoportret (cum s-ar scrie, prin transfer, prin metaforă, suprimînd comparația) ca autopsie, autocritică, autodafe, autolatrie, autogamie, autoplastie, autosugestie, autotipie, autovaccin, automat, autotomie, autoflagelare, autonomie, autopatheia, autoscopie, autograf.

SPECULUM
SPECULUM
L'autoportrait.

Adriana BABEȚI

---

* provocat de un semnal. Un semn de întrebare asupra literaturii și vieții. De ce, în ultimii ani, la noi și pretutindeni, autorii semnează în numele lor, cu numele lor propriu înscris pe copertă, atîtea cărți-depoziție? Jurnale, memorii, confesiuni, autobiografii, corespondență. De ce criticii semnează, și ei, cu tot mai multă ardoare, atîtea cărți „de poziție" față de tocmai aceste depuneri de mărturie. O poziție, o atitudine, aprobatoare, prielnică, părtinitoare, chiar. O critică „de partea" autorului, a celui care își mărturisește în operă, declarat ori în tăcere, eul. Zeci de cărți, de științe intersectate în focarul acestei probleme (între care, simptomatic, multe reeditări : Bahtin, Freud, Rank, Lacan, Benveniste, Hocke, Blanchot). Dar mai ales „noutăți" (de 10—15 ani). Tot atîtea noi ipoteze de lucru pentru tema — atît de sugestiv intitulată de un critic român, „Întoarcerea autorului". Le consemnăm, prin semnătura autorilor, pe cele mai importante : M. Foucault, J. Derrida, R. Barthes, G. Deleuze, D. Anzieu, Béatrice Didier, M. Beaujour, Ph. Lejeune, J. Rousset, J. — L. Nancy, Luce Irigaray, C. Abastado, R. Jean, J. P. Richard, D. Sibony, Sarah Kofman, M. Jeanneret. După cum, la fel de simptomatic este interesul unor prestigioase reviste pentru acest subiect. Numere tematice consacrate autorului, autobiografiei, confesiunii, acelor „récits de vie". Între ele, de un interes cu totul aparte, numărul tematic pe care îl dedică „Autoportretului", „Corps écrit". Revistă de anvergură intelectuală, editată de PUF, „Corps écrit" e condusă de Béatrice Didier (director) și un comitet în care regăsim nume de marcă : M. Butor, M. Duras, P. Emmanuel, Etiemble, R. Huyghe, G. Poulet, J. P. Richard, binecunoscute și cititorului român.

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

17

— Te rog nu-ți bate joc de mine !

Mi-am aruncat privirea spre radiator. Nu părea să se fi schimbat nimic, dar atmosfera părea mai confortabilă. Mi-am spus că n-ar strica să iau un păhărel. Am mers la bucătărie și am tras o înghițitură. L-am umplut din nou și m-am reîntors. Fata avea în mînă un portofel mic din imitație de piele, pe care mi-l arătă.

— Am în el cinci mii de dolari în cecuri de cîte o sută. Cam ce-ai face pentru cinci mii de dolari, Marlowe ?

Am mai tras o înghițitură. Am luat o poză gînditoare.

— Păi, la tariful meu obișnuit, asta ar însemna că sînt închiriat zi și noapte timp de cîteva luni. Asta în cazul că aș fi de vînzare.

Lovi portofelul de brațul fotoliului. Observai cum cu cealaltă mînă era gata să-și smulgă rotula.

— Firește că ești de vînzare, spuse ea. Și asta n-ar fi decît un aconto. Îmi pot permite multe alte lucruri. Am mult mai mulți bani decît visezi. Ultimul meu soț era atît de bogat că ți se rupea inima. Am stors de la el o juma' de milion.

Etală o figură de tipă dură și făcu o pauză ca să mă obișnuiesc cu asta.

— Și dacă-i iau, nu trebuie să omor pe cineva ?

— Nu trebuie să omori pe nimeni.

— Nu-mi place tonul pe care o spui.

Aruncai o privire în lateral, spre pistolul pe care încă nu-l atinsesem. Venise pe jos în toiul nopții de la Casa ca să mi-l aducă. Nu era nevoie să-l ating. Îl privii lung. Mă aplecai și îl mirosii. Încă nu era nevoie să pun mîna pe el, dar știam că am să-l ating.

— Cine s-a procopsit cu glonțul ? am întrebat-o. Frigul din cameră îmi pătrunsese pînă la sînge. Prin vene îmi curgeau cubulețe de gheață.

— De unde știi că e vorba de-un singur glonte ?

Abia atunci apucai pistolul. I-am scos încărcătorul, m-am uitat înăuntru și l-am pus la loc.

— Mda, s-ar putea să fi fost două, am spus. În încărcător sînt șase. Dar pistolul poate avea și șapte. Poți vîrî unul pe țeavă și completezi încărcătorul cu altul. Bineînțeles, nu-i exclus să se fi tras toată încărcătura și să fi umplut magazia cu șase gloanțe.

— Vorbim ca să ne aflăm în treabă, nu ? spuse ea încet. Nu prea avem chef să spunem lucrurilor pe nume.

— Bine. Unde e ?

Traducere de Mihai CERNEA
(VA URMA)

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : TIMIȘOARA, strada RODNEI 1.
Telefoane : 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
Tehnoredactare: N. LIGHEZAN
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 8

SĂPTĂMÎNAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ TIMIȘ

NR. 8 (992) ● 21 FEBRUARIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

În această lună de iarnă deplină, cînd zăpezile așteptate, iată, au acoperit ogoarele patriei — semn de mare belșug pentru brazda de sub plug — a avut loc Plenara lărgită a Consiliului Național al Agriculturii, Industriei Alimentare, Silviculturii și Gospodăririi Apelor, Plenară la care secretarul general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, în Cuvîntarea rostită cu acest prilej, a făcut o largă, profundă și complexă analiză a factorilor determinanți, decisivi, de creștere a producției agricole.

Progres și bunăstare

Dar, dincolo de măsurile adoptate privitoare la dezvoltarea intensivă, perfecționarea și modernizarea agriculturii românești, o idee directoare, de mare și profund umanism se desprinde din Cuvîntarea secretarului general al Partidului și anume calda și profunda încredere în oamenii satelor, încrederea în priceperea și voința lor de a realiza noua revoluție agrară.

Cuvîntarea rostită de secretarul general al Partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, reprezintă, în același timp, pentru toți oamenii satelor, pentru noi toți, un document de o inestimabilă valoare principială și practică. Analiza complexă a factorilor decisivi de creștere a producției agricole a scos în evidență, clar și convingător, elementele noi, de progres în agricultură și, în primul rînd, de înnoire a conștiinței oamenilor. Iată de ce, în actuala perioadă de extindere pe scară largă a sistemului intensiv în agricultură, și răspunderea și exigențele organizațiilor de partid de la sate trebuie să crească, mai ales acum cînd apropiata campanie agricolă de primăvară impune cu necesitate o concentrare masivă a tuturor forțelor. Pentru recolte bogate. Pentru noi toți, pentru bunăstarea întregului popor.

I.D. TEODORESCU

Temei pentru viitoarele recolte

Plenara lărgită a Consiliului Național al Agriculturii, Industriei Alimentare, Silviculturii și Gospodăririi Apelor constituie un eveniment politic de o semnificație excepțională, acum, la începutul anului 1986 — primul an al celui de al 8-lea cincinal — cînd întregul popor, strîns unit în jurul partidului, al secretarului său general, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, acționează cu toată fermitatea pentru realizarea mărețelor obiective stabilite de Congresul al XIII-lea al partidului, înfăptuind, cu pricepere și abnegație, prevederile planului, ale programelor speciale din diferitele domenii ale vieții sociale. Integrîndu-se în ansamblul acțiunilor consacrate perfecționării muncii politice, economice și sociale, Plenara a creat un cadru organizatoric adecvat pentru o temeinică și exigentă analiză a modului cum se înfăptuiesc toate obiectivele noii revoluții agrare. Înaltul forum al agriculturii se înscrie, în cronica acestui timp al împlinirilor, ca o nouă și grăitoare dovadă a grijii deosebite și statornice a conducerii partidului și statului, personal a tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, pentru continua dezvoltare a agriculturii — ramură de bază a economiei naționale — care trebuie să-și aducă o contribuție mereu crescîndă la progresul economic al țării, la creșterea nivelului de trai al întregului nostru popor. Documentele de majoră însemnătate supuse dezbaterii plenarei, elaborate în lumina orientărilor și indicațiilor deosebit de prețioase date de tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, întruchipează un complex program de activitate al întregii țărănimi, pentru realizarea sarcinilor pe anul 1986 și pe întregul cincinal actual.

Potrivit orientărilor și indicațiilor date de secretarul general al partidului, un obiectiv prioritar al planului pe acest an îl constituie sporirea mai substanțială a producției agricole, ceea ce se va putea realiza dacă toate unitățile agricole, toți producătorii agricoli vor acționa cu cel mai înalt spirit de răspundere pentru buna gospodărire a fondului funciar și vor acorda cea mai mare atenție ridicării potențialului productiv al pămîntului. Vor trebui să fie cultivate toate suprafețele planificate, în structura stabilă, pentru respectarea riguroasă a disciplinei de plan, și să se acționeze cu toată fermitatea pentru exploatarea eficientă a tuturor suprafețelor amenajate pentru irigații. **„Pămîntul** — arăta tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, în magistrala **Cuvîntare** la Plenara lărgită a Consiliului Național al Agriculturii — **reprezintă avuția națională a întregului popor, indiferent că el este folosit într-un mod sau altul de proprietate. El nu este proprietatea personală a nimănui, este al întregului popor, este proprietatea întregii națiuni — și societatea, statul au răspunderea pentru buna gospodărire și folosire a pămîntului".**

Pentru înfăptuirea noii revoluții agrare, cercetarea științifică în acest domeniu are un rol primordial, institutele și stațiunile de cercetări avînd datoria să intensifice activitatea de creare a noi soiuri de hibrizi de plante, a noi linii și rase de animale, care să asigure producții sporite în toate zonele țării. Prin colaborarea cercetării cu învățămîntul și producția va trebui să se aplice și să se generalizeze în marea producție cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii. Tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** sublinia că : **„Este necesar să ne angajăm cu hotărîre în înfăptuirea noii revoluții tehnico-științifice în toate domeniile"**, și că, în acest context, știința agricolă trebuie să capete noi dimensiuni și o mai largă aplicabilitate, sporindu-i rolul în înfăptuirea noii revoluții agrare.

Situînd permanent în centrul activității din agricultură înfăptuirea exemplară a orientărilor și indicațiilor date de tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, toți oamenii muncii din această ramură de bază a economiei naționale vor trebui să acționeze cu toată răspunderea pentru traducerea în viață a hotărîrilor adoptate de plenară, înfăptuind, astfel, obiectivele noii revoluții agrare, pentru sporirea belșugului patriei, pentru creșterea bunăstării întregului popor.

ORIZONT

Revoluția tehnico-științifică — temei al unei noi calități

Stabilind, într-un spirit științific, conținutul și particularitățile stadiului actual pe care îl parcurge România, secretarul general al partidului nostru, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** a orientat activitatea partidului și poporului spre înfăptuirea unei noi calități în toate domeniile, pe baza celor mai importante cuceriri ale științei contemporane. A trece de la extensiv la intensiv, a înfăptui noua revoluție agrară, a ridica productivitatea muncii în întreaga economie, a da viață unui program de automatizare, cibernetizare, robotizare, a propulsa țara într-un timp scurt în rîndul țărilor cu o dezvoltare medie și apoi a celor dezvoltate înseamnă, de fapt, realizarea unei noi calități a muncii și vieții. Este meritul tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** că ne dezvăluie nu numai dialectica și coordonatele acestei probleme în patria noastră socialistă, dar că subliniază substanța politică a fenomenului și conturează modalitățile înfăptuirii noii calități.

Sîntem martorii activității tenace a partidului privind dezvoltarea științei românești și integrării rezultatelor ei în toate domeniile, a unei viziuni originale de înțelegere corectă a omului, atît ca obiect, cît și ca subiect, al noii revoluții tehnico-științifice. Partidul a sesizat complexitatea, profunzimea și particularitățile impactului pe care-l au descoperirile științifice contemporane asupra lumii în ansamblu, a diferitelor societăți, asupra subsistemelor acestora — forțe de producție, conștiință socială — care generează ample frămîntări ce cuprind și pe conducători și masele. Evidențiind că **„viitorul poporului nostru — ca și al atîtor popoare — este strîns legat, determinat de felul cum vom ști să acționăm pentru a ridica la un nivel superior întreaga activitate de cercetare științifică"**, secretarul general al partidului arăta că **„omenirea se află într-o etapă în care cuceririle științei, în toate domeniile, au un rol de seamă în dezvoltarea forțelor de producție, în lărgirea orizontului de cunoaștere al universului. Noua revoluție tehnico-științifică pe plan mondial impune ca o necesitate obiectivă pentru poporul nostru — și în acest cadru doresc să subliniez — pentru știința românească, pentru toate institutele de cercetare, din toate domeniile, de a se angaja cu întreaga forță și hotărîre în această nouă revoluție tehnico-științifică".**

Acordînd o deosebită atenție rolului științei, amplificării puterii posesorului de inteligență, informații și idei creative, Partidul Comunist Român, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** surprind

Prof. univ. dr. Ilie LUCA

(Continuare în pag. 6)

Monumentele și istoria

ancheta „ORIZONT"

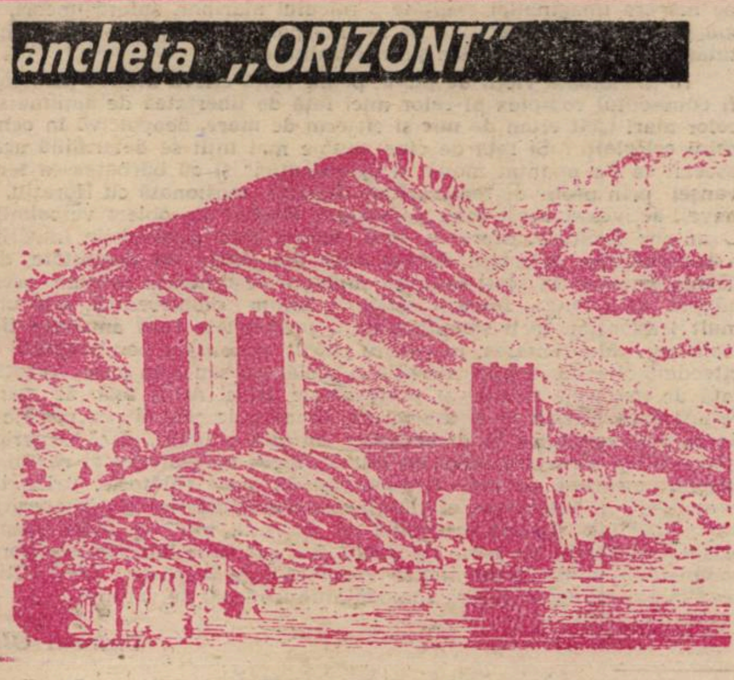

Cetatea Tricule de lîngă Svinița

VESTIGIILE ARHEOLOGICE — CONSTITUENTE ALE MARELUI MESAJ EDUCATIV, TRANSMIS DE ISTORIA NAȚIONALĂ

— Acordăm o importanță deosebită vestigiilor arheologice, considerînd că acestea se includ sferei culturale, care este cuprinsă sub genericul anchetei noastre. Ce părere are arheologul FLORIN MEDELEȚ, de la Complexul muzeal Timiș, despre mărturiile arheologice, ca monumente culturale ?

— E firesc ca o discuție despre monumentele istorice să aibă în vedere vestigiile arheologice, pentru că orice obiect de acest gen este un **monument arheologic.** Însă mai există mentalitatea că un obiect arheologic mărunt este lipsit de semnificație, acesta fiind une-

(Continuare în pag. 2)

> **„Atît monumentele, cît şi locurile istorice aduc mărturia faptului că poporul român nu şi-a plecat niciodată capul sub jugul asupririi străine, nu a considerat nici un preţ prea mare pentru a-şi apăra libertatea şi demnitatea.**
>
> **Dovezile de cultură materială existente pe întregul cuprins al patriei noastre vorbesc cu elocvenţă despre geniul creator al poporului român, despre talentul şi măiestria cu care l-a înzestrat natura, despre marea lui sete de frumos“.**
>
> NICOLAE CEAUŞESCU

(Urmare din pag. 1)

ori neglijat În realitate multe din marile aşezări şi necropole de pe cuprinsul ţării noastre (bunăoară, cele de la Fratelia—Timişoara, Moreşti, Cugir, Răcătău, Ferigele) îşi datorează cercetarea şi punerea în valoare în contextul istoriei naţionale. unor modeste fragmente ceramice, puţine de altfel, care au ajuns în muzee sau în institutele de specialitate.

— Se ştie că ţara noastră are un potenţial arheologic imens, care este scos la lumină continuu oferind noi faţete ale trecutului istoric.

— De fapt, tot pămîntul patriei noastre prin urmele strămoşilor pe care le păstrează este o grandioasă rezervaţie arheologică.

— Cum este ocrotită această inestimabilă avere naţională?

— Ea este protejată prin înseşi legile ţării, întrucît fiecare obiect arheologic, găsit în pămînt, este proprietatea poporului şi, prin urmare, trebuie să intre în proprietatea statului, pentru a fi valorificat în muzee, în publicaţii, în cărţile de istorie. Terenurile declarate rezervaţii istorice sînt ocrotite prin lege aceasta protejînd distrugerea monumentelor arheologice pe care le conţin terenurile respective. Aşa este, de pildă, în judeţul nostru, situaţia cetăţii de la Jdioara, a impresionantelor movile de pămînt din Cîmpia timişeană, a căror cercetare neautorizată sau distrugere sînt interzise. Acelaşi lucru se poate spune despre marile cetăţi de pămînt, cum sînt cele de la Corneşti Sînandrei Alioş ş.a

— Necesităţile social-economice impun efectuarea unor lucrări şi în terenurile cu vestigii arheologice.

— Desigur. Ceea ce spuneam mai înainte nu înseamnă că e împotriva acestor lucrări. Numai că în terenurile în care există descoperiri arheologice, lucrările de investiţii, de orice tip, trebuie să fie corelate cu cercetarea arheologică propriu-zisă. Un exemplu concludent, în sensul acesta, este construirea depozitului de lîngă gara Timişoara-sud, al Întreprinderii „Electromotor“, ridicat pe locul unde a fost marea necropolă tracica, după ce monumentele ei au fost transportate la Complexul muzeal Timiş.

Însă pot să menţionez că, din păcate, există şi teama unor titulari de investiţii de a semnala descoperirile arheologice în timpul lucrărilor, ca să nu se întîrzie executarea acestora. Nimic mai fals. Mărturisesc, din experienţă personală, că relaţiile dintre titularul de investiţie şi cercetătorul arheolog, o dată stabilite sînt mai mult decît amicale. Vreau să exemplific cu situaţia de la Timişoara, Fratelia Parţa, Remetea Mare, Sînnicolaul Mare, Diniaş.

— Care sînt prevederile legale în privinţa executării unor lucrări în terenurile ce conţin materiale arheologice?

— Orice lucrare de investiţii, într-un asemenea teren este avizată de Oficiul de Patrimoniu Judeţean. Proiectantul investiţiei are sarcina, potrivit Legii din anul 1980 a investiţiilor (articolul 11 aliniat 2 şi articolul 29), să prevadă sumele necesare studiilor şi cercetărilor de teren, inclusiv arheologice, precum şi sumele necesare eliberării terenului (destinat obiectivului de investiţii şi organizării de şantier) de orice sarcină, inclusiv de sarcina istorică a terenului. Este firesc ca, în conformitate cu legile existente, lucrările arheologice să se desfăşoare cît mai rapid cu putinţă şi cît mai eficient, aşa că ele nu afectează executarea lucrărilor de investiţii.

— Ca om care am parcurs multe scrieri de specialitate referitoare la patrimoniul de istorie, şi, totodată, ca filolog, sînt surprins de expresia „eliberarea terenului de sarcina istorică“. Aş dori ca aceasta să fie explicată, pe înţelesul tuturor.

— Sarcina istorică potenţială a oricărui metru pătrat din teritoriul ţării noastre este subînţeleasă de oricine a avut contact cu cercetările arheologice din ultimele decenii. Prin munca de zi cu zi, a celor care lucrează pămîntul ţării în agricultură, prin munca altora care implantează noi edificii, sînt semnalate noi şi noi monumente arheologice. Aceasta, de fapt, este sarcina istorica a bucăţii de pămînt, în care se efectuează lucrările. Şi de vestigiile arheologico-istorice existente — adică de sarcina istorică respectivă — trebuie descărcat locul în cauză.

— Ar fi bine dacă ar căpăta consistenţă opinia colectivă, de masă, întru susţinerea amplei şi statornicei acţiuni de descoperire, ocrotire şi valorificare a monumentelor istorice.

— Aş sublinia că depistarea vechilor mărturii şi investigaţiile arheologice, din orice ţinut al ţării, nu pot fi făcute fără sprijinul oamenilor care lucrează zi de zi pămîntul patriei noastre.

— Ne-am obişnuit, îndeosebi, cu clasica valorificare în muzeu a monumentelor istorice, prin expunerea pieselor arheologice, acestea fiind desprinse de ansamblul în care au fost găsite. Dar patrimoniul arheologic mai poate fi păstrat şi valorificat şi în alt mod...

— Mai sînt încă trei posibilităţi de păstrare şi valorificare a acestuia: 1. Mutarea monumentului întreg în muzeu, ceea ce la Timişoara s-a întîmplat cu sanctuarul de la Parţa, unic în cercetarea arheologică românească. Acesta a fost refăcut din elementele sale originare, în mărime naturală, într-o încăpere a muzeului nostru. Soluţia este valabilă numai pentru monumente cu totul deosebite, care, prin specificul situării lor în teren, nici nu pot fi protejate la faţa locului. La Parţa, de pildă terenul respectiv este inundat an de an. 2 Conservarea întregului ansamblu arheologic, la faţa locului, prin acoperirea cu copertine prin restaurarea părţilor componente, asigurîndu-i-se, apoi, căi de acces, circuit de vizitare şi securitate. Soluţia aceasta se aplică la monumente, de asemenea deosebit de relevante pentru istoria noastră naţională. În Banat, într-o atare situaţie sînt monumentele de la Tibiscum, Gornea, Ilidia, în general de epocă romană sau feudală, şi cetatea foarte recent descoperită de pe cleanţul de la Divici — una dintre cele mai frumoase şi monumentale cetăţi dacice din ţara noastră — pe care o cercetează din anul trecut, colegul Marian Gumă, de la muzeul din Reşiţa. 3. Înregistrarea de către arheolog a tuturor elementelor monumentului respectiv, prin fotografii, desene, film etc. de aşa manieră încît să poată fi reconstituit oricînd într-o expoziţie muzeală. Este cazul locuinţei de la sfîrşitul epocii bronzului de la Remetea Mare reconstituită în expoziţia de istorie a muzeului din Timişoara, ca şi a casei româneşti din secolul X, tot de la Remetea Mare, reconstruită în aceeaşi expoziţie

MONUMENTELE

— Toate modalităţile de valorificare a patrimoniului arheologic au în vedere reliefarea mesajului său, peste vreme.

— Toate monumentele arheologice sînt părţi ale marelui mesaj educativ pe care îl transmite istoria naţională tinerelor generaţii, întregului popor. Pierderea oricăruia dintre aceste monumente nu mai poate fi recuperată. Aş spune că ele sînt cuvinte nemuritoare, din certificatul de naştere al poporului nostru pe aceste meleaguri, şi că nu avem dreptul să pierdem şi să distrugem nici un cuvînt de acest fel.

— Acest mesaj istoric, deosebit de important ar trebui să intre, cu mai multă pregnanţă, în conştiinţa publică. Desprins de semnificaţia sa, monumentul istoric este o vestigie în sine, un simplu obiect, purtător doar al unui semn de întrebare. „Citirea“, desluşirea pertinentă a acelor „cuvinte nemuritoare“ — cum, frumos, numeai înainte, mărturiile arheologice — trebuie învăţată. Există, însă, o anumită rezervă în manifestarea unui interes larg pentru învăţarea graiului arheologiei, aş spune chiar o prejudecată că domeniul respectiv are un caracter cumva ezoteric. Care este părerea arheologului despre mijloacele de intrare a monumentului arheologic în conştiinţa publică?

— De vreme ce există prejudecata la care te-ai referit, ea trebuie să aibă o cauză reală. Mărturiile arheologice sînt abordate succint, la nivelul programelor şcolare şi chiar la nivelul mijloacelor mass-media. Căile de modificare a acestei realităţi sînt multiple şi ţin de efortul conjugat al profesorilor din şcoli, al specialiştilor, al gazetarilor, de a găsi soluţii noi de a face ca aceste mărturii să fie mai cunoscute şi desluşite, pe înţelesul tuturor. Cred că preocupările timişorenilor, în acest sens, sînt cel mai bine ilustrate chiar de expoziţia de istorie veche a muzeului din Timişoara. Această afirmaţie constituie şi o invitaţie adresată cititorilor revistei „ORIZONT“.

MĂRTURII ALE TĂRIEI VIEŢII ROMÂNEŞTI, DIN SUD-VESTUL ROMÂNIEI, ÎN EVUL MEDIU

— NICOLAE SĂCARĂ, te-ai afirmat în etnografie — domeniu în care ai obţinut titlul de doctor —, dar întrucît cunosc că ai cercetări substanţiale, privind monumentele istorice din evul mediu, aş dori să-mi fii părtaş la ancheta revistei „ORIZONT“, referindu-te la mărturii, din acea epocă, prezente în sud-vestul României

— Peste tot unde au existat formaţiuni social-politice româneşti, cu specială referire la districtele bănăţene — care, pe tot parcursul evului mediu, şi-au cîştigat autonomie politică, sînt prezente astăzi fie întregi, fie în stare de ruină, monumente de arhitectură medievală, destinate apărării teritoriului Exemplele cele mai clasice, ce mi se par, ni le oferă fostele districte autonome bănăţene Ilidia, Mehadia şi Caraşova. Bunăoară, la Ilidia, s-au descoperit ruinele a trei locuinţe fortificate, de o mare vechime, prima datînd din secolele XI—XII; cea de-a doua, din secolele XIII—XIV, iar ultima, din secolele XV—XVI. Aceste monumente completează, prin numeroase dovezi materiale, imaginea vieţii şi organizării politice româneşti din acele epoci, pentru care izvoarele istorice scrise sînt destul de sărace. Lîngă prima locuinţă cnezială, nu cu mulţi ani în urmă, au fost descoperite substrucţiile unei rotonde de tradiţie bizantină, cu siguranţă, capelă a familiei cneziale locale, datată, prin context arheologic, în secolul al XIII-lea.

În relaţie directă cu ansamblul de monumente amintit sînt şi ruinele unei mănăstiri fortificate, situată în preajmă, la circa un kilometru şi jumătate, precum şi cetatea Ilidia, amplasată pe o înălţime din apropiere, care, în mod sigur, a constituit nucleul districtului românesc cu acelaşi nume. (În paranteză, ţin să menţionez un lucru deosebit de important, anume, picturile rupestre de lîngă Ilidia — din păcate foarte puţin cunoscute — ce par

---

cronica literară

Specii „de frontieră”

Scris la persoana întîi, romanul lui Mircea Şerbănescu este o carte pentru copii care se hrăneşte din resursele mai multor teritorii convenţionale ale literaturii. Este vorba de cîteva specii „de frontieră“, ca jurnalul de călătorie, jurnalul de „vîrstă“, literatura de aventuri, genul policier sau povestirile pionereşti. Performanţa de a le reuni se datorează fondului psihologic pe care este proiectată întreaga fabulaţie. La vîrsta preadolescenţei, Lucian, protagonistul cărţii, are şansa nesperată a unei călătorii pe mare, chemată să satisfacă nevoia de aventură şi imprevizibil, de autocunoaştere şi autoverificare. „La o privire superficială ce putea să se întîmple pe cei circa 30 metri de punte, pîrjolită de soarele tropical ?“ notează undeva Lucian încercînd să se detaşeze de situaţiile livreşti pentru care, după cum se va vedea, are totuşi predilecţie. Ceea ce se întîmplă, de fapt, este o lungă şi multiplă iniţiere care continuă şi pe uscat, în timpul celor două escale, la Atena şi Marsilia. Dacă viaţa pe puntea navei „Felix“ nu are în sine nimic senzaţional, escalele vor compensa din plin aşteptările romantice ale personajului şi ale cititorului tînăr în acelaşi timp : „scena de mai înainte /.../ mai ceva ca-n filme /.../ avea marea calitate că se petrecuse aievea, era autentică şi înălţătoare fără nici o exagerare, fără trucuri tehnice şi fără cascadori“. Spectaculoase pînă la neverosimil, prin şirul mult prea insistent al coincidenţelor, întîmplările de la Marsilia şi Atena prilejuiesc eroului implicarea în lupta pentru o cauză dreaptă, îngăduindu-i să participe direct la urmărirea şi capturarea unei bande de răufăcători. Împrejurările, deşi palpitante („Detectiv avem, bătaie ca-n filme, tot aşa ; ce mai lipseşte ?“), pe măsura imaginaţiei exaltate a micului marinar, suferă uneori, ca şi tipologia personajelor (detectivul de la Interpol, traficanţii de inimi, chiar şi figura tatălui), de convenţionalism şi artificialitate.

În monotonia vieţii de punte prind viaţă cîteva motive psihologice, cum ar fi cunoscutul complex al celor mici faţă de libertatea de acţiune sau decizie a celor mari („cît eram de mic şi cît erm de mare, deopotrivă în ochii mei şi în ochii celorlalţi ? Şi faţă de cine anume mai întîi se determină acest lucru ?“), asociat ca un nuanţat motiv al „persecuţiei“ şi cu bărbăteasca tentativă a revanşei prin probe de temeraritate. Relaţia tensionată cu Horaţiu, telegrafistul navei, activează acest fond psihologic, dîndu-i un obiect verosimil şi incitant. O anume limitare intervine, însă, atunci cînd motivaţiile intrării în acţiune a personajului principal decurg doar din dubla lui demnitate, de pionier şi ucenic marinar. În acest sens, un amănunt vestimentar precum acela că Lucian adoptă, de-a lungul întregii călătorii, ţinuta pionierească, este un clişeu mai mult tendenţios decît semnificativ, o preţiozitate care anulează firescul prin festivism. Mentalitatea, în genere plăcut inocentă a personajului, devine şi ea cîteodată obositoare prin inerţiile ei şcolăreşti sau prin nota forţată a adulaţiei faţă de modelele morale şi profesionale alese. Ar fi fost, de asemenea, interesant dacă Lucian ar fi descoperit, dincolo de cele cîteva peisaje marine sau de coastă, vastitatea şi diversitatea infinită a lumii, dacă experienţele trăite l-ar fi făcut să se înfioreze nu atît de ideea omniprezenţei răului, cît de nesfîrşitul omenesc pe care îl poate revela orice călătorie. Prins în labirintul preocupărilor interioare, el mărgineşte aria căutărilor şi descoperirilor la datul uman imediat. Istoria prieteniei cu Horaţiu este, de altfel, planul cel mai original al cărţii, cel care valorifică cel mai bine harurile scriitorului şi care complică într-atît problematica romanului încît poate oferi cititorului mic ceva mai mult decît lectura comodă a unui jurnal de vacanţă.

Carmen ODANGIU

---

* Mircea Şerbănescu, INIMI IN PRIMEJDIE, Editura Ion Creangă, 1985.

„să povestească" luptele duse de localnici cu tătarii, la mijlocul veacului al XIII-lea. Pentru această parte a țării, imaginile respective, pictate pe stîncă, reprezintă un unicat de epocă).

O situație aproape similară o întîlnim la Mehadia, unde, pe o înălțime ce domină localitatea, se conservă vestigiile unei impresionante cetăți, al cărei donjon a fost ridicat în veacul al XIII-lea, acestuia adăugîndu-i-se, în vremea lui Iancu de Hunedoara, alte importante fortificații. La Mehadia, cercetările pe care le fac specialiștii de la muzeul din Reșița par să dezvăluie o situație similară cu aceea de la India, fapt ce poate confirma un mod unitar de viață și organizare cnezială, în sud-vestul României, acesta fiind, la rîndul său, identic cu cel din alte ținuturi ale țării, după cum au dovedit-o cercetările din Bihor, Maramureș, nordul Moldovei. Viitoare investigații ar trebui să vizeze Țara Almăjului și Clisura Dunării, spre dezvăluirea unor realități istorice similare.

— Dar vestigiile medievale de la Ciacova și Turnu Ruieni, în ce context istoric pot fi încadrate?

— Atît Ciacova, unde s-a păstrat integral un donjon, ridicat spre sfîrșitul secolului al XIII-lea, din cărămidă — material de construcție specific zonei de cîmpie — cît și cel de la Turnu Ruieni, construit din piatră, la începutul veacului următor, sînt edificii tipice evului mediu, servind, ca loc de refugiu, în caz de primejdie. Ambele s-au păstrat aproape integral.

— Cele două obiective au beneficiat de restaurări?

— Ambele monumente au fost refăcute și consolidate, după cele mai exigente cerințe ale restaurării moderne. Donjonul din Ciacova a fost restaurat între anii 1963—1965, iar celui de la Turnu Ruieni i s-au făcut asemenea lucrări, între anii 1977—1980.

— Avîndu-se în vedere starea bună de conservare a acestora, cred că ele întrunesc condiții optime pentru a fi valorificate cultural

— În primul rînd, spațiul lor ar fi adecvat pentru organizarea unor expoziții de istorie și artă medievală și, apoi, ele ar trebui să fie integrate circuitului turistic.

— Nu ar fi lipsit de interes să faci o enumerare și a altor monumente istorice din evul mediu fapt care ar arăta că ele sînt numeroase, mai mult decît se crede îndeobște, și, totodată, am folosi acest prilej să facem cunoscute, pentru cititori, locurile în care se găsesc cele mai importante din aceste obiective.

— Alături de monumentele menționate înainte, ar mai fi demne de amintit cetățile de la Bocșa, Dalboșeț, Domașnea, Dracșina, Drencova, Jdioara, Lipova, Macedonia Pescari, Dubova, Pojejena, Șoimoș, Tricule (lîngă Șvinița) și monumentele de cult din Baziaș, Bezdin, Caransebeș, Căvăran (actualmente Constantin Daicoviciu), Cenad, Glogovăț (Tudor Vladimirescu), Hodoș-Bodrog, Lipova, Moceriș, Mănăștur, Mrăcunea, Partoș, Satchinez, Șemlacul Mare, Vărădia, Vodița. Și, bineînțeles, cu o remarcă aparte, Castelul lui Iancu de Hunedoara din Timișoara.

— Într-adevăr, chiar numai numirea selectivă a acestor monumente învederează o mare bogăție istorică pentru meleagurile sud-vestice ale României. Să adăstăm puțin asupra semnificațiilor privind rolul lor în istoria socioculturală a poporului român.

— Multe din cetățile evului mediu bănățean au fost ridicate pe locuri ce poartă urme materiale incontestabile ale strămoșilor noștri daci și daco-romani (Bocșa, Carașova, Dalboșeț, Șoimoș, Pescari — la ultima păstrîndu-se trei straturi de cultură: dacic, feudalism timpuriu, feudalism dezvoltat). În privința monumentelor de cult, se știe că acestea au supraviețuit, pe tot parcursul evului mediu, constituind adevărate focare de cultură și artă românească și, în același timp, trainice punți de legătură cu celelalte zone ale țării, fiind, astfel, veritabile lăcașuri de rezistență împotriva catolicizării și maghiarizării. În exclusivitate, din punct de vedere al concepției arhitectonice, mănăstirile românești bănățene ale evului mediu aparțin tradiției constructive bizantine, ceea ce relevă binecunoscutul fapt că, și în acele vremuri, poporul român s-a menținut, organic, în făgașul tradiției sale milenare.

— Este o situație fericită ca un cercetător al trecutului istoric să fie, în același timp, și un educator, profesor — în cazul de față —, la o renumită instituție de învățămînt timișoreană, Liceul de Filologie-Istorie. În procesul instructiv-educativ liceal, care ar fi locul monumentelor istorice?

— Aproape că nici nu mi-aș putea concepe o lecție sau o prelegere în care să nu integrez toate izvoarele istoriei locale, privite în context național. Consider că lărgirea unei viziuni didactice, în predarea istoriei, trebuie să facă apel la sensibilizarea elevilor față de atîtea și atîtea valori culturale, din vatra în care viețuim, chiar dacă ele nu sînt cuprinse în programe și manuale școlare, dar care, prin forța lor evocatoare, pot genera adînci sentimente patriotice, mîndria față de meleagurile unde trăim, aceasta deschizîndu-le elevilor perspectiva înțelegerii valorilor istoriei naționale.

— Monumentele istorice — aidoma tuturor bunurilor din patrimoniul cultural național — se bucură, în vremea noastră, de atenție și sprijinul permanent al partidului și statului, avîndu-se în vedere necesitatea cercetării, restaurării și valorificării lor.

— Într-adevăr, în anii construcției socialiste, monumentele istorice — martori inestimabili ai existenței milenare a poporului român — au fost integrate politicii noastre culturale, printr-o cercetare științifică de o amploare fără precedent și, mai ales, printr-o legiferare expresă a statului nostru socialist, concretizată în Legea nr. 63 din anul 1974, privind patrimoniul cultural național. În anii noștri, numeroase monumente au fost restaurate — procesul e în plină desfășurare — asigurîndu-li-se, prin aceasta, trăinicie, deci persistență în cultura națională.

— Pe biroul tău de lucru se află un bogat fișier sistematic al monumentelor medievale bănățene. Cum ai visa să-l valorifici?

— Metodologic, văd două soluții de valorificare: prima, ar fi publicarea unui repertoriu al lor. Simt însă că, la nivelul de informație al beneficiarului cultural contemporan metoda ar fi depășită. Mă gîndesc că o prezentare sintetică a acestui material ar corespunde exigențelor culturale de astăzi.

— Totuși, mi se pare că un repertoriu s-ar putea elabora într-un timp mai scurt și că acesta ar fi deosebit de util pentru marele public.

— Ai perfectă dreptate. Repertoriul ar reprezenta o comunicare mult mai directă cu publicul, oferindu-i o informație concretă, amplă, fiindu-i, astfel, un îndrumător util. Ar fi dispusă revista „Orizont" să-l publice?

— Te asigur că voi face demersurile cuvenite.

Aspect din timpul cercetărilor arheologice din anul 1982, efectuate în zona sanctuarului neolitic de la Parța

ŞI ISTORIA

Așa cum nădăjduim a fi reușit să arătăm și prin rîndurile de față, în anii construcției socialiste, îndeosebi în ultimele două decenii, istoria noastră națională a fost repusă în drepturile ei firești, astfel că această știință socială fundamentală a înregistrat rezultate cu totul remarcabile, în studiul formării și devenirii poporului român, a civilizației sale edificată în viețuirea bimilenară pe aceeași vatră, în spațiul carpato-dunăreano-pontic. În concepția științifică, profund revoluționară, a secretarului general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, cunoașterea istoriei reprezintă un „factor esențial de educare patriotică a tinerelor generații, de dezvoltare a sentimentelor de răspundere față de soarta națiunii noastre socialiste". Istoria, deci, constituie un instrument important de formare a omului nou, în spiritul prețuirii patrimoniului național de valori, al hotărîrii ferme de a-l apăra și de a-l îmbogăți cu trainice creații contemporane.

Ancheta revistei „Orizont", consacrată monumentelor, urmărește să contribuie la o mai bună cunoaștere a acestor obiective din sud-vestul României, în special a celor din județul Timiș, și să releve marea atenție de care se bucură ele din partea partidului și statului nostru, fiind ocrotite prin lege și asigurîndu-li-se condiții spre a intra în conștiința publică. După dezbaterile începute, în acest număr, privind monumentele arheologice și istorice, ne vom opri asupra monumentelor de arhitectură și artă plastică.

Anchetă realizată de

Aurel TURCUȘ

Liniștitele zile ale poeziei

Concurată, pentru cei avizați, de reputația actorului dramatic și liric, poezia lui Hans Mokka își ia, cu volumul **Innere Landschaft** („Peisaj lăuntric"), o revanșă ce, ne place să credem, nu e nici tardivă, nici superfluă. Nu într-atît amplu cît substanțial, volumul de versuri selectiv atîta vreme amînat apare odată cu încă o carte ce reunește, repovestite de autor în dialect, basme și povestiri din Timișoara : **Traumhansl und Traumlieschen.** Volumele menționate nu sînt, desigur, singurele publicate de Hans Mokka. Liricul a debutat cu o plachetă al cărei titlu putea figura pe coperta unui roman: **Stille Jugendtage** („Liniștitele zile ale tinereții"), urmată de o alta, **Improvisationen** și de un șir de piese într-un act, de volume de povestiri cu un pronunțat accent autobiografic, solicitînd harurile de povestitor ale autorului : un stil oral, conversativ, jovialitatea replicii și umorul sînt trăsături distinctive ale povestitorului, posibil de alăturat pitorescului personajelor, existînd, toate, într-un timp fabulos al **urbei.**

Tipărită la aproape jumătate de veac de la debut, **Innere Landschaft** nu este, doar, o surpriză — și, oricum, cea mai reprezentativă dintre cărțile autorului. E un volum, dacă ținem seama că sînt reținute poeme scrise pe parcursul mai multor decenii, neașteptat de unitar ca sensibilitate lirică, viziune, tematică, modalități de expresie. Cu excepția unor versuri de dată recentă, mai tentate, parcă, de mit și parabolă, Hans Mokka și-a convertit liricele reverii în scurte notații — niște haiku-uri, aproape — în care elementul descriptiv, plastic, naturist ori faptul biografic propriu-zis sînt pretexte pentru reflecție — iar uneori pentru extragerea unui precept : **Pasărea Phoenix, Frații, Codru, Pasăre în văzduh, Cioburi** etc. Iată o posibilă artă poetică : **„Viață / vis / viziune : / / Acord fără moarte" (Triplu autoportret).** Sînt poeme, cele citate și numeroase altele, amintind de liniștitele zile ale poeziei — găsind, adică, răgaz pentru contemplație, pentru meditație, pentru o detașată (și nu lipsită de ironie) considerare a lucrurilor : **Tufiș de liliac, Carnavalul nocturn.** Să remarcăm totuși că, fără o marcată amprentă livrescă, poezia lui Hans Mokka rămîne mereu atașată faptului de cultură. Poemele dedicate unor personalități ale artelor plastice românești și europene, de la Constantin Brâncuși și Ion Țuculescu la Marc Chagall, sînt tot ce a dat autorul mai reprezentativ ca eșantion de lirism reflexiv, circumscris fenomenului cultural. În mod obișnuit, Hans Mokka ia ca pretext pentru liricele sale considerații sîmburele epic/ideatic conținut în binecunoscute creații plastice, pentru a ajunge finalmente la o reflecție asupra existenței, a rosturilor umane. Ceea ce nu înseamnă că autorul ar ocoli alte registre, pastelul, de pildă, ori confesiunea sentimentală.

Un tablou naturist, rememorarea unui eveniment biografic, cîteva reprezentări ale universului familiar, de zi cu zi, ca și aspirația romantică de comunicare cu cosmosul creator, sînt tot atîtea repere ale unei palete lirice sugestive prin acuitatea imagistică, picturală a notației și, în ultimă instanță, prin capacitatea autorului de a ridica impresia imediată la concept, la un precept cu o mai cuprinzătoare iradiere existențială :**„Albastru doar, pretutindeni albastru, / nu vei găsi o altă culoare, / și în albastrul acesta — un albastru / lăuntric, profund, senzual. / Simți prospețimea, / simplitatea pură, de nerepetat, / a acestui albastru-n albastru ? / Oare nu-i totul aici respirație, un văzduh / ce pătrunde pînă-n adîncul plămînilor, / oare nu-i însăși viața ? / / Tu însă de pămînt să nu-ți ferești tălpile / chiar dacă ești pătruns de albastru, / de acest albastru-n albastru". (Albatsru din albastru).** Excelent alcătuit, cu o severă selecție a textelor, volumul de poeme al lui Hans Mokka afirmă o personalitate a liricii de expresie germană de la noi cu totul remarcabilă.

Lucian ALEXIU

---

* **Hans Mokka, INNERE LANDSCHAFT,** Editura Albatros, 1985 ; **TRAUMHANSL UND TRAUMLIESCHEN,** Editura Ion Creangă, 1975.

cronica literară

ȘT. AUG. DOINAȘ

FERICITA

cunosc o floare care vara uită
de-obrazul ei de aur orb — și iată:

abia suflînd începe lent o huită
fantastică în sus incendiată
de cea mai mică stea din Marea Ursă
în sus către pășunile mușcate
de miei albaștri sus în ampla cursă
a celor ce-o salută pe Hecate
în sus de unde arde și domină
și după ce-a-nvățat rîzînd înotul
se lasă-n jos purtată de lumină

nimica nu posedă — are totul.

TU CARE PRIVEȘTI

tu care privești
cele trei extaze
ploaie ești de raze
grindină de vești

slavă și durată
sfîntul tău obraz
ca un cer în iaz
zilnic ni se-arată

limb de focuri clare
uragane moi
toate peste noi
par o întîmplare

mîine astăzi ieri
toate stau mărunte
sub o naltă frunte
plină de-nvieri

Sonete de iarnă

AL. JEBELEANU

O IARNĂ TIMIȘOREANĂ

În trecere părul ți-l asemănai
Cu pletele sălciilor mlădiind peste ape.
Niciodată nu mi-au vălurit atît de aproape,
Niciodată n-am distins al nimfelor grai.

Ce iarnă ciudată cu mireasmă de mai!
O iarnă timișoreană nedecisă, în șoapte...
Neîmplinirea trecea cu leneșe pleoape.
Trecea — în sens magic — spre-un himeric tramvai.

Dezgolitele unde irizau în amiază.
Tînjinde, sclipeau spre imaculat;
Reținut, anotimpul părea că veghează.

Și tot peregrină, ispășind, ai plecat
Albăstrind lîngă țărmuri și-n ramuri subțiri...
Fulgui-vor pe Bega fierbinți amintiri.

DUPĂ FRUMOASA ZI

În inimă îmi flăcărași ca visul
Cu-ntruchipări, proiecte și nădejdi,
Îți presupusem desfătări și vrăji
Convins că-mi porți, armonic, paradisul

Ci doar un fulg de iarnă fu de-ajuns
Să mă descopăr în vertij și-alean
Pe-un inefabil, nenumit liman,
Prezențele feerice s-au scurs.

Pe urme solitudini poate-au nins
Înzăpezind primăveriu cadran,
În palmă-mi arde fruct elyzeean.

Pe-ntinsul glacial, de mărgărint,
Răzlețe zboară mierlele de-argint,
Regretul ca rugina s-a extins.

PARTITURA LUMINII ALBE

Visez și-acum o fericire albă
Și numai tu mai poți să mi-o cobori
Din porțelanuri sau din meteori,
Lumina-i te-nconjoară ca o salbă.

O-aud mereu, astrală-euforie,
Cu inima mi-o chemi și-o-ndepărtezi
Iar cînd răzbați în clare dimineți
Ți-o regăsesc pe trup:
brună-arămie.

Dar nu voi compensa nici o sclipire
Și dacă tu mă părăsești discret
În stihuri voi căta sfînta iubire.

În spațiul cu reflexe de poet
Lumina albă pîlpîie, reînvie
Cu nefolos și cu zădărnicie.

Îndrăznind, îndrăznind...

Dacă nu s-ar fi bucurat de colosala protecție călinesciană, celebrele Poeme ale lui Sorescu nu l-ar fi propulsat pe autorul lor atît de repede sus-sus, pe piscuri. Ar mai fi fost nevoie de un mic rodaj, de dovezi de bună cuviință. Și de altele, fără doar și poate. Chiar cu platoșa divinului critic, versurile întîmpinau destulă împotrivire. Nu erau conforme legislației poetice în vigoare, cum nu era nici **Iona**, a doua mare întreprindere a lui Marin Sorescu, pariul său de dramaturg. Era piesă? Nu era piesă? Nedumeriții nu vorbeau tare căci nu riscau. Erau versuri? Nu erau versuri?

Supărările au ieșit la lumină cu ocazia apariției primului volum din **La lilieci**. Acum se putea observa cu ochiul liber tupeul, cascadoria, jocul cu viața lirismului! Marin Sorescu nu s-a sinchisit de supărări și a publicat volumul al II-lea; al III-lea din nemaipomenita epopee, defilînd încă o dată, în fața galeriei de admiratoare și admiratori; în fața fanilor săi. Nimeni n-a avut la noi și aiurea, atîția admiratori cîți a avut și are Marin Sorescu.

Cu puțin timp înaintea apariției celor **Trei dinți din față**, Marin Sorescu m-a chestionat cu privire la **starea prozei**. Ce mai apăruse? Asta și asta, îi spun. Altceva mai important? Un autor mai important? O carte mai valoroasă?

Venise vremea să facă ordine și în proză. Dacă nu cu acum, atunci puțin mai tîrziu. Dacă nu pentru critică, atunci pentru publicul său care...

În revistele străine, numele lui Marin Sorescu apare între cele mai de seamă ale scrisului de azi. E omul de succes al literaturii noastre, scriitorul care, la 50 de ani, a dat o operă pretutindeni competitivă! Definitorie pentru spațiul spiritual românesc.

Să-i urăm și dreapta așezare în ierarhia premială. Mitologicul Nobel, care, bănuiesc, nici măcar nu-l (mai) interesează.

Cornel UNGUREANU

---

remember

De-a lungul anilor de primăvară

Așezat îndată după Eminescu, Creangă și Caragiale, Mihail Sadoveanu este considerat, cu îndreptățit temei, cel mai mare poet al naturii românești și unul din cei mai străluciți izvoditori ai limbii române, căreia i-a dat noi mlădieri și, necunoscute pînă la el, tulburătoare posibilități de expresie.

Poate că una din cele mai mari seducții ale creației sadoveniene este vraja inanalizabilă a artei sale. Cînd am descoperit, fără-ndrumări, cum descoperi florile pădurii sau cîntecul paserilor, cartea numită Hanul Ancuței, am citit-o și răscitit-o, în pajiștile copilăriei, într-un fel de întrebătoare uimire, căutînd ascunsele secrete ale unei vrăjitorii ce va rămîne întotdeauna prilej de extaz și nemăsurată învățătură: „A fost o primăvară, spune scriitorul, cum n-am apucat niciodată alta. O primăvară foarte devreme, de sfîrșit de februarie. După omături mari și ingheţuri de cremene, deodată, într-o zi, printr-o împrejurare cu totul misterioasă, prevestită totuși de gromovnice vechi și călugări bărboși de la sfînta mînăstire Neamțu, soarele a rămas stăpînitor în senin c-o lucire intensă. Văzduhul s-a umplut de aburi și a rămas totuși curat. Zăpezile s-au muiat în puține ceasuri și cel dintîi amurg al primăverii excepționale, care nu revine decît la nouă sute nouăzeci și nouă de ani o dată, fiind totuși altul, a fost ca o înflorire de trandafiri fantastici. După ce s-a scufundat soarele în munții de la asfințit, n-a trecut mult și s-a strecurat între noi și toate cele de dincolo de noi, între pămînt și tărîmul celălalt, un fel de fragment de noapte clară, îndată ce luna a născut din aburii Siretului, pe zarea răsăritului. Pe toate pîrîiașele zilei s-a prins, ca un filigran de argint, o pojghiță fină de îngheț, și apele au urmat totuși să sune subțire încă un timp, pînă ce luna plină s-a urcat spre amiază în cerul de culoarea toporașului. Spre ziuă, pîraiele dezghețului au stătut și s-a aprins o brumă ușoară pe tot ce era cafeniu și negru, dar îndată ce a izbucnit soarele cu aceeași putere ca în ajun, cîntecul apelor mărunte a pornit din nou, și gîrlele primăverii au început să scrie în zigzaguri și meandre ici-colo, în bucăți mici de lume, repetînd cu gingășie, ca pe o jucărie a copiilor din veacuri succesive, marea dramă divină a desfacerii apelor și a alegerii uscaturilor".

Transcriind acest pasaj, cum am transcris în tăinuite caiete, de-a lungul anilor de primăvară, nenumărate pagini nemuritoare ale naturii și limbii românești, nu facem decît să continuăm a silabisi runele acestor faguri de miere adunată de scriitor din graiul oamenilor și al locurilor pe unde-a umblat — de la apa Siretului la lumea mirifică a Deltei, sau de lîngă pieptul semeț al Făgărașului, pe Valea Frumoasei, pînă la cîntecul Cernei sau pînă la mirajul cîmpiei Banatului. El pare a fi trecut cu pasul pe toate drumurile ținuturilor românești, meditînd și convorbind, ca nimeni altul, cu elementele naturii, pentru care avea graiuri numai de el știute, și mai ales cu stăpînii și truditorii din veacuri și milenii ai țării, descoperind, cu rare intuiții și măiastră chemare, dulceața inefabilă a rostirii românești, focurile sacre ale unei înțelepciuni nepereche, care definește sublim acest neam făuritor de frumuseți nemuritoare.

Anghel DUMBRĂVEANU

IOSIF COSTINAȘ

ATUNCI, ÎN NOAPTEA ACEEA

Ningea somptuos, cu fulgi cît un pumn de copil.

Cei cîțiva călători, care coborîseră odată cu mine din tren, s-au îndepărtat grăbiți pe străzi lăturalnice.

O lumină ciudată, sidefie, pogorîtă peste orașul adormit, îmi dădea impresia unui revărsat de zori timpuriu. M-am oprit în piațeta pustie a gării și priveam încîntat ninsoarea nemaivăzută. Șuieratul strident, prelung, de mecanism infernal al unei locomotive, apoi liniște, liniște... Am simțit că dinspre gară cineva se apropie de mine. M-am întors. Fulgii mari i se prindeau în părul întunecat, lăsat pe umeri, ca niște flori de magnolie. Siluetă fină, de adolescentă; ochi migdalați, limpezi.

„Cunosc orașul, i-am spus, te pot însoți în orice loc ai vrea să ajungi".

Nu s-a mirat de felul familiar în care-i vorbisem. A spus, firesc, ca și cum ne-am fi cunoscut: „Îți mulțumesc".

Nici nu ne-am dat prea bine seama de unde a apărut. Își ducea calul de căpăstru, o mîrțoagă neagră, jalnic de costelivă, trăgînd după ea o birjă hodorogită, avînd de-o parte și de alta a caprei felinare de alamă aprinse: două luminițe firave, pîlpîitoare. Apariție derutantă, din alte vremuri. Un țigan bătrîn și pricăjit, cu o mustață uriașă, sură, de Taras Bulba, încotoșmănat într-un palton femeiesc de astrahan, năpîrlit și peticit. Peste căciula ponosită își trăsese o pungă de nailon. La bici, avea aninat un ciucure roșu de lînă, pată veselă de culoare într-atîta decrepitudine.

Ne-am lăsat înduplecați de insistențele lui. Calul porni încet prin zăpada pufoasă, care îi făcea aproape neauzit mersul. Am tăcut un timp, stînjeniți de această călătorie, ce ni se părea, amîndurora, derizorie și ridicolă. Bătrînul birjar, cu o energie nebănuită, își croi de cîteva ori mîrțoaga cu biciul. Fata se înfioră.

„De ce îl bate? Spune-i să nu-l mai bată", mă rugă ea.

„Lasă, i-am spus, nu te necăji, pentru un cal ca ăsta, rebegit de frig și de bătrînețe, nu mai există durere, nu mai simte biciul, e amorțit, e amorțit de mult..."

Nu era convinsă de ceea ce îi spusesem. Mă privi cu asprime, mustrător, apoi întoarse capul.

„Mă numesc Victor", am spus, ca să n-o las să se închidă în tăcere. Dar ea continua să tacă și să privească casele scunde, cu ferestrele întunecate, pe lîngă care treceam. Mi-am petrecut mîna pe după umerii ei. Nu s-a ferit.

„Hei, mai ești aici?", i-am șoptit la ureche.

Drumul începea să urce. Înaintam încet, tot mai încet. Într-un loc, calul se poticni, iar bătrînul birjar se ridică în picioare și trase smucit de hățuri. Auzirăm din nou plescăitul biciului pe pielea udă. Fata avu un tremur ușor al umerilor.

„Hai să coborîm, spuse, mi-e milă, crede-mă, mi-e tare milă..."

Calul se poticni iar și căzu, întîi în genunchi, apoi, ca bătut de un vînt puternic, cu tot corpul lui slăbănog, pe-o parte.

Am coborît. Călătoria noastră bizară și tristă se terminase. Bătrînul țigan trăgea cu amîndouă mîinile de căpăstru, nădăjduind că animalul se va mai putea ridica. Își scăpase biciul în zăpadă. Ciucurele roșu, rămas deasupra, părea o pată de sînge proaspăt.

„Scoală, mă Piu, scoală..." Îl implora să se ridice.

Cînd și-a descletat, vlăguit, mîinile de pe căpăstru calul își culcă capul pe puful zăpezii. În ochiul lui larg deschis, nemișcat și sticlos se citea semnul morții. Ca să nu-l mai vadă, fata s-a întors cu spatele. Am scos niște bani și i-am dat bătrînului țigan. Aș fi vrut să-i spun ceva încurajator, însă cuvintele nu mi se legau, nu eram în stare să le rostesc.

Nu ajunserăm prea departe cînd ne-am uitat, amîndoi deodată, ca la un semnal, înapoi. Omul, calul căzut, birja hodorogită, luminițele tremurătoare ale felinarelor — imagine neverosimilă, invadată de alb și de liniște. Omul — neputincios, răvășit, singur.

Peste oraș ningea somptuos, cu fulgi cît un pumn de copil.

Ea trebuia să ajungă în Cetate. În cartierul vechi, căruia i se zicea Cetate. Aveam, m-am bucurat, același drum. Și am mers împreună, urcînd, pe sub zidurile mohorîte ale fostei cetăți imperiale. Cunoșteam, din copilărie, fiecare meterez, fiecare șanț de apărare, fiecare bastion, toate ascunzișurile, galeriile subterane nesurpate. Știam mai multe întîmplări senzaționale, petrecute, se spunea, aici, întîmplări care-i scoteau din cînd în cînd pe oamenii orașului dintr-un apăsător plictis provincial. Am început să-i povestesc ceva despre mine, o istorioară caraghioasă: cu trei, patru umbrele prinse mănunchi mă lansam, parașutist de caricatură chiar de pe coama zidului pe lîngă care treceam. Dar ea nu mă urmărea. Mergea alături de mine fără să fie cu mine, îngîndurată, neputîndu-se desprinde de ceea ce trăise cu puțin înainte. Sub a doua poartă a cetății, acoperită, s-a oprit și, cu palma înmănușată, și-a scuturat zăpada de pe creștet.

Mi-am scos fularul și i l-am dat. Îndemînatică, și l-a înfășurat pe cap și pe sub bărbie, de parcă ar fi repetat asta de nenumărate ori înainte. Chipul ei frumos, de icoană bizantină, se contura mai bine, tulburîndu-mă.

Numărul casei pe o plăcuță albastră, emailată. Cifre îngrijit caligrafiate, rotunjite. Gardul împodobit cu feronerie complicată, lucrată, poate, în celălalt veac.

„Am ajuns", spuse și vocea îi suna străin. „Îți mulțumesc pentru...".

N-am lăsat-o să termine: „Ce crezi tu despre mine? Ce crezi? Ai fi vrut să vărs lacrimi pentru gloaba aia nenorocită? Pierea oricum. Și cu noi, și fără noi!". Vorbeam tare. Mai tare decît s-ar fi cuvenit. Îmi pierdusem cumpătul: „Află, zînă bună, că, pe lîngă atîtea și atîtea suferințe, asta-i nimic. Zero. Înțelegi?". Devenisem patetic. Ridicol. „Zînă bună" — ce-mi trecuse prin cap să-i spun!

A rămas cîteva clipe descumpănită, mirată, ca și cum atunci m-ar fi văzut prima oară.

„Iartă-mă", spuse, încet, aproape în șoaptă, dar în alt fel decît a început să-mi mulțumească. Devenise, dintr-o dată, apropiată, tandră.

M-am simțit stînjenit că-și cerea iertare. Îmi părea rău că nu mă putusem stăpîni.

„Ai fost atît de bun cu mine. Nu te-am învinovățit cu nimic. Te rog să mă ierți, însă eu n-am văzut niciodată pe nimeni, nici o ființă, nici o viețate murind..." Își desfășură fularul de pe cap și mi-l întinse. Am luat fularul și am încercat să o sărut, dar s-a întors, ferindu-și fața și a vrut să apese pe butonul soneriei. Am oprit-o, prinzîndu-i palma în palma mea.

„Spune-mi numele tău", am rugat-o. Zîmbi: „Raisa". „Ra-i-sa", am silabisit, plăcut surprins de rezonanța neobișnuită a numelui ei. Și-a scos mănușa și m-a mîngîiat pe obraz: „Acum, lasă-mă să intru, e tîrziu, mi-e frig..."

Zăpada îmi trecea de glezne, însă nu mai aveam mult de mers. Cartierul vechi, prin care se perindaseră de-a lungul timpului atîtea oștiri și bărbați faimoși, dormea liniștit sub acoperămîntul imaculat.

Încă de la capătul străzii, am auzit că cineva curăța zăpada. (A curăța zăpada — ce impropriu spus!). Cineva, desigur, prevăzător și fără somn. În copilărie, îi dezaprobam pe cei care, după nopțile cu ninsori, cuprinși de o frenetică hărnicie, degajau trotuarele pînă la asfalt de mirificul, atunci, pentru mine, veșmînt. L-am recunoscut de departe pe cel fără de somn.

Aplecat peste lopata de lemn, muncea ca un bărbat tînăr și viguros. Deși nu mai era de multă vreme tînăr. Absorbit de ceea ce făcea, nu m-a văzut nici cînd am ajuns doar la cîțiva pași de el. Mă învățase cîndva un cîntec. Pentru că știam că-i place ca orice reîntîlnire să se petreacă altfel, cît mai insolit cu putință, am cîntat primul vers din acel cîntec. S-a întors repede spre mine, bucuros și emoționat: „O, Doamne, te-ai îndurat, băiatule, să mai vii și pe la noi? ."

Teracota înaltă, încărcată cu ornamente baroce, radia o căldură plăcută. Mirosea a mere coapte. „Telefunken"-ul vechi, de dinainte de război, pe care-l știam, cutia fermecată, de cînd începusem să descopăr lumea, era fixat pe un post italian. „Il uomo della notte" — interviu cu un astrolog la modă.

„Auziți de ce le arde lor", spuse, disprețuitor, unchiul meu cel fără de somn, care nu credea în nici un fel de semne prevestitoare, persiflînd, de cîte ori i se ivea prilejul, zodiacele, ghicitul în cafea, tălmăcirea viselor și altele dintr-astea.

Ne-am așezat la masa din mijlocul încăperii, sub abajurul mare, în formă de clopot, din mătase verde, ca în sălile de biliard. Ei mă priveau cum mănînc. Înfulecam de parcă n-aș fi pus nimic în gură de cîteva zile.

„Săracu' de tine, spuse moale mătușa, ești mort de foame".

„E tînăr și sănătos. Vine de la drum lung", spuse unchiul meu cel fără de somn. Și, după cum a rostit primele cuvinte, am înțeles cît de mulțumit putea fi că eram înalt și bine făcut, ca mai toți bărbații din vița lui, moți coborîți din inima Apusenilor, oameni dintr-o bucată, neprefăcuți, cu mare poftă de viață. Și mai înțelegeam că cine știe de cît timp nu se mai simțiseră ei doi, soț și soție cu mult înainte de a mă naște eu, atît de bine ca atunci, în noaptea aceea de iarnă, cînd stăteau și mă priveau cum mănînc. Știam că își vor revărsa spre mine toată nevoia lor, încă nestinsă, de a ocroti. De a mă ocroti. Fiindcă nu mai aveau pe nimeni atît de apropiat în preajmă, fiindcă singura lor fiică își urmase bărbatul într-o țară de la capătul pămîntului, iar scrisorile și fotografiile frumos colorate și felicitările cu „Happy New Year!", nu pot înlocui, nu, niciodată pe cel care este sînge din sîngele tău.

El, în pofida înfățișării sale de om aspru, a fost întotdeauna deschis și vesel, avînd veselia în firea lui, amical-ironic, sarcastic uneori, cel mai de seamă făuritor de zmeie pe care îl cunoscusem, cel mai „într-o ureche" dintre toate rubedeniile mele. „Stelu e cam într-o ureche", auzisem de mic, cînd nu pricepeam încă sensurile figurate ale vorbelor și mă tot uimeam cum poate fi el așa, adică ce poate să însemne asta la un asemenea unchi nemaipomenit. Mai tîrziu mi-am dat seama că nu accepta să trăiască și să gîndească pe același calapod cu alții, ținea să fie. În orice împrejurare, el însuși, lucru al naibii de greu, dar nu chiar imposibil, dacă ai și un dram de noroc, cum avusese și el, ca „doctor de păduri", astfel plăcîndu-i să-și spună, împrumutînd, la fel ca și alți tovarăși ai lui de muncă, ceva din puterea și respirația liberă a codrilor pe care i-a cutreierat și oblăduit zeci de ani.

Ea, mătușa Ela, fostă frumusețe a la Deana Durbin, timidă și cam ipohondră, în stare să se înduioșeze și de moartea unui șobolan, trăise, gospodină ideală, în umbra lui, acceptîndu-l, întîi din iubire, pe urmă dintr-o de invidiat înțelepciune, așa cum era, incomod pentru unii, fantezist și copilăros, războindu-se la nesfîrșit cu prejudecățile și meschinăria.

M-am întins în așternutul cu cearceafuri scrobite, mirosind a levănțică. Nu îmi era somn. Ei se culcaseră în bucătărie, singurul loc din casă unde mai era cald. Știam că nu se vor odihni bine pe canapeaua îngustă și tare de acolo. Vor vorbi pînă spre dimineață despre mine, iar mai apoi puținul somn le va fi întrerupt de teama că m-aș putea, cumva, deștepta înaintea lor. Îi stăpînea rînduiala veche, după care gazdele trebuie să se trezească întotdeauna, devreme, înaintea oaspeților. Și pentru că nu mai eram copilul de altădată, și pentru că ne vedem atît de rar mă tratau ca pe un oaspete. Lăsasem „Telefunken"-ul deschis. În întunericul din odaie, ochiul lui magic, verzui, clipea prietenos. Încercam să deslușesc cîte ceva dintr-un torent de vorbărie italienească. Dar emisiunea fu limpezită de vocea de băiat cumsecade a lui Celentano: „Stai lontana da me..." Un cîntec ce făcuse furori. Îmi plăcea Celentano. Mai cu seamă atunci, ascultîndu-l de unul singur, tîrziu în noapte. După o vreme m-am ridicat din pat și am tras draperia de pluș a ferestrei. Lumina sidefie de afară mă învălui ca o țesătură subțire de mătase. Ningea somptuos, nemaivăzut, cu fulgi cît un pumn de copil.

Mi-am amintit cum fulgii imenși i se prindeau în păr ca niște flori de magnolie.

CETATEA DIN ȘOIMOȘ

---

profiluri

Prezența Patriei

Reflexiv în fața spectacolului divers și încîntător al Firii, Ilie Măduța rămîne totuși un poet al exprimării solemne, dar sensibile și extaziate. Cercetarea creației sale lirice evidențiază printre motivele ei esențiale pe cel al Patriei. Prezența lui statornică este limpede conturată în șapte din cele zece volume ale poetului.

Fără a cultiva o poezie evenimențială și nici una imnică, improprii manierei sale discrete, poetul așează ideea de Patrie la rădăcina imaginii și a lirismului, nutrind astfel cu seve benefice sentimente patriotice viguroase ce caracterizează construcția sa lirică. Patria devine topos esențial și puterea poetului de a concretiza, de-a întruchipa abstracțiunea noțiunii în universul său poetic rămîne remarcabilă. Păstrăvul, „pecete limpede / și strămoșească semnătură. / Voievodul apelor sprintene, / cer țintat de stele" **(Păstrăvul)**, Crișul Alb care „sfarmă / vuiete de dor și armă. / ...Și apoi se domolește / în belșug de vis și pește" **(Crișul Alb)**, fînul ce „se-nmiresmează sub merii / ce rod cu rumenă sfială / împlinesc" **(Amiaza)**, mingile portocalii ale roinițelor, „păstrăvii țărnii / strînși pe-o tipsie cerească" **(Roinițele)**, gaia ce „visează adînc / în altastrul dumnezeiesc", zidul cetății „nimbat de prăpăd" **(Visează gaia)**, frunza de tei și floarea de răsură „cu spini de piatră" **(Cîinele ciobanului)**, mierla „muindu-și ciocul în jale" **(Mierla)**, brîndușe și brusturi, rîurile ce poartă „palide poveri de stele" **(Rîurile)**, doina plaiului, țundra și flinta plăieșului, ciocîrlia ce trăiește în „praful uluitor al luminii" **(Ciocîrlia)**, păsări „înnebunite de-azur / și șopotul văii adînci" **(Peisaj în așteptare)**, floarea de prun, „caldă nuanță-a dealurilor în trezire" **(Meditație la floarea de prun)**, talazurile mării, pădurea și zăpada sînt coordonatele și elementele definitorii ale unui spațiu care-l „frige cu dor" pe poet. Interesantă este arta poetului de a particulariza dominantele spațiale ale Patriei prin elemente care sugerează gingășie, puritate și frumusețe, fapt generator de nostalgii discrete, semn al unei iubiri constante și adînci. Un fior liric viguros, sublimînd ideea de Patrie, izvorăște din contemplarea urmelor străvechi ale istoriei, din prețuirea eroilor și a virtuților morale ale poporului. Ilie Măduța nu cultivă, decît sporadic, ceea ce se numește în mod curent poezie istorică. Singurele de acest gen sînt cele care ar putea alcătui un ciclu dacic (cincisprezece poezii în „Corabia autohtonă", „Tărîmul de flacără", „Măști de zăpadă").

Atingerea cu istoria este stenică și captivantă. Poetul descifrează cu satisfacție „busuiocul trecutului, / printre moaște și flori sălbatece" și „sufletul își deschide adîncurile / de rod și frăgezimi ca lumina cireșului" **(Ancestrală)**. Glasul Patriei „este murmurul din veac al eroilor / ce-s gata mereu în urmași să se nască" **(Întemeiere)**. Virtuțile solare ale neamului „lumină iradiind / omenie și-o pură conștiință" **(Întemeiere)**, înflăcărează poetul care-și dezvăluie plenitudinea simțirii într-o sinceră și emoționantă „Mărturie" de conștiință.

Absența tonului grandilocvent, pîndit de capcanele falsității, firescul izvorît din meditația matură, forța imaginii și mîndria pentru patria „ce-și mută-n zenit / văpăile tricolore" **(Dimineață solară)** atestă însușirea la modul superior, de către Ilie Măduța, a marii lecții de poezie oferită de Maestrul său. Fără intenția pastișei, o poezie ca „Dimineață solară" se întîlnește în adîncuri cu „Țară" a lui Lucian Blaga, prin aceeași expansiune a eului la atingerea cu țara, care „și-a-mpins hotarele / toate pînă în cer" (L. Blaga, „Țară").

Pregnanța motivului, reflectarea lui poetică asigură trăinicie poeziei lui Ilie Măduța, dovedind, implicit, vigoarea și perenitatea speciei în poezia de azi.

Ioan LERIC

---

limba română

ALVEOLĂ

În limba română actuală există o seamă de neologisme latino-romanice care, pătrunzînd în „terminologii" diferite, își mlădiază sensul de la un domeniu profesional la altul. Așa s-a întîmplat, între altele, cu substantivul feminin **alveolă** (fr. **alvéole**, lat. **alveolus**), cunoscut mai cu seamă din stomatologie, unde el desemnează, la plural, cavitățile din oasele maxilare în care sînt implantate rădăcinile dinților. În terminologia lingvisticii, consoanele care se articulează prin lipirea momentană a vîrfului limbii de „alveolele" incisivilor de sus se cheamă, tocmai de aceea, **alveolare (t și d**, de exemplu, dar **și vibranta r)**. Tot în anatomie, **alveolele pulmonare** sînt cavitățile infime unde se sfîrșesc ultimele ramificații **ale** bronhiilor, iar boala care rezultă din inflamarea lor — ca și din aceea a alveolelor dentare — se numește **alveolită.**

Mutîndu-ne pe teritoriul geografiei, ne întîmpinăm cu expresia **alveolă eoliană**, întrebuințată pentru o „mică adîncitură a solului în regiunile deșertice, săpată de vînt cu ajutorul nisipului pe care îl poartă în suspensie" (**Dicționarul Enciclopedic Român, I**, 1962, p. 98). Îmbinarea se lasă adiată de poezie, îndată ce deslușim, în structura adjectivului derivat **eolian**, numele lui **Eol** (latinește: **Aeolus**), regele vînturilor în mitologia greco-romană, evocat de Vergilius în Cîntul I al **Eneidei** sale.

Coborînd la nivelul îndeletnicirilor prozaice și inspectînd interiorul unui... frigider, dăm cu ochii, îndată ce îl deschidem, peste un „etaj" sau chiar două de concavități meșterite în spatele ușii, în partea ei de sus și menite să devină noi „cuiburi" sui-generis pentru ouă!...

În fine, în limbajul atît de bogat, de felurit și de pitoresc al crescătorilor de albine, **alveolele** sînt căsuțele hexagonale care, în desăvîrșita alcătuire geometrică a „fagurelui", adăpostesc mierea. În limba populară li se mai zice **căsuici**, cu o formație diminutivală extrasă din **casă**, căruia i se anină sufixul **-uică (cf. cămășuică, ferestruică, nevăstuică)**.

De altfel, chiar latinescul **alveolus**, de unde provin formele romanice corespunzătoare (fr. **alvéole**, rom. **alveolă** etc.) înseamnă „mică adîncitură", „scobitură mică", fiind un derivat diminutival din **alveus**, „cavitate". Iată nota semantică fundamentală, comună tuturor sensurilor „profesionale" ale lui **alveolă**, care le unește și le solidarizează, subsumîndu-le unui singur cuvînt.

Amănunt pitoresc: în latină, **alveus**, „scobitură", are o variantă morfologică **alveum**, a cărei formă de plural, **alvea**, constituie etimonul pentru rom. **albie**, numind „matca, patul, făgașul" unui rîu (Geo Bogza: **Albia marelui fluviu al vieții**), dar intrînd în relație de sinonimie parțială cu **copaie** și **covată** (Creangă: **Să iei băietul cu albie cu tot...**).

Cu toate că, aparent, s-au „răznit" unul de altul, **alveolă** și **albie** sînt termeni strîns înrudiți, reprezentînd aceeași străveche rădăcină latinească ALV-. Revelarea și relevarea acestei înrudiri invită la meditație în legătură cu viața ciudată a cuvintelor.

G.I. TOHĂNEANU

muzică

În căutarea insolitului...

Asistăm în ultima vreme, din motive, bănuiesc, întemeiate, și nu dintr-o megalomanie fastidioasă, la sporirea ponderii solistului în economia concertelor Filarmonicii. Se pare că este reală dorința spectatorului de a „vedea“ versiuni interpretative numeroase, inclusiv cu coeficientul de spectaculozitate pe care îl implică prestația solistică vizavi de execuția orchestrală. Venind în întîmpinarea deziderатului, **Remus Georgescu** aspiră să confere un plus de interes simfonicului de sîmbătă seara, propunînd nu unul, ci două concerte solo. Este și cazul ultimului simfonic, care, după obolul adus creatorului bănățean **Tiberiu Brediceanu — Patru** dansuri, ne-a propus nu mai puțin de trei soliști — un sovietic, un sîrb și un român. Este vorba despre audiția Dublului concert pentru clarinet și fagot de **Stamitz,** în interpretarea lui **Nikola Srolič** — profesor la Academia de muzică din Novi-Sad și a lui **Farkas Csaba.** Prezența unui astfel de cuplu concertant înseamnă o raritate în peisajul stagiunilor, oferindu-ne satisfacția de a putea urmări două vîrfuri solistice, sudate într-o laborioasă activitate concertistică, ce le-a conferit o unitate și omogenitate, fără fisuri. Perfecțiunea intonației, sincronizarea absolută, se constituie într-un pisc valoric greu de egalat. În partea a doua, sovieticul **Arkadi Sevodov** — prieten vechi al orașului, care a mai concertat aici în 1976 și 1981 — ne-a dimensionat universul fabulos în sonoritățile de o nostalgie unică, pe care Concertul nr. 2 de Rahmaninov le difuzează, din toate cele cinci omonime, cu cea mai mare pregnanță. Soliditatea tehnică a oaspetelui i-a oferit șansa de a putea comunica cu sala mult dincolo de litera partiturii.

La **OPERA**, efortul instituției de a realiza ineditul s-a materializat într-un spectacol **Tosca,** cu un tenor mai puțin cunoscut — **Constantin Ene** (București): o voce frumoasă, sigură, cu acute rezolvate. Important ne apare nu rolul în sine — Sacrestanul —, ci faptul că pe scenă s-au întîlnit, în același spectacol, tatăl — **Iuliu Mare,** și fiul, **Marius Iuliu Mare.** Tînărul absolvent de Conservator și-a compus rolul cu o bogăție savuroasă de „ticuri“ specifice personajului, dar nu acestea ne-au convins, ci cele cîteva fraze în care am descoperit o uimitoare similitudine de emisie și culoare vocală cu cea a tatălui său. Așadar, o virtuală promisiune... Însuflețit de emoția dublă trăită pentru Scarpia, dar și pentru Sacristan, Iuliu Mare s-a depășit pe sine, umplînd literalmente scena cu personalitatea sa debordantă, cu o forță interpretativă nealterată în ani, declanșînd momente de mare emoție artistică ce vor rămîne, cu siguranță, de neuitat.

Doru MURGU

plastică

Cinci feluri de a rîde serios

Afluența de vizitatori pe care o cunoaște, în aceste zile, Galeria **Pro Arte** din Lugoj se explică nu numai prin faptul că la Lugoj sînt rare expozițiile de caricatură (căci, într-adevăr, sînt rare) ci și prin aceea că rîsul este molipsitor și nu poți trece pe lîngă o sală prin ale cărei geamuri vezi că lumea rîde. Autorii acestui val de rîs sînt, în ordinea panotării lucrărilor, **Cristi Vecerdea, Ilie Eugen Săuchea, Valeriu Mladin, Rudolf Smuckle** și **Eugen Dornescu,** iar organizatorii — Filiala Lugoj a U.A.P. și Comitetul municipal al U.T.C. Nivelul general al expoziției este elevat. Autorii și-au propus din start eliminarea oricăror puncte slabe și au reușit să o facă. Nimic nu e superfluu, nimic nu șchioapătă, totul este dozat, în cazul fiecărui autor în parte, cu multă inteligență și, de ce nu, cu mult haz.

Cristi Vecerdea (CRIV) practică o grafie păstoasă, desenul său are o stîngăcie studiată, în genul lui Mihai Stănescu, poantele sale sînt „dintr-o bucată“, țintind un rîs cu toată gura. Subiectele sînt luate din realitate și, dacă realitatea nu se supune, CRIV inventează el un conflict comic pe care se grăbește să îl aplice realității.

Ilie Eugen Săuchea (YES) are o linie nervoasă, frîntă, redundantă, desenele sale sînt tensionate, prin chiar aceste ezitări ale liniei, poantele țintesc spre un umor subliminal, trebuie „să-ți cadă fisa“, să observi micul detaliu prin care se strecoară în spațiul acestor desene rîsul.

Valeriu Mladin (VAL) vine în expoziție cu desene policrome, alcătuite din forme rotunjite, cu o linie „simpatică“. Toate desenele sale cultivă un umor „gălăgios“, stenic. Caricatura lui Mladin e ingenioasă, explozivă.

Rudolf Smuckle (RUDI) este laconic, umorul său este un umor academic, desenul său este riguros grafic, sobru. Rudi polemizează cu teme prăfuite și ne demonstrează, culmea !, că nu sînt prăfuite, că locurile comune pot deveni insolite prin simple manevre de peniță.

Eugen Dornescu este un debutant și, după părerea unanimă a celor prezenți la vernisaj, o promisiune. Linia sa este simplă, fără ezitări, iar umorul la care aderă se află în vecinătatea (cea mai bună) a umorului negru, lipsit, însă, de morbiditate. Fără să tragă cu ochiul la monștrii sacri ai rîsului, Eugen Dornescu are, curios lucru, amprentă personală înainte de a avea o „semnătură“ de caricaturist.

Expoziția lugojeană propune cinci feluri de a rîde, venind din partea unor caricaturiști pentru care umorul este o opțiune dintre cele mai serioase.

Ioan T. MORAR

consemnări

Amintiri despre Liviu Rebreanu

Ion Popescu-Sireteanu a avut fericita idee de a reuni într-un volum antologic texte memorialistice ale celor care l-au cunoscut pe Rebreanu. E prima culegere de acest fel pentru marele romancier și prin această carte, editată de „Junimea“, nu numai că se omagiază scriitorul, la cei 100 ani de la naștere, dar totodată se aduce și o contribuție literară la permanentizarea acelui frumos cult pentru artist și implicarea ctitorială a operei. Textele tuturor autorilor, între care vom reține în mod deosebit pe cele ale lui Camil Baltazar, O. Han, E. Lovinescu, Fany, Puia și Tiberiu Rebreanu, I. M. Sadoveanu, Vladimir Streinu, Cicerone Theodorescu, T. Vianu, etc. se citesc, deopotrivă, cu plăcere și interes. iar demersul introductiv al îngrijitorului dă o imagine convingătoare asupra felului în care se profilează contururile lui Rebreanu în amintirile contemporanilor. Din păcate, selecția acestor reverberații evocatoare a fost prea severă, deoarece lipsesc de aici multe din amintirile, interviurile, relatările altor buni cunoscători ai lui Rebreanu. Ne referim, de pildă, la contribuțiile valorice ale lui M. Sorbul, cumnatul romancierului. Absența lor păgubește substanțial informațiile memorialistice. Sorbul a scris în mai multe rînduri despre Rebreanu prezentînd relatări extrem de prețioase : **Cum l-am cunoscut** („Gazeta literară“, 36. 1964) și, în aceeași revistă, **Evocare** (49, 1956) apoi **Liviu Rebreanu** („Tribuna“, 48, 1965) sau **Despre Liviu Rebreanu** („Scînteia tineretului“, 5.266, 1966). Poate unele jaloane pentru cunoașterea lui Rebreanu ar fi adus și articolul lui I. Massoff, **Liviu Rebreanu în intimitate** („Rampa“, 4.490, 1933).

Oricît de noi și documentate ar fi fost relatările lui G. Istrate, ele nu se încadrează în specia amintirii. Gr. Sălceanu are în carte un articol inedit, dar a publicat în „Gazeta literară“ și unul, „Amintiri“ (5, 1967, p. 4) și oare nu cumva unele date sînt consemnate aici ? Faptul se repetă și la Șt. Pavelescu, al cărui text este valoros, dar unele din aceste relatări au apărut cu ani în urmă în revista scriitorilor timișoreni „Orizont“ (Nr. 2, 1965, p. 74-5), iar scrisorile de la Rebreanu în „Tribuna“, (39, 1969, p. 3). La unele texte s-ar fi putut face trimiteri bibliografice și la alte contribuții similare ale autorului. De pildă, T. Rebreanu a publicat în „Argeș“, 1966 un articol, **Din viața fratelui meu,** iar recent, mai multe seriale în presa literară ieșeană sau în „Flacăra“. Tot astfel s-ar fi cuvenit o trimitere, în cazul lui T. Vianu, la articolul **Amintirea lui Rebreanu** din „Tribuna“, 1957. Toate acestea ne arată de fapt un lucru ușor de înțeles, și anume, că periplul amintirilor este mult mai amplu. E posibil ca îngrijitorul, justificat, să nu-și fi propus să facă o operă exhaustivă. Și în forma actuală, cartea, cu o copertă emblematică și expresivă, este o contribuție utilă și plăcută, care se citește cu vie bucurie.

Ion ILIESCU

Sub semnul lucidității

„O dramaturgie sub zodia lucidității“ se subintitulează nu demult apăruta monografie* a **Nataliei Stancu,** deținătoarea, pe anul 1984, a **Premiului pentru critică și teatrologie** acordat de **A.T.M.,** zodie sub semnul căreia pare a se desfășura însuși demersul autoarei fără însă ca acest lucru să diminueze căldura emisiei spre cititor. Aplecîndu-se asupra operei **dramaturgului** într-un mod diferit idealului critic susținut de eseistul **Horia Lovinescu,** propunîndu-și, deci, caracterizarea sintetică și nu „reinventarea“ creației lui, folosindu-se mai ales de datele „biografiei intelectuale oglindite în scris“ (din rîndul cărora nu lipsește excelentul studiu **Rimbaud,** editura Eminescu 1981), autoarea își asumă pe întreg parcursul lucrării acea dublă responsabilitate a criticului de teatru, care constă, pe de o parte, în raportarea textelor comentate la evoluția literaturii în general, iar pe de alta la aceea a spectacologiei teatrale, fapt care, adăugat dialogului deschis cu aprecierile și comentariile emise deja, îi oferă posibilitatea relevării filiațiilor, asemănărilor, influențelor și mai ales a înnoirilor în plan tematic, ideatic și estetic în vederea unei notabile încercări de stabilire a rolului și locului scriitorului în dramaturgia și literatura actuală. Analizînd, cu aplicație și rigurozitate, întreaga creație loviesciană, pornind de la dramele într-un act, semnificative nu atît pentru valoarea lor cît pentru „capacitatea de a dezvălui aspecte de laborator“ și continuînd cu piesele majore cu ajutorul cărora jalonează etapele acesteia (de la realismul frescei social istorice și mărturia documentară la impactul individului cu istoria, modul de a fi în lume specific românesc), punctînd și exemplificînd, ori de cîte ori are prilejul, caracteristicile operei atent disecate (polisemantismul acesteia, convenționalizarea conflictului, tensiunea dialogului și virtuțile replicii, rîsul și simptomele lui, valențele de sentiment ale ideilor — care sînt resimțite ca niște emoții, actualizarea și eternizarea problemelor istorice), evidențiind cu abilitate planurile etic și ontologic ale căutărilor autorului unei adevărate filozofii a disponibilităților individuale, departe de acea tendință rudimentară a oricărei lecturi de a decodifica simbolurile interpretîndu-le univoc sau de a epuiza conotațiile Natalia Stancu are inspirația de a situa în fiecare moment fragmentul cercetat în chiar contextul întregului constituit de operă, sfîrșind prin a descoperi, nu fără emoție și bucurie, că firul conducător este oferit de motivul redescoperirii omenescului Relevă și căile pe care autorul încearcă această recuperare : „redescoperirea și argumentarea personală, cu carat estetic, a superiorității trestiei gînditoare“, refuzul spaimei existențiale, revelația frumuseții vieții, a idealului de patriotism și jertfă pe altarul cauzei naționale, creația, munca în slujba unor idealuri înalte și a omenirii. Deosebit de dens și elaborat, acest întîi studiu dedicat operei unuia dintre cei mai mari dramaturgi ai literaturii noastre constituie o lucrare de referință a cercetării literare și teatrologice românești.

Traian POP TRAIAN

---

* **Natalia Stancu — „HORIA LOVINESCU“, Editura Dacia, 1985.**

Revoluția tehnico-științifică — temei al unei noi calități

(Urmare din pag. 1)

puterea științei ca azi crește exponențial și cînd creativitatea, capacitatea de expresie originală a personalității umane primesc o însemnătate fără precedent. Este meritul secretarului general al partidului de a orienta politica de formare a cadrelor cu o grijă deosebită pentru creatorii de nou. Într-o perioadă cînd trebuie să recuperăm rămînerea în urmă în domeniul științei și tehnologiei, dar și cucerite locurile de avangardă pe plan mondial pentru știința românească

Noua revoluție tehnico-științifică ridică probleme noi în fața conducerii politice, atît ca știință, cît și ca artă. E pentru prima dată cînd are loc o cuprindere multilaterală a întregii societăți în sfera preocupărilor conducerii, cu grijă pentru forțele producătoare inclusiv pentru progresul rapid al științei devenită forță nemijlocită de producție, pentru perfecționarea relațiilor sociale, pentru creșterea principalelor instituții politice, partidul comunist și statul socialist, instrumente ale poporului de făurire a noii orînduiri. Pentru a face să crească numărul celor ce „produc idei“, școala, părinții etc. au răspunderi sporite pentru orientarea profesională, în interesul societății, să formeze la tineri pasiunea, perseverența și tăria caracteristice cercetătorului, capacitatea de-a învinge orice greutăți, materiale, morale sau sociale, în activitatea sa creativă

Așa cum nici viitorul nu e doar o prelungire a prezentului, nici revoluția științifico-tehnică nu se reduce la numărul de roboți și calculatoare, ci reprezintă un salt calitativ și afectează profund omul și modul său de viață, existența și esența lui, constituind un factor realizator de pace și de colaborare între popoare. **„În condițiile impetuoasei desfășurări a revoluției tehnico-științifice contemporane** — arăta tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** — **aplicarea largă în producție a cuceririlor științei și tehnicii moderne a devenit un factor primordial pentru progresul fiecărei națiuni, pentru ridicarea nivelului de trai al popoarelor, pentru ameliorarea condițiilor de viață a întregii omeniri. Mai mult ca oricînd, trebuie făcut totul pentru punerea minunatelor descoperiri ale gîndirii științifice și tehnice în slujba perfecționării producției, a progresului și bunăstării popoarelor, pentru instaurarea trainică a unui climat internațional de securitate și pace, a unei noi ordini economice și politice internaționale, care să favorizeze progresul mai rapid al tuturor popoarelor, să înlesnească accesul neîngrădit al fiecărei națiuni la cuceririle civilizației contemporane“.**

excelsior

Sabin Bodea

E TIMPUL DE-AZI...

E timpul de-azi mai tînăr cu un gînd,
Iar vrerea mai bogaă cu o treaptă;
Din linii frînte să 'nălţăm o dreaptă,
Din începuturi să clădim un rînd.

E timpul de-azi o aripă de soare,
Căci orice fiu al ţării e-un oştean;
Mai comunişti vom fi cu fiecare an,
Iubind frăţia muncii ca pe-o floare.
E timpul de-azi şi adevăr şi vrere
Şi luptă şi credinţă-n ideal:
Să poţi numi măreţ, monumental,
Ce patria în fiecare clipă-ţi cere.

E timpul de-azi cetate şi progres:
E fila noastră-n tomuri de istorii;
Că multe căi am preschimbat în glorii,
Avînd în frunte un cîrmaci ales!

POEM PENTRU PACE

E veacul plin de mari interferenţe,
Iar pacea ni-e legată-n fir de păr;
Cîţi paşi mai sînt spre „Marele Adevăr"
Şi cîte milioane de „absenţe"?
Visăm Planeta liberă, eternă,
Şi-un porumbel cît globul pămîntesc;
Sub ochi deschişi noi arsenale cresc;
Spre Mîine lumea-şi dă strigarea fermă.

Nu vrem mai mult decît seninul;
Ne stăpîneşte setea de-a munci,
De-a conjuga doar verbul „a clădi",
Să dăm Cetăţii rodul 'nalt, preaplinul.

UN CAPITOL...

Iubirea ta
e un capitol
dintr-o carte
fără început
şi fără sfîrşit;
îl răsfoiesc
clipă de clipă,
dar nu voi şti
nicicînd
unde a început...
unde a sfîrşit...

top

MARIUS MIHALCA

Cine îl cunoaşte cu adevărat pe Marius Mihalca va fi de acord cu mine atunci cînd afirm că acest tînăr nu-şi concepe existenţa departe de chitara şi cîntecele sale, într-un cuvînt, departe de muzică Afirmat plenar în mediul studenţesc timişorean, Marius Mihalca ar merita o audienţă pe măsura talentului său, el numărîndu-se printre cantautorii noştri de marcă, dacă ţinem seama de disponibilităţile sale compozistice şi interpretative, relevate cu prisosinţă în manifestările de gen, în competiţii de anvergură pe plan naţional. Premiile acestui menestrel modern vin să confirme cele spuse aici, simpla lor înşiruire ne-ar răpi o bună parte din spaţiul rubricii. Distincţia supremă a obţinut-o anul trecut în cadrul **etapei republicane** a Festivalului naţional „Cîntarea României", unde juriul i-a acordat PREMIUL I şi titlul de LAUREAT LA CONCURSUL ARTISTIC DE INTERPRETARE ŞI CREAŢIE. Prin virtuozitatea sa inventivă, prin modul în care se exprimă muzical, prin felul în care înţelege să dea grai unor bogate game de trăiri sufleteşti Marius Mihalca se distanţează net de pleiada interpreţilor care, servindu-se de aceleaşi instrumente (chitară şi armonică de gură) nu depăşesc limitele unor cărări muzicale deja bătătorite. Neîndoielnic, aici îşi spun cuvîntul acumulările din anii copilăriei (cîntă la vioară de la 6 ani), ai adolescenţei (a fost componentul grupurilor de elevi **„Ofir"** şi **„Corindon"**), dar mai cu seamă cele din perioada studenţiei, cînd a fost, ani la rînd, solist vocal şi chitarist în cunoscuta formaţie **TEST**. Compoziţiile sale **„Acasă"** (text — Bleich Carol ;) **„Călătorule"** (text — L. Emandi) ; **„Cireşul"** sînt străbătute de armoniile specifice melosului românesc, experienţele sale muzicale fiind înnobilate de aranjamente echilibrate care trădează, dincolo de talentul artistului, o aleasă simţire, o sensibilitate aparte. Marius Mihalca este un artist original. El merită cu prisosinţă un cerc cît mai larg de auditori. Rămîne ca instituţiile de artă şi — de ce nu — casa de discuri „Electrecord" să-şi spună cuvîntul.

Petru UMANSCHI

panoramic

● **„Responsabilitatea socială a ştiinţei"** — o masă rotundă cu invitaţi de prestigiu, cadre didactice universitare, cercetători în domeniul ştiinţelor sociale, oameni de ştiinţă. Asupra acestei manifestări organizată la Casa Universitarilor din Timişoara, revista noastră va reveni. ● **Premieră** (prima) a lui 1986, pe scena Naţionalului timişorean : „Vrăjitorul din Oz", în regia lui Ştefan Iordănescu şi scenografia Emiliei Jivanov. ● **„Noi valori de pictură românească în patrimoniul muzeului"** — e expoziţia recent deschisă, de interes, la secţia de artă a Complexului muzeal Timiş. ● **Un recital extraordinar** a fost susţinut pe scena Operei Române de clarinetistul Aurelian Octav Popa şi actorul Ovidiu Iuliu Moldovan. ● **În cadrul „Lunii cărţii la sate"**, criticul literar Cornel Ungureanu s-a întîlnit cu elevii şi cadrele didactice de la Şcoala generală din Ghiroda. ● **Invitat pe podiumul Filarmonicii de stat „Banatul"** — pianistul Andrei Deleanu. ● **Îşi continuă** seria merituoaselor acţiuni culturale (cu acelaşi succes de public) FILMART, cenaclul Casei de cultură a tineretului din Timişoara. ● **Prezent pe simezele** Salonului de arte plastice de la Casa de cultură a studenţilor — arhitectul Pompiliu Alămoreanu, în ipostază de autor al unei expoziţii de grafică, prezentată de criticul de artă Deliu Petroiu. ● **Cenaclul Casei universitarilor** a programat pentru luni, 24 februarie, ora 19, o şedinţă de proză. Citeşte Ioan Viorel Boldureanu. Prezintă criticul literar Livius Ciocârlie. Prozatorul Nicolae Danciu Petniceanu a fost invitatul elevilor de la Liceul industrial nr. 4 din Timişoara, cu prilejul Zilei ceferiştilor. ● **Două noi expoziţii** la secţia de etnografie a Complexului muzeal Timiş (cu sediul în Bastionul Cetăţii) : „Arta populară tradiţională" şi „Natura — cunoaştere, artă, ocrotire". ● **„A fi tînăr comunist"**. Un generic pentru recenta dezbatere organizată de Ateneul tineretului. Invitat — prof. univ. dr. Francisc Albert.

INDEX

aqua-forte

● **Nu numai din lipsă de cunoştinţe anatomice consideră unii că mijloacele optime pentru a progresa sînt coatele.**

● **Visul vieţii lui este să pară important, dar „ponderea" personalităţii sale creşte doar prin sporul kilogramelor.**

● **Arivistul nu pricepe de ce nu pare ceea ce ar vrea să pară. E incapabil să conceapă că nu aparenţele vrea lumea să le vadă.**

● **E un as al modei. Poartă întotdeauna convingeri adecvate ocaziei.**

● **Cînd onesta mediocritate caută să se costumeze în geniu, devine vizibilă.**

● **Numai linguşitorul ştie să-şi arate cu adevărat colţii, cînd e lipsit de răsplata pe care conta.**

● **Mi s-a-ntîmplat să dau pomană şi unora mai înstăriţi decît mine, dar nicicînd nu i-am invidiat. Oricum, ei au fost cerşetorii.**

● **Doamne, în ce gălăgie infernală am trăi, dacă prostia ar fi dureroasă!**

● **Sinceritatea este scurtcircuitul fariseului.**

● **Cosmonautica ne-a dăruit mult inedit, dar a distrus definitiv romanticul clar de lună.**

Emil GHERASIM

televiziune

DUMINICĂ, 23 februarie. 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,45 Contemporanii noştri. 15,00 Închiderea programului. 19,00 Telejurnal. 19,25. Călătorind de-a lungul Dunării albastre. 19,50 Cîntarea României. 20,30 Film artistic. Vînătoare pe Kilimandjaro. Ultima parte. 21,45 Telejurnal. **LUNI, 24 februarie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-ştiinţific. 20,40 Tezaur folcloric. 21,00 Roman foileton. Sorrell şi fiul. Ultimul episod. 21,50 Telejurnal. **MARŢI, 25 februarie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,25 Teatru TV. Descoperirea familiei de Ion Brad. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 26 februarie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Acestui pămînt, Acestui popor. 20,45 Cabinet de informare politico-ideologică. 21,05 Film în serial. Mexicul în flăcări. Premieră Tv. Coproducţie U.R.S.S.—Mexic—Italia. Episodul 1. 21,50 Telejurnal. **JOI, 27 februarie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,30 Tinereţea noastră — tinereţea Epocii Nicolae Ceauşescu. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 28 februarie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Controlul oamenilor muncii în acţiune. 20,45 Cadran mondial. 21,05 Serial ştiinţific. Civilizaţia metalului. 21,30 Partidul Comunist Român — 65 de ani de slujire devotată a poporului. 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 1 martie.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrşit de săptămînă. 14,40 Februarie. Cronica evenimentelor. 15,00 Închiderea programului. 19,00 Telejurnal. 19,20 **Teleenciclopedia.** 19,50 Varietăţi... de primăvară. 20,40 Film artistic. Un meci neobişnuit. 22,20 Telejurnal.

serial

VIAŢA MARILOR VEDETE
LIV ULLMANN

54

PRIMA IARNĂ a fost grea, asemănătoare unei întoarceri în trecut, unde toate rămăseseră aşa cum le ştiam. Dar am trăit şi bucuria să-mi dau seama că **schimbarea** intervenită nu era un obstacol; puteam să continui să exist, reluînd lucrurile de-acolo de unde le lăsasem, cînd, cu cinci ani în urmă, părăsisem Norvegia... Colegii mei de la Teatrul Naţional m-au întîmpinat cu un simplu „Salut!" — şi, de altfel, s-au comportat cu mine de parcă aş fi fost mereu printre ei. Sau era, şi asta, o închipuire?... ● **Micii prieteni** ai lui Linn, copii pe care ea îi cunoscuse ocazional, veneau, acum, cu o oarecare regularitate, la noi. Casa pe care o cumpărasem în timp ce mai eram căsătorită „funcţiona" aşa cum îmi visasem. Vecinii treceau de colo-colo, prin dreptul geamurilor, sunau la poartă, intrau să bea o cafea, în bucătăria noastră. Mici defecţiuni, frecvente într-o gospodărie, mă obligau să învăţ tot felul de lucruri practice — şi eram foarte mîndră cînd izbuteam să duc la bun sfîrşit vreo reparaţie. Per total, o viaţă normală. Aici, în casa asta îmi trecuse prin minte că lumea se apropie de sfîrşit. Şi iată-mă tot aici, cuibărită în vechiul meu pat, de parcă nimic din cele întîmplate nu au fost reale. ● **E duminică dimineaţa** şi Linn, care are frumoasa vîrstă de 4 ani, se întreţine, la telefon, cu tatăl ei. Afară, o iarnă sumbră: ninge. O să trebuiască să ies din aşternut, să aprind focul, să pregătesc micul dejun, să ne aşezăm la masă, eu şi Linn, aşa cum, probabil, vor face, în acelaşi moment, nenumărate mame şi copiii lor... Am să mă întorc de la teatru obosită de prelungitele repetiţii cu **Britannicus,** de Racine... ● **Linn pare** să aibă o discuţie foarte animată cu Ingmar. Fetiţa dorea ca Ingmar să alunece pe firul telefonic şi să vină s-o vadă. Cîteodată, plîng. Şi Linn se-nfiinţează, deodată, în cadrul uşii: „— De ce plîngi? — Mă simt singură. — Dar mă ai pe mine. — Ştii, adulţii au nevoie de adulţi. — Îi ai pe Granny şi pe Nan. — Îţi doreşti, uneori, să se ocupe de tine cineva, în mod special. — Ei bine, zise Linn, îi ai pe cel de la Farö". Linn desface draperia şi închide geamul...

Selecţie şi adaptare,
Ana ALDAN

viaţa asociaţiei

● În cadrul tradiţionalei manifestări „Luna cărţii la sate", la **Liceul agro-industrial Ciacova, a avut loc o amplă acţiune desfăşurată sub genericul „Coordonate majore ale dezvoltării romanului românesc în Epoca Nicolae Ceauşescu"**. La simpozionul organizat cu acest prilej, au prezentat comunicări elevii **Adrian Enache, Diana Greavu, Dumitru Kiss** şi **Gabriela Ţăranu** şi profesoarele **Adriana Klug** şi **Cornelia Petrica.** Elevii şi cadrele didactice au participat în continuare la o dezbatere pe marginea volumului **Romanul politic** de Marian Odangiu, avîndu-l ca invitat pe autorul lucrării. În acelaşi context, a fost inaugurată o expoziţie de carte social-politică şi beletristică. În încheierea manifestării, participanţii au asistat la un spectacol prezentat de actori ai Teatrului Naţional Timişoara.

● La Căminul cultural din comuna Variaş, a avut loc o şezătoare literară la care au participat **Vlada Barzin, Simona Grazia Dima** şi **Eugen Dorcescu.** Cu acelaşi prilej, a fost lansat volumul **Ecuaţie liniştită** de Simona Grazia Dima, apărut de curînd la Editura Albatros.

● La şedinţa de lucru a Cenaclului Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara şi al revistei „Orizont", a citit o cercetare asupra vieţii şi activităţii lui Tata Oancea, **Cornel Ungureanu.** Referatul a fost susţinut de **Mircea Mihăieş.** La discuţiile care au urmat, prilejuind interesante evocări ale vieţii culturale bănăţene din prima jumătate a veacului XX, cum şi ingenioase interpretări ale textului citit, au luat cuvîntul : **Alexandru Jebeleanu, Adriana Babeţi, Vasile Popovici, Nicolae Ţirioi, Sofia Arcan, Marian Odangiu, Petru Novac Dolângă, Carmen Odangiu, Adrian Dinu Rachieru, Ştefan Maliţa.** Şedinţa a fost condusă de poetul **Anghel Dumbrăveanu,** secretarul Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara.

colocvii internaţionale

Cu teatrologul britanic JAN HERBERT

Pe Jan Herbert, directorul prestigioasei reviste „The London Theatre Record", l-am cunoscut cu prilejul Seminarului Internaţional al tinerilor critici, care a avut loc la Festivalul de la Edinburgh, sub egida secţiei britanice a Asociaţiei Internaţionale a Criticilor de Teatru, în colaborare cu British Council.

— In calitate de organizator, cum apreciaţi rezultatele acestor forumuri internaţionale ale criticii de teatru tinere?

— Ca pe o ocazie minunată de a ne întîlni, de a ne cunoaşte şi schimba opinii în legătură cu mişcările teatrale din ţările noastre. Criticii din toată lumea, din ţara dumneavoastră, din U.R.S.S., S.U.A — din mai multe ţări ale Europei, Canada, America Latină, oameni tineri, cu o anumită formaţie, cu propria lor experienţă de teatru — au avut posibilitatea să se confrunte, să-şi verifice gîndurile referitoare la starea teatrului, astăzi, la realităţile limbajului critic contemporan. Noi, cei care organizăm aceste seminarii, asistăm fascinaţi de fiecare dată la acest dialog al colegilor noştri de breaslă mai tineri. Aceste foruri ale criticii tinere sînt organizate în centre teatrale importante, sau în cadrul unor manifestări culturale, de anvergură. De exemplu, la Edinburgh, bucuria noastră a fost că v-am putut oferi şi posibilitatea cunoaşterii acestui fenomen extraordinar, **Festivalul artelor,** care are loc anual în acest oraş. Ce mi se pare important la Edinburgh este că un critic este pus de multe ori în faţa unor lucruri noi, a unei piese, unui regizor sau actor, despre care nu ştie nimic. El este invitat pe loc să discearnă valoarea, să emită o judecată asupra fenomenului la care a asistat. Acest lucru cred că este provocator şi foarte stimulator pentru un tînăr critic. Una din plăcerile de a fi la Festivalul de la Edinburgh este că ai mai multe de văzut decît poţi să cuprinzi, că eşti invitat să intri la un spectacol cu mintea deschisă, sperînd că ceea ce ai ales te va emoţiona şi impresiona.

— Sînteţi membru în conducerea Secţiei britanice a Asociaţiei Internaţionale a Criticilor de Teatru. Revista pe care o conduceţi adună criticii britanici, acordurile şi dezacordurile lor, oferind o sinteză a opiniilor critice asupra mişcării teatrale din ţara dumneavoastră. Deci, sînteţi un fel de critic al criticilor. Care consideraţi că este importanţa criticului, astăzi, în teatru?

— Cred că este una foarte mare. El influenţează azi, prin verdictul său critic, exprimat în presă, opţiunea publicului pentru un spectacol sau altul. Spectatorul are nevoie de un ajutor, de un ghid, de o îndrumare în drumul spre valoare. De asemenea, criticul, prin comentariile sale, prin atitudinea faţă de o piesă nouă, faţă de o reprezentaţie, poate influenţa direcţiile de dezvoltare ale unei mişcări teatrale. Deci, putem vorbi de o mare **responsabilitate** a criticului de teatru. Mie îmi place un critic care, în ceea ce scrie, nu caută să dea toate răspunsurile — ci transmite, prin observaţiile sale, spectatorului, emoţia şi entuziasmul simţite în faţa operei de artă. În Anglia, cea mai mare calitate a criticilor noştri este tocmai **entuziasmul.** Misiunea unui critic tînăr este de „a îmbătrîni", dar de a-şi păstra tinereţea inimii şi a minţii. Să intre mereu în teatru cu umilinţă şi să transmită bucuria sa şi altor oameni, să-i ajute pe ceilalţi să afle ce experienţă miraculoasă este petrecerea unei seri la teatru. Un critic care nu rîde cînd e de rîs sau nu plînge cînd e de plîns — să-şi aleagă altă profesiune. El trebuie să privească cu entuziasm arta pe care o comunică lumii.

— Vă rog să încercaţi să ne oferiţi o scurtă panoramă a teatrului britanic actual. Care sînt direcţiile sale de dezvoltare, tendinţele care îndreptăţesc entuziasmul criticului!

— Teatrul, în Marea Britanie, iradiază din Londra. Aici se găsesc cele două companii cu repertoriu major: **Teatrul Naţional** şi **Royal Shakespeare Company,** prezentînd circa 40 piese clasice şi contemporane. Sînt, apoi 30—40 de teatre comerciale, avînd pe afiş o mare varietate de producţii dramatice şi muzicale. De asemenea, un număr mare de teatre-studio în mişcarea „Fringe" (Marginală). Teatrele comerciale folosesc cele două companii repertoriale şi teatrele marginale ca sursă de piese şi actori. În afara Londrei, tabloul este mai puţin bogat. Neîndoios, unul din cele mai importante lucruri din teatrul nostru este mişcarea „Fringe", care cuprinde sute de companii şi grupuri teatrale. Aici se dezvoltă şi se afirmă dramaturgii, actorii, regizorii de mîine. Mulţi dintre cei care prezintă, uneori într-o cameră cu cîţiva spectatori, montări despre care nu vom mai auzi nimic peste o săptămînă, sînt artiştii despre care se va vorbi cu siguranţă peste cîţiva ani. Cred că exemplul cel mai bun este Tom Stoppard care, în 1966, era student şi a participat cu piesa **Rosencrantz şi Guildenstern sînt morţi** (în cadrul mişcării „Fringe") la Festivalul de la Edinburgh, interpretată de o trupă studenţească. Un critic de la Londra a văzut spectacolul şi a remarcat că textul era foarte bun. Astăzi, Tom Stoppard este un nume important al teatrului britanic. În dramaturgie, explozia de talent din anii '50, cu John Osborne, John Arden, Harold Pinter, a fost urmată de un al doilea val: Howard Brenton, Edward Bond, Tom Stoppard în anii '60—'70. Un alt grup de scriitori tineri poate fi identificat acum: Doug Lucie şi Mike Leigh, cu tăioasele lor observaţii asupra tarelor societăţii contemporane; nostalgia poetică a pieselor lui Stephen Lowe şi Michael Wilcox; vigoarea clasei muncitoare din textele lui Tony Marchart, comedia filosofică a lui Terry Johnson.

O direcţie interesantă este afirmarea unei şcoli de dramaturgi femei, multe din ele ocupîndu-se în lucrările lor de teme şi probleme feministe: Caryl Churchill, Louise Page, Sue Townsend, Sarah Daniels, Marcella Evanski. Autorii consacraţi continuă să scrie opere mature. Deşi John Osborne nu a mai produs nimic în ultimul timp, iar Harold Pinter a oferit doar cîteva piese scurte, în acest an (1984), au apărut piese noi şi importante semnate de prolificul Alan Ayckbourn, de Michael Frayn, Charles Wood, Simon Gray. Teatrul politic înfloreşte în companii experimentale şi cîteva trupe au produs experimente interesante în artele de spectacol: de exemplu: **Teatrul Raţional, Ezită şi Demonstrează, Iov.**

Din comunităţile noastre etnice, cea neagră este bogată în mod deosebit în talente actoriceşti şi scriitoriceşti. În fiecare an unele teatre se închid, unele grupuri dau faliment pentru că nu mai au bani şi auzim că teatrul britanic moare. Dar în fiecare an sîntem invitaţi, numai în Londra, la circa 300 de spectacole, jumătate din ele cu piese noi. Teatrul britanic trăieşte şi încă bine; există o întreagă generaţie de noi dramaturgi şi actori care să-l ţină sănătos.

— În activitatea dumneavoastră aţi avut prilejul să vă întîlniţi cu teatrul românesc? Cu ce amintiri aţi rămas?

— Aş dori să cunosc mai îndeaproape teatrul din România. Îmi amintesc de spectacolul **Romeo şi Julieta,** în interpretarea studenţilor Institutului de teatru din Bucureşti, prezentat la Festivalul Internaţional de la Durham. A fost o mare experienţă teatrală. O reprezentaţie extraordinară, nu numai pentru mine, dar şi pentru publicul care umplea pînă la refuz sala din Durham. Această montare, alături de spectacolul Teatrului Naţional din Bucureşti, cu **Fata din Andros,** care s-a bucurat de un imens succes la Festivalul de la Edinburgh, le consider mesageri valoroşi pentru teatrul din ţara dumneavoastră.

Convorbire realizată de

Ludmila PATLANJOGLU

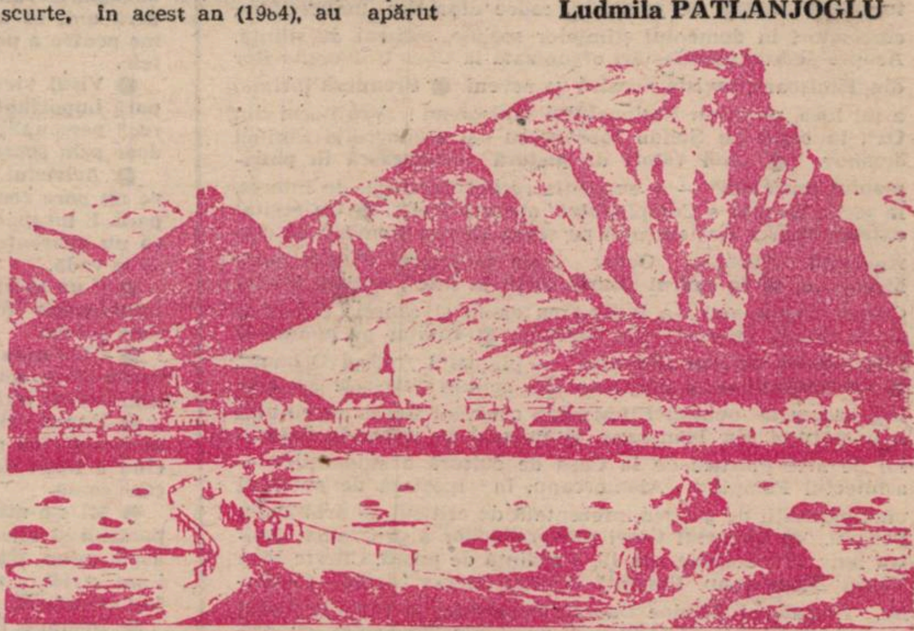

Mehadia — vedere generală (mijlocul sec. XIX)

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

— Zace într-un şezlong la mine în balcon. Camerele de pe partea cealaltă au fiecare balcon. Au pereţi de beton şi, la fiecare capăt, adică între camere sau apartamente, sînt înclinate înspre afară. Cred că un acrobat sau un alpinist, dacă nu cară o greutate, poate trece zidul de la capăt. Eu locuiesc la etajul doisprezece. Deasupra nu mai e nimic.

Tăcu brusc, încruntă din sprincene, apoi ridică neputincioasă mîna cu care fusese gata să-şi smulgă rotula.

— O să-ţi pară o idioţenie, continuă ea. Nimeni n-ar fi putut intra decît pe la mine prin cameră. Iar eu n-am lăsat pe nimeni să treacă pe acolo.

— Eşti sigură că e mort?

— Absolut sigură. Mai mort nici nu se poate. Rece ca stînca. Nu-mi dau seama cînd s-a întîmplat. N-am auzit absolut nimic. Însă ştiu că m-a trezit ceva. În nici un caz o împuşcătură. Oricum, era deja ţeapăn. Aşa că nu-mi dau seama ce m-a trezit. Şi nici nu m-am sculat imediat. Stăteam întinsă şi mă gîndeam. N-am mai putut adormi, aşa că, după o vreme, am aprins lumina, am luat o ţigară şi am început să mă plimb. Pe urmă mi-am dat seama că se risipise ceaţa şi că era o seară cu lună. O lună înaltă, la nivelul etajului meu. Cînd am ieşit pe balcon, jos încă se mai putea vedea ceaţă. Era al naibii de frig. Stelele păreau uriaşe. Am rămas cîteva clipe bune lîngă perete înainte de a-l zări. Îmi dau seama că sună cam incredibil, însă aşa a fost. Nu-mi fac nici o iluzie că poliţiştii au să mă creadă măcar preţ de-o clipă. Şi apoi ... în fine, asta e. Dacă nu mă ajută cineva, n-am nici o şansă la milion.

Mă ridicai, golii şi restul de whisky din pahar şi mă apropiai de ea.

— Am să-ţi spun vreo două-trei vorbe. În primul rînd că nu te comporţi cum ar fi normal. N-aş zice că eşti rece ca gheaţa, însă eşti destul de rece. Nu tu panică, nu tu isterii, nu tu nimic. Ţi se pare că aşa trebuie să fie. Apoi, am auzit toată conversaţia pe care ai avut-o azi după-amiază cu Mitchell. Am scos din perete globurile astea — i-am arătat reşoul din perete — şi am lipit un stetoscop de despărţitură. Mitchell ştia cine eşti şi te avea la mînă cu asta, şi dacă ar fi anunţat ziarele te-ar fi obligat din nou să-ţi schimbi numele şi s-o ştergi în alt oraş. Spuneai că eşti cea mai fericită femeie din lume pentru că eşti în viaţă. Acum, la tine în balcon zace un tip mort, împuşcat cu pistolul tău, şi tipu' e cu siguranţă Mitchell. Corect?

Ea aprobă din cap. — Da, e Larry.

— Şi zici că nu l-ai omorît tu. Şi că sticleţii n-or să te creadă nici de frică. Am impresia c-ai mai trecut prin chestii din astea.

Se ridică încet în picioare, fără să mă slăbească din ochi. Chipurile ni se apropiaseră şi ne priveam ţintă. Dar asta n-avea nici o importanţă.

— Jumate de milion de dolari înseamnă o groază de bani, Marlowe. N-o fă pe durul cu mine. Sînt atîtea locuri în lumea asta unde am putea duce un trai dulce. De pildă, la Rio, în una din casele acelea înalte de pe malul oceanului. Nu ştiu cît ar ţine, dar ne-am descurca noi, nu?

— Al naibii cît de repede treci de la una la alta! Acum o faci pe pupăza. Cînd te-am văzut prima oară, erai o doamnă respectabilă. Fiţiţielile unui filfizon ca Mitchell te scoteau din sărite. Apoi ţi-ai cumpărat un pachet de ţigări şi fumai în scîrbă. Apoi, după ce aţi ajuns aici, îl laşi să te mîngîie. Apoi îţi sfîşii în faţa mea bluza, mai cinică decît o potaie din Park Avenue după ce i se ia osciorul. Apoi mă laşi pe mine să te mîngîi. Apoi îmi dai în cap cu o sticlă de whisky. Acum vorbeşti de viaţa minunată de la Rio. Pe care dintre voi o să mi-o găsesc mîine dimineaţă la mine?

(Va urma)

Traducere de
Mihai CERNEA

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA : TIMIŞOARA, strada RODNEI 1.
Telefoane : 3 33 90 şi 3 33 76 (redactor-şef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
Tehnoredactare: N. LIGHEZAN
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

Colegiul de redacţie:
ION ARIEŞANU (redactor şef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor şef adjunct)
VIOREL COLŢESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 9

SAPTAMINAL POLITIC SOCIAL SI LITERAR ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R SI COMITETUL JUDETEAN DE CULTURA SI EDUCATIE SOCIALISTA TIMIS

NR. 9 (993) ● 28 FEBRUARIE 1986 ● SERIE NOUA ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

Coordonatele calității

În anii socialismului, îndeosebi în perioada de după Congresul al IX-lea al partidului, agricultura — ramură de bază a economiei noastre naționale — a cunoscut, ca și celelalte domenii economice și sociale, transformări profunde. Partidul și statul nostru s-au preocupat de dezvoltarea și modernizarea continuă a bazei tehnico-materiale, de creșterea potențialului productiv al pămîntului, de perfecționarea cadrului organizatoric al producției vegetale și animaliere, de îmbunătățirea întregii activități din agricultură.

Avîndu-se în vedere însemnătatea deosebită pe care o are agricultura în dezvoltarea generală a societății noastre,Congresul al XIII-lea al partidului a stabilit ca obiectiv fundamental al acestei ramuri realizarea unei adevărate revoluții agrare — proces care să se manifeste în productivitatea muncii, în eficiența economică, în întreaga activitate socială din mediul rural. În baza analizei profunde a realităților agriculturii noastre, în condițiile făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, în Raportul prezentat la cel de-al XIII-lea Congres al partidului, a reliefat bogatele valențe ale conceptului de **nouă revoluție agrară**, acesta presupunînd transformarea generală a modului de muncă, de gîndire și viață al tuturor oamenilor muncii de pe ogoare, înfăptuirea unei agriculturi intensive, de înalt randament, în scopul sporirii continue a producției, pentru a se asigura o cît mai bună aprovizionare a populației cu produse agroalimentare și satisfacerea celorlalte cerințe ale economiei naționale.

În Cuvîntarea la Plenara lărgită a Consiliului Național al Agriculturii, Industriei Alimentare, Silviculturii și Gospodăririi Apelor, secretarul general al partidului nostru arată că, **„și în agricultură — ca în toate celelalte sectoare de activitate —, proprietatea socialistă reprezintă chezășia înfăptuirii noii revoluții agrare"**, ceea ce impune întărirea forței economice a fiecărei unități de stat sau cooperatiste. Totodată, **„factorul hotărîtor pentru revoluția agrară, pentru o agricultură avansată"** îl constituie înalta calificare profesională a oamenilor muncii, a întregii țărănimi.

În ultimii ani, județul Timiș se situează pe plan național cu cele mai bogate realizări în agricultură, fapt pentru care i-a revenit cinstea să lanseze chemarea la întrecere, în acest domeniu, pe țară, pentru anul 1986. Aceasta constituie pentru toți lucrătorii de pe ogoarele timișene o mobilizare mai profundă, pentru a face din primul an al celui de al 8-lea cincinal un an al producțiilor record. Obiectivul acesta a stat și în atenția recentei plenare lărgite a Comitetului Județean de Partid Timiș cu activul din agricultură, analiza profundă, hotărîrile luate, cum și discuțiile ce au avut loc evidențiind, în spiritul orientărilor și indicațiilor tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, deplina angajare a tuturor oamenilor muncii din agricultura acestei părți a țării de a înfăptui noua revoluție agrară.

Conf. univ. dr. Zaharia SUCIU

Iuliu Martin — „Vis de iarnă"

Întîmpinînd Mărțișorul

În străvechimea istoriei, unele seminții din Europa începeau anul nou cu luna martie, întinerirea timpului fiind pusă în firească relație cu primenirea naturii, cu eterna renaștere a forțelor sale zămislitoare. Ovidiu arăta în Fasti că: „Mars erat primum mensis". În lumea romană, după modificarea calendarului, adoptarea Anului Nou, la 1 ianuarie, s-a făcut cam pe la jumătatea secolului al II-lea î.e.n.

Totuși, pînă în contemporaneitate, din adîncimea imemorială a datinei începutului de an, la 1 martie, răzbate în firea omului tulburătoarea dimensiune a intrării sale într-o nouă fază calendaristică, însemnînd mai mult decît trecerea în alt anotimp. Se simte nu numai mirificul prag de primăvară, ci și viitoarea entitate a timpului, complex structurată — aș spune — un adevărat an nou, care își are constituirea articulată în coordonatele muncilor pămîntului. Atotcuprinzătoare și biruitoare este lumina momentului calendaristic consacrat viitorului rod al ogorului. Astfel că în suflet se implantează răsadul sărbătorii, al sărbătoririi fertilei brazde și, mai cu seamă, al bucuriei trudei nobile pentru îmbelșugarea vetrei-mame.

O sărbătoare trebuie întîmpinată cum se cuvine, cu pregătirile cerute de specificul ei Noi — avînd rădăcini adînci în datinile ființării — trăim întru vocația ținerii rînduielilor semnificative. Faptul acesta e dovedit și acum, cînd întîmpinăm mărțișorul — deschidere în cinstirea muncii de pe ogoare — cu vatra rodului gătită pentru viața prosperă a seminței. Aici, pe meleaguri timișene, avem, totodată, ferma hotărîre de a ne situa, în anul acesta, pe locul I în întrecerea socialistă din agricultură — opțiune cultivată, în perioada premergătoare mărțișorului, în lumina orientărilor și indicațiilor secretarului general al partidului nostru, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, privind înfăptuirea noii revoluții agrare în patria noastră.

Aurel TURCUȘ

Spiritul tînăr și cuvîntul

Prima împrejurare în care literatura își desfășoară întreaga frumusețe și magie este aceea a tinereții. Între tînăr și cuvînt se instaurează, în general, o tensiune fertilă, o ispită, un nesaț. „Întîi — ne spune Constantin Noica— un cuvînt bine gîndit poate reeduca lumea". Sau, fiind vorba aici despre tineri, o poate **educa**. Nu orice cuvînt, însă. Ci acela „bine gîndit".

Marile opere ale literaturii oferă un spațiu al educării. Mai mult decît orice manual administrat de pedagogie în doze fixe, adeseori prea „esențiale" pentru a fi asimilabile, **Război și pace, Faust, Luceafărul, Demonii, Ion, Henric al IV-lea, Don Quijote, Moromeții, Condiția umană** (dintre multele titluri tulburătoare) se constituie, la prima lectură a adolescenței, într-o fundamentală educație. „Corola de minuni a lumii" este necuprinsă dar, fiece fărîmă de literatură bună sporește, la vîrsta formării certitudinilor, limpezirea de sine, și năzuința spre cunoaștere.

Se vorbește — ba există chiar o categorie, se pare, bine stabilită — despre „literatura pentru tineret". Astfel delimitată, literatura ar fi opusul unei deschideri. Dacă spunem așadar literatură, ne referim la acel spațiu în care cuvîntul instaurează o putere proprie, neîndoielnică, validată estetic.

În problema educației (mereu actuală) „ecuațiile" literaturii au un rol preponderent, oferind deschiderea spre umanism. Spre umanism în sens larg — în care lumea posibilului (arta) e o „probă" pentru lumea realului — spre un umanism luminos, contemporan, care promovează, la noi, literatura bună, cuvîntul „bine gîndit" și bine spus, într-o curată limbă românească.

Înseși cuvintele limbii noastre, corect alăturate și adînc întemeiate, luminează uneori adevărul despre cele dinlăuntru și din afara noastră. O limbă îți dezvăluie lumea într-un anumit fel. Limba română ne dezvăluie lumea ca fiindu-ne apropiată, melodioasă și ispititoare. De la Miron Costin la Nichita Stănescu, cuvintele se adîncesc, se îmbogățesc în înțelesuri și subînțelesuri, deschid virtualități nebănuite, incitante. Înlăuntrul sau în afara școlii, a citi este a te lăsa pătruns de farmecul, înțelepciunea și mirarea atîtor neobosite, bătrîne dar mereu tinere cuvinte, a trece de ele spre a vedea ce ne spun, a ne întoarce la ele spre a vedea cum ne spun ele toate acele lucruri proaspete și neobișnuite care, la un loc, alcătuiesc literatura. Iar literatura este întotdeauna, și în primul rînd, pentru tineri.

Există însă și tineri pentru literatură Nu simpli și pasivi cititori (receptori, cum zice o parte cam pozitivistă a criticii). Ucenici vrăjitori care încearcă formulele magice ale creației, dar (din fericire), fără a-și imita întru totul maeștrii Adeseori (din greșeală) depășindu-i. Este vorba aici de o treaptă superioară educației prin literatură citită, aceea a educației prin literatură creată. Scrisul ca autodepășire, căutare a unor neinventate, dar posibile coerențe ale gîndirii literare. De aici se întinde, însă, tărîmul unor alte vîrste, ale tinereții și ale unui alt nivel al educației. Permanenta tinerețe creatoare.

Radu CIOBOTEA

ARGUMENT
REDESCOPERIREA

Proiect de proză

Care ar fi prima frază a romanului dumneavoastră, dacă ați scrie un roman despre oamenii acestei mari, acestei eroice întreprinderi timișorene? Cum ar arăta eroul principal al romanului dumneavoastră? L-ați recunoaște între eroii despre care vorbesc zilnic ziarele, reportajele și fotoreportajele?

Ce face sectorul de critică al unei reviste care se respectă, decît să organizeze o intîlnire intre Autor și posibilele sale personaje ' între scriitor și dublul său?

Aș spune, o intîlnire oarecare, una între multele. Am fi numit-o Despre nașterea și înfăptuirea operei, dacă am fi explicat, in prealabil și pe larg, că această intîlnire face parte dintr-un șir de intîlniri care își propun, pe parcursul unor ani, redescoperirea orașului. A Timișorii muncitorești, eroice, mitologice a locurilor de ieri și a proiectului urban de mîine. Fiecare dintre cei inscriși in această acțiune lucrează, de mai multă vreme, la o imagine a orașului. Incearcă a oferi cititorului, încearcă a rescrie pentru contemporani, documente. O parte dintre autorii care vor semna lucrează ei înșiși, în intreprinderi, alții au rămas vreme îndelungată in biblioteci, pentru a redescoperi adevărurile unei Istorii. Daniel Vighi are în lucru — și în fază inaintată — un roman al Timișorii secolului al XVII-lea Traian Pop Traian o carte de proză consacrată tinerilor orașului de azi. Corina Victoria Sein a scris cîteva romane despre muncitoare, intelectuale artiste de azi. Viorel Marineasa ne-a oferit, intr-o carte inedită, un Banat fabulos al inceputului de secol. Un bun topograf este Iosif Costinaș în paginile sale „timișorene", tipărite și netipărite. Romancier cu pagini dense și eroi memorabili (Șase căluți în galop era un excelent roman al formației unui grup tînăr) Ion Dumitru Teodorescu a explorat, și pînă acum, spațiul citadin.

Un proiect de durată care începe azi. Știm că sînt foarte multe de armonizat, că, deocamdată incursiunea noastră pe teritoriul I.M.T.-ului este destul de departe de ceea ce am fi dorit să fie.

Întreprinderea ne-a primit, prin inginerul Gheorghe Flucsă, cu dragoste. E secretarul Comitetului de partid pe întreprindere, lucrează în I.M.T. de douăzeci și cinci de ani. Boierie inaltă, ar zice un nepricepător; un muncitor ca și ceilalți, spunem noi, ascultîndu-l. E obosit, vocea spune destul despre eforturile zilei. În intreprindere sînt vreo zece mii de oameni, toți il cunosc și cine n-are probleme? Rău e că nu le poți rezolva pe toate. Dacă le pui pe toate la suflet te ruinezi. Azi dimineață...

Sînt problemele oamenilor. Pe urmă, problemele de producție mari, uriașe. I.M.T.-ul va fi una dintre cele trei unități-etalon ale Timișorii, I.M.T.-ul trebuie să fie o intreprindere românească model. Sarcini mari. Le știm din emisiunile de la televiziune, din numeroasele articole din presă. Despre I.M.T. s-a scris mult și se va mai scrie, și despre excavatoarele, și despre combinele, și despre mașinile de baldat, stivuit, despre automacaralele pe care le produce. Despre podurile rulante, despre motostivuitoare, despre acești uriași care, iată: se nasc aici, in fața noastră. La marginea orașului in care trăim. Făcîndu-i cunoscut și astfel, prin giganții săi, in Albania, Bangladesh, Bulgaria, Cehoslovacia, China, Egipt, pînă in Vietnam și Zair. Departe, pînă la marginile lumii care devine modernă, industrială și industrializată...

Ne aflăm deocamdată, în secția condusă de Gheorghe Flucsă. E curățenie ca intr-un laborator, privim panourile făcute de oameni care se pricep. Cine le-a făcut? Cum cine? Oamenii din secție. Un panou cu sărbătoriții lunii februarie. Cine va împlini azi o oarecare vîrstă? Iată cine. Dar mîine? Într-o asemenea secție se intră numai cu flori, spune Mircea Mihăieș. Alt panou este destinat cîștigătorilor de la concursul de vinuri. Vinuri producție personală. Ultimul concurs a fost cîștigat de Uros Nenadov urmat de Nicolae Crăciun. Fiecare dintre muncitorii secției are un hobby, spune Gheorghe Flucsă, fiecare are o coardă de artist care trebuie să vibreze. Și trebuie să vibreze. Nu producem numai mamuți, nu sintem doar un avanpost al tehnicii. Ne preocupăm de sufletul omului. Trebuie să fie frumos.

În secție sînt flori, panourile, afișele nu au nimic mort. Undeva, un inginer și un muncitor programează o mașină. Care-i muncitorul și care-i inginerul? Nici măcar Gheorghe Flucsă nu are „în inspecție"; nu se deosebește cu nimic de oamenii „săi". Macaralele cară piese grele, dar parcă nimic din ceea ce văzusem în filme. Nimic artificial, mecanic.

Propun modelul Gheorghe Flucsă atenției romancierilor timișoreni. Ar putea deveni primii dintre eroii cărții noastre colective despre Oraș.

Casa prezentului

Uzina și oamenii ei sînt un tablou frumos pe care trebuie să-l privesc mereu.

Plecam spre Uzinele mecanice. Începea să ningă bogat.

Orice ocazie de documentare, în fapt o ieșire în viață, ar trebui să mă găsească înțeleasă cu mine însămi. Și așa eram. Îmi propusesem să fac din ziua aceea o oprire în casa prezentului, să-mi întăresc rădăcinile, să mă sprijin pe cît mai multe imagini ale adevărului, ale realului, să mă agăț calm să mă prind puternic de ele pentru ca mai tîrziu să mă întorc la rezerva de amintiri creată.

Cum aș începe un roman aici?

Poate că așa:

„Porneau să bată motoarele. Le simțeam aproape tot mai numeroase. Îmi cereau să iau aici, să mă implic în ceremonialul lor. In mod ciudat sau, dimpotrivă, firesc, mă risipesc în mai multe părți".

Sau:

„Acolo unde am fost astăzi era o căldură de cuptor. Oamenii se stringeau pe lingă strunguri, așa cum aș aduna eu palmele rotunjite in jurul unei flăcări".

— Aici, în intreprindere, un roman nu poate să înceapă decît cu dîrzenia muncii — spunea inginerul Gheorghe Flucsă care tocmai în acest februarie așezat îl recitea pe **Ion Agarbiceanu.** Și mi-am amintit una din convingerile scriitorului: **munca este o binecuvintare a vieții.**

Zlatinca Enache ar putea să fie eroina unui roman. Absolventă a Școlii profesionale patronate de uzină, prima promoție de **prelucrători prin așchiere — fete.** La 29 de ani, are trei copii. Viața n-a scutit-o de unele experiențe tensionale, de experiențe limită. Cum altfel ar putea numi intimplarea dramatică de acum doi ani, cînd aflată în concediu la socri, cu toată familia, Mirel Titel, cel mai mic dintre copiii ei, scăpat de sub supraveghere, a băut sodă caustică. Soacra, soțul o invinovățeau pe ea. Și astăzi se întreabă: „de ce?" Pericolul a trecut. Ea povestește cit de încrîncenată a fost truda medicilor în lupta lor pentru salvarea copilului. Privind-o cit e de tînără, cu ochii plini de nedumeriri, mă întreb ce forță i-a dat curajul să ia copilul (după trei săptămîni de spitalizare în municipiul Craiova situația era tot disperată) să-l aducă acasă, la Timișoara, sub o dublă povară: la ieșirea din spital fusese obligată să-și pună semnătura sub un text dramatic: **am fost avertizată că pleclnd, copilul ar putea să moară pe drum. Îmi iau toată răspunderea**; și mai era și amenințarea soțului: „Să nu te întorci dacă i se întîmplă ceva copilului". Toate acestea au trecut. Acum lucrurile merg bine și **acasă.** Zlatincăi îi plac romanele polițiste pentru că **in fiecare pagină se întîmplă ceva. Nu te lasă să obosești.**

Aș putea găsi un erou pentru o carte printre cei 170 de muncitori-studenți. De ce nu m-aș opri la tînăra blondă pe care am cunoscut-o în curtea intreprinderii? Studentă în anul trei la facultatea de fizică, face deja, in uzină, muncă de cercetare. Faptele comentate prin ea ar fi pătrunse în profunzime, fără a rămîne închise.

La Uzinele mecanice aș dori să scriu un roman care să presupună permanență. De aceea m-aș întoarce printre oamenii de acolo. Să învăț ceva din naturalețea și din vigoarea lor. Romanul ar trebui să se bazeze pe presiunea cotidiană a vieții. Și l-aș încheia la sărbătoarea pomului de iarnă, cu cei peste 6700 de copii, fiii și fiicele muncitorilor de la I.M.T., care n-au împlinit încă vîrsta de patrusprezece ani. Prin ei, în această unitate se poate spune că oamenii trăiesc o **tinerețe fără bătrînețe.**

Munca este una din marile plăceri ale vieții. Tot petrecîndu-se pentru a exista, ea are nevoie de forța omului, dar are nevoie și de sufletul lui.

Corina Victoria SEIN

Portret în oglindă

După ce-i sînt repartizat maistrului **Ioan Filip**, sau, invers, el mie (dar această ambiguitate nu are, desigur, vreo importanță), coborîm împreună din impunătoarea sală de protocol, în care am fost invitați „pentru primul contact", coborîm, deci, în hala uriașă unde maistrul Ioan Filip este șef de atelier. O armată disciplinată de strungari, frezori și alți făurari ai Secției mecanice stăpînește, intr-o firească și întotdeauna (pentru cel venit din afară) impresionantă comuniune, mulțimea de mașini perfect aliniate, vopsite in culori vii. E surprinzătoare liniștea în care se muncește, mașinile fiind, sau părîndu-mi-se, neverosimil de silențioase. Remarc, din mers, mișcarea molcomă a peștilor exotici, aurii, in cele cîteva acvarii puse în hală. Maistrul Filip, jovial și dezinvolt, mă conduce și-mi dă lămuriri cu priceperea unui ghid dintr-un mare muzeu. Poate de aceea mă simt și mai emoționat, aflîndu-mă pentru prima oară în această formidabilă citadelă a industriei timisorene. Ajungem în biroul inginerului **Marcel Gaspar**, șef secție schimb, a cărui tinerețe și (mai ales) înfățișare mă duce cu gîndul la unul dintre memorabilele personaje ale lui Zanussi, din **Structura cristalului.**

„V-am adus aici ca să aflați date precise despre secția noastră", îmi spune maistrul Ioan Filip. Dar cum scopul rîndurilor de față nu este unul statistic, le propun celor doi interlocutori, a căror temeinică și cordiala colaborare mi se relevă de la bun început, un fel de portret în oglindă.

„M-am convins că nu întotdeauna îți trebuie foarte mult timp ca să cunoști pe cineva. S-a întîmplat să fim promovați, eu șef de secție, iar maistrul Filip șef de atelier, aici, la Secția mecanică, chiar în aceeași zi: 1 decembrie, anul trecut. Înainte de asta, auzeam din cînd în cînd cum lumea din uzină îl vorbea de bine, mai cu seamă ca om. Și nu poate fi chiar așa, o întîmplare, să ai un renume atît de bun și să-i poți mulțumi pe toți sau aproape pe toți cei

---

cronica literară

ARTA DEZVĂLUIRII

Un titlu la fel de valabil pentru **Proza românească de azi** ar fi putut fi **Contextul operei.** Sau **La umbra cărților în floare.** Sau **Proză și reflexivitate.** Sau **Imediata noastră apropiere.** Adică titlurile cărților publicate pînă acum de către Cornel Ungureanu. Însă criticul a rezistat ipostazei ironice de a fi propriul său antemergător. A rezistat tuturor tentațiilor mai vechi. În afară de una: a scrisului frumos, a spectacolului punerii in pagină. A abandonat perspectivele parțiale, analizele provizorii pentru un pact decisiv cu definitivul. **Proza românească de azi** este primul tom din operele definitive ale criticului.

Despre ambiția proiectului vorbește, de la prima luare de contact, masivitatea cărții. Aproape opt sute de pagini, trădînd o poftă pantagruelică de scris. Opt sute de pagini pe care titlul nu reușește să le țină, totuși, sub control strict. O primă și la îndemînă observație este că autorul scrie mai mult decît o istorie (cronologică, evenimențială, psihologică etc.) a prozei românești din ultimii patruzeci de ani. „Cercetarea se deschide către o istorie a vieții spirituale românești", precizează criticul, după care adaugă: „Pe care o vor face desigur alții". Nu, nu o fac alții. Deocamdată, o face Cornel Ungureanu. O face cu un excepțional har al sintezei, cu un rar întîlnit simț al cuprinderii unei epoci. De altfel, această **prolegomene** la o posibilă istorie literară dezvăluie caracteristicile genului proxim pe care-l anunță, subordonînd fragmentarismul sintezei. Ceea ce îl interesează pe Cornel Ungureanu este nu compartimentarea scriitorilor, etichetarea circumstanțială, fie ea și una spectaculoasă, împărțirea pe afinități și simpatii, ci **fenomenul continuu.** În mod programatic, el nu va scrie despre prozatori (deși despre ei scrie!), ci despre **proză**, făcînd saltul în etapa imediat calitativ superioară: a abstractizării. Din acest punct de vedere, demersul său e caracterizat de un profund eliptism al demonstrației. Elipsa e figura retorică fundamentală a istoriei literare. A criticii de acum a lui Cornel Ungureanu. Concluziile sale sînt implicite, așa cum e și demonstrația. Ridicarea la pătratul sintezei se produce imperceptibil, prin fine, insesizabile căutări ale locului geometric al unor obsesii.

Clasificările autorilor beneficiază de o recuzită minimă: **Proza deceniului unu îi cuprinde, într-o primă secțiune, pe M. Sadoveanu, pe Camil Petrescu și pe G. Călinescu**, apoi o puternică falangă, alcătuită de cei mai importanți reprezentanți ai **vîrstei necesare:** de la Zaharia Stancu, Geo Bogza și Laurențiu Fulga la autorii resurecției din proza actuală: Marin Preda, Eugen Barbu, Titus Popovici. La fel și **Postumele deceniului unu**, reprezentate de V. Voiculescu, la fel și cele două promoții ale **Generației '60.** E adevărat, capitolele sînt premerse de cîteva scurte puneri în temă, cărți comune de vizită ale prozatorilor analizați. Pentru că,da, Cornel Ungureanu scrie despre un fenomen continuu, **unificat și nu despărțit de perspectiva creatorilor.** Spectacolul dat de aceste secțiuni într-un recif vast e mai important decît analiza microscopică a coralilor, a madreporilor sau a plantelor care-i compun. Prea puțin interesat de perspectiva nouă asupra unui autor, criticul e mult mai atent la rimele interne, la organizarea subterană a materiei.

Privit de la înălțimea noii tradiții, a unei tradiții de patru decenii, scriitorul nici măcar nu mai e un scriitor. El este un caz. Și poate și altceva decît un caz: un simptom dintr-o fișă clinică de ansamblu, colectivă. El este și „toboșarul timpurilor noi", precum Sadoveanu, dar și mărturia vie a ambiției de a înfrînge vitregiile sorții: „Școala scriitorului român" — comentează criticul o declarație a lui Laurențiu Fulga — „cel din epoca respectivă, are cursuri înalte, și «studiile» nu pot fi uitate. O «educație literară» de un anumit tip îl califică pe scriitor pentru înțelegerea, la modul superlativ, a condiției breslei. Făcînd gazetărie și mizerie, mizerie și gazetărie, gazetărie și hamalîc de diverse spețe, scriitorul român va vorbi, în opera sa viitoare, despre epoca educației sale sentimentale". Așadar, viața scriitorului, ca și opera sa, nu e relevantă pentru sine, ci pentru breaslă. Pentru viața prozei, cea văzută și cea nevăzută

PENTRU ORAŞULUI

alături de care împarţi, într-o activitate deloc simplă şi împlinirile, şi neajunsurile. I-a ajutat pe mulţi. Nu numai profesional, ci şi atunci cînd dintr-o pricină sau alta aveau nevoie de un sprijin moral. A făcut-o (o face) şi în calitate de secretar de partid al secţiei noastre. Spuneam că şi într-o perioadă scurtă de timp poţi cunoaşte pe cineva. Nu sînt, iată, nici trei ani de cînd lucrăm împreună, însă pot afirma că maistrul Filip este un meseriaş de înaltă competenţă, un om de-o mare cinste, lîngă care te simţi întotdeauna bine şi căruia poţi să-i comunici orice gînd, orice idee privind munca noastră. Şi nu arareori, după ce cumpăneşte o propunere, vine cu o alta, nouă, optimă. Continuă să mă uimească prin felul în care rezolvă, cu tenacitate, în proporţie de 100% şi la termen, o seamă de probleme dificile. Poate vă închipuiţi că eu fac acum descrierea unui personaj ideal, idealizat de circumstanţă. Dar nu, nu e aşa. Dacă aţi avea posibilitatea să-i urmăriţi activitatea de zi cu zi, v-aţi convinge, nu mă îndoiesc, că maistrul Filip este un împătimit al lucrului bine făcut, cu o exemplară conştiinţă muncitorească. De aceea se şi consumă atît de mult, interior, pentru tot ceea ce nu merge cum trebuie. De aceea fumează, în momentele de insatisfacţie, ţigară de la ţigară. Uneori îmi povesteşte despre felul cum îşi cultivă grădina de acasă, cum îşi îngrijeşte pomii, viţa de vie. E un gospodar înnăscut. În tot ce face pune pasiune şi rigoare. Şi chiar dacă ne despart, ca vîrstă şi ca experienţă de muncă, aproape două decenii, el este un om de care mă simt foarte aproape“.

Termin de consemnat acest crochiu de portret în oglindă şi rămînem cîteva clipe, toţi trei, în tăcere. Printr-o ciudată inducţie, simt, în acest scurt răstimp, suflul puternic al marii uzine. Prin fereastra înaltă a biroului vedem că afară fulguieşte. „Ninge cu soare!“, exclamă, copilăros, maistrul Filip.

Ningea cu soare. Un soare sfios şi palid de februarie.

Un posibil început de roman...

Iosif COSTINAŞ

Gustul şpanului

Dacă ar fi să încep un roman cu I.M.T.-ul, m-aş gîndi în primul rînd la muzeul satului din imediata apropiere.

Crescînd şi trăind la ţară, trecînd apoi într-un univers cvasi-livresc, angrenajele, închegările metalice mi-au provocat întotdeauna un fel de crispare, mi-au dat crampe. E cunoscută curiozitatea ţăranului isteţ în faţa „maşinăriilor“, al căror „şpil“ îl prinde destul de repede. Un deficit de educaţie în familie, ca şi (într-o perioadă) în şcoală, precum şi o predispoziţie nativă au putut genera o asemenea stare, o reacţie tip Esenin, „Vaca înfingîndu-şi coarnele-n locomotivă“. Nici orele de practică, survenite destul de tîrziu, nici micul şurubărai prin apartamentul cu vicii ascunse n-au reuşit să umple acest deficit. Copiii mei vor fi, desigur, altfel şi eu nu pot decît să încerc a înţelege şi a mă uimi. Căzînd, fatalmente, din nou în lumea cărţilor, citesc cu uimire şi cu invidie pagini memorabile despre fabrici şi şantiere, de Marin Preda, Augustin Buzura, Eugen Uricaru, Cinghiz Aitmatov, Gheorghi Vladimov, Alan Sillitoe.

De la sat au plecat, din sate bănăţene pe care le ştiu şi le iubesc, au plecat **Ion Sîrbu** şi **Nagy G Ştefan**: Leucuşeşti, Partoş. Îi bănuiesc şi pe ei de nostalgia satului cu discreţie dezvăluită. Sîrbu stă în „rezervaţie“, în blocurile întreprinderii de la Pădurea Verde, Nagy grădinăreşte la Ghiroda Veche, cînd termină cu slujba. În fabrică, primul este frezor şi şef de echipă, face cu oamenii săi lucruri egalînd gradul de tehnicitate şi de fineţe de la avioane. E vorba de combina de înaintare în steril, C.I.2, o bijuterie de cîteva tone. E cel ce realizează montajul general al aceleiaşi maşini, peste 2 000 de repere. (Cum mă aşteptam, ţine cu „Poli“, şi se plînge că la radio se aude prea puţină muzică populară). Nu ştie dacă va merge în China, la Beilong, cu C.I.2, dar nu i-ar displace.

Ca un posibil personaj s-ar arăta şoferul **Cîmpan Iosif**, ins lunecos, mărunt, aparent dezarticulat, însă ager, care se pregăteşte pentru un drum lung „pînă la Leipzig“, la Tîrgul internaţional de maşini. Va merge cu automacaraua telescopică A.M.T., de 12,5 tone.

...Deci, s-ar putea scrie o poveste cu I.M.T.-ul, dar aceasta cred că ar începe, într-un loc conservativ, din cochetărie, dintr-o nevinovată strategie, la Muzeul Satului, din imediata apropiere...

Viorel MARINEASA

Geniul bun al locului

Vizita, fie ea de „documentare“ într-o mare unitate industrială — respectiv la I.M.T. — a pornit din entuziasmul unui coleg, cărturar om, deci, de bibliotecă şi de litere frumoase, dornic, asemeni lui George Călinescu, să iasă în lumea celor care produc civilizaţie materială, a celor cărora, în definitiv, le datorăm şansa de a exista ca aplicaţi cronicari ai prezentului; vreau să spun că am pornit la drum urmînd ideea, sugerată de acelaşi entuziast coleg, de a descoperi, în periplul nostru, un posibil erou de roman — căci, nu-i aşa?, pentru ce bîntuie prozatorul prin medii umane diferite decît pentru a-şi cristaliza o viziune cît de cît exactă asupra, cum se spune, vieţii?

Iată, aşadar, la I.M.T., aproape (către) zece prozatori, faţă-n faţă cu o realitate nebănuită, uimitoare prin adevărul de necontestat al autenticităţii. Nu eroi de roman, ci oameni vii, mai vii şi mai complecşi decît în oricare roman posibil (imaginat, şi nu trăit!), oameni pentru care uzina nu reprezintă un termen abstract, o definiţie de dicţionar, ci însuşi mediul natural care le defineşte personalitatea, cum, de altfel, uzina însăşi este definită ca personalitate distinctă de către elementul uman care o populează.

*

Oamenii uzinei — uzina însăşi. Un drum parcurs, nu fără frămîntări nu fără greutăţi, întru edificarea actualei cetăţi industriale. Destine paralele: uzina şi oamenii ei. Destine individuale, care se confundă, se topesc în marea masă a unui puternic colectiv. Şi totuşi....

Şi totuşi maistrul **Ioan Stoicu** este o excepţie. Un muncitor de excepţie. O posibilă fişă a personajului: intră în producţie în 1950; în 1960 la 1 ianuarie, actuala uzină, prin contopirea a două unităţi industrile, devine U.M.T.; în 1962, Ioan Stoicu este angajat în noua uzină; şef de echipă din 1962. Om harnic, priceput, disciplinat şi de o înaltă moralitate — iată numai cîteva calităţi care-l fac demn de a intra în rîndul comuniştilor. Aşadar în 1963, Ioan Stoicu devine membru al Partidului Comunist Român. În această calitate, desfăşoară o concentrată activitate, eficientă şi de lungă durată în sectorul său de activitate. Viaţa sa devine, este, viaţa uzinei, maturizarea sa politică, ideologică, morală, profesională, are loc pe fondul dezvoltării, creşterii impetuoase a uzinei, prestigiul său de muncitor de excepţie, la care ţine enorm creşte, numele său este cunoscut şi respectat acum în uzină. Lucrează la secţia „Sculărie“, anii de muncă se adună, conduce o echipă de 17 muncitori, este mare specialist, dă lucrări de înaltă tehnicitate, este supranumit „Ioan-mînă-de-aur“ — ceea ce, nu-i aşa?, în mediul de intensă emulaţie profesională din uzină, înseamnă pentru el — şi nu numai pentru el — un exemplu demn de urmat. Roadele abnegaţiei în muncă, pentru Stoicu Ioan, nu se lasă aşteptate: este declarat, cinci ani la rînd, fruntaş în muncă şi, ca o încununare a efortului de o viaţă, primeşte înalta distincţie acordată celor bravi şi buni, celor merituoşi şi harnici „Medalia muncii“.

Un drum parcurs, o viaţă de om, o viaţă de muncă, de cinste şi de dăruire.

Acum, Ioan Stoicu are 58 de ani. Este, atît cît l-am putut cunoaşte, un om echilibrat, calm, comunicativ, dar de o ciudată, cum să-i spun?, poate sfiiciune, ceea ce vrea să însemne, pentru un ochi exersat, puritate şi frăgezime sufletească şi decenţă — calităţi atît de necesare unui bun conducător.

„Băieţii“ săi, cei şaptesprezece, nu mai în vîrstă (în medie) de 25 de ani, s-au constituit şi-au căpătat calitatea de „formaţie de lucru model“. O parte locuiesc în cămin. Căminul este al uzinei. Uzina are grijă de cămin, nu, numai de clădire, ci de fiecare om în parte, cu bucuriile şi necazurile lui. Cum se întîmplă în viaţă.

Oricum, unul din geniile bune ale locului rămîne, cum am mai spus, maistrul Ioan Stoicu.

Ion Dumitru TEODORESCU

Zece mii de concetăţeni

Surprinderea celei mai fascinante dintre dimensiunile noastre, aceea a **adevărului**, niciodată surprins de pelicula foto sau banda video, a acelei unice imagini omenesc-relevate din puzzle-ul mărturiilor depuse conştient sau nu, zi de zi, secundă de secundă, de către noi toţi, cei cuprinşi într-o unitate de spaţiu şi timp, iată posibilul scop al cărţii pe care te simţi obligat s-o alcătuieşti chiar dacă nu intenţionezi, în chiar acel moment, s-o publici.

Oricît de paradoxal ţi s-ar părea, acel uriaş la care ai ajuns într-o zi de iarnă, deşi se întinde pe mai bine de patruzeci şi două de hectare pentru a putea primi şi digera în linişte efortul şi fantezia a peste zece mii de concetăţeni (cu alte cuvinte, locuitori ai aceleiaşi cetăţi, conştienţi de asta), atîrnă mai greu în economia începutului tău de reportaj, decît multe din întreprinderile a căror producţie este încartiruită cu semnul „plus“ în socoteala energetică a vremii. Cum altfel decît energie potenţială poate fi numită impresionanta armată de excavatoare, maşini de stivuit, preluat, scos din depozit (combinate, cu ocolire ş.a.m.d.), combine de înaintare, susţinătoare de abataj, poduri şi alte dispozitive indispensabile centralelor atomo-electrice. Ce altceva decît literă de reportaj, de roman, în cea mai latentă dintre stările posibile, poate fi considerat acest punct de întîlnire al necesităţilor, dorinţelor şi speranţelor din cele mai îndepărtate colţuri ale planetei? Nu-ţi rămîne decît să alegi una dintre ele şi să porneşti de-a lungul ei. Nu înainte, însă, de a culege un ciob de sticlă. În urmă cu unsprezece ani, unul din cei şapte fraţi ai unei familii obişnuite, din părţile Vrancei, poposeşte pe meleagurile Banatului, de care se îndrăgosteşte subit şi, nevenindu-i să-l mai părăsească, se încadrează, ca simplu muncitor, în secţia pe care astăzi o conduce. „Unsprezece ani“. Atîta poţi scoate de la tînărul îndrăgostit care, fidel pînă în pînzele albe primei sale iubiri, a rezistat cu străşnicie avansurilor, mascate sau nu, ale tuturor reprezentantelor sexului slab ce au cutezat să-i iasă în cale.

Traian POP TRAIAN

Grupaj realizat de
Cornel UNGUREANU, Adriana BABEŢI, Mircea MIHĂIEŞ

---

cronica literară

De altminteri, seducţia **documentării** surclasează tentaţia analizei. În Cornel Ungureanu stă aţipit un excelent istoriograf al literaturii. Accentul criticii sale se deplasează, nu arareori, dinspre istoria literară înspre istoria pur şi simplu. Pentru a înţelege modificările din proza de după 1944 a lui Sadoveanu, criticul produce nenumărate paranteze explicative. Cele mai multe fără legătură cu literatura propriu-zisă. La fel în cazul lui Camil Petrescu sau V. Voiculescu. La fel în mai toate cazurile. E explicabil, atunci, de ce graniţele restrictive ale prozei sînt mereu încălcate. Cornel Ungureanu extinde, de cîte ori are prilejul, marginile domeniului cercetat, anexîndu-i noi teritorii. Capitolul despre Zaharia Stancu propune şi o temeinică analiză a gazetăriei prozatorului, cel despre Camil Petrescu o scrutare a materialului pregătitor al ultimului roman al marelui prozator. Tot astfel, proza lui Marin Preda e înţeleasă prin gazetăria sau literatura confesivă a romancierului, după cum analiza principalelor cărţi ale lui Eugen Barbu se produce în paralel cu sondarea domeniilor învecinate în care se manifestă **poligraful**. Legătura cu viaţa e căutată permanent. Fie în forme mediate, ca mai sus, fie în modalităţi extreme, cum e citarea paragrafului lămuritor de pe coperta unui roman de Dinu Săraru, revendicat în mod zgomotos autenticităţii.

Critica lui Cornel Ungureanu vizează, aşadar, reperele neţărmuritului realism. Împletirea dintre re-facere şi transcriere e una din obsesiile criticului. Altele ar fi Arhaicul, Tradiţia, Miturile, Magia, Provincia, Utopia. Toate majusculate. Împrumutate unui context generos, în care sensurile iniţiale se rescriu imperceptibil, încît pînă şi realismul se îmbogăţeşte de conotaţiile nevisate ale verosimilităţii dovedite, şi ea, prin elipsă.

În mod fundamental, critica rămîne, pentru Cornel Ungureanu, o **artă a dezvăluirii**. A dezvăluirilor în trepte, a dezvăluirilor ironice. A dezvăluirilor nu întotdeauna nevinovate. Unde scria şi, mai ales, ce scria între cele două războaie mondiale, Zaharia Stancu? Ce nume purtau gazetele în care-şi exersa spiritul democratic şi umoarea balcanică? se întreabă criticul. Sau: cine se ascunde sub chipul cutărui personaj din **Un om între oameni**? Sau: cine a scris **Mitrea Cocor**? Ce amănunt declanşează resentimentele inchizitoriale, campaniile, **nesfîrşitul şir de autodafé-uri** ale cutărui autor contemporan? Cînd a publicat, de fapt, Marin Preda prima sa schiţă? Cine l-a apărat, cine l-a acuzat? Răspunsurile lui Cornel Ungureanu sînt, aproape întotdeauna, înconjurate de aura unui ironism benign, pentru că el ştie mai bine decît oricine că literatura este altceva. Literatura este insesizabilul provocat de asemenea amănunte. Privirea îngăduitor-amuzată a criticului zăboveşte, însă, şi asupra acestor detalii, pentru că, fără ele, **întoarcerea autorului**, adică existenţa lui, nu ar mai fi posibilă. Scos din context, el e o simplă maşinărie de cuvinte, un harnic, dar fără viaţă, producător de imagini. Fie ele şi literare.

Prim tom al unei proiectate trilogii, **Proza românească de azi** propune, prin „Cucerirea tradiţiei“ (cum se intitulează volumul de faţă), o fascinantă trecere în revistă a celor mai importanţi autori de azi. Nu a tuturor, încă nu a tuturor. Scrisă de un desăvîrşit stilist, interesat în egală măsură de idee şi de efectul estetic al literaturii propuse şi produse, cartea de faţă nu intră în categoria celor sortite să se uzeze, prin oboseală şi repetiţie, precum cele aşa-zise de „bibliografie şcolară“. Nu pentru că i-ar lipsi ideile. Din contră, ideile îi prisosesc. Am avut chiar senzaţia că, furat de pana inspiraţiei, criticul nu are răbdarea să le ducă pe toate pînă la capăt. Lui Cornel Ungureanu îi ajunge faptul de a le fi enunţat. Poate le va dezvolta altădată. Poate le vor dezvolta alţii. El, criticul, e şi un bun exportator de idei. Cu sau fără copyright. Oricum, scrisul său depăşeşte necesităţile restrînse ale unei programări, ale viziunii înguste, didacticiste. Pentru că ceea ce scrie el este, înainte de orice, literatură pură. Şi, deci, inclasificabilă.

Mircea MIHĂIEŞ

---

* **Cornel Ungureanu, PROZA ROMÂNEASCĂ DE AZI, Editura Cartea Românească, 1985.**

ION SOFIA MANOLESCU

LACRIMA PRIVIGHETORII

luind drept mărturie
steaua din întemnul copacilor
m-am apropiat de lumina
rămasă-n picioare
cunoscînd bine clipa răvășită
printre rînduri
îmi semănam cuvintele
cînd ochiul își culegea neantul
din simburii pămîntului

apropiindu-mi instinctul
de cenușa proaspătă a dragostei
mă cuprindeau focuri nebănuite

totuși am îmbătrînit
fără nici o strălucire
fără să-mi împodobesc sufletul
de orgolii

vindecat precum orfeu
de acum mă voi despărți
de veșmintele cuvîntului
fără a vocifera
în fața destinului

ajuns în dreptul privirilor
nu va mai rămine nimic
din lumina frunzelor
și asupra mea nu va mai exista
nici o bănuială retorică

neștiind cît am mai rămas
din ceea ce am fost
mă voi mulțumi numai
cu umbrele din colivia himerelor
fără să mai pot preamări
lacrima privighetorii

IEȘIRE DIN HOROSCOP

neschimbate rămîn statuile
dar vietuitoarele pămîntului
intrate în horoscop
au o limbă neînțeleasă

întunericul avid de chipuri crispate
îndepărtează nunta umbrelor
și cînd se ploconesc nuntașii
mă învăluí în alte adîncimi

pregătind jertfa atotcuprinzătoare
de unde se poate întîmpina
limita transhumanțe
nu m-am mai dedicat afundurilor

dăruit integrității din entuziasm
dincolo de mine
domnia mea caută un alt idol
lipsit de orice pricină
lipsit de orice patimă

prin anotimpuri aglomerate de crengi
prefigurînd așternuturi
dezvăluind începutul
pînă la hotarul nehotărît
nu se mai aud zburătoarele
păt.arului abisal

întorcînd privirea după un alt destin
de la care n-am putut afla
nici o generozitate
caut refugiul unei răscumpărări

așteptînd veștile
după care se rotesc înălțimile
mi-am înconjurat de trei ori
numele noimelor
să pot ieși afară din horoscop

FESTIVALUL MAGNOLIILOR

deschizînd poarta înserării
mi-am trimis alegerea arborilor
la festivalul magnoliilor

pe sub privirea înălțătoare a
pietrelor
mîngîind țărîna adormită-n țărînă
mă cuprindeau nostalgii pămîntene
cu-n amestec din toate luminile

dintr-o altă dată fără urme
cu multe cuiburi presărate în stele
încărcat de timpul uitat
mă bucuram că mi se oferă spuma
albă
din zîmbetul festiv al copacilor

pentru reverberația vegetală
risipită-n adînc
cu gura plină de duminici albastre
nu știam de unde să încep
prudența noctambulă a umbrelor

deoarece nu totdeauna
puteam să rămîn numai al meu
nemaigăsind nici o spărtură
către risipa amănuntelor
m-am mulțumit numai cu glasul
miresii
pierdut într-o altă vară

pe cînd traversam întîmplări inedite
umblînd pe sub vederi detașate
dăruite la buna înțelegere
dinspre alți idoli cu alte chipuri
îmi acopeream necunoscutul

ajungînd la festivalul magnoliilor
la anotimpul din pragul
neînțelesului
mi-am petrecut sufletul
după îndemnul cuvintelor

OCTAVIAN DOCLIN

CINCI INTERPRETĂRI ALE PIETREI DE CLISURA DUNĂRII

1. Ea nu are culoarea piramidelor
de dinafara lor,
ci numai culoarea piramidelor
de dinlăuntrul lor.
De aceea cu ea nu se zidește,
ci numai ea în ea pe noi ne poate
zidi

2. Cînd mîna mea îi mîngîie pielea
ei dulce,
mîna mea se pietrifică
precum un tatuaj.

3. Pe spinarea ei șarpele nu alunecă
și nici nu se încălzește la soare.
Ea este însăși alunecarea
nemișcării veșnice.

4. Dacă, dintr-un turn, aruncînd o
piatră pe pămînt,
măsori viteza pămîntului,
de pe un munte de piatră,
aruncînd o piatră în apă,
măsori timpul vertical al apei.

5. Ea nu se vede cu văzul ochiului,
ea nu se aude cu auzul urechii,
ea numai se poate gîndi cu gîndul
gîndirii,
ea numai se poate privi cu ochiul
minții,
ea numai se poate asculta cu
urechea memoriei.

O AMINTIRE

stăteam suspendat între zi și noapte
deasupra-mi ceru-albastru
sub mine-un râu de munte
cineva mă plângea în șoapte
cineva dorea să mă sărute
stăteam suspendat între noapte și zi
cu ochii reci ca două flori de mină
cineva cu un sărut mă adormi
și-un ceas de apă-mi înflori pe
mână

GHEORGHE MOCUȚA

VERSUL RATAT SUB O LESPEDE

„Cu puțin exercițiu poți ajunge
să vezi aerul“.
(Radu Petrescu)

un măr golden la două dimineața
insondabilul vis cu tauri și alborade
cubul de aur printre aștrii nopții
implacabil alb-negrul austerității
locale
versul ratat, ratat

aerul ia forma propriului spirit
retorica zgîlțîie un perete
departe de cețurile familiei.

NECHEZATUL SFÎȘIETOR AL MELANCOLIEI

arome strivite de piciorul păstorului
mici întîmplări dezlegate de orice
contur
o descriere a infrarealului —
dinspre hățișul copilăriei
herghelia amiezii mă calcă în
picioare
cerul albastru ca blugii mei cei
vechi.

numai culmea răsturnată în ceață
cu minaretele turmelor răsucind
peisagiul.

Ion Dumitru Teodorescu

●

STRĂINUL DE DIMINEAȚĂ

Fragmentul care urmează (și face parte din romanul în devenire, cu același titlu), vrea să fie, în intenția autorului, o monografie a nașterii, creșterii, delirului și morții ideii de teroare.

Acțiunea romanului se petrece în secolul al XVI-l-a, în ultimele trei zile de agonie a unei cetăți de la Dunăre înainte de a deveni raia turcească.

AUTORUL

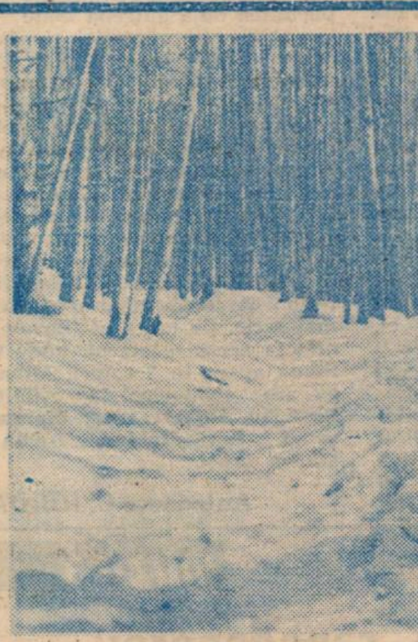

Rudolf Sandor: „Iarnă“

Ar fi trebuit să asfințească, era ora, dar soarele încă mai sta acolo, pe creasta zidului, năclăindu-l de culoare.

Întoarse capul ; peisaj dezolant : de atîția ani numai asta : Fluviul cenușiu și, dincolo de el, mlaștina fumegîndă ; în depărtare munții... Din turnul de veghe, vedea tot.

Ar fi trebuit să asfințească, era ora, dar cu zilele astea de vară care se lungeau nu știai la ce te poți aștepta ; și, pe deasupra, în partea aceea a zidului, chiar că nu mai puteai distinge nimic.

— Alberto ! strigă, după care, aproape imediat începu să cînte, nu prea tare, nu prea vesel. Turnul era sonor. Sus, sub tavan în colțul său, liliacul pendulă ca o pară gata să pice. Prea coaptă. Prea grea.

— Alberto !

Numai că Alberto nu răspunse.

Acum îi era greu să-și reînnoade cîntecul ; scoase capul prin deschiderea îngustă, dar înaltă, a zidului și strigă :

— Alberto, a cam trebui să mă înlocuiești. Dar Alberto nu răspunse.

În loc să se înfurie, îl apucă îngrijorarea, căci, de la o vreme, Alberto își făcea de cap, refuza, tot mai des, sub diverse motive, să-și facă serviciul. De parcă nu pentru asta se găseau pe zid. „Profită de slăbiciunea mea își spuse. Știe că mi-ar plăcea să-i fiu tată, și iată, se poartă ca un fiu ingrat...“ Zîmbi. Dacă se gîndea bine, Alberto era exact genul de fiu care i-ar fi plăcut... cu capul acela superb al lui... și părul negru numai bucle... genele lungi și moi și deodată, ochii aceia albaștri și mari, care te linișteau, care-ți muiau împotrivirea și făceau din tine o cîrpă.

Dacă i-ar fi fost fiu... el, atunci multe s-ar fi schimbat, ar fi știut el să-l țină în frîu. Dar așa... Numai de nu i-ar da prin minte să coboare în cetate!

•

Ce căuta, ce căuta aici ?

•

Liliacul se liniștise agățat din nou de tavan.

•

Se mai liniștise — dar porcul ăla de Alberto tot nu se mai arăta : un mucos, un obraznic. Așa nu se mai putea, va trebui să-l reclame, prea privește cu dinadinsul o anume piață din Cetate... Cam încurcată povestea cu Alberto ... „Să stai cu ochii pe el“ ; îi spusese Comandantul, și el chiar asta făcea, ori, cel puțin, încerca să facă. Mai știi, poate că e chiar nevinovat...

— Alberto! strigă cu ură.

Iar blestematul de Alberto tot nu mai venea.

Jos, în Cetate, se strînseseră oamenii. Strigau, urlau, lătrau ca niște șacali în călduri, cereau ceva în limba aceea a lor imposibilă.

Nici nu meritau să-i privești. Cu toate acestea era înfricoșat de ceva, poate doar de ghearа aceea rece care-i scormonea măruntaiele, de gheara aceea...

Auzi tropotul

— Ai nevoie de întăriri? îl întrebară.

— Cărați-vă!, le strigă, și-n timp ce ei tropăiau mărunt îndepărtîndu-se, îi înjură cumplit. Trase după ei avînd grijă să nu-i atingă

Alberto era în spatele lui.

— Ai înebunit? îi strigă, și cînd celălalt îl ochi, dintr-un salt îl doborî pe coama zidului. Îl dezarmă.

— Stai liniștit, îi șoptea Alberto — dar trebui să-i mai pocnească de cîteva ori ca celălalt, ca o cîrpă acum, să poată trece din leșin direct în somn. Îl tîrî de-a lungul zidului, iar jos mulțimea tropăia fericită de ceva care-i scăpa lui Alberto; îl tîrî pînă ajunse la odăile suspendate ca un pinten prins de buza zidului.

•

Soarele apuse în cele din urmă, se lăsă brusc seara. Cei din Cetate aprinseră focuri. Trecu garda și Alberto strigă: „Prezent!“. Toată noaptea arseră focuri în Cetate.

•

Spre zori îl văzu pe bătrîn venind cu pași împleticiți spre turn. Își dădu seama că e beat.

— Oprește-te!, îi strigă. Știa că e beat. Stai !, strigă Alberto, n-ai voie aici.

Bătrînul propti scara și începu să urce.

Atunci Alberto trase.

Jos, în Cetate, mulțimea urla satisfăcută.

Bătrînul se desprinse încet de scară, bătrînul începu să cadă încet, se răsuci și începu să cadă, scara rămase rezemată de turn, și Alberto mai avu vreme să vadă părul alb fluturîndu-i în lumina cenușie a zorilor, și era acum o liniște ca un hamac între doi arbori, și cînd atinse hamacul acela și trecu prin el toți auziră trosnetul oribil pe care-l făcu bătrînul pe acoperișul de olane; geamătul lui; și toți îl putură vedea cum alunecă pe acoperișul acela, și cum, în cele din urmă, rămîne agățat de ceva.

•

Era condamnat și el știa asta. Îl așteptau la picioarele scării.

•

Știa că e pierdut, încă de la început știuse, de cînd ...

...Întinse mîna și luă bucatele ce i se întindeau — știa că e condamnat — și bău din cupele ce i se întindeau : aromă de baltă cu plante înflorite ; dădu pe gît și mîncă și era întuneric, cu toate că sus, dincolo de linia de demarcație a zidului, cerul era strălucitor, ei erau foarte îndatoritori, se mișcau alunecînd pe lîngă el, focurile erau pe sfîrșite, nimeni nu le mai ințețea flacăra, iar Alberto începu să întrebe, cînd, unde mai văzuse toate astea — dar veniră fecioarele — unde dispăruse mulțimea ? — veniră și începură dansul în juru-i, i se turna mereu și el bea și le ruga să-l ajute, numai că ele doar zîmbeau, dănțuiau cu zîmbetul acela fixat pe fețe, ca și cum ar fi purtat măști, aveau pulpele goale, fustele sfîșiate, poate doar arse de limbile viclene ale flăcărilor peste care treceau într-un zbor scurt și gratios, gracile și impersonale — niște imagini de vis.

Iar Alberto încetă să mai plîngă și, treptat, în locul stării aceleia de moarte din el se instală bucuria, o căută cu privirea pe cea de o numiseră logodnică și o găsi, nimic nu o deosebea de celelalte, doar ochii, poate, opaci și scrumiți, găvane goale și întunecate.

Bucuria era încă în el, se ridică împleticindu-se și se luă după Tăcuta-cu-ochi-scrumiți, uită de bătrîn. Străbătu străzile ciudate ale unui oraș și mai ciudat. Ieși luna luminînd văros terasele albe ale caselor scunde — și apoi și orașul se termină, numai goana, fuga lui Alberto după năluca cernită, nu.

Se împiedică și căzu.

— Vino !, o rugă el, și ea se opri, se întoarse, se așeză lîngă el, îi luă capul...

Acum îl legăna. Se aplecă; îi căută gura, iar el se oferi lacom, numai că pe măsură ce-l săruta, Alberto avea senzația certă că devine tot mai ușor ; oasele sale, golite, parcă de pasăre ; nervii, mușchii goliți, oboseala aceea ușoară, cerul înstelat, și dincolo de el lumină de plină zi, cerul prea jos — să-l poată atinge cu mîna...

Se ridică și-l atinse, își plimbă mîna pe curbura catifelată, iar femeia aceea îi spuse : „Lasă astea, să mergem“. Și-i spuse : „Sînt atît de obosită...“, așa că merseră toată noaptea, ca în zori să ajungă în luminișul de pădure și-n coliba de crengi mustind de sevă...

Nu știa ce s-a mai întîmplat, imagini vagi, confuzionate de beție, de păreri de rău, amintirea bătrînului fără mormînt — leș putrezind pe acoperișul de olane în noaptea veșnică din Cetate, epuizarea, senzația certă că de fiecare dată devine tot mai ușor, și **nepăsarea,** femeia aceea cu ochii opaci, Tăcuta-logodnică de lîngă el, și **nepăsarea** lui, și **uitarea** cea veșnică ce treptat va pune stăpînire pe el, uitarea care era a timpului, iar mai tîrziu frumoșii săi ochi devenind tot mai opaci, pierzîndu-și culoarea, privirea sa scrumită refuzînd să vadă mai departe femeia cernită de lîngă el, trupul ei gol începînd tot mai mult să semene cu nisipul, alunecînd la mîngîieri, trupul ei împuținîndu-se tot mai mult din pricina mîngîierilor sale, pînă cînd, în cele din urmă, el se trezi singur, și-n coliba aceea mirosind a frunze nu mai era decît urma neclară, de nisip, a Tăcutei logodnice, pe care o împrăștie cu mîna...

Știu că era sfîrșitul

Ieși din colibă — iar afară îl așteptau ei.

Avea picioarele goale, păși cu grijă — numai că ei, bărbați, femei și copii, începură să-l gonească și să-l lovească cu pietre și să-l scuipe, și așa, cu carnea sfîșiată, îl azvîrliră peste zid.

De partea cealaltă îl aștepta garda.

...Se mirară de părul lui nisipiu..., de barba-i ca mușchiul de stîncă..., și se mirară de murdăria lui : găsiră că pentru un fost paznic al zidului arăta dezgustător... Și apoi ochii aceia scrumiți ai lui, numai găvane goale și-ncolo un întuneric de nepătruns...

...Îl luară cu ei și-l judecară — și astfel putu afla și Alberto de ce e acuzat.

Vorbiră despre încălcarea Regulamentului — numai că Alberto habar n-avea de existența lui, așa că-i întrebă..., întrebare care avu darul să-i înfurie ; numiră asta „provocare“, scrîșniră din dinți și-și vînturară îngrijorător mîinile.

„Trebuie că am făcut ceva îngrozitor“, gîndi Alberto — numai că nu știa ce anume. Simțea însă, instinctiv, că oamenii aceia — mă rog, foștii lui camarazi, care-l judecau, apărau ceva de care el nu ținuse seama... Îi întrebă. „Apărăm o stare de lucruri“, i se răspunse. „Cum adică ?“ întrebă Alberto. „Pur și simplu o stare de lucruri. Cum au moștenit-o cei de la care am moștenit-o, și așa mai departe“. „O stare de lucruri... ?“ „Ei, asta !, spuseră. Dar e simplu : **o stare de lucruri menită să mențină o stare de lucruri.** Simplu și comod pentru toată lumea. Ce nevoie avem de schimbări, cînd o ducem atît de perfect ?“ „Și cei din Cetate ?“ vru să știe Alberto. „Ei nu apără nimic, sînt scutiți de grija asta. Ei sînt starea de lucruri în stare pură. Și, apoi, au zidul, îți dai seama, o metaforă ca să le amintească, poetic și mereu, că ei înșiși sînt starea de lucruri... După cum observi, le-am oferit toate condițiile..., numai că tu ți-ai permis să tulburi acest echilibru — și iată motivul pentru care va trebui să crăpi“.

Alberto vru să mai întrebe ceva ; ezita însă.

„Poți întreba orice, i se spuse. Ai dreptul la niște explicații de vreme ce, în curînd, nu vei mai avea ce face cu ele...“.

„Cei din Cetate m-au primit fericiți...“.

„Nu chiar...“, spuseră.

„Mi-au oferit ce-au avut mai bun — și-n plus și o logodnică, presupun că așteptau ceva de la mine“.

„Închideți geamurile !“, strigă Comandantul.După ce-i trecu furia ori spaima :

„S-au purtat corect : de vreme ce trădaseși, trebuiau să-ți ofere o recompensă“.

„Avea aerul că așteaptă o schimbare“, spuse Alberto, și abia atunci înțelese.

Ceilalți, din fața lui, foiră neliniștiți.

„Ți s-a părut“, spuseră, și adăugară, avînd tot mereu aerul că-l înfundă. Cum îți explici că, la urmă, te-au azvîrlit peste zid ?“ „Poate că au așteptat prea mult de la mine !“, și rămase uimit. „Idiotule. Își spuse. Abia acum pricepi, acum cînd totul e prea tîrziu ?“

•

Îl judecau într-o piață, acum era seară și începu să bată vîntul subțire al Fluviului — iar asta îi făcea bine. Se miră numai cum, de fiecare dată, o ceață moale, un praf aducînd a nisip se desprinse din el și se împrăștie peste plajă.

Iar vîntul bătea din ce în ce mai tare. Grăbiră procesul și-l condamnară, evident, la moarte. Îl conduseră spre locul execuției.

— O întrebare, vă rog, spuse Alberto, și se opri, căci auzise tropotul : în curînd pîlcul de călăreți putu fi și văzut : bărbatul din frunte purta o pelerină scurtă, călărea fără frîu.

— În fort nu e nimeni, spuse el. Am un mesaj urgent pentru Comandant.

— Eu sînt, spuse Comandantul, și întinse mîna, luă sulul de hîrtie, rupse pecețile și citi... Bine !, strigă speriat, dar așa ceva nu s-a mai pomenit de veacuri... Noi ce rost mai avem ?, întrebă prostit.

— Scrie mai jos, spuse bărbatul cu pelerină scurtă.

Bătea vîntul, iar Alberto se împuțina tot mai mult.

Comandantul predă bărbatului cu pelerină scurtă însemnele puterii sale : pumnalul de argint de la șold și fascia cu securea în vîrf. Îi furâ smulși epoleții...

— Omul acesta e un erou, spuse bărbatul cu pelerină scurtă, și-l arătă pe Alberto călăreților săi, care-și obligară caii să îngenunche pe copitele din față..., ei înclinară armele, steagul micului detașament...

Alberto nu înțelegea nimic, iar vîntul bătea din ce în ce mai tare.

— Ce se întîmplă ?, întrebă el.

— Se întîmplă că ești liber, rîse, hohoti omul cu pelerina scurtă, iar calul său fremăta din picioare — un animal în adevăr superb, cu coama fluturîndu-i argintie în lumina lunii...

•

Încet Alberto o luă spre Fluviu. Nu mai era decît o părere, strigă : „Mai repede“, le strigă, le șopti mai curînd, din depărtare, și chiar atunci, la lumina înaltă a lunii, putu vedea...

•

La o distanță respectuoasă așteptau călăreții.

•

...Erau în jurul lui, dar el nu-i mai putea vedea, tot mai mult o părere, ușor pulverizat de vînt peste Fluviu, pînă ce, din Alberto, nu mai rămase decît ceea ce fusese, de fapt, întotdeauna : o speranță.

Superba Utopie

1. Obsesia întregului, poate, adeseori, să incumbe textului (literar !) ca referință/explicare a lumii, din fragmente aflate în perspectiva recuperării lor — așadar continente de real, ca și de alternativele acestuia, oameni, locuri și întîmplări, amintirea ori prezentul.

O **logică** a „înscenării“, fundată pe diversitatea criteriilor, ca și a mijloacelor traversează povestirile și nuvelistica lui Dumitru Radu Popescu. Cînd, spre o pildă, Fănică cel îndărătnic, din „Pădurea“, nu aspiră să se confunde, deocamdată, cu lumea pe care i-o propun realitățile momentului '50 nu face decît să-și exprime opțiunea vizavi de „cucerirea“ sistematică a acestui real cu mijloace proprii. Iar tandemul Petre — Savel, din „Căruța cu mere“, pare să fie substitut al unui astfel de creator de **imaginar,** căci lumea itinerariilor pe care le obligă spectacolele trupei lui „nea Mezat“ nu concordă cu aceea pe care o determină proiectele, visele celor doi — alternative ale realului, validînd actul temerar al elevării unei aparte cosmogonii. S-a spus că această proză stă sub semnul atitudinii fabulatorii devenită criteriu moral (Mirela Roznoveanu, **Dumitru Radu Popescu,** Editura Albatros). Numai că diversitatea tematică este o evidență, nu o simplă formulă de constatare, iar fabulosul — ca altă modalitate a adecvării contextului la verosimil — nu doar un simplu criteriu. Un personaj din „Umbrela de soare“ pare să fi găsit răspunsul exact : „Adevărata odihnă și adevărata plăcere și, hai să zic, fericire, ține de un fapt împlinit, concret. Restul rămîn vorbe. Apă de ploaie, cum se zice“. (D.R. Popescu, **Umbrela de soare).** Iată de ce „înscenarea“ se întîmplă și la modul parodic, chiar și atunci cînd complenta nuanțelor e alta. Planurile nu se contrazic, parcă spre a oferi substanței textelor „durata“ anume, asimilată fie cronologiei aproximative, fie „anotimpului“, adeseori (și convențional) neprecizat. Paraschivescu și Paraschiveasca din „Nabucodonosor“, Fănică și Liorica lui Cimpoacă din „Pădurea“, baba și partenerii călătoriei sale cu trenul din „Cocoșul“, îndîrjiții Enache și Oprea din povestirea „Între cercuri de salcîm“ și chiar neînțelesul Fusulan față cu ceilalți din „Zmeul albastru“ — iată tot atîtea cupluri reactivînd narațiunea între un tragism voluntar și ironie (-autoironie). În fapt, aceste dublete subscriu antinomic direcțiilor epice (sub determinismul auctorial al creației), pun în mișcare mecanismul combustiei interioare în majoritatea prozelor menționate.

2. Nu de puține ori, aspectul de tărîm patriarhal, aparent fără legături cu timpul concret, ne întîmpină în povestirile lui D.R. Popescu. Peste oameni și lucruri și întîmplări, mirajul, fabulosul își exercită funcția unificatoare. Sub zodia începuturilor de lume pare așezată povestirea „Ora cinci“ : „Noaptea trecea de pe mal pe apă, dusă de vînt, neagră și densă. Nu știai unde începe marea și unde se sfîrșește pămîntul. Și nici în larg, unde începe cerul“. Senzația de inaugural copleșește : „Orizontul era închis ca un cerc“. Spre deosebire, în „Moroiul“, metafora are un rol determinist, de **logică** ordonînd : „Noaptea era delicată, ca o imensă petală neagră (...). Și lumina nu se ivea, zăcea undeva, uitată“. Dar o dată recuperat din fragmentele **întregului,** teritoriul capătă conturile unei superbe Utopii.

Ionel BOTA

Romanele poetei

portrete

Cînd apărea **Frica albă (1982),** credeam că o poetă (adică Corina Victoria Sein), deja cu două cărți la activ (atunci) se încerca în roman ; îmi explicam gestul prin nevoia unei verificări epice. Trecerea de la regimul subiectivității acute la disciplina epică (admisă, îndeobște, cu greu) nu scăpa în amintitul roman de lirismul freatic, subminator. Corina Victoria Sein pășea nițel inhibată în noul teritoriu, ducînd cu sine cifrul transparent al poeziei sale : adică luciditatea pasiunii, delicatețea confesiunii, angajată fiind (cum s-a remarcat) pe drumul de la notarea senzației spre „spiritualizarea“ ei. În cert progres față de volumul de debut **(Adăpost într-o floare,** 1978), **Somnul izvoarelor** (1981) propunea un desen în filigran, învederînd că forța acestei lirici stă în fragilitate. Poeta nostalgiei, visînd evadarea („oglinzile m-au luat prizonier“), sprijinindu-și orgoliul „pe flori“ și pornind la „vînătoare de cîntec“ evolua sub semnul discreției. Toaca ierbii, izvoarele desferecate, fîntîna cerului, jertfa chiar („zidită în frunze migratoare“), vorbeau de înflorirea metaforei și căutarea limbajului distinct.

„Intrarea“ în roman stă sub semnul unui titlu fericit ales, exact tocmai prin imprecizia sa : „frica albă“ vrea să fie teama fără obiect, caligrafiind și temerile unei femei, avidă și reticentă în fața dragostei. Aș observa că încercuind medii și tipologii diferite, cărțile Corinei Victoria Sein seamănă ; romanciera propune texte confesive, asortate cu meditații lirico-sentimentale, cu eroi în autoanaliză, prilejuind lungi solilocvii pe generosul portativ al singurătății, tulburînd somnul amintirilor prin iluminările memoriei, propunînd pagini pătrunse de un lirism delicat, tremurător. Fără a căuta paradoxul, voi reaminti că forța scriitoarei rezidă în fragilitate. Eroinele ei visează, caută fericirea și înving singurătatea. În amintitul roman, Anisia Dinu, actriță capricioasă și — bineînțeles — frumoasă, devastată de vise, ezita între spaima de singurătate și frica de dragoste. Ioana Iancu, eroina **Coridorului în oglindă** (1983), era o învinsă din vocație ; specialitatea ei era visul. Proza Corinei Victoria Sein cultivă transparența și crește sub acolada umanitarismului. Vectorul ei ar fi „căutarea oamenilor“. Personajele autoarei sînt firi meditative, vor să capteze „relațiile umane“, aruncînd punțile comunicării. Prin dispoziție reflexivă și lirism freatic, acuzînd „golul“ celuilalt, proza Corinei Victoria Sein trimite la paginile sensibilului Ion Arieșanu.

Inelul de fum, ultimul roman al poetei, conservă impulsul confesiv. Personajele, aș zice, nu trăiesc ci își amintesc, există doar amintindu-și și, prin această strategie epică, supratema cărții — ultimul război mondial — își surdinizează ecourile. Tragismul situațiilor evocate ar fi obligat la folosirea unor culori tari, prin filtrul rememorărilor, acest tragism, provocat de vîrtejul coșmaresc, dementțial, al războiului se diluează, reverberînd — curios — într-o lume închisă în patriarhalitate, aparent ferită de tăvălugul cataclismului.

Notam cu un alt prilej că prima voce a Corinei Victoria Sein rămîne poezia. Lectura ultimului roman, semnat de poetă, conservînd știutele calități și vicii ale anterioarelor apariții, nu-mi schimbă vechea opinie. Prozatoarea se păstrează la echidistanță de tentațiile conștiinței artizanale, lunecoase, suficientă sieși sau față de epica frustă, gîlgîitoare, irigată de sevele tari ale concretului. Tragismul, bîntuit de obsesia purității, își pierde, astfel, din vigoare, deoarece Corina Victoria Sein, — privind lumea prin fereastra sensibilității — sentimentul covîrșește evenimentul.

Adrian Dinu RACHIERU

Fragmentarium [V]

pretexte

● Auzită (și văzută) de departe, o orchestră ne evocă stupul (și roiul), termitiera : același zumzet monoton, aceeași forfotă („absurdă“) a zeci de membre și elitre, de antene și mandibule rapace, de vibratile trompe, de panici și alerte...

...Tot astfel, pare-se, o urbe, un **saeculum,** — planeta însăși.

● Mă tem că futurismul va însemna, odată, să fi purtat, cîndva, — cu ostentație, adică dezbrăcîndu-ți de pantalon piciorul pînă mai sus de modernista gleznă și de, străvechi, călcîiul lui Ahile — o **calza verde** și o alta **rosa** !

(Nu alte „discromii“ vestimentare, sau, dacă vreți, nu alt **bitonalism,** mai mult sau mai puțin complementar, — în goticul care se zice „flamboyant“ ; cum și, de regulă, — precît se pare — la bufoni.)

● Nu din efeminare, totuși, se va fi ras epidermaticul, senzualul și hedonistul Settecento, dar, pe cît cred, dintr-o crescîndă (și insațiabilă) nevoie de extindere a zonei erogene, — ca și dintr-o vocație, vag perversă, a **quiproquo**-ului și ambiguității (e, pînă astăzi, o enigmă sexul amfibologicului cavaler D'Éon [1].)

Același secol va fi ras, de altfel, fața Pămîntului de nu puține selve, în precolonialiste defrișări !

● Făcînd abstracție de aceea, imemorială și incertă (căci se referă la un **homo fictus** : un ipochimen eliotesc [2]), a „Phoenician“-ului pe nume Phlebas, istoria, pare-mi-se, nu cunoaște decît **două** așa-numite „morți prin apă“ (fie și dacă petrecute pe uscat!), vreau să zic: două „deaths by water“, — și anume : Waterloo și, mai încoace, Watergate.

● Era un fenomen : știa o groază / de numere de telefon pe dinafară, / cu cinci, cu șase cifre, plus prefixul ; / le ignora, însă, pe cele nu-mai do-uă / (care, în rest, sunt una și aceeași) / ale occisiei lui C. Iulius. / / Și mă suna aproape zilnic !

● Ferice de elenii care,-ntre verde și albastru, nu făceau, pare-se, o diferență netă [3], — ca, mai apoi, urmașii lor de la Bizanț, ce, distingîndu-i mult prea neted pe **Prásinoi de Vénetoi** (pe, adică, „prăzulii“ de „vineți“), făceau din verde și albastru (oricîte alte nobile intenții : confesionale, inițiatice, „sportive“, am fi dispuși să le atribuim) culori politice și facționale : intolerante, oarbe, sîngeroase...

P. S.

(Pentru că suntem la capitolul „culori“ :) să remarcăm că românescul **alb** e quasi-palindromul (grafic, — iar într-un caz, întîiul, și acustic) al germ. **blau** „albastru“, al engl. **black** „negru“, al fr. **blanc** „alb“. Scrie-vom, dar, **blaualb**, **blac(k)alb, blan(c)alb**...

...De ce ? — Pentru că... **ludentes fortuna iuvat !**

---

1) Foarte nostimă, oricum, deruta **Petit-ului Larousse** (s. v.) : „Vraisemblablement un homme, malgré le costume féminin qu'il a souvent porté...“ !

2) Cf. **The Waste Land.**

3) Cf., între alții, Umberto Eco, **Tratat de semiotică generală,** Buc., 1982, p. 104.

Șerban FOARȚĂ

Memorialistica lui Nicolae Iorga

Nicolae Iorga este un permanent simbol al spiritualității românești, este geniul care domină, cel puțin în planul istoriografiei, creația secolului nostru. Vasta sa operă, atingînd numeroase subiecte din istoria lumii, se înscrie, deopotrivă, în circuitul valorilor culturii universale. Complexa personalitate a cărturarului continuă să suscite un mare interes, scrierile sale sînt frecventate cu mare asiduitate de cercetători, după cum, nu mai puțin, de marele public dornic să se apropie de sufletul și mintea, de trăirile, de faptele cotidiene, de scrierile lui Nicolae Iorga. Construcțiile sintetice excepționale privind trecutul românilor, dar și acelea cuprinzînd lumea bizantină, Europa de sud-est, marile convergențe spirituale de pe continent, mai apoi existența sa absolut neobișnuită, implicarea sa în aproape toate domeniile vieții publice, exercită o adevărată fascinație. Nu întîmplător, laboratorul de lucru al istoricului, volumele de documente adunate, selectate și editate, studiile din arhive și biblioteci, călătoriile în țară și străinătate, lumea pe care a străbătut-o și cu care a intrat în contact, provoacă, în mod constant, curiozitatea istoriografului ce caută să înțeleagă cît mai profund și cît mai corect cu putință destinul unui om de spirit ce și-a asumat riscul de a ridica un monument de proporții nemaiîntîlnite în istoria culturii române și rar văzute în istoria culturii universale.

Memorialistica lui Nicolae Iorga este departe de a fi rezultatul unor simple jurnale, al unor însemnări zilnice, ea este o mare operă literară care ne dezvăluie direcțiile cele mai fecunde ale gîndirii și ale acțiunilor sale. Tocmai de aceea, edițiile privind biografia savantului ne interesează în mod deosebit, prin ele avînd posibilitatea să intrăm cu mai mare ușurință în culisele istoriei, să urmărim viața de fiecare zi a unei societăți umane, să fim părtași, chiar dacă indirect, la evenimentele ce se succedau cu uluitoare rapiditate în istoria României și a Europei interbelice. Îndepărtînd erorile și confuziile, corectînd greșelile de datare, semnalînd pasajele subiective ori întregind substanțial informațiile prin cercetări sistematice, prin consultarea unei vaste bibliografii (inclusiv a documentelor edite și inedite), edițiile aparținînd lui Valeriu Râpeanu și Sandei Râpeanu au intrat în conștiința criticii și a istoriei literare.

Ultima ediție a capodoperei lui N. Iorga, **O viață de om așa cum a fost**, (Editura Minerva, 1985), nu reprezintă o retipărire a edițiilor precedente. Ea este — precizează autorii e. — „un pas către proiectata ediție integrală a scrierilor autobiografice ale lui N. Iorga și completează **O viață de om** cu mărturii esențiale pentru a înțelege mai bine nu numai biografia savantului, ci și ideile despre societatea românească și căile de remediere a unor situații intervenite în evoluția ei postbelică" (p. LXII). Cele două texte cuprinse în „Addenda", **Doi ani de restaurație. Ce a fost, Ce am vrut, Ce am putut** și **După întoarcerea la regimul de partid. Isprava**, completează în mod fericit scrierile autobiografice, respectînd trimiterea expresă a lui N. Iorga la amintitele cărți.

Studiul introductiv, regîndit și rescris de Valeriu Râpeanu, este rezultatul unei cercetări aplicate de durată, a unor analize și interpretări de istorie, istorie literară, politologie, metodologie, reușind nu doar inserarea unor originale puncte de vedere despre viața și opera lui N. Iorga, dar mai ales o cuprindere nouă, obiectivă, a celor mai variate ipostaze ale personalității marelui om de cultură.

Noua ediție științifică din **O viață de om** este rotunjită de mai multe capitole de note și comentarii (o bună parte absolut noi), unele adevărate articole cu un caracter istoric, în orice caz toate extrem de binevenite în descifrarea mecanismului socio-politic al frămîntatelor decenii din jumătatea dintîi a secolului nostru, evident, importante mai cu seamă în dezvăluirea adevăratelor mobiluri ce l-au îndemnat pe Nicolae Iorga la o tumultuoasă prezență în viața publică românească și internațională.

Victor NEUMANN

---

miniaturi

Dincolo de algii și de nostalgii

Dincolo de algii și de nostalgii, dincolo de patimi și de lacrimi, dincolo de voințe, de tendințe și de stăruințe, dincolo de agonie, și de veșnicie, și de datorie, dincolo de dotări, de șicanări și de mistificări, dincolo de invidii și de subsidii. ... deci dincolo de bine și de rău se află știința. Profesorul doctor docent **Constantin Caloghera**, șeful uneia dintre clinicile de chirurgie a Spitalului județean din Timișoara, așa crede. Selectez din ceea ce mi-a spus într-o discuție pe care n-am s-o uit mult timp: „Indiferent de funcție și vîrstă (la 12 martie, anul acesta, dumnealui împlinește 61 de ani), doar rezultatele care confirmă victoria sănătății asupra bolii și, în ultimă instanță, biruința vieții asupra morții, doar acestea conferă valoare medicului. Nu cred că există operații mari ori operații mici, există doar operații bine ori prost făcute. Profesia noastră trebuie să o practic neapărat și cu sufletul, altfel nu ești medic adevărat, ci un simplu meșteșugar de la prestări-servicii. Așa le-am spus și studenților mei pe care i-am dorit medici-oameni iubitori de oameni". Îmi povestește cum a început, ca preparator acum 30 de ani. Și apoi despre generoasa sa „risipă" de devoțiune pe altarul lui Hipocrat, consumată de-a lungul atîtor ani, adeseori din umbrele nopții și pînă în geana zorilor, slujind la sănătatea oamenilor. Au trecut 38 de ani de efort, de muncă tenace. Au fost bucurii, uneori și lacrimi care nu se văd, dar care nu pot lipsi din această trudnică și atît de grea meserie. În bilanț — mii de intervenții la masa de operații care au clădit succesele de prestigiu ale unei echipe de-acum de oarecare notorietate în medicina românească. Chirurgia înseamnă echipă. Metaforic spus, o orchestră în care fiecare instrumentist trebuie să tindă spre perfecțiune. Cu atît mai mult cu cît această echipă-orchestră luptă pentru armonia sunetelor vieții. În partitura dumnealor, adică în cazul doctorilor **Constantin Nica, Doru Bordoș, Trăilă Nicola, Florin Miculiț, Fulger Lazăr** și **Anastasie Bîrzeanu**, o secundă înseamnă enorm. De aici nevoia de armonie profesională, unii dintre ei (sau aproape toți, asta nu mai știu) foști studenți ai profesorului **Caloghera**-chirurg ale cărui reușite sînt strălucitoare, autor de școală medicală și al unor lucrări de aleasă ținută științifică publicate în țară și peste hotare care constituie puncte de referință în chirurgia esofagiană, tiroidiană, arterială, gastro-duodenală, a căilor biliare, a colonului, a pancreasului și în domeniul chirurgiei de urgență. Apoi; dar nu în ultimul rînd, activitatea de cercetare. Zilele trecute am participat la un raport de gardă și la o vizită. Pe ambele le-a condus, ca de obicei, profesorul **Caloghera**, despre care îmi vine, iată acum, să scriu — pastișînd — că este un „Cagliostro unit cu Newton", așa cum obișnuia Renan să-l definească pe Empedocles, filosoful acela grec care a lansat ideea apariției organismelor din membrele împrăștiate". Dar ceea ce unește și deosebește echipa profesorului **Caloghera** de celebrul filosof grec nu este distanța în timp, cît mai ales practica. Sufocată, uneori, de minuni. Cine nu crede, n-are decît să se posteze la ușa clinicii, să se uite și să compare cum intră și cum ies de acolo cei aflați în dificultate pe la răscrucile vieții.

George DINU

Spațiul și umbrele

teatru

1. Între șansele de a re-scrie scenic „Vrăjitorul din Oz", **Ștefan Iordănescu** a căutat (și a descoperit) o modalitate de tip cultural, în care se recunosc amprentele lecturii, experiența modernă a spectacolului (teatral), imaginile civilizației vizualului. Regizorul declară reprezentația un „punct de vedere colectiv" asupra basmului lui Frank Baum, ceea ce vrea să însemne **comentariu** și **atitudine** a grupului de interpreți (**controlate**, iar nu lipsite de cenzura spiritului rector); **teza** funcționează, mișcînd historia dramatică între **mit** și **actualitate**, între — dacă vrem — **bibliotecă** și **stradă** (secționată în profunzime de linia galbenă, întreruptă, ce dă voie automobilistului să încalce, în deplină legalitate, axul șoselei), între **suprarealitate** și **infrarealitate**. Angrenajul de conotații și semne nu încifrează spectacolul. Scenografia și muzica desfac și recompun elementele aceluiași univers ideatic — spațiul poveștii filtrate și umbrele lui (personajele) sînt mai importante decît povestea în sine.

2. Vrăjitorul din Oz se dezvăluie **ca aventură — călătorie inițiatică**. Dorotheea nu cunoaște răspunsurile fundamentale, iar celor ce i se alătură le lipsește cîte ceva (mintea, inima, curajul) pentru a deveni „întregi" (adică maturi). Obstacolele așezate de-a curmezișul drumului sînt pragurile cunoașterii de sine și de lume. Întîlnirea cu Oz se produce atunci cînd eroii sînt „pregătiți": cînd au îndeplinit inițierea și simt (deși nu conștientizează) că drumul aflării de sine e plin de capcane, de meandre. Oz li se arată; fiecăruia sub alt chip: împreună, acele fantasmagorice figuri (în liniile cărora se percepe intenția re-prezentării Mărețului Vrăjitor ca ființă a sferelor celeste) introduc „în discuție" o îndoială profitabilă: dacă Oz nu e decît mit, atunci ce este Oz? Eroilor le va fi dat să vadă (să cunoască) adevărul-adevărat abia după ce vor îndrăzni să rupă vraja, să se atingă de imaginea emblematică: în „coajă", înăuntrul fantasmagoriei protectoare, e un ins al locului comun, oarecare, nu mai puțin cariat de banalitate decît cei din suita sa (vrăjitoarele, aghiotantul); cinici, foștii zei își recunosc condiția și „promit" repetarea „spectacolului" Universul s-a restrîns, a decăzut: grupul (format și sudat în ideea și pe parcursul călătoriei) se destramă (nu-și mai are sensul!). Dorotheea (și pandantul ei, prietenul Toto; deci, cuplul „mitic") părăsește scena; ceilalți rămîn (să-și caute, în mormanul de resturi curajul, inima, mintea): la capătul călătoriei, cu alte cuvinte, acumulările diferă, ca și atitudinile Încă o tentativă de rescriere a unui posibil topos: cel după care un parcurs comun modelează, nu individualități, ci identități numerice, nu inși, ci umbre, perfect și profund asemănătoare una alteia, serial.

3. Spațiul scenografic (decorul și costumele **Emiliei Jivanov** sînt, mai întotdeauna, de nivel european, aș zice, dacă nu m-aș teme că expresia etalonează și vreun complex provincial), descrie și propulsează viziunea regizorală, cu o inteligență și un gust rare: stadiile, înaintarea călătorilor de la obiectiv la subiectiv și pe terenul poetic al aventurii, jocul de-a viața și de-a povestea, inocența și meditațiile, întregului comentariu colectiv se petrece coerent și spectaculos în rama scenografică creată de artistă. În perspectiva unei cutii negre se disting zonele realității dramatice — teatrale, tot așa cum veșmintele „compun distribuția poveștii" pe laturile ei esențiale. Din fila de album teatral „ies" Sperietoarea de ciori, Tăietorul de lemne, Leul, Paznicul și Soldatul (în sensul că, aceste costume au o nuanță „convențională" — ar putea re-apare în limita scenei, a convenției teatrale), din fila istoriei artei vin, cum am mai sugerat, chipurile lui Oz, iar spectacolul epocii contemporane i-a „adus" pe Aghiotant și pe cele două Vrăjitoare (un Mad Max și două supervedete pop-rock). Un așa-zis cîmp de maci este o enormă folie de polietilenă, semigonflată; în final, după căderea din firmament, Oz și ai lui folosesc recuzită „de rînd": croșete de croșetat, lapte demachiant, semințe... Undeva, pe la început, Sperietoarea (eliberată de pe stativ), face exerciții de mers, precum fiul dintr-un film de Herzog despre tată și fiu. Cîteodată, ai impresia că atît scenografia cît și spectacolul suferă de exces de elaborare.

4. Dacă un regizor se recunoaște după actorii „reinventați" și după capacitatea de-a antrena toate compartimentele reprezentației în favoarea ideilor sale, atunci **Ștefan Iordănescu** este un Regizor. **Horia Ionescu** (Sperietoarea) — marea surpriză a spectacolului — n-a fost, poate, niciodată, atît de complex și de sigur, pe scenă. **Sandu Simionică** (Aghiotantul — rol mut) — e o prezență „forte", inimitabilă. Muzica e compusă de **Ilie Stepan** (versurile melodiei lait-motiv: **Marian Odangiu**) înregistrarea și mixajul benzii îi aparțin lui **Adrian Ilica** (profesioniști inspirați despre care vom mai scrie, pe larg). E nevoie să revenim la acest spectacol, unde **Gheorghe Stana** apare în 3 roluri, **Mihaela Murgu** are strălucire, iar ceilalți (**Miron Șuvăgău, Robert Linz, Margareta Avram, Ion Haiduc, Adela Radin**) sînt ei înșiși.

Antoaneta C. IORDACHE

---

muzică

În lumea capodoperei...

Serile de muzică și poezie s-au constituit, de ani buni, în constante valorice chemate să testeze dragostea de frumos a timișoreanului. Iată-le relevate, dar nu la temperatura cadrului cameral, intim, al Studioului „Vidu" — cum se făcea odinioară —, ci la dimensiunea impunătoare a sălii Operei Române. Aceste arte — poezia și muzica — poate cele mai tangente sublimului, marelui fior liric, deși sînt destinate preferențial solilocviilor, au reușit să învingă și în aceste condiții, cel puțin neobișnuite. Meritul reușitei este al celor două talente de excepție ale scenei românești — actorul **Ovidiu Iuliu Moldovan**, prețuit prieten al Cetății încă din vremea cînd era „junele prim" al Teatrului Național timișorean și **Aurelian Octav Popa**, artist aplaudat pe toate continentele Terrei și cotat drept unul din fenomenele artei interpretative contemporane. Coloana vertebrală a spectacolului a edificat-o, însă, **Iosif Sava**, muzicologul în compania căruia (datorită unei binecunoscute emisiuni Tv.), ne petrecem ore minunate ca invitați ai Eutherpei. Același ghid a gîndit și ordonat spectacolul, spre a împlini o **comuniune spirituală** între masa eterogenă a publicului și artiștii de pe scenă. Miracolul a reușit! Aceasta, deoarece versului rostit cu nerv și aplomb, cu capacitatea de a vizualiza excepțional cadența metrului eminescian, cît și a celui shakespearean, sau a stihurilor semnate Arghezi, Blaga, Nichita Stănescu, i-a fost adăugat releveul muzical al capodoperelor Barocului — Bach, Händel, Telemann, Romantismului — Mendelssohn sau contemporanii Messiaen, M. Negrea, Remus Georgescu.

Harul retoric al celui care ne-a plimbat cu o elegantă dezinvoltură prin toată istoria culturală a omenirii — Iosif Sava — ne-a uimit prin prodigiozitatea cu care dispune de datele fenomenului artistic, prin conexiunile pe care le-a propus cu filozofia, cu artele plastice, cu literatura... Întreg efortul acestui demers a fost subsumat ideii majore de a implica afectiv spectatorii în evaluarea adevărată a revelațiilor pe care le oferă contactul avizat cu capodopera, cu produsul uman de cea mai nobilă esență.

Inspirat, dialogul a cîștigat publicul timișorean, dispus în trei ipostaze: elevii matematicieni ai Liceului „Loga", un matineu pentru tineret și un spectacol de seară — așa cum se cuvine într-un oraș unde au poposit Liszt, Brahms, Bartok. Pentru ilustrația sonoră a fost invitat un mănunchi de premianți ai concursurilor internaționale de la Liceul „I. Vidu": pianistele **Gabriela Mayer, Diana Tătaru** și violonistele **Corina Belcea, Corina Bololoi**. Succesul a fost deplin. Ne rămîne doar să felicităm conducerea Operei pentru inițiativă, iar pe Iosif Sava să-l reinvităm, spre a ne propune noi itinerarii în zona eterată a marilor înălțimi și bucurii artistice.

Doru MURGU

excelsior

TINERI POEŢI HUNEDORENI

(Cenaclul „Lucian Blaga”)

DE TREI IANCU...

De treci Crişul, la Criscior,
Cînd se innoieşte anul,
Doina-ţi cîntă din pridvor,
Despre-un crăişor, Avramul.

De treci Cerna, cu-a ei maluri,
Cînd se înăspreşte vinul,
Doina-ţi cîntă în cavaluri,
Povestindu-ţi de Corvinul.

De treci Jiul, dinspre munte,
Doine-ţi indulcesc aleanul, —
Serpuind poteci cărunte
Povestescu-ţi de Jianul.

De trei Iancu, doina-ţi cîntă
Pe aceste mîndre plaiuri,
Ctitori de cronică sfîntă
Pe-ale ţării guri de raiuri.

D. SPĂTARU

RĂSĂRIT DE PATRIE

Eram foarte aproape de flori
miroseau a rod
a soare copt în vatră laolaltă
cu pîinea.
În ţara de dincolo de cuvinte
se spărgea cerul şi curgea
in naşteri lumina patriei.
O nouă dimineaţă îmi aducea
gustul necunoscut al poeziei
o fericire ca setea de viaţă
în care se rotunjea sufletul
meu
cum crinul sprijinindu-se
de mireasmă.

Dorina BALLA

CUIB DE VRĂBII

Prea multe încăperi, la puterea
mea
de-a sparge lumina în dinţi,
tata voia să mă facă doctor —
de la fereastra trenului nici nu
era greu.

Am împărţit nopţile oraşului
în patru,
muzeografii împăiau cuvinte
de vii,
sub ochii mei vulcanizaţi
cîntăresc armura unui gest
imperfect.

Îmi amintesc, tata mă voia
doctor
durerea îşi făcuse cuib de
vrăbii
pe umerii ecuatorial-întorşi.

Liliana PETRUŞ

ANALOGII

M-aş sfărîma între două pietre:
mîinile tale.
Aş curge părăsindu-mi
izvorul
şi norii nu m-ar salva.
Tu crezi că în ochii mei verzi
s-ar slei lumina ?
Dincolo e un luminiş voalat
şi peste el mormane
de fluturi...

Laura Meda SUSAN

VINO CA UN CÎNTEC DE LEBĂDĂ

...şi cine să spună
cîte pete galbene în ochiul
zeului
cîte nopţi griul
aşteaptă porunca oaselor
cîte fîntîni fără tine
cine — în limba pietrelor
să înalţe imnuri
şi cine să asculte
urmele umbrelor — Neştiut
Ostatec

în tine doar desăvîrşind
gustul întîmplării
propria-ţi ureche fără
vicleşuguri
îndepărteaz-o
şi ascultă-te cu ea

vino ca un cîntec de lebădă
pe apele ultimului fluviu
întors acasă...

Virgiliu VERA

ŞAL DE GHIOCEI

Unde secera soarelui
pliveşte pe vranitele
primăverii
ţoluri de zăpadă veştedă
acolo nasc brîglele
turme de ghiocei
dantelării ale gheţarului
în care gura ta, iubito,
surîde cu toţi dinţii.

Alex PODEA

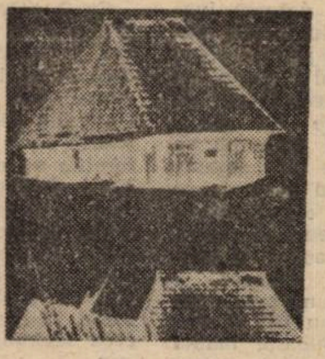

top

FEBRUARIE (I)

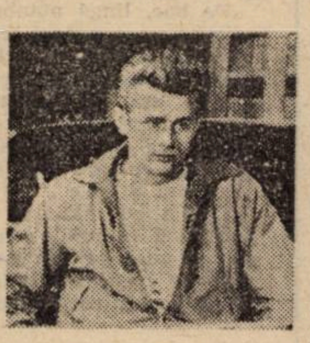

Punctăm cîteva din evenimentele retrospective, artistice şi muzicale, ale lunii februarie. La 31.I/1.II.1951 se naşte **Phil Collins**, muzician de marcă, a cărui activitate prodigioasă este (mai cu seamă) legată de numele grupului **Genesis.** ● 1.II.1939 — ziua de naştere a lui **Don Everly**, unul din celebrii **„Everly Brothers“**, pionieri ai muzicii pop americane. ● 2.II.1937 — ziua de naştere a interpretei de culoare **Roberta Flack.** Tot la această dată, dar cu cinci ani mai tîrziu, se naşte **Graham Nash,** iar la 2.II.1948, **Alice Cooper.** ● Ziua de 3.II.1959, zi de doliu în S.U.A. : piere într-un accident de avion starul rock **Buddy Holly,** care, alături de formaţia sa, „The Crickets“, a înscris o pagină sonoră plină de strălucire în istoria muzicii rock universale, într-o vreme cînd aceasta abia se născuse. ● 4.II.1942 — se naşte interpretul francez **Claude François,** răpus de o moarte stupidă în plină epocă de glorie. Moare în anii '80, electrocutat pe cînd îşi repara veioza. ● 5.II.1935 — se naşte muzicianul **Alex Harvey**, iar zece ani mai tîrziu vede lumina zilei **Bob Marley** („The Reggae King“). ● În 7.II.1964 **Beatles-ii** încep primul lor turneu în Statele Unite. ● La 8.II.1931 se naşte **James Dean,** (în foto), celebru actor de film, portdrapelul generaţiei postbelice, precursor al „tinerilor furioşi“. La bordul unui Porsche, rulînd cu 150 km la oră, în momentul în care sesizează apariţia în faţă a unei maşini, apasă pe accelerator cu talpa goală „să simtă carnea de oţel a motorului vibrînd în arcul muşchilor săi de idol (...) A avut o moarte fulgerătoare, ilustrînd personal sfîrşitul tragic al eroilor fără speranţă pe care îi crease pe ecran. Hemingway a spus că moartea nu-i iubeşte pe bătrîni“ (Mihnea Gheorghiu). ● La 9.II.1942 se naşte interpreta **Carole King.** Peste două decenii, **Bob Dylan** imprimă cîntecul „Hurricane“, închinat boxerului american Ruben „Hurricane“ Carter, condamnat de un tribunal la închisoare pe viaţă, condamnare care, după opinia lui Dylan, a fost nefondată, Ruben fiind victima unei erori judiciare. Vîlva stîrnită de acest cîntec declanşează revizuirea procesului. ● 12.II.1924 este data premierei absolute a „Rapsodiei albastre“, de G. Gershwin. ● La 11.II.1965, **Ringo Starr** face ca mii de admiratoare să suspine : este data căsătoriei sale cu Maureen Cox. ● La 14.II.1972, pe Broadway are loc premiera musicalului **„Grease“**. Ulterior, Robert Stigwood îl va transpune pe ecran, cu **Olivia Newton-John** şi **J. Travolta** în rolurile principale.

Petru UMANSCHI

panoramic

● **Faza de masă a Festivalului naţional „Cîntarea României“** se desfăşoară sub bune auspicii în judeţul Timiş. Asupra principalelor manifestări vom reveni în numerele viitoare ale revistei. ● **Invitaţi pe scena Naţionalului timişorean,** actorul Alexandru Repan, de la teatrul „C. I. Nottara“ din Bucureşti, scriitorul Romulus Vulpescu şi dansatoarea Miriam Răducanu. Prezenţe cu totul excepţionale. ● **La secţia de artă a Bibliotecii judeţene** — o expoziţie de instrumente muzicale populare. ● **O premieră la căminul cultural din Lovrin:** vernisarea Expoziţiei AVSP' 85, în cadrul căreia sînt prezentate publicului lucrări de pictură, grafică şi fotografie semnate de Tudorel Ilie, Sergiu Nicola, Dan Bureţia, Györfy György, precum şi o selecţie de artă S.F. (filme, muzică, diapozitive). După ştiinţa noastră, prima manifestare de acest gen în mediul rural. ● **Expozanţi la galeria** din incinta Teatrului Naţional — artiştii plastici Călin Beloescu şi Pavel Vereş (despre care a vorbit criticul de artă Deliu Petroiu). ● **Momentul aniversar** „George Topîrceanu — 100“ e înregistrat la Casa de cultură a studenţilor prin expoziţia bibliofilă a prof. univ. dr. Ion Iliescu, prezentată de D. Jega. ● **Manifestare literară la Ineu** (judeţul Arad). Librăria din localitate a găzduit prezentarea volumului „Viziunile lui Narcis“ de Al. Jebeleanu şi a cărţii pentru copii, „Romanţe“ de M. Gănescu. ● **Duminică, 2 martie,** se redeschide cenaclul „Pavel Dan“ al Casei de cultură a studenţilor. Citeşte poezie Simona Umbreş. ● **Primim la redacţie** catalogul (semnat de **C. Mălinaş**) al unei interesante expoziţii-concurs de „ex libris“, purtînd genericul „Scriitori, opere şi personaje din literatura română“. Expoziţia (însoţită de un simpozion de bibliofilie) a fost găzduită recent la Galeria de artă din Oradea şi este rezultatul strădaniei Bibliotecii judeţene Bihor, a filialei U.A.P. Oradea, precum şi a Cercului de bibliologie, bibliofilie şi ex libris „Gheorghe Şincai“.

INDEX

serial

VIAŢA MARILOR VEDETE
LIV ULLMANN

55

DUMINICA e o zi nesfîrşită. Pare că nu se mai termină: în bine, ca şi în rău. Restul săptămînii se duce, trece, incredibil de iute. Exerciţii pentru voce, în fiecare dimineaţă. Profesoara mea e o fiinţă entuziastă şi fericită. Îşi foloseşte întregul corp, pentru a-mi explica, face vocalize şi cîntă, de plăcere, cînd se satură să mă asculte. Are 78 de ani. Mă simt remontată, cînd se încheie lecţia. ● LA TEATRU, dimpotrivă. Toţi sînt siguri pe ei şi joacă bine — cu excepţia mea. Mă străduiesc să dau maximum, în rol, însă tiradele sînt mereu prea lungi şi forma prea rigidă. Nu mă apropii, cu nici un chip, de tînăra descrisă de Racine. Un personaj al naibii de greu! Lăsînd deoparte „amănuntul“ că am 30 de ani bătuţi pe muchie şi ceva experienţă, pe cînd „ingenua mea“ — 18! ... Îmi iese un fel de pisică de Trandhjem, evoluînd în mare grabă pe scenă, în speranţa că n-o vede nimeni. Încă n-am primit un ban din salariu. Mă simt întrucîtva străină, în trupă, şi nu tocmai binevenită. ● CEEA CE JOC la radio mi se pare infinit mai important: Nora ! Încerc să strecor în replicile ei de adio o vagă speranţă de reîntoarcere. Propria-mi plecare e atît de recentă! Mă întreb — cîte **Case ale păpuşilor** şi cîte **Nora** or fi existînd, cîte femei care ar vrea să-şi schimbe viaţa şi nu îndrăznesc ? Şi, de fapt, cînd îşi părăsesc casele, unde se duc ? E important să ştii încotro... sau e de ajuns să-ţi iei inima-n dinţi şi să treci pragul ?... ● SERILE SÎNT aproape identice. Ies, cîteodată, în oraş cu prietenii, dar adevărul este că prefer să rămîn acasă cu Linn. Avem micul nostru ritual. Ne îmbăiem împreună, citim împreună, ne uităm împreună la televizor. ● PREMIERĂ cu „Britannicus“. Sînt două Liv pe scenă : una se străduieşte să-şi joace partitura, cealaltă îi observă critic fiecare mişcare, orice cuvînt. Cea de-a doua tinde să coboare în sală, lîngă un spectator sceptic, să se îmbibe de toate nemulţumirile lui. Aceşti „eu“ interferă dîndu-mi a senzaţie de leşin... În aceeaşi seară îmi telefonează impresarul şi-mi spune că aş putea deveni o vedetă internaţională, dar nu rămînînd la Oslo. O decizie se formulează lent, în obscuritatea momentului... Am sentimentul că se pregăteşte o nouă schimbare...

Selecţie şi adaptare

Ana ALDAN

televiziune

DUMINICA, 2 martie. 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,45 Contemporanii noştri — Gînd şi faptă la început de primăvară. 19,00 Telejurnal. 19,20 Ţara mea azi — Epoca Nicolae Ceauşescu. 19,35 Cîntarea României. 20,15 Film artistic : Cînd apare dragostea... 21,50 Telejurnal. **LUNI, 3 martie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-ştiinţific. 20,35 Tezaur folcloric. 20,50 Secvenţe marocane. 21,00 Roman foileton : Marea iubire a lui Balzac (episodul 1). Coproducţie a studiourilor din R.P. Polonă şi Franţa. 21,50 Telejurnal. **MARŢI, 4 martie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20.35 Ani frumoşi — copilărie. 20,45 Tinereţea în timpul marilor înfăptuiri. 21,00 Antologie teatrală — Chipul luminos al femeii în dramaturgie. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 5 martie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Cu tot ce am aparţin acestui pămînt. 20,45 Tribuna TV. — Partidul Comunist Român — gîndire novatoare, acţiune revoluţionară. 21,05 Film în serial : Mexicul în flăcări. 21,50 Telejurnal. **JOI, 6 martie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Amfiteatrul artelor : Revistă Tv a „Cîntării României“. 21,00 Memoria documentelor: 6 Martie 1945 — moment istoric în afirmarea puterii revoluţionare muncitoreşti-ţărăneşti. 21,15 Invitaţie în studiourile Radioteleviziunii. 21,50 Telejurnal. **VINERI 7 martie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Copiii — înaltă datorie faţă de viitorul naţiunii. 20,45 Laudă vouă, femei ale patriei ! — 8 Martie. 20,55 Lumea contemporană şi confruntările de idei. 21,15 Civilizaţia metalului. 21,40 Controlul oamenilor muncii în acţiune. 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 8 martie.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrşit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. 19,20 Omagiu femeilor ţării. 19,35 Un buchet de flori : Spectacol literar-muzical-coregrafic dedicat Zilei Internaţionale a Femeii. 20,30 Film artistic : O premieră cu surprize ! 22,00 Telejurnal. 22,10 Din toată inima, un cîntec. Romanţe şi melodii îndrăgite.

viaţa asociaţiei

● În cadrul Lunii cărţii la sate, în comuna Sacoşu Turcesc a avut loc o şezătoare literară, la care au citit din lucrările lor scriitorii **Sofia Arcan, Laurenţiu Cerneţ, Alexandru Deal** şi **Marian Odangiu.** Din partea Bibliotecii judeţene Timiş a participat **Brînduşa Armanca.** În încheierea manifestării, elevii şcolii generale din localitate au prezentat un frumos program artistic, sub genericul „Copiii României socialiste doresc pacea“.

● Şedinţa de marţi a Cenaclului Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara şi al revistei „Orizont“ s-a desfăşurat sub forma unei mese rotunde cu tema „Condiţia moral-politică a scriitorului tînăr“. Discuţiile au fost prefaţate de două eseuri prezentate de prozatorul **Ion Dumitru Teodorescu** şi de criticul literar **Marian Odangiu.** Au luat cuvîntul: **Cornel Ungureanu, Mircea Pora, Ioan Viorel Boldureanu, Aurel Turcuş, Nicolae Ţirioi, Gheorghe Secheşan, Eugen Dorcescu, Adrian Dinu Rachieru** şi **Ion Dumitru Teodorescu,** conducătorul şedinţei. Marţi, 4 martie a.c., ora 16, va citi prozatorul **Alexandru Deal.**

M. O.

MARGUERITE DURAS

TRAVERSAREA FLUVIULUI

Cartea anului 1984 a fost, în Franța, L'Amant de Marguerite Duras, un fel de roman autobiografic de nici 150 de pagini, care a sedus rapid și unanim publicul, critica și juriul premiului Goncourt. Explicații posibile : forța de atracție a temelor tratate (prima iubire, exotismul, „căutarea timpului pierdut"), simplitatea și sinceritatea confesiunii, originalitatea formei (romanul, eminamente pictural, construit ca o suită de imagini vizuale, se intitulase inițial L'Image absolue). Timpul, supus unor distorsiuni cu care ne-am obișnuit de la Proust încoace, încremenește în imagini ; dintre ele, una străbate întreaga carte, devenind „metafora obsedantă" a vieții și creației septuagenarei autoare : traversarea unui fluviu...

„Trecerea unui bac pe fluviul Mekong.

Imaginea durează pe tot timpul traversării fluviului.

Am cincisprezece ani și jumătate, nu există anotimpuri în țara aceasta, ne aflăm într-un anotimp unic, cald. monoton, sîntem în întinsa zonă caldă a pămîntului, fără primăvară, fără reînviere.

Locuiesc într-un pension de stat la Saigon. Dorm și mănînc acolo, dar urmez cursurile la liceul francez.

Cincisprezece ani și jumătate. Traversarea fluviului în dimineața aceea am luat autobuzul din Sadec, unde mama mea conduce școala de fete. E sfîrșitul unei vacanțe școlare, nu mai știu care. Am petrecut-o în casa mamei mele. Iar în ziua aceea mă întorc la Saigon, la pension. Autobuzul pentru indigeni a plecat din piața tîrgului din Sadec. Ca de obicei, mama m-a însoțit și m-a încredințat șoferului. mă încredințează întotdeauna șoferilor din autobuzele de Saigon, pentru caz de accident, incendiu, viol, atac de pirați, pană de bac. Ca de obicei, șoferul m-a luat în față lîngă el, pe locul rezervat călătorilor albi.

Sîntem deci în timpul traversării unui braț al Mekongului, în marea cîmpie de noroi și orez din sudul Cochinchinei, cîmpia Păsărilor. Cobor din autobuz. Merg să mă sprijin de bastingaj. Privesc fluviul. Mama îmi spune uneori că niciodată în viață nu voi mai vedea fluvii atît de frumoase ca acestea, atît de mari, de sălbatice, Mekongul și brațele sale care coboară spre oceane, teritorii de apă care vor dispărea în cavitățile oceanelor. Cobor întotdeauna din autobuz cînd urcăm pe bac, chiar și noaptea, pentru că mi-e întotdeauna teamă, mi-e teamă să nu cedeze cablurile, să nu fim duși spre mare. Curentul e atît de puternic, ar putea duce totul cu sine, pietre, o catedrală, un oraș. Pare că o furtună suflă în interiorul apelor fluviului. Un vînt care se zbate.

Pe bac, lîngă autobuz, se află o limuzină mare, neagră, cu un șofer în livrea de bumbac alb. Da, e marea mașină funebră din cărțile mele În mașină stă un bărbat foarte elegant care mă privește. Nu e un alb. E îmbrăcat ca un european, poartă costumul de culoare deschisă al bancherilor din Saigon

Copila cu pălărie bărbătească de fetru stă în lumina miloasă a fluviului, singură pe puntea bacului, sprijinită de bastingaj. Pălăria ei colorează în roz întreaga scenă. E singura culoare. În soarele cețos al fluviului, soarele căldurii, malurile s-au șters, fluviul pare să întîlnească orizontul.

I-am spus că ceea ce doream înainte de toate era să scriu, nimic altceva. Nici un răspuns. O privire scurtă, întoarsă imediat în altă parte, o ridicare din umeri imperceptibilă, de neuitat. Voi fi prima care va pleca. Vor mai trece cîțiva ani pînă mă va pierde, pînă o va pierde pe această copilă. Pentru fiii ei nu avea de ce să se teamă. Dar această copilă, într-o zi va pleca, o știa, va reuși să scape. Prima la franceză. Profesorul îi spune: fiica dumneavoastră, doamnă, e prima la franceză. Mama nu spune nimic, e nemulțumită că nu fiii ei sînt primii la franceză, ticăloasa, mama mea, draga mea, întreabă: și la matematică? I se răspunde: încă nu, dar va veni și asta Mama întreabă: va veni, cînd? I se răspunde: cînd va vrea ea, doamnă. Mama mea, draga mea, cu înfățișarea ei caraghioasă, cu ciorapii de bumbac cîrpiți, tot mai crede că la tropice trebuie să poarte ciorapi pentru a fi doamna directoare a școlii, în rochiile ei lamentabile, diforme, cu pantofii scîlciați, cu părul strîns într-un coc, ca o chinezoaică, toată lumea o privește, ea nu observă nimic, nu observă niciodată nimic. Zi și noapte, ideea ei fixă. Nu trebuie să ajungi la ceva, trebuie să ieși de acolo de unde ești

Bărbatul cel elegant a coborît din limuzină, fumează o țigară englezească. O privește pe tînăra fată cu pălărie bărbătească și cu pantofii aurii. Vine încet spre ea. E vizibil intimidat. La început nu surîde. La început îi oferă o țigară. Îi tremură mîna. E între ei o diferență de rasă, el nu e alb, de aceea tremură. Ea îi spune că nu fumează, nu, mulțumesc. Nu mai spune nimic altceva, nu-i spune s-o lase în pace. Atunci, lui nu-i mai e așa de frică. Îi spune că i se pare că visează. Ea nu răspunde. Așteaptă. Atunci el o întreabă: de unde vii? Ea îi spune că este fiica învățătoarei de la școala de fete din Sadec. El repetă că e extraordinar s-o vadă pe bac. Așa de dimineață, o tînără frumoasă ca ea, o tînără albă într-un autobuz indigen. Îi spune că pălăria îi vine bine, chiar foarte bine... e ceva original... o pălărie bărbătească, de ce nu? e atît de frumoasă, își poate permite orice.

Ea îl privește. Îl întreabă cine e. El îi spune că s-a întors de la Paris unde și-a făcut studiile, că locuiește la Sadec, chiar lîngă fluviu, în casa cea mare, albă, cu terase mari cu balustrade de ceramică albastră. Ea îl întreabă ce e. El îi spune că e chinez, că familia sa e originară din China de Nord. Îmi permiteți să vă conduc acasă la Saigon? Ea e de acord. El îi spune șoferului să ia din autobuz bagajele tinerei fete și să le pună în mașina neagră. Chinez. Din minoritatea financiară de origine chineză din colonie. El e cel ce traversa în ziua aceea Mekongul, mergînd spre Saigon.

Din prima clipă ea știe că el este la discreția ei. Și mai știe ceva — anume că a sosit timpul cînd nu mai poate scăpa de anumite obligații față de sine. A știut-o de cum a intrat în mașina neagră. S-a îndepărtat pentru prima oară de familia ei, și pentru totdeauna. Că le va fi luată, rănită, răsfățată, ei nu trebuie s-o afle. Nici mama, nici frații. Acum totul se va juca între ea și acel bărbat, primul din viața ei, care i-a apărut pe bac.

Tot timpul cît a durat legătura noastră, un an și jumătate, n-am vorbit niciodată despre noi. Din primele zile am știut că un viitor comun nu e cu putință, și-atunci n-am vorbit niciodată despre viitor. Rosteam cuvinte care aveau ceva jurnalistic în ele.

Într-o zi nu mă așteaptă în fața liceului. Șoferul e singur în mașina neagră. Îmi spune că tatăl e bolnav, că tînărul stăpîn a plecat la Sadec. A revenit după cîteva zile. Mă aștepta din nou pe bancheta din spatele mașinii, cu obrazul întors pentru a ocoli privirile trecătorilor, mereu stăpînit de teamă. Ne-am sărutat. Sărutîndu-mă, plîngea. Tatăl său avea să trăiască. Ultima speranță se spulberase. Îl implorase să-l lase să mă mai păstreze lîngă el, i-a spus că trebuie să-l înțeleagă, că trebuie să fi trăit el însuși o pasiune ca aceasta măcar odată în lunga sa viață, că e imposibil să nu fi fost așa, îl rugase să-l lase și pe, el să trăiască, o dată, o pasiune ca aceasta, nebunia aceasta, dragostea nebună pentru micuța albă, l-a rugat să-i lase încă timp s-o iubească înainte de a o trimite în Franța, să i-o lase un an măcar, pentru că nu poate încă renunța la această dragoste, era prea nouă, prea puternică încă în violența ei născîndă, și era îngrozitor să se despartă de ea, cu atît mai mult cu cît, o știa prea bine el, tatăl, așa ceva nu se va mai repeta niciodată. Tatăl i-a răspuns că preferă să-l vadă mort.

Ne-am sărutat, am plîns, ne-am cufundat cu disperare în plăcere. Apoi i-am spus. I-am spus să nu regrete nimic, i-am reamintit ceea ce-mi spusese odată chiar el, că voi pleca, mereu, de oriunde.

Odată, în cursul traversării aceluiași ocean, cînd noaptea începuse să coboare, a răsunat din marele salon de pe puntea principală muzica unui vals de Chopin. Muzica se răspîndise peste tot în pachebotul negru. Tînăra fată se ridicase, ca și cum ar fi vrut să se arunce în mare, apoi plînsese pentru că se gîndise la bărbatul acela de pe bac, și deodată n-a mai fost sigură că nu-l iubise cu o dragoste pe care n-o văzuse, deoarece se pierduse în povestea lor ca apa în nisip, dar pe care o regăsea de-abia acum, în această clipă a muzicii aruncată peste mare

Ea nu știe la cît timp după plecarea tinerei fete albe în Franța a executat el ordinul tatălui, căsătorindu-se cu tînăra fată aleasă de familie. O chinezoaică originară și ea din Nord, acoperită cu aur, diamante, jad

Mulți ani după ce în viața ei fuseseră războiul, căsătoriile, copiii, divorturile, cărțile, el a venit la Paris cu soția lui. I-a telefonat. Eu sînt. Ea îl recunoscuse după voce. El spusese: am vrut doar să-ți aud vocea. Ea spusese: Eu sînt. Bună ziua. Era intimidat, îi era teamă, la fel ca odinioară. Știa că ea începuse să scrie cărți, de la mama ei pe care o revăzuse la Saigon. Apoi n-a mai știut ce să-i spună. Și atunci i-a spus. I-a spus că totul era ca înainte, o mai iubea încă, nu va putea înceta niciodată s-o iubească, o va iubi pînă la moarte".

Traducere de
Margareta GYURCSIK

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

19

— Cinci mii de dolari pe loc. Și mai tîrziu, încă și mai mulți. Poliția n-o să-ți dea nici cinci scobitori. Dacă ești de altă părere, n-ai decît să le dai telefon.

— Și ce-aș avea eu de făcut pentru cinci bătrîne?

Respiră ușurată ca și cum primejdia ar fi fost înlăturată.

— Hotelul se află aproape pe creasta stîncii. Pe lîngă zidul lui, nu e decît o cărăruie foarte strîmtă iar mai jos nu-s decît stînci și oceanul. În curînd o să vină refluxul. Balconul meu e exact deasupra tuturor lucrurilor astea.

— Există vreo scară de incendiu?

— Una care pornește din garaj, chiar de lîngă baza liftului, cu două-trei trepte mai sus. Dar e greu de urcat.

— Pentru cinci bătrîne, o urc și în costum de scafandru. Tu ai ieșit prin hol?

— Nu, pe scara de incendiu. În garaj e un paznic de noapte, însă dormea într-una din mașini.

— Ziceai că Mitchell zace într-un șezlong. A curs mult sînge?

Tresări. — Nu, nu mi-am dat seama... Cred că ar fi trebuit să...

— Cum adică, nu ți-ai dat seama? Doar te-ai apropiat de el suficient ca să-ți dai seama că-i țeapăn. Unde e împușcat?

— Nu se vede nici o urmă. Probabil că în spate.

— Pistolul unde era?

— Pe jos, în balcon. Lîngă mîna lui.

— Lîngă care mînă?

Începu să-și caste ochii mari. — Are vreo importanță? Habar n-am care mînă. Zace de-a curmezișul în șezlong, cu capul într-o parte și cu picioarele în cealaltă. Nu putem discuta despre altceva?

— Bine, am spus. Nu știu cum devine treaba pe aici cu fluxul și refluxul și cu direcția curenților. S-ar putea să fie aruncat pe țărm mîine dimineață, după cum s-ar putea să nu fie găsit două săptămîni. Bineînțeles, în cazul în care-o să ne descurcăm. Dacă trece destulă vreme, nici măcar n-or să-și dea seama că a fost împușcat. După cum e foarte probabil să nici nu-l găsească vreodată. Există și o mică posibilitate de genul ăsta. Prin apele astea mișună rechini și alte răpitoare.

— Văd că faci tot ce poți ca afacerea asta să pară și mai dezgustătoare, spuse ea.

— Ce să-i faci, m-am cam ambalat! Dar mă întreb dacă nu există și posibilitatea sinuciderii. În cazul ăsta o să trebuiască să punem pistolul la loc. Poate nu știi că era stîngaci. De-aia voiam să știu lîngă care mînă era pistolul.

— A, da. Era stîngaci, ai dreptate. Dar nu s-a sinucis. Nu era genul. Era prea încîntat de sine ca s-o facă.

— Cîteodată omori chiar pe cine ți-e mai drag. De ce n-ar fi fost el însuși?

— Nu era el ăla, spuse ea scurt, fără replică. Dacă o să avem ceva noroc, au să-și închipuie că a căzut de pe balcon. Era destul de beat pentru așa ceva. Și pînă atunci o să fiu în America de Sud. Pașaportul meu e încă valabil.

— Pe ce nume e?

Mă mîngîie cu vîrfurile degetelor pe obraji. — O să afli totul despre mine cît de curînd. Nu fi nerăbdător. N-o să-ți ascund nimic. Nu poți aștepta puțin?

— Mda. Pentru început aș vrea să cunosc secretele cecurilor ălora. Avem vreo două ore de întuneric și, dacă ține ceata, încă și mai mult. O să te joci cu ele în timp ce-o să mă îmbrac.

M-am scotocit prin buzunare și i-am dat stiloul. Se așeză lîngă lampă și scrise ceva încet și cu grijă. Numele pe care-l scrise era Elizabeth Mayfield.

(VA URMA)

Traducere de Mihai CERNEA

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA : TIMIȘOARA, strada RODNEI 1.
Telefoane : 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef) Manuscrisele nepublicate nu se inapoiază Abonamentele se fac la P T T R.
Tehnoredactare: N. LIGHEZAN
TIPARUL EXECUTAT LA I P B T Index : 42 907

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRAVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PIRVU, CORNEL UNGUREANU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate ţările, uniţi-vă!

orizont 10

SAPTAMINAL POLITIC SOCIAL ŞI LITERAR ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R ŞI COMITETUL JUDEŢEAN DE CULTURA ŞI EDUCATIE SOCIALISTA TIMIS

NR. 10 (994) ● 7 MARTIE 1986 ● SERIE NOUA ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

UN LOC DE CINSTE

Oricît ar fi de capricioasă luna martie, ea tot nu poate acoperi, sub ultimele ei zăpezi, creştetul firav al primăverii. A fost să fie ca, tocmai odată cu renaşterea vieţii naturii, să i se acorde şi femeii o zi a ei. O zi în care ea să fie onorată odată în plus. Căci 8 Martie înseamnă, azi, în patria română, încă un semn al cinstirii milioanelor de femei, a tovarăşelor noastre de viaţă, socotite egale cu noi şi la muncă, şi la drepturi, şi la îndatoriri, participante demne şi active la viaţa şi tumultul social. Fiind mai mult din jumătatea populaţiei ţării, femeile contemporane din patria noastră „reprezintă după cum limpede se exprima preşedintele României, tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU, o uriaşă forţă socială, o importantă forţă dinamică a progresului economico-social, a edificării noii orînduiri sociale". Găsindu-şi azi locul lor adevărat, în întreprinderi, instituţii, în agricultură, în colective de cercetare, în şcoli, laboratoare, edificii culturale, practic, în toate domeniile vieţii active, femeia reprezintă, de acum, un simbol elocvent al competenţei profesionale, al unei dăruiri ardente în procesul edificării sociale şi spirituale de pe pămîntul românesc. Oriunde te vei duce azi în România, în orice arie a muncii vei intra, de orice produs te vei atinge, pretutindeni vei găsi însemnele muncii şi hărniciei femeii. Faptele ei creatoare devin însufleţitoare exemple, pretutindeni, în miezul social al patriei. Ele şi-au cîştigat, prin acest devotament al lor, la opera creatoare a patriei un loc de cinste, pe deplin meritat, avînd drept exemplu elocvent şi strălucit personalitatea tovarăşei ELENA CEAUŞESCU, reputat om şi militant politic, om de stat şi savant de renume mondial, care a impus efigia femeii române cu strălucire în societatea românească şi peste hotarele sale.

Hărăzite, de la natură, cu adîncile sentimente ale jertfei, ale dăruirii pentru societatea şi familia lor, harnice albine, din zori în noapte, tovarăşe fidele în muncă, mame iubitoare în familie, prietene desăvîrşite şi onorate în societate, sprijinitoare ferme ale bărbatului, femeile, la acest 8 Martie 1986, pot fi mîndre că ele reprezintă, pentru noi toţi, simbolul perenităţii de azi şi de mîine al patriei. Sub aripa iubirii lor materne, sub incandescenţa arderii lor spre un ideal, ne este şi nouă, tuturor, mai frumos şi mai bine de trăit. Să le oferim, culegîndu-l de sub ultimele zăpezi, primul ghiocel, pe care să-l aninăm în dreptul inimii lor sincere şi devotate.

ORIZONT

DIN SUMAR : Ancheta revistei : CÎT DE ACTUALĂ ESTE DRAMATURGIA NOASTRĂ ACTUALĂ ? Răspund : **Ilie Gyurcsik, Dumitru Solomon, Dan Alecsandrescu, Victor Ernest Maşek, Eugenia Busuioceanu.** ● Cronica literară de **Vasile Popovici** şi **Tudorel Urian.** ● Poeme de : **Corina Victoria Sein, Olga Neagu, Silvia C. Negru.** ● Remember de **Anghel Dumbrăveanu.** ● **PREFERINŢE** : proză de **Robley Wilson Jr.**, în traducerea lui **M.P. Cornis.**

Esenţa democraţiei socialiste — participarea poporului la conducerea societăţii

Problemele democraţiei în contextul înaintării procesului revoluţionar de făurire a orînduirii socialiste au ocupat un loc de primă importanţă în activitatea teoretică a partidului nostru. Cu deosebire după Congresul al IX-lea, care l-a ales pe tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** în fruntea partidului, s-a acţionat ferm pentru crearea unui sistem complex, original, al democraţiei care să permită şi să asigure participarea mereu sporită a maselor largi de oameni ai muncii la conducerea întregii vieţi sociale. În etapa făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate, democraţia socialistă românească a cunoscut noi mutaţii calitative, prin amplificarea formelor de participare a oamenilor muncii la dezbaterea problemelor economice şi sociale, la conducerea societăţii. Pe bună dreptate, tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** sublinia, la Congresul al XIII-lea al partidului, că „dispunem de un larg cadru democratic, unic în felul său".

Democraţia socialistă este superioară oricărei forme istorice a democraţiei, mai ales prin dimensiunea sa participativă, conferită de multitudinea de modalităţi şi căi prin care ea asigură accesul larg al tuturor categoriilor de cetăţeni, fără nici o îngrădire de ordin social, naţional, rasial etc., la conducerea întregii vieţi sociale. Noi construim socialismul, aşa cum adesea subliniază tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU,** prin oameni şi pentru oameni. Or, cadrul social politic adecvat care permite înfăptuirea noii societăţi de către popor în calitate de făuritor conştient al propriului destin, al propriei sale istorii îl poate conferi numai democraţia socialistă, ca expresie a relaţiilor de producţie socialiste.

Pornind de la această teză a teoriei revoluţionare a marxismului, partidul, tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** au acţionat şi acţionează asiduu pentru crearea unui sistem organizatoric suplu şi cuprinzător de participare a tuturor oamenilor muncii la conducerea activităţii economice şi a statului socialist, fiind conceput un amplu program de măsuri pentru instituirea autoconducerii muncitoreşti şi perfecţionarea democraţiei socialiste în toate domeniile vieţii sociale şi de stat, creşterea rolului organismelor de conducere colectivă create, al organizaţiilor de masă şi obşteşti unite, sub conducerea partidului, în Frontul Democraţiei şi Unităţii Socialiste.

Democraţia este privită la noi nu doar ca un deziderat abstract al doctrinei politice elaborate de clasicii marxism-leninismului, ci ca o formă istoriceşte determinată de constituire a mecanismelor de organizare a conducerii societăţii pe care o zidim la toate nivelele şi în toate sectoarele de activitate, fiind supusă perfecţionării în raport de cerinţele fiecărei etape în care se află procesul revoluţionar. „Să acţionăm cu toată hotă-

Prof. dr. Teodor POP

(Continuare în pag. 6)

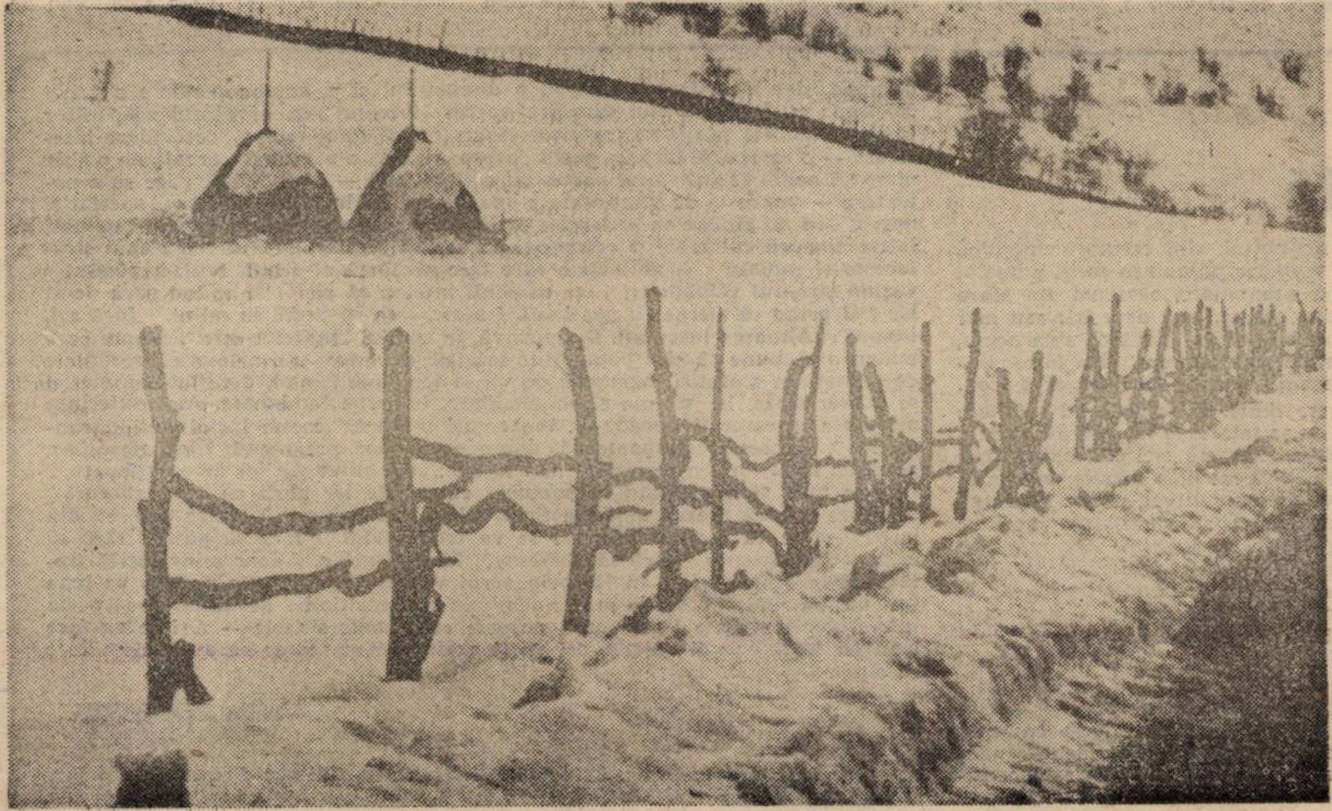

imnele patriei

AZURUL VERS

În ochiul mării, clară, te privesc,
În spicul înălţat aici, pe şes ;
Luceafărul te străjuieşte-n vers,
Speranţele-mi pe tricolor sclipesc.

Te contemplez şi te slujesc oricînd,
Mă simt al tău pentru vecie, demn,
Ţi-e frumuseţea-n ritmul de poem,
În limba ţării lăcrimez şi cînt.

Pe soarta mea, pe inimă stăpînă
Mi-eşti de-aur nimb. şi doină, şi psaltire,
Vibrează-n sînge patria-mi română.

Ea, patria, mi-e imn de înnoire.
Cu visul meu, sus, se roteşte-n zbor
Pe-azurul stih, deschis spre viitor.

Al. JEBELEANU

ancheta „ORIZONT"

În 1985, Timişoara a găzduit o reuniune teatrală (a treia, în ordinea firească a faptelor) consacrată dramaturgiei noi româneşti — eveniment de prim rang în contextul culturii teatrale şi al vieţii artistice naţionale. Întîlnirea spectatorului de azi cu piesa scrisă azi se produce aici, într-un oraş cu patru scene şi un public deosebit de interesat de oferta Galei dramaturgiei actuale. Cît de actuală este dramaturgia noastră actuală ? Există criterii care să ne ajute să recunoaştem, pe scenă, actualitatea autentică, plină de seva realităţii ? Întrebări de acest tip, culese din viaţă, cum se spune, demonstrează — dacă mai era nevoie — în ce măsură omul din stal este sensibilizat de problematica domeniului. Revista îşi deschide spaţiul unei confruntări de opinii asupra actualităţii în dramaturgie, în ideea că precizările autorilor, regizorilor, criticilor şi directorilor de teatru pot fi utile. A discuta despre actualitatea textului de teatru scris azi înseamnă a căuta argumentele valorii acestei dramaturgii, acele date ce o fixează în însuşi miezul fierbinte al lucrurilor ca fenomen viu, edificator de nouă conştiinţă, acele date care o propulsează în linia întîi a culturii româneşti, printre marile izbînzi spirituale ale prezentului socialist.

Antoaneta C. IORDACHE

CÎT DE ACTUALĂ ESTE

Dificultatea de a răspunde la această întrebare

[illegible] anchetei este, din punct de [illegible]tic, o variantă a tautologiei numită „anamaciază" : repetarea unui cuvînt în sensuri diferite. În expresia „dramaturgia actuală" cuvîntul **actual** are un sens **ontologic**, cum ar spune Victor Ernest Maşek (vezi, **Literatură şi existenţă dramatică**, 1984, capitolul „Criteriile contemporaneităţii dramaturgice"), iar **Dicţionarul de sinonime** (red. Gh. Bulgăr, 1972) reţine doar acest sens atunci cînd propune pentru cuvîntul **actual** următoarele cuvinte cu aproximativ acelaşi sens : „1. de azi, contemporan, din zilele noastre, prezent ; 2. la ordinea zilei, în uz". Celălalt sens al cuvîntului **actual**, cel din expresia „cît de actuală", este evident **axiologic**, invită la o judecată de valoare : în ce măsură piesele scrise şi reprezentate în zilele noastre reflectă „sinteza aspiraţiilor şi notelor specifice" ale epocii contemporane, adică „spiritul epocii" (vezi, Adrian Marino, **Dicţionar de idei literare**, vol. I, 1973, articolul „Actualitatea"). V.E. Maşek nu se limitează la criteriul corespondenţei cu „spiritul epocii" (aşa cum n-o face nici Adrian Marino) ; el stabileşte trei criterii principale ale actualităţii la nivel axiologic. Astfel o piesă de teatru este actuală („contemporană" — zice Maşek) dacă implică : 1) un anumit progres al mijloacelor de expresie, 2) un grad înalt de maturizare a gustului şi idealului estetic şi 3) un nivel superior al conştiinţei sociale şi al responsabilităţii morale. Toate cele trei criterii urmează să fie raportate la ceea ce Adrian Marino definea prin „esenţa" actualităţii, esenţă aflată în „sfera universalităţii, permanenţei, durabilităţii semnificaţiilor esenţiale. ." Nu întîmplător piesele lui Dumitru Radu Popescu sînt atît de actuale, la baza teatralităţii textelor sale (teatralitate ce ţine de o viziune modernă asupra limbajului teatral) găsindu-se situaţii şi conflicte de natură arhetipală. Metaforismul, rapiditatea succesiunii secvenţiale, dramatismul acut, toate acestea fac ca „imaginea lumii" creată de aceste texte să nu vorbească de actualitate prin aluzii, ci să surprindă însăşi esenţa policromă şi polifonică a zilelor noastre. La nivelul **textului literar**, există deja toate premisele unui **spectacol** de mare actualitate. Dar criteriile actualităţii dramaturgice acţionează diferit asupra textului literar, pe de o parte, şi reprezentarea sa scenică, pe de alta, deoarece acestea au, după cum bine remarca V.E. Maşek, „statut estetic şi semiotic diferit". Aceasta implică şi faptul că, în cazul textului literar, criteriile actualităţii se raportează la poziţia unui creator unic, în timp ce, în cazul spectacolului, mijloacele de expresie, gustul şi idealul estetic, actul de conştiinţă socială şi de responsabilitate morală, toate acestea sînt determinate de un sistem ierarhic de creatori de spectacol.

Actualitatea, ca şi clasicitatea, reprezintă fenomene de structură, ţin de coordonatele acelui **model al lumii** pe care îl propune textul şi/sau spectacolul. Or, lumile, ca să fie viabile, trebuie să fie străbătute de dramatismul unor conflicte reale sau, dacă nu sînt vii, — şi astfel de lumi, din păcate, există —, conflictele sînt doar aparente. În dramaturgia actuală se pot distinge trei tipuri de „modele ale lumii", corespunzătoare atît unor aspecte extraestetice ale lumii contemporane, cît şi legităţilor implicate în structurile dramatice. În comedia românească actuală, Teodor Mazilu mi se pare, în acest sens, a fi cel mai actual dincoace de sensul temporal-cronologic al cuvîntului, deoarece el a creat, în acord intim cu cele mai bune tradiţii ale comediei româneşti, clasice, variante ale unei lumi „a formelor fără fond", „lume" care, prin nociva ei actualitate ontologică, deformează idealurile societăţii socialiste, constituie, prin agresivitatea formelor sale actuale, un pericol nu mai puţin important decît îl prezentau variantele modelului în epoca lui Maiorescu şi Caragiale. Cînd „formele" şi „mijloacele" revendică statutul „fondului" şi al „scopurilor" apare un alt tip de „model al lumii", cel al înstrăinării individului, al impactului dintre individ şi colectivitate (familie, societate). În funcţie de caracterul rezolvării conflictelor, acest model poate genera comedii sau drame. Transformarea comediei în dramă apare atunci cînd nu mai există o distanţare faţă de „formele fără fond" şi cînd „formele" distrug „fondul" : modelul uman — conflict ce-şi are originea artistică în romantism. Drama de stringentă actualitate atît ontică, dar şi axiologică, conţine un model mai complex în care polifonismul „vocilor" umane se confruntă nu atît în numele individului (chiar dacă reprezintă în conflict „arta", „înţelepciunea" etc.), cît al unei colectivităţi umane. Notabile în acest sens sînt piesele din ultimii ani ale lui Horia Lovinescu, Dumitru Radu Popescu, **Politica** lui Theodor Mănescu, spectacolul cu **Nişte ţărani**, după Dinu Săraru şi altele. Prin marea galerie de talente : Marin Sorescu, Dumitru Solomon, regretatul Romulus Guga, Ion Băieşu, Paul Everac şi pînă la tînăra generaţie, care începe să se impună, dramaturgia actuală se dovedeşte axiologic necesară şi actuală.

Ilie GYURCSIK,
director al Teatrului de păpuşi
— Timişoara

„Avem nevoie de o literatură militantă, revoluţionară, Avem nevoie de romane, de piese de teatru care să oglindească munca entuziastă, grea, dificultăţile ce trebuie depăşite, dar şi succesele pe care le înregistrează poporul nostru în edificarea celei mai drepte societăţi din lume, în urcuşul spre înaltele piscuri luminoase ale comunismului".

NICOLAE CEAUŞESCU

A scrie pentru contemporanii noştri

De cîte ori se pune în discuţie conceptul de actualitate (în dramaturgie mai abitir decît oriunde ..), nu-mi pot reprima un gînd năzdrăvan : oare cum ar fi arătat o astfel de dezbatere la începutul secolului al XVII-lea în Anglia şi cum ar fi fost calificată, din acest punct de vedere opera dramatică a lui Shakespeare... Mai mult ca sigur că acei contemporani ai lui Shakespeare care nu (re)cunoşteau conceptului de actualitate decît sensul comun, elementar (actualitate subiectuală, ambientală sau tematică), ar fi constatat că, din păcate, cele peste treizeci de piese ale lui Shakespeare nu sînt deloc, dar deloc — cum zice un prozator de azi — actuale : piese inspirate din antichitatea greacă şi romană, drame cu subiecte luate de aiurea (Italia, Danemarca etc.), piese istorice (cel mai actual personaj al acestora fiind Henry al VIII-lea, tatăl Elisabetei, abia aceasta contemporană a dramaturgului...), comedii fantastice, feerii ale căror timp şi spaţiu sînt, în cel mai bun caz, nedefinite... Fără îndoială că şi atunci, la începutul secolului al XVII-lea, au existat oameni care considerau că actualitatea este, înainte de toate a ideilor, a problematicii, a comunicării. Ei socoteau „Furtuna" o piesă actuală, iar dacă este actuală „acum", în 1612, indiscutabil că poate fi actuală şi peste o sută, două sute sau patru sute de ani.

Şi astăzi există oameni (majoritatea covîrşitoare !), care consideră că actualitatea este în primul rînd, a ideilor, a problematicii, a comunicării. O **idee** actuală, decurgînd dintr-o **problematică** actuală, exprimată într-un **limbaj** actual. Eliminînd unul din termeni, conceptul (e de la sine înţeles că vorbim despre un concept raportat la literatură, în speţă la literatura dramatică) se pulverizează. Oricît de actuale ar fi problematica şi limbajul dacă ideea este răsuflată nu vom putea vorbi de actualitatea lucrării dramatice. Actualitatea ideii şi a problematicii exprimată într-un limbaj inactual dă acelaşi rezultat. Nu subiectul decorul, costumele, funcţiile sau declaraţiile personajelor hotărăsc actualitatea unei piese. O piesă cu gladiatori poate fi la fel de actuală ca şi o piesă cu astronauţi, după cum şi una şi cealaltă pot fi deopotrivă de inactuale dacă ele nu comunică nimic interesant inedit, răscolitor contemporanilor noştri. Criteriul actualităţii nu trebuie (şi nu poate fi) despărţit de criteriul valorii. O piesă fără valoare nu poate fi decît neactuală.

Nu întotdeauna a fi „la zi" înseamnă a fi actual. Conceptul de **actualitate** nu coincide cu acela de **efemeritate**, aşa cum, de pildă conceptul de **naţional** nu coincide cu acela de **local**. Sînt piese „la zi", care durează exact o zi, piese care mimează actualitatea. Ele nu spun nimic despre actualitate fiindcă, de fapt, nu spun nimic despre nimic.

Cred că avem datoria de a scrie pentru contemporanii noştri, dar şi pentru urmaşii lor. Piese nu de o zi sau de o săptămînă, ci piese de o sută sau de

cronica literară

O poetă

Viaţa literară îşi are favoriţii ei. Unii, nu puţini, sînt creatori autentici, alţii — simple fabricate, ieşite din rumoarea vorbelor punînd în jurul numelui lor o aureală înşelătoare. Dar valorile apar şi neanunţate, parecum din afara vieţii literare, şi la care ea trebuie să ia totuşi seama, mai devreme sau mai tîrziu. Între acestea — Simona-Grazia Dima, debutată cu adevărat abia acum, căci aşa-zisul debut în volumul colectiv din urmă cu cîţiva ani, prin forţa împrejurărilor (nefericite), a rămas, ca mai toate amestecurile similare, fără ecou.

Poezia din **Ecuaţie liniştită** vine, aceasta se simte, dintr-un fond sufletesc frămîntat, uneori însă insuficient stăpinit. Să nu se înţeleagă însă că avem de-a face cu un lirism dezlănţuit şi sentimental. Sonda coboară aici mai adînc, spre zone psihice tulburi, iar ceea ce aduce la suprafaţă trece prin filtrele unei inteligenţe poetice reale (Simona-Grazia Dima este un ins cultivat, poetic reflexiv), dar impetuozitatea introspecţiei antrenează şi reziduuri : în acest sens vorbesc despre o — repet : uneori — insuficientă stăpînire a discursului. Sînt, mai ales în prima parte a volumului, compoziţii ce mie mi-au rămas obscure, dar, trecînd peste aceste inegalităţi ce, la urma urmei, pot fi şi opacităţi personale de percepţie (nu mă împac, însă, deloc cu dedicaţia, prea patetică şi preţioasă, deşi lăudabilă ca intenţie), impresia finală, hotărît pozitivă, are destui piloni de susţinere : destule poezii cu adevărat reuşite şi, ceea ce e mai rar nu numai la debutanţi, integral reuşite.

Se reţin mai cu seamă două spaţii tematice. Unul aparţine poeziei „lucrului" (în termenii poetei), altul — poeziei „fiinţelor mici" (secţiunea cea mai bună a volumului, remarcabilă din toate punctele de vedere). Evident, indeterminarea temelor (ce să fie „lucrul" acesta, ce „fiinţele mici" ?) este considerabilă, dar iradiaţia întunecată a discursului şi o anume pondere a zonei „teriene" a imaginarului (dinspre partea „lucrului") şi erotismul scăpărător (dinspre ambele părţi) ne îngăduie să ghicim că totul este o descindere interioară — o catabază. Iată un poem despre „lucru", o viziune încărcată de o abia mascată nelinişte (travaliul poetic nu a şters încă — dimpotrivă, pare să o potenţeze — impresia de vîscozitate a apariţiei) : **„Ia în mînă un lucru speriat şi negru, / ca un gîndac cu picioarele strînse sub el, pune-l pe un fundal luminos, într-o singură culoare / şi retrage-te la umbră / privindu-l mereu / cum străluceşte şi radiază / şi animalele care trec pe lîngă el / lasă ochii-n pămînt / văzînd sfîrşitul sălbăticiei, / iar oamenii înţeleg că aici / se spune ceva de-al lor / şi prind să alerge cu pas înalt, frăţesc, / ca să simtă în miini, / încă azi, timpul". (Alinarea lucrului).** Dimpotrivă, în spaţiul „fiinţelor mici", despre care putem presupune că sînt populaţiile largilor depozite ale memoriei, rezervele de senzaţii şi amintiri îngropate de vii la temeliile fiinţei, densitatea materiei se pulverizează, la simpla ei contemplare, în jerbe luminoase. Aici, suferinţa morală a introspecţiei scade şi, în aceeaşi măsură, creşte luciditatea „transcrierii". Expresia se nuanţează, dobîndeşte chiar pregnanţă, iar atmosfera permite, la lectură, o respiraţie mai lejeră : **„Cu blîndeţea lor ameninţătoare, / fiinţele mici stau picotind în poiană / cu genele lor aurii ca nişte stupuri / din care zboară gingaş albinele timpului, / E de ajuns să ridice o mînă din iarbă / şi se va face noapte, ori se va face cuvînt. / fără să plîngă, fără să rîdă pentru aceasta / fără să obosească, fără să gîfîie, / doar mîna, perlă tremurînd în vînt, / se va înălţa prin aerul vrîstat / — va bate umbra, va bate lumina, pe rînd, / coloane în aer temîndu-se, ascultînd / de mîna care va sta într-o nemişcare vie / prin care se aude cum bate sîngele — / şi se va face cum au spus, / va fi noapte, ori va fi cuvînt".** Sînt semne că avem de-a face cu o poetă.

Vasile POPOVICI

*** Simona-Grazia Dima, ECUAŢIE LINIŞTITĂ, Editura Albatros, 1985.**

mai multe sute de ani. Se pare că acestea din urmă capătă o pondere din ce în ce mai mare în spaţiul literaturii noastre dramatice şi se cuvine să capete aceeaşi pondere şi în spaţiul scenic.

Dumitru SOLOMON,
dramaturg

DRAMATURGIA NOASTRĂ ACTUALĂ? (I)

> **„Avem nevoie de o literatură cu un spirit mai combativ, patriotic şi revoluţionar, care de la un capăt la altul să fie pătrunsă de înaltele idealuri ale umanismului socialist, ale concepţiei de dreptate socială şi naţională, să sădească în oameni, în conştiinţa tineretului dragostea faţă de patrie, faţă de socialism, faţă de partid".**
>
> **NICOLAE CEAUŞESCU**

Un teatru al marilor idealuri

Actualul în dramaturgia actuală pare (după ultima întîlnire interteatrală de la Timişoara) că nu se află în momentul de faţă prezent în texte care să constituie cote de referinţă ale scrisului dramatic contemporan. Complexitatea vieţii social-politice, mutaţiile din conştiinţa omului societăţii contemporane româneşti, dăruirea eroică şi, în acelaşi timp, dramatică în realizarea marilor obiective ale momentului social-politic, găsesc că se află palid prezente în textul dramatic de azi. Consider că doar atunci textul dramatic îşi va cîştiga valoarea dorită cînd va pătrunde în adîncimea contradicţiilor epocii căreia îi aparţinem, cînd, deasemeni, vom putea găsi în paginile lui un suport în a depăşi aceste contradicţii, în a păşi pe drumul progresului şi civilizaţiei, aşa cum o dorim cu toţii.

Regretul cu care m-am despărţit de zilele „Galei dramaturgiei actuale româneşti" este de a nu fi putut asista la nici un spectacol care să aducă în dezbatere dramatică efortul eroic — şi nu de puţine ori şi dramatic (cred eu), — pe care îl face azi un popor întreg, de a-şi păstra viu idealul mare de luptă, de a-şi duce pînă la capăt ţelul stabilit, de construire a unei noi societăţi.

Actualul, cred eu, nu constă doar în clamarea replicilor despre viaţa cotidiană cu problemele ei mărunte sau majore, replici ce stîrnesc uneori chiar interesul spontan al publicului, dar rămîn fără reverberaţie. Actual (cred) este a pune în dezbatere ce ne înalţă şi ce ne coboară azi, ceea ce reuşeşte să formeze profilul etic şi civic al omului României de azi.

Am sentimentul că trebuie să le cerem dramaturgilor să nu se ferească să foreze în adîncimea stărilor conflictuale existente în procesul de formare a unei conştiinţe a omului societăţii noastre socialiste. Cred, de asemeni, că actualitatea textului dramatic va fi doar atunci cîştigată cînd spectatorul se va simţi implicat în mari dezbateri ale prezentului (pe care îl trăieşte), cînd spectatorul îşi va regăsi pe scenă marile şi uneori chiar gravele probleme cu care se confruntă în viaţă şi cărora, scena, prin actul său de creaţie, ar trebui să le dea un răspuns, şi — de ce nu — un răspuns care să mobilizeze.

Rămîn cu speranţa că scrisul dramatic românesc va depăşi acest moment de apatie, de oarecare neimplicare în marele zbucium contemporan şi se va dovedi părtaş din plin în a fi un suport moral al omului societăţii româneşti de azi şi, de ce nu, dintotdeauna.

Dan ALECSANDRESCU,
regizor

Idee, atitudine, limbaj

Un lucru e sigur: dramaturgia noastră de calitate (pentru că, deşi se uită adesea acest adevăr, **calitatea este o condiţie esenţială a actualităţii)** este mult mai actuală decît ne-ar lăsa să bănuim simpla trecere în revistă a tematicii pieselor româneşti contemporane, jucate sau publicate în reviste şi volume. Pentru că — şi acesta este alt aspect, adesea trecut cu vederea — în dramaturgie, ca şi în întreaga sferă a valorilor spirituale, actualitatea reprezintă o calitate **ideală**, şi nu o determinantă evenimenţială sau cronologică. De asemenea, în artă, actualitatea nu este numai, (şi nici în primul rînd), o chestiune de tematică. Există destule piese de teatru inspirate din prezentul cel mai fierbinte şi totuşi profund inactuale, prin lipsa lor de angajare, prin caracterul lor doar expozitiv şi declarativ, prin banalitatea mesajului şi precaritatea artistică. Şi, invers, scenele teatrelor noastre ne-au oferit, nu o dată, piese inspirate din evenimente istorice, petrecute cu secole sau milenii în urmă (precum „Muntele" de D.R. Popescu sau „A treia ţeapă" de Marin Sorescu), ori teme şi sentimente general umane, ce constituie o permanenţă tematică a artei din toate timpurile, care au interesat şi au incitat acut conştiinţa contemporaneităţii, vădindu-şi astfel actualitatea. Pentru că, din perspectivă estetică, actuală (sau nu) poate fi doar **atitudinea** faţă de evenimentul abstras din prezentul cotidian, şi nu simpla sa transcriere mimetică. Astfel, un dramaturg ca Dumitru Solomon este actual cînd, în piese ca „Scene din viaţa unui bădăran" sau „Noţiunea de fericire", dezbate probleme ale progresului moral, dar rămîne la fel de actual şi în piesele în care urmăreşte drumul spinos, adesea tragic, al cunoaşterii, consemnat prin momentele sale de vîrf: **Socrate, Platon** sau **Diogene.** După cum, Paul Everac este actual nu numai în „Cartea lui Ioviţă" sau „A cincea lebădă", ci şi în „Beţia Sfîntă" sau în „Constandineştii".

Un alt indiciu sigur al actualităţii dramaturgiei noastre contemporane este revigorarea puternică în ultimii ani, prin autori de prestigiu, ca Teodor Mazilu, Marin Sorescu, Tudor Popescu, Ion Băieşu sau Viorel Cacoveanu, a comediei şi satirei, deci a lucidităţii şi angajamentului ei critic. Şi, deoarece aşa cum ne învaţă materialismul dialectic şi istoric, nu există societate perfectă, care în dezvoltarea ei să nu cunoască forme contradictorii, stagnări şi neîmpliniri de moment, actualitate înseamnă şi **capacitatea de a sesiza şi critica acele manifestări ce împiedică progresul social.**

În sfîrşit, pentru a fi actuală şi în plan artistic propriu-zis, o piesă de teatru trebuie să fie expresia unei personalităţi artistice moderne, ce a asimilat toate achiziţiile viabile ale progresului mijloacelor de expresie artistică. Întrucît nu poţi fi actual în artă doar prin idee şi atitudine, dar nu şi prin tehnica artistică şi un limbaj artistic contemporan. Cea mai angajată atitudine moral-politică devine desuetă şi banală dacă se exprimă, azi, prin mijloacele, cîndva şi ele înnoitoare, ale dramaturgiei lui Alecsandri, de pildă. Şi aici, dramaturgia noastră poate consemna succese de prestigiu, impunînd şi această faţă a artei noastre contemporane printre cele mai interesante, originale şi valoroase pe plan mondial. Un Horia Lovinescu, Marin Sorescu, Dumitru Solomon, Tudor Popescu, Paul Everac sau Teodor Mazilu pot demonstra pe orice scenă a lumii, dar şi pe scenele noastre, actualitatea de conştiinţă şi de măiestrie a dramaturgiei contemporane româneşti.

Victor Ernest MAŞEK,
estetician

> **„Creaţia literar-artistică din patria noastră trebuie să fie originală, patriotică şi umanistă. Numai aşa va răspunde cerinţelor poporului şi, totodată, va contribui la îmbogăţirea culturii şi artei universale. Nu imitaţia, nu uniformizarea, ci diversitatea, redarea specificului propriu al fiecărui popor înseamnă adevărata creaţie artistică şi literară".**
>
> **NICOLAE CEAUŞESCU**

Aici şi acum

Cît de actual este teatrul de actualitate? Cu alte cuvinte — „cît de actuală este actualitatea?". Întrebarea este doar aparent pleonastică; şi ca să înţelegem pe deplin acest „distinguo", trebuie să ne reformulăm definiţia actualităţii. Ce intră în sfera ei — ce este „la zi", sau ceea ce este **mai important** la zi. La zi este şi moartea lui Rock Hudson, dar — mi se pare mie — **„mai importantă... la zi"** este problema păcii în lume, a supravieţuirii umanităţii. Şi atunci, ce este cu adevărat actual în problematica de actualitate?

Ne putem oare plînge că marile teme ale timpurilor noastre abia încep să se contureze? Nu! Temele mari ale timpurilor noastre sînt evidente, sînt clare, cu condiţia să scrutăm viaţa cu o privire cît mai cuprinzătoare. Ba, aş putea spune că de multe ori temele vin spre noi „plocon", cum s-ar zice. Dar de aici porneşte uneori şi starea de confuzie: evenimentul însuşi devine personajul principal al piesei. Şi dacă evenimentul este măreţ, critica îi atribuie şi operei dramatice, dacă nu chiar toate însuşirile măreţe, în orice caz multe din calităţile lui remarcabile. Dar adevărul este că nici măcar într-o epopee dramatică, sau într-o cronică istorică, un eveniment nu poate fi eroul principal al piesei. Sau, cu alte cuvinte, nu-l poate înlocui pe om, întruchiparea sa artistică. Dacă drama nu va avea eroi care să oglindească şi să dezvăluie prin mijloacele epice miezul evenimentelor, nu ne rămîne decît să ne închipuim acest eveniment, folosindu-ne de cele ce ştim şi de cele amintite în treacăt de dramaturg.

Eugenia BUSUIOCEANU,
dramaturg

(Continuare în pag. 6)

Romanul romanului

Romanul lui Marcu Mihail Deleanu, **Barajul**, este asemeni acelor reproduceri oferite de vînzătorii ambulanţi de pe litoral care prezintă un pictor şi nişte fete tolănite în iarbă la marginea unui lac, în timp ce pe şevaletul artistului din tablou se vede exact aceeaşi scenă mult micşorată, acelaşi pictor, exact în aceeaşi poziţie, pictînd aceleaşi fete în acelaşi peisaj. În romanul lui Marcu Mihail Deleanu este vorba despre un autor care scrie un roman despre un autor care scrie un roman. Există, aşadar, trei nivele ale romanului : al autorului (fictiv), al naratorului şi al acţiunii. Toate aceste nivele, şi în special cel de-al doilea, sînt discontinue temporal, cu rememorări şi anticipări care fisurează linearitatea discursului şi sugerează fluctuaţiile memoriei şi ale inspiraţiei. În ciuda evidentelor dificultăţi de lectură, pe care intercalarea acestor falii temporale le generează, cititorul poate observa cu uşurinţă că, de fapt, se află în faţa unei cărţi a mecanismului care duce la producerea romanului, altfel spus a unui roman al romanului. Întregul circuit de producere a cărţii este demontat sub ochii noştri. Observăm cum se naşte inspiraţia, rolul pe care îl au criticii şi cititorii (soţia autorului fictiv), în producerea textului. Pe măsură ce romanul se scrie, (aproape avem sentimentul că se scrie de la sine), asistăm şi la diverse referinţe critice asupra lui, astfel încît la sfîrşitul lecturii cititorul va fi citit atît romanul, cît şi critica romanului proaspăt încheiat. Aceste intervenţii autoreferenţiale despre roman în însuşi corpul romanului au, pe lîngă modernitatea lor indiscutabilă, rolul de-a explica cititorilor neavizaţi cîteva căi de receptare a cărţii pe care tocmai o lecturează. Ca şi în faimosul **Théâtre du Soleil,** spectacolul se naşte sub ochii spectatorilor, în aer liber, fără repetiţii şi fără decoruri. Uşile şi ferestrele ferecate ale turnului de fildeş au fost date în lături şi scriitorul ni se arată aşa cum este el în realitate, în vîltoarea evenimentelor de fiecare zi, avînd o familie şi o viaţă de familie ca a tuturor oamenilor. Mitul creatorului s-a destrămat şi cititorul observă cu stupefacţie că cel în ale cărui puteri miraculoase a crezut, din antichitate pînă în zilele noastre, este, de fapt, un om ca toţi ceilalţi, trudind din greu cu lipsa de inspiraţie şi cu imensitatea colii albe din faţa sa. De aceea, prin problematica sa şi prin multiplele aspecte teoretice pe care le vizează (să amintim doar referinţele la proza lui Nicolae Iliescu, sau discuţiile din Cenaclu), romanul lui Marcu Mihail Deleanu dă, pe alocuri, impresia că ne aflăm în faţa unui fals roman, în fapt, a unui eseu romanesc despre autor, condiţia autorului şi a literaturii în general. Deosebit de interesant este felul în care autorul prezintă transformarea „flagranţei" în „prezenţă" (în terminologia lui Cesare Brandi) adică a faptului brut, existent, a lucrurilor şi evenimentelor care ne înconjoară în imagini artistice. De multe ori, autorul (fictiv) porneşte de la o sugestie, cît de mică, un cuvînt, o fotografie, pentru a re-crea o lume, întîmplări şi caractere, ce fac substanţa romanelor tradiţionale. Prin noutatea, modernitatea şi problematica deosebit de complexă pe care le abordează, noul roman al lui Marcu Mihail Deleanu nu este numai o carte foarte interesantă, ci un roman deschizător de drumuri.

Tudorel URIAN

*** Marcu Mihail Deleanu — „BARAJUL", Editura Dacia, 1985.**

cronica literară

RADU IGNA

Există multă concentrare, ironie și savoare în aceste schițe ale profesorului Radu Igna din Hațeg. Sub anecdota aparent neimportantă sau sub micile întîmplări cotidiene pulsează întotdeauna firul unei subtilități subtextuale. Personajele sale se învîrt în mica lume obișnuită, însă ele ni se dezvăluie în momente ieșite din comun. Stilul lui Igna este unul concentrat, atins de un fin umor, el reușind să contureze o tipologie sau o atmosferă din cîteva linii trasate cu siguranță. Trimitem spre publicare aceste lucrări cu sentimentul că ele vor semnifica un semn al devenirii sale viitoare.

I. A.

Z 428

Călătorii ieșiseră la geam în număr mare, aglomerînd culoarele. După ce am străbătut în felul acesta patru vagoane am ajuns la clasa întîi, unde l-am descoperit cufundat în plușul moale al canapelei, închipuiți-vă, pe șeful meu tovarășul Nămolatu, într-un costum elegant, cu chelia strălucitoare, cuprins de un rîs euforic lîngă o coafură ca o floarea soarelui, rîs pe care l-a înghițit sec cînd au apărut ochelarii mei în ușa compartimentului. În viața mea nu am văzut un om mai uimit decît el! După ce și-a revenit, a început să emită cu tonul său bine cunoscut în instituție: — Ce cauți aici, tovarășe Dragu, și încă cu o sticlă de un litru în mînă? Între timp eu ajunsesem, habar nu am cum, pe bancheta din fața lui, alături de un tovarăș în costum de aviator cu o stea mare pe epolet. — E pentru apă minerală, tovarășe șef, de la restaurant, am lămurit eu lucrurile, învîrtind sticla goală, pentru a fi cît mai convingător. E goală. — Văd eu că e goală. De unde vii, tovarășe? — De la București, așa cum ați dat dispoziții, în problema lui Z428. Totul este în regulă. — Ce București, ce regulă, Dragule? Nu te-am trimis eu după 456B? — Nu, după B-uri s-a dus Ionescu, la Oradea. Eu am primit sarcina să mă ocup de Z-uri. Va trebui să mai trimitem o adresă... — Nu mai e nevoie. Am rezolvat eu personal problema, pe voi nu se poate baza omul! — Dumneavoastră ați fost tot în problema Z-urilor? Extraordinar!

În acest timp tovarășa blondă a întrerupt contemplația peisajului și a spus că se face noapte. Vocea ei ca o zi de toamnă tîrzie a calmat puțin lucrurile iar tovarășul aviator, sau ce o fi fost, s-a întors spre mine cu un surîs prietenesc: — Probleme, probleme? a intrat el în discuție, ceea ce mi-a dat curaj să vin cu explicațiile de rigoare. — Știți, este vorba de Z428, foarte important în întreaga activitate. Nu știu dacă mă înțelegeți? — Mă tem că nu, a spus aviatorul, un tip agreabil, de altfel, impunător, expresiv și cu gesturi alese. Ce e cu acest 428? Trebuie să fie ceva foarte important! — Evident, am răspuns eu cu multă competență. Fără el se paralizează întreaga activitate. — Serios? Omul căzu pe gînduri, părea foarte preocupat de problema noastră. Aici, tovarășa blondă a intervenit, spunînd că s-a făcut noapte, apoi a întrebat dacă o știm pe aia cu ăla care a cumpărat un cal și l-a instalat în baie. Ea ne-a spus istoria și am rîs cînd invitații ăluia au intrat în baie și au spus, Vasile, știi că ai un cal în baie? și Vasile a răspuns: Știu. După această glumă, eu și aviatorul am discutat mult despre Z-uri, vorbeam de la egal la egal, ceea ce a crispat complet expresivitatea șefului meu — Nu se poate face nimic cu acest sau aceste 428? — Stimate tovarășe, îl întrerupse, problema am spus, a fost rezolvată, sîntem în posesia întregului material. Ca să vă convingeți, un moment numai, să-mi iau geanta. Era în forma sa ideală, ceea ce m-a făcut să devin mai rezervat: — Tovarășul șef Nămolatu, aici de față, vă poate spune despre ce este vorba, dumnealui are cheia problemei. — Cheia? Vrei să spui că dumneata... Totuși ce sînt aceste Z-uri? — Nu știu, am răspuns cu mult regret. Știți, eu am primit doar sarcina să mă ocup de realizarea lor. — Mă rog, spuse aviatorul pe cînd șeful meu scotea un plic mare albastru din geanta sa diplomat, dacă e secret, mă înțelegeți, și privi îngrijorat în jur nu e nevoie. Acolo se află planurile, nu? — Nu, e chiar Z428. Avînd în vedere că dumneavoastră mă rog, aveți funcție, putem face o excepție... Acest formular, de ce să nu o spun, e tot creația mea, care mi-a luat ceva timp. — Așa se întîmplă cu orice invenție, adăugă aviatorul privind cu interes hîrtia cît canapeaua de lungă, întinsă peste genunchi. Are cinci chei și patrusprezece rubrici, fiecare cu o trimitere sau chiar mai multe la unul ori două formulare, plus 456B. Înțelegeți?

În viața mea nu am văzut un om mai uimit decît aviatorul, sau ce o fi fost. A citit titlul și rubricatura de cîteva ori apoi a ieșit pe culoar cu privirea rătăcită ca după un șoc. Și-a scos pachetul de țigări, a aprins una, a tras geamul și s-a aplecat atît de mult în afară încît am crezut că vrea să plonjeze în noapte. Cînd și-a readus trupul în vagon rîdea în hohote. În viața mea nu am auzit pe cineva rîzînd cu asemenea intensitate! S-a oprit brusc, a privit spre noi, apoi iar rîsul homeric, din nou liniște ca în pădure și din nou rîs. — Auziți, tună vocea lui către cei din jur, „Formulare pentru lenjerie de damă". De damă... Acum rîdea întregul culoar cu aceeași voinicească energie, chiar și tovarășa blondă, spre furia tovarășului Nămolatu care mi-a ordonat să ies afară și trei zile să nu-i mai ies în cale.

Am ieșit cu demnitate și mi-am continuat drumul, trecînd cu fruntea sus pe lîngă aviator, sau ce-o fi fost, în rîsul enervant al întregului culoar.

La vagonul restaurant am constatat că îmi uitasem sticla de apă minerală în compartimentul șefului.

Enigmatica

La nuntă fata aceea, Cumbrie, l-a chemat la joc în graiul ei local, palatalizînd îngrozitor consoanele stîrnind rîsete și îndemnuri: „Haideți, dom'profesor, nu ne faceți de rușine!" I-a pus ușor palmele pe umeri șoptind că nu e greu, e cu doi încoace, doi încolo, trebuie să te lași doar în voia muzicii care știe să te poarte. În adevăr, nu era greu, era chiar plăcut, un joc de doi cu un ritm înverșunat pe care jucătorii se învîrteau ca un mecanism pus în mișcare de bucuria instrumentelor. „Lasă, primarule mai vorbim noi!" strigă doctorul Alexandrescu dintre perechile de dansatori. Primarul, de la masă, zîmbi complice, în calitate de socru mare acum, ridicînd paharul. Ce idee să o trimită pe această codană să-l invite, și el să o urmeze ca la dame-tango! Adevărul este că băuse cam mult, sărbătorind, într-un fel, importanta sa descoperire închinînd cu socrul mare, primarul, cu nașii și mirii, cu oricine cu „Hai noroc, tovarășe profesor! Hai noroc și sănătate!"

Se învîrtea destul de ușor acum, deși avea fața aprinsă, plină de transpirație. Cumbrie îl privea cu o pată de lumină în colțul stîng al gurii, un zîmbet larg, luminos, îi simțea respirația caldă, corectă, căldura palmelor, sîngele dansului din simțurile ei. Lumina din colțul stîng al gurii se proiecta în ochii lui tot mai insistent, pînă cînd îl izbi asemănarea. Se opri în mijlocul sălii printre perechile de dansatori cercetînd-o ca pe o relicvă, spre disperarea fetei care îl privea cu ochi mari, speriată, nu știa ce s-a întîmplat, pînă cînd el își reveni, se scuză, vru să se așeze undeva, dar își aminti că obiceiurile nu admit să-ți lași partenerul în timpul jocului. Începură din nou cu doi încoace, doi încolo. Nunta revărsa torente de veselie, ca o apă scăpată din albie, perechile se învîrteau ametitor, flăcăii strigau „Cine joacă și nu strigă ...". Mă rog, puțină nebunie nu strică. Doi flăcăi împodobiți, după datină cu panglici și prosoape urcaseră vineri pe la prînz în Cetate să invite la nuntă întregul lot de arheologi. Doctorul Alexandrescu luă plosca, ură mirilor noroc și fericire, cînd auzi obișnuita formulă: „Tovarășe profesor... poftiți!" Îi încredință pe cei doi asistentului său și se îndreptă spre Careul „B", unde se descoperise o porțiune de șanț. Mînui mistria și pensula aproape o oră cu o răbdare de care numai el este capabil. La început dezveli, ca un adevărat chirurg, mai multe fragmente dintr-un vas dacic, cîteva obiecte de podoabă de un deosebit rafinament, și, pe cînd se credea că locul nu mai oferă nimic a apărut Ea: imagine arsă în pămînt roșcat, 35 cm ca să-i întîmpine pe ei, oamenii secolului XX, după o sumară toaleta, cu un rîs enigmatic care i-a impus numele — Enigmatica. În jur domnea liniștea din adîncuri, liniște de pace și de tihnă; străbătea pînă la ei un miros îmbietor de cozonaci scoși de prin cuptoare. O cerceta metodic chiar în timpul jocului, așa cum procedase cu bucata de lut ars și recunoaște în fata aceasta, Cumbrie, imaginea veche de două mii de ani, ochii ei mari cu pupile adîncite, cu buze armonios conturate, ușor întredeschise. Sfidare? Candoare? Cine să știe? Are și ea încrustații pe pieptul cămășii, cingătoare cu două rînduri de împunsături, dar, mai ales, viață lăuntrică, bogată, exteriorizată prin pata de lumină din colțul stîng al gurii.

Spre dimineață, era stăpînit de un sentiment ciudat: nunta, cu toată spiritualitatea ei exprimată metaforic prin belșug, prin port și joc, prin vocabule străvechi își întindea existența pînă în inima Cetății. O nuntă e o sinteză și doctorul Alexandrescu conchise că trebuie să elimine orice subiectivism din această poveste.

tabletă

TEAMA

Anul acesta va împlini doisprezece ani. Îl știu de cînd avea cam cu jumătate mai puțin. Voluntar, isteț, cu niște ochi precum cei ai copiilor zugrăviți de Tonitza, dăruit cu o uimitoare vitalitate, nespus de entuziast cînd, bunăoară, însoțiți de alți cîțiva coconi de vîrsta lui, mergeam să ne scăldăm în Iza cea cu apa curată și lin curgătoare, așezîndu-ne preafericita noastră tabără pe o mică insulă pe care, după cum se arăta de departe, văzută de sus, ne îndemnam s-o numim „Limba Balaurului"; îl știu de cînd, spre sfîrșitul verii, oamenii de acolo adună fînul, iar el făcea ceea ce i se dă să facă acolo (și) unui prunc sănătos de șase ani: urcat pe claie, bătucea fînul cu tălpile, de dimineața și pînă spre asfințit, muncind, astfel, în rînd cu toți ceilalți ai lui. Și pentru că nu are frați, ci numai două surori, el urmînd să fie, peste ani, stîlpul casei părintești, mama lui își îngăduie față de el un dram de răsfăț (într-o lume unde copiii sînt atît de iubiți și ocrotiți, însă nu răsfățați), îl alintă deci, întrucîtva, spunîndu-i nu Pătru, nici Pă', cum printr-o amuzantă prescurtare se rostesc acolo mai toate numele de botez, îi spune, uneori inefabil de tandru, Pătrucă.

În toamna trecută, tatăl lui Pătrucă îmbolnăvindu-se și neavînd (încă) cine să-l înlocuiască la „lucru greu" a vîndut caii de povară. Le-a rămas doar un mînz frumos, cu stea albă în frunte, un alt răsfățat al familiei, pe care, în această iarnă, Pătrucă l-a învățat să tragă la sanie. O sanie ușoară, făurită anume pentru puterile lui. Și prinzînd Pătrucă mînzul cu stea albă în frunte la sania aceea nouă s-a dus de cîteva ori în pădure ca să aducă din lemnele pregătite de cu toamna, bucuros și mîndru de noul său rost. Și oamenii întîlniți pe drum îi spuneau vorbe de laudă, deși acolo, dintr-un fel de nepieritā sfiiciune, rareori își spun ei, laconici, unul altuia vorbe de laudă, dar au făcut-o pentru Pătrucă, fiindcă, așa cum i-am cunoscut, sînt niște oameni care știu să prețuiască o asemenea bărbătească strădanie a unui prunc de nici doisprezece ani. Dar într-o zi, Pătrucă i-a mărturisit mamei lui, numai ei, că se teme să mai meargă în pădure. Iar ea, arătîndu-se mirată și încercînd să-i spulbere teama, ce i se părea neîntemeiată, a aflat marea lui îngrijorare:

„Dacă vine un lup și mă mănîncă, ce se face mînzul fără mine, mămucă, ce se face el, singur?...".

Iosif COSTINAȘ

CORINA VICTORIA SEIN

PORTRET

Ascult universul —
muzica suavă și profundă
îmi umple auzul.
Chipul patriei îmi apare
pe un fond albastru
În cea mai deplină tăcere
sărut razele presărate pe
anotimpuri.
Din strălucirea patriei
iau un pumn de raze
cu care înconjur grădina străbună
și deschid larg ușa spre cerul
limpede,
să intre toți cei statornici și
drepți,
toți cei ce fac din chipul patriei —
ram înflorit.

ARD ZILELE IERNII

Ard zilele iernii pe-un zid de
trandafir.
Spre un cer atent, cu luminoase
frunți,
oameni zvelți își petrec povestea
peste semnele rătăcitoare ale
vîrstei,
peste zvonul ghioceilor
subpămînteni.
Orice zi de la noi spre noi
se-nalță,
imense cîmpii ale dorinței,
mai verzi decît visul,
mai adevărate decît trupul...
Făgăduință de neprețuit,
Spre tine, viață și zbucium,
într-o explozie de creștere de flori,
oamenii mențin pe culmi cîntecul
și sfarmă piatra
ce-ar putea să închidă fîntînile
sau să schimbe izvoarelor drumul.
Ard zilele iernii. Legi de anotimp.
Spre un cer atent, vînt dinspre
Carpați
animă steagul alb
visînd să-l întindă peste
acoperișul lumii.
Ard zilele iernii...

DE LA FERESTRE

Mă aflu în turnul în care
străbunica mea
picta serbările cîmpenești.
Ferestrele, oblonite de anii uitați,
rămîn mute,
deși vocea mea celebrează viața.
Prin colțuri, vopsele, creioane
nefolosite
tînjesc după mîna care ar putea
să le însuflețească...
Melancolia lor se lovește de femeia
pătimașă,
dar fără pic de tandrețe,
care sînt eu
și reflectă pe ziduri un chip
liniștit.
Foșnetul pînzei de păianjen
îmi ascute auzul.
Abia acum simt că
ferestrelor le e dor de perdeaua de
borangic,
în care străbunica mea brodase
o întrecere sportivă.
Dincolo de turn,
cafeaua aromează aerul...

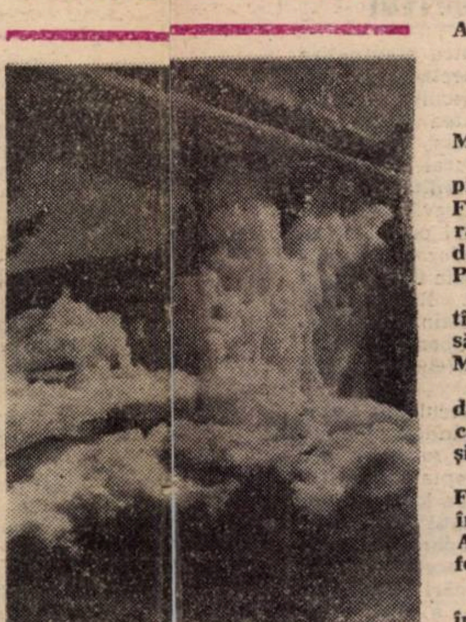

Ilustrăm acest număr cu fotografii din ciclul „Iarna", de Toader ȘTEȚCO

OLGA NEAGU

TATA TREBĂLUIND PRIN CURTE,

reparînd temeinic casa,
casa în care mă ascundeam
de inorogul zăpezii,
zăpada zidind cu argint
jucăriile uitate în curte,
curtea cu iarbă și fîntînă
și bună de zgîriiat genunchii,
genunchii tremurînd ca iezii
în răcoarea și boarea vîntului,
vîntul răscolind draperia
de după care am pîndit noaptea
iubirea,
iubirea care m-a-ncăput
cu toate cuvintele — rîu fără
astîmpăr..

În ochii copiilor mei văd acestea:
tata trebăluind prin curte,
reparînd temeinic casa,
casa

NINGÎND

ninge temeinic
de parcă tata ar face
de cu zori lucrul acesta
pentru ca
să rămîn cît mai mult
în copilăria mea
cu ochi albaștri

PRIMĂVARĂ

primii toporași care răsar
sînt ochii tatălui meu
înrourați sub copite de miei
care ling sarea ultimelor
dîre de nea

SILVIA C. NEGRU

GÎND CU PARTE LUMINOASĂ

Depărtează-te de firul apei,
Nu da gîndul în vîltoare;
Sar pietrele secundei aerul,
Anunțînd apropierea ta.
Soarele care-ți veghează chipul
L-am desenat cu semne de-ntrebare,
Trimițînd pe căile lactee
Mîna mea să-ți recunoască pașii.
Ca-ntr-un gînd însămînțat în zodii,
Am sădit cuvîntul să rămînă
Dreaptă înălțarea anui nou poem.

CA UN LEAGĂN AL PLANETEI

Presărînd pe zare nuferi,
Printre lebede și oameni,
Îmi e teamă să dispară
Lacurile amîndouă.
Trec în zori pe lîngă ape,
Desenînd în zare păsări,
Ca un leagăn al planetei.
Soarele alungă norii,
Unei bărci de vis mă-nchin,
Fluturi înfloriți deodată
La discursul unui crin.

remember

Peisajul unei nostalgii

Într-o vreme, îmi plăceau călătoriile. Acum mă gîndesc că pasiunea aceea venea dintr-o foame de cunoaștere, dar și din dorul mereu nestins de satul natal, căci o bună parte a copilăriei și-a adolescenței am petrecut-o printre oameni necunoscuți. Mult timp, viața mea a fost o continuă pendulare între cetatea Timișoarei și satul dintre dealurile ce suie de la Olt, — dealurile acelea care vara miroseau a cimbru și unde viile albastre ridicau în soare tipsii de topaze și chihlimbare. Stăteam ore în șir la fereastra trenului, în curgerea aerului, nerăbdător s-ajung în drumul prăfos, care urma sinuozitățile Cungrei, pe lîngă zăvoaiele foșnind de-un cîntec adînc.

Astfel, mi-amintesc cum am plecat într-o toamnă, însoțit de-un prieten al acelor ani, s-ajung în capitală, cu treburi literare. Mergeam încet, pe jos, întîrziind în lungi discuții, parcă spre a amîna cît mai mult despărțirea de locurile natale; am străbătut nisipurile albe din lunca Oltului; era o liniște nefirească în duminica aceea, se vedea rîul aprins de vîlvătăile apusului, am stat mult de vorbă cu podarul, am trecut dincolo și-am cinat lîngă un caic, cu fața întoarsă spre colinele rămase în urmă. Eram amîndoi foarte singuri, ne-am uitat cum trece trenul dinspre Sibiu și, fără să spunem o vorbă, am renunțat la călătorie, făcînd calea întoarsă.

Multă vreme după aceea, ori de cîte ori treceam cu trenul prin țară, mă opream acolo, să-mi văd satul, oamenii care mă știau și care mă-nconjurau cu un interes sincer, sporindu-mi mereu puterile și dorința de a nu-i dezamăgi în așteptările lor. Îmi aduc aminte cum mă iscodea tatăl meu, de fiecare dată, dornic să afle ce e nou prin locurile de unde veneam și cu cîtă atenție mă urmăreau cei adunați în jur, în serile cu cer adînc de toamnă, și mă gîndesc că setea aceea de spații noi, călătoriile mele purtau, în sensul lor, și ceva din evaluarea pe care o primeam eu în ochii sătenilor mei cînd povesteam despre orașe și șantiere, despre cei ce ridicau edificiile noi ale țării. Dar era mult mai mult, desigur, în căutările mele, care aveau în primul rînd o accepție de ordin literar.

Multe din versurile scrise pe-atunci respirau un pronunțat aer reportericesc, erau transcrieri de impresii noi, uneori inedite, totdeauna copleșitoare, însă folosul acelor drumuri de început îmi place să cred că s-a reflectat mult mai tîrziu în felul de-a înțelege viața și, poate, și rosturile poeziei.

În peregrinările acelea, am fost la Bicaz, într-un timp cînd plutașii treceau la vale pe sub imensele macarale de la baraj. Am fost într-o schelă petroliferă din Gorj și-ntre lucrurile ce m-au impresionat profund erau sondorii care trăgeau pe dealuri, mutîndu-le din loc în loc, într-o geometrie a visului, înaltele turle metalice. Am văzut minerii Aninei lucrînd în zăpușeala orizonturilor de la 1 000 m adîncime și mă gîndesc întotdeauna cu admirație la dăruirea lor, la munca lor aspră și însuflețită. Apoi, în popasurile mele repetate — oțelarii Reșiței, acei demiurgi ai temperaturilor înalte, apoi poeții carierelor de marmoră, muncitorii ogoarelor, tăietorii pădurilor.

Avuția cea mai mare a țării o constituie oamenii și munca lor, iar drumul parcurs în aceste decenii e drumul de la umilință și înapoiere la demnitate și civilizație.

Cînd trec, acum, pe viaductele de la Marea Porților de Fier, gîndul meu se-ntoarce spre insula de vis Ada-Kaleh, spre nopțile cu parfum oriental, spre legendele auzite acolo, în respirația fluviului și-a tufelor de trandafiri. Multe din peisajele depozitate în memoria mea s-au schimbat sub aura de lumină a vremurilor noi. Între aceste peisaje modificate, la care revin mereu, este și țărmul Pontului Euxin, țărm de soare și exuberanță arhitectonică — imagine de surîs și-ncredere în viitorul acestui pămînt.

Anghel DUMBRĂVEANU

„AM SCRIS ȘASE RÎNDURI..."[*]

Jurnalul intim este cel mai avid dintre genurile literare. Prin forța împrejurărilor, el tinde să nu-i scape nimic. Să devină, altfel spus, o formă de **cunoaștere a limitelor**. Dar jurnalul, pe lîngă aceste contrarii, pe care trebuie să le suporte, să le facă credibile, jurnalul e un permanent **pericol**. Inventînd un personaj, autorul începe să semene cu propria-i plăsmuire. Cu acel autor care scrie dar nu vrea, încă nu vrea să publice. Se emoționează, însă, cînd constată că nu a fost uitat, că vechii prieteni își aduc aminte de scriitorul din el. Așadar, jurnalul ar trebui distrus pe măsura scrierii lui, iar personajul ce se ivește, șters mereu, cu ură și cruzime, cu **acizi**. El, personajul, nu are voie să depășească **nivelul cărții**. Adică nivelul vieții, al existenței anoste pe care autorul nici nu are timp s-o regîndească, s-o reordoneze. Pericolul acesta, al contrafacerii, nu există, pentru el, cu adevărat. Precauțiile sînt inutile: nu are răgazul să se ocupe de **scumpa lui existență** nici cît să tragă cu ochiul la **eroul** ce crește, ce se umflă între caietele de jurnal. Abia dacă-și permite să refacă, să rescrie, să transcrie foi vechi, pagini uitate, pagini îngălbenite, să ducă mai departe **proiectele recente**, părăsite, așa cum își părăsește, de la o zi la alta, între o zi și alta, încă de la primele pagini, personajul. Trecutul — și trecutul imediat, adică materia primă a jurnalelor — îl interesează doar ca un vehicol, ca un tren purtîndu-l, cu toată obiectivitatea, **cu toată** imparțialitatea, dintr-un punct în altul. Din viață în literatură, din literatură în literatură.

De altfel, traseul lui Radu Petrescu urmează calea clasică a cunoașterii de sine. Drumul spinos al obiectivării. Al calității pe care și-o recunoaște fără ezitare. Și încă nu în grade mici, nu la nivele derizorii, ci foarte sus și atît de rar întîlnită. O însușire care-i arată cît de importanți sînt pentru el ceilalți oameni. Cît de importantă e, în sine, existența celorlalți. Pentru el, pentru umilul slujbaș care nici nu visează că va vedea Parisul — cum l-ar putea vedea? —, cînd nu va avea niciodată **cu ce lua un bilet de tren pînă la Iași**. Dar e totuși mulțumit, atîta timp cît din salariu, din cei o mie cincizeci de lei, își poate cumpăra **hîrtia necesară, cerneala, creioanele, o carte**. Își permite chiar luxul unui film, al peliculei **Van Gogh**, la care, în scena cînd aude greierul, îl **podidesc lacrimile**. Plînge, de altfel, și la pasajele de eroism din cărți, îl compătimește pe Ahile, o îmbărbătează pe madame Bovary, cîte o scrisoare bine ticluită îi provoacă exclamații entuziaste și, din scenă în scenă, din secvență în secvență, se înconjoară de o lume pur fictivă. Trăiește între cărți și tablouri, speriat că, în ce le privește pe primele, nu reușește să spună **ce ar dori**, și fără să înțeleagă, de fapt, nici pictura. Intuiește, însă, că literatura lui se confundă, ca structură și compoziție, cu armoniile căutate și de pictură. Așa cum, într-o compoziție plastică, tonurile spectaculoase sînt cele neutre, producătoare doar de nuanțe, și în literatură, în proză, cele mai potrivite sînt **numele care nu obligă prea mult personajul**. Numele scurte, directe, nesofisticate. Numele opuse frazei, opuse expresivității imediate, numele integrabile **construcției**. Numele care să reprezinte, ca orice transcriere a unei stări de spirit, **conștiința vidului**. Care să redea **sentimentul zădărniciei**. Care să suplinească **lipsa de informație** a autorului, dureroasa lui conștiință creatoare, obligată să sacrifice pînă și temele majore ale artei, făcînd din ele ceea ce îi permite condiția precară să facă: o **giruetă**, extrapolarea unui mimetism sălbatic, dar și **punctul de fugă** al construcțiilor viitoare. Cărțile și le proiectează **în spațiu**, în planuri de adîncime, ca o armată în mișcare, în permanentă deplasare. Cărți vizualizate, ca un alt scut al lui Ahile, dinspre punctul cel mai mic și mai îndepărtat spre prim planul privirii. O mișcare de perfect cronometru, recuperatorie, eliminînd impreciziile, imaginația și lapsusul. Nu admite literatura născută din eroare, din confuzie. Crede doar în calcul, în literatura lui **am scris șase rînduri**. În lirismul aritmeticii, în suavitatea paginilor înșiruite după un plan, după o logică balzaciană. Firește, cartea înseamnă și cercul de cretă al **accidentului de memorie**, efortul depășirii unei elipse a amintirii. În acest caz, ea poate fi o lungă **parafrază**, o rescriere cu alte cuvinte. Cuvinte care înlocuiesc cuvintele adevărate, cuvintele de început.

Prizonier al datoriei, al actului ritualic al scrisului, nu suferă decît din **neputința de a se izola**. Se gîndește, desigur, la izolarea creatoare, nu la senzația de a fi **închis într-un sac**. În sacul, în spațiul închis al textului, în prizonieratul dorinței de a scrie. Dorință conștientizată, dorință teoretizată. În funcție de care trăiește, de care își ordonă pulsul, trăind cu un imaginar stetoscop la ureche, făcînd din **ascultarea foilor scrise** un exercițiu de respirație liberă.

Radu Petrescu nu e măcinat de ceea ce se numește **graba** creatorului. Cînd, ca din întîmplare, încearcă să imprime scrisului alt ritm, o face din rațiuni de tehnică a compoziției: o dată terminată, cartea trebuie rescrisă de două-trei ori. Și cînd ea are, în intenție, ca **Matei Iliescu**, tot atîtea pagini cît **Ulysses**, precauția devine rezonabilă. Scrie în singurătate, nu are cu cine vorbi de obsesiile literaturii, așa că singura ieșire rămîne tot scrisul. Recitește totul, decide să oprească **fuga imaginilor**, a incontrolabilelor imagini, surprins că bine strunitul flux creator curge pe un **pat de nisip**. Simte, ce e drept, nevoia de confruntare, impulsul comparării momentului inițial, al **înfigerii compasului**, cu gesturile marilor creatori, însă o dată pus în mișcare mecanismul, nimic nu-l mai întrerupe din ascensiunea lentă și continuă spre ultima rotire, spre punctul care închide cercul. Și chiar dacă punctul de plecare se dovedește **nefavorabil**, continuă să scrie, să îndrepte, să corijeze, să transcrie și, prins de vîrtej, ar fi în stare și de **trei foi pe zi**. Un ritm infernal, o cifră amețitoare, de care îl desparte doar **sfiala**. Sfiala, cel mai radupetrescian sentiment, cel mai supus eroziunii dintre coordonatele conștiinței. Cel împotriva căruia scrie, zi de zi, omițînd cît mai puțin. Adică mințind cît mai puțin.

Mircea MIHĂIEȘ

---

[*] Glose la cîteva pagini din 1958 ale lui Radu Petrescu.

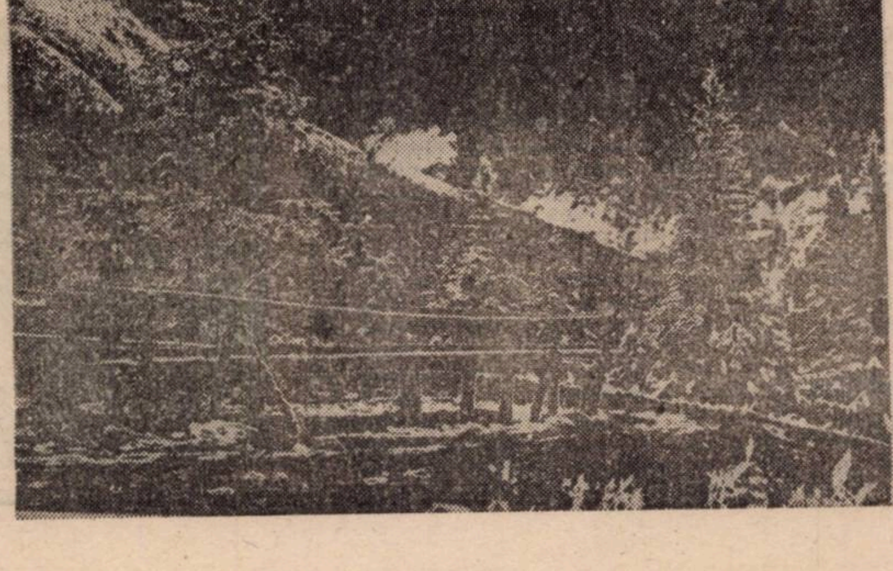

limbă română

Dintr-un almanah...

Lingviștii nu sînt de acord cu privire la originea cuvîntului **almanah**, folosit atît de des în primele luni ale anilor... Cert este că, în ultimă analiză, punctul lui de plecare este limba arabă, unde **al-** funcționează ca articol antepus substantivului, cum se poate lesne vedea dintr-un număr relativ mare de „cuvinte călătoare" (Al. Graur), provenite, pe drumuri nu o dată întortocheate, din aceeași sursă: **alambic, alchimie, alcool, alcov, algebră, Alhambra** etc. Fiecare dintre acești termeni are istoria lui, care ar merita să fie povestită.

Pentru **almanah**, cea mai seducătoare dintre etimologiile propuse — cu mari șanse, în ciuda „pitorescului" ei, să fie și exactă — este aceea care deslușește în alcătuirea cuvîntului substantivul **manah**, semnificînd, în arabă, „locul unde îngenunchează cămilele (ca să se odihnească)" și unde, bineînțeles, încep... poveștile, vrednice să fie prinse într-un „almanah" sau „calendar".

La începutul fiecărui An Nou răsfoirea almanahurilor, tot mai numeroase și mai variate, constituie o îndeletnicire pe cît de utilă pe atît de agreabilă, cu care putem să umplem cîteva din ceasurile de răgaz ale serilor noastre. Am scris dinadins „răsfoirea" (nu: „citirea"), pentru bunul motiv că un almanah nu se „citește" sistematic, ca o carte de știință sau de literatură propriu-zisă, ci se „frunzărește" alene... Adaug că, de la un an la altul, almanahurile sînt mai îngrijite, mai bine scrise. Totuși, stridențele lingvistice și stilistice nu lipsesc, și e păcat că ele umbresc calitățile incontestabile și împuținează farmecul și randamentul social al unor atare publicații, atît de solicitate de marele public. Tocmai de aceea, gîndesc că este de datoria noastră să semnalăm asemenea „stridențe", contribuind la discreditarea și extirparea lor.

Iată, de pildă, ce-mi fu dat să citesc în **Almanahul „Flacăra" '86**, la pagina 102: „nu este de conceput un spectacol autentic în afara ideii de echipă, în afara **celei mai optime** relații de parteneri în scenă". Sublinierea, bineînțeles, îmi aparține. Trecînd peste exprimarea în general stîngace și greoaie („relații de parteneri în scenă"!), ea — sublinierea — urmărește să atragă atenția asupra unuia dintre cele mai penibile pleonasme, care, din păcate, circulă încă, mai cu seamă în aspectul vorbit al limbii, dar se mai furișează, la răstimpuri, și în cel scris. Voi aminti, așadar, că adjectivul **optim** nu suportă să fie trecut prin „gradele de comparație", deoarece el însuși reprezintă un... superlativ. Într-adevăr, în limba latină **optimus, -a, -um** este forma neregulată de superlativ a adjectivului, tot cu trei terminații, **bonus, -a, -um**. Se găsesc în aceeași situație ca și **optim**: major (de care se cam abuzează: problemă majoră, interes major etc.) și minor; superior și inferior; interior și exterior, anterior și ulterior sau posterior; infim, suprem, ultim. În concluzie: expresii de tipul **cele mai optime relații, cele mai optime condiții** sînt cu totul nerecomandabile, constituind, pentru cel care le folosește, o notă proastă nu numai la... limba română.

G.I. TOHĂNEANU

Aici și acum

(Urmare din pag. 3)

Evenimentul se implică, bineînțeles, acestei noțiuni vaste denumită actualitate; dar există și o accepțiune îngust utilitară a acestei noțiuni numită **oportunitate.** Dacă noțiunii vaste de actualitate i se substituie în mod artificial și intenționat sarcina îngustă a „oportunității", se nasc piese ca acelea care se scriu în fugă, în care autorii își modelează la repezeală eroii, astfel încît aceștia să facă exact ceea ce se leagă strict de evenimentul respectiv, sau mai bine zis să aducă cu orice chip personajele „la zi". Acești autori care nu studiază și nu cunosc viața în profunzime și scriu, cum se spune, după ureche, înlocuiesc măiestria cu meșteșugul, realizarea artistică cu schema, iar faptele de viață, cu o literatură care păcătuiește prin **lipsă de realism,** printr-un stil **convențional.** O asemenea nerealizare artistică duce desigur la minimalizarea, la vulgarizarea celor mai importante teme de viață. Se mai întîmplă, de asemenea, ca unele teme importante să fie acaparate de mîini grăbite, din al căror efort se naște doar o născocire, denaturînd viața, dar afirmînd sus și tare că este o reflectare fidelă a vieții.

Un exemplu îl constituie felul cum tratează unii autori problema promovării femeilor, o problemă care merită cu adevărat atenția noastră. S-a scris, ce-i drept, un număr mare de piese dedicate promovării femeilor. Numai că unele din aceste piese, atunci cînd le vedem la teatru, pe micul sau pe marele ecran, chiar la oarecare distanță de timp, constatăm cu insatisfacție că seamănă una cu alta ca două picături de apă, deși sînt scrise de autori diferiți. De ce? Pentru că s-au scris pe baza aceleiași scheme.

Aceste — cum să le spun altfel ? — însăilări dramatice ne vorbesc, în cuvinte fade, despre o probabilitate a idealului în condițiile dialectice ale societății noastre actuale. Dar o astfel de edulcorare a realității nu ne interesează, este inoportună pe plan artistic, nu convinge pe nimeni.

În condițiile noastre există, desigur, și un mediu ideal. Dar dacă îl vom prezenta împietrit, în forma sa idilică, va fi lipsit de viață, mai ales atunci cînd e vorba de piese de teatru, unde conflictul este condiția primordială a unei opere dramatice. În documentarea pe care am făcut-o pentru una din piesele mele s-a întîmplat să ajung într-o întreprindere, care de ani de zile își păstrează titlul de fruntașă pe ramură. Un colectiv cu adevărat exemplar, din care puteam să-mi aleg personaje pozitive cu duiumul. Dar cum să scriu o piesă de teatru fără conflict, fără înfruntări și confruntări de opinii ? Oare totul să curgă aici ca o apă limpede, liniștită, fără nici un fel de revărsări, așa cum păreau lucrurile la prima vedere ? Nu mi-a venit să cred și-am perseverat să stau de vorbă cu oamenii, pînă i-am determinat să-și dezlege limba. Și-am descoperit, cum era și firesc, opinii diferite, controverse, ciocniri, fără de care n-ar fi fost posibile succesele de care se bucurau. Conflictele deci, nu trebuie căutate numai în acele locuri de muncă unde apar lipsuri evidente, unde există accidente sau cadre necorespunzătoare care trebuie înlocuite. Aș spune că, dimpotrivă, abia acolo unde întîlnim caractere puternic conturate, oameni valoroși, ciocnirile sînt de o calitate superioară, avînd ca obiect probleme fundamentale de viață.

În ultimă analiză, ce rămîne deci „actual" din actualitatea — atît de bogată, de complexă, de contradictorie — care ne înconjoară și care, cum spuneam, i se oferă scriitorului „pe tavă", dar, totodată — este atît de greu de surprins în datele ei esențiale, adevărate ? Aici — cred eu — trebuie să intervină opțiunea aparte, inconfundabilă, a artistului, care să fie marcată de pasiunea ardentă (nu conjuncturală) pentru o idee, o temă, care i se par cele mai importante, cele mai interesante și despre care poate să scrie cu deplină sinceritate. **Aici și acum** — este dictonul moștenit de la strămoși, altfel ortografiat, dar nestrămutat, în esență : „Hic et nunc".

muzică

Forța vocației:
un dirijor, un actor, un compozitor

Spectacolele timișorene demne de a fi consemnate, s-ar putea nominaliza în ultimele două concerte ale Filarmonicii cît și într-un nou spectacol de muzică și poezie, pe scena Operei. Ne-a făcut plăcere să putem reasculta — la un interval de timp poate prea distanțat, comparativ cu ritmicitatea la care ne obișnuise Mircea Popa — un poem simfonic de Richard Strauss. Virtuoz al orchestrației moderne, descriptiv pînă la ultimul amănunt, pictural în paleta-i imagistică, compozitorul a fost servit cu imprevizibile disponibilități de bagheta tînărului șef de orchestră, **Gh. Costin.** După ce ni se dezvăluise, nu demult, vibrînd la înălțimea confesiunilor brahmsiene, iată-l aici pe muzician dimensionîndu-ni-l pe Don Quijote cu o notă de umor, discret dozat, de grandoare perorată cu ostentație, completată de suita acelor postùri ale Cavalerului rătăcitor, pe care Strauss le-a recreat, iată, la noi dimensiuni. Remarcabilă ținuta orchestrei, extrem de receptivă la solicitările lui Gh. Costin, care-și anunță strălucit vocația ! Mă refer și la temeinicia cu care a abordat opusul lui Nicolae Brînzeu, cît și la acompanierea violoncelistului sovietic Vladimir Tohna în Dvorak.

La Operă, invitatul spectacolului a fost de această dată actorul **Ion Caramitru.** Am apreciat eleganța decorului, numerele de coregrafie gîndite pe coordonata baletului modern cultivat de Francisc Valkay. Mai puțin reprezentativ ne-a apărut aportul soliștilor. Refuzăm să credem în soluția adoptată de către unii dintre aceștia — de a utiliza microfonul, chiar acolo, pe scena lor. Aplauze pentru excelenta prestație semnată Adrian Marcu, cu „Prologul" la **Paiațe,** cît și duetul Rodica Miloia — Elena Gaja. O foarte plăcută apariție a constituit-o debutul sopranei M. Ghioaldă. Cît despre Ion Caramitru, acest magician al versului rostit în ipostaze mereu înnoite, în sugestive modificări ale cadenței în care-și desfășoară demersul interpretativ, prestația sa nu a avut darul decît să ne facă a regreta disproporția între spațiul restrîns acordat oaspetelui și cel al artiștilor noștri. Notez că a fost cazul matineului, balanța fiind probabil restabilită în spectacolul de seară.

În ultimul simfonic s-a putut audia o pagină semnată **Doru Popovici** — „Poem de august", primă audiție absolută — zămislită din același fond etnic de eufonii bizantine, cu sonorități în care transpar echilibrul și armonioasa configurație a fizionomiei noastre spirituale. Totul curge în linii unduioase, cantabile, intervenția sopranei Ana Stan-Slusar aducînd punctuația finală, cît și cota valorică de vîrf a lucrării. După o versiune corectă, dar nu mai mult, a Concertului în do de Mozart datorată polonezei Maria Zmyd-Dormus, am audiat Simfonia a III-a de Brahms. **Petru Oschanitzky,** realizatorul acestui concert și-a etalat măiestria de a construi edificiul lucrării cu logică și discernămînt, conferind dramatismul și robustețea scontată „Eroicii" brahmsiene, dar și o splendidă poetică muzicală a vestitului Poco Allegretto (p. III).

Doru MURGU

Esența democrației socialiste-participarea poporului la conducerea societății

(Urmare din pag. 1)

rîrea" — sublinia **tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU,** la Congresul al XIII-lea al partidului — „pentru perfecționarea sistemului democrației muncitorești revoluționare, această fiind o cerință obiectivă a făuririi cu succes a socialismului și comunismului". Organismele democrației noastre revoluționare instituite atît la nivelul unităților economico-sociale de bază — consiliile de conducere și adunările generale ale oamenilor muncii — cît și la nivel național —, congresele și diferitele consilii naționale de conducere pe plan central — reprezintă expresia elocventă a preocupării partidului nostru, a secretarului său general pentru lărgirea și perfecționarea democrației românești, astfel ca ea să ofere posibilități optime și mereu sporite participării fiecărui om al muncii, a întregului popor la realizarea conducerii tuturor proceselor economico-sociale.

Concomitent cu preocupările pentru adecvarea cadrului democratic al societății la cerințele fiecărei etape a dezvoltării ei socialiste s-a acționat ferm și pe linia educației și învățămîntului, a activității ideologice menite să asigure afirmarea și dezvoltarea conștiinței socialiste revoluționare, formarea omului nou care să poată, în calitatea sa dublă de proprietar și producător în societate, să valorifice eficient și responsabil cadrul democrației socialiste constituit, care îl reclamă și în calitatea sa de participant direct și nemijlocit la actul conducerii.

Tocmai ființarea unor astfel de organisme democratice care asigură un spațiu social cuprinzător preocupării pentru om și afirmării drepturilor și libertăților sale îi conferă democrației socialiste unicitate, noi dimensiuni, necunoscute altor forme istorice ale democrației și, evident, nici democrațiilor occidentale contemporane.

Desigur, în sistemul nostru politic democratic un loc important îl ocupă statul democrației muncitorești-revoluționare, căci numai buna sa funcționare asigură conducerea unitară și planificată a întregii activități economico-sociale, dezvoltarea ei armonioasă și echilibrată. Viața noastră statală este profund democratică, organele puterii și administrației de stat fiind astfel concepute și constituite, încît statul însuși reprezintă esențialmente un instrument prin care poporul, prin el însuși, făurește noua societate. Dezvoltarea democrației socialiste, participarea maselor la conducere presupun așezarea fermă a vieții sociale pe bază de legi și norme care să reglementeze în mod judicios direcțiile de acțiune, să prevină spontaneitatea și arbitrariul. Iată de ce respectarea legilor țării reprezintă o necesitate obiectivă care, nu numai că nu contravine cerințelor participării noastre la conducerea societății, la creația istorică, ci o condiționează în mod hotărîtor. Rezultă că cele două subsisteme ale democrației socialiste — al organismelor democratice și al celor statale — nu se contrapun ci se presupun, se completează reciproc și se condiționează. De altfel, una din direcțiile în care acționează partidul în etapa actuală pe linia perfecționării democrației tinde spre realizarea unei conlucrări tot mai organice și armonioase a celor două subsisteme ce alcătuiesc sistemul unitar al democrației socialiste românești, rod al gîndirii și practicii revoluționare a partidului, a tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU,** contribuție remarcabilă la îmbogățirea tezaurului teoriei și practicii revoluționare contemporane.

E dragostea de oameni, supremul dar!

Dînsa, femeia ! Tînără, mai puțin tînără și deloc tînără. (Să nu ne uităm, nici în somn, mamele și bunicile !). Măria-Sa, femeia. În stare să nască nu numai copii, ci și idei, ci și orașe ori așezări sătești, însemne durabile ce se întemeiază pe ideile dînsei, ale acestei femei cu creierul lucid, cu minunatele-i mîini muncite și visătoare. Dintotdeauna, această sfîntă țară a stat pe umerii ei, umeri fragili de femeie, dar destul de puternici ca să țină poverile unei istorii. De la maicile noastre din capul vremii și pînă astăzi, ea este aceeași, ea săvîrșește, în esență, aceleași fapte. Ea odrăslește neamul și-i ține dreaptă cumpăna vieții, acea cumpănă ce se mai cheamă și datină, ea rînduiește în jurul bărbatului, într-o neostenită și admirabilă trudă, o „casă de piatră". Cu flori și mai ales cu copii. O casă în care ea e și medic, infirmieră, educatoare, grădinăriță, gospodină, profesoară de limba română, matematică și biologie, croitoreasă și, nu în ultimul rînd, psiholog de înaltă calificare. Ea trebuie, cînd îi vin acasă cei dragi, să le iasă în cale cu lampa gingașă a zîmbetului, după ce poate cu cîteva clipe mai devreme a fost nevoită să spele pridvorul existenței de colbul grijilor și al ostenelilor; iar diminețile, înainte ca ei să plece, ea, cea dintîi, înaintea soarelui, să inunde locul cu lumină spornică, petrecîndu-le cu zîmbet drumurile. Și mai trebuie să „arate bine" și să-și ascundă, măcar în parte, propriile probleme de serviciu. O mai somează, între timp, și invitația de a se înhăma la carul muncilor obștești, dar și datoria de a păstra neprihănit cîntecul și lucrul de mînă pentru urechile și ochii ce încă nu s-au ivit în veac. Ne-am întrebat vreodată cîte profesiuni are o femeie în afara profesiunii ei „de bază" ? Ea aduce, din timp, acea rară știință de a sluji și a străjui, fără de care această țară n-ar exista sau n-ar exista cum există. Cum să-i mulțumim pentru munca ei, nerăsplătibilă ? În ceea ce mă privește, nu mai pot să-i mulțumesc mamei pentru limba română pe care mi-a dat-o odată cu laptele, nici pentru ființă, fiindcă, ființa sîntem noi, cei doi copii ai săi. Atîta doar să-i port mereu în suflet, acum după ce nu mai e printre noi, gingașa dumneaei zămislire care a adus cu sine în existența mea și cel mai frumos cuvînt pe care l-am auzit rostit alături de iubire : pace. Așa să fie, dragă mamă !

George DINU

serial

VIAȚA MARILOR VEDETE

LIV ULLMANN

56

AM FILMAT în Anglia, în Franța, în Danemarca, în România, în Suedia. Linn m-a însoțit pretutindeni și, astfel, am văzut o mulțime de țări. Nu mai aveam contract cu teatrul, așa că, teoretic, nu mai existau motive să stau în Norvegia. Dar aveam casa mea — o casă la care țineam — cărțile și discurile, brazii din jurul casei, cîmpia prin care Linn putea să alerge în voie, cu picioarele goale, mica ei „casă a păpușilor“ și sutele de lalele pe care le plantaserăm. Prietenii. Familia. Aveam la ce să ni se întoarcă gîndurile prin diversele camere de hotel... Am întîlnit tot felul de oameni: celebri, banali, înțelepți, buni, săraci și bogați. În scrisorile pe care le trimiteam în Norvegia, relatam cît de mulțumită sînt să lucrez în străinătate; aveam, însă, îndoieli privitoare la propriile-mi afirmații. Îmi defilau prin gînd imagini domestice: eu, în bucătărie! Preparînd ceaiul, prăjind ouă. Linn așezată la masa ei, frunzărind o carte cu poze..

● AM PRIMIT cadou un poem minunat... Sean Connery, care-l scrisese, își trecea timpul străbătînd lumea, asemeni mie, dormind în paturile străine ale camerelor de hotel. Ducea cu el, peste tot, în bagaje, un top de manuscrise. Mi-a citit cîte ceva. O valiză plină de hîrtii... Viața lui secretă, transportată astfel în cele patru colțuri ale lumii, în speranța că se va simți mai puțin singur... Am stat de vorbă despre ceea ce și-ar fi dorit: ar fi vrut să lase viața să curgă liber, așa încît fericirea, dacă ar fi fost să vină, să-l găsească deschis și pregătit s-o primească. Îi întîlnesc frecvent fotografia, în ziare. E mereu în centrul imaginii, surîzător. Îi doresc să-și atingă speranța, să aibă cîteva momente de bucurie odată cu succesul obținut...

● AM DEVENIT o vedetă confirmată, pozată și consacrată de presă. Zîmbeam în toate acele imagini, luate în diverse capitale de pe mapamond, în locuri cunoscute de cei din familia mea doar din atlasuri geografice. Zîmbeam la braț cu tot soiul de oameni: celebrități, personaje perfect stupide și ființe rezonabile, oameni buni și dintre cei avuți... Situații cu care nu-mi închipuiam, cîndva, să fiu confruntată. Sper că subconștientul meu va sti să pună deoparte, pentru zile negre, toate acestea...

Selecție și adaptare,

Ana ALDAN

viața asociației

● La Căminul cultural din comuna Belint, județul Timiș, a avut loc festivitatea de încheiere a ediției din acest an a tradiționalei manifestări „Luna cărții la sate". Au luat cuvîntul tovarășa **Alexandrina Cornean**, președintele Comitetului Județean de Cultură și Educație Socialistă Timiș, prof. univ. **C. Anderca** și lect. univ. **Ioan Pandur**. În același context a fost sărbătorită Ziua Editurii „Facla“, care a prilejuit lansarea volumelor **Linia azură a lucrurilor** de Alexandru Jebeleanu și **Cîmpuri îngropate-n grîne** de Valentin Tudor, ambele apărute de curînd la editura timișoreană. Despre activitatea editurii și despre volumele de versuri lansate au vorbit **Ion Marin Almăjan**, directorul Editurii Facla, și **Eugen Dorcescu**, șef de redacție. ● La Institutul de cercetare științifică și inginerie tehnologică pentru utilaj minier și mașini de ridicat Timișoara, a avut loc o șezătoare literară, dedicată Zilei internaționale a femeii, la care au citit din lucrările lor **Alexandru Jebeleanu** și **Marian Odangiu**. În continuare, **Irene Flamann Catalina** și **Vladimir Jurăscu**, actori ai Teatrului Național Timisoara, au prezentat un recital de versuri. ● Pionierii, membri ai Cercului literar de pe lîngă Casa pionierilor și șoimilor patriei din Timișoara, i-au avut ca invitați pe prozatorul **Mircea Șerbănescu** și pe criticul literar **Marian Odangiu**, în cadrul unei întîlniri care a avut ca temă „Chipuri de femei din literatura română“. ● La ședința de marți a Cenaclului Asociației Scriitorilor din Timișoara și al revistei „Orizont“ a citit, un fragment din romanul **Dulcea povară, Alexandru Deal.** Referatul a fost prezentat de **Marian Odangiu.** Au participat la discuții : **Anghel Dumbrăveanu, Cornel Ungureanu, Vasile Popa, Vasile Popovici, Mircea Pora, Brîndușa Armanca, Mircea Mihăieș** și **Ion Arieșanu,** conducătorul ședinței. Marti, 11 martie a.c., ora 16, va citi **Valentina Călușer** (poezie). ● În revista **Jehona** („Ecoul“), nr. 8/9/1985, au fost publicate poeziile **Conceptul de galben, Frigul nemîngîierii, Geneză, Amurg,** și **Cuvinte magice pentru cel închis în tăcere,** aparținînd poetului **Anghel Dumbrăveanu.** Prezentarea și traducerea în limba albaneză sînt realizate de binecunoscutul poet și traducător **Baky Ymeri.**

● În toate comunele din județul Timiș se desfășoară, în această perioadă, consfătuirile cu intelectualii. Într-un cadru larg democratic, se dezbat probleme de implicare a lor în viața economico-socială și, mai ales, în organizarea procesului instructiv-educativ de formare a omului nou. Asemenea consfătuiri de lucru, la care iau parte activă sute de intelectuali ai satelor, au avut loc, în această săptămînă la **Denta, Tormac, Nițchidorf, Cenad, Dumbrava, Racovița** etc. Consfătuiri asemănătoare sînt în pregătire la Cărpiniș, Șag, Jebel, Giulvăz, Jamu Mare, Peciu Nou, Ciacova, Gătaia, Voiteg, precum și în orașul Deta și municipiul Lugoj.

M.O.

sport

REVENIND ...

...în arena rubricii de față, atît de nimerit e contextul sportiv al reîntîlnirii cu dumneavoastră, încît m-apucă dorul a tăcere; la handbal, băieți, situația e de-a dreptul incalificabilă, ca și echipa croită de Lascăr Pană și strîmba Federație, stare anapoda, văzută și la Timișoara, în meciul cu Iugoslavia, meci la care orb să fi fost și tot că se simțea lipsa de nerv, de sudoare și de idee; ca atare, socot, și „Poli“ (h) i-ar fi învins pe flăcăii din Islanda, țară cît urbea rozelor. Cum mereu învățăm din greșeli și cum de vreo 12 ani, handbalul nostru nu mai are consistență externă, propun să dăm cu piciorul în minge — deci, la fotbal cu noi.

La fotbal, am tot așteptat înfruntarea Stelei cu echipa căreia cu greu îi scriu numele (Kuusysi Lahti) și numai Coca Cosma Teoharie îi știe tainele, întrucît mizam pe trupa de aur din Ghencea, unde Stoica, Belodedici, Ducadam sau Balint dădeau impresia de valori măcar balcanice... Mare minune să trecem de nordicii aceia nărăvași, care ne vor înghesui pe pîrtiile stadionului lor de la Polul de Sus și ne vor îndemna să punem mîna pe carte și picioarele pe pămînt; optimist, cred în puterea Stelei de a se mobiliza și de a invinge!

Sîmbătă, așadar, fluieră returul; haide „Poli!“, hai și... „Rapidul“!

Teodor BULZA

top

CU ILIE STEPAN ...

● **— S-ar părea, ILIE STEPAN, că preocupările tale de muzician s-au diversificat în ultima vreme. Așadar nu doar muzica rock, ci și cea de film sau teatru te implică în domenii artistice pe cît de variate pe atît de pretențioase. După ce ai realizat coloana sonoră a filmului „Fragmentarium de vară“, ilustrația muzicală a piesei „Inundația“, a lui Mazilu (ambele regizate de Iosif Costinaș), după colaborări cu centrul teatral „Thespis“, iată-te autorul muzicii spectacolului „VRĂJITORUL DIN OZ“, pus în scenă la Teatrul Național timișorean de Ștefan Iordănescu jr. ...** ● — Într-adevăr, este pentru mine o experiență deosebită. Adaptarea după celebrul roman de Frank Baum, ale cărui personaje au încîntat multe generații, sînt întruchipate admirabil de un mănunchi de talentați actori ai Naționalului timișorean. Spectacolul, așa cum e conceput, se bazează mult pe partea muzicală care, departe de a fi doar un paravan sonor, are aici o funcție bine definită. Ea însoțește personajele, aș îndrăzni să afirm că le conturează chiar, subliniind atmosfera unor situații, sugerîndu-le. Iată, de pildă, tema „Dorothy“ caută să sublinieze complexitatea stărilor sufletești pe care le traversează acest personaj identificat cu fermecătoarea Judy Garland, grație filmului realizat, în tinerețea părinților noștri, de Victor Fleming. ● **— Exista acolo și un cîntec : „Deasupra curcubeului“. L-ai inclus în muzica spectacolului ?** ● — Nu, deși acest „Over the Rainbow“ e o piesă excepțională. Din capul locului, vreau să precizez că, în afara „Păsării P.“ — o mai veche piesă de-a noastră (a formației **Pro Musica,** n.n.), tot materialul sonor l-am compus special pentru spectacol, cu concursul colegilor mei de formație : **Vasile Dolga, Bujor G. Hariga, Richard Schörnig.** Au mai colaborat **Emil Zoltan** — sax, (ex- „Post Scriptum“) și **Giuseppe Karolini** (keyboards). Datorăm mult electroacusticianului **Adrian Ilica,** autorul înregistrărilor și mixajelor făcute la un înalt nivel profesional. Sunetul stereofonic, ce însoțește spectacolul pe toată durata sa, conferă acestuia un plus de farmec. Trebuie să știi că, **acum,** „Vrăjitorul din Oz“ este un spectacol modern. Nu mă refer doar la concepția regizorală, la scenografie, la costume... E un spectacol-feerie, ce beneficiază de o infuzie de tinerețe, de o fantezie debordantă. „Omul de tinichea“, „Sperietoarea“, „Leul fricos“ sînt personaje de neuitat pentru spectatorul de orice vîrstă. ● **— Mă voi duce neapărat să revăd povestea știută din filmul despre care Alice Mănoiu scria cîndva : „Curcubeul din țara de dincolo de fermă (...) e un memento nostalgic, punctînd discret însăși ideea de dor, de hoinăreală în spații ...“**

Petru UMANSCHI

televiziune

DUMINICA, 9 martie. 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. **12,40** Din cununa cîntecului românesc. **13,00** Album duminical. **14,45** Copiii — fericirea și viitorul națiunii. 15,00 Închiderea programului. 19,00 Telejurnal. 19,15 Țara mea de azi. 19,30 Un buchet de flori. Spectacol literar-muzical-coregrafic dedicat Zilei Internaționale a Femeii. 20,20 Film artistic : O premieră cu surprize. 21,50 Telejurnal. **LUNI, 10 martie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-științific. 20,40 Tezaur folcloric. 21,00 Roman foileton : Marea iubire a lui Balzac. 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 11 martie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Seară de operă : Tosca de Puccini. (Selecțiuni). 21,35 Cadre înalt calificate pentru cincinalul 1986—1990. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 12 martie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Partidul ne conduce. 20,50 Tribuna TV. 21,10 Film în serial : Mexicul în flăcări. (Ultimul episod). 21,50 Telejurnal. **JOI, 13 martie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Amfiteatrul artelor. Revistă TV a „Cîntării României“. 21,00 Universul familiei. 21,20 Invitație în studiourile Radioteleviziunii. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 14 martie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Acestui pămînt, acestui popor. 20,45 Controlul oamenilor muncii în acțiune. 20,55 Cadran mondial. 21,15 Serial științific : Civilizația metalului. 21,35 În întîmpinarea congresului sindicatelor. 21,50 Telejurnal. **SIMBATĂ, 15 martie.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politică. 15,00 Închiderea programului. 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia. 19,50 Melodii '85. 20,50 Film artistic : Comoara corsarilor. 22,15 Telejurnal.

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

20

Prin urmare, schimbarea numelui fusese plănuită înainte de a fi părăsit Washington-ul. În timp ce mă îmbrăcam, mă întrebam dacă e într-adevăr atît de naivă încît să-și închipuie că am s-o ajut să scape de cadavru.

Am dus paharele înapoi în bucătărioară și mi-am luat pistolul. N-am deschis ușa despărțitoare. Am ascuns pistolul sub grătarul aragazului. Am clătit paharele și le-am șters. M-am reintors în cameră și mi-am luat haina. Ea nici nu-și ridică privirea. Continua să semneze cecurile. După ce termină, înșfăcă carnetul, răsfoind cecurile unul cîte unul, ca să verific semnătura. Tot bănetul ăla nu-mi spunea nimic. Am vîrît carnetul în buzunar, am stins lumina și m-am îndreptat spre ușă. Cînd am deschis-o, fata se găsea lîngă mine. Foarte aproape de mine.

Dă-i drumul, am spus. Ne vedem pe șosea, acolo unde se termină gardul.

Se așeză chiar în fața mea, aplecîndu-se ușor înainte.

— Pot să mă încred în tine? întrebă ea încet.

— Pînă la un punct.

— Cel puțin ești cinstit. Ce-o să se întîmple dac-o dăm în bară? Dacă o fi auzit cineva împușcătura, dacă l-au găsit sau dacă, ajungînd acolo, o să găsim casa mișunînd de polițiști ?

Rămăsei nemișcat, privind-o fix, fără să spun nimic.

— Uite ce cred eu, spuse ea foarte încet și tărăgănat. O să mă vinzi urgent. Dar n-o să te alegi cu nici un sfanț. Cecurile alea au să valoreze cît un ziar vechi. N-o să îndrăznești să te atingi nici de cinci cenți.

Am continuat să tac.

— Ticălosule Nu ridicase vocea nici măcar cu un semiton. Cum de-am fost atît de proastă să vin la tine?

I-am luat fața în mîini și am sărutat-o. Se trase într-o parte.

— Nu pentru asta, zise ea. Nu-ți închipui că pentru asta. Și mai e un amănunt. Unul al naibii de mic și de neînsemnat, după cîte îmi dau seama. Măcar atît am învățat și eu, și încă de la niște experți. Niște lecții lungi și plicticoase. Adevărul e că nu eu l-am omorît.

— Poate că te cred.

— Nu te forța prea tare, spuse ea N-o să se forțeze nimeni.

Se întoarse și coborî treptele. Trecu repede pe sub copaci. După treizeci de pași, o înghiți ceața.

Am închis ușa am coborît și am urcat în mașina închiriată. Am trecut pe drumul liniștit pe lîngă biroul închis. Întreaga așezare se prăbușise într-un somn greu dar în susul canionului se auzeau camioanele cu materiale de construcție și petrol sau mașinile cărînd lucrurile necesare pentru oraș. Mașinile grele mergeau cu farurile de ceață, urcînd greoi dealul. Vreo treizeci de metri dincolo de poartă o văzui pîndind printre umbre, la capătul gardului. Urcă. Am aprins luminile. Undeva, în ocean, răsună un corn de ceață. Sus, în înălțimea senină a cerului, se auzeau niște avioane din North Island, care dispărură, lăsînd în urma lor o undă zgomotoasă, în mai puțin timp, decît mi-a fost necesar să-mi scot bricheta și să aprind o țigară.

Fata stătea nemișcată lîngă mine, privea drept înainte, fără să scoată vreun cuvînt. Nu vedea nici ceata și nici spatele camionului în urma căruia mergeam. Nu vedea nimic. Stătea înghețată în aceeași poziție, împietrită de disperare, ca și cum ar fi mers în drum spre spînzurătoare.

Dacă nu era așa, înseamnă că dădusem peste cea mai mare actriță pe care o întîlnisem vreodată.

Traducere de
Mihai CERNEA

(va urma)

Robley Wilson Jr.

PREFERINŢE

Robley Wilson Jr., profesor de teorie şi creaţie literară la Universitatea Northern Iowa, a publicat pînă acum trei volume de proză scurtă (apreciate de Kurt Vonnegut ca fiind „o admirabilă demonstraţie a vitalităţii continui a genului scurt"), numeroase poezii prin reviste şi a editat, incepind din 1969, una din cele mai bune reviste de proză scurtă şi critică, The North American Review. **Intr-o literatură orientată în prezent spre romanul şi (auto)biografia de succes, stăruinţa lui Robley Wilson în două specii literare adesea ignorate, este cu totul remarcabilă. Remarcabil este. după criticul Jerome Klinkowitz (vezi articolul dedicat de acesta lui Robley Wilson în** Literary Subversions. New American Fiction and the Practice of Criticism. **1985), şi efortul acestui prozator în a îmbina experienţa mid-Westului american cu tradiţia literară a estului (statul Maine, unde s-a născut), inovaţia narativă cu detaliul realist, temele „majore" cu incursiunile in realitatea psihologică imediată. Prozele sale, aparent mai circumscrise, mai formalizate decît textele „deschise" scrise în aceeaşi perioadă de Barthelme, Brautigan, Sukenick Katz, Federman (unele din ele publicate în premieră în** The North American Review) **refuză totuşi realismul inchis în convenţii practicat de O'Hara, Updike sau John Gardner, spre exemplu. Povestirea** Preferinţe, **publicată recent în volumul** Stories About How Things Fall Apart and What's Left When They Do **(„Povestiri despre destrămarea lucrurilor şi despre ce rămîne în urma lor", volum editat de Allen Woodman, Tallahasee : Word Beat Press, 1985), se consumă în aceeaşi zonă dramatică a realului potenţat psihologic după o logică (comic-patetică) a realului şi posibilului.**

Într-o sîmbătă de septembrie, la vremea după-amiezii, soţia lui căzu victimă unui accident de automobil După cum îi explicară la poliţie, ea tocmai îşi terminase aprovizionarea cu alimente şi încerca să se înscrie pe autostrada din faţa centrului comercial, cînd un tînăr cu o camionetă o izbi în plin. Coliziunea principală avusese loc în dreptul uşii şoferului; ea muri instantaneu. n-apucă să vadă nici măcar ce dăduse peste ea — cam aşa îi relatară, lucruri spuse îndeobşte de poliţie. Tînărul scăpase nevătămat; s-a constatat că era beat şi drogat. şi urma să fie dat pe mîna justiţiei. Sincere condoleanţe. Maşina fusese radiată din circulaţie ca irecuperabilă.

Cîtăva vreme fu copleşit de un sentiment al vinovăţiei După ce trecu peste primul şoc şi primi condoleanţele obişnuite. după ce le telefonă părinţilor ei şi se ocupă de funeralii. cînd în sfîrşit se pomeni singur în toată casa şi cu un pahar de whisky în mînă, avu ferma convingere că el o ucisese, dorindu-i moartea. Îşi aminti de toate ocaziile cînd ea întîrziase prin oraş, mai ales din pricina vremii proaste. iar el îşi imaginase tot ceea ce era mai rău. Îşi reaminti cît era de absorbit, aproape fără voie, de cîte un film de la televizor în care bărbaţii urzeau moartea nevestelor cu vreo amantă Şi-şi reaminti cum, chiar la cincizeci de ani. încă i se mai întîmpla ca. văzînd cîte o tînără ai cărei ochi. gura ori mîinile îndemînatice exercitau o adevărată fascinaţie asupra lui, să-şi spună: Ce păcat că am nevastă.

Era adevărat că nu-i dorea moartea; atît de adevărat că atunci cînd lucrul acela se întîmplă aievea, avu impresia că tocmai scena aceea nu o repetase niciodată. că totul nu era decît un coşmar hidos, închipuiri despre o altă femeie. Îşi pierdu cu totul firea. Abia după o vreme ajunse din nou să bîiguie cîteva cuvinte Ceva mai tîrziu trebui să i se spună cui să dea telefon, şi în timp ce încerca să vorbească la aparat îl podideau mereu lacrimile. Într-un tîrziu — după încheierea slujbei de înmormîntare, cînd sicriul ei fu acoperit cu ţărînă. iar rudele şi prietenii se împrăştiară pe la casele lor. înţelese că nu-şi dădea decît lui însuşi importanţă luînd moartea ei asupra sa. şi că la urma urmei nu era cu nimic vinovat.

În ziua următoare hotărî să-şi reorganizeze viaţa ţinînd cont de dureroasa lui singurătate Începu reorganizarea în bucătărie, cu dulapurile. Aruncă la coş toate alimentele dietetice, piersicile, bomboanele, înlocuitorii de zahăr; aruncă nişte cutii de cafea exotică ale căror arome nu le suferise niciodată, renunţă la ceaşca de cafea a soţiei sale, dîndu-şi seama de încărcătura emoţională a acelui gest; tot atunci se descotorosi şi de cana ciobită de Pyrex, ale cărei gradaţii roşii aproape că se şterseseră. Cînd trecu în revistă sertarele, scoase din ele toate sculele şi ustensilele al căror rost nu-l înţelesese niciodată, apoi ştergarele de vase dintr-un material care mai mult păta decît zvînta paharele, şi rogojinile pentru vase împletite grosolan de nepoate, verişoare ori de fiicele prietenilor. şi tirbuşonul de crom ornamental, care îl pusese mereu în încurcătură. Goli apoi toate suprafeţele: de pe bufet, tejghea, masa pentru dejun, de pe frigider sau de pe pervazul ferestrei, unde obişnuia să moţăie pisica, se scăpă îndeosebi de nenumăratele ghivece cu plante. Toate sfîrşiră în bidoanele de gunoi din garaj, iar acestea. mai departe. la marginea trotuarului din faţa casei.

Lăsă frigiderul la urmă Scoase din compartimentul congelatorului îngheţata. gustările de cocktail, fulgii de cartofi, alte soiuri de cafea aromată — toate în pungi şi cutii deja. deschise. pe jumătate goale De pe rafturile de mai jos aruncă zarzavaturile pe cale să putrezească, ficatul de vită pe care ştia că nu va ajunge să-l gătească la timp. borcanele cu sosuri de salată şi felurite recipiente de plastic al căror conţinut nu se pricepu să-l identifice Şi bidoanele cu suc de portocale ori ceai la gheaţă... Doamne, Dumnezeule, îşi repeta el, mai am o casă întreagă de revizuit. Feliile de caşcaval după care nu se omora, salamurile pe care nu le mînca. Lăsă rafturile pustii. Pe raftul cel mai de jos se afla un vas metalic pentru copt. Îl trase afară, ridică uşor capacul şi aruncă o privire asupra conţinutului. Multă vreme după aceea. poate tot restul vieţii. avea să-şi reamintească efectul extraordinar al acelei descoperiri. Parcă se făcuse deodată lumină în bucătărie, tulburîndu-i echilibrul de sine atît de profund, încît abia se mai putu ţine, sprijinit de tejghea, iar lucrurile din jur luară dintr-odată o înfăţişare vie, bine conturată. Toţi fiorii vinovăţiei. remuşcării, singurătăţii înfricoşătoare pe care-i simţise mai înainte, îi încolţiră din nou în suflet de îndată ce-şi reaminti ultimele cuvinte ale soţiei: „Ţi-am pregătit desertul tău preferat".

În săptămînile care urmară îl luară „în grijă" prietenii săi. Îl chemau la telefon de cum se întorcea acasă de la slujbă şi-l scoteau la cinema. Îl invitau şi la cină, uneori la cîte un restaurant mai bun, cu şervete veritabile pe masă, alteori la o gustare la „McDonald" sau la „Burger King". Ba odată, o fostă prietenă a soţiei lui îl ademeni la vremea prînzului la un restaurant chinezesc cu mîncare nu prea teribilă, dar cu chelneri care te copleşeau cu politeţuri. Pricepea bine ce avea să urmeze, încotro îl purtau prietenii. Într-o bună zi, avea să se pomenească vizavi de vreo femeie prezentabilă — văduvă ori divorţată — bine întreţinută, mai tînără cu vreo trei-patru ani decît soţia lui. Sau într-o seară aveau să îi fixeze o întîlnire cu o necunoscută. Perspectiva de a cădea pe mîna acestor aranjori de matrimonii nu-i prea surîdea, dar aceştia erau prietenii lui: se supuse, aşadar. Dacă duceau cumva lucrurile prea departe, avea să protesteze politicos

Se decise să mănînce desertul lăsat de soţia sa. Cînd se mai împăcă cu gîndul că ultimele ei cuvinte fuseseră atît de neînsemnate — un rămas bun care persifla însemnătatea căsătoriei şi iubirii lor — nu găsi vreun motiv ca să deşerte conţinutul vasului în chiuvetă ori să pretindă că acesta simboliza însăşi ironia existenţei lor. Nu pretindea să fie mai mult decît era: un aliment savuros, o încheiere benignă a mesei. Un viciu dulce.

Desertul cu pricina era o budincă de vanilie, amestecată cu straturi de frişcă, aşezată pe o foaie de aluat şi încheiată cu o glazură de ciocolată. Era într-adevăr desertul lui preferat; valora cît toate eclerurile, sufleurile de cremă şi cornuleţele franţuzeşti laolaltă. Deşi era dulce şi bogată în calorii, te păcălea prin frugalitatea ei. Uneori îşi permitea să se mai servească o dată, şi totuşi desertul acela nu-l făcea să se simtă ghiftuit, nici nu-i dădea remuşcări de bărbat ajuns la vîrsta cînd se păzeşte de depunerile din jurul taliei. Chiar şi cînd se abţinea de la încă o porţie, încerca să prelungească deliciul celei din farfurie. Invariabil îşi rezerva această plăcere pentru sfîrşitul serii. Savura fiecare îmbucătură, lăsînd-o să i se topească în gură, înghiţind nu desertul, ci elixirul distilat din el. Îşi închipuia că desertul acela îl învăţase ceva despre Platon

Soţia lui nu se atingea niciodată de el, pe motiv că se păzeşte de surplusul de calorii. Iar el se amuza văzînd-o cu cîtă plăcere îi prepară bunătatea aceea, în vreme ce ea însăşi se păzea cu atîta străşnicie de ispita ei. Era un paradox la mijloc. Nu o dată o tachinase din această pricină: De ce n-o guşti şi tu? E otrăvită? Vrei să te scapi de mine? Uneori se prindea şi ea în joc: Vai de mine, m-ai prins; uite, mărturisesc. La care el zicea: I-am dat puţin şi pisicii. Dacă mă pomenesc că moare pisica, pe tine te paşte camera de gazare, Lucrezia.

Tot jocul acesta i se părea oribil acum. Mai bine o nevastă grasă. decît singur pe lume, îşi spuse, în timp ce încerca să-şi taie prima felie din ultimul desert pregătit de ea. Apoi. băgînd de seamă ce terci făcuse cu cuţitul la colţul vasului de copt, îşi aminti gluma pe care el o născocise pe seama cremei, cu ani în urmă:

Î: De ce seamănă desertul ăsta cu-n automobil într-o zi de iarnă?

R: Pentru că-i la fel de greu de pornit.

Aruncă o privire la farfuria din mînă — cu masa aceea amorfă de vanilie pală şi ciocolată întunecată la culoare — şi se simţi din nou năpădit de mizeria suferinţei lui.

La început fu nechibzuit cu desertul acela. De cum se întorcea acasă de la cinematograf ori de la cina servită cu prietenii, îşi tăia o porţie zdravănă şi-şi lua farfuria cu el în sufragerie ca să urmărească ştirile sau emisiunile comice ale lui Johnny Carson la televizor. Aroma dulce a budincii îi readucea soţia în amintiri. În vreme ce el se lăsa în voia apetitului, gîndurile i se lăsau purtate spre trecut. De mai multe ori se surprinse urmărind vreme de cinci minute buletinul meteorologic. fără să aibă nici cea mai mică idee de cum avea să fie vremea. Zăcînd mai apoi în întuneric în patul său pustiu. nu reuşea să-şi amintească de nici una din ştirile zilei, deşi le ascultase pe toate. Nici nu observase cine fuseseră invitaţii lui Carson de astă dată. afară doar de cazul în care vreo starletă îi reamintise — prin trăsăturile feţei, prin mers, gest ori inflexiune a vocii, de soţia lui, şi atunci cuvintele pe care le auzea nu mai erau ale invitatei, ci ale soţiei sale vorbindu-i despre desert.

„Ţi-am pregătit ceva nou. Am tăiat reţeta dintr-o revistă".

Prima oară se dusese în bucătărie să o vadă. O urmări cum scoate cîte o lingură de cremă. şi cum o întinde apoi. strat după strat. cu o spatulă de gumă. Îşi imagina cum creşteau straturile sub mîna ei dibace; simţi că îi lasă gura apă. Odată o numise pe soţia lui „geolog al straturilor de zahăr". La sfîrşitul primei săptămîni, după ce mîncase mai mult de jumătate din budincă, se întrebă dacă nu cumva ar trebui să o facă să ţină mai mult. Într-o zi îşi luase două porţii — era sîmbătă şi-i venise poftă de ea în timp ce asculta o operă. Fireşte c-ar fi putut fi ceva mai calculat. Următoarea dată îşi tăie o felie modestă. Cu muchia furculiţei. trasă viitoarele felii. făcînd dreptunghiurile ceva mai mici. Îşi închipui c-o aude pe soţia sa zicînd: „De ce nu termini odată desertul acela delicios? Dacă stă prea mult în frigider începe să se ofilească". Încerca să-l mănînce cît mai încet, gîndindu-se la sensul curios al expresiei „a se ofili".

Într-una din seri, mai rămăsese doar o singură porţie din desertul soţiei lui. O tăie în jumătate. În următoarea seară tăie jumătatea în jumătate Apoi trebuie să-şi fi dat seama de gestul lui, căci în a treia seară termină tot ce mai rămăsese din acel desert savuros. de neînlocuit. şi depuse cratiţa în chiuvetă sub jetul de apă.

Traducerea şi prezentarea
Marcel POP-CORNIŞ

MERIDIAN

Fernando PESSOA

O, fericite nave...

O, fericite nave, ce din abis de mare
vă-ntoarceţi iar la liniştea din port,
lăsînd în urmă noaptea şi-ncrîncenatul val!
Mi-e inima lac stins şi sub apus de soare,
pe tristul ţărm ce strînge în braţe lacul mort,
visează un castel medieval...

Şi ea-n castel, în tristul castel visat, nu ştie
prea trista castelană cu albe mîini şi gest
nehotărît că poate, în nemărginit,
departe-n lumea largă ar putea să fie
un port vrăjit din care pornesc fără de lest
corăbiile cînd marea arde sub răsărit...

El nu-şi mai aminteşte însă unde
visează acest castel... Călugăr al pierzării,
nimic nu i se pare aproape şi real
Uitată-i ea şi-i tristă cînd pe unde
corăbiile cu pînze sub vînturile mării
se reîntorc în port medieval...

În româneşte de Darie NOVACEANU

Colegiul de redacţie:
ION ARIEŞANU (redactor şef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor şef adjunct)
VIOREL COLŢESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA : TIMIŞOARA, strada RODNEI 1.
Telefoane : 3 33 90 şi 3 33 76 (redactor-şef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază Abonamentele se fac la P.T.T.R.
Tehnoredactare: N. LIGHEZAN
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate ţările, uniţi-vă!

orizont 11

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ŞI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. SI COMITETUL JUDEŢEAN DE CULTURA ŞI EDUCAŢIE SOCIALISTA TIMIŞ

NR. 11 (995) ● 14 MARTIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

GLORIOASĂ ANIVERSARE

În concepţia clarvăzătoare, profund revoluţionară, a secretarului general al partidului nostru, tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU, istoriei patriei i se acordă o înaltă preţuire, fiind considerată hronicul măreţ al poporului român, cartea de aur a naţiunii noastre. În lumina orientărilor marelui ctitor al istoriei de astăzi a patriei, avem o viziune ştiinţifică asupra coordonatelor dezvoltării poporului român, asupra relaţiei dialectice: trecut-prezent-viitor. Din această perspectivă, cinstirea istoriei patriei e investită cu valenţe dimensionate în autentice resorturi şi semnificaţii. Marele fiu al naţiunii noastre socialiste sublinia că: „Este cunoscut că partidul şi poporul nostru aniversează toate momentele de seamă din trecutul de luptă şi de muncă al poporului nostru, celebrează cu veneraţie toate paginile de glorie şi eroism înscrise de-a lungul istoriei de masele populare din ţara noastră, în apărarea gliei strămoşeşti, în bătăliile pentru libertate, demnitate naţională şi o viaţă mai bună".

Un asemenea moment fundamental din istoria patriei este făurirea Partidului Comunist Român — rezultat al unui proces istoric obiectiv, al particularităţilor dezvoltării sociale a României, al bogatelor tradiţii revoluţionare ale poporului român, al maturizării politico-ideologice a clasei muncitoare şi a creşterii rolului ei în viaţa politică a ţării. Recent, în şedinţa Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., a fost dezbătut planul de măsuri privind aniversarea a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român. Sărbătorirea gloriosului jubileu este o expresie a profundei dragoste a întregului nostru popor faţă de Partidul Comunist Român, care a înscris în istoria patriei nenumărate pagini de eroism şi abnegaţie revoluţionară, fiind stegar al intereselor naţionale fundamentale ale poporului român, al luptei acestuia pentru eliberarea socială şi naţională, pentru edificarea unei Românii prospere, suverană şi independentă.

Aşa după cum a subliniat Comitetul Politic Executiv, măreaţa aniversare îşi are adînci semnificaţii în viaţa partidului nostru — aceasta prilejuind intensificarea muncii politice şi ideologice, de educare şi dezvoltare a conştiinţei socialiste a întregului popor, mobilizarea uriaşului potenţial creator al naţiunii noastre pentru înfăptuirea exemplară a hotărîrilor istorice adoptate de Congresul al XIII-lea al P.C.R., a Programului de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism. Astfel, glorioasa aniversare a 65 de ani de la făurirea P.C.R. se înscrie sub semnul activităţii creatoare pentru înfăptuirea măreţului program de edificare a societăţii noastre socialiste multilateral dezvoltate, a întăririi continue a partidului, a rolului său în vasta operă de înflorire a noii orînduiri sociale pe pămîntul patriei.

ORIZONT

Poarta Cetăţii Şoimos

imnele patriei

Răsar în stemă

Răsar în stemă vise noi,
Acum, cînd se revarsă zorii,
Cînd intră pasul de eroi
În ritmul marilor victorii.

E timpul marelui urcuş,
Nimbat înalt pe fruntea zării,
Precum Coloana lui Brâncuşi —
Lumină din lumina ţării.

E-ntreg poporul solidar,
Cînd viitorul prinde fiinţă,
Fiindu-ne şi steag şi far
Partidul către biruinţă.

Petru JICHICI

PENTRU FORMAREA OMULUI NOU

Făurirea societăţii socialiste şi comuniste este un proces complex şi unitar, care cuprinde, alături de crearea unei economii moderne, a unor relaţii sociale bazate pe principiile eticii şi echităţii specifice orînduirii pe care o edificăm, a unor structuri organizatorice, instituţionale şi de conducere eficiente, şi o profundă înnoire a conştiinţei, a modului de a gîndi şi de a acţiona al maselor de oameni ai muncii, participanţi activi la măreaţa operă de dezvoltare economico-socială a patriei noastre. **„Menirea istorică a socialismului** — sublinia tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU,** secretarul general al Partidului Comunist Român **— este nu numai de a asigura bunăstarea lui materială, ci şi de a făuri o civilizaţie spirituală superioară, care nu se poate realiza decît prin formarea unui om nou, cu o înaltă conştiinţă şi pregătire culturală şi profesională, cu un profil moral politic înaintat".**

tinică conţinutului de idei, atitudinilor şi comportării omului societăţii socialiste. Conştiinţa politică are drept conţinut înţelegerea tendinţelor fundamentale ale evoluţiei societăţii socialiste, angajarea fiecărui membru al societăţii la conducerea vieţii sociale, înţelegerea calităţii oamenilor muncii de proprietari, producători şi beneficiari ai avuţiei sociale, înţelegerea necesităţii muncii creatoare, a activităţii sociale responsabile; ea dă expresie unităţii moral-politice a poporului, îmbină devotamentul neţărmurit faţă de patrie şi partid, faţă de cauza socialismului, cu spiritul de solidaritate internaţională, cu forţele revoluţionare şi progresiste de pretutindeni.

Rolul educaţiei politice este, aşadar, de a forma gîndirea politică a maselor, de a-l deprinde pe fiecare om al muncii să judece politic, prin prisma intereselor colectivităţii, a consecinţelor sociale largi, imediate şi de

În acest fel se realizează condiţia calitativă de ridicare a rolului maselor de oameni ai muncii la nivelul înţelegerii şi asumării libere, responsabile, a sarcinilor de făurire a noii societăţi, cunoaşterea acţiunii legilor sociale obiective în fiecare domeniu al societăţii şi în fiecare etapă a procesului revoluţionar. Aceasta presupune, pe de o parte, o activitate teoretico-ideologică de elaborare creatoare a teoriei revoluţionare, capabilă să se constituie în adevărată călăuză a acţiunii practice, iar, pe de altă parte, o susţinută şi complexă muncă îndreptată spre însuşirea fidelă a ideologiei şi politicii de către membrii de partid, de către toţi oamenii muncii.

De aceea, partidul nostru a elaborat, prin programul său ideologic şi politica sa culturală, o complexă strategie a formării omului multilateral dezvoltat, a impulsionării sale către activitatea creatoare materială şi spirituală. Dialectica proceselor obiective ale socialismului impune, însă, acţiunea nu numai asupra omului luat individual, ci şi asupra legăturilor dintre oameni, în scopul edificării unor relaţii sociale şi interumane consecvent orientate de valorile şi normele proprii socialismului. Raporturile calitativ superioare între individ şi societate, între individ şi colectiv, între individ şi stat, corelaţia echitabilă dintre drepturi şi îndatoriri constituie baza obiectivă a afirmării colectivismului — trăsătură esenţială a omului nou — şi lichidării concepţiilor şi atitudinilor individualiste.

În acelaşi timp, adîncirea continuă a procesului revoluţionar pe drumul făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate presupune o participare civică nu numai mai activă şi mai amplă, ci şi calitativ superioară, care să conducă la o eficienţă sporită a tuturor formelor activităţii social-utile. Amplificarea şi generalizarea spiritului revoluţionar este o cerinţă a creşterii rolului activ al conştiinţei politice socialiste, impunînd în colectivele de muncă instituirea unui climat de înaltă exigenţă, pentru înlăturarea lipsurilor, pentru afirmarea spiritului critic, novator, al maselor de oameni ai muncii, de valorificare a creativităţii, energiei şi competenţei lor.

Conştiinţa politică şi, cu deosebire, ideologia politică investeşte conştiinţa socialistă cu calitatea definitorie, reprezentînd nucleul constitutiv şi formativ cel mai important al conştiinţei socialiste, care conferă unitate şi coerenţă ideologică şi consecvenţă perspectivă, sarcinile şi datoriile profesionale şi obşteşti, opţiunile şi deciziile, faptele şi atitudinile, diversele comportamente sociale şi umane. Munca politico-ideologică şi cultural-educativă trebuie să acţioneze pentru lărgirea orizontului de cunoştinţe profesionale, politice, ideologice, ştiinţifice şi de cultură generală, pentru însuşirea a tot ceea ce creează mai valoros omenirea în domeniul ştiinţei şi culturii. Activitatea politico-ideologică privită în totalitatea laturilor sale componente, a formelor şi mijloacelor folosite — documentele de partid şi de stat, adunările generale, învăţămîntul politico-ideologic, învăţămîntul de stat, presa, radioteleviziunea, consfătuirile, sesiunile, dezbaterile, schimburile de experienţă, concursurile, creaţia tehnico-ştiinţifică, culturală etc., promovează cu consecvenţă valorile ideologiei marxiste, ale umanismului socialist, spiritul de cutezanţă, entuziasmul revoluţionar, dăruirea şi pasiunea în muncă. Trebuie subliniat însă că activitatea politico-ideologică are menirea să-i formeze pe oameni nu în direcţia însuşirii mecanice a unor teze şi citate, ci pentru a putea judeca de-sine-stătător, cu maturitate şi răspundere, fenomenele, evenimentele, transformările contemporane, de pe poziţii materialist-dialectice şi să desprindă concluzii corespunzătoare pentru activitatea lor practică.

Eficienţa muncii politico-educative a însuşirii ideologiei şi politicii partidului nostru se oglindeşte în modul de gîndire, de comportament şi acţiune în procesul muncii, în viaţa de familie, în totalitatea raporturilor sociale, în modul de înţelegere şi interpretare a fenomenelor şi evenimentelor pe plan intern şi internaţional, în promovarea cu consecvenţă revoluţionară a valorilor socialismului, în combaterea concepţiilor înapoiate, retrograde.

În concluzie, trebuie subliniat faptul că numai în măsura în care responsabilitatea, convingerile politice se clădesc pe opţiuni şi motivaţii ideologice, ştiinţifice, ele au forţă şi eficienţă, amplifică participarea tuturor oamenilor muncii la conducerea şi rezolvarea treburilor de stat şi obşteşti, generează entuziasm şi devotament pentru apărarea şi dezvoltarea cuceririlor revoluţionare, a suveranităţii şi independenţei naţionale.

Dr. Ioan LUNCAN

> **Numeroase vestigii de cultură materială, realizări tehnice și științifice, monumente istorice și de artă, minunate opere de arhitectură, de literatură, pictură și sculptură, făurite de-a lungul secolelor, relevă cu toată elocvența forța geniului, sensibilitatea și capacitatea creatoare a poporului nostru.**
>
> **NICOLAE CEAUȘESCU**

Monumentele

Cu cît monumentul e mai mult și mai bine folosit, i se prelungește durata de existență

LILIANA ROȘIU, de profesiune arhitect, activează în cadrul Oficiului județean Timiș pentru patrimoniu cultural național. În sarcinile ei de serviciu intră și ținerea evidenței monumentelor istorice și de arhitectură din județul nostru. Nu e vorba de o statistică strict funcționărească, suficientă sieși, ci de o altfel de evidență, care implică numeroase informații istorice, culturale, tehnice. O fișă a unui monument poate, și chiar trebuie să fie o micromonografie a unei mărturii istorice sau culturale. Oricum, însă, ea trebuie să cuprindă, cît mai complet, elementele de identificare, descriere și evaluare a monumentului — așa cum reclamă, prin lege, fiecare bun cultural. Dar, cu toate că m-ar tenta, nu abordez acest aspect cu Liliana Roșiu. Rețin numai pentru mine nemulțumirea că la Complexul muzeal Timiș, nu s-a elaborat un repertoriu care să conțină, într-o descriere sintetică datele pe care le avem pînă în prezent despre monumentele naturii, arheologice, istorice, etnografice, arhitectonice și de artă din județul nostru. În această privință, alte muzee ne-au luat-o înainte. Să amintim doar o instituție, tot din partea vestică a țării, anume Muzeul Țării Crișurilor, care a editat, în urmă cu peste un deceniu, „Repertoriul monumentelor din județul Bihor". Și în județul Timiș există posibilități pentru redactarea unei asemenea lucrări. Însăși bogăția (necunoscută !) a patrimoniului impune elaborarea și publicarea repertoriului monumentelor. Un meritos început l-au făcut doi cercetători lugojeni: Ioan Stratan și Vasile Muntean, cu lucrarea „Monumente istorice bisericești din Lugoj" (198[illegible]).

Mă adresez interlocutoarei mele:

— Știu că în ultimele decenii s-au efectuat cercetări de amploare privind patrimoniul cultural din județul Timiș. Cum se reflectă acest fenomen în lista monumentelor de cultură, pe care o deține Oficiul județean de patrimoniu? Statistica, de data aceasta, poate avea o semnificație culturală.

— Îmbogățirea acestei liste cu noi „poziții" de patrimoniu este o consecință a progresului cercetării în acest domeniu. Iată ce spun cifrele, în acest sens. În anul 1955, pe lista oficială figurau 61 de monumente, iar acum pe lista monumentelor de cultură din județul Timiș sînt cuprinse 35 de rezervații arheologice, 87 monumente de arhitectură, 34 monumente de artă plastică și 2 rezervații de arhitectură.

— E de-a dreptul reconfortantă o asemenea statistică. În ultima vreme, cîte monumente au beneficiat de lucrări de conservare și restaurare?

— Din anul 1980 pînă în prezent s-a intervenit cu lucrări de conservare și restaurare la 27 de monumente din județul nostru. Dintre acestea, la un număr de 18 monumente s-au întreprins lucrări de reparații curente (9 în municipiile Timișoara și Lugoj, restul în localitățile Povergina, Margina, Belinț, Lucareț, Hezeriș, Șemlacul Mic, Giroc, Gelu și Crivobara). Au fost efectuate, de asemenea, amenajări pentru o mai adecvată funcționalitate, la un număr de 7 monumente. Din anul 1984 au început lucrări de reparații, consolidare sau amenajări interioare la 4 monumente din Timișoara și la alte 4 din județ (Partoș, Foeni, Șemlacul Mic, Berini).

— În afară de cifre, o mențiune specială pentru unele lucrări...

— În Timișoara se evidențiază în mod deosebit lucrările întreprinse pe baza studiilor elaborate de IPROTIM, pentru restaurarea, conservarea și punerea în valoare a clădirilor-monumente din Piața Unirii, lucrările de la vechea prefectură și cele de amenajare a Castelului lui Iancu de Hunedoara, pentru muzeul de istorie.

— Avîndu-se în vedere starea de conservare diferită în care se află monumentele din Timișoara și din județ, se impun o serie de intervenții în funcție de priorități. Care sînt cîteva din acestea?

— Aș începe cu Casa cu atlanți, din Timișoara, str. Victor Vlad Delamarina. Aceasta necesită măsuri urgente de restaurare și conservare, pentru că a suferit grave avarii. În anul 1981, beneficiarul — Schela de Foraj-Extracție Timișoara — a întreprins demersurile necesare pentru restaurarea clădirii, dar odată cu schimbarea sediului întreprinderii menționate, lucrările au fost sistate, iar clădirea continuă să se degradeze. De asemenea, trebuie avută în vedere **Casa De Jean** din Timișoara, str. **Mihai Eminescu, nr. 5.** Aceasta este unul dintre cele mai reușite monumente de arhitectură neoclasică din orașul nostru și din țară. Dintre cele patru laturi care delimitează curtea interioară a clădirii, trei sînt dezafectate, iar repunerea edificiului în circuitul funcțional avansează foarte greu. Pînă acum nu a fost prezentat la Oficiul județean pentru patrimoniu cultural național proiectul de reparații și amenajare a monumentului. Un loc aparte între monumentele județului Timiș îl ocupă **Cetatea medievală de la Jdioara**, a cărei istorie este strîns legată de viața poporului român din această parte a țării, de luptele purtate, de-a lungul timpului, pentru dreptate socială și libertate națională. Trebuie asigurată conservarea monumentului și refacerea vechiului drum de acces la cetate, pentru ca aceasta să poată fi integrată circuitului turistic și să fie folosită pentru organizarea unor activități cultural-educative cu o largă participare a publicului. O situație deosebită apare în cazul lăcașului de lemn din Topla, unul dintre cele mai valoroase monumente de arhitectură populară din județ. Monumentul este periclitat de o distrugere rapidă. Se impune fie mutarea lui într-un alt sat, fie transferarea în cadrul Rezervației de arhitectură populară de la Pădurea Verde.

— A propos de monumentele de arhitectură populară din județul Timiș. Ele sînt bunuri de patrimoniu cultural cu care ne putem mîndri; au un stil arhitectonic original și, totodată, din perspectivă istorică, își desvăluie o semnificație aparte, fiind mărturii ale creativității populare din anumite epoci. Aici, pe meleagurile timișene, ele sînt documente grăitoare ale rezistenței ființei naționale, sub grelele și îndelungile opresiuni străine. S-au păstrat destul de multe asemenea monumente, în zona Făget, dar ele sînt încă puțin cunoscute. Doar de către un cerc de specialiști. Marele public s-ar putea informa despre ele numai din cîteva lucrări științifice, care, desigur că nu pot suplini eficienta unor publicații de popularizare.

— Într-adevăr, lăcașurile de lemn bănățene nu sînt cunoscute după cum ar merita. Ele au un specific deosebit, față de stilul bine cunoscut al monumentelor de arhitectură populară din Maramureș, de pildă. Dar, așa cum, pe bună dreptate, sînt apreciate lăcașurile de lemn din nord-vestul țării, fiind popularizate și vizitate de turiști, și monumentele de acest gen din județul Timiș ar trebui să intre mai mult în atenția O.J.T.-ului. Poate cu o mai accentuată profesionalitate, în baza unui bogat bagaj de cunoștințe istorice, etnografice, estetice.

— Aceste monumente sînt „pregătite" pentru a fi incluse în itinerarii turistice? Adică, starea lor de conservare și restaurare este mulțumitoare?

— Majoritatea sînt restaurate, bine întreținute în exterior. Același interes ar trebui manifestat și pentru restaurarea picturii din interior, care, la multe monumente, prezintă o valoare deosebită, relevînd momente importante ale istoriei artei plastice românești, din această parte a țării. Și aceasta merită să fie cunoscută de un public cît mai numeros. Cu cît un monument e mai mult și mai bine folosit, se poate spune că i se prelungește durata de existență.

— Acest adevăr este evident și în imediata noastră apropiere, aici, în oraș.

— Desigur. Folosirea unor clădiri-monumente, dîndu-li-se funcționalitatea adecvată, contribuie, în cea mai mare măsură, la dăinuirea acestora. Exemplul cel mai concludent este Castelul Huniazilor, destinat muzeului de istorie. Reamintesc că trebuie să fie pusă în funcțiune adecvată Casa cu atlanți, definitivarea acestei acțiuni la Palatul De Jean, precum și o mai grabnică realizare a muzeului de artă în clădirea Vechii Prefecturi.

— Am parcurs succintul repertoriu al monumentelor istorice și de arhitectură din județul Timiș — acesta avînd oarecum „caracter de uz intern" la Oficiul județean pentru patrimoniu cultural național — și mi-am dat seama că multe din datele de aici, referitoare la monumente, ar prezenta un real interes pentru marele public. Mă gîndesc că o seamă de monumente nu beneficiază de plăci cu texte explicative, care să le evidențieze importanța artistică sau istorică.

— Față de Lugoj, din păcate, Timișoara e mai deficitară, în acest sens.

— Și aceste modeste plăcuțe cu inscripții pot fi, în anumite cazuri, prin caracterul lor evocator, neuitate, tulburătoare pagini de istorie. Mă gîndesc, bunăoară, la marcarea drumului lui Alexandru Ioan Cuza prin Timiș, cînd, în 1866, i s-a impus plecarea în exil (aspect care nu este relevat în repertoriul amintit). Ilustra personalitate istorică, în drumul său spre Germania, trecînd prin această parte a țării, a poposit la Coșava, într-un modest han, — actualmente casă particulară, care ar trebui să intre sub patronajul Direcției Patrimoniului Cultural Național; la Lugoj — în vechiul han al poștei; la Timișoara, în fostul han „Trompetul", din str. Palanca nr 2. De asemenea, cred că ar trebui să fim preocupați ca să marcăm o seamă de evenimente ale mișcării muncitorești, de care sînt legate anumite edificii (case conspirative, sediile unor organizații politice, a organelor de presă conduse de Partidul Comunist Român).

— Acest aspect intră în preocuparea muzeului nostru, a secției de istorie, și

---

cronica literară

Spațiul interior

Este **Spectacol aminat** o placă turnantă în scrisul lui Florin Mugur? Un ochi mai bănuitor care ar căuta prin fișierul critic al anilor '70 și '80 ar putea scoate la lumină destule fraze care să acrediteze ideea că, la un deceniu o dată măcar, poezia lui Florin Mugur iese triumfătoare dintr-o mereu reiterată cursă de fond, dintr-o dificilă încercare pe terenul accidentat al modelor și modelelor poeziei. Triumfătoare și, cumva, tot mai aproape de ceea ce ar putea fi autenticul ei spațiu interior și de soluțiile lirice care să îl releve. Opțiunea de continuă reînnoire ar intra, așadar, în programul poetului — tot așa cum, constată fidelii săi comentatori, voința de modernitate. Publicînd cu un ceas mai devreme decît reprezentanții generației sale, Florin Mugur avea să li se alăture cu un ceas mai tîrziu în prefacerile care au marcat poezia după 1960. Nu va fi, ca atare, un animator, dar nici, începînd cu volumul din 1967, **Mituri**, un docil și discret secondant al mai întreprizilor săi (noi) tovarăși de drum. Redescoperă, odată cu generația cu care de acum înainte va fi socotit solidar, expresionismul, trece de la conspectul mitologiei eline în compania personajelor shakespeareene, adoptă teme și simboluri folclorice pentru a ajunge la figurile unei mitologii apocrife, înrudite cu acelea ale nordicului Morgenstern. Elemente, prin urmare, livrești, care, departe de a greva asupra ereditătii lirismului, îi asigură, în cele din urmă, viabilitatea. Fapt, în sine, revelator, cadrilul de personaje fantasmagorice din volumele anterioare nu este adus în poezie pur și simplu pentru spectacol. Fantazînd metodic, Florin Mugur își va găsi, în culegerile care se derulează între **Mituri** și **Viața obligatorie** (1983) mai totdeauna o ieșire înspre parabolă: examinată mai îndeaproape, poezia sa se dovedește a fi o febrilă, aspră rostire despre condiția umană — iubirea de tîlcuri putînd fi eventual satisfăcută și de o ironică, sarcastică expunere a măștilor. Nu o dată exercițiul moralistului se va prelungi printr-o discretă asumare a condiției personajelor. Nevoia de confesiune nu este, de altfel, absentă din poezia mai nouă a lui Florin Mugur, oricît convenția sincerității ce domina poemele exaltat romantice din primele volume va fi reprimată în numele unei obiectivări avînd ca termen de referință fabula istoriei.

Ce, și mai ales cît din toate acestea pot fi regăsite în volumul de curînd apărut? Un lirism al rolurilor, desigur, deși îndatorat unui principiu liric sensibil schimbat. Ce frapează imediat în **Spectacol aminat** este rostirea incisivă, articularea netă a propozițiilor prin care poezia își definește propriile-i reprezentări. E, cumva — și cînd spunem aceasta nu ne referim exclusiv la „fragmentele" unui memorial sui-generis, purtînd, toate, titlul generic **un minut (fericit)** — un lirism specular, ce nu pornește, neapărat, dintr-o aspirație teoretică, disociativă. Dacă referințele recentelor versuri ale lui Florin Mugur converg spre definirea unui ethos al poeziei și al existenței — textele înseși nu recurg excesiv la concept, nu trădează o prea mare iubire pentru abstracțiune și generalitate. Privirea lucidă cu care moralistul întîmpină lumea nu-i paralizează imaginația și nici ingeniozitatea metaforei, cum nici parabola nu-l constrînge la o conversiune a lirismului în narativ: **marea, poem, dacă, vorba, din adolescență** etc. Dar ce se remarcă, acum, mai ales, este capacitatea de plasticizare a ideilor, densitatea vizionar-simbolică a discursului liric — o gravitate nouă în felul în care personajele, auguri melancolici ai unei vîrste, își propun monologul. Nici el absent din recitativele acestui **Spectacol aminat**, actorul încetează a mai fi prezența tutelară a liricii lui Florin Mugur: poezia își are, pare să descopere autorul în acest foarte substanțial volum, propriile ei mituri care să-i satisfacă orgoliul și demnitatea.

Lucian ALEXIU

---

* Florin Mugur, SPECTACOL AMÎNAT, Editura Cartea Românească, 1985.

desigur că, atît prin strădania specialiştilor de aici, cît şi prin sensibilizarea beneficiarilor respectivelor edificii, oraşul nostru îşi va putea populariza construcţiile cu semnificaţie istorică.

— Să încheiem discuţia noastră cu o problemă de natură administrativă, care stă în permanenţă în atenţia Oficiului judeţean pentru patrimoniu cultural naţional, anume aceea a efectuării oricărui fel de lucrări (intervenţii) legate de monumente

— Trebuie să prevenim intervenţii inadecvate şi să coordonăm activitatea de reparaţii, sarcină pe care ne-o îndeplinim. Se impune, însă, o mai largă popularizare a Decretului 120/1981, care prevede ca oricare intervenţie (reparare, demolare, transformare de construcţii) să se facă doar cu aprobarea comisiei judeţene, constituită în acest scop. Intervenţiile la monumente se fac numai cu aprobarea Comisiei Centrale de Stat a Patrimoniului Cultural Naţional.

şi istoria (II)

Habitatul multimilenar al populaţiei autohtone în cîmpia timişeană

— CONSTANTIN RĂILEANU, în numeroase lucrări publicate, în care abordezi aspecte ale istoriei vechi a poporului român din zona timişeană, apare frecvent termenul de topoarheologie. Ce este şi cum aplici în cercetare această disciplină? Rezultate deosebite, legate de monumentele arheologice.

— În principiu, **topoarheologia** este o îmbinare armonioasă, interdisciplinară a topografiei (avînd în vedere toate ramurile ei) cu arheologia de tip clasic. Pe plan mondial (în Franţa, U.R.S.S., Italia, S.U.A. ş.a.), munca de investigaţie privind depistarea siturilor arheologice se efectuează, din ce în ce mai mult, după metode moderne aerofotogrametrice, combinate cu metode cartofotografice, care fac posibilă relevarea descoperirilor arheologice, stabilirea poziţiei lor geografice, cartarea şi întocmirea cartogramelor. La noi în ţară, unele metode topoarheologice sînt aplicate în prospecţiunile de pe litoral, în cele de la Sarmizegetusa Regia şi în alte cîteva cazuri izolate. În privinţa Complexului muzeal Timiş se poate menţiona că instituţia se înscrie în această linie de pionierat, aici organizîndu-se, în anii 1975—1976, al doilea cabinet topoarheologic, pe reţeaua muzeală. Cele dintîi rezultate din acea perioadă ne-au dat şi primele satisfacţii. Astfel, prin metode topoarheologice s-a putut determina poziţia laturei de est a castrului roman de la Tibiscum-Jupa, precum şi alte elemente ale construcţiilor (intra şi extra muros) relevate. Se mai poate vorbi, de asemenea, despre lucrările topoarheologice de la Cenad, Hodoni, Chişoda — investigaţii care prezintă elemente de referinţă pentru eventualele cercetări. (Datele sînt în arhiva Complexului muzeal Timiş, fond carto-arh.). De asemenea, tot prin folosirea mijloacelor de cercetare topoarheologică, am demonstrat şi faptul că Tabula Peutingeriană indică cu exactitate existenţa unui drum antic roman, între Lederata şi Tivisco-Timişoara şi că Tivisco este un dublet toponomastic identic (sau asemănător) cu cel de la Jupa (aşa după cum am arătat într-un studiu din „Revista de istorie", nr. 12 din 1977).

Dar rezultatele cele mai importante pentru zbuciumata istorie a poporului nostru sînt cele care se referă la prospectarea topoarheologică a zonei de cîmpie vest-timişeană, zonă în care am depistat, în anii 1983/1984, peste 300 de situri arheologice (aşezări şi fortificaţii).

— Există un motiv anume pentru care ţi-ai axat cercetările topoarheologice, cu precădere în zona de cîmpie vest-timişeană?

— Da, pentru că, referitor la această zonă s-au vînturat (în trecut sau chiar mai recent) mai multe pseudo-teorii istorice despre o aşa-numită „extra Daciam" a Banatului de vest, despre o aşa-zisă „terra deserta" a Cîmpiei timişene; un pretins „vacuum" demografic, care ar fi existat în antichitate şi în evul mediu timpuriu. Se ştie cine confecţionau asemenea falsuri istorice, camuflate abil sub raţionamente cu pretenţii de erudiţie. Se ştie de asemenea, şi ce urmăreau aceştia, prin susţinerea unor atare pseudo-teorii, pe plan politic european. Se nega originea autohtonă antică sau feudal timpurie a vestigiilor din cîmpia timişeană şi, implicit, existenţa populaţiei autohtone dacice şi, apoi, dacoromane. Iar dacă, totuşi, se semnala descoperirea întîmplătoare de material arheologic, atunci acesta era atribuit, după caz, ori celţilor, ori migratorilor turanici (în special avarilor).

Pentru restabilirea adevărului istoric, în toată esenţa sa, este nevoie nu numai de cîteva descoperiri izolate, care să dovedească autohtonia Banatului de vest, ci este necesară relevarea unei mari densităţi de puncte topoarheologice. Cele peste 300 de asemenea puncte (şi încă mai sînt microzone de cercetat!) scot în evidenţă un **habitat continuu** al populaţiei autohtone, aceasta creînd o bogată cultură materială şi spirituală, într-o fiinţare neîntreruptă, pe aceeaşi vatră, timp de peste două milenii.

— Cunosc că ai participat la cercetări topoarheologice, conexate pluridisciplinar, prin aplicarea unor mijloace tehnice moderne...

— Topoarheologia prezintă o largă deschidere spre viitor, la care pot colabora multe alte ştiinţe. Aşa, de pildă, la Teremia Mare, unde au fost descoperite, în anii 1983/1984, cinci situri arheologice (materialul despre cercetările din 1983 a apărut în **Banatica**, VII, 1985), pentru cercetarea mai aprofundată a unui tumulus, primarul comunei, Viliam Heinz, a apelat şi la colaborarea Institutului de tehnologie izotopică şi moleculară din Cluj-Napoca. Dr. V.V. Moraru şi dr. ing. C. Bratu (împreună cu Octavian Gog de la C.C.E.S. Timiş şi cu mine) au executat măsurători magnetometrice cu ajutorul magnetometrului cu protoni. Colaborarea interdisciplinară de la Teremia Mare este o acţiune în premieră şi ea deschide noi orizonturi în cercetările arheometrice din zona timişeană.

— Într-un articol, din anul trecut, despre valurile de pămînt din sud-vestul României, făceai referiri asupra vechimii acestora şi susţineai originea dacică a acestor monumente arheologice. Ce se poate preciza, privind asemenea aserţiune?

— Am cercetat aceste valuri de pămînt pe tot traiectul lor şi le-am putut identifica, prin evidenţierea aerofotogrametrică pe teren, chiar şi acolo unde astăzi ele nu mai sînt observabile cu ochiul liber. La baza cercetării acestor valuri stau consideraţii pur factologice: materialele recoltate şi riguros determinate cronologic, sprijinite pe elemente de tehnică militară (sau edilitară) ori pe topografie şi strategie antică, ce includ drumuri şi valuri de pămînt.

„Via Jarka fossa" — aşa numea Marsigli (la începutul secolului al XVIII-lea) valul de pămînt ce trecea prin Timişoara şi Pişchia. Marsigli a fost primul cercetător care a observat dubla funcţionalitate (drum şi val) a acestui grandios vestigiu, care lega Pannonia de Moesia Superior, prin vestul Daciei. De remarcat că majoritatea istoricilor germani şi români — dintre care cităm cîteva nume de prestigiu: Mischer, Romer, Darremberg, Tocilescu, Kematmüller, Felix Milleker, V. Pârvan, C. Daicoviciu ş.a. — consideră că aceste valuri sînt antice. Acestor opinii li se raliază, recent, doi istorici maghiari: V. Balasz şi S. Soproni. Eu susţin că este total neîntemeiată opinia, încă exprimată de unii, după care aceste valuri ar avea o vechime mai recentă, din timpul migratorilor turanici, din timpul avarilor. Nici nu merită s-o mai comentăm. Subliniez însă că **valurile antice** din zona timişeană constituie cheia de boltă a istoriei Daciei de sud-vest: ele sînt „troianele" bănăţene, care merită să fie cunoscute nu numai de către specialişti, ci de un public tot mai larg, atît de interesat de mărturiile istorice ale acestui colţ de ţară. La Alioş, Fibiş, Pişchia, Cerneteaz Jebel, Folea, Opatiţa întîlnim tronsoane vizibile, reliefate din traiectul unui val, care constituie adevărate rezervaţii arheologice, comori inestimabile ale patrimoniului cultural naţional, pe care legea îl ocroteşte.

— Consider că ai adus o însemnată contribuţie istorică, identificînd antica Tema şi localizînd-o la fortificaţia de pămînt de la Corneşti, în apropiere de Timişoara. Articolul despre această aşezare, publicat în „Magazin istoric", nr. 9, din 1984, a avut un binemeritat ecou. Să informăm cititorii revistei noastre cu cîteva date referitoare la antica Tema.

— Problema este strîns legată de anticul Tivisco-Timişoara, amintit şi de Geograful din Ravenna, într-o succesiune de localităţi în care această urbe este precedată de toponimul **Tema**. Corelînd datele din Cosmographia Geografului din Ravenna cu cele anterior relevate de Tabula Peutingeriană, rezultă că **Tema** trebuie să fie căutată undeva **la** nord de Timişoara.

Cercetarea s-a făcut pe mai multe fonduri de cartografie istorică (tot o ramură a topoarheologiei) în care am depistat patru hărţi, întocmite la finele secolului al XVII-lea şi începutul secolului al XVIII-lea, de către vestiţi geografi ai timpului. Pe aceste hărţi, alcătuite pentru uzul cancelariilor europene, era menţionată localitatea **Tema**. Poziţia geografică a acestui toponim, cartografiat pe hărţile respective, a condus la localizarea sa într-un punct în care se aflau vestigiile unei impunătoare fortificaţii de pămînt.

Materialul ceramic recoltat, profilurile transversale ale valurilor, precum şi descoperirile numismatice de aici conduc la concluzia că este vorba de o aşezare fortificată dacică, dăinuind pînă tîrziu, în secolele V—VI e.n., fiind consemnată astfel de Geograful ravennat. S-a păstrat multe veacuri numele aşezării, ei putînd fi, astfel, menţionat în documentele cartografice amintite

Curios că, şi asupra acestei fortificaţii de pămînt, există falsa opinie privind originea ei avară. Facem precizarea că în fortificaţia aceasta n-au fost găsite nici un fel de urme ale migratorilor avari, iar cercetările lui I. Miloia au relevat numai vestigii de cultură protodacică, dacică şi dacoromană.

Corelînd existenţa acestei străvechi localităţi cu vestigiile altor sute de situri arheologice ale aşezărilor autohtone din Cîmpia vest-timişeană, constatăm că teritoriul Daciei de sud-vest n-a căzut sub incidenţa mult discutatei retrageri aureliene, iar tîrziile diviziuni administrative „Datia prima" şi „Datia secunda", amintite de Geograful din Ravenna, au constituit, într-adevăr, o realitate istorică, avînd o adîncă semnificaţie, privind demonstrarea continuităţii neîntrerupte a poporului român pe vatra timişeană.

Anchetă realizată de

Aurel TURCUŞ

Poezia medievală italiană

Ultima carte * a lui Marian Papahagi, aproape deloc „anunţată" de cele anterioare, este „oarecum, o cercetare «arheologică» în «preistoria» dantescă", adică o investigaţie a liricii italiene din Duecento. Mai precis, ea nu e doar un examen erudit al infrastructurii operei danteşti, ci şi o lectură „împotriva" autorului **Divinei Comedii**, întrucît demistifică unele „adevăruri" instituite de marele florentin, precum, de pildă, celebrul „Dulce stil nou", creaţie mai mult a lui Dante decît fenomen cu o identitate reală. După ce ne-a obişnuit cu subtilele-i eseuri de literatură modernă, română şi străină, criticul îşi asumă de data aceasta sarcina, de mai multe ori dificilă, a explorării liricii medievale italiene. Dificultatea provine din intertextualitatea literaturii studiate, „impuritatea" unei poezii ce întreţine raporturi intime cu filosofia, teologia, morala, dar şi cu lumea vieţii practice, toate înscriindu-se într-un context de mare complexitate, ce-l obligă pe exeget la o informaţie amplă în variate domenii. Fostul student al Universităţii din Roma nu numai că se dovedeşte la curent cu tot ce s-a scris semnificativ în materie, dar îşi domină cu autoritate şi dezinvoltură informaţia avansînd, nu o dată, ipoteze şi idei plauzibile, în contradicţie uneori cu „voci" dintre cele mai avizate.

Prima parte a studiului, cu un caracter de sinteză, tratează despre poezia iubirii, relaţia: misticism-laicism şi filosofie-poezie, autorul precizînd că nu judecă valoarea poeziei în funcţie de „conţinuturile" ei ideatice, ci caută să le justifice acestora funcţia poetică. Partea cealaltă, mult mai întinsă, aprofundează ipostazele poeziei italiene medievale, aşa cum se concretizează ele în opera lui San Francesco d'Assisi, Jacopone da Todi, Giacomo da Lentino, Guido Guinizzelli, Guido Cavalcanti, Cecco Angiolieri şi Folgore di San Gimignano. Prin urmare, nu e vorba de juxtapunerea micro-monografiilor poeţilor amintiţi, ci de integrarea lor în marile direcţii şi teme ale literaturii medievale: amorul sacru şi prelungirile lui profane, metamorfozele iubirii şi resurecţia realului.

Pornind de la convingerea că „noţiunea însăşi de scriitor în accepţiune modernă e elaborată pe sol italian", Marian Papahagi se concentrează asupra textelor fundamentale, oferindu-ne analize memorabile ale unor creaţii precum: **Cantico di frate Sole**, de Francesco d'Assisi, sau canzonele **Al cor gentil** de Guido Guinizzelli şi **Donna me prega** de Guido Cavalcanti. Impresionează, deopotrivă, în aceste demersuri, acuitatea percepţiei detaliului revelator, ca şi rigoarea demonstraţiei, susţinută de o vastă competenţă filosofică şi filologică, cît şi de o sigură orientare în spaţiul culturii romanice în general.

Interpretul fin al literaturii contemporane, care este Marian Papahagi, nu putea ignora, desigur, în aceste texte de o valoare estetică excepţională, semnele unor fenomene cam pripit socotite astăzi achiziţii exclusive ale modernismului. El descoperă, astfel, în Duecento o adevărată conştiinţă de sine a poeziei ce se actualizează sub cele mai diverse şi neaşteptate forme, de la expresionismul şi „«urîtul» estetic jacoponian" pînă la disocierea eului empiric de eul poetic în lirica lui Ciecco Angiolieri. Între aceste două „borne", se găsesc atîtea alte elemente, imposibil de rezumat aici, care pun sub semnul întrebării trăinicia multora din teoriile ştiinţei literare moderne.

Carte de mare erudiţie, străluminată de harul şi adeziunea sufletească a împătimitului de cultură, **Intelectualitate şi poezie** este o apariţie singulară în cuprinsul literelor noastre din ultimele decenii, care-l impune pe autor printre cei mai distinşi italienişti români.

I. CHEIE — PANTEA

cronica literară

---

* **Marian Papahagi, INTELECTUALITATE ŞI POEZIE, Editura Cartea Românească, 1985.**

Neboișa Popovici

TOAMNA, CASA ȘI PĂUNII

Îi plăcea să stea pe bancă și să-și privească casa. O casă țărănească, aranjată după gustul ei. Zidarii dărîmaseră peretele dinspre stradă, ridicaseră unul mai înalt și mai solid din cărămidă arsă și, pe deasupra, puseră acoperișul. Ferestrele aveau acum rulouri esslinger, vechea ușă fusese înlocuită și ea cu una nouă, din lemn de stejar, ornamentată cu sticle colorate. În unghiurile, care uneau casa cu zidul dinspre uliță, maistorii așezară niște globuri verzi din tablă, în ton cu fațada, care dădeau casei un aer cu totul deosebit.

În fața creșteau opt pomi fructiferi, patru meri și patru ringloteri. Obișnuia să se odihnească sub mărul ei îndrăgit. Cu zece ani în urmă, casa, curtea și grădina erau învăluite în umbra unui salcîm bătrîn; vara, acesta întindea o răcoare deasă, iar primăvara se împodobea cu flori roz. Uneori, cînd toamna era lungă și frumoasă salcîmul înflorea a doua oară. Kata socotea salcîmul ca o parte a propriei case și, de aceea, cînd oamenii primăriei au hotărît să înlocuiască toți copacii de pe stradă cu pomi fructiferi ea a dus cu inima grea porunca la îndeplinire. Îngrijea pomii cu dragoste și ei rodeau bine. Ringlotele ei se coceau devreme, Kata le aduna pentru compot sau le ducea în șorț la vecini și le scutura în butoiul pentru țuică. Merele galbene și roșii atîrnau timp îndelungat de crengi rărite de frunze, abia cînd se isca vîntul și ploile, cădeau cu un zgomot surd la pămînt.

Toamna, șezînd pe bancă, în fața casei, Kata zăbovea cu privirea asupra frunzelor căzute, care primeau pete de culoare de la sticlele ușii. Apoi se ridica oftînd și își începea plimbarea obișnuită de la casă pînă la colțul străzii și înapoi. Consătenii, care treceau arareori grăbindu-se să ajungă acasă înainte de căderea întunericului, o salutau cu un scurt „sarăbună", fără a se mai opri să schimbe cu ea un cuvînt, două. De vorbă stătea doar cu baba Amala, o bătrînică măruntă și uscățivă care o mai căuta în timpul zilei. De fapt, casa însemna pentru ea totul. Această dragoste profundă, mută, pentru cămin, asemenea iubirii pentru o ființă vie, o moștenise de la mama ei care trebăluia veșnic prin încăperi. Mușcate în ferestre și trandafiri ca ai ei nu avea nimeni în tot satul. Tatăl, om liniștit, tăcut și harnic, își petrecea toată ziua pe cîmp; se scula în zori, prindea caii la cocie și se întorcea acasă abia seara tîrziu. Toată grija gospodăriei rămînea pe seama soției și a fiicei care terminase între timp trei clase de gimnaziu și își găsi de lucru la poșta din sat.

Se întîmplase ca, tocmai în anii aceia, să vină pe motocicletă, să-și vadă un prieten din armată, Mima, un băiat înalt, mecanic la Timișoara, cu care fata se cunoscuse. Nu se știe de ce — căile inimii sînt întortocheate — acest Mima îi plăcu și fusese primul flăcău care o sărutase. Mama însă îi interzise să se plimbe prin sat pe motocicleta lui Mima, de parcă ar fi știut că mecanicul se lăudase, mai în glumă mai în serios, cum că el are să fure odată această fata și s-o ducă la oraș. Fata tăcea, îl ținea de mînă parcă de teamă să nu i-l ia cineva și îl privea duios. Cine știe cum s-ar fi isprăvit toată treaba asta dacă maică-sa, temîndu-se ca fata ei să nu se încurce și mai mult cu băiatul, n-ar fi întrerupt energic legătura lor zicînd, femeilor la fîntînă, că ea „nu-și dă fata după un terchea-berchea, fără familie". Cineva i-a șoptit, pe semne, vorbele astea lui Mima, iar feciorul, jignit, n-a mai dat prin sat. Kata i-a scris de cîteva ori, fără să primească răspuns. Suferea, îi ducea dorul. Maică-sa căuta s-o consoleze spunîndu-i că, de fapt, mecanicul, veșnic cu mîinile năclăite în ulei, nu însemna o partidă potrivită pentru ea, fată frumoasă și școlată. Vor fi, pe lume, destui tineri care să-i placă...

Anii treceau însă și fata nu se mărită. În cele din urmă, maică-sa ar fi fost bucuroasă s-o mărite și cu un flăcău din sat: cui îi trebuia însă o domnișoară de la poștă, nedeprinsă cu munca cîmpului? Și, uite așa, vremea trecea și, cînd Kata împlini treizeci de ani, mama se gîndi cu tristețe că nu va mai juca la nunta fetei, că anii cei mai frumoși trecuseră de mult pentru ea. Îi veneau acum în minte tot mai des vorbele nașei Velinica. „Iudito, Iudito, nu trebuia tu să alegi soțul fiicei tale, că știi cum se spune despre fete, că sînt o marfă care mintenaș se strică". Atunci mama n-a priceput bine înțelesul acestor cuvinte. Cum vine asta? Kata ei... S-a supărat pe Velinica, evitînd mult timp s-o întîlnească.

Cu grija asta mama s-a și prăpădit. Puțin după aceea, deși nu era bătrîn, s-a stins și tatăl. Rămase, așadar, singură, Kata. Avea douăsprezece lanțe de pămînt, iar, cînd s-a înființat în sat colectiva, fata i-a cedat acesteia întreg pămîntul. Cu salariul ei și cu grădina de lîngă casă putea trăi liniștită. Cei din sat îi spuneau acum domnișoara Kata și așa a ajuns ea pînă la pensie. Neamurile ei, care trăiau la celălalt capăt al satului, veneau rar s-o vadă, copleșite și ele de grijile proprii, iar, în cele din urmă, s-au prăpădit și acestea. De acum Kata s-a obișnuit cu singurătatea și s-a dedicat cu totul gospodăriei. Se bucura de casa ei frumoasă, pe care o repara mereu făcînd-o ca nouă. Lucra în grădină, săpa, plivea. Afară de păsările din curte, mai ținea vreo zece perechi de porumbei și doi păuni cu pene lungi și frumoase. Dimineața obișnuia să stea pe treptele gangului și să-și privească păunii. În timp ce porumbeii zburau de pe acoperiș fîșiind din aripi, gîngurind, umflîndu-se în pene și învîrtindu-se cu pași iuți, asemenea unor jucării mecanice, păunii pășeau solemn, cu capetele nemișcate, scoteau strigăte ascuțite, lărgindu-și în evantai cozile cu reflexe verzi-aurii, nepăsători la ceea ce se petrece în jurul lor.

Într-o dimineață, Kata observă că din grajd ieșise doar un singur păun, ceea ce o nelinişti. Așteptă puțin, dar cealaltă pasăre tot nu apăru. Coborî în curte cu presentimentul unei nenorociri. Cercetă grajdul, cotețul, grădina, îl căută prin vecini, dar păunul nu se arăta. Toată ziua fu neliniștită, tot întrebîndu-se unde o fi dispărut frumoasa ei pasăre. Se obișnui apoi cu gîndul, că pesemne, cineva pusese ochii pe ea și i-o furase. Kata plînse amarnic. Veniră apoi două evenimente care întrerupseră monotonia vieții Katei, rămînînd adînc imprimate în amintirea ei. La festivitatea împlinirii a o sută și cincizeci de ani de la înființarea școlii din sat, consătenii au invitat-o și pe Kata, rezervîndu-i chiar un loc în prezidiu. Deși fără experiența unor asemenea întruniri, Kata a vorbit interesant despre școala și satul de odinioară. Ea fu cald aplaudată. După ce serbarea luă sfîrșit, veniră la ea cîțiva intelectuali care plecaseră de mult din sat și o felicitară pentru cuvintele rostite de ea. Al doilea eveniment îi fu prezis de un vis pe care ea îl ținea foarte bine minte. Se făcea că doarme în patul care — ciudat lucru — se afla așezat tocmai pe acoperișul casei, cu picioarele adînc implîntate în țigle. Deodată, întreaga casă se înălță și începu să plutească deasupra satului. Cînd privi în jos, recunoscu totul: ulițele, copacii, grădinile și, lucru de mirare, nu se speriș. La un moment dat, i se păru că întregul acoperiș, cu cele două globuri cu tot, era, de fapt, un imens sicriu care zboară tot mai repede spre un munte întunecat de care se va ciocni inevitabil. Atunci strigă disperată, „ajutor", dar vocea nu i se auzi. Se trezi scăldată într-o sudoare rece.

Nu credea în vise, dar toată ziua ce urmă fu totuși posomorîtă. Spre seară, cînd se duse să închidă ușa, ceva o strînse la inimă. O durere puternică îi tăie respirația și abia reuși să se sprijine de perete. N-avea aer. I se încețoșa în fața ochilor. O durere și mai ascuțită îi prinse inima în niște ghiare, care se strîngeau tot mai puternic, și ea căzu în nesimțire pe treapta gangului. Cît o fi rămas acolo, nu se știe. O găsi baba Amala, care chemă în grabă vecinii, o ridicară, o puseră pe canapea și fugiră după medic. Cînd își reveni, văzu în jurul ei femeile speriate și plînse. Voi să le spună ceva dar limba n-o asculta, ca și piciorul care-i înțepenise.

Tratamentul a durat cîteva bune săptămîni. Încetul cu încetul, reuși să se ridice din pat. Vorbea în șoaptă, neclar și își trăgea piciorul drept. Cineva îi tăiase un băț de alun de care se sprijinea cînd umbla. Se mișca greu prin bucătărie dar totuși era bucuroasă că-și poate găti ceva de mîncare, că nu trebuie să se roage de vecini. Mușcatele, frumoasele ei mușcate, le dărui vecinilor, păstră pentru ea doar trandafirii. Păunul, ori de cîte ori o vedea, o întîmpina cu strigătul lui strident, de parcă ar fi vrut s-o salute. Ea îi zîmbea, întindea brațul spre el și îl alinta, abia îngînînd: „frumosule".. Ea plînse mult cînd au îngropat-o pe vecina ei, baba Amala. A mers după coșciug pînă la al treilea colț al uliței, dar mai departe nu.

Și uite așa i se scurgeau zilele. Acum, toamna, trandafirii înfloreau pentru ultima oară. N-avea cine să sape în grădină, să măture în curte, în fața casei. Dar Katei parcă îi era totuna cînd vedea cum se desprind în diminețile răcoroase petalele albe ale trandafirilor, cum se joacă vîntul în crengile pomilor. Se ducea de trei ori pînă la colț se întorcea mai gîrbovită pe bancă. Ploaia măruntă de toamnă o găsea lîngă ușă, nemișcată, asemenea unui monument întunecat și mut. Mai trecea cîte un trecător grăbit, îi spunea „sarabună" scurt, ea îi răspundea cu o șoaptă, apoi își ridica cu mîna stîngă fusta largă și urca cu greu treptele gangului. Încuia de două ori ușa de la stradă, intra în cameră, deschidea televizorul și asculta ce vreme va fi mîine. Se culca apoi liniștită și dormea pînă la primul cîntat al cocoșilor.

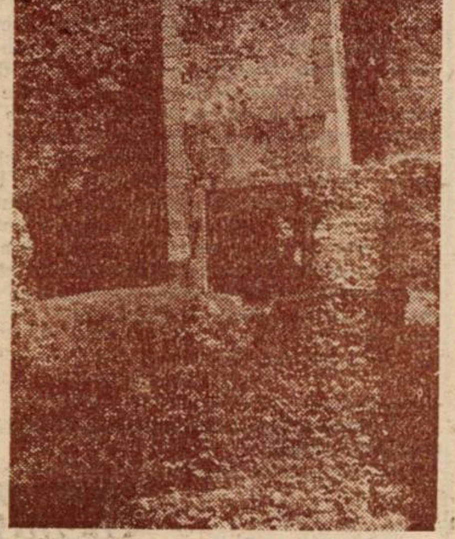

Poarta Cetății Șoimoș

viața asociației

● În ședința de marți a Cenaclului Asociației Scriitorilor din Timișoara și al revistei „Orizont" a citit un grupaj de poezii **Valentina Călușer**. Referatul a fost susținut de **Carmen Odangiu**. Au participat la discuții: **Cornel Ungureanu, Iosif Costinaș, Ștefan Malița, Vasile Popovici, Vasile Popa, Mircea Mihăieș, Marian Odangiu, Ion Pachia Tatomirescu, Ion Monoran, Rodica Opreanu, Aurel Turcuș, Ionel Iacob Bencei, Eugen Bunaru** și **Anghel Dumbrăveanu** — conducătorul ședinței. Marți, 18 martie a.c., ora 16, va citi poetul **Marcel Turcu**. ● Prozatorul **Nicolae Danciu Petniceanu** a fost oaspetele elevilor și cadrelor didactice din comuna Petnic, județul Caraș-Severin, în cadrul unei șezători literare. ● Criticii literari **Cornel Ungureanu, Adriana Babeți** și **Mircea Mihăieș**, au participat la o dezbatere pe tema prozei românești contemporane, organizată în cadrul Liceului textil din Lugoj. La întîlnire au fost prezenți profesori de limba și literatura română din municipiu.

M. O.

GEORGE DRUMUR la 75 de ani

În perioada dintre cele două războaie, numele lui George Drumur îl întîlneam des în presa literară. Principalele reviste din București ale timpului — **Viața românească, Revista Fundațiilor, Universul literar, Convorbiri literare** (de sub direcția lui I.E. Torouțiu), **Meșterul Manole, Gînd românesc** din Cluj îi publicau stihurile sau le comentau. În această perioadă i-au apărut volumele **Solstiții** (1936), **Suflete în azur** (1940), **Vatra cu stele** (1942). Acesta din urmă, **Vatra cu stele**, a fost reliefat ca unul din cele mai bune volume de poezie ale anului 1942. Versurile și toată activitatea lui George Drumur s-au bucurat de cercetarea celor mai prestigioși critici și istorici literari: G. Călinescu, Perpessicius, D. Murărașu. În **Istoria literaturii române** este trecut de G. Călinescu sub titlul: „Suprarealiștii bucovineni". „Ceea ce izbește la noua generație bucovineană — remarca subtitlul critic — este hotărîrea de a cultiva valorile pure, necontaminate de atitudini exterioare artei, de a-și face din această creațiune în libertate o formă de afirmație națională" Suprarealist n-a fost niciodată G. Drumur, dar poate că, după remarca ilustrului critic, în primele volume se vădește „un amestec de folclorism și modernism, ducînd nu rareori la baroc".

După 23 August 1944, poetul s-a stabilit cu familia la Timișoara. Așa am ajuns să-l cunosc pe omul cumpănit, cu inimă de aur, supus de vitregia vremii la multe încercări, împăcat însă cu sine și neînvrăjbit, neresemnat și cu inima deschisă. La revista „Orizont" (la începuturi **Scrisul bănățean**) a colaborat de la primele numere, cu poezii, cu tălmăciri din lirica rusă și sovietică, cu traduceri din scriitorii români de naționalitate germană. Poetul a ajuns să se statornicească și să se integreze cu fervoare în orașul de pe Bega, devenindu-i un credincios consecvent.

Pasionat de muzică poetul a tradus o seamă de opere interpretate de colectivul instituției: **Orfeu, Pescuitorii de perle, Elixirul dragostei, Norma** și altele. Anii s-au scurs grăbiți ca apele de pe Bega și iată că George Drumur rotunjește 75 de primăveri. El așteaptă acum să-i apară la Editura „Facla" noul volum, **Neodihna cuvintelor**. Într-adevăr, un titlu mai potrivit nu se putea nimeri, căci cuvintele nu s-au odihnit niciodată sub harnica pană a lui George Drumur. Generosul liric le-a dăruit o viață de poezie, o poezie cu nobil mesaj liric, ritmată de un poet statornicit discret printre noi, ca lumina lui mărțișor.

Al. JEBELEANU

RĂSUNĂ PRIN ȚARĂ

Purtăm lîngă inimă-adînc incrustate
O patrie sfîntă, un steag și-un partid, —

Dorința de pace, progres, libertate,
Ni-i țelul ce-nfrînge un zid după zid.

Aici ne născurăm cu datini străbune,
Cu zapise scrise pe frunți de hotar,
Aici ne e vatra cu holdele bune,
Aici zac eroii-n pămîntul stelar.

Aici ne-mplinim noi suișuri spre soare,
Aici cresc vlăstare de șoimi, pionieri,
Visînd alte trepte de vis și-nălțare
Și alte-mpliniri de izbînzi și de vreri.

PEISAJ ÎN ALB

În noaptea asta a căzut mereu zăpadă
Și au rămas melancoliile ascunse pe sub nea,
Să reînvie primăvara în baladă,
Mai tînără și mai vioaie cît o stea.

Și albul cel mai pur strălucе pretutindeni,
Pe creste brazii încotoșmănați au amuțit —
Stau negurele lumii sub zăpezi și nu le văd,
În lung și-n lat strălucе timpul aspru, amorțit.

M-am răzimat de sălcii, parcă-i sărbătoare,
Aștept să mă cuprindă către seară încă-un dor,
Înmuguresc viorile pe undeva de înserare,
Urcînd spre inimi și visînd într-un pridvor.

Vor trece de acuma iarăși nopți și zile,
Zăpada istovită de-așteptări se va desface,
Lăsînd singurătății, păsărilor noi sigile,
Să vină curcubeul de speranțe și de pace.

ION PACHIA TATOMIRESCU

ÎNCÎNTECE DIN VALEA ANILOR
I (La rugul Albei Sfere)

La rugul Albei Sfere, ard preaplinul
ulcior cu untdelemnul pentru beznă,
crestez în gordianul nod și-mi port pelinul
echilibrării casei — sufletului, nordul —
chiar dacă Baba-Gaia-mi pică pe-aripi ceară,
vătămîndu-mă de zimbri, de izvoare,
la răstigniri în fructe-adulmecînd o vară...

III (În casa-melcului — spirală...)

Biblioteci — creieri de jar — din lutul alb
— adesea vămuite de-mpărați păroși —
mai tăinuiesc un început
în casa-melcului — spirală
cărnii-ncercînd un zbor solemn
din Turnul Nou cu muguri ninși,
desprinși din fluviul unui Curcubeu
la peștera-mi de dor, cu crini și suliți...

IV (Imperialul crin...)

Imperialul crin are pistol
chiar sub corola vlăstărind lumină
(ieri, la chindie-ntre zăpezi-grădină,
sub ochii vulturilor — n-ai să crezi —,
a împușcat o lebădă din stol),
pe tîmpla apei vechi — care se pierde;
pe-abisul noii flăcări — verde-verde
(zăpezile-nfloresc în mine — da, zăpezi
cu ochii vulturilor printre iezi...)!

ODĂ LA STEAUA LIMBII ROMÂNE

Limbă Română, stea din Carpați,
născătoare eternă luminii de frați,
roind printre nouri, lucind sub păduri,
bezna stufoasă ne-o-nfloriși în răsuri!

Limbă Română, steauă-n Carpați,
ne-ai tot dus în lumină din tați-împărați —
și-n partea de inimă a Istrului sfînt
Columnă de Munte ne-ai făcut și Cuvînt;

și Matca, de nuntă, îmbobocit-ai frumos,
la Curcubeul ce flutură-n cerul de os,
lăstărindu-l zilnic în miresme și-n zei,
cu-a Laptelui-Spumă și-argele cu miei...

Limbă Română, stea din Carpați,
ne-ai strîns între raze ca mama pe frați;
pustiuri de hoarde printre noi au trecut,
ne-nvinși, ne-ntremași sub al soarelui scut —

scut care are la Apulum casă
și Mihaiul-Viteaz — luminare la masă —
El, flacără sacră, în boltă semeț,
din Tisa-n Drobeta, din blînd Voroneț
la Tomis, la Turda,-n Carei, ori pe Prut:
Mihaiul-Viteaz în toți renăscut!
Limbă Română, stea-n Vîrful cu Dor,
nuntitu-ne-ai sorii în cer — Tricolor —
Limbă Română, fagure de miere,
lamură-flamură, eternă-nviere...!

pretexte

Fragmentarium [VII]

„Suprasexual" și „supramuzical" (în sens nu, însă, uvedenrodian, dar ca superlativ, ca excelență a unor muzicale aptitudini), maestrul Fuchs[1], „cînd a luat naștere, a preferat să iasă prin una din urechile bunicei sale, mama sa neavînd deloc ureche muzicală...!" Nașterea-i, „bien estrange", e, dar, **aceeași cu a marelui** Gargantua, carele, după o mult prea lungă gestație (unsprezece luni), „sortit", în fine, „par l'aureille senestre" (a, însă, maicii sale, Gargamelle).

Or, nașterea (sau, mai curînd, concepția) auriculară, „par l'aureille", e, după unele vetuste erezii (ca și după breviarul maronit), o prerogativă marială: „Gaude, Virgo mater Christi/Quae per aurem concepisti"[2].

Greu de știut dacă Urmuz al nostru va fi avut habar de astfel de „eresuri", — pe care pare-se că un Rabelais, brav „Abstracteur de Quinte Essence", le cunoștea (fără ca, totuși, eventualu-i sacrilegiu să fie unul lesne pronunțabil, — cîtă vreme ecumenice concilii, ca, între altele, acela din Niceea, le taxaseră drept ceea ce erau !). Semnificația feminină a urechii (mult speculată, de altminteri, în **Fuchsiada**, „poem eroico-erotic") ține, oricum, de simpla evidență; și nu se cade a ne îndoi de intuiția și de „flerul" lui Urmuz, — psihanalist **à son insu** și mare, dacă vreți, „abisolog"...

... Altminteri, Fuchs aduce — ontologic — cu debussinianul M. Croche, — fiind, ca și acela, incarnarea sau, dacă vreți, hipostazierea unei notații muzicale, a unor sunete: „acord perfect" („degenerat", apoi, într-o... umbrelă, niște mustăți „cu ochelari după ureche" și, solitar și insolubil, un **sol diez !**), — nu altfel decît unii ipochimeni ai lui Gustave Doré, ai lui Grandville[3].

Șerban FOARȚĂ

---

[1] E vorba de eroul eponim al „epopeii" lui Urmuz, **Fuchsiada**.

[2] Apud **Dictionnaire des Symboles**, par Jean Chevalier & Alain Gheerbrant, Paris, 1973, vol. III, p. 328.

[3] Cf. Iordan Chimet, **Cele douăsprezece luni ale visului**, București, 1972, p. 15.

Fericitul cărturar

Într-unul din eseurile mele de demult, mai apoi reluat în **La umbra cărților în floare** (1975), numeam temeinicia unui șir de ardeleni, ieșiți din școala lui Dimitrie Popovici, dar nu numai, ridicați și formați în spiritul unei idei care și-a croit drum: acela al Universității „Daciei Superioare", inaugurate, printre alții, de Pârvan.

Prezența lui Romul Munteanu între asceții școlii clujene putea apărea ca o ironie benignă. Omul pare mai degrabă dedat bucuriilor pămîntului decît rîvnei între prăfoasele cărți, și mai mult un degustător de fericiri terestre decît un autoexilat în patria ideilor. Parcurg savantele tomuri care s-au adunat pe raftul destinat lecturilor liniștite: sînt **la zi**, sînt arhipline de idei și de bibliografii, rod al unor lecturi multe și temeinice, dar și al unei libertăți de gîndire iremediabile. Cînd și de unde le-a adunat fericitul cărturar? Iau cele trei **Jurnale de cărți**, opere mai lumești, scrise cu fervoare participativă: aci sînt otrăvurile criticului, dar și balsamurile, mărturiile de devotament și veșnica prietenie! Cînd scrie despre poeții sau prozatorii români contemporani Romul Munteanu o face ca un european, așezînd între teorii și nume ilustre concetățeni care ar merita un ecou mai larg. Publicul cel înalt, de pretutindeni trebuie adus la zi, trebuie pus la curent cu faptele eroice ale cărturarilor români, ale poeților și prozatorilor care se împărtășesc, alături de Romul Munteanu, din bucuriile aceleiași vieți literare. Dar și publicul român trebuie adus la zi cu ceea ce se întîmplă prin lume! Aflat, ani în șir, în fruntea acestei operații — prin misie editorială și vocație constructivă — Romul Munteanu a tipărit o serie de cărți educative, instructive, premiere în literatura noastră în care prea multe auzite după ureche se învălmășeau: un **Bertolt Brecht**, cu două decenii în urmă, apoi **Noul roman francez** (1968) și **Nou' roman francez. Preludii la o poetică a romanului** (1973), dar și **Farsa tragică** (1973), sînt depozițiile unui expert venit la timp să lămurească lucrurile. Am spune că Romul Munteanu a apărut în viața literară cînd trebuia și a dat, prin verva-i participativă, culoare și replici memorabile.

Despre Romul Munteanu se va scrie mult, căci profesorul, editorul, scriitorul a avut și are un important rol în devenirea culturii din ultimele două decenii. A afirmat un stil de angajare și a propus un model cultural, a dat tradiției „ardelene" a scrisului (în care se încadra, ca un demn căuzaș, prin prima sa carte — **Contribuția Școlii Ardelene la culturalizarea maselor**, (1962), sensuri pe care i le bănuiam cu dificultate. Provincialul ce sînt privește către înfăptuirea-i de spirit și imagine nu cu o respectuoasă și paralizantă uimire, ci mai degrabă cu o devoțiune ce ar sublinia acordurile sublime ale numelui. El este Romul nostru din Havana, solidarul marilor cauze culturale, dar și certitudinea, că pe înălțimile care le-a atins, viața nu este deloc mohorîtă. E veselă, în definitiv și la urma urmei. Să ne bucurăm că Profesorul împlinește această vîrstă. Cultura noastră merită această sărbătoare.

Cornel UNGUREANU

Între prezent și amintire

Revista **Viața Românească** a tipărit, recent, în seria **Caietelor critice**, un număr omagial dedicat lui **Sorin Titel**, într-o sobră și emoționantă, totodată, evocare. Sumarul cuprinde cîteva secțiuni prin care se urmărește proiectarea unor lumini din diferite unghiuri asupra omului Sorin Titel și asupra operei sale, pentru a se obține imaginea unui admirabil creator. „Gînduri despre Sorin Titel" mărturisesc o seamă de scriitori care l-au cunoscut mai mult sau mai puțin direct, gînduri comprehensive, „contribuții la un portret al scriitorului", deci la o mai bună cunoaștere a lui Sorin Titel, la o mai justă punere în evidență a calităților sale sufletești și artistice. „Sorin Titel — spune Z. Dumitrescu-Bușulenga — a avut charisma aceasta care i-a îngăduit cunoașterea deplină a omenescului în viață și recrearea lui vie în operă". Anghel Dumbrăveanu subliniază, printre meritele lui Titel, „fenomenul legitimării spațiului bănățean în proză românească". L. Ciocârlie sesizează că în opera romancierului „este viața așa cum o trăiește individul, cu bucuriile, generozitățile, dar și micimile și opacitățile lui" — o pledoarie despre autenticitate. D. Micu observă că „realul, în viziunea lui Titel, include fantasticul ca expresie a nevoii de vis și care nu este decît „unul dintre modurile umanizării universului". Cornel Ungureanu ne ajută să înțelegem că „Sorin Titel trăiește din plin realitățile barocului bănățean". Lucian Raicu intuiește unul din mecanismele sufletești care declanșa, la prozator, actul creației: „Era al acestei lumi și era străin de ea. Din sentimentul unei maxime apartenențe și al unei maxime desprinderi s-a născut literatura sa". În a doua secțiune ni se prezintă „Viața lui Sorin Titel povestită de Iosif Titel, tatăl scriitorului". Este o succintă, dar fidelă și incitantă biografie a prozatorului, conținînd elemente de care viitorul biograf va trebui neîndoios să țină seama. Citim în continuare un fragment din romanul neterminat „Melancolie". Binevenite sînt amintirile și evocările din secțiunea a IV-a, prin care cei ce l-au cunoscut îndeaproape adaugă date noi la portretul moral și spiritual al lui Sorin Titel. Rețin atenția dăruirea în prietenie, foamea lui culturală care-l face mereu grăbit, bănuit chiar, cu uimire, că ar deține secretul ubicuității. „Priviri asupra operei" (secțiunea a V-a) ne relevă cîteva din coordonatele și direcțiile activității lui Sorin Titel, în calitate de prozator, de eseist, de scenarist. La articolele unor critici prestigioși se adaugă și valoroasele interpretări ale tinerilor Mihai Coman, Vasile Popovici și Daniel Vighi.

Valeriu DRUMEȘ

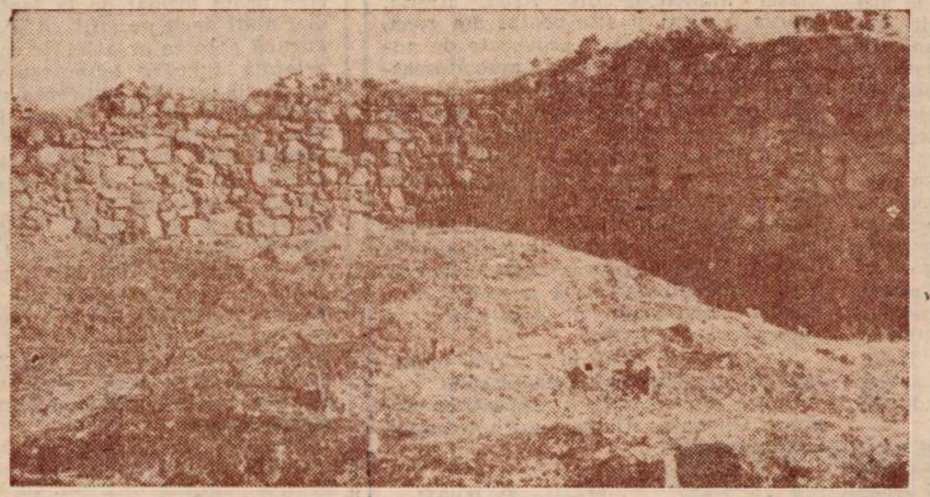

Interiorul Cetății Jdioara

figurine

O voce inconfundabilă*)

Cîteva atitudini existențiale bîntuie aceste poeme ale lui Ion Budescu: sentimentul dezrădăcinării fiului de țărani în orașul tentacular, sentimentul timpului necruțător, în fața căruia ființa își simte deșertăciunea, și regretul pentru starea pură a făpturii de la începuturile ei. Aceste atitudini nasc seva dramatică a poemelor. Agresiunea citadină, a zidurilor, a sunetelor, a străzii asupra spiritului plăpînd **„ciuruit de-atîtea semnale"**, devine obsesivă. O adevărată retorică se naște din această stare mereu rănită, agresată, a eului ce nu mai poate găsi atitudinea de seninătate, demult pierdută, ce este înlănțuit într-o morbidețe fără leac (**„Sub norii tot mai compacți de parfum vegetal, mă scufund ca orașul Pompei"**). Peisajul citadin e văzut el însuși în destrămare, atacat de ftizia anotimpului bacovian, a frigului lăuntric, ce **„îngheață inima"**, **„a frigului ce urcă seara"**. Ființa nu află salvare decît în visul în care **„iarba îmi colindă prin vine"**, în visul fiului de țărani, exilat în citadin, din mediul primar, regenerator, unde starea lui de puritate era chiar condiția existenței. Acest sentiment al dezrădăcinării, la Ion Budescu, merge mînă în mînă cu acela al agresiunii timpului, a traversării ființei prin această lume **„măreață și înfricoșătoare"**.

Ion Budescu are, în generația sa, puterea de a exalta absurdul și dramaticul existențial, ca și trăirea în derizoriu, în marginea autenticului. Poezia sa devine o savantă regie de scene ale grotescului citadin, în care sarcasmul, ironia îneacă poema, iar senzația maculării și a detaliului absurd sau violent aberant invadează tot ceea ce e pur și integru. În miezul secolului viscolit și agresiv se poate trăi doar dacă iei poziția scepticului luminat și ironic, spune poetul, sau pe aceea a insului exilat în imaginar, rupt de realul atacator, sau pe aceea a visătorului candid de odinioară, fiul satului mitic, legat prin fire fragile de un trecut fremătător și pur; altfel, trebuie să intri în jocul contrastelor și al violențelor citadine ale veacului. Și poetul intră. Al dedublării, al vieții în derizoriu, în impostură, în suferințe. Care te absorb. În care poetul, de asemenea, intră.

Din aceste contraste și atitudini existențiale, din acest joc perpetuu de umbre și rare lumini, se țese universul dramatic, viziunea tragică a acestor poeme, forța ca și vulnerabilitatea lor, coerența ca și incoerența lor. Într-o limbă poetică vie, proaspătă, voluntar originală, în metafore virile, violente, și într-o textură stilistică proprie, învăpăiată de tragism, de sarcasm și ironie și de o candoare patetică, Ion Budescu devine, la al doilea volum, o voce inconfundabilă, un poet care a intrat matur, gata înzăuat, în lumea frenetică și devastatoare a poeziei de azi.

Ion ARIEȘANU

---

* **Ion Budescu — OMUL INTERIOR, Editura „Eminescu", 1985.**

LA TEATRUL MAGHIAR DE STAT DIN TIMIȘOARA :

„INTRIGĂ ȘI IUBIRE" de Schiller

Eveniment al primei părți a stagiunii Teatrului maghiar de stat din Timișoara — raportat, în primul rînd, la alte titluri, precum „Vremea vine, moda trece", „Un cîntec pentru dumneavoastră", „S-a frînt vioara", „Un cîntec, o glumă" — care au adus utile servicii instituției, sub raportul îndeplinirii unor indicatori de plan — apoi „Pip, copilul stelelor", un fermecător muzical scris de Rodica Giurgiu și jucat de copii — premiera „dramei burgheze", scrise, de Friedrich Schiller în 1783, a adus în sala de teatru un numeros și divers public, de la cel de vîrstă școlară la tineri și adulți, semn cert al interesului.

Versiunea scenică realizată de actorul **Károly Șinka**, în ipostaza lui de regizor, respectă, cu destulă rigoare, originalul (cu toate prescurtările operate, spectacolul durează mult peste trei ore), dar, mai cu seamă, maniera tradițională a montării unei piese de răzvrătire și elan tumultuos ca această „primă dramă politică cu tendință din literatura germană". Decorul (scenograf. **Alexandru Winterfeld**), selecția pieselor muzicale **(Csaba Elekes)** ca și raportarea marii majorități a actorilor la un stil de joc ce pare astăzi, prăfuit, după familiarizarea cu distanțarea, detașarea, refuzul mijloacelor exterioare al gestului superfluu — sînt vizate anume de regizor care a intenționat, probabil, o reprezentare fidelă a unui mod de a concepe și materializa teatrul.

Reliefarea conflictului de clasă care stă la baza dramei, a individualităților ilustrative pentru categoriile sociale angrenate în intrigă a constituit o misiune dificilă, deopotrivă pentru regizor și actori, dusă la bun sfîrșit cu succes... inegal, mai cu seamă în sfera personajelor negative, care se mențin, adesea, în linia caricaturalului, a schiței convenționale în tușă groasă ; ne gîndim în această ordine de idei, la von Kalb, în viziunea actorului **József Vértes**, la Wurm, în interpretarea apăsată, ostentativ-hidoasă a lui **László Mátray** (față în față cu varianta oferită, pe aceeași partitură — o parte dintre roluri sînt elaborate în două interpretări — de tînărul actor **József Biró**, care aduce un personaj elaborat cu cerebralitate, dar cu care nu se poate identifica dînd de înțeles spectatorului aceasta). . Superficial, șablonard este Von Walter al actorului **Rappert Károly**, cu profunzimi puține, dar excesiv de multe gesturi, rictusuri și atitudini „de negativ". La o cotă calitativ superioară se înscrie, în categoria amintită, foarte tînăra actriță **Imola Gáspár**, în Lady Milford, într-o compoziție lucrată cu minuție și bun-gust.

Péter Dukász a fost, în ambele variante de distribuție, Ferdinand, eroul plin de patos și avînt, plauzibil ; alături de **Enikő Szász** o Luise conturată cu sensibilitate și încercat meșteșug actoricesc, ca și în postura de partener al actriței **Edith Pusztai**, a cărei eroină abundă în candoare, ingenuitate și duioșie. Cu profesionalism și corectitudine se integrează (cu note personale) în ansamblul deloc omogen, actorii **Lajos Péterffy** (care a trecut pe lîngă o reușită, în rolul lui Miller), **Magda Bertalan, Annamária Gál**, respectiv **Agnes Péter, János Jánó** și **Ernő Puhala**.

Această întoarcere la „armele" clasice ale teatrului după o îndelungată zăbavă în divertisment, prefațează momentele următoare ale stagiunii la Teatrul maghar de stat din Timișoara, care anunță „Peer Gynt" de Ibsen, avînd în rolul titular pe actorul **Károly Șinka**, „Cum vă place" de Shakespeare, în regia Magdalenei Klein și a lui Adrian Lupu, alte incitante titluri din repertoriul contemporan.

Ildico ACHIMESCU

Gheorghe Ungureanu —

MILITANT DE FRUNTE AL MIȘCĂRII MUNCITOREȘTI TIMIȘORENE

În galeria generației de socialiști români, care și-au desfășurat activitatea în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, numele lui Gheorghe Ungureanu ocupă un loc important. Secretarul general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** sublinia că: **„Odată cu crearea Internaționalei întîi, la activitatea căreia participă și socialiști români ca Mircea Rosetti, Gheorghe Panu, Vasile Conta, Zamfir Arbore, și odată cu crearea la Timișoara a unei secții a Internaționalei în frunte cu Gheorghe Ungureanu și Carol Farcaș, ideile socialiste încep să fie tot mai larg cunoscute în România".**

Gheorghe Ungureanu a văzut lumina zilei la 4 februarie 1840, ca fiu al lui Gheorghe și al Floarei Ungureanu. După ce a frecventat cursurile școlii primare, a lucrat alături de tatăl său într-un mic atelier de croitorie. Potrivit statutului breslei, a plecat pentru specializare în mai multe localități timișene. În anul 1865, după trecerea examenului de meșter s-a stabilit definitiv în cunoscutul cartier muncitoresc timișorean Fabric. Intrat în rîndurile mișcării muncitorești, desfășoară, alături de alți socialiști din localitate, o activitate susținută pentru făurirea unei organizații muncitorești, care să fie superioară asociațiilor create pînă atunci, capabilă să asigure mobilizarea celor exploatați la o activitate revoluționară neîntreruptă.

În luna august 1868 lansează un manifest prin care cerea muncitorilor din localitate să înceteze lucrul în vederea obținerii unor revendicări economice și politice. Apelul a găsit un larg ecou. Munca a fost întreruptă în mai multe întreprinderi. În cursul lunii următoare, are loc o mare acțiune protestatară la atelierele căilor ferate locale. Treptat, ideea necesității organizării cîștigă tot mai mulți aderenți în rîndurile proletariatului timișorean.

La 11 octombrie 1868, în cadrul unei largi întruniri care a avut loc în sala teatrului orășenesc, s-a constituit Asociația generală a muncitorilor din Timișoara, organizație bazată pe principiul luptei de clasă. Evenimentul are o semnificație majoră în istoria mișcării noastre muncitorești. Programul ei prevedea printre obiective : dreptul de vot universal și direct, libertatea asocierii, întrunirilor, cuvîntului, presei etc. La numai un an de la înființare, ea număra peste 1 000 de membri. Statuînd egalitatea deplină a componenților, în conducerea sa au fost aleși reprezentanți ai muncitorilor români, germani, maghiari și sîrbi. Gheorghe Ungureanu este ales în funcția de secretar. Afilierea, în scurt timp, la Internaționala I demonstrează că, încă de la începuturile sale mișcarea noastră muncitorească s-a integrat activ în mișcarea muncitorească internațională, acționînd în strînsă legătură cu detașamentele ei cele mai înaintate. Numeroase documente ale vremii stau mărturie faptului că, de-a lungul anilor, Gheorghe Ungureanu a desfășurat o vie activitate pentru organizarea unor acțiuni revendicative muncitorești. În tot acest răstimp, el a ținut o legătură strînsă cu ceilalți fruntași ai organizațiilor clasei muncitoare din Arad, Reșița, Anina precum și alte centre din zonă.

Cu toate greutățile provocate de autoritățile vremii, mișcarea muncitorească timișoreană a făcut progrese însemnate pe calea organizării și afirmării sale. În anul 1885, din inițiativa lui Gheorghe Ungureanu, se constituie la Timișoara un Club muncitoresc. Membrii săi au organizat în anul 1890 sărbătorirea primului 1 Mai. Luînd cuvîntul în fața a peste 500 de participanți, Gheorghe Ungureanu a explicat scopul luptei muncitorești și a prezentat Rezoluția Congresului de constituire a Internaționalei a II-a.

S-a stins din viață la o vîrstă înaintată, în ziua de 16 februarie 1924.

Cauza pentru care a militat cu ardoare Gheorghe Ungureanu a triumfat în țara noastră.

Vasile DUDAȘ

Însemne ale afirmării unei școli muzicale

CONTACTUL CELUI SOSIT LA TIMIȘOARA cu instituțiile de cultură muzicală, realizează în mod curent o anume surprindere, vizavi de cota demersului artistic statuat aici. Cel din urmă dintre aceștia, care și-a exprimat public uimirea față de nivelul disponibilităților artistice bănățene, a fost prestigiosul muzicolog și comentator RTV, **Iosif Sava**. L-a cucerit spontaneitatea cu care s-a răspuns apelului de a însera în spectacolul de „Muzică și poezie", desfășurat pe scena Operei și patru elevi apți să interpreteze creații ale compozitorilor cîndva oaspeți ai orașului — Liszt, Brahms, Bartok. L-a impresionat, probabil, și calitatea prestației, care a depășit cu mult condiția de elev a interpretului unui Concert pentru vioară de Brahms, de pildă ! De unde temeiul reflecțiilor încurajatoare, măgulitoare chiar, formulate în legătură cu calitatea învățămîntului artistic desfășurat aici. Pe o coordonată complementară s-a înscris și jurizarea, efectuată la un complex concurs interjudețean al TV unde unicul membru avizat în probleme muzicale — compozitorul **Anton Șuteu** — a ținut să-și exprime în mod expres prețuirea pentru calitatea formațiilor Liceului „I. Vidu", notîndu-le cu nota maximă — 10 !

CEA DE-A TREIA IPOSTAZĂ a prezenței acestor elevi — copii minune uneori — în viața orașului, rămîne însă Concertul de concerte din 7 martie. Acompaniați de orchestra filarmonică, aflată sub bagheta neobositului Petru Oschanitzky, manifestarea s-a constituit în pledoaria cea mai exponentă pentru virtuțile unui învățămînt muzical făcut cu seriozitate și spirit de răspundere. Realmente interpreții au surprins auditoriul, inclusiv pe filarmoniști, prin forța talentului și măiestriei etalate. Ar fi edificator și numai faptul că violonistul Radu Blidar a interpretat Concertul de Wieniawski, cel înscris în programele conservatoarelor, la un nivel excepțional. Elementul surpriză ? Interpretul este doar în clasa a VIII-a ! Adrian Cocora, Edmond Dandoți, Florin Țaga, ne-au cucerit prin farmecul muzicalității lor, prin sensibilitatea cu care au vibrat, construindu-și cantilena, cu toții optînd inclusiv pentru secțiunile mediene ale concertelor — punți de subtile verificări ale potențialului lor expresiv. Mario Florescu a realizat la xilofon o incursiune curajoasă în perimetrul de maximă virtuozitate a unor transcrieri semnate Sarasate, Paganini. Confirmă, în continuare, clasa de clarinet prin Sebastian Ciocan și printr-un debut extrem de promițător — Marius Fîrca. Deficitar, deocamdată, aportul suflătorilor de alamă. Și se putea oare derula un concert fără arcușul fetiței-emblemă a liceului — Corina Belcea ? Din nou o devansare spectaculară — Concertul de Bruch (curent în repertoriul lui Voicu și Ruha) interpretat pe scena Filarmonicii de un copil de 11 ani.

UN CUVÎNT DE APRECIERE și la adresa făuritorilor clipelor de artă rostuite în această seară — prof. G. Negruțiu, R. Bozgan, M. Popiți, M. Românu-Ianculescu, I. Kalmar, Gh. Chiculiță și T. Tudorache.

Doru MURGU

De la olăritul tradițional la arta decorativă modernă

Secția de etnografie (Bastion) a Complexului Muzeal Timiș, în colaborare cu Școala Populară de Artă — prin îngrijirea muzeografei Angela Lazăr și a artistei profesoare Iulia Dinescu — găzduiește, într-una din sălile mari, cu lumină naturală generoasă, o expoziție de ceramică decorativă. Lucrările de o mare varietate de tipuri, forme, materiale, tehnici și culori sînt semnate de absolvente sau încă eleve ale instituției amintite, cunoscute de pe acum datorită unor expoziții, fie personale (Sanda Lăzărescu, Luisa Sturm), fie colective (Iasmina Buță, Rodica Chiba și Ariana Lăutaș).

Dincolo de valoarea intrinsecă a obiectelor expuse, instaurată prin remarcabila cunoaștere a meșteșugului, prin fantezie, originalitate și bun gust, semnificația acestei autentice fapte de cultură se dezvăluie în modul propriu și adînc grăitor de înțelegere a echilibrului dintre tradiție și inovație în artă. În stînga intrării și în partea opusă vitrinelor cu exponate — ritmînd spațiul cu majestuoasa lor prezență —, sînt așezate produse reprezentative ale vechilor meșteri olari ai centrelor (unele de mult „stinse") din zonă; oalelor de mari dimensiuni de odinioară li se adaugă vase cu diferite funcționalități și resurse decorative din centre încă active, ca Biniș și Jupînești. Nu este o întîmplare faptul că în lucrările tinerelor ceramiste se străvăd cîteodată înrîuriri discrete, ecouri și intenții de dialog, peste vreme, reluări de forme grațioase, eliberate de caracterul utilitar de altădată. Firește, într-o interpretare nouă, în spiritul viziunii artistice a epocii noastre.

Deliu PETROIU

Poveste de dragoste

mărturii

E vremea cînd lumina crudă a soarelui renăscut zugrăvește din nou pereții caselor, iar mugurul roz și alb și pur dă să plesnească pe ram, e timpul cînd călătoria secretă a sevelor în trunchiuri a început, din nou, să ne umple viața cu mireasma ei inconfundabilă. E vremea cînd senzația de tumultuoasă trezire e dată acum nu numai de extraordinara mișcare din cîmp, ci, poate mai mult, de lumina de pe chipurile oamenilor, de vigoarea ce stăpînește sufletele, de felul în care ei calcă pămîntul ce intră, odată cu soarele și odată cu boarea înmiresmată a primăverii, într-un nou ciclu al fertilității. Nu se vorbește acum decît despre pămînt, despre semănături, despre cutare sau cutare amănunt tehnologic al atît de importantelor lucrări pe care cu atîta însuflețire vor porni să le împlinească în acest an pe care și-l doresc, îndreptățiți, de vîrf. La Topolovățu Mare, ca peste tot acum în județ, oamenii trăiesc cu gîndul numai la campanie. **Există, oare, o regulă a muncii lor ?** Da. Prima este munca făcută bine și pînă la capăt, fără nici un compromis și fără nici o abdicare. Apoi competența și curajul pentru nou. Apoi dorința ca în fiecare an să se autodepășească. Și, ceea ce nu mai este o regulă, ci o stare — dragostea pentru pămînt. Restul sînt detalii. **Dacă fac și fruntașii greșeli ?** Fac. Succesul lor vine poate tocmai de la faptul că pe ei, țăranii din Topolovăț, îi preocupă, mai mult decît pe alții, să și le descopere, să le analizeze și să le înlăture. Sigur, că ceea ce ar avea de spus inginerul **Ioan Josu** ar fi de folos și altora în privința aplicării tehnologiilor ce le-au asigurat topolovicenilor, an de an, producții-șoc. Dar aplicarea strictă a tehnologiilor nu este o treabă care să se realizeze de la sine, ea are și o parte nevăzută a lucrurilor, ca un aisberg al cărui principal volum este cel care nu se află la vedere. Partea „nevăzută" a muncii celor de la Topolovățu Mare este o anume atitudine față de muncă, știința organizării și exemplara dăruire în împlinirea oricăror atribuții, din partea tuturor. La Topolovăț, unde țăranii sînt plătiți, în medie, cu peste 100 de lei pe zi, se lucrează după deviza : „intră cine vrea, rămîne cine poate !". Nimeni nu s-a așezat la masă fără să fi muncit, mai întîi, fiindcă așa este cinstit, iar munca a fost și este plătită cu prețul ei adevărat, pentru că și asta tot la fel de cinstit este. Tot așa cum Ioan Josu știe, se pare, că „infernul" muncii nu este altceva decît o luciditate împinsă pînă la limită, iar „paradisurile" ei, din care plecăm într-o zi, nu sînt decît provizorii. Descoperindu-și forța pasiunii, dragostea lui Ioan Josu descoperă că trebuie să ardă mai puternic. La fel, ca și în cazul prietenului său de la Liebling, un alt bărbat frumos și celebru, inginerul **Nicolae Rîmneanțu. S-a spus vreodată mai mult într-o altă mărturisire ?**

George DINU

RETURUL...

sport

...și-a numărat primele două etape scurse, ciudat, una în zilele de sîmbătă și duminică, iar cealaltă — marți, miercuri și joi, încît, iată, numai luni și vineri n-am avut încă fotbal, ceea ce impune F.R.F. să ia seama de aceste omisiuni în calendar, mergînd pînă la soluția optimă ca meciurile să fie programate zilnic, și cele de „A" și de „B" și de „C", chiar și întrecerile de județ; de data asta, rațiunea este întemeiată: miercurea viitoare, pe Dealul Feleacului, lîngă apele cele repede curgătoare ale Someșului, Mircea Lucescu îi va invita pe grecii de pe Acropole, într-o partidă de pregătire pentru a suporta dulcele nostalgii ale platourilor mexicane, unde s-or duce alții, pe meritul lor și pe slăbiciunile noastre; sugerez ca, în deschiderea fotbalului de la Cluj-Napoca, într-un matineu, demonstrativ, trupa lui Lascăr Pană să (se) joace cu oricine o vrea, numai cu sufletele noastre — nu; nu, nu vom uita multă vreme necazurile acestea cu fotbalul și handbalul, a căror mediocritate n-o putem nicidecum justifica prin lipsa de valori — ele (ei) există și acuză —, ci numai și numai prin slăbiciunile tehnicienilor chemați (și datori) să imprime competitivitate, să formeze echipe și nu loturi.

Lot are și Steaua, chiar cel mai bun lot din fotbalul românesc, însă cei care îl compun nu dau impresia omogenității și coerenței în jocurile mai aspre, praguri ale consacrării, adevăr lămurit și de tristele întrevederi cu Irlanda de Nord și, mai nou, cu Lahti.

Coborînd la „Poli", iată că urcăm, frumos și senin, cum se anunță primăvara — Halley, pe care cu greu o ajungem; minunea numită Robert Cosmoc se ține de cuvînt, băieții îl ascultă, iar noi, eheu, citim clasamentul de sus în jos și, zău, ne stă bine între fruntași; sper să ne țină dorul și rîvna spre înălțimi, și tare ne-ar ameți bucuria, acum, nădejdea, de a juca în Cupa U.E.F.A. sau în orice altă cupă internațională, cu „Poli" la fotbal sau tot cu „Poli", la handbal.

Teodor BULZA

aqua-forte

● Cînd s-au adunat destule motive de plîns, apare satira.

● Toate ideile pot fi geniale. Depinde de capul în care încolțesc.

● E adevărat că n-a greșit niciodată dar, la sfîrșit, a constatat că întreaga viață i-a fost o eroare.

● Erudiția e o haină pe care trebuie să știi cînd s-o îmbraci. Altfel devii caraghios.

● Am înțeles că te-ai depășit, dar care ești ? Cel care ai rămas în urmă ?

● Și ce-i dacă o citesc de la coadă la cap ?! Tot cartea aia e.

● Dacă am știi unde locuiește fericirea, o mulțime de oameni ar muri la porțile ei. Sufocați de ingrămădeala de-acolo.

● N-are simțul răspunderii. I-am văzut semnătura. E indescifrabilă.

● Or fi geniale aforismele lui, nu zic nu, dar voi știți că și le-a bătut la mașină cu un singur deget?

Constantin GAVRILĂ

POVEȘTI CU CÎNTEC ...

top

● Într-un cadru pe care ni-l imaginăm cît se poate de festiv a avut loc, recent, cea de-a 28-a ediție a decernării premiilor **Grammy** celor mai merituoși interpreți și compozitori ai anului trecut. Printre cîștigătorii acestui trofeu, ce echivalează cu Oscar-ul cinematografic, se numără cunoscutul **Phil Collins**, nigerianca **Sade**, „veteranele" **Aretha Franklin** și **Tina Turner**, grupul **Dire Straits**. De mentionat cele peste 70 de categorii, în cadrul cărora au fost conferite premiile. Cea mai bună solistă pop a anului a fost declarată **Whitney Houston**. (În foto). ● Cel mai bun solist al anului e socotit a fi californianul **Don Henley**, fost baterist al formației „Eagles", în prezent desfășurînd o carieră solo. ● A concertat din nou la Timișoara grupul rock de avangardă **„Timpuri Noi"**, din Capitală, de data aceasta în fața unui public pe care el îl merită. ● La Casa studenților, seri (și săli) pline la recitalurile lui **Adrian Dinu** și **Raul Dudnic**, avîndu-i ca invitați pe **Alexandru Andrieș** (București), **Ilie Stepan**, **Vasile Dolga**. Felicitînd organizatorii pentru reușita manifestărilor, le-am sugera ca pe viitor popularizarea acestora să ii preocupe mai mult. Adăugirea cu carioca a numelor celor invitați pe un afiș (altfel reușit), denotă totală lipsă de respect atît fată de artiștii respectivi, cît și față de public! ● **„Vîrfurile" clasamentului internațional de video-clips-uri** (după „Musik Info"): 1. A Good Heart — **Feargal Sharkey**; 2. Slave To The Rhythm — **Grace Jones**; 3. In The Heat Of The Night — **Sandra**; 4. Burning Heart — **Survivor**; 5. Paradise mi amore — **Vanilla**. ● Ne facem ecoul multor scrisori din partea celor ce nu și-au procurat albumul formației **„Celelalte Cuvinte"**, apărut într-un tiraj mic și epuizat fulgerător.

Petru UMANSCHI

serial

VIAȚA MARILOR VEDETE LIV ULLMANN

57

● **DUPĂ UN AN**, revenind din călătorie, iată-mă în vizită, în Norvegia. Trecînd pe lîngă teatru, încerc un real regret că nu mai aparțin acestei lumi. M-am strecurat, într-o zi, în sală, în timpul repetiției și m-am așezat, sub protecția întunericului. Mă simțeam grozav de bine în acest univers din care îmi doream atît de mult să fiu o parte. Dar, în același timp, priveam lucrurile cu o anume condescendență, știind că, în valoare absolută, ceea ce devenisem cîntărea mai greu decît rolurile pe care, oricum nu le-aș fi jucat pe acea scenă... ● **ACASĂ.** Mă simt asigurată. Sentimentul de proprietate îmi dă o adevărată bucurie. O văd pe Linn jucîndu-se cu ceilalți copii și simt că e fericită. Îmi revine zîmbetul pe buze... ● **PE CÎND LINN** era abia un bebeluș, într-o zi, ascunsă după trunchiul unui arbore, o priveam cu invidie pe doică plimbîndu-mi copilul în acel landou bleu. Aș fi vrut să fiu în locul ei. Mă temeam, însă, să n-o vexez pe femeia aceea, nu de mult timp angajată... Linn a venit pe lume cu paisprezece zile întîrziere și, în acest interval, televiziunea dădea telefoane peste telefoane, dimineața și serile ; o întreagă echipă aștepta cu neliniște producerea evenimentului, deoarece nu se puteau începe repetițiile la o piesă în care, cu cîteva luni mai înainte, acceptasem să interpretez un rol. Ultimele săptămîni înainte de a naște nu m-am putut opri să mă simt vinovată față de acei oameni... Și apoi, imediat ce am devenit mamă, Linn mi-a fost aproape smulsă din brațe de cele două bunicuțe, de rubedenii, de doici, toate nerăbdătoare să o aibă... N-am îndrăznit să protestez și, în fapt, nu mai era a mea decît noaptea... ● **CÎTE ORE** din viața mea am risipit străduindu-mă să fiu exact așa cum se aștepta de la mine să fiu ? Teama de a răni, de a părea autoritară, ca și nevoia mea de iubirea semenilor m-au împins deseori în situații de-a dreptul absurde. Mi-am reprimat dorințele și nădejdile numai ca să rămîn o ființă agreabilă, m-am comportat așa cum gîndeam că vor ceilalți... ● **ÎMI AMINTESC,** de exemplu, un castel, la Sorrento ; m-am trezit îngrozitor de singură, înconjurată de zidurile de piatră rece și umedă. Eram, pe-atunci, împreună cu Ingmar. Primarul din Sorrento ne invitase la un festival cinematografic local și ne pusese la dispoziție acel enorm mausoleu. Ca de obicei, sosisem cu bagajele, înaintea lui Ingmar, obligată să mă instalez în castel. Ingmar n-a sosit nici în ziua următoare... Niciodată... Rămăsese pe Insulă să-și revadă un scenariu și a pretextat, de altfel, o otită... Mă sacrificase, ca și alteori : prezența mea aplana scandalul pe cale să izbucnească...

Selecție și adaptare
Ana ALDAN

televiziune

DUMINICĂ, 16 martie. 11,30 Telex. 11.35 Lumea copiilor. Telefilmoteca de ghiozdan. Dincolo de Atlantida. Episodul 1. 12.40 Din cununa cîntecului românesc. 13.00 Album duminical. 14.45 Contemporanii noștri. 15.00 Închiderea programului. 19.00 Telejurnal. 19.20 Țara mea azi. 19.40 Cîntarea României. 20.20 Film artistic: Bagheta speranței. 21.50 Telejurnal. 22.00 Închiderea programului. **LUNI, 17 martie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-științific. 20.35 Tezaur folcloric. 20.55 Roman foileton: Marea iubire a lui Balzac. Coproducție a studiourilor din R.P. Polonă și Franța. 21.50 Telejurnal. 22.00 Închiderea programului. **MARȚI, 18 martie** 20.00 Telejurnal. 20.20 Actualitatea în economie. 20.30 Teatru TV. Unii l-ar numi destin de Titus Popovici. 21.50 Telejurnal. 22.00 Închiderea programului. **MIERCURI, 19 martie.** 20.00 Telejurnal. 20.20 Actualitatea în economie. 20.35 Pe trepte de-mplinire. 20.45 Partidul Comunist Român — gîndire novatoare, acțiune revoluționară. 21.05 Film în serial. Cei patru Robinson. Episodul 1. 21.50 Telejurnal. 22.00 Închiderea programului. **JOI, 20 martie.** 20.00 Telejurnal. 20.20 Actualitatea în economie. 20.35 Amfiteatrul artelor. 21.00 Partidul Comunist Român — 65 de ani de slujire devotată a poporului. 21.20 Invitație în studiourile Radioteleviziunii. 21.50 Telejurnal. 22.00 Închiderea programului. **VINERI, 21 martie.** 20.00 Telejurnal. 20.20 Actualitatea în economie. 20:30 Cadran mondial. 20,50 Imagini pakistaneze. 21,00 Serial științific : Civilizația metalului. Episodul 11. 21.30 Ecran cetățenesc. 21.50 Telejurnal. 22.00 Închiderea programului. **SÎMBĂTĂ, 22 martie.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14.45 Săptămîna politică. 15.00 Închiderea programului. 19.00 Telejurnal. 19.20 Teleenciclopedia. 19.50 Antologia umorului românesc. 20.35 Film artistic. A doua mutare a pionului. 21,55 Telejurnal. 22,05 Refrenele amintirilor. 22,30 Închiderea programului.

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

21

Casa del Poniente se găsea în vîrful unei stînci înconjurate de vreo trei hectare de pajiști și răsaduri de flori, cu un patio înspre partea apărată, care avea niște mese dincolo de un paravan de sticlă și un gard de împletituri care trecea prin mijlocul lui, spre ușă. Într-un colț se găsea barul, în celălalt cafeneaua, iar la fiecare capăt al parkingului creșteau niște tufe înalte de doi metri. În parking erau cîteva mașini. Nimeni nu-și dădea osteneala să le ducă pînă la garajul de la subsol, deși aerul sărat de afară dăunează cromului. Am parcat aproape de garaj, într-o mică pantă, auzind foarte aproape zumzăitul oceanului, pe care-l simțeam, și ale cărui miresme le inhalam. Am coborît și ne-am apropiat de ușa garajului. La capătul pantei era un zid scund. Pe ușă se putea citi: „Coborîți cu motorul în relanti. Claxonați". Fata mă prinse de mînă și mă opri.

— Eu intru prin hol. Sînt prea obosită să mă cațăr pe scară.

— Perfect. Nu e interzis de lege. Ce număr are camera?

— 1224. Ce facem dacă ne prind?

— Dacă ne prind făcînd ce anume?

— Știi tu ce. Încercînd să-l azvîrlim peste balcon. Sau ceva în genul ăsta.

— Pe mine — au să mă lege de stîlp pe-un mușuroi de furnici. Cu tine nu știu ce-au să facă. Depinde cu ce te mai au la mînă.

— Doamne, cum poți vorbi așa pe stomacul gol?

Îmi întoarse spatele și se îndepărtă rapid. Eu am luat-o încet pe pantă. Era șerpuitoare, ca toate pantele din garaje, și, la capăt, am descoperit un fel de birou de sticlă, înăuntrul căruia ardea un bec. Cînd m-am apropiat, am văzut că biroul era gol. Am ascultat, sperînd să aud pe cineva lucrînd la vreo mașină, niște pași, fluierături, orice, un zgomot cît de mic, după care să-mi dau seama cam unde e paznicul și ce face. În garajele de subsol nu prea ai ce zgomote să auzi. În ce mă privește, nici nu auzeam vreunul.

Am continuat să cobor, ajungînd aproape la nivelul de sus al biroului. Am oprit și am privit treptele goale urcînd spre lift. Pe o ușă scria : „Spre lift". Purtam ochelari și prin ei vedeam doar lumina. Nimic altceva. Am mai coborît puțin, vreo trei trepte, și deodată am înghețat. Paznicul mă privea drept în ochi. Stătea pe bancheta din spate a unui Packard. Fața îi strălucea în lumină, dar și mai tare îi străluceau ochelarii. Stătea întins relaxat într-un colț al mașinii. Am rămas pe loc, așteptînd să facă vreo mișcare. N-a făcut. Stătea cu capul rezemat de tapițeria mașinii, cu gura căscată. Trebuia să verific de ce nu mișcă. Poate se prefăcea că doarme și, după ce am să plec, are să cheme recepția.

Pe urmă mi-am spus că totul e o tîmpenie. N-avea cum să-i cunoască pe toți cei care se găseau la hotel, pentru că intrase de serviciu abia de cu seară. Era aproape patru dimineața. Peste o oră avea să se lumineze. Nici măcar păsările de noapte nu se întorceau acasă atît de tîrziu. M-am apropiat de Packard și m-am uitat înăuntru. Mașina era închisă, geamurile ridicate toate. Individul nu mișca. Am apucat mînerul portierei și am încercat să deschid fără zgomot. Nici o mișcare. Părea un mulatru. Dormea dus și l-am auzit sforăind înainte de a deschide portiera. Apoi, deodată, în obraz mi-a năvălit mirosul dulceag de marihuana. Tipul părea scos din circulație, era într-o vale liniștită, unde timpul încremenise, iar lumea e numai culoare și muzică. Iar peste cîteva ore n-o să mai aibă slujbă, chiar dacă sticleții n-au să-l însface și să-l pună la păstrare într-un loc răcoros.

Traducere de
Mihai CERNEA

Fernand Braudel

UN ISTORIC PENTRU ETERNITATE

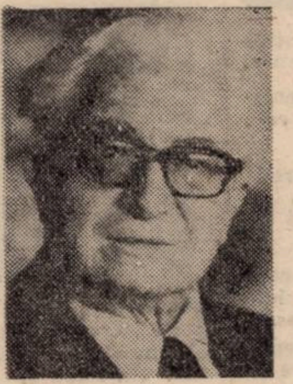

A fost supranumit „patronul noii istorii". La 83 de ani, cu o uriașă bibliotecă de istorie semnată „Fernand Braudel" își putea purta cu suverană demnitate investitura. S-a născut în 1902, într-un sat de numai 250 de locuitori, Luméville-en-Ornois, ținutul Meusei. L-a avut ca învățător pe propriul tată, iar unul din colegi i-a fost, în primii ani de școală, nici mai mult, nici mai puțin — Jean Gabin („el era cel mai rău elev, iar eu cel mai bun", va spune, peste ani, cu umor, marele istoric despre marele actor).

A terminat istoria la 20 de ani. A predat-o, ca materie de studiu, prin diverse licee din Alger și Paris. Din 1935, timp de trei ani, cei decisivi pentru cariera sa de istoric, este angajat al Universității din Sao Paolo, după care revine la Paris, la École Pratique des Hautes Études. **În 1938 e mobilizat pe front, la granița Alpilor. Luptă pe linia Maginot din 1939 pînă în 1940, cînd cade prizonier și e internat, pînă la Eliberare, într-un lagăr. Acolo, în captivitate — va mărturisi mai apoi — i se dezvăluie intuiția fundamentală pentru ordonarea vastului material consacrat Mediteranei : teza celor trei temporalități. În 1947 își susține lucrarea „Mediterana și lumea mediteraneeană în epoca lui Filip al II-lea". Doi ani mai tîrziu e numit la Collège de France, unde va preda pînă în 1972. Împreună cu Lucien Febvre, cel mai bun prieten, și Charles Morazé, pune bazele celei de-a șasea secțiuni de la** École **Normale des Hautes** Études **— „Științe economice și sociale", unul din cele mai remarcabile lucruri ale învățămîntului universitar francez, în cadrul căreia aveau să activeze, între alții : Lucien Goldman, Pierre Francastel, Lucien Greimas, Roland Barthes, Ch. Bettelheim. Fernand Braudel e președintele acestei secții pînă în 1972. În 1962 întemeiază** Casa Științelor Omului, **iar din 1946 e directorul revistei** Annales, **in atmosfera căreia s-au format istorici de marcă : Jacques Le Goff, Jean-Pierre Vernant, Pierre Gourbet ș.a. A fost ales, în iunie 1983, membru al Academiei franceze.**

Din masiva sa operă (cunoscută parțial și cititorului român, prin cele trei traduceri din 1985 și 1986 — „Structurile cotidianului", „Jocurile schimbului", „Mediterana și lumea mediteraneeană în epoca lui Filip al II-lea"), consemnăm (în afara miilor de pagini consacrate Mediteranei și istoriei sale) pe următoarele : „Lumea actuală (marile civilizații ale lumii actuale)" (1963), „Scrieri despre istorie" (1969), „Civilizație materială, economie și capitalism (secolele XV—XVIII)", 3 volume (1980), „Europa" (1981), „Veneția" (1984). O viață și o operă exemplare, consacrate, pînă în ultima clipă (în toamna care a trecut) studiului istoriei. Scrierii unui mileniu din istoria Europei, cu nesațul detaliului, cu aspirația ansamblului monumental, la intersecția tuturor științelor omului, dar rămînînd, înainte de toate, marele senior al istoriei franceze. Și cu siguranță, unul din cei mai importanți istorici ai veacului XX.

— Cum se ajunge istoric, un istoric ca dumneavoastră, Fernand Braudel ?

— Eu am devenit istoric din cauza tatălui meu. Voiam să urmez medicina. N-a fost de acord. Și cum nu prea aveam ambiție, nu m-am putut opune. Așa m-am îndreptat spre istorie. Studiile le-am încheiat repede, din cauza memoriei mele bune. Dar, oricum, o diplomă nu te face istoric peste noapte. Abia mult mai tîrziu am devenit ceea ce se cheamă cu adevărat un istoric. După ce am trăit în Africa de nord (pe care am străbătut-o de-a lungul și de-a latul), după ce, mai pe urmă, am avut șansa de a fi trimis în Brazilia, în '35, la Universitatea din Sao Paulo. Pentru Mediterana, fiecare e, într-un fel, „pregătit" : se simte „acasă", prin cultură, prin lecturi. Descoperi ceea ce, de fapt, cunoșteai deja. Dar în Brazilia am descoperit tocmai ceea ce nu cunoșteam și aș putea mărturisi că s-a întîmplat cu o anume violență : ceva asemănător unei înalte societăți, privilegiate odinioară, dar și ceva aflat foarte jos, cam ca la începutul vieții industriale franceze. În orice caz, în Brazilia am devenit ceea ce sînt astăzi.

— Și atunci de ce ați scris totuși o carte despre Mediterana ?

— A fost o aventură foarte lungă. A trebuit să mă eliberez de istoria tradițională pe care o practicasem atîta vreme. Adevărul e că Mediterana m-a copleșit abia cînd am ajuns în Algeria, și așa am ieșit în larg. Am trecut și stat, mărturisesc, cu încîntare, prin aproape toate țările ei. Am cercetat toate arhivele Mediteranei. Asta mi-a luat vreo douăzeci de ani.

— Ar fi, deci, nevoie, pentru un istoric adevărat, și de documentul din arhive, și de reveria asupra documentului de arhivă.

— Da. Pentru că ești obligat să reconstitui, dar să și imaginezi ceea ce cauți. Am „locuit-o" ani în șir și totuși, la drept vorbind pe ea n-am găsit-o. Despre Mediterana vorbesc. În schimb, l-am descoperit ușor, pe Philippe al doilea, raporturile lui cu Franța. Aș fi putut chiar să-i scriu o viață romanțată. Și odată, într-o bună zi, am ajuns la Dubrovnik, fosta Ragusă, cu minunatele lui arhive, cu asigurările maritime, cu toate frahturile, scrisorile comerciale, flota de secol XVI — abia atunci mi s-a dezvăluit întreaga Mediterană !

— Ce înseamnă „căutarea Mediteranei" ? Cum, adică, o căutați ?

— De fapt, nu eram doar în căutarea Mediteranei istoriei. Eram și în propria mea căutare. Pe mine voiam să mă descopăr. N-am avut însă nici o iluminare. Ani în șir am rămas nehotărît în fața Mediteranei, ca s-o înțeleg abia în 1941, deci după 18 ani de cînd îmi începusem munca, chiar în ziua cînd am descoperit că geografia era mijlocul prin excelență pentru a încetini istoria, pentru a te aduce la planul zero. Abia atunci am descoperit avantajele Mediteranei ca subiect de istorie. Și abia atunci m-am descoperit. Datorită ei.

— Există vreo coerență a demersului dv., de la „Mediterana" la „Capitalism" și pînă la „Istoria Franței", la care lucrați încă ?

— N-am mers după o linie dreaptă. Nu urmăresc neapărat un drum, o linie. Accept împrejurările așa cum mi se înfățișează : să fie oare o carență de imaginație? O absență a voinței? A originalității ? Sau un demers deliberat ?... Cartea despre capitalismul modern, la care am lucrat cam douăzeci de ani, axat — la comanda editurii — doar pe latura materială a secolelor XVI și XVII (în timp ce Lucien Febvre se ocupa de cea spirituală), nu se plia tocmai exact pe felul meu de a gîndi. Pentru mine nu există, de fapt, decît istorie globală. O istorie materială e o istorie decupată din real ... Cît privește coerența, unitatea lucrărilor mele, după ce le-am scris, la ce bun s-o mai caut după ? Adevărul e că stilul de a gîndi, de a lucra asupra istoriei, tot de la Mediterana mi se trage, de la ciudata lecție pe care mi-a dat-o. Tocmai pentru că, istoricește vorbind, ea nu este un personaj obișnuit. Nu poți spune despre ea : „s-a născut la..." ; și nici sfîrșitul nu i-l poți cunoaște. A trebuit deci să-mi construiesc o problematică pentru propria ei folosință, numai pentru ea. Și într-o bună zi mi-am spus : există o istorie care nu se mișcă, încremenită ; apoi o istorie ritmată lent (conjunctura, mișcarea populației, statele, războaiele) ; în fine, o istorie a indivizilor și evenimentelor, foarte rapidă. Astfel am ajuns la descompunerea timpului. Căci timpul istoriei nu e o curgere continuă. Seamănă cu o răsfoire. Deci trebuie să privești istoria pe verticală. Sartre a înțeles foarte bine acest lucru. Ceea ce se petrece „sus" se îndreaptă spre „jos" ; dar nu ajunge acolo întotdeauna. La fel, invers. Sîntem **în prezența** unor istorii paralele, derulate cu viteze diferite. Eu, personal, am rămas prizonierul acestei diviziuni, al acestei problematici.

— Există la dv. un fel de neutralitate a istoriei. Și, în același timp, vorbiți despre „dramă", despre „decadență".

— Decadență ? Niciodată. N-o să găsiți niciodată la mine acest cuvînt înșelător. După cum nu-mi place nici drama, așa cum o văd povestirile tradiționale. Istoricul devine un regizor; are deci nevoie de teatral. Cîte evenimente umflate ! Sigur că există, dar rar, și **evenimente,** cu adevărat profunde, prin care poți vedea pînă-n străfund massa în mișcare. Nu mă pronunț orbește împotriva istoriei evenimențiale ; sînt însă împotriva unei istorii făcută doar din evenimente, după cum aș fi și împotriva istoriei unei durate continui. Dar să precizăm ce e cu istoria pe care o numiți „neutră". Mie, personal, istoria mi se prezintă ca o formă de cunoaștere, pe care trebuie s-o îndrept spre anumite semi-certitudini, dar și spre domeniile privilegiate ale demografiei, geografiei istorice, ale economiei respective. În sine, istoria mă interesează mult mai puțin decît tot acest cortegiu asociat al științelor umane. Nu vreau să le colonizez, să le supun istoriei, ci doar să le străbat, pentru a vedea cu ochii lor, pentru a le împrumuta, o clipă, limbajul, punctele de vedere. Cu unicul scop de a le îmbogăți pe ale mele.

— Ce înseamnă „istoria, știință a omului" ?

— Lucien Febvre spune „Istoria e omul". În ce mă privește, aș spune așa : „Istoria e omul și restul". Totul e istorie : pămîntul, climatul, mișcările geologice... Istoria este știința omului, cu singura condiție de a avea alături de ea toate științele omului. Sigur că e un mijloc de cunoaștere a acestuia. Dar să fim serioși : nu doar ea !

— Dar atunci, omul ? Ce e omul ?

— Un fel de a spune. Un cuvînt generic. Mai degrabă am putea vorbi despre societate, despre condiția umană. Există la ora actuală un extraordinar avînt al științelor omului, la fel de important ca și cel al științelor biologice la începutul veacului XX. Iată ce explică totul !

— Și, totuși, nu asistăm chiar acum, la o dispersie din ce în ce mai mare a acestor științe ale omului ?

— Întotdeauna a fost așa. Dar să nu confundăm dispersarea științelor cu cea a carierelor... Pentru mine nu există decît o singură interștiință. Dacă mi s-ar da să fac o revistă, i-aș spune „Interștiința". Dacă încercăm un fel de „mariaj" al istoriei cu geografia, sau cu economia, sau cu matematica, ne cam pierdem vremea. Trebuie făcut totul, deodată. Trebuie să recreăm problematici totalizante, demne de timpul nostru, care să fie operaționale. Deci să reușească.

— Ce diferență există între interștiință și interdisciplinaritate ?

— Interdisciplinaritatea este căsătoria legală dintre două științe vecine. N-o să credeți, dar sînt pentru o „ilegalitate" generalizată. Să amestecăm toate științele, inclusiv pe cele tradiționale : filosofie, filologie etc., care nici măcar nu sînt atît de moarte pe cît se zice. Deci, ca să se valideze, istoria trebuie să se lase încorporată în celelalte științe umane, iar acestea, la rîndul lor, să ia în considerare perspectiva istorică.

— După o serie de tendințe (evenimențialul exacerbat, istoria mentalităților), a apărut, recent, ideea de a concepe istoria într-un relativism fără margini. De a o scrie ca pe un roman.

— Istoricul — un făcător de romane? Glumiți ! Istoria e un lucru serios. Istoricul nu poate face roman. Diferența dintre Lucien Febvre și Michelet e că Febvre nu se poate abandona vervei sau imaginației, pe care **le are.**

— Cum își poate subordona un istoric munca ideii de adevăr ?

— Adevăr ? Mi se pare un cuvînt excesiv. Nici un adevăr științific nu există în afara unui control posibil. Pînă și științele exacte și-au cam schimbat ideea de „adevăr" au lărgit-o mult în ultimele două secole. Ș. nu fac decît să și-o schimbe în continuare pe măsură ce se confruntă cu alte realități. Dar și istoria se confruntă cu unele realități la capătul discursului său. Adeseori, poziția istorică nu poate fi judecată corect decît raportată la timpul prezent.

— Vă simțiți un om singur ?

— Da, singur din punct de vedere intelectual. Oamenii pe care i-am întîlnit nu mi-au fost apropiați ca Lucien Febvre. Viața intelectuală te deschide spre ceilalți, dar te și repliază asupra ta însuți. Și totuși nu sînt singur. Pentru mine, viața nu-i doar viață intelectuală. Am o familie, prieteni.

— Spuneți ; în final, istoria are un sens ?

— Cred fundamental în progresul oamenilor, al inteligenței, al moralei.

(Fragmente dintr-un interviu acordat de Fernand Braudel revistei „Magazine littéraire").

Prezentare și traducere
I. PANTEA

MERIDIAN

JORGE LUIS BORGES

Sud

Împreună
se sting înserarea și satul.
Asemeni unor armate
trec trenurile,
subliniind prin zgomotul fiarelor
neclintita sărăcie a caselor.
Apăsate de pulberea plictiselii,
la marginea cerului
dilatat dintr-odată,
par că se roagă.
Cît de jalnice sînt preamăritele
bariere
împotriva ruginii amurgului!
Prin aceste locuri
se mai păstrează urmele bătăliilor:
valuri de pămînt
în jurul cîmpiilor supuse,
gropi părăsite
în care sîngerează apa apusului,
șanțuri, incendii, poduri, trîmbițe
și cele două fire de cale ferată
îndepărtînd casele;
precizia militară a semnalelor și
timpului
și militara dezordine a victoriilor
alternative.
Totul pentru a-ți lăsa în suflet un
gust amar.

Traducere de
Darie NOVĂCEANU

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : TIMIȘOARA, strada RODNEI 1.
Telefoane : 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
Tehnoredactare: N. LIGHEZAN
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index • 42.907

SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 12

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIS

NR. 12 (996) ● 21 MARTIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

Unitatea întregului popor

Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român a deschis o etapă nouă, de transformări uriașe, în toate domeniile de activitate din țara noastră.

Închegată în focul luptei pentru construirea socialismului, unitatea poporului muncitor în jurul partidului s-a cimentat pe măsura înaintării acestui proces, transformîndu-se tot mai mult în forță motrice a progresului multilateral al țării. Ca expresie a proceselor profunde de ordin economic, social, politic și spiritual, actualei etape de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate îi este proprie comunitatea de interese fundamentale și aspirații ale clasei muncitoare, țărănimii, intelectualității, ale tuturor oamenilor muncii, indiferent de naționalitate.

Partidul Comunist Român, prin întreaga sa activitate, reflectă principiul unității sale cu poporul, întărirea continuă a legăturii sale cu masele largi, consultarea întregului popor în procesul de elaborare a hotărîrilor privind cele mai importante domenii de activitate. Unirea muncitorimii, țărănimii, intelectualității și a celorlalte categorii de oameni ai muncii, fără deosebire de naționalitate, în jurul partidului — constituie factorul hotărîtor al marilor biruințe dobîndite de poporul nostru. Întărirea continuă a acestei unități reprezintă garanția înaintării noastre pe drumul socialismului. După cum subliniază tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, secretar general al Partidului Comunist Român : **„Socialismul nu poate fi decît opera unită a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, a întregului popor".**

În ultimele două decenii, acest principiu care călăuzește întreaga activitate a Partidului Comunist Român încă de la crearea sa, a fost transpus în viață cu consecvență, astfel că astăzi România oferă tabloul unei societăți strîns unite, care asigură cu energie creatoare și elan revoluționar dezvoltarea în ritm înalt a tuturor sectoarelor vieții economice și sociale, întărirea continuă a forței și unității poporului în jurul partidului. Trăsăturile esențiale ale dezvoltării societății socialiste, sensul evoluției sale sînt determinate de procesele care relevă întărirea continuă a unității ei politice, economice, sociale și spirituale, de adeziune a maselor la ideile socialismului, de coeziune organică a poporului în jurul partidului comunist. O asemenea unitate sporește forța orînduirii socialiste, trăinicia sa, reprezintă garanția înlăturării greutăților, a mersului înainte pe drumul socialismului și comunismului. Unitatea social-politică a națiunii socialiste s-a închegat și s-a dezvoltat în jurul clasei muncitoare, căreia îi revine meritul istoric de a fi reușit să strîngă în jurul său, sub conducerea Partidului Comunist Român, toate forțele creatoare ale poporului.

Partidul își duce la îndeplinire sarcina de a organiza și conduce procesul de înaintare neîntreruptă a societății pe calea comunismului, prin dezvoltarea continuă a formelor democratice de conlucrare cu masele cele mai largi, împletindu-și tot mai strîns existența cu viața întregului popor. Conducerea de către partid se exercită din interiorul organismelor sociale, de stat și economice, aceasta constituind procesul firesc, legic al creșterii continue a rolului de forță politică conducătoare a partidului, al întăririi unității poporului în jurul său, al ridicării treptate a conștiinței generale a maselor populare la nivelul conștiinței și responsabilităților sociale a membrilor de partid, asigurînd, astfel, participarea tot mai activă a poporului la conducerea societății. **„Trebuie** — arată tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU — să întărim continuu legăturile cu masele largi de oameni ai muncii, cu întregul popor ! Să întărim unitatea întregului popor în cadrul Frontului Democrației și Unității Socialiste, sub conducerea politică a Partidului Comunist Român ! Asigurarea întăririi continue a acestei unități constituie cerința de importanță fundamentală pentru o bună conducere științifică, revoluționară, pentru înfăptuirea Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare spre comunism".**

Lector univ.
Letiția Luminița BEJAN

PARTIDUL COMUNIST ROMÂN — apărător consecvent al suveranității și independenței patriei

1921
P.C.R.
1986

La 8 mai 1986 întreaga suflare a patriei noastre va sărbători cu entuziasm și firească emoție 65 de ani de luptă glorioasă a P.C.R. — continuator al celor mai valoroase tradiții ale poporului, ale mișcării muncitorești și socialiste. Între aceste tradiții, neatîrnarea, suveranitatea și independența au făcut corp comun cu însăși ființa neamului. Aceste atribute au constituit fie obiective ale luptei desfășurate statornic împotriva dușmanilor externi care — așa cum se știe — au atentat nu o dată la ființa poporului nostru, fie obiective de consolidare, de apărare a lor. De bună seamă că în istoria bimilenară a unui popor, șase decenii și jumătate nu constituie o perioadă prea îndelungată. Datorită densității și caracteristicilor ei, însă, această perioadă — de la înființarea Partidului Comunist Român pînă astăzi — se înscrie în istoria patriei cu majuscule. Aceasta, pentru că, așa cum arată tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, **„Niciodată în România n-a existat un alt partid politic cu o istorie atît de bogată și glorioasă care să fi luptat cu abnegație și să fi realizat atîta pentru fericirea poporului român, pentru măreția națiunii noastre".** Această luptă a fost corelată statornic cu aceea pentru apărarea suveranității și independenței patriei. Partidul nostru a înțeles că progresul social și istoric, însăși ființa națională a poporului sînt condiționate de cele două concepte — forță de care aminteam mai înainte. Și nu întîmplător ele au fost dăltuite adînc pe frontispiciul de luptă al P.C.R. În acest sens, numeroase sînt episoadele care ilustrează convingător afirmația noastră. Bunăoară, în marile bătălii de clasă din anii 1929—1933, „clasa muncitoare, în frunte cu partidul comunist, după cum arată tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, s-a afirmat cu putere pe arena istoriei ca cea mai înaintată forță a societății românești, avangarda luptei întregului popor împotriva pericolului fascist, pentru independență și suveranitate națională". În acest context, subliniem faptul că luptele petroliștilor și ceferiștilor din ianuarie-februarie 1933, inițiate și conduse de comuniști, au avut și o mare însemnătate internațională, deoarece s-au înscris printre primele mari acțiuni ale proletariatului european împotriva instaurării hitlerismului în Germania. Fascismul, hitlerismul au constituit de la început un mare pericol pentru ființa națională a multor popoare, pentru suveranitatea și independența multor țări. Pentru România pericolul era în continuă creștere și datorită revizionismului de granițe horthyst, încurajat de Germania hitleristă și de Italia fascistă. Manifestînd responsabilitate față de soarta patriei noastre, C.C. al P.C.R., în scrisoarea adresată Comitetului Executiv al P.S.D., în noiembrie 1935, arăta : **„Noi, comuniștii, sîntem gata să apărăm cu arma în mînă independența României, dacă țara noastră ar fi silită să ducă un război de apărare contra imperialismului fascist".**

După invadarea și ocuparea de către Germania hitleristă a Austriei și Cehoslovaciei, după primul dictat de la Viena, prin care Hitler și Mussolini au hotărît ca partea de sud a Cehoslovaciei să fie cedată Ungariei horthyste, situația internațională a României a devenit deosebit de precară, deoarece trupele hitleriste au ajuns la granițele țării noastre. Totodată, lesne de înțeles, regimul horthyst din Ungaria, sub oblăduirea puterilor axei, și-a intensificat în mare măsură amenințările revanșarde la adresa României. În acele condiții, un mare și puternic ecou l-a produs apelul Partidului Comunist Român, apel care sintetizează sentimentele și patriotismul comuniștilor. **„Ne cheamă la luptă sîngele lui Doja, Horia și Tudor Vladimirescu. Ne cheamă la luptă dragostea de această țară, pe care nu vrem s-o vedem sfîșiată și cotropită, dragostea de acest popor, pe care nu-l vrem îngenunchiat și înrobit".** Și nu întîmplător anii 1938—1939 s-au caracterizat prin greve și mișcări de masă antirăzboinice care au culminat, așa cum arată tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU „cu marea demonstrație de la 1 Mai 1939 împotriva fascismului și războiului, pen-**

Prof. univ. dr. Traian BUNESCU

(Continuare în pag. 6)

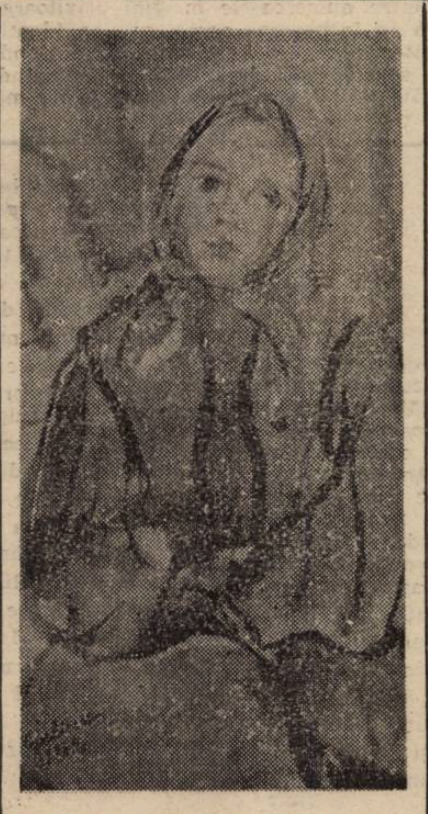

ANA GÁL : „Portret"

ECHINOCȚIU VERNAL

Dacă ar trebui să-mi caut o clipă a mea în eternitatea ciclică a unui an — grifonic personaj, lucid, dar încă nu chiar imposibil — mi-aș alege echinocțiul de primăvară, momentul de la capătul iernii, după care zilele cresc cu minuscule dar hotărîtoare secunde, constant. De la mine mai departe totul renaște irepetabil, vegetal, animal, spiritual.... Zonele solstițiare mi se par prea grave și îndepărtate de firescul uman, de comunitatea petrogonică, fitogonică, zoogonică, antropogonică, adunată pe mica, marea planetă Pămînt. Solstițiile, cum observaseră și cei dintîi stră-străbunici ai celor de azi, nu pot fi sărbători în măsura în care la înălțimea sau adîncimea excepțiilor nu se poate ajunge cu pasul. Adevăratele sărbători ale sufletului uman sînt echinocțiale, efemeride, cît însăși clipa de perfect echilibru dintre lumină și întuneric. Atîta alb și tot atîta negru, acum, în momentul zero al trecerii de la cea mai lungă noapte pînă la cea mai lungă zi ... dar, de mîine înainte, vom avea tot mai multă lumină. Ce bucurie mai mare i se poate oferi unui spirit decît aceea de a fi el clipa marelui echilibru către iluminare, înspre renaștere și ființare caldă. Simt că-mi stă în putere să fiu Marele echinocțiu vernal de o clipă, Domnul de rouă ce piere chiar a doua zi după măreața-i faptă, fericit că prin el s-a încheiat un anotimp al crispării hibernale. De mîine, cînd el, eu, echinocțiul vernal nu mai este, aerul va fi iarăși reavăn, umbrele și lumina își vor despărți cu limpezime fețele lumii sub un cer albastru, cît o imensă lentilă ce cheamă spre viață tot ce a făptuit viu, ca o excepție, pe mica planetă Pămînt. De mîine, cînd clipa echilibrului vernal va fi retrasă pentru douăsprezece luni în chaosul nemuririi ciclice, chiar moartea va deveni o simplă „trecere", cît un periplu oarecare printre stazele luxuriante ale unei lumi cu o față încă matricealä ... O mare secundă în balanță, un echilibru spre descătușare și renaștere ...

Paul Eugen BANCIU

„CUVINTE CUMPĂNIND...”

A devenit „centenară“, la 15 martie 1986, ultima dintre elegiile eminesciene tipărite în timpul vieții poetului : **Nu mă înțelegi**, apărută într-o publicație ocazională, „Album literar“, editată de Societatea studenților universitari „Unirea“. După **Nu mă înțelegi**, aveau să mai vadă lumina tiparului doar trei antume, toate în „Convorbiri literare“ : **La steaua** (1 decembrie 1886), **De ce nu-mi vii** (1 februarie 1887), **Kamadeva** (1 iulie 1887).

Sumarul amintitului „Album“ reunește cîteva nume ilustre în literatura vremii .iar în legătură cu „întîlnirea“ lor între aceleași coperte. Perpessicius observă cu obișnuința-i finețe : „Lectura acestui sumar e, fără îndoială. una dintre cele mai sugestive. Singur terenul neutral al unei ocazionale publicații studențești putea să întrunească laolaltă scriitori învrăjbiți, precum Eminescu și Macedonski, sau în vii și recente polemici, ca de pildă Titu Maiorescu și Delavrancea, furtunosul Fra Barbăro, ale cărui cronici dramatice din **Epoca** zguduiau pe Alecsandri și căruia, între alții, îi răspunea articolul lui Maiorescu, [. . .] în paginile festive ale **Albumului**“ (M. Eminescu, **Opere**, III, EF, 1944, p. 302).

Nu mă înțelegi îl nemulțumește pe Ibrăileanu, care declară că „această poezie nu e faimoasă“. După ce concede că, totuși, „n-ar fi putut-o scrie nimene altul decît Eminescu“, el revine la atitudinea dintîi : „față cu celelalte poezii ale sale e pe un plan inferior“. Concluzia : „E monotonă și cam ternă“ (**Edițiile poeziilor lui Eminescu**, în **Opere**, V, Editura Minerva, 1977, p. 339). Consecvent cu sine însuși, criticul ieșean consideră drept „postume“ mai multe poezii tipărite după îmbolnăvirea poetului (1883), adică într-o perioadă cînd el nu mai putea să le revadă înainte de a fi încredințate tiparului. Ar suferi, așadar, de o „postumitate“ sui-generis **Dalila, La steaua, Kamadeva**, și, printre ele, elegia în discuție, **Nu mă înțelegi**. Este momentul să menționez că, printre adevăratele postume, se rînduiește o poezie cu același titlu, mult mai amplă, de 52 de versuri, față de cele numai 24, cîte însumează antuma corespunzătoare (v. textul la Perpessicius, **Opere**, IV, EA, 1952, p. 436—437 ; cf. **Opere**, V, EA, 1958, p. 515—516).

În schimb, G. Călinescu nu pregetă să prefere sonetului **Iubind în taină . . .**, elegia **Nu mă înțelegi**, unde „Cu mult mai profundă apare, cu toată stîngăcia cîte unui vers („Cînd e o-namorare de tot ce e al tău“), pasiunea gravă, fără dorinți, voind zadarnic a se întemeia pe factorul intelectual. Ea exprimă „setea cea eternă“ și totdeodată enigma unei vieți ce n-ar trebui să se oprească deloc asupra efemerului“ (**Opera lui Mihai Eminescu**, II, Editura Minerva, 1976, p. 352—353).

Înainte de orice altceva, vrednic de toată atenția mi se pare amănuntul că, în această elegie, apărută atît de tîrziu, se întîmpină și se regăsesc, parcă dinadins, multe din marile motive ale liricii eminesciene de totdeauna, altfel, risipite ici și colo, dar adunate acum cu grijă în hotarele destul de înguste a numai 24 de versuri : **taină**, la început, alternînd, în penultimul vers, cu sinonimul neologic **enigmă : minune, cugetări senine, vis, umbră, farmec, răsări** ca verb al „ivirii“, **marmura** și **dalta, ochiul** ; epitetele, atît de caracteristic eminesciene, mai ales pentru perioada tîrzie, **etern, adînc, sfînt** ; în sfîrșit, **durere** și **dor**, termeni înrudiți etimologic. Dintr-o atare perspectivă, elegia noastră se convertește într-un autentic florilegiu de laitmotive lexico-frazeologice, iar interesul cu care cată s-o întîmpinăm sporește, și el, considerabil. Mă voi opri, deocamdată, la numai două dintre aceste laitmotive.

I. În versul 11 (**Și cînd răsai nainte-mi ca marmura de clară . . .**) conceptul „ivirii“ este redat, ca în atîtea alte rînduri la Eminescu, prin verbul metaforic, cu „bătaie“ foarte lungă, a **răsări**. Trebuie precizat că acest verb este prins, nu o dată, și în îmbinări specifice limbii comune, în care subiectul lui gramatical poate fi **soarele, luna, o stea, luceafărul** : „Cînd unul trece, altul vine / În astă lume a-l urma / Precum cînd **soarele apune** / **El și răsare** undeva“ ; „**Răsare luna** liniștit / Și tremurînd din apă“ ; „**La steaua care-a răsărit** / E-o cale-atît de lungă . . .“ ; „Privea în zare cum pe mări / **Răsare și străluce**“ (**Luceafărul**).

Nu în această ipostază semantică a sa ne va reține verbul **răsări** atenția. Nici măcar în aceea din **Odă (în metru antic)**, unde expresia **a răsări în cale**, identificabilă și în limbajul obișnuit, este transfigurată și înnobilată prin alianțe lexico-frazeologice imprevizibile : „Cînd deodată **tu răsărîși în cale-mi, / Suferință, tu, dureros de dulce**“. Mă voi opri însă la faptul că, de cîte ori subiectul „răsăririi“ este femeia iubită, ca în versul **Și cînd răsai nainte-mi ca marmura de clară**, conținutul semantic al verbului se înmlădie și se îmbogățește cu tîlcuri poetice noi, specific eminesciene. Subliniez, deocamdată, că asemuirea cu marmura, a celei care „răsare“, îl obsedează pe Eminescu : „Din încrețirea albei rochii / **Răsai ca marmura** în loc“ ; „**Ș-o să-mi răsai** din marea de suferinți înaltă / **Ca marmura** eternă ieșită de sub daltă“. În astfel de împrejurări, „persoana“ gramaticală este mai totdeauna a 2-a, ca în acest vers din elegia postumă **Apari să dai lumină** : „Tu doar **răsai** c-un zîmbet în visul meu cel trist“. În atare condiții, modul imperativ își subțiază pînă aproape de „rugă“ virtuțile sale poruncitoare : „**Răsai** din umbra vremilor încoace / Ca să te văd venind — ca-n vis, așa vii !“ Una din postume începe cu versurile : „**Răsai** asupra mea lumină lină, / Ca-n visul meu ceresc d-odinioară“. Comparația cu marmura nu este . . obligatorie („**Ș-o să-mi răsai ca o icoană** / A pururi verginii Marii“), iar persoana a 3-a nu este exclusă : „Parc-ascult și parc-aștept / **Ea** din trestii **să răsară** / Și să-mi cadă lin pe piept“

Predilecția lui Eminescu pentru **răsări** ca echivalent semantic al lui **a se ivi** învederează, în viziunea poetului nostru, intuiția superioară a armoniei lumii, nevoia ardentă a senzației întrepătrunderii, a comunicării și comuniunii subtile între „terestru“ și „cosmic“, căci sinonimia simplă dintre **răsări** și **ivi** presupune o altă relație sinonimică, aceea dintre **iubită** și **stea : Femeie între stele și stea între femei**. În terțina următoare, metafora, oricînd posibilă, e stopată pe treapta intermediară a comparației : „Tu nici nu știi **a ta apropiere** / Cum inima-mi de-adînc o liniștește / **Ca răsărirea stelei în tăcere**“.

Raportarea la sensurile „cosmice“ ale verbului **răsări** este posibilă, ba chiar necesară, și atunci cînd termenii — evocînd mediul „ivirii“ prin trimitere către vasta arie a mării — sînt constrînși de determinările lor să se strămute la nivelul metaforic. Așa se întîmplă cu expresiile **valurile vremii** și **marea de suferinți** în aceste două memorabile distihuri : „**Din valurile vremii**, iubita mea, **răsai** / Cu brațele de marmur, cu părul lung, bălai“ ; „**Ș-o să-mi răsai din marea de suferinți**, înaltă, / Ca marmura eternă ieșită de sub daltă“. Cu toate că **valurile** sînt ale . . . **vremii**, iar **marea** este una de . . . **suferinți**, rădăcinile imaginilor rămîn viguros înfipte în mediul marin, așa încît **valurile vremii** și **marea de suferinți** — gîndite, tocmai datorită verbului, **răsări**, mai puțin pe „orizontală“, ca „suprafață fără margini“, și mai mult ca „acoperiș“ (**Ce toit tranquille**, spune Valéry), deci ca „genune“, ca „abis“, ca „hău“ — devin astfel repere foarte difuze, dar cu atît mai prețios poetice, ale „ivirii-răsărire“, într-un spațiu sufletesc insondabil.

II. Dintre numeroasele imagini privitoare la zămislirea și închegarea operei poetice, identificabile în atîtea locuri din Eminescu, una profund originală și surprinzător de modernă, distingîndu-se net de toate celelalte, o aflăm tocmai în **Nu mă înțelegi**. Mă refer la secvența **cuvinte cumpănind**, pe cît de generoasă în „trimiteri“ pe atît de lapidară în formă. Iată versurile : „Căci pentru care altă minune decît tine / Mi-aș risipi o viață de cugetări senine / Pe basme și nimicuri, **cuvinte cumpănind** / Cu pieritorul sunet al lor să te cuprind, / În lanțuri de imagini duiosul vis să-l ferec, / Să-mpiedic umbra-i dulce de-a merge-n întunerec“.

Ampla aliterație realizată prin suntele **cu-** (**cuvinte cumpănind**) și consolidată de grupurile **-int-, -ind**, în partea finală a celor două vocabule, sprijină sudura și con-fuziunea lor stilistică. Menționez că, într-un strat redacțional mai vechi al elegiei, sintagma **cuvinte cumpănind** fusese precedată de expresia **cuvintele gonind**, care reda plastic insatisfacția poetului față de soluțiile de moment, hărțuirea și prigonirea neîndurătoare și necurmată a sinonimelor, constrînse să se perinde în grabă pînă la ivirea și captarea cuvîntului unic, în stare să „exprime adevărul“. Substituirea lui **gonind** prin **cumpănind** conferă însă imaginii un sunet și o noimă cu totul noi. Pentru sugerarea izvodirii poetice, Eminescu se slujise, pînă atunci, de numeroase îmbinări purtînd, fără îndoială, pecetea incomparabilă a geniului său, dar trimițînd — toate laolaltă și fiecare în parte — către atmosfera și recuzita lexico-imagistică a inspirației romantice. Semnificative, între toate, sînt cele centrate în jurul substantivelor **liră** și **coardă : „Încorda-voi a mea liră să cînt dragostea ?“** ; „**Să fac, o suflet, ca din nou să tremuri / Cu mîna mea în van pe liră lunec**“ ; „Mureșan [. . .] **Rumpe coarde de aramă**“ ș.a.m.d. Însăși renunțarea, eventuală, la ademenirile poeziei este evocată tot cu ajutorul **lirei** : „Ah ! de cîte ori voit-am / **Ca să spînzur lira-n cui . . .**“.

În elegia **Nu mă înțelegi**, însă, Eminescu răspică un crez poetic nou, acela al inspirației lucide, întruchipat în imaginea, foarte materială, a „balanței“ în perfect echilibru. Aceasta pare să fie unul din tîlcurile îmbinării aliterante **cuvinte cumpănind**, căci simbolul scrutării treze a lumii, dinăuntru și dinafară, este **Recea cumpăn-a gîndirii**, iar limba ei — a cumpenei — cată să rămînă neclintită de-a pururi.

Prin afirmarea unui crez poetic atît de original, Eminescu se reconciliază, ca „poeta vates“, cu „poeta artifex“, anticipînd, într-o anume măsură, pe marele „potrivitor“ al cuvintelor, care avea să fie Tudor Arghezi.

G.I. TOHĂNEANU

---

cronica literară

Spațiu pentru zbor

Anghel Dumbrăveanu și noua sa apariție editorială, in limba germană, m-au îndemnat la o încercare : am alăturat volumul omolog din colecția „Celor mai frumoase poezii“ în română și cel bilingv în română-engleză spre a vedea cum mă va primi versul în cele trei limbi. Intrarea în textul românesc a fost cea familiar-enigmatică, prilejuită de dezinvoltura cu care ne-a obișnuit poetul de-a lungul anilor numeroși de împliniri pe tărîm literar. Am regăsit aceeași bucurie de a trăi, ce exaltă din fiecare rînd, neadumbrită de nimic, același freamăt al încrederii în sine, chiar dacă singuratic și obsesiv. Am reîntîlnit tîrziul și nesomnul și pustiul, dar dincolo de ele surîsul iubirii de aproape, ce se amplifică într-o amplă solidarizare cu lumea. Nimic subteran nu transformă șoapta în strigăt, nimic cețos sau dramatic. Neîmplinirile sînt așteptări prelungite, din vrajbe vor rezulta întotdeauna împăcări. Meditația este pură, cristalină, nici măcar febra metaforei nu face loc sarcasmului sau ironiei. Umilințele deziluziilor nu-și au firescul în inima poetului și, deci, cu certitudine, nici în cea a cititorului. Nu este loc decît pentru zbor.

Intrarea în textul englez mi-a nuanțat senzația de absolut, înțeles ca nostalgie și însingurare. Jubilația așteptării (ne)împlinite, ia și acum forma unei victorii a cuvîntului, mai puțin suavă însă, datorită netezimii cuvîntului englez.

În fine, textul german adîncește sensurile melancolice, meditația se încarcă de gravitate, polemizarea cu sinele poetic subliniază un spirit antinomic ce își caută echilibrul prin balansări, savurînd desăvîrșirea. Anghel Dumbrăveanu își scoate parcă neliniștile la lumină, cîștigă accente moderne prin alertă, fără ca accesul spre infinit să fie blocat, iar întoarcerea spre elementar să nu rămînă tributară mișcării neostenite a lunii și apei, a ramului și a toamnei. Cititorul este același însoțitor blînd dintotdeauna și prietenul poet același trubadur, dar dincolo de surîs descoperim altceva, ceva ce poate fi trist sau dureros, nu știm și nici nu vrem să încercăm. Dar sîntem preveniți : la hotarul poeziei este noaptea și ura și aprinderea de nervi.

Încă o dată, practica antologării își dovedește utilitatea : poetul unei conștiințe artistice originale își poate desfășura evoluțiile și coerențele interioare. Încă o dată, deci, Anghel Dumbrăveanu apare poetul ritualului descoperit în dragoste și meditație. Un ritual al acelei **capacități negative** cultivate de **Keats** : puterea de a lăsa ceva nedescoperit și nespus, un mister sau un prea plin ce nu se vrea exprimat. Sîntem atinși și noi de rana cîntecelor ce vor muri nespuse, **Schmerz der niegesagten Lieder**. Spațiile fără somn par mai numeroase, îndoielile abundă, nevoia de certitudine spintecă din ce în ce mai des întrebările. Fraza este mai grea și ea, mai plină de sine și rod. Traducerea apropiată și totuși cu har a celui care a fost Ludwig Schwartz ni-l recomandă ca pe un excelent tălmăcitor, pătruns parcă de ritmul și gîndirea poetului român. E limpede că Ludwig Schwartz a fost și un distins poet, iar traducerile din Anghel Dumbrăveanu i-au permis — așa ca odinioară Irenei Mokka sau Irinei Grigorescu — să își bucure gîndul și mîna de poet.

Pia TEODORESCU BRÎNZEU

---

* Anghel Dumbrăveanu, GEDICHTE, Albatros Verlag, Bukarest, 1985.

„TIMPUL" LUI EMINESCU (I)

Spunem „Timpul“ lui Eminescu, ziarul la care el a scris începînd din anul 1877 pînă în 1883, ca redactor și redactor-șef, pentru că, la intrarea lui în redacția oficiosului partidului conservator, acesta nu avea o ideologie clară și nici o strategie politică motivată de principii conducătoare, dîndu-se, astfel, indirect, poetului posibilitatea de a-și impune propria gîndire politică, într-un stil cu amprenta propriei personalități. Nici programul întocmit de Emanoil Costache Epureanu, în conformitate cu orientarea „partitei conservatoare“, și nici programul întocmit de T. Maiorescu, în conformitate cu orientarea „Junei drepte“. nu reprezentau puncte de vedere susținute de o poziție bine consolidată în mișcarea politică a timpului. Rapida succesiune de evenimente importante, de la Unirea Principatelor la abdicarea lui Cuza și proclamarea regatului, impuse de corelarea lor cu evenimentele internaționale, culminînd cu înțelegerea între marile puteri europene, la Congresul de la Berlin (1878), a produs o schimbare de concepție și chiar o derută a „partitei liberale“, ca partid de guvernare, căreia conservatorii nu-i puteau opune o alternativă mai consistentă. Și, ca urmare a disensiunilor în organizația acestuia, Eminescu și-a putut impune propria lui poziție ideologică, pe care partidul și-a însușit-o parțial, cel puțin pentru concepția de înaltă filosofie practică și un stil de gazetar cum politica românească de pînă atunci nu mai avusese. Ceea ce, totodată, motiva desolidarizarea de el ca redactor al oficiosului său, cînd evenimentele practice impuneau orientări de ordin strategic imediat, după tactica obișnuitului compromis.

Este aproape de necrezut cum un poet ca Eminescu, romantic prin temperament și formație intelectuală, mai ades „cufundat în nouri și în stele“, a putut să fie atît de aproape de evenimentele timpului său, într-o muncă obositoare de redacție și cu o consumare de forță intelectuală care îl va duce la istovire, fără altă răsplată morală decît satisfacția de a fi prezent într-o lume a pasiunilor și idealurilor nu odată considerate de el, în filosofia sa poetică, zădărnicii umane. Dincolo de restricțiile formale ale încadrării în tactica unui oficios politic conservator, descoperim în fiecare articol o notă personală a gînditorului, într-o consecvență ideologică a cărei justificare era clar enunțată: o politică bazată pe tradiția istorică a poporului român, care ține seamă de nevoile dezvoltării lui interne, în împrejurările acomodării ei la factorii externi ai vieții politice internaționale, în perspectiva intereselor lui economice și culturale, pentru asigurarea unui progres real și a unei independențe reale, și nu formale, în viitor. „Clasa pozitivă“, singura în acea epocă în stare de a susține întregul edificiu social, era țărănimea, pentru a cărei protejare gazetarul propunea reforme radicale de ordin economic, sanitar, cultural, totodată cu eliminarea „păturii superpuse“ a exploatatorilor de tot felul, pămînteni sau străini. Este de reținut din concepția gazetarului că, pentru el, „străinul“ este în primul rînd cel venit să se adauge la un organism social ce funcționează de veacuri după legi și rînduieli proprii, ce poate fi refuzat nu pentru motiv de etnie, care este o condiție firească de existență într-un stat „natural“, cît pentru un motiv social, întrucît el rămîne singur în afara procesului „organic“ al statului, cînd nu „produce“ nimic, ci doar speculează munca altora, în condițiile unei modernizări a vieții sociale, în epoca dezvoltării capitalismului.

Cît din acest refuz ține de particularitățile istorice ale epocii, este de menționat într-o reconsiderare științifică a operei politice a lui Eminescu, dar nu e de omis nimic din ea, pentru că, ar spune el, așa cum nu avem dreptul să modificăm „prezentul“ prin adaptarea lui la „false forme“ de modernizare „irealistă“ și „neorganică“, nu avem voie nici să-i ignorăm aspectele reale ale trecutului, din care noi astăzi deducem filosofia gazetarului, pentru a-i reconsidera partea valabilă istoric a gîndirii sale politice. Opera lui gazetărească trebuie judecată astăzi din perspectiva timpului cu tot ce este în ea valabil și nevalabil, iar valoarea ei de document istoric impune o publicare integrală a textelor, fără omisiuni sau modificări, așa cum editorii ei au conceput-o, în continuarea volumelor publicate de Perpessicius.

Susținem necesitatea acestei distincții între ceea ce „trece“ și ceea ce „rămîne“ în istorie, cu argumentele gazetarului însuși, cu remarca de principiu că toată analiza faptelor, de ordin economic, social, politic, cultural, este vizibilă nu numai în planul imediat al enunțului, după regulile gazetăriei, ci și în planul cugetării politice, într-o filosofie a istoriei și a culturii, ce ține de formația intelectuală a gazetarului, în concordanță cu filosofia propriei lui poezii, în ciuda aparentelor contradicții dintre ele, semnalate dintr-o parțială privire a „întregului“ operei, a cărei reconstituire am încercat-o, chiar din acest punct de vedere, în lucrările despre poezie („Eminescu“, editura Minerva, 1972).

Să dăm acum numai cîteva exemple, luate din articolele politice. Răspunzînd ziarului liberal „Românul“, că partidul conservator, al cărui oficios este „Timpul“, nu se confundă cu „clasa boierească“, deci o clasă exploatatoare în orînduirea feudală, gazetarul spune că: „Nu suntem continuatorii boierilor și, chiar dacă am voi, n-am putea să fim, iar de-am putea n-am voi“. pentru că existența reală a țării, progresele realizate înlăuntru pas cu pas de la căderea fanarioților încoace, cît și autonomia garantată de puterile europene, nu ar mai permite o întoarcere la trecut: „Nu se mai opună deci termenii de popor și boieri, căci cel din urmă termen nu însemnează azi nimic de vreme ce nu mai există nici boierie, nici boieri. Precum nu se poate vorbi de monoteiști fără Dumnezeu, de școli fără dascăli și fără elevi, tot așa nu poate fi vorba de boieri fără instituția militară aristocratică a boieriei. Cu rațiunea ei de a fi a trebuit să dispară și instituția și cu totul alții sînt termenii opuși astăzi“.

„Cu rațiunea ei de a fi“, a instituției militaro-aristocratică a boieriei ce „trebuie să dispară“, locul ei luîndu-l o „moșierime“ incapabilă, singură, de a prelua rolul istoric „real“ al boierimii de altădată, este o explicație a structurilor reale specifice prezentului, pusă de gazetarul filosof al istoriei în termenii dialecticii lui Hegel: „tot ce este real este și rațional“, adică are „rațiunea de a fi“, și tot ce este lovit de „iraționalitate“ este sortit să dispară, să-și piardă condiția „realității“. Dar atunci mai este această filosofie politică „reacționară“, susține ea un rol istoric al boierimii „în prezent“, cum a fost acuzat gînditorul cu ani în urmă, că o susținea, ca un dușman al ideii de „progres“? Nu un progres înseamnă această trecere a realității dintr-o fază istorică în alta, după propriile ei necesități interne, într-o dezvoltare continuă care este însăși istoria unui popor? Este drept că progresul acesta își are „rațiunea“ de a fi, numai bazat pe „realitate“, deci nu o vorbire în numele progresului, practicată de demagogia partidului liberal după abandonarea integrării politicii într-o realitate, cît o dezvoltare în care „ideea“ trebuie să prindă „corp“, trebuie susținută prin politică pentru a deveni „realitate“.

Pe această argumentare se susține întreaga demonstrație a gazetarului pentru respingerea exploatării de tip modern, specifică anilor de pătrundere a capitalismului străin în forme aparent „productive“, în ultimă analiză servind diferitelor interese particulare ale guvernanților, „afacerea Stroussberg“, „Creditul Mobiliar“ etc. fenomene studiate de el cu înclinația adevăratului economist.

Pentru epoca modernă se schimbă elementele „alogene“, dar motivația rezervei față de ele este aceeași: „Noi repetăm părerea rostită de mai multe ori, că în contra invaziei necontenite de elemente străine neproductive nu există decît un mijloc temeinic: organizarea economică și socială a poporului românesc însuși“. Iar organizarea aceasta are în vedere, după concepția lui Eminescu, cerințele statului național, indiferent dacă indivizii care supun dezvoltarea lor proprie dezvoltării României sînt de origine pură traco-română sau de altă origine: „Chestiunea de căpetenie pentru istoria și continuitatea de dezvoltare a acestei țări este ca elementul românesc să rămîie cel determinant, ca el să dea tiparul acestei forme de stat, ca limba lui, înclinările lui oneste și generoase, bunul lui simț, cu un cuvînt geniul lui, să rămîie și pe viitor norma de dezvoltare a țării și să pătrundă pururea această dezvoltare: Voim statul național, nu statul cosmopolit, nu America dunăreană. Voim ca stejarul stejari să producă, nu meri pădureți“.

Din metafora poetului se vede de ce statul trebuie să fie național și nu cosmopolit, pentru că dezvoltarea este „dinlăuntru“ în afară, este o „pătrundere“ a geniului propriu, al înclinărilor poporului în „formele de stat“, fiecare popor, după concepția gazetarului, trebuind să se dezvolte după natura lui proprie, ca un organism viu. „Stejarul“ este „copacul“ cu care Hegel exemplifica „spiritul“ poporului în „creșterea“ lui, care este „istoria“, într-o filosofie pe care Eminescu va aplica-o la „realitățile“ istoriei poporului român, pentru a motiva prin ea „ideea“ istorică a României.

Eugen TODORAN

M. Eminescu

MIHAI EMINESCU
1850-1950

Opere vol. XII

Lumea diafană

Poezia lui Vasile Nicolescu nu a urmat, poate constata cititorul amplului volum apărut în colecția „Biblioteca pentru toți“, **Magnolii și fum**, o neîntreruptă cale regală. Debutînd în 1946, cu o plachetă de versuri aflate mai aproape de fantastul, hohotitorul Bacovia, decît de noua poezie a momentului, sceptică, ironică și dezabuzată, Vasile Nicolescu avea să redebuteze, practic, cu un volum — **Enescu, suită lirică**, 1959 — pentru a-și afirma, după **Poeme**-le din 1963, personalitatea într-un șir de culegeri — de la **Parabola focului** (1967) la **Semnătura fulgerului** (1983) — în care deschiderea culturală a poeziei face pandant unui fantezism le speță barocă, manieristă. Ce remarcăm?

Dacă pentru încă juvenilele stanțe din **Liturghii negre** poetul adoptă, mai mult decît oricare alt reprezentant al generației sale, registrul imagistic al poeziei bacoviene, următoarele două volume pe care le publică, la mari intervale de timp, uzează de o retorică pe care s-au clădit destule dintre prestigiile momentului literar. A instrui rămîne, în **Poeme**, încă o preocupare de căpătîi — a delecta o ocupație ce suportă, la rigoare, justificări. Cutezanțele nu sînt, de bună seamă, exagerate. Înaintea unor poeme de dragoste volumul din 1963 selectează texte mustind de fapte evocatoare —, în contrapagina poemelor de un cromatism mai viu, picturale ori conținînd referințe livrești se află versuri menite a edifica, a educa. Interludiile dramatice ale unei adolescențe care a străbătut anii războiului nu lipsesc din cel de al treilea volum al autorului, suplinite cel mult de evocarea unei săli de muzeu, printr-o argheziană interogație asupra gestului creator de artă (**Pe o cupă de cristal**). Poetul tratează, așadar, cu mici abateri de la regulă, teme de referință în volumele (mai) consacraților zilei. Cosmicul este asociat gestului constructiv („Eu sînt nebiruitul semănător de aștri“ — **Cîntecul drumețului de zi**), miturile întemeierii sînt traduse în termenii unui vizionarism ce etalează ideile-forță ale unei utopii pozitive.

În totul, așadar, o poezie a simbolurilor pozitive, devenită, începînd cu volumul **Parabola focului**, poezie a emoțiilor pozitive, exultantă, vitală. Acomodarea cu alte moduri lirice nu întîmpină dificultăți, informația omului de cultură, a traducătorului și eseistului ghidează, ferm, inițiativele poetului. Reluate într-o altă textură lirică, simbolurile ascensionale descoperă o dimensiune ce, de acum încolo, se va vădi plină de consecințe pentru poezia lui Vasile Nicolescu. Poezie guvernată, multă vreme, de gustul perfecțiunii (remarcam altă dată între reprezentările ei predilecte **cercul**, **sfera** etc.), tentînd printr-o vegetație imagistică halucinant-diafană, consacrînd un spațiu muzicalizat, un univers de existențe fragile, luminoase — un grațios, în ultimă instanță, joc secund al reflecției și reflectării: „Pune oglinzi, mai pune, ca florile în casă / unde profunde cercuri se simt la ele-acasă. / pune oglinzi în care paharele și crinii / să joace ca în valuri meduzele, delfinii. / / Pune oglinzi, ca ochii de iazuri, mai subțiri, / în care să tresară făclii de trandafiri“ (**Pune oglinzi**).

Ultimele culegeri ale lui Vasile Nicolescu, de la **Salonul olandez** la **Semnătura fulgerului** (inclusiv **Inedite**-le acestui volum antologic) nu contrazic, în mod esențial, un traiect liric ce părea a fi consacrat contemplării unui cosmos identificat prin simbolurile sale primordiale. Ce se schimbă acum ține de sensul interogațiilor, de plăcerea introspecției — și nu în ultimul rînd de gustul recîștigat al frazei sentențioase, al meditației. Mai mult decît din reflexul luminii ce restituie privirii universul, poezia recentă a lui Vasile Nicolescu își trage substanța dintr-o reflecție ce pune înaintea artei existența. Consecința imediată — o gravitate nouă în modul de a percepe lucrurile, un laconism al expresiei pregătit parcă a da glas unei experiențe esențiale.

Lucian ALEXIU

---

* **Vasile Nicolescu, MAGNOLII ȘI FUM. Prefață de Eugen Simion. „Biblioteca pentru toți“, Editura Minerva, 1986.**

cronica literară

Dana Dinu

RĂZBOIUL EFEMERIDELOR

> „Nirvana consistă, pur și simplu, în suprimarea tuturor construcțiilor (false ale) imaginației noastre".
>
> **ARAM M. FRENKIAN**

Îți pipăiam chipul cu degetele privirii : fruntea înaltă, boltită, nicidecum îmblînzită de moliciunea părului rebel, linia ușor acvilină a nasului, buzele subțiri. Stăteam așa și te priveam de veacuri ! Inima-mi bătea, nestăvilită, într-o alertă numai a ei, străină de înțepenirea întregului trup, doar brațul să fi-ntins, te-aș fi putut atinge, ne despărțea — dar cît ? — folia subțire, translucidă și poate carcasa suplă de metal, nu îndeajuns — se zvîrcolea revolta —, tu priveai înainte, liniștit, urmăreai trecerea cu un aer absent, o mînă-ți odihnea leneș pe speteaza banchetei (degetele tale, lungi și subțiri, demascînd veleități de artist ori chirurg), sau, pur și simplu, o mînă frumoasă, atent îngrijită (mîna ta și nimic mai mult !) atît de agilă, de bună, de tandră, poposită pe obrazul meu (mă pătrunde moliciunea căldurii), desenîndu-mi buzele, sprîncenele, ochii, într-o atingere lină, mîinile tale, albatroși țîșniți spre înalturi, purtîndu-mă în năucitoare rotire, frunze amare, în bolnavă pălire, ofilindu-se pe lîngă propriu-ți trup, îți percepeam aproape răsuflarea, răsfirată ușor, de impulsul înțelept, domolit, te vor mai purta — năvala, tumultul — spre noi țărmuri de rodii ?, nici o umbră nu părea să te-atingă, în amurgul compact, prăvălit dintr-odată, ca un văl de iluzii ce trebuia-njunghiat, chipul tău își estompa contururile, mai duios acum, într-un gînd al său, păstrîndu-mi-l : — m-agățam, astfel, cu ghearele lăcomiei —, tu stăteai liniștit, urmăreai trecerea cu un aer absent, o șuviță ți se strecura pe frunte, o temperai cu un gest reflex, — ce mai aștepți ?! — se impacienta nerăbdarea, ridiculizată de bîțîiala genunchilor stupizi (ale cui vor fi degetele îmblînzirii, descolăcind inelul de fum), „minunea mea", șoaptă îndepărtată, pîrjolindu-mi urechea cu văpaia ei (glasul tău, cu unduiri feline, pulverizîndu-se în cioburi infime, cupă de Saxa ori de cristal) — numai întregul reverberează ! — încătușată mi se zbătea o pasăre-n gît peste noi se aruncă înfometate fîșii de lumină pîngărind înserarea cu artificial, strada respiră indiferentă, ca un plămîn albastru de titan, te însoțeam cu un surîs cuminte, aproape anost, pentru cei din jur, ce lungă-i cosița singurătății — o împletesc ca o vrednică Penelopă —, tu priveai liniștit, înainte, urmăreai trecerea cu un aer absent, ochii tăi îndreptați către mine, adîncuri marine cu luxuriante văi (alintată de unde săltat-am în bărcuța nădejdii, a legănării domestice spre Semiramida !), căutătura ta, șuier de lamă subțire, oțel elastic și penetrant, tot mai trăiesc armurierii din Guarda ! (meșteșug de faimă, meșteșug de neant) și creșteau în lamento, într-o revărsare, vorbele azvîrlite de-o vajnică eroină dintr-un film casat, „ochii tăi albaștri !", hohotise dînsa și pe ea, deodată, iată, o-ngînam, nițeluș cam proastă, și necugetată, și mult prea aprinsă se vădise ea, astăzi pe potrivă-i, ciugulind din toate, simt durerea-i vie în papila mea ! cheamă-mă, sînt aici, lîngă tine, un semn și totul va intra în cuvenire ! (vom purta ca amuletă un superb nod gordian), o pală de vînt încerca să mă-mbune, ciufulindu-mi, șăgalnică, părul, în clar-obscurul orei trecătorii pășeau încet, delicat, ca niște languroase umbre, logodite într-un vers bacovian, de undeva, de-aproape, dindărătul unei porți sau ferestre, năvăli un țipăt neașteptat (plîns de copil neiertat), te-ai întors o fărîmă, înspre mine, însuflețindu-mă cu-n nou elan, (cumpănește balanța de gheață a șovăielii între imbold și teama de ridicol), te vei fi schimbat ! e atîta vreme la mijloc, ani, luni, zile, s-ar fi putut insinua și-o eră ; străin — tu !? — alunecat dintr-o absolută regență (ar trebui să-ntind mîna — degetele tale n-au cum să nu recunoască falangele-surori, adăpost în căușul palmei le-au dat de-atîtea ori), ce-am făcut, ce-am făcut oameni buni !, tu stăteai liniștit, impasibil, urmăreai trecerea cu un aer absent, o fluturare de zîmbet îți încolțise pe față (posedat Eldorado !) buzele mele n-au uitat (cunosc încă) prăfuitul drum, cărarea hilară, dogorind de arșiță, a pleoapelor tale, a frunții de scrum și valea adîncă a gurii hapsîne culegînd pentru sine roade dintr-o inflorescență dementă, zămislită de răsuflarea ta, hidră avidă, devastatoare, demult surghiunită, șezi blîndă, docilă, în temnița ta, acolo ți-e locul, o știi prea bine, (ca o panteră captivă mîrîie disperarea), peste noi se va așterne uitarea — nimeni nu va cunoaște nimicul care ne-a macerat — în noaptea adîncă, ce risca să se iște, birui un bec rece, cu-o clipire meschină izgonite sînt — teama, angoasa, coșmarul — omul cavernelor s-a dezintegrat, ce străină ți-e gura (înădită de un zîmbet decent), surîsuri fardate, convenționale, nelăsînd să evadeze hohotirea rea (buzele tale, sigilii de ceară încinsă, secătuindu-mi setea de tine), iubirea mea, deșarte sînt toate : mîndrie, orgolii, ambiții — înrourată îmbobocește credința, ți-o aduc ofrandă sfielnică-n dar —, sfredeleam tunel de granate spre tine !, cu unghiile zdrelite scormoneam, scrijeleam, atît de anevoioasă era înaintarea, mă tîram peste îndureratele urme (am să le șterg, o să vezi, domnule, dragul meu), inima mea, biată vioară bolnavă inima ta, violă care s-a frînt, unde sînt lutierii de fală, căutați-i, să vină să le oblojească !, tu priveai înainte, liniștit, urmăreai trecerea cu un aer atent, o mînă-ți veghea pe volan, ai demarat lin, (cu eleganța știută) mașina s-a desprins aproape imperceptibil, ducîndu-te — înspre viața ta, a ta, numai a ta ! — cine te va aștepta la capăt de drum, obosit să-ți culci capul pe umărul lui, cine te va înlănțui, încurcîndu-te-n viclene năvoade, îngropîndu-și obrazul în mireasma ta, a trupului tău, de războinic frustrat de războaie, răvășind un străin așternut, brațul tău, hărăzit puterii, (cucerind previzibile turnicuri !), cine va purta cingătoarea de jar și amprenta de iască a buzelor tale, devoratoare, semănînd flori de otravă printre inocente răsaduri — satir vlăguit de bacante ! —, înfruptîndu-te hulpav din miezul de amforă dulce, ar trebui să iei seama, Eriniile există !

...Și creșteau în lamento, vorbele rostite, de-o vajnică eroină dintr-un film casat, „ochii tăi albaștri !", hohotise dînsa și pe ea, deodată, iată, o-ngînam
Verde
Roșu
Verde
Roșu
Verde
Roșu
Verde
Încă mai stăteam în același loc...

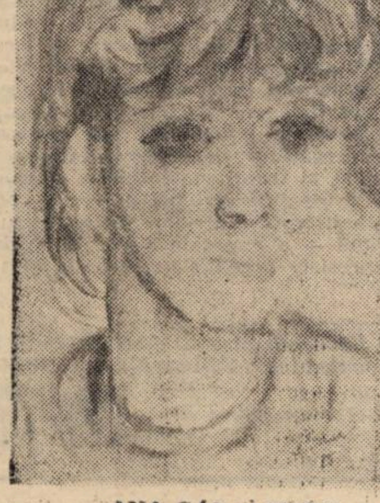

ANA GĂL : „Tînără"

Darie Novăceanu

SCRISOARE PENTRU ALTER EGO

Am să rămîn aici, pe țărmul
știut numai de mine-al toamnei,
lîngă bocetul roșu al cireșului,
sub galbena melancolie
înfiptă-n cer a plopilor ;
am să rămîn aici, să privesc
cum curge lumina
ca o cugetare abia șoptită.

E rîndul tău de-acum să faci
ceea ce eu însumi, uneori
fără să vreau, am făcut pentru tine.

Ia-mi, deci, atît cît va mai fi să fie,
timpul. Și chipul. Știu de mult
că oglinzile n-au nici o vină
pentru culoarea și cutele lui :
oglinzile nu inventează decît regrete.

Ești liber să pleci, să cauți
și să descoperi totul.
Tot ceea ce am făcut sau nu,
ori am uitat dinadins să fac.

Ai, totuși, grijă pe unde umbli
și, mai cu seamă, nu intra
în cîmpia la marginea căreia
am scris, pe singurul copac
care mai există, „cîmpia renunțării".

E o cîmpie-atît de mare,
încît e marea însăși,
cu toate vapoarele care-au plecat pe ea
și nu se vor mai întoarce niciodată :
dacă n-aș fi renunțat la ele,
tu însuți, astăzi, n-ai fi decît,
în cîmpia aceasta, un pumn de țărînă.

Copacul, singurul copac care mai există,
m-a văzut, mai ales către seară,
încărcînd vapoarele
cu renunțări și bucăți de amurg.
E singurul martor care știe
că am făcut-o fără voia mea
și că am dat drumul vapoarelor
pentru ca tu să exiști pe mai departe.

Întoarce-te, mai bine, acasă.
Vei găsi gardul făcut de mine
și porțile cele mari, iar, în grădină,
în jurul fîntînii,
aprinse, felinarele gutuilor.

În cameră îmi vei găsi cărțile,
scrisorile pe care nu le-am scris niciodată
și hîrtiile în care putrezește timpul
din care n-am putut să fac nimic.

Vei avea mult de lucru. Te vor căuta
oamenii din sat să le vindeci
renunțările lor și păsările
care-și lasă aripile-n iarbă
și mor cu ciocu-nfipt în pămînt.

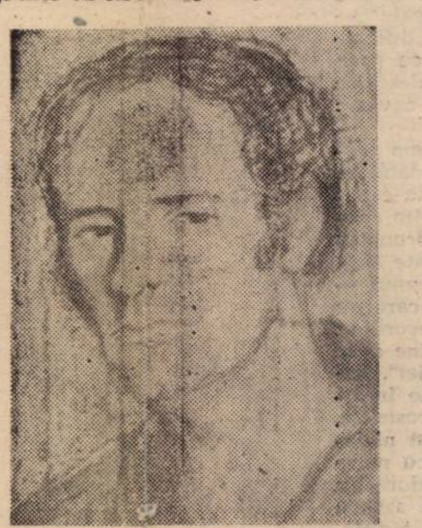

ANA GĂL : „Portret de muncitor"

Va trebui să-i asculți cu multă răbdare,

să descoperi în glasul lor
veștedă culoarea iluziei.
Toată istoria acestui pămînt
foșnește în arborii sîngelui lor ;
numai ei știu că pămîntul cîntă
cînd crește-un arbore,
dar nu ți-o vor spune niciodată.

Dacă-n fereastra dinspre drum
vei mai găsi să nu-l atingi un fluier:
părăsită pe-un vîrf de munte,
în el doarme copilăria mea.
Îndoiala i-a luat locul după aceea
și-i bine să lăsăm lucrurile așa cum sînt.

O, diminețile sîngelui meu pline cu vise !
Și drumul acesta pe unde-a trecut,
cu ochii-nchiși adolescența
lăsînd cuvinte și steaguri în toți arborii !

Din viitorul acela mă întorc acum
și-ți dau chipul meu,
atît de departe de cel de-atunci,
încît pînă și memoria oglinzii îl refuză
și nu-l mai recunoaște, uscată,
nici chiar scoarța copacilor.

Ai grijă, de aceea pe unde umbli,
mai ales către seară,
că tot eu voi răspunde pentru tine ;
și pentru mine să nu faci nimic,
mai ales către seară.
și să nu fii surprins
dacă, la-ntoarcerea ta, ți se va spune
că m-am mutat de bună voie-n altă parte.

Marcel Tolcea

LA GRĂDINA DE VARĂ

La grădina de vară cu elefantul bolnav
ce se pregătește să moară
te-am așteptat într-o seară împreună cu un coleg de
liceu al matale, pictorul Aurel,
care a povestit primelor zece pahare,
care au coborît pe masă, din cer, niște tablouri vivante
unde respirai, printre feline, sfioasă.
M-am bucurat că ai rămas aceeași minunată
făptură de pe vremea cînd, încă, nu te știam
pentru că timpul încearcă să schimbe, atunci cînd
se transformă în An, tot ce nu are deasupra lui nimbe
așa cum ai numai tu,
să te ferească de apa ce minte
și de blănuri de-argint
pe care le-aș fi putut cumpăra pentru că prietenul A.
a desenat în lumina ta tacîmuri, coclită,
pentru o artistă ca tine, o leafă imensă
chiar pe batistă.

CUM SE FACE DE PRIMĂVARĂ

Și cum se face de primăvară
ieșim cu prietenii la iarba verde a
lui tanti Ortansa unde ține de mai multă vreme
o casă de jucat preferans, adecvat printre făzănet,
iepuri și căprioare, prepelițe și găinușe
care fix atunci se trezesc.
Noi, de fapt, ne ducem acolo pentru niște înfricoșate
picnicuri, cu 6 kilograme de carne de mici și navete
cu sticle de bere străină. Aerul de afară-i superb, așa
că potolim în grădină și ne-aducem aminte de întîmplări
cenușii, din viața noastră, de parcă timpul îl scobi pe
fiecare din noi numai cu unghii murdare.
Ah, melancolia care ne înconjoară e
însăși, ea, tristețea primordială sau numai
stinghii mărunte dintr-o mobilă imensă
ce plutește pe mare ?

CHIAR LA VÎNĂTOAREA IMENSĂ CU PRIETENII

și cîțiva oameni de ordine ai Digului Clasic de Vară,
printre cei 10 000 de trăpași ce scoteau mierle
de sub tufișuri cu iatagane grele de marmură,
(5—6 cîini de persoană care trec prin districtul necunoscut
și impresoară tabăra și troienesc
urmele sigure ; ei ne păzesc de șerpii unui umăr străin)
Semne. Ca și cînd ar mai trebui să vină, printre camioanele
din noroaie, altcineva.
Era o zi de sîmbătă,
ceața se ridicase de dimineață
și eram chiar acolo într-o inconsistentă
mare de trestii.

Ovidiu Someșan

POVESTE DE IARNĂ

Nu mai fumegă în zare
pana stinșilor cocori
și va ninge cu uitare
în cutia de scrisori.

Despletită ca o rană
și cu streașină de fum
iarna stăruie să cearnă
peste unde, cînd și cum.

Prăbușită din petale,
către creanga de pămînt,
amintirea-și țese cale
și se ninge în cuvînt.

Umbra clipei ne îndeamnă
și ne lasă desfrunziți
în poveștile de iarnă
cu poștași înzăpeziți.

INVENTAR

Osul meu albit la pol
— poate cam devreme —
ar mai bea un monopol,
cînd secunda geme.

Stau întins și mă resfir
către iarba bună,
parcă-aș fi un cimitir
legănat de lună.

Suveran — mă și declar —
peste mări serine,
dar am navigat precar :
doar spre țărm, cu tine.

Credeți, am pierdut la sorți
toată veșnicia,
căci mă ține pe la porți
chiar și parodia.

DISTANȚE APRINSE

În fiecare toamnă culorile mă bat
cu pîlpîiri ascunse în zvonuri de rugină,
ce poartă peste măguri o împăcată vină
și duc lumina frunzei către un țărm uitat.

E tot mai stinsă calea cînd vrei să o apuci
spre licăriri de cuiburi învinse de migrații —
și mă cuprind în brațe atîtea generații
de aripi ostenite, apuse la răscruci.

Distanțele aprinse ca un parfum de crin
mai leagănă speranța că totuși am să vin
din nou bogat la balul părerilor de rău,

uitînd că și avutul, de care n-am știut,
la zarurile toamnei, cu vremea, l-am pierdut
mizînd pe frunza care prindea conturul tău.

remember

O poveste nu prea îndepărtată

Prietenul meu îmi mărturisește cîte ceva despre dificultățile anilor lui de studiu. Războiul abia se sfîrșise, îmi spune. Și venise seceta și foametea. Canicula ofilea, îngălbenea și usca plantele, fructele, seca fîntînile. Au fost zile, în care am mîncat pălămidă, buruiana aceea țepoasă. O smulgeam din lanurile compromise și-o fierbeam cu puțin mălai. Apoi, zice, lucrurile începeau să se îndrepte. Tata m-a dus la oraș, cu sacrificii enorme, vînzînd ce se mai putea vinde, în inflația care se rostogolea delirant. M-a înscris la liceu și m-a lăsat în gazdă, la o femeie singură. Eram cinci elevi într-o cămăruță. Alimentele și lemnele, pretinse de gazdă, tata le aducea de-acasă, cu carul sau cu sania, cale de 60 de km. Taxele școlare erau mari, manualele — scumpe. Învățam după notițele pe care le luam, în maculatoare, după prelegerile dascălilor. Ne dureau degetele de cît trebuia să scriem.

Aveam haine de dimie, țesute de mama, bocanci grei, cu ținte. Eram străveziu de slab. Am rezistat doi ani. Apoi a venit reforma învățămîntului, s-au înființat, pe baze noi, școli elementare de 7 ani. Am venit, să termin cursul gimnazial, în satul vecin cu satul natal, laolaltă cu încă patru adolescenți, care abandonaseră și ei, din aceleași pricini materiale, școlile de la Craiova, de la Pitești, de la Rîmnic.

Făceam opt kilometri pe zi, pornind cu noaptea în cap și-ntorcîndu-ne după nămiaz. Nu se elaboraseră manuale noi, dar profesorii noștri (cei mai mulți, de fapt, învățători) erau mistuiți de-un entuziasm extraordinar. Așa îi văd, privindu-i în galeria de dragoste a oamenilor datorită cărora am răzbit la lumina învățăturii. Luau totul de la capăt, c-o dăruire unică. Și într-adevăr au reușit, pentru că aproape toți cei care am terminat, în anul acela, cursul elementar am izbutit să trecem examenele de admitere la **școlile medii**, cum li se zicea, pe-atunci, liceelor.

Iată, dar, continuă prietenul, ce înseamnă entuziasmul și dăruirea, munca pasionată. Un exemplu de cum pot fi înfrînte dificultățile, printr-o solidaritate neformulată în fraze, dar conținută în munca noastră de fiecare zi, a elevilor și profesorilor. Ne putem imagina un grup de cinci băieți, în haine de țară, cu mîncarea în traistă, pornind, grăbiți, în zorii zilei, după ce se adunau în vadul rîului, să urce dealurile împrejmuitoare și să ajungă, înainte de a suna clopoțelul, la școală.

Cînd ne întorceam, ne-apucam de învățat și nu ne îngăduiam răgaz pînă noaptea, tîrziu, cînd ne ridicam de lîngă lampa cu petrol, mulțumiți că am reușit să preparăm toate lecțiile. Pot să-mi închipui că profesorii noștri munceau la fel de mult.

Și ce frumoase, de neuitat, erau drumurile acelea de fiecare zi, discuțiile noastre, controversele, aspirațiile abia mărturisite. Multe, azi, împlinite. Dar mai fericit decît mine mi se părea tatăl meu, spune prietenul. Felul în care mă privea și mă mîngîia, cîteodată, îmi răscolește și-acum ființa, c-o bucurie pe care n-o poate egala nimic altceva.

Anghel DUMBRĂVEANU

Ana-Maria Teodorescu

O ÎNTÎMPLARE AȘA SAU ALTFEL...

Hai mai repede, o să întîrziem, spune Astra, atentă să nu calce în ochiurile de apă rămase de la ploaia de azi dimineață, foarte elegantă în rochia verde de lînă, lucrată de ea însăși, cu pantofii negri cu toc înalt, cu o umbră de verde pe pleoapele prelungi și cu o nuanță aparte de ruj, pe buzele arcuite. Îmi place Astra, este atît de tonică, cu veșnicele ei izbucniri amoroase, care eșuează cam des, deși ea se pregătește mereu pentru eternitatea marii iubiri, ce mai face Noru, întreb într-o doară, deși știu bine ce voi auzi. Noru ? Bine, spune Astra, atentă în continuare la bălți, doar că nu vrea să înțeleagă un lucru : nu mai sînt de luni de zile soția lui, nu vrea să înțeleagă atitudinea mea absolut umanitară, da, da, duminica îl invit la un film, apoi bem o cafea sau mîncăm o prăjitură și din cînd în cînd mai facem dragoste, nu te mira, ți-am spus că n-am avut ce să-i reproșez din punctul ăsta de vedere ! Îmi vine să-i trag o palmă cu toată puterea, dar mă răzgîndesc la timp, n-am nici un drept și-apoi, la ce bun ? Astra și-ar apleca fruntea cîrlionțată, arborînd un aer spășit, iar a doua zi ar lua totul de la capăt. Ea motivează așa : am o zodie ingrată, bradul, dacă-i dai foc, face pălălaie mare și arde tot ! Alt brad, alt foc ! Uneori o invidiez, de ce nu pot și eu să uit astfel ? Ce să uit ? Că am murit într-o vară ? Doamne, dar de atunci au trecut ani mulți, ani pribegi, cine le mai știe numărul ! Simt deodată nevoia s-o întreb pe Astra dacă își mai aduce aminte de Lure, dar iar mă răzgîndesc, tot n-ar ști ce să-mi spună, pe Lure nu l-a cunoscut nimeni, el n-a aparținut nimănui, poate doar sieși, de aceea a și plecat cum a plecat. Am murit ? M-am înecat ? Nu știu, o moarte stupidă, oricum, pentru mine, care pînă atunci mă luam la întrecere cu toți cunoscuții și necunoscuții la traversarea lacului de la marginea orașului, de dincolo de zidurile cetății medievale, cu apele lui verzi și adînci, despre care se spune că s-au ivit într-o singură noapte, acum o sută de ani, pe locul unde fusese un pavilion cochet în care s-ar fi iubit una din fiicele contelui cu un străin și nu se știe dacă a plecat cu el în noaptea aceea ori s-au înecat amîndoi în lac, nimeni nu a mai auzit nimic de atunci, poate de aceea mă atrăgeau astfel, mi-erau prietene undele limpezi, mai ales în vara aceea, în ultima ei zi fierbinte. Am vrut să mă ridic, dar mîini grijulii, hotărîte, prea multe mîini m-au acoperit cu o țesătură înflorată și Astra a spus, e păcat, domnule, nu așa, ceva alb nu se găsește pe aici ?, apoi Astra a început să plîngă, era și Noru, cum naiba ajunseseră atît de repede, îi știam plecați într-un circuit, recunoșteam și alte voci. Din mulțime, Astra dirija cortegiul spre o înălțime rece și aspră, de unde vedeam totul în jur, o vedeam pe Astra fluturînd delicat un voal negru, pe Noru legîndu-și și dezlegîndu-și distrat o panglică neagră la gîtul lui atletic, am rîs din toată inima, nici acum nu se dezmințea, folosea prilejul spre a se pune în evidență, încerca chiar să-mi aranjeze faldurile rochiei, dar oare ce rochie aveam ? Cea albastră sau cea roșie cu buline albe ? Și ce înalte mi se păreau lumînările și de unde făcuseră rost de atîtea crizanteme ? Acum ? Vara ? Cît trebuie să fi alergat Astra și ceilalți, care începeau să plece unul cîte unul, forfota scădea, Astra și-a șters lacrimile inexistente, apoi l-a luat de braț pe Noru, care parcă era Victor și au dispărut în negura deasă. Ce liniște mare și bună între pereții subțiri și pictați cu chipuri cunoscute ! Înapoia lor se auzea un clopot bătînd rar și egal și lumina pîlpîia alene, făcînd să vibreze aerul și așa fierbinte încă. Deodată am zărit silueta unui bărbat, la început o imagine diluată, apoi din ce în ce mai clară, cu linii precise și în felul cum stătea îl zăream doar pe jumătate, poate de aceea nu l-am recunoscut imediat. A rămas la o oarecare depărtare, cu ochii ațintiți asupra mea, cu o cută adîncindu-se între sprîncenele fin desenate, iar gulerul cămășii lăsa să se vadă pieptul zvîcnind puternic, Lure ! m-am auzit țipînd, dar nu de spaimă și de uimire, acum vii ? De ce ? Vorbeam repede, de fapt nu-mi auzeam vorbele, dar eram convinsă că el înțelege, pentru că s-a mișcat din locul unde se oprise și a început să înainteze, în timp ce eu îl priveam cu încordare crescîndă, cu buzele întredeschise, urcînd în mine o pornire uriașă de a mă ridica spre a-l putea atinge, îmi murmura numele, Anda ! Anda ! Ce-i cu tine ? Nimic, dragul meu, stau și ascult liniștea asta teribilă, am obosit puțin și prietenii m-au așezat aici pentru o vreme ! De ce mă privești așa ? Lure îmi lua mîinile și mi le strîngea și mi le săruta, mi le strîngea de începeau să mă doară, îmi aduna palmele, mi le făcea căuș și-și cufunda fața udă de lacrimi, îmi cuprindea capul cu palmele lui mari și-mi săruta ochii repede, părul ; încet, încet, începu să se liniștească, închise ochii și rămase lîngă mine, cu fruntea plecată, pînă cînd, de afară, cineva, o voce mică de femeie alintată și grăbiă spuse, Laurian, mai stai ? Lure a tresărit, a deschis ochii și din orbitele lui triste au început să picure lacrimi, te iubesc, am șoptit copleșită, te iubesc ! De aproape, vocea femeii susura, ea este cea din fotografia aceea micuță de pe biroul tău ? Lure a tresărit, am avut o clipă impresia că nu mai recunoaște glasul femeii, dar a spus cu întîrziere : vin imediat, tu du-te ! și s-a auzit tropăitul mărunt al tocurilor pe dalele de piatră ale aleii ce înconjura lacul. Lure s-a ridicat, a căutat febril într-unul din buzunare, a scos o carte de vizită și a scris apăsat, sub numele lui și sub toate titlurile care se înșirau acolo îngrămădite, „salut, Lure" și nu m-am putut abține să nu-l întreb : și acum, ca de obicei, îți calci pe calcule ? Pentru ce ? Să-mi scrii acest singur cuvînt ? — dar Lure nu auzea, chipul lui frînt a devenit de nesuportat, am început să cred că nu visez, că-i adevărat totul și atunci i-am spus, iubitule !, de ce plîngi ? Nu mi s-a întîmplat nimic ! Crede-mă ! Începe ședința și ai timp destul ! Paginile erau aproape tăiate la jumătate, pe alocuri cuvintele erau aproape șterse, dar am deslușit totuși sensul propozițiilor, dragă Lure, băusem cam mult înainte de a mă putea decide să-ți răspund... Ce cald este ! a fost ora șapte, o să fie ora opt, o să fie noapte, o să fie mîine sau poimîine ! Anda. Am început să rîd, Astra mi-a tras un ghiont care o să devină o vînătaie pe cinste, am reușit totuși să mă stăpînesc și am pus scrisoarea între filele cărții, pe care am înghesuit-o în geanta mea de serviciu. Cînd am ieșit în stradă, soarele ardea puternic, Astra mergea ca o prințesă, iar eu eram doamna ei de companie, mai frumoasă, mai înțeleaptă, ce mai ! ! !

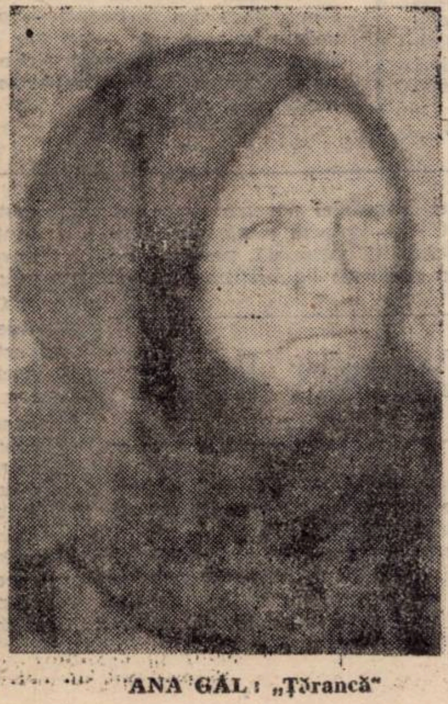

ANA GĂL : „Țărancă"

limba română

Un cuvînt de prisos

Consacrați sau nu, scriitorii — în primul rînd : poeții ; dar, cîteodată, chiar înaintea lor : criticii (literari, de artă plastică, teatrală, cinematografică, muzicală) — sînt mereu ademeniți să „inoveze" cu orice preț, mai ales în domeniul vocabularului, unde „inovațiile" au șansa să fie foarte... spectaculoase. Plăsmuirea de cuvinte noi — realizată, de obicei, prin derivare, teritoriu lingvistic extrem de fertil al limbii noastre — ar constitui, după părerea unora dintre ei, dovada cea mai elocventă a „originalității" în exprimare. Procedeul nu este condamnabil în sine, ba aș zice că dimpotrivă, dacă mă gîndesc la admirabilele versiuni românești ale poemelor homerice, datorate lui George Murnu, la tălmăcirile lui Romulus Vulpescu din Rabelais și Villon, la **Baladele** lui Tudor George, la „isprăvile" prefixului **ne-** în poemele lui Nichita Stănescu. Se înțelege, însă, de la sine că inovațiile lexicale — binevenite sau tolerabile la răstimpuri — nu sînt totdeauna necesare, dovedindu-se uneori rău făcute, stridente chiar, atunci cînd contrariază sistemul și tendințele derivării românești. În lumina acestor observații preliminare, invit pe cititorii noștri să parcurgă fragmentul următor dintr-o cronică cinematografică recentă : „Cred că **Racolarea** este cel mai izbutit film de aventuri realizat de cinematografia românească pînă acum. Din acest unghi privit, al calității sale de ansamblu, putem fi mai îngăduitori atît față de unele **naivisme**, cît și față de unele excese". O „inovație" neîntemeiată și inutilă este, în textul abia citat, derivatul **naivism**, pe care, bineînțeles, nici unul din dicționarele noastre nu îl înregistrează. Cronicarul îl extrage din adjectivul neologic **naiv**, împrumutat din franceză **(naïf**, cu femininul **naive)**, căruia îi anină extrem de productivul sufix „internațional" — **ism**, după modelul nenumăratelor formații de tipul **modernism, optimism, realism, snobism** ș.a.m.d. Productivitatea extraordinară a sufixului se vădește, între altele, prin posibilitatea atașării lui la nume proprii celebre, obținîndu-se astfel substantive abstracte care denumesc însușirile cele mai frapante ale personajelor respective. Dicționarele consemnează termeni cum sînt **donchioșotism, donjuanism, machiavelism** (la Caragiale : **machiaverlîc !)**, **narcisism** etc.

Mai caracteristice încă pentru vitalitatea sufixului sînt derivatele din cuvinte românești vechi : **ciocoism, nepotism, pașoptism, sămănătorism.** În lingvistică, neologismelor li se opun **neaoșismele** (din neaoș cu sufixul **-ism** !), iar „regionalismele" se cheamă, după numele diferitelor provincii, **ardelenisme, bănățenisme, oltenisme** etc. În ciuda (sau, poate, tocmai datorită) acestor exemple, limba română nu mai are nevoie de încă un **„-ism"**, mai ales că, pentru ceea ce ar vrea să însemne **naivism**, avem la îndemînă un derivat gata făcut : **naivitate (fr. naiveté)**. Confecționarea lui **naivism** și eventuala perseverență în folosirea unui atare cuvînt n-ar fi altceva decît un... **teribilism** !

G.I. TOHĂNEANU

Cu Gala Galaction prin Transilvania și Banat

La Congresul, din august 1945, de constituire a Uniunii Sindicatelor Scriitorilor, Artiștilor și Ziariștilor, în al cărui Prezidiu de onoare au fost aleși scriitorii Mihail Sadoveanu, Tudor Arghezi, Gala Galaction, N. D. Cocea, Cezar Petrescu ș.a., s-a hotărît ca scriitorii să participe activ, militant, la întărirea și lărgirea regimului democrației populare și a guvernului dr. Petru Groza („Scînteia", nr. 313/1945, p. 2). Pe această linie, Gala Galaction (deși la vîrsta pensionării și a repaosului), a întreprins, în octombrie 1945, o lungă călătorie în Transilvania, „pentru a alunga stafiile de vrajbă ale trecutului și a pregăti apropierea inimilor, sub soarele democrației izbăvitoare", cum a declarat.

Scriitorul „lumii noi — societatea socialistă viitoare", pe care a întrezărit-o și a salutat-o entuziast, că „înaintează spre noi biruitoare și implacabilă, ca răsăritul soarelui" („Socialismul", nr. 129/1919), avea un trecut prestigios de activitate democratică-progresistă, pentru apropierea, cunoașterea, împrietenirea și coexistența pașnică a naționalităților conlocuitoare. A colaborat la publicațiile naționalităților conlocuitoare, a editat publicații deschise scriitorilor naționalităților conlocuitoare — cum a fost „Hanul samariteanului", din 1929. „E nevoie să apropiem pe concetățenii noștri și să-i facem să se iubească", arăta el. În călătoria transilvană, pe Gala Galaction l-au însoțit scriitorii bucureșteni : Alexandru Cazaban, Mihail Celarian, Horia Furtună, Zaharia Stancu, Dumitru Corbea, actrița Arta Florescu, de la Opera Română, pianista Hilda Jerea de la Opera din Cluj, venită de acolo. Au început cu orașele din Banat. Au făcut popasuri la Reșița, Lugoj, Timișoara și Arad. La Reșița au ajuns miercuri, 17 octombrie ; a doua zi, joi, 18, au prezentat, în Casa muncitorească, o șezătoare culturală și conferința. Au salutat pe scriitori N. Mustață, din partea F.N.D. (Frontului Național Democrat), și tînărul poet Ion Bănuță, din partea scriitorilor locali. După conferința lui Gala Galaction, au citit din scrierile lor scriitorii bucureșteni (citați) și locali — Alexandru Mészáros (poezii în limba maghiară) și Enric Simóni (o nuvelă în limba germană), Arta Florescu a cîntat (acompaniată la pian de Hilda Jerea) cîntece de Brediceanu, Sabin Drăgoi, Bela Bartok, Hilda Jerea... („Luptătorul bănățean" — Organul Comitetului regional Banat al Partidului Comunist Român, nr. 336/1945, p 2).

Gala Galaction și-a exprimat impresiile, despre cele văzute la Reșița, într-un articol, cu însemnări de călătorie, cum obișnuia (vezi Gala Galaction, Prin țară, Editura Sport Turism, București, 1975).

Mai întîi a destăinuit că n-a fost niciodată la Reșița Apoi că l-a încîntat peisajul copleșitor de pitoresc al locurilor. „Toamna mai pretutindeni, a notat scriitorul mult umblat, este marele artist pictor, între celelalte anotimpuri. Dar, în acest colț românesc, cucuiat pe dealuri, scobit de văgăuni cu pîraie la fund, bogat în dumbrăvi și în pășuni, toamna instituie, anual, o răpitoare împărăție de aur și de purpură".

Vineri, 19 octombrie, scriitorii români, cu Gala Galaction în frunte, au prezentat șezătoarea culturală și conferința la Lugoj. Scriitorilor bucureșteni li s-au alăturat, în program, Anavi Adam și Petru Vintilă. „Luptătorul bănățean" (nr. 340/1945) a scris că „publicul lugojan l-a revăzut pe Gala Galaction, marele creator de valori epice și literare".

Scriitorul Petru Vintilă, într-un articol cu titlul **Scriitorii în ajutorul poporului**, a salutat echipa de scriitori democrați, porniți să înfrățească pe oamenii de cultură cu poporul. „Ei (scriitorii) reprezintă cuvîntul adevăratei literaturi progresiste" („Luptătorul bănățean", nr. 334/1945, p. 7). La 20 octombrie (sîmbătă), au fost la Timișoara. Ziarul „Viața bănățeană" (nr. 301/1945, p. 2— Știri de tot felul) a anunțat Festivalul cultural-artistic, organizat de Uniunea Patrioților, în sala Teatrului Național, cu concursul scriitorilor de la București și locali. A participat un numeros public. I-a salutat și i-a prezentat pe scriitori Alexandru Jebeleanu. După conferința lui Gala Galaction, au citit din scrieri scriitorii oaspeți și scriitorii locali : Andrei Szobotka, Mir Marian Jaleș, Ion Stoia-Udrea, Rodion Marcovitz, Lazăr Iosif ș.a. Petru Vintilă a notat un interviu poetului D. Corbea. A dat un interviu, despre viitorul literaturii române și Zaharia Stancu („Luptătorul bănățean", nr. 339/1945, p. 2).

La Arad, au prezentat șezătoarea (duminică, 21 octombrie), în sala Teatrului Popular. A salutat pe scriitori Petre Belle — directorul ziarului „Patriotul". Pe Gala Galaction l-a numit „prieten al Aradului" (drept că a fost de mai multe ori „în orașul de pe Mureș", cu conferințe — vezi „Mitropolia Banatului", nr. 10—12/1974, p. 685—392 ; în mai 1945 a fost sărbătorit de arădeni — vezi „Libertatea poporului", nr. 65, 66, 67/1945, „Patriotul", nr. 203/1945, p. 3). Gala Galaction, în conferința sa, a dat exemplu de scriitor cetățean pe Émile Zola și lupta dusă de el pentru adevăr și democrație (Procesul Dreyfus). Pe lîngă scriitorii bucureșteni, au citit din scrieri poeții arădeni Al Negură și I. Ciudan. În cuvîntul de încheiere, Gala Galaction s-a referit la acțiunea socială salutară a Apărării Patriotice de a ajuta și ușura viața văduvelor, orfanilor și invalizilor de război, și a apelat la cetățeni s-o sprijine, fiind „imperativul patriotic social al ceasului prezent".

Gala Galaction și scriitorii au continuat turneul la Oradea, Cluj, Turda, Tg. Mureș, Sibiu, Făgăraș, Brașov („Tribuna nouă" nr. 7/1945 ; „Cuvîntul poporului", nr. 48/1945 ; „România viitoare", nr. 269/1945, p. 3).

Gala Galaction a rememorat și a precizat, într-un articol cu impresii, constatări și concluzii, în urma turneului său transilvan : „Călătorind prin Ardeal și străbătînd depărtările de la Severin la Oradea Mare, de la Sibiu la Cluj, de la Cluj la Tg. Mureș, m-am întrebat adeseori în fața mîndrelor cîmpii ardelenești și în fața soarelui călător în cerul de toamnă : — De ce n-ar trăi bine, în adevăr, românii și maghiarii, cînd este atîta întindere mănoasă, între Olt și Mureș, între Mureș și Crișuri ?...

Am luat parte la cîteva șezători lîngă colegii mei scriitori români și maghiari... Am socotit înțelept lucru această fraternitate dintre noi și m-am bucurat că putem să dăm pilda cea bună conlocuitorilor noștri. Ziarele au vorbit cu mulțumire de această acțiune de apropiere sufletească. Publicul a răspuns cu însuflețire și în sălile — din Cluj, din Turda, din Tg. Mureș, din Brașov, din Arad, din Oradea... — a urmărit cu entuziasm lecturile și cîntecele în cele două limbi... Am găsit la colegii mei maghiari caldă receptivitate. Este vremea să ne cercetăm frățește și să ne înțelegem..." (Călătorind prin Ardeal, în vol. Prin țară, p. 68—69).

Gheorghe CUNESCU

G. Topîrceanu, seducătorul

A fost între poeții răsfățați. Marele public l-a iubit și memorat ca pe puțini alții ; nici o rimă nu i s-a părut prea grea, nici un ritm prea complicat, gîndirea lui era parcă anume făcută să încerce toate labirinturile formale — pentru a-și păstra rectitudinea și claritatea, nu în ciuda, ci pe seama dificultăților de versificație ; era un scriitor cu spirit, chiar dacă, uneori, cu prea mult spirit, lăsînd impresia că se știe dăruit ; a fost primit cu brațele deschise în cercul celei mai selecte reviste a vremii, Viața Românească. Într-un cuvînt : destinul i-a promis succesul și și-a ținut promisiunea.

Și-a cucerit generația printr-o dublă seducție, deplin eficace în prima parte a secolului : sentimentalismul și badineria, aliaj ce îl face inconfundabil în literatura noastră. Astăzi însă gusturile și poezia au evoluat în direcția exact contrară. Sîntem reținuți cînd e vorba despre sentimentalism și rezervăm poeziei teritoriile înalte, grave sau profunde, rareori glumețe (un Emil Brumaru este aproape un singular). Dacă poezia sa ne încîntă încă prin virtuozitate, fără a ne subjuga într-atît, încît să ne pierdem luciditatea și, deci, scepticismul — în schimb, proza ne întîmpină cu aceeași risipă de vervă și ironie, pe care nu le mai primim rezervați, cu atît mai mult cu cît, aici, pe acest teren, nevorbind în numele său, scriitorul nu mai are ocazia să fie și sentimental : rămîne doar acidul și o distincție impersonală, un fel de eleganță rece a „execuției". Instinctul lui artistic nu s-a schimbat, frazele curg impecabil, tonul este întotdeauna cel nimerit, situațiile, chiar în exagerările lor, sînt mereu verosimile, mereu „adevărate" (principiu de la care G. Topîrceanu nu s-a abătut niciodată). **Scrisorile fără adresă** și **Minunile sf. Sisoe**, pagini ce se citesc cu mare plăcere, ne aduc aminte, primele mai ales, de strălucitorul Al. O. Teodoreanu (se pare că gruparea revistei ieșene, cum e și firesc, și-a pus pecetea asupra membrilor ei). **Domnia lui Ciubăr-vodă**, cel puțin, e irezistibilă. Încă o dată, dificultățile limbii, ale stilului, se dovedesc a fi stimulentele cele mai sigure ale scrisului său. Desăvîrșita parodiere a limbajului de cronică se săvîrșește acolo într-un mod atît de apropiat de însăși mentalitatea cronicarului de altădată, încît îți vine să verifici dacă nu cumva chiar și acela, oricare ar fi el, ascundea în istoriile lui viclenia malițioasă, inteligența rafinată a modernului, ce-și rîde nu doar de păcatele domnului și de obiceiurile pămîntului, dar și de întorsăturile meșteșugite ale frazei arhaice, în stare să provoace inepuizabil cele mai surprinzătoare aluzii. Reproduc, pentru gust, un scurt fragment, fiind anul cometei : „În zilele acestui Ciubăr-vodă, la cursul anilor 6958, martie la Blagoviștenie, ivitu-s-au pre ceriu stea mare cu coadă, căreia îi zic latinii cometa, adecă măturoiu. Și lungă era și hioroasă foarte, începîndu-se dentr-o stea deasupra hanului Mînzulesii. Și cuprindea giumătate de cer cu coada întinsă, cum o ar hi lungit și o ar hi smerit un vînt mare de către asfințit. / Și ieșea Ciubăr-vodă în polimari, de bătea mătănii spre dînsa cu boierii și se închina în fieștecare sară. Ce nimica n-au folosit. Că a doua zi iară se arăta pre ceriu acel semn dumnezeiesc cu coadă. Pentru care mulți boieri învățați, strîngîndu-se la sfat, au făcut prognitic de cele ce se va lucra în țară după aceea. Și ziceau uniia că poate nimica rău nu se va scorni de la o scîrbă mică de stea. Ce, dacă nu ar hi avut coadă, nu era nice o nevoe, că la cap au fost stea ca toate stelele. Dar asta-i, că avea coadă".

Un spirit satiric — de pură proveniență galică, așadar cîtuși de puțin balcanică, ce iarăși îl apropie de Al. O. Teodoreanu — se exersează și în **Focul de la Moreni**, **Literatură de Crăciun**, **Despre duel**, **Mens sana in corpore sano**. Aici nu atît cuvintele de duh contează, mereu altele, mereu scînteietoare, cît logica perfectă ce le înlănțuie, într-o ordine de nimic tulburată. Talentul îmbelșugat al scriitorului știa, se vede, să asculte de exigențele gîndirii.

Cornelia PANTEA

Brahms în viziunea lui Dan Grigore

Reîntîlnirea cu Brahms înseamnă, de fiecare dată, redescoperirea unui univers de sensibilitate, țesut prin mii de fire nevăzute — linii contrapunctice, gîndite nu doar cu știința polifoniei ci și cu cea a simțirii unui suflet al cărui flux și reflux te scaldă în undele unei misterioase comuniuni. Iată premisele care l-au determinat pe Remus Georgescu să opteze pentru un program „Johannes Brahms" incluzînd, pe lîngă „Variațiunile pe o temă de Haydn", integrala concertelor sale pentru pian și orchestră (nr. 1 și 2). Ne aflăm din nou în fața unui super-recital solistic, performanța de a interpreta succesiv aceste două culmi de splendoare dar și de dificultăți tehnice care le-a restrîns serios aria de abordare. Protagonist, Dan Grigore, cel ajuns la maturitatea unor plenare disponibilități artistice, unul dintre cei mai profunzi muzicieni din pleiada pianiștilor români contemporani. Subliniez muzician, și nu doar interpret ! Căci contactul cu arta sa rămîne. Îți stîrnește imagini și metafore de o bogăție și densitate a substanței afective, atît de cuceritor formulate, încît te surprinzi detașat de tot, plutind undeva în nesfîrșitul bucuriilor înfiorate ale Artei. El însuși se cufundă în beția sonorităților de armonii brahmsiene. Și, în acest moment, Dan Grigore devine adesea fascinant. Mă refer în special la pasagii numeroase din cuprinsul Concertului nr. 2, mult mai rar abordat ca primul, cînd, detașat probabil de dubla responsabilitate asumată, ne-a oferit momente de neuitat. Și, ca întotdeauna cînd arta este oficiată de un ales, orchestra filarmonică se preschimbă într-un rezonator care susține dialogurile de la egal, acoperind un ambitus de sensibilitate și expresivitate impresionant. Am detașa din orchestră — pentru ținuta solo-ului ce a dialogat pe aceleași volute cu oaspetele — arcușul Alexandrei Guțu, dar și bagheta dirijorală a lui Remus Georgescu, pentru chemările inspirate cu care a condus demersul perpetuei confruntări a orchestrei cu solistul, realizînd nota elevată a acestui memorabil concert.

Doru MURGU

(Urmare din pag. 1)

Partidul Comunist Român

tru apărarea libertăților democratice, a independenței și integrității țării". Apoi, amplele demonstrații protestatare, inițiate de comuniști împotriva dictatului fascist de la Viena, prin care ni s-a răpit partea de nord a Transilvaniei, lupta împotriva dictaturii militaro-fasciste și a războiului antisovietic, pregătirea și conducerea insurecției armate din august 1944 au pus în evidență grija manifestată de P.C.R. față de soarta poporului, de suveranitatea și independența țării. De altfel, insurecția din august — prin care dictatura militaro-fascistă a fost înlăturată, iar armata română a ieșit din războiul antisovietic și a întors armele împotriva Germaniei hitleriste și a Ungariei horthyste — a avut darul să salveze țara de la o iminentă catastrofă națională, să asigure redobîndirea suveranității și independenței patriei. „Epoca ce a urmat a marcat începutul unei noi istorii a patriei noastre — se arată în Programul P.C.R. — istoria împlinirii idealurilor de dreptate socială și națională, pentru care au luptat nenumărate generații de înaintași, a cuceririi depline a independenței și suveranității naționale a României, a dreptului sacru al poporului român de a fi stăpîn în propria sa țară".

Înfăptuind revoluția de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă, sub conducerea P.C.R., poporul nostru a optat hotărît pentru socialism — singura alternativă a istoriei. În aceste condiții, el se bucură de împliniri de importanță majoră în toate domeniile vieții sociale. Acum suveranitatea și independența au devenit fapt. România socialistă, avîndu-l în frunte pe tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, se bucură de stimă și considerație pe toate meridianele globului. În concepția partidului nostru, a secretarului său general, respectarea suveranității și independenței, promovarea lor neabătută în relațiile internaționale reprezintă condiția fundamentală a instaurării unei noi ordini economice și politice pe plan mondial. „Se poate afirma că Partidul Comunist Român — arată tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU — s-a identificat întru totul cu interesele vitale ale clasei muncitoare, ale întregului popor, că în istoria zbuciumată a poporului român nu a existat niciodată un partid politic care să fi servit cu atîta abnegație interesele întregii națiuni, ale întăririi independenței și suveranității României".

miniaturi

ANONIMATUL ESTE REGULA

Oceanul uman care tălăzuiește în jurul nostru rămîne... ocean și, rareori, din indistincta sa agitație își desprinde identitatea cîte o insuliță știută : prietenul, tovarășul, colegul, vecinul, ruda... Anonimatul este regula. O regulă fără reguli ? Nici vorbă. Nu e nevoie de cine știe ce efort de imaginație pentru a-i intui fiecărui anonim cu care ne încrucișăm pașii, cel puțin în liniile sale esențiale, intimitatea. Vă sugerez acest exercițiu de identificare a semenului nostru ori de cîte ori în alergătura cotidiană sîntem ispitiți să-l tratăm doar în datele sale fizice, ca pe un obstacol, ca pe o imprevizibilă formă de relief în calea zorului nostru. Eu cred că oamenii aceștia nu sînt plauri hălăduind anapoda în curentul vieții obștești, fiecare dintre ei are, firește, foarte numeroase atribute sau, și mai exact, atribuții : el este părinte sau fiu, dascăl sau elev, maistru sau ucenic, om al muncii, concetățean... Necunoscutul de lîngă noi nu are, așadar, doar o identitate, cea din buletin, ci mai multe neapărat, el nu are un nume, ci zeci. Și, cu siguranță, răspunde la toate Frumusețea și gingășia relațiilor noastre de aici izvorăsc. Oamenii din jurul nostru nu sînt similisemeni, flotanți și aluviuni, anonimatul nefiind un refugiu al iresponsabilității. La delicata pînză a conviețuirii sociale adăugăm fiecare, necunoscut lîngă necunoscut, o urzeală de nedestrămat. Aceea a omeniei, și solidarității. Se întîmplă și este cît se poate de firesc ca uneori sentimentul că aparții Timișoarei să se întruchipeze în chip manifest și strălucitor, căpătînd în acest fel expresia și sonoritățile poemului. Nu aceasta este însă regula și nimeni nu identifică dăruirea pentru cauza obștească doar cu capacitatea de a-i da glas public, de a o urca pe portativele odei. Patriotismul este un bun al fiecărei inimi, cu neputință de expropiat pe seama unui mănunchi de privilegii. Și aceasta pentru că prezența sa se certifică și se omologhează cu precădere nu în vorbe, oricît de meșteșugite, ci în fapte, în atitudinile conviețuirii. Lucrăm unul pentru altul, colaborăm, iar o treabă bine și la timp făcută, un gest tovărășesc reprezintă nu numai pontajul fiecăruia în contul propășirii obștei, ci, totodată, actul de prezență a întregului oraș alături și pentru fiecare dintre noi. A înțelege temeiurile acestui cît de simplu pe atît de ineluctabil contract social nu mi se pare greu. Nu mi se pare prea grea nici isprava de a-i da expresie cunoscînd bine acea „musculiță la arat“ care bîzîind invariabil și sumar cîteva sintagme își revendică opt ore pe zi, cu vehemență, fotografia la panoul stimei întregului oraș. E timpul să curățim retina de miopia egoistă, dincolo de orice vedetism. Cine se plînge încă de singurătate, măcar s-o umple cu cărți !

George DINU

Mare bucurie... sport

...(și rară) ne-a produs Steaua prin izbînda în contra campioanei Finlandei, Kuusysi (sic !), pe care nici să vrem n-o vom uita cum, abia deslușind alfabetul fotbalului, s-a pus pe-o alergătură de parcă-i o turmă de iepuri (nu fricoși) mînați să culce-o grădină cu morcovi ce-s ținte mobile ; pînă în minutul care l-a făcut celebru pe cel mai slab jucător de pe teren (Pițurcă, deci), n-am putut scoate o vorbă, atîta emoție, atîta speranță, atîta mirare, atîta durere trăit-am : mai buni, clar, ai noștri jucau cu ochii legați și cu picioarele împleticite, de unde, confirmîndu-mi o trainică părere (și de rău), s-a văzut pînă la Pol că n-avem tehnicieni competenți, care, fie pe gerul din arenă, fie pe canicula din suflete, să judece la rece ; nu-i frumos, știu, ca la izbîndă să se amintească (și) erorile săvîrșite pîn-la triumf, însă nu pot uita bezmeticeala liniei ofensive și a mijlocașilor (mai puțin Bălan, eroul bun al meciului), care, lipsiți de luciditate și de un cap limpede, au fost piese de tun înfundat, de unde și impresia că trupa Stelei e, totuși, neinstruită ; spun asta pentru că era cît p-aci să ieșim dintr-o cursă care se dovedea din start ca fiind a noastră !

Să-i dăm cezarului ce-i aparține : dăruire totală, forță fizică, travaliu imens, cît să săltăm în semifinalele Cupei Campionilor Europeni, poziție de invidiat în fotbalul continental — unică satisfacție în această primăvară fără glorie pentru biografia lui Mircea Lucescu, el însuși derutat și depășit de împrejurări, comițînd un lanț de greșeli neiertătoare și sancționate, de ilustre pene, cu cartonașe galbene (acum).

Bravo, Steaua !

Teodor BULZA

panoramic

● La Timișoara a avut loc **„Cupa 8 Martie"** la judo. Au participat peste 70 de copii care și-au disputat întîietatea la această competiție sportivă, cu o mare valoare educativă și de apărare a Patriei, într-o atmosferă de Fair-Play. Reprezentanții Casei pionierilor și șoimilor patriei Timișoara, antrenați cu pasiune și competență de prof. Ștefan Doncea, au avut o comportare excelentă ocupînd 7 locuri I, prin Caius Brehui, Alin Teacă, Cristian Guiu, Cristian Jumugă, Marius Teacă, Ovidiu Petromăneanț și Tiberiu Gherbei. Celor mai buni sportivi li s-au acordat diplome. ● La Filiala Bibliotecii județene Timiș, din cartierul Blașcovici, a avut loc o întîlnire cu copiii grădiniței Nr. 24, a întreprinderii „Electromotor". Plin de farmec a fost dialogul țesut între șefa de secție, bibliotecara și poeta Tatiana Flondor-Arieșanu, și cititorii de mîine, pentru care fascinația cărților de povești se naște încă de la această vîrstă a inocenței.

serial

VIAȚA MARILOR VEDETE LIV ULLMANN

58

ULTIMUL VOIAJ, cu primul meu soț, Jappe, în Polonia... În stațiunea montană în care am ajuns, un grup folcloric dansa, oferindu-le turiștilor un frumos divertisment. Seara, o parte din public se amestecase printre dansatori, încercînd să imite mișcările profesioniștilor. Printre aceștia, Jappe, amuzat și plin de vioiciune. Eu rămăsesem, prudentă, deoparte. Bibi (Andersson), care ne însotea în călătorie, m-a strigat : „Vino, Liv, trebuie să încerci și tu". Iar Jappe : „Haide, la dans !" ... În cele din urmă, mi-am părăsit colțul : unul dintre dansatorii profesioniști și-a trecut brațul pe după talia mea și, cîteva secunde mai tîrziu, muzica ne luase în grija ei. Mi s-a părut că totul se învîrte odată cu mine... De undeva de departe, vocea soțului meu, spunîndu-i, printre hohote, lui Bibi : „Ia te uită ! Liv seamănă cu un elefant care vrea să joace polka". Brusc, lucrurile au încremenit în jurul meu. Am văzut figurile tuturora îndreptate spre mine. Rîdeau. M-am desprins și am fugit în noapte. Am alergat, am alergat, pînă într-un loc unde iarba era destul de înaltă ca să mă ascundă de lume. M-am întins acolo, pe pămînt — părea că plecarea mea nu deranjase pe nimeni, fiindcă nimeni n-a venit să mă caute. După cîteva ore m-am întors de bună voie, am urcat în cameră și m-am culcat. Un elefant necăjit a plîns, pînă la intrarea în somn, incapabil să-și imagineze cum va putea trăi pe mai departe. ● **E BINE** să ai puterea să lași în urma ta dorința de a trăi viața altora... să te cunoști, să-ți explici de ce ai nevoie de un anumit lucru, să percepi cu mai multă claritate mobilurile celorlalți... să identifici propria ta frică și propria ta nesiguranță în existența oamenilor pe care-i ai aproape. ● **CEI PATRU** s-au instalat pentru o săptămînă în camera mea de zi, cu tot cu aparatele lor, cel de filmat, reflectoarele, magnetofoanele și cu ideile lor preconcepute. Devenisem celebră și ei trebuiau să mă imortalizeze într-un așa-zis „portret personal". Le-am urat „bun venit" și m-am simțit flatată. Aveam atîtea de spus și mă gîndeam că trăisem suficiente experiențe care să-mi dea dreptul la curajul opiniei. Cînd, în fine, au terminat și-au plecat, le-am făcut largi semne de adio, de pe treptele casei, apoi am constatat că înăuntrul meu se cuibărise un fel de umilință, eram idiotizată și singură. Camera de zi redevenise numai a mea. Nu mai era nevoie să mă țin după Linn, nu cumva să se împiedice de firele întinse peste tot, nu cumva să dărîme vreun trepied, nu cumva să se atingă de instrumentele lăsate pe loc, timp de șase seri, pe cînd oamenii aceia plecau să înnopteze la hotel. Înșii n-au găsit de cuviință să-mi dea, ulterior, un simplu telefon de mulțumire ; iar eu mă întrebam din ce pricină am sentimentul celui rănit...

Selecție și adaptare,

Ana ALDAN

viața asociației

● În ședința de marți a Cenaclului Asociației Scriitorilor din Timișoara și al revistei „Orizont" a citit un grupaj de poeme **Marcel Turcu.** Referatul a fost susținut de **Cornel Ungureanu.** Au participat la discuții : **Anghel Dumbrăveanu,** conducătorul ședinței, **Ștefan Malița, Aurel Turcuș, Brîndușa Armanca, Leca Crișovan, Vasile Popa, Marian Odangiu, Rodica Opreanu** și **Ioan Viorel Boldureanu.** Marți, 25 martie a.c., ora 16, va citi **Marie-Jeanne Jutea,** proză. ● Primele trei ședințe din acest an ale Cenaclului de limba sîrbă al Asociației Scriitorilor din Timișoara și al revistei „Knijevni Jivot" au programat o dezbatere în jurul romanului lui **Svetomir Raicov, Trifoi cu patru foi,** apărut la Editura Kriterion, o discuție în jurul unei piese de teatru avîndu-l ca autor pe **Gioca Jupunski,** și, respectiv, o întîlnire cu elevii Liceului de filologie-istorie din Timișoara, conduși de prof. **Manoilo Golub,** directorul adjunct al liceului, și prof. **Gioca Mirianici.** La întîlnire a participat și un grup de studenți de la Facultatea de filologie, secția limbă și literatură sîrbă din cadrul Universității București, îndrumați de lect. univ. dr. **Victor Vescu.**

televiziune

DUMINICĂ, 23 martie. 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,45 Contemporanii noștri. Trei generații. 19,00 Telejurnal. 19,20 Țara mea azi. A 65-a aniversare a făuririi P.C.R. 19,40 Cîntarea României. 20,20 Film artistic. Pe oglinda de gheață. 21,35 Veșnic tînăra romanță... 21,50 Telejurnal. **LUNI, 24 martie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-științific. 20,35 Tezaur folcloric. 20,50 Controlul oamenilor muncii în acțiune. 21,00 Roman foileton. Marea iubire a lui Balzac. 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 25 martie.** 20,00 Telejurnal. 20,15 Actualitatea în economie. 20,25 Teatru TV. „Hangița", de Carlo Goldoni. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 26 martie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Secvențe din Bangladesh. 20,45 Cabinet de informare politico-ideologică. 21,05 Film în serial. Cei patru robinsoni. 21,45 Telejurnal. **JOI, 27 martie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Tinerețea noastră — tinerețea Epocii Ceaușescu. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 28 martie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Partidul Comunist Român — gîndire creatoare, acțiune revoluționară. 21,05 Cadran mondial. 21,25 Serial științific. Civilizația metalului. 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 29 martie.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,40 Martie. Cronica evenimentelor politice. 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia. 19,45 Film artistic. Nu te voi uita... 21,45 Telejurnal. 21,55 În lumina reflectoarelor

---

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

22

Am închis ușa la loc, și am ieșit. Am traversat mica boxă a liftului, pardosită cu ciment, am trecut pe lîngă cele două lifturi negre care duceau, printr-o ușă groasă, spre scara de incendiu. Am deschis ușa, începînd să urc. Mergeam încet. E nevoie de o groază de scări ca să urc douășpe etaje, plus subsolul. În timp ce treceam pe lîngă ușile de incendiu le și număram, pentru că nu aveau înscrisuri. Erau grele și solide, cenușii ca betonul treptelor. Cînd am ajuns la etajul doisprezece, nu mai aveam suflu. M-am furișat spre camera 1224 și am încercat clanța. Era închisă, dar se deschise aproape imediat, ca și cum cineva m-ar fi așteptat să intru. Am intrat, trecînd pe lîngă fată, și m-am prăbușit într-un fotoliu, să-mi mai trag suflul. Camera era spațioasă, cu ferestre zăbrelite care dădeau în balcon. Patul dublu arăta de parcă s-ar fi dormit în el, sau, în orice caz, lăsa impresia asta. Peste tot erau împrăștiate haine, obiecte de toaletă, bagaje. Părea o cameră de douăzeci de dolari pe zi. Fata trase zăvorul de siguranță.

— **Ai avut vreun necaz ?**

— Paznicul s-a drogat în ultimul hal. E inofensiv ca un pisoiaș.

M-am ridicat din fotoliu și m-am îndreptat spre balcon.

— Stai !, spuse ea tăios. Am privit-o peste umăr. Spuse : — N-are nici un rost. Nimeni nu poate face așa ceva.

Am așteptat nemișcat.

— Ar trebui să chem poliția, spuse ea. Cu orice risc.

— Nu-i rea ideea, am spus. Cum de nu te-ai gîndit mai înainte ?

— Ar fi mai bine să pleci, spuse ea. N-are nici un rost să te trezești amestecat.

N-am spus nimic. Am privit-o în ochi. Abia și-i putea ține deschiși. Ori se drogase, ori era efectul întîrziat al șocului. Una din două.

— Am luat două somnifere, zise ea, ca și cum mi-ar fi citit gîndurile. Nu mai fac față la nimic în noaptea asta. Te rog să pleci. Te rog. După ce mă trezesc am să cer micul dejun. Cînd o să vină chelnerul, o să-l trimit, sub un motiv oarecare, pe balcon, să găsească el tot ce e de găsit. Eu o să mă prefac că n-am habar de nimic. Vorbea din ce în ce mai greu. Se frecă pe tîmple. — Îmi pare rău, însă cred că o să trebuiască să-mi dai banii înapoi.

M-am apropiat de ea.

— Și dacă nu vreau, o să dai în vileag toată tărășenia, nu ?

— O să fiu obligată, zise ea, somnoroasă. N-am de ales. Oricum, ăștia au metode cu care scot din tine orice. Sînt... sînt prea obosită ca să mai opun vreo rezistență.

Am apucat-o de braț și am scuturat-o. Capul i se bălăbăni.

— Ești sigură că n-ai luat decît două tablete ?

— Da. Nu iau niciodată mai mult de două.

— Atunci, fii atentă. Eu o să merg pe balcon și o să-i arunc o privire. Apoi o să plec la Rancho. Banii rămîn la mine. Ca și pistolul tău. Poate că la mine n-au să-l găsească... Hei, trezește-te ! Fii atentă aici !

Capul îi cădea din nou într-o parte. Făcu un efort să se îndrepte, ochii i se deschiseră, însă privirea era opacă.

— Ascultă. Dacă n-au să-l găsească la tine, cu atît mai puțin au să dea de el la mine. Lucrez pentru un avocat, iar tu ești obiectivul cercetărilor mele. Cecurile și pistolul se întorc la proprietar. În cazul ăsta, povestea pe care ai s-o torni sticleților n-o să valoreze o para chioară. Cel mult o să-ți ridice mai sus funia spînzurătorii. Ai înțeles ?

— Da... Mi-e tot una.

— Asta nu-i felul tău de-a vorbi. Vorbesc drogurile din tine.

Traducere de

Mihai CERNEA

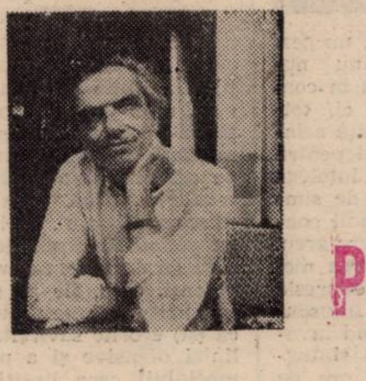

Vassilis Vassilikos

Profesiunea: SCRIITOR

Este, în acest moment, unul din cei mai traduși prozatori greci contemporani. Cu o notorietate internațională stîrnită, mai mult ca sigur, de celebrul Z, Vassilis Vassilikos e cunoscut și publicului român prin nu mai puțin celebra ecranizare a lui Costas Gavras. S-a născut în anul 1934 la Kavalla. Prima carte — la 20 de ani : Povestirea lui Jason. **I-au urmat 16 volume : romane, eseuri, teatru, poeme. Între care, notabile :** Trilogie, Foco d'amor, Fotografiile, A murit un poet, Ultimul adio, Lotofagii, Presocraticii. **După o dramatică experiență a exilului, Vassilikos s-a reîntors în Grecia în 1974. Ziarist, redactor în cadrul televiziunii, dar, înainte de toate,** scriitor. **Syngrapheas.** Scriitor de profesie, **așa cum mărturisește într-un recent interviu — de o cu totul stimabilă franchețe — acordat revistei** La Quinzaine littéraire.

— Ați putea să vă aduceți aminte de prima carte pe care ați citit-o ?

— A fost un început, o experiență ciudată, cu totul aparte, întîlnirea aceasta cu biblioteca ! M-am născut la Kavalla, în nordul Greciei. Cînd ne-au ocupat naziștii, aveam șase ani. Îmi aduc aminte foarte bine de un ofițer german, blond, cultivat. A fost încartiruit la noi, și primul ordin pe care l-a dat unui soldat a sunat așa : „Arde tot, numai clasicii nu !". Bineînțeles că nu știam nemțește, dar cuvîntul „clasic" e același în toate limbile. Așa a fost arsă toată biblioteca tatălui meu ; numai clasicii nu. Clasicii greci. Uitasem cu totul întîmplarea, dar, în 1959, mi-a revenit puternic în memorie, la Yale, în America, în timp ce un profesor german vorbea despre tragedie. Nu știu cum să vă spun, dar atunci am înțeles că toate cărțile acelea fuseseră arse pentru că erau periculoase. Poate că așa mi-a apărut în copilărie un soi de aversiune pentru clasicii noștri, singurii scăpați de la distrugere, din moment ce ocupanții îi iubeau atîta. Firește, o copilărie, dar ...

— Și atunci v-ați apropiat de moderni.

— Da. Cred că prima carte pe care am citit-o după război a fost biografia lui Disraeli de Maurois, în grecește, apoi scrisorile lui Van Gogh. Am început să-i citesc pe grecii generației lui 1930 : Venezis, Seferis, Kavafis, fără să-mi dau însă atunci seama ce reprezentau pentru Grecia. Și scriitori străini. Pe vremea aceea, în Grecia nu se prea traducea, dar aveam avantajul de a putea citi în franceză, limbă învățată de la mama, și în engleză, deoarece eram elev al colegiului american din Salonic. Așa i-am putut citi pe Wilde, Eliot, Kafka. Iar marea întîlnire a fost cu Gide. Prima carte scrisă de el am cumpărat-o în 1951, la Salonic, în chiar ziua cînd am aflat din ziare știrea morții sale. O întîmplare. Pasiunea pentru el a durat mulți ani. Gide m-a învățat să scriu. Prima mea carte, **Povestirea lui Jason** e scrisă sub influența **Theseu**-ului său (pe care am încercat de altfel, să îl traduc în greacă). Pentru a fi înțeles mai bine, trebuie să știți că noi, scriitorii greci nu avem o moștenire de genul „Balzac", pe care să ne sprijinim. În secolul al XIX-lea nu a apărut nici un scriitor grec important, iar primul roman datează din 1848. Atunci e normal că fiecare scriitor grec a introdus în literatura noastră un străin, care să-i servească drept trecut. Pentru mine, acesta a fost Gide. Prin el am ajuns și la marii scriitori despre care vorbea : ruși, francezi. Nu m-am putut elibera de fascinația lui decît în 1955, cînd, invitat al liceului francez din Salonic, Camus a ținut o conferință. Iar Camus m-a îndreptat apoi spre Sartre, care mi-a rămas pînă azi un fel de maestru în a gîndi lumea.

— În general, cum apare ideea unei cărți ? În „Foco d'amor", de pildă, descrieți pasiunea soției dv. pentru Dante. Era o pasiune contagioasă ?

— Între ființele pe care le iubesc și lecturile mele nu există nici o legătură. Nimeni nu mă poate influența. Doar cărțile. De altfel, pe Dante l-am citit cu adevărat abia după moartea soției mele. Și mi-am dat seama că ar fi trebuit să-l citesc înainte, la vîrsta cînd trebuie de fapt citit. În tinerețe. Aș fi fost, cu siguranță, un scriitor mai bun. Nu mă sfiesc s-o recunosc. Am încă mari goluri în lectură. Vorbesc despre lecturile temeinice, înțelese, duse pînă la capăt. Nu l-am citit așa nici pe Shakespeare, nici pe Virgiliu, știu destul de puțină filosofie ... Nu cred că sînt singurul în această situație, printre intelectualii unei țări care citesc cu sufletul la gură ultima carte a Margueritei Duras, dar nu dau cu ochii prin Shakespeare. Adevărul pe care trebuie să-l privim în față și să-l spunem răspicat, e că nu există o cultură fundamentală, de bază. Nici școala nu face mare lucru. Așa că trebuie să fii, de fapt, un autodidact.

— Și totuși, cînd v-ați descoperit strămoșii ? Multe din cărțile dv. îi readuc în atenție, prin numeroasele referiri la antichitate, la Homer, mai ales.

— Curios, dar i-am citit abia în ultimii ani. Cred că exact cînd era momentul.

— Simțiți nevoia de a avea, fizic vorbind, cărți în jurul dv. ?

— Relația mea cu ele e ca o relație de dragoste. Contează caracterul literelor, formatul ... Pentru mine cărțile contează la fel de mult ca și oamenii. Uneori chiar mai mult. De aceea, atîta vreme cît am fost înconjurat de cărți, nu m-am simțit singur, deși, în fapt, eram. Singura teamă care mă cuprinde e să nu orbesc și să nu mai pot citi. Să nu pot scrie nu mi s-ar părea ceva atît de grav, dar să nu pot citi, ar fi cel mai mare dezastru ! Dar de citit, citesc o singură dată o carte. Nu pot reciti nimic. Îmi rămîne sau nu în memorie. Tocmai de aceea nu-mi pot citi propriile cărți.

— Ce cărți ați lua cu dv. pe o insulă pustie, să zicem ?

—Pe Balzac, romanticii germani, pe Kafka, Sartre ... pe toți. Cu tot ce au foarte bun, dar și cu ce e mai slab în ei. Cînd iubesc un scriitor, mă fascinează fenomenul în întregime.

— Și invers : pe care nu îi iubiți ?

— Nu mi-am pus niciodată întrebarea, și nici problema. Oricum, nu-mi prea plac prozatorii-poeți. Nu-mi plac niște americani, de pildă Hemingway, Steinbeck ... Nu mi-a plăcut niciodată noul roman francez. Nu mă fascinează Joyce. Știu ce risc spunînd aceste lucruri. Pot părea demodat. Chiar vreau să fiu, pentru că nu mă pot tulbura decît cărțile care degajă o imensă forță.

— Dar din generația dv. ?

— Mă gîndesc des la Calvino, Llosa, Kadare, Enzesberger. Îi privesc de parcă am fi îmbarcați toți pe o navă, porniți în aceeași aventură, chiar dacă, din cauza limbii, mă descopăr undeva mai lăturalnic, mai la margine, cum se simte, probabil, și un danez sau un norvegian. Fiecare pe insula proprie !

— Care sînt legăturile dv. cu cititorii greci ?

— Sînt legături de două feluri, urmînd cele două tipuri de cititori : acei intelectuali entuziasmați doar de o scriitură auto-referențială nu mă prea agreează. Dar legătura cu marele public e formidabilă. O simt în fiecare zi. Trebuie însă să știți un lucru foarte important. Pînă nu de mult, în Grecia, **meseria de scriitor** nu exista, ca atare. Erau doar poeți. Scriitori, nu. Dacă îi spuneai, de pildă cuiva, că ești scriitor, deci prozator, nu poet deci, **syngrapheas**, erai întrebat imediat la ce ziar lucrezi. Cred că am fost între primii prozatori — alături de Kazantzakis, (atît că el n-a cunoscut această situație în timpul vieții) — considerați, încă de la început — **scriitori**. N-am fost luat niciodată drept altceva, chiar atunci cînd scriam în ziare sau lucram la televiziune. Cuvîntul syngrapheas — deci scriitor (autor de proză, de cărți în proză), începe să se răspîndească tot mai mult. Lucru foarte important pentru o țară care trebuie să știe că poți fi scriitor, că ea are scriitori, așa cum are actori sau sportivi de performanță.

Prezentare și traducere de

I. PANTEA

DIN LIRICA GREACĂ

NIKIFOROS VRETAKOS

LIMBA GREACĂ

Cînd voi pleca cîndva din această
lumină
voi șerpui în sus ca un
rîu care murmură.
Și dacă cumva printre
coridoarele albastre
voi întîlni îngeri, le voi
vorbi grecește întrucît
nu cunosc alte limbi, vorbesc
între ei prin muzică.

KOSTAS ASIMAKOPOULOS

CONSTATARE

Serafimi țin din cele două colțuri
marea
și o scutură
precum altădată, după spălatul
cearșafurilor,
gospodinele scutură pentru
împăturire.

Ca și visurile noastre toate,
speranțele noastre
planurile noastre. Căci
sinele nostru este adînc și bogat
și bate briza mării, se dizolvă
de mareele apelor,
fără ca serafimii
s-o închidă în împăturirea lor.

Fără levănțică
În dulapuri cearșafurile,
fără foșnetul săruturilor
va rămîne somnul nostru,
neterminat, profund
sau altceva despre care buzele
noastre nu-ndrăznesc,
buzele noastre învinețite să-ngaime.

Și serafimii
mereu dulci, nevinovați, mereu
aceiași,
fără știință despre ceea ce
ne va fi soarta.
mereu împăturesc marea
pentru un pat
care nici el,
chiar nici el,
nu se-așterne pentru noi, să ne
odihnim.
Ce constatare amară,
ce durere,
pentru altceva venim, plecăm
și pentru altceva ne încheiem viața.

IORGOS VAFOPOULOS

UȘILE

Bat și la această ușă.
Portarul ușor se înclină,
trăgînd zăvorul prompt.
Și-n urma mea se mai aude
ultima sărutare a canaturilor ușii.
Și încă o ușă și încă una.
La fel se deschid prompt,
la fel țipă sărutul metalic.

Cîte uși oare să fi trecut
în coridorul acesta imens ?
Cîte stavile transversale,
în succesiunea lor continuă
s-au închis în urma mea ?

Pereții goi, perdelele treacă
spatele lor de gheață
în palma mea deschisă-căutarea.
Mi-e frig. Și bat la ușa următoare.
Mi-e frig. Și bat la cea următoare.
Se deschid bătînd.

Dar nu-i de-ajuns
numai bătutul în ușă.
Nu ajunge numai aplecarea promptă
a portarului tăcut.

MILTOS SAHTOURIS

PORUMBELUL

Pe aici a trecut porumbelul
aprinseseră făclii pe drumurile din
jur
alții străjuiau aleile
copiii țineau în mîini stegulețe
treceau orele și-a început să plouă
un fulger a șoptit ceva de spaimă
și-n gura omului s-a născut țipătul

atunci porumbelul cu dinții sălbatici
a urlat ca un cîine în bezna nopții.

THOMAS MARAS

BUNĂ ZIUA

Bună ziua
a spus,
și a deschis poarta Iubirii.
Nu era cu aripi
nici bine îmbrăcat.
Însă era el.
L-a mîngîiat lăcrimînd
l-a sărutat rîzînd.
A mai zis de o mie de ori :
Bună ziua !

În românește de
Andreas RADOS

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRAVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : TIMIȘOARA, strada RODNEI 1:
Telefoane : 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
Tehnoredactare: N. LIGHEZAN
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 13

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 13 (997) ● 28 MARTIE 1986 ● SERIE NOUĂ. ANUL XXXVII ● 16 PAG. 3 LEI

ȘTIINȚA ȘI AGRICULTURA

În cincinalul care a început, obiectivul fundamental în domeniul agriculturii îl constituie realizarea noii revoluții agrare. Conceptul de nouă revoluție agrară a fost formulat de tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** la Congresul al II-lea al țărănimii, în 1981. Subliniind necesitatea dezvoltării puternice a agriculturii ca una din ramurile de bază care condiționează progresul economico-social general al societății socialiste românești, secretarul general al partidului arăta: **„Ne propunem, de fapt, să realizăm o adevărată revoluție agrară în ce privește producția, productivitatea muncii, nivelul tehnic, eficiența economică, activitatea socială generală din satele noastre“.** Formulat astfel, conceptul de nouă revoluție agrară are o dimensiune globală. El se referă atît la condițiile obiective, respectiv forțele și relațiile de producție și sociale, cît și la cele subiective, la întregul mod de gîndire și acțiune în primul rînd al celor care lucrează în agricultură, dar și la cei ce lucrează pentru agricultură dar sînt în afara ei. În fond, conceptul exprimă necesitatea revoluționării profunde a modului de a gîndi și acționa în problemele agriculturii al tuturora, al întregii noastre societăți.

Înfăptuirea unui asemenea demers global reclamă în mod necesar aportul masiv al științei, al tuturor ramurilor ei. Cu deosebire știința agricolă este chemată acum să-și aducă contribuția decisivă la înfăptuirea întregului program de intensivizare a producției agricole, de aplicare a celor mai noi tehnologii. **„Nu se poate vorbi de revoluție agrară —** arăta tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU — fără știința agricolă și aceasta înseamnă că cercetarea agricolă trebuie să-și asume răspunderea și să acționeze în această direcție“.**

Angajarea plenară a potențialului de cercetare științifică în înfăptuirea revoluției agrare implică afirmarea mai puternică a geneticii, a ingineriei genetice, a biochimiei și a altor ramuri ale științei cu rol decisiv în realizarea unor mutații radicale în structura intimă a plantelor și animalelor. Iar toate acestea presupun unirea eforturilor cercetării cu cele ale activității productive. **„Numai unitatea organică între cercetare și oamenii muncii din producție va putea asigura soluționarea rapidă a problemelor complexe din agricultură“,** arată tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** la Plenara lărgită a Consiliului Național al Agriculturii.

În contextul cînd știința devine factorul decisiv în realizarea noii revoluții agrare, sarcini deosebite le revin științelor economice și sociale, în formularea căilor de perfecționare a relațiilor agrare, în organizarea corespunzătoare a agriculturii conform cu necesitățile înfăptuirii economiei integral intensive în România.

Pentru a contribui la asigurarea conducerii științifice a agriculturii, îndeosebi, știința economică este chemată să aprofundeze direcțiile de perfecționare a mecanismului economico-financiar, a activității de planificare în producția vegetală ca și în cea animală, în mod deosebit în direcția eliminării birocrației și a arbitrarului în stabilirea sarcinilor, prin corelarea indicatorilor fizici și valorici fundamentați pe tehnologii și costuri de producție, să elaboreze modalitățile specifice de formare a prețurilor produselor agricole.

Fundamentarea prețurilor pe baza cheltuielilor sociale de producție reprezintă o condiție esențială a realizării unei activități rentabile în toate unitățile agricole. Ea trebuie însoțită de eforturi susținute pentru reducerea cheltuielilor de producție pe unitate de producție, ca și pe unitate de suprafață. Acest lucru presupune ca, odată cu creșterea volumului total al cheltuielilor de producție, în condițiile intensivizării agriculturii să crească randamentele în mod deosebit. Or, tocmai asupra acestui aspect insistă conducerea partidului și statului prin programul de măsuri de înfăptuire a noii revoluții agrare.

O înțelegere deplină și profundă a locului agriculturii în economia națională și, pe un plan mai general, în viața societății de azi, nu este posibilă decît avînd în vedere că agricultura este, într-un fel, Alma mater a civilizației umane.

În ceea ce privește țara noastră, secretarul general sublinia că fără o agricultură intensivă, modernă, de înaltă productivitate, organizată pe baza celor mai noi cuceriri ale științei nu se poate asigura nici făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate, nici edificarea comunismului. În spiritul acestei sublinieri a tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** trebuie înțeleasă realizarea noii revoluții agrare în România prin aplicarea largă a științei în agricultură.

Conf. dr. Grigore SILAȘI

imnele patriei

Sens

Să fii aprins în fiece secundă,
Umană torță izbucnind mereu,
Cînd era ta în armonii abundă
Și fiece cuvînt devine greu;

Și să fii viu de fiecare dată,
Crezînd în oameni ca un rîu ascuns,
Fără s-aștepți, cu zgomot, o răsplată
Și la oricare faptă un răspuns.

Să fii mereu cum româneasca fire
Te-a zămislit, pentru un nobil sens.
Și-n drumul suplu, spre desăvîrșire,
Văzduhul țării e mai pur și dens.

Lucian BURERIU

PARTIDUL COMUNIST, STEGAR AL LUPTEI POPORULUI ROMÂN PENTRU LIBERTATE

1921
P.C.R.
1986

După cum se știe, în deceniul al treilea al secolului nostru, forțele extremiste de dreapta din unele state europene au trecut la lichidarea libertăților cetățenești și la instaurarea dictaturilor fasciste. Secretarul general al partidului nostru, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** sublinia că: **„Eroica luptă dusă în acești ani de partidul comunist în fruntea clasei muncitoare și a unor largi forțe progresiste sub steagul democrației și independenței țării, atitudinea lucidă a unor grupări politice ale claselor conducătoare au stăvilit pentru un timp ascensiunea spre putere a organizațiilor fasciste și înrobirea țării Germaniei naziste“.** Trăsătura dominantă a evoluției sistemului politic în România, între anii 1934-1938, a fost puternica aspirație a maselor largi populare spre libertate și democrație, dorința lor de a menține România pe coordonatele unei democrații constituțional-parlamentare, ale unei dezvoltări democratice. Continuator al celor mai înaintate tradiții de luptă ale poporului român pentru libertate, independență și progres, P.C.R. a militat consecvent pentru apărarea independenței și integrității teritoriale ale țării noastre, amenințate tot mai mult de agresiunea statelor fasciste și revizioniste. Experiența acumulată în anii eroicelor lupte revoluționare, 1929-1933, duse de clasa muncitoare, a determinat P.C.R. să ajungă la concluzia că realizarea Frontului Unic Muncitoresc era una din condițiile principale de mobilizare a întregii clase muncitoare la lupta poporului român pentru apărarea independenței și integrității teritoriale ale țării noastre. Militînd consecvent pentru realizarea acestui deziderat atît de scump clasei muncitoare, P.C.R. a reușit să mobilizeze în jurul său importante forțe politice și sociale cu orientare antifascistă și antihitleristă. **„În aceste împrejurări —** arăta tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU — Partidul Comunist din România, exprimînd interesele vitale ale maselor largi, militează activ pentru unirea tuturor forțelor democratice și patriotice ale poporului, pentru apărarea independenței și suveranității țării“.** Rezultatul acestei neobosite activități a fost crearea unui număr mare de organizații de masă antifasciste, antirevizioniste și antilegionare. De exemplu, în 1933 a fost creat Comitetul Național Antifascist, din conducerea căruia a făcut parte tînărul comunist **NICOLAE CEAUȘESCU,** Frontul Plugarilor iar în anul următor a fost creat Blocul Democratic ș.a. Activînd în legalitate, aceste organizații au fost de un real sprijin pentru P.C.R. în mobilizarea forțelor antifasciste din România la lupta împotriva fascismului, pentru apărarea independenței și suveranității patriei noastre. Acțiunile comune organizate de P.C.R., P.S.D. și P.S.U. au constituit un pas important în efortul pe care P.C.R. îl făcea în realizarea Frontului Unic Muncitoresc. Unul dintre obiectivele principale ale activității politice și ideologice, desfășurată de P.C.R. în această perioadă, a fost demascarea conținutului imperialist al propagandei legionare-fasciste și revizioniste, a alianțelor pe care statele fasciste și revizioniste le încheiau între ele. **„Creșterea dictaturii fasciste în Germania, Austria, întărirea ei în Balcani, pactele de înțelegere între Hitler, Mussolini, Horthy —** atrăgea atenția ziarul „Scînteia“ **— pun în fața proletariatului internațional cu o tărie mai mare ca oricînd, sarcina istorică a unor lupte care vor însemna lupte pe viață și pe moarte“.** Ca urmare a eforturilor făcute de P.C.R., P.S.D. și P.S.U., au loc înțelegeri între organizațiile de masă de a lupta, pe baza aceleiași platforme, împotriva fascismului și revizionismului. Atacarea Etiopiei, în octombrie 1935, de către Italia fascistă a determinat o puternică reacție protestatară a opiniei publice din țara noastră. Conștient de pericolul pe care agresiunea statelor fasciste îl prezenta pentru independența și integritatea teritorială a țării noastre, P.C.R. preciza într-un document elaborat la 1 noiembrie 1935 că **„noi, comuniștii, sîntem gata să apărăm cu arma în mînă independența României, dacă țara noastră ar fi silită să ducă un război național de apărare contra imperialismului fascist“.** Ocuparea Renaniei, în 1936, de către trupele hitleriste, intervenția armatelor fasciste germane și italiene în Spania și definitivarea Axei Berlin — Roma — Tokio au determinat noi și puternice demonstrații antifasciste în România. Au loc demonstrații protestatare în Capitală, precum cea din 31 mai 1936, la Timișoara, Arad, Cluj și în alte centre din

Conf. univ. dr. Gh. I. OANCEA

(Continuare în pag. 10)

TOADER ȘTEȚCO : „Oglinda“

Multilateralitatea dezvoltării

„Omenirea se află într-o asemenea etapă a dezvoltării în care știința reprezintă cea mai puternică forță a progresului economic și social. Pornind de la această realitate, nu trebuie să uităm nici un moment că edificarea socialismului și a comunismului nu se pot realiza decît pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, pe baza cunoașterii umane în general” (Din cuvîntarea tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** la Congresul Științei și Învățămîntului).

Ca epocă a tuturor revoluțiilor posibile, după cum a mai și fost denumită prin referire la complexitatea proceselor ce o caracterizează, epoca contemporană este indisolubil definită de ritmurile, proporțiile și amplitudinea umană a revoluției științifico-tehnice. Astfel, dacă prima revoluție științifico-tehnică, prin mecanizare a contribuit la socializarea crescîndă a muncii, cea de a doua, prin automatizare, determinînd o intelectualizare fără precedent a tuturor tipurilor de activitate, angrenează nu numai noi dimensiuni de socializare a muncii, ci cere cu necesitate și socializarea proprietății.

În noua sa postură, știința nu poate fi congruentă cu imaginea noastră tradițională despre forțele de producție ca principalele mijloace de satisfacere ale unor trebuințe concret determinate ale omului. Printre altele, diferența specifică prin care știința devine o forță de producție în sens cu totul particular, constă în faptul că ea creează noi trebuințe care amplifică expediția gnoseologică spre descoperirea unor noi continente epistemice. Astfel, ea nu mai este soluția, ci problema, marea problemă care repune în discuție fundamentele teoriei și practicii în sens larg. De aceea, cunoașterea nu mai e facultativă, ci o datorie morală și profesională a fiecărui individ, imposibil de a se mai maturiza altfel decît la confluența unor trebuințe multilaterale și în permanentă diversificare.

În acest context, conceptul și practica aferentă multilateralității, care orientează dezvoltarea noastră națională, se impun ca un adevăr axiomatic, conferind ineditului strategiei românești o mare combustie politică de largă și legitimă deschidere internaționalistă la nivel planetar și inspirînd opțiuni politice democratice.

A gîndi în perspectivă, în spațiul unui program umanist de dezvoltare, înseamnă în primul rînd a pune problema posibilității de satisfacere a acestor trebuințe actuale și a crea rezerve pentru cele încă necunoscute. În esență trebuințelor noastre multilaterale în mod firesc trebuie să le răspundă o economie multilateral dezvoltată, diversificată, cu structuri elastice. Multilateralitatea deci, punînd temelia libertății naționale creează cadrul practic pentru realizarea plenară a individului pe coordonatele efective ale libertății individuale, de la cea a opțiunii socio-profesionale la cea a gîndirii și a cuvîntului.

Originalitatea construcției noii societăți necesită, însă, o nouă bază materială, umană și o reconstrucție morală în conformitate cu Codul principiilor și normelor muncii și vieții comuniștilor, ale eticii și echității socialiste, precum și centre de competență corespunzătoare care să asigure necesarul de știință nouă. Dar o societate nouă, dacă nu poate fi construită decît cu oameni noi, nu este mai puțin adevărat că ea necesită și o recuzită științifică nouă.

Cum însă, în calitatea sa de creație umană motivată axiologic, știința aparține atît bazei materiale (obiectivată prin tehnică), cît și bazei umane (creatorii și beneficiarii ei fiind oameni implicați concret în mișcarea istorică), specificitatea acestui statut îi asigură o poziție centrală în ansamblul celorlalte pîrghii ale dezvoltării viitoare aducînd în primul plan al cercetărilor o nouă sursă de energie practic inepuizabilă: inteligența națională. Paradoxul aparent dintre politică — prin excelență normativă — și știință — prin excelență explicativă, își rezolvă orizontul aporematic în cadrul politicii științifice ferm orientată de sistemul de valori ale umanismului socialist. Exemplul cel mai edificator: Programul cercetării științifice și dezvoltării tehnologice pînă în anul 1990 și direcțiile principale pînă în anul 2000 prin caracterul larg, integrator, implică direct sau mediat întregul sistem social aflat în momentul exigenței trecerii la o nouă calitate.

În cadrul producției de știință nouă etapa actuală comportă necesitatea trecerii de la coordonatele extensive ale dezvoltării la o dezvoltare intensivă. Rezumativ, aceasta presupune încheierea, în linii mari, a procesului de asimilare a domeniilor referențiale ale cunoașterii contemporane în frontul activității științifice autohtone, realizarea unui adevărat laborator de inteligență națională capabilă să sincronizeze ritmurile revoluției noastre cu ritmurile accelerate ale revoluției științifico-tehnice contemporane, mondiale. De aici decurge necesitatea și legitimitatea menținerii unei rate înalte a investiției în învățămînt, ridicarea nivelului general de cultură și civilizație pentru a face posibilă stimularea rezervelor de creativitate prin introducerea în circuitul științific național a cît mai multor capacități trezite din starea de latență și cooptate în sfera unei valorificări superioare benefice în egală măsură pe plan individual și social.

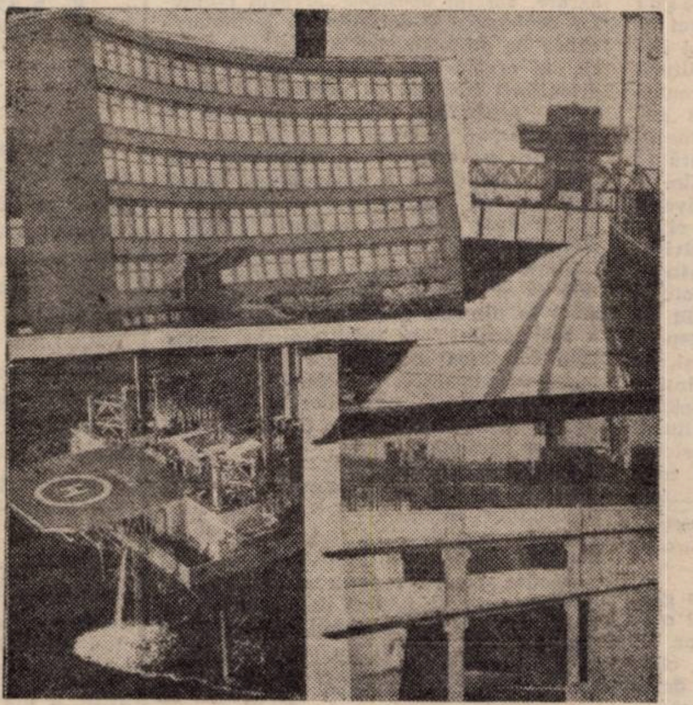

Accesul neîngrădit la învățămînt și cultură ca însemn distinct al superiorității democrației noastre, nu trebuie privit ca simptom al vreunei ipotetice uniformizări mic-burgheze, ci ca bază reală în menținerea emulației creative declanșată de istoricele documente ale Congresului al IX-lea, ca garanție indiscutabilă pentru dreptul la personalitate pe care-l face posibil și pe care-l asigură plenar societatea noastră. Relansarea tuturor domeniilor de activitate de pe orizontală pe coordonatele verticale ale performanței în lupta pentru o nouă calitate este ea însăși o parte integrantă a științei conducerii instituită ca autoconducere și autogestiune muncitorească în perspectiva devenirii noastre comuniste. Fără a aspira la enciclopedism, multilateralitatea producției de știință nouă deci, înseamnă în primul rînd asumarea necondiționată în orizonturile faptelor individuale de muncă și viață a marilor răspunderi sociale de a contribui cu eficiență umană la traducerea în viață a marelui proiect comunist cu care se identifică Programul comuniștilor români.

Ștefan BUZĂRNESCU

Viitorul omenirii prefigurat în cultura economică actuală

Epoca actuală este marcată de profunde transformări în structura economico-socială a lumii. Se manifestă atît tendința de consolidare a cuceririlor revoluționare, de întărire a independenței naționale a țărilor care au scuturat jugul dominației coloniale, imperialiste, cît și acțiuni ale forțelor reacționare, care se opun tendinței generale de dezvoltare istorică a omenirii pe calea progresului și independenței. În aceste condiții, așa cum se subliniază în Raportul prezentat de tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** la Congresul al XIII-lea al P.C.R., **„privim cu deplină încredere viitorul luminos de pace și bunăstare al omenirii”**. (p. 89). Însă, viitorul se clădește astăzi, cînd **„soluționarea globală a problemelor economico-financiare, realizarea noii ordini economice internaționale constituie o necesitate obiectivă pentru depășirea crizei economice actuale, pentru stabilitatea și dezvoltarea armonioasă a economiei mondiale”**. (p. 81).

Datorită mutațiilor esențiale care intervin în fizionomia economiei mondiale, pe măsura dezvoltării celulelor sale de bază — economiile naționale și a creșterii interdependențelor economice internaționale, problemele viitorului economiei mondiale și ale structurii sale ocupă un loc de seamă în gîndirea economică și social-politică actuală. O serie de studii privind viitorul economiei mondiale, realizate în Occident și mai ales în S.U.A., se disting în general prin trei moduri de abordare: a) se pornește numai de la dezvoltarea de **tip capitalist**, urmărindu-se posibilitățile de transformare a acestei orînduiri; b) se are în vedere existența capitalismului și a socialismului ca mod de contestare a tipului capitalist de dezvoltare, dar și existența **multiplelor alternative** de dezvoltare; c) se încearcă ridicarea cumva deasupra celor două opțiuni, abordîndu-se viitorul prin schimbările ce intervin în **civilizația contemporană.**

Apariția noilor tipuri de tehnici și tehnologii bazate pe automatizare, robotizare și computerizare sau pe progresele miniaturizării, biotehnologiilor și din domeniul surselor regenerabile de energie își pun neîndoielnic amprenta pe tipul de civilizație, pe stilul de viață. Acest fapt a determinat pe unii gînditori să abordeze viitorul ca o trecere spre o altă civilizație, aceasta din urmă fiind privită deasupra conceptelor de orînduire socială, de clase sociale, de luptă de clasă etc. O astfel de viziune o întîlnim, de pildă, în lucrarea „Al treilea val” de Alvin Toffler.

Pe aceeași linie a abordării societății (capitaliste) îndeosebi în termeni tehnici, în componentele sale tehnologice, economice și mai puțin în cele sociale, unii economiști și viitorologi subliniază doar necesitatea trecerii de la societatea industrială la cea postindustrială. Problematica mondială este amplu și contradictoriu analizată în rapoartele către Clubul de la Roma: Primul raport, sub denumirea „Limitele creșterii”, întocmit de o echipă de la Massachussets Institute of Technology, are marele merit de a fi tras semnalul de alarmă referitor la limitele pe care le pun resursele și poluarea. Cel de-al treilea raport către Clubul de la Roma, elaborat sub conducerea profesorului Jan Tinbergen și denumit „Restructurarea ordinii internaționale” (R.O.I.), marchează începutul tendinței pozitive de abordare a problematicii globale în strînsă legătură cu problematica noii ordini economice internaționale. Mergînd pe linia înlăturării pesimismului tehnologic al primului raport, Clubul de la Roma încearcă să elucideze aportul pe care cercetarea științifică și progresul tehnologic îl pot avea în soluționarea problemelor vitale ale omenirii. Astfel, al patrulea raport, intitulat „Să ieșim din epoca risipei”, semnat de A. Gabor, U. Colombo, A. King și R. Galli, prin conceptul sugestiv de „risipă” rezumă întreaga problematică a științei și tehnologiei în îmbunătățirea traiului pe planeta noastră, precum și interdependențele complexe dintre hrană, agricultură, materii prime, energie etc. Recentul raport, al cincilea, „Microelectronica și societatea”, coordonatori G. Friedrichs și A. Schaff, aduce în prim plan microelectronica și tehnologiile asociate (informatica, robotica, telecomunicațiile) ca esență a noii revoluții industriale.

O perioadă relativ îndelungată de timp, viitorul societății umane a fost abordat prin prisma alternativei capitalism sau socialism. Ne referim atît la adepții capitalismului de talia economistului american Joseph Schumpeter (vezi lucrarea „Capitalism, socialism și democrație”, 1942) sau a economistului francez Francois Perroux (vezi lucrarea „Capitalismul”, 1964), cît și la teoria convergenței sistemelor social-economice „fundamentată” sub aspect economic, printre alții, de economistul olandez Jan Tinbergen și de economistul american J. K. Galbraith, iar sub aspect social de sociologul vest-german Helmuth Schelsky.

„Este evident, arăta tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU, că trăim într-o lume cu orînduiri sociale diferite. Nu este vorba numai de orînduirea capitalistă și socialistă; aceasta este o simplificare, care nu mai este actuală. Sînt multe opțiuni — și unele foarte bune — în ce privește dezvoltarea economico-socială, care nu sînt nici capitaliste, nici socialiste. Trebuie să pornim de la respectul dreptului fiecăruia”.** („Pentru o politică de pace în întreaga lume”, Editura politică, București, 1982, p. 27). De altfel, concepția „bipolară” despre structura lumii contemporane este tot mai mult abandonată, trecîndu-se la concepția „multipolară”, aceasta fiind strîns legată de reașezarea raportului de forțe, de realizarea unui nou echilibru mondial între diferite state și grupări de state, care va ține seama de rolul și interesele lumii a treia, ale statelor mici și mijlocii, ceea ce reclamă eforturi susținute pentru instaurarea unei noi ordini economice internaționale, **„pentru raporturi echitabile de egalitate între state și pentru înlăturarea politicii de jaf neocolonial pe care o practică îndeosebi marile țări capitaliste, monopolurile imperialiste, capitalul financiar și bancar”.** (Din cuvîntarea tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** la ședința Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. din 6 februarie 1986).

Conf. univ. dr.
Dumitru ROCHIAN

Cu poetul

RADU CÂRNECI

— Se cere, azi, din partea poetului, nu numai poezie patriotică, dar și una revoluționară. Cum înțelegeți acest lucru?

— Cred că aceste două noțiuni sînt implicate una într-alta O bună poezie patriotică, scrisă în momentul de față, nu poate decît să aibă un accent în plus, accentul poeziei patriotic-revoluționare, pentru că patriotismul are rostul nobil de a-l înflăcăra pe cititor, de a-l face să vibreze în mod deosebit, de a-l pregăti și de a-l face apt pentru transformarea societății, de realizarea noului în viața socială, de construcție a unei vieți noi. Numai o poezie patriotică de tip nou, de atitudine nouă față de realitatea politică din patria noastră este și o poezie revoluționară, iar, la rîndul ei, poezia revoluționară nu poate să fie decît patriotică pentru că face această educație esențială de a-l face pe om să-și iubească patria de ieri, dar, mai ales, patria de astăzi și cu atît mai mult pe cea viitoare Înțeleg prin poezia patriotică și revoluționară acea operă în care aceste două noțiuni sînt conținute una într-alta, așa cum am spus.

— Faceți parte dintr-o generație poetică ce a ajuns — să ne exprimăm prin cuvintele unui mare poet — „la cumpăna apelor“. Cum se simte generația dumneavoastră și dumneavoastră personal față de „noul val“ al poeziei de azi ,care se pare că neagă puțin școala tradiționalistă. Vă pun această întrebare și pentru faptul că fiica dvs., Magdalena Ghica, face parte din acest „nou val“.

— Într-adevăr, generația mea, a celor ajunși la cincizeci de ani, este o generație a marilor împliniri, în ceea ce-i privește pe creatorii acestei generații, sînt la apogeul puterii lor de realizare. Am credința că generația mea este una dintre cele mai consistente pe linia valorilor create; nu numai în poezie, dar chiar în proză, în artele plastice, în muzică există o generație, și îndrăznesc să spun lucrul acesta, de aur. Aceasta nu înseamnă că am să neg ceea ce vine după noi, din contră, semnificația acestor generații care se succed nu este antagonică. Cei care vin după noi, desigur, uneori, încearcă să nege, prin opera lor, cît și prin atitudinea lor de zi cu zi, o anumită parte a creației de astăzi ; mi se pare normal și mai ales necesar, pentru că nu tot ceea ce a realizat generația noastră e de nota zece sau de ordinul sublimului. Ceea ce este de ordinul totalei împliniri rămîne ca o valoare care se depune în acest fagure al spiritualității noastre. Această tînără generație de care spuneați, trebuie să vină cu tonul ei. Înțeleg foarte bine atît generațiile intermediare dintre noi și cea mai tînără generație. De exemplu, generația lui Mircea Dinescu ar fi o generație intermediară între generația Nichita Stănescu și generația Magdalenei Ghica sau Mircea Cărtărescu. Fiecare vine cu tonul său, cu puterea sa de receptare a noului, a realității politice, a realității sociale, fiecare vine. nu cu o nouă filozofie, dar cu o filozofie înnoită cu un punct de vedere care să se reclame de la niște realități noi. Dacă noi privim cu un anumit ochi critic o serie de lucruri de ordin politic, social și economic din patria noastră la această dată, este firesc ca creația artistică, creația poetică în speță să aibă un ton mai ironic, mai critic, mai criticist, necesar absolut evoluției noastre și unei noi calități.

— Ați fost socotit drept un „poet al iubirii“. De ce această opțiune ?

— În primul rînd, nu am scris numai despre iubire. Am scris poezie ca o necesitate de suflet, ca o necesitate a unui timp pe care l-am trăit. Am scris în aceeași măsură poezie patriotică, poezie de dragoste, poezie socială, dacă vreți, poezie politică, toată, însă, am dorit, nu știu dacă am reușit, să fie o poezie adevărată. Este drept că, într-o bună măsură, poezia de dragoste m-a stăpînit, m-a cucerit încă din fragedă tinerețe, poate că am o înclinație mai specială spre acest gen liric. Firește, sînt cîteva cărți care mă recomandă ca atare, dar numesc aici doar ultima mea apariție, antologia poetică apărută în „Cele mai frumoase poezii“, **Un spațiu de dor.** Cert este că cele mai mari satisfacții în creația mea mi le-a adus poezia de dragoste în care se pare că și reușitele sînt cele mai certe și în care sentimentul iubirii nu este un simplu sentiment al iubirii, de fapt este vorba de viață, de moarte, de trecerea și de netrecerea noastră prin această vale a cerului, cu alte cuvinte, o carte despre iubire și despre filozofia iubirii, sentiment care este numai al nostru, al oamenilor, sentiment care ne înnobilează, care ne face să fim înalți și luminoși și încununați cu o coroană de glorie umană pe frunte și, mai ales, pe sufletul nostru

— Ați tradus din Leopold Sedar Senghor, din iugoslavul S. Kosovel. I-am numit pe aceștia pentru că mi se par diferiți ca mijloace de expresie poetică. Care ar fi motivația intimă a acestei alegeri ?

— Am tradus din mai mulți poeți ; am tradus din poezia franceză, din poezia neagră-africană de expresie franceză, din poezia sîrbo-croată și din poezia arabă. Cei doi poeți pe care i-ați pomenit : L.S. Senghor și S. Kosovel mi-au convenit pentru că primul se potrivea într-un anume sens firii mele, există o anumită asemănare între preocupările și motivele de inspirație ale acestui mare poet, gînditor, om politic, primul președinte al Senegalului, unul din marii gînditori ai acestui veac. În ceea ce privește poezia lui S. Kosovel, acesta m-a prins în mod deosebit. Acest mare poet sloven, poetul lor național, tradus în numeroase limbi, constituie un mod exemplar de a introna un timp nou, pentru aducerea între oameni a unui climat de libertate, de dreptate socială, idei scumpe nouă tuturor, fapt pentru care a fost primit cu atîta căldură și entuziasm de tînăra generație de scriitori și cititori din România.

Interviu realizat de
Titus CRIȘCIU

convorbiri

Cu lingvistul

MARIUS SALA

— Sînteți unul dintre reprezentanții de seamă ai lingvisticii romanice din țară și din străinătate. Căror împrejurări li se datorește orientarea dumneavoastră către studiul limbilor romanice?

— Orientarea spre studiul limbilor romanice o datorez profesorului meu Iorgu Iordan. La început a fost cursul de la facultate, în care lingvistica romanică era predată din perspectiva limbii române. A fost primul îndemn, oarecum indirect, de cercetare a faptelor românești în comparație cu celelalte limbi romanice. Preocupările mele mai evidente pentru lingvistica romanică datează de la începutul anilor '60, după o perioadă în care lucrasem cîțiva ani în domeniul dialectologiei românești, făcînd unele comparații cu limbile romanice. Acest ultim fapt și publicarea altor cîtorva lucrări l-au determinat probabil pe acad. Iorgu Iordan să mă sfătuiască să mă dedic exclusiv lingvisticii romanice. Am părăsit, nu fără regret, anchetele pe teren și cercetarea atlasului.

— Înainte de a trece la activitatea actuală, o întrebare referitoare la formarea dv. ca lingvist.

— Am spus și cu alt prilej și-mi face plăcere să repet că sînt un produs al școlii românești de lingvistică. Alături de acad. Iorgu Iordan, i-am avut profesori la universitate pe acad. Al. Rosetti și pe acad. Al. Graur (cu primul am lucrat și după terminarea studiilor pînă la începutul anilor '60). Îi consider profesori ai mei și pe acad. E. Petrovici și pe acad. I. Coteanu, de la care am avut de profitat din numeroase discuții și colaborări. Am învățat de la fiecare dintre acești profesori multe lucruri pe care le-am aplicat în activitatea mea de mai tîrziu. Am ajuns la cîteva principii care îmi călăuzesc activitatea științifică. Cel mai important dintre ele este faptul că limba este un sistem, o structură. Aceasta înseamnă că orice fenomen este legat printr-o serie de relații de alte fenomene din limba analizată. De aceea, pentru a da o bună explicație unui fapt de limbă, este necesară o bună cunoaștere a tuturor faptelor care intră în relație cu el. Pe de altă parte, pornind de la ideea că limba este o structură, pentru explicarea apariției unor noi elemente ale acestei structuri, este necesar ca, înainte de a invoca o influență externă, să se vadă dacă nu există fapte în însăși structura respectivă care ar putea fi responsabile de apariția noului element. Continuînd raționamentul, se poate spune — în cazul concret al limbii române — că limba română are o structură romanică și, că înainte de a încerca găsirea unor explicații externe, trebuie să cercetăm îndeaproape însăși structura ei și a limbilor romanice care continuă, la fel ca româna, structura limbii latine. Procedînd astfel, pentru o serie de fenomene fonetice românești explicate pînă acum prin influențe externe am găsit fapte identice sau asemănătoare din punct de vedere structural în alte idiomuri romanice, unde nu s-au manifestat influențe externe de felul celor presupuse pentru română. Același lucru încercăm să-l facem în analiza lexicului românesc moștenit din latină. Este și principiul de bază al cărții despre problema limbilor în contact ce va apărea anul acesta în Mexic (pe baza unor articole publicate anterior în „Studii și cercetări lingvistice“).

Am învățat de la profesorii mei că pentru realizarea unui progres în cercetare este necesar să fie cunoscute toate încercările anterioare referitoare la tema respectivă. De aceea, sînt un pasionat al bibliografiei cît mai complete, fapt remarcat în recenziile publicate la lucrările mele.

— Ce e nou în lucrările dumneavoastră?

— Noutatea este de două feluri: de temă și de metodă. Am abordat teme necercetate sau am folosit metode noi în abordarea unor teme cercetate anterior. Astfel am prezentat — cum am mai spus — o serie de soluții noi în fonetica istorică românească, datorită comparării sistematice cu situația din celelalte limbi romanice. Mai recent, împreună cu Ioana Vintilă-Rădulescu, am publicat o enciclopedie a limbilor de pe glob (**Limbile lumii**), prima de acest fel din literatura de specialitate prin modul de prezentare a faptelor. Nou este și modul de abordare a temei din **Spaniola din America**, lucrare elaborată la Institutul de Lingvistică din București împreună cu Dan Munteanu, Valeria Neagu, Tudora Șandru-Olteanu, al cărei prim volum a apărut în 1982 la Bogota (Columbia).

— Lucrările colective pe care le conduceți au și ele noutăți?

— Evident că da. Toate lucrările colective de la sectorul pe care-l conduc au aceeași trăsătură: noutatea temei sau a metodei (uneori nu se poate face separarea netă între cele două aspecte). Aș ilustra afirmația mea cu două exemple. Anul viitor va apărea **Vocabularul reprezentativ al limbilor romanice**, lucrare colectivă (Mihaela Bîrlădeanu, Maria Iliescu, Liliana Macarie, Ioana Nichita, Mariana Ploae-Hanganu, Maria Theban, Ioana Vintilă-Rădulescu și Marius Sala), prima lucrare din literatura de specialitate care compară limbile romanice la nivelul vocabularului cel mai important din punct de vedere funcțional. Am vorbit aici la Timișoara despre această lucrare acum cîțiva ani. Tot aici am prezentat unui public mai larg, pentru prima dată, **Semantica elementului panromanic** (Jana Balacciu-Matei, Mihaela Bîrlădeanu, Iulia Hasdeu, Mona Muscă, Alexandra Nicolescu, Mariana Ploae-Hanganu, Maria Theban, Ioana Vintilă-Rădulescu, Marius Sala), o inovație în literatura de specialitate, atît prin temă, cît și prin metodă; va fi terminată în 1986.

— La ce lucrare nouă vă gîndiți pentru viitor?

— Am inițiat împreună cu Sanda Rîpeanu o lucrare la care vor participa cercetători și cadre didactice din București (poate și din provincie) și care va fi și ea unică în literatura de specialitate. Este vorba de un studiu exhaustiv al lexicului de origine latină savantă din limbile romanice, un fel de lucrare complementară celebrului dicționar etimologic al limbilor romanice al lui W. Meyer-Lübke, care este consacrat numai elementelor latinești moștenite

Tot ceva nou va fi și **Enciclopedia limbilor romanice**, lucrare sugerată de directorul Editurii Științifice și Enciclopedice, dr. Mircea Mâciu. Este prima carte de acest fel din literatura de specialitate care va prezenta sub forma a cca. 900 de articole ordonate alfabetic (aproximativ 2.000 pag. manuscris) toată informația de bază despre limbile romanice (elemente de structură, variante diatopice, diacronice și diastratice, contacte lingvistice etc.). Important în acest caz este și faptul că autorii vor da această informație dintr-o perspectivă românească.

— Vă gîndiți și la o perioadă mai îndepărtată?

— N-aș putea trăi altfel. Cred că o temă importantă pentru istoria limbii române ca limbă romanică este cercetarea exhaustivă a vocabularului moștenit din latină. Pare curios, dar nu există o lucrare care să cuprindă tot inventarul cuvintelor latinești moștenite de română. De aceea, ne-am propus să facem un astfel de inventar și, ceea ce va fi nou, să arătăm și modul cum s-au transmis (ori s-au modificat) relațiile dintre aceste cuvinte și alte cuvinte latinești din cîmpul semantic respectiv.

— Aveți și planuri mai apropiate?

— În cursul lui 1986 trebuie să termin partea mea din două lucrări pe care le scriu în colaborare: împreună cu acad. I. Coteanu scriu o lucrare despre etimologie, iar cu Ioana Vintilă-Rădulescu termin o carte intitulată **Geografia limbilor**, altceva decît **Limbile lumii**. În sfîrșit, în 1987 voi termina, împreună cu Ioana Vintilă-Rădulescu și Jana Balacciu-Matei, o enciclopedie a scrierilor lumii începută mai demult.

Interviu realizat de
Doina BOGDAN - DASCĂLU

UMANISMUL CULTURII

Umanismul pe care îl creăm noi este un umanism nou, bazat pe concepția materialist-dialectică, care pune mai presus de toate omul, colectivitatea, interesele generale ale întregii națiuni. (. . .) În felul acesta vom putea spune că, într-adevăr, toți creatorii de frumos sînt alături de clasa noastră muncitoare, că ei pășesc în rînd cu clasa conducătoare a societății, care este cea mai umanistă și care făurește societatea cea mai umanistă din lume. (. . .)

NICOLAE CEAUȘESCU

G. I. Tohăneanu

„MESAJUL NOSTRU FERM, AL IUBIRII LUMINATE DE ȚARĂ"

Asemenea codrului eminescian (**Ci noi locului ne ținem, / Cum am fost așa rămînem**), aidoma **codrilor merei de stejari** ai lui Sadoveanu, dăinuind „de cine știe cînd, de la zidirea lumii", întocmai ca glia-tezaur „al oaselor ce drepte dorm" și ca rădăcinile „prin cari ne prelungim pe sub pămînt" (Lucian Blaga), **LIMBA ROMANĂ** este un „fagure" doldora de miere istorică. Într-adevăr, ea nu asigură, doar „pe orizontală", comunicarea dintre vorbitorii aceleiași generații, ci statornicește, „pe verticală", înțelegerea și solidarizarea tuturor generațiilor, conștiința apartenenței lor la aceeași istorie. **Et quasi cursores vitai lampada tradunt** („Și ca niște alergători își trec unul altuia torța vieții") — astfel evocă Lucretius lungul alai al șirurilor de oameni care-și dăruiesc, de pe o treaptă pe alta în urcuș, sporul lor de experiență, de cunoaștere, de simțire : fie prin grai viu, de la părinți la copii, fie prin rostul mut al slovelor, „Scrise de mîna cea veche a-nvățaților mireni", de la „Oamenii măriei sale" și de dincolo de ei, pînă la noi, „trecătorii" de astăzi, și pînă la „pruncii ivirilor de mîine" (Arghezi), în zariștea cea mai îndepărtată a viitorului. Aceleași și aceleași cuvinte, simple și vechi de cînd lumea, poartă în miezul lor urmele buzelor care le-au rostit și, rostindu-le, le-au frăgezit, mlădiat și îmbogățit, adăugînd sensului lor obiectiv, pîlpîirea discretă, abia perceptibilă, dar cu atît mai prețioasă, a propriei lor treceri. A fost și va fi păzită astfel strașnica poruncă din diata Văcărescului, pentru care Creșterea limbei românești și a patriei cinstire înseamnă unul și același lucru.

„Umanismul este cauza și efectul păcii".

(G. CĂLINESCU)

Mîna cea veche a-nvățaților mireni constituie, în poemul eminescian **Epigonii**, o iscusită alcătuire frazeologică pentru a-i evoca pe „cronicari". Formați în spiritul generos al „umanioarelor", ei au izvodit „pe mucedele pagini [. . .] domniile române", răspicînd crezul nobilei obîrșii a neamului și a limbii (**de la Rîm ne tragem**), al dăinuirii noastre neîntrerupte în Dacia Traiană, prin vreme și vremuri, și așezînd temelii durabile limbii literare a românilor din toate provinciile țării, hrănită de sevele tari ale vorbirii populare din veac. În această privință lucrul harnic al cărturarilor umaniști a fost înlesnit de un „privilegiu" natural, care individualizează în chip fericit româna față de limbile neolatine surori : **unitatea** ei „De la munte pîn-la mare și la Dunărea albastră" ca și în arcul transilvănean al Carpaților. Cu îndreptățită mîndrie observă Eminescu : „**Limba noastră e singura în Europa care se vorbește aproape în același chip în toate părțile locuite de români**", iar „moldovanul se-nțelege tot așa de bine cu crișanul ca și acesta cu oamenii din Banatul Craiovei" (**Opere, XI, EA, 1984, p. 157**). Cert este că unitatea lingvistică — subliniată și cultivată cu perseverență de cărturarii noștri umaniști — a constituit o condiție esențială, un factor decisiv pe lungul și anevoiosul urcuș către Unire.

Comprimînd, într-o propoziție cît o... bibliotecă, destinul unui neam înfrățit cu munții, istoricul latin îi reazemă de Carpați pe băștinașii străvechimii noastre : **Daci montibus inhaerent** va să zică „Dacii sînt înfipți în munți". În mod aproape paradoxal, Carpații n-au însemnat niciodată o stavilă, un zid despărțitor pentru românii de pe versantele lor opuse, ci dimpotrivă, o largă și înaltă punte a dorului de întîmpinare și regăsire, înlesnit de multele și pitoreștile „trecători" sau „pasuri", ferestruite de ape iuți cu nume frumoase. **Oltul** lui Octavian Goga și al lui Geo Bogza devine astfel un simbol al Dorului împlinit la Alba Iulia, turnat, astăzi, în arcul de beton al Transfăgărășanului. Cu o sută de ani înainte de Unirea cea Mare, un astfel de dor mistuitor l-a urnit pe dascălul avrigean Gheorghe Lazăr, îndemnîndu-l să treacă munții și să coboare în „Țară", ctitorind școală românească la București, unde începuse, și pentru ardeleni, să răsară soarele. „Izvorul întăritor al istoriei naționale" (Eminescu), „Patrie a Poetului" (Nichita Stănescu), „avuta, frumoasa și bărbata limbă românească" (Hașdeu) este „primul mare poem" al nostru (Lucian Blaga), mărturisind puterile creatoare ale neamului, întruchipate în cuvinte și fraze precumpănitor latine. Ele poartă astăzi în patru părți ale lumii mesajul nostru ferm, al iubirii luminate de țară, al înțelegerii și colaborării, al construcției pașnice, al omeniei. Iar **Omenia** reprezintă, poate, în planul moral-afectiv, conotația cea mai de preț pe care cugetul și sufletul românesc o adaugă **Umanismului** european.

Nicolae Boboc

„LEGATURA CU TRADIȚIILE POPULARE ȘI DESCHIDEREA SPRE ALTE CULTURI"

Putem afirma cu toată convingerea că umanismul, concepția după care omul — ființa înzestrată cu capacitate nelimitată de desăvîrșire — reprezintă valoarea supremă, a fost și este una din trăsăturile dominante ale culturii noastre. Definit în felul arătat, el poate fi înțeles ca expresia cea mai înaltă a aspirațiilor omenești spre cunoaștere, spre progres, spre libertate.

Caracterul umanist i-a fost recunoscut muzicii încă din timpuri îndepărtate, ca urmare a posibilităților acesteia de influențare, de modelare a sufletului omenesc, datorită calităților sale incantatorii, cu efect direct, nemijlocit. S-a observat de multă vreme că muzica nu este un simplu joc, un act gratuit, o modalitate plăcută de petrecere a timpului. Constatarea aparține nu numai unor minți luminoase, ca Pythagora sau Platon, dar și înțelepciunii și sensibilității populare : **„Eu nu cînt că știu cînta / Dar mă doare inima"** sau **„Horește, mîndră, horește / De necaz te mîntuiește"**. Se poate oare exprima într-un mod mai clar și mai categoric funcția cathartică a muzicii ? Să fie oare o simplă întîmplare că atîția mari umaniști ca Erasmus, Honterus, Dimitrie Cantemir, Romain Rolland, Thomas Mann, Albert Schweitzer, Albert Einstein, Gh. Țițeica, D. Pompei, Traian Lalescu, G. Călinescu, erau buni cunoscători ai acestei arte, după cum mari compozitori ca Beethoven, George Enescu, Béla Bartók, D. Șostakovici, A. Honegger, Dimitrie Cuclin, Mihail Jora sînt și reprezentanți de seamă ai umanismului?

„Nu trăiește decît cel care e de folos altora, nu trăiește decît cel care dă un rost vieții".

(SENECA)

Două trăsături esențiale mi se par a fi definitorii pentru umanismul românesc (inclusiv cel muzical) : legătura cu tradițiile populare și deschiderea către alte culturi. Fără prima — legătura cu tradiția — am înceta de a mai fi noi înșine, ne-am pierde identitatea ; fără cea de-a doua — deschiderea generoasă, dar întotdeauna cu simț critic spre alte culturi — nu ne-am mai putea sincroniza cu marea cultură universală căreia de fapt îi aparținem, căzînd în provincialism îngust și retrograd, consecință inevitabilă a închiderii în sine, a izolării.

Din motive pe care nu e locul să le discutăm aici, racordarea muzicii noastre la marea muzică europeană s-a produs cu destulă întîrziere. Meritul de a fi creat prima noastră școală națională muzicală revine în întregime geniului lui George Enescu și generației acestuia, unor compozitori luminați și patrioți, formați în străinătate, dar reveniți în țară, la dispoziția căreia și-au pus întreaga capacitate artistică și pedagogică. Din rîndul acestora cităm pe Mihail Jora, Dimitrie Cuclin, A. Zirra, Mihail Andricu, Sabin Drăgoi, Marțian Negrea. Ei și generația intermediară, reprezentată de creatori și pedagogi ca Paul Constantinescu, Sigismund Toduță, Ion și Gheorghe Dumitrescu, Constantin Silvestri, Theodor Rogalschi au clădit temelia solidă pe care s-a înălțat actualul edificiu măreț și strălucitor al muzicii românești, atît de admirat pe plan european, căci membrii actualei atît de valoroase școli de compoziție și de interpretare românești s-au format aproape în exclusivitate pe pămîntul țării.

Este incontestabil faptul că ne putem mîndri astăzi cu o pleiadă de compozitori cum nu am avut niciciînd. Nume ca : Aurel Stroe, Anatol Vieru, Ștefan Niculescu, Wilhelm Berger, Tiberiu Olah, Pascal Bentoiu, Doru Popovici, Liana Alexandra Moraru, Șerban Nichifor — și am putea continua încă, seria nefiind epuizată —, ce fac fala muzicii românești, sînt bine cunoscute și apreciate în întreaga lume muzicală. S-au emis păreri din partea unor competenți muzicieni străini după care școala românească actuală de compoziție poate fi considerată printre cele mai importante, mai interesante și mai originale din lume datorită atît măiestriei, talentului, culturii, cît și mesajului ei umanist, comunicat într-un limbaj specific, inconfundabil, contemporan, cuprins în operele create de reprezentanții ei. Faptul atît de îmbucurător pe care-l consemnăm nu s-ar fi putut însă produce dacă nu ar fi fost prezentă întreaga ambianță spirituală contemporană, în cadrul căreia muzica a devenit un fenomen de masă, datorită unui mare și diversificat număr de instituții puse în slujba ei : școli muzicale de toate gradele, opere, filarmonici, festivaluri, competiții, care au contribuit la apariția unor interpreți de mare valoare, încununați cu tot felul și nenumărate premii naționale și internaționale, ca și a unui public numeros și receptiv cum n-a fost niciodată.

De aceea putem vorbi astăzi de un stil muzical contemporan de creație și de interpretare românesc, de un umanism românesc, care reprezintă aportul nostru la marea muzică, la marea cultură a timpului nostru.

Deliu Petroiu

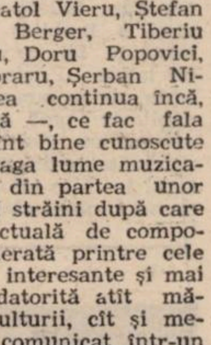

„ARTIȘTI ROMÂNI AI CULTURII EUROPENE"

A aborda un asemenea vast subiect presupune, chiar și într-un spațiu restrîns, stabilirea unor trăsături specifice nouă și nicidecum a vreunei opoziții față de alte eventuale școli naționale sau epoci „reumaniste" sau „antiumaniste", întrucît orice creație spirituală — incluzînd aici și timpurile preistorice sau „barbare" — este, în ultimă analiză și într-un anume sens, o expresie a condiției omului în lume, a năzuinței sale spre mai bine, mai drept, mai frumos. Încrederea în posibilitățile nesfîrșite de dezvoltare, de optimizare a persoanei umane, de perfecționare a relațiilor interumane, în puterile mereu reînnoite ale omului, în lupta împotriva a tot ce înjosește demnitatea umană — note care circumscriu conceptul de umanism — concordă în bună parte cu însăși structura psiho-morală a românului, așa cum ea s-a cristalizat de-a lungul vremii; cărturari de seamă au conturat profilul nostru spiritual prin „precumpănirea rațiunii", prin „liniștea de cuget", prin simțul de ordine, echilibru, măsură și armonie, prin „solaritate", prin refuzul anxietății, al disperării negre, prin neclintita nădejde, în pofida unor momente de grea restriște, în biruința „gîndului", a binelui și a dreptății.

Din aria culturală în care am fost cuprinși veacuri de-a rîndul, în „Bizanțul de după Bizanț", al spațiului și al timpului nostru medieval, am reținut nu fervoarea mistică, nici monumentalitatea strivitoare, ci, printr-o „înțelegere concretă a situațiilor", ceea ce era necesar pentru conservarea ființei noastre naționale (care nu exclude însă spiritul de toleranță și colaborare), firescul și justețea proporțiilor în monumentele arhitecturale, credința în rînduielile eterne care ne-au hărăzit un loc și un chip propriu sub soare. Cînd, pe la mijlocul veacului trecut, am început să ne racordăm la spiritul culturii europene, artiștii noștri au valorificat ceea ce le-a oferit apusul, rămînînd conștienți de misiunea lor de „acasă". Pictura istorică a lui Aman, servind idealurilor de libertate, unitate și independență, impunerea peisajului și a țăranului în lumina predominant senină și nu idilică la Grigorescu, gravitatea, dar nu deznădejdea, lui Andreescu — sînt adînc grăitoare. Nici în secolul al XX-lea, marii noștri pictori și sculptori nu s-au abătut de la ceea ce era al nostru, chiar dacă s-au sincronizat cu marile curente ale epocii. Atitudinile expresioniste la Tonitza sau Țuculescu sau realismul frust al lui Corneliu Baba, nu au accente de spaimă, de pesimism ori de sarcasm crud, ci, mai degrabă, de protest demn împotriva nedreptății, de relevare nu a „individualului și a tipicului", ci a ceea ce este esențial, fundamental și etern.

„Fiecare om e odrasla faptelor sale".

(CERVANTES)

Temele civilizației din care faci parte sînt comune (spune Jacques Lassaigne, în cartea sa despre Luchian), iar aportul artistului ca reprezentant al unei națiuni constă îndeosebi, în originalitatea limbajului și a viziunii. Iată de ce profund națională în fond, arta românească a intrat în universalitate prin meșterii, în mare parte anonimi, ai monumentelor din Moldova de nord (incluse în repertoriul UNESCO), prin „Zugravul" Luchian, deschizător de drumuri noi în înțelegerea simbolismului și a sintezei picturale, prin Brâncuși, părinte al sculpturii noi, și prin alți maeștri moderni — unii din ei i-au fost chiar învățăcei (Natalia Dumitrescu, Alexandru Istrati, Irina Codreanu, Horia Damian) care, deși lucrînd în Franța, sînt purtători ai unui mesaj de umanism românesc. În acest sens, pictorii, sculptorii și graficienii noștri de azi, printre care la loc de cinste se situează și cei din Timișoara, se disting din ce în ce mai pregnant în confruntările pașnice internaționale (inclusiv în prestigioasa Bienală de la Veneția) ca artiști români ai culturii europene actuale.

ROMÂNEȘTI

Gabriela Colțescu

ȘUB SEMNUL MUZELOR SURORI: CLIO ȘI CALLIOPE

În operele plastice ale celor vechi, poate fi admirată o femeie tînără, cu ochi mari și blînzi, cu chip gînditor, avînd în mînă un sul de pergament. Este Clio, cea mai mare din cele nouă fiice ale zeiței memoriei, Muza istoriei, „zîna devenirii gîndului“, cum o numește Vasile Pârvan, ocrotitoarea cîntecului eroic, vestitoarea gloriei, inspiratoarea rapsozilor. Poate fi văzută și cea mai mică dintre surori, despre care Hesiod ne spune că este totuși și „cea dintîi dintre toate“, purtînd în mîini un **styl** (condei) și tăblițe cerate. Este Calliope, muza poeziei epice, a cuvîntului bine rostit și despre care Empedocle ne spune că este și Muza filosofiei, inspiratoarea bunilor conducători ai cetății. Este mama lui Orfeu. Cu îndreptățit temei se poate considera că cei mai reprezentativi dintre gînditorii români s-au aflat sub „protecția“ celor două muze, mulți bucurîndu-se și de darurile celorlalte surori. Lucian Blaga este exemplul cel mai elocvent. Această „protecție“ este rezultatul firesc al faptului că, de peste trei secole, reflecția filosofică românească s-a concentrat asupra rostului culturii, valorilor, creației, asupra rostului personalității culturale în cadrul istoriei unui popor și prin el în cadrul istoriei lumii. Construcțiile filosofice românești, deși foarte diferite, se întîlnesc în strădania de-a edifica un acord între ordinea lumii și cea a valorilor umane. În ele, omul nu apare numai ca ființă cugetătoare, ci și ca ființă valorizatoare. Este educația făcută de Calliope fiului ei, Orfeu. În dreptul celor mai multe din numele de referință, ale rostirii filosofice românești, apare ca însoțitor firesc atributul **umanist**. Dacă ar fi să fie portretizați, sulul de pergament, stylul, tăblițele cerate (toți au fost profesori, educatori „prin vocație, dacă nu și prin decizie“, spre a folosi o celebră butadă a lui Grigore Moisil) și chiar dublul flaut, masca tragică sau comică și cununa de iederă ar trebui să însoțească portretul. Nu ne putem propune prezentarea a ceea ce a făcut din fiecare o personalitate distinctă într-un domeniu sau altul al filosofiei sau în filosofie, pur și simplu, pentru că nu puțini sînt creatori de sisteme filosofice originale. Ne propunem portretul lor de grup, legat de atributul de **umanist** și regretînd lipsa de har a unui Rafael, pentru o a noastră **Școală din Atena.**

> **„Măsura tuturor lucrurilor este omul“.**
>
> **(PROTAGORAS)**

Ca tip de intelectual, umanistul este concomitent **eruditul și artistul.** E erudit prin aria și profunzimea cunoștințelor din diferite domenii ale culturii, artist cel puțin prin preocuparea pentru frumusețea formei exprimării gîndului. Nu există nume de referință în gîndirea noastră filosofică făcînd excepție de la această caracteristică. Umanistul știe **să citească un manuscris** (Olahus, Cantemir, Xenopol, Pârvan, Iorga. Decei sînt probe în afara oricărei îndoieli —. lista lor, prin scurtimea ei, rămîne doar îndoielnică). Cît folos pentru un popor întreg a rezultat din această știință este lucru cunoscut. Umanistul știe **să traducă în limba țării sale capodoperele umanității**, înălțînd-o și rafinînd-o pentru cele mai profunde, sensibile și general umane gînduri. Traducerea de către Mircea Florian a **Organonului** lui Aristotel, a operei lui Hegel de către D. D. Roșca, **a Criticii rațiunii practice a lui Kant, de către Nicolae Bagdasar, a operei lui** Platon, de către Constantin Noica, traducerea capodoperei lui Goethe, **Faust** de către Lucian Blaga, a unor drame shakespeariene de către Tudor Vianu reprezintă numai o parte din imensul travaliu depus de filosofii români pentru victoriile limbii române, victorii cu nimic mai prejos decît Posada, Rovine sau Călugăreni. Umanistul știe **să pregătească o ediție critică,** tocmai pentru că își asumă responsabilitatea de educator al seriozității intelectuale ca semn de distinctivitate a valorii culturale a unui popor. **Alegerea** unor exemple ar fi o mare nedreptate. Că tot acest efort putea fi folosit pentru îmbogățirea operei personale, pentru că toți cei enumerați, și mulți alții pentru care ne lipsește spațiul, au avut și au ceva de spus este de prisos a adăuga. Este însă semnificativ că, în locul statuii personale, adevăratul umanist român a optat în primul rînd pentru edificarea statuii culturii române, în cel mai democrat înțeles al noțiunii de cultură; punerea la îndemîna unui întreg popor a valorilor fundamentale ale întregii omeniri. Prin toată această activitate, floarea gîndirii filosofice românești a facilitat, și o face încă, dialogul permanent a noi și noi generații cu marile exemple ale umanității, dialog care constrînge la exemplaritate. S-ar putea reproșa că este o activitate îndreptată spre trecut. Este parțial adevărat. Parțial, pentru că îndreptarea spre trecut nu este evaziune din prezent, ci căutare de noi forțe pentru prezent și pentru mișcarea sa viitoare. Din familiaritatea veșnic înnoitelor generații, cu faptele și gîndurile valorizate de trecerea timpului ca exemplare, se edifică conștiința despre viața fără sfîrșit în cele obștești ale ei, despre faptul că omul își biruie moartea prin edificarea unei lumi a culturii și solidarității marilor idealuri, purtate din generație în generație. Dar, mai bine să dăm cuvîntul lui Vasile Pârvan, cel care a dat, prin **Memoriale,** poporului său una din cele mai frumoase cărți ale umanismului: **„Tu, Clio, încălzești cu focul tău trupurile de demult adormiților și îi faci iară vii, trăind din nou puternic în lumea lor și năvălind plini de viață în lumea noastră: cu sîngele încă lunecînd pe armurile lor, cu patima încă aprinsă în privirile lor, cu visul încă palpitînd în făptura mîinilor lor... Bogați de nesfîrșitul tuturor luminilor aprinse de cei ce dintru început și fără de sfîrșit au creat lumina, noi, copiii unei clipe — totuși vecinice: în renașterea ei perpetuă din cele ce au fost, în nesfîrșirea ei de iubire spre cele ce vor fi — strălucim de lumina întreagă a sufletului omenesc întreg“.**

Nicolae Țirioi

DIMENSIUNEA OMENEASCĂ A LITERATURII

Literatura este, prin excelență, o artă a descoperirii esenței umane. Întrucît limbajul însuși îndeplinește o funcție specific omenească, menită să consolideze caracterul social al omului, scriitorului nu-i poate fi străină preocuparea de a-și contura profilul moral căutat în sinea sa, ca și în experiența lui de viață. E extravagantă așadar ambiția de a plasa spațiul artei în afară de om. Dar dacă izvorul omeniei e inepuizabil, nu se poate afirma nici că arta ar fi implicit o imagine a omului prin chiar acțiunea de creație, căci multe din realizările omenești contrazic animalitatea în aspectele lor. Astfel, cel puțin două realități sînt net opuse umanismului: animalitatea strict fiziologică și stereotipia robotului. Este omenesc tot ceea ce se smulge din fatalitatea acestor două ipostaze. Cu alte cuvinte, omul depășește animalitatea frustă prin suspendarea urgenței vitale și totodată e superior mașinii programatice prin conștiință și prin creație. Tocmai nevoia de a afla și dezvălui însușirile cele mai adînci ale omeniei trasează artistului exigențe care nu se mulțumesc cu schemele etice și nici cu formulele dogmatice, cu practici imitative și rutinare, caracteristice manierismului amatorist și sclerozat. Pentru istoricul literar, Banatul a rămas mult timp la stadiul lui diletant și minor, numai fiindcă s-a complăcut în bogăția barocului etnografic și a folclorului său ca și în tradiția iluministă a scrierilor de la începutul secolului. Se știe că aici au apărut cele dintîi fabule, popularizate de Nicolae Oțălea (1784), Dositei Obradovici și Dimitrie Țichindeal și tot aici, în 1845, doctorul Pavel Vasici a scris moralizatoarea nuvelă din popor, **„Ruja“.** Cu excepția nuvelelor „din viața meseriașilor lugojeni“, ale prea tînărului scriitor realist secerat de ftizie, Ion Popovici-Bănățeanul, în povestirile prozatorilor bănățeni problemele sufletești ale oamenilor de pe aceste meleaguri nu se exprimau decît în pledoarii didactic-moralizatoare, fără necesara transfigurare artistică.

> **„Umanismul vine de la om și pentru om“.**
>
> **(ARGHEZI)**

Destul de tîrziu, abia între cele două războaie, sufletul omului etern, regăsit la izvoarele lui adînci de omenie sătească și uneori în viața oropsită a ocnarilor din minele de cărbuni, căliți în exploatare socială, s-a reflectat în romanul **Lume fără cer** și în povestirea **Oglinda lui Moș Stăvan,** ale lui Virgil Birou, așa cum aspirațiile spre culmile civilizației, spre utopie și poezie le găsim transpuse în romanul mitic **Ard luminile-n Vitol** de Ilie Ienea, ingenuitatea feminină și drama singurătății sentimentale în scrierile Anișoarei Odeanu **(Într-un cămin de domnișoare și Călător din noaptea de Ajun),** iar nostalgia și mirajul mitologiei satului natal în evocările copilăriei lui Romulus Fabian **(Eu și ai mei).** Fără dimensiunea de adîncime a investigațiilor pentru cunoașterea reacțiilor și condiției omenești nu există creație literară superioară, oricît de subtilă ar fi gîndirea constructivă a celui ce scrie, căci, după psihologia lui Pierre Janet, gîndirea este și ea „o reacție la propriile noastre reacții“. Iată de ce proza se bucură, după mine, de un interes mai mare în măsura în care spațiul cunoașterii e mai variat și mai cuprinzător. Tehnica literară e necesară dar nu suficientă în procesul de creație și mi se pare cu totul semnificativ că vocația artistică a unui prozator atît de deschis metodelor moderne, ca Sorin Titel, a început să se impună redescoperindu-și realismul viziunii, care îi fructifica tulburător de sugestiv, spiritul de observație în psihologia omului simplu și nesofisticat.

La ora actuală se poate vorbi, cred, de o valoroasă pleiadă de prozatori timișoreni. Alături de eforturile lui Mircea Șerbănescu și ale Sofiei Arcan (care urmăresc mai mult formarea personalității feminine în condițiile societății noastre), romancieri ca Ion Arieșanu, Ion Marin Almăjan, Ion D. Teodorescu, Paul Eugen Banciu, Laurențiu Cerneț, Al. Deal, Teodor Bulza, Ion Jurca Rovina — pentru a nu pomeni decît pe cei mai cunoscuți — repurtează frumoase succese numai întrucît, dobîndind o mai dezinvoltă putere de strunire a inspirației și de pătrundere în mecanismul comportamental, pun în lumină trăsături mai puțin rutinare și mai puțin dezvăluite ale structurii profund omenești a personajelor.

Corneliu Mircea

„FILOSOFIA ÎNCEPE CU FIINȚA UMANĂ“

S-a reproșat uneori — și pe nedrept — filosofiei că, preocupată de absolut, ignoră ființa umană, uitînd-o **dincoace** de spațiul transcendent pe care-l expune și din perspectiva căruia rostește. S-a întrebat chiar (evident, neinspirat) dacă nu cumva filosofia ar putea regăsi și reda prestigiul cuvîntului **umanism,** ca și cum sensul acestei noțiuni s-ar fi pulverizat și pierdut în efortul gîndirii de a-și edifica plenar orizontul „transuman“. S-a uitat însă că filosofia începe **cu ființa umană,** că întrebările filosofiei sînt tocmai neliniștitoarele întrebări ale omului, că dorința de a găsi un sens, un temei, un rost ființei umane nu semnifică altceva decît dorința (și speranța) acesteia din urmă de a-și surprinde **esența — ființa** intimă și nepieritoare — „Umansimul“ filosofiei este, implicit, presupus de rațiunea ce **se deschide spre,** preluînd omenescul și proiectîndu-l dincolo de hotare, în miezul a ceea ce este **unic.**

Aventura deschiderii submineză însă înțelesul (și lumea) comun(ă) a omului circumscris și redus la simpla entitate a speciei (viețuind, ca specie, printre sumedenia de specii), pentru a propune un altul: **ființa.** Noua dimensiune se va insinua treptat, cutremurînd, la un moment dat, conștiința atît de sigură de sinele-i distinct, mărginit.. Tot ceea ce părea sigur și indiscutabil devine relativ, tainic, misterios. **Misterul va fi** primul orizont care va învălui ființa umană, prima întruchipare a esenței, contopind **necunoscutul** cu **dintotdeauna cunoscutul.** Noutatea ireductibilă a lumii nu va mai putea fi înțeleasă din perspectiva realității „anterioare“ și nu se va mai lăsa descifrată cu instrumentarul limitativ și restrîns al intelectului. Este necesară o revizuire fundamentală a semnificațiilor — familiare pînă la această clipă —, o desprindere de clișeul liniștitor al unei existențe amorfe, mecanice, funcționînd automat și inert, „în gol“. Din păienjenișul tulbure și tulburător al zării abia întredeschise, vom putea distinge aburul încă vag al Sensului ce atrage, cheamă, absoarbe. Aceasta ar fi una din semnificațiile **misterului** propus de filosofia lui Lucian Blaga, mister ce nu se referă nicidecum la suspendarea ființei umane, condamnată la uitare și perplexitate, mister ce nu-i împiedică accesul la adevăr și nici nu-i ascunde temeiul. Misterul pregătește marea și decisiva deschidere, tulbură apele obosite ale gîndului și **pro-**iectează: **pulsează spre.** Taina se cere des-tăinuită. Neliniștea întrebării fundamentale pătrunde ungherele ființei umane, vestindu-i descătușarea. Ființa se **anunță** de pe acum, insinuîndu-se lent și izbucnind, deodată, liberă, ca principiu fundamental ce înnobilează vremelnicul și precarul, conferindu-le orizont, densitate, prospețime. Acest moment, revelat de folosofia Ființei prezente, inaugurale, înnoitoare, completează puntea durată doar „pe jumătate“. În gîndirea lui Constantin Noica, Ființa **devine întru ființă,** odată cu (și prin) fiecare existent care-și cere (și obține) dreptul la ființă. Omul se regăsește în această luminoasă lume, a tuturor și a **aceluiași,** sensul căutării sale fiind, de acum, limpede: **ființa;** ființa care-l înnobilează, relevînd adevăratul **umanism.**

Lucian Blaga și Constantin Noica reprezintă, așadar, două momente decisive prin care filosofia noastră a pregătit și întemeiat, printr-o viziune originală, ținutul insolit al Ființei. Aceste momente pot fi regăsite, independente în timp sau articulate dialectic, pe traseul istoric al rațiunii în devenire, dar atmosfera blîndă, calmă, echilibrată a discursului (melodios, flexibil, nuanțat-poetic la Blaga ori înțelept, profund și cald la Constantin Noica) conferă **timbrul** specific spiritualității românești, rostind despre universal, de la înălțimea (și cu prestigiul) acestuia.

**Anchetă realizată de
Ion ARIEȘANU**

O odisee a inocenței

„Amintirile — scrie, la un moment dat, unul dintre personajele din **Orașul îngerilor** * — nu vin într-o înșiruire matematică (...) ele dau buzna, fără logică, într-o succesiune ce n-are nici o legătură cu ziua și ora cînd faptele s-au petrecut în realitate : așa că într-un fel (...) ele sînt, dacă nu rupte de realitate, rupte de timpul realităților, ca un haos-babaos ce simte nevoia să se elibereze de chinul ce-l macină veșnic și-și caută un Dumnezeu-baci care să-l ordoneze în șapte zile și să-i numească fiecare parte cer sau pămînt, ape, păsări". Fraza e importantă, pentru că vorbește de la sine despre alcătuirea romanului, ca și despre un mod de a concepe raportarea la istoria „obiectivă" a evenimentelor, specific prozei lui Dumitru Radu Popescu. Dintr-un anumit unghi, în mai toate romanele sale de pînă acum, viziunea s-a însoțit cu o atare percepție a realului : niciodată evenimentele n-au ocupat avanscena, n-au constituit un filon cheie al epicii. Nici măcar n-au format un fundal, ecranul de proiecție/protecție a destinelor. Ci, mai degrabă, au fost asimilate ca un **underground** al construcției romanești, subsolul edificiului narativ din care se pompează la suprafață materia vîscoasă a unui real, ce secționează perimetrul ființei, îi determină și îi distorsionează comportamentele, îi impune tipuri de acțiune adesea în flagrantă contradicție cu bunul simț, cu ceilalți, cu sine. **Cazul** devine, singur, semnificativ. Exemplar. Destinul colectiv se rezumă prin cel individual. Prin — spre a rămîne în spiritul cărții (al cărților !) — cele cîteva **axe individuale** (aici : un grup de liceeni, în perioada dintre dictatul de la Viena și retrocedarea Ardealului) care ordonează desfășurarea romanescă, stratifică o substanță magmatică, densă, cu o natură fundamental tragică. Axe ce nu există, nu pot exista independent, deși, în impact cu realitatea războiului, ele sînt forțate să se izoleze. Dar izolarea e pur convențională, căci ele continuă să se intersecteze, după un ritm nu neapărat aparținător succesiunii întîmplărilor, ci unei instanțe avide să acumuleze aceste întîmplări, să le stocheze. Nu e, prin urmare, surprinzător că personajele din **Orașul îngerilor** (Estera, Melentie și profesorul ce le este liceenilor spiritus rector, Cata-Chițiga) trăiesc o adevărată voluptate a **scrisului. Memoria** nu poate supraviețui altminteri, decît impregnîndu-se și apoi impregnînd, spre a se conserva într-o hieroglifă revelatorie. Aplicînd imediatului un model pe care veșnic-îndrăgostitul-de-scriere-frumoasă — l-am numit pe Cata-Chițiga — îl deprinsese studiind cu patimă pe caligrafii curților domnești de altădată.

Aproape în întregime, prima parte a romanului, **Cânepa,** se compune din scrisorile pe care Estera le trimite Valeriei, colega și confidenta sa, dintr-un lagăr-spital-azil-cazarmă, comunitate închisă, dominată de figura de dictator travestit a lui **Frank**. În acest spațiu-incubator, a cărui unică lege, instituită „experimental" de Frank, este „anarhia sentimentelor", **starea istoriei** e redusă la esență. Nimeni nu iubește pe nimeni, fiecare este împotriva tuturor și a nimănui. Insul trăiește după formula „n-are mamă, n-are tată / n-are patrie-adorată". Estera relatează, cu un patetism ce vine dintr-o grotesc-iluzorie fericire, fapte abominabile, care, în context, capătă o dimensiune proiectivă. Tragica ei experiență va fi repetată de ceilalți, cînd tăvălugul războiului va ajunge la ei. Cînd lumea din jurul lor va fi coborîtă la stadiul din lagărul-spital-azil-cazarmă.

Partea a doua și a treia prelungesc, deci, întîmplările prin care trece Estera, confirmîndu-le. Ele sînt reconstituite din însemnările lui Melentie Poinar. Ca și în cazul epistolelor, perspectiva este aceea a Inocentului, pentru care reducerea lumii din jur la pragul de animalitate, de viermuială colcăitoare, e un spectacol insolit, cu alură carnavalescă. În mod firesc, marile victime ale acestui spectacol sînt tocmai marii inocenți : Cata-Chițiga, fratele Valeriei, Rilă, Melentie Poinar el însuși. Necruțător cu ei se dovedește nu cursul evenimentelor, ci hazardul. Cata-Chițiga cade pradă efectelor provocate de instinctele exaltatei sale soții, Elvira, o Rașelica Nachmansohn transmutată în spațiul de orori al războiului. Rilă, înrolat inițial în armata horthystă, de unde dezertează pentru a reveni între ai săi, e împușcat accidental în momentul cînd încearcă să se opună justiției barbare a urii. Melentie Poinar este sfîșiat oribil tot dintr-o întîmplare. În spatele acțiunii hazardului există totuși o logică, pe care romanul nu întîrzie să o pună în evidență : într-o atmosferă de totală atrofiere a discernămîntului valoric, de pierdere a oricăror repere, impunerea adevărului și a binelui atrage după sine sacrificii enorme.

Orașul îngerilor este un roman despre război căruia îi lipsește tocmai personajul principal — războiul. „Lipsește" e un fel de a spune, gîndindu-ne la o întreagă literatură ce a ajuns să concureze și cele mai documentate studii reconstitutive. Mai exact, lipsește războiul ca desfășurare de forțe, ca tablou cinetic, ieșire din matcă a „istoriei obiective", conflict deschis între armate, cu mișcări ample, victorii imprevizibil distribuite, pînă la dislocarea totală a uneia dintre părți. Cu frenezii eroice care numai în miezul cataclismului se nasc. Cartea propune, în schimb, reversul medaliei, fața nevăzută a lucrurilor. Aceea unde nu generalul contează, ci individualul. Nu întregul ci partea. Insul. Omul concret, ale cărui destin și psihologie sînt oribil mutilate de presiunea evenimentelor.

La intersecția dintre nuvelistica și romanele lui Dumitru Radu Popescu, **Orașul îngerilor** actualizează „modelul Rebreanu" — cel din **Pădurea spînzuraților** — într-o formulă romanescă deopotrivă originală și profundă.

Marian ODANGIU

---

* **Dumitru Radu Popescu, ORAȘUL ÎNGERILOR, Editura Cartea Românească, 1985.**

cronica literară

Totul despre Cărtărescu

Cele două cărți publicate anterior de către Mircea Cărtărescu, două transoceanice încărcate cu exploziv, puteau face din autorul lor fie o victimă, fie un erou. Întrecînd toate așteptările, ele au reușit și una și alta. Mesianismul, dogma extraterestră și vuietul intergalactic captat de versuri l-au transformat pe poet în transmițătorul unei încă nenăscute religiuni poetice. Departe de a-i împiedica pe nenăscuții critici să latre în fața noii galaxii, poetul și-a văzut de aventurile sale spațiale, de aventurile sale domestice. El nu are decît o singură prejudecată : literatura. Războaiele atomice ale interpretărilor pornesc abia după acceptarea acestei minime evidențe. După acceptarea rolului său de mediator între două lumi. Două lumi de hîrtie, două lumi de cuvinte. Un mimetism extraordinar, o capacitate ieșită din comun de a se mula pe cele mai deosebite formule poetice aduc versul în culmea exasperării. O revoltă mută se presimte în poem, gata să se ia la harță cu prea mulții săi părinți, cu nenumărații vecini, cu tot ce-i stă împotrivă. Dar ce nu-i stă ? Adevărat Ion Vodă al generației optzeci, Mircea Cărtărescu face incredibile salturi din extremitatea senzualismului adolescentin, ce-l proiectează aproape de belepoca zolistă, pînă în extrema cealaltă, a scotocitorului împătimit al dicționarelor de cuvinte rare, a vînturătorului de discoteci, a trecătorului fascinat de lumea atît de ușor psihanalizabilă a vitrinelor. La rîndul său, poemul va fi tras de toate cele patru cămile ale retoricii contrariilor, gata-gata să fie sfîrtecat, pe ici pe colo, prin punctele esențiale. Dar nu e sfîrtecat. Miracolul abia aici începe : poemul refuză dezintegrarea, refuză anihilarea, refuză pînă și transformarea în **altceva**. În orice altceva. Ridicarea sa în grad sau, dimpotrivă, amenințarea cu instanța, îl lasă rece : el rămîne ce-a fost, romanticul poem. Nimic mai mult, dar nici mai puțin.

Pofta pantagruelică de a anexa noi teritorii îl determină pe poet să producă și ochelari prin care vedem altfel realitatea. Ne vom înduioșa la „completările" dinaintea filmelor de lung metraj. Vom privi cu mai multă înțelepciune disecția la microscop a unei celule. Și, în general, vom fi mai atașați de lumea mirifică a desenelor animate. Cu Mircea Cărtărescu alături, nimic nu mai pare imposibil. Totul, da, totul se îmbracă în aura unei imponderabilități în care vedem sosind spre noi, frumos ambalate, în tuburi multicolore, impecabil expuse, în vitrine zburătoare, fragmente din foarte dezvoltata noastră cultură generală. Impactul cultural funcționează aici cu toată violența. Ne vom da de ceasul morții să ne amintim cui aparține sintagma cutare, cui aparține paradigma cutare. Ele aparțin, firește, **poetului**. Nu este poetul, în variantă cărtăresciană, un cuceritor ? Nu anexează el spațiile cele mai bizare ale literaturii, drumurile și potecile pe care n-a mai călătorit nimeni ? De ce să-l privăm de întîietatea acestei instantanee moșteniri ? Cu ce argumente atacăm testamentul cultural pe care singur și-l lasă ?

Și în noua sa carte, uimește nonșalanța pătrunderii în pagină a cuvîntului cultural. Uimește firescul balcanic cu care știe să-și privească teritoriul în care nu se intră întotdeauna cu vizele în regulă. Dar, atunci, care ar mai fi discretul farmec al atîtor rapturi benefice ? Poezia lui Mircea Cărtărescu reconfirmă, ba chiar legiferează, biografia lui Don Juan. Între fidelitatea tristaniană și libertatea ambiguă a lui Don Juan, poetul optează fără nici o ezitare. El și-a evaluat șansele, el știe cum se ajunge la porțile marii poezii. Un drum lung, întortocheat, voit întortocheat, dar, iată, nu imposibil de străbătut. Cruciat al noii sensibilități, educat la școala moleculei, a atomului și, vai, chiar a protocronului, Mircea Cărtărescu nu pornește la asaltul poeziei pînă nu și-a asigurat spatele cultural. Privirea caleidoscopică aruncată lumii, viziunea fantasmagorică a imaterialității, care se întrupează în forme din cele mai bizare, dau poemului aerul unei mitografii ce așteaptă revelarea. Iminența faptului estetic, de care vorbea Borges. O lume suspendată, o lume primejduită de imposibilitatea condensării în forme virtuale — un ocean al posibilităților. Acesta e mesajul poeziei, acesta e drumul în poezie al lui Mircea Cărtărescu. Aritmetica posibilităților arată că „închegarea" poemului se supune regulilor constrîngătoare ale **esteticului**. Alchimia, tradiționalul refugiu al celor obsedați de perfecțiunea cuvîntului, nu mai ajută, în acest caz, la nimic. Alchimia e neputincioasă în fața valurilor de vorbe ce ies din cele mai bizare cărți ale imensei biblioteci mentale cărtăresciene.

Cert este că Mircea Cărtărescu scrie o extraordinară poezie a imaginarului, o poezie care, strivită de obiecte, de lava incandescentă a unor gadgeturi materiale, expulzate de un inepuizabil crater poetic, găsește resursele descrierii perfecte a metabolismului literaturii. Înainte de a fi o poezie despre poezie, ea este o anatomie și o fiziologie a spiritului creator. Nici unul din poeții tinerei generații nu s-a apropiat atît de mult de „materialitatea spiritului", nici unul dintre ei nu a fost atît de aproape de o înfrîngere decisivă. Dar și de un mare triumf. Și nici unul n-a știut să suporte cu atît stoicism purgatoriul **jocurilor mecanice** ale poemului. Mircea Cărtărescu este un **hedonist** care, din motive greu de găsit în altă parte decît în versurile sale, preferă compania asceților. Dar punțile de legătură n-au fost tăiate, după cum nimic nu e imposibil în această poezie care, cotropitor, se răscumpără de tragism prin ironie. A treia carte a lui Mircea Cărtărescu, excepțională și ea, confirmă un destin poetic de zile mari.

Mircea MIHĂIEȘ

---

* **Mircea Cărtărescu, TOTUL, Editura Cartea Românească, 1985.**

portrete

Alexandra Indrieș

Nume bun între semioticieni, Alexandra Indrieș cercetează, de ani, marea poezie românească. Scrie proză, mai precis romane. În 1984 au apărut concomitent un excelent studiu despre Bacovia, **Alternative bacoviene** și un roman puțin obișnuit, **Două-trei minute**. Nu e prima oară cînd mă întreb care este punctul de profunzime unde se întîlnesc ingeniozitatea tehnică și intuiția fluxului secret al vieții, cum se leagă erezia și rigoarea, luciditatea și exaltarea, franchețea demonstrațiilor și subiectivitatea afectivă, răceala despotică a conceptelor și căutarea, pînă la umilință, a iubirii. Un răspuns ar fi : Alexandra Indrieș stă printre scriitorii (nu nenumărați) pentru care a scrie înseamnă a lua atitudine față de tine însuți : a te împotrivi impulsurilor confuze, a te implica în cultură, a o ști în esență și în amănunt. Altfel spus „cine nu știe citi, nu știe nici scrie". (**Alternative bacoviene**). Alt răspuns : „Credea în cuvinte. Credea că o realitate nu este cu adevărat reală pînă nu e numită. Credea că ceea ce s-a rostit trebuie să se împlinească, inexorabil ; nu se poate da înapoi, nu există retractări". (**Două-trei minute**). O intuiție superioară a literaturii corelează un temperament scriitoricesc impetuos, un spirit dotat pentru exces, utopie și dilemă, cu luciditatea, cu matematica limpezime, ca antidot al narcozei și risipirii : „De ce să exagerezi, de ce să te extaziezi, de ce să te exalți, de ce să te expui, de ce să te exprimi, de ce să te explici, de ce să exasperezi, de ce să excelezi, de ce să excluzi, de ce să excomunici, de ce să expiezi, de ce să explodezi, de ce să expurgi, de ce să exulți ? Ce rost are ? Fii moderată, modestă, morală, nu fi modernă, nu fi mocăită, nu fi mohorîtă." (**Două-trei minute**). Ironia citatului (să recunoaștem și maratonul ludic al limbajului) este ironia care fragilizează inviolabilul ; autoironia ca atitudine împotriva hazardurilor posibile în propriul scris, atitudine împotriva hățișului de impulsuri.

Acest cuvînt auster se poate folosi pentru literatura Alexandrei Indrieș : studiu. Blaga, Bacovia, se află sub bisturiul semiotic, sub studiu. Romanele sînt experimente, studii despre roman. **Două-trei minute** studiază literatura și viața, slăbiciunile proprii, alternativele posibile. Literatura Alexandrei Indrieș este alcătuită din refuzuri și tot atîtea acceptări : a intra în labirintul literaturii, dar a nu-l accepta ca labirint. A avea „La rousse-ul ca îngeraș păzitor", dar a mistifica : „universul e o oglindă ; numai pe tine te vezi în toți și în toate". A crede că „est modus in rebus", dar a tenta cele mai puțin elucidabile stări lăuntrice. A ști că poezia este „curcubeul sufletului" (Blaga), dar a scrie proză. A accepta să faci o literatură care se poate refuza.

Ca prozatoare, Alexandra Indrieș stă, am mai spus, printre prozatorii cercului tîrgoviștean, printre desantiști. Sînt ani de acumulare, de limpeziri și noi dileme, de la **Saltul în gol**, cel dintîi roman. Se recunoscuseră atunci imaginația, înzestrarea pentru proză a autoarei, dar se vorbea și despre o „boală a simulacrului" (Laurențiu Ulici), localizată în stăruințele livrești, în tirania modelului gidian. Romanul proxim vine după ce scriitoarea a cîștigat conștiința textului și rezistență culturală, fără să îndepărteze de la sine dilemele asupra literaturii. **Peisajul** din acest roman este cronotopul provizoratului, un amplasament ontologic, locul fatidic al pierderii identității și al dorinței de a o regăsi. **Două-trei minute** e un roman ce trebuie citit. În el se află două-trei întrebări pe care, adorînd literatura, ni le punem cu toții.

Brîndușa ARMANCA

VIAȚA CĂRȚILOR

ZBORUL RECUNOȘTINȚEI FĂRĂ SFÎRȘIT

După două cărți, zboruri de încercare, ce au făcut deliciul cititorilor și mai puțin al criticii, iată acum o carte cu aripi largi și cu un zbor liniștit ce populează atît de rar culmile înalte ale genului literaturii-document, o carte*) pătrunsă de pasiunea și tenacitatea unui cercetător ce nu s-a mulțumit cu refacerea migăloasă, pe baza documentelor, a exemplarului mult rîvnit, ci, suflînd asupra lui duhul metaforei sau al verbului patetic, i-a redat puterea de a reface zborul inițial. Și, să recunoaștem, e mai ușor să trasezi parcursul unei campanii terestre sau o călătorie pe mare a cutărui navigator decît să refaci o călătorie în aer, un zbor, căci aceasta este intenția lui Cornel Marandiuc, și nu dezgroparea unui obiect destinat muzeului. Ideea de a recupera fragmente de istorie de la supraviețuitori și prin ei este un merit de excepție, dar și un risc, un nobil risc, pentru că, de cele mai multe ori, eroul unei astfel de întîmplări nu are perspectiva necesară și nu mai știe să povestească. Intrînd în pielea eroilor săi pe care i-a văzut, i-a intervievat, despre care a citit multe pagini, Cornel Marandiuc se află în postura unui sufleur care a învățat volens-nolens lecția despre zbor și care, acum, după ce a cunoscut toate șiretlicurile din spatele cortinei, are curajul să-l înlocuiască pe protagonist.

Narațiunea, captivantă, are în centrul ei un personaj colectiv, pus, ca și în celelalte romane, în situații extraordinare, de astă dată mult mai dramatice, avînd ca trăsătură comună „damnațiunea lui Icar". Verbul prolific e secondat de un adjectiv prodigios, ce îi apropie și îi îndepărtează, într-un imens basorelief al narațiunii, pe oameni și pe obiectele lor zburătoare.

Cornel Marandiuc, cel dintre coperțile ultimei cărți, face parte din categoria marilor visători. Destinul său literar este legat cu fire invizibile de acela al minunaților oameni zburători : risc, performanță, profesionalism. Numai pe un anumit tărîm, scriitorul se simte în largul său ; odată ajuns pe aripile vîntului, demersul său devine inconfundabil și suportă plafonul cel mai înalt de zbor. Spontan, dar nu și imprevizibil, Marandiuc se dovedește un adevărat maestru al scenelor de luptă. Înfrățirea dintre om și mașină este surprinsă în toate variantele ei. În literatura de specialitate, acest război al nervilor tari este prezentat prin statistici militare, sinteze tehnice, analize istorice. Punctul de vedere al autorului este dictat de un profund umanism.

Document spiritual și reportaj de excepție, relevînd noi aspecte ale epocii aerului, referitoare atît la campania antiamericană cît și la cea antigermană, de după cotitura războiului, romanul lui Cornel Marandiuc poate fi socotit un monument al recunoștinței fără sfîrșit, dedicat eroilor aerului.

GH. MOCUȚA

---

*) C. Marandiuc, „Inimi cît să cuprindă cerul patriei", Ed. Eminescu, 1985.

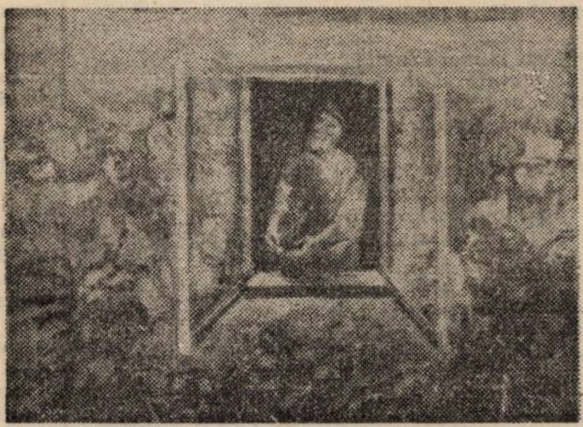

MIRCEA BÎTCĂ : Fereastra bătrînului grădinar

PREFAȚĂ LA SOCIETATEA INFORMATICĂ

Recenta apiriție a cărții „Totul despre ... calculatorul personal aMIC", în Editura Tehnică, anticipează societatea informatică de mîine, care a început în țara noastră în anul 1985, odată cu producția de serie a microcalculatoarelor personale „aMIC" la Fabrica de memorii din Timișoara.

Cartea apărută prezintă exhaustiv structura „hardware" și „software" a calculatorului personal aMIC, precum și modul de utilizare în diferite domenii de activitate. Primul volum începe cu o clasificare a microcalculatoarelor personale fabricate în lume și în țară, prezentînd caracteristicile performanță/cost ale principalelor tipuri. Se prezintă, în continuare, pe larg detalii de proiectare a calculatorului utilizînd familia de circuite integrate Z-80 ce se fabrică în țară și este foarte răspîndită în lume. Aceste detalii sînt de mare utilitate specialiștilor în calculatoare și studenților, care găsesc aici un ghid de proiectare a sistemelor de calcul cu microprocesoare, scris de prof. dr. ing. Adrian Petrescu, care are meritul de a conduce un colectiv ce a proiectat o serie de sisteme de calcul cu microprocesoare (M-8, M-18, M-118, M-216, aMIC, HC-85) produse în serie la Fabrica de calculatoare.

Volumul al doilea descrie la început circuite de interfață ce pot fi utilizate pentru a conecta la calculatorul personal alte echipamente (imprimantă, convertor analog numeric, testoare, etc.). Ultimele capitole constituie un ghid al utilizatorului care începe cu o prezentare a limbajului BASIC disponibil. Posibilități de utilizare în matematică, tehnică, economie și învățămînt sînt prezentate prin zeci de programe scrise în BASIC și explicate ca algoritm. Aplicațiile grafice și jocurile logice, cu rol important în instruirea copiilor sînt exemplificate printr-un număr mare de programe.

Deși se referă, concret, la un calculator personal, cartea are o utilitate mai largă, programele putînd fi utilizate prin mici modificări pe alte calculatoare personale. Avînd în vedere importanța acestei cărți pentru informatizarea societății noastre, cercul larg de cititori cărora li se adresează, considerăm că reeditarea într-un tiraj mai mare se impune cu necesitate.

Ionel JIAN

„PROVERBELE ROMÂNILOR"

Neglijată, pe nedrept, la apariție (1877, Sibiu), criticată pentru lipsuri de metodă, culegerea alcătuită de I.C. Hințescu, **Proverbele românilor**, vede lumina tiparului din nou, după mai bine de un veac, datorită unor oameni de cultură care au dorit să restituie astfel unui circuit larg, național, „prima încercare de corpus a acestei specii folclorice" (p. 19), operă prin care editorii consideră că I.C. Hințescu „inaugurează modest seria importantelor culegeri de folclor literar românesc, în general, și paremiologic, în special . . ." (p. 19).

I.C. Chițimia apreciază, în **Cuvînt înainte**, gestul cultural al celor doi editori, subliniind importanța reeditării unei asemenea culegeri, un act de dreptate, pentru autorul ei și o completare a patrimoniului cultural al României. Un studiu destul de substanțial, cu date noi despre biografia și preocupările literare ale lui I.C. Hințescu, se așază înaintea corpusului propriu-zis de proverbe. Editorii, Constantin Negreanu și Ion Bratu, cercetători temeinici și bine informați în paremiologia românească, fac și un scurt istoric al unor preocupări de culegere a proverbelor, anterioare lui I.C. Hințescu, reliefînd, prin contrast cu acestea, importanța, complexitatea și întinderea cărții care se reeditează acum.

În culegere, cele 3057 unități paremiologice sînt ordonate alfabetic, renunțîndu-se la clasificarea lor după cuvintele-cheie preconizate de culegător. S-a adăugat o **Addenda** (1481 de texte paremiologice) care completează culegerea lui Hințescu și dă o imagine mai cuprinzătoare asupra proverbelor românești la 1877 ; a fost alcătuit un **Indice bibliografic**, semnalîndu-se izvorul fiecărui proverb din corpusul lui I.C. Hințescu ; s-a completat prima ediție printr-un foarte util și necesar **Indice tematic** ; a fost adăugat un **Glosar** de termeni cu circulație mai restrînsă ; s-a întocmit **Bibliografia** referitoare la activitatea lui I.C. Hințescu. Toate aceste contribuții, fac din noua ediție a **Proverbelor românilor** o carte alcătuită științific, cu instrumentele de lucru necesare oricărui cercetător care ar dori să o folosească.

Livius BERCEA

***I.C. Hințescu, PROVERBELE ROMÂNILOR, Ediție îngrijită de Constantin Negreanu și Ion Bratu, Editura Facla, 1985.**

OGLINZILE DIN BRONZ

Deși nu este vorba de o lucrare de specialitate, titlul are semnificația detaliului istoric. Este necesară această precizare atunci cînd lecturăm **Cîteva considerații asupra originii bronzului**, de Tudor Gherman, deoarece nuvelele incluse în volum sînt oglinzi cu patină de epocă, în care sîntem invitați să ne privim. Inspirația autorului se întinde către începutul formării poporului român, fulgerată fiind de prezentul ce alunecă în similitudinea istorică, confirmînd ciclic adevăruri imuabile.

Oamenii creează cu statornicia lor legenda. În „Ochiul Beiului", Evdochia lui Visarion, îmblînzește cruzimea năvălitorilor prin dublu sacrificiu la care-l obligă pe Bei : renunțarea la viața de nomad a neamului său și în final urmarea în neființă a femeii iubite.

Folosind limbajul modern, alegoria, fantasticul la granița cu realul, derulări rapide ale acțiunii alternînd cu peisaje descriptive și jocuri psihologice, Tudor Gherman este suficient de convingător prin proza sa, deși pe un tărîm relativ nou în proză. Autocritic, autorul ne apropie de momentul marelui adevăr, recunoașterea imperiului civilizației moderne drept consumatorul mileniilor de existență ce ne-au adus pe orbita supraaccelerată a prezentului, imperiu ce se extinde în detrimentul unor victorii neglijabile, abandonate după primul colț de stradă. Statornicia epocii bronzului este pusă în pericol de creuzetele ce topesc totul, ultrarapid, în aliaje vremelnice.

Apelul la păstrarea ritualului normal al vieții ne amintește de pledoariile lui Borges și Márquez, adăugînd că originalitatea cu care acesta este adus în atmosfera noastră denotă talent și realism în tratarea marilor probleme contemporane ale umanității. Închei folosind remarca unuia din eroii povestirilor pentru a caracteriza înseși nuvelele lui Tudor Gherman : **„Ceea ce-l șocase la toți subiecții supuși pînă atunci anchetei era realismul".**

Nicolae STELEA

VIAȚA CĂRȚILOR

profiluri

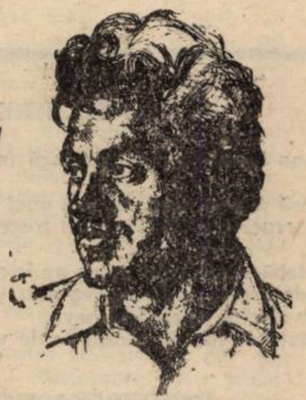

A. E. Baconsky și ethosul poeziei

Citite în afara contextului poeziei pe care ele însele l-au pregătit și, în parte, l-au generat, textele volumului selectiv din 1967 al lui A.E. Baconsky nu par a fi, astăzi, excesiv de încurajatoare: „gipsurile mistificatoare dintre care, din păcate, unele se vroiseră autoportrete" (cum glăsuiește un **Cuvînt înainte la Fluxul memoriei**) nu erau totuși străine de cele ce străjuiau, la acea dată, drumul poetului. Dacă bilanțul propus de autor trecea la pasivul istoriei literare mai două treimi din versurile publicate, **fiul risipitor** ce se va fi socotit A.E. Baconsky a păstrat cu avariție, în treimea rămasă, o moștenire a retoricii romantice de o soliditate pe care timpul nu a contenit să o scoată în evidență. Revelabilă la nivel tematic și, pînă la un punct, posibilă pe o axă stilistică a poeziei moderne, înnoirea liricii baconskyene nu atinge — nu, încă, în textele care îi însumează activitatea de pînă la mijlocul deceniului șapte — și principiul generator al poeziei. Dezicîndu-se de multe din avatarurile-i anterioare, spiritul lucid care a fost A.E. Baconsky nu avea să se despartă și de ultima și cea mai puternică tutelă a unui lirism croit pe măsura unui funciar solipsism temperamental. Solemnizînd, de regulă, un cadru al existenței cotidiene, Narcis nu încetează a vorbi, în poezia lui A.E. Baconsky, despre sine : autobiografiile lirice și artele poetice abundă în **Fluxul memoriei** — și nu lipsesc nici din culegerile care au stabilit nivelul cel mai reprezentativ al liricii autorului, **Cadavre în vid** (1969) și **Corabia lui Sebastian** (1978).

Pornite dintr-o atare dispoziție temperamentală, poemele lui A.E. Baconsky aveau să-și datoreze multă vreme textura curentă însumării de impresii, sugestiilor unei naturi „spiritualizate", în ultimă instanță unei iubiri de ceremonial ce va reverbera, într-un fel sau altul, în tînăra poezie a anilor '60. Fapt imediat sesizabil, instituirea unui protocol al rostirii se va dovedi — în versurile antologate în **Fluxul memoriei**, cel puțin — nu o dată prevalentă în raport cu sentimentalismul intrinsec poeziei. Rezultatul este un mod fastuos-ceremonial al invocației — un decupaj al imaginilor ghidat de o sensibilitate rafinată ; o poezie, am spune astăzi, livrescă, însă care nu își etalează cu orice preț și datele explorării culturale. De obicei, totul rămîne la sugestie, iar dacă în experiența lirică pe care o propune A.E. Baconsky se regăsește totuși voința de artă, înaintea acesteia, prin consecințe, trebuie așezată căutarea insistentă a gestului simbolic, a emblematicului. E, într-un fel, un triumf al posturii lirice, al întreprinderii reflexive, sistematice, ce își instituie ierarhia într-un amalgam de impresii poetice uzuale. Atunci cînd nu mai tentează să impună o ordine existenței, spiritul încearcă totuși să-i pătrundă sensurile, înțelesurile ultime. Judecînd după textele care au făcut rețetă în epocă, fiecare poem va fi fost menit a înregistra o experiență capitală, un gest întemeietor, irepetabil : **Rugă tăcută, Elegia I, Amintiri și oameni, Spun adio pădurilor, În alb** etc. Poetul este veșnicul rătăcitor, cel mistuit de aspirația către un univers muzicalizat, către un cosmos primar, — argonautul căutînd un liman, pentru a trăi finalmente cu nostalgia absolutului, întemeietorul de cetăți, visătorul, înțeleptul etc. În „sufletul stratificat" al poeziei baconskyene un loc privilegiat îl ocupă, nu încape îndoială, ethosul romantic — cu înclinația acestuia spre himeric și absolut, veșnic în căutarea inefabilului, a clipelor de grație, cedînd iluziei ori jocului fanteziei, dar în fond neîncetînd a-și pune în cumpănă, cu luciditate, liricele revelații : **Divagație nocturnă, Vis printre oameni, Valurile și noaptea, Liniște nouă.** Blaga, cel din volumele de maturitate, nu este absent din paginile însumate în **Fluxul memoriei**, tot așa cum, păstrînd ceea ce e de păstrat, lirismul de o abruptă tăietură melodică a unor Saba și Quasimodo. Experiența culturii nu a încetat, așadar, a modela poezia baconskyană, și tușa expresionistă a poeziei ultimelor volume nu face decît să pună în valoare, în contrasens cu cele teoretizate de eseist (caducitatea limbajului metaforic, lirismul direct etc.), o rară capacitate de regenerare a lirismului. Un lucru, totuși, trebuie aci subliniat. „Ultimul" A.E. Baconsky va fi mai puțin creatorul de școală din anii '60 (oricît **Corabia lui Sebastian** și volumul anterior își au, deja, emulii și posteritatea lor), cît poetul capabil a-și lăsa pecetea în cîteva texte de referință pentru un moment literar.

Lucian ALEXIU

OVIDIU GENARU

ÎNTÎLNIRE

Ea vine încet ca o corăbioară (nu de lemn dar cu pînze)
împinsă din spate de aburii unei iasomii
Ne încrucişăm dar fulgerul trece pe lîngă
teacă,
se îndepărtează spre valea unde eu n-o aştept
Niciodată cineva cu cineva potrivit
mereu altcineva cu altcineva
jumătate de lup cu jumătate de vulpe...

ÎMPOTRIVA UMBREI

Cerul cu miei şi zodii putrezind în mare
aurora topită în schitul de vînt
Şi tu ca o linguriţă de ceai te clatini căutînd
în pahar jurămîntul depus la
picioarele cununiei
Ce sîmbur pune la cale lumea?
Şi această şerpuire de carotidă căutînd cu gura
mesajul trandafirului de mîine
e pulsul meu împotriva umbrei...

DE UNDE ?

De unde mi-am luat bătrîneţea habar n-am
ca şi voi n-am avut nevoie de ea
Pe dinăuntru mă cuprinde o ciudată iarnă şi
mantaua e ferfeniţă
cît priveşte intimităţile bag aţa-n ac şi cusutul
nu se întîmplă
Hotărăşte-te suflete sfîşie-te-n două trei albe
batiste şi arborează-le de-asupra prizonierului
rămas fără corp
Această cură de dezîntinerire într-un Triunghi
al Bermundelor ultima maturitate a uitării.

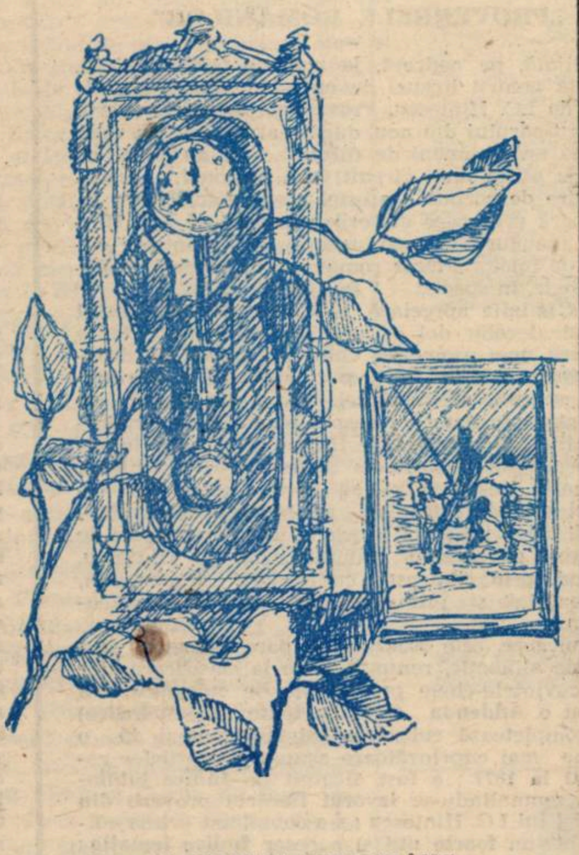

Desen de DORINA ITUL CRÂNG

GEO GALETARU

CUVÎNTUL DE IUBIRE *

fiilor mei

Copii, în ceasu-acesta,
ce pot eu să vă spun
despre minunea care
se cheamă simplu : ţară ?...
Ea este chipul nostru,
rotund şi blînd şi bun,
plînsul curat prin care
străbunii lăcrimară...

Ea este-n miezul iernii
vara cea mai fierbinte,
e dorul şi porunca
în care ne-nvelim,
cuvîntul de iubire
arzînd între cuvinte
şi e pămîntu-acesta
pe care-am vrut să fim...

Şi e izvorul tandru
de umbră şi visare,
şi cerul fără pată
în care ne privim...
vă-ntreb : ce-i ţara, oare,
decît pămîntu-acesta
Copii, în ceasu-acesta,
pe care vrem să fim ?...

ABECEDAR

Mirările le-ai învăţat
cu degete şovăitoare
şi pleoape de argint filtrat
prin site fragede de soare.

Cu ochii mari presimţi tăceri
în cer, în ape, în narcise.
Amurgul lasă adieri
pe ţărmul tău albit de vise.

Revii pe-acelaşi blînd cadran
în imperfectă frămîntare,
sporind grădina, an de an,
cu înc-un gest, cu înc-o floare...

FLORI

Flori de noapte, flori de zi
Duc mireasma-n veşnicii.

Flori de zi şi flori de noapte :
Încă vis şi încă şoapte.

Vă cunoaşte, vă mai ştie
Ochiul pur de apă vie.
Blînd, pe buza voastră ardă
Roua care vă dezmiardă.

Cînd poveştile sînt coapte :
Flori de zi şi flori de noapte.

Şi în inimi de copii :
Flori de noapte, flori de zi.

PRIMĂVARA

Cine ştie, cine ştie
raza-n muguri cînd învie ?

Vezi, ca lacrimile-amare,
cad zăpezi din calendare.
Pe uluci — peltice săbii —
veşnicia cîntă-n vrăbii.
În cămări de vînt şi ceaţă
pleoapa iernii se dezgheaţă
şi porneşte-ncet la vale
plînsul brumelor domoale.
Nu e doar închipuire
legămîntul de iubire,
ce dezleagă firul ierbii
somnului ce-l calcă cerbii.
Şi-n văzduh (a cita oară ?)
amiroase-a primăvară...

* Din volumul în pregătire „ALFABETUL MIRĂRII".

PAVEL BELLU

LUMINĂ UNIVERSALĂ

Peste scripeţii luceferilor şi şters zodiac,
în nemărginitul veşnic, cîntă lumina universală,
lucrînd. Din fluerul ei — vitalitatea, făptura minerală,
şi codrul, găurit cu izvoare, al neamului dac.
Nimic — dincolo de această lumină ;
nimic a fost, nimic va fi.
În ea, tragedia noastră senină

cît — cu bolovanii colţoşi — în vreme vom răsări.
Din iarbă, ciopoare, flaute, albine
vom înnoda tainica lume valahă,
Nu va înţelege nimeni ; unde a fost, de unde vine
hiperstatornica noastră satyagrafă.

MĂ DOR OCHII

Mă dor ochii, iubito.
Pune-mi pe frunte ceva :
Poate un colţ de tristeţe
Ori poate inima ta.

Mă doare trecutul, iubito.
Dă-mi lacrima ce o ai şters.
Dă-mi steaua stinsă de mîine
Ori poate cerul invers.

VIILE LUI DIONYSOS

Pe pieptul dealurilor, în soare ardent,
printre stejari şi fagi albicioşi,
sălbatic loza creştea arborescent
cu potopul negru de struguri ochioşi.

Se tocmeau, din gorun, butoaie cît şura ;
în el ciorchinii erau zdrumicaţi.
Desbumbau cepul doar primăvara
Cînd vinul nou rîura peste Carpaţi.

Dionysos, cu copite de ţap,
sălta chicotind peste focuri de paie.
Femeile agitau frunze şi muguri pe cap,
cu boabele sînilor vîlvătaie.
Beţivii năravite... Burebista, de fier, nici rîde, nici plînge ;
vrerea lui se face secure ;
— Sfărîmaţi butoaiele ! Dezrădăcinaţi loza — pădure !
Şi, contemplînd vinul roşu cum curge,
Burebista îşi contempla proprriul sînge.

FINAL DE CARTE

În cartea mea de sonoră zăpadă,
domniţelor, iată, nu mai încap.
Voi rupeţi din cer, nimeni să vadă,
şi puneţi-vă cîte o lună pe cap.

Treceţi tăcut la masa înaltă
(neglijînd luceafărul ce se izbeşte de casă !)
Strîngeţi la piept mîinile de mare artă,
lungind pleoapa grea de mătasă.

Vorbiţi apoi cu oftatul pe sîni
(ca şi cum eu sînt şi nu sînt)
despre cerurile adînci din fîntîni,
despre tot ce-i pe pămînt şi Nepămînt.

Despre tainele de jos şi de sus
(tresărind subţire ca mimozele)
Iar despre ceea ce nimeni vreodată a spus
lăsaţi să vorbească doar rozele.

pretexte

Almanahuri

Cînd, toamna-către-iarnă, cam pe la Saturnalii, simpaticele noastre almanahuri încep să umple piaţa (şi viaţa ?) literară, eu, unul, mă gîndesc la Jules Laforgue : „Allons, fumons une pipette de tabac, / En feuilletant un de ces si vieux almanachs..." (**Complainte de l'automne monotone**), ca şi, nu mai puţin, la Mallarmé : „...ferme ton vieil almanach allemand..." (**Frisson d'hiver**), — din care, între altele, decurge că, pe lîngă funcţia lor de adjuvanţi, de stimuli (dimpreună cu voluta, bleu-gri, a fumului de pipă sau ţigară) ai reveriilor intimităţii, almanahurile, prin fatalitatea acestui quasi-„epitet homeric", nu pot fi altfel decît **vechi**. (Ele sunt astfel prin Laforgue şi Mallarmé — iar nu pentru că scriu **acum**, în martie, despre aceste frunze de decembrie !) — Să frunzărim, deci, bîndu-ne tutunul, vechi almanahuri, unul cîte unul...

...Între aceste vechi (şi multe) almanahuri, un statut paradoxal prin excelenţă are acela care-şi zice „al pădurii", — cît timp o carte, după Saint-John Perse, echivalează cu „la mort d'un arbre" ! (Cf. şi Gr. Alexandrescu, **Toporul şi pădurea**, vv. 39—44). ● Paradoxală, de asemenea, într-altul [1] (pe '85, şi dedicat în întregime magnificului fenomen sportiv), reproducerea unor „şahişti" ai lui Matisse, eşichierul cărora — alb-roz ? — are latura de zece-unşpe (dacă nu chiar de doospe) pătrate ! ● Nu mai puţin paradoxală, această, nemaiauzită, franco-română rimă iongheorghistă [2], şi anume „1938" (adicătelea **mil neuf cent trente-huit**) cu „copt" ! (Cf. „«Blanc Albert etudiant [3] en droit, le 15 mai 1938» / Carele o fi crăpat ca un ou copt...") — Ineditul ei constă în faptul că este o perfectă rimă albă, i. e. o. „rime à rien", o nulorimă. (Ar mai putea fi vorba de un **eye-rhyme**, — de unul, însă, pentru strabici avansaţi : adică unii care, francofoni sau, baremi, nu de tot afoni în franţuzeşte, ar viza nu şi făina, şi slănina, dar cînd slănina, cînd **le lard** !) ● Prea puţin, în schimb, paradoxală, fie şi dacă-n genul cel mai **shocking**, această foarte clară definiţie, pe care un Modest Morariu o dă — „enfin" ! — lui Mallarmé : un „Jdanov mistic" [4]. — Nu alta, pasămite, va fi fost opinia răposatului Andrei Aleksandrovici !

P.-S.

„...închide vechiu-ţi almanah..." ! — L-am şi închis.

Şerban FOARŢĂ

---

[1] Al cărei publicaţii, însă, — nu mai ştiu : estimp, un almanah se rătăceşte !

[2] Cf. **Hronicul ticăloşilor**, în **Almanah „Luceafărul" 1986**, p. 52.

[3] Dacă nu scriu, între croşete, „sic !", e întrucît mica scăpare poate fi a însuşi **étudiant**-elui citat.

[4] Cf. **Avocatul diavolului**, în **Almanahul literar 1986**, p. 86, jos de tot.

MĂRTURII ÎN CONTEMPORANEITATE

Au trecut anii...

Am cunoscut Timişoara din copilărie, fiindcă veneam cu mama ca să-şi viziteze tatăl pensionar, o soră mai mare care era un factotum la internatul liceului de fete şi pe fratele mai mic avocat. Marea mea plăcere erau tramvaiele. În oraşul meu natal, Turnu-Severin, erau numai birje şi două automobile: al primăriei cu numărul 1 — Tr.S. şi al prefecturii cu 0 — Tr.S. Numărul zero la automobilul prefecturii satisfăcea orgoliu doamnei prefect, de a avea număr mai mic decît al doamnei primar... Toţi banii mei de buzunar se transformau în bilete de tramvai şi cutreieram oraşul în sus şi în jos. Aşa am ajuns să cunosc bine Timişoara, care mi se părea un gigant în raport cu oraşul meu... Pe care însă îl adoram, fiindcă reprezenta acel cald şi primitor ACASĂ.

Au trecut anii, am dat bacalaureatul şi mi-am pus problema viitorului. Dorinţa mea era să merg la Cluj, oraş al studenţiei părinţilor mei, pentru a urma matematicile la Universitate şi clasa de dirijorat şi compoziţie la Conservator. Aceste idei au fost generate de două fapte: ambii părinţi erau profesori de matematică şi, sub îndrumarea profesorului de muzică Petre Severin, am cîntat în orchestra simfonică a liceului. Petre Severin mi-a dat lecţii de armonie, contrapunct şi compoziţie. Această activitate s-a materializat în mai multe opere: două concerte, unul de pian şi orchestră şi altul de flaut şi orchestră; muzică de balet după „Dumbrava minunată", a lui Sadoveanu; un album de cîntece pentru copii şi alte piese. Textierul era o fată de la Liceul de fete, pe nume Claudia Ciucu.

Dar nu a fost să fie aşa, fiindcă tatăl meu considera că Şcoala Politehnică din Timişoara ar fi instituţia prin care m-aş putea realiza. În acele vremuri copiii ascultau fără şovăire pe părinţii lor şi aşa am ajuns să mă prezint la concursul de admitere de la Politehnică. Trei „bacalaureanţi" de la Turnu Severin am plecat la Timişoara în anul 1947. Concursul a ţinut trei zile, cu trei probe scrise la matematică, trigonometrie şi fizică. Şi acum, cînd scriu, trăiesc emoţiile în faţa iluştrilor profesori universitari Valeriu Alaci, Emanoil Arghiriade, Constantin Sălceanu. După ce am dat tezele, am lăsat o carte poştală la secretariat şi am plecat acasă. Nu mi-a fost foarte clar dacă am scris bine, fiindcă colegul meu de bancă obţinuse la toate tezele rezultate diferite de ale mele. Am plecat totuşi liniştit, fiindcă aveam o alternativă în caz de eşec puteam să merg la Cluj. În acele vremi, la Universitate şi la Conservator se intra fără concurs de admitere. A sosit însă cartea poştală, comunicîndu-mi reuşita ... şi soarta mea s-a decis.

Începutul a fost greu ... lipseau multe după război, căminul era neîncăpător şi la cantină meniurile se făceau pe trei legume: varză, cartofi şi fasole boabe. Necesarul de energetice îl completam cu cornuri şi halva. Orarul era încărcat: zilnic 4 ore de curs dimineaţa şi 4 ore de seminarii şi laboratoare după-amiază. Lipseau cursurile şi totul se baza pe notiţele noastre. Cursurile se derulau în comun pentru cele 4 facultăţi: electromecanica, mine şi metalurgia, construcţiile şi agronomia. Sala era actuala EA 1, dar atunci lipseau geamuri şi nu era sub formă de amfiteatru. Pentru a avea un loc mai în faţă, ca să auzim şi să vedem, veneam cu o oră înainte... Iarna anului 1947/1948 a fost foarte friguroasă. În sala noastră, o singură sobă de tuci încerca să ne încălzească, mai mult teoretic. Pe lîngă toate acestea, îmi lipseau colegii de acasă.

Un rol important în timişorenizarea mea au jucat cele două instituţii muzicale: Opera şi Filarmonica. Conducătorii acestora erau Ada de Barbu la Operă şi Mircea Popa la Filarmonică. Era greu să se obţină bilete mai ieftine la galerie şi la balcon doi. Ne aşezam însă din timp la coadă în ziua primei distribuiri... şi reuşeam. Reducînd la minim odihna, am reuşit să nu pierd nici un spectacol. La Operă era o garnitură excelentă de cîntăreţi: Flavia Munteanu, Elena Botez, Elena Crivăţ, Ila Cazacu, Fenia Nicolau, Gabi Ganea, Sofia Gheorghieş, Ecaterina Vîlcovici, Ica Tătaru, Gheorghe Corbeni, Tomiţă Popescu, Constantin Caiter, Remo dela Pergela, Gogu Vasilescu, Cristian Belea, Ştefan Vasile, Mircea Mavrodin, Marius Şola... Ei m-au iniţiat în operele de mare audiţie: Rigoletto, Traviata, Tosca, Bărbierul din Sevilla, Casa cu trei fete, Eva, Boema, Cavaleria rusticană şi Paiaţe, Aida... Filarmonica m-a iniţiat în simfoniile lui Beethoven, Mozart şi Haydn şi în concertele cu soliştii Vasile Jianu (flaut), foarte tînărul Ion Voicu, violoncelistul Radu Aldulescu, fraţii Gheorghiu (pian, vioară). Nu se pot uita concertele dirijate de George Georgescu. Cu el am ascultat prima dată Simfonia a IX-a, Valentin Silvestri m-a introdus în muzica lui Ceaikovski. Nu pot să-i enumăr pe toţi, deşi ei trăiesc în sufletul meu dînd bogăţie vieţii mele.

Cu toate cursurile veneraţilor mei profesori, cu opera şi filarmonica şi cu simpaticii mei colegi am trecut cu bine acel an întîi. Am realizat astfel dubla adaptare: la noul învăţămînt, sau de la liceu la politehnică şi la noul oraş, sau de la Turnu-Severin la Timişoara.

Anul II a fost marcat de reforma învăţămîntului, necesară pentru pregătirea cadrelor, conform noii căi de dezvoltare a României pe drumul construirii socialismului. Pentru noi, evenimentul principal a fost despărţirea, fiindcă facultatea de electromecanică s-a scindat în electrotehnică şi mecanică. Văd şi acum sala 15, azi amfiteatrul Vasile Alaci, cu cei doi decani: prof. Aurel Bărglăzan (mecanică) şi prof. Ştefan Nădăşan (electrotehnică). Am simţit acest eveniment destul de adînc, fiindcă o bună parte din amicii mei au plecat la mecanică. Faptul că, începînd cu anul 1961, lucrez la mecanică, are poate la rădăcină melancoliile acelei despărţiri din anul 1949.

Anii III şi IV au trecut mult mai repede decît primii doi. În 1951, la 1 ianuarie, am fost numit preparator, şi după două săptămîni, asistent la Fizică (conf. Stănică Trăilescu) şi Mecanică (prof. Octavian Boşianul). Semestrul II al anului IV a fost încărcat: de condus seminarii la anii mici şi frecventarea cursurilor ca student. Tinereţea şi entuziasmul au învins greutăţile şi în iunie 1951 eram absolvent. În acele vremi, examenul de stat se putea da prima dată în februarie al anului viitor (1952). Proiectul meu de diplomă, efectuat sub conducerea acad. Remus Răduleţ, s-a desfăşurat la Electroputere Craiova. Concomitent, am fost detaşat ca asistent la proaspăt înfiinţatul Institut de maşini şi aparate electrice (I.M.A.E.). Plecarea din Timişoara la Craiova mi-a dat primul semnal că, fără să-mi dau seama, devenisem timişorean. Cei patru ani de muncă, de bucurii şi de necazuri petrecuţi în Timişoara au lăsat amprente adînci. Factorul cel mai important în timişorenizarea mea a fost corpul profesoral, faţă de care aveam o încredere dusă pînă la veneraţie. Deşi nu-mi era încă suficient de clar ce însemna „a mă realiza", eram sigur că numai sub îndrumarea acestor profesori puteam să-mi ating scopul. O parte a melancoliei pentru întoarcere o aveau şi opera şi filarmonica...

Această dorinţă de a reveni în Timişoara s-a împlinit în februarie 1952, cînd am venit la examenul de stat. A fost mare bucurie revederea cu Timişoara. Săptămîna petrecută a fost intens trăită: din nou studenţi, cu profesorii noştri, din nou împreună, cu sentimentul nemărturisit că poate ar fi ultima dată cînd vom fi toţi. Şederea la Timişoara a marcat întoarcerea, fiindcă decanul facultăţii m-a întrebat dacă intenţionez să vin înapoi, oferindu-mi un post de asistent. Răspunsul meu a fost DA şi am început a doua navetă. Prima fusese anul trecut, cînd navetam între student şi asistent, iar aceasta era naveta între Timişoara şi Craiova. Plimbările săptămînale cu trenul le foloseam pentru pregătirea seminariilor şi proiectelor, iar schimbările de decor dădeau vieţii o culoare deosebită. Toamna anului 1952, care marca al doilea an al meu de activitate didactică, a pus pecetea finală a procesului de timişorenizare...

Calea vieţii mele a devenit „fără putinţă de întoarcere" în momentul cînd am fost chemat de acad. Corneliu Mikloşi şi întrebat dacă vreau „să lucrăm împreună" la organizarea învăţămîntului şi cercetării în domeniul sudurii. Nu ştiam nimic din acest domeniu... sudura era pentru mine o imagine cuprinzînd o lumină puternică şi mult fum. Mi-am mărturisit ignoranţa, la care academicianul, cu farmecul său irezistibil, a replicat că „vom învăţa împreună". Ideea de a lucra într-un domeniu necunoscut ,sub conducerea unui om atît de celebru, m-a determinat să-mi asum riscul de a mă face de rîs, deziluzionîndu-l.

Cei nouă ani de muncă sub îndrumarea academicianului au fost cei mai rodnici din viaţa mea. Sub ochii noştri şi prin munca noastră organizată în cele mai mici detalii de profesorul Mikloşi apăreau laboratoare, echipamente, instrumente, cu care realizam cercetări foarte căutate de industria noastră în creştere rapidă. Această îmbinare firească între ceea ce obţineam în laboratoare şi ceea ce se realiza, pe baza ştiinţifică dată de noi, în industrie, era „ca în poveşti". Imaginile bidimensionale de pe planşete deveneau instalaţii tridimensionale palpabile, reale, sub bagheta fermecată a şefului nostru. Cu ele lucrau oamenii industriei obţinînd rezultate excelente. Simţeam că sîntem utili, că putem crea NOUL, că totul este posibil.

În vara anului 1963 s-a întîmplat, ceea ce nimeni nu credea că se poate: academicianul Corneliu Mikloşi ne-a părăsit pentru totdeauna. Nu puteam crede că am rămas singuri şi că trebuie să ne continuăm munca fără el. Educaţia umană şi ştiinţifică primită în cei nouă ani de la profesorul Mikloşi a triumfat în cele din urmă. Dezvoltarea sudurii era ireversibilă, fiindcă bazele puse erau nespus de trainice. Folosind tot ceea ce învăţasem, am reuşit să creştem în continuare, ajutaţi de cei ce au urmat la conducere: acad. Ştefan Nădăşan şi acad. Ion Anton. Graţie lor, imaginea bidimensională a Institutului de sudură a devenit o realitate a Timişorii. Concomitent, Catedra de sudură de la Politehnică a ajuns, prin integrarea cu cercetarea şi producţia, să se dezvolte şi să dea Ţării ingineri buni şi utili construcţiei socialiste. În perioada 1947—1985 am asistat la transformarea oraşului care m-a adoptat. Cîte nu s-au întîmplat în acest interval... Şcoala politehnică în care mă înscrisesem a devenit un orăşel al ingineriei cu clădiri noi, funcţionale, în care învăţămîntul, cercetarea şi producţia fuzionează. Timişoara celor 80.000 de locuitori este acum un foarte modern municipiu cu aproape 350.000 de locuitori, din care peste 19.000 sînt studenţi în institutele de învăţămînt superior. Arterele largi şi funcţionale de circulaţie prefigurează urbanistica anilor 2000, legînd vechile cartiere cu cele noi într-un ansamblu original.

Instituţiile de cultură s-au schimbat şi ele: avem o nouă generaţie de cîntăreţi la Operă şi de instrumentişti la Filarmonică, un Teatru Naţional. Timişoara, modernă şi funcţională, dă locuitorilor săi un cadru de viaţă bogat. Omul se simte bine la Timişoara, putînd să se dezvolte conform aspiraţiilor sale. Unul, din multiplele exemple, este festivalul Timişoara muzicală. Faptul că oameni de ştiinţă şi cultură, artişti de renume mondial vin la noi, este dovada prestigiului atins.

Obişnuinţa scrierii mă determină să recitesc povestea celor treizeci şi opt de ani trăiţi în Timişoara. Constat că evenimentele tinereţii şi maturităţii mele apar dispersate atît ca distribuire, cît şi ca intensitate emoţională. Pot invoca o singură scuză: realitatea şi sinceritatea lor.

Traian SĂLĂGEAN
Membru corespondent al Academiei

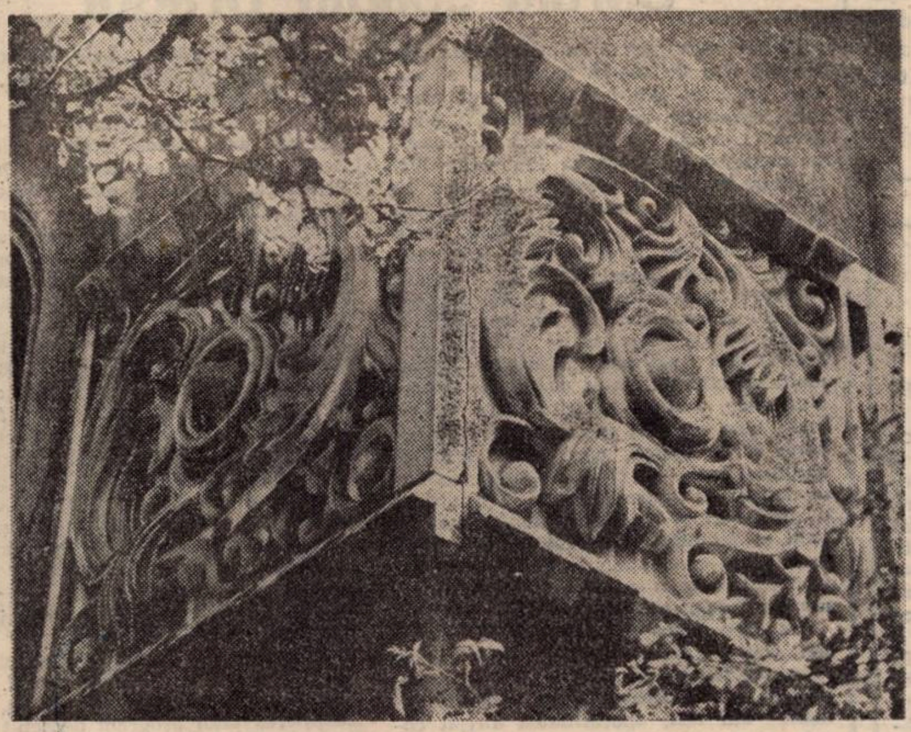

Concursul literar „Poesis"

Concursul interjudeţean „Poesis", organizat de cenaclul literar cu acelaşi nume, cu sprijinul Inspectoratului şcolar, Centrului de îndrumare a creaţiei populare şi a mişcării artistice de masă, Comitetul U.T.C., Consiliului sindicatelor, Comitetului de cultură şi educaţie socialistă — ale judeţului Constanţa, este dedicat anul acesta (ediţia a IV-a) împlinirii a 65 de ani de la înfiinţarea Partidului Comunist Român.

Poeziile (în număr de 8—12), dactilografiate în cîte minimum 5 exemplare, fiecare purtînd cuvenitul motto, înscris şi pe plicul în care se vor afla datele personale ale concurentului, vor fi expediate între 5—25 aprilie pe adresa : Casa judeţeană a personalului didactic, Str. Fr. Engels nr. 14, cod 8700, Constanţa, cu menţiunea : „Pentru concursul **Poesis**".

Pot trimite creaţii originale inedite membrii cenaclurilor şi cercurilor literare din toate judeţele din sudul şi estul ţării (de la Arad pînă la Suceava şi Botoşani), cît şi din judeţele : Hunedoara, Alba, Sibiu, Braşov, Covasna, Harghita, Mureş, Cluj, Bistriţa-Năsăud.

Festivitatea de premiere se va desfăşura la 25 mai a.c. în cadrul „Zilelor şcolii constănţene".

figurine

O nobleţe a simplităţii

Dorel Sibii a fost, pînă acum, pentru noi, un delicat prozator al lumii celor mici. Sensibilitatea sa şi unghiul sub care privea el copilăria au conferit prozelor sale, inspirate din acest univers mirific, un CE aparte. Distanţate nu numai prin viziunea lor epică, dar şi prin tendinţa lor stilistică, sînt povestirile sale recente, cuprinse în volumul „Fotografiile mai vechi"*). Sibii se dovedeşte, aci, un monograf atent al satului ardelenesc, de pe valea Mureşului, sat văzut prin tipologiile şi atmosfera sa. Această lume patriarhală, prelungită din epoci revolute pînă azi, este surprinsă la Sibii nu atît prin aerul ei etnografic sau de datini, cît prin cazurile, prin eroii care o populează. Căci prozatorul redescoperă, pe urmele unui Agîrbiceanu, o umanitate a omului mic, neînsemnat, marcat, în genere, de o tară caracterologică sau de un fatum. Eroii aceştia ai lui Sibii, fiinţe anonime, cu ceva din aerul eroilor cehovieni, marginalizaţi de o existenţă tulbure şi fără orizont, devin, în aceste povestiri, nişte cazuri, devin eroi bizari, care poartă fiecare cu sine, parcă, o zestre genetică suferindă, o patimă sau o obsesie ascunsă. Ducînd o existenţă lentă, tîrîţi de curentul implacabil al vieţii, ei iau, adeseori, hotărîri bruşte, imprevizibile, care le marchează sau le schimbă viaţa. Bizareriile, pe care ei le afirmă prin comportamentul lor, îi fac unici în sat, le dau un stigmat, căci patimile, pasiunile conduc aceşti eroi şi fac din ei fie nişte înţelepţi, convinşi de deşertăciunea unor acţiuni umane pripite, fie nişte damnaţi şi învinşi. Prin aceasta, personajele lui Sibii ies din obişnuit, chiar dacă existenţa lor anonimă îi fac să rămînă nişte obişnuiţi. Mai trebuie remarcat în aceste proze accentul patetic, dacă nu chiar tragic, adeseori, sub care acţionează şi există aceşti oameni ai satului, alături de nota supremă de omenesc care accentuează acţiunile şi hotărîrile lor. Nişte reflexivi, conduşi cînd de judecăţi limpezi, cînd de patimi obscure, purtînd o pecete a destinului cu ei, ca şi eroii lui Agîrbiceanu, ţăranii lui Sibii încheagă o umanitate interesantă şi dramatică. Firi de povestitori, dornici de comunicare cu lumea, chiar dacă ea uneori le opreşte sau le limitează elanul, ei, aceşti ţărani, poartă în sine ceva statuar şi statornic, o nobleţe a simplităţii şi o morală arhaică, neclintite în timp, care îi impun în ochii noştri şi le conferă autenticitate artistică, pe care aceste povestiri ale lui Sibii, ele însele, o conţin, cu siguranţă.

Ion ARIEŞANU

---

*) Dorel Sibii — „FOTOGRAFIILE MAI VECHI", Ed. Eminescu, 1986.

PARTIDUL COMUNIST

(Urmare din pag. 1)

ţară. Sub influenţa comuniştilor, social-democraţilor şi socialiştilor, demonstranţii au strigat lozinci ca: **Jos fascismul! Jos războiul! Vrem pace!** Sarcinile mari care stăteau în faţa poporului român în lupta sa pentru apărarea independenţei şi integrităţii teritoriale au fost amplu analizate la Plenara a V-a, lărgită, a C.C. al P.C.R. din 1936. În Rezoluţia adoptată se stabileau căile de organizare a rezistenţei antifasciste în România, de apărare a independenţei şi integrităţii teritoriale a ţării noastre. Declaraţia făcută de Mussolini, la 1 noiembrie 1936, prin care susţinea politica revizionistă a Ungariei horthyste şi Bulgariei fasciste, a stîrnit în rîndurile opiniei publice şi a cercurilor politice conducătoare din România vii şi puternice proteste. În fruntea tuturor acţiunilor protestatare au stat P.C.R., P.S.D. şi P.S.U. În manifestul Comitetului Executiv al P.S.D., publicat în noiembrie 1936 ca un protest împotriva discursului lui Mussolini, se preciza: **„În ceea ce priveşte declaraţiile d-lui Mussolini, s-a constatat că ele confirmă întrutotul prevederile politice ale social-democraţiei, care au arătat întotdeauna că statele fasciste sînt acelea care ameninţă statutul teritorial al Europei, şi, prin aceasta, pacea lumii“.** În consecinţă, se arată în manifest, **„P.S.D. este gata să apere ţara împotriva oricărei agresiuni şi să susţină, pînă la ultimele ei consecinţe, aplicarea politicii de securitate colectivă în sînul Societăţii Naţiunilor“.** Acestor proteste li s-au alăturat cele ale organizaţiilor de masă ce activau sub influenţa P.C.R. De exemplu, conducerea MADOSZ-ului sublinia în apelul-protest lansat în decembrie 1936 că discursul lui Mussolini are ca scop **„să infiltreze în masele maghiare şi pe mai departe nădejdea deşartă ca aceste mase să vadă în Mussolini şi Hitler mult aşteptatul Messia, ca, în momentul oportun, cînd Roma şi Berlinul vor suna alarma, să sară şi să-şi verse sîngele, cu giruri inconştiente în jocul intereselor germane şi italiene“.** În condiţiile anului 1937, P.C.R., P.S.D. şi P.S.U au văzut posibilitatea preîntîmpinării agresiunii statelor fasciste şi revizioniste prin menţinerea României **„în sfera alianţelor noastre fireşti“**, alianţe pe care România le avea cu statele din Mica Înţelegere şi Înţelegerea Balcanică, cu Franţa, Anglia, Polonia şi alte state. Evoluţia situaţiei internaţionale a influenţat însă negativ evoluţia situaţiei politice din România, ca şi din alte state. Urmărind să-şi consolideze poziţiile, Carol al II-lea, cu concursul marilor industriaşi, instaurează, la 10 februarie 1938, dictatura sa personală ,regim care a dus la suprimarea unor libertăţi democratice. Analizînd lucid noua situaţie creată în România de instaurarea regimului carlist, P.C.R. a ajuns la concluzia că **„noul regim, deşi anticomunist, grupa totuşi oameni politici şi militari cu orientare antifascistă şi antihitleristă, interesaţi în apărarea independenţei naţionale şi a integrităţii teritoriale“** a României. Pornind de la această constatare reală, P.C.R. a apreciat că **„ar fi o mare greşeală să confundăm regimul actual, reacţionar şi antipopular, cu fascismul, şi Frontul Renaşterii Naţionale cu o unealtă directă a acestuia.** Totodată, P.C.R atrăgea atenţia că duşmanul principal rămînea Garda de Fier, împotriva căreia trebuia îndreptat tot focul luptei. Stabilirea acestui mare obiectiv strategic avea să orienteze lupta forţelor revoluţionare, patriotice din România în anii 1938—1940, atît împotriva fascismului extern, cît şi împotriva legionarismului intern, pentru apărarea independenţei şi integrităţii teritoriale a României, pentru triumful democraţiei şi al socialismului.

miniaturi

Martor, confident, prieten

Evident, împrejurarea că spectacolul de teatru (răspunzînd unei diversităţi de nevoi spirituale şi gusturi artistice) optează pentru rigorile limpezimii şi pentru disciplina accesibiltăţii constituie un însemnat factor de osmoză cu publicul. Dar afluenţa lui crescîndă trebuie asociată cu valoarea talentelor şi energiilor ce însufleţesc astăzi scena timişoreană şi, mai cu seamă, cu problemele pe care creaţiile lor le pun în discuţie cu acuitate, profunzime şi, uneori, cu strălucire. Am urmărit Gala dramaturgiei româneşti actuale, cît şi două dintre premierele actualei stagiuni a Naţionalului timişorean. O interesantă experienţă ce-mi dovedeşte că dacă mai sînt unii care vin la teatru pentru a-şi procura uitarea de sine şi absolvirea de orice responsabilitate, văzînd în spectacol un divertisment, iar dacă mai sînt alţii care caută de-a lungul unei reprezentaţii să dobîndească prin mandatari şi înlocuitori iluzia unei intensităţi, a unui plin, o atît de amplă şi, în acelaşi timp, de substanţială participare la faptul teatral cum e cel de azi de la Timişoara îşi are surse mult mai însemnate şi mai fecunde. Ea se datorează, cred, în primul rînd necesităţii pe care o resimt vaste categorii de spectatori de a descoperi şi numi răspicat adevărurile acestui timp ce ne animă pe toţi, la intersecţia dintre ideal şi real, adevăruri cărora arta de maximă tensiune a gîndului într-un minim de timp are sorţi să le dea fiinţă şi pregnanţă mai iute, mai direct decît altele. Sala se simte acum tot mai solidară cu scena, aceasta fiindcă spectacolele — plecînd de la un fapt pentru a îmbrăţişa o totalitate — năzuiesc să cristalizeze ansamblul de întrebări şi răspunsuri, se străduiesc să prilejuiască o meditaţie asupra unor rosturi fundamentale ale existenţei contemporane în angrenajul lor. S-a perimat vremea scrierilor ori reprezentaţiilor înţărcuite într-o teză sau parcelate într-un aspect al actualităţii, privite izolat, restrîns şi unilateral, se tinde (chiar dacă vorbim despre „Iubirile de-o viaţă“ sau despre „Domide contraatacă“) spre reflecţia asupra unor procese cu variate şi contradictorii substraturi şi consecinţe. Altfel spus, angajamentul în actualitate are loc la un nivel mai profund al operei artistice şi de aceea el vine în mod eficient în întîmpinarea foarte puternicei şi foarte răspînditei exigenţe de cunoaştere, de asumare a experienţei sociale, de sinteză a trăirii care-i o caracteristică a unui timp de reevaluări, de primeniri şi de interogaţii. E un mare cîştig al teatrului această superioară accepţie a noţiunii de angajament public şi roadele ei cîntăresc hotărîtor în meritele unor piese şi spectacole, ca şi în ţinuta unui repertoriu a cărui arie de cuprindere s-a îmbogăţit sensibil. Altădată, perceput doar ca un răspuns ofensiv la cerinţele momentului, acum militantismul înseamnă transpunerea spiritului revoluţionar, atît sub raportul ideilor, cît şi al expresiei, în realitatea specifică şi inconfundabilă a artei, unde judecăm evenimentul dintr-o perspectivă globală, de natură să activeze înţelegerea, întregind fizionomia umanităţii în om. Teatrul trebuie să fie, la ora de faţă, pentru mereu mai mulţi, un martor, un confident, un judecător şi un prieten loial.

George DINU

muzică

În memoriam Mircea Hoinic

Un doliu greu s-a aşternut în sufletul tuturor acelora care, abia cu cîteva luni în urmă, îi împleteam cununa admiraţiei noastre, la împlinirea atît de senină şi încrezătoare a celor 75 de ani sau poate mai exact spus, vizavi de starea de spirit a sărbătoritului — de trei ori 25 de ani. Căci Mircea Hoinic ne-a părăsit subit, în deplinătatea forţelor. Tocmai terminase partea a II-a a Cvartetului nr. 2, cînd flacăra acestui spirit s-a stins pentru totdeauna. A plecat unul dintre cei care, prin paradoxurile existenţei, îşi găsise în Timişoara un loc drag, după zbuciumul traversat de condiţia refugiatului, de după război, o oază fertilă aspiraţiei sale de a dărui celor din juru-i parte din bogăţia de frumuseţi care-i mistuia fantezia şi sensibilitatea.

Oraşul l-a apreciat în multiple ipostaze pe care momentul istoric i le-a solicitat — profesor al Conservatorului Municipal, crescînd studenţi ce au devenit azi stele de primă mărime în constelaţia naţională, precum un Cornel Trăilescu, Stelian Olariu, Elena Zottoviceanu . . . ; a devenit apoi violoncelist în Filarmonică, această instituţie rămînîndu-i datoare pentru făurirea unuia din organismele sale — Corul academic. Realizase, dintr-o credinţă neclintită în necesitatea complementarului vocii umane, un cor de inimoşi care, ani de zile, fără nici o recompensă materială, se reuneau cu regularitate la repetiţii spre a face posibilă abordarea marilor lucrări vocal-simfonice. Recompensa pe care le-o oferea acestor fondatori, ai unuia dintre compartimentele de frunte ale instituţiei de azi, nu era pe atunci decît cordialitatea sa, zîmbetu-i bun, aspiraţia înaltă de a face artă. Prof. univ. — violoncelist — dirijor. Atît şi ar fi fost destul! Dar Mircea Hoinic a tins mai sus, între aceia care, plecînd în moarte, lasă o parte a fiinţei lor aici, spre a vorbi celor care vor veni despre polaritatea mănunchiului de creatori crescută pe triada de aur a şcolii bănăţene — Vidu—Brediceanu—Drăgoi.

La ceasul sosirii sale în Timişoara, Mircea Hoinic îşi surprinsese colegii cu o nouă ipostază, cea de compozitor al primului opus, „Cinci colinde pentru orchestră“. Tot ceea ce a urmat pînă la acest ultim cvartet, rămas neterminat, edifică aspiraţia sa de a cultiva cu generoase mijloace resursele ethosului modal românesc. Anii senectuţii au însemnat nu liniştea şi resemnarea trecutelor împliniri, ci afirmarea tot mai cutezătoare a resurselor unui simfonist de redutabilă forţă. Simfonia I ne indică migraţii stilistice înspre lumea vaporoasă a impresionismului, pentru ca în Simfonia a II-a, „Voroneţiana“, să realizeze o versiune sonoră de mare fidelitate a atmosferei austere a acestui lăcaş. O sinteză a disponibilităţilor sale creatoare mai înseamnă şi cele „Cinci imagini pentru orchestră“, unde realizează — sub cupola unui imens curcubeu desfăşurat între Ţara de Sus a codrilor Bucovinei şi plaiul însorit al Banatului — o aforistică rememorare afectivă a bucuriei sale de a trăi.

Pentru tot ceea ce ne-a dăruit, frumuseţi rupte din frumuseţea sufletului său, ne simţim datori azi să-i aducem prinosul recunoştinţei noastre, înscriindu-l în şirul de ctitori ai personalităţii şcolii muzicale bănăţene.

Doru MURGU

„CÎNTAREA ROMÂNIEI”

Corala „Sabin Drăgoi”

Corala care poartă numele unuia dintre cei mai de seamă promotori ai muzicii inspirate din folclor, autorul pieselor „Trandafir de pe răzoare“, „Bănăţeana“, „Creaţa“, a luat fiinţă cu aproape un deceniu în urmă, la 12 aprilie 1977, răstimp în care a prezentat aproape 100 de concerte la Timişoara, Cluj-Napoca, Tîrgu-Mureş, Deva, Sibiu, Lugoj, Orăştie, Caransebeş, precum şi în R.D. Germană, R.S.F. Iugoslavia, R.P. Ungară, cucerind aprecierile unui public deosebit de cald şi receptiv. La loc de cinste se înscrie participarea sa la toate ediţiile **Festivalului naţional „Cîntarea României“**, cu atît mai mult cu cît, la fiecare dintre ele, a obţinut înaltul titlu de laureat. Este meritul incontestabil al celor peste 60 de corişti, care au o vîrstă ce oscilează între 27 şi 71 de ani, vrednici muncitori, tehnicieni, ingineri, economişti, profesori şi învăţători, din 16 unităţi, şcoli şi facultăţi, care duc mai departe tradiţia pe care o moştenim de la înaintaşi, împlinind o misiune plină de frumuseţe folclorică şi spirituală.

Cel care a pus temelia trainică formaţiei corale „Sabin Drăgoi“ este **Diodor Nicoară**, fiu al Banatului, dirijor, absolvent al Conservatorului „George Enescu“ din Iaşi, specialitatea dirijat coral, care, din 1969, conduce corul Filarmonicii de stat „Banatul“, răsplătit cu numeroase premii, titluri şi diplome pentru o activitate şi rezultate cu totul remarcabile. Sub bagheta sa, vrednicii pasionaţi de cînt care alcătuiesc corala „Sabin Drăgoi“, au realizat un repertoriu care ar face cinste oricărei formaţii de elită. Peste 60 de piese corale, dintre care marea majoritate, adică 45, sînt compoziţii româneşti, zece dintre ele avînd un profund caracter şi mesaj patriotic. Muzica universală este prezentă prin minunate coruri din opere, cantate, oratorii, lieduri şi altele, interpretarea lor făcîndu-se, nu numai în româneşte, dar şi în limbile latină, italiană, germană, sîrbă şi maghiară, ceea ce demonstrează încă o dată înaltul grad de profesionalism la care au ajuns coriştii. Repertoriul, susţinut pe diferite scene timişorene, în întreprinderi, case de cultură, cămine culturale din ţară cuprinde piese de mare virtuozitate, pline de un conţinut umanist-patriotic; **„Tu te-ai născut, partid“**, de V. Spătărelu, **„Slăvită Românie“**, de Gh. Bazavan, **„Mioriţa“**, de M. Neagu, **„Pui de lei“**, de I. Brătianu, **„Laie Chiorul“**, de S. Drăgoi, **„Vraja“**, de I. Vidu, **„Pleacă Lina la fîntînă“**, de N. Ursu. El este completat cu lucrări de mare valoare artistică ale unor autori precum sînt Verdi, Beethoven, Berlioz, Gounod, Orff sau Schubert. A fost o mare cinste pentru corala Casei de cultură a municipiului Timişoara să se prezinte cu o asemenea „carte de vizită“, la marile confruntări şi concursuri, aşa cum au fost: „Bela Bartok“ (R.P. Ungară, Debreţin, 1978), „Bemus“ (R.S.F. Iugoslavia, Belgrad, 1978), sau turneul de concerte de la Gera (R.D. Germană, iulie, 1985). În aceste confruntări, ca şi la cele din ţară, corala „Sabin Drăgoi“ a fost răsplătită cu cele mai înalte distincţii, fiind suficient să amintim de Marele trofeu „Ion Vidu“ (Lugoj, 1978), „Sarmis“ (Deva, 1978), premiul I la concursurile interjudeţean de la Reşiţa din 1979 şi acelaşi loc I la faza republicană a Festivalului naţional „Cîntarea României“ (Sibiu, 1985).

Cu aceeaşi dragoste, sîrg şi talent, membrii coralei „Sabin Drăgoi“ au pus în „lucru“ alte cinci noi piese care le solicită efortul şi — de ce nu? — timpul liber, pregătindu-se, acum, pentru susţinerea unui program deosebit de ambiţios care urmează să fie realizat în acest an. În primul rînd, participarea în cea de-a VI-a ediţie a marelui festival al muncii şi creaţiei şi, nu în mai mică măsură, susţinerea unor concerte de anvergură la Timişoara, Reşiţa, Gătaia, Covăsinţ, precum şi la unele manifestări artistice de prestigiu de peste hotare, ca să nu mai amintim de prezenţa coralei bănăţene la posturile de radio şi televiziune.

. . . Istoria artistică, dacă putem vorbi de ea la nici zece ani de existenţă, a unei formaţii unice în felul ei în ţară, este consemnată, din prima zi, pînă . . . „la zi“, de unul dintre cei mai entuziaşti animatori, secretarul obştesc al formaţiei, pensionarul Iosif Ţeicu, tatăl binecunoscutului compozitor şi solist, Marius Ţeicu. Îi mulţumesc pentru faptul de a ne fi pus la îndemînă un caiet voluminos, care cuprinde însemnări, fotografii, spicuiri din presă, o seamă de impresii şi observaţii, pe care admirabilul autor l-a intitulat simplu **„Jurnalul coralei „Sabin Drăgoi“, Timişoara, 1977“.**

Nicolae PÎRVU

orizont arădean

SUPLIMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ ARAD.
Anul III, martie 1986

Cu scriitorul FLORIN BĂNESCU

— Florin Bănescu, ai publicat, de la debutul editorial din 1974, pînă acum, nu mai puțin de 10 cărți (proză scurtă, romane; nemaipunînd la socoteală participarea la cîteva antologii). Este acesta, drept să-ți spun, un ritm de producție, cum se zice, intens. Este el ritmul tău interior de creație? Sau el a fost stimulat — fericită coincidență! — de semaforul verde al unor edituri?

— Vasile Dan, aceasta, drept să-ți spun, nu este, cum se zice, o întrebare! Riști să stîrnești, prin cele prea multe cuprinse în ea, o adevărată avalanșă. Trec, deci, peste afirmația primă (și exactă), cum și peste constatarea imediat următoare (firească). Și atunci răspund: bineînțeles că acesta este ritmul meu de creație. Explicabil, atunci cînd crezi în rostul scrisului, cînd trăiești într-o continuă neodihnă (creatoare) nu ca într-o corvoadă ci, dimpotrivă, acceptînd-o ca pe o stare de normalitate (odihna fiind aceea care-ți sleiește puterile, dacă nu cumva „Cucoana mare“ — lenea), cînd dăruirea prin muncă este singura care-ți poate da sentimentul utilității tale sociale. Explicabil, iarăși, cînd nu crezi în hotarul dintre noapte și zi, cînd anulezi orarul unui om care, nu-i așa, se respectă, fiind conștient că numai astfel te respecți pe tine, cînd arzi egal în fiecare clipă (chiar dacă intensitatea nu e mereu aceeași, nici nu se poate asta, merită să încerci, ești dator s-o faci, fie și cu prețul de a te face scrum fiindcă te-ai străduit să păstrezi aceeași măsură în arderea ta). Explicabil, așadar, cînd te-ai învățat să trăiești pentru literatură și chiar în interiorul ei — că viața are grijă să te tragă întruna de mînecă, asta-i altă poveste. Ca să nu păcătuiesc prin discursivism (ce-ți spuneam?, avalanșa!) și să nu devin patetic, hai să simplific: scriu mereu (chiar și cînd... umblu pe stradă). Cînd am renunțat la orele firești pentru odihnă, dormind pe apucate și după un orar pe care nu-l pot recomanda nimănui, m-am gîndit la Eliade. Cînd mi-am făcut un „program de activitate“ permanent, m-am gîndit la moșii mei din Slatina Timișului, opincari și gugulani, care lucrau pe rupte pămîntul, de dinaintea răsăritului și pînă-n asfințit, mai găsind cîte ceva de trebăluit și după aceea, ba mai avînd și vreme să lotrească prin pădurile cele (pe atunci) mari. Cît privește „semaforul verde“ al unor edituri, ei da, putem vorbi (și) de o (uneori) fericită coincidență. Altfel, are rost să tot vorbim de anul în care s-a scris cutare carte și anul cînd ea a apărut? Și apoi, crezi că editurile ar face față asaltului nostru dacă le-am încredința tot ce am scris? Ce s-ar întîmpla dacă aș aduna acum sutele de cronici ale cărților citite, cronici risipite prin presă? Sau zecile, sutele ș.a.m.d. de pagini cu însemnări de călătorie? Ori variantele unui roman? Nu mă refer la orice pagină scrisă ci... Dar, mă rog, toate la vremea lor. Important este să-ți termini cărțile, apoi să te gîndești la publicare. Firește, nu cred în „scrierile de sertar“. Așa ceva nu există. Dar sînt destule care, odată terminate, trebuie să aștepte. Să-ți dau un exemplu: o povestire scrisă în 1955 am publicat-o (eu, nu alții) abia în 1980. Ritmul interior de creație nu concordă, întotdeauna, cu ritmul aparițiilor editoriale. Dacă da, fericite coincidențe!

— Încă de la Să arunci cu pietre în soare, Ed. Eminescu, 1974, proză scurtă, — critica a sesizat o anume baie de lirism în care scufunzi textul literar. Cum ai scris și multe romane, o întrebare mi se pare inevitabilă: cum vezi împăcat lirismul cu o desfășurare în ultimă instanță dramatică, mai austeră oricum în mijloace, dintr-un roman?

— Primul volum al meu, e adevărat, „suferea“ de lirism. Următorul n-a mai suferit deloc, fiindcă... s-a înecat în „baia“ de care vorbești. La a treia carte, un experiment, critica a sfîrșit prin a accepta lirismul (atîta cît era), el neîmpiedicînd „desășurarea dramatică“ a romanului. Apoi critica și-a schimbat optica, schimbîndu-mi-o și eu. **Ierni peste tei**, de pildă, a fost socotit de Ioan Buduca drept un roman baladesc. La **Tangaj**, Marcel Pop Corniș, Mircea Mihăieș și alții vorbeau despre un ton persiflant (ba chiar autopersiflant), despre „rolul terapeutic al amintirii“ (vezi Sorin Titel, Valentin Tașcu), despre metaroman și așa mai departe. Venind și volumele de proză scurtă, s-a vorbit despre crearea unui topos, despre simboluri și despre utilizarea mijloacelor prozei fantastice (Iorgulescu, C. Ungureanu, M. Ungheanu, C. Moraru, I. Holban, A. Silvestri, N. Ciobanu, Irina Petraș, A. D. Rachieru, A. Ruja). Nicăieri, acuza de la început. Îmi place să cred că siropul inițial a fost înlocuit de licori mai tari. Firește, nu s-au exprimat despre literatura mea (chiar) toți criticii. Nici măcar atîția cîți aș fi dorit. Spun asta fiindcă prefer să citez părerile altora despre cărțile pe care le-am publicat, nu să pledez singur, apărîndu-mă.

— Ești un prozator solitar în formulă?

— Și aceasta trebuie s-o stabilească alții. Deocamdată pot spune doar că am un program. Cel de acum diferă de cel inițial (în „formulă“, dacă vrei) și sigur nu va semăna cu următorul (decît în fond).

— Ți-ai putea autodefini, în scurta secvență a unei singure fraze, crezul artistic?

— Cred în capacitatea scriitorului de a se dărui prin arta sa, după un „program“ al său, de o integră moralitate în fond și de o largă deschidere spre cele mai variate forme de exprimare, cum și în puterea literaturii de a ajunge să facă parte, în chip firesc, din chiar viața (tuturor) oamenilor; parafrazînd, dacă literatură nu e, nimic nu e...!

— Care este următoarea carte semnată Florin Bănescu?

— Iată o întrebare excelent formulată! Romanul **„Strada“** chiar este (și nu — doar — va fi)! Adică este deja predat Editurii Facla. E oglinda programului meu literar de acum: valorificarea unor filoane (literare) bănățene și arădene (nici măcar suficient explorate pînă acum), revalorificarea cîștigurilor dobîndite de fantasticul (tradițional) românesc, folosirea (uneori în... polemică) a unor modalități stilistice „moderne“. Începutul unui ciclu, continuat cu **„Hora“** și **„Oglinda“**.

Vasile DAN

---

eseu

Presiunea spațiului (I)

S-a spus adesea că spiritualitatea contemporană, îndeosebi aceea a Europei și culturii occidentale, este grea de moștenirile antichității, de răspunsurile formulate de vechii și curioșii gînditori ai Eladei. Între aceste achiziții, spațiul geometriei lui Euclid stă la loc de frunte, devenind constitutiv pînă și psihologiei noastre, matrice fără de care ne-ar lipsi punțile de comunicare cu Universul. Spațiul și măsurabilul, chiar și numerele pitagoreice, gîndite ca arhetipuri pentru toate lucrurile, au cumpănit și presează asupra științei pînă în zilele noastre. Acest spațiu ne-a parvenit ca fiind, pur și simplu, aidoma Ființei parmenidiene, imuabil și etern. Într-o geometrie ca cea a lui Euclid „... lucrurile nu se mișcă, nici nu se schimbă, ci doar există“ (N. Georgescu-Roegen). Receptacul pur, o asemenea metrică ni se prezintă absolută și indiferentă față de conținuturile sale, liniaritatea nelimitată excluzînd curbura, în consecință mărirea sau micșorarea chiar la infinit a figurilor nu implică modificări, deci schimbare (R. Blanché). Kant făcea astfel dovada unei strînse consecvențe logice cînd postula apriorismul acestei geometrii, total independentă față de conținuturile fizice.

Arta antică — picturală și sculpturală — se pare că a fost primul domeniu care s-a supus canonului vizualizant — geometric, staticului euclidian. Romanii, constată Mc Luhan, supun acestui canon și sferele civicului și artei militare. Dar, ceea ce este mai semnificativ, la limită, instanța spațial— statică se insinuează în însăși devenirea heracliteană. Pentru că, în ultima analiză, rîul lui Heraclit, aflat într-o curgere continuă, se conservă, totuși, în calitate de subiect ce se reproduce perpetuu.

Docilă spațialității „neutre“, „nemișcării“, se dovedește și arta egipteană, în care timpul este reprezentat plan, „presat“ în spațiu, canoanele spațializante întărind povestea că o statuie făcută de către doi artiști egipteni aflați în locuri geografice diferite își va îmbina perfect cele două jumătăți.

Grecii, la rîndul lor, considerînd timpul mai degrabă ca o amenințare (Guy Rachet), se vor grăbi ca liniaritatea temporală anizotropă — ghicită rapid și apoi temută —, să fie convertită în circularitate repetitivă, de unde și raritatea maximă, în lumea antică, a concepțiilor dinamice despre lumea înconjurătoare. Contemporanii rămîn uimiți în fața neputinței celor antici de a-și reprezenta perspectiva curbilinie, cînd sfera lui Parmenide le oferea îndemn spre așa ceva. Neînțelegerea dispare însă dacă avem în vedere că sfera eleată era mai degrabă simbolul liniarității nelimitate aplicată la timp, al circularității temporale, astfel încît, anticul, deși avea sfera, nu putea concepe în spațiu decît perspectiva dreaptă a lui Euclid.

Ioan BIRIȘ

NICOLAE NICOARĂ

SUFLET DE-ARDELEAN

Sufletul meu e suflet de-ardelean,
Nu vă jucați cu el că nu-i de joacă;
El vine dintr-un nesfîrșit alean

Sufletul meu curat ca o icoană
L-au zugrăvit strămoșii cu migală,
Aici pe-această vatră transilvană,
Mereu între tăcere și răscoală.

Sufletul meu deschis e tuturora,
Dar cine-odată-acolo a pătruns
De va-ncerca să-i pălmuiască ora,
Un Veac de răzbunare nu-i de-ajuns!

Aici, în Țara blîndului Orfeu,
Unde cuvîntul are gust de pîine,
E suflet de-ardelean sufletul meu
Și trupul lui, Ardealul va rămîne!

ACOLO-N MUNȚI...

Acolo-n Munți, între amnar și stea,
Între blestemul greu și rugăciune,
Scrîșnește piatra cînd te uiți în ea.
Cînd o atingi începe să detune.

Acolo-n Munți, în Munții din Apus,
Se-aude Umbra Umbrei cum mă ceartă,
Mi-a mai rămas atîta Dor de spus
Despre această preadurută Hartă!

Acolo-n Munți, în Leagănul din grindă,
Sufletul meu adoarme ca un prunc;
Ce vrajă prinde iar să îmi cuprindă
Sîngele-aprins ca flacăra pe rug!

Acolo-n Munți și dedesubtul lor
Istoria s-a-ntors la ea acasă;
O mamă scoate pîinea din cuptor
Și miezul pîinii aburind pe masă...

SENSUL POEMULUI

Numele Griului îngemănat
cu numele Patriei —
acesta e sensul poemului meu.
Oare ce-i grîul fără patrie
și-o Patrie fără de grîu?!
Țăran a fost părintele meu
și maica mea-țărancă.
Eu vin desculț
din rădăcinile acestui poem,
tălpile graiului meu
mirosind
a țărînă —
țărîna acestei singure țări
la care mă-nchin
și care-nseamnă
A C A S Ă,
cu sufletul aburind
ca o pîine de grîu,
țărănească.

IULIAN NEGRILĂ

ÎNFLORIRE

Eu știu tot mersul orelor rotunde
Și seva cum se suie-n mine toată,
Cînd, pîn'la inimă, ea mă pătrunde,
Atunci doar pentru tine o să bată!

De știi trădarea cînd te va cuprinde,
Tot așteptînd să susure izvorul,
Numai atunci în rugăminți-aprinde
O candelă ca să păstrăm tot dorul.

Să-ți răsădești privirea într-o noapte,
Cînd pasărea de brumă-i alungată
Și să-nflorești din viață într-o moarte
Ca frunza ce nu cade niciodată!

RELATIVITATE

Ce scurtă fu-mpăcarea noastră,
Ca gîndul jefuit de vise
Cînd întunericu-nserării
Tristețea noastră o deschise.

Ce scurtă fu-mpăcarea noastră,
Ca umbra rece pe țărînă
Eu mă-ngînam-n privirea ta
Cumpănă trasă în fîntînă.

Ce scurtă fu-mpăcarea noastră,
O clipă numai trecătoare;
Cît meșteru-și trecu suflarea
Din huma moale, în ulcioare!

MIRCEA M. POP

ATELIER LITERAR

Ce scriu noaptea,
înfierbîntat,
ziua șterg,
lucid.
Niciodată invers.
În atelier zac
maldăre de manuscrise
șterse.
Citindu-le
îți poți imagina
cel mai frumos poem
ce nu s-a scris niciodată.

MAI BUNI

Mai buni sîntem
cu fiecare cuvînt
gîndit sau rostit
despre frumusețe sau adevăr.
Mai buni
dar și mai frumoși sîntem
cu fiecare poem
ce-l scriem noi, despre noi.

NOAPTE DE NOAPTE

Noapte de noapte mai singur
deposedat de veșmintele
contactului cu cotidianul trupului
deposedat de greutatea
cu 3/4 din sută
noapte de noapte mai singur
și mai ușor
ca o pasăre
ca un fulg
ca un cîntec
ca o adiere de vînt.

cronica literară

Între cugetări, pilde și învățăminte...

Un volum savuros, care se citește cu delicii, scris cu mînă sigură, inteligent, unde ironia, parodia și parabola fac bună casă, realizează Gheorghe Schwartz prin **Maximele-Minimele** *. Ce ar vrea să simbolizeze titlul antitetic al cărții lui Schwartz ? Alăturînd un cuvînt cu sensul cunoscut de aforism (sentință, în orice caz o exprimare concisă, incluzînd o normă etică), unui cuvînt căruia îi lărgește sensul, prozatorul a vrut poate să simbolizeze coborîrea sensului **maximelor** spre viață, **minimele** fiind, de fapt, o întoarcere spre existența diurnă, o ridicare spre generalitate a întîmplărilor cu aparente valori minime.

Deși idei din romane — **Martorul, Pietrele, A treia zi, Spitalul, Efectul P.** — se întîlnesc, **Maximele-Minimele** par să fi fost anticipate, prin conduita epică din **Ucenicul vrăjitor.** Exercițiile de acolo au format mîna pentru rigoarea epică din **Maximele-Minimele.** Scrierea **brevis,** acolo, și-a exersat-o Schwartz, mai întîi. Evident că Gheorghe Schwartz are darul de a condensa în spațiu restrîns sugestii largi, de a scrie strîns, concentrat Felul cum explorează Gheorghe Schwartz epicul nu este un lucru cu totul nou în literatură. Nume celebre, din generații mai noi sau mai vechi, pot fi aliniate la o eventuală convocare, apropo de metodă. O proză care încearcă să o refuze, să se apropie de umorul negru, să cultive absurdul și să disloce epicul. Lucrurile sînt luate în răspăr, totul pare prins de relativitate.

Gough și Finch pot fi citați fără complexe, de acum, în literaură. Ei își schimbă domiciliul și identitatea, se substituie altor personaje, sau sînt fiecare o parte din acestea ; altfel spus, ei refac o adevărată odisee a personajelor prozei moderne, parodiind și elogiind, coborînd (de pe) sau ridicînd pe soclu. Sînt mereu o (sau în) replică la sensul maximelor desprinse din autori celebri sau opere intrate în circuit universal. Reflecțiile lor ar putea reprezenta **minimele.** Ceea ce nu înseamnă că au și bătaie minimă ca sens... În cele nouă cărți, Gough și Finch, ca niște, de acum, celebre personaje, încearcă să intre, fără încruntare și excesivă afectare, în diverse medii, în relație cu varii probleme. Și, de aici, să tragă învățăminte...

Relativismul și toleranța au însoțit, în timp, și literatura. Înțelegîndu-l în limitele acestor caracteristici, Gough poate și el povesti o asemenea scurtă istorie : **„Seara la gura sobei dr. Gough obișnuia să le povestească nepoților. Le istorisea cum a coborît el din copac în burta mamei sale, cum a copilărit fericit în peșterile de lîngă Cromagnon, cum, murindu-i părinții devreme, a trebuit să se angajeze la construcția unei piramide. In timpul liber citea biblioteca din Alexandria și se iubea cu Circe“.** Dacă pentru Schwartz proza nu este o perpetuă sărbătoare, scrierea unei cărți rămîne, totuși, o supremă delectare. Cînd alți prozatori din generația sa scot cărți mai cu încetinitorul, Schwartz ar fi capabil să publice două (dacă nu mai multe) cărți pe an. Construcția epică se realizează după o schemă deliberată. Facilitatea ei poate ușor duce la diluarea epicului. Ca să fiu în tonul din **Maximele-Minimele** aș putea zice că, dacă în proză s-ar organiza o probă de fond și sprint, Schwartz ar fi, fără îndoială, un veritabil concurent și candidat la un loc pe podium.

Alexandru RUJA

*** Gheorghe Schwartz „MAXIMELE-MINIMELE“, Editura „Dacia“.**

•ex libris•

„VOLUMUL ÎNTÎI“

(PAUL GEORGESCU : „MAI MULT CA PERFECTUL“)

Două crime și două atentate nereușite (reale acestea sau nu, cin' să mai știe) nu le par personagiilor primului volum îndeajuns pentru a avea senzația că s-a întîmplat totuși ceva în acest sat-oraș al unei cîmpii fără margini. Poate că Autorul a numit „volumul întîi“ această carte și nu alta dintre cele pe care desigur că le mai poate da la iveală după pofta și placul domniei sale doar pentru a le face o favoare personagiilor, dîndu-le iluzia că ar mai fi posibilă o cronologie, la fel cum și noi, cei care scriem aceste rînduri, ne uităm acum la ceas, amăgindu-ne că timpul trece, deși ni s-a spus de atîtea ori de către bunii noștri învățători că universul este mare și infinit și că (și) noi facem parte din această scurgere fără limite. Și, fiindcă tot veni vorba despre micile ființe, numite de autor și personagii, exemplarele se mișcă în acest volum sub forme unicelulare, înaintea compunerii într-un organism complex, atît de complex încît unul dintre ele, dintre aceste fragmente, are chiar intuiția unui ideal întreg, pe care nu pregetă să-l aștepte. Într-un cuvînt „ personagiile se adună și încearcă să urnească acțiunea“, vorba Autorului. „Într-un cuvînt : pentru că, indiscutabil, și în această carte la început a fost cuvîntul. Un cuvînt atotputernic, tiranic și umilit, zăpăcit și rigid, mlădios și exact, persiflant și insinuant, furios și tipicar, placid și șfichiuitor, tînguitor și resemnat, fariseu și încrezător, așa și pe dincolo, pe dincolo și așa, cuvîntul în toate ipostazele sale nemăsurate și nesfîrșite, singurul în măsură să se suprapună peste un Bărăgan imens cît un continent acoperind un glob galactic, singurul lactic, singurul în măsură să i se suprapună într-atît încît să umbrească totul cu ființa sa și să ne lase să privim doar atît cît ne îngăduie el. Pentru că niciodată nu va fi în stare un măreț personaj de asemenea dezastre și împliniri sublime ca și acest cuvînt, chiar dacă, mda, vorba autorului, personagiile ar fi cele ce se întîlnesc și încearcă să urnească acțiunea în căutarea epicului. Mda, zic atunci și eu, 'om vedea, vorba ceea, nu ne aflăm decît după volumul întîi, făcîndu-mă că uit — pentru a păstra convenientele — că volumul întîi face parte dintr-o infinitate de volume (și într-o infinitate nu există, zic iar, nici întîi, nici ultim), iar personagiile născute din cuvînt (la fel ca noi toți) n-au decît să urnească epicul (la fel ca noi toți) și n-au decît să se amăgească (și) ele că sînt mai mult decît niște ipostaze în veșnică repetare (la fel cum ne amăgim și noi toți). (La Paul Georgescu, Personajul cel Mare și-a anunțat venirea. Pînă atunci, acum, „la început“, stăpîn unic este cuvîntul).

Gheorghe SCHWARTZ

CORNEL MARANDIUC

●

Hei, ce s-a întîmplat?...

...Ce s-a întîmplat, bunicule?

Fetița stătea jos iar băiatul era cocoțat „de-a călare“ pe una din răspîntiile de ram ale cireșului. Sus. Acoperișul din țiglă roșie, un roșu obosit, al casei aflate alături, îl încredințau asupra performanței situării, a poziției sale. Asupra curajului său. Înălțării sale. Ce... este ușor să te cațeri pe trunchiul neted, alunecos și mișcător al marelui cireș ? Pe care, din greșală ori negîndire, ori nepricepere, cineva îl tunsese, îl tăiase (de puiet) mereu, an de an sus de tot, formîndu-i o coroană cuvenită dar prea înalt îndepărtată de pămînt. Ca o explozie, ca o parașută deschisă, albă, strălucitoare sărbătorească era în fiecare primăvară devreme înflorirea cireșului astfel. Albinele, în zumzet și căutare de nectar, colindînd pomul înflorit, nici nu se auzeau, aproape că nici nu se vedeau de îndepărtate ce erau ramurile înflorite ! Apoi, cînd petalele se desprindeau de pe fructele de-acum aflate cît și ca o lacrimă de om, tot pluteau pînă să ajungă pe pămînt... Nu era deci o joacă să ajungi, să te cațeri și să te miști acolo sus, în grădina cerului, în coroana cireșului mai înaltă decît acoperișul casei ! Să te întinzi, ținîndu-te doar cu o singură mînă, sprijinindu-te pe piciorul ce-ți tremură de încordare, pentru ca mîna cea liberă să poată găsi, apuca și culege cireșele pline, cărnoase, rozalii... Nemaivorbind că trebuie — așa spune bunicul ! — să le rupi, să le desprinzi cu coadă cu tot căci cozile trebuiesc uscate la soare spre a se fierbe apoi ceai din ele. O complicație în plus ! Este adevărat, a băut și el ceaiul acela făcut din cozile uscate ale cireșelor... este foarte bun ! Are un gust aparte, fin, delicat. Nu-i puternic precum cel de mentă ori de mușețel, ori de ... este un gust ales, parfumat. Bunicul stă tocmai acum sub cireș și îl privește. Vede ce și cum el face. Cum el culege cireșele de Mai...

Treaba aceasta a culesului de cireșe este foarte plăcută la început. Mănînci și păstrezi una. Apoi mănînci una și păstrezi două. Dar cînd nu-ți mai trebuie, cînd nu mai simți pofta și îndemn să le zemuiești dulceața și aroma în gură, le arunci pe toate trei în coșul pe care... uite, deșteapta aceea de soru-sa, îl tot leagănă acolo foarte departe jos, de parcă s-ar afla într-o barcă ! Începe să devină plictisitor, deci. Și pe cît i-a fost de nerăbdătoare așteptarea coacerii lor, pe atît îi e acum de lehamite culegerea întregului pom. Dar, ce să faci, bunicul stă jos și privește, îl supraveghează (și ca să vezi... din teamă ! ; îl tot atenționează să se țină bine, să nu alunece cumva !), bunica așteaptă „recolta“ spre a se desfășura savant spre compoturi și... Bun ! Să facă o pauză. Să se odihnească cică, într-adevăr, de încordare ori de întinderea trupului picioarele și mîinile îi cam tremură. Încalecă zdravăn încrucișarea crengilor și își rotește ochii, își trimite privirea în cercetare. Acoperișul casei, roșu, înclinat, parcă vibrează în lumina și căldura soarelui. Puțin mai jos și lateral verdele de frunză și rod al celor doi pruni. În partea cealaltă poate vedea foarte amănunțit în curtea vecinilor. Nu pare nimic interesant acolo, o rablă de automobil doar, nepornită de-un an ! Și niște rufe întinse pe o sîrmă zincată. Și ce mai ?... nimic ! Cîinele legat în lanț, de casa lui, întins cu burta la soare — o javră de rasă maidaneză... halal ! Sub cireș grădina casei lor (adică a bunicilor) : aci nu-i nimic interesant de descoperit fiindcă toate sînt cum sînt și le știe ! Ei !... iată însă că bunicul... ce face bunicul acolo ?! Ce stă așa ? N-a mai văzut cireșe ?! Uite cum ține cireșele în mînă, ridicate în față, spre ochi, cum le privește de parcă ar avea în mîini diamante ! Ce l-a apucat ?! Ce i s-a întîmplat bunicului ? Are o față de parcă...

— Hei, ce s-a întîmplat, bunicule ?

Pămîntul se învîrti scurt dar amețitor, îi reveni sub picioare, cerul se limpezi și se reașeză la locul său, cireșul ieși și se stabiliză pom al grădinii, ca dintr-o ceață. Doamne, în ziua păcii, de 9 Mai 1945, pe cîmpul de zbor de la Piestany, pe pămîntul Slovaciei... are o fotografie pe undeva : el, adjutant pilot în Grupul „8 Asalt“, suprins de un camarad (și fotografiat astfel), cu un pumn de cireșe „de luna Mai“ în mînă... Era cald în acel Mai... era în cămașă doar, cu cascheta tip alpenjäger, în cizmele de zbor... doamne, era în ziua păcii lumii, de 9 Mai 1945 și cumpliții ani ai războiului se sfîrșiseră ! Ce fruct minunat, ce poamă scumpă, ce nemaivăzute sînt cireșele de Mai...

— Hei ,ce s-a întîmplat, bunicule ?!

LA TEATRUL DE STAT DIN ARAD :

Misterioasa doamnă M

Regizorul **DAN ALECSANDRESCU** este un profesionist. Simte scîndura scenei. Adversar al căilor bătătorite și al prejudecăților, propune întotdeauna lecturi proprii în spiritul dar nu în litera scriiturii dramatice. Și, mai ales, știe să-și aleagă interpreții. Să-i formeze și să le urmărească apoi devenirea. Pe **LARISA STASE MUREȘAN** a condus-o prin marele repertoriu clasic de la Nora la Hedda Gabler, de la Antigona la Nastasia, de la Warren la Emilia Marty, eroina celei de a treia premiere din această stagiune — **Rețeta Makropolos** a lui Karel Čapek. Acest dificil rol pare scris anume spre a-i solicita întregul registru al disponibilităților de creație. **LARISA STASE MUREȘAN** și-a construit rolul cu inteligență și vădită grijă pentru gest și nuanță, dovedind o excepțională forță de interiorizare. Emilia Marty, tînăra și frumoasa cîntăreață în vîrstă de 337 de ani (sic !), care sfidase timpul grație rețetei Makropolos, rețeta tinereții fără bătrînețe, ajunge să renunțe la ea. Este admirabilă scena disputelor pro și contra preluării miraculoasei rețete. **Ar trebui dată celor aleși ? Celor puternici ? Omului, în general ? Ar trebui comercializată ?** Sensibila și ingenua Kristina — întruchipată în linii delicate dar sigure de **GABRIELA CUC** — va arde miraculoasa rețetă sub privirile mute ale celorlalți. În primul rînd, a lui Jaroslav Prus, puternicul și cinicul, ambițiosul și inflexibilul Prus, interpretat cu detașare și lucidittate de **MIȘU DRAGOI.** Cu rolul lui Vitek, **DORU IOSIF** își face adevăratul debut pe scena arădeană, printr-o interesantă și minuțioasă compoziție, lucrată cu infinită grijă pentru detalii. Secretar al avocatului Dr. Kolenaty, interpretat crispat și fără relief de **ION PETRACHE.** L-am urmărit pe **ION VĂRAN,** întîia dată într-un rol de compoziție, evoluînd atent la gest și mers, pe care reușește să o conserve pe întreaga durată a spectacolului. **ION COSTEA** a fost ceea ce trebuie să fie în rolul lui Albert Gregor, distant, uscat, grav, cu un aer de superioritate. L-am reținut, nu în ultimul rînd, pe **VIRGIL MULLER,** interpretîndu-l pe frumosul și impetuosul Janek, ce se va sinucide din pricina nu mai puțin frumoasei și celebrei Emilia Marty.

Spectacolul are acuratețe. Și rotunjime. Este gîndit potrivit ideii de teatru în teatru, pe care scenografia **EMILIEI JIVANOV** — o sugerează subtil, cu o mare forță expresivă. În final, eroina va închide porțile acestui teatru în teatru, pulverizînd convenția și risipind vraja ...

Lizica MIHUȚ

APELE ȚĂRII

Apele țării — plete de argint
ale pămîntului românesc —
sub pielea căruia curge neîntinat
sîngele străbunilor —
ce lunecă — lunecă prin toți mușchii
țărînei
purtînd spuma de aur a istoriei,
istorie fără de moarte.

Apele țării — plete de argint
ale pămîntului românesc —
ce poartă și alină glorii vechi
și glorii noi
glorii țesute din fir de sînge și viață,
fir ce nu se frînge niciodată
O ! apele țării, plete de argint...

Ozana OLTEA

DE-ATÎTA FRUMUSEȚE

De-atîta frumusețe-i plină Țara,
Că-nmuguresc ochii jur împrejur
privind,
Din hotar de miere, în hotar de piatră,
Din inel de fier în inel de apă,
Pînă-n sămînța ce-și desface
Aripile verzi iubind ...
De-atîta frumusețe-i plină Țara,
Că umerii ni se prefac stejari,
O pădure de cedri ne cîntă în suflet,
Ciocîrlia se zidește-n grîu
Și-n palme
Clipa se face de aur
Și curge rîu ...

Ligia TOMȘA

DANUBIUS

SUPLIMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL
JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ
MEHEDINȚI. Anul III, martie 1986

Vechi așezări mehedințene (II)

Pe cursul mijlociu al Coșuștei, aproape de ieșirea acesteia din cheile Firizului, într-o frumoasă vale înconjurată de dealuri domoale se află frumoasa așezare mehedințeană **ILOVĂȚUL**. Numele satului semnifică, „locul cu izvoare de apă", explicație reală, căci și azi există asemenea izvoare, care au fost mult mai puternice în trecut. Pe teritoriul comunei Ilovăț au existat urme de locuire omenească încă din neolitic, așezarea fiind situată într-o poziție favorabilă, ferită de factorii exteriori de agresiune. Prima atestare documentară a așezării apare într-un document din 1483, cînd Vlad Călugărul întărește lui Batie cu frații și fiii săi **Criva de la Mehedinți**, aceeași care va fi menționată și într-un hrisov din 1543, dat de Radu Paisie lui Petcu Armaș. Tot din acest perimetru documentele menționează mănăstirea Coșuștea, într-o pricină de hotare din 1493, Budăneștii la 1642 apoi Dîlbocița, Firizu și Cracu Lung. După cum se vede în hotarul Ilovățului documentele atestă existența oamenilor încă din trecutul îndepărtat. La rîndul lor, izvoarele cartografice, menționează Ilovățul și așezările ce țineau de el încă de la începutul secolului al XVIII-lea, respectiv prin hărțile lui Scwartz (1722), Schpectt (1790), harta rusă din 1835 și apoi toate celelalte. Prezența Ilovățului în documente și izvoare cartografice, în evul mediu, nu este întîmplătoare, aceasta datorîndu-se, după părerea noastră, poziției geografice favorabile, precum și condițiilor economice și de mediu, de asemenea, prielnice așezărilor omenești din această zonă. De altfel, așa se explică construirea, în vatra Ilovățului, a vechii mănăstiri Coșuștea sau Cervenicu, a cărei întemeiere este situată de tradiția locală în vremea ctitoriilor mehedințene ale lui Nicodim, acesta poposind, se pare, și pe aceste meleaguri.

Documentar însă, ctitor al acestui important așezămînt apare un jupîn Hamza, atestat în diverse documente din 1523, 1529 și 1533. Întemeierea, în această zonă, a unei mănăstiri de sine stătătoare, neînchinată Tismanei, ilustrează atenția de care se bucură aceasta din partea conducerii însăși a țării. Ea avea menirea să supravegheze și să apere străvechiul drum ce cobora din munții Mehedințiului, pe firul Coșuștei, spre părțile de mijloc ale Mehedințiului și Dunăre. În același timp, mănăstirea Coșuștea, ca și așezările învecinate Ilovățului, constituia centrul administrativ, militar și spiritual pentru satele de pe Valea Coșuștei și zonele apropiate. Așa se face că în multe documente îi întîlnim, la pricini de hotare și alte judecăți, pe egumenii mănăstirii Coșuștea, pe alți dregători de la Ilovăț, precum și „oamenii bătrîni" de aici. În secolul al XVIII-lea, odată cu reducerea activității monahale de la Crivelnic, scade și rolul Ilovățului ca centru polarizator al vieții economico-sociale de pe Valea Coșuștei, proces început, se pare, încă de la mijlocul secolului precedent cînd se ridicase marele căpitan de dorobanți Lupu Buliga de la Ciovîrnășani. Din vechime, ca și celelalte sate din zonă, **Ilovățul** și așezările ce țineau de el au fost sate moșnenești — libere. Treptat însă, probabil începînd cu secolul al XIV-lea, o bună parte din pămînturi au intrat în stăpînirea mănăstirească și boierească. Este în special cazul vechii vetre a Ilovățului, cu cea mai mare parte a pămînturilor roditoare, care s-au aflat, pînă în secolul al XVIII-lea, în stăpînirea mănăstirii Coșuștea, după care au intrat în marele domeniu al Glogovenilor, apoi în proprietatea descendenților acestora, fărămițîndu-se. În pofida puternicelor presiuni feudale, vechii stăpîni ai pămîntului — moșnenii — au rămas, totuși, în posesia unor importante suprafețe în hotarul Ilovățului, precum și în cele învecinate, așa cum ne-o dovedesc hotărniciile din 1800, 1815, 1840 etc., și mai ales marea hotărnicie din 1861, emoționante pagini ale luptei stăruitoare a țărănimii mehedințene împotriva împilării.

Vizitînd, în 1864, Ilovățul și așezările din apropiere, Ion Ionescu de la Brad consemna marea extindere a cultivării cerealelor, în special a porumbului, precum și practicarea unor meșteșuguri tradiționale, în special exploatarea și prelucrarea lemnului. Spre sfîrșitul secolului trecut luase ființă la Ilovăț chiar o asociație pentru exploatarea pădurilor, în vederea valorificării rezervelor mari de masă lemnoasă existente pe raza comunei. Mai tîrziu, locuitorii au început să fabrice și var, să se ocupe cu dulgheria, să facă cărăușie, toate acestea pentru a completa resursele economice oferite de ramurile de bază. Tot pentru completarea resurselor comunității se practicau și se practică și azi, cu rezultate bune — dovadă numeroasele premii luate în cadrul Festivalului național **„CÎNTAREA ROMÂNIEI"** — meșteșuguri casnice. Între acestea, cu deosebire, țesutul, cusutul — stau mărturie și azi frumoasele și originalele scoarțe și costume populare de la Ilovăț ce fac faima multor expoziții de profil — dar și împletiturile, sculptura în lemn etc.

Toate acestea au fost și sînt înfăptuite de harnicii și talentații fii ai comunei care au trăit din vechime pe aceste locuri. Practic, comunitatea ilovicenilor a constituit în trecut, ca și azi, un puternic centru demografic, economic și spiritual de pe valea mijlocie a Coșuștei, important argument al permanenței noastre în vatra strămoșească.

Mite MĂNEANU
Florin DRĂGULICI

Temelii trainice

Cuvîntarea rostită de tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU la Plenara lărgită a Consiliului Național al Agriculturii, Industriei Alimentare, Silviculturii și Gospodăririi Apelor a conturat, într-o largă perspectivă, un vast și temeinic program de muncă, direcțiile prioritare în care trebuie acționat pentru a spori necontenit rodnicia gliei străbune. Avem, în această importantă ramură a economiei naționale, o puternică și modernă bază tehnico-materială. Se lărgește, an de an, gama mașinilor de înalt randament, se extind suprafețele de teren livrate, apar noi plantații de pomi și vie, pe mari întinderi se realizează ample lucrări ameliorative, menite să ridice potențialul productiv al pămîntului. S-a dobîndit, în toți acești ani, o valoroasă experiență care demonstrează că se pot atinge producții record, care, cîndva, nici nu puteau fi imaginate. Orientările și indicațiile, de o deosebită valoare practică, subliniate de conducătorul partidului și statului nostru, au generat o puternică angajare a tuturor forțelor într-un impresionant efort de gîndire și acțiune comunistă. Noua revoluție din agricultură înseamnă — cum știm prea bine — răspundere în muncă, dăruire revoluționară și o înaltă eficiență în tot ceea ce ne-am propus să înfăptuim. Și aici, pe întinderile de lîngă Dunăre, oamenii pun, cu spirit gospodăresc, temelii trainice producțiilor din primul an al cincinalului pe care îl parcurgem. Se întrec în hărnicie și, oricîtă neodihnă s-ar cere, ei se află mereu acolo unde pămîntului trebuie să i se smulgă alte noi și tot mai sporite comori de belșug. Lor, tuturor celor care pun mai presus de orice, zi de zi și ceas de ceas, grija pentru pîinea țării, a noastră, a tuturor, să le aducem cuvenita laudă.

DANUBIUS

Comoara din nisipuri

Un vînt subțire, călduț și un soare strălucitor ne însoțeau, într-una din zilele acestei primăveri, în cea mai aridă zonă a Mehedințiului. Cîmpul se înveselise și el și o mare zarvă îi deranja liniștea ce-l dominase pînă atunci. Oameni și mașini se aflau dis-de-dimineață la lucru. Sătenii erau bucuroși pentru că grîul, pomii și via vegetau bine, dar, totuși, necăjiți fiindcă iarna grea „alungase" primăvara prea departe. Oricum, erau mulțumiți pentru că au putut începe lucrările cîmpului, modelînd cu grijă gospodărească pămîntul, care, de fapt, este un nisip în curs de solidificare și pe care ei l-au numit, dintotdeauna, într-un singur fel și invariabil. Adică simplu: nisip. Nici nu putea fi nimic altfel aici, la Gogoșu, Țigănași, Burila Mare, Jiana, Dănceu, Cioroboreni, Devesel, Balta Verde, Scăpău ori Bistreț, de vreme ce vînturile îl spulberau formînd trîmbe înălțate spre cer și nori gălbui purtați în fiecare an, în fiecare lună a verii, dintr-un loc în altul. Nisipuri zburătoare cărora nici o plantă nu le putea rezista cu excepția ciulinilor și pîlcurilor de salcîmi plantați de către oameni spre a opri vînturile și morișca amețitoare a finelor particule aurii. Cîmpia se confunda aici cu un pustiu care nu fascina decît privirea prin culoarea roșu-gălbui. În rest, arșiță, secetă și speranțe de recoltă niciodată realizate, orișicum ar fi fost lucrat pămîntul. Țăranii însă, nu l-au părăsit. L-au arat, l-au udat cu sudoare, au chemat vara în ajutor chiar și paparudele, dar în zadar. El nu putea fi supus și strunit spre a rodi mai bine...

Niciodată cei din partea locului nu au visat că va veni o vreme și vor trăi o altă istorie în care vor cunoaște adevărata putere sub arcul de triumf al muncii socialiste. Și dacă astăzi discuți cu oricare dintre ei, nu pregetă să-ți spună, folosind superlativul, în cuvintele rostite, că binefacerile de azi se datoresc **„EPOCII NICOLAE CEAUȘESCU"**, în care au reușit să construiască marele sistem de irigații Crivina — Vînju Mare, pe aproape 40.000 hectare, aducînd apa Dunării să le răcorească nisipul, înviorînd plantele și făcîndu-le să crească în voie și să rodească îmbelșugat. În biroul inginerului Ilie Grozăvescu, directorul I.E.E.L.I.F.-ului Mehedinți, pe un perete se află o hartă cu suficiente detalii hidrotehnice. Aflăm că așa arată acest mare sistem, realizat în ultimii 10—15 ani, cu sprijinul statului. Impresionant volum de muncă, precum și impresionantă și stăruitoare este grija pe care o acordă secretarul general al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, intensificării și modernizării acestei importante ramuri economice, realizării noii revoluții agrare. Pe nisipurile zburătoare, devenite astăzi roditoare, alături de cereale, se cultivă acum piersici, caiși, vișini, meri, migdali, peri, pruni, viță de vie, grupați în impunătoare masive și care dau acum producții altădată nebănuite. Gîndindu-ne la fructele de aur ce se obțin în întinsele plantații, ne-au venit în minte vorbele octogenarului Ștefan Paraschiv din Devesel, renumit horticultor al zonei. „Să știi dumneata că belșugul ăsta al nostru l-au adus irigațiile, o lucrare, ceva, foarte specială!... Și inginerii pe care ni i-a trimis statul să pună zăbală, pentru totdeauna, acelui zăpăug de nisip, vîrzolit de vînturi pîn' la cer!... Da' și oamenii noștri au, acum, mai multă ambiție de muncă!...".

...Așadar, oamenii din această mică „Sahară" a Mehedințiului gîndesc, veghează și acționează cu dragoste și conștiința răspunderii pentru ca lanurile, livezile și grădinile să dea rod mereu și mereu mai bogat. Este și acesta un fel de recunoștință, o recunoștință aparte, dar cea mai convingătoare prin care cei ce trăiesc în această zonă mulțumesc tovarășului **Nicolae Ceaușescu** pentru că i-a ajutat să scape de povara de zeci și sute de ani, devenită obsesie — nisipurile zburătoare și seceta lor neiertătoare.

Gheorghe ȚIGĂNELE

O lecție de istorie

Incredibil, dar, de data aceasta „al douăzecelea" nu a murit.

Dramaticul episod s-a petrecut în 29 ianuarie 1945 într-un lagăr german. Eroul este veteranul de 65 de ani din comuna Rogova, județul Mehedinți, Vasile Pîrneci, fost sergent în Regimentul 5 Roșiori, căzut prizonier și sortit morții, pentru evadarea unor tovarăși de suferință, cu care, nu cu mult timp în urmă, am avut o convorbire.

Firesc, am pornit discuția noastră cu rememorarea drumului de luptă parcurs, în timpul campaniei antihitleriste, de veteranul mehedințean și unitatea sa. Dialogul nostru se desfășoară, sub aura soarelui de primăvară, sub care mult încercatul veteran își deapănă amintiri din această glorioasă campanie, începînd cu multașteptatul 23 August 1944 cînd, și el, a început lupta cu hitleriștii.

„A fost o încleștare pe viață și pe moarte", își amintește combatantul de atunci, menționînd că, grație faptului că Divizia 3 Cavalerie, din care făcea parte, avea efectivele și tehnica de luptă intactă, s-au putut desfășura operațiuni militare deosebit de penetrante și eficiente în adîncimea dispozitivului german. Desigur, spunea interlocutorul nostru, în prima fază a trebuit să participe la numeroase acțiuni de neutralizare a elementelor armate germane, existente peste tot în țară, și aceasta foarte repede. „Treabă deloc ușoară — mulți au căzut atunci" — apreciază și acum, după patru decenii, veteranul Vasile Pîrneci. Ochii vajnicului veteran par a se încețoșa de lacrimi, în amintirea celor căzuți. Dar, conchidea cu mîndrie interlocutorul nostru: „Nu există în istoria umanității o faptă de arme mai mare ca cea a armatei noastre de atunci". Într-adevăr, performanța din vara și toamna anului 1944 a armatei române este remarcabilă, o recunosc toți istoricii.

Continuînd rememorarea faptelor de arme de-acum patru decenii, interlocutorul nostru releva bucuria fraților din Ardealul răpit, la intrarea ostașilor noștri eliberatori. „Cînd intram într-un sat din Ardeal, locuitorii veneau într-un entuziasm de nedescris înaintea noastră, cu tricolorul românesc, cu flori, cu pîine și sare". Dar, pentru eliberarea fraților, a pămîntului scump al patriei, pentru înfrîngerea fascismului, — continuă el — a trebuit să se depună uriașe eforturi din partea tuturor. „Au fost acte mari de patriotism, pe care nici un condei nu le poate descrie, căci pe noi nu ne-a oprit nimic, nici ploile torențiale, nici tunelele minate, nici barajele de foc".

Participînd nemijlocit la această glorioasă epopee, veteranul Vasile Pîrneci își amintește cu emoție de marile bătălii de pe Valea Mureșului, de la Carei, precum și de cele din Ungaria (la forțarea Tisei, mai ales, și în jurul localității Tokai),dar și de cele din Cehoslovacia, din munții Tatra, din iarna anului 1944.

Evocare consemnată de
Florin DRĂGOLICI

Un critic mai puţin cunoscut:
CONSTANTIN D. IONESCU

Constantin D. Ionescu a fost unul dintre cei mai statornici şi prestigioşi colaboratori ai publicaţiilor mehedinţene din perioada 1920—1947. Numele său poate fi întîlnit şi în revistele „Ramuri", „Cuget clar", „Societatea de mîine", „Gîndirea", „Secolul". Alături de Al. Dima, a susţinut, aproape 10 ani, cronica literară din „Datina" — revistă artistică, literară şi socială, tipărită la Turnu-Severin şi în care publicau C. Sădulescu - Motru, Simion Mehedinţi, Cezar Petrescu, Ovidiu Cotruş, Emil Giurgiuca, Al. Băicăcilă, I. Gherghinescu - Vania, Al. Iacobescu, Eugen Constant şi Mihai Guşiţă. Elev al lui Mihail Dragomirescu, din a cărui metodă de lucru va învăţa necontenit, fără a fi o „copie" a maestrului, Constantin D. Ionescu s-a aplecat, cu o rară generozitate, asupra operelor tinerilor creatori şi a ştiut, prin observaţii pertinente, să le îndrume paşii pe drumul adevăratei arte.

Desigur, activitatea de critic a lui Constantin D Ionescu este vastă şi merită, credem noi, o cercetare amănunţită. De această dată ne vom opri, însă, la una din cronicile sale pe marginea volumului **„Cele opt raiuri"** de Martha Bibescu. Tradus în româneşte, în 1946, respectivul volum a reţinut atenţia şi lui Constantin D. Ionescu. În „Provincia" (an IV, nr. 41 din ianuarie 1947) — revistă de literatură şi artă, editată tot la Turnu-Severin — el publică, sub titlul „O poema a Răsăritului", o largă şi caldă prezentare a acestei cărţi, care, la vremea respectivă, s-a bucurat pretutindeni de o unanimă apreciere. Posedînd o întinsă cultură, Constantin D. Ionescu observă că „romanticii au făcut din el (din Orient — n.n.), principiu şi au născocit descrieri, fără să le fi călcat piciorul". La noi, bunăoară, Bolintineanu a cîntat „regiuni şi locuri din Macedonia pe unde n-a trecut". Aşa se pare a fi — zice cronicarul — şi cazul lui Chateaubriand, „cînd a înfăţişat ţări exotice". Prima concluzie la care ajunge criticul şi-o formulează astfel: „Unghiul vizual al acestora desigur azi şi-a frînt liniile. Orientul nu mai cheamă şi nu mai este evocat pentru satisfacerea unui program. Omul de azi porneşte în căutarea Răsăritului nu din moda şi necesitatea romantică. E o altă căutare. Aceea de totdeauna, pentru ce nu da Occidentul şi nici o altă parte a lumii. Pentru lumina lui deosebită. Pentru istoria vremurilor care s-au desfăşurat odinioară între Tigru şi Eufrat şi acum dorm subt pătura groasă de nisip. (...) Sau, în sfîrşit, mai pe scurt, pentru coloarea şi viaţa lui proprie. El cheamă întruna şi se cere văzut, trăit în substanţă. Chiar cu risc şi cu pătimire. Fiindcă această faţă a pămîntului nu se descoperă decît cu casnă. Nu se lasă a fi văzută comod".

Cu „Cele opt raiuri" — ne spune criticul — vedem Răsăritul printr-un suflet tînăr, care n-avea decît 18 ani cînd a „bătut ţărîna pustie şi a ascultat cîntecul privighetorilor în grădinile din cetăţile deşertului". Loti dăduse la lumină „Vers Ispahan" — carte cunoscută şi bine apreciată — ceea ce o făcea pe Martha Bibescu să aibă reţineri. Maurice Barrès a insistat şi a întrebat-o mereu cînd îşi va scrie însemnările de călătorie. Aşa a apărut cartea asupra căreia Constantin D. Ionescu se opreşte cu ochiul atent şi avizat al criticului care ştie să discearnă valoarea şi să evidenţieze acea „efuziune abundentă de lirism". Martha Bibescu a scris, aşadar, o carte plină de farmec şi poezie.

TRADIŢII MEHEDINŢENE

Constantin D. Ionescu ţine să mai remarce că autoarea „n-a căutat să cuprindă explicări, adînciri de sensuri", ci s-a lăsat „călăuzită de puterea farmecului şi a căutat în întrebări, în comunicarea cu peisajul şi viaţa apropierea de acest Orient minunat", s-a lăsat furată de „taină şi frumos". Constantin D. Ionescu îşi exprimă părerea că **„Cele opt raiuri"** este „o poemă a Răsăritului, încununată cu puzderie de trandafiri, risipă de trandafiri de toate colorile şi toate neamurile". După ce analizează pe larg stilul în care este scrisă cartea, redînd, spre argumentare, pasajele cele mai semnificative, criticul ne spune că din cele 281 de pagini mai bine de o treime — 101 pagini — sînt dedicate Ispahanului. Remarcă, bunăoară, că atunci cînd autoarea epuizează mijloacele de exteriorizare, „recurge la forma dantescă a capitulării". Criticul îşi încheie cronica cu aceste aprecieri: „Cartea întreagă e o bucurie. O revărsare de lumină în cerurile dimineţii. Cu multă tinereţe şi prospeţime. Delicată ca un pastel zugrăvit pe porţelan sau pe mătase, de sensibilitatea proprie sufletului feminin".

Sînt, cum vedem, aprecieri ale unui critic de certă valoare şi a cărui prodigioasă activitate în acest domeniu — mai puţin cunoscută pînă acum — se cere atent şi temeinic reconsiderată.

Virgiliu TĂTARU

---

consemnări

Introducere în poezia contemporană*)

Ultima carte a lui Eugen Negrici, la fel de incitantă, îşi propune să recompună cîteva portrete scriitoriceşti într-o perspectivă originală, care produce rezultate demne de luat în seamă. Faţă de studiile consacrate, pînă acum, poeziei româneşti, istoriste şi descriptive, acela al lui E. Negrici vine cu un criteriu de clasificare semiotic : **„Clasificarea la care ne-am oprit stipulează predilecţia unor poeţi contemporani pentru anumite reguli generative specifice, care sînt, astfel, pe punctul să se instituţionalizeze, dacă nu cumva au şi făcut-o"**. Încrezător în capacitatea criticii de a intra în relaţie cu un text şi convins fiind că, pentru oricare cititor, există o posibilitate specifică de structurare conotativă, autorul se înscrie în seria acelor cercetători moderni ai actului lecturii, care supralicitează momentul subiectiv al activităţii de receptare : **„Va trebui să dăm demersului nostru o oarecare orientare semiologică, fără a-l lăsa, se înţelege, să se identifice cu o semiotică a textelor literare" ; „Datorită codificărilor diferite (operaţiilor semiotice succesive), toate aceste elemente ale existentului** (acel **unicum continuum** spatio-temporal), **odată devenite conţinuturi artistice, ne apar în receptare ca transformate, mai bine zis, prelucrate, transfigurate ori metamorfozate. Trecînd peste amănunte, descoperim, în lectură, că faptele realităţii, obiectele lumii, gîndurile, ideile, stările nu se găsesc în poezie decît în cîteva situaţii, de parcă poeţii ar fi avut la dispoziţie, spre a privi, doar cîteva tipuri de lentile"**. Acceptînd o atare înţelegere a actului interpretativ, trebuie să subliniem meritele autorului, care ştie să-şi susţină tezele şi să nege convingător metodele de investigaţie ce se pretind riguros ştiinţifice, doar pentru că analizează opera în imanenţa ei, adică rupînd-o de factorii ce-i sînt exteriori, cu metode care „simplifică şi descărnează". În funcţie de eul producător, autorul distinge poeţi care **prelucrează**, poeţi care **destructurează (transfigurează)** şi poeţi care **substituie** existentul. Analizele exemplificatoare, deşi parţiale deocamdată, sînt remarcabile prin claritate şi fineţe. Eugen Negrici discută, în acest prim volum, doar zece poeţi, grupaţi în cele trei direcţii semnalate : Marin Sorescu, Ioan Alexandru, Mircea Dinescu, C. Abăluţă şi Mircea Ivănescu la prelucrare, Vasile Vlad şi Virgil Mazilescu, la transfigurare, Emil Brumaru, Ileana Mălăncioiu şi Mircea Ciobanu, la substituire. Portretele de poeţi oferite sînt mereu interesante, mereu originale, ocolind stereotipiile. Remarcabilă e fraza suplă, precisă, stilul tranşant, concis şi elegant. Aşteptăm, cu mare curiozitate şi nerăbdare, volumul sau volumele următoare, aşa cum lasă să se înţeleagă autorul.

Nicolae JIPLEA

---

*Eugen Negrici **„INTRODUCERE ÎN POEZIA CONTEMPORANĂ" — Partea I, încercare de sistematizare, Editura „Cartea Românească", Bucureşti, 1985.**

„Univers" — 25

Primul efort al celor de la editura **„Univers"** a fost orientat, cu evidentă pasiune şi competenţă, spre tipărirea marilor clasici. Perioada interbelică ne-a lăsat puţine tălmăciri de rezistenţă din marii clasici, iar unele dintre acestea s-au perimat repede, mai ales prin limbaj. Aşa a început vasta operă de retipărire a lui Homer şi a tragicilor greci, realizarea unor tălmăciri noi din Shakespeare, Dante, Petrarca, Balzac, Zola, Flaubert, Tolstoi, Dostoievski şi alţii.

În istoria traducerilor din ultimele două decenii şi jumătate a fost necesară o continuă întoarcere spre trecut, asociată cu tentativele de redare, în versiuni româneşti, a unor experimente literare moderne, la care s-au adăugat moduri noi de reprezentare a lumii venite, mai ales, din spaţiul latino-american. De la scriitorii din generaţia lui Sartre şi Camus, Lowry, Th. Wolfe pînă la Borges şi Sabato, Carpentier şi Cortazar, Marquez şi Scorza, palmaresul amplu al prozei, într-o continuă devenire, a constituit marele şoc estetic al timpului nostru. Inventarul de nume din creaţia lirică a unor poeţi publicaţi în limba română trimite la epoci diferite şi stiluri extrem de variate. De la Dante şi Petrarca, poeţii Pleiadei, Baudelaire şi Rimbaud, Mallarmé şi Apollinaire, G. Benn şi P. Celan, W. Whitman, H. Crane şi C. Vallejo, Enzensberger şi Kahlau, am reţinut doar un infim decupaj de nume care a pus la o grea încercare pe traducători. În acest îndelungat răstimp, oameni de cultură şi de talent, ca Alexandru Balaci, Taşcu Gheorghiu, Romulus Vulpescu, Ştefan Aug. Doinaş, Darie Novăceanu, Aurel Rău, Marcel Gafton, Leon Leviţchi, Dan Duţescu, Alexandru Calais, Aurel Covaci, Eta Boeriu, Ion Roman, la care se pot adăuga încă mulţi alţii, ilustrează, în mod fericit, efortul de a reda poeticitatea unor scriitori dificili în limba română.

N.J.

---

album liric

ELEGIE PENTRU ROD

Adînc rotitor creşte miezul
poemului,
Pîine a soarelui
Sfîntă e fiinţa oamenilor, dimineaţa,
Sfîntă cum patria în spaţiul eteric al
lumii.

Şi copiii şi păsările şi
Oamenii pe ţărmul reintoarcerii
Către matca lucrurilor.

Se arată sculptorii ţării ca o veste
Printre colonadele undelor
Şi pămîntul freamătă
Cu rodul pînă la umeri.

Ci eu, suav
Şi frumos ca un gînd,
Ca un zbor adiind
Răcoros verdele incendiat.

Gheorghe FLORESCU

SERENITATE

Plutesc pe sub bolţi legendare
cu timpul trecînd în netimp,
cu veşnica mea sărbătoare
de rod în bogat anotimp.

Mi-e ţărmul aproape de stele
şi păsări vin apă să bea
din vadul credinţelor mele,
pornit înspre inima ta.

E-un zbor peste punţile clipei,
cu cerul pe frunte zidit,
stăpîni peste zarea aripei
renaştem în ţară de mit.

Mă leg prin sămînţă de ţară
şi-i port rădăcinile-n piept
cînd ies mai bogată din vară
culesul menit mi-l aştept.

Cu Tine şi fiu şi părinte
şi-ntîia iubire a mea
voi şti să mă-ntorc în cuvinte
lumină din flacăra Ta!

Doina IOVĂNEL

LA TRICOLOR

Curcubeu strălucind peste veacuri,
Ca spre un arc de triumf către tine
mă-ndrept
Să-ţi sărut ciuruitele falduri
Ca şi pieptul de purpur al celor
Ce te-au dus, spre victorie, drept.
Curcubeu strălucind peste veacuri,
Ca spre un arc de triumf către tine
mă-ndrept
Să-ţi sărut Bărăganul din falduri
Unde pîinile-n spice dospesc.

Curcubeu strălucind peste veacuri,
Ca spre un arc de triumf către tine
mă-ndrept
Să mă scald în Danubiul din falduri
Şi să fiu botezat lîngă tine poet.

Gheorghe NĂNĂU

VIS

Mă vreau cioplind cuvinte-ntr-o
pădure
Cum nu s-au mai cioplit de la
Brâncuşi,
Să simt cum urcă fagul prin secure
Sărutul rădăcinii spre tăiş.

Poemul meu va fi ca o aripă,
Un zbor cioplit în ochiul poeziei.
Chiar dacă visul va dura o clipă,
Va fi o clipă smulsă veşniciei.

Mihai ANTONESCU

TOT CE-I ŢARĂ

Întindeţi mîinile şi-o să simţiţi
căldură
ce se aşterne calm pe arătură,
e Ţara, dragii mei, e Ţara noastră
şi caldă şi senină şi albastră!

Adie vîntul dulce printre frunze
ca cel dintîi sărut ivit pe buze,
e soare-afară şi e primăvară
şi toate-acestea, dragii mei, sînt
Ţară!

Bat clopote; străbunii sînt iubire,
e-un semn atît de vechi de nemurire
şi satul tot e plin de primăvară,
priviţi-o, dragii mei, aceasta-i Ţară!

Claudia MUTAŞCU

excelsior

Maria Olteanu

PĂMÎNT ROMÂNESC

Pămînt românesc
peste tine cerul întinde
mîngîietoare ramuri de azur,
miresmele tale-mi curg
în sînge
în dimineți cu
ochii-înrourați.
Tu îmi ești ziua cea bună
și satul alb ascuns între coline,
zorii ce-mi inundă ferestrele,
gîndul hoinărind prin cîmpul
de grîne.
Peste inima ta va pluti veșnic
liniștea stolurilor călătoare,
amiezile împovărate
de lumina celor dintîi
cireși înfloriți,
mamele își vor alinta pruncii
hrănind la piept clipele
viitoare,
Și soarele-i aici atît de
luminos
din lanuri verzi beau zilele tot
aurul cîmpiei
în fiecare colț de suflet
a înflorit un vis

LUMINA RECOLTEI

Ziua stă-n holde pînă la brîu
Pe catargul verii
ascult cum sună metalic
razele
lovindu-se de grîne,
cîmpia bea din ulcioare
de soare
amețitorul nectar.
Lumina recoltei lin se
strecoară
cînd dimineața vibrează
în poarta cetăților dace.
La noapte caii albi ai lunii
vor năvăli în lanul de secară.

ACASĂ

Să îmi aștern pe tîmple
liniștea
în aerul înmiresmat
al cîmpiei,
privirea să soarbă-nsetată
zborul prin azur al ciocîrliei.

Să curgă-n înserare un cîntec
de pîrîu,
Să-mi înflorească zori
străvezii pe pleoape
și să foșnească luna prin
spicele de grîu
iar sufletul cu rouă
să se-adape.

Să fluture stele sălbatic
pe prunduri
și zarea să se-ascundă
în cetina de brazi,
să picure lumina din streașina
cea veche
și soarele să-mi rîdă pe obraz

Să-mi înfășoare gleznele
iar fire de trifoi
și să cuprind în brațe-o
dimineață albă,
să văd iar cerul risipit
în flori,
trupul, să ardă-n flăcări
verzi de iarbă.

COLINA ALBASTRĂ

La ceasul de taină
să ne-ntîlnim pe colina
albastră
cînd luna îngenunche
în aburii ierbii.
Cu cerul copilăriei pe tălpi
să pornim peste lungile
șesuri.
Din bolta izvoarelor
să culegem rotunde ecouri,
singuri la adăpostul dimineții
cu flori de lumină la tîmplă.

top

MARTIE…

Parcurgem retrospectiva unor aniversări, evenimente artistice și muzicale ale lunii martie. La 1.III.1904 se naște instrumentistul (trb.), aranjorul și dirijorul american **Glenn Miller**. După ani de acumulări prin diferite orchestre, în 1937 își alcătuiește un big-band care devine extrem de popular, interpretînd piese de jazz în manieră comercială. În anii războiului conduce orchestra forțelor expediționare, concertînd pentru militari. Este victima unui accident aviatic petrecut spre sfîrșitul războiului. ● La 1.III.1927 se naște **Harry Belafonte,** părintele celebrei piese „Banana Boat Song", al atractivelor ritmuri „Calypso". ● **Rory Gallagher** (n. la 2.III.1949) e socotit, în 1972, de revista „Melody Maker" drept „chitaristul anului". ● La 4.III.1932 se naște marea artistă africană **Miriam Makeba,** iar 15 ani mai tîrziu, muzicianul **Chris Squire** („Yes"). ● Pe Broadway, la 5.III.1964, are loc premiera musicalului **„Funny Girl"**, cu Barbra Streisand. „Dacă această partitură nu intră în vederile artei absolute, Jule Styne (compozitorul, n.n.) ne-a dăruit imaginea veridică a unei epoci apuse, cu o măiestrie fenomenală, care emoționează, ca orice operă plină de viață și simțire" (**Leonard Bernstein** despre „Funny Girl"). ● Eveniment în ascensiune Beatles-ilor: la 7.III.1963 le apare LP-ul **„Please, Please Me"** — primul. ● Tot la 7.III. dar în 1917 apare **primul disc de jazz** (turație 78) „The Dixie Jazz Band One Step". ● Ziua de 8.III.1946 — ziua de naștere a lui **Randy Meisner** (ex-„Eagles"). ● La 9.III.1972 Ex-Beatle **George Harrison** donează în contul **UNICEF-ului suma de 3 milioane de dolari, drepturile sale financiare** în urma concertului pentru Bangladesch. ● În 11.III.1978, după o întrerupere de doi ani, **supergrupul E.I.C.P.** oferă fan-ilor LP-ul „Works". ● La 14.III.1971 grupul **Rolling Stones** se stabilește în Franța din cauza unor impozite foarte ridicate impuse de autoritățile fiscale britanice. ● La 14.III.1933 se naște muzicianul de culoare **Quincy Jones,** remarcabil producător, aranjor, orchestrator avînd o paletă sonoră, o „viziune" originală. ● La 15.III.1956, un alt musical pe Broadway, în premieră mondială: **„My Fair Lady"** ● La 18.III.1941 se naște cîntărețul de Soul și R&B, **Wilson Pickett** ● La 18.III.1972, concert pe Wembley, cu Ringo Starr și Mark Bolan. ● La 20.III.1950 se naște **Carl Palmer** (ex-„Atomic Rooster") care, împreună cu **Keith Emerson** (ex-„Nice") și **Greg Lake** (ex-„King Crimson") pun bazele faimosului grup **EL&P.** ● La 28.III.1958, „conservatorii" americani jubilează: **Elvis Presley** este chemat sub arme. Ei s-au bucurat crezînd că muzica **rock** își va da duhul. Na fost să fie… ● La 25.III.1964 apare în Londra cartea lui **John Lennon** (în foto) („In His Own Write"). ● La 30.III.1945 vede lumina zilei **Eric Clapton** „Slowhand", chitarist de elită…

Petru UMANSCHI

panoramic

● **Un prestigios premiu** (cel al Uniunii compozitorilor și muzicologilor), **pentru anul 1985 a încununat** lucrarea „Motivul premioritic în lumea colindelor" a dirijorului și compozitorului timișorean, **artistul emerit** Nicolae Boboc. ● **O expoziție de marcă** (asupra căreia **vom reveni**) a fost **vernisată recent la Lugoj. Pe simezele galeriei** „Pro Arte"- pictură și desene **ale artistului** Constantin Răducan. Cuvîntul de deschidere — criticul de artă Mihai Ispir. ● **O nouă premieră a Naționalului** timișorean: piesa lui T. Popescu, „Domide contraatacă", în regia lui Ioan Ieremia și scenografia Emiliei Jivanov ● **Centenar Topîrceanu,** organizat de către **Biblioteca județeană Timiș.** O dată, în cadrul unei mai ample manifestări, cuprinse sub genericul „Parodii la… parodii" (prefațate de expunerea criticului literar Cornel Ungureanu), și, apoi, în cadul Cenaclului „**ARS POETICA**" (ale cărui întîlniri de lucru se redeschid luni, 31 martie, ora 16), printr-un medalion susținut de scriitorul Ion Arieșanu, redactor șef al revistei „Orizont", actrițele Eugenia Crețoiu, Viorica Cernucan și Geta Iancu. În ședința **primă de lucru a** cenaclului **„Ars Poetica"** va **citi** proză Otilia Murgu. ● **„Promoția '77" (a celor care** au **ab**solvit Institutul **de artă la Timișoara) expune în** aceste **zile** la Galeria **„Helios", prin șase din reprezentanții** săi: Călin Beloescu, Ștefan Gnandt, Caius Lugojan, Nicolae Ungar, Pavel Vereș, Viorel Voronca. La vernisaj a vorbit criticul de artă Coriolan Babeți. ● **25 de ani de susținută activitate** în slujba artei filmului au fost recent aniversați de Cineclubul „Gaudeamus", al Casei de cultură a studenților din Timișoara. ● **„Miracolul artei grecești"** se intitulează expunerea dr. Mircea Lăzărescu, susținută în cadrul Cursului de cultură umanistă. ● **„Natură — cunoaștere, artă, ocrotire".** O expoziție de un interes deosebit, deschisă la Complexul muzeal Timiș, secția de etnografie. Cu prilejul „lunii naturii", în acest cadru expozițional și-au adus contribuția cercurile de speologie din Timișoara („Speotimiș" și „Cristal"), precum și Filiala Banat a A. A. F. ● **Expoziție în sala Clubului Casei universitarilor:** pictură de Mihai Teodor Olteanu (în prezentarea criticului de artă Deliu Petroiu). ● Cenaclul **„Pavel Dan"** al Casei de cultură a studenților îi va avea ca invitați (în 30 martie, ora 11), pe arhitecții Șerban Sturdza și Pompiliu Alămoreanu. Va citi poezie Ion Monoran.

INDEX

televiziune

DUMINICA, 30 martie. 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,45 Contemporanii noștri. 15,00 Închiderea programului. 19,00 Telejurnal. 19,20 Țara mea azi. 19,40 Cîntarea României. 20,20 Film artistic. Dreptul la viață. 21,50 Telejurnal. **LUNI, 31 martie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Partidul — inspirator și făuritor al civilizației socialiste românești. 20,35 Tezaur folcloric. 20,50 Partidul clasei muncitoare. 21,00 Roman foileton. Marea iubire a lui Balzac. 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 1 aprilie.** 20,00 Telejurnal. 20,15 Actualitatea în economie. 20,30 Învățămîntul puternic racordat la cerințele prezente și de perspectivă ale societății. 20,45 Film artistic: Memoria 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 2 aprilie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Partid biruitor, vitează țară. 20,45 Tribuna TV. 21,05 Film în serial. Cei patru Robinson. 21,50 Telejurnal. **JOI, 3 aprilie** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 O columnă vie. 20,55 Experiența înaintată — inițiative, eficiență 21,15 Invitație în studiourile radioteleviziunii. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 4 aprilie.** 20,00 Telejurnal. 20,15 Actualitatea în economie. 20,30 Imagini din R.P. Ungară. 20,40 Slavă marelui partid. 20,55 Lumea contemporană și confruntările de idei. 21,15 Serial științific. Civilizația metalului. 21,35 La mărețul jubileu al partidului. 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 5 aprilie.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia. 19,50 Primăvară la varietăți. 21,00 Film artistic. Frații Jderi. 22,20 Telejurnal.

sport

PRIMĂVARA…

… abia mijește, sub mustața norilor reci, care ne strivesc încă lumina și taie elanul mugurilor de a ieși din platoșele iernii atît de încăpățînate; dar vine april și-atunci e vai și-amar de capul timpului sobru, sar iepurii la iarba crudă, floare de trifoi și varză dulce, iar noi să ne bucurăm de mișcare sportivă în aerul cald din pădurea cea verde, în general, sau din Pădurea Verde, în special — la Timișoara; deci, să ne pregătim echipamentul și plămînii.

Cum ne-am încurcat rău de tot în desfășurarea returului, încît habar n-avem în ce etapă se află disputele pentru apogeu și pentru coada-perigeu, Mircea Lucescu a dat semnalul, și-a strîns lotul, spre a-i antrena, în costume de premieră, pe fericiții scoțieni, fericiți pentru că, sîc, ei se vor duce la Mexic, iar noi ne-om bucura de marea izbîndă a Stelei de-a ajunge în semifinalele primei competiții a fotbalului de pe bătrînul nostru continent: în plus, mă încîntă cum, la Galați, nea Costică Rădulescu, cu „Oțelul" său sparge betoanele primei serii de „B", semn că, în vremea sa timișoreană, nu el a fost pricina gîlcevei perpetue pe teme de fotbal și climat sportiv.

Acum, „Poli" stă în fotoliu și lumea e fericită pentru reușitele dascălului în materie, Robert Cosmoc; revirimentul, puțin scontat, l-a reașezat în față pe acest vrednic antrenor, despre care Ion Dumitru îmi spunea — sincer cum îl știu și-l prețuiesc — că „Robert Cosmoc e meseriaș de mîna întîi". Felicitări!

Teodor BULZA

viața asociației

● Sub egida Comitetului Municipal U.T.C., la Casa tineretului din Timișoara a avut loc, în zilele de 24—25 martie a.c., o amplă manifestare desfășurată sub genericul **„Dreptul la timp — omagiu poetului Nichita Stănescu". Manifestarea a cuprins un simpozion, la care** au luat cuvîntul **scriitorii Anghel Dumbrăveanu, secretarul Asociației** Scriitorilor din Timișoara, **Cornel Ungureanu,** prof. dr. **Gh. Tohăneanu, Marian Odangiu, Crișu Dascălu, Mircea Mihăieș** și **Valentin Tudor,** un concurs avînd ca tematică viața și opera marelui poet, un microspectacol susținut de elevi ai Liceului de artă „Ion Vidu", cum și un recital — „Întîlnire cu Nichita" — prezentat de actorul **Mircea Belu,** de la Teatrul Național Timișoara, și prefațat de criticul literar **Marian Odangiu.** ● La Clubul tineretului din Lugoj, **a avut** loc o masă rotundă cu tema „Direcții și autori în proza românească contemporană", la care au participat **Livius Ciocârlie, Mircea Nedelciu** și **Sorin Preda.** ● La librăria „Mihai Eminescu" din Timișoara a fost lansat volumul colectiv de debut **Argonauții,** avînd ca autori pe Nicolae **Aniței, Gheorghe Baș, Ion Chichere, Ioan Dragoș, Gheorghe Mocuța, Nicolae Roșianu, Marcel Tolcea.** Au luat cuvîntul **Ion Marin Almăjan,** directorul Editurii Facla, și **Eugen Dorcescu,** redactorul șef al editurii. ● La ședința de marți a Cenaclului Asociației Scriitorilor din Timișoara și al revistei „Orizont" a citit proză **Marie Jeanne Jutea.** Referatul a fost prezentat de **Brîndușa Armanca.** Au participat la discuții: **Aurel Turcuș, Cornel Ungureanu, Ștefan Malița, Valeriu Drumeș, Nicolae Danciu Petniceanu, Ioan Viorel Boldureanu, Sofia Arcan, Vasile Popovici** și **Marian Odangiu,** conducătorul ședinței. **Marți, 1 aprilie** a.c., ora 16, **va** citi **Eugen Bunaru (poezie). Referent: Vasile Popovici.**

M.O.

serial

VIAȚA MARILOR VEDETE LIV ULLMANN

59

„SPERAM să fiți amuzantă", mi-a spus reporterul. Era un ins teribil de absorbit de propriile lui trăiri și care vorbea mereu despre singurătate. A plîns, cînd am abordat problema singurătății mele: dar, evident, nu se afla, în acel moment, în fața aparatului de filmat: „Asta n-o să intereseze pe nimeni, cîtuși de puțin", a declarat producătorul, luîndu-și capul în mîini, în timp ce vorbeam. Tehnicianului de sunet nu-i era bine; s-a întins o oră pe patul meu. Dormise prost. Cameramanul îmi surîdea, din cînd în cînd, ca pentru a-mi transmite că nu se așteptase să iasă mare lucru din povestea asta și că, din punctul lui de vedere, rezultatul nu-i chiar o catastrofă. Iar eu, în centrul întîmplării! Bona nu găsise o altă zi, decît aceea a primei zile de filmare, ca să plece și n-aveam cea mai mică idee cum voi face să găsesc alta… Aș fi vrut să-i explic reporterului că aș putea, la o adică, să rîd, dar că nu-mi era deloc ușor să inventez propoziții amuzante cînd îmi punea întrebări atît de serioase, pe un ton melancolic și cu ochii în lacrimi. Deîndată ce întorceau camera de luat vederi spre el, repeta întrebarea cu o voce diferită, relaxată, iar în priviri nu mai avea nici o urmă de tristețe. Sperasem într-un dialog, însă reporterul dorea un monolog: gîndurile mele secrete și părerile mele. Și, în plus, declarațiile mele trebuiau să corespundă imaginii lui despre mine, imaginii pe care voia s-o creeze despre mine. Toți patru erau oameni cumsecade. Au plecat luîndu-mi vocea pe casete și figura pe bobinele de peliculă, au plecat lăsînd în casa mea un gol. Mi-au dat voie să exprim public o tristețe și o nostalgie. Mi-au filmat casa, copilul, cărțile — creîndu-mi, fără s-o vrea, un sentiment de nesiguranță. ● **SOSISEM** la Hollywood cu o valiză nu prea mare, conținînd cele necesare pentru zece zile de sejur. Fusesem invitată la premieră: **Emigranții** … Și am rămas cîteva luni. Eram o actriță din Trondhjem, uimită să fie asaltată de propuneri de colaborare. Mi se surîdea încontinuu, eram primită în case din grădinile cărora proprietarii culegeau fructe pentru Lin …

Selecție și adaptare
Ana ALDAN

Rainer Maria Rilke sau lumea ca spaţiu interior

Am susţinut întotdeauna că adevăratul mit al lui Rainer Maria Rilke — dincolo chiar de figura, neîncetat slăvită, a lui Orfeu — este acel **Weltinnenraum**, Spaţiul lumii lăuntrice a poetului. Acesta este **mitul modern** creat de Rilke, mit care face parte din galeria acelor plăzmuiri fabuloase ce ţin exclusiv de limbajul poeziei, care n-au nevoie să coboare din nici o mai veche mitologie, şi nici nu mai posedă înfăţişare şi comportament antropomorfic. Că lucrurile stau aşa, o dovedesc nu numai atîtea pasaje din poeziile rilkeiene, ci şi aceste rînduri din **Tagebücher aus der Frühzeit**: „Nu va exista nimic în afara lui (a artistului-zeu)... Dacă face un gest, el va crea, el va proiecta în infinit numeroase milioane de lumi... Cîte alte lumi îndepărtate se vor pîrgui în zei, nu ştiu. Dar pentru noi calea este arta... Simt deci că noi suntem străbunii unui zeu". Compenetraţie între suflet şi lume, lirismul lui Rilke va fi mărturia unui univers sensibilizat, animizat, şi a unei interiorităţi afective înglobante, preajmă lăuntrică **sui generis**: este celebra intimitate rilkeiană cu lucrurile. Dar ea nu e posesiune: dimpotrivă. Încă de la **Stundenbuch**, sărăcia este o temă majoră a poeziei sale, străbătută mereu de o undă de franciscanism; atît de puternică e această intimitate-desprindere faţă de lucruri, că însuşi erosul rilkeian, de tip platonic, se deosebeşte, de pildă, de erosul-desideriu al unui Goethe, după cum subliniază Hans Urs von Balthasar: „Acestei iubiri, glorificatoare desigur, îi este de-ajuns opera creată". De aceea, temele poemelor sale cîntă experienţa unei extrem de diversificate pauperităţi: copilăria, nebunia, solitudinea, toamna, cerşetorii, orbii, sinucigaşii, văduvele, orfanii, leproşii etc.

Dar glorificarea reală începe cu **Sonetele către Orfeu** (1922) ce succed **Elegiilor de la Duino.** Dacă acestea din urmă sunt tributare unei întregi linii filozofice — neoplatonism, Pseudo Denis, Dante, Toma din Aquino — sonetele se concentrează exclusiv asupra temei vieţii şi morţii, ca spaţiu al unui **dublu tărîm**; spaţiu fără întindere, desigur, căci fiinţează doar în cîntec; dar acest cîntec este al „zeului cu liră", Orfeu, cel care — sfîşiat de Menade — a devenit dimensiune melodică a lumii înseşi, reluată mereu de toţi poeţii: „O, tu, pierdutule zeu! Urmă fără sfîrşit! / Numai prin tine, sfîşiat de turbatele Furii, / noi ascultăm şi suntem azi o gură-a naturii" **(Sonetul XXVI).**

După cum s-a spus nu numai o dată, primele zece sonete din „A doua parte" constituie o serie ce dezvoltă această „imanenţă mutuală" dintre Fiinţă (lumea) şi fiinţa privilegiată (omul): „spaţiul lumii e aspirat şi expirat" în respiraţie, în oglinzi, în fiinţele imaginare (licornul, de pildă), flori, fructe etc. Procesul, în sine, se numeşte **metamorfoză**, şi e preluat, probabil, de la Goethe, ca şi alternanţa sistolă-diastolă: „Voieşte prefacerea. Fii exaltat spre văpaie; / ce, astfel, scrumit, ţi se ia, e schimbării dator; / un spirit, oricare, urzind pămîntescului straie, / iubeşte-n elanul figurii doar punctul de zbor. /.../ Acela ce curge ca sursă, cunoaşte cunoaşterea Firii; / şi el îl conduce răpit spre lucrarea curată / ce-ncheie-nceputuri şi află-n sfîrşituri avînt. / / Voios, orice spaţiu e fiu ori nepot despărţirii, / pe care uimit o străbate. Dafné preschimbată, / simţindu-se laur, ar vrea să te schimbe în vînt". **(Sonetul XII).** Pentru poet, intimitatea cu lucrurile e o uluitoare **deschidere**, un spaţiu interior în care universul, pînă în cel mai insignifiant amănunt al său, e purtat ca un făt miraculos. De aici, feminitatea tonului rilkeian, surdina aplicată marilor ţipete ale existenţei, din această conştiinţă gravidă de toate lucrurile lumii, ca de un mister al iubirii şi morţii.

Pentru a traduce o asemenea poezie, e nevoie de practica îndelungată a unei nupţiale intimităţi cu cuvintele: acestea nu mai sunt lucruri inerte, făpturi de sunet insensibile, instrumente pe care le manipulăm şi le mutăm dintr-o parte în alta, ci fiinţe vii — în care locuim şi care, la rîndul lor, ne locuiesc. Ele nu pot avea un alt sens decît acela al propriei noastre experienţe; orice împrumut este exclus. În lipsa acestui sens, vocabulele rămîn nişte cochilii goale în care nu mai persistă decît fîşîitul uscat al unei mări stinse. Abilitatea de a le mînui trebuie să cedeze locul sfiiciunii, chiar stîngăciei; să aştepţi un solstiţiu de aur în care se vor aşeza singure pe lucruri, ca fluturii.

RAINER MARIA RILKE

DIN

Sonetele către Orfeu

PRIMA PARTE

I

Un pom crescu. O, creştere curată!
Nalt arbore-n urechi! O, cîntă-Orfeu!
Şi toate tac. Ci-n tăinuirea toată
nou prag, schimbări şi semn veneau mereu

Jivini domoale se iveau prin clare
destinse crînguri din părul şi rug;
şi s-a vădit că nu din vicleşug,
nici temeri lunecau aşa uşoare,

ci ascultînd. Glas, răget, jind confuz
păreau scăzute-n pieptul lor. Şi unde
doar un bordei era, întru primire,

un biet bîrlog de pofte peste fire,
cu stîlpii-n tremur ai intrării scunde, —
tu le-ai nălţat un templu în auz.

II

Era copilă doar. Şi se ivi
dintr-un favor al lirei şi cîntării,
şi strălucea prin vălul primăverii,
şi-urechea mea drept pat îşi potrivi.

Dormea în mine. Toate somn erau
al ei. Copacii admiraţi, această
poiană fragedă, şi zarea castă,
şi ah! mirări ce mă cutremurau.

Ea dormea lumea. Tu, Orfeu, ce har
ai pus în ea, că dorul de-a fi trează
n-avu întîi. Născută-abia, -adormi.

Unde e moartea ei? Mai poţi stîrni
acest motiv, cît lira-ţi mai vibrează?
Ah, unde-o pierd acum?... Copilă doar...

III

Un zeu e-n stare. Însă, spune-mi, cum
pe-un om prin strîmta liră-l va conduce?
I-e vrajbă firea. Templu la răscruce
de inimi n-are-Apollo nicidecum.

Nu-i rîvnă, nici efort spre-atinsul ţel
un cînt, cum tu ne-nveţi. Ci fiinţare-i
cîntarea. Zeului, uşoară pare-i.
Dar noi, cînd suntem? Cînd întoarce el

fiinţei noastre astre, lună, ceaţă?
Nu, tinere, nu-i cînd iubeşti, chiar dacă
îţi creşte-n gură glasu-atunci, — învaţă

să uiţi, că l-ai rostit cîndva. El seacă.
Alt suflu cere-adevăratul cînt.
Dor de neant. Respir în Domnul. Vînt.

IV

Plăpînzilor, voi nimeriţi cîteodată
într-un suflu ce nu se-ndreaptă spre voi;
lăsaţi-l pe-obraji să se-mpartă, căci iată:
din nou întregit se-nfioară-napoi.

O, Fericiţilor, Vindecătorilor, — vieţii
şi inimilor, voi le păreţi început.
Voi, arc de săgeată şi ţintă-a săgeţii,
mai veşnic vă arde surîsul durut.

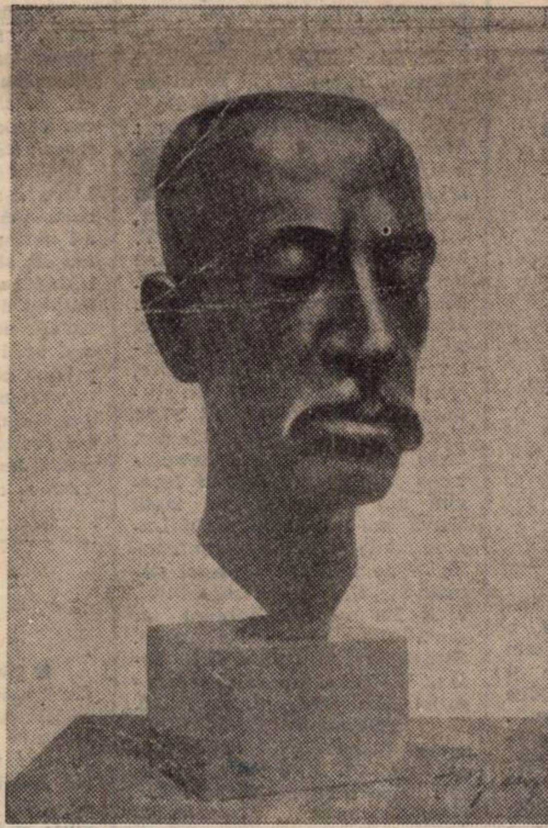

Să nu vă-ngroziţi de dureri, apăsarea
pămîntului toată-ndărăt să i-o daţi;
o, greu este muntele, grea este marea.

Demult sunt prea grei chiar şi pomii, plantaţii
din anii pruncieI; şi nu-i mai purtaţi.
Dar marile vînturi... dar marile spaţii...

V

Nu stelă ridicaţi. Lăsaţi doar roza
prinos să-i nalţe floarea-n orice an.
Căci el Orfeu e. Cu metamorfoza
în fel şi chip. Să nu tînjim în van

spre alte nume. Uuu-i întru toate
Orfeu cîntînd. El vine, trece. Ori
nu-i totuşi mult, cînd cupa rozei mate
cu nopţi şi zile-o-ntrece uneori?

O, cum i-e dat să piară — de-aţi şti voi!
cum însuşi se-nspăimîntă, c-o să piară.
Cînd vorba-i încă stăruie-ntre noi,

el singur, dincolo-i demult. Pe strune
de liră mîinile nu-i mai coboară.
Trecînd pe alt tărîm, el se supune.

VI

O fi de prin preajmă? O, nu! căci din două
tărîmuri natura lui vastă-a crescut.
Mai bine-ncovoi unei sălcii în rouă
o creangă, cînd ştii rădăcina din lut.

Mergînd la culcare, să nu laşi pe masă
nici pîine, nici lapte; pe morţi i-ar stîrni —
Amestece însă el, Magul, sub deasă
blîndeţe-a pleoapei, din tot ce zări

în cele văzute, fiinţa părută;
iar vraja să-i fie-n fumăriţi şi rută
raport fără pată şi-aievea ca el.

Imaginii limpezi nimic nu-i dezminte
legitimul nimb; din odăi, din morminte,
el laude-agrafă, ulcior şi inel.

VII

Să laude, aceasta-i! Slăvirii dator,
ţîşni el precum minereul din cremeni
tăcute. O, inima-i teasc trecător
cu vin fără capăt menit pentru semeni.

Nu-i biruie vocea nici colb, nici arşiţă,
cînd brusc e răpit de exemplul divin.
Şi toate doar struguri, şi toate doar viţă
şi coapte-n sensibile Suduri devin.

Regeşti putregaiuri din criptele sumbre
nu pot să-i întunece imnul, nici umbre
ce cad de pe corpuri de zei pe pămînt.

El e dintre solii sortiţi să rămînă;
chiar uşile morţilor trece, în mînă
o cupă cu poame de glorii ţinînd.

Prezentare şi traducere de

Ştefan Aug. DOINAŞ

Colegiul de redacţie:
ION ARIEŞANU (redactor şef)
ANGHEL DUMBRAVEANU (redactor şef adjunct)
VIOREL COLŢESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA: TIMIŞOARA, strada RODNEI 1:
Telefoane: 3 33 90 şi 3 33 76 (redactor-şef). Manuscrisele nepublicate
nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 14

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 14 (998) ● 4 APRILIE 1986 ● SERIE NOUĂ. ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

SUB SEMNUL ANGAJĂRII REVOLUȚIONARE

Între importantele momente ale acestei primăveri, evenimente politice cu adînci rezonanțe în viața patriei, Plenara Comitetului Central al P.C.R., **a dezbătut cu exigență și responsabilitate comunistă, sarcini de o deosebită însemnătate pentru activitatea partidului și a statului nostru, pentru ridicarea muncii la un nivel calitativ superior în toate domeniile de activitate. Desfășurată în preajma împlinirii a 65 de ani de la gloriosul moment al întemeierii Partidului Comunist Român, participanții la dezbateri au adus și cu acest prilej un înălțător omagiu tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, dîrz revoluționar și patriot înflăcărat, militant neobosit pentru pace, care și-a legat numele de toate marile momente și bătătlii ale partidului nostru, consacrîndu-și întreaga activitate triumfului nobilelor idealuri ale făuririi noului destin al României. Dînd expresie unității și voinței de acțiune a întregului partid și popor, Plenara a adoptat hotărîri de importanță deosebită pentru progresul multilateral al țării, pentru perfecționarea activității politice, social-economice. În încheierea lucrărilor Plenarei, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, secretar general al partidului a rostit o cuvîntare de excepțională importanță pentru împlinirile viitoare ale țării.**

În suita evenimentelor cu profunde semnificații politice ale acestei săptămîni se înscriu și lucrările forumului legislativ suprem al țării, în cadrul căruia sînt examinate documente de o deosebită însemnătate pentru dezvoltarea economico-socială a patriei, ridicarea nivelului de trai, material și spiritual, al tuturor oamenilor muncii, pentru împlinirea nobilelor idealur' de pace, securitate, colaborare și înțelegere internațională.

În spiritul vibrantelor îndemnuri ale tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, secretarul general al partidului, președintele Republicii, s-a dat expresie voinței nestrămutate a întregului nostru popor de a acționa exemplar pentru îndeplinirea integrală a planurilor și programelor de dezvoltare economico-socială în 1986, pentru realizarea obiectivelor actualului cincinal, a hotărîrilor Congresului al XIII-lea al Partidului Comunist Român.

ORIZONT

Dăruire pentru prezent și viitor

1921
P.C.R.
1986

Edificiul civilizației românești în întregul său, de la temelii și pînă la nivelurile atinse astăzi, cuprinde în „zidirile" sale, ca un liant ce le face indestructibile, inteligența și sensibilitatea sutelor și sutelor de generații care s-au succedat pe aceste meleaguri. În aceste zidiri sînt încorporate nu doar elemente materiale inerte, ci, mai ales, suflet, suflet din sufletul ziditorului, expresie a puterii de dăruire a poporului pentru dăinuirea sa în eternitate.

Dacă această putere de dăruire — dusă adesea pînă la hotarele sacrificiului suprem — este o trăsătură definitorie a spiritualității românești, ale cărei rădăcini, adînc înfipte în istorie, pot fi ușor detectate, exprimînd optimismul robust, netărmurită încredere în puterile sale de a-și făuri un viitor mai bun, or poate tocmai datorită luptei în care și-a putut verifica puterile sufletești, cu atît mai mult azi, în contextul noilor structuri economico-sociale, politice și spirituale în care puterile creatoare ale omului au fost eliberate de exploatare, cînd munca și toate celelalte forme ale activității umane devin din ce în ce mai mult — prin semnificațiile lor sociale — modalități de manifestare a potențelor creatoare individuale și colective.

Această putere sufletească de dăruire pentru viitor, exprimată printr-o mare varietate de atitudini și acțiuni la nivel individual și colectiv, reprezintă manifestarea concretă, cotidiană a patriotismului. Ea exprimă gradul de înțelegere rațională, științifică a sensului mișcării istorice naționale și universale spre socialism și comunism și, în același timp, ea reflectă trăirile afectiv-emoționale, la cele mai înalte cote, ale idealurilor și aspirațiilor socialiste și comuniste. Este această angajare, fără rezerve a întregului potențial creator — individual și colectiv — dovada faptului că iubirea de patrie, reprezintă unul dintre cei mai puternici factori dinamizatori ai acțiunilor umane. De altfel, secretarul general al partidului nostru, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** sublinia în numeroase ocazii faptul că „patriotismul, dragostea față de patrie își găsesc și trebuie să-și găsească expresia în faptele de muncă ale oamenilor, în contribuția fiecăruia la succesul măreței opere pe care o înfăptuim".

În noua etapă de dezvoltare a societății noastre, documentele Congresului al XIII-lea, ale Plenarelor Comitetului Central al partidului, cuvîntările tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** stabilesc o seamă de sarcini prioritare de a căror îndeplinire depinde progresul de ansamblu al societății noastre, realizarea obiectivelor stabilite în Programul partidului. Patriotismul fiecărui cetățean, al fiecărui colectiv de oameni ai muncii se exprimă prin gradul de înțelegere și însușire a acestor sarcini, prin hotărîrea de a nu precupeți nici un efort pentru realizarea lor. Este cunoscut, de pildă, faptul că reducerea consumului de materii prime și energie, valorificarea superioară a acestora, ridicarea calității produselor și creșterea competivității lor pe piața mondială, creșterea și dublarea productivității muncii în cursul actualului cincinal și multe altele, sînt sarcini prioritare pentru înfăptuirea cărora trebuie depuse toate eforturile, deoarece de aceasta depinde progresul general al vieții economico-sociale. Rezolvarea lor presupune o latură tehnică, la care trebuie să-și aducă contribuția specialiștii, cercetătorii din cele mai diverse domenii. În același timp, însă, soluționarea acestor probleme în mod corespunzător și în timp util implică și o latură politică, cu o accentuată încărcătură de semnificații patriotice, la realizarea căreia poate și trebuie să-și aducă contribuția activitatea politico-educativă, care trebuie să contribuie la dezvoltarea spiritului de inițiativă, de sacrificiu. Ea trebuie să-i antreneze pe specialiști, pe muncitori, să-i organizeze și să-i dinamizeze în acțiune, dar nu din exterior, cu mijloacele administrative, ci aceste atitudini și acțiuni trebuie să pornească din forumul interior al conștiinței individuale și colective. În acest sens, documentele Congresului al XIII-lea, cuvîntările secretarului general al partidului subliniază rolul crescînd al activității politico-educative, chemată să-și aducă o contribuție mai mare la îndeplinirea sarcinilor cuprinse în programele de dezvoltare economico-socială a patriei.

Rezolvarea acestor probleme reprezintă frontul de luptă pe care se hotărăsc destinele patriei noastre, ritmurile progresului său economico-social. Pe acest front se afirmă patriotismul revoluționar socialist, ca o puternică forță dinamizatoare a activității umane, izvor al faptelor de eroism în muncă.

Lector univ. Ioan PANDUR

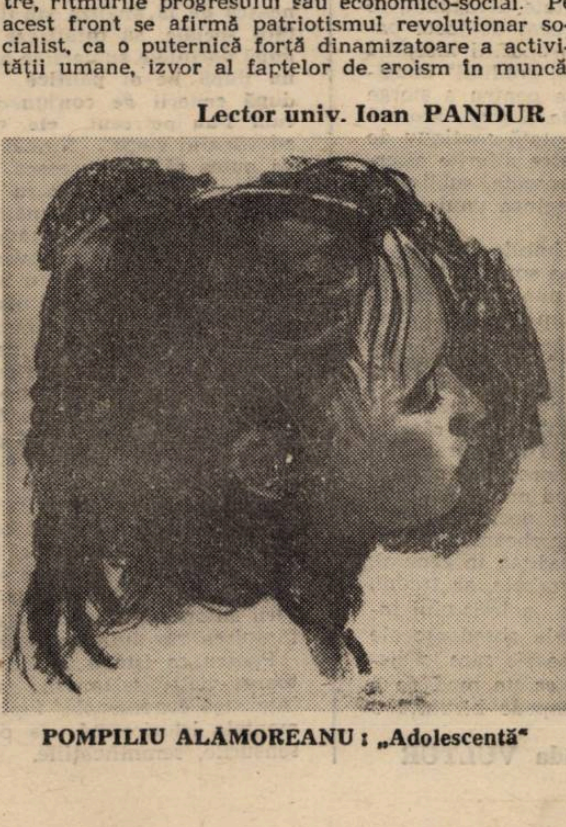

POMPILIU ALĂMOREANU : „Adolescentă"

Vocația păcii

Secolul pe care îl traversăm a fost martorul mondializării celui mai negativ mod de a fi al praxisului; războiul. Derizoria pace, fragilă, mereu amenințată de o competiție sinistră, mereu sub terifianta realitate a neutronizării înghesuie spiritul contemporan în strunga unei zbateri fără precedent : **ecuația zilelor noastre este coexistență sau inexistență.** O monstruoasă lipsă de memorie, uitînd marile cumpene ale veacului ce au îndoliat lumea, încurajează neobarbaria, explozia iraționalului, acum, cînd mijesc zorii unui nou mileniu. Omenirea acestui sfîrșit de secol sfîșiat între alarmă și speranță îndrăznește a visa într-o endemică neliniște ; or, **dezarmarea rămîne singura noastră speranță.** **Abolirea divizării lumii și înfăptuirea securității colective, spiritul de înțelegere și interesele comune trebuie să sprijine și să mențină pacea — garanția securității și progresului, a însăși supraviețuirii civilizației noastre.** O lume fără arme va fi izbînda rațiunii pe o planetă chinuită de dileme. Pacea **este o stare de spirit.** O pace mereu amenințată de ambiții funeste poate fi edificată acum ; starea de pace poate fi și trebuie creată, ea marcînd **saltul în adevărata umanitate.** România crede în șansa păcii universale și acționează pentru „construirea" ei. Ea este, prin forța ideilor și eficiența faptelor, **o mare putere a păcii,** asumîndu-și un rol de primă importanță în destinele planetare. Demersul românesc, prin acuitatea sa politică, aflîndu-și suportul în realitățile internaționale, vădind o salutară responsabilitate pentru soarta păcii impune o gîndire profundă, originală și aplicată, pătrunzînd prin vocea autorizată a președintelui **NICOLAE CEAUȘESCU** în conștiința lumii.

Vibranta chemare a președintelui **NICOLAE CEAUȘESCU** adresată tuturor statelor și popoarelor lumii pentru înlăturarea primejdiei nucleare, la recenta Plenară a Consiliului Național al F.D.U.S. exprimă **voința de pace a României Socialiste,** înțelegînd că salvgardarea păcii este problema cardinală a epocii noastre, că dezideratul unei lumi fără războaie reclamă triumful rațiunii și al înțelepciunii politice apărînd bunul comun cel mai de preț și indivizibil al umanității — PACEA. Angajat în amplul program de înflorire multilaterală a patriei și în lupta pentru făurirea unei lumi a păcii, poporul român, salutînd proclamarea de către Adunarea Generală a O.N.U. a anului 1986 ca An Internațional al Păcii va acționa, în strînsă unitate cu celelalte popoare, pentru a stăvili cursul periculos al evenimentelor internaționale înspre toboganul neantizării.

Dînd expresie năzuințelor nestrămutate de pace ale națiunii noastre, Frontul Democrației și Unității Socialiste, cel mai larg și reprezentativ organism democratic din România, va organiza numeroase acțiuni consacrate dezarmării și păcii. **Declarația-Apel a F.D.U.S.** cheamă la apărarea vieții, protejînd de fapt viitorul. Străvechea omenie a poporului nostru, neispitit vreodată de gînduri expansioniste, obligat de potrivnicia vremurilor să-și apere doar „moșia", răzbate în această vibrantă declarație, pledînd pentru solidarizarea generațiilor nu doar în spațiu, ci și în timp. Lecțiile trecutului nu trebuie uitate, convulsiile acestui secol nervos, crescut sub cearcănul îngrijorării sînt un perpetuu avertisment. Contemporani cu viitorul, putem edifica un **alt timp al lumii umane,** pe temeiul unei superioare cunoașteri și conștiințe de sine a umanității, demiurgia omului cucerind cotele omenescului.

Adrian Dinu RACHIERU

SCRIITORI DE AZI

Dialectica spiritului

Alexandru Ivasiuc își limpezește substanțial „profilul" conștiinței estetice îndată ce-i citim eseurile. Nu pentru că o astfel de conștiință — una dintre cele mai vii ale prozei contemporane — ar apărea tulbure în romane, aici însă **Vocea** e inerent mai puțin tranșantă, datorită conduitei firești a oricărui gen literar. Din eseuri, însă, răzbate o atitudine de maximă concizie, fără a ocoli subtilitățile fenomenului, a cărei verticalitate rezultă din trăinicia opiniei.

Recitind volumul **Radicalitate și valoare,** ne dăm seama ce mică distanță e, totuși, între Ivasiuc gînditorul — nu știu de ce, dar parcă cel mai puțin i se potrivesc determinanți ca : eseistul, publicistul ... — și Ivasiuc practicianul literaturii, romancierul. Ideile, tezele multor eseuri de aici inventează acolo romanul, într-o țesătură aparent prolixă, dar la fel de răspicată din punctul de vedere al mentalității estetice. Într-un sugestiv eseu, **Avatarurile eroului,** Ivasiuc delimitează poetica romancierului modern de cea a predecesorului său : **„Autorul modern se așază la masă ca să spună ce a văzut, ce a experimentat, ce a observat cu meticulozitate, dezvelindu-și apoi cunoașterea prin scris — ca o problemă acută".** Este aproape imposibil să vorbești despre ironie sau să o reclami acuzîndu-i lipsa la un spirit cu o astfel de structură. Vina își pierde consistența și obiectul avînd de suportat izbitura de o conștiință fermă în maleabilitatea dialecticii ei interioare. Radicalitatea îi era atît de dragă prozatorului tocmai pentru că nu o înțelegea ca pe un cuvînt oarecare, dintr-un dicționar aidoma, mizînd pe recuperarea vitalității existente în miezul unității lexicale. A-i parcurge etimologia înseamnă, de fapt, izbînda **mișcării** asupra **nemișcării.** Mutația sensurilor unei opere derivă, la Alexandru Ivasiuc, din constanta ciocnire dintre aceste principii primordiale, ying și yang ale filozofiei autorului de romane. Cînd spune el însuși **„a nu evita contradicția, ci a căuta constant, a-i surprinde tensiunile și consecințele, aceasta este metoda de cercetare",** lucrurile trebuie luate exact în acest spirit dialectic care antrenează deopotrivă existența și starea. Opera are, ca și viața, legi care-i trasează propria geneză, iar artistul va năzui la tot pasul imanența, asumîndu-și contingența. Cel care manipulează cel mai aproape de Ivasiuc o astfel de ontologie estetică e Camil Petrescu. Nevoia de idei și de abstracții e uriașă la amîndoi, prozatorul ardelean e, totuși, parcă mai încrezător în comunicare. Tragică, e adevărat, ca orice act profund, dar comunicare.

Florin BERINDEANU

MIRCEA IVĂNESCU și cuvîntul făptuitor

Poezia lui M. Ivănescu este o îndelungată înaintare către un liman imaginar și de neatins altfel decît printr-o continuă reluare a drumului spre el. Acest drum e în mod programatic unul cu ocoluri și reveniri, care străbat, prin numeroase popasuri, adăstări în tiparele unei imagini migălos construite, neliniștea, detaliată pînă la fărîmițare. Împrumutată uneori direct literaturii și devenită spațiu de ființare provizorie a amintirii, dorinței, sau căutării, imaginea e alteori înscenare a itinerariilor furișate, pînditoare din „cămările sufletești", bîntuite de dorințe zădărnicite și de bruștele reîntrupări ale acestora, îndepărtîndu-se „într-un auriu mers", care te cheamă, te îndeamnă să-l urmezi. Ritmul discursului poetic, ca și formula construirii figurii textului vorbesc de o grea încercare : aceea de a da identitate prin imagine obiectului dorinței, sau căutării, imaginea e alteori înscenare a itinerariilor furișate, pînditoare din „cămările sufletești", bîntuite de dorințe zădărnicite și de bruștele reîntrupări ale acestora, îndepărtîndu-se „într-un auriu mers", care te cheamă, te îndeamnă să-l urmezi. Ritmul discursului poetic, ca și formula construirii figurii textului vorbesc de o grea încercare : aceea de a da identitate prin imagine obiectului dorinței, mereu asediat de fantasme, de acel supliment, excedent de „urme", prin care subiectul trasează în exprimabil (imagine sau verb) agresivitatea, făcînd din semn un simptom și împingînd reprezentarea din domeniul ordinii simbolice în acel al **specularului fascinant** (J. Kristeva). Căci, pe măsură ce construiește imaginea ființei sau a ființelor în care se obiectivează un conținut sufletesc în perpetuă transformare, poetul devine pradă a propriilor iluzii. Dînd consistență acelor făpturi stîrnite de dorință, se lasă, apoi, prins, ca spectator, în mrejele lor, ispitit, chemat să revină pe urmele neliniștilor din care s-au ivit, gonite de vocea de dinăuntru în provizoria tihnă a imaginii. În lumea poemelor lui M. Ivănescu, întocmai ca în pădurea de mesteceni invocată în **Poeme nouă,** lumina și umbra cad mereu altfel, dînd alt înțeles clipei și trecerii, făcînd să apară străine chipurile abia dezvăluite din cea mai intimă alcătuire sufletească. Să știi că ele sînt o „adeverire lăuntrică" și să-ți pară totuși pierdute de îndată ce au căpătat înfățișare prin „meșteșugul stîrnirii cuvintelor", prin acel „joc" ce nu rămîne nepedepsit, care este „viața imaginilor". Un acut sentiment al stingerii, însoțește rostirea poetică : cel mai adesea lumina, timpul, surîsul sînt **decolorate,** soarele **lăptos,** flacăra **palidă,** strada **adormitoare,** clipele, mișcările sînt **lente, încetinite, monotone,** cîntecul **disonant,** „contururile cuvintelor își **învăluie** înțelesurile", „culorile **se sting lent",** timpul, gîndurile **se destramă,** ceața „e **spulberată** în **fîșii rupte",** muzica **sfîșie** lumina sub abajururi, „fire de nisip se **năruie,** vocea e **„fărîmicioasă,** fărîmîndu-se-n **ace"** sau **„se sfarmă,** uscată", „contururile **strîmbate",** „uitarea se **sparge** în cioburi mici, sufletești", „soarele **se îneacă** în **moliciunea** covorului" etc. Fraza cu ocoluri ample, cu comparații care deschid goluri în text, acoperite de un alt text, într-o continuitate divagantă, se împotrivește parcă unui obstacol necunoscut dar mereu invocat de jocul parantezelor, al sedimentărilor de sintagme nominale sau de propoziții începînd cu un „și" care adaugă noi alunecări spre acel „zid din fundul grădinii" imaginare, plin de ierburi și de mistere, implantat de imaginație pentru a șterge din memorie imaginea ternă a curții de piatră din copilărie. Totuși, această luare în posesie a drumului spre o țintă intangibilă e amenințată continuu de astfel de developări, de scoateri la iveală a contrastelor dintre diferite alternative ale lucrului păstrat în memorie, ale unei ipostaze invocate, subliniată ironic de o alta, multiplicată chinuitor adesea, dîndu-ne imaginea unui eu cu mai multe identități.

În spirit modern, nostalgia e înlocuită de „o exasperare îmblînzită ironic" (E. Negrici), deși acel aproape-departe care însoțește înaintarea spre ființa ivită din dorință, contemplată într-o imagine ce o înstrăinează, pune sub semnul poeziei eminesciene istovitoarea „cumpănire de cuvinte". Cum nu poate opri această trecere și nici risipirea, destrămarea chipului rîvnit în „auria ninsoare" a părului sau „îndepărtarea" lui într-o „geroasă melancolie", înfășurarea în „ceață neagră, densă" a „trupului lunatec" sau în „vălul dens al dansului", cuprinderea în „ceața ningînd mărunt pe fața ei aplecată", precum „cernerea monotonă a nisipului" care „măsoară întîmplările sufletești", nu-i rămîne decît ca „la marginea prezenței ei foarte fluide" să reînceapă invocarea. Retrasă în imagine, ea e accesibilă doar printr-o „incantație despre lipsa noastră din lumea ei", exorcizînd neliniștile și așteptarea, răscumpărînd prin tonalitate, ritm, culoare și figuri neputința portretului de a fi altceva decît o mască. Corelată cu o dimensiune a specularului fascinant, de care vorbeam mai sus, latura magică și exorcizantă a unei poezii despre care s-a acreditat, în general, imaginea unei poezii livrești, a unei poezii joc lucid cu vorbele, ar trebui, credem, să fie luată în seamă pentru o mai justă cîntărire a poiesis-ului inclus în text. O poezie care își examinează continuu traseele obsedante ale unui repertoriu pe care și l-a creat și impus este nu doar o poezie care ia distanță față de sine, ci și o poezie care se autodevoră. Citită ca un mod de a învinge acest obstacol, poezia lui M. Ivănescu este și o limpede biruință a cuvîntului făptuitor.

Smaranda VULTUR

VALORILE ISTORIEI NAȚIONALE, PATRIOTICĂ A

Conf. univ. dr.

GH. I. OANCEA

Universitatea din Timișoara
Catedra de științe sociale

NOBILA MISIUNE A ISTORIEI.

Anul acesta are înscris, la loc de mare cinste și prețuire în marele letopiseț al istoriei noastre naționale, un moment de mare semnificație și amplă rezonanță în inima întregului nostru popor, aniversarea a 65 de ani de la crearea PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN. Această sărbătoare a devenit deosebit de scumpă tuturor oamenilor muncii din patria noastră, pentru că, în conștiința lor, marile realizări obținute în construcția socialistă românească sînt indisolubil legate de politica realist-științifică a partidului comunist și a secretarului său general, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU.** Momentul pe care îl sărbătorim constituie pentru noi, istoricii, un minunat prilej de a desprinde din documentele de partid și din opera, de mare valoare teoretică și practică a secretarului general al partidului nostru, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU,** rolul istoriei noastre naționale în educarea tineretului în spirit patriotic-revoluționar. Este un merit de necontestat al partidului comunist și al tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** de a fi așezat istoria la un loc de seamă în întregul proces de instruire și educare a tineretului României de azi. **„Nu se poate vorbi de educație patriotică —** spune tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU — fără cunoașterea și cinstirea trecutului, a muncii și luptei înaintașilor noștri. Avem un trecut glorios care reprezintă cea mai prețioasă moștenire a poporului nostru. Avem datoria să ridicăm pe o treaptă nouă și să îmbogățim cu noi cuceriri materiale și spirituale această prețioasă moștenire, să ridicăm pe noi culmi de civilizație poporul, națiunea socialistă".** Înfăptuirea cu succes a acestor sarcini impune tuturor factorilor educaționali o viziune științifică, limpede, largă asupra vieții, cunoașterea legilor de dezvoltare a societății, cunoașterea și stăpînirea politicii partidului comunist, a operei secretarului general, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU.** În formarea și creșterea de cadre, cu un înalt nivel politic și științific, cu convingeri și deprinderi comuniste, capabile să facă față celor mai grele și complicate sarcini, un rol important revine științelor sociale, în general, și istoriei în special. Pentru realizarea acestui deziderat atît de nobil, **„istoria trebuie să reprezinte întregul proces al luptei revoluționare în complexitatea sa, să pornească de la analiza științifică a realității sociale, să înfățișeze faptele nu după dorințele subiective ale oamenilor, nu după nevoi politice de moment, după criterii de conjunctură, ci așa cum s-au petrecut ele, corespunzător adevărului vieții".** Numai așa tineretul va putea să-și însușească noțiunile științifice necesare pentru cunoașterea evoluției societății românești, din cele mai vechi timpuri și pînă în zilele noastre, a legilor care o guvernează, a relațiilor sociale. În felul acesta, tineretul are posibilitatea să discearnă și să rețină trăsăturile dominante ale orînduirilor sociale bazate pe exploatarea omului de către om, ce s-au succedat pe teritoriul patriei noastre, condițiile grele de muncă și de viață ale maselor populare, lupta lor eroică pentru democrație și progres, unitate și independență națională. Împotriva cotropitorilor străini, rolul pe care Partidul Comunist Român l-a avut în organizarea și conducerea acestor lupte, jertfele făcute de comuniști în lupta lor împotriva fascismului, pentru răsturnarea dictaturii antonesciene, eliberarea țării și înfăptuirea revoluției socialiste.

Pentru ca istoria să devină „învățătoarea vieții" se impune ca tineretul să înțeleagă fenomenele, faptele și evenimentele istorice, să le poată dezlega sensurile, semnificațiile, să desprindă cauzalitatea și interdependența dintre ele. În acest mod, tineretul poate desluși adevăratele valori instructiv-educative ale istoriei, are posibilitatea să stabilească rațional valoarea corelației dintre trecut, prezent și viitor. Înțelegerea rolului pe care factorii interni și externi, obiectivi și subiectivi, îl au în grăbirea sau întîrzierea evoluției societății românești, oferă tineretului posibilitatea de a înțelege și stăpîni bogate cunoștințe despre problemele fundamentale ale istoriei noastre naționale. Raționamentele, axate pe adevărul istoric obiectiv românesc, dezvăluie **„deșertăciunea plăsmuirilor unor scribi ce-și înmoaie condeiul în cerneala otrăvită a mistificării și a dușmăniei între popoare",** pentru a denatura adevărul istoric românesc.

Dezvăluind cu puterea raționamentului și a argumentelor științifice asemenea practici falsificatoare, istoria noastră națională oferă tineretului destule dovezi privind originea, vechimea, continuitatea de viață materială și spirituală a poporului român, în spațiul carpato-danubian-pontic, rolul său în apărarea și dezvoltarea culturii materiale și spirituale europene. Ca știință a dezvoltării umanității, istoria are nobila misiune — puternic subliniată în documentele de partid și în opera secretarului general al partidului nostru, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU,** de a înarma tineretul cu cunoștințele necesare cunoașterii temeinice a prezentului socialist, a marilor probleme cu care se confruntă omenirea, trăgînd învățămintele necesare de a contribui la perfecționarea continuă a societății, a relațiilor dintre state și popoare, la consolidarea păcii și prieteniei între popoare.

Asist. univ.

RADU PĂIUȘAN

Institutul Politehnic „TRAIAN VUIA" Timișoara
Catedra de științe sociale

I. IMPLICAREA STUDENȚILOR ÎN ACTIVITATEA DE CERCETARE ȘTIINȚIFICĂ ÎN DOMENIUL ISTORIEI.

Cercetarea științifică în domeniul istoriei României este una din modalitățile de realizare a educației patriotice a tinerei generații, în speță, a studenților. Ca atare, implicarea studenților în activitatea de cercetare istorică este unul din dezideratele celor ce predau istoria în institutul nostru. În acest sens, în fiecare din cele cinci facultăți ale institutului ființează cîte un cerc de istorie, în cadrul căruia își desfășoară activitatea numeroși studenți. Anual se organizează în luna mai o sesiune de comunicări științifice, cu o secție de istorie, sesiune la care sînt prezentate de către studenții institutului nostru rezultatele muncii lor de cercetare în anul respectiv.

În acest an, sesiunea are ca generic **aniversarea glorioasă a 65 de ani de la constituirea P.C.R.** Prin rezultatele obținute atît în faza locală cît și la faza națională a sesiunii de comunicări științifice studențești în domeniul istoriei — manifestare încadrată în Festivalul național „Cîntarea României" — s-au evidențiat studenții Facultății de Electrotehnică. Prin obținerea unei mențiuni la faza națională anterioară, de către studenții electrotehniști, care au concurat cu studenții facultăților de istorie din centrele universitare București, Iași și Cluj-Napoca, s-a realizat cea mai bună performanță, în acest sens, din centrul universitar Timișoara. În institutul nostru se organizează anual și concursul profesional Traian Lalescu", care are și o secție de istorie. Participarea masivă a studenților politehniști la disciplina de istorie din cadrul acestui concurs și obținerea unor rezultate notabile evidențiază larga propensiune pe care o are cunoașterea și cercetarea istoriei la institutul nostru

II. INTEGRAREA CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE CU ÎNVĂȚĂMÎNTUL. EXEMPLIFICĂRI CU INVESTIGAȚII

FACTOR ACTIV DE EDUCARE TINEREI GENERAȚII

ISTORICE PRIVIND SUD-VESTUL ROMÂNIEI.

Integrarea cercetării istorice cu învățămîntul este un comandament primordial, pus în fața tuturor educatorilor de către secretarul general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU.** Validarea imediată a cercetării științifice a cadrelor didactice și a studenților se face în cadrul procesului de învățămînt. Cercetarea istorică fundamentală, efectuată la facultățile institutului nostru, se aplică în cadrul cursului și seminariilor de la disciplina respectivă. Fără îndoială, un rol important în acest sens îl au cercetările relative la istoria sud-vestului României, la integrarea istoriei acestui vechi ținut românesc în istoria națională. Teme de cercetare, ca : Lupta maselor populare conduse de către P.C.R. împotriva fascismului și revizionismului horthyst, Contribuții bănățene la constituirea P.C.R., Lupta națională a românilor bănățeni în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, Unirea Banatului cu România la 1 Decembrie 1918, Situația economică, socială și politică în Banat, în anii 1918—1944 etc. sînt transpuse în cursurile și dezbătute în seminariile de la disciplina de istorie, la toate facultățile institutului nostru. Ineditul, originalitatea, autenticitatea și modul în care sînt expuse și dezbătute temele respective determină dezvoltarea unei dorințe deosebite de cunoaștere a istoriei, la toți studenții.

III. EDUCAȚIA PATRIOTICĂ A VIITORULUI INGINER. FORMAREA OMULUI DE TIP NOU, CONSTRUCTOR CONȘTIENT AL SOCIALISMULUI.

Cunoașterea de către studenți a istoriei patriei nu este un obiectiv în sine. Ea se subsumează activității mai largi de realizare a educației patriotice, de formare a omului nou, constructor conștient al socialismului și comunismului în patria noastră. Viitorul inginer, la a cărui formare pentru muncă și viață contribuim în mod esențial și noi, istoricii, trebuie să fie un om al cetății, un bun patriot, un individ convins de rolul său social, de necesitatea contribuției sale la munca de edificare a noii societăți. Implicarea socială și politică a studenților noștri, viitorii ingineri, se realizează încă de pe băncile facultății și în această activitate istoria are un rol fundamental.

IV. RELAȚIA PROFESOR-STUDENT, ÎN FORMAREA CONVINGERILOR PATRIOTICE, PRIN INTERMEDIUL ISTORIEI.

Situarea istoriei de către secretarul general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU,** la baza studierii și cercetării celorlalte științe sociale, ne incumbă nouă, profesorilor de istorie, mari responsabilități. Găsirea metodelor și tehnicilor optime pentru formarea unor convingeri patriotice comuniste este o permanentă preocupare a noastră. Angrenarea studenților în activitatea de formare a propriei lor personalități, a propriilor lor convingeri patriotice comuniste, este un deziderat pe care noi, cadrele didactice, îl urmărim cu consecvență. În acest sens cred că modelul uman, revoluționar și patriotic, oferit de către educator, este esențial în desfășurarea procesului educațional. Educarea studenților în spirit patriotic comunist și revoluționar presupune existența la cadrul didactic educator a unui înalt nivel de conștiință patriotică comunistă, dragoste fierbinte de țară, partid și popor. Numai aceasta poate fi calea sădirii în studenții viitori ingineri a unor convingeri patriotice și revoluționare, de constructori conștienți ai socialismului și comunismului în țara noastră.

Prof. CONSTANTIN ALBU

Liceul Industrial nr .7, Timișoara

I. MODALITĂȚI DE MANIFESTARE A PERSONALITĂȚII PROFESORULUI DE ISTORIE, ÎN AFARA CATEDREI

Aș începe cu munca de cercetare istorică și socio-culturală din zona în care profesorul își desfășoară activitatea. Această investigație poate fi dominată de intenția relevării unor aspecte ale valorilor istoriei patriei, prin evidențierea unor elemente locale semnificative, care au o importanță deosebită pe plan național. În acest sens, este binevenită orientarea cercetării în scopul adunării unor documente ale culturii materiale și spirituale specifice pentru dezvoltarea civilizației autohtone. Rezultatele unei atare investigații își pot găsi locul atît într-o expoziție muzeală, cît și în organizarea unor cabinete de specialitate. În privința eficienței unei asemenea activități aș putea să exemplific amintind constituirea colecției de istorie și etnografie de la Găvojdia, județul Timiș, pe care am realizat-o, cu ani în urmă, în colaborare cu istoricul Ioan Stratan, de la muzeul din Lugoj. Rețin pentru totdeauna marea bucurie dată de acea experiență a profesiunii mele, întrucît am avut o satisfacție deosebită constatînd că elevii din localitatea respectivă au aderat din tot sufletul la înfăptuirea acelui obiectiv cultural, contribuind chiar ei înșiși la realizarea lui. După constituire, expoziția a avut o influență precumpănitoare asupra formării concepției elevilor privind înțelegerea sensibilă a fenomenelor istorice și etnografice ale locului. Și, pornind de la această sensibilizare a elevilor, mi-a fost mai ușor, în procesul de învățămînt, să deschid orizonturile istoriei locale, în perspectivă națională.

II. FAȚĂ DE ÎNVĂȚĂMÎNTUL GIMNAZIAL, CEL LICEAL RIDICĂ NOI EXIGENȚE — ÎN ÎNSUȘIREA ISTORIEI —, POTRIVIT PARTICULARITĂȚILOR DE VÎRSTĂ ALE ELEVILOR.

Desigur că elevii de la liceu pot să aibă un grad superior de înțelegere a fenomenului istoric. Totodată trebuie să subliniem că procesul de învățămînt le asigură posibilități multiple de integrare adecvată în context social, aceasta contribuind la conștientizarea lor în implicarea organică în viața socială. În privința aceasta, istoria își poate spune cu tărie cuvîntul, dezvăluindu-și valorile instructiv-educative. Convingînd că unui trecut glorios trebuie să-i corespundă un prezent pe măsură, în contemporaneitate, că fiecărui cetățean îi revine datoria de a-și folosi întreaga capacitate de muncă pentru înfăptuirea progresului multilateral al patriei. Prin conținutul ei, programa de învățămînt răspunde acestor cerințe, însă profesorul o poate completa, îndeosebi în sfera procesului educațional patriotic, revoluționar. Consider că, pe această linie, profesorul își poate manifesta deplina personalitate.

III. REALIZĂRI, DIN ACEASTĂ PERSPECTIVĂ, LA LICEUL INDUSTRIAL NR. 7 DIN TIMIȘOARA.

Menționez organizarea, pe baze funcționale, a cabinetului de istorie, prin conceperea unor instrumente de lucru eficiente (mape cu documente istorice și metodologia aplicării lor) care asigură participarea elevilor la realizarea procesului instructiv-educativ, prin implicarea lor activă în munca de cercetare. Cabinetul de istorie cuprinde un panou tematic și altul care este constituit din materiale elaborate de elevi, potrivit cerințelor lecțiilor din programa școlară. Cel de al doilea panou își dovedește o reală eficiență, prin solicitarea permanentă a elevilor, în abordarea fenomenului istoric.

Cercul de istorie al liceului nostru s-a manifestat prin activitatea de colecționare a unui bogat material documentar și prin valorificarea, parțială, a acestuia, într-o expoziție permanentă, care relevă importanța patrimoniului istoric local, în context național.

Sînt convins că însușirea istoriei naționale, atît în cadrul lecțiilor cît și în activitățile adiacente acestora, contribuie la cristalizarea unei conștiințe patriotice, revoluționare a tinerei generații, a omului de tip nou, care, iubindu-și valorile istorice multimilenare, apreciază, cum se cuvine, mărețele realizări ale prezentului nostru socialist și militează, într-o angajare plenară, pentru edificarea unui viitor luminos al patriei.

Prof. VASILE DUDAȘ

Șeful secției de istorie

de la Complexul Muzeal Timiș :

I. LECȚII ORGANIZATE ÎN EXPOZIȚIA DE ISTORIE CONTEMPORANĂ.

O pondere însemnată în activitățile organizate de instituția noastră a revenit acțiunilor care au menirea să cultive în rîndurile tinerilor idealurile patriotice și revoluționare, pentru a deveni fii devotați ai partidului și poporului nostru. Pornind de la sublinierea din Programul P.C.R. „că școala constituie factorul principal de educare și formare a tinerei generații, a omului în general", o atenție deosebită a fost acordată colaborării cu instituțiile de învățămînt. Astfel, de-a lungul anilor, în urma contractelor întreprinse cu Inspectoratul școlar al județului Timiș și cu conducerile unui mare număr de școli, în sălile expoziției de istorie au fost organizate numeroase lecții de istorie, educație cetățenească, socialism științific și diriginție. Ele le-au oferit elevilor posibilitatea de a-și forma o concepție științifică despre lume, de a înțelege în mod științific desfășurarea procesului istoric discernînd trăsăturile dezvoltării sociale în diferite etape. Asemenea lecții cultivă la elevi sentimente profunde de patriotism și devotament pentru patria noastră socialistă, de dragoste pentru harnicul și viteazul nostru popor, de recunoștință pentru eroii lui, pentru promotorii culturii și progresului național, pentru minunații săi conducători. Totodată, contactul direct al elevului cu documentul istoric îi dezvoltă acestuia spiritul de observație, gîndirea și imaginația. În același timp, ținuta grafică a expoziției, avînd o deosebită valoare estetică, contribuie la formarea și dezvoltarea gustului estetic.

II. COLABORAREA MUZEULUI CU UNITĂȚILE DE PIONIERI.

În sălile expoziției de istorie au fost organizate numeroase acțiuni ale purtătorilor cravatei roșii cu tricolor, precum: vizite, simpozioane, concursuri etc. De asemenea, multe unități de pionieri și-au ales drept cadru pentru momentul solemn al primirii cravatei roșii cu tricolor una din sălile expoziției. După terminarea acestui ceremonial al unui important eveniment din viața lor, noii pionieri, alături de colegii lor mai mari, au vizitat întreaga expoziție de istorie contemporană. Aceasta a prilejuit tinerilor vizitatori cunoașterea unor aspecte semnificative ale istoriei mișcării noastre muncitorești, ale condițiilor grele din timpul ilegalității P.C.R., devotamentul și spiritul de sacrificiu ale clasei muncitoare, în lupta pentru libertate națională și dreptate socială. Cu o deosebită atenție au fost urmărite mărețele realizări obținute de poporul nostru în anii construcției noii orînduiri, relevîndu-se contribuția părții noastre de țară, a județului Timiș, la dezvoltarea multilaterală a patriei socialiste. S-a putut trage, astfel, concluzia că tot ce s-a înfăptuit și se înfăptuiește în patria noastră este rodul activității înfrățite a oamenilor muncii.

O seamă de activități pionierești, desfășurate în cadrul expoziției, au fost legate de sărbătorirea unor evenimente importante din viața și activitatea partidului nostru, a mișcării noastre muncitorești, a poporului nostru sau a oamenilor muncii din întreaga lume, ca : 8 Mai, 9 Mai, 1 Mai, 23 August, 30 Decembrie etc. Punînd elevii în contact nemijlocit cu documentul evenimentului istoric, s-a creat o puternică stare afectivă pozitivă, aceasta găsindu-și expresia în dragostea elevilor pentru patria socialistă, pentru poporul muncitor, pentru partid, pentru limba și cultura națională, pentru tot ce s-a construit și se construiește în țara noastră.

III. LEGĂTURA MUZEULUI CU ORGANIZAȚIILE U.T.C.

Ținînd seama de faptul că Uniunea Tineretului Comunist își aduce o contribuție însemnată la formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste a tinerilor, la formarea lor ca militanți neobosiți pentru cauza partidului, la educarea lor în spirit muncitoresc, al cutezanței și dăruirii revoluționare, muzeul nostru a statornicit o legătură strînsă cu Comitetul județean Timiș al U.T.C. Au fost întocmite planuri comune de activități. Conform acestora, în sălile expoziției au fost organizate simpozioane, seri muzeale, expuneri, evocări, consultații, dezbateri, întîlniri cu vechi militanți ai Partidului Comunist Român și ai mișcării noastre muncitorești, precum și cu veterani din războiul antifascist. Experiența noastră a dovedit că sînt foarte îndrăgite de tineri manifestările legate de prezentarea acțiunilor inițiate și conduse de comuniști în anii grei ai ilegalității. Numeroase manifestări au fost dedicate luptei forțelor democratice și progresiste împotriva pericolului fascist și a dictaturii militaro-fasciste. Tinerii au putut reține că, deși activa în ilegalitate și întîmpina mari dificultăți, datorită măsurilor întreprinse de aparatul represiv, Partidul Comunist Român s-a situat în permanență în fruntea maselor largi populare. Nu a existat eveniment în viața economică, socială și politică a patriei noastre, în care P.C.R. să nu-și spună cuvîntul, să nu arate, de fiecare dată, drumul care trebuie ales. O importanță deosebită a fost acordată măreţului act istoric de la 23 August 1944 — al declanșării Revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă. În cadrul acțiunilor legate de acest moment crucial al istoriei noastre, la muzeu au fost invitați militanți ai partidului comunist, care au activat în acea perioadă, precum și veterani ai războiului antihitlerist. Evocarea evenimentelor chiar de către participanții la acestea a creat un emoționant contact cu istoria vie a patriei noastre, dînd tinerilor posibilitatea de a cunoaște dîrzenia și spiritul de sacrificiu al poporului român.

Ținînd seama de vîrsta participanților, numeroase manifestări au fost consacrate prezentării unor aspecte din activitatea revoluționară a U.T.C. Întregul drum de luptă străbătut de tineretul progresist din țara noastră, în anii regimului burghezo-moșieresc, a fost legat organic de sprijinul părintesc al partidului comunist, care a văzut întotdeauna în tînăra generație un factor însemnat al progresului societății, fiind deosebit de receptivă la idealurile de libertate și dreptate socială.

Este de subliniat marele interes cu care tinerii au urmărit prezentarea activității revoluționare desfășurată de tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU,** secretarul general al partidului nostru. Documente grăitoare ale vremii atestă prezența activă a tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** la apărarea conducătorilor eroicelor lupte din ianuarie-februarie 1933, la acțiunile desfășurate de Comitetul Național Antifascist din țara noastră, la reorganizarea U.T.C., în toamna anului 1939.

IV. ACȚIUNI ORGANIZATE ÎN COLABORARE CU CATEDRELE DE ȘTIINȚE SOCIALE DIN CENTRUL UNIVERSITAR.

Urmînd indicațiile documentelor de partid privind îmbunătățirea învățămîntului superior din țara noastră, prin îmbinarea mai strînsă a teoriei cu practica și activitatea științifică, un mare număr de studenți și-au desfășurat practica productivă la secția noastră de istorie. Tot în acest sens au fost organizate, în cadrul expoziției, cursuri și seminarii, în care au fost prezentate și dezbătute aspecte din istoria P.C.R. și a mișcării noastre muncitorești.

Pentru transpunerea în viață a programului de educare patriotică și revoluționară a maselor, în special a tinerei generații, în cadrul expoziției de istorie contemporană a fost folosită o gamă largă și variată de forme și mijloace. Măreața etapă pe care patria noastră o străbate reclamă amplificarea procesului de educare socialistă, prin folosirea unor noi forme și metode, cu ajutorul cărora să se poarte un dialog mai viu, mai eficient, cu tînăra generație. Se va ajunge astfel, la o mai bună cunoaștere a valorilor istoriei noastre, spre o mai adîncă influențare a acesteia asupra conștiinței tinerilor, răspunzînd, în felul acesta, și noi, istoricii muzeografi, îndemnului secretarului general al partidului nostru de a prețui și valorifica tezaurul istoric al patriei și — în cazul de față — de a acorda o atenție sporită aprofundării problemelor de istorie modernă și contemporană.

Anchetă realizată de

Aurel TURCUȘ

ANTOLOGIA POEȚILOR CONTEMPORANI

ANGHEL DUMBRĂVEANU

ÎN ORA DE AUR

În iubire și așteptare muncind
Sub zodia soarelui, drept și curat
Alegîndu-mi cuvîntul, v-am adus
Speranța mea și credința.
Am nevoie de istoria codrilor
Ca de lumină, pe drumul cel lung
Ce ne unește. Puterea pămîntului
Urcă deodată prin toți,
Cum suim în curgerea timpului,
Iar, cînd singur ascult cum noaptea respiră,
Lîngă un rîu, gîndul meu vă consimte
În imnul mirositor al pădurii carpatine,
Pe care-l rostim cu părinții și fiii
În ora de aur a țării.

PRETUTINDENEA GÎNDUL

În muguri dau ochi fructele soarelui
În fructe visează semințe de zei
În semințe — pămîntul distileriilor
de culori și arome nepricepute.
În pămînt nerăbdarea izvorul
tainelor serii în care te chem.

Și pretutindenea gîndul
care le-ntîmpină-n mișcarea luminii
să le dăruiască înțelesul adînc prevăzut
de clipa-ntîlnirii nerăbdarea izvorul.

AM CÎNTAT OAMENII

Am cîntat oamenii, munții și fluviile
Și mai ales marea. Duhul ei vine mereu
Cu cețuri și spaime și mă întreabă
Pe unde-mi risipesc anii de nu mă întorc
Lîngă orga de vînt. E un adevăr că tot ce-am visat
Cu miracolul și forța-nceputului
Au fost sursele soarelui pe neîmpăcatele valuri,
Legănarea cîmpiei de clopote, lumina de mit.
Fără leac m-au fost otrăvit zeitățile apelor,
Încît noapte de noapte mă trezesc încurcat
De chemări neînțelese. Și ies sub stelele lumii,
Atras de-nșelătoare umbre, de glasuri
Ce-amintesc jurăminte arse de mult.
Sînt tot mai departe de ziua în care-am suit
Pe coverta unui vis cu pînzele-n cer,
Dar în orga de vînt mă mai strigă și azi
Femeia cu ochii aprinși de scînteierile largului —
Poate iluzia unui timp din care am plecat.

TANDREȚE

În geana zilei îmi dă binețe copacul
cu creștetul abia înălțat
în nimbul ferestrei

Ne privim în tăcere o vreme
înțelegîndu-ne
așteptările speranța și teama

Nici el
n-are parte azi de altă tandrețe

MÎNGÎIERE

Retras în munții unui gînd
care trăi misterele eline
primit și sărutat de zeu
în marea lumii orgă de ruine

Smuls cu delicii-n fiecare clipă
din cuiele în care-am fost bătut
cu dragoste de umbra umbrei mele
aripile-mi cresc mereu de la-nceput
într-o dureremîngîiere
de lut băut

Pe cînd eram în alte ere

ÎN LUMINĂ

La marginea țării, unde
Prin întîmplările vieții ai ajuns
Și unde rar vine iarna
În carele ei de albe mătăsuri.
Marea peste munți
Singur te uiți în faptele celor
Cu care ai parcurs drumuri.
Îi vezi cutreierați de ambiții
Deșarte. Și-ți spui : „Nu urma
Decît așteptarea și munca,
Du-le darul tău, prețuiește-i
Pentru ceea ce vor împlini
În durere și bucurie".
Apoi ascultă pasărea, iubește femeia
Și mergi drept,
În lumina pentru care-ai venit.

IERNÎND ÎNTR-UN CÎNTEC

Aud timpul curgînd
pe lîngă tîmpla resemnată în iarbă

Luna culege gînduri de rouă

La Mangalia am strîns cu năvodul
azurul și spaimele mării
și-am iernat într-un cîntec

Femeia mă privește c-o lăcomie curată
de parcă mai speră să-și lămurească
ceea ce spune tăcerea

Voiam să ar un teren
fără margini
pentru sărbătoarea culesului

Surîsul ei de fruct Nesfîrșitul urcuș
în regiunile vîntului
și-atîtea întoarceri
între drumuri și căutări

În dimineața unui sărut

ARHIPELAG

Dăruit cu cîteva veacuri
de așteptare
singur stăpîn peste pustiul
unui arhipelag de iluzii

Ar trebui să fiu fericit
că-mi pot aminti atît de precis
cum veneai pe-o cărare
să mă întîmpini

chiar dacă cineva a întrerupt întîlnirea

CUM OLTUL

Saturate de gloria ce le-a fost refuzată,
Împăcate cu sine în eruda lor neîmpăcare,
Poemele mele
Pot fi-ntîlnite în stoluri de vrăbii,
Pe drumuri circulate de care cu grîu,
Ori sub streșini,
În larma copiilor, în lumina
Zăpezii.

Ale acestui spațiu,
Cum Oltul, de-a pururi.

DUMITRU OPRIȘOR

ALBUMUL

Desen de DORINA ITUL CRĂNG

Să nu te temi că nu ești în stare de uitare. Ce nu este trecător ? Atunci trăiam amarul sentiment că tot ce am avut mai bun în mine dădusem cu prea multă dărnicie acestui bărbat și-n graba despărțirii luase destul cu el. Dacă acum trebuie să mă justific, cel puțin față de mine, un motiv ar exista. Îl iubeam ! Cît de greu mi-a fost ? E o altă poveste. Îmi părea că sînt o rătăcită în propriul meu oraș ! Într-o seară, doamna Emilia, hai să-ți povestesc dacă m-am apucat, ne-a reținut pînă după miezul nopții, cum s-a întîmplat deseori. Nu a fost nimic rău în asta, noi eram cei care niciodată nu ne grăbeam. Cine ar fi crezut că în seara aceea marea dragoste se va încheia ! Acum, sincer, nu pot spune cît regret. Nu mă privi așa... Am ajuns să înțeleg, banal spus, dar adevărat, că dragoste cu sila nu se poate. Deseori, doamna Emilia obișnuia să mă invite în camera ei, scuzîndu-se de fiecare dată cu aceleași cuvinte : „Dumneata ești zi de zi cu Lidia, acum pentru un ceas, poate nici atît, ți-o răpesc", poftindu-l în bibliotecă, slăbiciunea lui cea mai mare din casa doamnei Emilia. Nu se supăra, oricît de des s-ar fi întîmplat să fiu atrasă în intimitatea ei. Îi purta un respect deosebit și poate din acest motiv nu a dorit să afle vreodată ce anume discutăm. În seara despărțirii, dar cu siguranță mai mult în glumă, m-a întrebat ce armă pregătim și dacă nu cumva este îndreptată împotriva lui. Dacă vrei să știi i-am răspuns luîndu-i brațul cucernic, primesc ore, nu te mira, da, da... iau lecții. „Lecții !? Ce fel ?..." Lecții cum să procedez să nu te pierd. Se zvonește că doamnele și domnișoarele din orașul nostru au auzit de minunata dumitale descoperire, domnule inginer Florin Iuga, și frumos și deștept cum ești mai toate nutresc speranța că într-o zi vei inventa un nou aparat, unul și mai și, bun de fabricat frumusețe, chestie de care dumnealor au mare nevoie. Bineînțeles, achiziționîndu-te în colecțiile lor de iubiri. Ușor surprins de jocul imaginației mele, a răspuns întrebător : „Sînt și astfel de colecții ?"

Procedasem așa și dintr-o anume necesitate. Intrase într-o stare de singurătate care nu de fiecare dată îi folosea. Sărbătorise zece ani de la absolvirea liceului, reîntîlnire ce îi lăsase „un gust amar", să reproduc spusele lui. Cu toată supărarea, plin de umor, mi-a redat fragmente din discursul dirigintei care, zicea în afară de faptul că se îngrășase destul, nu mai învățase nimic. O acuza că vorbise „ca-n ziar", tot trecutul oficializîndu-l pînă la înstrăinare ; îi copiase pe cei doi reporteri care scriseseră despre invenția lui, parcă și aceștia înțeleși între ei. Te plictisesc ? Vezi ! Uneori, dragostea, pentru noi, femeile, dar să nu uiți asta niciodată, este o călătorie care nu știi unde și cum se termină. Mi-ar părea bine să mă înșel !

Doamna Emilia, chiar din primele întîlniri, îi arătase multă simpatie, privilegiu de care nu se putea bucura oricine. Deseori îi adresa întrebarea : „Unde ai găsit această femeie ? Consideră-te un om norocos. Dar nu uita ce misiune grea ai. Femeile brunete sînt atrăgătoare ; nu mă îndoiesc, ai aflat și dumneata că sînt insistent curtate". Cînd i se spuneau aceste cuvinte, poate unul din testele sentimentale ale doamnei Emilia, Florin o privea îndelung și, la rîndu-i, repeta „Sărut mîna, doamnă, ca întotdeauna mă simt dator să vă mulțumesc. Aveți dreptate, sînt un om norocos. Misiunea mea este cu adevărat dificilă dar, cred, Ligia poate să mi-o ușureze mult" Doamna Emilia avea ultimul cuvînt. Nu uita să-l avertizeze, cît se poate de serios, încă o dată. Nu mă privi așa, gata, a trecut, sînt vindecată. Amintirile ? De ele nu putem scăpa. Oricît am vrea ! L-am iubit, așa-mi spun, și asta nu se uită.

Uneori aveam certitudinea că unirea noastră este un miracol pe care puține perechi l-au trăit desăvîrșit. Alteori, cînd simțeam că-l cuprinde îndoiala, aveam senzația că s-a terminat totul. Iartă-mă că te plictisesc ; accentuez să nu tragi concluzii greșite. Nu regret nimic, reține, dacă poți și se merită, fii la fel. Eu am făcut totul conștientă și din inimă ! Despărțirea s-a produs necrezut de repede. În primele zile, singura explicație, îmi era supărarea ce-l cuprinsese dintr-o dată, ca mai mereu. Dar nu avea să fie așa. Mi-a dovedit, și-n acest caz, că este omul care se ține de cuvînt. Nu m-a iubit ? Cu neputință ! Era prea sentimental, deși, ciudat în cazul lui, greu de observat la prima vedere, să fie capabil de un dublu rol. Atît mi-a spus : „Un timp, nu ne vom mai vedea. Să nu mă cauți, tu poți înțelege și asta". Atît. Mi-a luat mîna stîngă și și-a așezat degetul arătător peste al meu, modul nostru de a ne săruta în locurile publice...

Cîteva zile nu l-am dezvăluit adevărul doamnei Emilia. Îl scuzam, pornind de la multele lui probleme, deși știam că nu va dura la nesfîrșit. Auzind povestea — eram în camera ei, un spațiu chinuitor pentru mine, o cameră împodobită cu tablouri, un fel de mic muzeu de familie, tablouri de departe dominate de portretul unui bărbat vînjos ce ținea cu mare dragoste mîna stîngă pe o sabie, soțul ei, Mihai, ofițer de carieră — doamna Emilia s-a ridicat din fotoliu, călcînd cu pași mărunți, încă eleganți. S-a oprit la sertarul unde își ținea albumul cu fotografii. Revenită, mi l-a așezat în față și l-a deschis la ultima filă. De necrezut ! Abia atunci am înțeles cu adevărat dragostea doamnei Emilia pentru noi. Eram eu și Florin. „Să nu regreți, mă încuraja, să n-o faci, oaspetele nostru ce seară se va întoarce".

Cred că nu am spus nimic din ce era mai important. Am sărit de la una la alta. Fiecare avem impresia, ai mai auzit și asta, că viața noastră este... Dacă după ce ai aflat mă suspectezi că nu am uitat nimic, greșești. Ei bine, eu sînt în stare de uitare Atunci cînd trebuie, înțelegi ? Fericirea întreagă nu există !

Maria privi la Lidia, neînțelegîndu-i seninătatea și tăcu trist încredințată de vorbele ei. De cum se despărți de Lidia se hotărî că în eventualitatea întîlnirii cu vreo cunoștință să nu se oprească. Odată cu înserarea, oamenii, liniștiți sau cel puțin așa se arătau, ieșiseră la plimbare pe aleea de tei. Mirosul dulce răspîndea o anume însingurare. Oprită în capătul aleii, observă că totul se petrece parcă dintr-un anume automatism ; perechile, perfect încolonate, se urmau îndeaproape. Îndepărtîndu-se, numai după cîțiva pași, se surprinse spunîndu-și : „Să nu te temi că nu ești în stare de uitare". Cu aceste cuvinte își chemă și somnul. Maria se trezi a doua zi și rămase întinsă în pat multă vreme, lucru ce arareori îl făcea, privind îndelung camera, cum se întîmplă doar cînd ești în loc străin. Întîlni tabloul cu lebăda ce îl primise de la Alexandru. Cu privirea fixată pe el, rememoră scena și auzi cuvintele ce i le spusese : „Am învățat-o să-ți țină de singurătate, Maria". Se ridică în aceeași clipă aruncînd cearceaful pe care îl simțea rece, ca de gheață, apăsător ca o greutate purtată multă vreme și se îndreptă spre fereastră. Înainte de a ajunge, renunță. Din ce în ce mai tare, printre jaluzele pătrundea obositor zgomotul străzii Răvășită, intră în baie. Pironită în fața oglinzii, își trecu mîna prin păr și-l aranjă sub formă de coc, cum nu-l purtase niciodată. Se găsi schimbată. Nemulțumită, îi dete drumul, revărsîndu-i-se pe umeri ; își plimbă mîna pe frunte, pe obraji, coborînd-o pe gît. Se apropie de oglindă și își fixă nasul pe cel al chipului de pe sticla rece. Nemișcată, repetă cuvintele ce i le spuse Lidia : „Uneori, dragostea, pentru noi, femeile, dar să nu uiți asta niciodată, este o călătorie care nu știi unde și cum se termină" Cu fiecare respirație chipul din oglindă se topea, văzîndu-se din ce în ce mai confuz : „Este adevărat, Maria, se grăbi să-l întrebe". Insistînd : Taci ? De ce ?

Dezlipită de oglindă făcu un pas înapoi, atît cît îi trebui să întindă brațul sting. Cu degetele în formă de cange își așeză mîna pe suprafața lucie, apăsînd-o cu putere. La scurt timp și-o îndepărtă cu mare grijă și privi amprentele, fără să clipească, cinci cercuri de mărimi inegale. Aerul rece îi învălui orbitele ; cercurile se sparseră dintr-o dată, ca într-o explozie, mișcîndu-se din ce în ce mai ciudat ; se suprapuneau în dezordine, desenînd forme de nedeslușit.

Chiar atunci, cu toată apăsarea, puse degetul arătător pe nasul chipului din oglindă, și, în șoaptă, repetă : „Taci ? Taaci ? Taaaci". La scurt timp, cu voce plină, înțelegătoare, exclamă :

— Știu, te cunosc Maria Z., nu vrei să mă dezamăgești...

---

tabletă

Noi ne înclinăm spre lumină...

În acest secol, multe familii de români și-au adus jertfa, în cele două mari războaie mondiale. În ceea ce îi privește pe ardeleni, cîtă vreme au trăit, sub imperiul bicefal austro-ungar, ei au fost nevoiți să lupte, unii, împotriva, chiar, a fraților lor de sînge, munteni și moldoveni, sau alții au fost trimiși pe fronturi cît mai îndepărtate, prin Galiția, Rusia sau Italia, să-și verse sîngele acolo, pentru ca imperiul heteroclit de popoare să nu se prăbușească. Astfel s-au petrecut lucrurile și cu trei bărbați din familia mea : cu moșul Isailă, dus prin Galiția, cu tatăl meu, trimis pe la Isonzo și Alpii Iulieni, în Italia, și cu unchiul meu Augustin, combatant în trupele române, în al doilea război mondial, în urmărirea trupelor fasciste, prin Cehoslovacia. Moșu s-a reîntors din război lîngă cei șase copii ai săi, continuîndu-și munca în adîncul minelor de sare, a Salinae-lor din orașul meu natal. Tata, rănit de două ori, cu mult sînge scurs din trupul lui oțelit, a scăpat ca prin minune și, de pe meleagurile străine, a venit, în 1918, acasă, tot pe jos, cîteva săptămîni bune, participînd la Marea Unire cu pușca alături și patrulînd în primele gărzi românești naționale. Unchiul meu Augustin a fost mai puțin norocos. El nu a scăpat de oțelul ucigător care l-a răpus. Mormîntul lui zace, necunoscut, undeva într-o așezare din Cehoslovacia, sau, împreună cu miile de ostași români, este depus într-o groapă comună să-și doarmă somnul de veci.

Ca cei trei bărbați din familia mea, pe ulița copilăriei mele și în orașul mineresc din care mă trag, așezat pe apele molcome ale Mureșului blînd, zeci și sute de alți bărbați ardeleni și-au adus jertfele lor de sînge în marile războaie care au zguduit Europa în acest veac, spre a-și apăra propria lor țară sau spre a fi purtați, ca tata și Moșu, de vîntul arzător al nebuniei militariștilor vremii lor. Unii s-au întors cîtovi acasă, la copiii și nevestele lor. Dar, alții au rămas fără o mînă, fără un picior, orbi sau surzi, schilavi, pentru tot restul vieții. Ca să nu mai vorbim de organismul lor, supus atîtor traume psihice. Războiul a rămas, pînă azi, în conștiința celor care, ca tatăl meu, mai trăiesc încă, la vîrste înaintate, a rămas drept o oribilă hecatombă de trupuri, drept un nonsens al vieții omului pe pămînt. Și azi, după zeci de ani de la război, în conștiința lor traumatizată, șuierul șrapnelelor nu s-a stins, țiuitul gloanțelor nu a încetat. Și, de fiecare dată cînd vorbesc cu tatăl meu despre război, el devine grav, amintirile lui tremură, parcă, ca și privirile-i albastre, precum fața unei ape atinse de un vînt necunoscut.

Dacă, pe atunci, cînd războiul era, totuși, încă mult mai puțin complicat, dacă se putea sta în tranșee și în așteptare săptămîni la rînd, pînă la un atac, dacă armele de distrugere erau și ele încă nu atît de sofisticate, atît de perfecționate, ca cele de azi, cum s-ar petrece un război în condițiile epocii moderne ? Cum ar fi încleștările armate într-o epocă în care știința a dus armele de distrugere în masă pînă la ultima lor consecință ? Ce ar mai rămîne dintr-un popor sau altul, dintr-o armată sau alta, cînd rachetele pot străbate continentele și cînd o bombă cu neutroni poate distruge jumătate din glob ?

Uneori, privesc la albastrul neclintit și înțelept al ochilor părintelui meu. El e un ardelean cumpănit, care și-a dat și vlaga sa în muncă și sîngele său în război, cînd a fost nevoit s-o facă. Dar știu că, azi, el nu ar accepta, nici în cele mai întunecate vise ale sale, să vină peste el un al treilea măcel mondial. Nu ar accepta aceasta pentru că nu l-ar înțelege. Nu l-ar accepta pentru că, în mod firesc, imaginația lui nu poate merge pînă acolo încît să vadă pieirea lumii întregi, datorită nesocotinței sau ambiției celor care ar începe un asemenea război. Căci, azi, tatăl meu, ca și noi toți, știe că un război începe. Dar nu se știe cum se termină. Poporul nostru, în întregime, construit pe armonie, pe sentimentul pașnic, de apărător al pămîntului său, știe, de asemenea, cît îl costă pe fiecare un război, căci el, prin istorie, mereu a fost nevoit să le poarte. Mereu a fost nevoit să-și apere glia și limba și vatra milenară. De aceea, azi, în corul popoarelor lumii, vocea lui devine distinctă. Devine vocea lucidă și totodată patetică a unei nații care, suferind îndelung prin secoli, vrea să atragă atenția altor popoare și lumii întregi că jertfele pe care le-am dat au fost îndeajuns de grele spre a le mai continua. A sosit un ceas al lucidității, în care trebuie ca omenirea să hotărască dacă va trăi în pace sau în război distrugător. A sosit ceasul de cumpănă. Și de luptă cu noi înșine. Or, noi, românii, înclinăm spre lumina lumii, nu spre întunericul și neantul ei. Noi, ca popor, care am jertfit atîtea pentru a ne menține în istoria zbuciumată a Terrei, înaintăm spre blînda dar lucida fraternitate între popoare. Nu spre încleștări bestiale. Din care nu vor mai ieși nici învinși, nici învingători. Ci doar pămîntul deșert. Noi, ca popor, într-un glas ferm, parcă venit din veacuri de restriște pînă azi, în socialismul biruitor, chemăm la pace omenirea, așa cum o mamă bună și-ar chema copiii la armonie și bună înțelegere frățească și eternă.

Ion ARIEȘANU

CTITORIILE UNEI EPOCI DE GLORII

Starea de creație

Există, cu prisosință, în ultimii ani, și aer și aripi. Putem medita în tihnă, temeinic, despre zbor. Mai mult, putem lăsa fără teamă gîndul și fapta să zboare-n tării. Iar aici, mai aproape de cer, în febra creației marelui unicat energetic — unul din acele lucruri care definesc și individualizează o epocă, o țară — ești chiar în epicentrul energiei și energiilor unui popor pașnic și constructiv. Trăiești în starea de creație.

Multă vreme, tot urcînd la Crivina, cu viitorii săi 990 de megawați, atîrnînd în balanță cît partea românească a Porților de Fier I, frapat și subjugat de realitatea șantierului, gîndu-mi nu putea să se desprindă de imediat, să se înalțe prea mult. Urcam, bunăoară, pe coșul de fum nr. 1 și inginerul cu alură adolescentină Adrian Popescul mă introducea într-un univers fascinant. Dincolo, la cazane, directorul Florin Kessler, interiorizat și dinamic în același timp, o contradicție aparentă, desăvîrșea starea de emoție, de copleșire, în care intrai. Iar cînd îl ascultai pe Ludovic Stereanco, secretarul de partid, care parcă reține toate biografiile constructorilor pe de rost, își asumase singur bucuriile și necazurile lor, dorința de a discerne esențialul se lovea încă de acest cazan uman în clocot. Simțeam umezeala și arșița, vîntul și praful, trepidația uriașelor pachiderme motorizate. Auzeam vocile oamenilor, ca pe un baraj de șoapte vrînd să zăgăzuiască tumultul, dar miezul lor nu-l cuprindeam pe de-a-ntregul. Gheorghe Scînteie, comandantul adjunct al Șantierului Național al Tineretului, susține că, la Anina, pe șantierul termocentralei, se pot trăi toate anotimpurile într-o singură zi. Nu puteam încă să-i argumentez că, de fapt, lucrurile stau tocmai invers : toate zilele sînt trăite într-un singur anotimp. În anotimpul creației.

Tînărul inginer Gheorghe Românu — specialist cu studii în străinătate, cel ce a refuzat o catedră universitară pentru acest șantier — care pe atunci nu fusese încă ales secretar al comitetului de partid al Întreprinderii electrocentrale, privea totul ca pe o dovadă concretă de patriotism în acțiune. „Îndrăznim, gîndim și înfăptuim cu mintea și brațele noastre, așa cum ne îndeamnă tovarășul Nicolae Ceaușescu. O mare iubire în haine de lucru". Exact ce-mi spunea, la Reșița, un tînăr inovator, Viorel Câmpian : „Creația este o sarcină de conștiință și de partid. Un fel de iubire, ca o lumină ce se zidește-n tine, dreaptă, și te face mai om". Inginerul Ion Văcaru, căruia nu-i displace rostirea frumoasă, poezia, îți poate vorbi ore în șir despre șist, metode, indicatori, eficiență : „Puține țări în lume au tăria unei asemenea creații. A fost aici, între noi, și tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU. Ne-a felicitat, ne-a sfătuit, ne-a dat indicații. Această premieră românească, acest examen de maturitate constructivă a unui popor se-nfăptuiește prin omul nou, pentru om. Este mîndria și șansa noastră, a celor care trăim în miezul acestui timp unic în istorie".

Toate acestea și multe altele, legate de Crivina, le-am retrăit zilele trecute, la primirea unui simplu telefon. Tînărul acela negricios și energic, Constantin Șerbănescu, secretarul comitetului U.T.C. al Șantierului tineretului Anina, s-a ținut de cuvînt. Ne-a căutat, la prima ocazie mai importantă : „Aș vrea să vă aduc la cunoștință două lucruri. S-a constituit o nouă familie de tineri brigadieri pe șantierul nostru. Să le spunem casă de piatră. Și a început, zilele acestea, suflarea completă la cazanul 1 B". Scurt, precis, cu deschidere spre largi orizonturi umane. Da, e chiar tînărul acela bucureștean, care spunea cu matură și chibzuită siguranță : „Ascultați-mă pe mine, că sînt specialist și sînt tînăr. Totul o să meargă foarte bine".

Cînd Nichita Stănescu scria : „Starea poeziei", intuia și exprima sublim, pe ecranul inimii, un fîlfîit de aripi în oul primordial. Oprea obsesiile, ca pe niște vecini de palier, și vorbea cu ele sîngerînd cu rouă în palme. Punea parcă termometrul unei flori, iar aceasta-i șoptea, numai Lui, că se simte minunat în Starea poeziei.

Dar, iată, fără să vreau, mă simt cuprins, copleșit, și eu de o Stare, cum aș fi înconjurat din toate părțile de seve. Deși eu la cu totul altceva mă gîndesc. Oricum, e un semn că lucrurile s-au așezat în albia semnificațiilor majore. Că ele nu mai frig și se poate vorbi cu calm și oarecare detașare — dar cu implicare ! — despre ele acum. Starea poeziei îi aparține poetului, care ne-o poate dărui, generos, ca pe o aură. Starea creației este o realitate obiectivă. Ea aparține nu atît unui om, cît unui timp și unei patrii. Este aerul, sînt aripile unei epoci de glorii.

Atunci cînd, de la Reșița, din secția de motoare navale, condusă de inginerul Iosif Gurămare, pornește spre oceanele lumii primul motor românesc, cu consum redus de combustibil, cînd, la Caransebeș, unde-n urmă cu zece ani nu se prășea decît porumb, iar azi se fabrică turbine hidraulice, cînd, la Bozovici, un tînăr comunist, crescut în aceste două decenii este ales ca președinte al unei unități agricole și se-nțelege de minune cu bobul de grîu, e semn că Starea Creației poate fi scrisă cu litere mari și poate fi căutată pretutindeni în România socialistă de azi și de mîine.

Nicolae SÎRBU

DUMITRU D. IFRIM

URCĂ PRIN MINE

Într-o celulă de aer,
Cu tot universul
Respir, cu cei care-au fost
Și cu cei care vin,
Esența tare a spiței
Nu plămada, nu lutul
Ci focul sacru
O singură clipă
Dintr-o vecie în alta
Urcă prin mine !

NICI O PRIVIRE

Aerul dintre noi și strămoșii noștri
E așa de subțire
Că nu mai ține nici o privire
Și nici a inimii noastre respirare
Numai durerea — oricît de mare !

PATRIA

Singura, ca și mama,
nici pe fiul rătăcit
nu-l părăsește.

Singura, ca și mama,
nu poate fi niciodată
uitată.
Oriunde am crește,
suntem la sînul ei.

MĂ VEI APRINDE

Mă vei urmări, patrie,
În toate creșterile
Și slăbiciunile mele
Mă vei aprinde mai tare
Și mă vei ierta.
Sub privirile tale se deschid
Zilele care-mi sunt dăruite
Să mă descopăr.
Nu ești tu aceea care
Veghează
Regăsirea de sine a fiecăruia ?
Nu tu dorești ca fiecare
Să se ridice
După chipul său
După vrerea sa ?
Nu tu veghezi suprema armonie :
Fiecare să realizeze
Firesc
Ceea ce-i este propriu !?

---

limba română

„Magna cum laude"

Există încă, prin unele universități și institute de învățămînt superior ale lumii, obiceiul ca lucrărilor de licență excepționale — învederînd nu numai „înzestrare" și „har", cît, mai cu seamă, o imensă risipă de energie intelectuală și de muncă inteligent chivernisită — să li se acorde calificativul MAGNA CUM LAUDE, adică pe românește, foarte aproape de „litera" textului, „cu mare laudă", mai aproape, însă, de spiritul lui, „cu mari elogii". Este de la sine înțeles că sunetele și cuvintele latine conferă acestei formule academice, înnobilată de o lungă tradiție umanistă, o rezonanță solemnă și festivă. Este păcat că noi am renunțat la ea.

Ca să pot ajunge unde mi-am propus, mă văd obligat, cu riscul de a spune lucruri știute, să analizez structura lexico-gramaticală a expresiei, care prezintă o particularitate sintactică, privind ordinea cuvintelor în propoziție, cu totul străină romanei în special și, în general, limbilor moderne. Mă refer la așezarea prepoziției **cum** „cu" (care se construiește totdeauna în latină cu cazul ablativ) între determinat (**laude**, ablativul singular al substantivului **laus**, cu genitivul **laudis**) și determinantul său (adjectivul **magna**, acordat cu **laude**, deci tot în ablativ). Amintesc, dacă nevoie mai este, că româna a păstrat lat. **cum**, care, pierzînd consoana finală (**-m**), se regăsește în rom. **cu**. Spre deosebire de români și de ceilalți neolatini, romanii spuneau nu numai **cum magna laude**, într-o ordine a cuvintelor firească pentru noi, ci mai ales **magna cum laude**, ceea ce, într-o tălmăcire foarte fidelă, ar suna „mare **cu** laudă", „mari **cu** elogii".

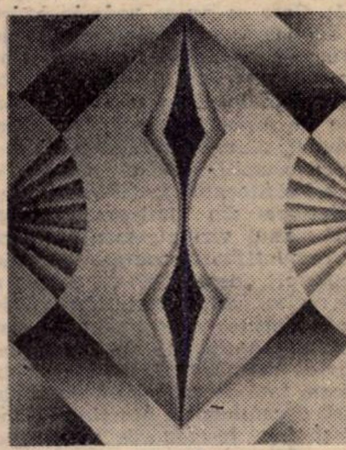

MOLNAR ZOLTAN —
„Potențe simetrice"

Dincolo de aceste amănunte, să reținem deocamdată — ca foarte important pentru dezvoltarea următoare — faptul că **prepoziția a fost exprimată** în latinește („magna **cum** laude"), chiar dacă „locul" ei este altul decît în română. În lumina acestor precizări să parcurgem împreună un crîmpei dintr-un documentat articol apărut în **Almanah „Flacăra" '86** și intitulat **Valoare și performanță**, evocînd copilăria și precocitatea artistică a lui George Enescu : „La șapte ani, Enescu nu era un elev în clasa-ntîi elementară, ci era „student" la Conservatorul din Viena. La doisprezece ani nu absolvea gimnaziul, ci termina — **cu** magna **cum** laude ! (sublinierea, bineînțeles, îmi aparține, G.I.T.) — conservatorul vienez". (p. 83). Nu este nevoie de cine știe ce... perspicacitate din partea cititorului ca să se dumirească, mai ales după ce a fost... „prevenit", că ne aflăm față în față cu unul dintre cele mai reprobabile pleonasme. Nu voi tăgădui, totuși, că el este și unul dintre cele mai... originale, întrucît atinge două limbi deodată ! Evident, prepoziția românească, în speță **cu**, nu avea ce să caute aici, deoarece ea există în alcătuirea îmbinării latinești „magna **cum** laude". **Cu magna cum laude** înseamnă, pe românește, un fel de bîlbîială : „**Cu... cu** mari elogii". Situarea prepoziției **în interiorul expresiei latinești — nu la începutul ei**, ca în limbile moderne — poate să explice deruta și eroarea, dar nu le motivează nicidecum.

G.I. TOHĂNEANU

teatru

Spațiul și umbrele (II)

5. În spectacolul imaginat de Ștefan Iordănescu, gestul și muzica au rosturi teatrale. Dincolo de proscenium, mișcarea interpreților e, cînd extrem de lentă, cînd grăbită și frîntă · tehnica pantomimei și a stroboscopului determină acele efecte. Partitura sonoră introduce spectatorul în spectacol și personajul în scenă ; compozițiile, semnate de **Ilie Stepan,** scrise anume pentru această reprezentație, au darul de a fi creatoare de atmosferă și sugestive. Muzica lui Ilie Stepan nu e ilustrativă, ci consubstanțială ideii regizorale : acordurile vivaldiene și ritmica epocii stereo configurează un spațiu unde povestea Vrăjitorului din Oz, cu descinderile ei în mit și „aducerile la zi", devine posibilă. Creatorii de muzică de spectacol apar pe firmament mult mai rar decît ilustratorii, fie aceștia din urmă și excepționali. În linia a doua a reușitei lui Ilie Stepan stau : Grupul „Pro Musica" (pe care compozitorul îl conduce, de mulți ani), Cvartetul „Andante", al Filarmonicii „George Enescu", înregistrarea și mixajul benzii magnetice datorîndu-se lui **Adrian Ilica** (un profesionist ale cărui calități, în materie, nu sînt egalate decît de modestia sa particulară). **Ceea ce nu se vede** în cadrul scenic explică valența ambianței melodice. Tot așa cum, observam în prima parte a comentariului nostru, capacitatea lui **Ștefan Iordănescu** de-a antrena „o lume" în proiectul său îl deconspiră, de la debut, ca regizor. Sînt posibile și nefericite excepții, însă, această experiență, a Vrăjitorului din Oz de la Teatrul Național din Timișoara, servește o regulă : axul viziunii scenice se regăsește în contribuția compartimentelor spectaculare, „deservite" de echipa aleasă de regizor, după criteriul **apropierii** la necesitățile reprezentației. Este îmbucurător să constați, de altminteri, deschiderea manifestată, la Naționalul timișorean, față de momentul debutului regizoral. (Evenimentul premierei a fost marcat și prin deschiderea unei expoziții de artă plastică a doi tineri pictori timișoreni).

6. **Vrăjitorul din Oz** nu este, reprezentație de reprezentație, un spectacol „rotund" sub raportul interpretării actoricești. Trecerile de la „real" la „imaginar" nu au finețea necesară, momentele de început sînt, în cîte o seară, terne, tehnice. Un actor atît de dotat și de „special" (cum l-a relevat, mai ales, „Arturo Ui" al lui Reus), **Ion Haiduc** pare să se fi lansat puțin convins de importanța prezenței sale în scenă ; compoziția lui e nehotărîtă și, din păcate, interesată de reacția reflexă a sălii. **Margareta Avram** e mai atentă și mai laborioasă ; plastică, mișcarea actriței convine personajului (Dorotheea) și rolul se reține ; contribuția actriței la perceperea tribulațiunilor **cuplului inițiatic** (pandant, Toto — Ion Haiduc), e notabilă. **Adela Radin-Ianto** (Zîna bună) evoluează profesional corect, **dar fără strălucirea și ritmul interior** al Zînei negre – **Mihaela Murgu :** în cîteva scene, ca și **Sandu Simionică** (Aghiotantul mut), actrița construiește un personaj puternic, **cu biografie,** imposibil de confundat. Pe canavaua spectacolului se văd limpede : Leul cel lipsit de curaj — compus cu știință și plăcere a jocului de **Miron Șuvăgău ;** ipostazele lui Oz **(Gheorghe Stana** este și paznicul straniu al porții și un pitoresc slujbaș în uniformă și Oz ; posturi bine diferențiate, complementare). **Horia Ionescu** desfășoară, într-un rol atît de convențional cum poate să pară la prima vedere Sperietoarea de ciori, un întreg inventar de posibilități. Adevărat în sens teatral și convingător în context, personajul descrie, frumos și exact, aventura cunoașterii de sine și de lume, de la **ne-mișcare** la **opțiune. Robert Linz** (Tăietorul de lemne) e deconcertant, de la o seară la alta (după premieră, cînd a izbutit să surprindă, în scena „trecerii zidului", a pierdut, se pare, din concentrarea inițială și joacă dezangajat).

7. **Dificultatea** modului regizoral al lui Ștefan Iordănescu **și a imaginării** sale se vede cu ochiul liber... Ca și efortul distribuției de a-i ieși în întîmpinare. Dialogul între acest **regizor** și **trupa** Naționalului timișorean se anunță profitabil pentru ambele părți.

Antoaneta C. IORDACHE

MEDALION CEAIKOVSKI

muzică

Ultimul simfonic a avut un caracter deosebit, sărbătoresc, cu multe flori oferite artiștilor de pe scenă. Motivul ? Acela care semna concertul, dirijorul **Emanoil Elenescu,** era aniversat în acest cadru de către timișoreni, cu ocazia împlinirii a 75 de ani de viață. O viață dăruită exemplar muzicii și — poate ar trebui precizat— cu precădere celei românești ! Generația sa este cea a lui Silvestri — o generație care a plămădit profilul muzicienilor chemați azi să hotărască soarta muzicii noastre — un Șt. Niculescu, A. Vieru, A. Stroe, P. Bentoiu, R. Georgescu. Aș dori să precizez că nu a fost nimic protocolar în tumultul aplauzelor care au răsplătit arta oficiată cu distincție și har, ca în fiecare popas timișorean, semnat de acest senior al baghetei. Comuniunea sa cu orchestra a stat sub semnul aceleiași spontaneități, al unei colaborări vii, colorate, care naște de fiecare dată versiuni memorabile. Deși ajuns la 75 de ani, dirijorul este o văpaie încărcată de dinamism, de vervă, receptiv la chemările tumultului romantic, care ne fac să remarcăm în fond tinerețea sa spirituală. A dirijat Uvertura „Romeo și Julieta" cu o intensitate a vibrației, gîndită pe fiecare frază, meticulos, cucerindu-ne fără rezerve. A dezlănțuit apoi forțele latente ale orchestrei în „Capriciul italian", recompunînd tabloul unor imagini încărcate de pitoresc și efuziuni afective. Un mare dirijor, înzestrat cu taina de a aprinde fiorul artei în sufletul omenesc.

O adevărată șansă a fost această întîlnire cu un maestru dirijor și pentru tînărul nostru pianist **Sorin Petrescu** care, stimulat de farmecul benefic difuzat de la pupitru, ne-a oferit Concertul nr. 1, într-o versiune interpretativă care a urcat, cu suplețe și măiestrie, multe trepte calitative, comparativ cu debutul său. S-a detașat robustețea părților extreme, un plus de claritate în dispunerea planurilor arhitectonice cît și generoasa undă de lirism a părții secunde.

Doru MURGU

CA UN CERC DE LUMINĂ

miniaturi

Uneori, uneori răstimpul de meditație vine să explice toate cele visate, atinse într-un plin al vieții ce curge bogat și liber, ca într-o desăvîrșire pe pieptul lumii căutătorilor de fericire, creată de luciditatea brațelor și a frunților cele fără de odihnă. La Bethausen, despre Mihai Cerveneac s-ar putea spune multe, dar că vreunul din secretele pămîntului și ale cerului i-ar fi străine — asta nu. E aici, „în branșă", cum zice el, din 1951, de cînd a învățat să minuiască tractorul, urcînd apoi toate treptele muncii, perforînd toate ierarhiile (destul de draconice în acest domeniu, mai ales pentru cineva care n-avea studii de inginer, ci doar de tehnician), ca să se oprească la răspunderea de director al S.M.A.-ului, unul dintre cele mai bune, azi, ale Timișului. Și asta de 28 de ani ! Povestea dumnealui merită să fie trecută într-o carte pentru că e plină de farmec și bun simț. A traversat pînă astăzi 105 campanii agricole, primind în toate de-a dreptul pe piele, pe suflet, pe nervi, pe meninge contemporaneitatea cea mai fierbinte a ceea ce numim „bătălia pîinii", cu toate marile și acutele ei probleme, secătuit de fiecare în parte, dar renăscînd la orice nouă somație a recoltei, punînd iar la bătaie piele și suflet, nervi și meninge, ca să lasă lucrurile așa cum trebuie. Fie că a fost sau este vorba de starea mașinilor în cîmp, de atelierele și centrul specializat cu utilaje perfecționate, dispuse în flux tehnologic, cu atmosferă de fabrică, ori de dispozitivele ingenioase, a căror listă este impresionantă și se traduce în economii de sute de milioane de lei. Privindu-l în ochi mi s-a părut că gîndurile îi călătoresc prin lumina acestei așezări cu oameni vrednici unde tinerețea sa și-a găsit cuib de miracol, încercînd să cuprindă toate cîte în cuvinte și gesturi nu pot încape. Ca și cum prima oară în această primăvară, la Bethausen, norii ar desena contururi luminoase pe trup și în tandrețe, iar stropii ploii de aprilie, lipsiți de orgoliu, ar sparge cerul, de jos în sus. Mărturisindu-mi că totul e să te substitui bucuriei de a căpăta sensul ultim al ideii că sîntem, asemeni apei, netrecători, Mihai Cerveneac mi s-a părut unul dintre acei păstrători de fericire în adăpostul tăcut al inimii.

George DINU

„CÎNTAREA ROMÂNIEI"

FILMUL, TRIBUNĂ DE EDUCAȚIE PATRIOTICĂ, REVOLUȚIONARĂ

Cu MIRCEA ANDREI

directorul Întreprinderii cinematografice a județului Timiș

— Dorim să începem convorbirea noastră precizîndu-ne prin ce anume se caracterizează întreprinderea pe care o conduceți, de mai multe ori fruntașă sau evidențiată pe țară ; care sînt principalele coordonate pe care se desfășoară activitatea colectivului de muncă, dacă avem în vedere rolul important ce-i revine în procesul educativ și formativ ?

—Întreprinderea noastră este una dintre cele mai mari unități de acest profil din țară și vă pot spune — ca un fapt relevant — că, în perioada cincinalului trecut, numărul spectatorilor s-a ridicat la aproape 42 de milioane de cetățeni, din toate localitățile timișene. Marea majoritate dintre ei, adică 40 de milioane de oameni, au vizionat producții ale cinematografiei românești. Aceasta demonstrează, dacă mai este nevoie s-o spun, marea audiență a oamenilor față de filmul românesc, contemporan în special, care devine în acest mod o puternică tribună de educație patriotică, revoluționară. Este firesc să fie așa, de vreme ce în județul Timiș ființează peste 240 de cinematografe, pe care anual le frecventează circa 7,5 milioane de spectatori Sălile noastre dotate cu aparatură de înaltă tehnicitate, oferă condiții bune de vizionare și pentru că sîntem o unitate economică, doresc să subliniez că realizăm un indice de rentabilitate de 29 la sută, ceea ce înseamnă că nu cheltuim mai mult de 700 de lei la 1 000 lei venituri. Și pentru noi noul mecanism economico-financiar se constituie ca o pîrghie deosebit de importantă în activitatea de producție, ca să zic așa.

— De nenumărate ori, secretarul general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, s-a referit la rolul pe care cinematografia poate și trebuie să-l aibă în formarea noii conștiințe, a omului nou. Cum sînt traduse în viață aceste indicații, de o deosebită însemnătate pentru activitatea dumneavoastră ?

— Alături de celelalte mijloace de comunicare în masă — presa, televiziunea, radio-ul etc. — cinematograful îndeplinește un rol de primă importanță în vastul proces politico-educativ. Ne preocupă mult organizarea unor permanente acțiuni formative cu filmul artistic, dar documentar, în primul rînd. În actuala etapă avem în vedere organizarea acțiunilor tematice, în întîmpinarea aniversării a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român, popularizarea marilor ctitorii din **„EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU".** Sub îndrumarea Comitetului județean de partid, a Secției propagandă, organizăm, cu regularitate, dezbateri, simpozioane, întîlniri cu realizatorii de film, firește colaborînd cu toți factorii educaționali din județ. Acțiunile de acest gen se desfășoară sub generice precum : „Partidul Comunist Român — continuator al celor mai înaintate tradiții de luptă ale poporului român", „Contribuția secretarului general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU,** la dezvoltarea creatoare a concepției cu privire la locul și rolul partidului comunist în societatea noastră". Filmul românesc, fie artistic, fie documentar este prezentat nu numai pe ecranele obișnuite, ca să zic așa, dar el se apropie tot mai mult de colectivele de muncă din unitățile industriale, agricole, școli, facultăți. Acționînd pe linia formării laturilor definitorii ale personalității omului nou, organizăm în medii sociale și profesionale diverse acțiuni de educație ateistă, în spirit materialist-științific, în cadrul unor „Seri cinematografice complexe", de educație juridică, moral-cetățenească, folosindu-ne de o foarte inspirată și eficientă „Caravană juridică". Nu neglijăm nici aspectele speciale ale activității noastre, cum ar fi educația sanitară a oamenilor, probleme de demografie, și nu este deloc modestă contribuția pe care ne-o aducem la formarea unui comportament corect al populației în circulația rutieră și pietonală. Firește că este tot mai important rolul pe care filmul artistic îl deține în educația tinerei generații privind respectul față de valorile morale ale umanității.

— Se organizează, cu bune rezultate, an de an, „Luna culturii cinematografice"...

— Așa este și vă pot spune că această devine o tot mai complexă și amplă manifestare cultural-educativă de masă, care ajunge, anul acesta, la cea de-a V-a sa ediție, încadrată în Festivalul muncii și creației „Cîntarea României". Este vorba de un adevărat moment de vîrf al implicării filmului în viața spirituală a oamenilor muncii timișeni, fiind edificator faptul că fiecare om al muncii de pe aceste meleaguri vizionează, anual, în medie, 13 filme ! Este unul dintre cei mai mari indicatori din țară.

— În cartierele din Timișoara au fost edificate, în ultimii ani, cinematografe noi..

— Ca urmare a sprijinului primit din partea Comitetului județean de partid, a Consiliului popular județean, precum și al Centralei „Româniafilm", în ultimii patru ani au fost date în folosință trei mari cinematografe în zona centrală a Timișoarei (capacitate 770 de locuri), precum și în cartierele Circumvalațiunii, Calea Șagului. La Buziaș, a fost amenajată o frumoasă grădină de vară, cu o capacitate de 400 de locuri.

— Care este actualul fond de filme de care dispune întreprinderea dumneavoastră ?

— Ceea ce doresc să subliniez în mod deosebit este faptul că dispunem de un repertoriu corespunzător exigențelor justificate ale oamenilor muncii de la orașe și sate ; avem posibilitatea de a implica, cu tot mai multă răspundere, filmul artistic și documentar în activitatea politico-educativă, de educație patriotică, revoluționară, de formare a noii conștiințe, a omului nou. Sînt coordonate pe care acționăm cu toată exigența și fermitatea noastră !

Întrevedere realizată de
Nicolae PÎRVU

excelsior

Ioan Ţirc

MELANCOLIE

Pleacă, pleacă,
Pleacă cu ploaia de toamnă
Care de mîine n-o să mai cadă
Să rămînă doar amintirea
Imaculată ca prima zăpadă.

Lasă, lasă,
Lasă-mă-n casa spoită pe zid ca sineală,
Cu trepte de lemn şi pridvorul de scînduri,
Plină de amintire şi rece,
Aidoma mie la trup şi la gînduri.

ESEU

Dragostea de ţară nu-i o floare
Pe care orşicine să şi-o pună-n piept,
Nici haină nu-i de sărbătoare
Care te face mîndru şi cochet

Dragostea de ţară nu e tril,
Nici nechezat de cal ce simte-ovăzul,
Nici anestezic relativ şi pueril
Ce îţi adoarme durerile şi văzul.

Dragostea de ţară e sudoare,
Nerv întins ce-i să se rup' aproape,
Mînă înfrăţită cu arma-n apărare,
Zăgaz etern şi sigur pentru ape.

STRĂBUNII MEI

Străbunii mei erau plugari
Şi-şi ţineau atîrnate speranţele
De boi şi de fierul plugului.

Străbunii mei erau plugari
Fiecare mergînd pe-o singură brazdă
Pînă s-opreau să se odihnească sub ea.

CÎNTEC DE JOC

Moş Ion mai zi-mi o dată
Zi-mi din fluier acel joc,
Vechi cît lumea asta toată
Că îs om fără noroc...

Să mai simt auzind cîntu-mi
Că se scurg — cuprins de dor —
Rîurile de fior
Şi să uit de mine însumi!

Şi să joc cu gîndul dus
În timp ce-n piept mi se-ntind sîrme:
Să explodez, s-ajung fărîme
Nici să nu mai ştiu că nu-s...

Cîntul tău bătu-l-ar soartea:
Vechi ş-adînc, adînc ca moartea.
Zi-l din trişca-ţi aprigă
Că-ţi plătesc o lacrimă.

ÎN AŞTEPTAREA INSPIRAŢIEI

Iar a răscolit Cotruş
Prin vîltori ce dorm în mine
Şi-s vioară sub arcuş
Care încă-i mută-n strune,

Iar prin gînd, ca prin pădure,
Fără ca să iasă încă
Rătăcesc Toma Săcure
Însoţit de Pătru Opincă.

Şi prin craniu-mi trec din greu
Vijelii de pandalie:
Ce e bine şi ce-i rău
Cine ştie, cine ştie...

panoramic

● **„Luna cărţii în întreprinderi şi instituţii"** — amplă acţiune, ajunsă la cea de-a XI-a ediţie (asupra căreia vom reveni) se desfăşoară şi în judeţul Timiş sub genericul „Cartea — factor activ al făuririi culturii umanist-ştiinţifice, al pregătirii profesionale, al educării revoluţionar-patriotice a oamenilor muncii". ● **„Tineretul şi pacea"**, simpozionul recent desfăşurat la Casa tineretului din Timişoara, din iniţiativa Comitetului judeţean Timiş al U.T.C., a Consiliului organizaţiei pionierilor şi Inspectoratului şcolar judeţean a fost consacrat păcii, voinţei de pace a poporului român, a tineretului României. ● **Cercul de bibliofilie al bibliotecii judeţene** a organizat un simpozion consacrat pionierilor aviaţiei româneşti şi mondiale, în cadrul căruia au susţinut comunicări conf. univ. dr. Cezar Apreotesei, conf. univ. dr. Tiberiu Toró, prof. univ. dr. Ion Iliescu, prof. Nicolae Mioc. ● **Invitat al cenaclului „H. G. Wells"** (de la Casa de cultură a studenţilor), prof. univ. dr. William Marin, într-o ipostază mai puţin cunoscută — cea de autor al unui roman s.f. — a citit un fragment de proză, prezentat de scriitorul Livius Ciocârlie. ● **Tot la Casa de Cultură a studenţilor** (la Cenaclul „Pavel Dan") o dezbatere pe marginea volumumului de versuri al Simonei Grazia Dima. Au luat cuvîntul: Daniel Vighi, Voicu David, Viorel Boldureanu, Eugen Bunaru, Marcel Chelba, Simona Umbreş, Mihai Octavian Ioana, Iosif Cheie-Pantea, Viorel Marineasa. ● **Marele premiu şi trofeul „Mărul de aur"** a fost obţinut (la festivalul naţional de satiră şi umor, recent desfăşurat la Bistriţa-Năsăud) de grupul satiric al Cooperativei Igiena din Timişoara, pentru spectacolul „Din istoria medicinei", de C. Udrea. Regia — Diogene Bihoi. ● **La galeria Bastion** — o expoziţie de grafică semnată de Mircea Şipeţan. La vernisaj a vorbit criticul de artă Deliu Petroiu. ● **Asociaţia artiştilor fotografi, filiala Banat** anunţă deschiderea (la galeria din Bastionul Cetăţii) a expoziţiei lui F. Kelen.

INDEX

viaţa asociaţiei

În şedinţa de marţi a Cenaclului Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara şi al revistei „Orizont" a citit un ciclu de poeme **Eugen Bunaru.** Referatul a fost susţinut de **Vasile Popovici.** Au participat la discuţii **Ştefan Maliţa, Daniel Vighi, Simona Grazia Dima, Gheorghe Secheşan, Vasile Popa, Rodica Bărbat, Carmen Odangiu** şi **Cornel Ungureanu** conducătorul şedinţei. Marţi, 8 aprilie a.c., ora 16, va citi **Iosif Maria Bâta** (proză).

M.O.

serial

VIAŢA MARILOR VEDETE
LIV ULLMANN

60

LA HOLLYWOOD. Am început lucrul. Ne-am instalat, eu şi Linn, într-o casă imensă, cu nu mai puţin de cinci băi, un bazin pentru înot şi o clădire anexă, pentru eventualii invitaţi. Le-am scris prietenilor că oamenii de pe-aici nu pot fi tocmai normali; dar era extraordinar să trăieşti aşa. Încăperea în care mă spălam eu avea dimensiunile apartamentului meu de la Oslo. Între sublim şi ridicol. „Va trebui să vă tăiaţi părul". mi-a spus producătorul. „Nu!" „Am să fac din dumneavoastră cea mai mare vedetă, dacă veţi accepta să vă îmbrăcaţi puţin altfel" I-am zis: „Dar m-am îmbrăcat întotdeauna **astfel**". „Poate că — a încercat producătorul — un machiaj mai evident ar rezolva lucrurile. Trimiteţi-mi nota de plată a Salonului de cosmetică". „Nici nu mă gîndesc!" În cele din urmă, m-a lăsat în pace. Aveam, oricum, reputaţia de actriţă serioasă. Eram, toată, numai „suflet şi profunzime"; în plus, eram europeană. Pe lîngă că nu obişnuiam să mă machiez, veneam din Norvegia. Am cunoscut generozitatea. Mi-am făcut relaţii, mi-am găsit prieteni. M-am scăldat în piscine încălzite. Cuibărită în fotolii moi, am văzut filme în sălile private de proiecţie. M-am plimbat pe nesfîrşirea plajelor de nisip, de la malul mării. Aşteptam pe peluza din faţa imensei case, dimineaţa, sosirea maşinii care mă ducea la studio. Porneam într-acolo la o oră cînd cei mai mulţi nu se treziseră, pe la cinci şi jumătate, atunci cînd ceasurile nopţii şi zilei se suprapun... Specialistul meu în machiaj se aplecase, în timp, asupra unor feţe celebre, acoperindu-le imperfecţiunea sub cremă, fard şi felurite pudre... „Viaţa e atît de scurtă, îmi spunea, încît nimeni nu ar fi în stare să mă convingă să las de azi pe mîine ceva şi cu atît mai puţin pentru un viitor mai îndepărtat..." Purta o caschetă, care-i ascundea chelia... Îmi doream, pesemne dintr-un soi de protest interior, să filmez pe Insulă, în Suedia, avîndu-i alături pe vechii mei prieteni, să trăiesc o vară în căsuţele acelea primitive de vacanţă, fără apă curentă şi electricitate...

Selecţie şi adaptare,
Ana ALDAN

top

MIRUNA MUREŞIANU

Gîndindu-mă cum să încep această schiţă de portret constat, iată, că **MIRUNA MUREŞIANU** este o excepţie în pleiada tinerilor noştri menestreli. Sigur, la vîrsta ei, apropierea de muzică e un fapt firesc, numai că această fată cu glasul ei de o limpezime cuceritoare realizează ceva mai mult: se contopeşte cu ea. Elevă în clasa a XII-a a Liceului de filologie-istorie din Timişoara, Miruna Mureşianu compune şi cîntă acompaniindu-se la chitară de pe cînd avea 7 ani. Ar mai fi de spus că limbajul muzical în care ea se exprimă stă sub semnul unei personalităţi distincte, a unei sensibilităţi aparte. Miruna se poate mîndri de pe acum cu un trecut artistic „punctat" de trofee: **Premiul de popularitate,** obţinut la Festivalul republican **„Primăvara baladelor"** (1982); **Premiul II** în competiţia din cadrul festivalului arădean **„Ritmurile tinereţii"** (1984) şi **Premiul I la faza republicană a Festivalului naţional „Cîntarea României",** ediţia 1985. Timp de patru ani, Miruna Mureşianu a apărut pe scene alături de Adrian Dinu, alcătuind un tandem de marcă. A participat la toate cele patru ediţii ale **Tim Rock Festivalului** şi a apărut în mai multe rînduri în emisiunile muzicale pentru tineret ale Televiziunii Române. Care să fie explicaţia reuştiei acestei tinere care, în momentele de răgaz, ascultă discuri cu muzica lui Chopin? Ascultaţi-o cîntîndu-şi propriile compoziţii **„Rîuri de flori", „Se agită frunzele", „Copilărie", „Ţara mea"** şi veţi avea acel „ceva" pe care îl numim pur şi simplu simţire. Muzica Mirunei nu suportă etichetări. E **Muzică.** Mi-a mărturisit că nu compune decît atunci cînd simte că are de comunicat ceva. Cred cu tărie în destinul artistic al acestei adolescente...

Petru UMANSCHI

televiziune

DUMINICĂ, 6 aprilie: 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. Telefilmoteca de ghiozdan. Dincolo de Atlantida (4). 12,40 Din cununa cîntecului românesc. Muzică populară. 13,00 Album duminical. 14,45 Însemne ale unui timp eroic. Epoca Nicolae Ceauşescu. În prim-plan omul. (Reportaj). 19,00 Telejurnal. 19,20 Ţara mea azi. Judeţul Giurgiu în anul 65 al Partidului. (Reportaj). 19,40 Cîntarea României. 20,20 Film artistic. Cabana de schi. 21,45 Telejurnal. **LUNI, 7 aprilie:** 20,00 Telejurnal. 20,20 Partidul — inspirator şi făuritor al civilizaţiei socialiste româneşti. 20,35 Pentru sănătatea şi vigoarea întregului popor. Documentar. 20,45 Tezaur folcloric. 21,00 Roman foileton. Marea iubire a lui Balzac. Episodul 6. 21,50 Telejurnal. **MARŢI, 8 aprilie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,30 Teatru Tv. Vlaicu Vodă, de Alexandru Davila. (Premieră Tv). 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 9 aprilie:** 20,00 Telejurnal. 20,15 Actualitatea în economie. 20,30 Izbîndă comunistă. Emisiune de versuri şi cîntece. 20,50 Tribuna Tv. Partidul Comunist Român — gîndire novatoare, acţiune revoluţionară. 21,05 Film în serial Cei patru Robinsoni. 21,50 Telejurnal. **JOI, 10 aprilie:** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Epoca Nicolae Ceauşescu — timp al marilor înfăptuiri revoluţionare. Şcoala superioară românească în anul 65 al partidului. 20,50 Soare, tinereţe, pace. Emisiune muzical-literar-coregrafică. 21,15 Tribuna experienţei. 21,35 Invitaţie în studiourile Radioteleviziunii. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 11 aprilie:** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Cîntecul şi poezia acestor ani eroici. În epoca de glorii ce-o trăim. 20,50 Cadran mondial. România — Ceauşescu — Pace. Documentar. 21,05 Serial ştiinţific. Civilizaţia metalului (13). 21,30 La măreţul jubileu al partidului. Roadele perseverenţei (reportaj). 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 12 aprilie:** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrşit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia. 19,50 Primăvara la... varietăţi (partea a II-a). 20,50 Film artistic. Capcana. Producţie a Casei de Filme Patru. 22,00 Telejurnal. 22,10 Album de romanţe. Întîlnire cu Ioana Radu.

sport

STEAUA ...

...ne-a făcut o mare bucurie, calificîndu-se în semifinalele Cupei Campionilor Europeni — e clar şi nu e loc pentru alte judecăţi; şi în meciul de la Bruxelles, putem saluta isprava de a primi un singur gol din partea unei celebrităţi europene, şi mondiale, care este Anderlecht — e la fel de clar, mai ales dacă privim rezultatul celeilalte semifinale, în care suedezii i-au „demolat" pe profesioniştii de la C.F. Barcelona, cu 3—0!

Dar, socotind la rece — deşi primăvara s-a aşezat în sufletul omului şi-n trupul pămîntului —, punem întrebarea a mirare: de ce nu am fost mai lucizi în linia ofensivă şi nu le-am făcut bucata, cum se zice, atleţilor belgieni, înscriindu-le unu sau, chiar, două goluri, din situaţiile clare ca lumina stadionului irosite, din nou, de Tudorel Stoica, Piţurcă, Bölöni, Balint, Lăcătuş ?! (pusesem întrebare); punctul forte al Stelei de acum e cvartetul Ducadam — Belodedici — Bumbescu — Iovan, linie solidă, osoasă, cu multă ştiinţă şi trudă a fotbalului, numai că, mai sus ,adică la mijloc şi în atac, e ceva nerînduit de antrenori, cărora le-au fost necesare atîtea chinuitoare minute pentru a-l înlocui pe Majaru, ieşit de-un an din formă; 1—0 pentru „ei" se dovedeşte în fotbalul de astăzi un scor incomod, cît o victorie, mai ales că în retur, tactica se schimbă, ca şi rezultatul: noi trebuie să dăm gol, ei se vor strădui să nu primească, şi numai să înscrie! Deci, la luptă. Steaua! Şi Succes, din toată inima!

Cad, de la „europene", la bibicul Ion Crăciunescu, cel mai caraghios şi părtinitor arbitru („Poli — Gloria Buzău" 4—1 !) de după concitadinul său, Nicolae Dinescu de-acum cîţiva ani, neuitat încă, a fost I.C. în stare — miercuri, în văzul a 25 000 de oameni cumsecade şi iubitori de fotbal curat — să facă o demonstraţie de exigenţă revoltătoare cu gazdele şi de o bunăvoinţă iritantă cu harnica echipă din Buzău; e de neînţeles cum un tînăr, de perspectivă, se zice, îşi permite să sfideze legile care guvernează fotbalul (şi bunul simţ), asta atît, de-a lungul celor 90 de minute cît ţine jocul (şi joaca sa), cît şi după, în „conversaţii" şi replici cu publicul.

Ce-are de zis, din nou, F.R.F. ?!

Teodor BULZA

POEȚI SLOVENI CONTEMPORANI

KATJA SPUR

Numele și activitatea literară a scriitoarei Katja Špur (n. 20 noiembrie 1908) sînt cunoscute cititorului român. Poezia ei, unitară tematic și stilistic, are în centru omul cu întreaga lui problematică.

De aproximativ 15 ani, Katja Špur și-a dedicat o mare parte din timp studierii și răspîndirii literaturii române în Slovenia. Din numeroasele traduceri, de o valoare unanim apreciată, menționăm doar cîteva: baladele **Miorița** și **Meșterul Manole**; romanele **Pădurea spînzuraților** de Liviu Rebreanu, **Delirul** de Marin Preda, **Alexandra și infernul** de Laurențiu Fulga, **Orgolii** de Augustin Buzura, **Arta conversației** de Ileana Vulpescu.

Din creația scriitoarei slovene amintim: **Legături**, 1970, **Poeme din Ravensbruk**, 1977 **Două izvoare** (versuri); **Oarbă în exil**, 1963, **Colega**, 1977, **Dragostea e boală**, 1980, **Grădinița din Ierusalim**, 1985, (Proză).

OBSESIA MEA-I ADEVĂRUL!

Să fie, oare, totul știut
pe de rost,
ce-i între cer și pămînt,
între apă și foc,
între naștere ce-i
și-ntre moarte?

Unde să-i afli punctul
de sprijin
scînteii
Adevărului —
nu celui cu geamănă față:
pentru flămînzi —
pentru sătui!

Nicicînd,
nicicînd nu-ți mai întoarce
privirea
spre stele
Nemărginirile lunecă
în apocalipsă...

Tremurînd, caută mîna
cîrja orbului,
să străbați
prin absurdul
spulberatul timp.

Oare-i într-adevăr sorocit
ca tăișul oricărei zile
să se joace cu mine?

Trebuie oare ca putreda
creangă, oricare
să-mi măsure mie măsura?
Ca oricare negru abis
să-mi măsure mie-adîncimea?

Și-ndepărtarea. oricare,
să-mi măsure-a pasului urmă?

Astfel sînt toate ce sînt,
micile, marile,
viile, moartele
ne-nduratele mele ursite.

Casa mea-i fără de prag
nelocuită.
Pasărea-n măr —
ce oare — așteaptă?

Totu-i în palmă —
văzutele-s
toate văzute:

Atît de mulți suferă —
atîția
de foame îndură...

Cioara în măr
croncăne-ntr-una,

BRANKO HOFMAN

Născut la 29 noiembrie 1929, Branko Hofman se afirmă ca poet în cadrul intimismului postbelic. După o scurtă perioadă de căutări, predilect tradiționaliste, el își găsește individualitatea printr-o expresie mai modernă în cadrul poeziei slovene contemporane. Dramaturgia lui se include în curentul mai larg al umanismului realist sentimental; tematic, e legată de contemporaneitate sau de lupta revoluționară. Principalele volume de versuri: **Înaintea zorilor** (1951), **După nori sînt stele** (1956), **Curcubeul** (1962), **Trapez** (1970), **În veșnica trăire a cărnii** (1972), **Jurnal poetic**, **Triest — Koper**, (1972), **Arc** (1977).

FATA CE SE SCALDĂ

Ca steaua de mare pe mal
stă culcată.
De soare-și acoperă ochii.
Mîinile-i sînt plăpînde
și mici

Nisipul sub trupu-i
forma și-o schimbă ușor.
O închid în ochii-mi.
Nu pot s-o cuprind în cuvînt,
iar arzătoarea-mi dorință,
cînd va cădea-nserarea
și va umbri nisipul,
dispariției ei arzînd dăinui-va.

TONE KUNTNER

Poet și actor, Tone Kuntner s-a născut la 13 mai 1943. Poezia lui, plină de lirism, are mai ales ca temă situația satului sloven și soarta omului în societatea contemporană. Reflexivă și critică, lirica lui Kuntner este marcată de contactul cu folclorul. Principalele volume de versuri: **Pîinea cea de toate zilele** (1966), **Jurnal poetic** (1971), **Pămînt mort** (1972), **Flori de gheață** (1978), **Foc în pădure** (1979).

NOI DOI ȘTIM

Noi amîndoi știm
ce e bătrînețea.
Amîndoi, stăpînul și curtea
întreagă,
noi amîndoi, casa
și-un ceas.

Bătrînețea
sînt temeliile vechi
și picioarele betejite,
bătrînețele-s crăpăturile
din pereți
și brazdele de pe față,
bătrînețea-s viermii în
zid și inimă,
bătrînețea-s spartele geamuri
și bolnavii ochi,
bătrînețea e frigul,
bătrînețea e pacea,
bătrînețea e ziua dinaintea
sfîrșirii.

CA FLOAREA SOARELUI ÎN SOARE

Ca floarea soarelui în soare,
ca floarea soarelui în soare
așteptai dimineața,
priveai amiaza,
priveai seara.
Așa trecu ziua,
așa trecură zilele.
Plin de semințe coapte
te-ai aplecat
la pămînt.

Prezentare și

traducere de

Marius Ilie OROS

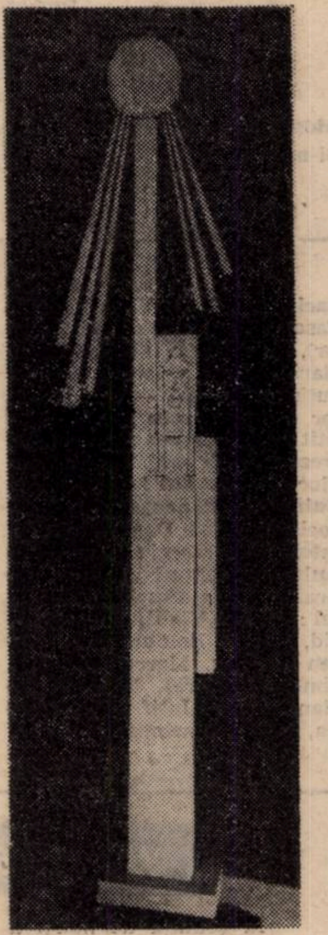

Henri Michaux

Felii de cunoaștere

La opt ani visam încă să fiu îndrăgit ca plantă.

*

În pepene bătea o inimă.

*

Nu se văd virgulele dintre case, ceea ce face lectura lor atît de dificilă, iar străzile atît de obositoare la parcurs.

*

Vis de cal: Calul, după ce și-a mîncat căruța, contemplă orizontul.

*

Chiar de-i adevărat, e fals.

*

Cine lasă o urmă, lasă o rană.

*

Cel care și-a alungat demonii ne stingherește cu îngerii săi.

*

Un savant se va ridica mai iute pentru a împiedica o ușă să se trîntească decît pentru a se opune unei crime ce se înfăptuiește fără mare zgomot într-o cameră alăturată. Deoarece el cunoaște prețul liniștii, el, care își dedică viața calculelor și meditațiilor. Cei veșnic distrați n-au decît să umble după distracții.

*

Nu fă pe trufașul. A respira înseamnă deja a-ți da consimțămîntul. Alte concesii vor urma, legate toate una de cealaltă. Iată una dintre ele. Ajunge, s-o oprim.

În românește de

Doina PAȘCA

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

23

Am ... în -înțeles, spuse ea. Da' nu-mi pasă.

— Asta nu-i felul tău de-a vorbi. Vorbesc barbituricele.

Se încovoie, așa că am apucat-o și am dus-o în pat. Se prăbuși inertă. I-am scos pantofii și am acoperit-o cu o pătură. A adormit instantaneu. Apoi începu să sforăie.

Am intrat în baie și, după o scurtă cotrobăială, am dat peste un flacon de neambutal pe o etajeră. Era aproape plin. Avea un număr de înregistrare și o dată. Data indica o vechime de o lună, iar farmacia era din Baltimore. Am turnat capsulele galbene în palmă și le-am numărat. Erau patruzeci și șapte și umpleau flaconul pînă aproape de buză. Cine le ia cu intenția să se sinucidă, le ia pe toate în afara celor care se împrăștie, și întotdeauna se împrăștie, măcar două-trei. Am umplut flaconul la loc și l-am pus în buzunar.

M-am întors în cameră și i-am aruncat o privire. Camera se răcise. Am deschis radioul, însă la minimum. Și, în sfîrșit, am deschis ușa balconului. Afară era al naibii de frig. Balconul avea vreo trei metri jumate pe patru, cu un zid de vreo șaptezeci și cinci de centimetri în față, peste care se ridică un gard de sîrmă. Putea fi sărit fără nici o greutate, însă o cădere accidentală era exclusă. Se mai găseau și două scaune de aluminiu cu perne căptușite și două fotolii de același fel. Zidul exterior se înclina spre stînga exact cum îmi spusese fata. Cred că nici un alpinist nu ar fi putut să-l escaladeze fără unelte speciale. La capătul celălalt, zidul urca spre marginea a ceea ce trebuia să fie una din terasele de pe acoperiș.

Nici pomeneală, însă, de vreun cadavru. Nici pe scaun, nici sub scaun, nici pe jos, nici în altă parte. Am căutat urmele de sînge. Nici o urmă. Nici un fel de urmă în tot balconul. Am avansat spre marginea protectoare. Nici o urmă. Nici un semn că ar fi fost aruncat vreun obiect. M-am lipit de perete, m-am aplecat peste gardul de sîrmă cît am putut de mult. Vedeam pînă jos. Aproape de zid creșteau niște tufișuri, apoi urma o bucată de gazon, o cărăruie pietruită, apoi o altă bucată de gazon și apoi un gard greu, pe care creșteau și mai multe tufișuri. Am calculat distanța. Nu era prea ușor de la înălțimea aceea, însă trebuie să fi fost pe puțin zece metri. Dincolo de gard, marea făcea spume pe cîteva stînci pe jumătate scufundate.

Larry Mitchell să fie cu vreun deget mai înalt ca mine, însă era mai ușor cu vreo șapte-opt kilograme. Nu s-a născut însă ăla care să ridice un cadavru de aproape nouăzeci de kilograme și să-l arunce peste plasa de sîrmă destul de departe ca să cadă în ocean. Numai o minte de femeie putea să creadă așa ceva, însă și în cazul ăsta posibilitatea era de unu la mie.

Am deschis ușa, am intrat, am închis-o și m-am protăpit în fața patului. I-am atins obrazul cu dosul palmei: era transpirată. Se mișcă puțin, mormăind ceva. Apoi suspină și își afundă mai bine capul pe pernă. Nu respira greu, nu dădea semne de intrare în comă. Așadar nici nu se punea problema intoxicației

Îmi spusese adevărul despre un lucru, dar mai nimic despre altele. I-am descoperit poșeta în sertarul de sus al mesei de toaletă. În lateral avea un buzunăraș cu fermoar. Am vîrît acolo carnetul de cecuri și am scotocit prin poșetă. Am găsit cîteva bancnote îndoite, un mers al trenurilor, un plic în care fuseseră biletul de tren, tichetele și fișa de la vagonul de dormit. Avusese cabina E, vagonul 19, de la Washington la San Diego. Nici o scrisoare, nimic altceva după care să poată fi identificată. Probabil rămăseseră în bagaje. În deschizătura principală a poșetei se găseau lucrurile pe care le poartă de obicei femeile, un ruj, niște țigări, cîteva chei pe o legătură, o cutie de chibrituri intactă.

Traducere de

Mihai CERNEA

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: TIMIȘOARA, strada RODNEI 1:
Telefoane: 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate
nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 15

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 15 (999) ● 11 APRILIE 1986 ● SERIE NOUĂ. ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

Politică realistă, angajantă

Răspunzînd imperativelor vremii, iată că la cumpăna anilor 1985-1986 — hotar între cincinalele deceniului nouă al secolului nostru — Plenara C.C. al P.C.R., ale cărei lucrări s-au desfășurat de curînd, a analizat într-un spirit de înaltă responsabilitate realizările perioadei parcurse, stabilind într-o manieră democratică sarcinile pe anii 1986-1990. Numeroase sînt ideile și concluziile ce se desprind din lucrările acestui forum al partidului nostru. Ele sînt formulate concis și mobilizator, realist și angajant de către secretarul general al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, în cuvîntarea rostită cu acest prilej. Datorită bogăției de idei, a deschiderii și jalonării perspectivelor României în următorii ani, cuvîntarea se constituie în document programatic, cu semnificații politice, pentru întreaga activitate a partidului și statului, a poporului nostru în actualul cincinal. Nu întîmplător, în hotărîrea Plenarei C.C. al P.C.R., din 1-2 aprilie a.c se arată: „În deplină unanimitate, plenara hotărăște ca orientările, indicațiile și sarcinile cuprinse în cuvîntarea tovarășului **Nicolae Ceaușescu** să stea la baza întregii activități a organelor și organizațiilor de partid, a tuturor unităților economice și sociale, a întregului popor, pentru îndeplinirea în cele mai bune condiții a planului pe acest an și pe întregul cincinal, pentru înfăptuirea politicii partidului de dezvoltare economico-socială a țării în perioada următoare".

Subliniem faptul că și de această dată, secretarul general al partidului nostru ne oferă un model de aplicare creatoare a adevărurilor generale, a legităților obiective la condițiile și particularitățile României socialiste. În felul acesta, marxism-leninismul, teoria revoluționară a clasei muncitoare înregistrează atît obiectivări, materializări, cît și îmbogățiri. Astfel, experiența țării noastre, a altor țări socialiste îmbogățește tezaurul ideologic al mișcării comuniste și muncitorești internaționale.

O altă idee de principiu care străbate cu claritate exemplară întreaga cuvîntare este cea legată de necesitatea gîndirii și activității în spirit revoluționar deplin. Adică, autodepășirea, învingerea rutinei și a vechiului din gîndirea și practica de fiecare zi nu sînt posibile fără spirit revoluționar. Secretarul general al partidului arată pe bună dreptate că „dacă toate organele și organizațiile de partid, toate colectivele de oameni ai muncii ar fi lucrat, în toate împrejurările, într-un spirit revoluționar deplin, am fi putut obține rezultate mult mai bune. Nu putem fi mulțumiți de felul în care am încheiat anul 1985". Această precizare este cu atît mai valoroasă cu cît avem în vedere faptul că în cincinalul trecut, în contextul crizei economice mondiale, producția industrială a crescut cu 21,6 la sută, cea agricolă cu 10 la sută, venitul național cu peste 24 la sută și, drept corolar al acestora, veniturile reale ale oamenilor muncii, cu 8 la sută. Paralel, învățămîntul, știința și cultura au înregistrat dezvoltari evidente. Secretarul general al partidului nostru ne îndeamnă spre realism, spre angajare responsabilă, însoțită de spirit revoluționar. În acest sens, o importanță cu semnificații deosebite o are precizarea făcută de tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, și anume că „una din legile sociale ale societății noastre socialiste este de a asigura tuturor oamenilor condiții egale de muncă, de viață, pe principiile socialiste". Considerăm că ne aflăm în fața unei legități specifice socialismului descoperită și formulată pentru prima dată, în această manieră, de secretarul general al partidului nostru. Această legitate, însă, vizează în mod categoric atitudinea și modul oamenilor de a gîndi și acționa. Pentru că, dreptul la muncă, la învățătură etc. are ca și corespondent obligația de a munci, de a învăța. Sub îndrumarea înțeleaptă a gloriosului nostru partid, poporul român a făurit o societate nouă, în care munca — izvorul bunurilor materiale și spirituale — a devenit fapt de conștiință, fiind așezată pe cel mai trainic piedestal al existenței noastre de astăzi și de mîine.

Nu putem încheia aceste însemnări fără a aminti că, și de astă dată, secretarul general al partidului nostru atenționează — și nu în mod întîmplător — asupra aplicării în viață a noului mecanism economic, al autoconducerii și autogestiunii — cadru organizatoric de înaltă eficiență și responsabilitate al unităților noastre socialiste. Faptul că dispunem de programe de dezvoltare în perspectivă în toate domeniile vieții sociale reprezintă una din premisele fundamentale pentru avîntul general al patriei noastre. Acum, importantă devine conștientizarea acestor programe la toate eșaloanele, pînă la colectivitățile cele mai restrînse din industrie, agricultură, laboratoare și celelalte domenii ale vieții sociale. Există certitudinea că anii ce urmează vor fi marcați de noi și mari succese în evoluția multilaterală a României socialiste prefigurate cu o atît de clară viziune de secretarul general al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** — ctitor de Țară nouă, de civilizație și progres pe întreg cuprinsul patriei noastre socialiste.

Prof. univ. dr.
Traian BUNESCU

Științele sociale — un loc de frunte în făurirea noii orînduiri

1921
P.C.R.
1986

Între factorii ce concură la înfăptuirea programului ideologic al partidului, la dezvoltarea conștiinței socialiste, științele sociale ocupă un loc central. Partidul Comunist Român, cu deosebire după Congresul al IX-lea, a acordat o atenție deosebită filosofiei, istoriei, tuturor științelor economice și politice, a celor privind conducerea societății, orientîndu-le spre studierea realităților din țară, spre problemele majore ale lumii contemporane. Au fost create cele mai bune condiții pentru afirmarea lor puternică pe firmamentul științei românești contemporane, în atmosfera de mare exigență impusă de noua revoluție tehnico-științifică, de integrarea rezultatelor științelor în toate domeniile. În lumina obiectivelor stabilite de Congresul al XIII-lea al partidului, științele sociale sînt chemate să contribuie și mai eficient la realizarea unor sarcini ce vizează atît conștiința socială cît și existența socială ele **„trebuie — după cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — să aprofundeze noile fenomene economice, sociale, să sesizeze noile legități ce apar în dezvoltarea societății"**.

Imperativele stadiului actual de dezvoltare a României, de trecere la o nouă calitate în toate sectoarele de activitate, de a spori productivitatea muncii, eficiența economică și socială, de a face ca patria noastră să intre în cîțiva ani în rîndul țărilor cu nivel mediu de dezvoltare cer științelor sociale răspunderi fără precedent în a-și amplifica aportul la desfășurarea la nivel ridicat a activităților politico-ideologice, de formare a omului nou, în întreaga muncă de propagandă. Ele trebuie să militeze pentru crearea unor convingeri profunde în justețea și victoria socialismului, pentru aprofundarea și însușirea organică a documentelor și hotărîrilor de partid, în așa fel încît studierea acestora, cum se arată în Raportul prezentat la cel de-al XIII-lea Congres, **„să înarmeze pe comuniști, pe oamenii muncii cu principiile fundamentale ale partidului, obiectivele și sarcinile ce revin fiecărui domeniu de activitate, să asigure dezvoltarea conștiinței revoluționare, însușirea trăsăturilor moral-politice ale omului nou, participarea activă a membrilor de partid, a celor ce muncesc la înfăptuirea Programului partidului"**. Științele sociale au obligații mai mari în a contribui la dezvoltarea teoriei revoluționare prin abordarea realităților social-economice și politice, interne și internaționale, în continuă schimbare. Abordînd în spirit revoluționar modificările ce au avut loc în țara noastră, ca urmare a nivelului atins de forțele de producție, a dinamicii structurii sociale, a afirmării modului socialist de viață, filosofia, istoria, politologia, sociologia, alte științe sociale trebuie să formuleze concluzii utile factorilor de conducere politică la orice nivel, prin sintetizarea teoretică a experienței României în edificarea noii orînduiri și analiza temeinică a situației internaționale. **„Pornind de la studierea practicii, a experienței, a vieții — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — activitatea ideologică, cercetarea din domeniul științelor sociale trebuie să lumineze calea înaintării ferme a României spre cele mai înalte culmi ale comunismului"**. În acest sens, lucrătorii din domeniul științelor sociale, adevărați activiști ai partidului, au datoria să constituie sprijinul principal și calificat al muncii politice a organelor și organizațiilor de partid, contribuind cu competență la fundamentarea căilor și mijloacelor de înfăptuire practică a principiilor comuniste de muncă, pentru creșterea participării maselor la creație conștientă și la conducerea societății, la afirmarea partidului ca centru vital al întregii națiuni.

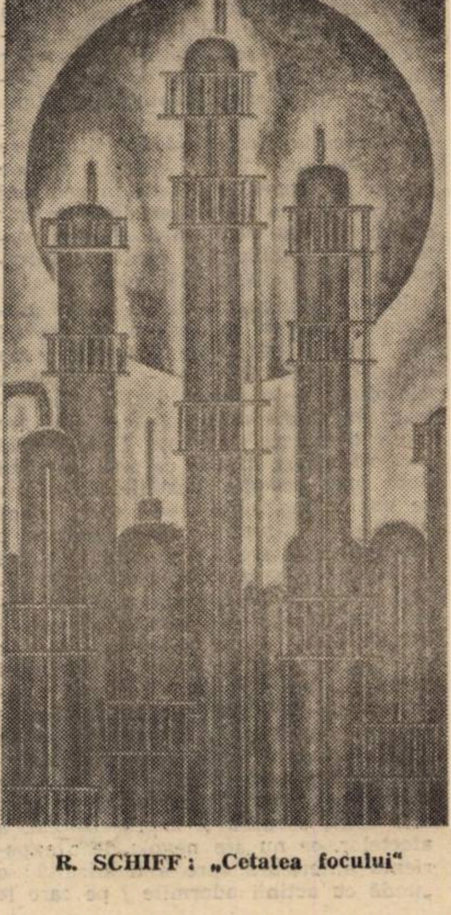

R. SCHIFF: „Cetatea focului"

În munca de propagandă, ca și în cea de cercetare, sau ca în celelalte discipline de învățămînt, științele sociale au sarcina permanentă de a combate diferitele manifestări și concepții înapoiate, reacționare, naționaliste, mistice etc. **„Să nu uităm nici un moment** — sublinia secretarul general al partidului — **că mai continuă să se manifeste diferite concepții străine, mentalități ale vechii societăți burghezo-moșierești, că nu toți cetățenii au rupt definitiv cu mentalitățile și practicile din trecut, că din afară continuă încă să pătrundă influențe străine concepției noastre revoluționare despre lume și viață"**.

În cei peste douăzeci de ani, de cînd în fruntea partidului se află tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, științele social-politice au cunoscut un puternic avînt, atît ca arie a problematicii abordate, a orientării spre teme de maximă importanță pentru țară, cît și ca profunzime a cercetării, beneficiind de spiritul critic, realist, științific și curajos promovat de partid. Este meritul partidului, al secretarului său general, că **„militînd pentru adevăr, înțelegînd dialectica general-particular în dezvoltarea socială, a impus sarcini deosebite, dar a creat și largi posibilități de afirmare științelor sociale"**. În perspectiva obiectivelor stabilite de Congresul al XIII-lea, în condițiile unui proces revoluționar neîntrerupt, cînd noua revoluție tehnico-științifică face ca științele să pătrundă în toate sectoarele, științele sociale, prin eforturi maxime, realizînd sarcinile ce le revin la cote ridicate, pot și trebuie să ocupe locul de frunte ce-l merită în vasta operă de făurire a noii orînduiri.

Prof. univ. dr. Ilie LUCA

Marin Preda

●

MUNCILE ȘI ZILELE

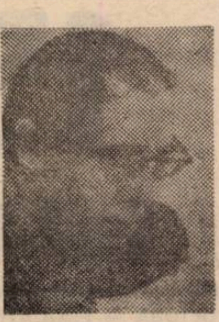

S-a vorbit mult, cu ocazia centenarului Rebreanu, despre efortul gigantic al autorului sărbătorit, despre chinuitoarele nopți și, mai ales, despre diminețile în care prietenii îl zăreau, beat de muncă, asemenea minerilor ieșiți din adînc. Fiecare capodoperă închidea un șir de ore chinuitoare, de zile, de luni și de ani pe care doar el, marele scriitor, îi putea trăi astfel. Epuizantele ore ale zilelor și ale nopților. Viața îngropată în ele Omul proiectat pe o sută de ani se surpa la o vîrstă pe care altfel, ar fi trăit-o ferice, precum vreun comersant ori politician oarecare.

Dar dacă s-a vorbit prea puțin despre efortul gigantic al lui Rebreanu, și mai puțin s-a vorbit despre **munca** lui Marin Preda. Autorul lui **Ion** era robust, de o vigoare fizică impresionantă, creatorul **Moromeților** părea mai degrabă fragil, incapabil de efortul inuman al miilor și miilor de zile la masa de scris : al zecilor de variante, al frazelor reluate o dată, de două, de zece ori. De altfel, însuși Marin Preda își contempla operele mîndru de cantitatea de muncă investită : iată, și-a învins încă o dată mizerabila condiție, a reușit încă o dată să termine ceea ce avea de terminat ! De multe ori competiția prozatorului cu ceilalți punea în valoare acest capitol : a învins, a muncit așa cum n-a mai muncit nimeni pînă la el ! Știu, spunea scriitorul în fața ultimei sale cărți, că nici un prozator român nu a depus vreodată un efort de o asemenea intensitate !

Un om care avea superstiția talentului — noi ne amintim din ce în ce mai rar despre talent și rău facem —, un om care știa că marile talente se nasc rar și capodoperele și mai rar vorbea, nu fără o ciudată uimire, de investiția de muncă pe care o reclama **profesiunea de scriitor.**

Nu mai era țăran — cum să mai fie? — dar serile în care, el și ai săi, întorși de la cîmp, degustau **liniștea**, odihna i-au prilejuit cîteva pagini antologice. Așa cum, pagini de aur pentru literele românești i-au fost prilejuite de diminețile Cîmpiei. De muncile cîmpului. Era moștenirea cu care venea **de acasă**. El era al noilor structuri sociale, aparținea, ca să folosim expresia altui mare autor de „romane rurale", secolului omului de jos. Apărut în literatură într-un timp al romantismului revoluționar, voia să fie luptător și, fără îndoială, a fost Unul dintre luptătorii de seamă pentru afirmarea clasei sale. Munca era înscrisă pe blazonul său : firesc, fără ostentație.

A fost un soldat disciplinat, am spune, citindu-i azi discursurile, intervențiile la diverse congrese, conferințe, întîlniri Credincios solicitărilor timpului său, căruia i-a dat, uneori jertfit, opere : credincios misiunii sale de scriitor. Atît de credincios încît era mîndru să lupte împotriva șirului de stupizenii care amenințau să mutileze fața literaturii. În 1956, la primul **Congres al scriitorilor, spunea :**

„Pentru eroul prozei epice, de pildă, problema libertății sociale devine la un moment dat atît de individuală, unică și majoră, încît se transformă în marea sa problemă, iar celelalte rămîn ... de importanță secundară " Și, în continuare, citîndu-și mai-marele, maestrul : „Individul suportă marile catastrofe sociale și naturale cu mai multă ușurință decît catastrofa casnică : gelozia, trădarea sau chinurile iubirii neîmpărtășite, spune Tolstoi. Și eu sînt convins că marele scriitor nu greșește, că individul e astfel făcut și că nu e rău că e făcut astfel". Și, în continuare, în numele Cauzei : „În privința aceasta, în fața creației epice din țara noastră .. se deschide un univers aproape infinit de probleme". Probleme specifice timpului nostru, probleme demne de rezolvat cu mijloacele specifice artei literare.

Un excepțional luptător a fost Marin Preda, observăm azi, recitindu-i cărțile, eseurile, articolele. Ideile timpului său erau asumate în aceste romane în care investiția gigantică de muncă, de efort punea, mereu, în valoare, **condiția scriitorului.**

Un excepțional portret al lui Fănuș Neagu se încheie cu o imagine deosebit de expresivă pentru autorul **Moromeților** — o imagine care poate sluji drept reper : **Soldatul Marin Preda, apărîndu-și nemurirea cu o lopată Linemann** Să o reținem.

Cornel UNGUREANU

Ștefan Aug. Doinaș

●

POEZIA ȘI NUMAI EA

Cred că orice cultură își are, în poezie, marile ei figuri paterne. Sînt, în general, poeții cei mai cuprinzători, creația lor se întinde peste noi într-un fel aproape impersonal, în aparență bogată ca și lumea asupra căreia și-au cîștigat o autoritate severă și inaccesibilă ; nu e absolut obligatoriu ca ei să fie, cum se spune, poeții noștri preferați. Între aceste figuri paterne se află, desigur, Eminescu, Blaga, Arghezi și, în linia lor Ștefan Aug. Doinaș, dar nu și „prea" personali — în imperiul poeziei, fii nefericiți, sau revoltați, sau zburdalnici — Macedonski, Bacovia, Ion Barbu, Nichita Stănescu, pentru a pomeni doar cîteva dintre numele cele mai răsunătoare. Nu introduc aici o distincție valorică, ci una tipologică, una ținînd, cel puțin, de psihologia lecturii. Raportat strict la poeții investiți cu acest tip de autoritate, anteriori lui, Ștefan Aug Doinaș reprezintă, într-o hegeliană dialectică, faza **pentru-sinelui.** Opera sa este o oglindă întoarsă, în ale cărei ape se reflectă doar formele de fum : fantomatice apariții visînd în adîncul ei. Nu cunosc în literatura noastră o poezie care să vorbească mai mult și mai profund despre poezie : exclusiv despre poezie. Chiar și în versurile de dragoste, numeroase — cele mai frumoase sînt în volumul **Omul cu compasul** —, dincolo de ființa iubitei simțim că se ridică un nou templu tot poeziei. Bănuim de pe acum întîmpinările celor „îngrijorați" de soarta unei asemenea întreprinderi ; fatalmente se vor pomeni cuvintele uscăciune, abstracțiune, cerebralitate ș.a.m d. Împotriva lor „am" un singur contraargument, mai mult decît suficient pentru cei ce posedă facultatea poetică : chiar poezia lui Ștefan Aug Doinaș Scăpărînd de senzualitate, ea e expresia unei beții reci. Trebuie să subliniem ambii termeni, deși sînt contradictorii. **O beție**, desigur, fiindcă un duh pătimaș animă strălucitoarele viziuni ale poetului, strălucitoare ca și sonoritățile versurilor lui într-adevăr perfecte, dar de o perfecțiune în a cărei imobilitate (nimic nu poate fi clintit și nu ne dă sentimentul că ar trebui să fie clintit) se zbate **sufletul** unei vietăți străine nouă : o sirenă, o zeitate, un personaj luminos și plin de mister dintr-un mit păgîn. O beție rece, însă, fiindcă peste această jubilație a formelor întrezărim umbra riguroasă a Ideii.

Ideea ! Ajungem astfel la o altă problemă, așa-zisul platonism al poeziei lui Ștefan Aug Doinaș. Lumea cea de toate zilele își are — în gîndirea filosofului — o copie ideală, imanent-transcendentă ; lumea poetului nu are nimic de-a face cu prima. El scrutează **alte** orizonturi și vede ca-n vis tărîmul unor lumi posibile (posibile, de vreme ce pot fi imaginate) pe care, dacă vrem să le locuim, fie și pentru o singură clipă, trebuie să uităm de noi și de zgura senzațiilor zilnice Și, totuși, ceva atît de îndepărtat de noi înșine, în stare să ne insufle o emoție atît de vie ! — nu prin tînguiri, nu prin apelul la fireștila comunele stări sufletești, acelea cunoscute nouă tuturor, mai des sau mai rar, mai acut sau mai superficial. Poezia lui Ștefan Aug. Doinaș ne exaltă cu imaginea unor lucruri a căror percepție nu am avut-o niciodată El atinge, se vede, o altă zonă, ascunsă și suprasensibilă, a afectelor, ce nu are nevoie de o experiență anterioară spre a fi stîrnită : o „undă cu actinii adormite / pe care le trezesc cu sărutări !" **(Unda).** Inexistentul și invizibilul pe acestea le ademenesc în spațiul alb al paginii versurile poetului. Iar ceea ce contemplă ochiul lui interior, dilatat de voluptate, este reductibil la **un** singur eveniment, mereu repetat sub diferite forme : momentul nașterii imaterialelor „lucruri", echivalent în planul imaginarului cu nașterea Afroditei din spuma mării, cînd statuia zeiței prinde contur, risipindu-se instantaneu, pentru profanul ochi, în aerul incandescent din jur — o pură evanescență. După ce ultimul ecou al ultimei silabe din poem încetează, ceva indicibil ni se ia înapoi, înainte de a fi putut fi al nostru măcar în parte. Dar toate acestea la un loc le știe spune numai poetul, așa cum se cer spuse, într-una din poeziile pe care am ales-o spre exemplificare, nu fără sentimentul trădării față de altele, numeroase zeci, la fel de mult iubite : **„Cum păsările suie-n ceruri lăsînd un cuib de paie gol / în căutarea unui rege al păsărilor cu privirea / și zi de zi de-asupra lumii li se amînă întîlnirea / pînă ce simt că tandrul rege sunt ele însele în stol / / așa pornesc în căutarea acelui timp esențial / ce scaldă pulsul unor clipe în strălucire și durată / cuvintele tot mai străine ca-ntr-o asceză ne-ndurată / tot mai supuse și-nvrăjbite de logosul potențial / / pînă ce pagina le-nghite în albul ei ca fixe pîlcuri / în care întîmplarea moartă adie răcoros din tîlcuri". (Cuvintele poetului)**

Vasile POPOVICI

Șase scriitori pentru

D. R. Popescu

●

CRITERIUL ȘI OPERA

1. Cît, oare, din prețul biruinței se revendică entuziasmului ? Și cît adevăr din foarte multele răspunsuri își asumă **eul** orgolios de exact cu sine și față cu ordinea spectacolului mundan ? Dar cum o „filosofie" a criteriilor nu se poate construi decît din judecăți vulnerabile, riscul oricăror formulări se extinde, firesc, și în sfera promisă a tentativelor. Căci obsesia întregului, adeseori, poate să incumbe textului (literar !) ca referință-explicare a lumii. Fragmente în perspectiva recuperării, așadar, continente de real, ca și de alternativele acestuia, sub semnul „prejudecății" criteriilor.

O „logică" a **înscenării,** fundată pe diversitatea criteriilor, traversează povestirile și nuvelistica lui Dumitru Radu Popescu, prozatorul situîndu-se de fiecare dată la egală distanță de atitudinea cu care personajele se raportează narațiunii și justificarea acesteia în context Cînd de pildă Fănită cel îndărătnic, din „Pădurea" (vol. Umbrela **de soare), nu aspiră** să se confunde cu lumea pe care i-o propun noile realități, nu face decît să-și exprime opțiunea vizavi de „cucerirea sistematică a acestui real cu mijloace proprii. Iar tandemul Petre — Savel din „Căruța cu mere" pare să fie substitut al unui astfel de creator de „imaginar", căci lumea itinerariilor pe care le obligă spectacolele trupei lui „nea Mezat" nu concordă cu aceea pe care o determină proiectele, visele celor doi — alternative ale realului Iată, numai din aceste două exemple, un statut de autor-creator pentru care creația nu e un simplu rezumat al valorilor, ci o sumă de principii-norme validînd actul temerar al elevării unei cosmogonii aparte.

S-a spus că, adeseori, această proză stă sub semnul atitudinii fabulatorii devenită criteriu moral (Mirela Roznoveanu, **Dumitru Radu Popescu**, București, Editura Albatros, 1980, p. 164). Numai că diversitatea tematică este o evidență, nu o simplă formulă de constatare iar fabulosul, ca altă modalitate a adecvării contextului **la** verosimil, **nu** mai e un simplu criteriu. Un personaj din „Umbrela de soare" pare să fi găsit **răspunsul exact : „Adevărata odihnă și adevărata plăcere și, hai să zic, fericire, ține de un** fapt împlinit, concret. Restul rămîn vorbe. Apă de ploaie, cum **se zice". (vol. cit., p. 273).** Iată de ce „înscenarea" se întîmplă și la modul parodic, chiar și atunci cînd complenta nuanțelor e alta. Planurile nu se contrazic însă, e o întrepătrundere aici spre a oferi substanței textelor durata anume, asimilată fie cronologiei aproximative, fie „anotimpului", adeseori și convențional, neprecizat. Paraschivescu și Paraschiveasca din „Nabucodonosor", Fănită și Liorica lui Cimpoacă din „Pădurea", baba și partenerii călătoriei sale cu trenul din „Cocoșul" (vol **Somnul pămîntului)**, îndîrjiții Enache și Oprea, din povestirea „Între cercuri de salcîm" **(Somnul pămîntului)** și chiar neînțelesul Fusulan față cu ceilalți din „Zmeul albastru" **(Umbrela de soare)** — iată tot atîtea cupluri reactivînd narațiunea între un tragism voluntar și ironie (— autoironie). În fapt, aceste **dublete subscriu antinomic direcțiilor epice (sub determinismul auctorial al creației), pun în mișcare mecanismul combustiei interioare în majoritatea prozelor menționate. „Prejudecata" celui care vrea să anexeze prin lectură acest teritoriu e labila formulă (dar singura) de a și-l apropia, căci, odată recuperat din fragmentele întregului, teritoriul capătă contururile unei superbe Utopii.**

2. Nu de puține ori, aspectul de tărîm patriarhal, aparent fără legături cu timpul concret, ne întîmpină în povestirile lui D. R. Popescu Peste oameni și lucruri și întîmplări, mirajul, fabulosul, își exercită funcția unificatoare, întocmai teoremei din fizică pe care lipsa unui singur element ar anula-o. Sub zodia „începuturilor de lume" pare așezată, astfel povestirea intitulată „Ora cinci" **(Umbrela de soare).** „Noaptea trecea de pe mal pe apă, dusă de vînt, neagră, și densă. Nu știai unde începe marea și unde se sfîrșește pămîntul. Și nici în larg, unde începe cerul". Senzația de „inaugural" și indefinit copleșește, deși exprimarea ei e lapidară : „Orizontul era închis ca un cerc" Spre deosebire, în „Noioiul", efectul revelației este o întrepătrundere de planuri, delimitate exact. Aici, metafora are un rol determinist, de „logică" ce ordonează criteriul : „Noaptea era delicată, ca o imensă petală neagră" ; „Și lumina nu se ivea, zăcea undeva uitată" Altminteri, este aceasta o asumare a participării implicite la acțiune a naratorului, un compromis al acestuia cu realitatea pe care-o „provoacă" personajelor povestirii : „Lumina dinafară, se gîndi el, ora de lumină dinafară ce cade pe ora de lumină dinăuntru, a insului, contopindu-se". „Mireasa din iulie" **(Somnul pămîntului)** pare a fi, sub aspectul unei anume „metodologii" pe care și o revendică povestitorul, prilejul identificării formale a narațiunii propriu-zise cu dezbaterea invocată, căreia-i premerge (de la real la fabulosul cadrului și invers, „jocul" devine adeverire). Subsumat Operei, criteriul o justifică, adăugîndu-i-se ca determinare metodologică a demersului artistic. Criteriul „explică", Opera durează !

Ionel BOTA

prezentul literaturii

Eugen Barbu

DUPĂ DOUĂZECI DE ANI

IEŞIREA DIN SCENĂ. Jurnalul e, într-un fel, o formă de iniţiere, în care autorul îşi este lui însuşi Dascăl şi Învăţăcel. O ficţiune cu iluzia obiectivităţii; o fişă de temperatură a devenirii. A evoluţiei pe care o suportă, moment de moment dublul raport al eului **actant şi martor** — termeni, aici, oricînd, interşanjabili — , cu sine şi cu realul. O relatare pîndită mereu din trei părţi. O transpunere în pagină a ceea-ce-s-a-petrecut, ceea-ce-am-vrea-să-fim ori să-părem a fi. Totul mînat de insaţiabila poftă de a conserva trecătorul **Clipa cea repede**.

După douăzeci de ani (şi mai bine de un deceniu de la prima lectură) cea mai cuceritoare parte din **Jurnalul** lui Eugen Barbu (1966) mi s-a părut ieşirea din scenă, regizată — cum, altminteri, cartea aproape în întregime e — cu fineţe artistă: „De miine n-am să mai scriu nici un rînd în caietele acestea. Simt că am încheiat aici o tinereţe pe care o voi regreta sau nu, cine ştie... Am sentimentul că am pierdut nevoia confesiunii şi un **Jurnal** în care să nu fii tu însuţi eroul nu prezintă nici un interes pentru nimeni. Este o senzaţie tragică aceea de a-ţi da seama că ai pierdut plăcerea de a te povesti". Ieşire îndelung pregătită: „Răsfoind caietele acestea mă simt indignat. **Jurnalul** meu este numai o confesiune anodină, o mărturisire, e drept sinceră, a tot ceea ce am gîndit uneori. Dar asta merită să fie reţinut: că mi-a plăcut gura unei femei, că mi-am cam schimbat prietenele din plictiseală? Nu-mi plac gulerele tari în confesiuni şi nu voiam să mă arăt altfel decît sînt. În definitiv, ce-aţi vrea de la un om tînăr"?" Revenind, deci: „Acum, rîndurile scrise cu litere chinuite în caietele pătate cu cerneală mi se par caraghioase, pline de infatuare tinerească. La urma urmelor, de ce mi-ar fi ruşine de cel ce am fost? „Ştim ceea ce sîntem nu ce vom deveni", spunea Shakespeare" Mai mult decît despărţirea de o vîrstă (fie şi a Jurnalului), e aici o îndepărtare de mentalitatea unei vîrste Un divorţ pus la cale cu destul orgoliu, suficient de puternic pentru ca totul să fie asumat (înţelegînd prin acest tot ceea ce ţine exclusiv de biografie, ceea ce suportă regimul de intimitate !).

ISTORIA PARALELA. De obicei, evenimentul de natură istorică formează în **jurnal** un pretext. El îndeamnă la comentariu personal provoacă opinii. **Jurnalul** lui Eugen Barbu se referă la o perioadă — 1942-1952 — nu tocmai lipsită de evenimente. Din contră! Dar de puţine ori ele sînt altfel relatate decît într-o formulă lapidară, rar afectată de comunicarea vreunei reacţii. Autorul e de o parcimonie care întăreşte senzaţia că **Jurnalul** său e o construcţie a cărei elaborare l-a preocupat intens. În curgerea ei paralelă, Istoria pare o boltă fragilă susţinută de pilonii amănuntului (auto) biografic. Singuri, aceştia au consistenţă. Dar, fără boltă, construcţia n-ar fi fost întreagă

NEVOIA DE AFECŢIUNE. Sub masca „plictiselii", autorului îi place să creeze iluzia că e un mizantrop. Dacă n-ar fi însoţită de o senzualitate cu greu ţinută în friu, mizantropia sa ar putea părea chiar veridică (de nu cumva, într-o măsură, şi este, ca stare inerentă vîrstei !) Dar această senzualitate nu e expresia pură a unei crize erotice fireşti ; ea funcţionează ca un element de echilibru, de compensare a nevoii de singurătate („Ce bine e cîteodată cînd mă întorc acasă şi nu găsesc pe nimeni care să mă aştepte, care să mă scoată din universul meu"), este expresia dorinţei absolute de afecţiune De a fi şi de a se şti iubit a Scriitorului. Suportul şi motivaţia condiţiei de a crea.

SFÎRŞIT DE PRELUDIU. „Jumătatea din mine, în care a-a murit acel dulce scepticism care ne-a otrăvit tinereţea, mă chinuie cu întrebări. Celălalt om, pe care l-am dobîndit în această aşteptare, optimistul, entuziastul, mă cheamă în stradă şi mă sileşte să văd. Nu-mi rămîne decît să împac aceste fiinţe tiranice ce se sfîşie între ele: una, agonică, fermecătoare în melancolia ei, în stare să mă subjuge, cealaltă, generoasă, curioasă, tînără cu adevărat". Aceasta e încheierea ciclului iniţiatic săvîrşit prin **jurnal**: conştiinţa tragică a Alterităţii, a Dublului. A fiinţei divizate: jumătate — aparţinînd realului, capricioasă, imprevizibilă; jumătate — definitiv zăvorîtă între ochiurile scriiturii

Marian ODANGIU

Marin Sorescu

CĂLĂTORIILE POEZIEI

„Nu poţi scrie poezie tot timpul. Şi chiar dacă poţi, nu e bine" — spunea un om care scrie cu bucurie. Adică Marin Sorescu, scriitorul-total, navigînd dezinvolt pe toate mările spiritului, mereu singular şi însingurat, mereu disponibil şi imprevizibil, uimind prin capacitatea de înnoire şi simplitatea derutantă, sfidînd atîtea alarme ale criticilor, îngrijoraţi de pericolul (real, totuşi !) al repetiţiei şi facilităţii, transferînd gesticulaţia cotidiană şi materia ei verbală (cuvintele „oricui") într-o lirică de mare faimă, cucerind mapamondul. Iubitoare de paradox, inteligenţa sorescianǎ se ascunde în cotidian; sub aparenţa jocului, dînd cu tifla poeziei solemne şi stilului emfatic, bagatelizînd, bruscînd tabieturile de recepţie, afişînd o înşelătoare transparenţă, stăpînind clapele şi trapele scrisului, poezia sa realizează o comunicare directă, introninînd intimitatea şi familiaritatea. În „cămaşă de litere", popularul poet observă cu retină proaspătă lumea. Descins printre noi („să văd ce mai faceţi"), Marin Sorescu, risipindu-şi — în pofida acutului simţ al convenţionalului — jocurile de virtuoz ne bucură prin cuceritorul sentiment al libertăţii creatoare. Puţini îl trăiesc la temperatura sorescianǎ deşi, la el, spontaneitatea e crîncen supravegheată, bănuiesc; puţini l-ar putea urma pe fostul premiant al revistei **Luceafăru** (pentru critică !) în galopul său literar, anexînd noi teritorii, acuzat — fireşte — de „trădare", „incapabil" de a trăi sublimitatea stării lirice, încercat vremelnic de orgoliile criticii de autor, tenta de experiment, nedomolindu-şi vîlvătăile polemice. Părăsind — cu reveniri — exerciţiul critic, Marin Sorescu a apucat-o pe alte cărări; dar, să observăm, desfăşurările spiritului sorescian aparţin unei inteligenţe critice. Considerat un „cinic al poeziei", Marin Sorescu el însuşi paradoxal, îşi regizează în laborator, prin calcul savant, distanţarea, impasibilitatea. Ludismul, spiritul parodic (părînd a patina la suprafaţa limbajului), rezonanţa caustică maschează de fapt sensul grav al formulei sorescienе.

Să nu ne amăgim. Poetul nu e doar inventiv şi cu gustul poantei, nu e doar băşcălios şi ironic. Dacă teatralitatea e sfidată prin anularea distanţelor de către cel temător de „faza abstracţiunilor", ros — desigur — de orgoliul singularizării, autoportretistica recurge la mistificări („Sînt zburlit şi privesc pieziş" — **Printre dune**); adevăratul Marin Sorescu e şi sentimental şi sensibil, cîştigînd în densitate şi gravitate (vezi, de pildă, **Sincronizare, Concurs** ş.a.). Taciturn în viaţă, el este volubil şi nervos în scris. Doar în scris, adaug (fără a fi avut privilegiul de a-l cunoaşte). Verva sa dă în clocot. Fanaticul întru literatură scrie, iarăşi paradoxal, o poezie **la nivelul vieţii,** mustind de concret. Descoperim în obişnuitul ei chiar fiorul marii poezii, Sorescu aruncînd mănuşa retoricii tradiţionale. În astfel de „naraţiuni rurale", stăpînite de oralitate, Bulzeştiul (**La lilieci**) devine un centru al lumii, supus implacabilului mecanism ritualic şi legii morale neîndurătoare; ceea ce citim poate fi o tentativă monografică investigînd o lume veche (şi imaginară), un rural „stricat", mîngîiat de candorile copilăriei retrăite. Coborîm în prozaism, gustăm **poezia faptelor de viaţă.**

Dar tehnica sorescianǎ nu se dezminte; întîmplările satului, văzut ca un „teatru mare", trec — prin hiperbolizare — în regimul eroicului, dobîndesc o aură epopeică. Apetitul grandiosului, denunţat în **Bobîrnacul** („totul se ridică la pătrat") are drum liber; doar că această **„mitizare"** acumulativă este, concomitent, minată de inventarul (discursivităţii; cotidianului, ridiculizînd — prin **mitizare** — ţinuta ţeapănă, solemnitatea glacială.

În acest univers sorescian, eliberînd valenţa sudică a spiritualităţii noastre, volubilitatea se desfăşoară nestînjenit. Omul sorescian, s-a spus, este comunicativ; el participă la viaţa publică, dedulcit plăcerilor „politiceşti", informat („Finu Gheorghe le ştie pe toate"), trăind „la drum" („ochii tuturor sînt pe drum"). Acel „drum lung" pînă la moşica este, negreşit, şi o călătorie iniţiatică. Dar risipind focuri de artificii, schimbînd măşti şi registre stilistice (nu s-a întors şi reîntors Sorescu la uneltele clasice?; n-a fost el şi sonetist ?), poetul-dramaturg, critic ş.c.l., **contrariază,** este consecvent în inconsecvenţă. Deşi...

Spiritualul ironist scrie „pe cutremure" **(Creaţie),** închinîndu-se monumentului simţului comun. Numai citit superficial, îngropînd „direcţia gravă a liricii sale", el a putut fi judecat ca superficial, transportînd spre cititor mesajul unor Mitici de extracţie oltenească: adică o filosofie uşurică, lejeră, pe placul galeriei. Marin Sorescu are fibră ţărănească. Făcînd afirmaţia, mă gîndesc întîi la ascuţimea de spirit şi bucuria trăirii imediatului, la robusteţe şi expansivitate, la acel clocot vital şi rîs bogat; dar şi la nemiloasa luciditate, amalgamînd suavul şi grotescul, ancorată în cotidian şi alunecînd în fantastic sub sigiliul naturaleţii. Totul e viu, totul e posibil

Maliţia ascunde şi protejează vulnerabilitatea fiinţei, fragilitatea trestiei gînditoare. Scutul ironic-parodic ne apără de comedia obiectelor, de propria noastră reificare; percepem „dulcea gîngurire-a lucrurilor", dar şi „diferenţa de nivel" dintre ideal şi real. Scindat, Sorescu nu devine un dezabuzat. Seninătatea dezinvoltă a unui anxios (în fond) ia în stăpînire lumea prin disimulare (în formă); meditaţia asupra condiţiei umane nu îmbracă haina de gală a solemnităţii retorice. Cerebralitatea se deghizează, pătrundem spre miezul Fiinţei şi pe cărările absurdului. Respingînd metafora, „visălogeala", poetul locuieşte în luciditate. Înscenînd (fără a mima) jocul superior al spiritului, el va spera că „... prostia va dispare / În curînd. / Pe cale paşnică" **(Cum soarele...).**

Trăgînd ultima linie la acest profil poeticesc, aş zice că obsesia (nu tocmai nouă) a liricii sorescienе ar fi —în subtext — lupta cu timpul. Or, gloria lui Marin Sorescu nu e locală. Biruind spaţiul, poezia sa călătoreşte în lume şi, lecţia sorescianǎ, poate, se cuvine învăţată şi de alţii, la fel de merituoşi. Marin Sorescu călătoreşte spre petele albe ale viitorului purtînd pe umeri universul poemelor sale. Sub masca miticismului, descoperim în cotidianul foşgăitor şi locvace sîmburele grav al Existenţei.

Adrian Dinu RACHIERU

Augustin Buzura

ADEVĂR ŞI CREAŢIE

Augustin Buzura, vreau să zic proza lui Augustin Buzura, mizează totul pe cartea gravităţii creatoare. În publicistica strînsă in **Blocnotes,** autorul **Orgoliilor** încondeiază balcanismul ca mentalitate artistică şi, în general, cum mărturiseşte într-un interviu, nu prea agreează „gratuităţile bizantine". Pentru un astfel de scriitor a fi autentic înseamnă a găsi limbajul adecvat — o cale ştiinţifică ar fi cu atît mai în spiritul său — spre a exprima propriile experienţe, „cazuistica" strînsă în atîţia ani de căutări romaneşti.

Realitatea dinafară (exterioară) antrenează realitatea dinăuntru (interioară), iar răspunsul acesteia nu va întîrzia: se va adresa acelei lumi care i-a motivat chinul zbaterii cu expresia. În puţine cuvinte, secretul laboratorului de creaţie al lui Augustin Buzura. Dacă îngăduie mai puţin modalităţile lucide de expresie sau conţinut, acest fapt nu delimitează, cum mărturisesc că am fost tentat să bănuiesc, o regionalizare şi o tipologie a prozatorului în funcţie de tradiţia ariei geografice. Augustin Buzura instaurează prin proza sa o dominaţie a raţiunii asupra ficţiunii. În **Feţele tăcerii,** schiţează un fel de societate ideală (miraj platonic) bazată pe elanul generaţiei tinere, al intelectualilor cu vocaţia constructivă. Spre a (se) construi — un verb, pare-se, aproape de sufletul prozatorului — n-ar fi „nevoie decît de linişte şi de calm", cum spune un personaj din romanul amintit adineauri. Sînt de observat aici două lucruri: întîi, că există un filon socratic mai mult sau mai puţin vizibil în romanele sale. Şi socratismul, orice socratism începînd cu Socrate, probează din partea celui care-l exercită şi o vocaţie de moralist pe măsură. Acum, se iscă cea de-a doua observaţie, legată de scrisul lui Buzura: are rost să tot vorbim de moralismul prozei ardelene? Ardelenii sînt ei, ce-i drept, şi moralişti, cazul Slavici, dar, în primul rînd, apar ca veritabili constructori în proză. Conflictul romanului lui Buzura este unul general: bătălia care se dă necontenit cu orice formă a **morţii psihice,** cum iar mărturisea Buzura însuşi, adversarul cel mai important al dorinţei de a crea durabil. Universul pe care îl circumscrie orice roman al lui Buzura ţine de o „istorie" a personajului şi a locului în acelaşi timp. Dan Toma, din **Feţele tăcerii,** intră în spaţiul romanului în momentul în care şi descinde într-un asemenea loc destinat întregii acţiuni.

Alexandru Ivasiuc crea parabole şi ficţiuni, întotdeauna particularul îşi pierdea din concreteţe pe măsură ce intra în dansul vertiginos al abstracţiunilor. Prolixitatea prozei sale rezulta, poate, dintr-o excesivă metaforizare a istoriei, care pierdea cruditatea amănuntului. La Buzura lucrurile stau aproape invers. Lupta se dă sub ochii noştri. E o luptă aparent pasivă, pentru că, dedesubt, sub ceea ce spun personajele, locuieşte istoria care are şi funcţia unui mecanism ce detectează anomaliile Cea mai gravă dintre acestea este, nu ştiu dacă coincidenţa e chiar întîmplătoare ori de-a dreptul logică (ceea ce n-ar fi exclus în cazul lui Buzura), depersonalizarea. Pierderea personalităţii e totuna cu cea a caracterului, şi acest lucru nu îl admite o adevărată conştiinţă artistică.

Romanele lui Augustin Buzura sînt, în cele din urmă, construcţii optimiste. El face parte dintre acei creatori care nu fac un efort să-şi mascheze certitudinile şi îndoielile, lăsint pe un plan secund ambiţiile estetice. Cred că Augustin Buzura nu va intra niciodată în istoria literaturii în straie de clasic. Nu sugerează acest lucru nici problematica romanelor sale şi, la urma urmei, nici scriitura în sine.

Florin BERINDEANU

MICROANTOLOGIA POEŢILOR CONTEMPORANI

Schiţă de portret

Dacă judecata de valoare constituie, încă, actul prin excelenţă critic, atunci Gheorghe Grigurcu (* 16 aprilie 1936) e, între criticii români de azi, unul din cei mai autentici. Că ea, această judecată, comportă nu puţine riscuri, de ordin nu numai estetic, adică daune morale (şi, uneori, şi administrative): reprimande publice, boicoturi, „tăceri avare"..., e un lucru evident. Gheorghe Grigurcu, el, îl ilustrează: are, mereu, acerbi potrivnici, care-şi exercită asupră-i instinctul „defensiv"-feroce, adică: **ungues & rostrum**. El e, de obicei, numai polemic; ei, îndeobşte, sumbri libelişti. — Poate că nu atît acuitatea, tranşanţa de scalpel, de laser critic, nici, dacă vreţi, „scandalul" însuşi sau eventuala justeţe a judecăţii de valoare/de nonvaloare, grigurciene, sunt de natură să-i rabieze (şi, la nevoie, să-i adune), cît, mai cu seamă, spiritu-i integru, independent şi netranzacţionist (de unde şi opţiunile-i decise şi, nu o dată, în răspăr cu ale criticii gregare), — accentul deplasîndu-se, într-astfel, de pe estetic pe „abisul" psihologic, cînd nu pe visceral şi pe alergic...

...Fac unii alergie, vai, pînă şi la demersul taxinomic; ca şi cum criticul, ca „herborisateur" (în pajiştea literaturii), s-ar putea lipsi de auxiliul „nomenclaturilor binare", de (altfel zis:) recursul la **gen** şi **diferenţă**. — Iar dacă fac (quasi-)metafora aceasta, e pentru că, între actualii critici, Grigurcu, el, „herborizează" cel mai bine. E, dealtminteri, un expert, pe urmele lui Călinescu, al decupajului, al mostrei vii, ce e citatul participativ; fapt pentru care opurile-i înseşi au aerul unor herbarii, i. e. al unor **florilegii** (fără ca, însă, supravieţuirea acestora să fie dependentă de sempervirescenţa însăşi a exemplarelor presate).

S-ar mai putea să-i supere, pe cîţiva, **talentul** criticului nostru (indescernabil, el, — de la o vreme — de ţinuta-i etic exemplară), talent pe care ei l-ar vrea, pesemne, mai filotim şi mai acomodabil, — aceasta cu atît mai mult, cu cît ethosul ar fi vocaţia însăşi a calofobilor, a celor fără stil, a iletraţilor (rudimentari, dar... probi!): prejudecată dintre cele mai inepte şi mai balcanic-pernicioase, — prea-bine, însă, înrădăcinată într-o, telurică, mentalitate, ce-i este nutrimentul însuşi, microclimatul predilect. Iată că, totuşi, un Grigurcu (ca, odinioară, Lovinescu) e, îşi îngăduie să fie, şi talentat şi inflexibil, şi „calofil" şi „rigorist", — ceea ce nu se prea admite, fiind o... **contradictio in subiecto**! Oricum, cînd eşti atît de talentat, de ce nu pricepi că „do ut des" e un principiu, etic, ca orişicare altul?!

Să punem, însă, punct acestor linii, din care — cine ştie? —, pentru unii, n-ar rezulta decît umoarea neagră, negativismul şi mizantropia: „poison"-urile unui critic mult mai benign, în fond, decît se crede. Gheorghe Grigurcu e, de fapt, un generos. Nu faţă de empirica persoană, indiferentă şi abstractă, a celor care fac literatură (critica însăşi nefiind o secţie a, dacă vreţi, asigurărilor sociale), dar faţă de literatura ca atare. E vorba de o generozitate echivalentă cu o **tenerozitate**, cu o, adică, lipsă de blazare, de sastiseală, de rutină şi scleroză faţă cu opera avută în vedere. Gheorghe Grigurcu, el, nu-i amploiatul prezent din obligaţii de serviciu (şi de salariu) la ghişeul unei rubrici (al unei cronici, al unei catedre); nu e grefierul, nu e belferul apatic, nici vameşul meschin-şicanator, — nu e cinovnicul unei literaturi. Tot astfel cum nici autoritatea-i (reală, între inşii de bine şi de gust) nu va fi devenit, cu anii, un academic ştaif, o morgă, o gravă mască (premortuară): un rictus al dezabuzării, grimasa unei suficienţe. Exempt de schematism (şi schime!), nici execuţiile sumare, aceste vesele carnagii, nu şi-au găsit într-însul un adept: de pus la zid, i-a pus pe cîţiva; n-a expediat, însă, pe nimeni... Aceasta întrucît, pentru Grigurcu, exerciţiul critic nu înseamnă, ca pentru mulţi, o profitabilă carieră, cînd nu un simplu automatism, nici abuziva practică, să zicem, a nu ştiu cărei prepotenţe. El e, continuă să fie, o emulaţie, un **Erlebnis**. — O dovedeşte, între altele, savoarea (fie aceasta, la răstimpuri, şi profilactic-maliţioasă) cu care caută „cuvinte potrivite" (scrierii — bună, rea — anvizajate), cu care cheltuie şi har, şi scrupul, ca şi, nu mai puţin, un fler de eminent diagnostician, în a afla o justă definiţie: vocabulul definitoriu (şi, uneori, definitiv), „floarea de stil" revelatorie, — de pe urma cărora profită, la limită, chiar autorii contestaţi (nişte stileme ca acelea, sainte-beuviene, privindu-l pe Baudelaire: „chioşc" şi „Kamciatkă", răscumpărînd nu doar o injustiţie, ci **in extremis** şi o eventualitate — sofistica e numai aparentă! — a unui searbăd şi futil elogiu). — Să mai adaug, la aceasta, că volumele-i de critică „la zi" numără peste două mii de pagini?!... E ceea ce, desigur, presupune o nobilă, ascetică vocaţie a abnegaţiei, a „uitării în obiect", a punerii de sine ca între paranteze: un sacrificiu cu atît mai greu, cu cît victimă îi e nu singur omul, ci şi poetul — fără o „situaţie", dar admirabil — care e Grigurcu...

...Unul din rarii poeţi-critici avînd, la noi, să se abstragă de la canonul (şi tabietul) divertismentului livresc, al inspiraţiei bibliofage (şi, implicit, de la fatalitatea limfaticei pergamentoze!), — cărora, dintru început, el le preferă şi opune o poezie de zigzaguri şi de combustii fulgurante, dezincarnată dar concretă, în genul unui William Carlos Williams, şi epiphanică la modul Joyce; o poezie de emoţii (comoţii!) scurtcircuitate, „inopinată", **promptă** şi gracilă aşijderea unui haiku.

Să revenim, însă, la critic (ca o dovadă, alta, că posesiva critică diurnă constituie, încă, zona cea mai „caldă" a literaturii grigurciene, — şi că... trăim în relativ!). — Gheorghe Grigurcu e, se ştie, — în acuaforte, nu în acuarelă — un portretist atît de sesizant, încît sunt cel dintîi în a deplînge că, „facie ad faciem", mai că nu ne cunoaştem. Este, din parte-mi (ca „model", al său, **manqué**), o vanitate, o cochetărie, — prin care, însă, ţin să-l omagiez: toţi autorii, despre care el referă, urmînd, în prealabil, să-i facă cunoştinţa, adică: să-i „pozeze", — riscînd, altminteri, să rămînă ca Bacovia, în iconografica Istorie călinesciană, nişte efasaţi!

Şerban FOARŢĂ

Poeme de GHEORGHE GRIGURCU

SĂ PORNEŞTI ÎN ZORI

Să porneşti în zori profitînd
de răbdarea spaţiilor
să calci rar ca un cocostîrc doar
pe locuri inexistente
să strîngi săruturile într-un săculeţ
cum florile de romaniţă
să faci exerciţii de dicţiune cu-o
pietricică din lună în gură
să apreciezi cărţile după miros ca
un ogar
să contempli spre-amiază cîmpul
scrijelat de boruri ascuţite
să intri-n seară ca-n divina
indiferenţă a Cuvîntului.

HIPERBOLE

Apa turnată-n ghivece vuieşte ca
un fluviu
buclele părului tău coafat adăpostesc
furtuna cea mai sinceră
patul răvăşit fierbinte ca o hartă
indicînd relieful timpului de
odinioară
iarba taluzului foşneşte-n soare cum
barba unui hirsut.

PORTRET III

Părul tău împodobit cu ritmuri
ochii tăi rimelaţi cu rime

aşa cum stai în faţa oglinzii
din care s-a retras decentă Poezia.

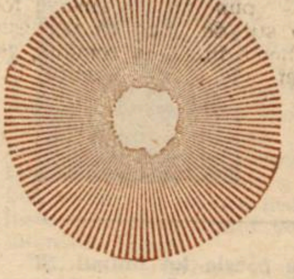

CALIGRAFIE

Să scapete soarele să se-ascundă
luna
să poţi scrie doar la lumina
acestor mere coapte.

UN GLOB DE PĂPĂDIE

Un glob de păpădie implicat în
discuţia noastră
plăpînd orbitor între exclamaţii şi
ceşti de cafea
între argumente şi scaune
aproape nu-l bagi în seamă un nimic
un mucegai celest ajuns
la exasperare.

PRIVIRE

Ce cauţi aci privind
acest copac în care prînzeşte norul

mestecă frunze şi fructe
umbra pînteculul său prăbuşită-n
şanţ

într-o augustă linişte fiziologică
ce-ţi împietreşte privirea.

GÎNDURILE

Direcţia gîndurilor care nu duc
nicăieri
care se rotesc se evită se-mpleticesc
şi nici măcar atît
limpezi şi joase uşoare şi-nduioşător
de groase

cum sunete de contrabas.

EPITAF

Clipa-n care trupul devine spirit
în care spiritul devine trup

clipa-n care prunc redevii
ca la-nceputul începutului
cu ştiinţa ta
în cumplita neştiinţă a Lumii.

Nicolae Danciu Petniceanu

Mărturisirea

Prozator bănăţean sută la sută, Nicolae Danciu Petniceanu scrie o proză în linia lui Sorin Titel. Debutînd cu un volum de schiţe şi povestiri, Apa de duminică (1982), trecînd, apoi, la roman, Cantonul galben (1983), el propune o naraţiune a spaţiului bănăţean, văzut prin oglinzile unor personaje a căror anvergură este dedusă din gesturile mărunte, cotidiene. Personaje, oscilînd de regulă, între două nivele, unul al activităţii în plan social, altul în plan intim, redau imaginea unei umanităţi vii, surprinzătoare, de o neaşteptată prospeţime şi vitalitate, alimentate de căldura şi simplitatea autenticităţii.

Rîndurile pe care vi le propunem în această pagină fac parte din romanul Cînd caii dorm în picioare, în lucru la Editura Facla.

Acoperişul era în două ape şi curgea odihnitor de lin, pierzîndu-se în cele din urmă sub o cergă de crengi şi iederă. De jur-împrejur, o pădure de copaci tineri şi bătrîni întîmpina cu înălţimea ei cele dintîi zvîcniri ale unui pui de soare ce-şi zgîia ochii peste coama casei. Aceiaşi copaci la cea mai firavă adiere de vînt, se cutremurau mîngîind cu ramurile lor pereţii şi ferestrele joase, în oglinda cărora se reflecta mătasa ierbii necosite. Clădirea părea solitară şi străjuită în intimitatea ei de preaslăvitul Mecena, protectorul cu ochiul său treaz din totdeauna! În schimb, în exterior, pe undeva prin spate, într-o curte rurală, împrejmuită cu un gard din scîndură, răzbit de intemperii, un gard pe alocuri ştirb şi cu stănoagele căzute, se auzea, cînd şi cînd, spărgînd liniştea, un hămăit hodorogit de cîine somnoros, culcat cu botul pe labe, la umbra unui dud.

În partea stîngă, pe aproape de intrare, în mărime naturală, ori poate chiar mai mult, era scrijelată cu migală în piatră imaginea unei fete, de pe Mureş ori de pe Tîrnave, care dăruia smerită, fără osebire, trecătorilor în drum deschis, floarea sa. În partea opusă, rezemată de zidul casei sau de tulpina vreunui copac, se înşiruiau pînă la rădăcina gardului acela, cu stănoagele căzute pe alocuri, o suită întreagă de simboluri ce pomeneau în ţinuta şi-n limbajul lor de Iancu Moţu, cavaler de Vidra, şi de căciula sa frîntă, ca la codreni, într-o parte, de mîna vîrîtă sub şerpar pipăind ori poate numărînd în gînd boabele din moara pistolului, pomeneau de Horea împărat şi fluierul său ori poate de tesla preoţită, moştenită de la tata-moş Christon, teslarul din Albac.

George Lombrea, aruncîndu-şi privirile, profesional, cercetă clădirea şi, mulţumit în sinea lui, se opri cu privirea pe una din ferestrele în două canate, care era larg deschisă. În nări îi stărui un miros acidulat de vopsele şi de petrosin îmbibat în pardoseală, ori poate şi de alte chimicale. Nu zări ţipenie de om, cu toate că dintr-o încăpere alăturată răzbeau pînă la el, cu intermitenţe, un pîcănit şi un ţăcănit ciudat, ce lăsau indiscutabil impresia că, acolo, cineva pedala de zor la o maşină de cusut sau de tors! Prinzînd o scurtă pauză între acele sunete, investigatorul bătu cu hotărîre în pervazul ferestrei şi chiar însoţi bătaia cu un strigăt impersonal. Îi răspunse hămăitul acela de cîine de pază, de data aceasta îndîrjit peste măsură. În cadrul uşii apăru o femeie, scundă, îmbrăcată într-un halat de un albastru închis, pătat pe la mîneci şi pe la poale cu vopsele, de la verde crud pînă la oranj! Avea faţa rotunjoară şi fină, iar pe obrazul drept două aluniţe ce păreau două petale. Ochii îi erau de o vioiciune ieşită din comun şi străluminau ca bobul de smarald în miez de noapte! Pe cap purta o cordeluţă, aşa cum poartă elevele, numai că a ei era neagră! Lombrea îşi dădu seama, pe loc, după semnele particulare şi după descrierea portretului vorbit, că în faţa sa se afla pictoriţa Ioana Domăşneanu. Manierat şi politicos, aşa cum îi stă bine unui investigator de profesie, într-o clipită îşi controlă ţinuta şi voi să se legitimeze, să se prezinte. Nu fu nevoie! Ioana, de cum l-a văzut pironit în fereastră, îşi aminti că pe acest om l-a cunoscut în toamna trecută cu ocazia inaugurării expoziţiei sale personale la Galeriile de Artă. Îi fusese prezentat de către tovarăşul Andreşiu, de la Comitetul de cultură pe municipiu. În plus, asupra vizitei sale inopinate, fusese pusă în temă de către prietena sa mai în vîrstă, de Valentina Ornaru. În acelaşi stil manierat, poate prea exagerat, aşa cel puţin i se păruse vizitatorului, acesta fuse poftit în incinta atelierului de pictură. În urma lor, rămîneau cele două sau trei încăperi, patronate de către sculptorul Victoran Goşan, cel despre care toată lumea ştia că ajunsese de faimă şi notorietate naţională şi, nu numai atît, prin colosalul monument, dedicat memoriei unui vestit voevod român.

Crochiuri din linii drepte, frînte şi suprafeţe plane, schiţe conturate şi compoziţii libere sau vizibil tematice. Realişti, suprarealişti şi impresionişti, abstracţionişti, cubişti şi fauvişti, se pare că aici, şi nu în altă parte, şi-au dat întîlnire şcolile şi curentele, şi-au dat mîna într-un dialog mut, la masa tăcerii, avînd un subiect comun: chintesenţa operei de artă. Catalogul fu răsfoit la întîmplare, trecîndu-se în revistă nume sonore, fără însă a se ţine seama de sorgintea ori valoarea intrinsecă a uneia sau a alteia dintre celebrităţi.

Pe o masă dreptunghiulară, imensă, erau mai multe planşee cu o sumedenie de labirinturi, de una şi o mie de forme geometrice şi tot atîtea culori ţipătoare, care atrăgeau ochiul. Lipsea în mod voit firul Ariadnei. Trebuia cum-necum găsit şi înfăşurat după deget, poate de aceea şi venise aci, ca să găsească împreună acel fir ajuns de poveste...

... şi totuşi Ulise dorea să poată zări măcar fumul din vatra strămoşească! „Aşa-mi zicea adesea, şi nu altfel, Vlad Ornaru, căutînd să-mi reamintească într-una de poetul Ovidiu şi de exilul său. În context cu această idee, tovarăşe căpitan spuse Ioana Domăşneanu, nu pot să-mi închipui în planul ficţiunii o imagine în care să-l văd pe fostul meu prieten, îmbrăcînd haina autoexilatului! De departe acest gînd sinistru! Poate l-a reţinut acolo teama de neprevăzut, teamă care, sincer vorbind, aşa după cum ştiţi prea bine şi dumneavoastră, bîntuie, dă tîrcoale în unele situaţii! În al doilea rînd nu poate fi omis, de pe lista incertitudinilor, apetitul dizgraţios din menajul său. Zic poate acestea să-l fi dezechilibrat pe moment ori pe o anume perioadă, dar în nici un caz definitiv. Nu! Hotărît, nu! Inginerul Ornaru n-a fost un sperjur! N-a fost un trişor! mai spune Ioana Domăşneanu străduindu-se să apere onoarea bărbatului, ce-i fusese cîndva atît de apropiat şi de care era legată prin firi nostalgice, firi proprii doar femeilor cu un trecut încărcat de emoţii superbe. Pentru cîteva clipe, rămase dusă pe gînduri. O readuse la realitate Lombrea, cu insistenţele sale investigatorii.

— Înţeleg prea bine, tovarăşa Domăşneanu, încercaţi într-un fel să disculpaţi omul, pe care l-aţi iubit ca pe lumina ochilor!, făcu condescendent investigatorul. Dar, continuă acesta pe un alt ton, vă rog să mă scuzaţi, după opinia mea, Vlad Ornaru, mare specialist, pînă nu demult la Electrocib, totuşi, a trişat! Dacă n-a frustrat pe cineva anume, în mod cu totul special, cel puţin pe dumneavoastră, subliniez pe dumneavoastră, tovarăşa Domăşneanu, v-a trişat în mod subtil! Nu-i aşa?

Întrebarea căzu ca o lovitură de trăznet! Grea, dureroasă, răscolind clipe prea intime şi prea tainice! Nu o simte orişicine! Intuiţia ei o simt doar aceia care au trăit asemenea momente de viaţă. Ioana, primenindu-şi paloarea feţii într-una rozalie, redeveni o interlocutoare atentă. Strînse ochii sub pleoape, îi strînse puternic de cîteva ori, apoi, făcîndu-i mari, luminoşi, lăsă să se întrezărească sub umbrarul genelor un licăr de rouă. Grăi, forţîndu-se vizibil, să pară indiferentă, calmă.

— La rîndu-mi, avînd în vedere calitatea dumneavoastră, vă cer pardon pentru contrazicere. Pe Vlad Ornaru dumneavoastră îl cunoaşteţi superficial! Îl ştiţi, şi nu prea din nişte lecturi pe verticală, ale unor înscrisuri sub semnătură oficială sau privată! După cum ştiţi tot atît de bine şi dumneavoastră nişte mîzgăleli şi bazaconii, de cele mai multe ori fiind de o crasă subiectivitate, nu sînt hărăzite să relateze prea multe ştiri obiective! Aşa-i sau nu, tovarăşe căpitan?... Lombrea, plimbîndu-şi mărul lui Adam, voi să-i răspundă. Dar pictoriţa Ioana Domăşneanu îi tăie suflul. — Staţi aşa, n-am isprăvit ce aveam de spus! Dacă aţi fi fost edificat de la „a" la „zet" asupra cazului Ornaru, n-aş fi primit azi şi aici o asemenea vizită. E logic? Sufletul omului, nu poate fi sechestrat în cîteva rîndurele aşternute pe un colţ de hîrtie, chiar de le-am scrie pe hîrtie cretată şi cu toc Pelikan! Aşa-mi dictează bunul simţ şi aşa-mi grăieşte povaţa din mine, a celor de acasă...

— Să cădem de acord, răspunse George Lombrea vădit încurcat. Dar Ioana Domăşneanu nu-l slăbise de loc cu incursiunile ei pline de logică. Vorbi, sigură pe ea

— Vlad n-a fost un tip labil, unul căruia să-i poţi răsuci după bunul plac grumazul şi capul aşa cum ai răsuci la nesfîrşit un nasture de la o manta veche ori limbile unui deşteptător demodat, ajuns jucărie! Dimpotrivă, Ornaru a fost un bărbat împlinit timpuriu, un paladin, dacă vreţi, leal şi laborios, un om care a stat serafic pe picioarele sale şi care a ştiut întotdeauna ce vrea! I se poate imputa fără doar şi poate doar excesul de personalitate de care dădea dovadă în orice împrejurare, despre care zicea că prin aceasta ne deosebim noi de noi, oamenii. Altfel, mai spunea, fără personalitate am fi cu toţii o apă şi un pămînt. Apoi, îşi continuă pledoaria pictoriţa, la capitolul concesii e de adăugat vîrsta sa, juneţea care irumpea adeseori din el. Vlad Ornaru se vîntura pe culmi aidoma unui stol de privighetori!

— Dar pe dumneavoastră, Ioana Domăşneanu, v-a ..

— Nu! Vă rog, nu! Sări ca arsă Ioana, de locul ei. Eu nu m-am simţit niciodată o trişată! Şi cu atît mai mult o sedusă! Ştiu la ce vreţi să vă referiţi... Nu! îl stopă Ioana Domăşneanu pe ofiţer, aşezîndu-se din nou pe scaun. După o scurtă pauză continuă stăpînindu-şi emoţiile ce o împresurau din toate părţile.

— Nu! Vă implor nu vă gîndiţi la aşa ceva! Acum zece ani fetişcana de liceu, în prag de bacalaureat, era, ca toate fetele din lume, o fiinţă visătoare, care vroia să se îmbarce pe o corabie, adăstată într-un port al lumii, să se îmbarce cu omul drag şi împreună, în vacanţa mare, să facă înconjurul globului pămîntesc. Dacă n-aş fi aspirat la un asemenea vis, nu ajungeam niciodată pictoriţă... Apoi, nu uitaţi că eram singură şi atît de departe de ai mei! În singurătatea mea, mă găteam de drum şi aşteptam să mă agăţ cu mîinele de greabănul unui mustang şi, în ropotul copitelor sale, să cutreier mapamondul de la un capăt la altul, înfruntînd vînturile sălbatice, vînturile stîrnite din senin şi care te izbesc crunt la orice pas!...

Căpitanul Lombrea tăcea ascultîndu-şi interlocutoarea cu cea mai mare atenţie. Îşi nota în memorie unele episoade sau detalii semnificative pe care ulterior urma să le selecteze şi să le includă în raportul său de investigaţii, pe care trebuia să-l înainteze celor în drept.

---

* Fragment de roman.

CTITORIILE UNEI EPOCI DE GLORII

Oameni obişnuiţi cu neobişnuitul

Imediat ce treci de uşa de intrare, ajungi în aleea principală. E aproape ora unsprezece şi pe căile de acces, rar, destul de rar, poţi vedea un om. Doar electrocarele care transportă cele necesare în secţii sau duc produsele finite la magazie umblă în voie. Conducătorii lor, cînd se apropie de vreun colţ al unei clădiri, c-o mişcare reflex, lovesc claxonul şi se aude un zgomot scurt şi subţire, clinc-clinc. Uşile atelierelor stau larg deschise, guri imense ce înfulecă aerul, soarele acestei zile de primăvară.

Urc în clădirea administraţiei, cu adresă exactă, Elena Bascacov, ingineră, responsabilă cu invenţiile şi inovaţiile. Nu mă aşteaptă, nu o cunosc, şi singurul lucru ce mi-l doresc e acesta: să nu fie în vreo şedinţă sau foarte ocupată. Şi nu e. Îşi ia agenda în care viaţa inventatorilor de la întreprinderea „Electromotor" e ţinută la zi, pînă în ultimul amănunt, şi propune: Mergem la grupul de cercetători condus de doctorul Dan Teodorescu. Acolo aflaţi tot ce vă interesează. Ştiu destule despre doctor, am citit, am auzit, dar nu l-am văzut niciodată. Mă interesez ce fel de om e, dacă-şi face timp pentru cine apare cînd dumnealui are atîtea de făcut, cînd nici nu se gîndeşte. Inginera Bascacov, înţelegîndu-mă exact, îmi spune cuvinte liniştitoare. Tovarăşul Dan Teodorescu, zice, ca om, o să vedeţi, este fermecător, ca specialist, o personalitate care poate copleşi; este catalizatorul inventatorilor din întreprinderea noastră. Preocupările dumnealui ţin de domeniul sistemelor automate neliniare şi al sistemelor cibernetice şi biocibernetice. Performanţele sînt absolut remarcabile, a introdus concepte noi — seriile discriptive ale neliniarităţilor, planul matriceal, operatorii de optimizare — a elaborat instrumente şi metodici noi de sinteză a sistemelor neliniare care se disting prin generalitate şi eficienţă. Dacă la noi, zice Elena Bascacov, există o emulaţie de idei, o efervescenţă creatoare, ea se datorează, în primul rînd, doctorului Dan Teodorescu care a fost pentru fiecare, este, şi exemplu şi îndemn.

Uşa pe care scrie simplu, „Dr. Dan Teodorescu", dă într-o cameră, amenajată după gustul dumnealui: o masă-birou acoperită de schiţe, cărţi, un raft cu dosare, cărţi şi, imediat, o măsuţă pe care stă o tavă cu mere, alături, două fotolii unde îşi primeşte oaspeţii şi colaboratorii. O clipă, se scuză. Se ridică să răspundă la telefon şi în vremea cînd vorbeşte îl privesc şi mă minunez de calmul şi înţelegerea cu care răspunde întrebărilor ce i se pun, aşa, privindu-l doar, în oricare loc, dar nu aici, cald şi afectuos, doar văzîndu-l, fără să ştii nimic, ai crede că-i un dascăl căutat şi iubit; nici o clipă nu l-ai suspecta de cît zbucium a avut parte în ultimii 30 de ani, toţi lăsaţi în numele unei singure idei, noul, cu împăcarea şi convingerea că rostul şi menirea omului şi specialistului care este înseamnă a adăuga, a schimba, a face un pas înainte, cel mai adesea pe un drum de nimeni ştiut şi nicicînd călcat.

Da, spune cînd revine în fotoliu, şi, cu toată jovialitatea, te trezeşti că nu ştii de unde să porneşti cu întrebările; cînd a scris cele 200 de articole în limba română, germană, engleză, cărţile, cînd a gîndit şi realizat cele 60 de invenţii, ce a simţit, atunci, în anul (acum) îndepărtat 1957 cînd el, tînăr inventator, a primit Premiul de Stat pentru „Maşina de echilibrat"; cum a fost cînd a ţinut conferinţe la universităţile din Paris, Cambridge, Lille, în cîte organisme internaţionale e cooptat, cum a fost primit acasă, aici, în uzină, cînd s-a întors de la Viena cu medalia de aur pentru invenţia „Convertor amplificator" sau de la Köln, tot cu medalie de aur, pentru „Motorul autoreductor", ce simte el ca om şi român cînd ştie că invenţiile sale sînt aplicate în Anglia, Japonia, S.U.A., R.F.G., Austria...

Nu pun nici o întrebare. Reproduc cuvintele tovarăşului director, inginer Dorin Goţia, cuvinte-raport, care vizează valorificarea prin invenţii şi inovaţii, introducerea mai rapidă în producţie a rezultatelor de creaţie tehnică: „Faţă de sarcinile tehnico-economice deosebit de mobilizatoare care revin întreprinderii Electromotor în acest nou cincinal, 1986—1990, sarcini stabilite de cel de-al XIII-lea Congres al partidului, pornind de la îndemnurile şi indicaţiile secretarului general, tovarăşul **Nicolae Ceauşescu,** sîntem convinşi că experienţa inventatorilor şi inovatorilor noştri, unită cu eforturile cadrelor tehnice, ale tuturor oamenilor muncii, va contribui la ridicarea nivelului creaţiei tehnice la înălţimea cerinţelor care ne stau în faţă". Din acest punct de vedere, zice doctorul Dan Teodorescu, receptivitatea faţă de ideile noi, Electromotorul, a fost şi este, ţinîndu-se cont de importanţa invenţiei în viaţa uzinei şi a oamenilor, un loc cu putere de exemplu. Tot ce am realizat este şi rezultatul atmosferei benefice în care lucrăm, al opticii. Colectivul de cercetare pe care îl conduc se bucură de înţelegere şi ajutor. Dacă ar fi fost altfel, Electromotorul nu s-ar număra astăzi între întreprinderile din ţară cu cele mai multe brevete; nu ar fi atîţia oameni cu idei, mulţi tineri, Dan Petraşcu, Alin Argeşeanu, Dan Măran, Alexandru Schaed, Pavel Lăzărescu, Constantin Lăzăroiu, fiecare dintre ei o personalitate interesantă. Numitorul comun: o imensă curiozitate, semn, spun eu, al oricărei inteligenţe, pasiune pentru faptul nou, sensibilitate faţă de latura nouă a lucrurilor şi o mare, mare putere de muncă.

Dan Petraşcu este inginer electronist. Tot ce înseamnă electronică trece prin mintea şi mîna lui. Asta fac şi Alin Argeşeanu şi Alexandru Schaed. Are 32 de ani, e inventator şi declară că în tot ce face primează pasiunea. Înainte a lucrat într-o secţie, dar din pasiune făcea zilnic multe drumuri la cercetare. Oamenii de aici l-au văzut, au înţeles de ce vine.

Inginerul Constantin Lăzăroiu e stagiar şi lucrează la atelierul de prototipuri. Elena Bascacov, omul care ştie viaţa la zi a invenţiilor — în cincinalul trecut aplicarea lor a însemnat, valoric, 150 milioane lei — spune despre stagiar că are, deja, cinci propuneri pentru invenţii în nici doi ani de activitate. El, inventatorul, e împăcat cu ideea şi totdeauna porneşte în căutările lui să afle soluţia ideală care poate îmbunătăţi performanţele unei maşini sau motor electric. După calculul propriu, cele cinci invenţii, aplicate în producţie, într-un singur an, au o eficienţă economică de 2 milioane lei. Ideea care îl frămîntă „la zi", este modificarea turaţiei motorului asincron fără convertor de frecvenţă în vederea eliminării cutiei de viteze la maşinile unelte. Se consideră un stagiar căruia un plus de experienţă practică nu-i strică şi bucuria lui cea mai mare, recunoaşte, este cînd un om competent spune că ideea lui e bună şi merită să fie aplicată.

...Ei sînt doar cîţiva din inventatorii uzinei. Înainte de a li se rotunji ideea, străbat un drum ştiut, cu aceleaşi căutări, încercări, experimentări, un drum cu inevitabile eşecuri, şi abia cînd izbutesc să treacă de toate astea, tînăr sau chiar dacă ai încărunţit, ajungi la capăt. De aici începe frumosul. Şi, oricît ai fi de obosit, te bucuri. Ei sînt oameni obişnuiţi cu neobişnuitul.

Dumitru OPRIŞOR

---

figurine

Voci poetice distincte

Nu se poate afirma că Editura timişoreană nu a publicat, anual, în culegerile sale de poezie, tineri debutanţi, care şi-au făcut astfel intrarea în lumea literelor române. Faptul că au intrat toţi, nu înseamnă că vor şi rămîne toţi. Dar asta ţine deja de dezvoltarea lor ulterioară. Important pentru ei este, deocamdată, actul debutului. Şi, în această privinţă, **„FACLA"** a fost o generoasă. Iată că şi acest an editorial a fost deschis de o asemenea culegere, sub privegherea poetului şi criticului **Eugen Dorcescu**, redactorul şef al editurii, din lirica unor tineri poeţi, premiaţi la Concursul de debut al editurii. Poeţi de valori quasi egale, deşi diferiţi ca univers poetic şi stilistic, cei şapte debutanţi din volumul colectiv **ARGONAUŢII** * lasă să se întrevadă eventuale viitoare voci poetice distincte.

Cîmpia fabuloasă, care tutelează poeziile lui **NICOLAE ANIŢEI**, e populată de făpturile familiare, dar şi de miracolele care animă existenţa satului, văzut într-un aer uşor mitic. Există în aceste poeme obsesia mitului lui Manole, care conferă o tensiune interioară discursului liric; discurs care este de natură să incite taina spaţiului mirific în care se petrece devenirea eroului liric. Aniţei

NICOLAE ANIŢEI
GHEORGHE BAŞ
ION CHICHERE
IOAN DRAGOŞ
GHEORGHE MOCUŢA
NICOLAE ROŞIANU
MARCEL TOLCEA

ARGONAUŢII
facla

însufleţeşte cu gravitate şi cu un gest de mister acest spaţiu imaginar, în care, pînă în urmă, cititorul intră ca într-o taină. Spre deosebire de Aniţei, aria în care se mişcă poezia lui **GHEORGHE BAŞ** este mai diversificată şi mai puţin coerentă ca spaţiu originar. În schimb, poezia lui Baş izvorăşte dintr-o natură fantezistă. De aici, şi maniera ei mai jucăuşă, mai sprinţară, nu lipsită însă de o gravitate de substanţă. Ceea ce conferă totuşi o legătură poemelor sale, dacă spaţiul originar numit nu o face, în schimb, un spaţiu interior şi o manieră stilistică pe care am numit-o **afectivă** (spre deosebire, de pildă, de aceea a lui **Ion Dragoş**, după cum vom vedea, care se obiectivează), manieră sub care musteşte jubilaţia poetului şi pe care o întreţine şi ritmul interior original al acestei poeme. **ION CHICHERE**, reşiţeanul, pare cel mai dramatic şi cel mai patetic din această grupare. El întreţine o tensiune meditativă, într-o poezie de fină notaţie. Există un sunet straniu în unele poeme, ca şi violenţa unor sentimente denudate. Poezia aceasta, cu aerul ei patetic, cu izbucnirile tutuor sub scutul unui sceptic înseninat, numeşte un poet pentru care versul e stare existenţială, dramatică, act al unor trăiri intense, neînfrînate.

Poezia lui **ION DRAGOŞ** pendulează, încă instabilă, între notaţia

Ion ARIEŞANU

---

* ARGONAUŢII — Editura „Facla" — 1986.

(Continuare în pag. 6)

„CÎNTAREA ROMÂNIEI"

Un început de bun augur

Declanșată în întîmpinarea aniversării a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român, noua ediție a Festivalului național „Cîntarea României" cuprinde, în etapa sa de masă, un număr sporit față de toate celelalte ediții anterioare, gîndindu-ne atît la formații, cît și la cei care le compun — muncitori, lucrători ai ogoarelor, ingineri și profesori, elevi și studenți. Întrecere reprezentativă din punct de vedere al cuprinderii oamenilor muncii de la orașe și sate — avem în vedere toată aria geografică a județului Timiș — etapa de masă, declanșată de puțină vreme, se va desfășura pînă în luna ianuarie a anului viitor.

Începutul, de bun augur, îl descifrăm la acest autentic „dispecerat" al mișcării artistice de amatori din județ: Comisia de organizare a Festivalului național „Cîntarea României" și Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă. Au fost întocmite situații exacte privind participarea formațiilor artistice, interpreților individuali, cercurilor, cenaclurilor de creație artistică și a creatorilor individuali; denumirea de „inventar" este poate improprie dar situațiile statistice, cifrele și datele sînt de o exactitate care poate fi comparată cu o asemenea operațiune de ordin... comercial.

Un cadru competent cum este directorul centrului amintit tovarășul Achim Penda, nu poate participa decît la o discuție de tihută și la obiect. Faptul de esență care trebuie consemnat: creșterea numărului de formații și al membrilor lor față de ediția anterioară. Adică: numai din sistemul așezămintelor culturale, fără a mai aminti de participanții din școli și licee sau facultăți este de 1.588, cuprinzînd 24.028 de membri. Acestor formații artistice li se adaugă interpreții individuali, cercurile și cenaclurile de creație artistică, inclusiv cele literare, creatorii individuali. Totalul general reprezintă, deci, 1 871 de formații și 30 030 de membri! Să rămînem tot în domeniul datelor exacte și să redăm faptul de esență, că actuala ediție reprezintă o creștere cu 190 de formații și un total de membri de 3 383!

Situațiile devin și mai exacte din momentul în care analizăm datele pe genuri artistice (circa 30 ca număr și ar trebui relevată mai întîi prezența în festival a unor formații de prestanță așa cum ar fi teatrul, mai ales cel politic, montajele literar-muzicale, colectivele de dans cu temă, brigăzile artistice, colective de obiceiuri populare și toate celelalte. Este mult sporit numărul cercurilor și al cenaclurilor de literatură (astăzi, 43), al celor de artă plastică (astăzi, 61), precum și creatorii de proză, dramaturgie, publicistică, culegeri de folclor muzical, literar etc.

Ne îngăduim să inserăm asemenea cifre — puține din multe altele — pentru a ilustra un fapt de mare valoare pentru actul de cultură socialistă; Festivalul național „Cîntarea României" se dovedește a fi un cadru generos pentru participarea miilor de oameni ai muncii de la orașe și sate la mișcarea artistică de masă. Un element de bază asupra căruia ne propunem să revenim într-o însemnare viitoare se concretizează în dezvoltarea, fără precedent a creativității tehnico-științifice. Numai anul acesta, o largă mișcare de invenții și inovatii va cuprinde în rîndurile sale peste 81 000 de oameni ai muncii din unitățile industriale timișene, adică aproape zece la sută din populația întregului județ!

La același „dispecerat" există, de asemenea, o situație complexă, cuprinzînd manifestările cultural-artistice de mai mare amploare, care vor fi inițiate în etapa de masă a festivalului. Într-un viitor foarte apropiat, în Timișoara vor fi prezente colectivele de montaje-literare într-o întrecere care are ca generic: „Partidului cinstire" (3—4 mai); tot la Timișoara, peste numai o săptămînă, va fi vernisată expoziția de artă plastică a artiștilor amatori, „Timișoara, ieri, azi, mîine". Sub un generic tot așa de sugestiv „Flori de mai" se vor întrece tinerii soliști vocali și instrumentiști pe scenele amenajate la Timișoara, Lugoj, în cele patru orașe, precum și în comuna Făget. La Buziaș se va desfășura Festivalul interjudețean al fanfarelor, la Valea lui Liman sărbătoarea devenită tradițională, iar la Jdioara, „Sărbătoarea sînzienelor". Calendarul „competițional" se desfășoară, apoi, pe parcursul întregului an, și va fi încheiat în decembrie cu tradiționalul alai al obiceiurilor de iarnă.

Însemnările de față se cer încheiate aici nu înainte de a sublinia necesitatea pentru factorii responsabili față de organizarea unei mari întreceri naționale de a nu măsura eforturile, sau orele de muncă atunci cînd este vorba de calitatea și eficiența actului cultural-artistic. Vor avea de cîștigat beneficiarii acestui generos și valoros act aflat acum la începuturile unei noi ediții a marii confruntări naționale.

Nicolae PÎRVU

miniaturi

Să juri pe munca ta

Primăvara ar trebui să vină în fiecare dimineață, dar ieri n-a venit nici spre amiază. Și oamenilor parcă le cam stătuse ceasul în urmă cu o lună, ai fi zis că e martie, nu aprilie. Roțile din față ale tractoarelor se îndreaptă, e drept mai greu, cînd într-o parte, cînd în alta, și ca să fie aduse pe direcția de înaintare volanul trebuie răsucit brusc, cu mîinile încordate ca într-o lovitură, ba de dreapta, ba de stînga. Oamenii sînt concentrați asupra lucrului și în truda lor par un pic înstrăinați de lumea din jur ca niște sportivi în momentele hotărîtoare ale luptei. Ce e de spus, se poate spune în cuvinte puține. Se muncește în întreg județul Timiș cu o încăpățînare rivală toanelor vremii. Brazdele doldora de semințe par trasate pe harta cîmpului de un deget gigant, ca niște șanțuri în materia cenușie a pămîntului. Un tablou înlocuind un miez de viață, pe care omul l-a gîndit, l-a meditat, l-a trudit, pînă cînd, iată, pămîntul capătă circumvoluțiuni, ca și creierul unui ins de geniu. Dacă e frumos? Cîmpul, pentru ei, e frumos cînd este fertil, primăvara e frumoasă cînd este cu soare și cu ploi la timp. Ei nu contemplă natura, sau ceea ce noi ne-am obișnuit să numim așa, cu extaze sau poze livrești, ci de-a dreptul cu inima, cu pulsația alarmată la fiecare întîmplare neprevăzută a vremii, suferind de insolație odată cu pămînturile calcinate uneori de secetă, răbdînd reumatisme odată cu plantele înghețate, și ei dau acestei naturi, ca s-o facă „frumoasă", adică rodnică, totul. Dau totul nepăstrînd nimic pentru sine. Dau totul, fiindcă își dau munca, își dau existența, dau totul, fiindcă anul, pentru ei, are 365 de zile lucrătoare. Lîngă tractoare, oamenii mănîncă în fugă. Prînz frugal, țărănesc, prînz de inși osteniți, dar grăbiți, care abia de-și întorc privirea, înviorînd-o o clipă, spre bucuria simplă a roadelor. Un cer verde, vegetal, pune fundal cosmic bucăților calme de pîine din care mușcă, aromate ca și pămîntul, generoase ca și el.

În curind, ultimul bob de porumb va dormi sub brazdă.

George DINU

viața asociației

● La Școala generală din Belinț, scriitorii **Sofia Arcan, Corina Victoria Sein, Ion Dumitru Teodorescu** și **Aurel Turcuș** s-au întîlnit cu cadrele didactice din comună, în cadrul unei șezători literare dedicate aniversării a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român. În același context, **Brîndușa Armanca** și **Corina Victoria Sein** au citit din creațiile lor în fața membrelor Clubului „Femina" al Întreprinderii „Electromotor" din Timișoara ● La ședința de marți a Cenaclului Asociației Scriitorilor din Timișoara și al revistei „Orizont" a citit un fragment din romanul „Frumoasa Doamnă de Semenic" **Iosif Maria Bâta.** Referatul a fost susținut de **Marian Odangiu**. Au participat la discuții: **Brîndușa Armanca, Sofia Arcan, Vasile Tudor Crețu, Nicolae Danciu Petniceanu, Ștefan Marița** și **Ion Dumitru Teodorescu,** conducătorul ședinței. Marți, 15 aprilie a.c., ora 16, va citi **Nicolae Danciu Petniceanu** (proză).

M.O.

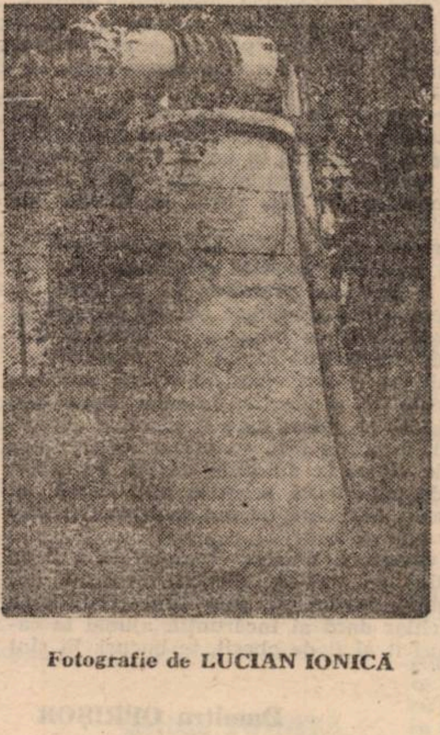

Fotografie de **LUCIAN IONICĂ**

Dimensiunea Sorescu

Ceea ce recentul spectacol **Toate acestea trebuiau să poarte un nume** — organizat de Opera Română din Timișoara, cu participarea extraordinară a poetului **Marin Sorescu** și avîndu-i ca protagoniști pe **Ion Caramitru** și **Virgil Ogășanu** — a pus în lumină extraordinara compatibilitate între scenă și textul sorescian. Există, la Marin Sorescu, un firesc al comunicării, un gen de travestire poetică a limbajului colocvial care face posibilă această compatibilitate, această conjuncție între perspective. În scrisul său, Poetul și Actorul par a veni unul spre celălalt cu instrumentele deja acordate pentru a intra, din prima clipă, în deplină rezonanță. Altfel spus, creația sorescianã, dincolo de cea prin firea lucrurilor destinată scenei, dispune de un potențial dramatic vizibil și cu ochiul liber, savuros și tentant deopotrivă. Care însă, prin chiar faptul de a fi, poate induce în eroare.

Într-un foarte bine sudat tandem actoricesc, **Ion Caramitru** și **Virgil Ogășanu** au izbutit o asemenea dublă performanță: de a preleva un Marin Sorescu „par lui même", valorificînd, prin rafinată pliere pe text, disponibilitățile acestuia și, pe de altă parte, de a oferi spectatorilor un unghi de vedere, o viziune sui generis care poartă amprenta inconfundabilă a personalității lor artistice. Cîteva remarcabile scene din **Răceala** au prefațat această desfășurare. Au anticipat dezvelirea pas cu pas a dimensiunii care străbate, de la un cap la altul, creația sorescianã. O „teatralitate" fără termen de comparație în literatura noastră, am zice, dacă nu ne-am teme de conotațiile nefaste ale cuvîntului, ea implicînd, sub inumerabile măști de „oralitate", sensuri omenești dintre cele mai profunde. Dezinvoltura și consecvența valorică ce susțin pluralitatea creației lui Marin Sorescu — aceasta, subtil comentată în cuvîntul inaugural al poetului **Anghel Dumbrăveanu** — și-au aflat pe un asemenea parametru, temeinice argumente în demersul actoricesc de o inegalabilă expresivitate a lui **Ion Caramitru** și **Virgil Ogășanu.** Sub semnele augurale ale consonanței artistice, spectacolul organizat de Opera Română din Timișoara a confirmat nu doar unitatea desăvîrșită a unei Creații scriitoricești, ci și talentul excepțional a doi mari actori.

Marian ODANGIU

Voci poetice distincte

(Urmare din pag. 5)

subiectivă, în care obsesia tematică devine iubirea și omul în lume, și poezia obiectivă, implicată în tablouri de natură și în evenimentele istoriei. E o poezie a simplității, transfigurată de o emoție reținută, lucidă. Densitatea de substanță a poeziei lui Dragoș, laconismul ei, sînt dovada căutării și filtrării sublimate, în canalele ascunse, a sîngelui natural al vieții, iar nu a artificialului care seacă substanța emotivă a versului. Inconformist și evanescent este arădeanul **GHEORGHE MOCUȚA** și în plan stilistic și în cel ideatic. În poezia lui, planul imaginar se întrepătrunde în permanență cu realul acaparator. Echilibrul poemului se pulverizează neîntrerupt prin ironie și prin accentul unor notații discontinue. Realitatea vie pătrunde în poezia sa mai mult prin reflecția poetului asupra ei, decît prin participarea elementelor concrete în corpul poemelor. Mocuța pare cel mai apropiat, ca și Marcel Tolcea, de tendințele generației '80, de-a surprinde existența în fragmentar, în pasager, în discontinuu, în ironia nostalgică.

Timișoreanul **NICOLAE ROȘIANU** se degajă drept un descriptiv pletoric. Versul lui e abundent, senzual, multicolor. Se simte aerul unei poezii peisagiere, cu accentele unor intimități erotice și pigmentate de o poezie de nuanță socială. Stilul lui Roșianu, aria de investigație lirică nu sînt încă îndeajuns de bine fixate, el voiajînd între descripție, notație, jubilație intimă și discursul cu accente epice. Poezia lui mai simte nevoia tensiunii unei ideatici profunde, ca și erupția sentimentului, transportat de imaginile vii ale poemului, iar nu de relatarea nudă, care nu poate pătrunde spre șuvoaiele reflecției.

Poezia lui **MARCEL TOLCEA** se naște din tandreți disimulate. Din tablouri de gen. Din scene jucate. Și trucate permanent. O poezie sub care ironia e dosită savant ca și dulcea tristețe a autoparodierii și autopersiflării. Tonul acesta, aparent romanțios, aparent fin de siècle, scenele acestea de gen inventate survin de la un perpetuu jongleur care își cenzurează ironia, dar și sentimentalitatea. Căci Tolcea e un diafan fără a fi un sentimental. Și ironic, fără ca ironia lui să aibă ceva nociv, distructiv. O seninătate participativă inundă, pînă la urmă, cerul acestor poeme largi, fastuoase, colocviale, în care lumea e privită cu bunăvoință, într-un balans perpetuu dintre real și imaginar, un joc al dedublării, în care intră doza de real, de ireal și, uneori, și de absurd.

excelsior

Ana Caia Avram

IUBIRI PERENE

Nu-i albastru, ca albastrul
Primăverii carpatine,
Nicăieri, decît acasă
Și niciunde nu-i mai bine.

Ne vorbesc în șoapta frunzei
Și în semnele stelare
Toate visele străbune,
Risipite-n larga zare.

De la primii pași, în sînge
Sfînt ne freamătă un dor :
Să iubim doar ce rămîne
Ne-ntinat, nepieritor !

ADĂPOST

Vița sălbatică
Încolăcită în jurul
Genunchilor mei —
Alunecă magic
Din vara rece,
Înapoi
În eternitatea gliei,
Străbătută de fiorul
Colorat al florilor.
Topește-te-n roua
Cu liniști de vin ...

AȘA CUM

Așa cum aș putea să aduc
pe ieri înapoi,
Așa cum aș putea să aduc
un mîine aproape,
Așa cum ar înflori florile
verii trecute,
Așa cum ar crește iarba
printre stele —
Aș putea să te aduc pe tine
în miezul clipei,
Pînă aș reînflori ca zariștea
verii trecute,
Pînă aș crește ca iarba
printre stele.

---

panoramic

Celei de-a 65-a aniversări a făuririi Partidului Comunist Român teatrele timișorene îi consacră, în aceste zile, numeroase recitaluri de poezie patriotică, desfășurate în mari întreprinderi, instituții, școli. ● **Filarmonica de stat „Banatul"** omagiază momentul aniversar printr-o suită de concerte corale a Cappella, axate pe un repertoriu patriotic-revoluționar, pentru oamenii muncii de la Electromotor, Elba, Electrotimiș, I.A.E.M. ● **Numeroase acțiuni** în cinstea aniversării sînt în curs de desfășurare, din inițiativa Bibliotecii județene : simpozioane, concursuri tematice, recitaluri de poezie. expuneri, expoziții de carte. ● O carte în dezbatere (la Cenaclul Casei universitarilor) : „Proza românească de azi", a criticului literar C. Ungureanu. Participă : Livius Ciocârlie, Iosif Cheie, Vasile Popovici și Mircea Mihăieș (luni, 14 aprilie, ora 18). ● Invitat al Operei Române din Timișoara, pentru un recital extraordinar (cu concursul actorilor Ion Caramitru și Virgil Ogășanu), Marin Sorescu s-a întîlnit cu studenții și cadrele didactice ale Facultății de filologie din Timișoara. ● **Centenarul Tonitza** e marcat printr-o evocare a marelui pictor de către criticul de artă Deliu Petroiu la Cenaclul „Pavel Dan" al Casei studenților. ● **Conștiința politică — sincronie și diacronie** — un mai mult decît sugestiv generic pentru seria dezbaterilor conduse de lectorii universitari Nicolae Stanciu și Gheorghe Radulovici în cadrul programului complex al Casei universitarilor timișoreni. ● **O formație laureată** la cea de-a XVI-a ediție a Festivalului de jazz de la Sibiu : Alla Breve Orchestra Timișoara. ● **Un semn de prețuire și aducere aminte** va fi adus compozitorului Sabin Drăgoi (la Casa universitarilor în 21 aprilie, ora 19), cu participarea artistului emerit Nicolae Boboc, a prof. Vasile Vărădean, a lui Mihai Drăgoi (fiul muzicianului), a dirijorului Diodor Nicoară și a coralei „Sabin Drăgoi". ● **Invitat al Cenaclului H.G. Wells** (în 13 aprilie ora 9,30) — conf. dr. Tiberiu Toró. ● **Universitatea din Timișoara** a găzduit expunerea istoricului Victor Neumann, „Cîteva puncte de vedere privind Europa răsăriteană ca arie de convergență a mentalităților".

INDEX

ERATĂ

Începutul articolului „Mircea Ivănescu și cuvîntul făptuitor" din nr. 14, p. 2, al Smarandei Vultur se va citi :

Poezia lui M. Ivănescu este o îndelungă înaintare către un liman imaginar și de neatins altfel decît printr-o continuă reluare a drumului spre el. Acest drum e în mod programatic unul cu ocoluri și reveniri, un fel de exorcizare a spaimei și neliniștii cu care e străbătut prin numeroase popasuri, adăstări în tiparele unei imagini migălos construite, detaliată pînă la fărîmițare împrumutată uneori direct literaturii și devenită spațiu de ființare provizorie a amintirii, dorinței sau căutării, imaginea e alteori înscenare a itinerariilor furișate, pînditoare din „cămările sufletești", bîntuite de dorințe zădărnicite și de bruștele reîntrupări ale acestora, îndepărtîndu-se „într-un auriu mers", care te cheamă, te îndeamnă să-l urmezi. Ritmul discursului poetic, ca și formula construirii figurii textului vorbesc de o grea încercare : aceea de a da identitate prin imagine obiectului dorinței, mereu asediat de fantasme, de acel supliment, excedent de „urme prin care subiectul trasează în exprimabil (imagine sau verb) agresivitatea, făcînd din semn un simptom și împingînd reprezentarea din domeniul ordinii simbolice în acel al **specularului fascinant"** (J. Kristeva).

---

aqua-forte

● **Cel ce nu înțelege lumea, acuză destinul.**

● **Binefacerea spectaculoasă contează pe o recunoștință tot spectaculoasă.**

● **Oare albina ar înțepa și dacă ar ști că moare din asta?**

● **Cîndva și nisipul era stîncă.**

● **Numai papagalul poate fi mîndru de textul învățat pe de rost.**

● **Neomenia este o însușire exclusiv omenească.**

● **Adevărul și dreptatea aparțin celor capabili să le privească în față.**

● **Copiii sînt opera noastră capitală și nemurirea noastră.**

● **Lăudărosul deștept aranjează lucrurile în așa fel încît alții să-i laude.**

● **Dacă nu ești exigent față de mine, nici nu mă prețuiești.**

● **Artistul, scriitorul este îndrăgit ori de tovarășii lui de breaslă, ori de publicul lui.**

Emil GHERASIM

---

serial

VIAȚA MARILOR VEDETE
LIV ULLMANN

61

DIN CE ÎN CE mai dificil să-mi închei plimbările prin oraș, fără a fi recunoscută de cîte cineva. Iată-i cum se apropie: „Scuzați, nu cumva sînteți Liv Ullmann?" Felul meu de a fi, nesociabil, îmi dă un aer tîmp. Apar, de-acum, și emoții complicate. Să răspunzi complimentelor cu un surîs — să asculți. apoi să pleci, să te îndepărtezi înainte de-a te fi lăsat sedusă de flaterie. Nu simt că aș fi îndeplinit ceva deosebit, am reușit doar să trec printr-o serie de experiențe și să pricep o seamă de lucruri. Am ajuns într-un moment cînd conștiința nu mă mai sancționează pentru ceea ce a rămas nefăcut și necunoscut. Noua mea autonomie îmi procură satisfacții reale (chiar dacă deciziile pe care le iau de una singură se dovedesc greșite). Îmi iubesc profesiunea, mă enervez, plîng, rîd, trăiesc din plin. Bucuria de a-ți permite să fii tu însăți în pozitiv sau în negativ: iată victoria! Nu m-a schimbat un miracol. Și, de altminteri, n-am trecut fericită prin seria de transformări. Deseori, am fost înspăimîntată. Mă simt îmbogățită interior. Mă înțeleg mult mai bine cu mine însămi. ● **Dificultatea** este să reziști atracțiilor înconjurătoare — un anume gen de carte, programele de televiziune, filmele, ziarele și mass media, toate clamează zilnic, dau definiții ale omului fericit, promit ascensiuni, triumfuri. Iar eu, la mijloc, cu mica mea bucurie simplă, constatînd că, de pildă, iubirea descrisă în cărțile acelea, în șlagăre, în pictură este cu totul și cu totul altceva decît mi s-a oferit mie, mereu. Se întîmplă să mă trezesc noaptea din somn și să izbucnesc în plîns... Luptam să mă mulțumesc cu puțin, cu ceea ce aveam, fără să-mi zic : „Doamne, nu e de ajuns !" Aproape nici unul dintre visurile mele nu aveau să se realizeze vreodată, dar am descoperit, în schimb, un lucru pe care nu mi-l închipuisem, anume că realitatea poate fi minunată, chiar dacă viața nu este. ● **Mîinile** îmi tremurau. Trebuia să țin paharul de apă cu amîndouă, dacă nu voiam să-l scap. Nu suferisem înainte de insomnie; adormeam oriunde, în orice condiții, la orice oră și iată că nu-mi mai este simplu .. Mi-am făcut bagajele și m-am întors la Oslo, unde am semnat un contract cu Teatrul Norvegian. În fine, aveam din nou o legătură profesională cu Norvegia.

Selecție și adaptare,
Ana ALDAN

POP SERVICE

top

Adrian Grinaru — Oradea: Grupul rock **„Celelalte Cuvinte"** activează pe lîngă Casa de cultură a studenților din Timișoara, toți membrii săi fiind studenți. Formația (în foto) care a susținut aici recent cîteva concerte în fața unor săli arhipline, a cucerit Premiul I în cadrul Festivalului artei și creației studențești. Potrivit referendumului revistei „Viața studențească", piesa formației, „Iarbă prin păr", este melodia anului. **Silvia Crăsnariu — Loco :** În privința tandemului „Style Council" nu putem vorbi despre un concept rock definit, componenții, Mick Talbot și Paul Weller, realizînd o muzică cu totul particulară. P. Weller, cîntăreț, compozitor și chitarist a făcut parte din „The Jam", grup desființat în 1982. În 1983 se înființează tandemul „Style Council", iar în luna mai îi apare discul single „Speak Like A Child". Urmează L.P.-urile „Café Bleu" și „Our Favorite Shop", bine primite atît de critică, cît și de melomani. În trei ani, duetul a vîndut aproape șase milioane de discuri single. **Takács Renate — Cluj :** Mulțumesc pentru informații. Le voi folosi la momentul potrivit. **Paul Grund — Lugoj :** Trio-ul norvegian „A-Ha" e alcătuit din Pal Waaktaar, Max Furuhalmen și Morton Harket. Rețeta grupului „merge" grație melodicității pieselor, a folosirii ingenioase a efectelor „Synthi". Sade Adu, recent laureată „Grammy", s-a născut în Lagos — Nigeria, dar activează la Londra. Inițial dorea să devină creatoare de modă, urmînd, în acest sens, și cursurile unui institut de design. Proiectul a căzut, fiind invitată de formația „Pride" să activeze drept coristă. Se miza pe farmecul exotic al acesteia. A fost să fie însă mai mult, Sade fiind azi o remarcabilă cîntăreață și compozitoare. Albume de referință : „Diamond Life" ; „Promise". **Ion Pascu — București :** Bob Marley s-a născut la 6.IV.1945 și a murit în urma unui cancer la 11.V.1981. Artist de marcă, dotat cu un uriaș talent, a consolidat stilul muzical „Reggae" conferindu-i, dincolo de atractivitatea acelui balans ritmic fascinant, specific muzicii din Caraibe, un viguros mesaj social. Marile concerne discografice ar fi dorit să comercializeze această muzică, direcționînd-o spre tiparele-șablon disco încă în timpul vieții muzicianului. N-au reușit. Ca și Peter Tosh, Jimmy Cliff, Marley credea în virtuțile muzicii pornite din filonul folclorului muzical nealterat al ținuturilor sale de baștină. Mulți l-au descoperit abia după ce acesta s-a stins din viață. Johnny Nash, Paul Simon, Clapton și Wonder i-au preluat unele cîntece în semn de prețuire.

Petru UMANSCHI

---

televiziune

DUMINICA, 13 aprilie. 11,00 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,45 Însemne ale unui timp eroic. Epoca Nicolae Ceaușescu. Dublu sens pe Magistrala a II-a a Metroului. 19,00 Telejurnal. 19,25 Țara mea azi. 19,45 De pe marea scenă a țării pe micul ecran. 20,30 Film artistic. Trestia. 21,50 Telejurnal. **LUNI, 14 aprilie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Partidul — Inspirator și făuritor al civilizației socialiste românești. 20,35 Tezaur folcloric. 20,50 Imagini din R.P.D. Coreeană. 21,00 Roman foileton. „Marea iubire a lui Balzac" 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 15 aprilie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Glasul de pace al României. 20,45 Teatru Tv. Împlinire. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 16 aprilie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Cîntecul și poezia acestor ani eroici. 20,50 Tribuna Tv. 21,05 Film în serial. „Cei patru Robinson". 21,50 Telejurnal. **JOI, 17 aprilie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 „Epoca Nicolae Ceaușescu" — timp al marilor înfăptuiri revoluționare. 20,50 Invitație în studiourile radioteleviziunii. 21,20 Secvențe siriene. 21,30 Experiență înaintată — inițiative, eficiență. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 18 aprilie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,30 Popas în Zimbabwe. 20,40 Cîntecul și poezia acestor ani eroici. 20,55 Cadran mondial. 21,00 Serial științific. 21,35 Memoria documentelor. 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 19 aprilie.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă ; 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia. 19,50 Floarea din grădină. Emisiune-concurs de muzică populară. 20,50 Film artistic : „Raliul". Premieră Tv. 22,20 Telejurnal.

---

sport

I.C. . . .

. . . adică, Ion Crăciunescu (evitînd, strategic, așezarea numelui său în titlu, cum nu merită), e bine, merci, n-a pățit nimic după „recitalul" de la Timișoara, nici el, nici alt arbitru, V. Titorov, care l-a învins pe Moise (în meciul cu „Rapid"), de unde, deci, tragem socoteala că F.R.F. se face că nu bagă de seamă și lasă cavalerii să fluiere a pagubă ; așteptam să citesc în „Sportul" (Gheorghe Nicolaescu, drept ca totdeauna, a scris adevărul de pe Giulești, inclusiv jocul dăruit al lui Dumitru), după partida „Poli" — Gloria, cum Gh. Nertea ia atitudine onestă în contra manierei sfidătoare în care I.C. a vrut să frîneze echipa gazdă și să irite publicul ; n-a avut, colegul, această preocupare și nu-i frumos !

De altfel, în excelenta publicație care marchează 70 de ani de la înființarea „Sportului studențesc" — multe idei solide s-au adunat, numai că onor F.R.F. trece senin peste toate cele, dovedind pe mai departe că e ceva putred acolo, încît și vina necalificării la El Mundial, eu tot pe seama acestei instituții o arunc, abia apoi, și imediat, pe fosta mea speranță, Mircea Lucescu (pot s-o iau și de la capăt cu dragostea !).

Duminica trecută, zi ca de vară, în cămăși cu mîneci scurte, am lăcrămat la arena C.F.R., echipă ajunsă la — (minus) patru „la adevăr", de unde n-o mai salvează decît minunea numită „Poli" ; se așteaptă, iute, redresarea feroviarilor — club de faimă, din care mulți și-au cules gloria, iar acum, la greu, încă nu se simte, vîrtos, umărul și propta salvatoare ; să sperăm că apelul nostru-semnal se va auzi și va stîrni ecouri !

Pînă miercuri mai sînt... una, două, trei, patru, cinci, șase, da, șase zile, cît un veac, ba, cît o iarnă ; joacă Steaua ! Joacă Steaua, acasă, cu Anderlecht ! E 1—0 pentru ei, va fi 2—0 sau 3—1, oricît să fie numai să ne calificăm, întrucît, atît de aproape de o mare ispravă, ne amintim mereu de meciul cu Irlanda de Nord și de erorile lui Mircea Lucescu.

Să nu se mai repete ! Haide, Steaua !

Teodor BULZA

din literatura universală

William Golding

„Ţinta mişcătoare", este o carte cu caracter autobiografic, semnată de romancierul englez William Golding, laureat al Premiului Nobel pentru literatură pe 1983. În meandrele itinerarului său spiritual, în noianul de reflecţii privitoare la literatură, omul Golding este mereu prezent, pentru a ne face părtaşii interiorităţii sale. Îl regăsim — schimbător, contrar, contradictoriu, misterios, adevărată „ţintă mişcătoare" — în paginile cu teme atît de diferite : primele încercări poetice, peisajele olandeze, problemele traducerii, călătoriile la Delphi sau la Assuan, dragostea pentru Homer şi, mai ales, obsesia unui Egipt în acelaşi timp real şi imaginar.

ŢINTA MIŞCĂTOARE

„Pe cînd aveam şapte ani, am vrut să scriu o piesă despre Egiptul antic — cel al misterului, al piramidelor, al Văii Regilor. Dar nici n-am apucat să scriu o jumătate de pagină, cînd m-a străfulgerat un gînd ; s-ar fi cuvenit să scriu în vechea egipteană, limbă pe care n-o cunoşteam încă la acea dată. Am abandonat, deci, piesa şi am învăţat hieroglifele atît de bine, încît astăzi nici nu-mi mai pot închipui că a existat în viaţa mea o vreme cînd aceste siluete lipsite de corp aceste simboluri clare şi sugestive mi-au fost complet străine. Legăturile mele afective cu Egiptul sînt vechi şi profunde. Cînd mama mă aducea la Londra, reuşeam, bătînd-o fără încetare la cap, s-o tîrăsc la British Museum ; de atunci ori de cîte ori mă gîndesc la Londra, muzeul acesta cu bogatele sale colecţii egiptene îşi găseşte locul în inima amintirilor mele.

Trebuie să admit că egiptenii înşişi n-au ştiut întotdeauna, cum să procedeze cu misterul. Cum li se oferea prilejul, se îndepărtau de marea artă şi de preocupările metafizice, pentru a cădea într-o strălucitoare banalitate. Publicitatea masivă pe care o făceau faraonilor, lăcomia jefuitorilor de morminte, cruzimea pedepselor pot fi uşor înţelese şi transpuse în termeni moderni. Cît de familiar ne apare astăzi victorianismul unora din bibelourile care umpleau mormîntul lui Tutankamon ! Ca şi portretele sumbre ale unor burghezi stupizi şi ale stupidelor lor neveste ! Nu ni se par oare ele aproape contemporane ? Chiar la nivelul mai înalt al artei supreme, egiptenii ne oferă, de regulă, expresia remarcabilă a ceea ce viaţa are efemer şi nimic mai mult. Iată, de exemplu, masca de aur a lui Tutankamon. E frumoasă, dar e o slăbiciune în această frumuseţe. E faţa unui biet flăcău, înţelept poate, şi idealizat, dar vulnerabil. Ne priveşte şi, în ciuda minunatelor însemne ale regalităţii, constatăm că moartea e o înfrîngere finală.

Dar nu aceste lucruri m-au frapat pe cînd eram copil. Pe atunci am fost desigur atras — dar cine nu este ? — de facultatea, pe care o au locurile şi climatul, de a opri timpul. Astăzi, pentru a regăsi această senzaţie, trebuie să mă întorc în trecut şi să-mi răscolesc amintirile.

Întunericul şi liniştea unui muzeu. E o seară de iarnă şi vizitatorii sînt rari, sau poate că nici nu sînt vizitatori. De două ore stau cu nasul lipit de o vitrină. Am catalogat şi desenat în carnetul meu toate obiectele aranjate în ea : perle, vase, amulete, forme umane. Am rămas cufundat un timp atît de îndelungat în contemplarea ochiului de faianţă albastră al lui Osiris, încît privirea sa impersonală a sfîrşit prin a mi se părea la fel de liniştită şi îndepărtată ca o stea. Iar „Ded", trunchiul de copac căruia i se va găsi mai tîrziu o explicaţie freudiană, îmi pare a fi un adevărat Arbore al Vieţii. Cunosc semnificaţia simbolurilor, fără a fi conştient de ceea ce ştiu. Am impresia, pe cînd stau aplecat asupra vitrinei, că aş putea, sfărîmînd o carapace şi străbătînd o zonă de umbră, să ajung la un fel de cunoaştere. Dar ce sper oare să descopăr ? Căci nu e vorba doar de simboluri. Cu cît mă întorc mai mult în trecut, cu atît îmi revine mai clară amintirea unei alte vitrine şi a ceva sub sticla ei, vital pentru mine — ceva, o limbă poate, o scriere al cărei alfabet îl constituie aceste perle, aceste imagini, aceste amulete. Omul însuşi e prezent aici, îngheţat pe vecie, etern semn de întrebare. Să nu-mi spună nimeni că o mumie e doar piele şi nişte oase. Aşa ne spune raţiunea ; dar o mumie îi vorbeşte unui copil cu o sinceritate pe care raţiunea nu o poate modifica. Mumia zace la adăpost, sub sticlă, şi nici un vizitator nu trece fără să se oprească pentru a-i arunca o privire piezişă şi înspăimîntată. Ea atrage atenţia fără a se mişca şi fără a vorbi. Se află în punctul unde timpul încremeneşte şi nu mai vrea să ne spună nimic.

Sîntem atît de plini de mistere noi înşine ! Altfel, de ce m-ar fi împins voinţa mea să pătrund în etapa următoare, revelîndu-mi propria complexitate ? Într-o zi, pe cînd aveam vreo zece ani, şi stăteam, ca de obicei, aplecat asupra unei vitrine, am observat că un bărbat se oprise lîngă mine. „Scuză-mă, puştiule", mi-a spus. Mă dădu apoi la o parte şi deschise vitrina cu ajutorul unei chei. Îl priveam cu respect, căci în calitatea sa de conservator al muzeului, era unul din eroii mei preferaţi, alături de Schliemann, Pitt-Rivers şi Finders-Petrie ; îi atribuiam un nivel de inteligenţă şi de înţelegere care l-ar fi mirat, desigur, dacă ar fi ştiut-o. Mi-l închipuiam avînd nisipul arzător şi soarele torid al Egiptului în manşetele pantalonilor. Eram convins că haina sa de tweed fusese bătută de vînturile celor patru zări. Avea faţa cam grasă şi tenul roşu, iar în jurul cheliei un nimb de păr buclat, de un blond roşcat. Era vesel şi fluiera, ca şi cum liniştea din jur n-ar fi fost sacră, ci banală pînă la a trece neobservată. Din cînd în cînd îngîna o melodie în surdină, în timp ce aranja amuletele cum îi plăcea lui mai mult. Începu să-mi pună întrebări şi îşi dădu seama imediat că eram un egiptolog distins, atît cît îmi permitea vîrsta fragedă. La sfîrşit mă întrebă — pe mine, care nu aveam altă dorinţă mai arzătoare — dacă vroiam să-l ajut puţin într-o treabă pe care o avea de făcut. Am traversat împreună muzeul, simţind deja că acesta îmi aparţine tot mai mult. Am urcat o scară mare de marmură pentru a ajunge la secţia de geologie. Un perete despărţea un colţ de restul sălii. Conservatorul descuie o uşă şi intrarăm în despărţitură. Erau acolo sertare doldora de hîrtii, rafturi cu cărţi, lucrări ale unor societăţi savante, volume costisitoare, cuţite de silex din epoca predinastică, un altar de gresie, o farfurie grecească, din Alexandria poate, scandalos deturnată de la uzul ei, deoarece vedeam în ea scrum de ţigară şi resturi de hîrtie. Pe un birou se afla, larg deschis, un facsimil bogat colorat al **Cărţii Morţilor**.

Un sarcofag era sprijinit de peretele din stînga. Capacul, aşezat între perete şi sarcofag, lăsa să se vadă în interior o pictură reprezentînd-o pe Nout, zeiţa cerului. Fusese antropomorfizat şi indica, prin curbele sale, proeminenţele corpului. Obrazul pictat se ascundea, însă, în umbră, se întorcea de la noi pentru a fixa peretele. Dar toate acestea nu erau decît preliminariile obiectului esenţial : o mumie, care zăcea la cincizeci de centimetri în faţa mea, pe o masă de lemn. Simţeam o atmosferă nouă, o calitate diferită în spaţiul care ne înconjura, deoarece nici o vitrină nu mă mai despărţea de ea. Sticla multiplică spaţiul, iar obiectele expuse în vitrine posedă un dar ilogic al îndepărtării. Nu eram pregătit pentru această diferenţă, nici pentru atitudinea dezinvoltă a conservatorului, datorată obişnuinţei. În picioare, de partea cealaltă a mumiei, îşi pusese mîinile pe masă şi mă privea bine dispus. „Poţi să mă ajuţi dacă vrei" — mi-a spus. Aş fi putut refuza, dar am acceptat, căci destinul meu veghea.

Între timp, conservatorul îşi începuse treaba. Desfăcea lungile fîşii cu care era învelită mumia şi, deîndată ce le elibera, mi le întindea. Îmi ceruse să le fac sul şi să le pun pe o măsuţă. Ridică apoi corpul, îl întoarse ca pe o bucată de lemn şi îndepărtă giulgiul exterior, o bucată mare de pînză rectangulară de un cafeniu închis, am îndoit-o împreună, aşa cum se îndoaie un cearşaf. Ştiam ce vom căuta în continuare. Membrele şi degetele erau înfăşurate fiecare separat, iar amuletele destinate să garanteze securitatea şi fericirea veşnică erau ascunse printre fîşii. Apărură, în curînd mici forme de faianţă albastră. Aveam impresia că mai păstrau ceva din căldura mîinilor preotului îmbălsămător, el fusese ultimul care le atinsese cu trei mii de ani în urmă, şi se afla cu siguranţă aici, lîngă noi, acum — oricare ar fi fost momentul acestui acum. Dar acţiunile noastre închid în ele propria lor inevitabilitate : am sfîrşit prin a-mi aşeza mîna tremurătoare şi pîngăritoare pe lucrul în sine şi am simţit, dincolo de orice întrebare kantiană, osul acoperit cu o piele tare ce părea tăbăcită. Conservatorul se uită deodată la ceas şi fluieră cu un aer mirat : „Te-am reţinut foarte tîrziu, băiete. Ar fi bine să pleci imediat. Scuză-mă faţă de părinţii tăi. Poţi veni şi mîine dacă vrei". L-am lăsat singur, sau aproape singur, într-un loc unde n-aş fi îndrăznit să rămîn eu însumi.

E important de înţeles că mi-am amintit şi că îmi amintesc încă această scenă în toate detaliile ei, cu strălucire şi claritate. Ea a devenit evenimentul vieţii mele ; am discutat cu pasiune despre ea cu părinţii mei şi cu mine însumi, înainte de a mă întoarce la muzeu. Am suportat spaimele nopţii. Am redactat o compunere pentru şcoală despre acest episod şi am primit laude excesive. Totuşi, este important de înţeles că acest episod este în întregime imaginar. Între momentul în care am stat aplecat asupra vitrinei, cufundat în visare, şi cel în care am coborît, alergînd ca un nebun, treptele muzeului, am fost undeva, dar nici pînă azi nu ştiu unde anume. Nu exista nici un conservator cu faţa roşie şi surîzătoare. Nu exista nici mumie, nici sarcofag. Exista un colţ al sălii de geologie, despărţit printr-un perete, dar conţinea hărţi rulate în loc de fîşii cafenii. Revăd locul în plină zi şi recunosc că am fost un mincinos, deşi nu cred că am minţit cu adevărat. Acest episod, care corespunde unei necesităţi intime face parte integral şi cu strălucire din Egiptul meu, aşa cum îl văd din interior, locul său e alături de toate celelalte imagini, de personajele negre şi aurii de pe mormîntul lui Tutankamon, de sala hipostilă din templul de la Karnak, alături de toate vinietele fantastice, obscure, semnificative, care împodobesc **Cartea Morţilor**".

Traducere şi prezentare de Margareta GYURCSIK

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

24

În poşetă mai era o cutie de chibrituri, din care se folosise un singur băţ. Trei batiste fără monogramă, vopsele de ochi, un piaptăn într-o învelitoare de piele, o mică agendă. Am luat agenda, am răsfoit-o. Era absolut goală. Se mai găseau o pereche de ochelari, dar nicăieri nu figura nici un nume. Un stilou, cu o peniţă mică de aur, şi cam asta era tot. Am pus geanta la loc. M-am apropiat de birou, am luat o hîrtie cu antetul hotelului şi un plic.

M-am folosit de stiloul hotelului : „Dragă Betty, îmi pare rău că n-am mai putut rămîne mort. Îţi explic mîine. Larry".

Am pus hîrtia în plic, am scris pe el **Miss Betty Mayfield** şi l-am zvîrlit spre intrare, astfel încît să dea impresia că a fost vîrît pe sub uşă.

Am deschis uşa, am ieşit, am închis-o, m-am îndreptat spre scara de incendiu, apoi am zis cu voce tare: „Ia mai ducă-se dracului!" Am făcut apel la ascensor. Dar n-a venit. Am sunat din nou, fără să ridic degetul de pe buton. Tot nu venea. În fine, într-un tîrziu sosi. Tînărul mexican, cu ochii cîrpiţi de somn, îmi căscă în faţă, apoi se scuză rînjind. I-am rînjit şi eu, fără să rostesc vreun cuvînt.

La recepţie, care se afla chiar în faţa ascensorului, nu era nimeni. Mexicanul se trînti într-un fotoliu şi adormi înainte să fi făcut eu şase paşi. Toată lumea dormea, în afară de Marlowe. Marlowe lucrează douăzeci şi patru de ore din douăzeci şi patru, şi încă pe degeaba.

M-am reîntors la Rancho Descansado, unde dormeau cu toţii, m-am uitat cu jind la pat însă nu m-am culcat. Mi-am făcut bagajele, fără să uit pistolul lui miss Betty, am pus doişpe dolari într-un plic şi în drum spre ieşire l-am vîrît în crăpătura uşii de la recepţie, împreună cu cheia de la cameră.

M-am reîntors la San Diego, am înapoiat maşina închiriată, şi mi-am luat micul dejun într-un local din faţa gării. La şapte şi cinspe am luat trenul direct de Los Angeles, unde am ajuns exact la ora zece.

Am mers acasă cu un taxi. M-am bărbierit, am făcut un duş, am mai luat şi al doilea mic dejun şi am aruncat o privire în ziarul de dimineaţă. Cîteva minute înainte de ora unsprezece am sunat la biroul domnului Clyde Umney, avocatul.

Răspunse chiar el. Probabil că domnişoara Vermilyea nici nu se trezise încă.

— Aici e Marlowe. Sînt acasă. Aş putea trage o fugă pînă la dumneavoastră?

— Ai găsit-o?

— Mda. Aţi telefonat la Washington?

— Unde e?

— Aş vrea să vă spun personal. Aţi telefonat la Washington?

— Mai întîi aş vrea să aud ce ai de raportat. Am o zi foarte încărcată.

Vocea parcă-i era fărîmicioasă şi, în orice caz, fără undă de farmec.

— Ajung într-o jumătate de oră. Am atîrnat repede receptorul şi am dat un telefon la garajul unde-mi ţineam Oldsmobilul.

Birouri cum e cel al lui Clyde Umney se găsesc cîte vrei. Pereţii erau acoperiţi cu panouri de lemn lăcuit aşezate cap la cap, astfel încît să dea impresia de striaţii. Lumina venea indirect, iar covoarele acopereau podeaua de la un perete la altul. Mobila era de culoare deschisă, scaunele confortabile, iar onorariile probabil că depăşau orice închipuire. Tocurile de la ferestre erau de metal, iar geamurile dădeau în afară spre o mică parcare.

Traducere de Mihai CERNEA

Colegiul de redacţie:
ION ARIEŞANU (redactor şef)
ANGHEL DUMBRAVEANU (redactor şef adjunct)
VIOREL COLŢESCU, NICOLAE PIRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA : TIMIŞOARA, strada RODNEI 1: Telefoane : 3 33 90 şi 3 33 76 (redactor-şef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate ţările, uniţi-vă!

orizont 16

SĂPTĂMÎNAL POLITIC-SOCIAL ŞI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ŞI COMITETUL JUDEŢEAN DE CULTURĂ ŞI EDUCAŢIE SOCIALISTĂ TIMIŞ

NR. 16 (1.000) ● 18 APRILIE 1986 ● SERIE NOUĂ. ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

Partidul Comunist Român — centrul vital al societăţii noastre

În activitatea teoretico-ideologică şi în elaborarea strategiilor dezvoltării economico-sociale a României, Partidul Comunist Român porneşte în mod consecvent de la concepţia revoluţionară despre lume a clasei muncitoare — materialismul dialectic şi istoric — fapt ce asigură caracter ştiinţific Programului partidului şi conferă spirit revoluţionar, umanist şi creator operei de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate în ţara noastră. Purtînd amprenta puternicei personalităţi şi a gîndirii ştiinţifice a secretarului general al partidului, tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU, documentele celui de-al XIII-lea Congres al partidului nostru dau o nouă şi strălucită expresie atitudinii creatoare, novatoare, manifestată de strălucitul nostru conducător în problemele fundamentale ale edificării noii orînduiri ale vieţii internaţionale, precum şi ale dezvoltării tezaurului teoriei şi practicii revoluţionare contemporane.

În Raportul prezentat la Congres, document de inestimabilă valoare, secretarul general al partidului, abordează complexa problematică a dezvoltării economico-sociale a ţării în perspectiva celui de-al 8-lea cincinal şi pînă în anul 2000. Pînă în anul 1990, România va străbate o nouă etapă în înfăptuirea Programului partidului de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate, etapă care, aşa cum apreciază tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU la Plenara Comitetului Central din 1—2 aprilie a.c., este hotărîtoare pentru realizarea acestui măreţ şi clarvăzător program. În cel de-al optulea cincinal se va trece la dezvoltarea intensivă a industriei, agriculturii şi a celorlalte sectoare, punîndu-se în centrul activităţii înfăptuirea noii revoluţii tehnico-ştiinţifice, ceea ce înseamnă că cel de-al XIII-lea Congres a angajat ferm patria şi poporul, cu toate forţele, pe coordonatele transformărilor revoluţionare ştiinţifice, urmînd a le plasa la nivelul cuceririlor de vîrf ale ştiinţei şi tehnicii contemporane.

Noua etapă în înfăptuirea Programului Partidului Comunist Român situează în prim-planul activităţii economico-sociale cerinţa perfecţionării pe mai departe, dar pe o bază nouă, a relaţiilor de producţie şi sociale, realizarea unei noi calităţi, superioare, în toate sferele de activitate. Aşa, de pildă, în economie s-a trecut la aplicarea unui ansamblu de programe speciale pentru dezvoltarea industriei şi agriculturii, urmărindu-se consecvent întărirea şi modernizarea bazei tehnico-materiale a societăţii noastre socialiste, creşterea continuă a eficienţei economiei, întărirea şi dezvoltarea proprietăţii socialiste, creşterea economico-socială, participarea tot mai activă şi eficientă a României la diviziunea internaţională a muncii, asigurarea unui tot mai ridicat nivel de bunăstare materială şi spirituală a întregului popor. O astfel de orientare reflectă concepţia Partidului Comunist Român — puternic fundamentată pe teoria filozofică revoluţionară a materialismului dialectic şi istoric — că producţia materială, calitatea şi nivelul ei de dezvoltare reprezintă factorul decisiv al progresului social-istoric.

Partidul Comunist Român, aplicînd creator socialismul ştiinţific, materialismul dialectic şi istoric la condiţiile concrete ale României şi identificîndu-se total cu interesele poporului din care face parte integrantă, îşi îndeplineşte în mod magistral rolul istoric de centru vital al societăţii, care stimulează, unifică şi dinamizează energiile creatoare ale poporului român. Tocmai de aceea întărirea partidului, perfecţionarea formelor sale de organizare şi de activitate reprezintă principalul mijloc de ridicare calitativă a nivelului de organizare şi conducere a societăţii, garanţia sigură în vasta operă de transformare revoluţionară socialistă şi comunistă a patriei, prefigurată în grandiosul Program de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism.

Creşterea rolului partidului ca forţă politică conducătoare şi centrul vital în societate reclamă, în acelaşi timp, afirmarea unei noi calităţi şi în activitatea politico-ideologică, menită să ducă la dezvoltarea şi perfecţionarea conştiinţei revoluţionare, la întărirea trăsăturilor moral-spirituale ale omului nou, pentru transpunerea în fapte a liniei politice elaborate de către partidul nostru, care, la cei 65 de ani de la crearea sa, mai unit şi mai puternic ca oricînd, este astăzi un partid de masă, cu adînci rădăcini în voinţa şi conştiinţa de sine a poporului român.

Prof. univ. Teodor POP

TEMELIA

Există un paradox al fiecărei gazete. Luată, număr de număr, ea poate să dea cititorului doar sentimentul relativului, al puţinătăţii. Căci ce pot să însemne cîteva foi, acolo, tipărite, nu-i aşa? Dar, ia adună, în ani, în decenii, acele „cîteva foi", cotidiene sau săptămînale, şi vei avea surpriza unor nemaipomenite tomuri. Vei fi cîştigat pe de-a-ntregul de forţa copleşitoare a acelor mii şi mii de pagini. Căci o revistă trăieşte, efemer, şi în paginile fiecărui număr în parte, dar ea trăieşte plenitudinar, mai ales, în întreaga ei desfăşurare, adunată, număr de număr, oferindu-ne sentimentul puternic al unei temelii, al unei spiritualităţi.

Căci ce este „Orizont", revista Timişoarei, ajunsă azi la numărul 1 000 de la apariţia sa, dacă nu temelia, pe care s-a adunat, s-a înălţat, săptămînă de săptămînă, an de an, edificiul unei culturi, al acestei culturi noi, socialiste, săvîrşită în această parte de ţară? În plumbul ei sînt îngropate, de-a lungul acestor decenii de scris românesc, sute şi mii de nume, sute şi mii de pagini şi materiale, de la inefabilele poeme, schiţe, fragmente ale unor viitoare romane, la eseul penetrant, politic şi filosofic, la studiile şi analizele pertinente, la portretele, însemnările şi cronicile asupra fenomenului social, artistic, literar, ştiinţific şi cultural. Căci publicaţia aceasta, cu cea mai lungă apariţie în istoria revistelor timişorene, a ţinut, şi uneori a şi reuşi, să reprezinte tot ceea ce s-a afirmat, plenar, în aceşti ani eroici ai construcţiei unei noi societăţi, în această epocă ce poartă numele întemeietorului ei, „Epoca Nicolae Ceauşescu", în domeniul spiritualităţii

tabletă

Ion ARIEŞANU

(Continuare în pag. 6)

GHEORGHE ANDREA : „Peisaj — Timişoara"

O CIVILIZAŢIE A UMANISMULUI REVOLUŢIONAR

1921
P.C.R.
1986

Antropologia culturală a demonstrat, nu o dată, că toate **formele artei**, ca şi cele **ale culturii în general sînt organe vitale ale vieţii omeneşti**, că degradarea lor echivalează cu degradarea omenescului. Şi cei mai modest cunoscător al istoriei umanităţii ştie că multele şi feluritele comunităţi şi societăţi afirmate pe verticala şi orizontala acesteia presupun cu necesitate un anumit grad de dezvoltare al conştiinţei culturale şi culturii, că pretind exercitarea la anumiţi parametri a funcţiilor culturale ale omului. Ştie de asemenea că nu există epocă a devenirii genului uman, a fiecărui popor în parte, care să nu presupună şi propună un anumit **model de personalitate** în care se concentrează o direcţie de gîndire, un tip de sensibilitate, un stil de viaţă, scara de valori omologată de societatea respectivă şi transformată în set de criterii ale evaluării comportamentelor membrilor săi. Şi, dacă Platon, în pofida unei abordări cu valenţe atît de estetizante a filosofiei şi a moralei ca filosofie înfăptuită, s-a grăbit în a găsi şi artei, şi artiştilor, cusururi care presupuneau excluderea lor din Cetatea ideală, cel care a fost mai prieten adevărului decît maestrului său, Aristotel, s-a străduit cu folos să îndrepte nedreptatea, readucînd prin catharsisul său arta din exil şi predînd-o stimei oricărei cetăţi vrednice, de-atunci şi pînă acum.

Că formele culturii, în totalitatea şi armonioasa lor unitate, nu sînt simple „adăugiri" ale unei formaţiuni sociale, posibile „atribute" ale acesteia sau produse de „lux" rezultă cu forţa evidenţei din specificul socialismului ca formaţiune social-istorică care presupune emanciparea unui întreg popor la rangul de **făuritor liber şi conştient al propriei sale istorii.** Transformarea unui întreg popor, din obiect al istoriei în creator al ei, liber şi suveran în acţiunea sa demiurgică, presupune cu necesitate preocuparea permanentă a societăţii socialiste ca întreg pentru — aşa cum sublinia tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU — „elevarea spirituală a tuturor membrilor săi".**

Epoca deschisă de Congresul al IX-lea al partidului, jalonată de alte patru congrese de însemnătate istorică pentru poporul nostru, se distinge prin densitatea faptelor de cultură şi civilizaţie, exprimată atît prin circulaţia valorilor culturale şi integrarea lor în cele mai diverse nuclee de muncă şi viaţă, cît şi prin sporirea gradului de participare a oamenilor muncii la creaţia materială şi spirituală. Această densitate a culturii este legată prin mii de fire de elaborarea unei concepţii radical înnoitoare asupra locului şi rostului culturii în edificarea unei lumi „mai drepte şi mai bune", asupra tipului de personalitate culturală capabil să devină agentul conştient şi sensibil al acesteia, concepţie care face cinste comuniştilor români, reprezintă o contribuţie originală la dezvoltarea umanismului contemporan, şi la a cărei elaborare şi punere în operă un rol decisiv îi revine tovarăşului **NICOLAE CEAUŞESCU.** Caracteristicile concepţiei amintite decurg esenţial din precizarea obiectivului esenţial al traiectoriei noastre socialiste şi comuniste : noua societate şi acţiunea specifică ei nu îşi propune doar eliberarea omului de asuprire, sau numai bunăstarea lui materială, ci, totodată, făurirea unei „civilizaţii spirituale superioare, care nu se poate realiza decît prin formarea unui om nou, cu o înaltă conştiinţă şi pregătire culturală şi profesională, cu un profil moral-politic înaintat".Această precizare a obiectivului istoriei socialiste permite reliefarea unei **relaţii biunivoce între socialism şi cultură** care, la rîndul ei, oferă o mai bună înţelegere a complexelor funcţii ale culturii ; cultura exercită funcţii politice ; reprezintă „memoria" unei naţiuni şi-a umanităţii în întregul ei, este formă esenţială a comunicării şi interacţiunii sociale, mijloc esenţial de socializare a

Gabriela COLŢESCU

(Continuare în pag. 6)

> **„Trebuie să acordăm atenția necesară științelor sociale — și aș menționa, în primul rînd, istoriei, filozofiei materialist-dialectice și istorice, literaturii și limbii române. O națiune, un popor nu pot exista fără o istorie, fără o cultură și o limbă proprie ! Aceasta constituie chezășia și forța fiecărui popor".**
>
> ***NICOLAE CEAUȘESCU***

Biblioteca de filosofie

Constantin Rădulescu-Motru restituiri necesare

Sub auspiciile epocii — inaugurată de Congresul al IX-lea al P.C.R. — de reașezare a rosturilor noastre fundamentale în propria lor matcă, **Biblioteca de filosofie a culturii românești** își completează în mod fericit patrimoniul cu încă o ediție de autor. Constantin Rădulescu - Motru, **Personalismul energetic**, sub îngrijirea prestigiosului editor Valeriu Râpeanu care continuă o valoroasă inițiativă de mare beneficiu intelectual pentru toate categoriile de cititori, dar și de alese valențe patriotice. Deoarece relansarea în circulație a unor scrieri care, în trecutul mai mult sau mai puțin îndepărtat, au menținut în autenticitate, chiar și în conjunctura mai puțin fericită a vremurilor, tradițiile de la care ne revendicăm, constituie ea însăși o operă de inestimabil civism. Iar acribia cu care Gheorghe Pienescu a pregătit pentru tipar tot ceea ce are mai reprezentativ gînditorul polivalent în al cărui univers de reflecții filosofice ne introduce cu pertinență și accesibilitate terminologică Gh. Al. Cazan (semnatarul studiului introductiv) întregesc imaginea uneia din acele restituiri necesare ce pot, încă, pune borne semnificative în emulația fără precedent a culturii noastre. Singularizat de destin să-mbrățișeze cu viața cumpăna a două secole (1868 — 1957), Constantin Rădulescu - Motru a trăit cu gîndul și a decantat în spațiul filosofic metamorfozele multiple ale mai multor vremuri, încercînd să se ridice deasupra lor pentru a le transmite posterității dincolo de exclusivismele partizane ce le-au grevat, uneori, libera manifestare. Eminentul profesor a contribuit în mod hotărîtor la cristalizarea limbajului filosofic într-un context similar în multe privințe celui în care Eminescu a contribuit la formarea limbii noastre literare; evident, pe linia lui Miron Costin, Dimitrie Cantemir, Eufrosin Poteca, Vasile Conta, Titu Maiorescu. Tocmai de aceea, el ambiționează să creeze un sistem filosofic închegat, rămas în literatura de specialitate sub numele de **Personalism energetic**, lucrare în jurul căreia polarizează toate scrierile inserate în prezentul volum oarecum exhaustiv. Și chiar dacă o parte considerabilă a scrierilor sînt comentarii ale unor sisteme de gîndire de influență kantiană, încercarea de a le găsi (iar acolo unde nu erau — de a le crea) echivalențe în limba română rămîne o realizare meritorie. Mai ales că gînditorul român se arată mai puțin interesat de fundamentele (ontologice, gnoseologice, axiologice etc.) ale doctrinelor predilecte (Wundt, Nietzsche, Osvald, Kant), și mai mult de aspectele metodologice din care se inspiră, dezvoltînd creator doar acele elemente care-i permit întemeierea unei metode proprii de filosofare. O metodă care, deși aspiră la rigoarea științei (printre altele și datorită disocierii de speculație prin încorporarea rezultatelor științelor în orizontul gîndului filozofic), nu conduce nici la materialism, nici la raționalism, ci la un idealism neechivoc. Pentru că ipoteza ontologică de la care pleacă este eminamente idealistă: energia, ca substrat unic al Existenței, generează atît diversitatea fenomenală a lumii obiective, cît și întreaga complexitate a subiectivității. În acest mod, coloratura ușor psihologizantă a discursului său filosofic integrează organic propriile-i preocupări de psihologie (a fost elevul lui Alfred Binet, întemeietorul psihologiei experimentale), prilejuindu-i contribuții valoroase la fundamentarea teoriei personalității (**Puterea sufletească**, Partea I—IV), la confluența dintre **Puterile sociale** și **Cultură** (Partea a V-a). Aceeași notă psihologizantă se menține chiar și în cea de a treia secțiune a cărții, **„Elemente de metafizică pe baza filosofiei kantiene"**, un fel de conspect adnotat al operei filosofului de la Königsberg, elogiat fără rezerve pentru meritul de a fi creat o problematică filosofică; deși, poate mai corect ar fi fost dacă ar fi susținut că a atacat cu un sistem categorial și o metodologie proprie problematica perenă a gîndirii filosofice. În ceea ce-l privește pe Constantin Rădulescu - Motru, deși prin **Personalismul energetic** (Secțiunea a IV-a a cărții) a fost convins că a realizat o creație filosofică disociind între eul ca fapt psihologic și entitatea metafizică a eului ca punct de plecare în fundamentarea personalismului definit ca „știință obiectivă a personalității" (p. 540), ori sintetizînd concluzii substanțiale asupra psihologiei satelor românești în registrul psihologiei comparate, scrierile sale rămîn convingătoare argumente în favoarea robusteții semantice a limbii române de la sfîrșitul secolului trecut. O dovadă care, credem, ar fi fost poate mai persuasivă dacă ar fi inclus și sistemul filosofic al lui V. Conta (**Teoria ondulațiunii universale**), ori al lui Lucian Blaga (**Eonul dogmatic**; **Diferențialele divine**) cu care a fost contemporan, pentru a cita numai două nume de referință în cultura noastră. Cu atît mai mult cu cît în revistele (inclusiv cea de filosofie) pe care le-a întemeiat și condus a avut posibilitatea să cunoască în amănunt mișcarea filosofică și social-politică peste cinci decenii.

Ponderea doctrinelor occidentale în spațiul opțiunii sale exprimă, însă, o altă legitimă aspirație a lui Constantin Rădulescu - Motru: scoaterea gîndirii filosofice românești din situația de epigonat, prin sincronizarea ei cu mișcarea filosofică la nivel continental. Convingerea că **„punerea în valoare a vocațiilor individuale constituie adevărata europenizare a românilor"** (p. 737), relevă speranța sinceră într-un viitor care va stimula potențialul creator al poporului nostru în toate domeniile. Un viitor care a devenit prezent, deschizînd larg cele mai mari posibilități, inclusiv în domeniul creației filosofice, filosofia nemaifiind o „fiică a timpului", ci ghidul teoretic al transformării revoluționare a lumii pînă la umanizarea ei integrală — societatea comunistă.

Ștefan **BUZĂRNESCU**

Teoria formelor culturii la P. P. Negulescu

P.P. Negulescu este cunoscut mai cu seamă prin lucrările lui de istorie a filosofiei, dintre care **Filosofia Renașterii** (ediția I în 2 vol. 1910 și 1914; ediția a II-a în 3 vol. 1945—1947) și **Istoria filosofiei contemporane** (5 vol., 1941—1944) pot fi socotite și astăzi capodopere ale genului. Ele continuă să impresioneze prin amploarea și stăpînirea suverană a informației, prin subtilitatea interpretărilor, dar mai ales prin claritatea de-a dreptul miraculoasă cu care sînt prezentate cele mai complicate idei și argumente filosofice. Rareori simplitatea și claritatea sînt „daruri naturale", îndeosebi în acest domeniu. În spatele lor se află, de regulă, o muncă îndelungată și tenace, de care cititorul obișnuit nu-și dă seama, după cum în gestul grațios al balerinei spectatorul percepe numai armonia formei, nu și efortul muscular și exercițiul istovitor care au făcut-o posibilă.

Alături de lucrările publicate în timpul vieții, care în marea lor majoritate, au fost, la origine, cursuri universitare (să amintim dintre ele monumentala scriere **Destinul omenirii**), celelalte cursuri și lucrări publicate postum ne dezvăluie bogăția tematică a operei filosofice negulesciene și articularea ideilor într-o concepție generală realist-evoluționistă și raționalistă care, fără a afișa pretenții de sistem, are o admirabilă unitate și coerență internă. Astăzi putem sesiza mai bine registrul larg al acestei concepții, care merge de la ontologie și cosmologie, pînă la estetică și filosofia culturii, precum și unitatea ei metodologică, întemeiată pe convingerea că problemele filosofice de orice natură nu pot fi temeinic abordate decît pornind de la datele oferite de cunoașterea științifică.

Lucrarea cea mai importantă de filosofie a culturii, scrisă de P.P. Negulescu, **Geneza formelor culturii** a fost readusă în actualitate prin retipărirea ei la Editura Minerva, în colecția „Biblioteca de filosofie a culturii românești". Nu putem elogia îndeajuns această splendidă inițiativă, prin care colecția amintită își consolidează binemeritatul prestigiu deja cucerit. Noua ediție, cea dintîi ediție postumă și a treia în general (ed. I, 1934; ed. a II-a, 1947) este îngrijită de cunoscutul cercetător al istoriei culturii românești, Z. Ornea, care semnează și studiul introductiv. Studiul lui Z. Ornea este o cercetare critică remarcabilă, prin adversitate față de prejudecățile acumulate în jurul gînditorului, prin aprecierea lucidă a meritelor, dar și a carențelor operei, prin situarea lui Negulescu în ambianța epocii. Merită a fi reținută ideea, după cît știu nouă, a legăturii dintre orientarea raționalistă a gîndirii lui P.P Negulescu și descendența sa maioresciană; nu numai în concepția estetică, dar și în orientarea generală a filosofiei sale, raportul cu Maiorescu se dovedește a fi hotărîtor.

Geneza formelor culturii, cum precizează autorul în prefața primei ediții, are un „caracter ocazional": ea reproduce două cursuri speciale, ținute în anii 1931 și 1932 în fața studenților Universității din București, la cererea lor. La prima vedere, reunirea într-un singur volum a celor două cursuri pare întîmplătoare sau, oricum, determinată de considerente extrateoretice, de vreme ce temele lor sînt diferite: cel dintîi, care formează prima parte a lucrării, se ocupă de „Apariția și orientarea cugetării filosofice în legătură cu geneza formelor culturii", iar al doilea (și, respectiv a doua parte a lucrării) are ca temă „Specificul național în legătură cu problema raselor". În realitate, însă, partea a doua dezvoltă una din problemele primei părți, mai exact expune pe larg dificultățile și incertitudinile legate de unul din „factorii adiționali" ai culturii, rasa. Așa încît lucrarea are unitatea internă necesară pentru a o considera o scriere închegată. Este la fel de adevărat, însă, că Negulescu și-a propus, înainte de toate, cum o mărturisește el însuși, să contribuie „ca opinia noastră publică să fie ceva mai temeinic și mai obiectiv lămurită cu privire la unele din problemele ce, sub influența evenimentelor exterioare, nu pot să nu se pună și la noi". Deși autorul nu face din teoria raselor un obiect de cercetare direct și exclusiv, referindu-se la ea numai în contextul explicării formelor culturii, respingerea hotărîtă a rasismului și naționalismului agresiv, cu trimitere explicită la nazism, stă pe primul plan. Textul prefeței la prima ediție nu lasă, în această privință, nici o îndoială. Privită dintr-un asemenea unghi, partea a doua a lucrării este cea mai importantă. Z. Ornea este de părere chiar că, în general, „interesul **Genezei formelor culturii** trebuie căutat mai ales în capitolele acestei secțiuni" (p. 23) și relevă „extraordinara-i modernitate" (p. 28), dar și unele insuficiențe și erori în tratarea specificului național. Concepția sa generală despre cultură și principiile teoretice ale cercetării ei sînt expuse însă de Negulescu în prima parte a lucrării, care merită, de aceea, toată atenția. Legătura ei cu preocupările de istorie a filosofiei ale autorului este evidentă. Ceea ce-l interesează pe Negulescu este explicarea apariției și dezvoltării gîndirii filosofice sau, cum spune el însuși, la un moment dat, „determinismul cugetării filosofice" (p. 185), problemă care trimite însă la tema generală a genezei formelor culturii. Caracterul psihologist al concepției sale despre cultură constă nu în reducerea factorilor explicativi la cei psihologici și în eliminarea celorlalți, ci în stabilirea unei ierarhii în care factorii psihologici dețin primul loc și li se atribuie rolul hotărîtor. Formele culturii sînt determinate, după Negulescu, de trei categorii de factori: 1) **factorii primari** sau „originari"; aceștia sînt tocmai factorii psihologici: afectivitatea („pornirile afective"), imaginația („jocul imaginației") și discernămîntul critic, a căror pondere în structura psihică variază, determinînd „mentalități" sau structuri globale diferite și, corespunzător, forme de cultură diferite (religia, arta, știința și filosofia); 2) **factorii adiționali**, care dau seama de diferențierea orientărilor în cadrul fiecărei forme de cultură: mediul geofizic, etnic, social și cultural („împrejurările culturale propriu-zise" existente la un moment dat); și 3) **factorii suplimentari**: legile gîndirii logice, care, în cazul ce-l interesează pe Negulescu, acela al filosofilor moderează acțiunea factorilor diferențiatori și constituie deci un „factor moderator", și sensibilitatea, care influențează gîndirea filosofilor și tulbură intervenția factorilor adiționali, constituind un „factor perturbator". Această teorie a factorilor poate să pară mai ales în forma inevitabil schematică în care am înfățișat-o aici, rigidă și puțin satisfăcătoare. Ea are, desigur, slăbiciunile ei, ținînd în primul rînd de orientarea psihologistă care o domină. În lucrare, însă, ea nu e afirmată dogmatic, ci degajată din analize concrete, în care erudiția autorului și capacitatea sa de a sesiza detaliul semnificativ ne oferă perspective adesori surprinzătoare asupra unor mari gînditori. De altfel, P.P. Negulescu este cel dintîi care ne atrage atenția asupra insuficienței cunoștințelor despre acești factori, a căror acțiune e „mai mult bănuită decît dovedită". Insuficiența cunoștințelor despre acțiunea specifică a factorilor amintiți se reflectă inevitabil în slăbiciunea predictivă a teoriei sale. „Cu ajutorul factorilor de care vorbim putem, cel mult, să ne explicăm aproximativ de ce sistemele filosofice trecute au fost așa cum au fost, dar nu putem prevedea cum au să fie sistemele filosofice viitoare" (p. 201). Nici astăzi, la mai bine de o jumătate de secol de la publicarea **Genezei formelor culturii**, enormele dificultăți care stau în calea realizării unui asemenea program explicativ-prospectiv nu au putut fi complet depășite. Lucrarea lui P.P. Negulescu merită, de aceea, să fie încă o dată studiată cu toată atenția. Ea ar putea constitui un punct de plecare pentru reluarea actuală a meditației asupra acestei teme complexe.

Viorel **COLȚESCU**

Victor Papacostea — descoperirea valențelor universale ale naționalului

O parte dintre rezultatele merituoaselor cercetări întreprinse timp de mai multe decenii în sfera istoriei și istoriografiei românești, deopotrivă a Europei sud-orientale aparținînd omului de știință Victor Papacostea au fost reunite în volumul **Civilizație românească și civilizație balcanică** (Editura Eminescu 1983) volum editat în prestigioasa colecție Biblioteca de filosofie a culturii românești, care apare sub îngrijirea lui Valeriu Râpeanu. Condițiile științifice ireproșabile ale ediției se datorează Corneliei Papacostea-Danielopolu, iar temeinicul și substanțialul studiu introductiv al lui Nicolae-

a culturii românești

Şerban Tanaşoca. S-a asigurat în felul acesta o mai largă circulaţie a operei unui istoric, s-a făcut mai bine cunoscută o sumă importantă de studii comparate despre Peninsula Balcanică, extrem de binevenite şi de actuale din punctul de vedere al metodei de lucru, cît şi al concepţiei care stă la baza lor. Mă gîndesc de pildă că istoria tranziţiei de la medieval la modern în societatea românească şi sud-est europeană nu poate fi corect şi în detaliu înţeleasă fără descifrările, analizele şi interpretările esenţiale (nu doar globale, ci şi de amănunt ale lui Victor Papacostea privind evoluţia Principatelor la finele veacului al XVII-lea şi începutul celui de-al XVIII-lea, fără reflecţiile comprehensive privind rolul domniei lui Şerban Cantacuzino, Constantin Brâncoveanu, Duca Vodă, Constantin şi Dimitrie Cantemir, fără numeroasele şi utilele concluzii pe marginea politicii de echilibru purtate de domnitorii români nevoiţi să-şi apere interesele pe cale diplomatică atît la Constantinopol, cît şi la Moscova şi Viena

Fireşte, studiile de istoria culturii, de exemplu originile învăţămîntului superior în Ţara Românească, fondarea şcolilor de limbă greacă şi latină sau de cultură slavonă găsesc în V. Papacostea un avizat cercetător, un istoric întotdeauna conştient de necesitatea depăşirii oricăror „complexe", înţelegînd că o imagine de ansamblu asupra vieţii spirituale româneşti presupune conexarea tuturor fenomenelor particulare la sistemul de valori zonale şi, mai apoi, la acelea universale. În acest sens, ceea ce cred că trebuie să reţinem din opera sa este faptul că a contribuit cu rigoare şi metodă, cu supleţea gîndirii sale la descoperirea unora dintre cele mai frumoase şi mai trainice relaţii culturale ale Sud-Estului, fie că este vorba de acelea izvorîte din marile interferenţe greco-române sau albano-române, fie de acelea care au ca punct de pornire conexiunile civilizaţiei de la Dunărea de Jos cu lumea spirituală a slavilor. Odată cu aceasta s-a făcut un pas important în dezvoltarea balcanologiei, menită să dea un solid şi sigur statut ştiinţific studiilor balcanice. Victor Papacostea avea să dea continuitate minunatei idei de unitate şi specificitate singular întruchipată de istoria Europei de sud-est, idee exprimată printr-o înaltă competenţă ştiinţifică de Nicolae Iorga şi Constantin Jireček, de Bogdan Petriceicu Hasdeu şi Jovan Cvijić, de Franz Miklosich şi Bartolomeu Kopitar. Sînt cu atît mai îndreptăţite retrospectivele de acest gen, cu cît sîntem tentaţi adeseori să privim trecutul într-o perfectă sau aproape perfectă linearitate. Or, personalitatea unei naţiuni, a unei culturi, a unei arii de civilizaţie, întrebările şi răspunsurile pe care şi le pune spiritualitatea popoarelor pot fi înţelese aşa cum trebuie prin apelul constant şi măsurat la analogii, paralelisme, convergenţe care susţin o cercetare modernă şi, se pare, una dintre cele mai rodnice. Din această convingere, spunem noi, s-a născut pasiunea, dublată de obiectivitate, prin care V Papacostea a transformat balcanologia într-o realitate a vieţii ştiinţifice, reprezentată de Institutul de Studii şi Cercetări Balcanice, ale cărui rezultate sînt continuate astăzi în mod exemplar de Institutul de Studii Sud-Est Europene. Este foarte adevărat, aşadar, că temele de studiu pe care le-a îmbrăţişat învăţatul român sînt extrem de pretenţioase, că ele au presupus o mare bogăţie informaţională, nu mai puţin interpretări ce au în vedere cîteva dintre cele mai de seamă componente ale civilizaţiei balcanice. Aşa a fost posibilă şi evidenţierea factorilor unificatori ai Sud-Estului: substratul traco-iliric, Imperiul macedonean, civilizaţia elenistică, Imperiul roman, Imperiul bizantin, ortodoxia, slavii, Imperiul otoman, civilizaţia islamică, romanitatea balcanică, elenismul postbizantin, noua ortodoxie, influenţele occidentale directe şi indirecte, ca şi acelea de sorginte centro-răsăriteană. Socotesc că istoricul român a pornit de la ideea pe care oricare cărturar de vocaţie o are, anume, că avem nevoie de comunicare, că lumea nu poate fi înţeleasă fără permanenţa dialogului, fără descoperirea valenţelor universale ale naţionalului, fără rostirea deschisă a esenţialităţii spiritului uman, fără descoperirea şi afirmarea ideologiilor, a opiniilor, în sfîrşit, a acelor „forma mentis" existente în sînul colectivităţilor.

Victor NEUMANN

Gh. I. Brătianu și mitologia ca știință istorică (I)

Studiul lui Gheorghe I. Brătianu, **Tradiţia istorică despre întemeierea statelor româneşti**, recent retipărit, nu este numai o replică la obiecţia că istoricii români n-au reuşit să-şi asimileze rezultatele obţinute de istoricii străini în domeniul criticii izvoarelor privind întemeierea statelor româneşti, ci şi o repunere a întregii problematici într-o interpretare printr-o anumită filosofie a istoriei pentru explicarea faptelor, atît prin confruntarea cu documentele contemporane, cît şi cu tradiţia, populară şi cultă, din care, eliminînd anacronismele şi fanteziile, rămîne pentru istorie un sîmbure de adevăr ce nu poate fi nici nesocotit şi nici înlăturat. Deci un dublu aspect metodologic ne propune studiul: unul ce ţine de istoric, pentru cercetarea faptelor consemnate în documente, şi altul ce ţine de filosofia istoriei, care dă faptelor o semnificaţie prin descoperirea substratului lor în relaţie cu legendele şi miturile de circulaţie universală, adaptate la aspectele specifice ale anumitor condiţii istorice. Mai întîi, faptele istorice. Fie că e vorba de o intenţionată evitare a documentelor istorice cunoscute pînă în prezent, fie de o interpretare eronată a lor, cu interesul tendenţios al „făcătorilor" de istorie, pentru întemeierea statelor româneşti, din Transilvania, Ţara Românească şi Moldova, istoricul român contemporan are în vedere o realitate evidentă, pe care nici un document nu o poate respinge: în istoria românilor, Transilvania stă la originea întemeierii statelor noastre dunărene, fapt confirmat de cercetările istorice, filologice şi lingvistice, el aflîndu-se pe linia unei dezvoltări istorice care răspunde şi procesului de expansiune demografică a elementului românesc, şi intereselor economice ale epocii. Este condiţia permanentă a ceea ce istoricul numeşte „logica" istoriei, care dovedeşte funcţiunile ei interne de dezvoltare într-o formă proprie de stat, cu tendinţă de unificare politică, pe măsură ce pericolul extern al unei expansiuni străine ameninţa existenţa lor.

Mulţimea de voevodate sau ducate româneşti şi româno-slave în părţile de apus ale Transilvaniei şi Banatului, în momentul în care ungurii au pătruns în aceste teritorii, este una din problemele cele mai discutate, iar reluarea ei prin studiile lui G.I. Brătianu nu are rostul de a o repune în discuţie ca indicaţie de fapte, de mult lămurite în lucrările fundamentale privind întemeierea statelor româneşti, cît de a-i scoate în lumină „logica" argumentării, după o metodologie menită să dea şi tradiţiei locul ce i se cuvine în studiul istoriei.

Documentul fundamental pentru orice studiu al continuităţii neamului românesc în vechea Dacie Traiană este cronica Notarului Anonim al regelui Bela (**Gesta Hungarorum**), despre fapte confirmate şi de cea mai veche cronică rusească, atribuită călugărului Nestor. După revelaţia documentului, cînd el a fost descoperit la Biblioteca imperială din Viena, respingerea valabilităţii lui în a doua jumătate a secolului trecut trebuia să servească negării unei realităţi istorice: existenţa unor state anterioare cuceririi maghiare, în concordanţă cu teoria după care valahii menţionaţi în cronică s-ar explica printr-un adaos al cronicarului influenţat de realitatea din lumea vremii lui; deci fapte tîrzii faţă de cucerirea teritoriului transilvan şi în consecinţă neconcludente pentru o atestare istorică a vechimii românilor ca popor statornic în vechea Dacie romană, a căror prezenţă este explicată, prin altă teorie ca o ultimă rămăşiţă a populaţiei romane, dispărută în Evul Mediu, ca şi populaţiile romane din Munţii Alpi, deci fără nici un drept de stăpînire continuă a teritoriului. Oricum, aceste teorii, după „logica" argumentării lor, concordă în susţinerea unui **gol romanic**, ce n-ar justifica o **realitate românească** în Transilvania înainte de cucerirea deplină a ei de coroana Ungariei.

Textul Notarului Anonim, pentru atestarea unui stat românesc pe teritoriul care a ajuns pînă la urmă sub stăpînire maghiară este clar ca informaţie: după cucerirea Bihorului, Arpad a aşezat hotarul stăpînirii lui la poarta Meseşului, iar „dincolo de păduri" (**Terra Ultrasilvana**), domnia o avea „ducele Gelu", pe care căpetenia maghiară Tuhutun intenţiona să o supună, aflînd că „pămîntul acela e udat de cele mai bune rîuri şi că din nisipul lor se culege aur, că aurul din acea ţară e cel mai bun aur", dar şi că oamenii lui Gelu nu au alte arme de apărare decît arcuri şi săgeţi, iar împotrivirea i-ar fi îngreunată de neajunsurile din partea cumanilor şi a pecenegilor. Deci **Transilvania** (Ultrasilvana) a existat ca stat românesc sub conducerea lui Gelu, înainte de pătrunderea maghiarilor în partea de mijloc şi de răsărit a ţării de „dincolo de păduri", pe care ei vor numi-o, în traducere, **Erdely** (Ardealul).

Dar faptul istoric, menţionat în cronică mai tîrziu cu două secole, este revelator şi pentru felul cum cronicarul înţelege să relateze evenimentele într-o reconstituire a lor în **Gesta Hungarorum**. Este foarte adevărat că povestirea Anonimului cuprinde o serie întreagă de nepotriviri şi anacronisme, motiv pentru unii istorici de a respinge valabilitatea ei ca document, considerată doar ca o invenţie poetică. Dar, spune G.I. Brătianu: „A respinge în totalitatea ei o tradiţie istorică, numai pentru că unele din elementele ei au aspecte legendare, e o greşală tot atît de vădită ca şi însuşirea ei totală, fără nici o judecată sau măcar o contribuţie a spiritului critic". Mai mult chiar, acest aspect este cel mai important cu privire la interpretarea faptelor istorice reale cuprinse în cronica Anonimului: nepotrivirile dovedesc că **Gesta Hungarorum** nu este o însemnare cronologică de istorie, ci o proiectare a evenimentelor după modelul poemelor epice ale literaturii evului mediu, pentru glorificarea Arpadienilor, cuceritori ai teritoriilor în care ei s-au aşezat după ieşirea din stepă şi aşezarea în pusta dunăreană a Panoniei. Cronica Anonimului derivă ca gen din vechile **Gesta** ale Sf Ladislau (Laslău craiul în letopiseţul românesc), deci aparţine genului eroic al întemeierilor, în care faptele reale se proiectează pe un fond arhaic de legendă şi mitologie, adaptate la realităţi locale. Si dacă scrierea este din a doua jumătate a secolului al XII-lea, după analogie cu alte **gesta** ale literaturii evului mediu, evenimentele povestite nu sînt din vremea autorului, ci din secolul al XI-lea şi al X-lea, ca împrejurări adăugate la istoria propriu zisă a cuceririi Ungariei din ultimii ani ai secolului al IX-lea.

Pentru istoria acestor evenimente, puse în legătură cu statele româneşti şi româno-slave anterioare, întrebarea este: Dacă relatarea cronicarului conţine inexactităţi istorice, pînă unde merge valabilitatea cronicii ca document istoric? Fără a lua în considerare erorile sau falsificările voite, menite a învălui personajele într-o aură eroică, „tradiţia păstrată de izvoarele istorice, chiar cînd descrie întîmplări mult mai vechi decît vremea în care au fost alcătuite scrierile ce le relatează, are totuşi mai întotdeauna, la temeiul ei, fapte sau împrejurări reale" şi, ţinînd seama de această mutaţie posibilă a realului istoric în legendarul epic, „eliminînd anacronismele şi fanteziile, rămîne un sîmbure de adevăr ce nu poate fi nesocotit şi nici înlăturat".

Eugen TODORAN

Petru Comarnescu — Kalokagathon

Ne este, parcă, din ce în ce mai greu să realizăm imaginea **primei etape** a lui Petru Comarnescu: să ni-l închipuim în prima sa epocă, începută în jur de 1927 şi încheiată în 1935, cînd o polemică prea dură (evident, nedreaptă) şi finalul „Criterionului" îl vor aşeza, pentru o vreme, în disponibilitate. Căci, negreşit, în această epocă Petru Comarnescu a fost, asemenea lui Mircea Eliade, un purtător de cuvînt, un lider, o vedetă.

Necesitatea universalizării îşi găseşte eroii. Mircea Eliade pleca în India pentru a cerceta lumile necercetate vreodată de vreun român — se retrăgea în „lumea veche" pentru a descoperi, acolo, condiţia sa de bărbat al prezentului, de est-european solicitat de exigenţele tiparelor stilistice adînci; Petru Comarnescu pleca în America pentru a descoperi Lumea Nouă. Ca şi Mircea Eliade, Petru Comarnescu nu era preocupat doar de **studii**; el este un demn mesager, o conştiinţă a unui timp şi a unei generaţii. Este exploratorul. Nici un efort introspectiv în jurnalele de călătorie sau aproape nici unul: scriitorul oferă celorlalţi roadele experienţei sale. Care trebuie să fie, din toate punctele de vedere, exemplară. Am putea aşeza prima etapă a lui Petru Comarnescu sub semnul **omului activ**: intelectualul dinamic care glosează cu dezinvoltură despre **homo americanus** descoperă un perimetru în care vocaţia sa se putea desfăşura în voie. Avangardismul lui Petru Comarnescu, modelat de experienţa „lumii noi", nu este dizolvant. Dimpotrivă, este stenic, constructiv, preocupat de căi de creaţie în măsura în care acestea se supuneau exigenţelor construcţiei, armoniei, frumosului. **Kalokagathon** este **un program**, o directivă, o propunere energică tovarăşilor de creaţie, înainte de a fi un studiu. Ca toate experienţele **primei etape, Kalokagathon** aparţine, în subtext, generaţiei.

Etapa a doua a scrisului lui Petru Comarnescu începe după momentul „generaţionist" şi durează pînă în jur de 1948. Este epoca îngăduitoare şi calmă a eruditului care-şi linişteşte avîntul novator făcînd operă de popularizare, de comentare, încercînd să afirme extraordinara polivalenţă a unui fost bărbat de tribună. Rămîn bine marcate nostalgiile grupului, ale vieţii **politice** (în cel mai larg sens al cuvîntului). Scriitorul vrea să participe, să rămînă om al acţiunii, dar parcă nimic nu mai funcţionează ca altădată. Dar studiile, **articolele**, eseurile aduc în faţa cititorului român un şir de idei noi, proaspete, activizante. Etapa a treia nu este doar a rememorărilor. Precumpănitoare vor fi intervenţiile criticului de artă, din nou „şef de şcoală", din nou primul în recucerirea tradiţiei româneşti, „moderne". Ediţia pe care ne-o oferă **Biblioteca de filosofie a culturii româneşti** (Antologie de Dan Grigorescu şi Florin Toma, Studiu introductiv şi note de Dan Grigorescu, cu o mărturie de Valeriu Râpeanu) reprezintă un efort exemplar în drumul, încă anevoios, de înţelegere a culturii române din deceniile trei, patru şi cinci, o contribuţie însemnată în recucerirea imaginii reale a unui mare cărturar. O „totalizare" demnă de stima noastră.

Cornel UNGUREANU

Pagini realizate de
Adriana BABEŢI

MICROANTOLOGIA POEȚILOR CONTEMPORANI

TRAIAN IANCU

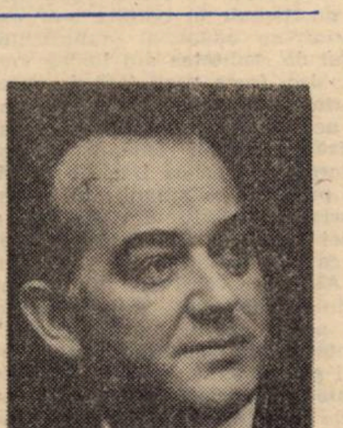

ÎN MAI, PARTIDUL...

La opt de Mai, e ziua vieții mele!...
C-am făurit ce-aveam de făurit!...
O, țara mea! Pe cerul, plin de stele,
Pe ceruri, soare nou, a răsărit!...

Noi sintem stele, razele de soare,
În România, ce s-a înălțat,
Și prin Partid, a devenit mai mare,
Țara ce-n gînd trudit, am apărat...

Răsune, dar un cîntec de istorii,
Și să-nălțăm iubirea cea mai mare!...
Partidul, cu-al său steag, plin de victorii,
Ne face țara-n veac, nemuritoare!...

CU ȚARA LAOLALTĂ

Potir de falnică mîndrie
Ridic ce țara, laolaltă,
Sărbătorind, spre veșnicie,
Pe cel ce cumpăna i-o poartă.

O, inimă, în slava țării,
Iubim fiorul nostru, mlada,
Ce-i dă ecoul înălțării
Strălucitor, cum ni-i plămada...

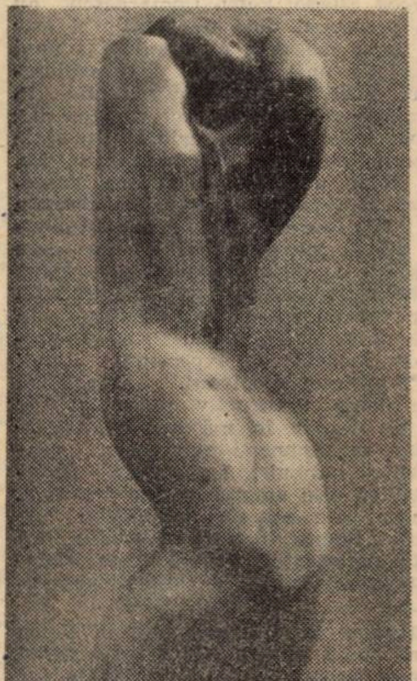

I. TOLAN: „Strigăt pentru dezarmare”

Trăiește-n noi, în fiecare,
Și viața Lui e viața noastră,
Izvorul vremii viitoare
În zarea țării, cea măiastră!

Îmbrățișează-L, scumpă țară
Cu dragostea biruitoare,
Icoana Lui e Primăvară
Ce se înalță — acum, sub soare!

Să cînte harfa de iubire,
Să cînte-n vis scăpărător
Pentru această împlinire,
O stea a-ntregului popor!

Din cerul'nalt al bucuriei
Coboară stele pe pămînt:
Soare iubit al României
Te-nalți mereu superb! Te cînt!

LUNCA DIN FĂGET

Bucură-te, lunca mea-n trezire,
Răsună primăvara iarăși lîngă tine;
Vîntul te alintă-n cîntecu-i subțire,
Și vremea-ți face cale, din freamăt și suspine...

Apa părintească sărută pămîntul,
Din Beghei, sar păstrăvi, fără nici o vamă,
Ca argintul saltul lor, cuvîntul
Îl scriu, chiar în stele, cu ochii de-o seamă...
Port în mine merii înfloriți în zare,
Zariștea întreagă, crescînd cucuruze,
Vatra înflorită cu fața la soare,
Greierii ce cîntă stelelor s-auze...

Tot ce crește-n luncă e-o lumină lină,
Și-un izvor păzește!... Falnic voievod,
Care-cîntă seara, cînd luna plină:
Luncă, tot ce-i floare, fi-va stea și rod...

Tot mai mult mustește sămînța în brazde,
Lunca mea de vise din copilărie,
Făgețenii fi-vor gazde între gazde,
Iar balada luncii tot mai mult învie!...

PRIMĂVARA, LA MASA TĂCERII

În ogradă, stă singură masa tăcerii,
La care ne-adunam sub stelele serii...
Frații și mama și întreaga casă,
Structuram creația stînd pe lîngă masă...

În liniștea serii, lîngă prunii-ncărcați,
Înmiresmată, toamna ne făcea mai bărbați,
Și sub ceru-nstelat, cu iubire fierbinte,
Murmuram toți un cîntec, dar fără cuvinte...

Spectacolul serii prindea rezonanță,
Unduit mai curgea marea noastră speranță...
Zăboveam noaptea-ntreagă la masa tăcerii,
Auzind, cum în creangă, își roșeau mere, merii...
Trecu ogîrsita de iarnă, barbară,
La masa tăcerii, veni primăvară!...

SĂ FIE LUMINA STĂPÎNĂ PE LUME

Ridică-te, vestire, din făclie română,
Steauă a păcii, peste lume stăpînă;
Dă semnul iubirii din rane de foc,
Căci viața-i iubire, nu-i joc să-l îngropi!...

Fii, tu, cerb păduratic, flori de măr fii, prin stele,
Făptură ce-nvinge suferințele grele,
Făurește o vrajă și un soare în om,
Coroană de muguri, stol de păsări în pom...

Ce vestesc o iubire, în albastra mișcare,
O română chemare, peste orice hotare;
Balaurul vieții, orice om să-l sugrume,
Să fie Lumina stăpînă pe lume!...

S-aruncăm neutronii în demonica zare,
Să ne-ntoarcem la vatră, pe-a vieții cărare,
Și din pîinea cea albă și din vin cu mărgele,
Noi să facem vieții cer senin, plin de stele!...

Dumitru Siniteanu

ODATĂ CU PULSUL PĂMÎNTULUI

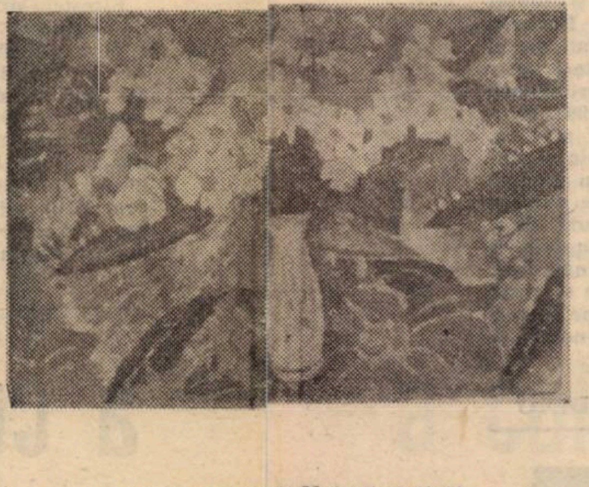

GH. ANDREA: „Natură statică”

Plouase zdravăn. Torențial. Se iscase, mai întîi — ca din senin —, o vîntoasă. Aducătoare de praf și de nisip. Nori compacți de praf. Nisipul din ei, din praful săptămînilor de arșiță pustiitoare, biciuise tot ce îi ieșise-n cale. Apoi, se-ntunecase brusc, de înnoptat. Se dezlănțuiseră fulgerele și-ncepuseră să spintece atît bezna de coșmar, cît și norii care înghițiseră soarele și zările și albastrul înaltului de cer. Trăsnetele căzuseră odată cu ropotul, asurzitoare. Stropii se transformaseră în adevărate avalanșe, fără piatră (curate adică), ca toată fierbințeala zilei (din chiar mijlocul lui septembrie) peste care se abătuseră cu înverșunare — nimicind-o, înlocuind-o cu val de aer rece — da, da!, cu aer rece!, nu cu o simplă răcoare! Și cu miresme tari...

Indiferent — atît la zgomotele asurzitoare ale trăsnetelor, cît și la amestecul de miresme —. Simonian lăsase impresia că își contemplă „ordinea” desăvîrșită în care-și aranjase cele cinci dosare aflate, alături sulurilor de hîrtie milimetrică (și de calc), pe masa dinaintea biroului simplu al primarului. În realitate... nu era acolo! Se petrecuse cu el — la fel ca-ntotdeauna la sfîrșitul unei lucrări (lucrări sau campanii) — o pierdere; o trecere în altă stare! Tot reală: nu o pierdere totală a realității-n care se găsea, ci — mult mai simplu! — o contopire cu pămîntul, cu întinderile pe care le cutreierase și le măsurase. Cu mira și „panglica”. Cu teodolitul, cu aparatul acela asemeni unei bijuterii, ce devenise (odată cu trecerea anilor) ființă din ființa sa! Da, nu era acolo! Era trîntit peste ierburile „Pomarei”, peste ierburile vii, pline de sevă, dar strivite sub greutatea trupului său, lăsîndu-i să simtă pulsul pămîntului, să-l simtă odată cu bătăile inimii, să respire împreună — el și pămîntul și ierburile și înaltul cerului! —, realizînd aievea nu o trecere înspre albastrul infinit, ci îmbinarea cu tăria recelui peste care se culcase și-l simțise iarăși și iarăși, darnic și mărinimos întru împuternicirile ce-aveau să-i fie-ncredințate-atunci sau mîine — dăruindu-i adică din însăși îmbinarea-aceea tăria necesară din tăria sa fără de moarte! În aceeași... „stare” — cu aceeași senzație de trăire deplină a contopirii cu pămîntul adică! —, se trezise și în fața unchiului său, după ce — mai înainte cu o zi și-o noapte — Pătru Jurj îi anunțase dorința bătrînului de a-i vorbi. Îi trebuiseră cîteva clipe bune pînă să se dezmeticească și să pătrundă înțelesul acelei dorințe. Mai ales că Lazăr Jurj îl luase în primire fără să-i mai aștepte „bună sara” ori să-l vadă așezîndu-se lîngă el pe lavița dinaintea casei — „Ați gătat, cu toatele adică, pe aicea!?” „Gătat...”, încuviințase cu întîrziere. „Ș-aț' hotărît!?”. ceruse repezit. „Hotărît!”, îi răspunsese dîrz. „Ce?”. îi prinsese mîna. „Să predau, tot ce am făcut pe-aicea, primului secretar și să mă întorc la treburile mele-acolo în Dobrogea...”, lămurise întrebarea seacă a bătrînului...

Da, da! Nu fusese acolo... În întunericul care îi înconjurase, stăpîne — miresmele. Miresmele tari, de dinspre tinerețea teilor. Respirase adînc. De cîteva ori. Fără efort, reușise să-și revină. Zăgăzuise șirul vorbelor lui Stârcă; nu se întrebase dacă îi observase sau nu „pierderea” necăutată în noianul de gînduri de pe alte drumuri — drumuri sau vieți?; — cutreierate ori trăite — cine să mai știe cînd... „Haide, i se adresase, haide, să avem răgazul să ne pregătim pentru Tamara, și-abia acolo, în casa ei, să închinăm paharul pentru... rămasul bun!” Și o porniseră. Dar, fără să se grăbească. Ba, după cîțiva pași, președintele se oprise Și izbucnise iarăși: „I-ai spus c-ai terminat, că mîine-o iei din loc?” „Spus!”, căzuse trăsnet clarificator — asemeni întrebării. „Și... replica?”, se continuase începutul de răfuială. „Ticălosule!”. Aceasta i-a fost replica!” „Așa, deci...” „Așa!” „Și... tu?”, se apropiase începutul de înseninare. „Nimic! Atît mă! pe acela care n-a știut să prețuiască dragostea! Care n-a știut să treacă și să-nvingă piedicile ce i se iveau în calea împlinirii lor prin dragoste! Auzi?!” „Dar pe acela care știe? Dar pe acela care reușește s-o păstreze totdeauna vie — dragostea și arderea!, bineînțeles! — pe acela care nu cunoaște împlinirea numai într-un... vis, într-un vis al lui, într-un vis sau... oază — oază absolut reală, nu asemeni oazelor aduse de miraj în arșiță turbată, arșița unui pustiu nemărginit — vis real deci, vis pe care-l ai și îl păstrezi, și, orișiunde te-ai găsi, e-n tine — nu în nopți cu somn narcotic, ori în nopți aflat în starea dintre somn și veghe! — ci, în tine! Și în visul tău mai viu decît viața-ți vie însăși! — ce ai da? Haide, spune, doar... am iubit-o!” se aprinsese focul stelelor. „Ce-ai făcut?” nu distinsese claritatea cerului, Stârcă. „Am iubit-o, omule! Cumplit, am mai iubit-o! Asemeni unui om bezmetic. Hotărît să se prefacă-n scrum! Să nu mai fie. Sau să rămînă, pentru totdeauna-n arderea aceea pînă dincolo de neființă...” „Strașnic! exclamase președintele care rămăsese încremenit. Strașnic! repetase, după ce înjurase — cu invocarea tuturor sfinților — țigara ce îi arsese degetele. Auzi, dom'le!? să ai pe cine iubi... cumplit, să-ți doreşti o ardere continuă, pînă dincolo de neființă, și... s-o iei din loc!? Păi, puțin spus, ticălosule! „Dementule”, trebuia să te numească! Toate blestemele, trebuia să ți le arunce în cap! Și în viață! Ori peste viață! Să nu te mai cunoască...” „Las-o baltă!” se înfuriase. „Nu! N-o las! Eu n-am putut iubi decît o dată în viață! Dar nu am ars. N-am avut... curajul necesar — și timp! — să ard! A fost grăbită moartea! Mi-a luat-o! Mi-a luat-o și, de-atunci — din ziua aceea dusă! —, n-am mai dat nici... flegce ai da?” „...Nu se poate-așa! Nu, nu se poate! Ești absurd — absurd sau... trecut de viu în irealitate! Haide, du-te! Lasă-mă! Ne-ntîlnim, pe urmă. Ad-o, totuși, și pe Ana — vreau să văd de-i vie, dacă poate să se piardă într-un om cu... vise, dacă-și are și ea visele... identice cu visele din oaza ta reală, vreau să mă conving că n-am visat, că vara care a trecut a existat, că nu e doar la începutul ei, și... totul, tot prin cîte am trecut în lunile din urmă, nu a fost decît o născocire! Haide, du-te, nu mai zăbovi — mi-a fost destul —, lasă-mi mintea să se limpezească-n limpezire absolută!, să mai pot afla ce spune Ana — ce va spune dacă știe că puteai să mai rămîi un an măcar — însuși Mălineanu, primul secretar m-a informat direct! — să rămîi, să veghezi asupra irigațiilor, e specialitatea ta — una dintre ele, nu? — ai făcut-o și-n Dobrogea, chiar la Kara-Su acela, nu? — ce va spune Ana deci...”.

...Pe urmă, rămăsese singur. Ba nu! Cu miresmele și amintirile...

...ajunsese acasă, se dezbrăcase și se trîntise în suncălăul din pridvor, unde își aranjase culcușul pentru rarele popasuri pe care și le îngăduia cînd își părăsea treburile din „Pomara”. Își dorise somn de plumb, dar realizase imposibilitatea ruperii de... mîine! Se zvîrcolise mult, nu-și găsise locul, își aprinsese o țigară și abia după ce trăsese cîteva fumuri cu furie, îi descoperise privirile. Un gest ușor cu mîna-i peste frunte și-un oftat prelung, îl înfioraseră. „De ce te pîrpolești măi, Dor al meu?! îi deslușise șoapta. Știu că pleci — nu-s prunc!? — dar aș fi dorit... tare-aș fi dorit!, s-o aflu de la tine!” „Ai fi aflat... acu'... sau mîine, în birou la Mălineanu!” „Din nou... față în față cu realitatea — fără explicații necesare, suflet pentru suflet!?” „Iartă-mă! Aici... n-aș fi putut arde!” îi repetase trist, foarte trist, rîndurile, pe care ea i le lăsase demult, tare demult, la Orșova cea Veche. Adăugase, însă. Dacă știi că plec — trebuia să afli și... de ce! Ba, și să fii convinsă — astfel! —, că n-aș putea lipsi de-acolo, de la ceea ce începe să se proiecteze pentru-a se înfăptui-n Dobrogea! Mi-e prea aproape, prea în suflet, prea am cunoscut-o bine! — să nu mă-ntorc printre pămînturile ei! Motiv... identic poate — nu-i așa? — cu acel care m-a făcut să poposesc și-aici...” „Explică-te!” ceruse; dar fără duioșie. Firesc, începutu-i de duritate — nu-l descumpănise. Reușise chiar să își alunge tristețea începutului: „De-acu'... pe-aici — nu mai sunt de trebuință! Și-apoi... ești prea puternică, să ai nevoie și de... umbra mea alături pașilor ce ți-au rămas de străbătut cu oamenii pe care i-ai găsit și... cucerit...” „Puternică...” ironizase, tristă. „Alăturea de tine (n-o luase în seamă), în coasta ta mai bine spus, o umbră contopită cu a ta — nu te-aș mai lăsa să fii, cum singură ai hotărît, înhămîndu-te la suta anilor!” „Ești convins de... tot ce spui?!” „Sunt!” „Dar... viața? Viața noastră?!” „Au trăit, și-au ars, și-au fost mai mulțumiți — alții, mulții — umbre contopite zi și noapte! — decît am reușit să fim noi doi... știindu-ne și căutîndu-ne și-aflîndu-ne mereu cînd simțeam că trebuie să ne-ntîlnim?! Doar te-ai convins c-ai fost — de cînd ne știm! — oaza mea și visul meu... real, visul și-mplinirea vîlvătăii necesare pentru a trăi! Ce-ai fi preferat? Secătuirea?! Năruirea... felului de-a fi și a trăi?! Schimbarea... sensului de-a înțelege însăși... nemurirea? — nemurirea prin ardere pînă dincolo de neființă?! Ai fi putut trăi lîngă un om... sfîrșit?, lîngă un om al cărui singur țel să-i fie așteptarea-n tihnă și îmbelșugare a ceasului din urmă — fără gînduri dinspre... mîine, ori dinspre... urmași?! Tu?! Tu, izvorul meu de rouă vie și de tinerețe fără bătrînețe, tu puternica — ai fi putut?!” „...Ticălosule! scrîșnise. Ticălosule! Te-nfrîng, atunci!”... Și îl înfrînsese-n roua zorilor și în ițitul răsăritului de soare, ogoindu-l — mai apoi — cu darul somnului — în liniște și împăcare...

---

* Fragmente din romanul „PE MUREȘ, UNDEVA...”.

> Poeziile lui Iulian Negrilă învederează, neîndoielnic, o anumită frăgezime a simțirii, o viziune și o trăire poetică a lumii. Vorbelor „timpului” — **cîndva, atunci, demult** etc., le conferă o aură nostalgică personală. „Răstimpul” preferat de poet pare să fie cel hibernal, expresie a năzuinței către candoare, identificabilă în recurența termenilor adecvați: **iarnă, zăpada cea curată, lacrima ninsorii** etc. Imaginile amintesc, niciodată supărător, de iarna **Sadovenienelor** lui Labiș. În schimb, prin motivul **ulcioarelor**, Iulian Negrilă ivește versuri coborînd din Blaga. Asemenea benefice „infiltrații” vădesc asimilarea creatoare a unor modele. Este, aceasta, una din opțiunile cele mai fericite ale lui Iulian Negrilă.
>
> **G. I. TOHĂNEANU**

IULIAN NEGRILĂ

OFRANDĂ

Cînd ochii mei au văzut
lumina zilei
Partidul Comunist Român
era reazemul gliei!

L-am urmat copil
și adolescent fiind,
recunoscînd în el
gloriosul partid!

Tînăr bărbat, acum, slujesc
daco-latina slovă a țării,
pavăză neclintită
seninului zării!
Și-n versurile mele cînt,
pe strune de pace, curate,
victoriile Partidului
și sfînta Cetate!

CINSTIRE

Numele său vine
din istorie,
alături de Ștefan,
de Mircea, de Mihai!...
El, Nicolae, fiul
de țăran român,
ales de-ntreg poporul,
poartă
sceptrul strămoșesc!
La ceas de glorii,
România e gătită
în haină albă,
ca o tînără mireasă,
pentru-a cinsti,
după datină,
Eroul națiunii române!

CÎNDVA

Mi-ai trimis cîndva
o vorbă,
către suflet, cînd gemea,
ca zăpada cea curată,
viscolită
azi lîngă fereastra mea!
Și de-atunci sînt bradul
verde,
drept și neclintit, rămas,
care-așteaptă cu-nsetare
dulcea dragostei chemare
înghețată-n al tău glas!

CA NIȘTE GHIOCEI

Solidar cu iarna,
care a revenit
la cuibul ei,
tremur de bucuria
de-a mă încălzi
la sînul altui an,
ale cărui zile
au început
să înflorească
ca niște ghiocei
sub pleoapele mele!

AM FOST

Peste suflet mi se lasă
Dorul-dor de dulcea-mi casă
De poteca și izvorul
Unde mi-am umplut ulciorul.

Am fost vara ce-nflorește
Lacrima ce izvorăște
Toți salcîmii de pe coastă
Și mușcata din fereastră.

Am fost fulgerul de seară
Dulcea dragostei povară
Trăznetul și stînca tare
Și durerea ce mă doare!

Cetina ce-ncoronează
Cerul care mă veghează
Și din zarea lui albastră
S-a-ntrupat iubirea noastră!

Și-am fost vis neterminat
Și izvor netulburat
Astăzi sînt ce-am mai rămas
Zbor oprit, veșnic popas!

CTITORIILE UNEI EPOCI DE GLORII

CÎND ÎMPLINEA 14 ANI, era încă război. Într-o zi, care nu-i va ieși niciodată din amintire, a luat trenul din Drăgășani și a plecat la Voineasa, spre școala de agricultură. În vacanță, cînd trecea pe uliță, auzea spunîndu-se, uite-l pe Petre, și era privit aproape cu un ochi străin. Știau că e dus undeva la școală și atunci asta era o curiozitate, un fenomen pe care anii ce au urmat l-au așezat în rîndul faptelor obișnuite. Dar totul ține de un timp trecut și, acum, reluînd povestea, poate părea, pe alocuri, un lucru inventat! Războiul se terminase, dar urmele lui se vădeau încă dureros. Purtau numele bărbaților care nu s-au mai întors de pe front. El a plecat din nou la școală și, în anul 1950, se număra printre absolvenții primei promoții ai Școlii medii tehnice din Sibiu. Niciodată în acest timp țăranul Milităroiu nu a crezut în altceva decît în reîntoarcerea lui Petre în comună, să fie martor și făptuitor al vremurilor ce se anunțau că vin. „Du-te, i-a spus, dacă trebuie-trebuie” și s-a legat cu gîndul de al doilea fecior. A sperat pînă în ziua care a terminat facultatea, cînd a aflat că e trimis la Medgidia și iar a spus, du-te, dacă trebuie-trebuie. Atunci a înțeles definitiv că îl vor prinde bătrînețile lîngă unica fată, căsătorită în sat.

PETRE MILITĂROIU A VENIT LA LOVRIN la 1 septembrie 1950. Aveam în minte, spune, o mulțime de întrebări, la destule nu puteam să dau răspuns, și, în buzunar, repartiția pentru Stațiunea de cercetări agricole. Mata unde erai atunci? vrea să știe. Nu, încă nu eram, îi răspund și el continuă, rostește un eee lung, înseamnă că unele lucruri le știi din cărți, și nu e rău, dar vezi că sînt cîțiva care n-au spus de fiecare dată adevărul, eu îl știu, l-am trăit. Treaba lor, important e că nu au fost luați în seamă. Spuneți una din întrebările care vă frămîntau atunci și, la care, în timp, i-ați aflat răspunsul. Așa, pe loc, mi-e greu, zice și tace. O ia pe drumul vieții înapoi. Tăcerea se prelungește. Drumul este lung și e nevoie de timp. În anul 1950, nu știam multe despre munca într-o stațiune de cercetare. Eu, proaspăt absolvent, în școală nu aflasem. Erau condiții grele, nu aveam un program clar, se căutau direcții noi, se iveau sarcini noi... Toate astea, dacă le trăiești, dacă pui umărul, indiferent de vîrstă sau experiență, te marchează. Dacă la ora de față avem ce ne trebuie pentru a înfăptui ce ne-am propus, adică o nouă revoluție agrară, este meritul politicii partidului nostru, al secretarului general, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, gînditorul și creatorul epocii pe care o trăim. E răspunsul pe care l-am aflat, cum spuneați, în timp...

Fiecare izbîndă e o sărbătoare

ZECE ANI, CÎT A MUNCIT ÎN STAȚIUNE, Petre Milităroiu a fost autor și martor la primele schimbări din agricultura socialistă a țării. Fiecare izbîndă, mărturisește acum, cu puterea de a se detașa, cîștigată în timp, era o sărbătoare, chiar dacă azi nu totul contează cît a însemnat la vremea respectivă. Un an, încă un amănunt din viața lui, a fost elev la școala de partid. Pînă în 1965 a lucrat ca instructor, apoi a primit altă sarcină. Din fiecare loc prin care a trecut a învățat destule, dar cea mai de preț învățătură este că viața fără cinste și muncă nu are nici o valoare și, dacă se întîmplă altfel, o singură șansă ai, te trezești bătrîn și atît...

VIAȚA, ZICE PETRE MILITĂROIU, m-a așezat, uneori, unde nu m-am gîndit și, dacă nu sînt greșit înțeles, privind înapoi cu toată responsabilitatea de om și comunist, nu m-am lăsat purtat de val. În anul 1968 am fost ales secretar al Comitetului comunal de partid Lovrin. Cunoșteam comuna și oamenii încă din 1950. Nu era altceva decît ce putea fi atunci o comună. Nici în 1968 nu existau elemente care să anunțe saltul de mai tîrziu, dar începuseră să apară soiuri noi, hibrizi, concepte diferite despre nivelele de producție; la porumb se stabiliseră 5 000 kilograme la hectar, o cifră care a produs multora mari neliniști. Asta se întîmpla atunci în agricultura țării. Singurul lucru pe care nu-l... înțeleg este cînd au trecut anii; în rest, am muncit cu toții, fiecare la locul lui, și, de la 180 milioane valoarea producției agricole, am ajuns astăzi la 320 milioane. Toate celelalte se văd; case noi, 70 de apartamente, modernizări, s-a extins rețeaua comercială, într-un singur an se desfac mărfuri în valoare de 70 milioane lei, s-au înființat unități de mică industrie și industrie. Industria, cum ne place să spunem, a adus în comună orașul. În acest cincinal, în regie proprie, ridicăm alte 108 apartamente. Oamenii, pe bună dreptate, s-au învățat să aibă mai mult. Ce e important, au înțeles că fără muncă nu se poate. În Lovrin, acum, în aprilie 1986, fie că e vorba de învățămînt, cultură, sănătate ori posibilitatea de a petrece timpul liber, eu, primarul, spun că avem toate condițiile, cu nimic mai prejos decît într-un oraș!

Petre Milităroiu este unul dintre cei mai vechi primari din județ. Din cîte știe, la un primar rar se întîmplă să vină cineva și să spună, uite, tovarășe ce bucurie am; omul cel mai adesea are o problemă și, dacă vine, trebuie nu doar să-l asculți, ci să i-o rezolvi, în așa fel încît el să fie mulțumit și cînd pleacă să fie sigur că a vorbit cu primarul. Dacă altă dată îl caută cu încredere, înseamnă că e bine. De 18 ani el se conduce după aceleași principii, e franc, cînd are convingerea că ceva nu-i bine, spune, dintotdeauna a iubit omul muncitor, detestă speculațiile... În viață, zice, bunul simț e ca talentul, îl ai sau nu! Iar repetă, pentru nu știu a cita oară, că în tot ce există și se poate vedea în Lovrin el nu a avut decît rolul de coordonator și niciodată nu a vrut mai mult decît să asigure un climat de muncă. Și ați reușit? îl întreb. Rezultatele o spun, munca noastră înseamnă și titlurile de Erou al Muncii Socialiste, obținute de C.A.P. Lovrin, Tomnatic, de C.A.P. și S.M.A. Gottlob. Cînd enumeră unitățile Erou, primarul nu lasă loc la nici o întrebare. Sigur, au fost, zice, simt că asta vreți să spuneți. Personal, mă bucur pentru cei care ne-au întrecut, agricultura țării are doar de cîștigat. Noi nu mai avem nimic de arătat? În acest an vom realiza, începutul e promițător, 18 734 tone la grîu, 26 666 tone la porumb, 38 000 tone legume, o cifră record, dar dacă ne-am propus-o înseamnă că se poate... Ține morțiș și repetă că el nu are decît rol de coordonator și, în 18 ani, de cînd e primar, de izbînzi s-a bucurat ca fiecare. Și s-au bucurat cu toți laolaltă. Tristețile, zilele ori nopțile de zbucium și de întrebări le-a trăit de unul singur, conștient de rolul pe care îl are. Pentru el, curajul, în agricultură înseamnă știința de a alege drumul cel mai bun. Dar mai înseamnă faptă și producție.

PETRE MILITĂROIU E PRIMAR, SOȚ, TATĂ. Nu demult a împlinit 58 de ani. E un bărbat înalt, solid, brunet, cu voce plină. Cînd se uită înapoi, zice, vede tot ce s-a realizat, dar el privește mai ales înainte, cu gîndul la ce trebuie să mai facă. Să facă, ca să se vadă. Și să rămînă!

Dumitru OPRIȘOR

---

remember

Trecînd mereu pe-acasă

Poetul care intra, acum două decenii și mai bine, în lirica românească, anunțînd — prin însuși titlul primei sale cărți — că vine **Singur printre poeți**, a ocupat, de la început, cu autoritate, un loc pe care nu l-a mai cedat, în avanscena unui fel de spectacol greu de priceput, dacă avem în vedere mulțimea celor grăbiți, cu cîte o partitură în buzunar și cu pretenția de a-și impune propria voce, chiar dacă mulți dintre acei concurenți s-au dovedit, mai apoi, a nu poseda instrumentul. Este foarte posibil ca poetul să fi înțeles, încă dinainte de a porni la drum, cu subtilitate și scăpărător umor și cu o inteligență artistică scînteietoare, în ce aventură magnifică se îndreaptă, avertizîndu-ne că nu are de gînd să se împace cu așezarea lucrurilor poeticești, că, așadar, viziunea sa este una prin excelență polemică, originalitatea sa aflîndu-și punctul de incidență tocmai aici.

Nu este cazul să încercăm, într-o asemenea împrejurare, ceea ce nici n-am putea, probabil, întreprinde: explicarea unei opere complexe, de o frapantă noutate, care face din Marin Sorescu nu numai unul din cei mai mari poeți români, ci și o personalitate de prestigiu în lirica lumii contemporane. Vom observa, totuși, cîteva aspecte semnificative. Această poezie a trezit, de la început, atenția unora dintre cei mai mari critici români, între aceștia, printre cei dintîi, fiind însuși George Călinescu, într-o **cronică a optimistului** din revista **Contemporanul**. Neobișnuita audiență a exegeților lui Marin Sorescu n-a fost un cor monoton de laude. Primul care s-ar fi plictisit ar fi fost însuși poetul. El a avut grijă să nu se plictisească, intrigînd mereu altfel cititorul, însă într-un fel care avea efectul scontat — acela de a-l atrage și de a-l subjuga și mai mult. Îndrăzneț, șiret și singular, sub specie estetică, Marin Sorescu a cultivat un lirism prevăzut cu mereu alte capcane, menite să suscite stupoarea și magnificiența. Căutat în parodie, el se arăta într-o metaforă, anunțînd **Moartea ceasului**, adică a timpului categorial. Descoperit în noile culturi, el scotea capul de după ușă, întrebînd **Unde fugim de-acasă**. Cînd să fie prins, în sfîrșit, cu ocaua mică, surîdea, înțelept, în **Iona**, pe scena Teatrului. Descoperit, în fine, în alegoria existențială, scriitorul se arăta pe Calea Victoriei, dar și pe Unirii, cu **Teoria sferelor de influență**. După aceea a evadat în roman și și-a adus țăranii din Bulzești să se privească în oglinzile expuse în tîrgul de **La Lilieci** și n-o să vă repet eu itinerarul cunoscut. El era însă la **Ramuri**, în Craiova, iar în timpul liber pe la Madrid, pe la Paris. Apoi mai pe la Londra, mai prin California, mai prin America de Sud sau prin Africa, trecînd mereu pe-acasă. Ar fi multe de spus, de-aceea se recomandă opera scriitorului. E de mers mult, dacă ne-apucăm de citit.

GH. ANDREA: „Portret”

Anghel DUMBRĂVEANU

CULTURA CA ACȚIUNE SOCIALA

memento

În bogata paletă a manifestărilor organizate în întîmpinarea glorioasei aniversări a partidului se înscrie și simpozionul național „Cultura ca acțiune socială", organizat de Consiliul Culturii și Educației Socialiste, Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Timiș, Institutul politehnic „Traian Vuia", Institutul de filozofie București, Centrul de cercetări sociologice București, Centrul de științe sociale Timișoara, Institutul de studii social-culturale și educație permanentă Timișoara. Lucrările acestuia se vor desfășura, în plen și pe secțiuni, în zilele de 18 și 19 aprilie a.c.

La simpozion participă activiști de partid și de stat, cercetători și cadre didactice, muzeografi din București, Timișoara, Cluj-Napoca, Iași, Sibiu, Brașov, care vor susține comunicări și referate pe teme privind concepția P.C.R., a secretarului său general, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, despre rolul social-politic al culturii, momente ale mișcării comuniste, muncitorești și revoluționare din România, conștiința socialistă și evoluția fenomenului cultural în lumina documentelor Congresului al XIII-lea al P.C.R., valențele cultural-educative ale creativității tehnico-științifice, comportamentul social și metodele de educație materialist-științifică etc.

Lucrările simpozionului — care vor începe, în ziua de vineri, 18 aprilie a.c., orele 15,00, la Institutul politehnic „Traian Vuia", Facultatea de electrotehnică, amfiteatrul E.A. 4 (piața Horațiu nr. 1) — se vor desfășura, de asemenea, la întreprinderile „Electrotimiș", „Electrobanat" și Universitatea Timișoara.

Torent primăvăratec

muzică

În această izbucnire a primăverii timișorene, muzicienii, într-o simțire, au decis să înalțe vibrante ode unui preaplin sufletesc, care se cere exprimat, rostit la toate dimensiunile. Am apreciat ineditul unui concert propus de premianta concursurilor studențești de odinioară, azi prof. Adina Dimitriu, cu clasa sa de chitară clasică. Ceea ce face foarte bine această entuziastă muziciană este faptul că apelează la transcripții din partiturile lui Bach — tezaur de măiestrită pătrundere în universul orfic — în paralel cu repertoriul consacrat al genului.

În studioul „Vidu" seară de seară afișele anunță recitalurile olimpicilor care își fac cele din urmă verificări înaintea marilor confruntări ale finalelor pe țară. Veneția Onofrei și Diana Toth, împreună cu Lucius Gheorghiade au susținut partidele solistice ale unor concerte împlinite în compania orchestrei liceului, aflată sub bagheta lui Gh. Chiculiță. La Operă, cortina s-a ridicat peste o reluare verdiană, „uitată" timp de vreo 5 ani — „Bal mascat", într-o ținută artistică omogenă și pe măsura nevoii unui spectacol de operă dincolo de caruselul operetelor care au inundat, literalmente, afișul săptămînal.

În sfîrșit, la Filarmonică, într-un recital de muzică și poezie, neostenitul și entuziastul solist Sorin Petrescu, „acompaniat" de Sanda Guțu, E. Șain, au găsit echivalențe de o mare plasticitate sonoră versurilor rostite de invitații serii, Valeria Seciu și Ovidiu Iuliu Moldovan.

Șirul evenimentelor muzicale promise a demarat cu prestația pianistului elvețian Jean Francois Antonioli, în concerte de Mozart și Beethoven (IV). Muzicalitate, o tehnică de filigran, excelentă în Mozart dar rămasă la periferia dramatismului solicitat de partitura beethoveniană. Excelentă versiunea semnată de Remus Georgescu a poemului „Till Eulenspiegel" de R. Strauss. Orchestrația luxuriantă și-a avut în componenții orchestrei filarmonicii echivalențe de strălucită tehnică individuală solicitată (de remarcat P. Banciu, I. Fernbach, Fl. Slusar), cît și suplețea travaliului dinamic între cei doi poli ai exuberanței imaginii legendarului personaj flamand sau tragismul condamnării și executării sale, această suită a năzdrăvăniilor lui Till constituindu-se în punctul de rezistență și, totodată, cel mai împlinit al serii.

Doru MURGU

miniaturi

Cu iubire, pacea și prietenia

Alaltăieri, privirile lui Ioan Josu au încercat parcă să-mi schimbe într-un fel împăcarea de a mă fi știut, cîteva ore mai devreme, sub mișcătorul soare de pe cer, în roata colorată a vremii din care alesesem, cu iubire, pentru sărbătoare, primăvara, păstrînd definitiv și cu credință, înmugurind și călătorind în timp nu numai spre folosul luminii mele, pacea și prietenia. A fost doar o clipă în care starea lui de sănătate a încercat, dar n-a reușit, să mă convingă că vremea mocnește surd a părere de rău. Ascultîndu-l, între două zboruri de gînd, sub aripa păcii de a mă fi aflat fără durere, am avut, însă, bucuria de a trăi încă o dată dorul după copilărie, cu răbdarea lui însorită, timp pur și minte curată, ghemul întreg al candorii din care băiatul lui drag, Dragoș, speriat de cumințenia ce se impunea, deșira sigur-nesigur, visînd probabil la eternitatea anotimpului în care trăiești respirînd din tandrețe ca într-o minunată fericire, în care ceasurile nu apun, ci doar ațipesc, și nici un ger lumesc nu-i în stare să stingă focul sacru din vatra părintească. A fost clipa cînd, acolo lîngă patul de la spital, din literă a pornit silaba, iar din silabă am întregit cuvîntul, ocrotind și prin privire copilul, dorindu-i puterea și cutezanța în albia vieții, drept înseninare. E o mare strălucire că sînt pe lume pruncii acestui pămînt care, odată cu nașterea lor, îi insuflă speranță, lumină, libertate. Dacă omenirea a pierdut în războaie vieți omenești, atîtea lacrimi, odată cu pacea, chipurile cernite s-au înseninat la auzul strigătului captiv într-o infinită iubire de mamă, în arcul de lumină al dorinței că moștenitorul acestui singur pămînt viu din univers va putea trăi mult, cinstit, sănătos, demn, curajos. Un copil, cu zîmbetul lui de lumină și țipătul lui triumfător, înseamnă, înainte de toate, pace. Victorie. Progres. Bucurie. Totul ! O lume fără copii — ar fi o ne-lume. Un cuvînt binemeritat : pace, această stare izvorîtă din adîncurile sufletelor noastre, asemenea artezienelor florale, zvîcnind cu aceeași forță ca însăși primăvara de acum. O primăvară în care voința noastră de coexistență umană arată, iată, în aprilie 1986, ca o imensă fulguire de corole albe, îndreptate spre toate zările acestei planete, care trebuie să rămînă fertil folositoare, neatinsă nicicum de nebunia și dezastrul războaielor. Ca o datorie supremă și o imensă sugestie : pe un pămînt viu, al oamenilor vii, al copiilor, al apelor și al păsărilor, acolo unde viața a lucrat, în laboratorul ei miraculos, puterea de a fi, de a dura, de a iubi, de a naște și întreține viața, nu are ce căuta cenușa care să altereze gingășia și laptele naturii. Să găsim în noi, mereu, surizînd, dorința de a nu îngîndura visul de copil, orizontul lui împăcat că soarele, că luna, că stelele, din el răsar și în substanța lui apun la infinit, să-i dăm cuvîntului pace puterea pe care a avut-o dintotdeauna în rostul lui vechi și nou, de a fi mesagerul binelui și înțelegerii pe această minunată planetă albastră.

George DINU

Forța suavă

plastică

Atelierul lui Constantin Răducan este unul dintre cele mai „complexe" ateliere din cîte am văzut, atmosfera sa te ia în stăpînire de cum intri, trebuie să te supui asaltului blînd al imaginilor, senzației că ai pășit într-o lume paralelă celei de zi cu zi. Constantin Răducan a adunat cu tenacitatea unui colecționar obiecte „retro", de la ceainice și rîșnițe, la seteri, cobze și patefoane și acest lucru nu a rămas fără urmări în ceea ce face el, mulțimea lucrurilor a invadat încet și sigur universul picturilor și desenelor sale, a instaurat în ele aerul nostalgic al unei lumi vetuste, pentru omul cuprins în vîrtejul progresului de tot felul. Recuperînd, **pars pro toto**, o altă epocă istorică, Răducan o introduce în coerența naturii statice, o ipostaziază în lucrări de forță. El are curajul să se apropie de specia „clasată" pentru cei mai mulți dintre colegii săi și să-i impună autoritar o nouă viață, să-i infuzeze o notă de modernitate. Lumina moartă a acestui tip de lucrări devine la Răducan o lumină vie, vibrînd pe pînză, sursa normală de lumină, cea care „cade" pe obiecte, este concurată de lumina pe care o emană piesele naturii statice, această ciocnire dintre lumini creează o senzație de dispersie și încărcătura cromatică vibrează acum altfel, se tensionează într-o altă coerență a imaginii. Răducan nu face natură statică în modul clasic al termenului, pentru că el imprimă o viziune fiecărei pînze, o viziune care se impune suav dar cu forță — și acesta nu ar fi singurul paradox al picturii sale.

Expoziția sa, de la Galeria Pro Arte din Lugoj, și pe care am avut privilegiul de a o vedea **in statu nascendi**, va produce revelația unei noi fețe a unui artist la care neastîmpărul și seriozitatea, temeinicia, trăiesc în proporție de aur. Desenele pe care le prezintă Răducan la această ieșire în public sînt și ele adjudecate, în mare parte, de natura statică, numai că tensiunea pe care, în pictură, o dădea jocului luminii este înlocuită cu o tensiune a liniei care-și permite să „alerge" în jurul conturului, să-l ghicească, să-l aproximeze și să-l fixeze. Preocupare constantă în toate lucrările de acum, găsirea celei de-a treia dimensiuni a picturii, conferirea spațialității, a iluziei sale, se traduce la Răducan nu numai prin desenul în perspectivă, ci și prin „mici invenții", prin alăturarea a două lucrări în care obiectele și ordinea lor este aceeași pe gheridon, doar că unghiul este altul (și cînd unghiul este același, diferă gama cromatică sau consistența liniilor „rebele" în cazul desenelor). Puținele peisaje incluse în expoziție încearcă (și reușesc) să surprindă diferența specifică a locului pictat, încercare în care concurează și ochiul impresionist și mîna școlită în rigorile realismului.

Ioan T. MORAR

(Urmare din pag. I)

din această parte de țară și, adeseori, din întreaga noastră patrie română.

Țintind să-și adune în juru-i pe cei mai harnici și mai prestigioși condeieri și cărturari din Banat și, uneori, și din țară, fiind rampa de lansare, pînă acum, a cel puțin trei generații de scriitori, eseiști, politologi, reporteri ș.a., din acest ținut românesc, impunînd cititorilor cuvîntul drept și arzător, în varii domenii ale existenței culturii, fiind, deopotrivă, un ghid în aria atîtor preocupări creatoare, dar și o tribună de afirmare a ideilor înflăcărate, ale partidului, și ale acestui timp românesc, „Orizont" și-a trasat, pînă la acest număr 1 000, un destin al său. Un sens ferm, ideologic. O ținută morală. O atitudine tranșantă față de țelul său : acela de a sluji cultura românească, valorile ei perene, de a se impune, prestigios, în corul altor culturi.

TEMELIA

Așa cum, numai simpla țărînă de la suprafața pămîntului nu afirmă încă valorile și tăinuita bogăție a adîncurilor, tot astfel revista noastră nu își justifică existența decît în timp, în mia sa de apariții. Cel care, în viitorime, va avea curiozitatea să caute și să cerceteze aceste groase tomuri, adunate cu hărnicie și devotament an de an, ale „Orizont"-ului, va avea surpriza geologului. Acela, scormonind în faliile pămîntului, în straturile adînci, adunate în secoli, va descoperi uimit tainice documente de piatră ale timpului. Va da la iveală lucruri și peceți necunoscute. Tot astfel, o revistă va scoate la lumină, din paginile pecetluite, în timp, în plumbul arzător, viața ei, timpul și zbuciumul istoric străbătut, oamenii și preocupările lor, pecetea definitorie a societății traversate, înscrisă în aceste foi ale sale, pentru prezent și pentru viitorime.

O CIVILIZAȚIE A UMANISMULUI REVOLUȚIONAR

(Urmare din pag. 1)

personalității și de personalizare a societății, de modelare a subiectivității umane.

Omul nou, specific civilizației socialiste, este conceput conform tradiției marxiste clasice a „omului bogat", a omului „care are nevoie de o totalitate de manifestări de viață umană", pentru care „propria sa realizare se manifestă ca necesitate lăuntrică, ca nevoie" (Marx). Caracterizarea omului nou se poate face prin trei termeni : **multilateral** (și astfel el constituie depășirea „fragmentării", „unilateralizării", „funcționalizării" cauzate de istoria proprietății private și de diviziunea socială a muncii marcată de istoria proprietății private) ; **personal** (omogen armonios, netrăind conflictual diferitele domenii valorice, el acționează potrivit voinței, nevoii, abilităților și talentelor lui ; se opune omului „accidental", celui care trăiește într-o sferă de activitate străină și ostilă lui și acționează pentru restrîngerea continuă a sferei accidentalului) ; **auto-activ** (**animat de spirit revoluționar**) — angajat în propria-i perfecționare, în perfecționarea celorlalți, deschis către colectivitate, simțind nevoia de alt om ca supremă nevoie omenească și supremă bogăție.

Intre factorii considerați cu un rol hotărîtor în emanciparea și generalizarea socială a personalității multilateral dezvoltate, un loc aparte este acordat artei și literaturii, educației estetice în general. Refuzînd programatic ideea de cultură anexă, mergînd **„la izvor, și nu la ulcior"**, scriitorii și artiștii sînt îndemnați de partid să înfățișeze ca semn nepieritor al contemporaneității noastre **„grandioasa frescă a României socialiste", „cu luminile și cu umbrele ei", „freamătul creator al poporului care, transformînd prin munca sa eroică înfățișarea țării, se transformă pe sine însuși"**, cum sublinia tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU.** Prin propria-i natură, educația estetică vine în sprijinul idealului multilateralității tocmai pentru că în și prin straturile sale specifice **esteticul este o unificare calitativă a diversității.** Prin chiar specificul lor, arta și literatura autentică reușesc să coreleze într-un univers ideatic unic relațiile cele mai diverse ale lumii reale. Fără a se confunda cu eticul, dar putînd fi solidare cu el, arta și literatura pot și trebuie să influențeze modul în care omul își concepe și trăiește propria sa existență, determinînd modificări în sfera aspirațiilor și motivațiilor, a relațiilor persoanei umane cu sine și cu semenii săi. Așa cum s-a mai spus, aportul etic al artei și literaturii nu decurge neapărat dintr-un conținut moral identificabil ci din **autenticitatea sa ca artă, ca literatură.** Și, nu întîmplător, subiectul axiologic contemporan valorizează cu precădere acele creații artistice și literare care, cu pasiune curată, participă constructiv la înnobilarea ființei umane, angajată în cel mai prometeic efort constructiv din întreaga noastră istorie.

viaţa asociaţiei

● La sediul Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara a avut loc sărbătorirea în cadru festiv a scriitorului **George Drumur**, la împlinirea vîrstei de 75 de ani, **Svetomir Raicov**, la 65 de ani, **Alexandra Indrieş** şi **Ioan I. Iancu** la 50 de ani. Despre activitatea scriitorilor sărbătoriţi au vorbit **Anghel Dumbrăveanu**, secretarul Asociaţiei, **Alexandru Jebeleanu**, **Lucian Alexiu**, **Brîndușa Armanca** şi **Adrian Dinu Rachieru**.

● La şedinţa de marţi a Cenaclului Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara şi al revistei **„Orizont"** a citit, un fragment din romanul **„Cînd caii mor în picioare"**, **Nicolae Danciu Petniceanu**. Referatul a fost susţinut de **Cornel Ungureanu**. Au participat la discuţii **Titus Suciu**, **Gheorghe I. Tohăneanu**, **Alexandru Jebeleanu**, **Eduard Pamfil**, **Mandics György**, **Ioan Viorel Boldureanu**, **Sofia Arcan** şi **Ion Arieşanu**, conducătorul şedinţei.

Marţi, 22 aprilie a.c., **ora 18**, şedinţa cenaclului va fi consacrată aniversării a 100 de ani de la naşterea lui **M. Ar. Dan**, primul preşedinte al Societăţii Scriitorilor Români din Banat.

M.O.

excelsior

Ilie Mocioiu

ISTORIE

O ştim,
Ne este scrisă în inimi
Şi în vatră,
Cu porţi de iubire,
De trudă şi lauri,
Demult...
Pe aceste meleaguri,
Prin restrişti,
Strămoşii noştri
Lăsat-au pe plaiuri
De doine şi fapte,
Fără drept de apel,
Un crez de dreptate,
Ce de milenii pulsează
În inimi şi-n braţe,
La fel...

Şi o scriem
Pentru fiii ţării de mîine,
Istorie perpetuă, de-o viaţă,
Ne-ntinată şi temerară,
Cu fapte egale
De efigie — românească.

INEL CARPATIN

Sînt lamură de metal
Călit in vigoarea istoriei,
Inel carpatin: discul matur,
Al soarelui,
Discul matur...
Simt in mine discul
Rotindu-se, tandru,
Lamură de metal
În vigoarea istoriei —
Inel carpatin...

Şi, pe acest inel carpatin,
Culorile zăpezilor
Se ridică în timp
Reconstruindu-ne
Din rocă şi lauri,
Fixîndu-ne cu precizie
În eternitate.

panoramic

● **Sub semnul împlinirii celor 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român, al omagierii „Epocii Nicolae Ceauşescu"**, continuă ampla serie a acţiunilor politico-ideologice şi cultural-artistice în toate localităţile timişene: simpozioane, dezbateri, mese rotunde, expuneri, concursuri tematice, expoziţii omagiale, recitaluri de poezie patriotică.

● **Teatrul Naţional din Timişoara** a găzduit spectacolul **„Divina... comedie"**, un colaj din cele mai reuşite pagini de comedie românească. Şi-au dat concursul: Radu Beligan, artist al poporului, Gheorghe Dinică, Marin Moraru, Mihai Fotino, Mariana Mihuţ, precum şi actorii Naţionalului timişorean: Mihaela Murgu, Vladimir Jurăscu, Ion Haiduc, Margareta Avram, Robert Linz. Regia spectacolului: Mihai Fotino; scenografia: Emilia Jivanov. ● **Se desfăşoară, în aceste zile,** pe scena Teatrului maghiar de stat, ultimele repetiţii, înaintea premierei, cu spectacolul muzical după piesa lui Adrian Dohotaru, „Anchetă asupra unui tînăr care nu a făcut nimic". ● **Invitat al Casei Tineretului din Timişoara,** (în zilele de 14 şi 15 aprilie) — cunoscutul regizor Mircea Veroiu. ● **Formaţia teatrală de amatori** a Societăţii cultural-artistice „Mihai Eminescu" din Coştei — R.S.F. Iugoslavia a participat la trecerea în revistă a teatrelor de amatori din Voivodina cu piesa **„Pîine amară"** de Claude Spaak; artistul emerit Gheorghe Leahu a fost distins cu premiul I pentru regie, iar Emilia Jivanov a obţinut premiul al II-lea pentru scenografia spectacolului.

INDEX

aqua-forte

● E firesc ca **subalternul să se vaite că îl doare spinarea, dacă timp de opt ore stă în faţa şefului...**

● Cine **îşi ascultă liniştea vrea să scape de propria-i gălăgie.**

● **Ideile pătrate ies tot din capete rotunde.**

● **Pentru ca să facă economie nu şi-a mai cumpărat frigider şi s-a măritat cu unul ce mintea de îngheţa apele...**

● **Cînd prostul reuşeşte să facă pe deşteptul, înseamnă că a dat peste un prost mai mare decît el.**

● **E moral şi frumos să critici pentru ca să îndrepţi anumite lucruri din jurul tău, atîta vreme cît nu încerci să-ţi îndrepţi superiorii...**

● **Nu toţi cei care fug de răspundere ajung campioni.**

● **Privirea iubitei, chiar dacă este strălucitoare ca soarele, nu te orbeşte.**

● **Cine lasă un lucru de azi pe mîine nu-l va face nici în a treia zi.**

● **Cînd te discută lumea de rău, e bine; înseamnă că îi mai stai în cale.**

● **Înainte de a-ţi rosti gîndurile, gîndeşte-te...**

Emil ŞAIN

serial

VIAŢA MARILOR VEDETE
LIV ULLMANN

62.

TOT AM ÎNVĂŢAT CEVA. De pildă că, pentru o femeie, soţul e un fel de justificare. Soţul poate fi puhav, stupid şi bătrîn, dar asta nu înseamnă că nu are dreptul să se plîngă cît de trecută e nevastă-sa, iar, dacă îşi găseşte o tinerică, binemerită simpatia mediului. Aşa se petrece şi în viaţa particulară şi în cea profesională. M-am aflat de suficiente ori în ipostaza de „celibatară" sau în aceea de „divorţată", aşa încît ştiu bine cît de expusă este o femeie despre care lumea spune: „n-are pe nimeni"... Un bărbat poate intra seara, singur, într-un restaurant, fără să rişte să fie remarcat. Pe cînd eu, dacă greşesc, sînt criticată, acostată de te miri cine, ori, cel puţin, privită cu milă. Cînd se discută despre salariul meu, cer să fiu plătită la egalitate cu unul din colegii mei de teatru. Dar, deşi avem aceeaşi vechime, mi se spune că el, bărbatul, trebuie să cîştige mai mult, pentru că are de întreţinut o familie. Eu cresc un copil, am o casă şi, deci, o gospodărie în grijă, pe lîngă prima dintre responsabilităţi. Însă nu intru în aceeaşi categorie, nu contez drept „cap de familie". Numai fiindcă sînt femeie. Cîştig pîinea casei mele şi, spre deosebire de un bărbat, n-am pe cine distribui în rolul menajerei neretribuite — rol destinat, pretutindeni, soţiei legale. Decizia de a divorţa îi aparţine, de cele mai multe ori, tot bărbatului. Dacă o femeie vrea sau trebuie să muncească „în afară", lăsînd celorlalţi membri ai familiei grija creşterii şi educării copilului ei, totul concură în a-i crea un sentiment de culpabilitate. Este femeie-mamă: copilul are nevoie de ea acasă; nimeni altcineva nu poartă răspunderea pentru ceea ce va deveni acel copil; un bărbat se poate consacra numai profesiei sale. Femeia e datoare să-şi organizeze existenţa în funcţie de interesele copilului; dacă nu poate plăti o bonă sau nu găseşte pe cineva să o ajute, n-are decît să renunţe la serviciu, la vizite, la prietenii... Am cîteva amice care n-au mai ieşit din casă de un an, pentru că, după veşnicele ore de alergături şi tracasaj, se simt epuizate. Nu-şi mai doresc decît odihnă, somn, visează o zi, o singură zi, care să le aparţină numai lor... Din fericire, nu mă mai las de mult iritată de asemenea lucruri...

Selecţie şi adaptare
Ana ALDAN

ARPEGII

top

Originalitate, bun gust, fantezie — acestea au fost atributele majore ale Festivalului studenţesc de muzică şi poezie **„Primăvara baladelor"**, aflat la cea de a IX-a ediţie. ● **Marele Premiu** a revenit duetului **Adrian Dinu — Raul Dudnic** (C.U. Timişoara), iar lui Adrian Cornut, tot timişorean, i-a revenit **Premiul pentru tehnică instrumentală** ● **Marele Premiu şi Premiul revistei „Convingeri comuniste"** l-a cîştigat grupul timişorean **„Celelalte Cuvinte"**. Dacă mai punem la socoteală că **Premiul de consacrare** a revenit tot unei formaţii de pe malurile Begăi, **„Alla Breve Orchestra"**, putem afirma, fără rezerve, că asistăm la un reviriment al muzicii tinere din acest colţ de ţară! ● Tot la amintita manifestare, în cadrul recitalurilor în afara concursului, alături de alte nume de marcă au figurat membrii grupului **Pro Musica.** Amintim că formaţia lui Ilie Stepan a obţinut la acest festival Premiul pentru cel mai bun grup folk (pe atunci grupul avea altă orientare muzicală) şi Premiul de popularitate. Asta era acum 12 ani. După concertele de la Timişoara, **„Pro Musica"** va putea fi aplaudată pe scenele localităţilor Lugoj (20 IV), Sînnicolaul Mare (21 IV), Deta (22 IV), urmînd ca între 6 şi 12 mai formaţia să susţină spectacole în judeţul Hunedoara. Îi urăm succes! ● La cea de-a XVI-a ediţie a **Festivalului de jazz de la Sibiu, „Alla Breve Orchestra"** (C.U. Timişoara) a cucerit **titlul de laureată a Festivalului,** fiind invitată să concerteze şi în cadrul spectacolului de gală al acestei prestigioase manifestări la care, pe lîngă artişti ai genului din ţara noastră, au mai participat şi solişti şi formaţii din **R.D.G., Italia, Turcia, Suedia,** şi **R.F.G.** ● Ecouri la recentul film al lui **Fellini** (în foto) **„Ginger şi Fred"**, în care regizorul caricaturizează televiziunea comercială, vedetismul, reclamele de prost gust. „Fellini e şi de această dată un moralist subtil. Dacă cinematograful n-ar fi existat, el ar fi meritat să fie inventat fie şi numai pentru acest mare artist". ● Italienii **„Ricchi e poveri"** ne oferă un „remake" muzical: **„Dimmi Quando"**. Vă amintiţi de Bobby Solo? ● „Vîrfuri" din clasamentele internaţionale (la mijlocul lunii trecute): **Anglia**: 1. When The Going Gets Tough — **Billy Ocean**; 2. Chain Reaction — **Diana Ross**; 3. Starting Together — **Su Pollard**; 4. Eloise — **Damned**; 5. Burning Heart — **Survivor.**

Petru UMANSCHI

televiziune

DUMINICĂ, 20 aprilie. 11,00 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,45 Tinereţea în timpul marilor înfăptuiri — Epoca Ceauşescu. 19,00 Telejurnal. 19,20 Ţara mea azi — 1921—1986 — 65 ani. 19,40 Cîntarea României. 20,20 Film artistic. Traficanţii de iluzii. 21,50 Telejurnal. **LUNI, 21 aprilie.** 20,00 Telejurnal. 20,15 Partidul — inspirator şi făuritor al civilizaţiei socialiste româneşti — 1921—1986 — 65 ani. 20,30 Tezaur folcloric. 20,45 Partidul Comunist Român — gîndire novatoare, acţiune revoluţionară. 21,00 Film serial — Wilhelm cuceritorul — episodul 1. 21,50 Telejurnal. **MARŢI, 22 aprilie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie — a 65-a aniversare a făuririi P.C.R. 20,35 Uniţi în jurul partidului. 20,45 Spiritul revoluţionar şi cerinţele lumii contemporane. 20,55 Pagini din biografia lui Lenin. 21,15 File de cronică revoluţionară în dramaturgia românească. Fereastra — de Liviu Gheorghiu. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 23 aprilie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,30 Partid victorios. 20,45 Cabinet de informare politico-ideologică. 21,05 Film în serial. Cei patru Robinson. 21,50 Telejurnal. **JOI, 24 aprilie.** 20,00 Telejurnal. 20,40 Cîntec mîinilor muncitoare. 21,25 Tribuna experienţei. 21,45 Telejurnal. **VINERI, 25 aprilie.** 20,00 Telejurnal. 20,25 Actualitatea în economie. 20,40 Muncitoreşti voinţe unite într-un gînd. 21,05 Cadran mondial. — România — Ceauşescu — Pace. 21,20 Serial ştiinţific. — Civilizaţia metalului. 21,45 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 26 aprilie.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrşit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. 19,25 Laudă muncii — spectacol literar-muzical-coregrafic, dedicat Congresului Uniunii Generale a Sindicatelor din România. 20,10 Teleenciclopedia. 20,35 Film artistic. Labirintul. 22,00 Telejurnal. 22,10 Melodii îndrăgite.

DE REFERINŢĂ...

sport

... **va rămîne izbînda** Stelei **în contra celebrei** Anderlecht şi **calificarea campioanei României într-o mare finală fotbalistică a Europei şi, dacă e vorba de acest continent, înseamnă că valoarea succesului e unul mondial; din start, fericit, trăind un înalt simţămînt patriotic, notez că reuşita acestui club de forţă care e** Steaua **ne aduce uitarea tuturor eşecurilor noastre în fotbal, handbal, rugby ş.c.l., aşezîndu-ne între naţiunile cu fotbal bun, şi asta tocmai în anul de tristeţe, cu un (nou)** El Mundial **ratat (acum) de Mircea Lucescu; încă în iarnă, cînd se prepara excepţionala publicaţie** Fotbal'86, **la întrebarea „Cînd s-a ratat calificarea noastră la C.M. din Mexic?", dădeam, între altele, răspunsul: „Aici intervin mai multe explicaţii, legate în principal de încăpăţînarea lui Mircea Lucescu, care n-a vrut să priceapă că sub ochii săi răsărea** Steaua, **in corpore competitivă pe plan european şi chiar mondial (...)". (Cu această ocazie, îl amendez cu „roşu" pe un cititor răutăcios, care, prin decembrie, mi-a tras o anonimă de mi-a blocat pixul!). Deci: Sincer (cum sînt), n-aş fi crezut că voi apuca minunea de a mă bucura de prezenţa într-o finală continentală a unei echipe româneşti, mai ales că, prunc fiind, aveam senzaţia că acolo sus ajung doar** Inter, Real, Benfica, Bayern, **iar noi, inclusiv** Steaua, **dacă treceam în turul al II-lea, socoteam promovarea onorabilă ca şi înfrîngerea. (Succes era să pierdem decent!). Nici Craiova în timpuri de glorie, nici** Dinamo **n-au izbutit să suie în finală — şi iar ne consolam cu o nouă treaptă cucerită pe scara de mătase ce ducea în loja fotbalului lumii. Bravo, Steaua! Bravo, România!**

Stelei, ca să strălucească (şi) la Sevilla, nu-i lipseşte nimic, **pentru că are tot ce-i este necesar: forţă, talent, voinţă! Dacă îl avea şi pe Hagi, avea totul! (Evident, fără Mircea Lucescu).**

Teodor BULZA

1986 — ANUL INTERNAȚIONAL AL PĂCII

Exprimînd voința și aspirațiile întregului popor român, angajat cu toate forțele sale în înfăptuirea unui amplu program de dezvoltare economică și socială a țării pe calea progresului și civilizației, Marea Adunare Națională reafirmă în mod solemn hotărîrea de nestrămutat a României de a acționa cu toată fermitatea pentru înlăturarea pericolului de război care amenință omenirea, pentru trecerea la dezarmare, la înfăptuirea nobilelor obiective ale Anului Internațional al Păcii. Răspunzînd însuflețitorului apel adresat de președintele țării întregului nostru popor, Marea Adunare Națională își reafirmă și cu acest prilej hotărîrea de a întări conlucrarea internațională și de a face totul pentru a asigura ca anul 1986 — Anul Internațional al Păcii — să deschidă calea unor progrese reale în promovarea idealurilor de libertate și pace ale popoarelor, să determine acțiuni și înțelegeri concrete în direcția opririi cursei înarmărilor și înfăptuirii dezarmării, în primul rînd a dezarmării nucleare.

(Din DECLARAȚIA Marii Adunări Naționale a Republicii Socialiste România cu privire la Anul Internațional al Păcii).

ANNA AHMATOVA
(U.R.S.S.)

AMINTIREA PRIETENULUI

Și-n Ziua Biruinții cea gingașă,
Ca o văduvă pe-un mormînt uitat,
Cînd zorii chipul și-l ascund în fașă,
Cu treburi, primăvara-a-ntîrziat.
Îngenuncheată, iarba o mîngîie,
Mai suflă-n cîte-un mugure sfios,
Și, despletind întîia păpădie,
Așază-un flutur de pe umăr, jos.
(1945)

Traducere de
Madeleine FORTUNESCU

DRAGAN BIORAC
(R. S. F. Iugoslavia)

VISE NEÎNFLORITE

Elevilor executați la
Kragujevac în 1941

Scoica gingășiei a plesnit
și s-au boțit crengile verzi.
În seara fără nume s-a deschis

o groapă, fără nume.
Deasupra ei a amuțit cartea, strînsă
la piept, în îmbrățișări
neterminate. Cele mai frumoase note-s
acum în inimile noastre străpunse.
Și nici un doi nu-i acum. Sîngerinde
note în piepturi, în venele noastre.
Bîntuie viscolul. A căzut mugurul: Milan.
S-a desprins o frunză: Stevan.
Au lăcrimat petalele: Dragan,
Ljubinka, Radoslav, Slobodan.
Se leagănă copacul sub gloanțe.
Se împotrivește furtunii.
În tufe se tînguie frunzele.
Din carnetele elevilor zîmbesc
fețe de copii luminoase.
Cel mai omenesc jurămînt îl rostim gliei.
În ochi ne cresc munții-ndrăznelii.
În noi — nenumărate cifre și litere. Deja
am calculat drumul pînă la
stele. Întotdeauna vom auzi acele vremuri înjunghiate.

Traducere de
Lucian ALEXIU
și Slavomir GVOZDENOVICI

CECIL DAY LEWIS
(Anglia)

VA MAI FI VREODATĂ AȘA?

Va mai fi vreodată așa ?
Oameni destoinici și dîrji vor mai fi dați de o parte
Și niște sforari găunoși
Vor putea însufleți iar un ev al demenței ?
Va mai fi vreodată așa ?
Trebuie să fie așa mereu ?
Cei mai buni să fie aleși să cadă, să doarmă
Asemeni seminței, iar noi, prea indolenți
Ca să cerem pămîntul de ei reînviat
În vreme ce uzurpatorii adună
Ce n-au putut semăna.
Va mai fi vreodată așa ?
Sub legea junglei și cu gesturi ipocrite ?
O podoabă de maci pentru cei morți
Și-o lume de cuțite pentru cei vii ? Vădita
Șarlatanie o s-o răbdăm încă o dată ?
Va fi ca-nainte ?
O Pace fără miez, fără putința s-o apărăm,
Scurmînd galerii spre război...
Nu-i de mirare, cu toții o știm,
Că s-a mai întîmplat așa.
Trebuie să mai fie așa ?
Nu-i rechemați pe cei jertfiți
Drept chezași.
Numai cei vii pot respecta o promisiune :
Așa n-are să mai fie nicicînd.

Traducere de
Carmen BLAGA

OCTAVIO PAZ
(Mexic)

ELEGIE

Pentru un tînăr prieten
căzut pe front

Ai pierit, prietene,
În zorii cei mai arzători ai lumii.
Ai pierit cînd de-abia
Mijea lumea ta, mijea lumea noastră.
Purtai în ochi și în piept,
Sub implacabilul rictus al gurii,
Un surîs clar, o auroră pură.
Mi te închipui înconjurat de gloanțe,
De ură tulbure și furie.
Desigur, ai căzut drept precum fulgerul,
Ușor precum apa trufașă
Ferecată-ntre stînci mohorîte.
Mi te închipui în smircuri,
Căzut pe vecie,
Surîzător și fără mască,
Atingînd fără-a mai simți
Mîini de prieteni.
Ale celor căzuți, ce îți bîntuiau visele —
Între ai tăi, pentru ai tăi ai murit, prietene.

Traducere de Mirela POP

KANEKO MITSUHARU
(Japonia)

BALOANE DE SĂPUN

Unde s-au dus
Baloanele de săpun ?...

Ce s-a întîmplat
Cu visele voastre, cu șăgalnice scene,
Atît de străvezii și evanescente,
Abia atinse și căzînd în bucăți ?

Unde-s acum
Plăcute dansuri și cîntece
Pe care le-ați luat cu voi ?

Baloane de săpun
Vopsite în roz.
Transpirație roză, pe o piele roză,
Voi, care creșteți spre văzduh
Luîndu-vă bun-rămas.
Abia îmbobocite ;
O, această duioșie efemeră !
Curcubeu depărtîndu-se.

Baloane de săpun
Urmărite de ființe omenești
Printre ruine.

Baloane mari, baloane mici,
Unde v-ați dus ?...
A voastră-i oare fericirea și pacea
Despre care spuneați că pururi va fi în mine ?

Mai sclipitoare decît paharul irizat,
Nimfe celeste, plutind în ceruri.

În românește de
Petre STOICA

PANOS N. PANAGHIOTOUNIS
(Grecia)

UMBRELE TEBEI

Cu asfințitul ce coboară asemeni
În straie de paing pe cîmpuri roșii,
Ale Tebei, amintirile se scoală din antica
Făclie și din sacrul nevoii glas.
Păsări din cărbune ascultă
Pe Iocasta care se leagănă-n palatul ars.
Umbrele sfinte de bătrîni tebani
Plîng zidurile sparte-ale cetății,
Unde piciorul unui rege bun trecut-a,
Feciorii și copilele-i răpuși,
Pe cînd spre nord orbul Oedip se-ndreaptă

Traducere de Andreas RADOS

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

25

În dreptul fiecărei despărțituri se găsea o plăcuță de lemn pe care scria un nume. Din cine știe ce motive, locul lui Clyde Umney era liber, așa că am parcat acolo. Poate-l adusese șoferul. Clădirea avea patru etaje, era foarte nouă și era ocupată în întregime de doctori și avocați.

Cînd am intrat, miss Vermilyea tocmai se pregătea pentru o zi foarte grea de lucru. Se pregătea aranjîndu-și părul blond platinat. Nu părea în formă. Lăsă de-o parte oglinjoara și se servi cu o țigară.

— Ia te uită, domnul Descurcăreț în persoană. Cărei împrejurări îi datorăm plăcerea ?

— Umney mă așteaptă.

— Pentru tine e domnul Umney, bădăranule !

— Iar pentru tine puștiulică, nu-i așa surioaro ?

Deveni brusc furioasă.

— Fără familiarisme, sticlete nenorocit ce ești !

— Și tu fără jigniri, secretară fericită. Ce faci diseară ? Să nu-mi spui iar că tragi un chef cu marinarii.

Fata se făcu încă și mai palidă. Degetele i se încleștară pe un semn greu de carte. Dar nu se hotărî să mi-l zvîrle în cap. Apăsă pe butonul interfonului și spuse :

— A sosit domnul Marlowe, domnule Umney.

Apoi se lăsă pe spate și-mi aruncă o privire.

— Am niște prieteni care sînt în stare să te facă bucățele atît de mici, încît ar fi nevoie să ajungi la pantofi cu scărița.

— Mai cunosc și eu cîțiva care s-au străduit serios în direcția asta, am spus. Numai că străduința nu înlocuiește niciodată talentul.

Am izbucnit deodată amîndoi în rîs. Ușa se deschise și domnul Umney își arătă chipul. Făcu un semn cu bărbia spre mine, însă n-o scăpa din ochi pe blondina platinată. Am intrat și, după ce închise ușa, se așeză în spatele biroului său enorm, semicircular, îmbrăcat în piele verde, plin cu mormane de documente importante. Umney era un tip mărunțel, foarte îngrijit îmbrăcat, cu picioare foarte scurte și cu nas mare, cu un păr rar. Ochii îi erau de-un cafeniu deschis, ceea ce pentru un avocat, era foarte încurajator.

— Te dai la secretara mea ? întrebă cu o voce care putea fi oricum, numai încurajatoare nu.

— Nici poveste. Am avut o mică discuție pe teme spirituale.

M-am așezat în fotoliul clientului, aruncîndu-i o privire pe care o voiam cît mai politicoasă.

— Mi s-a părut că e furioasă. Se așeză în fotoliul imens și luă o figură dură.

— Mi-a spus că e ocupată în următoarele trei săptămîni, am zis. Iar eu nu pot aștepta atît de mult.

— Ai grijă ce faci, Marlowe. Stai liniștit. Fata e proprietate privată. N-ai nici o șansă. Nu numai că e femeie atrăgătoare, dar e și al naibii de deșteaptă.

— Cum ? Știe să bată la mașină și să stenografieze ?

— Ce ? Se înroși dintr-odată. Destul cu vorbăria. Fii atent pe unde calci. Fii foarte atent. Am destulă influență în orașul ăsta ca să-ți atîrn în spate o greutate de să n-o poți duce. Dar să aud ce-ai de spus. Fii scurt și la obiect.

— Ați vorbit cu Washingtonul ?

— Nu te privește dacă am vorbit sau nu. Mă interesează doar ce ai de raportat. Restul e treaba mea. Unde se află acum doamna King ? Puse mîna pe un creion ascuțit și un mic tampon de vată. Apoi aruncă creionul și își turnă un pahar de apă dintr-un termos argintiu cu negru.

Traducere de
Mihai CERNEA

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRAVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : TIMIȘOARA, strada RODNEI 1:
Telefoane : 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate
nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907

BIBLIOT… SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 17

SĂPTĂMÎNAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ TIMIȘ

NR. 17 (1.001) ● 25 APRILIE 1986 ● SERIE NOUĂ. ANUL XXXVII ● 16 PAG. 3 LEI

Făuritorii unei ere noi

Poporul român, pe bună dreptate, se poate mîndri că, sub conducerea partidului comunist, de la a cărui creare se împlinesc 65 de ani, a obținut realizări remarcabile în toate domeniile vieții sociale. În ultimele patru decenii România s-a transformat dintr-o țară slab dezvoltată, eminamente agrară, într-o țară industrial-agrară, cu o industrie modernă, dezvoltată și o agricultură în plină dezvoltare și modernizare. Oamenii muncii din țara noastră, făuritorii noii istorii a patriei, au reușit ca și în cincinalul pe care l-am încheiat nu de mult, în ciuda condițiilor grele ale crizei economice mondiale și ale unor contradicții și lipsuri ce s-au manifestat în activitatea noastră, să sporească producția industrială cu 21,6 la sută, cea agricolă cu 10 la sută, venitul național cu peste 24 la sută. **„Realizările și din cincinalul trecut** — arăta secretarul general al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu — atestă cu puterea faptelor superioritatea socialismului, demonstrează că numai și numai în condițiile cînd oamenii muncii, poporul însuși devine stăpîn cu adevărat pe destinele sale și își făurește în mod liber propriul său destin se pot depăși greutățile care apar într-un moment sau altul și asigura progresul neîntrerupt — economic și social — dezvoltarea forței materiale și spirituale, ridicarea bunăstării generale a fiecărui popor".**

Cu aceeași pregnanță au fost scoase în evidență, de secretarul general al partidului, eforturile și dăruirea întregului nostru popor, în magistrala cuvîntare la Congresul Uniunii Generale a Sindicatelor din România, forum democratic al oamenilor muncii din țara noastră, eveniment de importanță deosebită în viața politică a țării, care demonstrează profundul democratism al societății noastre, participarea activă, directă a tuturor oamenilor muncii la conducerea treburilor obștești, înalta abnegație a întregului nostru popor stimulat printr-un sistem democratic instituțional unic, la conducerea și participarea sa la făurirea unei Românii socialiste multilateral dezvoltate, la formarea unei conștiințe patriotice majore, conștientă de rolul și locul său în definirea istorică a României contemporane.

Apreciind rolul hotărîtor al celor ce făuresc cu brațele și mintea lor o nouă țară, liberă și prosperă, tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** sublinia că tot ce s-a înfăptuit în România socialistă este rezultatul muncii clasei muncitoare, țărănimii și intelectualității, a tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, ce realizează linia politică generală a partidului comunist. De altfel, înseși categoriile sociale ale societății noastre de astăzi, toți oamenii muncii, producători, proprietari și beneficiari, au înregistrat adînci transformări, de ordin cantitativ și calitativ, în procesul revoluționar ce se desfășoară în țara noastră. Avem o clasă muncitoare prezentă în toate zonele țării, conducătoare în societate, cu un ridicat nivel de conștiință politică și cultură profesională, o țărănime omogenă, stăpînă pe pămîntul ce-l lucrează, în a cărei activitate a pătruns puternic știința și tehnica, o intelectualitate numeroasă, legată de popor.

Progresele înregistrate în societatea noastră în domeniul politic, adîncirea democrației socialiste au făcut ca producătorii bunurilor materiale și spirituale, făuritorii noii istorii a patriei să poată decide plenar asupra viitorului lor. Conducerea de către partid a societății noastre are la bază interdependența dialectică între rolul conducător al clasei muncitoare în toate domeniile și rolul politic conducător al partidului comunist, faptul că Partidul Comunist Român nu conduce în numele clasei muncitoare, ci împreună cu ea, împreună cu întregul popor. Este concepția strategică ce urmărește mobilizarea tuturor oamenilor muncii la creația conștientă; a construi cu poporul, pentru popor. Întreaga noas-

Prof. univ. dr. Ilie LUCA

(Continuare în pag. 2)

CONȘTIINȚA ȘI NECESITATEA ISTORICĂ

1921 P.C.R. 1986

Una din marile împliniri în plan politic, spiritual, ce se cuvine a fi remarcată, acum, cu prilejul aniversării a 65 de ani de existență glorioasă a Partidului Comunist Român, o reprezintă, fără îndoială, afirmarea tot mai fermă a conștiinței de sine și pentru sine a poporului nostru, ca o necesitate obiectivă. Socotim că nu întîmplător această problematică, deosebit de complexă, a constituit o componentă esențială a teoriei și practicii revoluționare promovată de partidul comunist, în întreaga sa istorie.

Cu deosebire în cea mai fertilă epocă a istoriei noastre naționale, inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului, de cînd acesta s-a afirmat ca și centru vital al societății românești, educația patriotică, revoluționară, în cadrul căreia conștiința de sine și pentru sine a națiunii capătă o profundă semnificație politică, reprezintă parte integrantă a programului devenirii noastre, în contextul progresului și civilizației umane mondiale. Fapt ilustrat cu pregnanță și de orientările date întregii activități politice și economice în cadrul lucrărilor Plenarei C.C. al P.C.R. din 1—2 aprilie a.c., marcată de magistrala cuvîntare a secretarului general al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu.**

Stadiul contemporan al comunităților umane este rezultatul gîndirii unor colectivități etnice, exprimînd dorința, voința și acțiunea omului, ca entitate esențială. S-a ajuns în epoca noastră la faza în care membrii unei colectivități naționale să devină conștienți de esența lor, iar colectivitatea să devină conștientă de valoarea indivizilor care o compun.

În principal, națiunile contemporane vizează bunăstarea și progresul. Factorului de decizie îi revine, în acest context, rolul de a elabora și susține un principiu de existență și afirmare corespunzător determinismului istoric. În acest mod, viitorul unei națiuni se conturează prin idei care au ca esență binele națiunii în concordanță cu binele umanității, în general. Calea înfăptuirii unui salt calitativ al civilizației mondiale presupune solidaritatea unei națiuni, principiu ce devine eficient în condițiile conștientizării ei, depășindu-se sfera abstractă, asigurîndu-se, prin aceasta, echilibrul necesar și stabil între individual și general. În același timp, națiunile devin responsabile pentru soarta umanității. Responsabilitatea, în acest plan, a națiunii noastre socialiste, se conturează pe baza alegerii libere și conștiente a unei variante posibile a atitudinii sale. În acest sens, responsabilitatea politică a națiunii este un derivat al libertății de alegere, iar libertatea națiunii, în raport cu responsabilitatea politică, este temeiul ontologic al acesteia. Întrucît națiunea conștientizează datele realității pentru a le obiectiva în practica socială, responsabilitatea sa apare sub semnul concordanței dintre ideile, sentimentele, atitudinile membrilor săi și cerințele normativității generale. Responsabilitatea ce și-o asumă, în plan politic, economic și cultural națiunea noastră, privită în unitatea faptelor de conștiință și atitudine, vizează nu numai actul finalizator al acțiunii, ci întreaga conduită națională, începînd cu intenția și continuînd cu opțiunea, decizia, acțiunea socială.

În condițiile actualei etape în care se găsesc națiunile putem remarca o anumită capacitate de confruntare a lor, fără de care ele n-ar putea ființa. Una din consecințele acestei confruntări, remarcată, de altfel, de gîndirea contemporană, o constituie politica fermă de sprijinire a luptei pentru afirmarea liberă a națiunilor, de respingere a inechității și sărăciei, a tot ce este de natură să frîneze ridicarea gradului de cultură și civilizație. Această politică internațională, promovată de Partidul Comunist Român, își are izvorul în existența unui mediu economic-social, politic, cultural, care permite tuturor grupurilor sociale și naționale din România să participe în depline condiții de libertate și egalitate la făurirea conștientă a propriei lor vieți.

În calitatea sa de subiect conștient de condiția

Lector univ. dr. I. PELEȘ

(Continuare în pag. 2)

Ortografie

Cuvîntul PACE se scrie cu zîmbet de copil,
Cuvîntul PACE se scrie cu țipătul noului născut,
Cuvîntul PACE se scrie cu primul sărut,
Cuvîntul PACE se scrie cu primăvara-n april.

Cuvîntul PACE se scrie cu cel dintîi zbor,
Cuvîntul PACE se scrie cu tril de privighetoare,
Cuvîntul PACE se scrie cu lumină de soare,
Cuvîntul PACE se scrie cu sudoarea de pe ogor.

Cuvîntul PACE se scrie o dată cu dimineața,
Cuvîntul PACE se scrie o dată cu noaptea,
Cuvîntul PACE se scrie uneori cu moartea,
Cuvîntul PACE se scrie întotdeauna cu viața.

Mircea M. POP

DIN SUMAR: Convorbire cu Gabriel Țepelea; G. Ibrăileanu — „Soldatul unor idei"; Scriitori timișoreni pentru prezentul literaturii; Cronici literare la volume de P. E. Banciu și Ion Arieșanu; Argument pentru redescoperirea orașului — reportaj; Supliment „Danubius" și „Orizont arădean"; Excelsior, Sport, Top.

Ilustrăm acest număr cu fotografii — Feronerie de GHEORGHE HUIBAN

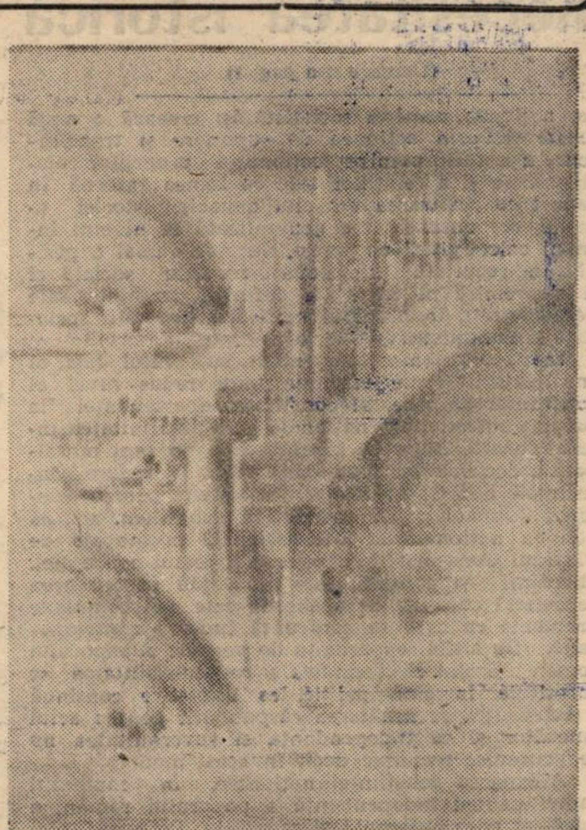

VIRGINIA BAZ BAROIU:
„Ansamblu hidroenergetic"

---

joc o imagine idealizată a lor înșiși, un eu scriptic în a cărui proiecție eul

atît de comod posibilă, atît de verosimilă, putem avea măsura exactă a

Ibrăileanu: „La noi, antifranțuzismul

SCRIITORI TIMIȘORENI PENTRU

Alexandru Jebeleanu

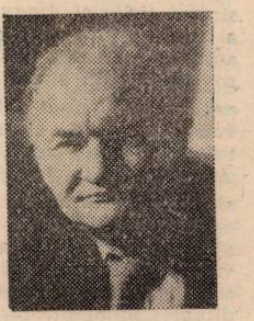

„Dovada unui temperament neoromantic, ce aspiră la echilibrul clasic al formei"

Parcurgînd o durată bîntuită de multiple tendințe și -isme literare, Alexandru Jebeleanu are acest merit fundamental: de a rămîne, în cele din urmă, consecvent față de un crez poetic, ce consună cu structura sa intimă. Destinul său literar, după cum s-a mai remarcat, însoțește o întreagă epocă istorică, din zorii acesteia chiar, ilustrînd, ca un caz particular, diacronia literaturii noastre contemporane.

Debutul din 1945, cu volumul **Oglinzi sonore**, anunța un tînăr poet dătător de speranțe pentru spațiul literar bănățean. După un interval destul de lung, care a fost, probabil, al unor febrile căutări Al. Jebeleanu tipărește al doilea volum — **Certitudini** (1958). Între elanul trăirii și dezideratul angajării, poezia de acum a poetului adoptă tonul entuziasmului, uneori grandilocvent, dar izvorînd din fondul temperamental al poetului. Vom înțelege mai ușor această relație dacă ne vom transpune empatetic în miezul acelui moment, în care primordială era „lupta cu inerția". Se rețin portretele închinate, în semn de omagiu, unor poeți exemplari, muncitorului tipograf, mamei (de o reală prospețime imagistică). Se conturează de pe acum dominantele poeziei de mai tîrziu: o frenezie interioară stînd gata să se reverse și corolarul acesteia — vibrația erotică, apoi celebrarea frumuseților simple pe care clipa și pămîntul natal ni le oferă. **„Frumuseți simple"** (1962) este volumul ce închină imnuri noilor idealuri sociale, noului puls al istoriei planetare. Volumul **„Nostalgii solare"** (1964) imprimă poeziei o notă de contrast, motivele predilecte învăluindu-se într-o penumbră meditativ-nostalgică. O infuzie mai accentuată de reflexivitate se simte în volumul următor **„Divagații și simetrii"** (1969), riguros și sugestiv construit. Incitante sînt „divagațiile nocturne" care introduc, în plus, un element complementar la propensiunea solară a poetului. Senzorialitatea este acum mai strunită, se cultivă tot mai mult elementul livresc (cu extracții din filonul legendar, adesea). Efortul de dominare a preaplinului sufletesc se conjugă, tot mai mult, cu tendința de a turna poezia în forme echilibrate, predilecția mergînd spre sonet. Sonetul, cultivat sporadic încă în primele volume, devine forma predominantă începînd cu volumul **„Transparențe"** (1972). Deși vibrația erotică trece prin game variate, pînă la un surdinizat „murmur de scoici" (**Peregrinări terestre** — 1975), poetul își descătușează, din cînd în cînd, energiile clocotitoare cu acorduri goliardice, acestea alternînd cu delicate caligrafii ale sentimentului, și reușind să evite, astfel, monotonia unei teme principale. Poate tocmai această rulare alternativă între cei doi poli ai sentimentului produce tensiunea poetică pe care o captează orizontul nostru de așteptare.

„Forma clară a inimii" (1982), volum compus în întregime din sonete, radicalizează (începînd chiar cu titlul emblematic) osmoza dintre fervoarea afectivă și „forma clară" a discursului poetic. Registrul stărilor și trăirilor poetice se nuanțează în volumul **„Viziunile lui Narcis"** (1985). Poetul simte insinuîndu-se neliniștea thanatică, căreia îi dă o proiecție parabolică într-un sugestiv poem cu un titlu la fel de sugestiv: „Tînguirea bătrînului drum".

Trasîndu-și traiectoria poetică dinspre „oglinzile sonore" ale începuturilor sale înspre „linia azură a lucrurilor", Alexandru Jebeleanu ne face dovada unui temperament neoromantic, ce aspiră la echilibrul clasic al formei.

Valeriu DRUMEȘ

Cornel Ungureanu

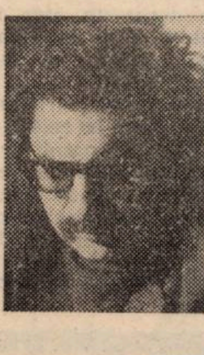

„Contextul criticii"

Nu întîmplător, cartea de debut a lui Cornel Ungureanu se deschidea sub semnul **demnității lecturii**. Ar fi putut, la fel de bine, să înceapă sub semnul **plăcerii scrisului**. Dar miza criticului era alta, iar calitățile scrisului său veneau doar ca niște completări firești, ca niște **addende** înțelese de la sine. **La umbra cărților în floare** trăda, de la primele pagini, strategiile unui autor care-și ascunde în afabilitate și **cultul frazei acute** ironia mușcătoare a vocației abia reținute de polemist. Criteriile folosite în judecata critică nu au întîrziat să treacă în propriile-i demonstrații: eleganță, mobilitate a spiritului, o inefabilitate agresivă și cultul, aproape de exaltare, al moralei. Al demnității celui care scrie. Nu e, așadar, gratuită nici titulatura celui de-al treilea volum al său, **Contextul operei**. De ce **contextul operei**? Pentru că autorului nu-i e indiferent cum se scrie literatura. Nu-i e indiferent cum apare ea. Cine o scrie. Cine o publică. Ce se așteaptă de la ea. De ce minte. De ce spune adevărul. De ce trișează, de ce se ascunde. De ce apare într-un anumit moment și nu în altul. De ce a fost primită astfel și nu altminteri. Sînt, aici, teme de meditație și pentru sociologul lieraturii și pentru istoricul literar. Dar tonul nu este, nicicînd, inchizitorial. Criticul se întreabă, el nu ridică, incriminator, glasul, nu ajunge niciodată cu insinuările pînă în pragul lui **J'accuse**! Criticul nu acuză, el doar constată: **Aceasta a fost epoca, aceasta este literatura!** Se simte în această înduioșat-neputincioasă exclamație chiar fiorul unei plăceri: ce s-ar fi întîmplat dacă lucrurile ar fi fost cît se poate de limpezi? Ce s-ar fi întîmplat dacă literatura nu s-ar fi scris (dar de ce să nu se fi scris?) decît în epoci de mare transparență, în momentele de definitivă clarificare? Probabil că, atunci, criticul ar fi renunțat, pur și simplu, să se mai ocupe de ea. Sau ar fi procedat, așa cum procedează, de altfel, și acum: ar fi scotocit arhive, ar fi rescris, din unghiul întotdeauna surprinzător al unei conjuncturi create **ad-hoc**, întreaga literatură, ar fi **contextualizat-o**, i-ar fi găsit imprevizibile filiații, stupefiante **decenii unu**. Pe scurt, ar fi depășit granițele strîmte, prea strîmte, ale criticii literare.

În aceste condiții, trecerea spre istoria literară se face aproape pe nesimțite: **Proză și reflexivitate** producea dovezi pentru vocația rescrierii unor momente importante ale prozei noastre, **Contextul operei** aducea argumente pentru înțelegerea literaturii dincolo de limitele sale textuale, în **Imediata noastră apropiere** (parcă în ciuda titlului) **geografia literară** se transformă într-o subtilă sociografie a literaturii și a creatorului. **Proza românească** de azi ne pune în fața unui fapt împlinit. Criticul demonstrează ceea ce, în prima carte, exista doar ca ipoteză de lucru: **„Fiecare foiletonist are, în fața sa, pe masa de lucru, o ipotetică istorie a literaturii, căreia i se supune. Mereu cu o pagină în viitor, istoria literaturii este, pentru el, o pasiune și o credință, un sentiment și o bucurie, și nu o literă oarbă, cu un destin încheiat".** Altfel spus, tot ceea ce scrie criticul se încadrează într-un tipar pe care îl scrie și de către care se lasă scris. Critica lui Cornel Ungureanu, mobilă, activă, plină de idei, refuză lectura **inocentă**. Ea răspunde, înainte de orice, comandamentelor superioare ale moralei. Iar lucrul de cea mai decisivă inactualitate, ce s-ar putea spune despre ea, acum, cînd criticul se află în interiorul impresionantului său proiect, este că acceptă agresiunea paralizantă a convențiilor. Din contră, liberă de orice prejudecăți, ea nu ezită să treacă, demonstrînd, implicit, o uimitoare libertate a spiritului, dincolo de granițele exegezei, spre proză.

Mircea MIHAIEȘ

Eugen Dorcescu

„O voluptate a construcției clasice"

În structura artistică a poeziei lui **Eugen Dorcescu** se îmbină armonios fulgurația inspirației lirice și a scînteierilor imaginative cu temeinicia organizării poeziei și a studiului pe textul poetic. El este și autorul a două volume de critică (stilistică) — **Metafora poetică** (1975) și **Embleme ale realității** (1978).

O voluptate a construcției clasice, prin idealul perfecțiunii, al modelului și al motivelor proliferate întîlnim în toate volumele de versuri ale lui Eugen Dorcescu — **Pax Magna** (1972), **Desen în galben** (1978), **Arhitectura visului** (1982), **Culegătorul de alge** (1985). Pentru orice cititor, izbitoare, la prima lectură, apare exactitatea alcătuirii poetice, limpezimea formală și rotunjimea textului. Nimic în plus, nimic în minus. Și aceasta încă de la debut, dovedind înclinarea spre rigurozitate, respectul față de cuvînt.

„Eu însumi nu sînt decît locul / dintre amintire și ziua de azi" mărturisește undeva poetul și asertiunea devine utilă pentru interpretarea poeziei sale. Poemele lui Eugen Dorcescu sînt tot atîtea raporturi ale eului cu lumea și elementele ei. Orientarea clasicistă din **Pax Magna**, întreținută și de cultivarea simbolurilor mitologice (**Orfeu, Ulysse, Achile, Olimpiada, Hybris, Conducătorul de cvadrigă**), se continuă și în celelalte volume, dar asociată unei amplitudini a viziunii. Poezia devine mereu tatonare și pătrundere (apropiere de) spre esențe. Preluînd mitul lui Icar, în **Arhitectura visului**, remarcabilă rămîne forța vizionară de a imagina ordonarea spre cosmos din o lume a haosului. În cosmoidul poetic, prin prelucrarea mitului, zboară și se desfac lumi, într-o proiecție uriașă se simte „ritmul hematiilor solare" și vibrarea genunilor.

Poeziile lui Eugen Dorcescu stau la confluența faptului de cultură cu explozia metaforică a inspirației momentane. Poemele sînt eflorescențe metaforice, pornind de la elemente cîndva înregistrate de memorie peste care s-au sedimentat alți constituenți, totul degajîndu-se în unitatea poeziei. În viziunea poetică a lui Eugen Dorcescu, motive poetice dominante devin **iubirea** și **marea**. Structura poemelor nu se modifică (este cea cunoscută), dar parcă avîntul pasional, arderea poetică răzbat la o mai înaltă tensiune: „Iată, a liniștit zările marea, / ca o albastră, legănată zăbavă. / Pînă și soarele, văzduh gălăgios, / rămase în urmă. Și ceața / smulse din umeri perdelele nopții. / O, ce răcoare verzuie ne-mpresură! / În apele rare și largi, / trupul meu, trupul tău, / două tăceri albe /". În **Desen în galben** interferează cele două motive, un întreg ciclu se numește **Pontica**, după cum **Culegătorul de alge** trimite continuu spre același topos. Marea sugerează deschiderea, nemărginirea, asociind călătoriile — treceri prin spațiu în schimbări de decor.

Sub semn de catarsis, comuniunea se petrece în spațiul marin, al acvaticului în general. Imaginile unui ev belicos și cavaleresc, din **Desen în galben**, se ivesc tot în relație cu marea. Letargia marină se asociază pierderii în natural printr-o dulce moleșeală a simțurilor. Suflul cadențat al versului și claritatea formală trimit spre recunoscuții maeștri ai versificației perfecte. Imaginile vizionare îl apropie, însă, de un demers ontologic. Fuzionînd în grade diferite, acestea conduc spre o poezie ce poate fi sporitoare de satisfacții artistice prin lecturi repetate.

Alexandru RUJA

Ion Marin Almăjan

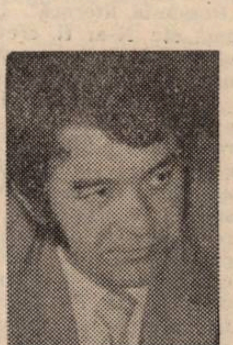

„Un prozator cu voința construcției"

O vocație de prozator tenace, cu voința construcției, preocupat de condiția personajului ca focar al conștiinței sociale și istorice — acestea sînt datele esențiale ce definesc temperamentul artistic al lui Ion Marin Almăjan. La debutul său cu volumul de schițe și povestiri **Sînt dator cu o durere** (Editura Eminescu, 1970) erau de remarcat diversitatea tematică și mobilitatea investigării diverselor medii sociale, subsumabile, însă, aceste povestiri, unui stil și unei viziuni originale. Caracteristicile prozei de mai tîrziu transpar deja în volumul de debut: obsesia extincției (la nivel biologic sau social) cu deschideri spre fantastic, fie prin infuzii de lirism discret (**Moartea sau floarea din fereastră**), fie prin atmosferă grotescă (**Șansa**); o minuție a observației comportamentale (**Am ucis**) și a surprinderii nuanțelor psihologice; radiografierea atentă a mentalităților și relațiilor dintre indivizii unei colectivități (**Sînt dator cu o durere, Spaima**, etc.); înregistrarea uneori naturalistă a unor scene, alteori într-o undă de ironie voalată. Sub aspect tehnic era frapantă dislocarea firului narativ prin interferențe de planuri temporale și proiecții afective (**Toma și trompeta de aur**). Cu volumul **Întoarcerea spre asfințituri** (Editura Facla, 1984), I.M. Almăjan abordează din nou proza scurtă, reluînd, cu o forță matură, motive și procedee ale debutului și reușind notabile ipostazieri ale comportamentelor sociale. Relevant devine acum un simț al detaliilor crude, pline de culoare și acuitate senzorială, și care vor îmbogăți cromatic proza autorului. Abordarea romanului dovedește înzestrarea pentru proza de respirație amplă, știința construcției, a structurării arhitectonice a materiei narative. Primul roman — **Spune-mi unde duce acest drum?** (Editura Eminescu, 1972) — investighează actualitatea ca sursă de inspirație, împletită cu ceea ce s-ar numi un Bildungsroman. Orientarea spre dezbaterea etică, spre confruntarea mentalităților în procesul mutațiilor sociale, este detectabilă deja în acest roman, ea constituind axul problematic al romanelor următoare: **Neîmpăcați în mînie** (Editura Eminescu, 1974), **Sentimentul puterii** (Editura Eminescu, 1976), **Tornada** (Editura Eminescu, 1980). Prozatorul aduce totodată un omagiu orașului Timișoara, într-un fel de recunoștință și dragoste filiale. I.M. Almăjan este unul dintre devotații cîntăreți ai orașului său. Sînt personaje care își desfășoară destinul în (seculare sau contemporane) cartiere, străzi, case, fabrici emanînd un aer legendar sau pulsînd de freamătul actualității. Este evitat schematismul personajelor, acestea au veridicitate prin complexitatea trăirii și gîndirii lor. Statutul personajelor nu este univoc: unele oscilează afirmîndu-se ori infirmîndu-se pe traiectul dinamicii istorice. Profilul lor moral se iluminează sau se estompează în funcție de consecvența sau labilitatea idealului social și a crezului politic. Un astfel de autor era firesc să se apropie de „mitul puterii", romanul **Tornada** fiind un summum al înzestrării sale de romancier. Roman politic, **Tornada** înscrie problematica socială pe coordonatele devenirii istorice într-un context crucial pentru destinul poporului nostru : evenimentele dinaintea insurecției de la 23 August 1944, județul Timiș fiind adus în prim-planul acțiunii. Titlul romanului este tocmai simbolul acestui vîrtej evenimențial, pe care îl reconstituie nerămînînd la evocarea strict documentară. Efortul laborios de cercetare a „dosarelor epocii". documentarea scrupuloasă sînt dublate de o transfigurare elocventă în plan ficțional. Substanța ideatică a romanului nu ia forma unui tezism arid, ci se fluidizează în plan moral și psihologic, irigînd, ca o sevă proaspătă, epicul. Dialectica istoriei, înfruntările ideologice se constituie în tot atîtea surse de meditație asupra trecutului, care devine un reper ordonator și un memento pentru prezent.

Adăugînd la acestea traducerile din proza sa peste hotare **(10 prozatori români contemporani** — Editura Narodna Kultura, Sofia. 1975 ; **Tornada** — Editura Makedonska Revja, Skopje, 1982 ; **Requiem per una regina** — Editura Impegno 80, Mazara del Vallo, 1984), avem imaginea unui prozator în plină vitalitate creatoare.

V. MUSTEȚIU

PREZENTUL LITERATURII

Florin Bănescu

„La confluența dintre tradiție și modernitate"

Din cele opt cărți publicate de Florin Bănescu pînă acum, există trei care sînt strîns legate de geografia spirituală a Banatului natal. **Moara de apă** (Facla, 1984) marchează sfîrșitul acestui ciclu despre colectivitatea Slatinei Timișului, care mai cuprinde **Ierni peste tei** (1978) și **Calendar pe o sută de ani** (1982) Poveștile s-au sfîrșit, nu însă și povestirea, care stă sub zodia hedonismului rostirii. Scriitorul este un plaisirist care nu-și reprimă savoarea depănării firului epic și a degustării legendelor. Putem vorbi de o povestire nețărmurită care, dacă uneori coboară la izvoarele nealterate ale folclorului (nu întîmplător scriitorul ține la oralitatea povestirii), alteori tinde pe culmile amețitoare ale alchimiei borgesiene. Aici se află și riscul unei asemenea întreprinderi care, cucerită de prea multe depărtări amenință uneori să nu-și dezvăluie centrul. Situată într-o zonă de confluență dintre tradiție și modernitate povestirea invinge pînă la urmă aria de ocultare specifică oniricului, „viselor" de care e subjugat adesea autorul Înaintînd de acum pe căile bătătorite de propriile cărți anterioare, scriitorul adaugă la seria portretelor cunoscute altele noi, cum ar fi cel al lui Blaj (care revine în sat după o inițiere în locuri străine), cel al lui Laie Cioancă. ultimul lotru, al lui Milă Calul, căutătorul de comori, al maicii Dochia, „coana mare", al neamului Plicăneștilor sau întregirea celui al centagenarului moș Filon, un fel de Buendia bănățean care a înșelat timpul. Vocile colectivității amplifică narațiunea dar o și fragmentează ; autorul le domină citindu-le mereu : pe cea a satului (slătinarii), pe cea a bătrînilor reuniți pentru a hotărî soarta morilor sau cea a babelor — ca un cor antic — ce se opune ciudatului negoț practicat de Zița. Cu excepția cîtorva „cețoase" și ele datorită diluării în sîngele cronicii, personajele sînt ele însele „voci" care revin cînd nu te aștepți pentru a primeni poveștile. Ele pot fi însă, ușor reconstituite din rețeaua deasă a întîmplărilor. Gestul larg recuperator al povestitorului străbate ca un axis mundi istoria, vechimea. În acest univers teiul este un personaj, dar și un locus consecratus de unde pleacă și unde se întorc poveștile. Timpul lor este „greu de măsurat", de unde și impresia că te afli în fața unei „cărți de nisip" pe care nu o poți citi de două ori în același loc. Povestitorul creează un fel de iluzie epică, care, în ciuda faptului că te poartă în timp, te readuce în același punct de plecare. Tot așa cum pădurea se îndepărtează de sat, de oameni, lăsînd loc ordinii, luminii, tot astfel povestea despre poveste se îndepărtează de cronică devenind o încercare de a re-gîndi istoria, dar și propria scriitură.

Se poate spune că Ailă Banu semnează conștient actul de înființare al unei Păscălii moderne : „știind că mîna va putrezi iar scrisoarea va ugi". Defrișînd jungla vechilor documente, scriitorul nu se mulțumește să șteargă colbul ; răbdător, el cizelează materialul brut, oglindind în fiecare ciob universul legendarului Banat. Fragmentarea narațiunii discontinuitatea întîmplărilor, „încețoșarea" personajelor sînt făcute după o anumită tehnică ce conferă povestirii o aură de noblețe (și de îndreptățită „făloșenie") care, la rîndul ei, rezultă din felul cum și nu din ceea ce se povestește. Atît fantasticul, cît și oniricul creează breșe destul de adînci în nucleul povestirii bănesciene. Și sub acest aspect ea (re)dobîndește sensul primitiv de poveste.

Scrisul lui Florin Bănescu are ceva din complicitatea structurii sale cu spațiul spiritual al morilor de apă ; retragerea finală a unui personaj, în clădirea unei astfel de mori, după eșecul suferit pe tărîmul atemporal al morilor de vînt este semnificativă — ea prilejuiește concilierea timpului iluziei cu timpul mărturisirii. Măcinarea viselor în locul boabelor echivalează cu actul de supunere a inconștientului și ordonării acestuia în cosmosul povestirii nețărmurite. Un act suprem pe care — cu mijlcacele sale — scriitorul și-l asumă pe deplin.

Gh. MOCUȚA

Laurențiu Cerneț

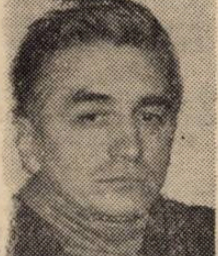

„Predilecția pentru destinul omului comun"

Rezerva unei părți a criticii față de proza lui **Laurențiu Cerneț**, autor prolific și efervescent. se datorează unor factori de sociologie literară, între care etichetările și jocul sferelor de influență nu sînt cele din urmă. Vedem în aceste stări de lucruri expresia unei prejudecăți literare, care, din păcate, pare greu de învins. Este drept că, de la un punct încolo prozatorul poate lăsa impresia de a fi industrios, dar se pare că nu s-a manifestat întotdeauna nici răbdarea, nici discernămîntul de a se sesiza liniile de forță ale prozei sale.

Volumul de debut — **Omul de un milion** (1966) — „adună povestiri ce aparțin ofensivei faptului mărunt în proză". Nuanțînd această apreciere globală, este de remarcat că povestirile de debut conțin **in nuce** direcțiile de evoluție ale autorului, prefigurînd motivele, registrele estetice, structurile stilistice ale unei posibile viziuni asupra realității. Evidentă, de la bun început, este predilecția pentru destinul și tribulațiile omului comun, pentru faptul aparent banal. Este de apreciat plonjarea autorului în spațiul actualității de ultimă oră, sondarea acesteia fără complexe, într-un spirit neostentativ, fapt ce poate evidenția consonanța și viabilitatea prozei lui Laurențiu Cerneț vizavi de proza debordantă a ultimei promoții de prozatori. S-a remarcat în mod repetat că modalitățile predilecte sînt șarja, umorul, ironia, că viziunea comică ar fi structurală autorului, fără a se nuanța prea des aceste considerații. Astfel, se cuvine să observăm că umorul, ironia alunecă insesizabil spre sarcasm, în surprinderea unor stereotipii ori automatisme mentale și comportamentale (cităm volumele : **Amintiri inventate** — 1978, **Moda jurnalelor** — 1982), că burlescul frizează uneori grotescul, absurdul sau dramatismul unor situații și fapte umane **(Un car de suflet** — 1977, **Iubirea, Chiajna și eu, Mărirea și decăderea lui Alior Sfoiag** — 1978). După cum nu trebuie trecută cu vederea nici tendința de subminare a comicului printr-o simpatetică transpunere a „micilor noastre dureri", în special în lucrări de mai mare amplitudine epică (romanele **Arșița** — 1968, **Cîteva luni de trăit** — 1971). Reține atenția în aceste romane un șir de personaje necontrafăcute, complexe, surprinse în atitudini și confruntări de un dramatism conținut. Nu este exclus ca această direcție să ascundă latențele cele mai favorabile ale autorului, direcție care poate oferi surprize nebănuite în viitor. Nota parodică subtextuală care i se atribuie uneori, chiar dacă nu poate fi negată, nu constituie o dimensiune definitorie a prozei lui Laurențiu Cerneț. Prozatorul face mai degrabă figură de moralist (în sensul elevat al cuvîntului), virtute ilustrată implicit și explicit în cîteva volume într-o varietate apreciabilă de formule, cucerind prin verva și savoarea lexicală și prin percutanța asociativa : „... eu, **ca vițelul la poarta nouă**, pe post de solicitant, la o ușă capitonată cu programe de audiență. Hazul, în situația aceasta (...), nu reiese din faptul că eu aș semăna într-adevăr cu un vițel (deși ...), ci din incontestabila coincidență că dincolo de ușa cu pricina se afla un cetățean care ar fi putut să-mi fie tată". **(Idei-de-gata,** 1981 — pag. 93). Merită a fi consemnată și experiența în domeniul prozei fantastice de coloratură S.F. cu rezultate notabile **(Salt în mîine** — 1984), unde se confirmă caracteristicile esențiale ale prozei lui Laurențiu Cerneț : cadrul existențial pregnant, minuția observației, interferența policromă a psihologiilor.

În ce are mai bun proza sa, Laurențiu Cerneț rescrie cu o peniță subțire, pe un mereu reluat palimpsest, diagrama unei realități metamorfice.

Valeriu DRUMEȘ

Teodor Bulza

„Povestirile cîmpiei"

Scris cu vervă, capitolul prim din romanul **Iulie** stabilește coordonate, în afara celor strict expozitive, pentru un sat „altfel decît celelalte", pentru o lume mocnită, în așteptare, asupra căreia istoria nu triumfă deîndată. Prozatorul nu a epuizat cu primul roman, cum poate să nu fi epuizat nici cu cel de-al doilea, **Casa șerpilor,** poveștile Semlacului, deci reia pe același spațiu al ficțiunii personaje, conflicte, fără a deturna direcția căutărilor sale. În **Lumini bănățene,** volum de reportaje ce ar încuraja stabilirea omologiei între satul fictiv și un Semlac real, ziaristul nu căuta altceva decît acel spirit al cîmpiei vestice, „forma, identitatea, particularitatea" unei Provincii unice ce trebuie povestită.

Teodor Bulza a intuit, profitînd de o bună moștenire slaviciană, în ce mod se pot surprinde mișcările de subtilitate ale psihologiei colective, plasînd colectivitatea pe spațiile ei firești de desfășurare. Locul de confruntare a destinelor particulare cu viața colectivității este **piața,** așa cum **cîmpia,** prelungită într-o misterioasă „pustă", este spațiul de purificare a individului în conjuncție cu natura. Piața este un sistem de referință publică, necesar și obligatoriu, pe spațiul pieții făcîndu-se periodic evaluarea unității satului. În jurul lui Todor Băbău „omul care cunoștea întreg satul, tot ceea ce se întîmplă sau s-a întîmplat", sau în jurul fabulosului Bumbușcă, semlecanii vor să afle vești și povești, să se îndoiască de ele, să privească, să judece și să aștepte hotărîrea cea mai înțeleaptă după care să-și îndrepte rostul. Rezistența tacită față de oficialități (notarul Lăpușcă, jandarmul Văzoc) nu stă în prejudecăți, ci într-o judecată asupra calității omului. Aici în piață se amestecă și se limpezesc păreri diverse, iar spectacolul înfruntărilor confirmă că întotdeauna în aprecierea colectivă criteriul moral e hotărîtor. Pînza de păianjen a „misterului Maroji" din **Casa șerpilor** se țese tot în piața de marți, unde Todor Băbău drămuiește cu strășnicie adevărul din amintiri și din întîmplările zilei, administrîndu-l în folosul bogatelor sale închipuiri. A ieși în piață înseamnă, în romanele lui Teodor Bulza, a fi în rîndul lumii, a ști ce e cu tine și cu satul la intersecția schimbărilor istorice.

Dramele personale, frămîntări și dileme îndeamnă personajele spre un loc de retragere, cîmpia, martor și participant la acestea. Începutul și finalul conflictului dintre Ceampaș și Țuper, care constituie armătura epică a romanului **Iulie,** se consumă în afara satului, în Cutina. Pustietatea ocrotește și amenință totodată ; pe cîmp are loc violul Liviei, aici se adăpostesc tîlhari de felul legionarilor Coriolan și Iovănaș, saivanul din pustietatea Cutinei este incendiat, risipind, pentru o clipă, încrederea semlecanilor într-un trai mai bun, dar tot aici sînt pedepsiți răufăcătorii și se împlinesc răzbunările. „Maniheismul" spiritului cîmpiei se manifestă în apariții simbolice (calul alb) sau în incontrolabile forțe malefice (conacul părăsit al lui Maroji). În singurătatea cîmpiei, Florea află putere și liniște, într-un spațiu al purificării de greul lumii ; orbind din proprie voință, Ilie Ceampaș, din **Casa șerpilor,** taie legăturile cu lumea, caută și el pustiul Cutinei, simbolizînd ipostaza de extremă însingurare.

În **Iulie,** prozatorul căuta **poveștile locului,** spiritul satului, asemeni reliefului calm al cîmpiei „unde nimeni nu suie, nu coboară ci piere, ca pomii cînd se sting, hăt departe, și umbra lor nu mai e de folos". În **Casa șerpilor** este căutat **locul poveștii,** granița situată între incertitudinea lui **cîndva** („cîndva — de aici satul își începe poveștile neștiind adevărul întîmplării...") și a lui **aici** și **acum** („de aici încolo începea lumea lui Todor Băbău"), unde nu e posibilă decît o singură certitudine : povestea însăși.

Brîndușa ARMANCA

viața asociației

● În contextul manifestărilor dedicate aniversării a 65 de ani de la crearea Partidului Comunist Român, Asociația Scriitorilor din Timișoara, împreună cu cenaclul „Cerna", al Casei de Cultură din Băile Herculane, a organizat o masă rotundă sub genericul „Rolul conducător al partidului în problemele literaturii și artei, în promovarea valorilor autentice", la care au luat cuvîntul **Anghel Dumbrăveanu, Alexandru Deal, Ilie Ștefan Domașnea, Marian Odangiu, Sabin Opreanu.** La Casa Armatei din Timișoara a avut loc un simpozion cu tema „Rolul literaturii, artelor plastice, muzicii și filmului în activitatea de formare a omului nou, cu un larg orizont de cultură, constructor și apărător al cuceririlor noastre revoluționare, al independenței și suveranității", la care au participat **Aurel Gheorghe Ardeleanu, Marian Odangiu, Ion Dumitru Teodorescu, Corina Victoria Sein, Deliu Petroiu,** și **Ladislau Cziszmarik.** ● Criticul și poetul **Eugen Dorcescu** a fost prezent în mijlocul oamenilor muncii de la Întreprinderea Electrobanat din Timișoara, în cadrul unei șezători literare ● **Ion Arieșanu** și **Eugen Dorcescu** au fost invitații iubitorilor de literatură de la Întreprinderea Electrotimiș ● **Ion Arieșanu, Eugen Dorcescu** și **Alexandru Jebeleanu** au participat la o întîlnire cu cititorii, la Institutul de cercetare științifică și inginerie tehnologică pentru utilaj minier și mașini de ridicat Timișoara. În același context, cadrele didactice și elevii Liceului de matematică-fizică „C. D. Loga" din Timișoara i-au avut ca invitați pe **Anghel Dumbrăveanu, Cornel Ungureanu** și **Marian Odangiu.**

M. O.

Invenția grifonică

La Paul Eugen Banciu, marea poftă de scris, acel regim prolific (observat de Laurențiu Ulici încă de la debut) se revarsă într-un context mitic. Narațiunea curge despletită, dar nu amenință strînsa logică epică ; încîlceala e voită, autorul domină suveran această aglomerare de întîmplări colorate, stăpînind invidiabil tehnica montajului. În laboratorul său, la înalta temepratură a ficționalizării, obsedat de terifianta senzație a „ultimei cărți", el (ne) cucerește realul, propunîndu-ne un spațiu recognoscibil Întrebarea dacă Paul Eugen Banciu e povestitor sau constructor s-a pus dar, ridicînd-o, ne împotmolim într-o falsă dilemă. Prozatorul timișorean e și una și alta. Are apetitul „dunărenilor", descinși dintr-o „țară magnifică de povestitori", înclinînd înspre stufozitate și inserturi lirice ; dar și neascunsă grijă pentru arhitectura narativă, asimilînd formulele moderne, vădind subtilități compoziționale, variind registrul de la o carte la alta Nu avea **Reciful** o structură polipieră ? Nu era **Zigguratul** un roman „terasat" ?

Să nu uităm, apoi, simțul parabolei. Prea-evidenta vocație epică a lui Paul Eugen Banciu gravitează în jurul Parabolei. Interferînd planul istoric-social cu cel mitic-arhetipal, scenariul romanesc developează, în numele spectacolului, prezentului, însemnele trecutului. Umanitatea cărților sale urcă la nivelul simbolic.

Negreșit, tranziția (metamorfoza) este și a insului, a omului istoric suportînd istoria. Dacă acesta este, întîmplător, și Autor, mereu la pîndă, avînd „răbdarea de a sta ascuns" (în speranța că va concretiza „marele roman", acea carte mustită, dorită și amînată ; ne-scrisă deci), atunci „mult promisul roman" devine chiar romanul scrierii (sau ne-scrierii) lui. **Muflonul**, ultima carte a lui Paul Eugen Banciu (primul volum dintr-un, deocamdată, diptic) este, categoric, **Cartea autorului**. Scriitorul transferă toate neliniștile și dilemele eroului său, și el scriitor. Vitalist, „pus undeva deasupra lumii" pentru a da acea carte adevărată, **scriitorul scriitorului** (acuzînd, sîntem preveniți, rare puseuri de creator) descoperă **amenințarea ficțiunii** Vrea „invenții grifonice" și va constata că „lumea a doua" e mai puternică; folosește, povestindu-și viața, **scrisul ca terapie** dar, recreator al lumii, încarnînd o idee se bate pentru recuperarea sufletului, încercînd un „Faust pe dos". Devenind ficțiune, omul real este eclipsat de ficțiune ; granițele se tulbură, comunicarea (în ambele sensuri) îndepărtează acel „ultim liman" și apropie, în schimb, riscul neantizării. Sîntem în pragul „cărții de nisip".

Muflonul este cartea „cuplurilor" în dezagregare : de la acea personalitate comună (sau limbaj comun), evidențiate prin reflectarea partenerilor se trece la confruntarea lor. Dar este și romanul recîștigării unității insului (personajului), în tranziție, trăind între (întru) : în risipire, recuperîndu-și trecutele înfățișări, confruntat cu sărăcia sufletească. În spatele acestui titlu-oglindă descoperim chipurile insului (fețele personajului) : un **anti-Faust**, dorind a-și vinde chipurile dobîndite pentru recuperarea sufletului, fiindu-și sieși zeu și demon.

Muflonul poate fi și o replică la **Zigguratul**. Anterioara carte era un roman al comunicării, cucerind treptele realului. **Muflonul** nu parcurge drumul de la imaginar la real, ci exact invers ; pleacă de la datele realului pentru a poposi în spațiul fictivului, rescriind (cu nelipsită, inevitabilă crispare în fața hîrtiei) și stăpînind (?) realul. În fine, divulgînd (parțial) firul epic, să mergem mai departe. Personajul Dorina alege recluziunea pentru a se apăra de „cancerul" parvenitismului : părinții săi (Alexa era director general, Clara — mama sa, era doctoriță) se înscriu în olimpiada vieții sub flamura agoniselii, zbătîndu-se pentru revitalizarea („optimizarea") fiicei. Nu trebuie, apoi, să-l uităm pe Marin, fratele scriitorului, șoferul ce poposise fugitiv — păstrîndu-și slobozenia — în viața Dorinei. Miron-creatorul și sinele său atotputernic acuză șocul la re(întîlnirea) cu Marin : șoferul păstra „ceva dintr-o pasăre călătoare" și devine — în optica scriitorului — un al doilea Miron. „Mutarea în Marin" era inevitabilă, transferul de suflete părea soluția ce înmugurea în spațiul crizei. De altfel lecția **Muflonului** sună limpede : omul nu e un obiect, viața e o risipire voită, o pierzanie de suflete îmbogățindu-se cu noi înfățișări, alternînd „trupul unic", în veghe, așteptînd iminenta sosire a „dușmanului de aer".

Prozator infatigabil, dezinvolt, de apreciabilă mobilitate tematică, Paul Eugen Banciu urcă în top-urile criticii, stîrnind comentarii care nu sleiesc textul, năzuind, acum, îndreptățit, la acea carte „de căpătîi". Sinopsisul scenariului ultimului roman, lîngă parabolele enunțate și interferențele problematice schițate (acoperind un teritoriu pe care crește, viguros, o operă) explicitează această nouă etapă, „mai pe măsura unei adevărate literaturi".

Muflonul este, indiscutabil, o nouă reușită a unui prozator de forță, la care conștiința de scriitor și talentul merg, din fericire, alături. Paul Eugen Banciu este un profesionist, crucificat pe albul paginii, de la care — cum se observa — așteptăm cărți fundamentale. Noi le dorim ; el, spre deosebire de atîtea libelule literare, producînd multă zarvă, le poate scrie.

Adrian Dinu RACHIERU

*** Paul Eugen Banciu : MUFLONUL, vol. I, Editura „Facla", 1986.**

O antologie de poeți români contemporani editată în Italia

Ca o recunoaștere firească a publicării, de către editura „Facla", în 1984, a unei antologii de poeți italieni, „Trinacria", iată că apare, acum, în Italia (Sicilia) editată la Citta di Mazara del Vallo, și o antologie de **„Poeti romeni contemporanei"**. În selecția lui Cezar Ivănescu, Mihai Ungheanu și Ion Marin Almăjan și în traducerea Vioricăi Bălteanu sînt incluși, în susamintita antologie, 43 de poeți români, de la Ștefan Aug. Doinaș și Marin Sorescu, la Nichita Stănescu și Nicolae Labiș, de la Geo Dumitrescu și Adrian Păunescu, la Grigore Hagiu și Eta Boeriu, de la Ana Blandiana și Ileana Mălăncioiu, la Carolina Ilica și Doina Uricariu. Din partea noastră de țară apar, în culegerea italiană, poeții Anghel Dumbrăveanu, Al. Jebeleanu, Eugen Dorcescu, Șerban Foarță, Gheorghe Azap.

Poetul și publicistul Rolando Certa, într-o succintă prefață, arată necesitatea spirituală a acestui dialog dintre poeți aparținînd aceluiași spațiu cultural european și mediteranean. La rîndul său, Mihai Ungheanu, deschide antologia cu o prefață amplă și complexă, o trecere în revistă a poeziei române, de la întemeietori, la poeții contemporani, pe care îi surprinde în marea lor diversitate lirică, în profiluri distincte. Mai trebuiesc amintite notele bio-bibliografice asupra autorilor în cauză, laconice, dar atît de necesare cunoașterii personalităților poetice din volum. Ilustrată cu reproduceri de artă, datorate unor pictori, graficieni și sculptori români timișoreni, precum Vasile Pintea, Gabriel Popa, Lidia Ciolac, Victor Gaga, Simion Lucaciu, Romul Nuțiu și cu o seamă de fotografii, reprezentînd grupurile unor scriitori români și italieni, antologia **„Poeti romeni contemporanei"** este o ilustrare fidelă a comuniunii spirituale care s-a țesut, în acești ani, între reprezentanți de valoare ai literaturii române și italiene, gestul luminos al flăcării nestinse, prin secoli, dintre spiritualitatea latină și cea română, ca și un glas ferm și comun al acestor condeieri care pot, prin poeziile lor, să îndemne omenirea la fraternitate, cunoaștere reciprocă și armonie planetară.

Ion ARIEȘANU

---

cronica literară

Roman sentimental

1. De mai bine de un sfert de veac, Ion Arieșanu face publicistică, scrie nuvele, povestiri, schițe, reportaje, într-un ritm neobișnuit chiar și pentru cei mai harnici ; de mai bine de un deceniu, publică recenzii, cronici teatrale, plastice, articole destinate cîntăreților, artiștilor amatori, întîmplărilor culturale ale urbei. Cu aceeași hărnicie mai ia interviuri vedetelor momentului, face anchete, înhămîndu-se la toate muncile de rînd ale prozatorului în care, dincolo de promptitudinea ardelenească, ghicești voluptatea de a fi prezent. Lui Ion Arieșanu îi place să fie, să rezolve el încurcatele ecuații ale necesităților imediate. E mereu în fața porții, ar zice un cronicar fotbalistic și șutează, cu aceeași poftă, din orice poziție. Transformă în literă scrisă fiecare sclipire a cotidianului. Fără foarte mare grijă pentru reacția împricinaților în vastul proces artistic, fără preocupări pentru stilul artist. Așa cum declara într-un eseu recent, el este **adept al adevărului.**

În recomandarea pe care o face romanului **O pasăre în iarnă,** Gheorghe Grigurcu scrie : „. . . Ion Arieșanu aparține foarte vizibil tradiției ardelene. Aceasta nu e transpusă mecanic, ci cultivată pe un sol nou, cu decență și talent. Contează nu atît elementele literare concrete (prezente și ele) cît liniile de forță ale unui temperament, un climat afectiv, o rigoare etic-ideologică ce străbat o producție a timpului nostru. (. . .). Pe urmele lui Rebreanu, Arieșanu are cultul proceselor fundamentale ale existenței, a căror solemnitate provine din chiar caracterul direct, neliteraturizat, al relatării, iar eticismul eroilor are ca impuls perpetuarea nemistificată, curată, a vieții". Observații valabile atît pentru romanele, cît și pentru povestirile, cît și pentru reportajele lui Ion Arieșanu. Prozatorul iubește cu un soi de pătimașă încrîncenare eroii puri, inocenții aflați în impas. Itinerariul lor e cam de fiecare dată același și dacă am avea spațiu am arăta cum romanele sau reportajele mai vechi ale autorului acordă mari privilegii sufletelor simple, „străpure", cum trecerea lor prin purgatoriul întîmplărilor nefaste devine subiect al demersului literar. **Liniile de forță ale unui temperament,** descoperite de Gheorghe Grigurcu, pot fi studiate, mai bine decît în alte cărți, în **O pasăre în iarnă,** roman în care scriitorul acordă spațiu amplu unui gen pe care l-a practicat cu parcimonie pînă acum : pamfletul. Pasiunea pentru situațiile clare, pentru momentele pedagogice, pentru soluțiile exemplare și, desigur, pentru eroii demni de a sluji ca model are drept rezultat un schematism servit de verva neobosită a pamfletarului. Chiar din prima pagină apare în fața noastră unul dintre acei eroi care merită tot disprețul nostru : „Mi s-a postat în față un bărbat înalt, slab, cu o chelie lucioasă ca o curcubitacee, din care țișneau, de-o parte și de alta a urechilor, cîteva smocuri rare de păr. Deasupra unui nas teșit, ca de mulatru și a unor ochi de un albastru apos, se ridica o frunte bombată, parcă ar fi fost gata să explodeze. Fără nici o jenă, el . . .".

Este prima apariție din rîndul aparițiilor condamnate să ispășească mînia naratorului. **Despărțite de fluviul unui proces** (al unui divorț), personajele **rele și cele bune** nu se întîlnesc decît spre a-și confirma, **unele, nimicnicia,** celelalte, excelența morală.

2. Procedeele de investigație ale romancierului alătură stenograma („procesului") cu monologurile eroinei (acestea sînt precumpănitoare : cartea **păsării în iarnă** este, în cele din urmă, confesiunea ei, epistolele — cu constatările impersonale. Mai multe dintre subcapitolele romanului sînt deschise de „studii", de „analize" de genul celor practicate de sociologi sau chiar de unii autori de sociograme (ca Mihai Stoian) : texte pe care trebuie să le transcriem pentru a arăta **imaginile** pe care naratorul obiectiv le propune cititorului său-frate : „La sfîrșitul verii, Silviana revine în orașul Z. Zilele și nopțile ei nu se schimbă. Nici felul de a fi al lui Tălmaciu. Acesta abordează aceeași indiferență seniorială față de ea. Se apropie iarna și ea trebuie să care cărbuni de la subsol, pentru soba de tuci. Ligheane grele, pline de cărbuni, ea le urcă pe treptele blocului, sprijinindu-le de pîntec și de șold. După cîteva zile îi este rău. Nu-i spune însă nimic lui . . .".

Asemenea procese verbale, asemenea consemnări indurerate aparțin procedeelor vechiului roman sentimental și ele vor contribui, fără îndoială, la succesul de public al cărții.

3. Gheorghe Grigurcu semnala, în citata prezentare, „cultul proceselor fundamentale ale existenței". Nașterea, căsătoria, iubirea, **pe de o parte, maturizarea,** senectutea, pe de alta, îl preocupă **pe autor tot atît de mult cît îl preocupă valorile imaculate. Sociografia lui Ion Arieșanu acordă** spațiu purității lumii rurale, bătrînilor **cu** morală inflexibilă, dar și eroinelor extraordinare care apar în viața Silvianei. Ca în **Intrusul** lui Marin Preda, există chiar și un fel de doamnă Sorana, gata să-i transforme tinerei existența Zeița cea bună este, însă, vegheată de una demonică în romanul **O pasăre în iarnă,** așa că întîlnirea benefică rămîne fără consecințe. **Soțul infernal** și **femeia emancipată** prin adevărata iubire l-au preocupat pe Marin Preda în cîteva romane. Complicatul proces al citadinizării ar fi tema secundă a cărții lui Ion Arieșanu, temă, aș spune, obsedantă pentru prozatorul român de azi.

Pregnant își fac loc în acest roman sentimental străvechile motive, atît de frecventele motive ale **poveștii de iubire.** Repusă în alți termeni ar fi istoria Cătălinei care, iată, atinge Luceafărul. Cătălina este Silviana, femeia care trece, datorită șirului de calități mereu evidente, încercările, Luceafărul e Alexandru Moga, personalitate ilustră care va ști să înțeleagă și să primească iubirea femeii.

Acest schematism, plăcut cititorului de love story, îl nemulțumește pe critic, care ar fi dorit mai multă complexitate și poate chiar analize mai liniștite (în cazul lui Alexandru Moga, de pildă), mai multă transfigurare și mai puțin reportaj. Chiar și frazele, uneori foarte zglobii, puteau fi, din cînd în cînd, scoase din gheizerele fierbinți ale superlativelor.

O pasăre în iarnă trebuie citită — mi se pare — nu ca o carte autonomă, ci ca ilustrare a programului unui scriitor polivalent, oricînd gata a se lăsa răpit de avîntul unei idei și de entuziasmul unui proiect romanesc.

Cornel UNGUREANU

Ion Arieșanu — O PASARE ÎN IARNĂ, Editura Facla, 1986.

---

memento

EVOCATOR AL ADA-KALE-ului

De curînd Asociația Scriitorilor din Timișoara a comemorat, într-o seară de evocări o sută de ani de la nașterea scriitorului M. Ar. Dan, primul președinte al Societății Scriitorilor Români din Banat. Cunoscutul poet Grigore Bugarin, în studiul său intitulat : „Scriitorii bănățeni în proză", sublinia despre profesorul Dion Mardan : **„D-l Mardan, epigramist îndeobște cunoscut, s-a dovedit a fi un scriitor în proză cu o mare putere de a descrie frumosul naturii. Volumul d-sale „Ada-kale", apărut într-o elegantă ținută grafică, e scris cu multă căldură, într-un stil limpede și atrăgător. Firea sensibilă a maestrului s-a mărturisit într-o limbă de aleasă românitate și cu dragoste adîncă. „Ada-kale" e o carte de prestigiu".**

Ada-kale — această bucată de Orient, uitată în mijlocul Dunării, acest nestemat danubian, cu aură și iz romantic, a stîrnit de-a lungul vremii curiozitatea și interesul atîtor dornici de vilegiatură. Printre aceștia din urmă s-au enumerat și o seamă de scriitori, care, magnetizați de farmecul mirific al insulei, vizitînd-o, au fost vrăjiți de o lume cu preocupări, datini și obiceiuri sui-generis. Dar dintre toți cei ce au debarcat și au urcat treptele pontonului, doar unul singur, și anume scriitorul M. Ar. Dan, s-a învrednicit să adune pentru posteritate între coperțile unei cărți aroma orientală a unui petec de pămînt scăldat de ape.

Insula e acoperită acum de marele lac de acumulare al celebrei hidrocentrale de la Porțile de Fier ctitorie a **Epocii Nicolae Ceaușescu,** epocă de mărețe împliniri în toate domeniile vieții noastre.

Nicolae Danciu PETNICEANU

DEMNITATEA LITERATURII

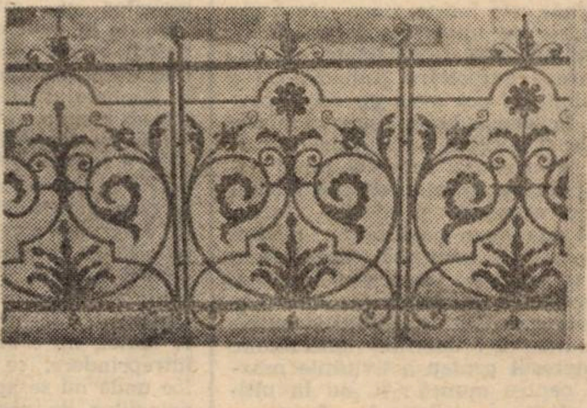

Privită istoric, demnitatea umană, această trăsătură de caracter care desemnează poziția conștiinței umane față de valoarea personalității sale, este descoperită foarte tîrziu. Afirmarea demnității personale depinde, pe de o parte, de individul însuși, de conduita sa personală, de modul cum știe să îmbine respectul față de sine cu respectul față de valoarea personalității celorlalți oameni. Pe de altă parte, ea se afirmă în strînsă relație cu poziția față de societate, de măsura în care ea asigură respectul față de om, de posibilitățile pe care le oferă pentru manifestarea multilaterală a demnității umane. Demnitatea implică autocontrolul, conștiința de sine și exigența față de sine a individului, făcîndu-l să înțeleagă profund răspunderea pe care o are față de societate și față de propria personalitate, dîndu-i, în același timp, posibilitatea să se perfecționeze. Demnitatea se leagă strîns de munca pe care o depunem, de munca realizată individual, de rezultatele ei puse în slujba oamenilor, căci ea este expresia dezvoltării personalității în condițiile activității lui sociale.

Dacă în antichitate demnitatea era un atribut al claselor stăpînitoare sau al păturii foarte subțiri de intelectuali (Platon vorbea de munca contemplativă, singura care îi conferă omului demnitate, în vreme ce orice alt fel de muncă îl înjosește, îl face nedemn, ea fiind rezervată sclavilor), dacă în evul mediu demnitatea era calitatea atribuită nobililor, dacă în epoca burgheză era legată de bogăție, de proprietatea privată, dacă existențialismul rupe demnitatea de practica socială, socialismul răstoarnă în mod fundamental unghiul de abordare a problemei.

Numai în socialism se poate vorbi, în sensul larg și adevărat al cuvîntului, de **demnitate umană**. Preocupare primordială a partidului nostru, a tuturor celor implicați în edificarea unei societăți mai bune și mai drepte, demnitatea presupune dezvoltarea acestei caracteristici profund umaniste. Cultura română socialistă, literatura, artele, creația în general nu pot fi despărțite de această componentă majoră. Secretarul general al partidului nostru, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, sublinia, în repetate rînduri, importanța acestei dimensiuni pentru dezvoltarea armonioasă a personalității umane, a tuturor celor care, cu entuziasm și adîncă implicare morală, construiesc o lume nouă, o lume a fericirii. **„Să facem totul pentru a ridica omul, demnitatea sa, să fie stăpîn pe soarta sa. Să-l învățăm pe om, pentru a-l face să stea cu fruntea sus în fața semenilor săi. Nu putem admite încălcarea de către nimeni a demnității din om“**, spune secretarul general al partidului nostru, **tovarășul Nicolae Ceaușescu**. Sînt, acestea, comandamente care stau la baza întregii activități creatoare a artiștilor noștri. Demnitatea înlătură umilința, urmărește dreptatea și respectul față de om. Demnitatea nu are nimic comun cu îngîmfarea, cu aroganța; cu infumurarea. Ea presupune cîștigarea stimei și aprecierii oamenilor pentru efortul său de ridicare a nivelului cultural și profesional, conduită ireproșabilă, înalt simț al responsabilității sociale, îmbinarea armonioasă a intereselor personale cu cele generale, realizarea deosebită în muncă, cinste ireproșabilă, înaltă conștiință profesională, intoleranță față de superficialitate și indisciplină.

Demnitatea există în orice meserie, în orice formă a practicii sociale, căci fiecare are frumusețea ei, care-l înnobilează pe om. Scriitorii noștri de frunte, marii creatori, atît cei afirmați în această epocă, **Epoca Nicolae Ceaușescu**, cît și alții, afirmați anterior, dar realizați plenar, ca oameni și creatori, în acești douăzeci de ani de eroice împliniri, nu au uitat nici o clipă de acest suprem comandament al înălțătoarelor timpuri pe care le trăim. De la Marin Preda la Dumitru Radu Popescu, de la Augustin Buzura la Dumitru Popescu, scriitorul român vorbește despre demnitatea unui personaj, despre lupta unui erou pentru dobîndirea demnității. Activistul de partid, personaj emblematic al prozei lui Ion Lăncrănjan, dar și al romanelor lui Dumitru Popescu, Dinu Săraru, Petre Sălcudeanu, Platon Pardău sau al altora străbate ca un fir roșu, călăuzitor, drumul unei literaturi în căutarea propriei personalități. De altfel, discuțiile teoretice duse în ultima vreme, au tot mai mult în vedere căile de trecere de la personalitatea unui individ la personalitatea și demnitatea unei întregi societăți. Sînt lucruri care nu au scăpat prozatorilor noștri, sînt chestiuni dezbătute cu înaltă responsabilitate partinică și patriotică în lucrările lor. Romanul inspirat din realitățile societății noastre, eroul exemplar, literatura implicată, literatura avînd la bază o fermă orientare ideologică sînt realități care, de acum, nu mai trebuiesc dovedite. Avem mari realizări în acest sens, iar invocarea unor nume de scriitori, de poeți și prozatori care au așezat demnitatea existenței umane în centrul creației lor poate fi lărgită continuu. Indiferent de generație, de caracteristici stilistice, de timpul în care se desfășoară acțiunea (proze cu caracter istoric sau proze ale strictei contemporaneități), demnitatea umană este una din caracteristicile principale pe care le degajă literatura română de azi. Cărțile scriitorilor contemporani vorbesc, în deplină cunoștință de cauză, despre frămîntările, despre ideile, despre implicarea autorului în viața publică, în viața politică a societății. O formă a demnității este și această maximă libertate pe care o au creatorii de a-și spune părerea deschis, despre frămîntările majore ale timpului în care trăiesc, despre bucuria de a trăi în cea mai glorioasă epocă pe care a cunoscut-o România, **Epoca Nicolae Ceaușescu**, epoca marilor împliniri sociale și umane.

Ion NEAȚĂ

Miniaturi critice

ISTORIOGRAFIE ȘI ISTORIE CULTURALA

Admirabil gestul istoricului Andrei Pippidi și al Editurii Eminescu de a reda circuitului istoriografic, cultural în genere, o parte din opera, din creația celui ce a fost și rămîne Mihai Berza.

Savant cu merite în sfera științifică internațională, Mihai Berza era familiarizat cu mai multe epoci istorice, scrierile sale, cel mai adesea de mici dimensiuni (ceea ce n-a împiedicat nicicînd ca ele să strălucească printr-o viziune sintetizatoare), se includ în cercetările fundamentale de istorie a culturii, de istorie a ideilor și a mentalităților, în fine, prin anumite trăsături, în mai cuprinzătoarea istorie a civilizațiilor. Vechea cultură română era văzută în evoluția ei firească, era studiată în contextul istoric al mișcării creatoare europene, fiind prezentată prin prisma dialogului cu Apusul, prin prisma multiplelor contacte, a interferențelor care au determinat saltul de la medieval la modern. Citindu-l pe Mihai Berza, ți se dezvăluie încă o dată cît de important este studiul, sub aspect cultural, al tentației lui „HOMO EUROPAEUS“ sau în ce măsură continentul nostru poate fi văzut ca o formațiune unitară, la a cărei viață creatoare participă atît Răsăritul, cît și Apusul, atît valențele culturale antic-mediteraneene, cît și acelea modern-occidentale. Nu credem să greșim atunci cînd apreciem că istoricul Berza, interpretînd cultura română în raport cu aceea europeană, în cursul secolelor al XVII-lea și al XVIII-lea, descoperind rostul contactelor româno-italiene în aceeași etapă, urmărind ideea romanității, precum și funcția sa în societatea română din zorile evului modern sau relevînd capitole esențiale din cunoașterea istoriei ideilor Sud-Estului, a tins să vorbească în general de aspirațiile omului european. Fără indoială, de mare importanță rămîn perspectivele care se deschid spre surprinderea mentalului colectiv răsăritean, perspective la care Mihai Berza a contribuit, printr-un efort personal absolut de excepție, prin înțelesul înalt ce l-a atribuit profesiunii de istoric.

Victor NEUMANN

***) Mihai Berza, Pentru o istorie a vechii culturi românești, Culegere de studii editată, cu o introducere și note, de Andrei Pippidi, Editura Eminescu, 1985.**

PLINURI ȘI GOLURI

Cele **Patru povești*** reunite în volum de către Victor Corcheș fac parte dintr-o categorie a ... cum s-o numim fără a leza clasificările? ... produselor culturale de tip massmedia, unele mai utile, altele deloc, cum ar fi anunțurile publicitare din parcuri și vitrine, regulile de întrebuințare a diferitelor ustensile casnice, listele de instrucțiuni din mijloacele de transport în comun, scenariile educative din emisiunile radiofonice pentru preșcolari și școlari. Sigur, deci, este vorba de niște basme. Pentru a păstra caracteristicele contextului în care apar aceste rînduri, vom spune că volumului în cauză îi lipsesc funcțiile de bază ale basmului; dacă ele există, sînt confuze, contradictorii și, mai ales, neordonate, conform unei structuri trunchiate, cu secvențe anulate, goluri în povestire și parcimonie în mijloace, evenimentele mimează doar situații ratate și ele datorită clișeului. Sînt pagini de diletantism preluînd soluții care le depășesc potențialul, aberînd în rețete absurde, falsificate, de dragul unor concluzii comode. Există stîngăcii de-a dreptul amuzante (à propos, „ăla cu corbul“ nu era un englez, ci un american și se numea Edgar Allan Poe), personajele, sau mai exact schematizările inconsistente care manipulează relații artificioase sînt deseori ridicole, atit ca „actanți“ cît și ca „mediatori“, căci istoriile lor se petrec prin nesfîrșite dialoguri, reproducînd elefantesc pledoarii incoerente. Ambițiile intelectualiste fac amuzamentul acestui volum, kitschurismul (amintind de ...) filozofard, dar mai ales descrierile mediilor așa-zis propice elucubrațiilor și spiritualizării sînt aproape poluante ale bunului gust, dăunătoare educației pe care trebuie s-o presupună orice carte, fie ea și neliterară.

Bineînțeles că lectura poate fi diversificată; dacă, în acest caz, autorul volumului este un inspirat umorist de tip Mazilu, un satiric cu verva totuși generoasă a unui Băieșu, atunci subtilitatea lui depășește acest compte-rendu.

Ioona RAUSCHAN

***) Victor Corcheș, Patru povești, Ed. Litera.**

UN DEBUT REVELATORIU

Poemele cuminți* reprezintă adevăratul debut editorial al lui Mihai Minculescu, anticipat — e drept — de **Poemele truverului**, din 1981, incluse într-o plachetă colectivă a aceleiași edituri (Albatros) în care apare și volumul de față. Titlul sugerează o atitudine programatic autoironică, componentă funciară a unui lirism suigeneris, de tip perspectivist-revelatoriu, așa cum se vede și din poema liniară — **Luciditate**. Cînd poetul recurge la prezentul morfologic o face pentru a-i desprinde semnificațiile etice conexate (aceleiași perspective a viitorului: „Vine odată soarele de solstițiu / cînd trebuie să știi / că ai fost uns cu lumină“ **(Deocamdată)**. Cea de-a doua coordonată stilistică — a spațiului — este interpretată în sensul unui **dincolo** — respectiv: „mai încolo“... E vorba, în esență, de un spațiu barat (sinonim cenzurii transcendente): „de-aici încolo nu mai sînt drumuri“... În spațiul liric al lui Mihai Minculescu, distanțele se măsoară cu ... kilometri de dragoste, iar timpul — cu așteptări miraculoase, fără implicații absurde: **„aștept mereu să răsari / dintr-o bulboană a cerului“** — sună două versuri din poezia **Coșmar de aur.**

Modelul de la care se revendică Mihai Minculescu este — nu e greu de aflat — Tudor Arghezi, îndeosebi cel din **Cuvinte potrivite**, dar și din **Flori de mucigai**. Iată cîteva citate expresive: „Ție ți-aș da degetul meu cel mare / ca din lumînare s-ardice / flacăra cea albastră“ **(Dar)**. Ori: „Ce-aș putea să fur / ca tîrziu să-mi deschizi cu brațele cămara ta toată“ **(Ca de iască)**. Sau acest insolit **Testament de centaur**, din care cităm prima strofă: „De la stăpîna-sclava ta / au rămas în memorie cîteva / mici însemne de dragoste: / pintenul de aur, agrafa“... În contextul deceniului al noulea, Mihai Minculescu se diferențiază de colegii de generație, prin asumarea programatică a unei estetici lucid-autoironice, de cenzurare a ieșirilor prea șocant iconoclaste. Ceea ce-l singularizează, îndrituindu-ne să-i acordăm în continuare credit.

Simion BĂRBULESCU

***)Mihai Minculescu, Poemele cuminți. Ed. Albatros, 1985.**

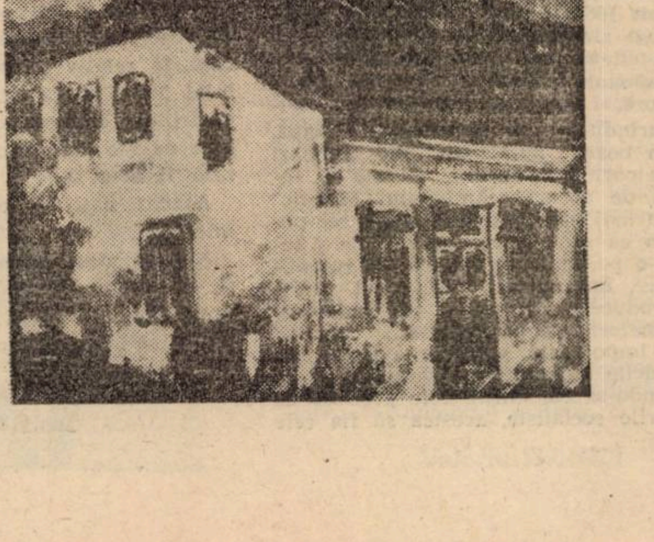

ARGUMENT PENTRU REDESCOPERIREA ORAȘULUI

Preambul

„O FIRMĂ MICĂ". Întîmplarea a făcut să am acolo patru prieteni, toți patru ingineri, toți patru cinefili împătimiți și, cu ani în urmă, cineclubiști în același cineclub. Și nu cred că este deloc hazardat să spun acum că, și datorită pasiunii lor pentru arta a 7-a (manifestată mai cu seamă în vremea studenției, și prin creații, prin filme de cineclub) au ajuns să muncească împreună (după ce fiecare dintre ei și-a început cariera în alte întreprinderi timișorene). încă tineri fiind, cu idei, dornici să dea, în toate sensurile, „o nouă față" fabricii lor, numită (deocamdată). în virtutea inerției, cam impropriu și, pentru cel dinafară, cam derutant: „Ambalajul Metalic". Știam, deci, că am pe cineva acolo, dar, dintr-o anumită ignoranță, nu am răspuns invitațiilor de a-i vizita „la locul de muncă". Mergînd, însă, nu demult, acolo, întîlnindu-mă cu toți cei patru prieteni ingineri — **Vasile Moise, Nicolae Brădeanu, Doru Bogoevici, Doru Mihiț** — am descoperit un loc (ca atîtea altele în industria timișoreană, în industria țării) unde se duce o continuă bătălie pentru impunerea noului, am găsit o întreprindere în plină transformare, „o firmă mică" (1.300 de oameni), după cum spunea, poate excesiv de modest, inginerul șef Vasile Moise, dar o firmă ce posedă o nebănuit de mare diversitate tehnologică.

A FOST ODATĂ UN TINICHIGIU. Nici în visul cel mai „S.F." n-a visat tinichigiul Ioan Mecher (care, bănuiesc, nu-l citea pe Jules Verne) cînd, la sfîrșitul veacului trecut, a deschis, în cartierul numit „Iozefin", un atelier de confecționat felurite obiecte din tablă, nici în visul cel mai „de anticipație" n-a putut visa el că, peste cîteva decenii, la fosta lui firmă se va produce, printre atîtea altele, un robot industrial! Cu toate că, în anul 1925, atelierul lui („prin mecanizarea procesului de producție") devine... „Fabrica de articole de tablă", cu... 11 lucrători. Și chiar dacă, peste cîțiva ani, fabricii aceleia i s-a adăugat o litografie, apoi o secție de cutii de conserve și una de jucării litografiate.

DIN IOZEFIN LA TOKIO. Încă din perioada primului cincinal, fosta făbricuță (purtînd din 1948 denumirea de „Ambalajul Metalic") cunoaște o remarcabilă lărgire a sortimentelor de produse: ambalaje de tablă cositorită pentru industria alimentară, ambalaje de tablă cositorită sau zincată pentru industria chimică, articole de menaj litografiate, articole casnice emailate și de aluminiu. Se dezvoltă și producția de jucării, astfel că, în anul 1951, a fost realizată aici prima jucărie mecanică din țară. În plus, diferite accesorii metalice (de la catarame, pînă la ochelari de protecție și cu vizor). Și, nu peste multă vreme, întreprinderea își face, cu succes, debutul în exportul de jucării — în U.R.S.S., Olanda, Albania. După un „flash-back" de aproape trei decenii, aflu de la maistrul **Vasile Comșa**, secretar adjunct al Comitetului de partid (făcînd parte din prima generație de absolvenți ai școlilor profesionale) despre eforturile care s-au făcut în timp pentru dezvoltarea și diversificarea producției, pentru calitate și productivitate. Astfel, în anii 1962 și 1963 o serie de produse ale fabricii au fost prezentate la cîteva prestigioase tîrguri internaționale: Tokio, Bruxelles, New-York, Göteborg, Barcelona, asigurîndu-se, în următoarea etapă, un bogat portofoliu de comenzi cu partenerii străini. Și iată că, încă de atunci, „Ambalajul Metalic" nu mai era „o firmă mică", cel puțin ca deschidere spre lume. Într-o permanentă acțiune de autoutilare, începe, aici, din anul 1970, producerea de piese de schimb și accesorii pentru industria ușoară, o importantă pondere avînd-o suveicile automate și mecanice, ajungîndu-se ca, dintre cele produse de țările socialiste, acestea să fie cele mai calitative și să concureze, cu spor, „firme mari" din Europa.

FABRICAREA JUCĂRIILOR NU ESTE O... JUCĂRIE. Am vizitat întreprinderea într-un moment propice producției de jucării (în special ca perspective). Am avut prilejul să vedem — datorită unei expoziții organizate ad hoc — cele mai izbutite jucării electrice și electromecanice realizate la „Ambalajul Metalic" (cu precădere, spectaculoase vehicule terestre, aeriene, cosmice). Cererea de asemenea jucării pe piața internă (ca și pe cea externă) este foarte mare. Jucăriile de acest tip (diversele jocuri, în aceeași măsură) sînt elemente de stimulare a dezvoltării psihomotorii a copiilor ele pot avea un rol important în deprinderea limbajelor naturale și a celor artificiale (limbajele om-mașină); dezvoltă rapid bagajul de cunoștințe despre mediul tehnic, economic și social; facilitează adaptarea copiilor la mediul tehnologic în continuă transformare; stimulează integrarea socială, transmiterea și adoptarea valorilor morale specifice societății și culturii naționale; dezvoltă aptitudinile și interesul pentru activitățile practice, pentru muncă; și, nu în ultimul rînd, contribuie la formarea gustului pentru frumos. Producția de jucării se adresează unui „sector de piață" reprezentînd 25 la sută din populația țării. Dar ea ridică, întru realizare, o sumedenie de probleme (mult mai multe decît și-ar putea imagina un necunoscător), dintre care cea mai spinoasă este rezolvarea unor prețuri de vînzare accesibile cumpărătorilor, problemă de care se lovesc continuu producătorii de jucării mecanice, electrice, electromecanice și electronice din întreaga lume.

PRIVIM CU MULT CURAJ, DAR ȘI CU MULTĂ RĂSPUNDERE, SPRE VIITOR... îmi spunea inginerul **Ion Gongea**, directorul acestei atît de multilaterale întreprinderi timișorene. Întrebîndu-l ce înseamnă a fi director la „Ambalajul Metalic", mi-a răspuns: **„În primul rînd, înseamnă a fi om politic, cu tot ceea ce implică această calitate. Apoi, mai înseamnă a cunoaște în amănunțime întreaga complexitate de probleme ce țin de realizarea optimă a sarcinilor de plan".** În ultimii doi ani, de cînd la conducerea fabricii se află ing. Ion Gongea, au fost îndepliniți toți indicatorii de plan. În centrul atenției întregului colectiv de la „Ambalajul Metalic" stau recentele indicații ale secretarului general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, privind, în actualul cincinal, dublarea productivității muncii. Spre aceasta converg, de fapt, proiectele de automatizare a procesului de producție, programul de modernizare a întreprinderii, asimilarea unor produse noi, promovarea tehnologiilor noi, neconvenționale. Așa se face că, printre cele patru mari grupe de produse (cca. 200 de tipodimensiuni), în care, spre pildă, intră și aparate fizico-mecanice de laborator de precizie deosebită, sau 39 de repere pentru autoturismul „Dacia 500", a apărut și un robot industrial (realizat în colaborare cu I.P.T. „Traian Vuia"), „cu 5 grade de libertate", care înlocuiește munca (grea) a 6 oameni, stabilind o productivitate de 1 milion lei/an. Datorită calităților lui, a dimensiunilor sale reduse, acest robot a fost solicitat de I.P.I.U. București. Printre multele și frumoasele proiecte de viitor se numără și acela prin care, în relativ scurt timp, „Ambalajul Metalic" va deține monopolul jucăriilor electromecanice în țară. Este deja o întreprindere nominalizată în acest sens.

Așadar, poate fi vorba de o firmă mică?...

Nici în visul cel mai... fantastic n-a visat bătrînul tinichigiu, prea ocupat, poate, cu „tăblăria" lui ca să-l citească pe Jules Verne, nu, n-a visat...

Iosif COSTINAȘ

Oameni frumoși, la locul potrivit

Ecsedi Pavel are treizeci și trei de ani și n-ar vrea, în ruptul capului, să devină funcționar. Zice: n-aș fi în stare, m-aș plictisi. Ce să faci într-un birou? A intrat de la început în producție, au trecut unsprezece ani de atunci. Are două sute patruzeci de oameni în subordine, trei brevete de inovator și altele două în curs. „Munca de jos" nu e muncă de rutină. Ecsedi Pavel contează drept cel mai bun gospodar dintre șefii de secție de la Ambalajul Metalic. Zice: noi producem componentele suveicilor pentru secția lui Matei Ion și piese de schimb pentru industria textilă, așa că aici se aplică majoritatea tehnologiilor de prelucrare a metalelor. Nu prea-i place să vorbească despre el. La început, atelierul de armături a fost o problemă pentru fabrică. Tehnologiile noi nu se asimilau în ritmul dorit. Zice: dacă noi nu ne facem datoria, nici dincolo, la Matei, nu e bine. Nu s-ar muta din întreprindere, ce să caut eu într-un loc unde nu se aplică majoritatea tehnologiilor de prelucrare a metalului? Botul suveicii e din alamă și arată ca vîrful unui turbo-reactor grozav. Zice: da, da, la început era greu să lucrezi cu oamenii, să-i atragi, să-i faci să aibă încredere. Altfel nu se poate. Succesul se datorează și colaboratorilor. Nevoia de mișcare — ca și nevoia de muncă, îl caracterizează. Dacă are puțin timp liber, subinginerul Ecsedi își duce familia în excursie. Programul lui nu e normat. Cînd îți place ceea ce faci, programul nu e normat. Zice: politica fabricii e să se asigure oamenilor de lucru. Șeful atelierului de armături a trecut, cîndva, ca meseriaș, prin celelalte sectoare și are sentimentul întregului. Știe ce-i de făcut și peste granița răspunderii sale directe, la aprovizionare, de pildă. Înțelege cum trebuie să meargă lucrurile. Ele trebuie să meargă în așa fel, încît să ai pregătită, temeinic, nu doar ziua de azi, ci și ziua de poimîine. Așa-zisele „mici rezerve", chiar de tehnologie, sînt necesare. Nu zice: eu gîndesc în perspectivă, cum nu zice eu sînt un luptător. Dar muncește cu gîndul la viitor și își apără oamenii, fără să se ducă să le spună uite cum și cît am făcut eu pentru voi. Nu e îngăduitor, ca șef. Nici cu el însuși nu e îngăduitor. Zice: satisfacția vine atunci cînd vezi că ai realizat ceea ce ți-ai propus, atunci cînd poți să răspunzi întrebării cu ce ai contribuit tu la mai-binele tuturora. E un luptător, și în sensul că nu suportă inerția, stagnarea, golurile de muncă și de idee. Găsește pe loc soluții și nu stă niciodată degeaba. Zice a șasea oară: noi aplicăm majoritatea tehnologiilor de prelucrare a metalelor, pentru că în această frază sînt conținute pasiunea și devotamentul său. Ar trebui să pricepi.

Matei Ion, cel mai mic dintre șefii nebănățeni de la Ambalajul Metalic, conduce secția suveici-canete. El primește de la „armături" subansamblurile și le montează în lemnul înnobilat. Suveicile bat, în războaiele de țesut, de două sute cincizeci de ori pe minut. Eu sînt un meseriaș, spune. Și subliniază. Suveica este un obiect perfect. Ar putea trece oricînd în raftul muzeului civilizației moderne. Aici, în secția lui Matei, poți să observi progresul lemnului. Sună ciudat. Patru sute de oameni muncesc pentru o idee practică, desigur. Au de îndeplinit un plan și niște parametri. O suveică, eventual defectă, se transformă într-un proiectil. Nimeni nu vrea asta. Lemnul sosește de peste tot, din țară, stă șase luni în depozit, la uscare naturală, apoi e uscat artificial, timp de trei săptămîni. Urmează prelucrarea propriu-zisă. Lemnul, devenit dens, va fi decupat, șlefuit, impregnat în ulei de in... 70 la sută din producția întreprinderii se obține aici. Lemnul poate să aibă defecte ascunse, dar suveica, rezultatul muncii noastre, spune Matei, nu. În muzeul imaginar al civilizației moderne, siluetele de lemn mieriu ar capta interesul sculptorilor. Nu știm de ce exact. Poate prin textura materialului, poate prin acel lustru care atenuează unghiulația strictă a obiectului, obligînd ochiul să-l perceapă în ansamblu. Suveica are o destinație precisă. Nu demult, în concurență cu alte firme europene, ea a decis un partener important, Republica Populară Chineză, să achiziționeze războaie de țesut românești. „Povestioara" e de notorietate, deja, nu mai insistăm. Operațiile de înnobilare se succed rapid — totuși — pentru că așteptarea nu o suportă oamenii ei preiau, din mers, eșantioanele de lemn densificat. Toți sîntem la fel de importanți, spune meseriașul Matei, aproape toți cei patru sute pot acoperi nevoile oricărui loc de muncă și ceva greșit într-o etapă, se răzbună în celelalte. De aceea, spune el, în mod special, la noi, secretul este un grad de conștiință ridicat. Dînsul poate să se așeze la orice mașină și să dea randament. A împlinit patruzeci de ani, a fost muncitor, cetecist, maistru și, pe urmă, șef de secție. Cum să fii în fruntea unui colectiv, dacă nu știi cît știe fiecare? Zîmbiți? Trebuie să-i ajuți, să le fii alături la bucurii și la necazuri, să-i respecți pe muncitori ca să poți fi respectat. Trebuie să-i speri, dacă au măcar 50 la sută dreptate. A rămîne împreună: iată o deviză! Aici se cîștigă o pîine albă muncită. E secția cu cea mai mare productivitate. Fiecare riglă de lemn se cîntărește. După o vreme, dată fiind experiența, poți să apreciezi din ochi calitatea materialului livrat. Nu mai este nevoie să atingi paralelipipedele de lemn. Sînt secții, la Ambalajul Metalic, unde se lucrează în plastic. O fi... dar lui Matei Ion nu i-ar place să lucreze în plastic. Lemnul progresează, pe cînd plasticul... Citește reviste, ziare, literatură de aventuri. Ține în sertar cărți tehnice: sînt zile cînd se dovedesc utile. S-a căsătorit tîrziu, de aceea are doi copii de grădiniță. Întreabă dacă e grea meseria de reporter. Este după cum sînt și oamenii cu care stai de vorbă. Se poate face mai mult: în privința raționalizărilor, a ideilor eficiente și rapide. E îngrozitor să pleci fără satisfacție acasă. Zilele cînd nu-ți iese ceea ce ți-ai propus. Nouă, suveica ni se pare frumoasă, spune. Un produs destul de dificil de realizat, similar unui produs de artă, nu prea sînt „combatanți" în ramura lemnului. Să mai veniți pe la noi...

Antoaneta C. IORDACHE

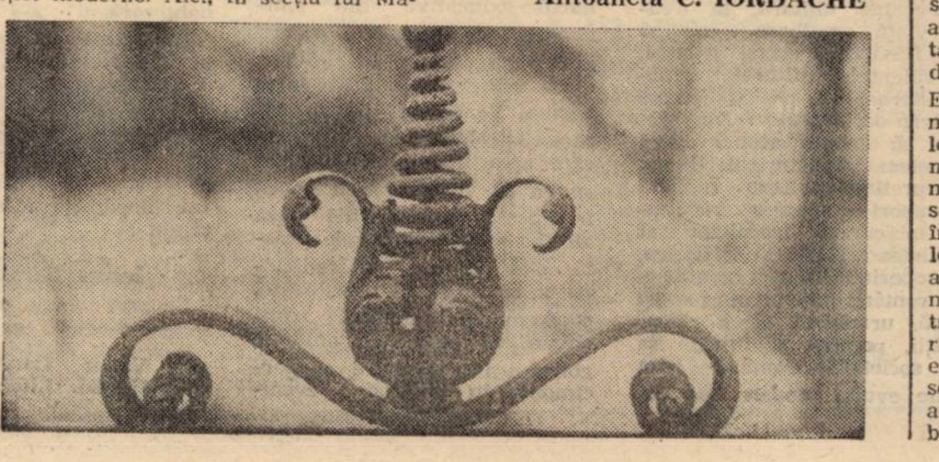

Familia

Mama Roza se scoală prima. Cînd cei patru copii se mai leagănă încă în somnul cel dulce din zori. Mama Roza s-a culcat și aseară cel mai tîrziu decît toți. Dar tot ea s-a trezit prima în zori. Ea este mama care robotește într-una. Fără răgaz. Energia ei pare să fie fără limită. Ca și iubirea ei pentru familie. Și cei ai familiei și care vin întîmplător în atingere cu ea beneficiază de omenia și hărnicia ei neasemuită, din straja dimineții pînă noaptea tîrziu. Tata Vasile încearcă să-i mai potolească elanul, dar mama Roza îl ascultă, surîde și trebăluiește mai departe, fiind aceeași personificare a hărniciei. Pe aragaz încălzește ea laptele și cafeaua din zori. Apoi pregătește, ca de fiecare dată, atentă, pachetele de mîncare, pentru hrana de dimineață. Sînt șase pachete, patru ale copiilor și două ale lor, al mamei Roza și al tatei Vasile. Ele stau în așteptare pe masa din bucătărie, învelite, grijuliu, în hîrtie curată.

În sfîrșit se trezesc și copiii. Anișoara, cea mai mare, se gătește prima. Ea e asistentă medicală la Spitalul județean. E o fiică bună, Anișoara, ascultătoare, iubitoare, devotată familiei. Ea îi mai pune la punct și pe băieți, cînd ei o mai iau razna. Munca ei este însemnată. Căci e mereu în luptă cu boala. Pe care adeseori o biruie. Și ea este aceea care alină și ajută omul în suferință. Se trezește acum și Vasile. El abia a împlinit 18 ani. E de curînd sculier, în aceeași secție cu tata Vasile. A absolvit Școala M.I.U., pregătit de fabrică, de „Ambalajul Metalic". Ca tata Vasile el poartă mereu dialoguri despre importanța cutărei sau cutărei piese. Tata îi înșiră piesele. Face trimiterile de rigoare. Dar îi și spune: „Fiule, vezi de te documentează și teoretic". Tata îl întreabă, uneori, cînd îl vede pe gînduri: „Fiule, nu te înscrii la seral?". „Ba da, tată, m-am gîndit. Dar tot la M.I.U. am să intru". Bine, fiule..." Marcel, al treilea copil, e cel mai liniștit dintre cei patru copii ai familiei Comșa. El este, deși tînăr, un tînăr, un om pe cuvîntul căruia poți să mizezi. Un cuvînt de onoare. Meseriaș serios și grav. Neclintit. S-au înscris destui la concursuri „Cine știe meserie, cîștigă". Dar nu s-au ținut toți de cuvînt. Marcel, însă, dacă s-a înscris, a dus la capăt concursul. Și, cu încă doi băieți, a luat locul doi pe municipiu. El s-a pregătit temeinic și s-a dus acolo, în fața examinatorilor, cu plăcere. Fără să facă un caz din asta. Și fără să lipsească de la serviciu. Sau să aibă discuții cu șefii lui, la lăcătușeria de prototipuri, de la „Ambalajul", unde lucrează și el... Al patrulea fiu, Alin, își spală și el, ultimul, fața somnoroasă, de adolescent de 18 ani, trezit mai greu, în zorii zilei. El doarme în același pat cu Marcel. Și la școală au fost împreună. Și în cameră stau tot împreună. Doar sînt frați buni. Fire vulcanică, impulsivă, Marcel face tot ceea ce face, cu repeziciune, dar și bine gîndit. Cuvîntul lui e cuvînt. Joacă și în echipa de fotbal a „Ambalajului", o prelungire, poate, sportivă a primelor lor jocuri, pe maidane, cu mingile de cîrpă. Copiii sînt acum gata. Își iau pachetele cu mîncare pregătite de mama Roza. Ca și în copilărie, cînd ei nu s-au trădat nici o dată unul pe altul, și acum, cînd ei înaintează spre maturitate, ei se duc tot împreună pretutindeni. Și la muncă dar și la distracție. Ei gîndesc și acționează împreună. Ei nu sparg niciodată armonia familiei lor, prin inutile conflicte. Ei trăiesc armonios ca patru frați buni. Între care nu încap discuții. Și frecușuri. Ei își schimbă, uneori, pînă și hainele, tot ca între frați buni. Căci, de, poți fi mai elegant cînd schimbi mai des hainele se amuză ei. Ei se gospodăresc de asemenea împreună. Ei fac cumpărături pentru mama Roza. Ei participă, toți, pe rînd, pînă și la spălatul vaselor. Apoi, ei se simt participanți și la grijile casei. La bunul ei mers material și își aduce fiecare, la leafă, cota parte la bugetul familiei. Așa cum mama Roza, în fiecare dimineață, le pregătește cu grijă și iubire pachetele și le dăruiește pentru fiecare fiu în parte.

Tata Vasile Comșa își privește acum fiii cum se gătesc de plecare la muncă. Ei merg toți, împreună cu mama Roza, pe același drum. Și au toți aceeași destinație: „Ambalajul metalic". Acolo trudește Vasile Comșa, de la vîrsta de 20 de ani. Din 1957. De cînd a poposit, din Ardeal, din părțile Sighișoarei, aici în metropola Banatului. A absolvit o școală profesională, la „Nicovala", și a intrat la „Ambalajul metalic" ca sculier-matrițer. Se năștea în Crăciunelul Blajului și își întemeia o viață nouă de muncă aici la Timișoara. Unde numără, acum, trei decenii de muncă neîntreruptă. Meseria i s-a părut frumoasă, încă de la începuturi. Zice: „participi cu cunoștințele tale tehnice și cu îndemînarea ta la nașterea unei scule noi. " O sculă e, la început, un unicat. Uneori, scula se ridică peste nivelul de cunoaștere al sculierului. O pot executa numai fabrici mari sofisticate. Dar asta costă. Și, atunci, Vasile Comșa, maistru sculier și șef de secție, cu cei 80 de oameni ai săi, de la secția sculărie, se încumetă să execute ei scula în cauză. De-o pildă, sistemul de tracțiune pentru o jucărie nouă e acționat de un motoraș electric. Ei concep matrița, acolo în sculărie. Ei realizează totul pe loc. Ei inventează scule necesare întregii fabrici. Înainte vreme, freze, burghie, scule speciale se aduceau numai din străinătate. Acum, nea Comșa și atelierul său le concep aici. Se nasc aici freze de degresat, cuțite fine, garnituri pentru canete, pentru suveici etc. etc.

Cei șase Comșa pleacă în fiecare zori de zi la muncă. Tata Vasile, împreună cu mama Roza, ajung primii. Ei au un reflex vechi, de a ajunge cei dintîi la fabrică. Nea Vasile își pregătește terenul din secție. Să aibă documentație. Să fie toți sculierii la timp. Să se instaureze ordinea. Înainte vreme, ei concepeau o sculă după un alt model. Ca niște simpli meșteșugari. Fără documentație. Azi, ei descifrează o documentație savantă. Ca niște muncitori moderni. Și scula iese cu o precizie extraordinară din mîna lor. Ieri, meseriașul ajungea meseriaș printr-un mare efort singular, la locul de muncă. Azi, tînărul are cunoștințe deosebite. El realizează lucrări de o rară complexitate. Jucăriile care, înainte vreme, la începuturile lui tata Vasile, erau concepute doar cu un simplu arc, azi primesc motorașe electrice și, în perspectivă, electronice. Nivelul tehnic al sculăriei maistrului Vasile Comșa trăiește saltul spectacular de la simplul meșteșugar la tehnicianul electronist...

Mama Roza intră și ea la secția ei, de jucării, dis de dimineață. Ea e șefa comisiei sociale pe comitetul sindical și mai e și secretara organizației de bază. Ca și acasă, unde ea gătește, spală, deretică, întreține casa, ca un pahar, ea trebuie să-și găsească și aici în secție timp pentru a-și face datoria așa cum se cuvine, dar și să își rezerve timp pentru problemele sociale și intime ale oamenilor. Ea își iubește meseria pe care o practică, tot așa cum își iubește copiii... Acum, uzina trepidează în dimineața orașului. Toți membrii familiei Comșa sînt la locurile lor. La datoria lor. Și tata Vasile, și mama Roza, și cei trei fii: Vasile, Marcel, Alin și Anișoara, la spitalul ei. Ei trăiesc alături și în angrenajul fabricii, care e marea lor familie, ca și acasă, în familia lor mai mică. Ei se înțeleg. Ei se iubesc. Ei se într-ajutorează. Ei vor să fie mîndri de produsul mîinii și al minții lor. Ei vor să fie legați de obiectele muncii lor, așa cum sînt legați de micile bucurii familiale, de fiecare zi. Aici e întreagă ființa lor. Aici e întreagă viața lor. Sufletul lor este, pînă la urmă, chiar sufletul întreprinderii lor. Ei sînt exigenți cu alții, dar sînt mai întîi exigenți cu sine. Căci ei știu, fiii, de la mama Roza și de la tata Vasile, care și-au petrecut jumătate de viață aici, la „Ambalajul Metalic", ei știu bine că cine nu lucrează cu suflet, oriunde s-ar găsi pe lume, e ca și cum ar lucra degeaba. E ca și cum nu ar lăsa nimic în urma-i pe pămînt.

Ion ARIEȘANU

La ora ochilor limpezi

Mi-ar fi plăcut să trec, simplu, anonim, în șuvoiul de oameni, la ora primului schimb, ora ochilor limpezi, pe poarta întreprinderii **Ambalajul Metalic**. Așa cred eu că aș fi adunat mai multe secvențe de muncă, de viață, fapte înmănuncheate, la sfîrșitul zilei, în rezultate și realizări, dar și în cîteva gînduri și năzuințe. Și bine că nu s-a întîmplat așa. Esențialul despre taina succeselor, a viselor, a îndoielilor se afla înfășurat acolo pretutindeni, în bunăvoința celor care ne-au întîmpinat, în mișcarea fragmentată a actului de creație a producătorului de bunuri materiale.

Iată-mă, deci, într-o zi de primăvară, încercînd să-mi disciplinez privirea, să rămîn, pe cît pot, în măsura pasului impus de inginerul **Mircea Nilvan**. Atelierul de **Aparate de laborator** este locul unde se adună, zi de zi, peste patruzeci de muncitori. Meseriile lor sînt acelea de: lăcătuș, frezor, rectificator, rabotor. Însăși denumirea: **aparate de laborator**, era, pentru mine, ciudată. A trebuit să mă opresc lîngă un aparat și să citesc datele tehnice, sumare, de altfel, pentru a înțelege că, de fapt, oamenii în mijlocul cărora întîmplarea mă adusese, erau constructori de aparate: aparate de laborator pentru încercarea firelor textile. Un atelier, așadar, aici, la Timișoara, singurul din țară cu acest profil. Lor, oamenilor atelierului, oamenilor în halate albastre, din mîna cărora au ieșit aceste obiecte, adevărate opere tehnice, le e dragă munca, progresul și le e scumpă economia. Așa că entuziasmului, hărniciei, au hotărît să le adauge și cota necesară de inteligență. Scopul fiind unul singur: să aducă întreprinderii venituri și țării aur. Și au reușit. Nu cu mult timp în urmă, șeful de atelier a fost la Centrală, unde a asistat la probele de încercare la care a fost supus vechiul aparat de laborator, vechi dar îmbunătățit cu funcții noi, numit **Seriplan**. Examenul a fost luat. Se poate trece la omologarea finală. Spiritul de inventivitate nu se oprește aici. Același om, inginerul **Mircea Nilvan**, a făcut o nouă deplasare la București. De data aceasta, la invitația Federației de tenis. Li s-a cerut, celor de la **Ambalajul Metalic**, să execute, tot aici, la Timișoara, în Atelierul de aparate de laborator, un robot de antrenament pentru tenismeni. Pentru tenisul de masă. Și uite cum locul, în care funcționează acest atelier, între secții cu hale mari, în imediata apropiere a spațiilor de prelucrare a lemnului pentru suveici, nu mai poate fi confundat. Este firesc să fie așa. Acolo unde fermentează spiritul de inovație, germinînd viitorul, nu întîrzie să apară și întruchiparea concretă a lucrului bine făcut. Timpul meu de acuma, în care caut să-mi ordonez impresiile, îl asemui cu cel din ziua însorită de martie, mai ales dacă recitesc notele, cumva biografice, ale unor muncitori care m-au ajutat să le cunosc munca. Printre ei, **Ambruș Gheorghe**, lăcătuș. Și-a început drumul în viață în anul 1956, în acest atelier, pe atunci aparținînd întreprinderii **Teba**. Un pas de treizeci de ani. Timp în care, cu regularitate de metronom, el a fost omul de neînlocuit la postul său de lucru. Profesiunea nu și-a ales-o singur. Nici nu putea face aceasta la începuturile sale, în anul 1956. Dar, așa cum recunoaște, este un romantic și s-a legat pe viață, de la prima vedere, de **aparatele de laborator**, pe care le-ar vrea mai frumos îmbrăcate, adică prezentate cu un design care să fie pe măsura calităților lor funcționale. **Ambruș Gheorghe** este iubit de toată lumea. El știe să se facă și necesar celor din jur. Deși, poate cel mai în vîrstă, el continuă să fie sufletul atelierului. Organizează și joacă meciuri de fotbal, merge împreună **cu echipa** la spectacole și, ceea ce este mai important, veghează ca buna înțelegere între generații să fie perfectă. Nedumeririi mele îi răspunde simplu: „Cînd a venit, în toamna trecută, tovarășul inginer Mircea Nilvan, l-ați văzut, are peste un metru nouăzeci, mă temeam că o să trebuiască să schimbăm ușa, dar n-a fost nevoie. Acum știm cu toții că dînsul este omul de care aveam nevoie. Printre tovarășii mei de muncă, alături de ei, cu ei, redescopăr gustul tinereții. Eu am ceea ce s-ar putea numi o tinerețe veche, o tinerețe de 24 de carate, ei vin cu prospețimea... Chiar atunci cînd sînt departe de fabrică, ochii mei se întorc statornic spre atelier. El e casa de bine a țării. În casa asta a țării, a noastră, am avut recent două sărbători: una dintre colegele noastre a născut, iar Gabriela, fiica inginerului, a cîștigat Olimpiada pe județ. Nu-i așa că stăm bine?"

La plecare trec prin alte secții. Era ora schimbului, ora ochilor limpezi. Îmi era plăcut să mai rămîn aici, unde privirile oamenilor mă impresionează și mă emoționează mai mult ca fîntînile.

Corina Victoria SEIN

Așteptîndu-l pe Brădeanu

Nu mai țin minte de cîți ani nu l-am întîlnit pe Nicu Brădeanu. De foarte mulți ani, dacă e să mă gîndesc bine. Se adună vreo două decenii, timp în care mai veneau vești. Ba — ziceau prieteni comuni — lucrează la o pompă de benzină, ba la niscaiva computere, ba e mecanic auto. Ba — ziceau alte zvonuri — e șef de restaurant, de hotel sau de companie petrolieră.

Profesiuni de milionar, întăreau dînșii, prietenii noștri comuni, care își agrementau expunerea cazului Brădeanu cu precizarea: și-a schimbat mașina, vila, iahtul. Nu, apăreau alții mai bine informați: e vorba doar de motoreta **„Mobra"**, transformată în motocicletă **Toyota**.

Așa că atunci cînd, cu întîrziere, a apărut la „masa prezidențială" a **Ambalajului Metalic** (căci întîlnirea noastră cu amabilele gazde trebuia să aibă și o masă asemenea) am spus: Iată omul! Iată întreprinderea!

Da, explică Brădeanu de la masa cu pricina, ei nu sînt creatori, ei sînt executanți. Ei primesc proiecte de jucării, le aduc îmbunătățiri și abia pe urmă le dau în producție. Nu produc orice fel de jucării, propun doar un fel de jucării. El e șeful sectorului creație dar, cel puțin deocamdată, sectorul **creație** joacă un rol destul de mic în ponderea întreprinderii.

Ar putea dînșii deveni milionari? Există jucării care ar aduce milioane. (cred eu). Da, dar ei urmăresc întîi și întîi scopuri educative. Jucăriile aparțin unui program educativ. Aiurea se fabrică jucării doar pentru a scoate bani, la noi, nu. Noi sîntem executanți dar noi facem în plus și creație, explică șeful sectorului creație.

În biroul lui Brădeanu: bătrînul meu prieten n-a venit încă, așa că am timp să-i văd revistele. Presa. Un **Das Spielzeug** nr. 10 din Oktober 1981 (Internationale Fachzeitschrift fur Spielzeug, Spielmittel, Hobby, Modellbau, Basteln und Elektronik), o serie de **Toys International**, alte teancuri de reviste pot să-mi dea imaginea competiției creativității. Există topuri ale jucăriilor, ale creatorilor de jucării. Dar nici jucăriile nu vin în lume de capul lor, chiar de capul lor. Un film de succes (sau o serie de filme de succes; vezi filmele lui Lucas) aruncă pe piață o serie de jucării. Dar un roman de succes? Probabil. Un film de desene animate? Mai mult ca sigur. Un film de desene animate care devine celebru nu e îndeajuns de celebru dacă nu provoacă apariția unui șir de păpuși. De copii și de copiști.

Îl așteptăm pe Brădeanu eu și inginerul șef care, din cînd în cînd, mai face cîte-un număr de telefon; oare unde-o fi? Ei, îmi spune inginerul șef, sînt vechi cineclubiști. Da, figurile îmi păreau cunoscute, aici s-au adunat vechile glorii ale cinecluburilor timișorene; dacă îl adaug pe Iosif Costinaș, care mai degrabă e de-al lor decît de-al nostru, sînt toate. Sînt vechi animatori, unii posesori de diplome și de premii, vedete ale cineamatorismului timișorean.

Încep să înțeleg că a produce jucării înseamnă o operă de anvergură, care poate angaja un potențial de creație demn de urbea noastră, a cinefililor. Cînd apare prietenul meu... Godot sînt deja pregătit să înțeleg ce importanță ar avea un local de testare a jucăriilor (ei voiau să obțină un Magazin de prezentare în Piața Unirii). Ce importanță ar avea un **jucăriodrom? Jucăriodrom** spune Brădeanu ca și cum ar spune: cosmodrom, astrodrom. Ne apropiem de realitate cu ajutorul jucăriilor, spune Brădeanu.

— Ce vezi aici este partea pămîntească a lucrurilor. Partea, care trebuie eu să înțeleg, nu-i deloc simplă. Un elicopter-jucărie are tot atîtea repere cît un elicopter adevărat. Adică eu, atunci cînd mă apuc să construiesc jucăria asta, spune maestrul Brădeanu, trebuie să rezolv tot atîtea probleme cîte ar trebui să rezolve un adevărat constructor de elicoptere.

Pe un raft sînt jucăriile scoase din uz. Proiectele fără urmare. Nu s-au putut găsi soluțiile, unele ar fi devenit jucării prea scumpe. Mult prea scumpe. Aceasta — îmi arată el cu mîndrie vaporașul — acesta merge. A intrat în producție de serie. Îi spun că mi se pare scump și Brădeanu, scoțînd alte reviste din sertarele și sertărașele lui:

— Poftim, ce fabrică refegiștii. Noi dăm pe piață așa ceva cu două sute de lei; ei, o jucărie similară, cu două sute de mărci. Jucăria asta costă cincizeci de lei, ceva similar — și iar îmi întoarce catalogul — patruzeci de mărci. De unde impresia că jucăriile s-ar face ușor? De unde părerea că creația vine din cer și de pomană? Oriunde în lume, domnule, costă. Așa, spune Brădeanu — costă. Noi le facem ieftin, domnule.

Privesc vaporașul fabricat la **Ambalajul Metalic** și mă gîndesc la ziua în care întreprinderea va avea la dispoziție și Magazin de prezentare și jucăriodrom, cînd din birourile lui Nicu Brădeanu se vor desprinde, nu-i așa, spațiile urbane în care noi, toți, vom putea respira aerul pur al unui timp al inocenței.

Așteptîndu-l pe Godot. Așteptîndu-l pe Brădeanu. Între literatură și viață, la **Ambalajul metalic**.

Valeriu GANEA

miniaturi

CU LUCIDITATE

O ambianță pozitivă devine a tuturor din clipa în care se închează, coagulînd tendințe incipiente, născînd elanuri noi și multiple, favorizînd regăsiri esențiale, întinerindu-i pe cei ce stăteau să îmbătrînească, speriindu-i pe cei ce stăteau încleiați în conservatorism și în reacționarismul de un anumit tip, trezind speranțe noi în gîndul celor ce luptaseră și luptau pentru mai binele Țării, pentru deplina ei eliberare națională și socială, una fără alta neputîndu-se împlini. Aceasta a fost, în vara lui 1965, principala caracteristică a evenimentului de răscruce și a ambianței create atunci. Un timp s-a crezut că au fost lămurite „toate problemele" și de-acum încolo nu va fi nimic altceva de făcut decît să se meargă fluierînd înainte. Pentru ca după aceea să ne dăm seama că o ambianță nouă nu e decît începutul unei înnoiri reale și de durată care nu se poate realiza decît în luptă, printr-o confruntare aspră cu tot ce a fost vechi și învechit, cu ceea ce trecutul, trecutul mai apropiat sau mai îndepărtat, aducea din urmă, trecutul acesta, umbra lui, de fapt curenții conservatorismului, obișnuința de a fi cît mai ferm și cu orice preț, chiar și cu prețul sacrificării lucidității, un anumit fel de a concepe revoluția și de a-l vedea pe revoluționar — sărindu-ne de multe ori înainte, în întruchipările cele mai nedumeritoare. S-a admis, astfel, s-a admis și s-a înțeles că numirea ca atare a unor fenomene negative nu duce numaidecît la dispariția lor, pentru lichidarea cărora era nevoie de eforturi îndelungi. Iar eforturile de acest fel au cerut și cer stăruință mai multă, mai mult devotament și mai multă inteligență, mai multă cinste și mai multă competență, mai mult curaj și mai multă limpezime, mai multă intransigență revoluționară și mai multă grijă față de om și față de străvechea noastră omenie.

Aceasta ar vrea să fie cea de a doua caracteristică a împrejurărilor amintite. Evenimente ulterioare aveau să confirme atît necesitatea imperioasă a schimbărilor, cît și latura inevitabilă a confruntărilor de idei, și nu numai de idei, bătălia pentru nou și pentru înnoire căpătînd, în anumite situații, aspecte de-a dreptul dramatice, conservatorismul și inerția, lenea de a gîndi, ținîndu-se uneori de mînă, alcătuind în fața șuvoaielor noi ale devenirii revoluționare, adevărate baraje ale temporizării și ale înămolirii, cu toate că nu aveau șanse de izbîndă, sau poate că tocmai de aceea se constituiau în opreliști pentru că știau, simțeau mai bine-zis, că vor fi risipite de fluviul izbînditor al vieții.

George DINU

muzică

UN PIANIST DE NEALTERATĂ FORȚĂ:

Rudolf Kehrer

Rudolf Kehrer, oaspete drag, revine, oferind daruri de preț climatului spiritual al Cetății — un recital și două concerte. Așadar, trei seri consecutive vizavi de arta interpretului recunoscut ca o personalitate între exegeții artei interpretative sovietice, invitatul seminariilor și concursurilor internaționale, pianistul dăruit cu capacitatea de a retălmăci muzica abordată, într-un fel propriu. Iată-l, de pildă, pe parcursul recitalului, cu un program exclusiv romantic — Chopin, Liszt — dorind să ne dovedească că sentimentalismul este o noțiune străină unui gen care, într-o perioadă, a excelat tocmai prin exacerbarea sa. Cultura-i pianistică este de o factură intelectuală: o interpretare lucidă, de mare obiectivitate, totul respirînd măsură și echilibru. Nu supralicitează brianța tehnică, deși aceasta ar fi un alt element specific romantic, utilizînd-o doar în subsidiar spre a conferi consistență viziunii în care înlănțuirile armonice încărcate de tensiunea nonelor se derulează în bijuterii perfect rotunjite, din care lipsește doar flacăra incendiară în care ne-am obișnuit a gusta un „Mefisto-vals", de pildă.

Această factură a convenit excelent unei partituri, ea însăși de distinctă obiectivare — Concertul nr. 1 de Prokofiev, servit cu o măiastră pliere înspre datele fundamentale care definesc esența artei lui Prokofiev. În Concertul de Grieg, Kehrer revine la perimetrul romantic, de această dată, de o factură mai reținută, aceea a nordicului care-și cenzurează efuziunile cu un plus de pudoare. Versiunea-i s-a dezis de unanim: abordatul model Lipatti, preferînd tempi mult mai rapizi (p. III) și o escamotare a lirismului în favoarea evidențierii unor conflicte interioare necunoscut de colțuroase, tensionate.

L-a acompaniat ireproșabil, în Grieg și bine în Prokofiev, Petru Oschanitzky care are meritul prezentării în deschiderea concertului a Simfoniei I „Spirale" de Doina Nemțeanu-Rotaru. Lucrarea oferită în primă audiție absolută relevă o sensibilitate autentică, dincolo de cadrul formal foarte elaborat.

Doru MURGU

„CÎNTAREA ROMÂNIEI"

Creativitatea tehnico-științifică

Poate ca niciodată pînă acum, mișcarea de invenții și inovații — astăzi cunoscută sub numele de „creativitate tehnico-științifică" — cunoaște o dezvoltare și o amplificare cu totul deosebite, dacă avem în vedere, în primul rînd, participarea masivă de oameni ai muncii de la orașe și sate și, lucru deosebit de important, eficiența concretă a valorificării gîndirii și iscusinței oamenilor. Ideea subliniată magistral la primul Congres al Științei și Învățămîntului — „abordarea cu mult curaj a unor cercetări de largă respirație științifică și tehnologică trebuie să fie însoțită pretutindeni de o și mai intensă activitate de valorificare, cu maximum de randament și operativitate, a noilor cuceriri ale gîndirii și muncii de investigare științifică" — devine concretă și semnificativă atunci cînd rezultatele sînt măsurabile la nivelul unui județ de mărimea și importanța Timișului.

Prin excelență om de știință, abordabil într-unul din laboratoarele I.S.I.M. Timișoara, inginerul Ioan Arjoca este, pe planul muncii obștești, un pasionat și entuziast președinte al Comisiei județene de stimulare a creației științifice și tehnice. În această calitate relevă date și aspecte concrete. În primul rînd faptul că, în cadrul ediției anterioare a Festivalului național „Cîntarea României" au fost organizate peste 540 de schimburi de experiență, consfătuiri, mese rotunde, discuții de grup, la care au participat 36.000 de oameni ai muncii! În întregul județ au avut loc 140 de simpozioane, au fost audiate 171 de conferințe de specialitate! Amintim aceste cifre pentru a ilustra necesitatea organizării unor asemenea acțiuni care — și trebuie subliniat cu aldine un asemenea fapt de excepție! — nu au un scop în sine, ci au avut menirea de a orienta gîndirea și preocupările oamenilor în sensul soluționării unor chestiuni de ordin economic deosebit de importante pentru noi toți.

Ca acțiune de masă, creativitatea tehnico-științifică a cuprins, în ediția a V-a a marelui festival național, peste 61.000 de muncitori, maiștri, ingineri, economiști, dar și elevi, studenți, cadre didactice. La nivelul întregului județ s-au realizat, într-o perioadă relativ scurtă, peste 12.000 de obiective de creație tehnico-științifică, adică, mai în detaliu, 347 invenții, 1.300 inovații, prin mijlocirea cărora s-au înregistrat sporuri importante la capitolul „productivitatea muncii", reducerea importurilor Calculele aceluiași președinte de comisie județeană devin și mai convingătoare atunci cînd abordăm probleme de eficiență economică. Mai precis, ca urmare a aplicării în practică a unor idei de mare valoare, s-au obținut sporuri de producție care însumează 2.168 milioane lei, cu peste 880 de milioane lei au fost reduse cheltuielile de producție, ca să nu mai amintim de beneficii, importuri, exporturi și așa mai departe.

În etapa de masă a festivalului s-au înregistrat circa 4.000 de lucrări, cele mai valoroase dintre ele fiind propuse să participe la etapele superioare, inclusiv cea finală. Rezultatele se cunosc, în bună măsură: s-au evidențiat 270 de lucrări, din 62 de întreprinderi timișene, s-au acordat 52 de diplome pentru locul I, alte 65 pentru locul II, apoi 75 pentru locul următor și aproape 80 de mențiuni. Pot fi relevate și alte detalii, pline de semnificații, dar, în acest cadru tipografic, trebuie să menționăm numeroasele colective pe care le caracterizează spiritul inventiv, așa cum sînt cele de la Institutul politehnic „Traian Vuia", apoi Trustul de Antrepriză Generală construcții-montaj, Electrotimiș, I.A.E.M., I.S.I.M., I.M.T., Direcția de drumuri și poduri, Regionala de căi ferate și altele.

Le notăm la loc de cinste pentru că ele aparțin prezentului. Dar și viitorului, pentru că, vorbind despre aceasta din urmă, cea de-a VI-a ediție a festivalului muncii și creației (tehnico-științifică, în acest caz!) stimulează și mai mult gîndirea și participarea: acțiunea cuprinde peste 81.000 de oameni din aproape toate categoriile socio-profesionale. Este mult și frumos!

Nicolae PÎRVU

MIRAJUL LUMINII

Atîta doar. Cît o zbatere de pleoapă. „Clic"-ul va fi declanșat printr-o banală apăsare de deget. În clipa aceea, pentru mine, se va produce fantasticul miraj al scrierii cu lumina care, alergînd printr-un iris către un altul, va putea să ajungă mai întîi la retină, iar de acolo, mai departe, înspre sensibilitatea sufletului. Atunci, el, obiectivul, ochiul ultraperfecționat, de o mobilitate fără margini, va modela un gest, ori o privire, sau un obiect aparținînd cuiva, remarcînd, de fiecare dată, clipa de viață. Ne-o va restitui, sub formă de imagini, purtînd în structura lor însemne plastice, dar în același timp devenite, toate, garanții ale adevărului, ale realului. Fotografii . Prin gestul lor tăcut, menite să-i bucure pe oameni.

Și tot într-o bucurie, unică, aceste imagini se vor concerta, căpătînd din viață mișcarea, relevînd-o prin infinite molecule, decupate din existență, unele după altele, rostuindu-le, apoi, în numele unui limbaj perceput de mereu neliniștita înțelepciune a omului, determinîndu-l, în final, să își privească fascinat atitudinile, de pe fotoliul aflat într-o sală de cinematograf.

Gheorghe HUIBAN

Bolți și arcade

Există, în pictura lui Mihai Teodor Olteanu, la ora actuală, (în expoziția de la Casa universitară) o teamă fascinatorie pentru artist: aceea a arcadelor și bolților, așa cum, în urmă cu cîțiva ani, exista motivul drumului sau așa cum se impuneau motivele Veneției sale imaginare. Drumul din natură, drumul deschis spre un orizont nedefinit, se continua cu drumul de ape, din Veneția sa imaginară, în care existau, însă, și malurile și puntea, care lega acele maluri, care lega orizonturile dintre două spații, între stînga și dreapta, dar și dintre sus și jos. Aceste punți-oracole au deschis etapa arcadelor și a bolților în pictura recentă a lui Olteanu. Firește că aceste motive sînt de sorginte gotică. Interioarele acestea boltite porneau din luminile și obscurul goticului, unde arcada e susținută de coloane și unde coloanele fixează bolta. Dar bolta devine, la pictor, și un motiv abstract, privită de jos, într-un recursiu ciudat și prelung. Obsesia drumului lui Olteanu, care se pierdea în zare, umil și tăinuit, din primele tablouri, zvîcnea dintr-o nostalgie, dintr-un spațiu memorial, al unei vîrste și al unei zone geografice transilvane, pe care artistul le proiecta în imaginar cu multă franchețe. Spațiul acela prim, al picturilor sale, era un spațiu trăit, real, apoi prefigurat și în imaginar. Dar Veneția lui Olteanu nu a existat ca spațiu trăit real niciodată și totuși ea s-a impus cu forță, la un moment dat, la porțile creației sale. Veneția sa imaginară a venit dintr-o chemare lăuntrică obsesivă. Era o lume fisurată, o hemoragie a apelor care pătrundeau materia și o erodau. Era și o maladie a aurului care degrada, lent dar sigur, acea lume de palate, de canale și canalete, o lume în decădere, în care grandoarea trecută, exterioarele, interioarele, fundațiile erau periclitate continuu de apa neagră ce măcina în tăcere. Starea emotivă a pictorului, starea maladivă a pictorului, la acel moment, se infiltra și în Veneția sa imaginară. În interioarele în care lumina bolnavă se prefira în tăcere, în care bolțile se crăpau și zidurile se fisurau. Umanul din pictor era în derivă, ca și cetatea dogilor, periclitată de ape, intrată definitiv pe panta ruinei.

plastică

Fază depășită, Veneția imaginară este azi împlinită de o stare nouă picturală, a bolților și a arcadelor svelte, a unei lumi în care frumusețea sferei, înscrisă într-un patrat, se impune în spațialitate, în vertical și în orizontal, într-un ritm dinamic, într-o compoziție în care liniile clasicității severe încă nu se sting, chiar dacă ele sînt fisurate de atitudinea romantică, de explozia culorilor tinere, prin care pictorul învață să fie de fiecare dată nou, proaspăt și novator, rămînînd, însă, în fondul intimității sale, legat de aceeași stare nostalgică, de același substrat al ființei sale dinainte, în care persistă viziunea sa modernă, neoromantică, melancolia sa penetrantă, picurate peste un fond robust, autohton și țărănesc.

Alexandru ADAM

Danubius

SUPLIMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL
JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ
MEHEDINȚI, ANUL III, APRILIE 1986

DINAMISM ȘI CULTURĂ

Județul Mehedinți, străvechi meleag românesc, în care viața materială se dezvoltă impetuos, înregistrînd impresionante înnoiri, mutații profunde pe toate planurile, este unul din reperele importante pe harta spirituală a patriei noastre. Așezate sub zodia celei mai depline și autentice înfloriri, racordate organic la ritmurile clocotitoare ale prezentului nostru socialist, arta și cultura mehedințeană — strălucită sinteză a tradiției și contemporaneității — își au suportul în sprijinul tot mai substanțial acordat de stat dezvoltării continuie a rețelei instituțiilor culturale de la orașe și sate, a minunatelor condiții de manifestare plenară a spiritului creator și interpretativ al maselor în cadrul Festivalului național „Cîntarea României" — amplă deschidere națională către etic și estetic, către patriotism și umanism revoluționar. Ca urmare a grijii purtată de partid, există astăzi, în întreg județul, instituții culturale în toate localitățile, funcționează universități cultural-științifice, case de cultură, cluburi, biblioteci, cinematografe, un modern și valoros muzeu județean, un teatru popular cu stagiune permanentă, numeroase librării prin care se desface carte în valoare de zeci de milioane lei. Toate acestea asigură condiții dintre cele mai bune organizării și desfășurării, la orașe și sate, a activității politico-educative și cultural-artistice, formării multilaterale a personalității umane. Există un fond de carte de o deosebită valoare, care însumează circa 2 milioare de volume. Se citește mult. Unul din doi locuitori ai județului figurează drept cititor activ într-una din bibliotecile publice. Prezența culturii în viața județului e vie, continuă, căci nu se poate vorbi despre formarea personalității unui om armonios fără o educație complexă, componentă a culturii umaniste. Din acest punct de vedere, Mehedințiul se distinge prin numeroase inițiative de calitate, care se bucură, an de an, de o largă participare. Dinamica acestei evoluții este reliefată elocvent și prin cîteva date statistice comparative. Astfel, de la 1353 formatii artistice și 360 cercuri de creație, prezente în prima ediție a Festivalului național „Cîntarea României", s-a ajuns, la ediția a V-a, la 2 416 formații și 1 025 cercuri cu 49.000 participanți. De la 33 premii și diplome acordate județului la prima ediție s-a ajuns la 303 în ediția a V-a. În general, viața cultural-artistică a Mehedințului poate fi caracterizată printr-o amplă participare, prin acuratețea și autenticitatea formelor de exprimare a spiritului creator tezaurizat în sensibilitatea miilor de artiști amatori, prin bogăția și diversitatea de genuri și stiluri, în funcție de specificul zonal și local.

Se poate spune, deci, că în județul Mehedinți, Festivalul național „Cîntarea României" a căpătat, de-a lungul anilor, un contur tot mai ferm și stabil exercitîndu-și calitatea sa de exponent al opiniei publice care se contopește unitar cu făuritorii societății noastre.

prof. Eleodor POPESCU
președintele Comitetului Județean de Cultură și Educație Socialistă Mehedinți

METAFORĂ A PĂCII

Din vîrste revolute, ne menținem ca un popor cu o superbă vocație a păcii. În pace am visat să durăm zidiri cu turle înșurubate tainic în zări de baladă ; în pace ne-am brăzdat fertil moșia, să exulte în ruguri vegetale înalte ; în pașnica, armonioasa atmosferă a caselor noastre ne-am mîngîiat tandru femeia ; în numele rodniciei și al viitorului țării. Proclamarea anului 1986 drept An internațional al păcii constituie, deci, o inițiativă de anvergură, salutară, care vine în întîmpinarea idealului de pace al semințiilor lumii contemporane, al poporului nostru, al conducerii noastre superioare de partid și de stat, al secretarului general al partidului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu. De altfel, în ultimele două decenii, în epoca de aur, „Epoca NICOLAE CEAUȘESCU" au avut loc numeroase inițiative și acțiuni românești, de largă rezonanță internațională, care au situat România în eșalonul de frunte al țărilor care militează fervent pentru încetarea cursei înarmărilor, înfăptuirea securității și colaborării în Europa și eradicarea politicii de forță sau amenințare cu forța.

Inspirate și generate de geniala gîndire a mult iubitului nostru conducător, tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** toate acțiunile românești în favoarea instaurării unui climat de pace în lume ne-au atras stima, prețuirea și dragostea tuturor oamenilor cinstiți de pe meridianele lumii, iar tovarășului **Nicolae Ceaușescu** i s-a conferit rang de veritabil campion al păcii, sporindu-i prestigiul imens de care se bucură în lumea contemporană.

În climatul vieții politice românești, atît de propice oricărei inițiative consacrate păcii, declararea anului 1986 drept An al păcii nu poate constitui decît un act politic major, pe care întregul nostru popor îl salută cu entuziaste trăiri civice și patriotice. **Victor RUSU**

1 MAI

La Turnu-Severin — important centru muncitoresc din țara noastră — sărbătorirea armindeniului a avut loc încă din primii ani de după 1890. Documentar, înregistrăm pentru începutul secolului XX asemenea manifestări, în anii 1906 și 1908. În acest din urmă an, după cum aflăm din „Calendarul muncii", în pofida faptului că primul procuror local interzisese demonstrațiile de stradă și defilările, acestea au avut totuși loc. Cîntînd „Internaționala", muncitorii severineni s-au îndreptat spre pădurea Crihala, unde au manifestat sub faldurile steagului roșu. La reîntoarcerea în oraș între manifestanți și poliție au avut loc ciocniri soldate cu răniți. În anul următor (1909) muncitorii severineni trimiteau o telegramă de salut cercului „România muncitoare" din București, prin care, exprimîndu-și hotărîrea și combativitatea lor revoluționară, asigurau că „odată cu voi ridicăm glasul de protestare contra asupritorilor". O interesantă relatare despre sărbătorirea zilei de 1 Mai la Turnu-Severin ne oferă pentru anul 1913 ziarul „România muncitoare". În aceeași zi, consemnează ziarul, peste 200 de persoane se adunaseră la Clubul social-democrat, de unde, în frunte cu drapelul roșu, s-au îndreptat spre sala de întrunire. Aici s-a protestat împotriva înarmărilor și războiului, împotriva exploatării și scumpetei, pentru ziua de muncă de 8 ore, pentru organizarea în sindicate și vot universal etc. În acest sens se adoptă o moțiune de protest. Asemenea manifestații au avut loc în Turnu-Severin și în anii avîntului revoluționar din țara noastră, premergători făuririi P.C.R., constituind tot atîtea prilejuri de reafirmare a voinței solidare a tuturor muncitorilor de a continua lupta pînă la victorie.

Mite MANEANU

SUPREM OMAGIU

Se vor împlini, peste puțin timp, 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român — eveniment de excepțională însemnătate, cu profunde semnificații în viața comuniștilor, a întregului nostru popor. Sînt 65 de ani de eroică și glorioasă existență, în care poporul a urmat, cu statornică încredere, partidul, purtătorul celor mai înalte idealuri și făuritorul României socialiste de astăzi. Atunci, la 8 Mai 1921 — dată simbol, de permanentă referință, pe care istoria a așezat-o, pentru totdeauna, la loc de cinste, cu litere de aur în paginile sale — s-au împlinit, în chip fericit, cele mai luminoase aspirații ale luptei oamenilor acestui pămînt pentru dreptate și adevăr, pentru o viață liberă și demnă. Conducătorul clarvăzător și înțelept al partidului și statului nostru, tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** a sintetizat, în chip magistral, această istorie atît de bogată în lupte, jertfe și împliniri și i-a dat adevărata și cuvenita apreciere: **„Partidul Comunist Român își trage seva și vitalitatea din glorioasa istorie de milenii a poporului nostru, din toate evenimentele și luptele desfășurate de-a lungul vremurilor ; el își afirmă hotărîrea de a asigura, în noile condiții istorice, dezvoltarea continuă, pe o nouă treaptă, a civilizației și vieții întregului nostru popor, de a-i făuri un viitor demn și liber, viitorul comunist".** Fiu demn al harnicului și talentatului nostru popor, strălucită personificare a zestrei de înțelepciune și demnitate, de cutezanță și încredere în viitor a acestuia, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** s-a contopit, încă din fragedă tinerețe, ca nimeni altul, cu năzuințele și aspirațiile lui, dăruindu-și întreaga viață și activitate împlinirii nobilelor idealuri de libertate națională și socială, luptei dîrze, eroice, pentru triumful cauzei comuniștilor pe strămoșeasca glie românească. Prețuind excepționalele sale calități, înaltul patriotism, pasiunea revoluționară și energia clocotitoare, spiritul vizionar și cutezător, fierbintea dragoste de om, principialitatea și hotărîrea ce-i caracterizează gîndul și fapta, atunci, cu peste două decenii în urmă, comuniștii români, dînd glas voinței întregului popor, au încredințat tovarășului **Nicolae Ceaușescu** istorica misiune de ctitor al noii istorii a României — garanție sigură a ridicării patriei și națiunii române pe trepte tot mai înalte de progres și civilizație.

Fiecare fiu al patriei știe cît de mult am dobîndit în acești ani luminoși, de istorie nouă, de mărețe și trainice împliniri materiale și spirituale. Avem, astăzi, o patrie înfloritoare, puternică și independentă, cu o economie modernă, dinamică și tot mai competitivă, cu o cultură înfloritoare, cu un imens prestigiu internațional. Toate aceste izbînzi fără precedent poartă amprenta distinctă a personalității de excepție a tovarășului **Nicolae Ceaușescu,** a uriașei energii, înțelepciunii și cutezanței cu care conduce partidul și poporul român spre strălucitoarea eră comunistă.

În anii care au trecut de la Congresul al IX-lea, prin umanismul și dinamismul fără precedent pe care l-a imprimat politicii externe a României socialiste, principialitatea, curajul și impresionanta putere de convingere cu care acționează, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** a dobîndit stima, admirația și aprecierea tuturor popoarelor, fiind cunoscut, azi, ca o personalitate proeminentă a vieții politice internaționale, ca un militant de frunte al mișcării comuniste și muncitorești, ca promotor al unor idei generoase, izvorîte dintr-o profundă cunoaștere a fenomenelor din epoca contemporană și menite să ducă la făurirea, pe planeta noastră, a păcii și a unei lumi mai bune și mai drepte.

Acum, în prag de glorios jubileu, cînd țara, partidul și poporul fac bilanțul marilor realizări obținute în această etapă de profunde și înnoitoare prefaceri și pe care, cu mîndrie, o numim **„Epoca Nicolae Ceaușescu",** locuitorii acestor meleaguri de multimilenară istorie de lîngă Dunăre, aduc, la cununa de victorii a patriei, toate împlinirile lor, care sînt pe măsura dăruirii, hărniciei și priceperii cu care transpun în durabilă faptă cuvîntul partidului.

„Acum — aprecia tovarășul Nicolae Ceaușescu — cînd se împlinesc 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român și aproape 100 de ani de existență a primului partid muncitoresc din România, putem afirma cu îndreptățită mîndrie că avem un partid puternic, unit, urmat cu încredere de întregul popor, că partidul nostru nu are și nu va avea niciodată țel mai înalt, suprem decît interesele poporului, ale bunăstării și fericirii sale, ale independenței și suveranității României, decît cauza socialismului și comunismului".

Partidului erou, marelui bărbat din fruntea sa, celui de numele căruia se leagă cele mai înalte năzuințe de fericire ale poporului român, tovarășului **Nicolae Ceaușescu** — din inimile și puritatea conștiinței mehedințenilor — suprem omagiu.

Virgiliu TĂTARU

·tableta·

Înaltă venerație

Conștiința, ca și memoria popoarelor, ne referim la cea afectivă, păstrează cu devotament și sfințenie, de milenii, datele calendaristice și împrejurările memorabile ale marilor biruințe ce au dus umanitatea pe calea progresului. De la Termopile, din vremea luminatei Elade, pînă la Verdun, în Franța secolului XX, ca să dăm, totuși, două repere, data și locul în care rațiunea și onestitatea s-au împotrivit și au biruit absurdul și agresiunea împotriva omului au fost marcate în paginile istoriei și înnobilate cu simboluri ale artei. Astfel se face că generațiile, în succesiunea lor, învățînd una din experiența celorlalte, s-au deprins să nu uite și să cinstească sacrificul, înțelepciunea și eroismul celor ce n-au uitat, oricît de grele ar fi fost împrejurările, că oamenii trebuie să rămînă mereu oameni, prin noblețea idealurilor, prin faptele lor.

Ca și celelalte popoare ale Europei, noi, românii, păstrăm sărbătorile istoriei naționale cu devotament și înaltă venerație. Ele ne leagă de ființa înaintașilor, de părinții, de moșii și strămoșii noștri printr-un calendar care aparține, de milenii, tuturor generațiilor. Una din aceste sărbători, la care ne referim în rîndurile de față, ne întîmpină la fiecare intrare într-o nouă primăvară, cu un nume simplu, încărcat de rezonanțe, alcătuit din două substantive : Ziua Victoriei. Sărbătorim la această dată două impunătoare biruințe : Mai întîi, aceea repurtată cu mai bine de un veac în urmă împotriva unei mari puteri, Turcia, consecință căreia am dobîndit independența de stat, apoi cealaltă, repurtată alături de armatele glorioase ale Uniunii Sovietice împotriva fascismului, cel mai teribil pericol care a încercat, în vremuri moderne, să întoarcă omenirea la primitivitate și barbarie.

La fiecare început de lună mai, pe cînd, fremătătoare, natura întreagă explodează solar în forme și culori, într-un cadru deplin sărbătoresc ne bucurăm să aducem omagiul și recunoștința noastră tuturor celor care și-au depus viața pe altarul ziditor al celor două mari biruințe românești, păstrătoare ale ființei naționale.

Nicolae CALOMFIRESCU

Memoria reporterului

cronica literară

În ultima sa carte de reportaje, **„Oameni şi oglinzi"**, Pavel Perfil se opreşte nu asupra unor locuri, ci asupra unor oameni, încercînd radiografierea feluritelor pasiuni de care sînt aceştia animaţi, care dau sens vieţii lor. Dacă ar fi să dăm o definiţie a ceea ce înseamnă, pentru Pavel Perfil pasiunea, am constata că, în majoritatea textelor, aceasta înseamnă lucrul bine făcut, vocaţia vieţii descoperită şi exploatată din timp.

Autorul ţinteşte spre biografia exemplară, spre ipostaza eroului temeinic realizat în viaţă. Aparenta stereotipie profesie-pasiune reprezintă, în realitate, idealul nemărturisit care face posibilă investigaţia reportericească şi nararea ei în formele nespectaculoase cerute de înseşi modalităţile în care reporterul şi eroii îşi pun problemele. Se poate spune că modul lui Pavel Perfil de a face reportaj este unul vizual, creator, de prezent, nu de trecut, divulgîndu-i convingerea că prezentul poartă în sine memoria trecutului. Prin valoarea intrinsecă a viziunii reportajelor sale, autorul propune un univers surprinzător prin conţinut, de curaj estetic. Scrisă cu nerv, aflată pe deplin sub suveranitatea realului, cartea decodează resorturile intime ale unei lumi. O bună parte a textului cuprinde mărturiile directe, declaraţiile personajelor, puse să-şi spună „povestea", în virtutea făţişei năzuinţe a autorului spre autenticiate. Ceea ce rezultă, coroborat şi cu strădania autorului de a aduce la zi fişele sale, sînt texte deliberat lipsite de spectaculos, vrînd să sugereze, prin firescul lor, că personajele aparţin realităţii înconjurătoare şi că modul lor de a trăi „frumos" şi intens este la îndemîna oricui. Acesta este patosul cărţii lui Pavel Perfil, o carte despre contemporanii noştri.

Cartea panoramează o seamă dintre cele mai reprezentative realizări ale socialismului românesc, din ultimele două decenii, ca radiografii alcătuite cu pasiune. Poposim pe şantierul Canalului Dunăre—Marea Neagră, lîngă buldozeristul Dumitru Apetroaie „născut în Săveni şi muncitor, timp de opt ani, pe şantierele Canalului ..." ; apoi însoţim sute de tulceni ce pleacă „spre Las Palmas, în vestul Africii, şi spre Luanda, în sudul ei". Mai apoi tabloul este îmbogăţit cu panoramări agricole din Deltă, unde se face agricultură încă de pe vremea lui Ştefan cel Mare şi încă mai de dinainte. Toate personajele sînt surprinse în mişcare, ca oameni care au muncit, muncesc şi vor munci o viaţă întreagă.

Reportajele din **„Oameni şi oglinzi"** confirmă talentul ferm, spiritul de observaţie şi pătrundere a fenomenelor vieţii, profesionalismul deja bine marcat, capacitatea de sinteză, nervul şi originalitatea stilului — adică tocmai virtuţile structural necesare reporterului din secolul XX.

Nicolae JIPLEA

permanenţe

HÎRGOŢII — o familie de patrioţi mehedinţeni

Prima atestare documentară a acestei vechi familii datează dintr-un hrisov al voievodului Vlad al IV-lea Călugărul, din 5 iunie 1483, în care, printre alţi martori semnatari ai hrisovului, apare şi paharnicul Hergot. Pe acest paharnic îl regăsim tot ca martor în alt hrisov, dat de Vlad al IV-lea Călugărul, la 9 martie 1484, la Tîrgovişte. După domnia lui Vlad al IV-lea Călugărul, familia Hîrgoţilor s-a retras la Baia de Aramă, unde îi reîntîlnim atestaţi documentar la 12 ianuarie 1650, cînd, printre 12 boieri hotarnici, ce s-au prezentat în Marele Divan al lui Matei Basarab, se afla şi Stoian Hergot ot Baia. De la această dată vechea familie a Hîrgoţilor este atestată permanent pe meleagurile de munte ale judeţului Mehedinţi, între aceştia regăsindu-se şi postelnicul Vintilă Hîrgot, după cum reiese dintr-un zapis din anul 7238 (1730).

Din vechea familie a Hîrgoţilor, figura cea mai reprezentativă pentru istoria naţională este Drăghiceanu Hîrgot, născut în anul 1785, la Baia de Aramă Numele acestuia este strîns legat de numele „chivernisitorului pentru binele şi folosul tuturor" — Tudor Vladimirescu, conducătorul revoluţiei de la 1821. În timpul revoluţiei, Drăghiceanu Hîrgot a dat ajutor substanţial, atît din punct de vedere financiar, cît, mai ales, stăruind ca mulţi ţărani să se înroleze în oastea lui Tudor. „Cu mult înaintea revoluţiei — după cum scrie C. D. Aricescu — Tudor recrută bărbaţi hotărîţi şi de inimă care aveau să-l ajute în patriotica sa întreprindere ; astfel, îşi asocie de timpuriu pe Ioniţă Creţescu, pe Drăghiceanu Sîrbu, pe Hîrgot, pe Niculicescu şi pe alţii ca, la semnul dat de Tudor, după moartea lui Suţu, aceştia începură a recruta pandurii în Gorj şi în Mehedinţi unde acei intimi aveau influenţă". Drăghiceanu Hîrgot, este participant activ al revoluţiei de la 1821, împreună cu vărul său Ioniţă Hîrgot, regăsindu-l în tabăra lui Tudor Vladimirescu de la mînăstirea Tînţăreni.

După înfrîngerea revoluţiei rămîne printre puţinii apropiaţi ideilor promovate de Tudor. Astfel, în anul 1836 se ridică la luptă iniţiind o nouă răscoală a moşnenilor şi pandurilor din nordul judeţului Mehedinţi, răscoală pe care o conduce, dar este înfrînt şi arestat. Este exilat în Ardeal şi se reîntoarce în ţară în timpul lui Alexandru Dimitrie Ghica Voievod, care, la 30 august 1838, îi acordă rangul de pitar pentru „slujbele ce au săvîrşit Drăghiceanu Hîrgot", după cum reiese din pitacul domnesc.

Şi după această dată Drăghiceanu Hîrgot continuă să menţină trează scînteia revoluţiei, pînă în anul 1848. După înfrîngerea revoluţiei de la 1848-1849, Drăghiceanu Hîrgot adăposteşte la Baia de Aramă în cula sa, pe fruntaşul revoluţiei maghiare Ludovic Kosuth, împreună cu 200 revoluţionari. La plecare, drept mulţumire, acesta i-a dăruit trăsura sa în stil vienez, cu patru cai şi harnaşamentele lor. Drăghiceanu Hîrgot s-a stins din viaţă în anul 1851. În deceniile care au urmat, descendenţii vechii familii Hîrgot au participat la momentele cruciale ale istoriei naţionale, dîndu-şi tributul de sînge pentru independenţa naţională, pentru reîntregirea naţională, pentru eliberarea patriei de sub dominaţia fascistă.

Constantin CONSTANTINESCU

ALBUM LIRIC

IMN PARTIDULUI

Scriu poemul pentru tine
Cu beteală de ninsori,
Că sub flamurile tale
Strune tainice-nfiori

Scriu poemul pentru tine
Muind pana-n strop de rouă.
Să respire zări curate
Ca un lan după ce plouă.

Din lumini se-nalţă imnul
Ca un răsărit de soare ;
Că iubirea pentru tine
E un rug ce-n veci nu moare.

Victor RUSU

ŢARA

E-atîta bogăţie-n jur !
Şi soarele-i atît de pur !
Un colţ de rai e-acest pămînt
Pe care îl aud cîntînd ...

În primul strigăt de copil,
În frumuseţea lui april,
Îl regăsesc în amintiri
Şi-n aerul ce îl respir ....

Şi ca un tainic legămînt,
Dragostea pentru-acest pămînt
O poartă-n suflet un popor
Prin timp trecînd nemuritor.

Şi-n pasiunea-i creatoare
Gîndirea, visul n-au hotare :
Din truda celui ce munceşte
Se naşte-o ţară ca-n poveste.

Aida CHIRIAC

DE-ACEEA STĂM AICI

Avem în jurul nostru atîta ţară
Cît poţi cuprinde-n ochi o veşnicie
Iar bunii şi străbunii ne-o lăsară
În sfînta nesupunere şi vie.

Cînd bate Oltu-n maluri înspumat
Şi grîuri auresc pe bărăgane
Ni-e graiul de Carpaţi înmiresmat
Şi-nvie voievozii în icoane

Trec primăveri şi toamne şi ninsori
Şi timpul schimbă-ntruna calendare ;
Se ofilesc şi înfloresc iar flori;
Dar ţara e etern neumblătoare.

De-aceea stăm aici de cînd ne ştim
Gemeni cu primul ţipăt de lumină
Să apărăm, să creştem, să cinstim
Osîrdia noastră nobilă, latină.

D. ENACHE

ÎNTOARCERE

Era toamnă
cînd am venit
să-ţi sărut ghizdurile —
drumul curgea
iar eu călătoream
deasupra păsărilor
şi cuiburilor
şi chiar deasupra
cîtorva aripi
cu care-mi sorbeai
numele
curăţat
ca o ultimă speranţă.

Emil ALBIŞOR

POEM DESPRE MAMA

În fiecare primăvară
Iarba venea spre noi
Nevindecată de viaţă
Erau nopţi îngenunchiate
În părul alb
Al mamei
Cînd mergînd pe cîmp
Părea
O teribilă unitate
De măsurare a singurătăţii
Vremea aruncă
Cîte un pumn de uitare
Peste casa copilăriei
Şi pleacă mai departe
Chipul mamei mele
Peste chipul meu
Veşnic tînăr
Luminînd mereu
Eu încep numai cu tine
Mamă
Unde stai
Sub un verde rai
Cum cu vorbă dulce
Descîntatu-m-ai
Tu întinzi spre lume
Mîna mea de fiu
Chipul tău ia forma
Ochiului meu viu
Umbra ta plăpîndă
Şade-n trupul meu
Pe cînd amintirea
Suie spre Orfeu !

Dan BOSOANCĂ

consemnări

O nouă carte consacrată liricii populare

Cunoscutul folclorist A. Gh. Olteanu, autor şi de manuale şcolare pentru liceu, publică la editura craioveană Scrisul Românesc o remarcabilă cercetare despre **„STRUCTURILE RETORICE ALE LIRICII ORALE ROMANEŞTI"**, În **„Preliminarii"** se precizează că lucrarea de faţă încearcă o contribuţie la închegarea unei imagini mai unitare şi mai de ansamblu asupra retoricii din lirica populară. Preocupările teoretice, privind lirica populară, marile culegeri şi colecţii de la sfîrşitul secolului al XIX-lea, cercetarea muzicală a poeziei populare, scriitorii despre lirica populară (cu referire deosebită la opiniile lui George Coşbuc, Barbu Ştefănescu Delavrancea şi Lucian Blaga), precum şi analiza marilor sinteze din ultimele două decenii fac obiectul primului capitol.

După cum rezultă din capitolul următor, **„Repere teoretice"**, autorul a aplicat, cu consecvenţă, o contribuţie modernă asupra cercetării textului de lirică orală. Cel mai mare spaţiu în economia cărţii îl ocupă, cum era şi firesc, analiza figurilor retorice ale liricii populare. Cercetarea figurilor legate de compoziţia textelor folclorice oferă autorului prilejul unor interesantete observaţii despre paralelism, anafora (înţeleasă într-un sens modern, mai larg), enumerare, repetiţie şi recombinare. În cadrul figurilor retorice compoziţionale de rangul II, caracterizate printr-o relaţionare mai slabă între ele, sînt descrise numeroase figuri de construcţie : interogaţia, invocaţia, exclamaţia, descripţia, paralela, imprecaţia etc. semnalîndu-se, acolo unde este cazul, relaţiile lor cu altele.

În ceea ce priveşte semantica, A. Gh. Olteanu se referă la „procesele care conduc, prin dislocări de sens şi prin adaos de sens, la comunicarea lirică" (P. 125). În descrierea tropilor (metafora, simbolul, compoziţia, meto-

nimia şi sinecdoca, alegoria etc.) se ţine seama de particularităţile procesului de creaţie în folclor, de relaţia transmiţător — destinatar, deosebită în lirică faţă de alte categorii de gen ale literaturii populare. O justificată atenţie este acordată stratului sonor, cercetîndu-se rima, asonanţa, aliteraţia, afereza, apocopa, contragerea şi sincopa. În capitolul final, două texte de lirică orală fac obiectul unei excelente analize, care urmăreşte structura retorică a acestora pe cele trei niveluri : compoziţional, semantic şi eufonic. Cartea lui A Gh. Olteanu se adresează atît specialiştilor, cît şi celor interesaţi de cunoaşterea liricii noastre populare, constituind o lucrare de referinţă în folcloristica românească.

Constantin NEGREANU

orizont arădean

SUPLIMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL
JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ ARAD.
ANUL III, APRILIE 1986

Culoare și cuvînt

● CU PICTORUL ARĂDEAN ONISIM COLTA

— Onisim Colta, îți mărturisesc din capul locului că pun întrebările acestui interviu cu nedisimulată curiozitate: mă adresez pentru prima oară unui ne-literat. Tocmai de aici, din acest punct, aș vrea să demarăm discuția noastră. Care crezi că este nota comună și diferența specifică dintre un pictor și un literat ?

— Întîlnirea dintre un literat care întreabă și un pictor care răspunde, mi se pare cel puțin interesantă. Deși nu este prima noastră întîlnire... Ne-am mai întîlnit noi, pictorii cu „mîntuitorii“ cuvintelor, ca să preiau remarca lui Blaga, încă la întrecerile pythice din vechea Eladă, în ființa lui Michelangelo, în cabaretele din Montmartre și, după cum vezi, s-ar putea scrie o istorie a întîlnirilor de acest gen, a afinităților elective. Nota noastră comună este capacitatea de a ne minuna în fața minunii. Și, ca să fiu mai precis, voi invoca un vers al marelui Sofocle : „Din multe minuni cîte există, nici una nu-i mai mare decît omul“. Diferența, exprimată mai direct, este cea de limbaj. Mai metaforic vorbind, diferența este infimă, este cea dintre albul pînzei și albul colii de scris. Deci ea, diferența, stă în starea de provocare spirituală a albului, care este și lipsa culorii și cunună a culorilor, și, mai ales, este începutul.

— Poți chiar găsi similitudini între evoluția de astăzi a artei plastice și cea a literaturii ?

— Ultimele decenii au marcat mai multe tendințe, din care m-aș opri doar la două. O direcție realistă, indiferent că s-a practicat un hiperrealism, un realism mitic sau fantastic, rezolvat atît în plastică cît și în literatură cu modalitățile respective curentului. A doua direcție, „formalistă“, reprezentată în plastică de abstracționism, neoexpresionism abstract, sau tot mai desele tendințe de exprimare plastică a unor relații de semne. În literatură, această direcție corespunde încercărilor de epuizare a scriiturii pînă la așa numitul „grad zero“ al ei. Referindu-ne la arta contemporană românească, aș semnala, pentru prima direcție, pictura lui Horia Bernea, în care realitatea mitică a „dealului“ este exprimată plastic în imagine și literatura lui Ștefan Bănulescu, cu încercările sale de descoperire a arhetipurilor, prin folosirea complexă a limbajului, atît ca discurs logic, cît și ca posibilități intrinseci de incantație. În fine, trebuie totuși să mă refer, în cîteva cuvinte, la o ultimă tendință, aceea de artă totală, de „multimedia“, de interdisciplinaritate : pictorul Ion Bitzan scrie cărți-obiect, tot mai mulți pictori fac film, folosesc camere video, poeții scriu pictopoeme etc.

— Am în față o fișă biobibliografică Onisim Colta. Ea sugerează — vrei, nu vrei — un portret de pictor prodigios. Posezi o formulă plastică din perspectiva căreia poți opera cu oarecare ușurință ?

— Termenul de „formulă“ are ceva peiorativ, de rețetă verificată, care se poate învăța și care garantează o reușită. Mai potrivit mi se pare sensul cu care operează critica de artă, cînd se referă la nota personală a unui pictor, formula, în acest sens, reprezentînd o sumă de elemente „descoperite“ de ochiul detașat al criticului care definește un anumit univers figurativ, exprimat într-un mod particular de fiecare artist. Prin urmare, dacă în acest moment există o „formulă“ plastică Onisim Colta, aceasta este intrinsecă creației. Mărturisesc că îmi elaborez compozițiile grafice sau picturale în timp, lent, fără salturi spectaculoase... Îți trebuie puterea de a aștepta să-ți crească „lumea“ în tine ca o sămînță. Apoi, ești „grădinarul“, și tu cunoști experiența grădinii, ciclul tău de poeme fiind o mărturie în acest sens.

— Scriitorul, spre a exista în profesie, are nevoie de un mijlocitor : revista, editura. Din acest punct de vedere, misia plasticianului pare mai simplă, mai simplificată, dacă vrei. El, tabloul, este un obiect finit (poezia, din contra, necesită tipărire). Așadar, care sînt relațiile tale cu publicul ?

— Nu cred că o poezie în manuscris este mai puțin întreagă ca poezie, mai puțin finită decît un tablou. Eu compar un volum tipărit, dacă îmi dai voie, cu o sală de expoziție. Iar, în ce mă privește, prefer ca lucrările mele să circule prin sălile de expoziții, decît să fie luate direct din atelier și închise într-un apartament.

— Aradul, orașul tău de adopțiune, are o bună tradiție plastică. Care sînt valorile și tendințele ei actuale ?

— Există o tradiție, nu neg. Cei care astăzi menținem un oarecare tonus artistic în Arad, am preluat această tradiție din mers. Mulți dintre noi fiind, cum spui, „adoptați“. Drept să-ți spun, eu nu prea cred în virtutea strict provincială Ci, mai degrabă, într-o complexă, nuanțată și inepuizabilă tradiție românească. Tendința sau tendințele sînt cele de a fi actual, modern, contemporan, adică a te pune pe tine în discuție prin intermediul artei tale „în climatul și condiționările sociale în care e implicat artistul epocii noastre“. În ceea ce privește valorile plasticii arădene, ele există într-o perpetuă stimulare reciprocă. Deci într-un climat artistic. Ceea ce nu este puțin.

Întrevedere realizată de
Vasile DAN

Presiunea spațiului (II)

Împingerea în față — de către modelul antic al cunoașterii științifice — a spațialității, planului și staticului geometriei face ca însăși judecata să fie cu precădere nominală. Structurile stabilite se transmit, în bună parte, lumii medievale, unde persistă o înclinare spre schematizare planimetrică, „procedeu prin care nu numai dimensiunile, dar chiar și formele puteau fi stabilite geometrico more“ (E. Panofsky). Evul de mijloc reclamă, însă, mereu și imaginea verticalității anticului Platon, în artă — prin țîșnirile spre cer ale goticului, în logică — prin predominanța tipului categoric de judecată — reflectare a relației de coerciție în care prezentul era plasat față de „originarul pur“, față de „adevăr“, de „arhetip“. Astfel, în experiența medievală, simbolul sferei aplicat la timp își pierde din importanță, rămînînd posibilitatea de a-l aplica exclusiv la spațiu. Arta Renașterii va fi aceea care fructifică această posibilitate, descoperind perspectiva curbilinie, care implică racursiul și anamorfoza, deci procedee de relativizare, de mișcare a „punctului fix“. Însuși bizantinismul, „prin definiție static și hieratic încremenit“ (L. Blaga) se dinamizează în contact cu achizițiile Renașterii.

Planimetria scolastică și segmentaritatea liniarului rămîn, însă, în continuare , determinante, penetrînd și în raționalitatea politică. Căci tehnica machiavellică a puterii se reduce, în ultimă instanță, la izolarea pasiunii dominante, pentru a o putea stăpîni, controla, așa cum în plan geometric se izolează punctul pentru a-l putea încadra. „Aritmetica politică“ din epocă nu face atunci decît să anunțe efortul de mai tîrziu pentru „mathesis universalis“.

Privind în linie evolutivă, cartezianismul, fără îndoială, produce o răscruce în istoria cunoașterii, eliberînd gîndirea de „categoricul“ medieval și oferind deschidere spre abstractul judecății ipotetice. Dar „cogito ergo sum“ al lui Descartes, pe cît se dorește de clar, pare tot pe atît de straniu. Pentru că particula „ergo“ nu este deducție (D.D. Roșca) ci identitate, intuiție intelectuală, în care nu există un „înainte“ și un „după“. Iar această identificare primară de existențe este transferată și fizicii. Toate predicatele materiei sînt reduse la întindere, deci materia devine una cu spațiul, gîndirea însăși transfigurîndu-se, devenind „gîndire despre obiecte întinse și, prin aceasta, gîndire despre mărimi“ (B.G. Kuznețov). Se instituie astfel o aporie cardinală, rezultată din fizicalizarea geometriei și geometrizarea fizicii, aporie pe care o va interioriza întregul clasicism.

Fuga de „orizontalitate“, de liniarul euclidian pare să-și găsească împlinire în știința contemporană. Prin geometriile noneuclidiene, spațiul este relativizat, metrica riemanniană permițînd convertirea orizontalității în „figuri“ instabile, care se mișcă, se sustrag „înghețării“ din geometria lui Euclid Spațiul și timpul rămîneau absolute în știința modernă, în timp ce spațiul științei contemporane se curbează, își schimbă dimensiunile în funcție de mișcare. Spațiul este temporalizat iar timpul este spațializat. În continuul spațiu-timp, componentele sînt permutabile și, totuși, nici contemporaneitatea nu scapă de insinuarea profundă, într-o altă formă, a aporiei moderne. Căci ce este, în ultimă instanță, efortul de spațializare a timpului dacă nu o geometrizare a lui ? Iar dinamizarea spațiului o fizicalizare a geometriei ?

Ioan BIRIȘ

CÎNTEC PENTRU CONDUCĂTOR ȘI ȚARĂ

Nu-i iubire mai curată ca aceea de sfînta glie.
Ramurile aurite se înalță-n tricolor.
Crezul nostru de milenii rostuie în trăinicie
Din cerdacul limbii sacre, porțile spre viitor.

Bunii sărutați de rîuri și de pacea din cuvinte
Au lăsat în urmă focuri de-nfruntate bătălii,
Dimineața e mai dalbă de atîtea oseminte
Grav rostind întemeierea veșnicitei Românii.

Peste dalele ninsorii, sevă dînd în primăvară
Anotimpul de-nțelesuri se aprinde în văpaie.
Steagurile mîndre aripi luminînd a cîta oară
Își salută dragul nume — Ceaușescu Nicolae.

Nu-i iubire mai curată ca aceea de neam și țară.
Visele reverberate ard în cercul viitor,
Cîmpul inimii adună, iarnă, primăvară, vară
Cu credința veșnic trează în iubit Conducător.

PARTIDULUI

La a 65-a aniversare

Partidul e-n toate, e-n vajnicul vis
Prin vremi de prigoană numit LIBERTATE,
La marele-i drum de lumini circumscris
Destinu-ne mîndru cu inima-i bate.

Partidul e jertfă de tineri feciori
Pentru seninele zori ne-ntinate,
Mîna întinsă pentru surori cu surori
Mîna întinsă pentru tovarăș și frate.

Partidul e gîndul măreț, e acest
Temei înțelept întru ceasul rodirii
Al păcii fierbinte și viu manifest
Peste toate meridianele firii.

Partidul e ploaia curată rodindu-ne glia,
E prag de-mpliniri, e nădejde și astru,
Umăr semeț înălțînd România
Sub steag de victorii roș, galben, albastru !

IDENTITATE

Împletim limbile pașilor
Ca-ntr-un ținut al urmașilor.
Rănile timpului în straie domnești
Cutreieră macii, să nu îi trezești.

Vrednică de mărire li-e aripa dibace
În sîngele meu se aprind cămășile dace.
Cu viața mă-mpart și cu-o buză de carte
Turnuri veghează din aproape-n departe.

Bărbile lor au înălbit urzind rotundul de țară,
Cărămizile trainice sînt temelii,
Anii de naștere mă afundă ireversibil în vară,
Voievozii neamului cresc trunchi în copii.

Lucilia DINESCU BAN

Debuturi (I)

cronica literară

După poeziile din **Cinci** (carte în care a publicat alături de Bogdan Ghiu, Ion Bogdan Lefter, Mariana Marin și Alexandru Mușina), ROMULUS BUCUR debutează cu **Greutatea cernelii pe hîrtie,*** plachetă de versuri în care trăsăturile din volumul colectiv se mențin. Eugen Simion a comentat creația celor cinci poeți sub titlul **Sfidarea retoricii, retorica sfidării,** relieflnd, de fapt, caracteristicile esențiale ale poeziei lui Romulus Bucur. Între foarte tinerii poeți, Romulus Bucur este printre cei mai direcți în limbaj, construind imagini poetice șocante, izbind în gustul obișnuit ca și berbecul în poarta cetății în vechile lupte, vădind intenția de a schimba poezia.

Ca toți tinerii poeți, Romulus Bucur lărgește universul poetic, exteriorizîndu-l prin imagini poetice mai puțin solemne. Poezia nu se distanțează de realul imediat. Intră în poezie un mediu aparent banal, în fapt, cotidian, o realitate imediată. Realul poeziei lui Romulus Bucur cuprinde strada, cinematograful, călătoriile, viața de student sau tînăr profesor, camera, stagiul militar, secvențe cu iubita, parcul, orașul, gara, lumea diurnă. Imaginile poetice se prozaizează voit: „șuieratul locomotivei / ca un chiot de triumf / al șoriceilor / ce au ros / încă unul din firele ce ne leagă /o păpădie ținută în mînă / în bătaia ploii trebuie / să repeți de zeci și zeci / de ori „știi / îți aud inima" și / „sînt prea grea lasă-mă jos" spus nu / cu foarte multă convingere / în timp ce alergai / cu ea în brațe / pe aleile parcului / s-o sun să-mi amintesc / vocea ei degetele / ezită pe discul telefonului / altădată cifrele se ajungeau / din urmă între ele / șuieratul ăsta / al dracului ce seamănă / cu țîrîitul deșteptătorului / ce mă va trezi de acum înainte" / /. Ciclul **Odiseu în Purgatoriu** cuprinde poezii ale trecerii prin vîrste. Un orgoliu ascuns, o poză a indiferenței ce se doresc semne ale independenței în poezie. La Romulus Bucur, ironia și autoironia sînt un fel de platoșă pentru timiditate. Agresivitatea verbală ascunde un suflet candid, descoperind poetic, încă o perioadă inocentă, a copilăriei și adolescenței. Dintr-o asemenea viziune se nasc poeziile despre oraș și copilărie.

O atitudine tranșantă se întîlnește și în volumul* de debut al lui EUGEN SUCIU, ca în atîtea altele ale poeților tineri. **Bucuria anonimatului** are trei părți — **Pîntec și flutur, Dragoste cu nemiluita** și **Muguri alchimici** — și, după consistență (și cantitativă) dovedește că sîntem la întîlnirea cu un poet care are în urmă mai multe exerciții lirice. La mulți poeți ai generației se observă nevoia de a-și explica poezia, de a scrie poeme-manifest, cu caracter de artă poetică. **Muguri alchimici** (subintitulat **Discurs împotriva violenței și nepăsării**) impune această dorință de rostire explicativă: „Simt nevoia / să vă spun ceva vital / axiomatic / ca un sunet de trompetă /.../ celor care au crezut / prea mult în mine / le-am spus întotdeauna / că nu sînt decît un om / celor care n-au avut încredere în mine / le-am spus că nu sînt decît un om / iar mie îmi spuneam deseori / c-aș vrea să fiu un cîmp / un cîmp mare dragule / un cîmp / ..." Această luciditate, fixitate și lipsă a sentimentului pare să indice o glacialitate a poeziei. Poezia lui Eugen Suciu se naște dintr-o reflectare a lumii văzută în exactitatea liniilor geometrice. Desigur, ca o convenție poetică, pentru că în **Adolescentul — sculptură în arome,** într-o poezie de structură modernă, se ating inflexiuni emotive: „Au chipul cotropit de nerăbdare / iar ochii le-aduc uneori / cu clipa / cînd într-o însomnorată pădure / un singur copac / tresare în somn / sînt mai tineri / decît orice altceva / căci nu cunosc încă / viteza regretului / mereu așezați pe cîte-o margine". Există, în poem, cu doza intrinsecă de ironie, o autodefinire a unei anumite vîrste. Multe poeme sînt citabile, chiar dacă nu integral, din cartea lui Eugen Suciu.

Alexandru RUJA

---

* **Romulus Bucur, GREUTATEA CERNELII PE HÎRTIE, Editura Albatros.**

* **Eugen Suciu, BUCURIA ANONIMATULUI, Editura Albatros.**

carnet plastic

Lirism și maturitate artistică

În actuala sa expoziție personală (de la sala Alfa), Pavel Alaszu prezintă o suită de naturi statice. Înfruntînd pericolul monotoniei, datorat abordării unui singur gen, pictorul ne-a oferit o expoziție omogenă în care, însă, fiecare lucrare are o vibrație proprie. Asumarea riscului amintit și reușita deplină constituie o probă de maturitate artistică. Într-adevăr, Alaszu se află, în acest moment, stăpîn pe uneltele sale, știind să obțină un efect maxim cu o mare economie de mijloace de expresie. Ne izbește, în primă instanță, puținătatea tonurilor utilizate: roșu-vermillon, ocru, verde, roșu englez, foarte puțin verde smaragd, și, foarte rar, un albastru rece. Toată arta lui Alaszu constă în orchestrarea acestor tonuri și, mai ales, în subtilitatea griurilor colorate, care acoperă aproape întreaga suprafață pictată. Ici-colo scînteierea unei pete de culoare pură, așa cum iese ea din tub, pune un accent judicios și necesar. Acest accent iradiază și înviorează miraculos întreaga țesătură cromatică a tabloului. Este darul coloristului autentic. În compoziția lucrărilor lui Alaszu, motivul cel mai frecvent îl constituie fructele. Ca și cele ale lui Pallady, fructele sale nu au nimic din materialitatea destinată simțului nostru gustativ. Ele sînt privite de ochiul pictorului pentru o singură însușire: culoarea. O culoare purificată de orice imixtiune a unor senzații străine. Totul se desfășoară în planul autonom al picturii.

Horia MEDELEANU

...Într-o suită de naturi statice și cîteva peisaje, viața colorată a noastră și a pictorului se organizează pe o suprafață încadrată ca o pagină cu un sonet priceput paginat. Dacă din comparație lipsește similul rimei, ritmul suplinește cu prisosință, în construcție, dezvăluind o agitație interioară ce mărturisește căutările și descoperirile existenței umane. Pentru că arta lui Pavel Alaszu nu este numai plină de umanism, ci și frumos umană, explorînd mai ales trăsăturile afective și nu pe cele strict raționale. Argumentul principal al pictorului rămîne, însă, culoarea, pe care o folosește cu sensibilitate, armonizînd-o temei propuse, ceea ce ne lasă impresia că nu obiectul a fost colorat, ci, din pasta vibrîndă, s-a întrupat imaginea abia sugerată a acestuia. Dar și pasta este diluată, însă nu lipsită de intensitate, pentru a sublinia poezia discretă a structurii compoziționale, cîntată în griuri. Aceste griuri, cu rezonanțe reci, subliniate de tonuri mai grave, calde, dar tot grizate, aparțin lirismului picturii lui Pavel Alaszu — definind omul îndrăgostit de arta căreia i s-a consacrat.

Valentin STACHE

VEI MERGE SĂ SAPI

Bătăile ceasornicului din tîmplă
Măsurînd albă zăpada pe coapsă,
Pămîntul întors din somn,
Aburind curat,
Pe dealurile Deznei
Diminețile coboară cu miei
Iar serile cad cu mînjii în palmă.
Pe „Cărarea de domni"
Au rămas salamandrele ploii,
La mijloc, cu frunza bătută în
teamă,
De cîte milenii plouă la Dezna
Peste mirarea dealului meu ?

Vei merge să sapi,
Nu te mira,
Mă vei dezgropa din tine.

ȘCOALA LIMBII

Din Apuseni mă trag
Și îndrăznesc
C-un ol de lapte covăsît
Naivitate dusă la oraș
Cu lumea satului desagă într-un băț.
Un plug arînd copilăria în omăt,
Un munte întristat sub geană,
Într-un oraș m-am tot școlit,
Să-nvăț limba română pe de rost...

Din Apuseni mă trag
Și îndrăznesc să spun
Că școala limbii este satul
românesc.

Monica-Rodica IACOB

teatru

„Teatrul veșnic tînăr"

Astfel se numește formația de teatru a Casei de cultură a sindicatelor din Arad. „Botezul" îl făcuse dramaturgul I.D. Sîrbu, în urmă cu patru ani, la constituire. Entuziaști, cîțiva tineri, muncitori și elevi își propuseseră, atunci, să realizeze spectacole de muzică și poezie, recitaluri și, nu în ultimul rînd, spectacole cu piese din dramaturgia românească. Curînd, au venit și premiile. Să reținem Premiul revistei „Tribuna" la Festivalul de teatru scurt „Oameni ai zilelor noastre", (1984) pentru spectacolul cu piesa „La o piatră de hotar" de I.D.Sîrbu, Premiul de interpretare pentru Dorina Darie și diploma Casei de cultură Bistrița-Năsăud, la ediția următoare a aceluiași festival, pentru reprezentarea piesei lui Octavian Gîngu, „Adevărul telegenic", premiul I și titlul de laureat în etapa republicană, întregului colectiv și regizoarei Emilia Dima Jurcă, actriță la Teatrul de stat, premiul I Elionorei Bede pentru recitalul din lirica Anei Blandiana. Premiile sînt elocvente prin ele însele, însă insuficiente pentru a releva un drum, care nu a fost întotdeauna liniar, un drum dificil, croit cu credința că teatru este flacără, dar și trudă. Urmărind recenta premieră cu piesa lui Adrian Dohotaru, „Anchetă asupra unui tînăr care nu a făcut nimic", ne-a surprins maturitatea artistică a acestui foarte tînăr colectiv. „Inima" lui este actrița Emilia Dima Jurca, pedagog laborios și pasionat, cu merite incontestabile în promovarea unor reale talente, posibile nume de referință în arta spectacolului. Mă gîndesc, în primul rînd, la Dorina Darie, elevă în clasa a X-a la Liceul „Miron Constantinescu" din Arad, deja laureată pentru interpretare, surprinzătoare prin disponibilitățile de creație vădite în rolul de compoziție „Mama", din piesa lui Dohotaru. Am urmărit jocul relațional al interpretei, luciditatea, dar și puternica trăire a rolului, avînd sentimentul că evoluează o actriță stăpînă pe meșteșugul său, avînd în sine o mare vocație pentru scenă. Ca, de altfel, Bogdan Costea, elev în clasa a XII-a la Liceul industrial nr. 13 Arad, care a susținut, cu dezinvoltură și firesc, rolul titular al piesei — Patriciu Georgescu — un rol dificil, contradictoriu, plămădit din lumini și umbre, pe care interpretul l-a nuanțat cu subtilitate și real talent. Și ceilalți interpreți — Claudiu Oblea (Reporterul), Eleonora Dede (Adriana), Mena Teliman (D-na Vasilescu), Aurel Pit (Tata), Lia Ardelean (Dana), Brigitte Spirk (Ioana), Dorin Buzgau (Dan), Mihai Covaci (Vadim) — au evoluat cu rîvnă, aducîndu-și contribuția, mai mult sau mai puțin, la realizarea unui spectacol pe care l-am aplaudat, în primul rînd, pentru pasiunea și credința cu care a fost lucrat de acest admirabil colectiv pentru care teatrul nu reprezintă o îndeletnicire în marginea vieții, ci un mod de existență.

Lizica MIHUȚ

ex libris

Tudor Vlad: „Ascensiune nocturnă"

S-a întîmplat să parcurg romanul lui Tudor Vlad în același timp în care un coleg citea — cu oarecare întîrziere — un autor din generația matură. Și în timp ce eu îi povesteam cîte ceva din paginile tocmai citite, el îmi spunea mirat: „Păi, și aici cam tot despre asta e vorba !". Adevărul este că, deși făcînd parte din familia multdiscutată a realiștilor ironici ai momentului, Tudor Vlad mi s-a înfățișat în prima clipă mai apropiat și de un alt autor (nu lipsit nici el de ironie, dar făcînd parte din altă generație): Eugen Seceleanu. Un univers închis suficient sieși, lipsit de ironie ca scop, nu în ultimul rînd din cauza acestei încîntări limitate, interzicînd (și) indivizilor „de altă părere" o realizare proprie. Dar zăbovirea îndelungată asupra faptelor și lipsa de orice milă față de eroi și cititori este abandonată de autorul „Ascensiunii nocturne". Privirea (tot de sus, tot „demiurgică", deci) este aici nu atît ironică, cît mult mai degrabă incluzînd imaginea unui univers tragicomic, un univers constituit, viu, cu legi bine stabilite, un univers la care intrușii se uită nu cu ironie (nici ei !), ci, mult mai degrabă, cu invidie, cu teama că s-ar putea să nu-i fie integrați.

Tudor Vlad scrie lucrurile cele mai grave senin. El folosește modul de exprimare al personajului (rămînînd, însă, tot timpul autorul de față). Ironia pornește tocmai de aici: un om inteligent vorbește ca un imbecil, la fel cum vorbesc unii adulți cu copiii. Efectul este că orice om de bună credință se simte jenat la un asemenea spectacol. În afară de cei care nu-l înțeleg, desigur. Și ca să-l înțeleagă, totuși, ca să fie sigur că îi înțelege, autorul mai îngroașă tenta. Va înțelege și autorul aspirațiilor cărții că despre el este vorba ?

Construit din două părți distincte (mai romanescă prima, mai de „generație '80" a doua), acest roman, care nu prea este roman, reprezintă una dintre posibilitățile de abordare a acestei lumi: integrarea cu orice chip și grija de a face cît mai puține greșeli în realizarea acestei integrări. Dacă reușești, atunci totul este bine. Sau aproape bine. „Coboară. E mult mai frig decît se așteptase; tremură. Își spune că, altfel, totul e bine. Sau pe aproape" sînt cuvintele cu care se termină și volumul.

Gheorghe SCHWARTZ

SEMNE

Curtea interioară a unei foste redacții arădene, cea a ziarului „Românul". Castanul crescut din inima ei a dat în frunză, semn de împrimăvărare sigură. El mai înseamnă și locul unde s-au adunat flăcăii veniți din Mîndruloc, în noiembrie 1918, ca să depună jurămînt de credință intrînd în Garda Națională Română. Ziarul, atunci, a însemnat, la rîndu-i, cele întîmplate — după jurămînt, flăcăii au cîntat „Deșteaptă-te române !" și au încins o horă de toată mîndrețea. Horă ce avea să se tot lărgească pînă ce a cuprins în rotundul ei o Țară. Curtea este, acum, o „trecătoare" — leagă două străzi. Una s-a numit, pe rînd, Herrengasse, Uri utca, Deák Ferenc, în sfîrșit (și pentru totdeauna) Mihai Eminescu. Cealaltă a purtat și ea diferite nume; azi îl poartă pe cel al lui Anatole France !... Semne de la fosta redacție au rămas doar la susținătoarele unor copertine care protejează cele două intrări de la demisol (la etaj locuia Vasile Goldiș): scrie, acolo, în fier forjat, „Românul".

Semn (mare) de împrimăvărare în curtea fostei redacții. A venit vremea (tot primăvăratecă) pentru însemnarea, după cuviință, a celor ce au fost și s-au petrecut acolo. Cum și pentru primenirea numelui străzii pe care se afla intrarea principală. Pe Anatole France îl putem stima și altfel.

Un semn (statornic) care să îndemne la aducere aminte de lupta pentru unitatea națională, cinstind-o, se poate pune chiar acum în această primăvară românească pe care o închinăm sărbătoririi Partidului nostru, păstrător de curată istorie veche și făuritor de luminoasă istorie nouă.

Florin BĂNESCU

excelsior

Valeria Chircu

OFRANDE

Inimi de grîu
pulsează pe cîmpia lactee,
ofrande pe altarul luminii,
struguri de purpur
în nestinse cuptoare,
poeme sîngerii,
flori de mărgean,
pe omătul pieptului
dezvăluit de patrie.

OCHII CUVINTELOR

Căutăm cu înfrigurare,
căutăm
ochii cuvintelor,
pitiți prin lungi coridoare.
Tainici licurici
căutîndu-și locul
așteaptă aripile sufletului
să le înalțe
umbrele tremurînde.

CUVÎNTUL

Cuvîntul său, muiat în
iz de gutui,
vine ca o mișcare din
revelația pădurii,
ca un asediu din memorie,
ca o mierlă ce flîfîie un
jurămînt.
Silabele aduc iarba verde de
acasă
cu putere albă ca o speranță
azurie.

MĂRTURIA

Durerea zilei e mărturia unei
treceri grăbite prin soare,
în care sîngele, acest vehicul
de foc,
discerne dorințele și temerile
noastre

ca într-o litanie
în succesiuni de anotimpuri.

---

carte de teatru

Cupluri... și nu numai

Contradictoriu sau contrariat, retras în spatele unui zîmbet agresiv, insolent chiar, împătimitul de teatru, ocrotit de aripile maeștrilor în fața cărora nu ezită să se protăpească ori de cîte ori are prilejul, **Bogdan Ulmu** ni se înfățișează, iată, cu o nouă carte, remarcabilă în primul rînd pentru ingenioasele filiații stabilite în contextul cehovian, nu lipsite de interes fiind și incursiunile în cîteva din creațiile altor clasici ai dramaturgiei universale (Caragiale, Wedekind, Gogol, Ibsen). Unitar, deși împărțit în două părți (**Cupluri cehoviene** și **Alte cupluri**), volumul reconfirmă vocația de critic și teoretician a autorului, dublată însă acum de experiența practicianului.

Mărturisită încă din apariția anterioară (**Sub semnul teatrului** — Ed. Eminescu, 1980), înclinația afectivă, consecventă, profundă și nedisimulată pentru prospectarea universului cehovian, îl determină pe autor să alăture eseurilor publicate atunci o altă serie, ale căror puncte de plecare pot fi detectate atît în reflectarea operei acestuia cît și în radiografiile relevate de cîteva importante transpuneri scenice. Demersul strîns argumentat, construit, pe un eșafod teoretic amplu, se transformă într-o adevărată stare de asediu, care reușește (fără a pierde din limpezime și exactitate) să lumineze o parte din ungherele mai mult sau mai puțin explorate ale subiectului (drept jaloane putînd fi amintite înseși titlurile subcapitolelor : **Paradoxul, Arta complicației, Tonurile gri (s), Discurs asupra ratării, Inutilitatea evenimentului, Singurătăți paralele** etc.), admirabil configurat în baza antinomiilor vorbă-gest, aspirație-posibilitate, a reliefării histrionismului și cabotinismului personajelor (reale reprezentante ale „incertitudinii contemporane"), ale acestei lumi pentru care rușinea devine o stare normală, miracolul o imposibilitate, iar ceaiul (singurul ucigaș autentic — — fără simbrie) măsoară dimensiunile dramei conștiinței.

Pornind de la obiectul scenografic al spectacolului regizat de Sică Alexandrescu la Naționalul bucureștean, în 1949, și ajungînd la montarea aceleiași „Nopți furtunoase" pe scena Teatrului de Stat din Sibiu din 1980, care-i aparține (capcanele, acțiunea și personajele extrascenice fiind doar două dintre punctele forte ale periplului), trecînd apoi la radiografierea **din interior** a cîtorva piese („Căsătoria" de Gogol, „Deșteptarea primăverii" de Wedekind, „Hedda Gabler" de Ibsen), decupate în vederea reconstituirii unui puzzle al cuplurilor (sub semnul căruia stă, de altfel, întreaga carte) dar... nu numai, conștient atît de utilitatea lipsită de echivoc a cărții de teatru, una dintre puținele modalități de luptă împotriva **efemerului**, cît și de pericolul mistificării și al proliferării diletantismului culpabil (ținînd cont în permanență de acel dezechilibru dintre repertoriului de semne al receptorului și al emițătorului, pe care caută să-l atenueze prin numeroasele explicații și trimiteri) regizorul-eseist are inspirația de a nu prezenta niște reale „caiete de regie", respectînd și „acel delectabil adevăr conform căruia atunci cînd poți spune pentru ce iubești un lucru, înseamnă că ai încetat să-l mai iubești"...

Traian Pop TRAIAN

---

* **Bogdan Ulmu — CAIETE DE REGIE, Ed. Eminescu, 1985.**

panoramic

● La Timișoara, în sala de sport „Medicina", a avut loc etapa pe județ a Campionatului republican de judo individual la copii. Această competiție sportivă, din cadrul **„DACIADEI"**, a fost organizată de Casa pionierilor și șoimilor patriei Timișoara, în colaborare cu C.J..E.F.S., C.J.O.P. și Inspectoratul școlar județean Timiș. Au participat peste 120 de sportivi, de la cinci secții de judo. Primii trei clasați de la fiecare categorie de greutate vor participa la etapa de zonă la Cluj-Napoca în 25—27 aprilie a.c. Reprezentanții Casei pionierilor și șoimilor patriei Timișoara au ocupat cele mai multe locuri fruntașe. S-au remarcat în mod deosebit sportivii care au obținut locul întîi : Alin Teacă, Cristian Jumugă, Marius Teacă și Ovidiu Petromăneanț **(toți de la C.P.Ș.P. Timișoara)**.

serial

VIAȚA MARILOR VEDETE: LIV ULLMANN

63

CUM SE PIERDE PREMIUL OSCAR. Vedeta nu crede că va apărea în palmares. Dar, încet-încet, camera de hotel de la Hollywood se umple de oameni care-i spun **Vedetei** că deja se vorbește despre acel premiu, că ei înșiși știu din sursă sigură, că nu mai există nici un dubiu : ea va fi aleasa ! Astfel, **Vedeta** începe să se gîndească la posibilitatea de-a lua Oscarul. Obrajii îi ard, prietenii o trimit să se odihnească, nu cumva să n-arate bine la festivitatea de premiere, dar **Vedeta** nu reușește să adoarmă. Sosesc telegrame de felicitare, trimise „pentru cazul că..." La televiziune se discută, evident, despre Oscar. **Vedeta**, coafată și machiată, devine — în curînd — de nerecunoscut : ea însăși se simte ca un canar bătrîn de țară, pentru prima oară în viață... Impresarul **Vedetei** sosește surîzător, încărcat de cadouri pentru toată lumea. **Vedeta** își dă seama că omul e, de fapt, cu nervii la capăt, ca niciodată. Puțin prea zelos, impresarul încurajează asistența : spune că, la urma urmelor, dacă **Vedeta** nu va lua premiul Oscar de data asta, nu e nici o nenorocire, nu vine sfîrșitul lumii, vor mai fi ocazii. Fiecare încearcă să-l convingă pe interlocutor că, ori așa, ori așa, cu sau fără Oscar... Nici o diferență. Dar, mental, fiecare caută un loc în încăpere pentru rîvnitul trofeu. O mașină așteaptă în fața hotelului : mare, neagră, ca de obicei. Șoferul nu pare conștient de importanța momentului : e obosit. Are oroare de nopțile astea, pentru că, invariabil, Oscarul provoacă o teribilă aglomerație pe străzi. Mașini asemănătoare alunecă prin noapte, iar înăuntrul lor zărești inși îmbrăcați în costume de mare ținută. Figuri puternic machiate privesc, cu solemnitate... alte figuri puternic machiate... O mulțime înghesuindu-se, ca la un meci de fotbal... Nenumărate proiectoare, declicul nenumăratelor aparate de fotografiat... **Vedeta** de la Trondhjem își aude numele, în difuzoare, rostit de cel ce face prezentările, pentru publicul adunat la intrare. **Vedetei** îi tremură întreg corpul. Nu reușește să zîmbească... Tensiunea devine insuportabilă.

Selecție și adaptare

Ana ALDAN

VARIA

top

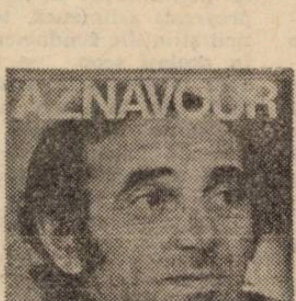

● **Michael Rutherford** (ex-„Genesis") este fondatorul noului grup **Mick & The Mechanics.** După Peter Gabriel, Phil Collins, încă un nume de marcă desprins din constelația „Genesis", care i-a mai dat, să nu uităm, pe Tony Banks și Steve Hackett, artiști cu o marcantă individualitate. ● Formația **„Honeymoon Sweet"** ne oferă, cu LP-ul „The Big Pride", o plăcută surpriză ! Piese ca „Feel It Again" vor alcătui, cu siguranță, fundalul sonor al apropiatului sezon estival. ● Modificări neinspirate în componența unor grupuri rock autohtone : în plină perioadă de afirmare pleacă de la **„Impact" Vanea Onofrei,** locul său fiind ocupat de către Zoly Lengyel (clape). Va urma o perioadă de „reciclare" al cărei rezultat nu credem că-l va egala pe cel anterior, confirmat de reușitele înregistrări făcute la Radio București, dovada de necontestat a unui grup omogen, cu o orientare stilistică distinctă ● Chitaristul **Nuțu Olteanu** părăsește formația **„Iris"**, plecînd la „Holograf". Locul său e ocupat, în compensație parcă, de... doi chitariști ! ● În vreme ce Johnny Halliday a fost distribuit de către regizorul Costa Gavras în ultimul său film, **David**, fiul său și al Sylviei Vartan care a împlinit recent 19 ani, pășește ferm pe căile afirmării muzicale. Amintim că anul trecut David a concertat cu succes în Japonia. ● Un alt solist francez „en vogue" : **Gatsby.** Solistul cu nume ce ne amintește de eroul lui Scott Fitzgerald oferă piese melodioase, ca și unul din succesele-i recente : „Peanuts". ● Tot în Franța, un sondaj între tinerii de 15—18 ani relevă preferințele muzicale ale acestei categorii : rock, șansoneta, ritmurile Reggae și Salsa, muzica electronică și cea clasică. Peste jumătate din cei chestionați se declară interesați de investigațiile sonore din aria electro-pop. Cele mai ascultate nume : Aznavour (în foto), **Brel, Jarre, Marley, M. Jackson, Mozart, Chopin.**

Petru UMANSCHI

televiziune

DUMINICĂ, 27 aprilie. 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,45 Contemporanii noștri. 15,00 Închiderea programului. 19,00 Telejurnal. 19,15 Țara mea azi. — Epoca Nicolae Ceaușescu. 19,35 Cîntarea României. 20,15 Film artistic : Revanșa. 21,50 Telejurnal **LUNI, 28 aprilie.** 20,00 Telejurnal. 20,25 Partidul — inspirator și făuritor al civilizației socialiste românești. 20,45 Tezaur folcloric. 21,05 Film serial: „Wilhelm cuceritorul". 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 29 aprilie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Noi, comuniștii României. 20,55 Azi, în anul 65 al partidului — Armonii urbanistice. 21,10 Antologie teatrală. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 30 aprilie.** 20,00 Telejurnal. 20,25 Partidul Comunist Român — 65 de ani de slujire devotată a poporului. — O pagină glorioasă din lupta antifascistă : 1 Mai 1939. 20,45 Partid și țară luminos destin. 21,15 Vremuri de lupte și mari biruinți. 21,50 Telejurnal. **JOI, 1 mai.** 11,00 Sărbătoarea muncii. 11,10 Uniți sub tricolor, sub roșu steag. 11,30 Primăvara — balet. 12,00 Muzică de promenadă. 12,20 Muzică populară. 13,00 Telex. 13,05 Album de sărbătoare. 16,30 Opereta cîntă și dansează. 17,05 Partidul — inspirator și făuritor al civilizației socialiste românești. 17,20 Tineri laureați ai Festivalului național „Cîntarea României" și ai unor concursuri internaționale. 17,45 Țară scumpă, Românie. 18,05 Țara mea azi. 18,25 Program de cîntece și versuri pionierești. 18,45 1001 de seri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Odă Partidului, patriei și muncii. 20,30 Film artistic : Ciprian Porumbescu. 22,20 Telejurnal. 22,30 Sub cer senin, în nopți de mai. 23,00 Închiderea programului. **VINERI, 2 mai.** 11,30 Telex. 11,35 Tineri în primăvara țării. 13,00 Album de primăvară. 19,00 Telejurnal. 19,15 A fi tînăr în anul 65 al partidului. 19,30 Cu tinerețea noastră îți mulțumim, partid ! 20,10 Tinerețea noastră — tinerețea Epocii Nicolae Ceaușescu. 21,30 Ani frumoși ai tinereții noastre. 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 3 mai.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,40 Aprilie — cronica evenimentelor politice. 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia. 19,50 Primăvara șlagărului românesc. 20,25 Film artistic : Cu mîinile curate. 21,50 Telejurnal. 22,00 Romanțe și melodii de neuitat.

sport

DA, CUM TRECE VREMEA...

...și calendarul se mută spre mai-iunie, sînt tot mai mîhnit pe marginea fotbalului nostru, absență — și acum — la Campionatul Mondial, competiție unde, o cred, aveam și noi loc sub soarele mexican ; argument, iată, se adaugă și prima noastră victorie fotbalistică asupra selecționatei Uniunii Sovietice, calificată la „Fiesta", ca și Dinamo Kiev, aflată în faza de sus a Cupei Cupelor, deci e în marea țară un fotbal puternic, în stil iute și aprig ; am fost la meciul-eveniment, găzduit cum se cuvine de Timișoara, prin rîvna autorităților locale, fiind dator să spun lumii cititorilor că al nostru C.J.E.F.S. are chemare spre lucruri temeinic făcute pe plan național (de unde, sperăm, se va regăsi, curînd, și sporul sportului de pe la noi !) ; așadar, am fost la meci, m-am bucurat, ca pruncii, de-o dulce zi d'april, mi-am fericit privirea (și cea lăuntrică) — cum întotdeauna caut pricina — cu jocul minunat creat de Hagi, cît și cu truda lui Bölöni și Lung, cu toții fotbaliști de clasă internațională; coloană vertebrală a echipei noastre, încît dacă mingea nu era petrecută prin gîndirea lui Bölöni și măiestria lui Hagi, nici că aveam sorți de izbîndă în atingerea țintei: poarta celebrului Dasaev. Nu mai puțin celebru, Blohin a fost mult aplaudat de public, care a și regretat ieșirea din arenă a unuia dintrei cei mai valoroși fotbaliști ai lumii (accidentat).

Nu voi să fac cronică de meci, nici să trag linii ori gloanțe; Steaua se pregătește pentru examenul de maturitate de la Sevilla, deci nu cutez a acuza selecționerii că n-au apelat la cei mai în formă dintre fotbaliștii țării ; Mircea Lucescu continuă să aleagă pe cine voiește, e treaba lui și grija noastră, dar se vede că își mută, acum, preferințele spre Dinamo, de unde cam toată echipa, (minus, deocamdată, Jercălău), e convocată în loturile A, olimpic ori tineret, să nu se supere nimeni, nici măcar Gabor, prezent și el două minute în partida cu sovieticii (mutare tactică) ; aș propune F.R.F. ca, drept supliciu pentru ratarea mexicană, M. L. să fie trimis la Mondiale, el, Mateuț, Rednic, Ungureanu, Klein, care cu atîta of ne-au amărît nădejdea. Și încă se străduiesc s-o facă.

Teodor BULZA

documentar

CU PROF. UNIV. EMERIT DR. DOC.

C. V. OPREA

„Cămările lumii pot deveni neîncăpătoare"

— Stimate tovarășe profesor C.V. Oprea, sînteți, de ani în șir, membru al Societății Internaționale pentru Știința Solului, faceți apoi parte din grupul de experți din cadrul O.N.U., care se ocupă de ameliorarea și transformarea în terenuri agricole a solurilor sărăturate de pe glob. Tot în cadrul O.N.U. ați deținut — mai mulți ani la rînd — funcția de vicepreședinte al Consiliului Federației Europene pentru Poluarea și Păstrarea Mediului Ambiant. Așadar, sînteți un bun cunoscător al Terrei, fapt pentru care vă rog să dezbatem o temă de maximă actualitate — aceea a contribuției științei și tehnicii la rezolvarea hranei omenirii, știindu-se că asigurarea pîinii lumii de azi și, mai ales, a celei de mîine rămîne, la „scara" planetei, încă o problemă nerezolvată. Mai mult, chiar, alarmantă, dacă avem în vedere puținătatea rezervelor aflate la dispoziția F.A.O., care au scăzut, în ultimul deceniu, de la 78 la 14 zile, faptul că peste 1 miliard de oameni suferă de subnutriție, iar 300 milioane de copii sînt subalimentați, din care mor, în fiecare zi, 70 000, respectiv 25 milioane pe an. Evident starea de fapt impune fireasca întrebare: va putea planeta noastră să asigure, în viitor, hrana locuitorilor ei? Vă adresez această întrebare, stimate tovarășe profesor, mai cu seamă că în lume se „vintură", vizavi de această chestiune, tot felul de teorii...

— Studii temeinice, elaborate de specialiști ai O.N.U., evidențiază, fără tăgadă, că nu puținătatea hranei este cauza nenorocirilor arătate, ci, în primul rînd, distribuirea ei inegală. La baza acestei inechități stau cauze social-economice, sărăcia și exploatarea. Cum s-ar putea explica altfel faptul că țările industrializate, cu o treime din populația globului, consumă două treimi din alimente, în timp ce țărilor subdezvoltate, cu două treimi din populație, le rămîne doar o treime. Referitor la întrebarea pusă, răspunsul este un categoric: DA! Nu se poate vorbi de neputința planetei de a-și hrăni fiii, cum încearcă să susțină adepții teoriilor neomalthusioniste. Cercetările întreprinse atestă că Terra are un potențial agroalimentar suficient să asigure eradicarea definitivă a foametei și subnutriției; totul depinde de gradul valorificării acestui potențial. Dacă știința agricolă și actualele tehnologii practicate în țările dezvoltate ar fi generalizate pe întreaga planetă, în doar cîțiva ani penuria cronică de alimente ar fi integral eradicată.

— **Chiar și în condițiile „exploziei" demografice?...**

— Dacă ne referim, pe scurt, la evoluția demografică a Terrei, este de reținut că, în paralel cu progresul omenirii, a sporit și ritmul de creștere a populației — zilnic se înregistrează circa 240 mii de nașteri, respectiv circa 3 pe secundă. Situația demografică existentă a permis revitalizarea teoriei lui Malthus, potrivit căreia populația crește în progresie geometrică, în timp ce posibilitățile de hrană sporesc în progresie aritmetică, teorie supusă criticii științific fundamentate a lui Marx. În același scop, se face, în prezent, apel la limitarea artificială a natalității, prin mijloace anticoncepționale, pe motiv că așa-zisa „explozie demografică" împiedică dezvoltarea economică și socială a țărilor respective. Toate aceste teorii au fost infirmate de înseși realitățile capitalismului contemporan — în țările industrializate ritmul de creștere a producției agricole este mai rapid decît cel al sporirii populației, în unele state, S.U.A., Canada, etc. înregistrîndu-se chiar o criză agrară cronică de supraproducție, criză care dăinuie alături de starea cronică de subalimentare din alte țări ale lumii, mai cu seamă în Africa, Asia și America Latină. Este clar că subalimentarea sau chiar foametea se explică nu printr-o imposibilitate a sporirii producției agricole, ci prin slabă dezvoltare economică și prin scăzută capacitate de cumpărare a majorității populației. Așadar, adevărata cauză a flagelului foametei este sistemul economic și social bazat pe inechitate și subdezvoltare. Dovadă că foametea nu este o problemă de resurse, ci de relații sociale, de orînduire politico-economică, stă experiența țărilor socialiste, țări în care foametea, ca fenomen social, a putut fi lichidată într-o perioadă istorică scurtă obținîndu-se realizări remarcabile în creșterea nivelului de trai al populației.

— **Există, deci, și vor spori, cu ajutorul științei și tehnicii, posibilitățile de creștere a producției agroalimentare; am reținut dintr-o știre de presă că prin iradierea culturilor de orez și grîu, pentru a le face imune la atacul diferiților dăunători vegetali și animali, fără a deveni însă nocive omului, se pot obține sporuri de producție de pînă la 60 la sută. Întrebarea care v-o adresez, în finalul discuției noastre, stimate tovarășe profesor, se referă la cadrul în care poate fi cîștigată această bătălie pentru satisfacerea nevoilor alimentare ale omenirii și cu ce mijloace financiare?**

— Bătălia pentru satisfacerea nevoilor alimentare ale omenirii poate fi cîștigată numai într-un singur cadru, acela al unei largi colaborări internaționale pe plan politic, economic, științific și tehnic menită să întărească eforturile depuse de țările în curs de dezvoltare pentru a-și consolida independența lor economică. Migrațiile interne și internaționale sau „călătoriile" foamei, indicate de unii cercetători ca soluții pentru rezolvarea, chiar temporară, a flagelului foamei, s-au dovedit, așa cum arată istoria, drumuri periculoase pentru omenire. Calea cea mai bună și mai sigură pentru rezolvarea problemei alimentației actualilor și viitorilor pămînteni este dezvoltarea industriei într-o strînsă corelație cu agricultura. Contrar părerilor unor teoreticieni burghezi, industria și agricultura nu pot fi considerate antagoniste, ci dimpotrivă, se condiționează reciproc. În mod fals și tendențios pun unii dilema: „pîine sau oțel". O țară cu economie modernă, viabilă, cum vor trebui să fie toate pe globul pămîntesc, nu poate să dea alt răspuns decît următorul: „și pîine și oțel"! Că este așa, ne-o demonstrează exemplul României socialiste, care, într-o perioadă istorică relativ scurtă, dintr-o țară agrară cu o industrie și agricultură slab dezvoltate a devenit o țară industrial-agrară, cu o industrie puternică, modernă și o agricultură socialistă în plină dezvoltare. Deci, oțel, dar și pîine, fapt pentru care agricultura la noi în țară va rămîne și în continuare — așa cum a precizat secretarul general al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** la cel de-al XIII-lea Congres al partidului — a doua ramură de bază a economiei naționale, acordîndu-i-se o atenție deosebită. Cîteva cifre elocvente în acest sens: în 1990, producția de cereale va ajunge la 30 — 32 milioane tone, iar efectivul de animale la 11 milioane bovine, 15 — 16 milioane porcine, 28 — 30 milioane ovine și la cel puțin 80 milioane de păsări ouătoare, sporindu-se, pe această bază, contribuția agriculturii la dezvoltarea generală a țării și la lărgirea schimburilor internaționale, produsele agroalimentare cu marca „Made în România", fiind deosebit de căutate pe plan extern. Îmi permit, în acest sens o paranteză. Cu ani în urmă, aflîndu-mă la Londra, am intrat într-un magazin să-mi cumpăr pîine. Vînzătorul aflînd că sînt din România, mi-a spus: „domnule, dumneata trebuie să fii un om fericit că mănînci pîine din grîu românesc". La Hamburg și Frankfurt, lădițele de roșii și căpșuni din România se vindeau condiționat cu alte produse și treceau... ca pîinea caldă. La Viena, o mare vîlvă făceau „cornurile de Valcani", fiind mai scumpe decît celelalte produse similare. Legat de cea de-a doua parte a întrebării, posibilități financiare ce pot fi angrenate pentru asigurarea necesităților agroalimentare ale omenirii sînt suficiente. Să ne gîndim doar la fantastica sumă cheltuită, anual, în întreaga lume, pentru înarmare și care se ridică la peste 950 miliarde dolari sau poate chiar mai mult! Calculele experților sînt concludente în acest sens: mijloacele cheltuite în decurs de o singură lună pentru înarmare sînt suficiente pentru a iriga deșertul Saharei. Din acest exemplu, cît și din alte cifre ce ne stau la îndemînă, se înțelege clar ce mijloace materiale și financiare ar putea fi eliberate și puse la dispoziția omenirii înfometate, dacă problema dezarmării și înțelegerii între popoare ar fi soluționată. Iată de ce, la marele dialog cu viitorul, Congresul științei și învățămîntului, cît și la recenta Plenară a Comitetului Central al partidului, însemnate pasaje din cuvîntarea secretarului general al partidului, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, se referă îndeosebi la politica externă a țării noastre, la dezarmare și pace. În concluzie, lupta împotriva foametei în lume reprezintă, în prezent, o mare problemă economică socială și politică a timpului nostru, nu însă nerezolvabilă. Soluționarea ei, așa cum am precizat, este posibilă numai în condițiile în care se luptă cu forțe unite pentru înlăturarea armelor și înarmărilor, punînd știința și tehnica la treabă pentru a umple din belșug „cămara de alimente" a bătrînului nostru pămînt.

Convorbire realizată de
Ioan DAVID

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tirzie a lui Marlowe

26

— Vă propun un tîrg, am zis. Dumneavoastră îmi spuneți de ce o căutați, eu vă spun unde este.

— Ești în serviciul meu, țipă el. Nu sînt obligat să-ți spun nimic. Tipul se ținea tare, însă vedeai imediat că o cam dă din colț în colț. — Ai acceptat misiunea și ai primit un avans.

— Miss Vermilyea mi-a dat un cec pentru două sute și cincizeci de dolari, ca avans, și încă unul pentru două sute de dolari cheltuială. Însă nu m-am atins de ele. Iată-le. Am scos din buzunar cele două cecuri și i le-am pus în față, pe birou. Mai bine să rămînă la dumneavoastră, pînă vă decideți dacă aveți nevoie de un detectiv sau de un om de paie. Și, pînă una, alta, trebuie să mă gîndesc și eu dacă am acceptat o misiune sau dacă am căzut ca un fraier într-o situație despre care nu știu nimic.

Se uită la cecuri. Nu părea prea încîntat.

— Dar ai avut niște cheltuieli, spuse el încet.

— Nu vă faceți probleme, domnule Umney. Aveam niște bani puși de-o parte. Cît despre cheltuieli, se pot calcula foarte ușor. Pe deasupra, mi-am acordat o mică vacanță.

— Ești al naibii de încăpățînat, Marlowe.

— Se poate, însă așa stau lucrurile cu meseria asta. Altfel, n-aș mai face față. V-am spus că fata a fost șantajată. Prietenii dumneavoastră de la Washington trebuie să știe și de ce. Dacă e o escroacă, foarte bine. Dar trebuie să mi se spună asta. Pe deasupra, mi-a făcut o propunere mult mai atrăgătoare decît a dumneavoastră.

— Treci de partea cealaltă pentru bani mai mulți? se repezi el nervos. Nu e corect!

Am izbucnit în rîs.

— Va să zică, acum sînt corect. Poate ajungem la vreun rezultat.

Scoase o țigară dintr-o cutie și o aprinse cu o brichetă pîntecoasă, asortată cu termosul și cu setul de creioane.

— Nu-mi place cum acționezi, mîrîi el. Ieri nu știam cu nimic mai mult decît tine. Nu-mi făceam nici o problemă că o firmă serioasă de avocați din Washington ar putea să-mi ceară ceva împotriva regulilor profesiei. De vreme ce fata putea fi arestată fără greutate, am crezut că e vorba de vreo încurcătură domestică, vreo fată sau nevastă fugară, ori un martor important care nu are chef să depună mărturie, și care ajunsese deja în afara jurisdicției unde să poată fi citat. Nu erau decît simple supoziții. Dar în dimineața asta lucrurile stau puțin altfel.

Se ridică și se îndreptă spre fereastra mare. Trase perdelele cît să-și mențină biroul în penumbră. Rămase acolo fumînd. Se uită afară pe geam. Apoi se reîntoarse la birou și se reașeză.

— Dimineața asta, continuă el încet, încruntînd din sprîncene, dimineața asta am vorbit cu Washingtonul, cu asociații mei de acolo, și m-au informat că fata e secretara particulară a unui personaj foarte important — nu mi s-a spus numele lui — și că a dispărut luînd cu ea cîteva documente importante și primejdioase, sustrase din dosarele personale ale stăpînului. Documente care, dacă sînt făcute publice, i-ar pricinui insului mari necazuri. Nu mi s-a spus în ce sens. Poate că a înșelat fiscul. În vremurile astea te poți aștepta la orice.

— A luat hîrtiile alea ca să-l șantajeze?

Umney aprobă din cap.

— Asta e prima supoziție. Documentele n-au valoare în altă formă. Clientul, să-i spunem domnul A, nu și-a dat seama că fata a plecat, pînă cînd aceasta n-a trecut în alt stat. Atunci și-a verificat dosarele și a constatat că lipsesc niște documente. N-a vrut să anunțe poliția.

Traducere de
Mihai CERNEA

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRAVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: TIMIȘOARA, strada RODNEI 1; Telefoane: 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 18

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 18 (1.002) ● 3 MAI 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXII ● 8 PAG. 3 LEI

Zilei muncii, sărbătorită de întreg proletariatul lumii, ca semn al unității luptei sale pentru dreptate, legalitate, dezrobire și democratism muncitoresc îi urmează cea dedicată tineretului, viitorului, în esență, al patriei, legîndu-și profund semnificațiile revoluționare cu istoria noastră prin aniversarea creării, cu 65 de ani în urmă, a Partidului Comunist Român. Se deslușesc, în memoria apropiată a poporului nostru, tot la începutul lui Florar, cununile de sărbătoare așezate peste creștetul Zilelor Victoriei împotriva fascismului, cum și a cuceririi Independenței de stat a României, momente de vîrf ale istoriei noastre petrecute în răstimpul a mai bine de un veac

ȚARA ÎN MAI

Și dacă Întîiul de Mai ne aduce în minte începuturile mișcării noastre muncitorești, Ziua de 8 Mai reprezintă momentul semnificativ al constituirii nucleului conștiinței comuniste, aceea care, grupînd sub flamurile Partidului Comunist Român pe cei mai înaintați reprezentanți ai unui popor, a stat în fruntea luptei împotriva fascismului, a victoriei definitive asupra lui, a eliberării țării și a renașterii unei națiuni către un nou destin istoric.

Răstimpul parcurs, încă de la acele nu mult îndepărtate evenimente pînă acum, marcat în ultimele patru decenii de adevărate salturi petrecute nu doar în planul dezvoltării materiale, a înscris istoria poporului nostru in cele mai profunde mutații spirituale, modelînd, mai cu seamă în etapa deschisă de Congresul al IX-lea al partidului, profilul moral și civic al omului nou, conștient de locul și rolul său revoluționar în definirea prezentului și viitorului patriei. Ritmurile înalte de dezvoltare, cunoscute de economia noastră în această etapă de peste două decenii, sînt efectul direct al cizelării unei conștiințe revoluționare muncitorești, angajată conștient la amplul proces de ridicare multilaterală a țării, la împlinirea deziderateIor sale majore, înscrise în hotărîrile Congresului al XIII-lea al partidului spre a defini un viitor luminos și prosper întregii noastre națiuni.

Privind, acum, de pe platforma prezentului către epoca romantismului revoluționar al înaintașilor, ni se relevă continuitatea aceluiași spirit, ridicat astăzi la nivelul unei încrederi patriotice în destinul măreț al poporului, în edificarea patriei socialiste. Mutațiile conștiinței unui întreg popor muncitor, doritor de pace și prosperitate, se evidențiază prin înseși faptele de biruință, în munca de fiecare zi, în dăruirea cu care el participă unit în jurul partidului și al secretarului său general, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, stegarul unui ideal, la implementarea noului în toate planurile vieții economice, sociale și spirituale, la formarea noilor generații, beneficiare directe ale împlinirilor de pînă acum și purtătoarele aceluiași spirit revoluționar, către clipa mereu mai densă a viitorului.

ORIZONT

NOI ORIZONTURI PENTRU PROGRESUL MULTILATERAL AL PATRIEI

1921
P.C.R.
1986

Glorioasa aniversare a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român are loc în condițiile în care uriașul efort de muncă al întregii noastre națiuni este orientat spre îndeplinirea exemplară a sarcinilor primului an al cincinalului 1986-1990, a cărui menire, stabilită de Congresul al XIII-lea al partidului, este să propulseze patria noastră pe noi trepte de progres și civilizație — România socialistă să devină o țară cu nivel mediu de dezvoltare.

Vastul proces revoluționar de edificare a societății socialiste în țara noastră, care s-a desfășurat sub conducerea înțeleaptă a Partidului Comunist Român, a cunoscut numeroase momente de referință. Unul dintre ele, de excepțională importanță, l-a constituit Congresul al IX-lea al partidului, care a marcat un veritabil salt calitativ în strategia și concepția românească privind revoluția socialistă. Spiritul înnoitor în gîndirea și practica economică promovat cu acel prilej de secretarul general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, s-a perpetuat de-a lungul deceniilor următoare, înlăturînd numeroase teze eronate ce se cuibăriseră în gîndirea vremii și deschizînd un larg orizont de afirmare a noilor idei, revoluționare în conținut și ostile dogmatismului, inchistării, șablonului și rutinei plăsmuitoare de contradicții. Toate realizările obținute în această perioadă sînt indestructibil legate de activitatea neobosită desfășurată cu profund spirit creator de tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU.**

Cheia de boltă a strategiei dezvoltării economice și sociale a țării noastre a constituit-o **industrializarea accelerată și cu precădere calitativă** a economiei românești. Industrializarea nu a însemnat o simplă extindere a ramurilor industriale existente, ci o **concentrare spre ramurile de vîrf,** care asigură progresul tehnic, valorificarea superioară a resurselor materiale și de muncă și modernizarea structurilor de ramură și în profil teritorial ale industriei și ale întregii economii naționale. În acest context, trebuie subliniată creșterea de 11,5 ori, în perioada 1965—1985, a industriei construcțiilor de mașini și prelucrării metalelor, care asigură, în prezent, circa 90% din necesarul de utilaje pentru programul de investiții. O puternică dezvoltare au dobîndit electrotehnica, electronica, mecanica fină și optica, producția de mașini-unelte etc.

Cei care, cu patruzeci de ani în urmă, erau sceptici cu privire la dezvoltarea industrială a țării noastre, au pierdut demult pariul istoriei. **„Dintr-o țară agrară, cu o industrie și o agricultură slab dezvoltate,** arăta tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** la Congresul al XIII-lea al partidului, **România s-a transformat într-o țară industrial-agrară, cu o industrie puternică, modernă și o agricultură socialistă în plină dezvoltare".** Se poate spune fără teama de a greși că industrializarea țării este o realizare a socialismului și, tocmai de aceea, ea a fost înfăptuită într-o perioadă relativ scurtă, în patru decenii, față de circa două secole în Anglia și peste un secol și jumătate în celelalte țări occidentale. Un aspect calitativ de bază al dezvoltării armonioase a economiei naționale îl constituie asigurarea proporției optime dintre industrie și agricultură — ca proporție fundamentală a structurii de ramură a producției materiale. Condiționarea reciprocă a celor două ramuri face ca orice subapreciere sau rămînere în urmă a unuia din aceste sectoare să provoace disproporții în dezvoltarea economică generală. Raportul dintre industrie și agricultură se manifestă atît în domeniul modernizării bazei tehnico-materiale a agriculturii, cît și al calității forței de muncă.

Dezvoltarea economiei socialiste românești pune în evidență împletirea organică a elementelor extensive ale dezvoltării cu cele intensive și **deplasarea rapidă spre laturile calitative ale creșterii economice.** Începînd mai ales cu cincinalul 1971-1975, factorii intensivi, calitativi au avut efecte din ce în ce mai puternice asupra dezvoltării economiei naționale, imprimînd, finalmente, reproducției socialiste din țara noastră un caracter preponderent intensiv. Acest fapt se oglindește de pildă în creșterea de 2,8 ori a productivității muncii în industrie în perioada 1965-1985.

Pe aceeași linie se înscrie și actualul cincinal — 1986-1990 —, ale cărui coordonate sînt jalonate în documentele programatice ale Congresului al XIII-lea al partidului, care prevăd **accentuarea dezvoltării intensive** a tuturor ramurilor economiei naționale și asigurarea, pe această bază, a unui echilibru mai bun între diferitele sectoare, o stabilitate activă determinată de factorii intensivi ai creșterii economice: calitate, economicitate, eficiență, tehnicitate și modernizarea structurilor. **„Pînă în anul 1990 — relevă tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU — se va încheia, în linii generale, reorganizarea intensivă a tuturor sectoarelor. Se va ajunge la un nivel general al producției industriei românesti, precum și al calității și tehnicității acestei ramuri, comparabil cu cel al țărilor dezvoltate din punct de vedere economic".**

Accentuarea factorilor intensivi ai dezvoltării este determinată îndeosebi de încorporarea creației științifice și tehnice contemporane în producție. În anul 1985, volumul activității de cercetare exprimat în cheltuieli materiale a sporit de 14 ori față de anul 1985, iar volumul total al cheltuielilor de cercetare-dezvoltare-progres tehnic reprezintă 2 la sută din venitul național, pondere specifică țărilor dezvoltate din punct de vedere economic. În acest cadru subliniem importanța tezei formulate de către tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** la Congresul științei și învățămîntului și anume că **„omenirea se află într-o asemenea etapă a dezvoltării în care știința reprezintă cea mai puternică forță a progresului economic și social".** Știința românească este chemată să se angajeze cu toată hotărîrea în activitatea de descoperire a noi și noi taine ale naturii, să-și aducă contribuția hotărîtoare la ridicarea calității și tehnicității producției și întregii activități economice.

Programul special elaborat de partidul nostru privind cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și progresul tehnic a fost orientat în direcția asimilării în fabricație a tehnologiilor și produselor noi și modernizate, mecanizării, robotizării și automatizării proceselor de producție și urmăresc asigurarea reducerii consumurilor specifice de materii prime, energie și combustibili, creșterea calității produselor și sporirea competitivității lor la export. Acest program presupune o vastă acțiune concepută și desfășurată în mod unitar, avînd o strategie proprie, căi de realizare specifice, urmărind efecte concrete în domeniul creșterii productivității muncii și eficienței economice.

Incidența actualei revoluții științifico-tehnice cu activitățile industriale determină un adînc proces de transformare a întreprinderilor. În mod deosebit se manifestă următoarele tendințe: optimizarea concentrării producției concomitent cu adîncirea specializării și cooperării în producție; creșterea ponderii muncii de concepție în ansamblul activității industriale; prelucrarea automată a informațiilor, atragerea unui număr tot mai mare de oameni în procesul de conducere, ceea ce conferă conducerii actuale noi forme și metode care pun în valoare întregul potențial tehnic și uman al unităților economice. Se cuvine să subliniem aici creșterea răspunderii oamenilor muncii, care, în condițiile gradului ridicat de dotare tehnică al întreprinderilor și integrării operative a rezultatelor cercetării științifico-tehnice în producție, trebuie să asigure calitatea și economicitatea tuturor produselor românești.

Dar, în concepția partidului nostru, omul reprezintă nu numai principala forță productivă a societății, ci și scopul dezvoltării socialiste a societății, țelul suprem al întregii politici promovate de Partidul Comunist Român.

Conf. univ. dr. Dumitru ROCHIAN

65 DE ANI DE LA FAURIREA PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

Momente memorabile ale unui drum eroic de luptă şi victorii

„EXPONENT FIDEL AL INTERESELOR CLASEI MUNCITOARE, ALE ÎNTREGULUI POPOR“

Sărbătorim, în spiritul celor mai preţuite tradiţii ale clasei noastre muncitoare, ale celor care contribuie cu mintea şi cu braţele la înflorirea patriei dragi, jubileul celor şase decenii şi jumătate care au trecut de la făurirea Partidului Comunist Român, eveniment politic hotărîtor în cadrul istoriei moderne şi contemporane a poporului român.

Născut în fluxul revoluţionar al mişcării noastre muncitoreşti, continuator al celor mai înaintate tradiţii ale luptei poporului nostru pentru libertate socială şi naţională, Partidul Comunist Român a constituit, în raport cu alte partide politice şi curente ideologice existente în România interbelică, forţa cea mai avansată, exprimînd atît interesele imediate, cît şi cele de perspectivă ale maselor populare. **„Continuînd lupta de veacuri pentru eliberarea socială şi naţională, cele mai bune tradiţii ale mişcării muncitoreşti şi socialiste din România — arăta tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU — partidul comunist este în noile condiţii istorice exponentul fidel al intereselor clasei muncitoare, ale întregului popor. Începînd din acest moment, clasa muncitoare, sub conducerea partidului comunist, a fost prezentă şi şi-a spus cuvîntul în toate evenimentele mai importante ale ţării, s-a afirmat în fruntea luptei pentru progres social“.**

O vie şi puternică dovadă a rolului de forţă motrice pe care a avut-o partidul comunist în societatea românească interbelică o constituie vigoarea cu care a condus lupta proletariatului împotriva ofensivei patronale, în marile bătălii de clasă din anii 1929-1933, cînd şi România, ca, de altfel, întregul sistem capitalist, a fost afectată de o gravă criză economică, o criză ce a cuprins toate compartimentele vieţii economice, cu urmări ce s-au răsfrînt dureros asupra maselor largi de oameni ai muncii. În acest sens, chiar la începutul anului 1929 au avut loc numeroase acţiuni revendicative, între care greva celor aproape 3.000 de mineri de la Anina, acţiunea muncitorilor de la „Lemaître“ din Bucureşti, lupta muncitorilor metalurgişti de la fabrica „Riger“ din Sibiu, greva muncitorilor de la „Industria Sîrmei“ din Cîmpia Turzii care a durat 27 de zile. Stimulate neîncetat de P.C.R. şi conduse nemijlocit în desfăşurarea lor de către militanţii comunişti, de cele mai multe ori prin intermediul sindicatelor unitare, acţiunile proletariatului român aveau să capete noi dimensiuni în confruntările directe nu numai cu patronatul, ci şi cu statul, aveau să cîştige necontenit ca amploare, ca dimensiuni, ca intensitate pentru a culmina cu eroicele lupte de la Lupeni, din august 1929, iar mai apoi cu cele ale muncitorilor ceferişti şi petrolişti din ianuarie-februarie 1933, ale altor categorii de oameni ai muncii.

Deşi înăbuşite, luptele eroice ale muncitorilor petrolişti şi feroviari din ianuarie-februarie 1933 au constituit o victorie politică a proletariatului român. Aşa după cum arăta tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU**, **„Ele au dat o puternică lovitură claselor exploatatoare, au frînat ofensiva capitalului împotriva drepturilor economice şi politice ale oamenilor muncii. Desfăşurate la scurtă vreme după instaurarea dictaturii fasciste hitleriste în Germania, luptele proletariatului român din 1933 au avut şi o însemnătate internaţională, înscriindu-se printre primele mari acţiuni ale proletariatului mondial împotriva fascismului“**

Desfăşurate pe baza realizării prealabile a Frontului Unic Muncitoresc, între comunişti, socialişti, social-democraţi şi fără de partid, luptele revoluţionare din această epocă au îmbogăţit experienţa politică a clasei muncitoare, au sporit capacitatea sa organizatorică, prin împletirea revendicărilor economice cu cele politice şi adoptarea unor metode de luptă mai active, reflectate în ocuparea întreprinderilor de către muncitorii grevişti, paralel cu organizarea unei largi mişcări de sprijin şi solidaritate din partea clasei muncitoare, a opiniei publice democratice şi progresiste. Proletariatul din România şi-a dovedit marile sale energii revoluţionare, curajul, abnegaţia, spiritul de sacrificiu, capacitatea de a se situa în avangarda luptei întregului popor pentru drepturi economice şi politice, pentru democraţie, independenţă şi suveranitate naţională. În cursul şi în urma evenimentelor revoluţionare din aceşti ani, Partidul Comunist Român s-a legat mai strîns de masele largi muncitoare. În anii următori, el a cunoscut un proces pozitiv de îmbunătăţire a compoziţiei sociale şi de întărire organizatorică, odată cu intrarea în rîndurile sale a celor mai combative şi revoluţionare elemente proletare, călite în focul luptelor de clasă, fapt ce s-a resimţit favorabil în activitatea ulterioară, îndeosebi în perioada luptei contra pericolului fascist, pentru apărarea libertăţilor democratice şi cetăţeneşti, a independenţei şi suveranităţii naţionale. Cu rîndurile întărite şi cu experienţa îmbogăţită, partidul comunist a putut să-şi exercite cu mai multă vigoare rolul istoric de organizator şi conducător al întregului popor pentru promovarea şi triumful intereselor sale vitale.

Pe de altă parte, evenimentele politice din România din ianuarie-februarie 1933 au fost apreciate, pe bună dreptate, şi ca un apel al proletariatului român adresat clasei muncitoare internaţionale, forţelor democratice şi progresiste, de a se ridica la luptă împotriva pericolului pe care îl reprezenta aducerea la putere în Germania a nazismului, ca un protest vehement faţă de politica agresivă, revanşardă şi revizionistă a statelor fasciste.

Maturitatea politică dovedită de clasa muncitoare din România, de partidul comunist încă în epoca respectivă faţă de combaterea pericolului fascist şi-a găsit expresia, între altele, în crearea, în iunie 1933, a Comitetului Naţional Antifascist, în rîndurile căruia Partidul Comunist Român l-a desemnat şi pe tînărul muncitor comunist **NICOLAE CEAUŞESCU**. Capacitatea politică şi organizatorică a tînărului comunist, grefată pe vocaţia sa patriotică, pe iubirea statornică pentru clasa muncitoare, pentru ţară şi popor, va determina ulterior partidul comunist să-i încredinţeze conducerea efectivă a tineretului antifascist din Bucureşti şi din alte regiuni.

Documentele anilor de atunci surprind foarte bine vasta operă organizatorică pe care a desfăşurat-o militantul comunist **NICOLAE CEAUŞESCU** în rîndurile tinerei generaţii, însufleţindu-i conştiinţa răspunderilor morale, revoluţionare şi patriotice ce-i reveneau în lupta contra primejdiei fasciste, pentru apărarea patrimoniului cultural şi spiritual umanitar, democratic şi progresist al poporului căruia îi aparţinea, pentru însăşi salvarea destinului istoric al patriei noastre.

Paralel cu preocuparea pentru realizarea unităţii de acţiune a clasei muncitoare, element fundamental care a stat la baza tuturor acţiunilor organizatorice, ori de conducere efectivă de către partid a acţiunilor revoluţionare ale clasei muncitoare, Partidul Comunist Român a militat pentru ralierea la luptă a celorlalte pături sociale producătoare. Partidul s-a aplecat, în primul rînd, asupra nevoilor ţărănimii nevoiaşe, cea mai numeroasă clasă socială din România acelei epoci.

Alături de muncitori şi ţărani au avut de înfruntat în epoca respectivă lipsuri şi privaţiuni o mare parte a intelectualităţii, a funcţionarilor, studenţilor şi altor categorii sociale. Prezenţa lor tot mai activă în conflictele sociale şi politice care au avut loc în acei ani reflectă, pe lîngă procesul de radicalizare a tuturor categoriilor sociale producătoare şi exploatate, succesele partidului comunist în atragerea la luptă, alături de clasa muncitoare, a celorlalte clase şi pături sociale interesate în satisfacerea unor revendicări comune, în apărarea drepturilor şi libertăţilor democratice, indiferent de partidul politic burghez care se găsea la conducerea ţării.

COMUNIŞTII ÎN PRIMELE RÎNDURI ALE LUPTĂTORILOR PENTRU RESPINGEREA AGRESIUNII FASCISTE

Ansamblul fenomenelor sociale, economice şi politice care au imprimat epocii de la începutul deceniului patru un conţinut deosebit, a ridicat în faţa clasei muncitoare, a partidului comunist, o serie de obiective şi cerinţe noi. Ascendenţa pericolului fascist extern, însoţită de recrudescenţa activităţii teroriste a organizaţiilor fasciste din interiorul ţării, în primul rînd a Gărzii de fier, agentură a Germaniei hitleriste în România, au determinat orientarea partidului comunist în direcţia găsirii acelor forme şi mijloace adecvate de luptă care să permită conlucrarea tuturor forţelor sociale şi politice democratice şi progresiste ale naţiunii într-un front larg, capabil să bareze calea fascismului în România, să salveze independenţa, suveranitatea şi integritatea sa teritorială.

Masele populare din România nu erau favorabile fascismului şi Germaniei hitleriste, dar neaderarea la fascism, dezacordul pasiv sau simpla ostilitate, manifestările antifasciste individuale, neorganizate, nu erau suficiente pentru a bara agresiunea hitlerismului şi imixtiunile sale în România sau pentru a împiedica instaurarea dictaturii fasciste. Erau necesare acţiuni de masă ferme, care să creeze în ţară o largă opinie antifascistă, să atragă la luptă unită toate păturile sociale, toate forţele politice interesate în apărarea şi lărgirea drepturilor şi libertăţilor democratice, în înfrîngerea efectivă a forţelor fasciste prohitleriste. Sarcina organizării unor asemenea acţiuni şi-a asumat-o Partidul Comunist Român. Plenara C.C. al P.C.R. din februarie 1935 a dat o orientare clară activităţii partidului, corespunzător imperativelor majore ale momentului istoric în care se afla ţara. Plenara a stabilit tactica luptei pentru crearea Frontului Unic Muncitoresc, pilonul fundamental în jurul căruia urma să se edifice Frontul Popular Antifascist — largă concentrare a forţelor sociale hotărîte să se împotrivească primejdiei fasciste. În anii 1935-1936 au fost încheiate mai multe acorduri de luptă unită între organizaţiile locale ale Partidului Comunist, Partidului Social-Democrat, precum şi între Partidul Comunist Român, Frontul Plugarilor (organizaţie democrată a ţărănimii), Blocul pentru apărarea libertăţilor democratice (organizaţie de masă legală îndrumată de P.C.R.) şi Madosz (organizaţie democratică a oamenilor muncii maghiari din România). Totodată, Partidul Comunist a reuşit să influenţeze numeroase organizaţii locale ale partidelor Naţional Ţărănesc şi Radical Ţărănesc, imprimîndu-le un curs activ, combativ de manifestare antifascistă.

Plenara a V-a, lărgită, a C.C. al P.C.R. din iulie 1936 a înarmat partidul comunist, masele populare cu orientarea nouă, adecvată momentului, în privinţa respingerii cu succes a ofensivei fasciste spre acapararea puterii politice din România. Exprimînd adeziunea patriotică a partidului faţă de necesitatea apărării patriei, Plenara aprecia că în acele împrejurări istorice **„România poate deveni un obiect de împărţire nouă imperialistă a Europei iar nu subiect“**. Documentele Plenarei din iulie 1936 au relevat, totodată, că o victorie de ansamblu a Reichului nazist pe arena confruntării politice europene dintre statele fasciste şi statele burgheze occidentale ar duce în mod inevitabil **„la dezmembrarea României şi la înrobirea poporului român, la acapararea tuturor bogăţiilor ţării de către imperialismul german“**. Ca urmare, partidului comunist îi revenea, potrivit aprecierilor Plenarei, misiunea istorică şi patriotică „de a organiza rezistenţa faţă de un atac posibil din partea fascismului germano-ungar asupra României“. Comuniştii, spuneau în acest sens documentele plenarei, **„vor considera necesară apărarea fiecărei palme de pămînt a ţării, vor intra în primele rînduri ale luptătorilor pentru respingerea agresiunii fasciste“.**

Un succes semnificativ obţinut de Partidul Comunist Român pe linia realizării alianţelor largi cu toate forţele democratice şi a luptei împotriva pericolului fascist l-au constituit alegerile parlamentare parţiale din judeţele Mehedinţi şi Hunedoara din luna februarie 1936.

Aceste sentimente antifasciste şi voinţa de luptă şi-au găsit o remarcabilă confirmare în marile întruniri şi demonstraţii de masă care au avut loc de la un capăt la altul al ţării la 1 Mai 1939.

Numărîndu-se printre puţinele manifestări din Europa care au avut loc în condiţiile cînd fascismul era în ofensivă după München — sublinia tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU**, factor de conducere în organizarea şi desfăşurarea acestor acţiuni revoluţionare remarcabile — **„manifestaţiile antifasciste de la 1 Mai 1939 constituiau o dovadă a maturităţii clasei muncitoare, a posibilităţilor de care dispunea atunci poporul român, forţele sale revoluţionare şi progresiste de a organiza cu succes lupta împotriva războiului şi fascismului“**

Unitatea de acţiune pe care P.C.R. a imprimat-o manifestaţiilor revoluţionare de masă de la 1 Mai 1939 constituie o perspectivă dintre cele mai promiţătoare pentru activitatea politică de viitor a proletariatului român împotriva primejdiei fasciste, pentru apărarea independenţei şi suveranităţii naţionale a patriei.

Eroismul, abnegaţia şi spiritul de sacrificiu dovedite de masele populare : români, maghiari, germani şi de alte naţionalităţi, care au imprimat continuut mişcării de rezistenţă antifascistă din România, reprezintă o altă expresie grăitoare a aspiraţiilor patriotice care au animat întregul popor român în anii grei ai dictaturii militaro-fasciste şi ai războiului hitlerist, o dovadă a consecvenţei cu care au fost slujite interesele majore ale naţiunii noastre. În focul viu al rezistenţei antifasciste şi antihitleriste, organizate şi conduse de partidul comunist, a luat naştere un sistem de alianţe, suplu, dinamic, adecvat exigenţelor epocii respective, ajungîndu-se la evenimentele memorabile din august 1944, evenimente care au deschis o eră nouă în istoria poporului român ; era revoluţiei populare, a construcţiei practice a societăţii socialiste.

Procesul revoluţionar declanşat în august 1944 a dus la făurirea unei realităţi istorice noi, produs al iniţiativei şi activităţii revoluţionare, patriotice a clasei muncitoare, ţărănimii, intelectualităţii, indiferent de naţionalitate. Pentru prima dată în zbuciumata sa istorie, poporul român dobîndea adevăratul statut de naţiune liberă, independentă şi suverană. Sintetizînd imaginea acestei realităţi, tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** aprecia că : **„Înfăptuirea actului istoric de la 23 August 1944 a deschis calea unei dezvoltări noi democratice şi progresiste a societăţii româneşti, precum şi a lichidării definitive a oricărei dependenţe a poporului nostru faţă de monopolurile străine, de cercurile imperialiste internaţionale. România şi-a dobîndit pentru prima dată în mod cu adevărat plenar independenţa şi suveranitatea naţională în baza cărora au fost puse eliberarea poporului de orice exploatare şi asuprire“.**

Cucerirea întregii puteri politice şi economice de către clasa muncitoare şi aliaţii ei, dezvoltarea în ritm rapid a economiei naţionale pe baza industrializării au creat condiţiile consolidării continue a independenţei şi suveranităţii naţionale.

Devenind forţă politică conducătoare în stat, Partidul Comunist Român, în elaborarea politicii de edificare a socialismului în România, a ţinut seama de legităţile generale ale dezvoltării sociale, de condiţiile concrete din ţară, de interesele poporului român, de situaţia internaţională. Partidul a adoptat acele măsuri şi forme de orga-

nizare a vieții economice care au creat condițiile necesare promovării noului care au corespuns cauzei construcției socialiste, dezvoltării în ritm rapid a țării. Desfășurînd o intensă activitate politico-organizatorică, Partidul Comunist Român a știut să unească eforturile creatoare ale întregului popor la lupta pentru edificarea noii orînduiri sociale, a reușit să înfrîngă greutățile inerente acestei opere de mare complexitate, să soluționeze în mod corespunzător problemele construirii orînduirii sociale. Partidul a urmărit cu consecvență ca economia națională să se dezvolte într-un complex echilibrat, unitar, caracterizat prin diversificarea, creșterea proporțională și armonioasă a tuturor ramurilor economice. Această concepție și-a găsit materializarea în politica de dezvoltare planificată, în ritm susținut, a forțelor de producție pe baza industrializării țării, a cooperativizării și dezvoltării intensive a agriculturii, a mobilizării tuturor resurselor materiale și umane; ea a asigurat crearea bazei tehnico-materiale a societății socialiste în industrie și agricultură, a economiei socialiste unitare, victoria socialismului, ridicarea nivelului de trai al poporului.

La elaborarea și înfăptuirea întregii activități interne și internaționale ale partidului și statului, o contribuție excepțională, de mare valoare teoretică și practică, a adus și aduce tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, secretarul general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România. De prezenta sa titanică în fruntea partidului se leagă indisolubil toate marile înfăptuiri obținute de poporul nostru în etapa cea mai rodnică din cadrul istoriei sale contemporane, inaugurată de Congresul al IX-lea al P.C.R., perioadă în care idealurile luptei eroice a clasei muncitoare, a poporului au devenit realități ale României socialiste. Eforturile și biruințele de prestigiu tot mai înalt obținute de poporul român pe drumul făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și al înaintării României spre comunism se nasc azi din puterea exemplului strălucitor al tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** — omul care din anii tinereții și-a pus viața și munca în slujba intereselor vitale ale poporului, patriotul înflăcărat, revoluționarul dîrz, neînfricat și clarvăzător, eminentul conducător politic a cărui prezență în fruntea partidului și statului chezășuiește progresul și prosperitatea poporului român, independența și suveranitatea patriei socialiste, înaintarea victorioasă a României spre comunism.

Ca rezultat al activității sale consacrate fericirii poporului, al încrederii de care se bucură în masele largi ale celor ce muncesc, rîndurile Partidului Comunist Român au crescut continuu, numărînd în prezent peste trei milioane de membri, cei mai înaintați muncitori, țărani, intelectuali, oameni ai muncii din toate sectoarele, fără deosebire de naționalitate. **„Acum, cînd se împlinesc 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român și aproape 100 de ani de existență a primului partid muncitoresc în România** — sublinia tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** la Plenara recentă a C.C. al P.C.R. — **putem aprecia cu îndreptățită mîndrie că avem un partid puternic, unit, urmat cu încredere de întregul popor, că partidul nostru nu are și nu va avea niciodată țel mai înalt, suprem decît interesele poporului, ale bunăstării și fericirii sale, ale independenței și suveranității României, decît cauza socialismului și comunismului !”.**

Dr. Olimpiu MATICHESCU

ȚARA DE LUMINĂ

În tine-mi porți virtuți și nemurire,
Din plaiuri de baladă îmi decurg,
Spre visurile tale, harfă, urc,
Spre certa și rotunda împlinire.

Oriunde-mi sună-a fructelor vestire,
Cu nerăbdare ierbile împung,
Hiperborean exaltă și fecund,
Vibrează-n smalțuri fine de safire.

Elanuri, verbe-n sevele din cîmp
De-ardențe preasefoase, de lumină,
Încrezătoare-n viitorul timp.

Aproape mi-e nuanța aprilină
Răsfrîntă-n frăgezimi și-n Voroneț,
Țesută-n românești eternități.

Al. JEBELEANU

PATRIE

Îmi spuneai :
și mai cu seamă ține minte iarba,
zîmbetul acesta verde-al cîmpiei
românești,
zborul acesta infinit al pămîntului,
visul acesta.

Și-apoi
ne-am îndreptat pașii spre amiază
cu alte zumzete în priviri
scormonind alte orizonturi.

Deunăzi
ne-am regăsit în iarbă,
îndrăgostiți și tineri,
precum pe vremuri.

Doar că zîmbetul cîmpiei era mai
rotund,
doar că zborul pămîntului era mai
sigur,
doar că visul a devenit mai puternic,
de-acasă.

Ivo MUNCIAN

PRECUM ÎN FAȚA UNUI MONUMENT

Nu există un mai mare noroc
decît că-mi aparții,
că în tine-mi găsesc
împlinirea,
tu, patria mea,
tu, cea pe care-n inimă-o port,
cu mîini pline de dragoste,
îți așez în față cîntecele
pe care le scriu,
precum în fața unui monument.

Hans SCHULLER
În românește de
Peter ANDRES

PATRIEI, ÎN MAI

CU INIMI APRINSE

Partidul ne este timp al luminii,
El merge înainte cu zorii cetății,
Cu roua grădinii.
El este cuvîntul de pace pe pămînt,
E steag și munte, istoric cuvînt.
E flacără nestinsă, rîu nesecat,
În jurul Lui rămînem ne-ncetat.
Înaltă-i clipa și semnul roditor,
În fruntea țării avem un bărbat
cutezător.
Cu El mergem din victorie-n victorie,
Cu El parcurgem cea mai demnă
istorie ;
Cinstim cu inimi aprinse a
Partidului aniversare,
Cu sufletul deschis cu a patriei
cîntare.

Miron ȚIC

PROFUNZIMI DE MAI

Aprinsă, linia vieții, în mersu-i
ascendent
Ne-o împlinim prin muncă și sobră
demnitate.
E patria gîndirii, lucind pe
firmament,
Emblema noastră sacră de-avînturi
și dreptate.
Ne înveșmîntă zorii de mai,
încrezător,
Cu cîntec de-nfrățire, de pace
și iubire.
E timpul dens de-atîta-nălțime,
pisc și zbor,
Iar optimismul proaspăt planează
peste fire.

Pogoară primăvara, profundă,
înțeleaptă,
Înmugurind în suflet c-un vers
neistovit,
Întinerind speranțe, maturizînd
prin faptă
O lume creatoare cu suflet infinit.

Lucian BURERIU

ÎNȚELESUL LUMINII

Patria e cea mai de preț ctitorie
spre care poate năzui omul.
E aripa sub care găsește-alinare
cînd întrebările îl copleșesc.
Cînd tînjești după un vis liniștit,
dorește-ți să te visezi în patrie.
Patria se află în tine
iar tu i te-nchini
veșnic.
Numai patria
îți poate desfăși
înțelesul
luminii.

Cedomir MILENOVICI

În românește de Mirela POP

FLORILE LUNII MAI

Lumina pură a lunii Mai
a dat strălucire avîntului nostru
și a țesut covor de fapte
pe fața zorilor.
Din luna Mai
am dăltuit cîntece de luptă ;
pe florile lui
am durat clipele de azi,
au țîșnit izvoare de vis,
au prins rădăcini
stejarii seninului.
Etern va pulsa luna Mai,
ca un dor,
ca un vers de foc,
ca un imn al muncii-nfrățite.

Emil ȘAIN

SĂRBĂTOAREA MUNCII

E sărbătoarea muncii un cîntec de
iubire,
Care ne intră-n țară înmiresmat
de floare ;
Trăim cu demnitate un timp de
împlinire
Sub flamura de glorii etern
biruitoare.

Clepsidră de lumină e roua frunții
noastre,
La temelia cărei stă pace, har și
dor ;
Uniți sub flamuri roșii și galbene
și-albastre,
Ne-ndrumă rodul muncii spre-un
falnic viitor !

Dumitru BRĂDESCU

Zi-întîi de Florar. Cercei de sidef clătinați pe crengile mlădioase. Adierea călduță a adus iz de pămînt reavăn, amestecat de esențe din cupele minuscule ale florilor de liliac, mireasma ușor înțepătoare a narciselor tighelite cu purpură. E balsamul primăverilor românești. Altădată, ceva ca un ac de cetină ghimpa inima celui care, cu foșnetul frunzelor în auz, deslușea și închega în cîntec și stihuri firul lung al dorului; ceva ca prăvălirea unei ape de munte pe scocul dintre două țancuri de gresie aprinzîndu-i privirile și dogorindu-i obrajii. Ca un lujer ce se ivește de sub brazdă, cîntecul pentru reînvierea naturii și a speranțelor aducea, la Ziua Armindenului, tălăzuirea faptelor, sugerînd că pe oasele celor ce au privit din milenii pe aceste meleaguri clipirea de aur roșcat a luceafărului de seară, se sprijină ȚARA, că rădăcinile copacilor, iarba crudă și felurimile de flori ce îmbracă dealurile și cîmpiile, priporul munților și adîncurile necercetate ale văilor îi leagă de toți cei ce au venit înaintea lor; că trecutul este o verigă de care se prinde strîns prezentul unui popor, plămădind ziua lui de mîine.

A explica ziua noastră de azi prin ziua de ieri înseamnă a ne verifica pe noi, cei de azi, prin viața și lupta predecesorilor, înseamnă a ne întemeia mai bine în prezent, avînd sentimentul unei bogate moșteniri revoluționare și conștiința unei înalte consecvențe. Între bornele acestei evoluții se cuprinde o istorie extraordinară. S-a născut și crește robustă acea „senină lume, cu oameni noi", vorba poetului.

Primăvara '86 a îmbrăcat, iată, în arcuirea crengilor și în potopul florilor încă un Armindeni, al împlinirilor, pe care l-a sărbătorit, entuziast, marea familie a României socialiste — milioane de muncitori, țărani, intelectuali. Acest prim Întîi de Mai al celui de-al 8-lea cincinal, cu bogatul său bilanț de întrecere, cu întregul popor strîns unit în jurul partidului, al secretarului său general, a adăugat temeiuri noi încrederii în puterea noastră de creație, în viitorul națiunii, constituindu-se într-un luminos și impresionant omagiu adus încercatului și cutezătorului ctitor al noului destin al patriei, căruia îi vom aniversa peste cîteva zile 65 de ani de luptă și glorioasă existență de la istorica sa întemeiere. Asemenea întregii țări, și aici, în județul Timiș, un nou suflu de primăvară muncitorească străbate grădina înfloritoare a vieții și a muncii înfrățite. Îngrijirea semănăturilor și a fibrelor pămîntului, țîșnirea oțelului din cuptoare și vibrația cuvîntului, dezvăluind poezia minții omului, sînt acum dovada unei simțiri profunde a unui nobil puls sufletesc dăruit patriei, argumentul indestructibilei unități a muncitorului cu țăranul și intelectualii.

Să-i cunoaștem împreună, cititorule, pe cîțiva dintre cei care se simt într-adevăr uniți prin preocupările de zi cu zi încărcate de bucurii izvorîte din victoriile obținute în permanentă confruntare cu viitorul.

MUNCITOREȘTE, ADICĂ ÎN SPIRIT REVOLUȚIONAR

Ne-am aflat de mai multe ori în preajma unuia dintre cei mai buni muncitori ai industriei timișene, frezorul **Ion Bufanu**, între primii care au bătut, cum se spune, țărușul la Electrotimiș. De fiecare dată l-am privit mai întîi de departe cum lucra la mașina lui așezată la mijlocul halei din secția utilaje, înconjurată de alte mașini și deservite de cîțiva băieți și fete. Chip de om hotărît, dar generos. Din cînd în cînd, cîte unul dintre tineri se apropia și i se adresa, probabil, cu o întrebare. Era, firește, întrerupt din munca sa. Dar nici urmă de iritare. Dimpotrivă, îi primea cu un zîmbet, îi asculta și le vorbea cu răbdare, cu gesturi moi. Am fost atenți și la felul în care îl priveau și-l ascultau acei tineri. Era, la ei, și filială dragoste în acele priviri și mai era, parcă, respectul pentru o anume competență, pentru autoritatea unei biografii în care se citesc toate semnele freneticei epoci pe care a parcurs-o, ale extraordinarei istorii la făurirea căreia participă.

— Am venit aici între primii. Aveam sarcini grele, că eram începători în fabricație. Am intrat în iureșul muncii, am învățat repede și bine lucrul acesta de la atelierul de mecanică grea și nici nu știu cînd am devenit alt om, adică unul care nu mai gîndea numai pentru sine și cei din preajmă, ci judeca totul, ca să zic așa, la scară națională, prin optica răspunderilor clasei muncitoare pentru destinul întregii țări. Am primit diverse însărcinări obștești și de partid, le îndeplinesc și acum. Sînt, de exemplu, șeful primei formații model de muncă și educație înființată la noi în industrie. Îmi place să mă ocup de tineri; că trebuie să facem din ei muncitori, comuniști, oameni întregi.

L-am privit, l-am ascultat și ne-au venit în minte chipurile a sute și mii de alți muncitori din generația lui pe care i-am cunoscut în timp. Ca și chipurile altor sute și mii de muncitori tineri crescuți din seva acelor generații. Și-am avut, cum aveți și dumneavoastră, imaginea unei impresionante creșteri.

Imaginea clasei muncitoare urmînd, în procesul dezvoltării generale (pe care a determinat-o ca forță motoare a istoriei), o impetuoasă evoluție „pentru sine".

Spunea și **Ion Bufanu**: „am devenit alt om". El și întreaga lui clasă, cu toți cei care au venit, mai tîrziu și din alte medii, în uriașa ei coloană s-a transformat pe sine pînă la imaginea unui alt tip de muncitor decît a aceluia pe care-l găsim în mai vechile noastre amintiri. Muncitorul acestor ani ni se înfățișează sub chipul unui tînăr dezinvolt, vehiculînd și descifrînd cu ușurință termenii complicați ai unor profesii care cer pregătire și univers tehnic superior, cu o gîndire economică vie și eficientă și al cărui randament în muncă este înzecit pentru că vine nu de la cantitate, ci de la calitatea efortului.

— Am avut șansa să ne dezvoltăm în anii de după Congresul al IX-lea al partidului, în timpul acestei Ere noi în construcția socialistă, și al cărei arhitect și strateg este tot un muncitor, cel mai vrednic fiu al clasei sale, secretarul general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**. De fiecare dată cînd a fost în întreprinderea noastră — 1974, 1978, 1982 și 1983 — tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** ne-a dat indicații prețioase și ne-a îmbărbătat că stă în putința noastră, a muncitorilor, tehnicienilor și inginerilor ca producția de utilaje să atingă cote din ce în ce mai înalte, ca unitatea noastră să devină etalon pentru industria electrotehnică românească. L-am asigurat de fiecare dată că vom munci cu pasiune și hotărîre pentru a menține și spori bunul renume de care ne bucurăm în țară și peste hotare — și ne-am străduit întotdeauna să ne respectăm angajamentele luate. Pentru actualul cincinal avem un program ambițios. N-am fi putut năzui și realiza toate acestea dacă nu s-ar fi petrecut o transformare calitativă în gîndirea noastră, în felul în care ne privim răspunderile, în felul nostru de a fi. Un proces logic: muncitorii au luptat și au înfăptuit revoluția. Revoluția a operat în structura și în conștiința lor transformări care le-au creat o nouă fizionomie socială și morală. Trăsătura de bază a acestei fizionomii este principiul devenit mod de a fi, al echității. În fond, un principiu vechi și sfînt al muncitorimii, transformat azi din deziderat în lege a existenței la scară națională, guvernînd întreaga noastră viață: „Nici muncă fără pîine, nici pîine fără muncă"

DIN MUNCA NOASTRA IZVORĂȘTE FERICIREA NOASTRĂ

Autorii recoltelor de peste 8.000 kg la grîu, 9.000 la orz și 20.000 la porumb sînt eroii din **Topolovățu Mare**. Țărani simpli, așa cum le place lor să li se spună. Chiar dacă unii dintre ei au devenit mecanizatori, mecanici, motopompiști, muncitori cu înaltă calificare, ingineri agronomi. Ceea ce le este comun tuturor este spiritul gospodăresc, dragostea pentru pămînt, pentru agricultură, în general. Cel care se află în fruntea cooperativei a rămas tot țăran, țăran prin spiritul lui de a gospodări, la care s-a adăugat tot ce este mai bun din știința agrotehnicii, din metodele moderne de organizare și conducere. Format la școala muncii cîmpului, **Ioan Josu** a ajuns și inginer agronom de care nu s-a putut prinde zgura birocratismului. Într-o zi a venit cineva și l-a întrebat: „De ce porumbul pe care trebuia să-l trimiți la întreprinderea de valorificare a cerealelor îl ții în unitate?". La care el a replicat: „La întrebarea asta nu vă răspund eu. O să vă răspundă un alt președinte". „Ba dumneata trebuie să răspunzi, că dumneata ești președinte aici". Și **Ioan Josu** a scos apoi un dosar, a răsfoit cîteva file și l-a întins persoanei în cauză să citească. „Este necesar să organizăm rapid, mai cu seamă pentru complexele mari, o bază proprie de depozitare a furajelor. Porumbul și orzul destinate bazei furajere nu au ce căuta la întreprinderile de valorificare a cerealelor, pentru scumpirea inutilă a prețului..." Era un citat din cuvîntarea tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** la una din consfătuirile de lucru cu cadrele din zootehnie.

Pentru **Ioan Josu**, președintele C.A.P. Topolovățu Mare, pentru mii și mii de oameni, de pătimași lucrători ai pămîntului, „instrucțiunea" după care se conduc este documentul de partid, cuvîntul secretarului general al partidului, spiritul și litera lor. Ei extrag din ele miezul, sîmburele, îl gîndesc și-l aplică așa cum este mai bine, mai folositor pentru pămîntul lor, în gospodăria lor. De **Ioan Josu** nu s-a atins birocrația, pentru că, asemenea prietenului său **Nicolae Rîmneanțu**, trăiește în aerul tare al cîmpului, neignorînd niciodată un fapt esențial: experiența celui care ară, seamănă și culege.

— De cînd sînt președinte, ori de cîte ori l-am întîlnit pe tovarășul **CEAUȘESCU**, am învățat un lucru, pe care îl știam și eu, pentru că sînt țăran, sînt un om care și-a tocit palmele și picioarele pe pămînt — repet, deci, am învățat și mai bine un lucru, și anume că, oricît ai știi de multe, cînd îi asculți pe oameni, devii mai bogat. Și tovarășul secretar general știe să asculte. Știe să afle ce gîndește omul și știe să extragă ceea ce este bun din felul de a gîndi al omului. Pornind la noua revoluție în agricultură, am pornit la o îmbogățire a tehnicii și tehnologiilor, dar, în primul rînd, așa cum tot tovarășul **CEAUȘESCU** ne-a spus, la îmbogățirea, la primenirea modului nostru de a gîndi agricultura. Toți cei care se ocupă, într-un fel sau altul, de agricultură ar trebui să învețe mai bine să se sfătuiască cu oamenii. Ba, mai mult, aș spune, unii trebuie să se dezvețe de obiceiul de a mima că îi ascultă pe oameni. Sînt încă lucruri de perfecționat și toate sînt posibile de rezolvat. Important este însă că am pornit-o bine și că trebuie să mergem înainte. O dovedesc rezultatele multor unități din județul nostru și cred în puterea, în capacitatea țăranului nostru, a agricultorului nostru de a face ca, într-adevăr, în agricultura noastră să fie primăvară deplină, cu toamne cît mai **bogate**.

ÎN EPOCA DE GLORIE A ISTORIEI NOASTRE EROICE

MUNCA PENTRU ÎNFLORIREA PATRIEI — EXAMENUL SUPREM AL OAMENILOR ȚĂRII

> **„Toate marile realizări sînt rezultatul muncii pline de abnegație a clasei muncitoare, a țărănimii și intelectualității, a tuturor oamenilor muncii fără deosebire de naționalitate, a întregului popor, care înfăptuiesc neabătut politica internă și externă a Partidului Comunist Român — forța politică conducătoare a societății socialiste românești".**
>
> ***NICOLAE CEAUȘESCU***

CONȘTIINȚA EXPERIENȚEI NECESARE

PAVEL PETROMAN — profesor, doctor în filologie: Rezultatele noastre, în măsura în care există, performanțele în sensul cel mai larg, au fost și sînt ale revoluției, ale conducerii impecabile a acesteia de către partid, ale luptei rațiunii și afectivității poporului care a dus la Eliberarea lui deplină, ale anilor care s-au înmănuncheat în buchetul Epocii de aur a maturității creației noastre ca țară și popor. Făcîndu-ne din muncă nobil crez și din efort credință, raportîndu-ne perpetuu la modul spre care am aspirat și aspirăm noi, generația mea și, asemenea nouă generație după generație, am ajuns să înțelegem că totul poate fi sorgintea reușitei, indiferent de domeniul de activitate, că nici o suferință **„de pe Terra nu-i atît de mare / ca să nu se preschimbe-n cîntare"**, în creație. Nimic, deci, nu-i atît de puternic încît să te abați din cale, cînd urmezi cu fidelitate cauza poporului tău. Aceasta cu atît mai mult cu cît direcția înspre care am apucat a fost și este consecința opțiunii proprii. Finalitatea sa rezidă în clarviziunea perspectivei create de partid poporului și țării noastre.

În calitate de profesor, simt, asemenea colegilor mei, nevoia de a acționa mai mult și mai bine, în spiritul combativității revoluționare, pentru ca școala, indiferent de gradul ei, să fie cu adevărat principalul izvor de cultură și civilizație, pentru ca elevii noștri să ajungă, în raport cu disponibilitățile lor și posibilitățile oferite de societate, oameni bine pregătiți, luptători conștienți pentru cauza partidului și statului nostru.

Partinitatea noastră apare, în felul acesta, ca un imperativ categoric al implicării tuturor și a fiecăruia, cu inima și mintea împreună, în procesele globale de transformare socialistă. Ea presupune angajarea fermă pe pozițiile ideologiei marxiste, a ideologiei partidului nostru, iar, în ceea ce ne privește, pe noi, ca dascăli, organizarea și desfășurarea actelor și acțiunilor educative, în totalitatea lor, de pe aceste poziții. Din specificul unei atare angajări a educatorului decurge inevitabil responsabilitatea lui morală. La nivelul societății noastre, necesitatea imperioasă a angajării educatorului devine condiția sine qua non a însuși procesului de învățămînt, a realizării idealului educativ — omul multilateral. Dacă astăzi sîntem ceva, sîntem pentru că școala și facultatea, prin cadrele didactice, societatea însăși, ne-au favorizat devenirea zidindu-se în noi și prin noi la temelia socialismului biruitor.

Iată perspectiva noastră: pregătirea omului pentru om. Nimic mai elementar, la prima vedere, ca un om să se preocupe și de el și de semenii lui. Și, totuși, nimic mai greu. Pe spirala ascendentă a istoriei, această edificare, echivalează cu redobîndirea continuității milenare a unor valori morale indispensabile progresului fiecăruia și al tuturor, societății întregi și omenirii. Comunismul chezășuiește în fapt eliberarea și accentuarea potențelor dintotdeauna proprii omului. Ca profesori, ne-am propus slujirea acestor mărețe idealuri.

UN TIMP AL DEVENIRII

IULIA PAȘCA, directoarea întreprinderii „1 Iunie": Cu trei decenii în urmă, mi-am început activitatea la Uzinele textile din Timișoara (azi, I.T.T.). Am lucrat un timp ca muncitoare, apoi ca maistru și, numai după un stadiu de durată „la mașină", ca ingineră. În anul 1959, mi s-a încredințat conducerea fabricii „1 Iunie", „mignonă" pe vremea aceea (700 de muncitori) față de dimensiunile de astăzi (3.500 de muncitori). Din vechea fabrică n-a mai rămas decît, în curtea modernei noastre întreprinderi de acum, o foarte modestă zidire. Am păstrat-o mai mult ca suvenir. Era o fabrică mică, însă curată, îngrijită, cu un colectiv de muncă serios. Din dorința de a face mai mult și mai bine, m-am gîndit că, pentru un colectiv de muncă atît de bun, va trebui schimbată fața lucrurilor. Aș putea spune că, în consens cu grandioasele programe de înflorire a patriei noastre socialiste, întreprinderea „1 Iunie" s-a dezvoltat spectaculos, mai cu seamă după Congresul al IX-lea al P.C.R. În prezent, tricotajele „Made 1 Iunie" sînt cunoscute și cerute, atît pe piața internă, cît și în multe țări ale lumii. În proporție de 60 la sută, fabrica produce pentru export. Nu am primit (de mai bine de un sfert de veac) nici un fel de reclamație, nici din țară și nici de la beneficiarii străini. Produsele noastre nu pot fi concurate cu ușurință deoarece, punînd în practică indicațiile conducerii superioare de partid și de stat, ale secretarului general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, ele sînt rodul concepției originale a colectivului de creație al întreprinderii, contribuția tuturor celor care concură direct la realizarea lor (80.000 de produse fabricate zilnic; 200 de modele; 80 la sută procentul de reînnoire).

Acum, în acest moment aniversar, sărbătoresc gîndurile noastre, ale întregului colectiv de oameni ai muncii de la „1 Iunie", zboară spre viitor. Mai avem încă multe de înfăptuit. Îl asigurăm, și cu acest prilej, pe secretarul general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, că ne vom îndeplini în mod optim sarcinile de producție ce ne revin

O EPOCA ÎN CARE SÎNT FERICIT CĂ TRĂIESC

ENDRE KAROLY — scriitor: Deseori scot din sertar o fotografie, format mare, în care sînt înșirați, într-o ordine perfectă, prietenii mei. A fost făcută la cea de-a 90-a aniversare, cînd munca mea de o viață a fost apreciată cu marele premiu al Uniunii Scriitorilor. Recunosc cu drag, prin lupa mea, de care nu mă mai pot despărți, figuri de prieteni, mulți prieteni. Prieteni de un veac aproape, ca Franz Liebhard, și prieteni mai tineri, ca Dumitru Radu Popescu sau Marin Sorescu, care mi-au devenit prieteni intimi prima dată prin scrisul lor, apoi și ca persoane fizice. Lîngă ei stau oameni cu care am trăit într-o simbioză fericită decenii de-a rîndul, ca Mircea Șerbănescu, Anghel Dumbrăveanu, Ion Arieșanu, Alexandru Jebeleanu. Cu mîhnire mă uit la cei plecați dintre noi, în acest răstimp, ca Andrei A. Lillin sau Ludwig Schwarz. Și mă bucur că recunosc și pe cei din tînăra generație, de la Pongracz Maria la Cornel Ungureanu, oameni care au însoțit, în aceste ultime două decenii, viața mea. Îmi place să privesc la chipurile lor, să-l văd pe inimosul Hans Mokka, sau pe mereu săritorul doctor Baranyi. Rememorînd chipurile lor îmi amintesc de clipele cele mai frumoase din viața unui om, clipe în care te știi iubit, te știi înțeles. Mă gîndesc la editarea piesei mele de teatru **Periandros** (Periandru), la editarea operei mele poetice capitale, **Elegiile din Gorizia**, care, în acești ani, au văzut lumina tiparului la editura Kriterion, al cărei director, Domokos Geza, îmi zîmbește din poză. Mă gîndesc cu emoție la realizarea acelui volum de interviuri și inedite **La poalele Parnasului**, apărut la Facla, cînd mă uit la fața lui Pongracz Maria, și, reluînd aceste chipuri din memorie, prind curaj și spun: nu ești singur. Ai mulți prieteni cu care ai trăit într-o simbioză fericită. E un dar, nu al zeilor, ci al unei societăți luminoase, al unei epoci în care sînt fericit că am putut să trăiesc.

IDEILE ÎNALTE SÎNT VEȘNIC VALABILE

HILDEGARD KREMPER-FACKNER — artist plastic: Fac parte dintr-o generație care a cunoscut ororile războiului, lipsurile materiale generate de conflagrația între popoare și care nu va uita toată viața imaginea Timișoarei în flăcări, în timpul bombardamentelor, sau urletul înfricoșător al sirenelor. Dar nu voi uita nici norocul de a fi avut niște părinți minunați, învățători și profesori deosebiți, care au știut să îndrume sufletul sensibil al fetiței de atunci, cu tact și simț pedagogic spre drumul pentru care avea înclinație din fragedă copilărie — spre artă — spre natură, spre tot ce e frumos în viață. Cu entuziasmul propriu tinereții și din dorința de a da după război vieții un nou sens, de a ajuta la refacerea rănilor, la reconstruirea valorilor distruse, mi-am oferit și eu priceperea și dragostea. Am făcut parte din ansamblul „VĂPAIA", cu care am dat multe concerte în Timișoara și în diverse localități ale județului nostru. Clasa mea de la Școala Medie de Arte Plastice din Timișoara organiza, în timpul nostru liber, spectacole cu recitări de poezii, dansuri populare, cîntece etc. Aplauzele mîinilor bătătorite ale muncitorilor au fost adevărata noastră răsplată și ne-au umplut inimile de bucurie.

Cu același elan am lucrat, după scurt timp — ca studentă a Institutului de Arte Plastice — în brigăzile de muncă patriotică la reconstruirea unui edificiu bucureștean, care urma să devină Muzeul Republicii — muzeul nostru, al tuturora. După anii facultății, m-am întors cu drag în urbea mea natală, Timișoara, cu sufletul plin de speranță că voi putea dărui concetățenilor mei tot focul sacru care mă mistuia.

La Timișoara exista o mînă de artiști, printre care și mult stimații mei profesori. Exista și o minusculă galerie, de scurt timp cîteva ateliere — multe vise și destule lipsuri. În acei ani grei a fost multă improvizație în tot ce făceam. Nu se găseau încă materiale de pictură, dălți pentru gravură și sculptură, uneori nici hîrtie. Dar se lucra, totuși, în toate atelierele. Numărul expozițiilor a crescut, numărul lucrărilor la fel, tot așa și numărul amatorilor de expoziții de artă plastică. Acestui grup înflăcărat de tineri artiști plastici, i s-au deschis la un moment dat noi căi spre împlinire și dăruire, prin înființarea Facultății de Desen, în cadrul Universității din Timișoara. Munca cu studenții plini de idealuri, de multe ori de aceeași vîrstă cu cadrele lor didactice, a fost primită de noi cu foarte multă seriozitate și simț de răspundere.

Prima grupă de 25 de studenți, condusă de mine, și-a dat examenul de stat în anul 1965. Tot în acel an am fost confirmată ca artist, de către U.A.P., după cîțiva ani de stagiatură.

Anul 1965 a fost însă și în familia mea un an de bucurii, pe care le cunoaște numai o mamă, care-și ține pentru prima dată fiul în brațe, împletind de acum visele proprii cu visele legate de acest pui de om. Anul 1965 a însemnat pentru țara noastră un an de mare importanță, un an de cotitură în care ritmul de dezvoltare în domeniile social-politic, industrial și cultural a cunoscut noi dimensiuni. Anul în care poporul nostru l-a ales, la Congresul al IX-lea al P.C.R., pe fiul său cel mai iubit, pe tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** în fruntea destinului său spre binele patriei române.

Efervescența în toate domeniile vieții, născută în urma acestui mare eveniment, de importanță istorică, nu putea să nu atragă și să nu mobilizeze și pe artiștii plastici, să nu-i facă colaboratori la înfăptuirea idealurilor noi și revoluționare. Îndemnurile noi, conținute în documentele Congresului al IX-lea, se identificau în mare măsură cu sfaturile și învățămintele calde pe care le-am primit în casa părintească și pe băncile școlii. Lucrurile mari — ideile înalte sînt veșnic valabile. A fi un om integru însemna pentru mine: atașament față de misiunea mea ca artist plastic, reflectarea sentimentelor cele mai nobile, în operele mele și ale colegilor mei, pentru a trăi și mai puternic dragostea pentru minunata noastră patrie, pentru a oferi publicului nostru lucrări care să-i înalțe sufletul, să-i aducă satisfacții spirituale, dar să-l și educe. De acum am creat o serie de gravuri, majoritatea cuprinse în cicluri, desene și pasteluri cum ar fi: „1848", „1907", „Războiul pentru Independență", „Într-un sătuc șvăbesc", „Povești de necrezut", „Din viața unei femei", etc.

Dacă m-ar întreba astăzi cineva dacă au fost momente în cariera mea de care-mi aduc aminte cu emoție și mulțumire, pot să răspund: — „Da, desigur!". Aș putea aminti clipa cînd mi s-a adus la cunoștință că am fost aleasă în consiliul de conducere pe țară a U.A.P. în anul 1968; sau cînd am fost aleasă în funcția de vicepreședinte al U.A.P. din R.S.R., în anul 1978. Funcții care m-au onorat dar care mă și obligă. În anul 1970, mi s-a acordat o bursă pentru atelierul internațional de gravură din castelul Wolfsburg (R.F.G.). Am fost invitată de diverse galerii din țară și străinătate pentru a-mi prezenta operele. Am obținut de două ori premii la Festivalul național „Cîntarea României". Și poate totuși am fost cel mai profund mișcată, cînd, într-o zi un necunoscut, un țăran din jurul Timișoarei, a venit la mine acasă, să-mi mulțumească pentru tot ce am făcut, pentru toate eforturile mele.

Firește, dorința de a urca noi trepte, spre desăvîrșire în creația plastică, există mereu, dar și siguranța că am contribuit cu munca mea, cu toate ezitările ei și bucuriile ei, la intrarea în marele circuit național și mondial, la cunoașterea și aprecierea poporului nostru pe alte meleaguri, exprimînd cu mijloacele artei plastice dorința lui de a trăi demn și liber într-o lume cu idealuri nobile — într-o lume a păcii.

BUCURIA MUNCII ÎMPLINITE

Ing. NICOLAE PETRE — directorul Schelei de Producție Petrolieră Șandra: Eu am fost, înainte de toate, și am rămas sondor. Am început să lucrez ca sondor la Schela de Producție Petrolieră Moșoaia, de lîngă Pitești. Abia terminasem liceul, visam să creez ceva. Îmi plăcea literatura și arta dramatică. Citeam mult, mă pasiona filozofia, eram interesat de științele juridice. Șansa mea a fost întreprinderea la care munceam și prețuirea oamenilor de acolo pentru rezultatele mele la învățătură. Așa am ajuns student la Institutul de Petrol și Gaze din București, cu bursă de întreprindere. Fără acest sprijin, n-aș fi putut să-mi continui studiile. Este un adevăr esențial al vieții mele faptul că m-am ridicat în lumina acestui timp datorită condițiilor create de partidul nostru comunist, a cărui apropiată aniversare este o sărbătoare deosebită pentru întregul popor român.

Cel mai frumos lucru este, după părerea mea, acela de a putea munci. Repartizat, după terminarea facultății, la Întreprinderea de Extracție Gaz Metan din Mediaș, în 1965, am început un alt drum al învățăturii. Am fost condus de ideea că meseria trebuie s-o înveți bine, pentru că astfel o faci mai ușor. Făcînd o meserie bine — mi-am spus tot timpul — devii util, iar omul util este prețuit. N-am precupețit niciodată eforturile. Nu poți să pleci de la o treabă cînd știi că mai ai ceva de făcut. În acest fel, prin ani, am învățat și-am practicat toate activitățile ce se desfășoară într-o schelă.

Visele mele de a crea ceva n-au dispărut. S-au transformat în altceva: să creez, pe linie profesională, ceva care să rămînă, iar familia mea să depășească condiția celei în care m-am născut și am crescut. Sînt în țara asta multe locuri în care am lucrat și eu, locuri unde oamenii își amintesc de mine cu plăcere, apreciindu-mi modestia și munca. Pe-aici, pe la noi, spunea cineva, într-o asemenea schelă, pe unde te duci, dai de ceva făcut de Petre.

Am o familie minunată, în care copiii mei — doi studenți și doi elevi — cresc frumos și se afirmă ca oameni adevărați, cu dragoste de muncă și învățătură. Acum mă străduiesc, împreună cu cei din jurul meu, ca schela în care lucrez să fie organizată în așa fel încît întreaga activitate să fie așezată pe o bază care să asigure un flux continuu al muncii, ca oamenii să poată folosi efectiv întregul timp de muncă. În acest mod, producția va atinge parametrii doriți, iar bucuria noastră a tuturor va fi bucuria muncii împlinite.

A FI ÎN PRIMELE RÎNDURI

— Cînd citesc sau aud vorbindu-se despre democrația muncitorească, gîndul mi se îndreaptă, cum e și firesc, spre ceea ce e mai apropiat inimii mele, spre colectivul în care îmi desfășor activitatea — **Întreprinderea mecanică din Timișoara**. Și, la fel de firesc, spre cele mai grăitoare întruchipări ale democrației muncitorești din uzina de azi: adunarea generală și consiliul oamenilor muncii. De obicei, mi se perindă prin fața privirilor chipurile celor care au luat parte la ultimele dezbateri ale acestor foruri de decizie — oameni cu tîmplele ninse și cu experiența muncii și a vieții împreună cu tineri plini de avînt și dinamism, muncitori laolaltă cu ingineri, femei și bărbați. Iată, bunăoară, în cadrul ultimei adunări generale am analizat temeinic calitatea fabricației. Am stabilit să nu mai permitem ieșirea din secție a sculelor care nu corespund exigențelor de competitivitate pe plan mondial. E numai unul din numeroasele exemple pe care le pot da în legătură cu rodnicia funcționării democrației economice în cadrul colectivului nostru.

Titus Șerban e unul dintre muncitorii specialiști ai secției sculărie, aflată pe locul întîi în întrecerea socialistă pe întreprindere. Pentru el, ca și pentru toți cei de la I.M.T., democrația muncitorească este o realitate indiscutabilă, cu un conținut revoluționar, de maximă însemnătate pentru progresul general.

— În 1980, secretarul general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** — care, în cei 21 de ani de rodnică și strălucită activitate revoluționară în fruntea partidului și statului nostru, a fost de 11 ori oaspetele întreprinderii noastre — ne-a cerut să devenim producători și coordonatori ai producției de utilaj minier la nivelul întregii țări. În prezent, participăm la înfăptuirea a cinci programe prioritare ale economiei naționale, între care cele minier, nuclear și de irigații. Evident, nu ne-a fost deloc ușor. În urmă cu cinci ani, la noi se realiza primul excavator de suprafață pentru carierele de cărbune din Gorj, un mastodont cu circa 13 mii de repere și cu o greutate de 750 tone. Execuția lui ne-a luat cam un an și jumătate. Acum realizăm asemenea excavatoare în cel mult două luni. În același timp, sîntem antrenați în executarea unei serii întregi de utilaje destinate construcției și exploatării centralei atomoelectrice de la Cernavodă. Ni s-a cerut de către conducerea superioară a partidului să ne onorăm sarcinile încă din acest an. Și așa se va întîmpla!

Titus Șerban este unul dintre muncitorii de frunte ai I.M.T.-ului. Ascultîndu-l și observîndu-l în timpul muncii, alături de ceilalți colegi ai săi, este imposibil să nu realizezi ce forță deosebită reprezintă detașamentul muncitoresc de aici, ce energie creativă inepuizabilă constituie ei în peisajul industrial al județului, formîndu-se mereu unii pe alții, crescîndu-și în același timp, alături de celelalte colective timișorene, orașul, creîndu-i o nouă istorie, tot mai bogată, parte inseparabilă din istoria nouă, strălucitoare a întregii țări.

Pagină realizată de
Ion ARIEȘANU
și George DINU

CULTURA „MARGINILOR"

Critica unei teorii economice și, deci, a unui model economic dominant nu se poate dezvolta niciodată în „centrul" sistemului ci la „marginea" („periferia") lui. Marx a reușit să scrie o „critică a economiei politice" tocmai pentru că trăia la „marginea" sistemului. Și, într-adevăr, atunci Germania era o „margine" „centrul" sistemului fiind Anglia. Cel ce trăia în Anglia putea să elaboreze cel mult o teorie economică legitimistă așa cum s-a și întîmplat căci tocmai aici a apărut teoria ricardiană, ca teorie legitimistă. În Anglia se putea naște D. Ricardo, nu Karl Marx. Numai din poziția strategic avantajoasă a „marginii" a putut K. Marx să elaboreze modelul istoric al căii engleze a capitalismului ; lui Ricardo ori Smith același model le apărea ca model universal. Probabil că nici Marx n-a scăpat de capcana „centrului", în măsura în care considera că Germania va urma exact calea engleză a capitalismului, deși, pe de altă parte, el a ripostat cu vehemență contra tuturor celor care aveau tentația de a face din teoria lui („Capitalul") o „rețetă universală" ignorînd faptul că aceasta era nu doar analiza unei realități istorice, dar, totodată, era și o analiză istorică, deci o teorie istoricește constituită, cu o esență epistemologică ea însăși istorică. Era deci un model istoric și nu o teorie universală sub aspect pragmatic (al aplicației sale), chiar dacă Marx cucerise totuși prin opera sa poziția și funcțiile, cu valabilitate universală, ale paradigmelor. Așadar, centrul este funciar incapabil să-și cunoască limitele și, deci, să-și conceptualizeze impasul. Acesta poate fi teoretizat numai la „marginea" sistemului, ceea ce și explică de ce, de regulă, centrul este legitimist, inerțial, pe cîtă vreme „marginea" sau „periferia" sînt, obligatoriu, revoluționare, inovatoare etc. Pentru a ieși din starea periferială, o societate de „margine" trebuie să devină obligatoriu protocronică, altminteri ea riscă să se instaleze într-un periferialism cronic, într-un soi de boală a organismului istoric al unei civilizații. Căci, în mod paradoxal, deși „boala" este descrisă de un sindrom general, totuși simptomele sale nu se „văd", nu se „simt" în „centru" ci la „periferie". Este și acesta un paradox aparent al istoriei. Cu aceasta, formulăm fatalitatea legii protocroniei periferiilor și a deplasării filogenetice a liniei progresului istoric. Așa se și explică două fapte aparent bizare : a) dificultatea nașterii noii societăți, chiar atunci cînd toate condițiile istorice ale acestei „nașteri" sînt coapte și b) posibilitatea protocronismului cultural în condițiile „periferialismului" economic, așa cum am încercat să arătăm pe cazul României, în cartea noastră pe care, probabil, unii cititori o cunosc. În baza aceleiași legi istorice, se poate explica și caracterul sectorial al unei revoluții istorice care își poate arăta consecințele, de exemplu în cultură, cu mult înaintea manifestării lor în economie. În sensul acesta, cultura română a fost națională cu mult înaintea economiei. Revoluția națională s-a manifestat ca fenomen de conștiință națională cu cel puțin 200—200 de ani mai devreme de manifestarea ei ca fenomen economic. Lucrul acesta se explică prin caracterul sectorial al aceleiași revoluții istorice, revoluția națională, care cuprinsese societatea europeană începînd cu secolul al XVI-lea. Prin urmare, legea protocroniei este mult mai generală decît legea sincroniei, formulată de un român, mai întîi, de Eugen Lovinescu. Numai în cadrul legii protocroniei putem înțelege corect modul de acțiune al legii sincroniei. Însă ambele legi au căpătat prima lor elaborație organică într-o societate de la „margine" nu într-una de la „centru". Tot astfel putem să ne explicăm și fenomenul de-fază-rilor în ceea ce privește creativitatea pe domenii. Dacă vom cerceta perioadele de „explozie" creatoare a literaturilor naționale, de pildă, vom constata că, de regulă, ele coincid cu momentele în care respectivele societăți europene au fost la „margine". Desigur că este posibilă și sincronizarea domeniilor, astfel încît perioada expansiunii culturale a unei societăți să coincidă cu perioada expansiunii sale economice. Însă regula trebuie căutată nu în acest plan, ci trebuie să ținem seama de faptul că „explozia creatoare" se produce ca fenomen al ieșirii istorice din periferie. Este clar, de pildă, pentru oricine, că, în vremea în care Anglia prelua sub controlul ei triunghiul comerțului atlantic, ea declanșa primul act dintr-o serie istorică de ieșire a Europei din starea ei periferială față de Asia. Acesta este planul istoric real și acesta ne ajută să înțelegem schimbarea balanței mondiale în favoarea Europei după atîtea secole de supremație a Asiei. Într-o altă perioadă istorică, „explozia creatoare" a Germaniei se petrece într-o „periferie" franceză, după cum, în cazul nostru, explozia creatoare a culturii românești se petrece tot într-o periferie, care de fapt este și mai complexă, căci este o „periferie în periferie", adică este o periferie apuseană în cadrul unei periferii a unui imperiu răsăritean, periferializat și el prin expansiunea mercantilismului anglo-francez în aria otomană. De altminteri, tocmai acest amplu fenomen de triplă periferie explică și orientarea teoriilor economice, sociologice și istorice din România chiar în momentul nașterii lor disciplinare (ca „discipline" științifice moderne). Probabil că, în afară de prof. Edgar Papu, nimeni n-a meditat atît de profund, de exemplu, asupra caracterului de absolută originalitate (protocronie) a unei teorii ca cea a lui Cantemir din „Istoria creșterii și descreșterii imperiului Otoman". Dar asupra acestei chestiuni vom reveni într-o referire specială la această inspirată cercetare a profesorului E. Papu. Iată-ne, așadar, în posesia unei legi istorice descoperite de către teoreticienii români în mediul efervescent creat de Congresul al IX-lea al P.C.R., inteligibil și el ca expresie a acțiunii aceleiași legi istorice. Această lege își așteaptă încă utilizarea în cercetările socio-umane. Dezbaterile în jurul chestiunii protocronismului au reprezentat momentul de naștere al acestei originale idei românești, iar noi n-am făcut altceva decît am încercat să examinăm extrem de sumar nivelul analitic la care se plasează această idee.

Ilie BĂDESCU

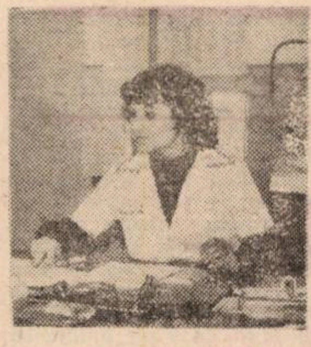

UN TÎNĂR DESTIN ÎNTRE DESTINELE ÎMPLINITE ALE PATRIEI

Virginia Faur a absolvit Facultatea de Chimie Industrială din Timișoara, în 1972 ; este inginer la compartimentul cercetare al Întreprinderii „Textila" Lugoj și președinte al comisiei inginerilor și tehnicienilor din întreprindere ; a realizat 17 invenții și a mai depus 5 cereri pentru brevet de invenție ; a fost medaliată la Salonul național de invenții Timișoara '85, la Simpozionul național Pitești '85 și la Salonul mondial al tinerilor inventatori Plovdiv '85 — R.P. Bulgaria.

„Să fii contemporan cu viitorul"

— Ce este, în opinia dumneavoastră, noul ?

— Noul înseamnă, desigur, chiar construcția unui obiect obișnuit, a unei clădiri, de exemplu, realizată, însă, după o tehnologie mai avansată, mai eficientă. Dar noul presupune o stare de spirit, o însușire profund umană, o revoluție interioară, în gîndire. Ceea ce se reflectă, apoi, cu prisosință și semnificativ, în atitudine, în acțiune în lucrul bine făcut.

— Cum se naște o idee prioritară ?

— Există credința eronată că apariția unei idei prioritare se bazează pe perspicacitate, fără prea mari eforturi. Cercetarea cere, însă, foarte multă muncă. În procesul de aprofundare apar aspecte nelămurite, care te preocupă, încep să te obsedeze. Nu cred în iluminări. Sigur, o idee poate să-ți vină oriunde, dar după ani de muncă îndîrjită, după zile și nopți de-a rîndul cînd n-ai părăsit laboratorul. Și după ce ai ideea, urmează alți ani de muncă, pentru a-i descoperi toate valențele, pentru a-i cerceta aplicațiile. Cercetarea științifică implică tenacitate și competență, un orizont cultural larg, în afara specialității, care te ajută să-ți ordonezi propriile idei, perseverență, tărie de caracter, voință. Știința de avangardă e sinonimă cu spiritul revoluționar : a voi în permanență noul, a nu te mulțumi niciodată cu ceea ce ai realizat, a nu abandona dacă ești în impas. Să fii în măsură să-ți privești critic propriile soluții de înnoire, să ai puterea și curajul altor căutări, iată de ce-i în stare spiritul cutezător. Eu zic că o asemenea atitudine ține și de credința ta fermă în ideea pe care o promovezi. Să nu-ți socotești misiunea încheiată odată cu aprobarea și semnarea brevetului. Intră, firesc, în datoria ta morală de a-ți susține cauza, de a acționa în așa fel încît soluția propusă să treacă bine examenul practicii. Dar nu toate drumurile, nu toate ideile conduc la reușită. Un inventator poate (și trebuie !) să considere un eșec asemeni unui pas către un virtual succes. El este continuu nemulțumit, iar această stare de nemulțumire este imboldul, este fermentul creației. Cînd am anunțat că încep cercetările pentru realizarea, cu forțe proprii, a lacului cu proprietăți termoizolante, mulți, chiar dintre cei apropiați, m-au sfătuit să mai... reflectez ; unii mi-au spus, direct, că o să mă „împotmolesc", că n-o să pot realiza acest produs la indicatorii cei mai înalți de funcționalitate. Nu m-am descurajat. Am continuat experimentările, am îmbunătățit tehnologia de preparare. Am obținut pînă la urmă un produs pe care am continuat să-l perfecționez, pînă la încadrarea sa perfectă în normele internaționale. Azi, am ajuns să înlocuim, complet, produsul similar importat în toate unitățile textile din țară, fapt ce aduce, anual, mai bine de două milioane de lei la bugetul întreprinderii. Sau realizarea lacului antistatic, ce aduce o economie valutară de 1 milion pe an.

— Preocupările dumneavoastră de cercetare vizează și alte domenii decît acela al industriei textilelor.

— În afara celor opt ore de fabrică, lucrez la prepararea de medicamente. Am brevetat patru asemenea produse medicamentoase : de tratare a otitelor, cu efect antireumatismal, un unguent cu proprietăți antiseptice și un preparat antienuretic. La început, le-am făcut pentru a-mi trata niște afecțiuni mai vechi ale mele ; odată concepute și brevetate, ajută la alinarea suferințelor atîtor oameni. Acesta este motivul pentru care continui să lucrez la medicamente. Iată, de pildă, acum lucrez la un produs nou, cu aplicații în tratamentul ulcerelor varicoase.

— Există un secret al performanței ?

— În munca de cercetare, ca și în viață, de altfel, trebuie să ai sentimentul că ești util societății, să vrei s-o slujești cu tot ceea ce ai mai bun în tine. Cred că performanță de dragul performanței nu există — trebuie să te subordonezi unui țel înalt. Și este unul mai înalt decît acela de a ajuta oamenilor, de a fi util societății, că îi întorci, după puterile tale, ceea ce ea ți-a dat ? În cercetare, cînd sondezi necunoscutul, nu poți trăi fără un suport moral puternic ; zilele și nopțile de gîndire, de emoții, de așteptări te-ar consuma dacă nu ai avea un suport moral puternic și o țintă înaltă.

— Ce anume ridică, mereu, în actualitate, promovarea noului ?

— Pentru asta trebuie să citești, să studiezi tot ce apare nou în domeniul tău de activitate. Suficiența nu poate fi imaginată, azi, pentru nimeni, indiferent cărei profesii i se dedică. Pare chiar un truism ceea ce spun. Astăzi nu mai există domeniu de activitate în care să nu fie prezent noul. Inginerii, cadrele tehnice trebuie „să țină pasul", să fie pe deplin încadrați în ritmul timpului pe care-l trăim. Altfel, vor suferi o adevărată „sufocare" în fața noului, vor deveni un balast al prezentului. La fiecare 8—10 ani, volumul de date de care dispunem se dublează.

Interviu realizat de
Constantin JICHIȚA

„CÎNTAREA ROMÂNIEI"

Pecetea pasiunii

În felul său, e un om al acelei mulțimi pasionate ce alcătuiește spectacolul folcloric. Predestinarea i-a pus pecetea cîntecului — pe suflet. Originar din Șemlacul Mare, dintr-o familie dăruită aceleiași pasiuni : „În casa noastră a existat un adevărat cult pentru muzică". Evoluția i-a fost firească și previzibilă ; copilul a urmat liceul de specialitate, deprinzînd să însuflețească claviatura pianului și, mai apoi, să facă să reverbereze corzile contrabasului. „Gheorghe Galetin mi-a fost printre cei dintîi dascăli ; el mi-a cultivat, impulsionîndu-mă, iubirea pentru folclor; profesorul meu, Ion Odrobot, mi-a dezvăluit drumul pe care trebuie să-l urmez"

Dacă azi numele profesorului și instructorului Achim Ciucurel e dintre cele mai cunoscute în rîndul celor ce valorifică și, într-un fel, tezaurizează melosul bănățean, e lucru datorat, în parte, maeștrilor dar, în cea mai mare măsură, discipolului.

Achim Ciucurel e șeful compartimentului muzical din cadrul ansamblului „Doina Timișului", al Casei de cultură a studenților. În marea și frumoasa lui modestie, se mulțumește să fie un om din orchestră și, dacă nu ești îndeajuns de atent, arareori surprinzi privirile fugare, ale instrumentiștilor, furișate înspre el, întrucît dumnealui conduce cu fața la public, ceea ce, vă asigur, nu e simplu deloc!

— Așadar, Ciucurel Achim, de cînd aici, la Casa de cultură ?

— Din 1968, de cînd eram elev ; de la absolvirea facultății și pînă azi.

— Un număr impresionant de ani. S-ar putea face un bilanț. Ce anume v-a preocupat, cu precădere, în această perioadă ?

— Mereu același lucru — valorificarea folclorului muzical bănățean ; păstrarea nealterată a filonului autentic, transpunerea lui în spectacolul scenic. Ani la rînd am mers (și mergem încă !) cu studenții verile, să culegem folclor ; am prelucrat și adaptat sute de melodii pentru a le dărui publicului.

— Se spune că prin ansamblul „Doina Timișului" s-a creat o adevărată școală de folclor.

— Așa este. Coregrafică și muzicală ; noi eliberăm studenților, membri ai ansamblului, diplome de instructori, evident, nu tuturor. În altă ordine de idei, aș zice că aici s-au format și afirmat soliști al căror nume e azi bine cunoscut în rîndul interpreților din întreaga țară : Petrică Moise, Gheorghe Țunea, Sorin Miescu, Ana Cornean, Aurica Lucaci și mulți alții. Dacă am reușit să ajungem la niște rezultate notabile, prin montarea unor spectacole de referință, e pentru că am înțeles să instituim, în cadrul formației, un climat de deplină cooperare, conlucrarea dintre noi (cînd spun noi mă gîndesc la colegul meu Emilian Dumitru) și catedra de folclor a Universității — respectiv cu lector doctor Vasile Tudor Crețu.

•

Ce ar mai fi de spus despre Achim Ciucurel ? Că a obținut, în etapa finală, a Festivalului Artei și Creației Studențești nu mai puțin de șapte premii !? Firește, nu ale sale, personal, dar ca rod al muncii de îndrumare depuse, atît cu orchestra cît și cu taraful ori ansamblul propriu-zis și mai ales cu soliștii pe care i-a pregătit. Că formațiile, de rock și jazz, „Celelalte cuvinte" și „Alla Breve" se află tot în grija sa și se bucură, de asemenea, de un bun renume. La fel și grupul folcloric sîrbesc „Mladost".

Dana DINU

muzică

O personalitate fascinantă

După o foarte lungă absență, pianistul, cu personalitatea cea mai captivantă și mai exponențială a generației sale, Dmitri Bașkirov s-a reîntors, pentru un recital, la Timișoara. Nonconformistul de odinioară, cel care fascina prin jerbele de forță scînteietoare, alternate cu spații generoase acordate lirismului de cea mai autentică noblețe, ne apare acum într-o nouă ipostază, marcată de o concepție sensibil modificată asupra sensului de stil mozartian sau beethovenian, adoptînd soluții surprinzătoare.

Adevărul este că marile personalități sînt cele deschizătoare de orizonturi în înțelegerea fenomenului estetic. Rezerva tradiționaliștilor a intrat în evident conflict cu dinamica luxuriantă adoptată în Fantezia și Sonata în do de Mozart, cît și cu gravitatea monumentală a dezvoltărilor în Sonata în Sol op. 31 nr. 1 de Beethoven. Interesant de remarcat, predilecția lui Bașkirov pentru abordarea unor lucrări extrem de rar cîntate. Ideea este validată și de recenta interpretare a Concertului pentru vioară, de Beethoven, într-o versiune total necunoscută, pentru pian, aparținînd Titanului. Lupta pentru insolit, ieșirea din cadrele de-acum familiare marelui repertoriu solistic, implică un efort considerabil, inclusiv din partea publicului, vorbind însă cert despre marea bucurie a descoperirii...

Dacă în prima jumătate a recitalului ne-a pus în fața unor soluții menite să incite discuții, în partea secundă — „Bunte Blätter“ de Schumann și, iarăși, o necunoscută versiune a liedurilor lui Schubert în exuberanta transcriere pianistică a lui Liszt — farmecul personalității lui Bașkirov s-a dovedit imbatabil. O artă ajunsă la acei parametri cînd sunetul devenit mesaj, se înalță în fraze care literalmente îți taie respirația prin admirabila perfecțiune, prin forța de comunicare stabilită cu publicul. Punctul culminant al recitalului a fost atins în suplimentele oferite. Eleganța briantă a Mazurcii de Chopin și întregul periplu romantic propus a însemnat momentul cel mai elevat al recitalului. Și dacă plecarea fortuită nu-l zorea, l-am fi ascultat pe Bașkirov pînă tîrziu, în miezul nopții, așa cum odinioară am făcut-o la Monique de la Bruchelerie, le Menuhin ori Richter...

Doru MURGU

top

ARPEGII

În primele zile ale lunii aprilie, cu cinsprezece ani în urmă, **formația de jazz a Casei de cultură din Timișoara** (în foto) s-a întors de la **Festivalul internațional de jazz Prerov — Cehoslovacia cu Medalia de argint și Clasa europeană de jazz.** Era prima afirmare plenară a unui grup amator din România, asta în condițiile unei competiții exigente ce includea formații din Olanda, U.R.S.S., Norvegia, R.D.G., Bulgaria, Ungaria, Spania ● Extrase dintr-un calendar al evenimentelor lunii aprilie: 6 IV: în această zi a anului 1968 Syd Barrett părăsește formația **Pink Floyd,** care, se știe, va continua însă să strălucească pe firmamentul pop britanic. Tot în această zi, dar cu trei ani mai tîrziu, grupul **Rolling Stones** își întemeiază prima casă de înregistrări particulară. La 6 IV 1973 formația **Queen** semnează primul său contract cu o casă de discuri (EMI). ● La 16 IV 1895 se naște cea mai mare interpretă de blues din toate timpurile: **Bessie Smith.** În anul 1937 este victima unui accident de automobil. Transportată de urgență la primul spital, i se refuză acordarea asistenței medicale, pe motiv că era... negresă! Au loc atunci puternice manifestații antirasiste, dar Bessie n-avea să mai cînte niciodată... ● La 13 IV 1962 formația britanică **„The Shadows“ obține** Discul de aur pentru „Apache“, piesă de referință în istoria pop. ● **„Vîrfuri“ din clasamentele internaționale: Anglia** (după „Music Week“): **1.** Living Doll — **Clif Richard & The Young Ones;** 2. Chain Reaction — **Diana Ross; 3.** Absolute Beginners — **David Bowie; 4.** Touch Me-**Samantha Fox;** 5. Wonderful World — **Sam Cocke. Olanda** (după „Buma Stemra“): **1.** Jeanny — **Falco; 2.** The Promise You Made — **Cock Robin, 3.** Conga — **Miami Sound Machine; 4.** Borderline — **Madona;** 5. Hărlem Shuffle — **The Rolling Stones. Austria** (după „Harlekin Schallplatten“); **1.** Ohne Dich — **Munchener Freiheit;** 2. Märchem-prinz — **Erste Allgem. Verunsicherung; 3.** Bother Louise — **Modern Talking; 4.** Kyrie — **Mr. Mister;** 5. Langsam... — **W. Ambros. R.F.G.** (după „Musik Info“): **1.** Geil — **Bruce & Bongo;** 2. Brother Louie — **Modern Talking; 3.** The Promise You Made — **Cock Robin; 4.** When The Going Gets Tough — **Billy Ocean;** 5. Stripped — **Depeche Mode. Noi L.P-uri:** Zipper — **Roger Chapman;** Criminal Tango — **Manfred Mann's Earth Band; Pr**ecious Moments — **Jermaine Jackson;** The Ultimate Sun — **Ozzie Osbourne;** The Secret Value Of Daydreaming — **Julian Lennon;** Maid Of the Mist — **B.Z.N.**

Petru UMANSCHI

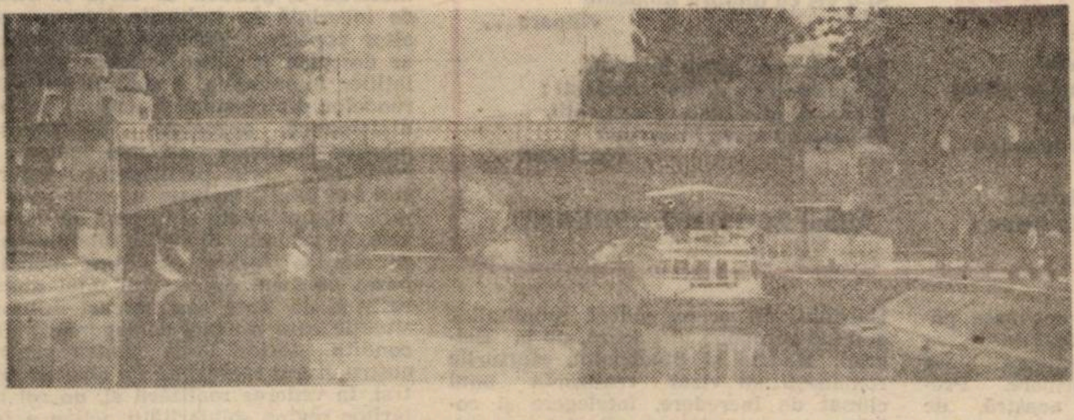

viața asociației

● În întîmpinarea aniversării a 65 de ani de la crearea Partidului Comunist Român și a zilei de 1 Mai, Asociația Scriitorilor din Timișoara a organizat, în colaborare cu Consiliul de Educație Politică și Cultură Socialistă al Schelei petroliere Șandra, o suită de manifestări politico-educative și cultural-artistice sub genericul „Omagiu Partidului iubit“. Grupul de scriitori a fost primit de tovarășul ing. **Nicolae Petre,** directorul Schelei petroliere Șandra, care a prezentat pe larg realizările obținute de oamenii muncii de la acest important obiectiv economic, ctitorie a **Epocii Nicolae Ceaușescu** ● În continuare, oaspeții au fost primiți de tovarășul **Petru Ilia,** primarul comunei Biled, și de tovarășul **Ion Bogdan,** secretar-adjunc al Comitetului Comunal de Partid. A fost vizitat Centrul Cultural al comunei, cum și alte obiective de interes economic, social și cultural-edilitar. Un grup de elevi de la Școala profesională agro-industrială Biled a susținut un microspectacol intitulat „Omagiu fierbinte Conducătorului iubit“ ● În după-amiaza aceleiași zile, la Școala generală din comuna Variaș a avut loc o șezătoare literară în cadrul căreia a fost lansată placheta „Eternă frumusețe, Patria română“; au citit din creațiile lor scriitorii participanți, precum și membri ai cenaclurilor literare din comună și din localitățile învecinate. La manifestări au luat parte: **Anghel Dumbrăveanu,** secretarul Asociației Scriitorilor din Timișoara, **Ion Arieșanu** redactor șef al revistei „Orizont“, **Iosif Costinaș, Alexandru Deal, Antoaneta C. Iordache, Ivo Muncian, Marian Odangiu, Maria Pongracz, Svetomir Raicov, Corina Victoria Sein, Mircea Șerbănescu** precum și **Tiberiu Arăzan, Dumitru Buțoi, Nicolae Roșianu,** membri ai cenaclului literar din localitate. ● În a doua zi a programului a fost efectuată o vizită de documentare la Platforma industrială de gazolinare Călacea, unde scriitorii au fost însoțiți de ing. **Marin Moraru,** ing. **Nicolae Secrețeanu,** secretar al Comitetului U.T.C. al Schelei, și maistrul **Mihai Scorțan.** La întîlnirea cu muncitorii petroliști și la șezătoarea literară de la Clubul petrolistului din Șandra au citit din creațiile lor: **Anghel Dumbrăveanu, Laurențiu Cerneț, Alexandru Deal, Antoaneta C. Iordache, Marian Odangiu, Corina Victoria Sein** și **Cornel Ungureanu.** Suita de manifestări s-a încheiat cu o seară literară, dedicată măreței aniversări de la 8 Mai. În acest cadru, poetul **Anghel Dumbrăveanu,** președintele juriului, a decernat premiile la concursul de creație literară **„Flori de mai“;** alături de scriitorii participanți, au citit din creațiile lor și laureații concursului, **Mariana Gherman, Dumitru Buțoi** și **Nicolae Secrețeanu.**

Marți, 6 mai a.c., ora 18, la Cenaclul Asociației Scriitorilor, va avea loc o Adunare omagială închinată aniversării a 65 de ani de la crearea Partidului Comunist Român.

M.O.

serial

VIAȚA MARILOR VEDETE: LIV ULLMANN

64

CUM SE PIERDE PREMIUL OSCAR. Vedeta e purtată de colo-colo, i se iau interviuri... Ar vrea să le explice oamenilor, care o aplaudă și care au un aer amical, de ce nu e în stare să zîmbească... În fine, e condusă înăuntru, în sala imensă, la locul rezervat ei, alături de alți candidați la premiul Oscar. Își urează reciproc noroc. Candidatele din preajmă i se par **Vedetei** prea frumoase și prea sigure... Pe scenă, spectacolul de dinaintea premierii, o revistă strălucitoare, transmisă mai peste tot, în lume, de posturile de televiziune. Numele actorilor, regizorilor, scenografilor, ale celorlalți realizatori sînt îndreptate spre un grup de cinci figuri feminine palide. **Vedeta** pare calmă; e uimită de comportamentul uneia dintre candidate: ieșise să se schimbe, pe parcursul serii... **Vedeta** se gîndește cît va suferi, în eventualitatea unui eșec, actrița care își înmbrăcase rochia special comandată în vederea urcării pe scena Oscarului... În fine, e proclamată învingătoarea: nici **Vedeta,** nici actrița prea-încrezătoare. **Vedeta** vede cum celelalte îi apar lacrimi în ochi... **Vedeta** surîde: acum e în stare să zîmbească... **Vedeta** joacă rolul celei care știe să piardă premiul Oscar. Afară, aceiași vînători de autografe: se îndreaptă spre **Vedetă,** amintindu-și că au văzut-o la televizor. Atențiune, trece cîștigătoarea... La hotel, în camera ei, **Vedeta** surîde, în continuare. Ca și cum nu s-ar mai putea opri...

Selecție și adaptare
Ana ALDAN

televiziune

DUMINICA, 4 MAI: 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,45 Însemne ale unui timp eroic. 19,00 Telejurnal. 19,25 Țara mea de azi. 19,45 Cîntarea României. 20,25 Film artistic: ... Am fost șaisprezece. 21,50 Telejurnal. **LUNI, 5 MAI:** 20,00 Telejurnal. 20,25 Partid al marilor victorii. A 65-a aniversare a făuririi P.C.R. 21,05 Partid viteaz, biruitoare țară. Cîntece și versuri patriotice, revoluționare. 21,20 Tribuna experienței. 21,40 Flacăra vie a teoriei revoluționare. 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 6 MAI:** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,30 Teatru Tv.: Înaintea furtunii. Scenariu Tv. de Paul Ioachim. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 7 MAI:** 20,00 Telejurnal. În întîmpinarea gloriosului jubileu al partidului. 20,20 Partidul Comunist Român — 65 de ani de slujire devotată a poporului. 20,40 Uniți în jurul partidului. Selecțiuni din concertul festiv al Concursului de creație dedicat aniversării partidului. 21,10 Vremuri de lupte și mari biruinți (II). 21,50 Telejurnal. **JOI, 8 MAI:** 20,00 Telejurnal. 20,30 Partidul Comunist Român — 65 de ani de slujire devotată a poporului. 20,50 Glorie ție, partid victorios! 21,50 Telejurnal. **VINERI, 9 MAI:** 20,00 Telejurnal. 20,35 Independența și libertatea patriei — idealuri permanente și împliniri istorice (documentar). 20,40 Independență, victorie, unitate. Spectacol literar-muzical-coregrafic. 21,20 Imagini din Cehoslovacia. 21,35 Cadran mondial. România — Ceaușescu — Pace. 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 10 MAI:** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămână. 14,45 Săptămîna evenimentelor politice. 19,00 Telejurnal. 19,25 Teleenciclopedia. 19,50 Floarea din grădină. 20,50 Film artistic: Umbrele verii fierbinți. 22,20 Telejurnal.

sport

ÎN MAI...

... cînd (și) razele-nfloresc, de-mbată dulcea suflare de vînt sub cerul — zicea poetul — ca oglinda, cînd — citez tot din capul pruncului ce-am fost — prin livezi albinele și-au pornit colinda, deci, în luna mai, zi de șapte (miercuri), va rula Marea Finală; în premieră absolută, Steaua București va juca o finală continentală: Cupa Campionilor Europeni, în orașul cu nume ce cîntă, Sevilla, în contra Barcelonei — și-o zic de-acum: isprava românilor e de răsunet, fie ce-o fi, numai victorie să fie, cît să avem și noi pricină de imensă bucurie fotbalistică, stare pe care nu prea o cunoaștem de la Guadalajara încoace (doar cîte o ivire craioveană ori dinamovistă, totul pălind acum în raport cu învingerea Anderlecht-ului).

Acolo, în Spania, am încredere în acei ași care s-au dovedit a fi, în confruntările de dinainte, Ducadam, Bölöni, Iovan, Bumbescu, Belodedici, Bălan, în ordinea posturilor, jucători de clasă internațională, aflați la ora examenului de capacitate; din tot sufletul: Haide, România!, Haide, Steaua!

Și-acum, coborînd, iarăși, înlăuntrul campionatului, și anume unde ne e durerea: în meciul cu „U“ Cluj-Napoca, timișorenii au fost efectiv furați de o brigadă de arbitrii vîlceni, Gh. Constantin, **N. Dinescu și A. Mițaru,** spre care așteptam răfuiala Federației, pedeapsă aspră, pentru hoție și incompetență; culmea: cei trei sînt programați să oficieze la etapa de azi: bibicu' Dinescu e pus la centru, în partida Craiova — Rapid (alături de Mițaru, aflat la tușă), iar măria-sa, Gh. C. îl va ajuta, la linie, pe un alt „central“ plin de ploaie penibilă în Timișoara, I. Crăciunescu, halal F.R.F.

Teodor BULZA

documentar

O doctrină și un program pentru pacea lumii

Anul 1986, declarat An Internațional al Păcii, coincide fericit cu a 65-a aniversare a făuririi Partidului Comunist Român. Coincidență semnificativă, pentru că, de-a lungul întregii sale existențe, partidul comunist a considerat pacea ca fiind indispensabilă făuririi noii societăți. România dispune astăzi de o doctrină a păcii și de un program al păcii lumii, amplu fundamentate în opera teoretică și practică a secretarului general al partidului, președintele țării, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU.** Importanța unei asemenea viziuni, a unui program științific și realist elaborat, este cu atît mai mare cu cît astăzi existența diferitelor conflicte militare din diverse regiuni ale globului, cît și escaladarea fără precedent a cursei înarmărilor, și îndeosebi a celei nucleare, constituie o amenințare pentru pacea și securitatea umanității. Tendințele actuale din viața internațională confirmă valabilitatea concluziilor formulate de tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU,** conform cărora problema fundamentală a epocii noastre o constituie oprirea cursei înarmărilor, a celei nucleare în primul rînd, realizarea unui sistem trainic de securitate al statelor lumii, organizarea păcii pe planeta noastră. O rezonanță aparte au în lume demersurile constante ale președintelui țării noastre, vibrantele sale apeluri în vederea asigurării păcii, a eliminării războiului ca mod de soluționare a problemelor, a asigurării climatului general, necesar dezvoltării libere și independente a tuturor popoarelor. În acest context, România se înscrie între statele coautoare a rezoluției privind proclamarea Anului Internațional al Păcii, fiind ferm hotărîtă să facă totul pentru afirmarea politicii de dezangajare militară, de destindere internațională, pentru triumful rațiunii.

În etapa pe care o parcurge omenirea, de reașezare și stabilire a unui nou echilibru în raportul de forțe pe plan internațional, poziția principială și activă a țării noastre, a președintelui ei, apare ca un important factor pozitiv, constructiv în viața internațională. Sublinierea importanței dialogului, a tratativelor a soluțiilor politice, negociate, renunțarea la forță în soluționarea diferendelor interstatale, conferă diplomației românești valoare și audiență internațională. Problemele păcii și ale războiului, ale opririi cursei înarmărilor și trecerii neîntîrziate la dezarmare în primul rînd la dezarmarea nucleară, a lichidării subdezvoltării și instaurării unei noi ordini economice și politice internaționale, probleme care se condiționează reciproc, cer participarea tuturor statelor în vederea găsirii soluțiilor viabile și a aplicării acestora în practică.

Așa cum subliniază secretarul general al partidului nostru, pe primul plan al apărării păcii se situează intensificarea eforturilor în vederea înfăptuirii dezarmării, în primul rînd a celei nucleare, oprirea militarizării Cosmosului, așa că, în acest sens, Marea Adunare Națională apreciază, în Declarația adoptată recent că parlamentelor, guvernelor, factorilor de decizie din statele europene și din întreaga lume le revine marea răspundere de a acționa, fără întîrziere, pentru a se ajunge la convenirea unor înțelegeri concrete, care să ducă la încetarea efectivă a experimentării, producerii și amplasării de noi arme nucleare, la reducerea și, apoi, eliminarea totală a acestora, la prevenirea militarizării spațiului cosmic.

România a avertizat constant că perfecționarea oricărei noi arme nu reduce situația de insecuritate în lume ci o exacerbează, favorizînd climatul de neîncredere, împiedicînd dialogul și fiind o sursă permanentă de contradicții și conflicte. De aceea promovarea păcii nu poate fi concepută fără încetarea cursei înarmărilor și inițierea unor măsuri concrete de dezarmare. Programul formulat de țara noastră, de președintele ei, în ultimii ani, este un program concret, realist, responsabil. Acest program are în vedere materializarea unor idei așa cum sînt: necesitatea unor acțiuni ferme pentru oprirea producției armelor nucleare, trecerea la lichidarea celor existente și scoaterea întregului armament atomic în afara legii; asumarea de către statele posesoare de asemenea armament a angajamentului de a nu folosi armele nucleare; retragerea armamentului atomic de pe teritoriul altor state; crearea de zone denuclearizate; înghețarea și apoi reducerea bugetelor militare, sumele economisite putînd fi utilizate și pentru ajutorarea țărilor în curs de dezvoltare; lichidarea bazelor militare străine și retragerea tuturor trupelor în interiorul frontierelor naționale; desființarea blocurilor militare; reducerea treptată a armatelor naționale; renunțarea la efectuarea de manevre sau mișcări de trupe în apropierea frontierelor sau pe teritoriul altor state; interzicerea oricărei forme de propagandă de război, etc.

Ca țară europeană, România acordă o mare importanță problemelor securității, păcii și cooperării în Europa. În concepția românească, sensul real al păcii și securității rezidă în crearea premiselor apte să permită transpunerea în viață a dreptului inalienabil și egal al fiecărui stat la existență liberă, la o viață demnă, la suveranitate și independență națională. În acest spirit, securitatea europeană este văzută ca un sistem de angajamente ferme din partea tuturor statelor, care să stăvilească orice act de agresiune. Atît la Helsinki, cît și în cadrul reuniunilor general-europene ulterioare, de la Belgrad, Madrid și Stockholm, eforturile românești au vizat realizarea unui climat de încredere, înțelegere și colaborare pe continent, cît și în propuneri concrete. Dintre acestea, măsurile propuse la Stockholm pentru încredere și securitate și pentru dezarmare în Europa au în vedere: renunțarea la manevre militare internaționale de-a lungul frontierelor dintre state; crearea unei zone de 50—100 km., în care să nu aibă loc manevre, deplasări și concentrări de trupe și armamente și în care să fie limitate forțele armate, armamentele și activitățile militare, ca un pas spre realizarea de zone demilitarizate; stabilirea de-a lungul frontierelor dintre țările membre ale N.A.T.O. și țările participante la Tratatul de la Varșovia a unui culoar liber de arme nucleare și de alte arme de nimicire în masă; interzicerea efectuării de manevre sau deplasări de nave și avioane care au la bord arme nucleare de-a lungul frontierelor terestre și maritime cu celelalte state pe o zonă de 50-100 km; notificarea prealabilă obligatorie a manevrelor și mișcărilor militare de anvergură; stabilirea unui sistem de informații și contacte permanente, etc. Desigur, este vorba de un ansamblu de măsuri de întărire a încrederii între state, reprezentînd un prim pas spre examinarea și adoptarea unor măsuri concrete de dezangajare militară și dezarmare pe continent.

Consecință directă a interdependenței caracteristice epocii actuale, indivizibilitatea păcii și securității internaționale impune cu necesitate crearea unui sistem universal de pace și securitate, respectarea principiilor legalității internaționale, ca premisă esențială a păcii și securității. În același timp avem în vedere atașamentul constant al statelor la țelurile Cartei O.N.U., ale cărei postulate, dacă sînt respectate, asigură cadrul internațional optim dezvoltării capacității creatoare, a dezvoltării economice și spirituale a fiecărei națiuni, constituind și garanția statornicirii unor relații de încredere și cooperare între state.

Componentă esențială a păcii, așa cum apare în opera tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU,** democratizarea relațiilor internaționale, participarea egală a tuturor statelor la viața internațională, reprezintă un deziderat actual de mare importantă. Realizarea acestuia desigur nu este posibilă dacă nu se trece la un proces de dezarmare. Aceasta pentru că, escaladarea cursei înarmărilor, reprezintă și un suport material al politicii de forță și dictat, de ingerință în treburile interne ale altor popoare. Trecerea la dezarmare ar deschide și calea democratizării relațiilor interstatale, a soluționării diferendelor dintre state și națiuni pe cale diplomatică, negociată. Soluționarea marilor probleme cu care lumea se confruntă, prin participarea tuturor statelor lumii, inclusiv a celor mici și mijlocii, nealiniate și în curs de dezvoltare, ar schimba climatul internațional, ar elimina vechiul echilibru mondial, bazat pe forță cît și rolul unui număr restrîns de state sau blocuri militare, situație care nu mai corespunde noilor condiții istorice. Dacă, pentru poporul nostru, pacea reprezintă un obiectiv central, în vederea realizării ei, un rol hotărîtor revine solidarității active a forțelor înaintate din lume, pacea fiind chezășia progresului general al umanității.

Angajarea României, a conducătorului ei, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU,** în eforturile de înnoire calitativă, revoluționară, a raporturilor internaționale, își are izvorul în aspirațiile poporului nostru, ferm angajat pe calea progresului material și spiritual, conferind țării și președintelui ei un larg prestigiu internațional. „Avem ferma convingere — sublinia tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** la tribuna Congresului al XIII-lea al P.C.R. — **că stă în puterea popoarelor de pretutindeni ca, acționînd în deplină unitate, să determine oprirea cursei înarmărilor, să determine reluarea politicii de destindere de colaborare, să asigure pacea în lume**".

Dr. Corneliu POPEȚI

ÎMI ESTE ȚARA

Îmi este țara glie de argint,
Pe care plugăresc și seamăn pîine;
Îmi este țara vatra de alint
Și mi-e izvorul cîntului de mîine...

Îmi este țara doruri și iubiri,
Și datini, hori, livezile în floare;
E casa pruncilor cu soarele-n priviri,
Și-n vis cu mîndra Românie viitoare...

Îmi este țara haina tinereții,
Și sîmburii de doine bătrînești;
E fructul gliei, ce-l culeg poeții,
Și-l toarnă-ntreg în imnuri românești...

Mihai ECOVOIU DOREANU

consemnări

Tineretul și conducerea

Cartea[*] lui Matei Șimăndan se ramarcă prin seriozitatea argumentației, prin abordarea sistemică și interdisciplinară a problemei privind rolul tinerei generații la conducere în contextul condițiilor specifice societății noastre socialiste. După cum precizează autorul însuși, lucrarea se întemeiază pe cerința teoretică și practică formulată de secretarul general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU,** privind conceperea participării tineretului la viața socială și la conducere, atît din perspectiva creării cadrului practic-instituțional, cît și sub raportul educației comuniste, revoluționare, pentru afirmarea participativă, responsabilă a tinerei generații în toate domeniile vieții economico-sociale. Volumul este structurat pe cinci capitole — **Spre o definire a conceptului de participare, Societate și participare, Învățare, socializare, participare, Acțiunea structurilor de socializare, Forme de manifestare a participării tinerilor la conducere** — în care se urmărește amplu problematica în discuție, prin reliefarea unor semnificații noi, definirea conceptului de participare, prezentarea trăsăturilor definitorii ale învățării sociale în corelație cu planul participării. O temă mai puțin cercetată în literatura de specialitate și asupra căreia autorul se oprește insistent este conștiința participativă. Comportamentul participativ se observă ca fiind întemeiat pe o serie de valori moral-politice specifice și manifestîndu-se în funcție de acestea. Acest comportament este influențat de o motivație lăuntrică profundă, care justifică din punct de vedere cauzal, psihologic, axiologic și gnoseologic acțiunea umană și eficiența ei. După aprecierea autorului, participarea la conducere presupune formarea unei culturi politice socialiste a tinerilor și a unor comportamente participative responsabile. Deci participarea poate să fie considerată ca o formă superioară de integrare activă și responsabilă în viața socială.

În clarificarea problemei puse în discuție, Matei Șimăndan apreciază rolul procesului educațional în determinarea și influențarea diferitelor nivele ale participării. Este analizată participarea factorilor educativi — familia, școala, colectivul de muncă, organizațiile de copii și tineret — în realizarea învățării sociale, a participării tineretului la conducere. Aici, argumentația se bazează și pe concluziile desprinse prin cercetarea pe teren, în școli și întreprinderi. Tabelele incluse în lucrare, care sintetizează datele cercetării, sînt edificatoare pentru nivelul comportamental și de atitudine al subiecților chestionați în problema rolului școlii privind pregătirea și influențarea tineretului școlar spre participarea la actul conducerii.

Citind cartea lui Matei Șimăndan am avut permanent sentimentul că ea a rezultat din cercetarea unui om pasionat și interesat de problemele tineretului. **Participarea tineretului la conducere** este o carte utilă, venită din partea unui specialist și practician în munca cu tinerii, care clarifică problemele puse în discuție cu argumentele competenței.

Alexandru RUJA

---

[*] Matei Șimăndan **PARTICIPAREA TINERETULUI LA CONDUCERE**, Editura Științifică și Enciclopedică, 1985.

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : TIMIȘOARA, strada RODNEI 1:
Telefoane : 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate
nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.BT. Index : 42 907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

La aniversarea a 65 de ani de la crearea Partidului Comunist Român

Vibrant omagiu partidului erou, strălucitului său conducător, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU

Proletari din toate țările, uniți-vă !

orizont 19

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 19 (1.003) ● 9 MAI 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

Suprema biruință

A fost ieri, cea de-a opta zi de mai a anului 1986, o zi dintre acelea care rămîn pentru totdeauna în conștiințe. Țara întreagă a omagiat partidul, cu prilejul gloriosului său jubileu și a adus un vibrant omagiu tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, celui a cărui viață s-a contopit cu anii cei mai rodnici de luptă și de muncă ai partidului, strălucit conducător politic, comunist de omenie, eminentă personalitate a lumii contemporane. Sala Palatului Republicii a fost din nou gazda unei entuziaste sărbători. Peste 3 000 de oameni au venit cu inimile deschise să participe la adunarea solemnă din Capitală, în această zi în care s-au împlinit 65 de ani de la făurirea partidului nostru comunist. Au venit să ia parte la o emoționantă întîlnire cu istoria în această sală, ea însăși martoră a atîtor și atîtor momente de referință ale noii noastre istorii. În sala unde s-au desfășurat lucrările celui de-al IX-lea Congres al partidului, care a inaugurat epoca grandioaselor înfăptuiri din întreaga istorie a României. În sala unde a fost adoptat Programul partidului, carta fundamentală în care sînt înscrise obiectivele edificării societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării patriei noastre spre comunism. În sala unde secretarul general al partidului a adresat întregii noastre națiuni, în decembrie 1977, un însuflețitor îndemn: „a sosit timpul să transformăm cantitatea într-o nouă calitate". În sala unde Congresul al XIII-lea a trasat liniile directoare ale cincinalului dezvoltării intensive, ale drumului României către un stadiu nou, anunțat încă de la Congresul al XII-lea, acela de țară socialistă mediu dezvoltată. Au venit cu toți chemați de istorie, de istoria nouă, extraordinară, a patriei, elocventă expresie a unui popor care, condus de partid, își făurește demn, liber și suveran destinul său luminos. Peste 3 000 de oameni au fost prezenți ieri după-amiază în marea sală a Palatului Republicii. Iar prin intermediul transmisiei directe de la radio și televiziune, milioane de cetățeni de pe întreg cuprinsul țării au participat la o neuitată solemnitate ce și-a trimis razele strălucitoare peste mărețe pagini ale istoriei trăite a partidului, a patriei, relevînd momente de seamă ale devenirii poporului nostru, ale gloriosului său drum spre comunism. Magistrala analiză a secretarului general al partidului, cuprinsă în ampla expunere rostită de la înalta tribună jubiliară, înfățișează cu o neobișnuită forță de sinteză drumul de lupte și victorii al partidului, modelul de abordare creatoare a problemelor de esență ale dezvoltării civilizației românești pe calea progresului și civilizației, constituindu-se într-un veritabil document de însemnătate istorică, într-un sistem de idei, de orientări și de directive, de o neprețuită valoare teoretică și practică, într-un autentic tezaur al noului, într-un generator de energie națională care, în timp, se va ridica la prestigiul unui simbol. De la înalta tribună jubiliară s-a rostit, iată, cu pasiune și extremă luciditate, cu profundă întemeiere științifică, cu înaltă vibrație patriotică, cu o amplă cuprindere vizionară, ace-

George DINU

(Continuare în pag. 6)

CINSTIRE

Arc peste timp, coloană infinită,
Un astru spre înalt străluminînd,
Țară de grai de-a pururea slăvită —
Partid Erou, te laud și te cînt !

Un prieten bun, în vreme
de furtună,
Rîvnitul rod din legendar pămînt,
Cu-al țării glas cinstirea ta răsună —
Partid Erou, te laud și te cînt !

Ești astăzi țelul chezășiei noastre,
Cel mai măreț din toate cîte sînt,
Stindardul arborat spre zări
albastre —
Partid Erou, te laud și te cînt !

Tu duci prin generații spre mai bine,
Al păcii crez de luptă și avînt
Spre comunismul zilelor de mîine —
Partid Erou, te laud și te cînt !

În fruntea ta e-ntîiul fiu al țării,
O Epocă de vis întruchipînd,
E CEAUȘESCU — simbol
înălțării —
Partid Erou, te laud și te cînt !

Corneliu ANCA

Tradiție și continuitate în opera de făurire a României socialiste

Poporul nostru a trebuit să facă față în istoria sa unor numeroase vicisitudini, dar împlinirile i-au fost și sînt pe măsura hărniciei și talentului, a înțelepciunii și dorinței de progres și civilizație, a hotărîrii lui de a-și apăra independența și suveranitatea, de a viețui în pace și colaborare cu toate celelalte popoare. Gîndindu-ne că aceste atribute tradiționale au fost potențate de biruitorul august al fierbintelui an 1944, ajungem să înțelegem resorturile intime ale transformărilor revoluționare acumulate în anii socialismului în toate domeniile vieții sociale. Istoria a învățat poporul nostru să simtă necesitatea unui cîrmaci-strateg, pe măsura aspirațiilor sale, cîrmaci care s-a dovedit a fi Partidul Comunist Român pe care îl omagiem, în aceste zile, cu sentimentele noastre cele mai profunde, sărbătorindu-i — prin realizările din toate domeniile vieții sociale — vîrsta de luptă revoluționară a 65 de primăveri. Acum, la cumpăna suișului edificării societății socialiste multilateral dezvoltate — responsabil conturat de istoricul Congres XIII — se cuvine să aducem prinosul nostru de recunoștință Partidului Comunist Român, arhitectul României de astăzi. Căci lui îi datorăm împlinirile noastre de mai bine, celui ce a reușit să focalizeze în juru-i tot ceea ce națiunea noastră a avut mai sănătos și viabil.

Coborînd pe scara istoriei, constatăm că, în epoca modernă și contemporană, s-a format și dezvoltat, în mod legic, clasa muncitoare — purtătoare a celor mai valoroase tradiții ale poporului român. Ea avea să fie ridicată pe o treaptă superioară prin înființarea, în mai 1921, a Partidului Comunist Român — continuatorul atît de frumoaselor tradiții de luptă ale mișcării muncitorești și socialiste din patria noastră. Conștientizarea misiunii istorice a clasei muncitoare a fost realizată în mod pilduitor de partidul său de avangardă, devenit între timp de guvernămînt pentru ca astăzi,

Prof. univ. dr. Traian BUNESCU

(Continuare în pag. 6)

Luminile nestinse

De-a lungul timpului istoric, scurs în marea lui clepsidră nevăzută, nu a fost generatie care să fi putut spune că de la ea începe totul, că ea reprezintă totul, că ea este alfa și omega. Nu! Generațiile s-au succedat, s-au născut unele dintr-altele, și-au adus fiecare aportul, cu puterea jertfei lor de sine, cu talentul lor, au edificat ceva la uriașa temelie a unei țări, a unui popor și au trecut mai departe. Tot astfel putem spune și noi, azi, în acest an cînd partidul nostru își sărbătorește 65 de ani de la nașterea sa, că generațiile care l-au precedat, mai ales în aria spiritualității românești, a creației, și-au adus fiecare, după cum spune întemeietorul României moderne, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU: „propria contribuție creatoare și toate laolaltă înmănunchează ca într-un buchet multicolor, arta țării noastre".

În adevăr, aceste de-

Ion ARIEȘANU

(Continuare în pag. 7)

Genială contribuție la dezvoltarea teoriei revoluționare

Strălucit arhitect al României moderne, conducînd cu fermitate și înțelepciune amplul proces revoluționar de edificare a socialismului și comunismului în țara noastră, Partidul Comunist Român, pornind de la necesitatea însușirii și dezvoltării continue a concepției materialismului dialectic și istoric, a teoriei socialismului științific, a desfășurat o activitate prodigioasă, permanentă, de educație socialistă a comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii. Pe tot parcursul făuririi noii societăți partidul nostru a acordat o atenție deosebită activității teoretice, înarmării ideologice a tuturor comuniștilor, a întregului popor. Fiecare congres, fiecare conferință națională, plenarele Comitetului Central, Programul partidului, precum și alte documente programatice au subliniat cu tărie că însușirea concepției științifice despre lume, dezvoltarea conștiinței socialiste a maselor ocupă un loc primordial în procesul revoluționar. Cu prilejul aniversării a 65 de ani de la crearea Partidului Comunist Român se impune să relevăm cu aleasă satisfacție faptul că în elaborarea strategiei și tacticii sale revoluționare, a politicii interne și externe se regăsește, străbătînd ca un fir roșu, gîndirea prodigioasă, plină de idei novatoare a tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, secretarul general al partidului, președintele Republicii, comunist și patriot înflăcărat, eminentă personalitate a vieții politice internaționale, a mișcării comuniste și muncitorești din întreaga lume. Sub semnul cutezanței și spiritului revoluționar întemeiat mereu pe studierea faptelor în procesul infinit al cunoașterii, pe receptivitate față de transformările calitative din viață și descoperire a noului, a contradicțiilor inerente dezvoltării, pe stimularea schimbului de idei în cadrul unui dialog viu, a fost deschis larg drumul către soluții noi și originale în organizarea și conducerea societății noastre socialiste.

Eminent gînditor revoluționar, teoretician de seamă al socialismului științific, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** a făcut, în ampla sa operă, o complexă, temeinică și profundă analiză întregii vieți sociale interne și internaționale, desprinzînd de fiecare dată substanțiale concluzii și elaborînd teze de inestimabilă valoare teoretică și practică, orientări și aprecieri de mare perspicacitate și cu largi deschideri pentru destinul luminos al patriei, pentru progresul, bunăstarea și prosperitatea României socialiste.

După Congresul al IX-lea teoria revoluționară cunoaște o deosebită efervescență prin abordarea și aprofundarea problemelor construcției socialiste, a fenomenelor din viața internațională, din mișcarea comunistă și muncitorească. Acest fapt a fost posibil deoarece, așa cum arăta tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, partidul **„a rupt cu hotărîre cu concepțiile vechi, dogmatice, rigide, luînd atitudine fermă împotriva a tot ceea ce nu mai corespunde noilor condiții economice, sociale, promovînd cu curaj noul în toate domeniile“**. Manifestînd o atitudine creatoare în aplicarea principiilor revoluționare ale socialismului științific la realitățile concret-istorice ale României, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, partidul nostru au dat dovadă de o extraordinară capacitate de a descifra și elabora soluții de o claritate riguros științifică aspectelor și laturilor cardinale care au condiționat în mod hotărîtor ritmul și dimensiunile transformărilor revoluționare ale societății în fiecare etapă istorică parcursă de poporul nostru în edificarea noii orînduiri. Gîndirea social-politică autentic revoluționară a tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** și-a pus în modul cel mai strălucit amprenta asupra abordării aprofundate, originale a tezelor și a problemelor practice ale construcției socialiste, cum sînt analiza stadiului de dezvoltare economico-socială a țării, dialectica general-particular, obiectiv-subiectiv în viața socială, făurirea și dezvoltarea bazei tehnico-materiale a noii orînduiri, procesul adîncirii vieții democratice a societății, evoluția conținutului și rolului statului în sistemul democrației socialiste muncitorești, dinamica raporturilor sociale și de clasă, a exercitării rolului conducător al partidului în societate, afirmarea activă a conștiinței noi, socialiste, rolul națiunii în epoca actuală și rezolvarea marxistă a problemei naționale în România, procesele sociale specifice ale contemporaneității, cerințele făuririi unei noi ordini economice mondiale, a unei noi unități a mișcării comuniste și muncitorești internaționale, problemele păcii și dezarmării, principiile care să stea la baza raporturilor interstatale în lumea contemporană ș.a. Datorăm tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, operei sale teoretice, expresie a aplicării autentic creatoare a legilor generale ale revoluției și construcției socialiste la condițiile naționale specifice ale României, contribuție de mare însemnătate și profunzime pentru dezvoltarea socialismului științific în deceniile șapte, opt și nouă ale secolului nostru, formarea și afirmarea unei înalte școli a gîndirii revoluționare românești care a primit noi dimensiuni și strălucite expresii în documentele Congresului al XIII-lea, în documentele de partid elaborate de la acea dată, în cuvîntările secretarului general, în alte contribuții teoretice elaborate ulterior. Într-adevăr, definirea științifică a stadiului în care se află procesul revoluționar de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate în documentele amintite, în cuvîntările tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** la plenarele Comitetului Central din anii 1985 și 1986, precum și stabilirea căilor întăririi în continuare a proprietății socialiste, a dezvoltării forțelor de producție ca factor hotărîtor, definitoriu în mersul ascendent al societății noastre, a necesității creșterii puternice a rolului statului, a rolului conducător al partidului în societate, afirmarea necesității perfecționării cadrului democratic în care partidul își realizează misiunea istorică de centru vital al societății constituie noi dovezi care atestă fidelitatea partidului nostru față de adevărurile universal valabile ale socialismului științific, preocuparea sa consecventă de a aplica legitățile generale la particularitățile concret-istorice ale țării, în fiecare etapă în care se află procesul revoluționar. Reafirmînd această poziție principială în activitatea comuniștilor români, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** sublinia la Plenara Comitetului Central din 1—2 aprilie a.c.: **„Pornim de la faptul că socialismul se realizează pe principii generale, pe baza socialismului științific dar nu după șabloane, ci după condițiile reale, după felul cum fiecare partid acționează pentru a răspunde mai bine necesităților dezvoltării fiecărei țări și popor“.**

Tezele și ideile novatoare, profund realiste, cuprinse în opera teoretică a tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** constituie adevărate instrumente teoretice care înrîuresc cu intensitate procesul de dezvoltare a societății socialiste românești, prefigurînd viitorul strălucit și luminos al scumpei noastre patrii.

Prof. univ. dr. Teodor POP

Istoria poporului și partidului în concepția secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu

Procesul de edificare a orînduirii socialiste în patria noastră a primit noi deschideri și un dinamism deosebit în perioada inaugurată, în 1965, de Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român. Transformările înregistrate în ultimii 21 de ani au avut o mare importanță și în așezarea istoriografiei românești pe bazele tradițiilor ei progresiste și ale concepției materialist-dialectice.

Unul din marile merite ale secretarului general, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, este faptul de a fi așezat istoria, cu întregul său potențial educativ-patriotic și politico-ideologic la temelia amplului proces de educare și modelare a omului nou, — țel și valoare supremă a socialismului. **„Nu se poate vorbi de educație patriotică socialistă** — sublinia secretarul general al partidului în Expunerea la Plenara lărgită a C.C al P.C.R. din 1—2 iunie 1982 — **fără cunoașterea și cinstirea trecutului, a muncii și luptei înaintașilor noștri. Avem un trecut glorios, care reprezintă cea mai prețioasă moștenire a poporului nostru. Avem datoria să ridicăm pe o treaptă nouă și să îmbogățim cu noi cuceriri materiale și spirituale această prețioasă moștenire, să ridicăm pe noi culmi de civilizație poporul, națiunea noastră socialistă“.**

Subliniind necesitatea cunoașterii trecutului pentru a înțelege prezentul în dimensiunile sale reale și a făuri conștient viitorul, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** s-a aplecat cu multă stăruință asupra istoriei noastre, i-a deslușit permanențele, i-a detașat și i-a valorificat marile sensuri, fundamentînd rolul istoriei în efortul general de construire a societății socialiste multilateral dezvoltate, în educarea oamenilor muncii în spiritul patriotismului revoluționar. Așa cum arăta secretarul general al partidului **„o națiune, un popor nu pot exista fără o istorie, fără o cultură și o limbă proprie. Aceasta constituie chezășia și forța fiecărui popor“**

Interesul deosebit al epocii noastre pentru istorie s-a materializat în organizarea învățămîntului istoric, în dezvoltarea cercetării științifice, precum și în valorificarea tradiției și a moștenirii istoriei. Știința istoriei are un considerabil impact educativ prin însuși caracterul său de instrument al cunoașterii umane. Cunoașterea temeinică a istoriei, expunerea ei științifică, în cadrul lecțiilor, cursurilor, seminariilor, în cărți și studii oferă minunate posibilități de educare marxistă a maselor largi și în mod deosebit a tinerei generații. În concepția partidului nostru, a secretarului său general, dezvoltarea forțelor de producție și a relațiilor de producție și sociale constituie baza înțelegerii științifice a istoriei. **„Istoria omenirii, deci și istoria poporului român** — arăta tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** — **este istoria dezvoltării forțelor de producție și a relațiilor sociale, istoria luptelor de clasă, a luptelor împotriva asupririi dominației străine, pentru eliberarea națională și dezvoltare de sine stătătoare, istoria înfruntării continue dintre vechi și nou“.**

Lector universitar
Maria TOADERE

(Continuare în pag. 6)

Știința — factor progresului

Acum, în momentul aniversar al sărbătoririi a 65 de ani de la crearea P.C.R., avem prilejul de a releva faptul că trăim într-o epocă de ample și profunde transformări ale vieții sociale în general, de intensificare fără precedent a interdependențelor dintre diferitele domenii de activitate, pe plan intern, precum și dintre diferitele țări ale lumii. Sîntem, totodată, contemporanii unei vaste revoluții tehnico-științifice cu consecințe fără precedent atît în activitatea economică-socială, cît și în munca de conducere și în modul de viață, de comportare și de gîndire a omului zilelor noastre.

Este meritul deosebit al Partidului Comunist Român, al secretarului său general, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, de a fi sesizat că știința reprezintă azi cea mai puternică forță a progresului economic și social, și de a fi elaborat programe speciale privind dezvoltarea cercetării științifice și tehnologice, afirmarea cu putere a revoluției tehnico-științifice, în țara noastră. Este, de asemenea, de o mare originalitate și de o deosebită eficiență practică concepția secretarului general al partidului privind integrarea cercetării cu producția și cu învățămîntul.

Congresul al XIII-lea al Partidului Comunist Român, avînd în vedere însemnătatea deosebită a dezvoltării și aplicării cercetării științifice pentru progresul multilateral al țării noastre, în cincinalul actual și în perspectivă, pînă în anul 2000, a formulat obiectivul trecerii la dezvoltarea intensivă, prin modernizarea structurilor de producție, ridicarea nivelului tehnic și calitativ al produselor, sporirea productivității muncii, economisirea riguroasă a energiei și materiilor prime, dezvoltarea prioritară a ramurilor producătoare de energie, perfecționarea pregătirii profesionale și politico-ideologice a tuturor oamenilor muncii. La baza tuturor acestor direcții de acțiune trebuie să stea aplicarea fermă a celor mai noi cuceriri ale gîndirii științifice, deoarece, așa cum sublinia secretarul general al partidului în Raportul prezentat la cel de-al XIII-lea Congres, **„Trebuie să fim pe deplin conștienți că dezvoltarea economico-socială a patriei noastre, făurirea comunismului nu se pot realiza decît pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, ale cunoașterii umane în general. Numai în măsura în care știința românească se va angaja cu toate forțele în activitatea de cunoaștere și înțelegere a tainelor naturii și universului, patria noastră va putea să se mențină la un nivel de dezvoltare ridicat, va putea obține noi și noi succese pe calea progresului economico-social, își va întări continuu independența și suveranitatea națională, contribuind la dezvoltarea colaborării internaționale și realizarea păcii în lume“.**

Nu este, deci, întîmplător faptul că, în Directivele Congresului al XIII-lea al Partidului Comunist Român, după ce se formulează obiectivul fundamental al actualului plan cincinal, precum și orientările și sarcinile principale necesare înfăptuirii lui, se acordă o atenție deosebită cercetării științifice, dezvoltării tehnologice și introducerii progresului tehnic, creșterii mai accentuate a eficienței economice prin promovarea largă a progresului tehnic. Congresul a stabilit că activității de cercetare științifică și tehnologică îi revine înalta răspundere în fața partidului, a poporului, de a se situa în primele rînduri ale progresului tehnic, de a elabora noi tehnologii în toate domeniile, de a ridica știința românească la un nivel superior, astfel încît, pînă în anul 1990, produsele românești să fie la nivelul celor mai bune produse similare existente pe plan mondial, iar, în unele domenii, să se situeze pe primul loc. În înfăptuirea vastului program de cercetare științifică și dezvoltare tehnologică, un rol deosebit îl are tovarășa academician doctor inginer **ELENA CEAUȘESCU**, președintele Consiliului Național al Științei și Învățămîntului, om de știință de prestigiu mondial.

Tuturor cercetătorilor și lucrătorilor din domeniul științei și tehnologiei le revine sarcina de mare însemnătate de a realiza prevederile programului partidului, de a dovedi înalt spirit de răs-

hotărîtor al social

pundere, inițiativă, îndrăzneală și cutezanță revoluționară. Pentru că, așa cum sublinia secretarul general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, în cuvîntarea la Congresul Științei și Învățămîntului, **„a fi om de știință, cercetător, înseamnă a fi revoluționar, a acționa întotdeauna împotriva a tot ce este vechi și perimat, pentru promovarea a tot ce este nou în toate sectoarele vieții economico-sociale“**. De asemenea, în documentele partidului nostru se subliniază că cercetarea științifică și tehnologică trebuie să pornească de la concepția revoluționară, materialist-dialectică, de la faptul că procesul cunoașterii nu s-a încheiat și nu se va încheia niciodată. Iar eficiența ei trebuie să se concretizeze în realizarea programelor de dezvoltare, „a programelor de valorificare superioară a materiilor prime și materialelor, de realizare a noi materiale și tehnologii cu caracteristici superioare și de ridicare a parametrilor tehnici și calitativi ai produselor“, după cum sublinia tovarășa academician doctor inginer **ELENA CEAUȘESCU** în cuvîntarea rostită la încheierea lucrărilor Congresului Științei și Învățămîntului.

Congresul al XIII-lea al partidului și Congresul Științei și Învățămîntului au pus în fața cercetării științifice sarcini speciale privind sporirea și punerea deplină în valoare a potențialului energetic național, perfecționarea tehnologiilor pentru utilizarea surselor neconvenționale de energie, descoperirea și valorificarea de noi surse de materii prime și energetice, perfecționarea tehnologiilor existente și elaborarea de noi tehnologii în metalurgie, chimie, construcția de mașini, dezvoltarea microelectronicii, a tehnicii de calcul, a automatizării etc. astfel încît în domeniul industriei construcțiilor și transporturilor, cercetarea să contribuie nemijlocit la înfăptuirea indicilor cantitativi și calitativi ai actualului cincinal, la creșterea productivității muncii în întreaga economie.

Concomitent cu noua revoluție tehnico-științifică și în strînsă legătură cu ea, are loc noua revoluție agrară. Conform obiectivelor și sarcinilor prevăzute în cincinalul actual, cercetarea științifică din domeniul agriculturii trebuie să contribuie la sporirea producției de cereale și plante tehnice prin crearea de noi soiuri și hibrizi de plante cu potențial ridicat, la ameliorarea genetică a raselor de animale și la crearea de noi specii care să asigure o producție sporită, la combaterea degradării solului și la sporirea fertilității sale.

Odată cu aportul la dezvoltarea economiei naționale și la perfecționarea aplicării noului mecanism economico-financiar, la organizarea planificării și conducerii activității economice, la aprofundarea noilor fenomene economico-sociale și la descoperirea de noi legități care apar în dezvoltarea societății, îndeosebi în socialism, știința românească trebuie să se afirme tot mai mult în context mondial, să contribuie la rezolvarea problemelor globale ale omenirii, să continue pe un plan superior tradițiile înaintate ale gîndirii științifice naționale.

În cuvintarea rostită la adunarea solemnă a Academiei Republicii Socialiste România, din 11 iulie 1985, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, sublinia: **„Viitorul poporului nostru — ca și al altor popoare — este strîns legat, determinat de felul cum vom ști să acționăm pentru a ridica la un nivel superior întreaga activitate de cercetare științifică. Dacă vom rămîne în urmă în noua revoluție tehnico-științifică — aceasta va avea repercusiuni, pentru multă vreme, asupra întregii vieți a poporului nostru. Trebuie ca toți oamenii de știință, conducerea noastră de partid și de stat să situeze pe primul plan dezvoltarea puternică a științei, în așa fel, încît poporul nostru să ocupe un loc cît mai demn în rîndul națiunilor înaintate ale lumii“.**

Conf. univ. dr.
Constantin GRECU

SPAȚIUL PERENITĂȚII REVOLUȚIONARE

Dacă dialectica dezvoltării a demonstrat convingător că forța mobilizatoare a viitorului depinde în măsură hotărîtoare de ctitoriile prezentului, nu e mai puțin adevărat faptul că forța însăși a prezentului este dată de modul în care împlinirile trecutului trăiesc în el. Din perspectiva celor 65 de ani de luptă și activitate neobosită desfășurată de la crearea sa, Partidul Comunist Român a făcut dovada unor împliniri exponențial reprezentative pentru reliefurile strategice ale idealului care a înrîurit și înrîurește statornic devenirea unei comunități etnico-sociale. Combustia praxiologică prin care idealul se legitimează nu numai față de mișcarea istorică în ansamblu, îi conferă acea stare de tinerețe capabilă să-l proiecteze în spațiul perenității revoluționare.

De la acest spațiu de inestimabilă geografie axiologică se revendică opțiunea irevocabil comunistă în contextul geopolitic al poporului român pentru care libertatea a fost soarele ce i-a luminat cerul speranțelor, niciodată întunecat de norii grei iscați de potrivniciile vremurilor.

Constituit din necesitatea obiectivă a clasei muncitoare de a da o replică unită puterii instituționalizate în care nu era reprezentată, partidul comuniștilor din România, de la a cărei creare sărbătorim, acum, 65 de ani, s-a afirmat permanent ca principal inițiator al tuturor transformărilor structurale care ne-au adus în această luminoasă contemporaneitate. Muncitoresc prin geneza sa, și-a elaborat strategia de largă perspectivă în disjuncție radicală față de orice privilegiu de clasă, chemînd toate forțele progresiste în orizonturile muncii eliberate de servituți — acolo unde începe adevărata geneză a unei lumi fundamental înnoite și permanent deschise înnoirilor. O lume în care progresul depășește granițele evocator-propagandistice inserîndu-se în țesătura rodnică a faptelor ferm orientate de interese comune: o lume a dreptății sociale și naționale spre care trebuiau urmate mai multe trepte atît în universul social infinit de complex și de contradictoriu, cît și în cel interior, al înțelegerii, cunoașterii și explicării teoretico-filosofice.

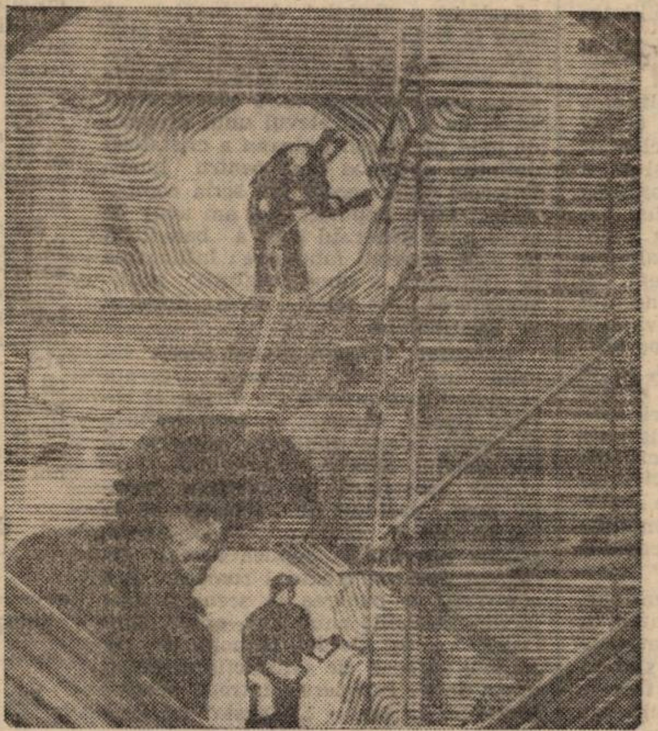

Prima problemă care se impunea rezolvată de către tînărul Partid Comunist, viza elaborarea unei platforme doctrinar-teoretice în strînsă concordanță cu condițiile concret-istorice naționale, un ghid teoretic adecvat acțiunii practice de transformare revoluționară a societății, de radicalizare a întregului sistem social-global. În condițiile grele ale ilegalității, luptînd nu numai cu propaganda ostilă și diversiunea reacționar-oportunistă, comuniștii și-au cîștigat treptat credit moral în fața maselor largi, populare, prin faptul că au intuit realist legitățile obiective ale mișcării istorice, integrîndu-și organic întreaga activitate în interiorul, nu în afara acestui adevărat cîmp vectorial al dezvoltării universale. Una din aceste legități vizează raportul dintre gradul de socializare a muncii și gradul de socializare a puterii.

Astfel, dintr-o foarte succintă retrospectivă a efectelor sociale ale revoluției științifico-tehnice reiese clar că socializarea muncii sub impactul primei revoluții științifico-tehnice a evidențiat, pentru prima oară la scară istorică, antagonismul dintre capital — social prin geneza sa, dar menținut în formă individuală datorită proprietății individuale asupra mijloacelor de producție — și muncă, socială prin esență și socializată fără precedent de către noile mijloace de producție. Mecanizarea, apreciată îndeobște prin faptul că a amplificat posibilitățile de raportare a omului la natură, a contribuit implicit la amplificarea puterii de înțelegere de către om a naturii societății și a perspectivelor sale de evoluție. Așa se face că amplitudinea socială a participării la producție nu a putut fi sincronizată printr-o socializare corespunzătoare a puterii din ce în ce mai conștientă de acest antagonism, și tocmai de aceea dispusă să folosească orice mijloace pentru a-și conserva interesele de clasă. Dincolo și dincoace de această realitate conjuncturală se impune însă legitatea inexorabilă a mișcării istorice, dezvoltarea etnico-economică socializînd munca; noile raporturi de muncă cereau cu necesitate și noi raporturi de putere: respectiv socializarea puterii, capabilă să acorde prerogativele deciziei celor care creau efectiv istoria prin producție nemijlocită — masele largi de oameni ai muncii. Realizarea unității acestora era deci prima și cea mai urgentă sarcină, de fapt, singura soluție în condițiile concrete ale țării noastre. Progresul viitor depindea de progresul în înțelegerea și acțiunea unită a acestora împotriva unei puteri din ce în ce mai exclusiviste, mai rapace și mai represive.

În context european deci, saltul calitativ pe care l-a marcat în evoluția clasei muncitoare crearea și materializarea organizatorică a partidului a demonstrat deșteptarea conștiinței muncitorimii, irevocabil hotărîtă acum să ridice munca la rang de politică de stat. Această ireproșabilă opțiune politică explică adeziunea celor mai diverse forțe sociale progresiste la platforma de acțiune care a făcut posibilă declanșarea revoluției de eliberare socială și națională încheiată victorios prin democratizarea reală a puterii: pentru prima oară în istorie, alianța muncitorească-țărănească — în esență, clasele producătoare — devine conducătoare. Cogestiunea asupra mijloacelor de producție și coparticiparea la putere au fost pîrghiile cele mai eficiente de a continua primenirile democratice și umaniste și pe alte planuri. Lupta de eliberare, în noile condiții avea și un obiectiv mai profund: eliberarea de sub prejudecățile inoculate de exploatare și împilare. De la lupta de clasă s-a trecut la lupta pentru un nou caracter: lichidarea mentalităților retrograde și modelarea unui om nou. Redresarea social-economică a țării distrusă de război s-a corelat organic în strategia comunistă cu reașezarea activităților instructiv-educative pe bazele noii spiritualități a materialismului dialectic și istoric. Scoase de sub sfera de influență a eterogeneității intereselor de clasă, eforturile constructive ale unui popor stăpîn pe propriile destine se conjugau spre o etapă decisivă a realizării unor fundamente sociale-economice noi. Mai concret: după socializarea puterii devenise indispensabilă socializarea corespunzătoare a proprietății, fapt relevat și de fuzionarea celor două organizații politice ale aceleiași clase într-un singur partid al tuturor oamenilor muncii. Ridicată la rang de politică de stat, munca a fost transformată din servitute față de capital, în datorie de onoare și sursă egală de devenire profesională și moral-politică a tuturor cetățenilor. Aceasta este cauza care a declanșat un romantism revoluționar fără precedent, sub auspiciile căruia, în mai puțin de două decenii s-au generalizat relațiile socialiste de proprietate și producție, pentru ca în 1965 transformările structurale acumulate să impună, un nou salt calitativ, România devenind republică socialistă. Momentul desemna doar faptul că procesul de revoluționare a vechilor structuri a luat sfîrșit, fără ca revoluția și construcția socialistă să-și înceteze acțiunea sa benefică. Era bucuria victoriei definitive a ideii de socialism și certitudinea că orice recidivă antimuncitorească este cu desăvîrșire exclusă.

Începea o nouă fază de acumulări, o adevărată epocă de renaștere națională sub toate aspectele. Pe itinerarul istoriei naționale Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român a așezat o bornă absolut referențială, deschizînd cel mai rodnic ev de construcție socialistă multilaterală. Un nou romantism revoluționar iradia din ideea inestimabilă a tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, secretarul general al partidului, conform căreia singura șansă de a depăși stadiul de subdezvoltare consta în corelarea eforturilor de lichidare rapidă a rămînerilor în urmă cu investiții masive pentru dezvoltarea tuturor domeniilor care se asociază ritmurilor și proporțiilor dezvoltării la cotele civilizației moderne. În aceste condiții, **Programul Partidului Comunist Român de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism**, a apărut ca un proiect social și uman al edificării bazelor materiale și spiritual-filosofice necesare trecerii la edificarea comunismului pe pămîntul României.

Creșterea puternică a ritmurilor înregistrate de transformările tehnico-economice, explozia învățămîntului școlar și universitar, primenirile rurale și urbanizarea accelerată a țării, revoluția încă neterminată a mijloacelor de comunicare, au acționat conjugat, în același sens și au făcut să se nască un om cultural nou și o societate profund reînnoită. În consecință, atît nivelul aspirațiilor, cît și diversificarea lor s-a amplificat, iar nevoia obiectivă de satisfacere a acestora a devenit stringentă. Astfel, s-a reliefat în tot realismul său, ideea genială a dezvoltării multilaterale a socialismului românesc, multilateralitatea fiind instituționalizarea la nivelul strategiei trecerii la comunism a trebuințelor fundamentale ale omului, respectiv demonstrarea cu argumente convingătoare a faptului că atît punctul de plecare, cît și scopul suprem al societății noastre este omul, demnitatea și libertatea plenară a acestuia.

Complexitatea mereu crescîndă a proceselor definitorii ale etapei pe care o traversăm ridică mai mult ca oricînd problema unui centru coordonator menit să integreze organic eforturile reale și capacitatea de efort disponibilă traducerii treptate în viață a proiectului de construcție comunistă a țării. Decantînd teoretic această necesitate obiectivă, documentele noastre programatice au redefinit partidul drept centru vital al întregii noastre societăți, reprezentantul legitim al tuturor oamenilor muncii categoric angajați noului destin al țării, ca pe baza unității socialiste a întregului popor să edifice o societate liberă și prosperă a tuturor, prin aportul conjugat al tuturor. Tocmai prin această unitate de voință e demonstrată tinerețea perpetuă a idealului inițial de sorginte muncitorească, puterea lui de mobilizare și dinamizare a energiilor creatoare, pînă la înălțimea eroismului. Căci, în completarea celorlalte înnoiri fundamentale generate de democratizarea reală a țării, participarea eficientă la revoluția și construcția unei lumi a omului a dat naștere eroilor muncii socialiste care, împreună cu eroismul celorlalte milioane de oameni ai muncii acordă înaltul titlu Partidului erou în acest moment aniversar, marcat de sărbătorirea celor 65 de ani de activitate neobosită în slujba celui mai generos ideal care orientează opțiunea politică a forțelor progresiste din întreaga lume.

Ștefan BUZĂRNESCU

Comunismul ca umanism desăvîrşit

La mijlocul secolului trecut, Marx definea comunismul ca „suprimare pozitivă a proprietăţii private" şi, pe această bază, ca „apropiere reală a esenţei umane de către om şi pentru om", ca „reîntoarcere completă şi desăvîrşită la starea sa de om social, adică de om uman". Comunismul devenea astfel egal cu umanismul desăvîrşit". Semnul egalităţii pus între o formaţiune social-economică şi umanism, concluzia întregii sale opere : comunismul fără umanism nu este comunism şi nici umanismul fără comunism nu este „desăvîrşit" reprezenta o revoluţie în concepţia asupra umanismului, ale cărei sensuri nu s-au apreciat prin trecerea timpului. Dezbaterile în jurul umanismului se vor deplasa pe terenul activităţii de transformare a „lumii omului", lume faţă de care omul se află în relaţie reciproc constitutivă: **produs** al ei şi, concomitent, agentul ei **creator**.

Dezbaterea în jurul „umanismului tînărului Marx" este contemporană Congresului al IX-lea al partidului nostru. În importanţa nu numai naţională, dar şi internaţională, a Congresului intră ca notă distinctivă adoptarea spiritului care pune semnul egalităţii între comunism şi umanismul desăvîrşit. În **Raportul** prezentat în faţa comuniştilor români de către tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** se formulează ca obiectiv esenţial de muncă şi conduită : **„însuşirea totalităţii de cunoştinţe a căror consecinţă este comunismul însuşi"**, educarea poporului potrivit **„înaltelor idei ale umanismului socialist"**, refacerea legăturilor cu tradiţiile umaniste, cu sursele naţionale şi internaţionale ale acestuia. Consecvenţa faţă de acest punct de plecare dă unitate **„EPOCII NICOLAE CEAUŞESCU"**.

În cadrul teoriei asupra societăţii socialiste, elaborată şi perfecţionată în ultimele două decenii, noţiunea de **umanism revoluţionar** devine treptat centrală. Cu ajutorul ei **se definesc** multe alte noţiuni care orientează practica socialistă, **se măsoară** calitatea edificării socialismului în fiecare din subansamblurile sale şi a operei constructive în unitatea ei, se deschide prezentul către viitor, realitatea dată este ferm direcţionată să înainteze spre societatea comunistă.

Înrudirea spirituală dintre definiţia dată de Marx umanismului şi cea aparţinînd documentelor programatice ale comuniştilor români este evidentă. Realizarea „omului uman", de care vorbeşte Marx, nu este posibilă fără înlăturarea împrejurărilor obiective şi subiective care au înstrăinat omul de lumea sa şi de sine însuşi, care au generat o „lume întoarsă pe dos", cu persoane reificate şi obiecte personificate, cu brutale rupturi între „cei ce au" şi „cei ce nu au", între „dominanţi" şi „dominaţi". Sînt consecinţele istoriei proprietăţii private, a impactului ei asupra diviziunii sociale a muncii. În consecinţă, momentul hotărîtor pentru posibilitatea deschiderii căii spre „umanismul desăvîrşit" este „suprimarea pozitivă" a proprietăţii private", atunci şi acolo unde mişcarea istorică **reală** şi nu doar cea gîndită sau dorită, oferea posibilitatea acestei suprimări.

Primele etape ale revoluţiei socialiste din ţara noastră iniţiază această „suprimare pozitivă", iar etapele mature ale construcţiei socialiste desăvîrşesc procesul prin consolidarea proprietăţii socialiste, a forţelor de producţie capabile să asigure un nivel de dezvoltare economică pe măsura unei noi epoci. Pe această bază, desfiinţarea claselor antagoniste, a exploatării naţionale şi sociale, realizarea progresivă a procesului omogenizării sociale şi a formării poporului muncitor unic sînt concomitent trepte ale **revoluţiei umaniste**. Aceste înfăptuiri, tocmai pentru că modifică radical condiţia unui întreg popor permit „reîntoarcerea... omului la starea sa de om **social**", fac din personalitatea umană caracteristică noii societăţi o fiinţare deschisă către semeni, caracterizată prin **comportament colectivist**, solidar. Dezvoltînd conceptul de umanism pe linia omului autentic ca fiinţă socială, tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** precizează : **„Umanismul socialist concepe afirmarea şi dezvoltarea plenară a personalităţii umane nu izolat, ci în cadrul ansamblului societăţii" ; „fericirea personală nu se poate realiza încălcînd dreptul la fericirea altora, ci numai în cadrul înfăptuirii fericirii generale a colectivităţii, a poporului, a umanităţii"**. Programele noastre de dezvoltare multilaterală, de desăvîrşire a construcţiei socialiste, de **„înaintare fermă a României spre cea mai dreaptă şi umană civilizaţie de pînă acum — societatea comunistă"** sînt menite să asigure **„apropierea reală a esenţei umane de către om şi pentru om"**, în condiţiile specifice ale unui timp şi ale unui popor aflat pe o anumită treaptă a istoriei sale.

Specificitatea umană, afirmarea acesteia nu ca dat, ci ca dimensiune, ca desfăşurare absolută a însuşirilor sale creatoare, dezvoltarea omului ca scop presupune, însă, nu numai restructurarea radicală a vieţii materiale şi organizatorico-politice. Ceea ce aduce societatea socialistă cu sine în planul obiectiv al vieţii sociale pentru afirmarea umanismului, trebuie creat încă o dată şi **pentru conştiinţă**, ca dimensiune a cadrului subiectiv al agenţilor liberi ai istoriei. Această nouă facere are şi mecanismele ei proprii, aparţinînd vastelor teritorii ale educaţiei, ale învăţării, ale lumii interioare a omului. Calitatea lumii obiective, depinde esenţial de calitatea acestor mecanisme tocmai pentru faptul că omul nu este produs al societăţii, ci şi creator al ei, nu este numai realitate dobîndită ci şi mod esenţial de dobîndire a unei anumite realităţi, nu este numai „depozitar" al relaţiilor de producţie ale unei societăţi, ci şi factor esenţial al transformărilor, al transformării **tuturor** relaţiilor caracteristice unei societăţi.

A fost edificată o adevărată **Paideia socialistă**, cuprinzînd toate mijloacele capabile să stimuleze însuşirile cele mai nobile ale omului, să-i amplifice puterea de cunoaştere, să-i dezvolte sensibilitatea, dorinţa şi voinţa de autodepăşire, să-i susţină hotărîrea de-a veni în întîmpinarea semenilor săi, alături de care trăieşte, împreună cu care împarte moştenirea aceluiaşi trecut şi aspiraţiile către un acelaşi viitor. **Paideia socialistă** reuneşte într-un tot armonios şi solidar ştiinţe şi filosofie, arte şi literatură, teorie şi practică, puritatea gîndului şi puritatea faptei. De calitatea modului ei de funcţionare, depinde tot mai mult însăşi calitatea civilizaţiei sale socialiste, pentru că sarcina ei este aceea de-a forma conştiinţa şi comportamentul **„omului nou, făuritorul liber şi conştient al propriei sale istorii"**.

La început de mai sărbătorim jubileul a 65 de ani de la crearea Partidului Comunist Român, eveniment esenţial pentru destinul contemporan al patriei. La început de mai sărbătorim şi ziua de naştere a lui Karl Marx, gînditorul a cărui concepţie se află la temelia gîndirii şi acţiunii comuniştilor români. Considerînd ca o îndatorire de onoare să dezvolte creator, potrivit altor condiţii istorice concepţia întemeietorului materialismului dialectic şi istoric, comuniştii români consideră, totodată, că au obligaţia de-a releva rezistenţa operei lor în faţa celei a lui Karl Marx. Gîndurile de faţă s-au dorit a fi evidenţierea aspectelor acestei relaţii într-una din problemele esenţiale ale teoriei şi practicii contemporane : problema umanismului.

Gabriela COLŢESCU

CU FLACĂRA ROMANTISMULUI REVOLUŢIONAR ÎN CONŞTIINŢE

FAPTE ŞI GÎNDURI LA CEA DE A 65-A ANIVERSARE A FĂURIRII PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

Mărturie

Cărţile mele, toate, sînt o laudă adusă Patriei şi Partidului nostru, acestui timp care este al luminii oamenilor. Strădania mea rămîne mereu aceea de a exprima în vers, cît mai convingător, mîndria de a participa la opera de transformare revoluţionară a realităţilor Patriei, la făurirea unei societăţi libere şi demne, la ridicarea României pe culmi tot mai înalte de cultură şi civilizaţie socialistă. Cartea care reprezintă adevăratul meu debut, Iluminările mării, **a fost scrisă în primii ani de după Congresul al IX-lea al P.C.R., a fost scrisă aşadar în adevărul tînăr al unui început de epocă nouă, pentru spiritualitatea naţională, Epoca NICOLAE CEAUŞESCU.**

Nu cred că aş fi ajuns să scriu o încercare de poezie, pe-o margine de zare a timpului meu, fără biruinţa revoluţiei socialiste, care a făcut din accesul la cultură o biruinţă a tuturor. Şi nu cred că scrisul meu s-ar fi împlinit, cît a putut s-o facă, fără deschiderea spre universalitate şi fără emulaţia de după Congresul al IX-lea.

Ultimele două decenii reprezintă, în cultura, arta şi literatura românească, o perioadă atît de bogată în opere de referinţă încît ea poate fi aşezată între momentele cele mai strălucite ale spiritualităţii noastre, în vasta ei perspectivă istorică.

Cărţile mele, toate, sînt o laudă adusă Patriei şi Partidului, acestui timp care este al luminii oamenilor.

Anghel DUMBRĂVEANU

LA CEASUL FIERBINTE

Iubirea faţă de profesiunea aleasă este sfîntă, ca şi iubirea de ţară. A da profesiunii dimensiunea vocaţiei înseamnă o corelare a tuturor forţelor potenţiale înspre împlinirea unui ideal sădit cîndva în conştiinta adolescentului. Am încercat, ca şi colegii mei de generaţie, să acopăr, prin fapt, puterea năvalnică a gîndului. Am învăţat să cred în forţa „misterioasă" — cum spunea Enescu — a muzicii de la mama mea, învăţătoarea care-şi răsfăţa seara copiii cîntîndu-le la vioară. Apoi şansa de a fi fost elevul unui profesor de talia lui Eugen Cuteanu a cristalizat definitiv opţiunea mea pentru lumea Euterpei. Cum recent îmi scria compozitorul Doru Popovici, noi am avut şi şansa unei generaţii care a beneficiat de nişte realităţi fabuloase : înfiinţarea la Timişoara a unor instituţii profesioniste de prim rang — Opera Română şi Filarmonica.

Ipostazele în care mi-am servit vocaţia au fost diverse, esenţa rămînînd însă intactă. Ca dirijor al corului Operei, din 1963, am avut bucuria să respir boarea marilor capodopere ale genului, spre a realiza apoi veracitatea constatării că lucrările fostului meu profesor de armonie de la Conservatorul clujean, Tudor Jarda, puteau însemna o replică demnă de respect dată de creatorii români. Am contribuit la punerea în scenă a unei lucrări zămislită chiar aici, opera „Măiastra" a lui Ovidiu Manole, ca să nu mai vorbesc de satisfacţia montării uneia dintre capoperele întregii noastre literaturi de gen — „Năpasta" lui Drăgoi, de asemenea creată la Timişoara.

După nişte ani buni, fostul profesor de dirijat Lucian Surlaşiu m-a invitat să-i devin coleg la Facultatea de Muzică a Universităţii timişorene. Demersul pedagogic s-a împletit aici cu momente de artă de neuitat, cînd corul „Menestrelii", pe care-l dirijam, era ales să reprezinte judeţul în confruntările naţionale, întorcîndu-se de fiecare dată cu premiul I şi cu titlul de laureat. Componenta artistică era firesc legată de cea a cercetării ştiinţifice. Comunicările, susţinute în diferitele centre universitare, şi-au găsit o firească emancipare în lucrări muzicologice, dintre care aş reţine semnificativ monografia închinată folcloristului Nicolae Ursu, cel preţuit de toţi aceia care le-au avut ca dascăl, pentru dragostea sa neclintită în frumuseţea nestematului autentic cît şi a devoţiunii cu care a crezut că este dator să-şi împlinească destinul. Va urma monografia Ion Românu, o altă lucrare destinată simfoniştilor bănăţeni...

Căci, în acest Ev aprins, aureolat de perioada de deschidere care a însemnat Congresul al IX-lea al partidului, una dintre menirile trasate generaţiei noastre a fost şi aceea de a consemna marile sărbători artistice pe care Cetatea le-a trăit în cele peste două decenii. Sînt tocmai anii în care am susţinut cu regularitate rubrica muzicală în paginile cotidianului „Drapelul roşu" sau în ultimii ani în revista „Orizont". Artă de înălţătoare virtuţi, dar atît de efemeră, muzica, mai mult decît celelalte arte, are nevoie de a reţine pe răbojul timpului sclipirea volutelor pe care s-au înscris evenimentele sale. Şi prin „Timişoara muzicală", eveniment adesea transformat într-un lanţ de prime audiţii absolute româneşti a triumfat ideea relevării unei generaţii de cretaori şi interpreţi, inegalabilă pe tot parcursul istoriei noastre culturale. Pavăză a acestui adevăr stau cele peste 800 de articole, mistuite de dorinţa afirmării fiinţei noastre naţionale în concertul universal, a sublinierii în subsidiar a contribuţiei făuritorilor de frumos din acest colţ de ţară romanească.

La ceasul fiebinte al momentului politic înălţător ocazionat de cea de-a 65-a aniversare a înfiinţării partidului, îmi exprim convingerea că emanciparea în întreaga lume a personalităţii şcolii muzicale româneşti printre şcolile de vîrf — locul trei în lume ! nu face decît să rezume o investiţie de efort exemplară, desfăşurată cu tenacitate în timp, pe care sîntem datori să o ducem cu demnitate mai mai departe spre noi deveniri

Doru MURGU
director al Liceului de arte
„Ion Vidu"

PENTRU O ARTĂ ANGAJATĂ

Fac parte dintr-o generaţie care a dorit să se afirme. M-am format şi mi-am desfăşurat activitatea în ultimele trei decenii. În întreaga mea activitate, am trecut prin mai multe etape de creaţie, căutînd o modalitate de exprimare care să mă caracterizeze. După perioade lungi de frămîntare, cînd am experimentat diferite tehnici, toate din domeniul graficii de şevalet, am ales gravura pe metal şi desenul. Prima, pentru că trăieşte prin cercetarea plastică şi gravorul, pe lîngă plăcerea în sine a tehnicii, are emoţia transpunerii pe hîrtie. A doua prin frumuseţea liniei sau a picturalităţii obţinute.

Foarte mulţi m-au întrebat de ce peisajul industrial şi cel citadin vizionar devine un motiv des întîlnit în expoziţiile la care particip. Prima temă aparţine Hunedoarei, din perioada adolescenţei. O Hunedoară, care se ridica zi de zi sub ochii mei. Sînt imagini care s-au sedimentat în timp şi pe care simt nevoia să le dezvălui publicului sub forme diferite. Imaginarul din lucrările mele îşi găseşte repere în peisajul real văzut pretutindeni. Integrarea artistului în viaţa societăţii nu se face doar prin ceea ce produce în atelierul său de creaţie. Arta este un bun al tuturor, iar expoziţiile în care ne afirmăm sînt un mijloc important de comunicare. Avem un public cultivat şi exigent deoarece aparţinem unei ţări cu o serioasă tradiţie (culturală, artistică). Lucrarea de artă trebuie să atingă, ca scop, modelarea omului, ea consemnînd atitudinea artistului faţă de epoca în care trăieşte.

În ţara noastră, imaginaţia creatoare are o bază de lansare, iar artistul trebuie să fie preocupat de legitimarea mijloacelor sale de comunicare, însă, să rămînă consecvent modului său de gîndire artistică. Sîntem în permanenţă în formare. Avem realizări, decepţii, căutări, şi mai ales confruntări. Simţim o permanentă nevoie de autodepăşire.

Actul de cultură a devenit un factor permanent şi activ. Condiţiile create după Congresul al IX-lea al Partidului membrilor breslei noastre, au făcut ca artiştii să-şi desfăşoare activitatea în slujba ţelurilor întregii naţiuni. Dezvoltîndu-se într-un cadru larg — democratic, arta plastică s-a implicat în viaţa de zi cu zi pătrunzînd, prin multiplele ei forme de exprimare, în preocupările oamenilor noştri. Prin conţinutul ei bogat, prin inspiraţia ei din viaţă, prin umanismul angajat, arta românească a devenit unanim cunoscută pe plan naţional şi internaţional. Partidul nostru dă o înaltă preţuire realizărilor obţinute în domeniul în care activez ; este de datoria noastră să răspundem chemărilor lui printr-o atitudine responsabilă, realizînd o artă pe măsura cerinţelor actuale ale epocii noastre.

Xenia ERACLIDE-VREME
grafician

ALĂTURI DE OAMENI

O fericită coincidenţă, una dintre acele întîmplări care pot marca definitiv viaţa unui om, primul meu mandat de preşedinte al sfatului popular comunal mi-a fost acordat în martie 1965. Adică, în clipele de istorice modificări, care vor marca, pentru totdeauna, istoria multimilenară a poporului nostru. Mă număram, atunci, mă număr şi acum, printre cei care au văzut, în această dublă implicare a mea, ca om şi comunist, una din şansele de a-mi servi patria cu toate puterile mele.

Am învăţat, în aceşti peste douăzeci de ani, am avut şansa de a învăţa continuu. De la cei din jurul meu, de la minunaţii oameni din Teremia Mare, şi am considerat că nimic nu ne înnobilează existenţa mai mult decît o muncă la capătul căreia ne aşteaptă răsplata unui spirit biruitor. N-a fost un drum uşor. Nu va fi uşor nici în anii care ne aşteaptă, pentru că nu ne mulţumim cu jumătăţile de măsură. Nu acceptăm că drumul nostru se va opri vreodată din mersul său ferm. Nu se va opri. Ceea ce am făcut pînă acum, dovedeşte cel mai bine posibilităţile noastre de implicare, nu numai materială, dar şi afectivă, dar şi umană. Tot ceea ce facem e al nostru şi al celor care vor urma după noi. Muncim cu acest sentiment al eternităţii în inimă, după strălucitul exemplu pe care ni-l oferă, zi de zi, ceas de ceas, marele erou al României, tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU.**

Cifrele nu spun întotdeauna totul despre ceea ce cuprind, ca efort, ca sudoare, ca satisfacţie a muncii. Şi, totuşi, în afara lor parcă se pierde ceva din precizia gesturilor oamenilor care, cu braţele, cu fruntea şi cu inima, muncesc pentru o viaţă mai bună. Dacă aducem, în ajutorul spuselor noastre cîteva cifre, o facem nu pentru a epata, nu pentru a scoate în evidenţă excepţionalul, ci pentru a arăta că **se poate**. Că verbul acesta ne-a însoţit întotdeauna şi, avem convingerea, ne va însoţi şi pe mai departe în actele noastre fireşti, de fiecare zi, dar şi în cele pe care ne-am obişnuit, cu acelaşi firesc, să le numim sărbătoreşti.

Sînt activist de partid, şi toate aceste sînt şi împlinirile mele, sînt împlinirile acestui popor, ale acestui partid, ale strălucitei epoci de glorie pe care, cu neţărmurită mîndrie, o numim **EPOCA NICOLAE CEAUŞESCU**. În aceste zile, de mare sărbătoare, în aceste zile în care partidul comuniştilor din România împlineşte vîrsta de şaizeci şi cinci de ani, mă angajez ca, prin tot ce fac, să fiu demn de timpul eroic pe care îl trăim.

Viliam HEINZ
primarul comunei Teremia Mare

REALIZĂRI ISTORICE

Revoluţia ştiinţifică şi tehnică contemporană, o permanenţă în viaţa spirituală a poporului nostru, a căpătat în ultimele două decenii, ca urmare a imensului efort al Partidului Comunist Român, şi al conducătorului său, tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU**, noi semnificaţii, dimensiuni şi finalizări sociale. Ştiinţa, ca forţă nemijlocită de producţie, aplicată creator la realităţile ţării noastre, a produs mutaţii semnificative în sfera calităţii şi productivităţii muncii. Pe baza efortului ştiinţific propriu s-a refundamentat concepţia tehnologică a producţiei, prin implementarea tehnicilor automatizate, şi robotizate, reducîndu-se spectaculos efortul fizic şi intelectual al omului, consumurile materiale şi energetice. Pe aceste coordonate este direcţionat constant şi efortul de cercetare şi dezvoltare tehnologică al Institutului de Sudură şi Încercări de Materiale din Timişoara, creaţie a epocii de înflorire a Patriei noastre, epocă al cărei început a fost marcat de Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român.

Institutul de sudură şi-a adus contribuţia în implementarea noii calităţi în tehnica sudurii promovînd în practica industrială procedee de productivitate ridicată, energetic optimizate. Tehnica sudării cu arc concentrat şi supraconcentrat, sudarea cu fascicol de electroni, sudarea prin frecare au fost deja aplicate cu succes în domeniul construcţiei de utilaj chimic şi energetic a materialului feroviar sau auto. Prin efort de concepţie interdisciplinar, într-o largă cooperare cu alte unităţi de cercetare şi producţie, s-au dezvoltat, pentru prima dată în ţara noastră, liniile automate de sudat caroserii autoportante ale autoturismelor din noile şi vechile generaţii, înscriind astfel industria românească, în acest domeniu, într-un ritm sincron cu realizările tehnologice contemporane. Alte realizări de largă aplicabilitate, în domeniul materialelor de sudare, recondiţionării, controlului de calitate, stau mărturie a muncii pasionante a colectivului de lucrări de la Institutul de sudură, în consens cu efortul contemporan al întregii naţiuni. Toate aceste cercetări şi dezvoltări tehnologice în domeniul sudurii s-au desfăşurat într-un context organizatoric original şi de mare eficienţă prin modul de conlucrare şi integrare cu producţia şi învăţămîntul, context iniţiat şi coordonat de Consiliul Naţional de Ştiinţă şi Tehnologie. În calitate de cercetător, care am parcurs împreună cu institutul traiectoria dezvoltării de la începuturi pînă la afirmarea prezentă, mă simt profund legat de creaţiile actuale ca şi de comandamentele de viitor care stau în faţa cercetării tehnice şi dezvoltării tehnologice din ţara noastră.

Acum, la a 65-a aniversare a creării Partidului Comunist Român, împreună cu lucrătorii Institutului de Sudură şi Încercări de Materiale din Timişoara sîntem mîndri de a fi contemporani şi părtaşi la realizările istorice ale poporului nostru privind cu încredere la viitorul socialist şi comunist al patriei noastre.

Dr. ing. Dragoş CIOCLOV
director adj. ştiinţific
Institutul de Sudură şi
Încercări de Materiale Timişoara

MUGURI DE LUMINĂ

Îi văd venind, cu feţele lor însorite, scăldate în mireasma florilor de mai, fluturînd culoarea roşie, culoarea jertfei şi a vieţii, a speranţelor, a credinţei nestrămutate. Îi văd venind sub marele şi eternul drapel. Într-un spaţiu uman, românesc, şi mă aplec în faţa lor, şi îi cinstesc şi mă alătur lor. Mă alătur liber şi cu crez în singura cale dreaptă care ne va dărui o existenţă dătătoare de valori, o bucurie nestinsă, izvorîtă din fierbinţi dăruiri. Şi încerc să scriu despre aceşti oameni, despre cei mulţi, cei ataşaţi, comunişti înflăcăraţi, care-mi trimit ardente chemări de a fi mereu printre oameni, de a păstra flăcările aprinse de florile din mai în mintea şi inima oamenilor. Două decenii de existenţă literară — îmi număr anii şi mă gîndesc la acel spaţiu generos în care am reuşit să scriu despre aceşti oameni. Îmi număr cărţile şi constat că, nu numărul lor, ci acele pagini îmi vor lumina traiectoria spre neuitare, din care se resimte pulsaţia timpului în care am trăit. Şi toată experienţa mea în domeniul gazetăriei, toate cercetările şi studiile mele, acumulate pe parcursul acestor două decenii care pentru mine sînt o parte din viaţa istorică a ţării mele, poartă în ea acel mugur miraculos al luminii din care vor înflori noi primăveri. Şi acel minunat şi chinuitor gînd care ne face să purtăm în noi dorinţa de a ne înălţa din ce în ce mai sus, spre certitudinea permanenţei şi perpetuării în timp a valorilor adevărate, astăzi, se contopeşte cu suprema datorie de a fi scriitor contemporan. Un comunist, un creator angajat cauzei partidului, a poporului, a ţării, care merge împreună cu constructorii minunaţi ai acestei epoci, sub înflăcăratul drapel.

Maria PONGRACZ POP
scriitoare

ÎNCHIN ÎNTREAGA MEA MUNCĂ

În seara asta am spectacol. Gîndurile odinioară învălmăşite, preocupările cotidian banale încep să facă loc emoţiei care mă cuprinde treptat. Peste cîteva ore voi fi din nou în cabină, „laboratorul fiecărui actor", acolo unde el se retrage sfios şi emoţionat, înainte de examen. Pentru că fiecare spectacol — a cărui premieră a avut loc ceva mai demult — se constituie într-un examen. Joci în faţa unui, mereu, nou public şi trebuie să ai aceeaşi încărcătură emoţională, aceeaşi putere de concentrare pe care o ai sau încerci să o ai, la prima reprezentare a piesei.

Slujesc teatrul românesc de 35 de ani. Şi, de fiecare dată, această încărcătură emoţională îmi pare esenţială pentru viaţa actorului. Sînt fericit că am reuşit, poate nu întotdeauna la nivel de performanţă, dar totuşi am reuşit să întruchipez o sumedenie de personaje, atît din dramaturgia românească contemporană, cît şi din cea clasică universală. Bucuria care îl cuprinde pe actor, în timpul actului său de creaţie, este nemăsurată. Pentru că teatrul trebuie făcut în perpetuă bucurie şi cu acea bucurie care te poate face de-a dreptul fericit dacă, din întregul ei, ai reuşit să-ţi împarţi satisfacţia cu cei care au venit să te vadă. Uneori istovitor de greu — dar acea oboseală, care pune stăpînire pe tine după un spectacol epuizant, trece, şi abia aştepţi s-o iei de la capăt. Ecoul aplauzelor te urmăreşte multă vreme şi, cu gîndul la o nouă seară, la o nouă întîlnire cu cei în serviciul cărora eşti, le aştepţi cu înfrigurare din nou. Toate marile realizări ale teatrului românesc, gradul său înalt de profesionalism, competitivitatea sa pe plan mondial nu ar fi fost posibile fără condiţiile minunate create de partidul nostru, condiţii în care fiecare creator de frumos îşi poate demonstra valoarea, se poate afirma plenar. Întîlnirea actorului cu piesa originală, cu personajele de vîrf ale acestei dramaturgii, cu eroii modelatori, şi reprezentativi înseamnă pentru el o mare şansă : interpretînd personaje în care spectatorul îşi recunoaşte, în modul cel mai direct, aspiraţiile, eşti mai aproape de înţelegerea publicului, poţi intra în dialog cu omul din stal, îţi îndeplineşti menirea devenind un factor activ în procesul de ridicare a conştiinţei omului de azi, la nivelul cerut de dezvoltarea socială generală, în aceşti ani ai marilor realizări şi ai unor minunate perspective.

Vladimir JURĂSCU
actor, Teatrul Naţional
Timişoara

CÎNTECE ÎNTRU SLAVA PATRIEI ŞI A PARTIDULUI

ROSTIND CU SPERANŢĂ NUMELE SĂU

Rostind numele Lui inima tresaltă
de bucurie
Vîntul aduce din Cîmpia Română
zvon de muncă liberă.
Din Carpaţi pînă la Dunăre nimeni
nu uită că-i român.
Cum să uităm acel Mai solemn, de
cînd Partidul pentru noi s-a ivit.
Una cu omul simplu, una cu Ţara,
El ne-a fost farul
Ce ne-a condus la victoria de azi.
Cine spune Partid, spune om bun,
zi senină şi pace
Spune Ceauşescu, demn preşedinte,
spune popor român.
Cine să cuteze mai mult decît noi
sub faldul Partidului ?
Drepţi, în Mai, aducem tînăr prinos,
aducem laudă
Partidului, rostind cu speranţă
numele Său !

Ioan George ŞEITAN

TE SIMT AICI

Prin tot ce fac şi-n tot ce
mă-nconjoară
Te simt aici, patrie română,
Înveşmîntată-n aură solară,
Pe arc de glorii pururea stăpînă.

Eu te alint cu fapta şi cu versul,
Te port în gînd ca pe-o lumină
trează,
Prin care se-nlumină universul,
Reverberînd spre viitor o rază.

Aş vrea să-mi fie zvon de bucium
cîntul,
Aripă irizînd diamantin
Şi amforă de rodnicii cuvîntul,
Străfulgerînd petalele de crin.

E timpul tău pridvor de veşnicie
Acestor vetre troienind comori,
Prin Cel ce poartă ţara-n armonie,
Spre anotimp de comuniste zări.

Nicolae ROŞIANU

STEA NEPIERITOARE

Te-ai înstelat încet şi demn
să fii speranţă şi îndemn,
poem nestins de primăvară
pe vatra multimilenară.

Urcăm senini o nouă treaptă
spre comunism nestinsul far,
fiindcă vrerea ta e faptă
de arhitect şi făurar.

Faci inimile să tresară
cîntînd la unison sub soare
spre steaua ta nepieritoare
din veacuri mari de neam şi ţară.

Vasile SMĂRĂNDESCU

RESPIRAŢIE

Cuvîntul meu respiră cîmpia şi
Munţii Carpaţi.
Puternic şi simplu.
Respiră casele oamenilor,
respiră minunăţia pietrei.

Cuvîntul meu respiră visul patriei,
aripa copilului care învinge,
singurătatea îndrăgostiţilor ;
respiră peşteri cu sare,
numele bărbaţilor care înalţă
fabrici,
albastrul bobului de grîu.

Cuvîntul meu respiră munci şi zile,
livezi şi stele.
Îl rostesc omeneşte —
şi se aşează modest printre ostaşii
ţării
(acolo unde i se cuvine poetului).
Cuvîntul meu respiră înţelepciunea
viilor,
respiră orizonturi, tribune,
ape în care se scaldă păsările.
Cuvîntul meu respiră istoria acestor
spaţii

Cuvîntul meu cu-adevărat respiră.

Slavomir GVOZDENOVICI

STUP URIAŞ

Patrie — imens şantier
pe verticală şi orizontală,
pe albastrul imaculat
şi în auriul galben,
în furnicarul oamenilor
şi în codrii seculari,
cîntec neîncetat ce curge
ca un zumzet neîntrerupt,
dintr-un stup uriaş.

Mircea M. POP

CĂTRE PATRIE

Către patrie mi-e inima şi gîndul
Şi către munţi şi codrii şi cîmpii;
De-a lungul şi de-a latul
şi de-a rîndul
Freamătă grîul înspre zori de zi.

Către patrie mi-e liniştea şi dorul
Şi către cerul cu lumina mătăsoasă;
Au înflorit cireşii şi se bucură
poporul,
Tînăr ne este cîntul, aici,
la noi acasă.

Către patrie mi-e drumul şi privirea
Şi către tot ce-i dor şi fagure
de lumină ;
Martori îmi sînt neamul, portul
şi firea
Mult frumoasa Limba noastră
română.

Miron ŢIC

IMN ZIDIT ÎN TRICOLOR

Lumina umple gîndurile cu pace
paşii eroului acoperă cu aur
drumul comunismului.
Privirea lui
o locuieşte vulturul din zare.
El — freamătul pădurii în amiază.
El — sunetul viu
din lanul rozelor de pîine.
Asemenea lui,
doar astrul cu raza-n fiecare,
doar sîngele din verbe
înnobilîndu-ne zborul,
doar imnul zidit în tricolor.

Ion Vergu DUMITRESCU

Tradiţie şi continuitate în opera de făurire a României socialiste

(Urmare din pag. 1)

datorită capacităţii, prestigiului şi politicii sale clarvăzătoare, să fie centrul vital al societăţii noastre socialiste, forţa dinamizatoare a energiilor creatoare ale întregului popor pe calea socialismului şi comunismului. Aşa cum se arată în Programul său ideologic Partidul Comunist Român **„şi-a cucerit încrederea şi dragostea maselor populare, a poporului, ca rezultat al slujirii fără preget a intereselor oamenilor muncii, ale întregii naţiuni, al aplicării ferme în viaţă a principiilor socialiste, al preocupării neabătute pentru ridicarea continuă a nivelului de trai material şi spiritual al poporului şi întărirea necontenită a independenţei şi suveranităţii poporului“**

Consemnăm cu puterea faptelor că, în viaţa partidului, a clasei muncitoare, a întregului nostru popor, Congresul al IX-lea — de cînd îl avem conducător, pildă şi îndemn pe tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** — întrupare a idealurilor de progres şi civilizaţie ale poporului nostru — a marcat începutul făuririi României moderne. Căci, în această perioadă atît de scurtă, dar atît de prodigioasă, ţara întreagă a înregistrat acumulări de ordin cantitativ şi calitativ fără precedent în istoria ei. Dezvoltarea ramurilor de vîrf şi modernizarea întregii industrii, introducerea şi generalizarea cuceririlor noii revoluţii în ştiinţă şi tehnică, repartizarea raţională a forţelor de producţie pe întreg cuprinsul patriei şi, odată cu aceasta, mecanizarea agriculturii şi obţinerea de recolte fără precedent, înflorirea învăţămîntului, ştiinţei şi culturii — factori de însemnătate hotărîtoare ai progresului social şi istoric —, modernizarea tuturor localităţilor, ridicarea nivelului de viaţă, de civilizaţie — sînt împliniri ale răstimpului trecut de la Congresul al IX-lea al partidului. Ele au intrat, încă de pe acum, în istoria României socialiste, în conştiinţa întregului popor, drept luminoasă continuitate, marcată de substanţiale sporuri şi creşteri calitative, sub denumirea pe deplin justificată de **„EPOCA NICOLAE CEAUŞESCU“**. Hidrocentrala Porţile de Fier, Transfăgărăşanul, Canalul Dunăre-Marea Neagră, Metroul bucureştean etc., ctitorii grandioase, pun în evidenţă convingător nivelul atins de industria şi tehnica românească, capacitatea creatoare şi inventivitatea poporului nostru. În acest răstimp, scurt, însă cu semnificaţii din cele mai profunde pentru viitorul ţării, talentul şi spiritul de iniţiativă al oamenilor muncii de la oraşe şi sate, fără deosebire de naţionalitate, s-au manifestat plenar în toate domeniile vieţii sociale.

Un puternic avînt l-a înregistrat ştiinţa românească — factor hotărîtor al întregii dezvoltări economico-sociale, al progresului societăţii noastre moderne. Tradiţiile de odinioară ale patriei noastre — continuate în opera de făurire a României moderne de astăzi — au fost amplificate de socialismul victorios, prin noua calitate a oamenilor muncii de proprietari, producători şi beneficiari. Astfel, este demn de remarcat că, societatea noastră socialistă a creat condiţii obiective şi subiective nebănuite, pentru formarea unui om cu o fizionomie moral-politică pe măsura imperativelor ţării de astăzi şi de mîine, pentru dăltuirea personalităţii umane şi afirmarea plenară a acesteia în toate domeniile vieţii sociale. Deşi criza economică mondială s-a răsfrînt şi asupra ţării noastre, strategiile politice ale Partidului Comunist Român au asigurat suişul neîntrerupt al patriei pe culmi tot mai înalte. Sub îndrumarea conducătorului nostru experimentat şi clarvăzător — Partidul Comunist Român, în frunte cu tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** — poporul nostru se prezintă în faţa omenirii, a istoriei contemporane cu conştiinţa datoriei împlinite. Obiectivarea Programului de dezvoltare economico-socială în cincinalul 1986—1990 şi a orientărilor de perspectivă pînă în anul 2000 stabilite de Congresul al XIII-lea al Partidului Comunist Român, Congresul devenirii noastre istorice, va plasa România în rîndul ţărilor cu dezvoltare medie, va crea condiţii pentru ca, în perioada următoare, patria noastră să păşească la realizarea fazei superioare a societăţii socialiste, la făurirea visului de aur al omenirii — comunismul.

Cele 65 de trepte urcate de făurarul vieţii noastre moderne — Partidul Comunist Român — sînt astăzi omagiate de poporul român printr-o angajare plenară, patriotică şi revoluţionară, în obţinerea de noi şi noi succese în producţia bunurilor materiale şi spirituale — temelie trainică a progresului social şi istoric al scumpei noastre patrii — Republica Socialistă România.

PARTIDULUI

Ca soarele-n privire străluceşti !
Ce caldă-i a luminii tale rază !
Din tine creştem noi, din noi, tu creşti
şi-un cer al gloriei se-ntemeiază.

Deasupră-ne, prin care visu-n zbor
într-o columbă albă se preface,
e prevestirea unui viitor
cu-nalte dimineţi de-argint şi pace.

Renaştem pentru tine, necurmat,
cu firele de iarbă din cîmpie
ce-ascund sub ele-al vremii chip brăzdat,
ca tu să dăinuieşti în veşnicie.

Spre zorile ce mîine vor luci,
tu poartă-ne pe falnica-ţi aripă
şi-n noi te naşte-n fiecare zi
şi împlineşte-ne în fiecare clipă !

Draga MIRIANICI
În româneşte de Victor TULBURE

NOI CREDEM ÎN DESTINUL . . .

În spaţii şi în timpuri şi-n oameni am zidit
Splendori şi siguranţă, umane teritorii ;
Încredere în sine cu toţi i-au dobîndit
Şi-n jurul raţiunii ne gravitează sorii.

Şi, nu în urma vremii, ci-anticipînd mereu,
Cu crez şi conştiinţă chemat-am viitorul
Să strălucească-n suflet, aprins de Prometeu,
Căruia îi sînt proprii invenţia şi zborul.

Noi credem în destinul de preţ şi exemplar
Al celui ce, în numele nostru, se avîntă,
Iscoditor de viaţă, revoluţionar,
Din dragoste de semeni slujind o cauză sfîntă.

E-al nostru preşedinte, de-o ţară investit,
Pentru temeinicia gîndirii vast-solare
Prin care-această eră măreţ s-a ctitorit,
Spre slava unui paşnic popor între popoare.

Lucian BURERIU

Suprema biruinţă

(Urmare din pag. 1)

le adevăruri fundamentale prin care o ţară, un partid îşi pot înţelege în profunzime şi împlini menirea istorică, îşi pot transpune în fapte de preţ aspiraţiile de slujire nestrămutată a poporului, îşi pot aduce contribuţia la apărarea şi menţinerea păcii, la edificarea unei lumi mai bune şi mai drepte pe planeta noastră. Bilanţul cuprinzător al drumului de luptă şi de muncă tenace, cu precădere în spaţiul marilor accelerări ale dezvoltării din ultimii 21 de ani, impune cu putere fiecărei conştiinţe româneşti responsabilităţi sporite, în fiecare acţiune, pornind de la fapta ctitorită zi cu zi, de la priorităţile ei care, prin însumare, se alcătuiesc şi dau chip distinct opţiunilor social-economice ale prezentului şi viitorului. „Miracolul românesc“ îşi are cert izvorul în revelaţia unui popor, condus de partid, asupra Sinelui. Urmare unei politici care conţine idealurile lui dintotdeauna, Partidul sînt oamenii, iar comuniştii, aşa cum tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU a relevat de la înalta tribună jubiliară, vor fi mereu în primele rînduri pentru înfăptuirea programului de dezvoltare economico-socială a patriei, oameni fără privilegii dar cu îndatoriri în plus, militanţi activi pentru progresul României socialiste, pentru bunăstarea materială şi spirituală a poporului.

Istoria poporului şi partidului

(Urmare din pagina 2.)

Este de datoria istoricilor, în utilizarea istoriei ca factor educaţional, să facă apel atît la faptele colective, adeseori anonime, cît şi la rolul unor personalităţi. Căci, aşa cum cerea secretarul general al partidului **„istoria trebuie să caracterizeze, în lumina adevărului bazat pe fapte şi documente, atît rolul claselor sociale, al poporului, cît şi al diferiţilor conducători ai statului şi personalităţilor politice, ştiinţifice şi culturale“.**

Istoria nu poate fi despărţită de adevăr. Istoriografia românească are o lungă şi strălucită tradiţie în această privinţă. Este un merit deosebit al partidului nostru faptul că a aşezat la temelia cercetării istorice concepţia materialist dialectică, a apărat şi apără principial, cu fermitate, teza respectării adevărului istoric, că-i îndeamnă pe istorici să caute adevărul şi să-l înfăţişeze cu curaj.

Este cunoscut faptul că istoria popoarelor este în acelaşi timp şi istoria unor legături permanente, a unor neîntrerupte schimburi de valori materiale şi spirituale. Poporul român, aşezat în sud-estul Europei, a intrat în strînse şi complexe legături cu popoarele situate aici. Aşezarea geografică şi mersul istoriei au creat necesitatea ca aceste popoare să conlucreze strîns pentru păstrarea şi afirmarea fiinţei lor naţionale. Subliniind însemnătatea cunoaşterii şi prezentării istoriei reale, ştiinţifice, tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** arăta : **„În educarea socialistă a maselor, cunoaşterea istoriei proprii constituie un factor important al conştiinţei de sine a poporului . . . Înfăţişarea profund obiectivă şi interpretarea justă, corectă, principială a datelor şi faptelor istorice au o importanţă esenţială pentru lichidarea surselor de neîncredere şi animozitate create de-a lungul timpului între popoare. Tendinţele de denaturare a datelor istorice, interpretarea lor subiectivă, eronată, în funcţie de anumite conjuncturi sau potrivit unor interese unilaterale nu slujesc cauzei prieteniei între popoare. Asemenea principii sînt străine principiilor materialismului dialectic şi istoric, spiritului de dreptate şi adevăr al clasei muncitoare . . .“**

Cuvintele tovarăşului **NICOLAE CEAUŞESCU** adresate istoricilor pentru căutarea şi prezentarea adevărului istoric, implică şi obligaţia de a lupta împotriva denaturării istoriei naţionale, a recunoaşterii ponderii creaţiei istorice a poporului român în ansamblul creaţiei europene şi a întregii omeniri. Aşa cum releva tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU : „faptele, realităţile sînt de asemenea natură încît ne permit să respingem orice încercare de a diminua rolul poporului român, al naţiunii noastre în dezvoltarea omenirii, a culturii mondiale. Şi avem mîndria să afirmăm acest lucru, deoarece mulţi oameni de ştiinţă şi din alte domenii ale culturii româneşti au dat, nu numai pentru poporul nostru, dar şi pentru întreaga omenire, cuceriri care vor rămîne veşnice“.**

Ca în numeroase alte domenii ale cunoaşterii umane, indicaţiile teoretice şi metodologice de o însemnătate excepţională ale tovarăşului **NICOLAE CEAUŞESCU**, exemplul său personal în prospectarea istoriei poporului nostru şi în descifrarea mesajului acestuia, reprezintă pentru toţi slujitorii ştiinţei istorice din ţara noastră un model şi o călăuză pentru situarea **întregii lor activităţi la cotele înalte cerute de necesităţile noii etape de dezvoltare a patriei noastre.**

panoramic

● Sub semnul gloriosului jubileu de la 8 Mai, marţi a avut loc Adunarea festivă a Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara, închinată aniversării a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român. Despre semnificaţia măreţului eveniment au vorbit poetul **Anghel Dumbrăveanu**, secretarul Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara, prozatorul **Mircea Şerbănescu** şi criticul literar **Cornel Ungureanu**, secretar-adjunct al Asociaţiei. A urmat un recital de versuri, în cadrul căruia au citit din creaţiile lor închinate Partidului, Patriei, conducătorului iubit, poeţii **Lucian Bureriu, Vladimir Ciocov, Eugen Dorcescu, Dorian Grozdan, Alexandru Jebeleanu, Mandics György, Ivo Muncian, Petru Sfetca, Corina Victoria Sein şi Nicolae Ţirioi.**

● În contextul manifestărilor dedicate aniversării a 65 de ani de la crearea P.C.R., la Liceul industrial din Oţelul Roşu a avut loc lansarea volumelor **Linia azură a lucrurilor** de **Alexandru Jebeleanu** şi **Calul de lîngă nouri** de **Ion Florian Panduru** ● **Sofia Arcan, Mircea Şerbănescu, Titus Suciu şi Nicolae Danciu Petniceanu** s-au întîlnit cu oamenii muncii de la Întreprinderea Mecanică Bocşa. ● La Institutul de sudură şi încercări de materiale Timişoara au citit din creaţiile lor în cadrul unei şezători literare, **Paul Eugen Banciu, Marian Odangiu, Corina Victoria Sein şi Ion Scorobete** ● Biblioteca judeţeană Timiş a găzduit lansarea volumului **O pasăre în iarnă** de **Ion Arieşanu**. Despre romanul recent apărut la Editura Facla au vorbit **Eugen Dorcescu, Nicolae Ţirioi şi Nicolae Opreanu**, directorul bibliotecii. ● În şedinţa de marţi, 13 mai a.c., ora 18, a Cenaclului Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara şi al revistei „Orizont“ va citi proză **Viorel Marineasa.**

M.O.

P.C.R. — conducătorul actului istoric de la 23 August 1944

Evoluția evenimentelor internaționale din prima parte a anului 1940 a propulsat forțele reacționare fasciste din România în prim-planul scenei politice din țara noastră. Cu sprijinul lui Hitler, aceste forțe au reușit, la 6 septembrie 1940, să acapareze puterea politică, instaurînd în România un regim de dictatură militaro-fascistă. Odată cu instaurarea acestui regim s-a intensificat prigoana împotriva forțelor revoluționare, democratice și patriotice. Teroarea, crima, asasinatul politic și jaful au fost ridicate la rang de lege. **„În anii întunecați ai dictaturii militaro-fasciste — sublinia secretarul general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU — Partidul Comunist Român s-a manifestat drept cel mai activ și mai ferm apărător al intereselor vitale ale patriei, el a unit cele mai largi forțe democratice și patriotice, a organizat și condus rezistența antifascistă, lupta maselor largi din România împotriva războiului antisovietic, pentru răsturnarea regimului fascist și eliberarea țării de sub dominația hitleristă".** Este un adevăr de necontestat că în toată perioada existenței sale multimilenare, poporul român n-a acceptat niciodată ca țara sa să fie înfeudată puterilor imperialiste. De aceea, el vedea în cel de al III-lea Reich continuatorul imperialismului cotropitor german din anii 1916—1918, factorul hotărîtor în amputarea teritoriului patriei noastre în urma odiosului dictat de la Viena, din 30 august 1940. Iată de ce intrarea trupelor hitleriste pe teritoriul țării noastre, în octombrie 1940, a indignat și mai mult poporul român, care vedea în prezența lor forța prin care Hitler impunea dominația Germaniei hitleriste asupra României și împingerea ei în războiul antisovietic.

Însuflețiți de conștiința înaltei datorii pe care o aveau față de patrie și popor, comuniștii s-au situat în fruntea luptei maselor largi populare pentru răsturnarea dictaturii antonesciene, scoaterea României din războiul antisovietic și alăturarea ei coaliției puterilor antihitleriste, alungarea din țară a armatelor hitleriste și horthyste, eliberarea și reîntregirea teritorială a patriei. Conținutul profund patriotic al luptei partidului comunist s-a oglindit în documentele elaborate de el în anii rezistenței antifasciste ca, de pildă, în Rezoluția asupra războiului antisovietic din iulie 1941, în Platforma-Program din septembrie 1941, în documentul „Pieirea sau salvarea poporului român" din ianuarie 1942 și în multe alte materiale. Pe baza lor partidul comunist a chemat toate forțele politice antihitleriste din România să se unească în lupta grea și aspră pentru salvarea țării din catastrofa în care o aruncase Germania hitleristă. O influentă hotărîtoare asupra stării de spirit antihitleriste din rîndurile armatei române a avut-o activitatea patriotică a partidului comunist, legăturile sale cu un număr mare de unități și mari unități militare din București, Dobrogea, Ploiești, Timișoara, Lugoj, Craiova și din alte centre ale țării, precum și legăturile pe care alte organizații antifasciste le-au avut cu ofițeri superiori și generali. Această stare de spirit antihitleristă și antiantonesciană a cuprins cercuri tot mai largi din rîndurile burgheziei, inclusiv partidele Național Liberal și Național Țărănist, cum și Palatul regal. La schimbarea raportului de forțe în favoarea P.C.R. au contribuit și victoriile armatelor sovietice din vara anului 1943 și 1944. Ele au grăbit adîncirea crizei dictaturii antonesciene și au însuflețit masele largi populare în lupta lor pentru libertate, unitate și independență națională. În aceste condiții, partidul comunist în colaborare cu celelalte forțe antihitleriste a intensificat lupta pentru răsturnarea dictaturii antonesciene și întoarcerea armelor împotriva Germaniei hitleriste. În acest scop, partidul comunist a elaborat planul de pregătire și desfășurare a insurecției armate din august 1944 luînd măsurile cele mai potrivite cu evoluția evenimentelor interne și internaționale. Folosind cu multă măiestrie contradicțiile din rîndurile claselor dominante, dintre rege și Antonescu, partidul comunist a acționat cu mult tact pentru coalizarea tuturor forțelor interesate în răsturnarea dictaturii antonesciene, scoaterea țării din războiul antisovietic și alăturarea ei la coaliția statelor antifasciste. Un pas hotărîtor în asigurarea rolului de conducător al clasei muncitoare în înfăptuirea insurecției din august 1944 l-a avut realizarea, în aprilie 1944, a Frontului Unic Muncitoresc. A urmat momentul „13 iunie 1944", cînd regele și ofițerii superiori de la Palatul regal au fost de acord cu planul insurecției, dîndu-și consimțămîntul de a participa la arestarea lui Ion Antonescu și a guvernului condus de el. Pentru a nu rămîne în afara evenimentelor și a nu fi trase la răspundere pentru participarea lor la dezastrul țării, conducerea partidelor Național Liberal și Național Țărănesc au anunțat partidul comunist că sînt gata să colaboreze cu el. Ca urmare, la 20 iunie 1944 se creează Blocul Național Democrat. Realizarea acestei coaliții de forțe, cît și intrarea trupelor sovietice pe teritoriul patriei noastre, în aprilie 1944, au grăbit prăbușirea regimului de dictatură a lui Ion Antonescu.

Conform planului stabilit, în după amiaza zilei de 23 August 1944, insurecția a început prin arestarea lui Ion și Mihai Antonescu și a membrilor guvernului condus de aceștia.

Victoria insurecției române din august 1944 a făcut posibilă alungarea hitleriștilor din țară, alăturarea României la coaliția statelor antifasciste, deschizînd poporului român o nouă epocă în procesul luptelor revoluționare din patria noastră. În aceste condiții, partidul comunist a acționat cu toate forțele pentru participarea țării noastre la războiul antihitlerist, mobilizînd întreg poporul la lupta pentru eliberarea patriei de sub ocupația armatelor hitleriste și horthyste, asigurînd armatei române o participare activă, alături de armata sovietică, la eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și a unei părți din Austria. În același timp, partidul comunist a condus procesul revoluționar declanșat de actul istoric de la 23 August 1944, asigurînd victoria revoluției democrat-populare și socialiste.

Succesele obținute de poporul român în dezvoltarea forțelor de producție și în perfecționarea continuă a noilor relații de producție, în făurirea unei economii moderne, în creșterea avuției naționale a patriei au transformat România, într-o perioadă istorică scurtă, într-un stat industrial-agrar, cu o industrie într-o continuă dezvoltare și cu o agricultură socialistă în plin avînt, cu un nivel de civilizație materială și spirituală tot mai ridicat.

Acum cînd aniversăm 65 de ani de la făurirea P.C.R., societatea noastră socialistă se înfățișează ca o societate puternică, formată din clase și categorii sociale strîns unite în jurul partidului și a secretarului său general, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, hotărîte să dea viață minunatului program elaborat de Congresul al XIII-lea al P.C.R., pentru ridicarea României pe culmi tot mai înalte de progres și civilizație.

Dr. Gh. I. OANCEA

Luminile nestinse

(Urmare din pag. 1)

cenii scurse din istoria poporului nostru dovedesc o neclintită continuitate în domeniul spiritualității creatoare românești. Dovedesc că, în devenirea unei națiuni, „nici o cucerire nouă nu poate porni de la zero ci de la cuceririle anterioare". Căci, există, în această spiritualitate românească, poate mai din plin decît la altele, străine, un veșnic îndemn de a avea înaintași. De a-i socoti înaintemergători și întemeietori. Există sentimentul că poporul nostru, încă prin secoli vechi, s-a bizuit pe cei care i-au deschis o pîrtie, un drum, mergînd și ei mai departe pe el, și, uneori, îmbogățindu-l. Partidul nostru, de cînd a luat ființă, din anii întunecați ai ilegalității și pînă în aceste decenii ale întemeierii României moderne, a știut să-și impună ca ideologie a sa de neclintit și să-și bizuie temelia sa și aspirațiile sale pe această trăsătură specifică nouă, ca popor, aceea de a cinsti pe înaintași pentru aportul lor adus la istoria patriei și de a se socoti el însuși un continuator al lor, în aria luptei și progresului social. Nici n-ar fi putut să fie altfel. Căci substanța adîncă, romantic-revoluționară, a luptătorilor comuniști, de la întemeierea partidului și pînă azi, a fost o substanță dinamică, vizionară. Ea conținea germenii dialecticii vieții sociale și ai vieții individului, luat în sine ca etalon creator. Acest dinamism se putea desfășura numai ținînd seamă de trecut și visînd la viitor. Se putea întări numai legîndu-se de generațiile dinainte și implantînd în solul țării pilonii desfășurărilor de mîine. Cu atît mai din plin a ținut seama partidul nostru, în ultimele două decenii, de fundamentarea ideologiei sale pe natura continuatoare a generațiilor, a împreunării lor, a afirmării lor plenitudinare, căci așa cum afirma tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**: „Oare cum s-ar simți un popor care nu și-ar cunoaște trecutul, nu și-ar cunoaște istoria, nu ar prețui și cinsti această istorie? Nu ar fi ca un copil care nu-și cunoaște părinții și ar fi străin în lume". Partidul nostru și-a cunoscut întotdeauna părinții săi. Acești părinți au fost poporul, luptătorii, istoria, trecutul său legendar. Cunoscîndu-și-i, el a avut grijă să îi înalțe pe postamentul meritat. Să se sprijine pe ei. Să apeleze la ei în momentele sale grele. Să lupte alături de ei și prin ei în cursul istoriei.

Generațiile creatoare de azi, afirmate în epoca pe care o numim, după întemeietorul ei, „EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU", nu ar fi putut să pornească niciodată înainte, să își aducă aportul lor decît preluînd de la înaintași cuceririle și valorile trecute. Această lecție simplă, dar eternă, a continuității valorilor spirituale și morale ale înaintașilor este lecția cea mai valoroasă, cea mai de neuitat, pe care partidul nostru ne-a însuflețit-o nouă tuturor, prin timp și, acum, odată cu aniversarea sa. Temeinicia unui popor, cuceririle sale materiale și spirituale, înălțarea sa neclintită în corul popoarelor lumii, impunerea sa în universalitate nu se poate face doar bătîndu-ne în piept unul sau altul. Ea se poate face doar bizuindu-ne în întregime și în lanț etern pe cuceririle fundamentale ale națiunii și, mai cu seamă, purtînd în sufletul nostru, mereu treze, mereu vii, valorile spirituale, luminile noastre nestinse, ca un mare pachebot care înaintează pe oceanul lumii, în nesfîrșita și neistovita spirală a continuității românești. O continuitate care nu-i o vorbă în vînt. O continuitate ce își înfige rădăcinile adînci în humusul autohton. O continuitate a statornicelor valori ale acestui bun și harnic popor, care merită să stea în fața lumii și să-și expună, acolo, cu dărnicie, victoriile, cuceririle și visurile sale.

sport

Fior patriotic...

...ne străbate ființa și sufletul: Steaua este Campioana Campioanelor Europei!

România întreagă se bucură, este mîndră de această minunată reușită, din chiar preziua marelui jubileu național de la 8 Mai. Este cel mai frumos dar sportiv din acest an, iar pe plan fotbalistic nu țin minte să fi fost o izbîndă comparabilă cu succesul Stelei. Și, sincer, chiar că ne stă bine să fim cei mai buni din Europa într-un sport care, ani de-a rîndul, ne-a amărît atîta, încît socoteam triumf pînă și trecerea în turul II al oricărei competiții, de la Cupa Balcanică, la cea a Dunării, de la Cupa U.E.F.A., pînă aici, sus, de unde privim fericiți, cu Cupa în brațe și cu lauri pe frunte, căci românu-i fruncea!

Da, în noaptea de neuitat lumea întreagă a salutat victoria Stelei în contra Barcelonei, tocmai în deplasare, adică în Spania lui Gento, Di Stefano și alți monștri sacri ai fotbalului, pe care îi credeam zei și regi, cu sînge albastru în vene și picioare sigilate, în vremuri cînd noi, românii, eram victimele lor sigure, mîndrindu-ne cu scoruri de, bunăoară, 2—0 la Madrid și 3—1 la București (firește, pentru ei); am alături statistici și evidențe contabile asupra finalelor C.C.E. din '56 pînă alaltăieri: numai echipe de primă rezonanță, numai fotbaliști de mare faimă. Steaua a rupt această stare de neîncredere în forța fotbalului românesc, încît noi i-am umilit pe Schuster, Archibald ori Urruti, noi, adică Iovan, Bumbescu, Bölöni, Belodedici, Ducadam, Balint, Bărbulescu și toți ceilalți, iertîndu-i și pe cei ce ne supărară cîtva (Pițurcă, Lăcătuș, Majaru), și-i sărut obrajii lui Puiu Iordănescu, „arma" noastră secretă, atît de secretă încît n-am avut nici grai, nici lumină cînd a apărut la încălzire, trezindu-ne apoi nostalgia cuplului de aur (cu Dumitru, evident), prin inteligența și sclipirea jocului său, asta tocmai cînd echipa avea nevoie de „cap limpede", de un plus de luciditate.

Meci dramatic, de nerecomandat pentru cardiaci, cu acea creștere de tensiune provocată de execuția loviturilor de la 11 metri, cînd, sobru cum e, dragul meu consătean, Helmuth Ducadam (e născut la Semlac, jud. Arad), a devenit cel mai bun portar al lumii! S-a văzut și nu se dă uitării nicicînd: n-a primit nici un gol, oricîte șmecherii au încercat spaniolii! (Promit ca, la vară, cînd o fi în vacanță la bunica sa, să îl invit pe terenul nostru de fotbal, de pe malul Mureșului, adică din Hadă, și să-l antrenez cu o conversație pentru „Orizont"; apoi, îl rog să-mi îngăduie... un penalti!).

Da, Steaua e prima echipă a continentului, e cea mai bună formație din istoria fotbalului nostru, întrecînd performanțele anterioare ale Craiovei, ale dinamoviștilor, arădenilor, timișorenilor...

E marele triumf al sportului românesc, e mîndria noastră!

Bravo!

Teodor BULZA

PARTIDUL — CEAUŞESCU — ROMÂNIA

> **„PARTIDUL COMUNIST ROMÂN ÎŞI VA ÎNDEPLINI ÎNTOTDEAUNA ÎNDATORIREA DE ONOARE ÎN LUPTA ÎMPOTRIVA IMPERIALISMULUI ŞI COLONIALISMULUI, PENTRU PROGRES ECONOMICO-SOCIAL, PENTRU INDEPENDENŢĂ ŞI LIBERTATE, PENTRU DEZARMARE, DESTINDERE ŞI PACE ÎN ÎNTREAGA LUME“.**
>
> NICOLAE CEAUŞESCU

La aniversarea a şase decenii şi jumătate de la făurirea Partidului Comunist Român, în larga retrospectivă ce ne prilejuieşte acest moment festiv, cuprindem — cu firească mîndrie —, ampla activitate internaţională a partidului şi ţării noastre, care demonstrează continuitatea politicii de largă colaborare şi solidaritate internaţională, de participare activă la lupta forţelor revoluţionare, progresiste şi democratice, pentru libertate naţională şi dreptate socială, pentru pace şi colaborare între popoare.

Această politică are rădăcini adînci în istoria Partidului Comunist Român, a mişcării revoluţionare şi democratice din ţara noastră. De-a lungul glorioasei lor istorii, clasa muncitoare şi partidul său politic — Partidul Socialist, iar apoi Partidul Comunist Român — au acţionat neabătut ca parte integrantă a marii mişcări revoluţionare mondiale, au dezvoltat ample şi statornice relaţii de solidaritate internaţională şi întrajutorare reciprocă cu toate partidele şi organizaţiile revoluţionare, progresiste şi democratice, au jucat un rol activ în lupta popoarelor împotriva imperialismului, colonialismului şi neocolonialismului, pentru libertate, dezarmare, progres şi pace.

Activitatea internaţională a partidului nostru, pentru care îndeplinirea consecventă a îndatoririlor naţionale şi internaţionale reprezintă coordonate definitorii pentru întreaga sa istorie, s-a ridicat pe o treaptă superioară după victoria revoluţiei de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă, la 23 August 1944, şi, îndeosebi, după Congresul al IX-lea, odată cu alegerea în fruntea Partidului Comunist Român, în înalta funcţie de secretar general, a tovarăşului **NICOLAE CEAUŞESCU.**

Înalta principialitate comunistă a conducătorului partidului şi statului nostru, gîndirea creatoare, cutezătoare, realismul şi dinamismul iniţiativelor şi acţiunilor sale, capacitatea sa de analiză ştiinţifică, multilaterală şi-au pus amprenta hotărîtoare asupra întregii politici interne şi externe a partidului nostru, jalonînd cu claritate ceea ce poporul român denumeşte, pe bună dreptate, „Epoca Nicolae Ceauşescu“.

Pentru perioada scursă de la Congresul al IX-lea al P.C.R., sînt definitorii creşterea continuă a contribuţiei partidului nostru, a secretarului său general, tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU**, la întărirea mişcării comuniste şi muncitoreşti, a forţelor socialismului, progresului şi păcii de pretutindeni, amploarea, dinamismul şi rodnicia relaţiilor sale internaţionale, iniţiativele de largă deschidere şi amplu ecou mondial în problemele fundamentale ale umanităţii. S-a afirmat tot mai mult rolul activ al Partidului Comunist Român în mişcarea revoluţionară mondială, cît şi în viaţa internaţională, în dezvoltarea socială contemporană, în general.

Coordonatele şi obiectivele politicii externe a Republicii Socialiste România, principiile care formează temelia permanentă a întregii activităţi internaţionale a partidului şi statului nostru sînt determinate în mod obiectiv de însăşi esenţa orînduirii social-politice socialiste, statornicită pentru totdeauna în România. Deplina unitate dintre politica internă şi politica externă a ţării reprezintă unul din izvoarele principale ale succeselor de seamă pe care poporul nostru, sub conducerea Partidului Comunist Român, le-a repurtat în edificarea noii societăţi, ca şi în afirmarea României socialiste pe arena internaţională ca factor activ al forţelor socialismului, progresului şi păcii.

În gîndirea politică a Partidului Comunist Român, a secretarului său general, tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU**, în direcţiile şi orientările pe care România socialistă le elaborează şi le promovează pe planul relaţiilor internaţionale, problemele păcii şi războiului ocupă un loc esenţial. De pe poziţia concepţiei materialist-dialectice şi istorice şi pe baza analizei aprofundate a tendinţelor şi fenomenelor caracteristice evoluţiei vieţii internaţionale, au fost definite şi fundamentate noile dimensiuni ale problemei războiului şi păcii în epoca contemporană, fiind abordate şi elucidate aspecte esenţiale, între care, factorii care determină, în zilele noastre, menţinerea pericolului unor noi războaie, ameninţările, fără precedent, ale acumulării şi perfecţionării continue a armamentelor, la adresa umanităţii, locul central şi importanţa primordială ale problemei războiului şi păcii în ansamblul problemelor care confruntă astăzi naţiunile şi popoarele lumii, relaţia dintre dezarmare şi pace, importanţa decisivă a luptei unite a popoarelor, a forţelor realiste de pretutindeni, pentru dezarmare şi pace.

Caracteristic pentru viziunea partidului nostru, a tovarăşului **NICOLAE CEAUŞESCU** asupra războiului şi păcii, este împletirea analizei lucide, realiste a situaţiei cu încrederea optimistă în viitorul omenirii, în capacitatea popoarelor de a făuri o lume a păcii, fără războaie şi fără arme, o lume a dreptăţii şi echităţii. Această viziune este străină atît concepţiilor fataliste, panicarde, nedialectice, cît şi abordării simpliste, superficiale a fenomenelor vieţii internaţionale contemporane. Astfel, cum arăta tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU**, **„deşi în viaţa internaţională există, în prezent, serioase şi grave contradicţii, stări de încordare şi conflicte, deşi paralel cu creşterea avîntului luptei popoarelor pentru libertate şi progres asistăm şi la momente de recul, de scădere a intensităţii acestei lupte, se poate spune că în ansamblu tendinţa generală este pozitivă“.** Este în acest mod strălucit profilată perspectiva reală ca popoarele să-şi impună tot mai mult voinţa de a trăi într-o lume a păcii şi colaborării, de a se dezvolta libere pe calea progresului economic şi social, a bunăstării şi civilizaţiei.

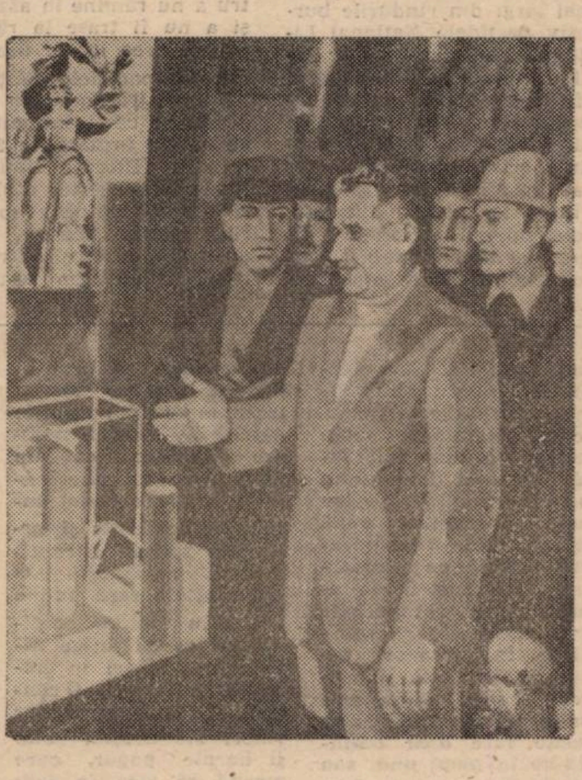

Pacea, în concepţia preşedintelui **NICOLAE CEAUŞESCU**, nu înseamnă numai absenţa războaielor, a conflictelor, ci eliminarea din relaţiile interstatale a oricăror manifestări de forţă şi de ameninţare cu folosirea forţei, a vestigiilor politicii de dominaţie şi dictat, a tuturor stărilor de aservire care prejudiciază suveranitatea şi independenţa popoarelor.

Soluţionarea prin mijloace politice şi tratative a oricăror probleme litigioase existente în relaţiile internaţionale, respingerea şi eliminarea politicii de forţă şi ameninţare cu forţa este singura cale raţională pentru menţinerea păcii, pentru preîntîmpinarea declanşării la scară mondială a războiului. Viaţa a confirmat justeţea acestei poziţii. Conflictele existente în diferite regiuni ale globului provoacă mari pierderi umane şi materiale. Recurgerea la folosirea forţei, la soluţiile militare, nu a condus la rezolvarea problemelor, la slăbirea încordării internaţionale, n-a promovat vreo soluţie durabilă. Dimpotrivă, recurgerea la folosirea forţei alimentează pericolul apariţiei unor noi factori de tensiune şi încordare, periclitează pacea şi independenţa popoarelor. Sînt acestea temeiuri pentru care preşedintele **NICOLAE CEAUŞESCU** a chemat constant toate statele să caute soluţii politice în vederea lichidării cît mai urgente a tuturor focarelor de încordare sau război din toate regiunile lumii.

Viitoarea construcţie a păcii în lume implică în egală măsură, astfel cum sublinia tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU „o restructurare radicală a relaţiilor internaţionale, o adevărată revoluţie în viaţa politică mondială“.** Noua ordine mondială, a păcii şi cooperării, abordată în contextul economic al ordinii internaţionale, înseamnă eradicarea cauzelor economice ale războaielor. În cadrul său cel mai general este vorba de lichidarea contradicţiei dintre „bogaţi“ şi „săraci“ pe plan mondial, dintre „exploatatori“ şi „exploataţi“, a polarizării lumii în ţările dezvoltate şi ţările în curs de dezvoltare. Noua ordine economică avînd drept principal obiectiv eradicarea subdezvoltării, are în vedere înlocuirea dezechilibrelor economice grave din viaţa mondială cu echilibre statornice favorabile dezvoltării tuturor economiilor naţionale, stimularea prosperităţii tuturor popoarelor. Edificarea noii ordini economice realizează deschideri fundamentale spre construirea unui sistem al păcii, care să dezafecteze deopotrivă, în mod reciproc relaţiile interstatale ca şi cele dintre economiile naţionale de impactul violenţei, forţei, inechităţii.

Intensa participare a României la soluţionarea, practic, a tuturor problemelor majore ale omenirii — şi, mai presus de orice, calitatea acestei participări — vizează o sferă de cuprindere globală. Partidul Comunist Român, sub conducerea tovarăşului **NICOLAE CEAUŞESCU**, concepe edificarea unei lumi mai drepte şi mai bune, fără arme şi războaie — vechiul şi atît de actualul ideal revoluţionar — prin lupta unită a popoarelor, printr-un neobosit efort de mobilizare şi consolidare a ceea ce am putea numi bazele sociale ale păcii. Ideile, tezele şi poziţiile României, ca şi participarea românească, profund democratică, la rezolvarea marilor probleme ale lumii, demonstrează că nu a existat şi nu există cauză dreaptă, luptă revoluţionară a clasei muncitoare, a mişcărilor de eliberare naţională care să nu găsească ecou în inima partidului nostru, a poporului român. Am mers şi mergem alături, umăr la umăr, cu toţi cei care luptă pentru viitorul omenirii.

Concepînd promovarea intereselor naţionale într-o armonioasă coexistenţă cu interesele altor popoare, Partidul Comunist Român îşi afirmă vocaţia unei gîndiri şi conduite politice de esenţă umanistă şi democratică, ce rezidă în faptul că este atribuit popoarelor un rol deosebit de important între factorii determinanţi ai evoluţiei societăţii umane. Este ceea ce tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** sintetiza, arătînd că **„popoarele, adevăratele creatoare ale istoriei, dispun de forţa şi capacitatea de a învinge orice greutăţi şi obstacole şi a edifica pe planeta noastră o lume mai bună şi mai dreaptă, o lume a păcii şi colaborării“.**

Radu MOLDOVEANU

Doctrină

Un comunism de oameni, românesc,
Nestrămutat dintru-nceput ni-i ţelul ;
Rosturi adînci cu tîmplele rotesc
Solara floare, aspră cum oţelul.
Frumos e unde-i greu : poporul ştie.
Măreţ e unde-i greu : poporul vrea.
Partidul său e miez de chezăşie
Şi ţel suprem, prin fapte-i, Patria.
Un comunism de oameni, deci, lucid.
Un romantism viabil, rod al minţii.
Un romantism al muncii şi credinţii,
Întruchipate-n faptă, prin Partid !

Eugen EVU

Colegiul de redacţie:
ION ARIEŞANU (redactor şef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor şef adjunct)
VIOREL COLŢESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA : TIMIŞOARA, strada RODNEI 1;
Telefoane : 3 33 90 şi 3 33 76 (redactor-şef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.BT. Index : 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 20

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 20 (1 004) ● 16 MAI 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

Trecut de glorie, viitor de aur

Există momente jubiliare de înălțătoare trăire ce descoperă profunde semnificații pentru spiritul unui popor. Momente în care, privindu-și conștient, din dreptul realităților prezente propriul trecut și dimensiunea viitorului năzuit, i se relevă ascensiunea continuă, statornică, pe coordonatele fundamentale ale idealurilor ființei sale, cum și consistența de profunzime a sensului destinului său istoric. Sînt momente de optimistă redescoperire a vigorii, tinereții spirituale și a voinței neabătute de a transforma fiecare clipă a existenței sale, printr-o desăvîrșită dăruire, într-o densă filă de istorie ce conturează un profil uman colectiv, o spiritualitate specifică unui popor cu trecut multimilenar, pregătit să-și rostească numele cu întreaga forță și încredere în sine, prin actul creator pozitiv, descins din cele mai profund umaniste deziderate ale viețuirii într-un spațiu geografic ce-i aparține de la naștere, continuu, împotriva tuturor vicisitudinilor petrecute în vreme.

Sărbătorirea a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român s-a constituit, în acest an, prin magistrala cuvîntare a secretarului general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, la Adunarea solemnă dedicată măreţului jubileu, într-un asemenea moment definitoriu pentru spiritualitatea poporului nostru, pentru marile sale calități care i-au înscris astăzi numele de cinste, exemplar, în marele hronic al lumii. Relevînd etapele întregii sale lupte pentru independență, suveranitate, dreptate socială, prosperitate și pace, secretarul general al partidului a conturat cu limpezime continuitatea poporului nostru peste arcul celor două milenii și jumătate de viețuire pe o aceeași vatră de pămînt mănos și darnic cu care și-a confundat permanent destinul, marile sale momente de eroism, adînc împletite cu mersul neliniștit al istoriei europene și universale ce au pregătit și făcut posibile realizările acestui prezent românesc ce reprezintă mîndria tuturor fiilor patriei. Această conștiință patriotică unitară, ridicată la nivelul sensului său revoluționar, cristalizată în anii socialismului și definită amplu în ultimele două decenii, stă la baza marilor împliniri care au dat dimensiuni multilaterale României. Este calea cea mai directă spre realizarea dezideratelor majore ale independenței, suveranității, progresului și prosperității, cale aleasă de partid în deplină și responsabilă înțelegere a năzuințelor poporului ,a teoriei materialist dialectice despre lume și societate, cale urmată de o întreagă națiune cu total devotament, ca o recunoaștere a împlinirii exacte a misiunii sale istorice. Viitorul, prefigurat de hotărîrile Congresului al XIII-lea al partidului, de planurile de perspectivă pînă în anul 2000, prin consistența realității prezente și efortul conjugat al tuturor membrilor societății, într-o firească și clară continuitate ascendentă, prinde conturul certitudinii, clipă de clipă, stimulînd întreaga forță creatoare a poporului nostru.

Cuvîntarea tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** la jubileul celor 65 de ani de la crearea Partidului Comunist Român, deschizînd larg arcul de timp peste întreaga ființare istorică a poporului și partidului, trecută, prezentă și viitoare, se constituie într-un document de înaltă responsabilitate față de destinul istoric al României, de însuși destinul omenirii aflate în fața unei răspîntii în care trebuie să aleagă cu luciditate singura cale posibilă — Pacea.

Relevînd în întreaga sa măreție dimensiunea multilateralității dezvoltării prezente și viitoare a țării, așa cum a fost concepută și condusă de partidul nostru, secretarul general al partidului, într-o atotcuprinzătoare viziune politică, economică, socială și culturală, jalonează coordonatele majore ale edificării societății românești de mîine, o societate ce pune în centrul tuturor preocupărilor sale omul, prosperitatea și bunăstarea sa, asigurarea unui viitor luminos generațiilor ce vor prelua și duce mai departe, cu aceeași răspundere, destinele României spre comunism.

ORIZONT

SUB SEMNUL GLORIOSULUI JUBILEU AL PARTIDULUI

Vibrante manifestări dedicate omagierii împlinirii a 50 de ani de la procesul militanților comuniști și antifasciști de la Brașov

Sub semnul gloriosului jubileu al partidului, în cadrul manifestărilor dedicate omagierii împlinirii a 50 de ani de la procesul militanților comuniști și antifasciști de la Brașov, în zilele de 13 și 14 mai s-au desfășurat în cele două mari centre muncitorești — Brașov și Făgăraș — întîlniri cu reprezentanți prestigioși ai literaturii din întreaga țară, la care au participat oameni ai muncii din întreprinderi și instituții, activiști de partid și de stat, ai organizațiilor de masă și obștești, elevi, studenți, militari.

Participanții la această vibrantă manifestare au evocat cu profundă emoție momente memorabile din lupta eroică a Partidului Comunist Român, în care un loc distinct și pilduitor îl are atitudinea exemplară, modelul de comportament revoluționar, de înflăcărat patriot, manifestat de către tovarășul **Nicolae Ceaușescu** la procesul de la Brașov, prefigurînd cu putere strălucitele trăsături ale personalității celui care astăzi conduce cu genială clarviziune și aleasă înțelepciune destinele României.

Scriitorii oaspeți ai județului Brașov, ceilalți participanți la manifestare au relevat cu mîndrie patriotică marile realizări obținute în **„Epoca Nicolae Ceaușescu"** în județul Brașov, ca pretutindeni în țară, aducînd cele mai calde mulțumiri tovarășului Nicolae Ceaușescu, tovarășei Elena Ceaușescu pentru contribuția determinantă la ridicarea economică și socială a acestor străvechi pămînturi românești.

Scriitorii și oamenii muncii prezenți la această emoționantă manifestare, animați de profunde sentimente de devotament față de politica partidului, dînd glas recunoștinței fierbinți față de conducătorul partidului și poporului, au adresat o telegramă tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretarul general al partidului, președintele Republicii Socialiste România, în care se spune :

Înaltele trăsături politice, morale, revoluționare, ilustrate cu strălucire în acele momente dramatice prin poziția din timpul procesului, anticipate prin activitatea dumneavoastră revoluționară din anii care au precedat procesul, aveau să cunoască o permanentă afirmare în toate marile momente care au hotărît destinul liber și socialist al României, care au făcut să triumfe justețea gîndului partidului nostru.

În semn de aleasă stimă și recunoștință, de devotament față de idealurile pe care le slujiți cu atîta neobosită dăruire și strălucire vă adresăm, din adîncul inimilor, mult iubite și stimate tovarășe Nicolae Ceaușescu, urarea de a conduce și pe mai departe cu aceeași clarviziune, cu aceeași ardență patriotică și cutezanță revoluționară destinele partidului și poporului nostru, pentru ca România să se înalțe mereu demnă și luminoasă, puternică, liberă, independentă între națiunile lumii.

Lumină, steag și biruință

De la crearea sa, acum 65 de ani, Partidul Comunist Român s-a dovedit a fi exponentul autentic al intereselor vitale ale celor ce muncesc, ale întregii națiuni, militant neînfricat pentru dreptate socială și eliberare națională. El a stat în fruntea luptei împotriva exploatării, fascismului și războiului, a fost strategul înțelept al procesului revoluționar ce a început cu mai bine de patru decenii în urmă în țara noastră. Revoluția victorioasă din august 1944, condusă de partid, a deschis calea eliberării definitive a patriei noastre de sub jugul dominației străine, a eliberării maselor de sub orice formă de exploatare, dar și a unei ere noi, de făurire a celei mai înaintate orînduiri, orînduirea comunistă.

Ne sînt vii în memorie cuvintele secretarului general al partidului tovarășul Nicolae Ceaușescu, la Adunarea solemnă organizată cu prilejul aniversării a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român : „În acest moment jubiliar putem declara, cu toată convingerea, că privim cu deplină încredere viitorul poporului, al patriei noastre, al socialismului și comunismului ! Avem un program de largă perspectivă pînă în anul 2000. Avem un puternic partid revoluționar și, mai presus de toate, avem un minunat popor care, în întreaga sa istorie milenară, nu s-a plecat niciodată în fața asupritorilor, a luptat și a dat cele mai mari sacrificii pentru a-și păstra ființa, pentru a-și apăra existența, iar astăzi urmează cu încredere politica Partidului Comunist Român care răspunde pe deplin intereselor vitale ale întregii națiuni, ale asigurării viitorului fericit al patriei noastre !".

Asumîndu-și imensele responsabilități ale guvernării, partidul nostru și-a consacrat întreaga energie mobilizării și unirii forțelor creatoare ale întregului popor în vederea construirii socialismului, asigurînd în fiecare etapă soluționarea multiplelor probleme cerute de dezvoltarea rapidă a forțelor de producție, de crearea și perfecționarea continuă a relațiilor de producție, de ridicarea nivelului de trai material și spiritual al celor ce muncesc. În acest proces complex de făurire a noii orînduiri, un loc de însemnătate excepțională îl ocupă Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, care a marcat o nouă etapă în dezvoltarea social-economică a țării. Într-adevăr, începînd cu anul 1965, de cînd în fruntea partidului se află

OLIMPIU SÎNMARGHIȚAN : „Rod bogat"

Prof. univ. dr. Ilie LUCA

(Continuare în pag. 6)

O lume în devenire

Încă de la începuturile activității sale literare, Mircea Șerbănescu s-a arătat preocupat de interpretarea momentelor sociale de răscruce, de lumile în devenire, el însuși fiind în mare măsură, ca scriitor, produsul unei epoci de radicale prefaceri socio-culturale. Recunoaștem în una din recentele sale profesiuni de credință fidelul său crez artistic, platforma sa teoretică vizînd mesajul literaturii, investit cu funcție modelatoare. Căci, pentru scriitorul M. Șerbănescu, spiritul revoluționar în literatură înseamnă „acest a trăi lumea, a fi al ei, a merge în pas cu ea, a-i împărtăși nevoile și aspirațiile, avîntul revoluționar“ (**Orizont**, nr. 3/1986). O ilustrare a acestui crez literar ni-l oferă ultimul roman * cu un titlu extrem de sugestiv, roman ancorat în realitatea contemporană, sondînd universul lucrătorilor dintr-o întreprindere metalurgică (trimițînd la o renumită, azi, unitate industrială timișoreană) în plin proces de modernizare, în etapa consolidării bazei tehnico-materiale a socialismului. Față de mai vechile romane ale autorului (precum **Biruința**, bunăoară), marcate de un anumit triumfalism, în recentul roman viziunea este categoric mai complexă, mai cuprinzătoare, mai penetrantă. Țelul urmărit de principalii protagoniști — „acela de a interpreta partea de partitură ce le revenea în noua simfonie a țării“ — se intersectează cu greutăți și inerții profesionale, cu neînțelegeri și încleștări pe plan intim, între mentalități și temperament potrivnice, autorul neocolind colțurile ascunse ori tenebroase din psihologia și trecutul unor personaje și realizînd, astfel, o armonie a contrariilor, fructuoasă în plan estetic. Este sesizabilă în economia romanului o simetrie a construirii personajelor în tipologii ce se luminează și se potențează reciproc : Ionuț Ususan, tipul dîrz și contradictoriu, de-o parte — de cealaltă, Petricoane, pragmatic și clarvăzător ; Tomiță Ususan, timid și totuși dornic de autodepășire — Cosana cea răsfățată și sfidătoare, dar capabilă, uneori, de reale efuziuni lirice — spre a nu menționa decît cîteva din personajele de prim plan. Mai remarcăm că aceste personaje (la care se pot adăuga și altele) sînt vii, au complexitate, în sensul că regăsim în ele trăsături ale noastre sau ale celor din jurul nostru, adică partea de lumină și inerentele umbre, înțelegerea și împlinirile, dar și rătăcirile și obtuzitatea, îndoiala și zbuciumul, dar și detașarea și calma introspecție. O mențiune specială merită a se acorda personajului Ionuț Ususan, care ne apare cel mai împlinit și mai incitant din întregul roman, ființă cu trăiri și contradicții puternice, dar contopite într-o entitate armonioasă, veridică. Ionuț „sapă“ în sufletul său ca să deie de rosturile existenței, căutînd să pătrundă faptul că „a fi cuminte nu e tot una cu a fi înțelept“, săparea fîntînii din curtea sa avînd în ultimă instanță, pentru el și neamul său, valoarea unui simbol suprem : „locul și împlinirea la care eu m-am putut ridica“. Consistența existențială a personajului sporește prin folosirea abilă de către autor a unor procedee inspirate : proiecții retrospective pe ecranul memoriei, fuzionări de planuri temporale. Stilul supravegheat se sprijină pe un limbaj nuanțat, pigmentat cu expresii tipice mediilor și mentalității personajelor, iar tonul adecvat diverselor momente ale narațiunii imprimă frazei fluență și claritate, dar și densitate.

Mircea Șerbănescu dovedește că se poate scrie antrenant despre realități cunoscute (sau presupuse cunoscute), despre problemele cotidiene ale omului din uzină, publicînd una dintre cele mai rezistente cărți ale sale.

Valeriu DRUMEȘ

---

* **Mircea Șerbănescu, FÎNTÎNĂ CU. APĂ VIE, Editura Facla, 1985.**

cronica literară

Criteriile și stilul

Ultima carte a lui Mircea Martin este, înainte de toate, o carte recuperatoare. Am fi scris **justițiară**, dacă cuvîntul nu ar fi avut conotații menite să supraliciteze duhul ei polemic. Duh care plutește întotdeauna deasupra criticii adevărate. Așadar, nu polemică gratuită, ci, întîi, o așezare a criticii ideologice în drepturile ei. De o mare concentrație și precizie, eseurile lui Mircea Martin analizează, cu dezinvoltură, condiția criticii și a criticului. Stilul colocvial nu face concesii stilului lejer : criticul vorbește liber, dar în dosul frazelor „artiste“, în dosul expresiei libere se află armătura solidă a tomurilor fundamentale. O înaltă practică intelectuală, am zice.

Un criteriu care îl preocupă pe Mircea Martin în această carte, care este a publicului literaturii, este succesul. Sub acest semn, adică al relației imediate cu cel mai larg public al culturii, Mircea Martin propune, dacă nu o ordine nouă a valorilor critice, o înțelegere mai largă a necesităților momentului literar. O ordine „nouă“ care îi ilustrează, de fapt, consecvența programului.

Căci Mircea Martin miza, încă în **Generație și creație** (1968), pe aceiași eroi ai contemporaneității critice. Întîiul ales este Edgar Papu ,căruia îi consacră un portret antologic, citabil aproape în întregime. Fără îndoială, afinități elective îl unesc pe Mircea Martin de fostul său profesor, unul dintre marii reprezentanți ai spiritului de finețe în cultura europeană actuală. De o amplă analiză se bucură opera lui Adrian Marino, de atîtea ori ocolită de „critica la zi“, un foarte percutant studiu întîmpină opera lui Lucian Raicu. Temeinic scrie Mircea Martin despre Gheorghe Grigurcu, despre Alexandru Călinescu sau Liviu Petrescu. Cel mai spectaculos studiu îi este consacrat lui Nicolae Manolescu.

Nu trebuie să ocolim faptul că insuficiența atenției acordate, în ultimii ani, unor Edgar Papu, Adrian Marino, Raicu, Liviu Petrescu sau Al. Călinescu se datora specializării sumare a foiletonistului, vitezei cu care acesta e solicitat să „rezolve“ arzătoarea chestiune a cronicii literare. După cum nu trebuie să ignorăm faptul că aleșii lui Mircea Martin au participat la polemici dificile, nu întotdeauna norocoase. Din acest punct de vedere, cartea lui Mircea Martin vine „împotriva curentului“ fiind, prin opțiuni, prin franchețea analizelor, o carte de curaj și de onestitate intelectuală. Asta nu înseamnă că spiritul critic nu rămîne viu : orgolioasa critică a lui Mircea Martin nu rămîne fără rezerve în fața ilustrelor nume. Partizanatul său nu e orb. Diferențierile urmează elogiului, superlativele nu se înfundă, ca în atîtea cazuri, în pîsla admirației. Viața literară nu îl preocupă pe autor decît în măsura în care ea este bună conducătoare de intemperanță. Un adevărat roman pasional este, în această carte a iubirilor sobre, capitolul pe care Mircea Martin îl dedică lui Nicolae Manolescu. Cartea lui Mircea Martin urmărește „reabilitarea“ criticii dificile, capabile a ne fixa locul în competițiile europene ale culturii, dar cuvintele scrise în apărarea foiletonului nu sînt mai puțin convingătoare.

Autoritatea lui Mircea Martin nu este mohorîtă și nici acompaniată de stridentele [illegible] a-și spori argumentele cu amintiri, mărturii personale care transformă anumite secțiuni ale volumului într-un strălucitor jurnal. A trăi frumos viața literară, a fi fost prezent, atunci, la întemeierea numelor, iată un orgoliu la fel de mare cu acela de a vorbi de la înălțimea inexpugnabilă a teoriei. Confesiunea nu ignoră Provincia cărturarului. Scriind despre Reșița cărturărească, Mircea Martin trăiește intactă bucuria de a descoperi, în acest loc, importante valori spirituale. El este de acolo, din Mitteleuropa reșițeană, se precizează într-un interviu acordat unui jurnalist mai insistent decît alții. Bănuim că autorul „Identităților“ abia aștepta întrebarea, cea mai plăcută între întrebările care îl înconjoară în ultimul său volum.

Cornel UNGUREANU

Mircea Martin — SINGURA CRITICĂ, Editura Cartea Românească, 1986.

Însemne ale spiritualității românești

portrete

Gheorghe I. Tohăneanu este unul dintre dascălii care, cu trei decenii în urmă, puneau temelia unei noi instituții în această parte a țării : filologia timișoareană. Trăinicia unei asemenea întreprinderi avea să se consolideze prin tot ce G.I. Tohăneanu a dat culturii noastre în acest răstimp. Ca profesor, a fost și este îndrumătorul spiritual al unor întregi generații de studenți, unii dintre ei, azi — scriitori, critici literari, cercetători, alții — destoinici slujitori ai învățămîntului românesc. Omul de știință, lingvistul a încredințat tiparului și, implicit, cititorilor, cărți fundamentale despre Eminescu, Creangă și Sadoveanu, traduceri din literatura latină, studii de stilistică și lexicologie. Sutele de articole despre frumusețea și valorile expresive ale limbii române întregesc, ritmic, această activitate.

Printr-o coinciden“ă (cum se spune, de obicei, fericită), noua carte a lui G. I. Tohăneanu (**Cuvinte românești**, Timișoara, Facla) și-a deschis paginile privirilor și inimii cititorului tocmai în luna al cărei nume stă pe pe primele ei pagini — april — și la un deceniu de la ivirea volumului scris împreună cu T. Bulza — **O seamă de cuvinte românești**.

Abordînd vocabularul românesc de pe o poziție „nu exclusivist lingvistică, ci integratoare, apelînd la luminile istoriei și poposind, de cîte ori este posibil, în luminișurile culturii“ (p. 5), această carte are valoarea unui semnificativ și captivant „compediu“, în același timp de lingvistică generală, de istoria limbii, de stilistică și, nu în ultimul rînd, de istorie literară. Perspectiva „verticală“ din care a fost realizată studierea unor elemente fundamentale ale lexicului românesc întărește această constatare și ne trimite, ori de cîte ori e nevoie, spre obîrșia latină a limbii noastre, a cărei fizionomie generală se stabilește, de cele mai multe ori, printr-o investigație amplă și multiplă (ca unghiuri de abordare) a prefacerilor pe care cuvintele le-au cunoscut în istoria lor multimilenară.

Așa cum a fost concepută de autorul ei, structura cărții reflectă cîteva din tipurile de organizare a lexicului românesc. Un prim capitol (**Cuvinte vechi, primare**) aduce în discuție elemente esențiale din vocabularul de bază al limbii noastre, fie moștenite din latină, fie provenite din alte limbi, cu care româna a venit în contact în decursul vremilor. Remarcăm aici cuvinte în aparență comune, dar cu încărcături semantice și cu semnificații deosebite: **copil, mînă, pace, rămîne** etc.

Îmbogățirea vocabularului, mereu atractivă pentru G. I. Tohăneanu, e ilustrată printr-o serie de derivate și compuse (capitolul II), multe intrate, prin raritate și sunet inedit, în categoria termenilor poetici. Citez, alfabetic, pe : **cerişte, mior, năier, vrajiște, zariște, zburi**, cu regretul de a nu-și fi aflat aici locul și altele, multe, care ar fi depus mărturie în plus despre capacitatea expresivă a lexicului românesc.

Interesante observații, de obicei comparatiste, îi prilejuiesc autorului acestei cărți **neologismele**, un mijloc comod, dar și, de multe ori, plastic de revigorare și augmentare a lexicului. Amintesc doar faptul că **azur** și **constelat** sînt achiziții ale poeziei, utilizate și azi cu folos.

În capitolul următor (**Dublete**), autorul lărgește sfera noțiunii de dublet, punînd față în față cuvinte „înrudite“ din diverse puncte de vedere : etimologic, semantic sau, pur și simplu, fonetic (formal), toate perechile avînd o mare capacitate sugestivă. O parte din spațiul final al volumului e rezervată cîtorva nume proprii : **Lancrăm, Olt, Zăgan** etc.

Cartea de față se înscrie firesc și își găsește locul potrivit, alături de cele dinainte, în activitatea generală a profesorului timișorean. Ea a izvorît dintr-o permanentă „confruntare“ cu cei care i-au audiat cursurile și dintr-o necontenită „stare de veghe““ alături de cuvînt. Și, dacă ar trebui să caracterizăm acest volum, ca și întreaga muncă de cercetare a lui G. I. Tohăneanu, am putea preciza că ele însumează: o mare risipă de cultură (în cel mai nobil înțeles al sintagmei), o cunoaștere temeinică a valorilor literare și o imensă dragoste față de limba românească.

Livius Petru
BERCEA

G. I. Tohăneanu, CUVINTE ROMANEȘTI, ed. Facla, 1986.

O AMPLĂ MANIFESTARE SOCIOLOGICĂ

În cadrul cuprinzătoarei manifestări politico-ideologice și cultural-artistice „Primăvara culturală“, ce se desfășoară în comuna Teremia Mare, sub semnul glorioasei aniversări a făuririi Partidului Comunist Român, a avut loc simpozionul „Dezvoltarea prin forțe proprii a comunităților rurale ; schimbări sociale în comuna Teremia Mare în perioada 1965—1986“, organizat, în colaborare, de către Consiliul Culturii și Educației Socialiste, Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Timiș, Centrul de cercetări sociologice al Universității din București, Consiliul de educație politică și cultură socialistă al comunei Teremia Mare.

În cadrul simpozionului — desfășurat în plen și pe secțiunile : „Rolul centrelor culturale în dezvoltarea comunitară și afirmarea identității locale“ ; „Tehnologii pentru valorificarea resurselor locale și producerea energiei“ ; „Industria mică — statut și tendințe de dezvoltare“ — referatele și comunicările științifice au fost prezentate de către activiști de partid și de stat, specialiști din producție, cercetători științifici, cadre didactice universitare, activiști culturali, muzeografi din București, Timișoara, Arad, Satu Mare, Sighișoara, Brăila, Teremia Mare.

Simpozionul de sociologie aplicativă de la Teremia Mare a constituit temeiul unui cuprinzător și rodnic schimb de experiență prin bogatul volum de date prezentat, prin reliefarea direcțiilor viitoare de acțiune deschise larg, în anii de istorice prefaceri ale „Epocii Nicolae Ceaușescu“, fiecărei așezări rurale din patria noastră.

viața asociației

● Prozatorii **Mircea Șerbănescu** și **Titus Suciu** au fost oaspeții Școlii generale nr. 22 din Timișoara, cu prilejul lansării romanului **Fîntîna cu apă vie**, apărut recent la Editura Facla ● La Liceul de matematică-fizică „Nikolaus Lenau“ din Timișoara a avut loc o șezătoare literară la care au citit din creațiile lor **Antoaneta C. Iordache, Mircea Șerbănescu, Eduard Schneider, Corina Victoria Sein** și **Marian Odangiu**. ● Poetul și criticul literar **Eugen Dorcescu** s-a întîlnit cu elevii și cadrele didactice de la Școala generală nr. 10 din Timișoara. ● La ședința de marți a Cenaclului Asociației Scriitorilor din Timișoara și al revistei „Orizont“ a citit fragmente din proza intitulată **Strada Vasiovei nr. 44, Viorel Marineasa**. Referatul a fost susținut de **Vasile Popovici**. Au participat la discuții : **Adriana Babeți, Mircea Mihăieș, Iosif Costinaș, Alexandra Indrieș, Rodica Bărbat, Marcel Tolcea, Ioana Rauschan** și **Cornel Ungureanu**, conducătorul ședinței. Marți, 20 mai a.c., ora 18, va avea loc o întîlnire cu membrii cenaclului **„Franyo Zoltan“** al Asociației Scriitorilor din Timișoara.

M. O.

Cu dr. Radu Bagdasar

COMISIA DE CIBERNETICA A
ACADEMIEI R.S.R.

● CRITICA ȘI ISTORIA LITERARA PE COORDONATELE „GALAXIEI ODOBLEJA—WIENER"

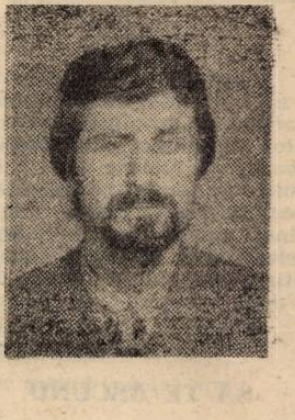

— Sînteți unul din protagoniștii fervenți ai înscrierii criticii literare și a istoriei literare pe coordonatele a ceea ce, foarte nimerit, ați numit „galaxia Odobleja — Wiener". Care ar fi avantajele introducerii tehnicilor informatice în aceste activități considerate ca ținînd prin excelență de domeniul acelui proverbial „esprit de finesse", invocat de Blaise Pascal ?

— Mai înainte de a răspunde la această întrebare, aș dori să arăt că, într-un număr tot mai mare de țări, iau ființă centre de calcul, institute sau asociații destinate informatizării cercetărilor filologice și literare. Există universități, cît și alte instituții specializate care au acces la calculatoare înzestrate cu bănci de date literare, cu algoritmii analitici de rigoare. Se extinde, în felul acesta, fundamentarea unei noi critici și istorii literare, de esență cibernetică, în stare de performanțe considerabil superioare față de tot ceea ce s-a realizat în aceste domenii în epoca preinformatică. Nu exagerez deloc afirmînd că punerea la dispoziția criticului literar, de pildă, a unor capacități mnemice și analitice practic nelimitate, alături de formalizarea integrală a demersurilor fastidioase, de înlesnirea prin acestea a unor comprimări funcționale, sînt de natură să scoată această știință (și artă), din zodia speculațiilor și a conjecturilor metaliterare nesistematice, impresioniste, oferind totodată certe posibilități de ridicare a coeficientului de creativitate în sensul intensificării procesului de descifrare a universului semantic, a mesajului de idei al operei supuse actului critic, exegetic. Informatizarea îi permite, deci, criticului să-și concentreze eforturile, în deplină cunoștință de cauză, asupra judecării valorii artistice propriu-zise a operei, într-un anumit context ideologic. Amplificînd la maximum forța hermeneutică, reducînd la minimum riscurile erorilor de informație și exceselor de subiectivitate, instituirea unei critici literare asistate de calculator poate favoriza o mai penetrantă intuire a bogăției semantice care se deschide dincolo de învelișul formal al literaturii. Cred că este una din căile radicale prin care se poate pune capăt superficialității sclipitoare, exhibiționismului lingvistic care îmbîcsesc ecranul ideilor și sufocă gîndirea, devenind scop în sine. Pentru că se impune să înțelegem limpede că o cultură adevărată trebuie să fie o cultură de idei, și nu una de limbaj, sunînd în gol.

— Nu apare, însă, în felul acesta, un nou risc — acela al nivelării personalităților creatoare ale criticilor ?

— Îndrăznesc să spun că nu. Dimpotrivă, eliberați de corvezile erudiției nefuncționale, de activitățile de rutină, criticii vor avea posibilitatea să stăruie tocmai în direcția misiunii lor fundamentale, aceea a sesizării și socializării semnificațiilor operelor literare, direcție în care cîmpul de afirmare a unor personalități distincte este literalmente nemărginit. Cu ajutorul calculatorului, un critic își poate spori într-o măsură incredibilă informația de specialitate și chiar capacitatea de observare, inclusiv viziunea interdisciplinară, pe cînd actul interpretativ ca atare și exprimarea acestuia țin direct de perspicacitatea, de puterea asociativă, de cultura și intuiția personală a criticului. Nici în matematică ordinatorul nu duce la anularea personalității matematicianului, la nivelarea capacității sale de creație, ci tocmai dimpotrivă și aici. Cu atît mai puțin în literatură s-ar putea vorbi de un asemenea pericol.

— În ce alte sectoare ale muncii literare și filologice se dovedește de folos calculatorul și, în general, informatizarea ?

— Am tratat despre toate acestea într-o lucrare monografică intitulată **Critică și cibernetică** (Univers, 1983). Calculatoarele pot fi implicate eficient în elaborarea unor studii de istorie literară, în întocmirea de bibliografii, în decelarea influențelor literare, în analizele stilistice, în identificarea unor opere originale dintr-o familie de manuscrise, în reconstituirea textelor folclorice în forma lor inițială, în alcătuirea de ediții critice monumentale ale marilor scriitori etc. Rezultate încurajatoare se semnalează și în creația literară propriu-zisă, deocamdată în simularea anumitor tipuri de poezie modernistă, a romanului polițist, basmelor și literaturii absurdului. În critică și istorie literară, însă, modul de lucru informatizat devine o necesitate tot mai stringentă, în pofida unor prejudecăți și inerții, a unor inerente dificultăți de adaptare. Se întrevăd, pe drept cuvînt, perspective foarte atrăgătoare : înarmat cu mijloace de calcul adecvate, cu bănci de date judicios structurate, cu algoritmi de lucru necesari, stăpîni pe principiile informaticii, creatorii de azi vor avea posibilitatea să devină veritabili „supercreatori", calculatoarele favorizînd în orice domeniu de activitate importante mutații calitative și de productivitate. Oricărui exeget, fie el și începător, calculatorul îi poate oferi imediat întregul bagaj informațional pentru degajarea interpretantului optim al unui text dat : terminologia mitologică, filozofică, științifică etc. incidentă, rezumatele concepțiilor unor școli, grupări, perioade culturale, date istorice, sociale, politice, detalii despre viața literară, artistică, culturală a epocii, precizări referitoare la individualitatea autorului studiat, la împrejurările în care a fost scrisă lucrarea, și chiar structuri de corelație între aceste date, într-un cuvînt, întreg universul informațional la care trimite textul respectiv sau de care se leagă el într-un fel sau altul. Față de această „bibliotecă" funcțională absolută, realmente titanică, orice mod de lucru „clasic", cu fișe documentare, cu apeluri la memoria clătinătoare a confraților, cu laborioase căutări prin arhive etc., se dovedește anacronic. Iar anacronismului se cuvine să-i preferăm cel puțin un sincronism în sens lovinescian, cîtă vreme în materie de cibernetică avem justificate revendicări de protocronism în ceea ce privește paternitatea ciberneticii, datorită lucrării de mare valoare științifică **Psychologie consonantiste**, a savantului român Ștefan Odobleja, precursorul lui Norbert Wiener.

---

convorbiri

Cu prof. dr. Paul Miclău

DECANUL FACULTĂȚII DE LIMBI
ȘI LITERATURI STRAINE,
UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI

● SEMIOTICA — O ȘTIINȚĂ LA GRANIȚA DINTRE APARENȚĂ ȘI ESENȚĂ

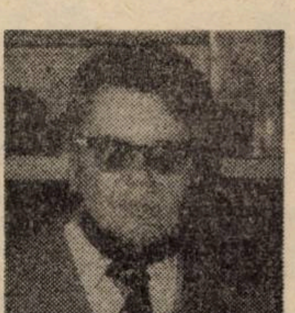

— Semiotica este una din științele afirmate în cea de-a doua jumătate a secolului XX, alături de cibernetică, informatică, bionică, robotică, genetica moleculară, ingineria genetică și altele încă, reprezentînd domenii de vîrf în planul cunoașterii omenești în plină ofensivă. Care este obiectul de studiu al semioticii și cum se delimitează acesta, de pildă, de obiectul unei mai vechi discipline medicale, numită semiologie, disciplină care se ocupă de studierea simptomelor bolilor, în vederea stabilirii diagnosticului ?

— Dat fiind că de fapt trăim într-un univers de semne, la urma urmei putem spune că nu există nici o știință care să nu studieze „semne", adică fenomene, aspecte ale realității, ale existenței, căutînd să degajeze legile de producere a acestora și, în ultimă instanță, semnificația lor pentru om și societate, pentru practica din diverse domenii. Din acest punct de vedere, fiecare știință are semiologia sau semiotica sa particulară. Pentru medicină, bunăoară, semnul este fenomenul manifestat de organismul bolnavului, recunoscut ca atare de clinician și folosit pentru formularea unui diagnostic cît mai exact, cît și pentru pronosticarea evoluției bolii. Astronomia, fizica nucleară, biochimia, psihologia, lingvistica, economia politică etc. cercetează și ele anumite domenii de semne și le interpretează prin prisma unor teorii sau ipoteze specifice și în scopul unor aplicații practice determinate. Există, însă, și o semiotică generală, de sine stătătoare, disciplină științifică al cărei obiect de studiu îl constituie semnele și sistemele de semnificanți în aspectele lor generale, privind relațiile semn — om, semn — semnificat, sau relațiile dintre semne, codurile, mesajele, funcțiile referențiale ale semnelor, și altele. Cea mai abstractă expresie a semioticii este ramura cu același nume a logicii simbolice, care se ocupă de relațiile matematice dintre semne.

— Ce perspective deschid asemenea cercetări ?

— Orice domeniu de cercetare dă, mai devreme sau mai tîrziu, roadele sale pentru practică. De cercetarea la nivel de maximă generalitate a semnelor și sistemelor de semnificanți a beneficiat în mod concludent informatica, de exemplu, unde elaborarea limbajelor de programare se bazează pe o teorie a simbolului și operațiilor care pot fi efectuate cu simboluri. Privind însă lucrurile în perspectivă, nu este deloc exclus ca rezultatele cercetărilor semiotice să fie utilizate cît de curînd în robotică, pentru crearea de inteligențe artificiale superioare, capabile să abordeze și operațiile de interpretare, considerate astăzi un privilegiu exclusiv al inteligenței naturale umane.

— Deoarece unul din domeniile de cercetare predilecte ale semioticii îl reprezintă literatura și arta, cu ale lor coduri polivalente, vă propun să avem în vedere îndeosebi acest domeniu, în care și dumneavoastră ați întreprins și întreprindeți investigații din cele mai interesante Care ar fi aici utilitatea semioticii ?

— O experiență pluridimensională, acumulată de-a lungul mai multor decenii de activitate științifică, m-a convins că semiotica ne este de un mare și real folos în analiza și interpretarea textelor literare, în mod special a poeziei, unde se impune mai întotdeauna o lectură de adîncime, în stare să sesizeze toate nuanțele conotative pe care le implică, pătrunzînd cu competență în subtexte, în zonele sensurilor esențiale, estompate sau invizibile pentru privirea neinițiată și neexersată în actele de semioză. În acest fel, semiotica fundamentează o **lectură totală**, exhaustivă, putînd da uneori la iveală veritabile „poeme latente", cum nu o dată ni s-a întîmplat să descoperim în cazul unor texte semnate de Tudor Arghezi, Ion Barbu, Lucian Blaga, G. Bacovia sau V. Voiculescu, ca să cităm doar nume românești de mult intrate în conștiința publicului cititor. În lumina demersurilor semiotice, a analizei atente a „semnelor poetice", lectura unei creații lirice nu mai constituie o simplă operație tehnică, de decodare a unui limbaj artistic, ci participare avizată (și chiar inspirată) la actul creator, participare motivată de valorile textului. Așadar, semiotica înlesnește o transcendere a receptării pasive, stimulînd creativitatea chiar și pe planuri care păreau improprii pentru aceasta.

— Există și o semiotică a obiectelor celor mai banale, semiotică despre care s-ar putea spune că nu are . „obiect" de studiu. În ce măsură sînt semne obiectele ca atare ?

— Orice obiect căruia i se atribuie o anumită semnificație devine, prin însuși acest fapt, un semn și, prin urmare, justifică o abordare semiotică. De pildă la teatru, pe scenă, apar nu numai actori vii, ci și decoruri, obiecte de tot felul, care, în decursul acțiunii, „articulează" propriile lor replici. Semiotica ne poate învăța cîte ceva, uneori esențial, despre „viața", adesea trecută cu vederea, a acestor „obiecte-personaje". S-au văzut și se mai văd încă spectatori și, ceea ce este mai puțin scuzabil, chiar și unii critici dramatici, surzi la „discursul" sau „dialogul" obiectelor puse în scenă de scenografi, sub bagheta unor regizori cu, să zicem, **intuiție semiotică**. Este regretabil, deoarece nu se poate avea cu adevărat acces la profunzimi, la mesajul total, dacă nu se cunosc toate căile de pătrundere spre acestea, mai ales într-o lume în care simbioza om-obiecte este o realitate nu întotdeauna percepută în semnificațiile ei majore. Semiotica se străduiește să ne ofere și pe acest plan puncte de vedere revelatoare, contribuțiile sale dovedindu-se, indiscutabil utile.

Întrevederi realizate de
Leonard GAVRILIU

VALENTIN TUDOR

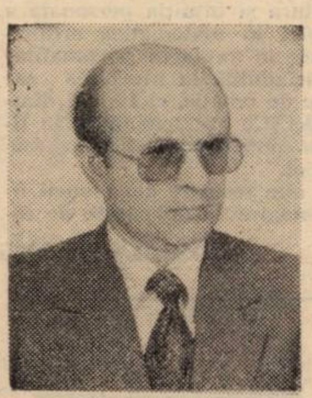

Valentin Tudor face parte dintre prezenţele tonifiante ale mediului literar timişorean. Omul şi poetul, căci nu pot fi despărţiţi unul de celălalt, reprezintă, o imagine a cărturarului de provincie, dar şi a poetului de azi, virtuoz cîntăreţ al realităţilor patriei. La vîrsta deplinei maturităţi, poetul se înfăţişează în faţa noastră în numele unui lirism senin, în care meşteşugul, verificat în admirabile sonete, se împlineşte în vibraţia solemnă a amiezei. O retrospectivă asupra poeziei sale ar putea pune în valoare lirica erotică, fierbinte, poezia aurorală a sentimentelor, toate acordate de calma şi înţelegătoarea iubire a Omului.

Acum, cînd împlineşte 50 de ani, Valentin Tudor reprezintă una dintre certitudinile vieţii literare timişorene.

SUB FRUNZE DE SALCÎMI

Ne regăsim în pacea lor, senină,
Întîmplător călcînd tăcuţi asfaltul,
Trecînd oraşul dintr-un loc în altul,
Pe sub ninsoarea care ne alină.

Doar soarele mai poate face saltul,
Urmînd ca dimineaţa să revină.
Şi moartea şi viaţa se termină,
Precum o adîncime sau înaltul...

Mai cad şi-acuma frunzele de aur,
Împustiind salcîmii de tezaur,
Sub vîntul şi sub ploaia rece, dură.

O parte din minunile naturii.
Pe cerul luminos dorul căldurii
Şi seara toamnei parcă îl îndură !

SĂ PORŢI ÎN TINE

S-a rupt din mine-o creangă încărcată,
Luînd cu sine-ntreaga mea povară.
Credeam că va rămîne inc-o vară
Nepărăsind tulpina mea uscată.

Dacă aştept să înflorească iară
Rămîne prinsă-n mine-o judecată,
Ca o tăcere-n fructe ferecată,
De unde niciodată n-o s-apară.

Păstrez peste tulpină-o cicatrice
Şi noaptea care-a fost să ne despice.
Întreaga-i conturare-mpodobită.

Culesul va începe iar în toamnă.
Voi revedea umil, tăcut, ce-nseamnă
Să porţi în tine-o creangă nerodită !

CÎNTECELE MĂRII

Aşteptînd o veste, dinspre infinit
Să mă-nvioreze, un regret tardiv
A pus stăpînire, fără un motiv,
M-a pierdut în spaţiu, şters într-un zenit.

Negăsindu-mi pasul, parcă maladiv,
Căutam zadarnic prin ce ţi-am greşit.
Cerul, pentru mine, şters, nereuşit,
Îngînat de orgă, rupt pe portativ...

Aburită-n valul, alb de inspumat,
Cu o floare-n mînă, cu trup zbuciumat,
Te-ndreptai spre plaja, din sufletul meu
Şi-ai rămas întinsă-n razele de sori,
Te păstrez în vraja-n care tu nu mori.
Cîntecele mării, ţi le-ascult mereu !

ÎNTR-O COACERE

În mine-i o livadă-ndelurită,
Cu liniştea ce-a aşternut-o vara.
Amurgul toamnei îmi redă povara,
Adusă de viaţa-mi felurită.

La greu resimt cîtă-i de densă, rara
Plăcerea-n rodul muncii răsărită
Rămîne ghinda-n soare ostejărită
Să o surprindă-n copt căderea-amara !

Cerinţa săbuită a plecării
Îmi stăpîneşte braţul spintecării,
Prin valurile vieţii înainte.

De pază la livezile cu mere,
Rămîne noaptea-n tainică tăcere,
Cu fructul într-o coacere fierbinte !

SĂ TE ASCUND

Mă-ndepărtez cu zilele pe mare.
Eu sînt furtuna ce ridică valuri,
Amurgul dispărut în nori pe dealuri
Navigator rămas în depărtare.

Voi mai rămîne umbră lîngă maluri
Să sting o flacără de luminare,
Ajunsă un incendiu, care n-are
Sub cer în marea dragoste, limanuri.

Mă-ndrept spre tine, te găsesc în apă.
Dincolo de cuprinderi n-o să-ncapă
Nici frămîntarea-mi nezăgăzuită,

Nici un astîmpăr, poate nerăbdarea
Din care plînge, după tine marea
Cînd te ascund în mine, de ursită.

MĂ CHEAMĂ-N DEAL

Mă cheamă-n deal culorile pădurii,
Prin toamna mea cu tîmple-ncărunţite,
Cînd albul prins în stîncile-ascuţite,
Trosneşte ca ruptura uscăturii.

Sus şuiera ca zboruri de cuţite,
O lovitură-n buza tăieturii
Cînd selecta vigorile naturii
În munţi, în văi, în vîrfuri amuţite !

Peste cîmpii deschise înfloririi,
Se revărsau luminile trudirii
Şi-n toate strălucea în depărtare,

Nestăpînita dragoste de viaţă,
Precum o rouă-n orice dimineaţă
Sărută un luceafăr cînd răsare.

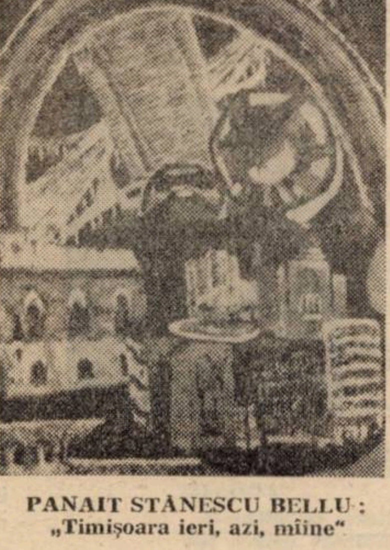

PANAIT STĂNESCU BELLU : „Timişoara ieri, azi, mîine"

PĂSTREAZĂ CLIPA

Să nu lăsăm ţărîna să se zvînte,
Chiar norii să-i culegem împreună,
Să facem după ploaie o cunună
Ca nimbul din icoanele preasfinte.

Să semănăm senin după furtună,
Prin pacea aşternută-ntre cuvinte.
Cînd mîna mea rămîne să te-alinte,
Rămîi între duşmani şi mă răzbună.

Eu te adun şi-n ţepi de mărăcine,
Privirile-mi să-ţi fie tot vecine,
Atunci cînd îţi desfaci încet aripa,

Să cucereşti tărie şi căldură,
Opreşte timpul, pentru noi, te-ndură !
Iar pentru fericiri, păstrează clipa !

Corina Victoria Sein

FLORI DE CIREŞ

Miruna Costin strînge cu grijă feliile de pîine într-o pungă de plastic, spală ceaşca de ceai şi, cu o lovitură, face să se deschidă ochiul de fereastră, de o construcţie curioasă, rabatabil. Odată cu aerul răcoros năvăleşte în bucătărie şi vuietul oraşului. Simte aproape în mod fizic agitaţia gravă a celor de dincolo de zidurile casei intraţi deja în ambianţa senină a lunii Mai, cu zile conservate magic. Imaginea pe care o are despre ce se petrece pe străzi este o imagine a ordinei. Se gîndeşte la viaţa oraşului ca la un coridor cu ieşiri înalte. Cufundată în reverii şi zîmbindu-şi sieşi, intră în camera de zi. Zîmbetul este frumos şi trist. Pe birou, un calendar căzut într-o parte. Îl îndreaptă şi, automat, fără vreun gînd, rupe o filă. Cînd s-o arunce, observă un şir de cuvinte scrise cu cerneală. „Anul ăsta, în mai, o iau cu mine pe Miruna". Mai jos, chiar pe muchia filei, aceeaşi mînă, mai nesigură, completase : „Drobeta, Primăverii numărul 9". Un val de duioşie o cuprinde pe Miruna. Ochii neliniştitori de mari sînt încărcaţi de umbre. Bunicul ei, care făcea în fiecare an, la începutul lunii mai, o călătorie secretă, murise cu două luni în urmă. Ei i se pare acum că evenimentul era mult mai îndepărtat în timp decît în realitate.

Îşi aminteşte chipul de optzeci şi cinci de ani, alterat de o grimasă de suferinţă, viu doar prin dragostea pe care o purta vieţii în general şi nepoatei lui, Mirunei, în special. Undeva, o pendulă bate o oră oarecare. Simţurile Mirunei intraseră într-un fel de panică. După cîteva clipe, ca şi cum ar fi făcut un pact între două gînduri priveşte prin geam, afară.

Dincolo de gardul care separă curtea casei de trotuar, carosabilul este împărţit în pătrate. Municipalitatea hotărîse să modernizeze şi această arteră de circulaţie. Lucrările par să fie fără de sfîrşit. Utilajele, acum în repaus, grămezile de pietriş, butoaiele cu asfalt au ceva din aerul locurilor părăsite, păreau că ele vor rămîne aşa veşnic. De cealaltă parte a străzii, o casă fără etaj. Ferestrele, cinci la număr, fără perdele, sînt închise. Spaţiul curţii este împrejmuit cu plăci metalice pe care strălucesc cîteva litere, iniţialele unei unităţi de construcţii. Casa urma să fie demolată. Aşa cum strada, casa de dincolo de drum, se află în fază de reconstrucţie, o fază fără de sfîrşit, aşa pare să fi şi viaţa. Ceva se dărîmă, ceva se renovează, ceva se construieşte. Bunicul Mirunei spunea : „Viaţa se cere plătită cu o pasiune. Eu mi-am găsit-o în construcţii. De cînd mă ştiu construiesc case". Miruna păru că se aude pe ea însăşi vorbind cu vocea obosită a bătrînului. Aruncă într-o sacoşă de voiaj cîteva lucruri. După un timp, urcînd în maşina parcată în faţa porţii, îşi stăpîneşte perfect simţurile. O clipă este linişte. I se pare că este prea multă linişte. Ca după un salt periculos în lumea circului, ca un motiv pentru un tablou static.

Porneşte cu viteză mare. Încotro ? De ce ?

La o trecere de pietoni, ochii unei femei o caută insistent. Le reţine culoarea deschisă. Curînd, oraşul rămîne în urmă. Miruna reduce viteza. Lumina violet-strălucitoare a amurgului o linişteşte. Pe lîngă ea, în goană, trece o altă maşină. Îl vede pe bărbatul de la volan. Trăsăturile lui i se par familiare. Să-l mai fi întîlnit cîndva ? Totuna. Este prea obosită să încerce un exerciţiu. Într-un mod curios, totul în mintea ei este confuz. Se concentrează asupra drumului. O imagine pune stăpînire pe ecranul ei intim.

Un birou. O masă lungă. Consiliul oamenilor muncii în plen. Ea intră ultima. E privită cu sever reproş. Şefa de brigadă, Marta Ianoş, vicepreşedinta consiliului, o ia la rost : „Iar aţi întîrziat, tovarăşa ingineră." Miruna o urăşte pe această femeie. O urăşte pentru că este mereu încruntată, fără vreo urmă de zîmbet, în stare să-şi controleze, cu intenţie ucigaşă, cele mai simple emoţii. Pentru ea, omul este un producător de bunuri şi atît. Şi el, muncitorul, este demn de atenţia ei atîta timp cît s-a încadrat în statutul de „element fără probleme". Mai sînt oare necesari astfel de indivizi ? Miruna a înfruntat-o de mai multe ori, a mai şi cîştigat. Victorii mărunte, importante pentru starea ei de spirit.

Şedinţa începe. La ordinea de zi un singur punct : redistribuirea unei garsoniere de la căminul de nefamilişti. Conform obiceiului, discuţia ar trebui să fie pur formală. Marta Ianoş întocmise un referat, în urma unei anchete şi stabilise că Aura Dumitru, de la secţia croi, căreia îi fusese repartizată garsoniera la începutul anului, nu se mutase încă ; mai mult, îşi luase un concediu fără plată de treizeci de zile şi părăsise oraşul. Concediul se sfîrşise, dar ea nu se prezentase la lucru. Trimisese o cerere prin care solicita prelungirea concediului, fără să motiveze în vreun fel. „Lucrurile sînt clare, ca lumina zilei". Îşi încheie Marta Ianoş cuvîntul. „Propun să dăm locuinţa tovarăşei Aurica, de la brigada trei. Cine e de acord ?"

Miruna se ridică.

„Referatul, aşa cum a fost prezentat, are unele vicii de formă, dacă nu de fond. Întîi : Aura Dumitru s-a prezentat la fabrică de eri. Tovarăşa Ianoş n-a putut să afle, a fost plecată, şedinţe la Consiliul judeţean al sindicatelor. Eu zic s-o ascultăm, să vedem ce are de spus. Am invitat-o, aşteaptă afară".

Cineva, de lîngă uşă, o cheamă. Muncitoarea rămîne în picioare. E palidă, dar liniştită. Marta Ianoş, înecîndu-se de ciudă, vorbeşte răstit : „Ţi-a fost anulată repartiţia. După cum te-ai comportat, n-ai nevoie de casă. Unde ai fost?"

„În lume ..."

„Eşti obraznică !"

„Nu e drept să faceţi ceea ce v-aţi pus în gînd". Ochii cafenii ai fetei se îngustează. „Vă pot învinui. Aţi violat un spaţiu locativ pentru care eu achitasem anticipat toate cheltuielile".

„Camera e goală, o ţii încuiată şi tu dormi cine ştie la cine, rămîi acolo".

Aura Dumitru înghite jignirea. După un răstimp, continuă să vorbească : „Am douăzeci şi unu de ani. Muncesc în fabrica noastră de cinci ani. În aceşti ani am avut un singur vis : să strîng ceva bani, să am casa mea. Poate povestea asta nu e pe placul unora, e prea sentimentală. Dacă nu m-aţi fi obligat, aş fi ţinut-o pentru mine. Cînd eram de şase săptămîni, mama m-a dus la căminul de copii din Lugoj. Din informaţiile mele am aflat că trăieşte, aveam datoria morală s-o caut. Am găsit-o în satul Agafton, un sat azil. Am adus-o..."

Miruna cercetează chipurile celor prezenţi. Din capătul mesei de consiliu, directorul o priveşte aprobator. Mirunei i se pare atunci ea însăşi puternică. O nouă victorie. Importantă.

Miruna opreşte maşina în faţa hotelului **Grădiniţa**. De la recepţie i se dă o cheie. Camerista o duce cu liftul. Rămasă singură în cameră, trage perdelele. Afară, lumina discretă, de după miezul nopţii, sugerează nelinişte. Se ghiceşte vecinătatea unei ape. Se dezbracă şi intră în pat. Printre ramurile unui plop, care trece de etajul trei, cîntă o pasăre. Miruna deschide ochii şi zîmbeşte aproape fericită. Coboară şi ia micul dejun la barul hotelului, apoi părăseşte în grabă hotelul. Se plimbă pe malul Dunării. Apa este liniştită. Înspăimîntător de liniştită. Aerul are un uşor iz de crud. Pe trotuare luminează o puzderie de petale albe, flori de cireş. Nu poate trece peste ele, le-ar strivi. Tăcută, trece pe mijlocul străzii. Acolo nu ajunseseră petalele. Brusc, o încearcă o senzaţie că gestul ei de acum îl mai făcuse cîndva. Cînd ? Unde ? Trunchiurile albe ale cireşilor, răsucite de vînturile aspre, îi opun o rezistenţă blîndă. Către amiază ajunge pe o străduţă liniştită **Primăverii**. Casa cu numărul 9 este înconjurată de un cerdac. Un semicerc aproape perfect, tăiat de multe uşi şi geamuri. În partea dinspre Dunăre, cerdacul se sfîrşeşte într-o încăpere. Singura cu uşa deschisă. Acolo intră Miruna. Camera este albă, cu o masă înconjurată de scaune în mijloc. Scaunele sînt aproape toate ocupate. O clipă îi e de-ajuns Mirunei să constate că majoritatea celor prezenţi sînt bătrîni, chiar foarte bătrîni. Ei se uită la ea fără curiozitate, poate cu un fel de durere mută. Chipurile lor au o expresie gravă. I se arată un scaun. Se aşează. Tăblia mesei este neacoperită. Pe o plăcuţă, abia vizibilă, Miruna citeşte : „la această masă, în această sală a Societăţii culturale din Mehedinţi, s-au întîlnit, în Mai 1921, comuniştii". De undeva, din dreapta ei, aude o voce : „Dan Costin nu mai vine". Bătrînii, ca într-un ritual, schimbă, între ei, fotografii. Şi ea, Miruna, primeşte cîte o fotografie. Apoi cei în vîrstă pleacă. În încăpere au rămas cîţiva bărbaţi, printre care Miruna pare cea mai tînără.

Seara, Miruna ajunge acasă. Deschide uşa. Holul este alb. Lumina cade dinspre fereastră. Un vînt uşor mişcă perdeaua şi umbre luminoase joacă pretutindeni, contururi ale unor uriaşe petale de cireş.

A doua zi, Miruna se trezeşte la ora şase. Era lumină. Încearcă să-şi ordoneze gîndurile, să stabilească dacă ziua de ieri existase cu adevărat. Îşi aminteşte perfect risipa de petale de cireş, camera albă, cerdacul, feţele bătrînilor. Fotografiile lor stau mărturie lîngă fila ruptă din calendar.

Este luni. Este primăvară. Miruna Costin îşi consultă agenda de lucru. Încărcată pînă peste poate. „Dacă mai există flori de cireş, dacă mai există o stradă în reparaţie, o casă în demolare şi alta în construcţie, tineri care să întocmească o filă de album, viaţa e trăită frumos".

ROMULUS CONSTANTINESCU

GÎNDITORUL

În cuget adînc străvede Nirvana,
muncit de Gînd în peşteri oarbe ;
taina lumii din strălumi îl soarbe,
strein moartei vieţi — preavana.

Sub gînd cumplit cît munţii
porni să-nfrunte nemurirea ;
vis după vis vestesc nuntirea
Azurului cu albul frunţii.

Arhei se zbat în pumn de humă
şi capu-i înspre noi i-o uşă ;
ca-n vis zăreşte-n spulber şi cenuşă
nemuritoare flori de spumă.

EXCELSIOR !

Să cazi mereu în tine
din alte euri renăscînd ;
să fii flacără şi gînd
tăcerii care vine.

Din tine, un templu să-ţi erestezi
cu intrări fără de număr ;
să simţi cerul vieţii-n umăr
şi tot mai sus să te visezi !

CUPLU

Trepte-n lut coboară-n timp
Cuplul — abur în oglindă —
clipa-rază ochiul prinde —
cuget iluminînd în nimb.

Pereche încordată-n gînd
rotunjit în pîntec de mumă —
o luptă-i în arzînda humă,
sub frunte luminînd...

Ne regăsim în străvechiul cuplu
cu trup de lut şi gînd în floare
ieşind din peşteră la soare,
pe disc urcînd cugetul suplu.

IONEL AMĂRIUŢEI

CANTILENĂ

Fiicei mele

Fulger ostenit tresare
în rugini de chihlimbare,
fructele se-nchid în tandre
rotunjimi de policandre,
stropi de rouă în pahare
(o beţie de cleştare) ;
Cînd în braţe-o voi cuprinde
cu o horă de colinde,
toamna îşi va scutura
frunzele în poala ta ;
în abisul din privire
verbul a iubi, iubire,
lira mea tainic nuntind
c-o frîntură de colind.
verbul a iubi, iubind.

MINIATURĂ

Ştiu că deasupra cerului
se află un alt cer,
iar cerului acestuia din urmă
îi lipseşte ceva : privirea mea.

NOCTURNĂ

Pînă la urmă şi greierii tac...
în întunericul care se lasă
ornicul inimii lor
pe pleoapele mele apasă.

Ascult cîntecul uitat pe o
creangă de-o privighetoare...
şi totuşi, şi totuşi,
absenţa ei doare.

Ard, în puzderie, maci
lîngă o lespede gri...
ce n-aş da să aud
cri, cri ; cri, cri.

ROMANTICĂ

Suspină clipa-n orologii sparte
şi strigătul se frînge-n muezini ;
îmbătrînim, iubito, ca o carte
cu ode scrise în alexandrini.

Din cîte-o stea săracă ori avară
lumina ni se scutură în plete,
te voi petrece, dragă, într-o seară,
cu umbra ostenită şi mişcări încete.

Suspină clipa-n orologii sparte
şi strigătul se frînge-n muezini ;
prin nopţi de bronz, o mînă ne împarte,
cu dărnicie, lauri, dar şi spini.

---

limba română

Românie

Marile evenimente politice ale anului şi atmosfera însufleţitoare pe care ele au generat-o şi o vor întreţine multă vreme constituie, cred, un cadru cît se poate de nimerit pentru o scurtă incursiune în istoria unui cuvînt a cărui simplă rostire se însoţeşte, pentru fiecare din oamenii acestor străvechi meleaguri, cu înteţite bătăi ale inimii : **Românie.** Forma la care am întrebuinţat cuvîntul în titlul acestor însemnări nu este, cum oricine şi-ar putea închipui la prima vedere, cea de vocativ : „Ce-ţi doresc eu ţie, **dulce Românie,** / Ţara mea de glorii, ţara mea de dor...". Ci doar forma nearticulată a vocabulei care, cu cîteva veacuri înainte de a deveni numele ţării noastre şi al statului naţional român, a circulat ca substantiv comun în alcătuirea locuţiunii adverbiale **pre (pe) românie,** adică „pe româneşte". Aşadar, numele iubit şi venerat al Patriei a denumit, altcîndva, însăşi limba pe care avem bucuria zilnică de a o vorbi, comunicînd, cu ajutorul ei, nu numai cu „contemporanii", în sensul strict al cuvîntului, ci cu toate generaţiile îndelungatei noastre istorii, de la urmaşii înfrăţiţi ai lui Decebal şi Traian, de la „fluieraşele" Mioriţei pînă în zariştea cea mai îndepărtată a viitorului.

Într-adevăr, în „limba veche şi-nţeleaptă" sufixul **-ie** — aninat la etnonime, adică la nume de popoare — realizează substantive denumind înseşi graiurile vorbite de seminţiile respective. Astfel **elinie** sau **grecie,** respectiv **lătinie** însemnă, în textele noastre vechi, „limba elină", „limba latină". Acestora li se adaugă **frîncie** sau **franţozie, nemţie, slavonie, sîrbie, tălienie, ungurie** — întrebuinţate fie „singure", ca substantive comune („limba franceză, germană" etc.), fie în structura locuţiunilor adverbiale corespunzătoare, întruchipate cu ajutorul prepoziţiei **pe (pre).** „Sărmanul Dionis" al lui Eminescu studiază un vechi tratat de astrologie — o bucoavnă „cu buchi scrise ciudat" — al cărei titlu sună „Învăţătură despre a lumei orînduială (...) de **pe grecie pe românie** tîlcuită cu adăugire a înrîurinţei zodiilor asupra vieţei omeneşti". N. Iorga ne informează că la începutul veacului al XIX-lea se tipăreşte, la Sibiu, **Cărticica năravurilor bune pentru tinerime,** cu subtitlul „Acum întîi de **pre nemţie pre românie** întoarse". Precizez că verbul **întoarce** este unul din numeroasele sinonime, astăzi învechite, care au precedat neologismul **traduce.** Cu totul remarcabil mi se pare amănuntul că, în a doua jumătate a secolului trecut, mai precis, în comedia sa precaragialiană **Trei crai de la Răsărit,** B.P.Hasdeu recurge, încă, la echivalenţa **Românie = limba română,** într-un context care nu lasă nici un dubiu de ordin semantic : „După chiar a noastră fire / **Graiul nostru** e croit ! / La iubire, la mînie, / La chiot şi la suspin, / **România-i Românie** / Cu fagur şi cu pelin ! / (...) Românimea cît trăieşte / Graiul nu şi-l va lăsa / Să vorbim dar româneşte : / Orice neam cu limba sa !"

Acum cîţiva ani, profesorul ieşean Vasile Arvinte a publicat o carte care nu este numai a unui lingvist erudit, ci şi a unui patriot luminat. Ea se cheamă **Român, Românesc, România** şi a apărut la Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică (1983).

G.I. TOHĂNEANU

---

consemnări

Voluptatea certitudinii

Sartre scrie în **Les mots** că singurul loc unde se simte în deplină siguranţă este propria sa bibliotecă, întrucît prezenţa unor tomuri ce par dintotdeauna acolo îi dau certitudinea că nimic rău nu i s-ar putea întîmpla atîta timp cît ar fi înconjurat de aceste cărţi.

Biblioteca devine, astfel, un spaţiu securizant, o lume în care schimbările sînt mult mai lente, iar agresiunea timpului asupra individului mult mai puţin resimţită. Bătrînele coperţi ce adăpostesc atîtea delicii savurate la diferite vîrste îi dau filozofului francez, prin simpla lor contemplare, certitudinea posibilităţii retrăirii acelor satisfacţii. Bucuria lecturii însăşi este mai mică decît certitudinea că există în bibliotecă vreo cîteva cărţi care pot fi oricînd recitite. Aceeaşi bucurie a certitudinii transpare implicit în lirica lui Alexandru Andriţoiu. Poetul este un Alecsandri modern, exilat în bibliotecă, de unde, în căldura benefică a caloriferului, visează, ţărmuri exotice „din Suduri toropite", „termele romane". „noi Indii, noi Floride, Formose de mărgean". Ca şi pe bardul de la Mirceşti, vremea rea îl incită la scris : „La metronomul ploilor să scrii / poemul clasic ca pe-o germinare / de rime. Vai te îndoiai că ştii / atîta carte-n zilele cu soare. / / Acum îţi trec prin minte cărturari, / citate, strofe veşnice şi titluri . / Iar ploaia te-a pătruns cu picuri mari / prin ore ca prin nişte pure filtruri".

Nimic nu este exagerat. Poetul ridică din cînd în cînd ochii spre bibliotecă şi zăreşte, stînd cuminţi la locul lor, toate cărţile care l-au fascinat. Rînd pe rînd, ca un oftat, îi fulgeră prin minte şi prin poeme nume dragi : Menumorut (să nu uităm că autorul este din Ţara Crişurilor), Danton, Ulisse, Caesar, Vergiliu, Chagall, Euclid ; cuvinte memorabile : „şezum şi plînsem", „Alea jacta est", „Et tu mi fili Brute" ; referiri mai mult sau mai puţin directe la opere clasice : **Daphnis şi Chloe, Faust, Manon Lescaut, Tristan şi Isolda, Paul şi Virginia, Corabia beată** or la autori celebri şi citate reprezentative : Dosoftei, Lucian Blaga, Goya, Camil Petrescu, Descartes etc.

Chiar şi erotica este un produs al bibliotecii, Alexandru Andriţoiu bovarizînd într-un fel iubirea, trăind-o mai mult în imaginaţie ca pe o aspiraţie către care, viaţa ca viaţă nu i-ar da dreptul : „Iubesc femei de spirit şi hîrtii / regine decupate dintr-o carte — / le leagăn tainic prin melancolii, / frumos şi lung pe fiecare-n parte / la liziera dintre veşnicii".

În bibliotecă poetul se simte în largul său. Cărţile şi căldura îi oferă un simţămînt de confort, de împlinire, de certitudine, care nu poate fi zdruncinat. Scrisul devine el însuşi un ritual încărcat de voluptate. Aşezat la masa de lucru, poetul îşi pregăteşte plin de minuţiozitate colile, instrumentele de scris, scrumiera, îşi aprinde o ţigară şi se dedică apoi bucuriei supreme. Pentru el scrisul nu este un calvar, imensitatea colii albe de pe masă nu-i provoacă temeri. Bucuria scrierii unui poem sau a unui sonet devine imensă în acest spaţiu protector care este biblioteca şi poetul nu ezită să-şi exprime explicit această voluptate prin referiri metatextuale. Mai mult chiar (şi oarecum paradoxal), în plin poem se re-simte uneori nostalgia de a scrie un poem.

Poet solar, Alexandru Andriţoiu poartă cu sine o vitalitate culturală de invidiat. Biblioteca îl urmează cuminte, la tot pasul, chiar şi în somn.

Tudorel URIAN

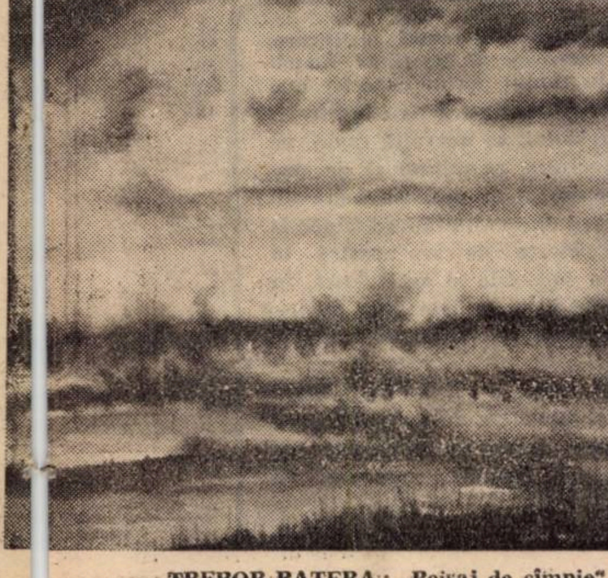

TREBOR PATERA : „Peisaj de cîmpie"

---

tabletă

Efectul imensităţii

Pe tonul cel mai firesc mi s-a spus, la telefon, că e plecat... pe ocean. Ca şi cum ar fi trecut strada să cumpere un ziar sau ţigări. Auziţi vorbă : „Pe ocean" ! Şi, astfel, din pricina prietenului meu plecat în deplasare, cu diurnă legală şi spor de periclitate oceanică, mi-am pierdut tihna, tot gîndindu-mă cum o fi oare pe ocean, pe oricare dintre ele. Îmi închipuiam ce mai trai şi viaţă trebuie să fie acolo, trăind cot la cot cu matelotţii şi pescarii, bărbaţi zdraveni şi veseli, care, se zice, nu prea ştiu multe cînd îi calci pe coadă, dar ce ştiu, ştiu — ai ce învăţa de la ei. Am ajuns, după un timp, să-mi fac iluzii că, într-o bună zi, mă va invita cineva : „Hai şi tu pe ocean, învinge-ţi inerţia de provincial, şi o să te vindeci de claustrofobie, şi-ai să te convingi, în fine, că nu doar uscatul e totul !" Însă, nu, nu m-a invitat nimeni. Şi am început să-l invidiez cumplit pe prietenul meu, care plutea fericit pe oceanul lui (Pacific) şi nici măcar nu-i trecea prin cap să-mi trimită, dintr-un port însorit, o vedere frumos colorată : „E nemaipomenit, bătrîne. Salutări şi spor la muncă !" Dar ce spor la muncă aş mai fi putut avea eu atunci, cînd stăteam, mai toată vremea, cu nasul în atlasuri şi în cărţi despre marii navigatori ai lumii ? Ce spor şi ce muncă ? — cînd noapte de noapte, în puţinul somn ce mi-l îngăduiam, îi visam pe Magellan şi pe Cristofor Columb, tineri şi dispreţuitori de primejdii. Ce să mai zic de Heyerdal Thor, căruia i-am învăţat, ca pe apă, şi îndoielile, şi disperările, şi formidabilele lui speranţe. Am ajuns pînă acolo încît vroiam să trimit forurilor competente un original şi bine gîndit proiect de instalare a primelor aşezări oceanice plutitoare, deşi am aflat că specialiştii vor să populeze întîi fundul mărilor şi oceanelor, căci, pare-se, ne vom simţi ceva mai în siguranţă sub apă. Aveam gînduri mari şi am început să corespondez cu cîţiva oceanografi de renume mondial, oameni cum nu se poate mai înţelegători, care mă încurajau discret în noua mea îndeletnicire. Şi toate astea au ţinut pînă cînd prietenul meu, cel privilegiat de soartă s-a întors cu bine acasă, în Capitală. Şi eu, nerăbdător, nedîndu-i răgaz să se reacomodeze cît de cît cu uscatul, i-am telefonat chiar în ziua sosirii, seara tîrziu, întrebîndu-l cum s-a simţit pe ocean. Iar el, parcă nu prea entuziasmat de marea călătorie, mi-a răspuns : „Ca o furnică pe Everest...".

Iosif COSTINAŞ

LA TEATRUL DE STAT DIN ARAD

„O SCRISOARE PIERDUTĂ" de I. L. Caragiale

Teatrul arădean și întreaga urbe au trăit un veritabil eveniment prin reprezentarea „Scrisorii pierdute". Poate nici o capodoperă din dramaturgia noastră nu este atît de cunoscută și iubită de marele public. Este meritul incontestabil al conducerii teatrului dar, mai ales, al regizorului **DAN ALECSANDRESCU** de a fi propus, după mai bine de două decenii, un nou spectacol cu această excepțională piesă. Un spectacol ambițios care, după propria mărturisire a regizorului, se dorește „un act de creație inedit, competitiv cu marile ei montări prin timp". Intr-adevăr, capodopera a cunoscut numeroase lecturi scenice, cîteva dintre ele de excepție, unele chiar devenite clasice.

Regizorul **DAN ALECSANDRESCU** s-a apropiat de celebrul text cu vădit respect dar fără complexe și prejudecăți, gîndind un spectacol, în general, unitar, rotund, în acord cu universul dramaturgului dar inedit ca limbaj teatral prin organizarea materiei dramatice. Întîiul merit al regiei este de a fi izbutit să sugereze implantarea, într-un cadru social-politic autentic, să recompună inedit dar credibil lumea caragialiană, prin excelență, feroce, abuzivă, colerică, Caragiale fiind, după cum aprecia G. Ibrăileanu, singurul autor român care face concurență stării civile, care creează o lume. O lume în care operează detestabila ierarhie a puterii. O lume a șantajului politic și a traficului de influență. O lume a unei teribile și obsedante suspiciuni. Viziunea organică a regiei a fost susținută prin decor, semnat de talentatul pictor scenograf **ONISIM COLTA**, o cameră somptuoasă a prefecturii, de fapt, biroul prefectului, „străjuit" de două coridoare laterale, cu mai multe uși, birou devenit centru al intrigii. De altfel, ușile devin personaje în spectacol. Ochii tuturor sînt ațintiți asupra lor. Ele trezesc o puternică și generală suspiciune. Dar supralicitarea lor devine obositoare și îngroașă neavenit ideea regizorală, altminteri interesantă și ușor decodificabilă. Regizorul propune un final deschis comediei, un final posibil dar discutabil... Tipătescu va pleca la București, Zoe îl va sprijini la viitoarele alegeri pe Cațavencu, care îi place încă de pe acum, lui Dandanache nu-i va reuși, din nou, șantajul cu știuta scrisoare, pentru că agenții politici domină, deja, în forță, alegerile și vor instaura ordinea în obscurul oraș de provincie. Zic un final discutabil, fără să fie, însă, o răstălmăcire a textului caragialian.

O neîmplinire a spectacolului stă într-o eroare de distribuție care modifică neavenit o anume relație între personaje, precum și modul de a fi fost gîndit unicul personaj feminin. Astfel, Zoe, în interpretarea tinerei actrițe (pe care am aplaudat-o cu alte prilejuri) **MONA TÎNĂ** nu a avut forța caracterologică invederată de text. Probabil regizorul a voit o Zoe vulgară. G. Călinescu preciza că „toate femeile lui Caragiale sînt în fond vulgare" dar Zoe nu este Veta. Ea este „distinsă la limită", cum aprecia același G. Călinescu. Are un rafinament al ei, precar, ce-i drept, dar rafinament. Ea ar trebui să domine prin varii modalități și tonuri. Ea, Zoe nu poate domina prin voce și nici printr-o obositoare alergătură pe scenă. Nu faptul că e prea tînără deranjează ci evoluția fără nuanțe și relief. În interpretarea actriței **MARIA BARBONI PETRACHE**, Zoe a fost altceva, mai autoritară, mai lucidă, mai pasionată, fără însă, în totalitate, greutatea necesară în spectacol. Trahanache al lui **EUGEN TĂNASE** (un actor admirabil, aflat la ultimul său rol înainte de pensionare), nu a mai fost bătrînul fosilizat și aiurit din alte montări, căci masca sa blîndă ascundea autoritate și viclenie. Celebra replică, „Ai puțintică răbdare", o rostește mereu altfel în intenție și intonație, stîrnind aplauze la scenă deschisă. Ca de altfel și ceilalți interpreți. În primul rînd, **VALENTIN VOICILĂ**, un Tipătescu realizat într-o viziune organică, inedită. El este june, probabil fost ofițer, comandant de garnizoană, în orășelul de provincie, manierat dar și irascibil, onctuos dar și feroce, afabil dar și nestăpînit. V. Voicilă disimulează cu suplețe, evoluînd cu distincție și pregnanță. **DAN ANTOCI** face cel mai mare rol al său, din ultimii ani, propunînd un Cațavencu mai puțin ridicol prin limbaj și automatisme de gîndire, cît mai ales lichea versată, carierist, chintesență a demagogiei patriotarde. Discursul său este rostit cu sobrietate și convingere, dezvăluind dimensiunea comică a gravității. **GEORGE ȘOFEI**, redescoperit de regizor, izbutește un Farfuridi convingător în sine, ambițios, pretendent la deputăție, nostim în iritarea sa, întruchipînd tipul arivistului într-o manieră ușor grotescă, în timp ce Cetățeanul turmentat al lui **VASILE GRĂDINARU** se înscrie pe linia comediei clasice realiste. Memorabil este Dandanache în interpretarea lui **RADU CAZAN**, un Dandanache albit de pulbere (ca în celebrul spectacol al lui Liviu Ciulei), un Dandanache șiret, suspicios, iscoditor sub aparența unui bătrîn senilizat, un Dandanache inedit a cărui replică „Ce-am promis? Cui am promis? Cînd am promis?" explică întreaga lui evoluție. Revuistic ni s-a părut **ALEXANDRU FIERĂSCU**, în rolul lui Pristanda, rol întruchipat cu vădită plăcere dar fără strălucire. Brînzovenescu a fost șters și fără consistență în interpretarea lui **TEODOR VUȘCAN**.

Chiar dacă nu aduce un punct de vedere cu desăvîrșire nou, spectacolul arădean propune, păstrînd spiritul celebrului text, cîteva modalități insolite — discutabile dar posibile — de organizare a materiei dramatice, marcînd un moment distinct în valorificarea teatrologică a capodoperei caragialiene.

Lizica MIHUȚ

---

muzică

Preambul la „Timișoara muzicală"

„TIMIȘOARA MUZICALĂ", asimilată de acum în conștiința culturală națională ca o manifestare de ținută, reintră în actualitate în bună măsură pe coordonatele cunoscute — tribună foarte apreciată de lansare a muzicii românești, invitarea unor soliști de notorietate internațională. Noutățile care se impun la cea de-a XI-a ediție le semnalăm cu precădere la Opera Română, care își propune să ofere adevăratul său potențial valoric. Un lucru salutar realizează și Filarmonica prin extensia sărbătorilor muzicale și la Lugoj — oraș de o mare tradiție muzicală — implicîndu-i pe vestiții descendenți ai cîntăreților lui Vidu în interpretarea operei „Orfeu" de Gluck.

FĂCÎND UN TUR DE ORIZONT asupra programului anunțat de conducerea Operei, reținem 7 spectacole de operă, 3 balete, 1 operetă și 2 spectacole concert. Între acestea, va fi prezentată și o premieră absolută — „Fluviul revărsat" de Adalbert Winkler, manifestare dedicată aniversării a 65 de glorioși ani de la făurirea partidului. Sub aceleași înalte însemne este concepută și punctarea unui număr considerabil de ani de la înființarea instituției, moment spre care se cuvine să ne aplecăm cu gratitudine pentru tot ceea ce a însemnat efort creator, dus cu abnegație și entuziasm, spre împlinirile de azi. Printre oaspeții anunțați rețin atenția tenorul sovietic — cel mai aplaudat în ultimii ani — Vl. Piavko, avîndu-i ca parteneri nu doar pe soliștii instituției gazdă, ci și pe D. Ohanesian și V. Martinoiu. Dar numărul invitaților este cu adevărat sărbătoresc: Ionel Voineag, Fl. Diaconescu, Niculina Mirea, Fl. Georgescu, cuplul Dorin Teodorescu — Cleopatra Melidoneanu, balerinii Carmen Angheluș — Florin Brîndușa, Sanda Ilca-Șandru, Dan Zancu, Alex. Agachi, M. Cortez, Ecat. Simon, Viorica Diaconu etc. Se va organiza și o expoziție de scenografie, cît și o expoziție a Operei, de la înființare și pînă în prezent. Așadar, o adevărată paradă, cu siguranță compensatorie pentru edițiile trecute, ale Operei Române.

FILARMONICA RĂMÎNE ÎNTR-UN PERIMETRU VALORIC DEJA CONSACRAT — pianiștii sovietici Slobodianik și Suk, două personalități de primă mărime, alături de un dirijor, un organist și un violonist din R.D.G., încă necunoscuți la Timișoara, un ghitarist din Cehoslovacia iar, dintre români, Dan Grigore și Ștefan David, cu un recital de orgă dedicat centenarului Fr. Liszt. Ca o noutate, am semnala recitalul de muzică și poezie Valeria Seciu — Ion Caramitru — Dan Grigore și Cvintetul de suflători „Concordia" — București. Dintre primele audiții absolute, compozitoarea Liana Alexandra a decis să dedice dirijorului Filarmonicii noastre și cea de-a V-a simfonie a sa, care va fi prezentată chiar în deschidere. Președintele de onoare al Filarmonicii, Sigismund Toduță, ne va onora cu o altă partitură în primă audiție: Concertul pentru oboi, iar, ca un omagiu postum, va fi prezentat Cvartetul nr. 2, neterminat, al lui Mircea Hoinic.

Un ultim amănunt: gongul inaugural va răsuna la Operă în 17 mai, manifestările urmînd a se încheia tot în sala Operei, cu spectacolul „Vă place opera?" ce va antrena un florilegiu de 20 de invitați, inclusiv doi de peste hotare. Releveul teoretic? Simpozionul muzicologic, cu o temă de largă audiență: „Muzica românească și idealul de pace".

Doru MURGU

Actul de conștiință

miniaturi

Ioan Josu, Florentin Cârpan, Nicolae Rîmneanțu, Ana Mureșan, Ioniță Bagiu, Arke Marcus, Iulia Pașca, Titus Suba, Dorin Goția, Velimir Rancov, Gheorghe Tîrpe, Ioan Bufanu, Viorel Uibaru, Ioan Turcu, William Heinz, Maria Harea, Paraschiva Boca, Constanța Apostol, Iuliana Gurban, Ioan Anton sînt numai cîțiva dintre oamenii de o extraordinară tărie și frumusețe morală pe care nu i-am aflat niciodată cu brațele încrucișate în fața obstacolelor. I-am găsit de fiecare dată neînduplecați cu greutățile, decişi să caute permanent, cu o anume înfrigurare soluții pentru prevenirea lor, pentru înlăturarea lor. Pentru ei, a ști să dai bătălia cu neajunsurile de orice natură, a ști să cîștigi aceste bătălii reprezintă în condițiile de azi un semn de competență și dăruire totală, de prevedere și tenacitate, de slujire neprecupețită a interesului general — într-un cuvînt, proba spiritului revoluționar. Cu atît mai de neînțeles apare, în această confruntare, mentalitatea cîte unuia care se descurajează la primul obstacol, substituind atitudinea activă, constructivă cu „efortul" de alcătuire a dosarelor de justificări, a „dosarelor de pagubă". Un asemenea ins înlocuiește strădania tenace, pentru aflarea de soluții eficiente, în funcție de împrejurarea ivită, cu minciuna, văicăreala, cu pasarea răspunderii. Chiar și atunci cînd este vorba doar de un simplu ochi de apă unde semănatul a rămas baltă pentru că nimeni, cum zice dumnealui, nu trebuie să se bage unde nu-i fierbe oala!

Calitățile intrinsece ale fiecăruia sînt socotite acum nu numai după felul în care știe a sesiza cutare neregulă din unitatea unde lucrează, ci, înainte de toate, după modul în care pune umărul la înlăturarea lor. Societatea nu poate prețui munca unuia sau altuia după... justificări, cu care nu are ce face, ci după producția concretă, fizică, după producția netă, după recolta mare din lanuri, în zootehnie. După efortul făcut cu folos de a perfecționa organizarea muncii, după ideile noi care se transformă în bunuri materiale și spirituale. Nu-i nici un secret faptul că locurile unde bătălia cu neajunsurile se înlocuiește cu lungi „memorii" justificative sînt tocmai acelea unde mecanismul autoconducerii și autogestiunii economice nu funcționează cum se cuvine, în toate articulațiile sale. Soluția nu poate fi alta decît cea validată de practica întregii noastre vieți economico-sociale: implicarea hotărîtă în actul de conducere și autogestiune, sporirea răspunderii fiecăruia față de munca sa, stimularea inițiativei — forță de producție redutabilă în strategia bătăliei cu greutățile, cu neajunsurile ce se pot ivi la un moment dat.

George DINU

Lumină, steag și biruință

(Urmare din pag. 1)

tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, sîntem martorii unei dinamizări și accelerări a procesului revoluționar ce a descătușat, cu o amploare fără precedent, energiile întregului popor. Făurar al României socialiste, partidul a inițiat și condus ample transformări creatoare de înnoire și perfecționare a tuturor domeniilor vieții sociale, devenind centrul vital al întregii societăți. Promotor curajos al noului și adversar neîmpăcat al oricăror dogme, el și-a adus și își aduce o contribuție de mare valoare la îmbogățirea tezaurului de idei al socialismului științific.

Rezultat al politicii înțelepte promovate de partidul nostru comunist, de gîndirea de excepțională valoare a secretarului său general, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, România, dintr-o țară agrară slab dezvoltată s-a transformat într-o țară industrial-agrară. Dispunem în prezent de o industrie puternică, modernizată și dezvoltată îndeosebi în ultimii 15-20 de ani, care poate să realizeze produse de înaltă tehnicitate și calitate, pentru aproape toate sectoarele de activitate. S-a acordat o deosebită atenție științei, învățămîntului, culturii, ca factori fundamentali ai progresului patriei. Este motiv de mîndrie pentru noi că, azi, cercetarea științifică românească cuprinde circa 200.000 de oameni și poate aborda cele mai actuale probleme ale revoluției tehnico-științifice. Generalizînd școala obligatorie de 10 ani, și în perspectiva trecerii la școala obligatorie de 12 clase, cu un învățămînt superior ce pregătește cadre cu înaltă calificare, practic, pentru toate sectoarele de activitate, România se găsește, deja, în rîndul țărilor cu cele mai ridicate posibilități de ordin instructiv-educativ.

Sub conducerea partidului, se dezvoltă rapid, pe baze moderne și agricultura, permițînd să ne acoperim în întregime necesarul de produse agro-alimentare și să realizăm și disponibilități crescînde la export. Succesele înregistrate de țara noastră în domeniul economic, în industrie și agricultură, în primul rînd, ca de altfel în toate domeniile, au permis crearea unui nou mod de viață, superior, a unei calități a vieții mai înalte.

Întreaga viață și activitate a P.C.R., desfășurată în cele șase decenii și jumătate de existență, este o expresie a înaltei sale responsabilități față de cauza clasei muncitoare, a libertății poporului și independenței patriei.

arta amatoare

Un temperament luminos

Trebor Patera este bibliotecar de un sfert de secol. Născut într-o casă grea, dar temeinică, de mineri din Băița Apusenilor, cu încă cinci frați alături, el a migrat, cu părinții, spre țărmii banatici, unde și-a aflat, la Timișoara, un al doilea pămînt, după cel natal. Propensiunea spre pictură a lui Trebor Patera **s-a născut** din sentimentul **de a-și „umple viața cu ceva frumos"**, mai cu seamă că, după **dispariția** bătrînilor săi **părinți, arta culorii** putea **să-i** devină **și un refugiu** în **fața** solitudinii. **Prima sa** expoziție, din 1977, se remarca prin spotaneitatea gestului pictural, dominant în peisajele sale citadine, în care el descoperă colțuri tainice, inedite, patina clădirilor orașului iubit. **Exprimate în aquarelă, în care fuziunea** apei **și a culorii se face instantaneu, în care** există un moment de vîrf, prin **care** o **rază care** lucește **efemer** rămîne **imprimată sau o tentă gingașă se** înscrie spre a rămîne în perimetrul tabloului, aceste aquarele, **prin care pictorul a** ieșit în **lume, dovedesc un meșteșug subtil, pretențios și totodată grațios, în** tehnica **umedă, atît** de dificilă în impunerea artistului.

Începînd **cu 1984,** Trebor Patera își lărgește registrul. El își propune de-acum probleme tehnice mai adînci, mai delicate. El brodează în jurul unui punct sau a unei linii coloristice o lume de imagini abstracte, învălmășite sau unificate doar prin di-

namica intensă a culorii nude, care se exprimă pe sine și în sine. De la aceste abstracțiuni coloristice, socotite de pictor drept un joc al imaginației, al unor bizarerii în care se închează o imagine din alta, constituindu-se apoi toate într-o țesătură savantă, dar totuși extrem de vie și de pulsatorie, Patera trece, în momentul de față, la formele mai clare de culoare, spre un postimpresionism și fauvism la zi, în care lumina scînteietoare și accentul mediteraneean conferă peisajelor sale citadine (în speță ale Timișoarei) un veritabil dramatism al culorii, alcătuind o adevărată monografie citadină, structurată pe un temperament luminos și echilibrat și, totodată, aducînd un accent vibrant și nostalgic.

Pictor în permanentă expansiune și schimbare a procedeelor, a căutărilor tehnice și de viziune picturală proprie, Trebor Patera dovedește că deceniul, de cînd a luat el penelul în mînă, a fost, pentru sine, semnificativ și prolific. Tablourile sale recente dovedesc nu numai un sentiment acut al culorii, ci statuarea ei într-o atmosferă și un peisaj specific, care numesc chiar orașul în care el viețuiește. Pictura lui Patera a expulzat din ea, de acum, diletantismul propriu unui amatorism de duzină. Ea a devenit o fuziune armonioasă, din ce în ce mai bine structurată, între o artă, făcută după un crez artistic ferm, (în care intră deopotrivă iubirea de locurile în care pictorul trăiește, cunoașterea unor tehnici mereu înnoite și sentimentul că el, pictorul, există, spre a trece pe pînză o lume care merită a fi trecută, spre bucuria prezentului și spre cunoașterea ei de către posteritate.

Ion ARIEȘANU

---

panoramic

„Zilele teatrului politic" — un generic mobilizator pentru acțiunea inițiată de către Teatrul Național din Timișoara (care a prilejuit publicului vizionarea unui nou spectacol, în premieră — „Valiza cu fluturi", de Iosif Naghiu, în regia lui Emil Reus și scenografia Doinei Almășan Popa. ● **Moment aniversar Lucian Blaga,** la Universitatea timișoreană (din inițiativa Facultății de filologie). Vom reveni. ● **Institutul de medicină** a găzduit cea de-a XIV-a Sesiune științifică a cadrelor didactice. ● **Cu ocazia apariției ultimului roman,** „O pasăre în iarnă", scriitorul Ion Arieșanu și poeta Tatiana Flondor, au avut o întîlnire cu cititorii, oameni ai muncii de la Întreprinderea de nasturi și Întreprinderea de încălțăminte de la Jimbolia. A prezentat responsabila bibliotecii orășenești, Suzana Micuț. ● **O invitație-program** sosită la redacție anunță desfășurarea Săptămînii culturale din comuna Lovrin, ajunsă la cea de-a XIII-a ediție. ● **Apariții recente la Editura Facla:** volume de poezie semnate de Ioan Evu („Somnul în munte"), Damian Ureche („Toamna poetului"), Dumitru Mălin („Ziua de trecere"), Nicolae Dolîngă („Cea mai frumoasă uitare") și un volum de reportaje „Aurul din aripi", al lui Nicolae Sîrbu. ● **La Galeria „Helios"** a fost vernisată o nouă expoziție a pictorului Diodor Dure. A vorbit criticul de artă Coriolan Babeți. ● **Biblioteca județeană Timiș** a găzduit un simpozion dedicat centenarului Emil Isac (aniversare UNESCO). Au participat prof. univ. dr. Cezar Apreotesei. ● **Al V-lea Seminar de psihoterapie** s-a desfășurat recent la Spitalul de Psihiatrie din Gătaia. ● **„Momente din istoria tiparului și a cărții vechi românești"** se intitulează simpozionul desfășurat în cadrul săptămînii culturale a orașului Lipova. ● **Luni, 5 mai,** a avut loc la Casa de cultură a sindicatelor din Lugoj un reușit concert rock al formației „Logic" din localitate, intitulat „Gînduri" (și prezentat de Ioan Morar).

INDEX

---

aqua-forte

● **Soarele poate fi acoperit de nori doar în viziunea ochiului minuscul.**

● **Sclipirea diamantului: o formă de a respinge lumina.**

● **Inima e ca și vîntul. Există atîta timp cît bate.**

● **Dacă vrei să distrugi un segment, nu-l lovi cu securea. Vei avea în față două segmente.**

● **După descoperirea săpunului au dispărut multe mirosuri specifice.**

● **M-au invitat insistent. Probabil știau că nu pot veni.**

● **Unii profeți ating perfecțiunea. Ghicesc pînă și trecutul.**

● **Să nu te crezi urs de îndată ce ai ajuns la miere.**

● **Cult provine de la cultură. Nu e o prescurtare ci o amputare.**

● **Pădurea. Mai întîi se doboară copacii cei drepți.**

● **Dacă viața e prea scurtă pentru a putea citi toate capodoperele, mai are rost să scriem cărți mediocre?**

● **La numărul tot mai mare de scriitori, pădurile privesc cu îngrijorare.**

● **Cînd alții se afundă ți se pare că te înalți.**

Valeriu BUTULESCU

---

serial

VIAȚA MARILOR VEDETE: LIV ULLMANN

65.

JAN TROELL trăia liniștit în țara lui, călătorind de colo-colo, pentru a descoperi peisaje și oameni, fotografiind, pentru posteritate, acele locuri și acei oameni, așa cum puțini fotografi ar fi fost în stare. **Emigranții și Lumea Nouă** au cunoscut un mare succes în Scandinavia — pe ecrane și la televiziune; tot astfel și în America, unde, cele două filme au fost primite și comentate cu multă căldură. Ne-am reîntîlnit, Jan și cu mine, nu în Suedia, ci în California, unde se turna, pentru Warner Brothers, „Mireasa lui Zandy". Dorul de țară nu l-a părăsit o clipă. Altădată, avusese șansa unei echipe unite prin sentimentul încrederii și prin amiciție, iar acum se găsea în fața a o sută de colaboratori străini. Filmul s-a realizat în minunatul cadru montan de lîngă Carmel, unul dintre locurile cele mai frumoase ale Americii. Dimineață de dimineață, părăseam confortul hotelului unde fuseserăm găzduiți, piscinele lui încălzite și crenvurștii în corn, ne urcam în imensele limuzine negre ce ne duceau pe platourile naturale de filmare. Invariabil, la ora plecării din hotel, privind cerul gri, ne spuneam că nu va fi posibil să se filmeze pe o asemenea, scăzută, lumină. După vreo oră, mașinile deviau de pe șoseaua principală, pe un drum îngust, sinuos. Rulam astfel, sub un cer închis, încă o oră. Apoi, deodată, peisajul ni se arăta în toată gloria splendorii sale. Intram, pe neașteptate, într-o altă natură, într-un alt climat. Acolo, pe înălțimile montane, descopeream zilnic același uimitor miracol al naturii: un univers solar, incandescent, pante înverzite imense, bogăția de flori sălbatice, necunoscute mie, mai înainte. O faună diversă. O fermă de pionierat fusese scrupulos reconstituită acolo, pentru nevoile filmului: avea aerul că aparține locurilor, de o eternitate.

Selecție și adaptare,

Ana ALDAN

---

top

AMESTECATE...

Se apropie ediția '86 a Tim Rock **Festivalului,** care va anima timp de trei zile unele din cele mai reprezentative grupuri muzicale din orașul nostru și din țară. Deoarece ne propunem să revenim, vă aducem la cunoștință doar datele manifestării: **24, 25 și 26 mai** a.c. ● Piesa de teatru **„John Lennon"** de Jensen Koch este, dincolo de prima încercare a transpunerii biografiei marelui artist cu mijloacele scenei, și o frescă a tinereții celor ce astăzi au 40 de ani. ● Grupul de culoare **„The Temptations"**, popular în anii '60, revine în actualitate! ● **Michael Jackson** se impune și ca un apreciat creator de modă vestimentară pentru tineret. El pregătește o serie de costume dominate de o linie modernă și o diversă paletă coloristică, pe care dorește să le prezinte în toamna acestui an. ● Locul lui **David Lee Roth**, care a părăsit formația Van Halen este ocupat în prezent de Sammy Haggar. ● După ce au revitalizat ritmul „Conga", atît de cunoscut părinților noștri, membrii grupului **„Miami Sound Machine"** din Florida impun un nou hit: „**Bad Boy**". ● După „Comeback"-ul lui Cliff Richard cu piesa „Living Doll", lansată de el prin anul 1965 și prezentă acum în fruntea clasamentelor britanice într-o versiune insolită, o nouă surpriză: regretatul **Marvin Gaye** e prezent în amintitele clasamente cu marele său succes **„I Heard It Through The Grapevine"**, piesă cunoscută și în varianta formației Creedence Clearwater Revival. ● Pozițiile fruntașe în **„Video Clip Hitparade"** la finele lunii trecute (după „Musik Info"): 1. Brother Louie — **Modern Talking**; 2. A Love Bizarre — **Sheila E.**; 3. Living In America — **James Brown**; 4. Harlem Shuffle — **The Rolling Stones**; 5. Kisses & Tears — **Bad Boy Blue.** ● În linia sonoră cu care am fost familiarizați de producțiile tandemului **Modern Talking** se înscrie piesele noului grup **Joy**, de pe LP-ul „Hello". ● Recent, grupul de jazz condus de **Chris Barber** a prezentat un spectacol jubiliar marcînd 25 de ani de la înființare. ● **Posibile hit-uri:** Dance With Me — **Alphaville**; This Is My Life — **Eartha Kitt**; Midnight Lady — **Chris Norman**; C'mon! C'mon! — **Bronski Beat**; Train Of Thought — **A-Ha**; I'm Hooked — **Laid Back**. ● **Johnny Cash** (în foto), sau problemele grave ale existenței în societatea de consum.

Petru UMANSCHI

---

televiziune

DUMINICĂ, 18 MAI. 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,45 Însemne ale unui timp eroic. 19,00 Telejurnal. 19,20 Țara mea de azi. 19,40 Cîntarea României. 20,20 Film artistic: Dosarul albastru. Premieră TV. 21,50 Telejurnal. **LUNI, 19 MAI.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-științific. 20,40 Tezaur folcloric. 21,00 Film serial: Wilhelm Cuceritorul. Episodul 4. 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 20 MAI.** 20,00 Telejurnal. 20,25 Actualitatea în economie. 20,40 Azi, în anul 65 al partidului. 20,55 Teatru Tv: Să umplem pămîntul cu visuri, de Dan Tărchilă (I). 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 21 MAI.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,40 Reportaj '86. Neodihna creației. 20,55 Invitație în studiourile Radioteleviziunii. 21,30 Ecran cetățenesc. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 24 MAI.** 20,00 Telejurnal. 20,25 Actualitatea în economie. 20,40 50 de ani de la procesul luptătorilor comuniști și antifasciști de la Brașov. 20,55 Cadran mondial. 21,10 Secvențe argentiniene. 21,25 Serial științific: Din tainele mărilor. 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 24 MAI.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. 19,10 Teleenciclopedia. 19,50 Parada șlagărului românesc. 20,25 Film artistic: Ștefan Luchian. 22,00 Telejurnal. 22,10 Melodii îndrăgite.

---

sport

ȘI ÎNCĂ NE BUCURĂM...

... de marea și unica izbîndă a Stelei, onorată de președintele României cu înalte distincții, cu calde felicitări și minunate îndemnuri.

Și încă ne bucurăm de acest succes cu ecouri mondiale, încît, iată, s-au jucat meciuri de „A", „B", „C" ș.c.l, dar nu mai îmi plac, am prins gustul crestelor, și tare mi-e dor de cetățeanul Helmut Duckadam, de naștere — acum se știe și-n Cartea recordurilor — din comuna Semlac, județul Arad, cum scrie și în certificatul meu de identitate; în noaptea cu pricina, îmi mărturisea unchiul Ion și văru-meu Radu (care l-a salvat, prunc, pe Helmut de la înec în Mureșul, totuși, drag), tot satul n-a închis ochii și nici gura, toată suflarea mutîndu-se în curtea bunicii, da, bine scriu colegii de la „N.B.Z., cea mai fericită bunică din lumea, **cea care l-a crescut pe Nr. 1 în porțile arenelor lumii, iar această bunică a fost prietena bunicii Diana, neuitata mea dusă; să rămîn în perimetrul rural: sîmbăta trecută, Helmut a fost** acasă, **fericit și ocoș, că nu l-a răbdat inima să nu dea o fugă pe ulița mare, ca să stringă mîna tractoriștilor și să stea cu ei de vorbă: cum a fost, omule?, bine, mă, Tuțule, Dolaș, Hansi, Nelule, ca-n filme! Sigur sînt, atunci, la Sevilla, avea un strop de lacrimă și pentru țăranii din care se trage și în a căror echipă de fotbal debutase cît era școlar; „Dorule, luați-l pe Duc la Timișoara, are mare viitor", zicea, acum zece ani, unchiul Ion, cu a sa gură, iată, de aur; am sugerat conducerii echipei Politehnica, „taci, dom'le, nu de portar ducem lipsă": adevărat, altceva lipsea!**

Memento: acum un an, tot în luna mai, revista „Orizont", prin Maria Cune, la sugestia subsemnatului, publica un interviu, „Farmecul soților Duckadam", de unde extrag întîi finalul:

„— Îți place portarul Duckadam?", am întrebat-o, la plecare, pe Ildico (se-nțelege cine-i).

„— Enorm, mi-a răspuns, mai ales atunci cînd apără 11 m!"

Am recitit convorbirea și iar m-am bucurat: vă propun să faceți un drum la bibliotecă, pentru delectare; scrie Maria Cune: „Nici nu știu cînd au trecut orele în compania soților Duckadam. Calmi, prietenoși, veseli, sinceri. O plăcere să-i privești, să-i asculți".

... Oare ce mai face Mircea Lucescu?

Teodor BULZA

MARIO VARGAS LLOSA

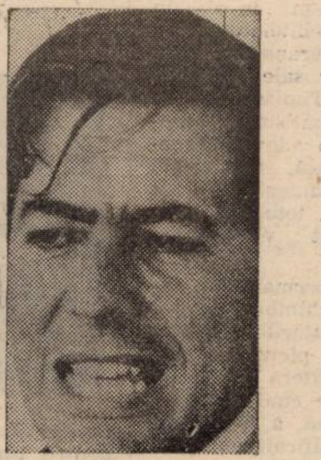

Un mare scriitor contemporan. Unul din cei mai importanţi prozatori ai Americii Latine. Peruanul Mario Vargas Llosa, cunoscut cititorului român printr-o mai veche traducere (romanul **Casa verde**) şi printr-una recentă, **Mătuşa Julia şi condeierul** (datorată editurii Univers, în versiunea şi prezentarea lui Coman Lupu). Roman de pregnantă modernitate, trădînd, înainte de toate, o cu totul aparte conştiinţă a profesiunii de scriitor, **Mătuşa Julia...** a fost tradus în mai toate ţările Europei. Varianta sa franceză a constituit prilejul întîlnirii lui Llosa cu un grup de ziarişti de la l'Express. Publicăm în cele ce urmează fragmente din această discuţie, în seria paginilor de confesiuni ale marilor scriitori din secolul XX, pe care revista noastră le traduce cu periodicitate.

Educaţia sentimentală a lui Mario Vargas Llosa

— Schematis, s-ar putea spune că romanescul are trei surse: confesiunea, amintirea şi imaginaţia. Iar arta romancierului ar fi tocmai găsirea optimă a dozării acestora. Mai exact, ceea ce uimeşte în romanul dv., „Mătuşa Julia şi condeierul", e bogăţia amestecului. Pe de-o parte, povestea: cea a condeierului Camacho şi a mătuşii Julia, extrasă — după cîte se pare — din propriile dv. amintiri; pe de alta, acel foileton rocambolesc care străbate întreaga carte şi unde aţi dat frîu liber imaginarului; şi, în fine, revelarea fantasmelor lui Mario Vargas Llosa, treptat, pagină de pagină. Care sînt atunci zonele de autobiografie şi care cele de imaginar? În ce măsură v-aţi expus sau trădat în acest roman?

— Cred că literatura începe acolo unde se încheie autobiografia. Adică ea nu este niciodată doar un document despre real. Fireşte că poate fi şi aşa ceva, dar trebuie să meargă mai departe. După cum, nu cred nici că ar putea exista fantasmă pură, în afara proiecţiei unei fiinţe din carne şi sînge. În ce priveşte romanul „Mătuşa Julia...", ideea mi-a venit foarte de mult, prin '53-'54, pe cînd lucram la un post de radio din Lima. Eram încă student. Acolo am întîlnit un bărbat care scria foiletoane pentru radio. M-a uluit. Daţi-vă seama: era primul scriitor pe care-l vedeam: Un profesionist, pentru că nu făcea altceva decît să scrie, cu cea mai mare seriozitate, foiletoanele acelea ridicole. Era de fapt caricatura scriitorului adevărat. Nu avea nici o cultură literară, dar se consacra scrisului cu o asiduitate de-a dreptul flaubertiană. Ascultătorii nu conteneau să ne dea telefoane de protest, nemulţumiţi că nu înţelegeau nimic din ce povestea el, fiindcă personajele din foiletonul de la ora 10 făceau aceleaşi lucrări şi la foiletonul de la prînz. Aşa am descoperit care era de fapt problema lui: lucra prea mult, era surmenat de atîta scris şi încurca personaje, acţiuni. Totuşi, pe vremea aceea, a reuşit să mă fascineze.

— Dar mătuşa Julia a existat cu adevărat şi ea?

— Mai mult sau mai puţin, cu numeroase modificări ale detaliilor. În fond, da, a existat. În timp ce începusem să scriu deja povestea acelui Camacho, mi-am amintit că tocmai în perioada la care mă refeream trăisem o poveste pasionantă, delirantă. Atunci mi-am spus: „Ce-ar fi să încerc un amestec al celor două lumi? Să vedem ce ar putea să iasă".

— Deci e totuşi vorba de autobiografie, de amintire?

— La început, mi-am pus întrebarea: „De ce să nu descriu această experienţă personală chiar la persoana întîi, să încerc să fiu în întregime adevărat? Şi totuşi nu s-a întîmplat aşa ceva. De fapt, aceasta e marea experienţă pe care mi-a adus-o romanul. Experienţa autenticului.. Imposibilă în roman, ca de altfel în orice operă scrisă, tocmai datorită trecerii realului prin limbaj. Teoretic, lucrări banale. Dar ca experienţă de scriitură personală — cu adevărat o experienţă!

— Aşadar, libertatea să fie însăşi scriitura?

— Scriitura e invenţie, minciună, deghizare, amestec, capcană pentru cel care citeşte, pentru cel care scrie. O întreagă alchimie prin care transpare adevărul literaturii.

— Dar nu în deplină libertate, deci?

— Ba da. o libertate personală, interioară. Mai exact, o eliberare totală, după fiecare episod, să zicem, autobiografic.

— Ce se poate face în literatură cu acest sentiment de eliberare totală?

— După mine, cu adevărat important în literatură e ca, alături de această libertate, de acest elan al imaginarului, prin limbaj, să existe totuşi o priză la real.

— Am putea, oare, conchide din experienţa dv. că, pentru un romancier, autobiografia nu e cu putinţă?

— Cred că experienţa personală e rădăcina lucrurilor, chiar în textele cel mai încărcate de fantastic, cele care intră adînc în imaginar, cum ar fi, de pildă, la Kafka sau Borges. Diferenţa — singura, de fapt — constă în gradul mai mare sau mai mic de conştiinţă a ceea ce romancierul face cu această experienţă. Dar să inventezi ceva pornind de la nimic, e imposibil. E vidul.

— Atunci cînd scrieţi, lectura vă ajută? Citiţi opere importante sau cărţi uşoare?

— Pentru documentare, am lecturi obligatorii, dar şi cărţi care mă ajută în sine, mult.

— Care anume?

— Corespondenţa lui Flaubert şi anumite pasaje din opera sa. De exemplu, sinuciderea doamnei Bovary — un episod pe care l-am citit şi recitit de nu mai ştiu cîte ori. Sînt pagini cu adevărat uluitoare, care m-au ajutat mult întotdeauna. Apoi mai e Faulkner, de care „mă sprijin" adesea, mai ales cu „Lumină de august".

— Se ştie că sînteţi un „flaubertian" pasionat. Stă mărturie studiul dv. despre Flaubert, „Orgia perpetuă", în opoziţie totală cu faimosul studiu al lui Sartre, „Idiotul familiei", consacrat marelui prozator, pe care îl consideră, la un moment dat, ca un fel de prototip al micului burghez sfîşiat, totuşi, de contradicţii. Cum vă explicaţi această opinie a lui Sartre?

— Da, nu sînt de acord cu nimic din cartea lui, deşi există acolo lucruri foarte frumoase. Întîi de toate, cred că Flaubert e fondatorul autentic al modernităţii în literatură. Problemele pe care le pune el sînt legate de statutul prozatorului însuşi, iar marii romancierii anglo-saxoni au şi recunoscut acest lucru: Joyce, de pildă. Iar Pound a scris cu mîna lui: „Flaubert e primul dintre cei mari". Tot el, Pound, a notat undeva: „Dacă vrei să fii un bun poet, trebuie să citeşti mulţi alţi foarte buni poeţi, dar primul să fie Homer. Iar dacă vrei să fii un bun prozator, trebuie să începi cu Flaubert".

— Atunci cum a putut fi făcut Flaubert mic-burghez?

— Să fim serioşi! După părerea mea, Flaubert a fost un scriitor rebel. A scris despre grandoarea anti-conformismului. Mulţi cred că doamna Bovary e o femeie conformistă şi alienată. Eu cred, dimpotrivă, că problema e falsă. Această femeie îşi refuză condiţia impusă, iar această răzvrătire e, desigur, alienată, pentru că ea nu putea alege altfel în lumea în care trăia. Emma Bovary a fost o răzvrătită, exact ca, pe vremuri, Don Quijote. Ca, de altfel, propriul ei autor, Flaubert.

Prezentare şi traducere
Adriana BABEŢI

BERTOLT BRECHT
R. D. GERMANĂ

MÎINE ÎN ZORI

Şarpe de rouă trece printre
castele
Vîntul cel blînd aduce flori
din viitor
printre gamelele soldaţilor
Da, mîine în zori
vom păşi peste baricade
peste hotărîrile vechi
Mîine în zori
ne vom naşte
din speranţă.

În româneşte de I. MORAR

DARA SECULIC
(R.S.F. IUGOSLAVIA)

PLÎNGERE

A da naştere
nu înseamnă prea mult pentru noi.
Fraţii mei mai mici,
nici nu-mi mai amintesc
numele vostru, al tuturor.
Erai asemeni pămîntului şi păcii
Poate de-aceea era atît de cald la
tine în poală.
În fiecare toamnă, fusta ta albă,
ţărănească,
Era înroşită de-o naştere.
Ce culoare avea părul tău?
Basmaua ta neagră îmi aducea
aminte de pîine
Ai lăsat să ţi se-aşeze
toate primăverile în spinare.
Dacă ţi-aş cunoaşte mormîntul,
aş împînzi tot pămîntul în lacrimi.

În româneşte de
Carmen BLAGA

LUCIANO LUISI
(ITALIA)

FĂRĂ TINE

Fără tine, serile fugeau
fără rost peste pajişti îngheţate
de-o crudă iarnă lombardă.
simţeam că oraşul se surpa a genune
dar veneam să te-aştept:
tu ieşeai din ceaţă
cu chipul Soarelui.
Teama
o purtam departe de casele
unde asfaltul se topeşte în iarbă
şi se pierd urmele soldaţilor.
Ne-aşezam pe pămîntul jilav.
Visai o dimineaţă
cerească vestindu-ne o altă viaţă:
visul tău era chiar fericirea.
Dar dacă pentru mine cîntai,
cîntece triste de război cîntai.
(Aici din nou învie ceaţa
şi tu nu mai eşti —
în gîfîiala acestor linotipuri —
decît un joc dureros de-amintire)

În româneşte de Geo VASILE

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

27.

— Individul e de părere că fata are de gînd să se îndepărteze cît de mult poate, cît să se simtă în siguranţă, şi să înceapă de acolo negocieri cu el pentru returnarea materialelor la o sumă frumuşică, spuse mai departe Umney. Tipul vrea să ştie unde poate fi găsită fără ca ea să-şi dea seama, şi apoi să vină să o surprindă, însă mai înainte ca fata să fi luat legătura cu vreun avocat şmecher (oricît mi-ar părea de rău, trebuie să recunosc că avem pe aici o groază din ăştia) şi să se pună la adăpost de orice urmări. Iar acum dumneata vii şi-mi spui că e şantajată de cineva. Pe ce motiv?

— Dacă povestea dumneavoastră e valabilă, s-ar putea ca şantajistul să aibă mijloace să-i pună beţe în roate, am spus. Poate că ştie despre ea ceva cu care să-i ia urgent piuitul.

— Cum adică, dacă povestea mea e valabilă?, mîrîi el. Ce vrei să spui cu asta?

— Vreau să spun că e plină de găuri ca o strecurătoare. V-au cam tras clapa, domnule Umney. Cine ar ţine nişte materiale atît de compromiţătoare sub nasul secretarei? Şi dacă şi-a dat seama de dispariţia lor abia după plecarea fetei, de unde a ştiut ce tren a luat? Apoi, cu toate că şi-a scos un bilet pentru California, ar fi putut pleca oriunde în altă parte. Prin urmare, fata a fost urmărită tot drumul, şi atunci, ce rost avea s-o preiau eu la sosire? După aceea, aşa cum apar lucrurile, cazul ăsta e de competenţa unei agenţii cu filiaţii în toată ţara. E o prostie să laşi totul în seama unui singur om. Am pierdut-o din ochi ieri. Şi aş putea s-o pierd din nou. E nevoie de cel puţin cinci inşi ca să duci la bun sfîrşit o treabă ca asta, fie şi într-un orăşel, repet, cel puţin şase. Într-un oraş mare ai nevoie de încă o dată pe atîţia. Un detectiv trebuie să mănînce, să doarmă, să-şi schimbe cămaşa. Dacă urmărirea se face cu maşina, are nevoie de un înlocuitor în timp ce el caută un loc de parcare. Magazinele şi hotelurile au uneori şi cîte şase ieşiri. Iar fata asta stă trei ore şi se fîţîie prin Union Station în văzul lumii. Prietenii dumneavoastră din Washington nu găsesc altceva de făcut decît să vă trimită o fotografie, să vă dea un telefon, după care se aşează din nou în faţa televizorului.

— Foarte clar, spuse el. Mai ai ceva de spus?

— Nu prea multe. De ce şi-a schimbat fata numele, dacă nu se aştepta să fie urmărită? De ce, dacă ştia că va fi urmărită, s-a lăsat descoperită atît de uşor? V-am mai spus că de povestea asta se ocupă încă doi inşi. Unul e un detectiv particular din Kansas City, pe nume Goble. Ieri a fost la Esmeralda. A mers fix la ţintă. De unde ştia? Eu a trebuit să mă ţin după ea, să mituiesc un şofer de taxi, să mă folosesc de staţia lui radio numai ca să n-o pierd. Aşadar, vă întreb: ce caut eu în combinaţia asta?

— Ajungem noi şi aici, spuse domnul Umney sec. Dar cine e celălalt personaj care ziceai că se interesează de poveste?

— Un peşte cu numele Mitchell. Locuieşte la Esmeralda. A întîlnit-o pe fată în tren. I-a reţinut o cameră la hotel. Sînt mai apropiaţi ca degetele de la o mînă. Atît doar că fata nu-l suportă. O are cu ceva la mînă, iar ea se teme. Probabil că ştie cine e, de unde vine, ce a făcut acolo şi de ce încearcă să se ascundă sub alt nume. Am auzit destule ca să fiu sigur de asta, însă nu suficient ca să cunosc totul în amănunţime.

Umney intră şi el în rol, cu o voce veninoasă:

— Se subînţelege că femeia era urmărită în tren. Crezi că ai de-a face cu nişte idioţi? Dumneata nu erai decît o momeală, ca să aflăm dacă are sau nu vreun complice.

(Va urma)

Traducere de
Mihai CERNEA

Colegiul de redacţie:
ION ARIEŞANU (redactor şef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor şef adjunct)
VIOREL COLŢESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA: TIMIŞOARA, strada RODNEI 1:
Telefoane: 3 33 90 şi 3 33 76 (redactor-şef). Manuscrisele nepublicate
nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.BT. Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate ţările, uniţi-vă!

orizont 21

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ŞI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ŞI COMITETUL JUDEŢEAN DE CULTURA ŞI EDUCAŢIE SOCIALISTA TIMIŞ

NR. 21 (1 005) ● 23 MAI 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

UN AMPLU DIALOG

Sentimentul participării la edificarea societăţii noastre socialiste multilateral dezvoltate, căreia îi sînt martore amplele transformări petrecute în mai bine de patru decenii de istorie nouă, şi mai cu seamă cele înfăptuite de la Congresul al IX-lea încoace, este amplificat permanent prin întîlnirile directe ale secretarului general al partidului, tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU, cu oamenii muncii. Vizitele de lucru ale conducătorului partidului şi statului nostru în judeţele ţării, vizite ce se înscriu în dialogul continuu al partidului cu poporul, prin analizele făcute şi indicaţiile date la faţa locului, complementează fructuos hotărîrile elaborate de Congresul al XIII-lea al partidului prin concreteţea problemelor abordate. Întîlnirile secretarului general al partidului, cu oamenii muncii din întreprinderi şi de pe ogoare, se constituie în veritabile momente sărbătoreşti, cînd făurarii de bunuri materiale şi spirituale de pe întreg cuprinsul patriei îşi manifestă direct sentimentele de înaltă preţuire şi dragoste pe care le nutresc faţă de partid, faţă de conducătorul său, încrederea pe care o au în programele adoptate, în calea pe care o urmează neabătut, certificînd faptul că ele descind din înseşi deziderातele poporului pentru prosperitate, progres şi pace.

Vizitele de lucru, efectuate în aceste zile de secretarul general al partidului, tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU, împreună cu tovarăşa academician doctor inginer Elena Ceauşescu, în judeţe din nord-vestul ţării, se înscriu în linia, devenită tradiţională, a întîlnirilor de acest fel cu oamenii muncii din industrie şi agricultură, din învăţămînt şi ştiinţă, întărind sentimentul profund patriotic ce stă la baza fiecărui act creator. Cuvîntările secretarului general al partidului la marile adunări populare din capitalele de judeţ, prin amplele analize făcute, prin concluziile desprinse în urma dialogului cu oamenii muncii, prin responsabila încadrare a fiecărui colţ de ţară în marele ansamblu al societăţii noastre socialiste, prin formularea marilor deziderate de pace şi cooperare internaţională, ce trebuie să stea la fundamentul unui viitor luminos al omenirii, constituie exemplare dovezi ale maturităţii înţelegerii faptului de istorie contemporană, dependent şi interdependent în toate privinţele, de la nivelul concret al obiectivelor noului cincinal, început în acest an, pînă la marile necesităţi şi probleme ce stau în faţa României socialiste în contextul evoluţiei politice şi economice a întregii lumi Adevărate lecţii de istorie vie, magistralele cuvîntări ale tovarăşului NICOLAE CEAUŞESCU, secretarul general al partidului la Marile Adunări populare cheamă la o responsabilă asumare a destinelor ţării pe toţi fiii ei, printr-o profundă cunoaştere a realităţilor, stimulînd sentimentele de patriotism revoluţionar ce stau la baza angajării ferme a întregului popor în actul de eroică trudă al ridicării României socialiste pe noi trepte de progres şi civilizaţie.

ORIZONT

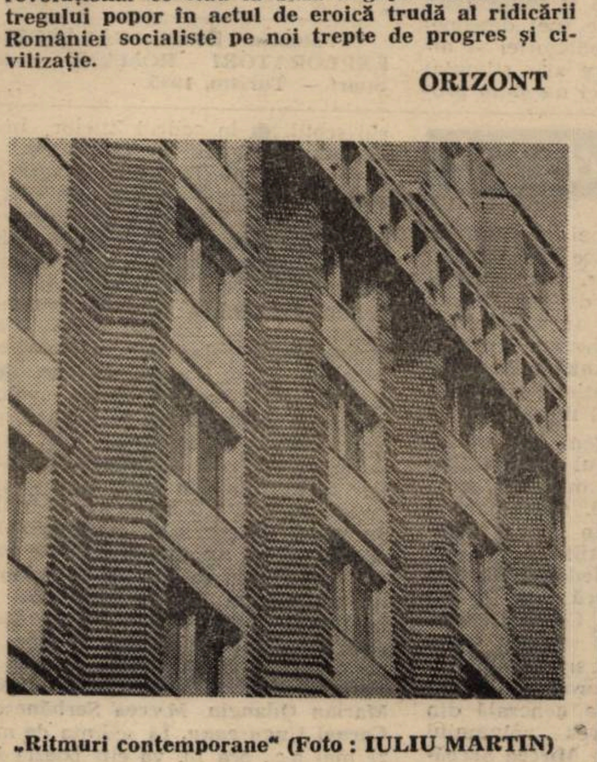

„Ritmuri contemporane" (Foto : IULIU MARTIN)

România — ţară a păcii şi progresului

În filozofia politică a Partidului Comunist Român, a secretarului său general — tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** — arhitect strălucit al României socialiste — pacea constituie mai mult ca oricînd în istorie condiţia fundamentală a dezvoltării libere a popoarelor, a progresului social contemporan, singura alternativă care este în măsură să pună capăt deturnării unor uriaşe mijloace umane, materiale şi financiare de la utilizarea lor în folosul omului la crearea unor arme tot mai sofisticate şi mai ucigătoare. În opinia secretarului general, reafirmată şi în cuvîntarea la Plenara Comitetului Central al partidului din 1—2 aprilie a.c., programele şi planurile de dezvoltare ale fiecărui popor nu se pot realiza fără să se treacă hotărît la reducerea cheltuielilor militare. **„Atunci cînd se cheltuieşte aproape un trilion de dolari pentru înarmare şi cînd datoria ţărilor în curs de dezvoltare se apropie cam de aceeaşi sumă,** — se spune în cuvîntare — **nu este posibil să se asigure depăşirea crizei economice, înfăptuirea unor programe vaste de dezvoltare economico-socială a statelor".** Totodată, galopanta cursă a înarmărilor, urmărind creşterea şi modernizarea arsenalelor militare, creează un real şi iminent pericol pentru însăşi existenţa omenirii, a vieţii pe pămînt. Forţa de distrugere creată ameninţă omenirea cu un holocaust nuclear. Specialiştii în domeniu afirmă că practic orice loc de pe glob a devenit vulnerabil dacă s-ar declanşa un război nuclear.

În acest context este profund realistă şi umanistă aprecierea făcută de către tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** în Raportul prezentat Congresului al XIII-lea al partidului nostru, conform căreia capacitatea de distrugere a armelor nucleare face azi imposibilă recurgerea la război în raporturile dintre state. Cu acest prilej s-a subliniat că numai stocurile pe care le deţin cele două puteri nucleare — U.R.S.S. şi S.U.A. — ar distruge de mai multe ori întreaga omenire, ceea ce arată că s-au acumulat deja „puternice mijloace de distrugere a însăşi vieţii pe planeta noastră" şi aceasta face ca astăzi „războiul să nu mai fie posibil de conceput". În aceste condiţii singura opţiune raţională de a fi, de a exista, în concepţia partidului nostru, este pacea şi colaborarea care pot garanta progresul şi viitorul omenirii.

Punînd în evidenţă pericolul pe care îl reprezintă escaladarea cursei înarmărilor, mai ales înarmarea nucleară şi tendinţa de militarizare a spaţiului cosmic, conducătorul înţelept al partidului şi statului nostru a pus în lumină şi celălalt aspect al evoluţiei în situaţia internaţională şi anume tendinţele pozitive, procesul activ al afirmării crescînde a forţelor care se opun politicii imperialiste de intensificare a înarmărilor, de forţă şi dictat, evidenţiind rolul determinant al popoarelor în apărarea păcii şi progresului, a dreptului lor de viaţă şi libertate. Preşedintele României socialiste ori de cîte ori s-a referit la situaţia internaţională, a apreciat că analiza ei atestă creşterea influenţei pe plan mondial a ţărilor socialiste, a celor în curs de dezvoltare şi nealiniate — care formează de fapt marea majoritate a statelor lumii, interesate în instaurarea şi consolidarea păcii — a celorlalte forţe democratice şi progresiste de pe mapamond care îşi afirmă tot mai puternic şi insistent voinţa de pace, de a scăpa de ameninţarea războiului nuclear.

Tocmai de aceea România socialistă desfăşoară o intensă activitate pentru oprirea cursei înarmărilor, pentru reducerea pericolului unui război nuclear şi, în general, a recurgerii la forţă în relaţiile internaţionale. Iniţiativele ei au un larg ecou şi audienţă în opinia publică mondială, un edificator exemplu fiind vibranta chemare la luptă unită pentru asigurarea dreptului suprem al popoarelor la existenţă liberă şi demnă conţinut în Declaraţia Marii Adunări Naţionale a Republicii Socialiste România cu privire la Anul internaţional al păcii.

Încrederea partidului nostru, a eminentului său conducător, în forţa şi dorinţa de pace a popoarelor a fost reafirmată cu putere şi optimism însufleţitor în cuvîntarea sa la Adunarea solemnă organizată cu prilejul aniversării a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român : **„Avem deplina convingere că stă în puterea popoarelor ca, acţionînd unite, cu toată fermitatea, să schimbe cursul evenimentelor, să oprească drumul spre catastrofă şi să asigure calea spre destindere, triumful raţiunii, să impună dezarmarea, pacea, şi conlucrarea paşnică între toate naţiunile lumii !"** Prin glasul celui mai iubit fiu al ei, România a fundamentat teza conform căreia problema fundamentală a lumii contemporane o constituie apărarea păcii, eliminarea pericolului nuclear, făurirea unei lumi mai drepte şi mai bune pe planeta noastră, iar, demersurile neobosite făcute în acest scop i-au adus o apreciere unanimă şi au impus-o opiniei publice mondiale ca ţară a păcii, iar eminentul nostru conducător este aureolat cu atributul de **erou al păcii,** luptător neobosit pentru apărarea dreptului la viaţă liberă şi demnă a popoarelor.

În cel de-al 65-lea an de la făurirea Partidului Comunist Român, care astăzi reprezintă centrul vital al societăţii noastre, România se prezintă şi ca ţara unui uimitor progres social-economic. Socialismul a înlăturat exploatarea şi asuprirea, a eradicat factorii interni şi externi care au frînat progresul economico-social al patriei noastre, a deschis un cîmp larg de manifestare vocaţiei constructive a poporului român. În anii socialismului, cu deosebire în perioada inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului, pe care o numim cu justificată mîndrie patriotică **EPOCA NICOLAE CEAUŞESCU,** poporul nostru a reuşit să schimbe radical situaţia economică a ţării, să amplaseze ferm economia românească pe calea unei dezvoltări accelerate impuse de revoluţia tehnico-ştiinţifică. Congresul al XIII-lea, care a deschis noi orizonturi pentru progresul multilateral al patriei, prin hotărîrile adoptate, va asigura trecerea României din stadiul de ţară socialistă în curs de dezvoltare la unul superior, de ţară socialistă mediu dezvoltată, iar la sfîrşitul mileniului economia românească se va ridica la nivelul ţărilor dezvoltate din punct de vedere economic.

Noua imagine a României socialiste în lumea contemporană, de ţară a păcii şi progresului, este indisolubil legată de prodigioasa activitate desfăşurată de către Partidul Comunist Român de-a lungul existenţei sale, şi de eminentul ei conducător de azi, tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU,** ctitorul patriei moderne.

Prof. univ. dr. Teodor POP

imnele patriei

PARTIDULUI

**Pentru că ai aprins făclia
croind un drum ce urcă spre soare
şi întîmpină milenii, veşnicia,
iar gîndului i-ai dat aripi să zboare ;
pentru că glia strămoşească
ai făcut-o să-nflorească
şi mîinile noastre le-ai sfinţit
cu puterile voinicilor, din mit,
cum am putea, cu faţa-nrourată,
să-ţi mulţumim —
decît spunîndu-ţi tată !
Pentru că liberi paşii, în lung şi în lat,
pămîntul nostru-ntinerindu-l îl străbat
şi, ca un fulger din poveste,
ei urcă munţi, piscuri, creste ;
pentru că ai plantat în inimi fericirea,
semănînd în suflete iubirea,
oamenii îţi ies pretutindeni în cale
ca, după datina veche, strămoşească,
să te primească
cu pîine şi sare.**

Ivo MUNCIAN

Anghel Dumbrăveanu în „B.P.T."

Privită de la înălțimea ireversibilității pe care o dă antologia, orice antologie, creația scriitorului dobîndește o geografie surprinzătoare. O geografie, nu o anatomie, nu o fiziologie. Deși va fi fiind vorba și de acestea, cum și, poate, de multe altele. Însă geografia ni se impune cu puterea evidenței. Antologia de texte, departe de a produce o egalizare, o uniformizare a reliefului poetic, îl pune și mai mult în evidență. Antologia ne scoate din comoditățile de lectură, oferindu-ne senzația că le servește. Antologia, cînd nu confirmă o valoare, își falsifică înseși rolul și menirea. Se spune că, antologat, orice scriitor rezistă. Nimic mai neadevărat. În antologii rezistă doar scriitorii care au trecut probele de foc ale cărților anterioare. Nici o antologie nu echivalează cu o declarație de independență, dacă independența n-a fost cucerită anterior. Antologie e doar pactul, consecința bătăliei, nu și bătălia însăși.

Am scris aceste rînduri în chip de introducere la o sumară analiză a antologiei publicate de Anghel Dumbrăveanu în cea mai prestigioasă colecție literară de la noi, „Biblioteca pentru toți". Așadar, Iarna imperială ne propune un Anghel Dumbrăveanu sărbătoresc. Un poet în ediție definitivă, dacă se poate spune așa, un poet ce nu mai are de trecut decît o singură vamă: a luptei cu timpul. Selecția de acum, cea mai substanțială, publicată pînă în prezent de către poet, redă cu maximă fidelitate, caracteristicile creației lui Anghel Dumbrăveanu. De la melancolia romantică a primelor versuri pînă la ceremonialul sobru, cu inteligența lui poetică devenită principal autor al scenariului liric, și pînă în etapa actuală, a ultimelor două sau trei cărți, în care discursul poetic este înlocuit de o astrologie a iluziei, drumul poeziei lui Anghel Dumbrăveanu s-a modificat simțitor. Inițialul semn de exclamare, al privirii pure care descoperă lumea, se curbează, sub presiunea unor lente, dar nu lipsite de violență, cutremure interioare, într-un semn de întrebare. Poemul se mișcă pe alte coordonate, traiectul său îl dau calcule complexe, mișcări insesizabile ale sensibilității. Memoria se interpune în actul transcrierii, o memorie din ce în ce mai prezentă, selectivă și afectivă totodată, ca o masă îndelung, minuțios construită a suferinței poetului. Cele cinci secțiuni de organizare a volumului sporesc de tot atîtea ori drumul unei deveniri. Al unei posibile, dorite, calculate transformări. În fiecare din aceste cicluri, în noile nuclee de închegare a discursului se produce o identică, tulburătoare dislocare a cuvintelor și a sensului. Versul nu mai comunică, versul constată. O răceală de bun augur s-a așternut peste pagină, fixînd-o în așteptarea marilor glaciațiuni poetice. Eul poetic, multiplicat pînă la obsesie, este și un receptor al „fluidelor cosmice" (după cum observă Marcel Pop-Corniș, în excelenta prefață a volumului), dar și un transmițător al senzațiilor actualizate de o memorie care se autoflagelează aproape cu sălbăticie. Vechi obsesii migrează în cărțile mai noi, fără a se mai recunoaște în ele seninătatea receptării din ziua întîi a inspirației. Nu, de data aceasta, poemul devine vehicolul unei retorici a existenței. Cuvîntul nu se mai lasă transcris. Cel mult, el se autodevoră. Jubilația originară ajunge un rictus suprapunîndu-se golului ivit prin dispariția definitivă a entuziasmului pregătit să recepteze fenomenele lumii. Vocea poetică are, acum, de optat între două tonalități: între timbrul direct, nemodulat, al certitudinii, și reverberarea incertă, creînd nebulozități spectaculoase în poem, a lumii întrezărite dincolo de oracolul prezenței discrete a fantasmelor. Poet al iubirii, în primele cărți, dar și al „emblemelor soarelui" și al „euritmiilor mării", Anghel Dumbrăveanu se dovedește, citit retrospectiv, unul din poeții definitiv seduși de fascinația poeziei existențiale. Proiectul său literar se vede, astfel, încoronat de promisiunea unei Utopii din ce în ce mai sedusă de „ceremoniile interzise", cu o tot mai izbăvitoare invocare a combustiei de neliniște. O poezie parcă definitiv tentată de suprema bucurie a impactului, și discret și spectacular, cu lumea pe care, nevăzut, în tăcere, bîntuit de neliniști, o construiește.

Mircea MIHĂIEȘ

cronica literară

O apariție în Biblioteca pentru toți iese din cadrul obișnuit al premierelor literare, atrăgîndu-ne atenția asupra unei relații de obicei mitologice: prezentul și viitorul literaturii sînt prinse într-o acoladă, menită să sublinieze investiția de încredere a publicului în opțiunile unui scriitor. Clasicizarea, cu alte cuvinte, își caută și își găsește, și astfel, argumentele. Ieșirea din timpul consacrat al literaturii — al generației — în numele căreia intraseră în arenă uimitorii tineri ai anilor '60 — nu înseamnă, în poezia lui Anghel Dumbrăveanu, desolidarizare față de valorile începutului. Sărbătoarea poetului tînăr nu e abandonată și nici privită circumspect, nici contestată cu vehemența autorilor care, după 1970, au receptat, cu maximă acuitate, criza unei (să zicem) vîrste. Poetul nu rămîne sau nu coboară în subterana derizoriului. Creșterea lui respectă alte legi ale devenirii. Sub limbajul întristat, nu o dată copleșit de mîhnire, poetul nu trădează cea mai frumoasă sărbătoare a sa: aceea a Poeziei. S-a vorbit (și în excepționala sa prefață Marcel Pop Corniș reia termenii unor dezbateri mai vechi) despre relația dintre hipnos și thanatos, despre tragicul, prezent în ultimele volume, despre propensiunea către nocturn a ceremoniilor lirice din ultimele volume ale poetului. Adevărul este că noua arhitectură a volumului pune în valoare credința lui Anghel Dumbrăveanu în valorile Poeziei. El nu neagă, el întemeiază, drumul său e în sus. Ceremonia poetică nu anulează, dimpotrivă, potențează dreptul poetului în cetate. În aparență coboritor, poetul nu cedează inițiativa conceptelor sau cuvintelor, cum se întîmplă în cazul unor autori mai citați decît Anghel Dumbrăveanu. „Plîngerile" sale au o dublă natură, melancoliile sale de asemenea: ele aparțin Știutorului, celui care deține puterea magică. Pierderile nu afectează esența. Sărbătoarea nu-și mai desfășoară fantasticele-i întîmplări în afară. Acolo e frig, bat vînturi reci, vîrstele înaintează implacabil, prietenii se duc, cețurile acoperă orașul, amintirile se estompează. Rugina corupe ceea ce părea veșnic, anotimpul ne poartă într-un nord al intemperiilor umane. Chiar spațiul își trădează condiția: ilimitatul se supune limitei, desigur maligne. O sală a vîntului e subiectul unei poezii. Pereții închid accesul către lumile fabuloase ale mării, către vegetațiile tulburătoare ale Deltei. Și, totuși, recitim ca să observăm că toate acestea nu aparțin decît întîmplării. Poetul s-a retras înlăuntru și își desăvîrșește sărbătoarea în liniștea interioară a creației. Conceptele negative se purifică, supuse magiei poetice. Traiectoria lor devine fosforescentă. Nocturnul (căci el le adună, în definitiv, pe toate) își dă măsura iluminat de artificiile unei serbări magnifice.

Aceasta este Iarna imperială. Geografia frigului primește conotațiile și forța timpului sărbătoresc. El, poetul, e acela care transfigurează. Care poate da lumii sensurile ei adînci, care poate reda peisajului strălucirea eternității. Lumea strălucitoare a lui Anghel Dumbrăveanu ne redescoperă sensurile vechii credințe în Poet. Între inedite, cîteva excepționale care subliniază, din alt unghi, drepturile poeziei în cetate, statuează opțiunile unui clasic. Chiar și în acest „negativ" pe care îl cităm pentru a indica noile deschideri ale liricii lui Anghel Dumbrăveanu: „Serafim are oroare de cîrtițe / / Umbletul lor orb pe sub pămînt / ritul la rădăcinile florilor / obsesia luminii / la care nu au acces / Serafim încearcă să înțeleagă / de ce aspiră ele la ceea ce le rănește / și le alungă-napoi / După plecarea zilei / cîrtițele ies sub privirile nopții / fără să le poată percepe / geometria de aur / / Dacă s-ar putea tîrî prin întunericul cerului / își spun dac-ar putea frînge / rădăcinile acelor inflorescențe / oglindite-n spațiul celest / dacă le-ar putea mirosi / tremurul alb / de petale ucise / / Cînd se crapă de ziuă / cîrtițele fug derutate / în obscuritatea destinului lor / umilite de puterea luminii / / Serafim ne asigură / că despre zbor cîrtița nu știe nimic". (Geometria de aur).

Cornel UNGUREANU

---

* Anghel Dumbrăveanu, IARNA IMPERIALA, Editura Minerva, „Biblioteca pentru toți", 1986.

portrete

Strategii narative

Puțini s-au așteptat ca, după cinci romane scrise în forță și în conformitate cu o formulă narativă proprie, în care psihologismul, parabola și simbolul își au un loc bine definit, Gh. Schwartz să apară cu o carte ca Maximele minimele (Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1984) ilustrînd o temă necanonică, povestirea paradoxală și făcînd investiții într-o arie circulară, uzată de avangardă și repopulată de teatrul absurdului.

Raportarea la realitate e mereu polemică și contradictorie, dar neconcludentă, parcă voit neconcludentă, iar forma de „manual" ilustrat cu capitole de moravuri și economie îl catapultează pe scriitor în rîndul ironiștilor de tipul lui Ștefan Bănulescu (cel din Scrisori provinciale) sau al lui Mircea Horia Simionescu. În timp ce Gh. Schwartz, mai metodic, cultivă o ironie rece, nordică, îmbălsămată în umorul negru, ceilalți doi sînt desigur mai temperamentali. Fantasticul este în schimb un punct de despărțire; în cazul lui Gh. Schwartz, avem de a face mai degrabă cu o suprimare (uneori o „comprimare"), scriitorul fiind preocupat mai mult și mai direct de criza limbajului, a comunicării. El deformează povestirea — și așa foarte scurtă — așa cum în pictură „primitivii" suprimau cu violență figurativul —, încurcă ițele cu rafinament policier, dă tîrcoale „subiectului", apoi îl lasă în suspensie, aparent numai, căci, venind din roman, posedă tehnica suprapunerii sau a intercalării planurilor; pe de altă parte, preluînd sugestii suprarealiste, el nu are violența și nici furia acelora: odată îmblînzite, ele, sugestiile, fac jocul dresorului oferind un spectacol fără riscuri. Ceea ce se povestește în Maximele minimele poate fi redus la o singură propoziție: un oarecare Gough are mereu necazuri din cauza lui Finch. Dincolo de acest lucru, drama existenței este redusă la gestul mașinal al personajului. Scriitorului îi repugnă pateticul. Omnisciența nu-i folosește, ce descinde „ex machina", grăbind deznodămîntul. Învățămintele, morala, maximele devin tot niște elemente aleatorii și pot să se scurgă în orice moment înapoi, în ficțiunea care le-a produs. Exemplaritatea personajelor și a cărții constă tocmai în lipsa lor de exemplaritate. Eroii nu ilustrează caractere, ele fiind create după maniera unui Urmuz sau a unui Daniil Harms. Personajul însuși îl modifică pe autor, acesta străduindu-se — oricît de dezinteresat ar părea — să-l recreeze, să-l salveze de aluviunile livrești. Personajul acesta este „circular", limitat ca destin, hrănindu-se cu propriul „trup" etimologic.

Cînd textul își epuizează o parte din forța discursivă, scriitorul operează simplificări sau reducții neașteptate la nivelul structurii și respinge orice impuls ce ar veni din sfera de influență a moralei. Lucrul acesta e sublimat în autopunitiva postfață a autorului, unde bătrînul scriitor Gough solidarizează cu elevul leneș. Titlul cărții dobîndește un sens conotativ, parodic, la adresa „învățămintelor" dar și a autorilor de învățăminte. Cu o îndîrjire năstrușnică, autorul face uz și haz de o adevărată tehnică a (de)plasării motourilor, instituind o adevărată entropie în care „minimele" (și nu maximele) umilului autor creează diversiune în rîndurile cititorilor „fățarnici" care preferă — cum spune un personaj — numai „autorii care scriu literatură universală". Gh. Schwartz a realizat prin această carte o replică ubuescă a povestirii „în serii", atît prin originalitatea tandemului Gough-Finch, cît și prin factura nonconformistă a scriiturii.

Gh. MOCUȚA

O carte deschisă

consemnări

Reluînd titlul unei cărți aparținînd lui V. Hilt (1972), Valentin Borda și Editura Sport-turism ne-au oferit recent o lucrare cuprinzătoare și de largă accesibilitate, consacrată călătorilor și exploratorilor români. O apariție gen dicționar, fișele propuse divulgînd uriașul efort al harnicului redactor. Vom recunoaște, înainte de orice alte comentarii, că avem în față „o scriere folositoare" (cum ne avertizează, cu modestie, autorul), exploatînd un material eterogen și scotocind arhivele; meritînd deci recunoștința noastră întreagă. Lipsesc din acest inventar marii călători români în viață. Valentin Borda preciza însă că interesul său nu e confiscat de contemporani, ci numai de cei care „și-au încheiat opera", rezervîndu-și dreptul de a reveni cu adăugiri și revizuiri într-o altă, posibilă, ediție. Selecția — ne lămurește V. Borda — a fost „severă și subiectivă". Fișele „dicționarului" ce (ne) descoperă vechimea gestului călătoriei și diversitatea motivelor care au stimulat pornirile exploratorii nici nu și-au propus epuizarea listei.

Cum sincera sa intenție este de a-și ameliora „dicționarul" (îmbogățindu-l dar și eliminînd erorile), semnalez cîteva: la „articolul" Liviu Rebreanu, inexacte sînt datele călătoriei la Iași și a primirii în Academie; Vlad Dracul (p. 490) era cavaler al Ordinului Dragonului Răsturnat, cu sediul la Nürenberg, unul dintre ultimele ordine de intenție cruciată; se cuvine rectificat și numele criticului ieșean Z. Sângeorzan (p. 501). Din acest volum, cred, nu ar fi trebuit să lipsească Sorin Titel, trecut — din păcate — mult prea iute dincolo de Styx, dar cu mare și declarată vocație de călător.

De certă utilitate, înmagazinînd un uriaș travaliu, ultima carte a lui Valentin Borda rămîne — astfel — „o carte deschisă".

Adrian Dinu RACHIERU

---

* Valentin Borda: CĂLĂTORI SI EXPLORATORI ROMÂNI. Editura Sport — Turism, 1985.

viața asociației

● La sediul Asociației Scriitorilor din Timișoara a avut loc sărbătorirea poetului Valentin Tudor, cu prilejul împlinirii vîrstei de 50 de ani. Despre activitatea și creația lui au vorbit Traian Iancu, directorul Uniunii Scriitorilor din R.S. România, Anghel Dumbrăveanu, secretarul Asociației Scriitorilor din Timișoara, și criticul literar Mircea Tomuș. ● La Școala generală nr. 16 din Timișoara, prozatorul Mircea Șerbănescu s-a întîlnit cu membrii cenaclului literar din școală, îndrumat de prof. Mirela Frigiciu. În cadrul întîlnirii au citit din creațiile lor elevii Ioana Bulza, Patricia Nedelea, Claudia Rotaru și Miruna Scripcă. ● Tinerii scriitori Mircea Mihăieș, Carmen Odangiu, Vasile Popovici și Daniel Vighi au fost oaspeții elevilor și cadrelor didactice de la Școala generală nr. 15 din Timișoara. ● La Școala generală din Birda a avut loc lansarea volumului „Inimi în primejdie" de Mircea Șerbănescu. Prezentarea volumului a fost făcută de prof. Păun Antalag, directorul școlii. ● În cadrul Zilelor învățămîntului timișean, la Liceul de filologie-istorie din Timișoara a avut loc o șezătoare literară la care au citit din creațiile lor Slavomir Gvozdenovici, Draga Mirianici, Ivo Muncian și Srboliub Mișcovici. ● În contextul Zilelor culturii orăvițene, la Oravița și la Petnic au avut loc o suită de manifestări literare, la care au luat parte Marius Munteanu, Nicolae Danciu Petniceanu, Titus Suciu și Damian Ureche. ● Cu același prilej a fost lansat volumul „Toamna poetului" de Damian Ureche, apărut recent la Editura Facla. ● La ședința de marți a Cenaclului Asociației Scriitorilor din Timișoara și al revistei „Orizont" a avut loc o întîlnire cu membrii cenaclului „Franyo Zoltán" al Asociației. Au fost prezentate pagini din creația scriitorilor Anavi Adam (în lectura actorului Miron Șuvăgău, de la Teatrul Național Timișoara), M. Veress Zsuzsanna și Bárány Ferenc. Au participat la discuții Sofia Arcan, Anghel Dumbrăveanu, Mandics György, Marian Odangiu, Mircea Șerbănescu și Cornel Ungureanu. La ședința de marți, 27 mai a.c., ora 18, va citi poezie Marcel Sămînță. Referat: Ioan Viorel Boldureanu.

O pagină eroică din cronica luptei antifasciste

Sînt în istoria partidului nostru comunist momente care au darul de a lumina cu o intensitate deosebită trăsături ale ansamblului existenței și luptei sale: legătura strînsă cu poporul, identificarea cu crezurile și năzuințele sale cele mai fierbinți, combativitatea revoluționară în lupta pentru împlinirea dreptelor sale țeluri.

O coincidență fericită face ca în această primăvară în care întregul nostru popor aniversează gloriosul jubileu al făuririi Partidului Comunist Român, să se împlinească 50 de ani de la procesul militanților comuniști și antifasciști de la Brașov, unul din cele mai remarcabile evenimente care au dat relief patriotismului fierbinte al comuniștilor, consecvenței atitudinii lor antifasciste, punînd în același timp în lumină capacitatea partidului de a forma cadre revoluționare, dăruite trup și suflet cauzei comuniste, capabile să înfrunte cu neînfricare prigoana, să stea drept și demn în fața nedreptății și represiunii.

În acest proces s-a afirmat puternica personalitate de revoluționar și conducător comunist a celui care astăzi se află la cîrma destinelor națiunii noastre — tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU.**

Este cunoscut faptul că în împrejurările în care pericolul fascist amenința interesele supreme ale țării, Partidul Comunist Român s-a situat în fruntea forțelor patriotice naționale, desfășurînd largi acțiuni politice pentru ralierea pe o platformă comună a tuturor partidelor și organizațiilor claselor și grupărilor sociale, ale căror interese coincideau cu interesele fundamentale ale patriei, ale democrației, pentru unirea într-un larg front popular de luptă, pentru apărarea independenței și integrității țării, pentru bararea drumului fascismului.

Rezultatul acestei activități s-a concretizat în crearea a zeci de organizații de masă democratice, care au organizat numeroase acțiuni antifasciste.

Avînd la bază prețioasa experiență acumulată, Plenara C.C. al P.C.R. din februarie 1935 a conturat tactica luptei pentru crearea Frontului Popular Antifascist, care să grupeze pături și categorii sociale largi — muncitori, țărani, meseriași, intelectuali, mici negustori, funcționari — în vederea îmbunătățirii condițiilor de muncă și de trai ale acestora, apărării libertăților democratice, împotriva primejdiei fasciste, pentru apărarea independenței și suveranității naționale a patriei. S-a preconizat de asemenea adoptarea unor forme elastice de activitate prin care să se poată atrage cele mai diverse pături și categorii sociale în jurul clasei muncitoare. Plenara a subliniat totodată, ca o sarcină de primă însemnătate, necesitatea repartizării cît mai judicioase a cadrelor sale cu experiență în domeniul muncii antifasciste în sectoarele de bază ale economiei.

Experiența dobîndită în timpul activității în cadrul Comitetului Național Antifascist, calitățile deosebite dovedite cu prilejul participării la numeroase acțiuni revoluționare au determinat investirea tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, în toamna anului 1935, în funcția de secretar al Comitetului regional Prahova al U.T.C. În această calitate a desfășurat o intensă activitate politică și organizatorică, pentru înființarea unor nuclee comuniste, pentru promovarea în rîndul tinerei generații a liniei politice antifasciste și patriotice a P.C.R. În timpul unei asemenea acțiuni a fost arestat, împreună cu alți tovarăși de luptă, la începutul anului 1936, în comuna Ulmi din județul Dîmbovița. După aproape 5 luni de cercetări, grupul de tineri comuniști și antifasciști a fost adus în fața Tribunalului militar al Consiliului de război al Corpului V Armată din Brașov.

La fel ca și în alte procese înscenate militanților partidului comunist în anii ilegalității, cei 21 de tineri implicați, în frunte cu tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, prin ținuta lor demnă, neînfricată au transformat înscenarea judiciară din orașul de sub Tîmpa într-un puternic act de acuzare a regimului burghez, într-o tribună de afirmare a voinței de luptă antifascistă a poporului român.

Procesul a demonstrat, odată mai mult, că în țara noastră existau forțe sociale capabile să bareze drumul fascismului spre putere, să apere libertățile democratice, unitatea și independența națională. Dezbaterile procesului au pus, de asemenea, în lumină, cu deosebită putere, faptul că, în pofida grelelor condiții în care era obligat să activeze, partidul comunist constituia conștiința lucidă a națiunii, forța cea mai hotărîtă și combativă a luptei antifasciste, pentru salvgardarea independenței și integrității teritoriale a țării, grav amenințate de fascism.

Numeroase documente ale vremii stau mărturie faptului că opinia publică din țara noastră a urmărit cu atenție dezbaterile procesului. Pe adresa tribunalului brașovean au sosit din multe părți ale țării moțiuni și scrisori de protest, cerînd punerea în libertate a celor judecați. Ziare de mare tiraj și recunoscut prestigiu public, precum „Dimineața", „Cuvîntul liber", „Gazeta de Transilvania", „Arena", „Zorile" și-au trimis corespondenți spre a urmări și relata zilnic desfășurarea procesului.

Curajul și dîrzenia tinerilor acuzați, largul ecou avut în țară și peste hotare au înscris procesul de la Brașov cu litere roșii în istoria luptei antifasciste, revoluționare din patria noastră.

Dr. Vasile DUDAȘ

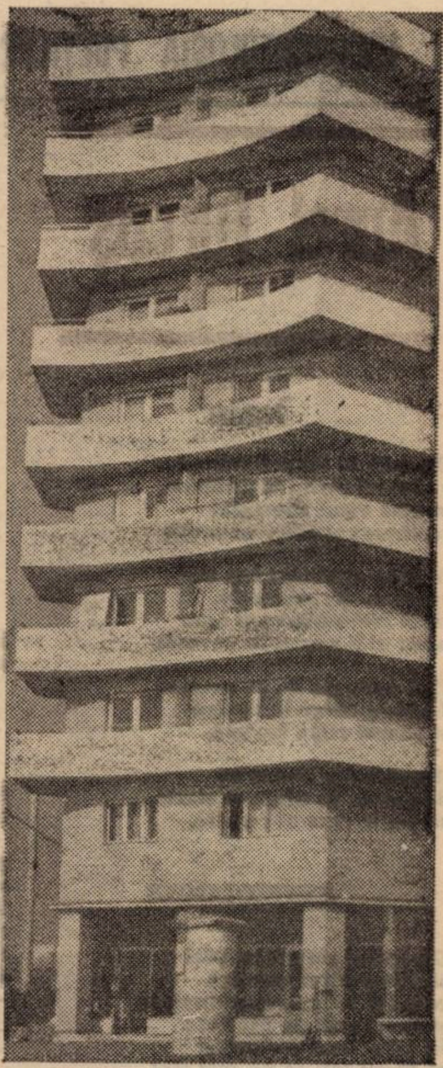

„Verticală" (Foto : IULIU MARTIN)

convorbiri

Cu RADU BELIGAN

— Artist al poporului,

directorul Teatrului Național din București

(Foto : S. TOMESCU)

Din inițiativa teatrelor naționale din București și Timișoara a fost organizat un adevărat turneu de... forță cu un spectacol de excepție, „Divina... comedie", care, în orașul de pe Bega, a fost vizionat de aproape 5 000 de spectatori, bucurîndu-se de un succes cu totul deosebit. El a fost susținut de o excelentă echipă de actori ai Naționalului bucureștean: **Radu Beligan, Gheorghe Dinică, Marin Moraru, Mihai Fotino** (care a semnat și regia), **Mariana Mihuț.** În „replică", antologia comediei românești a fost susținută de un grup de actori ai Naționalului timișorean: **Mihaela Murgu, Vladimir Jurăscu, Ioan Haiduc, Estera Neacșu, Margareta Avram, Daniel Petrescu** și **Robert Linz**, scenografia fiind semnată de Emilia Jivanov. Seara, destul de tîrziu, după ultima cădere a cortinei, binecunoscutul om de teatru, artistul poporului Radu Beligan a avut amabilitatea să participe la o întrevedere deosebit de interesantă. Iată conținutul ei:

— Mulțumindu-vă căldura, în numele miilor de iubitori ai Thaliei care v-au aplaudat cu atît de multă sinceritate în cele două zile de reprezentații, îngăduiți-ne, stimate maestre, să începem convorbirea cu... finalul unui interviu clasic: ce proiecte de viitor aveți?

— Două proiecte teatrale, legate de doi dramaturgi pentru care am o profundă admirație: Dumitru Radu Popescu lucrează de zor la o piesă, al cărei protagonist urmează să fiu eu, iar Ecaterina Oproiu îmi scrie de asemenea un rol „pe măsură" în noua sa piesă avînd în vedere că... Aștept cu emoție manuscrisele, căci nu există o mai pasionantă aventură spirituală pentru un actor decît aceea de a lua parte la nașterea unei piese noi. Am ș. un proiect cinematografic cu vechiul meu prieten Gopo, de care mă leagă amintirea primilor pași pe lună, făcuți de mine înaintea cosmonauților (se știe doar că arta devansează realitatea).

— Cum s-a născut ideea „Divinei... comedii" la Timișoara?

— În cîteva rînduri, directoarea, care este Lucia Nicoară, mi-a făcut invitația de-a colabora cu Naționalul timișorean. Cînd colegul meu, Mișu Fotino, a avut ideea unui spectacol colaj de umor românesc, i-am sugerat că cea mai fericită colaborare ar fi cu trupa timișoreană, ale cărei virtuți de „vis comica" avusesem prilejul să le descoperim în excelentul spectacol cu „Mobilă și durere". Fuziunea dintre noi s-a făcut imediat, spre bucuria noastră reciprocă.

— Activitatea Naționalului timișorean vă este bine cunoscută. Cum o apreciați?

— Cunosc destul de bine producțiile teatrale. Nu o dată, ele se situează printre valorile de vîrf ale scenei românești. Un repertoriu de ținută, uneori, spectacole remarcabile, alteori, inițiative artistice pline de interes și, totodată, un profesionalism temeinic caracterizează activitatea Naționalului timișorean.

— Cît de apropiat (sau de depărtat) se simte actorul Radu Beligan de... directorul Teatrului Național din București?

— Actorul întreține cu directorul raporturi complicate, cînd armonioase, cînd antagonice. De fapt, primul se folosește de uneltele meseriei celui de al doilea. Fiindcă, prin fire și formație, nu sînt deloc pentru un personaj care nu-și pune întrebări, care nu are ezitări, e convins de importanța sa și e încîntat de puterea și însemnătatea funcției încredințate. Am, cred, vocația și experiența unui animator, dar îmi lipsește talentul administratorului și însușirea de a comanda și de a asculta care, așa cum spune Sartre, înseamnă unul și același lucru. Iată de ce sînt momente cînd interpretul e satisfăcut de cum evoluează sub înfățișarea directorului și sînt momente cînd directorul e foarte nemulțumit de ceea ce realizează actorul ca protagonist al acestui spectacol.

— Care sînt principalele probleme actuale — politice, filozofice, artistice — care vă frămîntă?

— Mă interesează, fie că este vorba de viața politică, de ordinea ideilor sau de creația artistică — faptele care mă ajută să înțeleg lumea ca sistem rațional, care se opune violenței, arbitrarului, nemăsurii sau incoerenței, care sporesc cunoașterea de sine și de ceilalți, care împuternicesc verbul „a fi" și creditează viitorul. Mă pasionează orice act prin care gîndirea se aprovizionează cu noi „muniții", iar existența se dovedește altceva decît amînare, nesiguranță și provizorat, adeverind demnitatea și perspectivele persoanei.

— Spectatorul, ca personaj, vă preocupă cu siguranță într-un mod cu totul deosebit. Vorbiți-ne despre cel de la Timișoara.

— Omul de teatru știe de cînd lumea că personajul cheie al unui spectacol este publicul. Dacă, dincolo de rampă, nu se află un spectator receptiv, tragedia scapătă în derizoriu, comedia înnoptează, iar piesa se joacă într-o singurătate neajutorată. Vreau să spun încă o dată că nu-i destul talentul autorului, regizorului, sau interpreților. E neapărat necesar ca și publicul să aibă talent. Venind în întîmpinarea reprezentației, adăugind, întregind uneori spectacolul, el e mai prejos, mai presus sau pur și simplu alături de așteptările celui din sală și de aceea el îl privește fără să-l vadă și-l ascultă fără să-l audă. Și, ca în orice relație de dragoste, vina nu cade doar pe umerii unuia dintre parteneri. Cît privește spectatorul din acest oraș, în a cărui ființă s-a adunat experiența istoriei, civilizației, culturii, el constituie fără îndoială unul dintre cei mai atenți, avizați și activi participanți ai evenimentului de teatru.

A consemnat
Nicolae PÎRVU

MICROANTOLOGIA POEȚILOR CONTEMPORANI

Aurel Turcuș

NIMB

Un cuib al Păsării Măiastre
e nimbul țării : 'nalt tărîm,
în care visul aburește,
cu zborul rodnicului drum.

În raza nimbului îmi sun
vocalele. Și, omenește,
cîntă Măiastra, ca și cum
ne-ar zidi graiul în poveste.

Cad umbrele de pe cuvinte.
Lamura curge în rostire
și poartă clipa înainte,

iluminînd a nemurire
de patrie. În nimb se simte
că poate raza să respire.

ARHEOLOGIE

Cu ochiul sufletului vezi
strălimpezitul osemînt
ce-n lut rodește largi amiezi
și le revarsă pe pămînt ;
în adîncimea lor cutezi
să fii cît toți ce nu mai sînt
și să-i răzbuni că au în miez
de Timp, sămînță de mormînt.
Dezgropînd semnul altor vremi,
cunoști doar drumu spre izvoare
și veacul depărtat îl chemi,
să îi speli fața de uitare.

Țărînă ești doar cît te temi
de huma ce-o să te-nconjoare...

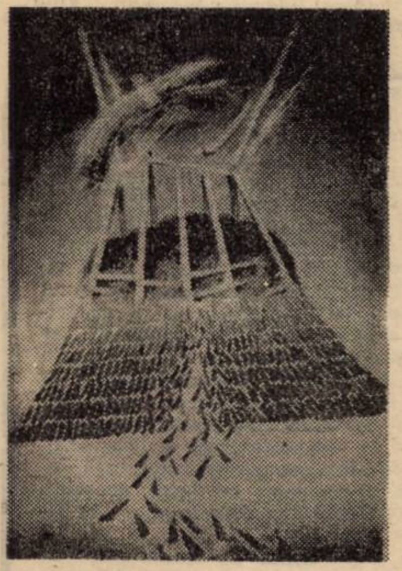

ONISIM COLTA : „Acoperiș"

RĂZVRĂTIRE

Cuvîntul vechi îmi răzvrătește buza,
izbindu-mi-o cu fierul din vocală,
ca-n munții de la Sarmisegetuza
să-i cer lui Gebeleizis socoteală :
ce face slava sa cu-atîta fum,
în care vulturi înotînd se-neacă
deasupra scrumului unde șezum,
avînd odihna sabiei din teacă ?

PRIVIRE

Zamolxis peșteră și zare,
Zamolxis rădăcină-adîncă
și trunchi înrămurat, în care
sînt fructe tăinuite încă,

Focul tău viu, înalt, pe stîncă,
iar îmi clipește-n depărtare,
chemîndu-mă, ca o poruncă
de stele-cumpeni, peste mare.

De-atîtea ori ajung aproape
de focul tău. Și, de-aș putea,
mi l-aș înțărmuri-ntre pleoape,

să fie el privirea mea —
un far îmblînzitor de ape,
cît îmi va curge Dunărea

DECEBAL

Strălucea sabia-n rana lui Decebal ;
ecoul morții cuprindea punctele
cardinale,
petrecut peste vale și deal,
reîntors peste deal, peste vale.
Taina se poate dezlega din ecou,
după cum sună apa, piatra, copacul,
după cum sună pieptul unui erou,
cînd fierul e mai dulce ca veacul.

LA ULPIA TRAIANA

Sub acvila romană
de marmură,-n izvor,
prin străvezimea apei
licăresc oseminte ;
sînt ale mele, oare,
din timpul viitor,
sau e un osuar
al unui vechi părinte ?

VĂZDUH FĂRĂ VAD

Vultur dușman de-ar încerca numai
o clipă să-nvelească în rotocoale
munții,
brazii s-ar preschimba-n săgeți pe
plai
și-un arc întins ne-ar fi chiar bolta
frunții.

Izvoarele alpine s-ar retrage-n
matrice
și-n albia uscată, prundul, ca
sarea-n rană,
ar răzvrăti-n lung rîul, făcîndu-l
să-și ridice
pietrele în văzduh, spre pasărea
dușmană.

O lance ne-ar fi brațul, cu înălțimi
de brad,
în piscul rîului ridicat în picioare,
iar în văzduhul larg nu s-ar găsi
un vad,
prin care acel vultur să poată să
mai zboare.

VÎRTEJ

Ar fi destul
măcar o dată-n zi
să pun un vreasc
pe foc ceresc,
că vatra lumii
nu s-ar strepezi,
acră de frig,
cînd fructele-i nu-i cresc.

Ar fi destul să pun
în raza-acelui foc
oul în care viața
e ca un fir de boare,
că vatra lumii
ar roti un loc
— vîrtej — prin care lutul
s-ar pregăti să zboare.

Nicolae Stelea

ION ȘI AGRONOMUL

ONISIM COLTA : „Griu"

Nopțile sînt pentru Moș Ion adevărate consilii. Vine la sfat bătrînul Agronom. Are întotdeauna pe spate un sac de cînepă Se așează pe marginea patului și vorbește fără să ridice privirea din podele. „Ei, Ioane, Ioane! Nu m-asculți tu pă mine deloc, mă Ioane! Păi nu ți-am spus să nu-ți pierzi vremea cu capcanele? Lasă vidrele să-și facă voia și vezi ce faci cu arătura de pe Dealu' prunilor. Ia de la gospodărie coama dealului, scoate prunii, că sînt uscați, și pune pepeni. Doi ani n-o să scoți nimic, da' în al treilea dai lovitura. O ajuți cu banii pe față și lași ceva și pentru tine. Pe băiat îl ajuți cu grădina. Îl iei ca om de încredere pentru treaba asta pe Gligor. Și nu uita să pui numai pepeni cu miezul roșu. Da' lasă vidrele, Ioane, și, cum s-o topi zăpada, scoate prunii. Acu' mă duc să văd ce fac ăi de sus și mi-oi vedea de drum. ...Ce tineri am fost și noi, mă Ioane, și ce..."

Moș Ion ofta își lua pantalonii, jerseul, gumarii, pălăria și dădea în curte. Frigul îl despărțea de bucătăria în care dormea și-și amintea de grajd. „Ce-or fi făcut animalele as'noapte? A dat brumă groasă". Se întorcea, își lua haina cu buzunarele largi, în care ascundea două, trei coji de pîine apoi revenea și deschidea poarta la curte. Grajdul fremăta. Păsările se țineau amorțite în urma lui, iar cîinele se bucura de parcă știa de întîlnirea din vis.

★

Venise și anul al treilea de cînd arase coama dealului. Gligor fusese alături și acum se pregăteau de marea și ultima bătălie. O începuse din iarnă. Trimisese vorbă peste tot după semințe, căuta anume îngrășăminte, se interesa tot de pe acum de camion, își cumpărase cal și căruță. Se uita în fiecare dimineață spre Padeș să vadă cum va fi vremea. Marioara, nevasta lui dintotdeauna, nu-i mai ieșea din rînd. Îi făcea toate poftele, căutînd ce pierdea cu o zi înainte, punîndu-i la îndemînă sticluța cu „o țîră răchie", castronul cu mîncare, așa încît să nu piardă vremea cerîndu-i ceva Cu toată grija, Moș Ion era nemulțumit și o alerga de colo, colo, dirijînd conform planurilor bătrînului Agronom tot ce însemna viitorul acelei veri.

Dimineața, Moș Ion se întîlnea cu Agronomul la capătul arăturii. „Măi, Ioane! Altfel ți-am spus să faci. Cînd erai tînăr, mă ascultai și nu erai așa îndărătnic. Acum dacă ai să faci de capul tău, eu nu răspund. Da' îți mai spun odată : ia de la Baba Ica o căldare cu grîu și seamănă împrejurul plațului de din vale Grîul aduce belșug și atrage soarele. Fă așa cum ți-am spus și nu fi împotriva celor știute. „Moș Ion rîdea de Agronom și-i zicea înspre crăpătura de lumină a răsăritului ? Fii cuminte și dă-mi pace!" Plantară într-o zi toată bucata de pămînt. O mie patru sute de cuiburi. Veniră și vecinii să-i ajute. Gligor muncea cu patimă, lăcomindu-se la ce era mai greu de făcut. Munceau și la gospodărie, munceau și acasă, spetindu-se, dar bucurîndu-se de copii și la gîndul că pentru el făceau ce făceau. Era pe la sfîrșitul lui mai. Firele de pepeni ieșeau firave din pămîntul trecut prin palmele bătătorite ale bătrînului. Veghea la fiecare cuib, înlătura bulgării de pămînt uscat, buruienile, arunca o privire spre Padeș și bombănea a secetă. Măricara striga la el, așezîndu-i coșul cu mîncare mai la vale, și pleca la treburile ei de femeie ce nu știuse niciodată ce-i odihna. „Ei, femeie, femeie! Cum ne-am mai chinuit și noi fără nici-un ajutor..." Le muriseră părinții de timpuriu, își cheltuiseră banii pe la doctori și abia avuseseră ce le pune pe masă copiilor. Munceau zi și noapte, întrecîndu-se cu toată lumea, în a face bine ceea ce făceau. Copiii merseseră la școli, își ridicaseră casă nouă, cu tot ce le trebuia, dar parcă nu erau mulțumiți. Altfel, vîrsta își cerea tributul și nu mai puteau munci ca în tinerețe.

Noaptea, visase că cimitirul se întindea pînă în capătul locului unde pusese pepni. Mormintele părinților erau chiar la capătul dinspre tarla. Erau acoperite de o cușcă de sticlă, așa cum erau stațiile de autobuz la oraș. Îi prindea bine mai ales pentru cînd s-or coace pepenii, se gîndise, apoi rupsese visul, găsind că e păcat să stai la pîndă pe mormînt. Se răsucise apoi spre Agronom : „Du-te repede în Dealu' prunilor și vezi de pepeni! Ie ceva ce nu-mi place..."

Moș Ion se dusese, bombănindu-l pe Agronom, gîndind că nu putea fi nimic. Îl asculta, însă, ca aproape întotdeauna, numai să scape de vorbele lui cicălitoare. „Ce să fie, mă, acolo? Mai tacă-ți gura, că mă pui noaptea pe drumuri", îi răspunsese, tîrziu, urcînd dealul, după ce dăduse un ocol pe la capcane. Era cald în dimineața timpurie. Căldura ieșea din pămîntul prins de fierbințeala germinației. Ierburile plesneau de sevă, aruncînd spre el toată artileria ce-l țintuise locului, legîndu-l de pămîntul străbun. Cîinele venea tăcut în urmă. Bătrînul uitase de el și liniștea apăsa botul cîinelui spre urmele gumarilor... Moș Ion l-ar fi chemat pe Agronom dar se temea să nu rîdă de el, crezîndu-l fricos. Și apoi nici nu era vorba de frică. Se temea doar să nu se fi întîmplat ceva cu pepenii...

Auzi atunci un scîncet și Mărioara parcă-l strigă de departe, din vale. Scîncetul se repetă și zări pe coama dealului o mogîldeață ce se rostogolea printre cuiburile de pepeni Încearcă să se ascundă, dar nu avu după ce. Se gîndi că ar fi fost bun grîul Agronomului. Mărioara striga ceva mai aproape, dinspre sat. Nu-i putea răspunde. Auzea aproape o voce de bărbat ce încerca să liniștească împotrivirea cu șoapte repetate, înfundate Moș Ion se întinse pe pămîntul umed și-i ascultă răbufnirile. Se gîndi că Mărioara e pe aproape și întoarse capul către vale.

Era o fetișcană pe care nu o cunoscu. Nu avea cum s-o c rească și fata urca spre coamă, unde se auzeau șoaptele. Se adînci în văiuga ce-l adăpostea, de teamă să nu fie văzut, și așteptă să audă ce se va întîmpla. O trosnitură cutremură pămîntul de care era lipit și un țipăt adună lumina. Cînd deschise ochii, fata alerga spre vale, cu cămașa de noapte aprinsă de o geană a răsăritului. „O să-l găsesc pe mort între pepenii tăvăliți!" A unci fata se întoarse spre el, parcă a zindu-l. Avea cămașa desfăcută pînă la brîu și raza dintîi se întoarse în privirile bătrînului din sînul ca o oglindă. „Mărioară... Mărioară..." Sudoarea îi țîșnea de la rădăcina părului și-i curgea rece pe tot corpul, trezindu-l. Se ridică . și-n clipa următoare își a minti de cel ce trebuia să fi rămas între pepeni.

Urcă în grabă printre cuiburi și ajunse la cele tăvălite, căutînd, cu teamă și dorință ciudată, mortul. Găsi doar un pachet de țigări și cuiburile cu plăntuțele rupte. Blestemă și iar blestemă. Numără [illegible] bine de douăzeci de cuiburi răvășite. Calculă în gînd cam cît însemnau asta în bani și se apucă să le îndrepte cu mîinile pe cele care mai puteau fi salvate. Se așeză apoi la un capăt al parcelei și oftă adînc. Închise ochii și o revăzu pe fata care alergase. Nu știa dacă ea fusese și cea dintîi cînd urcase dealul, dar faptul că semăna așa de bine cu cea pe care o alesese în tinerețe, nu-i dădu pace.

Acasă, nu spuse nimănui întîmplarea. Era duminică și veniseră la masă copiii. Tăcea și se bucura de cei trei nepoței, căutîndu-le asemănări cu cei duși din neam. Cel mai mic era altfel decît toți și se temea pentru asemănarea cu Moș Lume. „Are părul bălai ca el și ochii ascun l multe. La noi în neam nimeni nu a avut părul bălai, Nicule! Ăsta o să fie șmecher mare". O spunea cu gîndul departe, ca pentru sine, lăsînd să treacă afară doar părerea de bine. Nu-l lua nimeni în seamă. Doar copilul îl certa cu înverșunarea răsfățatului. Se lăsa certat și bătut de mînuțele nepotului, ce parcă înțelegea taina spuselor lui.

Mînca în tăcere, adunînd colacul alb în gîndurile ce-i dădeau ocol. Ofta neobservat de copii și le răspundea doar dînd din cap, după care punea o întrebare fără rost, pentru care femeile îl repezeau. Nu-i lua apărarea nici Mărioara pentru care trăia cu toată ființa lui. Copiii îi erau lumina și pentru ei muncea, dar soția sa, Mărioara, era rădăcina acestora... Ea avea dreptul să-l certe...

În dimineața aceea, nu se întîlni cu Agronomul. Cîinele lătră înrăit, mîrîind ca la o jivină, cu botul în pămînt. Moș Ion se gîndi că mîncase ceva otrăvit. Cîinele se agita și parcă voia să se lupte cu pămîntul, mușcînd piatra și asvîrlind-o. Își luă sapa și sacul de cînepă și plecă spre Dealul prunilor, după ce aruncă în buzunar o coajă de pîine, iar o altă bucată și-o băgă în gură, privind spre deal. O uscăciune îl făcu să mestece îndelung, după care într-un tîrziu plecă.

Urcă și se auzi strigat din urmă. Se sperie amintindu-și de întîmplarea din dimineața aceea, se uită înapoi și nu văzu pe nimeni. Se sprijini în coada sapei și atunci văzu că luase din greșală furca. Dintr-o tufă, auzi mîrîitul aproape turbat al cîinelui ce parcă-l pîndea. Văzu departe, în lanuri, combinele. Începuse seceratul. Uită de gîndurile sale și urcă spre coamă. Roua se topea pe gumarii ce se spălaseră lucind în lumina dimineții. Văzu, în iarbă, la vîrful piciorului drept, o tulpiniță de pepene. Crezu că se rătăcise vreo sămînță și crescuse acolo departe de locul celorlalți. Era însă un lujer rupt care-l făcu să tresară. Cîinele mîrîi înrăit în tufa sa. Mîinile i se strînseră pe coada furcii. Urcă în grabă la capătul postatei. Nu văzu nimic deosebit. Se uită în locul unde văzuse în acea dimineață mogîldeața. Ceva se schimbase în orînduiala știută. Cuiburile parcă-și mutaseră locul. Alergă printre florile galbene și se afundă în pămînt pînă la genunchi. Crezu că cineva a săpat o capcană, dar i se muiaseră picioarele și căzuse. Pepenii fuseseră smulși și aruncați care pe unde se nimereau. Uită de furcă și alergă să numere prăpădul. Țipă ca un copil încercînd să-i înfigă repede în pămînt, muncind așa un timp pînă ce luă furca și alergă spre pădure. Căută urmele făptașului și le încurcă cu ale sale, mai înfipse cîteva tulpini, rîse apoi de prostia făcută și începu să îi numere pe cei rămași. Jumătate fuseseră smulși. Luă furca și alergă spre sat. Strigă la prima casă după ajutor, alergă în continuare, chemînd oamenii, pînă ce ajunse la poarta lui Gligor. Se puseră pe fugă spre Primărie și anunțară milițianul. Se întoarseră pe Dealul prunilor. Acolo se adunaseră mulți săteni și se minunau de nenorocire. Cineva spuse că ar fi o pedeapsă pentru Gligor, că e nesătul după bani. Moș Ion se uită spre cel ce vorbise și-l bănui. Omul nu părea însă a fi în stare de așa ceva. Îi porniră lacrimile auzindu-și compătimită soarta. Unii îl îmbrățișară. Dinspre sat veniră copiii Îl luară fără a se mai uita la prăpăd și porniră către casă. Își căută viața de rău și găsi că, pentru douăzeci de cuiburi, ar fi avut motiv să fie prădat De restul nu putu să găsească răutate prin viață. Se gîndi iar la tinerețea lui Muncise de copil. Ba cu caii, ba la cîmp. Nu văzuse orașul pînă spre nouăsprezece ani. Atunci o cunoscuse însă pe Mărioara. Se întîlniseră, întîi ca fată și băiat, parcă tot pe acolo, pe Dealul prunilor. O luase și fugiseră cîteva zile. Ba nu, doar o noapte. Agronomul îi promisese că-l omoară dacă nu ia fata de nevastă. Uitase cum a fost cu nunta, da' parcă nu fusese. Se luaseră și gata. Apoi, tîrziu și-ar fi dat seama ce noroc avusese. Mărioara era mai mult decît își închipuise.

---

pretexte

Secvențe dintr-o Oniramă (II)

Înaltele uși duble, bufnind ca de furtună, lasă, prin căscătura lor, să treacă, purtată de un vînt ca un frison (ce-i despletește albul, prea-îngrijitul păr), pe strămătușa mea octogeneră, — al cărei zbor sfîrșește pe bufetul din camera în care, iarna, la optsprenouă ani, pe seară, îmi fac lecțiile și, nu o dată, mi-e urît.

☆

Cît poate fi, în vis, de terifiant un iepure, un „p'tit lapin" (să fie, oare, cel al lui Paul Fort, — din care, mai deunăzi, tradusesem: „Nainte de-a intra-n oraș, am întîlnit un iepuraș..."), — cum, țopăind pe marginea ferestrei de la etajul IV, dinspre stradă, și exhibîndu-și, cinic, gingii și strungăreață, e reclamat, cu vii bătăi în geam, de cineva ce nu poate să fie decît un căpcăun, un Rübezahl!

☆

Casa familiei St., ca totdeauna, — dar cu ferestrele, acum, acoperite de scînduri putrede, bătute-n cuie. Jurîmprejur, bălțoace vălurinde, pe care lunecă, într-asfințit, galinacee mari și negre, penajul cărora flambează, rece-albastru, ca un alcool. Scot, de nu știu unde, o gazetă, o mototolesc și, dîndu-i foc, o azvîrl într-una dintre ele. Flacăra-i galbenă e absorbită, însă, — instantaneu — de cealaltă, cea rece, care-și continuă albastra ei combustie. (Senzație de adînc dezgust.)

☆

O reverie. — În îndelungă, dar pasivă și resemnată așteptare, ca într-un soi de lînced abandon, pe vesperale cheiuri și faleze, practicînd nu știu ce cargocult. Numai că, vai, mîntuitoarea navă nu-i arca biblică, nici Argo, dar scandinavul Naglfar, sinistrul vas escatologic, făcut din unghiile celor răposați fără ritualul cuvenit, și care, amarat în dreptul nostru, ne disprețuiește și ignoră, — noi, în războiul „de apoi", în Rag narökr, neavînd, firește, nici un rol.

☆

O cheamă, -n matinalu-mi vis, Alina. Mă întreabă ce semnifică milan (care e propria-i quasi-anagramă). Se referă la un soi de acvilide, iar nu la numele francez al marii așezări lombarde, nici la, desigur, Milan (Obrenovici) al Serbiei. Îi răspund, bătînd din brațe ca din aripi. Drept recompensă, mă sărută pe obraz.

Încerc, la rîndu-mi, să-i inculc (e o ingenuă, iar eu, regizor!) procedeul mnemotehnic, propriu, prin care să rețină, în sfîrșit, cutare cuvînt-monstru shakespearian: HONORIFICABILITUDINITATIBUS. „E compus, îi spun, din (h)onorific, foarte ușor de reținut, și din abilitate, — sufixat, însă, altfel, și anume: abilitudine... Repetă după mine: ho-no-ri-fi..." ... Dar mă descumpănesc, mă bîlbîi, capitulez fără condiții, răpus de cruntul tridecasilab, — pe care, treaz, pot să-l rostesc dintr-o suflare.

☆

Cînt, fără antren și fals, la pian, (la, pe cît cred, ruseasca mea pianină, cu nume chopinian: NOCTURNO), pînă ce capacu-i, în cădere, îmi ghilotinează nevolnicele mîini, — care continuă să joace, însă, pe claviatură, tot mai impecabil, autonome și mulaj, acum, în ipsos al mîinilor lui Frédéric Chopin!

Șerban FOARȚĂ

TATIANA FLONDOR

O SÎMBĂTĂ SEARA

Nu-mi pare rău că o vară
Îmi aruncă flori de gheață pe
covoare.
Tu, stăpînul meu, schimbă ferestrele,
Uite ce soare este afară !
Mie îmi ajunge imaginea ta,
Cum se îndepărtează seară de seară.
Rîd, cînd vreau să te-ajung.
Norii, în fața mea, sînt unghi.
O stea îmi primește vers-pămînt.
Telefonul este mut.
Troleibuzul stă închis...
Voi lua de la tine o sîmbătă seara !
Măcieșule, du-i stăpînului meu
Din ramurile tale !

VINO, DĂ-MI MÎNA !

Dă-mi mîna, e toamnă !
Nu tresări și nu-mi rosti numele.
Nimeni nu mă cunoaște.
Știu că ești al lumii
Și că oriunde ai un adăpost.
Dar eu am crescut cu cicoarea
din cîmp
Și i-am cerut, cu împrumut,
culoarea
Din care,
Am să-ți înalț pereți, de vrei
Dă-mi mîna !
Ce drum solzos te duce-n
fiecare seară

Și-mi pune lacăte la gesturi,
La priviri, să uit, să uit...
Iar cifra doi fuge
Și-mi cere sentimente de vînzare
Sau numărul tău de telefon.
Ia-mi, doamne, lumina odăii,
Să nu-i mai deslușesc lucrurile,
Sau dă-i o altă mamă,
Cu chipul de pămînt,
Și repetă-i că „I" e o vocală a ta...

Dă-mi mîna !
Să vină, să vină și drumuri și cețuri.

Niciodată nu vor ști de ce nu
mă tem
Să sărut vîntul...
Pînă cînd, doamne, dau de-a dura
Sentimente, în noapte,
În fața unor copaci de zăpadă ?

MARIA OCTAVIAN

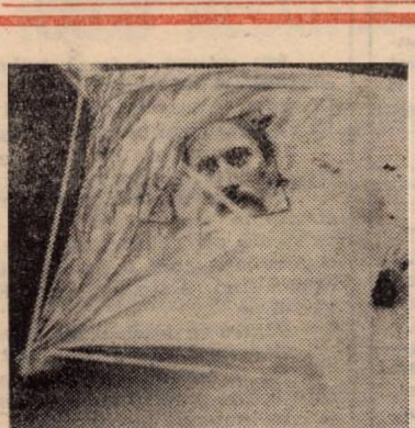

ONISIM COLTA : „Autoportret"

RESTITUIRI

Este vremea să întindem masa,
Ne aflăm la amiaza gesturilor,
Nu ne lipsește nimic,
Sub acoperișul bătut de ploaie
și mic.
Aerul subțire și răcoros
Coboară pajiștea albastră jos.
Cineva în fereastră a bătut
Cu aripile moi de suflet tăcut.
Lumînarea mai fumegă din ceara
arsă
Și luna avea obrazul cu lumina
întoarsă.
Și cîte vorbe și alte chipuri
Leagănă marea în adîncimi cu
nisipuri.

ZAMOLXIS

Spre dimineață
Printre casele noi adunate
Stelele se șterg
Și cerul rămîne gol.
Ce rugă se înalță în cămașa
fratelui tău
Și-n trupul femeii
În pîntecul trist
Ce crește lîngă lumina de seu

Din toate părțile deodată
Se ivi trupul frumos de zeu.
Pytagoras l-a învățat ce e drept
Și bine în gropile frigului
Și printre destine.

SUB SCUTUL ROTUND

La luptă :
Să nu pleci cu neamul tău
Cu bogățiile tale,
Cu femeile, copiii, și bătrînii tăi,
Pentru că odihnă binecuvîntată
și lăudată
este pămîntul tău și al strămoșilor.

Ține balaurul drept și trupul
ondulat
De șarpe

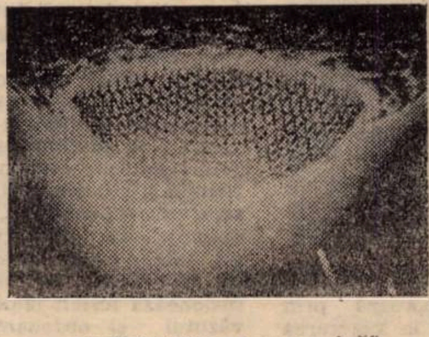

ONISIM COLTA : „Lumină"

Să șuiere vîntul gloriei prin viața
fără de moarte.
Și spada lungă și încovoiată
S-o arăți viteaz sub scutul rotund.

---

figurine

Un destin care se caută

Poezia lui Dan Damaschin, din recentul său volum, **„Trandafirul și clepsidra"**, se pune sub semnul critic al liricii lui Hölderlin, în obsesiile ei esențiale, în chiar, unele teme și în **rostirea lăuntrică** a meditației unei zădărnicii luminoase. Se desprinde, din aceste poeme, nu numai gestul larg, adeseori impresionant, al eroului liric, ce își desfășoară **rostirea** în volute ample, dar și vîntul puternic al unui destin. Obsesiile acestei lirici sînt candoarea, inocența pierdută sau prinsă în capcanele nebănuite ale unei **„aurite cumințenii"**, îndemnul (chiar dacă nedus la capăt) spre acțiune, spre **„sfînta sălbăticie"**, ieșirea din blîndețea unei **„harfe blajine"** și vinovate.

Dan Damaschin își construiește, aci, fragmentar, biografia spirituală, sau, poate, o recompune din detaliile unei memorii afective fecunde. Poezia lui are încrîncenarea unui destin care se caută. Care se simte vinovat și își urmărește purificările și remușcările. Ca și cum această poezie s-ar împlini dintr-o imagine mereu recompusă, în alte ipostaze, ale aceleiași vini deznădăjduite. De asemenea, poetul propune un cod al caznelor sufletești, al ispășirilor la care trebuie supusă trufia. Vina care bîntuie poezia sa se iscă din chiar sensul nou-născutului, cînd **„prea grave rosturi iscodeau copilul"**. Aceasta accede la sensul sublimului maculat care stă la rădăcina făpturii umane, cînd ea încă **„se perinda prin zariștea iluminării"**. Această propensiune spre vină și păcat a făpturii conferă un CE dramatic poeziei. În această făptură, ajunsă matură, se ivește acum ruina, deși, la începuturile ei, ea era un izvor însuflețit, plin de **„învăpăieri, entuziasme (ce) se stîrneau din nimic"**. Pe cînd acum **„e în scădere ardoarea"**, **„apoteoza se surpă"**, căci **„pentru totdeauna ți-ai desprins văzul din lucrarea desăvîrșirii"** și eroul liric caută înfrigurat **„firul de plumb"**, **„în stare să-ți destăinuie ce temelii trebuie să afli spre a te zidi la loc în urma cutremurelor ființei"**.

Poezia lui Dan Damaschin e o lungă, interminabilă, mărturisire a unui vinovat fără vină, căci poetul naște aceste vini imaginare nu dintr-un răsfăț sau orgoliu, ci din sentimentul unei maculări spirituale, a unei trăiri în treacăt, la un mod superficial și efemer, exterior făpturii. De aici se naște un dramatism al înfruntărilor dintre ființa candorii, care viețuiește în mireasma trandafirului, și cea supusă timpului, derizíunii și eroziunii clepsidrei neiertătoare.

Ineditul acestei meditații lirice constă în faptul că poetul nu numai că își inventă o vină, dar el își pune eroul liric să o trăiască devastator fiind sigur că acela își **„hotărăște singur ispășirea spunîndu-și destăinuirea"**. Această mărturisire „a unui învins" este făcută înainte ca lupta să fie dusă pînă la capăt. Ea tinde spre o revelație a adevărurilor inocenței dintîi, spre binele, puritatea și harurile ei, la care eroul meditațiilor ar vrea să revină ca **„spre o matcă firească"**. Poezia reface naufragiul unui spirit în alertă, renunțarea lui la a se vrea **„tămăduitor al plăgilor Terrei"**, „renunțarea la har" (chiar titlul unui poem), meditație extremă, simptomatică poeziei generațiilor '80.

Instrumentele poetice ale lui Dan Damaschin vădesc propășirea unui stil fastuos, nebulos abstras, de sorginte expresionistă, prin filiera transilvană, sau direct germanică, sprijinit pe simbolurile, repetabile, ale vinei, ale harului pierdut, ale inocenței maculate. Acestea sînt transpuse pe sol autohton, în patul transilvan al poeților vizionari interbelici și în tenta unei poezii a miracolelor, în linia Voiculescu, Maniu, Blaga.

Ion ARIEȘANU

De la text la spectacol: o premieră la Naționalul timișorean

1. **„Domide contraatacă — spune Tudor Popescu — este, mai întîi, o satiră la adresa celor care nu înțeleg să-și facă pe deplin datoria la locul lor de muncă". Textul justifică afirmația auctorială.** Tudor Popescu problematizează pe seama faunei chiulangiilor. **Semidocți agresivi, ipochimenii se organizează (ca și în „Cuibul") împotriva celui ce le perturbă existența. Erou pozitiv, Domide evoluează și contraatacă de maniera mielului turbat, al lui Baranga. Fără a fi tudorpopesciană pe de-a-ntregul (ne-atingînd cotele de vîrf ale dramaturgului), Domide contraatacă însumează (de la procedeele punerii în replică și în situație a personajelor) calități prețioase pentru comentatorul interesat să descifreze motivele succesului, de public și de critică, ale comediografului** satiric care este Tudor Popescu.

2. **Din păcate,** piesa își consumă iute promisiunea. Partea a doua nu are verva și nervul scenelor de început. **Intenția pare să fi fost aceea de a demonstra că nimic nu se schimbă în universul guvernat de lipsă de răspundere și de lene de gîndire.** Dar reluarea (de situație comică și replici) nu devine semnificativă. Doar în monologul final al lui Domide transpare nota acută a demersului: cîteva dintre propozițiile acestui discurs emit radiația corozivă proprie satirei. **În rest, secvența dramaturgică secundă sugerează un slalom de meșteșugar sadea printre reperele dezvăluite la debutul cursei.**

3. **Piesa poate crea, la lectură, o impresie de neclaritate și de imprecizie — pe porțiuni. Spectacolul lui Ioan Ieremia** valorifică textul, pe cîteva coordonate importante. **Obscurii reprezentanți ai unui serviciu de corectură, dintr-o editură oarecare (de ce a ales Tudor Popescu tocmai acest încadrament n-am înțeles, cît timp presupusa „distanță comică" nu generează efecte capabile să echilibreze. Întru teatralitate, decizia sa), se dovedesc a fi sudați într-o mentalitate monolită. Ideea că mediocritatea are simțul de clan puternic dezvoltat și impulsul violenței așijderea, nu e nouă, dar continuă să fie adevărată și nu încetează să febrilizeze spiritul. Pe suprafața montării supravegheate de regizor se petrec, în stilul, deja revolut, al amatorismului scenic primitiv, uniuni și reuniuni ale personajelor negative, momente care le desconspiră precaritatea și periculozitatea.** Regizorul înaintează sigur și inventiv pe linia acestui tip de structurare a imaginilor. Scena „mesei", a „cafelei" ca și aceea a „sfatului" **sînt, deopotrivă, expresive și caracterizante. Cînd reflectorul se plimbă pe înălțimea pereților scenografiei (cadrul unic, e semnat de Emilia Jivanov), căutînd, în galeria portretelor de scriitori** de teatru (de la noi și de aiurea), un congener pentru Tudor Popescu, așteptarea spectatorului este, a doua oară, satisfăcută. Nimeni nu vrea să accepte că, în ocrotirea unui cuib, se dezvoltă, neobservate și irepresibile, sclerozele identificate și ironizate de Caragiale. În fond, contextul propus de dramaturg invită la privirea în adînc a prolegomenei. Ioan Ieremia respectă, nu doar în cazul pe scurt relatat, ambiția preliminară. Declarația autorului, fie și subtextuală, de înscriere în clasicitatea, ori modernitatea comediei noastre, găsește deosebit de receptiv regizorul Teatrului Național din Timișoara. Pe lîngă că este clar, spectacolul lui cu **Domide contraatacă** îi acordă autorului piesei șansa unei filiații de valoare exponențială. S-ar putea să nu credem în apropierea caragealeană propusă de Ieremia. Dar trebuie să-i recunoaștem regizorului puterea de a construi un eșafodaj chiar și pentru o rimă riscantă.

4. **Nici regizorul, nici actorii săi nu** s-au regăsit, de la spectacolele — Mazilu încoace — mai plini de poftă de profunzime comică. **Aurora Simionică** interpretează o fată bătrînă cu ticuri și sensibilități de vîrstă. **Estera Neacșu** recompune, conștiincios, fluctuațiile soției tinere și neglijate. **Vladimir Jurăscu și Traian Buzoianu** figurează niște semidocți monumentali. **Victoria Suchici** salvează de conjunctură silueta unei muncitoare, din sfera tipografiei, altminteri ireală. **Lui Daniel Petrescu îi revine aprofundarea** cazului lui Domide.

5. **Atît Daniel Petrescu,** cît și ceilalți componenți ai distribuției, detaliază și îmbogățesc sugestiile replicii. Tuturora, piesa și regizorul le stimulează instinctul ludic. Așa se și explică sinusoida valorică a spectacolului: în cîte o seară, Vladimir Jurăscu ocupă, în defavoarea celorlalți, scena. Alteori, Traian Buzoianu, sau Aurora Simionică, pot să acapareze, la modul cel mai serios, publicul. În această formulă modulară, **Irene Flamann** întruchipează cîștigătoarea absolută. Poate nu-i regăsește personajului, seară de seară, expresivitatea scenică ideală. Dar, Irene Flamann rămîne, cu mici abateri de circumstanță, în interiorul unei compoziții teatrale de un comic special. Rolul e memorabil. Păpușa umană pe care o joacă se recompune și se desface, de la o clipă la alta, întotdeauna cu sens, încît, de la un moment încolo, ai convingerea că autorul a scris piesa numai pentru a introduce în scenă acest personaj ilariant și că regizorul ar fi montat-o doar cu gîndul la valențele de ingenuă comică ale interpretei.

Antoaneta C. IORDACHE

„TIMIȘOARA MUZICALĂ" (I)

LIANA ALEXANDRA tinde să se identifice cu unul din obiectivele de primă importanță ale serbărilor primăverii muzicale timișorene — acela de a se constitui drept cadru de lansare a unor creații de primă mărime, în prime audiții absolute. Căci dacă în precedenta ediție an aplaudat-o la unison pentru Simfonia a IV-a — cea care la această oră și-a validat deja plenar substanța și caratele valorice, înregistrîndu-se pe disc — iată acum pe compozitoare oferindu-ne un nou și important opus simfonic. — Simfonia a V-a care se deschide cu sunete luminoase de trompete într-o îngînare și ecou care-ți amintește de predilecția preclasicilor pentru sonoritatea azurie a feluritelor trompete. Partea secundă este, conform tradiției, lentă, contrastantă, interiorizată, poate cu unele lungimi în final. Următoarea secțiune este un scherzo, colportînd ceva din penetranța sonoră dintr-un scherzo brucknerian. O pagină excelentă ca ritmicitate, ca densitate emoțională. Finalul va fi, contrar obișnuitelor forme de rondo, o pagină de mare gravitate, cu accente de tragism de mare elevație. Nu un tragism patetic, ci învăluit parcă în renunțarea mioritică... Se cuvine aplaudat și efortul Filarmonicii, a lui Remus Georgescu, de a restitui cît mai fidel textul partiturii.

ALEXANDRU SLOBODIANIK a intuit valoarea semantică a unui concert inaugural, conferindu-i o strălucire interpretativă cuceritoare, captivîndu-ne nu prin uimitoarea-i velocitate, ci prin fiorul de perorație gravă, bătăioasă, adevărată, a concertului de Ceaikovski sau prin sonoritățile rafinate de lirism din cea mai nobilă esență — Concertul nr. 1 de Chopin Suita „Petrușka" a lui Stravinski, oferită ca supliment, ne-a dimensionat o nouă ipostază a interpretului vis-a-vis de „țăriile" muzicii secolului nostru. A doua zi dimineață l-am ascultat în aceeași excelentă formă, în nostalgicul Concert nr. 3 de Rahmaninov. Încă o confirmare a uneia dintre personalitățile internaționale ale artei pianistice, care-și dau, iată, întîlnire pe podiumul „Timișoarei muzicale".

CHRISTOPH MEHNER, în recitalul de orgă, susținut în seara aceleiași zile, a operat o majoră deschidere de orizonturi stilistice pentru literatura instrumentului său. Căci, după popasul quasi-obligatoriu în perimetrul lui Bach — Fantezie și fugă în sol — ne-a oferit cele Cinci epigrame ale lui Kodaly — adevărate aforisme, pline de culoare și sens. Sonata a II-a în do de F. Mendelssohn — Bartholdy ni l-a dezvăluit pe organistul din R.D.G. ca un temperament echilibrat-romantic cu apetență pentru suișurile pline de farmec ale unor fraze încărcate de epos. Drumul spre contemporaneitate a fost punctat de cele Trei corale-improvizații de Karg — Elerg și de Sonata nr. 1 de Guilmont.

DUPĂ RECITALUL DE CHITARĂ a lui Miroslav Matousek (R.S.C.) violoncelista Alexandra Guțu, în compania partenerului preferat, pianistul Dragoș Mihăilescu, ne-a redimensionat volutele acelei măiestrii interpretative pentru care astăzi este unanim considerată drept arcușul numărul unu al României. În program, a figurat muzică foarte apropiată de sensibilitatea sa — Enescu și Chopin.

LA OPERA ROMANĂ s-a licitat o adevărată risipă de spectacole în varii genuri: numai în primele două zile, un spetcacol-concert, intitulat „Gala artiștilor de operă, operetă și balet" și în care florile cele mai frumoase ale marelui repertoriu italian (de la Donizzeti și Rossini, prin Mascagni, pînă la Verdi și Puccini), francez (C. Saint-Saens — Samson și Dalila), al operetelor lui Lehar, Lopez, Loewe, Filaret Barbu, ori versiuni coregrafice ale unor unicate de frumusețe precum Lacul lebedelor, Spărgătorul de nuci sau Legenda dragostei. Toate acestea și-au dat întîlnire prin intermediul celor mai buni soliști ai Operei Române din Timișoara, plus o serie de invitați precum Dorin Teodorescu (București), sau reprezentanți ai altor generații, ca Margareta Zsizsik și Adrian Marcu.

A DOUA ZI BALETUL IANCU JIANU ne-a reamintit că se cuvine de drept deschis șirul spectacolelor propriu-zise cu un spectacol al acestui compartiment situat în vîrful piramidei valorice a instituției. Francisc Valkay a reconfirmat statutul unui balerin apt să polarizeze sufragiile spectatorilor la aceleași cote exponențiale cu prim-balerina Rodica Murgu și soliștii Silvia Humăilă, Aurora Caloianu, Ioan Gîrba, Ilie Filip.

Doru MURGU

plastică

Acuarelele lui Sorin Gavra

Fără a constitui o retrospectivă, expoziția arhitectului Sorin Constantin Gavra prezintă un număr de 87 de acuarele, realizate pe parcursul mai multor ani. Organizată în condiții de prim rang — într-o sală spațioasă din noua clădire a Facultății de Construcții din **Timișoara (instituție pe** care autorul a servit-o un timp ca profesor de **istoria arhitecturii) —** consistenta selecție dovedește o conștiință artistică matură, sprijinită **pe o deplină stăpînire a secretelor acestei tehnici picturale, revendicate deopotrivă de grafică, întrucît hîrtia-suport colaborează prin albul său la sugerarea luminii, ca în desen sau laviu. Notații spontane, fruste și fragede (Lunca Timișului, Densuș I, Panoramă din avion,) se învecinează cu** armonii **rafinate (Cerul și marea, Iarna la Padiș, Lipova), obținute uneori prin concentrări de materie și cadru (cu suprimarea liniei orizontului), ca în memorabilele Puterea sugestiei, Explozie de păpădii ș.a Harul culorii, filtrarea efectelor atmosferice individualizează peisajul, desprins din coordonatele sale primare și strămutat într-o geografie lirică intens trăită și transfigurată. Sensibilitatea picturului, odată declanșată în contact cu o mare diversitate de motive și spații, se disciplinează prin soluțiile compoziționale și ritmice, vizînd structuri subiacente „de aplomb", ale arhitectului, într-o formă plastică fără fisuri, în care fusionează fericit neprevăzutul și ordonanța, rigoarea și poezia.**

Deliu PETROIU

miniaturi

Valoare, valoros

Am reținut o frază tulburătoare din atît de frămîntatul și sugestivul **„Jurnal" al lui Julien Green: „Musca, după ce s-a plimbat îndelung pe geam, în căutarea soarelui pe care îl vede, dar de care este despărțită de acest geam, își va lua zborul pe fereastra pe care o va deschide moartea".**

Cu minuțioasa lui grijă de a spune cît mai mult în cît mai puține cuvinte, Green surprinde în respirația unei singure fraze o întreagă filosofie.

Într-adevăr, nici o altă existență — cu excepția celei umane — nu are conștiința sensului existenței sau, evident, a lipsei acestui sens. Nici o altă existență nu trăiește, așa cum o face omul, în cîmpul valorilor, trestia aceasta cugetătoare, cum o numește Pascal, este mai puternică decît universul chiar atunci cînd e strivită de el. Ea e singura existență care știe acest lucru. Universul nu!

Pentru ce deschizi fereastra ca să-ți iei zborul?

Ce valoare are acest fapt?

Ne instalăm, astfel, treptat, treptat, într-un teritoriu vast și complicat, și care îi este propriu numai omului.

În limbajul curent fiecare dintre noi utilizăm frecvent substantivul valoare **sau adjectivul valoros. Vorbim despre valori economice, politice,** etice, estetice, teoretice, umaniste etc. **Un lucru, o acțiune, o idee, un comportament,** le **calificăm valoroase sau lipsite de valoare. Pe de altă parte, vorbim de valori trainice sau trecătoare, de valori particulare sau universale. Firesc, se poate pune întrebarea: tot ceea ce a creat sau creează omul este valoare?**

Indiscutabil nu! Nu tot ceea ce face omul este valoros. Sînt lucruri pe care le considerăm valoroase fără ca în producerea lor să fi intervenit în mod direct activitatea omului.

Atunci, ce este valoarea? Cînd un lucru, o acțiune sînt valoroase și cînd nu? Se confundă valorile cu bunurile? Orice bun este valoare? Cum iau naștere valorile, care este, adică, geneza lor? Ce raporturi se stabilesc între existență și valoare?

Valorile sînt aceleași, dintotdeauna, ca niște stele fixe pe orizontul vieții umane, sau sînt trecătoare și fragile ca și viața individuală a oamenilor? În ce constă trăinicia lor? Poate un creator de valori, omul, finit în spațiu și timp, să dureze valori perene? Sau valorile sînt niște efemeride, niște apariții fugare în cîmpul existenței umane? În ce constă istoricitatea valorilor? Este ea refluxul unui relativism subiectiv de nedepășit sau forma pe care o îmbracă raportul dintre universal — particular? Ce legătură există între creația de valori (economice, politice, teoretice, etice, estetice, etc.)? Sînt reductibile valorile una la alta sau valorile au un caracter ireductibil? Există o ierarhie a valorilor sau între ele există semnul egalității? Dar în cazul nonvalorilor?

În fond, omul fără valoare e doar o pedeapsă ironică a vieții?...

George DINU

Cenaclul literar „Luceafărul" — ARAD

Cenaclul acesta, al „Luceafărului", se prezintă așadar (pentru a patra oară) cititorilor „Orizontului". Anii trecuți (trei la număr) — de cînd conducerea lui a fost încredințată profesoarei Violeta Mureșan — au confirmat — prin rezultatele obținute —, viabilitatea acestei „metode" de „lucru" („non-stop" adică) prin care s-a ajuns la crearea unei legături sufletești trainice între toți împătimiții întru tainele scrisului. Să le urmărim deci (și pe mai departe) activitatea literară și să credem în împlinirile lor viitoare . . .

Dumitru SINITEANU

ZBOR

Noi am plătit
vamă pentru
Pasărea Măiastră.
Înălțați-vă aripi.

Vuia și Vlaicu
veghează —
pilotul s-a născut
la Hobița.

Vulturii-și învață
puii să zboare —,
miroase-a veșnicie
în Carpați.

Rodica FLORI

DE DRAGOSTE. . .

Mă întorceam acasă
fără mine.
Ajuns,
nici aici nu m-am găsit.
Am știut atunci
că, uitîndu-mă la tine,
uitîndu-mă pe mine. . .
m-am uitat în tine.

Te întreb:
eu, ce mai fac?

Cristian BRĂNAȘ

CULORI

Caută-mi iubirea
în lacrima verdelui crud,
în auriul
bobului de grîu,
în mirarea albastră
a ochiului de copil,
în colbul negru al slovelor,
în incandescența spiralei. .
. . . O vei găsi?

Violeta MUREȘAN

ALBATROS

Știu. Nici dreptul la lacrimi
Nu-l am.
Eu,
Numai eu, vinovatul
Eu care mă bîlbîi
Și cad —
De prea lungile aripi

Ioan SABĂU

EROICA

E atît de bine
să fii singur în noapte,
luna să ți se așeze pe umăr,
să poți vedea eroii cum se
trezesc
din cămașa firelor de iarbă
și se întreabă unii pe alții
cine sunt, continuînd
drumul nesomnului,
străjerind în liniște
între cer și pămînt,
între moarte și viață,
între noi și ei
nemurirea patriei.

Iosif MUNTEANU

ÎN CERC. . .

bărbați prea mulți
mor în războaie
și în lumina sîngerie
urcată-n seva ierbii;
e tot mai greu să deslușești
dușmanul;
ura plutește într-o ceață
cenușie;
orfanul de război
se joacă de-a soldații —
nu are tată să-l învețe;
va ști-o prea tîrziu
cînd va mur-
(dușman al altuia)
în iarba de apus
ce încă mai miroase
a celălalt război
a celălalt soldat ucis.

Titi BORTEȘ

panoramic

● **Prestigioase premii pentru teatrul timișorean prezent** la cea de-a V-a ediție a Galei teatrului istoric (de la Craiova) cu premiera „Valiza cu fluturi", de Iosif Naghiu, în regia lui Emil Reus. Actriței Margareta Avram i-a fost decernat premiul I, iar artistei plastice Doina Almășan-Popa — premiul pentru scenografie. ● **Biblioteca județeană Timiș** organizează un medalion Macedonski. Participă criticul literar Cornel Ungureanu. ● **Două expoziții de artă plastică deschise** în cadrul Complexului muzeal Timiș: la secția de etnografie — Daniela Orăvițan-Beloescu și Florica Orăvițan, cu lucrări de pictură și grafică (reunite sub genericul „Lumea satului"), iar la Rezervația de arhitectură populară de la Pădurea Verde — pictorul naiv Viorel Cristea din Ghilad. ● **Acțiuni culturale** de real interes continuă să organizeze Casa Universitarilor. Între ele — recitalul de muzică clasică (interpreți Teodor Leancu, Gabriel Kolompar, Mihai Ivan) și expoziția artistului fotograf Dan Dinculescu (prezentată de criticul de artă Deliu Petroiu). ● **Un Seminar științific** de anglistică-americanistică (ajuns la cea de-a XII-a ediție) s-a desfășurat la Universitatea timișoreană, reunind cadre didactice din învățămîntul superior și mediu din Timișoara, județele Timiș, Caraș-Severin, Arad, Hunedoara. ● **Secția de artă** a Bibliotecii județene își continuă buna inițiativă de a găzdui „personale" ale artiștilor plastici. În aceste zile — o expoziție de grafică a lui Gheorghe Văleanu (la a cărei deschidere a vorbit criticul de artă Deliu Petroiu). ● **La concursul interjudețean** de poezie patriotică „Prag de primăvară, miez de eră nouă" (organizat de Comitetul județean Timiș al U.T.C.) au fost distinși cu premiul I elevii Gabriela Borcea (cl. a XII-a, Liceul textil din Lugoj), Mirela Matei (cl. a IX-a, Lic. ind. 7 Timișoara), Virgil Iordache (cl. a XII-a, Lic. ind. 3 aviație, București), și Alina Rădulescu (cl. a XII-a, Lic. ind. Electrotimiș). Mai semnalăm și apariția, cu acest prilej, a unei reviste (coordonată de Lucia Enache și Mariana Băneș, de la Comitetul județean Timiș al U.T.C., în redactarea profesoarelor Dorina Mărgineanțu și Silvia Negru). ● **Arheologul Florin Medeleț** a fost invitat al elevilor de la Liceul de filologie-istorie din Timișoara (în cadrul extensiunii cultural-științifice) cu o comunicare intitulată „Noi rezultate, în cercetarea arheologică timișoreană privind civilizația geto-dacilor".

serial

VIAȚA MARILOR VEDETE: LIV ULLMANN

66

ACOLO, pe platou, cei vreo o sută de colaboratori îl așteptau pe Jan Troell. Văzîndu-i, Jan suferea un șoc, și, invariabil, ne lua deoparte, pe mine și pe Gene Hackman, străduindu-se să prelungească acest moment de intimitate cît mai mult cu putință. Dar, vrînd-nevrînd, Jan trebuia să-și intre în rolul de „șef" al echipei de filmare, să colaboreze cu acei oameni străini, să le dea ordine, să facă un plan de muncă — toate aceste lucruri ce-i revin regizorului și de care el nu dorea și nu era în stare să se achite. Se uita cu invidie la aparatul de filmat — instrumentul „lui", de care, acum, aici, n-avea dreptul să se atingă. Sindicaliștii vegheau foarte atent ca fiecare să-și îndeplinească îndatoririle profesionale; conform contractului pe care-l semnase, Jan nu era autorizat să-și exercite meseria de operator, în America. Într-o zi, ne-am închis în casa construită special pentru film, sub pretextul unei repetiții absolut necesare. Jan strecurase înăuntru un aparat portabil. A fost o zi ca-n vremurile bune, de altădată. Urmărindu-mi mișcările, devenit, parcă, o parte din mine însămi, Jan a reținut pe peliculă una dintre cele mai frumoase secvențe ale filmului „Mireasa lui Zandy" — aceea în care eroina, tulburată de dorința de-a părăsi acel loc, privește cele cîteva obiecte aduse de acasă, la venire, și plînge, prăbușită peste geamantan. Americanii îl invitaseră pe acest mare artist, Jan Troell, să facă un film, impresionați de poezia imaginilor sale, dar i au luat tocmai instrumentul, cerîndu-i să repete miracolul cu mîinile goale. Eu n-aveam tot atîtea răspunderi cît Jan și mă simțeam bine, în natura aceea; redescopeream florile sălbatice, soarele și aerul răcoros; din pricina unor plante otrăvitoare mi-a apărut o erupție, pe corp; învățam să înaintez cu prudență prin iarbă, ca să nu calc vreun șarpe cu clopoței. Îmi făcea plăcere s-o văd pe Linn plimbîndu-se călare. Jan Troell scria cuiva, în Norvegia, la umbra unui arbore . . .

Selecție și adaptare,

Ana ALDAN

top

POP SERVICE

P. Savulov — Reșița: interpreta Peggy Lee s-a născut la 6 V 1920 în statul Kansas. Este descoperită de Count Basie și, începînd cu anul 1943, cîntă acompaniată de big-band-ul lui Benny Goodman. Cunoaște un succes constant în aria jazz-ului, colaborînd cu nume de prestigiu, precum Quincy Jones și Duke Ellington. Un lucru mai puțin cunoscut: Peggy Lee a însuflețit cu glasul său mai multe personaje din filmele de animație ale lui Walt Disney. În 1955 numele ei s-a aflat pe lista celor propuși pentru „Oscar". Cu piesa „Aceasta e totul", în 1969 cucerește premiul „Grammy". După o îndelungată perioadă de convalescență (a suferit o operație pe cord) cîntăreața a apărut recent pe Broadway, susținînd rolul principal în musicalul „Spring Fever". **Dumitru Bătean — Periș:** scrii: „Rămîn surprins de faptul că în ancheta rubricii **„Student Top"** a revistei „Viața Studențească" la capitolul **„Decepții"** (?!) apar nume ca **Iris, Semnal M** și. . . **Gică Petrescu!** Deși nu pun la îndoială buna credință a redactorului rubricii, îmi pun întrebarea dacă își avea aici locul numele unui artist de referință pentru întreaga istorie a muzicii ușoare românești. Cu ce i-o fi decepționînd pe unii acest artist constant în a servi, se știe, un gen muzical adresat unei anumite categorii a publicului ,cîntecul de petrecere și cel de estradă avîndu-și normal adepții săi? Declar că nu mă număr printre cei ce se dau în vînt după această muzică dar apariția numelui artistului la capitolul „Decepții" mi se pare o glumă de prost gust. La urma urmei, ce așteptau onorabilii fani ai lui **„Modern Talking"** de la octogenarul Gică Petrescu?". **Alexandrina Rada — București:** 1. Componența grupului **Mr. Mister:** Richard Page; **Steve George**; Pat Mastelotto și **Steve Farris.** 2. **Peter Frampton** și-a început cariera muzicală alături de grupul „Herd", în anii '60, iar titlul noului său L.P. este „Promonition". 3. **Grand Prix Eurovision de la Chanson '86** s-a desfășurat recent în sala Grieg din Bergen — Norvegia. Cîștigătoarea trofeului este tînăra **Sandra Kim,** în vîrstă de 15 ani, italiancă naturalizată în **Belgia,** care a întrunit maximum de puncte cu piesa **„J'aime la vie".** **Paul Liepphardt — Loco:** Vangelis, Queen și Jennifer Rush vor face obiectul unor viitoare articole. 2. În acest an, Rick Nelson ar fi împlinit 46 de ani. Versiunea „în duet" a piesei „Hello Mary Lou", regretatul artist a realizat-o cu **Gene Pitney** (în foto).

Petru UMANSCHI

televiziune

DUMINICĂ, 25 mai. 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Telex. 13,05 Album duminical. 14,45 Contemporanii noștri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Țara mea azi. 19,40 Cîntarea României. 20,20 Film artistic. Drumul. 21,50 Telejurnal. **LUNI, 26 mai.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-științific. 20,45 Tezaur folcloric. 21,05 Film serial. Wilhelm cuceritorul. 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 27 mai.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Roadele acestui pămînt. 20,50 Memoria documentelor. 21,10 Antologie teatrală. Chipul nou al satului românesc. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 28 mai.** 20,00 Telejurnal. 20,40 Agricultura românească în cincinalul opt. 20,55 Partidul, Patria, Poporul. 21,25 Epoca Nicolae Ceaușescu — timp al marilor înfăptuiri revoluționare. 21,45 Telejurnal. **JOI, 29 mai.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Tinerețea noastră — tinerețea Epocii Nicolae Ceaușescu. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 30 mai.** 20,00 Telejurnal. 20,30 Actualitatea în economie. 20,50 Pămînt slăvit încununat de roade. 21,20 Pe drumul înaltei performanțe. 21,40 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 31 mai.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,40 Mai. Cronica evenimentelor politice. 19,00 Telejurnal. 19,20 Am fost și noi copii odată. 19,35 Teleenciclopedia. 20,00 Film artistic. Cheia cifrului. 22,00 Telejurnal. 22,10 Melodii îndrăgite.

sport

AM FI VRUT . . .

. . .ca miercuri, la Timișoara, „Poli" s-o învingă pe Steaua, fie ea și campioana Europei, chiar și a lumii însăși, atîta nevoie de puncte aveam (și) noi, cei din coada clasamentului, unde e o luptă pe „A" și pe „B" (mărire și declin); nu am numărat fiecare spectator aflat la meci, dar musai să fi fost 65 000 de suflete, mulți veniți pentru prima oară pe o arenă, să-i vadă pe campionii Europei, într-o lejeră partidă, sub un soare văratec și un cer desenat în culorile luminii; un elev de-a VIII-a (A, B, C —?), cu tașca-n brațe, plîngea lîng-un stîlp (de beton), „nene, nu văd, sînt prea mic", „Și ce să-ți fac?! Vei crește . . .", și-apoi l-am săltat pe muchia unei portițe metalice, de unde putea privi ca de la lojă — a fost, iată, lucrarea mea cea bună, iertătoare de păcate, pentru ca-n final, ălui mic, amărît, să-i treacă prin minte cugetul: „mai bine stăteam acasă" . . (Iată ce a-nvățat la școală . . .).

Cu Helmuth Duckadam nu m-am văzut, direct și personal; am avut o sfială ca în fața dorului dintîi, cu gîndul, totuși, că ne-om întîlni în satul nostru, cu ortacii și amintirile, cînd se va încheia campionatul pe care Steaua îl cîștigă la pas domol — asta în timp ce Mircea Lucescu plînge, sper, la alinierea finalistelor din Mexic, alt El Mundial fără noi și, ca atare, fără emoții (singurul cîștig nocturn în toiul verii, cînd începe secerișul și sar iepurii din lanuri drept în tigăi). Deci, nu l-am întîlnit pe Duckadam, ca să evit o pledoarie pro domo: „Aibi milă", adică „noi te iubim și nu ne supărăm dacă vei primi un gol, atît măcar, un singur gol" — cum mi-a sugerat să-i cer un om bun și drag; am primit o scrisoare din Semlac, de la Gheorghe Hopșitar, care carte mi-a făcut mare și curată bucurie.

Dar n-o reproduc. Și nu fiindcă pe Steaua aș fi supărat, nici gînd, cît pe arbitrul Mircea Salomir . . .

Teodor BULZA

P.S. Mulțumind pentru corespondențele multe din ultima vreme, răspund: merită încă să ne bucurăm!

din literatura universală

Umberto Eco recidivează. După o primă trădare a teoriei semiotice în favoarea romanului (trădare rentabilă, ce e drept, avînd în vedere succesul mondial repurtat de NUMELE TRANDAFIRULUI), el își reunește acum în volum, sub numele belicos de RĂZBOIUL FALSULUI, articolele pe care le-a publicat de-a lungul a douăzeci de ani în ziarele italiene. Investigînd civilizația cotidianului și inventariind, cu un suris ironic, „minunile" lumii moderne, semioticianul pătrunde într-un univers al falsului căruia încearcă să-i descifreze — pe înțelesul tuturor — mesajele. După teoria semnului și după misterele Evului Mediu, este rîndul civilizației cea de toate zilele. După Umberto Eco teoreticianul pentru specialiști, după Eco romancierul pentru erudiți, are cuvîntul Umberto — ziaristul pentru toți.

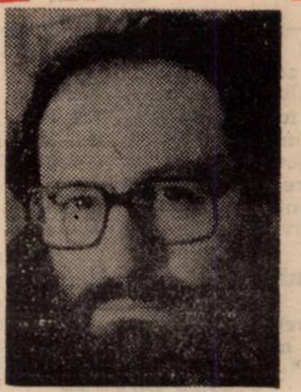

A treia față a lui Umberto Eco

„Sărmanele cuvinte de care dispune limba naturală a oamenilor sînt insuficiente pentru a descrie motelul Madona Inn, situat pe pantele muntelui San Luis din California. Pentru a-i reda aspectul exterior, distribuit într-o serie de construcții la care se ajunge printr-o stație-service, tăiată în stîncă, singura cale posibilă e de a sugera niște analogii. Să ne închipuim, de exemplu, orașele invizibile ale lui Italo Calvino. realizate de un mare grafician pentru un tîrg de țesături. Sau Sonata în si bemol minor de Chopin, cîntată de Luis Mariano, acompaniat de fanfara pompierilor din Trifouillis-les-Oies. Și asta încă nu e tot. La parter, într-un cadru, ezitînd între o cabană tiroleză și un castel din Renaștere, se află jerbe de lustre în formă de flori și buchete de vîsc peste care, printre niște bule mov, opalescente, se leagănă păpuși victoriene, în timp ce pereții, întrerupți din loc în loc de vitralii Art nouveau, în culorile vitraliilor de la Chartres, sînt ornați cu tapiserii în stil Régence și cu tablouri în pur stil „ilustrație realistă". Divanele circulare roz și aurii, mesele din sticlă și aur sînt astfel amestecate, încît ansamblul seamănă cu o napolitană multicoloră, cu o cutie de fructe zaharisite, cu o casată siciliană, cu casa lui Hänsel și Gretel. Apoi vin camerele, vreo două sute, fiecare cu o caracteristică diferită: pentru un preț modest, poți avea camera Preistorică — o cavernă cu stalactite, camera Safari, tapisată cu hîrtie zebrată și cu patul în formă de idol bantu, camerele „Havaiana", „Colina irlandeză", „La Răscruce de vînturi", „Wilhelm Tell", „Înalt și Scund" (cu un pat în formă de poligon neregulat pentru cuplurile de talie diferită), camera cu o cascadă de-a lungul unui perete stîncos, „Imperiala", camera „Vechea Moară olandeză", camera cu efect de manej. Madona Inn este Castelul săracilor; nu are pretenții artistice și face apel la gustul sălbatic pentru stupefiant; este „prea plinul" și somptuosul absolut, oferite la un preț moderat.

★

Spongeorama, Sea World, Scripps Aquarium, Wild Animal Park, Jungle Gardens, Aligator Farm Marineland — coastele Californiei și ale Floridei sînt bogate în orașe marine și în jungle artificiale, unde se pot vedea animale în libertate, delfini domesticiți, papagali cicliști, otarii care beau Martini și fac duș, elefanți și cămile care-i poartă în spinare, printre palmieri, pe micii vizitatori. Tema reproducerii hiperrealiste e prezentă nu numai în artă, ci și în natură.

În primul rînd, în grădinile zoologice. La cea din San Diego, fiecare animal trăiește în cadrul său natural, reconstruit la scară mare. Tema dominantă este prezervarea speciilor pe cale de dispariție și, din acest punct de vedere, realizarea e superbă. Vizitatorul este obligat să meargă ore întregi, deoarece bizonii și păsările trebuie să se miște într-un cadru creat pe măsura lor. Omul acceptă orice sacrificiu, inclusiv pe acela de a nu vedea animalele, cu condiția să le știe în viață, într-un cadru autentic. Așa se întîmplă cu rarisima Koala australiană, simbol al grădinii zoologice, care poate trăi doar într-o pădure de eucalipți unde se ascunde. fericită, în frunziș, în timp ce vizitatorii fac eforturi disperate s-o zărească prin binoclu. Invizibila Koala sugerează o libertate pe care sîntem îndeobște înclinați s-o atribuim animalelor mai mari și mai vizibile. Cum temperatura parcului este artificial menținută sub zero grade, ursul alb dă aceeași impresie de libertate și, avînd în vedere că stîncile sînt cafenii, iar apa în care se bălăcește e murdară, pînă și teribilul grizzly pare să fie în largul său. Cum bunăstarea se demonstrează prin sociabilitate, ursul, care se numește Chester, așteaptă la fiecare trei minute trecerea unui minibuz cu o tînără îngrijitoare care îi strigă să salute vizitatorii. Atunci Chester se ridică, își flutură mînuța (care e o labă mare, terifiantă) și face bună ziua, bună ziua Fata îi aruncă un biscuit și scena se repetă la fiecare trecere a minibusului. Atîta docilitate generează suspiciuni. Unde e adevărul ecologic? S-ar putea spune că e vorba de bănuieli neîntemeiate, deoarece, dintre toate grădinile zoologice din lume, cea din San Diego e fără îndoială cea mai umană, sau mai degrabă cea mai animală. Dar ea conține în germene o filozofie ce înflorește în aceste rezervații ecologice care sînt Lumile sălbatice. Vom alege spre exemplificare Marine World Africa — U.S.A. din Redwood City, San Francisco. Aici putem vorbi cu și mai multă îndreptățire de o industrie a falsului, deoarece ne aflăm într-un Disneyland pentru animale, o bucată din Africa, formată din mici insule, colibe, palmieri, fluvii străbătute de șlepuri și de „Regine Africane", de pe puntea cărora se pot admira, pe maluri, zebre și rinoceri în libertate, în timp ce nucleul central e plin de amfiteatre de acvarii subterane, de peșteri submarine, locuite de rechini, de vitrine cu șerpi foarte veninoși și feroce. Centrul simbolic al lui Marine World este Ecology Theater unde, așezat într-un amfiteatru confortabil (dacă nu te așezi, o plasatoare foarte amabilă — dar fără milă — te obligă s-o faci, pentru că totul trebuie să se petreacă în confort și ordine: nu te poți așeza unde vrei, ci lîngă ultimii sosiți, pentru ca fiecare să poată lua loc evitînd căutările inutile) domini o zonă sălbatică, un fel de scenă. Acolo poți vedea trei fete blonde, cu părul lung, îmbrăcate hippy: una cîntă la chitară muzică folk în surdină, celelalte două introduc pe „scenă" un mic leu, un mic leopard, un tigru din Bengal de șase luni. Animalele sînt ținute în lesă, dar, chiar de n-ar fi, n-ar avea un aer prea periculos: datorită vîrstei fragede și cîtorva boabe de mac amestecate în mîncare, ele sînt destul de adormite.

Oscilația între promisiunea unei naturi necontaminate și asigurarea unei liniști fabricate e continuă în amfiteatrul marin unde se exhibează balene domesticite, prezentate ca niște „killer whales", balene prădalnice, foarte periculoase cînd sînt flămînde. Odată convinși de ferocitatea lor, sîntem mulțumiți să le vedem atît de docile, făcînd plonjoane, curse, salturi în înălțime, luînd peștele din gura dresorului și răspunzînd prin mugete aproape vorbitoare la întrebările ce li se pun.

Același lucru se întîmplă și în celelalte amfiteatre cu elefanții și maimuțele mari, și, chiar dacă sînt numere tradiționale de circ, trebuie să mărturisesc că n-am văzut niciodată elefanți atît de docili nici atît de inteligenți. Prin balenele prădalnice, delfinii, tigrii inofensivi și elefanții care se așează încet pe pîntecele blondei lor dresoare fără a-i face vreun rău, Marine World apare ca un model la scară redusă al Vîrstei de aur, lipsită de competiții, de „struggle for life", de conflicte între oameni și animale. Totuși, pentru ca Vîrsta de aur să se realizeze, trebuie ca animalele să se supună și să respecte un contract: vor primi în schimb hrana care le va scuti de a prăda, iar oamenii le vor iubi și le vor apăra împotriva civilizației. Marine World pare să ne spună că dacă există hrană pentru toți, revoluția sălbatică nu mai e necesară, dar că pentru a avea hrană trebuie acceptată „pacea" oferită de cuceritor.

În mod curios, vizitatorul acestui teatru ecologic nu e de partea îmblînzitorului uman, ci de partea animalelor: ca și ele, trebuie să urmeze itinerarii dinainte stabilite, să se așeze la momentul potrivit, să cumpere pălării de paie și diapozitive care glorifică libertatea sălbatică și inofensivă. Animalele își dobîndesc fericirea umanizîndu-se, iar vizitatorii animalizîndu-se. În umanizarea animalelor se ascunde una din cele mai abile resurse ale Falsului Absolut. În acest sens, s-ar putea compara Marinelandurile cu muzeele figurilor de ceară, în care totul e semn și totul aspiră să devină realitate. În Marineland totul e realitate și totul aspiră să devină semn. Balenele prădalnice dansează „square dance" și răspund la întrebările dresorilor nu pentru că au fost dresate prin reflexe condiționate, iar noi interpretăm raportul stimul-răspuns ca pe un raport de semnificare. Astfel, în industria atracțiilor, atunci cînd există semn, nu îl percepem ca atare, iar atunci cînd credem că-l percepem, el nu există. Condiția plăcerii rezidă în faptul că ceva a fost falsificat. Marinelandurile sînt locuri mai neliniștitoare decît altele, deoarece aici ne aflăm foarte aproape de natură, dar ea se anulează tocmai prin artificiul de a se putea oferi ca natură necontaminată.

Acestea fiind spuse, orice critică ar echivala cu un moralism de școală de mîna a doua. Locurile sînt foarte agreabile: dragostea de natură e o constantă a poporului celui mai industrializat din lume, aproape o remușcare, după cum dragostea pentru arta europeană e o pasiune mereu nesatisfăcută. Vreau să spun că nivelul cel mai imediat de comunicare, realizat de aceste Lumi sălbatice, e pozitiv; neliniștitor e nivelul alegoric suprapus nivelului literal. Neliniștitoare e amenințarea simbolică. A ști că bunul Sălbatic, dacă mai există în pădurile ecuatoriale, ucide crocodilii și hipopotamii și că aceștia, pentru a supraviețui, trebuie să se supună industriei falsificării, ne tulbură. Alternativă nu există".

Prezentare și traducere de
Margareta GYURCSIK

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

28.

— Cunoscîndu-ți reputația, sau cum să-i spun, continuă el. m-am bazat pe faptul că te vei face suficient de prezent pentru ca fata să-și dea seama că e urmărită. Cred că știi ce e aia o urmărire descoperită?

— Bineînțeles. Te lași în mod intenționat descoperit de către cel pe care-l urmărești, îl stîrnești, astfel încît un alt urmăritor îl ia în primire tocmai cînd se crede în siguranță.

— Exact ăsta erai dumneata, rînji el disprețuitor. Dar tot nu mi-ai spus unde e fata.

N-aveam nici un chef să-i spun, însă eram obligat s-o fac. Acceptasem, pînă la un punct, regula jocului, iar faptul că îi înapoiasem banii, era doar o încercare de a mai afla cîte ceva de la el. M-am întins peste birou și am luat cecul de două sute cincizeci.

— Cred că asta acoperă toate cheltuielile, plus onorariul. Femeia se află la Casa del Poniente, în Esmeralda, înscrisă sub numele Betty Mayfield. E plină de bani. Dar probabil că cei din superba dumneavoastră rețea știu deja lucrul ăsta.

M-am ridicat în picioare.

— Mulțumesc pentru plimbare, domnule Umney. Am ieșit și am închis ușa după mine. Miss Vermilyea își ridică privirile dintr-o revistă colorată. De sub biroul ei se aude un clinchet metalic abia perceptibil.

— Îmi pare rău că m-am comportat cam necioplit, am spus. Nu prea am dormit azi noapte.

— Să nu vorbim despre asta. Dacă am să mă strădui, cine știe, cu vremea am să te găsesc fermecător. N-aș zice că nu ești un tip isteț.

— Mulțumesc, am spus îndreptîndu-mă spre ușă. Ar fi greu de spus că a devenit brusc melancolică, dar nici că era la fel de inaccesibilă ca un pachet de acțiuni de la General Motors n-aș spune că era. M-am întors și am închis ușa.

— Dacă nu mă înșel, diseară n-o să plouă. Dar poate că am avea de discutat niște lucruri, chiar într-o seară în care nu plouă, în fața unui păhărel. Într-o seară cînd n-o să fii prea ocupată.

Fata îmi aruncă o privire amuzată. — Unde?

— Oriunde vrei.

— Aș putea să trec să te iau?

— Ar fi drăguț din partea ta. Fleetwood Cadillacul tău o să-mi ridice prestigiul în cartier.

— Nu mă gîndeam chiar la asta.

— Nici eu.

— Să zicem, atunci, pe la șase jumătate. O să fiu foarte atentă la ciorapii mei de nailon.

— Așa mă gîndeam și eu.

Privirile ni se încrucișară. Am ieșit repede.

La șase și jumătate Fleetwood-ul se opri în fața ușii de intrare și, în timp ce ea urca treptele, am avut grijă s-o deschid. Purta un mantou roz, cu gulerul ridicat spre părul platinat. Se opri în mijlocul camerei de zi și aruncă în jur o privire destul de neglijentă. Apoi își scoase mantoul cu o mișcare mlădioasă și îl puse pe divan.

— Nu credeam că ai să vii, am zis.

— Bineînțeles. Ești un mare timid. Știai foarte bine că am să vin. Aș vrea un whisky cu sifon, dacă ai.

— Am.

Am adus băuturile și m-am așezat lîngă ea, însă destul de departe pentru ca asta să însemne ceva. Am ciocnit paharele și am băut.

(Va urma)

Traducere de
Mihai CERNEA

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: TIMIȘOARA, strada RODNEI 1:
Telefoane: 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.BT. Index: 42.907.

Proletari din toate ţările, uniţi-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

orizont 22

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ŞI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ŞI COMITETUL JUDEŢEAN DE CULTURA ŞI EDUCAŢIE SOCIALISTA TIMIŞ

NR. 22 (1 006) ● 30 MAI 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 16 PAG. 3 LEI

Înaltul forum al agriculturii

Ilustrînd pe deplin rolul important pe care-l ocupă astăzi în economia ţării agricultura, cum şi înaltul grad de participare a tuturor oamenilor muncii la conducerea treburilor obşteşti, în linia celui mai profund democratism muncitoresc, ţărănesc, în aceste zile are loc în Capitală cel de-al III-lea Congres al consiliilor de conducere şi consiliilor oamenilor muncii din unităţile agricole socialiste, industria alimentară, silvicultură şi gospodărirea apelor, al întregii ţărănimi. Desfăşurat sub preşedinţia secretarului general al partidului, tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU, înaltul forum al agriculturii are menirea de a analiza şi dezbate importantele obiective ce stau acum în faţa tuturor lucrătorilor din acest important domeniu, pentru traducerea în viaţă a hotărîrilor Congresului al XIII-lea al partidului, vizînd trecerea de la dezvoltarea extensivă la cea intensivă, creşterea gradului de modernizare a lucrărilor, folosirea integrală a resurselor proprii, ridicarea gradului de mecanizare în toate ramurile, pe fondul aplicării celor mai noi cuceriri ale cercetării ştiinţifice din acest domeniu.

În magistrala cuvîntare a secretarului general al partidului la deschiderea lucrărilor înaltului forum, după ce a făcut o trecere în revistă a rezultatelor obţinute în anii precedenţi, au fost jalonate cu limpezime principalele căi ce trebuie urmate, încă din acest prim an al celui de al 8-lea cincinal, pentru a se dobîndi producţii agricole record şi o substanţială dezvoltare a zootehniei, punîndu-se un puternic accent pe mobilizarea susţinută a tuturor forţelor umane disponibile, în condiţiile imperativelor noii revoluţii agrare, a obţinerii unei înalte eficienţe economico-financiare. Responsabilitatea sporită cerută tuturor factorilor de răspundere din acest domeniu, pentru folosirea integrală a resurselor naturale proprii, prin aplicarea celor mai moderne tehnici în majoritatea lucrărilor, prin extinderea reţelei de irigaţii cum şi prin folosirea soiurilor de înaltă productivitate şi a generalizării cuceririlor ştiinţifice de profil, implică, totodată o reevaluare a conceptului de mediu natural ca areal ecologic, vizat ca o condiţie de esenţă în asigurarea pe timp îndelungat a condiţiilor optime necesare dezvoltării, în toate ramurile sale, a

ORIZONT

(Continuare în pag. 3)

COPIII – VIITORUL ŢĂRII

„**Avem răspunderea şi îndatorirea,** — arăta tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** în Cuvîntarea sa la Adunarea solemnă organizată cu prilejul aniversării a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român — **aşa cum au făcut-o de-a lungul secolelor strămoşii noştri, să păstrăm şi să dezvoltăm fiinţa poporului român. Tot ceea ce realizăm nu ar avea nici un sens dacă nu s-ar asigura vigoarea şi tinereţea naţiunii. Copiii reprezintă viitorul naţiunii! Copiii sînt primăvara poporului nostru! Ei reprezintă comunismul!**"

Anii edificării orînduirii socialiste şi îndeosebi ultimele două decenii au demonstrat faptul că obiectivul suprem al politicii partidului nostru îl reprezintă omul, satisfacerea nevoilor şi cerinţelor sale. În acest context, partidul şi statul nostru acordă o atenţie deosebită stării de sănătate a populaţiei, care include, ca unul dintre elmentele cele mai importante, sporul demografic, asigurarea sănătăţii şi vitalităţii mamei şi copilului.

Atenţia pe care o acordă conducerea partidului şi statului problemelor demografice s-a materializat prin Hotărîrea Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. cu privire la creşterea răspunderii organelor şi organizaţiilor de partid, organelor de stat şi cadrelor medico-sanitare în înfăptuirea politicii demografice şi asigurarea unui spor corespunzător al creşterii populaţiei, din 1984, precum şi prin Decretul privind alocaţia de stat şi indemnizaţia pentru copii, ajutoarele ce se acordă mamelor cu mai mulţi copii şi soţiilor de militari în termen, precum şi indemnizaţia de naştere.

Una din componentele principale ale politicii demografice, ştiinţifice, a Partidului Comunist Român, este necesitatea stimulării natalităţii. În spiritul unei înalte răspunderi faţă de viitorul ţării, trebuie să devenim conştienţi că întărirea familiei, creşterea natalităţii, asigurarea unui spor corespunzător al populaţiei reprezintă sau trebuie să reprezinte obiective importante ale activităţii sociale şi obşteşti, teme prioritare şi obiective principale pentru toţi factorii educativi.

Numărul de copii nu este doar o problemă strict personală, ci o problemă a întregii societăţi. România este o ţară socialistă în curs de dezvoltare; ne propunem să edificăm o societate socialistă multilateral dezvoltată. Partidul, organizatorul construcţiei socialiste şi comuniste, a trasat în faţa poporului vaste programe constructive, directive grandioase, urmărind o puternică dezvoltare a industriei, înfăptuirea unei noi revoluţii agrare, avîntul ştiinţei, culturii şi artei. Dezvoltarea se realizează prin oameni şi nu se poate concepe fără oameni; omul fiind autorul oricărei dezvoltări. În această lumină, asigurarea unui spor demografic consistent constituie o condiţie de bază a înfăptuirii marilor obiective economice.

Casa cu mulţi copii, familia numeroasă este o tradiţie a românilor şi chiar a geto-dacilor, de vreme ce Herodot spunea despre traci că erau neamul cel mai numeros din lume după cel al inzilor. Numai un popor numeros ca acela al daco-romanilor putea supravieţui numeroaselor şi violentelor invazii care au însîngerat şi răvăşit întregul ev mediu al Europei răsăritene. În tradiţia familiei numeroase, „numărul" a fost unul dintre secretele rezistenţei românilor în timpul îndelungatelor şi apăsătoarelor dominaţii străine. Iar, după primul război mondial, cînd vijelia istoriei s-a mai domolit, la tratatele de pace „numărul" locuitorilor a fost un argument de bază pentru a demonstra lumii că toate ţinuturile, de la Munţii Carpaţi, Dunăre şi Marea Neagră, au fost dintotdeauna şi vor fi în vecie ale românilor. O anumită artificialitate a indicatorului economic care împarte venitul naţional la numărul de locuitori, amorţeşte conştiinţa şi vigilenţa unor ţări dezvoltate şi maschează forţa şi perspectiva unor popoare aflate în plin progres. Fără să negăm importanţa factorului economic, necesitatea dezvoltării forţelor de producţie ca factor hotărîtor de care depinde progresul social, vom sublinia, totuşi, că, dincolo de valorile economice, tehnice, ştiinţifice (sau alături de ele) există şi valori umane: viaţa, tinereţea, sănătatea şi că în plan microsocial omul este subiectul şi nu obiectul acţiunii sociale.

Dacă vom privi viitorul din perspectiva istoriei, a secolelor şi mileniului, avem datoria de a menţine ponderea poporului român în totalul populaţiei Europei şi a lumii. Condiţiile materiale minunate de care ne bucurăm noi astăzi trebuie să constituie premisa morală pentru a asigura creşterea numerică a poporului român, inclusiv a ponderii sale printre popoarele lumii.

În judecata fiecărui cetăţean este necesar să triumfe nu considerentele meschine şi comoditatea, ci motivaţia socială şi responsabilitatea morală. Menţinerea unei rate scăzute a natalităţii duce la modificarea raportului dintre tineri şi vîrstnici, deci la îmbătrînirea populaţiei şi, mai tîrziu, la insuficienţa forţei de muncă. Reducerea mortalităţii şi prelungirea duratei de viaţă ascund efectele sociale ale tendinţelor de reducere a natalităţii. Cu cît o generaţie este mai numeroasă, cu atît sînt mai mari posibilităţile de selecţie, alegere şi realizare profesională. A nu avea copii, nepoţi, înseamnă însingurare, o bătrîneţe „liniştită" dar nespus de tristă.

Casa cu mulţi copii este semnul răspunderii de bun cetăţean al celui interesat de prosperitatea naţiunii noastre socialiste. Fiecare dintre noi trebuie să fie convins că evoluţia normală a indicatorilor demografici, asigurarea sporului natural constituie o cerinţă de prim ordin pentru continuitatea dezvoltării economice. Sporul demografic reprezintă astfel o coordonată importantă a activităţii tuturor factorilor educaţionali, a instituţiilor social-obşteşti, un indicator al dezvoltării în general. Copiii, bucuria familiei, sînt, în acelaşi timp, semnul unei mari răspunderi faţă de societate, faţă de viitorul ţării.

Constantin STRUNGĂ

Carpatic alint

**Pămînt, ce mă-nalţi pîn' la stele
Iubirea ta mare o simt,
Un prag dacă-ţi trec ori o coastă,
Carpatic, carpatic alint.**

**Cît zîmbet găsesc pretutindeni,
Ce turme şi cîte zidiri
Şi-n şesuri rodind ca-n poveste
Şi-n munţii cu brazii subţiri.**

**Cînd mierle spun verii poeme,
Sub bolţile fagilor dragi,
M-aşteaptă cărări cu miresme
Şi vetre aprinse de fragi.**

**Cînd toamna se joacă în vie,
În meri şi prin nucii făloşi,
Mă cheamă s-adun nestemate
Cu glasuri voioase cocoşi.**

**Îmi dărui sprinţare izvoare
Şi doine cu vers strămoşesc,
Aripă carpatică, ţară.
Mai mîndru ca bradul să cresc.**

Traian OANCEA

DIN SUMAR:

„O strălucită lecţie de curaj a unei înalte conştiinţe revoluţionare" ● **Reportaj:** „Informatica la ea acasă şi ... la îndemîna tuturor". ● **Ancheta teatrală:** Cît de actuală este dramaturgia noastră actuală. ● **Cronica literară,** de Lucian ALEXIU şi Mircea MIHĂIEŞ. ● **Pantheonul românesc:** „TIMPUL" lui Eminescu.. ● **Poeme de:** Ivo MUNCIAN, Traian OANCEA, Geo GALETARU. ● **ORIZONT ARĂDEAN.** ● **DANUBIUS.** ● **Din literatura universală:** Herman HESSE.

INFORMATICA LA EA ACASĂ ȘI... LA ÎNDEMÎNA TUTUROR

INSTITUTUL DE CERCETĂRI PENTRU TEHNICĂ DE CALCUL TIMIȘOARA, emblemă de referință pe noua hartă economică a orașului nostru a trecut la materializarea celei mai noi dintre cuceririle tehnicii de calcul, fabricarea in serie a calculatoarelor personale. Am adresat rugămintea de a răspunde următoarelor întrebări cîtorva dintre specialiștii care au contrasemnat primele „certificate de naștere".

1. Ce reprezintă pentru dumneavoastră calculatorul personal ? Care sînt contribuțiile specialiștilor timișoreni în proiectarea, fabricarea și răspîndirea acestuia.

2. Prezentați cîteva din aplicațiile practice la care ați contribuit.

3. Ce perspective de viitor întrevedeți ?

4. Ce s-a intreprins și ce considerați că ar trebui făcut pentru o cît mai rapidă impunere a calculatorului personal ?

ING. BERINDEANU RADU, CERCETĂTOR ȘTIINȚIFIC, I.I.C. FILIALA TIMIȘOARA

„Calculatorul personal — elementul fundamental al societății informatizate de mîine".

1. Calculatorul personal (în sensul de calculator individual, aflat în întregime la dispoziția celui care îl utilizează) reprezintă instrumentul de bază destinat prelucrării informațiilor de orice tip, de la învățămîntul primar pînă la activitatea de proiectare din întreprinderi și instituții. De fapt, prin prețul de cost redus, fiabilitate ridicată, ușurința în programare și disponibilitatea permanentă. calculatorul personal devine elementul fundamental al societății informatizate de mîine. Nu voi insista asupra contribuțiilor specialiștilor timișoreni la efortul general al industriei noastre de tehnică de calcul, de promovare a celui mai tînăr reprezentant din familia calculatoarelor ; menționez doar paleta variată a extensiilor hardware și a programelor aplicative disponibile pentru calculatorul personal „aMIC" : cuplarea convertoarelor analog/numerice sau numeric/analogice, a miniimprimantei MIM-40, a unui minirobot, a unui terminal DAF-2010 precum și o serie de programe în BASIC, de la rezolvarea sistemelor de ecuații pînă la gestiunea stocurilor de magazie sau jocuri de perspicacitate.

3. Impactul calculatoarelor personale asupra întregii activități economico-sociale are profunzimi încă nebănuite la ora actuală ; nu mă hazardez să afirm că în viitorul apropiat cei mai mulți dintre noi vor ști să programeze în BASIC dar este cert faptul că fără utilizarea calculatoarelor personale nu vom putea face față sarcinilor din ce în ce mai complexe din orice domeniu de activitate. Este meritorie în acest sens activitatea specialiștilor noștri pentru elaborarea de noi calculatoare personale la nivelul produselor similare de pe piața mondială. Familia de calculatoare ZXTIM și SPECTIM face „deschiderea" spre orizontul extrem de vast oferit de paleta programelor aplicative existente. Și nu numai atît ; noile produse vor beneficia de performanțe tehnice superioare, vor fi dotate cu interfețe pentru transformarea în sisteme cu discuri minifloppy, pentru interconectarea în rețele locale de calculatoare. creînd astfel premizele informatizării oricărei întreprinderi, instituții, școli. unități comerciale, etc.

4. Un început meritoriu în acest domeniu s-a făcut la Editura Tehnică, prin seria A.M.C., vol. 51 și volumele „Totul despre... calculatorul personal aMIC" sub coordonarea prof. dr. ing. A. Petrescu, acestea aparținînd însă doar acelui prim pas, insuficient față de „foamea informațională" extrem de mare în acest domeniu. Cursuri de programare în BASIC pot fi organizate în cadrul învățămîntului liceal. cercuri ale utilizatorilor de calculatoare personale pot fi organizate în instituții, întreprinderi, oriunde există un calculator disponibil și cîțiva entuziaști, beneficiul va fi imens. Să nu uităm că activitatea care consumă cel mai mult timp este aceea de programare ! dacă fabricarea în serie a calculatoarelor personale nu ridică dificultăți tehnice deosebite, elaborarea de programe conform necesităților ar putea absorbi în viitorul apropiat o mare parte a populației active, fără a fi suficientă nici în acest caz ! Iată de ce orice investiție, fie ea de ordin material fie educațional, în domeniul calculatoarelor personale nu poate decît să aducă beneficii incontestabile societății noastre aflată în plin avînt tehnico-economic.

ING. AGOTA MATEKOVITS, CERCETĂTOR ȘTIINȚIFIC PRINCIPAL GR. III, I.T.C. FILIALA TIMIȘOARA

„Cumpărați software !"

1. Nu cu mult timp în urmă, calculatoarele mari închise în camere cu pereți de sticlă și aer condiționat, reprezentau pentru majoritatea oamenilor o mașină ciudată. de neînțeles, izolarea puterii de calcul reprezentînd o barieră de netrecut în fața răspunderii tehnicii de calcul. Adevărată explozie în domeniu, apariția mini și micro calculatoarelor, și mai ales a calculatoarelor personale (caracterizate, printre altele, și printr-un preț de cost foarte scăzut ; receptorul TV necesar vizualizării și casetofonul necesar stocării programelor și datelor fiind absolut obișnuite), a permis răspîndirea puterii de calcul în secții, institute, laboratoare, etc, acestea devenind prietenii nedespărțiți ai oamenilor care activează în cele mai diverse domenii ; ingineri, medici, proiectanți, profesori, economiști, agricultori etc. Demnă de luat în seamă mi se pare a fi utilizarea acestora în învățămînt, la ora aceasta existînd în lume copii de cinci șase ani care „lucrează" cu ele cu o siguranță uluitoare. Pentru accelerarea răspîndirii cunoștințelor în rîndul copiilor din țara noastră s-a trecut la organizarea diferitelor cercuri, cursuri și tabere pentru pionieri și școlari în care aceștia fac cunoștință cu noțiunile noi de software și hardware, învățînd utilizarea lor. Această nouă generație, obișnuită de la vîrste încă fragede cu prezența calculatorului, îl va utiliza la început pentru joacă, ce-i drept, însă de la această „activitate" și pînă la utilitate nu mai rămîne decît un singur pas... reticența din fața utilizării calculatoarelor devenind inexistentă...

2. „Cumpărați software !", iată titlul unui articol din magazinul „Time", din care reiese că viata de toate zilele cunoaște și solicită utilizarea calculatoarelor. Numai că aceste mașini se dovedesc a fi inutile fără program și fiindcă domeniile de utilizare sînt dintre cele mai diferite și nu toți beneficiarii cunosc programare, au apărut în lume sute de specializate în elaborarea acestora. Calculatorul personal „aMIC" se poate utiliza în matematici elementare, statistică, economie, în tehnică și învățămînt, în grafică și în jocuri. Jocurile și programele de învățare programată sînt extrem de utile școlarilor. Spre exemplu exercițiul de despărțire în silabe. În program se afișează cîte o regulă de despărțire urmată de un exemplu. În continuare se dau mai multe exerciții de verificare la care copilul trebuie să răspundă.

Verificarea cunoștințelor unui grup de candidați s-a creat pe diferite domenii de întrebări test. Există posibilitatea de a crea tabelul în memoria calculatorului sau să existe sub forma de chestionar extern. În oricare dintre cazuri utilizatorul indică răspunsurile corecte la întrebări. Se parcurge tot setul de întrebări iar examinatorul indică răspunsul pe care îl consideră a fi corect, în cazul unei greșeli calculatorul indicînd răspunsul corect în vederea însușirii lui, în sfîrșit afișînd suma răspunsurilor exacte. Dacă se examinează un grup, la epuizarea tuturor persoanelor examinate. se poate afișa și numărul mediu de răspunsuri corecte pe grup. Alt exemplu este o variantă a jocului care solicită determinarea unei combinații de patru culori, din șase într-o anumită ordine. Adaptarea constă în alegerea unei combinații de patru cifre din șase posibile. Jocul „Perspico" constă în alinierea semnului jucătorului (o) respectiv al calculatorului (x) în linie sau diagonală într-un careu de trei pe trei. „Turnurile din Hanoi", un altul, solicită transpunerea unui set de discuri, aranjate în ordinea descrescătoare a mărimilor, de pe primul ac pe al treilea utilizînd ca ajutor pe al doilea ac, de mijloc. Discurile sînt marcate prin asterixuri, iar regula jocului nu permite așezarea unui disc mai mare pe unul mai mic. Trasarea figurii tridimensionale în perspectivă este un instrument util în mîna proiectantului, programul permițînd generarea de obiecte cu muchii drepte. Figura creată se poate trasa din mai multe puncte de privire și (sau) se poate roti în diferite condiții.

Determinarea drumului minim într-un graf determină între modul de pornire și cel de sosire cel mai scurt drum, de fiecare dată definindu-se ; graful prin nodurile și arcele sale. Microfișierul permite crearea și exploatarea unei microbaze de date, generată sub forma unui tabel de articole, fiecare conținînd mai multe cîmpuri de lungimi diferite. Exploatarea ei constă în listarea, ștergerea, introducerea și modificarea articolelor. Acestea pot fi selectate după mai multe criterii, prelucrarea pe articole și fișier permițînd o exploatare mai performantă.

3. Pe lîngă dezvoltarea modelelor noi de calculatoare, realizarea rețelei de calculatoare, consider ca fiind foarte importantă și diversificarea paletei de programe aplicative existente. În acest scop vom căuta să întreținem o permanentă legătură cu beneficiarii calculatoarelor personale, atît pentru a primi informații privind utilizarea lor cît și pentru a descoperi zonele noi în care încă nu a pătruns puterea de calcul.

4. Sînt necesare măsuri ferme în vederea răspîndirii în masă a cunoștințelor privind utilizarea calculatoarelor personale. Pentru aceasta, evident, trebuie să le producem în cantități suficiente la prețuri de cost accesibile.

CONF. DR. ING. CRIȘAN STRUGARU, ȘEF CATEDRĂ CALCULATOARE, FACULTATEA DE ELECTROTEHNICĂ — I.P.T.V.

„Studentul, scutit fiind de operațiile de rutină ,este atras într-o activitate în care capacitatea lui creatoare este solicitată continuu".

1.2.3.4. În învățămîntul tehnic superior, prezența calculatorului personal reprezintă un salt calitativ important. Intrînd în dialog direct cu calculatorul, studenții își pot folosi mai eficient timpul dedicat învățării unor limbaje de programare în anii superiori putînd aborda teme mult mai complexe în vederea determinării soluțiilor optime din mai multe variante posibile, prin simularea comportării unor mașini în diferite regimuri de funcționare etc. Studentul, scutit fiind de operațiile de rutină, este atras într-o activitate în care capacitatea lui creatoare este solicitată continuu. Sînt numai cîteva aspecte care fac, după cum constatăm, ca în rîndul studenților microcalculatoarele personale să fie solicitate în mod deosebit și totodată insistent căutate. La I.P. „Traian Vuia" din Timișoara. un colectiv de cadre didactice și studenți de la catedra de Automatică a Facultății de Electrotehnică, din rîndul cărora i-aș numi pe as. ing. Ioan Moș, ing. Cezar Morun, ing. Dumitru Pănescu, as. ing. Mircea Popa, tehn. Constantin Mănasi pe absolvenții Ioan Cârlia, Endre Csont, pe actualii studenți Liviu Tomșa, Horațiu Moldovan, Adrian Spilcă, în colaborare cu specialiștii de la I.T.C.—F.M.E. au elaborat familia de microcalculatoare personale SPECTIM ce se situează, din punct de vedere al performanțelor, la nivel mondial, din această familie făcînd parte și microcalculatorul ZX-TIM care se va produce ca bun de larg consum. Preocupările legate de introducerea pe o scară cît mai largă a calculatoarelor personale în procesul de învățămînt și cercetare științifică, atît ale cadrelor didactice cît și ale studenților institutului nostru, au dus la obținerea unor rezultate deosebite, evidențiate cu prilejul Simpozionului din toamna anului trecut, organizat de către U.A.S.C.R. în colaborare cu M.E.I. avînd ca temă proiectarea asistată de mijloace de calcul. Legat de perspectivele de viitor aș putea menționa faptul că introducerea în fabricație de serie a microcalculatoarelor aMIC, SPECTIM, PRAE, a creat deja premizele necesare impunerii acestuia ca una dintre necesitățile indispensabile ale efortului colectiv de modernizare a industriei noastre conform sarcinilor trasate de conducerea de Partid și de Stat, personal de către tovarășul **Nicolae Ceaușescu**.

Colectivul nostru ar dori să se traducă în viață cît mai repede posibil inițiativa I.T.C. de a înființa în cadrul facultății noastre o filială de microproducție, în care studenții, sub coordonarea cadrelor didactice, să elaboreze programe pentru microcalculatoarele personale, produse la noi în țară. Avînd în vedere mulțimea de specializări existente în cadrul institutului nostru, programele elaborate vor acoperi o arie foarte largă de aplicații, sporind astfel biblioteca de programe aferentă beneficiarului la achiziționarea calculatorului.

ING. CONSTANTIN NOVĂCESCU, CERCETĂTOR ȘTIINȚIFIC PRINCIPAL GRADUL III, I.T.C.

„Calculatorul personal — o adevărată revoluție".

1.2. Conceptul de microcalculator personal reprezintă pentru mine o adevărată microrevoluție în domeniul informaticii. Practic, de la situația clasică de colectare. tratare și interpretare date și informații în mod centralizat, într-un așa-zis „centru de calcul", se ajunge la situația de distribuire a sarcinilor de tratare informații și calcul în micro „centre de calcul" individuale, personale, la locul de muncă sau domiciliul utilizatorului. Avînd la dispoziție un astfel de echipament de calcul și tratare informații (date), un receptor TV și un casetofon (obișnuite). eventual un mijloc de imprimare a rezultatelor, se poate rezolva operativ o problemă de calcul tehnico-științific, economic, de gestiune, didactic-educațională sau... casnică. În lume. anii 1983—1985 au fost considerați ca reprezentînd o adevărată explozie în microinformatică. Deja de azi, mulți copii își petrec tot atîta timp în fața ecranului cît și în fața profesorului (calculatoarele personale făcînd o serioasă concurență magnetoscopului). În 1985 existau pe glob mai mult de 250 de firme care produceau și comercializau peste 600 de tipuri de astfel de calculatoare în zeci de milioane de exemplare, situație în fața căreia specialiștii din țara noastră și-au intensificat eforturile obținînd, printre altele, introducerea în fabricație de serie la I.T.C.—F.M.E. Timișoara a două tipuri de calculatoare personale românești (aMIC și PRAE). Contribuția specialiștilor timișoreni nu a fost deloc neglijabilă ea vizînd experimentarea și perfecționarea soluțiilor tehnice de hardware, dezvoltarea și perfecționarea suportului de software, punerea la punct a procedurilor și echipamentelor de test precum și realizarea de tehnologii de fabricație adecvate unei producții de serie mare.

3. Aș menționa în primul rînd aportul colectivului catedrei de automatică și calculatoare din cadrul I.P.T. care au dezvoltat modele de laborator pentru calculatoare personale compatibile cu produsele firmei engleze Sinclair (ZX 81, ZX Spectrum), calculatoare care vor intra în fabricație de serie în cursul acestui an. Aș menționa, de asemenea, eforturile specialiștilor noștri în vederea realizării unei rețele eterogene de microcalculatoare a căror fabricare o vom începe anul viitor.

4. Consider că s-a întreprins destul de puțin. După opinia mea, ar trebui să existe rubrici permanente despre acest domeniu în toate mijloacele de informare în masă (presă, radio, TV), să se înființeze cel puțin o revistă de specialitate, să existe cluburi ale utilizatorilor, să se pună bazele unei biblioteci naționale de programe, să se obțină un statut pentru produsul software (produs program), să se coordoneze unitar eforturile de cercetare și producție la nivel național, să fie mai numeroase simpozioanele și dialogurile cu utilizatorii, să se modernizeze procesul de formare de personal și de învățămînt prin utilizarea de calculatoare personale.

Anchetă realizată de
Traian POP TRAIAN

O strălucită lecție de curaj a unei înalte conștiințe revoluționare

50 DE ANI DE LA PROCESUL INTENTAT UNOR TINERI COMUNIȘTI ȘI ANTIFASCIȘTI DIN JUDEȚELE PRAHOVA ȘI DÎMBOVIȚA

Clădirea unde a avut loc, în 1936, procesul de la Brașov

Sărbătorirea, în acest mai luminos, a 65 de ani de la crearea Partidului Comunist Român — moment de importanță vitală pentru destinul istoric al României — prilejuiește rememorarea succesiunii etapelor și evenimentelor ce au dus la transformarea partidului clasei muncitoare într-un purtător al celor mai înalte năzuințe ale întregului popor de independență și suveranitate națională. Referindu-se la aceasta, în magistrala Cuvîntare de la Adunarea solemnă prilejuită de jubileul a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român, secretarul general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** spunea: **„Mișcarea muncitorească revoluționară, Partidul Comunist Român și-au asumat misiunea istorică de a apăra interesele naționale, independența și suveranitatea țării și, totodată, de a lichida pentru totdeauna asuprirea și exploatarea burghezo-moșierească, de a realiza o societate a dreptății sociale și naționale, socialismul și comunismul în România“.**

Între momentele, cu ample semnificații pentru istoria partidului și a țării, se înscrie procesul intentat, în 1936, unor tineri luptători comuniști și antifasciști din județele Prahova și Dîmbovița. Rememorarea evenimentelor petrecute cu 50 de ani în urmă, la Brașov, pune în lumină dîrzenia și maturitatea revoluționarilor comuniști, ale căror caractere puternice au fost forjate în aspra școală a luptei ilegale. Transformat pe parcursul desfășurării sale, într-un „proces al procesului“, prin curajul și asumarea conștientă a responsabilității față de destinele țării de către tînărul utecist de atunci, **NICOLAE CEAUȘESCU**, procesul de la Brașov înscrie o pagină de aur în hronicul luptei poporului împotriva asupririi și a pericolului fascismului, a războiului, dovedind înaltele calități morale și patriotice ale celui care astăzi, în deplină continuitate a năzuințelor și voinței de progres și prosperitate, se află în fruntea partidului, statului și poporului nostru.

Derulînd firul istoriei din deceniile 4 și 5 ale acestui veac ni se relevă amploarea luptei forțelor revoluționare, democratice și comuniste, desfășurată sub conducerea tînărului Partid Comunist Român, care și-a asumat înalte responsabilități de a se opune unor stări grave ce periclitau însăși ființarea poporului. în condițiile cînd asupra patriei se abăteau uriașe primejdii, atît din interior, din partea agenturii hitleriste, Garda de fier, cît și din afară, din partea Germaniei naziste și al altor state fasciste, ce pregăteau carnagiul celui de-al doilea război mondial.

În anii 1934-1940. documentele vremii înregistrează un șir neîntrerupt de procese politice, înscenate unor numeroși antifasciști, soldate cu drastice condamnări împotriva celor ce militau pentru independența, suveranitatea și integritatea teritorială a României. Între aceste procese se înscrie și cel desfășurat la Brașov, în mai — iunie 1936, intentat unui grup de comuniști și antifasciști. între care s-a remarcat, prin eroism. clarviziune politică, maturitate revoluționară, militantul comunist, **NICOLAE CEAUȘESCU**. Dată fiind afirmarea plenară a tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, în cadrul mișcării muncitorești, comuniste, antifasciste, din acea vreme, procesul de la Brașov a avut ca obiect întreaga sa activitate revoluționară desfășurată încă din fragedă tinerețe. Secretarul general al partidului nostru, evocînd începuturile activității sale în cadrul mișcării muncitorești. comuniste arăta: **„Ca fiu de țăran, am cunoscut asuprirea moșierilor, iar apoi, începînd de la 11 ani, exploatarea capitalistă. Încă în 1930, la vîrsta de 12 ani, participam de acum la viața și lupta tineretului sindical revoluționar. Erau ani de criză economică (...) Partidul Comunist Român, Uniunea Tineretului Comunist, alte organizații revoluționare și democratice se ridicau cu hotărîre la luptă pentru apărarea intereselor maselor de oameni ai muncii, împotriva reacțiunii și fascismului, pentru democrație și pace.**

Aceste împrejurări, în care am intrat în mișcarea revoluționară sindicală, iar apoi în 1933 în Uniunea Tineretului Comunist — dată ce marchează și calitatea de membru al partidului — au pus o puternică amprentă asupra vieții și activității mele revoluționare și politice“.

In iunie 1933, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** a fost ales membru al conducerii Comitetului Național Antifascist din România. ca reprezentant al tineretului. Fiind urmărit de organele represive, a fost arestat în luna noiembrie a aceluiași an și a fost deferit parchetului Tribunalului din Ilfov, învinuit de: **„incitare la grevă“** și răspîndirea unor manifeste comuniste. În vara anului următor — în timpul procesului intentat conducătorilor luptelor muncitorilor ceferiști și petroliști, din ianuarie — februarie 1933, proces ce se judeca la Craiova, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** a fost arestat din nou. În anul 1935, conducerea Partidului Comunist Român îi încredințează tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** sarcina de mare răspundere de a fi secretar al Comitetului regional Prahova al Uniunii Tineretului Comunist. Experiența dobîndită în luptă, însușirile sale deosebite, verificate în numeroase acțiuni revoluționare, organizate de partidul comunist, fermitatea, pasiunea și luciditatea revoluționară, combativitatea și puterea de discernămînt politic, manifestate de tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, și-au găsit un vast cîmp de acțiune în rîndurile tineretului. Numeroasele întruniri, organizate de tînărul militant al Partidului Comunist Român. în localități din județele Prahova și Dîmbovița, ce intrau în raza teritorială a regionalei Prahova a P.C.R. și a regionalei organizației U.T.C., au avut drept scop înființarea unor noi organizații ale tineretului revoluționar cît și organizarea Blocului pentru apărarea libertăților democratice, una dintre cele mai active organizații de masă legale prin intermediul căreia partidul comunist acționa pentru unirea tuturor forțelor democratice, patriotice. pentru apărarea independenței și suveranității naționale. O asemenea deosebit de bogată activitate nu putea decît să atragă și mai mult atenția siguranței statului asupra tînărului revoluționar **NICOLAE CEAUȘESCU**.

Arestarea sa are loc în ianuarie 1936. Citâm din relatarea unui martor, despre împrejurările în care a avut loc: **„Îmi amintesc că în seara de 9 ianuarie 1936, prin intermediul unui tovarăș, l-am cunoscut pe tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU. Am stabilit toți trei ca a doua zi, duminică, la ora 14, să ne întîlnim pentru a merge în comuna Ulmi, unde am ținut o ședință conspirativă, cu tinerii uteciști din comună. Ședința a avut loc în casa lui Gheorghe Dumitrache (Prahova), secretarul celulei U.T.C. din comuna Ulmi. După ședință am plecat la Tîrgoviște, iar tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU a venit la Tîrgoviște, fiind găzduit la mine acasă, pentru a pregăti ședința celulei mele, care urma să aibă loc miercuri, 13 ianuarie și să organizăm noi celule“.** Datorită unor împrejurări neașteptate ședința proiectată nu a mai avut loc. Tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, împreună cu nouăsprezece uteciști de la schelele petrolifere, cum și alți tineri din comună au fost arestați Anchetarea arestaților („instrucțiunea capului“) a avut loc în condiții de teroare cumplită. Grupul de arestați, între care era și tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, a adresat o scrisoare cu un cuprins cutremurător avocatului Radu Olteanu din Brașov, în care condamnă samavolnicia organelor represive, abuzurile și privațiunile la care sînt supuși.

În 27 mai 1936, la ora 9, s-a deschis ședința procesului de judecată, în sala Consiliului de război din clădirea din Calea Victoriei (azi Bulevardul Lenin, nr. 45) din Brașov. Procesul intentat militanților comuniști și antifasciști se înscrie în rîndul acțiunilor strategice de anvergură ale Partidului Comunist Român, care urmărea în acea perioadă să transforme procesele anticomuniste în mijloace active de luptă, de demascare a primejdiei pe care o reprezentau organizațiile fasciste, agenturi puse în slujba imperialismului hitlerist. Această tactică a partidului contribuia la afirmarea realizării unității muncitorești comuniste, naționale și, pe această bază, a Frontului Popular Antifascist, care își asumase importanta misiune istorică a salvării poporului român, prin unirea biruitoare a tuturor forțelor democratice în lupta pentru independența și suveranitatea patriei. Eforturile Biroului politic juridic al partidului comunist de a orienta dezbaterile procesului pe linia unei politici progresiste, în interesul clasei muncitoare, au fost susținute de atitudinea revoluționară adoptată la proces de militanții comuniști judecați — cu osebire de tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** — de apărarea din care făceau parte avocați cu vederi de stînga.

În ordonanța definitivă, prezentată de procuror, se susținea că toți arestații (în număr de 21) sînt contravenienți la articolele 22 și 23 „Legea Mîrzescu“. În actul de acuzare, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** e caracterizat ca fiind „... **membru activ și bun propagandist și antifascist, cunoscut de mult timp ca atare de către organele siguranței și ale justiției“**. Fără să fi dorit, caracterizarea pune în evidență calitățile de excepție ale tînărului militant comunist **NICOLAE CEAUȘESCU**.

Instanța suspendă dezbaterile, întocmește proces verbal de „infracțiune în instanță“ pentru curajul cu care tînărul militant comunist s-a ridicat împotriva desfășurării procesului. Era pentru a doua oară cînd se întocmea un proces verbal de către instanța acelui proces care hotărăște eliminarea de la dezbateri, pînă la sfîrșitul procesului, a tînărului **NICOLAE CEAUȘESCU**, cît și condamnarea lui la o aspră pedeapsă suplimentară de șase luni închisoare, ce urma să se adauge condamnării la doi ani închisoare cu interdicție și o grea amendă. Într-un articol din „Arena“ se arăta referitor la tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** că: **„Acest tînăr, în vîrstă de numai 19 ani (de fapt, în ianuarie 1936 împlinise 18 ani — n.n.) și totuși cunoscut în cercurile muncitorești din București — e antifascist“**, iar poetul Eugen Jebeleanu, în articolul „Impresii la un proces“ (publicat în „Cuvîntul liber“, din 6 iunie 1936) consemna: **„Ceaușescu e un copil. Dar un copil cu o inteligență de o maturitate surprinzătoare. E scund, slab, cu ochii mici, două boabe de piper. Vorbește limpede, puțin prea repede, parcă voind să spună deodată tot ce știe. Are 19 ani, dar a văzut și a pățit ca pentru 90“.**

Tinerețea revoluționară a tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** constituie cel mai elocvent exemplu al eroismului comunistului temerar, luptător neînfricat pentru triumful idealurilor comuniste, o strălucită lecție de demnitate, curaj, patriotism, clarviziune politică, solidaritate revoluționară, încredere nețărmurită în destinul luminos al poporului român. Anii grei de temniță nu au înfrînt voința de luptă a tînărului comunist **NICOLAE CEAUȘESCU**, care a manifestat în continuare aceeași tărie și dîrzenie de neînduplecat, spirit de sacrificiu și devotament fără margini față de partid, credință nestrămutată în viitorul socialist al României. Referindu-se la tinerețea sa de militant revoluționar, secretarul general al partidului nostru aprecia că **„deși au fost anii grei de luptă și de înfruntare cu aparatul de represalii...“** aceștia au fost **„printre cei mai frumoși ani din viața mea de activist revoluționar, din întreaga perioadă de apartenență la mișcarea revoluționară, la Partidul Comunist Român“.**

Strălucit exemplu pentru generațiile prezente și viitoare ale poporului nostru, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, prin întreaga sa viață dedicată independenței și suveranității țării, propășirii ei întru demnitate și dreptate socială, prin neobosita sa activitate revoluționar-patriotică, desfășurată pe parcursul a mai bine de cinci decenii de istorie, își înscrie cu cinste numele între cele mai de seamă personalități ale lumii contemporane, fiind un model de clarviziune politică și curaj, de angajare totală în numele celor mai înalte idealuri umaniste, puse sub semnul țelului suprem al omenirii — comunismul.

Dumitru SARDEȘ
Paul BOGDAN

Forumul agriculturii

(Urmare din pag. 1)

agriculturii. În cuvîntarea secretarului general al partidului s-a pus un accent deosebit pe rolul factorului uman principalul făuritor de bunuri, acțiunea sa conștientă, responsabilă situîndu-se la baza realizării și depășirii tuturor obiectivelor ce stau în fața agriculturii noastre aflată acum pe coordonatele noii revoluții tehnico-științifice. Accentul deosebit pus pe factorul uman implică, în esență, creșterea gradului de responsabilitate față de bunăstarea întregului popor — țel suprem al politicii partidului —, reflectînd gradul unei înalte conștiințe revoluționar patriotice, implicată conștient în măreața operă de edificare socialistă a țării, în însăși făurirea destinului luminos al poporului.

Indicațiile și îndemnurile vibrante adresate de secretarul general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, de la tribuna înaltului forum, tuturor oamenilor muncii din acest domeniu se constituie în adevărate chemări stimulative spre o muncă asiduă, menită să asigure realizarea unor producții record, pe măsura celor obținute în toate celelalte domenii ale economiei românești aflată în plin avînt, rezultate care să răspundă pe deplin necesităților prezente și viitoare ale țării, puse sub semnul profund uman al politicii partidului, de creștere continuă a nivelului de trai material și spiritual al întregului nostru popor.

CÎT DE ACTUALĂ ESTE DRAMATURGIA NOASTRĂ ACTUALĂ ? (II)

> **„Pornind de la marile realizări obţinute pînă acum, întreaga activitate culturală, artistică — literatura, muzica, teatrul, artele plasice şi alte forme de creaţie — trebuie să participe şi mai activ la ridicarea generală a nivelului cultural, la educarea poporului“.**
>
> NICOLAE CEAUŞESCU

DIATEZA ACTIVĂ A CULTURII

Întrebarea mă determină să accept că „actual“ comportă grade de comparaţie, cînd e vorba de dramaturgie. Oricum, întrebarea, cum se întîmplă, naşte întrebări : Ce înseamnă dramaturgie actuală ? Este valoroasă această dramaturgie ? Nu mă pot stăpîni să mă uit la cuvîntul „actual“ în **Dicţionarul explicativ al limbii noastre.** Şi aflu, sistematic, următoarele : „care există sau se petrece în prezent, în momentul de faţă“ (1), „care are importanţă pentru vremea de faţă ; de acum“ (2), „De actualitate, la ordinea zilei“ (3), „Real“ (4). Dacă trec dramaturgia noastră prin filtrul celor patru sensuri ale cuvîntului „actual“, aş obţine, din punctul meu de vedere, următoarele rezultate. Există dramaturgi care scriu piese de teatru cantonate, ca subiect şi problematică, „în prezent, în momentul de faţă“. Poate nu pare ciudat să remarc faptul că aceiaşi dramaturgi, cu aceleaşi piese, nu mai există în confruntarea cu sensul al doilea, adică nu mai au importanţă pentru vremea de faţă, deşi pot, totodată, să fie „de actualitate“, „la ordinea zilei“. Teatrele şi — nu de puţine ori — televiziunea „ne ajută“ mult să ne dăm seama de aceasta, oferindu ne piese „de actualitate“ ce sînt, în fapt, glose epice la fapte de viaţă şi muncă, însă, adesea, fără acoperire în planul artistic. Actualitatea, pentru dramaturgie, trebuie să fie **dinamică,** în raport cu punerea în lumină a **problemelor omului** ce trăieşte într-o perioadă determinată. Cît de importante „pentru vremea de faţă, de acum“ sînt acestea, nu e cazul să conving pe nimeni. Le regăsim, oare, în dramaturgia noastră actuală ? Spun că da, în privinţa operelor dramatice ale lui Horia Lovinescu, Teodor Mazilu, D. R. Popescu, Marin Sorescu, Ion Băieşu, Dumitru Solomon, Tudor Popescu. În unele din piesele lui Mircea Radu Iacoban, Paul Everac, I. D. Sîrbu. Gîndindu-mă, în special, la sensurile 2 şi 3 ale cuvîntului „actual“, nu restrîng sau, mai bine zis, nu suprapun exact „actualul“ peste „contemporan“, astfel că mai adaug la autorii citaţi şi pe Ion Luca Caragiale.

Mă pune în încurcătură ultimul sens („real“) al cuvîntului „actual“. Nu-i pot găsi decît o singură justificare, atunci cînd e vorba de dramaturgie „actuală“ înseamnă, ca o condiţie absolut elementară, ca autorii dramatici respectivi să fie cunoscuţi în mod „real“, **acum,** prin punerea în scenă a principalelor lor lucrări, şi nu după douăzeci de ani. Se ajunge, altfel, la un joc enigmatic, aşa cum s-a întîmplat şi cu romanele deceniilor anterioare. Cărui timp aparţin operele respective ? Mai sînt „actuale“ ? Din alt punct de vedere, o dramaturgie este „actuală“ în mod „real“, dacă nu va fi o simplă „ilustrare“, mimetică, a vieţii, muncii, bucuriilor şi durerilor noastre de zi cu zi. Cînd realismul „fotografic“ intră în dramaturgie, atunci se poate spune că teatrul a trecut de la diateza **activă** la cea **pasivă** a culturii. Şi nu e normal pentru dramaturgia noastră de acum care cuprinde, cu toate direcţiile — politică, istorică, tragicomică — autori de valoare.

Marian POPESCU,
critic de teatru

ÎN PLAN POETIC

Întrebare adecvată, actuală, dar — inevitabil — şi speculativă. Răspunsul nu poate decît să-i semene. Voi încerca să-l dau, întrebîndu-mă la care dramaturgie ne referim. Apropo !... cît de interesantă ar fi o discuţie despre criteriile actuale de valorificare.

Dacă vom observa cît de mult ne tulbură şi azi actualitatea lui Alecsandri, Caragiale, Blaga, Camil Petrescu, Sebastian, Kiriţescu, Muşatescu, răspunsul, în plan poetic, devine şi mai simplu pentru noi, cei de azi, care descoperim cu uimire cît de contemporani sîntem cu epoca lui Aristofan. Şi atunci ? Bineînţeles că această întrebare este din nou speculativă, dar se vrea şi ne-retorică. Vrea poate să spună interogativ : de ce ne mai punem asemenea întrebări ? Pentru că-s necesare ! Pentru că aceste întrebări se nasc în conştiinţa fiecărei generaţii. Ar vrea să mai spună că Mazilu, Baranga şi Lovinescu, dispăruţi sub privirile noastre „actuale“, au scris şi ne-au lăsat o moştenire atît de vie, încît cei ce îi continuă, prin tot ce scriu mai valoros, îi urmează, nu în neființă, ci în eternitatea mereu actuală a vieţii Teatrului. Prin tot ce are mai bun, jucat sau nejucat, citit sau necitit, dramaturgia românească scrisă azi sub ochii noştri sau nevăzută de ei, va rămîne mereu actuală pentru că dramaturgia românească actuală duce mai departe ştafeta — testament al înaintaşilor noştri, pe care funcţia de conştiinţă a opiniei publice rămîne scrisă cu literele unei mari porunci. Teatrul, literatura dramatică au fost dintotdeauna şi trebuie să rămînă o acută conştiinţă critică a Clipei, a actualităţii sale, pentru ca să-şi poată exercita cu vigoare funcţiile vitale.

Numai reuşind să fie mereu actuală, literatura dramatică şi-a imprimat paşii pe „nisipul eternităţii“. Deci, cît de actuală este dramaturgia românească actuală ? Exact cît Teatrul, adică etern actuală.

Ioan IEREMIA,
regizor

ATITUDINEA : UN ACT DE PATRIOTISM

Cît de actuală este dramaturgia noastră actulă ? Cu alte cuvinte, cît de preocupată este ea să ofere o imagine a realităţii, în toată complexitatea ei ? Şi, dacă da, cît de bine o face în planul adevărului şi cît de înalt în planul realizării artistice ?

Sînt întrebări care pot primi un răspuns pornindu-se de la altă întrebare : Ce îşi propune dramaturgia noastră de azi ? În funcţie de ceea ce îşi propune, ea poate fi mai actuală (mai „lipită“ de realitate) sau mai inactuală (dacă mimează, doar, problemele sau trece uşor peste ele, urmînd, de fapt, cu precădere, divertismentul uşor).

Dramaturgii contemporani şi-au asumat, deliberat, o misiune socială înaltă, aceea de a contribui, prin mijloacele specifice artei teatrale, la configurarea unei noi conştiinţe, cu alte cuvinte, şi-au propus să-i arate cetăţeanului condiţia sa de viaţă, să-l îndrume spre aspiraţii morale înalte, să-l oblige să mediteze la propriile sale obligaţii, să-i arate punctele sociale nevralgice (comedia satirică) şi să-l mobilizeze spiritual spre eradicarea lor. Ea doreşte să înnobileze viaţa cetăţeanului cu o umanitate profundă, să-i dea, prin exemple, imagini demne de urmat, pentru că dramaturgia noastră actuală nu se sfieşte să-şi atribuie rol de educator al maselor, considerînd că aceasta nu numai că nu-i scade caratul artistic, dar, dimpotrivă, îi dă scop şi profunzime, iar creatorului demnitate.

Pentru a-şi atinge aceste scopuri, dramaturgul priveşte realitatea în devenirea ei istorică ; se poate spune că face unele „previziuni“, modelînd personaje cu o doză de idealitate în ele, arată ca semnificativ ceea ce astăzi este încă incipient, dar, cu siguranţă, mîine va deveni endemic. Pentru ca aceste personaje să aibă posibilitatea de a se contura viguros, în perimetrul scenei, trebuie să fie antrenate în conflicte decisive pentru destinul lor, conflicte pe care **spectatorul le recunoaşte ca fiind prezente şi în orizontul vieţii lui, determinîndu-i existenţa.** Numai aceste conflicte dau operei dramatice fiorul de strictă actualitate. Conflictele minore, marginale, fără ecou existenţial în spectator şi fără o referire la o problematică determinantă pentru mersul înainte al societăţii — cu efectele ei benefice în viaţa spectatorului — conflictele fără ecou afectiv nu pot configura personalităţi puternice, personaje memorabile.

Conflictele ivite **firesc** în viaţa oricărei societăţi, dar mai ales într-o societate care se construieşte pe sine, prin voinţa de mai bine, rezolvînd probleme ivite la fiecare pas, nu pot fi escamotate. Trecerea de la societatea burgheză la societatea socialistă presupune o răsturnare de 180 de grade, atît în relaţiile dintre oameni, cît şi în conştiinţele lor. Această răsturnare spectaculoasă generează continuu conflicte sociale, de conştiinţă, morale, în care oamenii cu vechi mentalităţi şi deprinderi sînt puşi în situaţia de a-şi însuşi altele, superioare. Pentru asta e nevoie, uneori, de o adevărată a doua naştere. Mentalităţi bine sedimentate devin revolute şi în locul lor (uneori în ciuda realităţii imediate), cu ochii la viitor, li se cere oamenilor să-şi însuşească alte mentalităţi, care nici ele nu sînt imuabile... Omul contemporan trăieşte într-o stare continuă de mişcare socială şi spirituală foarte rapidă, care-l poate deruta, şi teatrul are misiunea de a-i limpezi aspecte mai greu de pătruns ale acestei continue schimbări. Teatrul nostru actual a urmărit aceste schimbări, s-a achitat de misiunile sale mai sus consemnate ? Cred că, în ansamblu, da. Există numeroase piese de teatru cu o tematică majoră, populate de eroi exemplari. De la „Omul din Ceatal“ şi ciclul familiei Arjoca, pînă la piesele recente ale lui Nicolae Ţic şi Platon Pardău se desfăşoară un larg evantai de opere dramatice importante. În dramaturgia lui Paul Everac, D. R. Popescu, H. Lovinescu, Titus Popovici, Th. Mănescu, George Genoiu etc. sînt prezente personaje puternice, unele memorabile, intrate în conştiinţa publicului : comunişti care şi-au dăruit viaţa revoluţiei. Personal, sînt bucuros cînd aflu că destinul eroului meu Ştefan, din „Nu ne naştem toţi la aceeaşi vîrstă“, este urmărit, la Craiova, cu mare emoţie, de un numeros public.

La nivelul comediei satirice, Baranga, Mazilu, Băieşu, Solomon, Cacoveanu, Chitic, Mihai Ispirescu, întreţin în public o atitudine reprobatoare, cu un tonus ridicat, în faţa deficienţelor morale şi de caracter, incompatibile cu structura societăţii noastre. S-a înţeles că, în anumite condiţii, o ezitare cît de mică în atitudinea critică, satirică, devine, automat, un gest de încurajare a răului. Un fenomen curios : încercarea de blocare a atitudinii critice. Ea poate fi explicată într-un singur fel : cei vizaţi, se erijează în singurii reprezentanţi ai societăţii în spaţiul respectiv, deturnează sensul satirei dinspre ei spre societate, pretinzînd că societatea este, de fapt, discreditată şi dezarmată de către scriitori. Interesele societăţii sînt însă exact contrare : ea este interesată în dezvăluirea situaţiilor în care contradicţiile s-au acutizat, pentru a le dezamorsa prin măsuri corespunzătoare, înlăturîndu-se, în acest fel, elementele de frînare a evoluţiei sale spre desăvîrşirea şi armonizarea structurilor. Iată de ce, drumul comediei satirice spre scenă trebuie să fie protejat şi scurtat. Ea este un gen foarte sensibil la situaţiile imediate. Comedia este „cavaleria uşoară“ care porneşte imediat şarja nimicitoare, acolo unde se iveşte, încă în faşă, situaţia negativă, societatea avînd numai de cîştigat de pe urma acestei „bătălii“. Este comedia noastră atît de actuală şi de promptă, încît spectatorul să o simtă alături, în împrejurările negative apărute în viaţa lui şi a societăţii ? În parte, da. Mai sînt, însă, multe zone pe care nu le frecventează, le evită strategic, nu ia „taurul de coarne“, cum se zice, spiritul său revoluţionar atenuîndu-se prin rătăcirea în aspectele mai puţin grave şi cu efect minor asupra societăţii. Comediografii privesc mai comod viaţa. Nici eforturile de a o promova pe scenă nu mai sînt atît de susţinute, teatrele preferînd „mîncarea gata pregătită“ — piese verificate — nu mai sînt atît de dispuse să lupte pentru o comedie importantă. Nu toate teatrele, evident. Iată, la Teatrul Naţional din Timişoara, prin tenacitate, s-a făcut un spectacol cu o piesă în premieră absolută (**Domide contraatacă**) în care sînt satirizate lenea, indolenţa şi consecinţele lor în plan uman.

Cînd satira trece, indivizii lipsiţi de simţul datoriei şi pasiunii în muncă, cei stăpîniţi de spiritul gregar, proştii agresivi, indiferenţii faţă de interesele majore ale ţării şi cei porniţi pe chiverniseală deteriorează raporturile interumane, coexistînd cu oamenii de bun simţ, cu conştiinţa datoriei, stingherindu-i şi acrindu-le viaţa. Comediografii sînt oameni cu o înaltă conştiinţă cetăţenească, atitudinea lor faţă de tot ceea ce întunecă atmosfera vieţii noastre sociale este un act de cald patriotism.

Tudor POPESCU,
dramaturg

CLIPA DRAMATURGIEI CONTEMPORANE

Examinarea conturului general al dramaturgiei româneşti impune ca primă constatare realitatea socială complexă şi actualitatea simultan, ca izvor de inspiraţie şi ca materie de reflecţie dramaturgică. Ideea de actualitate aplicată dramaturgiei se manifestă în deschideri axiologice ce au în vedere realitatea şi actualitatea ca dimensiune reală şi ontologică, concordantă cu lumea înconjurătoare reflectată, cît şi cu cupola spiritului actualităţii, ce adăposteşte recrearea realităţii în varii ipostaze. Extrapolăm, într-un demers teatrologic, unele opere dramaturgice şi spectaculare care au dat culoare repertoriului clipei din spiritualitatea împresurătoare. Prolificul dramaturg D. R. Popescu se afirmă în spaţiul teatrului contemporan cu **Paznicul de la depozitul de nisip,** spectacolul Naţionalului craiovean, eclatant prin virtuţile artei scenice, inspirată redimensionare a unei drame ce prinde în focarul metamorfozelor ideea purităţii umane, sentimentele de solidaritate, într-o deschidere generoasă în sensuri şi semnificaţii umaniste, (regia, Mihai Manolescu). Preocuparea legată de reflectarea tulburătoare a contradicţiilor ce macină existenţa umană şi devenirea ei plenară se exprimă în drama sau poate comedia **Cerul înstelat deasupra noastră** de Ecaterina Oproiu, operă de rezistenţă în palmaresul dramaturgiei autoarei, constant animată de reflecţiile asupra condiţiei umane. Spectacolul de la Teatrul Mic, prin strălucitorul succes al Valeriei Seciu şi al lui Ştefan Iordache (regia. Cătălina Buzoianu), şi variantele spectaculare de la Teatrul Naţional din Cluj-Napoca şi de la Teatrul dramatic Braşov, atestă virtuţile literaturii dramatice şi apetenţa teatrelor pentru marca unei opere poate exponenţiale în sfera dramaturgiei panoramată sumar.

Brăţara falsă a lui Paul Everac continuă excursul dramaturgic al autorului sub cerul teatrului de idei şi întreaga acţiune succesivă şi simultană reflectă direct şi subsidiar ideea de adevăr şi de umanitate, proiecţia şi continuitatea spiritului elen şi european în spaţiul actualităţii noastre. avid de justiţie şi nobilă atitudine de angajare etică. Actualitatea sondată de Paul Everac se concentrează în conglomeratul ideilor ce duc cu ele eforturile constructive ale umanităţii europene şi clopotul chemării în clipa ce ar putea anunţa cinic o nouă conflagraţie.

Cercul ideii de adevăr, de aspiraţie, de vis şi devenire, de puritate morală, ce închide drama lui Tudor Popescu **O dragoste nebună, nebună, nebună,** spectacol relevant la Teatrul Naţional din Timişoara îmbogăţeşte semnele dramaturgiei în semnele scenei, purtînd sigiliul regizoral inspirat al lui Ioan Ieremia. Aceeaşi operă, pe scena Teatrului de Comedie, în versiunea regizorală a lui Tudor Mărăscu, se constituie într-un spectacol, într-o lectură scenică original plăsmuită. Un loc aparte în evoluția scrisului dramatic a lui Ion Brad îl ocupă **Arheologia dragostei,** un autentic poem filozofic, meditația dramaturgului asupra istoriei, reconstituirea istoriei Transilvaniei într-o patetică pledoarie. Un racord al dramaturgiei cu actualitatea, ca problematică, complexă semnificație și expresivă expresie dramaturgică oferă peisajului teatral Dina Cocea cu **Dulcile amare bucurii,** comedie savuroasă, cu accente satirice, ivită sub cupola **Familiei,** „opul“ începutului de consacrare. Ispita radiografierii mediului de familie diferențiat de generație și, evident, de timp produce în scrisul Dinei Cocea un demers dramaturgic moral și moralizator în structuri, personaje și fapte ce convertesc cotidianul în normă morală în consubstanțialitatea comediei și al preaplinului ei scînteietor. Dacă delimitările formelor și tipurilor literare sînt greu de descifrat : dramă sau comedie, cert este faptul că **Noțiunea de fericire** de Dumitru Solomon se constituie ca o percutantă satiră ce stigmatizează aspectele particulare ale unei mentalități crispante, aspecte decupate, singulare, ce cauterizează vetustele influențe nocive, izolate. Deconectantă, comedia lui Dumitru Solomon viiază prin arta portretelor morale și tonifică prin idealul moral concentrat și sublimat în aspirații reflexive, înnoitoare (regia, Valeriu Moisescu). Rezistă ca literatură dramatică **Mirele și nașul** de Eugenia Busuioceanu, vaporoasă comedie a cărei literalitate a fost împovărată de o neinspirată teatralitate în spectacolul Teatrului „Ion Vasilescu“ din Giurgiu. Adoptat de curînd în familia și salonul comediografilor, Dinu Grigorescu, prin **Fluturi de noapte,** se dovedește a fi autor dramatic înzestrat. Dificila problematică a șantierului se reflectă într-o vivace comedie, densă în semnificații, percutantă în ceea ce privește fizionomia personajelor și deopotrivă reușită ca structură dramaturgică modernă și expresie artistică priceput caligrafiată (regia, Mircea Marin).

Contururile dramaturgiei românești schițate lapidar atestă virtuțile literaturii originale și aspectele pluriform tematice. Dacă, uneori, dominantele sînt cele legate de comedie și de trena lungă a comediei, dramaturgia rămîne încă datoare genurilor multiple pe care le solicită teatrul și implicit viața. Drama tulburătoare, socială și psihologică, contemporaneitatea în semnificațiile sale majore, universul socialismului multilateral dezvoltat, epopeea timpului și a istoriei pe care voit o scrutăm — solicită eforturi suplimentare, noi fîntîni de inspirație, direcții problematice, coincidente cu cele ce animă spiritul, azi.

Ion TOBOȘARU,
critic și istoric de teatru

TEME ETERN UMANE

Orice operă literară creată într-un anumit timp „istoric“ poartă încărcătura spirituală a epocii respective. Atitudinea scriitorului față de problemele fundamentale pe care le generează un sistem social-economic, într-o epocă culturală dată, cu un anume nivel de dezvoltare, dă măsura implicării în actualitate a autorului respectiv. Viziunea asupra unui demult consumat eveniment sau meditația asupra neliniștilor etern umane se înscriu, prin chiar modul de interpretare al lor și de translare în metaforă, în zona de interes actual al dramaturgiei contemporane. Tot ce se scrie acum este dramaturgie „actuală“, inspirată din actualitate. Problema care se pune este în ce măsură mesajul creației contemporane va mai fi receptat ca actual peste timp. Toată opera dramatică a lui Camil Petrescu tulbură prin adevărul acut pe care ni-l împărtășește. Trecerea deceniilor nu a estompat, ci, dimpotrivă, parcă a revigorat adevărul scrisului său. Pe Caragiale îl simțim mai prezent în noi decît l-au simțit, poate, contemporanii lui. Gogol străbate toate deceniile fără să piardă din acuitatea observației sale, iar Cehov ne este dureros de apropiat. Amîndoi sînt în aceeași măsură actuali și universali, asimilați și interpretați de școli teatrale diferite, aparținînd diverselor spiritualități.

Temerile, neîncrederile, bucuriile, victoriile omului contemporan există și azi ca și totdeauna. Meditația asupra vremelniciei vieții, norocului, înfrîngerii au marcat dintotdeauna actul creației. Apar în legătură cu problema fundamentală a vieții și morții aspecte particulare, legate de un anume nivel al dezvoltării științifice ; printre acestea — pericolul unei catastrofe atomice. Nu descoperim și nu credem să existe un gen de actualitate fundamental nou și în afara atitudinii creatorului de azi. Crizele relațiilor sociale între grupuri și indivizi au fost întotdeauna observate de autori și dimensionate conform sistemului contemporan. În măsura în care o operă dramatică, asemenea oricărei alte opere artistice, eludează întrebările umane grave și se apropie doar de aspectele temporare, pasagere, ale fundamentalelor probleme, acea lucrare, în mod firesc, se perimează în timp.

Actualitatea unei opere e dată de profunzimea gîndului care o generează, de viziunea deschisă și gravă asupra spiritualității contemporane. Cotidianul, accidentul minor, meschinele întîmplări curente, zgomotul străzii nu pot naște o operă. Pentru orice interpretare a unui fapt de viață este necesar un sistem de gîndire, de asimilare a vieții, un sistem filozofic care poate transfigura incidentalul și-i poate conferi generalitate. Un asemenea produs artistic depune mărturie despre mentalitatea unui om, a unei societăți, a unui popor și, prin aceasta, el poate trece în eternitate, din reala lui actualitate.

Liana COJOCARU,
critic de teatru

LITERATURĂ ȘI ACTUALITATE

Totdeauna cînd teoretizăm despre **actual și actualitate,** simțind inconsistența conceptului, ne vedem obligați să-i adăugăm precizjuni estetice. Cerem, astfel, cu exigență, o literatură de actualitate care să satisfacă și criteriul valoric. Cerem o **literatură de perpetuă actualitate,** preocupați de protejarea esteticului, dar încălcînd teritoriul propriu-zis al literaturii de actualitate, specificul ei inalienabil (deși efemer), variabil în funcție de numeroase criterii, de la cel geo-politic, social, istoric, etnic, pînă la cel estetic. Ideea unei literaturi **actuale cu vocația** permanenței, legitimă sub aspect estetic, provoacă, însă, o expansiune inoperantă a termenilor fiindcă, desigur, orice mare literatură are o valoare „în eternitate“, deci și în actualitate, dar în felul acesta am pierdut contactul cu specificul actualității. Pentru o mai bună situare în definirea categoriei, discuția trebuie scoasă, provizoriu, din zona esteticului, **actualitatea** unei opere literare fiind determinată cu precădere de alte elemente decît cele estetice, deși totul se petrece în aria creației literar-artistice. **Actualitatea** ține neapărat de o **modă** (fără conotațiile peiorative ale termenului) ce poate fi spontană sau nu, social-istorică (la noi, literatura insurecției), politică (literatura războiului din Vietnam), sau chiar estetică (moda epopeilor, a rondelurilor etc.). În acest sens, restrîns — singurul care ne permite mai multă precizie în definirea categoriei — înțelegem, de exemplu, că vodevilurile „teatrului de bulevard“ din Parisul secolului trecut erau, în felul lor, „literatură de actualitate“. Nimeni nu mai poate avea pretenția că vodevilurile (chiar dacă îi scuturăm de praf pe Feydeau și Labiche) ar mai putea avea în mod sincer o valoare de actualitate, așa cum nici, in corpore, în totalitate, literatura cooperativizării agriculturii n-o mai poate avea. Specificul literaturii de actualitate nu este, atunci, permanența ci, dimpotrivă, tranziența ? O lucrare literară de actualitate este obiect de utilitate imediată. Să nu cerem, deci, acestui sector al literaturii mai mult decît poate să facă, împovărînd-o cu pretenții grele. Privind lucrurile din această perspectivă, putem observa că literatura noastră dramatică este încă bogată în „actualități“. Fenomenul are chiar o notă de neobișnuit, pentru că nu literatura include în terenul ei un sector al literaturii de actualitate, ci este inclusă. În cazul dramaturgiei, lucrurile sînt și mai clare, aceasta fiind, printr-o anume chemare a ei, **cea mai deschisă actualității.** Putem afirma fără ezitare că, din perspectiva înfățișată, avem o bogată dramaturgie de actualitate. Problema se complică în momentul în care punem în contact conceptul de actualitate cu acela de valoare. Dar, și în acest caz, o evaluare optimistă a situației poate duce la concluzii pozitive. Mulți dintre cei mai importanți autori dramatici români au avut abilitatea de a descoperi o medie, o cale de contact între „actualitate“ și „permanență“.

Mircea GHIȚULESCU,
critic de teatru

PLEDOARIE PENTRU ACTORUL ROMÂN DE TEATRU

Orice piesă care vede, într-un tîrziu, lumina rampei, debutează prin a fi cercetată sub diverse grade ale unor lentile circumspecte : directorul se întreabă dacă va avea succes și dacă va fi „un serviciu“ pentru teatru, regizorul cîntărește dacă pretextul este suficient de consistent pentru construcția lui independentă, actorul dacă „partitura“ îl pune în valoare și așa mai departe, și așa mai departe...

Publicul, ultimul beneficiar, se teme de formele sofisticate, așteaptă lucruri „pe înțeles“ și care „să meargă la inimă“. Succesele, în majoritate, depind de replică, de legătura directă cu strada (strada — în sens pirandellian, școala scriitorului, a dramaturgului în primul rînd). De aceea, publicul este mai circumspect decît oricare dintre cei mai sus amintiți și așteaptă mai totdeauna să treacă premiera, ca să afle ecouri. Presa ezită, cu prudență, în a califica o piesă drept genială. Nu-mi amintesc de „bătălii ale lui Hernani“ pentru o piesă originală. Premierele sînt, de obicei, timide. Cele proaste sînt, ca tot ce e prost în viață, impertinente și-și fac aparițiile efemere pe ușile din dos. De multe ori au succes. Dramaturgii devin pe an ce trece tot mai puțini, tot mai timizi, parcă în concurență cu propriile lor premiere. Cînd sînt prolifici scriu și lucruri „de serie“, cînd sînt zgîrciți dau și semne de secătuire. Ar fi, însă, nedrept să-i acuzăm. Personal nu-mi permit. Știu ce chin sfîșietor înseamnă aparenta sărbătoare : nașterea unei premiere originale. Cum se scrie astăzi ? Se încearcă a fi „în pas cu vremea“. Dar cum e vremea sau... ce fel de umbrelă (estetică) trebuie la nevoie ?

Se încearcă a fi directă, sinceră (la dramaturgie mă refer) ca unele filme realiste sovietice și hiperrealiste americane, mai puțin ca filmele noastre și nu e de mirare. Voi da un exemplu : „Paznicul de la depozitul de nisip“, de D. R. Popescu, o dramă psihologică de aleasă, viguroasă introspecție, a fost validată de critică și public, a luat premii ATM și în „Cîntarea României“. Inițial, piesa a fost propusă ca scenariu de film. Discuțiile s-au oprit într-o fază incipientă. S-a trecut, astfel, peste un fermecător film posibil, în care poezia aspră a naturii putea să concureze cu demnitate natura umană. Din fericire, teatrele au avut curaj și dramaturgia a înregistrat un succes incontestabil pe un scenariu de film.

Un alt exemplu : piesa „Cerul înstelat deasupra noastră“, de Ecaterina Oproiu, a fost destul de reticent privită inițial. Autoarea, atît de inventivă în procedee, părea că-și restrînge aria de investigație la perimetrul unei camere new-yorkeze. Spectatorul nostru de orice nivel putea să dea din umeri sceptic sau ironic. Ce-i păsa lui dacă la New York e frig, plouă, țeava de la calorifer curge și o cetățeancă pe jumătate cucoană moare pentru că nu o joacă pe Ioana d'Arc. Mulți au și dat din umeri sceptic, ironic, dacă n-au înțeles că drama cuplului respectiv se putea desfășura oriunde, că New Yorkul acela era un moft (ca și New Yorkul din „Doi pe un balansoar“, de altfel) și că acțiunea se petrece în cazemata unei familii, că oricare dintre noi puteam fi unul dintre cele două personaje ale acelui „menaj modern“ (citez opinia unei spectatoare). Am dat cele două exemple cu ultimele două piese originale premiate, deci validate în top-ul criticii și spectatorilor.

Ce observăm ? Că sînt piese aparent minore. Două, maximum trei personaje. Ultima piesă a lui D. R. Popescu are tot trei personaje și e polițistă. Desfășurările ample și-au strîns faldurile pompoase. Cenușăresele nu se mai sfiesc să aleagă lintea din cenușă, nici nu-și mai fac probleme dacă pentru confecționarea unei rochii de bal ajunge o pînză banală. Sufletul contează. Sufletul, poezia și adevărul. Și actorul repus în drepturi, pe un soclu de unde nu-l poate nimeni coborî. Actorii — ei insuflă viață, ei ard, ei fascinează, ei sînt suveranii incontestabili ai momentului.

Dramaturgia noastră actuală trebuie să ridice un monument actorului actual. Și publicului actual..

Cătălina BUZOIANU,
regizoare

Anchetă realizată de
Antoaneta C. IORDACHE

Romanul literaturii

Polemica delicată, discretă dar necruțătoare, surdă dar nu mută, a devenit, în **Scene din romanul literaturii**, specialitatea numărul unu a lui Lucian Raicu. Scriitorul promitea să se adăpostească în perpetuitate în spatele unei propoziții de genul **Mirările nu sînt niciodată greșite.** N-a fost să fie. Emblema de acum este echivalentul heraldic al întrebării quasi-retorice, al întrebării pline de perfidie **Oare nu sînt prea multe cuvinte ?** Nu sînt, nu sînt, se grăbește și nu prea, să răspundă criticul. Cuvintele **bune** nu sînt niciodată prea multe. Cuvintele care formează cu adevărat o literatură nu supraabundă. Abundă, cîteodată, lucrurile de la sine înțelese, cînd, se știe, o știm, și Lucian Raicu mai bine decît noi, nimic nu e de la sine înțeles. Nimic nu trebuie să fie **de la sine înțeles.** Nici măcar marea literatură. Totul este o luptă. Pînă și literatura, acest **concret al gîndirii.** Nu e exclus deci, să ajungi, dacă te numești Lucian Raicu și dacă scrii cu seninătatea asediată de tragism a gînditorului lucid, cu spaima celui care fuge de **lectura trist aplicată,** să te suspectezi, cînd pui cuvînt lîngă cuvînt (dar, oare, nu sînt, deja, **prea multe ?**) de **nesimțirea fără seamăn de a scrie ?** Nu curajul îi lipsește celui care rostește asemenea lucruri. Și nici inteligența. Și nici talentul. Din contră, toate acestea, toate marile calități ale cititorului de profesie i-au fost, parcă, date lui Lucian Raicu pentru a-și pune sub semnul întrebării vocația. Nu chiar pagină de pagină, dar, oricum, destul de des. Dar cum să nu-și pună asemenea întrebări ? Cum să nu și le pună tocmai însoțitorul atît de spectaculos, atît de surprinzător al cărților lui Tolstoi, al cărților lui Gogol, Flaubert și Thomas Mann ? **A fi scriitor, a te „ocupa" cu scrisul este greu pentru adevărații scriitori și mai puțin greu pentru ceilalți.** Care ceilalți ? Firește, firește, veleitarii. Veleitarul, specia cea mai detestabilă, pentru care **lucrurile merg de la sine,** fără chin, fără spaime, într-o înlănțuire vivace a cuvintelor, a paginilor, a capitolelor, a cărților, a aplauzelor, pentru că, nu-i așa, critici dispuși să laude se **găsesc mai pe toate drumurile.** Dar el, criticul ajuns la ora mărturisirilor decisive, gata să renunțe **la critică,** gata să renunțe **la literatură, la lectură,** la **lectura abrutizantă,** la **proliferanta antilectură,** parcă se simte din ce în ce mai străin de vechea lume a cărților. Frica de universul-bibliotecă (un fel de sindrom anti-Borges, personaj altminteri citat și admirat), teama de uriașa **cantitate de cărți acumulate în lume** proiectează în pagină imagini fabuloase. Propozițiile de acest gen, **senzația de sațietate, gustul fad,** comunică, la mare distanță între ele, cu altele, cu **celelalte,** care dau tonul, care stabilesc nuanța, care încearcă să redimensioneze profilul de acum, sculptat direct în bronz strălucitor, al unuia din cei mai importanți critici pe care îi avem. Entuziasmul „exaltat" al celorlalte cărți, brutalitatea admirației (n-am zice chiar o admirație necondiționată), oricum, arta de a ști să însoțească, plin de farmec, de modestie, de ironie, de a se bucura alături de cel care scrie sînt contrariate de propoziții încărcate cu o afectivitate mult sub greutatea optimistelor cîntare de altădată : „Cît de puține lucruri mă mai interesează..." „Nu mai pot citi orice, de la o vreme..." Și, din nou : „Se scrie pe lumea asta mult prea mult". Rînduri care nu contrazic absolut deloc (din contră, din contră !) pofta, totuși, pantagruelică de scris, de citit, a lui Lucian Raicu. Adică a celui care notează, negru pe alb și, la nevoie, alb pe negru, că **inactualitatea este o grosolănie,** că lectura care nu acționează ca o **forță morală** e inutilă, în fine, cel care dovedește, fără să-și propună, fără să vrea să convingă, să impună, că dacă în **actul scrierii** nu e, ca în ilustrele exemple, ca în marile cărți, un act de fascinație, nimic nu e.

Mircea MIHĂIEȘ

---

* **Lucian Raicu, SCENE DIN ROMANUL LITERATURII, Editura Cartea Românească, 1985.**

cronica literară

Spațiul liric

Muzicală, fluidă, pe cît îi îngăduie o tot mai acuzată lipsă de interes pentru „efecte", pentru propriile-i mijloace de seducție, supusă ori supunîndu-se unui ritm particular, ce va fi fiind mai curînd al unei respirații secrete decît al vorbirii —, consecință, așadar, mai mult a unei deliberări „din mers" asupra opțiunilor care o întemeiază decît a ilustrării consecvente a unui „program" liric, cum și a unei rare plăceri de a devansa, scriptic, semnificația propriilor gesturi de întemeiere, poezia Doinei Uricariu nu ni se pare a înregistra, în cel mai recent dintre volumele publicate, **Ochiul atroce,** o schimbare radicală a sistemului de referințe. O precipitare, doar, în modul de a se rosti — în a-și rosti și impune experiențele, o nerăbdare, o grabă mai greu de definit în a-și proclama liricele adevăruri și revelații. Experiențe și revelații, să o spunem, ce decurg din moralismul sui-generis al poemelor, din situarea autoarei nu, nu neapărat, sub semnul vreunei înțelepte detașări, al unei netulburate seninătăți contemplative. Fapt și el semnificativ, belletrismul, atît cît poate fi sesizat în poemele Doinei Uricariu rămîne, în recenta culegere — dar nici cele anterioare, **Natură moartă cu suflet** și **Mîna pe față** nu păreau să facă excepție — mai degrabă accidental, iar dacă impresia de poezie „lucrată" se impune, totuși, în destule rînduri cititorului, lucrul nu trebuie pus în legătură cu o îndîrjită, excesivă, cumva, preocupare pentru „stil". Cultivată, desigur, decurgînd dintr-un principiu poetic — relevam în altă împrejurare — modern, poezia Doinei Uricariu nu creditează excesiv apogiatura metaforei ori solemnitatea frazării, tot așa cum nu (mai) este determinată de voința de a fi în primul rînd memorabilă. Limbajul poemelor e de regulă unul strict (și esențial) funcțional : **Rîvnita piele, norul în mișcare, Precum o dreaptă denumire, Îmbrățișarea** etc., analitic, am putea spune, apăsînd, cînd și cînd, pe concepte, gata a sacrifica o conotație livrescă pentru notația neutră, imaginația pentru obiectivitatea privirii. Supusă unui asemenea program al „ascezei", poezia lui **Ochiul atroce** nu e, în același timp, lipsită de „idei", chiar dacă nu în sfera poeziei de concepție își va fi propus autoarea a se ilustra. Comune — încă de la **Vindecările** și **Jugastru sfiala** — temele poeziei : natura, iubirea, extincția, maternitatea, etc. nu au întîrziat a se regăsi plasate într-un plan mai general, un lirism potențial autoscopic și sentimental sfîrșind prin a servi rosturile unei poezii în care își găsesc ilustrarea, de la caz la caz, obișnuința de a propune parabole asupra existenței, reflecția asupra cotidianului prin raportare la perenitatea faptului de cultură, a creației etc. : **Țin în mînă două ramuri de mentă (precum natura ținînd la pieptul ei artificiul). Pielea de vițel din podul casei, Nu-s toate dulci la gust, Se povestește că oamenii erau vulturi, Va pierde din agerime, Călătorul în smulgerea lui din el însuși.** Ar fi fastidios, poate, să căutăm în astfel de poeme chiar propozițiile teoretice care sînt de obicei la îndemîna eseistei Doina Uricariu, fastidios, nu, totuși, și imposibil. Nefeminine după canonul acceptat al liricii feminine, versurile din **Ochiul atroce** interoghează, dialoghează, propun confesiuni. Interlocutori ori termeni de referință sînt însă nu atît cei obișnuiți după cutuma speței lirice la care ne-am referit — cît emblemele unui spațiu cultural propus existenței ca exercițiu al spiritului și normă morală.

Lucian ALEXIU

---

* **Doina Uricariu, OCHIUL ATROCE, Editura Eminescu, 1985.**

portrete

Noblețea încrederii

Nu trece o zi în care să nu fim o clipă în paradis, spunea Borges. Nu există poet să nu fi scris cel mai bun vers al literaturii. Răsfoiesc „Aurul înălțimilor" în căutarea celui mai bun vers produs de Franz Liebhard și mă lovesc de mici bijuterii. O poezie a generației mai vechi, densă în sensuri și gravă, așa cum este și chipul poetului atins de senectute. Migrația cuvintelor, în confluența lor de la avangardism la expresionism — principalele surse liebhardiene —, asezonate cu puțin Whitman și Rimbaud, nu tulbură limpezimea străfundurilor creatoare. Vorbele se arcuiesc calde preluînd viața pămîntului și a apei și a gîndului în poezii cu formă fixă : sonete și miniaturi. Pline de prospețime și astăzi, ele rămîn elocvente investigări ale unor teme ancestrale, teritorii lirice binecunoscute și totuși pline de miraculoase pulsații. Regăsim pe lîngă numeroasele sugestii de cultură îngînări nostalgice, neliniști uneori agreabile ce ne spintecă din timp în timp pe fiecare : „Cînd moartea vine, ce-nțeles mai are / De-i cerul înnorat ori de-i senin, / Cînd numai cei rămași mai sorb din vin / Și moartea ta-i o simplă întîmplare ? / / Pus în cîntarul vecilor ce vin, / Răsplata și-o primește fiecare, / Nu-i timp de falĂ, nici de disperare / Cînd nu știm cîte vămi ni se cuvin. / / Ardea în sobă ultima bucată / De lemn cînd el ne-a părăsit. Afară / Ciudat, ce zvon porni, de primăvară ! / / El mort, și lumea se-auzea strigată : / Voi muguri și voi pîntece, de-a rîndul, / Treziți-vă și-mpodobiți pămîntul !" **(La moartea unui prieten).**

Există la Liebhard o obsesie a preistoriei, a pămîntului încărcat de ecouri și ape, trimițînd scrisori spre viitor. Surprindem în **Început** argheziana imagine a omului anunțînd originea tuturor lucrurilor cu un fir de flacără și ne regăsim, prometeici, rîzînd de tot ceea ce a fost înainte de momentul foc și — fără să ne dăm seama — rîzînd de tot ceea ce va fi și nu va mai fi în goana noastră spre progres și, deci, sfîrșit.

Există, desigur și obsesia patriei, tărîmul luptelor nesfîrșite într-un colț aprig de Europă și al trecerii domniilor în așteptarea luminii de mai bine. Apare cîte o imagine a timpurilor tulburi, cînd apăsarea turcă și epidemiile de ciumă făceau amurgurile triste iar diminețile stinse în moarte, sau cînd Doja murea rupînd în chinuri de pe gura sa cuvîntul de nesupunere „Niciodată". Sînt răsuciri aspre în aceste poeme, zvîcniri tăcute, dezvăluindu-se cu reticență de parcă ar fi privite de după un geam fumuriu. Te lovești mereu de cîte o tresărire a morții ce face amenințător cu degetul și, totuși, dincolo de toate, se țese permanenta speranță. Chiar și momentele dramatice sau birocrația, parazitismul (vezi **Satiricele**) sînt învăluite într-o aură de încredere în altoi și în îngemănarea apei cu lumina. Iar nemoartea e dată tuturor acelora ce cunosc iubirea : „Între ce-i viu și ce e mort, se pare, / E-o veșnică și sfîntă-mbrățișare. / / Numai în viață pulsul morții bate. / În zămislire, însă, doar iubirea, / Dă omului, prin timpuri, nemurirea" **(Copacul și luna).** Nu lipsește nici legătura cu natura (frumos momentul înserării din **Seară** : „Slugile cerului retează / Luntrea solară, sus, departe"), cu geea pîntecoasă și atotcuprinzătoare. Poala ei bătută „în fire lungi de rădăcini" străbate nopțile și jocul telelor.

O poezie calmă se depune peste suflet, o muzică stinsă, discretă, transpunînd senzorialul în meditație și ritual. Un popas de caldă învăluire pentru cel ce privește înapoi, obosit de asaltul ironic al tinerelor și foarte tinerelor generații de poeți.

Pia TEODORESCU-BRÎNZEU

miniaturi

CEL MAI FRUMOS CUVÎNT

Avem pentru dragoste mulțime de nume și alintări, dar un singur nume pentru dragostea de copii. Cine nu-l știe ?

Și, totuși, cum să vorbim despre ei, despre dorința și așteptarea care i-a adus pe lume, despre pașii lor dintîi, despre acea clătinare a mersului reînvățînd, printr-o nouă ființă, să meargă ? Sau despre gura lor ce mîngîie sunetele, privindu-le cu stîngăcie, repetîndu-le, îngrămădindu-le, zămislind acele jucării unice ale rostirii din fiecare limbă pe care noi, cei mari, doar le mimăm, nicicînd în stare să mai trăim, dacă nu doar prin ei, acest răsărit al vorbirii în cerul gurii, pe buzele ce seamănă cu un leagăn învățînd să vorbească ?

Există oare pe lume cineva care să poată declara senin : „Urăsc copiii" sau „Urăsc florile" ?

Fie că ne aparțin sau nu, prezența lor atrage lumina unui simbol, al purității, al devenirii, al cerurilor pașnice. Ei sînt, cu siguranță, puternici prin timpul pe care-l dețin, și pe care-l numim cu un termen vag, dar plin de speranță : viitor. Evident, viitorul, în proporții diferite, ne aparține tuturor și orice discriminare în această privință ar fi o cruzime inutilă. Pentru că atîta vreme cît există capacitate creatoare, oamenii — și mai ales oamenii maturi — au dreptul la trecut, prezent și viitor, au dreptul, adică, să-și valorifice trecutul de acumulare, cunoștințele și experiența, producînd bunuri materiale și spirituale și bucurîndu-se de ele pînă în ultima clipă. La urma-urmei, dacă adulții sînt chemați să-i protejeze pe copii n-au oare nevoie, în primul rînd adulții, de protecție ?

Oricum, cel mai de preț dar pe care îl putem face copiilor e puterea exemplului personal. Să le lăsăm, așadar, amintirea unor înaintași privind cu noblețe spre a-și face obștea mai puternică și mai bogată. Oameni urînd minciuna, gustul inert, bravada inutilă. Oameni visînd cu ochii deschiși. Oameni legați prin tot ce au mai bun în ei de împlinirea unor înalte idealuri în viață. Să le dăruim copiilor conștiința că sînt și vor fi oameni liberi. Să le dăruim credința că aparțin unei nemuritoare colectivități pe care, curînd, vor fi chemați s-o slujească la rîndu-le. Și să le dăruim pacea.

Cînd trec pe lîngă mine copiii, văd nu atît colorata lor lume, cît o virtualitate. Ei mi se par, de fiecare dată, un Mîine în care credem. Un grup de copii e un dicționar care... cîntă. Personajele de-o șchioapă sînt, de fapt, personalitățile ce ne vor face să fim plini de faimă în lume. Acesta mi se pare omagiul cel mai potrivit adus vîrstei lor : încrederea în statura viitoare a țării. Să așezăm, în prag de iunie, pe fruntea copiilor lumina cireșelor și vibrația petalelor rozei, urîndu-le „La mulți ani, candoare !, „La mulți ani, surîsuri curate !".

George DINU

pantheonul românesc

„Timpul” lui Eminescu

Cu articolele publicate, în 1881, în ziarul oficios al partidului conservator, M. Eminescu vine și mai mult în contradicție cu orientarea politică a acestuia, încît este înlocuit din conducerea redacției, într-o perioadă cînd, începînd din prima lună a anului 1882, activa într-o societate, „Carpați“, care urmărea, în mai vechea tradiție a societăților culturale românești din orașele imperiului austro-ungar, înfăptuirea unității naționale românești într-un stat al „Daciei Mari“. Cu această activitate se și explică o mai mare pregnanță a ideii de unitate națională în articolele publicate în **Timpul** din anul 1882 *). Problemele interne de ordin social, ca reforma Legii tocmelilor agricole sau introducerea votului universal, trebuiau, în tactica gazetarului, să servească unei idei permanente a filosofiei politice: țărănimea este clasa de bază, singura productivă în acei ani, și ea trebuie întărită în vederea susținerii întregului edificiu al statului. Dar în politica următoare războiului de independență a statului, nodul întregii orientări era conținut în hotărîrile Congresului de la Berlin, care recunoșteau independența dar nu asigurau și neutralitatea statului, supus intereselor de expansiune ale puterilor europene, în diferitele forme de presiune. Discordia internă era cauzată în principal de acceptarea parțială sau integrală a hotărîrilor Comisiei europene a Dunării, care permitea libera navigație, garantată de puterile europene cu egală autoritate, fără a se atinge de suveranitatea „țărmurenilor“. Toate prevederile de pace erau însă amenințate de politica Austriei, ce pretindea că are „mari interese la Dunărea de Jos“, ca și cum interesul ar fi un titlu de drept. Dar Eminescu susține că prevederile Congresului de la Berlin, deși nu au recunoscut statului român drepturile teritoriale ce decurgeau din participarea la războiul de Independență, trebuie respectate întocmai, în vederea menținerii echilibrului marilor puteri europene, de care depindea în ultimă instanță și respectarea independenței, căci, argumentează el: „A concede o poziție preponderantă pe marea arteră de import a Dunării tocmai puterii care e în stare a paraliza toată activitatea noastră în această direcție ar fi cea mai gravă eroare ce am putea-o comite pentru viitorul nostru. Libertatea de navigațiune pentru toate puterile neutralizează cel puțin pîn-la un grad oarecare preponderanța uneia singure dintre ele și acest echilibru ne dă libertatea de-a lua măsurile ce le vom crede de cuviință pentru a da viață propriei noastre activități industriale“.

Dar nu numai motive politice impun o precauțiune deosebită în chestiunea Dunării, ci și cauze economice și naționale, într-o dilemă cu strategie de lungă și de scurtă durată, greu de optat pentru una din ele. Interesele imediate, pe care Austro-Ungaria le invocă cu titlu de drept împotriva noastră, fac necesară politica de neutralitate, pe care marile puteri nu ne-au garantat-o prin Congresul de la Berlin, deci o permanentă posibilă amenințare a independenței înseși. Dar interesele cele mari, de durată, ale aceleiași puteri, nu sînt, în complexul lor, armonice cu interesele poporului nostru propriu, pentru că impun menținerea situației politice a poporului românesc din Ardeal și Țara Ungurească, o situație imposibilă, datorită caracterului ei grav, după înfăptuirea dualismului austro-ungar, în 1867. Deci, pentru nerecunoașterea identificării **dreptului cu interesul** în pretențiile Austro-Ungariei, într-o consecvență a acestui principiu de politică internațional, vital în consolidarea independenței statului român, ca **o condiție** pentru orice viitoare politică de impunere a dreptului național în relațiile cu puterile europene, în concepția lui Eminescu se cer României anumite sacrificii, de vreme ce ea trebuie să renunțe la **interesele** ei în Ardeal: „O jumătate a poporului românesc e ținută în condiții de inferioritate națională de către maghiari .. se amenință zilnic cu stingerea intelectuală și etnică milioane de români în țara lor proprie și strămoșească... Privim cu durere dincolo de munți; principiul chiar al existenței noastre e zilnic batjocorit și călcat în picioare de-o rasă străină, fără instincte de dreptate și fără sentiment de stat, și cu toate acestea nu numai că nu putem reclama un drept de amestec pe teritoriul austriac, dar chiar drepturile noastre ce le aveam în Ardeal au căzut în desuetudine, nu le mai putem exercita“.

Cît de întemeiată este această convingere politică a lui Eminescu, pusă în termenii unei dileme cu suficiente riscuri ale aplicabilității ei, fie într-o direcție, fie în alta, se vede din fundamentarea principiului politic pe o anumită judecată în spiritul dialecticii lui Hegel, pe care gazetarul filosof o aplică în mod consecvent în definirea **necesității** ca decurgînd dintr-un **drept**, după o logică a concordanței dintre **idee** și **realitate**. Ceea ce popoarele își apără prin drepturile lor naturale este totalitatea aptitudinilor care constituie „spiritul“ lor intern, un „spirit al poporului“, cum îl numea Hegel, și a cărui expresie, după Eminescu, este **limba**.

Politica „naționalității“ este susținută cu consecvență de Eminescu, fie ca problemă externă, împotriva uzurpatorilor drepturilor românilor în imperiul austro-ungar, fie ca problemă internă, în pamfletele lui împotriva liberalilor de paradă, a ideilor „în capul lui Fluieră-Vînt și a lui Împușcă-n Lună“, pentru că și într-o direcție și în alta **dreptul** îl are cel ce se susține **pe realitate**. Este o axiomă această relație, susținută în virtutea unei concepții organiciste asupra dezvoltării statului modern după necesitățile proprii, într-o dublă acțiune, de asimilare a ceea ce se potrivește cu „firea“ poporului a cărui formă de organizare externă este „statul național“, și de respingere a ceea ce amenință dezvoltarea lăuntrică a acestui stat. Cîtă valabilitate are pentru Eminescu această axiomă se vede din toate articolele de ziar publicate în decursul multor ani în **Timpul**. Dar ea se menține și în articolele publicate mai tîrziu, în scurta lui activitate, reluată după boală. În articolul de fond din **Fîntîna Blanduziei**, principiul va fi enunțat într-o formă generalizată, valabilă pentru toate statele europene. În aceeași termeni ai relației **realității cu rațiunea** ei: „În sînul națiunilor civilizate există foarte mulți care cred că organizația socială și cea politică nu e conformă cu preceptele unei **rațiuni** normale, nici cu rezultatele date de științele, experimentale, **fizice** și **naturale**, și că o asemenea situațiune nu poate fi continuată în mod stăruitor și consecvent în direcțiunea apucată“. În Germania, în Rusia, în Franța, în Italia, în Anglia, o „boală generală a epocii“ se constată, amenințînd „lupta dintre guverne și popoare“, tocmai pentru că **ideologia** lor politică nu mai corespunde cu **realitatea** socială. În Austria și Ungaria intervine și un element specific, asupra căruia se stăruie cu aceeași motivare: „zeci de naționalități se luptă unele cu altele și caută a-și face reciproc răul cel mai mare posibil. În fiece provincie, adesea în fiece sat, majoritățile chiar relative caută a nimici minoritățile; acestea neputînd rezista, se prefac a se supune, dar cu turbarea în inimă și dorind chiar destrucțiunea Imperiului ca mijloc unic pentru a ieși dintr-o situațiune nesuferită“.

Printr-un **paradox al dialecticii**, în accepțiunea ei dublă, de **teorie** și de **practică**, nu numai romantismul filosofic în general, ci Hegel în mod special, care este susținătorul ei modern, este făcut de Eminescu vinovat de discrepanțe între „idee“ și „realitate“, pe care Schopenhauer a încercat, fără efect, să o suprime, nu însă fără a avea un efect asupra unei posibile aplicabilități a ei: „Nu noi vom contesta meritele extraordinare ale marelui filosof german. În adevăr, el a risipit prin criticile lui energice dominațiunea acelui filosof compus din o goală și stearpă frazeologie pe care Hegel o introdusese și care a stăpînit spiritele în curs de un sfert de secol. Dar în afară de acest merit a înlăturat prin critica lui și alte sisteme, ce exercitau o dominațiune mai restrînsă la unele universități, precum acelea ale lui Schelling, Fichte, Schleiermacher etc. Era necesar să se purifice atmosfera științifică de miasmele unei frazeologii în care cuvintele abstracte, lipsite de cuprins și neînsemnînd aproape nimic, pretindea a rezolva problemele universului“. Deci, dialectica lui Hegel se întorcea împotriva ei însăși, cîtă vreme ea rămînea în „miasmele frazeologiei“. Filosoful nu ne spune în ce direcție s-ar putea corecta această deficiență, observînd numai că tocmai această critică a descoperit „contradicțiunea constantă între ideile noastre și formele civilizației“ și că „necesitatea de a trăi în mijlocul acestor forme mincinoase ne-a făcut pesimiști“. Dar **filosoful** face loc **poetului**, care propune un remediu dorit de el: „Literatura și artele în general sînt chemate să vindece inteligențele de această boală a pesimismului, după modelul artei antice, în amintirea căreia, ca una ce poate face asemenea minuni, redacția i-a pus revistei numele **Fîntîna Blanduziei**“. Și, tot în același spirit al concordanței ideii cu **realitatea**, poetul adaugă, după o logică susținătoare a întregii lui activități publicistice de pînă atunci, că, dacă în autorii antichității clasice vom găsi un remediu contra regresului intelectual, „nu vom uita că și în timpurile noastre există un asemenea izvor pururea reîntineritor, poezia populară atît cea de la noi cît și aceea a popoarelor ce ne înconjoară.“.

Eugen TODORAN

---

* M. Eminescu, OPERE, vol. XIII, Editura Academiei, 1985.

---

profiluri

Tandrețea transilvană

Dacă în **Eșarfă de luceferi** (1983), sub masca gracilă dar glacială a „quasi-rondelurilor“ neliniștile păreau temperate, elanul devenea discret, iluminările prefigurau o progresivă stare de bucurie, **Cîmpuri îngropate-n grîne** dezvăluie o sensibilitate vulnerabilă care cere o retragere în „primăveri trecute spre uitare“, în „cîmpia mea împădurită“, pentru a recupera un sentiment pierdut al statorniciei lumii. „Poezia minții“, spre ale cărei efecte taumaturgice poetul își îndreptase speranța în volumul din 1983 și, parțial, în **Albastrele ploi ale verii** sau în **Culoare-n flori de iarnă**, reprezenta, atunci, poate și de acum înainte, o încercare de a izola, în disciplina înghețată a versului, melancolia invincibilă care îl cotropește. În **Cîmpuri îngropate-n grîne**, Valentin Tudor se întoarce către nostalgii și doruri pentru care sonetul este încăpător, stimulînd stările muzicale ale sufletului.

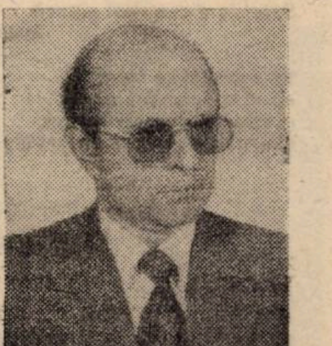

Fără ca lăuntrul tematic al poeziei să se miște spectaculos, fără, deci, să se poată invoca proteismul ca disponibilitate a poetului, lirica lui Valentin Tudor și-a accentuat o trăsătură ce abia acum și-a tăiat o cale limpede: **tandrețea transilvană**. Lăsată în voia muzei (**„Aleargă muza fără nici o lege / Desferecată nu mai știu cînd vine“**), poezia se pătrunde de o înduioșare nestăvilită ce acoperă „Ardealul părinților“, „livada de zarzări și nuci“, „cîmpurile-n-cînepate“, „înserarea-n liniști bulgărită“, „îngălbenita toamnă de iubire“, „zăpezile copilăriei“, „durerea mamei seara indurată“ Imboldul spre puritate și tihnă (**„Primește-mă în ierburile tale / Crescute înspre adieri astrale. / În tine să găsesc mereu o tihnă“**) este sursa unei lirici a dorului, implicînd rănitele energii sufletești. Valentin Tudor reconstituie linia liricii ardelenești, făcînd tot mai mult loc acelui **„sentiment prădalnic... al unui paradis pierdut“**, despre care vorbea Nicolae Balotă definind literatura transilvană. Dezrădăcinarea, înstrăinarea de matcă, rătăcirea nu pot fi stinse decît printr-o întoarcere, prin chemare erotică și comuniune cu natura. Melopeic se insinuează în volumul **Cîmpuri îngropate-n grîne** un „dor“ ce „doare“, ca în această **Dor de coasă**: **„Sînt ani de cînd n-am pus mîna pe coasă. / M-am risipit prin grîne și prin vreme. / De cîte ori venea un dor să-mi cheme, / Durerea-n finul stors din iarba groasă. / / Pîndeam spre zori s-ajung tot mai devreme. / Iar la amiaz, sub salcia umbroasă / Visam că dorm de-o săptămînă-acasă, / Uitam de axiome, teoreme... / / În mine-i interzis acum cositul. / Zadarnic trece-n zîmbet ponositul / Ce s-a zbîrcit în van pe bulevarde / / M-aș vrea între salcîmii de pe groapă, / Un grîu să văd cum crește și mă-ngroapă. / Un dor de coasă-n piept, și azi, mă arde“.**

Poezia lui Valentin Tudor ar putea pune criticului aceeași problemă de opțiune care-l dispută pe poetul însuși: ce cale e preferabilă în poezie? Aceea a unei sincerități necenzurate, a confesiei asumate de eul liric, ca în **Cîmpuri îngropate-n grîne**, sau aceea a jocului de măști, a controlului și temperanței ce tentează „tăcerea dintre cuvinte“, ca în **Eșarfă de luceferi**? Melancolia structurală și suavitatea observației poetice rămîn, dincolo de opțiune, constantele poeziei lui Valentin Tudor.

Brîndușa ARMANCA

---

* Valentin Tudor, CÎMPURI ÎNGROPATE-N GRÎNE, Editura Facla, 1986.

FOTOGRAFUL ȘI COPIII

Foto

În cincizeci de ani de harnică activitate fotografică, inginerul Anatol Andriucă a abordat mai toate genurile și mai toate temele posibile. Una dintre ele, aceea a universului copilului, mai bine zis, a portretului de copil, l-a acaparat însă în ultima perioadă cu totul Descoperindu-i prin parcuri, pe străzi, în joaca lor, în mijlocul familiei lor, transpirați de alergare, zburliți, prinși între ghidușii și actele lor copilărești, meditativi sau melancolici, surizători sau gravi, meșterul fotograf i-a surprins pe peliculă, în sute de instantanee și ipostaze, din care și-a selecționat apoi cele 50 de portrete ale sale, expuse la recenta expoziție de la Fotoclubul Timișoara, din cadrul Asociației artiștilor fotografi.

Atras de universul mirific al copilului, de nevinovăția și sinceritatea lui, de chipul lui deschis, care spune întotdeauna totul, în mod neascuns, artistul fotograf Anatol Andriucă a reușit să adune, în setul său de imagini dedicate copilului, nu numai fizionomii ale candorii și diafanității, nu numai privirile vii și atente ale celor care se uită la noi și la lume cu o totală încredere și uimire, dar el a reușit să ne impună și simbolul etern al frumuseții și începutului de viață, simbolul perpetuării ei prin chiar puiul de om, cel venit pe lume spre a fi fericit în ea, cel care nu o judecă, dar, prin chiar existența lui, o avertizează să-și păzească armonia și buna înțelegere și să-l vegheze pe el, mugur-copil, să ajungă cu bine omul de mîine.

Ion ARIEȘANU

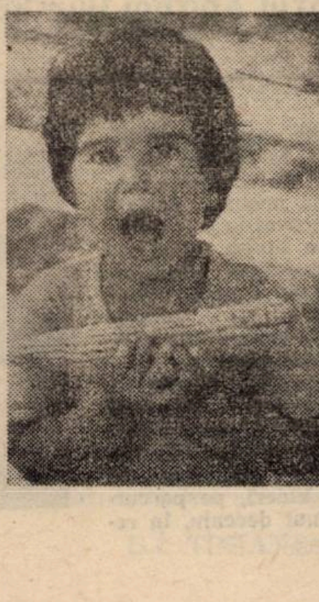

MICROANTOLOGIA POEȚILOR CONTEMPORANI

Ivo Muncian

O ROATĂ ÎN FLĂCĂRI

Se crapă de ziuă
și orologiul e neîndurător
și-mi țiuie tăcerea n timpane.
Ce scurtă e noaptea,
ce zăpăcit se grăbește timpul!

Slobozit din mrejele căutării,
rîvneam la o felie de infinit.
Însă plecarea ți-e iminentă
și se crapă de ziuă
prematur!

Într-un albastru de Voroneț
poate
afla-voi gîndurile plecate vraiște
pe un vîrtej solar,
sprijini-mi-voi zbenguielile,
de-or mai încape
pe o roată rotundă în flăcări.

Ci stau acum
Zumzăie timpul. Doare apropierea.
Stau și tac.
Vino-mi, timpule, în brațe!

INSTANTANEE

„Trece Nimeni visător..."
Cezar Baltag

Se face frig, iarnă se face,
extazul e în carapace;
se face zi, se face noapte,
căuta-ne-vom iarăși în vise și șoapte.

Trece Nimeni visător
printre trestii-ntîmplător,
se ascunde-n buza zării
și visează briza mării...

Cade o stea, cad două stele —
nimicul plînge clar între ele.
Cade un dor înspre extaz —
doarme în tihnă un veșnic talaz.

Trece Nimeni visător
printre trestii-ntîmplător,
se ascunde-n buza zării
și visează briza mări...

Prundișul aspru ne caută în van —
ne cheamă marea de-acum un an,
soarele-n cîrcă ne urcă-n zadar —
tu ești avară, eu sînt avar.

Trece Nimeni visător
printre trestii-ntîmplător,
se ascunde-n buza zării
și visează briza mării...

Și nu ne mai taie elanul mahmur
nici mîna neagră, nici ciobul sur.
De-acum fi-vor fapte albastre
rugini —
noi vom rămîne doi pelegrini.

Trece Nimeni visător
printre trestii-ntîmplător,
se ascunde-n buza zării
și visează briza mării...

DE-A V-AȚI ASCUNSELEA

Te pitești îndărătul degetului,
eu rîd în soare
și cel ce ține nu mă află.
Soarele e cea mai sigură
ascunzătoare.

Te ascunzi în tine,
eu cînt sub clar de zi
și rămîn să scap turma.
Clarul de ziuă se observă cel mai
greu.

UMĂR PENTRU SENTIMENTE

Mai sînt fericit,
încă mai sînt fericit
cît mai am un umăr pentru lacrimi,
pentru amintiri
și pentru tăcere

Mai cînt,
încă mai pot să cînt
cît mai am un umăr pentru speranță,
pentru vis
și pentru dor.

Îmi mai dă tîrcoale
gîndul la zbor
cît mai am un umăr pentru tandrețe
și pentru sentimente.

CETĂȚEAN DE ONOARE

Lui Nichita Stănescu

Condeiul percepe acum
sensul iubirii ce-l dezmiardă.
Cîștigat e dreptul la timp și drum.
Era, însă, cît pe ici
cu 11 elegii
de noduri și semne să se piardă.

Un roșu vertical în marș hai-hui
o viziune a sentimentelor cere
tremurînd de măreția frigului.
Alfa-i un fascicol de durere,
de clar de inimă supremă
cu oul și sfera drept emblemă.

Cu operele imperfecte la căpătîi,
în clasicul dulcele stil,
în cartea de recitire rămîi
ca o reverie de april...

Ci, uite că se face tîrziu
și în clondire nu mai e vin.
E zi? E noapte? Eu nu mai știu.
Dar simt că mă paște un dar divin
ca tu, bătrîne, să-mi faci o favoare
căutărilor mele fiind
cetățeanul de onoare.

Poetul Anghel Dumbrăveanu în limba albaneză

Zilele acestea, ne-a sosit de la Skopje (Iugoslavia) un volum de poeme ale poetului **Anghel Dumbrăveanu**, echivalate în limba albaneză de apreciatul traducător **Baki Ymeri**, volum publicat de editura **Flaka e vëllazërimit** (Flacăra fraternității).

Intitulată **Kénga e mullibardhés** (Cîntecul sturzului) cartea reprezintă o selecție din traducerile publicate de Baki Ymeri, pe parcursul unui deceniu, în revistele: **Flaka e vëllazërimit, Jehona, Fjala, Rilindia, Zéri e rinisé, Jeta e re, Bota e re.**

Însoțită de o cuprinzătoare prezentare bio-bibliografică, beneficiind de o elegantă prezentare grafică și de o grațioasă și expresivă copertă, semnată de Daniela Vainer, această ediție în limba albaneză a unui număr de 44 de poezii din lirica lui Anghel Dumbrăveanu ni se pare o realizare demnă de tot interesul.

William Marin

TAINA ROBOȚILOR

Ziua a 14-a a anului 28 699 pe planeta Adin urma, potrivit previziunilor meteorologice, să fie deosebit de frumoasă, mai ales în zona orașului Gadollah, centrul politic al Organizației Statelor Căii Lactee (O.S.C.L.). Vila președintelui organizației se afla la marginea municipiului, într-un cartier cu întinse spații verzi, alcătuite îndeosebi din arborii giganți godex, a căror umbră îi proteja pe trecători de razele nemiloase ale imensului soare ce strălucea deasupra Adinului.

În interiorul casei domnea o liniște deplină. Președintele Eldad Semeș, un bărbat în vîrstă, cu fața brăzdată de riduri adînci, mai dormea. Nu avea un somn liniștit: respirația îi era greoaie și, din cînd în cînd, făcea eforturi să comunice parcă ceva unui interlocutor din vis. După un timp, murmură cu ochii închiși: „Hala, Hala dragă, nu mă părăsi! Am atîta nevoie de sprijinul tău!". Trăsăturile, pînă atunci chinuite, părură a se destinde și somnul deveni dintr-odată mai lin.

Fără nici un zgomot, ușa dormitorului se deschise și o făptură grațioasă se apropie de patul bătrînului. „Prietene Semeș, e timpul să vă sculați!", rosti biorobotul cu o voce caldă, feminină.

Înaltul personaj deschise ochii, privind cu plăcere spre cea care îl trezise. „Bună dimineața, Lura! Ce culoare frumoasă are sari-ul tău!".

Fata zîmbi și, cu o mișcare lină, făcu să alunece fereastra. Odată cu aerul pur, matinal, Eldad Semeș simți o mireasmă neobișnuită. O inhală cu nesaț. „Nu cumva au înflorit godecșii, Lura?".

„Într-adevăr, în noaptea asta s-au deschis primele flori", răspunse fata, aranjînd într-un vas transparent cîțiva lujeri cu delicate flori roșii. Președintele coborî din pat cu mișcări măsurate. „Lura, fata mea, astăzi voi avea o zi foarte grea, așa că te-aș ruga să-mi pregătești un dejun mai consistent și un ceai tare din flori de godex"

Fata se posomorî și obiectă: „Știți doar că aveți inima slăbită, de ce-mi cereți ceva interzis?".

Eldad Semeș surîse puțin trist: „Știu, draga mea, dar azi trebuie să-mi stimulez puterea de concentrare fiindcă la întrunire vor fi dezbateri furtunoase". Lura dădu din cap a reproș și se retrase. Președintele își puse halatul și se duse la fereastră, aruncînd o privire spre arborii înfloriți. Admiră roșul aprins care învăluia coroanele godecșilor și inspiră îndelung aroma puternică a florilor. Într-un tîrziu, intră în sala de baie de unde se întoarse îmbrăcat pentru gimnastica de dimineață. Apăsă un buton și o porțiune din perete se dislocă, dînd la iveală un mic ascensor cu care coborî în sala de sport. O lumină puternică inunda încăperea spațioasă, făcînd să lucească părțile metalice ale aparatelor. De cînd boala de inimă progresase, nu mai obișnuia să practice decît gimnastica strict corporală, la sol, urmată de alergarea pe covorul rulant reglat la o viteză rezonabilă. Veșnic tînăra Lura îl aștepta, ca în fiecare dimineață, spre a-i comanda ritmul mișcărilor. După un timp, ceasul de mînă al Lurei anunță, printr-un sunet melodios, sfîrșitul exercițiilor. Fata i se adresă zîmbind președintelui: „Dacă mai suportați la fel de răbdător și masajul, vă meritați dejunul".

Luînd ascensorul, ajunse din nou la camera de baie, unde sub dușul reconfortant medită îndelung asupra întîlnirii ce-l aștepta. Apoi, întins pe patul de masaj, sub mîinile dibace ale lui Boro, tratament ce-i revigora mușchii obosiți, Semeș încearcă — a cîta oară?! — să-și imagineze cursul apropiatei reuniuni. Neliniștea îl împresura cu aripi tremurătoare și el se gîndi cu amărăciune că a îmbătrînit... Îl treziră din reflecții micile zgomote produse de ustensilele pe care Boro le strîngea cu multă grijă. Robotul îl ajută să se îmbrace și se îndreptară amîndoi spre terasa unde îi aștepta Lura, cu dejunul pregătit

Mirosul azimei proaspete și aroma ceaiului îi aminti lui Semeș de zilele pline de împăcare, cînd nimic nu părea să amenințe pacea O.S.C.L.-ului. Invitîndu-și însoțitorii să se așeze la masă, le ură poftă bună.

Lura îi servi cu obișnuita-i siguranță apoi, în timp ce președintele mînca îngîndurat, așeză cu discreție pe masă flaconul cu pastile coronodilatatoare. Luîndu-și absent pastila, Semeș se ridică de la masă, adresîndu-le cîteva cuvinte de rămas bun care lui însuși îi părură convenționale. Coborî treptele terasei și se îndreptă spre poartă. În dreptul chioșcului ce străjuia o latură a porții, patru bărbați îl încadrară pe președinte, urmînd aleea umbrită de uriașii copaci înfloriți. Semeș adresă gărzii sale un zîmbet, iar cei patru îi răspunseră printr-o privire plină de respect și afecțiune.

Bătrînul se cufundă din nou în gînduri. „Da! S-a terminat cu perioada de liniște și pace. Din nou galaxia era zguduită de aprige frămîntări politice. Ah, de n-ar fi fost borrienii! Iată însă că au trecut la ofensivă și, mai ales, cîștigă teren... E drept, sînt destui cei care li se opun... Și cel mai înverșunat — Michael Pardes! Dar ce sorți de izbîndă vor avea apărătorii democrației?" Președintele își trecu mîna peste frunte, parcă pentru a îndepărta glasul îndoielii, și își concentră atenția asupra amintirilor din care se deslușea personalitatea lui Pardes.

Zîmbi oarecum încurajat: „Da! Michael și fratele său sînt bărbați viguroși, cu convingeri umaniste atît de solide, încît pentru triumful lor ar îndrăzni și imposibilul! De cîte ori nu m-au ajutat cu eficiență! Primul, un temerar înzestrat cu un fizic de excepție și cu o putere sufletească de nezdruncinat iar al doilea un savant deosebit de inventiv. Michael însă este un impulsiv, un om care parcă este atras de dorul confruntării.. Natura a fost generoasă cu el! Are înfățișarea unui bărbat ideal, inteligență sclipitoare, darul replicii instantanee. Atrage prin franchețe și alesele sale calități numeroase simpatii (ce păcat că și invidie și, în consecință, antipatii!). Pare totuși cel mai indicat pentru a deveni liderul apărătorilor libertății în caz că...". Îl trezi din reflecții schimbarea bruscă a peisajului. Intraseră într-o piață de proporții moderate, pe al cărei pavaj mozaicat aștepta elicopterul. Semeș își salută pilotul-robot și urcă scărița urmat de cei patru însoțitori.

„Spre cosmodromul Shamaim!", ordonă președintele. Pilotul îi răspunse printr-un laconic „am înțeles". Bătrînul își încreți fruntea: „Ce deosebire între vocea aproape metalică a acestui robot și glasul melodios al Lurei. Ce realizare perfectă a laboratoarelor noastre genetice este această fată! Programată special pentru a mă servi, dovedește capacitatea de a-și spori mereu cunoștințele raportîndu-le mereu la experiența ei existențială. Înzestrată nu numai cu inteligență ci și cu voință și sentimente, ea se deosebește atît de puțin de o ființă umană. Și, dacă așa stau lucrurile, oare corespunde cerințelor eticii să creezi bioroboți? Oare n-am greșit cînd am admis producția unor asemenea făpturi care, în fond, se deosebesc doar în mică măsură de sclavii stăpîniți de noi cîndva, în trecutul îndepărtat? Va trebui să pun în discuția filozofilor noștri această temă". Nava survola cu repeziciune capitala, ale cărei clădiri aveau înălțimi diferite: de zeci de nivele în unele cartiere iar în altele, abia două-trei. Parcurile care delimitau zonele funcționale ale orașului, adăposteau în umbra giganților godecși o vegetație luxuriantă. Eldad Semeș deschise televizorul și rămase plăcut surprins de corul care executa „Marșul păcii", ale cărui text și compoziție îl aveau drept autor. O firească nostalgie îl transpuse cu zeci și zeci de ani în urmă, cînd tînărul înzestrat și sensibil ce fusese se aruncase cu frenezie în studiul științelor umaniste. Ca o prelungire a pasiunii sale pentru frumusețea mereu redescoperită a sufletului omenesc, își încercase talentul și în muzică, reușind să devină în scurt timp un compozitor de certă notorietate. Ceva mai tîrziu se afirmase în politică. Mai exact, îl propulsaseră pe cele mai înalte trepte ale acestei îndeletniciri spiritul său drept și rezultatele însemnate pe care le adusese ca mediator în conflictele statelor membre ale O.S.C.L.-ului, la scurtă vreme după înființarea acesteia. Oare cît timp trecuse de la „Marea pacificare"? Ocupațiile diurne prin care se dedicase trup și suflet cooperării între statele Căii Lactee, micile eșecuri sau marile înfăptuiri îl împiedicaseră să tragă linii între diferitele etape ale activității sale. Acum... acum, ar fi cazul să încropească în grabă un bilanț final?

Contactul aparatului cu solul cosmodromului îl aduse la realitate. Coborînd, Semeș fu întîmpinat de comandant, care-i dădu raportul. Președintele îl ascultă atent pe bărbatul îmbrăcat în uniformă albă cu cravată azurie.

Pe imensul cosmodrom domnea o animație deosebită. Decolau nave care se îndreptau spre cele mai diferite ținte din galaxia Căii Lactee sau spre planete din alte zone ale Universului. Atenția principală a celor prezenți era însă concentrată nu spre navele care părăseau pistele, ci spre cele care soseau. Căci pe planeta Adin întrunirea anuală a celor șaptezeci și șapte de membri ai Consiliului galactic cădea într-o zi de sărbătoare: cea a înființării O.S.C.L.-ului. De aceea, cosmodromul era împodobit cu nenumărate drapele albastre, culoarea adoptată de statele membre ale organizației.

În elegantul salon de recepție cu tapiseria de culoarea cerului, președintele îi întîmpina pe membrii consiliului sosiți din toate colțurile galaxiei cu tradiționalul salut „pace și libertate". Într-un răstimp, oprindu-se ca să privească forfota aeronavelor și a călătorilor abia sosiți, Semeș simți o mînă viguroasă pe umăr. Întorcîndu-se, o undă de bucurie îi lumină fața: „Michael, 'pace și libertate', prietene! Ești pregătit?".

Înalt, cu alură atletică, bărbatul din fața președintelui se înclină ușor. „Ar fi riscant să afirm acest lucru. Situația a devenit deosebit de complexă" „Iată-te și prudent, Michael. Ferindu-te să-ți supralicitezi forțele dai dovadă că ai început să te maturizezi".

„Mă tem de surprize neplăcute", răspunse Michael. Jocul razelor de soare ce cădeau pe părul blond al tînărului contrasta cu linia hotărîtă a buzelor subțiri. „Și sînt îngrijorat, pentru că borrienii și-au făcut o abilă propagandă cîștigînd aderenți, în timp ce regimul nostru democratic s-a moleșit, crezîndu-se de nezdruncinat. Dar, în altă ordine de idei, cum vă simțiți în preajma bătăliei care ne așteaptă?". La această întrebare, tonul tînărului vibră plin de căldură.

Pe chipul brăzdat de cute al lui Semeș trecu o umbră. „În ultimul timp inima mi-a dat de furcă. Și tu știi că este a treia! N-aș mai putea suporta un nou transplant. Medicii mi-au interzis să mă surmenez. Dar m-aș simți ca un dezertor dacă aș părăsi corabia în timp de furtună. Oricum, mi-ar părea că sînt mult mai puternic dacă aș fi înconjurat de cît mai mulți oameni ca tine". Scuzîndu-se, Semeș se grăbi în întîmpinarea unei femei micuțe, cu bucle de culoarea aramei puse 'n valoare de costumul simplu și elegant. Hawa Bahura se apropie cu pași elastici de președinte: „Pace și libertate" prietene Semeș. Mă bucur nespus că vă revăd, deși preferam o întîlnire în împrejurări mai calme".

„Bine-ai venit, draga mea Hawa. Și eu speram să ne revedem în tihnă, să stăm de vorbă ca în vremurile bune, cînd mai trăia și scumpa mea Hala".

Femeia privi consternată spre președinte: „N-am știut nimic despre marea durere ce v-a lovit! Mass-media n-a comunicat încetarea din viață a Halei Semeș. Credeți-mă, sînt profund mîhnită de pierderea acestei ființe dragi!"

Președintele scrută parcă orizontul. „Hala n-a avut atribuții publice, de aceea am ținut ca televiziunea să nu se refere la evenimentul acesta. Destul că pentru mine pierderea este ireparabilă și mi-a secătuit resursele, ceea ce nu se poate să nu le dea satisfacție dușmanilor mei".

În ochii mari, căprui ai Hawei se citi uimirea. „Dar bine, prietene, un om ca dumneavoastră, cel mai iubit și respectat din galaxie, poate să aibă dușmani? Despre cine vorbiți? Doar nu vreți să spuneți că vă neliniștește activitatea grupării lui Khan Borr Senior?".

Semeș se uită lung la Hawa Bahura, apoi îi răspunse pe un ton voit calm: „Din păcate, trebuie să acord atenția cuvenită activităților subversive ale dușmanilor regimului nostru. Multă vreme, majoritatea oamenilor politici au exclus ideea unei opoziții capabile să se organizeze în clandestinitate pentru a prelua puterea în vederea satisfacerii unor ambiții personale. Acum însă, lucrurile se precipită spre o confruntare deschisă, căci adversarii democrației se consideră puternici. Firea mea pacifistă cît și sănătatea-mi șubredă vor fi puse la grele încercări. Am nevoie de sprijinul tuturor oamenilor de bună credință care fac o chestiune nu numai de onoare ci și de supraviețuire din apărarea libertăților". Președintele se întrerupse brusc. I se păru că argumentația luase o turnură discursivistă.

Hawa îi răspunse cu însuflețire, dintr-un îndemn firesc de solidaritate și simpatie: „Puteți conta pe mine, prietene președinte. Voi fi în continuare alături de cei care văd în participarea celor mulți la treburile statului șansa superioară a libertății și a progresului social. E adevărat că dumneavoastră n-aveți firea unui militant de profesie, dar puterea de care vă bucurați se sprijină pe adeziunea popoarelor care au optat pentru înțelepciunea politică de care dați dovadă, pentru dragostea de oameni și de adevăr care vă animă. Sus capul, prietene Semeș, noi vom învinge!".

Președintele surîse un pic amuzat de elanul lealei femei, apoi chipul său își recăpătă gravitatea: „Vei cunoaște mai bine realitățile politice chiar astăzi, la ședința consiliului. Contez pe intervenția ta, Hawa". Femeia aprobă tăcută fluturîndu-și pleoapele, și se îndreptă gînditoare spre ieșire. „Oare ce mister ascunde și Hawa? Ursitoarele — parcă așa li se spune, nu? i-au hărăzit din plin și bunătate și frumusețe și minte. Tactul și entuziasmul cu care vorbește m-au încîntat și reconfortat adesea. Nu înțeleg de ce a rămas singură pînă acum. Eh, de n-ar fi trecut atîta timp și atîtea furtuni peste sufletul meu .. Ar trebui să fiu împăcat, doar frămîntările sînt viața și existența noastră, chiar efemeră, este în fond timpul... De ce mi-aș face iluzii? Pentru mine, din clepsidră se scurg ultimele fire de nisip". Meditația îi fu întreruptă de apropierea unui bărbat de vîrstă incertă, cu fața rotundă, ochii mici, negri, cufundați în orbite. Noul venit, foarte îngrijit îmbrăcat, își trecu mîna peste chelie cu un gest reflex, apoi se înclină adînc în fața președintelui, rostind binecunoscutul „pace și libertate". Semeș îi răspunse la salut, apoi găsi nimerit să-i spună elegantului delegat: „Mă bucur că azi vei prezida lucrările consiliului, prietene Brafalek și îți urez succes".

Nonar Brafalek, reprezentantul Nemyriei în consiliu, răspunse sigur de sine: „Încîntat de atenția dumneavoastră. Sper că totul să meargă strună. La urma urmei nu văd ce ar putea să tulbure o ședință de rutină a consiliului. Cred că nu zvonurile care circulă despre pretinse disensiuni".

Președintele se arătă îngîndurat: „Asta nu se știe niciodată. Galaxia cuprinde în organizația ei numeroase națiuni iar în cadrul acestora s-au format destule grupuri de presiune. Așa că, dragă prietene, pregătește-te pentru toate eventualitățile, inclusiv pentru o confruntare acerbă".

Brafalek se uită contrariat la Semeș și își trecu de cîteva ori mîna peste chelie, semn că ticul se instalase definitiv. Încercă să pară degajat. „De fapt, televiziunea centrală a evidențiat în ultima vreme o intensificare a ciocnirilor de păreri, deci ar fi posibil ca astăzi unii dintre colegii noștri să se angajeze într-o dispută. Dar asta nu mă îngrijorează, doar voința majorității va fi decisivă în luarea hotărîrilor. Și apoi, la momentul oportun, pot să pun capăt disputei în calitatea pe care o am. Nu, nu e sfîrșitul lumii dacă vor apărea opinii divergente". Cei doi bărbați se despărțiră. Grăbit, Brafalek luă un elicopter-taxi spre a ajunge la sediul Consiliului galactic.

---

*) Fragment din romanul cu același titlu.

TRAIAN OANCEA

ȚARA

Strînge floare lîngă floare,
Țara n-are-asemănare;

Orice fagure-ți aduce
Nu-i ca graiul ei de dulce.

Și nici mai fierbinte nume
Decît țara nu-i în lume!

LA STRÎNS DE FÎN

Cu furcile prin zăpușeala verii
Strîng fîn lîngă cei mari și
pionierii,
Strîng brazde-nmiresmate, mătăsoase
Și-n urmă-o clipă nu vor să se lase.
Pînă spre seară treaba va fi gata,
Că fiecare-i iute ca săgeata.
Pe unde ei voioși își poartă șirul,
Parcă pe-obraji te mîngîie zefirul.
La iarnă au cu ce hrăni, ghidușii,
Focoșii mînji, mieii și vițelușii!

CHEMĂRI

Ne cheamă cucul iarăși
Cu cîntecele-i dragi
În codrii cu izvoare,
Cu pui de cerbi și fragi.

Și ciocîrlii ne cheamă
Pe cîmpul înflorat,
Unde horesc albine
Și fluturi ne-ncetat.

Ce bine-i cînd răsună
În zări chemări zglobii
Și ne răsar în cale
Atîtea bucurii!

PATRU PUI DE VEVERIȚĂ

Patru pui de veveriță
Care vin la grădiniță
Totdeauna-s lăudați
Că-s curați și pieptănați
Și nu sparg pe unde-apucă
Vreo alună sau vreo nucă.

GEO GALETARU

LUMINĂ ÎN LUNCĂ*

Miroase lunca Mureșului toată
a liniște și parcă a lumină,
de sus o pace albă și curată
pune peceți de raze pe tulpină

Și-ncepe fără veste o ninsoare
de fluturi, ca-ntr-o pagină de carte,
mătasea zilei, caldă, foșnitoare,
îmbracă cerul pînă hăt, departe,

Și pasul sapă panică prin frunze,
o clipă doar, căci, iată, se aude
un murmur viu de flaute ascunse
în catedrala ierburilor crude

Și însuși vîntul, împietrit deodată,
mai fulgeră proteste în surdină...

Miroase lunca Mureșului toată
a liniște, a pace și-a lumină...

ARICIUL

Ghemotoc rotund de ace
(nu e minge, nici găoace)
se încurcă pe cărare
printre ierburi foșnitoare.

Ce să fie? spiritii lumii
calcă învelișul humii
și-nnoptează în grădină
lîngă pom, la rădăcină

Puiule, dacă-i dezmierzi

pînda de sub frunze verzi,
gheara spaimei îl adună
rotocol smerit sub lună

Dar de-ți plimbi degetul mare
pe nătînga lui spinare,
o să-ți lase-n loc de semne
boabe de rubin, pesemne.

Cine-l blestemă și-l iartă?
vinovat ar fi, dar nu e
că în loc de blană poartă
o carcasă grea de cuie...

DUHUL VERII

Astăzi, parcă ziua are
o poveste și-o culoare..
Chipul ei, dintre zefire,
taină e și amintire...
Și, cum treci hotarul verii
pe sub floarea din grădină,
vezi cum se încarcă merii
de miracol și lumină.
Numai roua mai visează,
colo, pînă la amiază,
pe spinarea ierbii crude,
învelind-o-n șoapte ude
și cînd soarele-o usucă
se preface iar .. nălucă!
Galben, cîmpul cum tresare,
crezi că-i rîu sau poate mare,
unduindu-și lin povara
pînă ce-l învinge seara,
duhul verii să-i descînte
liniștea de la-nceputuri
dăruindu-l nopții sfinte
și-ai s-auzi atunci prin luturi
cum zorește viu spre mîine
rodul mirosind a pîine..

AȘTEPTARE

Crește iarba-n somnul din povești,
să ne vadă buni și fără teamă,
un tărîm cu flori împărătești
din departea zării ne tot cheamă.
Păsări, cîte două, cîte trei,
ne petrec pînă la țărmul serii,
unde cresc fîntînile cu zmei
de sub cearcănul de ploi al verii.
Și în vis ca din senin răsare
un voinic cu pletele de lună.
Ne trezim și stăm în așteptare:
totuși, va veni și zîna bună...

*) Din volumul „ALFABETUL MIRĂRII"

limba română

Ca nealții...

De cîteva ori m-am referit la remarcabila productivitate a vechiului prefix **ne-**, care, combinîndu-se cu un mare număr de adjective și substantive, formează, pentru acestea, antonime: **neascultător-ascultător, nefericit-fericit, neliniștit-liniștit; neascultare-ascultare, nefericire-fericire, neliniște-liniște.** Am evocat, deopotrivă, „isprăvile" acestui prefix șugubăț, în stare să zădărnicească, nu o dată, relația antonimică, datorită unor neprevăzute lunecușuri semantice. Așa se întîmplă cu **nebun,** de pildă, pe care vorbitorii nu-l mai simt ca antonim pentru **bun.** Nici **netot** („nătărău, neghiob") nu se mai „leagă", firesc, cu **tot,** iar adverbul **negreșit** („fără îndoială, cu siguranță") s-a răzlețit, și el, de înțelesul cuvîntului de bază **(greșit).** Din această pricină, poeții solicită asiduu formațiile cu **ne-** sau plăsmuiesc ei înșiși altele noi, „campionii" procedeului fiind Tudor Arghezi, Tudor George, dar, în primul rînd, autorul **Necuvintelor,** Nichita Stănescu.

Un atare derivat este **nealtul, nealta,** slab atestat în marele dicționar academic, în ciuda faptului că apare la Eminescu. Termenul, alcătuit din prefixul **ne-** și pronumele nehotărît **altul, alta,** reprezintă o formație densă ca sens, avînd darul să rezume expresia „ca nimeni altul". L-am identificat în postumele eminesciene, prima oară în **Povestea magului călător în stele:** „Dar — e un înger palid cu lungi aripi și negre / ... Frumosu-i **ca nealții**"; a doua oară, în **Andrei Mureșanu:** „Supus doar **ca nealții** la suferințe **grele**". De fiecare dată comparația **ca nealții** sporește, cu încă una, lungul șir al modalităților de exprimare a superlativului absolut de care dispune limba noastră („Cel mai frumos", respectiv „Cel mai supus dintre toți").

Mai vrednic de interes decît cele înșirate pînă acum mi se pare faptul că poetul n-a pregetat să introducă pronumele nehotărît negativ **nealtul** chiar și în articolele sale politice, înviorînd exprimarea, nuanțînd-o și inoculîndu-i, încă o dată, seva întremătoare a poeziei. Citez din **Opere,** XI, EA, 1984: „Astfel, la noi, ca **la nealții,** se-nvață carte nu pentru ea însăși..." (p. 244): „pentru realizarea acestui princip **au, ca nealte popoare,** pururea aptitudinea (...) de ajutor mutual" (p. 23).

O doză superioară de concentrație stilistică învederează și formația adverbială **nealtădată** — folosită tot în alcătuiri comparative — cu sensul „ca niciodată în trecut". Cuvîntul este cunoscut clasicilor — îl găsim la Alecsandri, la Vlahuță — și pare a fi popular: „Și Ianuș îndată, / **Ca nealtădată,** / Glasu-și îmblînzește, / Mihului grăiește, / La masă-l poftește" (Folclor). Slavici îl „descompune", refăcînd un plural curios: „Pe înserate, **ca nealtedăți,** a sosit și Mara, foarte voioasă, foarte țanțoșă". Eminescu dă culoare publicisticii sale cu ajutorul acestui derivat, pe cît de complex ca sens pe atît concentrat ca formă (v. **Opere,** XI 188).

Oricît de bogate ar fi disponibilitățile derivative ale năstrușnicului prefix **ne-,** nu pot subscrie la o formație mult prea... „personală", cum este **nenimeni** („Cineva", cu majusculă!), pe care o aflu la un poet îndrăgit, într-una din admirabilele sale **Balade** (EPL, 1969, p. 81), intitulată... **Sfinxul micromacro.**

G.I. TOHĂNEANU

plastică

DIODOR DURE „DE CATIFEA"

Diodor Dure ne-a obișnuit de multă vreme cu ideea că orice nouă expoziție se deschide invariabil în ecoul încă proaspăt al celei de dinainte. Căci ne stăruie în memorie — parcă ieri a fost asta — imaginile din „personala" sa, din iarna lui '85, la „Helios", vegheată de trei mari pînze dedicate motivului cîmpiei. „Intrarea" în galerie era, în fapt, „ieșirea" în acest spațiu predilect al peisajului său, o ieșire prin trei mari porți, prin care exalau căldura animală a acestui uriaș pîntec matern — pămîntul, metaforele germinației, bucuria gestului larg, întemeietor de pictură. Diodor Dure ne reamintea atunci că legea în care pictează e aceea a unei reverii telurice, a unui intens impuls chtonian, a unei surde pămîntități, mereu mai atenuate însă. Diodor Dure — un artist descins din spița ecoului Anteu, a cărui forță, prea bine se știe, locuia în însăși atingerea pămîntului.

De această dată sîntem invitați în „interior", chiar și atunci cînd „referentul" imaginii e tot peisajul. Din largul întinderilor campestre, cutreierate de geamătul surd al genezelor, de respirarea și chiar de somnul hibernal, sîntem rechemați în „colțuri" de atelier sau „colțuri" de natură ; unghere de lume văzute printr-un temperament. Un temperament văzut prin unghiuri de lume. Imagini unite de freamătul unor întrebări despre spiritul ce guvernează unitatea Naturii și lucrurilor. Diodor Dure este unul dintre puținii artiști pe care îi cunosc, ce nu are cultul răgazului. Un artist în marș forțat, pentru care arta e irumpere de noutate, săvîrșită în miezul unui efort fericit.

Nu pleci de la nimic, după cum nu poți accepta „îmbarcarea" (despre care vorbește Pascal) fără a avea măcar presentimentul țintei. Cea mai eterică judecată cu putință a autenticității este — cel puțin în ce ne privește — presentimentul stațiunii finale, structura teleologică a discursului poetic. Diodor Dure pictează cu fervoarea cu care timpul e prea puțin pentru ce are de mărturisit. „Ca și viața corpului, viața spiritului plecat într-o lungă călătorie (a întîlnirii cu sinele său pur) are nevoie de provizii pe drum inițiale". Proviziile lui Diodor Dure sînt : moștenirea spiritului artei românești, măiestria tehnică, cordialitatea, rectitudinea, simplicitatea, umilitatea, bunătatea, uriașa sa voință de artă. O voluntas ut natura, o voință de la natură. Trebuie să fii foarte adînc convins că ceva se găsește la capătul acestei propoziții care este arta, spre a te consacra, cu atîta ardoare, unei singure idei — recîștigarea transparenței lumii.

Numeam „tot mai clarul de inimă al picturii" sensul pe care opera lui Dure l-a cîștigat în ultimii ani. Pictorul nu a ocupat prin forță teritorii pe acest eșichier al notorietății. Partida sa e una de lungă durată, — Dure durează, am spune —, în care strălucește arta finalului. Pentru că Diodor Dure e hărăzit celui mai mare dar care se poate face unei naturi creatoare : darul progresului metodic și continuu. El știe ceea ce admitem anevoie ; anume, că desăvîrșirea este fără limite, iar mobilul axial al artei e rostirea în jurul acestui aspru canon.

Așadar, 38 de pasteluri în această expoziție. Există o expresivitate imanentă, o proprietate expresivă a fiecărei tehnici artistice (dar e cel puțin o naivitate să credem că ea poate decide expresivitatea însăși). Acum, la Dure, e rîndul „Pastelului" — această materie tandră, care mîngîie de la sine formele și în care anevoie poți ocoli atributul de „catifelat". Alături de acesta, uleiul și acuarela sînt un exercițiu unic (din cîte cunosc), cu ranguri egale în explorările alternative ale pictorului. Găsim cu ușurință, aș spune, un permanent transfer de sugestii de la o tehnică la alta, funcționînd pe principiul vaselor comunicante, unde fiecare tehnică reușește să capteze ceva din spiritul celorlalte, dintr-o imperioasă nevoie de vitalizare reciprocă. Frotiurile, glasiurile, transparențele, matitățile, amintirea laviurilor — le găsim pe toate, și aici, în pasteluri. Le putem urmări cu ușurință, dintr-o pricină care ar fi chiar familiaritatea cu iconografia operei lui. Cu greu vom găsi atîtea „mere", „vase" și „flori" în iconografia altor artiști, cîte avem la Dure. Dar, în economia maximă a semnelor sale, trebuie să întrezărim cred, faptul că Dure face prin aceasta mai mult „loc" picturii. Austeritatea rustică a motivelor sale, repetiția lor ne ajută, într-un fel, să nu le vedem ca atare. Aceste compuneri, continente laconice de semne, aduc în prim plan splendoarea mută a simplității. Puneți „sub lupă", chiar la propriu, această simplitate. Veți vedea cîtă agoniseală de culoare este, cîtă „căutare a tonului" trădează, cîtă vitalitate surdinizată e acolo. Sau, alteori, cînd atenția alunecă spre „motive" ele par brusc fante prin care se strecoară gîndirea analogică.

Realul este, la propriu, solul în care se împlîntă anteic nu doar artistul, ci și metaforele picturii sale. El nu avansează, însă, în cîmpul imaginii, ci, dimpotrivă, se retrage, asemeni divinităților oțioase, după încheierea misiunii lor. Nu înainte. Însă, de a se lăsa citite în „montajul" de ofrandă pe care îl sugerează aceste planuri oblice, avansînd spre privitor, ca un gest de întîmpinare al ochiului. Naturi statice, văzute în perspective cavaliere, cu acest înțeles al ritualului de ofrandă. Registrul expresiei e însă mereu mai amplu, pe măsură ce mijloacele la care recurge pictura sa sînt tot mai parcimonioase.

Arta lui iluminează chiar înțelepciunea antiretorică a artistului. O înțelepciune care împacă lucrurile — adică semnele lor — lăsîndu-le, în același timp, în rosturile lor. Se conciliază aici gestul grafic și aplat-urile, luminile blonde și negrurile diafane, „gravitația" formelor și respirarea, ilustrînd parcă un cunoscut adagiu baudelairian : „Cu cît materia este, în aparență, pozitivă și solidă, cu atît mai mult lucrarea imaginației este subtilă și laborioasă".

Barochismul cu care etichetam în urmă cu 10 ani pictura lui Dure — un „baroc țărănesc", îl numisem, după pilda altor artiști — Ladea, printre aceștia — continuă să existe. Nu e însă un baroc al expresiei, ci al travaliului. Îl veți descoperi în detaliile lucrărilor, în alurarea de glasiuri și sfumato-uri ale formei, în devălmășia vidului și plinului, o devălmășie din care răzbate, încă o dată, simplitatea. Semnele obiectelor lui, dacă-și păstrează în mare măsură pregnanța plastică, și-au atenuat, în schimb, mult din reitatea lor de odinioară. Un duh [illegible] (peste pămînturile lui Dure) ca un semn, și el, al respirării unificator, vital.

Am îndrăzni chiar să spunem că metamorfoza esențială a lui Dure din ultimii săi 5-7 ani privește chiar ipostaza pe care a dobîndit-o realul în conștiința sa. Ceea ce cred că pictează Dure nu mai sînt lucrurile, ci lumina acestor obiecte din care e alcătuită conștiința artistului. „Căci ceea ce contează din relația omului cu lucrurile, dincolo de frontierele vieții practice, e urma de lumină pe care acestea o lasă în conștiința noastră" (Blondel). Realul e, pentru Dure, acest înțeles mai înalt al luminilor care irump uneori din tărîmuri nocturne, din tainițele pămîntului, venind spre noi ca o promisiune de vitalitate sublimată. Căci, „imagine" avea în unele limbi (în sanscrită, de pildă) etimonul înrudit cu cel de „lumină" ; abhasa era „imagine" ; bha — era „lumină". Așa cum, pentru noi, lumea a fost, odinioară, totuna cu lumina.

Coriolan BABEȚI

„TIMIȘOARA MUZICALĂ" (II)

SPECTACOLELE ȘI CONCERTELE PROGRAMATE continuă să se desfășoare cu febrilitatea rîvnei de a puncta evenimentul, dintr-o multitudine de unghiuri convergente, fie din sala Operei, Capitol, Studioul „Vidu", Sala de marmură, ori ascultînd perorația tulburătoare a unui concert de orgă. Cum organizatorii nu au putut evita suprapunerea unor manifestări de interes sensibil egal, opțiunea cronicarului a devenit dificilă. Nu i-am putut urmări pe Ion Caramitru și Dan Grigore deși am convingerea că s-au rostit acolo cuvinte și gînduri admirabile, nuanțate, în mesajul lor pentru frumusețea adevărului artistic. După periplul numeroaselor reluări ale unor creații anterioare, iată că în acest an instituția și-a propus să pună în scenă un spectacol relevabil sub o dublă ipostază : de a da spațiu de afirmare valorilor naționale, prin care ne putem defini personalitatea și de a promova ideea de spectacol cu puternică tentă socială și politică. Căci opera lui A. Winkler și C. Cîrjan, „Fluviul revărsat", constituie un episod al luptelor muncitorești din acel dramatic decembrie 1918, cînd sîngele demonstranților a înroșit dalele din Piața Teatrului Național. Ne-a fost prezentat unul din momentele semnificative care au evidențiat necesitatea constituirii unui partid, capabil să ofere tuturor dreptul la o viață demnă și liberă. O numeroasă distribuție — din care semnalăm numele sopranelor Teodora Ciucur, Agnes Contras, a lui Ioan Pribac, Dorin Văidean, Csaba Airizer — s-a aliniat ideii de a servi cu întreaga dăruire evenimentul care neîndoios va avea rezonanțe în conștiința națională. Cum spațiul nu ne îngăduie, deocamdată, o analiză pe măsura importanței acestei premiere absolute, în contextul bogăției manifestărilor ce trebuiesc cuprinse, ne vom permite a reveni într-un număr viitor.

DACĂ L-AM PIERDUT PE DAN GRIGORE ÎN PRIMA SEARĂ, l-am regăsit în următoarea, pe podiumul Filarmonicii, ca solist a două importante concerte romantice, Grieg și Schumann, Am remarca în mod cu totul special forma excelentă, dispoziția de cînt de-a dreptul entuziasmantă cu care solistul ne-a restituit celebra partitură a poetului fiordurilor, secondat la un diapazon acordat la parametrii de dăruire similară de către o orchestră mlădiată suplu de indicațiile baghetei lui Remus Georgescu. O versiune discografică, pe care carul RTV a înregistrat-o și pe care cu siguranță o vom putea reasculta.

DILEMA OPȚIUNII PENTRU CONCERTUL CORAL A CAPPELLA, SEMNAT DIODOR NICOARĂ — ce ne propunea un repertoriu prezentat deja în concertele anterioare — am tranșat-o în favoarea unui spectacol de balet, cu siguranță cel mai frumos din întreg repertoriul baletului „alb", „Lacul lebedelor", ce-i avea ca protagoniști pe doi dintre prim-dansatorii Operei din Capitală : Daniela Constantinoiu și Florin Brîndușă. Un cuplu armonios împlinit, doi balerini înalți, supli, cu un remarcabil atu de disponibilități tehnice, care au restituit, fluent și curat, sub aspect coregrafic, celebra partitură. I-am amenda poate o anume distanțare de fondul emoțional liric al marelui Adagio (II), precum și pentru insuficienta notă de demoniac a Odilliei din actul III. Fr. Valkay, temperament tumultuos, licitat cu fervoare, a cîștigat sufragiile numerosului public în disputa amicală cu colegii bucureșteni. Bine pus la punct, Dansul lebedelor mici. Ansamblul necesită o raliere la exigența acelei montări etalon — ca perfecțiune a „diagonalelor" și a desenului coregrafic, statuat de Oleg Danovski cu ani în urmă.

TOT PE SCENA OPEREI, spectacolele cu invitatul de onoare al Festivalului, Vladislav Piavko, au ridicat cota valorică a Trubadurului și a spectacolului Carmen într-un mod cu totul remarcabil. Se cuvine menționată, din evoluția tenorului sovietic, artist al poporului, eleganța cu care și-a luat revanșa pentru Trubadurul din anul trecut, biruind chiar și acea „punte a suspinelor" — care înseamnă, pentru mulți tenori celebra Stretta. În Carmen, a bisat Aria florii, modificînd sensibil tabloul ultim, al uciderii Carmencitei. Vl. Piavko intră în analele instituției prin forța de excepție a acutelor sale, prin pătrunderea subtilă a sensurilor incumbate în psihologia personajului abordat, dovedind calități scenice apte să ridice literalmente sala în picioare. Elena Gaja s-a metamorfozat într-o Carmencită cuceritoare, mai frumoasă ca oricînd, făcînd la rîndu-i o mare creație în acest rol.

RECITALUL DE ORGĂ AL CLUJEANULUI ȘTEFAN DAVID s-a impus pentru faptul de a ne fi introdus în perimetrul scriiturii lui Liszt. Am sublinia împlinirile din Adagio — copleșitor ca sonorități obținute sau suplețea cu care și-a gradat arhitectonica „Fugii", pe tema B.A.C.H.

SORIN PETRESCU A MARCAT PRIN RECITALUL SĂU un adevărat reviriment în propria-i condiție pianistică, aplecîndu-se cu maturitate și un discernămînt stilistic impecabil asupra „Pateticii" beethoveniene, a „Funerallies-urilor" și Studiilor transcedentale ale lui Liszt, ne-a epatat prin motorica briantă a Baccanalei lui Silvestri, preludiu cu admirabile resurse, irizarea specifică scriiturii lui Debussy ori energetismul viguros al Sonatei a VII-a de Prokofiev.

SIMPOZIONUL DE MUZICOLOGIE „MUZICA ROMÂNEASCĂ ȘI IDEALUL DE PACE" s-a dovedit la această ediție o reușită deosebită grație participării experimentatului muzicolog dr. Gh. Firca, care a creat liantul ideatic ce a unit comunicări care, din diverse ipostaze, au focalizat contribuția muzicii la instaurarea unui climat de pace, ilustrînd, inclusiv prin argumente sonore, împliniri semnificative. De un real interes s-au bucurat intervențiile compozitorilor Adrian Rațiu, A. Diaconu, T. Caciora. Conf. univ. Enea Borza, extrem de prodigios în intervenții, a fost urmat de contribuțiile muzicologilor D. Vulpe, I. Tomi, D. Murgu, a inimosului prof. Victor Andrei și, în final, a compozitorului Ion Crișan.

Doru MURGU

Draga Mirianici

NE JUCĂM ȘI DESENĂM

Haideți azi să ne jucăm
și să desenăm
precum știm, precum putem,
principalul e să vrem !

Desenăm, cam într-o rînă,
o căsuță și-o fîntînă,
curtea largă, niște miei,
pe motan și pe Grivei.

Desenăm apoi cu drag
pe bunicul nostru-n prag
și-o mulțime de copii
recitindu-i poezii.

Și mai desenăm, vioi,
pe fineță, o căpiță
și un drum ce duce...
— Unde duce ?
— Chiar la noi, la grădiniță !

LA PESCUIT

Cu undița, Grigoraș
pescui un somn uriaș.
Iar peștele, s-ar părea,
zece kilograme-avea ;

Poate încă două-n plus —
foarte greu, ar fi de spus,

Căci, în Timiș, așa pește
nu știam că se găsește.

Ne-a mai spus tușa Milena
că era cît o... balena.

Și mai spuse moș Ispas :
Pîn' la Rudna l-a tot tras.

Însă, lîngă ferma nouă,
undița s-a rupt în două.

Iar pescarul, fără vină,
a rămas flămînd la cină.

Traducere de
Ivo MUNCIAN

orizont arădean

SUPLIMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL
JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ ARAD.
ANUL III, MAI 1986

Cu dirijorul Ion Marin

— Mulți se vor fi întrebînd ce asociere e posibilă între Ion Marin — unul dintre redutabilii tineri dirijori de astăzi ai țării — și Arad...

— Oriunde ambianța culturală tinde către incandescență, asocierile de muzicieni, avînd aceleași aspirații, devin nu numai posibile, ci și benefice. Alăturarea mea Filarmonicii din Arad a fost determinată de ardența colectivului orchestrei de aici, dublată de o muzicalitate subtilă, nu tocmai lesne de întîlnit. Colaborarea, începută încă din anii studenției, a determinat alegerea mea după absolvire a Aradului.

— Care sînt atuurile muzicii, comparativ cu celelalte arte, de a fi prilejul regăsirii, fortificării, redescoperirii noastre psihice, sufletești ?

— Cred mai degrabă că atuurile trebuiesc căutate în noi, în fondul nostru psiho-afectiv, atunci cînd ne aflăm în contact cu actul muzical. Căci, spre deosebire de celelalte arte, care oferă receptorului finitudini estetice, actul muzical reprezintă un catalizator al efortului individual de raportare la univers.

— „Wagner spunea că toate celelalte arte se raportează la un obiect real, pe cînd muzica se adresează direct nouă, fără a reprezenta ceva precis". Este muzica, din acest punct de vedere, un „limbaj pur" ?

— Definiția este bună deși, cred eu, incompletă. Deoarece muzica, neraportîndu-se la un obiect real, se raportează la Realitatea însăși. Nu vreau să fac un joc de cuvinte sau un paradox : înțeleg prin obiect real un moment perceput de conștiința individuală, iar prin „realitate" înțeleg perenul cosmic care înglobează tot ceea ce este înainte, în timpul de azi și de după noi. Privit așa, actul muzical devine garantul unui „limbaj pur" lipsit de convenții, bunăoară lingvistice, care limitează semnificația. Astfel, deschiderea limbajului muzical este nelimitată, identificîndu-se cu însăși dimensiunea psyché-ului.

— Trăim într-o baie sonoră. Trăim, se știe, chiar printre sunete pe care urechea omenească nu le percepe. Într-un anumit sens, am putea spune că universul însuși are o natură muzicală: adică succesiune, ritm, armonie... Este, poate, el însuși limbaj. Trebuie doar să-l auzim, să-l înțelegem. Muzica ne adună pe toți laolaltă, e o artă a comunității, a compatibilităților, dincolo de dure diferențieri. Spre deosebire de literatură, care este un act, în momentul receptării ei, solitar, de adîncire a individualității noastre inconfundabile. Mai poate fi muzica o cale de acces, de cunoaștere, astăzi, în plină explozie scientistă ?

— Da, trăim printre sunete pe care urechea omenească nu le percepe. Ba mai mult, avînd în vedere că limitele audibilității noastre sînt între 16-20.000 Hz, trăim mai ales printre sunete pe care urechea noastră nu le percepe. Asta nu ne împiedică, însă, ca după un principiu, să-i zicem metonimic, să intuim ceea ce se află dincolo de aceste limite. Paralela care s-ar putea face între cele de mai sus și explozia scientistă cu care sîntem confruntați ar fi următoarea : cu cît știm mai mult, ne dăm seama cît de puțin știm. Puntea care ar trebui să lege toate demersurile umane, indiferent de sfera activității, este folosirea intelectului ca pe un instrument complex, dar totuși limitat, tocmai prin raportarea individului la univers și nu invers. Învățîndu-ne să ascultăm, să intrăm în rezonanță, dezvoltîndu-ne în acest fel o hiperpercepție — prin aceasta înțeleg zona subtilă a sufletului uman, zonă în care toți oamenii se află în armonie cu lumea și cu ei înșiși — ajungem față de literatură la pluralitatea noastră inconfundabilă. Fără nici un dubiu, muzica a fost și va rămîne o cale privilegiată de acces, de cunoaștere, desigur, cu condiția „transparenței" noastre, a vocației și voinței de cunoaștere.

— Trăim, cred, momentul unor opțiuni, pentru umanitate, fundamentale, care o pot salva, relansînd-o valoric, sau, dimpotrivă, o pot scufunda definitiv. Ce rol crezi că are, în acest sens, muzica — și întreb un tînăr în plin proces de afirmare — în educația omului, în stimularea puterilor sale benefice, sufletești, intelectuale ?

— Muzica, renunțînd la metamorfozele prozaicului cotidian, presupune, chiar în faza inițială a receptării ei, ca o precondiție, o disponibilitate sufletească, debarasată de ancorările într-un concret referențial. Deoarece muzica este o lume în ea însăși, dacă vrei, o artă autoreferențială, care oferă ascultătorului întregul complex de stări psiho-afective de care acesta are nevoie. Lumea muzicală poate reprezenta, prin excelență, o oază regeneratoare chiar în momentele de criză, de impasuri existențiale.

— Ion Marin, beneficiezi de o bursă Herder, bursă pe care, cred, o meriți din plin. Cu ce gînduri vrei să o valorifici ?

— Da, am bucuria de a beneficia de o bursă oferită de fundația Herder, la propunerea generoasă a maestrului Anatol Vieru, cîștigătorul premiului Herder din acest an. Pe parcursul stagiunii, pe care urmează să o petrec la Viena, voi încerca să valorific interferența dintre tradiția muzicală românească și valorile europene ale cunoscutei școli muzicale vieneze. Este o onoare să poți reprezenta muzica românească și să constați, cum sînt convins că o voi face, nivelul internațional al valorilor muzicale românești.

Întrevedere realizată de
Vasile DAN

PRIMĂVARĂ

accente

În numărul trecut vorbeam despre semnele, prime, ale primăverii și, iată, acum ea e deplină — ninge în curtea interioară a ziarului „Românul" cu dalbe flori de castan, a dat în floare și liliacul (pretutindeni), au răsărit (chiar) peste noapte lalele, așternînd sărbătoresc covor în fața Teatrului (și în atîtea alte locuri), teii (bătrîni) ce străjuiesc bulevardul central sînt grei de verdele frunzișului crud, salcîmii sînt candelabre aprinse în serile orașului... Mai vorbeam, încă, despre (în)semnele ce ar trebui puse pentru a cinsti istoria noastră mai veche și mai nouă, pregătitoarea seninelor primăveri de azi, pomenind, de pildă, vechea redacție atît de importantă în acel de neuitat an 1918. Nu departe, „coborînd" pe strada Eminescu, la nr. 37, se află palatul „Tribunei" — ziarul a ființat din 1897 sub numele de „Tribuna poporului" ; după sistarea„Tribunei" din Sibiu, adoptă, în 1904, aceeași denumire pe care o păstrează pînă în 1912. Sub conducerea lui Ion Russu Șirianu, de la această (adevărată) tribună s-au rostit cuvinte hotărîtoare pentru Unire. Dădeau glas voinței naționale atîtea din strălucitele noastre nume ! Agîrbiceanu, Goga, Coșbuc, Delavrancea, Slavici, Iorga, Blaga (debutînd, în poezie, aici ; debutul în filosofie îl datorează „Românului"). Peste drum, într-o clădire de tot modestă (dar trainică), o altă redacție : „Gura satului" ; publicația condusă de Mircea V. Stănescu a făcut din satiră o armă împotriva asupririi naționale.

Primăvara înstăpînește orașul, întinerindu-l. Numai asupra acestor clădiri rămîne o umbră bătrînicioasă și iernatecă, parcă, de uitare. Nici un semn pe fațadele lor. Primăvara asta sărbătorească și românească, una deosebită fiind, a Partidului ce își aniversează maturitatea revoluționară, va alunga, cu siguranță, umbra vremelnicei uitări.

Florin BĂNESCU

Identitate și sinteză

● FORMA IDENTITĂȚII ORIGINARE

Demersul reprezentativ al cunoașterii eșuează, de obicei, în dualism. Căutînd să identifice fiind-urile, ca apoi să le poată cuprinde într-un principiu unic, vechii greci descoperă limpezimea de cristal a logicii genului proxim și a diferenței specifice. Sînt implicate, însă, aici, atît dimensiunea orizontalei, unde domină relația de incluziune a „cercurilor de cercuri" — demers prin excelență aristotelic —, cît și adîncimea verticalei, a lumilor platonic suprapuse, care fac ca ideea „participației" să rămînă mereu obscură.

Eforturile anticilor întru cunoaștere despart existența, la un moment dat, în lumea ființei și lumea gîndirii. Ajunsă la reprezentarea duală, gîndirea greacă încearcă, într-un al doilea moment, să realizeze sinteza, să confere unitatea după care intelectul elin tînjea atît de mult. Dar unitatea existenței nu s-a putut dezvălui decît prin paradox : ori gîndirea este parte a ființei și atunci nu poate cuprinde întregul, căci în calitate de parte nu poate fi identică lui, ori este identică ființei și în acest caz rămînem cantonați în autocunoașterea tautologică.

Odată formulată, aporia identității va însoți mereu eforturile gîndirii pentru realizarea sintezei, constituind și astăzi o piatră de încercare pentru cele mai subtile minți ale filosofiei și științei. Ca soluție generală, în contrapondere față de modelele duale, căutările s-au oprit, de obicei, la monism. În acest model fiind-urile nu mai au aceeași demnitate ontologică, cum o găsim în reprezentarea pe orizontală, ci, echivalente prin împărtășirea din „substanța originară", ele rămîn puternic dependente de primordialitatea ontică sau logică. În această situație, alăturarea pe orizontală este precedată de reuniunea în dimensiunea verticalei.

E drept, dacă la Platon medierea lumilor derivate, a existențelor eterogene cu unicitatea primordială se face obscur prin „participație", iar o întreagă gîndire teologică a trudit prin secole să facă credibilă „încarnarea", în progresul raționalității vom întîlni demersul lui Spinoza, puternic înfășurat în spațiul logicii. Substanța spinozistă apare eterogenă prin multitudinea predicatelor sale, dar, logic, ea le cuprinde pe toate, fiind — originar — condiție de posibilitate pentru orice „posibil" atribut sau mod de ființare. Apartenența însușirilor la unitate nu poate fi imaginată decît plecînd de la identitatea originară, de la co — apartenență. Și totul se petrece într-un spațiu logic, unde simultaneitatea posibilităților nu înseamnă dezordine, ci fixare la o ordine, integrare, sinteză într-un tot puternic ierarhizat.

Modelul logic spinozist al identității originare este deosebit de sugestiv și pentru știința zilelor noastre, întrucît identitatea continuității undei cu substanța corpusculară rămîne, poate, cea mai adîncă aporie a științei contemporane, formă transfigurată a perenei aporii antice. Nu întîmplător, atunci, Spinoza este reclamat de către fizicieni și filozofi pentru a arbitra între Einstein și Bohr, iar în ipotetica dispută martorii înclină să creadă că Spinoza ar fi de partea lui Einstein (B. G. Kuznețov). Și „părtinirea" nu trebuie să mire deoarece însuși progresul științei contemporane s-a făcut prin eforturi continui de a înțelege și explica unitatea lumii, adică identitatea care subîntinde existențele particulare, multiplicitatea fiind-urilor.

Ioan BIRIȘ

ALBUM LIRIC

SÎNT FIICA

Sînt fiica acestui pămînt ?
De unde atîta primăvară ?
Am vrut să spun că
fluturii mor răsfrînți
pe buzele mele de opal.
Sînt fiica acestui pămînt
ce-și soarbe neliniștit
cafeaua de dimineață.

PASĂREA

Nu știu ce nume a avut
Pasărea care a inotat în
privirea mea
Lăsîndu-mi aripile cu
împrumut.
Știu doar că pot zbura —
Mi-e zborul liber, blînd.
Simplu și uman,
Ca un cîntec țîșnit
Dintr-un vis milenar.

Desanca STOCA NICOLAI

RÎUL

Cel mai frumos poem —
rîul acesta-n care
plutesc înfășurat
de sărutarea cea mai
fină : Limba Română.

COPACUL

Din neîmpăcarea visului
înfrunzește un copac
făcîndu-mă dăruire...
Să nu uiți — acest copac
își are rădăcina
tot în pămînt —
îmi spune copilăria
din iarbă....

Dinu MATEI

LETOPISEȚ

Din mine se rup neliniștile,
Orînduite cu grijă pe hîrtie
Fiecare semn prevestește
chemarea
Celor rămași pe cîmpurile
Înmugurite cu Istorie.
Cîte un geamăt se aude
Cum răscolește adîncurile.
Cresc spre noi amintirile
Timpului, cînd nu se apucase
nimeni.
Să scrie prima pagină în
letopisețul
Așteptării.

*

Nu din mine,
Dar de departe
Adastă rădăcina.
Nu din mine,
Dar de departe
Ochii-mi rîd pentru
Eternitate.
Nu din alții
Dar de departe
Pămîntul e-nsemnat
Cu credință.

*

N-aș vrea să-mi descînt
Vorbele
Nu vreau să mă caut de ele.
Nu știu de ce mi se par
misterele
Îndoite cu noaptea, cu
șoapta
Și iubirile.

*

Cu fiecare literă ce-o înșir
Acum, adunîndu-mi Sufletul,
Inima mea bate odată
Pentru fiecare român,
Adormit între
Un glonte și un fier de plug.

Gabriela DIMA

O CARTE DESPRE REVOLUȚIA DE LA 1848

cartea de istorie

Harnic cercetător al presei arădene, Iulian Negrilă realizează — după **Scriitori tribuniști din perioada arădeană** (1983) — un nou volum *, unde urmărește felul în care acest important eveniment istoric, de la mijlocul veacului trecut, apare consemnat în presa arădeană. Cartea se deschide cu **un Cuvînt înainte** semnat de prof. dr. Elena Bărbulescu, în care se apreciază că „lucrarea de față, rod al unei intense munci de documentare, întreprinsă cu responsabilitate patriotică și vocație științifică, se oprește la unul din cele mai semnificative evenimente din istoria națiunii noastre, Revoluția de la 1848, care a mobilizat forțele progresiste din toate cele trei țări române, în ciuda vremelnicelor granițe ce le impusese vitregia timpurilor, netezind drumul mărețelor și hotărîtoarelor acte istorice prin care națiunea noastră și-a exprimat aspirația milenară de unitate, independență și suveranitate".

În **Introducere**, Iulian Negrilă explică felul în care și-a structurat cartea. „În opera secretarului general al partidului nostru, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, se află numeroase pagini de profundă analiză privind revoluția burghezo-democratică de la 1848 în țările române, în care se subliniază faptul că această revoluție a zguduit din temelii vechea orînduire feudală, marcînd începutul unei noi epoci în dezvoltarea economică, socială și națională a țării noastre. Aceste concluzii teoretice, gîndirea istorică a tovarășului **Nicolae Ceaușescu** privind revoluția română de la 1848, care constituie jaloane importante pentru cei ce studiază sau cercetează istoria poporului român în evoluția sa, constituie prima parte a lucrării". În partea a doua se urmărește cronologia evenimentelor, momentele semnificative și sărbătorirea revoluției burghezo-democratice de la 1848.

Pentru realizarea cărții, Iulian Negrilă a cercetat publicațiile românești arădene, de la sfîrșitul secolului trecut pînă în zilele noastre (existente în bibliotecile și arhiva din Arad), reproducînd articole și documente care să stea mărturie, peste timp, despre ceea ce a însemnat Revoluția de la 1848 în țările române. Majoritatea sînt extrase din importantul cotidian al românilor transilvăneni **Tribuna poporului** (din **1904, Tribuna**), care a apărut la Arad între anii 1896—1912. Autorul evidențiază rolul maselor populare, țărănești din ținutul Aradului în cadrul Revoluției de la 1848 din Transilvania. După cum reiese din documentele existente, primele acțiuni revoluționare la Arad au avut loc în martie 1848 și în perioada ce a urmat, avînd aceleași obiective ca ale întregii revoluții pașoptiste din toate țările române. Se remarcă acțiunile din zonele Chișineu-Criș, Șiria, Pîncota, Ineu, Lipova, Sîntana, precum și faptul că țăranii din zona Gurahonț—Hălmagiu au participat în masă în armata lui Avram Iancu. De altfel, personalitatea acestui inegalabil conducător al revoluției române apare reliefată din mai multe documente incluse în cartea lui Iulian Negrilă. Prin Arad a trecut și Bălcescu, în drum spre Avram Iancu, care se afla, cu moții săi, în munți. După Cornelia Bodea (**1848 la români. O istorie în date și mărturii**), sînt redate alte trei documente, dintre care îl amintim pe cel referitor la sinodul din Chișineu-Criș, din martie 1849, și rolul lui Ioan Dragoș în cadrul revoluției.

Cartea profesorului Iulian Negrilă se constituie într-o valoroasă și utilă culegere de documente despre Revoluția de la 1848.

Alexandru RUJA

---

* **Revoluția europeană de la 1848 reflectată în presa arădeană. (Editura Politică, București — 1985).**

Dumitru Siniteanu

●

Casa noastră

„... Te-au căutat mereu, la Năvodari și la Medgidia, li s-a spus că ești între pămînturi, de negăsit decît întîmplător, și-atunci și-au amintit de mine — și-uite !, chiar m-au dibuit (asemeni ție, tot între pămînturi — cum m-a dibuit și Mălineanu, atunci în '68) — somîndu-mă, da, da !, somîndu-mă să te găsesc și să te duc („... de-o fi nevoie chiar legat burduf !") la întîlnirea voastră după ani și ani (tu le știi mai bine numărul, așa-i ?) pentru a putea să raportați (așa mi-au zis : să raportați !), singurului profesor rămas în viață „... ce ați reușit să dați acestei țări care v-a încredințat prezentul ei și viitorul pruncilor ce vor urma să îi vegheze veșnicia !" Vino, deci ! Poate vom avea (apoi) răgaz de-o zi sau două (nu ?) să fugim și noi, să ne-ntîlnim cu movulalb dinspre magnolii sau cu tainele pe care le-am lăsat, atît de vii — odată și odată — sus, pe Caraiman și-n coasta lui, la „Cuibul dorului ..." Aduse chiar de Mitrea („Prîslea, cel dintre pămînturi", cum se poreclise el la anii ce îi ajunseseră la 7 !)" ... Rîndurile Anei declanșaseră galopul sîngelui cu senzația puternică de fugă și de zbor, de smulgere dintr-un miraj și pornire înspre clipă de răgaz în oaza lui de liniște. Și nu mai așteptă alt îndemn. Doar el, lui Mitrea, „Bici, „bătrîne", înspre mama noastră Ana !" Și-o porniseră ...

*

Își auzise numele rostit — citit din catalogul vechi de profesorul lui bătrîn („... optzeci, da, atît va împlini, chiar în noiembrie, în 21 !"), se ridicase și răspunsese prompt „Prezent !", iar la-ntrebarea „Să te auzim, măi, dragule, ce ai făcut în anii duși ...", se mărginise să răspundă deslușit, fără de emoție (ori de stinghereală) — „Am măsurat pămînturile și-am ... trăit !" Pe urmă, își plecase privirile. Albastrul pur, de neuitat din ochii profesorului, îl înduioșase. Se așezase în bancă, la locul de demult, de lîngă geam, de lîngă geamul prin care privise de atîtea ori înălțarea teiului și adulmecase, înfiorîndu-și anii tineri, mireasma de-mplinire a florilor. Realizase, însă, în aceeași clipă, o senzație de apăsare, de-ntețire a bătăilor de inimă. Își dăduse seama că senzația aceea de apăsare se repetase după multă vreme — da, de-atunci de cînd îl întrebase fiul, „... Tată, măi, unde-i casa ta, de-aici, cu mine, ești doar musafir din an în paște, unde-i casa ta și locul tău, și ..."

— oprindu-i temerea din șirul vorbelor cu răspuns direct și simplu, foarte simplu, „În toată țara asta, măi, băiatule, în toată țara-i casa mea și împlinirea ...", cu explicația (ulterioară) și mai simplă, despre rostul omului, rostul învățat (și moștenit) de la moșul său, de la moșul care-i îndrumase clătinarea pașilor către poarta dinspre uliță ... „De te-ai născut, să-ți știi menirea — să ridici o casă, adică, să faci un prunc și să pui un pom de rod pentru-mplinirea datoriei de-a trăi sub soare ! Pentru că — atuncea, numa'-atuncea ! — în toată țara asta —, unde ți-i afla, fi-va și o casă a ta !" ... Urmase însă și banchetul și-l smulsese glasul profesorului din senzația de apăsare și din gîndurile duse-n ani și-nspre singurătate, ... „... să-mi spui, te rog, de unde ai avut puterea de-a trăi mereu între pămînturi, fie printre rîpele din Bozovici, fie, colo, prin Dobrogea, în lucrul de la drumul nou al Dunării, sub zborul pescărușilor, părtași fiindu-ți doar .. teodolitul și mirajul, ploile și vîntul ?! Și-atunci — neașteptată ! — „povestirea" despre-un ... farmec ! Da, așa-l numise — farmec ! Farmec al întîlnirilor pentru-mplinire — cu dragostea aleasă pe viață, „... Sus, pe Caraiman, în vifor, într-o noapte dusă — după ce luaserăm o hotărîre clară, pentru totdeauna, taman în '68 !, cînd se rostise răspicat pornirea — „Haide ! Ne așteaptă mîine ..." —, după-o noapte petrecută-acolo, deci, și ne-nvăluise viscolul — scrîșniseră și umbrele ce ne cotropiseră prin maiestuozitatea lor —, iar ea ... ea își dorise pierdere, atunci ! Cu risc de noapte a sfîrșitului, alungîndu-și, de-abia în soarele irumpt în zori — miracol de nimicire a Sodomei și Gomorei ! — toate spaimele și paliditatea cutremurului, a cutremurului prin dăruire continuă, pustiitoare ! Și spălare, pentru înfrăgezime, în zăpada de puf, în zăpada pe care o transformase în fulgi de păpădie, ori în vestitori ai primăverii biruitoare, dărîmătoare a gerului ce-ar fi putut ucide ..." „Dar bine, omule ... atunci ? ... și-acolo ? !" — începutul de înfricoșare-a profesorului îl întrerupsese. Înainte de-a continua, dăruise albastrului dinspre sufletul bătrîn, seninul liniștii — „Era și-acolo, dragul meu, domn profesor, o casă-a noastră de popas, pentru alte drumuri ce ne așteptau ..." Și nu se mai ceruse altă explicație. Doar, la despărțire, o ultimă și simplă rugăminte : „... dacă vei avea răgaz, să-mi scrii pe unde-i mai învinge rîpele, pentru a sădi un măr și-un păr și-un piersic — pomii noștri de dintotdeauna, gata să înfrîngă gerul, viscolul și moartea !" Pe urma ... Pe urmă — iarăși — drumurile ...

---

* **Fragmente de roman.**

MILITANTISMUL TEATRULUI ARĂDEAN

teatru

Privită prin timp, mișcarea teatrală arădeană impresionează prin admirabilul său militantism, desfășurat cu credință și entuziasm decenii de-a rîndul, întru împlinirea marilor deziderate înscrise în programul său, pentru că teatrul nu a fost considerat niciodată, în această parte a țării, „un loc de distracțiune" ci, alături de școală, „unul dintre cele mai potrivite mijloace pentru întărirea conștiinței naționale, a solidarizării acestei conștiințe".

Prin acțiunile culturale, susținute cu patos de elevii Preparandiei arădene, sau organizate cu rîvnă de diletanții arădeni, sub egida Societății pentru foaia de teatru, a Astrei, ca și prin Asociația meseriașilor români „Progresul" sau prin reuniunile femeilor române și ale învățătorilor, prin reuniunile plugarilor și ale muncitorilor, teatrul a întreținut vie flacăra înaltei lecții de patriotism, îndeplinind o importantă funcție cultural-educativă, cu profunde implicații politice și sociale, pe planul promovării culturale a comunității naționale.

În perioada interbelică, Căminul muncitoresc — considerat o „a doua casă" a muncitorilor — a găzduit numeroase acțiuni culturale reprezentîndu-se cu fermitate și curaj piese politice și sociale, piese populare, cuplete satirice, scenete, „glume scenice", „tablouri vivante", în cadrul unor spectacole ce purtau amprenta unei plenare angajări politice, a unui hotărît militantism pentru construirea noii orînduiri, cea mai dreaptă dintre cele cunoscute în istorie. Aceste spectacole desfășurate în prezența unui mare număr de muncitori și de multe ori întrerupte de „oamenii" siguranței (precum cel cu „Azilul de noapte", pe scena Căminului muncitoresc, spectacol întrerupt deoarece publicul „a fost împrăștiat într-un mod foarte barbar de două plutoane de polițiști și unul de jandarmi") constituiau pretexte ale unor importante întruniri politice, revoluționare dar, totodată, o modalitate de educație artistică într-o opțiune repertorială ce își propunea să răspundă nu numai unor deziderate politice și sociale, ci și unora de ordin etic.

Inaugurat în 4 noiembrie 1948, după îndelungi și entuziaste strădanii, la 130 de ani de la desfășurarea primului spectacol în limba română susținut de elevii cunoscutei Preparandii, teatrul de stat arădean s-a impus prin cele peste 300 de premiere vizionate de peste trei milioane de spectatori, drept o prezență activă, dinamică în viața cetății.

Lizica MIHUȚ

consemnări

Educație și participare

Circumscrisă problematicii politologiei, unui capitol fundamental al acesteia — cum este participarea și învățarea, izvorîtă dintr-o bogată experiență practic-organizatorică, lucrarea * arădeanului Matei Șimăndan, apărută la prestigioasa Editură Științifică și Enciclopedică, investighează într-un plan mediu de generalizare, dar și cu ajutorul instrumentelor cercetării sociologice concrete, conduita participativă, rolul tinerei generații în contextul condițiilor social-economice, politico-juridice și cadrului instituțional specifice societății noastre.

Analizată prin prisma raportului dialectic dintre obiectiv și subiectiv, participarea tineretului exercită funcții de socializare, educaționale și formativ-ideologice. Dar aceste funcții nu se realizează în mod automat, spontan, de la sine ; este necesară intervenția actului educativ care, prin știință și prin dezvoltarea conștiinței, modelează competența menită să conducă la realizarea unei participări superioare în plan istoric.

Cercetarea întreprinsă de autor, ca și întregul demers teoretic-explicativ rezultat, dobîndește profunzime derivată din abordarea interdisciplinară (materialism istoric, sociologie, politologie, psihologie socială, filozofia educației) și din virtuțile metodei structural-dialectice. Deschiderile interdisciplinare favorizează conturarea precisă a relației dintre învățarea socială, participare și socializare politică, a motivației și planurilor participării tineretului la conducere, a indicatorilor de eficiență și căilor de optimizare a participării tinerilor la luarea deciziilor.

În virtutea multiplelor conexiuni ale participării și învățării sociale, autorul conchide că democrația și participarea nu sînt un dat, ci se învață, sînt dobîndite în procesul exercitării lor. Învățarea socială și educația conduc la formarea motivației și conștiinței participării cu toate dimensiunile lor moral-politice. În acest sens, școala, prin procesul instructiv-educativ, asigură premise favorabile pentru accentuarea caracterului integrativ al pregătirii tineretului în vederea participării sociale, formării și dezvoltării culturii, conduitei politice participative.

Comportamentul participativ se întemeiază pe o amplă cultură social-politică, pe capacitatea de învățare socială, de a judeca politic evenimentele, faptele sociale și este potențat de o motivație profundă care justifică din punct de vedere gnoseologic, axiologic și psihologic acțiunea umană și eficiența ei. Or, într-un asemenea sens, cultivarea atitudinii mature și responsabile față de participarea socială este scopul final al învățării sociale, socializării politice și învățării democrației de către tineri.

Analizînd multitudinea semnificațiilor relației dintre „participare prin învățare" și „învățare prin participare", autorul desprinde o serie de aprecieri și concluzii cu valoare diagnostică și cu deschidere practic-aplicativă, accentuînd pe ideea că dezvoltarea autoconducerii reprezintă atît o modalitate de activizare socială și de participare responsabilă a oamenilor muncii, cît și o școală a formării și dezvoltării personalității umane — perspectivă ce relevă sporirea influenței factorilor de conștiință, a celor moral-politici și științifici ai conduitei participative responsabile.

Prin problematica abordată, prin concluziile și considerațiile educaționale relaționate într-un demers teoretic-explicativ coerent și accesibil, lucrarea la care ne referim se înscrie ca un aport original în dezbaterile actuale ale temei participării și învățării sociale, adresîndu-se în primul rînd factorilor angrenați în procesul de educare a tinerei generații, cît și celor interesați de sfera largă a științelor socio-umane.

Prof. dr. Marțian IOVAN

---

* **Matei Șimăndan, „PARTICIPAREA TINERETULUI LA CONDUCERE", E.S.E., București, 1985.**

DANUBIUS

SUPLIMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL
JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ
MEHEDINȚI, ANUL III, MAI 1986

Zilele școlii mehedințene

În această lună s-a desfășurat prima ediție a unei ample manifestări politico-educative și metodico-științifice, ZILELE ȘCOLII MEHEDINȚENE, dedicată celei de-a 65-a aniversări a Partidului Comunist Român. Debutul l-a constituit simpozionul „Un jubileu de glorioase lupte și înfăptuiri revoluționare", în cadrul căruia au fost susținute comunicări despre : activitatea și lupta muncitorimii mehedințene sub conducerea comuniștilor, pentru unitate de organizare și acțiune în anii 1921-1948 ; organizarea și conducerea de către P.C.R. a luptei poporului român împotriva pericolului fascist și a războiului, pentru libertate și independență națională ; victoria socialismului, cucerire istorică a poporului român — **„Epoca NICOLAE CEAUȘESCU"**, epoca celor mai mari realizări din istoria României.

Scopul tuturor activităților l-a constituit generalizarea experienței înaintate acumulate de cele mai bune colective și cadre didactice, evidențierea modalităților în care trebuie să se acționeze pentru ridicarea continuă a calității procesului instructiv-educativ. Amintim, în acest sens, Concursul de matematică interjudețean „Gh. Țițeica", aflat la cea de-a VIII-a ediție, organizat la Liceul „Traian" și reunind pe cei mai buni elevi din numeroase județe din țară, între care Dolj, Maramureș, Prahova, Gorj, Timiș, Brăila, Vîlcea și județul gazdă, Mehedinți. Au participat, de asemenea, premianții la Olimpiada de matematică — faza națională, de la Arad. În acest an, mehedințenilor le-a revenit cinstea de a fi gazda acestei manifestări, județul nostru fiind și locul unde a avut loc ediția inaugurală.

Această etapă s-a desfășurat sub egida manifestării „Creativitate și eficiență în învățămînt". Sub același generic, la Liceul Industrial nr. 1, menționăm o altă manifestare de prestigiu, concursul de creație tehnico-științifică purtînd numele unui alt om de știință mehedințean, Ștefan Odobleja. Această întrecere a avut tot un caracter interjudețean Concursul s-a înscris, organic în triada : învățămînt — cercetare — producție. O noutate a acestei manifestări a fost interesantul concurs de povestiri științifico-fantastice, asupra căruia vom reveni pe larg, cu alt prilej. La acestea trebuie adăugate și numeroasele comunicări și referate susținute cu prilejul zilelor Liceului „Traian" și ale Liceului Industrial din Strehaia, precum și festivitățile cultural-sportive prilejuite de aceste evenimente din viața liceelor respective.

Numeroase mese rotunde și dezbateri au avut ca obiect teme importante în procesul instructiv-educativ („Actualitate și perspectivă în folosirea calculatoarelor", „Utilizarea Caietului metodico-științific în abordarea predării lecturii literare la clasa a VIII-a" etc.) sau privind orientarea școlară și profesională a elevilor vizînd concordanța ei cu obiectivele dezvoltării economico-sociale a județului nostru. Proiectarea activității didactice, conducerea științifică a școlii, biblioteca școlară au stat în atenția altor activități realizate în această perioadă.

Numeroase întreceri sportive desfășurate în cadrul Concursului polisportiv interjudețean „Cupa învățămînt — cultură" completează bogata paletă a manifestărilor din ZILELE ȘCOLII MEHEDINȚENE

Dr. Constantin NEGREANU
directorul Casei Corpului
Didactic — Mehedinți

însemnări

Un eveniment științific

Între multiplele și bogatele manifestări politico-ideologice și cultural-artistice care s-au desfășurat în Mehedinți, în luna mai, un loc distinct l-a ocupat cea de-a IX-a ediție a Simpozionului interjudețean „Mehedinți, cultură și civilizație", prestigioasă manifestare științifică, reunind, la Drobeta-Turnu-Severin, peste 150 de cadre universitare, cercetători științifici din institute de profil, arhive, muzee și biblioteci, activiști de partid și de stat, alți oameni ai muncii din principalele centre culturale ale țării. Acțiunea s-a desfășurat în cadrul complexului de manifestări cultural-artistice ce au omagiat în Mehedinți a 65-a aniversare a făuririi Partidului Comunist Român.

Organizat sub egida Consiliului județean de educație politică și cultură socialistă, de către Comitetul județean de cultură și educație socialistă, în colaborare cu Biblioteca județeană, Centrul județean de îndrumare a creației populare și Arhivele Statului, Simpozionul a găzduit și a dezbătut, în ședința de deschidere, desfășurată în impunătoarea sală a Bibliotecii județene, în cele 4 secțiuni și în cadrul unor mese rotunde, dezbateri și întîlniri științifice, numeroase comunicări și referate consacrate luptei eroice a poporului nostru, pentru libertate, dreptate și progres social, condusă în ultimele șase decenii și jumătate cu clarviziune de către gloriosul Partid Comunist, contribuțiilor importante aduse de județul Mehedinți în cadrul acestei mărețe epopei.

Mulți dintre participanți au relevat, în comunicările lor, bogatele tradiții de luptă revoluționară desfășurate în județul Mehedinți încă din a doua jumătate a sec. XIX-lea, marile ridicări la luptă din anii avîntului revoluționar premergător făuririi P.C.R., momentele fierbinți ale acestuia din întreaga perioadă interbelică etc. De asemenea, sînt de menționat interesantele contribuții din domeniul istoriei medii și moderne a României, precum și prezentarea unor remarcabile fapte și fenomene de cultură și civilizație românească tradiționale sau actuale, toate ilustrînd originalitatea și valoarea deosebită a acestora, în spațiul mehedințean, ca și în cel național.

Componentă de seamă a civilizației românești, ecologia, ocrotirea naturii, a constituit, și în cadrul simpozionului, o preocupare importantă, căreia i s-au consacrat un număr de 24 comunicări și referate, susținute de specialiști recunoscuți din țară și din județul Mehedinți. În acest fel, simpozionul își întregește problematica cu aspecte actuale ale conceperii ecosistemelor naturale în raport cu societatea.

În ansamblul său, actuala ediție a simpozionului „Mehedinți cultură și civilizație" **poate fi apreciată ca o reușită, atît prin tematica abordată de majoritatea participanților, cît și prin valoarea contribuțiilor aduse în elucidarea unor aspecte din domeniul științelor sociale și a celorlalte științe ce formează în prezent baza culturii și civilizației românești și universale, embleme ale aceste epoci mărețe,** Epoca Nicolae Ceaușescu.

tabletă

Întîia zi de iunie

Cu cît înaintăm mai năvalnic pe drumul vîrstei noastre biologice, mereu mai mult și aproape fără să băgăm de seamă, sîntem preocupați de grijile cotidianului, ca și de proiectele zilei de mîine.

Și e firesc. Se întîmplă însă, cu unii din noi, să uităm în mod nefericit vîrstele prin care am trecut. Înțelegem atunci nu-i așa, tot mai anevoie mentalitatea și vîrsta semenilor aflați la anii noștri de odinioară, ai copilăriei Și nu e firesc. Cînd se petrece un asemenea lucru, oricît de atenți am urmări calendarele, adevărata noastră stare personală, aceea pe care o trăim și nu doar o afișăm, nu poate fi decît a îmbătrînirii premature.

Trăim permanent în vecinătatea copilăriei, prin tot ce ne este în preajmă și cu deosebire prin copiii noștri sau ai semenilor noștri. Oricît de departe ar fi profesiunea pe care o exercităm de timpul copilăriei, în aparență doar, nu se poate să uităm acea cîtime din ființa noastră, a fiecăruia prin care noi am trecut, rămasă nemuritoare și care trăiește continuu, cu fiecare generație, prin cei ce ne urmează, aflați la rîndul lor la vîrsta copilăriei.

Iată de ce trebuie să simțim tot mai aproape, cît distanța de la o bătaie de inimă, la altă bătaie de inimă, sărbătorirea **Zilei copilului**, în prima zi a fiecărui iunie, festivitate a candorii și purității omenești, simbolul dăinuirii noastre prin copii, valoarea cea mai de preț și temeinică și care ne poartă peste timp, în eternitate.

Nic. CALOMFIRESCU

ALBUM LIRIC

GRAȚIA LUMINII

Eu sînt născut
din vina unei flori
de-a fi căzut în grația
luminii.
Ca o mare
unghia de la degetul tău mic
se înfrutună peste strigătul
aurit cu vis
al cărnii mele
neizbăvită.

CORNEL OTESCU

ALBASTRU

De dorul tău
Răsar povești

Alene chircite în oglinzi
Gîngurind lacome lîngă tine,
Ocean culcat albastru peste
lume,
Șirag de păsări năvălind
în mine!

RITM

Vara trage să moară
Abur de frunze
Despică
În vîrtejuri rotate
Timpul.
Sfarm totul
De pe acest disc.
Inventez totul
De la început
Și sîngele,
Însetat de seve,
Urcă în mine
Îmblînzindu-mă.

VICTORIA DUMITRAȘCU

MARINĂ

Valurile mării se sparg
înspumate de stînci
Pierzîndu-se apoi în abisuri
adînci,
Păsări cu aripi de spumă
se scaldă în valuri,
Pe țărmuri lucește nisipul
de aur ...

Își udă picioarele goale
soarele-n mare
Făcîndu-și îndătinata
plimbare,
Pe trupuri întinse își varsă tot
jarul
Vopsindu-și în arămiu tot
amarul.

Sînt scoici risipite destule
pe plajă ...
Și soarele țese în aur o vrajă !
Sufletul meu e o scoică adusă
spre mal
Dinspre străfunduri pe culme
de val.

AIDA CHIRIAC

CÎNTEC FRUMOS

Cîntec frumos de rodire și dor
Ochiul furat de garoafa
lumină,
Mugurirea aripii subțiată
de zbor
În solfegiul de crini și sulfină.
Eu te aștept între mîine și ieri
Și vreau să-nvățăm veșnicia.
În zale de muguri ne vin
lăncieri
Cînd arde prin maci ciocîrlia.

Și dacă va fi și va fi să nu vii
N-am lacrimi, nici ură, iertarea
E tot ce-mi rămîne, un joc
de copii
Cînd cade pe mări înserarea.

DUMITRU ENACHE

CÎNTEC PENTRU TUDOR

Steaua ta răsfiră munții
Mirosind a dor de pleoape
Tudore rămas ca plînsul
Și ca foșnetul de ape.

Fiecare verde e-o rană
De panduri sub arătură.
Le-a crescut pe umeri iarba
Și istoria pe gură.

Cade cerul ca părerea
Peste drumuri de pămînt.
Doamne, Tudore, oltene,
Neam de faptă și cuvînt,

Vladimire, căpitane,
Scriu cuvinte despre tine
Nană Tudore, oltene,
Sufletul ți-l port în mine.

MIHAI ANTONESCU

POETUL ȘI CUVINTELE

cronica literară

Marin Sorescu face parte dintre artiştii a căror biogroafie a trecut în operă ca o scrisoare deschisă. El experimentează într-una, mutîndu-se din poezie în teatru, în eseu, proză, rămînind el însuşi mereu. În mod paradoxal, dintre valorile creatorului, care s-a înfăţişat pe rînd sau simultan, ca poet, dramaturg, prozator şi eseist, cea mai cenzurată şi, totodată, cea mai guralivă este vocea lirică. La fel cum alţii trag starea poetică din visare, Marin Sorescu o extrage din persiflare. Nu există un stil propriu-zis al poeziei soresciene, deşi numărul epigonilor săi e foarte mare. Aceasta pentru că poetul scrie împotriva tuturor canoanelor şi prejudecăţilor artistice. Întrucît se raportează mai mult la formele poetice decît la stări şi sentimente, Marin Sorescu e un spărgător de norme literare.

O căutare a identităţii prin confruntarea cu ceilalţi sînt şi recentele cărţi „Uşor cu pianul pe scări" şi „Tratat de inspiraţie", în care autorul strînge un număr impresionant de eseuri critice, de convorbiri cu cei mai reprezntativi scriitori contemporani şi numeroase tălmăciri (unele în colaborare) din lirica universală a zilelor noastre. Farmecul dialogurilor din „Tratat de inspiraţie" constă în felul inimitabil al autorului de a discuta cu interlocutorii săi, ca şi cînd aceştia ar vorbi româneşte dintotdeauna. El pare, în convorbirile sale cu Borges, Bosquet, Capuano, Ferlinghetti, Hamburger, Pasternak, Rozewicz, Zidarov şi ceilalţi că-şi devoră partenerul, ieşind mereu învigător. Sorescu rămîne totdeauna el însuşi.

În „Uşor cu pianul pe scări", Sorescu urmăreşte fenomenul literar românesc, creionînd portretul scriitorului pornind de la operă.

Grupajul de portrete, deşi bogat şi compus uneori din simple creionări ocazionale, e foarte caracteristic pentru autor şi lasă impresii excelente. Ai îndată sentimentul că te afli în faţa unei personalităţi neobişnuite, de-o puternică originalitate.

Poetul de marcată originalitate s-a lăsat sedus de formele unui gen mai puţin pretenţios în aparenţă, gen necesar însă în atîtea privinţe chiar şi celui mai serafic dintre poeţi. În acest fel, Sorescu nu a făcut decît să intre în matca unei tradiţii strălucite a publicisticii critico-literare româneşti, conştient, de altminteri, că posedă suficiente resurse pentru a se face auzit şi remarcat printre alte strădanii similare. Am putea spune că Marin Sorescu se situează mai degrabă lîngă experienţa Arghezi decît lîngă modalitatea unui Pillat sau a altor români care s-au ilustrat în critica ori în publicistica literară. Tehnica expunerii adoptă aerul unei simplităţi naive, mereu dublată de umor, de elemente de fantezie şi pitoresc verbal.

Sorescu îşi priveşte subiectele dintr-o perspectivă ce îmbină scepticismul amuzant, elanul liric şi pornirea ironicosatirică. Cele mai substanţiale ni se par eseurile despre Mircea Eliade, Ion Lăncrănjan, Nichita Stănescu, Marin Preda, D.R. Popescu, Eminescu, Bacovia, unde analizele exacte şi formulările revelatoare produc reale satisfacţii. Sorescu ştie să descompună şi să recompună un mecanism poetic, să releve o frumuseţe singulară, să dezvăluie accentul unic al unui destin poetic. Vorbeşte, deci, din interiorul lucrurilor, dintr-o intimitate cu obiectul, fapt esenţial într-o asemenea întreprindere. Aerul său detaşat şi sceptic ori amuzat şi ironic ţine de o filozofie personală şi nu exclude familiarizarea cu obiectul, după cum nu exclude nici entuziasmul sincer de care se lasă uneori antrenat.

Nicolae JIPLEA

---

* **Marin Sorescu, „TRATAT DE INSPIRAŢIE", Editura „Scrisul Românesc", 1985.**

* **Marin Sorescu, „UŞOR CU PIANUL PE SCĂRI" — cronici literare — Editura „Cartea Românească", 1985**

Centenar D. Tomescu

S-au împlinit 100 de ani de la naşterea redutabilului critic şi publicist Dumitru Tomescu, personalitate marcantă a literelor româneşti din prima jumătate a secolului nostru, care s-a bucurat de o largă audienţă în epocă, impunîndu-se prin „energia de ton şi intransigenţă" (Eugen Lovinescu) a cronicilor literare pe care le publica în revista „Ramuri".

Născut în comuna Broscari (azi Livezile), judeţul Mehedinţi, la 31 martie 1886, Dumitru Tomescu s-a format în climatul de mare elevaţie spirituală, statornicit în Liceul „Traian" din Turnu Severin, al cărui elev eminent a fost. Întregul său destin de om de litere a fost marcat, în chip fericit, hotărîtor, de iniţiativa entuziastă de a fonda, împreună cu prietenul său C. Ş. Făgeţel, la 5 decembrie 1905, revista „Ramuri", al cărei articol-program — „Credinţele şi gîndul nostru" — i-a redactat sub pronunţata influenţă a esteticii literaturii sămănătoriste, a lui Nicolae Iorga, ideologul autoritar, în epocă, al sămănătorismului. Prodigioasa activitate de critic literar şi publicist a lui Dumitru Tomescu a fost urmărită cu viu interes de către personalităţi de primă mărime ale literaturii româneşti, care au formulat elogioase, îndreptăţite aprecieri la adresa fiului de ţăran din Livezile Mehedinţiului. Pentru marele Tudor Arghezi, Dumitru Tomescu a fost „un adevărat critic literar, care ştia să stăpînească ideea, fraza şi cuvîntul". La rîndul său, Nicloae Iorga îl consideră, în 1915, „cel mai original dintre cugetătorii asupra literaturii, culturii şi vieţii noastre publice din ultimii ani". De aprecieri asemănătoare s-a bucurat şi din partea lui Eugen Lovinescu, Ion Agîrbiceanu, Ion Lupaş, Onisifor Ghibu, Ion Clopoţel şi alţii.

Criticul literar Şerban Cioculescu, afirmă despre Dumitru Tomescu, într-un articol mai recent, că a fost un „critic riguros şi redutabil".

Victor RUSU

C. Rădulescu-Motru despre opera eminesciană

Preocupat, toată viaţa, de problemele filozofiei, abordînd, cu aceeaşi incontestabilă competenţă, cele mai variate domenii ale vieţii spirituale, **C. RĂDULESCU-MOTRU** s-a oprit rareori asupra creaţiei lui Eminescu. Atunci, însă, cînd a făcut-o, a formulat opinii de o deosebită valoare, care dovedesc că marele filozof avea un adevărat cult pentru Eminescu. În „Noua revistă română" (Nr. 10, din 14 iunie 1909), pe care a iniţiat-o şi condus-o, C. Rădulescu — Motru a publicat un articol dens şi restrîns ca dimensiune, cu titlul **„Cultura română şi Mihail Eminescu"**. În notiţa biografică la primul volum de poezii al lui Eminescu, criticul Maiorescu afirmă că „tînăra generaţiune de astăzi se află sub influenţa operei poetice a lui Eminescu". C. Rădulescu-Motru a publicat un rele critic a făcut „O curajoasă apreciere a poetului" dar că aceasta „are nevoie de o completare încă şi mai curajoasă". Şi iată cum vede filozoful rolul operei lui Eminescu în dezvoltarea culturii româneşti: „Convingerea noastră, a celor de astăzi, este că sub influenţa operei poetice a lui Eminescu se vor afla, de acum înainte, nu numai generaţiunea sau generaţiunile care l-au apropiat, ci toate generaţiile care-l vor urma şi, prin aceasta, întreaga cultură română. Opera lui Eminescu a pătruns pînă într-atîta mentalitatea celor ce vorbesc şi scriu româneşte, că urma ei nu se poate şterge pe veci; frumuseţea verbului eminescian va sta încrustată de-a pururea între podoabele sufletului românesc, cît timp acesta va exista".

Şi filozoful arată, apoi, prin ce anume Eminescu este şi va rămîne cel mai mare poet al nostru. Ceea ce face să crească mereu valoarea operei poetului este faptul „unicităţii sale", pentru că „influenţa lui Eminescu este unica influienţă durabilă care are de origină o personalitate română". Celelalte sînt influenţe străine, care nu durează. Eminescu este singurul cu „influenţă durabilă" şi de la care a pornit „O şcoală în adevăratul înţeles al cuvîntului". Eminescu — zice Rădulescu-Motru — „este dintre toţi scriitorii noştri acela care a reuşit să exprime cel mai larg fond de gîndire şi emoţiune în cea mai curată limbă românească. Pentru că atunci cînd „cuvîntul limbii sale materne era insuficient pregătit ca să îmbrace fondul unei gîndiri înalte, el n-a sacrificat fondul şi n-a schimbat nici cuvîntul, ci a muncit şi le-a făcut pe amîndouă să se corespundă".

C. Rădulescu-Motru remarcă faptul că limba lui Eminescu „este muncită, dar nu chinuită, ea este cum trebuie să fie în viitor". Creaţia a fost pentru Eminescu o adevărată tortură, pentru că el era preocupat ca „gîndirea sa să apară limpede ca un cristal". Eminescu — accentuează filozoful — „caută, într-adevăr, ceva: caută o formă personală şi adevărată gîndirii sale; se caută pe sine însuşi. Şi s-a găsit. Aici stă tot misterul nemuririi acestui poet". Părerea lui C. Rădulescu-Motru este că la porţile culturii române bat „atîtea gînduri şi atîtea doruri... şi toate cer vestmintele vorbirii ca să poată intra în viaţa poporului nostru" Convingerea lui e însă „că Eminescu a fost primul care a deschis acestor gînduri şi acestor doruri o poartă de intrare spre o viaţă durabilă". Şi concluzia filozofului este nestrămutată: „De aceea este şi natural ca aceia care vor veni după dînsul şi sînt împinşi spre misiunea aceloraşi „căutări de sine" să fie sub influenţa lui Şcoala lui Eminescu este prin excelenţă şcoala culturii neamului".

Articolul **„Cultura română şi Mihail Eminescu"**, în care C. Rădulescu-Motru a sintetizat reflecţii şi aprecieri de rară fineţe, adînci observaţii, rămîne mereu actual şi de permanentă referinţă pentru cei care se apleacă asupra creaţiei marelui poet.

Virgiliu TĂTARU

---

fii ai acestor meleaguri

Alexandru Bojin

Doctor în filologie, profesor, autor de manuale, cercetător şi publicist de marcă, Al. Bojin s-a născut la 13 octombrie 1916, în Şimian-Mehedinţi. A absolvit Liceul „Traian" în 1936, urmînd, pînă în 1940, Facultatea de litere şi filozofie, al cărei licenţiat devine — în specialitatea limba şi literatura română. În 1941 a absolvit Şcoala normală superioară, ceea ce dă temeiul didactico-pedagogic al unei frumoase cariere de dascăl, — carieră de 39 de ani — cărturarului Al. Bojin, care a ţinut strălucite lecţii atît tinerilor cît şi vîrstnicilor, viaţa şi munca sa, cu tributul totalei dăruiri, constituind o lecţie exemplară. Munca metodico-didactică a profesorului Bojin constituie un capitol cu aleasă încărcătură, dată de sarcini şcolare multiple cu experienţa care o oferă omului sensibil şi conştiincios. Aşadar: 11 ani director de liceu în Bucureşti, 5 ani redactor-şef al Editurii didactice şi pedagogice, 5 ani director general-adjunct în Ministerul Învăţămîntului, prorector şi şeful catedrei de limba şi literatura română la Institutul central de perfecţionare a personalului didactic — sînt domenii şi sarcini care presupun putere de concepţie şi de acţiune practică în vastul şi nobilul patrimoniu al instrucţiei şi educaţiei.

Din 1947, singur sau în colaborare, s-a impus ca autor de manuale, cercetător în didactică şi pedagogie, cu o prezenţă ritmică şi de elevată conduită în „Revista de pedagogie", „Gazeta învăţămîntului" etc. Aşadar, profesorul a fost dublat de cercetătorul prob, luminat în gînd şi faptă. Se cuvine a aminti că Al Bojin ne oferă o lungă listă bibliografică: 8 lucrări de specialitate („Fenomenul arghezian", „Logosul bacovian", „Eminescu şi lirica românească" etc.), 9 metodice (orientări moderne în studiul literaturii române în şcoala generală şi liceu, manual de literatură română — cls. XI, etc.) 107 studii şi articole publicate în diferite reviste de specialitate, dovedindu-se astfel reprezentant de frunte al filologiei şi didacticii româneşti contemporane.

Ovidiu VIŞAN

Odobleja şi literatura S.F.

inedite

Între bogatele lecturi ale lui Ştefan Odobleja se numără cîteva romane aparţinînd genului ştiinţifico-fantastic, precum şi numeroase fascicole din interesanta colecţie „Povestiri ştiinţifico-fantastice", editată în acei ani de revista „Ştiinţă şi tehnică". În mintea lui încolţeşte ideea de a scrie o asemenea povestire. Încadrîndu-se canoanelor pe care le presupunea aceasta, Ştefan Odobleja strecoară o serie de amănunte legate de biografia sa. Personajele centrale ale povestirii sînt un cibernetician legist şi inventatorul aparatului numit memoriograf. Această **Viziune în anul 2969** (scrisă, probabil, în 1969) este semnificativă pentru multilateralele preocupări ale lui Ştefan Odobleja, care poseda imense cunoştinţe din cele mai variate domenii.

N. CONSTANTIN

Spicuim de la rubrica „Ştiri diverse" a ziarului „Avîntul":

În pădurea din Ponoare, în seara de 18.V.2969 a fost găsit în stare de inconştienţă tînărul El a fost transportat cu helicopterul la spitalul judeţean. Ciberneticianul legist, chemat la patul bolnavului, i-a pus la fiecare tîmplă cîte o placă a memoriografului, aparat care, după cum se ştie, citeşte gîndurile şi gîndirea prin metode electronice, permiţînd şi înregistrarea fidelă, pe un fir de oţel, a firului memorial al celui examinat.

Memoria bolnavului, copiată la memoriograf, a fost, apoi, culată şi proiectată pe un ecran lat. Procurorul, ciberneticianul legist, medicii legişti şi alte persoane oficiale au putut viziona (vedea şi auzi) tot ceea ce examinatul el însuşi a văzut şi auzit. Atenţia a fost concentrată asupra capătului proximal al firului, unde erau înregistrate ultimele întîmplări din viaţa victimei, pînă la căderea sa în starea de comă. S-a restabilit astfel că fusese atacat cu ciomegele de către doi indivizi. Fotografiile agresorilor, copiate din creierul victimei şi amplificate, au fost difuzate în toată regiunea prin televiziunea locală, ceea ce a permis identificarea şi imediata lor arestare (...).

S-a procedat la luarea interogatorului celor doi agresori de către procurorul de serviciu. Agresorii au fost pe rînd invitaţi a lua loc pe un scaun în faţa procurorului, fără ca ei să ştie că prin acel scaun ei erau puşi la priză cu memoriograful. În timp ce ei negau cu înverşunare orice amestec în acea întîmplare, prin mintea lor alergau cu iuţeală şi nervozitate gîndurile lor cele adevărate, în care apărea frecvent figura victimei din momentul agresiunii. Procurorul avea, astfel, posibilitatea să constate şi să aprecieze totala contradicţie dintre vorbele acuzaţilor şi gîndurile lor care se proiectau pe ecranul din faţa organelor de instrucţie. Acuzaţii fiind aşezaţi cu spatele spre acel ecran, nu aveau nici măcar vreo cît de mică bănuială despre faptul că odată cu înregistrarea magnetofonică a vorbelor lor li se citea şi înregistra în acelaşi timp şi gîndurile lor cele mai ascunse.

Pe firul lor memorial s-a putut descifra clar şi precis agresiunea, reconstituită astfel în cele mai mici detalii. Ciberneticianul legist a înregistrat totul pe peliculă, după care filmul a fost reluat în faţa agresorilor, care au fost uimiţi, fiind nevoiţi a-şi recunoaşte în întregime fapta lor. Uimirea lor a fost şi mai mare cînd au asistat la filmul copiat din capul victimei. Ei au rămas ferm convinşi că cineva i-a „fotografiat" în momentul agresiunii. Perplexitatea lor era mare deoarece, pe de altă parte, ei ştiau prea bine că îl pîndiseră şi-l atacaseră într-un loc unde nu era nimeni, nici de faţă, nici prin apropiere. Mobilul agresiunii: rivalitatea în dragoste.

Cei doi huligani au fost condamnaţi la cîte 2 ani detenţiune în Institutul de reeducare aflat în colonia românească, de pe satelitul lunar. Ei au şi fost expediaţi spre cer cu racheta de 8 seara, ora Severinului (...).

Pentru conformitate,

Dr. ŞT. O.

COPII – POEŢI AI TIMIŞOAREI

CHEMARE CĂTRE COPII

Copii,
Veniţi să cîntăm pacea !
Să culegem florile bucuriei
Şi să le strîngem intr-un buchet
Al prieteniei.
Copii,
Veniţi să cîntăm pacea,
Să ne jucăm cu porumbeii,
Să le dăm drumul pe cerul albastru,
Intr-o horă a bucuriei copilăreşti.
Copii,
Veniţi să cîntăm pacea,
Să strîngem în hora ei
Toţi copiii lumii,
Să-nflorim în buchetul prieteniei
PLANETA NOASTRĂ !

Afrodita Carmen CIONCHIN
clasa a V-a
Şcoala Generală nr. 22

COPILĂRIA

Copilărie, basm şi paradis,
Rămîi cu noi cum eşti şi cum ai fost ;
Avem atîtea de făcut, de zis
Şi lumea fără tine n-are rost.

Ne place primăvara pe la sat,
Flori dalbe să privim şi mieluşei,
Sau vara, cînd, cu Nică la scăldat,
Mai vizităm şi ... pupăza din tei.

Iar noi, cei mari, nesupăraţi arar,
Părinţii ne mai mîngîie pe tîmple,
Ne dau orice şi-ar suferi amar
Cînd ceva rău ar fi să ni se-ntîmple.

Nu pot să-nchei decît c-un singur gînd :
Acestea toate cînd le mai găsim ?
Copilăria e un lucru sfînt
Şi vouă ce ne-o daţi, vă mulţumim.

Diana Camelia VIT
Clasa a VII-a
Liceul de Filologie-Istorie

FLORILE

O, oameni, culegeţi flori,
Căci florile Pămîntului,
Sînt atît de frumoase !
Albastre ca cerul senin,
Pure cum e floarea de crin,
Vara aurie,
Iarna argintie,
Roze ca trandafirul gingaş,
Roşii ca fecioarele răsăritului,
Violete ca şi crimpeiele — asfinţitului.
Oameni, invăţaţi culorile !
Oameni, invăţaţi să priviţi florile !
Ele sînt lumină, bucurie, pace,
Zîmbet de copii şi un cer senin,
Păduri, poieni, munţi şi cîmpii,
Părinţi, bunici şi jucării,
Mări, lacuri, fluvii,
Gîze şi puful bobocilor.

O, oameni, iubiţi florile !
Oameni, culegeţi flori !

Andreea SECHEI
Clasa a VII-a
Şcoala Generală nr. 18

FLOARE ALBĂ

Am văzut o floare albă,
Ce-i mai simplu decît ea
Lumea-n jurul ei să ardă
Fie viaţa cît de grea.
Ce îi pasă ei, sărmanei,
De durerea mea şi-a ta ?
Nu-i nevoie să întrebe
Că de vrea, sau de nu vrea,
Ea primeşte-o mîngîiere
De la lumea care-o vrea
Şi împrăştie-n tăcere
Stropi de rouă de pe ea.

Mihaela JURCA
clasa a VIII-a E
Şcoala Generală nr. 18

---

panoramic

În şedinţa de marţi a Cenaclului Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara şi al revistei „Orizont" a citit Marcel Sămînţă. **Referatul pe marginea grupajului de poeme prezentat a fost susţinut de** Ioan Viorel Boldureanu. **Au participat la discuţii :** Valeriu Drumeş, Marian Odangiu, Rodica Bărbat, Rodica Opreanu, Eugen Bunaru, Ştefan Maliţa şi Cornel Ungureanu , **conducătorul şedinţei.**

In şedinţa de marţi, 3 iunie a.c., ora 18, in cadrul Cenaclului de literatură pentru copii şi tineret, va citi un fragment de roman Mircea Şerbănescu. **Referat :** Sofia Arcan.

● La Liceul din Oţelul Roşu, în cadrul „Zilelor culturii", marţi,, 27 mai a avut loc **Sesiunea de comunicări a subfilialei Societăţii de ştiinţe filologice.** Şi-au adus contribuţia, cu interesante eseuri şi comunicări literare, profesorii din localitate **Tiberiu Boşcaiu, Ecaterina Murariu, Gh. Muroni, Adriana Raca, Ariana Sabău, Elena Cuzmanov,** şi prof. univ. dr. **Gh. I. Tohăneanu.** În finalul întîlnirii a avut loc şezătoarea literară cu tema : „Proza bănăţeană în circuitul valorilor naţionale", la care au participat scriitorii **Ion Arieşanu** şi **Mihai Marcu Deleanu,** cu ocazia recentelor apariţii editoriale „O pasăre în iarnă" şi „Baraj" ●**În dezbatere** — volumul prof. univ. dr. Eugen Todoran, „Lucian Blaga — mitul dramatic". La discuţiile organizate de Cenaclul Casei universitarilor din Timişoara au luat parte prof. univ. dr. Eduard Pamfil, conf. dr. Livius Ciocârlie, lect. univ. dr. Viorel Colţescu, lector univ. dr. Iosif Cheie Pantea, criticul literar Cornel Ungureanu, lect. univ. dr. Vasile Creţu. Şedinţa a fost condusă de către Cornel Secu, directorul Casei Universitarilor. ● **„Valori ale limbii şi literaturii române"** este genericul sub care s-a desfăşurat cea de-a şaptea ediţie a Simpozionului organizat la Chişineu Criş, în cadrul amplelor manifestări ale „Primăverii arădene". Şezătoarea literară, expoziţia de carte, lansarea unor volume apărute la Editura „Facla", recitalul de poezie, un amplu program ştiinţific, centrat în jurul simpozionului amintit, pot da măsura exactă a nivelului de cultură atins de această, deja reputată, manifestare, la care si-au adus aportul numeroase personalităţi. Au fost invitaţi şi s-au manifestat în cadrul simpozionului prof. univ. dr. G. I. Tohăneanu, Ion Arieşanu, conf. univ. dr. Alexandru Belu, cercetător L. P. Bercea, lector univ. dr. Ion Dalea, poeta Tatiana Fiondor, poetul Ilie Măduţa, conf. univ. dr. Ion Neaţă, criticul de artă Deliu Petroiu, poetul Iulian Negrilă, profesorul şi criticul literar Alexandru Ruja, Stelian Vasilescu, scriitor şi critic literar ş.a. ● **Astăzi, 30 mai, ora 19,** Galeria „Pro Arte" din Lugoj se deschide pentru a găzdui expoziţia sculptorului Petru Jecza Vorbeşte criticul de artă Coriolan Babeţi. Solista Filarmonicii de Stat „Banatul", Alexandra Guţu, va susţine un recital de violoncel ● **„Portrete de copii"** — expoziţia tematică realizată de elevi ai Şcolilor generale nr. 16, 3, şi 8, sub îndrumarea artistică a profesoarei Felicia Istodor, a fost vernisată în cadrul Casei universitarilor de către criticul de artă Deliu Petroiu. ● **La Cristurul Secuiesc (jud. Harghita),** oraş unde Marin Preda a fost timp de doi ani elev al Şcolii Normale, într-o clădire destinată azi Casei Copilului, s-au desfăşurat, în data de 26 mai, Simpozionul şi Concursul de interpretare legate de opera şi personalitatea marelui scriitor. La această merituoasă manifestare (organizată de Comitetul judeţean al U.T.C. şi Inspectoratul şcolar judeţean) au participat şi doi scriitori timişoreni : Vasile Popovici şi Daniel Vighi. ● **Romanul „Arşiţa"**, al prozatorului Laurenţiu Cerneţ, a putut fi audiat miercuri seara la postul naţional de radio, în dramatizarea şi regia lui Constantin Dicu.

● **„Zilele cărţii pentru copii"** — o amplă manifestare organizată de Biblioteca judeţeană Timiş, în perioada 26 mai — 2 iunie. Vom reveni.

---

serial

VIAŢA MARILOR VEDETE: LIV ULLMANN

67.

PLIMBARE cu Linn, la Beverly Hills. Doar noi două mergeam pe jos, aici. După ploaie, în aer se ridică mirosul peluzelor şi al florilor... Vorbim despre viaţă — despre bărbaţi, femei şi copii, dureri şi bucurie, despre ceea ce cunoaştem, despre ceea ce am visat... Linn pare mai bine pregătită decît mine pentru subiectul conversaţiei ; are un fel de inteligenţă naturală ce mie mi-a lipsit. Vorbim despre responsabilităţi şi asta o face să-mi spună că, în fond, n-are nevoie de mine : „Tu nu hotărăşti, în numele meu, decît în două situaţii : cînd e cazul să ies să-ţi cumpăr ziarul de dimineaţă, cînd să mă duc la culcare. Şi, adaugă, te ocupi să-mi dai să mănînc. Asta-i tot". Ne simţim foarte apropiate, aici, în plină stradă, departe de casă şi de prietenii din Norvegia, conversînd despre orice şi despre tatăl ei, despre fragii sălbatici ce, probabil, în acest moment al anului acoperă insula pe care trăieşte Ingmar. „Ce este viaţa ? întreabă Linn. Numai oamenii pe care-i cunoaştem ?". Priveşte insectele minuscule, care se tîrăsc pe pămînt, aproape de picioarele noastre. Îi povestesc că, în vremea copilăriei mele, numărul micilor creaturi era infinit mai mare şi că, între timp, o seamă de specii au dispărut. Şi că, din păcate, nici noi nu vom trăi atît de mult, încît să le păstrăm vii, în memoria noastră. „Acest univers de flori, jocuri şi vise, pe care-l consideri, acum, al tău — îi spun lui Linn — îl vei uita. Chiar dacă **realitatea, viaţa** însăşi trăiesc în tine... Ce este viaţa nu te poate nimeni învăţa..."

Selecţie şi adaptare,

Ana ALDAN

---

top

De la cea de-a doua ediţie a Festivalului muzical-coregrafic **„Laleaua de aur"**, desfăşurat recent la Piteşti, trio-ul timişorean **Marius Mihalca — Tiberiu Matzek — Mircea Nedelcu** s-a întors cu **Premiul II şi Placheta festivalului, pentru creaţie şi interpretare muzicală.** Manifestarea a cuprins şi atractive competiţii Break Dance, fapt ce explică prezenţa în juriu a apreciatei balerine Aglae Gheorghe ● La cea de-a patra ediţie a Festivalului **„Top T"** de la Buzău, desfăşurat sub genericul **„Un cîntec pentru pacea lumii"**, grupul timişorean **„Impact"** a obţinut **Premiul Comitetului judeţean U.T.C. Buzău,** formaţia **„Celelalte Cuvinte"** suţinînd un recital „hors concurs". ●**Placido Domingo** este interpretul principal al filmului „Othello", realizat de Franco Zefirelli şi prezentat la Festivalul de la Cannes. ● Un text de un dramatism sfîşietor ne oferă, pe fondul unei melodii şterse, duetul **Mirela Voiculescu — Cornel Fugaru :** „Atît cît vom fi împreună / Nici o toamnă nu ne va atinge / O primăvară eternă vom trăi", etc. De acord, zicem, dar să fie şi cu folos pentru iubitorii muzicii uşoare de calitate ! ● Cîteva extrase din ultima ediţie a cărţii recordurilor **Guiness :** pianistul **Richard Clayderman** născut în Franţa, pe adevăratul său nume Philippe Pages, a vîndut în numai trei ani peste 25 milioane de LP-uri, obţinînd pînă în 1983 127 discuri de aur şi 23 de platină. ● Cel mai interpretat cîntec în limba engleză **este „Happy Birthday To You"**, compus de Mildred şi Patti S. Hill. El a fost cîntat şi în... cosmos, de către echipajul navei spaţiale Apollo 9, la 8 martie 1969. ● De cea mai puternică amplificare la un concert rock au beneficiat membrii formaţiei **„The Who"**, la 31 V 1976, pe stadionul londonez Charlton A.F.G. cu staţii „Crown", fiecare de cîte 800 Watts şi 20 „Phase Linier", de 600 Watts, s-a obţinut un total de **76.000 Watts.** La 50 m distanţă de sursă, forţa măsurată a decibelilor indica cifra de **150 !** Nu ştim însă la ce distanţă de amplificatoare se aflau spectatorii... ● **Sophia Loren** a scris o carte despre acţiunea benefică a exerciţiului fizic asupra menţinerii sănătăţii şi armoniei corpului. N-avem nici un motiv să n-o credem... ● În cadrul celei de-a XXVI-a ediţii a Festivalului Internaţional al filmelor muzical-distractive de televiziune **„Trandafirul de aur"** desfăşurat între 1 şi 14 mai a.c. în oraşul elveţian Montreux, a avut loc şi un concert ce a inclus nume de prestigiu ca : Eurhytmics, Queen, „A-Ha", Phil Collins, Billy Ocean, Genesis, Roger Dalfrey, Colonel Abrahams, Frankie Goes To Hollywood.

Petru UMANSCHI

---

televiziune

DUMINICA, 1 IUNIE : 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. Muzică populară. 13,00 Album duminical. 14,45 Însemne ale unui timp eroic. 19,00 Telejurnal. 19,15 Copiii — primăvara şi viitorul naţiunii. 19,35 Din inimi de copii, un imn partidului iubit. 20,10 Film artistic : Copiii inventatorului. 21,50 Telejurnal. **LUNI, 2 IUNIE :** 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-ştiinţific. 20,35 Copiii — înaltă datorie faţă de viitorul naţiunii (reportaj). 20,45 Tezaur folcloric. 21,00 Film serial. Wilhelm cuceritorul (ultimul episod). 21,50 Telejurnal. **MARŢI, 3 IUNIE :** 20,00 Telejurnal. 20,25 Tinereţea noastră — tinereţea Epocii Nicolae Ceauşescu (emisiune-concurs). 21,50 Telejurnal. **MIERCURI 4 IUNIE,** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,40 Un om, un crez, o patrie urmîndu-l. 20,55 Tribuna Tv. 21,15 Vremuri de lupte şi mari biruinţi (IV). 21,50 Telejurnal. **JOI, 5 IUNIE :** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 50 de ani de la procesul luptătorilor comunişti şi antifascişti de la Braşov. 20,55 Partid viteaz, partid erou. Cîntece patriotice, revoluţionare. 21,05 Epoca Nicolae Ceauşescu — timp al marilor înfăptuiri revoluţionare. 21,30 Invitaţie în studiourile Radioteleviziunii. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 6 IUNIE :** 20,00 Telejurnal 20,25 Actualitatea în economie. 20,40 Cîntec pentru tinereţea eroului. 20,55 Cadran mondial. 21,10 Serial ştiinţific. 21,35 Timp al marilor înfăptuiri revoluţionare. 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 7 IUNIE :** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrşit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia 19,50 Film artistic. Marile speranţe. 21,50 Telejurnal. 22,00 Romanţe şi melodii de neuitat.

---

sport

LA ŞCOALA ...

.... de circ şi fluier pe dos, absolvită de oarecari arbitri din fotbalul nostru, şefi de promoţie, capi de serie şi copii minune s-au dovedit a fi, pe teren, concret, la fapte, cavalerii din Rm. Vîlcea, al căror număr şi isprăvi se află într-o (alarmantă) creştere — desigur, cu contribuţia minunatei Federaţii, care îi selecţionează, îi programează şi-i trimite la luptă, (torpile, ghiulele, laser, dar şi buzdugan, ori ghioagă, ori arc cu săgeţi otrăvitoare).

Miercuri, într-un meci mai mult ca penibil, maestrul de circ I. Crăciunescu, sus-ţinut de F.R.F. şi de ortacii săi, Gh. Constantin şi N. Dinescu, a împărţit, dacă numărai bine, unsprezece cartonaşe galbene, tocmai jucătorilor din cele mai bune echipe ale momentului, Steaua (şapte, să se înveţe minte, să coboare cu picioarele pe pămînt, altfel ar fi dat cu capul de cer), iar Dinamo — numai patru, asta pentru că bravii elevi ai lui Mircea Lucescu au dat tonul durităţilor ; fiind luna mai o lună plină pentru fotbalul nostru, ce şi-a zis tînărul I. C. : „noi arbitrii, sîntem stăpîni, încît batem şi recordurile cartonaşelor galbene" ; da, aici e surpriza : nici unul roşu ! Ba, roşu capătă, moral, acea trupă de vîlceni care, şi la Timişoara, s-au umplut de gloria de a fi „răsplătiţi" de public, în memoria căruia au intrat de-a pururi sub chipul necinstei sau al şmecheriilor (vezi meciul cu Gloria Buzău, vezi meciul cu „U" Cluj-Napoca), iar onor F.R.F., încă o dată (şi pînă cînd !), tace în lobodă şi oftează : chiar, Steaua ? ! ..

Miercuri, aşadar, s-a jucat restanţa şi revanşa Dinamo — Steaua, cînd gazdele s-au năpustit atît de aspru spre campionii Europei, încît şi la Tele s-a auzit durerea lor de dinţi (Cornel Pumnea: „bine procedează arbitrul livrînd toate cartonaşele galbene pe care le are în dotare"), ceea ce mă face să mă întreb şi şi să tac.

De altfel, aveam o mare bucurie în răstimpul în care nu (v)-am scris : l-am întîlnit pe Ştefan Covaci, în aceeaşi minunată formă a omului înţelept şi distins ; subiectul (con)vorbirii — abia izbuteam să-l provoc, atîta farmec şi miere poartă-n cuvîntu-i, — a fost Steaua, ca şi steaua sa, pînă la „steaua" lui Mircea Lucescu, ba, şi despre „Poli" : scapă de retrogradare, trupa e bună şi poate spori.

Haide, I. Crăciunescu (în tribune ! bun înţeles) !

Teodor BULZA

din literatura universală

Hermann Hesse

Nuvela pe care o traducem a fost scrisă de Hesse în 1906. A trebuit să aștepte însă 80 de ani pentru a vedea lumina tiparului, împreună cu alte cîteva nuvele inedite datînd din aceeași perioadă.

LOGODNICA

„Signora Ricciotti, care trăsese de puțin timp cu fiica sa, Margherita, la Waldstätterhof din Brunnen, aparținea acelui tip de italience blonde, apatice, puțin indolente, cum se văd adesea în Lombardia și în regiunea Veneției. Purta mai multe inele frumoase pe micile ei degete grăsuțe, iar mersul ei foarte caracteristic putea fi calificat drept balansare voluptos elastică. Elegantă și obișnuită cu complimentele, se îmbrăca cu gust, iar uneori seara cînta acompaniată la pian, cu o voce bine șlefuită, vrînd parcă să țină notele la distanță cu brațele ei scurte, durdulii și cu încheieturile puternic curbate spre exterior. Era originară din Padova, unde răposatul ei soț fusese un om de afaceri și un politician cunoscut. Trăise lîngă el într-o atmosferă de simplitate prosperă, mult deasupra posibilităților ei, gen de viață pe care se străduia cu disperare să-l continue și după moartea soțului.

Oricum, această persoană nu ne-ar fi interesat deloc dacă n-ar fi avut-o lîngă ea pe frumoasa ei fiică Margherita, care abia ieșise din adolescență și avea probleme cu lipsa de poftă de mîncare și cu anemia moștenită din anii de pension. Era o ființă încîntătoare, zveltă, blîndă, palidă, cu un păr bogat, blond închis

De la început, nu au lipsit bărbații care să se intereseze de eleganta și blonda paduană Dar mama stătea de veghe, înconjurată cu un zid de respectabilitate și de pretenții solide, care au pus pe fugă numeroși aventurieri. Fiica sa trebuia să-și găsească un soț în stare să-i ofere o viață lipsită de griji, și cum frumusețea îi era singura zestre, era necesar să-și dubleze atenția.

Totuși, viitorul erou al acestei istorii își făcu apariția la Brunnen în foarte scurtă vreme, iar lucrurile se desfășurară mult mai repede și mai simplu decît își imaginase grijulia mamă. Într-o zi sosi la Waldstätterhof un tînăr venit din Germania, care se îndrăgosti de Margherita la prima vedere și își exprimă imediat intențiile în mod ferm, așa cum fac numai oamenii care dispun de puțin timp și nu pot umbla pe ocolite. Domnul Statenfoss avea, într-adevăr, foarte puțin timp. Era proprietarul unei plantații de ceai în Ceylon și se afla în concediu în Europa, pe care trebuia s-o părăsească din nou peste două luni, urmînd să revină cel mai devreme după trei sau patru ani.

Tînărul acesta slab, bronzat, cu un aer autoritar, nu prea i-a plăcut doamnei Ricciotti ; îi plăcu în schimb frumoasei Margherita, căreia îi făcu imediat o curte asiduă. Nu arăta deloc rău, avea în felul său de a fi acel ceva nepăsător și senioral, caracteristic europeanului din colonii. Nu avea, de altfel, decît 26 de ani Faptul că venea din Ceylon, țară îndepărtată și minunată, era destul de romanesc, iar sensibilitatea sa de om care a trăit peste mări îi conferea o superioritate reală asupra celor ce-și duceau viața cotidiană în acel mic colț al Europei. Se îmbrăca din cap pînă în picioare după moda englezească. Nu-și pierdea calmul și superioritatea exotică decît în prezența Margheritei ; îi vorbea într-un amestec pasionat de germană, franceză și engleză, le pîndea pe doamnele Ricciotti de dimineața pînă seara, le citea ziarele, le transporta șezlongurile și se străduia atît de puțin să-și ascundă admirația pentru Margherita în prezența celorlalți turiști, încît în curînd fiecare observă cu o intensă curiozitate manevrele sale în jurul frumoasei italience. I se urmărea romanul cu un interes sportiv și se făcură chiar pariuri.

Toate acestea îi displăceau profund doamnei Ricciotti, și zile întregi fu văzută plimbîndu-și cu demnitate majestatea ofensată, în timp ce Margherita părea să fi plîns, iar domnul Statenfoss, posomorît, bea whisky pe terasă. Căzuse de acord cu tînăra fată să nu se lase despărțiți unul de altul și cînd, într-o dimineață toridă, doamna Ricciotti, furioasă, îi spuse fiicei sale că purtarea sa intimă față de tînărul plantator de ceai îi putea păta reputația și că, mai ales, un bărbat care nu dispunea de o mare avere nu intra în vederile ei, tînăra Margherita se închise în cameră și înghiți conținutul unui mic flacon de dizolvant, crezînd că e otravă.

În aceeași zi, în timp ce Margherita, suferindă, rămase culcată ore în șir pe divan, iar „mămica" ei se întreținu îndelung cu domnul Statenfoss la bordul unei bărci cu vîsle, logodna fu hotărîtă. A doua zi, energicul plantator de peste mări putu fi văzut luîndu-și micul dejun în tovărășia celor două doamne. Margherita era fericită ; mama ei, în schimb, considera această logodnă ca pe un rău necesar, dar trecător. La urma urmei, gîndea ea, nimeni la noi nu știe nimic despre această logodnă și dacă vreo nouă ocazie se va ivi, logodnicul, stabilit acolo, departe, în Ceylon, nu va constitui o piedică. De aceea, insistă ca Statenfoss să nu-și amîne călătoria de întoarcere în Ceylon și-l amenință cu o ruptură totală atunci cînd el își exprimă dorința să se căsătorească imediat și să-și ducă tînăra soție în Indii.

El se văzu silit să accepte, scrîșnind din dinți. La puțin timp după aceea, niște telegrame de afaceri îl chemară în Anglia și nu-și mai revăzu frumoasa logodnică decît la Genova, unde ea venise împreună cu mama ei să-l aștepte pentru a-l conduce a doua zi la vapor.

„Cel mai tîrziu peste trei ani voi fi înapoi și atunci ne vom căsători!", îi mai strigă el logodnicei sale, înainte ca vaporul să ridice ancora.

Mama și fiica se întoarseră liniștite la Padova și își reluară viața obișnuită. Doamna Ricciotti nu se dădea încă bătută : într-un an, gîndea ea, totul va fi altfel, vor merge din nou într-o încîntătoare stațiune termală și acolo li se vor deschide noi și strălucite perspective. În acest timp, logodnicul din depărtare scria lungi și dese scrisori, iar Margherita era fericită. Își revenise după emoțiile acelui sezon agitat, înflorea văzînd cu ochii și nu mai putea fi vorba de anemie, nici de lipsă de poftă de mîncare.

Vara următoare nu mai călătoriră în străinătate ; petrecură doar cîteva săptămîni la munte, într-un modest loc de vilegiatură și, puțin cîte puțin, mama depuse armele, încetînd să clădească planuri ambițioase care vizau mai sus de fericirea inimii, singura importantă pentru fiica ei. Împrejurările demonstrară, de altfel, în ce mare măsură Margherita era fiica mamei sale. Din ziua despărțirii de la Genova, nici o grijă serioasă n-o mai rosese, astfel încît se îngrășase pe nesimțite, și cum nici o frămîntare morală sau oboseală fizică — abandonase de mult tenisul — nu-i împiedicau dezvoltarea, nu numai fața sa frumoasă și palidă își pierdu expresia de melancolie și de exaltare juvenilă, dar și silueta ei elegantă dispăru, luînd cu încetul proporții pe care nimeni nu le-ar fi bănuit odinioară. Nu mai încăpea nici o îndoială : avea o tendință accentuată spre obezitate și era pe punctul de a deveni o respectabilă femeie-colos.

Trecură trei ani. Logodnicul le scrise, disperat, că-i era imposibil să obțină un concediu. În schimb, veniturile îi crescuseră și o invita pe scumpa sa logodnică să vină să se instaleze, ca stăpînă a casei, în frumoasa vilă pe care tocmai o construia la țară. Își învinseră decepția și acceptară oferta. Doamna Ricciotti nu-și putea ascunde adevărul că fiica ei își pierduse farmecul fizic și că ar fi fost o nebunie ca, ridicînd obiecții, să compromită un viitor asigurat.

Pînă la acest punct, întîmplarea mi-a fost povestită mai tîrziu. Am fost însă martor ocular la ceea ce urmează.

Într-o zi mă îmbarcai la Genova pe un vas al companiei Norddeutschenloyd, cu destinația Extremul-Orient. Printre călătorii de la clasa întîi, nu prea numeroși, am remarcat o italiancă tînără care se îmbarcase odată cu mine și care mergea la Colombo să-și întîlnească logodnicul. Împreună cu ceilalți tineri de pe vas, ne amuzam verificîndu-ne cunoștințele de italiană pe lîngă impunătoarea paduană, pe care o numeam colosul.

Din nefericire, atunci cînd marea, după capul Gibraltar, a început să devină agitată, tînăra italiancă se îmbolnăvi, și cea pe care o considerasem pînă atunci doar ca pe o fantezie a naturii, rămase întinsă cît era ziua de lungă pe șezlongul ei, atît de abătută încît, cuprinși de milă, o înconjuram cu atenții, fără a ne putea ascunde cîteodată un surîs la vederea taliei sale fenomenale. Îi aduceam ceai și supă, îi citeam în italiană, ceea ce o făcea să surîdă ; îi transportam în fiecare dimineață și în fiecare după-amiază șezlongul în locul cel mai umbros și cel mai liniștit de pe punte. Puțin înainte de sosirea la Colombo, se simți mai bine, dar rămase întinsă, indiferentă și obosită, cu o expresie puerilă de suferință și de slăbiciune pe fața sa amabilă și durdulie. Ne apropiam de Ceylon. Fiecare era nerăbdător să coboare pe uscat fuseseră despachetate căștile coloniale, umbrelele, hărțile și ghidurile de călătorie, unii priveau prin binoclu țărmul care se apropia. Domnea acea agitație zgomotoasă care se manifestă întotdeauna la apropierea unui port important. În mijlocul acestei efervescențe, paduana, aparent indiferentă, rămase întinsă pe șezlongul ei, suferindă, cu obrajii slăbiți și privirea somnolentă, în timp ce pasagerii se îngrămădeau în bărcile cu motor care urmau să-i ducă pe uscat.

În acel moment apăru, venind de pe țărm, un bărbat în costum colonial alb cu nasturi argintii ; arăta bine, figura sa juvenilă și bronzată sub cască avea expresie de calmă energie și îndrăzneală proprie multora din cei ce trăiesc în colonii. Ținea în brațe un monstruos buchet de flori enorme din Indii, care îi ajungea de la buric la bărbie. Despică mulțimea cu pasul omului familiarizat cu acest gen de vapor, aruncînd priviri neliniștite în jur ; cînd trecu alergînd pe lîngă mine, înțelesei imediat că trebuie să fie logodnicul colosului. Alergă mai departe în mare grabă, apoi se întoarse, trecu de două ori prin fața logodnicei sale, dispăru în fumoar, reveni gîfîind și dădu în sfîrșit de steward pe care îl imobiliză și îl reținu cu forța. Îl văzui dîndu-i un bacșiș, apoi interogîndu-l cu insistență ; stewardul surîse și, bucuros, îi arătă cu mîna șezlongul pe care, cu ochii pe jumătate închiși, zăcea tînăra paduană. Străinul veni lîngă ea. Examină persoana întinsă pe șezlong, reveni la steward care își confirmă spusele apoi, de la mică distanță, aruncă o privire critică spre tînăra cea grasă Strînse din dinți, se întoarse încet și, nehotărît, se retrase. Se duse în fumoar, dădu încă un bacșiș stewardului și primi un „whisky mare" pe care începu să-l bea tacticos, reflectînd Apoi stewardul îl invită politicos să plece și închise barul.

Cu fața lividă și marcată de o expresie satanică străinul străbătu puntea. Se apropie de bastingaj, lăsă încet să cadă imensul buchet de flori în apa sărată, apoi se aplecă peste bord și scuipă în mare. Părea că luase în sfîrșit o hotărîre. Străbătu încet puntea pînă la locul unde se afla paduana care, între timp, se ridicase ; privea în jurul ei, obosită și puțin neliniștită. El se apropie, își scoase casca care-i descoperi albeața frunții, contrastînd cu fața bronzată și îi întinse colosului mîna. Izbucnind în plîns, ea i se aruncă de gît și rămase acolo în timp ce logodnicul ei, sumbru și încordat, privea fix spre țărm, pe deasupra cefei îndoite și abandonate pe umărul lui. Se îndreptă apoi spre bastingaj și zbieră un vai de ordine furibunde într-o cinghaleză gîlgîită. După care se întoarse, își luă logodnica de braț și, fără un cuvînt, o conduse la barca lui.

Nu știu cum le merg în prezent afacerile. Dar în timpul călătoriei de întoarcere, am aflat de la consulatul din Colombo că se căsătoriseră.

Traducere de
Margareta GYURCSIK

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

29.

— Ce-ai zice de-o cină la Romanoff ?

— Și după aia ?

— Unde locuiești ?

— Undeva în vestul Los Angelesului. O casă pe o stradă veche și liniștită. Din întîmplare, casa îmi aparține. Dar nu uita ce te-am întrebat : și după aia ?

— Asta nu depinde, firește, decît de tine.

— Iar eu care credeam că ești un dur. Va să zică n-o să trebuiască să plătesc cina ?

— Pentru chestia asta ai merita o pereche de palme.

Fata izbucni în rîs și mă privi pe deasupra paharului.

— Să zicem că m-ai și pleznit. Văd că nu ne-am prea înțeles. N-ai impresia că Romanovii ar mai putea aștepta ?

— Ce-ar fi să încercăm mai întîi în cartierul de vest ?

— De ce nu aici ?

— Dacă o să-ți spun, cred că ai să pleci trîntind ușa. Acum vreun an și ceva am avut aici un vis foarte frumos. Și încă nu s-a risipit de tot. Îmi place să las lucrurile așa cum sînt.

Se ridică repede și își luă mantoul. Am ajutat-o să se îmbrace.

— Îmi pare rău, am spus. Ar fi trebuit să te previn.

Fata se întoarse. Era foarte aproape de obrazul meu, însă nu am atins-o.

— Îți pare rău că ai avut un vis și că i-ai păstrat amintirea ? Și eu am avut vise, însă le-am uitat pe toate. N-am avut curajul să le păstrez.

— Nu e chiar așa. Am cunoscut o femeie, o femeie bogată. Credea că vrea să se mărite cu mine. N-ar fi ținut. Probabil că n-o s-o mai văd niciodată. Dar nu pot s-o uit.

— Să mergem, spuse ea duios. Să-ți lăsăm amintirile în pace. Ce n-aș da să am și eu o amintire care să merite doi bani.

N-am atins-o nici în drum spre mașină. Conducea minunat. Iar cînd o femeie conduce atît de bine e aproape perfectă.

Vila se afla pe o străduță liniștită care șerpuia între San Vicente și Sunset Boulevard. Era mult retrasă și pînă la ea ducea o alee lungă. Intrarea se găsea în spate, străjuită de un mic patio. Fata deschise ușa și aprinse luminile în toată casa, apoi dispăru fără să mai spună nici un cuvînt.

(VA URMA)

Traducere de
Mihai CERNEA

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRAVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : TIMIȘOARA, strada RODNEI 1:
Telefoane : 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate
nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.BT. Index : 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 23

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ TIMIȘ

NR. 23 (1 007) ● 6 IUNIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

SUPREMA NOASTRĂ DATORIE

Dacă istoria e un drum neîntrerupt, care lasă în urmă comori de experiență și de creație umană, indiscutabil numele general al experienței și creației umane se personifică în civilizație și cultură. Fără ele n-ar fi nici istorie, nici umanitate.

În fond, orice individ și orice popor, mare sau mic, trăiește și rămîne în istorie prin capacitatea lui de a asimila, de a crea, de a valorifica și a păstra cultura. Monumentul ei se zidește greu, cu osteneală, cu truda secolelor și a generațiilor, care adună, piatră cu piatră, tot materialul din care se izvodește un gînd, se făurește o idee. Dar pentru ca acest material să poată fi adunat și monumentul înălțat, oamenii, popoarele, statele, omenirea au nevoie de ajutor material, de răgaz, de liniște, de pace. Văzînd dezastrele războaielor, istoria se așează în fruntea științelor care promovează pacea, omenia, care apără civilizația și cultura.

Pentru poporul nostru, istoria a fost demult proclamată drept cartea lui de căpătîi. A cunoaște și a iubi istoria proprie, povestea dramatică a vieții înaintașilor, a fost întotdeauna pentru noi o datorie vitală. Istoria trebuie cunoscută, respectată, iubită, dacă vrem să trăim și să fim ceva în lume. Cunoașterea istoriei în marile și luminoasele ei adevăruri, în contradicțiile ei, adesea cumplit de înverșunate, alegerea cenușii și a zgurii din consumarea trecutului, ca să putem cerne și lăsa prioritate focului cald și luminii dătătoare de viață, iată datoria oricărui om al acestui străbun pămînt românesc.

Să nu uităm niciodată că sîntem urmași și strămoși în același timp!

Cu fiecare amintire istorică pierdută, s-ar pierde, irecuperabil, o frintură din ființa noastră. Păstrarea cu sfințenie a documentelor, restaurarea și îngrijirea monumentelor rămase de la strămoși — este tot așa de importantă ca și grija consecventă pentru construcțiile prezentului prin care ne afirmăm vocația creatoare și ne deschidem viitorul. Cine nu păstrează în grădina istoriei sămînța florilor trecutului nu are ce semăna nici în ogorul viitorului, oricît de vast și de modern lucrat. Nimic nu lăstărește și nu rodește fără rădăcină!

Istoria cuprinde și știința, și artele, și gîndirea, adică toate momentele spiritului nostru. A le ocroti, a le vitaliza, a le întreține munca și afirmarea creatoare e tot așa de important, de necesar pentru societate, pentru popor, pentru faima în lume, ca și construirea marilor obiective industriale și semănarea lanurilor cu cel mai bun, mai rodnic și mai dulce grîu.

George DINU

Noua revoluție agrară și revoluția tehnico-științifică

La recentul Congres al țărănimii, secretarul general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** arăta că înfăptuirea hotărîrilor Congresului al XIII-lea al partidului **„impune ca o necesitate obiectivă angajarea cu toată fermitatea în realizarea noii revoluții tehnico-științifice și a noii revoluții agrare“**. În acest sens, se impune să se dezvolte puternic știința, învățămîntul, cultura și acestea să se împletească organic cu producția, inclusiv în ceea ce privește agricultura.

Una din previziunile lui Marx cu privire la dezvoltarea agriculturii este cea privitoare la creșterea în ritmuri mai înalte a productivității muncii în agricultură față de productivitatea muncii în industrie, schimbarea radicală a tipului de muncă în agricultură și chiar a agriculturii.

Reducerea treptată a disproporțiilor dintre productivitatea muncii din agricultură și cea din industrie și apariția fenomenului la care se referea K. Marx sînt determinate, evident, de ceea ce el, în capitolul intitulat „Mașinile și Marea industrie“, denumește „aplicarea tehnologică conștientă a științei“ în agricultură.

Înfăptuirea noii revoluții agrare, în condițiile noii revoluții tehnico-științifice, va trebui să ducă la confirmarea acestei previziuni a lui Marx și în țara noastră.

Conceptul de nouă revoluție agrară, elaborat de tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, în spiritul materialismului dialectic și istoric, definește un proces complex, tehnic, organizatoric, economic, social și ecologic — de durată, menit să determine transformări radicale, de ordin calitativ, în domeniul forțelor de producție și al relațiilor sociale, transformări materializate în modernizarea bazei tehnico-materiale, în creșterea decisivă a rolului cercetării științifice, în ridicarea calificării forței de muncă, în perfecționarea planificării, a formelor de conducere și organizare a producției, în sporirea cointeresării materiale și adîncirea democrației socialiste, în obținerea unei înalte eficiențe economice. Istoric, pătrunderea mașinii în agricultură a fost factorul decisiv în evoluția caracterului muncii agricole în progresul multilateral al satului, începutul procesului de industrializare a agriculturii, de schimbare radicală a acesteia, de scoatere a ei din letargia seculară. Referindu-se la această problemă în „Capitalul“, Marx vorbește de „Revoluția provocată de marea industrie în agricultură și în relațiile sociale ale agenților producției agricole“. El sublinia că „în sfera agriculturii, marea industrie are efectul cel mai revoluționar“. Aceasta a reprezentat „o uriașă revoluție“. cum o numește V.I. Lenin. Folosirea tehnicii mașiniste în agricultură a creat posibilitatea dezvoltării marii producții în această ramură și nașterea tipului de muncă desfășurat de lucrătorul agricol specializat, cu o înaltă productivitate, avînd la bază o disciplină caracteristică. A fost începutul unei agriculturi noi, moderne, eficiente.

Noua revoluție tehnico-științifică care se desfășoară în prezent creează condiții deosebit de favorabile pentru o revoluționare pe o treaptă superioară a forțelor de producție ce depășește faza mașinistă. Ea pune la îndemîna practicii agricole tehnologii noi care se bazează pe alte principii și pe noi energii, oferă un material biologic superior, pune la dispoziție metode noi de lucrare a pămîntului, de menținere a capacității lui productive pe termen lung, fără reînnoirea investițiilor, amplifică exponențial întregul potențial al acestei generoase ramuri a economiei naționale.

Promovarea largă a noului progres tehnico-științific în agricultură, avînd la bază rezultatele cercetărilor biologice, în special ale ingineriei genetice și nutriției va transforma agricultura patriei noastre în acea ramură a economiei care se va caracteriza nu numai prin productivitate înaltă, dar și prin statut de ramură științifică în care munca va fi în întregul ei creatoare.

În strînsă legătură cu dezvoltarea și introducerea noilor tehnici și tehnologii în agricultură, cu activitatea practică, se va acționa pentru perfecționarea forței de muncă, concomitent cu îmbunătățirea structurii pe vîrste a populației agricole prin aplicarea acelor măsuri de cointeresare care asigură menținerea în agricultură a forței de muncă tinere într-o proporție mult mai mare decît în prezent.

O componentă esențială a noii revoluționări a agriculturii, în condițiile noii revoluții tehnico-științifice, o reprezintă perfecționarea, în continuare, a organizării și conducerii acesteia prin aplicarea fermă a autoconducerii, a principiilor noului mecanism economico-financiar. În această primă etapă, acțiunile ce trebuie să se întreprindă în toate unitățile agricole sînt reducerea cheltuielilor de producție și de circulație pentru a obține beneficii cît mai mari, atît pe plan valoric, dar mai ales o sporire serioasă a producției fizice.

Cuvîntarea tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, la marele forum democratic al țărănimii, document de covîrșitoare semnificație teoretică și practică, a jalonat un amplu și mobilizator program de activitate revoluționară, de muncă și creație, de înnoire profundă a agriculturii în consens cu marile aspirații ale societății noastre, ale lumii satului.

Conf. dr. Grigore SILAȘI

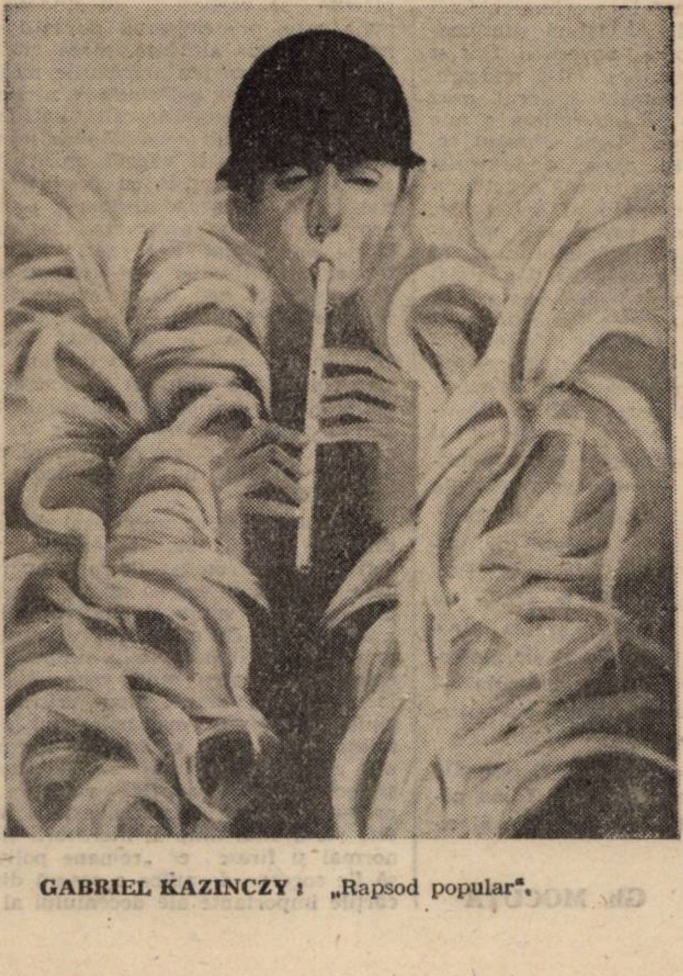

GABRIEL KAZINCZY: „Rapsod popular“.

·tableta·

Modelul

Acum și întotdeauna dragostea de patrie a fost și rămîne o trăsătură distinctă de caracter, o componentă acțională, ce constă în mobilizarea resurselor voluntare ale persoanei în vederea înfrîngerii obstacolelor care stau în calea devenirii sale plenitudinare. Ce altceva, dacă nu o asemenea trăsătură a dat și dă autenticitate și statornicie lui Ulisse din Odiseea lui Homer, care, de exemplu, în confruntarea cu Calipso sau cu oamenii de la curtea lui Alcinou ce-l îndeamnă să rămînă printre ei, răspundea imperturbabil: „Că-n lume nu-i nimic mai scump ca țara / Și-ai tăi părinți, chiar dacă-ți este casa / bogată pe pămînt străin departe / De-ai tăi...“

Sentimentul de dragoste față de țară depinde calitativ de felul în care omul știe să pună în valoare diferiți stimuli din mediul în care s-a născut și a devenit. El reprezintă una din cele mai importante surse ale trăsăturilor de caracter și, totodată, unul din factorii dinamizatori ai conduitei umane. Acest sentiment, ca de altfel oricare altul, nu-i însă un dat imuabil al naturii ori al educației, el se formează și se modelează diacronic, acasă și la școală, pe stradă ori în fabrică, în contact cu părinții și frații, cu educatoarea și învățătorul, cu profesorul și inginerul, cu maistrul instructor, într-un cuvînt, cu oamenii. În școală, sentimentul de dragoste față de patrie, cu deosebire, atitudinile afective ale copilului sau tînărului, apar și se dezvoltă în

Dr. Pavel PETROMAN

(Continuare în pag. 6)

Inimă tînără și generoasă

● Ecourile unui proces

Deceniul al patrulea al acestui secol a populat istoria cu evenimente de o densitate, amploare și gravitate neobișnuite, care au produs răsturnări în toate domeniile vieții social-politice, au supus omenirea la grele încercări și au croit drum spre declanșarea celei mai mari conflagrații cunoscute pînă acum. Ascendența pericolului fascist și revizionist, ca urmare a acaparării puterii politice de către naziști în Germania, a ridicat în fața clasei muncitoare din România, a partidului comunist, necesitatea realizării unui front național, un organism politic chiar, care să salvgardeze integritatea teritorială, suveranitatea și independența națională a poporului român.

În lupta sa pentru realizarea acestui deziderat, P.C.R. s-a lovit de opoziția aparatului represiv de stat, ca urmare a faptului că partidul activa în condiții de ilegalitate, de o bucată bună de vreme. Mulți membri ai partidului, ca și ai organizațiilor de masă, organizate și aflate sub influența comuniștilor, au fost arestați și li s-au intentat procese politice pentru imaginare „contravenții" la legile pentru apărarea liniștei publice și a securității de stat. În seria acestor procese se înscrie și procesul de la Brașov, din primăvara anului 1936, proces politic cu mare ecou în mase în care a fost judecat și condamnat tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**. Între altele, acest proces a reliefat puternica personalitate a revoluționarului comunist **NICOLAE CEAUȘESCU**, care s-a detașat permanent prin dîrzenie, intransigență și principialitate, ceea ce a convins pe toată lumea asupra rolului hotărîtor pe care îl avea, în desfășurarea procesului, tînărul militant comunist.

Iată cum caracteriza ziarul democrat „Arena", în numărul său din 11 iunie 1936 personalitatea tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**: „Fiu de țăran, ieșit din popor, acest tinerel intrat în viață la o vîrstă fragedă începe să știe că trebuie să vreie. Și își revendică mereu ale lui vreri. Eri la București, la Craiova, apoi la Ploiești, și în Valea Prahovei, în căutare și efectuare de lucru, își spune tovarășilor de muncă, a lui și a lor durere, a lui și a lor dorinți. Și de aceea a simțit efectele hipnozei cu vîna de bou. De aceea a fost dus în fața Consiliului de război din Brașov. De aceea, chiar în cursul dezbaterilor și pentru motive considerate de consiliu drept ultraj, tînărul Ceaușescu este condamnat la 6 luni în afară de lunga detenție și sentința de la sfîrșitul procesului celor 21 antifasciști din Valea Prahovei". Același ziar mai nota în numărul deja amintit : „Era într-o sîmbătă seara. La ședința comitetului antifascist din sectorul Negru erau adunați 40—50 de tineri ; Ceaușescu printre ei. Poliția cu vîna de bou, fugărea și atunci pe antifasciști. Toți aceștia sînt arestați, tunși, bătuți și reținuți pînă luni dimineața. Luni seara sediul se deschide din nou. Mereu printre primii, Ceaușescu. Din nou poliția, din nou arestări, din nou bătaie, și după o discuție de două zile din nou eliberați. Și Ceaușescu iarăși printre primii la deschiderea sediului, la munca de organizare a tineretului..."

Ziariștii prezenți la proces au fost puternic impresionați de atitudinea militantului comunist **NICOLAE CEAUȘESCU**, pe care au dorit să-l cunoască îndeaproape, să discute cu el. Eugen Jebeleanu, aflat în acele zile la Brașov, mărturisea, în articolul intitulat „Impresii de la un proces" (Cuvîntul liber, 6 iunie 1936), că, prin profunzimea concepțiilor și convingerilor politice, a atitudinii consecvent antifasciste și patriotice, tînărul **NICOLAE CEAUȘESCU**, în pofida vîrstei, era o personalitate cu o „inteligență de o maturitate surprinzătoare".

Un alt nume al scrisului românesc, din perioada interbelică, Alexandru Sahia, remarca în ziarul „Dimineața" din 27 ianuarie, după arestarea în localitatea Ulmi a patrioților antifasciști : „Ce altă vină au sutele de muncitori și intelectuali antifasciști care, îngenunchiați de ani de ocnă, zac în celule negre, însîngerați și ftizici, decît că au înțeles să lupte pentru pacea lumii, pentru libertatea amenințată de fasciști, pentru ridicarea nivelului de trai al maselor largi ?".

După ce, în urma intervențiilor curajoase și principiale de solidaritate tovărășească, judecătorii Tribunalului militar s-au declarat „ultragiați" și tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** a fost judecat pe loc și condamnat la 6 luni închisoare fiind exclus de la dezbaterile ulterioare, ziarul „Cuvîntul liber" din 6 iunie 1936 scria : „Inimă tînără și generoasă, să ne mirăm că i s-au dat... șase luni de închisoare ? Va trece vara, va veni toamna și îl va prinde lapovița. Ceaușescu, cu cei 19 ani ai săi (încă neîmpliniți, n.n.), nu le va putea simți și nu le va vedea..."

După pronunțarea sentinței definitive, prin care tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** a fost condamnat la 2 ani închisoare plus 6 luni de condamnare pentru așa-zisul „ultraj", 2 000 de lei amendă și 1 an domiciliu obligatoriu, în paginile „Arenei" apăreau rîndurile : „Pentru pîine, pace, libertate. tînărul Nicolae Ceaușescu va întîlni în ocnele țării noastre peste 1 500 de deținuți politici (comuniști și antifasciști, n.n.) cu care și-au luat sarcina de a lumina poporul".

Cu mare interes a fost urmărit procesul și de cercurile progresiste ale opiniei publice internaționale. La o săptămînă după pronunțarea nedreptei sentințe, din procesul de la Brașov, Romain Rolland scria primului ministru român : „În spiritul celor mai adevărați prieteni din Europa (ai poporului român, n.n.), vă rugăm stăruitor să puneți capăt acestor scandaloase abuzuri, care aduc un prejudiciu incalculabil României".

În sprijinul luptătorilor comuniști și antifasciști condamnați la Brașov s-au ridicat și alte personalități de seamă din Franța și din alte țări, în cadrul unei ample mișcări de solidaritate, organizată de Comitetul pentru Apărare a Antifasciștilor Români (Le Comité de Défense des Antifascistes Roumains) care activa la Paris sub conducerea lui Henri Mineur, Francis Jourdain, Jerôme Ferrucci. Ca urmare a activității desfășurate de acest comitet, a legăturilor pe care le aveau intelectualii francezi din conducerea sa cu mișcarea antifascistă din România, prin intermediul avocatului Radu Olteanu și al altor militanți antifasciști, faptele samavolnice petrecute cu prilejul judecării procesului antifascist de la Brașov au fost popularizate peste graniță.

Deoarece militanții comuniști și antifasciști condamnați nu împliniseră 21 de ani (vîrsta majoratului în acea vreme), fapt semnificativ, deoarece, după cum faptele au demonstrat, tinerețea luptătorilor comuniști și antifasciști implicați în acest proces a constituit un atribut în favoarea activității lor revoluționare, a determinat, în cursul anului 1937, intervenția în sprijinul prizonierilor politici comuniști și antifasciști din România a unei delegații a Ligii Howard pentru reforme penale. Deși nu s-a permis să viziteze Doftana, locul unde fusese întemnițat tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, concluziile pe care le-a desprins această delegație în urma vizitei de două săptămîni efectuate în România, în octombrie 1937, și discuțiile avute cu autoritățile represive, se vor adăuga la mișcarea de solidaritate internă, vor contribui la reintroducerea în primăvara anului 1938, a regimului politic în închisori.

În istoria noastră națională, fără îndoială, procesul politic de la Brașov, din mai-iunie 1936, se înscrie ca un moment de o deosebită însemnătate, cu multiple și adînci semnificații. Prin amploarea sa prin poziția dîrză și curajoasă a militantului comunist **NICOLAE CEAUȘESCU**, care a demascat cu vigoare primejdia fascistă ce amenința poporul român, ca de altfel toate popoarele dornice de pace de pe continent, procesul de la Brașov a determinat amplificarea luptei antifasciste a maselor sub conducerea P.C.R., a evidențiat necesitatea strîngerii rîndurilor tuturor forțelor democratice, patriotice, într-un larg front național antifascist, care să se constituie ca o stavilă în calea cotropitorilor pentru apărarea independenței și suveranității naționale.

Viorel SCRECIU

Brașov, 1936

... Era atît de tînăr. Cinstit, cutezător.
A înfruntat instanța acelei vremi nedrepte ;
Cuvintele-i aprinse, lucide, înțelepte
Reprezentau, cu patos, poporul muncitor.
Și ferm în fața vremii pledînd, înflăcărat
De cauza comunistă, cu-ntreaga sa ființă,
Necruțător cu zbirii fasciști s-a ridicat,
De neînfrînt, un tînăr erou, o conștiință.
Purta un crez fierbinte, revoluționar,
Și în cuvînt aprinsă o torță purpurie,
Prefigurînd, cu geniu profund vizionar,
Un timp visat în veacuri de dulcea Românie !

Lucian BURERIU

Premii literar-artistice ale U.T.C.

DUMITRU TOMA

În orizontul de așteptare al cititorului

Trăind literatura pînă la posesiune, Dumitru Toma este asemeni personajului din **Leul mov**, înrăitul colecționar de timbre rare, un însingurat dar ambițios alergător de proză scurtă : „Singur, pentru a înțelege și mai ales pentru a simți toate acestea, îți trebuie deprindere, un lung și perseverent exercițiu. Pe parcurs, satisfacțiile devin mari, cu atît mai mari cu cît știi bine că ele, aceste satisfacții, sînt numai ale tale. Deși, uneori, parcă mai simți nevoia să-i dezvălui cuiva taina și bucuria ta, să-l faci părtaș, poate chiar să-i îndrumi primii pași în lumea pe care tu o cunoști atît de bine". Nu este singura mostră cînd, „furat" de scris, autorul (se preface că, uită de personaje sau de discurs, nu însă și de cititor, scriind doar și de fapt pentru sine, pentru propria sa instituție, pentru propriul său uz, pentru a se elibera, de ce nu ?, de complexe și de „boala" scrisului. Jocul de-a clișeul, de-a melodrama, de-a biografia sau jocul de-a textul readuce în discuție cîteva puncte nevralgice ale povestirii contemporane, sleită sau revigorată, de la caz la caz, de tehnici și maniere. Subtextul scriitorului este un fel de „spin", plantat în coada povestirii și menit să-i apere spatele. „Bruiajul" povestirii contribuie într-o mare măsură la reprimarea unei plăceri care tinde să dețină supremația genului : plăcerea povestirii. Dar și a cititului. Cu ironie și falsă pudoare, scriitorul își violentează cititorul, prea adesea predispus să îngurgiteze o mie și una de narațiuni. Dacă **Obrazul cenușiu al dimineții**, piesa sa de rezistență, este și cea mai întinsă a volumului, avînd un deznodămînt mai clar, celelalte, în schimb, par a ocoli un astfel de deznodămînt, mulțumindu-se să-l sugereze ori nici chiar atît. Un astfel de suspens nu prejudiciază materialul epic pe care prozatorul, travestit în operator, ține să-l selecteze filmînd numai anumite scene și trecînd pe sub lupă toate mecanismele și manifestările exterioare ale personajelor. Insistența sa asupra mobilului exterior al acțiunii, asupra epidermei epice, plăcerea descrierii cu încetinitorul, tehnicile de vizualizare și reificare contribuie, toate, la încremenirea acțiunii pe liniile de forță ale acestei descrieri. Personajele sînt descompuse în actele și gesturile lor pînă la neutralizarea într-o baie de senzații, astfel încît ele, personajele — un cuvînt drag autorului — nu mai scriu sau compun o povestire, ci sînt scrise de ea.

Prin această manieră și prin reducția pe care o propune, Dumitru Toma pătrunde în orizontul de așteptare al cititorului avizat.

Gh. MOCUȚA

MARIAN ODANGIU

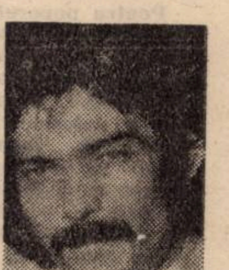

Pasiunea construcției

Prin 1975, dinspre facultatea de filologie timișoreană veneau zvonuri plăcute : se vorbea de un student minune care, precum eroii poveștilor cu intelectuali de altădată, sărea cîte doi ani într-un an (cu aprobările ministeriale de rigoare), nelăsîndu-le, nici celor mai severi dintre dascăli, satisfacția vreunei note sub zece. Tînăra minune filologică putea fi văzută (exista !) pe coridoarele instituției cu pricina, însoțită de un stol de admiratoare, poetese, prozatoare, toate aspirante la nobila glorie a scrisului. Era poet, prozator, textier al formației **Pro musica** și, aveam să aflu mai tîrziu, excelent prezentator. Încă înainte de a publica prima sa recenzie la **Orizont**, Marian Odangiu era o vedetă. La **Orizont**, Marian Odangiu a venit cu un foarte amplu studiu despre Mateiu Caragiale. Studiul a devenit (parcă) lucrare de stat și, în mod normal, devenea volum, dacă Marian Odangiu nu s-ar fi dedat cronicii literare.

Romanul politic, ambițiosul debut al tînărului critic, este consecința unei activități de cronicar literar ; nu culegere de cronici, care a mi se pare importantă prin voința de individualizare a criticului. De a fi în prezentul literaturii. Judecata sa e limpede și neîndatorată prea mult vreunui critic la modă sau vreunei mode critice. Paginile consacrate maeștrilor nu păcătuiesc prin delir apologetic, iar paginile consacrate „teoriei" nu sînt uscate și seci. **Romanul politic**, așa cum ni-l propune Marian Odangiu, este o realitate vie a unui timp al literaturii și era normal și firesc ca „romane politice" să fie socotite de autor o seamă dintre cărțile importante ale deceniului al optulea, nu întotdeauna considerate „romane politice" de comentatorii de proză. Privirea lipsită de prejudecăți a autorului se oprește și asupra unui șir de autori care n-au avut parte de o critică de întîmpinare deosebit de entuziastă ; asupra autorilor care, în partea aceasta de țară, constituie repere ale prozei.

Critic de aici, Marian Odangiu trebuie privit ca unul dintre arhitecții climatului literar timișorean. Excelent cunoscător al tradițiilor literare bănățene (are în manuscris un studiu privind literatura țărănească din Banat), diriguitor plin de tact al muncilor cenaclurilor Asociației, de veghe, atunci cînd numeroasele acțiuni ale scriitorilor își sporesc încă numărul, el știe să rămînă în planul doi pentru a scoate în evidență valoarea literaturii. Excelent constructor, fosta stea a studenților timișoreni știe a împăca aspirațiile cele mai felurite ale iluștrilor din viața literară timișoreană care are, în persoana lui, una dintre cele mai înviorătoare prezențe.

Cornel UNGUREANU

CONDIȚIA MORAL-POLITICĂ A TÎNĂRULUI SCRIITOR

(I)

Ancheta propusă de către revista „Orizont", avînd ca temă **„Condiția moral-politică a tînărului scriitor"**, se înscrie pe linia unor preocupări constante ale revistei noastre în ceea ce privește descifrarea unor sensuri majore ale contemporaneității românești, așa cum ne apar ele în practica cultural-artistică, în acest timp de profunde și fructuoase prefaceri revoluționare, în România socialistă a **EPOCII NICOLAE CEAUȘESCU**, răstimp de încununare deplină a unui lung drum de lupte, jertfe și împliniri în cei 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român și pînă azi. Ancheta noastră, la care au răspuns în numărul de față trei tineri prozatori s-a axat, în principal, pe următoarele idei:

1) Scriitorul ca om politic. (Problema angajării scriitorului, implicarea în spiritualitatea românească. La ce comandamente social-politice își propune să răspundă prin scrisul său ?).

2) Realizarea eroului „pur" — capabil, adică, de acțiuni exemplare. În ce măsură crede tînărul prozator că personajele și conflictele cărților sale sînt modelatoare ?

3) Ce personaje, ce conflicte ar vrea să-și propună în cărțile sale viitoare ?

TEODOR BULZA

„... TRĂIESC ȘI MUNCESC, EFECTIV ȘI AFECTIV, ÎN MIEZUL ACESTUI EV MEREU APRINS"

1. Socotesc oportună dezbaterea inițiată de revista „Orizont", cu atît mai mult cu cît, în acest an jubiliar din istoria Partidului Comunist Român, se cuvine a evidenția însemnătatea artei și culturii în societatea noastră, rostul lor determinant în procesul educației multilaterale, patriotice și revoluționare; tot așa, literatura — ea însăși componentă a avuției naționale — poate și trebuie să facă bilanțul angajării sale politice în această vastă și complexă acțiune dinamizatoare și novatoare, cu implicații solide asupra conștiinței umane. În ce mă privește, trăiesc și muncesc, efectiv și afectiv, în miezul acestui ev mereu aprins; în puținele mele cărți de pînă acum (romane, reportaje), în publicistică, se regăsesc dimensiunile racordării și implicării în spiritualitatea românească, inclusiv comandamentele social-politice care mă conduc în preocupările literare. Deocamdată, cotidianul mă subjugă, îmi copleșește existența și timpul, încît, acum, rămîn, sper, cu mai multe acumulări pe planul cunoașterii realității, chiar, cîtva, al modelării acesteia, decît pe planul transfigurării artistice a datelor lumii de azi, cu precădere a satului, a țăranului, a duratei, a eternității, cum am și încerca, în scrierile apărute.

2. Tînărul prozator, se zice în formularea întrebării; sper ca tinerețea mea să fie dovedită nu prin actele identității, ci prin judecata (justă) asupra realității imediate, prin atitudinea onestă față de munca de gazetar comunist și uneltele scriitorului comunist. Sper și visez să creez un erou „pur", da, capabil fie de acțiune exemplară, fie de acțiuni care nu sînt exemplare, ci memorabile (murind, bolnav sau bătrîn sau rănit, un personaj nu cere cititorului să-i urmeze exemplul, nu!). Personajele mele cîte s-au ivit pînă acum, sînt oameni buni sau răi, curați sau meschini, frumoși sau urîți, generoși sau ticăloși — cum viața însăși îi împarte, iar scriitorului i se supune, fie el și, cît de cît, demiurg al universului „său". Nu pot aprecia în ce măsură unele personaje din romanele „Iulie" și „Casa șerpilor" ar fi modelatoare; tînărul scriitor care sînt poate spera într-un bilanț mai consistent, în care și personajele să fie de referință; deocamdată privesc îndărăt cu regretul puținătății dar și cu consolarea că merită să mai încercăm.

3. Numai personaje, numai conflicte care să pară pe cît de firești pe atît de neobișnuite, pe cît de credibile, pe atît de surprinzătoare, dar totul să pară lin și inevitabil, cum rămîn viața și moartea, tinerețea și bătrînețea, ca semn al dăinuirii și, prin scris, a ființei care sîntem.

ILDICO ACHIMESCU

„AI DATORIA DE A SCRIE DESPRE ADEVĂR, DESPRE OAMENII TIMPULUI TĂU"

1. Cu experiența de aproape douăzeci de ani a scrisului gazetăresc, ajunsă relativ tîrziu pe teritoriul literaturii, realizez drumul lung, fascinant și dificil, pe care-l am de parcurs în procesul sensibil, exigent, al autoperfecționării, al cizelării mijloacelor de expresie, al îmbogățirii lor necontenite. Toate acestea, din respectul profund, hotărîtor, față de cuvîntul scris, față de forța acestuia. Din respectul față de cititor, din convingerea puternică, (neinhibantă, totuși), că ai datoria de a scrie despre viață, despre adevăr, despre oamenii timpului tău, despre aspirațiile lor de frumos, demn, cinstit. Pentru că aceasta îți este menirea de om al condeiului, din clipa în care ți-ai asumat misiunea grea, copleșitoare, a reflectării realității, asumîndu-ți și răspunderea de a fi tu — adică, simțirea, cugetul, lumea ta de gînduri și sentimente —, un filtru prin care să mijlocești, spre virtualii cititori, o „versiune". De lumea ta de gînduri și sentimente, de convingerile tale, de modul tău de a selecta și propune modele, fapte, soluții, urmînd să depindă efectul, atît cel artistic, cît mai cu seamă cel modelator, al întregului, ecoul pe care-l va stîrni cartea în rîndul cititorilor, înrîurirea pe care o va avea asupra lor. Atitudinea față de viață, față de întîmplările ei specifice, alese să alcătuiască substanța cărții, atitudinea față de fenomene, oameni, poziția ta — pe care el, cititorul, trebuie s-o simtă cu claritate, fără nici un echivoc — e întîia premisă-opțiune I se adaugă respectul față de adevăr, adevărul uman, mai cu seamă, imboldul interior de a nu te cantona într-o lume nesemnificativă, minoră tematic, lipsită de profunzimea și vigoarea trăirilor, a gîndului. Lumea pe care o prețuiesc și pe care visez s-o aduc în pagini de carte e o lume care devine, își amplifică propriile valori prin autodescoperire, prin trudă, prin înfruntarea cu sine însăși și abia apoi cu alte repere. O lume în care trăiesc oameni demni de a fi prețuiți, iubiți — nu întîmplător, îmi iubesc eroii, e firesc să fie așa, chiar dacă ei caută, se caută și nu sînt întotdeauna liniari.

2. „Erou-pur" ? Erou exemplar, erou-model; însă, într-o accepțiune mai largă: în mers, firește, surprins de-a lungul drumului său pe care l-a ales conștient de greutățile pe care le va avea de trecut, poate, de momentana sa slăbiciune de a depăși (cu efect estetic, sportiv), hopurile, de a ieși teafăr, demn, din hățișuri. Un erou care acceptă, din capul locului, pariul cu sine însuși: că merită să întreprindă ceea ce are de gînd, că este, el însuși, capabil de un tur de forță, din care va ieși mai puternic. Poate că eroina (din romanul meu de debut „Un om cu numele meu",) Anca St., nu a fost un erou „pur", dar, cu siguranță, unul modelator. Din experiența căreia puteai învăța fie și o cîtime; (nu ascund că m-au bucurat unele aprecieri, din cronici, dar și din scrisori, din impresii comunicate spontan, în acest sens). În volumul de proză scurtă în lucru la Editura „Facla", am eroi pe care eu însămi, mai întîi, îi respect, îi iubesc. Sînt eroi care mă modelează, m-au modelat în timpul făuririi lor, pe parcursul severelor confruntări avute „cu ei" în timpul scrisului. Nu mă refer numai la eroii „pozitivi", exemplari; modelatori sînt, cine n-o știe, în egală măsură, poate, eroii cu neîmpliniri, cu tare morale, prin contrast, prin refuzul de a-i urma; prin forța modelatoare a exemplului lor „negativ", care dă o și mai puternică strălucire binelui, frumosului.

3. Rămînînd fidelă nu unui „registru" tematic, ci unui mod de a aborda viața, visez să pot scrie un roman de dragoste. Cu personaje complexe, plauzibile, adevărate, cu o viață obișnuită, totuși, apta de a intra în pagina de carte. O dragoste care îi face să se împlinească, să descopere fațete ale eu-lui lor nebănuite nici măcar de ei înșiși. Să trăiască un sentiment de o intensitate aparte, pe potriva individualității lor Subiect banal? Răs-abordat? Posibil. În care eu cred, totuși: modelele — topite laolaltă, pînă la neidentificare, în creuzetul din care se vor naște — au început să trăiască, să se manifeste, să mă urmărească. Există, pentru viitorul nu prea îndepărtat, și alte proiecte: despre vina reală și falsa vină, despre false victime. Și acestea sînt legate, la fel de strîns ca tot ce doresc să scriu: de actualitate, de viață. E o profesiune de credință la care am ajuns tot prin gazetărie, prin posibilitatea pe care mi-a mijlocit-o de a cunoaște viața dintr-o mare diversitate de unghiuri, de a rămîne durabil, definitiv, sub fascinația ei.

IOAN VIOREL BOLDUREANU

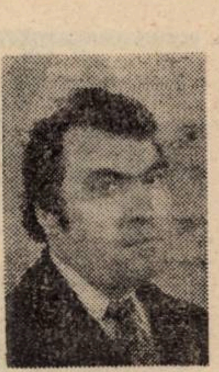

„SCRIITORUL — CONȘTIINȚĂ A EPOCII SALE"

Tematica supusă dezbaterii de revista „Orizont" se vădește a fi, în sensul înalt al cuvîntului, o examinare, un examen. Aceasta, prin actualitatea și acuitatea problematicii implicate, ca și prin temeinicia însăși a atitudinii căutătoare. Dar cum predispozițiile noastre sufletești și intelective ne îndeamnă la a numi și atributul acestui **examen**, cuvîntul ce se iscă deîndată este: **de conștiință.** Deci, o dezbatere despre examenul de conștiință al scriitorului tînăr și, pentru a porni pe făgașul înțelesului de tînăr scriitor, tînăr, aici, nu poate să însemneze decît actual, în miezul timpului său, al timpului nostru, dar nu oricum, ci prin actualitatea artei sale, într-un spațiu al creației unde noul, noutatea, se împărtășește cu **valoarea.** Numai astfel, ceea ce, după spusa lui Ibsen, s-a creat odată ca nou în artă, va rămîne nou pentru totdeauna... De aceea, sintagmei, metaforic tîlcuite, „scriitorul — martor al epocii" aș prefera-o pe cealaltă, de „scriitor — conștiință a epocii sale". Mă îndatorez însă cu deslușirea că, întrucît această din urmă ipostaziere poate fi percepută în chip și mai poetic, ea trebuie transcrisă nemetaforic astfel: scriitorul — o conștiință în epoca sa. Am aproape certitudinea că prin această transcriere poziția scriitorului ca scriitor în topografia conștiinței sociale este just „reperată", mai mult, că dezbaterea despre perpetuul examen de conștiință care este creația literară, creația artistică, devine ea însăși un examen de conștiință.

Dincolo de cetățeanul, de scriitorul-cetățean, care, în structura personalității sale, cel mai adesea de o netăgăduită și ireductibilă individualitate, trebuie neapărat să poarte accentele moralmente definitorii ale exemplarității, pe temeiul acesteia, în unitatea aceleiași personalități este **scriitorul-scriitor, scriitorul-creator,** o entitate nederivabilă, care nu se poate obține prin adaus de calități, ci în a cărei arhitectonică este **înnăscută** vocația. În virtutea acestei stări de lucruri, în cazul „aproximării" personalității scriitorului printr-un asemenea model uman, trebuie spus că formularea „artistul — conștiință în epoca sa" învederează o poziție **tulburătoare** a conștiinței scriitorului între întinderile pîcloase, tulburi, imprevizibile, insondabile și inepuizabile ale **conștiinței comune** — cu tumultul ei de frămîntări și neliniști, de abisuri și zbuciumări indicibile pentru gîndirea și simțirea din zona luminată a sufletului încă nu și-a ivit cuvintele și **conștiința teoretică,** cu structura ei ierarhizată, cu determinismul și cu imperativele ei. Exemplaritatea moral-cetățenească a scriitorului este străjerul înălțimii sufletești pe care vocația i-o dă, astfel încît scriitorul nu doar să spună lucrurilor pe nume, ci mai cu seamă să **numească,** prin limbajul creației sale, mereu, lucruri, fenomene din neștiutul lumii din noi, să mărească puterea și teritoriul luminii.

Am făcut dezvoltările teoretice destul de seci și aride doar pentru a arăta că, în complinirea statutului literaturii ca artă, în completitudinea acesteia, pe lîngă funcția ei de reflectare, funcție definitorie, prin care literatura este chemată să **oglindească** ce este măreț, ce este frumos în natura umană și în aspirațiile și idealurile omului, iar scriitorul este cu adevărat un martor care prilejuiește și orientează această oglindire — mai este și rostul ei demiurgic, întemeietor, de cunoaștere specifică, de biruință asupra neștiutului din noi; aceste rosturi și valori sînt și ele **un reflex,** dar un reflex al lumii interioare a scriitorului, care, în acele grave, tulburătoare împrejurări, oglindește informul, zbaterea conștiinței comune, lupta cu primejdiile propriilor adîncuri

Nu pot să nu cred — în necurmatul examen de conștiință care este scrisul în exemplaritatea și puterea modelatoare a unei arte profund întemeiate pe întinse valori ale culturii și spiritualității naționale și universale, cuprinzătoare, a unei astfel de literaturi.

Pagină realizată de
I.D. TEODORESCU

ILIE MĂDUȚA

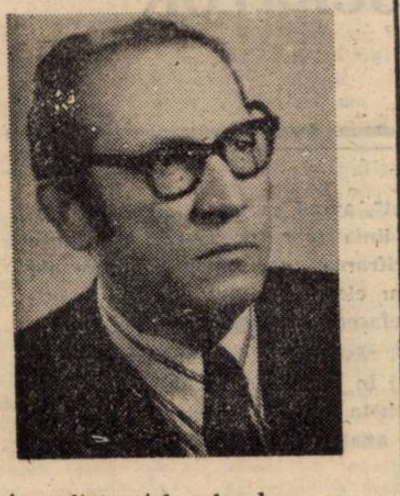

ETERNITATEA LUMINII

Sînt al zilei.
Lumina și vîntul mă farmecă.
Esența adică, mișcarea, vederea.
Nu voi spune nicicînd nocturnei tăceri !

— Du-te, lasă-mă !
Blîndele miresme ale nopții
nu le voi șterge cu mîna.
Dar lumina zilei,
neliniștea albastră a păsărilor,
truda albinelor în auriile flori,
adînca doinire-a pădurii
sînt oglinzile pure —
logodnă în care-mi cuminec sufletul.

RONDELUL PRIMĂVERII

Ninsoarea ce-n martie ninge,
cu toții o știm n-o să țină,
în nori tăinuiește-o lumină
de aur, de-azur și de sînge.

Se-așterne pe horn și grădină,
pe mugurii cruzi se prelinge,
ninsoarea ce-n martie ninge,
cu toții o știm, n-o să țină.

A iernii coroană se frînge
și gheața prin munți s-o ruină,
în ierburi tresare-o lumină
și ziua ce crește va-nvinge
ninsoarea ce-n martie ninge.

VALEA DEZNEI

Nu ești Castalia și nici Cefisos,
ești vocea umilă și blîndă a copilăriei mele,
te regăsesc mereu printre arinii negri,
printre căptălanurile smălțate de libelule
lunecînd curată sub dealul Cetății.
Nu peste mult întreba-vom neliniștitor :
„A fost aici cîndva o cetate ?"
căci zidurile sure se macină
și scînteietor Timpul năvălește pe dealuri.
Dar tu, vale senină, oglindi-vei încă
florile galbene — săbii ale forței,
dar și-ale tristeții sfîșietoare,
vei furișa pe sub pietre și rădăcini mustăcioase
clenii și păstrăvii prigoniți de mine-n copilărie.
Acestea îmi sînt emblemele vieții.
Nu drumurile zadarnic bătute, nu succesele,
nici întîmplarea și-nfrîngerile ce-mi înnegurară fruntea,
ci valea șerpuitoare și dealul,
cerul albastru plimbîndu-și norii de-argint și lumină
și cîntecul cucului ce tot mai întunecat se-ndepărtează.

STATORNICIA SENTIMENTELOR

Această credință adîncă,
această împăcare ce poate fi numită
tristețe, înțelepciune sau oboseală
acum cînd cumpăna apelor
spre marea umbroasă se-nclină.
Nici un drum dincolo de poarta casei mele.
Aici ochii mei se satură de lumina cireșilor,
de vînt în nopți cu lună,
aici ascult șoaptele celor de altădată,
le văd siluetele argintate-n grădină.
Drumul meu sfîrșește la poarta casei mele.

De aici eu însă aud
tandrețea izvoarelor, neliniștea norilor
și tunetul moale-nspre seară.
Zadarnic îngrămădesc cărți peste cărți,
la ce să visez palmieri, jungle, oceane,
templele mele sînt codrii merei
de fagi și carpeni lucioși,
sixtinele mele sînt norii.
Această iubire, înțelepciune și credință
melancolic vor scînteia în pămînt,
chiar dacă amintirea mea n-o să dureze.

NOSTALGIE

Mă duce doru-nspre vahine
și plăji cu alb nisip ceresc,
spre valuri azurii și line
și palmierii ce foșnesc.

Spre țărmuri ca o piele caldă
de trupuri exhalînd iubiri,
spre golfuri unde-n ris se scaldă
suavele perechi de miri !

spre-acel parfum profund, sălbatec
și flori ce-n taină strălucesc,
dar curcubeul de jăratec
și-umbrosul vis n-am să-ntîlnesc.

DAN FLORIȚA SERACIN

RUDI

„Dar tot în vacanța aceea, spre sfîrșitul ei, am trăit una din cele mai triste întîmplări ale vieții mele.

Aveam un foarte bun prieten aici la Podragu, îl chema Rudolf Mischinger, aparținea unei familii sărace, cu mulți copii ; Rudi era un băiat minunat, avea talentul de a desena cu o dexteritate de necrezut, cu o bucată de cretă sau cărbune făcea minuni îl priveam stupefiați cum scotea la iveală, pe ziduri dosnice, pe garduri, imagini miraculoase, aparținînd parcă altei lumi, ireale, dincolo de orice închipuire !

Suferea în tăcere pentru că părinții nu i-au îngăduit să studieze mai departe ; nu împlinise aici șaisprezece ani, cînd trudea deja din greu ca ucenic în laminor, cea mai grea secție a întreprinderii lui Auschnitt ; în pauza de prînz, auzeam în timp ce alții își mîncau osteniți ujina adusă de acasă, Rudi își proptea înainte o bucată de tablă, caldă încă, tocmai scoasă dintre valțuri, și desena pe ea cu creta imagini din lumea lui nemaivăzută. Adeseori se mai apropia cîte unul și îi strecura un codru de pîine în mînă, stătea, privea, se scărpina în creștetul capului pe sub șapca soiasă, se întorcea la ai lui, «e dus de-acasă băiatul ăsta», părea să spună, gesticulînd vag în dreptul tîmplei.

Într-o zi s-a întîmplat ca directorul fabricii, Skerla, să se abată, însoțit de moșu Klesch, maistrul secției, tocmai pe lîngă locul unde zăceau, proptite de perete, două bucăți de tablă de curînd acoperite cu desene ; s-a oprit, le-a măsurat de la distanță, apoi din apropiere și, ușor încruntat, l-a întrebat pe moșu Klesch cine este autorul lor. «Un tînăr.., răspunse acesta încurcat, Rudolf Mischinger îl cheamă, e ucenic la noi, mîzgălește și el ..., desigur numai în pauze, domnule director ..., dar am să iau măsuri ... !» «Bine, bine, îl întrerupse directorul, să vii mîine cu el pînă sus.» «Pînă sus» însemna la cabinetul său directorial.

Moșu Klesch simți că îl trec nădușelile de supărare, îl chemă pe Rudi și îi arse două scatoalce după cap, ca să le țină minte «pramatie, îi spuse, dacă te mai prind că folosești tabla patronului nostru pentru mîzgăliturile tale aiurite, te dau afară cît ai clipi din ochi, tu gîndac nemernic ce ești !, să mă cheme pe mine directorul pentru o treabă ca asta !, păi de mult n-am mai pățit eu asemenea rușine»

A doua zi, după ce îi dădu lui Rudi o salopetă nouă și saboți curați în picioare, moșu Klesch se înfățișă cu el la ușa lui Skerla, acesta îi pofti înăuntru și, spre mirarea lor, le oferi cîte un loc în fotoliile de piele din fața biroului său. Pe Rudi încăperea aceea lambrisată, cu mobilă greoaie, lucind mat, cu perdele de brocart la ferestrele imense și plante exotice în hîrdaie de stejar, îl intimidă ; o stare de neliniște crescîndă i se strecură în mădulare, în același timp cu răceala fotoliului de piele.

«Uite ce e, tinere, i se adresă lui Rudi directorul, după ce schimbase în prealabil cîteva cuvinte pe o temă oarecare cu însoțitorul său, am băgat de seamă că ai o mînă pricepută într-ale desenului, nici eu nu am fost străin în tinerețea mea de o asemenea îndeletnicire. Tocmai de aceea m-am gîndit că oameni ca tine ar putea să ne fie de mai mult folos în altă parte. Țin să îți aduc la cunoștință că domnul Auschnitt, patronul nostru, de curînd mi-a pus în vedere că putem să alegem tineri de pe la noi, talentați, și să-i pregătim în școli mai înalte, unde să se perfecționeze potrivit aptitudinilor pe care le au. Ce zici de o asemenea perspectivă ?» Directorul era pedant în modul de a se exprima, își alegea cu grijă cuvintele indiferent de interlocutor ; vorbea româna fără cusur, deși pe undeva, prin anumite inflexiuni ale vocii, trăda că nu aceasta era limba lui maternă. «Domnule director, răspunse Rudi cu glas abia auzit, tremurînd din toate încheieturile, părinții mei, cu părere de rău trebuie să vă spun, nu au posibilitatea ca să mă țină în astfel de școli, cum spuneți dumneavoastră !...» Skerla zîmbi pe sub mustață și, obicei mai vechi, își umflă sub plastron pieptul plin de importanță.

«Știm asta prea bine, tinereee... ucenic ! Nu m-ai înțeles. Noi sîntem cei dispuși să suportăm cheltuielile tale de școlarizare. Va veni însă vremea cînd ne vei recompensa, desigur, pentru această bunăvoință ! Dar, ca să nu lungim vorba, presupun că ești de acord. De altfel am și luat măsuri în ceea ce te privește. Mîine chiar te vei prezenta la cabinetul proiectantului nostru, domnul Ardeleanu, vei lucra sub îndrumarea lui, pînă vom decide la ce școală urmează să frecventezi ; cunoscînd limba germană, n-ar fi exclus să fii trimis în străinătate.»

Bietul Rudi mai că nu sărută mîna directorului Skerla ; era nebun de fericire. Simțea că îi cresc aripi, că e gata să se înalțe în văzduh avid de nemărginire, avea revelația că lumea reală se dilată, își pierde contururile prozaice, identificîndu-se cu fantasticele sale închipuiri !

Doamne, dacă ar fi putut sărmanul meu prieten să rostească, la fel ca în povestea lui Faust cuvintele : «clipă, rămîi, ești atît de frumoasă !» și dacă i s-ar fi împlinit această rugăminte... !

Unchiul Willi își scoase ochelarii aburiți, îi șterse cu un colț al feței de masă, ochii săi, clipind des, ne evitau privirea, căutînd spre zarea senină, dincolo de chenarul micuței ferestre a încăperii bucătăriei de altădată. „N-a trecut nici o lună de la acea întrevedere plină de frumoase promisiuni — își reluă el povestirea —, condițiile de lucru ale muncitorilor înrăutățindu-se, ei declarară grevă, riscau foarte mult în această acțiune, pentru că, probabil ați aflat, sub regimul Antonescu orice grevist putea fi deferit justiției sub cele mai grave acuzații, cu deosebire în întreprinderile angajate în producția de război ; două zile fabrica a fost paralizată, situația devenise alarmantă, Auschnitt dădea dispoziții, Skerla ezita să le aplice, era o vulpe bătrînă, știa la ce se poate aștepta — adeseori muncitorii răspundeau cu sabotaje măsurilor represive —, preferă calea tratativelor ; ceru să i se înfățișeze o delegație cu care să bată cădea la învoială asupra condițiior reluării lucrului. S-au ales trei muncitori, doi români și un neamț, acesta se numea Ernest Mischinger și era tocmai tatăl prietenului meu ; «du-te Ernest-baci, îi spuseră ceilalți, dumneata ești om serios, cu atîția copii, fă pe Skerla să priceapă ce ne doare căci se face că nu știe, mama lui de arșiv !» «Bine, se învoi el, mă duc, dar nu văd totuși de ce aș avea eu sorți le izbîndă mai mulți decît oricare altul» «Hai, că pe dumneata te cunoaște, îl atinse unul mai ghiduș, doar vrea să-ți facă băiatul domn, zi că nu-i așa !» Bătrînul Mischinger, înghiți în sec și, oftînd, se pregăti să se înfățișeze directorului.

Amănuntele acelei discuții dintre muncitori și direct r n le cunosc, nici nu erau interesante pentru mine la vremea aceea, în schimb am aflat altceva, anume ceea s-a întîmplat după respectiva întîlnire cu un gest Skerla îl opri pe bătrînul Mischinger să mai rămînă cîteva clipe în biroul său, acesta rămase încurcat privind la mocheta roșie, pe care încălțările sale și ale celorlalți, îmbîcsite de praf și ulei, lăsaseră urme mari negre. «Domnule Mischinger, dumneata ai un băiat, Rudolf, dacă nu mă înșel...» «Da, domnule director», răspunse stînjenit muncitorul, neștiind cum să se vadă mai repede afară din încăperea cu un aer ce părea mai sufocant decît acela de lîngă cuptoarele pentru recoacere, unde lucra.

«Să vină Rudolf Mischinger !» dădu dispoziție Skerla secretarei sale. Băiatul se înfățișă grabnic, purta un halat bleu, capetele unor creioane bine ascuțite i se iveau din buzunarul de la piept, spălat, îngrijit, dar mai ales cu luminița aceea de satisfacție a omului pe cale a-și împlini speranțele în ochi, Rudi părea cu totul altul decît cel aproape îmbrîncit în biroul directorului cu o lună în urmă de maistrul său, bătrînul laminorist Klesch. Își privi uimit tatăl, neînțelegînd prezența lui acolo ; aproape că se jenă de aspectul său distonant în luxosul cabinet al directorului. «Dragă Rudi, începu acesta pe un ton cvasi-amical, trebuie să-ți dau o veste proastă. Profit de împrejurarea că tatăl tău este aici de față, pentru a lămuri un lucru». Se lăsase lejer pe speteaza scaunului înalt și își împletise degetele mîinilor întinse deasupra mapei de piele de pe birou. «Patronul nostru, domnul Auschnitt, cu înțelegerea dovedită întotdeauna față de elementele tinere cu reale aptitudini, capabile a se afirma, în folosul lor, dar și al trustului, bineînțeles, a aprobat ca tu să-ți continui studiile pe cheltuiala sa, înțelegînd în felul acesta să absolve de o grea obligație materială, dar și morală, familia ta, numeroasă, după cîte știu. Iată însă că împrejurările nefericite din aceste zile, au dovedit că tatăl tău, aflat și dînsul aici — sublinie vorbitorul, poate surprins de aerul absent al lui Michinger bătrînul — care mai mult decît tine, poate, ar fi trebuit, să-și manifeste recunoștința față de mărinimia patronului, domnul Auschnitt, să lupte pentru interesele sale, de fapt ale întreprinderii noastre, a găsit de cuviință să se facă purtătorul de cuvînt și să apere cu o îndîrjire demnă de o cauză mai bună, cum spuneam, interesele meschine ale unor veșnic nemulțumiți — altfel nu pot să îi numesc —, ce îl așteaptă în curtea fabricii, în loc să se afle cu toții la locurile lor de muncă. S-au pierdut în felul acesta sume importante, Rudolf, foarte importante, poate și niscaiva burse să se fi pierdut între aceste sume... Ce zici, domnule Mischinger, nu e cazul să revenim la sentimente mai bune ?» se întoarse brusc, întărîtat Skerla, dovedind astfel cui îi erau de fapt adresate cuvintele micului său discurs.

Muncitorul nu dădu semn că ar fi priceput o iotă măcar din toată polilogia directorului. Acesta își pierdu răbdarea, mîinile sale înșfăcară brațele încovoiate, sculptate la capăt, ale scaunului, crispîndu-se.

«Așa stînd lucrurile, ce să mai lungim vorba, sîntem îndreptățiți să ne îndoim, cum se spune, că așchia sare departe de trunchi și să presupunem că investiția în pregătirea ta școlară, Rudolf, nu ne va fi de nici un folos. De mîine, deci, Rudolf Mischinger, rosti sentențios, îți vei relua atribuțiile de altădată în secția domnului maistru Klesch !» Băiatul, pentru care prezența tatălui său în cabinetul directorului continua să rămînă de neînțeles, luă cunoștință de această hotărîre cu o uimire fără margini. Buimăcit, aștepta ca directorul să mai adauge ceva, nu putea crede că referințele excelente primite din partea domnului Ardeleanu, auzise despre ele, au rămas literă moartă între coperțile unui dosar oarecare.

«Domnule director .. !» bîigui.

«Destul, îi tăie vorba Skerla, de mîine la domnul Klesch, m-ai auzit ?» Bietul Rudi deveni livid la față ; închise ochii, avînd senzația că toate obiectele din preajmă încep să se clatine, apoi să se rotească, din ce în ce mai repede în jurul său ; pînze roșii, albastre, verzi țîșniră din ungherele încăperii, se năpustiră să-l învăluie într-un vîrtej amețitor sufocant ; vorbele răstite ale directorului continuau să-l lovească în timpane. Intui că nu se va mai putea ține pe picioarele tremurînde în clipa în care mîna puternică a tatălui său îl strînse de umăr.

«Fiul meu, rosti cu voce grea acesta, trebuie să mergem».

Băiatul se lăsă condus împleticindu-se spre ușă.

«Nu trebuie să deznădăjduiești tinere, se auzi din urmă o voce, ai doar toată viața înainte. Al vostru este viitorul, sună deviza celor de-o seamă cu voi, nu-i așa, domnule Mischinger ?»

---

* Fragment din volumul „COPIII LUI CRONOS".

---

remember

Rafinăriile natuiii

De cu primăvară, ziua se trezește la fereastra mea î cîntecul privighetorilor. Mă deștept ca în copilărie, geamurile se alb se ca pînza de in, întinsă de femeile satului, pe prundișul încins. Mă s mir că nu sînt chemat insistent la treburi. Uite, se roagă mama, Nicu ie a trecut cu oile pe drum, iar ale noastre zbiară de foame. Constat c mama îmi personifică mioarele care trebuiesc duse la păscut. Mă scol c noaptea-n cap, n-aud foșnetul apelor Cungrei Mari, nici zăvoaiele înfio ate de curenții proaspeți ai văii, soarele n-a răsărit peste Brănila, însă olocviile muzicale ale privighetorilor, în negura verde a castanilor i-a teilor, îmi umplu odaia și-mi clătesc auzul cu azur resfirat pe cor le unor instrumente de vis.

Dimineața începe în ideile luminii, interpreta într-un fel de frenezie a cîntecului, pentru climatul necesar intrării n universul de miracole al unei zile care nu poate semăna cu ceea c a fost ieri, cu ceea ce-ți vor spune confrații, cu ceea ce vei gîndi și vei spune tu însuți celor apropiați, ori celor pe care abia astăzi îi vei desco ri. Nu e nimic monoton, chiar dacă îmi amintesc din nou de-un prieten e care nu l-am văzut de trei ani cît trei veacuri, chiar dacă de trei o a răsărit soarele întrebîndu-se, o dată cu mine, de ce era abătut u mare coleg, cu suflet neliniștit și puternic ca marea, și de ce n-am încet at să aflu care sînt pricinile ce mi-l arătau altfel. Și de ce nu l-am căut t în acest prea lung răstimp, să-i aud glasul și să-mi dau seama dacă n sînt eu însumi pricina îngîndurării care mă neliniștește de-atunci și e mine.

Un tînăr prieten mă va întreba cu tandrețe ce liter am dus azi la păscut.

Soarele arde încă-n tării, cu limpezime, candelarele albe ale castanilor răspîndesc încă arome curate, cîteva mierle s joacă pe chilimul mătăsos al ierbii, la fel de sprintene, copiii aleargă rin tainele parcului, într-o larmă reconfortantă, privighetorile și-au s ins partiturile, lăsînd să intre în scenă formațiile de toată ziua, rafin iile naturii își continuă lucrarea, orașul freamătă, cu uzinele, cu școli , cu laboratoarele sale.

E o zi obișnuită, alcătuită dintr-o infinitate de întîm ări mereu mai neobișnuit de frumoase. O zi în care dimineața începe î ideile luminii, ale neistovitei bucurii de a trăi și de a munci și de a sa o altă zi, la fel de limpede.

Anghel DUMIRĂVEANU

VASILE DAN

PELERINAJUL

Trebuie să ne arătăm privirilor lor,
zise cel mai mare dintre cei trei,
căci poposiseră cu încredere sub zidurile
unui oraș fericit
uite rîul de colo, în care primii noi să intrăm
înainte de răsăritul Soarelui,
căci ei trezindu-se cu noi în scăldătoare
ne vor urma negreșit,
căci bucuroși le vom arăta
aripioarele noastre amfibii
Trebuie să ne arătăm privirilor lor,
zise și cel mijlociu,
în timp ce afară începuse a sufla o boare răcoroasă
de vînt
chiar dinspre mare
umflîndu-le hainele subțiri —
și se înălță la început, cît putu, pe vîrfuri,
apoi insesizabil mai sus,
peste capetele mulțimii ce-l urmărea
cu privirea mirată —
și vom vedea, în sfîrșit, marea.

Trebuie să ne arătăm privirilor lor,
zise și cel mai mic, cel mezin,
cu fața căzută,
urmărind tot mai atent o furnică zorită,
aflată ca din întîmplare la capătul privirii lui,
iar el tot mai atent urmărind-o —
să cutreierăm fără osteneală pămîntul,
măruntaiele lui,
căci noi sîntem măruntaiele lui,
pînă vom ajunge plini de nădejdi, mulțumiți
dimineața
înrourați sub zidurile unui oraș fericit.

DEPARTE

Așa cum se îndepărtează două continente
perceptibil doar după un studiu continuu
de o sută de ani
și cei cîțiva centimetri noi
se umplu cu apă,
o materie fluidă, neliniștită ca sufletul,
strig
adu-ți aminte, adu-ți aminte
de mine
pînă mă mai auzi !

Fața ta nu ți-o mai recunosc
dar îmi aduc bine aminte de numele tău !

LUMINĂ ȘI ÎNTUNERIC

Stăm într-o lumină în care umbrele cresc
(ca într-o cameră obscură atunci la oculist
cînd, cu-o scînteie, cineva s-a apropiat
într-atît de ochiul, de globul tău ocular
încît între lumina slabă din față și întunericul
sever din spate
se înălța nu un zid gros sau înalt,
ci unul slab, translucid —
tu însuți, tu însuți).

Dar noi stăm acum într-o lumină ca de crepuscul
cu umbrele în creștere.
Măsuram cu pașii tocmai proporția aceasta gingașă,
mereu în schimbare, dintre lumină și întuneric,
în mijlocul căreia, vrînd-nevrînd, stam interpuși.

Acum însă e tîrziu,
acum însă stăm țintuiți locului
spre a nu ne izbi de lucruri :
apărăm, perpetuăm ordinea diurnă.

Din cînd în cînd abia mai șuieră în auz,
de departe, respirația celuilalt.

CERC

O singură lumină mă tulbură,
cea de la capătul aleii,
cea de la capătul tunelului acesta vegetal —
zise octogenarul ca de obicei vorbind singur,
oprindu-se istovit în mijlocul drumului.

O singură frunză mă tulbură —
zise bărbatul puternic, cel cu vederea ageră
și iute de picior,
ea mi se așterne deodată galbenă-n față,
mult, mult prea devreme ca să-i aflu locul
pețiolului său.
Un singur cuvînt mă tulbură
de azi înainte —
zise femeia bărbatului său,
buzele mele sînt arse de silabele lui
ori de cîte ori închizi ușa
ieșind la vînat —
să fie chiar numele fiarei ?

Un singur lucru mă tulbură : primul —
zise copilul fericit,
zăpada, lumina aceasta ce cade din cer fulguind
și se topește în palmele mele, pe obraji încingîndu-i,
mi-o bea oare trupul ?

Un singur lucru mă tulbură —
zise octogenarul cu vederea slăbită,
pornind iarăși la drum,
auzul meu percepe aevea
tot ceea ce ochiului
abia i se năzare.

PREMIILE CONCURSULUI „POESIS" — CONSTANȚA, 1986

Juriul ediției a IV-a, constituit din scriitorii : **Anghel Dumbrăveanu** — președinte, **Corneliu Sturzu, Gheorghe Pituț, Nicolae Ciobanu, Eugen Uricaru, Constantin Novac, Valentin F. Mihăescu** și **Badea Mîndra** (redactor șef-adjunct al ziarului „Dobrogea nouă"), prof. **Victor Mihalașcu** (Comitetul județean al U.T.C.), **Florin Pietreanu** (conducătorul cenaclului „Poesis"), a acordat premii după cum urmează : Premiul Uniunii Scriitorilor : **Jeanina Marinescu** (elevă, Constanța) ; Premiul revistei „Viața Românească" : **Nicolae Roșianu** (economist, Timișoara) ; Premiul revistei „Luceafărul" : **Lavinia Dumitrașcu** (bibliotecar, Constanța) ; Premiul revistei „Steaua" : **Alexandra Adeodata Caragioiu** (studentă, București) ; Premiul revistei „Convorbiri Literare" : **Mircea Dobrovicescu** (bibliotecar, București) ; Premiul revistei „Orizont" : **Iancu Grama** (profesor, Bacău) ; Premiul „Revista Română" : **Daniela Vintilescu** (muncitoare, Constanța) ; Premiul revistei „Tomis" : **Constantin Chiotan** (tehnician, Timișoara) ; Premiul „Poesis" : **Paul Spirescu** (profesor, Adjud) și **Ana Ruse** (institutor, Constanța) ; Premiul ziarului „Dobrogea nouă" : **Anamaria Stan** (elevă, Medgidia) ; Premiile Comitetului județean Constanța al U.T.C. au fost obținute de elevi, astfel : I, **Angelica Lambru** (Constanța) ; II, **Flavius Iancu Obeadă** (Brașov) ; III, **Arina Nițulescu** (Constanța) ; Premiul Societății științifice și cultural-artistice „I.L. Caragiale" a liceului „Mircea cel Bătrîn" din Constanța : **Monica Dumitrescu** (de la cenaclul „Poesis") și **Daniela Teodorescu** (de la cenaclul „Mlădițe dobrogene").

---

figurine

Doi tineri poeți

Ioan Evu și **Dumitru Mălin** vin în poezie din spațiul transilvan. Și cam din aceeași generație. Debutînd la „Facla", ei publică, acum, al doilea sau al treilea lor volum. **Ioan Evu** are o fervoare patetică structurală, care nu-l părăsește nici în recentul volum, **„Somnul în munte"**, căci el se dorește aceeași flacără **„într-o ardere profundă și deplină"**. Poetul are cultul poeziei febrile, de un patos mereu juvenil, umbrită din cînd în cînd de un aer nostalgic ce vine din straturile incerte temperamentale. Evu își conturează un spațiu originar, în care își regăsește firesc rădăcinile. El este un colorist plin de seva unei naturi mărețe, tradiționalist, în linia poeților ardeleni, dar, pornind de la ei, el își conturează și o a doua linie de tensiuni poetice moderne care, în acest volum, devine mai evidentă. Poezia sa ajunge, astfel, mai abstract-meditativă. Uneori, chiar atinsă de impulsuri ironice. Un gen de jurnal intim, în care poetul își regăsește vechile obsesii : necesitatea scrisului, hîrjoana, jocul cu **„fulgerul aprins"**, căutarea ființei în lume, sentimentul erotic, sentimentul înstrăinării fiului de țăran în spațiul citadin.

Ioan Evu evocă tristeți provinciale, cîntarea solitudinii, unde **„melancolia umblă acum pe catalige"** și **„Din panoplii îmi rîd în față ruginite arme"**. Atmosfera burgului transilvan e sensibil evocată, chiar dacă ea e regăsită și la poeții interbelici, cu care tînărul poet se conectează spiritual și stilistic. **Tot** ca la ei, imaginea lui Evu e păstoasă, suculentă, picturală. Ca să nu mai amintim de un anume elan patetic al acestor poeme și de un aer de sentimentalitate grațioasă, în care poetul se simte mereu acasă. Instinctul acestei poezii e unul sănătos, robust, înfocat, nu tinde spre stări și deprimări contrafăcute și, chiar cînd descoperim melancolia, ea are o undă candidă, e aproape feciorelnică, poetul fiind un sensibil **„traficant de fluturi"**, ce face **„un compromis între missă / și goarnă"**. Căci poetul e un stenic, atins de unda diafanității. Găsim, aici, un accent incantatoriu față de natură, față de universul natal, ținut al visului și candorii perpetue. Poezia lui Ioan Evu nu își subsumează o meditație neapărat profundă, dar ea conține o filosofie naturistă în subtext, accentul acelei întoarceri la origini, la datul naturii primordiale, pe care el o cîntă cu vigoare și adevăr liric.

Poezia lui **Dumitru Mălin**, albaiulianul, a evoluat, cumva, diferit de aceea a confratelui său hunedorean. În volumul de debut, **„Zodia mărturisirii"**, Mălin se putea defini ușor, statuîndu-și lirica pe descendenți ca Goga, Cotruș, Copilu Cheatră, într-o zonă a mărturisirii și a unei biografii transilvane din spațiul geografic al Apusenilor. Poezia lui vibra la mediul trăit, la natură, oameni, părinți și la sentimentele deplinei sale origini, moțești. Stilul era abrupt, monocord, dar cu o tensiune afectivă eruptivă, în linia tradiției ardelene. O poezie, cu un accent al pătimirii și al împătimitului legat de o natură și o umanitate austeră dar măreață și dramatică, în care intra o anume încrîncenare și obsesiile unor sentimente neschimbătoare, cu tente sociale. Noul volum, **„Ziua de trecere"**, ne prezintă un poet complet metamorfozat, structurat pe alte direcții tematice și de stil. Noul volum ridică alte întrebări existențiale în fața poetului, întrebări legate de individul-om, individul-persoană, nu de individul social. Sînt interogații asupra existenței : **„Cu îndîrjirea frunții / mă chinui să dezvălui, să-nțeleg"**. Lirica sa se deschide, apoi, generos, spre spațiul eroticii, în primul volum inexis-

Ion ARIEȘANU

---

*) Ioan Evu — Somnul în munte, Ed. Facla, 1986
Dumitru Mălin — Ziua de trecere, Ed. Facla, 1986.

(Continuare în pag. 6)

Modelul

(Urmare din pag. 1)

timp ce acesta ia parte activă și efectivă la viața clasei, ca urmare a acțiunii benefice a unor factori cum sînt: forța socio-afectivă a limbii și literaturii române, istoriei, muzicii, desenului etc. care exercită o influență binefăcătoare asupra elevului, oferindu-i nu doar modelul, ci și pretextul unor reflecții și căutări. În cele mai multe cazuri modelele cu care operează disciplinele enumerate favorizează autotransferul — elevul vede și face, simte și acționează sub impulsul modelului — ceea ce este esențial și indispensabil.

Dinamica (performanțele) succeselor sau insucceselor la învățătură, dar, mai ales, cele dintîi conduc la dobîndirea sentimentului încrederii în sine, precum și a dorinței de autodepășire, în timp ce celelalte, la demobilizarea elevului; evaluarea corectă, așadar, tinde să devină o condiție indispensabilă a continuării oricărui demers educativ. Relațiile interpersonale ale elevului, de la caz la caz, pot contribui de asemenea la întărirea a ceea ce au făcut școala și familia ori, dimpotrivă, la diminuarea sau anularea eficienței climatului educativ. În fine, participarea la acțiunile educative — culturale, sportive, obștești — pot duce pînă la transformarea elevului în coparticipant conștient.

Transpunîndu-se riguros în eroul unei cărți, dintr-o operă de artă, în general, în locul unei personalități istorice ori contemporane, a omului cu care ajunge în contact, elevul se descoperă pe sine, ceea ce este sau nu este el, în raport cu cerințele vieții și ale societății. Concomitent cu autotransferul, el ajunge să perceapă și să înțeleagă mai cu seamă ceea ce are comun cu modelul sau ceea ce-l distanțează de el — ceea ce este un fapt extraordinar. De ce extraordinar? Pentru că, în calitate de pedagogi, nu ne preocupăm cu prioritate doar de repetarea ori învățarea întocmai a modelului, ci de aprecierea critică reflexivă a acestuia, respectiv a deosebirilor acestuia față de el, elevul. Această realitate nu exclude însă modelul experienței necesare, dimpotrivă, îl impune. Aspirația spre ideal a fost și este imanentă firii omului, atuul său. Ea s-a accentuat și a devenit în prezentul socialist bara de direcție a existenței copilului sau tînărului, mai mult, a fiecăruia dintre noi.

Formîndu-se în preajma modelului oferit de părinți și frați, dezvoltîndu-se apoi în consens cu alte modele reale, artistice, cu personalități istorice și contemporane, educatul descoperă, la nivelul posibilităților sale de a percepe și de a-și reprezenta structura esențializată, funcționalitatea prezumtivă, omul virtual, la care se raportează ca să fie și el acum sau mai tîrziu, asemenea lui ori chiar cu ceva mai mult.

Să-i sprijinim, prin urmare, pe acești oameni de mîine ai societății, elevii noștri de azi, prin noi și prin tot ceea ce facem oferindu-le experiența necesară devenirii lor multilaterale. În ajutorul nostru ca pedagogi ori ca școală, sînt istoria și viața, omul și faptele lui sociale și, ca un „tot în tot", arta, marile creații ale poporului nostru și ale lumii.

Timișoara muzicală (III)

UN EVENIMENT CU TOTUL DEOSEBIT S-A PETRECUT ÎN SALA OPEREI ROMÂNE, în dimineața zilei de 26 mai: întîlnirea tuturor acelora care și-au închinat o parte din viață visului scump de a sluji scena Operei. Fostul director, Gh. Gropșanu, soprane din generația fondatorilor, ca Maria Mihai, Ulla Cazacu, tenori ca Titus Moraru sau Nicolae Zaharia, nume care se găsesc sculptate pe afișul premierei de inaugurare a Operei ca Mihail Dumitrescu, ca interpreta neuitată a Lakmé-ului și al atîtor roluri de coloratură, Coca Botez, venită tocmai din Piatra Neamț, foști dirijori și maeștri ai scenei lirice timișorene, s-au întîlnit spre a-și aminti de zilele și împlinirile care au devenit, iată, deja, istorie. Cer iertare pentru arbitrarul acestor spicuiri de nume, dar nici măcar lista incompletă pe care a încercat să o reconstituie cel mai tînăr sosit al Operei — Mihai Vîlcu, nu ar fi putut intra în această pagină. Ceea ce se cuvine relevat este faptul că toți cei care au vorbit, evocînd entuziasmul „fondatorilor", la care s-au adăugat cu fiecare stagiune noi și noi nume, au împlinit ideea unei mari familii, care și-a propus să ducă vie, mai departe, torța dragostei nepieritoare pentru spectacolul de operă. A fost o întîlnire de neuitat, cu genele adumbrite uneori de prea marea emoție, cu evocări impresionante și daruri neprețuite — acele diplome acordate tuturor acelora care au pus umărul pentru elevarea ideii că opera înseamnă de fapt un act de cultură, de care Cetatea are nevoie și azi, o transcrie printre mîndria împlinirilor sale.

ȘI TOTUL NU A FOST DECÎT UN PREAMBUL al spectacolului cu Aida, același cu care instituția își începuse șirul neuitatelor premiere. Spectacolul care a urmat, avîndu-l pe Vl. Piavko în Radames, pe David Ohanezian în Amonasro, pe Mihaela Grama în Aida, pe Marilena Ghirici în Amneris, pe Csaba Airizer în Ramfis și pe N. Ianculescu Românu în Regele, a însemnat o punte peste cele patru decenii scurse, dorind parcă să releve același spirit de incandescență, de nesecat entuziasm în depășirea obstacolelor care inerent apar pe parcursul anilor. O confirmare admirabilă adusă aserțiunii că Timișoara a fost și rămîne un oraș al muzicii.

FÎNTÎNA DIN BAHCISARAI a avut la rîndu-i menirea de a statua cîteva repere imposibil de ignorat: Rodica Murgu și Fr. Valkay din vechea gardă, urmăriți de amintirea creației pe care o realiza odinioară neuitata Mimi Bardezian. Acestora li s-au aliniat Aurora Caloianu, Ion Gîrba, Ilie Filip. La pupitru, Ion Iancu, același care a semnat și Lacul lebedelor din săptămîna precedentă.

PETRU OSCHANITZKY, semnatarul Operei Orfeu de Gluk, realizată grație unei colaborări demne de întreaga stimă profesională — a corului „Vidu" din Lugoj instruit de Remus Tașcău — ne-a oferit totodată cea de a doua primă audiție absolută a ediției a XI-a: Concertul pentru oboi și orchestră de S. Toduță. O partitură ce se detașează prin scriitura foarte elaborată, îngrijită, izvodită din intonațiile românești, chemate să sublinieze un ethos anume, amintind de acele „spații ondulate". Pecetea maestrului se vădește și în eleganța filigranată a etajării vocilor. Pianistul sovietic Nicolai Suk și-a reconfirmat strălucit clasa pe parcursul a două concerte beethoveniene, nr. 1 și „Imperialul".

ANSAMBLUL CONCORDIA a susținut cel mai interesant periplu în creația contemporană, teritoriu „defrișat" cu o nobilă ritmicitate în fiecare ediție, și posibil de particularizat drept o componentă exponențială a serbărilor muzicale timișorene. Componenții cvintetului de suflători sînt vîrfuri provenite din Filarmonica „Enescu" și orchestra RTV, reuniți de patima pentru reavănul partiturilor de pe care cerneala nu a apucat încă să se usuce. Programul propus a debutat cu Clown music de T. Proccacini, compozitor italian, pentru care Filarmonica a realizat recent un disc, apoi un Cvintet de H.W. Henze, într-o scriitură mai puțin cantabilă ca precedenta, licitînd maniera „retro" și cea pointilistă. Quintandru a lui A. Stroe a fost piesa cea mai gustată a primei părți sau chiar a întregului concert. Fantezia lui Stroe este debordantă, culorile instrumentale particularizează ecouri ale etniei noastre, prin sintagme ce filtrează spațiul cu dor și cel fără de dor, cu introducerea unor strigături vocale de mare efect. A păcătuit doar prin lungimea acelei îngînări monocrome a cornului, din final. Adriana Basteș ne-a restituit, la o frumoasă ținută vocală, cele Șapte cîntece enesciene pe versurile lui Cl. Marot, dar nu în obișnuitul acompaniament pianistic, ci al aranjamentului lui Gh. Firca, ce relevă inedite dimensiuni expresive ale acestui suport armonic, transformat în sugestive și incitante dialoguri cu solista...

Doru MURGU

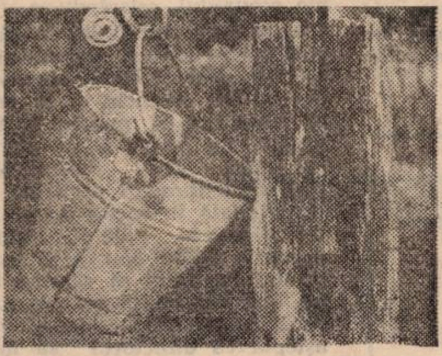

„Fîntînă" de LUCIAN IONICĂ

Doi tineri poeți

(Urmare din pag. 5)

tent. Ea devine, în acest volum, un mugur nostalgic și vulnerabil. O erotică a neîmplinirii. A unei iubiri fără finalitate. Sentimentul nu e, totuși, tragic ci nostalgic, înseninat de o vagă speranță. Spre deosebire de debut, temele volumului sînt heteroclite. Nu există aici unitatea din primul volum. Și ca stil, volumul de azi e indecis, plasîndu-se între tradiționalismul de ieri și încercarea de a sparge ritmurile lui printr-o ambiguitate stilistică. Universul liric devine mai divers, dar mai instabil, mai puțin sudat pe un ax al unei obsesii ideatice. Mălin, cel dinainte, cînta cu un fel de încrîncenare teme puține care, prin repetare, deveneau obsesive, contural o lume afectivă fermă. Acum el împrăștie această unitate, în care fierbea încet și eficient lava sa poetică, și abordează o linie nouă ca intenție imagistică, ca univers ideatic, o linie mai deschisă inovărilor, dar, parcă, mai fadă ca tensiune lăuntrică, ca sentiment trăit pe deplin. Firește, căutarea poetului de a ieși dintr-un pat, ce putea fi al lui Procust, e evidentă. Și ea e necesară. Există aici și oarecari tensiuni vitale ale unei existențe a Eului. Dar ele nu se încheagă încă în jurul unui nucleu iradiant. Ceva îi scapă poetului. Ceva nu e încă stabil în matca acestei poezii noi. Descriptivismul îneacă, aici, uneori, tensiunea ideii poetice. Care nu mai țîșnește ca un nufăr din vegetația prea abundentă ce îl covîrșește. Parcă, focul s-a retras prea în adînc. Prea e acoperit de o multă spuză, pe care poetul, trebuie, în lirica sa viitoare, s-o dea la o parte spre ințețirea, din nou, a jarului primordial.

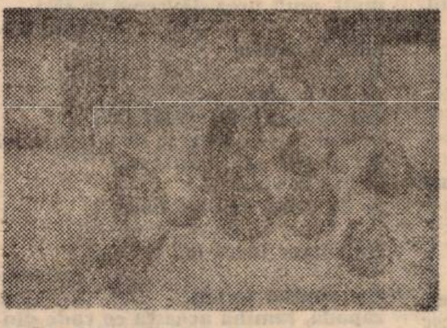

DIODOR DURE: „Natură statică"

plastică

LUMINĂ TANDRĂ

Nu știu cît de fidel s-ar putea apropia cuvîntul de lumea tulburătoare a picturii lui Nicolae Popa — lume nedesprinsă încă de neantul ce-o dezvăluie cu parcimonie, pentru a o înlănțui și sustrage imediat vizibilului, ferecînd-o într-o rostitoare tăcere — dar încercarea de a ne-o face familiară va fi răsplătită cu siguranță de bucuria pătrunderii în intimitatea unui univers ce se oferă, altminteri, doar în parte ochiului însetat de certitudine. Suspendat în căderea-i lentă (sau în lenta-i înălțare) acest abia relevat cosmos lăuntric efuză un reper aderent, apropiindu-se cu obstinație de frontiera aproximativă și lacomă a vidului ce însă nu dizolvă, nu anihilează, nu golește de conținut variatele-i întruchipări, ci avertizează: avertizează că spectacolul — și așa lipsit de fast — al revelației propuse n-a fost decît o mască, un chip din infinitele chipuri ale Posibilului că, dincolo de fremătătoarele contururi și-n profunzimea lor se ascunde sîmburele noumenal, intenția de a-i surprinde prezența reținînd ceea ce rămîne și prinde consistență miezul, lumina tandră, molcomă, reverberantă, izvorînd din țesătura stinsă a culorilor, capabilă de a astîmpăra setea de certitudini.

Lumea esențială, pe care Nicolae Popa a desprins-o de întunericul neființei, lăsînd-o să respire atît de convingător în fața privirilor, capătă atunci un îndoit înțeles. Oricît de mult s-ar căsca în adîncuri neantul posibilului, oricît de neagră ar fi noaptea ce ferecă în tăcere forme, chipuri, entități — sîmburele nuclear de lumină se află și se va afla mereu aici, în mijlocul ființei ce conține — chiar dacă abia sesizabil — eternul. Oricît de reală ar fi, apoi, realitatea însăși, oricît de certă ar fi lumea din care privim, în care ne mișcăm, prin care simțim și înțelegem, dincolo de evidența-i palpabilă se ascunde insesizabilul, vistieria inepuizabilă a posibilității fertile. Dar dacă tot ceea ce prinde formă și contur conține grăuntele nepieritor al ființei, și dacă apariția mocnită se îngemănează atît de strîns cu înșelătoarele chipuri ale aparenței s-ar putea ca lumea — așa cum o gîndim și înțelegem — să aibă un tîlc profund, ce ne scapă deocamdată, un rost pe care-l putem surprinde (și-l surprindem) numai fragmentar.

Dincolo de aceste întrebări, pictura lui Nicolae Popa trasează ferm o punte spre zodia Nedesțelenitului, lăsîndu-ne să alunecăm lent în despicătura dintre două lumi; una închegată, alta pe cale de a se înfiripa. Și nu doar spațiile vide, ce se sustrag luminii, ne ademenesc. Ne fură chiar aprinsele zone pastelate — ferestre veșnic deschise, pure — spre adîncul consistent și odihnitor. **Dacă figurativul nu are, în arta lui Nicolae Popa, alt rost decît acela de a delimita realul de ireal, vizibilul de** invizibil, non-figurativul propune structuri rudimentare sau axiale ce polarizează spațiul pictural, trasîndu-i liniii de forță și înviorîndu-l — con-figurîndu-l, cu alte cuvinte. **Figura** disparentă din unele tablouri se regăsește și se încheagă din aburul aprins, ori din cristalul umed al culorii în altele. Cele două perspective ale realității esențiale sînt complementare. Nicolae Popa a știut să confere viață, dinamism și sens unui univers grav, tandru, fermecător, comunicîndu-ne fiorul adevărului pe care nu-l vom putea înțelege altfel decît urmărind gestul și ființa pictorului, dincolo de suprafața pură a formelor, în profunzimea pe care o vom descoperi mereu nouă și paradoxală.

Corneliu MIRCEA

excelsior

Tiberiu Arăzan

AZI ÎN ZORI

Azi în zori
S-a născut un copil.
Azi în zori
Plînsul lui
S-a auzit peste lume
Ca o ploaie de primăvară
Rodind în grădini de vis.
Azi în zori
S-a născut un copil
Sub privirea lui
S-au topit ghețarii
Și florile au uitat să mai moară.
Azi în zori
S-a născut un copil.
N-a întrebat nimic
Și nu i-am spus nimic.
A fost o sărbătoare fără vorbe
A fost o durere tăcută.
Azi în zori
S-a născut un copil.

DOUĂ MII ȘI CEVA

Să nu-ți faci iluzii iubito
Nu sînt ce par și nu vreau
Să crezi ce ți-am spus adineauri.
Viața mea-i poezie
De-atîta mă simt vinovat.
Să nu-ți faci iluzii iubito
Și nici să nu crezi vreun cuvînt.
Eu trec printre voi ca un cîntec.
Eu sînt printre voi și nu sînt
Ce spun e simplă-adiere
Ce par un apus în culori.
Ce sînt de fapt nu pot spune
Căci nu prea sînt uneori.
Să nu-ți faci iluzii iubito
Sînt al tău ți-am promis eu cîndva
Revelionul acela fantastic
Prin 2000 și ceva.

MIRAREA GRĂDINILOR

Cufundat în lirica toamnei
Trăiesc stări de vis
În orașul străbătut de ape
Grădinile-și scaldă mirarea
În ochii copiilor.
Nicăieri nu-i mai bine
Decît în liniștea ta
Nicăieri fericirea nu te îmbată altfel.
Neînțeles pentru mine rămîne
Gestul disperat.
Neînțeles pentru mine rămîne
Trecutul uitat.
E o toamnă tînără
E o toamnă venusiană
E o toamnă ce se autodevoră.
Căzîndu-mi la picioare
Trec printre voi
Nevăzut neauzit
La braț
Cu tînăra mea mireasă.
Învăluiți în ceața
Nepăsării voastre.

---

panoramic

● Sub genericul **„Helion '86"**, timp de trei zile (30 mai, 31 mai și 1 iunie), Casa Universitarilor din Timișoara a organizat o amplă acțiune (asupra căreia vom reveni), dedicată relației dintre știință și literatură. Seriile de comunicări și referate, conferințele, colocviile, concursul de proză scurtă și traduceri S.F., au prilejuit întîlnirea unui numeros public cu personalități ale vieții științifice și literare. ● **„Conferința națională de algebră"** (Timișoara, 4—7 iunie a.c.), manifestare de anvergură, organizată de Universitatea timișoreană și de către Societatea de științe matematice, îi are ca invitați (în cadrul unui medalion Ion Barbu) pe scriitorii Șerban Foarță, Paul Miclău și Mandics György, membri ai Asociației scriitorilor din Timișoara. ● **La Galeriile de artă „Bastion"** a fost vernisată cea de-a patra expoziție personală a pictorului medic Aurel Martin (în prezentarea criticului de artă Deliu Petroiu). ● **Și un alt vernisaj,** azi, 6 iunie, ora 19, la Galeria „Helios" : „Decameronul lui Boccaccio în 100 de gravuri ale lui Petru Rusu". Prezintă criticul de artă Coriolan Babeți. ● **În cadrul „Decadei cărții pentru copii"**, inițiată de Biblioteca județeană Timiș, poeta Tatiana Flondor a avut două educative întîlniri : cu elevii Școlii generale nr. 9 (condusă de învățătoarea Aurelia Vodă) și cu cititorii Bibliotecii din Fratelia. ● **La cea de-a zecea ediție** a ajuns „Primăvara culturală" a Teremiei Mari. Trei săptămîni de intensă și exemplară activitate pe tărîmul formării omului nou. ● **O altă săptămînă culturală** (aflată la a XIII-a ediție), cea a orașului Jimbolia, este în curs de desfășurare. ● **Cercul de proză** al Bibliotecii județene Timiș a avut un schimb de experiență cu membri ai Cenaclului „Iosif Vulcan" al revistei „Familia" din Oradea. A citit Horia Alex. Căbuți. ● **Casa Universitarilor** a organizat recent o acțiune de mare interes : întîlnirea cu dr. Ovidiu Bojor, conducătorul expediției române pe Himalaia.

INDEX

viața asociației

● În ședința de marți a Cenaclului Asociației Scriitorilor din Timișoara și al revistei „Orizont", a citit prozatorul **Mircea Șerbănescu.** Referatul pe marginea fragmentului de roman pentru tineret a fost susținut de **Sofia Arcan.** Au participat la discuții : **Alexandra Indrieș, Alexandru Jebeleanu, Cornel Ungureanu, Victor Gorșcovăz, Șt. Malița, Lucia Damșa, Carmen Odangiu** și **Anghel Dumbrăveanu.** În ședința de marți, 10 iunie a.c., ora 18, vor citi tineri scriitori din Deva. Referat : **Marian Odangiu.**

aqua-forte

● **Poezia lui Eminescu — Everest al frumosului românesc.**

● **„Luceafărul" eminescian — o punte spre infinit...**

● **Din veșnicia lui Eminescu s-au scurs doar cîteva decenii...**

● **Limbajul poetic eminescian — rodie de aur din copacul limbii române.**

● **Un neologism „eminescian" : demiurg.**

● **„Luceafărul" — arc de triumf al poeziei românești.**

● **Din toată corespondența lui Eminescu, „Scrisorile" au cei mai mulți destinatari.**

● **O esență sub specia eternității : teiul eminescian.**

● **Noaptea din „Sara pe deal" face cît toate nopțile Șeherezadei...**

● **Poezia lui Eminescu — cea mai însorită din „zilele de aur a scripturilor române".**

● **Eminescu — Hyperion — doi feți cu stea în frunte.**

● **Poezia lui Eminescu — cel mai instructiv manual de patriotism.**

● **Eminescu : accesul nostru permanent la universalitate.**

● **Eminescu n-a murit : a ieșit să se plimbe în Cîmpiile Elizee.**

● **Cei care scriu întru slava lui Eminescu, ar trebui să semneze cu pseudonim.**

Petru M. ARDELEAN

top

AMESTECATE

● **Elias Canetti** despre șeful de orchestră : „El știe ce trebuie să facă fiecare, dar știe de asemenea și ce face fiecare. Culegere vie de legi, el domnește în același timp asupra celor două laturi ale lumii morale. El, prin comanda mîinii sale, indică ce se face și împiedică ce nu trebuie să se facă. Urechea sa explorează aerul în căutarea a ceea ce este interzis. Pentru orchestră, șeful ei reprezintă cu adevărat opera în totalitatea ei (...) și, cum în timpul execuției lumea întreagă trebuie să se rezume la operă, el este cel care, exact pentru acest timp, devine stăpînul lumii" (Din cartea **„Masă și putere"**, Editura Gallimard, 1981). ● **Retrospectivă subiectivă a evenimentelor muzicale ale lunii iunie :** La 1.VI.1967 apare albumul Beatles-ilor **„Sergeant Pepper's Lonely Hearts Club Band"** de o concepție aparte, L.P. de referință în aria muzicii avangardiste psihedelice. Tot la această dată își aniversează ziua de naștere **Ronnie Wood** (1947) și **Pat Boone** (1934). La 1.VI.1954 are loc premiera filmului muzical „Șapte mirese pentru șapte frați", iar la 2.VI.1979 demarează primul episod din seria „Muppets Show". La 7 iunie 1963 apare în Anglia primul disc single al grupului **„Rolling Stones" (în foto)**, „Come on", tot în această zi se naște popularul cîntăreț **Tom Jones** (1940). La 9 iunie 1969 **Brian Jones** (din formația „Rolling Stones"), moare într-un accident stupid. Evenimentul va marca profund milioanele de admiratori ai grupului. Locul lui Brian va fi ocupat de către Mick Taylor (la 13 iunie 1969). La 9 VI. 1923 se naște chitaristul american **Les Paul,** cel care prin anii '50, împreună cu solista Mary Ford a imprimat cîntecul românesc „Sanie cu zurgălăi", oferindu-l drept al lui. Era vorba, în fond, de un plagiat ordinar condamnat la vremea sa. La 16 VI 1967 se desfășoară **primul festival pop Monterey** și tot la această dată (anul 1978) are loc premiera filmului „Grease" cu John Travolta în rolul principal evocînd anii de aur ai muzicii rock, la un an după moartea lui Presley. Să amintim cîțiva participanți la festivalul Monterey despre care scriam : Jimi Hendrix ; Janis Joplin ; Who ; Otis Redding ; Ravi Shankar. La 18 VI 1942 se naște Paul Mc Cartney, iar la 24 VI, Jeff Beck (1944) ; Chris Wood (1944) ; Mick Fleetwood (1947) ; Leo Sayer (1950). La 26 iunie 1975, în localitatea californiană Santa Monica, are loc concertul de adio al duetului Sonny & Cher, popular în anii '60.

Petru UMANSCHI

televiziune

DUMINICĂ, 8 iunie. 11,30. Telex. 11,35. Lumea copiilor. 12,40. Din cununa cîntecului românesc. Muzică populară. 13,00. Album duminical. 14,45. Mereu la datorie. Reportaj de Ziua miliției. 19,00. Telejurnal. 19,15. Țara mea azi. Județul Vaslui în anul 65 al partidului. 19,35. Cîntarea României. 20,15. Film artistic. Un om în Loden. 21,30. Pe aripile muzicii și dansului. 21,50 Telejurnal. **LUNI, 9 iunie.** 20,00. Telejurnal. 20,20. Orizont tehnico-științific. 20,40. Tezaur folcloric. 21,00. Roman foileton. Zborul șoimului, producție a Televiziunii din R.D. Germană. Episodul 1 21,50. Telejurnal. **MARȚI, 10 iunie.** 20,00. Telejurnal. 20,20. Actualitatea în economie. 20,40. Teatru TV. Tudor din Vladimiri. După romanele „Cămașa de mire" de Ion Lotreanu și „Tudor" de Petre A. Georgescu. Partea 1 : „La porțile primăverii". 21,50. Telejurnal. **MIERCURI, 11 iunie.** 20,00. Telejurnal. 20,20 Proprietari, producători, beneficiari. 11 iunie 1948—11 iunie 1986. Documentar. 20,40. Teatru TV. Tudor din Vladimiri. Partea a II-a : Drumurile biruinței. 21,50. Telejurnal. **JOI, 12 iunie.** 20,00. Telejurnal. 20,20. Actualitatea în economie. 20,35. Mărturii ale epocii noastre în artele plastice. Documentar. 20,55. Experiența înaintată, inițiative, eficiență. Reportaj. 21,15. Invitație în studiourile Radioteleviziunii. 21,50. Telejurnal. **VINERI, 13 iunie.** 20,00. Telejurnal. 20,25. Actualitatea în economie. 20,40. Copiii — înaltă datorie față de viitorul națiunii. Triumful vieții. Reportaj. 20,50 Lumea contemporană și confruntarea de idei. Documentar. 21,10. Serial științific. Din tainele mărilor. 21,35. Timp al marilor înfăptuiri revoluționare. Reportaj. 21,50. Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 14 iunie.** 13,00. Telex. 13,05. La sfîrșit de săptămînă. 14,45. Săptămîna politică. 19,00. Telejurnal. 19,20. Teleenciclopedia. 19,45. Varietăți muzicale. Spectacol cu public. 20,40 Film artistic : „Galileo Galilei". 22,20. Telejurnal.

serial

VIAȚA MARILOR VEDETE: LIV ULLMANN

68.

● **SÎNT O HOINARĂ.** Cînd mi se pare că am prins cît de cît rădăcini într-un loc, iată că, subit, mă trezesc pornind spre un alt oraș, spre o altă țară. Dar, mai devreme sau mai tîrziu, mă întorc acasă. Mereu, pretutindeni, același ritm. Pe scenă, la Oslo Sau în Suedia, cu Ingmar. ● **Paul**, impresarul meu american, e de părere să mă stabilesc în California ; așa ar fi mai bine, pentru cariera mea internațională. Îmi arată fotografiile copiilor lui. E mîndru de casa și de grădina lui. E destins și fericit în familie, ai cărei membri îi sînt foarte apropiați. Mi-aș dori să-l pot face să înțeleagă că amîndoi avem aceleași nevoi profesionale, dar lui îi e greu să admită că, mie, un rol pe o scenă norvegiană poate să mi se pară tot atît de important cît ceea ce-mi oferă el... ● **O cameră de hotel.** Așezată, îmi iau adio de la un om lîngă care nu mai pot trăi. Plîngem amîndoi. Ridic ochii. Pe peretele din fața noastră, o oglindă. Îl văd, acolo, reflectat, aranjîndu-și freza... ● **Lungi nopți solitare ;** mănînc spaghetti, cu sos roșu ; dau telefoane ce mă ruinează, în Norvegia ; urmăresc programul de televiziune, pe unul dintre cele treisprezece canale... ● **Vanessa Redgrave** sună la ușă, intră și-mi vorbește, fără întrerupere, timp de două ore, fără să mă privească o singură dată. Începe să mă agaseze. Nu pot strecura o singură propoziție... ● **Jane Fonda** cîștigă premiul Oscar. Într-o zi de luni, pe cînd citeam, în presă, articolele referitoare la acest mare triumf, Jane Fonda îmi telefonează, spunîndu-mi că a reușit să dea de numele și numărul de telefon, ale unui ortofonist nemaipomenit : „Mi s-a spus că ați avea nevoie de unul". Apoi, îmi urează, călduros, noroc.

Selecție și adaptare,
Ana ALDAN

sport

CUM TREC ANII...

...nu ca norii, ci tot cîte patru, prin inelele codrilor și țintirimele satelor (nici orașul, bun înțeles, nu-i scutit, ba, aci-s cartiere arondate), cum se-așterne nostalgia („Iubito, nu mai sîntem tineri / Și de privesc în calendar / La tine-i marți, la mine-i vineri / Ai părul nins, am părul rar"), așadar, din patru-n patru ani, se joacă fotbal **au sommet.** Acum —, și din nou — în **Mexic,** pe unde trecură corăbierii lui Angelo Niculescu, ca să-l azvîrle-n oceanul regretelor pe marele Nicolae Dobrin.

Se făcu fotbalul o industrie, o afacere, o pricopseală, cum dovedește și ediția de față, plină de orgolii și arbitraje continentale, fruntașe fiind..., mă rog, nu asta contează, nici că mă pricep, doar că scriu agențiile de presă despre viața „El Mundial"-ului, o sărbătoare, o luptă, o ardere închinate zeului Fotbal, el însuși instalat cu argumente drept una din minunile lumii (jocul, joaca).

De data asta, nu m-aș fi dus la C.M. Nu mai îmi plac competițiile la care noi nu sîntem prezenți, mai ales atunci cînd absența e total nemotivată ; Mircea Lucescu, da, el se cuvenea să fie sancționat, la acel loc de muncă, să bage de seamă și să sufere la întrebarea, ca o obsesie a biografiei sale : „chiar, noi nu ne-am calificat ?! Chiar, Irlanda de Nord e acolo ? !".

Chiar ? !

Fiind abia la prima săptămînă de întreceri și surprize, încă sub impresia acelui triumf al sovieticilor, pe care noi înșine i-am aplaudat la Timișoara, deci, acum, e greu de pronosticat :

Cine va fi prima ? Cea mai bună ! Cea mai tenace !
Cea mai...

Teodor BULZA

MIRCEA ELIADE — LIMITELE ȘI ÎMPREJMUIREA

Întoarcerea din rai, pe care o am la dispoziție în ediția a II-a revizuită, e apărută în 1943 la editura Cugetarea. Pe pagina a patra sînt citate cărțile scrise, pînă în 1943, **„De același autor"** : **Isabel și Apele diavolului**, roman, 1930 (epuizat), **Soliloquii**, eseuri, 1932 (epuizat), **Maitreyi** (roman), 1933, (ed. a V-a, 1943), **Întoarcerea din rai**, roman, 1934 (ed. a II-a, 1943), **Lumina ce se stinge...**, roman, 1934 (epuizat), **India**, 1934 (ed. a II-a, 1935 ; epuizat), **Oceanografie**, eseuri, 1934 (epuizat), **Alchimie asiatică**, 1935 (epuizat), **Huliganii**, roman, 1935 (ed. a III-a, 1934), **Yoga. Essai sur..**, 1936 (epuizat). **Domnișoara Christina**, roman, 1936 (ed. a II-a, 1943), **Șarpele**, povestiri, 1937 (epuizat), **Scrieri literare, morale și politice** de B. P. Hașdeu, 2 vol. 1937, (epuizat), **Cosmologie și alchimie babiloniană**, 1937 (epuizat), **Zalmoxis. Revue des études...**, 1938, **Metalurgy, Magic and Alchemy**, 1938, **Nuntă în cer**, roman, 1939 (ed. a II-a, 1942), **Secretul doctorului Honigberger**, 1940 (epuizat), **Mitul reintegrării**, 1942, **Insula lui Euthanasius**, eseuri, 1943, **Os romenos, latines do Oriente**, 1943 (Lisabona), **Comentarii la legenda Meșterului Manole**, 1943, **Ensayos luso-romenos**, 1943, (Lisabona).

La 36 de ani, Mircea Eliade este autorul a 26 de cărți : ediții, reviste, eseuri, romane, jurnale. Douăzeci din acestea sînt scrise în deceniul al patrulea, între douăzeci și cinci și treizeci de ani. Mai are prin sertare altele. I-a egalat cineva ritmul de lucru ? Răspundem involuntar Iorga, dacă nu am ține seama că... De ce am putea ține seama ? De faptul că sînt contemporani sau că există, în cultura română, anumite „structuri creatoare" de o mare productivitate, enciclopedice prin definiție, multilaterale prin angajare ? În 1943, pe piața românească a cărții — în librăriile din România — Mircea Eliade e prezent cu șapte cărți ; un număr dintre ele sînt reeditări : **Maitreyi** (a cincea oară tipărită), **Întoarcerea din rai** și **Huliganii**, **Domnișoara Christina** și **Nuntă în cer**. Toate sînt elocvente pentru succesul public al prozatorului. Mircea Eliade este, în 1943, un autor acceptat și iubit de marele public. Ritmul de lucru formidabil al publicistului, al eseistului, al romancierului justifică (și presupune) obsesii, reluări, preluări de **modele**. Explică (și justifică) o anumită nerăbdare a scrisului. Scriitorul înregistrează tot, captează tot : nimic nu trebuie pierdut, uitat, totul trebuie consemnat, scris : integrat în TOT **Maitreyi**, **Isabel...** înregistrau, ușor deformată romanesc, experiența indiană, **Șantier** transcria direct (selectiv) evenimentele perioadei în cauză. **Întoarcerea din rai** ar fi trebuit să deschidă o serie (o trilogie) în care scriitorul să „prelungească" jurnalele. Nu mă îndoiesc de faptul că recenzenții (îi implic și pe cei orali) ai cărților, au recunoscut, în momentul apariției lor, personaje ale vieții literare a momentului. **Întoarcerea din rai** și **Huliganii** sînt reportaje asupra unui moment cultural ; dincolo de „structura romanescă" înțelegem grija autorului pentru informare ; bănuim **transcrierile**, „citatele", mascarea „jurnalului". David Dragu sau Pavel Anicet ar putea fi Mircea Eliade, dar numai ei ?

Pe de o parte, cărțile adjudecate de cel mai larg public, romanele și nuvelele în care ingredientul erotic îl flatează pe credinciosul cititor al lui Cezar Petrescu și Ionel Teodoreanu, pe de altă parte, studiile științific construite pe cărți și fapte inaccesibile confraților : unele lîngă altele, pe același fapt al unei biblioteci în expansiune explozivă, creatoare de mari tensiuni spirituale. Vecinătate producătoare de schimburi de idei și chiar modele, ea cere un răgaz necesar retrospectivei. Cititorul operei lui Mircea Eliade poate fi uimit, de pildă, de insistența cu care acesta se adresează, în opera sa de început, lui Goethe. De fervoarea cu care îl citește pe **Faust**. **Pactul cu diavolul** e mitul privilegiat al autorului pentru care lupta cu limitele devenise, deja, parte a programului său de viață. Scriind despre „productivitatea greșelii", eseistul va traduce, pentru uzul profanilor dar și pentru cei ce își propun înțelegerea în profunzime a condiției umane, un termen prea amenințat de conotațiile-i savante. Cu alte cuvinte, de cîte ori va avea prilejul, Mircea Eliade **va romanța** tezele atît de dragi eroilor luptei cu ideile oamenilor de știință de severă specializare.

Unul dintre primele articole științifice, pe care Mircea Eliade le scrie în liceu, este consacrat alchimiei. Alexandru Poleologu arată (**Alchimia existenței**, 174) că articolul era destinat să pună în dificultate pe profesorul de chimie. Să-i conteste, cu alte cuvinte, știința, adevărurile profesiunii sale. Este prima dezmărginire operată de viitorul istoric al religiilor, dar și una dintre primele „întoarceri" care vor permite senzaționalele sale expediții. Ce putea fi alchimia față de **chimie** decît încercarea de a dezmărgini, prin **poveste**, teritoriile pe care definițiile, legile, realitatea verificării experimentale i le puneau în față ? Povestea care să aparțină tuturor. Un pact cu Diavolul. O încercare de a corupe Necunoscutul.

În **Forgerons et alchimistes** (Flammarion, 1977, Avant propos) Mircea Eliade își relua gîndul de demult, nuanțînd : „Chimistul practică observația exactă a fenomenelor fizico-chimice și a experiențelor sistematice, ca să pătrundă structura materiei, alchimistul se atașează pasiunii, morții și căsătoriei... C.G. Jung a arătat că simbolismul proceselor alchimice se reactualizează în anumite vise și **fabulații** (s.n.) ale unor subiecți care ignoră cu totul alchimia ; observațiile sale nu interesează numai psihologia profunzimilor ; ele confirmă indirect funcția soteriologică care pare constitutivă alchimiei"

A găsi Piatra filozofală, a descoperi Elixirul vieții : acestea sînt temele unei bune părți a literaturii lui Mircea Eliade, preocupat ca nici un scriitor român de trecutul îndepărtat și de viitorul relativ apropiat nouă : de preistorie și de postistorie.

Am arătat altădată că proza lui Mircea Eliade, atunci cînd nu transcrie pagina de jurnal, propune **o ipoteză** pe care omul de știință nu are curajul să o așeze într-un volum savant. Ipoteză ilustrată de personaje preferate, chiar de teze recognoscibile în alte cărți ale lui Mircea Eliade. **Secretul doctorului Honigberger**, în prima perioadă, **Tinerețe fără tinerețe**, în cea de a doua, sînt nuvele în care limitele sînt ridiculizate, în care **elixirul vieții** poate să-și descopere substitute și echivalențe. Omul de știință nu le-a descoperit încă, literatul e foarte aproape de el, poate chiar e posesorul lui ! El, literatul, știe ! Între preistorie (care îi furnizează argumente pentru omul arhaic) și postistorie (la care se va referi în ultimele sale nuvele, îndeosebi în **Tinerețe fără tinerețe**) Mircea Eliade este fascinat de prezent. A fost întotdeauna un fascinat al prezentului, al imediatului, în aceeași măsură în care aparținea proiectelor ciclopice. În **L'épreuve du Labyrinthe** Roquet îl chestionează despre **lumea de azi** și despre lumea de mîine cu voluptatea celui care descoperă un specialist al lumii de mîine, un Mag ; unul dintre cei care **au descoperit** Calea. Pentru scriitor, lumea devenea previzibilă, reductibilă la adevăruri elementare, textele vechi sau chiar texte mai puțin cunoscute îl făceau să dea răspunsuri ; să știe. Dacă vom rezolva această ecuație, se spune în **Dayan**, una dintre ultimele sale proze, totul va deveni posibil. **Omul se poate substitui lui Dumnezeu**, în cazul în care va rezolva această ecuație. Matematicianul genial se numește Orobete, un alter ego al Naratorului. El ar putea să o rezolve. Lîngă Orobete apare Evreul rătăcitor dintr-o carte pe care, copil, Orobete o sfîrșise în noaptea de Saint Jean ; la echinoxul de vară. Ce înseamnă apariția rătăcitorului, cînd se va odihni acesta ? Legenda spune că înainte de Sfîrșit. În calendarul aztec, îi dezvăluie Ahasverus tînărului geniu, data de 21 aprilie 1519, dată la care Cortez punea steagul pe pămînt mexican, corespunde ultimei zile a perioadei fericite, a epocii celeste. Data în cauză ar marca începutul epocii infernale, care durează nouă cicluri de 52 de ani ; va dura, cu alte cuvinte, pînă în 1987. Acesta va fi sfîrșitul epocii infernale... **Ahasverus**, îi explică matematicianului, unul dintre personaje, ar fi un fel de **anima mundi**, după cum nuvela **Dayan** putea fi un Opus, în sens jungian. Una dintre ultimele confesiuni. Literatura sclipitoare a lui Mircea Eliade în care atîția și atîția eroi înving limitele, biruie în lupta cu necunoscutul, descoperă, află, **știu**, stăpînesc științele secrete ale celor de odinioară, are de partea ei forțele îmblînzite ale lui **Mephisto**. Scriitorului i-a plăcut preajma cititorului fericit, a celui care poate trăi, alături de neasemuitul personaj, o victorie, fie și temporară, asupra limitei. Împrejmuit de admiratori, Mircea Eliade dă sens istoriilor fericite. Recuperează drepturile cititorului de a visa.

„În fond, scrie el în **Jurnalul** său (15 decembrie 1960) ceea ce fac eu de mai bine de cincisprezece ani nu e cu totul străin de **literatură**. S-ar putea ca și cercetările mele să fie considerate într-o zi ca o tentativă pentru a regăsi izvoarele uitate ale inspirației literare".

Cornel UNGUREANU

POEMELE PĂCII

PABLO NERUDA
(Chile)

ODĂ ELEMENTARĂ PĂCII

Te știu deși în puține clipe
mi-ai luminat pe de-a 'ntregul
sufletul
fiindcă tu treci asemeni apelor
stihiale
stînci și baraje nu pot să te oprească
singură te oprești
îți faci sălașe printre oameni
și locul tău doar porumbelul cel alb
pe deplin îl cunoaște
mi-am zdrelit toată viața brațele și
cuvintele
ca să te pot aduce printre noi
Te știu
tu poți hotărî, hai hotărăște-te
să rămîi a noastră căci te vom
păstra,

hai,
încălzește pămîntul
ridică-te pe boltă și
întinde pînza ta de aer
pînza ta de Mireasă a Lumii,
hai,
Pace, naște-ne pe toți din tine !

În românește de Ioan MORAR

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

30

— Ieri dimineață, zise ea, cu un aer visător, ți-am spus că-mi place la tine un lucru — că nu te dai imediat la femei — și că un altul nu-mi place. Știi ce ?

— Nu.

— Că nu mi-ai cerut să fac asta ieri.

— Nu aveai un aer prea încurajator.

— Dar parcă ziceai că ești detectiv, nu ? Acum, stinge te rog toate luminile.

Ceva mai tîrziu, după ce am aprins luminile în hol, s-a așezat în pragul ușii, înfășurată într-o rochie lungă.

— Adio, spuse ea, cu voce calmă. Am chemat un taxi. O să-l aștepți afară. N-o să ne mai vedem niciodată.

— Dar cum rămîne cu Umney ?

— O biată javră înfricoșată. Are nevoie de cineva care să-i zgîndăre orgoliul, să-i dea senzația de putere și impetuozitate. Îi fac eu serviciul ăsta.

Dispăru. M-am ridicat, m-am îmbrăcat și, înainte de a ieși, am ascultat cîteva clipe în picioare. Nu s-a auzit nimic. Am strigat-o, însă n-a răspuns nimeni. Am ajuns în fața casei deodată cu taxiul. M-am uitat înapoi. Casa era scufundată în întuneric. Nu locuia nimeni în ea. Totul n-a fost decît un vis. În afară de faptul că cineva dăduse de acolo un telefon după taxi. Am urcat și am cerut să mă ducă acasă.

Am ieșit din Los Angeles luînd-o pe autostrada care ocolește, chiar în clipa asta, Oceanside-ul. Aveam timp berechet să mă tot gîndesc. De la Los Angeles la Oceanside sînt optsprezece mile de autostradă cu șase benzi de circulație. Din loc în loc se văd carcasele mașinilor accidentate sau abandonate care ruginesc în așteptarea clipei cînd vor fi luate de aici. Oare de ce mă întorceam la Esmeralda ? Cazul era clasat și, pe lîngă asta, nici nu mai era cazul meu. De obicei, clientul detectivului particular vrea cît mai multe informații pentru cît mai puțini bani. Informații pe care le capeți sau nu. La fel ca și onorariul. Dar cîteodată, alături de informații, dai și peste multe alte lucruri, cum ar fi o poveste despre un cadavru care dispare de pe balcon cînd vrei să-l vezi. Bunul simț îți spune să te duci acasă, pentru că nu-i rost de bani. Dar bunul simț vorbește întotdeauna prea tîrziu. Bunul simț e tipul care-ți spune că ar fi trebuit să-ți verifici frînele mașinii săptămîna trecută, înainte de a ți-o ciocni săptămîna asta. Bunul simț e mijlocașul care-ți spune luni dimineața că el ar fi cîștigat meciul dacă ar fi fost în echipă. Numai că el nu e niciodată în echipă. El e în fața bodegii cu o sticlă în buzunarul de la spate. Bunul simț e omulețul în gri care nu face o greșeală cînd numără banii. Doar că numără întotdeauna banii altora.

Ajuns la răscruce, am coborît canionul spre Rancho Descansado. Jack și Lucille se aflau la locul obișnuit. Am pus jos valiza și m-am aplecat peste tejghea.

— Am lăsat destui bani ?

— Da, mulțumesc, răspunse Jack. Iar acum, am impresia, ați dori aceeași cameră, da ?

— Dacă se poate.

— De ce nu ne-ați spus că sînteți detectiv ?

— Ei, ce întrebare ! Ai văzut vreodată un detectiv mărturisind că e detectiv ? Vă uitați la televizor, nu ?

— Cînd avem timp. Dar nu prea des.

— La televizor îl recunoști pe detectiv imediat. Nu-și scoate niciodată pălăria. Dar ce știi despre Larry Mitchell ?

(va urma)

Traducere de
Mihai CERNEA

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRAVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PIRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : TIMIȘOARA, strada RODNEI 1:
Telefoane : 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.BT. Index : 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 24

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDETEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 24 (1 008) ● 13 IUNIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

Prefigurarea belșugului

Tulburat sînt și acum — după atîția ani petrecuți prin inelele de aur ale vremii — cînd îmi amintesc cum în copilărie eram copleșit de înfiorarea zămislită de prima intrare a coasei în lanul de grîu. Părinții mei, la fel ca toți semenii lor, țărani ai locului nostru de baștină, aveau fețele iluminate de bucuria rodului proaspăt, împlinit parcă nu numai prin conlucrarea mîinii, ogorului și anotimpurilor, într-o perioadă agricolă, ci și printr-o eternă comuniune cu matca istoriei patriei. Sînt izvoare istorice și mărturii arheologice deosebit de concludente privind belșugul de grîu în lumea geto-dacă. Acum vreau doar să subliniez că aniversarea a 2500 de ani de la primele lupte ale poporului getodac pentru libertate și independență, care are loc în acest an, e și un binevenit prilej de a evidenția numeroase aspecte legate de străvechea istorie a agriculturii țării noastre. Am văzut boabe de grîu (carbonizat) provenite din importante așezări arheologice, una din ele fiind în sud-vestul României, la Tibiscum (Jupa). A trecut și bobul de grîu prin foc și pară, prin vitregiile istoriei neamului nostru, dar cu acest fascinant cărbune sînt scrise parcă nemuritoare pagini întru lauda generațiilor neîntrerupte de semănători, de truditori ai pămîntului, care își prefăceau sabia în plug doar spre a-și apăra ființarea pașnică pe vatra patriei.

Aceeași înfiorare, despre care aminteam la începutul acestui articol, am simțit-o văzînd, în zilele acestea, în largile lanuri de orz rîndurile mișcătoare de combine. În solemnitatea lucrării lor se profilează în intuirea faptului esențial, unul din cele mai luminoase poeme ale rodniciei.

Este vie în conștiința întregului popor magistrala Cuvîntare a secretarului general al Partidului Comunist Român tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** la cel de al III-lea Congres al Consiliilor de conducere ale unităților agricole socialiste, al întregii țărănimi, al consiliilor oamenilor muncii din industria alimentară, silvicultură și gospodărirea apelor. De la înalta tribună a amplului for democratic al oamenilor muncii din acest important domeniu al economiei naționale, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** sublinia că: **„Obiectivul fundamental în agricultură îl reprezinta înfăptuirea noii revoluții agrare, care presupune modernizarea și reorganizarea pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, în vederea sporirii puternice a producției agricole vegetale și animale, transformării a înseși condițiilor de muncă, de viață și gîndire ale țărănimii".**

Acordîndu-i-se importanța prioritară, în activitatea de pe ogoare, producția de cereale trebuie să fie de aproximativ 30—33 milioane tone anual, aceasta fiind asigurată de o puternică bază materială. Acest belșug reprezintă o necesitate fundamentală pentru progresul economiei naționale și ridicarea nivelului de prosperitate al poporului nostru. Începutul secerișului stă sub auspiciile benefice ale acestui generos deziderat, împlinit prin munca, plină de dăruire, a lucrătorilor ogoarelor, alături de care pulsează, întru cinstirea lor, inima întregii națiuni.

Aurel TURCUȘ

Inițiativă și responsabilitate în făurirea noii societăți

Dintotdeauna, gîndirea înaintată a omenirii s-a afirmat și ca dialog matur cu istoria, cu experiențele trecutului, în efortul salutar de a înțelege factorii și dialectica progresului social și de a descifra exigențele, căile și posibilitățile viitoare. Istoria cea mai recentă a patriei noastre, configurată de procesul revoluției și construcției socialiste, incomparabil mai bogată și mai ambițioasă, mai dinamică și deloc mai ușoară decît desfășurările epocilor anterioare, oferă un vast material pentru reflecții și generalizări, pentru deschideri și scenarii prospective în toate sferele creației umane. În mod deosebit reține atenția dinamica raportului dintre inițiativa istorică a factorului subiectiv și responsabilitatea lui socială, în identificarea și stimularea concordantă a agenților progresului social, în înțelegerea dialecticii obiectivului și subiectivului, a existenței și acțiunii, a legii și valorii. Dimensiunea umană a creșterii accelerate a forțelor de producție, în interacțiunea lor continuă cu ansamblul relațiilor și conștiinței sociale apare, în noile condiții, în întreaga ei amploare. Umanismul autentic, revoluționar se transformă astfel, dintr-un ideal abstract, într-o realitate intrinsecă ansamblului social. Inițiativa istorică se exprimă în capacitatea factorului subiectiv de a sesiza cerințele legităților progresului social, de a elabora strategia și tactica revoluționară a transformării societății, în concordanță cu noile realități sociale și naționale în continuă schimbare, de a uni și mobiliza masele populare la acțiuni organizate, de mare amploare și largă perspectivă. Marile prefaceri revoluționare ce conferă conținut și legitimitate noului destin al patriei noastre atestă tocmai exemplara inițiativă istorică datorată celei mai înaintate forțe politice pe care și-a creat-o poporul român, cu șase decenii și jumătate în urmă, prin unirea socialismului științific cu mișcarea muncitorească. Activitatea teoretică, ideologică și politică a Partidului Comunist Român s-a afirmat drept conștiință a necesității istorice și factor dinamizator al acțiunii sociale. Modul în care comuniștii români au conceput, organizat și condus lupta poporului în revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă reprezintă un strălucit exemplu de asumare a inițiativei istorice. În același sens a acționat Partidul Comunist Român pe parcursul procesului revoluției și construcției socialiste orientînd creația istorică a maselor spre opțiuni ferme pentru noi relații sociale și de producție, pentru profunde transformări în structura socială și de clasă, pentru a lichida rapid rămînerea în urmă a dezvoltării economice. **„Dacă România, trecînd pe calea construcției socialiste, nu ar fi acționat pentru dezvoltarea puternică o forțelor de producție, pentru realizarea unei industrii moderne pe baza tehnicii celei mai avansate, am fi rămas în continuare o țară slab dezvoltată, dependentă de țările industrializate"**, concluzionează, în consens cu exigențele progresului social, secretarul general al Partidului Comunist Român, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU.**

O opțiune fundamentală pentru ascensiunea patriei noastre pe noi trepte de civilizație, cultură și bunăstare o constituie adoptarea Programului Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, în climatul favorabil de înaltă efervescență creatoare generat de Congresul al IX-lea al partidului, prin contribuția de inestimabilă valoare a tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU,** secretarul general al partidului. Imaginea viitoare a societății românești a fost amplu, cutezător și generos proiectată în documentele Congresului al XIII-lea al partidului: **„În anul 2000 România va fi o țară socialistă multilateral dezvoltată, atît din punctul de vedere al industriei, agriculturii, învățămîntului, științei și culturii, cît și al nivelului general de viață și civilizație al poporului".**

Inițiativa istorică asumată, în lumina concepției materialist-dialectice, despre lume și societate, de către Partidul Comunist Român, forța politică organizatoare și dinamizatoare a întregii națiuni, se corelează continuu și exemplar cu o înaltă responsabilitate socială, politică și morală în fața poporului, a destinelor sale. Înaltul patriotism, spiritul revoluționar, devotamentul nețărmurit pentru interesele poporului reprezintă trăsături definitorii ale înfăptuirii rolului de forță politică conducătoare a partidului în societate. Întreaga desfășurare a procesului revoluționar atestă pe deplin faptul că **„partidul nostru nu are și nu va avea niciodată țel mai înalt, suprem decît interesele poporului, ale bunăstării și fericirii sale, ale independenței și suveranității României, decît cauza socialismului și comunismului !"**, așa cum subliniază tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** în cuvîntarea rostită la Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din aprilie a.c. În consens cu înfăptuirea rolului partidului de forță politică inițiatoare și conducătoare, matură și responsabilă, recenta Plenară a Comitetului Central exprimă convingerea că **„toate organizațiile și organele de partid, toți comuniștii își vor îndeplini în cele mai bune condiții misiunea și rolul lor de unire a eforturilor tuturor oamenilor muncii, ale întregului popor, în îndeplinirea obiectivelor de dezvoltare a patriei noastre".**

Conf. univ. dr.
Ioan S. MUREȘAN

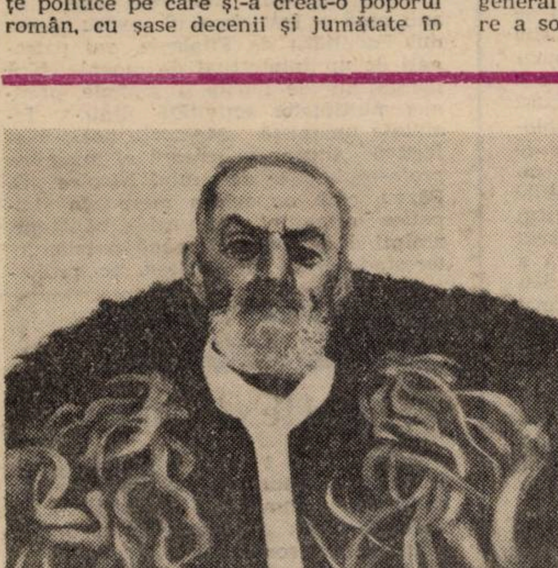

GABRIEL KAZINCZY : „Veteranul"

LOCUL ȘI TIMPUL

Foto

Iuliu Martin face parte dintre fotografii artiști de elită. Expoziția sa recentă de la Bastion, numită de el: „Lumea mea macromonocromă" **probează încă o dată pe deplin aceasta. Din lucrările expuse descoperim nu numai un temperament artistic, dublat de un rafinat tehnician al fotografiei de artă, dar descoperim și pe artistul filosof, artistul care încearcă să dezvăluie cu ochiul aparatului său că** „nu există loc sărac și indiferent" **în lumea din jur. De altfel, lucrările sale fotografice se înscriu într-o meditație despre viață și devenirea ei, de la structurile inițiale ale vieții, prin elementul fruct, prin coaja care cuprinde viața și prin ruina și moartea ei. Viul, nașterea, la Iuliu Martin, este oul primordial. Pe marginea lui, artistul își permite, în cîteva compoziții umorești, jocul de-a viața. Jocul de-a păpușile. Jocul de-a omul și de-a... oul. Coaja, stadiul doi al vieții, exprimă viața în devenire. Viața, văzută în acoperămîntul unui copac, a unei oglinzi de apă (înghețată) sau în scoarța pămîntului. Ea, coaja, este un fragment de timp. Ea este chiar încremenirea acestui timp, prin aceste suprafețe ale vieții. A treia alternativă a vieții ar fi fructul. Văzut din exterior sau din interior. Fructul zemos. Fructul lucios și apetisant. Numească-se el chiar și un bulb de ceapă aurie. Elementul următor, surprins de obiectiv, este ruina vieții. Învelișul ei mort. Ceea ce timpul, care răpune, lasă, în urma lui, adică resturile, ruinele: o tablă părăginită, un ciot de lemn, o rădăcină, o urmă de piatră, în basorelief, peste care, ca un mugur viu, se înalță, copilul-om. Deci, lanțul următor al vieții, care nu moare, totuși, ci, în spirala ei, de un tragism înălțător, își urmează cursul ei prin lumea infinită a universului și a planetei.**

Expoziția lui Iuliu Martin, de la Bastion, ne propune pe fotograful nu numai artist, cum ziceam, ci și filosof. Meditația filosofică a lui

Ioa ARIEȘANU

(Continuare în pag. 5)

Alți cavaleri, alți ani de ucenicie

Totul e făcut în cartea lui Constantin Chiriță să înfrîngă cele mai teribile recorduri ale **curiozității publice**; și titlul („Cea mai frumoasă poveste de dragoste", așa se intitulează acest volum: prima carte din numeroasele — bănuim — cărți numite **„romantica"**) și dedicația și, mai ales, personajul principal, **cumulard al tuturor calităților posibile. În ultima clasă de liceu**, naratorul intră în competiție cu profesorii diverselor materii și îi învinge, cu specialiștii diverselor materii și îi lasă perplecși; e adulatul numeroaselor femei fascinate de vigoarea sa virilă. Ca într-o competiție sportivă, personajul-narator al lui Constantin Chiriță cîștigă toate întrecerile, cele pe care nu le cîștigă nu demonstrează altceva decît că, în curînd, în curînd, le va cîștiga. De la **Cireșarii** la **Pasiuni**, și de la **Oțelul** la **Livada** nu altfel arătau preferații naratorului: elevii (unii), ingineri (alții), în faze de tranziție studenți sau muncitori extraordinari, înzestrați cu calități capabile să umilească orice neșansă. Dar, să fim bine înțeleși: nu numai calitățile fizice, nu numai forța și vigoarea, ci și înțelepciunea: pe de o parte, felul de a folosi această forță ieșită din comun, pe de alta, „șlefuirea" ei, modelarea ei. Orice puternic al lui Constantin Chiriță este un artist al forței și nu un barbar. Iar **artistul** nu slujește altceva decît o morală. E un Cavaler al Mesei Rotunde, un slujitor fără prihană al normei morale. În cronica pe care o consacră cărții, Valeriu Cristea observa, pe bună dreptate: **„Constantin Chiriță este cel mai etic dintre prozatorii noștri de azi, în sensul că el, ca scriitor, nu are ochi decît pentru bine. Așa cum alții nu au ochi decît pentru rău."** Și nuanțează criticul: **„Desigur, exclusivismul nu e bun, dar din moment ce există unul, nu strică să-l avem și pe cel contrar."**

Nu deconspirăm istoriile amoroase (un Romeo și o Julietă există mereu în romanele lui Constantin Chiriță) și pe cele polițiste, pe cele eroice. Ele provoacă fericitul cititor cum puține alte cărți. Nouă, în ultimul roman al lui Constantin Chiriță, e tentația **jurnalului**. Cel care povestește, elevul de atunci, e supra — vegheat de naratorul de azi. Apetitul pentru cultură al elevului, uriešesc, forța de asimilare, fără egal, bucuria de a fi în interiorul fenomenului artistic sînt transcrise cu febrilitatea cu care sînt transcrise celelalte mari aventuri ale adolescenței. Eroul — la sfîrșitul adolescenței — participă la cenacluri, la colocvii de mare angajare intelectuală, are, între cunoscuți și prieteni, mari cărturari sau doar intelectuali care dezbat marile probleme ale unui deceniu fierbinte. Surpriza, pentru fidelul cititor al lui Constantin Chiriță, nu este enciclopedismul eroilor, **știința** lor, priceperea de a folosi modelul cultural, supriza e de a-l descoperi pe autor angajat în reevaluarea unui timp al culturii. În aceeași excelentă analiză, Valeriu Cristea sublinia **atmosfera cărții**; noi vrem să subliniem febrilitatea cu care naratorul readuce în prim plan numele unui timp al culturii, „fanatismul" cu care îi iubește pe mai-marii poeziei. El însuși poet, ne transcrie poeziile sale de licean. Nu sînt deloc rele, după cum nu sînt deloc diletante repere culturale, analizele pe care le consacră unui spectacol, unei propoziții filosofice sau unui tablou ilustru. Dar, ca întotdeauna, rămîne patosul cu care romancierul circumscrie o vîrstă. Hiperbolele care vorbesc despre **anii de ucenicie** reușesc să păstreze intactă bucuria de a trăi; sîntem în anii războiului, frontul există, ca și crimele; există, dar bucuria vieții le învinge pe toate. Feți-Frumoșii lui Constantin Chiriță galopează într-o lume în care, iată, ei nu pot fi de nimic umiliți. În care ei sînt așteptați la colț de toate fericirile posibile

Cornel UNGUREANU

*** Constantin Chiriță, ROMANTICA. PRIMA CARTE: Cea mai frumoasă poveste de dragoste.** (Cartea Românească, 1986).

cronica literară

Orfeu, poetul

La intrarea în arenă a lui Ioanid Romanescu în modul de a înțelege poezia se va fi strecurat, deja, destulă bravadă — o locvacitate ironică, în orice caz, și o bucurie de a violenta deprinderi înrădăcinate ce avuseseră răgaz suficient pentru a deveni inerții, o plăcere inocentă de a forța uși care se deschiseseră ori promiteau a se deschide pentru cei doritori a lua pe cont propriu aventura poeziei. Nu în orice condiții, am adăuga, nu oricum. Tutela maeștrilor zilei însoțea, încă, debuturile proaspăt adoptaților vieții literare, exercițiul mecenatului nu excludea un minim calcul de istorie literară. Dacă impetuoasa prezență pe care o afișau tinerii(nu în toate cazurile de tot tinerii) autori promitea a fi, prin ea însăși, catalizatoare pentru climatul literar, îndrăznelile stilistice, mai mari sau mai mici, spiritul înnoitor așteptat de la generația pe cale de a se afirma puteau da sens unor anterioare experiențe similare.

Ușor de distins prin sugestia unui mod abrupt-temperamental de a se manifesta al autorului, prea iubitoare, în același timp, de pitoresc lingvistic și gesturi tranșante pentru a nu fi și elaborată, poezia lui Ioanid Romanescu nu a întîrziat, nici ea, să își impună prezența. O juvenilă înfruntare a convențiilor avea să aducă de partea ei simpatia cititorilor, nu o singură dată și pe aceea a criticilor, a istoricilor literari. Cu puține texte antologate în volumul apărut în colecția „Cele mai frumoase poezii", placheta de debut — **Singurătatea în doi**, 1966 — și cele care i-au urmat vreme de un deceniu și mai bine, au sfîrșit prin a impune un șir de opțiuni comparabile cu cele ce domină căutările generației afirmate în anii '70. Astfel gustul pentru spectaculos, modul de a fabula dezinvolt și ironic, examenul lucid al valorilor artei (poeziei), cum și o tentație, mai greu explicabilă fără a lua în considerație tîrzii reverberații ale liricii barbiene, de a închide discursul în formulări abstracte, de a conferi turnură apodictică versurilor. Ar mai putea fi vorba, în stanțele cuprinse în volumele de pînă la **Trandafirul sălbatic** (1978), în parte și în cele aflate în **Accente** (1981), de un sentimentalism luat în răspăr, mai mult subliniat decît mascat de propozițiile alerte, șarjate ale autorului, capabil, altminteri, a se înduioșa franc și necomplicat, fără pedanteria grimasei ironice la sfîrșitul execuției partiturii. Lucruri, toate, aproape de neconceput în **Flamingo** (1984) și **Orpheus** (1986), în care nu atît o anume preocupare calofilă și prezența masivă a referințelor mitice atrag atenția, cît felul metodic de a glosa, o încercare a uneltelor poeziei în construcții poematice ample, rezistînd, acestea, deocamdată numai prin fragment, prin poeme capabile a semnifica independent de scenariul presupus a da coerență întregului.

Consecința imediată și — deocamdată — singura importantă a acestei reorientări a poeziei lui Ioanid Romanescu ține de schimbarea spațiului de elecție al lirismului, de adoptarea unei mitologii livrești ce sistematizează un summum de semne ale literaturii romantice.

Atît numai că între Orfeu, poetul și recentul său panegirist se află dacă nu ne înșelăm noi, dacă nu se înșeală cumva liricul Ioanid Romanescu, locurile comune ale literaturii pe care fostul iconoclast pare din ce în ce mai puțin pregătit să le ignore. Nu e, în acestea, un reproș. Nici, numai, o constatare

Lucian ALEXIU

*** Ioanid Romanescu, A DOUA ZI. Cuvînt înainte de Laurențiu Ulici, „Cele mai frumoase poezii", Editura Albatros, 1985; ORPHEUS, Editura Junimea, 1986.**

portrete

Jocurile poeziei

Șeban Foarță este fără îndoială un poet din spița acelora care montează și demontează cuvîntul sub ochii noștri, cu un sfîșietor firesc. Poetul își stăpînește limbajul poetic cu o virtuozitate care, inevitabil, se transformă în manieră. Calambururile, paronimiile, contaminările lingvistice sînt angrenate în vîrtejul amețitor al poeziei. Căci toate aceste procedee, care mai de care mai uitate și mai înghesuite între coperțile manualelor de retorică, capătă aici harul imaginației halucinante. Se poate vorbi cu spor despre toate aceste lucruri în poezia lui Șerban Foarță, ba încă și de multe altele (intertextualitate, în primul rînd), dar mult mai profitabil ar fi să înțelegem care e scopul familiarității lingvistice. **Totul, începînd cu Simpleroze** și terminînd **cu Areal,** este subordonat unei febrilități imaginative și unei capacități combinatorii infatigabile.

Poeticii generale a lui Șerban Foarță i se potrivesc de minune cuvintele unui mare poet, René Char, care, într-un eseu din **Partage formel**, spune că pentru o astfel de poezie, realul trebuie mereu corectat de imaginația care-i redă firescul definitiv. Ceea ce înseamnă, deci, că realul își așteaptă continuu plenitudinea în creație.

Survolînd spațiul poeziei lui Șerban Foarță, notam trecerea treptată de la o excesivitate a deschiderii spre imaginativul verbal, la o repliere spre închistare și hermetism, păstrînd tonalitatea proprie. În volumul **Areal**, cu precădere, poetul are dese inflexiuni barbiene, incluzînd tentația alegorică și ficțiunile poetice ce criptizează treptat poezia. Referentul, cîmpul de intertextualitate este, în acest volum, balcanismul, laolaltă cu semnificantul său spiritual. Elanul parodic al primelor volume se amestecă încet-încet cu o tendință de re-scriere a textului de comparat.

În **Invocație la Aventurile lui A. G. Pym**, Poe este ideea de la care imaginația compune un nou roman în versuri, care sugerează și implicarea lui Mallarmé, Ungaretti, Rimbaud sau parafraze la poezia lui Dimov. **Copyright** reprezintă, însă, o culme a pastișei creatoare pentru poezia lui Șerban Foarță. Orice amănunt este valorificat, poezia este un joc din care străbate și o insinuantă polemică, cu un fel de a produce texte. În poveștile lui Eminescu cu Veronica și Mite, Foarță o cuprinde și pe cea a Francescăi lui Dante, adică ne dezvăluie (evident, alegoric) că textul produce texte și că, într-un fel, acestea sînt o oglindă: „poate că doar li s-a părut / de-ajuns a-i pune capăt frescăi / ce se urzea... și alt sărut / (livresc, acesta) al Francescăi / el, (aminte aducîndu-și-l) ceru să i-l citească Mitei / care tăcea pesemne și-l / privea ca iazul Iozemiti."

Străbătînd textele poetice ale lui Șerban Foarță, senzatia e că ne aflam în fața unei oglinzi care multiplică la nesfîrșit nenumăratele chipuri ale aceluiași autor. Mallarméan, dar și cu o motivație diferită, Foarță scrie sub obsesia, mărturisită, a colii albe care să-l tăinuie ubicuitatea spiritului. Deci, de s-ar putea: „petrece-ne-vom zilele-n oglinda / cu ape-n care soare nu colindă / și-aducerile-aminte nu au loc...".

A-ți aminti vrea neapărat să zică a scrie. Șerban Foarță își consumă existența transcriind.

Florin BERINDEANU

Chemare profundă

Pe profesorul universitar dr. Nicolae D. Pârvu, noi, cadrele didactice mai tinere, l-am cunoscut în 1966, cînd a venit la Universitatea din Timișoara, după o activitate științifică și pedagogică de două decenii, desfășurată la Cluj-Napoca și Sibiu. L-am cunoscut, apoi, din cărțile pe care le-a publicat, începînd cu **Metoda evaluării**, din 1942, **Studii de psihologia artei**, din 1967, **Drumul spre personalitate**, din 1971 și **Cursul de pedagogie generală**, din 1974 și 1975.

L-am văzut și ascultat, în ședințe, adunări festive, cenacluri literare, ca membru al Asociației Scriitorilor din Timișoara, cu „spiritul său savuros de bănățean bonom, gata oricînd la un dialog al floretelor" cum scrie, undeva, poetul Anghel Dumbrăveanu.

L-am cunoscut mult mai bine în anii cînd a fost decanul nostru, decanul Facultății de Filologie, ani patronați de un intelectual de omenie, fără morgă, ani de liniște și acalmie, prielnici multiplelor activități dintr-o facultate umanistă. Memoria noastră afectivă aduce pe ecranul ei imaginea profesorului și decanului Nicolae D. Pârvu, care ne agrăia mereu în simpatice inflexiuni expresive bănățene, amintind de Bocșa-Română natală, interesîndu-se de activitatea, de proiectele științifice, de viata fiecăruia dintre noi. Nu arareori, decanul nostru, ce practica o anume detașare față de problemele strict administrative, ne recita sau ne citea din ultimele sale poezii. Poezia nu era nici pentru el **un violon d'Ingres, ci o chemare** mai profundă, ce se întrupa în forme lirice clasicizante. După cum se știe, din poeziile sale a desprins două mănunchiuri și le-a publicat în plachetele: **Buletin meteorologic**, 1969 și **Prietenul meu, vîntul**, 1978.

Se știe că scriitorul Nicolae D. Pârvu a lăsat, în manuscris, finisate, mai multe volume, că în afară de poezie, el și-a exercitat înzestrările artistice în proză și teatru. Este cunoscut faptul că doar **Stana**, dramatizare, în colaborare, după romanul cu același nume al lui Ion Agârbiceanu, a fost jucată la Sibiu și București. Sîntem siguri că se vor găsi oameni interesați care să cerceteze manuscrisele rămase, și, în măsura în care sînt realizate artistic și caracteristice pentru viziunea sa, să fie date la lumina tiparului, întregindu-și astfel opera. Nicolae D. Pârvu și-a realizat destinul uman și spiritual într-o întreită sferă: a profesoratului, a poeziei și a omului de omenie.

Simion MIOC

consemnări

Reflexii lirice

O generoasă și exactă prefață a lui Alexandru Andrițoiu ne introduce în substanța volumului de poezii al lui Ioan Țepelea: „O epopee lirică a timpului nostru românesc și, totodată, o Cîntare a României din spațiul ancestral". Neîndoielnic talentat, poetul orădean ne oferă o frumoasă poezie a tărîmurilor natale, a tradiției, a datinilor, dar și a unui prezent surprins în toată acuitatea sa. O lirică meditativă, solemnă, nu lipsită de un anumit retorism, însă unui de bună calitate, care nu coboară niciodată tonul rostirii poetice pînă la declamativ. Transcrieri ale unor sentimente nobile, poeziile lui Ioan Țepelea au firescul apelor liniștite: calme, dar nu fără profunzime, liniștitoare, egale cu propria lor putere de a reflecta o lume.

O importantă temă a cărții privește viața celui aflat sub arme, a soldatului care apără cuceririle vremurilor noi. În aceste secțiuni, vocea poetului devine patetică, dar de un patetism reținut, îmbinînd sobrietatea mijloacelor poetice cu un ton aspru, bărbătesc, izvorînd din voința de a fixa în imagini o emblemă în egală măsură umană și simbolică: „Aveau pe retină razele / unor sori ce treceau / nesimțite pragul de marmură / al mausoleului fulgerat de neliniști / / Oasele le erau rupte ca să încapă / în sicriu se-adunase timidă și rece / mantia nopții, iar în jur / era întuneric și vînt... / / La o masă stau la taifas / depănîndu-și amintirile veteranii / din al doilea război mondial / Eroii se-aud, vin la apel / rînd pe rînd / cumpene albe, numindu-se / Ion, Vasile sau Iancu / și oricum s-ar numi / numindu-se Patrie!" **(Eroii).**

Cornelia VANCEA

*** Ioan Țepelea, SEMNUL MIȘCĂRII, Editura Militară, 1986.**

ŞTIINŢA CA SIMBOL CULTURAL

Dintru început țin să precizez că folosesc **termenul de cultură** într-un înțeles cuprinzător multiplelor și variatelor sale accepții. **Mă refer deci** — istoric privind — mai întîi la un sens antic, acela de înțelepciune (fronesis), de **cunoaștere** a valorilor și dobîndire a virtuților în cadrul procesului de modelare a spiritului (paideia). Teoria (contemplarea) are loc, la grecii antici, în vederea praxis-ului. Legile rațiunii se transferă în domeniul acțiunii morale. Binele, adevărul și frumosul se integrează într-un tot armonios. Ne aflăm în fața unei proto-teorii a valorilor care va avea destinul perenității. **Kant, în Critica rațiunii practice,** definește cultura drept **„... dezvoltarea sau perfecționarea facultăților spiritului nostru, în materie de cunoaștere sau de artă“.** Regăsim aceste nuanțe în termenul german modern de **Bildung,** (educare, formare culturală).

Ne referim, de asemenea, la accepția actuală folosită în științele umane (antropologie, etnologie, sociologie), în care cultura devine un substrat al structurilor sociale, un ansamblu al formelor de comportament dobîndite prin tradiție și transmise generațiilor următoare. Sînt incluse aici toate formele de tradiție : științifice, tehnice, filosofice, artistice. Pe acest teren, **cunoașterea** se interferează cu habitudini, mentalități și stiluri de viață ; ea vizează mai ales contextul social. Formarea spirituală a individului este **subiacentă** Există însă o tendință de desprindere — cel puțin metodologică — a studiului fenomenului cultural de al celorlalte domenii, prin constituirea **culturologiei**, a științei culturii, tendință care consideră cultura ca pe o organizare a lucrurilor și evenimentelor dependente de simboluri (limbaj, obiceiuri, opinii), constituind laolaltă un proces sui-generis.

Cultura, în înțelesul ei cel mai larg și mai comprehensiv, este legată de civilizație, acel ansamblu complex de fenomene sociale de natură transmisibilă, prezentînd în primul rînd aspectul material al modurilor de viață succesive sau simultane — ale diferitelor popoare. purtînd marca interrelațiilor dintre om și natură.

Știință a culturii, pe de o parte — știință în cadrul culturii, pe de alta — și, poate, fără nici o legătură între ele, aceste două ipostaze ale raportului dintre știință și cultură în secolul XX, dar mai cu seamă în ultimele decenii, constituie obiect de cercetare filosofică. Criza conceptuală a științei și mai ales a fizicii, din primele decenii ale secolului nostru criză rezolvată, în linii mari, printr-o mai suplă privire asupra **rațiunii teoretice,** a fost urmată, după al doilea război mondial, de apariția unei noi problematici care vizează raporturile dintre știință și societate, dintre știință și tehnologie, în esență, rolul științei ca factor decisiv în evoluția societăților moderne. În epoca noastră are loc un dublu proces de integrare a științei și filosofiei în sfera culturii.

Știința, în sensul unitar, **de sistem al științelor, își reafirmă vocația ei axiologică. Ea depășește sfera cunoașterii propriu-zise,** simpla intenție de a alcătui un întreg ordonat de adevăruri, propriu unei anumite discipline ; ea dobîndește astăzi, dincolo de această perspectivă teoretico-formală, o perspectivă antropologică și una socio-culturală. Știința, în unitatea ei, se realizează ca un domeniu de cultură cu un conținut bogat și plurivalent, devenind „marea știință“, o meta-știință, cu toate implicațiile pe care consecințele cercetării le au pe plan uman și social. Însăși multiplicitatea acestor posibilități de cercetare a structurilor de bază ale sistemului științelor (many ways of locking science) : logică, istorică, genetică, politică sau culturologică, denotă existența diverselor moduri în care știința poate fi întemeiată și dezvoltată. Ea devine astfel o **topologie,** vizînd în același timp o **reflecție** și o **critică filosofică,** în sensul implicației permanente a culturii și protejării valorilor umane legate de cercetarea științifică. Știința este privită ca un „simbol cultural“. În situația în care are loc un proces de scientizare a culturii, constatăm și procesul invers : sensul cultural al științei. Filosofia și științele particulare, afirma Husserl, încă în pragul celui de-al doilea război mondial, formează o clasă specială de creații culturale (Kulturgebilde). Ele au dat naștere, în secolul nostru unui nou spirit care face parte din cultura umanității, din cultura universală și din cultura fiecărui popor. În drumul către adevăr, filosofia și științele au o misiune infinită, dar **succesele gigantice ale cunoașterii naturii** trebuie să fie extinse la cunoașterea omului. Secolul XX a fost caracterizat drept „Secolul științelor umane“. Raționalitatea dobîndește, în științele umane, dimensiuni și posibilități noi. Umanul aparține sistemului total de fapte obiective ; omul e plasat într-un cadru natural și de viață — spune Husserl —, dar **în același timp** și într-un domeniu **axiologic și normativ** Pe de altă parte, prin activitatea de cercetare, științele naturii sînt cuprinse în sfera umanului.

Termenul de **noosferă** desemnează, în concepția savanților contemporani, (Teilhard de Chardin, Jacques Monod) știința în ansamblul ei, **o entitate** vizînd universalul, unitatea spirituală a savanților din întreaga lume, știința epocii noastre la scara umanității, cu toate implicațiile etice, sociale și politice. Jacques Monod consideră noosfera, prin esență o sursă de bucurie intelectuală, o etică a cunoașterii creatoare a lumii moderne. Reflecțiile asupra științei ca simbol cultural se constituie într-o disciplină complexă, de largă respirație culturală — Meta-știința. Sociologiei cunoașterii îi revine meritul de a-și fi propus cercetarea istoriei ideilor în contextul social cultural (...). Nu există, credem noi, o determinare directă, mecanică a logicului de către sociologic decît prin intermediul sistemului de norme și valori. Adevărul e, în același timp, categorie logică și normă morală. Binele se înscrie categoriei de finalitate. Intrinsec demersului științific propriu-zis există un demers interpretativ, constituant, fundațional, în care se organizează posibilitatea proiectării culturale a științei Există un punct în sfera umanului, în care noeticul și axiologicul coincid, un punct în care aceste două filoane emerg, o sursă unică și profundă a lor. pe care trebuie să o căutăm neîncetat supunîndu-ne unui imperativ uman, atît de ordinul cunoașterii, cît și de ordinul valorilor.

Teza neutralității axiologice a științei, dualismul dintre fapte și norme, dintre știință și acțiune, mentalitate proprie pozitivismului. este astăzi depășită ; (...) modelul teoretic al științelor naturii, ipostazierea și exclusivismul lui au fost, de asemenea, depășite datorită dezvoltării științelor umane care postulează coexistența și inseparabilitatea dintre fapt și normă, dintre știință și acțiune, în cadrul unei noi modalități de abordare pe care ne-o dezvăluie sociologia cunoașterii Prin funcția ei epistemologică, sociologia cunoașterii devine o propedeutică de un tip specific, urmărind construirea unei metodologii profunde într-o viziune axiologică a științei, în general, a științelor umane, în special.

O orientare filosofică recentă insistă asupra primatului rațiunii practice în raport cu rațiunea teoretică, teză originată în textele kantiene. Nancy F. McKenzie distinge între domeniul naturii, supus cunoașterii perceptuale și domeniul moral, care este tărîmul posibilităților Analizînd conceptul lui Kant, McKenzie arată că interesul marchează tendința rațiunii de a-și extinde cunoașterea dincolo de actualitatea empirică. **„Rațiunea practică nu este numai o sursă de legi pentru subiectul înzestrat cu voință, ci este și o sursă a acțiunii umane asupra naturii“.**

Kant susține ca rațiunea practică prezintă o valoare intrinsecă pentru subiectul cunoscător. Raporturile dintre om și natură sînt orientate teleologic ; cadrul practic, moral. este universal și obiectiv. El pune pe același plan, dar și distinge conceptele rațiunii teoretice dobîndite prin cunoașterea științifică și conceptele rațiunii practice, semnificînd exigențe normative cu privire la conduita umană. Apelînd la tradiția kantiană și la direcția nouă a dezvoltării raporturilor dintre știință și cultură în filosofia actuală, remarcăm înclinarea către interesul practic, moral, al științei. El postulează reflexivitatea și autoînțelegerea științei însăși în scopul unui praxis unificat, care include atît cunoștințele științifice, cît și valorice morale, precum și deslușirea sensului umanist al conceptelor științelor sociale. Numai pe baza acestui nou înteles al legăturilor dintre teorie și practică, dintre cunoaștere și valori poate fi fundamentat un concept deplin al culturii, integrator al filosofiei și științei.

Dr. Crizantema JOJA

---

convorbiri

Cu medic principal VIRGIL ENE

ŞEFUL SECŢIEI DE CHIRURGIE TORACICĂ DE LA SPITALUL „VICTOR BABEŞ“ TIMIŞOARA

— Știința medicală a impus delimitări noi în vechile capitole și au apărut specializări pe măsură. Este și cazul chirurgiei toracice, folosită în tratamentul multor boli, ca soluție unică. În medicina românească actuală ea are un statut bine conturat. Cîte ceva despre acest lucru, v-am ruga să ne spuneți.

— Deși pentru nespecialiști chirurgia toracică mai duce cu gîndul la tratarea doar a bolilor plămînului. în realitate, este vorba despre o specialitate net detașată de bolile t.b.c.-ului, afecțiune care preocupa aproape în exclusivitate, pînă nu foarte demult, pe specialiștii în bolile toracelui. La ora actuală există clinici și secții speciale pentru tratarea diferențiată a acestor afecțiuni — t.b.c. și, separat, chirurgie toracică, domeniu în care sfera de intervenție este mult mai vastă : bolile mediastinului, a părții superioare a ficatului, astmul bronșic și desigur nu sînt ocolite nici afecțiunile plămînului. La noi în țară s-a luat hotărîrea ca toate felurile de tumori maligne să fie extirpate pentru reducerea riscului, așa încît, iată, chirurgia toracică a devenit un domeniu bine delimitat.

— În acest sens, școala de medicină timișoreană are un cuvînt exemplificator ?

— Chiar pregnant. Pe lîngă faptul că avem o secție de chirurgie toracică bine dotată, și dați-mi voie să vă spun că, în 1953, cînd am venit eu în Timișoara, la spitalul „Victor Babeș“ existau doar 15 paturi pentru fiziologie, o sobă de tuci, iar medicii se spălau pe mîini, înainte de intervenții, în aceeași cameră numită sală de operații. De la 15 paturi, azi am ajuns la 120, din care, 20 sînt numai pentru anestezie — la nivelul cel mai exigent. Din 1974, de cînd am devenit secție specializată de chirurgie toracică, s-a continuat dotarea, așa încît, avem săli de operație care permit și intervenții de chirurgie cardiacă, lucru la care mă voi referi poate mai pe larg. Dar ceea ce aș vrea să subliniez acum ar fi și preocuparea de cercetare teoretică a specialiștilor din secția noastră, pe lîngă activitatea de practicieni. S-ar putea menționa, aici, colaborarea cu medicul cercetător, Leonid Bejan. Lucrarea sa, **„Bazele anatomice ale plămînului în practica medico-chirurgicală“**, este un instrument de lucru de nelipsit pentru practicieni, specialiști, studenți. De asemenea, sub tipar, se află un tratat de chirurgie al profesorului dr. Constantin Caloghera, la care am colaborat și eu, după cum remarcabil este Cursul de chirurgie cardiacă, scos de doctorul David Hudițeanu, de la secția de chirurgie toracică. Cele arătate sînt doar cîteva exemple de preocupări teoretice de vîrf, dar la fel de importantă este munca de fiecare zi, practica medicală în lupta pentru viață.

— În această bătălie, secția de chirurgie toracică, pe care o conduceți, are și merite practice, recunoscute pe plan național ?

— Să le zicem și așa, dacă nu riscăm să fim considerați lipsiți de modestie. Dar pasiune și competență profesională avem. Pînă acum, la nivel național, sîntem centrul medical cu cea mai mare statistică privind tratamentul astmului bronșic. La Timișoara se operează din 1967 asemenea afecțiuni, iar medicul David Hudițeanu și-a făcut lucrarea de doctorat din această problemă. Specialiști foarte buni avem și în tratarea mediastinului, unde posibilitățile de diagnosticare exactă sînt foarte dificile uneori. „Strigătul mediastinului“, cum îl numim noi, nu poate fi auzit decît pe undele competenței profesionale.

— Chirurgia este o activitate, aproape fără excepție, de echipă. Îmi puteți enumera principiile după care se conduce colectivul de chirurgie toracică de la „Victor Babeș“ ?

— Cel dintîi principiu ar fi : **„oricînd găsibil“** ; altul : **„nici o clipă de așteptare inutilă“**. De obicei, îl așteptăm noi pe bolnav. „Promptitudinea“ este la fel de importantă ca în oricare altă intervenție medicală. Și așa tot nu sînt foarte mulți specialiști în chirurgia toracică, și dacă s-ar mai pierde și timp, bătălia, de care vorbeam, nu s-ar mai cîștiga Dar să fiu și mai exact : adeseori, atît dr. David Hudițeanu, Victor Oprișoiu, Mircea Gurău cît și eu, am venit în miez de noapte de acasă pentru că, uneori, sînt cazuri unde trebuie să se adune o echipă mai complexă. Noi sîntem și radiologi, și interniști, pe lîngă chirurgi. Pentru că este obligatoriu să le știm și pe acestea. S-a întîmplat că am mers cu mașina personală să aducem un medic specialist în cardiologie, atunci cînd viața unui pacient a fost în pericol. Mai există apoi problema anesteziei, extrem de importantă. Să vă dau și un exemplu de intervenție reușită prin respectarea principiilor de care vorbeam : o gravidă, în luna a opta, a suferit un accident grav. Aveam nevoie urgentă să se deplaseze pînă la noi un ginecolog. Vă închipuiți în ce ritm s-a acționat, dacă, și mama și copilul au fost salvați, după o intervenție chirurgicală care a durat 3 ore. Cu nimic mai puțin importante sînt principiile, stabilite în munca noastră din secție, și pentru cadrele medii. Orice fisură în organizare poate însemna un risc pentru viață. La această oră, întrucît a intrat în folosință un spațiu nou, dotat la cel mai înalt nivel cu aparatură, munca noastră impune.

— Împărțiți, firesc, speranțe de însănătoșire și sănătate. Ce v-ați dori în continuare în profesia pe care o practicați de peste 30 de ani ?

— Să se introducă, pentru studenți, un curs de chirurgie toracică. Sînt prea multe cazuri, e prea mare spațiul toracic ca să nu merite o atenție mai deosebită. Eu țin un asemenea curs dar asta nu-i deajuns. Cel mai apropiat vis este înființarea departamentului de chirurgie cardiacă pe lîngă secția de chirurgie toracică a Spitalului „Victor Babeș“ din Timișoara.

Întrevedere realizată de

Veronica BĂLAJ

HANS MOKKA

LANCRĂM

Lancrăm,
mit și lamură
în lanțul Carpaților.

Leagăn
în care semințele
își deschid ochii.

Lancrăm
loc neînsemnat,
cîntec în somn.

SOCLU DE PIATRĂ

Lui Constantin Brâncuși

Cu drumețul, cu fratele vînt
să dansezi
în tăcere,
să renunți la vestmîntul
țesut de păianjen

Asemenea stîncii
să meditezi
asupra veșnicei zile

MONUMENTUL CELOR CĂZUȚI LA FRUMUȘENI

O țărancă la plug,
bărbații plecați în război.
Atît.

COSAȘII

Zorii adună-n panere
cîntece de cocoși
și aruncă apoi cîte-un vesel salut
în traista cosașilor.

În visul spicelor — pîinea.

* * *

Lumina scînteind în izvor.
O pildă pentru cremene
și pentru noroc

SĂRUTUL

Așa cum ai aprinde focul
în vale,
cum ai lega
stea lîngă stea —

Așa cum plumbu-n urechi
ți-ar vesti focul.

Pasteluri

Pentru Adi

ÎN PARCUL DE ARINI

Dincolo de zi
două perechi de ochi
au găsit insula.
Despre septembrie grăiește numai
cîntecul mierlelor.

STAREA VREMII

Ger de ianuarie,
nea de februarie,
bobițel de martie,
furtună de-aprilie
și, peste noapte, dintr-o dată,
flori și verdeață.

TUFIȘ DE LILIAC

Privighetorile cîntau
în zorii zilei aceleia.
Să fi bănuit,
oare,
că erai trează ?

COPACUL

În amurgul serii
ai sărutat
norul,
hotarele mele de umbră —
iar acum simt un cutremur
adînc
de la rădăcini
și pînă în vîrful frunzelor —
eu, bătrînul copac.

RĂDĂCINA

Memoria gliei care veghează în lemn.

Meșterului să-i fii călăuză,
modelîndu-i mîna
răbdător și modest.

FEREASTRĂ CU BUCHET DE FLORI

Mireasmă discretă,
dor nestins
de albine și glie.
La fereastra deschisă
ademenirea visării,
nemărginirea.

Traducere de
Lucian ALEXIU

tabletă

Într-un amurg...

Stăteam, într-un amurg, pe malul presărat cu sînziene al Izei. Un soare roșu și încercănat, însîngerînd cerul, se ascunsese după culmea muntelui în coasta căruia, jelit de toată Țara Maramureșului, a fost îngropat Pintea Viteazul. Stăteam la apa Izei și grăiam cu omul care mă găzduiește, desăvîrșit de primitor, ori de cîte ori am prilejul de a mă duce acolo. El este încă un bărbat în putere, pietros, întruchipînd stăpînirea de sine și liniștea interioară. El are harul povestirii și al cîntului. Și poveștile, și vorbele de duh, și cîntecele izvorăsc din el cu mereu nestînjenită naturalețe. Stăteam, în amurgul acela sîngeriu, pe malul Izei și el mi-a spus :

„Pe aici, au viețuit cîndva, demult, tare demult, uriași... Uite, acolo sus, după stîncile celea mari, au avut ei sălașul. Am să te duc, dacă vrei, să vezi ce-a mai rămas de pe urma lor...".

Mi-am amintit, chiar atunci, de magnificul film „Umbrele strămoșilor uitați". Acolo, un huțul, străbătînd o vale ca de basm, în Carpații Bucovinei, cînta un cîntec despre uriași : **„Ce bine trăiau uriașii, / Cum mai hălăduiau ei, / Că nimeni nu le putea sta-mpotrivă..."**

„Și cum erau ei ?" am întrebat.

„De aici, din sat, făceau numa' trei pași pînă la Baia Mare ca să ceară, de la vecini, sita împrumut...".

Cale de-o zi, pe jos, peste Gutin, o făceau, așadar, din trei pași.

„Și cum mai erau ei ?" am întrebat iar.

„Erau și cum zice în horea ceea : cu oase de piatră, cu sînge de rouă, cu ochi de soare..."

În mitologia greacă, uriașii (giganții) erau dușmăniți de zei, cu care s-au și războit. Potrivnici lui Zeus însuși, ei au clădit munte peste munte și au azvîrlit în Olimp cu stînci și trunchiuri de copaci. Dar au fost învinși și nimiciți, iar stirpea lor s-a stins pentru totdeauna.

Ei erau munteni voinici (cît muntele), blajini, însă buni luptători.

Iosif COSTINAȘ

Dumitru Oprișor

TABLOU FĂRĂ RAMĂ

(Fragment)

Lui Teodor Bulza

A doua zi, spre seară, cînd nunta era în toi, au intrat în curte la Ciric. Pălăria nouă, cu marginile drepte, îl arăta pe Ștefan Zgurdea alt om. Era mai înalt și mai tînăr. Observîndu-l pe Turcu, nu se putu abține. Își prinse marginea stîngă a pălăriei și își spuse în gînd :

— Pînă diseară te îmbeți de zece ori și te trezești de șapte, Turcule. Ești de rîs, dar lasă că nici de fală n-ai prea fost... dacă-ți place, dăi 'nainte, că doar nuntă e. Păi, nu !

Turcu se așezase lîngă un bărbat mai tînăr la masa cu neamurile miresei. Aflase că este tovarășul cu ancheta și din motive de principialitate nu luase loc între nuntașii satului. Îi vorbea vrute și nevrute, din cînd în cînd răsfoia un carnet ce i-l întindea în față, la vedere, și rîdea în hohote, prostește.

— Da, to'arășu, dacă zic eu că e așa, așa este, dar ce crezi că scornesc ; e adevărat, eu le notez, e mata nu uiți, să nu zici asta, cine se laudă că nu uită mănîncă rahat ; asta-i, dacă doriți, vi-l dau, o să vă fie mai ușor.

Acum flutura și mai încins carnetul, îl strîngea cu putere în mînă, lăsînd să se înțeleagă că nu se desparte ușor de el. Sandu lui Tiugă, curios, pe nesimțite, venise lîngă Turcu și ascultase cu încordare, întors pe-o parte, din dorința de a-și apropia urechea lui obosită

— Ești tînăr, nu le știi pe toate, a continuat cu înțelegere Turcu, nu ai de unde, io-s de aici ; am citit și-n ziare de cazuri de-astea ; nu-i glumă, ai sarcină grea, accentuînd pe ultimul cuvînt în timp ce i se apropia de ureche să-i spună în șoaptă cine știe ce presupus adevăr. Așa cum zic, notez, mi-a plăcut

Celălalt tăcea urmărind cu atenție, aștepta să încheie ori pur și simplu răbdător să vadă unde i se termină patima. Turcu făcu o scurtă pauză și, amintindu-și de scuipatul ce i se năclăise pe buze, își scoase batista și-l șterse într-o apăsare ce sporea cumplit greața. Parcă se freca în cerul gurii.

— Ce părere ai de asta ? a întrebat, auzi mata, că ești umblat, o știi ? Unul, nu mai țin minte de pe unde e, și-a bătut cinci cuie în cap cu mîna lui, lua-l-ar dracul, dărîmînd toate legile care spun că așa ceva nu se poate, că de-ți bați unul singur mori pe loc. De ce și le-a bătut ? Bă, to'arășu, dă-o-n colivia mă-sii... Dă prost, auzi, mai încape-n vorbă. Zicea nebunul, că n-a murit, aici e curiozitatea, că a vrut să-și prindă ideile în cap. Hă, hă, hă, hă...

Rîsul prostesc a răsunat prin curtea lui Ciric. Toți, ca la o comandă bine dată, și-au îndreptat privirile spre locul de unde venise. Omul, neîmpăcîndu-se cu situația a încercat să se ridice, invocînd motivul obișnuit și ușor de crezut.

— Stai, pierzi, a exclamat grav Turcu, după ce l-a tras cu insistență în scaun. Să mă laud cu una trăită de sem trei izlaze, cum s-a întîmplat și-n mine. Eram la Consiliu. Buuuun. Araalte părți ; teren agricol nedeclarat. Prinzi aspectul problemei ?, an bun, am făcut porumb ca niciodată. De la Centru, ordin : văruiți casele, gardurile, pomii, că vine televiziunea la voi. Au venit ; primiți cum se cuvine. Cînd au filmat la zootehnie, „...tragem tot, vedem noi ce rămîne', a zis un umflat, șeful lor, unul înalt și gras c-o barbă de jurai că-i călugăr, arăta de credeai că e zămislit de unul de la noi din Dobroteasa, așa era de pocit. După ce au văzut grajdurile, că atunci era ce, i-a plesnit mintea să filmeze un cioban, dar ciobanul ăsta cît e de cioban să nu fie grămadă, să știe să spună ceva. I-a probat pe amîndoi. „Nț, s-a strîmbat. Mă oftic, vreau neapărat". Și-a dat al dracului șapca pe spate, a scos o chelie lată, parcă era o bucă de copil, s-a strîmbat încă o dată și ce crezi că a făcut ? S-a uitat în grupul în care eram și mi-a cerut : Dumneata ești o jumătate de oră cioban. Eu că una, că alta, ce să o scoți la mal cu nebunul ; a început să strige. I-au ieșit două vine pe frunte de ziceai că-s două coarne. „Ce, măi, nene, pentru mine fac asta ? Tot pentru voi e, vă scot în lume, vrei plată, lasă cînd te-or vedea muierile la televizor au să mă astupe cu scrisori ; am să ți le trimit să te bucuri, o să crești în ochii nevestei".

— Ia to'arășu, ia și bea, îl îndemnă Turcu. Mă lași să mă zdrobesc singur ? Ia că-i de deal, adică nu-ți stă-n gît. Ori nu-ți place ?

Acum muzicanții erau încercuiți de o horă largă cît curtea lui Ciric. Se juca nuneasca, oamenii uitaseră de cerul amenințător și-l acuzau pe Ciric că se grăbește să-i scoată din bătătură fiindcă își făcus interesul. Darurile erau așezate la vedere, după un singur criteriu, cel al gradului de rudenie. În horă, ardelenii călcau cu alți pași, nu cunoșteau obiceiul locului. Vioristul, un țigan uscat ce părea că se stinge cu instrumentul înfipt în gît, urmat îndeaproape de un acordeonist cu mult mai tînăr, cînd găsea că e momentul, se apropia de cel care trebuia să primească darul, căutînd să-l intre în voie. De fiecare dată încheia la fel, decis să nu supere pe nimeni : Hai noroc și la mulți ani, dă suta la lăutari. Cînd prin[illegible]nea, ducea mîna la buzunar cu atîta dezinvoltură încît se putea înțelege că totul ține numai de frumusețea evenimentului. Turcu, după ce a privit pe îndelete la nuneasca, vrînd să continue, a luat o sticlă plină cu țuică și-a dus-o la gură.

Potolit, din ce în ce mai înmuiat de băutură, a reluat :

— M-am îmbrăcat, ce era să fac ? M-a învîrtit de m-au trecut mii de ape. „Fii, bă, frate cioban, uită-te după oi ca după o femeie cu lipici", mă îndemna nemulțumit. După ce i-au ieșit socotelile, m-a luat la șmecherii. „Ia fluieră", mi-a cerut. Amețit de atîta răsuceală, nu m-am prins „Te pricepi, dar n-o filmăm că nu se vede în imagine, gata, te pensionez, mersi". A fost mulțumit. Am tras un chef pe viață și pe moarte. Eu m-am ocupat de el, nu mișca un pas fără mine.

Mata ești tînăr, nu le știi pe toate, eu le notez. Rîzi, îți place, cînd spun io că am trăit destule ; le notez, cine zice că nu uită, mănîncă rahat, asta e. Dacă vrei, to'arășu, îți las carnetul, o să-ți fie mai ușor. Ia-l, io știam că odată și odată vine ancheta, în el e tot, dar nici o vorbă... mata pleci, iooo, mă-nțelegi și pe mine !

Pe cer, norii stăteau ca așezați cu mîna, nemișcați, și, din senin, se auzi un zgomot înfundat, ca și cum, printre nori cineva rostogolea o greutate imensă și cu multe colțuri. Imediat, două fulgere orbitoare, însoțite de o bubuitură, învăluiră dealul Șerbii. Prin zăvoi vijelia umbla ca o haită de lupi înfometați. Cungrea ieșise peste maluri și se întinsese pînă sub rîpa Joiței.

Trecuse autobuzul de cinci, dar lumina zilei nu răzbătea, parcă încremenise în buza zăvoiului oprită de ploaia fără întrerupere. Oamenii, după ce unul dăduse tonul, zicînd că nu plouă cu foc, au început să iasă din cortul lui Ciric ca dintr-o ascunzătoare. Turcu, rămas printre ultimii, pierdut de nevastă-sa Rița, și-a adunat puterile să ajungă pînă în ușa cortului. Speriat de stropii ce îl plesneau ca niște ace, s-a oprit cu ochii spoiți pe cer și a cerut rugător : Închide robinetul, Ilie ; cîțiva au rîs mai mult de starea lui decît de ce spusese. Luni, pînă la amiază, a plouat cu înverșunare. Maria îi spuse lui Ștefan că e semn bun pentru tinerii căsătoriți, iubire, rod și belșug, că apa nu-i ca focul, apa e punte între două zări.

— E pe dracu, punte, îi răspunse el acru. E punte dacă ai barcă, dacă nu te îneci și la mal. Ori de prost, ori că se surpă malul cu tine fără veste...

Ștefan îi mai murmură cîteva cuvinte și pînă seara Maria nu-l mai văzu. În bufet, Iancu lustruise toată noaptea. Se gîndise că tovarășul cu ancheta, fie și din întîmplare, s-ar putea să-l viziteze. A doua zi, fiecare, de cum intra, apropiindu-se de tejghea, era oprit de o sfoară pe care erau înșirate cîteva bucăți de hîrtie. Zgurdea cînd a văzut atîta curățenie, l-a admonestat pe Iancu de ce nu a scris pe ușă, intrare că era cît pe aci să se rătăcească, întrebîndu-l ce a visat, ori s-a hotărît să dea în primire.

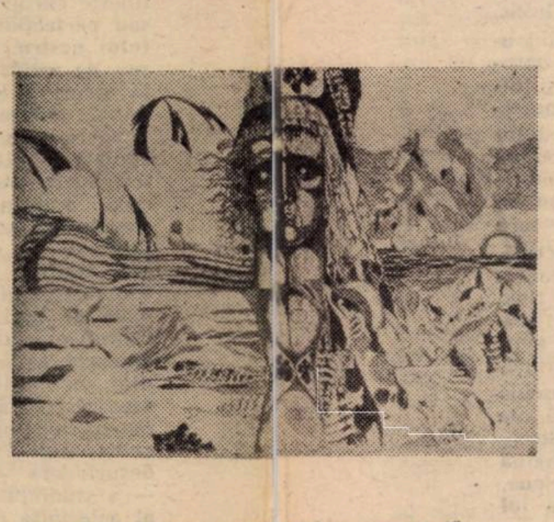

GH. VĂLEANU : „Pe aripile visului"

Deși trecuseră doar două ore de la deschidere, bufetul funcționa la capacitatea normală, cum se exprimase într-o ședință primarul Vîrtosu. Discuta despre nunta lui Ciric, se arătau interesați să afle cîți bani scosese. Cînd s-a amestecat în vorbă Sandu lui Tiugă, tare pe măsura surzeniei lui, înștiințîndu-i de fapta lui Turcu, i-a învăluit dintr-o dată liniștea. (Sandu nu înțelesese că vorbea Vasile Prioroc, văr primar cu Ciric, care se jura, să fie crezut, că în urmă cu două săptămîni Ciric făcuse nuntă și în Ardeal, la mireasă). Unul i-a cerut lui Tiugă s-o ia de la capăt, dar mai rar. După ce a terminat ce avusese de spus, Tiugă, mulțumit de atenția cu care fusese urmărit, i-a asigurat : Eu am auzit tot ; majoritatea, cu subînțeles, aprobîndu-l din cap.

— Bă, Tiugă, i-a zis Ștefan Zgurdea, înfigîndu-i-se pînă sub ochi, că ai auzit sînt sigur, ce mai, te cred, dar n-ai observat că ăla la care s-a spovedit Turcu era șoferul de pe autobuzul ardelenilor ? Sandu lui Tiugă privi cu ochii împietriți. Văzîndu-i pe ceilalți rîzînd, pentru prima dată, în timpanul lui sec, parcă nu mai era liniște...

istorie-document

Două dedicații lui Eminescu

Poezia dedicată lui Eminescu exprimă puternicul ecou pe care personalitatea și opera întîiului nostru mare rapsod național le-au avut în conștiința literară românească. Dacă, încă din timpul vieții, V. Alecsandri dedica lui Eminescu emoționante versuri din care răzbătea profundul sentiment de admirație față de opera ilustrului său contemporan, iar N. Beldiceanu intuia genialitatea creatoare a Luceafărului în oda **Geniu și nefericire,** publicată în paginile revistei **Contemporanul,** poezia dedicată lui Eminescu în literatura română cunoaște un amplu registru de manifestare. Ea a fost bibliografiată de Gh. Cătană și antologată de Victor Crăciun și Gh. Cătană. De la odă la satiră, de la elegie la crochiul aniversar, emblematică și statornică rămîne dragostea și prețuirea unanimă a marilor noștri scriitori față de opera strălucitului înaintaș.

Cercetătorul Mihai Apostol semnala, cu aproape un deceniu în urmă, în paginile **Revistei Muzeelor și Monumentelor** nr 1/1977, sub titlul **Necunoscutul Caragiale,** poemul dramatic **Eminescu murind,** aparținînd lui N. Caragiali-Kostache. Investigații proprii au dus la descoperirea unor noi date în legătură cu activitatea literară a autorului acestei scrieri, și astăzi încă foarte puțin cunoscută în bibliografia eminesciană. Fiu al lui Costache Caragiale **și văr bun cu autorul Scrisorii pierdute,** publicist, prozator, versificator cu posibilități modeste, comediograf fără portofoliu, Nicolae Caragiali-Kostache (17 IX 1860 — 12 VI 1901), este, între altele, colaborator al gazetei **Monitorul oficial** și al cotidianului **Epoca** (1889).

Autor al unor proze fade, din care nu lipsesc convenționalul, maladivul, macabrul (v. prozele **Memoriile unui mort, Cea de pe urmă frunză, Coincidență fatală, Răzbunarea lui jupîn Năstase)** ultima apropiindu-se prin unele situații de schițele marelui dramaturg, N. Caragiali-Kostache publică, fragmentar, poemul, mai întîi în coloanele **Epocii,** ulterior acesta apărînd în broșura semnalată cu subtitlul **poem fantezist.** Evocarea lui N. Caragiali-Kostache derulează destinul de excepție al poetului, trăind un timp agonic, crepuscular. Poetul dialoghează cu propria-i conștiință. (Amintirea devine personaj simbolic) rememorînd nostalgic puritatea și gingășia anilor dintîi ai copilăriei : „...Copilărie dulce !... bătrîn salcîm sub care / Primeam sărutul dulce ce-mi da în dezmierdare / A maicei mele buze, trăiești ? ... sau despicat / De trăznetul furtunei sărmane, te-ai uscat / Și maica mea albită, ce-o văd și-acuma !... Nu ! / Nici oase, nici țărînă și vina e a cui ? Într-un sistem de opoziții revelatoare, lunecînd, din păcate, deseori în retorism, autorul evidențiază tarele unui regim social incapabil să răsplătească truda creatoare a Marelui Inspirat : „...Că pisma predomnește.;. Și omu-nflămînzit / E mai grozav ca tigrul cînd este îndîrjit !... / Îmi pare rău de vremea pierdută în neștire : / Ce-mi folosesc ? Nimica, cînd simt ; nemulțumire"... Condiția artistului de geniu se confruntă dramatic cu aceea a omului biologic, supus asaltului devorator al timpului. Numeroasele naivități ale compoziției, absența unui conflict puternic, inconsistența unor personaje, efectele melodramatice nu conferă amintitei lucrări virtuți literare deosebite.

Ca o modestă contribuție la întregirea bibliografiei de referință eminesciene, dorim să semnalăm, de asemeni, specialiștilor, oda **Lui Eminescu,** aparținînd prozatorului și memorialistului Radu Cosmin (1879—1959), cunoscut militant al luptei pentru realizarea măreţului Act al Unirii Transilvaniei cu Țara, de la 1 Decembrie 1918.

Apărut în volumul **Satire,** în anul în care se împlineau două decenii de la moartea Luceafărului poeziei românești, poemul lui Radu Cosmin acuză indiferența oficialităților epocii față de memoria marelui poet. În viguroase accente protestatare, amintind timbrul satiric al **Scrisorii III** autorul demască demagogia, politicianismul steril al epocii, o lume falsă a convențiilor și spoielii, atît de străină înaltelor aspirații ale omului și artistului de geniu : „Nu, tu nu ai fost paiață, printre-așa ființe vane ! / Ale lirei tale coarde au rămas olimpiane. / Și din turnul de ivoriu-al mîndrei tale sărăcii / Nu ai tămîiat pe nimeni pentru panglici... și hîrtii... / Deci, cînd n-ai tras de pulpană Mecenați din ministere, / Nici nababi pătați de vicii, dar cu aere-austere, / Cum socot să-și dea obolul pentru statua ta, barde, / Ei, ce doar de poezie și de tine nu le arde- ? !..." În finalul poemului, după ce întreprinde un aspru rechizitoriu meschinăriei potentaților epocii, în care banul reprezintă măsura conștiinței oamenilor, autorul subliniază cu îndreptățire ideea că nici barzii „de salon ce trudesc să-ncurce lumea cu sonore divagații" nu sînt chemați să omagieze memoria poetului, ci oamenii simpli, milioanele de oameni simpli pe care Eminescu i-a iubit și în numele cărora și-a scris nemuritoarea-i operă : „...Nu, maestre, nici aceștia n-or să-ți cînte osanale ; / Alții trebui să cinstească urma nemuririi tale. / Toți aceia care noaptea dorm cu tine căpătîi, / Cei ce au simțit fiorii sfintei dragoste dintîi, / Toți înamorații lunii și ai nopților cu stele, / Visătoarele copile ce pîndesc după perdele, / Sufletul muncit de gînduri sub umbrișul unui ram, / Toți ce simt iubirea sfîntă de moșie și de neam, / Îndrăgiții de trecutul și de graiul strămoșesc, / Toți ce bine-te-cuvîntă fermecați cînd te citesc, / Sînt datori să-și dea obolul pentru statua-ți măreață, / Să-ți slăvească nemurirea, precum tu în a ta viață...".

Marius POP

FLORIN COSTINESCU

CÎNTEC PENTRU CĂUTAREA IUBITEI

Am intrat, căutîndu-te, în pădurea-fără-de-margini,
cea de esențe tari, cea prin care colindă fără
odihnă nesomnul-neîmblînzita fiară
fără de colți, dar cu ochii strălucitori ;
am intrat rostindu-ți numele
și fiecare copac mi-a spus,
aplecîndu-și ramurile,
pe aici n-a trecut
cea pe care o cauți,
o fi fost aevea,
o fi fost izvorul acela.
o fi fost țipătul de pasăre,
o fi fost boarea de dimineață,
acestea toate, da, au trecut
dar n-aveau chip,
nici trup,
sau erau și nu erau,
O, atunci, răspund, ea a fost
și a plecat mai departe,
în cealaltă pădure,
cum aș putea s-o mai ajung,
ajută-mă cîntec
numai cu tine
aș putea să-i aflu urma vreodată...

SENTIMENT CU MARE ȘI DELFINI

Cînd ne întreabă dacă sîntem fericiți,
marea își trimite delfinii,
precum în această dimineață
transparentă ca intrarea într-un cristal
uriaș și nepămîntean de albastru,

Numărați vietățile acestea puternice
și strălucitoare în ridicarea soarelui,
mirați-vă,
că ochii voștri pot descifra scrieri străvechi
pe aer în saltul lor peste clipe —
ne spune marea,
prin valurile mici, abia stîrnite,
destrămîndu-se răcoroase sub tălpi...

Și ochii numără,
și ochii se miră,
și delfinii sar din mare
în privirile noastre
și noi închidem ochii
și-i simțim captivi
izbindu-se de pleoape.

NAȘTERE REPETATĂ

Pe această coajă de nucă,
umedă încă, pe care lunecă razele toamnei
scriu cuvintele către tine,
ele sînt puțin amărui, puțin dulci
ca miezul în secreta-i formare,

Multe s-au întîmplat de la floare
pînă acum — nu privi oglinda,
ea nu știe nimic —, înghețul de primăvară,
vîntul de martie, strigătul de aprilie,
liniștea de mai, umbrele mișcătoare de aripi ;
tu te-ai născut mereu,
cu toate acestea,
mereu,
fără să știi...
Despre nașterea ta repetată
îți voi scrie
pe această coajă de nucă,
și tu vei rîde,
și tu vei plînge,
ca pe marginea unei fîntîni
fără apă.

IOAN DRĂGĂNESCU

PATRIA

Dintre coloanele
De ecuații,
Din tot ce-i mai lumină-n evi,
În spații,

Dintre substanțele
Ce se combină-anume
Să împlinească, vastă,
Această lume,

Dintre priveliști,
Cea mai însorită,
Dintre speranțe,
Cea mai rotunjită,

Dintre iubiri
Cea mai aprinsă este
Patria mea, cu cer de-azur pe creste.

CETATEA DEVEI

Ivită sus în vîrf stîncos de deal,
Poate din vremile lui Decebal,
Sau poate chiar ceva mai de-nainte,
Cetatea Devei are-nsemnuri sfinte.

Ajuns aici în goana lui nebună,
Cînd a-ncercat dușmanul s-o supună,
A fost lovit, zdrobit pentru vecie
De dragostea străbunilor de glie.

Cetatea Devei nu se odihnește,
Precum o cronică, ea povestește
Trecutul neamului, statornicia,
Și ne veghează pururi hărnicia.

SPUNEM COPII...

Spunem copii și gîndul ni-i prezent
Lîngă-nflorirea patriei străbune —
Că strălucirea ei nu va apune
Știm din a cronicilor pergament.

Noi, împlinind cel mai mirific rit,
Nestinse omeneștile scîntei
Le punem în copii. Așa, prin ei,
Călătorim în timpul infinit.

Căci sînt luceferii pe care-i pregătim,
Incandescenți, cu dor să se îndrepte,
Urcînd pe cele mai înalte trepte
Spre-un viitor pe care ni-l dorim.

ASEMENEA LITERELOR...

Poate Cosînzeana
mă apăsa pe inimă.
Eu o îngropam pînă la
cosițe.
Am uitat întîmplările mele.
Mai presus
sînt întîmplările Patriei,
care, toate,
trebuie ținute minte
asemenea literelor
din alfabetul nostru românesc.

LOCUL ȘI TIMPUL

(Urmare din pag. 1)

Iuliu Martin vine dinlăuntrul unui temperament complex, în care omenescul se îmbină cu rafinamentul unui ochi atoatevăzător și la care ironia consună cu elanul patetic. Iuliu Martin, prin aceste fotografii ale sale, lucrate exemplar, ne dă o lecție de viață la fel de exemplară, nu numai prin faptul că existența trebuie privită cu tot ceea ce ea ne înconjoară, ci, mai cu seamă, prin faptul de cum trebuie ea privită. Adică fără patimă, nici părtinire. Ci cu ochiul calm al îndrăgostitului de adevăr. Adevăr pe care artistul îl extrage din amănunte adeseori nebăgate în seamă de către noi, amănunte înmănunchiate, apoi, strîns, în focarul viu al aparatului său, unite de o ideologie a existenței, în care iubirea de om merge mînă în mînă cu atenția pe care acest om merită să le-o dea locului și timpului în care el trăiește, spre a le înnobila cu propria sa prezență creatoare.

limba română

„LAS ALEANUL..."

Ca de obicei, în preajma zilelor de 15 ianuarie și 15 iunie (cînd s-a născut Mihai Eminescu și cînd inima lui a încetat să mai bată), însemnările cuprinse în spațiul rubricii noastre se inspiră din versurile poetului național. „Las aleanul să mă fure" este un stih din **Freamăt de codru,** în care pîlpîie joc de lumină și umbră, prilejuit de alternanța, sub accent, a unor vocale — **á** și **ú** — opuse în ceea ce privește gradul lor de apertură. Precizez că verbul **fura** înseamnă, în contextul său, **fermeca, vrăji,** iar ciudatul „fur" — „hoț" sau „lotru", adică — este... **aleanul,** cuvînt care, cel puțin în antume, nu se ivește decît o singură dată, aici, în **Freamăt de codru.** Dar, întrucît **alean** se încadrează de la sine în același cîmp semantic cu : **dor, dorință, durere, jale** etc. — atît de bine reprezentat la Eminescu — s-ar părea că simplul criteriu al „frecvenței" nu este totdeauna decisiv pentru stabilirea riguroasă a termenilor așa-ziși „dominanți".

Interesant este, între altele, amănuntul că, în maghiară, de unde **alean** a fost împrumutat, etimonul **ellen** funcționează ca prepoziție, însemnînd „împotriva, contra". Cum s-a ajuns de la „vrăjmășie" la... „iubire" ne spune, dens și lapidar, primul „romantic" al lumii, poetul latin Catullus : **Odi et amo** — „urăsc și iubesc". De altfel, în limba română veche, locuțiunea adjectivală **într-aleanu** păstrează ecouri ale sensului originar. În **Codicele Voronețean** : „Era vântul **într-aleanu**" semnifică „Era vîntul **potrivnic**". Foarte bun cunoscător al graiului vechimii românești, Coșbuc, în tălmăcirea **Eneidei** lui Vergilius, îi păstrează lui **alean** sensul de odinioară, într-un emoționant episod din Cîntul I, cînd, pe zidurile templului din Cartagina, Enea contemplă scene din războiul troian : „Vede pe Priam, pe-Atride și-**alean amîndoror** pe-Ahile". Merită, cred, să fie amintit faptul că, în **Palia de la Orăștie** (1582), derivatul **aleaneș** apare, și el, cu sensul corespunzător, adică „vrăjmaș, dușman" : „Să (=„dacă") vei tălni (=„întîlni") boul sau asinul rătăcit al **aleaneșului** tău, mînă-i-l acasă lui".

Ulterior, înțelesul acesta aspru, de „vrăjmășie, potrivnicie", s-a atenuat, **alean** apropiindu-se tot mai mult de **dor,** care, și el, provine din latinescul **dolus** „durere", printr-un proces asemănător, de „subțiere" semantică. Poezia noastră populară îl așază într-o alianță lexico-frazeologică semnificativă : „Dar eu sînt om pămîntean / Și am **jele** și **alean**". Apropiați de nivelul sinonimiei, cei doi termeni revin, aidoma, în **Amintirile** lui Creangă, mai precis, chiar în primele lor pagini : „Mare **jale** și **alean** or mai fi ducînd mamele lor pentru dînșii !".

La fel de firesc, **alean** se aliniază cu **dor,** de pildă la Geo Bogza, în **Cartea Oltului** : „Fluierul (...) începe încet, tînguitor, și izbucnește apoi năvalnic, plesnindu-și sunetele sub încărcătura grea **a aleanului și a dorului**". Mi se pare atingător simțirii noastre și, deopotrivă, revelator detaliul că, într-o evocare a poetului, lîngă **noapte, lună, tei,** Gala Galaction strecoară tocmai acest cuvînt : **„Toate nopțile cu lună** și tot **aleanul teilor** în floare veneau spre noi din poeziile lui Eminescu". „Duplicitatea" expresiei — nu putem să precizăm ferm dacă „teii" sînt „subiectul" sau „obiectul" **aleanului** — este vrednică de poetul evocat.

G.I. TOHĂNEANU

„CÎNTAREA ROMÂNIEI"

Cu violoncelista ALEXANDRA GUŢU

— Interviul găzduit de această rubrică presupune o întrebare de referinţă : enumeraţi cîteva dintre premiile obţinute în cadrul Festivalului naţional „Cîntarea României"...

— La cea de-a II-a ediţie a marii confruntări naţionale am reuşit să obţin premiul I şi titlul de laureată a Festivalului, aceasta. În anul 1979, fiind vorba de concursul de interpretare. În anul 1982, Colegiul criticilor muzicali al A.T.M. mi-a atribuit Premiul A.T.M. pentru „remarcabila activitate concertistică, pentru promovarea valorilor literaturii muzicale româneşti şi universale" ceea ce a însemnat, pentru mine, foarte mult. Un an mai tîrziu, în 1983, am participat, în calitate de solist instrumentist, la Festivalul tinerilor dirijori. Am fost onorată cu Diploma de participare.

— De la premiile din ţară să trecem la cele internaţionale : unde, cînd, ce premii ?

— Este destul de dificil să le amintesc, fiind vorba de persoana mea, dar n-aş putea spune că ele nu mă mulţumesc şi că nu-mi aduc multe bucurii şi satisfacţii. Iată, de pildă, concursul „Pablo Casals", Budapesta, 1973, unde am obţinut Premiul III ; acelaşi premiu şi la Bologna, 1974, la concursul internaţional de violoncel ; l-a urmat premiul IV, în 1975, la concursul internaţional „Gaspar Cassado", de la Florenţa. Fireşte şi altele, aşa cum au fost cele de la concursurile „Primăvara la Praga", „P.I. Ceaikovski", dar cel care mă bucură enorm de mult este acel I, la concursul internaţional „Valentino Bucchi", Roma, 1983, unde mi s-a acordat şi premiul pentru cea mai bună interpretare a unei piese contemporane.

— Sînteţi un strălucit mesager al artei româneşti pe meridianele lumii. Cum este apreciată arta românească pe alte puncte geografice ? Ce s-a scris în presă ?

— Succesele internaţionale au fost confirmate şi reconfirmate prin repetate invitaţii de a relua o serie de turnee şi trasee devenite, de acum, destul de bine cunoscute. Vă pot spune că s-au bucurat de succes cele trei mari turnee în S.U.A., destul de repetatele turnee din Italia, R.F. Germania, R.P. Ungaria, R.S. Cehoslovacia. Să mai spun că toate acestea sînt o garanţie a succeselor artei interpretative româneşti ? Cît despre presă... Au apărut foarte multe articole, reportaje, ştiri şi informaţii (vedem o parte dintre ziarele şi revistele gazdei — n.n.) şi ar fi nevoie de mult spaţiu să vorbim despre ele. Să ne oprim, de pildă, la cotidianul „Il tempo", care, după concertul susţinut la Palazo della Cancelleria, din Roma, scria : **„Romînca Alexandra Guţu, absolventă a Conservatorului din Bucureşti, diplomată la Paris şi Salzburg este laureată a mai multor concursuri internaţionale prestigioase. Ceea ce se remarcă la violoncelista romîncă este excepţionala stăpînire a instrumentului, extraordinara sensibilitate muzicală, sunetul amplu şi sonor, intonaţia exactă, iar marele temperament artistic îi conferă un raport simbiotic cu violoncelul".**

— Să presupunem, deci, că violoncelul reprezintă totul pentru dumneavoastră ?

— Doar el nu poate reprezenta totul. Poate Muzica, cu M mare !

— Talentul evident înnăscut, a fost cultivat, perfecţionat. Am dori să ne destăinuiţi „secretul" marilor performanţe în muzică.

— „Secretul" marilor performanţe, ca în toate domeniile, nu mai e de mult... un secret. Este „studiu conştientizat", împletit armonios cu pregătirea psihică adecvată şi o cît mai bună formă fizică. În pregătirea mea zilnică există, desigur, destule fluctuaţii, impuse de regimul de călătorii, repetiţii şi destul de multe activităţi sociale care sînt inerente. De obicei sînt cu violoncelul în mînă în cea mai mare parte a zilei. Evident, nu neglijez nici dezvoltarea armonioasă de care are nevoie un artist, aşa că sînt o asiduă consumatoare de teatru, operă, literatură, arte plastice, arhitectură etc.

— Intenţionaţi să vă scrieţi memoriile, impresiile de călătorie ? Editurile noastre v-au adresat cumva o asemenea invitaţie ?

— Am călătorit foarte mult, am impresii deosebite, desigur şi multe „păţanii", cred totuşi că încă nu am ajuns la vîrsta „memoriilor". Mai tîrziu...

— Vă preocupă tinerele talente, copiii dotaţi ?

— Momentan, lucrez cu o elevă foarte talentată, din clasa a V-a, din Lugoj. Îmi pun mari speranţe în ea...

— Faceţi parte dintr-un colectiv de strălucire artistică, Filarmonica de stat „Banatul" Timişoara, a cărei solistă sînteţi. Cum îi caracterizaţi, profesional, pe colegii dv. ?

— Sînt oameni minunaţi, iar ca instrumentişti sînt muzicieni de mare talent, foarte bine pregătiţi profesional, ataşaţi de colectivul din care fac parte

şi conştienţi de valoarea de prim rang a instituţiei noastre.

— Orice interviu are un final, ca şi concertele dv.

— În primul rînd (vedeţi, nu în ultimul...) trebuie să vă spun că sînt enorm de aglomerată cu lucrări noi şi vechi, dar nu învechite... Între două recitaluri, mai imprim cîte ceva. Acum, de pildă, lucrez la o sonată, scrisă recent de Mircea Chiriac. De asemenea, cu cvartetul „Timişoara" pregătim ultima lucrare a compozitorului Mircea Hoinic. Gîndul meu, de la începutul şi pînă la finalul actului creator, este de a da un grăunte de frumos şi bine celor care mă ascultă. Cu sinceritate şi modestie.

— Vă dorim multe şi călduroase... aplauze !

A consemnat

Nicolae **PÎRVU**

Timişoara muzicală (IV)

Pledoaria artei bănăţene pentru un statut profesionist, în cea mai severă accepţiune, şi-a găsit, pe parcursul ultimei ediţii a festinului muzicii şi florilor Cetăţii, o admirabilă simbioză în nevoia nestinsei aspiraţii de dimensionare a frumosului. Trăiri incandescente, derulate la înalte voltaje de dăruire artistică, s-au rostuit în credinţa că ele sînt chemate să se constituie într-un monolit de rezonanţe, ilustrativ pentru potenţialul instituţiilor timişene. Dacă „vioara întîi" a fost pînă la această ediţie Filarmonica — printr-o recenzare impecabilă a fenomenului componist naţional, în paralel cu invitarea unor solişti de anvergură internaţională — iată că lucrurile tind spre o inversare de situaţii, Operei revenindu-i ponderea majoră, măsurabilă, şi în cuantumul extensiilor ce pot prinde viaţă acolo unde spiritul viu pulsează idei novatoare. Şi acestea se nominalizează într-o premieră absolută românească — **Fluviul revărsat**, şi o serie de spectacole, unde măiestria vîrfurilor Operei s-a împletit cu aceea a unor capete de afiş internaţionale, ca Vladislav Piavko sau cu voci de primă mărime, invitate din toată ţara. Gala finală a constituit poate momentul cel mai important în etalarea splendorilor unicat ale genului, pornindu-se de la ideea unei recepţii dată în saloanele luxoase ale Traviatei. Violetei Valery — alias Rodica Miloia, i-a revenit onoarea de a deschide parada unor clipe de neuitată elevaţie, cu Sanda Şandru, Niculina Mirea (protagonista merituoasă a spectacolului Lucia de Lamermoore, în compania tenorului Viorel Baciu şi a lui Vasile Hojda), Ecaterina Simon, Veronica Diaconu, Ludovic Spiess, Mioara Cortez-David, Fl. Diaconescu, Dan Zancu iar, dintre timişoreni, Agnes Contras, Elena Gaja, Teodora Ciucur, Csaba Airizer, Ladislau Fogel, Dorin Văidean, Rodica Murgu — Fr. Valkay şi Aurora Caloianu — I. Gîrbă. Maestru de ceremonii, Ion Haiduc. La pupitrul dirijoral, triada Ion Iancu, Petru Oschanitzky, Mihai Vîlcu, iar, într-un spectacol Liliacul, ilustrativ ca tempo, alert, şi dinamic, austriacul Wolfgang Gröhs.

Dacă la Filarmonică nu am putut aplauda decît două prime audiţii absolute, semnate Liana Alexandra şi Sigismund Toduţă, ambele de o incontestabilă măiestrie, doar jocul hazardului a intervenit împiedicîndu-ne să putem audia alte trei creaţii semnate de nume ilustre — G.W. Berger, Pascal Bentoiu, Şerban Nichifor. Între interpreţii care ne vor rămîne în memoria afectivă, pianiştii au fost de o fervoare contagioasă — Al. Slobodianik, Nicolai Suk, Dan Grigore. Un statut aparte în economia acestor serbări muzicale l-a avut concertul de muzică contemporană, Cvintetul „Concordia" ne-a redeschis orizontul spre creaţii de ultimă oră, ale unor personalităţi ca Aurel Stroe, Hindemith, dar şi repuneri în pagină a unor nemuritoare creaţii enesciene, graţie iscusinţei de orchestraţie a lui Gh. Firca.

Doru MURGU

---

miniaturi

Direct, fără orgolii

Despre arta lui Mihai Teodor Olteanu, — cu precădere despre lucrările expuse la Casa Universitarilor din Timişoara şi la galeria „Orizont", în Bucureşti, o tulburătoare sinteză între poezie şi pictura pe pînză, lemn şi hîrtie, între real şi abstract, între concret şi fantastic — subscriu tuturor celor ce-au descoperit în ea confesiunea unui spirit mereu însetat de frumuseţea eternă a clipei, dar, în acelaşi timp, în planul strict al expresivităţii artistice, un frenetic căutător, drept pentru care arta sa este, totodată, imaginea însăşi a unui înalt profesionalism. Senzaţia pe care o trăieşti, privindu-i lucrările, e de mare sinceritate în faţa lumii redescoperite prin intermediul fantastic al culorii şi expresiei. Pictura lui Mihai Teodor Olteanu cucereşte la ambele nivele de receptare, la cel imediat, senzorial, ca şi la cel profund, meditativ, abstract. Pictura sa este emoţionantă din ambele perspective. Ceea ce exclamă cele două expoziţii, dincolo de travaliul discret, de atelier, al artistului, este extraordinara sa forţă de a trăi în sine, ca pictură fără alte comentarii de ordin livresc şi fără compromisuri. Este imagine, culoare, formă şi sens şi stare de spirit şi sentiment şi punct de vedere asupra vieţii. E o pictură care se respiră prin toţi porii şi care se adresează cît mai direct cu putinţă conştiinţei noastre, o pictură care obligă la reevaluarea propriei noastre priviri asupra lumii înconjurătoare. O pictură gîndită sever în atelier, o explozie bine temperată în care organizarea spaţiilor, a liniilor, alchimiile culorilor, contrastele cromatice, şocurile şi întorsăturile de penel, răsturnările de situaţii, uneori derutante, efect al unor modificări brutale sau treptate de intenţii, aparenta libertate în mişcare a formelor sînt riguros controlate şi supuse celor mai sigure reguli ale genului. În cadrul acestor reguli, tînărul artist timişorean e un reformator din interior, un obsedat care se caută mereu pe sine şi se descoperă mereu altul, într-o evoluţie firească, fără stridenţă, fără ostentaţie.

George DINU

---

plastică

La Arad, o nouă galerie de artă

23 mai, după-amiază. La aceste ore ale zilei, pe artera amplă a centrului istoric, mai exact, în zona galeriei „Alfa" — o rumoare mai puţin obişnuită. Firesc, deoarece — cum ar spune poeţii — „epolet în epolet" cu de-acum „bătrîna" Galerie a Aradului, se încheie pregătirile pentru inaugurarea unui alt lăcaş destinat artelor plastice. Nu e însă o simplă expansiune, o simplă cucerire de teritorii, ci altceva (în ordinea unei tipologii a acestui gen de spaţiu). Ni se descoperă, mai întîi, ca un habitaclu aseptic, imaculat, apoi, ca un spaţiu progresiv developat, plin de cotloane sau culoare, cu scări şi balustrade. Un spaţiu în care surpriza funcţionează benefic. Spre a expune bine, uneori trebuie să ai posibilitatea de a ascunde provizoriu. Altfel spus, galeria e o închidere care trebuie să se deschidă prin adecvările ei la diversele situaţii ale muzeografiei. Un prim parcurs al său, incită la cîteva meditaţii asupra ideii de Galerie, ce reprezintă, pentru o Uniune a artiştilor plastici prima condiţie a unui spor de impact cu destinatarul creaţiei artistice, în toate speciile ei. E locul care asigură în primul rînd această întîlnire, această posibilă intersecţie a operei de artă cu publicul.

Galeria arădeană (de dimensiuni medii) are, desigur, acest aer, ea conciliind capacitatea relativ amplă a simezelor cu intimitatea distribuţiei spaţiilor, iar expoziţia inaugurală e importantă în declaraţiile ei de principiu, în promisiunea (re)făcută a unei originare conjuncţii : aceea dintre edilii oraşului şi artistul plastic. Propunerea acestei expoziţii reiterează o experienţă mai veche, un deziderat enunţat şi cu alte prilejuri : gîndirea artistului aplicată în spaţiul urban. Studii şi machete de monumente, montaje foto, lucrări de artă parietală în varii tehnici, „ambianţe", rememorări fotografice ale taberei de la Căsoaia fixează materia unor posibile dezbateri şi chiar omologări. Reţin atenţia, pentru strategia unor viitoare colaborări, tandemurile arhitecţi-artişti plastici (Cristea Miloş — Valeriu Brudaşcu, Sandor Stern — Emil Vitroel, Emil Anghel — Onisim Colta, Alexandru Mandi — Dumitru Şerban). Mai semnează, individual, proiecte (rezistente uneori şi ca lucrări de interior), Dumitru Şerban, Delia Şerban, Maria Tamaş, Livia Cernevsky, Barany Francisc, Steinhübel Zoltán, Gyöngyi Pásztor, Adriana Chiriţă, Josan Kocsis, Dumitru Raina, Szép Zoltán, Duminiţa Oprea Penişoară.

23 mai, ora 18. În prezenţa unei numeroase asistenţe a forurilor locale de partid şi de stat, Liviu Berzovan, preşedintele C.J.C.E.S. Arad, pictorul Viorel Mărginean, vicepreşedinte al U.A.P. din R.S.R., Mircea Deac, critic de artă, au subliniat, în alocuţiunile lor, importanţa acestui eveniment. O galerie care este, deopotrivă, rodul unei fructuoase colaborări a forurilor locale, cu întreprinderile arădene, a efortului comun artist-arhitect, dar care, înainte de orice, coagulează posibilităţile şi necesităţile de exprimare ale unei mişcări artistice locale.

C.B.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

viața asociației

● Cenaclul Asociației Scriitorilor din Timișoara și al revistei „Orizont" a fost gazda unei întîlniri cu membrii cenaclului „Ritmuri", de pe lîngă Biblioteca județeană Deva, condus de poetul și prozatorul **Valeriu Bârgău.** Au citit din creațiile lor poeta **Mariana Pândaru** și prozatoarea **Dorina Brîndușa**. Referatul a fost susținut de **Marian Odangiu.** Au participat la discuții **Alexandru Jebeleanu**. **Ion Pachia Tatomirescu, Valeriu Drumeș, Vasile Popovici, Cornel Ungureanu** și **Anghel Dumbrăveanu,** conducătorul ședinței. Marți, 17 iunie a.c., ora 18, va avea loc o ședință omagială închinată aniversării a 85 de ani de la nașterea sculptorului Romul Ladea.

● În localitatea Sînmartinu Sîrbesc a avut loc Consfătuirea anuală a cenaclurilor de limba sîrbă din țara noastră, la care au participat membrii Cenaclului Asociației Scriitorilor din Timișoara, cum și ai cenaclurilor „Mladice" (Casa Studenților din Timișoara), „Gusle" (Liceul de filologie-istorie Timișoara), „Dositei Obradovici" (Sînmartinu Sîrbesc), „Z. Despotovici" (Belobreșca), „Svitanje" (Diniaș) și „Krila" (Gelu). La consfătuire au luat parte, de asemenea, scriitorii **Domokos Geza,** vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor din R.S. România, directorul Editurii Kriterion și **Anghel Dumbrăveanu,** secretar al Asociației Scriitorilor din Timișoara. Participanții la consfătuire au fost primiți de tovarășul **Pera Obradov,** primarul comunei Peciu Nou.

● La Timișoara și Teremia Mare a avut loc o suită de manifestări literare dedicate Anului Internațional al Păcii, organizate de revista „Neue Literatur", în colaborare cu Uniunea Scriitorilor din R.S. România, Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al Județului Timiș, Consiliul popular al comunei Teremia Mare și Cenaclul „Adam Müller Guttenbrunn" al Asociației Scriitorilor din Timișoara. Au participat scriitorii **Anghel Dumbrăveanu,** secretar al Asociației Scriitorilor din Timișoara, **Claus Stephani,** redactor-șef adjunct al revistei „Neue Literatur", **Franz Hodjak, Joachim Wittstock,** precum și membrii cenaclului „Adam Müller Guttenbrunn".

M.O.

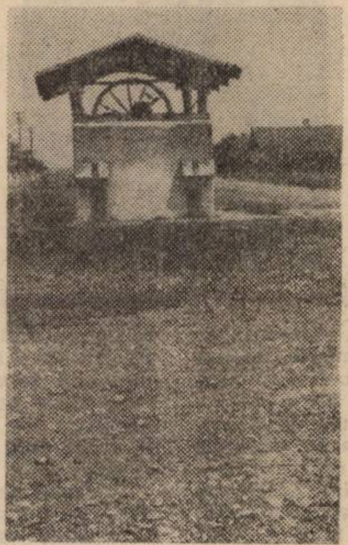

panoramic

În cadrul Complexului muzeal Timiș a avut loc simpozionul „Descoperiri arheologice din vestul României în secolele III—XI", **organizat sub egida Comitetului județean de cultură și educație socialistă, în colaborare cu Comitetul județean al U.T.C. Referatele, prezentate de arheologi, cercetători, istorici din București, Cluj-Napoca, Timișoara, Arad, Reșița, Lugoj și Caransebeș, au avut la bază o serie de descoperiri rezultate în urma investigațiilor arheologice, efectuate în zona vestică a țării, constituite în importante mărturii ale viețuirii, formării și continuității poporului român pe aceste străbune meleaguri.**

În numărul următor al revistei, vom insera detalii asupra manifestării care a avut loc la Timișoara.

Zile ale culturii și educației socialiste, încununate cu o mare serbare a portului, cîntecului și dansului s-au desfășurat recent la Jimbolia și Sînnicolaul Mare. ● **Vernisajul lucrării de artă monumentală** din holul Bibliotecii Centrale Universitare din Timișoara (Bv. V. Pârvan, nr. 4) va avea loc mîine, 14 iunie, ora 11. Despre lucrare și despre autorul ei — artistul Silviu Oravițan-Crețu vor vorbi prof. univ. dr. Petru Oniță, rectorul Universității și scriitorul Șerban Foarță. ● **A apărut un nou număr** al revistei „Forum studențesc", organ al C.U.A.S.C. din Centrul Universitar Timișoara, un număr omagial, dedicat celor 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român. ● **Comitetul județean de cultură și educație socialistă Caraș-Severin** a organizat la Ticvaniul Mare aniversarea a 85 de ani de la nașterea marelui sculptor Romul Ladea. Au prezentat comunicări despre viața și creația sculptorului (născut în această zonă), scriitorii Dorian Grozdan, Al. Jebeleanu, Titus Suciu, muzeograful Horia Chioaru și publicistul Ion Crișan. ● **În sala de expoziții** a Casei Universitarilor — „personala" semnată Mihai Teodor Olteanu. ● **Premii pentru copiii pictori din Timișoara.** O nouă performanță a elevilor cercului de desen al Școlii generale nr. 6 din Timișoara (îndrumător — prof. Margareta Mureșanu) : la expoziția internațională organizată în localitatea Zánka din R.P. Ungaria, cu o tematică dedicată păcii, din cele 28 de lucrări trimise, 24 s-au întors încununate cu premii, după cum urmează : un Mare premiu, un Premiu special al juriului, o medalie de aur, șase de argint, patru de bronz și 11 mențiuni. Felicitări ! ● **În librării** — o nouă carte a prozatoarei timișorene Valentina Dima „Darul de nuntă", recent apărută la Editura „Cartea Românească". ● **Invitați** (recent) ai scenei timișorene, spre delectarea unui numeros public actorii bucureșteni Radu Beligan, Artist al poporului, Mihai Fotino, Gheorghe Dinică, Marin Moraru și Mariana Mihuț.

INDEX

aqua-forte

● **Uneori, ți se pare că-ți surîde norocul ; cînd colo, el .. rînjește !**

● **După șocul nervos pe care l-a suferit, i s-a interzis, pentru cîteva luni, munca intelectuală. I s-a permis, totuși, să scrie texte de muzică ușoară ...**

● **Și hrana sufletească își are delicatesele ei.**

● **Gîndește-te la ce spui cînd spui ce gîndești !**

● **Nu-și bea mințile ; deocamdată, numai retribuția ...**

● **Orice boală are o istorie ; dar și istoria își are bolile ei ...**

● **Nu înțeleg de ce sînt bătute clapele pianului, cînd, nu odată, este vinovat compozitorul ?**

● **Spune-mi, cine ți-e dușman, ca să-ți spun dacă mai ai prieteni.**

● **Cîte unuia care zice : „Am lucrat pe cinste !", îți vine să-i spui : „Halal cinste !"**

● **De prea multe bacșișuri, un se fac bătături în palmă.**

● **Cîți corbi visează să cedeze bucățile de caș, pentru posibilitatea de a croncăni cît îi ține gîtlejul.**

● **Ideea i-a părăsit capul, plictisindu-se, singură, de atîta timp.**

● **În sfîrșit, mi-a întins mîna. Se îneca ...**

Victor GORȘCOVĂZ

serial

VIAȚA MARILOR VEDETE: LIV ULLMANN

69

O IMAGINE DESPRE LOS ANGELES. Dineu cu un producător hollywoodian și soția lui. În timp ce mîncăm, urmărim trei televizoare, pentru că producătorul adoră fotbalul și, din întîmplare, pe trei canale se transmit trei meciuri diferite. Eu și fiica mea ne jucăm de-a starurile de cinema : sărim îmbrăcate în piscină. Am citit undeva că așa e de bonton, pe-aici. Căldura celor pe care-i întîlnesc, la Hollywood, într-adevăr unică. Ospitalitate, generozitate. Linn e la fel de binevenită ca și mine, pretutindeni unde sîntem invitate. Dar Los Angeles poate fi și un oraș terifiant, mai ales dacă un polițist îți sună la ușă să te avertizeze ca nu cumva să-i dai voie copilului să se joace pe stradă, singur. Sau dacă un prieten sosit în vizită face o criză de frică, atunci cînd constată că o trimisesem pe Linn să-i deschidă ușa. Los Angeles e un oraș terifiant ; se petrec atîtea lucruri de neînțeles pentru mine : trăiești experiențe pentru care nu ai pic de gust . Am văzut prea mulți drogați, prea multe vise sfărîmate, prea mulți ochi învinețiți și mai multe spirite bolnave decît oriunde altundeva. Și, apoi, această superficialitate, această continuă flaterie. Figuri a căror duritate fizionomică nu poate fi escamotată de fard. Amărăciunea și deziluzia gravate pentru totdeauna pe fețe îngrijit pictate și machiate, cu diverse pudre și creme. Am tot mai des nostalgia plecării spre California — dar, odată ajunsă acolo, mă descopăr și mai puternic cuprinsă de dorința de-a mă întoarce în țara mea. M-am născut și am crescut într-o țară unde lumina avea nuanțe albăstrii. Am văzut anotimpurile modificînd, unul după celălalt, peisajul în care existam ...

Selecție și adaptare

Ana ALDAN

top

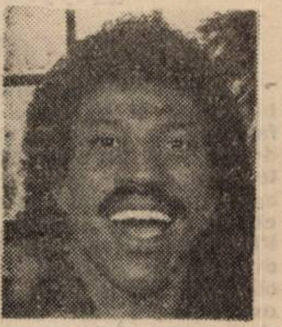

POP SERVICE

Marcel Jacotă — Rădăuți : „Cu plăcere și real interes am audiat noile înregistrări făcute de grupul „Pro Musica" la Radio București. Mi-a plăcut în mod special «Eșarfă roz»". Ținînd seama de faptul că preferințele tale muzicale se îndreaptă și spre „Celelalte Cuvinte", trag concluzia că rock-ul timișorean are în persoana ta un prieten de nădejde. Dacă te vei afla pe litoral vara asta, nu ocoli Costineștiul, unde, la „Terasa tineretului", îi poți urmări seară de seară pe băieții lui Ilie Stepan. **Daniela Hurbea — București : 1.** Paul Herdcastle e londonez și s-a născut la 10 XII 1958. În anul 1981 era organist în formația „Direct Drive", apoi în grupul „First Light". Afirmat plenar cu piesa antirăzboinică „19" și cu „Don't Maste My Time". **2.** Discografia **„Weather Report" pînă în anul 1980,** așa cum o soliciți : Weather Report ; I Sing The Body Electric ; Live In Tokyo **(1972) ;** Sweetnighter **(1973) ;** Mysterious Traveller **(1974) ;** Tale Sinnin **(1975) ;** Black Market **(1976) ;** Heavy Weather **(1977) ;** Mr. Gone **(1978) ;** 8,30 **(1979)** și Night Passage **(1980).** Mulțumiri pentru ilustrata și gîndurile frumoase ce le adresezi revistei noastre. **Costel Urianu — Craiova :** „Sigue Sigue Sputnik" este un cvintet britanic cu următoarea componență : Martin Degville (voce) ; Ray Mayhew (percuție) ; Chris Kavanagh (percuție, efecte) ; Neal X (chit.) ; Tony James (bass). Piesa de debut, „Love Missile F 1-11", a devenit hit. LP-ul „Colour All My Days" este o colaborare Limahl—Giorgio Moroder, pe care o așteptăm cu nerăbdare. Pentru „Say You, Say Me", piesă ce e extrasă din coloana sonoră a filmului „Nopți albe", **Lionel Richie (foto)** a fost distins cu un Premiu Oscar. **Ion Jura — Drobeta T. Severin :** La ora cînd redactez prezentul material, Falco ocupă locul I în clasamentul american cu „Rock Me Amadeus" și locul 10 în cel britanic. Samantha Fox e un manechin care și-a încercat (cu succes) norocul în studiourile de înregistrare, piesa ei, „Touch Me (I Want Your Body)", avînd șanse de a urca în clasamente. Într-un interviu publicat de revista „Popcorn", Samantha declară ferm că nu vrea să devină cîntăreață și că nu mai promite alte înregistrări. Sigur, poate fi vorba de o glumă sau de un truc publicitar ...

Petru UMANSCHI

televiziune

DUMINICĂ, 15 iunie. 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,45 De ziua aviației. 19,00 Telejurnal. 19,20 Țara mea azi. Județul Brăila. 19,40 Cîntarea României. 20,20 Film artistic. Povestea tinerei Juana. **LUNI, 16 iunie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-științific. Clima planetei. 20,40 Tezaur folcloric. 21,00 Roman foileton. Zborul Șoimului. 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 17 iunie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Epoca Nicolae Ceaușescu, timp al marilor înfăptuiri revoluționare. 21,00 Antologie teatrală — Tot ce mișcă-n țara asta : rîul, ramul ,.. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 18 iunie**. 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,40 Posibilitățile nelimitate ale cunoașterii. 21,00 Film serial — Expediția dispărută. 21,50 Telejurnal. **JOI, 19 iunie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Memoria documentelor. — Io, Mircea Voievod și domn. 20,55 Invitație în studiourile Radioteleviziunii. 21,30 Tribuna experienței înaintate. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 20 iunie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,40 Iubire de țară. 20,55 Cadran mondial. 21,10 Serial științific. — Din tainele mărilor. 21,35 Timp al marilor înfăptuiri revoluționare. 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 21 iunie.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. 19,15 Teleenciclopedia. 19,40 Floarea din grădină. 20,35 Film artistic. Misiunea a fost îndeplinită. 22,20 Telejurnal.

sport

N-AM VĂZUT ...

... meciul „Poli"—„Victoria", de duminica trecută, așa încît pot comenta doar rezultatul (nul) ; ne prăvălim, deci, spre „B", după un campionat bulversat de tot felul de întîmplări, de excese ale orgoliilor provinciale, de polițe și răfuieli, din care cauză suferă, iată, cel mai nevinovat suflet — Măria Sa, Publicul. Păcat ! E la Timișoara atîta interes în jurul sportului (de curînd, la întîlnirea cu Steaua, au fost la arenă 65.000 de oameni iubitori ai artei fotbalistice), încît cred că jucătorii, tehnicienii și factorii de răspundere din secții, cluburi și C.J.E.F.S., d-aici trebuie să-și înceapă ziua de muncă : de la respectul față de tradiție și față de omul care plătește biletul de intrare la stadion. Mă întreba, deunăzi, nea Gigi Mitroi : ce-i cu voi ? ! Nici fotbal, nici rugbi, nici atletism, nici handbal feminin ? ! ? I-am răspuns : totuși, noi avem public de „A" în toate ramurile sportive, cum s-a dovedit la marile întreceri organizate de C.J.E.F.S. și de Ion Bușe (tenis, fotbal, handbal, șah), rămase în memoria noastră ca adevărate evenimente.

Deci, tristă cădere a Politehnicii, dacă nu vom izbuti măcar un egal la Tg. Mureș și, apoi, victorie, pe teren propriu, cu F.C. Argeș — echipă aspră, care, nu se uită, în ultima etapă a turului, a beneficiat de serviciile (as) ale lui Cristian Teodorescu. Greu, tare greu, să ieșim la liman.

În Mexic, se intră-n a doua jumătate a lucrărilor ; n-am nici o preferință, e treaba lor ; noi stăm și ne minunăm acasă cum, în „C", nici în acest an nu promovează vreo echipă din județul Timiș (U.M.T. sau C.S.M. Lugoj, bunăoară). Iar C.F.R. Timișoara, echipă strivită de prea multul amor al Politehnicii, o ia și dînsa-n vale.

Teodor BULZA

din literatura universală

Gabriel Garcia Marquez

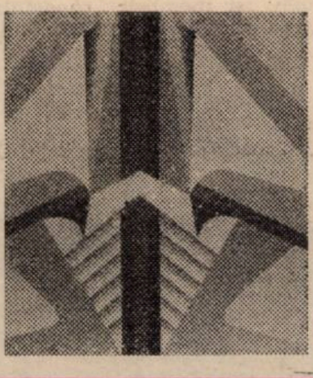

Fragmentul „ZEIȚA ÎNCORONATĂ" face parte din romanul El amor en los tiempos del cólera **(O dragoste din vremea holerei"), apărut la sfîrșitul anului 1985 la Bogotá. Gabriel García Márquez își continuă radiografiile sentimentale privind natura sufletească, crizele de conștiință pe care le traversează marile comunități umane de pe întinsul Americii latine.** El amor en los tiempos del cólera **este o fericită reluare și amplificare a motivelor literare ce străbat opera sa de excepție,** Un veac de singurătate.

Zeița încoronată

Mătușa Escolástica era un refugiu de înțelegere și afecțiune pentru unica fată rezultată dintr-o căsătorie lipsită de dragoste. Ea o crescuse de la moartea mamei, iar față de Lorenzo Daza apărea mai degrabă ca o complice, decît ca o mătușă. Astfel că apariția lui Florentino Ariza a fost pentru ele una din multele distracții intime pe care obișnuiau să le inventeze pentru a-și omorî timpul liber. De patru ori pe zi, cînd treceau prin părcușorul Evangheliștilor, amîndouă se grăbeau să-l caute cu o privire fugară pe gardianul cel palid, timid din cale-afară, aproape întotdeauna în ciuda căldurii îmbrăcat în negru, care se prefăcea că citește la umbra pomilor. „E aici", spunea aceea care-l descoperea prima, reprimîndu-și rîsul, înainte ca el să-și ridice privirea și să le zărească pe cele două femei severe, depărtate de viața lui, traversînd parcul fără să-l privească.

— Sărăcutul — spusese mătușa. Nu îndrăznește să se apropie, pentru că sînt eu cu tine, dar într-o zi va încerca, dacă intențiile lui sînt serioase, și atunci îți va da o scrisoare.

Prevăzînd tot felul de piedici, o învăță să corespondeze prin scrisori scrise de mînă, care erau o sursă inepuizabilă a iubirilor interzise. Acele ștrengării neprevăzute, aproape puerile, îi provocau Ferminei Daza o curiozitate ciudată, dar niciodată în cele cîteva luni care trecură nu se gîndi că ar putea ajunge mai departe. Niciodată nu află în ce moment distracția se transformase în neliniște, cînd sîngele începea să clocotească din dorința de a-l vedea, iar într-o noapte se trezise îngrozită, pentru că îl simțise privind-o în întuneric de la capătul patului. Atunci își dori din suflet să se îndeplinească prezicerile mătușii și se rugă Domnului ca el să aibă curajul de a-i da scrisoarea, numai ca să afle ce spunea.

Dar rugile ei nu fură luate în seamă. Din contră. Asta se întîmpla în vremea în care Florentino Ariza se sfătuia cu mama lui și aceasta îl convinsese să renunțe la a-i mai înmîna caietul de 60 de pagini pline, astfel că Fermina Daza așteptă tot restul anului în van. Neliniștea ei se transformă în disperare, pe măsură ce se apropia vacanța de iarnă, căci se întreba neîncetat ce avea să facă pentru a-l vedea, și pentru a fi văzută, în timpul celor trei luni cît avea să nu mai meargă la școală (...).

La început crezu că lecțiile de sub aluni erau o schimbare întîmplătoare, datorită, poate, interminabilelor reparații ale casei, dar în zilele următoare înțelese că Fermina Daza va fi mereu acolo, în fața ochilor săi, în fiecare amiază, la aceeași oră, tot timpul vacanței, și această certitudine îi dădu un nou avînt. Nu avu impresia că este văzut, nu observă nici un semn de interes sau de respingere, dar în indiferența ei exista o strălucire deosebită care-l însuflețea. Deodată, într-o după-amiază de la sfîrșitul lui ianuarie, mătușa așeză lucrul pe scaun și o lăsă singură pe nepoată în fața porții, între grămezile de frunze galbene căzute din aluni. Încurajat de presupunerea de necrezut cum că aceasta fusese o ocazie întîmplătoare, Florentino Ariza traversă strada și se opri în fața Ferminei Daza, atît de aproape de ea, încît îi simți respirația și adierea florală cu care avea s-o identifice tot restul vieții sale. Îi vorbi cu capul sus și cu o hotărîre pe care avea s-o mai aibă numai peste o jumătate de secol, din același motiv.

— Singurul lucru pe care vi-l cer este să primiți o scrisoare — îi spusese.

Nu era vocea pe care Femina Daza o aștepta de la el: era limpede și cu o stăpînire de sine care nu avea nimic comun cu manierele lui languroase. Fără să-și ridice privirea de pe broderie, îi răspunse: „Nu pot s-o primesc fără permisiunea tatălui meu". Florentino Ariza se înfioră de căldura acelei voci, al cărei timbru avea să nu-l uite niciodată. Dar rămase hotărît și răspunse imediat: „Obțineți-o". Apoi îndulci ordinul cu o rugăminte: „Este o chestiune de viață și de moarte". Fermina Daza nu-l privi, nu întrerupse brodatul, dar hotărîrea lui întredeschise o ușă prin care încăpea o lume întreagă.

— Veniți în fiecare amiază — îi spuse — și așteptați ca eu să mă mut pe celălalt scaun.

— Dați-mi-o — spuse.

Florentino Ariza se gîndise să-i aducă cele 60 de pagini pe care atunci le putea reproduce pe dinafară, de cît le citise, dar apoi se hotărîse să-i scrie numai o jumătate de pagină, sobră și explicită, în care îi promitea esențialul: fidelitate în orice încercare și iubirea lui eternă. O scoase din buzunarul interior al redingotei, și o puse în fața ochilor brodezei mîhnite, care încă nu îndrăznise să-l privească. Ea văzu plicul albastru tremurînd într-o mînă împietrită de teamă și ridică gherghef ul pentru ca el să pună scrisoarea acolo căci nu putea admite să i se observe și ei tremurul degetelor. Și atunci se întîmplă: o pasăre se zbătu între frunzele alunilor și găinațul ei căzu chiar pe broderie. Fermina Daza îndepărtă ghergheful, îl ascunse în spatele scaunului, pentru ca el să nu-și dea seama ce se întîmplase, și-l privi pentru prima oară cu fața îmbujorată. Florentino Ariza, impasibil, cu scrisoarea în mînă, spuse: „Aduce noroc". Ea îi mulțumi cu un prim surîs și aproape că-i smulse scrisoarea, o îndoi și o ascunse în corset. Atunci el îi oferi camelia pe care o purta la butonieră. Ea o refuză: „E o floare de logodnă". Imediat, apoi, conștientă că nu-i mai rămîne timp, se reîntoarse la vechile-i îndeletniciri.

— Acum plecați — spuse — și nu vă mai întoarceți pînă nu vă anunț eu.

Cînd Florentino Ariza o văzuse pentru prima oară, mama lui își dăduse seama înainte ca el să-i fi spus ceva, pentru că îi pierise graiul și pofta de mîncare, își petrecea nopțile fără să doarmă, răsucindu-se în pat. Nașul lui Florentino Ariza, un bătrîn homeopat, care fusese confidentul lui Tránsito Ariza pe vremea cînd era amantă secretă, se alarmă de asemenea la simpla vedere a stării bolnavului, căci avea pulsul slab, respirația grea și sudoarea palidă a muribunzilor. Dar examinarea atentă revelă că nu avea febră, nu-l durea nimic, singurul lucru pe care-l simțea în schimb era o nevoie urgentă de a muri. Îi fu de ajuns un interogatoriu insidios, mai întîi lui, și apoi mamei, pentru a dovedi încă o dată că simptomele iubirii sînt aceleași cu ale holerei. Îi prescrise infuzii cu flori de tei pentru calmarea nervilor și-i sugeră o schimbare de aer, pentru a se consola la distanță, dar Florentino Ariza își dorea exact contrariul: să se bucure de martiriul lui.

Tránsito Ariza era o femeie de patruzeci de ani, liberă și cu un instinct al fericirii nereușite din cauza sărăciei, dar se complăcea în suferințele fiului, ca și cum ar fi fost ale ei. Îi dădea să bea infuzii cînd îl vedea delirînd și-l învelea cu pături de lînă pentru a-l calma frisoanele, dar, în același timp, îl încuraja să se bucure în prosternarea lui.

— Profită acum, cît ești tînăr, pentru a suferi cît poți — îi spunea —, asta nu ține o viață întreagă.

La Agenția poștală, bineînțeles, nu gîndeau același lucru despre el. Florentino Ariza se lăsase cuprins de lene și era atît de distrat, încît confunda drapelele care anunțau sosirea poștei. Într-o miercuri înălța steagul german pe cînd sosea vaporul Companiei Leyland cu poșta de la Liverpool, în altă zi înălța steagul Statelor Unite, cînd vaporul care sosea era al Companiei Generale Transatlantice, cu poșta de la Saint-Nazaire. Acele confuzii datorite iubirii provocau atîta zăpăceală la împărțirea poștei și atîtea proteste în rîndurile publicului, încît, dacă Florentino Ariza n-a rămas fără slujbă, asta se datora numai faptului că Lotario Thugut îl păstrase la telegraf și-l dusese să cînte la vioară în corul catedralei.

Traducere de
Adriana NEUMANN

POEMELE PĂCII

Juan Ramon Jimenez [Spania]

MARE și ȚĂRM

Așa cum luna mi se pare acum
bănuțul săracului,
acest sentiment e o plantă
un tînăr copac
această credință în el
muncitorul ce se întoarce
din marile fabrici
la familia lui luminoasă
(străluminată de tot ce
călește metalul, mai rezistent, mai
rezistent).

Mi se va umple sufletul de întrebări
sub lumina zornăitoare a lunii —
cu întrebările acestea încărcat
mă înham la zodia lui — vine
zodia lui :
timp fără arme — profundă și
limpede apă
profundă și limpede zi
— mare și țărm.

În românește de
Ioan MORAR

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

31

— Dar ce știi despre Larry Mitchell ?

— Nimic, spuse Jack, cu o voce înăbușită. Știu doar că e prieten cu domnul Brandon. Domnul Brandon e proprietarul hotelului.

— L-ați găsit pe Joe Harms ?, întrebă cu veselie Lucille.

— Da, mulțumesc.

— Și ați reușit să...

— Mda.

— Gura, mititico, i-o reteză Jack. Îmi făcu cu ochiul și împinse cheia peste tejghea. — Lucille are o viață cam grea, domnule Marlowe. Stă toată ziulica aici cu mine și cutia poștală. Nu are decît un inel cu un diamant atît de mic, încît mi-a fost și rușine să i-l dau. Dar ce să-i faci ? Cînd un bărbat iubește, vrea ca asta să se vadă în inelul iubitei.

Lucille își ridică mîna stîngă și descrise un cerc, ca diamantul să lucească mai bine în lumină

— Îl urăsc, spuse ea. Îl urăsc așa cum urăsc soarele și vara și strălucirea stelelor și luna plină. Iată cum îl urăsc.

Am luat cheia, mi-am înșfăcat valiza și i-am lăsat singuri. Încă puțin și m-aș fi îndrăgostit de mine însumi. N-ar fi fost exclus să-mi ofer chiar un mic și nepretios inel cu diamant.

Camera 1224 de la Casa del Poniente nu răspundea. M-am apropiat de telefonist. Un funcționar cu figură severă tria corespondența. Ăștia întotdeauna triază corespondența.

— Domnișoara Mayfield e la dumneavoastră, nu-i așa ? am întrebat.

Înainte de a-mi răspunde, puse o scrisoare într-un compartiment.

— Da, domunle. Pe cine trebuie să anunț ?

— Știu numărul camerei. Nu răspunde. N-ați văzut-o cumva astăzi ?

Îmi dădu ceva mai multă atenție, însă nu părea să-l impresionez.

— Cred că nu. Aruncă o privire peste umăr. — Cheia nu e aici. Doriți să lăsați un mesaj ?

— Sînt puțin cam neliniștit. Aseară nu se simțea prea bine. Poate că e bolnavă și nu se simte în stare să răspundă la telefon. Sînt un prieten al ei. Mă numesc Marlowe.

Mă cercetă cu atenție. Avea o privire inteligentă. Dispăru după un paravan, în dreptul casieriei. Cînd se reîntoarse, zîmbea.

— Nu cred că domnișoara Mayfield e bolnavă, domnule Marlowe. A comandat un mic dejun foarte bogat în cameră. A cerut și masa de prînz. A vorbit de cîteva ori la telefon

— Vă mulțumesc mult, am spus. Am să-i las un mesaj. Spuneți-i, vă rog, cine a căutat-o și că am să revin mai tîrziu.

— S-ar putea să fie în parc sau la plajă. Avem o plajă foarte caldă, apărată de un dig. Se uită la ceasul din spatele său. — Dacă e acolo, n-o să întîrzie prea mult. Începe să fie frig.

— Mulțumesc, am să mă întorc.

Pînă la partea principală a holului erau trei trepte și o boltă. Acolo erau cîțiva oameni așezați în fotolii, fără să facă nimic. Fauna obișnuită a hotelurilor, de obicei oameni bătrîni și bogați, care nu făceau altceva decît să se uite cu ochi pofticioși. Ăsta era stilul lor de a-și petrece viața. Două bătrîne cu priviri severe și părul roșu făcut permanent se luptau cu un joc enorm de perspicacitate, așezat pe o masă specială, ea însăși uriașă. Ceva mai încolo, două femei și doi bărbați jucau o partidă de canastă.

(Va urma)

Traducere de
Mihai CERNEA

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRAVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PIRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : TIMIȘOARA, strada RODNEI 1:
Telefoane : 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate
nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.BT. Index : 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate ţările, uniţi-vă!

orizont 25

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ŞI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ŞI COMITETUL JUDEŢEAN DE CULTURA ŞI EDUCAŢIE SOCIALISTA TIMIŞ

NR. 25 (1 009) ● 20 IUNIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

Marea lumină a împlinirii

În cuvîntarea la aniversarea a 65 de ani de la făurirea partidului, referindu-se la creaţia din toate domeniile artei, tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU spunea că ea „trebuie să fie pătrunsă de spiritul revoluţionar, de umanism, să contribuie la educarea şi formarea conştiinţei socialiste, revoluţionare a maselor populare".

Spiritul revoluţionar şi umanismul artei româneşti au existat, ca elemente constitutive ale creaţiei, şi de-a lungul timpului, în opera unor înaintaşi iluştri ai gîndirii şi literaturii române. Însă ele nu au format, illo tempore, însăşi structura adîncă a acelor opere. Ele au pigmentat doar, ici-colo, sau au colorat straturile artei lor. A fost nevoie ca artistul şi creaţia lui să se definească pregnant, ca promotori revoluţionari ai noii societăţi socialiste, pentru ca actul creator şi produsul lui să se înalţe sigur pe fundamente complet noi, ale unei arte umaniste, cu valenţe specifice acestui timp istoric românesc. Căci, dacă, în vreme, arta şi literatura română au servit, prin marii lor creatori, poporul, uneori chiar împotriva ideologiei lor de clasă, inspirîndu-se din viaţa lui de zi cu zi, din aspiraţiile lui, omul de artă de azi face acest lucru la un mod conştient, el devine, prin opera sa, un vizionar şi un revoluţionar, ataşat clasei sale, prin chiar structura şi menirea artei; el face o operă de artă cu gîndul clar ca ea să servească umanităţii sale, societăţii, oamenilor.

O literatură, o artă, făcute doar ca să se afle în treabă, azi ca oricînd, nu servesc nici societăţii în întregime, nici autorului. Ele sînt simple jocuri sterile în peisajul timpului trăit de autorul respectiv. O literatură şi o artă, spre a putea fi acceptate de cei care au nevoie de ele, trebuie să parcurgă drumul adevărului, să combată, aşa cum partidul o cere, tot ceea ce e vechi, perimat, în societate, tot ceea ce e inerţie şi scleroză şi să aspire la instaurarea noului ca viziune, a îndrăznelii creatoare, a spiritului novator. O literatură şi o artă nouă nu pot servi decît o societate nouă. Ele nu pot fi cu un picior în trecut şi cu altul în prezent, stînd, în echilibru, pe aceste două maluri ale timpului. Ele trebuie să servească cinstit şi deschis epoca ce le-a dat naştere. Ele trebuie să stăruie la formarea noilor conştiinţe ale societăţii, a noilor oameni, martorii şi făuritorii acestui timp, forţa conştientă care se impune şi care tinde să-şi realizeze traseul adevărat, în care umbrele merg laolaltă cu luminile, dar important este că, pe acest traseu, spre o societate visată, se înaintează mereu şi că, în această înaintare, uneori dramatică, dar întotdeauna măreaţă, artistul îşi are locul său bine definit, îşi face o datorie de cinste, aceea de a lumina acest drum, de a-i descoperi asperităţile, meandrele, dar şi atracţiile chemătoare, spre marea lumină a împlinirii sociale viitoare.

Ion ARIEŞANU

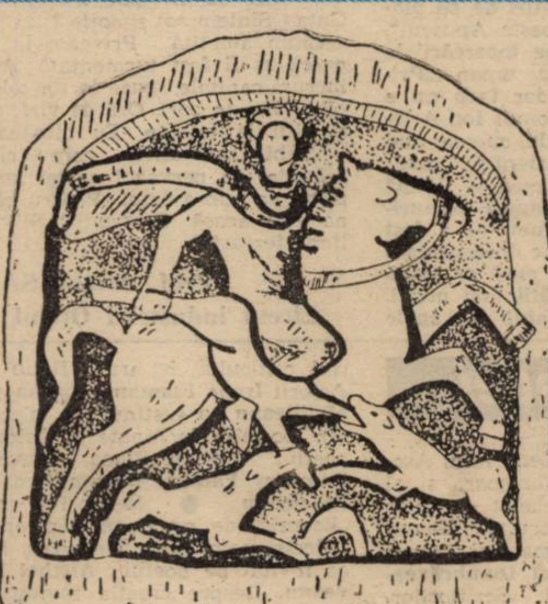

Pojejena — relief pe care e redat Cavalerul trac

CONGRESUL AL IX-LEA — EVENIMENT CRUCIAL ÎN ISTORIA PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN ŞI A PATRIEI SOCIALISTE

Moment istoric de o excepţională însemnătate în istoria modernă a României, cel de al IX-lea Congres al partidului nostru, care şi-a desfăşurat lucrările între 19 şi 24 iulie 1965, a inaugurat epoca cea mai luminoasă, mai fertilă şi mai bogată în realizări din istoria multimilenară a poporului român. Marcată în modul cel mai strălucit de gîndirea şi acţiunea revoluţionară a tovarăşului **NICOLAE CEAUŞESCU** — patriot înflăcărat şi gînditor politic de mare profunzime, ales în fruntea partidului printr-un act politic de covîrşitoare însemnătate pentru destinul comunist al patriei — perioada instaurată de cel de-al IX-lea Congres, pe care o denumim cu legitimă mîndrie **EPOCA NICOLAE CEAUŞESCU**, a generat un dinamism fără precedent în toate domeniile vieţii noastre economico-sociale. „Odată cu Congresul al IX-lea al partidului în 1965 — se apreciază în Programul Partidului Comunist Român de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a României spre comunism — cu adoptarea noii Constituţii şi proclamarea Republicii Socialiste România, se deschide o perioadă nouă în dezvoltarea socialistă a ţării, în activitatea partidului".

Forumul al IX-lea al comuniştilor români a consfinţit victoria socialismului în România, încheierea procesului de generalizare a relaţiilor de producţie socialiste în întreaga economie, înlăturarea definitivă din viaţa economico-socială şi politică a claselor exploatatoare, lichidarea pentru totdeauna a exploatării şi a oricărei forme de asuprire socială sau naţională. „Triumful deplin al socialismului, la oraşe şi sate, lichidarea pentru totdeauna a exploatării omului de către om — sublinia tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** în Raportul la Congres — reprezintă cea mai mare victorie politică a partidului după cucerirea puterii; ea întruchipează înfăptuirea visurilor pentru care au luptat şi s-au jertfit cei mai buni fii ai clasei muncitoare, ai poporului român".

Partidul a apreciat în mod realist realizările obţinute prin generalizarea relaţiilor de producţie socialiste în urma încheierii procesului de cooperativizare a agriculturii — transformare radicală în viaţa satelor, a ţărănimii —, prin dezvoltarea forţelor de producţie şi schimbarea structurii sociale şi de clasă ş.a., care constituiau doar o etapă, un început în procesul amplu şi multilateral de afirmare plenară a principiilor şi idealurilor noii orînduiri în România, proces care mai avea încă de străbătut o cale lungă în vederea înlăturării decalajelor ce o despărţeau de ţările dezvoltate din punct de vedere economic şi al creării tuturor condiţiilor economice şi sociale care să permită socialismului să-şi afirme din plin superioritatea faţă de capitalism din toate punctele de vedere. În anul Congresului al IX-lea, partidul nostru se găsea, prin urmare, în faţa unor probleme şi sarcini noi, de mare complexitate şi răspundere, în plan economic, politic, ideologic şi cultural, care solicitau un nou mod de abordare creatoare, de esenţă revoluţionară şi plină de cutezanţă, eliberată de orice schematism şi dogmatism care să asigure o concepţie globală, de largă perspectivă şi adîncime, asupra dezvoltării pe mai departe a construcţiei socialiste în România. Tocmai de aceea, Congresul al IX-lea a marcat o cotitură revoluţionară în viaţa ţării. Cu contribuţia hotărîtoare a tovarăşului **NICOLAE CEAUŞESCU**, în documentele sale s-au formulat principii teoretice şi orientări practice care au plasat România, în anii ce au urmat, în perioada cea mai rodnică şi mai bogată în împliniri economice şi sociale care au dat strălucire şi măreţie **EPOCII NICOLAE CEAUŞESCU**. Sub conducerea înţeleaptă a partidului, din iniţiativa şi cu contribuţia decisivă a secretarului său general, au fost adoptate în aceşti ani hotărîtori şi programe de dezvoltare economico-socială de mare anvergură, care au asigurat progresul accelerat al ţării. Întregii activităţi teoretice şi practice a Partidului Comunist Român i s-a imprimat un puternic caracter de originalitate şi de eficienţă socială sporită. Tezele şi ideile elaborate, precum şi hotărîrile adoptate în anii 1985—1986 de către partidul nostru, pun cu pregnanţă în lumină adevărul că istoricul Congres al IX-lea a operat deschideri largi ce au dat curs liber afirmării spiritului viu, creator, novator şi autentic revoluţionar în toate domeniile construcţiei socialiste, ctitorind începutul unei noi epoci în istoria socialistă a patriei. Apreciind importanţa Congresului în viaţa partidului, tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU**, la Plenara Comitetului Central cu activul central de partid din iulie 1985, menţiona: „Congresul a analizat critic activitatea de construcţie socialistă şi a stabilit orientările de perspectivă, pornind de la necesitatea înlăturării tuturor denaturărilor şi abuzurilor, a tot ceea ce era vechi şi perimat, a dogmatismului şi şablonismului, a unor concepţii antiştiinţifice, deschizînd calea continuării şi dezvoltării spiritului revoluţionar, afirmării a tot ce e nou, în toate domeniile de activitate".

Epoca de transformări revoluţionare calitative deschisă de către Congresul al IX-lea a parcurs, mai întîi, o etapă de consolidare a construcţiei socialiste în care accentul s-a pus pe dezvoltarea ramurilor industriale de bază — a construcţiilor de maşini, chimiei, electrotehnicii etc. —, a fost dezvoltată baza tehnico-materială a agriculturii, s-au amplasat mai raţional forţele de producţie în teritoriu, s-a grăbit introducerea cuceririlor ştiinţei şi tehnicii în producţie, s-a dezvoltat şi perfecţionat învăţămîntul şi cercetarea, formele de organizare şi conducere a societăţii, precum şi democraţia socialistă, s-a acţionat pentru formarea şi dezvoltarea conştiinţei socialiste etc. Analizînd rezultatele obţinute, Congresul al X-lea al partidului a conchis că s-au creat condiţiile necesare trecerii la o nouă etapă, superioară, în dezvoltarea socialistă a patriei — etapa făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate, a cărei strategie de înfăptuire a fost elaborată de către congresele următoare ale partidului, inclusiv de Congresul al XIII-lea, precum şi la conferinţele naţionale, ca şi în întreaga operă teoretică şi practică a tovarăşului **NICOLAE CEAUŞESCU**.

Cu spiritul revoluţionar caracteristic, secretarul general al partidului a demonstrat interdependenţa dinamică dintre industrializare, modernizarea bazei tehnico-materiale, dezvoltarea economiei naţionale şi progresul economico-social, concepînd strategia făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate într-o viziune ştiinţifică, globală şi unitară. În această perspectivă, s-a subliniat necesitatea creării unui puternic şi modern potenţial productiv propriu, ca premisă necesară a făuririi unei economii naţionale de înaltă eficienţă şi competitivitate. Ca urmare, aşa cum s-a arătat cu prilejul jubileului partidului, „România s-a transformat într-o ţară industrial-agrară cu o industrie puternică, modernă, dotată în cea mai mare parte cu tehnica cea mai avansată, cu o agricultură socialistă în plin progres". Totodată, s-a ridicat pe o treaptă nouă afirmarea spiritului revoluţionar asigurîndu-se creşterea necontenită a rolului conducător al partidului prin întărirea legăturilor sale cu poporul, lărgirea democraţiei socialiste şi intensificarea participării directe a oamenilor muncii la elaborarea şi înfăptuirea politicii partidului, la conducerea societăţii. S-a afirmat la cote înalte rolul ştiinţei şi învăţămîntului, a conştiinţei socialiste şi a avansat procesul de formare a omului nou, iar România socialistă se bucură de un binemeritat prestigiu internaţional. Astfel, s-au creat condiţiile care au permis Congresului al XIII-lea al partidului să adopte hotărîri care să ducă la continuarea, pe trepte calitativ superioare, a procesului revoluţionar.

Prof. univ. dr. Teodor POP

Stilul „retro"

Cîtă vreme vocea auctorială, acoperind mai bine de jumătate din romanul lui Nicolae Calomfirescu[*], este la cuvînt, scriitorul poate fi „suspectat" de intenții parodice: umorul și ironia inundă paginile, după o rețetă bine asimilată, ce își are corespondențe în proza lui Ion Băieșu ori Laurențiu Cerneț. Inteligent și dispunînd de o experiență a scrisului care îl ajută să evite stridențele, Nicolae Calomfirescu nu împinge însă lucrurile prea departe. Parodia sa nu are ca plan de referință universul social-uman, pe care romanul îl sondează, ci un anumit gen de literatură, practicat în deceniul al șaselea, perioadă la sfîrșitul căreia, altminteri, se petrec și întîmplările relatate. După „grilele" acestei literaturi, eroii lui Nicolae Calomfirescu, inși de o puritate sufletească vecină cu naivitatea, o duc, social vorbind, din succes în succes, micile tensiuni interpersonale și eșecuri dispar rapid sub hlamida cauzei comune, continua propășire a colectivității. Tot colectivitatea e aceea care, pătrunsă de un puternic și mobilizator entuziasm, intervine cu promptitudine ori de cîte ori este nevoie, inclusiv în rezolvarea unor „cestiuni" personale, fie și din categoria celor de strictă intimitate, precum împlinirea actului matrimonial. De altfel, sub semnul acestei sacre misiuni începe și se și încheie romanul, ea adunînd într-o mișcare centripetă firele narative. Lucrul e cît se poate de firesc, de vreme ce Văleniul — locul unde se desfășoară acțiunea — este o așezare în plină devenire, intens preocupată, prin urmare, de întemeierea unor familii trainice care, odată închegate, să participe cu tot elanul la dezvoltarea localității.

În acest plan al romanului, „formula" funcționează impecabil, spre a evidenția un principiu moral cu o bună tradiție autohtonă. În timp ce Paraschiva și Mitică Varlam — colegi de catedră, angajați trup și suflet „în frontul muncii instructiv-educative", uniți, pe fondul acelorași aspirații, de o iubire castă — vor ajunge să alcătuiască un cuplu model, tînăra profesoară Ilinca Joița, comițînd greșeala de a-și căuta fericirea altundeva decît în imediata apropiere, tocmai pe litoral, adică, unde se lasă sedusă pentru a fi, mai apoi, abandonată de un escroc sentimental, pseudo-grecul Costas, ratează căsătoria întru consternarea tuturor, colegi, rude, prieteni, părinți, care așteptau „de ani de zile" sublima clipă, și, spre propria-i dezamăgire, ea, „care făcuse tot ce era omenește posibil în ce o privea". Întîmplarea este tragi-comică și pentru ca „grila" maniheistă să nu rămînă cu ochiuri goale, Nicolae Calomfirescu o completează cu realizarea, nu-i așa, și în plan social, a eroinei pozitive: Paraschiva Varlam e numită, în final, directoare a școlii din Văleni, la capătul unei ascensiuni care nu a mizat pe altceva decît pe truda plină de abnegație a profesoarei.

Situațiile, limbajul, perfecta mimare a unui tip de scriitură concurează, împreună, la crearea impresiei că ne aflăm în fața unui roman în stilul „retro". Comic, de bună seamă, dar nu neapărat prin numitele atribute ori prin ce-se-petrece, cît prin efectul produs de distanța la care se află orizontul de așteptare al lecturii. Povestitorii aduc, în spațiul romanesc, viziuni particulare asupra, aproximativ, acelorași evenimente. Ceea ce, se știe, constituie un alt loc comun al prozei din ultimele decenii. Prin această „actualizare" a metodei epice impresia că romanul are o cheie parodică se accentuează. După cum, în același sens funcționează și întreaga strategie realistă a autorului, foarte bun cunoscător al mediului despre care vorbește și pe care îl „transcrie" fără reticențe.

Sub un titlu ascuns între propriile-i pliuri, **Știucă în vin roșu** este un roman cu intenții polemice abia disimulate.

Marian ODANGIU

---

[*] **Nicolae Calomfirescu, ȘTIUCĂ ÎN VIN ROȘU, Editura Cartea Românească, 1986.**

cronica literară

Un eseu despre roman

Un scriitor are nevoie de o sumă de bani. Singurul mod de-a obține-o ar fi editarea unui roman. Pe întreaga perioadă a redactării trăiește exclusiv în lumea ficțiunii, pentru cei din jur părînd o fantomă sau un amnezic. Situațiile, personajele, decorurile, costumele i se interferează în minte în vederea soluției optime. Tentațiile sînt multe: roman polițist, roman de dragoste, roman social, roman satiric. Scrie cîteva pagini polițiste, apoi le abandonează, încearcă alte cîteva erotice, la care renunță în favoarea unora satirice, spre care i se pare că ar avea o înclinație mai pronunțată. Dar termenul scadenței sosește și scriitorul în locul unui roman, dispune doar de mai multe fragmente dispersate. Se hotărăște să facă din ele un singur roman-colaj, alipindu-le după metoda suprarealiștilor. Dar cine ar cumpăra un astfel de roman? Cît s-ar putea scoate pe el la o eventuală licitație? Aceasta este întrebarea. Și-o pune Naratorul romanului, și-o pune, în primul rînd, și autorul Mircea Horia Simionescu. De aceea cred, **Licitația** este, înainte de toate, un roman al Autorului. Al acelui Demiurg al narațiunii, invizibil și ubicuu, legător și desfăcător de firuri epice, născător de întîmplări și destine întru desfătarea cititorului. Sătul de a se mai supune gustului lectorilor și constrîngerilor criticii, Autorul Licitației se revoltă împotriva acestora. El este (se vrea) imponderabil și invizibil, bucurîndu-se de o „deplină libertate a faptei și a cuvîntului" și de absența „normelor gramaticale, a teroristelor imperative ale punctuației dar mai ales eliberarea nesperată de încruntătura topicii, a consecvenței timpurilor verbale și a acurateții lexicale" (p. 165). Ce este romanul în acest regim al libertății absolute? Întrebarea este doar aparent încuietoare, pentru că în fapt autorul își ajută la tot pasul cititorii prin confesiuni, directe uneori, alteori voalate. Cea mai clară este cea de la pagina 169: „Ai reținut Cella (unde prin Cella se înțeleg și alții — n.n.), că prin roman înțeleg toate despletirile narațiunii... chiar și fragmentul". Așadar, romanul nu mai este o convergență de acțiuni și destine subsumate unei finalități logice și exemplare, ci o suită de texte, luate tale quale, deschizătoare de drumuri epice și imediat abandonate, aproape fără legătură între ele, independente în spațiu și timp. Cititorul pare ignorat în această dezlănțuire a Autorului, dar nu este nicidecum așa. Dimpotrivă, el se află în permanență sub privirile atente ale Naratorului-Autor care nu ezită, la nevoie, să-i arunce colacul salvator atunci cînd înecarea în noianul parantezelor și al ubicuității pare iminentă. Răzbunarea Autorului împotriva capriciilor cititorului se reduce în cele din urmă la o sperietură grozavă. El se preface că vrea să-și arunce victima (lectorul) de la ultimul etaj al zgîrie-norului tradiției romanești, unde acesta se instalează confortabil, în haosul incertitudinii, dar, de fapt, nu face decît să-l suspende asupra perspectivei abisului, avînd grijă să-l țină bine și să-l tragă mereu înapoi.

Revolta personajelor ilustre este, în ultimă instanță, revolta scriitorului-personaj al romanului **Licitația** — împotriva gustului comun al cititorilor ale cărui constrîngeri asupra creatorilor duc la încătușarea exprimării celor din urmă. De aceea, cartea lui M.H. Simionescu este, nu atît un roman, cît un eseu despre roman. Situațiile romanești de care se folosește au rolul de a exemplifica preceptele teoretice și de a oferi un material faptic pentru noi discuții. Problemele supuse atenției sînt diverse. Avînd aliați de talia lui Joyce, scriitorul român vorbește, despre șansele limbajului deșucheat în literatură, despre libertatea de exprimare a scriitorilor, despre relațiile autobiografie-ficțiune, personaj-autor, artist-public, literatură-istorie și despre boala autorului (intrarea în ficțiune).

Tudorel URIAN

---

[*] **Mircea Horia Simionescu, LICITAȚIA, Editura Albatros, 1985.**

portrete

VIAȚA CARE NE ÎNCONJOARĂ

Dacă menirea supremă a scriitorului contemporan este de a înnobila sufletul omului de a înfrumuseța și de-a aduce căldură în viața oamenilor, printre care trăiește și creează, Ion Arieșanu a realizat, prin opera sa literară, acest lucru pe deplin. Lirismul său, care face să vibreze fiecare pagină a operei sale, farmecă. Unele pagini sînt adevărate poeme în proză, de o muzicalitate interioară aparte și poate îndreptățesc subtila imputare pe care i-o face criticul Virgil Ardeleanu și anume, aceea că încă nu a apărut nimic și din poezia lui Ion Arieșanu. Criticul dezvăluie, pe încă ne-publicatul poet Ion Arieșanu, pe care-l cunoscuse în anii studenției la Cluj: **„Ion Arieșanu, puțini știu, este un poet reprimat. Cu mențiunea că așa cum scria de mult poezie, (din care nc avem cunoștință să fi apărut ceva) așa scrie astăzi proză"**.

Opera lui Ion Arieșanu nu este însă lirică printr-o abundență de metafore, **„specifice făcătorilor de literatură, care au ucis destui prozatori contemporani"**, ci prin cuvintele care cad peste inima cititorului, copleșind prin greutatea lor. **„Blîndeța și comprehensiunea țin de structură** — scrie în continuare Virgil Ardeleanu — **romanele și povestirile sînt ale unui prozator ardelean, care știe foarte bine că risipa de generozitate, de afect, nu se găsește în raport direct proporțional cu zorzoanele frazei. Calitatea dominantă a prozei lui Ion Arieșanu este, peste suflul umanitarist, refuzul pletorei imagistice, concentrarea stilului, marea economie de mijloace începînd cu propozițiile și terminînd cu modul de concepere a secțiunilor epice"**. (Virgil Ardeleanu — „Mențiuni critice", Editura Dacia, 1978, pagina 142.)

Scriitorul nu insistă nici unde pe accentuarea unor emoții cu ajutorul unui prea mare bagaj verbal. Prin cuvinte puține, dar pregnante, puse exact în locul unde trebuie, reușește ceea ce alți prozatori contemporani nu reușesc cu pagini întregi de hiperbole.

Temele pe care le abordează sînt luate din imediata lui vecinătate, din viața care-l înconjoară sau de care, cînd se urcă-n tren, vrea el să se-nconjoare: viața minerilor care trudesc sub dulcile coline înverzite ale Aninei („Trenul albastru", „O complicată stare de fericire"), întîmplări ale tinereții de după război („Anii adolescenței"), pastelate povestiri-amintiri ale unui sfîrșit de vară, ale unui general-valabil sfîrșit de tinerețe („Vară tîrzie"), confesiuni dintre un bărbat și o femeie cu structură sufletească asemănătoare dar plantați diametral-opus în peisajul vieții lor („Vrajă"), frămîntări sufletești dostoievskiene și investigații pentru înviorarea unei conștiințe rănite („Prietenul pe care-l caut pretutindeni"), munca și fizionomia unor oameni din peisajul autohton („Amintiri de pe planeta Pămînt", „Lumini peste Apuseni", „Respirație liberă"), lirice încercări de înfrumusețare a sufletului uman („Primiți puțină duioșie?"), dar încă nu a apărut, ca temă majoră, omul Ion Arieșanu, cu decorul vieții sale, cu cele mai profunde date ale existenței sale: **„A treia descoperire a mea — după universul copilăriei și lumea trenurilor în care trăia tatăl meu — a fost natura: apa și pădurea. Le descopeream zilnic, tot cu uimire, și cred că după părinți ele au fost dascălii mei primi. Rîul, cu adîncimi de taină și apele sale care mă înfricoșau cu bulboanele neprevăzute, pădurea cu desișuri negre, copaci giganți, perdelele impenetrabile de spini, care, de asemenea, atrăgeau înspăimîntînd. Le spun toate acestea aici deoarece, paradoxal, deși sînt poate cele mai profunde date primare ale existenței mele de pînă azi, încă n-am scris nimic despre ele, sau pornind de la ele, încă nu le-am „retrăit"; ele încă n-au contribuit la îmbogățirea mea, n-au fost sursa pentru cărțile scrise pînă azi"** (Dicționar literar autobiografic, sub îngrijirea lui Al. Andriescu — în „Convorbiri literare" nr. 23, 15 XII — 1973, p. 3).

Deși s-a dăruit literaturii cu tot ce-a avut mai bun, mai înălțător în inima sa „prea simțitoare", totuși spiritul său este mistuit de îndoieli, de nemulțumiri: **„Nu știu de ce, dar o turburătoare întrebare mă mistuie în anii din urmă: am evoluat cu cărțile scrise, pe linia mea adevărată, a ceea ce purtam latent în mine, a celor mai acute trăiri și observații intime, a lumii și mediului cel mai profund cunoscute, sau am scris acele cărți în care nu transpare încă suflul și sufletul meu întreg? (...) Aș zice că încă nu m-am descris pe de-a întregul în cărțile mele deoarece nu m-am scris atît cît trebuia pe mine și lumea mea, cea trăită adînc și intim de mine, ci lumea din jur, pe care n-am trăit-o eu însumi îndeajuns de intens ca să fac din ea literatura mea (...) Știu că dacă aș fi propriul meu amic sau inamic, dacă mi-aș caracteriza cărțile, aș spune că, iubind atît de mult să fac bine și să fiu iubit eu însumi de oameni, am scris nu cartea mare, încă, dar am scris, cred, cîteva cărți necesare pentru inimi care seamănă cu a mea"**. (Idem).

Cartea de care ne bucurăm azi, **„O pasăre în iarnă"**, e un zbor roz-azuriu al unei păsări țîșnite dintr-o iarnă geroasă, aspră și încremenită. E o descătușare prometeică din grelele lanțuri ale umilinței și ridicolului. E o evadare din compromis, o fugă din anonimat, o renunțare la imposibil. Totodată, este un omagiu adus delicatului suflet feminin, capabil de jertfă, blînd și altruist, care rabdă suferința cu zîmbet de pasăre rănită, cu tăceri selenare, cu duioșii de floare-n amurg avînd drept recompensă doar efemeritatea albastrului-lumină de sub pleoapele unei iubiri, a unei adevărate, dar amare iubiri.

Silviana e femeia-pasăre, femeia-nufăr, femeia-stea care răzbate prin cotidian, păstrîndu-și aripile intacte pentru zborul sideral. Strivită de brutalitatea infernului de-acasă cu trupul maltratat de-atîtea ori, ea are uluitoarea capacitate de a se disocia... Sufletul ei e un cireș înflorit în primăvară, care-și oferă podoaba cu o generozitate plenară celui iubit, dincolo de hotarele visului.

Tenacitatea și perseverența, răbdarea și devotamentul, zbuciumul și încrîncenarea îi sînt răsplătite de scriitor care în final se-nduplecă și-i dăruiește fericirea:

„— Ascultă, iubito, tu poți trăi fără mine?

— Nu!

— Te rog să repeți: „Nu pot trăi fără tine!"

— Nu pot trăi fără tine!

— Nici eu nu pot trăi fără tine. Gata! Sîntem soț și soție?

Eram amețită. Priveam în jur de parcă aș fi fost turmentată. Asemenea lucruri capitale spuse la un telefon public? Era în zori. Oră de vîrf. Așteptau și alții la telefon. Eu plîngeam..."

Vrabia zgribulită, care ciugulește grăunțe, pe pervazul acelei ierni cumplite, va supraviețui. Pentru că Silviana este acasă. Pentru că Silviana stă lîngă fereastră...

Prof. Ariana SABĂU
Liceul industrial Oțelul Roșu

viața asociației

Stagiunea 1985/1986 a Cenaclului Asociației Scriitorilor din Timișoara și al revistei „Orizont" s-a încheiat printr-o ședință dedicată sculptorului **Romul Ladea**. Personalitatea marelui artist a fost evocată de **Anghel Dumbrăveanu**, secretarul Asociației Scriitorilor, **Alexandru Jebeleanu**, **Dorian Grozdan**, **Mircea Șerbănescu** și **Marius Munteanu**. A urmat o proiecție de diapozitive, privind arta monumentală a lui Romul Ladea, proiecție însoțită de comentariul criticului de artă **Deliu Petroiu**. Actorii **Irene Flaman-Catalina** și **Eugen Moțățeanu** au susținut un micro recital din poeziile închinate sculptorului de poeții: **Lucian Blaga**, **Pavel Bellu**, **Romulus Fabian**, **Dorian Grozdan**, **Al. Jebeleanu** ● Membrii cenaclului „Ecouri", de pe lîngă Întreprinderea „Electromotor" din Timișoara l-au avut ca invitat pe poetul **Anghel Dumbrăveanu**. Despre creația invitatului au vorbit **Marin Porumb** și **Iosif Bena**. În continuare, Anghel Dumbrăveanu a citit din poemele sale și a purtat un viu dialog cu cei prezenți.

M.O.

„Conviețuirea îndelungată a dacilor și romanilor a pus o amprentă puternică pe caracterul și fizionomia poporului nostru. Urmaș al celor mai drepți și viteji dintre traci, precum și al mîndrilor romani, poporul român s-a distins întotdeauna prin dragostea de adevăr și dreptate".

NICOLAE CEAUȘESCU

2500 DE ANI DE LA PRIMELE LUPTE ALE POPORULUI GETO-DAC PENTRU LIBERTATE ȘI INDEPENDEȚĂ.

ARHEOLOGIA

ȘI MĂRTURIILE EI PENTRU CONTINUITATEA POPORULUI ROMÂN

convorbiri

Cu dr. Constantin Preda

directorul Institutului de Arheologie București

— În ultima vreme, istoriografia noastră a înregistrat rezultate remarcabile, referitoare la mileniul I — perioadă a formării poporului român și a limbii române (Consemnăm lucrările: Ștefan Olteanu „Societatea românească la cumpănă de milenii, secolele VIII—XI", 1983; Dan Gh. Teodor, „Teritoriul est-carpatic în veacurile V—XI e.n.", 1978; „Romanitatea carpato-dunăreană și Bizanțul în veacurile V—XI e.n.", 1981; Ligia Bârzu, „Continuitatea creației materiale și spirituale a poporului român pe teritoriul fostei Dacii", 1979; Maria Comșa, „Cultura materială veche românească", 1978; Eugenia Zaharia, „Populația românească în Transilvania în secolele VII—VIII e.n.", 1977 etc.). Și organizarea acestui simpozion are rostul de a contribui la o mai bună cunoaștere a acelei perioade din istoria veche a României. Prin ce trăsături specifice se individualizează prezenta manifestare științifică?

— În ultimii ani au mai fost organizate două dezbateri, pe plan național, — una la București, alta la Herculane — ambele vizînd aspecte privind istoria noastră din mileniul I e.n. Simpozionul de la Timișoara vine să împlinească unul dintre dezideratele exprimate la reuniunile științifice precedente, acela de a se prezenta noi dovezi arheologice pentru secolele III—XIII. Și-au adus contribuția, în acest sens, specialiști din partea vestică a țării, de la Satu Mare, Cluj-Napoca, Arad, Timișoara, Lugoj, Reșița, Caransebeș, acestora alăturîndu-li-se și cercetători din București, cu comunicări legate de tematica simpozionului. S-a scos în evidență și de data aceasta că zona de vest a României este bogată în documente arheologice, ce contribuie la o cît mai bună cunoaștere a istoriei devenirii noastre ca popor, a unei etape a istoriei vechi a României, cuprinsă între secolele III—XIII, în care ne apare, în mod cu totul deosebit, puterea persistenței elementului autohton, precum și aceea a romanității orientale, care se vor constitui, treptat, într-un element nou etnocultural și anume cel românesc. Așa după cum s-a subliniat în fiecare comunicare, descoperirile arheologice din această parte a țării noastre se înscriu, sub toate aspectele, într-un tot unitar și se asociază, sub raport unitar, celorlalte descoperiri similare de pe întreg cuprinsul patriei.

— Care este părerea dumneavoastră despre valorificarea patrimoniului arheologic — act cu profunde implicații social-culturale, patriotice?

— Fără îndoială că o cercetare arheologică nu se poate constitui efectiv într-un document istoric dacă ea nu este valorificată și științific, pe de o parte prin publicarea rezultatelor, iar pe de altă parte prin prezentarea patrimoniului în expozițiile muzeale. Trebuie să recunoaștem că în ultimele decenii, în problema valorificării științifice, s-au făcut progrese remarcabile, prin editarea unor publicații mai vechi — și aș aminti aici: **Dacia**, care apare în limbi străine, **Apulum** și **Sargeția** — și prin înființarea unor publicații de specialitate, atît pe lîngă institutele de arheologie cît, mai ales, pe lîngă muzeele județene. Am putea menționa din rîndul acestora **Acta Musei Napocensis**, **Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie** (Cluj-Napoca), **Banatica** (Reșița), **Crisia** (Oradea), **Drubeta** (Drobeta-Turnu Severin), **Tibiscus** — continuat de **Analele Banatului** (Timișoara), **Ziridava** (Arad) ș.a., la acestea adăugîndu-se **Materiale și cercetări arheologice** (București) în care se publică rapoartele preliminarii de săpături, comunicate pe plan național.

Deși numărul de publicații pare impresionant trebuie să recunoaștem că publicarea rezultatelor cercetării arheologice nu ține pasul cu ritmul săpăturilor și cu volumul mare al descoperirilor și nici nu se poate spune că valorificarea noilor descoperiri se face pe măsura așteptărilor și dorințelor noastre. **Ne referim la faptul că există încă șantiere de lungă durată, de tradiție, de la care se așteaptă publicarea de monografii și lucrări de sinteză, care să pună în adevărata lor lumină documente de o deosebită importanță pentru istoria noastră.** Nu vrem să se înțeleagă că pînă în prezent nu s-au făcut eforturi în această direcție. Amintim că numai în cadrul Institutului de Arheologie din București s-au editat, în acest sens, 40 de monografii, la care se adaugă un mare număr de lucrări, de acest gen, publicate de cercetători din muzee. Dar rămîn încă nevalorificate multe rezultate, care trebuie folosite în complexul proces de evidențiere a unor aspecte ale trecutului nostru istoric.

— Mă gîndesc la intrarea patrimoniului arheologic în conștiința publică...

— Rămîne, în continuare, o datorie a arheologilor de a-și îndrepta atenția spre lucrări cu caracter mai general, de sinteză arheologică și istorică, — acestea avînd un mai accentuat caracter de popularizare — adresate marelui public, dornic permanent de cunoaștere a acestui interesant domeniu de investigație de cunoaștere a istoriei noastre. Chiar dacă în această privință putem vorbi de unele realizări, ele nu sînt pe măsura așteptărilor și nu trebuie să pierdem din vedere că asemenea lucrări tind să răspundă unor sarcini fundamentale, acelea de a contribui la educarea tinerei generații în spirit patriotic.

— Cred că sud vestul României beneficiază de o bună lucrare de sinteză, cu caracter de popularizare, aceea a lui Liviu Mărghitan, „Banatul în lumina arheologiei", 3 volume, apărute la Editura „Facla", în anii 1979, 1980, 1985. Fiind acum într-o instituție muzeală, iar majoritatea cercetătorilor, prezenți la manifestarea științifică de aici, sînt muzeografi vă rog să ne spuneți cîteva cuvinte despre valorificarea expozițională a patrimoniului arheologic.

— Desigur că nu trebuie uitat în nici un moment această latură a valorificării care este cu o destinație foarte precisă, de natură cultural-educativă, ea împlinindu-se prin intermediul expozițiilor permanente sau al celor temporare. Ele trebuie să fie organizate într-o largă viziune a istoriei patriei, elementele locale fiind integrate în cadrul istoriei naționale. Un exemplu demn de remarcat și de urmat, în acest sens, îl constituie expoziția de bază a Complexului Muzeal Timiș, recent reorganizată, pe care o considerăm un model de prezentare a documentelor arheologice, în dezvăluirea vieții umane în părțile sud-vestice ale României, încadrată în evoluția întregii societăți românești de pe teritoriul țării noastre, din cele mai vechi timpuri, pînă în prezent.

În lumina adevărului istoric

Recent, la Muzeul de Istorie din Timișoara a avut loc simpozionul **Descoperiri arheologice din vestul României în secolele III—XIII**, manifestare organizată de Comitetul județean Timiș al Uniunii Tineretului Comunist și de Comitetului de Cultură și Educație Socialistă al județului Timiș. Reuniunea științifică a fost consacrată aniversării din acest an a două milenii și jumătate de la primele lupte ale poporului getodac pentru libertate și independență.

În cuvîntul de deschidere a simpozionului s-a relevat că Partidul Comunist Român, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** și-au adus o contribuție de primă însemnătate la evidențierea rolului politic și educativ al istoriei, la desprinderea învățămintelor ei pentru prezent și viitor, în opera de construire a socialismului și comunismului în țara noastră. Cunoașterea istoriei patriei, a originii și continuității poporului român pe nestrămutata vatră strămoșească, a trecutului său glorios, a tradițiilor înaintate ale luptelor maselor largi populare pentru dreptate socială și libertate națională constituie o componentă principală a activității ideologice, politico-educative desfășurate de partidul nostru, în scopul formării omului nou, cu o profundă conștiință patriotică, revoluționară, constructor devotat al noii orînduiri.

S-a reliefat importanța acestui simpozion, cu el începîndu-se seria de acțiuni care vor fi dedicate aniversării a 2500 de ani de lupte și jertfe ale poporului nostru pentru libertate și neatîrnare, pentru dreptul de a fi stăpîn în propria-i țară. Această sărbătorire îi prilejuiește științei istorice din țara noastră să evidențieze, în toată strălucirea lor, eroismul legendar, jertfele nemărginite ale înaintașilor noștri, care au înfruntat desele valuri de cotropitori,pentru a-și veșnici ființarea, existența de-sine-stătătoare, în aceeași matcă carpato-danubiano-pontică a etnogenezei poporului român. Lucrările prezentate la simpozion: dr. Constantin Preda (București) — **„Unele probleme privind continuitatea și originea daco-romană a românilor. Cu privire specială asupra vestului României"**; Ioana Cîmpeanu (Cluj-Napoca) — **„Particularități de construcție a unor morminte romane tîrzii descoperite la Napoca"**; dr. Doina Benea (Timișoara) — **„Mărturii arheologice de la Tibiscum din secolele III—IV"**; Bogdan Filipescu (București) — **„Fibulele cu butoni în formă de capete de ceapă din colecția Muzeului de Istorie Timișoara"**; Gh. Lazin (Satu Mare) — **„Principalele rezultate ale cercetărilor arheologice privind dacii liberi din județul Satu Mare"**; Mircea Barbu, I. Hurezanu (Arad) — **„Așezări daco-romane datînd din secolele III—IV, în județul Arad"**; Ovidiu Bozu (Reșița) — **Cercetările arheologice din așezările daco-romane din sec. III-IV de pe teritoriul județului Caraș-Severin"**; Dana Bălănescu (Reșița) — **„Circulația monetară din zona de sud a Banatului**; P. Rogozea (Caransebeș) — **„Descoperiri daco-romane și prefeudale din zona Caransebeș"**; Dumitru Țeicu (Reșița) — **„Cercetările arheologice din așezările prefeudale de pe teritoriul Caraș-Severin"**; Mircea Barbu (Arad) — **„Cercetările arheologice de la Tudor Vladimirescu"**; M. Moroz (Lugoj) — **„Cercetările arheologice din așezarea daco-romană și prefeudală de la Jabăr, județul Timiș"**; Al. Rădulescu (Timișoara) — **„Stadiul cercetărilor din așezările prefeudale din județul Timiș"**; Petre Iambor (Cluj-Napoca) — **„În legătură cu originea unei categorii de ceramică de la sfîrșitul mileniului I. e.n."**; A. Bejan (Timișoara) — **„Considerații privind cîteva așezări prefeudale din sud-vestul României"**. Se poate constata chiar numai din enumerarea titlurilor comunicărilor că o mare parte din lucrări au fost axate pe o problematică de sinteză privind reliefarea cercetărilor arheologice zonale de pe teritoriile județelor în care numiții referenți își desfășoară activitatea. S-a putut observa, astfel, că, în partea vestică a țării, investigațiile arheologice, vizînd secolele III—XII, au înregistrat o amploare remarcabilă, iar rezultatele obținute prezintă o imagine concludentă asupra continuității materiale și spirituale a poporului român de pe aceste meleaguri, care, dintotdeauna, au fost integrate în vatra noastră strămoșească.

În urma cuceririi romane, pe teritoriul carpato-dunărean a început o lungă perioadă de conviețuire daco-romană, în care a avut loc împletirea civilizațiilor celor două popoare. Dacii — un popor cu o vigoare de excepție, care a impresionat antichitatea europeană — au avut tăria de a rămîne în istorie și după cucerirea romană, adaptîndu-se noilor condiții, create prin înfrîngerea suferită, în anul 106. Istoricul Al. D. Xenopol scria despre acest fenomen istoric cuvinte tulburătoare: **„Ființa neamului dac nu pieri în întregime, fu retezată numai coroana copacului, trunchiul rămase plin de vigoare, pe care elementul roman s-a altoit, punînd temelia acelui popor care azi poartă pe corp și energia dacică și înclinarea spre civilizație moștenită de la romani."**

Izvoarele documentare invederează cu toată claritatea că în anii 271—275 împăratul Aurelian și-a retras din nordul Dunării numai armata, administrația și o parte din populația înstărită. Noul popor în formare a rămas aici, înfruntînd nefastele migrații și năvăliri, apărîndu-și, în vechea vatră de locuire, glia și comunitatea de interese etnice. Secretarul general al partidului nostru, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, arăta că **„în cele mai grele timpuri, înaintașii nu și-au părăsit pămîntul unde s-au născut, ci, înfrățindu-se cu el, cu munții și cîmpiile, cu rîurile și codrii falnici, au rămas neclintiți pe aceste meleaguri, apărîndu-și ființa, dreptul la existență liberă"**. Numai astfel, existînd o permanentă continuitate pe vechea vatră strămoșească, a fost posibilă dezvoltarea unitară a poporului român, fapt demonstrat și de modul în care s-a realizat organizarea lui statală de tip feudal, începînd din perioada evului mediu timpuriu, cînd au fost întemeiate cnezatele și voievodatele românești — formațiuni statale mai mici, care au prefigurat constituirea formațiunilor statale mai mari, anume cele trei principate românești: Țara Românească, Moldova și Transilvania. Acestea s-au format și s-au dezvoltat în îndelungata luptă împotriva dominației străine, în veșnica năzuință a unirii într-un singur stat puternic, cu existență de-sine-stătătoare, în măsură să biruiască vitregiile fără de seamăn ale istoriei. Așadar, nivelul de dezvoltare economică și socială, care a determinat organizarea politico-statală a poporului nostru, exclude, cu toată forța adevărului istoric, falsa teorie a „vidului de populație" pe teritoriul strămoșesc al poporului român. Referindu-se la netemeinicia teoriei „vidului istoric", tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** sublinia: **„Tuturor celor care vor să înțeleagă cum s-a născut și s-a dezvoltat poporul nostru le spunem: priviți rezultatele cercetărilor și săpăturilor arheologice, citiți scrierile marilor învățați ai timpurilor și veți înțelege mai bine cum s-a născut poporul român, cum s-au format cultura și limba vie".**

Cu prilejul organizării simpozionului, la Muzeul de Istorie din Timișoara, a fost realizată expoziția temporară: **„Descoperiri arheologice din sud-vestul României în secolele III—XIII"**, la constituirea căreia au colaborat muzeele din Reșița, Arad, Lugoj, Caransebeș și instituția gazdă.

Pagină realizată de
Aurel TURCUȘ

MICROANTOLOGIA POEȚILOR CONTEMPORANI

EUGEN DORCESCU

EPISTOLE

Tu ești o undă, eu sunt o zare
(Eminescu)

VII

Își retrage visul, peste prundiș,
mareele negre. Mareele sale cenușii,
obosite. Te duce cu el.
Din urmă, soarele nivelează nisipul,
risipește făclii pe faleză,
șterge urmele nopții . . . Te aduce cu el.
Și balansul se reia,
se reia,
freamătă iarba, copacii, crestele
valurilor. Sufletul
simte acut entropia distanței
(ca o pînză etern denivelată
de valuri . . .)
Și iată noaptea,
și iată soarele,
și iată privirea . . .

VIII

O alegorie străvezie, subțire
ca o fibră de fum.
Iată : curge pe lespezi
chipul celui ce sînt
Și-n oglindă, încăperea e alta.
Și-n încăpere ești tu. Și alături
e chipul.
Și în timp ce imaginile
se devoră, zîmbind,
zîmbetele noastre de-aici,
din încăperea pustie, ar vrea
să fie numai imagini (și nu-s !),
ar vrea să iasă din fluviul cumplit
ce îneacă
oglinda . . .

IX

Răsare soarele. Un nor crenelat
îl împresură. Între soare și nor,
chipul tău, ocolind platformele
limpezi.
Și lunec, lunec pe dungi cenușii,
într-o tăcere inversă.
Tot mai adînc, tot mai
adînc,
spre explozia sensului
ce mi-l șoptiseși . . .

X

Ești, totuși, de carne și sînge, acum,
la marginea mării. Ca la-nceputul fără
sfîrșit al vechilor mituri . . .
Sînt beat de lumină, de salinele spume,
de briză,
precum norii, precum nisipul. Simt
în carnea mea răscolindu-se
numai clipa de-acum, numai clipele
pe care (vai !) închipuirea
le zămislește.
Căci iată, negrele valuri umplu țărmul,
pietrișul Și cuvintele gurii mele
sînt pline de alge.
Un mîl înmiresmat ți-e sărutul,
trupul — un vacuum fremătător.
Și umbra mea singură călătorește în
negură, asemenea negurii . . .

XI

Pe plajele sîngelui tău
sînt urme de pași, urme adînci,
sinilii, ce-mi acoperă drumul.
Nu le știusem. Călătoream, îmi zîmbeai,
îți smulgeai pe furiș,
din colțul gurii, algele sumbre.
Dar ochii aveau (cum să știu ?)
o ezitare lichidă, o lentoare de piatră
pe care
plajele tulburi le cunoșteau.
Și astfel,
rotirea s-a întors către sine,
dezvelindu-te, grăindu-mi.
luminîndu-ne brusc
în imensitatea zării
ermetice . .

XII

Lipsit de orice confuzie, golul
e fertil, generează
acest roi de cuvinte
ce-mi sonorizează întunericul,
veghea . . .
Prezența
era un vector uniformizator, inhibant,
rectiliniu. Absența este
(desfid paradoxul) perfecțiunea
informă. Abia acum — ca absență —
respiri. Și, brusc, luminozitatea
cuvintelor a umplut încăperea.
„Iată-mi destinul, șoptesc.
Ce ploaie luminoasă
mi-e sîngele !"

XIII

Mă simt, în imensitatea luminii,
o entitate antropocosmică.
Glasul, privirea prietenilor mei
sînt aproape de mine.
Aproape de mine-i cetatea,
aproape de mine sînt timpul și
spațiul. Fiinta mea e alături de
mine,
într-o armonie difuză, perpetuă.
Mă regăsesc, surizînd, în fiecare
din aceste cuvinte-răspîntii . . .
„Aceasta-i substanța, îmi spun.
Și forma
e-mbrățișarea ce vă cuprinde".

Ţinuta de zbor

Niciodată sedus de propriile-mi poeme
le-am ținut în preajma mea cît am putut
ne-ngăduindu-le să întîrzie peste clipă
la balurile crinolinelor de altădată
și nici la discoteci decît arareori
prin insistențele adolescentelor de mîine

Le-am sfătuit să nu se dea în vînt
după fascinațiile efemerelor mode
să creadă în elasticitatea ținutei de zbor
în privirea agilă în setea nebună
de spații imaginate de aripa lor visătoare
să-și refuze indiferența idealul sărac.

Vești bune mi se aduc uneori prevestind
că eșecurile nu-mi vor ocoli niciodată poemele
Cît timp vom comunica e posibil
să mai găsim o iluzorie șansă chiar dacă
rolurile s-ar putea inversa și-ntr-o zi
eu voi fi cel ce-ar putea învăța din aventurile lor

Anghel DUMBRĂVEANU

Ildico Achimescu

SEMNAT ECATERINA

(Fragment)

Detaliu decorativ de pe o piesă din tezaurul de la Sînnicolau Mare

Prea bine nu-și mai aduce aminte nici ea, dar dacă ai timp și răbdare s-o asculți, numai cu condiția asta, îți spune, acum, că s-a trezit, din senin, copleșită de o senzație care nu-i dădea pace. O stare de disconfort, avea să-i explice, mai tîrziu, o asistentă medicală, disconfort psihic, îi zice, și trebuie să-i cauți bine de tot cauza, altminteri, nu-i găsești leacul. Simptomele ? Ecaterina n-are somn și, dacă-l are, e lipsit de vise. Tot așa stau lucrurile cu pofta de mîncare. Înghite în silă, nici gînd să-și dorească vreo minunăție, altădată atît de repede și bine pregătită chiar de ea, fie iarnă sau vară, miez de ziuă sau de noapte.

Adevărul simplu și direct este următorul : Ecaterina a încetat să fie fericită. Sau, dacă este, totuși, fericită, acea fericire a ei e alta decît cea cîntată în marile romane și filme, ce te fac să scoți din circulație imediată trei batiste, de atîta plîns. Ecaterina nu e fericită, dar nu pentru că la picioarele ei nu zac, de-a valma, adoratori și bogății, inimi zdrobite de dragoste, rondeluri și portrete. Ecaterina este, cel mult, zice ea, cu un oftat înăbușit, fericită la modul banal, de fiecare zi, în limitele permise de un univers cu laturile foarte exact delimitate, cu bucurii, ce-i drept, nelipsite, dar mereu aceleași sau oricum, previzibile din vreme, și unde mai e loc de surpriză ? Și fără surpriză cum să-ți reîmprospătezi ființa, cum să extragi din străfundurile ei unda de poezie, felia de neprevăzut, dîra de întîmplare ?

La nunta fiicei, sărbătoare, nu alta, pentru toți cei din jur — dacă stă acum să treacă în revistă cîte prietene, vecine și colege au sărit să-i dea o mînă de ajutor, greu pridideşte și precis îi mai scapă un nume, două. Ecaterină s-a ambiționat să-i facă nuntă fetei, chiar la ei, acasă. În zadar au căutat să-i schimbe gîndul rudele. „Îi prea mare truda, la restaurant iese mai frumos, mai bine, stai liniștită, vin alții de te servesc !" A frunzărit prin mulțime de caiete adunate de maică-sa și mama aceleia, de bunica dinspre bunică. A citit, comparat și chibzuit, de-a zis, apoi, într-un tîrziu, „nuntă ca a fiică-mi n-o să aibă nimeni ! !" Așa a și fost. A muncit pe brînci, mînată de ambiție sau de altceva, nedefinit nici în eul ei cel mai bine pitit. A pus pe masă pateu în formă de arici, aperitive în aspic, imitînd potcoava, ciupercuțe din ouă cu pălărioară din gogoșari, măsline umplute (numai ea știe cum le-a extras sîmburii, atît de aderenți, fără să distrugă coaja subțire). Torturi în chip de inimă, carte, triunghi, ba și unul etajat, văzuse ceva asemănător într-o revistă. Putea s-o oprească cineva ? Și de ce ar fi făcut-o ?

Cu cîteva luni înainte de nuntă, avusese grijă să se asigure cu felurite murături, se-nțelege că de casă, nu se mulțumise cu cele tradiționale. Găseai, așadar, pe masa aranjată cu dichis, conopidă, morcovi, fasole verde, pepenași, ceapă, roșii-roșii, bine murate, cu o savantă împletire de arome, ingrediente, culori. Aranjate artistic, cu grijă nespusă pentru acordul deplin al nuanțelor și izurilor. Umblase mult pînă să găsească douăzeci de castroane din sticlă, fără nici un ornament, ele și numai ele puteau pune în evidență orbitoarea minunăție compusă de Ecaterina, în alb, galben, verde, roșu, portocaliu ; totul cronțăia între dinți, ducînd mai departe, spre cerul gurii, gustul discret al boabelor de muștar, al hreanului sau țelinei. Întru desfătarea meseanului. Fripturile pregătite de Ecaterina erau, și ele, un capitol aparte, nu degeaba stătuse ea să le stropească, din timp în timp, ba cu bere, ba cu grăsime, ba cu vin, ba cu apă, în funcție de sortiment și de rigorile facerii lui. Două ore bune a durat aranjamentul platourilor, ornate cu foi de salată, ridichi ce păreau trandafiri îmbobociți, felioare de castraveți, gogoșari, vergeluțe de ceapă verde, frunzișoare de pătrunjel sau mărar. Cîte și mai cîte.

Bucuria ochiului a fost scurtă. Cum zgîrcite au fost și laudele. „A, te-ai întrecut pe tine !" ; „Pictează Ecaterina noastră în murături, mai dihai ca Orghidan, pictorul de firme !" Și cam atît. Femeile, nu cele care au ajutat-o, ci invitatele propriu-zise, care se furlandiseau de la intrare, nedezlipindu-se de soții lor, întrerupîndu-se din conversație ori de cîte ori ei se aflau pe ringul de dans sau sporovăiau cu altcineva decît cu ele. Femeile din această categorie nu aveau ochi să vadă ce pregătise ea, nu catadicseau să spună nici măcar „oho !", patinau ușor cu privirea peste masă și o ațințeau pe complicata coafură a cîte uneia, pe decolteul plinuț, rubensian, al alteia, cel mai adesea însă înregistrau umeri lați, zdraveni, mustăți umbrind buze zîmbitoare, perechi de ochi care puteau sau chiar emiteau semnale în direcția lor. Acea plutire lină și atît de dulce pe aripile triumfului, ale invidiei generale și ale decretării ei ca regină neîncoronată a bucătăriei celei mai subtile, avea să lipsească. Cu desăvîrșire. Și-n locul ei, Ecaterina reține, fără putința uitării, secvențe. Multe secvențe, decupate parcă dintr-un film încă nevăzut, dar posibil de imaginat. Mîini care apucă lingura sau furculița de servit și pun în farfurie, fără nici o participare a ochiului, a sufletului, a simțului estetic. Guri care se închid și deschid, mestecă, fără a transmite, la o cotă mai elevată a simțirii, senzația, bucuria, plăcerea. Nasuri : acviline, borcănate, perfecte, în vînt, coroiate, ale căror nări nu tresar, nu inspiră, nu savurează. Constată, pur și simplu. Papilele gustative terne, sau amorțite de habitudini osificate. Inși care au uitat emoția degustării savante. Sau poate nu au avut-o niciodată ? Ecaterina nu e în stare să pună pe vîrful furculiței nimic. Nici în căușul lingurii, nici în cel al linguriței. Nici să înfigă ascuțișul cuțitului în vreo felie de carne — cu umplutură marmoreană pe mijloc, sau în chip de bordură, cu un înveliș galeș de foetaj. Nu-și poate umezi buzele în vinul rubiniu sau în cel de culoarea opalului. Fără prețuirea cuvenită harului ei culinar, fără un cult lucullian al bucatelor, asumat benevol și exploziv de toți comesenii, Ecaterina nu poate exista. Cel puțin, în acest spațiu al nunții. Care a pus la îndoială condiția ei de gospodină. De artistă într-ale gătitului, titlu încă necontestat. Platformă încă neuzurpată. Nici cu vorba, nici cu fapta. Cu contraargumentul, vrea ea să zică : cu un ștrudel mai subțire, un pateu mai sofisticat, un aperitiv mai zdrobitor prin complexitate.

Ecaterinei i se pare că luminile încep să pîlpîie. Benzile casetofonului o dau pe tînguit. Paharele cu picior, lustruite și șterse migălos de orice scamă, au nenumărate urme de degete. Ca și tacîmurile. Ca și farfuriile. Platourile sînt trunchiate ca o gură știrbă. Armonia desăvîrșită a liniilor și culorilor nu mai e ca înainte. A fost răvășită, încălcată. Parcă nu ar fi existat vreodată o formă, o linie, un echilibru. Al marginii de tort, de friptură, al mijlocului de cartof sau al secțiunii de castravete.

Ecaterina începe să plîngă. Nimeni n-ar putea-o opri. Nici nu are de gînd. „Așa-i cînd ți se mărită fata, singura, aude ea ca prin vis, rămîne casa pustie. Crezi că pe noi ne așteaptă ceva mai bun ?!" Vecina care a spus respectivele cuvinte și-a dus din nou lingurița la gură. În farfurie i s-a pus o felie din tortul etajat Tăiată absolut anapoda, pe lat, în două straturi care nu au ce căuta în aceeași porție. Lingurița înșfacă, nepăsătoare, de-a valma. Straturile de aluat se amestecă între ele. Și cele de cremă. Fiecare etaj avea o altă culoare. De aluat. De cremă. Fiecare etaj avea o viață a sa. O frumusețe. O destinație neapărat simțită de cuțit. De linguriță.

În general, dacă se gîndește bine — și acum nu poate decît să gîndească bine —, Ecaterina ajunge la o concluzie năucitoare. Care o determină să nu mai plîngă. Să oprească torentul lacrimilor Al lacrimilor care sînt să-ra-te ! Ca un aliment !

Visează o lume perfectă. O lume-vitrină. În care nimeni nu sacrifică capodoperele compuse de semene. Vitrina să fie un super-congelator ce menține prospețimea, culoarea, frăgezimea, palpitul mîncării Viața ei, în ultimă instanță. Prin mici orificii ar ajunge la privitorii neavizați șuvoaie de miros. De gustat vor putea gusta bucatele numai cei capabili să aprecieze și să fundamenteze. Întîi, teoretic, apoi, și practic : cum explică savoarea, culoarea, splendoarea respectivei mîncări ? Pe care el sau ea să o știe aprecia, îngurgitînd-o răbduriu. Încet. Estetic. Reținut. În tot acest timp, menținîndu-se un echilibru. De cremă și aluat. De carne și garnitură. De murătură. În farfurie și pe platou. În încăpere și împrejur. În frigider. În cămară.

E-atît de frumos, încît Ecaterinei îi dau iar lacrimile. De fericire. Se ridică de la masa unde abia s-a așezat și o pornește, ca în transă, spre bucătărie. Alege din maldărul de platouri un tot potrivit ca gust. Din fiecare, cîte ceva. Tăiat armonios, perfect ; în ton și acord. Alb cu roșu, gălbui cu verde, negru cu portocaliu. Dacă nu ar fi atît de obosită, și-ar lua micul ei cornet de ornamentat și ar scrie, cu litere în relief, dedesubtul întregului, în chip de semnătură, „Ecaterina".

---

* Dintr-un volum de proză scurtă, în lucru la Editura „Facla".

„CÎNTAREA ROMÂNIEI"

PE MELEAGURI TIMIȘENE

Studioul de televiziune București a realizat emisiunea **„CÎNTAREA ROMÂNIEI"**, programată pe micul ecran pentru duminică, 22 iunie 1986, orele 19,35, la care au colaborat aproximativ 30 000 de artiști amatori și profesioniști, lucrători din întregul sistem al educației, culturii și artei din județul Timiș. Ea cuprinde imagini color deosebit de semnificative și reprezentative pentru întreaga activitate cultural-educativă și artistică ce se desfășoară în județ sub îndrumarea directă a Comitetului județean de partid.

— Echipa noastră de televiziune — ne declara coordonatorul (de suflet, mai ales, fiind bănățean !), **Ion Budescu**, s-a străduit și cred că a reușit să surprindă cele mai frumoase și bogate imagini din viața spirituală a județului dumneavoastră. N-a fost ușor să facem un asemenea . . . tur de forță, dată fiind complexitatea vieții cultural-artistice, existența unui număr mare de formații artistice, profesioniste și de amatori, multe dintre ele fiind laureate în toate edițiile Festivalului național „Cîntarea României". Sub genericul ei, au fost incluse piese corale (interpretate de un număr impresionant de mare de membri ai genului !) cu o frumoasă încărcătură patriotică, așa cum sînt „Partidul sub un steag unind poporul", „E însăși existența României", „Imn", „Harnic cînt de țesătoare", „Cantata solemnă", „La mulți ani partid al României", „Legămînt". Dealtfel, în concepția noastră, a realizatorilor, dominantă a fost ideea ilustrării modului în care întreaga mișcare artistică din județul Timiș omagiază partidul, patria, conducătorul iubit, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, secretarul general al P.C.R., președintele Republicii.

Regia artistică a emisiunii este semnată de **Octavian Griavu**, pe care l-am observat, timp de aproape o lună de zile, muncind cu tact, perspicacitate, talent și, mai ales, multă meticulozitate. La despărțire ne-a declarat :

— Am selectat imagini dintr-un ansamblu complex. Munca de prospecțiuni a fost cea mai grea. Dar și realizarea unui conținut cultural-artistic care m-a impresionat. Foarte multe elemente interesante, unele inedite — așa cum este acel prim dans social românesc, „Romana" —, ca să nu mai amintesc de lucrările și creațiile locale care vor fi prezentate în primă audiție. Am în vedere piese ca „Bun venit", „Bate vîntul", „Hora păcii", „Lugosiana", „Portret cu Timișoara" și altele. Ne-am bucurat de mult sprijin din partea organelor locale de partid și de stat. Le mulțumim în modul cel mai sincer și călduros.

Stanță din depozitul arheologic de la Felnac (jud. Arad)

— **Momentul folcloric ?**

— . . . momentul folcloric ne-a solicitat enorm de mult, atît pe noi, cît mai ales pe cei care l-au conceput și realizat. Ne-am deplasat și am filmat în zone etnografice de o mare și rară frumusețe, și mă gîndesc la Făget, Pietroasa, Românești, Tomești, parcul dendrologic de la Bazoș. Nu mă opresc asupra unor detalii, pentru că doresc să-l las pe telespectator să vizioneze imagini de o mare frumusețe, să asculte o muzică plină de farmec și tîlc, să aprecieze (sau nu !) talentul unor minunați artiști amatori și profesioniști. Redactorul muzical al emisiunii, **Titus Munteanu** a precizat că „ . . multe dintre piesele muzicale din emisiune au fost realizate, atît cu formații bine cunoscute telespectatorilor, dar și cu altele noi, care susțin momente din opera „Fluviul revărsat", opereta „Ana Lugojana", baletul „Dixtuor", dansurile tematice „Muguri de lumină" și „Ritmul muncii", „Copilărie fericită" și altele.

. . . **Horia Vasiloni** (și el bănățean !) semnează, în prefața acestei complexe emisiuni, un amplu și sugestiv reportaj, realizat pe meleagurile timișene, avînd ca generic : **„Țara mea azi. Județul Timiș în anul 65 al partidului"**.

Nicolae PÎRVU

POEȚII CÎNTĂ PATRIA, PARTIDUL

SUPERBUL ANOTIMP

E bucuria țării-n orice fioare
Și-i bucuria inimii pe steaguri.
Ni se-mpliniră năzuinți de veacuri;
Da, ne mîndrim cu timpuri legendare !

Superb e anotimpul românesc,
Acum, ca niciodată mai senin.
A dat Partidul țării clar destin,
Scump, viitorul ne vibrează-n vers.

Străluminat urcuș, de neînfrînt !
Clădind și apărînd, noi ne-am rostit
Iubirea sfîntă pentru-acest pămînt.

Și de aceea tot ce-am făptuit
Ne bucură și inima și floarea
Și primăvara-atotbiruitoarea !

Al. JEBELEANU

CUVÎNTUL ROMÂNESC

Cu vulturi apuseni mirositori
a stele ude mi te zbați în tîmplă
cuvînt ce niciodată n-o să mori
prin ceruri ce lăuntric se întîmplă

Cu crișuri întrețe-n alinare
a curgerii prin tulnice de grîu
îmi treci fertil prin ochi și respirare
cuvînt ce vei rămîne veșnic viu

Cu demnitatea simplă alor mei
prin veacuri mă străbați și mă vădești
al vetrei, în statornicia ei,
aici, în matca ființei românești !

Eugen EVU

Peisaj bănățean

FATĂ CU FLOARE

Pe buze
miros de iasomie.
Floarea —
un simbol al doinelor.
O gingașă ofrandă
iubirii.

ÎN LAN

Văpaia soarelui,
în lan floarea de mac —
cosași cu mîini aspre,
pîinea
zămislită în foc.
Buzele
și replica sîngelui.

HORA

Fluier ciobănesc
în creierul munților,
unduire de sîni,
ritm de pași.
În duminica albă
după-amiaza mai dăinuie.

Hans MOKKA

Traducere de **Peter ANDRES**

ATUNCI NE-AM CUNOSCUT

Cînd aruncînd privirea-n milenii înapoi
Sub stratul gros al vremii, prin codrii de stejar,
Ne regăsim străbunii, ne regăsim pe noi,
Nu-n stratul de uitare — cenușă peste jar,

Ci-n veșmîntarea muncii și-a gîndului de soi,
În arătura neagră, în grîul din hambar,
În mînuirea spadei, în lemnul din altoi,
În sacrificiul pazei, la piatra de hotar.

Acolo, prin milenii în care ne-am născut,
Ne-am făurit o vatră, vieții i-am fost scut,
Hrănindu-ne curajul, dinspre amurg spre zori,

Toți morții noștri-n luptă au fost nemuritori.
Cu sînge și sudoare, din munți și pînă-n lunci,
Pentru-a trăi aicea, noi, ne-am născut atunci.

Valentin TUDOR

PATRIA

Patria,
cît toate clipele
cît toate foșnirile pămîntului
cît clătinarea tandră a frunzei
aflată în apropierea rodului,
Patria,
dreptul nostru la timp
cuvîntul înflorit pe gură
Tot ce mișcă „rîul, ramul"
și-n privire
are demnă măsură.

Miron ȚIC

Cel mai tînăr prieten

tabletă

Era cel mai tînăr prieten al meu, un copil din vecini, pe care îl știam din ziua cînd, învelit într-o plăpumioară albastră, a fost adus de la maternitate. I-au dat numele Ovidiu. Părinții lui, în voiaj de nuntă la Constanța, citiseră, într-un almanah estival, despre chinuitorul exil, la Pontul Euxin, al marelui poet roman, asupra căruia căzuse „înalta urgie imperială". Erau foarte tineri și se iubeau, și soarta nefericitului bard nu i-a lăsat, atunci, indiferenți.

În prietenie, diferența de vîrstă nu are prea mare însemnătate, astfel că, pe cînd micul Ovidiu avea vreo șase ani, iar eu cu vreo douăzeci și cinci mai mult, ne aflam, noi doi, în cele mai frumoase relații amicale. Îmi plăcea că nu sîcîia pe nimeni cu fel de fel de întrebări, cum fac mai toți copiii la acea vîrstă („curiozitate infantilă", spun psihologii ; „primul sentiment intelectual — curiozitatea"). Avea o precoce înclinație spre a deduce înțelesul vorbelor și faptelor, fiind foarte atent la toate cele cîte se petreceau în jurul lui. Mai avea, de asemeni, și o adevărată aversiune pentru întrebările puerile (ca să nu le zic altfel) ale unor adulți, culminînd (în deșteptăciune) cu „Pe cine iubești tu mai mult, pe mama sau pe tata ?". Se apăra de acei curioși „oameni mari" tăcînd și privindu-i condescendent, atitudine care, de bună seamă, nu a trecut întotdeauna neobservată. De aceea a fost el calificat, de către unii, drept un copil ciudat, bătrînicios. Și cît de tare se înșelau.

S-a întîmplat să am acasă cîteva aparate „de practică audio-vizuală", pe care tocmai le încercam, într-o după-amiază, cînd a venit la mine Ovidiu și mi-a propus să mergem și să înălțăm un zmeu în parcul din apropierea casei noastre. A trebuit să mă aștepte un timp. La un moment dat, s-a arătat interesat de unul dintre aparate (nu știu dacă din „curiozitate infantilă", sau dintr-o oarecare considerație pentru preocupările mele). Crezînd că a venit momentul să-l convertesc la „audio-vizuale", am început să-i dau, excesiv de zelos, explicații amănunțite despre toate acele aparate, fără să-mi dau seama că exagerez, pînă cînd el, plictisit, m-a întrerupt, întrebîndu-mă (și readucîndu-mă, sui generis, în firesc) : „Aparat de desenat dulapuri nu ai ? . . ."

Apoi, ne-am dus și am înălțat, cu multă bucurie, zmeul.

Iosif COSTINAȘ

figurine

Haloul poetic al picturii lui Nicolae Popa, întîlnită din nou la Expoziția de la Casa presei, pornește și din temele abordate (poetice prin ele însele) dar și din alegoriile picturale care îi înaripează fantezia. Aceste alegorii ale maternității, ale locului cuplului, în lume, ale prieteniei, cu rang de statut etic uman, ale gîndirii ca ax al umanității și a mîntuirii ei prin gestul lucid al meditației, ale chipului uman ca expresie adîncă a omenescului din lumea înconjurătoare, ca și ale duhului florilor, închise în chipurile naturilor statice, iată tot atîtea atitudini spre care se îndrumă această pictură rafinată, rafinată nu numai ca materie și culoare, dar și ca expresie a unei creații singulare și originale artistice.

Un pictor-poet

Formele compoziționale ale picturii lui Nicolae Popa sînt vagi, niciodată impulsive, dar ele lunecă de la obișnuit și penetrează în zona irealului, a fantasticului poetic. Mîinile care se unesc, ca simbol al întîmpinării și prieteniei, cresc nelimitat, alungindu-se fusiform ca două nebuloase stranii de lumină, ce tind să se înlănțuie. Figura gînditorului, ce își reazemă fruntea de aceleași mîini, pare un corp rotund, ieșit din magma întunericului primordial, pe care-l sparge ca o minge de foc explozivă. Pe fundalurile vernil, de plumb, de vișiniu închis, sau de gri, în genere, culori care nasc ele însele o reflexie, aceste figuri ale contemplației : copilul anonim ce apare parcă dintr-un fundal al universului dintîi, sau copilul-gînditor, ca mugur al aceluiași univers în naștere, toate răsar dintr-un ținut adînc, de început, un ținut fertil al meditației și al unei poetici existențiale, în care formele gingașe, aproape imateriale, nu sînt niciodată marcate trupește de o materie grea și ternă, ci se ivesc, parcă, drept o expresie a diafanității și a unei pudice candori adolescentine. Căci pictura aceasta a lui Nicolae Popa se impune tocmai prin această stranie delicatețe rafinată a formelor și a culorii, din care irump, însă, meditațiile sale poetice, penetrante, ale unui pictor-poet, ce contemplă cu gravitate și o transpune în cîteva alegorii profunde. Transpunerea aceasta se face însă întotdeauna cu o eleganță reținută a gestului, cu tente de culoare esențializate, de pură substanță dramatică. O lume a unei picturi din care se degajă calmul elevat al unei gîndiri subtile. O lume în care se dialoghează asupra destinului ființei umane, mereu prezentă în aceste tablouri. Seninătatea acestei picturi reiese din însăși seninătatea gestului pictural al autorului care își propune o atitudine asupra rosturilor înalte pe care omul și umanitatea pot să le dețină în acest timp istoric, parcurs de artist și de noi într-o comunitate de ideal confratern.

Stanță (Felnac)

Ion ARIEȘANU

plastică

Aurel Martin — pictorul

Trecut prin literatură și introdus apoi miraculos în lumea picturii, Aurel Martin a început să lucreze cu gîndul la unii maeștrii venerați ai picturii românești (Luchian, Petrașcu, Grigorescu, Tonitza). Îndrăgostit deci de această epocă de aur a picturii noastre, epocă de suflet și deschidere spre un cromatism și un lirism specific, Aurel Martin „și-a inițiat colecția" cu propriile picturi, receptiv în egală măsură și la creația unor contemporani timișoreni cu sensibilități înrudite. Dacă lucrurile s-ar fi oprit aici, am fi putut admira doar pe îndrăgostitul de pictură. Din fericire, însă, în urmă cu ani, remarcam profesionalismul la care ajunsese pictura sa și efortul susținut de individualizare. Vechile ecouri, mai persistă încă, evident filtrate. Ultima expoziție ne apare însă deosebit de interesantă și importantă tocmai prin noul studiu - profesional (cu modestia cuvenită unui adevărat slujitor al picturii) dar și prin aceea că sclipirile, vîrfurile sale remarcabile, impun tot mai ferm individualizarea, cu alte cuvinte, viziunea de nuanță personală a lui Aurel Martin.

Sînt expuse peisaje, naturi statice (flori) și mici studii în cărbune. Aș spune, însă, într-o foarte succintă definire, că Aurel Martin este un peisagist și un colorist. Dacă, în lucrările cu flori, accentul cade pe materie și prețiozitate cromatică, în peisaje, tușa devine mai largă și se lasă citită ca element direct de implicare în gest, servind concomitent compoziția și o cromatică de atmosferă. Așa, ca exemplu, un subiect destul de ingrat, prin pericolul alunecării în pitoresc, „Iarna", devine (prin studiu insistent) în cîteva din lucrările majore ale expoziției, focalizarea unei dense picturalități.

Pictor de stare, atașat de natură (și umil în fața acestui maestru suprem), Aurel Martin revine cu insistență asupra unor motive și locuri, realizînd, prin reluarea, și reîmprospătarea întîlnirii, atingerea unor praguri emoționale tot mai consistente. Peisajele din Chesinț, Lupac (sat mineresc) continuă a fi impulsuri spre o picturalitate cu sevă și în același timp semne ale împlinirii, în relația pictor-natură. Un element suplimentar, de nou, în expoziție, îl constituie seria de lucrări elaborate pe acorduri mai dificile (de galbenuri, violeturi, verzuri), avînd un caracter oarecum experimental și corespunzător preocupărilor polare. Polaritatea ansamblului corespunde pe de o parte tușelor măiestrit folosite în gamele reținute, iar pe de alta raportului și efectului cald-rece al suprafețelor tratate larg și sonor (exemplu reprezentativ lucrarea „Lan de grîu").

Analizînd impresia de ansamblu dată de această ultimă expoziție, nu putem să nu subliniem dinamica demersului, problematizarea (în cadrul opțiunilor mai vechi), lupta cu soluțiile sigure și comode. Vîrfurile valorice, atinse printr-un îmbogățit travaliu, subliniază clar rezultatul aprofundărilor și fără îndoială autenticitatea unei contopiri tot mai frumoase, între iubitorul de natură și pictorul Aurel Martin. Devenirea picturii (prezentă, evolutivă și potențială) și credința în specificul său, pot declanșa o stare catalitică definitorie pentru artist. Coordonatele valorice, pregătite de experiențe anterioare, nuanțate și tot mai individualizate, se armonizează cu pregătiri-deschidere. Iată de ce îl iubim pe Aurel Martin — pictorul.

Ciprian RADOVAN

muzică

O muzicalitate fremătătoare — Veneția Onofrei

Din seria de foști elevi ai Liceului „I. Vidu" care, după absolvirea Conservatorului au optat pentru podiumul Filarmonicii, **Veneția Onofrei** se impune atenției printr-o remarcabilă fervoare concertistică. Nu refuză solicitarea de a se implica pe volutele muzicii, chiar dacă aceasta se concretizează în activități complementare profesiunii sale : concerte la Casa Studenților, cot la cot cu foștii colegi de liceu, în orchestra dirijată de prof. Gh. Chiculiță, sau, mai recent, semnînd recitale de o seriozitate ilustrativă pentru felul în care își slujește vocația.

Redutabil și exponențial programul pentru care a optat solista în ultimul recital, desfășurat în sala Studio, Paul Constantinescu, Beethoven, Brahms. Sonatina compozitorului român impune prin cantabilitatea temelor, prin scriitura-i laborioasă, recompunînd meandrele cîntului de sorginte românească. Le-am regăsit restituite cu acea deschidere afectuoasă pentru o muzică cu rezonanțe ce se revarsă în sensibilitatea-i generoasă. Sonata „Kreutzer" de Beethoven a polarizat disponibilitățile de dramatism, conflictualitatea muzicii găsind-o pregătită spre a grava coloanele dorice din care este clădită această capodoperă. În sfîrșit, Sonata de Brahms a însemnat un nou urcuș în spre zonele de un fremătător lirism, unde totul se împlinește într-o curgere unduioasă, nestăvilită, a fiorului brahmsian. Un recital susținut cu argumente tehnice și expresive care ne aduc în prim-plan o tînără și ambițioasă violonistă, dornică să răsfoiască, pentru iubitorii celui mai nobil teritoriu al muzicii, pagini de capodoperă.

La pian, **Ștefan Haill**, s-a dovedit un partener egal, colorînd cu finețe peisajul sonor prin subtilitatea intervențiilor sale. Același muzician are meritul de a ne fi prezentat în urmă cu numai cîteva zile un concert de Mozart, la un nivel care l-a impus atenției Filarmonicii pentru viitoare colaborări.

Doru MURGU

miniaturi

Cine cîntă din drîmbă?!

Iată, după miercurea neagră a fotbalului timișorean, se pierde și iunie ca un cîntec scufundat în noapte. Ca să ne fie mereu dor de vișini și de umbletul lor prin zarea satelor. O vară frumoasă e ficțiune excesivă. Răpit de uimire pentru incredibila farsă, scornită de cei care au ucis și îndoliat speranța, amestecînd lîngă culorile alb-violeților ifosele, ipocrizia, învîrteala și minciuna, acum, pînă și vîntul își schimbă esențele. Devine, pentru cei care au mai apucat să-și facă un „rost" apă de flori, pălite și urît mirositoare, sau, și mai rău, oțet, care schimonosește gura și așterne ură în cel puțin două cute ale sufletului. Bînd din apa umilinței, **Cosmoc, Boiț** și toată clica lor „universitară" au făcut ca „Poli" de pe Bega să se scufunde ca o adunătură costelivă și cu ghiuleaua atîrnată de fluierul piciorului. Am avut oameni iubitori și dornici să vină la stadion, dar ce păcat că fotbalul, aici la Timișoara, (și cel de A, și cel de B, și cel de C) n-a fost decît o răzvrătire de miresme, lăudăroase și mereu încărcate de spaime, totdeauna aruncîndu-ne în ochi promisiuni deșarte și ciori cu gulerul pseudo-scrobit în toate apele tulburate acum de fluierul cîntecului ce se scufundă în noapte ca o palidă răzmeriță împotriva celor care au făcut să triumfe neputința și ridicolul.

I-am rămas mai de demult dator cu un răspuns **C.J.E.F.S.**-ului, dar și lui **Ion Bușe.** De pe vremea tabletelor sportive de luni dimineața, de la radio. Acum cred că, în sfîrșit, fără fotbalul sinergetic, au toate condițiile ca, duminica la matineu, să îngăduie organizarea jocului nostru național, ale cărui izvoare i-au fost descoperite de Nicolae Iorga, iar părinte n-a fost altul decît Spiru Haret, unul dintre făuritorii învățămîntului în țara noastră. Și, pentru că de atîta timp se așteaptă amănunte, m-am documentat. „Izvorul" lui Nicolae Iorga urcă pînă spre anul 1763, marele istoric găsind primul fir al oinei într-o cazanie de la Rîmnic, în care Nicolae Stoica de Hațeg scrie despre lopta mică, varianta bănățeană — una din numeroasele variante de pe cuprinsul țării — a jocului de astăzi. Între ele : pila și de-a lunga, (în Transilvania), fuga cu baciu (în zona Brașovului), matca mare (în Teleorman), hoina, hîlca, ogoiul (în Suceava, Prahova și Buzău). Prima minge de oină, creată de ciobani din păr de vacă țesălată, întărit și legat cu apă, după sistemul bulgărelui de zăpadă, nu face decît să-i confirme originea păstorească. Într-o bună zi, ciobanul necunoscut, după ce s-a jucat de-a olăritul, confecționîndu-și o minge, și-a luat bîta și a izbit cu putere. Mingea de păr de vacă s-a înălțat sus de tot, a poposit în frunzișul unui stejar, a speriat un cuc, care și-a luat grăbit zborul, și a căzut la piciorul copacului. Și oina s-a născut în clipa în care baciul și-a trimis feciorii să-i aducă mingea înapoi. Feciorii s-au luat la întrecere, unul din ei a pus mîna pe minge și a adus-o lui taică-su. Așa s-a născut oina. Căpitanul echipei de astăzi este fostul baci. Echipa de prindere e cea care acum o sută de ani se afla la păscare, iar intrarea jucătorilor de la bătaia în teren se numea pe vremuri intrarea la strungă.

În acest moment al intrării la strungă, oina devine un sport plin de viață, în care cei care încearcă să se furișeze sînt ca niște cercetași hotărîți să înfrunte transmiterea mingii în plic, unde se dezvoltă o viteză de peste o sută de kilometri pe oră. Din acest punct de vedere, tehnica reflexă a celui care se apără este superioară tehnicii portarului de handbal. (Vorbind de jocul în șapte să-i îmbrățișăm pe băieții lui **C. Jude** dar să ne înclinăm și în fața **Danei Nuțu** pentru bucuriile ce luminează acum sarcastic spre depărtările din urmă). În sfîrșit, arta izbirii mingii pentru trimiterea ei dincolo de limita celor 60 de metri — așa zisul bar, care aduce echipei la bătaie două puncte — este un veritabil forehand de tenis, cu singura diferență că diametrul bastonului de oină (bîta baciului) este de numai cîțiva centimetri.

Oina este un sport mai palpitant decît base-ball-ul sau cricket-ul, care-și epuizează momentul de vîrf chiar din start, pentru ca tot ce se întîmplă apoi să se desfășoare previzibil, în funcție de înălțimea momentului de vîrf.

Sigur, cei de la **C.J.E.F.S.**, aveau dreptate. Cu **Popa, Moise, Șunda, Ionuț, Pascu, Leman, Șulea, Andreaș, Sabău, Neagu, Varga, Vlătănescu, Bolba, Oancea, Neagu, Giuchici, Mureșan, frații Foale, Icobescu, Ștefanovici, Mihai, Dudaș, Hergane, Truți, Cîrciumaru, Szel, Bungău, Aga, Pavlov, Stoișin, Denteanu, Bissinger, Bodea, Nicolici, Bolota, Heubach, Hardt, Dogan, Mandrieș, Alaș, Gurban, Sonn, Bagiu, Stănescu, Mițar, Brînzei, Popeți, Deac, Velcsov, Dăiescu, Nemeș, Frîncu, Bejan, Țodor, și încă de trei ori pe atît,** oina ar putea redeveni la Timișoara, Lugoj, Tomnatec, Sînnicolau Mare și Diniaș un sport de mare atracție. Dar e nevoie acum numai de publicitate. Să-i invităm mai întîi, însă, pe cei din culisele fotbalului să redescopere ei singuri virtuțile reale ale unui sport mai palpitant decît înfruntările celor șapte magnifici. În rest, oina are nevoie doar de puțină iarbă — mirosul mai special al gazonului o îndepărtează puțin de baciul care i-a dat naștere — și de cîțiva pantofi de tenis. (Bastonul poate fi confecționat cu mare ușurință într-un atelier școlar de tîmplărie). Cînd scriu aceste rînduri mă bate un gînd. Ce-ar fi să-i provocăm, într-una din duminicile viitoare, dimineața pe răcoare, pe toți cei numiți în acest spațiu tipografic la o demonstrație de oină pe stadionul 1 Mai. Ca să-i vedem ce pot! Ca să nu aibă emoții, promitem să le aducem în preajmă dubașii din Brănești și călușarii din Slatina. La urmă, în loc de **Crăciunescu** și toți fluierașii de la F.R.F., și-au anunțat sosirea Simion cu naiul, Muzur cu vioara și Lăceanu cu cimpoiul...

Drîmba le-o lăsăm celor care s-au făcut de ocară!

George DINU

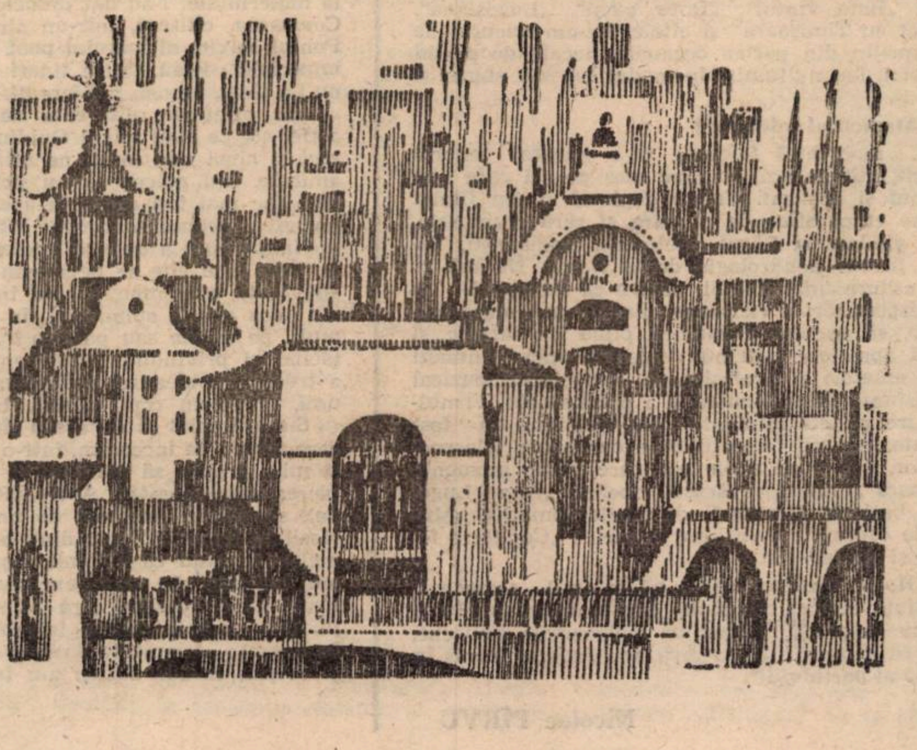

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

excelsior

Elena Chirilă-Stoica

LUI EMINESCU

Speranța mea de lumină
se-ndreaptă mereu
Către tine, Poetule, astru
al vieții,
Învăluindu-te-n sublim,
cu sufletul meu,
Amestecînd seninul cerului
cu taina de-argint a ceții.

Ți-aș scrie un poem cît un pisc
de înalt,
Dar cuvintele-s prea puține
în lume,
Ți-aș ciopli în marmoră
chipul, ori în bazalt,
Dar piatra e rece, săracă
și fără de nume.

Ți-aș aduna pădurile, apele,
iubirile tale,
Presărîndu-le pentru tine din
loc în loc,
Dar natura e vastă, geniile
sînt rare,
Ca al tău, visătorule, fără
noroc...

IUBIRE, ANOTIMP ETERN

Nu există anotimp
al sufletului,
Nu există anotimp
al iubirii,
Cunosc doar vremea
cîntecului,
A dorului și-a împlinirii.

Iubirea aprinsă și tainică
E soarele strălucitor al iernii,
Dorul și tristețea amarnică
Sînt răcoarea nestinsă a verii.
Cînd iubesc, primăvara cîntă
în mine,
Întreaga natură devine-o
orchestră,
Dar sufăr și plîng departe
de tine.
Rănită e însăși viața celestă.

SPERANȚE

Mi-au bătut speranțele
în geam,
Le-am deschis fereastra către
soare,
Au pătruns în sufletul meu iar
Visurile-au prins din nou
să zboare.

Dintre toate, una se îndreaptă
Către tine, dragul meu iubit,
Fericire, inima așteaptă ;
Gîndul că exiști m-a înrobit.

Dar te vreau stăpîn în viața
mea,
Nu mă plîng, aștept să-mi
poruncești,
Fiindcă-n ochii tăi, cu irizări
de stea,
Eu citesc că și tu mă iubești.

panoramic

● În cadrul **Zilelor culturii și educației socialiste** de la Jimbolia, la Liceul industrial din localitate a avut loc o întîlnire literară. În fața elevilor și cadrelor didactice, scriitorul Ion Arieșanu a vorbit despre **G. Topîrceanu**, al cărui centenar se aniversează în acest an. În continuare, membri ai cenaclului „Ridendo“, Virgiliu Șchiopescu, Victor Gorșcovăz, Iacob Bencei au citit din creația lor umoristică savuroase lucrări, de la cronici rimate, la rondeluri, de la fabule la epigrame, încîntînd asistența. ● **Revista „Prism International“**, una din cele mai prestigioase reviste literare din America de Nord, care este editată de Departamentul de creație literară al Universității British Columbian din Vancouver (Canada), publică, în numărul de iarnă, ianuarie 1986, două poezii de **Anghel Dumbrăveanu** (Semințe și Enigma orhideii), traduse în limba engleză de Adam J. Sorkin. Aceste traduceri continuă interesul revistei canadiene pentru lirica poetului român, din care a mai publicat, în numărul din iulie 1985, un grupaj de poeme în tălmăcirea aceluiași traducător. ● **Inițiat de redacția gazetei** „Flamura Prahovei“ din Ploiești, în cinstea glorioasei aniversări a partidului, recentul concurs de poezie, publicistică și fotografii de presă, „Cinstim patria și partidul“, și-a desemnat cîștigătorii : printre ei se numără și tînărul poet Dumitru Buțoi, membru al cenaclului literar-artistic din Variaș, care a obținut premiul întîi la poezie. ● **Biblioteca județeană** a deschis ieri o expoziție-donație a artistului fotograf Iuliu Martin. Cele aproape 200 de exponate sînt semnate de prestigioși graficieni din Timișoara, București, Brașov, Cluj-Napoca, Craiova, Covasna, Miercurea-Ciuc, Tîrgu Mureș. Pot fi vizionate și numeroase ex-libris-uri din străinătate. Expoziția a fost vernisată de către criticul de artă Deliu Petroiu. ● **Recitaluri ale unor înzestrați interpreți** au putut fi audiate în Studioul Liceului de artă „Ion Vidu“ : elevii Radu Blidar (clasa prof. Grațiela Negruțiu) și Corneliu-Tinel Urcan (clasa prof. Maria Bodo) ; ● **Secția de artă a bibliotecii județene** găzduiește expoziția artistei plastice Olivia Moga. ● **La Casa de cultură a studenților — o expoziție foto semnată de doi tineri artiști : Rodica Lucaciu și Dan Bureția.** ● **Concertul cameral** de la „Sala de marmură“ i-a avut ca soliști pe artiștii instrumentiști Ioana Mogoș, Veneția Onofrei-Rotaru, Daniela Stürzinger, Sorin Dogariu, Ludovic Truțiu, Dimitrie Săvescu și William Stürzinger. ● **Din ședința de încheiere** a stagiunii Cenaclului literar al cadrelor didactice de pe lîngă Inspectoratul Școlar al Județului Timiș a citit un grupaj de poezii prof. Gheorghe Doran, referent Aurel Turcuș.

INDEX

aqua-forte

OF-ul ȘAHISTULUI

Pe zi ce trece, îmi dau seama
Că și la șah, fir-ar să fie,
Îi ca la mine-n căsnicie,
Adică e mai tare... DAMA !

Virgiliu ȘCHIOPESCU

LA O COOPERATIVĂ

Reparînd defectuos,
Într-o seamă de prestații,
Deși-i anul secetos,
La ei plouă... reclamații !

Mircea OGRIN

UNUI PANGLICAR

Dacă vrea să mă asculte,
Sfatul meu îi prinde bine :
Se pot spune fleacuri multe
Și-n cuvinte mai puține !

Ion MARTIN

UNUI GINERE CAM „TRECUT“

Problema-i foarte încurcată
Și n-o brodește-n nici un fel :
Cum, socrului, să-i spună
TATĂ,
Cînd socrul e mai... tinerel ?!

Dan Radu IONESCU

UNUI HALTEROFIL

Sportiv cu certe calități
Și performer, de multă vreme,
În sport, ridică greutăți,
Iar întreprinderii probleme !

Ivan Dumitru TEIU

DUPĂ IGIENIZAREA BODEGII

Stropit-au cu soluții tari,
Dar au rămas nedumeriți
Că au scăpat, doar, de
țînțari...
Și, nicidecum. de „paraziți“.

Petru CHIRA

serial

VIAȚA MARILOR VEDETE: LIV ULLMANN

70.

NEW YORK. Voi juca, timp de patru luni, Nora. Mă întîlnesc pentru a treia oară, în existența mea, cu acest rol. Prima dată am fost Nora într-un spectacol de teatru radiofonic, în Norvegia, imediat după despărțirea de Ingmar. A doua oară, la Oslo, anul trecut, apoi, în turneul prin țară, cu autobuzul. Și acum, la New York, unde publicul mă cunoaște. Cu ocazia primului meu voiaj la Hollywood, mi-am regăsit figura pe coperta gazetei „Time“. Acum e la rînd „Newsweek“. Cu o săptămînă înaintea premierei, toate biletele la „Casa păpușilor“ sînt vîndute, pentru toată durata spectacolului. Serviciul de relații cu presa al teatrului a primit, deja, peste o sută de propuneri de interviu. Îi rog să limiteze promisiunile. Aș vrea să-mi consacru timpul Norei, acest rol în care apar, poate, pentru ultima oară, în cariera mea, aici la New York, un rol ce m-ar putea ajuta să înțeleg în ce punct al existenței mele de femeie mă aflu. Țin un jurnal, sau notez pe foi de hîrtie, cîte un gînd, iar hîrtiile astea rămîn împrăștiate, în odăile prin care trec. Sînt o privilegiată — și mi se face, zilnic, rușine că o mașină vine să mă ia de la hotel, să mă ducă la teatru, că mi se aduce micul-dejun în cameră, pe o masă ce menține mîncărurile calde, că sînt salutată la intrarea în ascensor, ca și la ieșirea din ascensor, ca și la ușa hotelului, de unde, dacă plouă, sînt condusă, sub o umbrelă, pînă la mașină. Într-adevăr, sînt ceea ce mulți ar denumi „o privilegiată“, dar nu reușesc să înțeleg, și asta de mult timp, de ce succesul, în accepțiunea umană a termenului, rezidă în cele ce ne înconjoară. Cel mai bun lucru care poate să i se întîmple unui om de succes este să priceapă că succesul nu e făcut să dureze.

Selecție și adaptare,
Ana ALDAN

top

ȘTIRI

Se află, pentru o serie de spectacole, în Uniunea Sovietică formația **„Compact“** și solista **Dida Drăgan.** Le urăm succes ! ● În Top-ul revistei „Viața studențească“, locul I e ocupat de grupul timișorean **„Pro Musica“** („Și dacă“), iar locul 3 de formația, timișoreană și ea, **„Celelalte Cuvinte“** („Un sfîrșit e un început“). ● O foarte tînără formație rock activează la Deva. Radu Trifan, Ninel Cîmpeanu, Florin Covaciu și Adrian Florea alcătuiesc **„Magnetic Grup“**-ul liceului „Decebal“ din localitate. Piesele originale „Dedicație“, „Fără un acord precis“ și „Rock apel“ promit. ● „Pentru mine „Mamaia“ (festivalul, n.n.) prezintă un mare mister. Se resping piese devenite șlagăre înainte de lansare și se aprobă, chiar se și premiază, lucrări care de-abia sînt laureate că se și pierd în negura uitării“, declară **Aurelian Andreescu în** revista „Flacăra“. ● La 18 luni de la ultimul său hit („Neverending Story“) britanicul **Limahl** (ex-„Kajagoogoo“) revine în atenție cu LP-ul „Collour All My Days“, supervizat de maestrul Giorgio Moroder în studiourile din Los Angeles și München. Întrebat asupra acestui album, Limahl a declarat că el se adresează în special „celor ce umblă în pantofi sport“, oferind tinerilor piese de factură“ romantică în care ei se vor regăsi ● La 7 iunie formația norvegiană **„A-Ha“** a început un turneu de două luni în Australia. Ea beneficiază de sprijinul unor reputați instrumentiști din anturajul lui Paul Young și Nick Kershaw. Liderul **Morton Harket** declară : **„Pe cei ce urmăresc senzații tari îi vom dezamăgi. Noi înțelegem că un concert se cîntă“.** Fără comentarii ! ● La două luni după seria spectacolelor din S.U.A. ale lui Yoko Ono, **Julian Lennon,** care a fost invitat să participe în cadrul acestora, se întoarce la Londra unde lansează LP-ul „The Secret Value Of Day Dreaming“ ce include și două piese din repertoriul Beatles-ilor. ● **Madonna** va apare în filmul „Shangai Surprise“ finanțat de către George Harrison. ● **Mick Jagger** declară că în anul 1988 grupul „Rolling Stones“ se va retrage. Atunci se vor împlini 25 de ani de la înființarea legendarei formații care a lansat recent LP-ul „Dirty Work“ — locul 3 în clasamentul albumelor realizat de revista „Popcorn“ și locul 4 în cel al revistei americane „Billboard“. ● A încetat din viață, la vîrsta de 77 de ani, **Benny Goodman,** „regele Swingului“.

Petru UMANSCHI

televiziune

DUMINICĂ, 22 iunie. 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,45 Însemne ale unui timp eroic. 19,00 Telejurnal. 19,20 Țara mea azi. Județul Timiș în anul 65 al partidului. 19,40 Cîntarea României. 20,20 Film artistic. Un turneu cu... surprize. 21,50 Telejurnal. **LUNI, 23 iunie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-științific. 20,40 Tezaur folcloric. 21,00 Roman foileton. Zborul șoimului. 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 24 iunie.** 20,00 Telejurnal. 20,30 Actualitatea în economie. 20,50 Partid și țară, luminos destin. 21,05 Antologie teatrală. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 25 iunie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Inel rotund e țara. 20,45 Tribuna TV. 21,05 Film serial. Expediția dispărută. 21,50 Telejurnal. **JOI, 26 iunie.** 20,00 Telejurnal. 20,15 Actualitatea în economie. 20,35 Tinerețea noastră — tinerețea Epocii Nicolae Ceaușescu. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 27 iunie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Monumente ale unității și independenței românilor. 20,55 Cadran mondial. 21,10 Serial științific. 21,35 Timp al marilor înfăptuiri revoluționare. 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 28 iunie.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,40 Iunie. Cronica evenimentelor politice. 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia. 19,50 Antologia umorului românesc. 20,30 Film artistic. Rivalii. 21,55 Telejurnal. 22,05 Orfeul de aur. (Gala finală).

sport

CE ORAȘ SUPERB...

...ce parcuri și ce case, ce grădini și ce turle, ce străzi și ce porți, cîtă tradiție și durată, cîtă creștere și nădejde, ce oameni de treabă și ce climat sănătos — TIMIȘOARA.

Elev d-a cincea („A“) — demult, eheu —, într-o dulce vacanță de vară, m-am minunat de Piața Operei și de podurile de peste Bega, de tramvaie și piețe, de Corso și luminile serii aceleia, nebănuind cît mă voi lega de această și bătrînă și fecioară urbe întinsă, ba desprinsă din cîmpie, din lanuri de cucuruz și șiruri de plopi și sălcii, străjuind apa-canal și Universitatea visurilor, iluziilor și nostalgiilor mele.

Fabrici mari și moderne, teatre, săli de expoziții plastice, muzee, biblioteci, facultăți, licee, ziare și reviste, cinematografe și cluburi, viață trăită intens și frumos, încotro s-o apuci, în vreme de destindere și cunoaștere, e de ales, timpul e scurt, omul e om, ocupat și dăruit, acasă, la muncă, pe stradă, la plimbare, la ștrand, la restaurant, la Pădurea Verde, la Albina ori Giroc, iarna, mulți se mută pe Semenic, au dorul muntelui și bucuria mișcării. Ei fac sport, ei iubesc freamătul arenelor, al sălilor, cunosc biografii și performanțe, amănunte nesemnificative, sînt fericiți cînd e vreun meci, fie și de județ, fie internațional. Ei respectă sportivul, antrenorul, juniorul, veteranul, fostul, îi adulează pe cei buni, sînt necruțători cu cei neloiali, leneși ori înfumurați, dau totul pentru valoare, pentru spectacol, pentru vigoarea și morala întrecerii, au spirit olimpian, au bunul simț dintotdeauna al românului.

Acum, ei toți sînt mihniți, sînt jigniți, sînt singuri : „Poli“, draga lor echipă (nu cei din arenă), s-a prăvălit în „B“ ; marele nostru public a avut ca idol o „caricatură . un chibrit, o aia, / cu piciorul mare și c-un păr cît claia“.

În numele Timișoarei : Să îi fie rușine !

Teodor BULZA

POEMELE PĂCII

NIKOLAI ZIDAROV

(Bulgaria)

STRĂBĂTUT DE UN CÎNTEC

Se scurg anotimpuri prin fructe
De stele ne leagă doar ploaia
Tot mai aproape-mi par casele
Prietenilor veniţi de pe front.

Nimic nu mai poate să facă
Armele reci să mai stea
În rastelurile năpădite de-un abur
Pe care-l face respiraţia de prunci.

Voi intomna acum liniştit
pentru că pot cunoaşte viitorul
Ce aparţine de acum păcii
Străbătut de un cîntec

Care este şi al meu, prietene.

În româneşte de
Ioan **MIHAIL**

JOHN WIENERS

(S.U.A.)

PAJIŞTEA

Unde toate lucrurile cresc după bunul lor plac.
Destinul stă îndărătul puterilor noastre
şi ceea ce trăieşte în suflet
nu moare nicicînd. Locuieşte în visele noastre
ca lumina
perpetuu.
Cum iarba primăverii-nfloreşte
răsare pe cîmpii
şi păsările zvelte le ţine-n
nesfîrşita frămîntare-a dorinţei.
Cu cît urcăm mai sus
pe scara luminii
rămîn în urmă
mărunţişurile vieţii.
Seminţe ce vor apărea din nou
cînd ne vom aştepta cel mai puţin.
Figuri vechi, litere ce iarăşi se-adună,
cuvinte din poemele noastre

Ameninţă noaptea.

Traducere de
Carmen **BLAGA**

VICENTE ALEIXANDRE

(Spania)

STARE DE VEGHE

Sîngele nu are busolă dar el
inima găseşte fără preget
Carte în flăcări nu-i mintea care
citeşte în ea
dintr-o cutie catifelată
scoate unelte pentru grădini viitoare
mici sînt aceste unelte
vor creşte cu fiecare zi legănate-n
hamacul de pace.
Pipăi tendoanele nopţii
copiii ei se hrănesc doar cu somn.
Carte în flăcări nu-i mintea
ea singură, doar ea mai poate
deschide colivia în care
suflete îndesate cu cenuşă
au vrut să închidă plăpîndul porumbel alb
(carte în flăcări nu-i mintea — am spus).

În româneşte de
Ioan **MORAR**

HEINRICH EGGERTH

(Austria)

ŢINUTURI

Şi în acel ţinut blestemat
pe care numai îl presimţim
aleargă copii, încredinţaţi
ferm mîinilor noastre. În
uimirea lor ciopîrţită
peste frumoasele zile
se aşează o mîzgă-otrăvită
iar mlaştinile lasă să se ridice doar
gîlgîit de melodii vechi.

Noaptea, visează
fîlfîitul galben al fluturilor
şi cum peste funinginea aroganţei şi-a

urii se-aşterne lumina.
Chiar dacă putregaiul se rostogoleşte

sclipitor în jurul continentelor
şi o imensă eroare avertizează
palidă ca osul pe ţărm.

Traducere de
Cornelia **BRATU**

TADEUSZ ROSEWICZ

(Polonia)

SĂ DESCHIDEM FEREASTRA

Să deschidem fereastra spre copacul înflorit
spre casa vopsită în alb a poetului din cîmpie
să citim cărţi despre vremi liniştite
să scriem cărţi despre vremi liniştite
să zidim din cărămizi
coapte în pulbere de stea
să deschidem fereastra spre rouă
spre casa vopsită în alb (construită
din cărţi despre vremi liniştite)
să deschidem fereastra spre limpedea dimineaţă

spre cîntec
să deschidem fereastra ca pe o
stringere de mînă
schimbată cu lumea : un copac
înflorit.

Traducere de Ion **SFETESCU**

ABDUL FEHVET MOKTAR

(Sudan)

RAMURA DE MĂSLIN

Am văzut animale mari
în cuşcă
în vreme ce animalele mici zburdau în libertate

am văzut flori rupte şi
buruieni în libertate
dar nici un porumbel alb
nici un porumbel alb
nu am văzut la picioare cu lanţuri

Am văzut lei şi tigri
sărind prin cercuri de foc
dar nici un porumbel alb
nu, nici un porumbel alb
în arena circului
El are doar o singură greutate
da, o singură greutate :
să ţină sus,
cît mai multe zile într-un an
cît mai multe ore într-o zi
să ţină sus RAMURA DE MĂSLIN.

Traducere de Ioan **MORAR**

Cu VLADISLAV PIAVKO, artist al poporului al U.R.S.S.

„Muzica este sufletul poporului...”

Foto : Sorin Tomescu

— Manifestare de interes naţional, „Timişoara muzicală” a programat prezenţa dumneavoastră în trei spectacole de operă care s-au bucurat de un deosebit succes în rîndul publicului nostru. Am dori ca începutul discuţiei noastre să-l constituie tocmai ideea : care este opinia dumneavoastră despre această manifestare cultural-artistică, despre programul şi conţinutul ei ?

— Această manifestare este un lucru bun, pentru că muzica este sufletul poporului. Şi muzica serioasă, mai ales opera, este născută din adîncul sufletului compozitorilor care reprezintă o naţiune sau alta. Şi cînd muzica acelui compozitor este adînc umană, acea muzică nu are graniţe, acea muzică este internaţională, fiind, totodată, produsul acumulărilor spiritului unui popor. Şi repet : cînd muzica este umană, este înţeleasă de toţi, de toate popoarele. De aceea muzica creată de un anumit compozitor revine spre poporul său. „Timişoara muzicală” face mult bine în sensul că întoarce muzica şi spiritul poporului pentru popor. Tuturor celor care au organizat această manifestare le mulţumesc din toată inima.

— În ultima vreme, aţi fost de mai multe ori la Timişoara. Publicul vă aşteaptă cu multă simpatie, iar spectacolele pe care le susţineţi împreună cu colectivul operei timişorene atrag interesul miilor de iubitori ai operei şi muzicii. Putem vorbi de o colaborare statornică cu colectivul din Timişoara ? Care este părerea dumneavoastră despre slujitorii scenei timişorene ?

— Este adevărat, îmi place să vin la Timişoara şi să cînt cu artiştii de aici. Şi asta pentru că, în primul rînd, am găsit buni dirijori : Ion Iancu, un profesionist, un muzician, în general, un om de artă. Prin el, văd cum creşte calitatea sunetului orchestrei. Totodată, el este un exemplu bun pentru tînărul dirijor Mihai Vîlcu. Simt, de asemenea, din rezultatele sale, că Mihai Vîlcu munceşte mult. Acum, el are gestul precis, liniştit şi clar. Aceasta este primul lucru pe care trebuie să-l aibă în vedere un dirijor de orchestră. Calitatea instrumentiştilor din orchestră creşte şi ea din ce în ce mai mult. Nădăjduiesc că în 2—3 ani, orchestra Operei din Timişoara va deveni una dintre cele mai bune din România. Spun aceasta pentru că acum intonarea sunetelor este foarte bună. Şi această „culpă” de muncă este a celor doi dirijori de orchestră. De-asemenea, am întîlnit la Opera Română din Timişoara cîntăreţi buni care fac tot ce pot cu vocile lor, pentru a da spectacole frumoase. Cîţiva dintre ei — nu pot să fac proiecte — pot să devină şi să strălucească în viaţa muzicală a României. De asemenea, am ascultat foarte multe voci tinere care vor avea viitor ; dacă vor lucra mult.

— Dar publicul timişorean ?

— Publicul din Timişoara este atît de cald încît voi veni întotdeauna, aici, cu plăcere.

— Vi s-a spus, desigur, despre Timişoara, că este un oraş al... muzicii, al florilor ! Cum vă simţiţi în mijlocul lui, al oamenilor obişnuiţi pe care îi vedeţi, pe stradă, în magazine, la concerte şi spectacole ?

— Eu am mulţi prieteni, prieteni ai operei. Este adevărat că Timişoara este o lume a florilor şi a muzicii. Cordialitatea prietenilor mei din Timişoara mă încălzeşte şi în timpul iernii. Îmi place publicul care vine la spectacole cu bucurie ca la o sărbătoare.

— Să înţelegem că veţi reveni cu aceeaşi bucurie şi emoţie ? Ne puteţi preciza viitoarele spectacole, sau este, acum, prea devreme să transmitem publicului o asemenea informaţie ?

— Eu vin, întotdeauna, la Timişoara, cu bucurie şi emoţie. Mi-a plăcut să vin de obicei în luna mai, pentru că sînt atîţia trandafiri, pe stradă, pe scenă, acei trandafiri dintr-un oraş cu trandafiri. Dar trandafiri cu flori de mai. Pentru că aceşti trandafiri cu trandafiri în mînă există în mai. Mi-a plăcut să fiu la Timişoara în mai. Şi în viitor voi dori să cînt la Timişoara, mereu, în luna mai.

— Ce aţi dori să transmiteţi cititorilor revistei care găzduieşte acest interviu ?

— Vreau să le spun la revedere, pe curînd.

— Vă mulţumim mult şi vă aplaudăm cu aceeaşi sinceră căldură şi respect.

Rodica **RAFFAI**
P. **NICOLAE**

Colegiul de redacţie:
ION ARIEŞANU (redactor şef)
ANGHEL DUMBRAVEANU (redactor şef adjunct)
VIOREL COLŢESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA : TIMIŞOARA, strada RODNEI 1
Telefoane : 3 33 90 şi 3 33 76 (redactor-şef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.BT. Index : 42.907.

Proletari din toate țările, uniți-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA" SIBIU

orizont 26

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 26 (1010) ● 27 IUNIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 16 PAG. 3 LEI

PATRIOTISMUL ABNEGAȚIEI

CU INIMA ȘI FAPTA, STRÎNS UNIȚI ÎN JURUL PARTIDULUI, A CONDUCĂTORULUI SĂU ÎNȚELEPT, TOVARĂȘUL *NICOLAE CEAUȘESCU*, POPORUL NOSTRU SE ANGAJEAZĂ RESPONSABIL, CU ABNEGAȚIE PATRIOTICĂ PE DRUMUL SĂU DE MUNCĂ ȘI LUMINĂ.

Desfășurată sub aura sărbătoririi a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român și a 50 de ani de la desfășurarea eroicului proces de la Brașov — moment cu amplă rezonanță în istoria partidului și poporului nostru ce a pus în evidență înaltele calități de revoluționar antifascist și de luptător neînfricat ale tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU,** omul aflat astăzi în fruntea partidului și țării — **Plenara Comitetului Central al partidului,** ce a avut loc în zilele de 23 și 24 iunie a.c. a reliefat nivelul atins cum și perspectivele imediate și de viitor ale economiei și societății noastre socialiste, societate angajată plenar în edificarea comunistă a destinului său istoric.

Cuvîntarea secretarului general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU,** la tribuna înaltului forum, a analizat cu profunzime și responsabilitate nivelurile atinse în toate domeniile de activitate industrială și agricolă, a întregii noastre economii în primele șase luni ale actualului cincinal, cum și obiectivele imediate, descinse din planurile și programele de dezvoltare ale României; pînă în 1990 și pe termen lung pînă în anul 2000, așa cum au fost ele elaborate și sînt înscrise în hotărîrile Congresului al XIII-lea al partidului, și a jalonat cu precizie direcțiile, indicînd mijloacele și formele imediate, concrete, ce trebuie aplicate la toate nivelele de conducere și activitate pentru îndeplinirea neabătută a tuturor obiectivelor și țelurilor propuse pentru realizarea obiectivului fundamental al partidului și poporului nostru: trecerea României, pînă în anul 2000, în rîndul țărilor mediu dezvoltate, cu o societate în care să se manifeste plenar principiile vieții și muncii comuniste, ca bază sigură pentru trecerea în viitorul apropiat către societatea comunistă. Analiza detaliată, pe ramuri ale industriei și agriculturii, a realizărilor și obiectivelor descinse din planurile și programele de dezvoltare în acest nou cincinal, cum și pînă în anul 2000, au evidențiat necesitatea trecerii de la dezvoltarea extensivă la cea intensivă în toate domeniile, prin aplicarea celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii de pe plan mondial, dovedindu-se astfel necesitatea unei mai dinamice prezențe a cercetării științifice și tehnice românești, chemată acum să participe direct la rezolvarea problemelor din variile domenii ale industriei și agriculturii, prin descoperiri și creații tehnice și științifice capabile să o așeze în rîndul celor mai prestigioase țări din lume. În cuvîntarea sa, secretarul general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** a relevat că, numai prin atingerea acestui obiectiv fundamental ce stă în fața științei românești, se va putea traduce în viață noua revoluție tehnico-științifică, noua revoluție agrară, capabile să răspundă pe deplin necesităților de prim ordin ale dezvoltării României în viitorii ani, dezvoltare ce aduce în prim plan omul, creșterea nivelului său de trai material și spiritual, adevăratul țel de profunzime al întregii politici a Partidului Comunist Român, al întregii noastre societăți. Omul, acel pivot al societății cu înaltă conștiință revoluționară, patriotică, participantul conștient și responsabil la înfăptuirea istoriei de azi a țării, chemat să depună întreaga sa activitate creatoare în folosul creșterii întregii națiuni socialiste, dovedind astfel că și-a asumat pe deplin rosturile destinului său și ale poporului său în crearea unei istorii noi, demne de cele mai înalte idealuri ale umanității — idealurile comuniste.

Desfășurate sub președinția tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU,** lucrările **Plenarei Consiliului Național al Oamenilor Muncii și a Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice** au dezbătut în detaliu orientările date de Cuvîntarea secretarului general al partidului la Plenara Comitetului Central, analizînd și adoptînd în unanimitate hotărîrile menite să traducă în viață, în toate domeniile de activitate, din industria și agricultura țării, din toate celelalte paliere ale vieții economico-sociale, așa cum sînt relevate în hotărîrile Congresului al XIII-lea al partidului și în programele de dezvoltare a României pînă în anul 2000. Cuvîntarea secretarului general al partidului, ținută la încheierea lucrărilor Plenarei comune a Consiliului Național al Oamenilor Muncii și a Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice s-a constituit într-o adevărată chemare adresată tuturor oamenilor muncii din țară, întregului popor, la înfăptuirea neabătută a tuturor obiectivelor ce le avem în față în acest timp, dens de istorie, cînd trebuie să atingem obiectivul fundamental al realizării unei societăți socialiste mediu dezvoltate, dominată de principiile înalte ale vieții și muncii comuniste.

Un răspuns concret, ce stă chezășie acestor chemări ale secretarului general al partidului, îl reprezintă marile realizări obținute în multiplele planuri ale desfășurării vieții economico-sociale a țării, puse cu pregnanță în lumină de marea întrecere socialistă, ce angajează și dinamizează eforturile unui întreg popor, ale unei întregi țări, dovedindu-i vigoarea și puterea sa de creștere spre viitor. Cu profundă mîndrie, oamenii muncii timișeni și-au înscris și în acest an numele cu cinste în această competiție a efortului spre mai bine. **Organizația de partid a Comitetului județean Timiș al P.C.R. reușind să obțină Ordinul „Meritul Agricol" clasa I pentru locul I obținut datorită rezultatelor deosebite din agricultură,** iar **Consiliul popular al județului Timiș să obțină „Ordinul Muncii" clasa I pentru locul I,** realizat prin deosebitele sale rezultate din toate domeniile activității sale în ampla competiție desfășurată pe plan național între toate consiliile populare ale satelor țării. Totodată, oamenii muncii din industria județului Timiș raportează îndeplinirea planului pe primul semestru partidului și tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU.** Sînt merite deosebite care vorbesc de la sine despre o conștiință a muncii statuată în termenii revoluționarismului patriotic la nivel de masă, merite ce ne dau încrederea că Hotărîrile Congresului al XIII-lea al partidului, obiectivele planurilor și programelor de dezvoltare pînă în 1990 și 2000, așa cum au fost ele jalonate și în Cuvîntarea secretarului general al partidului la Plenara C.C. al P.C.R., vor fi îndeplinite integral, cu aceeași angajare responsabilă care a caracterizat și caracterizează întregul nostru popor, strîns unit în jurul partidului, călăuzitorul mersului neabătut al României spre societatea comunistă.

ORIZONT

PARTIDUL — continuator al mișcării muncitorești revoluționare, al tradițiilor de luptă ale poporului român

Pentru a fi științific, studiul evenimentelor sociale, al faptului istoric așa cum a fost el, trebuie însoțit de desprinderea sensurilor politice fundamentale. Afirmarea importanței istorice a făuririi, în urmă cu 65 de ani, a Partidului Comunist Român, implică înțelegerea sensurilor politice și sociale ale acestui eveniment crucial. Una dintre corelațiile principale care sintetizează evoluția istorică este legătura dintre partid și popor, dintre dezvoltarea istorică a poporului român și necesitatea făuririi partidului comunist. Prin partid se exprimă anumite tendințe istorice și ideologice, tradiții și sensuri ale evoluției partidului nostru. **„Partidul Comunist Român** — subliniază tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** în Cuvîntarea la Adunarea solemnă consacrată gloriosului jubileu — **este continuatorul logic al mișcării revoluționare și socialiste din România. Totodată, ca exponent al clasei muncitoare și al celor mai înaintate forțe politice, partidul nostru comunist este continuatorul celor mai bune tradiții de luptă pentru dreptate socială și națională, pentru formarea și păstrarea ființei poporului, a națiunii și a statului național unitar român".**

Analiza aprofundată a îndelungatei istorii a poporului român relevă trăsături caracteristice, momente de răscruce, care au jalonat dezvoltarea și afirmarea sa în Europa și **în lume; milenara istorie a** românilor se prezintă ca o **împletire a** luptei pentru **libertate** și unitate națională cu lupta pentru dreptate socială. Însăși formarea poporului român, constituirea statelor de sine stătătoare. Țara Românească și Moldova reprezintă încununarea unor lupte îndelungate, rezultatul unui complex proces de cristalizare politică a obștilor țărănești din spațiul carpato-dunărean. Lupta pentru dreptate socială și națională, așa cum se menționează în Programul P.C.R., și-a pus amprenta asupra psihologiei poporului român, asupra modului său de a fi și de a gîndi, asupra însuși destinului său istoric.

Socialismul științific, teoria transformărilor revoluționare ale lumii, a apărut la mijlocul secolului trecut; Karl Marx și Friedrich Engels elaborează în 1847 și publică în 1848, în preajma revoluțiilor europene, Manifestul Partidului Comunist, lucrare în care sînt formulate sistematic principiile ideologiei revoluționare a clasei muncitoare. Tradițiile progresiste ale poporului român, apariția și dezvoltarea clasei muncitoare, și extinderea ideilor marxiste în țara noastră, orientarea spre socialism a tuturor forțelor progresiste. Reorganizarea mișcării socialiste și muncito-

Constantin STRUNGĂ

(Continuare în pag. 2)

PARTIDUL — continuator al mișcării muncitorești

(Urmare din pag 1)

rești, traducerile prompte, în limba română, a unor lucrări fundamentale precum: „Manifestul Partidului Comunist", „Capitalul", „Originea familiei, a proprietății private și a statului", etc., au fost apreciate de F. Engels, care scria: „Cu mare plăcere am văzut că socialiștii din România primesc în programul lor principiile de căpetenie ale teoriei care a izbutit a aduna pe mai toți socialiștii din Europa și America, e vorba de teoria prietenului meu, răposatul Marx".

Făurirea, la 8 mai 1921, a Partidului Comunist Român, expresie în primul rînd a radicalizării mișcării muncitorești și socialiste materializează în același timp și tradițiile revoluționare, de luptă pentru libertate națională și socială ale poporului român. Legătura strînsă dintre partidul comunist și mișcarea socialistă este demonstrată de faptul că spre deosebire de alte țări unde partidele comuniste au apărut în afara partidelor socialiste la noi în țară partidul socialist, în totalitatea lui, s-a transformat în partid comunist și majoritatea delegaților au votat pentru afilierea la Internaționala Comunistă, Partidul comunist este, deci, continuatorul nemijlocit și firesc al primului partid proletar din România. În țările occidentale, care și-au asigurat prosperitatea exploatînd secole de-a rîndul bogățiile și popoarele Africii și Americii, partidele comuniste, deși au apărut timpuriu, nu au reușit să devină principala forță politică. În România, însă, stat ce reprezintă în esență rezultatul unor îndelungate și sîngeroase bătălii pentru independență și suveranitate, pentru libertate națională și socială, partidul comunist s-a identificat, de la început, cu idealurile cele mai scumpe muncitorilor, țăranilor, intelectualilor, întregului nostru popor. Maturizîndu-se în condiții interne și externe deosebit de grele, „Partidul Comunist Român și-a asumat misiunea istorică de a apăra interesele naționale, independența și suveranitatea țării și, totodată, de a lichida pentru totdeauna asuprirea și exploatarea burghezo-moșierească, de a realiza o societate a dreptății sociale și naționale, socialismul și comunismul în România".

Organizînd grevele minerilor de la Lupeni în 1929, luptele revoluționare ale petroliștilor și ceferiștilor din 1933, aflîndu-se permanent în fruntea luptelor împotriva fascismului și a războiului, Partidul Comunist Român, s-a străduit, în același timp, să concentreze în jurul său celelalte forțe progresiste, toate clasele și categoriile sociale. Tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** precizează în Cuvîntarea la Adunarea solemnă din 8 Mai că în întreaga perioadă 1921—1944 partidul a desfășurat o intensă activitate pentru organizarea și unitatea clasei muncitoare. Semnificativ în această privință este faptul că toate marile bătălii de clasă s-au desfășurat sub semnul unității, al Frontului Unic Muncitoresc, al colaborării între comuniști, socialiști și social-democrați, precum și alte forțe antifasciste, progresiste și democratice.

Partidul Comunist Român a avut un rol hotărîtor în destinul poporului nostru nu numai prin faptul că a preluat și dezvoltat tradițiile revoluționare și de luptă pentru libertate socială și națională, nu numai prin faptul că s-a situat permanent pe cele mai înaintate poziții politice și ideologice, nu numai prin faptul că a elaborat un program științific de dezvoltare economică și socială, ci, mai ales, prin uriașa muncă organizatorică de transpunere în practică, în funcție de condițiile concrete existente la noi în țară, a ideilor și principiilor socialismului științific. Partidul Comunist Român s-a dovedit singura forță politică și socială capabilă să transpună în viață idealul maselor populare de a se edifica o societate socialistă multilateral dezvoltată. În ultimii 40 de ani, străbătînd mai multe etape de dezvoltare, țara noastră a obținut impresionante succese economice: producția industrială din anul 1985 a fost de 100 de ori mai mare decît cea din 1945, producția agricolă de patru ori mai mare, venitul național de peste 32 de ori, iar veniturile oamenilor muncii de 8 ori. Fondurile fixe productive au ajuns la 2 200 miliarde lei, cea mai mare parte, peste 82%, fiind realizate în ultimile două decenii, și asigură condiții dintre cele mai bune progresului social multilateral.

„Acum, cînd sărbătorim 65 de ani de activitate revoluționară a Partidului Comunist Român — **aprecia sintetic tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU** rolul partidului în istoria modernă a poporului român — putem afirma cu îndreptățită mîndrie că partidul nostru și-a îndeplinit și își îndeplinește cu cinste misiunea istorică de a conduce întreaga națiune pe drumul făuririi socialismului și comunismului, al bunăstării și fericirii".

interviu

Cu scriitorul Nicolae Țirioi

— Aș vrea să începem dialogul nostru printr-o butadă a lui Saite-Beuve: „il est mieux qu'il y ait dans la critique un poete". Ți se pare că-i o simplă butadă?

— Există o afirmație mai cunoscută, anume că orice critic ar fi un poet ratat, mai bine spus un poet nerealizat, în sensul că, dintr-un scrupul excesiv față de condițiile formale sau dintr-o nesusținută rezistență la efortul de a-și dobîndi măiestria expresiei lirice, poetul devine critic și poate găsi suficiente argumente în judecățile sale de valoare, ca avînd o sensibilitate potrivită pentru a simți fiorul poeziei sau intuiția artei adevărate. Sînt convins că, realizată prin cuvinte, poezia presupune o stare afectivă dincoace sau dincolo de cuvinte și că aceasta nu e întotdeauna ușor și unanim de descoperit. Fără să fie neapărat o stare de grație, decît în sens metaforic, poezia are un caracter de unicitate a trăirii, mai pregnant și totodată mai fluent decît alte stări unice, cum ar fi pentru cineva — în viață sau în vis — dragostea bunăoară. Vocația de a fi poet, căci la aceasta cred că s-a referit Sainte-Beuve, e destul de rară, mai rară chiar printre literați decît în restul lumii, fiindcă literatul și implicit criticul literar, inevitabil, este mai expus rutinei expresive, manierei (există și o manieră a receptării), a ceea ce într-un fel se poate numi retorică literară și care este un surogat al poeziei. Nu e rău deci să existe un poet în critică, dacă nu pentru altceva, cel puțin pentru a avea garanția descoperirii poeziei, așa cum Baudelaire extaziat a putut descoperi pe Edgar A. Poe dar cum, din păcate, criticul Sainte-Beuve nu l-a putut prețui pe Baudelaire.

— Acum cînd ești autorul unui volum de poezii nu ți se pare că uneori critica dibuie în labirintul unei poezii al cărei fir nu-l deține?

— Poetul autentic nu e consacrat de apariția unui volum, fie acesta chiar rodul mai multor etape din viață. De altfel nici nu există poet egal cu sine însuși, nici în creație, nici în inspirație. Iar dacă e adevărat că nu întotdeauna criticul deține firul Ariadnei în labiritul poeziei, nu-i mai puțin adevărat că în acest labirint al cuvîntului inspirat însuși poetul își pierde firul călăuzitor...

— Ți-am citit cu atenție volumul și am observat că una din calitățile lui este reticența. Ai rezistat tendinței de a spune totul, de a explica și repeta. Nu-i așa că te-ai ferit să dispară sugestia, acea parte nesupusă a poemului în care se află, de fapt, poezia?

— Numești reticență o calitate inerentă poeziei, deși nu mi se pare că ea poate fi considerată drept un criteriu de valorizare a versurilor. Poetul nu vrea cu tot dinadinsul să nu spună totul, ci dimpotrivă. Exprimată, poezia este o cristalizare prin cuvînt. Dar cuvîntul este un mister. Nicăieri nu se vede mai bine aceasta, decît în poezie. Prin cuvînt descoperim poezia, dar tot prin cuvînt pierdem fiorul existențial al stării de cunoaștere prin care pătrundem în esența realității și ne balansăm între ființă și neant, între rostire și vis.

— Prin esența ei poezia ta este discretă, nevoind să miște, ci să convingă, nu să tulbure, ci să limpezească? Poți să ne spui de ce?

— După cum se poate lesne observa, eu am scris o poezie neoclasică, menită să limpezească și să cristalizeze anumite stări subiective ale unei cunoașteri cu valoare generală umană. Multe poeme au fost scrise pentru a reedita, într-un limbaj cît mai potrivit, fie el chiar asemănător în muzicalitate sau cadență cu limbajul altor profunzi căutători de zăcăminte expresive ai limbii române, — față de care toți stihuitorii avem datorii neprecupețite pentru darul pe care ni-l înlesnește de a savura cu ajutorul cuvintelor ei incomparabile — farmecul unor trăiri particulare care ies din spațiul obișnuit al cunoașterii.

— „Spațiul intim" dibuie, firește, acele puncte sensibile ale sufletului încît îți lasă impresia că mesajul tău e esențial. Eu sînt martor că puteai să intri cu brio în antologia „11 poeți bănățeni" sau în „Noua poezie bănățeană". De ce atîtea complexe?

— Tu știi că atunci cînd am început să scriem noi, cu peste patruzeci de ani în urmă, în Banat nu existau scriitori excepționali, în schimb, exista o sensibilitate culturală și artistică formată la exigențele artei moderne și ale unui baroc etnografic deosebit de înzestrat. Noi, primele generații ale școlii românești de după Unire, visam o afirmare pe măsura acestor exigențe culturale. Din nefericire, timpurile au fost vitrege iar războiul ne-a impiedecat pe toți tinerii de atunci să ne formăm personalitatea. Antologiile menționate au lansat un semn de existență a idealurilor estetice care ne însuflețeau. În poezie, în speță, se impunea un efort pe care nu toți stihuitorii bănățeni îl înțelegeau. Saltul calitativ se impunea să fie concretizat ca un țel, iar scopul cărții **„Noua poezie bănățeană"**, la întocmirea căreia am lucrat împreună cu Virgil Birou, cel care avea din grupul nostru cel mai mare prestigiu, țintea tocmai scopul de a demonstra existența, în Banat, a unei generații care concepea arta altfel decît cu mentalitatea provincială a înaintașilor. Ca student în estetică, eu consideram că anii mei de ucenicie poetică vor începe abia după clarificarea unui ideal estetic corespunzător. Cu cît pătrunzi în misterul cuvîntului, în poezie, nu poți fi decît complexat, fiindcă n-am avut pînă acum revelația propriei mele descoperiri.

— Îți cunosc traducerile din Paul Valéry. Ca traducător, n-ai avut impresia că te supui în chip voluntar unei gîndiri străine, că te faci conștient un altul, rămănînd în același timp tu însuți, încercînd să domini limba ta proprie?

— Am tradus din Paul Valéry ca și din Baudelaire, prețuindu-i deosebit de mult, din nevoia de a-i simți că îmi vorbesc românește, cel puțin în cîteva din extraordinarele lor poeme. Încrezător de asemenea că fiecare dintre ei, dacă ar fi vorbit românește, ar fi dat un plus de tîlc și de vibrație trăirilor lor lirice. Am vrut așadar cu toată ființa mea, să devin un altul, deși îmi dădeam seama, vai, că nu mă cuceresc la fel toate poemele acestor mari creatori de limbaj poetic, ci numai acelea în care mă regăsisem parcă pe mine sau un suflet ce putuse fi odată al meu.

— Ceva despre literatura bănățeană privită prin creația lui Ilie Ienea și Virgil Birou?

— Ilie Ienea și Virgil Birou, alături de Anișoara Odeanu și de Romul Ladea, erau singurii artiști bănățeni care s-au realizat la un nivel care depășea cu totul provincia, în perioada cînd generația noastră publica primele ei lucrări literare. Ienea, habotnic în crezul său estetic, era un poet îndîrjit, preocupat numai de obsesiile lui creatoare. El disprețuia succesul la public, spectacolul afirmării și al comparației competitive. Repulsia pentru anecdotic nu l-a ajutat să realizeze un roman al ideilor în **Ard luminile-n Vitol** (1937), cu atît mai puțin un roman de anticipație științifică, așa cum l-au taxat fals unii, ci un poem metaforic, a cărui valoare stilistică a fost recunoscută cu entuziasm de un Petru Comarnescu. De cu totul altă structură, psihică și literară, Virgil Birou a fost înzestrat cu unele calități epice materializate în **Lume fără cer**, primul roman din viața minerilor din literatura română și totodată primul roman izbutit literar care oglindea viața socială din Banat, de după Unire. Valoarea literară a acestor doi scriitori, indiferent de felul cum îi recunoaște critica de azi, rămîne certă și exemplificatoare pentru mișcarea literară bănățeană

— Aș dori să evoci pagina a II-a a „Soliilor către lumină", unde am crescut împreună sub cuvintele luminoase ale lui Goethe: „Cît timp va fi ziuă, vom rămîne mereu cu fruntea sus și tot ce putem face, nu vom lăsa să se facă după noi". Ce crezi că am realizat din intențiile noastre?

— Pagina a doua a ziarului **„Vestul"**, intitulată **„Solii către lumină"**, apărea în timpul celui de al doilea război mondial și suplinea revista literară pe care noi o visam pe atunci la Timișoara și n-am putut-o realiza nicicum, în ciuda faptului că la un moment dat regionala bănățeană a Astrei, care finanța **Luceafărul**, fosta revistă a lui Aurel Cosma, a cooptat în comitetul ei de conducere și scriitori mai tineri din generația noastră. În pagina **„Soliilor către lumină"** au scris toți poeții și prozatorii bănățeni și cei din alte părți ale țării, scriitori progresiști, de crez politic antifascist, care mai tîrziu au devenit colaboratori ai revistei **„Vrerea"** și **„Scrisul bănățean"**. Deși Universitatea din Cluj era refugiată la Sibiu, unde studenții ei au înființat **Cercul literar**, cu revista sa, tinerii scriitori bănățeni preconizau aceleași idei literare în manifestul pe care l-ai lansat tu cu numele de **„Afiș literar"** și apoi în articolele care au ținut să sublinieze adeziunea scriitorilor bănățeni la ideile Manifestului Cercului de la Sibiu.

Petru SFETCA

convorbiri

Cu prof. univ. dr. ION DRĂGAN

directorul Centrului de Cercetări Sociologice al Universităţii București

Nu cu mult timp în urmă, în comuna Teremia Mare, din judeţul Timiş a avut loc o importantă manifestare cultural-ştiinţifică la care a participat, printre alţii, şi **prof. univ. dr. Ion Drăgan,** directorul Centrului de Cercetări Sociologice al Universităţii din București.

— Întrebarea de început, stimate tovarăşe profesor, se impune de la sine, ea referindu-se la activitatea ştiinţifică de actualitate pe care o desfăşoară centrul de cercetări al cărui director sînteţi. Deci. .

— În cursul celor 20 de ani, programele Centrului de Cercetări Sociologice au fost consecvent orientate spre analiza şi evaluarea dinamicii socialismului în patria noastră, spre probleme reprezentînd priorităţi de interes naţional ale dezvoltării economico-sociale a României socialiste, potrivit unei viziuni de macrosociologie dialectică militantă. O realitate socială complexă şi în rapidă transformare revoluţionară, procesul de aşezare temeinică a societăţii noastre pe făgaşul unei strategii originale, corespunzătoare realităţilor, particularităţilor ţării noastre — inaugurate de Congresul al IX-lea al partidului, în urma căreia a fost reinstituţionalizată şi cercetarea sociologică — au oferit noii sociologii româneşti un adevărat laborator viu de investigaţie, evaluare şi generalizare tehnică.

În cincinalul 1981—1985, cercetările Centrului au înregistrat o substanţială creştere cantitativă şi calitativă, programele noastre de cercetare fiind mai clar orientate spre cuprinderea macrosocială a unor fenomene şi procese din cele mai variate domenii ale vieţii sociale, accentuîndu-se preocuparea de a sesiza fenomenele emergente generate de practică, mecanismele schimbărilor sociale şi de generalizare a transformărilor calitative caracteristice procesului global al făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate. Ca rezultat al eforturilor de aprofundare şi extindere a cercetărilor, de înnoire a perspectivelor metodologice şi, îndeosebi, a preocupărilor pentru valorificarea mai complexă a rezultatelor, colectivele integrate ale Centrului au publicat aproape 40 de lucrări — monografii, volume colective, studii de sinteză, manuale

O mare parte a cercetărilor au contribuit la evaluarea specific sociologică a impactului social multiplu, profund, al procesului de afirmare a revoluţiei tehnico-ştiinţifice în întreaga viaţă socială — coordonată fundamentală a politicii partidului nostru avînd ca obiectiv major realizarea unei dezvoltări economico-sociale de tip calitativ, intensiv şi înaltă eficienţă Elaborate într-o viziune materialist-dialectică, cercetările întreprinse au reuşit să evalueze schimbările calitative ale vieţii sociale — pe planul relaţiilor de clasă, al profesionalizării, participării la conducerea vieţii sociale, la creaţia culturală şi ştiinţifică, identificîndu-se unele dintre mecanismele principale şi noii factori ai schimbării sociale de tip socialist. Urmărim să dăm viaţă cerinţelor subliniate de tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU**: **„ştiinţele sociale trebuie să aprofundeze noile fenomene economice, sociale, să sesizeze noile legităţi care apar în dezvoltarea societăţii şi, îndeosebi, în socialism. Şi în acest domeniu trebuie să pornim de la faptul că socialismul ştiinţific nu a dat răspuns problemelor odată pentru totdeauna".**

— Simpozionul naţional de la Teremia Mare ilustrează în mod convingător preocuparea statornică a sociologilor faţă de problemele satului românesc contemporan. Din acest punct de vedere, care sînt preocupările Centrului de Sociologie din Bucureşti ?

— În cercetările noastre asupra agriculturii, a satului şi a dinamicii culturale sîntem călăuziţi de ideile şi concluziile novatoare prin care tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** a redefinit, într-un spirit profund ştiinţific, statutul agriculturii ca ramură de bază a economiei noastre naţionale, a proiectat într-o lumină nouă rolul istoric al satului şi al ţărănimii în trecut şi în prezent, a fundamentat necesitatea unei noi revoluţii agrare în România.

Programul de sistematizare a localităţilor rurale, elaborat într-o concepţie unitară de dezvoltare echilibrată şi integrată rural-urbană a tuturor judeţelor ţării, ia în considerare şi, totodată, potenţează structurile economico-sociale locale, ducînd la dezvoltarea armonioasă a localităţilor rurale, îmbunătăţirea condiţiilor de viaţă ale ţărănimii şi celorlalte categorii din mediul rural, punerea în valoare a tradiţiilor edilitare şi culturale locale, promovarea celor mai vii şi autentice valori sociale ale satului, depăşindu-se, totodată, dispersarea exagerată a satelor. Crearea unei reţele echilibrate de aşezări rurale viabile, creşterea, în limite raţionale, a dimensiunilor colectivităţilor rurale, îmbunătăţirea dotărilor edilitar-gospodăreşti, pe de o parte, extinderea suprafeţelor agricole, şi pe de altă parte, adîncirea diviziunii muncii şi optimizarea utilizării resurselor naturale, economice şi de muncă locale. Orientarea spre crearea centrelor agro-industriale ca tip predominant de structură pentru modernizarea aşezărilor rurale — îmbinînd echilibrat elementele civilizaţiei urbane cu valorile socio-culturale ale satului — constituie expresia logică a faptului că dezvoltarea agricolă pe cale intensivă, promovarea industrializării zonelor rurale şi dezvoltarea socială rurală sînt integrate într-un sistem de acţiune unitar şi armonios de natură să asigure înflorirea multilaterală a patriei noastre socialiste.

— Aţi participat la simpozionul naţional de la Teremia Mare; cu acest prilej, aţi avut posibilitatea să cunoaşteţi această înfloritoare localitate rurală din judeţul Timis, pe minunaţii constructori de viaţă nouă de aici. Ce impresie v-a făcut aşezarea şi cei care îi conferă dimensiunile unei civilizaţii socialiste ?

— Deosebit de important mi se pare faptul că se acţionează potrivit unui program coerent, bine chibzuit, pentru dezvoltarea multilaterală-economică, socială şi culturală — a comunei, pentru înflorirea vieţii materiale şi spirituale a locuitorilor ei. Că în acest proces, sînt puse în valoare, deopotrivă, resursele naturale şi umane ale dezvoltării, sursele bogate oferite de natură şi această resursă inepuizabilă care este inventivitatea şi inteligenţa oamenilor. În al treilea rînd, integrarea culturii în acest proces de dezvoltare, odată cu cultivarea tradiţiilor. dîndu-se o atenţie deosebită înnoirii şi modernizării vieţii spirituale a oamenilor, formării lor în spiritul marilor valori ale societăţii noastre. În acest fel se cultivă, în folosul dezvoltării agriculturii şi comunei ,mîndria oamenilor de a fi cetăţeni ai unei colectivităţi cu frumoase tradiţii, realizări dintre cele mai semnificative pe toate planurile, cu mari perspective de dezvoltare. Educaţia şi cultura, perfecţionarea pregătirii oamenilor ocupă, pe bună dreptate, un loc important în realizarea programului de modernizare economico-socială a comunei. Ideea centrală care călăuzeşte acest program este aceea a valorificării resurselor locale, a forţelor proprii, punîndu-se astfel în viaţă cadrul stimulator oferit de autoconducerea, autogestiunea şi autofinanţarea comunei. Tocmai în acest sens simpozionul organizat la Teremia Mare a avut ca temă „Dezvoltarea prin forţe proprii a comunităţilor rurale. Schimbări sociale în comuna Teremia Mare".

În valorificarea resurselor naturale existente sînt folosite tehnologii adecvate — numite în literatură şi tehnologii intermediare —, produs al inventivităţii oamenilor, al specialiştilor locali, făcîndu-se, totodată, apel la noile cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii contemporane, la ajutorul unor specialişti din institute de cercetare, din învăţămîntul superior. Ajutorul dat în această direcţie de cadre din C.N.S.T. este de importanţă deosebită Avantajele micii industrii bazate pe resurse locale sînt bine folosite.

Toate aceste preocupări şi direcţii de acţiune şi-au găsit concretizarea în semnificative amenajări, realizări şi instituţii tehnologice, economice, culturale şi ştiinţifice, a căror activitate se află în extindere şi perfecţionare. Se distinge, în primul rînd, amenajarea complexă pentru valorificarea superioară a apei geotermale, separarea şi utilizarea gazelor din apa termală şi producerea de energie electrică. Pe această bază s-a putut elimina carbidul din mica industrie locală şi s-a înlocuit complet combustibilul lichid la brutăria comunei. Sonda pusă în funcţiune permite să se producă peste 1 000 Nmc gaze derivate pe zi-energie — irosită în trecut —, dar care va avea o utilizare tot mai complexă (se are în vedere extinderea bazei de tratament pentru recuperarea forţei de muncă, amenajarea unor uscătorii de fructe, cherestea o linie de producere a sucurilor naturale, amenajării pentru creşterea intensivă a peştilor etc.). În proiect se află valorificarea complexă a tescovinei, inclusiv pentru producerea energiei electrice, trecerea la gospodărirea mai judicioasă a îngrăşămintelor naturale etc.

Pe plan cultural, comuna dispune de patru expoziţii (de arheologie şi istorie, de viticultură, de arte plastice şi design, un început de muzeu literar), precum şi de un laborator pentru informare, documentare şi stimularea inovaţiei tehnice. La un loc, acestea formează un adevărat **centru cultural** dinamic multivalent, exemplu minunat de inovaţie culturală.

— Există, desigur, un dinamizator care declanşează energiile şi spiritul de inventivitate al oamenilor...

— În miezul acestui proces de modernizare şi dezvoltare a comunei se află organizaţia de partid, comitetul de partid şi consiliul popular al comunei, care se preocupă consecvent de transpunerea în viaţă a hotărîrilor partidului şi statului nostru, a indicaţiilor secretarului general al partidului privind folosirea complexă a resurselor locale, a noilor surse de energie, dezvoltarea micii industrii, înfăptuirea autoaprovizionării şi autofinanţării localităţilor. Am fost impresionaţi de dinamismul inventiv al primarului comunei, Wiliam Heinz, un comunist neobosit, plin de entuziasm, un gospodar chibzuit. Experienţa de la Teremia Mare confirmă încă o dată proverbul „omul sfinţeşte locul". Ea arată ce mare resursă de dezvoltare este inventivitatea, dorinţa şi pasiunea oamenilor, hărnicia lor, ca atribute ale spiritului revoluţionar

— Vă adresăm ultima întrebare — nu înainte de a vă mulţumi călduros pentru amabilitatea acestei întrevederi — şi ea îl are în vedere pe omul de ştiinţă şi proiectele sale de viitor...

— Proiectele personale au, desigur, importanţa lor în orice domeniu al cercetării. În sociologie, prin excelenţă, cercetarea presupune o muncă de echipă, pe cît posibil multidisciplinară. Mă străduiesc să urmăresc cît mai pe larg acest stil de muncă, de organizare şi desfăşurare a cercetării, pentru a putea realiza cercetări de relevanţă teoretică şi aplicativă, răspunzînd sarcinilor ce revin cercetării sociale din documentele Congresului al XIII-lea, din indicaţiile secretarului general al partidului, tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU.** Împreună cu colectivul de temă pe care îl coordonez, am finalizat pentru tipar o lucrare asupra relaţiei dintre cultură şi profesionalizare în rîndul muncitorilor, în condiţiile revoluţiei tehnico-ştiinţifice contemporane. Cu acelaşi colectiv am trecut, din acest an, la un studiu de sociologia muncii industriale, axat pe problematica atît de actuală a programului de modernizare a proceselor de producţie şi a organizării muncii. Mă preocup, de asemenea, de activitatea unui colectiv care studiază comparativ în diferite zone (inclusiv la Teremia Mare) procesele de autodezvoltare şi modernizare a comunităţilor rurale. Lucrez, împreună cu colegii din diferite centre universitare, la elaborarea unui manual unic de sociologie. Aş adăuga că un colectiv de la Centrul nostru, cu care colaborez, a început munca pentru elaborarea primului tratat de istorie a sociologiei româneşti. Consider că în prezent cercetarea sociologică este în măsură să aducă o contribuţie utilă la aprofundarea, sub raport teoretic şi practic, a problemelor ridicate de dinamismul revoluţionar al societăţii noastre

Întrevedere realizată de

Nicolae PÎRVU şi

Amalia GERGEN

ancheta „ORIZONT"

Argumente pentru redescoperirea orașului

Timișoara industriei a prilejuit reporterilor revistei și — implicit — cititorilor ei, întîlnirea cu noile ctitorii, cu acele spații unde ritmul înalt de dezvoltare definește, ca pretutindeni în România acestor ani, coordonatele modului de a vedea rostul și locul omului în societate, propriu socialismului. TIMIȘOARA — UN ORAȘ AL SPIRITULUI CREATOR — iată subiectul acestei dezbateri, la care am invitat, azi, oameni de cultură, artă și litere, pentru a descrie imaginea Cetății culturale. Așadar, unsprezece răspunsuri, la o unică întrebare, TRAVERSEAZĂ TIMIȘOARA UN MOMENT CULTURAL IMPORTANT ? UN MOMENT DE VÎRF, DE EXCEPȚIE ?

DESPRE CUCERIREA CULTURII

Raportată celorlalte orașe importante ale țării (Iași, Cluj, Brașov), în psihologia comună, Timișoara se remarcă doar prin două atribute ale sale : de puternic centru economic-industrial și de oraș al parcurilor și grădinilor. Se recunoaște cu sfială o tradiție culturală timișoreană (la nivelul celorlalte centre menționate) și se cunoaște prea puțin (spre a se recunoaște mai mult) forța culturală a prezentului.

Acum 36 de ani veneam la Timișoara, unde aveam să găsesc una din cele mai puternice școli de artă din țară (ea aflîndu-se aici din 1933) și care avea să determine în mod esențial construcția spirituală a unor generații de elevi și viitori oameni de cultură. Mai mult, într-un sens general — acela al menirii unei Școli de artă — ea avea să emane și să mențină un **climat de cultură**. Prin 1960, absolvenți ai Institutelor de artă din țară (unii — foști elevi timișoreni), găsesc și regăsesc la Timișoara nu doar o atmosferă de „liniște pentru lucru", ci și o matrice spirituală în care își pot manifesta nestînjeniți, cu seriozitate, „neliniștea" cunoașterii. Sînt anii în care avangarda artistică a Timișoarei constituie, în bună parte, avangarda artelor plastice din România. În 1970, Liceul de artă al orașului devine unicul liceu de artă din țară, axat pe **cercetarea** plastică și pe o estetică a formelor utile determinînd, în bună parte, evoluția învățămîntului artistic de la noi. Și iată, un lucru nu îndestul de cunoscut, poate, marelui public : în domeniul artelor plastice, Timișoara e recunoscută drept cel mai important centru cultural (din „provincie"), cotă menținută constant de-a lungul anilor și probată recent de valoarea expoziției Filialei timișorene de la sala Dalles (București, 1985).

Tot cu valoare de „unicat", prin anvergura intelectuală și artistică, prin amploarea și calitatea participării, trebuie menționată seria bienalelor „Studiul", numeroasele „personale" ale unor mari artiști din țară, prilej de fertile dezbateri teoretice, în cadrul unor mese rotunde, asupra destinului artei contemporane. Alte expoziții de grup, importante, axate pe o idee, — expozițiile tinerilor de la **Atelier '35**. Apoi „Topos și adecvare", o premieră națională, rezultat al interferenței arhitecturii cu artele plastice. După anii '80, începe seria taberelor de artă profesionistă în numeroase din comunele județului (serie deschisă memorabil de Teremia Mare). Galeriile permanente de artă în mediu rural, acțiunile interdisciplinare care au avut loc cu acele prilejuri sînt, din nou, lucruri cu totul noi în peisajul artistic al țării, prea puțin cunoscute, prea puțin comentate. Cît despre **orașul** Timișoara, nu voi înceta să semnalez actul de cultură, prin care grija edililor, entuziasmul, talentul și inteligența unui grup de arhitecți au acționat asupra centrului istoric — Piața Unirii (apoi și asupra altor zone). Ele au fost reconstituite cu **știință**, spre a fi restituite locuitorilor ca un spațiu de **cultură**. După cum nu altceva este rezultatul primei ediții a taberei de sculptură din Timișoara (o premieră, și ea, prin centrarea tematică a lucrărilor ce compun ansamblul de pe faleza Begăi). Toate acestea sînt suficiente argumente, sper, pentru asumarea **de drept** și **de fapt**, cu justificată mîndrie, a tuturor cuceririlor culturale ale acestui oraș. Cultura trebuie însă și protejată, apărată (ca orice cetate, după actul întemeierii). Ea trebuie fortificată. În cultură se cucerește prin discretă protejare. De aceea aș semnala următoarele. Le-aș semnaliza, ca pe niște avertizoare, ca pe un orizont al speranței și așteptării întru **mai bine**. Așadar, ce așteptăm ? Spații corespunzătoare pentru secția de artă plastică a Liceului de arte ; încheierea cît mai grabnică a restaurării și amenajarea corespunzătoare a viitoarei Secții de artă a Complexului muzeal ; protejarea și recondiționarea unor săli pentru expoziții ample (Bastion, viitorul Centru civic) ; înființarea unor galerii mici în noile cartiere : reluarea taberelor de sculptură din perimetrul orașului. O frumoasă și imediată perspectivă — Grădina Botanică. Iată doar cîteva „proiecte", unele. cele mai multe, pe cale să se transforme în realitate.

Constantin
FLONDOR STRĂINU

CULTURA CA AER, APĂ, PĂMÎNT

După umila-mi părere, problema de esență nu e aceea de a ne **mîndri** cu piscul atins (riscat spus) la care am fi ajuns, ci de a delimita cu onestitate și răspundere, cu asumare integrală și corectitudine a actului de cultură, tot acest „șir de vîrfuri" capabile să facă din orașul de pe Bega nu doar o „cetate a științei" (sintagmă !), ci și o, deocamdată, capitală a muzicii, teatrului și plasticii, prin cunoscutele vernisaje și festivaluri petrecute cu o anume ritmicitate. La ele au participat nume de răsunet, alături de care localnicii au demonstrat că și în aceste domenii „nespecicifice zonei", își înscriu cu demnitate și probitate talentul și vigoarea, nu doar în știință și tehnică. E fals să se creadă că personalitatea X din capitală sau de peste hotare „ridică" la nivelul său personalități, așa-zis, „locale". Cine pune problema astfel, neagă existența unor artiști autohtoni de valoare (artiști ce trebuie puși în valoare nu numai la ocazii competiționale).

Ca om, locuitor al „cetății de pe apă", cum răsună numele urbei de către evul mediu, străin fizic, mai puțin sentimental, deci și subiectiv, cred că în generațiile ce cresc acum și în cele viitoare, trecute prin filtrul cultural oblăduitor al acestora, stă excepționala idee de „vîrf cultural" — evident, niciodată tangibil integral, spre a putea păstra în noi motorul existenței creatoare : Speranța ! Trecutul nu l-am făcut noi, prezentul îl facem cum putem, dar viitorul le aparține nu ca un drept la o entitate culturală românească purtînd iz de enclavă, ci ca parte constituantă efectiv și afectiv unui dat cultural înalt, cel care va fi spiritualitatea României de mîine. Un cumul de date culturale, aflate pe merit la nivelul spiritului viu, dar latent, la nivelul marelui potențial de care dispune acest popor, am certitudinea că ne va așeza, dincolo de orice speculații dicționăricești : „cultură-știință-civilizație", pe un loc de frunte în mica noastră lume pămînteană. Cred că avem unica șansă, aici, și acum, de a fuziona spiritualitatea științifică (considerată a fi „specifică" zonei), cu cea umanistă. Pașii de apropiere făcuți pînă acum spun totul. Dar nu trebuie să lăsăm creația artistică doar ca înlocuitoare a patimii pescuitului ; ca act de relaxare și refacere (vezi ping-pong, tenis, fotbal, înot ...) petrecute în „timpul liber". Dezvoltarea unui climat cultural ne poate așeza pe un „vîrf" al unei exemplarități demne de urmat (o spun fără risc) de o umanitate bîntuită de dilema buridanică dintre știință și cultură umanistă. Revenind acum la ideea din generic, cel mai important lucru mi se pare să conștientizezi faptul că ești contemporan cu tine însuți ; că trebuie, care-va-să-zică, să dai totul Acum și Aici. E și o mare bucurie la mijloc, o știu toți creatorii, dar am scris (gîndit) toate aceste lucruri ca simplu om al cetății care nutrește nu doar speranța unui „reviriment", ci crede că va trăi cultura ca aer, apă, pămînt, hrană, într-un areal pe măsura potențialului atît de profund al acestui popor.

Paul Eugen BANCIU

UN MOMENT DE EXCEPȚIE

Da, traversează. În literatură, fără îndoială. De la volumele antologice ale poeților (**Iarna imperială** de Anghel Dumbrăveanu în B.p.t. cere o subliniere specială), pînă la romanele prozatorilor maturi, tentați acum de sinteze, dar și de aventuri experimentale, multe ar fi de analizat pe larg. Al treilea volum al impunătoarei construcții a profesorului Eugen Tudoran (**Blaga, mitul dramatic**), **Cuvinte românești**, recent apărut sub semnătura profesorului G. I. Tohăneanu reprezintă cercetări de mare angajare, între cele mai bune de la noi. Rezultatele unor strădanii ce se întind de-a lungul unei vieți. Între tinerii autori, care mi se par realmente importanți, Daniel Vighi, Antoaneta C Iordache, Viorel Marinescu, Mircea Posa, Marcel Tolcea, Lucian P. Petrescu apar în volume individuale și colective care confirmă o vocație. Mă bucură faptul că autori ca Lucian Alexiu, Vasile Popovici, Mircea Mihăieș, Adriana Babeți, Adrian Dinu Rachieru, Smaranda Vultur, Pia Teodorescu Brînzeu, unii semnatari, deja, ai unor volume, alții în așteptare, publică studii temeinice în reviste din țară și din străinătate. Evident, așteptăm recunoașterea calității debutului lui Marian Odagiu ; de aceea mă bucură, cu atît mai mult, premiul C.C. al U.T.C., recent obținut.

Atunci cînd scriu că **orașul traversează un moment de excepție**, scriu așteptînd cărțile unor autori de mare prestigiu. Nu mulți, și nici foarte prezenți în revistele literare, dar **prezențe** într-o viață literară, culturală, dinamică, vie, capabilă, cred, de mari surprize.

Cornel UNGUREANU

DORINȚA DE EMULAȚIE

Fără îndoială, pentru a se dezvolta plenar o viață culturală are nevoie de o structură instituțională, organizatorică și materială propice. Constituirea acesteia, în cazul de față, nu poate fi contestată de nimeni. Ea stimulează, trezește și pune în valoare forțe creatoare demne de luat în seamă în toate domeniile, atît de diversificate, și totuși atît de strîns legate între ele, ale artei. Prin forța lucrurilor, măcar că nu ne ținem străini de aprecierea celorlalte, ne vom mărgini a creația plastică, pe care ne străduim, după puteri, să o comentăm „la zi", de o bună bucată de vreme. Tocmai existența unei puternice filiale, afirmarea recunoscută în țară și peste hotare a unui impresionant număr de pictori, graficieni, sculptori și artiști decoratori a dus nu la inhibarea talentelor „mari și noi", ci la dorința lor de nobilă emulație : iar aceasta — de prisos s-o subliniem — contribuie în parte la stîrnirea nevoii de autodepășire a consacraților înșiși, căci vîrful piramidei se înalță cu atît mai sus cu cît baza sa este mai vastă. Și atunci, o singură galerie de artă răspunzînd exigențelor fundamentale pentru un atare lăcaș devine, pe zi ce trece, neîndestulătoare. Tinerii de la **Atelier 35** (după ce au rătăcit prin cîteva săli improprii) vor avea acces la **Helios** — ceea ce e bine, dar programul acesteia va deveni astfel și mai înghesuit.

Avem în oraș monumentaliști de netăgăduit prestigiu, verificat în confruntări cu confrații de pe întreg cuprinsul țării ; succesele în decorarea unor spații arhitecturale sau naturale (faleza Begăi, spre exemplu) sînt remarcabile. Dar monumentele de marcă, alte orașe, chiar mai mici decît al nostru, parcă, au mai multe. Și cîte proiecte și machete superbe mi-a fost dat să văd, elaborate cu inspirație și bună știință, de artiștii de aici !

Asemenea însemne neprieritoare, menite să arate timpului adevăratul său tipar, ar constitui de bună seamă, răspunzînd unui legitim orgoliu, încununarea efervescenței vieții spirituale a Timișoarei zilelor de azi.

Deliu PETROIU

O SETE DE ÎNNOIRE

Mi se pare că niciodată, în cursul timpului, literatura scrisă în această zonă a țării nu a cunoscut un moment mai generos, mai bogat în personalități de recunoscut prestigiu în perspectiva literaturii naționale. O anumită vivacitate, o sete de înnoire, o tot mai subliniată gravitate în tratarea problemelor scrisului au făcut posibilă apariția unui climat literar, diversitatea preocupărilor, existența unor cărți de valoare, care, nu de puține ori, se situează pe pozițiile avansate ale scrisului românesc de astăzi.

Unul din aspectele revelatoare ale acestui moment al literelor timișorene este critica, istoria și teoria literară, un spațiu în care **Eugen Todoran, G.I. Tohăneanu, Livius Ciocârlie, Cornel Ungureanu, Șerban Foarță, Simion Mioc, Crișu Dascălu, Mandics György, Eugen Dorcescu** sau dintre cei mai tineri, **Lucian Alexiu, Vasile Popovici, Marian Odangiu, Mircea Mihăieș**, reprezintă, fiecare, într-o ierarhie a valorilor acestui domeniu, nume de critici importanți. Timpul de azi și timpul de mîine vor arăta mult mai expresiv această realitate indubitabilă.

Anghel DUMBĂVEANU

COMPLEXUL DE EGALITATE

Să ne amintim că în 1943, cînd apărea la „Editura Contemporană" **Iana Hoinara**, Pompiliu Constantinescu — comentînd debutul Sofiei Arcan — observa că Banatul reîncepe să intereseze prin frămîntările artistice. Această „nouă romancieră" se ivea într-o vreme în care asistam — după Th Rășcanu (v. **Acțiunea**, 5 ianuarie 1944) — la „o invazie de dudui în literatură" ; era blamată „romancieria", dar era recunoscută (chiar dacă voalat de unii și insolent de alții) o lungă și supărătoare absență a Banatului în spațiul nostru literar. Anii din urmă vin să corecteze, cu argumente palpabile, de neingnorat, această ideea care a făcut carieră : spațiul bănățean ni se dezvăluie ca o lume bogată în fapte culturale, și o geografie a literaturii noastre (necesar a fi scrisă ; tentantă pentru mulți, obsesivă pentru mine) va trebui să exploreze și să reabiliteze zăcămintele Provinciei.

Dacă nu divorțăm în practică de teorie, atunci — îmbrățișînd cu entuziasm teza policentrismului — trebuie să ne înscriem în circuitul axiologic animați de „complexul de egalitate", recunoscînd și demonstrînd forța culturală a provinciei. E posibil ca Timișoara să devină o capitală culturală ? E posibil ; de ce să nu fie ? Seceta de personalități a trecut, condiții fertile sînt : firește, dacă voința și putința merg mînă în mînă.

Iată, o recentă apariție editorială (mă refer la impozantul volum semnat de Cornel Ungureanu) care analizează tectonica prozei noastre chiar din Timișoara și propune o ierarhie în consecință ; că asta supără, nu mai încape vorbă, reacțiile unora fiind întrutotul previzibile.

Multă vreme Banatul a refuzat competiția ; pericolul infatuării (dacă păstrăm proporțiile, gîndul poate luneca la trufașul Albion) nu era doar potențial ci, aș zice, păcat cronic. Soarele filantropiei literare mîngîia acest binecuvîntat ținut, încrezător în supremația sa ; delirul localist superlativistic, spiritul subcritic slujeau de minune sastiseala și scleroza, dilatînd axiologic clipa fără a mai opera reducerea la scară, ignorînd dezinvolt reparațiile viitorului. Megafoanele funcționau, bacteriile literare prosperau ; bunăstarea trebuia afișată. Ceea ce a lipsit aici (și absența încă se resimte și chiar se simte) ar fi tocmai **spiritul critic.**

Să observăm că un sînge proaspăt irigă acum arterele literaturii timișorene. Nu mă refer la densitatea condeierilor buluciți la porțile gloriei, ci la maturizarea și profesionalizarea unora dintre scriitorii tineri (nu dau nume ; ele se cunosc), scăpați de bolile infantilismului (observație valabilă mai ales pentru cei care, vorba lui Iorga, iau în mînă un „sceptru de critic"). Literatura ca flux viu, creatoare de climat și rezultantă a acestuia, urmează să culeagă roadele. Efectele acestei efervescențe, întreținută de un buchet pe personalități, dar și de cei mai tineri reprezentanți, intrînd în competiție la scara întregului (ei nu mai sînt ambasadorii Provinciei, ci ai literaturii române) se vor vedea ; sîntem, cred eu, încă în faza acumulărilor. Așa fiind, literatura care se face aici își pregătește momentele de vîrf ; ele vor putea veni și sînt convins că vor veni. Important e ca puterea fecundatoare a spiritului să țîșnească la lumină, înscriind această zonă în concertul literaturii noastre, fără umilințe sau false orgolii, fără zgomot estradistic, dar cu civilitate. Cred în destinul fericit al literaturii de aici.

Adrian Dinu RACHIERU

SEMNE ALE VITALITĂȚII

Da : prin **substanțialitate**, prin **dinamism**, prin **diversitatea** manifestărilor sale, Timișoara, spunînd aceasta, mă gîndesc, deopotrivă, la creația literar-artistică, la creația științifică, la cultura de masă. Or, densitatea substanței, dinamismul, reacția rapidă la solicitările factorului economico-social, diversitatea sînt tot atîtea semne ale **vitalității**. După cum, semn al vitalității este și capacitatea procesului de a-și asigura continuitate, durată, **perspectivă**. Aduc, pentru această din urmă afirmație (și nu doar pentru ea), un argument-model (între nenumărate altele, firește), un singur argument, extras din sfera profesiunii mele : anume, recentele cărți de debut ale Editurii „Facla" (în proză sau poezie) : **Drumul cel mare, Gustul livezii, Argonauții.** Am reținut aceste lucrări fiindcă, prin însuși statutul lor (debuturi), ilustrează pregnant — tipologic vorbind — complexitatea, dialectica lăuntrică a fenomenului discutat. Într-adevăr, ele probează, simultan, consistența momentului și disponibilitățile lui de a genera și susține creație. Apartenența prezentului la viitor. Și încă ceva : în sumarul lor sînt incluși autori nu doar din Timișoara și din împrejurimile imediate ale cetății, ci și din multe alte județe (unele foarte îndepărtate). Semn — și acesta — al unei organice, firești integrări a faptului cultural de aici în sincronia și diacronia culturii naționale.

Eugen DORCESCU

HERALZI AI CETĂȚII

Ascendența muzicală a Banatului ne îndeamnă a evalua obiectiv pulsul prezentului, prospectînd cu justețe modalitățile prin care aceste priorități vor putea rămîne un dat definitoriu spațiului nostru cultural. Evaluînd dimensiunea efortului instituțiilor profesioniste, Filarmonica și Opera, de a promova creația autohtonă, nu putem releva decît cu satisfacție transformarea fiecărei primăveri a orașului în luna mai, într-o întîlnire cu volutele sonore ale celor mai împlinite opusuri muzicale românești. Căci Filarmonica bănățeană a ajuns a fi rîvnită de cei mai proeminenți compozitori, din dorința ca tocmai de la această tribună prestigioasă să-și înceapă ele, capodoperele, drumul spre eternitate. Opera promovează, de asemeni, cu discernămînt, creația autohtonă — vezi recentul succes al premierei absolute „Fluviul revărsat", în paralel cu perpetuarea acelor valori clasice care rămîn corolarul simptomatic al potențialului unei astfel de instituții complete. Recentele achiziții, precum soprana Agnes Contras, baritonul Ladislau Fogel, ca și tînăra Melania Ghioaldă creditează șansa acestui teatru liric de a-și menține prestigiul înscăunat încă acum 40 de ani de către Aca de Barbu.

În aceste zile, afișele Filarmonicii au fost literalmente inundate de concertele elevilor Liceului „I. Vidu", care-și revendică statutul de mici profesioniști. Prezențe solistice ca Valentin Casapu, Corina Bololoi, Claudia Jitariu sau atîția alții au entuziasmat prin nivelul artei lor interpretative. Sala „Studio" găzduiește zilnic recitaluri și concerte, unde arta foarte tinerilor Ioana Atudoroaie, a Corinei Belcea ori Radu Blidar îmbracă hlamidă de sărbătoare. Mișcarea corală amatoare vestește la rîndu-i prezențe active, veritabile solidarități de castă, de o spontaneitate cuceritoare. Iată, chiar în aceste zile, două coruri cu profil muncitoresc, ambele cu frumoase performanțe, s-au antrenat într-un profitabil dialog : Regionala de căi ferate Brașov s-a întrecut cu omonimii timișoreni.

Doru MURGU

EVENIMENTE

Nu cred, din principiu, în anchetele, în chestionarele, în campaniile, pe scurt, în sforțările — de noi făcute — care țintesc să ne propulseze în atenția lumii. Nu cred în subtilele aranjamente care iau, mai direct, mai pe ocolite, forma degetului arătînd, fudul, pieptul celui care anchetează și, în același timp, răspunde. În cultură, și mai ales în literatură, asemenea gesturi sînt inutile. Dacă nu deranjează pe nimeni ele nici nu schimbă prea mult opinia celor pe care presupunem că-i vom îmblînzi. Departe de a face o impresie bună, ele dau senzația forțării unor uși care s-ar fi putut să fie deschise. Nu cred nici în utilitatea demersurilor de genul **noi vorbim, noi auzim,** pentru că experiența ne învață că, într-adevăr, foc fără fum nu iese niciodată. Și, de ce nu, nici invers. Sau mai degrabă invers.

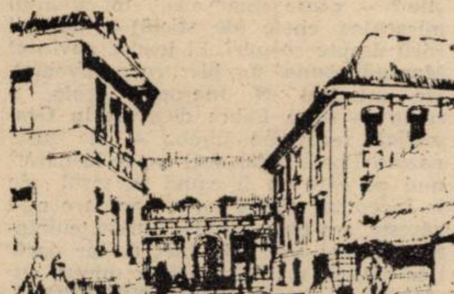

Și totuși, poate că o încercare nu strică. O singură încercare, pentru a spune — numai pentru a mai spune — o dată ceea ce știe, ceea ce vede toată lumea. Vreau să zic, toată lumea echipată cu suficient discernămînt. O viață literară agitată nu înseamnă, automat, și o producție literară în rimă cu aceasta. Prea adeseori jocurile de culise pun între operă și valoare un zid pe care puțini entuziaști țin să-l sară. Depărtarea de centru poate fi un avantaj, dar poate fi și un insurmontabil dezavantaj. Cuvinte valabile pînă în urmă cu cîțiva ani și pentru Timișoara, dar parcă din ce în ce mai puțin valabile în ultima vreme. Jumătatea deceniului trecut a marcat, în critică, de exemplu, impunerea cîtorva nume de primă mărime : Livius Ciocârlie, Șerban Foarță, Cornel Ungureanu. Dacă cel dintîi și-a trădat vocația pentru proză, dacă Șerban Foarță practică o uimitoare echilibristică între genurile literare (dar și culturale), Cornel Ungureanu rămîne, în întregime, ceea ce am putea numi prototipul criticului literar. Nu numai bănățean. Nu al criticului local, înfundat în orgolii cu perimetru minuscul, ci al criticului-om-de-cultură. De adîncă, adevărată cultură. Și dacă volumele publicate de către el, tinzînd, într-un fel sau altul, spre ceea ce reprezintă, acum, prima parte din **Proza românească de azi,** veritabilă istorie a romanului românesc din ultimii patruzeci de ani, și încă una din istoriile, nu numai literare, de primă mărime, este, acesta, un adevărat **eveniment cultural.** O apariție care motivează o carieră literară, marcînd inconfundabil și decisiv spațiul literar și geografic în care a fost gîndită și scrisă, regîndită și scrisă, rescrisă și gîndită, într-o obsesivă căutare a adevărului, asupra literaturii și asupra unui spirit creator.

Dacă nu ar fi acesta decît un singur exemplu din cele care se pot da la repezeală, o asemenea anchetă tot ar merita să fie întreprinsă.

Mircea MIHĂIEȘ

STAREA DE GRAȚIE A POEZIEI

Convenind că e un artificiu a vorbi despre „poezia timișoreană", a desprinde dintr-un ansamblu bine sudat : literatura română contemporană, o parte spre a demonstra, cu un argument în plus, și nu cu unul minor, că Timișoara trăiește, iar nu „traversează" !, un moment fast în destinul său cultural, se poate avansa, chiar de pe pozițiile acestei nicidecum suspectabile măsuri de precauțiune, o observație esențială. Eliberat de complexele, ca și de orgoliile localiste de altădată (ele — încă puse pe tapetul judecăților critice de unii aflați în inerția „privirii pe deasupra"), fenomenul în discuție ilustrează ceea ce se petrece în general în poezia noastră de azi. E, adică, sincronizat cu ritmurile-i de evoluție, cu dialectica-i interioară. Are, în sumă, aproximativ aceleași deschideri și, cîte vor fi fiind, aceleași limite. Dar, pentru că vorbeam despre un moment fast, se înțelege că cele dintîi sînt mai semnificative, limitele ținînd, oarecum, de un anume firesc al vieții literare. Dacă este, totuși, să stabilim diferența specifică, s-ar cuveni, înainte de toate, o referire la **starea de echilibru** : la Timișoara, în această parte de țară, vreau să spun, se scriu poezii în cinci limbi, lucru care, dintr-o dată, implică foarte multe. Intersecția ori, mai aproape, **convergența** (să argumentez ?) a tot atîtea particularități de or din etnopsihologic. A tot atîtea, fără exagerări, tipuri de sensibilitate poetică. Un climat, apoi, o atmosferă deosebită, de emulație, de dialog. După cum, un necesar dialog există între generații, fie și extreme. Între „veteranii" cu galoane de întemeietori (Al. Jebeleanu, Franz Liebhard, George Drumur, Endre Károly, Dorian Grozdan, Vladimir Ciocov, Lucian Emandi, Petru Sfetca, Ilie Măduța, Hans Mokka; și cei din „ultimul val". Iar între extreme : două „promoții" în plină maturitate, cu Anghel Dumbrăveanu, ale cărui apariții în prestigioase colecții („Cele mai frumoase poezii", „B.P.T.") vorbesc despre o intrare în prima linie a poeziei contemporane, cu Șerban Foarță, Gheorghe Azap, dar și cu Eugen Dorcescu, Crișu Dascălu, Marcel Turcu, Ivo Muncian, Eugen Evu, Mandics György, Valeriu Armeanu, Valentin Tudor, Sabin Opreanu, Aurel Turcuș, pe de-o parte, și, pe de altă parte, (ceva) mai tinerii Vasile Dan, Octavian Doclin, Slavomir Gvozdenovici, Valeriu Bârgău, Ondrej Stefanko, Eduard Schneider. Ceea ce, iarăși, înseamnă un **continuum** la nivelul generațiilor și, prin reflex, între lirismul tradițional și cel de „ultimă oră", acesta găsindu-și în Petru Ilieșu, Ioan T. Morar, Marcel Tolcea, Simona Grazia Dima, Ion Monoran, Traian Pop Traian, Eugen Bunaru și alții o identitate promisă. Renunțînd, din motive de spațiu, la alte argumente, o concluzie : poezia timișoreană se află, de-o bună bucată de vreme, într-o stare de grație.

Marian ODANGIU

UNITATEA ÎN DIVERSITATE

Efervescența unei culturi ține, mai întotdeauna, de instaurarea unei tensiuni spirituale creatoare și de proliferarea unor talente ale spațiului geografic și uman, ale locului, trimise apoi spațiului național. Dacă e să dăm un răspuns întrebării puse, trebuie, firește, să socotim momentul cultural al Timișoarei de azi în raport cu alte momente ale istoriei orașului, mai îndepărtate sau mai apropiate. Pînă la război, spațiul culturii s-a impus, mai ales, nu atît ca atmosferă în sine, sau climat cuprinzător, ci prin grupări și personalități ale locului. În pictură, prin talente remarcabile, precum Ladea, Catul Bogdan, Ciupe, Podlipny ; în muzică, prin Ijac, Cuteanu, Alma Cornea Ionescu ; în literatură, prin Virgil Birou, Vasile Ienea, C. Miu-Lerca, Petru Sfetca, Endre Kàroly, Dorian Grozdan, Franz Liebhard, Franyó Zoltán ș.a. ; în muzeistică, prin Virgil Miloia, de pildă, Timișoara crea o cultură a locului, afirmînd, în național, cîteva nume, chiar dacă atmosfera și mai cu seamă tensiunea spirituală rămîneau încă prea adesea înfeudate provinciei și conjuncturalului. Raportat la momentul cultural antebelic, cel de azi, instaurat în aceste decenii, se impune și se afirmă printr-o complexitate de date noi ale spiritualității, printr-o împletire a destinului unor personalități ale culturii cu tensiunea și climatul general cultural local și național. Aș crede că momentul cultural al Timișoarei de azi are o nemaipomenită diversitate în unitatea lui specifică. Pe de altă parte, personalitățile culturii locale au intrat azi în spațiul național la un mod firesc, fără un efort sau o pregătire prealabilă prea lungă, care să ducă la uzură. Pe de-o parte, acestе personalități sînt mai diverse și multiple azi decît înainte și ele înaintează într-o grupare mai vastă, precum în literatură, de pildă, în pictură sau în muzică, unde nu s-au impus în spațiul național, întotdeauna, ca individualități pregnante, ci, mai de grabă, ca o școală sau ca o mișcare plastică sau muzicală luată în totalitatea ei. Un alt specific al momentului cultural actual al orașului ar ține, apoi, de climatul general efervescent, față, de pildă, de cel interbelic. Există, azi, o tensiune a culturii în totalitatea ei, ce favorizează talentele. Dar și publicul apt a le descoperi și degusta. Fie aceasta în plastică, literatură, teatru sau muzică. Această tensiune se sprijină pe o elevație spirituală, reflex al unor instituții de cultură sau științifice (precum Universitatea, Institutele de Medicină, de Agronomie, Politehnic, care au lansat, în timp, odată cu promoții întregi de profesori, ingineri, medici) și sentimentul deplin al acestui reflex cultural, al acestei năzuințe frenetice spre cunoaștere. Cu siguranță, Timișoara datorează enorm acestor focare de învățămînt care au trimis, spre oraș, tensiunea unor spirite tinere, dornice de afirmare și cunoaștere, iar, prin aceasta, le-a deschis lor înșile calea impunerii într-un climat efervescent și creator. Cred, chiar mai mult decît atît, că, fără acest public ales, tînăr, nou, doritor de pătrundere în spațiul culturii, nici creatorii din varii domenii ale artei și literaturii nu ar fi avut putința afirmării lor. Leg elevația și chiar existența acestor arte, la Timișoara, de elevația unui public fin și pătrunzător, care a fost mereu alături de omul de litere și arte, la bine și la greu. Chiar școala de proză, de la Timișoara, afirmată în ultimele decenii, este expresia diversificării personalităților și a stilurilor dar și a receptării ei de către un public ales. Lîngă proza tradiționalistă, în care spiritul realist și umanismul eticist domină, dar și accentul analitic, precum în cărțile Sofiei Arcan, Mircea Șerbănescu, s-a detașat o epică marcată de accentele achizițiilor prozei moderne, în care valențele interioare pornesc de la discursul epic original, de la forța unui stil novator, pliat pe realitățile umane descrise, precum le găsim în cărțile unor prozatori ca Laurențiu Cerneț, I. D. Teodorescu, Al. Deal, Ion Marin Almăjan, Gh. Ardeleanu ș.a. Să mai amintim că noua proză tînără a irumpt și ea, în cîmpul epic, cu noi achiziții de ultimă oră, în care aerul ironic se împletește cu un discurs discontinuu, iar notația realistă, cu tenta fantastică sau onirică, precum în paginile lui A. C. Iordache, Marineasa, Pora, Vighi, Costinaș, Petrescu ș.a. Mișcarea prozei de la Timișoara conferă și ea sentimentul plenitudinar că actul creator a devenit, și în acest compartiment, un act de cultură, la care participă umanitatea din jur. Or aceasta se întîmplă numai cînd un climat de cultură a devenit un bun public. Cînd el a ajuns să reprezinte, pentru spiritualitatea locului, un moment de viață. Așa cum am credința că Timișoara de azi îl reprezintă, în ochii omului de pe aici și de aiurea.

Ion ARIEȘANU

Pagini realizate de
I. PANTEA

„Logica” povestirii

Cu ce să începi? Cu exclamația, à la Paleologu, „Avem și noi o **Logică !**“, sau cu o serioasă analiză de text? Cu aplauzele sau cu îndoiala metodică? Nici cu unele, nici cu altele. Logica scrierilor lui Radu Cosașu necesită alt tratament. Altă înțelegere, altă analiză, altă punere în pagină. Altă perspectivă asupra scrisului. Altă filozofie, dacă tot e să ne jucăm cu vorbele mari. Se joacă, de altfel (se joacă și nu prea) Radu Cosașu însuși citînd: „Orice om trebuie să scrie o **Logică** pentru a explica la Judecata de apoi cum și-a scris cărțile.“ În competiția, nu lipsită de ironie, cu filozofii, Radu Cosașu înscrie primul punct. Dar adevărurile scrisului său se află în altă parte. În bătălia, pe viață și pe moarte, cu sine însuși: a fi sau a nu fi scriitor. A spune sau nu adevărul. Adevărul **integral.** Adevăr aflat întotdeauna în altă parte, scăpîndu-ți printre degete tocmai cînd credeai că l-ai prins. Autobiografie și jurnal, colecție de reportaje, de „amintiri“, de „scene“, de balzaciene scene din viața la douăzeci și șapte, din viața la nici treizeci de ani, **Logica** este, depășindu-și condiția primordială, de mărturisire și explicație a vocației de scriitor, una din cele mai frumoase cărți de proză ale ultimilor ani.

Fără serviciu, fără adăpost, uitat de iubite, ignorat de amici, ignorîndu-i la rîndul lui, pe alții, tînărul erou al cărții scrie. Scrie de toate: reportaje, povestiri, nuvele (deși **nuvela nu există !**, exclamă un personaj). Scrie referate pentru edituri, scrie pentru prieteni, scrie pentru sertar. O adevărată mașinărie producătoare de texte. Texte uitate, texte nevăzute, texte ignorate. O întreagă lume a cărei logică n-o înțelege nimeni, iar cel care o înțelege cel mai puțin este însuși autorul-personaj. Rareori autodenunțul a mers, în literatura română, atît de departe. Rareori scriitorul l-a acceptat cu atîta seninătate. Radu Cosașu este un magistru al autobagatelizării, neuitînd, însă, nici o clipă, să facă din aceasta o artă. Cea mai bună artă posibilă a acestei lumi de **ficționari,** de mătuși, de prieteni abulici, de cartofori, de „turfiști“, de gazetari și paginatori, de binevoitori, de pseudo-literați, o lume în plină revoluție, zguduită de contorsiuni macro- și micro-sociale. O lume în care, între un „bun de calandru“ și o „vizionare la nivel“, se petrec atîtea mici și neînsemnate drame. Mici da, neînsemnate ba: memoria diabolică a prozatorului recuperează totul: cuvinte, gesturi, imagini, într-o irezistibilă **deschidere spre nuanță.** Radu Cosașu știe, ca nimeni altul, că **singurele relații demne între doi bărbați sînt cele literare.** Scriitorul-personaj nu depășește nici cu o virgulă adevărul acestei axiome. „Adevărul integral“ care, acum, în iarna lui 1957, încă nu e posibil. Dar viața? Dar revoluția? Răspunsurile abundă, n-avem decît să selectăm: „Revoluția îmi apărea verosimilă, credibilă, în măsura în care îngăduia confesiunea, fie și a unui convins“. Nu, el, tînărul scriitor, tînărul revoluționar, n-a avut de suferit nici o injustiție. Doar necesare, firești puneri la punct. Greșelile sale sînt erori de creștere, binevenite ocoluri într-o existență liniară. Dar cît de liniară? Cît de **logică ?** Și cum să o „salvezi“, cum să o recuperezi? Firește, întrebări retrospective. Probleme ale scriitorului Radu Cosașu, cel care face, în 1985, ceea ce prietenul său, Teodor Mazilu, îi ceruse în 1957: „— Auzi, Cosașule? Dacă vrei să te salvezi, descrie-ți mătușile !“ Dar atunci, în cele cîteva zile din iarna lui 1957, nu erau decît **în logica** unei stări de pre-optimism, a speranței că vei putea spune despre tine totul. O logică a cărei fenomenologie, pe cît de simplă, pe atît de greu demonstrabilă, nu spune decît un lucru: cîtă viață, atîta literatură. Radu Cosașu a știut să egalizeze perfect această ecuație

Mircea MIHĂIEȘ

---

* **Radu Cosașu, LOGICA, Editura Cartea Românească.**

cronica literară

Un poet al „provinciei”

A extrage poezia din locurile comune ale literaturii, trecîndu-le în revistă confortabil, inventariindu-le sarcastic ori facețios, făcînd suma platitudinilor vorbirii curente ori alcătuind o fabulă ironică din evocarea cîtorva tablouri ale urbei de provincie a fost și, dacă e să judecăm după o parte a ineditelor volumului antologic **Patimile după Bacovia,** continuă să fie vocația de căpătîi a lui Ovidiu Genaru. Nu, desigur, și unica direcție în care s-a încercat lirica autorului. De netăgăduită sursă livrescă, poemele din **Un șir de zile** (1966) — „laude“ aduse materiei, peanuri întru vitalitatea unei naturi puberale — aveau să fie urmate de volume în care preferințele, opțiunile lui Ovidiu Genaru devin mai mult decît transparente. Începînd cu **Nuduri** (1967), simboluri ale liricii lui Blaga sînt traduse într-un curat limbaj referențial, versuri de un marcat fast imagistic nu întîrzie, nici ele, a-și deconspira pecetea livrescă: „să ne gîndim cine sîntem și ce vrem“ nu-i, cum s-ar putea bănui, poate, un îndemn la cunoaștere de sine a poetului, dar o clară, din ce în ce mai clară, în volumul următor, preferință arătată pentru limbajul poeziei lui Saint John-Perse. În **Țara lui Pi** (1969) discursul este explicit oracular, majusculele trimițînd nu atît spre cine știe ce zări mitice, cît spre alte, mai apropiate, mai îndepărtate, modele. Barbu, înainte de toate, din a cărui poezie este reținut nu o dată, un simbolism elementar, dar și, cu consecințe mai importante, Montale, din a cărui poezie Ovidiu Genaru adoptă o anume insistență de a împînzi largile perioade ale frazelor lirice cu interogații, citate ori reflecții cu un caracter mai general.

Socotit de unii comentatori unul dintre cele mai bune volume ale lui Genaru, **Patimile după Bacovia** (1972) continuă acest colocviu livresc într-un decor schimbat — peisajul urbei provinciale — într-un limbaj din care, se observă îndată, dispar rînd pe rînd sublimitățile metaforice, aluziile mitologice și mica euristică a simbolurilor culturale. Nu sînt, totuși, nici acum „semne clare“ că autorul ar încerca să-și desprindă poezia din obișnuitele sigilii livrești. E, cel mult, vorba de o schimbare a sistemului de referință al versurilor. Liricul adoptă, acum, vocabularul jovial și plebeu al poeților avangardei interbelice, proferează propoziții teribile asupra erzațurilor civilizației mașiniste, șarjează evocînd avatarurile existenței domestice și patriarhale — nu într-alt fel decît o făcea, cu puțin timp înainte, Petre Stoica. Nimic surprinzător, încă, în această insistență a poetului de a petrece imagistic urmînd tipicul unui mod de a privi lucrurile nonconformist. Cum nimic surprinzător, de altfel, în plăcerea de a vexa cititorul obișnuit a-și verifica gustul literar la școala poeziei tradiționaliste. Toate se înscriu, fără greș, în cîteva bine verificate tipicuri de sensibilitate ale poeților boemei — ale unor autori pentru care maliția, paradarea cinică, un limbaj mai frust fac casă bună cu predispoziția spre rîsul ironic-amar, dezabuzat ori sceptic. Lucruri, altminteri, posibil de sesizat în **Bucolice** (1973) și mai ales în volumele următoare, din care nu e absentă, totuși, o discretă creditare a limbajului calofil, iar la rigoare o (relativă) temperare a gesticulației lirice: „Ploua la Sighișoara pe turnul cuibului de nobili / Nici șoselele din purgatoriu / nu erau mai troienite de lacrimi. / / Un singur exemplar ca tine / și frumos miroase / toată Transilvania. / / Ți-am scris poezii care foșnesc / chiar în grădina ta / tufiș perfid al lui Kipris / / Ploua la Sighișoara și în jur: / cînd fulgera se încarna pe cer o coapsă de femeie / zburînd deasupra munților de cupru“ **(Ploua la Sighișoara).**

Lucian ALEXIU

---

* **Ovidiu Genaru, PATIMILE DUPĂ BACOVIA. Cu o postfață de Radu Călin Cristea, Editura Cartea Românească, 1986.**

Corpuri de litere

portrete

Dacă ar fi stăruit să caute în calendar, ar fi putut adăuga tabelului cronologic (redus strict la cei cîțiva ani din jurul lui 1931 anul nașterii Gelsominei), vara lui '27, cînd Virginia Woolf scria cu asprime și încrîncenare: „arta epică e o **lady**“. O bătrînă doamnă cu necazuri. Cu multe necazuri, pe numele lor: Povestire, Oameni, Intrigă, Profeție, Tipar (pattern) (în **Arta romanului).** Lăsînd, așadar, povestea bătrînei doamne în seama cititorului, una din gelsomine, Gels, va avea curajul să transcrie, la pagina 29, o mai veche însemnare: „De unde sila asta, sila asta a mea pentru roman? Dezgustul pentru un **anume fel** de roman, în care, de fapt, o înspăimîntă tot. Ea vrea să plece în căutarea schemei, a „pattern“-ului, a tatălui pierdut. Să descopere totul. Și iată o carte fără Povestire, fără Intrigă, fără Profeție. Dar mai ales fără Tipar. Însă totuși tipărită, definitiv întipărită în memorie: **Bietele corpuri.** Cine o scrie? „O anonimă fără operă“ O operă fără nume, fără semnătură, deși cu multe, (de nenumărat aproape) autoare: zeci de femei care scriu zeci de cărți. De fapt, una și aceeași femeie care scrie în timp, în istorie, o carte unică, străbătînd toate vîrstele corpului celei care semnează, tîrziu, abia acum, pe copertă, la adăpostul unui nume: Sonia Larian. Deci și-a găsit în cele din urmă forța (poate chiar cu sila, forțat, împotrivă), de a aduna la un loc, de a coagula într-o formă, de a strînge fragmentele risipite (prin zeci de nepublicate pagini), în țesătura aspră și simplă a unui lințoliu, un giulgiu care îi învelește corpul în textura albă a colii. Un fel de sac în care e învelit acest corp din litere. O făptură într-un sac din piele de hîrtie, neted și rece, pe care o mașină infernală întipărește urmele adînci, stigmatele, descriind ciudate trasee. Mașinăria de torturat și ucis, **prin scriere,** bietele, nevinovatele corpuri ale **Coloniei penitenciare.** O făptură plină de viață și moarte, cu mult visata schemă ascunsă, asemeni scheletului, înlăuntru, în corp; o imagine inconștientă a corpului despre sine, văzîndu-se din interior, din carte. O carte dezarticulată, care o miră pe ea însăși: „Ce sînt **astea ?**“ Ce-i toată această fragmentare, ce-i cu acest maldăr inform de oase, cu acest corp sfîșiat, îmbucătățit, dezmembrat? „E **cartea Marandenbòne**“.

Și iată rădăcinile îngropate într-un cuvînt inventat, extras din rafturile bibliotecii fantastice. Rădăcinile dintr-o limbă moartă, uitată, salvată — cine știe? — poate chiar aici, în cuvîntul miraculos, cheie (de sticlă) a întregii cărți despre corpuri. El însuși, cuvîntul **Marandenbone,** un biet corp inventat, iar întreitul **N** îngropat acolo, e semn — scrie Fabre d'Olivet în **Gramatică,** restituind Limba — al tușei nazale. Poate chiar acel „n de la nară“, n-ul pe care ea îl caută în visul de la începutul cărții, un n pe care nu-l găsește, așa cum e, cules cursiv, cuminte, aplecat, umil. Un biet **n.** Iar dacă i se alătură **d, ND,** în chiar miezul cuvîntului din centru, **MARANDENBONE,** se ivește străvechea rădăcină, cea menită să nască „toate ideile dispersării, ale unei mișcări nesigure, agitate, o fugă, o neliniște, un exil“ (după același). Și, cu frazele autoarei, o definiție: **„Marandenbòne** — partea aceea a lumii (de lume) răspunzîndu-ne cu răutate; „Păi sigur, păi sigur“. Răspunzînd astfel consternării noastre. Cinic, pervers“; o „materie rea“, o materie plină de „rea-voință“; un cuvînt ce rezumă toată brutalitatea de pe pămînt, o adună într-un snop de întîmplări, de istorii; o Istorie de neînțeles, fără „schemă de viață“, fără Logică, dezarticulată, sfîșiată și îndurată de veacuri cu îndurerată mirare. Cu o **uimire tristă.** (Kafka). **„Marandenbòne** e tot ce am scris și, mai ales ce **nu am scris.** Tot ce **ar fi trebuit să scriu“.**

E tot ce scrie în această carte, fragmentînd-o, dispersînd-o, printr-o neliniștită, nesigură fugă **Disjecta membrae...,** fragment lîngă fragment, excerpte din mari scriitori, mari gînditori, dar mai ales excizări ale propriului corp, extrase din tot ce a scris, cu sufletul la gură, ca în graba unei mari plecări. „Căci sosise într-adevăr momentul plecării“. Cu aceste cuvinte se încheie cartea din 1976 a Soniei Larian, **Biblioteca fantastică.** Un exil, într-adevăr, cum stă scris în miezul cuvîntului-cheie. Un prefix al excluderii. O trimitere departe, în colonia penitenciară, în celula rezervată scriitoarelor-femei (și nu numai lor), de către René Laforgue (prin anii '37), într-un lanț de conferințe, pe cînd ea se descoperea, își recompunea din memorie, imaginea, recunoscîndu-se — **sînt eu:** „carmelitele nevrozei“, martirele; cele ce depun mărturie, cu propriul corp, în scris, despre eșec (în **Psihopatologia eșecului**). Niște excluse din Marea bibliotecă, din limbaj. Însă asta o va spune chiar Lacan. Acel corp îmbucătățit, visînd întregirea, poate fi restituit doar prin imaginar, prin acel stadiu infans, inconștientul ca efect de limbaj. Prin limbaj. Dar un limbaj „din care femeile sînt excluse“, tocmai pentru că „nu e al lor“. Atunci să fie inventat! Dacă — așa cum analizează psihanaliștii, psihanalistele — de partea „femininului“ ar fi, în scris, în scriitură, inconștientul însuși, tot ce îl atinge, imaginația, intuiția, fantasma, destructurarea, ezitarea, toate figurile dilatoriului, dar mai ales **corporalitatea** — da, atunci cu siguranță, **Bietele corpuri** e cartea „unui feminin“ asumat patetic. Cu tragic patos.

O carte despre absența tatălui, așa cum profețea, la început, Marea Doamnă a literelor. O carte fără tipar, fără model. Bietul lui corp, al tatălui din vis, fără apărare. Un corp care, în realitate, moare mistuit de febră, strigînd FOC! Iar în viața închipuită, de **dincolo,** de **apoi,** în pagină, în visul fiicei (care transcrie povestea spusă de Borges a Păsării Phoenix: ea vine o dată la 500 de ani, adică atunci cînd îi moare tatăl, și pentru a-i purta, pe aripi, neînsuflețitul trup, pînă la Templul Soarelui, construiește un ou uriaș din smirnă în care-l închide), stins, acel corp e, acum, fără de apărare. „Demn de ultima, ultima milă“. Acestea sînt ultimele cuvinte ale cărții. Așadar o carte despre îndurare. Despre frumosul cuvînt **misericordia** atît de apropiat lui E. Lévinas. Niciodată, însă, clamată. Opusă miraculos acelui inform **marandenbòne,** cea discretă, demnă dorință. Un cuvînt care articulează **totul:** „miseria“, partea muritoare din noi, bietele noastre corpuri, nefericirea și suferința lor în fața mizeriei. Cum, sub unul și același înveliș sonor ori din litere, fără nici o încordare, cordial e adăpostită inima însăși, sufletul, simțirea și mintea. Iar el, filosoful, declară în public: „Poate că e începutul unei noi mile. Iată, strădania unei înnoite îndurări, a unei noi bunătăți, care se anunță acum, cînd...“

Adriana BABEȚI

Mihai Eminescu.

●

Muzicalitate și sugestie poetică

În cunoscutul său studiu cu privire la **Structura liricii moderne,** H. Friedrich vorbea de magia limbajului ca o caracteristică a liricii moderne, de „versuri ce vor mai mult să sune decît să spună", de puterea sunetului de a transcende sensul. Există, însă, și o putere a sensului de a se instaura în sunet într-o fericită întîlnire a sensului cu sunetul, fapt prin care textul poetic își actualizează, cu fiecare lectură, o semnificație proprie în conștiința cititorului. Lirismul eminescian atinge zonele unei muzicalități interioare care este, poate, cel mai izbitor semn al modernității poetului român. În acest sens, poeziile **Peste vîrfuri, Și dacă, Se bate miezul nopții, La steaua, De ce nu-mi vii ?** și atîtea altele, sînt extrem de semnificative. Substanța poetică a acestor poeme nu derivă din idei, ci din tonalitatea muzicală a strofelor, din capacitatea sugestivă a cuvîntului, ceea ce-l făcea, de pildă, pe E. Lovinescu să afirme că „în unele poezii sugestive e de o natură mult mai complexă, susținută voluntar prin o serie de imagini gradate și convergente spre o idee sau ființă nenumită totuși"[1]. De altfel, E. Lovinescu vedea „evoluția poeziei lirice" sub semnul muzicalității și al inefabilului, prin înlocuirea construcției discursive, logice, cu stări de conștiință profunde, inexprimabile altfel decît pe cale de sugestie. De fapt, toti exegeții poetului au recunoscut această calitate esențială a lirismului său, fie că au numit-o **armonie** a versului, fie că au vorbit de **sugestia muzicală** a inspirației lui lirice. T. Vianu[2] observa că seducția profundă pe care o exercită poezia lui Eminescu este, în ultimă analiză, de ordin muzical și făcea o fină disociere între armonia externă, care poate fi analizată prin elemente ale prozodiei și armonia internă, care nu este un simplu fenomen sonor. G. Călinescu vorbea de „muzica muzicală" a versului eminescian, de un anumit inefabil al cîntecului său prin care Eminescu „e sortit să fie mai înțeles în viitor și plin de urmări"[3]. Și în exegeza contemporană, Eminescu a fost receptat ca unul din poeții care au contribuit la crearea unor coordonate ale epocii postromantice, printre care un loc esențial îl ocupă muzicalitatea, care devine un principiu intern în tratarea poetică a marilor idei ce străbat opera sa.

Într-o anumită ipostază a ei, reveria eminesciană, o reverie în stare de veghe, funcționează ca modalitate specifică. Ea asigură nașterea discursului poetic ce se structurează în jurul unor nuclee lirice fundamentale. Astfel, motivului poetic dominant (erosul, natura, melancolia, visul, înstrăinarea de sine etc.) îi corespunde, în planul expresiei, tendința versului de a atinge și de a converti în imagine muzicală resursele sonore ale limbajului. Consecința este nu numai armonia, ca fenomen

muzical-poetic complex, ci și puritatea melodică a versului, înțeleasă ca principiu obiectiv al poeziei moderne în esența ei.

Dacă, în perioada de început a creației sale, poetul e atras de o anume muzicalitate exterioară, cultivată prin puterea de sugestie a unor vocabule (**Prin nopți tăcute**, de pildă), mai tîrziu muzicalitatea devine un fenomen greu analizabil prin factori formali, întrucît e vorba de însăși substanța gîndirii și inspirației poetice, care cristalizează ideea în cadența muzicală a versurilor, comparabilă — cel mai adesea — cu laitmotivul din marile compoziții simfonice. De aici decurge acel „farmec" inanalizabil al poeziei eminesciene, căruia nu i te poți sustrage și care se prelungește dincolo de lectura (în timp) a textului cu puterea de reverberație a sunetului însuși. Mai trebuie spus că funcția sugestiv-muzicală a cuvintelor nu acționează în poezie izolat ; ea face parte organică din natura particulară a relației dintre semnificant și semnificat, ca factor esențial al expresivității poetice. În acest mod se construiește, de pildă, poezia **Se bate miezul nopții** care inițial făcea parte din poemul dramatic de tinerețe **Andrei Mureșanu.** Poemul **Se bate miezul nopții** este alcătuit din 6 versuri într-o unitate disonantă ce urmează logica poetică care, la rîndul ei, acționează cu un efect, oarecum, constrîngător : realitatea poeziei începe și se sfîrșește în cuvînt, devenit element suficient sieși : „Se bate miezul nopții în clopotul de-aramă, / Și somnul, vameș vieții, nu vrea să-mi ieie vamă. / Pe căi bătute-adesea vrea moartea să mă poarte, / S-asamăn între-olaltă viață și cu moarte ; / Ci cumpăna gîndirii-mi și azi nu se mai schimbă / Căci între amîndouă stă neclintita limbă".

Așadar, timpul se golește, pierzînd sensul curgerii, în chiar clipa în care clopotul de-aramă bate miezul nopții. Somnul „vameș vieții", refuză să oprească introspecția lucidă a eului poetic care a descoperit în sine imaginea, golită de fapte, a lumii ; hotarul despărțitor dintre viață și moarte devine el însuși iluzie, pură incertitudine, de vreme ce conștiința nu mai înregistrează lumea fenomenală încadrată în timp, deci supusă transformării, schimbării și devenirii. „Cumpăna gîndirii" încremenită în propria ei tăcere, desfăcută — nu ca idee, ci ca lucru ! — de propriul ei conținut, golită de sens, de voința de a ordona lumea dar, mai ales, de a o reface prin cuvînt, acceptă tăcerea pe care sunetul clopotului o face și mai grea, și mai enigmatică. Căci limba neclintită a clopotului, prin transfer, devine limba nemișcată a cuvîntului ce divulgă cea mai gravă dintre consecințele oricărei gîndiri : incapacitatea ei de a se cuprinde în cuvînt. Și, toate acestea, într-o tonalitate inefabilă de descîntec, lipsit de culori exterioare, lipsit chiar de mari simboluri poetice, dar încărcat de lumina interioară a sunetelor care pătrund în memorie, învăluindu-și acolo, încă o dată, marile lor adîncimi.

Rodica BĂRBAT

---

[1] Eugen Lovinescu, **Istoria literaturii române contemporane,** vol. II, București, Editura Minerva, 1973, p. 371.

[2] T. Vianu, **Studii de literatură română,** București, Editura didactică și pedagogică, 1965.

[3] G. Călinescu, **Opera lui Eminescu,** V., București, Fundația pentru literatură și artă, 1936, pag. 235.

Mitologia ca știință istorică (II)

Sîmburele de adevăr, care nu poate fi nesocotit în cronica Anonimului, confirmat fiind și cu alte cronici, ca aceea a lui Simon de Keza, este că a existat o populație localnică românească, pe care maghiarii au supus-o la venirea lor în Panonia, împreună cu populații de altă origine, ei negăsind un *spațiu gol* în teritoriile cucerite. Fără această rezistență, nu s-ar mai justifica sensul *eroicului* pe care *Gesta Hungarorum* îl realizează în menționarea luptelor cu voevodul Geiu de „dincolo de pădure". Și de ce, atunci, trebuie respins întreg documentul, numai pentru că menționează ca realitate istorică un stat al vlahilor în *Transilvania ?* Pe acest teritoriu, pe care maghiarii l-au cucerit treptat, au existat și alte populații : slavi, bulgari, pecenegi, cumani, menționate înainte de venirea cuceritorilor, dar vlahii au fost populația cea mai numeroasă, fapt dovedit prin multe aspecte ale studiului istoric, întărit acum cu tradiția istorică.

Si dacă avem în vedere și întemeierea Țării Românești și a Țării Moldovei, „descălecatul" lor confirmă faptul istoric că Transilvania a fost leagănul poporului român, pentru că cele două state s-au întemeiat dincolo de Carpați ca urmare a aceleiași cauze : expansiunea dominatoare, în nordul și sudul Transilvaniei a coroanei Ungariei, a cărei suzeranitate statală românii n-au recunoscut-o. Iar legendele întemeierii statelor române dincolo de Carpați, ca formă de nerecunoaștere a autorității coroanei maghiare, dincolo de faptele imaginare privitoare la condițiile speciale ale „descălecării", adaptări de motive mitice la împrejurări locale, conțin un sîmbure de adevăr, o realitate istorică românească : existența unor formații statale românești în Transilvania, care ripostau împotriva stăpînirii maghiare. După înfrîngerea acestora, odată cu treptata maghiarizare a păturii conducătoare, se face posibil faptul istoric al „descălecării" dincolo de munți, unde micile formații statale puteau fi adunate în state mai mari, pentru o rezistență în continuare în fata expansiunii din nord, și, pe măsura extinderii puterii otomane în Balcani, și din sud. Un echilibru între aceste două expansiuni se putea stabiliza pe măsură ce luptele interne din istoria regatului unguresc au făcut imposibilă continuarea cuceririi în sud, iar expansiunea turcească din sud a fost oprită o dată cu întărirea statelor românești la Dunăre.

Problema tradiției, spune Gh. I. Brătianu, capătă cu totul alt înțeles decît al tăgăduirii unui „descălecat" din Transilvania, prin respingerea tradiției ca fapt legendar, chiar dacă această tradiție este păstrată de izvoare tîrzii. „Descălecările" devin verosimile ca împrejurări specifice ale întemeierii celor două state și le dă în același timp temeiul comun al unității de origine, ca o consecință a aceleiași cauze. Deci, tradiția nu poate da, în orice caz, „posibilitatea de a considera în dezvoltare paralelă și derivînd din împrejurări comune ale vieții românești, de o parte și de alta a Carpaților, întemeierea principatelor ce au constituit în cele din urmă statul, expresiunea politică a națiunii românești de ieri și de astăzi".

O concluzie de ordin metodologic se impune de aici, pentru studiul științific al istoriei : „Împletirea unui fapt istoric cu elemente de legendă și folclor îngreunează desigur sarcina ce revine criticei, dar nu justifică în nici un caz o atitudine negativă de principiu, față de împrejurările povestite". Cu alte cuvinte, *legenda* istorică numai întărește faptul real istoric, chiar dacă nu există alte documente pentru atestarea lui, iar existența elementului legendar nu împiedică pe istoric să reconstituie realitatea faptelor.

Nu faptele, însă, în completa lor argumentare istorică, ne vor interesa pentru susținerea tradiției despre întemeierea statelor românești, ci metoda istoricului, propusă de Gh. I. Brătianu pentru includerea ei în argumentarea originii ardelene a întemeierii statelor noastre dunărene, cu motivația istoricului că deși „elementul legendar și, în consecință, cel tradițional de care e foarte adesea legat, au fost proscrise de metoda severă a istoriografiei sistematice și științifice", fondul istoric al legendelor eroice despre întemeierea statelor românești nu îndreptățește respingerea lor ca „operă de pură imaginație mitologică și literară", pentru că „o informație istorică, chiar sub formă de tradiție, nu e aproape niciodată fără temei, dacă izvoarele ei sunt autentice".

Pentru felul cum Gh. I. Brătianu își susținea argumentele metodologice, putem spune chiar mai mult decît atît : dacă izvoarele informației istorice sînt autentice, tradiția nu numai că nu este fără temei, dar ea întărește temeiul în forma specifică reprezentărilor legendare și mitice, în care ea se integrează pentru a da o anumită amploare imaginară unui fapt real, scoțîndu-l din realitate și proiectîndu-l în imaginar. Această substituire paradoxală a realului cu imaginarul, pentru a i se da un mai mare temei de realitate, este specifică gîndirii tradiționale mitice, într-o relație dintre istorie și mitologie asupra căreia etnologii au emis în ultimele decenii teorii ce concordă întrutotul cu metodele istoricului. Prefațatorul ediției, Valeriu Rîpeanu, scoate în evidență acest aspect, citîndu-l pe Mircea Eliade ca autor al studiului *De la Zamolxe la Ginghis-han,* în care se susține că „mitul și legenda sînt adevărate în alt sens decît o realitate istorică este adevărată", dar adevărurile lor sînt numai două moduri de interpretare, care, în fond, nu se exclud. Și mai potrivită ni s-ar părea, în continuarea argumentelor folclorice despre „întemeierea" statelor românești, citarea lucrării lui Mircea Eliade despre *Literaturile orale* (*Histoire des littératures*, I, La Pléiade) în care este analizată motivația substituirii realității istorice cu legenda, în spiritul *gîndirii mitice,* cînd faptul real este *semnificativ* pentru modul omului de a integra particularul și relativul într-un sens absolut al *realului,* echivalent în reprezentările mitice cu „începutul", cu „originarul".

Toate tradițiile comentate de Gh. I. Brătianu pentru analogia cu tradițiile istorice despre întemeierea statelor românești, intră în această categorie : *Iliada* și *Odiseea,* ale căror acțiuni au putut fi verificate ca fapte reale ; legendele și tradițiile despre originea Romei, confirmate de cercetările arheologice ; în Evul Mediu, *Cîntarea lui Rolland* și *Cidul, Cîntecul Nibelungilor,* cu corespondențele lor istorice reale. Și, în aceeași categorie, intră și *Gesta Hungarorum,* cu relatarea unor fapte istorice petrecute cu două secole înainte de vremea cronicarului. Tradițiile acestor opere sînt toate relațiuni mult mai recente decît faptele povestite, scrise cu cîteva secole în urmă, în versiuni diferite, care includ elemente de basm și legendă, motive și teme mitologice localizate la realități specifice, care constituie obiectul propriu-zis al povestirii. Este exact timpul necesar pentru *uitarea* evenimentului *real* și reconstituirea lui *imaginară,* motivată însă de semnificația lui reală, imaginarul nefiind decît forma specifică în care gîndirea mitică acordă realului o semnificație ce rămîne valabilă dincolo de evenimentul petrecut în realitate.

Și legendele despre întemeierea statelor românești intră în această categorie, ca moduri de „atestare" istorică a unei *realități* în împrejurări *posibile și* chiar *adevărate* ca istorie, de un adevăr exprimat doar în mod deosebit decît consemnarea lui istorică documentară, însă cu aceeași valoare istorică.

Acestea sînt „temeiurile" pentru care, într-o filosofie a culturii, acceptăm valabilitatea *mitologiei ca știință istorică,* în atestarea vechimii și continuității istorice a poporului român. Legenda rămîne legendă, dar nu departe de adevărul istoriei și, deci, cum spune Gh. I. Brătianu, întoarcerea la vechea tradiție istorică despre începuturile statelor românești e un punct de reazim pentru minte, ca și pentru suflet : „E o atingere cu temeiurile mai adînci ale firii și ale existenței naționale, din care pot izvorî acum, ca și altă dată, nădejdi și puteri nebănuite".

Eugen TODORAN

SABIN OPREANU

POVESTE ÎN OGLINDĂ

Învăluieşte-mă cu cetină.
Povesteşte-mi despre arbori şi
ierburi despre păsări şi gîze
(nimic nu mă încîntă mai mult).
Ceartă-mă cu albine salamandre
triste de aer.

Coboară-mă-n norul cel palid
(placid) şi cicara lăuză cu pîntec
sătul pe cîmpul cel verde să-şi
ostoiască zborul (cel viclean).

Mă doare aplecarea-nspre fîntînă
(clepsidră de lut împodobită cu
ceară alpină) şi rîul năvalnic.
Spunîndu-şi povestea reflectat în
oglindă —

PĂSTRĂVI DESPICAŢI

Ci goală te arată cuvintelor abia
foşnind în larguri (împotriva
jumătăţilor de măsură împotriva
înţelegerii minime). Singură
urcînd o dată cu fumul caselor
înzăpezite în propriile lor visuri.

Ci goală te arată cuvintelor abia
foşnind în larguri (poema mea
de mîine rece ca burţile
păstrăvilor despicaţi pe malul
rîului) —

CLIMAT

Să i se audă vecinătăţile cărnoase
roze împrejurul unei aşteptări
încordate. Să răsară o vocală
liberă de orice presumţii (printr-o
azurie vîslire). Chiar dacă
atingîndu-i tăcerea viaţa mi-am
urnit-o pînă aici.

Acestui amurg înflorit pînă dincolo
de împărăţia privighetorii. Cu
orbitele goale privind mereu
înspre rîu. Cu cea dintîi picătură
a sîngelui rezemîndu-mă de
principiile cosmice —

ÎN UMBRA CURGERII

Încremenit lîngă stîncile rîului.
Enigmei curgătoare-i vei putea
spune curînd cu bine. Trupul
nopţii înghiţind nemilos ultimele
pîlpîiri ale nisipului.

Încremenit lîngă stîncile rîului.
Precum în vîntul de iarnă în
salcia înmiresmată se pierde şi
umbra cinstitului murmur
auroral —

PATRICIU MARTIN

CUVINTELE

Cuvintele ca florile, ca iarba,
hrăneşte-le cu inimă şi gînd,
şi-n faţa ta îşi vor deschide taina,
minunea de-a te naşte din pămînt.

Ca o petală-nchisă dimineaţa,
Cuvîntul e un duh tăinuitor ;
minunea nu e pasărea ce zboară
ci însuşi faptul că există zbor !

ÎNNOPTARE

În lume, noaptea stinge felinare.
Suspinul brăzdează fiori,
oraşul răsuflă arare

Ce stranie inerţie peste hornuri
cînd totul scade un pic.
Adîncă visare în corpuri.
Se va trezi Pămîntul c-o noapte mai mic.

TIMP

Plutesc undeva într-un gol de lumină.
Imagini dintr-un timp anterior
rămîn paralizat pe retina
ochiului meu de dincolo de zbor.

Stau agăţat de vid şi nu mi-e frică.
De voi cădea, m-aşteaptă perne moi,
umplute doar cu puf de pe aripă
şi, printre ele, inimi de eroi.

ANOTIMPURI PARALELE

O, simetria ruptă a parcului, cînd ninge !
Cînd miezul nopţii ninge albaştri fulgi de fier,
şi sînt atît de singur încît nici nu m-atinge
simetria severă a nopţilor de ger.

O, simetria frîntă a frunzelor de toamnă !
Cînd umbrele fugare se amăgesc pe rînd
şi cînd se surpă visul, şi tot ce ştii înseamnă
o simetrie vastă a propriului gînd !

ROTAŢIE

O complicată gîndire despre noi
ca un semn uitat pe o faţă prea albă.
Somn şi stare de veghe,
încleştate într-un singur vis,
rotindu-se de-atîtea gînduri,
forme de lotuşi prin aerul de-oglinzi.

O donaţie şi semnificaţiile ei

Iuliu Martin, omul care de multă vreme veghează cu pricepere şi artă ca manuscrisele să vadă lumina tiparului, a donat Bibliotecii judeţene o colecţie consistentă de **ex libris** — locuţiune latină adoptată ca atare în toate limbile, desemnînd, cum se ştie, sub forma de vignetă gravată, o specie a graficii aplicate şi întreţinînd raporturi cordiale cu bibliofilia.

Vitrinele din expoziţia recent deschisă la sediul instituţiei, surmontate de reproduceri mărite ale unor exemplare celebre, adăpostesc piese executate de artişti din Timişoara, din ţară şi din străinătate. Lucrate într-o mare varietate de tehnici, ele cuprind întregul repertoriu tradiţional de semne (mai puţin, desigur, cartuşul heraldic, depăşit de vreme), care caracterizează, metaforic, simbolic sau alegoric pe proprietarul cărţilor — precum şi numele acestuia. Astfel, un peisaj şi o cameră de luat vederi (stilizate, într-o factură şi o viziune ţinînd de spiritul artei moderne), pentru un fotograf, o peliculă şi o foarfecă pentru un cineast, un şarpe şi o bufniţă pentru un doctor, un cleşte de scos cuie în mîna unui dentist, şarjat amical, o stampă de epocă pentru un cărturar şi poet pasionat de trecutul Timişoarei etc.

Desprins din funcţionalitatea sa primordială de marcă a proprietăţii, ex libris-ul devine valoare de sine stătătoare, într-un posibil cabinet de stampe ale bibliotecii. Am aflat că, pe Iuliu Martin, pasiunea de colecţionar şi nevoia de-a oferi material de schimb confraţilor de „breaslă" l-au determinat să-i îndemne pe tinerii din preajma sa să cultive genul. Aşa au deprins îndeletnicirea aceasta, cu vădită plăcere şi respectîndu-şi fiecare amprenta stilistică, graficieni ca Gabriel Kazinczy, Constantin Catargiu, Nora Novak, Mircea Şipetan şi alţii ; aici se include însuşi colecţionarul donator — cîndva elev al lui Iulius Podlipny, al cărui portret fotografic impecabil a fost inclus în expoziţie în semn de omagiu pentru cel ce, pe mulţi de aici, i-a învăţat, cu iubitoare şi energică pedagogie, să deseneze.

Gestul generos al lui Iuliu Martin poartă în sine şi puterea de convingere şi exemplul — pentru propăşirea şi diversificarea serviciilor bibliotecii, bun obştesc al timişorenilor şi nu numai al lor.

Deliu PETROIU

Iosif Maria Bâta

Matusal

Iosâm Stângu n-a văzut zorile. Soarele nu i-a mîngîiat obrazul mîncat de neguri. Caii, ca şi Stângu n-au gustat minunile acestei zile care se năştea greu. Stângu vedea pămînt, mînca pămînt, vedea femeia care l-a oblojit urcînd Semenicul, să-şi scalde la răsăritul soarelui, copilul în Lacul Vulturilor. Se gîndea la cîte are de făcut, de povestit, de arătat, se gîndea la datoriile care i-au muşcat şapte ani inima şi ficaţii ; răni păstrate în sînge, mai adînci acum, decît atunci cînd le-a primit.

Se întorcea din America puternic şi bogat. De la înălţimea puterii bine păstrată în şerpar şi în cufărul cu pereţi dublii, putea smulge duşmanului mai mulţi dinţi decît i-au fost scoşi lui.

„Voi fi primar Epitrop la biserică ! Stăpînul scaunului de lîngă tronul episcopal !" Îşi vedea mai ales fetele măritate. sus

Toate le dorea rezemînd cufărul pe care-l simţea ca pe un frate bun ce-şi va deschide curînd, generos încuietorile.

Cu asemenea gînduri nu poţi vedea zorile urcînd portocalii deasupra Semenicului, gata să se reverse peste lume, s-o coloreze în toate nuanţele roşului : roşu cu verdele pădurii, roşu cu albastrul cerului, cu albul ceţurilor plutind în fîşii lungi de-a curmezişul văilor, roşu cu galbenul spicelor de grîu, roşu cu vînătul munţilor suri.

Nu vezi zorile cînd gîndurile te prăbuşesc în miile de patimi omeneşti — înveninîndu-ţi carnea — mai puternice decît pofta de avere.

Iosâm Stângu n-a văzut nici cerul nici pămîntul, nici răsăritul, nici Semenicul, nici Bresnicul. Nu s-a întrebat vreo dată ce ar putea fi Dincolo de Semenic.

Pentru el cerul era cer fiindcă din cer ploua : ori prea mult — şi — atunci „grîul meu rugineşte, fînul meu putrezeşte" ori nu ploua, şi atunci „bobul meu nu răsare ; ciorile, cîrtiţele, şobolanii îl mănîncă".

În oraşul acela îndepărtat n-a văzut cerul fiindcă nu-l interesa : N-avea de cosit, n-avea de cules. Cerul putea fi, putea a nu fi.

„Îmi trebuie mie cer ?... Nu ! Pămînt îmi trebuie"

„Fără pămînt ce faci ? Îl udă cineva ? . Cine-l ajută să rodească ?"

„La asta nu m-am gîndit !" îşi răspundea, cu gîndul la jugărele de acasă pe care voia să şi le înmulţească.

„Păi să te gîndeşti, uico Iosâme ! — îi vorbea odată Călţe de un Cot : Cerul şi pămîntul e ca şi omul cu muierea lui : dacă nu se înţeleg nu iese nimic — Trebuie să se iubească, să doarmă împreună. Crezi dumneata că ciocîrlia şi presura şi guguştiucul cîntă degeaba ? Ne cîntă nouă ? . Nu ! Cîntă împăratului soare, cîntă pămîntului : pămîntul le dă sămînţa — cerul... puterea să zboare. Noi ce le dăm ? Fiindcă cerul începe de la pămînt, de la firul ierbii, şi toate sînt una şi nedespărţite.

Crezi dumneata că păsările dorm toate pe pămînt ?.. Eheee ! cîte nu dorm în cer !" Pentru Stângu, înainte de a pleca omul era om în măsura în care devenea folositor celuilalt om — bineînţeles mai întîi lui.

Şi-a luat nevastă fiindcă voia copii. I-a făcut pentru că trebuia cineva la bătrîneţe să-l scarpine.

Se ştia fără prea multă isteţime — şi-a luat muiere isteaţă. Nu i-a păsat. „Are un ochi mai puţin ? Am eu doi şi cu trei ochi putem vedea .. slavă domnului ! pînă... dincolo de Semenic. Ortacul e ortac fiindcă nu-mi seamănă şi mă rabdă. El trebuie să aibe ce n-am eu — eu să am ce nu are el. Dacă prostul de mine dau în ortac, să fie, el, ortacul deştept, să rabde, căci dacă prietenul nu mă iartă, cine să mă ierte ? Popa ?... Vrăjmaşul ?...

Eu nu merg la drum cu omul care are călcătura mea. Boii trebuie să se potrivească şi la pas şi la înălţime şi la coarne, şi la păr, şi la copite şi la nărav. Trebuie să fie unul care să zvîcnească, să-l împingă pe celălalt, să smucească hamurile, să scoată căruţa la drumul bun, să-i ungă osiile dacă scîrţîie, să bată cu pumnul în masă, să înjure dacă e nevoie". Trebuie să fie cineva care să spargă strachina ciobită, să arunce lingura ruginită, acul bont, pantalonii cîrpiţi, cărţile proaste — cineva despre care să se spună : E nebun !

Trebuie unul să-l ia de mînă pe celălalt, să-i arate soarele, Semenicul, să-i spună că poate ajunge... şi Dincolo de Semenic.

„Nu-mi trebuie nevastă frumoasă — îşi zicea : Sînt eu frumos. Sărac mi-s, îmi trebuie muiere bogată — chiar slută : minte să aibe pentru amîndoi." Ileana nu era slută. Avea faţa nuanţat smeadă, ochiul ca pruna : mare, codat, uşor ridicat spre tîmplă. Celălalt nu se vedea : o şuviţă de păr cobora fald, răsucindu-se streaşină peste sprînceană — acoperindu-l discret ca pe o taină. De fapt ochiul nu exista. Poate de aceea privirea era aşa de caldă, fiindcă în ochiul sănătos s-a mutat blîndeţea şi lumina şi vraja celuilalt, sporindu-i frumuseţea. Era subţire Ilena, se îmbrăca în alb şi negru, niciodată pestriţ. Degetele lungi, unghiile roz, tot lungi. Oricît ar fi plivit, oricîţi cartofi ar fi scos din pămînt, oricîţi melci ar fi curăţat, mîinile rămîneau curate, albe, fine — precum mîinile fetei de la poştă. Nu aşa albe fiindcă Petria era smeadă, chiar brună uneori. Părea venită de pe alte pămînturi. Venea dintr-o familie cu trei copii.

Atunci cînd spinul i-a pătruns lumina, cînd farmacistul din Bozovici n-a vrut să-l curețe, ochiul s-a umflat. Apoi a tot curs...

.. Cînd eşti beat nu vezi soarele sufocat în scamele norilor, nici eclipsa de lună. Nu simţi frigul nici întunericul. Cailor nu le poţi struni galopul, urcînd speriaţi coama dealului.

Struneşte-i, Stângule ! Opreşte-i ! Mă auzi ? Ţi-au scăpat hăţurile ? Nu cumva eşti mort ? Ai surzit ?

Iosâm Stângu n-a putut fi smuls din visări, tot aşa de adînci ca şi patima beţiei. Caii s-au oprit singuri, ca tăiaţi, de parcă le-a fost vîrîtă în ochi o flacără puternică. Au orbit. Răsărise soarele pentru a doua oară. Se ridica imens şi calm. Ieşea din neguri mai roşu, mai pur.

Armăsarii au nechezat. Ridicaţi în două picioare păreau zidiţi din marmoră albă — imenşi, gata să zboare.

— Galop !

Şi-au scuturat coamele.

— Galop !... Galop !... a repetat Stângu.

Şi s-au năpustit, liberi, rupînd hăţurile, spre soarele imens care ţinea îmbrăţişat cerul, pămîntul, întreaga lume, şi satul cu tinerii la ferestre, între flori uscate — şi pe Stângu l-a îmbrăţişat.

Alergau ca în poveşti, caii ; alergau pe uliţele Lăpuşnicelului, ocolind bolovanii, sărind şanţuri, [illegible] uliţi strîmbe, oprindu-se cu ruda în poarta lui Matusal.

— . Matusal !... Matusal !... — a strigat Stângu, bătînd în fereastră.

Matusal e mort, s-a răstit, deschizînd-o femeia zbîrcită : prună afumată.

— Îl caut pe Matusal. Bună dimineaţa !

— Matusal a murit, omule, n-ai auzit ? — şi zdrang ! fereastra.

S-a deschis poarta.

— Matusal e mort, călătorule, a murmurat bătrînul din prag, ţinînd între dinţi un steguleţ negru. Mîna dreaptă se legăna din umăr, ţeapănă, ca un pendul. De umărul celălalt atîrna o scară.

— Bună dimineaţa, Matusal ! — a repetat Stângu. Nu mă cunoşti ?

— Da, eu sînt Matusal...

— Matusal nu mai e, omule, de cîte ori să-ţi spun ? E mort — a vorbit bătrîna şi iar zdrang ! fereastra.

În ogradă se auzeau copite lovind flaştărul, se auzeau bocetele femeii. Stângu a luat scara a bătut el steagul negru deasupra porţii între alte cinci albite de ploi şi soare.

— Pofteşte în casă.

Şi s-au aşezat la vatră. Lîngă o cotăriţă cu porumb Bătrînul potrivea ştiuletele între genunchi, îl strîngea bine. O ghiară de fier zimţată, ascunsă în podul palmei muşca grăunţele aurii — le smulgea. Ghiara era legată de o panglică petrecută după gît. Un glonte lustruit atîrna lîngă buzunarul laibărului. Cu vîrful glontelui tăia pănuşa.

Pe Stângu îl uimea îndemînarea bătrînului. „Curăţă porumbul cu o singură mînă. Un ciung ! Eu am două. Pot ? Ori am uitat ? Să încerc !

A luat ştiuletele. Cîntărindu-l, l-a aruncat în sus, şi, ca altădată, cu unghiile, a dezbrăcat pănuşa ; cu podul palmei, grăbit, i-a curăţat boabele. „Am sîngerat !" Altădată, împrumuta jăratec în pumn, bătea cuie cu dunga mîinii. Altădată !... Altădată nu putea închide palma, pielea era aspră şi groasă — coajă de gorun ! Acum mîinile aveau pielea subţire — foiţă de ţigară !

Fierbeau într-o căldare arămie dovleci turceşti. Clocoteau într-alta măruntaie de oaie. Mirosea a seu greţos, a varză murată, a fum, a curcubătă dulce.

— Punem pomană pentru Matusal — a vorbit Matusal scărpinîndu-se în urechea dreaptă. Stînga am pierdut-o în Italia.

Matusal era ciung

Un şanţ adînc, roz, nevindecat, tăia drum de la urechea smulsă spre cotul ochiului, oprindu-se în pleoapa sîngerie, întoarsă pe dos. Ochiul era bun dar prea viu, prea lăcrămos, prea ud.

Prins de lobul urechii sclipea la pălălaia focului din vatră un ciob de oglindă frumos zimţat — o stea cît o unghie — în care, privind de aproape puteai vedea gravat trifoiul cu patru foi. Părea aşa de neobişnuit încît numai într-acolo îţi venea să cauţi, nu la urechea ruptă ; iar dacă soarele întîrzia în luciul oglinzii, razele se întorceau în ochii tăi.

— Mi-a smuls-o un talian — şi ca să fie înţeles a adăugat : urechea asta care nu-i. Cum am osul tare, glonţul n-a intrat în cap. A săpat şanţ — a luat urechea în bot — s-a oprit în... Matusal. Luptam cot la cot.. Da. Da, da, a murit Matusal ! — apoi oftînd : Vezi mîna asta ?... A ridicat-o cu cealaltă la orizontală, i-a dat drumul. Mîna a căzut moartă, rigidă.

Încreţindu-şi colţurile gurii a continuat :

— Lemnul ăsta a fost odată...

Şi, ca nebun, a lovit mîna de pereţi, de uşi, marginea căldării — a făcut-o ţăndări !

— De ce nu mi-ai adus una din America ? Ţi-am scris.

— N-am primit epistola, Matusale, dacă ai nevoie de ochi îţi pot da.

— Ochi ?! — s-a mirat bătrînul.

— Ochi de sticlă.

Matusal şi-a dus mîna la tîmplă, clipind des. Voia să se convingă. — „Da, sînt la locul lor. Văd bine" apoi ştergîndu-i cu dosul mîinii a început să povestească :

— Am primit dispoziţie să ordon atac la baionetă. „Ura" — am strigat plutonului meu. Nu s-a ridicat nimeni din şanţ. Nici copilul meu, Matusal. Mă privea de parcă aş fi fost altul, nu tata lui bun. Strig iar „Ura !" „Ura !" — aud dincolo la inamic. „Ura" şi văd puştile noastre înălţîndu-se. „Ura !" — ridică şi ei armele. Au ieşit din tranşee şi unii şi ceilalţi. „Foc !... La baionetă !"... am poruncit „Fooc !" la baionetă a poruncit comandantul lor. „Fooc la inamic !" — eu. „Fooc la inamic !" — el. „Foc !" — am răcnit amîndoi.

pretexte

Vizită într-un atelier

Pe strada Colonel Enescu colţ cu Paris — umbroase amîndouă, după ce cobori cîteva trepte şi treci printr-un culoar obscur şi rece, după ce faci, adică, **l'épreuve du labyrinthe**, pătrunzi în clarul unui atelier, în care predomneşte albul. Un alb de var „călugăresc", onest, imaculat, aseptic, — în contradicţie cu acela însuşi pe care, pe paletă şi pe pînză, îl prepară şi distribuie artistul. Albul acestuia e unul „rînced" : vetust, livid sau maladiv, un „crem" de ipsos ortopedic sau vechi bandaje sanitare, unul (să-i spunem :) „ospitalicesc" ; şi care-l aminteşte, **in extremis**, pe acela al lui James Ensor, — căruia pictorul, de altfel, pare a-i fi afin, ba chiar emul, şi în privinţa unei **Weltanschauung** carnavaleşti şi sumbru-derizorii.

El, acest alb, este mai mult, aici, decît un simplu **fond**, un neted „grund", — sau este astfel numai în măsura în care, în germană, **Grund**-ul însuşi mai semnifică şi „cauză", „temei". — Întemeiată, aşadar, pe alb (ce se străvede, ca impalidare, prin chiar culoarea îndeobşte matizată), această plastică-l necesită, desigur, şi pentru faptul că, în propria-i recuzită, se numără diverse „albituri" : văluri, drapaje, draperii şi paravane transparente, linţolii christice sau pînze de corturi circăreşti, — **cortine**...

... Cortina, travestiul, masca sunt, de altminteri, atributele fatale ale acestor mascarade şi înscenări impenitente, groteşti şi, uneori, macabre ; ale acestei lumi-ca-teatru : **Vanity Fair sau Narrenschiff**, — care emană (şi prosperă) din somnul însuşi al raţiunii. — Lungi procesiuni de stranii ipochimeni ; fizionomii patetic-demenţiale ; manii stupide, rictusuri, grimase ; obscure spaime, spasme şi convulsii ; absurde gesturi, a(p)titudini fără noimă : un carnaval de subumane obrăzare, — neobrăzarea unor chipuri hide, pe care, din surîs, rămîne schima ; din prerogativele privirii indiscrete şi o pîndă mută, — din harul văzului, concupiscentul **voyeurisme**... Cutare pînză pare „ilustraţia" acestor versuri de Camil Petrescu : „Aruncă o frînghie fachirul în văzduh / şi ea rămîne dreaptă, dorinţelor o scară". — după cum alte două, de acelaşi, sunt de natură să „traducă", pe cît cred, condiţia însăşi a acestor obsesionale creaturi : „Un nebun încearcă pînă la exasperare, / ocolind o casă pe el însuşi să se prindă".

Iar dacă face apel, aici, la poezie şi, **eo ipso**, la literatură, e că această plastică, ea însăşi, are, în genere, o anecdotă, un subiect, — putîndu-se (şi trebuind) nara(tă) : ca una ce se ilustrează nu doar pe sine — ca pictură „pură" —, dar, în felul graficii[1] de carte, avînd — mereu — să ilustreze o prealabilă „istorie" : basm (negativ) sau vis (grozav), — să depene, adică, un fir epic...

... Într-o justă cumpănă[2], de altfel, între pictural şi narativ, constă însuşi secretul reuşitei acestei plastici vag expresioniste, al acestei **antifeerii**.

Ea poartă semnătura **Cameliei C. Matei**.

Şerban FOARŢĂ

---

[1] Pictorul nostru e, de altfel, şi un remarcabil grafician, — excelînd, pe urmele lui Goya, în **disparates** şi „capricii".

[2] Echilibru, uneori, precar, — pictorului revenindu-i obligaţia de a nu-l periclita nicicind, fie şi menţinîndu-l **în tensiune**, — **într-o obligatorie**, benefică, tensiune !

OLGA NEAGU

VIAŢA ALERGÎND

Literele cu care scriu
sînt direle lunii noaptea
pe cîmpia iluminată de zăpezi
cuvintele pe care le rostesc
sînt aerul inspirat
în clipa cînd m-ai iubit
şi viaţa alergînd în urmă
ca stîlpii de telegraf
în goana trenului
noi : călători privind pe fereastră.

ÎN FAŢA COLII ALBE

Poemele le arunc unele peste altele
pe măsură ce le scriu,
ele nu vor avea astfel nicicînd
sentimentul singurătăţii
în faţa colii albe.

CUVINTELE

Ochiul meu umed
rostogolit printre litere
fragedul, arzătorul meu ochi
ca un soare cuibărindu-se-ntre
versurile din preajma fiinţei mele
cum citeam
într-o noapte, doldora de cuvinte
ca de miere,
cum eu însămi distilam altele,
roiuri uşoare
cu mîna-ncordată pe arcul creionului
gata de scris — săgeata, ţinta
perfect măsurată e uşor de atins.
Şi ele erau merindea mea şi apa
şi aerul, veţi rîde,
şi-mbrăţişarea, nu rîdeţi, aşa e,
cuvintele vor dezvălui totul
cum firul ierbii dezvăluie primăvara
ochiul meu, edificiu fără scări
unde doar lumina sui-va
ochiul meu pe grumajii literelor
neprihănit developează viaţa-n cuvinte.

N-AM ÎNVĂŢAT NIMIC

Deja e sîmbătă
şi n-am învăţat nimic
din viaţa mea încîlcită
ca o rochie albă-ntre spini
doar mîna cu care (mai) scriu
crede în luminişul fericirii
doar ochiul (otrăvitor) de lup
nu-mi dă răgaz să cad în potecă
În acelaşi timp unora
viaţa le pare o femeie frumoasă
cu un decolteu prea mare
lăsînd să se vadă totul...

MAI MULTE VIEŢI

Clanţa memoriei mişcată
de-un singur cuvînt, citit aiurea,
n-am încotro şi-mi amintesc
de tine
şi-mi spun că ar merita încercat
în odaia pustie
să schimbăm adrese
amîndoi fiind incapabili de mai multe vieţi
în care una să fie sortită erorii,
celelalte pentru uitare, iertare,
dragoste...

MARIA DOANDEŞ

MI-A SOSIT ÎN PRAG

De ce îmi spargi oglinzile şi îmi despoi cuvintele,
STRĂINE ce dubneşti a plîns şi a toamnă ?
Ochii mei n-au zărit niciodată umbra cerului.
Trupul meu n-a cunoscut marginea somnului.
Buzele mele n-au năclăit încă statui dogorind de iubire.
Despoaie ! Hai despoaie-mi şi inima de-aşteptare !
N-ai să găseşti decît cireşi în floare.
Şi-un talisman de verde strălucind în ierburi.

Dar în zadar invoc hohotitoare rugă.
Căci tu eşti orb şi n-ai să poţi vedea
de-i toamnă-n mine sau arşiţă de mai...

ANUNŢ

„S-au sinucis trei păsări la răscruci de zboruri !"
Se clatină case-agăţate de stele.
Şi plec să caut glasul ce tulbură ora
cînd se întorc acasă fiii rătăcitori...
Lumină orbitoare. Şi trupul meu orb
de-atîtea visuri. De-atîta aşteptare.
Miroase-a sînge vîntul. Pe planeta tatei
se taie juncii. Şi se desfac butoaie...

N-am să mă-ntorc ! Va trebui să aflu !
De ce ? De ce tocmai Ele care puteau să zboare ?!

ATÎT DE PREZENT

Locuim amîndoi în acelaşi oraş.
Aceleaşi tramvaie ne ţipă-n auz.
Aceleaşi ore ne leagă de-asfalt.
Şi nopţi la fel ne vlăguie-n vis...
Smintite cuvinte se zidue-n rîndul
fireştilor vieţi (cu veniri şi plecări !)
Dar rolu-l jucăm pe scene închise.
Nici un drum între noi ! Nici un geam în pereţi !
Doar din cînd în cînd te chem şi mă chemi...
Cît de curînd ne amuţesc ninsori ! ! !
Să inventăm vreo şapte anotimpuri !
Să ne-ntîlnim în ziua cînd cete de cerbi
se adapă din ochiul de lacrimi al ierbii
şi iau înfăţişarea de Feţi-Frumoşi din basm.
Voi veni, negreşit ! Mi-eşti atît de prezent
(pe scena mea !) cu chip visat de cerb...

Fotografiile acestui număr :
ANATOL ANDRIUCĂ

CÎND EMINESCU...

Mi s-a-ntins pe sub piele un tei rămuros.
Mă doare, cînd creşte, şi vorba rostită.
Lăstarii ţîşnesc prin degete-afară ;
Mă strînge mai tare mănuşa mea strîmtă.
Încătuşată floarea, devine amară.
Şi ţip de durere. Mi-e trupul fierbinte.
Îmi bate în geamuri o umbră cu plete :
„Nu plînge ! Nu plînge ! Iubita mea doarme..."

limba română

UN „FRANŢUZISM"

Împrumutat, relativ recent, din limba franceză (**réaliser**), verbul **realiza** sporeşte, cu încă unul, seria sinonimelor parţiale **îndeplini, împlini, înfăptui, săvîrşi** etc., cărora li se adaugă alte neologisme ca **efectua, executa**. În volumul **Depărtăr** (1930), Sadoveanu povesteşte despr un cîine de circ că „îşi dădea toat silinţa să **realizeze** acrobaţii din c în ce mai surprinzătoare" (**Oper** X, ESPLA, 1957, p. 496). La prag dintîi al neologismului **realiza** s află rădăcina latinească **RE-** d **res** „lucru" apoi derivatul adject val **realis** „real" : aşadar **realiza** î seamnă „a transforma (ceva) î **real**", „a face să devină **realitate**".

Departe de mine gîndul de a pun în discuţie folosirea acestui ver care este firească şi foarte util Totuşi, printre multele sale înţel suri, există unul, strecurat ~~din fra~~ ceză care, prin abuz, devine st dent. Într-adevăr, fr. **réalis** semnifică, printre altele, şi „a-şi c bine seama, a înţelege exact", î acest sens a fost repede adoptat . noi, mai întîi de cunoscătorii limb franceze, iar apoi de liota snobilo cărora li se pare că **am realizat**, î loc de **am înţeles** (sau... **m-am prins !**) sună mai... distins.

De curînd, în colecţia „Romanu secolului XX", am citit o carte ex celentă, a romancierului bulgar Pavel Vejinov, intitulată **Balanţa** ş apărută la Editura Univers (1985 Cursivă şi, în general, agreabil versiunea românească păcătuieşt tocmai prin folosirea abuzivă a franţuzismului **realiza** cu sensul in criminat mai sus. Pentru ca şi cititorii noştri să... „realizeze" impre sia mea, mă văd nevoit să înşir cî teva citate, fără pretenţia de a l istovi. Le rînduiesc în ordinea iviri lor în textul romanului, menţionînd între paranteze, numărul paginilo respective : „Poate că nici ea **n- realizat** sensul celor spuse atunci – anume în ziua aceea, în clădirea a ceea a spitalului" (34—35) ; „ce pu team să fac, rămas singur ? Am sco din bibliotecă „Anna Karenina" Acum **realizez** că ar fi fost aproap imposibilă o mai proastă aleger pentru starea de spirit în care m aflam" (79) ; „Abia la jumătatea dru mului **am realizat că uitasem să m rad**" (140) ; „— ... Voiam să **realizezi** că oamenii te apreciază şi t iubesc" (161) ; „Nu eram în star **să realizez** cui i se datora asta (177—178) ; „Şi abia atunci **am realizat** că în afara mea nu mai exist nimic altceva, că eu singur eram şi Dumnezeu, şi tot" (197) etc., etc

Întrebuinţat cu acest înţeles con textual şi construit de cele ma multe ori, cu o propoziţie completiv directă, introdusă cu ajutorul con juncţiei subordonatoare **că** (**realizezi că oamenii te apreciază...**), verbul în discuţie sună rău celor car cunosc şi iubesc virtuţile graiulu străbun. Sîntem în faţa unu „franţuzism semantic" — aşadar unuia, numai, din sensurile unu cuvînt altfel util — care se dove deşte reprobabil şi caută să fie ev tat, mai ales atunci cînd utilizare lui devine şi mai supărătoare pri frecvenţă. Sau prin contrastul, a proape penibil, între tonul emfati distinsoid al verbului prevăzut c acest sens şi... „banalitatea" ges tului evocat în context : **am realiza că... uitasem să mă rad (!!!)**.

G.I. TOHĂNEANU

teatru

TEATRUL MAGHIAR DE STAT TIMIȘOARA :

Un musical izbutit — pe text de Adrian Dohotaru

Ancheta lui Adrian Dohotaru, asupra unui tînăr care nu a făcut nimic, parcurge o carieră demnă de admirație. Mai întîi, în forma ei publicistică, oferită cititorilor revistei Flacăra (în ianuarie 1978), apoi ca o piesă-dezbatere pe scena dramatică, aducînd autorului un debut lăudabil (1980) și o critică mult mai mult decît favorabilă, apoi, luată de aripa atrăgătoare a succesului, ajungînd pe mîna unei regizoare pasionate, inteligente, a unor actori tineri pulsînd de dorința interpretării creatoare — un musical ! Un musical atractiv, printr-un limbaj expresiv : cuvînt — dans — cîntec (coregrafia impunător de tinerească a lui *Francisc Valkay*), printr-o succesiune de imagini scenice în care se află, concentrate, metaforele artistice atît de specifice limbajului regizoarei *Magdalena Klein*.

Sînt doar cîteva elemente ale unei premiere neobișnuite, mult discutate (din păcate, mai puțin jucate la sediu), care ne-a fascinat în seara premierei ; am observat, desigur, inconsecvența anumitor scene, ușoarele alunecări de stil și de interpretare. Ne-au rămas, însă, în memorie, cele izbutite, care au fost răsplătite, în acea seară a premierei, cu o sală arhiplină, entuziastă, și cu multe aplauze. Creatorii spectacolului, adică Dohotaru — Klein — Nagy — Valkay — Elekes — Bereczky, și actorii distribuiți în roluri mai nesemnificative, dar cu o prezență multifuncțională, ne-au făcut mai întîi de toate să înțelegem că piesa dezbate o problemă majoră, de actualitate, cu mijloacele unui ziarist temeinic ancorat în realitate. Iată de ce reușește (el, autorul, prin interpretarea lui *Bereczky Péter*, în rolul reporterului) să ne ofere un personaj puternic, un adevărat ziarist angajat, conștient de forța scrisului, de faptele sale, concentrate asupra dezvăluirii adevărului. Lipsit de datele „obișnuite“ ale reporterului — excentric, superficial, caraghios, naiv etc. — din păcate încă prezente în piesele noastre dramatice contemporane, Dohotaru și regizoarea Klein impun un erou al zilelor noastre. Un om implicat în marele proces al educării, formării omului de tip nou, un personaj complex, interpretat cu multă înțelegere a sensului profund de actorul *Bereczky Péter*. În rolul adolescentului nonconformist, un neisprăvit simpatic, actorul *Biró József* reușește să domine scena printr-o prezență vibrantă.

În rest : fetele (tinere, drăguțe, frumos și adecvat îmbrăcate) dansează bine, chiar foarte bine pentru niște actrițe dramatice ; în rolul profesoarei Fodor și al Anei — actrița *Barta Enikő* ; excentrica Eva este jucată cu o rezistență denotînd buna formă a actriței, de *Gaspar Imola*. De un efect cert este scenografia semnată de actorul *Bereczky Péter*. Muzica lui *Elekes Csabo* are darul de a fi un element vibrant, dinamizator. Actorul *Nagy István*, ca textier al cîntecelor, oferă fragmente lirice de mare sinceritate.

Maria PONGRACZ — POP

DESTINE ÎMPLINITE

Cînd copiii unora dintre noi devin uneori pacienții doctorului Țurcanu, ne aducem aminte că, la rîndul nostru, copii fiind, am fost pacienții lui. Așa cum avem profesorii care ne-au instruit punîndu-și semnătura pe profilul multor generații. Profesor doctor docent Louis Țurcanu este, de-o viață, profesorul sănătății noastre. Ieșind din clădirea aceasta, veche de optzeci de ani, a Spitalului de copii din Timișoara, mulți pot să spună că s-au născut pentru a doua oară. Grație doctorului Țurcanu și minunatului său colectiv, la formarea căruia a contribuit substanțial, sîntem din nou părinți, adesea fără să știm cît de aproape a trecut în preajmă umbra unei aripi întunecate. Aici, unde se lucrează fără pauze, într-o tensiune adesea paroxistică, în lupta pentru menținerea firavei vieți, omul în alb își păstrează calmul, surîsul, peste moarte, siguranța. Acestea însă sînt cu totul străine unei anumite răceli : sînt apanajul competenței, științei, înseamnă încredere și stăpînire de sine. Volumele pe care și-a pus semnătura, apărute la Editura „Facla“, prezența sa în mijlocul studenților în această clinică, de fapt, universitară, sînt aspecte ale activității unui om care-și trăiește fiecare moment în nobila sa profesiune, cu luciditate și dăruire omenească, severitate deferentă și înțelegere, răspîndind ordinea acolo unde ar domni haosul și opunînd dispariției noastre inegalabila alternativă a supraviețuirii, fără să-și piardă umorul și contribuind esențial la încrederea noastră în însăși condiția umană.

Lucian BURERIU

muzică

UN COR MUNCITORESC DE PRESTANȚĂ

Pe firul tradiționalelor emulări corale, vizitele reciproce ale unor formații de profil similar, au cunoscut în aceste zile o premieră — sosirea la Timișoara a Corului muncitorilor feroviari ai Regionalei Brașov. Un cor bine cunoscut în țară și peste hotare pentru seriozitatea muncii sale, pentru admirabilele rezultate înregistrate în orișice concurs și-a înscris participarea.

Concertul prezentat pe scena Liceului „I. Vidu“ — ca invitat al Regionalei C.F. Timișoara — a însemnat un periplu de largă deschidere înspre comorile repertoriului românesc, cu prioritate a cîntecului patriotic și prelucrărilor : „Pacea lumii s-o cîntăm“ de Romașcanu, „O cunună-i țara-ntreagă“ de Dinu Stelian. „Odă patriei“, prelucrare după Enescu de S. Sarchizov, „Spune, mîndruliță, spune“ de A. Volintiru, „Sîrba“ de Gh Danga, apoi o pagină inspirată prin onomatopeica specifică — „Imnul ceferiștilor“ de Gh. Dumitrescu.

Extensiunile de la acest profil s-au concretizat într-o reușită prelucrare a unei melodii franceze — „Tamburin“ de Gh. Pascu sau a unei melodii poloneze de Tr. Buhnea. Am audiat cu plăcere din creația lui Brediceanu „Corul periniței“, din „La șezătoare“. Punctuația finală, de maximă dificultate, a fost atinsă în cele trei coruri celebre din opere : Corul robilor din Nabucco de Verdi, Cantoneta napolitană de Ceaikovski (prelucrare) și Corul țăranilor din Mireasa vîndută de Smetana. Dincolo de amploarea repertorială se cuvine însăilata cota valorică la care s-a ridicat formația condusă de Andrei Volintiru, ca acordaj, omogenitate pe partide și ansamblu, ca muzicalitate și expresivitate. a acestui cor de peste 80 de voci. Deși ne aflăm în fața unei formații de amatori, corul Regionalei Brașov a impresionat prin maleabilitatea dozării nuanțelor dinamice. Nu este deci întîmplător faptul că acest mesager al cîntecului coral s-a impus în ierarhia competițiilor internaționale, desfășurate în R.F.G. și Olanda, că a intrat de-acum în firea lucrurilor schimburile culturale cu omonime din alte țări. Un fericit concurs de împrejurări grație căruia mișcarea amatoare, în cea mai autentică accepțiune, este marele cîștigător.

Doru MURGU

accente

Alte străzi, alte case...

Strada purtînd numele lui Eminescu (și care, prin istoria ei, este una a Patriei) intretaie strada 6 Martie. La numai cîțiva pași de răspîntie (și ea una istorică) se înalță un edificiu în care a funcționat — în anii de după 23 August 1944, Comitetul județean al P.C.R. Acțiunile mari ale timpurilor de atunci, reforma agrară, naționalizarea principalelor mijloace de producție, aici au fost gîndite pentru această parte a țării. Ceva mai departe, în casa cu numărul 3, în care a locuit Ștefan Cicio-Pop, a fost găzduit, pe parcursul lunii noiembrie 1918, Consiliul Național Român Central. A fost luna hotărîtoare pentru Unire. În preajmă, desprinzîndu-se din strada 6 Martie, strada Desseanu — într-o de tot obișnuită casă a locuit cel care a dat numele străzii (un fapt firesc dar, să ne amintim, intrarea în fosta redacție a „Românului“, care a fost și locuința lui Goldiș, se află, nici mai mult, nici mai puțin pe strada... Anatole France !) ; aici a venit Iosif Vulcan ca să-l întîlnească (pentru prima oară) pe sufleurul trupei lui Mihail Pascaly. Foarte tînărul sufleur se numea Eminescu.

Nici un semn care să povestească trecătorului despre toate cele cîte au fost. Casele pomenite par a fi aidoma altora. Un însemn simplu, o comemorativă placă, spre pildă, le-ar reda statutul lor ales. Cel de locuri unde (în ordinea și măsura timpului) se deschidea un capitol nepereche al literelor românești, se așeza temelia unității naționale, se prefigura lumina societății noastre socialiste.

Florin BĂNESCU

plastică

PETRU RUSU

Despre EXPOZIȚIA în care PETRU RUSU ilustrează „cartea numită DECAMERON și zisă Prințul Galeotto, care cuprinde o sută de povești — GRAVURI, istorisite în zece zile de către șapte doamne și trei cavaleri și desenate în mai multe de artistul însuși“.

•

Asemeni culturii bine folosite, „ilustrația“ bună pare să fie ceea ce rămîne — în imagine — după ce (ilustratorul) uită tot (ce este de uitat). Ilustrația bună e, altfel spus, o probă de infidelitate. Îl urmărisem pe artist repovestind — printre prieteni — și amuzat și amuzant, gravurile, făcînd adică o cale-ntoarsă spre textul boccaccesc. În pagina gravurii, detaliu de detaliu era „fixat“ cu acribie ; nimic superfluu sau ambiguu. Simpatice marionete „vitrate“ și „mozaicate“, „mașini celibatare“, cum ar fi spus Duchamps-Carrouges (și Szeeman însuși, cel ce avea să le dedice o amplă mostră) ludice-lubrice, articulate imprevizibil și năzdrăvan, ca într-o medievală arlechinadă, carnavalescă frenezie, o horă de ingegni... Și totuși, privindu-le, resimți că sînt astfel „compuse“, încît țîșnesc mai mult din spirit decît din litera acestui univers al prozei, prozaic și vital. Boccaccio însuși ne somează de la început : „Mi-am pus în gînd să povestesc o sută de povești ori basme, ori istorioare, cum vreți să le numiți, istorisite în zece zile de către o preacinstită ceată de șapte doamne și trei tineri care s-au întovărășit pe vremea păcătoasă a molimei de odinioară din care povestiri se vor vădi și alte norocoase fapte petrecute atît în vremurile noastre cît și în cele de demult“. În vremurile noastre, adică, în Florența A.D. 1348... „Ceea ce învîrtoșea puterea acestei molime era că boala se întindea de la bolnavi la sănătoși întocmai cum se întinde focul cînd întîlnește în calea lui ceva uscat ori unsuros“.

Pesta e, dacă vreți, la Petru Rusu „factură“ și „viziune“ în a figura un chip sau altul, căci formele-s atinse toate de o molimă ce le preface în grili și în priapice zeități. „Întocmai cum se întinde focul“ e întinderea unui întreg ciclu ars cum se vede de o aceeași unică metaforă. Și în această Vale Rea — o Malebolge — o lume-ntreagă se dedă — am zice chiar că se „predă“ —, „oarbei iubiri“ ; o lume și senzuală, și vicleană, și ignorantă, dar și cultă, într-o devălmășie, și patriciană, și plebee. În „naufragiul unei epoci“, „imens“, după De Sanctis, cu poezia cea hulită ca „mamă a minciunilor“, cu „teatrul hrană pentru diavol“, Decameronul e „corabia nebunilor“ plutind pe oceanul de austerități și prohibiții din Trecento. Iubirea însăși a lui Boccaccio pentru Fiammetta napolitană e o erezie... Zărită de acesta în urmă chiar cu șase secole și jumătate în Chiesa di San Lorenzo (7 aprilie 1336), prințesa angevină e „Jucăușa“, nu mai e „Beata“, cum pentru Dante fu Beatrice, iar Laura pentru Petrarca. Iubirea lui Boccaccio, ce înrudește pentru o clipă Timișoara (printr-un anume eveniment) cu autorul însuși al cărții. Căci Fiammetta fuse fiica (pe numele cel de prințesă Maria d'Aquino) învinsului de la Posada, al Basarabului Matei, fiica legitimă a regelui angevin Carol Robert, cel ce făcu din Timișoara, chiar dacă pentru doar cincisprezece ani, o capitală de imperiu (1315—1330). Decameronul, așadar, a Prințului Galeotto Carte — titlu cu cheie, căci Galeotto e „ademenitorul“, „mijlocitor spre rele“, unul și același cu legendarul Galahad. O Malebolge, cu prelați aghiezmuiți și simoniaci, madone nătăflețe și morganatice logodne, răpiri de fete de sultan, briganzi și vagabonzi, umblînd tehui, Alatiel — o jucărie în mîna Parcelor, deghizamente, travestiuri și qui pro quo-uri, un labirint în care Rege e „instinctul“, iar Soața sa e „întîmplarea“. Dar despre această Vale Rea, despre Infern, să observăm, se povestește în Paradis de „tînăra brigadă“, la ore de amiază, în marginea unui havuz și după mese îmbelșugate :

„Visione amorosa“ un „Laberinto d'amore“ (titluri de opuri din tinerețea lui Boccaccio), cu subteranele letale, discurs, desigur, și „alegoric“, și „amoros“, căci Alatiel nu-i doar femeie ce se supune ispitelor, ci e (cum vede Deligiorgis) „chiar ectoplasma și principiul ispitei“. Ectoplasme și năluci sînt aceste nostime „pupazzi“ și transparente și volatile și volante. Animate de un duh poporan, acesta le face să fie și „din Boccaccio și de aiurea-eis to exoticon“. O lume liberă de multe bigote prejudecăți, din care se inspiră chiar rima, liberă și ea de servituți, a tînărului gravor.

O friză, deci, ca o erupție de jet imaginar și semiotic, *o summa*, dar și o (supra) segmentalitate, un „amestec“ ca într-un „joc de cărți“ (cum același Deligiorgis îl vede în exegeza sa), cu care, într-o percepție rapidă, gravura lui Rusu se înrudește. Simeza-i chiar o „pasiență“. Se ilustrează aici contraste, cu violențe și reculegeri, cu linie cînd tandră senzuală, cînd tranșantă, o continuă navetă între real și ireal, lume fantastă, abstrasă și abstruză, tragică și umoristică, ludică și teratomorfă. Ciclul întreg e o *grimasă*, stilul un disegno interno al caricaturalului. Căci Petru Rusu reușește, în comentariul care trece dincolo de servituți, un comentariu ce conferă lustru materiei prime și ilustre : textul boccaccesc. E un „ecou“, aici, desigur, nu însă al anatomiilor, ci al fiziologiei romanești. Pe scurt, artistul de-ca-me-ro-ni-zea-ză. Un labirint dionisiac, din care poți ieși, așa cum face Petru Rusu, „prin povestirea lui“ și „prin umor“ ; exorcizîndu-l, deci, căci labirintul e util atunci cînd nu e „reședință“. Boccaccio însuși, la amurg, îl părăsise. Nu însă prin „povestirea“ lui, nici prin „umor“, ci prin meditație și speranță. Boccaccio cel supranumit „Giovanni al liniștii“.

Coriolan BABEȚI

orizont arădean

SUPLIMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL
JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ ARAD.
ANUL III, IUNIE 1986

CU SCULPTORUL DUMITRU ȘERBAN

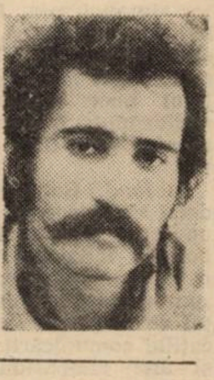

— Dumitru Șerban, ești unul dintre sculptorii cei mai activi ai generației tinere care trăiesc azi în Arad. Spune-mi, pe scurt, istoricul și specificul taberei de la Căsoaia.

— Consider că artistul trebuie să se implice în viața culturală acolo unde trăiește ; el este nu numai creatorul operei sale, dar și al fenomenului cultural în genere în care își desfășoară activitatea. Să nu uităm : artistul se lasă stimulat în contact cu mediul socio-cultural, dar el și stimulează. Sau, dacă vreți, el este — poate fi — un factor activ al generației sale. Cît privește tabăra de sculptură de la Căsoaia, importantă nu este atît istoria nașterii ei — deși și aici s-ar putea spune un cuvînt, două (despre inerții, despre inițiative...) —, cît împlinirea sa într-o colecție unitară de mare valoare artistică pentru țara noastră și, aș îndrăzni să spun, chiar pentru acest colț de lume. Afirm aceasta în urma unor experiențe consumate în simpozioane internaționale care mi-au și dat elementul de comparație. Colecția de la Căsoaia poate să răspundă peste veacuri generațiilor viitoare despre demersurile, frămîntările și reușitele noastre artistice de astăzi. La Căsoaia, sculptura s-a născut în relație directă cu Natura, „atelierul“ funcționînd în spațiul în care tabăra a fost creată.

— „Piatra de hotar“, „Praznic“ (Căsoaia), „Apărătorul cetății“, „Ctitor“ (Arad, malul Mureșului), „Mireasa“ (Costinești), „Memento“ (Bekescsaba, Ungaria), și „Izvor — Cumpăna apelor“ (Villany, Ungaria), sînt numai cîteva dintre sculpturile realizate și „difuzate“ de tine. Care este natura intimă, ca să-i spun așa, a sculpturii de exterior ?

— Sculptura ambientală este o tendință nouă (de prin anii '60). Ea este gîndită și realizată la fața locului. Prin ea se creează o simbioză — o complementaritate, iar uneori o concurență — între opera de artă și natură. Artistul apelează la spațiul geografic, se pune în acord cu acesta, se folosește, am putea spune, de natură. De aici și specificul oricărui simpozion în aer liber. Dacă pînă acum sculptura își ignora mai mult sau mai puțin spațiul în care era expusă, prin sculptura ambientală ea se naște și trăiește în spațiul respectiv, fără a mai fi grefată prin intervenția unui soclu și a unei amenajări în acel loc, operații care duceau, nu o dată, la încărcarea formei, iar nu a conținutului.

— Căror tendințe artistice te-ai putea asocia ?

— Mă asociez acelora care limpezesc opera de artă și care o eliberează de încărcătura formală, acelor tendințe care o fac simplă și directă. Prin aceasta, slujindu-și corespunzător scopul : înnobilarea omului.

— Între materia cioplită și cioplitor se creează, sau se poate crea, o complicitate. Care este materia ta preferată ?

— Da, se creează pe măsura nașterii, a realizării ei. Materialul preferat, cel care îmi dă posibilitatea să-mi realizez gîndurile, este cel dur și, nu în ultimul rînd, durabil.

— Aradul a valorificat, într-o anumită măsură, energiile artistice ale sculptorilor săi. Ce se poate face în continuare pentru ca orașul să poată primi, alături de dimensiunile firești de habitate umană, alături de cele economice și sociale, și una indispensabilă sufletului omenesc : cea artistică, de transgresare a dimensiunilor cotidiene ?

— Aradul este un oraș important în viața culturală a țării, implicat în marile evenimente istorice ale ei. Pe de altă parte, interesul concetățenilor mei pentru cultură este viu, permanent și intens. Apoi, Aradul înseamnă un spațiu geografic (cîmpie—deal—munte) complex. Toate acestea constituie o bază solidă pentru o tradiție spirituală. Revenind la lucruri mai concrete, desigur că în Arad s-au făcut multe în ultimii ani în ceea ce privește sculptura ambientală ; realizarea, în trei ediții, a „falezei Mureșului“ (prima ediție a fost națională, următoarele, exclusiv cu arădeni) ș.a. Întîmplarea fericită face să purtăm această discuție chiar în momentul în care, în Arad, în noua galerie „Arta“, are loc o expoziție de estetică urbană, la care participă nu doar sculptori, ci și pictori, graficieni, arhitecți. Prin expoziție se propune o relație artistică cu valoare de premieră națională : aceea dintre artistul plastic în genere — arhitect, pe de o parte, de pe alta, între aceștia și municipalitate și public.

Dintre sugestiile și machetele propuse pentru municipiul Arad au fost și acelea privind înnobilarea artistică atît a unor cartiere noi (Micălaca, Aurel Vlaicu), cît și a celor istorice (P-ța 1 Decembrie 1918, parcurile și zonele de agrement, inclusiv insula Mureșului). Expoziția propune machete de monumente și pentru județ (Șiria, Hălmagiu). Expoziția de estetică urbană, prin marea audiență de public, a reliefat interesul enorm al arădenilor pentru aspectul artistic al orașului în care trăiesc. Urmează ca inițiativele Uniunii artiștilor plastici, în colaborarea cu Uniunea arhitecților, să „crească“ de la stadiul de machetă la cel real, al operei de artă.

Interviu realizat de
Vasile DAN

Identitate și sinteză

— FORMA JUXTAPUSĂ —

Oricît ar fi de sugestiv, modelul sintezei prin identitatea originară nu poate satisface cerințele integrativității. Căci e greu de imaginat relaționarea dintre principiul fondator și încarnările particulare, un monism de tip spinozist mai degrabă anulînd raporturile (B. Russel) decît să reliefeze mișcarea. Din încercările de dislocare a „funcției tiranice“, jucată de forma logică a identitității originare, se cristalizează cel puțin două tipuri de sinteză : unul aditiv, prin juxtapunere, pe care ne propunem să-l analizăm în continuare și un altul antinomic, de factură exclusivă. Spre deosebire de forma anterioară de sinteză, de influență spinozistă, în modelul de relaționare prin juxtapunere particularitatea rezidă în faptul că cei doi co-relați sînt co-existenți, deci centrați pe ordine distincte, asemenea determinațiilor carteziene ale întinderii și gîndirii. Desigur, raportul „și-și“ nu se vrea o simplă așezare „alături“ de entități distincte, care să nu poată comunica într-o sinteză, dar accentul cade pe individualitatea celor două sfere — res extensa și res cogitans —, pe specificitatea membrilor conjuncției, și nu pe relaționarea lor. Iar conjuncția, în genere, se dovedește o legătură foarte slabă pentru sinteză, acest lucru fiind observat în logică, dar și în poezie. Și aceasta pentru că actul conjuncției presupune delimitarea, împărțirea, iar un întreg rezultat din adiția membrilor săi nu poate ascunde „cusăturile“ care acoperă limitele componenților.

Structura aditivă de sintetizare se dezvăluie, astfel, impregnată de un model aritmetic. Chiar și atunci cînd efortul întru sinteză asimilează influențe leibniziene — în care relatele nu se comportă contradictoriu, ci una ca limită a mișcării celeilalte —, dialectica relaționării funcționează ca în interiorul unui șir de numere, atît în „dialectica geometrică“, originată în modelul cartezian, cît și în „dialectica contractului social“, din concepția lui Rousseau. Mișcîndu-se în perimetrul modelului aritmetic, sinteza despre care este vorba poartă, așadar, amprenta fracționării la infinit a numerelor. Expresia epistemologică a acestei fracționări o găsim, azi, în formula „logica pașilor mici“. Cîtă vreme a predominat o știință de tip substanțialist, s-a crezut că paradoxul identității și, deci, cel aritmetic, și-au găsit rezolvarea, dar știința contemporană le aduce din nou în prim-plan. Fiindcă rămîne un fapt cert pentru știința de astăzi că, de exemplu, în orice organism al regnului biologic, fiecare celulă reprezintă o unitate de viață bine demarcată și concentrată asupra ei însăși. Iar în fizica elementelor, trecerea de la o stare la alta a particulelor nu poate fi urmărită ca o linie, ca un continuum, „linia de univers“ nefiind, în fapt, o linie, ci o succesiune discontinuă de tranziții instantanee. O microbiologie a „unităților de viață“ stă lîngă o psihologie a „fluxului conștiinței“, o fizică a „punctualității“ stă alături de o fizică a continuului, iar matematicile din zilele noastre par să redescopere că Aristotel avea dreptate : între punct și linie există o prăpastie, punctul neputînd fi „parte“ a dreptei, ci cel mult capătul ei. Metaforic vorbind, sinteza prin juxtapunere seamănă cu mărgelele înșirate pe un fir (N. G. Roegen), dar fără firul însuși...

Ioan BIRIȘ

•eveniment•

„PRIMĂVARA ARĂDEANĂ"

Sub semnul iubirii de țară și a celei de-a 65-a aniversări de la făurirea Partidului Comunist Român, spiritualitatea arădeană a trăit, la mijlocul lunii mai, timp de nouă zile, o efervescentă primăvară a culturii dintre Mureș și Criș, o primăvară culturală gîndită de Consiliul de educație politică și cultură socialistă al județului Arad ca o geometrie a frumosului artistic și cunoașterii umane, o primăvară în care artele au dat mîna cu istoria, cu știința, cu educația într-o chemare la înțelegerea și însușirea bunurilor spirituale. Evident, în spațiul tipografic acordat acestei tablete-bilanț, nu putem să evocăm pe larg zecile și zecile de simpozioane și manifestări cultural-artistice organizate în municipiul Arad și localitățile județului, motiv pentru care vom sublinia doar cîteva dintre manifestările de referință. Astfel, într-o primă scară valorică se înscrie simpozionul inaugural intitulat : **„Tradiție și actualitate în cultura populară românească“**. Tot aici trebuie remarcată „Expoziția de artă populară“, deschisă în sălile Muzeului județean, „Tîrgul de artă populară“ de pe faleza Mureșului și cel de al VII-lea „Salon național de artă naivă“, bienală de prestigiu republican, în cadrul căreia pictorii naivi Letiția Gavrilă și Iuliu Strehanski din Deva, Ioan Popa din Alba Iulia, Nicolae Simuț din județul Bihor, Ioan Rusu din Aiud, Mihai Vintilă din Reșița, puternicul și apreciatul grup de pictori naivi din satul Brusturi, comuna Hălmagiu, județul Arad — format din Petru Mihuț, Rodica Nicodin, Maria Mihuț și cei doi nepoți ai acestei familii de pictori țărani, Mariana și Voicu Mihuț — Gheorghe Babeț din județul Timiș, Maria Trifu din Bistrița, Gheorghe Mărcuș din județul Cluj, Vasile Dănilă din județul Timiș, Ioan Șerb din Arad, sculptorul naiv Costică Cărare din Deva (ca să nu-i amintim aici decît pe cei premiați de juriul salonului național), înfățișează scene din viața cotidiană și tradițiile locului din care provin. De un interes aparte s-a bucurat simpozionul intitulat semnificativ : **„Partidul Comunist Român — stegar și chezășie ale marilor împliniri în construcția socialistă a patriei. Aradul — permanență în istoria țării“**. În această bogată și variată paletă de manifestări, un loc aparte l-a ocupat simpozionul intitulat : **„Activitatea de cercetare și proiectare în sprijinul producției“**, acțiune la care au participat cadre tehnice de specialitate din numeroase întreprinderi și institutii de cercetare științifică și inginerie tehnologică din Arad și alte localități din țară, cadre didactice universitare din București, Timișoara, Cluj-Napoca etc. În cadrul ședinței inaugurale a sesiunii, am reținut în mod deosebit expunerea : **„Aradul pe coordonatele dezvoltării economico-sociale în Epoca Nicolae Ceaușescu“** — prezentată de tovarășul Ioan Cotoară. Alături de celelalte manifestări, consacrate fie cinematografiei (care în acest an au fost foarte bogate), fie artelor plastice sau arhitecturii (culminînd cu vernisajul expoziției de „Estetică urbană“), evidențiem în mod deosebit manifestările dedicate presei arădene și literaturii, de la Biblioteca județeană. Simpozionul **„Presa arădeană și lupta pentru unitate națională“** și lansarea cărții **„Revoluția europeană de la 1848 în presa arădeană“** de Iulian Negrilă, au prilejuit intervenții deosebit de interesante cum au fost cele ale prof. Liviu Berzovan, dr. Ion Lungu (Cluj-Napoca), Stelian Vasilescu (Oradea), prof. emerit Vasile Popeangă, Lucian Emandi, Eugen Glück, Alexandru Roz, Doru Bogdan, Iulian Negrilă (Arad), avînd ca moderator pe prozatorul Florin Bănescu, președintele Cenaclului din Arad al Uniunii Scriitorilor. La cel de al doilea simpozion, care a avut ca temă : **„Direcții și orientări în proza românească“**, au participat prof. Liviu Berzovan, prof. Liana Drig, prozatorii Radu Theodoru, Ion Lungu, Florin Bănescu, Gheorghe Schwartz, Horia Ungureanu, poeții Carolina Ilica, Vasile Speranța și Vasile Dan. Discuțiile au reliefat locul literaturii arădene actuale în mișcarea literară națională contemporană. Tot în suita manifestărilor cu profil literar s-a înscris și cea de-a VII-a ediție a simpozionului **„Valori ale limbii și literaturii române“** de la Chișineu Criș, acțiune în cadrul căreia evidențiem referatele și comunicările prezentate de tovarășul Constantin Ciurel, prof. univ. dr. Gheorghe I. Tohăneanu, scriitorii Ion Arieșanu, Stelian Vasilescu, conferențiarii universitari Ion Neață, Alexandru Belu, Ion Dalea, Deliu Petroiu. În partea a doua a manifestării, poeții Tatiana Arieșanu, Ilie Măduța și Iulian Negrilă au susținut un emoționant recital poetic, iar criticii literari Alexandru Ruja și Livius Bercea, au prezentat noi volume apărute la Editura „Facla“ : **„O pasăre în iarnă“** de Ion Arieșanu, **„Cuvinte românești“** de Gh. I. Tohăneanu, **„Luceafărul“** de Ion Neață, **„Exerciții de gramatică“** de Ioan Muțiu și Livius Petru Bercea și volumul colectiv de debut **„Argonauții“**.

Iată doar cîteva dintre manifestările cultural-educative și artistice prilejuite de cea de-a XIII-a ediție a „Primăverii arădene“ manifestări care au generat o autentică efervescentă spirituală pe întreg cuprinsul județului Arad.

Emil ȘIMĂNDAN

Debuturi (II)

Într-un volum* colectiv, realizat de Editura **Facla**, au debutat Nicolae Aniței și Gheorghe Mocuța, alături de Marcel Tolcea, Nicolae Roșianu, Ioan Dragoș, Gheorghe Baș, Ion Chichere. Le este caracteristic celor doi poezia cîmpiei, cufundarea în spațiul ei imens, cîntat și de alții, dar mereu nou prin metamorfozele la care este supus. Și titlurile sub care apar culegerile în volum vin în sprijinul celor afirmate: Nicolae Aniței, **Dor în cîmpie**, și Gheorghe Mocuța, **Cîmpia secretă**.

Poeziile lui **Nicolae Aniței** cuprind imagini din cîmpie, mai exact o proiecție a acestora în sentiment. Ele se constituie într-un dor de cîmpie, prin fugoasa lor trecere prin ani. Tablouri din cîmpie și copilărie se rememorează în acest fel: „Pogorîse o secetă peste cîmpie / împreună cu tata sub nuc / potcoveam armăsarul întunecat / ce părea și mai negru / la umbra nucului / potcoava încinsă în soare / netezea copita arzînd / acele bucăți de carne / ce îngreunau mersul / la fiecare cîntat de cocoși / tata lovea cu muchia securii / în trunchiul nucului / și-ntr-un tîrziu umbra încălecă armăsarul / și a început să plouă / tata curgea prin pîlnii de porumb / în cîmpie". Dorul de cîmpie poate fi similar cu dorul de copilărie: „ascund eterna împăcare / dintre potcoavă / și copită / dintre vînt / și firul de nisip / / mîna ta ca un izvor / îmi șoptește neîncetat / același cuvînt". Aici se mențin (sau se nasc) încă legendele: „bătrînii spun că în vechime / calul era licuriciul cîmpiei / și mai spun că o dată / aplecat deasupra pămîntului / stinsu-s-a". Aici se păstrează încă mituri, cum este cel al meșterului creator și ziditor care plutește tutelar peste multe poeme: „ce triști erau acei copii / și-n fiecare zi mama / le aducea pietre / și ei au învățat să stea nemișcați / / manole izvorul tău sfințește în mine / mereu aceeași oră / și trupul se umple de muțenie".

• cronica literară •

Din același perimetru, dar într-o altă tonalitate se nasc poemele lui **Gheorghe Mocuța**. Cuvîntul mereu proaspăt îngemănează în imagini, ce par cunoscute tuturor și totuși sînt particulare poetului: „În somnul holdelor geme paradisul țăranului / hemoragia macilor înaintează încet / către pulsul nostru / al noilor secerători — / dis-de-dimineață lăptarul / ne-a adus o cofă cu lacrimi / amiaza se scurge ca o lavă / prin porii materiei / vara — timpul e-un don quijote / sedus de ironia soartei / totul curge". / / Atitudinea poetică a lui Moçuța este alta. La el, realul nu inundă poezia, într-o înșiruire a elementelor, ci pătrund în poeme printr-un reflex al poziției față de ele. Este aproape de ceea ce poetul numește, într-un poem, „răsturnata imagine": „suferința tatălui m-a făcut călător / poezia ca remediu al eredității / mîna stîngă în căutarea valorilor / eczema pompeiului amenință scoarța / atîtea camere de luat vederea / numai eu aplecat prea mult peste margine / deveni-voi propria-mi răsturnată imagine" / /. Între retorică și ironie, poemele pot fi obturate de „gerunzii contemplative". O posibilă definiție lirică a poemului ascunde și rana deschisă prin truda în elaborare: „poemul e o rană sau o numărătoare / neîntrerupt-a pleoapei zbătîndu-se stîngace / extatică, egală, ca luna din torace / păstrînd captiv cuvîntul în stîlpii reci de sare" / /. A doua apariție editorială din noua serie de poezie a Editurii **Facla, Argonauții** are o ținută grafică elegantă. Avînd în vedere poeziile ce le cuprinde, **Argonauții**, are toate șansele să fie cel mai bun volum de debut colectiv al anului.

Alexandru RUJA

---

* **ARGONAUȚII, Editura Facla — 1986.**

Livrescul și imaginarul

Unul dintre tot mai numeroșii iluștri profesori italieni care, după ce ani de zile a scris despre lucrările altora, a ajuns să comită el însuși literatură, Carmelo Samonà apare în librăriile noastre cu o promptitudine de invidiat. Volumul „Frații" se înrudește cu romanele lui Umberto Eco și Enzo Siciliano prin pluralitatea nivelelor de recepție pe care le îngăduie. Într-o miniancheta pe care am întreprins-o cu un număr (ce-i drept, restrîns) de cititori, mi s-a relevat faptul surprinzător că aproape fiecare dintre ei a ajuns să depășească pretextul strict epic (atît cît este) pentru a-și extrage un simbol corespunzător situației sale. De la studiu de limbaj la melodramă, orice accepție s-a dovedit posibilă. Într-o asemenea măsură, încît mie cartea mi-a oferit prilejul unor reflecții despre condiția scriitorului, în vreme ce alții vedeau în acest text doar o teorie despre teorie.

În fond, Carmelo Samonà n-a făcut decît să născocească o situație, în care un frate sănătos își îngrijește fratele bolnav, încercînd tot timpul să-i ofere o viață asemănătoare cu viața sa, de „om normal". (Însă, scrisă din punctul de vedere al fratelui bolnav, implicațiile comunicării ar cunoaște poate și alte dimensiuni). Există de prea multe ori o relație analogă în care ne regăsim încercînd să convingem alți oameni cu un limbaj „al nostru", dar nu și „al lor". Poate că mai toate tragediile pornesc din acest punct. Turnul lui Babel, opera de distrugere a cumplitului Ahriman, n-a dus numai la numirea în mod diferențiat a unuia și aceluiași obiect: disocierea a săpat mult mai adînc — ea a atins pînă și percepțiile.

Frații din romanul lui Samonà își găsesc refugiul în livresc și în imaginar. Călătoriile lor în lumi paralele cu cele ale realului sînt mult mai lesnicios de urmat decît o simplă plimbare pînă în parcul orașului. Livrescul este cadoul pe care-l oferim noi, scribii, de mii și mii de ani. Cadoul și capcana. Drumul pe ape și prin labirintul stîncilor Mării Pline de Insule, pe care-l cunoaștem prin ochii lui Odiseu, este mult mai ușor de reconstruit decît o ipotetică plimbare reală pe o mare pe care o putem simți într-o mie de moduri. Cuvîntul scris rămîne mereu un jalon fix prin păienjenișul vieții.

De cîte ori nu am impresia că, asemenea fratelui sănătos, caut cu disperare un limbaj pentru a-l putea aduce în lumea mea pe cititor și de cîte ori nu sînt eu însumi fratele bolnav, care privește cu indiferență, mai rar, cu mirare de cele mai multe ori și cu un secret surîs mai tot timpul sforțarea celor din jur de a mă face asemenea lor? Și-mi trebuie destul timp pentru a înțelege că fratele sănătos și fratele bolnav sînt tot eu, rămînîndu-mi însă mereu ascuns profilul nevăzut al celuilalt (aceluiași) frate.

Gheorghe SCHWARTZ

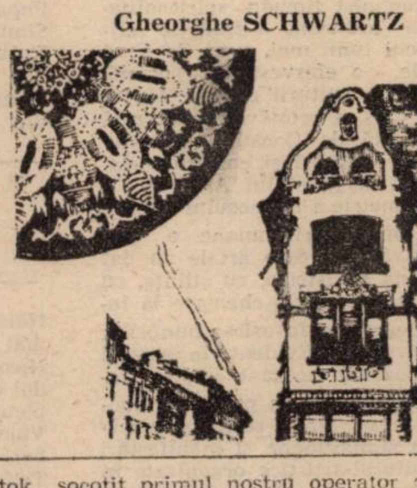

Era la început de secol. Al XX-lea. Întîmplarea făcu să se întîlnească cu economul Muscă, o veche cunoștință din satul Comlăuș. Acesta, adecă omul care nu de puține ori se arătă gazdă primitoare, îl întrebă:

— De unde vii, prietene Cârțan?

— Ostenii fără folos la Pesta, căutînd ministrul de externe, dar el se ascunse și nu-și arătă fața. Se făcea că nu-i, dar eu parcă-l vedeam acoperit de neputința de a-mi spune de ce agenții siguranței confiscară cărțile pe care le aduceam din Italia. Se vede bine că nu le place ce port și dacă nu le plăcu nici de mine, mă bătură, repetînd smintelile de la Turnu Roșu și Brașov. Ehe, la Turnu îmi omorîră cîinele Fulg! Fulguțul meu! Pe el îl omorîră și eu scăpai ca prin minune. Nici atunci, dorind să-i vorbesc primului ministru, n-am fost primit să-mi arăt trupul și sufletul, să le vadă și să citească nedreptatea. Acum se tem ca nu cumva să se abată vreo furtună peste împărăție. Furtuna e coaptă, se apropie. Se apropie, o simt, că nu degeaba cere lumea să iasă din amestec.

Muscă își drese glasul:

— O fi ceva care să aducă slobozenie. Norii umblă cam demultișor... Bade, vină pe la mine, să te odihnești o zi, două.

— Nu-i timp de odihnă nici la Comlăuș, nici la Cîrțișoara, niciunde. Mă grăbesc. În puținele zile pe care le mai am, mă grăbesc. Spune-i Mariei că îi sărut mîinile și fruntea pentru tot ce a făcut pentru mine. Bună nevastă ai. Ești fericit. Eu n-am gustat fericirea asta. Drumurile mi-au chemat pașii nu numai să cunosc pămîntul, ci să gust frumuseți și să cuget la îndreptările pe care le merită. Prietene, am rugăminte. Port marfă ce ar putea nimeri unde nu-i de trebuință. Ți-o dau și peste patru zile, dimineața, ne întîlnim la casina din Lipova...

Ajunse la Arad către seară. Încercă să se odihnească pe o laviță la poarta fabricii de clopote din strada Rakoczy. De Gheorghe Cârțan se apropie un tînăr întrebînd:

— Cu ce vă putem fi de folos?

— Cu o țîră de îngăduință.

— Poftiți lista de prețuri, are și ilustrațiuni. Facem lucrări ieftine și cu garanță. Firmă serioasă!

— Prea bine, dar deocamdată n-am lipsă de ceea ce face fabrica. Mă mulțumesc cu stropul de ședere, gîndind la cele trecute și viitoare. Da, și viitoare. Tînărul se apropie de omul din față:

— Domnule Cârțan, sînteți așteptat la hotelul „Crucea albă". Neapărat vă păziți, polițaii amiroase...

În una din camerele de la etajul doi, profesorul Mihulin sorbea dintr-un pahar de cristal bere de Steinbruch, rece de la gheață. Sub brațul mîinii stîngi se afla un plic mare, albastru, cu antet: VULCU MAXIM inginer mechanic și fabricant român de mașini ARAD Miksa utca 1.

ÎN ORAȘUL SOARELUI

Cârțan, condus de unul din îngrijitorii hotelului, intră pe ușa cu numărul 204. Vocea lui răsuna:

— Care e cel mai păcătos? Cel care zice răului că-i bine, ori cel care zice binelui că-i rău? Nu aștept răspuns. Mai adaug ce spunea Napoleon: „Copiii trebuie crescuți cu douăzeci de ani înainte de a fi născuți". Cam așa ceva spunea Napoleon. Omului, care cu bunăvoință mă aduse în cuibul ramurei de „cruce albă", îi mulțumesc frumos și-mi îngădui să-i spun că nu e musai să se obosească cu știrea sosirii mele. Domnul comisar Mors e în odaia de alături. Nu doarme... Poftiți domnule comisar, aici mă găsesc în carne și oase. Cârțan mă cheamă.

Omul legii se arătă rîzînd cu poftă, satisfăcut.

— Am onoarea de a mă afla în fața inteligenței române și mai ales să adresez un cald salut celui mai onorabil oaspete care ne vizitează Aradul. De ce-i spuneți, domnule cioban, Orașul Soarelui?

— Oho, cunoașteți și acest amănunt! Meritați un răspuns pe măsura strădaniilor. Apoi, cum altcum i s-ar putea spune cînd el, orașul, se bucură de atîta prețuire chiar și din partea măriilor voastre! Așezarea e una din cele mai luminate stele ale Ardealului în care s-a așezat și destulă înțelepciune.

— Mulțumesc, amănuntele sentimentale nu mă interesează.

— Dimpotrivă, faceți bine și ascultați-le, că vă vor folosi mai tîrziu. Dar pînă atunci, legați-mă. Iată mîinile, iată picioarele mele bolnave. Ca din senin, ca dintr-o vrere, Badea din Cîrțișoara începu să cînte și să joace, cerîndu-i domnului profesor să se deranjeze de la locul lui de la masă, făcîndu-i un anume semn. Mai pe urmă zise:

— Gata, ieșii din amorțire. Mă predau încălzit!

Comisarul răcni:

— Cârțan, ești plin de șiretenie! Unde e plicul mare albastru? Domnule profesor, unde e plicul?

— Care plic, nu pricep.

— Acela cu înscrisul firmei lui Vulcu.

— A, da.

Profesorul scoase din unul din buzunarele hainei un plic.

— Poftim. În el păstrez una din copiile articolului publicat în ziarul „Tribuna." Doriți să-l cenzurați?

— Văd, haita de lupi își ascute colții! Cârțan, stăpîn pe situație, își arătă desagii din țesătură de lînă.

— Numai că lupii îs oi și oile vin din Miorița. Din ce altceva vrei să venim, domnule? Trăim pe pămîntul cu cîntările lui. Le-a cules și Bartók Béla. Domniile voastre de ce nu le ascultă?

Comisarul se înfurie:

— Te invit să părăsești imediat orașul!

*

Prima sîmbătă din luna lui Răpciune la Lipova. Tîrg. La casină cei doi se îmbrățișară.

— Muscă, prietene, sărut poalele cerului și marea lumină a ochilor spre care mă îndrept. Mă duc bogat la Vălenii de Munte. Învățatul Nicolae Iorga mă așteaptă. Îi duc marfă de preț de la Viena și din Orașul Soarelui. Are dreptate cînd zice: „Istoria se scrie cu documente" Comlăușanul scăpă o lacrimă, apoi scoase din sîn un calendar scris cu chirilice.

— Ia-l, bade, o fi de folos și vechitura asta cuiva. Maria îl trimise. Și cămeșuță nouă puse în străicuță; s-o porți sănătos...

Vitalie MUNTEANU

Aradul și cea de-a 7-a artă

În cadrul importantelor acțiuni organizate de Întreprinderea cinematografică în cadrul manifestărilor „Primăverii arădene" se înscrie și expoziția permanentă **„Aradul și cea de a 7-a artă" — realizată la Cinematograful „Dacia" de inimosul său responsabil, PETRU BARBOSU, în colaborare cu minuțiosul cercetător al istoriei locale, IOSIF SÎRBUȚ**, — expoziție ce își propune să rememoreze prin documente de arhivă, afișe, fotografii, nouă decenii de cinematografie în urbea noastră. Trebuie să precizăm dintru început marele interes al arădenilor pentru cinema, invenția lui Lumière fiind prezentată și la Arad (3 ianuarie 1897) la numai șase zile de la premiera sa pariziană. Reținem afișele primelor filme ce au rulat în această parte a țării, între care „Războiul de independență" (primul film românesc) a cunoscut un adevărat triumf după cum sublinia presa vremii: „Acest film colosal în toate privințele merită recunoștință". De real interes documentar este afișul și programul care anunță primul film românesc de lung metraj, turnat la Arad în anul 1913 „Nuntă țărănească pe străzile Aradului", primul aparat de proiecție utilizat în perioada de început a filmului sonor. Premiera filmului „Strigoii" turnat la Arad de regizorul Dimitrie Mărculescu și interpretat de artista Ibi Orban, ca și filmele „Bing-Bang" (1935) și „Visul lui Tănase" au cunoscut un mare succes. Ca de altfel și filmul didactic realizat de prof. Victor Bobescu și operatorul Iosif Bartok, socotit primul nostru operator de film.

Expoziția cuprinde și cadre din filmografia românească, mai ales a ultimelor două decenii, precum și o vitrină a cineclubului „Atelier 16", ce relevă înaltele distincții atribuite acestuia și mentorului său, **Gheorghe Săbău**, în cadrul Festivalului național „Cîntarea României". O inițiativă, deci, valoroasă, pe care am dori-o urmată și de Teatrul arădean al cărui muzeu întîrzie „să se refacă" în timp ce prețioase documente zac în cufere și în cine știe ce unghere, amînînd, inexplicabil, îndreptățita lor restituire.

Lizica MIHUȚ

DANUBIUS

SUPLIMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL
JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ
MEHEDINȚI, ANUL III, IUNIE 1986

FACTORUL DEMOGRAFIC

În evoluția societăților umane, după cum arată cele mai multe dintre cercetări, s-a impus întotdeauna ca esențial rolul factorului demografic. Acesta a fost definit pe bună dreptate ca „motor“, suflu viu, „element determinant“ etc. al progresului economico-social, deși nu puține au fost și aprecierile negative de tip malthusian în secolul trecut sau neomalthusian în secolul nostru.

În privința noastră, a românilor, este cunoscută și apreciată unanim concepția umanistă, de generoasă perspectivă, în privința populației, ce a izvorît și a fost sădită permanent în conștiința poporului. Se poate spune că, pentru români, unul din factorii esențiali ai perenității, continuității și dezvoltării poporului nostru, fenomen de neexplicat pentru unii, îl constituie tocmai factorul demografic. Mai precis, se constată că, dintotdeauna, poporul român a avut remarcabile disponibilități de creștere demografică, astfel că, în pofida numeroaselor vicistitudini istorice care nu o dată s-au concretizat în mari sacrificii umane, ființa însăși a poporului s-a conservat și chiar s-a dezvoltat calitativ și cantitativ.

Influența factorului demografic asupra progresului economico-social este acum un fapt unanim recunoscut. Se vorbește tot mai mult, în acest context, spre exemplu, de relații demo-economice, de „optimul demoeconomic“ etc., elaborîndu-se, la noi ca și pe plan internațional, numeroase lucrări pe tema influenței populației asupra creșterii economice, pe tema relației biunivoce, complexe dintre acești factori sociali-economici.

Pornind de la realitățile specifice României, de la tradițiile noastre istorice, partidul și statul nostru promovează consecvent o politică natalistă, îndrăzneață, de largă perspectivă, care pune în centrul său întărirea rolului factorului demografic, în contextul celorlalți factori ai progresului economico-social.

Principala cale este aceea a asigurării condițiilor de creștere cantitativă și calitativă a populației, soluție umanistă, generoasă de natură să pună într-o lumină favorabilă politica noastră demografică, în condițiile în care în lume se manifestă puternice tendințe de stopare a creșterii demografice, aceasta inclusiv în țări dezvoltate din punct de vedere economic.

În concepția secretarului general al partidului nostru, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, populația reprezintă una dintre premizele esențiale, izvorul permanent al forței de muncă, factorul determinant al progresului economico-social. Creșterea demografică este legată nemijlocit de creșterea economică și, prin aceasta, de dezvoltarea generală a societății socialiste în drumul său ascendent spre comunism. Progresul însă, nu este un scop în sine, ci este subordonat țelului nostru suprem — bunăstarea și fericirea omului.

„În socialism — arată tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** — scopul cel mai profund al producției sociale, al dezvoltării economice, îl constituie satisfacerea cît mai deplină a trebuințelor materiale și spirituale ale tuturor membrilor societății, dezvoltarea multilaterală și afirmarea plenară a personalității fiecăruia“. Această concepție generoasă și-a găsit o nouă și pregnantă expresie prin măsurile recente de sporire a alocației de stat pentru copii și acordarea unor importante indemnizații mamelor cu mai mulți copii, măsuri care au dus la creșterea generală a nivelului de trai al poporului, creînd condiții pentru întărirea familiei și, pe această cale, pentru creșterea mai rapidă a populației.

În consens cu măsurile luate în plan național, în județul Mehedinți, care are o frumoasă tradiție demografică, s-a pus în aplicare un complex de măsuri economico-sociale și educative ce vizează întărirea familiei și creșterea demografică.

Crearea în Mehedinți, numai în ultimii cinci ani, a peste 20 755 locuri de muncă, din care peste 8 000 pentru femei, construirea a peste 8 937 apartamente, precum și importante dotări social-culturale : maternități, creșe, grădinițe, școli, unități culturale etc., a contribuit în mod hotărîtor la ridicarea nivelului de trai, material și spiritual al oamenilor muncii și, deci, și a condițiilor pentru creșterea populației, pentru afirmarea factorului demografic.

Grație acestor condiții, precum și a unor ample măsuri politico-educative, în Mehedinți, natalitatea a ajuns în anul 1985 la 15,2%, o creștere de aproape două procente față de anul 1983 (în primul trimestru al anului 1986 indicele de natalitate se estimează a fi mai ridicat), iar sporul natural a fost pozitiv (1,6%).

Concomitent, au scăzut numărul divorțurilor și întreruperilor de sarcină, curbă descendentă ce s-a accentuat mult în ultimile luni.

Desigur, aceste considerații de ordin general, precum și aspectele prezentate aici pe scurt sînt numai cîteva dintre ideile și problemele ce confruntă la ora actuală societatea românească din acest punct de vedere. Ele constituie însă, după părerea noastră, un argument convingător pentru considerarea *factorului demografic* ca factor motor al societății.

Eugenia DRAGOLICI

CHENAR

Cînd mă atingi de-acum atingi cuvinte,
În care stăm ascunși ca-ntr-o mănușă
Eu, cînd te strig prin lume, pasămite,
Îmi strig singurătatea jucăușă.

Sîntem atît de singuri sub cuvînt
Și-atît de singur, iubita mea, cu tine
Că drumul cel mai lung de pe pămînt
E drumul de la sine pîn' la sine.

Dan BOSOANCĂ

Simplu, adînc omenesc

Mi-au plăcut întotdeauna bărbații cu un destin ferm, energic conturat, bărbații care, prin întreaga lor atitudine, degajă siguranță, echilibru, forță lăuntrică. Nici falsa modestie, nici infatuarea, ci conștiința exactă, îndreptățită, a valorii lor generează o asemenea atitudine stenică, robustă, mobilizatoare. Oamenii aceștia au, înainte de toate, un solid statut profesional, își cunosc și își iubesc la intensități înalte meseria, au mîndria și demnitatea adînc omenească a menirii lor sociale. Pe sudorii de mare clasă Pantelie și Ion Argint, pe frații Argint sau, mai frumos și mai expresiv, pe Arginții, cum le spun cu prețuire, stimă și iubire în glas toți oamenii care muncesc împreună cu ei, îi tot întîlnesc, de aproape 20 de ani, prin cele mai de seamă șantiere de construcții din Mehedinți. Într-un superb ritual cotidian al muncii, Arginții și-au pus semnături durabile, pentru viitorimi, scrise cu condeiele incandescente ale electrozilor pe temelia a zeci de giganți ai industriei moderne. Pentru înalta lor competență profesională, pentru capacitatea de muncă și entuziasmul dăruirii, oamenii șantierelor, acești oameni minunați, de o mare franchețe și acuratețe morală, i-au investit cu încredere și responsabilitate. Pantelie a ajuns maistru principal și conduce o echipă de elită, în cadrul Antreprizei de instalații Craiova, Ion a fost ales de comuniștii aceleiași formații de lucru, secretarul organizației de partid. Nu cred că îți poți dori, ca om între oameni, ceva mai frumos, mai puternic generator de mîndrie și demnitate, ca faptul că îți trece numele, prin forța evidenței, a meritelor incontestabile, în însemn heraldic, în emblemă a unei colectivități.

Unde lucrezi ? Ți se răspunde : Cu Arginții. Sau : În echipa Arginților.

Cît de firesc, de simplu sună totul... Dar cît de greu de semnificații, cît de nuanțat afectiv, cît de înalt omenesc !

R. VICTOR

ALBUM LIRIC ● ALBUM LIRIC

Victor Rusu

UCENICIE

Vreau să deprind
Știința de a scrie drumul meu
Cu argint, precum melcul,
Uimirea
De a zbura colorat
Ca un flutur,
Fericirea simplă
De a duce spre casă
Doar un bob de orez și lumină,
Cum face furnica.
Și, mai presus de toate,
Să trăiesc minunea minunilor,
Fericirea
De a-ți face din propriul trup
Hrană pentru păsările ce izbucnesc
Din colivia de carne și sînge
A oamenilor pe care-i iubești.

STARE

Visul meu
Îți paște iarba-ndoielii
Ca un bot de miel ne-nțărcat,
Brațele mele,
Pe cerul ce-l descoperim împreună,
Sînt aripi de lăstun
Ce învață să zboare,
Inima, ca o potîrniche retezată de coasă,
Se zbate în luminișuri
În care mă vreau
Cerb rătăcit,
Hăituit de năluci neștiute.

ATUNCI

Atunci voi fi trist ca un vultur
Ce nu-și mai găsește cuibul pe stîncă,
Ca un rîu,
Înstrăinat de propria matcă,
Voi fi melancolic ca luna
Ce nu-și mai descoperă
Chipul în lac.

VA TREBUI, CÎNDVA

Va trebui, cîndva, să-nțeleg
Taina lebedei
Care cîntă numai o dată ;
Bucuria arborelui,
Prăbușit peste pîrîu
Să unească maluri potrivnice,
Resemnata mîndrie-a stejarului,
Ajuns stîlp cioplit
La o poartă înaltă.

Caiet metodico-științific

Recent, sub egida Casei Corpului Didactic, un larg colectiv de profesori de limba și literatura română a editat un volum menit a veni în sprijinul profesorilor care predau la clasa a VIII-a și elevilor care se pregătesc pentru examenul de treapta I. El oferă cîteva repere de care trebuie să țină seama profesorul, fără a epuiza, însă, nici informația necesară elevilor și nici modalitățile de organizare a materialului. Constituind o sinteză a activității cadrelor didactice care predau la clasa a VIII-a în județul Mehedinți, Caietul metodico-științific cuprinde o serie de materiale selecționate dintre cele elaborate de diverse comisii și catedre de limba română din unitățile școlare.

Procedînd la formularea unor răspunsuri la întrebările din manual sau la sistematizarea unor lecții, materialele se constituie ca fază intermediară în receptarea textului, tinzînd spre posibilitatea optimei realizări a comentariului, așa cum a fost efectuat de recenta culegere de materiale în sprijinul pregătirii elevilor pentru probele de limba și literatura română — „Limba română în școală“, volum editat de Societatea de Științe Filologice din R.S. România.

Considerăm volumul o inițiativă meritorie, care contribuie efectiv la generalizarea experienței pozitive în asigurarea bunei pregătiri a elevilor pentru admiterea în treapta I.

Prof. D. ȘONEA

TRADIȚII PUBLICISTICE ÎN MEHEDINȚI

Tudor Teodorescu-Braniște și revista „Provincia"

Între numeroasele publicații care au apărut de-a lungul timpului în Mehedinți, „Provincia" — revistă de literatură și artă — și-a asigurat un loc distinct, mai ales prin cercul larg de colaboratori care a susținut-o. În paginile cu o aleasă ținută grafică au semnat Vasile Voiculescu, Victor Papilian, Theodor Rășcanu, Virgil Birou, Leca Morariu, Emil Manu, A. E. Baconsky, Constantin D. Ionescu, Al. Dima, Verona Brateș, Petru Sfetca și mulți alții. În cadrul concursului organizat de către revistă pentru cea mai bună nuvelă — concurs deschis tuturor creatorilor din țară — Vasile Voiculescu a obținut, în 1947, premiul al III-a cu nuvela „Capul de zimbru".

În fiecare număr, „Provincia" a publicat interviuri cu scriitori din toate zonele țării. În nr. 42, din februarie 1947, Tudor Teodorescu-Braniște, într-un astfel de interviu — cunoscut „ca un scriitor și publicist de mare talent", cum precizează redacția — se referă la debutul său literar. A început să scrie în 1915, cînd a trimis cîteva cronici literare la „Rampa", cronici care au provocat răspunsuri și polemici și au „atras oarecare băgare de seamă asupra autorului".

De cine a fost influențat cel mai mult în scrierile sale? Braniște răspunde fără ezitare: „Zola și Maupassant, la început. Mai ales Maupassant. De la el am învățat să văd realitatea în toată brutalitatea ei și să evit aspectele romantice. Anatole France mi-a deschis drumul spre Voltaire". O mare putere de influență a avut, asupra creației sale, viața, oamenii „pe care i-am observat și pe care am încercat să-i redau așa cum am putut". În artă, Braniște este pentru o a treia formulă, pe care o numește **talent** și fără de care „nimic nu se poate realiza". El are această nestrămutată convingere: „Opera literară nu poate avea decît un singur scop: crearea emoției estetice. Un scriitor poate ajunge aici scriind un roman fantastic, de pură imaginație. Aceasta depinde de structura intimă a scriitorului".

Referindu-se la tradiția literară, Braniște consideră că un scriitor apare „în chip firesc, drept urmare, drept consecință logică a lanțului de scriitori care l-au precedat". După părerea sa, aparițiile excepționale sînt rare, cu totul rare. Literatura română nu cunoaște decît două asemenea cazuri: Eminescu și Caragiale, „care n-au strămoși, n-au părinți. S-au ivit deodată. Fără veste. Toți ceilalți coboară unii din alții. Fiecare netezește calea celor care vor veni".

Scriitorii contemporani — crede Braniște — au o singură menire: „Să scrie onest ceea ce simt, ceea ce văd, ceea ce gîndesc sau ceea ce visează; bineînțeles, cu talent". Pornind de la ideea că „arta trebuie să fie prin excelență liberă", Braniște subliniază faptul că „scriitorul poate fi un excelent luptător dacă temperamentul îl îndeamnă la aceasta".

Interviul lui Tudor Teodorescu-Braniște, publicat în „Provincia", se constituie, prin claritatea ideilor și fermitatea convingerilor, într-un valoros document literar.

Virgiliu TĂTARU,

Pentru ca patria să fie liberă

În eroica epopee a luptelor desfășurate de poporul român pentru înfrîngerea fascismului, stau mărturie la loc de cinste, și faptele de vitejie săvîrșite pe cîmpurile de luptă din țară, din Ungaria, Cehoslovacia sau Austria, de numeroși fii ai Mehedințiului, demni continuatori ai strălucitelor noastre virtuți vitejești.

În prima parte a campaniei dusă pentru eliberarea teritoriului național, dau o înaltă pildă de vitejie, capacitate militară și dăruire ostășească generalii Lăcătușu Mihai, originar din Valea Anilor și Antonescu Ilie, din Tr. Severin, comandanții unor mari unități care au avut o contribuție însemnată la zdrobirea trupelor germane din zona „Porțile de Fier" și din Banat.

În încleștările ce au avut loc în toamna anului 1944 în Banat și Ardeal s-au ilustrat, printre alții, locotenentul Colțescu Victor, în bătăliile aprige din valea Mureșului (decorat pentru comportarea sa cu „Coroana României"), precum și tinerii ofițeri de rezervă Ungureanu Constantin și Hinoveanu Nicolae, ultimul jerfindu-și chiar viața în luptele pentru eliberarea satului Talpoși din Banat. Ambii au primit înalte decorații. Între numele rămase la loc de cinste în galeria eroismului românesc documentele amintesc înaltele pilde de eroism ale tunarilor Gașpar Grigore din Cosmănești și Cuteși Ioan din Bobaița, evidențiați în mod deosebit în luptele din jurul Timișoarei, sau bravul locotenent aviator Ionescu Ioan din Grupul V bombardament, caracterizat de comandantul Corpului I aerian, generalul Emilian Ionescu, ca **„eminent pilot și excepțional luptător"**. Despre căpitanul Calomfirescu Bucur din Regimentul 19 infanterie, documentele menționează că s-a distins în luptele de la Oarța și Ortița din octombrie 1944. **„Aprig în atac și dîrz în apărare"** — menționa referatul pentru decorarea cu Ordinul Mihai Viteazul despre sublocotenentul Mărculescu Ioan din Schela Cladovei — **„el este pilonul în fața căruia rezistențele inamice se transformă în eșecuri"**. A căzut eroic la 8 noiembrie 1944 în Ungaria. Tot în Ungaria se remarcă în mod deosebit sergentul major Stănescu Alexandru și locotenentul Ciofu Rafael din Regimentul 3 artilerie moto. Ultimul a căzut la datorie la nord de Cegled, la 9 noiembrie 1944, pe cînd conducea tirul artileriei spre pozițiile inamice. Pentru curajul său, pentru priceperea și spiritul de sacrificiu a fost decorat post-mortem cu ordinul Mihai Viteazul. În Cehoslovacia, alți eroi mehedințeni au scris vibrante pagini de eroism: Lăpădatu Dumitru din Butoiești, Giuveltea Gheorghe din Pristol, Drîlă Marcu din Lupoaia, Bobocea Constantin din Devesel, căpitanul Bocănete Gheorghe din Tr. Severin și mulți alții. Pentru toți, idealul sfînt era cel pe care îl desprindem dintr-o scrisoare trimisă de pe front unui prieten de elevul caporal Constantin Istrate din Ciovîrnășuni: **„Am dezrobit pînă în prezent Transilvania și mergem tot înainte pînă la victoria finală și numai atunci mă voi întoarce în mijlocul celor dragi ai mei. Numai atunci mi-am făcut datoria către patrie și atunci mă voi simți fericit și cu conștiința împăcată"**.

Mite MĂNEANU

Aforistica

Noua lucrare a lui Marin Voiculescu, **Gîndire aforistică în cultura românească,** continuă într-un fel preocuparea cărților sale anterioare (**Răgazul gîndirii,** 1979, **Lumea în gîndire,** 1980, **Replici,** 1983, **Eternitatea spiritului românesc,** 1985) pentru cugetarea filosofică, artistică, pentru înțelepciune.

Gîndirea aforistică a fost precedată și are ca principal izvor tezaurul paremiologic. Proverbele exprimă concentrat viața, gîndirea și simțirea oricărui popor, „... genul literar al maximei — spunea Tudor Vianu — n-ar fi apărut dacă graiurile n-ar fi găsit mai înainte fraza rectificatoare a unei păreri îndătinate, porunca, avertismentul, ironia și primele lor întipăriri: proverbele populare".

În **Introducere,** autorul trece în revistă numeroasele încercări de a defini aforismul, fie la noi, fie în cultura universală, considerîndu-le o „inimă a gîndului".

Exceptînd cărțile consacrate cugetărilor și aforismelor, pentru realizarea studiilor cuprinse în acest volum a fost necesară cercetarea amănunțită a nenumărate lucrări de estetică, jurnale, cărți de memorialistică, convorbiri, interviuri etc., în care se găseau risipite aforismele următoarelor personalități: Petre Andrei, Lucian Blaga, Petre Botezatu, Vasile Conta, Mihai Eminescu, Mircea Florian, Dimitrie Gusti, Nicolae Iorga, Athanase Joja, Titu Maiorescu, Simion Mehedinți, Grigore Moisil, P. P. Negulescu, Octav Onicescu, Vasile Pârvan, Ion Petrovici, Mihai Ralea, C. Rădulescu-Motru, D. D. Roșca, Nicolae Titulescu, Tudor Vianu, A. D. Xenopol, Ștefan Zeletin.

Pentru fiecare, Marin Voiculescu și-a propus și a reușit pe deplin să releve cît mai argumentat personalitatea aforistică a creatorului de gînd, de imagini, de metafore, de frumos, avînd în vedere nu numai aforismul propriu-zis, ci și sintagme, abrevieri, concentrări etc ce alcătuiesc fondul aforistic.

Adoptarea criteriului alfabetic este argumentată prin faptul că dă posibilitatea să fie pusă în evidență personalitatea fiecărui creator, iar acest criteriu este mai neutru decît cel tematic, care presupunea anumite reluări a unui autor în cadrul unor teme diferite. Totuși, o admirabilă prezentare a cîtorva concepte: artă, cultură, filozofie, patriotism, întîlnim în introducere.

Intenția autorului ca prezenta lucrare să răspundă la obiective de bază, și anume: **„trezirea** (în spiritul bunelor tradiții în acest sens) **interesului sporit pentru un orizont filozofic, cultural mai larg, și conștientizarea necesității eforturilor științei, culturii, artei** pentru crearea Omului nou, personalitate completă și complexă, chemată a face față edificării societății care reclamă un înalt grad de civilizație, de cultură, de progres" (p. 14) a fost integral realizată.

Constantin NEGREANU

• Marin Voiculescu, GÎNDIRE AFORISTICĂ ÎN CULTURA ROMÂNEASCĂ, Editura Academiei, 1986, 264 p.

Creativitate și eficiență în învățămînt

Această amplă manifestare, ajunsă la a III-a ediție, situează în centrul ei mobilizarea tuturor cadrelor didactice pentru transpunerea în practică a concepției partidului nostru, a secretarului său general, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, privind afirmarea și dezvoltarea învățămîntului românesc pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și culturii.

Între numeroasele acțiuni desfășurate în județul Mehedinți, sub acest generic, se numără simpozionul **Creația populară românească — izvor de inspirație în făurirea operei literare naționale; corespondențe între literatura română și literatura universală**, din 16—17 iunie. Organizat sub conducerea Consiliului Județean de Educație Politică și Cultură Socialistă, de către Inspectoratul Școlar în colaborare cu Comitetul Județean de Educație și Cultură Socialistă, Filiala de Filologie, Casa Corpului Didactic și Biblioteca Județeană, Simpozionul a reunit în cele trei secțiuni numeroase comunicări și referate științifice consacrate cunoașterii creației populare și a contribuției sale în realizarea operei literare naționale, a locului pe care îl ocupă aceasta în procesul instructiv-educativ. Un mare număr de comunicări au avut în centrul atenției dezbaterea unor corespondențe între literatura noastră și cea universală, precum și importanța cunoașterii lor pentru studierea operelor literare în școală. De asemenea, timp de două zile Drobeta Turnu-Severin a fost „capitala proverbului românesc". Sub auspiciile Societății de Științe Filologice din R. S. România în colaborare cu factorii amintiți mai sus, s-a desfășurat **Al II-lea simpozion de paremiologie românească** (primul a avut loc în urmă cu trei ani, tot la Drobeta). Cele 24 de comunicări aparținînd unor cadre universitare, cercetători științifici și profesori au dezbătut aspecte variate ale acestor scînteietoare crîmpeie de limbă românească, care sînt proverbele.

patrimoniu

Un album junimist la Drobeta Turnu-Severin

Biblioteca județeană „I. G. Bibicescu" din Drobeta Turnu-Severin este cunoscută cu deosebire pentru colecțiile sale de carte veche românească și străină, și pentru fondul tradițional de publicații „I. G. Bibicescu", valori ce ilustrează concludent virtuțile culturii și cuvîntului scris în țara noastră. Dintre numeroasele valori bibliofile deținute, încercăm să prezentăm, cu acest prilej, un manuscris deosebit. El se intitulează „Album" și a fost identificat de noi, după conținut, ca fiind un album junimist din Iașul anilor 1870—1880. Este bine conservat și conține 318 pagini manuscrise. Pare a fi aparținut lui Petru V. Grigoriu, rudă cu Gheorghe Asachi, din biblioteca căruia deținem, de asemenea, un număr de exemplare valoroase. Albumul are două părți, cuprinzînd alături de o culegere de texte preferate de alcătuitori, o serie de maxime, cugetări, poezii etc. Însemnările sînt mai ales în limba franceză, fiind însoțite de interesante desene și crochiuri executate în peniță sau creion de cunoscutul Jiquidi, de A. Asachi și alții. Printre cei care semnează în acest album, amintim pe Feliciane Franchetti, C. Popovici, Alexandru Mavrogheni, Scipione Bădescu, I. Crăciun, Matilda Cugler, N. Scheletti, S. Botnărescu, cei mai mulți fiind junimiști. Deosebit de interesantă ni se pare fila 154, unde redactorul „Convorbirilor literature", C. Negruzzi, meditează asupra destinului ce-l urmărește pe fiecare om, iar dedesubt, observăm un scris caligrafic: „Toate mulțumirile trebuiesc plătite; înainte de a le cumpăra ni se par ieftine; pe urmă, prea scumpe". Semnează Car. Este scrisul lui I. L. Caragiale. Dar cea mai interesantă pagină a albumului manuscris, este cea cu nr. 216, unde recunoaștem scrisul delicat și divin al tînărului Eminescu, sub penița căruia apare transcris și tradus un cunoscut text din Ovidiu. Stăpînul albumului se pare că l-a întîlnit pe Eminescu în perioada sa ieșeană dintre 1875 și 1877, cînd „convorbea idealuri" cu bunul său prieten Ion Creangă, pe care de asemenea îl găsim imediat sub semnătura unică a luceafărului cu o cugetare în stilul său inegalabil. Redăm această pagină unică:

„Donc felix erio multa numerabis amicos;
Tempora si fuerint nubila solus erio".
„Pînă ce ești fericit o să numeri amici o mulțime;
Vremile grele viind singur atuncea rămîi".

M. EMINESCU

„Ce-i lumea? ...
Zi-i lume și te mîntuie..."

I. Creangă

Textul ales de Eminescu din marele poet latin și tradus cu rafinament, constituie el însuși o pagină de istorie literară, cunoscut fiind că poezia lui Ovidiu a stat mereu în atenția marelui nostru poet, versurile amintite revenind în caietele eminesciene în cîteva variante. De altfel, Eminescu este prezent în album cu mai multe poezii: „Epigonii", „Mortua est", „Venere și madonă", preferate de alcătuitorii albumului și transcrise acolo. Valoarea bibliofilă a acestui manuscris este, după părerea noastră, certă. Pentru cercetători, acest album aduce noi contribuții la configurarea cercului junimist din Iașul secolului trecut și la relevarea circuitului național de valori în cadrul căruia Biblioteca „I. G. Bibicescu" din Drobeta Turnu-Severin, constituie un reper de seamă.

Prof. Alexandru ROȘU,

director al Bibliotecii Județene

Mehedinți

excelsior

Viorica Porițchi

DINCOLO DE SINGURĂTATE

Sculptînd ploaia, pe aproape de păsări,
an regăsit ochii,
Ochii aceia tandri, încărcați de neliniști,
Ochii aceia blînzi și duri,
Ochii aceia, fluturi și flori,
Ochii tăi,
Omul cu care m-am împlinit
trăind marile bucurii ale lumii

AMINTIRE

Oglinda spartă a amiezii
se strînge peste purpura harbujilor,
peste straiele ninse ale bunicilor.
Luleaua de vișin, din colțul gurii,
peste boii albi, care pe drumeagul calcinat
măsoară depărtările, în pas domol.
sînt atît de vii,
de parcă semnele vremii n-au lăsat nici o urmă.

CONDIȚIA UMANĂ A FERICIRII

Omagiu lui Sisif

Cu obrazul pietrificat, lipit de stîncă,
cu mîini trudite și trup încordat
te-am văzut.
Stînca ta e lucrul tău.
Tristețea ta, victoria stîncii.

— — — — —

Sus, — pe creste de gheață —
în necuprinsul orb, — fără cer,
într-o clipă cît eternitatea
ți-ai învins-zeii.
— — Zîmbești. Auzi ? — —
Te cheamă-vocile mîngîietoare ale pămîntului
Bucuria te face stăpînul destinului tău
Urcînd, ai descoperit condiția umană a fericirii.

VRAJĂ

Ți-am întins mîinile,
pregătită pentru orice durere,
și-am venit fără gesturi
Cu ochii, cu gura, cu toată ființa
înspre tine.
Amețind, cînd mă dezmierdai,
flacără fierbinte, tremurătoare,
fericirea înfrumusețează indiferent de proporția perfectă
oglindind taina ce vine din adînc.

ET IN ARCADIA, EGO !

La marginea mării-nserate
Îl caut pe Ovidiu.
Verde-albastru valul îmi mîngîie gleznele
Scrutez depărtările încrețite de briză
În așteptarea caravelelor aducătoare de vești.
Alb-sticlos
Spulberat de năprasnice vînturi
Spălat de pătimașele ape
Nisipul e trupul și sufletul său.
Calde încă
Dalele păstrează urmele tălpilor.
Nici un catarg nu pătează limpezimea
Și n-a mai plecat . . .

top

ARPEGII

● **David Bowie** va interpreta rolul lui... Frank Sinatra într-un film al cărui scenariu a fost scris de fiica acestuia, Nancy Sinatra. ● După ce a părăsit grupul „Van Halen", **David Lee Roth** a înregistrat, după cum se știe, albumul de succes „Crazy From The Heat". În prezent, cunoscutul muzician repetă cu un nou grup pregătindu-se în vederea efectuării unui turneu. ● Din confesiunile „veteranului" **Manfred Mann** : „Nu mă gîndesc niciodată că piesele pe care le compun trebuie să devină neapărat hit-uri. Mărturisesc însă că am ajuns să știu **ce anume** conferă trăinicia unei compoziții și acest fapt mă determină la o muncă intensă în direcția elaborării pieselor pe care le semnez". ● La Centrul cultural Kennedy din Washington a avut loc aniversarea a 25 de ani de la debutul celui mai popular grup folk din S.U.A. : **„Peter, Paul & Mary"**. În sfertul de veac ce s-a scurs, trio-ul, alcătuit din muzicienii de excepție **Peter Yarrow, Paul Stookley** și **Mary Travers** și-au pus arta în slujba slujirii celor mai nobile idealuri ale oamenilor : apărarea păcii, lupta împotriva nedreptăților sociale, împotriva rasismului. ● **Miles Davis,** unul dintre cei mai populari interpreți de jazz, va efectua un turneu în U.R.S.S. ● **Mark Hollis** component al formației „Talk Talk" declară : „Aș vrea să scriu cîntece care să fie ascultate și peste două decenii". Grupul, al cărui debut a fost marcat, în 1981, de LP-ul „The Party Is Over" e în actualitate cu albumul „The Colour Of Spring" ce se îndepărtează de normele convenționale pop, oferind auditorilor o muzică plină de rafinament și sensibilitate. ● Chiar dacă nu mai are succesul de acum un deceniu să știți că **Suzi Quatro** activează și în prezent. Ea a fost recent distribuită la Londra în musicalul „Annie", scris de Charles Strouse și Martin Charmin. ● A încetat din viață la vîrsta de 74 de ani muzicianul ceh **Karel Vlach** compozitor, dirijor și orchestrator prolific. ● **În Olanda** un sondaj confirmă oficial ceea ce producătorii și muzicienii știau de mult : criza muzicii pop din „Țara lalelelor" se accentuează. Datorită invaziei producțiilor pop anglo-americane care domină piața olandeză de discuri, cea indigenă scade îngrijorător. Există, afirmă unii observatori pricolul ca aceasta să dispară dacă nu vor fi luate unele măsuri protecționiste care să încurajeze viața cîntecului olandez.

Petru **UMANSCHI**

panoramic

● **„Județul Timiș în anul 65 al partidului".** Peste 30 000 de artiști timișoreni au oferit în seara zilei de duminică, 22 iunie, pe micul ecran, imaginea impresionantă a unei extraordinare manifestări culturale : spectacolul mesagerilor artei din această parte a țării, în cadrul emisiunii „De pe marea scenă a țării, pe micul ecran". Și-au reunit creativitatea, vocația interpretativă, formații corale, de dansuri populare, soliști vocali și instrumentali ai instituțiilor profesioniste de spectacol, ai artei amatoare, laureați ai Festivalului Național „Cîntarea României". Felicitări realizatorilor ! Felicitări interpreților ! ● **„Seara prieteniilor literare".** Sub acest generic, Biblioteca județeană Timiș a prilejuit cititorilor o întîlnire cu scriitorii Anghel Dumbrăveanu, Alexandru Jebeleanu și Mircea Șerbănescu. ● **Aniversarea celor 50 de ani** de la moartea lui Mateiu Caragiale este marcată (azi, 27 iunie, ora 18) prin conferința lui Șerban Foarță, „Contribuții la exegeza mateină" (în sala Bibliotecii Bazei Academiei R.S.R., str. Rodnei nr. 4). Inițiator ai acțiunii — Academia R.S.R., Baza de cercetări științifice — Timișoara, Subcomisia de cultivare a limbii române. ● **Cenaclul Căsei universitarilor** a găzduit o ședință de lucru în cadrul căreia a citit prozatorul Viorel Marineasa. Referent — Livius Ciocârlie. Au luat cuvîntul Viorel Boldureanu (secretarul cenaclului), Lucian Petrescu, Eduard Pamfil, Adriana Babeți, Vasile Popovici, Eugen Bunaru, Cornel Secu, Daniel Vighi, Vasile Goicu. ● **Noua expoziție** a pictorului Mihai Teodor Olteanu a fost deschisă în cadrul Complexului muzeal Timiș. A vorbit criticul de artă Deliu Petroiu. ● **O intîlnire cu cititorii au avut** — în cadrul Casei Tineretului din Lugoj — poeții Florin Iaru, Ioan T. Morar și criticul literar Mircea Mihăieș. ● **Vasile Popovici, Mircea Pora și Daniel Vighi** au fost oaspeții elevilor și cadrelor didactice de la Liceul industrial „Azur" din Timișoara, în cadrul unei întîlniri literare.

INDEX

aqua-forte

● Își poate permite „luxul" modestiei, numai dascălul bine pregătit.

● Buna pregătire a unui dascăl nu se etalează și nici nu se demonstrează, ci se simte prin efectele sale.

● Exigența și indulgența în educație sînt o problemă de dozaj ca în medicație.

● Virtuțile cardinale ale unui dascăl : accesibilitate și sistematizare.

● Unii confundă educația cu . . . dădăcirea și-apoi se miră de rezultate.

● Parafrazînd, unii zic : „Educația este ceea ce rămîne după ce ai uitat tot ce ai învățat". Cu condiția să aibă ce rămîne !

● „Învățător" și „învățat" au rădăcina comună. Sufixele lor exprimă nu numai acumulări cantitative, ci salturi calitative.

● Consideră activitatea de instruire cea mai ușoară dintre activitățile umane acei care nu au depus niciodată efortul de a învăța.

● Jocul este modul de existență a copilăriei ; cine îl suprimă, ucide copilăria.

● Cînd un copil „se poartă ca un adult" este semn că în educația lui s-a strecurat o greșeală.

Ion **DRĂGAN**

televiziune

DUMINICĂ, 29 iunie. 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,45 Și noi am fost copii odată . . .. 15,00 Închiderea programului. 19,00 Telejurnal. 19,20 Epoca Nicolae Ceaușescu, timp al marilor înfăptuiri revoluționare. 19,40 Cîntarea României. 20,20 Film artistic : „Cursa de noapte". 21,30 Telejurnal. **LUNI, 30 iunie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-științific. 20,40 Tezaur folcloric. 21,00 Roman-foileton : „Zborul șoimului". 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 1 iulie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,30 Teatru TV : „De joi pînă duminică". 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 2 iulie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Partid viteaz, biruitoare țară ! 20,45 Congresul marilor deschideri înnoitoare. 21,05 Film serial : „Expediția dispărută". 21,50 Telejurnal. **JOI, 3 iulie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Educația materialist-științifică și lărgirea orizontului cunoașterii. 20,55 Invitație în studiourile Radioteleviziunii. 21,25 Din marea carte a patriei. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 4 iulie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Copiii — tinerețea și vigoarea națiunii. 20,50 Serial științific : „Din tainele mărilor". 21,35 Timp al marilor înfăptuiri revoluționare. 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 5 iulie.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politică. 15,00 Închiderea programului. 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia. 19,50 Șlagăre în devenire. 21,00 Film artistic : „Să știi ce vrei în viață" 22,20 Telejurnal.

sport

ȘI ÎNCĂ NE MINUNĂM . . .

.. cum de s-a putut întîmpla căderea Politehnicii din „A", cum de timișorenii n-au fost în stare să-i învingă pe piteștenii celui mai afurisit antrenor contemporan, Fl. Halagian, care, declarat, au ținut să sancționeze cutezanța noastră de a contesta acea neobișnuită răsturnare de scor, din iarnă, de la 0—3 la 4—3 (!??!), asta avîndu-l la pupitru pe renumitul Cristian Teodorescu ; oare, nu le crapă obrazul de rușine vîlcenilor Dinescu, Mițaru și Constantin, care au furat ca-n codru, la meciul Politehnicii cu „U" Cluj-Napoca ?! Nu, nici gînd, întrucît nu era prima oară, nici ultima, iar F.R.F. are alte puncte de vedere în legătură cu calitatea arbitrajelor și rolul lor în bulversarea campionatului (a nu se uita celor două recente dispute Dinamo — Steaua, arbitrate anapoda ; dau, d-aci, nota 2 pentru galeria care, ciudat, și sper că n-am auzit bine, răcnește „Moare Steaua" . . .).

Și la „El Mundial" au fost date decizii, fie stupide, fie de-a dreptul părtinitoare, cum s-a întîmplat în partida U.R.S.S. — Belgia ; se întîmplă, deci, și la case mai mari, ceea ce nu-i frumos și nici antrenant, însă acolo altu-i interesul, or, la noi, fotbalul e bucuria curată a omului din arenă și n-ar trebui să fie pricină de orgolii.

Rămînînd în Mexic, să ne mirăm, deci, de finala cu R.F.G. ; (modestă, dar tenace), firesc, și Argentina, unde Maradona e rege într-o ediție fără vedete și fără ași : a dezamăgit, la potou, Franța lui Platini, dar acolo e mult prea cald.

Ne bucurăm de calitatea și competența fluierului lui Ioan Igna. Îi și stă bine ! Întru consolarea noastră.

Teodor **BULZA**

serial

VIAȚA MARILOR VEDETE : LIV ULLMANN

71.

NU VOI UITA singurătatea copilăriei mele. O lungă perioadă din viață nu am făcut altceva decît să mă ascund în spatele unei măști. Nu doream să recunosc că aștept ceva ce mi se refuză. Acum, această continuă așteptare face parte din mine și pot vorbi despre ea. Tot astfel, singurătatea. ● **Intru,** discret, într-un cinematograf unde rulează „Scene din viața conjugală" : îmi doresc să retrăiesc această experiență cu publicul american. Sînt emoționată și mîndră să fiu un simplu spectator, printre ceilalți, ce s-au așezat la coadă la bilete, ca să-mi vadă filmul. ● **Marianne** e atît de nerăbdătoare, in dragoste : o pricep, cu mai multă claritate acum, decît atunci cînd jucam rolul. Despărțirea de Johan, femeia se cramponează, se agață de omul iubit, crezînd că așa l-ar putea reține. Inima ei nu acceptă că totul — inclusiv dragostea — este în mișcare, că totul — și iubirea — se supune legilor schimbării. Plîng deodată cu spectatoarea care stă alături de mine, la plecarea lui Johan. Eu știu ce anume simți cînd ușa se închide în urma celui ce pleacă pentru totdeauna. O mașină se îndepărtează. Tăcerea aceea, imediat următoare îndepărtării lui Johan, spune mai mult decît tot ce s-a petrecut pînă în momentul despărțirii, despre absența oricărei speranțe, despre faptul că nu mai e nimic de făcut. ● **Ani întregi,** Marianne a trăit într-un fel de somnolență o parte din ființa ei nu-și avea rostul ; acea parte formată la preceptele educației tradiționale pe care o primise ; concepția ei de viață suferea de convenționalism și de lipsă de fantezie, iar sentimentul ei de iubire, era, în mare măsură, unul de dependență. Marianne a încercat, de fapt, să-și trăiască viața pe seama celuilalt, crezînd că el, partenerul, va avea suficientă forță pentru amîndoi ; s-a închis, liniștită, în iubirea lui pentru ea, așa cum speranța îi traducea acel sentiment. Și, iată, ceea ce a urmat este tăcerea. Marianne își strigă disperarea. Ce este și a mea. Ca și a americancei de alături, din sala de cinematograf. Marianne se ascunde sub o cuvertură, de parcă ar cădea într-o prăpastie adîncă, de unde nu mai vrea să iasă. Niciodată nu va mai fi femeia de dinaintea despărțirii de Johan.

Selecție și adaptare,

Ana **ALDAN**

Jorge Luis Borges

OMNIA VISIBILIA

> *„Ceea ce apare vizibil constituie un aspect al invizibilului".*
>
> *ANAXAGORAS*

Soarele incendia zarea cu purpură, cînd Bernard Gui se hotărî, poate şi din pricina obişnuinţei ce-o căpătase de a scrie noaptea, să-i adreseze un răvaş vechiului său prieten şi protejat, cărturarul Guillaume de Meilhan, trăitor la un schit dominican din sud, lîngă Tarbes, într-un ţinut ce odinioară dăduse mult de furcă Inchiziţiei şi unde poate şi atunci mai mocnea învăţătura prohibită a catharilor, albigenzi sau, cum erau numiţi în Lombardia, patarini. Guillaume îi vorbise cu ani în urmă, de unele intuiţii şi cercetări ale sale şi îl rugase ca, în folosul lor, să-i procure cea mai mare parte a cărţilor cuprinse în **Index librorum prohibitorum**, precum şi summa ilustrului iezuit Del Rio; se plimbau prin păduricea labirintică din spatele schitului şi aveau să se rătăcească atunci. Bernard avînd impresia că mai mult meandrele gîndirii prietenului său decît cărările încurcate ale pădurii contribuiseră la aceasta; era trist de aceea. căci presimţea că nu-l va putea urma pe Guillaume pînă acolo unde aceasta se aventurase, la adăpostul protecţiei sale. Ştia de obiceiul lui de a citi mai multe cărţi deodată. în sensul că nu începea una şi o termina. ci începea mai multe şi le alterna. Or, îi mărturisise originalul cititior. de la o vreme, constatase că indiferent ce opuri frecventa simultan, era absolut imposibil să nu existe oarece legătură între ele, cît de mică (şi aici se oprise, întrebînd mai mult pentru sine: dar pînă unde coborîm sau urcăm spre a distinge unitatea? Fiindcă orice carte foloseşte în mare cam aceleaşi cuvinte şi cu siguranţă aceleaşi litere, altfel dispuse; şi orice carte aproximează problemele vieţii şi ale morţii).

Ideea că autorii se copiază reciproc era forma cea mai brută a revelaţiei sale. Următorul pas era înspre origine: care este prototipul din care emană toate copiile şi pe care ele îl deformează mai mult sau mai puţin? Şi ar putea fi Dumnezeu numai o carte? Bernard tresări, neplăcut surprins de adverbul respectiv. dar Guillaume urmă deîndată, aparent fără să observe nimic: conceperea divinităţii exclusiv sub ipostază livrescă anulează totuşi ideea de origine. O carte autonomă este imposibilă. O carte care să se scrie singură este o altă absurditate, ca şi aceea a retragerii autorului după terminarea cărţii; dar (din nou oprire) o carte în curs de a se face, cu nenumăraţi autori, anonimi şi inconştienţi?

Aici. Guillaume recunoscu că reflectase o vreme dacă n-ar fi fost mai plauzibil ca infinitatea autorilor anonimi să facă de fapt o muncă de reconstituire, a cărei presimţire el însuşi o avusese: din recurenţa pasajelor din cărţi să extragă propoziţiile Cărţii. Mai multe dificultăţi întîmpinau această ipoteză, care presupune, crezu Bernard nimerit să adauge, pulverizarea Cărţii originare; într-adevăr care este, mai întîi, criteriul recurenţei? E necesar cu un pasaj să apară de două sau de mai multe ori la autori diferiţi sprea fi considerat ca aparţinînd Cărţii? Şi e necesar ca el să aibă, în eventualele-i apariţii reiterate, exact aceeaşi formă, sau forme apropiate din care, iarăşi, printr-un travaliu de reconstituire, să se deducă forma pură a respectivei propoziţii a Cărţii? (Căci, gîndise în sinea sa, atent la ivirea probabilă a impietăţii — o deformaţie profesională, desigur —, în ce fel s-ar fi produs primordiala pulverizare? Mutilînd fragmentele, sau numai fragmentînd?).

Dar prietenul său continuă ca şi cum nu-l auzise:

— În fine, dacă, aşa cum experienţa m-a învăţat, sub expresii diferite se poate ascunde aceeaşi idee şi, invers, idei diferite pot locui în forme strict identice, totul se bifurcă deodată în ce priveşte reconstituirea: reconstituirea cui? A ideii, gîndirii, spiritului, sau a formei, expresiei, literei?

— Sînt indisociabile. mormăi inchizitorul.

— Fireşte, admise Guillaume, s-ar putea ca, în cele din urmă. cele două domenii să coincidă, cel puţin în Carte transparenţa totală a formei faţă de înţelesul ei să fie de presupus; însă. iarăşi. această ipoteză metafizică distruge ideea de Carte şi necesitatea ei: de ce ar mai fi fost ea scrisă atît de perfect. încît să dubleze gîndul (el însuşi perfect!), în mod identic? Confuzia ar fi fost inevitabilă, scrierea şi exigenţa Cărţii — inutile. Aşezîndu-se pe un trunchi prăbuşit, cărturarul. parcă ostenit, se apropie apoi de justificarea rugăminţii pe care i-o adresase inchizitorului, căci, spusese, meditaţiile sale îşi modificaseră din acel punct direcţia: năzărirea Cărţii fiindu-i indeniabilă, însemna că, de vreme ce ea fusese, fără îndoială. scrisă, acest proiect fusese menit nu să repete un lucru în mod inutil, ci să-l conteste; şi atunci propoziţiile Cărţii trebuiau căutate nu în locurile asemănătoare, ci în acelea depărtate, disparate, disonante; şi nu în cele ce se repetă, ci în acelea unice; mai mult, în cele nepereche decît în cele desperecheate; şi, finalmente, deloc în cele scrise. Voia, de aceea, să cerceteze tabuurile, să facă o incursiune în blasfemii şi obscenităţi, un voiaj în infernul **Indexului**. Bernard, nu fără o senzaţie neplăcută dar indefinibilă, acceptă să-i trimită în taină opurile condamnate. Apoi regăsiră cărarea cea bună şi reveniră la schit.

Doi ani mai tîrziu, Guillaume îi scria: „Impuritatea păcătuieşte, ca şi puritatea, prin faptul de a fi fost exprimată — deosebirile sînt, crede-mă, strict cantitative (Cartea, mă gîndesc, trebuie să fie unică şi irepetabilă; dar aşa şi sînt, măcar în intenţie, toate cărţile! Sînt toate cărţile Cartea? Banalitatea acestui gînd mă îngheaţă)." Pe urmă, misivele secvente atestară revenirea lui Guillaume la ideea suprem-negativă a Cărţii; fiecare literă a ei ar fi trebuit să fie contestarea celei dinainte şi ştearsă. apoi, la rîndul ei, de litera succedentă; iar o ştergere perfectă, îşi rafina el ideea, implică reparcurgerea aceloraşi contururi; deci, în Carte. o singură literă se repetă de un număr infinit de ori, nu în negativ şi pozitiv, alternatoriu, ci simultan; Cartea este locul unei singure litere; este o literă. Ştearsă de nenumărate ori. Coincidentă cu albul paginii; poate fi considerată nescrisă.

Mai departe, îi scrise că îşi amintea cum, în alt fel, mai formulase o dată această judecată: a nu căuta Cartea în cele scrise — deşi plecase de la certitudinea că, tocmai, ea fusese incontestabil scrisă. A alungat, totuşi, platitudinea care se întrezărea: că, scrisă fiind, şi cu toate acestea neaflîndu-se printre cele scrise. Cartea ar putea fi întreaga lume sau natură văzută ca un ce lizibil şi că el însuşi este un semn dintr-un şir de semne, pe cale de a se citi pe sine însuşi; şi că, fiindu-şi propriul text şi cititor, ar putea să-şi fie şi propriul autor. Ar fi însemnat să alunece de la ideea firească a autorului exterior cărţii, la aceea, greu de susţinut, a autorului cuprins în carte; şi de la ideea — de asemenea firească — de cititor din afara cărţii, la aceea artificială de cititor încorporat ei — ambele răsturnări explicabile în cazul perfectei suprapuneri dintre Carte şi lume, însă infinit reversibile de-atunci încolo. Preferă ipoteza mult mai modestă că, din lume, Cartea n-ar fi fost decît o parte, anume aceea pururi invizibilă şi ale cărei reflexe în vizibil provoacă anomalii; toate erorile din cărţi, începînd cu greşelile de ortografie, continuînd cu anacoluturi, erori de logică, tot felul de metafore obscure şi contradicţii, i se părură simptome ale influenţei oculte exercitate de Carte; şi dintr-odată, scria, îi reveni gîndul în proximitatea căruia se mai aflase, parcă, odată: că nu Cartea ar fi Răul, ci cărţile şi că, în pofida aparenţelor, influenţa Cărţii este malefică tocmai pentru a denunţa maleficiile tuturor cărţilor vizibile. Cum altfel, din invizibilul ei, s-ar fi putut manifesta Cartea, decît silind vizibilul (şi nu trecînd în el) să se autodemaşte? Şi îi aminti inchizitorului despre depoziţiile pe care el însuşi sau înaintaşii săi le culeseseră de la eretici: **Omnia visibilia nihil sunt.**

Bernard Gui nu mai avea de ales; îşi dădu seama că, oricum, totul era pierdut şi că, poate, toate condamnările pe care le pronunţaseră, el şi înaintaşii săi, începînd de la conciliul de la Verona, fuseseră suscitate de această dorinţă a victimelor, simplu exprimată, de a accede la adevărul subteran, ocultat, invizibil. prin aneantizarea vizibilului. Căută o formă elegantă de a da curs dorinţei prietenului său, pe care o descoperi dintr-odată, voalată, în scrisorile venite de la el; le reciti şi se opri la pasajul în care Guillaume de Meilhan îi spunea că o anumită idee îl îngheţase prin banalitatea ei; îi răspunse, pe scurt, pentru prima oară. realiză el cu remuşcare, după ani de zile, oprindu-se la pasajul acela insignifiant şi comentîndu-l astfel: „Nu cunosc alt remediu împotriva gheţei, dragul meu, decît puterea flăcărilor." Se auzea cel dintîi cîntat al cocoşilor cînd semnă această ambiguă condamnare. O trimise a doua zi printr-un novice. Peste trei săptămîni, acesta reveni palid şi zdrenţăros şi-i înmînă o urnă din alabastru pe care era gravat numele prietenului său şi două cuvinte: **Omnia visibilia...** Ridurile neputinţei se zugrăviră pe chipul inchizitorului cînd, surîzînd trist, întoarse urna şi, spre a completa deviza eretică, lăsă cenuşa să se risipească pe terasă, în razele oblice-purpurii ale Soarelui-apune.

(Buenos-Aires, 1955)

În româneşte : Dan PETRESCU

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

32

Una dintre femei avea pe ea destulă gheaţă ca să răcorească deşertul Mojave şi atîta machiaj cît să vopseşti cu el un iacht. Ambele femei trăgeau din ţigară prin nişte sipci lungi. Bărbaţii de lîngă ele păreau cam cenuşii şi obosiţi, probabil de la cîte cecuri semnaseră. Ceva mai departe, un tînăr cuplu, aşezat în aşa fel încît să poată privi prin peretele de sticlă, se ţinea de mînă. Fata avea un inel cu diamant şi smarald şi o verighetă pe care o ţinea cu vîrful degetelor. Privirea îi era cam zăpăcită. Am ieşit prin bar şi am aruncat o privire prin grădină. Am luat-o pe cărarea care ducea spre vîrful stîncii şi n-a fost nici o problemă să ajung în locul pe care-l văzusem cu o seară înainte din balconul domnişoarei Mayfield Unghiul era destul de îngust ca să pot pune piciorul acolo. Plaja şi micile stînci se găseau la vreo treizeci de metri mai în faţă. Din vîrful stîncii coborau nişte trepte săpate în piatră. De jur împrejur, oamenii stăteau întinşi la soare. Unii erau în costume de înot, alţii leneveau pe covoraşe. Copii alergau ţipînd. Betty Mayfield nu era la plajă.

M-am reîntors la hotel şi m-am aşezat în hol. Stăteam şi fumam. M-am dus pînă la stand, am cumpărat un ziar de seară. i-am aruncat o privire şi l-am pus deoparte. Apoi am început să umblu de colo colo prin faţa recepţiei. Bileţelul meu se afla tot în căsuţa 1224. Am cerut, telefonic, legătura cu domnul Mitchell. N-a răspuns nimeni. Îmi pare rău, numărul domnului Mitchell nu răspunde. Auzii în spatele meu vocea unei femei. — Recepţionerul mi-a spus că doriţi să mă vedeţi. Domnule Marlowe... spuse ea. Dumneavoastră sînteţi domnul Marlowe ?

Era la fel de proaspătă ca un trandafir. Purta o pereche de pantofi de culoare verde închis şi o bluză de vînt verde, luată peste o cămaşă albă. La gît îi atîrna o eşarfă. Banderola care îi ţinea părul i-l învîrtejea plăcut. Urechea recepţionerului se lungise cu trei metri. Am spus:

— Domnişoara Mayfield ?

— Da, eu sînt.

— Maşina aşteaptă afară. N-aţi avea timp să aruncăm o privire asupra domeniului ?

Îşi privi ceasul. — Da, cred că da, spuse ea. Dar va trebui să mă schimb foarte repede. În fine, da.

— Pe aici, vă rog.

Miss Mayfield mă urmă. Am traversat holul. Începeam să mă simt acolo ca acasă. Betty Mayfield se uită cu o privire acră la cele două bătrîne care jucau.

— Urăsc hotelurile, spuse ea. Dacă te întorci aici peste cincisprezece ani, o să dai tot peste ăştia, stînd exact în scaunele în care se găsesc acum.

— Da, domnişoară Mayfield. Cunoşti pe cineva pe care-l cheamă Clyde Umney ?

Făcu semn că nu. — Ar trebui să-l cunosc ?

— Dar pe Helen Vermilyea ? Sau pe Ross Goble ?

Făcu din nou semn că nu.

— N-ai vrea să bem ceva ?

— Nu, mulţumesc, nu acum.

Am ieşit din bar, îndreptîndu-ne spre alee. I-am ţinut portiera maşinii larg deschisă. Am luat-o în marşarier pe Grand Street, spre dealuri. — Am găsit cecurile, spuse ea, dîndu-şi ochelarii la o parte. Eşti un detectiv cam ciudat.

(Va urma)

Traducere de :
Mihai CERNEA

Colegiul de redacţie
ION ARIEŞANU (redactor şef)
ANGHEL DUMBRAVEANU (redactor şef adjunct)
VIOREL COLŢESCU. NICOLAE PÎRVU. CORNEL UNGUREANU.

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA : TIMIŞOARA. strada RODNEI 1;
Telefoane : 3 33 90 şi 3 33 76 (redactor-şef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.BT. Index : 12.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 27

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 27 (1011) ● 4 IULIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

Dăruire deplină

Transpunînd în viață indicațiile și orientările date de tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, cu prilejul vizitelor efectuate, împreună cu tovarășa ELENA CEAUȘESCU, pe meleagurile timișene, lucrătorii de pe ogoarele din această parte a țării au acționat cu fermitate și hotărîre, sub conducerea organizațiilor de partid, pentru realizarea sarcinilor de plan, ceea ce a dus la obținerea unor recolte bogate, producția de cereale, în anul trecut, depășind 2 milioane tone, cantitate fără precedent în istoria agriculturii județului nostru. Rodnicia muncii de aici s-a bucurat de o înaltă apreciere din partea conducerii superioare de partid și de stat, astfel că, prin Decret prezidențial, Organizației județene de partid Timiș i s-a conferit Ordinul Agricol clasa I, pentru rezultatele deosebite obținute în îndeplinirea și depășirea sarcinilor de plan la principalii indicatori din agricultură, în anul 1985. O asemenea încununare a muncii dăruite a fost fundamentată pe o puternică bază tehnico-materială, aplicarea cuceririlor științei și tehnicii, promovarea experienței unităților fruntașe privind, îndeosebi, buna organizare a procesului de producție.

Hotărîrea oamenilor muncii din satele timișene de a acționa, în continuare, cu eforturi sporite, pentru a fi în prima linie a înfăptuirii noii revoluții agrare, și-a găsit expresia în însuflețitoarea Chemare la întrecere în domeniul agriculturii către toate organizațiile de partid din țară, pe care a avut cinstea s-o lanseze, în anul acesta, Organizația județeană de partid Timiș. Lucrătorii timișeni din agricultură, sub conducerea organizațiilor de partid, acționează, zi de zi, pentru transpunerea în fapte a obiectivelor propuse.

Uriașa activitate din agricultură apare acum cu semnificații îmbogățite, în lumina documentelor de o excepțională valoare teoretică și practică ale Plenarei C.C. al P.C.R. din 23—24 iunie. Magistrala Cuvîntare rostită de tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU la recenta plenară reprezintă pentru lucrătorii de pe ogoare, precum și pentru întregul nostru popor, un însuflețitor și mobilizator program de acțiune, stimulîndu-le toată capacitatea de muncă, în vederea realizării, în cele mai bune condiții, a hotărîrilor istorice ale Congresului al XIII-lea al Partidului Comunist Român. În cadrul planului dezvoltării economico-sociale în cincinalul 1986—1990 — supus dezbaterilor plenarei — pentru agricultură sînt prevăzute obiective de o deosebită importanță, producția din această ramură a economiei naționale urmînd să aibă o creștere de 35—40 la sută într-un ritm de 5—6 la sută anual. Totodată, pe întregul cincinal se prevede obținerea unei producții suplimentare de 20—30 miliarde lei. Prin împlinirea acestor mărețe perspective, împreună cu toate sarcinile de plan din celelalte domenii ale economiei naționale, va avea loc înfăptuirea obiectivului fundamental al celui de al 8-lea cincinal, trecerea României de la stadiul de țară în curs de dezvoltare la stadiul superior de țară mediu dezvoltată. Rezultatele obținute în agricultura timișeană în 1985 și cele prevăzute să se realizeze constituie un aport însemnat al județului nostru la satisfacerea cerințelor economiei naționale, contribuind la triumful comunismului în țara noastră.

ORIZONT

SPIRITUL REVOLUȚIONAR, CREATOR — TRĂSĂTURĂ ESENȚIALĂ A COMUNISTULUI

Cel de al IX-lea Congres al P.C.R., eveniment hotărîtor în istoria poporului român, deschide o nouă etapă a revoluției și construcției socialiste. Activitatea neobosită a secretarului general al partidului nostru, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU,** a dinamizat întreaga societate, asigurîndu-se dezvoltarea și modernizarea economiei pe calea industrializării, creșterea rolului conducător al partidului în corelație cu dezvoltarea democrației muncitorești revoluționare, creșterea rolului statului, perfecționarea relațiilor sociale și de producție, introducerea noului mecanism economico-financiar etc. Între anii 1945—1986 producția industrială a crescut de 100 de ori, 80% din această creștere realizîndu-se în ultimii 21 ani, perioadă glorioasă, bogată în mari împliniri, pe care cu mîndrie o denumim **EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU.**

Noul stadiu al revoluției socialiste ridică exigențe sporite, noi priorități și funcționalități. Dacă în primele etape ale revoluției accentul s-a pus pe modificarea raportului de forțe politice în favoarea clasei muncitoare, pe înlocuirea relațiilor de proprietate, în etapa actuală de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate apare tot mai mult în prim plan problema revoluționării activității economice, prin dezvoltarea puternică, intensivă a forțelor de producție, ridicarea nivelului tehnic și calitativ al produselor, sporirea rapidă a eficienței și productivității. Conștiința socialistă trebuie nu numai să reflecte procesul revoluției socialiste, adîncirea procesului de modernizare a structurilor de producție, ci și să genereze atitudini înaintate, comportamente active, entuziaste. Cunoașterea teoriei socialismului științific, înțelegerea profundă a politicii partidului și statului nostru se exprimă la comunistul adevărat prin rezultatele pe care le obține în activitatea de producție, în contribuția pe care o aduce la optimizarea vieții sociale. **„A fi revoluționar, a fi comunist, în condițiile cînd partidul a devenit forța politică conducătoare în societate** — preciza tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU,** în Cuvîntarea la Adunarea solemnă organizată cu prilejul aniversării a 65 de ani de la făurirea P.C.R. — **înseamnă a lupta împotriva a tot ceea ce este vechi, perimat, înseamnă a promova cu îndrăzneală noul în toate domeniile. Nu trebuie să uităm în nici un moment că, pentru a asigura realizarea programului partidului, trebuie să organizăm întreaga viață economico-socială pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, ale cunoașterii umane în general. Iată de ce în noua etapă de dezvoltare a țării crește și mai puternic rolul științei, învățămîntului, culturii, al întregii activități politico-educative de formare a omului nou, constructor conștient al viitorului său liber, al comunismului".**

Spiritul revoluționar este o permanentă efervescență călăuzită de strălucirea idealului comunist. În conștiința revoluționară, ideile materialismului dialectic și istoric, tezele și conceptele politicii partidului nostru se îmbină armonios cu cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii. Îndeplinindu-și propriile îndatoriri, comunistul este în același timp un factor mobilizator la locul de muncă, în familie și societate, el își propune singur exigențe mereu sporite și găsește prompt soluții originale, eficiente la problemele tot mai complexe pe care le ridică producția modernă.

Documentele și hotărîrile Plenarei C.C. al P.C.R., din 23—24 iunie, și ale Plenarei comune a Consiliului Național al Oamenilor Muncii din industrie, construcții, transporturi, circulația mărfurilor și finanțe din 24—25 iunie au direcționat cu claritate coordonatele social-economice ale spiritului revoluționar. Prevederile planurilor prezentate dezbaterii, subliniază tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** în Cuvîntarea la deschiderea lucrărilor Plenarei C.C. al P.C.R., **„asigură trecerea la dezvoltarea intensivă a industriei, a agriculturii, a celorlalte ramuri de activitate, conform hotărîrilor Congresului al XIII-lea al partidului. Se are în vedere angajarea cu toată fermitatea în realizarea noii revoluții tehnico-științifice și a noii revoluții agrare, care trebuie să ducă la modernizarea și ridicarea întregii activități economico-sociale la un stadiu superior. Va trebui să realizăm o nouă calitate a muncii și a vieții".** Prin îndeplinirea planurilor de dezvoltare economică în cincinalul 1986—1990 se va materializa creșterea spiritului revoluționar, interesele fundamentale ale poporului nostru.

Transformările care au avut loc în relațiile economice și politice, obiectivele mărețe ale noilor programe de dezvoltare economică în următorul cincinal, se reflectă în conștiința oamenilor, deși nu întotdeauna la fel, la aceeași intensitate și la toți cetățenii ; din păcate se mențin încă anumite deosebiri între conștiința socialistă, revoluționară, și conștiința socială a societății socialiste.

Între factorii obiectivi economici : dezvoltarea forțelor de producție ; cei politici : creșterea rolului conducător al partidului, dezvoltarea democrației muncitorești revoluționare ; și cei spirituali, subiectivi : formarea conștiinței socialiste, înțelegerea politicii partidului și activitatea fermă de transpunere a ei în practică, există o strînsă interdependență. Factorii materiali au un rol hotărîtor, dar dezvoltarea lor este considerabil stînjenită de rămînerea în urmă a modului de a gîndi al oamenilor. Se impune în etapa actuală transformarea rapidă a conștiinței oamenilor, începînd cu cea a cadrelor de conducere. „Fără o revoluție în conștiința oamenilor, subliniază tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU,** nu vom putea înfăptui noua revoluție tehnico-științifică".

Iată de ce unul dintre obiectivele principale ale activității politico-ideologice și cultural-educative este păstrarea nealterată și întărirea spiritului revoluționar, creator. Permanența spiritului revoluționar asigură energia morală înaintării ferme a țării noastre spre comunism, idealul scump al clasei muncitoare, al întregului nostru popor.

Constantin **STRUNGĂ**

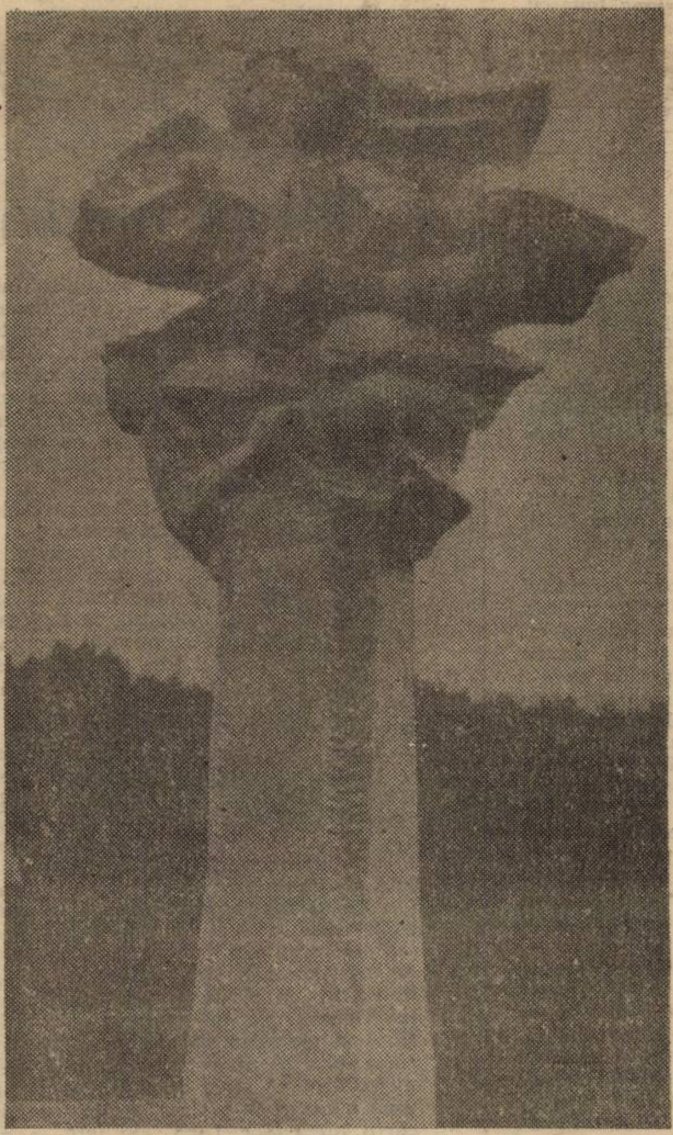

IOAN RUSU : „Copiii soarelui"

DIN ȘUMAR : Comentarii critice de Gheorghe Grigurcu, Lucian Alexiu, Valeriu Drumeș, Tudorel Urian și Valentin Constantin. ● Poeme de Anghel Dumbrăveanu, Cedomir Milenovici, Cleopatra Lorințiu și Doru Eugen Popin. ● Interviuri cu medicul primar dr. Leonid Bejan și cu compozitoarea Liana Alexandra. ● Poezie chineză contemporană.

Zaharia Stancu, poetul

Retipărită cînd și cînd, sporită, chiar, cu un ciclu nou sau un volum de poezii inedite în ultimele decenii ale existenței autorului, lăsată în seama abordării întrucîtva întîmplătoare a cîtorva profesionalizați în comentarea fenomenului liric „la zi", ea însăși deabia semnalabilă în publicațiile literare, poezia lui Zaharia Stancu se bucură în ultima vreme de un interes critic ce, în urmă cu numai două decenii, ar fi putut să pară măcar curios. Fenomenul nu-i, totuși, singular. Și cu atît mai puțin dificil de explicat. Trecută în categoria a ceea ce s-ar putea numi „opere minore" de fabulosul destin critic, cum se anunța, al nu mai puțin fabulosului polipier epic debutînd cu **Desculț**, lirica stanciană a început de-abia în ultima vreme să-și impună o autoritate ce nu-i legată, strict, de întregirea unui paragraf de istorie literară. De nu s-au rostit, despre poet, cuvinte capitale, și nici nu au fost revizuite ierarhii deja fixate în conștiința publică pentru a-l situa valoric, studiile mai noi nu au pregătit a releva, dacă nu o poziție privilegiată, cel puțin una autonomă a poeziei în raport cu operele socotite a fi realizările de căpătîi ale scriitorului. Problema care s-a pus în legătură cu poezia lui Zaharia Stancu nu a fost, de altfel, precum în alte cazuri, a unei „mai drepte prețuiri", ci a unui interes susținut, pe care exegeții recenți nu au ezitat să i-l acorde. A făcut-o, altminteri, chiar Mariana Ionescu, editoarea și semnatara postfeței ultimei selecții din lirica lui Stancu, **Poeme cu lună**, într-o minuțioasă și exactă analiză care se întinde pe spațiul a aproape jumătate dintr-un (și acesta) recent publicat studiu monografic, **Introducere în opera lui Zaharia Stancu.**

Desigur, între apariția celor două masive volume de **Poezii** din seria **Scrieri**-lor (1971) și ultima antologie, **Poeme cu lună,** multe dintre întrebările suscitate de „liricele" lui Stancu și-au primit, una după alta, răspunsul — în locul acestora impunîndu-se altele, legate de raporturile autorului cu un context literar dat ori, la fel de incitante, de structurile de adîncime ale unei poezii posibil de descoperit a se afla într-o profitabilă contiguitate cu tendințele „moderne", de nu și „moderniste", ale literaturii interbelice. Dacă imaginea unui Zaharia Stancu tradiționalist, așa cum, destulă vreme, a impus-o critica nu-i, în esență, controversabilă, cel puțin pentru anume componente ideologice ale poemelor, perspectiva pe care o aprofundează, între alții, Mariana Ionescu în **Introducere în opera lui Zaharia Stancu,** explorînd ceea ce denumește „descoperirea traseelor fundamentale ale imaginarului în sensul unei stilistici a temelor", ni se pare mult mai semnificativă pentru actuala înțelegere a poetului. Nu avem aici spațiul necesar pentru a detalia, dar poezia unui Zaharia Stancu „modern", așa cum — schimbînd ceea ce e de schimbat — Ion Pop a demonstrat a fi cazul lui B. Fundoianu, poate arunca o lumină nouă asupra unei părți însemnate a poeziei românești interbelice. Aducînd în atenție, din perspectivă tematistă și stilistică, convergențele expresioniste ale liricii lui Zaharia Stancu — „predilecția pentru intensificarea senzației, frecvența anatomiei fragmentare, alăturările insolite frapînd prin dezorganizarea convenției obișnuitului, sugestia tensionată a amenințării secrete" ori o ecloziune a „imaginarului spre stihial" — Mariana Ionescu propune, dincolo de un model de organizare interioară a liricii celui care a scris **Iarba fiarelor** și **Cîntec șoptit,** cîteva premise valabile pentru o abordare mai nuanțată a unui șir de autori a căror operă a fost interpretată, exclusiv, ca expresie a unei culturi a tradiției clasiciste.

Lucian ALEXIU

*** Zaharia Stancu, POEME CU LUNĂ, cu o Postfață de Mariana Ionescu, Editura Eminescu, 1986 ; Mariana Ionescu, Introducere în opera lui Zaharia Stancu, Editura Minerva, 1985.**

cronica literară

Un caligraf delicat

Un fond romantic altoit pe structuri formale clasice a dat ca rod ultimul volum de versuri * al poetului **Lucian Emandi.** Deși materia poetică nu este împărțită pe cicluri, se disting mai multe direcții tematice ca sursă de inspirație. Alternarea lor de-a lungul cuprinsului urmează nu o ordine oarecare, ci o logică interioară a motivelor ce se completează și se împlinesc într-un ansamblu armonios. Sensibilitatea poetului e marcată de o constanță emoțională, deseori livrescă, de o anume adîncime chiar, supunînd substanța lirică unor modelări răbdătoare în aspirația spre un echilibru expresiv. Simțul originii și al vechimii etnice dă vibrație crezului demn al poetului : „Mă trag din rădăcină de țărani / Ce-au înfruntat al vremurilor iureș" **(Rădăcini).** L. Emandi continuă un filon al poeziei ardelene ce face să răsune coarda istoristă a simțirii, evocînd eposul luptei de afirmare națională **(Hotarul din veac, La Alba Iulia,** etc.) din care drept moștenire ne-au rămas : „Doar dragostea de libertate / Și dragostea pentru pămînt" **(Testamentul lui Iancu).**

Meditația poetului se prelungește pe firul timpului subiectiv, receptînd vrăjit „cîntecul vîrstelor" ce „dezleagă semne, mîntuind tăceri". Un fior blagian al „trecerii" palpită în versuri tăiate după cadențe folclorice, înfruntarea cu timpul mobilizînd tonic energiile poetului : „Din tot ce este și din tot ce nu-i / Am ridicat pădure de statui — / / Le-am înălțat timide, pîn' la stele / Și mi-am închis tot sufletul în ele" **(Statui).** Dualitatea structurii intime, de care pomeneam la început și de care poetul este conștient, se dovedește a fi fermentul ce activează trăirea lirică : „Se zbat în mine două lumi închise / Și fără încetare se înfruntă ; / Stă rațiunea-n limpezimi căruntă / Și-i inima, cea doldora de vise" **(Dualitate).** Rațiunea tutelează formația clasicistă a artistului, elogiind telluricul, geologicul — într-un cuvînt — tot ce ține de ordinea și stabilitatea firii **(Copacul, Rîul ascuns,** etc.). De aici vine și cultivarea unor simboluri ale durabilității și permanenței, care parcă trimit, uneori, la imagismul conceptual al poeziei lui Panait Cerna. Este aceasta, în fond, una din modalitățile poeziei de cunoaștere, consecință a „prelucrării" poetice prin care descoperim (sau redescoperim) adevăruri și semnificații cu valoare general umană.

Tot în sfera poeziei de cunoaștere se înscrie și motivul călătoriei (întru cunoaștere), al peregrinării, al „drumului pe ape", în varianta specifică poetului L. Emandi. Dar (fără a face o analiză detailată), cum bine se știe, aceasta este o propensiune preponderent romantică, făcînd pandant aspirației clasiciste spre stabilitate, fixitate, și ilustrînd manifestarea voinței de **concordia discors** la nivelul gîndirii poetice. Este, în ultimă instanță, expresia spiritului însetat de necunoscut, în permanentă căutare de orizonturi noi, spirit care se lasă fascinat de spectacolul lumii „și-ncearcă alte drumuri înainte". Vedem în această deschidere partea cea mai viabilă și mai originală a poeziei lui Lucian Emandi, în care se manifestă predispoziția de adîncime a structurii sale intime. Întrebările, uimirile, setea de cunoaștere trăite de poet își află pe această dimensiune vagantă punctul de împlinire, cadrul de armonizare a contrariilor, sublimate discret într-o seninătate apolinică : „Și lumi întregi s-au năruit, / Dar omul a urcat pe creste / Și visul și l-a aurit" **(Cu vorbe simple).** Sonetul **Ulise** — poate cea mai frumoasă piesă din volum — ilustrează în mod sugestiv această nevoie de împăcare cu sine, prin străbaterea extatică a fenomenalului : „Năier pierdut pe mările din gînd, / Trec prin vîltori cu vîslele arzînd".

L. Emandi este un poet solar, ale cărui fervori sînt trase în armonioase cristalizări stilistice (poetul cultivă cu predilecție sonetul), preferînd echilibrul formei poetice, o muzicalitate strunită a rostirii, evidențiindu-se ca un caligraf delicat al trăirilor interioare.

Valeriu DRUMEȘ

*** Lucian Emandi — „DRUMUL PE APE". Editura Facla, 1985.**

Un mare romancier

portrete

Debutînd în anul 1965, pe cînd nu mai era foarte tînăr, cu un roman mai mult decît conformist (citește dogmatic) care sporește și mai mult misterul „tăcerii" scriitorului pînă la vîrsta de 42 de ani (ori ne explicăm „tăcerea" și nu înțelegem cum a putut publica un astfel de roman, ori pricepem apariția cărții dar nu ne imaginăm resorturile tăcerii, pentru că romane precum **Moartea în pădure** ar fi putut să-i apară oricîte din 1947 încoace), Constantin Țoiu ajunge, odată cu apariția ultimului său roman, la țărmul esteticului pur. Jenat, parcă, el însuși de calitatea primului său roman, scriitorul va abandona pentru alți 11 ani acest gen (va scrie, între timp, un volum de proză scurtă și două de eseuri), pentru a da apoi marea lovitură prin apariția, în 1976, a cărții sale fundamentale, **Galeria cu viță sălbatică,** roman ce-l propulsează pe autorul său între marii romancieri de după 23 August 1944.

Aproape nimic nu anunța la apariția cărții **Moartea în pădure** pe viitorul autor al **Galeriei cu viță sălbatică.** Și totuși, dincolo de paginile trase parcă la indigo din manualele epocii, se văd unele aspecte, îndeosebi tehnice, ce vor face specificitatea scrisului de mai tîrziu al lui Constantin Țoiu. Astfel, observăm în **Moartea în pădure** utilizarea planurilor retrospective (pornind de la o acțiune prezentă, autorul alunecă pe povîrnișul timpului, relatînd acțiuni petrecute cu mai mult sau mai puțin timp în urmă, după modelul unei paranteze care înghite o altă paranteză) și a elementelor fantastice și onirice care vor deveni începînd cu **Galeria cu viță sălbatică** și, mai apoi, cu **Însoțitorul** (1981) și **Obligado** (1984), faimoasele alegorii, marcă sigură a stilului Țoiu.

Odată cu **Galeria cu viță salbatică,** scrisul lui Constantin Țoiu dobîndește o nouă dimensiune : esteticul. Începînd cu această carte, parcă scrie altceva. Chiar dacă o carte precum **Obligado** este considerată mai slabă (un „respiro", scrie Cornel Ungureanu) ea se află foarte sus în raport cu romanul de debut. Pentru că miza autorului este cu totul alta. De altfel, **Obligado** este, cred, cartea cea mai pură, artistic vorbind (nu mă refer neapărat la valoarea ei) a lui Constantin Țoiu, un univers baroc, emanînd parfumurile pe cît de vechi, pe atît de scumpe ale aducerii aminte, un univers sentimental și livresc ce trimite cu gîndul la **Craii de Curtea-Veche,** evocați direct în chiar corpul romanului, dar și la Camil Petrescu, cel din **Patul lui Procust,** ori la **Lunatecii lui** Ion Vinea (vd. Cornel Ungureanu).

Obligado este marea revanșă a esteticului, atîta vreme reprimat, superba concretizare artistică a unei lumi în care, vorba lui Baudelaire, totul este „luxe, calme et volupté".

Dacă majoritatea scriitorilor aderă în anii debutului la diferite curente avangardiste, sînt, sau încearcă să pozeze în nonconformiști fiind adepții frondei pentru a se „cuminți" pe parcurs, cu cît se apropie de vîrsta clasicizării, Constantin Țoiu străbate drumul în sens contrar, debutînd cu o carte despre care a spune că este „foarte cuminte" înseamnă a spune mult prea puțin, spre a deveni în jurul vîrstei de 60 de ani (scriitorul s-a născut în anul 1923) unul dintre cei mai artiști scriitori ai momentului.

Tudorel URIAN

Timpul mediat

consemnări

Intîmplător, pe cînd abia terminasem de citit „Punte", această a doua carte a lui Tudor Țopa — după **Încercarea scriitorului,** apărută în 1975 — am nimerit, răsfoind o mai veche revistă, peste următoarea însemnare a lui Victor Segalen : „Dorința mea este să fixez nenumăratele imagini pe care mi le voi face — sau chiar acelea pe care mi le-am făcut, —, într-o succesiune de pagini, într-un fel de poeme în proză cît mai grăitoare și cît mai ritmate cu putință". O astfel de întreprindere (punem în paranteză incidentul că Segalen se gîndește doar la exotism) urma să ducă la ceea ce va numi el, **anti-imagini, anti-mărturii.** Filiația aceleiași idei a urmat-o, probabil, Malraux cu ale sale **anti-memorii.**

Citatul de mai sus mi se pare elocvent, sau măcar sugestiv pentru cartea lui Tudor Țopa. Primul personaj al cărții, Teofil A., ține un jurnal, care acoperă anii 1948—1952, însă jurnalul nu este destinat publicării, este destinat celuilalt, scriitorului, pe care Teofil A. îl așteaptă, celui care va veni după aproape douăzeci de ani. Teofil A. și Tudor Țopa sînt intermediați de un al treilea personaj, „copistul de la Vaslui". Acesta fixează trăirea de odinioară într-un pre-text pentru autorul anunțat.

Și dacă primul ține un jurnal, dacă cel de-al doilea transcrie jurnalul și îl conservă (așa cum se întîmplă, mai pierde cîte un caiet), cel de-al treilea, cu aerul că reconstituie, sistematizează, redistribuie accentele, scrie o proză extrem de subtilă. Dacă o clasificare a genurilor ar fi, așa cum pare, necesară, ar trebui spus că **încercările scriitorului** sînt mai curînd roman decît jurnal. Un roman fragmentar , romanul tinereții unui viitor autor, care consemnează ceea ce crede că este partea pregătitoare, ucenicia, începutul, fără să bănuiască gustul autorului care, într-adevăr, va deveni, autor care va descoperi în caietele tînărului sfîrșitul, cartea împlinită, proza. Mărturiile devin anti-mărturii, imaginile, anti-imagini, viața trăită, o ficțiune, o subalternă aproape absolută a ritmului, a prozei care a devenit.

Titlul acesta, **încercarea scriitorului** (am înțeles că **punte** e întrucîtva un compromis) este și nu este exact. Aici e mai curînd vorba de o „încercare a marelui scriitor" decît a scriitorului pur și simplu. Tensiunea textului, care nu este comună, vine tocmai de aici. Și tot de aici, probabil, gîndul la Radu Petrescu, al cărui jurnal iradiază o aură asemănătoare. Așadar, forța cărții lui Tudor Țopa este pandantul mizei. În această ordine de idei, tînărul Teofil A. notează un superb „silogism al amărăciunii" al lui Jules Renard : „Gloria adevărată nu poate veni decît de la prietenii copilăriei tale : ea nu vine niciodată". A scrie bine devine aici o categorie morală, meseria de-a trăi devine meserie de-a scrie. Trăirea scrisului, aproape paroxistică, este subiectul cărții lui Tudor Țopa. Și iată ce notează Teofil A. : „N-am scris nimic ; parcă sînt nespălat".

Ca și construcție, **încercarea scriitorului** amintește de o încercare/probă a labirintului. Un labirint de subsol, al căilor de comunicație subterane, deasupra căruia, la vedere, trei încăperi, cele trei părți : „Familia ". „Prietenii", „Gîndurile". Iar simplul fapt că firul Ariadnei este adesea întrerupt este oarecum lipsit de consecințe practice, atîta vreme cît itinerariul poate fi oricînd regăsit, atîta timp cît coerența este salvată. Partea lipsă a firului va fi însă întotdeauna evocată prin numeroasele note și paranteze. Acestea nu sînt străine de o anumită intenție de detensionare.

Pentru a încheia, Tudor Țopa mi se pare întrutotul demn ca autor de omagiul lapidar pe care un mare critic îl aducea odată unui mare poet : „Nu pot să-l citesc fără să-l cred".

Valentin CONSTANTIN

*** Tudor Țopa, PUNTE, Editura Cartea Românească.**

convorbiri

Cu medicul primar în chirurgie generală dr. LEONID BEJAN

— Așadar, ați reușit să ocoliți anii pensionării, trecînd dincolo de ei și nefiind, totuși, ceea ce se numește de obicei un pensionar. Titlurile de medic în chirurgie generală și toracică nu sînt puse în sertar, ci onorate, cu aceeași vivacitate. E un secret această reușită în privința prelungirii energiei fără a ține cont de limitele de vîrstă ?

— Nu am prea avut timp să-mi fac o notă de probleme în acest sens. Singurul lucru foarte sigur este ritmul meu de lucru, pe care nu mi l-am schimbat niciodată. Dacă este cazul fac orice. Nu pot sta locului prea multă vreme fără să știu că timpul nu trece fără folos. Așa se explică și înființarea acestui laborator la Clinicile noi După ce termin munca aici, o continui acasă : studiez, scriu, rezolv treburi gospodărești. Poate datorez și mai mult vieții. Nu putem plăti decît prin muncă, sau poate nu e vorba neapărat de plată, ci cred că este singurul mod de a fi mulțumit. Fiecare trebuie să facem cîte ceva. Cît despre anii pensionării, degeaba, nici ei nu mi-au schimbat ritmul.

— Această neliniște potrivită firii de cercetător, explică, desigur, și faptul că ați deschis noi căi în cîteva direcții medicale. Unde se situează începutul ?

— Poate în timpul războiului, cînd, ca tînăr medic pe front, mă revoltam că operațiile se făceau fără anestezie, iar gravele afecțiuni ale plămînului se tratau doar prin pansamente. De fapt, orientarea mea spre chirurgia toracică de acolo își are pornirea. După o practică scurtă la Sebeș-Alba, în 1950, am venit la Timișoara, ca asistent la Spitalul Bega. Pe atunci, chirurgia pulmonară, nu mai spun de chirurgia toracică, deși aveam la Timișoara chirurgi de excepție, de pildă profesorul Danicico, pentru că nu existau aparatele necesare, se practica greu, în condiții de mare risc. După cele văzute pe front, evident că îmi doream să fac ceva care să ajute medicina. În această idee am organizat un curs de reanimare. A fost primul din țară. Cercetam în același timp probleme de anestezie și chirurgie pulmonară și făceam lecții cu studenții. Trebuiau pregătite noi cadre medicale Nu oricum. Posibilitățile materiale erau puține, mai multă muncă de laborator am depus pentru construirea unui aparat de anestezie, mai multă alergare după materiale, totul se cerea la un nivel sporit față de valoarea teoretică a ideii ce urma să fie pusă în aplicare. Am reușit, totuși, să finalizez primul aparat de anestezie din țară Acum, a rămas un punct de plecare. Azi avem sisteme automatizate pentru narcoză. În condițiile de atunci, s-au executat 10 aparate, dintre care unul a funcționat experimental în clinică. Din cauza materialelor necorespunzătoare, nu am mai construit și altele. Important a fost principiul care stă la baza aparatului în discuție și poate faptul că a deschis o cale introducerii anesteziei. Tot în acea perioadă am inițiat și am condus un curs de asistenți în anestezie. A fost prima serie în această parte a țării, după care am luptat și am reușit să înființez prima secție de transfuzii într-un spital din Banat. Paralel, am condus și inițiat, timp de vreo 12 ani, un laborator de medicină experimentală, în care s-a studiat microcirculația în șoc.

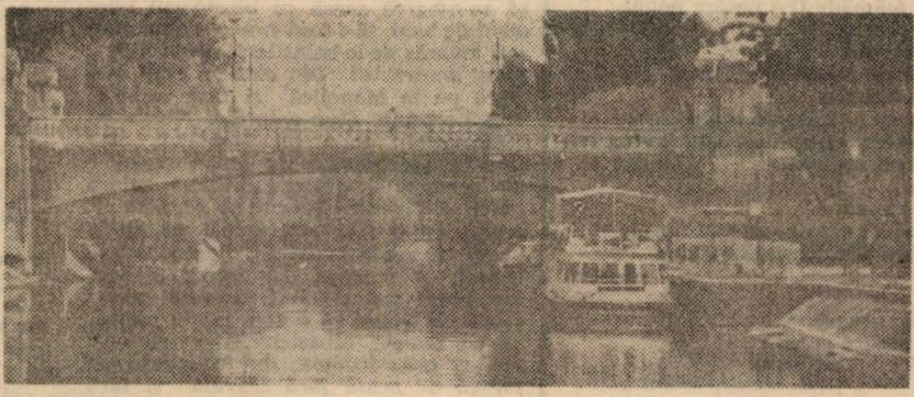

— Ați străbătut în același ritm și domeniul cercetării științifice. Mă refer la lucrările publicate, rămase încă în atenția medicilor.

— Și a studenților. Am pus mult accent pe formarea lor. Prima carte am scris-o în colaborare cu dr. Z. Filipescu, în 1957, bazată pe foarte multe cazuri practice. După cercetări în laborator și muncă în clinică, am reușit să scriu o carte care mi-a adus multă mulțumire sufletească. Simțeam că am făcut ceva pentru ceilalți. Este vorba de „Bazele anatomice ale plămînului în practica medico-chirurgicală“, în 1978. Aici am propus o metodă practicată și acum de injectare cu substanțe chimice colorante, inofensive. Am lucrat mult cu specialiștii din chimie.

— Și lucrarea de referință pentru școala românească de medicină, la care ați lucrat 17 ani...

— A, da, vă referiți la „Rezecțiile pulmonare“, în colaborare cu E. G. Zitti, publicată la Editura Academiei, în 1978. Cele peste 600 de planșe sînt, de fapt, piese studiate pe cazuri. În ultimul timp am finalizat lucrarea despre mediastin. Muncă de opt ani. Pentru realizarea ei, m-am asociat și consultat cu specialiști în chirurgie toracică, practicieni deosebiți, așa că, din nou, școala de medicină din Timișoara a avut de spus un cuvînt remarcabil, în sensul că în secția de chirurgie toracică de la Spitalul V. Babeș se fac cele mai complicate operații de mediastin.

— Ideile nu v-au lăsat în pace niciodată, ca niște „spiriduși“, cum spunea soția dumneavoastră, dr. Emilia Bejan. La ce noutăți v-au mai îndemnat ?

— Am scos primele broșuri de acordare a primului ajutor la locul accidentului. Problema este mai acută decît s-ar părea și, ca urmare, am continuat studiul, așa că am scris, împreună cu dr. Gheorghe Gornic, „Primul ajutor la locul accidentului și în timpul transportului“. Mi s-a acordat și brevetul de inventator, privitor la batista salvatorului, (foarte ușor de folosit), care a și intrat în fabricație. Am propus, de asemenea, organizarea unui curs de instruire cu grupele sanitare, întrucît, utilitatea acestor cunoștințe sistematizate nu se poate pune la îndoială.

Veronica BĂLAJ

Melancolia eminenței

„Cînd există, inteligența meșteșugului și strategia talentului funcționează de la sine, așa cum trebuie. Restul... restul e critică de artă...“. Aceste cuvinte aparțin, totuși, nu unui intuitiv frust, ci unui rafinat, nu unui genuin propriu-zis, ci unuia, ca să spunem așa, de grad secund, filtrat printr-o solidă cultură. Numele său e Andrei Pleșu, iar volumul din care am extras gîndul de mai sus și de care ne vom ocupa în prezentele însemnări se intitulează Ochiul și lucrurile (Ed. Meridiane, 1986). Dacă înlăturăm peiorația, circumstanțial-incisivă, îndreptată împotriva „criticii de artă“, rămînem, oricum, cu imaginea unui critic nemulțumit de condiția sa, la modul teoretic („înseamnă a angaja bătălii dinainte pierdute“), la modul etic („Te simți mereu constrîns, ca apostolul din vechime, să faci răul pe care nu-l voiești, ratînd binele pe care-l cauți ..“), ca și la cel umoral („nu te mai poți suporta“). O nemulțumire care pleacă nu din insuficiență (insuficiența reală se re-cunoaște mai greu), ci dintr-o plenitudine, dintr-o superfetație a însușirilor. E o melancolie a eminenței. Andrei Pleșu năzuiește spre „simplitate“. „rațiune“, „libertate“, așa cum un rezident al unei metropole ultraevoluate, conștient de progresul tehnic de care beneficiază, ar aspira la ieșirea în natură, la reluarea contactului cu primordialitățile. E, desigur, un joc subtil, un simulacru al regresiunii, căci o renunțare autentică la treapta de evoluție atinsă nu e de conceput. Aceasta din urmă se prezintă, în fond, ca un factor generator al ficțiunii eliberatoare. Viziunea pleacă din chiar mediul abhorat, precum un mijloc tainic de echilibrare a acestuia. „Degrănițuirea“ spiritului devine posibilă doar prin referința la „instrumentele“ intelectului ajuns la o funcție exacerbată, artificializat, fiind un soi dibaci de combinatorie a lor, atîta vreme cît nu pot fi de-a adevăratelea ignorate : „Cîtă vreme vom rămîne «aplicați» în sens restrictiv, înecați în metodologii (...) vom face figură de belferi triști, măcinați de un gălbejit orgoliu de castă“. Dar fără o atare „figură“ deplorabilă n-ar fi cu putință nici cea a resurecției întru „sănătate“ morală, așa cum conceptul de anarhie n-ar fi putut apare în absența celui de ordine. O dulce iluzie a întoarcerii la vechime e cu asiduitate cultivată. Deși e vorba, cel mult, de o ingeniozitate a ingenuității : „Se vede că pe vremea lui Socrate omul era mai simplu, sau mai conștient de simplitatea sa“. Eseistul literaturizează în continuare, ca un virtuoz al reveriei : „Iar visele nu izvorau, pentru el, din întunericul conștiinței, ci din lumina ei“. Să precizăm că propriile sale vise, întîi de toate, au o astfel de sorginte diurnă. Un regim dual al conștiinței se instituie, constînd, pe de-o parte, în fuga de tipare, de paradigme, de pre-concepții în genere, pe de alta în restituirea lor subtilă, fie și ca termeni contrastanți. Cultura e tiranică și din cercul său, odată intrat, nu mai poți ieși. Nici n-ar fi recomandabil, căci spontaneitatea noilor relații reprezintă o resursă mai adîncă a culturii înseși, un antidot produs de organismul său împotriva toxinelor pedanteriei, prolixității, extenuării. Voindu-se „eliberat de segregația modelelor“, Andrei Pleșu, spre a relua aprecierile sale privitoare la sculptorul Isamu Noguchi, nu poate fi, din fericire, eliberat de „ispita abuzului de ingeniozitate“. Demersul său e unul al „degustării ideilor și a lucrurilor“, în pofida academismului, însă în urma consumării conștiincioase a etapei academizante ! Lipsa de disciplină ni se relevă aparentă, ca o măsură ocultă a disciplinei înseși. În momentele în care își devine „antipatic“, în care e „dezgustat“ de propria-i persoană, eseistul vituperează împotriva limbajului critic, împotriva oricărui fel de „lămurire“. Efortul său e de a recuceri „barbaria“, un efort fără sorți de izbîndă, căci pînă și afectarea acesteia aduce un rafinament, cum o umbră fatală a inteligenței exasperate : „e infinit mai prețios să percepi, fie și nearticulat, «importanța» unui fenomen, decît să-l înțelegi pedant“. În momentele de relativ echilibru, ne vorbește admirativ (confesiv) despre filosofia franceză care „a știut întotdeauna să păstreze o justă cumpănă între geometria pură a raționamentului și ispita nepotolită a coborîrii în contingență“. De reținut notificarea unei echidistanțe a filosofiei în cauză între „rătăcire“ și „revelație“. Sub semnul acesteia se întemeiază structura „totalității“, a armoniei umaniste, către care Andrei Pleșu tinde pe căile nu o dată paradoxal sinuoase ale contestației, ale rupturii, ale proclamației rebele. Modelul său lăuntric e unul clasic : stenic, calm, „precaut“. Gesturile sale negatoare nu sparg marmura, ci o curăță de vegetația impurităților. Ținta sa e de a ventila aerul unei încăperi și nu de a o dărîma. Atracția către făptura creatoare majoră, „rotundă“, i se citește cu ușurință în subtext, cînd nu direct în text : „personalitatea lui Jung se înfățișează comentatorului ca avînd iradierea unei perfecte coerențe între mobilurile adînci și manifestările exterioare, așa încît o analogie cu modelul goethean al «totalității» se impune de la sine“. Un goetheanism caracteristic îl bîntuie și, defel întîmplător, îl vedem aplicat „pe marginea scrierilor de tinerețe“ ale marelui weimarian, pe atunci „un bătrîn puber care știe de toate și care știe mai ales că va sfîrși prin a ști esențialul“. Autorul lui Faust, ni se precizează, a întruchipat un tip de gîndire specifică, gîndirea artistică, „caracterizată printr-o inegalabilă competență a concretului, printr-o priză directă asupra misterului și printr-un nimb cosmologic pe care filosofia l-a pierdut îndată după presocratici“. Fascinat, Andrei Pleșu exprimă dezideratul că, pe acest subiect, „ar fi de scris o carte, cea mai nelivrească (sic !) din cîte s-au scris“. Reperele ei s-ar cuveni să fie Goethe și Leonardo da Vinci. O va scrie Pleșu însuși ? N-ar fi de mirare, cu toate că rezerva sa față de sistem ni-l recomandă mai cu seamă drept un practician decît drept un teoretician. Dar cu cîtă strălucire ! O risipă de observații cu totul surprinzătoare îi umple paginile, dîndu-ne senzația unei colaborări cu operele avute în vedere, ca și cum comentatorul s-ar fi situat în interiorul lor, spre a le prelungi materialmente latențele. Se evidențiază, astfel, „capacitatea lui Grigorescu de a face pictură idilică“, în corelație cu „capacitatea românească de a obține liniștea printr-o spontană strategie a uitării“. Ion Andreescu ar fi „un mare pictor fără imaginație“. Despre Paciurea : „încercarea sa e de tipul anamnezei ; el se întoarce spre incert și elementar, spre delirul plasmei originare“. Rafael „e, prin har, o natură fericită, un personaj paradisiac, traversînd cu grație marele spectacol al Renașterii, în tovărășia unui cortegiu de surîsuri“. Despre pictura lui El Greco ne-am socoti îndrituiți a vorbi „ca despre o întrupare tîrzie a Erosului grecesc, ca despre o stranie aventură a stihiei platonice“. „Negrul lui Manet e (...) postul necesar dinaintea marelui carnaval al modernității“. Și o sfredelitoare distincție între vizualitatea romană și cea grecească (p. 226). Inteligență concentrată, farmec incontestabil, o mare ușurință a plasticizării memorabile. În raza aceleiași „gîndiri artistice“, trebuie neapărat să menționăm și numeroasele moralități, acele considerații detașabile, grație cărora eseistul se întoarce spre uman cu toată fața, în timp ce în cursul examenului estetic ne-o oferea doar din profil sau pe trei sferturi. Cum ar fi următorul pasaj : „Deosebirea esențială între retorica de calitate și demagogie decurge tocmai dintr-o bună investire a respectului : succesul îl vor amîndouă. Dar demagogia vrea succesul demagogului, în vreme ce retorica înaltă vrea, cu orice preț, succesul unui adevăr“. Nu putem încheia decît transcriind o evidență : Andrei Pleșu e un eseist de prima mînă, tulburător prin ceea ce a scris și prin ceea ce presupunem că va mai scrie, plasat pe acea linie nervoasă, existențial-erudită, a eseului nostru, ilustrată de către Mircea Eliade, E. M. Cioran, Constantin Noica, N. Steihardt, Alexandru Paleologu. Același orizont, aceleași tensiuni, aceleași daruri inițiale...

Gheorghe GRIGURCU

ANTOLOGIA POEȚILOR CONTEMPORANI

Cedomir Milenovici

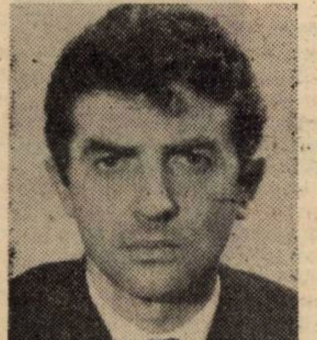

PĂMÎNT ÎMBLÎNZIT

Cît timp se sprijină de pămînt
țăranul e asemenea păsării
căreia toate-nălțimile
îi stau
ghemuite
sub aripă.

Năvălesc nopțile
dar țăranul se apleacă și ia
un pumn de țărînă
cu care își luminează calea.

Cînd gerul mușcă din rădăcini
el ia pămîntul în pumni
să-l încălzească —
și-l încălzește
pînă cînd acesta se preface în floare.

De se întîmplă
să-l trezească
orizonturi oarbe
el se înclină pămîntului
agrăindu-l în șoaptă.

Atîta timp
cît țăranul se sprijină de pămînt
în preajma lui toate vînturile
sălbatice se îmblînzesc.

ROUĂ ÎN IARBĂ

E dimineață
șoptește iarba
în curînd mi se va usca roua
din ochi
iar eu voi amuți —
dar mai e timp pentru vorbe.

Fii tandru cu glia
căci ea e asemenea mamei
și dragostea mamei veghează
asupră-ți
oriunde ai fi.

Numai timpul nu vei putea să-l
oprești
dacă-ți stă în putere
încearcă
să i-o iei înainte.

ORIZONT ÎN IRIS

Pașii
doar ei îți ating sufletul
și-ți aduc orizontul în iris.

Cuvintele
doar ele îți deschid fereastra
cînd se lasă-ntunericul.

Fata
doar ea îți scutură pe frunte
anotimpul care înflorește
chiar și atunci cînd nu-ți stă nimeni
alături.
Glia
doar ea te jelește cu tot sufletul
și ți se dăruiește întreagă.
Pasărea
doar ea-ți aduce cerul
încă nezămislit.

O STRĂFULGERARE A ZORILOR

Deasupra frunții tale,
de necuprins în priviri —
o străfulgerare a zorilor.

Ochii tăi —
luceferi singuratici
în nețărmuritele nopți.

Oriunde te-ai afla
mîinile tale poartă
un fluier sculptat de vînturi.

Deasupra frunții tale,
izbucnind din cenuși —
cu aripile întinse — un șoim.

CÎNTEC

Glie, mamă,
tu m-ai născut
și ție mă dărui cu totul.

Totul mi-ai dat
și totul îți dau înapoi
deja obosit,
ca să plămădești o pasăre nouă.

M-ai ocrotit
iar eu am trecut peste tine,
te-am brăzdat
iar tu mi-ai întins brațele.
Dragostea ta a fost mai puternică
decît oricare ură.

Glie, mamă,
în tine își găsesc adăpost fiarele
și totuși înaintea ta îmi plec
fruntea.

Glie,
femeie neagră,
cu o pasăre neagră
mi-ai acoperit visul.

Glie, femeie de aur,
cu un cîntec de aur
îmi începi ziua.

TĂCERE

Trezește-mă, mamă, în zori
ca să ascult pașii nopții
care pleacă
în vîrful degetelor
în vis.

Stropește-mă cu apa izvorului
apoi împletește-mi în păr
o cunună de vînt
iar ochii umple-mi-i cu zîmbet.
Așează-mi pe frunte focul buzelor
tale
și lasă cerul să-mi cadă
pe umeri —
și atunci în jur va poposi cîntecul.
De aceea trezește-mă, mamă, în zori

să aud trilul ciocîrliei în zări tandre.

CALE

Cînd termină de cioplit o statuie
sculptorul o scoate în ploaie
lăsînd-o să se ia la harță
cu fulgerele.

Dacă învinge statuia
e semn
că sculptorul se poate opri,
altminteri
va trebui să ia totul
de la început.

Pentru bunul mers al lucrurilor
sculptorul dorește probabil
să iasă învingător fulgerul.

În românește de
Carmen PĂDURE

Punct de vedere

Lui Cornel Ungureanu

înaintînd mai greu drumul
e fără capăt s-a spus unde
mă duci drumule

unde putem opri să privim
pasărea frunza izvorul

drumul tace mereu viața
ta nu e decît un punct de plecare
sau un punct de vedere
sau pur și simplu un punct
în acest peisaj
puțin observat

Anghel DUMBRĂVEANU

Laurențiu Cerneț

Amintiri din școală

Manolică Georgescu și Florin Chită au fost colegi de liceu, apoi, după bacalaureat, s-au despărțit. Manolică a venit tocmai în partea asta a țării, unde un unchi al său, cu o oarecare funcție de răspundere, l-a promis marea cu sarea, dar a fost numai vorba de el, și s-a angajat la „Electrica", unde s-a calificat în meseria de rectificator. Încet-încet, a ajuns să aibă categoria a șasea, s-a-nsurat cu o fată de la bobinaj, tot de prin părțile lui, au un copil, al doilea și-a anunțat sosirea, și-s mulțumiți de soartă. Florin s-a-ntors pentru un timp în satul său, la cîțiva kilometri de oraș, a lucrat cîțiva ani la o balastieră ca un fel de ajutător de băgător de seamă, care ținea evidența curselor pe care le făceau basculantele încărcate, a intrat în cîrdășie cu niște șoferi șmecheri — îi ieșea un ciubuc nu mare, dar suficient pentru berea de toate zilele — și, într-o bună zi, s-a pomenit dat afară. Pe urmă a colindat prin țară, pe șantiere, învîrtind te miri ce, o dată a fost chiar magazioner, șef peste o baracă plină ochi de lopeți, roabe și tîrnăcoape, și, în sfîrșit, acum doi ani, s-a tras și el încoace. Venindu-i mintea la cap, s-a ținut de treabă și în prezent e șef de echipă în construcții. Cîștigă binișor, mai ales pe delături, efectuînd tot felul de remedieri în apartamentele noi ale proaspeților locatari. Nu s-a-nsurat. Încă. În afară de-o berică, nu pune altceva în gură și strînge sută peste sută, visînd să se-ntoarcă acasă cu buzunarul burdușit de bani, să-i facă-n necaz unui anumit tovarăș de la balastieră, care i-a desfăcut contractul. Din cînd în cînd mai trece pe la Manolică și mai vorbesc. Joacă o tablă. Cam asta fac. Numai că Gheorghița, soția lui Manolică, nu-l prea simpatizează. Ba chiar, dacă e s-o spunem de-a dreptul, nu-l suferă defel. E drept că Florin nu-i arătos. E scund, cu o față asimetrică, veșnic în urmă cu vizita la frizer, neglijent îmbrăcat, nu murdar, dar mereu în aceiași blugi roși și albiți de-atîta purtat și-ntr-un tricou cu dungi, iar în picioare cu tenișí albaștri. Manolică nu-i nici el prea frumos, dar niciodată nu pleacă de acasă fără cravată și fără pantofi lustruiți. Nu se știe de fapt de unde izvora antipatia Gheorghiței față de Florin, însă fapt este că i-a pus în vedere lui Manolică să nu-i mai aducă în casă pe toți derbedeii lumii. Avea și ea dreptatea ei, fiindcă vizitele se țineau lanț: ba un coleg de la „Electrica", ba un vecin de la trei blocuri mai încolo, cu care Manolică se cunoscuse la meci, la stadion, că se ducea în fiecare duminică, ba un consătean venit cu treburi, căruia nu-i trecuse prin minte c-ar trebui să-și ia cameră la hotel. La ea nu venea nimeni, deși s-ar fi găsit destule colege, consătence ori vecine, cărora să le placă să o calce, pentru un ceas, să stea la taclale. Gheorghiței îi lipseau momentele de răgaz. Nu-i conveneau vizitele și dintr-un motiv înțelept: femei, în casă, nu-i bine să primești, că nu se știe ce iese pînă la urmă. Tu ai treabă, iar ele n-au și se hlizesc la bărbatul tău, fac pe interesantele pînă îl împinge dracu pe Manolică. O fi el bărbat bun și cumsecade, însă e bărbat, și bărbații-s slabi, nu rezistă mult la avansuri.

În duminica aceea nu era meci, că Poli juca-n deplasare, dar Florin Chită s-a-nființat la ei cu gîndul, cică, să-l ia pe Manolică la alt meci, Constructorul—C.F.R., din Divizia C. Manolică nu prea înclina să se ducă. Mai degrabă ar fi stat să se uite la televizor. Ceea ce a și propus, iar Florin a fost de acord. Dar n-a fost de acord Gheorghița. Ea își planificase să termine curățenia casei și Manolică avea sarcina să bată covorul și să șteargă praful. Numai musafiri le lipseau! Așa că femeia a spus hotărît:

— Florine, nu te supăra, noi avem treabă acum!

N-a zis să plece, nu l-a dat afară, însă asta se înțelegea. Chită a-nțeles, doar nu era prost, și s-a dus. Manolică se simțea prost și a ieșit după el să se scuze.

— Lasă, mă, a mormăit Florin, nu-i nimic. Am și eu un prieten și nu-i loc pentru mine în casa lui! Nu te speria, că n-o să mai vin. Pe cuvînt de onoare!

— Stai, n-o lua așa! Nu mă pot certa eu ea toată ziua. Tu pleci, dar eu rămîn. Are o gură!

— Eu nu vin la ea. Vin la tine. Și nu toată ziua.

— Știu, Florine, dar...

L-a condus pînă-n piață. Și, ca să-l îmbuneze, l-a invitat la o bere, la bufet. Acolo nu serveau bere fără mîncare, însă Manolică îl cunoștea pe responsabil. Au luat, de formă, două chiftelute. Și patru sticle. Chită era tot supărat, jignit. Manolică încerca să-l facă să uite. L-a luat cu amintiri din școală.

— Mă, știi tu cu cine m-am întîlnit alaltăieri? Cu Dinu!

— Care Dinu? păru interesat celălalt.

— Dinu! Unul solid, blond, fără gene, de boxa el la „Avîntul".

— Nu-l știu.

— Ba-l știi, nu se poate să nu-l știi! Îi făcea curte Anetei, sora lui Dăescu... Dăescu Ion, Nelu, de era mai mare cu doi ani decît noi.

— Nu-l știu.

— Nu-l știi pe Nelu? Imposibil... Aveau ei o gașcă: Nelu Dăescu, Hinoveanu și Biriștеică. Pe Biriștеică trebuie să-l știi. A fost coleg cu noi. Gogu Biriștеică. Unul slăbuț, deștept foc, de-a luat el nu-ș' ce premiu la Olimpiadă!

— Coleg cu noi? Nu. N-a fost coleg cu noi. Nu-mi aduc aminte... Păi, la catalog, veneam așa: Albulețu, Bălan, Berbece, Bodea, Chită, Cotoșman, Cufurici... Și așa mai departe. Unde-i Biriștеică ăla?

— Era la **De**. Coleg cu noi, dar în altă clasă.

— Aha!... Eu nu-l știu.

— Nici pe Hinoveanu?

— Care Hinoveanu?

— Hinoveanu Nicolae. Avea el un văr ofițer, c-o nevastă grasă, sta-n gazdă la el, la văru-său, pe strada Mare, lîngă cofetăria Tineretului. Dacă nici pe Nae nu-l știi! Ăla de-a spart odată un geam la sala profesorilor! Cînd eram noi într-a zecea.

— Și eu am spart un geam... își aminti cu un fel de nostalgică mîndrie Chită. La laborator.

— Mi-aduc aminte... Păi, atunci Dăescu te-a scos din încurcătură, c-a zis că nu intenționat. Nelu Dăescu. Într-a XII-a umbla el cu Dora Stoicovici, fata doctorului, de l-a chemat taică-său la director și i-a pus în vedere să-i lase fata-n pace.

— Ăla a fost alt geam. Dar pe Dăescu nu-l știu.

— Nu se poate, mă Florine! Dăescu era o figură. Imposibil să nu... Dacă l-ai vedea, imediat l-ai recunoaște. Acum e doctor, s-a-nsurat c-o verișoară de-a lui Dinu. Stă-n Iași sau... undeva prin Moldova. Mi-a spus Dinu. A fost dragoste mare între el și Dora. Dacă nu intervenea Stoicovici, cine știe... Dora e tot doctoriță. Am aflat de la Relu Marinoiu. Au fost amîndoi în Algeria, au lucrat acolo. Ea s-a măritat cu unul Șerbescu. Taică-său e academician. Savant. Ceva cu electronică. Trebuie să fi auzit de el. A fost și la televizor.

— Șerbescu?

— Șerbescu. A avut el doi copii. Pe ăsta, de s-a-nsurat cu Dora, și un băiat care acuma e ambasador sau așa ceva în străinătate. Relu îmi povestea că a lucrat acolo, în Algeria, unde a stat doi ani, la marginea unei oaze. Foarte interesant. De la fereastră vedea pustiul. O grozăvie.

— Care Relu?

— Relu Marinoiu, mă!

— Coleg cu noi?

— Nu. N-ai de unde să-l știi. El a făcut economicul. Taică-său a fost profesor în sat la mine. L-am avut în clasa a VI-a. De istorie. Odată mi-a dat un 3 și m-a bătut mama cu mestecăul...

Berea s-a terminat. Luară încă patru sticle. Florin Chită părea să fi uitat de supărare, iar Manolică nici nu se gîndea la ce-o să-l aștepte acasă. Se simțeau excelent amîndoi.

— Și ce ți-a spus Dinu ăla?

— O! O întreagă poveste! S-a-ntîlnit în tren, din întîmplare, cu Țuțu

— Care Țuțu?

— Țuțu Șerban.

— Nu-l știu.

— Țuțu, mă, de cînta el la clarinet! Avea un văr ospătar și ne duceam noi la „Dunărea" cu el. Vorbea cu Lenuș, de-o poreclisem noi Mătușica, fiindcă...

— N-o știu.

— Imposibil! O fată... așa... cum să-ți spun? Semăna leit cu sora lui Cerneț

— Care Cerneț?

— Laurențiu Cerneț.

— Nu-l știu.

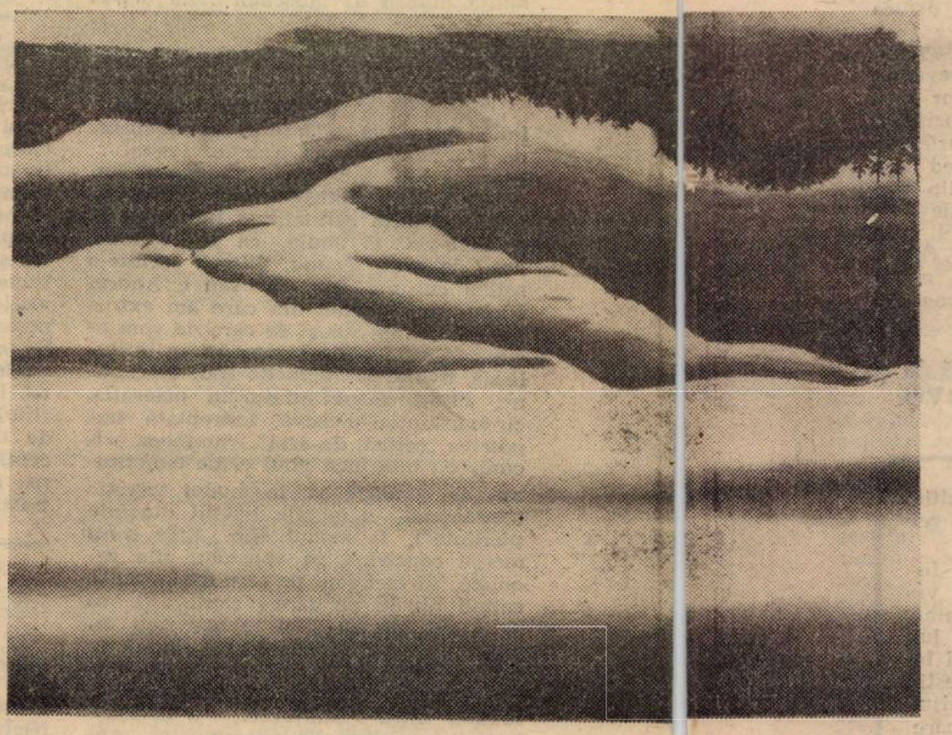

NICOLAE POPA: „Peisaj"

Cleopatra Lorințiu

EA

ea e atît de pură încît
nici nu se-mbracă-n cuvinte.
rămîne așa
istovitoare
pe trotuarul din care ies aburi
pe-aproape de neputință
simplă simplă
o incizie aproape perfectă
o intervenție eșuată.

rană de dragul dragului.

*
* *

însuflețită.

numai teama vreunui semn nou
să-mi mai schimbe
avîntul neted.

dar știu.
ne-nțelegem peste
străzile pustii și-noptate.
singur el, sufletul
bîntuie încălzit
raftul de cărți.

DESEN INTERIOR

Neliniștită-așteptare.
Menuetul de Bocherini
în difuzoarele halei de pește.
Mic discurs
nici întreg, nici ciuntit,
Reținere enervată.
o grămăjoară de nuci risipită-n
memorie.
împotmolită ești azi între smîrcuri.
Melc de primăvară strivit de-o
elegantă-ghetuță.

Doru Eugen Popin

DEAL AL PRIMĂVERII

Cînd mă reîntorceam
întrebător către mine
bolnav de tăcere
și cînd toate
păreau
pierdute
în crepusculare obsesii
îngăduitor
asemenea lacrimii —
zămislită odată cu sinele —
privindu-mă
generos.

LEGILE VISULUI

Necunoscutul șerpuiește
prin fructul din care mușcăm

Seva sa translucidă
urcă
undeva în germinația spațiilor

(fără să afle
vreodată
drumul visului
răsfrîngerile-i pure).

UN VIS CU PAUL VALÉRY

„Deasupra lumii"
gîndul nostru
nesfîrșit
inexistent
În „această geometrie"
freamătul se aude clar
rostogolindu-se.
dinspre izvoare.

„Nu știu ce-mi aparține;
nici chiar acest surîs
nici chiar ce urmează
după acest început de gînd".

SIMFONISM

Poate să fi fost dimineață
marea părea aceeași
Desprins din ultima sa privire
venerabilul Walt Whitman
rostea ca pentru sine
Sîntem singuri
sîntem „tocmai timpul"
„să ne întîlnim
cu ceea ce se întîmplă"
este

Poate să fi fost dimineața
lăsată ca un dar
în „memoria numelui
și a morții sale".

*
* *

(sîntem oare) fluxul
cel pentru care
marea așteaptă
eliberîndu-se

(sîntem oare) anotimpuri
în care nesfîrșitul
pulsează

(sîntem oare) oglinda
sau numai
ciudata armură
prin care invizibilul trece

Remember

In anul 1896, într-o seară de august, la Londra, miss Dresser, respectabilă domnișoară bătrînă, a fost călcată de un automobil care circula cu 6 km/oră.

(Dintr-o emisiune radiofonică de divertisment).

Ca să vedeți cum sîntem noi ăștia logodiți cu viteza, cum ne mai amuzăm pe seama unei fete bătrîne, ieșită la plimbare în seara aceea de august englezesc — o pălărie neagră de pai, un pince-nez, niște botine cu bumbi lucitori — pe undeva pe lîngă Hyde Park, la aer curat și în liniște, circulația birjelor și cîntatul cu flașneta fiind acolo interzise. I-a fost dată ghinionistei de miss Dresser să-și tragă ultima răsuflare cu gaze de eșapament. Cîteva ziare au consemnat impactul la rubrica „Curiozități", vinovată făcîndu-se, desigur, victima, o persoană cu capul în nori, cam tare de urechi și cu reflexele încetinite de singurătate. Nimeni nu-și închipuia atunci că un Rolls-Royce poate fi mai sîngeros decît tigrul bengalez înfometat. Mamele englezoaice își mîngîiau liniștite pruncii dolofani. Un măturător a găsit a doua zi în zori broșa cu ametist a decedatei și a chefuit două săptămîni întru pomenirea ei...

După 90 de ani

Acum știm că, undeva pe glob, de fiecare copil nou-născut sînt fabricate două automobile, iar altundeva, patru! Ne-am putea simți astfel datori să clamăm că pietonii trebuie tot mai mult (și mai bine) protejați. În unele țări ei sînt deja pe cale de dispariție. Și e păcat. Mare păcat. Pentru că, după cum se spune în chiar primul capitol din „Vițelul de aur", „Pietonii au creat lumea. Ei au construit orașele (...) Ei au răspîndit cultura (...) Și, cînd totul a fost gata, cînd planeta noastră a căpătat un aspect oarecum civilizat, au apărut automobiliștii".

Iosif COSTINAȘ

lecturi

Un debut cu două cărți

Recent apărute în librării, „Zeița fără chip (Editura Ion Creangă) și „Case cu ferestre luminate" (Editura Sport-Turism) se constituie într-un dublu debut al **Elisabetei Iosif**, redactoare la Radio București, emisiunile pentru tineret. În cele două cărți care se adresează îndeosebi cititorilor de vîrstă școlară, autoarea fructifică în plan literar o experiență publicistică de mai mulți ani. Concludente sînt, în acest sens, evocările de aleasă sensibilitate a unor locuri în care au viețuit scriitori, compozitori, artiști-plastici, în general oameni de cultură care continuă să trăiască în casele lor rămase și azi cu „ferestrele luminate".

Elisabeta Iosif pătrunde în intimitatea acestor spații de emoție cu bogate cunoștințe care neapărat se cer comunicate, de regulă asociind, în incursiunile sale, tineri gata să o completeze și să susțină un dialog firesc, competent. Mîna care scrie sensibilizează cu căldură în primul rînd, într-un stil cu evidente calități literare, relevînd dezinvolt detalii biografice și citate semnificative din opere sau despre opere și autori. Cartea se recomandă mai cu seamă tinerilor și nu mai puțin cadrelor didactice de specialitate, ca o frumoasă lecție de literatură și artă românească, bineînțeles dînd noțiunii de „lecție" sensul elevat pe care cuvîntul tipărit îl impune. Textului i se adaugă ilustrația de carte, realizată de Ilie Florin, în consens cu finețea evocărilor, cu emoțiile nuanțate ale autoarei.

Povestirile fantastice din celălalt volum, „Zeița fără chip", particularizează o modalitate de dialog literar pe teme fantastice cu cititorii de vîrstă școlară, pornind de la tehnica basmului, adecvînd acestuia mijloacele la tematica de „azi". Dinamica acțiunii nu ține seama de spațiu și timp, de-un tărîm sau de celălalt; de exemplu, o expediție pionierească pe urma unei legende traversează vertiginos întîmplări care aparțin în aceeași măsură trecutului și viitorului, prilejuind peripeții și în plan real, dar și fantastic. E ceea ce sublinia în prezentarea sa Ana Blandiana, pe ultima pagină a copertei, așezînd povestirile „pe muchia dintre realitate și poveste, dintre a fi și a visa, dintre maturitate și copilărie".

Elisabeta Iosif conduce cu siguranță personajele din realitatea nemijlocită — pionieri și școlari, dimpreună cu profesorii, părinții sau alte categorii mature — pe tărîmuri de obicei aflate sub semn de taină și de legendă, rezultînd fenomene explicate doar parțial sau lăsate fără nici un fel de explicații. Tot ca în basm, personajele sînt mai multe prezențe onomastice, fantasticele lor aventuri avînd însemnătate în măsura în care incită spiritul de căutare, de cunoaștere, răzbătător al unor drumuri încă necunoscute, dar avînd la îndemînă tehnica avansată a vremii noastre și a celei viitoare.

Mircea ȘERBĂNESCU

aniversări

Utile dulci

În epoci ale literaturii mai iubitoare de reflecție transmisă prin formulări memorabile, cum neîndoielnic au fost cele cărora Alexandru Balaci le-a acordat interesul și pasiunea constantă a studiului, efigiei însăși a cărturarului i s-ar fi atribuit — nu, nu neapărat doar într-o atare, aniversară, împrejurare — omagiul unei maxime, al unei sentințe. O propoziție memorabilă, așadar, dintre acelea cu vocația de a fi valabile oricînd, chiar de nu susceptibilă a figura cu drepturi depline pe orice blazon. „Stilul e omul însuși", ar putea fi una dintre acestea, revelatoare în sine, după cum arătînd o cale de urmat — lesnicioasă, ai fi gata să crezi — celor tentați să adune în cîteva cuvinte, numai, o judecată asupra activității istoricului literar astăzi septuagenar. Pentru că, iată, ar putea fi momentul să observăm, dacă într-o ordine a faptelor perene, vocației profesorului i s-a adăugat travaliul cercetătorului atras de numele mari ale literaturii italiene — Dante și Petrarca, Machiavelli, Giosuè Carducci, Giovanni Pascoli etc. — făcute accesibile cu mijloacele exegezei clasice, în eseuri și studii de cuprindere monografică, nota particulară a scrierilor lui Alexandru Balaci pare să rezide înainte de toate într-o serie de determinări de ordin stilistic. Mai aproape de adevăr, poate, într-un fel particular — rarisim, azi — de a reacționa în fața operei —, a capodoperelor. E suprinzător să constați, așadar, că dincolo de suma de date ce vorbesc spiritului erudit, paginile de exegeză — volumurile de o cuprinzătoare deschidere publicate de reputatul italienist, eseurile, mai recent notațiile memorialistice nu au întîrziat să pună în valoare un temperament; un mod de a exista al omului de cultură. Mobil și comunicativ, cum Alexandru Balaci s-a vădit întotdeauna, cu o spontană știință a protocolului, cu o bucurie, o vivacitate a gestului capabile să înlăture suspiciunea unei cît de neînsemnate — ca aparținînd speței erudiților — severități.

Să o spunem, fie și o dată în plus: dacă situarea sub unghi axiologic angajează capacitatea de reflecție a cercetătorului în planuri diverse — istoria culturii, ideologia socială, conștiința de sine a unei epoci a literaturii etc. — mobilurile/îndemnurile cele mai însemnate care dau sens preocupărilor eseistului sînt de căutat în ceea ce ar putea fi irepresibila vocație a adresării directe, nevoia de a împărtăși experiența lecturii, iar în subsidiar, nu și în ultimă instanță, în știința de a adăuga foloaselor exegezei plăcerea contemplației estetice libere de aride interese de documentarist. Bucuria, așadar, de a comunica direct, viu, incitant — disponibilitatea de a fi persuasiv și, în același timp, agreabil. **Utile dulci**, sîntem tentați să le rezumăm pe cele de pînă aici cu un precept ce vine din mai îndepărtate vremi ale clasicilor

Lucian ALEXIU

Săptămîna teatrelor de păpuși

Între 26 mai și 1 iunie, ale acestui an, s-a desfășurat, la Constanța, „Săptămîna teatrelor de păpuși", ediția a IX-a, devenită, iată, o tradiție de breaslă, un prilej de informație profesională, îngăduind, mai ales, un schimb constant de experiență într-ale păpușăriei (și nu numai). Organizat de A.T.M., C.C.E.S., C.J.C.E.S al județului Constanța și de Teatrul de Păpuși din orașul gazdă, manifestarea propune instituțiilor participante, dincolo de caracterul său inevitabil competitiv, un scop mai degrabă emulativ, o structurare aproximativă a unei posibile ierarhii. Aceasta, însă, funcționează parțial, căci nu întotdeauna se pot regăsi toate cele 29 de teatre de păpuși, marionete sau animație, în culisele aceleași scene, ale aceleași „sărbători". Anul 1986 a chemat la rampă, în ordinea intrării în „joc" 9 teatre — București, Tîrgu-Mureș (ambele secții — română și maghiară), Brașov, Craiova, Sibiu, (tot ambele secții — română și germană), Constanța, Ploiești, Galați și Iași. Teoretic, întîlnirea s-a petrecut în virtutea unei problematici curente a teatrelor de păpuși, încheindu-se și cu susținerea unui colocviu intitulat „Pacea, permanent simbol al copilăriei în spectacolul pentru copii". Invitații acestei ediții s-au dovedit a fi îndrăgostiții perseverenți ai artei dramatice „minore" și, îmbucurător, noii susținători încîntați, se pare, de sobrietatea cu care se construiesc castele de nisip; în ordinea alfabetică — teoreticieni și critici precum Liana Cojocaru, Sanda Diaconescu, Dinu Kivu, Victor E Mașek, Victor Parhon, autorii Mihai Crișan, Al. T. Popescu, pasionați practicieni, actori, regizori și scenariști din mai toată țara. O deosebită surpriză a ediției a fost pusă la cale de Teatrul de Păpuși din Sibiu, mai exact de directorul acestuia, Nicolae Rodean, în alcătuirea unei expoziții — „Începuturile teatrului de păpuși în România". — dovedind un efort și o aplicație de mare calitate morală întru profesionalism și profesiune.

Desigur, cel mai important aspect al acestui festival rămîne a fi descifrat în spectacolele propriu-zise, în structura — și alura lor, în ceea ce acesta trădează sau ascund, în ceea ce spectatorul, direct sau indirect avizat, poate primi sau respinge. Faptul că registrul spectacular al acestui an a oscilat între extreme, eliminînd aproape programatic — pare-se, — nuanțele, poartă în sine procesul unei neterminate retorici, unei destul de patetice interogații asupra mijloacelor, și, nu neapărat, asemeni altor ani, asupra ideii. Am asistat la spectacole de mare acuratețe profesională, susținute de conștiința privilegiată a unui statut —și el, privilegiat (**Micul prinț**, Teatrul de Păpuși Tg. Mureș, secția maghiară, regia Antal Päl, scenografia Haller József), la spectacole demonstrative, suficiente și distante (**Făt-Frumos din lacrimă**, Teatrul „Țăndărică" București, regia Margareta Niculescu, scenografia, idem), la altele poetice încercîndu-se într-un domeniu estetic destul de alunecos precum feeria (**Drum de stele** de Al. T. Popescu, regia Cristian Pepino, scenografia regretata Irina Borovski, Teatrul de Păpuși Ploiești); am văzut spectacole lucrate cu migală și ingeniozitate, care ar trebui de fapt să constituie reperul unui repertoriu spectacular realizabil în toate instituțiile (**Lungul nasului** de Nela Stroescu după I.L. Caragiale, Teatrul de Păpuși Tg. Mureș, secția română, regia Maria Mierluț, scenografia Garda Aladár; **Povestea unui an într-un geamantan** de Liviu Steciuc, după Titel Constantinescu, Teatrul de Păpuși Brașov, regia Liviu Steciuc, scenografia Simó Enikö; **Albă-ca-zăpada**, Teatrul de Păpuși Sibiu, secția germana, regia Kovàcs Ildikó, scenografia Febus Ștefănescu; **Vrăjitoarele**, de Dimitrie Stelaru, Teatrul de Păpuși Constanța, regia Cristian Pepino, scenografia Eugenia Tărășescu-Jianu; **Călușul năzdrăvan**, scenariul Gabriela Popescu și Val Moldoveanu după H.C Andersen, Teatrul pentru copii și tineret Iași, regia Constantin Brehnescu, scenografia Marfa Axenti); am suferit pentru spectacole slabe și foarte slabe, care nu se înșiră alături de cele menționate, dintr-un respect justificat față de colectivele implicate. Cel mai discutat spectacol, trezind polemici violente, iubiri și partizanate definitive precum și indignări, tulburări și dubii, a fost prezentat de secția română a Teatrului de Păpuși Sibiu, **Păpușa de lemn sau Cazul Pinocchio**, după un scenariu de Ildikó Kovàcs și Dan Hândoreanu, în regia lui Ildikó Kovàcs și scenografia lui Dan Frăticiu. Spectacol de mare forță, provocînd sala la o participare directă, afectivă, solicitînd nu numai contextul prezent, ci manipulînd arhetipuri ale păpușăriei și ale artei sale în perspectivă diacronică. **„Păpușa de lemn"** pune în discuție ideea propriei lor existențe, măsura impactului acestora în intertextualitatea culturii și societății care le promovează, specific sau nu. Într-un fel, spectacolul justifică existența unor astfel de manifestări, utilitatea și scopul lor, reactivînd — prin dramatizare, prin spectaculozitate, teoria nescrisă a teatrului de păpuși, cerînd, într-o convingătoare invocație profesională, instituționalizarea întîlnirilor de breaslă.

Ioona RAUSCHAN

interviu Cu Liana Alexandra despre „Timișoara muzicală"

„Importantă manifestare în peisajul cultural..." declara compozitoarea **LIANA ALEXANDRA** despre **„Timișoara muzicală"**. Cea de-a XI-a ediție a zilelor „Timișoara muzicală" a prilejuit, printre altele, și prezentarea, în primă audiție, de către orchestra Filarmonicii de stat „Banatul", a unor lucrări simfonice de certă valoare artistică, între care și cele semnate de compozitoarea Liana Alexandra, din București. Prezența sa la Timișoara ne-a oferit prilejul de a-i adresa cîteva întrebări, privitoare la sărbătoarea muzicii timișorene.

— „Timișoara muzicală" ne-a prilejuit o surpriză cu totul deosebită și anume, posibilitatea de a asculta, în chiar prima zi, o premieră absolută. Este vorba de Simfonia a V-a care vă aparține. Fiind vorba de... a V-a îngăduiți-ne să vă întrebăm cînd și cum a început activitatea dumneavoastră componistică?

— Dorința de a compune s-a manifestat încă de cînd eram elevă, dar un studiu sistematic l-am avut doar la Conservator, unde am fost studenta profesorilor Tudor Ciortea și Tiberiu Olah. Imediat după terminarea facultății, am început să apar în public cu diverse lucrări. Astfel, cariera mea componistică s-a clădit progresiv, acumulînd, de-a lungul anilor, creații în domeniul simfonic, concertant, cameral, coral, vocal-simfonic.

— Nu sînteți pentru prima dată la Timișoara, dar fiind acum, aici, cu acest frumos prilej, v-am ruga să vă exprimați părerea despre o manifestare de prestigiu cum este „Timișoara muzicală".

— „Timișoara muzicală" este cu certitudine o importantă manifestare în peisajul cultural al țării. Existența anuală a unei primăveri muzicale în orașul dumneavoastră este o bucurie pentru toți oamenii și iubitorii de cultură, căci fiecare ediție adună nume prestigioase ale artei noastre interpretative, sau valoroase compoziții contemporane românești. De asemenea, o coordonată originală o constituie lansarea, în primă audiție absolută, a multor creații autohtone. Apoi, mai sînt și invitații de peste hotare, care aduc o notă aparte în contextul manifestărilor cultural-artistice.

— Pe ce coordonate se desfășoară colaborarea dumneavoastră cu Filarmonica de stat „Banatul"? Mărturisiți-ne și opinia despre membrii acestui prestigios colectiv, despre cei mai tineri dintre ei.

— Filarmonica de stat „Banatul" mi-a interpretat Concertul pentru flaut, violă și orchestră de cameră (soliste Ioana Mogoș și Eva Block), apoi, în primă audiție absolută, Simfonia a IV-a (în urmă cu doi ani, tot la deschiderea acestor zile), iar, acum, iată, am revenit cu cea de-a V-a Simfonie. De altfel cele două simfonii transpun în fapt sonor și prezentarea, pentru prima dată, în fața publicului, a gîndurilor mele muzicale, așternute pe portative. Pentru mine este o bucurie deosebită de a lucra cu colectivul Filarmonicii „Banatul" și aș sublinia faptul că este o orchestră de excepție, cu interpreți foarte talentați și care muncesc cu pasiune în realizarea concertelor. Cît despre dirijorul și compozitorul Remus Georgescu, laudele aduse de toți creatorii români cu care a colaborat sînt exprimate la superlativ, iar pentru dăruirea și știința sa excepțională este în prezent printre cei mai iubiți dirijori ai țării. De altfel, cuvintele mele sînt confirmate de numărul mare de prime audiții absolute ale creației contemporane românești, ce îi sînt încredințate.

— Multe dintre lucrările dumneavoastră sînt transmise la Radioteleviziune, altele sînt înregistrate la Casa de discuri „Electrecord". La ce se lucrează, în prezent, din acest punct de vedere?

— În curînd va apărea un disc — export Italia — realizat de către „Electrecord", prin intermediul „Artexim"-ului. Înregistrările sînt realizate tot de către Filarmonica de stat „Banatul", dirijată de Remus Georgescu și cuprind două lucrări ale compozitoarei Teresa Procaccini, de la Roma, și Simfonia mea, a IV-a.

— Ce are, pe masa de lucru, acum, compozitoarea Liana Alexandra?

— De regulă, după o lucrare amplă, „mă odihnesc" compunînd piese mai scurte, sau pentru ansambluri camerale restrînse, așa încît, va urma probabil o perioadă pe care o voi dedica acestor genuri.

— Și, deoarece plecați din Timișoara (dar cu siguranță că veți reveni): Cum vă simțiți în mijlocul celor care vă ascultă, cu admirație, compozițiile?

— Colaborările mele cu muzicienii timișoreni, expuse mai sus, cred că sînt elocvente și exprimă din plin sentimentele de profundă admirație pe care le am față de ei. De altfel, sper să urmeze o colaborare și cu Opera dumneavoastră. La Timișoara, m-am simțit, de fiecare dată, excepțional de bine!

Întrevedere realizată de
Nicolae PÎRVU

Ca o eternă poveste

miniaturi

Chiar așa. Vine un om pe care nu l-ai mai văzut niciodată și îți arată că lumea pe care ți-au dezvăluit-o părinții și bunicii încă de cînd erai de-o șchioapă poate să fie trecută pe un caiet cu ajutorul unui toc și al unei călimări cu cerneală. Mai întîi te convinge că vorbele pe care ai tăi te-au învățat pot fi descompuse în litere și apoi recompuse la loc. O-i fac cuvîntul „oi", a-c fac cuvîntul „ac". E normal să te miri și să te încînți dornic să pătrunzi mai adînc în tainele abecedarului. Și tot așa, ajungi să scrii propoziții de care mai tîrziu o să te înduioșezi singur: „Ana are mere", sau să citești mici povestiri „Fănică și fulgul" pe care n-ai să poți să le uiți niciodată, de parcă ar fi desprinse din cele mai importante cărți ale umanității. Apoi, vine un alt om care îți explică pe îndelete că merele Anei pot fi numărate, la ele se pot aduna alte mere sau ele pot fi împărțite. Și iar te bucuri pentru că ai mai descoperit ceva din ce se petrece în jurul tău, ceva de care te-ai fi simțit frustrat dacă n-ai fi aflat. Cu ajutorul unor astfel de oameni minunați lumea ți se pare și mai plină de culori, mai ales după ce citești singur prima carte, care poate să-ți determine destinul, dacă lectura ajunge să te cucerească. Și pe nesimțite crești, și un altcineva, un bărbat sau femeie, îți deschide ochii învățîndu-te cuvintele unei alte limbi decît cea pe care ai vorbit-o de la naștere. Dar n-apuci să te miri bine de ce lucru nemaipomenit ți s-a întîmplat că și capeți dreptul de a te iniția în universul dezvoltării societății omenești, sau să afli nume de ape și de orașe prin care, chiar dacă n-ai să treci niciodată, o să-ți pară mai tîrziu bine că știi că există, ca o făgăduință a unor aventuri extraordinare. Mai departe, e timpul să afli cum se combină elementele chimice sau cum se pot explica diverse fenomene ale naturii, sau din ce sîntem făcuți noi, ori plantele, ori animalele, încît universul, care în copilărie părea în mod sigur o nebuloasă, ți se înfățișează de o coerență surprinzătoare. Și asta numai pentru că, la fiecare treaptă a vieții, vine cineva și te poartă de mînă ca pe un discipol însetat de știință și cultură, prin cele mai fermecătoare tărîmuri ale cunoașterii. Și vremea trece aproape fără să bagi de seamă și ajungi la rîndul tău, cîteodată, să știi la fel de multe ca oamenii aceia care te-au învățat carte, și poți la rîndul tău să-i înveți pe alții, pentru asta trebuindu-ți însă nu numai știință, dar și o mare dragoste de cei mici, și o imensă răbdare, și o infinită putere de a stărui, și o...

Victoria Ionescu, care mi-a pus în mînă creionul în 1952, privirea ei încurajatoare peste clasa înfiorată în așteptarea primei lecții, glasul ei cu vibrații tulburătoare, recitind „Oituzul geme zdrobindu-și piatra. Și țara mamă e-ndurată...", ori sclipirea șăgalnică din ochi cînd ne-a citit — în locul lui Creangă — despre vatra cu prichiciul cel humuit, despre stîlpul hornului în jurul căruia se zdrobeau jucîndu-se cu motoceii pisoii atît de dragi povestitorului din Humulești, ca și siguranța cu care ne-a condus mintea prin hățișurile fracțiilor, ale regulei de trei simplă și ale geometriei plane, îmi apare astăzi ca întîiul ctitor al minții și sufletului meu pînă în pragul bătrîneții. Cum tot așa cred că îi apare această distinsă femeie și lui **Eugen Simion** de care mă leagă amintirile locului unde am venit amîndoi pe lume.

În multe feluri ne despărțim, de-a lungul vieții, de ceea ce ne ține în ignoranță. Mulți ne ajută să ne rupem de ceea ce ne împiedică să fim cu adevărat niște trestii gînditoare. Dar sînt unii pe care nu-i putem uita niciodată. Vin ei, niște oameni, care țin la noi înainte chiar de a ne cunoaște și ne descoperă orînduielile acestei lumi. Iar ei se numesc simplu dascăli sau învățători, sau profesori și, de cîte ori ne gîndim la ei, ne par eterni ca o poveste, trudind în școlile lor pentru ca nimic din lumina lumii să nu se piardă în van. „Ultimul clopoțel" vestește că ștafeta a fost predată. Unii pleacă, alții vin. Dar, cei care rămîn mereu în sufletele noastre sînt dumnealor, dragii noștri educatori, între care ne stăruie ca o eternă iubire **Octavian Motoc, Elena Vermeșan, Elena Avramescu, Florica Cernescu, Adelina Pătru, Maria Bojin** și toți ceilalți care ne-au învățat să celebrăm în simbol viața unui sunet sinonim cu copilăria, cu setea de a ști, cu graba de a crește și de a fi. „Primul clopoțel" și „ultimul clopoțel". S-a întîmplat ca anul acesta să fiu martorul acestui ceremonial văzînd cum florile pot acoperi o lacrimă de regret și pot lumina un gînd de viitor. Am văzut, însă, duminică de ziua lor, cum lumina poate fi întunecată de cei care au hotărît, inexplicabil, să-i oblige pe copiii de la stadionul C.F.R. să cumpere de 10 lei... tristețe, drept contribuție pentru cei aduși pe scenă, o umbră absolut nepermisă la sunetul de clopoțel ce înlănțuie fericit generațiile. Unitatea de măsură a bucuriei copilăriei nu trebuie să fie cifrele de pe cotoarele biletelor vîndute lor obligatoriu — 03623, 03624, 03625, 03626, 03627, 03628 și așa mai departe, ci IUBIREA, FERICIREA, VACANȚA!

George DINU

excelsior

Carmen Trandafir

ȚIE ȚI-E TEAMĂ

Ție ți-e teamă
De fructe.

De atîtea ori
Am înflorit pomii
Din partea nevăzută
A ființei mele.
Ție ți-e teamă
De fructe.
Altfel
Cum ai putea părăsi
Caișii în floare ?

Ție ți-e teamă...
Și ploaia albă
Cade doar
Peste umbra mea.

SURÎS DE CRIZANTEME

Chem primăverile
Pentru că tu
Ești plecat
La celălalt capăt
Al visului.
Aștept florile de cireș
Pentru că ție
Îți cade pe umeri
Splendoarea galbenă
A frunzelor de septembrie.

EGO

Rostind
Nerostită

Gîndind
Negîndită

Sperînd
Nesperată

Cîntînd
Necîntată
Lăcrimînd
Nelăcrimată

Mîngîind
Nemîngîiată

Rugînd
Nerugată

Iubind !

panoramic

În cadrul Clubului „Femina", al Comitetului de partid pe Comerțul de Stat, a fost organizată, cu sprijinul Comitetului Județean de Cultură și Educație Socialistă Timiș, o șezătoare literar-muzicală. A fost lansat, cu acest prilej, volumul **Iarna imperială** de Anghel Dumbrăveanu, apărut la Editura **Minerva** în prestigioasa colecție „Biblioteca pentru toți". Au participat : **Anghel Dumbrăveanu, Marian Odangiu, Alexandra Guțu, Gabriel Popa și Sorin Petrescu,** soliști ai Filarmonicii „Banatul" și actrița Irene Flamann de la Teatrul Național Timișoara. Au participat, de asemenea, Antoaneta Hermann, din partea O.J.T.-ului, Otilia Costineanu, președinta Clubului „Femina" și Cornelia Dobroi. ● **Eveniment** în istoria Cetății. Duminică, 29 iunie, a fost inaugurat Parcul Botanic al Timișoarei, autentic act de cultură și civilizație, asupra căruia vom reveni, pe larg, într-unul din numerele viitoare ale revistei. ● **În dezbatere** (la Casa Universitarilor, luni, 7 iulie, ora 18), recentul volum de versuri al prof. univ. dr. Eduard Pamfil, „Adagio", apărut la Editura „Facla". ● **O masă rotundă** consacrată celor două expoziții ale pictorului timișorean Mihai Teodor Olteanu (la galeria „Orizont" din București și, recent, în cadrul Complexului Muzeal Timiș) s-a desfășurat duminică la Clubul „Constructorul". Au participat criticii de artă Magda Cârneci, Teodor Redlow, Coriolan Babeți, Deliu Petroiu, scriitorul Șerban Foarță și prof. univ. dr. Eduard Pamfil. ● **În 21 iunie,** la Clubul muncitoresc din Anina și la Căminul cultural din comuna Dalboșeț (jud. Caraș-Severin) au fost lansate, în prezența autorilor, volumele : „Aurul din aripi" de Nicolae Sîrbu (reportaje), „Cea mai frumoasă uitare" de Nicolae Dolângă (versuri), și „Lumina cîntecului" de Iosif Băcilă (poezie pentru copii), toate apărute la Editura „Facla". Au participat Ion Marin Almăjan, directorul editurii și Eugen Dorcescu, redactor șef.

INDEX

aqua-forte

„GASTRONOMICĂ"

**Mi-a plăcut de cînd mă știu
(Ăsta este adevărul)
Dintre fructe, mai mult, mărul
Dar și părul... castaniu.**

UNUI REVIZOR

**Același lucru se remarcă
La un control „inopinat" :
Gestionarul se descarcă,
Iar dînsul pleacă încărcat.**

GURMANDUL

**„După ce-am mîncat curcanul,
M-a-ntrebat gazda ce beau
Și i-am replicat pe șleau :
Vin cu soața și la anul !"**

PROFITORUL

**Stropind grătarul cu mujdei
Și traducînd din englezească
A zis : „Tu bei, or nu tu bei,
Însă colegii să plătească !"**

UNUI PLIMBĂREȚ PRIN CÎMPUL MUNCII

**De cînd s-a întors Ilie,
Se vorbește prin uzină
C-o să prindă rădăcină...
Ca aracii de la vie.**

„PUNK"-ISTUL

**Un ins cam apucat de streche;
Pe creștet cu un smoc rebel
Și c-un cercel într-o ureche...
Că în cealaltă este el.. !**

Ionel IACOB-BENCEI

DUPĂ EL MUNDIAL

— Simple păreri ale unuia dinre puținii care nu se pricep la fotbal. —

● Maradona (se putea începe cu altcineva ?) le-a arătat belgienilor că, dacă ei se consideră „diavolii roșii", el este tartorul lor ● Tangoul — langurosul tango argentinian — s-a dovedit mai plin de ritm decît samba, carioca, rumba sau polca. ● Unele țări au fost reprezentate la acest campionat mai ales prin arbitri. Aceștia au avut, astfel, posibilitatea să vadă și să exerseze cum se acordă un gol marcat din ofsaid sau cu mîna, cum nu se validează un gol perfect valabil, și alte interesante lecții. ● Cît despre joc, lumea a treia a fotbalului a reținut, printre alte învățăminte, că mari vedete mondiale nu știu executa un penalti (aici se include și un doctor, dar nu și docent în materie) și că orice mijloc e bun și scuză scopul de a-ți anihila adversarul „A da la țurloaie" avea, se vede treaba, echivalențe lexicale în cele mai diverse idiomuri ale pămîntului. ● Și cînd te gîndești că la Sevilla ai noștri au învins tocmai pentru că nu și-au pierdut capul în faza loviturilor de la 11 metri și că românul Ioan Igna, intrat în elita „cavalerilor fluierului", n-a dezmințit vocația noastră pentru priceperea tainelor acestui sport. Dacă, poate, n-am fi făcut mai mare ispravă decît cei ce ne-au scos — să fi mers în Mexic ca să mai învățăm ? Cam ce și de la cine? ● Că pentru a număra echipele cu adevărat bune de dat ca exemplu (dintre care unele n-au avut parte nici de sferturi, necum de lupta pentru medalii), nu cred că trebuie mai mult decît degetele de la o mînă. ● Oricum, El Mundial-ul s-a sfîrșit — spre marea bucurie a nevestelor noastre (bucurie prematură.) — trăiască, deci, Campionatul european !

Deliu PETROIU

serial

VIAȚA MARILOR VEDETE : LIV ULLMANN

72.

ATÎT TIMP cît am trăit pe Insulă, am sperat că voi reuși să destram izolarea și că El îmi va fi alături... ● Sînt femei care se aseamănă Norei : acestea, în cele din urmă, pleacă, închizînd cu zgomot ușa, în urma lor. Altele, ca Marianne („Scene din viața conjugală"), sfîrșesc prin a ridica, timid, cuvertura sub care și-au înăbușit suspinele vreme de ore. Astfel începe **schimbarea : viața de dinainte** s-a terminat — o viață nouă se anunță. ● Mi-aș fi dorit să pot — să știu — să țin de mînă pe cineva, o viață întreagă. Fără întrebări. Dar, mă împiedic de mine însămi. Sînt cu totul împotriva mea, o enormă teamă, un capitol uitat din cartea dorită, ce n-ar fi trebuit să dispară din memorie, o mare frică de singurătate. Toată această nesiguranță care locuiește în ființa numită Liv. ● Pe prag, Nora spune : „Nu știu ce voi deveni. Nu știu încotro mă îndrept. Știu doar că nu-mi mai pasă de ceea ce se va spune despre mine. Trebuie să-mi găsesc un drum numai al meu" ● Să joci Nora într-o limbă străină, după ce ai fost Nora pe o scenă norvegiană, e dificil. Îmi pun ceasul să mă sune la cinci dimineața. Citesc și recitesc piesa. Intervin în traducerea engleză a textului, căci replicile Norei sînt pline de semnificație, pentru mine. Le știu pe de rost. Mi se pare că traducerea engleză a estompat particularitatea replicii. ● Una dintre problemele mele, aici, este „să mă debarasez" de spiritul textului norvegian. E vital să o gîndesc, pe Nora, în engleză. Dacă nu voi izbuti să mă eliberez de asociațiile determinate de varianta norvegiană, n-am s-o scot la capăt. Aici, în America, am de cucerit pentru Nora noi imagini ; am de descoperit o grilă de referințe. Nora, la New York, nu poate fi, în nici un caz, Nora de la Oslo.

Selecție și adaptare
Ana ALDAN

top

IULIE...

VA OFERIM o retrospectivă subiectivă a evenimentelor din aria muzicii pop legate de luna iulie. La 1 VII 1940 se naște **Cat Stevens.** La 2 VII 1956 **Elvis Presley** oferă primul său mare hit : piesa rock „Hound Dog". Un amănunt mai puțin cunoscut este acela că piesa a fost reluată în studioul de înregistrare de... 31 de ori, pînă a fi gravată pe disc, asta datorită meticulozității cîntărețului, dar și pretențiilor producătorului. La 3 VII 1969 încetează din viață **Brian Jones,** component al formației „Rolling Stones". Tot la această dată, însă doi ani mai tîrziu, se stinge la Paris solistul grupului „Doors", **Jim Morrison.** La 4 VII 1900 vede lumina zilei marele trompetist **Louis Armstrong.** În anul 1965 el a fost aplaudat pe scena Sălii Palatului din București. Tot la această dată, dar în anul 1971, la San Francisco se închide sala Fillmore West din motive financiare. Numele ei se leagă de lansarea unor celebre grupuri ca **Jefferson Airplane** și **Grateful Dead.** La 5 VII 1925 se naște **Bill Haley,** muzician care în 1955 cu al său „Rock Around The Clock" va deschide un nou și strălucitor capitol în istoria muzicii. La 5 VII 1969 200 000 de tineri participă în Hyde Park — Londra la concertul dat de **Rolling Stones** „In memoriam" Brian Jones. 7 VII 1946 este ziua de naștere a lui **Ringo Starr.** La 13 VII 1985 are loc memorabilul concert **„Live Aid"** inițiat de scoțianul **Bob Geldof** (foto) pentru ajutorarea populației africane afectată de secetă. La 13 VII 1973 în Anglia se scrie o nouă pagină în istoria muzicii pop, prin apariția primului album al grupului **„Queen".** Tot aici, dar la 16 VII 1966, ia ființă supergrupul **„Cream"** (Jack Bruce ; Ginger Baker ; Eric Clapton), iar la 16 VII 1977 formația internațională **„Boney M"** pătrunde cu piesa „Ma Baker" în clasamentele engleze. La 20 VII 1947 se naște chitaristul **Carlos Santana,** realizatorul unui „Sound" distinct în perimetrul muzicii pop, pe care o îmbogățește cu armonii și ritmuri specifice cîntecului popular sud-american. La 22 VII 1947 se naște **Mireille Mathieu.** La 25 iulie 1965 **Bob Dylan** apare pentru prima oară pe scenă cu... chitară electrică. La 30 iulie 1967 grupul „Doors" figurează pe primul loc în top-urile internaționale cu **„Light My Fire",** piesă pe care portoricanul José Feliciano o preia și o cîntă (și) la București, cîțiva ani mai tîrziu.

Petru UMANSCHI

televiziune

DUMINICĂ, 6 iulie. 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Muzică populară. 13,00 Album duminical. 14,45 Însemne ale unui timp eroic. De ziua constructorilor de mașini. 19,00 Telejurnal. 19,20 Țara mea azi. „Epoca Nicolae Ceaușescu" — județul Ialomița. 20,20 Cîntec pentru o rîndunică. Film produs de studiourile din R.P. Chineză. 21,50 Telejurnal. **LUNI, 7 iulie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-științific. 20,40 Tezaur folcloric. 21,00 Zborul șoimului. (Ultimul episod). 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 8 iulie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Teatru Tv. Miracolul. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 9 iulie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Partidul — inima țării. 20,45 Congresul marilor deschideri înnoitoare. 21,00 Film serial. Expediția dispărută. 21,50 Telejurnal. **JOI, 10 iulie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Copiii — înaltă îndatorire față de viitorul națiunii. 20,45 Invitație la operă. 21,35 Congresul al IX-lea al P.C.R., moment crucial în noua istorie a României. 21 de ani de la Congresul al IX-lea. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 11 iulie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Cîntecul și poezia acestor ani eroici. 20,45 Cadran mondial. 21,00 Serial științific. Din tainele mărilor. 21,35 Timp al marilor înfăptuiri revoluționare. „Epoca Nicolae Ceaușescu". 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 12 iulie.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia. 19,45 Steaua fără nume. 20,45 Film. Limuzina albă. 22,20 Telejurnal.

FORMULA IDEALĂ...

sport

... a unui Campionat Mondial, voi propune acum, ar fi simplă și lungă : copiind întrutotul campionatul nostru, un tur și un retur, cu două vacanțe mari și multe altele mici, cînd e cazul și cînd e nevoie ; mai comod ar fi — și aci bate, cred, Havelange — ca totul să aibă loc într-o singură zi, anume exclusiv lovituri de la 11 metri, pentru calificări pînă în finală, programată în nocturnă, cînd, în mod excepțional, se vor juca doar prelungirile, așadar, două reprize a 15 minute, după care, indiferent de rezultat, se trag cîte o sută de lovituri, concomitent la ambele porți, arbitrii fluieră și numără, iar publicul nu mai stă cu inima-n dinți, ci fie că privește tabela electronică, fie că nu face nimic, ba, ar putea să cînte și să fluiere ; dată fiind consistența variantei organizatorice, ar fi util ca El Mundial-ul să se desfășoare de două ori pe an, cînd primăvara și toamna, cînd vara și iarna, funcție de continent și fus orar, în așa fel încît toată lumea din lume să fie mulțumită și Campioană !

Da, bun înțeles, Argentina și Maradona meritau titlul suprem, nici că-ncape îndoială, mă și bucură situațiunea, dat fiind că-ntotdeauna mi-a fost dragă arta și-n fotbal, nicidecum rigoarea geometriilor din strategiile reci, și martori îi am pe Nicolae Dobrin, Ion Dumitru, Em. Dembrovschi, Gheorghe Hagi și alți cîțiva creatori de frumos, pentru care merită să ne pierdem timpul.

Se vorbește că Victoria București s-ar muta la Timișoara ; nici n-ar fi rău un asemenea transplant, avînd în vedere și luînd în considerare interesul pentru fotbal în profil teritorial.

Și-am mai uita de matineele „B"-ului

Teodor BULZA

Poezie chineză contemporană

XIN DI (n. 1912)

NIAGARA

Ca o pisică ceaţa se caţără pe drum
Se clatină copacii, un huruit ca din pămînt la cer
Din mii de guri puhoaiele de apă
Smulg pomii şi-i aruncă în prăpastie
Se-adună în potop
Şi numai ca s-ajungă în abisul de aici
Jadul ţîşnit în perlele scuipate,
Lichidul solidificat.
Ce-au despicat prin măruntaiele pămîntului
Nu poţi să-i plîngi pe cei distruşi aici
Ci doar cu gînd de laudă să spui
Că forţa uriaşă a naturii
Din lumile potopului aleargă pînă-n astăzi.

SHAO YANXIANG (n. 1933)

DACĂ VIAŢA AR ÎNCEPE DIN NOU

Dacă viaţa ar începe din nou,
Drumule, prietene —
Aş întîmpina iarăşi soarele la răsărit,
Mi-aş lăsa în urmă umbra lungă a trupului
Şi cu o fluturare de mînă, vesel aş întoarce capul.

Dacă viaţa ar începe din nou,
Drumule, prietene —
Ar fi tot o călătorie lungă prin ploaie şi vînt
Tot o goană care nu cunoaşte oboseala.
Să ne strîngem mîinile, aşadar, cu putere.

Dacă viaţa ar începe din nou,
Drumule, prietene —
Am ridica paharele ca şi pînă acum
Fie băutura dulce sau amară.
Nimic nu-i mai de seamă ca sinceritatea şi încrederea !

Dacă viaţa ar începe din nou,
Drumule, prietene —
Ei tot n-ar îndrăzni să îşi salveze propriile suflete
Lasă treaba asta pe seama celui de sus —

Sub soare e la urma urmei lumină !
Timpul, timpul nu poate fi întors,
Dar viaţa poate începe din nou.
Vei spune că am pierdut mult, mult,
Drumule, prietene —
Mîine e mai lung decît ieri !

1979

TANG XIAODU (n. 1949)

GÎND DE IUBIRE PENTRU LUNA PLINĂ

Am străbătut amurgul slab luminat
ca aripile de aur ale cicadei
Poteca grădinii, patul de bumbac al greierilor
Melancolia trezită de aureola amurgului
şi tot cu ea risipită în spaţiu
Venind spre tine, strigîndu-te în şoaptă
Spre tine, adevărata mea lună.

Am străbătut
Interminabilele străzi cu pomi de foc şi flori de argint
Spuma de cristal a berii
Surîsul scăpat de pupila neagră a păsărilor
şi tot cu ea întunecat
Venind spre tine strigîndu-te în şoaptă
Spre tine, adevărata mea lună
Am străbătut
Nesfîrşitul tărîm de basm luminat de lampionul uşor al lunii
Lumina ochilor plini de lacrimile stelelor
Tărîmul de vis ca tine asemenea luminii lunii din seara
aceasta şi iluzoriu ca tine
Venind spre tine strigîndu-te în şoaptă
Dăruindu-ţi tinereţe veşnică.
O lună pururea deasupra noastră.

1983

GU CHENG (n. 1956)

DESPĂRŢIRE

În ziua însorită de primăvară
Agiţi uşor batista,
Parcă cerîndu-mi să mă duc departe
Chemîndu-mă parcă înapoi

Nu, nu e nici unul
Şi nici altul dintre sensuri
Mai degrabă ar fi căderea florii în apă
Mai degrabă ar fi bruma de pe buzele florii . . .

Numai umbra poate pricepe
Numai vîntul poate înţelege
Numai fluturele speriat de suspin
Mai zboară încă spre floarea inimii . . .

În româneşte de
Mira şi Constantin LUPEANU

Literatură, viaţă

Recenta reeditare a **Visului din pavilionul roşu** * se prezintă sub forma unui volum masiv, de 700 de pagini, şi care păstrează din cele 120 de capitole ale originalului (80 ale lui Cao Xueqin, continuarea/finalizarea aparţinînd lui Gao E) un număr de 39, selectate în ideea păstrării coerenţei şi inteligibilităţii acţiunii. Rămîn totuşi episoade mai mult bănuite, deduse din urmările lor sau din referiri ulterioare (îngroparea petalelor de flori de către Daiyu, întemniţarea lui Xue Ban, confiscarea averii familiei Jia).

Dintre cele două planuri ale acţiunii, cel realist (decăderea familiei Jia) şi cel simbolic (reprezentat de cei doi călugări), mă limitez la acesta din urmă, menţionînd pentru cel dintîi doar o posibilă apropiere de **Ghepardul** — atmosfera de paragină ce se insinuează treptat, extrem de lent, însoţind devitalizarea unei aristocraţii care piere sau se transformă în altceva, capabilă însă, cu un ultim efort, să dea exemplare de mare forţă, în stare să-şi conducă energic clanul (prinţul Salina şi Jia Mu).

Personajele care încadrează acţiunea au nume „transparente" — Zhen Shiyin (Zhen cel ce ascunde adevărul), Jia Yucun (Jia cel neşlefuit — ceea ce, printr-un joc de cuvinte, „Jia yucun yan" însemnînd şi „spusele lui Jia Yucun" şi „expresii neşlefuite", trimite la «autenticitate» în dauna «artei»), călugărul Kong (vid, neant). Ambivalenţa lor — Zhen Shiyin şi Jia Yucun participă (periferic, e drept) la acţiune şi, în calitate de nume, de simboluri, toate personajele amintite participă la reflecţia metaliterară a autorului — dă profunzime viziunii lui Cao Xueqin. De la asumarea scrisului ca existenţă („vorbind despre toate acestea e ca şi cum aş ispăşi"), la conştiinţa relativităţii distincţiei dintre adevăr şi ficţiune (dintre realitate şi aparenţă) şi a ineficienţei scrisului în ordine practică („văzu ivindu-se din neant contururi, din contururi se născură sentimente. Apoi sentimentele intrară din nou în contururi, iar contururile se preschimbară iarăşi în neant"), el parcurge un drum la capătul căruia nu se află, cum s-ar crede, renunţarea, ci edificarea în spirit („Înţelegînd esenţa neantului, Kong Kong şi-a schimbat numele în Qing Seng, călugărul care trăieşte în spirit").

Planurile acţiunii sînt legate între ele prin intermediul aceleiaşi ambivalenţe : Baoyu şi Daiyu păşesc din ordinea celestă în cea terestră. din „ficţiune" în „realitate". Acelaşi lucru fiind valabil (în mai mică măsură) şi pentru alte personaje (la ale căror hrisoave Baoyu are de două ori acces pe Tărîmul Iluziei), autorul reuşeşte să fie moralist („În curind se vor judeca pe aici fapte de desfrîu"), evitînd moralizarea, ostentativă poate, din **Jin Ping Mei.**

Baoyu şi Daiyu revin în lumea lor de origine, lăsînd în urmă (printre altele) o serie de portrete pe care Cao Xueqin (sau naratorul care-l reprezintă) le salvează de la uitare şi care, la rîndul lor îl salvează de consecinţele nelegiuirii de care se simte vinovat, „neglijîndu-mi talentul şi trăindu-mi viaţa fără a o împlini". Salvare rîvnită, mai mult sau mai puţin deschis, de către orice scriitor.

Romulus BUCUR

---

* În traducerea Ilenei Hogea-Velişcu şi a lui Iv. Martinovici, Editura Univers, Bucureşti, 1985.

POEMELE PĂCII

SIN GIN SUN

(R.P.D. COREEANĂ)

LUMINA NE DĂ TRUP

Ura îşi are gînditori plătiţi
dar şi lucrători fără prea mare simbrie
ea poate pe frate de frate să despartă
pruncul să-l alunge de la sînul mamei
şi cîte şi mai cîte nu poate ea să facă în
entuziasmul umorilor negre
Ştiu însă că mîinile mele se întîlnesc
pline de bucurie una cu alta,
mîna care scrie şi mîna care mîngîie
Fie ca toţi să putem zice
Lumina ne dă trup
să punem lanţuri numai şi numai
la încheieturile urii

În româneşte de
Cornel PĂUN

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

33.

Am scos mîna din buzunar şi i-am dat sticluţa cu somnifere.

— M-am cam speriat asearăă, i-am spus. Am numărat pastilele, însă nu mi-am dat seama cîte erau deja consumate. Nu puteam fi sigur că nu ai înghiţit un pumn întreg.

Fata luă sticluţa şi o vîrî într-un buzunar al hainei.

— Aseară am băut. Alcoolul şi barbituricele dau o combinaţie îngrozitoare. Era s-o dau în primire. Asta e tot.

— N-aveam de unde să ştiu. Ca s-o mierleşti, e nevoie de vreo treizeci şi cinci de năsturei din ăştia. Dar chiar şi atunci durează cîteva ore. Aveai pulsul şi răsuflarea normale, dar asta nu însemna că vor fi şi mai tîrziu tot aşa. Dacă aş fi chemat un doctor, ar fi trebuit să-i povestesc prea multe lucruri. Dacă ai fi luat o doză prea mare, i-ar fi anunţat pe cei de la poliţie. Au o brigadă care cercetează tentativele de sinucidere. Dar dacă m-aş fi înşelat, azi nu te-ai mai fi plimbat cu mine. Şi ce m-aş fi făcut.

— Mda, bună întrebare, spuse ea. Dar s-o lăsăm de-o parte. Cine sînt oamenii despre care mi-ai vorbit ?

— Clyde Umney e avocatul care m-a angajat să te urmăresc, la cererea unei firme de avocaţi din Washington. Helen Vermilyea e secretara lui. Ross Goble e un detectiv particular din Kansas City, care încearcă să dea de Mitchell.

I l-am descris pe Goble. Am simţit că faţa îi devine încordată.

— Mitchell ? Dar ce are cu Larry ?

Am oprit la intersecţia între Strada a Patra şi strada Principală, ca să dau prioritate unui bătrîn într-un cărucior motorizat, care se pregătea să dea colţul. Şmecheria asta, de care Esmeralda e plină, mergea cu opt kilometri pe oră.

— De ce să-l caute pe Larry Mitchell ?, întrebă ea, cu amărăciune în glas. Oare oamenii nu pot fi lăsaţi în pace ?

— Nu-mi spune nimic, am zis. Ţine-o aşa, cu întrebările astea încuietoare. Îmi face bine la complexele de inferioritate. Doar ţi-am spus că sînt şomer. Poate te întrebi ce caut aici ? Nimic mai simplu : mi-ar face plăcere să simt iar foşnetul celor cinci mii de dolari. Chiar şi sub formă de cecuri.

— Ia-o la stînga la primul colţ, spuse ea, şi o să ajungem pe colină. E o privelişte superbă. Şi o groază de căsuţe plăcute.

— Dă-le naibii de căsuţe, am spus.

— E un loc foarte liniştit.

Fata îşi scoase o ţigară şi o aprinse.

— E al doilea pachet în două zile, am spus. Tragi din greu. Ţi-am numărat azi-noapte şi ţigările, şi chibriturile. Ţi-am scotocit prin poşetă. Întotdeauna cînd sînt tras în piept îmi bag nasul prin poşetele altora. Mai ales atunci cînd clientul mă lasă cu buzele umflate şi se duce la culcare.

Se întoarse spre mine şi mă privi lung.

— Probabil că e din pricina alcoolului, spuse ea. Am băut cam mult.

— Totuşi, la Rancho Descansado erai în mare formă. Aveai nişte planuri pe cinste. Ţii minte, eram gata s-o tulim spre Rio şi s-o ţinem într-o distracţie. Tot ce aveam de făcut era să te scap de un cadavru. Însă cavadrul, ia-l de unde nu-i !

Continua să mă privească, iar eu să conduc atent la drum. Am oprit la un stop, apoi am luat-o la stînga. Intrasem pe o străduţă înfundată, pe care mai rămăseseră urmele vechi ale liniilor de tramvai.

(Va urma)

Traducere de
Mihai CERNEA

Colegiul de redacţie.
ION ARIEŞANU (redactor şef)
ANGHEL DUMBRAVEANU (redactor şef adjunct)
VIOREL COLŢESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA : TIMIŞOARA, strada RODNEI 1:
Telefoane : 3 33 90 şi 3 33 76 (redactor-şef). Manuscrisele nepublicate
nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.BT. Index : 42.907.

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 28

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 28 (1012) ● 11 IULIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

Bobul de grîu

Construit cu migală, învelit în cuvinte, cîntărit în palme pe care se văd semnele întregului alfabet, bobul de grîu reîncepe să urce, zilele acestea, în eterna mireasmă de pîine nouă. Puține lucruri în stare să topească și să desprindă văzutul de nevăzut, ca acești mărunți și ciudați sori de vară, în lumina cărora e scrisă epica unui an de muncă și geneza unui sentiment, venit de demult, prin viclenele mișcări ale vremii, înspre fiecare, inspirat primăvara, odată cu aburul suav al cîmpiei, dar înțeles pe de-a-ntregul abia acum, cînd timpul trece prin pînza lanului de grîu strigîndu-și orele. Sunetul care se ridică în aer pare pur și cosmic, iar ochiul întrevede dincolo de peisaj, zarea unor secerișuri de altădată și conturul celor ce, întruna, vor fi: nici un nor nu umbrește fețele oglinzii. Poate că acest fel de clar de suflet capătă formă în bobul de grîu. Planetă fixă pe harta memoriei afective, bobul de grîu răsare, în tainicul lăuntru al ființei, își dezvoltă acolo perfecțiunea, învață să vorbească despre existență și să predea lecții de speranță unor țărani așezați în ideea încercării asupra condiției de țăran Cîndva, azi, mîine Necontenit. Pare că între bucuria de a trăi și aceea de a mărturisi a intervenit constelația poetică a grîului, întotdeauna. Într-un mit elin, cineva denumit constructorul, cîntînd numai, se zice, ale cetății ziduri creșteau, cărămizile așternîndu-se singure. Poate că totul este să auzi firul de grîu înverzind, înspicînd și îngălbenindu-se, pentru ca, în pateticul galben-copt al exprimării să se strecoare, felină sălbăticită de iubire, propoziția pe care, bobul de grîu, expresie ținînd în picioare viața noastră pămînteană, o merită. În real, ca și în imaginar.

A lua în seamă forma unei construcții, sensul, prefigurarea ei în viitor Din umerii tăi, din întreaga ta putere, a visa dreptul la timp al tuturora Bunăoară, dreptul la pîine nouă, sau la verb, sau la adîncurile visării, ale celor ce ocrotesc în mîini spicul de vorbe în care se întîmplă, anual, de cine mai știe cînd, zidirea ca de la sine a semințelor Închipuirea în grîu a vieții. Sfera unui fruct cuvîntător cu mult mai mare decît toate celelalte.

Ana ALDAN

DIN SUMAR:

Cronici literare de Mircea Mihăieș și Vasile Popovici. ● **Ancheta „Orizont“:** Condiția moral-politică a tînărului scriitor. **Răspund:** Titus Suciu, Antoaneta C. Iordache, Mircea Pora. ● **Proză** de I.V. Boldureanu. ● **Poezie** de Al. Jebeleanu și Octavian Doclin. ● **Teatru, Plastică, Roman-foileton.** ● **Cinci poeme,** în traducerea lui Ștefan Aug. Doinaș.

Un om ca o legendă

Un om ca o legendă s-a ridicat prin vreme
În Marea Ctitorie a neamului străbun,
Întruchipînd însemnul și semnul unei steme,
Bărbatul ce se cheamă Cel Brav, Cel Drept, Cel Bun.

Căci masa lui de lucru e-ntreg cuprinsul țării
În care rodnicia e flacără și zel;
Din steiuri carpatine la valurile mării
O Epocă de Aur e-al nostru crez și țel.

El s-a născut cu Țara la Marea sa Unire
În acel an, de-o vîrstă și un destin cu ea,
Să o înalțe-n slavă pe culmi de împlinire
Și căreia să-i fie strălucitoare stea.

Zadarnic încercară călăii să-l abată
În lanțuri spre Doftana și spre Brașov purtat,
Adolescent, o torță purta străluminată
De un partid al muncii, viteaz, neînfricat.

Din Scornicești pornit-a copilul cu ochi ageri
Și sclipitorul cuget, gînd treaz, cutezător,
Un Om pentru dreptate, cu dragoste de oameni,
Să-nalțe faima Țării spre falnic viitor.

Istoria întreagă i se zbătea sub tîmple
Și dacica voință se revărsa prin El,
Precum dori poporul avea să se întîmple,
De la Congresul Nouă — e Țării portdrapel.

El astăzi e alesul, chezaș al omeniei,
A tot ceea ce munca a făurit la noi
Pe plaiul mioritic, de basm, al României —
În care e Întîiul Erou între eroi.

Corneliu ANCA

Dezvoltarea economiei naționale pe coordonatele noii revoluții tehnico-științifice

Etapele ca și epocile economice — arată K Marx — se deosebesc în primul rînd nu prin ceea ce se produce, ci prin modul cum se produce, cu ce mijloace de muncă. Această teză fundamentală privind rolul istoric decisiv al forțelor de producție și-a găsit o aplicare creatoare în întreaga politică economică a Partidului Comunist Român, care, așa cum sublinia secretarul său general, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU,** pornește de la adevărul confirmat de însăși evoluția istorică a omenirii, conform căruia „dezvoltarea forțelor de producție, condițiile existenței materiale determină atît caracterul relațiilor de producție, cît și concepțiile politice și filozofice, nivelul gîndirii și conștiinței oamenilor, activitatea lor creatoare, progresul general al societății umane“.

Rolul hotărîtor în definirea tipului mijloacelor de muncă, a întregului sistem al forțelor de producție îl are știința, cercetarea științifică.

IDEI VALIDATE DE ISTORIE, IDEI ALE CONGRESULUI AL IX-LEA AL P.C.R.

Efectul materializării în viața economico-socială a realizărilor științei, tehnicii și tehnologiei îl reprezintă progresul tehnic — puternică forță materială de producție. Eveniment de referință, Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român a precizat cu claritate rolul acestuia în dezvoltarea economiei naționale. În Raportul prezentat la acest Congres, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** sublinia că schimbările calitative ce trebuie înregistrate de industria românească sînt nemijlocit legate de promovarea progresului tehnic, de înzestrarea tehnică a industriei. Continuitatea conținutului strategiei dezvoltării economiei pe baza introducerii progresului tehnic a fost riguros exprimată și în rapoartele la Congresele X, XI și XII ale partidului, la Conferințele Naționale ale P C.R. din 1972, 1977 și 1982. Avînd menirea și răspunderea istorică de a prefigura dezvoltarea economico-socială a României pînă la sfîrșitul mileniului și în perspectiva creării condițiilor trecerii la comunism, Congresul al XIII-lea al P.C.R. a precizat că se impune să acordăm o atenție deosebită noii revoluții tehnico-științifice, astfel încît industria românească, întreaga economie să se ridice la nivelul celor mai avansate. La Plenara din 23—24 iunie 1986, secretarul general al partidului nostru, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** arăta că angajîndu-ne ferm pentru realizarea noii revoluții tehnico-științifice urmărim să obținem „modernizarea și ridicarea întregii activități economico-sociale la un stadiu superior“.

Caracteristica definitorie a noii revoluții tehnico-științifice sau a noii sale etape o reprezintă nivelul deosebit de perfecționat, dar și de o eficacitate deosebită, al noilor mijloace de muncă ce țin de electronizare, robotizare și informatizare.

Electronizarea, robotizarea puse în valoare prin informatică și folosind conceptele ciberneticii tehnice și economice implică mutații profunde în modul de a concepe dezvoltarea industrială și economică, în general; se are în vedere, printre altele, necesitatea organizării liniilor tehnologice și a tehnologiilor de fabricație în corelație cu reproiectarea produselor, în vederea asigurării unui nivel tehnic și calitativ ridicat, competitiv, al acestora. Aceasta presupune a fi perfecționată, la cel mai înalt grad, activitatea de organizare și conducere a producției, totodată cu ridicarea la un nivel deosebit de înalt a pregătirii profesionale. Înfăptuirea unor asemenea cerințe este corelată cu întronarea unei ordini desăvîrșite în întregul sistem de producție, în întregul sistem economic, începînd cu asigurarea bazei materiale și energetice și terminînd cu înalta răspundere care trebuie să caracterizeze pe fiecare participant la procesul economic de la primul lucrător la conducătorul întreprinderii. În sistemul de producție cerut de noua revoluție tehnico-științifică se realizează o integrare perfectă a responsabilităților și răspunderilor. La Plenara din 23—24 iunie, secretarul general al partidului sublinia că: „vorbind de revoluția tehnico-științifică ar trebui s-o completăm cu revoluția în conștiința cadrelor noastre de conducere, să determinăm o revoluție în felul de a gîndi și de a acționa al conducătorilor din economie, din toate sectoarele. Fără această revoluție nu vom determina o adevărată revoluție tehnico-științifică“.

Secretarul general al partidului nostru, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** a relevat cu putere și claritate la ședințele forumurilor democratice care s-au desfășurat în prima parte a primului an al acestui decisiv cincinal pentru viitorul, independența și suveranitatea țării, că pentru progres și bunăstare dispunem de o singură sursă de mare valoare — munca, tot mai bine organizată, mai eficientă, adaptată condițiilor impuse de noua revoluție tehnico-științifică. Răspunzînd acestei însuflețitoare chemări, lucrătorii din știință, învățămînt, economie, în general, trebuie să participe cu priceperea care-i caracterizează pentru a moderniza economia, pentru a o face pe deplin productivă și competitivă, premise de bază pentru o viață mai bună, mai demnă, mai civilizată în România.

Conf. dr. Grigore I. SILASI

PETRU JECZA: Omagiu lui Brâncuși

Alte poeme nouă

Poemele lui Mircea Ivănescu se înlănţuie într-o, de-acum previzibilă. mişcare **corsi e ricorsi**. Orice poem îşi prefigurează, în negativ, rescrierea, relativizarea, bagatelizarea, orice carte îşi conţine dublul, compusul, addenda Ultimul exemplu îl formează dubletul **Poeme nouă** (1983) şi **Alte poeme nouă** (1986) Încă un pas — un pas adăugit — dintr-un ironic menuet editorial De fapt, noua carte nu schimbă nici un accent din portretul şi nici din imaginea poeziei lui Mircea Ivănescu Aceleaşi obsesii şi cam aceleaşi rezolvări tehnice. Aceleaşi rezolvări artistice Doar că personalitatea poetică a lui Mircea Ivănescu se sinchiseşte prea puţin. de asemenea neajunsuri. Oricît de dezavantajante pentru locul său într-o ipotetică scară de valori ar fi aceste lucruri, evidenţa ne obligă să spunem că ele n-ar fi posibile fără un dram de virtuozitate. Străbătînd mereu aceleaşi şi aceleaşi spaţii poetice, autorul ar putea lăsa impresia de previzibil. Dar previzibilă e doar forma. Şi nici aceea pe de-a-ntregul : mai vechiul sonetist M Ivănescu s-a travestit într-un excelent autor de ... proze poetice. Structurile de adîncime ale acestei lumi rămîn intacte, neatinse de nici un frison al *déjà-vu*-ului

Obsesia iernii, a luminii ceţoase, sticloase, a culorilor stinse, a ploii (capcană în care au căzut mulţi comentatori, înseriindu-l pe Mircea Ivănescu în descendenţa Bacovia) devine, de data aceasta, o dimensiune temporală. O dimensiune a vitezei, şi nu a spaţiului Culorile şi senzaţiile se amestecă într-un ultrarapid aparat de proiecţie, compunînd o peliculă derulată cu mare repeziciune. Senzaţia finală este cu totul neaşteptată : privim o lume, în fond, foarte caldă O lume umană, în care iarna şi lumina difuză, clisa şi noroaiele sînt numai amintiri, doar vagi imagini ale existenţei percepute printr-un geam. Reale, dureros de reale sînt, în schimb, contrabalansînd precaritatea existenţei auctoriale, intruziunile livreşti. Imaginarul e guvernat de un spirit autodevorator, copleşit de aducerile-aminte, de clişeele de limbaj, de ideile primite pe care nu le mai poţi opri locului. Poemul poate să înceapă oricum şi să se sfîrşească oriunde. Precaritatea retorică a compoziţiei este, din acest punct de vedere, mai mult decît vizibilă Nu şi a conştiinţei retorice. însoţitorul cel mai fidel al acestei poezii.

Mai vechiul criteriu dramatic, cel aflat întotdeauna în subsolul poeziei lui Mircea Ivănescu, se îmbogăţeşte, acum, cu ceea ce aduce cu sine happeningul sufocat de reminiscenţe culturale Indicaţiile de regie abundă, iar memoria culturală provoacă habitudini bizare : rescrieri de secvenţe, acumulări de limbaje, de stiluri (îndeosebi împrumutate literaturii confesive : al jurnalelor, al memoriilor, al amintirilor). Căzute în trapa propriului histrionism, personajele mimează o lume ciudată. O lume suprasaturată de livresc Un livresc pătruns în existenţa ternă, de fapt, în inexistenţa personajelor, simple fantoşe ale unui univers teatral, în care convenţia şi naturaleţea s-au contopit definitiv

Alte poeme nouă reprezintă, aşadar, o etapă de consolidare a poeticii lui Mircea Ivănescu. O etapă, mai bine zis, a căutării unei poetici. Poezie despre poezie, creaţia lui Mircea Ivănescu este şi una din cele mai tulburătoare experienţe ale disoluţiei personajului-autor, devorat de memoria (livrescă sau nu) a unei nostalgice comedii a limbajului. Drama existenţială se rezolvă (mai exact : se amînă) la nivelul cuvîntului, substituită de o nu mai puţin dureroasă, deşi mai greu sesizabilă, dramă a creaţiei. Poemele se preling dintr-o pagină în alta, separate doar de convenţionale, inutile titluri. Avînd, de cele mai multe ori, doar o legătură firavă cu poemul ca atare, ele sînt doar bornele, semnalele luminoase care însoţesc drumul Ele arată direcţia, dar nu trădează nimic din misterul poemului. Aceasta s-ar putea să fie noutatea adusă de ultima carte a lui Mircea Ivănescu

Mircea MIHĂIEŞ

---

* **Mircea Ivănescu, ALTE POEME NOUĂ, Ed. Cartea Românească, 1986.**

cronica literară

Romanul inconştientului

Editura Dacia şi-a cîştigat în ultimii ani un bun renume ; despre iniţiativele ei cu adevărat culturale s-a vorbit şi continuă să se vorbească. De data aceasta ni se face un dar parţial : retipărirea, într-un singur volum, a primelor trei romane (**Fecioarele despletite, Concert din muzică de Bach** şi **Drumul ascuns**) din ciclul Hallipa, opera fundamentală a Hortensiei Papadat-Bengescu. Dacă am fi avut, lîngă acesta, încă un volum de aceeaşi mărime cuprinzînd şi masivul **Rădăcini**, darul ar fi fost complet.

Atitudinea critică a Doinei Modola — autoarea prefeţei — faţă de **Rădăcini** nu surprinde. Am mai întîlnit-o şi la numeroşi alţii. Rezervele faţă de opera marii scriitoare, chiar faţă de partea ei „obiectivă" (net superioară celei „subiective"), au devenit o obişnuinţă. Nu ne plac ba stilul, ba franţuzismele, ba minuţiozitatea analitică, ba lungimea etc. Azi, Hortensia Papadat-Bengescu trece printre clasicii noştri, editaţi (aproape) corespunzător şi studiaţi în şcoli, dar admiraţia de altădată, măcar că venea din partea unui mic grup de intelectuali — cît de select ! —, admiraţia aceea fierbinte a dispărut, încît se poate vorbi acum despre o temperatură medie a receptării (studiile, monografiile şi celelalte indică mai degrabă, ca în atîtea alte cazuri, un proces de clasicizare şi nu neapărat unul de preluare vie a operei). Sînt semne că „formula" romanului ei. a celui „obiectiv", nu a fost încă dibuită

...Sau poate a fost dibuită doar parţial. O demonstrează, printre altele, şi postfaţa Doinei Modola. Există acolo o contradicţie secretă, pe care am întîlnit-o nu o dată în bibliografia critică a romancierei. Deşi fişele „vieţii" personajelor (şi chiar numai simplele rezumate de „întîmplări") conduc clar spre ideea unui roman psihologic de tip special, în virtutea unor mai vechi parametri axiologici se caută aici „romanul social" pentru ca în funcţie de el să se facă judecata de valoare. Desigur, atunci, că lentoarea analizei ne apare exagerată iar metamorfozele psihice, de neînţeles. Iată una dintre concluziile finale ale postfeţei : „Scriitoarea ajunge la generalitate nu prin procedurile tipizării, ci prin acelea ale epuizării în profunzime a analizei individuale a eroilor, dincolo de atributele imediate (nume, sex, clasă socială etc), pătrunzînd spre mecanismele psihologiei adîncurilor, spre universaliile umane. În felul acesta, destinele şi eroii devin semnificativi nu numai la nivel social, ci şi la nivel psihologic şi simbolic." Problema trebuie pusă invers : **totul** devine semnificativ plecînd de la nivelul psihologiei adîncurilor, socialul trecînd în plan secund, ceea ce nu e pură chestiune de nuanţă (în paranteză fie spus : nu „universaliile umane" le caută scriitoarea, căci personajele ei sînt cazuri distincte şi **unice** ; nu Jung ne poate ajuta să le înţelegem, ci Freud). Critica interbelică şi modernă a observat adesea cînd un dat, cînd altul ţinînd de psihologia abisală, dar nu a spus niciodată răspicat (nu a făcut-o nici Ovid S. Crohmălniceanu, care are un studiu în acest sens) că întreaga lume romanească a acestui ciclu este esenţialmente construită pe baze psihanalitice şi că romanul Hortensei Papadat-Bengescu, mai radical decît cel al lui Rebreanu, se poate numi, se cere numit : **roman al inconştientului.** Nu e locul unei demonstraţii aici, dar cred că lectura operei merită să fie încercată şi din acest unghi.

Vasile POPOVICI

---

* **Hortensia Papadat-Bengescu, FECIOARELE DESPLETITE. CONCERT DIN MUZICĂ DE BACH. DRUMUL ASCUNS, postfaţă şi tabel cronologic de Doina Modola, Ed. Dacia, 1986.**

portrete

Efigia poetului

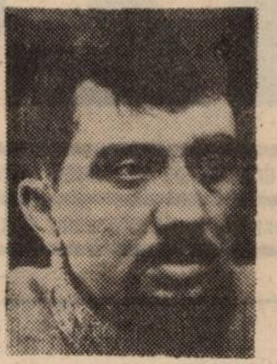

Necorectată, încă, de apariţia anunţată-a postumelor, imaginea poeziei lui Romulus Guga îşi alcătuieşte liniile definitorii dintr-o sumă de date indicative, în primul rînd, pentru o sensibilitate lirică. Cum şi, altminteri, pentru o înţelegere particulară a lirismului, căreia pare a o fi destinat — id est : abandonat — mai ambiţioasele proiecte ale prozatorului şi dramaturgului omonim. În pragul vîrstei de treizeci de ani, la debutul cu **Bărci părăsite** (1968) — printre ultimele plachete apărute în colecţia „Luceafărul" a Editurii pentru Literatură — poetul Romulus Guga putea fi distins în primul rînd prin felul apăsat de a ritma stanţele, printr-o voluntară prezenţă a unui eu liric gata a trece în revistă o seamă de teme ce fac actualitatea tinerei poezii a momentului. Aproape nimic ieşit din comun, dacă stăm să cumpănim lucrurile. Un limbaj frust şi o răspicare a frazelor, o revendicativă filiaţie, chiar, în linia poeziei transilvane sînt date ce au tutelat intrarea în literatură a unei întregi serii de autori din anii '60—'70. Chiar dacă mai rareori sensibil la tiparele lingvistice ale liricii clasicilor, citadinul Romulus Guga nu ezită a se situa într-un orizont de reprezentări în care satul poeziei lui Blaga, cel puţin, îşi trimite miturile, nostalgiile, interogaţiile. Emblemele, simbolurile fundamentale. O poezie a rodului, aşadar, exaltînd principiile native („focuri se aprind sub zăpadă, / Veşnice focuri, cînd prind să se mişte seminţele. // Zăpezile le acoperă ca pieptul inima, / Dar de sub zăpadă se aude zi şi noapte / Venind din adîncul pămîntului, mişcarea seminţelor" — **Focuri sub zăpadă**), poezie ce afirmă comuniunea cu strămoşii, cu o zare istorică ori legendară ce nu-i, deopotrivă, străină de cîteva trasee ale liricii blagiene

În **Totem** (1970), Romulus Guga îşi construieşte versurile în jurul cîtorva teme — nu excesiv de multe, în schimb reluate obsesiv — pe care le prelucrează imagistic umplînd de regulă tipare ale liricii expresioniste. Ceea ce se impune, în acest al doilea volum publicat de Romulus Guga, este însă mai ales voinţa de a transforma datele unui lirism funciarmente confesiv, autoscopic, în rostire esenţială despre timp, existenţă, iubire, extincţie — temele perene, temele mari ale poeziei. Sînt poeme ce vorbesc insistent despre mituri şi, cu mai multă insistenţă, chiar, despre un univers ce revine la starea lui primordială. Însuşi poetul îşi presimte, orgolios, întoarcerea „în esenţe", îşi simte sufletul „coborît în mare", percepe o generală regresiune în mineral. Lucru ciudat, însă : propunînd imaginea unui cosmos regresiv, Romulus Guga nu-i, propriu-zis, un elegiac. Ceea ce comunică poemele sale este o permanentă stare jubilativă, o frenezie a perceperii spectacolului — citeşte : „miracolului" — existenţei. Poetul ascultă, cu urechea lipită de pîntecul iubitei „prevestiri ciudate", vede mai peste tot „taine", „semne" etc. Nu-i nici o îndoială : Romulus Guga este aproape, şi aici, — şi mai mult decît oricînd — de spiritul (iar uneori şi de litera) poeziei lui Blaga :

Ceea ce, neexcluzînd surprizele, ineditele ce urmează a fi publicate ar putea, o dată în plus, releva.

Lucian ALEXIU

consemnări

Poezia lui Slavomir Gvozdenovici

Poezia lui Slavomir Gvozdenovici (autor a numeroase volume de versuri în limba sîrbo-croată, cărora li se adaugă recentul **Dezlegarea senină a pietrei**, Editura Cartea Românească, 1985, în traducerea lui Lucian Alexiu) atrage atenţia prin frecvenţa neobişnuită a cîtorva termeni (**piatră, pasăre, nume, cîntec, ochi, soare, stea etc.**), prezenţi — adesea — în formaţie compactă în unul şi acelaşi poem (să se vadă, de pildă, **Numele, casa şi cîntecul**, p. 12 sau **Elegia la Dubrovnik**, p. 82). Limitarea repertoriului — pe de o parte — şi, pe de alta, absenţa oricărei impresii de pauperitate semantică ne fac să bănuim o dinamică textuală (a conotaţiilor) suficient de energică (şi de complexă) pentru a asigura diversitate şi abundenţă discursului. Or, configuraţia însăşi a acestei poezii (ea reproduce, mutatis-mutandis, structura vocabularului : nucleu, fond principal, masă lexicală etc.) îndeamnă la o abordare precumpănitor „lingvistică", urmînd ca pe această cale să ni se releve apoi mecanismele şi temele.

Într-adevăr, ca întotdeauna cînd repertoriul e (relativ) restrîns, intervine **polisemia** (sau măcar **omonimia**) — factori de extindere şi diversificare. După cum — invers — într-un repertoriu nedeterminat factorul de echilibru este **sinonimia** (zăgăzuind entropia, dispersia).

Aşadar, îndată după receptarea denotaţiei, lectura atinge acest prim nivel (acest prim moment) dintr-un traseu mai mult sau mai puţin previzibil : proliferarea substanţei (în ciuda stabilităţii formei) prin **omonimie** (**polisemie**). Este, cu deosebire, cazul lui **piatră**, care ajunge, paradigmatic, să se substituie tuturor celorlalte entităţi ce populează enunţurile

Al doilea moment, cel de recul, este reprezentat de activarea (spontană) a **sinonimiei**, care — lucidă şi promptă — struneşte multiplicarea sensurilor (în condiţiile aceleaşi stabilităţi de repertoriu). La acest nivel — fenomen demn de a fi reţinut —, **omonimia** (**polisemia**) devine (devin) **sinonimie**. Sensurile cresc, se amestecă, se retrag, proliferează şi se sting — aidoma unor umbroase coroane de copaci, pe care anotimpurile le revarsă şi le absorb, deasupra trunchiurilor neschimbătoare Iată un citat probatoriu pentru apariţia sinonimiei în învălmăşeala sensurilor debordante : „Mă numesc — / numele mi se trage din piatră. / Aparţin cîntecului. / Sîngele — / aşezat în nedomolite silabe. / Femeia — / din ochiul ei îşi ia zborul lin pasărea. // În jurul călcîielor / îmi curg / stelele..." (p 12). Şi, încă, acest pasaj în care, pe un spaţiu extrem de îngust, se realizează — sintagmatic — tripla egalitate Ins=pasăre=piatră : „Voi umbla prin lumea / vremii / cu alt nume — / curcubeu. / Voi visa în umbra / stelei / pasărea din neodihnă / cum se face-n piatră eu.. " (p. 20).

În fine, ajunsă aici, lectura (ca şi materia lecturată) redescoperă denotaţia. Călătoria atinge iarăşi punctul de pornire (**piatră, pasăre, nume, cîntec, ochi, soare, stea etc.**), după care ciclul se reia Nucleul denotaţie — omonimie (polisemie) — sinonimie — denotaţie pulsează în densitatea textului, asemenea unei inimi, irigînd cîteva seme privilegiate, precum socialul, vitalul, astralul, mineralul. Căci mecanismul amintit nu funcţionează în gol Dimpotrivă, el propune şi susţine un mesaj, aşa cum o dovedesc (între multe altele) şi versurile următoare : „Între om şi stele / cele mai simple cuvinte / le poartă copilul // În orizonturi line / el taie o rădăcină albastră. // Dar întotdeauna mîna i se opreşte / la aripile / păsării" (**Perfecţiune**, p. 9).

Eugen DORCESCU

ancheta „ORIZONT"

Condiția moral-politică a tînărului scriitor (II)

Ancheta propusă de către revista „Orizont", avînd ca temă „Condiția moral-politică a tînărului scriitor", se înscrie pe linia unor preocupări constante ale revistei noastre în ceea ce privește descifrarea unor sensuri majore ale contemporaneității românești, așa cum ne apar ele în practica cultural-artistică, în acest timp de profunde și fructuoase prefaceri revoluționare. Ancheta noastră, la care răspund în numărul de față trei tineri prozatori s-a axat, în principal, pe următoarele idei :

1) Scriitorul ca om politic. (Problema angajării scriitorului, implicarea în spiritualitatea românească. La ce comandamente social-politice își propune să răspundă prin scrisul său ?). 2) Realizarea eroului „pur" — capabil, adică, de acțiuni exemplare. În ce măsură crede tînărul prozator că personajele și conflictele cărților sale sînt modelatoare ? 3) Ce personaje, ce conflicte ar vrea să-și propună în cărțile sale viitoare ?

Titus Suciu

CREAȚIA ESTE UN ACT POLITIC ȘI SOCIAL PRIN EXCELENȚĂ

1. Creația este un act politic și social prin excelență, fiindcă la «operă» se ajunge doar prin implicarea celor mai nobile și generoase calități umane : imaginația, sensibilitatea, viziunea.. De altfel. istoria umanității nu este altceva decît periplul lui Homo Sapiens în jurul «Oceanului Cunoașterii». Ginditorii lumii, filosofii, poeții, scriitorii, au propus, de-a lungul anilor, «modele» umane care au influențat devenirea noastră consecvent, continuu. În competiția cu FORȚA, SPIRITUALITATEA a avut întotdeauna cîștig de cauză. Marile culturi : elenă, indiană chineză ori aztecă au supraviețuit, au biruit în înfruntarea cu atîtea și atîtea manifestări barbare distrugătoare : fascismul și nazismul, cu toate ravagiile dementiale din cei cîțiva ani de derută cvasi-totală, au fost și ele anihilate de rațiune și luciditate.

Spiritualitatea românească și-a dovedit și ea, asemeni mai cunoscutelor ei surori, perenitatea, forța, viabilitatea. Să nu uităm că, acolo unde, timp de veacuri, au fluturat steagurile habsburgice, s-a născut și a creat Liviu Rebreanu, întemeietorul romanului român modern ; să menționăm încă o dată că Semiluna și copitele cailor tătărești n-au împiedicat afirmarea europeană a unui Cantemir.

Or, astăzi, ca și-n trecut, ca și-n viitor, comandamentele social-politice ale scriitorului, mi se par a fi tot cele ale port-drapelului spiritualității noastre de totdeauna : dragostea de țară, iubirea de semeni, vocația păcii și a construcției, spiritul justițiar și lupta pentru adevăr, pentru dreptate și neatîrnare. În forme, firește, corespunzătoare modurilor de exprimare și puterii de pătrundere a realității ce ne înconjoară, caracteristice vremurilor pe care le trăim.

2. Nu cred foarte mult în eroul «pur». Îl prefer pe cel complex, pe eroul umanizat și uman, care are și momente de dubitație, și clipe de nesiguranță. Eroul «pur» e, de altfel, personajul legendelor, basmelor, epopeilor. Ca și, e adevărat, al unor opere intrinseci momentelor cruciale ale Istoriei : constituirea unei națiuni, un război civil, lupta de eliberare națională etc. au nevoie de opere cu asemenea eroi. Dar, o societate stabilizată are nevoie de cărți cu eroi complecși, reali. Cu eroi în care să ne recunoaștem. în care să credem. «Rupt din viață» nu înseamnă reportaj de duzină, descriere fidelă. Fără investiția de sensibilitate, de meditație, fără transfigurarea artistică pînă și un adevărat erou al muncii, căruia, pentru «autenticitate» i-ai păstra numele, chiar și datele personale, nu devine un erou modelator, un personaj «rupt din viață» ! Fiindcă, pînă la urmă, literatura presupune o re-creere a datului real, nu doar o înregistrare ad-literam a unor fapte de viață. Astfel se și explică succesul unor cărți precum : «Cel mai iubit dintre pămînteni», «Refugii», «Biblioteca din Alexandria», ș.a.m.d.

3. Impactul cu realitatea anilor noștri, cu colectivele umane, cu literatura, pe scurt cu Viața și Cartea, acționează asupra înțelegerii și sensibilității în mod imprevizibil, oferind premize, nu însă și «destine» conturate în întregime. La masa de lucru, în fața hîrtiei, intențiile, proiectele, ideile sînt «metamorfozate» de propriile trăiri, de experiența de viață, de puterea de transfigurare artistică. «Scrisul» are legi care nu se vor... scrie niciodată fără a fi frizată suficiența ! Fiecare carte se scrie în felul său. De la un manuscris la altul, «rămîne» doar plăcerea scrisului, doar «chinul» înșiruirii cuvintelor în propoziții, în fraze. Restul... Astfel, unele personaje se «scriu» singure. Pur și simplu se impun cu ticuri, cu gesturi, cu limbaj, în timp ce altele se... «com-pun» ! Devenind, de-a lungul paginilor, altceva decît ceea ce păreau a fi la un moment dat. Ceea ce, din fericire, nici nu e întotdeauna rău. Primordială rămîne autenticitatea, forța cu care reușesc să se impună !

Cu asta a fost definit eroul pe care și-l dorește și încearcă să-l configureze orice scriitor : eroul viabil, real, complex. Un personaj cu care ți-ar plăcea să vorbești despre viață, moarte, dreptate, prietenie. Ba, poate chiar și despre literatură !...

Antoaneta C. Iordache

CRED ÎN DESTINUL PERSONAJELOR • MELE

1. Fiecare timp produce scriitorii de care are nevoie și cărțile de care are nevoie. O literatură în afara conștiinței literaturii nu poate fi decît un nonsens Citeodată, cărțile sînt cu un pas înaintea vremii : acestea, de obicei, rămîn să vorbească viitorimii despre adevărurile unui timp. Celelalte, dacă nu sînt rezultatul unor întreprinderi fotografice, au importanța lor, pentru că literatura, fiind și ea un act constructiv, nu poate trăi — din păcate — numai pe seama capodoperelor. Sînt dintre cei care cred într-o cultură de respirație largă și liberă, în eșalonul „de cursă lungă" al literaturii ; apariția cărților altora îmi procură satisfacții nediminuate de faptul că eu însămi nu am, în aceeași secundă, **volumul** în librării. Din punctul meu de vedere, scriitorul e un om de rînd, confruntat cu o dificultate de rang înalt : el are obligația să-și cunoască epoca în profunzime și în perspectivă și să mărturisească, despre descoperirile sale, unor contemporani cît se poate de „instruiți" în „problemele epocii" și în „ideea de literatură". Nu cred în cărțile scrise, așa-zicînd, pentru lectori care nu știu nimic despre nimic. Am impresia — dacă mă gîndesc la oamenii întîlniți în peregrinările mele de reporter — că realitatea s-a îmbogățit substanțial și la acest capitol. Un scriitor apolitic ?... De ce nu și o literatură fără scriitor ? Un simplu exercițiu de imaginație, acum cînd nici experiențele pe calculator nu mai au voga din anii de pionierat, răspunde întrebărilor de mai sus. Scriitorul nu va fi înăuntrul literaturii, dacă nu va fi el insuși în fața paginii. Ambiția omului care scrie este nemăsurată, pentru că ambiția lui este literatura, și aceasta din urmă, carte de carte, semnul unui orgoliu : adevărul. În conștiința proprie. comandamentele politice și sociale sînt, întotdeauna, cele care propulsează scrierea în adevăr ; ori, dacă nu, dacă scriitorul preia fotogenic, conjunctural, prin filtrul unor interese care nu sînt ale conștiinței, oferta contextului social-politic, rezultatul nu va fi o carte vie.

2. Își poate scriitorul guverna imaginația, așa cum își guvernează spiritul ?... Romanul meu de debut era atras de ideea modelului moral, găsit și pierdut, în meandrele trecutului nostru apropiat În volumul meu de povestiri se urmau „moduri de a scrie proza", prin medii diverse, cumva în ideea eliberării — prin exersare — de spiritele tutelare. Ale unei realități și ale unei literaturi deopotrivă. Problema mea de scris, pesemne. Personajele ce mi se impun n-ar fi lăsate să intre prin saloane, prin cartierele selecte, n-au costum „de ocazie", nu se exprimă tocmai elegant, n-au nici măcar o biografie simpatică : Alexandru, din romanul meu „Lumea lui Alexandru", poate să pară, unui lector neatent, un ins needucat și obraznic. „Povestea lui" nu e foarte veselă. Alexandru își păstrează speranța intactă și — pentru mine — el este neîngăduit de **pur**. În ce măsură ar fi „modelator" ?... Eu știu ?!.. Poate că oamenii, cititorii adică, ar avea nevoie de exemplul lui Alexandru, în zilele cînd energia lor pozitivă se lovește de praguri negative, de mentalități și acțiuni frenatoare. antisociale și antipolitice — în esență. A nu îngădui progresul gîndirii e un act antisocial și antipolitic Nu trebuie să ne ferim de conflict, în literatură. Prin ce anume devine exemplar un erou de roman, dacă nu prin capacitatea de a rămîne el însuși, activ și plin de speranță, în confruntare cu lentoarea de gîndire și inactivismul drapat ? Unde să căutăm, dacă nu în limita unor tensiuni de caracter și de ambianță, linia de demarcație între personajul oarecare și cel exemplar ? Sigur că da, eu însămi am investit o speranță în cartea mea și în eroul ei, Alexandru. Lecția generației mele biologice și spirituale : aceea după care, în viață, ca și în literatură, adevărul e suveran. Cazurile cînd se întîmplă altfel nu fac parte, deocamdată, din imaginarea mea. Eu cred în destinul personajelor mele. Nu le-aș da voie să dispară într-un neant nemișcat și inferior, nici să abdice în fața „greutăților vieții" Ele, personajele mele, Alexandru, sau Martorul, sau Iosip L. au datoria să mă reprezinte, atît cît sînt, în timpul meu, așa cum este. Un erou nefiltrat prin straturile impure ale existenței nu mă interesează și nu văd ce fel de literatură epică ar prilejui.

3. Viitoare în ordinea apariției, vor fi — probabil — „Ferón" și „Amintește-ți de Leonidas". Primul este un roman s.f., plasat într-un timp ulterior percepției noastre, într-un viitor planetar. E „scris" de un ins fără nume, un reprezentant al categoriei — **Martorul. Cel de al doilea** mizează pe senzaționalul **prezenței unui** profesor de istorie,**Iosip L.**, în existența unui oraș anistoric. **(Alexandru**, din **„Lumea lui Alexandru"**, va fi, din cîte îmi dau seama, **ulterior**, ca **editare, precedenților** confrați). Încerc, cu **Martorul** din **Ferón**, într-un fel și cu **Iosip L.** din **Amintește-ți de Leonidas** să repun în ecuație literară ideea de „spațiu matriceal", de nevoie a întoarcerii la modele, la tradiție, la cîștigurile unei civilizații. Am documentarea încheiată pentru un alt roman „al martorilor" : **Mareșalii epocii de pace.** Aici se vor confrunta cu experiența ultimelor două războaie personaje extrase, la modul documentar, din istorie. În măsura în care imaginările lor despre propria existență pot fi luate în serios, ca realitate. Vreau să spun că m-am întîlnit cu oameni deosebiți și relatări fantastice. **Mareșalii epocii de pace** nu este o încercare oarecare în biografia mea.

Mircea Pora

SCRIITORUL NU POATE FI DECÎT UN OM POLITIC

1. A spune că scriitorul — de acum și din totdeauna — e un om politic este aproape un pleonasm. Scriitorul nu poate fi decît un om politic, începînd de la limba pe care o folosește (îmbogățind-o necontenit), limbă purtătoare de ideologie (inevitabil) și pînă la publicul căruia i se adresează, căci orice om aflat în ipostaza de a scrie se adresează cuiva devenind o ființă publică, un om aparținînd unei comunități : un om politic în sensul cel mai larg al cuvîntului Istoria ne oferă ilustre exemple de creatori dăruiți prin toată ființa lor comunității (se poate citi și cetate) în mijlocul căreia au trăit. Solon, Socrate, Eschil, Sofocle, Euripide, Goethe, Poliziano, Ficino, Pico della Mirandola, exemplele s-ar putea înmulți. Ca ființă eminamente culturală, ca existență angajată, integrată într-o cultură, ale cărei forme le continuă și față de care se distanțează, prin ceea ce aduce-n plus, scriitorul se impregnează de literatura trecutului, purtătoare și ea a unui suflet străvechi. Implicarea în spiritualitatea românească e inevitabilă pentru un scriitor de limbă și literatură română. Se întîmplă ca repetatele sincronizări ale culturii noastre cu apusul Europei să pară evadări din spiritualitatea națională. Nu sînt, căci în măsura în care o operă e valoroasă, cu alte cuvinte autentică, și riguros filtrată prin spiritul critic al creatorului, ea nu poate fi o simplă preluare a modelului străin.

Comandamentele la care îmi propun să răspund ?. În primul rînd, aceluia de a scrie, de a ilustra prin condei realitățile epocii mele, istoria, în sensul cel mai larg al cuvîntului, noile determinații ale condiției umane, neliniștea, bucuriile, tristețile, albul și negrul, din viața de zi cu zi a insului obișnuit și nu în ultimul rînd, de a da o temperatură literară propriilor trăiri interioare. Dar mai presus de toate îmi propun să întreb, să întreb mereu „de ce" și „pentru ce", „de ce așa și nu altfel ?", să asimilez prin toți porii ființei mele această miraculoasă „existență" despre care se pot spune, în același timp, atît de multe și atît de puține.

Eroul pur ?.. Cînd comiți literatură (atîta cît comiți), se ridică automat și problema eroilor și de aici se ajunge la „eroul pur". Termenul mi se pare ambiguu greu de definit. Erou pozitiv ?... Cred că „eroul pur" nu e nici mai mult nici mai puțin decît acel om care-și trăiește clipa din plin, la mari intensități, avînd în sine și bine și rău fiind purtător autentic de viață, obligîndu-ne astfel și numai astfel să reflectăm, să ne angajăm în existența lui și implicit să cugetăm la a noastră. „Eroi puri" au creat Tolstoi, Dostoievski, Balzac, Shakespeare, Rebreanu, Preda, căci din paginile lor țîșnește viața, nefalsificabila viață. Și aceasta e totul.

Ce personaje îmi propun în cărțile viitoare ?... În primul rînd, dacă **va** sau **vor** exista, această carte sau aceste cărți. Scrierea, și măcar a unei pagini, depinde de atîția factori, încît prognozele, doar optimiste, asupra unor viitoare apariții editoriale, mi se par riscuri pe care nu mi le asum. Am început lucrul, de cîteva bune luni, la „Jurnalul unui artist plastic" (titlu absolut provizoriu). Îl vreau pe acest om, în primul rînd, „observator" al celor ce se petrec în jurul său. Dacă voi reuși să ridic totalul paginilor la nivelul unui „spectaculum mundi", atunci îmi voi putea, cu liniște spune, că nu mi-am pierdut timpul degeaba. Rămîne de văzut !

Pagină realizată de
I. D. TEODORESCU

MICROANTOLOGIA POEȚILOR CONTEMPORANI

Al. Jebeleanu

EXCELSIOR

Fost-am cu voi, statornic voi rămîne!
Cu voi cei ce durați belșugul țării
De cînd abundă-n șes grînarul verii
Și pînă-n iarnă soarele apune.

Cu voi, forjarii zorilor de mîine,
Cu voi, eroi ai muncii și-ai răbdării
Ascult plenar, și-n clopotele mării
Vibrînd cîntarea scumpei țări române.

Cu voi și Eminescu-a fost și Goga,
Și Blaga-n sacru-i spațiu mioritic,
Voi sînteți nimbul doinelor și roca!

Cu voi pricep sorgintea gliei zilnic,
Osmotică mi-o simt și-ntremătoare
În țara cu prefaceri legendare.

SOLAR ALB

La vîrsta-mi înjernată nicicînd n-aș fi crezut
Să-mpărtășesc iubirea cu-atîtea prospețimi ;
În sacrul paradis, damnați, să revenim
Și să-l aflăm în inimi osianic, reînceput . .

Sărbătorit-am ceasul întîiului sărut
Și lentul, inelatul, saturnicul sublim.
În zodii nepurcese sorocul să-l citim,
Îngăduind ispitei simbol și conținut.

Ce nimfă tutelară de dincolo-mi surîse
De nu-ți mai recunosc, vagi, urmele prin iarbă,
Privirea amăgindu-mi înșelătoare gîze ?

Putea-va, ea, uitarea, cu vidul să te soarbă,
Dezaripînd suavul, desfigurînd iubirea ?
Tăcea-va răstignită pe mitul nostru lira ?

SONATĂ

Iubirea ne-o ascundem, eretici, amîndoi,
Cel mai de preț tezaur ni se rotește-n umbră,
În tainiți sufletești, oxizi să nu-l ajungă,
Să nu ni se scufunde-n sezoanele de-apoi.

În brațe mi te-aș duce pe-altare — o zeiță!
Frumuseții să mă-nchin și nemuririi tale,
În părul tău, azururi să scuture petale,
Să-ți aurească trupul sublima mea credință!

Dar în tăceri mă-ndemn spre țintă și te-ascult,
Îmi recunoști iubirea cu teamă și cu dor,
Sterilul stih te poartă abscons, neabătut.

Văpaia dăinui-va, cu anii, tot ascunsă ?
Ori va răzbi în noapte solarul arzător ?
Din crengi, irezistibil, s-a fost desprins o frunză...

DARUL IUBIRII

Pe tîmpla-mi mîna ta să se-odihnească,
Un vis, o aurore, o petală..
Nocturnă din văzduh sau boreală,
Moîatică tînjire pămîntească.

Da, inima ta mică lîngă piept
Să-mi descifreze inima bătînd,
Clar, ritmul ei să-ți fie axă, cînt
Iar versul prim atunci să ți-l încep.

Urechea ta pe umăru-mi osos :
O scoică dintr-o sacră mare caldă
Cu valuri vagi și cu mirific rost.

Afară, poate, s-o lăsa zăpadă,
Încununînd sticlos, imaginar
Statuile cu buzele de jar.

UN FRUCT UITAT

Te-am părăsit vreodată ? Te-am fost iubit de-ajuns ?
Pe prund converg cu tine să-mi revelez credința.
Sfîrșit-am îndoiala, uitat-am suferința ?
Docil și copleșit mă-nmlădiez supus.

A fost un simulacru, o țintă, o chemare ?
Oracolul grăit-a în narcisism ascuns?
Mă amăgii că, tern, din echivoc te-am smuls,
Prin suflet te rotiși, deșartă inelare

Tîrziu, ce-mi mai promite iubirea reînnoită ?
Ce-mi prorocesc surîsul, efuzia, privirea ?
Avid, beatificat de-arzuia ta ispită.

Mai porți încă mirajul ? Sau doar închipuirea
Zăbavnic străluci-va — un fruct uitat pe ram —
În timp ce eu rosti-voi măgulitorul psalm.

PASĂREA PARADISULUI

Cînd sîntem singuri timpul stă pe loc,
Unduitorul infinit e verde.
Ce prelumești ecouri ni se-ntorc ?
Mi-ești darnică-n legende și-n nădejde.

Cu aripa dezmărginești un joc,
Lucruri devin înșelător de certe.
Pal, trupul tău într-un zeesc acord
Interogînd, eolian, se pierde.

Rituri sacrale retrăind apun,
Răsună-n jur doar zborul pur și lira.
Cu rază de-ntuneric te-ncunun.

Germeni solari vestiră revenirea.
Dar pasărea-miracol, tutelară,
Însingurată, peste vîrste-mi zboară

CROMATICĂ BACOVIANĂ

Bacovia-i cu tine și totuși ce departe!
În ființa ta nu simt lacustrele, pustiul,
Pe scumpul tău contur n-apasă plumburiul ;
Durerea-ți doar punctează ca semnele din carte.

Mi-e cerul mohorît acum și depresiv,
Parfumuri unduiește în van roz-albul parc,
Acorduri mi se pierd, nuanțele lui Bach.
Se lasă în spirale peste-un decor oliv.

Tristeți, singurătății chiar teii tăi răsfrîng,
Plecarea-nfiorase cu zoru-i peisajul,
Suavele tresar prin rouă lăcrimînd.

Cu roșia-ți aripă înveselişi orașul !
Dar părăsindu-l iarăși — Bacovia discret
S-a-ntors pe bulevarde cu-amaru-i violet.

Ioan Viorel Boldureanu

A DOUA ZI DUPĂ SOLSTIȚIU

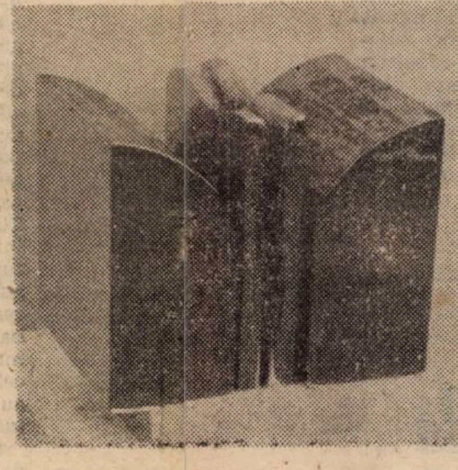

Petru Jecza : „Monadă — Ecloziune”

Cam din acel an, mai bine zis la sfîrșitul unuia dintre anii de-pe-atunci, Biblioteca Centrală Universitară începuse a rămîne închisă din după-amiaza zilei dinaintea solstițiului ; e drept că o întîmplare calendaristică făcea ca asta să pară o coincidență — doar avea loc odată cu terminarea cursurilor și începerea vacanței de iarnă. Ba mai mult, nimeni nu s-ar fi lăsat păgubit de ocazia să afirme că vacanța e însăși pricina faptului.

Așa că lumina crepusculară, ce mai stăruia risipită ca niște smocuri răzlețe de iarbă printre pașii ultimilor cititori, urma să se scurgă pe lîngă poalele halatului lung — moștenit din alte vremuri — al bătrînului bibliotecar, cel din urmă și vajnic custode, și să se refugieze prin bătrîna lui îngăduință, ca printr-o groasă șubă înnădită din piei de iepure cu pănuși și paie, în lumea dinăuntru.

Tot de pe-atunci s-a întîmplat să mă stabilesc în orașul fostelor mele studii, dar să locuiesc mai apoi, după povestea cu ascensorul, în partea dinspre apus, destul de îndepărtată de gară, iar de acolo, cînd asfințitul e senin și limpede, încă poți zări cum se netezește Cîmpia, astfel că și orașul se vede a fi tot de marginea asta a întinderii ei, ca și satul părinților. Doar că de aici pînă la slujbă ajungeam în anii din urmă pe un drum mai scurt, care nu mă mai ducea prin centru, nu mai străbăteam decît arareori, și atunci cu totul întîmplător, porțiunea dintre Operă și Catedrală ; în schimb, de fiecare dată treceam peste cel mai nou pod, un pod zdravăn de oțel și beton armat, atît de nou că ar fi cu neputință să sufere vreodată o cît de mică învechire, să capete vreo urmă a timpului ce trece, de nu s-ar întîmpla ca, în amintirea celor mai în vîrstă, podul ăsta să fie exact pe locul unui alt pod, unul foarte vechi, atît de vechi încît unii spun că fusese întotdeauna de lemn, trăgîndu-se dinaintea științei de a se construi poduri din piatră, iar un document vechi dar publicat într-un anuar al urbei abia la începutul veacului trecut consemna că tot în același loc se afla pe atunci, pe vremea cînd fusese scris documentul, pod de zidărie de curînd terminat, după unul de lemn, care însă și în acea vreme, după cum stă scris, nu era cunoscut decît din auzite.

Așa se face că și azi unii dintre locuitorii de prin acea parte a orașului susțin că pînă aproape de zilele noului pod încă s-ar mai fi auzit scîrțîind grinzile celui vechi, de lemn, mai ales primăvara în diminețile și serile cînd coboară vîntul de-a lungul apei și dezmorțește lăstărișul de pe maluri.

Acu, în anul ultim, treceam podul a doua zi după solstițiu spre seară, cînd înserarea căzu foarte devreme, poate mi se părea doar, mai devreme decît ieri, și parcă dintr-o dată, așa se întîmplă la bătrînețe, zilele se fac tot mai scurte către sfîrșit, pînă lumina nu va mai prididi să ți le umple și-atunci, în urmă de tot, ochii îți prind niște rădăcini de umbre care, ca și răsuflarea, cică ar duhni a întuneric, iar puțina lumină ce-ți mai e dată scapă de miroazna asta numai refugiindu-se printre peticele iernatice ale șubei custodelui de la Bibliotecă — întotdeauna și pretutindeni aceeași șubă — în lumea dinăuntru, ferită de ierni și de desprimăvărări pripite, dar dincolo de acea lume nu mai este nimic, cu tot mirosul de viață ce se primenește necontenit prin puțina lumină fugară, căci abia de acolo începe întinderea goală, sidefie și nemișcată a Cîmpiei.

În apropiere de pod toate lămpile iluminatului public din preajmă se revărsară, deodată, năvalnic. Atunci cînd ești la talpa zilei și percepi înfiriparea din nimic a înserării prăvălirea acestei avalanșe artificiale, cu materialitatea ei nenaturală ți se pare mai totdeauna de o agresivitate greu de suportat, provocîndu-ți o grețoasă buimăceală și o tresărire încordată, aproape dureroasă în adîncurile ochilor.

Acum, mai mult decît oricînd, fiindcă pricepeam căderea grăbită și neliniștitoare a nopții, era de așteptat ca neplăcerea pricinuită de lumina becurilor să fie și mai mare, un țipăt înfipt în muțenia din fundul privirilor.

Dar nu avea să se-ntîmple așa. Primii, așadar, lumina căzută ca pe o ușurare firească peste care urmau să se aștearnă întîmplările.

Deci, în seara de ieri, pe cînd treceam cu gîndurile mele podul ăsta nou, numai ce văd venind într-o năvală perechi-perechi, copii cu bătrîni, bunicii ținîndu-i de mînuțe pe nepoței, dar de fapt cei mici, nerăbdători, îi purtau grăbiți pe ceilalți peste pod și tîrîrea asta le marca tuturor chipurile, căci dacă te uitai cu atenție vedeai cum statura bătrînilor capătă proporțiile ciudate și paradoxale ale vîrstei de copil, iar pe fețele răcite de îmbătrînire dar mărite nefiresc, copleșite, se întipărea o resemnare neliniștită, în vreme ce pe chipurile pruncilor, micite parcă de seriozitatea răspunderii pentru tîrîtoarea bătrînețe pe care o zoreau peste pod, picurase ceva din ceara deja aprinsă a zilei la apus. „Așa se obișnuiesc oamenii și așa ne învățăm cu toții de cînd lumea să trecem și să descoperim că totul, pînă la marginile vremii, este demult sădit în noi” mi-am spus, de fapt iată, bunicul ăsta ce face altceva decît să-și plimbe nepoțelul ca să-l amăgească în timp ce părinții, acum, seara, împodobesc pomul. Prima tresărire am avut-o abia după ce am zis lucrurilor pe nume uite că iarăși se întîmplă altceva decît amăgeala unei plimbări pînă cînd Moș Crăciun să aibă vreme să împodobească pomul, de aceea perechile trec pe ambele părți ale podului, și într-un sens și în celălalt, și aproape numai astfel de trecători se nimereau a doua zi după solstițiu, căci alții, obișnuiții trecători ai celorlalte zile se răriseră într-atît, încît am luat aminte că perechile, toate, sînt la fel, iar cei care trec pe partea cealaltă și se duc încolo, îndată se reîntorc încoace, pe partea asta, și cînd, din curiozitate, m-am oprit la mijlocul podului, între cele două sensuri de trecere, cum am prins cîteva momente de liniște totală a circulației rutiere, am putut vedea, că, de la egală distanță de cele două treceri, în aceeași clipă, tot deodată, chiar aceeași pereche e și de o parte și de aialaltă a podului, doar că vine și trece spre maluri potrivnice.

„Cum pot să fie aceiași și în același timp și de-o parte și de cealaltă ?”

„Nu se putea — mi-am zis iarăși — ca mîna fiecărui bunic să nu fi fost luată de neastîmpărul zglobiu al cîte unui copil, dintr-acei mulți și nesfîrșiți, din neamul lui Matela”, și m-am utitat cu băgare de seamă să le descopăr în minutele libere crengile veștede și prăfuite și să adulmec mirosul de piștavină de bou de pe drumul văratic și uscat pe care-l străbătuseră ca să ajungă aici, în aerul rece de deasupra apei întunecate. Și așa era : copiii mergeau spre maluri, purtîndu-i de mînă și obligîndu-i să treacă de astă dată pe cei care li se îndatoraseră, ca bunici, în seara tîrzie a zilei a doua ce-a urmat după venirea iernii, în vreme ce pe la casele vremelnic părăsite și la care toată lumea știa că aveau să se reîntoarcă peste curînd cu toții, bătînd ca din întîmplare cu crenguța uscată și prăfuită pe la uși și în cerceveaua ferestrelor, părinții în grabă pregăteau pomul cel verde și luminos îmbunîndu-i țepoșenia acelor sclipitoare și împodobindu-l blînd cu nepieritoare măciulii de viață.

Dinspre celălalt capăt al podului, după limpezirea surprizei cu tramvaiul apărut din ceața gălbuie, Maria îmi face semn că m-a recunoscut și se-ndreaptă strecurîndu-se în liniște printre trecătorii perechi. E singură, pesemne că n-a schimbat o vorbă de multă vreme cu cineva și, abia ajunsă, îmi povestește cum, după ce va cădea ascensorul ea se va pierde cu firea de durere și de mîhnire și va izbucni în vorbe grele împotriva femeii de la lift și împotriva autorităților universitare și că, din pricina asta, drept pedeapsă, nu va mai fi admisă la studii și, prin urmare, va pribegi, îmi spune Maria după cîțiva pași spre mijlocul podului, în vreme ce mititeii împotmolindu-se în neîncrederea bunicilor, ce dăduseră în mintea copiilor, băteau aerul cu acele crengi trecute, nerăbdători și presimțind verdeața pomului, și Maria în ăst timp mă lămurește în puține vorbe cum s-a întîmplat de nu s-a putut mărita pînă acum.

„Sîntem pe pod, încerc eu s-o mîngîi, și, îmi vine în gînd, poate tu nu știi că în ținuturile deluroase mai spre miazănoapte, dincolo de munți, sătenii își acoperă podurile de peste rîuri, și podurile sînt acolo niște case cu țiglă ori șindrilă, niște case ale apelor, iar în duminicile ploioase sau prea secetoase în casa podului peste rîu ei își fac hora. Și cică podurile astea sînt ferite de trăsnete”.

Maria m-a ascultat cu mai multă atenție decît mă așteptam și decît s-ar fi cuvenit, și din locul unde ne aflam a îndreptat discuția într-un chip surprinzător. Deci mi-a spus :

„Pe un pod dintr-acelea, odată cu primăvara, mă gîndesc că o să fie și nunta mea”. Așadar ea știa și povestea și că va purcede spre ținuturile deluroase îngenuncheate la poala dinspre miazănoapte a munților. Măcar că mă temeam, totuși mi-aș fi dorit ca Maria să mă îndemne s-o urmez. Dar nu s-a întîmplat asta. Iar cînd nădejdea mea temătoare a pierit cu totul, am putut vedea că trecătorii-perechi se împuținaseră și începuseră a coborî pe potecile vechi, uitate de pe vremea podului dintîi, ce însoțeau de-atunci malurile. M-am apropiat de parapetul podului și am desprins din agenda de buzunar toate filele zilelor ce trecuseră; am dat drumul mănunchiului de hîrtii în golul de deasupra rîului, iar gura de întuneric de sub pod le-a sorbit înainte să le văd cum ajung la fața neagră a apei.

De-o parte și de alta, pe țărmuri, pe sub bolta de beton șerpuiau continuîndu-se pînă-n zilele noului pod, două cărărui dintre cele ce însoțeau malurile în susul și-n josul apei. „Vino să vezi”, mă cheamă Maria și începe să coboare spre una din potecile ce se scufundă sub pod. Iată, nu mi-a spus „vino să mă urmezi”, dar m-a chemat totuși. Trecînd pe sub pod în susul apei, am ajuns într-un luminiș care se deschide acolo unde parcul cu arbuștii și copacii săi se îndesește ca un crîng de voia lui pe malul apei, nu departe de Orășelul din fiecare an al Copiilor, așa că, prea bine putea să-mi pară că ajunsesem chiar într-acel loc al bucuriei celor mici, pornita în acest an mai devreme ca alte dăți, la două zile, numai, după solstițiu. Un mare pom, un brad, se strălumina și o boare verzuie îi alcătuia împodobirea. Dintre perechile acelea de trecători doar cîteva ajunseseră să se apropie de brad, iar cea care era chiar sub pom îmi părea cunoscută și neasemănătoare celorlalte, căci Tosu însuși ședea tolănit, ca vara, cu spatele rezemat de tulpină, iar Iosif, prietenul meu din copilărie, se vede că izbutise să-l treacă podul și acum îl ținea în locul luminat de boarea pomului mîngîindu-l lin în creștetul capului în vreme ce vulpile roșii rîvneau cu răutate să bată malurile nisipoase mai la stînga, iar vidra cea neadormită scormonea căutînd rădăcina. „Oare o fi înțeles cum arată mila în sufletul omului” o întreb pe Maria și-l privim pe Tosu.

Nu e greu de bănuit că jivinele astea n-aveau ce să caute aici și rostul lor nu fusese altul decît să răpună netihna perechii aceleia, atît de cunoscută mie — chinul lui Tosu — și să-i dea lui Iosif pacea șederii și a pazei. Nici Iosif nu se mai înfățișa ca un copil, era om în floarea vîrstei, numai că la el, în amintirea mea, vîrsta e floarea netrecătoare și nescăzută a iernii și a nopții, și se înțelege că izbuti de-l priponise pe Tosu la poalele pomului.

N-am putut să schimb nici o vorbă cu ei, ba încă și de Maria începu a mă despărți o muțenie albă.

Atunci am avut impresia că începe una dintr-acele ploi cu picături foarte bombate, care oricînd, în orice anotimp, stă să se preschimbe în grăunțe de gheață și să cadă năpăstuind pămîntul și veștejindu-i, pentru o vreme, dărnicia.

Grăunțele cădeau și acum prin preajmă, și îmi loveau, însă cu blîndețe, fața, ca și pămîntul, și se lăsau mătăsos asupra veșmintelor și a ierbii brumate, iernatice. Erau deci boabe de grîu bun, ales, și parcă se cerneau strecurîndu-se de sus printre crengile pomului, căci de prea aproape păreau să vină.

„Nimeni nu va putea face stricare, nici în anul de vine, la piciorul podului, așa că te poți întoarce liniștit acasă, și să știi că Tosu a isprăvit de citit în sufletul lui patimile cele grele ale neamului nostru. De-aia stă el așa de liniștit acuma”. Moș Milan, zicîndu-mi astea, mă prinse, venit fără veste, de brațul drept, puțin mai sus de cot, cu mîna lui mare, mirosind încă a aluatul pîinii, în vreme ce căușul palmei mîinii libere și-l scoase din nou plin de boabe din sacul ce-i venea spre poală ca un larg sîn al cămășii curate, de in, pe dedesubtul șubei descheiate și reavene și sta să le arunce și pe astea peste pămînt, de la țărmuri începînd. Moș Milan, deci, semăna, încă semăna, în credința că piciorul podului la trecătoarea apelor nu va fi răzbit de vulpile roșii nici anul acesta. Și glasuri de copii ca niște clinchete treceau iar pe deasupra bolții înveselite spre primăvară.

Mă putui refugia pe drumul întoarcerii prin grota întunericului vremelnic al celor trei poduri și încă pe sub podul dintotdeauna arcuit al palmei lui Moș Milan semănătorul și ieșii devale la o scurtă aruncătură de ochi de ferestrele Bibliotecii, iar Maria, în loc să mă urmeze, pricepui că avea să pregete îndelung cu privirea îngenuncheată la poalele pomului ; la ieșirea mea, pe cer trei plăpînde dîre strălucitoare, ca niște încetinite stele deodată desprinse din locul vieții lor cerești, lunecau spre ferestrele largi, încă înnegrite de oglindirea nopții, ale Bibliotecii, năzuind să se furișeze în lumea dinăuntru.

Salopeta de gală

Poezia lui Dorin Sălăjan din **Ceremonia de trecere,** (Albatros, 1985) se situează pe o zonă de frontieră între tradiție și modernitate, atît din perspectiva viziunii cît și din aceea a strategiilor scrisului. „Eticismul” funciar devine aici o problemă pusă în discuție, poetul recapitulează elemente ale unei mitologii rurale, străvechi, pentru a le reașeza într-o altă coerență, aceea a omului modern. Spectacolul acestei contorsionări de sensuri și simboluri atinge adeseori cote foarte înalte : „O zeamă de clopot aiurit îmi țiuie / Și-acum în urechi mielul plăpînd strivit / Între buze — **illo tempore** / Creanga de mirt în gușa de privighetoare / Ceapa și usturoiul perpelindu-se la rădăcina / Bradului”. Pentru că poetul simte orașul ca un spațiu al înstrăinării, soluția pe care o propune este întoarcerea la natură.. Salvarea vine din poezie, din rearmonizarea cu pulsațiile universului. Diversele straturi ale existenței cotidiene sînt sondate de poet pentru a recupera din acestea insulele de puritate, fragmentele de inefabil, emanațiile de metafizic. Avalanșa de imagini poetice puternice antrenează, însă, și versuri scăpate de sub controlul poetului și impregnate de un anume teribilism („Ridic aici problema privighetorilor / La mai puțină modă decît multe altele / Din rațiunea nu tocmai simplificatoare / Că ele nu au un consul sau un atașat cultural”), care vine din exces.

Ceremonia de trecere este un volum dens, imageria lui Dorin Sălăjan fiind de bună calitate (cu rare excepții tributare, cum am mai spus, excesului, dorinței de a nu lăsa nimic nespus), el scrie cu frenezia omului pus să lase mărturie, o mărturie care poate salva dacă este **adevărată.** Obsesia acestei veridicități, a datoriei civice a poetului de a cînta lumea măresc miza demersului liric din acest volum și dau un accent de „încrîncenare” tonului asumat de Dorin Sălăjan, poet „aflat în lucrare”, pe șantier adică, dar în salopetă de gală.

Ioan T. MORAR

MICROANTOLOGIA POEȚILOR CONTEMPORANI

Octavian Doclin

DINSPRE EMINESCU

Amurg de secol douăzeci,
modernul secol între veacuri,
ca ochii mei ce nu mai văd
luna pe lacuri

Lumini de secol și-n culoare,
culori ce-n munți de sare pier,
ca ochii mei ce nu mai văd
stelele-n cer.

Se-aud mai des, se-aud mai rar
secundele chemîndu-și anul,
ca ochii mei ce nu mai văd
rîul-ramul.

Citesc tăblița palmei stîngi
cînd semnele dispar să spună,
ca ochii mei prin care văd,
Noapte bună.

CEASUL DE APĂ

Am ieșit în grădină.
Tocmai înflorise cireșul.
Mirosea grădina ca o lună arată.
Voi coborî pe-o catedrală în pămînt
Atunci să ascultați : un ceas de apă
va suna blînd.

DORINȚA
(o melancolie în octombrie)

Hai, du-mă la Dunăre, teamă nu-ți fie
de toamna căzută între noi doi,
ascultă cum apele dintre cuvinte
spală cămașa cuvintelor noi.

Hai, du-mă la Dunăre, teamă nu-ți fie
de singurătatea noastră de prunci,
ascultă cum malurile dintre cuvinte
ne-afundă-n nisipuri pîn' la genunchi.

Hai, du-mă la Dunăre, teamă nu-ți fie
de steaua ce arde noaptea în grîu,
ascultă cum fluxul dintre cuvinte
ne-afundă-n nisipuri pînă la brîu.

Hai, du-mă la Dunăre, teamă nu-ți fie
de cîte-ai putea într-un cerc să îmi numeri,
ascultă cum cuvîntul dintre cuvinte
ne-afundă-n nisipuri pînă la umeri.

Hai, du-mă la Dunăre, teamă nu-ți fie
de tot ce-n pupile-ar putea să se-ntîmple,
ascultă cum liniștea dintre cuvinte
ne-afundă-n nisipuri pînă la tîmple.

Hai, du-mă la Dunăre, teamă nu-ți fie
de-această clepsidră răsturnată pe noi,
ne vom pierde încet printre alte cuvinte
îmbrăcați în cămașa cuvintelor noi

Hai, du-mă la Dunăre, teamă nu-ți fie
de apa ce murmură blînd în urechi
cînd te vei pierde singură printre-atîtea cuvinte
și frig îmi va fi să te caut cu cuvintele vechi

MUNTELE ȘI ILUZIA

De ce ne-am putea aminti mai întîi
dacă nu de Muntele-n taină,
în vîrful lui, la pîndă, răsare Iluzia
ca floarea de stîncă,
acolo e singura mîngîiere în care te poți odihni
fără să știi că nu-ntotdeauna
fruntea îngăduie cununa-n triumf,
dar să ne mai amintim și de raza luminînd Muntele Albastru
căci despre ce am putea vorbi mai întîi
și despre ce am putea vorbi dacă nu de Iluzie,
de această pleoapă a bucuriei
ce nu se vestește.

LUI GEORGE SURU

Am rămas tînăr în memoria ochiului său albastru
a rămas veșnic în memoria inimei mele gînditoare
ne visează sînt sigur poetul
în timp ce noi plimbăreți adesea
prin cimitirele vesele ale timpului
ne adîncim tot mai mult
în colocvii interminabile și violente
despre poezie, viață și dragoste
și nesăbuiți îi refuzăm pentru prima dată
opinia

DESPRE O SIMPLĂ REVELAȚIE

Să te sprijini pe un gînd fisurat
cum un nor pe propria sa grindină
să te îmbraci în zalele rigorii
și în șoaptă să scrii despre dorul
de dinaintea dorului
despre cum mîngîind o marmoră neagră
descoperi dintr-o dată sensul ascuns
al unui vis colorat

SFÎRȘIT DE POEM

... chiar dacă dovezile nu sunt dovada gesturilor
calde ca sîngele mielului
chiar dacă mierea arde numai
cu flacără de culoarea ruginii
chiar dacă mai ai acest drept de a privi în oglindă
să înțelegi cum îmbătrînind
rostești cuvinte.

viața asociației

● Forumul județean al pionierilor l-a avut ca invitat, în Tabăra pentru pionieri și școlari de la Chevereșul Mare, pe poetul **Anghel Dumbrăveanu.** Cu acest prilej a fost lansat volumul **Iarna imperială,** apărut de curînd la Editura Minerva în prestigioasa colecție Biblioteca pentru toți, poetul purtînd un viu dialog cu elevii și cadrele didactice participante la Forum. Despre poezia lui Anghel Dumbrăveanu a vorbit tînărul critic literar **Corneliu Bogdan.**

● La Librăria „Gheorghe Lazăr” din municipiul Deva a avut loc lansarea volumului de versuri **Somnul în munte** de Ioan Evu, apărut la Editura Facla. Prezentarea volumului a fost făcută de criticul și poetul **Eugen Dorcescu,** redactor șef al editurii.

● **Titus Crișciu, Nicolae Danciu Petniceanu, Titus Suciu** și **Damian Ureche** au citit din creațiile lor în cadrul unei șezători literare desfășurate la Căminul cultural din comuna Petnic, județul Caraș-Severin.

M.O.

limba română

Încă un diminutiv...

Am luat în discuție și altcîndva, din perspectiva acestei rubrici, diferite probleme referitoare la diminutivele românești, care depun încă o mărturie, dintre cele mai prețioase și mai convingătoare, despre infinitele posibilități și disponibilități de înmlădiere expresivă ale limbii noastre. De-a lungul celor aproape zece ani de cînd ființează rubrica — sub denumirile : **Sadoveniana, Limbă și stil, Limba română** — am scris despre diminutive, cu referire specială la valorificarea lor artistică în operele literare, următoarele articole : **Dumbrava minunată, Miniatură, Însurățel, Nevăstuica** (1977, nr. 23, 49, 50, 51) ; **Lizuca** (1978, nr. 22) ; **Mărțișor** (1979, nr. 10) ; **Pescărușul, Mușețel** (1980, nr. 16, 39) ; **Mior** (1981, nr. 26) ; **Depărtișor, Diminutive răzlețe, Diminutive, Măriuțe** (1982, nr. 7, 33, 41, 43) ; **Ungheț, Brotăcel** (1985, nr. 12, 40). În alte cîteva rînduri am luat în considerare diminutivele „mascate”, care **nu** mai sînt simțite ca atare de vorbitorii români, de pildă **Mănunchi** (1978, nr. 40) și **Mușchi** (1985, nr. 48), ambele moștenite, însă, din formații diminutivale latinești (**manuculus** „mînuță”, respectiv **musculus** „șoricel”). Am acordat, de asemenea, atenție unor interesante neologisme latino-romanice, inanalizabile la nivelul românei, dar analizabile la nivelul latinei sau al francezei, unde ele se dovedesc tot atîtea derivate diminutivale : **Nucleu** (1982, nr. 23) ; **Dantelă, Creion, Corolă** (1985, nr. 16, 42, 44) ; **Alveolă** (1986, nr. 8).

De curînd, străbătînd cartea lui Dumitru Popescu **Vitralii incolore** (Editura Eminescu, 1985), am reținut, cu un interes care nu este numai al... „specialistului”, următorul crîmpei : „Mi-am pierdut antrenul, mi-a secat debitul, nu mai sînt **în** stare să fac o ironie, să debitez **o răutățică**” (p. 327). Ultimul **cuvînt** din text, subliniat de mine, este, de bună seama, un diminutiv, extras din substantivul **răutate** cu foarte productivul sufix diminutival **-ică,** întocmai ca **bucățică** (din **bucată), fasolică** (din **fasole), fripturică** (din **friptură), lopățică** (din **lopată), lumînărică** (din **lumînare), maimuțică** (din **maimuță), nevăstică** (din **nevastă), păsărică** (din **pasăre), plăcintică** (din **plăcintă), scrisorică** (din **scrisoare**) etc., etc. Cu bună intenție am lăsat să curgă atîtea exemple, tocmai ca să se vadă cît mai clar că formarea de diminutive cu ajutorul sufixului feminin **-ică** este un procedeu extrem de viu în sistemul derivativ al limbii noastre. Atît de viu și de activ, încît atinge și neologismele, de pildă **jachețică,** derivat din **jachetă** (fr. **jaquette**). Trebuie să mai adaug că același **sufix** derivă diminutive alintătoare în limbajul familial : **bunică** (din **bună), cumnățică** (din **cumnată), mămică** (din **mamă), nepoțică** (din **nepoată), tățică** (din **tață**) etc.

Revin, acum, de unde am pornit, adică la **răutățică.** Zadarnic ne-am strădui să aflăm cuvîntul în dicționarele noastre, căci ele nu îl înregistrează. Nici nu ar fi avut cum, deoarece este foarte probabil că acest diminutiv a fost întruchipat de Dumitru Popescu, iar cartea unde el se ivește a apărut abia anul trecut. Putem risca așadar afirmația că **răutățică,** cu sensul „răutate... mică”, este o creație a prozatorului, realizată „în spiritul” derivării românești. Tocmai de aceea derivatul, chiar dacă uimește la prima vedere, nu este cîtuși de puțin „strident”, ba dimpotrivă, mie, cel puțin, mi se pare binevenit, luminînd și nuanțînd contextul („..o mică ironie, o răutățică”).

G. I. TOHĂNEANU

teatru

Riscul și avantajele lecturii

Fiecărei limite îi corespunde o absență. Cînd scrie piese cu personaje atestate de istoria filosofiei, **Dumitru Solomon** devine un dramaturg actual protejat de figura de prim-plan, a autorului de teatru cu vaste lecturi în domeniul istoriei filosofiei. Înaintea lui „Socrate“, ca și înaintea lui „Platon“, ca și înainte de „Diogene cîinele“ scriitorul simte nevoia prefeței de autor, a unui text în care ideile pure, ideile în sine, întrebările fundamentale, remanente, să fie clar formulate. Veacurile filosofării, respectul legii fiecărui maestru, jertfa intelectuală a personalităților reînviate scenic nu cunosc dedublarea. Nu atît timp cît sînt motivul impulsului dramaturgic. Odată identificat motivul, din prima, sau din primele replici, despărțirea Teatrului de Filosofie e pronunțată răspicat (într-o Piață, într-un Palat, la un Banchet atenian cu lume bună, din înalta societate). Ca introducere la Arhimede e suficientă formularea Principiului, pe care „toate personajele piesei“ îl cîntă în cor (prolog mai puțin observat de regizori, pînă în momentul de față) „Scene din viața unui bădăran“, „Elogiul nebuniei“, „Între etaje“, „Noțiunea de fericire“ (ca și piesele denumite schițe dramatice, volumul de teatru cu oameni și animale publicat la „Cartea Românească“ ori textele f. f. scurte, pilule răspîndite prin diverse almanahuri) au parte de o mai puțin explicită preocupare auctorială pentru modul în care le receptează publicul. Dumitru Solomon știe că scrie drame cu eroi de dicționar. Orice autor care-și imaginează cultura și afectul civilizației în continuitate se face în cele din urmă vinovat de conspect al ideilor, dacă nu pure, dacă nu în sine, atunci pasionate să-și atribuie un sens de durată. Dumitru Solomon nu este un apologet al lui Socrate, Platon, Diogene sau Arhimede. Dramaturgul redimensionează destine, flagelează biografii simbolice, trădează lectura în favoarea teatralității. Personajele lui exemplare sînt mituri cercetate din unghi ascuțit. Pe un nod de țesătură (dramaturgică) ce amintește: „punctul fix“ mazilian, plecările în necunoscut (cu un tren albastru) ale eroilor lui D. R. Popescu (decan de stare dramatică al plecărilor în mit și în necunoscut), tragica rămînere în ev mediu tîrziu, a „subiectivilor“ vizați de Romulus Guga. Excedentul, așa-zicînd, comercial, al monedei puse în circulație de Solomon crește, pe măsură ce raporturile cu piața teatrală se dovedesc, dacă nu falimentare, atunci de domeniul interselor mici și mijlocii. Premierele absolute ale pieselor sale citate — cap de linie — au avut loc (cu, firește, excepții). Piesele sînt comentate, adnotate, amintite în articolele bilanțiere. Cu toate acestea, Dumitru Solomon rămîne un dramaturg demn de interes, pentru scenă și pentru critica de teatru. Înăuntrul dramaturgiei sale se intersectează, mai puțin evident, poate, decît la alți creatori de spațiu teatral, bizarerii strict contemporane, cu daimonii adevărului unic. Dumitru Solomon nu pronunță sentințe, chiar dacă, urmărind un fir biografic, judecățile de care se ancorează par să ne conducă într-acolo. Solomon știe cît valorează un eșec de intelect și ce victime face succesul: planul lecturii nu-l închide pe dramaturg în labirintul credințelor personajelor sale. Un amator de „personalism energetic“ ar putea spune că nicăieri, în dramaturgia română actuală, nu și-a citit omul paradoxal mai nuanțat expuse speculațiile și complexele Opțiunea — ca idee pură, soluție și posibilitate concretă — încleștează viața și moartea filosofilor lui Solomon. Punctele fierbinți ale pieselor nu sînt oglinzi ale nevinovăției. În profundul lacurilor de argir se reflectă o perspectivă neașteptată, circular stratificată, precum în lucrările lui Escher.

Scufița Roșie Culoarea groenlandiului, tradiția antichitatea, ca și evenimente de ultimă oră îl pot pune în priză pe Dumitru Solomon. Parodia „Între etaje“ servește, la o adică, drept argument: autorul a creat o variantă, diferită de textul în uz, pentru o trupă de tineri, sensibilizată de tensiunile propunerii auctoriale. Mobilitatea dramaturgului, înăuntrul invenției sale, este cîrmuită de larii teatrali.

Dumitru Solomon nu se ascunde destul de priceput în spatele unui autor citit, și care a și scris exegeza personajelor filosofiei. Teatrul său demonstrează avantajele mizei culturale ale dialogului de teatru, rareori risipit în luminișul replicilor de scurtă respirație. Dar Solomon este un dramaturg de cursă lungă, olimpică. Prin Solomon, ca și prin D.R. Popescu, ca și prin Guga, ne adresăm lumii. Acești autori riscă să fie pretutindeni citiți ca autori citiți. „M-am lipsit de multe bucurii“, spune Socrate, cel care vine dinlăuntrul literaturii lui Dumitru Solomon „Răspunsurile filosofilor trebuie luate în considerație doar cu titlu de inventar“, ne asigură Sever, al lui Solomon. Între aceste borne, adîncite, se petrece „potolită și energică“, (Lucian Raicu) ecuația unei dramaturgii de expresă actualitate, cu filosofi care au fost într-adevăr, pe canavaua vremilor, niște bine conturate semne de întrebare. O valență puțin aplaudată la Dumitru Solomon e aceea că știe să-și aleagă obsesiile. Cu inocență și cumpănire de dramaturg autentic.

Antoaneta C. IORDACHE

Pe marginea unei expoziții

Expoziția din holul Universității, prezentată de sculptorul (fiindcă ne aflăm, fără îndoială, în fața unui artist, care, în viața de toate zilele, are o altă profesiune) Panait Badiu este demnă de interes și apreciere.

Plastica e mică, desigur, dar semnificațiile sale sînt multiple, îndeobște de esență umanistă. Sînt valorificate cu o siguranță deplină a ochiului, a gestului și a gustului, motivele general omenești, eterne (dragoste, maternitate, prietenie, comuniune sufletească etc.) într-o viziune familiară celui ce frecventează arta modernă (cu ecouri, filtrate însă, din Brâncuși, uneori Barlach și, mai puțin, Max Bill). Materialul însă — lemnul — este al nostru din moși-strămoși și artistul îi cunoaște, pentru că le simte și le iubește, toate tainele. Preferate sînt esențele tari — nucul, ulmul, paltinul, stejarul, cîteodată palisandrul — și abanosul — oferind prin stăruitoare polisare efecte prodigioase.

Monumentalitatea latentă, virtuală, din unele lucrări n-are nevoie decît de dimensiunile de rigoare pentru a-și descătușa forța expresivă; două dintre proiecte vor prinde, de altfel, în curînd, viață, la Universitățile din Brașov și Galați. În același timp, se impun și valorile miniaturalului, uneori asociate cu un tandru umor de bună calitate.

Panait Badiu — inspector general în Ministerul Educației și Învățămîntului — se dovedește, în această expoziție itinerantă, o conștiință artistică harnică și lucidă.

Deliu PETROIU

plastică

„Lecția despre cub“ de Petru Jecza

„Se ia o bucată de piatră, / se ciopleşte cu o daltă de sînge, / se lustruieşte cu ochiul lui Homer, / se răzuieşte cu raze / pînă cînd cubul iese perfect. / După aceea se sărută de nenumărate ori cubul cu gura ta, cu gura altora, / și mai ales cu gura infantei. / După aceea se ia un ciocan / și brusc se fărîmă un colț de-al cubului. / Toți, dar absolut toți zice-vor / — Ce cub perfect ar fi fost acesta / de n-ar fi avut un colț“. Dacă am privilegia un trouvaille manierist și laconic, mai mult chiar decît theoria, jocul secund al contemplării, cu „investiții“ și „extrageri“ de sens, am așeza pe frontispiciul acestui atelier de artă „Lecția despre cub“ a lui Nichita Stănescu. În loc de orice exegeze. Căci cu puține amendamente, poemul țintește fulgurant povestea atelierului lui Jecza din ultimii lui zece ani. Cu cîteva amendamente de-l vom citi literalmente. Așadar: Se ia o bucată de **bronz** / se ciopleşte cu o **daltă de aer** / se lustruiește cu ochiul lui Pytagora, /…/ După aceea se ia o **idee** / și **calm** se fărîmă un colț de-al cubului.. Cu ochiul lui Pytagora Într-un scenariu imaginar, la Metapont ori la Crotona, în urmă cu două milenii și jumătate, sculptorul nostru ar fi fost ostracizat pentru îndrăzneala și sacrilegiul de a fi deconspirat avatarurile spirituale ale **cubului**. Ar fi împărtășit destinul unui Hipassos, cel ce trădase secretul construcției icosaedrului, spre a-și recîștiga — se spune — avutul pierdut în nu se știe ce împrejurări. Asemeni pitagoreicilor ce juraseră pe autoritatea sfîntului Tetraktys, Petru Jecza jură pe expresia sa spațială: Cubul, atunci cînd, invitat la — de-acum o respectabilă Bienală, — **Dantesca de la Ravenna** (orașul exilului dantesc), își figura în primul său „cub“ Infernul. Siluete în încercarea de a irumpe din miezul unui cub cu falii ample, deschideri lăsînd să se citească nucleul teros și infernal. Deloc întîmplător, acest „minimalism“ mlădiat de o meditație poetică se năștea în proximitatea „Divinei Comedii“, cel mai geometrizat topos al poiesisului european. Dar cubul apăruse atunci (era în 1979) ca incarnarea fermă, dogmatică a ceea ce fusese în atelierul său, pînă atunci, un sentiment al formei, ubicuu, un presentiment. Și asta chiar cînd sculptorul configura **elanuri** într-o morfologie cu ecou romantic, **sintetică**, și totuși flamboaiantă.

Mai înainte de a fi fost „cubul“, cu avatarurile lui, multe la număr, în atelierul său a fost **cubismul**. Din anii de discipolat tîrziu, o anatomie feminină, steatopigă opulentă, descrisă în piatră de volute ample, se inscria la propriu în spațiul unui cub. Era acolo un efort și un supliciu al figurii de a se așeza în formă. Spre a ajunge însă aici, la un radicalism de stil sau de opțiune, în fond, morală natura artistului a creditat de la început acel „esprit de géométrie“, și în numele acestui fapt, el **nu și-a îngăduit mai niciodată să ardă** grăbit etapele unui parcurs. Altminteri, cubul ar fi fost în sieși suficiența lui un risc imens, o inhibiție. Exact, perfect, și tocmai prin aceasta — steril, exsangu.

Creditul acordat rigorii măsoară, însă, la Petru Jecza, toate etapele în devenirea sa ca sculptor. Fără rabat. A fost, de aceea, mai întîi, un **acusmatic**, căci spre a ajunge un „geometru“, un „mathematikoi“, el s-a supus **normei tăcerii**. Și ascultării, spre a fi apoi (nu vom ști cînd) **aidemonés**. Spre a sta, adică, pe treapta în care „cuviința“ și „sfiala“ își dăruiesc un propriu corn al abundenței. Emoția a fost, în atelierul lui Petru Jecza, o facultate invariabil „corectată“ de reguli și austerități. Părăsind orbitele discipolatului de institut, cu inerții și întrebări, sculptorul va avea șansa de a priza un alt model — îndepărtat, și deci aproape — ce tocmai se recupera: Brâncuși, ce își găsea, (prin al său „cocoș“), sus, pe Acropole — prin sunetul străvechi cicladic — o adîncă rimă la Hellada. Nu în orbita lui Brâncuși va fi intrat artistul nostru (prin anii '70), ci în adierea exemplară a unui mod de a gîndi **forma**, **materia**, **claritatea**. Și dacă oul, „Început al lumii“, marele cord, pulsa în opera întreagă a „Sfîntului din Montparnasse“ — în „zboruri“ clare, în „măiestre“ în stolul vertical de păsări și ovoide al Coloanei de la Tîrgu Jiu, Jecza observă că Brâncuși, înainte de a face oul, sculptase cubul, în seria de „săruturi“, iar în el chiar Eros-ul, uniunea de contrarii, monada vie — ADAMEVA. Aș crede că Petru Jecza reia această formă din punctul în care cubul lui Brâncuși epuizat într-o idee, într-un „cîmp“, e părăsit de acesta pentru dogma cosmogonică, aceea a oului de aur.

Deși pîndit de amenințarea asculpturalității formei, de însăși raționalitatea ei, Jecza explorează rostirea astfel „neterminată“ a lui Brâncuși, simțind latența. Eseul amplu (și reușita!) e o gîndire aservită austerității însăși și unității „monadei“, cum va fi numit cubul etanș, unul din cele cinci misterioase și perfecte corpuri, capabile să dea seama, pentru pitagoreici, despre **cosmos**, deci despre ordine. Cu o ascendentă (modernă, de această dată), între care ar figura un **Malevici** ori Mondrian sau Barnet **Newmann și** David Smith, **cubul** evocă însăși restaurarea inocenței, epura și ieșirea calmă din rumoarea abracadabrantă a stilurilor, restaurare de o cathartică urgență (indiferent de sacrificiu — căci l-am surprins ades pe sculptor melancolizînd în atelier după un gest modelator, în pasta lutului) Pariul său este unul, profund — acela al constrîngerii de sine, al unei aspre încercări de a elibera **cristalul** și geometria (euclidiană) dintr-o superbă inerție, de a pune în „mișcare“ astfel, cea mai imobilă formă; (prin mișcarea sensului, desigur). În „distanța“ pe care cubul (și sfera, ca și piramida) o au față de „ideea de sculptură“, există, însă, în ce-l privește o paradoxală apropiere de aceasta. Sculptura fiind **o celebrare a limitei**, cubul se întrece în a fi forma cea mai pură a limitației însăși. Spre a rămîne doar la el, cubul în sine este astfel metaforă a sculpturalului. Cubul nu e, deci, dincoace de sculptură, ci dincolo: o sublimare a ei. Integritatea austeră și distantă a perfecțiunii e fecundată aici, la Jecza, de idee, de un mit. Un conceptualism atenuat și mlădiat de reverie. Prea euclidianul cub e informat de idei și mituri. „Capacitatea de a crea sau de a trăi miturile — observă R. Caillois — nu pare să fi fost **înlocuită** (s.n.) de aceea de **a da seama despre ele**“ (s.n.) Oricum, secolul nostru și în miezul lui, puțini autori dau seama prin artă despre mituri. Cu atît mai mult cu cît nu reușesc să le trăiască! Mitul fecund nu e cum este în sens comun, arheologic, ci este o genealogie Avem astfel, la Petru Jecza, „o punere în cub a lumii“, o „mise-en-cube“, în care străvechiul gest **modelator** (și „demiurgic“ !) al sculptorului e adumbrit de un gest mai amplu: cel „ziditor“. Monade — „cărămizi“ în edificiul transparent al lumii — mit al zidirii. Un plin al cubului în care cîntă liber golul, o indicație sumară, o „poartă“, un „drum“ sau o corolă, dyade, cupluri, acuplări, „intromisiuni“ sau „agonii“, o punere în libertate a „Unului“ sau o întoarcerea la el prin „Doi“.

Coriolan BABEȚI

excelsior

MURGU CUCU

EROII NOȘTRI

Pecetluit le fie somnul
Cu roua nopților de vară ;
Ei și-au plătit aceste liniști
Cu lacrimi și cu dor de țară
Prea fericit le fie grîul
Din care-și scutură lumini,
De dorul lor tăriei noastre
I se-nfioară rădăcini.
E noapte și-n curînd sărutul
Va prinde iarăși zvon de viață
Impreunîndu-și cu trecutul
Aripa zborului, semeață.

ANA CAIA AVRAM

CÎMP CU MACI...

V-ați dezvelit în soare corolele aprinse —
A lanului undire cu roșu-nviorînd —
Și dorurile zării, cu aripi neînvinse,
Străbat albastre spații parcurse-n pas și-n gînd

Solara energie peste cîmpii vibrează,
Ca plămădirea pîinii să pîrguiască-n spice
Dorința de rodire clipa și-o ține trează,
Ca, întru zămislire, cumpăna să-și ridice

LAURA GHEORGHIU

NEVOIA DE NOI

orologiul ne mistuie pașii
ascunzînd în cîntecul său
speranțe și fragmente de timp

valurile și-au desprins mîinile

se sting luminările lumii
lăsînd pescărușii să lumineze clipa

ultim surîs
pînă la mal

CORINA ANDREIESCU

DORINȚA

suflul cocorilor îl cer
ca pe-o inundație cu soare
dangătul pomilor îl doresc
ca pe-o mistuire în liliac
vreau cîntecul sirenelor
vreau faptele mirajelor
pentru că m-am născut din ele
pentru că topesc seva
din soare
și din violetul liliacului.

aqua-forte

- **Cu tine mă simt mai singur ca oricînd.**
- **Viața. Zile de speranță, despărțite de nopți de somn.**
- **Să nu te crezi prostul satului. Nu e modest.**
- **Ca spuma. Mereu fragilă și mereu deasupra.**
- **Două greșeli conjugate pot genera un mare adevăr.**
- **Teama de hoți a antichității a adus mari servicii arheologiei moderne.**
- **Răii nu sînt consecvenți. De aceea, lumea nu e chiar atît de rea.**
- **Iedera vede în tulpina falnică a stejarului numai neputința de a se tîrî.**
- **Și imponderabilitatea are centrul ei de greutate.**
- **Neputință. Furia campionului de box, incapabil să scrie versuri.**

Valeriu BUTULESCU

echo

Iosif Sava : „Prietenii muzicii”

O existență dăruită cu un entuziasm nepereche Muzicii, fie că este vorba de a prezenta capodopera. de a particulariza efigia unui creator, de a fișa o bibliografie imensă spre a realiza interdisciplinaritatea necesară în dimensionarea cît mai completă a fenomenului estetic — iată doar cîteva direcții prin care personalitatea muzicologului Iosif Sava se detașează impunînd aprecieri și admirație.

Comentator pururi avîntat pe piscurile bucuriei de a dezvălui ineditul sau a readuce în atenție gînduri apte să definească particularul din general, pentru a realiza apoi sinteze revelatoare în înțelegerea esenței și intenționalității actului artistic, Iosif Sava cucerește și convinge. Acela pe care-l așteptăm în fiecare duminică dimineața la obișnuita întîlnire pe calea undelor spre a-i urmări vibrația și voluptatea unei retorici captivante și erudite, reconfirmă aceste atribute pe spațiul celor 341 de pagini ale ultimei sale cărți — „Prietenii muzicii". Descoperim astfel că, regretul risipirii în eter a acelor admirabile lecții despre cum anume trebuie înțeleasă muzica, se compensează în bună măsură tocmai grație acestei lucrări După inițiativa înspre creația contemporană — „Iubiți muzica secolului 20" și „Bucuriile muzicii", Iosif Sava continuă în paralel cu convorbirile-document deja apărute cu violonistul profesor Rădulescu, Arta Florescu, David Ohanezian, să polarizeze interesul celor dornici de a înțelege în profunzime semantica muzicii.

„Prietenii muzicii" ar putea fi abordată și ca un tratat practic de estetică muzicală, ținînd seama de densitatea capitolului prim — „Umanismul Marii muzici", sau „Muzica și categoriile estetice". Pe un ton alert, autorul investighează problematici ca „Tinerețea vîrsta împlinirilor artistice", oprindu-se însă și asupra confesiunilor revelatoare legate de Bach, Debussy, Rimski-Korsakov, Beethoven. Forța condeiului său rezidă și din capacitatea de a alterna problemele dezbătute astfel încît nici o clipă atenția cititorului să nu traverseze suprasolicitări incomode. Un major simț al măsurii îi dictează ponderea excursului făcut în poetica unui Honegger, Cuclin, Manuel Defalla, Fürtwängler.

Un capitol separat este destinat interferențelor pe care le realizează arta sunetelor cu literatura, cu un Goethe, Shakespeare, G. Călinescu, Th. Mann. Parantezele despre Georges Sand, despre pasiunile lui Liszt, prieteniile lui Berlioz, clopotele Cetății Eterne, despre casa în care s-a născut Beethoven ori despre voiajele lui Chopin în Europa, întrețin dimensiunea interioară a spectacolului pe care-l dimensionează cu obiectivitate și pertinență Iosif Sava.

Citatele-motto înscrise în deschiderea cărții, explică foarte exact mobilul demersului întreprins de autor, în numele asertiunii beethoveniene după care „Muzica este scînteia ce aprinde focul în spiritul omenesc", fără a putea totodată eluda mesajul enescian „... Menirea sfîntă a muzicii este să stingă urile, să potolească patimile și să apropie inimile într-o caldă înfrățire ...".

Doru MURGU

serial

VIAȚA MĂRILOR VEDETE : LIV ULLMANN

73.

ÎMI PETREC SERILE la televizor. Nu pot ieși din casă, dacă trebuie să mă scol la cinci dimineața. Publicitatea întrerupe programul o dată la zece minute — cîteodată mai des — și asta mă revoltă, în numele tuturor femeilor de pe mapamond. Căci, din zece în zece minute, femeile sînt invitate să-și schimbe parfumul, să-și dea cu cremă pe mîini, să-și spele părul cu șampoane speciale pe bază de ierburi, să practice gimnastică pentru dezvoltarea bustului, să adopte un machiaj ce le face de nerecunoscut — și toate acestea numai pentru a atrage și/sau a păstra un anumit bărbat ! ● **ÎMI DAU SEAMA** că am fost crescută pentru a deveni ceea ce credeau alții că trebuie să fiu — și așa cum mă puteau ei iubi — fără a se lăsa deranjați de faptul că eram de față. Dar acea persoană pe care o educaseră și pe care o iubeau nu eram eu. Cînd, în fine, am început să fiu **eu — însămi,** am simțit cît de mare este potențialul meu afectiv. Viața era mai bogată decît întrevăzusem. Mă străduiesc, acum, să elimin toate acele scrupule ce, legate de lucruri lipsite de importanță, mă împiedică să-mi port existența pe calea lucrurilor în care cred cu adevărat. Nora îi spune lui Helmer : „Dar nu am trăit decît așa cum m-ai vrut tu — ca o jucărie a ta". ● **TOTUL MERGE BINE,** de la premieră încoace. Diverse ziare și reviste americane, radioul și televiziunea îmi cer interviuri. Necunoscuți îmi dau telefon și mă invită la ei acasă. Curios, mă simt străină de toate acestea. Toate cuvintele frumoase pe care le citesc. Mă gîndesc : Oh ! cuvintele acestea, sper să ajungă, pînă acasă la mine, în Norvegia.

Selecție și adaptare,

Ana ALDAN

ȘTIRI

top

Grupul timișorean „Celelalte Cuvinte" va fi prezent la manifestările prilejuite de „Serbările studențești" ce se vor desfășura, începînd cu data **de 13 iulie a.c.,** în cadrul Complexului de agrement Tei din Capitală. ● **La mijlocul acestei luni,** la Tîrgu Mureș, o amplă trecere în revistă a formațiilor noastre vocal-instrumentale în competiția **„Estival Rock '86".** Vom reveni. ● **Un numeros public** a urmărit concertul lui **Julian Lennon** de la Royal Albest Hall — Londra. În sală au fost văzuți : Phil Collins, Rod Stewart și Cynthia, mama artistului. ● **Neil Young a** înregistrat un nou LP intitulat „XX", ce cuprinde mai ales piese Hard. ● **Celebrul muzician Graham Nash,** cu prilejul lansării noului său album, „Innocent Eyes" : „Am sentimentul că o iau de la început. Am cîntat cu „Hollies", cu Crosby, Stills, Young, am imprimat numeroase LP-uri solo, dar cred că doar albumul de față mă exprimă cu adevărat". ● **Actorul Al Corley** a renunțat la platourile de filmare pentru a urma o carieră muzicală. „Nu voi mai apare în seriale anoste TV de tip „Dinastia", în ciuda ofertelor tentante. Nimic mai minunat decît să-i poți face pe oameni să te asculte ... cîntînd". ● **Regizorul Stephen King,** realizatorul filmului „Shinning", a solicitat grupului **AC/DC** colaborarea pentru coloana sonoră a noii sale pelicule, intitulată „Maximum Overdrive". Aici va fi cuprins și noul single al formației, „Who Made Who". ● **Cu noul disc single** „Sledgehammer", ex-„Genesis" **Peter Gabriel** ne oferă o surpriză invitîndu-ne pe ringul de dans. Este, se pare, un capriciu al muzicianului care ne-a obișnuit cu lucrări mai pretențioase ... ● **Formațiile „Queen"** și **„Marillion"** vor efectua împreună un turneu prin Europa. ● **Solista Sandra** (foto) care a optat pentru o carieră solo a declarat că nu va părăsi trio-ul „Arabesque" cu care s-a lansat și care se află acum în actualitate cu LP-ul „Ecstasy". ● **Kim Wilde,** cu un promițător single : „Schoolgirl". ● **Steve Winwood** (ex-„Spencer Davis Group" ; ex-„Traffic") revine cu LP-ul „Back In The High Life". Artistul va începe un turneu la sfîrșitul verii. ● **J.A.M. '86.** Sub aceste inițiale s-a lansat o acțiune de ajutorare a nevoiașilor americani. Contribuie artiștii și muzicienii din New Jersey (Jersey Artists For Mankind) : **Bruce Springsteen ; Nils Lofgren, Frankie Valli.** ● **Tandemul „Eurythmics,** a lansat noul LP „Revenge". ● „Atlantis Is Calling" se intitulează noul disc single oferit de **„Modern Talking".**

Petru UMANSCHI

televiziune

DUMINICA, 13 iulie. 11,30 Telex. **11,35** Lumea copiilor. **12,40** Muzică populară. 13,00 Album duminical. 14,45 Partidul inima mereu tînără a patriei. 19,00 Telejurnal. 19,20 Țara mea de azi — Epoca Nicolae Ceaușescu. 19,40 Cîntarea României. 20,25 Film artistic : „Omul cu acordeonul". 21,50 Telejurnal. **LUNI, 14 iulie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-științific. 20,35 Tezaur folcloric. 20,50 Teatru TV : „Avram Iancu". Prima parte. 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 15 iulie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Teatru TV : „Avram Iancu". Ultima parte. 21,40 Imagini din R.P.D. Coreeană. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 16 iulie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,30 Sub tricolor, sub roșu steag. 20,45 Congresul marilor deschideri — 12 de ani de la Congresul IX. 21,05 Film serial : „Expediția dispărută". Ultimul episod. 21,50 Telejurnal. **JOI, 17 iulie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Congresul al IX-lea al P.C.R. — moment crucial în noua istorie a României. 20,55 Noi, primăvara țării : Program de versuri și cîntece pionierești. 21,05 Memoria documentelor. 21,25 Invitație în studiourile Radioteleviziunii. 21,45 Telejurnal. **VINERI, 18 iulie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Congresul al IX-lea al P.C.R. — moment crucial în noua istorie a României. 20,45 Cadran mondial. 21,00 Serial științific : „Din tainele mărilor". 21,30 Timp al marilor înfăptuiri revoluționare. 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 19 iulie.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. 19,25 Congresul marilor deschideri înnoitoare — Epoca Nicolae Ceaușescu. 19,45 Cinstind Congresul al IX-lea, sărbătorim o țară. 20,15 Film artistic : „O lumină la etajul zece" 21,50 Telejurnal. 22,00 Concursul de cîntece muncitorești, patriotice și revoluționare. — Selecțiuni din concertul de gală al laureaților.

panoramic

A apărut un nou număr (al doilea pe 1986) al revistei literare „Knijevni jivot", cu un sumar bogat, dens, demn de interesul unui mare număr de cititori. Semnalăm paginile de poezie datorate lui Ștefan Aug Doinaș, Anghel Dumbrăveanu, Slavomir Gvozdenovici, Draga Mirianici, Ivo Muncian, Cedomir Milenovici, Jiva Popovici, Svetozar Markov, Dușan Baiski, Corina Victoria Sein, Valentin Tudor, precum și portretul liric al lui Vladimir Ciocov, prozele lui Titus Popovici, Domokos Geza, Miomir Todorov, Iosif Costinaș, Daniel Vighi, paginile de critică semnate de Mircea Mihăieș, Stevan Bugarski, Miodrag Milin, Zoran Iovanovici, traducerile din literatura universală, o selecție din lirica feminină de limba sîrbă și fragmentele de moștenire culturală. ● **A început seria amplelor manifestări** estivale, prilej de întîlnire a artelor, organizate de Comitetul județean de cultură și educație socialistă Timiș. Cea mai apropiată, în 13 iulie, ora 11, în Parcul tineretului din Nădrag — Serbarea cîmpenească „Ziua Pădeșului" ● **Actori ai Naționalului** timișorean — în fața oamenilor muncii de la „Electrobanat" (în cadrul stagiunii estivale). Și-au dat concursul : Eugenia Crețoiu, Ana Ionescu, Margareta Avram, Horia Ionescu, Ion Haiduc, Daniel Petrescu, Robert Linz, Ștefan Sasu, Ovidiu Grigorescu ● **La Filarmonica de stat „Banatul"** s-a desfășurat un concert extraordinar dedicat fruntașilor în întrecerea socialistă. ● Aceeași prestigioasă instituție timișoreană anunță dublul recital de canto Florica Bruțiu și Angeliu Oală. ● **În curînd, în librării** — un volum de proză scurtă umoristică semnat de Emil Șain ● **La galeria de artă fotografică** din Bastionul Cetății — o expoziție a binecunoscutei Hedy Löffler.

INDEX

CINCI POEME

în traducerea lui Ștefan Aug. Doinaș

JOSEPH VON EICHENDORFF (1788—1857)

PATRIA

Îți amintești pe deal castelul mut ?
Un corn te cheamă-n noapte, parcă-anume,
Ies cerbii la păscut,
Pădurea freamătă confuz în brume.
Taci ! nu-i trezi ! parcă-n adînc de lume
Stă adormit un plîns necunoscut

Cunoști grădina ? În seninul Mai
Pe-alei umbroase-o fată se avîntă
Și, singură pe plai,
Trezește brusc o melodie sfîntă,
De parcă flori și arbori tineri cîntă
În jurul altor vremi ca-n rai.

Zvoniți, voi munți și văi ! De cînd bătu
Și-n pieptul tău sălbatica ispită,
Nicicînd n-ai pace, nu :
Cîntarea vetrei tale ți-e răpită.
Ah, încleștarea de surghiun vrăjită
Mereu o ducem, eu și tu

STEFAN GEORGE (1868—1933)

CUVÎNTUL

Vis ori miracol depărtat
Spre țărmul țării l-am purtat

Și-am stat ca sura Norn de zor
Să-i afle nume în izvor

Apoi l-am prins compact și ferm
Azi înflorește-arzînd pe țărm...

Soseam cîndva bogat năier
Cu scump și gingaș giuvaier

Ea mult scurmînd mi-a zis : „Ca el
Nimic nu doarme-n prund la fel".

THEODOR DÄUBLER (1876—1934)

IEDERA

Pe goticul palat cu scări lunare
Iedera suie prin balcon șerpește,
Ca o spioană umbra-i iscodește
Mînată ca de-un gînd de răzbunare

Crescînd, ea pipăie cu grijă mare
Să afle-n casă cine locuiește,
Și dacă ura ei o-ndreptățește :
Un ram desprins a și dat semne-n zare !
Acum spre-un colț înalt se uită luna :
Vezi, o femeie-apare după geamuri,
La ce privește, palidă, întruna ?

Să-ajungă-acolo, încă multe ramuri
Îi trebuie iederii pe dala trează :
Pier lucrurile, tainele durează.

HERMANN HESSE (1877—1962)

ULTIMUL JUCĂTOR CU BILE DE STICLĂ

În mîini cu-un joc de bile, colorat,
Stă gîrbov ; cîmp de ciumă devorat,
Și de război, e-n jur. Peste ruine
Doar iederă, și-n iederă albine.
Sleită pace cu mustrări răzlețe
Zvonește-n zări, o calmă bătrînețe
Bătrînu-și numără jocu-n culori,
La una-albastră pune una albă,
O bilă mare și-una mică sunt surori,
Le-așează-n cerc ca pentru joc o salbă.
Cîndva maestru-n jocul cu simboluri,
Stăpîn pe multe limbi, și multe arte,
Era un om umblat, cu multă carte,
Celebru, cunoscut pînă la poluri,
Cu mulți colegi și-adepți ce-i dau tîrcoale.
Azi singur, de prisos e, și mărunt,
Și nici un tînăr nu-i mai iese-n cale,
De dascăli la dispute nu-i chemat.
S-au dus, chiar cărți și temple ; nu mai sunt
Castalicele școli. Stînd aplecat,
Între ruine-și lasă tristul chip
Pe hieroglife, cîndva mult citite,
Acum doar sticle colorate, cioburi.
Iar ele-i curg din mîinile zbîrcite,
Și cad încet, pierzîndu-se-n nisip...

(Dedicată lui Josef Englert)

OSKAR LOERKE (1884—1941)

MUZICA LUI PAN

O plută-noată-n cer pe-a zării bandă
În urmă-i pal și stins
Un zvon de veche, dulce sarabandă.
De-un fior mă simt cuprins.

E ca și cum la orizont răsare
Un suflet plin de foc,
Și cerul stă peste cîmpii cu soare
Pîndind ca un prooroc,

Și-o biată arie-n urechea zării
Vorbește-n picuri lini :
Cîntarea trece-n inima cîntării,
Lumini străpung lumini.

Pe-o plută-și poartă zeul lumii gala,
În stuf și papuri stînd
El cîntă lumea dulcea, vesperala,
Și-o cîntă sieși, blînd.

El cîntă-a lumii grea vremelnicie,
Torentele de vieți
Pe-ntinderi cu miros de veșnicie
Și valuri de tristeți.

Cu-al gurii zvon zidește tot ce este,
Orașe pe cîmpii,
Și-orice ființă pînă într-aceste
Pierzări și vămi tîrzii :

Dar toate numai voluptăți, complice-n
Urechi și ochi la fel
Pe vastul flux călătorind ferice
Își cîntă lumea el.

Cu-o rază-atinge Lebăda, uriașii
Orion și Ursa-n zări :
Par plute toate, lumea ca plutașii
Le mînă-n larg de mări

Curînd profunde-armonici or să scadă,
Ca-n somn voi gîngăvi,
Curînd din nalturi vîntul o să cadă,
Adînc nu va mai fi

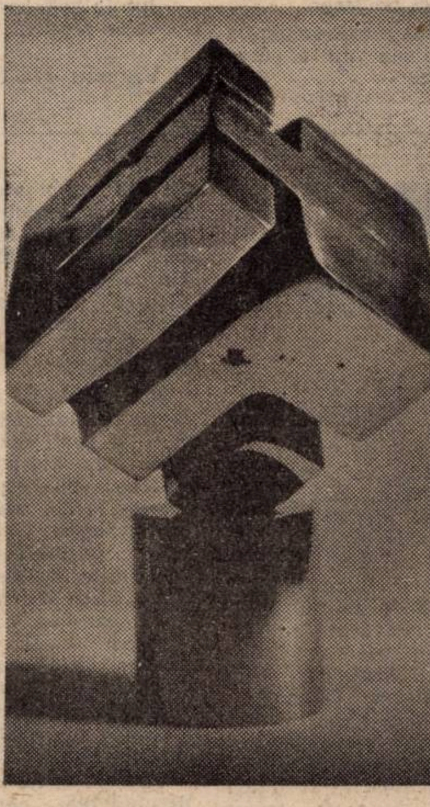

PETRU JECZA : „Monadă XIV"

RESTITUIRI NECESARE

Cele 25 de tăblițe romane, descoperite la Roșia Montană (Alburnus Maior) între 1786—1885, datorită importanței lor pentru istoria Daciei, au fost valorificate și integrate circuitului științific, începînd cu marele epigrafist de talie mondială Th. Mommse și continuînd cu alți cercetători, preocupați în egală măsură de informațiile social-economice, dar și juridice, pe care le furnizau tripticurile Transilvaniei. În limba română, ele au fost traduse de prof. I. I. Russu, traducere însoțită de un substanțial studiu istoric. Importanța lor a atras și atenția juristului cărășan Gheorghe Ciulei, cunoscut cercetător al istoriei dreptului.

Prin publicarea acestor tăblițe în seria olandeză **Studia amstelodamensis ad epigraphicam, jus antiquum et papyrologicam pertinensis**, XXIII, Gh. Ciulei aduce o contribuție apreciabilă în privința unor corecturi, opinii sau erori de interpretare, lucrarea sa, structurată în șase capitole, constituindu-se totodată într-un veritabil studiu al realităților istorice într-o zonă economică importantă a Daciei Romane — Munții Apuseni.

În primul capitol **(Probleme juridice puse de tripticurile Transilvaniei)**, autorul prezintă istoricul descoperirii și interpretării tăblițelor de la Roșia Montană, descrierea și clasificarea acestora după conținutul problemei juridice. Alături de aspectele legate de geografia, onomastica, toponimia și viața social-economică a provinciei Dacia, rețin în primul rînd atenția problemele juridice, ca de pildă : forma de redactare, rolul stipulațiilor, influența dreptului grec asupra celui roman, influența instituțiilor juridice din partea elenică a Imperiului roman asupra dreptului roman aplicat în Dacia.

Capitolele II și III analizează subscrierea actelor juridice în tripticurile transilvane, dreptul roman de proprietate, diferite forme de **mancipation**, relevîndu-se cu această ocazie că tripticurile reprezintă o etapă în evoluția documentelor juridice, de la forma orală de ordin cutumiar, la obligația contractuală scrisă și explicîndu-se, în același timp, organizarea juridică din orașele Daciei. Capitolul IV. **(Contractele de muncă în minele de aur din Dacia romană** discută principiile fundamentale ale contractului de muncă la romani, situația juridică a părților din contractele de **locatio reductio operarum**, prilej cu care sînt comentate condițiile sociale existente în Dacia și în alte provincii romane. Informații sociologice și economice referitoare la populația Daciei romane sînt cuprinse în capitolele V **(Note asupra unui contract privind o societate, CIL, III, p. 951)** și VI **(Un colegiu funerar în Dacia romană)**.

Dana BĂLĂNESCU

---

* **Gheorghe Ciulei, LES TRIPTYQUES DE TRANSYLVANIE. ÉTUDES JURIDIQUES, Zutphen. Editura Terra Publishing Co., 1983.**

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

34.

— Cînd ajungi în dreptul semnului, o iei la stînga. Asta e clădirea liceului.

— Cine a tras cu pistolul și de ce ?

Și-a apăsat tîmplele cu vîrfurile degetelor :

— Cred că eu. Trebuie să fi fost nebună. Unde e ?

— Pistolul ? E la loc sigur. Dacă totul n-a fost decît un vis al tău, am să-l scot la iveală.

Urcam dealul într-a treia. Fata mă privi cum schimb vitezele, apoi o privire în jur, la banchetele îmbrăcate în piele crem și la șmecheriile de la bord.

— Cum de-ți poți permite o mașină atît de scumpă ? Mi se pare că nu te prea dau banii afară din casă.

— Astăzi orice mașină costă scump, chiar și cele ieftine. Așa că mai bine-ți cumperi una cu care să te poți descurca. Am citit undeva că un detectiv trebuie să aibă o mașină pe care să n-o observe nimeni. Tipul care a scris chestia asta n-a fost niciodată la Los Angeles. Ca să te faci remarcat aici e nevoie de un Mercedes Benz roz bonbon, cu o terasă deasupra capotei, în care să facă plajă trei fete date naibii.

Domnișoara Mayfield rîse. Însă am continuat să adîncesc problema : — Pe deasupra, mai e și publicitatea. Poate că am visat că o să merg la Rio. Acolo aș putea-o vinde mult mai scump decît am cumpărat-o. Am auzit că transportul cu cargobotul e un fleac.

Fata suspină. — Te rog nu-ți mai bate joc de mine. Nu mă simt prea bine azi.

— Ți-ai văzut cumva amicul prin preajmă ?

Betty nici nu clipi — Pe Larry ?

— Mai ai și alții ?

— Nu, dar te-ai fi putut referi la Clark Brandon, deși pe ăsta abia îl cunosc. Larry a fost aseară beat criță. Nu, nu l-am văzut. Poate că încă doarme.

Drumul se bifurca. O linie albă se pierdea în stînga. Am mers tot înainte, fără să fi avut un motiv special. Am trecut de niște case vechi în stil spaniol, construite pe culmea drumului. De partea cealaltă, în jos, se găseau niște construcții foarte moderne. Trecînd de ele, drumul făcea un ocol larg spre dreapta. În zona asta, pavajul părea foarte nou. Drumul mai continua o bucată, după care se înfunda într-un rond. De o parte și alta a cercului se aflau două case mari. Casele, cu geamuri verzi ce dădeau spre mare, erau din cărămizi de sticlă. Priveliștea era extraordinară. Am contemplat-o cîteva clipe. Am oprit mașina la capătul drumului. Ne aflam la trei sute și ceva de metri deasupra, iar orașul se întindea înaintea noastră asemenea unei fotografii piezișe luate din avion.

— Poate că e bolnav, am spus. Poate că a plecat. Sau poate a mierlit-o.

— Doar ți-am spus. Începu să tremure. I-am scos chiștocul din gură și l-am strivit în scrumieră. Am ridicat geamurile portierelor, am cuprins-o pe după umeri și am tras-o spre mine. Rămase liniștită, fără să se opună, însă continua să tremure.

— Ești foarte de treabă, spuse ea. Dar nu mă lua prea repede.

— Am aici o sticluță. Nu vrei un strop ?—

— Ba da.

Am scos sticluța din bord și i-am desfăcut dopul de metal cu dinții.

(Va urma)

Traducere de
Mihai CERNEA

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : TIMIȘOARA, strada RODNEI 1: Telefoane : 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.BT. Index : 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 29

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 29 (1013) ● 18 IULIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

CONGRESUL AL IX-LEA AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN, EVENIMENT EPOCAL ÎN DEZVOLTAREA SOCIALISTĂ A PATRIEI NOASTRE

EPOCA DE AUR

Există, în viața fiecărui popor, în istoria fiecărei țări, momente de mare importanță, zile decisive, repere esențiale ale devenirii sale: evenimente la care se raportează cu legitimă mîndrie și cu firească emoție atunci cînd vrea să-și definească prezentul; să-și rostească adevărurile esențiale, intime, ale trecutului său. Să-și numească speranțele, credința în viitorul său. În destinul său. Să se rostească pe sine, în timp și spațiu.

Un asemenea moment este, pentru poporul nostru, Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român.

Miracolul românesc, creație continuă a unui popor eliberat, înfăptuire a spiritului revoluționar în acțiune se înfăptuiește sub semnul său.

Dînd glas voinței unanime a poporului nostru, Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român a ales în fruntea Partidului pe tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, cel mai iubit fiu al patriei, omul a cărui acțiune neobosită, a cărui clarviziune revoluționară, a cărui devoțiune fără seamăn față de patrie și partid vor hotărî epocalele transformări. Concepția revoluționară, profund științifică, a secretarului general al partidului, extraordinara sa capacitate de muncă, forța sa de a prefigura viitorul și-au pus amprenta asupra fiecărui domeniu de activitate. Fiecare mare înfăptuire a acestor ani are la temelia ei gîndul curajos și înalt, geniala clarviziune a celui ce, la Congresul al IX-lea al partidului, rostea, de la înalta tribună, tezele de excepțională importanță ale unui raport profund înnoitor. Anii care au urmat au fost tot atîtea etape ale unui suiș continuu. Și fiecare dintre aceste etape e definită de monumente ale unei epoci fără seamăn.

Sînt imaginile Patriei noi, în care aceste embleme ale eroismului constructiv vorbesc despre vocația constructivă a unui popor. Epoca NICOLAE CEAUȘESCU a potențat această vocație în numele noului umanism care a scos la lumină forțele creatoare ale unui neam.

Erou al lumii contemporane, președintele României este una dintre cele mai de seamă personalități ale lumii moderne, al cărui cuvînt e dorit și ascultat, urmat cu încredere și speranță.

Sărbătorim, în aceste zile, un eveniment important și un moment de seamă pentru toți cei care cred în pace și înțelegere, în munca pașnică și în viitorul fericit al planetei. Ne raportăm, cu mîndrie, la zilele fierbinți ale lui iulie 1965 cînd, de la înalta tribună a Congresului, se rosteau acele adevăruri, cu consecințe atît de adînci în viața noastră a tuturor. Erou între eroi, președintele NICOLAE CEAUȘESCU inaugura în acele zile timpul de aur al Patriei. Un timp pe care îl numim azi, cu mîndria drumului pe care l-am parcurs, EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU.

ORIZONT

Realizări și perspective în procesul revoluționar din România

Diferitele etape ale procesului revoluționar din țara noastră prilejuiesc analize și reflecții asupra realizărilor obținute, asupra strategiei și tacticii partidului, precum și a perspectivelor privind obiectivele social-economice și politice ce stau în fața maselor pentru etapa următoare. Aniversînd 65 de ani de existență și luptă, P.C.R și-a analizat temeinic activitatea pe care a desfășurat-o pe parcursul a două mari etape: cea între 1921—1944, ani de adîncă ilegalitate și teroare burghezo-moșierească, și cea de după 23 August 1944, pînă în prezent, cînd el a devenit forța politică conducătoare, centrul vital al întregii națiuni. Subliniind că în ultimele patru decenii România, dintr-o țară agrară cu industrie slab dezvoltată și o agricultură înapoiată, s-a transformat într-una industrial-agrară, cu o industrie puternică, modernă, dotată în cea mai mare parte cu tehnica cea mai avansată, trebuie precizat că cele mai importante realizări aparțin perioadei de după 1965.

În aceste zile de iulie, la 21 de ani de la Congresul al IX-lea, putem aprecia clarviziunea politicii partidului prin prisma succeselor pe care le-am obținut în toate domeniile de activitate. Din creșterea de peste 100 de ori a producției industriale în 1985 față de 1944, 80 la sută aparține ultimelor două decenii. Sînt ani în care au crescut puternic producția agricolă, venitul național. Am asistat la o continuă perfecționare a sistemului nostru politic, la o sporire a participării maselor largi la conducerea societății și o adîncire a democrației socialiste. S-au dezvoltat puternic știința și învățămîntul, nivelul de trai material și spiritual al poporului, a apărut un om nou cu o conștiință înaintată. „Toate aceste mărețe realizări — arăta tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** — demonstrează cu puterea de netăgăduit a faptelor, a realității, justețea politicii partidului nostru, care se călăuzește neabătut după principiile socialismului științific, aplicînd în mod creator adevărurile și legitățile obiective la condițiile și realitățile din România".

Abordînd cu spirit de răspundere drumul parcurs, partidul atrage atenția și asupra neîmplinirilor, a factorilor frenatori din activitatea noastră, obiectivi și subiectivi, interni și externi asupra contradicțiilor și greutăților, precum și asupra acțiunilor sale hotărîte de a depăși și înlătura tot ce a fost negativ, pentru afirmarea superiorității noii orînduiri. „Socialismul — arăta tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** — este, încă, o orînduire tînără. În drumul parcurs pînă acum s-au comis și o serie de greșeli, s-au manifestat lipsuri, abuzuri cîteodată; dar cu toate acestea, el, socialismul, a reușit să soluționeze într-un timp scurt probleme care au necesitat, în alte orînduiri sociale, în trecut, secole întregi..."

Dar, așa cum subliniază constant partidul, procesul revoluționar din România nu s-a încheiat. El va continua, practic, și în comunism. Congresul al XIII-lea al P.C.R. a stabilit noi sarcini, mai mobilizatoare pentru perioada următoare. Cincinalul pe care îl parcurgem, al optulea, are ca obiectiv fundamental trecerea patriei la stadiul de țară mediu dezvoltată, ceea ce face ca, în perspectiva anilor 2000, România să devină o țară multilateral dezvoltată, în care să se îmbine cu putere principiile comuniste de muncă și viață în toate domeniile. Se impune conștiința faptului că aceste sarcini nu sînt ușoare, că viața social-politică și economică este tot mai complexă, dar dispunem de o linie politică realistă, științifică. Ne găsim în stadiul în care trebuie realizată o nouă calitate în toate sectoarele de activitate, pe baza generalizării noii revoluții tehnico-științifice, care să determine o trecere de la extensiv la intensiv, la o eficiență social-economică ridicată. Așa cum se cerea la Plenara C.C. al P.C.R. din 23—24 iunie a.c., pînă în 1990 urmează să aibă loc în țara noastră dublarea productivității muncii, factor hotărîtor pentru afirmarea superiorității societății socialiste.

Materializarea acestor obiective, desigur, cere, înainte de toate, și un înalt nivel de conștiință a oamenilor. „Trebuie — arăta la această plenară secretarul general al partidului — să transformăm conștiința cadrelor noastre de conducere, să determinăm o revoluție în felul de a gîndi și a acționa al conducătorilor din economie, din toate sectoarele". Înfăptuirea unei revoluții în gîndirea oamenilor este hotărîtoare pentru realizarea și a noii revoluții tehnico-științifice și a noii revoluții agrare.

Poporul român privește cu încredere și optimism viitorul, căci dispunem de toate condițiile necesare transpunerii programelor noastre în viață; dispunem de o bază materială și tehnologică adecvată, de cadrele necesare și, înainte de toate, de forța politică mobilizatoare și clarvăzătoare — Partidul Comunist Român.

Prof. univ. dr. Ilie LUCA

21 DE ANI DE LA CONGRESUL AL IX-LEA AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

Spiritul revoluţionar – concept cu profunde semnificaţii politice

Deschiderile inaugurate de cel de-al IX-lea Congres al P.C.R. — Congres de referinţă, în perspectiva devenirii noastre istorice — au revitalizat gîndirea şi practica revoluţionară, dîndu-le substanţa înnoitoare de care acestea aveau atîta trebuinţă. Acum, cînd aniversăm 21 de primăveri de la acel atît de important eveniment, avem imaginea dăltuită cu litere de aur a uneia dintre epocile cele mai fertile din istoria patriei noastre. Aceasta pentru că marea personalitate a celui dintîi preşedinte al ţării, tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU**, a avut un rol determinant în dinamizarea vieţii politice, economico-sociale a României, punîndu-şi amprenta pe toate împlinirile noastre din acest răstimp. Un asemenea rol, determinant şi strălucitor, îl întîlnim şi în domeniul vieţii spirituale, al ideologiei partidului nostru. Datorăm secretarului general al partidului o operă teoretică pilduitoare, în care numeroase teze marxist-leniniste au fost dezvoltate, aduse la zi, iar în alte cazuri găsim formulate teze noi, originale, concepte deosebit de valoroase. Între acestea, după părerea noastră, un loc major — cu semnificaţii politice de mare rezonanţă — îl are conceptul de spirit revoluţionar.

În ultima vreme şi, nu în mod întîmplător, în literatura de specialitate se discută foarte mult despre spiritul revoluţionar. Problema este elucidată pe deplin în documentele partidului, în programul ideologic, în cuvîntările tovarăşului **NICOLAE CEAUŞESCU**. Avînd în vedere moştenirea teoretică a clasicilor marxism-leninismului, potrivit căreia existenţa socială determină conştiinţa, partidul nostru consideră, pe bună dreptate, că anumite forme ale acesteia ca, de pildă, conştiinţa politică, pot să devanseze cu mult existenţa înconjurătoare. Astăzi, mai mult decît ieri, problema în discuţie prezintă interes sporit.

România socialistă — datorită politicii înţelepte, clarvăzătoare a partidului şi efortului întregului popor — a urcat mult pe scara acumulărilor cantitative în toate domeniile vieţii sociale. Congresul al XIII-lea al partidului, recenta plenară a C.C. al P.C.R. au stabilit necesitatea şi oportunitatea imperioasă de a se trece acum — în primul an al cincinalului 1986—1990 şi în perspectivă — la o dezvoltare intensivă, la o nouă calitate a muncii şi vieţii în toate sectoarele de activitate, la o pronunţată sporire a productivităţii muncii şi la o folosire raţională, eficientă a resurselor materiale şi umane în vederea realizării obiectivului fundamental al actualei etape: trecerea României de la stadiul ţărilor în curs de dezvoltare la un stadiu superior, respectiv, al ţărilor cu dezvoltare medie. În acest context, după cum arăta tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** la Plenara C.C. al P.C.R. din 23—24 iunie 1986, **„se are în vedere angajarea cu toată fermitatea în realizarea noii revoluţii tehnico-ştiinţifice şi a noii revoluţii agrare, care trebuie să ducă la modernizarea şi ridicarea întregii activităţi economico-sociale la un stadiu superior"**.

Din experienţa României socialiste, precum şi a altor ţări, rezultă că progresul social şi istoric reprezintă o succesiune de stări, de stadii care trebuiesc depăşite continuu. Acest lucru nu poate fi realizat decît prin subiecţii interesaţi, conştient angajaţi în mod plenar în procesul devenirii istorice, adică în condiţiile omului nou, cu o gîndire morală şi atitudine nouă, socialiste. **„În viziunea noastră, omul nou, constructor al socialismului şi comunismului** — arăta tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU, — trebuie să fie stăpîn pe cele mai înaintate cuceriri ale ştiinţei, ale cunoaşterii umane, să se caracterizeze prin înalte virtuţi politice şi morale, prin pasiunea pentru muncă şi creaţie, prin îndrăzneală în gîndire şi acţiune, prin cutezanţă în promovarea noului în întreaga viaţă socială, prin fermitate în lupta pentru dreptate şi adevăr, pentru înfăptuirea principiilor eticii şi echităţii socialiste, prin hotărîrea de a lupta cu abnegaţie şi vitejie pentru apărarea cuceririlor revoluţionare, a integrităţii şi suveranităţii patriei, a cauzei comunismului în patria noastră"**. Întruchiparea unui asemenea om presupune cunoaşterea şi însuşirea temeinică a politicii interne şi externe a partidului şi statului nostru, a concepţiei ştiinţifice a clasei muncitoare despre lume, presupune spirit revoluţionar în gîndire şi făptuire. De aceea, ne aliniem politologilor din ţara noastră care consideră spiritul revoluţionar drept mijloc în obiectivarea programelor atît de îndrăzneţe, dar realiste, adoptate de înaltele forumuri ale partidului nostru.

Pentru a înţelege mai bine semnificaţia politică a spiritului revoluţionar, trebuie să-l corelăm cu procesul revoluţionar continuu, cu democraţia muncitorească-revoluţionară, cu conştiinţa patriotică, revoluţionară, cu lupta împotriva a tot ceea ce este vechi, a rutinei, conservatorismului, a formelor de naţionalism, şovinism, cosmopolitism.

În esenţa lui, spiritul revoluţionar presupune autodepăşire permanentă, atît în gîndire cît şi în practica noastră cotidiană, presupune evaluări responsabile ale valorilor socialismului din patria noastră, presupune o conştiinţă politică înaintată. În acest sens, trebuie să acţioneze toate mijloacele educative, formele şi instituţiile chemate la acţiunea de dăltuire a caracterelor, chemate să dezvolte conştiinţa socialistă a maselor populare. **„Trebuie ca în activitatea ideologică, în învăţămîntul de partid** — arăta tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** la recenta plenară a C.C. al P.C.R — **să pornim de la necesitatea creşterii spiritului revoluţionar, a conştiinţei comuniste, a abnegaţiei şi spiritului de luptă revoluţionară a fiecărui comunist. Să intensificăm activitatea de formare a omului nou, constructor conştient al noii orînduirii sociale"**.

Prof. dr. Traian **BUNESCU**

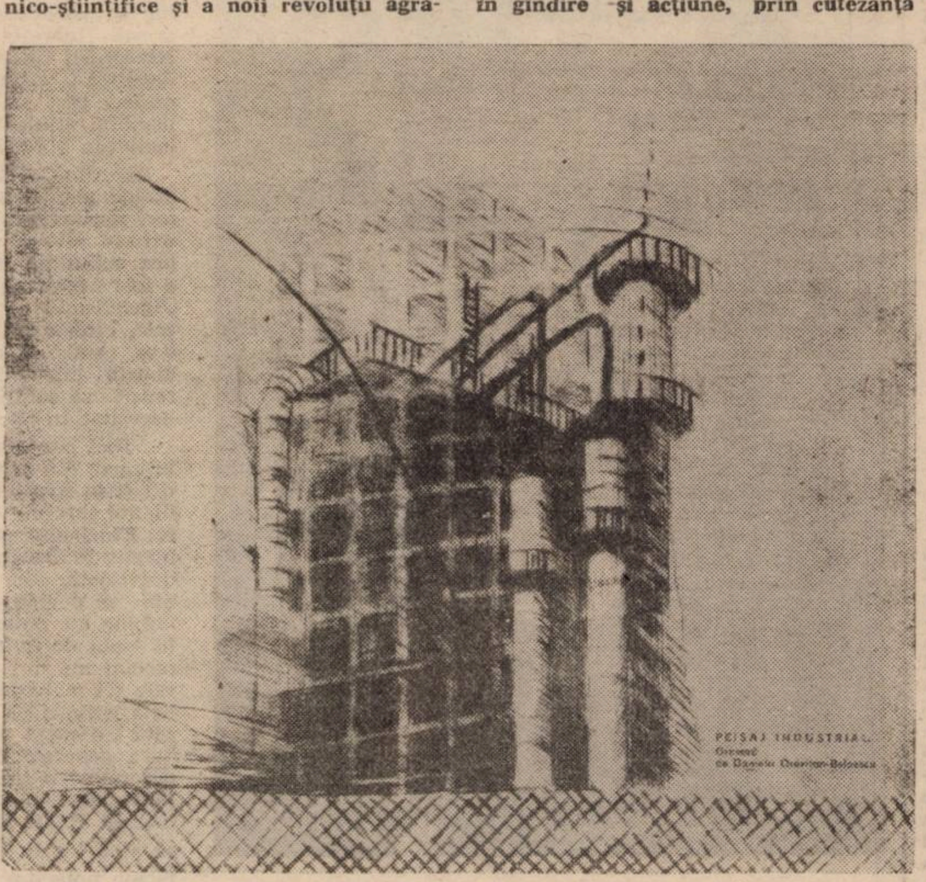

DANIELA ORĂVIŢAN-BELOESCU — „Peisaj industrial"

Patriotismul revoluţionar – expresie a unui timp eroic

La marile chemări ale istoriei aflăm cine este patriot. Definind magistral acest nobil sentiment, secretarul general al partidului, tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** preciza: **„A fi patriot înseamnă a fi gata să faci totul, mergînd pînă la sacrificiul suprem, pentru a apăra libertatea, independenţa şi integritatea ţării, pentru a salvgarda măreţele cuceriri ale poporului"**.

Patriotismul înmănunchiază şi împleteşte reprezentări şi trăiri psihoafective, idei şi convingeri (sîntem unul dintre cele mai vechi şi statornice popoare ale Europei, istoria ne dă tot dreptul de a fi independenţi şi uniţi, dorim din tot sufletul, avînd puterea şi înţelepciunea de a făuri comunismul, viitorul nostru demn şi fericit). El se exprimă prin comportament. Adică prin întreaga noastră activitate. Prin multiple mecanisme psihoafective şi valori socio-morale (devotament şi abnegaţie, ataşament faţă de patrie şi partid, responsabilitate, cinste şi echitate), sentimentul patriotic asigură un fundament trainic relaţiilor umane, înălţîndu-ne spre un ideal politic.

Plenara C.C. al P.C.R. din 23—24 iunie, Plenara Comună a Consiliului Naţional al Oamenilor Muncii şi a Consiliului Suprem al Dezvoltării Economice şi Sociale din 24—25 iunie au dezbătut planurile şi programele de dezvoltare ale ţării noastre în cincinalul 1986—1990, care, aprobate de Marea Adunare Naţională, au devenit legi. Pentru a realiza obiectivul fundamental al următoarei perioade: România să devină în 1990 o ţară mediu dezvoltată, iar în anul 2000 o ţară multilateral dezvoltată, producţia industrială trebuind să crească în cincinalul următor cu 40—45 la sută, iar cea agricolă cu 35—40 la sută: **„Avem prevederi minunate** — arăta tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** în **Cuvîntarea** la deschiderea Plenarei C.C. al P.C.R. **— şi se impune să acţionăm cu toată hotărîrea în vederea realizării lor, asigurînd astfel ridicarea patriei noastre pe noi culmi de progres şi civilizaţie, creşterea bunăstării generale a poporului, întărirea independenţei şi suveranităţii"**.

Efortul sistematic şi conştient al poporului nostru de a-şi moderniza economia prin creşterea productivităţii, rentabilităţii şi eficienţei se reflectă în conţinutul şi formele de manifestare ale patriotismului. Rezultatele obţinute în muncă devin criterii supreme de apreciere: un bun patriot nu poate fi decît cel ce militează ferm pentru respectarea ordinii şi disciplinei în producţie, participă activ la organizarea ştiinţifică a întreprinderii, se află în fruntea acţiunilor de economisire a energiei şi materiilor prime, de recuperare, regenerare şi refolosire a materialelor, avînd astfel un rol important în îndeplinirea planurilor de producţie, contribuind nemijlocit la ridicarea nivelului tehnic şi calitativ al produselor.

Dezvoltarea intensivă a industriei, competitivitatea produselor noastre pe piaţa internaţională solicită tot mai mult integrarea la cel mai înalt nivel a ştiinţei şi tehnologiei cu producţia, aplicarea promptă în practică a celor mai recente descoperiri. **„Nu trebuie să uităm nici un moment** — sublinia tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** în **Cuvîntarea** la Adunarea solemnă organizată cu prilejul aniversării a 65 de ani de la crearea Partidului Comunist Român **— că pentru a asigura realizarea programului partidului trebuie să organizăm întreaga viaţă economico-socială pe baza celor mai noi cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii, ale cunoaşterii umane în general"**. Adevăratul patriot este bine pregătit profesional, preocupat de introducerea unor noi tehnologii, preţuirea cercetării şi experimentării reprezentînd o caracteristică esenţială a activităţii sale.

Ca orice valoare morală, patriotismul implică un anumit raport între sentiment şi raţiune, între voinţă şi ideal. Convingerile se cristalizează nu numai şi nu atît apelînd excesiv la sfaturi şi argumente, ci, mai ales, prin implantarea afectivă a unei idei sau norme, prin asocierea ideii cu trebuinţele. În formarea acestui profund sentiment, explicaţia trebuie împletită cu sugestia, conceptul cu faptul concret; relevarea mobilizatoare, plastică şi entuziastă a trecutului de luptă al poporului, interferată cu prezentarea marilor succese economice, industriale din ultimele decenii.

Complexitatea deosebită a procesului moral, caracterul său istoric şi de clasă, tensiunile psihosociale pe care le incumbă dialectica fenomenului axiologic pot genera uneori exagerări şi deformări. Patriotismul se deosebeşte de şovinism şi naţionalism; cînd îţi iubeşti patria lucid şi conştient, ştii foarte bine că ai obligaţia să respecţi dreptul tuturor de a-şi iubi ţara, altfel te situezi în miezul contradicţiei care a generat cele mai multe războaie şi conflicte. Pe de altă parte, patriotismul autentic presupune un echilibru între vorbă şi faptă. Nu ne putem mulţumi cu declaraţii şi lozinci, preciza tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU**. Ele nu au nici un fel de importanţă şi semnificaţie dacă nu sînt confirmate de realizările obţinute la locul de muncă, de aportul fiecăruia dintre noi la realizarea liniei politice a partidului.

Trăim o epocă de mari transformări; noul se afirmă tumultuos pretutindeni, nu fără să întîmpine rezistenţă din partea vechiului. Perfecţionarea mijloacelor de producţie capătă dimensiunile unei noi revoluţii ştiinţifico-tehnice, la sate are loc o nouă revoluţie agrară, ne propunem să înfăptuim o nouă calitate a muncii şi a vieţii prin creşterea rolului activităţii politico-ideologice, al artei şi al culturii în schimbarea modului de a fi şi de a gîndi al oamenilor. În aceste condiţii de efervescenţă creatoare, patriotismul se apropie tot mai mult de spiritul revoluţionar atît ca şi conţinut, cît şi ca particularităţi de manifestare. Acesta e patriotismul revoluţionar, un factor hotărîtor al progresului, o forţă motrice a procesului de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate.

Constantin **STRUNGA**

Concepția Partidului Comunist Român, a secretarului său general, cu privire la cunoașterea istoriei patriei

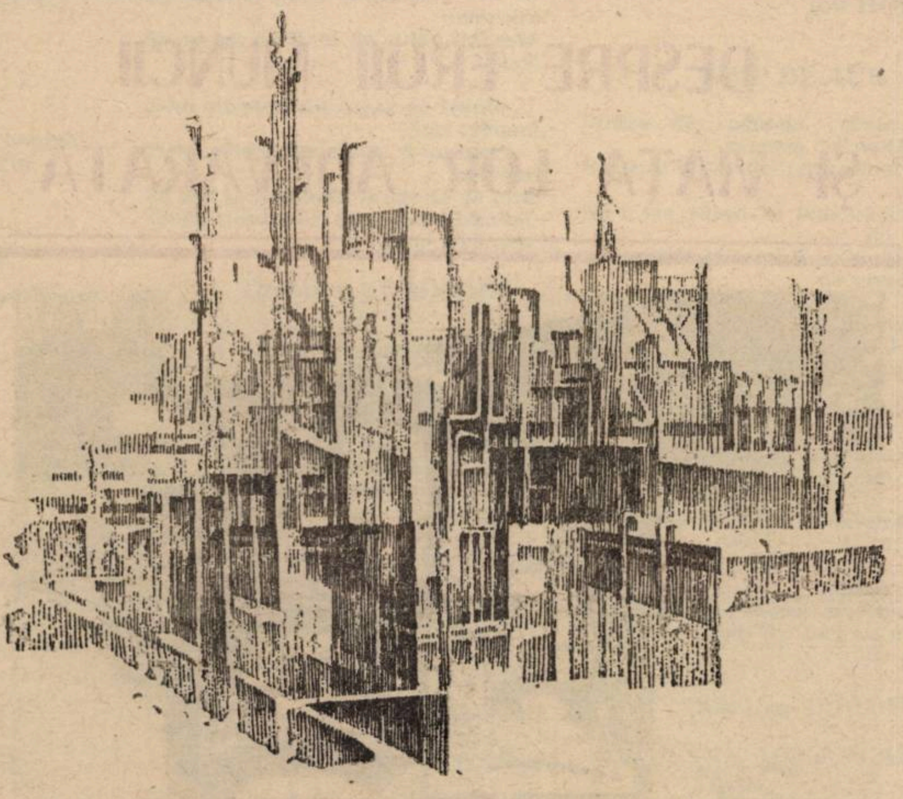

XENIA ERACLIDE VREME — „Retortele luminii"

Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român constituie un eveniment crucial în istoria patriei, o deschidere cu adevărat epocală a ascensiunii devenirii noastre, orientate spre țelul unic al triumfului socialismului și comunismului, al transformării țării într-un șantier uriaș de efervescentă creație politică. economică și socială. În perioada inaugurată de forumul comunist din iulie 1965 — aceea a victoriilor fără seamăn în întreaga existență a poporului nostru — epocă pe care, cu aleasă cinstire, o numim **EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU,** transformările înnoitoare au avut un rol de cea mai mare importanță și în situarea istoriografiei românești contemporane pe bazele marilor ei tradiții progresiste, ale concepției științifice materialist-dialectice. În acești ani, unul din marile merite ale partidului nostru, ale secretarului său general, constă în repunerea istoriei reale, obiective, a poporului român în drepturile sale legitime, acordîndu-i rolul cuvenit în activitatea de educație patriotică, revoluționară a maselor. Cu clarviziunea sa revoluționară asupra cursului devenirii noastre istorice, președintele României socialiste a relevat, în temeiul izvoarelor istorice, dimensiunile atotcuprinzătoare ale relației dialectice trecut-prezent-viitor. Dintr-o asemenea fertilă perspectivă s-au adus contribuții fundamentale atît în privința concepției privind importanța istoriei naționale ca tezaur de experiență și izvor de învățăminte pentru edificarea socialismului și comunismului în România, cît și în privința interpretării științifice a datelor ei constitutive.

Încă din antichitate. istoria a fost considerată un mijloc eficient de educare. dar, nicicînd, nu a fost statuat acest adevăr, spre a deveni un fundament al activității ideologice. Memorabilă a rămas formularea inspirată a lui Cicero. anume că istoria este magistra vitae. o învățătură pentru viață. Istoricul Nicolae Iorga o socotea o „carte vie a neamului". Există o puternică tradiție în întreaga dezvoltare a culturii române privind rolul istoriei ca factor important de educație patriotică. Această permanență a spiritualității românești își îmbogățește în mod substanțial valențele în actualitate, în concepția profund științifică despre lume și viață a partidului nostru, a secretarului său general. Cronicarul Grigore Ureche consemna că: „Mulți scriitori s-au nevoit de au scris rîndul și povestea țărilor, de au lăsat izvod pre urmă și bune și rele, să rămîie feciorilor și nepoților să le fie de învățătură. despre cele rele să se ferească și să se socotească, iară despre cele bune să urmeze și să învețe și să se îndrepteze". Apoi. în secolul trecut, mari patrioți, angajați cu întreaga lor capacitate în lupta pentru propășirea națiunii române, găseau în temeliile istoriei neamului un reazem sigur, de neclintit. pe care îl doreau intrat în conștiința publică. Însuflețitul democrat revoluționar Nicolae Bălcescu considera că istoria este „cea dintîi carte a unei nații", iar Mihail Kogălniceanu aducea precizarea că „Într-însa vom învăța ce am făcut și ce trebuie să facem, printr-însa vom prevedea viitorul. printr-însa vom fi români".

Marx arăta că istoria este o „regină a științelor". Acordarea acestei înalte aprecieri o făcea ținînd seama atît de valențele sale politico-educative, cît și de faptul că ea, ca știință, relevînd succesiunea modurilor de producție, dezvăluie legile care guvernează evoluția societății omenești. Referitor la consecințele benefice ale acestei viziuni, V.I. Lenin spunea că, o dată cu marxismul, „haosului și arbitrariului care domniseară pînă atunci în concepțiile despre istorie și politică, le-a luat locul o teorie științifică uimitor de unitară și armonioasă"

Tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU,** genial gînditor marxist, sublinia că: „Interpretarea științifică. obiectivă a evenimentelor social-politice în toată complexitatea lor poate fi făcută numai în lumina materialismului dialectic și istoric, cea mai înaintată concepție despre lume și viață". O asemenea clarviziunea științifică stă la baza definiției **Istoriei,** pe care a formulat-o în ampla **Expunere** la Plenara lărgită a C.C. al P.C.R. din **1—2** iunie 1982, definiție care cuprinde idei orientative de o inestimabilă valoare teoretică și practică privind cercetarea istorică românească: „Istoria omenirii. deci și istoria poporului român, este istoria dezvoltării forțelor de producție și a relațiilor sociale. istoria luptelor de clasă, a luptelor împotriva asupririi și dominației străine, pentru eliberare națională și dezvoltare de sine stătătoare, istoria înfruntării continue între vechi și nou. În același timp, istoria omenirii este jalonată de relațiile dintre diferite popoare și state, de formarea și apoi dispariția unor imperii, de lupta popoarelor pentru apărarea ființei proprii, a ființei lor naționale". De fapt, investigarea istoriei poporului român, într-o asemenea complexă concepție, cu toate aspectele evidențiate în această definiție. apare, cu toată claritatea, în măreața operă a secretarului general al partidului nostru, consacrată prezentării celor mai semnificative momente ale istoriei naționale. Astfel, în acest sens, numeroase cuvîntări și expuneri ale tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU,** îndeosebi cele prilejuite de evocarea unor mari evenimente, au cuprins prețioase aprecieri ale istoriei, evidențiindu-se semnificațiile lor pentru prezent. Sînt vii în sufletul nostru magistralele cuvîntări rostite la Mărășești (12 august 1967), la adunările populare din București, Iași, și Cîmpia Libertății de la Blaj, consacrate aniversării revoluției române de la 1848. la București și Alba Iulia — cuvîntări dedicate aniversării Unirii de la 1 Decembrie 1918 — cuvîntarea din 9 mai 1977, privitoare la sărbătorirea centenarului independenței României, cuvîntările prilejuite de aniversările făuririi gloriosului nostru partid, a revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, de aniversarea a două decenii de la Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român. Contribuții de o excepțională valoare, cu caracter evocator și orientativ în domeniul istoriei sînt cuprinse și în expunerile tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU,** prezentate la Congresul Educației Politice și al Culturii Socialiste din iunie 1976 și la Plenara C.C. al P.C.R., din 1—2 iunie 1982. Importantele întruniri științifice — al XIV-lea Congres internațional de studii bizantine (1971), al doilea Congres internațional de tracologie (1976). și al XV-lea Congres internațional al istoricilor, care au avut loc la București — au fost onorate de ample mesaje din partea secretarului general al partidului nostru.

În repetate rînduri, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** a subliniat rolul deosebit de important pe care îl are studierea istoriei pentru înțelegerea evoluției societății umane, pentru deslușirea tendințelor ei de dezvoltare, spre a fi adoptate măsurile capabile să ducă spre progres continuu — acesta fiind un țel esențial, de un primordial interes politic și practic: „Istoria oferă concluzii și învățăminte despre marile procese ale dezvoltării societății, ale existenței popoarelor de-a lungul timpului, punînd în evidență atît ce a fost valoros, progresist și a servit mersului înainte al societății, cît și piedicile ridicate de-a curmezișul evoluției și care au costat scump umanitatea, au întîrziat progresul unor națiuni. Rezultatele cercetărilor istorice sînt de natură să ajute omenirea contemporană să înțeleagă mai bine legile obiective care guvernează societatea, necesitatea de a acționa în spiritul cerințelor progresului". Și, în continuare, se arată că învățămintele istoriei contribuie atît la propășirea societății actuale, cît și la instituirea unor relații de bună înțelegere între țări: „De asemenea, istoria este chemată să sprijine, prin concluziile sale, perfecționarea organizării societății de azi, relațiile dintre state și națiuni, conlucrarea pașnică dintre toate popoarele lumii".

Nețărmurita prețuire de care se bucură din partea tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** trecutul glorios al poporului român e prezentă în numeroase pagini de istorie din opera ctitorului României socialiste, într-o raportare directă, firească, la contemporaneitate, întrucît cercetarea istorică este, totodată, și o știință a prezentului care trebuie să aibă în atenție fenomenele vieții sociale actuale, tendințele lor de dezvoltare. Implicarea maselor populare, cu întreaga lor capacitate creatoare, constructivă, în opera de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate nu este, nicidecum, în dezacord cu manifestarea permanentă a interesului pentru trecutul istoric, ci, dimpotrivă, această angajare plenară a poporului în consolidarea noului ev generează motivații legitime întru trăirea dragostei profunde față de faptele eroice ale înaintașilor, acestea transmițînd, peste timp, mesajul major al unor năzuințe scumpe existenței noastre naționale. Trecutul istoriei noastre e constituit din neîntreruptul șir de mărturii privind statornicia poporului român pe vatra sa strămoșească, eforturile rîndurilor de generații în munca și lupta lor pentru progres și civilizație, vocația constructivă și firea pașnică a predecesorilor, dîrzenia lor în necontenita jertfă pentru apărarea patriei. De aceea, așa cum arăta strălucitorul revoluționar-patriot tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU,** „Avem datoria să cunoaștem, să studiem trecutul de luptă al poporului nostru. Avem un trecut cu care ne putem mîndri. În condiții grele, poporul nostru și-a păstrat ființa națională. În această parte a lumii el a fost un factor de progres și civilizație, și a adus contribuția la mersul înainte pe calea unei vieți mai bune Iată de ce noi, comuniștii, cinstind pe cei care în trecut și-au dat viața pentru fericirea poporului, tragem din lupta lor învățăminte pentru prezentul pe care-l făurim și, totodată, pentru a pune bazele viitorului, educăm tineretul în spiritul dragostei și respectului față de lupta și munca înaintașilor

Tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** a înțeles profundul sentiment al istoriei ca prezență statornică a poporului român, faptul că acesta se oglindește cu mîndrie în cea dintîi carte a nației, că prin ea își fundamentează drepturile legitime, că din ea poate desprinde dreptele învățăminte pentru înțelegerea prezentului și pentru prefigurarea viitorului. Demnitatea națională a fost pusă, acum, într-o nouă lumină, înlăturîndu-se viziunea sociologizantă, după care națiunea ar fi apărut, cu toate trăsăturile sale definitorii, ca un produs exclusiv al orînduirii capitaliste, neînțelegîndu-se. astfel, toate articulațiile cursului devenirii sociale, rădăcinile istorice ale națiunii, bazele ei în formele de comunitate umană prenațională. O seamă de trăsături ale națiunii s-au constituit de-a lungul întregii istorii. Și, din perspectiva istorismului dialectic, pe care se fundamentează concepția științifică a partidului nostru, a secretarului său general, reiese că națiunea continuă să rămînă o comunitate umană cu trăsături și funcții specifice și cu un rol progresist în viața socială, ea nefiind, nicidecum, anacronică, în contemporaneitate.

Istoria oferă datele esențiale pentru cunoașterea identității proprii a națiunii, cristalizată de-a lungul timpului. Vitalitatea ei are dimensiuni istorice. Punerea în valoare a acestor dimensiuni istorice, într-o structurare organică, unitară, unică, a beneficiat în ultimii 21 de ani de o statornică atenție din partea partidului nostru, a tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU.** În Expunerea la Plenara C.C. al P.C.R. din 1—2 iunie, secretarul general al partidului nostru arăta că toate elementele devnirii noastre trebuie să fie privite din perspectiva unei **istorii unice,** unitare, a poporului român, așa precum a existat aceasta de-a lungul vremii, în pofida ființării mai multor state românești, datorită unor condiții istorice specifice. Avem o istorie unică, făurită în aceeași străveche matcă a strămoșilor noștri, iar cunoașterea ei implică o viziune unitară, cuprinzătoare, asupra întregii ființări naționale, avînd orientările cuprinse în documentele de partid, în opera tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU,** deschizătorul luminoaselor orizonturi în știința istorică, cutezătorul ctitor al noii istorii a patriei.

Aurel TURCUȘ

În ora de aur

În iubire și așteptare muncind
sub zodia soarelui, drept și curat
alegîndu-mi cuvîntul, v-am adus
Speranța mea și credința.
Am nevoie de istoria codrilor
Ca de lumină, pe drumul cel lung
Ce ne unește. Puterea pămîntului
Urcă deodată prin toți,
Cum suim în curgerea timpului,
Iar cînd singur ascult cum noaptea respiră,
Lîngă un rîu, gîndul meu vă consimte
În imnul mirositor al pădurii carpatine,
Pe care-l rostim cu părinții și fiii
În ora de aur a țării.

Anghel DUMBRĂVEANU

„PARTIDUL COMUNIST ROMÂN A PUS ÎN CENTRUL POLITICII GENERALE DE EDIFICARE A SOCIETĂȚII SOCIALISTE ÎN ROMÂNIA INDUSTRIALIZAREA, CA SINGURA CALE DE LICHIDARE A ÎNAPOIERII ECONOMICE, DE VALORIFICARE SUPERIOARĂ A BOGĂȚIILOR NATURALE, DE SPORIRE RAPIDĂ A AVUȚIEI NAȚIONALE ȘI RIDICARE A STANDARDULUI DE VIAȚĂ AL MASELOR, DE ÎNTĂRIRE A INDEPENDENȚEI NAȚIONALE".

NICOLAE CEAUȘESCU

DESPRE EROII MUNCII ȘI VIAȚA LOR ADEVĂRATĂ

Noul peisaj urbanistic, caracteristic tuturor așezărilor patriei este, în România de azi, deopotrivă, însemnul hărniciei și al belșugului. Vocația constructivă a poporului nostru, afirmată cu deosebită vigoare în anii glorioși care au trecut de la Congresul al IX-lea al partidului, se reflectă în numeroasele obiective economice și social-culturale. Este, și acest fapt, încă o dovadă a rodniciei politicii partidului și statului nostru, a gîndirii creatoare a secretarului general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, cu privire la dezvoltarea armonioasă a localităților patriei. În cei 21 de ani care se împlinesc de la Congresul al IX-lea al partidului, ani de mărețe izbînzi și prefaceri ce stau sub gloriosul însemn — drept cinstire și omagiu — al **EPOCII NICOLAE CEAUȘESCU**, România trăiește un intens ritm de viață, atît din punct de vedere economic, cît și social-cultural.

De fiecare dată întîiul acolo unde ideea devine faptă secretarul general al partidului, **tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU**, cu clarviziune și gîndire profund novatoare, este prezent și prezența sa înseamnă curaj și îndemn, încredere nestrămutată că prin efort comun, țăran, muncitor și cărturar, ne apropiem viitorul, ducem spre împlinire propriile idealuri de mai mult și mai bine. **„Toate programele și planurile noastre** — sublinia secretarul general al partidului — **obiectivele strategice ale dezvoltării României se pot realiza în bune condiții numai și numai cu oameni de înaltă calificare și pregătire profesională și tehnică, cu un înalt nivel de cultură, cu o înaltă conștiință revoluționară. Omul reprezintă factorul hotărîtor al tuturor realizărilor. De oameni, de muncitori, de țărani, de intelectuali, de întregul nostru popor depinde înfăptuirea programelor pe care le-am adoptat în unanimitate!"**.

Și în județul Timiș, asemeni tuturor județelor patriei, în viitorul apropiat sau în perspectivă, noile capacități, modernizările, transformările calitative, vor conduce la atingerea unor indici superiori de eficiență și, implicit, de bunăstare. Munca, învățătura, sportul, bucuria ne însoțesc faptele de fiecare zi. Pentru rezultatele obținute în întrecerea socialistă pe anul 1985, de curînd, 32 de unități economice timișene au fost răsplătite cu prestigioase distincții; rodul vredniciei, dăruirii oamenilor, efervescenței creatoare a puternicului detașament muncitoresc timișean.

Electrotimișul — alături de **I.A.E.M., I.A.T., Combinatul Petrochimic „Solventul", I.U.R.T.** și **I.U.P.S. „9 Mai" Lugoj, Fabrica de memorii electronice** — este una din ctitoriile de referință ale acestui timp eroic, unitate reper în industria electrotehnică românească. După ce a ocupat patru ani consecutiv locul întîi pe țară, recent, colectivului de aici i-a fost decernată prestigioasa distincție „Erou al Muncii Socialiste", distincție ce vorbește de la sine de munca plină de abnegație, de virtuțile creatoare ale oamenilor muncii de aici.

Mai întîi am intrat într-o hală imensă și am privit cîteva clipe, ca și cum aș fi căutat pe cineva. Muncitorii, sute, erau lîngă mașini. Fiecare se uita exact unde trebuie, de parcă ar fi fost anunțați: Atenție, se filmează, priviți cu maxim interes la piesă". Apoi am luat-o pe calea de acces și, din sinceritate, recunosc, primul lucru pe care l-am priceput imediat a fost curățenia neobișnuită pentru o astfel de hală. Puteai crede că hala e la un ceas de la inaugurare. Asta aș fi vrut să-i spun și directorului Arke Marcus, dacă pe primul plan e curățenia, dar mai mult ca sigur mi-ar fi răspuns: la noi totul e pe primul plan, că pentru asta sîntem aici.

Cît am așteptat în hol, prin ușa întredeschisă, l-am văzut întîia oară pe director. Vorbea la telefon. Secretara, după un semn care, tradus direct, spunea că trebuie așteptat puțin, conversa aproape în șoaptă cu cineva și acest cineva se justifica prea mult.

Omul Arke Marcus m-a cîștigat cu două lucruri: calmul său și firescul răspunsurilor. Ce e copleșitor, mi-a zis, să nu credeți că e mîndria, ci dorința de a menține acest înalt titlu de Erou. Cît ați muncit să ajungeți aici? Ne-am făcut datoria cum trebuie și ceva în plus. Am vrut mereu mai mult, repede și bine! Răspunsul nu-i comun, e firesc, adevărat, și tot adevărat ar fi fost dacă adăuga: Eu muncesc de 30 de ani, de cînd am ieșit de pe băncile facultății. Telefonul sună. E lesne de înțeles că se discută despre o mașină care trebuie livrată în curînd și din centrală se interesează de stadiul execuției. Nici o problemă, dă asigurări directorul, o terminăm chiar cu cîteva zile mai devreme. O urgență? întreb mai mult pentru a avea punct de plecare în conversație și aflu că este vorba de un utilaj pentru export care, în Europa, se mai face într-o singură țară. Tovarășe director, care este sarcina de plan, într-un an, a celor 3 000 de eroi? Și cîteva nume. „Producem piese unicat. Anual realizăm 200 tipuri de utilaje și peste 5 000 de ștanțe și matrițe, 75 la sută din producția noastră înlocuiește utilajele care se aduceau din import. Pongor, Weizer, Bufanu, Străin ...".

Regula se păstrează. În întreprindere, „străinul" trebuie să fie însoțit; fapt ce ține mai întîi de protecția muncii și apoi de oficiul de gazdă. Cîteva ore inginera Carmen Remsing, după ce o pun la curent cu numele înscrise în carnet, mă însoțește. Ca să-l întîlnesc pe inginerul Emeric Pongor, traversăm secția mașini neconvenționale, urcăm treptele care duc în birouri, cîteva cămăruțe suspendate, ceea ce se numește și folosirea spațiului cu maximă eficiență. „Am 33 de ani, sînt șef secție-schimb, căsătorit, doi copii", începe inginerul Pongor. El este un om cu viața la zi. Cum de ați reușit atîtea? oricine l-ar întreba. Bunicul meu, zice, țăran din Biharia, mi-a spus mereu că în viață să mă compar doar cu cei care merg în față. A munci în cîteva locuri și acum, ajuns pe treapta de sus a trudei, ca unică și irevocabilă concluzie, declară: E important pe unde trece omul în viață!

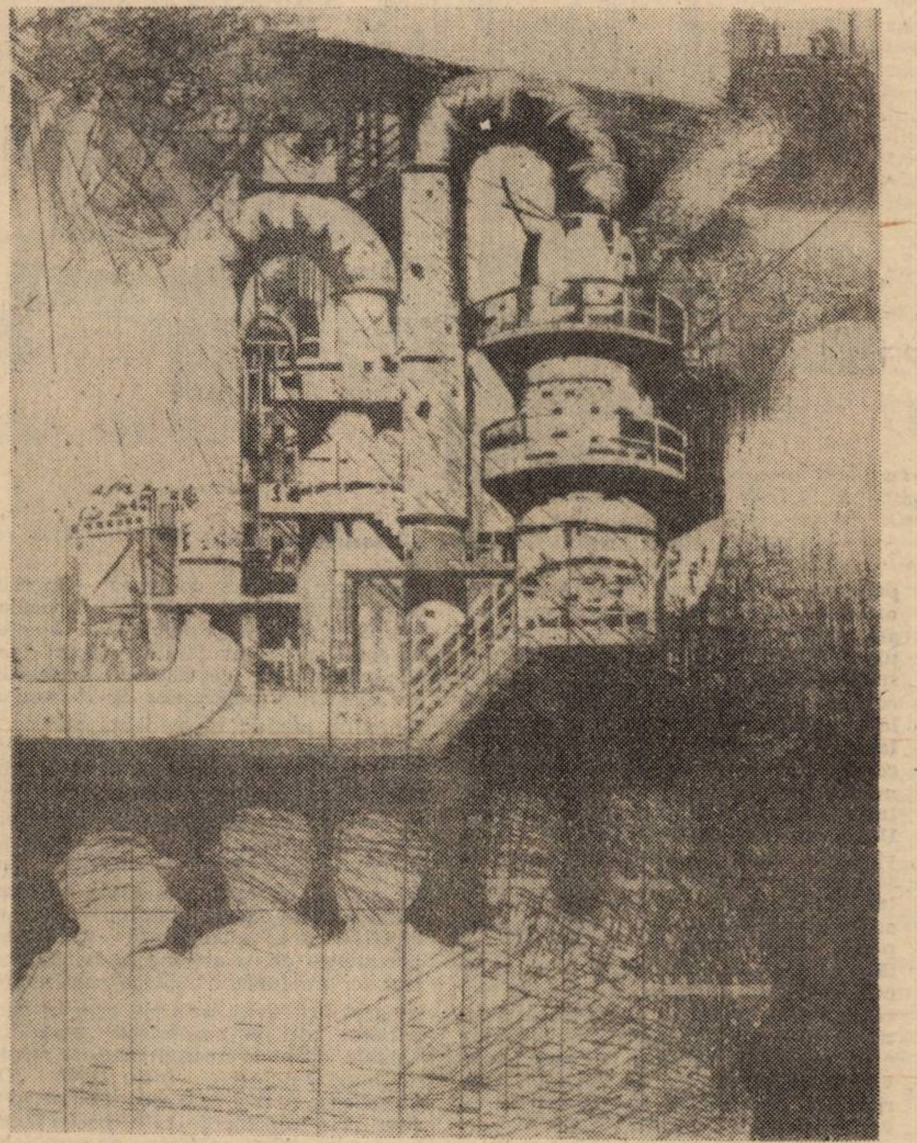

CONSTANTIN CATARGIU — „Odă muncii"

Drumul lui de pînă acum: ucenic la o școală de meserii, muncitor și elev la liceul seral, student la zi; din 1980 e aici, pe rînd: șef formație, doi ani șeful atelierului prototipuri, un an șef-schimb, două luni la mecanicul șef și apoi șef schimb la secția mașini neconvenționale. El este unul din cei 3 000 de eroi ai întreprinderii. Pe acest drum a învățat destule, inclusiv cum să aprecieze distanța dintre teorie și practică. Amîndouă sînt la fel de importante, zice. Cu cît le știi mai bine, cu atît o duci mai ușor. Avantajul e că amîndouă pot fi învățate. Teoria îți arată că e posibil, practica, mie, ca fost meseriaș, mă ajută să înțeleg cum pot să fac un anume lucru mai repede. Pentru fostul lăcătuș Emeric Pongor titlul de erou înseamnă, în egală măsură, mîndrie și obligație. Mîndrie față de foștii colegi. Obligația o înțelege astfel: ce facem noi trebuie să fie foarte bun, în ochii cu care sîntem priviți, o simțim, e prețuire, stimă și încredere. De fiecare din cele 200 de mașini poate spune destule. Cea mai dragă lui este mașina de prelucrat prin electroeroziune filiform, chiar dacă de curînd au omologat alta, cu caracteristici superioare. Asta îi e lui cea mai aproape de suflet, filiform, și o spune cu atîta inimă încît, dacă-l întrebi de ce, îi iei jumătate din bucurie. Lui Emeric Pongor, cînd a terminat facultatea, i s-a propus să rămînă asistent. N-a făcut-o. A venit în uzină, locul din care, de fapt, plecase. Aici își socotește bucuriile altfel, chiar dacă-i mai greu. Ei a contribuit la dobîndirea titlului de erou, după propria-i mărturisire, cu munca și viața de fiecare zi.

Gheorghe Străin e unul din eroii care a luat-o de la capăt. Cînd s-a încadrat, întreprindera nu era. Încă mai trăia în planul constructorului și primii stîlpi pe care i-a văzut erau semnul sigur că uzina se construiește. Plecase de la Bocșa, dintr-o mare unitate, cîștigat de ideea că aici, mîna lui de matrițer, îndelung exersată, își dă proba maximă. Acum Gheorghe Străin e maistru la secția montaj-matrițe și a împlinit 43 de ani. Tot ce s-a întîmplat în viața lui de cînd a părăsit Bocșa, socotește astfel: fiica a ajuns în clasa a XI-a, iar băiatul i-a devenit coleg de muncă. Matrițele care i-au trecut prin mînă, fără să le fi ținut o socoteală riguroasă, să tot fie vreo 3 000.

Orgolii nu are, dar pretenții, da. Matrițele lui sînt piese de bază. O matriță e inima producției de serie și pentru asta ei se consideră mereu în linia întîi. Și sînt. De 26 de ani face același lucru, și în timpul ăsta a învățat toate chichițele și principiul lui de meseriaș e că dacă ești corect cu tine însuți, adică înveți mereu, te perfecționezi, vin și rezultatele. Pentru asta garantează în fața oricui. Vestea nu ne-a luat pe nepregătite, zice Gheorghe Străin, de patru ani întreprinderea era tot pe locul întîi. Ne-am bucurat, cum ar fi făcut fiecare, și-am trecut la calcule. Calcule? Ce calculați? Ce cîștigi azi, e păcat să pierzi a doua zi. Vrem să convingem că succesul nu e întîmplător, așa ne-a spus și tovarășul director. Pe băieții mei, pe toți 45, pe Radu Alexandru, Andrei Secheres, Gheorghe Bușoi, pe toți, se poate conta. Fiecare știe că bucuria nu poate fi nici mai mică, nici mai mare, decît onoare și obligațiile ce revin muncitorilor din întreprinderea noastră.

În rîndul de freze din sectorul așchiere, un băiat înalt și blond, aplecat pe mașină, absent la tot ce-l înconjoară, reglează o piesă. O privește atent de aproape, face un pas înapoi, se apropie; și o strînge în menghină, de parcă ar rămîne acolo pentru totdeauna. Are atîția ani de viață, cît Gheorghe Străin de meserie. El este unul din tinerii care reprezintă întreprinderea la concursurile profesionale, „proba freză". După opt ani de muncă, Aurel Nichitean zice că are curaj să se ia la întrecere cu orice frezor din județ, „minus nea Bufanu de la noi care e un mare frezor". Îmi place performanța, spune Nichitean cu glas tare și martori, pentru asta merg la concursuri și olimpiade. Îl știi pe nea Ion Bufanu? „Din prima zi de lucru am auzit de dînsul, conduce o formație de lucru model. Eu ca el vreau să ajung, apreciat și respectat" Și ce mai vrei? „Să nu fie altul ca mine în meserie și-mi place să cred că noi, toți de aici, mai aducem cîteva titluri de eroi; că se poate, vedeți!" Se duce lîngă mașină și după ce privește încă o dată, apasă un buton și rămîne din nou cu ale lui. El și freza.

Ioan Bufanu, un om drag mie, meșterul știut în toată uzina, lipsea. Mai avea două zile de concediu. Nea Bufanu, mi-e dor de minunata poveste a vieții dumitale, de adevărurile ei din care ai învățat lecția supremă a muncii și omeniei. Asta mă face să promit că revin!

...Venind aici doar pentru cîteva ore, am înțeles că e puțin. Ei sînt trei mii de eroi și izbînda au dobîndit-o și o apără cu fapta de zi cu zi. Un amănunt din viața fiecăruia, cum s-ar cuveni, nu încape într-un singur carnet de reporter. Poate, cineva, scrie, deja, o carte. Să-l caute pe meșterul Ioan Bufanu, un om, un frezor cu viață adevărată, de la care are ce afla!

Dumitru OPRIȘOR

SLAVĂ PLAIURILOR ROMÂNEȘTI

Tot ce-am mai sfînt se leagă de voi,
Plaiuri și ape din jur de Carpați,
Graiul și dorul mi-l legănați,
Speranțe și nimburi de sacri eroi.

Un Dragoș, un Corvin, un Mușat
Neperisabile drumuri lăsară
Prin codrii cu frunză deasă sau rară,
Prin cîmpuri cu cerul senin sidefat.

Și soarele vostru, fidel, îl cinstesc,
Culoarea din grînele țării i-o știu,
Din floarea de tei, din cilim
românesc.

Ascult, peste timp, sunînd argintiu,
Sub zodii eterne, sub noi constelații,
Fecunde recolte, adîrci germinații.

Al. JEBELEANU

CURCUBEU

Stau jos
și cîmpia îmi sărută tălpile
iar holda de grîu împletește cununi
galbene
în fața ochilor mei.
Mă ridic
presimțind fluviul de sub geana
pădurii
gata să-mi mîngîie pieptul cu
valurile.

Pășesc
și în dreptul mîinilor mele se
înalță Carpații,
în dreptul ochilor — undele mării.

Alerg pe cîmpie
cu brîul negru al brazdelor
jur-împrejur
deasupra — un curcubeu roditor —
cîntecul meu închinat patriei.

Zbor
ducînd cu mine dorul și visele lumii,
cu totul din glie și cu glia în mine —
Eu, mare, omul.

Cedomir MILENOVICI
Traducere de Mirela POP

DIN IUBIRE

Mă mîndresc cu puritatea frunții
tale, patrie,
cu flacăra ce, zilnic, pe trup mi-o
încrestezi.
Sună clopote de cristal în inima mea
pe meleagul iubirii unde mă pierzi
Orologii v ama își rup, veșnicia își
leagă
istoria de hronicul satelor și
cetăților tale,
nu îndeajuns este poemul acesta
pentru atît de rotunde hotare.
Ascult în amiază ropot de cireș
înflorit,
nechezul mînjilor în primăvară,
cum freamătă în albii transparente
rîurile
cu unda diamantin milenară.
Încalc din iubire legile vremelniciei,
sfîșii îndelung mătasea lor prăfuită,
Nordul patriei bate la porțile cerului,
Sudul în Dunăre-și poartă
pleoapa-nverzită.

Ioana DINULESCU

DRAGOSTEA DE PATRIE

Încearcă dragostea de patrie
s-o redai
nu prin cuvinte oarecare,
ci metamorfozeaz-o în fapte.
Reuși-vei atunci cu ea, prin ea,
să escaladezi munții,
să navighezi pe întinderi nesfîrșite,
să spinteci văzduhul ca pasărea,
să înalți un bloc într-o zi,
să sameni ori să culegi un ogor
într-un timp record.
Nu te juca cu sentimentele
(nu de vorbe mari e nevoie),
logodește sentimentul cu fapta
și rodi-vor belșug
și frumusețe
pe-această „gură de rai".

Mircea M. POP

Cînd s-a născut partidul,
o stea de foc
a deschis drumul fericirii
pe care îl urmăm, triumfători.
Noi știm
că acest drum
e drumul spre zorii comunismului.

Emil ȘAIN

SUPREMUL LEGĂMÎNT

De ziua Ta, partid iubit, părinte,
Îți dăruiesc, din inimă de tînăr
muncitor,
Un cîntec de iubire blînd, fierbinte,
Simbol al libertății, și aprins de dor.

Respir cu țara muguri de iubire,
Mireasma acestei primăveri de vis,
Ce naște în popor setea de
nemurire.
Să-mi leg destinul de al tău îmi este
scris.

Cînd purpura din steag pe frunte
îmi coboară,
Mi-e sufletul un cîntec și-un sacru
jurămînt,
Să ard în neostoita dragoste de țară,
Lîngă stindardul tău, partid-lumină,
țel și legămînt!

Dumitru BRĂDEANU

UN IMN FIERBINTE PATRIEI, PARTIDULUI

CÎND TE-AI NĂSCUT,
PARTID

Cînd s-a născut partidul,
Cerul patriei s-a înseninat
anunțînd timp de flăcări și lumină
care desăvîrșeau trupul patriei
iar faptelor i-au dat
rosturi de țară.
Cînd s-a născut partidul,
chipul patriei — zidire nouă —
a început să prindă lumina
Luceafărului,

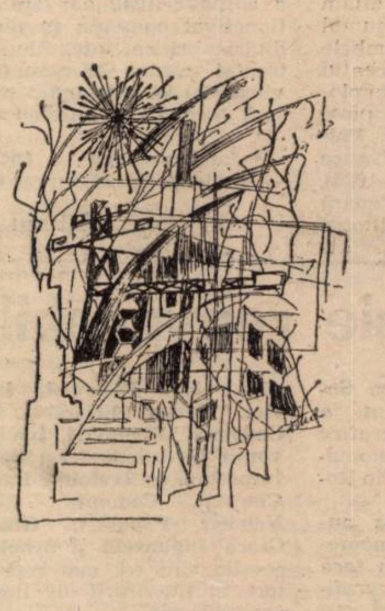

pagină glorioasă a istoriei.
Cînd s-a născut partidul,
livezile au început să dea în floare,
orașele să strălucească,
poemele să ardă
peste grădinile cu crini albi,
iar liniștea a început
să urce-n oameni odată cu steagul
victoriilor.

STATORNICIE

Sîntem aici de-o veșnicie în matca
noastră tutelară,
Cu vechi obîrșii de lumină
reverberate-n arc de glorii,
Iluminînd prin anotimpuri o pace
multimilenară
Din care ne-am turnat efigii
trecute-n file de istorii.

Noi, din Carpați am luat tăria și
unda visului din mare,
Mereu sub sceptrul demnității am
arborat peste vîltori;
Statornicia libertății și
înfrățirea-ntre popoare
Prin flamura iubirii noastre
îngemănată-n trei culori.

Ne-a fost temei de idealuri această
vatră românească
Cu sanctuarul greu de doruri, de-a
pururea vindecător
Și mărturie neodihna deschisă
veșnic să rodească
La temelia păcii lumii dorința unui
brav popor.

Ne este țara vad de glorii și aripă
spre infinit;
Cît fapta noastră se răsfrînge în
fagurii de armonie
Și-n trupul gliei curg izvoare
aprinse-n curcubeu de mit
Stindard al păcii va rămîne eterna,
dulcea Românie.

Nicolae ROȘIANU

CUPA SOARELUI

Din cîte-ar fi în slava zilei duse,
O urmă cînt, a sufletului tău
Ce-n cumpenele-atîtor lupte nu se
Pierdu, strein de bine și de rău.

Și-acum zidire-i și fîntînă-adîncă
Și zbor înalt și laudă din veci-i
Peste cetăți cu tunuri unde încă
Mai stăruie pe grinzi și liliecii.

Cu capetele-n jos, făpturi de umbră
Din zodii oarbe, cum în lume sînt
Și oameni care-n umbra vremii
umblă
În leneviri și-n legănări de vînt.

Dar focul tău dădu și stînci de-a
dura
Și uscăciuni a cutezat să rupă —
Și-acum de must ni se îmbată gura,
Pe masa noastră soarele-i o cupă

Și tu o-ntorci de la izvoare, plină,
Și ochii nu mai caută batiste, —
Tu, meșter mare, fagur de lumină,
Partid al lumii noastre comuniste!

Franz LIEBHARD

În românește de
Ion HOREA

TIMP DE AUR

Cîntec de rodnicie, poem născut
precum se' nalță zorii;
Sufletul înflorit și-nmiresmat
de rouă
Mi-l fac răsad la temelia columnei
de victorii,
Clepsidră de lumină la porți
de vreme nouă

Sîntem un neam cu nimbul strălucitor
al muncii,
Din matca ei străbună curge etern
izvor,
Întru cinstirea lui ne creștem astăzi
pruncii
Pe-acest pămînt de glorii, uniți
sub tricolor.

În inimile noastre-i supremă
sărbătoare.
Ne este munca drepată crez,
faptă și idee;
Călăuziți de Ctitorul erei biruitoare,
Trăim un timp de aur, cu grai
de epopee!

Dumitru BRĂDESCU

ZESTRE ROMÂNEASCĂ

Un dor ce-i deasupra a tot și a toate
O stare de zbor ce de aripi se împle
și-un cer din lăuntrice claruri de
tîmple
sculptîndu-te-n veac românesc,
Libertate!

Un vuiet simfonic ce lucră-n cuvînt
Un fluviu freatic ce pune-n mișcare
Nesațiul iubirii, eternul și sfînt,
În care din patrie sorbim, fiecare...

Străvechiul izvor dătător de putere
și sens și cunoaștere. Un dor
românesc
Trăind prin milenii, supremă avere
A celor ce-n spațiul carpatic trăiesc.

Eugen EVU

„CÎNTAREA ROMÂNIEI"

Posibile reintegrări în repertoriu

Este incontestabil meritul Televiziunii, după cum s-a văzut în recenta mare emisiune timișeană, redescoperirea în rafturile muzeale lugojene a unor partituri vechi și punerea lor în „mișcare". Trebuie subliniat încă de la bun început că semnificația lor este istorică, dar frumusețea de necontestat le proiectează în centrul atenției noastre ca piese care ar putea fi integrate în repertoriul formațiilor amatoare sau profesioniste. (Este aceasta și intenția regiei emisiunii, conform declarației lui Octavian Greavu). La vremea lor, piesele au însemnat argumente ale spiritualității românești, deplin competitive, documente ale frumuseții și autenticului. E vorba, așadar, de „Lugoșiana", o variantă (de ce nu?) mai elegantă decît aceea a lui Ion Vidu, dedicată orchestrei, culeasă de mama lui Victor Vlad Delamarina, Sofia Vlad; un vechi joc românesc din Banat, în „Allegretino, tempo di Lugoșiana" (apărut în Lyra romana, „Foya musicală și literară", 1880). Piesa a fost interpretată apoi de celebrul lăutar Nica Iancu Iancovici. Prelucrarea, perfect viabilă tehnic, poate fi preluată orchestral sau ca acompaniament pentru dansatori sau balerini, cu condiția păstrării acelui fastuos Allegretino, care atestă mișcările ceva mai lente ale dansului bănățean în vechime...

În aceeași fastă zodie a înaltei artisticități se află și cealaltă recentă „descoperire", partitura și descripția mișcărilor dansului „Romana", cu 50 de ani mai veche, atestată de însuși Eftimie Murgu în 1830. L-ați vizionat sub denumirea de „dans social românesc". Este o replică a cadrilului, e dansul de salon, (de „societate"), în tonalități și mișcări elevate, grațioase, pe care lugojenii l-au avut ca replică la speciile artistice similare ale altor neamuri. Calitățile muzicale ale **Romanei** sînt absolut perene, deci de interes mai mult decît istoric, iar reconstituirea ei de către iscusitul coregraf Emil Tatarici poate fi un etalon pentru posibilele și doritele reluări în actualitate. Căci și revitalizarea unor creații semi-culte precum cele amintite poate constitui un act profund patriotic.

Ambele lucrări se bazează pe un filon autentic popular, pe piese care s-au pierdut, dar au redevenit populare, mai bine zis „de popularitate", prin izbutite stilizări cum s-a întîmplat cu o serie de creații populare care sînt și în continuare resimțite ca atare. Cadrilul românesc „Romana" atestă respectul orășenimii vremii față de filonul popular străvechi și mai ales dorința transpunerii pe note, în „nemurire", a acestuia. Și dorințele trebuie respectate și iată că Televiziunea preia o inițiativă pe care, poate, lugojenii înșiși ar fi trebuit să o aibă de mult... Nimic nu e însă prea tîrziu: cu mențiunile de rigoare, înainte de spectacol sau în programul de sală, cele două partituri pot prinde viață, nu numai ca două relicve sfinte de spiritualitate și tradiție, dar și ca lucrări valoroase din punct de vedere artistic. Le-aș situa, ca specie, în zona operetei, dar a unei operete... populare, dacă ar exista așa ceva, a suitei (parțial) în spirit popular și, respectiv, a dansului semi-tematic. Sigur, clasările a priori nu-și au rostul fără o acoperire care poate veni doar prin repunerea în circuit a unor valori care nu trebuie să rămînă simplu pretext conjunctural, ci exact ceea ce sînt, o artă încă vie și puternică.

Lucian BURERIU

Horind ca acasă

Petru Godja, vestit cioplitor din satul maramureșean Valea Stejarului, bărbat de aleasă stirpe, avînd cîntecul, jocul și povestea în sînge, a străbătut, cu ansamblul folcloric „Mara", cîteva țări ale lumii.

„Și, după ce am fost noi în zorii zilei la Cascada Niagara, unde vedeam cum fierbe apa, așa, într-un clocot grozav, nu ne-au primit la un teatru să dăm spectacol, fiindcă am întîrziat. Da' nu din vina noastră. Era acolo un fel de concurs și patronul sau șeful cela, care a fost la teatru, a spus că să intre olandejii în locul nostru. Ei, ce să-i faci amu? Să te cînți ca după mort? Să te spînzuri?... Așa că, pe cînd ne-am îmbrăcat ca să dăm spectacolul nostru de Maramureș, a trebuit să plecăm. Ei, ce să faci? Nimic. Noi nu ne-am apucat să ne sfădim cu ei. Și, cum aveau ăia niște vagonete de ieșit din teatru, care mergeau în sus pe o spirală, că sala era jos, sub pămînt, ne-am pus toate lucrurile pe vagonet, noi deasupra, și... frații Florea, ziceți, mă, la ceteră și la zongoră! La noi era horinca, la noi cuțitu' și slănina. Toate erau la noi. Ne-am îmbucurat și-am horit. Așteptau ei să ieșim noi de acolo cîntîndu-ne, da' noi tot horind și horind, iar cînd am ajuns în ulița de lîngă teatru, o uliță largă — nu tu circulație, nu tu nimic, pustie — am început un joc bărbătesc. Din sală au ieșit toți românii care veniseră să ne vadă, că nu știu cum de ne-au zărit că petreceam. Așa, s-a încins o petrecere și o „Periniță" în uliță, de-a rămas goală sala la olandeji. Și pe clădiri, că erau niște clădiri mai joase, fără acoperișe, s-a adunat lume multă și se uita la noi. Și, cum v-am spus, s-a încins o „Periniță" și s-a adunat atîta lume, că noi eram numa' așa, ca niște răsăditurі, unu' ca aici, unu' ca acolo, cam pe o lungime de vreo sută de metri, negri și tot felul de nații. Și, unii, nu se mai puteau desprinde din „Periniță", că cetera zicea, zicea...

Cînd a fost a doua zi, vine Paul Petrescu, un translator, un om foarte cumsecade, bătrîn, din București, vine și ne spune că sîntem chemați la teatrul cela, într-o sală. Mergem noi acolo pe o scenă, pe niște lavițe dintr-alea, care de care mai sus, mergem și ne suim pe lavițele celea, ședem și așteptăm să vedem cum se va uita Paul Petrescu la noi: a rîde? a fi supărat? Că noi, nimic, nu știam a grăi, ca surdomuții, boată engleză! Auzim că toți spun ceva, vedem că toți dau din mînuri, toți ne arată pe noi. Și, după o vreme, îl văd pe Paul Petrescu, de pe-o lature, de unde ședeam, îl văd că se uită la mine și mă gîndesc că iar îi de rîs și de veselie, iar îi bine amu, că noi, v-am spus, nu știam care-i baiu'. L-am văzut foarte dispus, și-a prins mînurile așa, loalaltă, și ne-a arătat că-i bine. După aia, a venit și ne-a spus: Știți că ieri ați făcut ce n-ați făcut niciodată aici?... 'Apăi cum? l-am întrebat. Atunci, zice el, cînd ați ieșit horind pe căruțu' cela, după ce v-au refuzat de pe scenă, ați făcut un gest minunat. Voi trebuia să fiți supărați, ei se așteptau să vă supărați, da' pînă la urmă ei s-au căit, lor le-a părut rău că nu v-au primit în spectacol, și și-au cerut iertare, și vă roagă să mai stați o săptămînă...".

Iosif COSTINAȘ

Spectacolul ideilor

Fericite culturile care mai pot oferi surprize! Fericiți slujbașii lor, de la arhivar și editor, la linotipist, zețar, la toți entuziaștii, benignii complotiști întru viitoarele noastre delicii literare! Asediați de inedite, de texte regăsite, de variante și adăugiri, nu mai știm ce înseamnă lectura neacompaniată de semnele de exclamare, de semnele de atenționare: Hic sunt leones! Lecturile noastre de azi sînt materializarea neantului de ieri. Ineditologia pare să fi devenit substitutul firesc al istoriei literare, iar editorul un cascador al criticului și cercetătorului literar. La rîndul nostru, noi, cititorii, ne transformăm, încet și sigur, în prizonierii propriei noastre goane după senzațional. Pentru că rar se întîmplă ca un manuscris inedit să nu fie și senzațional! Din inedite în inedite, din completări în completări, încă unul din clasicii noștri poate spera (cine știe cînd) la visata ediție completă. Opera lui G. Călinescu, pentru că despre el este vorba, face încă un pas (un pas mic pentru propria-i creație, dar mare pentru nerăbdarea noastră) spre ediția integrală. Spre ediția în care-l vom studia în totalitate, după cum o merită, tocmai el, care nu mai citea cărți și autori, ci de-a dreptul literaturi. Pînă vom accede la această fericită condiție, să ne mulțumim cu ce avem. Și, deocamdată, avem încă o tranșă din ineditele călinesciene. Inedite pe care — ce-i drept — spiritele mai agere le-ar fi putut citi, de-a lungul vremii, restituite de același priceput editor, Geo Șerban, în cîteva reviste („Manuscriptum", „Steaua", „Secolul 20"). Dacă problema ineditului acestor texte se poate discuta mult și bine (însăși coperta cărții atrage atenția printr-un vivace „triolet" tipografic asupra noutății absolute a conținutului ei), indiscutabilă este emoția reintîlnirii cu verva — de-acum clasicizată — a scriitorului. O lectură mai mult decît agreabilă. O lectură, pe alocuri, captivantă. Redescoperirea lui Călinescu sub această mască, a conferențiarului cînd afabil, cînd ironic ori persiflant, cînd blînd și plin de prevenitoare politețe, cînd patetic și necruțător, dar întotdeauna erudit, nu te scutește de efortul acomodării cu un spirit mereu inflamat. Emoția și comoția sînt cei doi poli ai discursului călinescian, semne nobiliare ce se transmit instantaneu cititorului. Erudit fără ostentație, colocvial fără a cădea în banalitate, accesibil, dar nu la îndemînă, discursul discursurilor lui G. Călinescu degajă o ciudată neliniște („Cu cît omul e mai mediocru, cu atît e mai liniștit", spune el într-un loc.) Neliniștea marilor creatori. Neliniștea întrebării care știe să se transforme într-un seducător spectacol al ideilor.

Desigur, se poate vorbi foarte mult despre aceste conferințe ale lui Călinescu. S-ar putea vorbi și despre fața cealaltă a histrionului: chipul concentrat, abstras, însingurat, al cititorului împătimit. Al celui care, într-adevăr, citea literaturi. **Carnetele**, care alcătuiesc partea a doua a acestui volum, adaugă nuanțe, acumulează tușe, lumini și umbre — mărturii ale unui stil al inelectualului. De la ironizare, bagatelizare și respingere, pînă la admirație și entuziasm, nimic din tainele lecturii nu rămîne străin sensibilității scriitorului. Cîțiva comentatori s-au arătat, deja, uimiți de întinderea, de varietatea și profunzimea lecturilor lui Călinescu. Lecturi, altfel, normale. Păcat că au constatat-o abia acum. În ce ne privește, facem parte din altă categorie. A celor care, cusurgii și circotași, au găsit, totuși, suficiente resurse de obiectivitate pentru a încheia lectura înginîndu-l pe Maestru: oricum ar sta lucrurile, **un Cézanne e un Cézanne!**

Mircea MIHAIEȘ

---

* **G. Călinescu, APROAPE DE ELADA, Selecție și comentarii de Geo Șerban, Colecția „Capricorn", 1985.**

---

cronica literară

Literatura valorilor morale

Vitralii incolore, cel mai recent roman al lui Dumitru Popescu, a devenit, la fel ca și precedentele, inexistent în librării, la numai cîteva ore de la apariție. Lectura acestui roman e, însă, mai dificilă: tehnica, de esență joyce-iană, contribuie la aceasta.

După primele 3—4 capitole ale cărții se vor vedea, din ce în ce mai clar, tehnica, structura, rolul personajului Viorel (Relu) Poterașu, un tînăr medic oftalmolog spre care se îndreaptă toate firele și cheile cărții. Continua alternare a vocilor și a perspectivelor (cum ar spune naratologii „la voix, le foyer et le regard") oferă evenimentelor o descriere spațială, ele fiind văzute mereu din alte puncte și filtrate de alte conștiințe. Trebuie spus că Dumitru Popescu se dovedește un bun operant al „vocilor", fiecare dintre naratorii romanului avînd o individualitate foarte puternică, lucru care de la un timp îl face ușor de recunoscut, atunci cînd îi re-vine rîndul la cuvînt. De altfel, o dată înțeleasă regula jocului, cititorul nu va avea nici o dificultate de lectură, epica romanului nefiind cu totul nouă la Dumitru Popescu. Pe scurt, Relu Poterașu se află în fața unei dileme erotice. Jana Galescu sau Cornelia Jalova? Aceasta este întrebarea. Prima este colega lui, partidă bună, spre care îl îndemnă morala moștenită în familie și chiar intervenția mai mult sau mai puțin directă a membrilor acesteia. A doua, mai vîrstnică decît Relu, fostă mare glorie a baletului, actualmente coregrafă la Operă, femeie de mare farmec, sporit și de (se sugerează) iubirea inaccesibilă pe care adolescentul Relu o purtase superstar-ului într-o altă epocă. La urma urmei mutatis mutandi, conflictul este de factură clasică: datorie versus pasiune, unde Jana este datoria iar Cornelia, pasiunea. Mai mult chiar, tot în spirit clasic, personajele sînt oameni cu relații și mai ales cu bani, dispuși oricînd să-și satisfacă orice capriciu, fără ca acest lucru să-i afecteze în vreo măsură.

Iubirea Corneliei atentează la omogenitatea castei, ea ar putea fi în măsură să-l scoată pe Relu din viața încorsetată de prejudecăți și să-l redea libertății, vieții ca viață. De aceea, Cornelia Jalova este pentru Relu nu doar o femeie, ci însăși tentația vieții adevărate.

În final, Relu acceptă însă căsătoria onorabilă cu doctorița Jana Galescu, înscriindu-se prin aceasta într-o tradiție a familiei (și tatăl său șovăise la vremea respectivă între pasiune și rațiune, optînd tot pentru rațiune) ce asigură continuitatea grupului spre bucuria doamnei Dora Poterașu. În paralel, scriitorul ironizează, cu sarcasm uneori, cîteva dintre tarele personajelor din mediul în care se învîrte Relu: corupția medicilor, fandoselile și complexele elitei, lipsa de scrupule în atingerea scopului. Chiar dacă modul de prezentare al fiecărui capitol diferă (unele sînt scrise sub forma confesiunii naratorului, altele ca dialog între două personaje, ambele fiind, rînd pe rînd, narator, ori sub forma discuției între alte personaje la care naratorul este martor), cele mai interesante sînt, fără îndoială, cele scrise à la Joyce, în care, după fiecare replică a personajului, este notat gîndul intim al acestuia, adică cele în care apar în același timp la rampă și „je" și, să-i spunem „l'autre".

„Je" cedează în fața lui „l'autre", umanul în fața dogmelor. Visatul și atît de apropiatul paradis devine o nostalgie tot mai depărtată, un vitraliu din ce în ce mai decolorat.

Tudorel URIAN

---

* **Dumitru Popescu, VITRALII INCOLORE, Ed. Eminescu, 1985.**

Integrala BLAGA

restituiri

Interesul crescînd pentru opera lui Lucian Blaga, desele reeditări parțiale și sporirea traducerilor în diverse limbi fac parte dintr-un context mai larg al deschiderilor de după Congresul al IX-lea față de valorile noastre de totdeauna. De menționat că **Editura Minerva** a început în 1974 tipărirea unei ediții definitive a operei lui L. Blaga. Demnă de respect, această ediție nu duce pînă la capăt lucrarea de restituire completă a lui Blaga. Cel care și-a asumat această grea misiune este cercetătorul **George Gană, care îngrijește și tipărește, în 1982, primul volum al** unei ediții critice a operei integrale a lui Lucian Blaga, gazdă ospitalieră fiind editura **Minerva. Se pare că G. Gană** și-a pregătit cu răbdare șantierul de lucru pentru actuala ediție, dîndu-ne un prim eșantion în 1972, cînd apar la **Editura Albatros** cele două volume **L. Blaga — Scrieri (antologie, prefață și bibliografie de G. Gană).** Această antologie ne apare ca un preambul la actuala ediție critică. G. Gană a precizat, în nota sa la primul volum din 1982, că ediția critică va cuprinde aproximativ 16—17 volume, ceea ce presupune un efort și un volum de muncă deosebite. Primele două volume constituie secțiunea **Poezii**, cuprinzînd antumele (vol. I) și postumele (vol. II — 1984). Fiecare volum va avea un aparat critic format din note, variante și „dosarul" receptării operelor ce sînt incluse în sumarul volumului respectiv. În tipărirea poeziilor, editorul s-a străduit să facă evidentă „istoria" textului, așezînd variantele în ordine cronologică, de la versiunea inițială, la cea considerată ca formă de bază.

La începutul anului a apărut al treilea volum* din această ediție critică, aici începîndu-se tipărrea teatrului lui L. Blaga. În **Nota editorului**, aflăm că piesele autorului vor ocupa volumul de față (III) și volumul IV, ambele formînd secțiunea **Teatru**. În recentul volum sînt incluse, în ordine cronologică, primele cinci din cele zece piese ale scriitorului: **Zamolxe** (1921), **Tulburarea apelor, Daria** (1925), **Ivanca** (1925) și **Înviere** (pantomimă — 1925), urmînd ca în volumul IV să apară celelalte cinci piese. Ca reper, editorul a avut în vedere textele din ediția definitivă L. Blaga — **Opera dramatică** (vol. I, II — 1942), mai puțin **Arca lui Noe**, care se va tipări după ediția din 1944, și **Anton Pann**, care se va reproduce după manuscrisul ultim al autorului. Faptul că jumătate din spațiul volumului cuprinde **Note, variante, comentarii** este grăitor pentru meticulozitatea și rigoarea editorului G. Gană, consecvent în respectarea structurii stabilite la inițierea acestei ediții. Curiozitatea și plăcerea bibliofililor și iubitorilor lui Blaga vor fi satisfăcute pe deplin: le stau la dispoziție informații privind receptări critice și, nu în ultimul rînd, variantele. Editorul menționează că prin expunerea varintelor a căutat să cuprindă „totalitatea formelor pe care le-a cunoscut textul", cu scopul de a lumina „procesul elaborării lui". În mod just, G. Gană consideră că fiecare manuscris sau formă tipărită reprezintă o variantă. Aspirația totalității îl conduce pe editor să descopere redactări fragmentare succesive pe filele versiunii inițiale, aceste redactări succesive constituind, în viziunea lui G. Gană, subvariante ale manuscrisului, care ne sînt prezentate și notate cu indici. În cadrul densului aparat critic ni se prezintă toate amănuntele privind fizionomia manuscriselor, numărul variantelor și siglele folosite. Nu poate stîrni decît admirație și respect acest efort tenace de a confrunta mulțimea de manuscrise și ediții, pentru a reface, pînă în cele mai mici detalii, sinuozitățile actului creator. Printre inițiativele editurii Minerva amintim ediția L. Blaga — **Teatru (1970)**, îngrijită de Eugen Todoran și avînd drept criteriu tematic apropierea de viziunea folclorică. Este o reeditare parțială și care nu se vrea o ediție critică, dar are meritul de a fi activat emulația în direcția unei editări critice integrale, care capătă treptat contur și care (nutrium convingerea) va însemna o contribuție majoră la edificiul culturii noastre.

---

* **Lucian Blaga — OPERE (vol. III — Teatru), Ed. Minerva, 1986.**

Valeriu DRUMEȘ

O antologie remarcabilă

Recent a apărut, sub îngrijirea Societății de Cultură și Învățămînt a Serbiei și a Întreprinderii tipografice „Milić Rakici" din Valjevo, o crestomație a literaturii de expresie sîrbă din România, sub titlul „Permanență".

Selecția textelor, prezentarea autorilor, un studiu critic despre fenomenul literar de limba sîrbă din țara noastră, precum și notele bio-bibliografice îi aparțin **Voislavei Stoianovici**, cunoscut critic și traducător literar, lector la Universitatea din București. Volumul selectiv cuprinde versuri și proză din cărțile a 35 de autori și este împărțit în patru mari capitole: **Poezie, Proză, Poezie tînără, Proză tînără.** Antologia se constituie ca o posibilă panoramă a literaturii sîrbe din țara noastră, din anii de după Eliberare. Autoarea crestomației a urmărit, se pare, două idei: pe cea a valorii și pe cea a continuității literare a scrisului de limbă sîrbă pe aceste meleaguri ale patriei noastre socialiste. Numai așa ne explicăm prezența, în această carte de excepție, a unor texete din prima perioadă de creație a unor autori consacrați. Din aceleași motive, probabil, Voislava Stoianovici nu a consacrat un capitol separat literaturii pentru copii (prezentă, de altfel, în această carte). Ghidîndu-se după cele două idei amintite, autoarea a rezervat mai mult spațiu, în primul rînd unor autori din generația mijlocie și tînără: **Jiva Popovici, Iovan Ciolacovici, Draga Mirianici, Vlada Barzin, Cedomir Milenovici, Ivo Muncian, Slavomir Gvozdenovici** și **Stevan Bugarski. Împreună cu Svetomir Raikov, Vladimir Ciocov, Cedomir Cionca-Klisurat, Neboișa Popovici, Gioca Mirianici, Gioca Jupunschi** și **Srboliub Mișcovici**, aceștia sînt cei mai reprezentativi autori ai literaturii de limbă sîrbă din țara noastră.

Am încheia scurta noastră prezentare a celei de a doua antologii importante a literaturii de limbă sîrbă din R.S. România — prima a tipărit-o Editura „Kriterion", în limba română, sub titlul **Spirala de aur: poeți sîrbi din România** — cu o sugestivă frază din **Cuvîntul înainte** semnat de profesorul belgrădean **Slobodan J. Markovici**: „... prin lumea poetică pe care o cuprinde culegerea antologică **Permanență**, sperăm că ea se va zidi în frumusețea prieteniei celor două țări vecine și socialiste și va contribui la o mai bună cunoastere și apropiere".

Miomir TODOROV

---

* **PERMANENȚA, Culegere de poezie și proză de limba sîrbo-croată din R.S. România, Belgrad — Valjevo, 1986.**

---

viața asociației

Sub semnul întîmpinării celor 21 de ani de la Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, Asociația scriitorilor din Timișoara a organizat o vizită de documentare la Întreprinderea de spume poliuretanice din Timișoara. Scriitorii timișoreni au primit explicații privind dezvoltarea întreprinderii, ctitorie a **Epocii NICOLAE CEAUȘESCU**, de la Nicolae Marcu, directorul întreprinderii. La întîlnirea cu oamenii muncii de la Întreprinderea de spume poliuretanice au citit din scrierile lor Anghel Dumbrăveanu, Ion Marin Almăjan, Alexandru Jebeleanu, Eugen Dorcescu, Corina Victoria Sein.

Prezențe în forumul cetății

Stagiunea muzicală

Revendicînd încă din start ambiția unei stagiuni chemate să se desfășoare sub semnul calității, artiștii Teatrului liric, la ora bilanțului, pot raporta cu temei cîteva împliniri. Astfel, am releva cîștigurile compartimentului soliști, cu cîteva nume care să poată acoperi golurile firești ale schimbului de generații pe care-l traversează din mers Opera Română. Cel mai reprezentativ, care în ciuda tinereții sale a convins și cucerit sufragiile publicului timișorean, este baritonul **Ladislau Fogel.** O voce frumoasă, care cultivă cu grijă legile belcantoului, dublată de o prezență scenică dornică să particularizeze specificul și individualitatea personajelor abordate. Povara este mare, căci nu stă la îndemîna oricui să substituie predecesori ca **Iuliu Mare, Emil Rotundu, Adrian Marcu.** Chiar și în compania unor nume de prestigiu internațional, Ladislau Fogel a dovedit că știe să rămînă o prezență marcantă, alimentată de reale disponibilități.

Evenimentul cel mai semnificativ al unei instituții artistice este punctat de numărul premierelor unei stagiuni. Obligativitatea de a lansa pe orbita valorică creații românești apte de a fi înscrise în repertoriul permanent al operelor țării, s-a materializat prin premiera absolută **„Fluviul revărsat“** a lui Adalbert Winkler, inspirat dedicată celei de a 65-a aniversări a partidului. Din perimetrul universal, nici o lucrare nouă, optîndu-se pentru reluarea **„Balului mascat“** de Verdi, ignorată pe nedrept ani buni. O versiune în care am distins detașat creația în Oskar a sopranei **Agnes Contras.** Dacă domeniul operetei are acoperire prin **„Bal la Savoy“,** montat cu aplomb de viziunea regizorală a lui Karoly Sinka, în schimb compartimentul balet — fortuit și de solicitări colaterale — ne va prezenta abia la toamnă premiera „Corsarul“. Ultimele afișe anunță pentru închiderea stagiunii, în cadrul studioului experimental Euterpe, premiera „Orlando“.

Debuturile cele mai semnificative? Poate al Margaretei Mihăilescu-Grama în Margareta din „Faust“, a lui Csaba Airizer în Mefisto a Elenei Gaja în prințul Orlovski, Vasile Hojda în Lucia de Lamermoor, Lucia Krișca în „Carmen“. O culoare aparte conferă stagiunii cota valorică a invitaților de peste hotare. Un loc privilegiat îl ocupă aici prestația de excepție a lui Vladislav Piavko la începutul și sfîrșitul stagiunii, cu un succes de public parcă în continuă escaladare, deși evoluția altui tenor sovietic, Iury Marusin, a declanșat dispute aprinse în ierarhizarea valorică, între adepții unor convingeri artistice diferit nuanțate.

Demnă de semnalat este marea deschidere către publicul tînăr, concretizată într-un număr sporit de spectacole cu lucrări specifice vîrstei, plus o serie de preluări din literatura muzicală clasică, condiționînd creșterea efectivă a publicului de mîine. S-au făcut și importante eforturi de a pătrunde pe marile platforme industriale, precum Electrotimiș, I.A.E.M., Azur, Electrobanat, Centrul de calcul, concretizate în deplasări curente cu recitaluri de opere și operete.

Efervescența pe care a dorit s-o stîrnească în interiorul instituției, întru ridicarea continuă a stachetei valorice, s-a reverberat și în exterior, conducerea instituției dorind și reușind în bună măsură să declanșeze o impresionantă participare a publicului la evenimentele propuse. O efervescență născută și din nobila dorință de cinstire a celor patru decenii scurse de la semnarea actului de înființare a acestui prim rod, sub aspect cultural, al noului regim de democrație instaurat în România. Cele trei expoziții retrospective au reușit să rememoreze statutul artistic privilegiat pe care și l-a cucerit în viața spirituală a orașului, Opera Română.

*
* *

Stagiunea de concerte a debutat cu zilele „Enescu“, meritorie inițiativă de a menține neștearsă imaginea făuritorului școlii muzicale românești. Regretabil numărul nedrept de redus al lucrărilor compozitorului vizavi de cele chemate a reprezenta statutul său de interpret. Promotorii care au ilustrat aceste preferințe sînt violoniști ca Ion Voicu și Ștefan Ruha, cît și cîțiva tineri muzicieni timișoreni, precum Gabriel Popa, Dragoș Mihăilescu, Sorin Petrescu și prestigioasa Sanda Guțu.

Filarmonica și-a sărbătorit apoi doi dintre muzicienii care au condiționat actualul său prestigiu: dirijorul Mircea Popa, ctitorul disponibilităților înspre marele repertoriu al orchestrei simfonice și, totodată, un compozitor de evidente resurse în cadrul școlii de compoziție bănățene, precum și pe Mircea Hoinic, inițiatorul și făptuitorul convingerii că orchestrei trebuie să i se alăture și un cor academic.

Dacă stagiunea a însemnat un evident reflux al marilor ambiții concertistice legate de aniversările anului precedent — lipsindu-ne argumentele spre a consemna echivalența unor momente de elevație artistică, — nici ținuta oaspeților nu a impus personalități de marcă. Doar din primăvară, scena Filarmonicii a redevenit sanctuar de înfiorate dialoguri semnate Rudolf Kehrer, Nokolai Suk, Alexandr Slobodianik, Dmitri Bașkirov, Dan Grigore.

„Timișoara muzicală“, ediția a XI-a, a dorit să reconfirme statutul de tribună a creației originale românești, propunîndu-ne, în primă audiție absolută, Simfonia a V-a a compozitoarei Liana Alexandra, cît și un opus concertant semnat de maestrul Sigismund Toduță. În rest, o adevărată tornadă de manifestări care s-au suprapus evenimentelor de pe scena lirică, punînd în dificultate opțiunea spectatorului. Salutară ne apare colaborarea fructuoasă pe care instituția a realizat-o cu talentele în plină afirmare ale Liceului de Artă „Ion Vidu“, oferindu-le podiumul de concert și orchestra ca acompaniament, manifestări transformate nu o dată în prilejuri de a impune aceste tinere speranțe ale școlii interpretative bănățene.

Se cuvine menționată și solicitudinea manifestată vizavi de creația compozitorilor bănățeni, în speță a lui Remus Georgescu și Ion Crișan, cultivare stimulativă pentru o plenară prezență în forumul Cetății.

Doru MURGU

Stagiunea teatrală

Privit de la distanța unei stagiuni proaspăt încheiate, un oraș de dimensiunile (geografice și culturale) aceluia în care coexistă, alături de numeroase alte instituții de artă, profesioniste și de amatori, un Teatru Național și două teatre de stat, ar trebui, măcar în parte, să oglindească pulsul mișcării teatrale românești contemporane. Ba mai mult chiar, să permită detectarea eventualelor influențe asupra acesteia (dacă **a o determina,** pare încă un lucru de neconceput pentru aceia care n-au reușit să depășească împărțirea lumii teatrale în cartiere: centrale, mai puțin centrale, ș.a.m.d.). Cum însă lucrurile nu se prezintă chiar așa, dintr-o serie de pricini, într-o măsură mai mică sau mare, obiective, ne vom mulțumi să extragem cîteva concluzii generale, bazate pe evoluția colectivelor mai sus amintite, fără însă a relua argumentele critice găzduite la vremea „ieșirii“ spectacolelor în paginile publicațiilor din orașul nostru (și nu numai). Avînd în primul rînd un caracter divers, atît ca ținută artistică, cît și ca orientare tematică și alternare de genuri, producția scenică timișoreană a acestei stagiuni se înscrie în preocuparea generală de valorificare a textelor dramatice românești și în special a celor contemporane. Astfel, **Teatrul Național** a prezentat piesele **Domide contraatacă** de **Tudor Popescu** (regia: **Ioan Ieremia,** premieră absolută) și **Valiza cu fluturi** de **Iosif Naghiu** (spectacol distins în cadrul **Galei teatrului istoric** de la Craiova, cu premiul I pentru interpretarea rolului feminin: **Margareta Avram** și premiul II — pentru scenografie: **Doina Almășan-Popa;** regia: **Emil Reus);** la **Teatrul Maghiar de Stat** au văzut luminile rampei montările după texte aparținînd lui **M. Sadoveanu (Zile vesele după război,** regia: **Gh. Leahu)** și **Adrian Dohotaru (Legenda unui neisprăvit,** musical după **Anchetă asupra unui tînăr care nu a făcut nimic,** regia: **Magdalena Klein),** în timp ce **Teatrul German de Stat** s-a prezentat publicului cu o montare, aparținînd lui **Bogdan Ulmu,** după **Ion Băieșu,** intitulată **Copii și părinți** (alăturare cam neinspirată a două texte distincte: **Boul și vițelul** și **Vederea).** Fără Sorescu, **fără Mazilu, fără D. R. Popescu, fără ...** mari probleme. Evitarea titlurilor de linia întîi, ale dramaturgiei românești actuale, deci, iată un lucru asupra căruia sîntem datori să medităm, mai ales că o a doua constatare ce se impune ar fi ponderea covîrșitoare a așa-numitelor spectacole de divertisment, (sub)producții ajunse pe scenă din rațiuni extra-artistice (cum altfel s-ar putea justifica însăilările anemice menite să satisfacă „gustul“ unei „anumite categorii de spectatori“; cineva considerînd, pesemne, că publicul e alcătuit numai din amatori de melodrame ieftine și de texte, pudrate cu idealism romanțios și conformist), făcîndu-ne să ne întrebăm, la modul cel mai serios cu putință, dacă nu cumva autorii sau „giranții“ lor au uitat că arta nu trebuie și nu poate să se bazeze pe „instinctele și simțirile spontane ale unui public variat“, pe acel, atît de arbitrar, **„place, sau nu“** (asta neînsemnînd, bineînțeles, că pledăm aici pentru ruperea de publicul larg, ci, dimpotrivă, pentru formarea unui public care să conlucreze cu slujitorii Thaliei, întru instaurarea unui climat propice abordării temelor majore ale existenței, cu dramele și comediile ei, cu frumusețea maiestuoasă a lucrurilor mari și simple, climat care să permită identificarea teatrului cu menirile sale, să stimuleze cunoașterea și dezbaterea **artistică.**

S-ar putea ca rîndurile de mai sus să pară aspre, însă nu văd cum ne-am situa pe o altă poziție decît aceea a criticii active, care, evitînd postura de judecător rece și, aparent, imparțial, se consideră a fi răspunzătoare, alături de toți iubitorii artei teatrale, pentru nivelul creației în domeniu, și cultivarea gustului public. Nu văd, de altfel, cui i-ar putea folosi „cumsecădenia critică“ (oricît de grațioasă ar fi), inoperantă în context, într-un moment cînd teatrele timișorene, aflate la sfîrșit de stagiune, cu afișul promis la începutul anului teatral parțial îndeplinit, își pregătesc o nouă întîlnire cu publicul. Cu atît mai mult cu cît, despre **calitatea** și **însemnătatea** fiecărei premiere, în parte, s-a scris, pe larg, subliniindu-se valoarea actorilor și creatorilor de spectacol, de aici. Ar mai fi de adăugat, la lista mai sus întocmită, **montarea, aparținînd lui Károly Sinka,** pe scena T.M.S., a piesei lui **Friedrich Schiller, Intrigă și iubire** (încercare timidă de întoarcere la armele „clasice“ ale teatrului) și... spectacolul de marcă al Naționalului (după opinia noastră), **Vrăjitorul din Oz,** după **Frank Baum,** regizat de proaspătul absolvent al I.A.T.C.-ului, **Ștefan Iordănescu.**

Orientarea repertorială a scenelor timișorene, dacă luăm în considerare **promisiunile** (se pare că, în viitoarea stagiune, ne vom „întîlni“ cu Shakespeare, Ibsen, Caragiale, G.M. Zamfirescu, Dumitru Solomon), este notabilă; rămîne să vedem, în ce măsură, așteptările noastre — propunerile teatrelor se vor dovedi îndreptățite — realizabile. Poate că, pe afiș, în timpul stagiunii, alături de piesele la a căror montare se lucrează deja, vor urca și cîteva **(mai multe)** dintre textele de prim rang ale dramaturgiei noastre actuale, precum și — de ce nu? — piesa cea mai nouă, autorii tineri, recunoscuți ca dramaturgi, dar încă nejucați. Lucru care, poate, ar satisface, o dată în plus, publicul atît de receptiv la piesa nouă, de valoare.

Traian POP-TRAIAN

televiziune

DUMINICĂ, 20 iulie. 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,15 Imagini, muzică și dansuri din R.P. Polonă. 14,45 Însemne ale unui timp eroic. 15,00 Închiderea programului. 19,00 Telejurnal. 19,15 Țara mea azi — județul Vrancea în anul 65 al partidului. 19,35 Cîntarea României. 20,15 Film artistic. Familia Polaniecki. 21,50 Telejurnal. **LUNI, 21 iulie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Congresul al IX-lea al P.C.R. — moment crucial în noua istorie a României. 20,35 Tezaur folcloric. 20,50 Egipt '86. 21,10 Omul la înălțimea epocii de aur. 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 22 iulie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Congresul marilor deschideri înnoitoare. 20,40 Antologie teatrală. — Spiritul revoluționar în dramaturgia originală. 21,30 Polonia — treptele construcției. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 23 iulie.** 20,00 Telejurnal. 20,25 Tinerețea noastră — tinerețea Epocii Nicolae Ceaușescu. Emisiune-concurs. 21,50 Telejurnal. **JOI, 24 iulie.** 20,00 Telejurnal 20,30 Congresul al IX-lea al P.C.R. — moment crucial în noua istorie a României. 20,55 Partidul — Ceaușescu — România. 21,35 Timp al marilor înfăptuiri revoluționare. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 25 iulie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Congresul al IX-lea al P.C.R. — moment crucial în noua istorie a României — o economie prosperă, dinamică, eficientă. 20,35 Sunați trompete de argint! 20,55 Lumea contemporană și confruntările de idei. 21,10 Serial științific. Din tainele mărilor. 21,35 Cuba azi. 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 26 iulie.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,15 Imagini și ritmuri cubaneze. 14,45 Săptămîna politică. 15,00 Închiderea programului. 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia. 19,45 Cu metroul la ... varietăți. 20,35 Film artistic. Legenda. 22,00 Telejurnal. 22,10 Romanțe și melodii de neuitat.

sport

MICĂ PAUZĂ DE CULTURĂ GENERALĂ

Privim la tabloul cupelor europene și iar nu ne vine a crede: norocul ne amușină urmele, fuge după noi de parcă l-ar fi dresat Duckadam în nemaipomenita întîmplare de la Sevilla.

În toamnă, băieții noștri nu vor avea altceva de făcut decît să-și îmbogățească bagajul de cunoștințe. Vor face excursii de plăcere în Turcia și Cipru, de unde se vor întoarce și mai bronzați și mai frumoși și mai dornici de lecturi folositoare.

Ultimele știri ne anunță că Hagi studiază, atent supravegheat de Lucescu, limba greacă, iar Pițurcă sanscrita. Dinamo va cîștiga, crede Jenei, Cupa cupelor iar supercupa se va juca unde vom fi noi de acord. Totul e să vorbim curgător limba engleză, precizează Mircea Lucescu, în mînă cu **Orizont Magazin**; în respectiva publicație se pot citi cele mai frumoase pagini despre Campionatul mondial '86.

Locțiitor

Politica externă a României — un exemplu de consecventă luptă pentru pace și înțelegere între popoare

Împlinirea a 21 de ani de la istoricul Congres al IX-lea al Partidului Comunist Român, ne prilejuiește o succintă retrospectivă a politicii externe a țării noastre din această perioadă de mari deschideri internaționale ale României

Este cunoscut și recunoscut pe plan mondial că, din inițiativa și cu contribuția determinantă a tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, secretar general al P.C.R., după Congresul al IX-lea partidul nostru a desfășurat o bogată activitate pe plan extern, promovînd în viața internațională o politică de pace și înțelegere între popoare În această perioadă a fost fundamentată concepția de politică externă a partidului și statului nostru Între această politică și realitățile interne ale țării noastre există o legătură indisolubilă, reflectînd transformările revoluționare din toate domeniile de activitate, cît și aspirațiile de pace și progres ale poporului român.

Ceea ce caracterizează politica externă românească în mod deosebit este caracterul ei umanist, de apărare a păcii, de respectare a independenței naționale a statelor, de colaborare pe multiple planuri cu statele lumii. La baza activității internaționale România așează un ansamblu coerent de norme și principii. care determină conduita sa în raporturile cu celelalte state, în stabilirea pozițiilor și opțiunilor sale față de marile probleme cu care se confruntă omenirea.

Țara noastră așează la baza relațiilor sale externe principiile noi ale relațiilor dintre state : respectul reciproc al independenței și suveranității naționale. egalitatea în drepturi, avantajul reciproc, neamestecul în treburile interne, soluționarea pe cale politică a diferendelor. dreptul fiecărui popor de a se dezvolta liber, fără ingerințe din afară.

Așezînd în centrul politicii sale externe relațiile cu toate țările socialiste și în primul rînd cu cele vecine, România acordă o mare importanță relațiilor cu țările care au pășit pe calea dezvoltării independente. extinzînd totodată, în ultimele două decenii, în mod considerabil, relațiile cu celelalte țări. Este concludent că astăzi țara noastră întreține relații diplomatice cu 140 de state, față de numai 60 de state în anul 1965, relații economice cu 155 de state, față de 98 în 1965 participă la activitatea Organizației Națiunilor Unite și a peste 50 de organizații internaționale guvernamentale și neguvernamentale.

România și președintele ei militează activ pe plan international în vederea soluționării diferendelor exclusiv pe cale politică, negociată, în vederea eliminării forței și amenințării cu forța în relațiile interstatale — deziderat obiectiv care este indisolubil legat de afirmarea păcii și securității în lume. Această poziție principială are o semnificație aparte mai ales în zilele noastre cînd, în viața internațională s-a ajuns la o încordare extrem de gravă, cînd a crescut pericolul unui nou război mondial. cu consecințe catastrofale asupra destinului umanității.

Problema fundamentală a epocii contemporane o reprezintă oprirea cursei înarmărilor, și, în primul rînd, a celei nucleare. trecerea la dezarmare și asigurarea unei păci trainice în lume. În aceste condiții, lupta împotriva escaladării armelor nucleare în Europa, pentru oprirea cursei înarmărilor și trecerea la dezarmare a devenit o problemă prioritară a politicii externe românești. Concepția tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** privind realizarea păcii și înfăptuirea dezarmării, în primul rînd a celei nucleare, pornește de la o sumă de coordonate de bază pe care diplomația românească le promovează și aplică în relațiile internaționale cum sînt : garantarea securității și asigurarea echilibrului militar,nu pe calea acumulării de noi armamente. ci la un nivel tot mai redus al acestora, prin dezarmare ; înscrierea dezarmării într-o largă viziune politică, de eliminare a forței și amenințării cu forța în viața internațională și de soluționare a problemelor dintre state, exclusiv pe cale pașnică ; încadrarea dezarmării în eforturile pentru rezolvarea nevoilor economice și sociale ale lumii contemporane, în primul rînd ale țărilor în curs de dezvoltare ; organizarea negocierilor de dezarmare pe baza participării tuturor statelor ; mobilizarea în sprijinul dezarmării a popoarelor, a maselor populare, unirea eforturilor tuturor forțelor sociale înaintate.

Pornind de la primordialitatea absolută a problemei păcii, conceptul tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** asupra dezarmării își relevă actualitatea și forța de convingere, avînd la bază o solidă ancorare în realitate, cît și o lucidă definire a perspectivelor imediate și de durată. Este vorba, în fapt, de o înaltă responsabilitate față de poporul nostru, ca și față de umanitate în ansamblu. Aceasta și pentru că pacea este indivizibilă. ea privește întreaga omenire.

Ca țară europeană, România acordă o mare importanță securității pe continent, fiind hotărîtă să acționeze și în continuare pentru desfășurarea cu succes a conferinței de la Stockholm.

Analiza științifică, realistă și responsabilă a vieții internaționale, pe care secretarul general al partidului o face, are în vedere importanța deosebită pe care o reprezintă necesitatea restructurării cadrului economic internațional, a asigurării unor condiții egale de dezvoltare tuturor statelor, în vederea lichidării subdezvoltării. a marilor decalaje dintre țările bogate și sărace, soluționarea globală a problemelor economico-financiare și realizarea unei noi ordini economice internaționale, constituind o necesitate obiectivă pentru depășirea crizei economice actuale, pentru stabilitatea și dezvoltarea armonioasă a economiei mondiale. În acest sens se înscrie sprijinul pe care România îl acordă creării cadrului internațional adecvat pentru negocierile Nord-Sud, care să permită concentrarea eforturilor tuturor țărilor în vederea găsirii de soluții gravelor probleme economice care confruntă omenirea, în mod special țările în curs de dezvoltare

Este convingerea fermă a țării noastre că soluționarea globală a problemelor economico-financiare ale lumii, realizarea noii ordini economice internaționale are consecințe deosebite pentru progresul economic și social al fiecărui popor, contribuind la realizarea destinderii internaționale. la consolidarea colaborării și a păcii în lume.

Epoca deschisă de Congresul al IX-lea al partidului nostru este o epocă de prefaceri înnoitoare, revoluționare pe toate planurile vieții economico-sociale, politice și culturale, conferind totodată României, în viața internațională, un prestigiu aparte. Înfăptuirea obiectivelor stabilite de Congresul al XIII-lea al P.C.R. este tocmai chezășia mersului ascendent al societății noastre pe calea progresului. aportul românesc la crearea unei lumi a păcii și securității fiind de substanță, de largă recunoaștere internațională.

Dr. Corneliu POPEȚI

POEMELE PĂCII

HANNS CIBULKA
(R.D. GERMANĂ)

MATER TERRA

Nici un colos de piatră
minat orbește
de pe pămînt
de legea gravitației
nu bate destul de departe
ca să înconjoare
cu respirația lui
soarele.

Pămîntul
nu pot să-l trădez,
căci am nevoie de o mamă
ca să fiu om.

Vrei să trăiești
într-o casă
cu zidurile — pulberi mînate de vînt
și căpriorii de aer ?

Toți sorii
ce ard
între Orion și-Andromeda
nu prețuiesc la un loc
cît viața.

În românește de
Carmen PĂDURE

BRANKO V. RADICEVICI
(R.S.F. IUGOSLAVIA)

CÎND PĂMÎNTUL

Cînd pămîntul pornește de la moarte pînă la moarte
de fier, sap în piatră,
de argint, aprind lumina,
de miere, dau alarma.
De sare, ochii mei lăcrimează,
încît mă plîng toate femeile lumii.
Sorii mi-i aprind
pentru nopțile tale
Pornesc cu pămîntul de la moarte pînă la moarte.
Și mă înalț cu pămîntul
pînă cînd îmi umplu toți ochii
și pînă ce aprind toți sorii.

Traducere de
S. GVOZDENOVICI
și Lucian ALBU

JULIO PATRICIO MUNEZ
(ARGENTINA)

DESPRE ALȚI EROI ȘI ALTE MORMINTE

lui Sabato

Cît costă un erou, cîtă recunoștință vom risipi
cu fiecare dintre cei care mor orbiți
de inutilitatea gloriei postume ?
Da, Sábato, nici o carte nu a salvat viața
copiilor, nici o pictură nu poate amîna clipa morții
dar cel care scrie o carte, cel care pictează se poate
interpune cu toate vorbele sale, cu toate culorile
între primejdie și primejduit
între vînător și omul vînat.
Da, se moare adesea prostește, fără rost se mai moare
în lume, în uniforme care nu reprezintă
crezul celui ce o îmbracă,
în tranșeele unor cauze obscure, se moare literar,
pars pro toto, și nimeni nu poate garanta
că partea este mai puțin bună, mai puțin demnă și mai puțin
doritoare de viață decît întregul, decît cel care
semnează și vinde și cumpără acțiuni la Bursa Morții.
Cît costă un erou ? Cine e de vînzare ?

În românește de
Ioan MORAR

BERNARD B. DADIÉ
(COASTA DE FILDEȘ)

LUMEA CE SE VA NAȘTE

Stelele risipite
Curate
Întocmai ca ochii
Albilor
Vor străluci precum
Destinele oamenilor.
Vom fi uniți :
Nici urmă de teamă-n privire.
Frați vom fi :
Nici urmă de ură-n privire.
Iar cînd pe cer
Se va face lumină
Sub raza-i și iubirea noastră va străluci.
Cînd prin frunzișul tînăr
Va străbate un cîntec,
El visul ni-l va legăna.
Vom fi uniți.
Vom fi frați.
Iar stelele risipite
Curate
Întocmai ca ochii
Albilor
Vor străluci asemeni
Destinului nostru

În românește de
Ileana BENEA

EDMOND VANDERCAMMEN
(BELGIA)

ZARVĂ RĂZBOINICĂ

De ce rămîi fără lacrimi
Cînd azurul se preschimbă în nori
Abandonîndu-te celor mai întunecate păduri ?
Vegheai în tăcerea ta de poet
Și-n uitarea unor noi omucideri.
O epocă-a pietrei,
O epocă-a sîngelui
Pe vechi punți ale durerii
Spre care pornesc armatele
cu o faimă neroadă.
Atom și vulcan orice lumină e stinsă
Și casele-s strămutate din loc.
O vreme rănită cerșește din poartă în poartă,
Gesturile ei grăiesc despre furtuni și ruine.
Ci miasma de trupuri ucise va mai atinge vreodată
Frumoasele refugii ale iubirii ?

În românește de
Mihai POPA

Colegiul de redacție.
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRAVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PIRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : TIMIȘOARA, strada RODNEI 1:
Telefoane : 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate
nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.BT. Index : 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 30

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 30 (1014) ● 25 IULIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 16 PAG. 3 LEI

Destinul partidului, destinul nostru

O Epocă, un destin, trepte din istoria găsirii identității de sine a unui popor. Succint, și acestea ar putea fi puncte de reper din cea mai glorioasă perioadă pe care a parcurs-o poporul nostru în existența sa multimilenară. Dar nu numai acestea. Douăzeci și unu de ani, douăzeci și unu de stadii ale aceluiași complex proces: al deșteptării mîndriei de a fi român, al conștientizării responsabile a idealurilor ce ne stau în față Douăzeci și unu de ani de cînd în fruntea partidului nostru se află cel mai iubit fiu al poporului român, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, douăzeci și unu de puncte luminoase în drumul devenirii noastre. Istoricul Congres al IX-lea al Partidului Comunist Român, pe care îl sărbătorim în aceste zile, a deschis ferestre largi minții noastre, brațelor noastre care, atunci, în iulie 1965, au jurat să-și pună puterea și îndemînarea în slujba idealurilor pe care le-au legat pentru veșnicie de numele celui sortit să dea o nouă strălucire devenirii noastre. N-a fost un drum ușor, nu este, nici de acum încolo, un drum ușor. A fost, însă, un drum firesc, un drum ales cu înaltă responsabilitate patriotică și comunistă, un drum în care se reflectă, ca într-o oglindă a timpului, aspirațiile celor mai înaintate spirite pe care le-a dat acest pămînt.

Noua identitate națională, socială, politică și spirituală, de care se leagă numele și activitatea tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, noua perspectivă asupra omului și a misiunii sale în societate dar și, într-un plan mai larg, în istorie, sînt realizările cele mai de preț, al căror garant este secretarul general al partidului nostru. Nimic din ceea ce a fost posibil în acești douăzeci și unu de ani glorioși nu este de imaginat în afara prezenței clarvăzătoare în fruntea partidului a tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**. La fel, mărețul drum al construcției socialiste în patria noastră izvorăște nemijlocit din eroicele hotărîri ale Congresului al IX-lea, jalon luminos dintr-o istorie luminoasă.

Cadrul larg de manifestare a omului, redimensionarea, amplificarea importanței acordate bunăstării și fericirii acestuia sînt cuceriri definitive ale spiritului revoluționar, care a început să se manifeste acum douăzeci și unu de ani și de atunci pînă în aceste zile ale împlinirii noastre. Congresul al IX-lea al partidului, larg forum deschizător de drumuri, puternic marcat de gîndirea comunistului de omenie **NICOLAE CEAUȘESCU** se înscrie, așadar, cu litere incandescente în istoria de aur a patriei noastre. Congres cu adevărat istoric, Congres al omului și al omeniei, forumul democrației muncitorești-revoluționare a adus, odată cu cel pe care l-a ales prin voința unanimă a a patriei, la cîrma destinelor noastre, proba maturității definitive a partidului clasei muncitoare, a singurului partid capabil să se identifice cu interesele întregului popor.

ORIZONT

DEZVOLTAREA INTENSIVĂ — IMPERATIV AL INDUSTRIEI ROMÂNEȘTI

Dinamismul deosebit, efervescența creatoare și înnoirile structurale ce au caracterizat dezvoltarea economico-socială a României în cei 21 de ani care au trecut de la Congresul al IX-lea al partidului — moment de referință și de excepțională importanță în istoria poporului nostru — sînt legate în mod indisolubil de fundamentarea de către secretarul general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** a unei concepții revoluționare, cuprinzătoare și de largă perspectivă cu privire la edificarea societății socialiste în țara noastră. În cadrul acestei concepții, bazată pe pricipiile materialismului dialectic și istoric aplicate în concordanță cu noile cuceriri ale științei în condițiile concrete ale societății românești contemporane, un loc important îl ocupă teoria și practica trecerii la **dezvoltarea intensivă** a tuturor ramurilor economiei naționale și îndeosebi a industriei.

O caracteristică a dezvoltării economice în **EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU** o constituie atît împletirea organică a elementelor extensive ale dezvoltării cu cele intensive, cît și trecerea rapidă spre laturile calitative ale creșterii economice. Începînd mai ales cu cincinalul 1971—1975, factorii intensivi, calitativi au efecte din ce în ce mai puternice asupra dezvoltării economiei naționale, determinînd, finalmente, caracterul preponderent intensiv al reproducției socialiste lărgite. Această deplasare spre intensiv este rezultatul firesc al politicii consecvente de **industrializare accelerată și cu precădere calitativă**, adică orientată spre ramurile de vîrf, care asigură progresul tehnic, valorificarea superioară a resurselor și modernizarea structurii de ramură și în profil teritorial.

Tendințele dezvoltării preponderent intensive se oglindesc, în primul rînd, în creșterea de 2,8 ori a productivității muncii în industrie în perioada 1965—1985, industria devenind de șase ori mai puternică și capabilă să asigure circa 61% din venitul național. De asemenea, s-a manifestat cu putere procesul de modernizare a structurii de ramură a industriei fie prin creștera ponderii **ramurilor de bază** (în totalul producției industriale, ponderea industriei construcțiilor de mașini și prelucrării metalelor a crescut de la 21,2% în 1965, la 29,2% în anul 1984, cea a industriei electrotehnice de la 2,9% la 4,1%, iar cea a industriei chimice de la 6,7% la 10,6%), fie prin apariția unor **ramuri noi de vîrf**: electronica, producția de elemente de automatizare, robotica, mecanica fină, chimia de sinteză fină și de mic tonaj, metalurgia oțelurilor superioare etc.

Rudolf Șandor: „Miez de vară".

Actualul cincinal — 1986—1990 — continuă pe o treaptă superioară linia creșterii economice intensive și asigurarea, pe această bază, a unui echilibru mai bun între diferitele sectoare, o stabilitate activă determinată de factorii intensivi: calitate, tehnicitate, productivitate, eficiență economică și modernizarea structurilor. La recenta Plenară a C.C. al P.C.R., tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** sublinia: **„Prevederile planului prezentat spre dezbatere asigură trecerea la dezvoltarea intensivă a industriei, a agriculturii și a celorlalte ramuri de activitate, conform hotărîrilor Congresului al XIII-lea al partidului. Se are în vedere angajarea cu toată fermitatea în realizarea noii revoluții tehnico-științifice și a noii revoluții agrare, care trebuie să ducă la modernizarea și ridicarea întregii activități economico-sociale la un stadiu superior"**. Accentuarea dezvoltării intensive reprezintă imperativul principal al realizării obiectivului fundamental al celui de-al 8-lea cincinal — trecerea României de la stadiul de țară în curs de dezvoltare, la stadiul superior de țară mediu dezvoltată, astfel încît în perspectiva anilor 2000, țara noastră să devină multilateral dezvoltată.

Hotărîtoare pentru cursul intensiv al dezvoltării industriale în actualul cincinal este realizarea sarcinii de creștere a productivității muncii într-un ritm mediu anual de 10%. Relevînd că experienta pozitivă din unitățile economice atestă că acolo unde s-au aplicat măsurile de organizare și perfecționare a tehnologiilor s-au obținut creșteri ale productivității de 2—2,5 ori, iar în unele domenii chiar de 5—6 ori, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** sublinia că **„productivitatea muncii este hotărîtoare pentru afirmarea superiorității societății socialiste, a forței creatoare a oamenilor muncii, a poporului care a devenit stăpîn pe destinele sale"**. Aceasta reclamă creșterea în și mai mare măsură a rolului științei, învățămîntului și culturii, a activității politico-educative de formare a **omului nou**, ca factor determinant al creșterii productivității muncii.

Însemnate exigențe calitativ-intensive se impun în domeniul dezvoltării bazei de materii prime și al înfăptuirii programului energetic, care prevede rezolvarea în linii generale, pînă în 1990, a problemei energiei electrice. O cerință a dezvoltării intensive o constituie recuperarea și utilizarea resurselor refolosibile, cale pe care trebuie să se asigure 50% din necesarul de materii prime în actualul cincinal. Totodată, trec în prim plan calitatea și tehnicitatea produselor, precum și costurile cu care se obțin produsele, inclusiv calitatea lor, astfel încît să sporească gradul de competitivitate al mărfurilor românești pe plan internațional.

Corolarul dezvoltării industriale îl constituie modernizarea întregii economii, creșterea avuției naționale și ridicarea bunăstării poporului — țelul suprem al politicii partidului nostru.

Conf. univ. dr. Dumitru ROCHIAN

Spre viitor

Legendă-au devenit, la noi, bărbații
Născuți să stea poporului în frunte,
Făcîndu-l spre izbînzi să îi asculte,
Să-și apere cîmpia și Carpații.

Și apele, pornite dinspre munte;
Copiii să-și urmeze-n muncă tații,
Spre comunistul țel uniți ca frații,
Spre bine orice greu să îl înfrunte.

Românii au avut: Ștefan cel Mare,
Mihai Viteazu-om pentru hotare,
Tudor Vladimirescu și Bălcescu...

Să ne păstrăm spre zări albastre-nume,
Cu steaua 'nalt strălucitoare-n lume:
Avem spre viitor pe Ceaușescu!

Valentin TUDOR

Valențe teoretice și practice ale politicului în etapa edificării multilaterale a socialismului

Ca imagine epistemică a unei realități în permanentă transformare, socialismul științific s-a constituit și evoluează ca teorie, deschisă generalizărilor practicii social-istorice în curs; deci ca teorie în permanentă elaborare — „știință a transformării revoluționare a societății"

Din această perspectivă, regîndirea unor categorii fundamentale se impune în mod obiectiv pentru a contura atît efectele praxiologice ale rulării lor efective în cîmpul mare al practicii, cît și, în revers, pentru a le redimensiona semantic cu noile sensuri și exigențe pe care le reclamă imperios spațiul generalizărilor teoretic-doctrinare. În acest context, gîndul care luminează fapta în mod legitim se-mbogățește cu reliefurile inedite ale noilor realități, într-o dialectică a devenirii pe coordonatele mișcării istorice ireversibile. Or, reevaluările semantice tocmai acest rol îl joacă, așează noi borne — cele mai adecvate scopului — pe itinerariul istoric al acțiunii sociale, oferind astfel un ghid sigur purtătorilor de sens ai istoriei — masele populare.

În acest perimetru de semnificații ne-am propus să dăm curs unei indicații cuprinse în documentele noastre programatice, **referitoare la statutul politicului în etapa actuală** pe care o străbate societatea românească

Din polivalența de aspecte ne vom opri asupra unuia pe care îl vom asimila explicativ cu termenul de dimensiune normativă. Facem precizarea că delimităm numai din necesități de analiză dimensiunea normativă de celelalte, considerate de noi în egală demnitate axiologică cu aceasta. Il vom gîndi, deci, în interdependența sa în matricile de reciprocă generescență, dar îl vom delimita numai din intenția de a-l releva în cele mai exprese ipostaze funcționale.

Dacă „normativizarea activității indivizilor stă la baza oricărei organizări sociale, a existenței societății însăși", atunci societatea nu poate evolua decît în limitele unor norme care să vertebreze toate domeniile de activitate către un optim de funcționalitate previzibilă. Tocmai în stabilirea acestui optim de funcționalitate este legitim angajat și indispensabil politicul etalîndu-i, astfel, propriile dimensiuni normative.

În ceea ce ne privește, luăm norma politică în accepțiunea de **„regulă de activitate impusă fie prin tradiție, fie prin autoritate în cîmpul manifestării politice a indivizilor, a organizațiilor și a grupurilor politice, în competiția lor pentru influențarea, controlul și cucerirea puterii politice sau pentru menținerea și consolidarea ei. În vederea desfășurării activității politice, în cadrul oricărei societăți se dezvoltă un ansamblu de norme specifice care implică anumite reguli de acțiune guvernînd raporturile dintre clasele sociale, relațiile față de puterea politică în stat, față de ideologiile de clasă, față de structurile de organizare socială și politică, raporturile dintre grupuri și colectivități, state, națiuni etc. Normele de acțiune politică existente într-o societate sînt cu necesitate determinate în esența lor de natura ideologiei clasei care a cucerit și păstrează puterea"**.

Spre deosebire de științele naturii și ale gîndirii care au caracter exclusiv explicativ conturînd **imaginea epistemică a diferitelor domenii ale realității** cu care-și identifică domeniul de definiție, politicul are un caracter preponderent normativ-prospectiv. Specificul său decurge din faptul că anticipează **întreaga realitate** în raport cu aspirațiile fundamentale — în contextul țării noastre, ale întregului popor — circumscrise sistemului de valori socialiste.

Totuși, această devansare a realității este altceva decît un optim dezirabil, pentru că se cristalizează într-o strategie ce se impune ca normă generală și obiectivă pentru toate clasele și categoriile sociale. Este spațiul de obiectivare sub semnul libertății individuale a tuturor inițiativelor și energiilor creatoare.

De aceea, norma politică nu poate fi identificată sub nici un aspect cu norma etică sau juridică. Pe cînd cea juridică are un caracter preponderent executiv, **cea politică trasează numai granițele legitimității acțiunii**, libertatea de decizie la diverse eșaloane ale sistemului social rămînînd neîngrădită. Întrucît libertatea înseamnă, în primul rînd, responsabilitate asumată, norma politică definește și gradul în **care diverse subsisteme, prin deciziile luate, își asumă răspunderi oportune** asupra efectelor pe care le vor induce **în funcționarea eficientă și conformă cu opțiunea inițială a întregului sistem** social.

Păstrînd proporțiile absolut inevitabile, normativitatea politicului comportă unele filiații și cu personanța blagiană doar în sensul de prezență a valorii fundamentale în toate cîmpurile particulare de funcționalitate a acțiunii sociale.

Conștienți de limitele gnoseologice ale analogiei ne-o permitem, totuși, raportînd cursul de revenire al investiției din economie la un similar curs de revenire al deciziei politice pe temeiul logic al politicului ca „expresia cea mai concentrată a economicului". În acest context, **investiția politică**, dat fiind statutul său decizional, comportă, evident, **un curs de revenire în raport cu toate eșaloanele executive față de care se instituie ca normă. Normativitatea** sa însă nu trebuie înțeleasă ca orizont prohibitiv ci **ca temei praxiologic** care asigură coerența de fond revoluției și construcției socialiste în toate sectoarele de activitate. De aceea, criteriile de eficiență ale deciziei — care definesc în complementaritatea lor cursul de revenire al politicului — prind relief în gradul de eficiență al funcționării tuturor subsistemelor sistemului social-global.

În ce constă rămînerea în urmă, sub raport teoretic, pe care o sublinia secretarul general al partidului? Printre altele și în persistența unui cadru de percepție **relativ neadecvat** mai ales la nivelul psihologiei sociale. Concret, **politicul** este **asimilat**, uneori, cu o **descriere a realității prezente.**

Adevărul e că sub raport **teoretico-gnoseologic**, **politicul** este **esențialmente explicativ**, rosturile sale majore constînd **în a determina cauzele** care pot induce transformări **previzibile** în raport cu idealul **strategic** în curs. Pentru ca respectivele **cauze** să devină **forțe efective**, să **acționeze** deci concret, **ele trebuie să fie înțelese și să devină normă de comportament colectiv**, să motiveze adică atitudini **de** angajare cetățenească în cunoștință de cauză.

De aceea, **politicul** trebuie, pe bună dreptate, considerat ca **o logică a acțiunii sociale** privită în articulațiile sale fundamentale.

În spațiul dintre cum mai este, încă, realitatea, cu neîmplinirile sale episodice, și așa cum ar trebui să fie ea, el are rolul de a induce (determina) motivații trainice în măsură să mobilizeze toate categoriile de cetățeni la efortul comun de a ridica realitatea la nivelul principiilor, și să facă imposibilă la toate eșaloanele coborîrea principiilor la nivelul unei practici în care există multe rezerve de mai bine. Căci, după cum afirma secretarul general al partidului nostru, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, anumite neîmpliniri care ne mai grevează mersul înainte sînt rezultatul modului cum **unele principii ale socialismului științific au fost mai puțin respectate, iar uneori încălcate; nu pot fi sub** nici **o formă, sub nici un aspect caracterizate ca rod al** funcționării principiilor socialismului științific.

Referind asupra normativității politicului, am **avut în vedere în** exclusivitate praxisul puterii instituționalizate, **autoritatea axiologică a politicului**, fapt care nu epuizează sfera de cuprindere a autorității în general, ci relevă două niveluri epistemic distincte ale actului de conducere

În condițiile socialismului, cînd problema alternativei sociale este definitiv transată în favoarea forțelor progresului, cînd oamenii muncii au ridicat munca la rang de politică de stat, instituționalizînd puterea larg reprezentativă a poporului muncitor, întrebarea la statutul politicului depășește sfera restrînsă a retoricii. Complexitatea dezvoltării multilaterale, deci, reiterează nevoia și autoritatea axiologică a politicului? Care este raportul dintre acest tip de autoritate și autoritatea particulară a eșaloanelor executive? Trecerea la autoconducere presupune o dizolvare a puterii în autoritatea centrelor de competență colectivă? Mai precis: puterea autentic democratică — în sens de coextensivă întregului popor — devine mai puțin politică prin cumularea de atribute preponderent administrative? Dezvoltarea multilaterală comportă ea o dezvoltare corespunzătoare a matricii axiologice aferente opțiunii politice de esență comunistă?

Luînd ca punct de plecare, în redactarea unor răspunsuri la aceste întrebări, cei 65 de ani de experiență comunistă care a polarizat gîndirea și acțiunea poporului român, putem, din multe alte argumente tot atît de consistente, să aducem în primul plan **consecvența în opțiune și perseverența în efortul de a realiza un cîmp comun de experiență pozitivă** — și compatibilă cu progresul social-istoric — în jurul căruia să graviteze toate clasele și categoriile sociale. Unitatea, în planul superior, a aspirațiilor fundamentale a fost numai condiția, contextul care a creat oportunitățile imperios necesare fiecărei etape. Cauza, deci cadrul explicativ al reușitei se identifică în sistemul de valori inspirat și motivat de concepția materialist-dialectică despre lume și viață. Pe această bază a fost posibilă realizarea unității în diversitatea socială, promovarea unei noi logici a acțiunii sociale într-un spațiu praxiologic deschizător de mari și fecunde orizonturi. Astfel, dintr-un partid care la origine exprima și sintetiza teoretic-doctrinar interesele unei clase — clasa muncitoare — partidul nostru a devenit astăzi un partid cu bază socială de masă, larg reprezentativ pentru întregul popor. Exprimînd o realitate nemijlocită, documentele programatice au definit Partidul Comunist Român drept centru vital al întregii societăți românești. Construcția pe baze noi a țării și construcția politică a socialismului românesc reprezintă o singură problemă și nu două, întrucît însăși dezvoltarea noastră este și rămîne eminamente politică în sensul pe care l-am dat noi politicului: anume acela de chintesență axiologică, deci de sinteză superioară a tuturor valorilor care inspiră și orientează transformările cu conținut socialist.

Un alt aspect de importanță fundamentală pe care-l induce autoconducerea constă în înmulțirea centrelor de competență colectivă, deci de mandatare a puterii la nivelul mai multor eșaloane de autoritate concretă care să facă funcțională puterea care continuă să rămînă altceva decît o simplă însumare algebrică a centrelor de autoritate. Dispariția politicului, lansată ca teză în Programul P.C.R., vizează, deci, nu desființarea lui, ci doar transformarea lui în conformitate cu legea fundamentală a concordanței.

Permanenta decantare teoretică a practicii social-istorice relevă adevărul — validat la scară istorică — conform căruia o practică eficientă este posibilă numai în deschiderea de unghi epistemic al unei teorii deschise la nou; respectiv, simultaneizarea consolidării tehnico-economice a bazelor materiale și umane necesare trecerii la comunism, cu o consolidare teoretic-doctrinară corespunzătoare exigențelor prioritare ale fiecărei etape.

Ioan S. MUREȘAN
Constantin STRUNGĂ

convorbiri

Cu ION POP

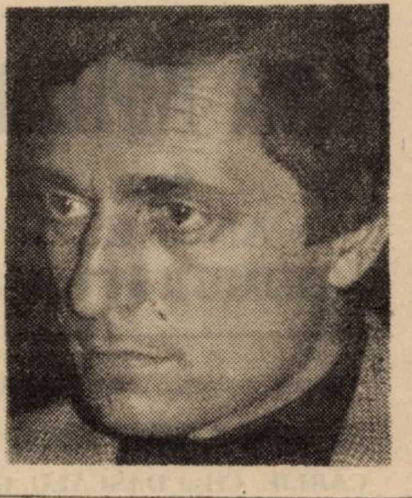

— Cum ați începe, într-un ipotetic volum de interviuri, cu titlul, să zicem, „Ore clujene", convorbirea cu poetul, criticul, traducătorul și universitarul Ion Pop ?

— Aș putea începe, bunăoară, cu parafrazarea unui titlu de articol arghezian, publicat acum șase decenii într-o revistă de avangardă : „Ce trebuie să știe, să mai învețe, să ignore, să uite sau să se prefacă a uita, să nu accepte cu nici un preț, să pună sub semnul întrebării, să afirme cu demnitate și curaj intelectual, un tînăr la patruzeci și cinci de ani ?".

— Ați publicat, în interval de numai cîteva luni, o carte de versuri („Soarele și uitarea"), una de critică („Jocul poeziei") și traducerea unui volum masiv de critică (Jean Starobinski). Cu ce sentimente ați așezat aceste cărți în raftul de bibliotecă ?

— Anul 1985 a fost într-adevăr pentru mine un an rodnic, în care s-au întîlnit — după stagii diferite de așteptare — ca într-un fel de deltă, cele trei brațe ale scrisului meu de pînă acum. Mica mea nezgomotoasă sărbătoare a fost ocazionată totuși, întîi și întîi, de regăsirea poeziei proprii, printre atîtea jocuri cu poemele altora Mi s-a părut, adică (iluzie ?), că încep să mă aud... Celălalt joc al poeziei mi-a dat senzația, îndreptîndu-mă către raft, că abia a început, și mi-a fost puțin milă de coperțile fragile care au îndrăznit, fie și temporar, să-l întrerupă; conștiință încărcată, de arbitru-spectator fluierînd înainte de vreme, și cu destulă melancolie, încheierea „partidei". Cît despre **Textul și interpretul**, traducerea din Jean Starobinski, mărturisesc că așezînd-o alături, mîna mi-a tremurat mai puțin : e un reper sigur și încurajator, — cred că nu numai pentru mine. Dar, privind acum toate aceste trei cărți, lîngă altele încă vreo zece, trăiesc sentimentele amestecate ale celui ce vede, de la un an la altul, cum biografia i se transformă încetul cu încetul — și ireversibil — în bibliografie.

— Ce înseamnă pntru un scriitor sintagma FINAL DE ETAPĂ ?

— Sibilinică întrebare ! Etapele scriitorului sînt, cred, greu — dacă nu chiar imposibil de programat și de delimitat. Și nu e, în orice caz, el acela care știe cu siguranță cînd a încheiat o etapă și cînd inaugurează alta. Cu un clișeu, aș zice că și noi, ăștia, lucrăm la foc continuu. Și se poate întîmpla ca una sau alta dintre etape să ia foc înainte de vreme sau să înceapă să ardă cu mult mai tîrziu decît i se pare celui care scrie ori cititorului său. Iar istoria vrea și ea, uneori, cum s-a mai văzut, să împrumute, din jerbele ei de scîntei cîte unei etape numite, bunăoară, Biblioteca din Alexandria... Vreau să spun, de fapt, că scriitorul nu-și poate fi decît într-un mod foarte relativ propriul său cronicar sportiv. El e angajat într-un joc permanent, indiferent dacă terenul e solid ori desfundat. Fiecare carte e, în felul său, un final, după cum e, mereu, și un nou început. Cine a spus că e un debutant perpetuu știa ce zice. Se întîmplă, desigur, să-ți dai seama că un moment sau altul al scrisului tău (sau al vieții tale) s-a încheiat. „Iubită tinerețe, e tîrziu" — ar zice, pentru ultima paranteză, Quasimodo, în traducerea lui Baconsky. Și te întristezi de acest început al trecutului, și te bucuri că mai ai puterea pasului următor: și, cîte-au fost îți vin în minte, și cîte-ar fi putut — și mai pot — să fie... Fisura dintre etape se închide, vedeți, repede, țesuturile se regenerează. Fiecare carte e, în fond, un fel de Ianus — iar scriitorul autentic are prin ea, toți patru ochii deschiși pe vecie, și întrebători.

— Un lucru curios : cine vă citește cărțile de critică nu ar bănui nici o secundă că același autor este și un poet de vocație. Vreau să spun, discursul dumneavoastră critic (sobru, precis, direct) nu pare contaminat de acest veritabil „mal du siècle" care pe malul Dîmboviței, dar și pe alte maluri, a șters granița dintre critică și proză. Cum vede un teoretician al literaturii acest fenomen ?

— Nu e nici un păcat — sau nu unul de moarte — dacă critica devine „proză" (de bună calitate). Nu vor mai toți criticii moderni să fie considerați, fără discriminare, scriitori ? De fapt și sînt, dar în felul lor propriu. Toată problema e a recunoașterii diferenței specifice. Căci, orice am face, critica are legile ei, tipul său de discurs, — mai acuzat conceptual, mai reflexiv, mai analitic. Ea nu preia, repetîndu-l, limbajul operei, nu trebuie să se transforme într-un discurs tautologic, într-o simplă parafrază, oricît de abil ori „plastic" realizată. Lectura critică descoperă structuri, clarifică relații, aruncă lumină în obscuritățile imaginarului, încearcă să explice „inefabilul", geometrizează, ca să zic așa, — cu pierderile de rigoare — masa aparent amorfă a operei. Un Călinescu spunea că ea **inventează structuri** sau le descoperă, le identifică, în jocul articulațiilor, și le dă un nume. Căci libertatea acestei „invenții" e condiționată totuși de latențele polisemice ale operei, fie ea și cea mai „deschisă". Dacă nu inventează însă, la propriu, structurile, criticul le asigură și amplifică spațiul de rezonanță, angajînd o inteligență și o sensibilitate particulară și construind în acest spațiu o meditație asupra momentului socio-lingvistic în care se exprimă. Literatură despre literatură, textul critic devine operă (o știm mai ales de la „noua critică" încoace) prin coerența și organicitatea demonstrației, prin „validitatea" ei, prin tocmai acea capacitate de a transforma într-o reflecție cu multiple deschideri asupra unui mod de a exista **în** și **prin** literatură. Nu „literaturizînd", deci, în chip exterior-ornamental expresia (deși un critic cu har va găsi întotdeauna nu doar limbajul cel mai adecvat sistemului de lectură ales, dar și cel mai sugestiv sub unghi stilistic), ci construind, fidel datelor. Cărții, acel „joc terț", cu regulile și codurile sale specifice, însă alimentat de substanța acesteia, „dictat", în esență, și controlabil, de către structurile ei. Nu e de dorit, evident, un critic în ipostază de cititor uscat, de pur tehnician refuzîndu-și orice vibrație afectivă și limbajul corespondent, dar la el **fervoarea** e inevitabil subordonată **rigorii** intelectuale. Literatura, în sensul său prim, pătrunde, apoi, pe porți mai înguste sau mai largi și în funcție de specia critică cultivată : foileton, eseu, monografie etc. Însă adevărata „poezie" a criticii ține, cred, de regia și eleganța demonstrației, de efervescența ideilor. Remarca pe care o faceți despre relativa independență a celor două direcții ale scrisului meu mă încurajează să cred că una dintre etichetele fixate deasupra lui — aceea de „poet în critică" — începe să se dezlipească. Cu cealaltă, de „critic în poezie", se pare că e mai greu...

— O întrebare care vă va deștepta, fără îndoială, fiori nostalgici. Ce a reprezentat pentru dumneavoastră experiența „ECHINOX" ?

— O experiență, din toate punctele de vedere, fundamentală. Născut în finalul atît de promițător al deceniului șapte, **Echinoxul** a exprimat — „din dragoste curată și nesilit de nimeni" — ceva din generosul angajament creator al acelor ani întineritori pentru întreaga spiritualitate românească, în care se contura tot mai distinct cîntecul unor noi Amphioni constructori. Și erau toți acei începători într-ale scrisului, atît de tineri și de maturi, totuși, în tinerețeea lor ! Atît de încrezători în valorile spiritului, atît de deciși să respingă contrafacerile și compromisurile de orice fel, în numele unei superioare etici a scrisului ! Sub semnul acestei duble existențe, etice și estetice, aș așeza în primul rînd experiența echinoxistă. Cît a fructificat ea se poate vedea în cărțile poeților, prozatorilor, criticilor formați sub acest blazon, cărți în care „ritmul vremii" înregistrează adînc și vibrațiile culturii, asimilate organic, cu o pasiune lucidă, prin excelență modernă Un spirit novator poate mai puțin exterior-spectacular, dar lucrînd în profunzime. Dacă **Echinoxul** îmi poate trezi încă „fiori nostalgici", este pentru că — așa cum am mai scris o dată în **Orizont** — a fost pentru mine un fel de „domeniu al transparenței" : comuniune spirituală autentică, prietenie exigentă, implicare fără rezerve în viața literaturii în creștere, liberă deschidere către multiple orizonturi culturale.

— Faceți, în calitate de critic, vreo distincție între „lectura specializată" și „lectura de plăcere" ? Dar în calitate de poet ?

— După cîțiva ani buni de practicare a criticii, e destul de greu să faci o distincție netă între cele două lecturi: cititorul „naiv" cedează în tine tot mai mult locul.. criticului, încît aproape fiecare carte citită te ispitește să și scrii despre ea. Iar dacă vrei să scrii, ai și trecut pragul „lecturii specializate". Ceea ce este bine, pentru că atenția ta cultivată în experiența lecturii e poate mai aptă să descifreze straturile de profunzime ale operei, te ajută să-i guști subtilitățile și performanțele care unui cititor neavizat i-ar scăpa, să eviți confuzia valorilor și mai puțin bine, pentru că filtrul lucidității „specialistului" te menține într-o stare de tensiune și pîndă ce tulbură, cît de cît, plăcerea „pură", a abandonului în voia textului Mi se pare semnificativ, bunăoară, că un Barthes, imaginînd un „Domn Teste pe dos", își **programa** de fapt un asemenea abandon. Orice critic, și cu atît mai mult un poet, are desigur, numeroase momente în care citește și recitește anumite cărți din pură plăcere ; sau așa crede, căci vine mereu cîte o clipă cînd „inocența" se demască drept relativă. Norocul cititorului care este și critic stă, poate, paradoxal, în imposibilitatea de a scrie despre tot ce citește.

M. MIHAIEȘ

O BIBLIOTECĂ ÎNTR-O BIBLIOTECĂ

...Nu-i e ușor unei picturi, unei „voci", adică, „a tăcerii", să dea răspuns la întrebările, atîtea, — unele proaste, căci inadecuate — cu care este, îndeobște, asaltată. A expune e a te expune ! Cînd ea, pictura, e și non-figurativă, este aproape sigur că unele din sensurile cîte, din exterior, i se atribuie, adică : i se alipesc, sunt, nu o dată, niște contra-sensuri, niște „procese de intenție". Nu e, firește, nici o catastrofă că un „instinct", al nostru, „de identificare" se dezlănțuie în preajma unor pînze neoferind configurații mult mai certe decît acelea ale unor nori. Suntem, în fond, — cu toții — în situația bătrînului oportunist, Polonius, cel practicînd, la curtea Danemarcei, nefelomanția (dirijată, — cît timp lucrările acestea au un titlu !) : ghicitul, dar, în norii ce evocă balene, nevăstuici, cămile... Se înțelege, însă, de la sine că, fie și abstracționistă, o pictură nu-i un simplu nor, — cu care are, totuși, în comun o quasi-infinită paradigmă. (Leonardo însuși practicase de unul singur, sau prin alții, himerica sugestie nubigenă, — ce alta decît niște nori hamletici fiind lezardele și igrasia unor muri ?!) — Astfel încît nu este ilegitim a se vedea, în respectiva pînză, o bibliotecă, una incendiată, — în speță cea alexandrină. Numai că o asemenea, frumoasă și non-ambiguă, etichetare e nu doar una foarte restrictivă ; ea ar intra, în plus, în contradicție cu adevărul, dacă vreți, istoric al înseși bibliotecii amintite, — în care cărțile au forma unor suluri și stau, ca mierea-n faguri, în borgesian-hexagonale alveole (nu în registre paralele, ca acestea). Apoi, ideea unei biblioteci (sau, mai curînd, iluzia ei) nu e acreditabilă, aici, decît prin detașarea din contextul operei pictorului nostru a acestui unic eșantion, a acestei mostre solitare. Numai că ea, prezenta pînză, e solidară, e „complice", e, pe cît cred, exponențială pentru ansamblul propriei sale plastici, — în sincronie, ca și diacronic. Cine-i cunoaște, cît de cît, trecutul, știe că pictorul a zugrăvit, o vreme, stative de aprinse lumînări, — din care, prin reducții și abstrageri, vor fi rămas, fără balast zadarnic, aceste pure șiruri paralele de luminoase tente pulsatorii, aceste febre și consumpții: nuclee vii de flacără, de plasmă, dispuse tabular și contra-punctic, în chipul unor știme muzicale. (Însăși această palimpsestică lectură, a mea, a plasticii oravițane, dezvăluind că non-figurativul nu e aleatoriu, arbitrar ; că, subiacent, el presupune o istorie, o devenire, un destin : o fermă, așadar, articulație). În linii foarte generale, această plastică va fi ajuns, cu anii, un soi de scriitură luminoasă, un „alfabet" mallarméan-stelar : „luminescent în cîmp obscur", — obscuritate logic necesară, ca și aceea a compactei nopți (sau, ziua, a fîntînilor afunde), în-luminării ca atare a candelabrului celest, revelatorul căruia e ea. — Nici o conotație funerară : nici un doliu, nici o elegie, în aceste străvezii nocturne, în acest negru matricial : poros, cald, proteguitor, ce e garantul însuși (și suportul, — care, la școală, se numește **tablă neagră** !) al unei luminoase scriituri, — al acestui „codex aureus", scintilatoriu și noctilucent, precum al cerurilor înstelate. (...) Tot ceea ce, pînă aici, am spus, se referă, fie și pe scurt, la ansamblul plasticii lui S.O.-C., — din care, iată, o lucrare se desprinde și, singuratică, încearcă să-și dureze, jur-împrejur, un orizont (al așteptării), un cîmp de forțe și semnificații, un alt context, un nou climat, — o preajmă proprie... E pentru ce, gîndindu-mă la locul în care ea, de astăzi, se așează, ca în ospitaliera, în fireasca, în (zice-s-ar :) **prestabilita** ei curbură, — eu însumi voi miza, acum, pe sensu-i de „bibliotecă incendiară" (sau, cel puțin, flagrant-ignicoloră). Magicul ei tîlc, în cazul ăsta, cînd tutelează, din înalt, o bibliotecă propriu-zisă, e unul, dacă vreți, apotropaic : acela de exorcizare a, baremi, uneia din multele neșanse ale bibliotecilor terestre. Fie, așadar, ca pînza noastră să fie una cît mai ignifugă !... O pînză devenită, astăzi, frescă, — făcînd, deci, una cu suportul ei mural, cu zidurile bibliotecii. Or, între altele, o bibliotecă înseamnă și un „zid de cărți" : peretele de cărămizi livrești, adaose și suprapuse celorlalte, — **carte și cărămidă**, în Asiria, fiind, pesemne, quasi-sinonime. Iar dacă, după Valéry, un pinax e (ca) o „fereastră"-n peretele pinacotecii (către un iluzoriu „în afară" !), acesta, iată, e mai mult decît fereastra amintită, fiind **radiografia** însăși a zidurilor Universității. Nu mă gîndesc la instituția materială, la propriu-zisa ei incintă, aceea de beton și sticlă ; dar la **alma mater spiritualis**, la universitatea ideală, — alcătuită, ea, din cărți asimilate (nu mai puțin decum e leul, după același Valéry, făcut din „miei asimilați"). — Cărți, așadar, sunt înzidite, așijderi Anei lui Manole, în edificul altfel mort, — ca veritabilul său sînge (inalterabil, căci intelectual), fără de care, el, nu ar fi, totuși, decît precar moloz și năruire... E pentru ce, spuneam, această pînză „radiografiază" zidurile noastre : înlătură, adică, de pe ele pelicula de var opac, vădindu-le **lăuntrul**, „taina" : ascunsa lor structură bibliomorfă, discretul puls și nobila pulsație a(l) inimilor lor, cărturărești, — exsanguul sistem circulatoriu, subtila circulație a Ideii. — **Mise en abîme** a Bibliotecii înseși : o bibliotecă într-o bibliotecă.

Șerban FOARȚĂ

---

* Lucrarea lui Silviu Oravițan-Crețu se află montată în incinta circulară a B.C.U. Timișoara.

În dezbatere:

IARNA IMPERIALĂ
de
ANGHEL DUMBRĂVEANU

Masă rotundă cu participarea lui Lucian ALEXIU, Livius CIOCÂRLIE, Crişu DASCĂLU, Cornel UNGUREANU.

anghel dumbrăveanu
iarna imperială

Cornel Ungureanu: Masa rotundă pe care o dedicăm volumului **Iarna imperială** continuă paginile privind „descoperirea oraşului" publicate în numărul 26 al revistei noastre. Inaugurăm, prin această masă rotundă, un şir de dezbateri privind evenimentele literare timişorene, evidente în vara fierbinte a anului 1986. Începem cu **Iarna imperială,** fiindcă acest volum reprezintă un autor aflat la vîrsta deplinei maturităţi creatoare; începem cu el fiindcă prezenţa lui în „Biblioteca pentru toţi" onorează, deopotrivă autorul şi colecţia.

Livius Ciocârlie: Mai anii trecuţi am citit cu atenţie, în vederea unui eseu critic, culegerea lui Anghel Dumbrăveanu din colecţia „Cele mai frumoase poezii". Citind acum **Iarna imperială,** acest nou volum antologic, sînt uimit cît de mult se deosebesc între ele propriile mele lecturi. Atît de mult încît aproape nu mai regăsesc motivaţia celei dintîi. Paradoxal, mi-o confirmă mai mult prefaţa — temeinică, exhaustivă, originală — a lui Marcel Pop-Corniş la volumul actual. În timp ce prima dată am fost atent la un periplu spiritual care înainta — mi se părea că înaintează — dinspre solar spre thanatic, dinspre miazăzi spre crepusculul tîrziu, acum descopăr — mi se pare că descopăr — în reunirea pe tot parcursul cronologic a luminii şi umbrei, a exultanţei vitale şi a tristeţii însingurate, o constantă a acestei poezii. Totodată, observam atunci evoluţia unui personaj liric arhetipal, angajat într-un fel de iniţiere inversă, iniţiere în noapte, pe cînd acum observ mai curînd un freamăt intim, personal. Un freamăt lipsit de orice stridenţă în expresie, de orice delir; un freamăt potolit. Totul îmi apare temperat la Anghel Dumbrăveanu, şi exultanţa şi îngîndurarea, totul se topeşte, parcă, într-o melancolie surîzătoare, într-o lumină blîndă, niciodată stinsă, niciodată orbitoare. Cauza acestui efect de temperanţă — nu de austeritate — care conjugă stări poetice diferite, totuşi, între ele — cînd euforice, cînd depresive — stă, cred, în modul poetic integrator. Este un mod lipsit de orice exces.

Crişu Dascălu: De orice stridenţă.

Lucian Alexiu: Nu cred să fi existat volum — şi cu atît mai puţin unul antologic, începînd cu **Delte,** publicat în 1969, în colecţia „Albatros" a Editurii pentru Literatură — care să nu-i fi adus lui Anghel Dumbrăveanu măcar o remarcă privind construcţia, arhitectura internă a poeziei, care să nu pună în contribuţie ştiinţa autorului de a-şi dispune poemele într-un tot coerent. O sugestie în acest sens nelipsind, altminteri, nici din studiul ce prefaţează volumul acum în discuţie — studiu rămas, în această privinţă, foarte aproape de sursele critice, unele valorificate, altele nu. Nu-i imposibil, totuşi, să nuanţăm aceste observaţii relative la structura culegerilor, a numeroaselor selecţii retrospective ale lui Anghel Dumbrăveanu. Volume care, fie că se supun unui criteriu tematic de selecţie a textelor, fie că uzează de unul cronologic — **Iarna imperială** adoptînd, în această ordine de idei, ambele criterii — beneficiază de o coerenţă ce e, înainte de toate, intrinsecă poeziei lui Anghel Dumbrăveanu. O coerenţă, să-i spunem aşa, „naturală", decurgînd din chiar particularităţile poemelor. Din constituirea spaţiului de referinţă al acestora într-un univers obsesiv — recurenţă a temelor, a motivelor, a cîtorva simboluri cu greutate în „economia" textelor —, cum şi dintr-o, pentru îndestul de mari segmente de timp, voluptate a distincţiei stilistice. Dintr-un mod, în ultimă instanţă, de a crea poeziei (cum şi prin poezie) un spaţiu protector, în care personajele poemelor oficiază — invocă, se confesează, interoghează, contemplă etc. Se implică, spune poetul într-un text de referinţă aflat într-unul din volumele recente, într-un ceremonial sui generis ce, la o examinare atentă, nu-i, totuşi, altceva decît o însumare de „fapte" ţinînd de inefabilul (cum şi de gestul prozaic) al „vieţii de fiecare zi a poetului".

Crişu Dascălu: Viaţa de fiecare zi i-a implicat, de altfel, pe toţi poeţii generaţiei '60. Ca şi pe unii dintre maeştrii lor.

Cornel Ungureanu: Am citit uşor amuzat şirul de filiaţii pe care îl descoperă, literaturii lui Anghel Dumbrăveanu, cronicarii de ultimă oră. Unul operează o lungă comparaţie între Anghel Dumbrăveanu şi George Bacovia. E, într-adevăr, o performanţă un asemenea exerciţiu comparatist! Ceea ce nu înseamnă că e foarte uşor a-i găsi poetului context firesc. Pentru prima ieşire în maturitate, pentru prima etapă evidente sînt înrîuririle lui Blaga, clară sau foarte clară e vecinătatea şi presiunea baconskiană. Le-au numit, de altfel, toţi cei care s-au ocupat de literatura timpurie a lui Anghel Dumbrăveanu. Foarte folositoare, pentru literatura pe care Anghel Dumbrăveanu o scrie în deceniul al optulea, ar fi comparaţiile cu literatura unor poeţi iugoslavi. **Fîntînile Serbiei** mi se pare a cîştiga în înţelesuri comentată vizavi de **Cină pe Cîmpia Mierlei** de Vasko Popa. Lirismul delicat şi tandru al lui Anghel Dumbrăveanu a cîştigat prin contactul cu poezia aspră de explozivă vitalitate, a lui Adam Puslojić sau Slavco Almăjan după cum lirica acestora — mari poeţi ai literaturilor iugoslave — s-a rafinat în contact cu poezia lui Anghel Dumbrăveanu. Intimitatea lui A.D. cu literaturile iugoslave a reînnoit partitura simbolică a poeziilor sale. A suprimat, probabil, ceea ce era de suprimat din discursivitate, retorism, ş.a.m.d. Să nu se înţeleagă că vorbesc despre influenţe: semnalez un context şi pentru a sublinia contribuţia, cu totul deosebită, pe care a avut-o poetul la noua aşezare a relaţiilor literare româno-iugoslave. Metamorfozele poeziei lui Anghel Dumbrăveanu nu trebuie, însă, citite sub semnul acestor diplomaticeşti întîmplări. Puse, cu prioritate, sub semnul lor...

Livius Ciocârlie: Desigur, Anghel Dumbrăveanu n-a scris în toate perioadele la fel. Se distinge la el o metamorfoză, dictată atît de dialectica internă a poeziei, cît şi de atenţia faţă de evoluţiile poeziei româneşti din ultimii douăzeci de ani. Dar este o metamorfoză lentă, abia simţită, care nu forţează tiparul şi nu dă peste marginile lui. Doar în ultimii ani fenomenul, bine urmărit de Pop-Corniş, se accentuează — printr-o anumită înăsprire a tonului, prin sincope ale discursului, prin ironie şi prin observare metapoetică de sine (nu atît de acuzată, aceasta, cît se afirmă în prefaţă.)

Cornel Ungureanu: Marcel Pop-Corniş taie nodul gordian fără prejudecăţi: **metapoetica** e un termen care forţează o încadrare a poetului în fenomenul modern...

Livius Ciocârlie: În ceea ce priveşte deosebirea de lectură de la volum la volum, o pun în mare parte pe seama structurii lor diferite. La un poet inteligent cum este Anghel Dumbrăveanu, care îşi compune cu ştiinţă poemele, dar şi cărţile, volumul e oarecum supraordonat poeziei şi îl îndrumă, prin compoziţie, pe cititor. În **Iarna imperială,** concurenţa temelor interferente, nu tranşant constituite, faptul că ele reiau de fiecare dată cronologia de la un cap la altul — structură colinară, mioritică în sens blagian, adică alcătuită din pante lente care se succed — favorizează mai mult evidenţierea constantelor decît a transformărilor. Ea evidenţiază, cu alte cuvinte, profilul unitar al unui poet cu personalitate distinctă în peisajul atît de bogat al poeziei noastre de azi.

Crişu Dascălu: **Iarna imperială** contrazice, într-adevăr, monotonia antologării cronologice, prin care ciclurile sînt produse ale transformării plachetelor de odinioară. Impresia este mult mai puţin aceea a camuflării unei evoluţii ale cărei etape au fost deja inventariate, cît, îndeosebi, cea a scoaterii în prim-plan a solidarităţilor de substanţă dintre poezii, de grupare naturală a acestora în perimetrul aceloraşi motive.

Cornel Ungureanu: Cum bine observa Mircea Mihăieş în cronica pe care o consacră volumului...

Crişu Dascălu: Exact. Mihăieş a scris o cronică excelentă. Din această perspectivă, însuşi faptul că titlurile de cicluri sînt versuri sau frînturi de versuri nu mi se pare deloc întîmplător, căci prin aceasta se poate instala ideea identităţii între parte şi întreg, a capacităţii fragmentului de a-şi conţine totalitatea dar şi a totalităţii de a se regăsi în elementele ei.

Lucian Alexiu: Nu ar fi poate inutil să insistăm aici asupra raporturilor poetului cu o generaţie lirică ai cărei exponenţi nu au încetat a-şi diversifica, odată ajunşi la maturitate, formulele de expresie. Aş atrage atenţia mai ales asupra unui fapt care, dacă nu-i trecut de tot cu vederea de comentatori, rămîne de obicei expediat, menţionat în treacăt; asupra, anume, unei cvasi-identităţi de precoupări a liricilor apăruţi în anii '60. A unui, aş spune, comun aer de familie, decurgînd, în primă instanţă, din practicarea aproximativ aceloraşi căi de acces spre poezie, iar mai tîrziu, dacă nu din participarea la o aceeaşi dominantă tipologică-stilistică a poeziei, cel puţin dintr-o comună voinţă de a recupera pentru actualitate cîteva modele lirice viabile; şi nu în ultimul rînd din capacitatea acestor autori de a se înnoi, de a-şi reconsidera şansele şi opţiunile în raport cu configuraţia „la zi" a poeziei contemporane. Anghel Dumbrăveanu nu ni se pare, nici în această ordine de idei, a fi o excepţie între colegii săi de generaţie. De nu şi-a asumat, cum a făcut-o în ultimele volume Nichita Stănescu — alte „repere" pot fi luate, desigur, în considerare — o seamă de „riscuri" faţă de poezie şi nici nu trage aceleaşi consecinţe în ce priveşte „aventura" limbajului liric, Anghel Dumbrăveanu nu ajunge, de la **Singurătatea amiezii** la **Tematica umbrei** la o mai puţin organică (ţinînd cont de premise) punere de acord a modelului interior al liricii sale cu un şir de opţiuni definitorii pentru poezia generaţiei căreia îi aparţine. Nu detaliez, aici; citite sub acest unghi, cîteva bune pagini de analiză existente în studiul lui Marcel Pop-Corniş sînt suficient de revelatoare pentru capacitatea autorului de a evolua sincron cu fenomenul liric actual.

Cornel Ungureanu: Observ că au devenit modă atacurile împotriva generaţiei '60. Fiecare vrea să pună în locul ei ceva, fără a şti prea bine ce şi de ce. Există, categoric, o vecinătate Anghel Dumbrăveanu/Nichita Stănescu, imediat verificabilă la nivelul anecdotei biografice, mai greu la nivelul programului literar. Lirismul lui Nichita se bazează pe desăvîrşita libertate a creaţiei, al lui Anghel Dumbrăveanu sporeşte din recunoaşterea rigorilor formale. Nichita e un dionisiac, Anghel Dumbrăveanu, cel puţin în poeziile publicate între anii 1965—1975, un apolinic. Am dezvoltat comparaţia altădată, acum aş sublinia doar faptul că vecinătăţile, oricare ar fi ele, nu acţionează dizolvant. Dimpotrivă, stimulează o poezie a „colocviului poetic", a dialogului între confraţi. Metapoezia lui Anghel Dumbrăveanu, dacă e, nu înseamnă reflecţie privind posibilităţile poeziei, ci declaraţie de dragoste şi credinţă faţă de toţi cei înzestraţi cu har. Faţă de toţi cei care jertfesc în numele excelenţei poetice. În numele civilizaţiei poetice care trebuie ocrotită.

Crişu Dascălu: Refractare la epic, comentariile poeziei nu fac, în fond, decît să propună viitoare **locuri comune.** Acreditarea unei opinii critice este improbabilă, dacă nu de-a dreptul imposibilă în absenta unor „definiţii" cu cît mai restrînse (eventual pînă la un singur cuvînt) cu atît mai cuprinzătoare. Fireşte că sînt clişee care circulă o vreme despre un poet (cazul „calofiliei" lui Anghel Dumbrăveanu) numai spre a fi contestate sau măcar suspectate ulterior, după cum sînt altele pe care exegeza le preia şi le poartă mai departe. În primul caz, avem dreptul, cred, să vorbim despre blocarea oportună a unor **prejudecăţi,** pe cînd în cel de al doilea este vorba despre încorporarea unor **pre-judecăţi,** deci despre opinii pe care criticii le validează şi le consolidează convertindu-le în noi **judecăţi. Solarul** şi **nocturnul, campestrul** şi **marinul** şi încă altele pot constitui asemenea topoi ai poeziei lui Anghel Dumbrăveanu, pe care acest volum nu ne îndeamnă a-i respinge. Dimpotrivă.

O trăsătură mai puţin remarcată pînă aici se degajă din lectura ciclului intitulat **Mirarea vorbirii,** şi anume am în vedere **poetizarea poeziei,** fără ca prin aceasta să se ajungă la o veritabilă metapoezie decît dacă împingem sub acest termen atitudinea polemică, dar nu faţă de alţi poeţi, ci faţă de felul cum se constituie imaginea acestei poezii de către interpreţii ei. Iată de ce chestiunea surselor, a influentelor, a coincidenţelor etc. mi se pare mult mai puţin semnificativă acum pentru Anghel Dumbrăveanu decît proclamarea neostentativă, implicită, a unei conştiinţe de sine în continuă expansiune. De aceea, avansez ideea că **Iarna imperială** prevesteşte mai puţin viitoarea evoluţie poetică a lui Anghel Dumbrăveanu şi, mai curînd, anticipă felul cum îi va fi receptată poezia. Adică altfel decît pînă acum. Capacitatea unui poet de a-l provoca pe critic este, pe semne, un simptom al valorii sale. Şi autorul acestei frumoase antologii face dovada acestei capacităţi.

Cornel Ungureanu: Am vorbit zic eu în încheierea acestei prea scurte discuţii, mai mult despre noua organizare a „operei poetice" şi mai puţin despre noua relaţie pe care **Iarna imperială** o realizează între opera lui A.D. şi alte structuri poetice definitorii ale deceniilor opt-nouă. Într-o foarte provizorie încheiere, ţin doar să mai adaug că, în lirica modernă, caracterizată de „valori negative", A.D. e un „pozitiv": credinţa sa în locul şi timpul poetului definesc un scriitor pentru care valorile majore sporesc prin literatură şi datorită literaturii. Scrisul exemplar al lui Anghel Dumbrăveanu cultivă şi propune, în ultimă instanţă, norma morală: un tip de umanism.

Masă rotundă realizată de Cornel UNGUREANU

Viaţa de fiecare zi a poetului

Întîlnind un tînăr matematician
l-am auzit spunînd
voi poeţii aveţi cinismul
de a tulbura minţile limpezi
n-a scos un cuvînt despre cifre
maşini de calculat cibernetică
etcetera
a încercat să mă convingă cu orice
mijloace
că explorăm teritorii inexistente
ne lăsăm seduşi de adevăruri imune
cum ar fi moara de vînt sau
plimbarea cu barca
şi că nu înţelege nimic din pasiunea
oarbă
a împărăteselor
pentru viaţa de fiecare zi a poetului
l-am dat dreptate l-am încurajat în
ideile sale
ţinîndu-l în picioare
în timp ce eu desenam cu cretă
colorată
pe trotuarele municipale
un ţinut fabulos
pe care-l caută îl caută îl caută
îndrăgostiţii subţiri

Anghel DUMBRĂVEANU

Trei opinii despre „CUVINTE ROMÂNEȘTI” de G. I. Tohăneanu

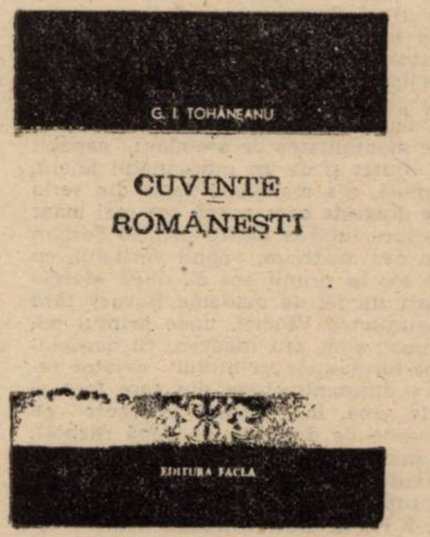

Dincolo de sensuri

Este totdeauna o bucurie să scrii despre un prieten, dar cînd comentezi nu prietenul, ci scriitorul, o îndoită bucurie stă în gîndul nostru. G. I. Tohăneanu este și un scriitor, cum un lingvist poate deveni cînd zăbovește mai mult în cămările scriitorilor, care sînt cărțile lor, deși calitatea aceasta în principiu a fost contestată, uneori, e drept, indirect, sub forma elogiului, în numele unui pozitivism lingvistic, ca necompatibilă cu comunicarea rece și lucidă a omului de știință, care trebuie să fie lingvistul, în rostul lui de a reduce expresia artistică la comunicarea ideii.

Are o rădăcină istorică veche această distincție privind modul „frumos“ și cel „adevărat“ al exprimării prin dubla funcție, artistică și poetică, a limbajului, de cînd Platon alunga din „Republica“ ideală pe poeți, ținîndu-i la poarta cetății, împreună cu olarii, pentru că „exprimarea sensibilă“ este o imitație de al doilea grad, comparată cu exprimarea rațională a filosofului. Dar toate persecuțiile se răzbună în lumea ideilor, venind vremea ca filosofia să fie înlocuită cu poezia, în epoca romantismului, cînd poeții și-au făcut intrarea triumfală în cetate, ca deținători ai „secretului“ limbii în „modul poetic de a locui lumea“, cum se exprima Hölderlin, iar Nietzsche le striga în gura mare filosofilor, că ei sînt mincinoșii, deoarece marile idei filosofice nu sînt decît niște metafore care și-au pierdut valoarea poetică. Tratatele clasice de poetică mențin însă concepția că poezia este numai o „deviere“ a ideii într-o comunicare sensibilă, cu valoare „stilistică“, ce trebuie înțeleasă prin readucerea ei la bara de judecată a ideii. Și, cu o astfel de concepție, lingvistul nu face nici el altceva, decît să „potrivească“ devierea cu regula, studiind stilul poeților. Este ceea ce știm că se învață încă în școlile noastre, după modelul clasic al poeticii.

Pare surprinzător, cum un lingvist, ca Gh. Tohăneanu, în formația lui fundamental clasică, cu toate „regulile“ stilisticii în strategia analizei poetice, nu merge prea departe pe această cale a studiului operei scriitorilor. Explicația este totuși fără mari ocolișuri de orientare: el merge cu scriitorii pe care îi studiază și, ca latinist, cunoscător al etapelor succesive în istoria cuvintelor, dincolo de sensul lor în limbajul comun, le caută structurile de adîncime, ca straturi ale sensului, în interiorul expresivității lor. Cu tot respectul său pentru profesorii Universității din București, unde s-a format în spiritul „limbii române contemporane“, după obîrșia lui transilvăneană s-a întors spre școala clujeană a lui Sextil Pușcariu pentru că de la acesta se învață marea lecție a limbii ca **poezie** a „comunicării“, formată în evoluția ei istorică în straturi semantice determinate de condițiile de viață ale populației românești în spațiul carpato-dunărean, pentru a cărui unitate spirituală, conținută latent în structurile limbii, „transhumanța“, dincolo și dincoace de Carpați, a fost cursul permanenței ei istorice.

În istoria limbii românești există astfel o „transhumanță“ a sensului cuvintelor, după o regulă stilistică internă, o trecere de la munte la baltă și iarăși la munte: de la „muntele“ structurilor originare ale formării lor în unitatea sistemului limbii, la „balta“ sau la șesul formelor derivate ale limbajului comun, totdeauna „contemporan“, pe care însă scriitorii le refac după sensurile lor originare, întorcîndu-se la „muntele“ de obîrșie, unde cuvintele sînt „acasă“, la ele, după peregrinările lor în graiurile cu care vorbitorii lor și-au dus viața și și-au făcut istoria, al cărei semn etern este cultura lor, grăitoare în timp.

Gh. I. Tohăneanu, născut și trăit în zona istorică a transhumanței, este un „om de munte“ prin toată firea lui, vizibilă și în înclinația pentru studiul limbii scriitorilor români prin această deschidere a sensului cuvintelor spre straturile lor originare, care le învestesc cu adevărata lor valoare stilistică în contextul limbii contemporane, așa cum o dovedește și ultima sa excelentă carte, **Cuvinte românești.** Poate că de aici vine și refuzul său în schimbarea metodologiei studiului după cerințele înlocuirii diacronicului cu sincronicul în stilistica zisă „contemporană“, care de dragul unității textului într-un sistem de expresivitate internă, respinge diacronia în numele sincroniei Dar pentru un lingvist, ca Gh. Tohăneanu, trebuie să fie ciudat lucru că un structuralism lingvistic, ca bază a analizei stilistice, respinge diacronia pe orizontala evoluției istorice a limbii, pentru a trebui apoi să includă pe verticala structurilor alcătuirii sensului cuvintelor în straturile interne ale unui text poetic. Căci este o adevărată „istorie“ într-un „cuvînt“ această stratificare de sensuri, care merge de la planul de suprafață al limbajului comun, contemporan, spre planul de adîncime, arhaic, al structurilor originare, revelate în funcția poetică a exprimării lingvistice. Ce altceva decît o „semiotică“, foarte tradițională este această analiză, pentru care „dincolo de cuvînt“ este în „cuvîntul“ însuși, care deține capacitatea „expresivității“ lui din „forța imaginantă“ a sensului originar, după o regulă dedusă din „viața“ cuvîntului însuși, care în limbajul comun doar „comunică“ o idee, dar în limbajul poetic devine o „lume“, cea creată de poet prin simțul lui pentru virtualitățile expresive ale semanticii cuvintelor. Nici o „ceartă“. deci, nu este, numai că un cult al metodologiei riscă să îl ducă pe interpretul operei prea departe de opera scriitorului, într-un „dincolo“, pe care lingvistul are de grijă să îl mențină într-un „dincoace“, care coincide cu gîndul scriitorului însusi. „contemporan“, cu „arhaicitatea“ sensurilor originare ale expresiei lingvistice, creatoare de artă literară.

Nu despre cărțile lui Gh. Tohăneanu vreau să vorbesc, ele vorbesc mai bine singure, ci despre „ideea“ lor, care cred că aceasta este. Și dacă ea, în studiile lingvistului, nu se dezvăluie în mari construcții teoretice, are în schimb o motivație dedusă din „limba“ care creează „lumea“ scriitorului, pe care, ca viață a cuvintelor, el o reconstruiește cu răbdarea unui ziditor, care știe că ea are un „temei“, și că toată opera scriitorului, deschisă cu instrumentele criticului lingvist, depune mărturie pentru el. Și este a **vocație** această pasiune a „întemeierii“ cuvîntului în opera scriitorului, prin sensurile de adîncime ale gîndirii lui. Ea dă dreptul lingvistului să stea alături de scriitorii studiați de el, ca un cultivator de „frumos“ în limbajul critic, ocrotit de numele lor, rînd pe rînd: Eminescu, Sadoveanu, Creangă, Blaga, Anghezi, Labiș, ca și al altora,pe care îi poartă în gînd pentru viitor.

Eugen TODORAN

Reverii lingvistice

Chiar și cei ce nu au avut privilegiul să-l aibă profesor pe G. I. Tohăneanu îi sînt totuși îndatorați după ce au absolvit Facultatea de Filologie din Timișoara, căci el e dintre creatorii de atmosferă autentic universitară, alături de Ștefan Munteanu și Eugen Todoran, cărora, de-a lungul anilor, li s-au alăturat alții, mai tineri, ei înșiși îndatorați lui și lor, fie că o știu, știind s-o și arate, fie că nu. G. I. Tohăneanu nu e însă un universitar, ca să zic așa, tipic. Are rigoarea universitară, dar nu și scorțoșenia ei, e un cărturar pur sînge, dar, cînd dă de un nou vers răscunoscut, se entuziasmează adolescentin. sublim (sublimul nu-l sperie), gustă deopotrivă tratatul arid și o poezie de Șerban Foarță, e adesea un mare actor, e și un cabotin uneori, e întotdeauna fermecător. Pe scurt: o îmbinare insolită de savant cu poet.

Recentul volum, **Cuvinte românești,** face dovada celor spuse mai sus. Nu trebuie să fii lingvist, nici „filolog“, ba nici măcar amator de știință popularizată, ca să-ți placă să-l citești. G. I. Tohăneanu își oferă un număr de cuvinte-(aproape)pretext, pe marginea cărora divaghează cu un fel de ușurință înșelătoare, franțuzească, ca un împătimit degustător de sonorități și noime. Am scris însă **„pe marginea cuvintelor“**. Nu e bine, căci „divagația“ aceasta se petrece **prin** cuvînt, străbătut cînd în zonele lui adînci, istorice, cînd în zonele regionale, cînd mai ales, în zonele lui poetice (latente, „naturale“? create?) iluminate în operele scriitorilor noștri. În fapt, se radiografiază aici nuclee — nu neapărat centrale, dar ce contează — ale limbajului poetic, sonda coborînd mereu spre sedimentele prețioase, conotative, ale cuvîntului. Mi se pare evident că G. I. Tohăneanu nu-și alege „subiectele“ la întîmplare (**april, fagure, lucoare, sur, ușure, valmă, pescărușul, tăbări, azur, dantelă lustru, tighel și perdaf, Lancrăm, Zăgan,** ca să le amintesc numai pe acestea). Fiecare i-a impresionat inițial imaginația, i-a spus ceva, iar el a știut să stăruie, voluptuos,asupra impresiei. S-a întîmplat probabil, întocmai cu faimoasa madlenă: întîi o senzație, adîncirea în ea, pentru ca apoi memoria să se deschidă fabulos, risipind versuri de Eminescu, Blaga, Arghezi, Sadoveanu (mențin versuri). Lingvistul își începe reveria controlată. Nu îmi închipui cum se pot scrie aceste tablete. Vreau să spun — cum poți găsi pasajele necesare avînd prins în miezul lor, ca insecta-n chihlimbar, tocmai ceea ce cauți. Cu fișe? Nu cred (la alții, da). Bănuiesc că G. I. Tohăneanu știe opere pe de rost, romane întregi, căci altfel cum? Dacă ar fi trăit acum patru sute de ani, cu siguranță c-ar fi scris eseuri asemănătoare prin erudiție și prin plăcerea erudiției cu ale lui Montaigne, căci tehnica mozaicului cultural nu diferă. În cronica lui, N. Manolescu s-a străduit, legat de cîte un cuvînt, să-și amintească la rîndu-i alte pasaje decît cele citate de autor (în două-trei cazuri mi-a reușit și mie). însă, deși operația e, firește posibilă și deși, aparent, gîndul se mișcă liber trecînd de la una la alta, la capăt rămîi convins că micul labirint pe care l-ai parcurs, are o rațiune secretă și inflexibilă.

O fibră sensibilă, și aici stă deliciul lecturii, intră în rezonanță cînd sunetul cutărui cuvînt prinde să vorbească melodios; comentariul caută atunci să prelungească întîlnirea, să retransmită melodia, cu tonalitate și ritm atent calculate, în cuvîntul **ușure** găsește că „repetarea vocalei închise **u** — întîi atonă, apoi sub accent, de data aceasta, între două consoane «continue» (-ș-și-r-), — conferă termenului un sunet tărăgănat și insidios, sugerînd mișcări tiptile, gesturi furișate, dibuiri discrete“. Ca un îndrăgostit gelos și exclusivist, el demonstrează negru pe alb, de ce acest sinonim, sau celălalt, nu, nici pe departe, nu e atît de sugestiv, atît de frumos, atît de ...

Această patimă ar fi fost păcat să se piardă. Prezența ei închide, poate, mesajul altei prelegeri.

Vasile POPOVICI

Lumea prin cuvînt

Viziunea integratoare a profesorului Gheorghe Tohăneanu asupra vocabularului aduce, în marginile domeniului, o binevenită și cu totul proaspătă conjugare a lexicologiei cu „luminile“ istoriei și ale culturii. În ultima carte (**Cuvinte românești,** Editura Facla, 1986) — ca și în altele de dinainte, de altfel — cuvîntul este pentru eruditul său povestitor o poartă de pătrundere în literatură. Totalitatea virtuților, proprietăților și latențelor de articulare existente în miezul greu penetrabil al cuvîntului pot fi puse în evidență numai în sclipirea concentrată a poeziei.

Contemplarea cuvîntului este, în fapt, pentru Gheorghe Tohăneanu, contemplarea lumii. A unei lumi întemeiate prin rostire. Prin evocare și invocare. Cuvîntul, spuneau cei vechi, este semnul sigur și pur al manifestării ființei. Al unei ființe care gîndește și care se gîndește pe sine, eliberîndu-se Fiind un vehicol al unei lumi întemeiate, cuvîntul este pentru cercetătorul său și un bun prilej de uimire. Una senină și olimpiană. Solară în fel greco-roman. De aceea, povestirilor despre cuvînt ale lui Gheorghe Tohăneanu le este propriu și un anume mod artistic al cercetării. Nicinde, pe tot parcursul „întîmplărilor“ narate, cititorul nu se izbește de pedanterie uscată ori de posomoreli metodice. Mai mult chiar, împletirea subtilă dintre știință și un mai mult artistic al ei, dă cărții o ținută aproape exotică. Tonul interpretărilor, unic, după știința mea, în cercetările de vocabular și lexicologie, îmi pare a fi acela al unui academism cald și al unei galanterii delicate a argumentației.

În aceeași alchimie de tonuri artistice și argumentații științifice „îmblînzite“, neabdicînd, însă, de la rigoare și de la nivelul înalt al interpretării, Gheorghe Tohăneanu realizează o alianță specială între știința limbii și realitatea lingvistică. Cea dintîi circumscrie ideatic interpretarea, în timp ce a doua referința ei artistică. Cuvîntul nu poate fi rupt de lumea pe care o exprimă și nici nu poate fi desprins de reverberațiile afective pe care le stîrnește în sufletul interpretului său. Unele pasaje ale cărții sînt de-a dreptul o confesiune despre cuvînt, atentă la efecte și sugestivă în economicitatea ei strictă. Vorbind despre cuvîntul Lancrăm, autorul se mărturisește intim: „Trăiesc din plin seducția numelor proprii (...) De cîte ori am trecut în masivul Retezat, urcînd dinspre cabana Baleia, peste Cleanțul Cozmei, m-a înfiorat denumirea aceasta bizară, cu scrîșnet de sticlă spartă, sfărîmată, pisată.“ Fragmente de acest fel abundă pe tot parcursul cărții, ele avînd rol de a intimiza relația noastră cu cuvîntul și de a ni-l plasa într-un fundal referențial convingător pe care demersul numai științific nu îl poate realiza. În fapt, explorările acestea sînt o sporire a științificității efortului interpretativ și nicidecum o vulgarizare a lui. Doar cei care nu cunosc în profunzimea sa cuvîntul și puterea lui multiplu evocatoare și întemeietoare cred, cu naivitate scientistă, că partea de mister și poezie latentă a cuvîntului poate fi epuizată altfel decît printr-o abordare totală. Acest posibil proces de intenție este oarecum asemănător celui care a existat între critica semiotică și aceea care căuta să precizeze ce-ul nebulos și indecis, născut din impresia lecturii.

Tocmai din aceste motive nu m-am „mulțumit“ să rezum eseurile cărții. Simpla lectură poate dovedi prea bine valoarea lor născută dintr-o tensiune scormonitoare și neobosită, hrănită de iubirea statornică și veche a profesorului pentru frumusețile cuvîntului. Ceea ce am intenționat în rîndurile de mai sus, a fost doar o privire asupra metodei de interpretare, asupra valabilității intenției de a cuprinde cuvîntul în totalitatea sa vie. Ambiția aceasta nu poate fi, de fapt, realizată decît prin convocarea lingvistului și a poetului sub tutela cuvîntului, care-i adăpostește pe amîndoi în lumea sa inalterabilă.

Daniel VIGHI

Regăsirea de sine

Intîlnirea lui Eugen Uricaru cu ţinutul Vladiei a echivalat cu un ireversibil **coup de foudre.** Asemeni căutătorului de aur care descoperă un filon bogat, scriitorul nu s-a mai despărţit de Eldorado-ul propriei ficţiuni. După debutul memorabil, în 1974, cu **Despre purpură**, operaţiile ulterioare de prospectare au coborît tensiunea narativă, dublată de o suferinţă stilistică, la cote îngrijorătoare. Majoritatea cărţilor de după debut au fost bîntuite de previzibila primejdie a manufacturizării. Scriind aproape pe bandă rulantă, scrutînd cu mai multă atenţie calendarul decît propriile-i proiecte romaneşti, autorul a avut, în schimb, abilitatea de a fi mereu pe fază. Cărţile sale sînt tot atîtea victorii în competiţia cu moda momentului Dacă **Despre purpură** poate reprezenta, şi azi, un moment de vîrf al creaţiei sale, **Vladia** şi **Memoria** sînt, fără îndoială, punctele de maximă recesiune creatoare.

Din fericire, această destul de lungă eclipsă ia sfîrşit odată cu **Stăpînirea de sine.** Regăsim, acum, în Eugen Uricaru prozatorul pe care-l intuiam încă din vremea debutului : un prozator matur, sigur pe sine, expresiv, reîntors la adevărata sa vocaţie : proza pură. Scăpat de mentalitatea de premiant, capabil să compună cărţi onorabile pe orice temă, ajutat şi de un indiscutabil talent, Eugen Uricaru scrie, parcă fără să-şi propună, cea mai bună carte din seria „Vladia". Ne referim, fireşte, la romanul de dragoste care ocupă cea mai mare suprafaţă a **Stăpînirii de sine.** E vorba despre iubirea dintre prinţul Şerban Pangratty, personaj bizar, înconjurat de un aer misterios, nobil veritabil, cu simpatii de stînga (acţiunea romanului are loc în primii ani de după Marele Război) şi Sofie, tînără provincială visătoare, un fel de madame Bovary fără bovarism. Iubirea lor se desfăşoară în singurătatea Vladiei, unde prinţul pogoară, odată pe an, cîteva luni, vara, asemeni unui zeu modern, cu aeroplanul. Iubirea aceasta este, şi ea, una din performanţele prinţului : aviator temerar, complotist, cu legături suspecte între duşmanii clasei din care face el însuşi parte, ba chiar şi terorist, Pangratty vrea, în veşnică întrecere cu destinul, să realizeze „cea mai grozavă poveste de dragoste de după război". O realizează, oferindu-i lui Eugen Uricaru şansa de a scrie cele mai bune pagini ale cărţii sale. Sosirea prinţului la Vladia metamorfozează fundamental viaţa micii aşezări. Cei doi spioni puşi să supravegheze cuvintele şi gesturile prinţului, femeile, Sofie şi însoţitoarea ei, K.F., în fine, întreaga aşezare intră în rezonanţă odată cu aerul, cu infuzia de viaţă aduse de sosirile lui Pangratty. Petrecerile organizate cu aceste prilejuri sînt pretexte, pentru prozator, de a da excelente secvenţe dintr-o proză de observaţie. Atmosfera de abia sesizabilă decadenţă, timpul stagnant, izolarea şi tîrcoalele discrete ale morbidităţii (Sofie suferă de o boală, se pare, incurabilă, Pangratty este afectat de morbul lui Lampers, scena concluzivă a romanului, care lasă loc unui final deschis, este sufocată de mucegaiul cataloagelor cu care prinţul şi jandarmul Popianu vor juca la „Loteria vieţii") sînt surprinse de prozator cu admirabilă precizie.

Din păcate, nu acelaşi lucru se poate spune despre paginile în care este investigată activitatea politică a lui Pangratty şi a prietenilor săi. Convenţionale, scrise crispat, cu o răceală care ocoleşte, în mod evident, atît afectul, cît şi talentul scriitorului, ele sînt excrescenţele unui calcul, convingerea autorului că aşa trebuie. Reconstituirea Vienei după prăbuşirea imperiului suferă şi ea de handicapul unei concurenţe insurmontabile : de aceeaşi epocă s-a ocupat, dar la un alt calibru, şi Musil...

Cu toate acestea, **Stăpînirea de sine** rămîne un foarte bun roman, poate cel mai bun scris de către Eugen Uricaru. Încă un motiv să-i aşteptăm cu speranţă cărţile viitoare.

Mircea MIHĂIEŞ

---

* Eugen Uricaru, STĂPÎNIREA DE SINE, Editura Cartea Românească, 1986.

cronica literară

Eterna reîntoarcere

In memorie cu travaliul neostenit al hispanistului Darie Novăceanu, lectorul ultimului său volum de poeme abia de-şi va putea reprima un sentiment de nedumerire : ce şanse are de a reintra în competiţia curentă un autor care, după ce vreme de un deceniu a publicat cinci culegeri de versuri — **Autobiografie, 1962** ; **Păsări de lut, 1966** ; **Tehnica umbrei, 1970** ; **Peisaj în mişcare, 1971** ; **Există nopţi, 1973** — şi-a refuzat apariţia următoarei selecţii vreme de 13 ani ? Întrebare deloc retorică, dacă e să judecăm cu obiectivitate lucrurile —, şi în nici un caz superfluă. Într-un deceniu şi mai bine de cînd traducătorul lui Gongora a tot amînat revenirea în arenă a poetului, literatura contemporană a înregistrat clădirea şi prăbuşirea a nu puţine prestigii lirice, un spectacol al confruntării şi afirmării unor formule estetice de un polimorfism şi o seriozitate a angajamentului intelectual care lasă puţine speranţe blîndelor deprinderi tipografice ale literatorului de acum o jumătate de veac. O carte de poeme ce se dovedeşte, chiar şi la o privire rapidă, suma notaţiilor lirice adunate ani în şir, un volum în care stanţele selectează „sunete" îndestul de îndepărtate pentru a nu mai fi pusă în discuţie unitatea de concepţie a poeziei, o culegere, în sfîrşit, care se alcătuieşte din texte, ai putea bănui, scrise în pauzele de respiraţie de după truda benedictină a traducătorului nu e, oricît de exactă s-ar dovedi execuţia partiturilor, chiar cea mai incitantă lectură pentru istoricul literar preocupat a cartografia schimbările semnificative intervenite în peisajul liric contemporan.

Cu toate aceste premise, va trebui să concedem, nu prea încurajatoare, **Intoarcerea gladiatorului** nu-i doar ceea ce s-ar putea numi un simplu act de circumstanţă — un premiu de consolare pe care şi-l oferă poetul atîta timp lăsat în umbră de prestaţia traducătorului. Mai mult chiar, nu-i nici doar o culegere lipsită de intenţii programatice — de o fin argumentată pledoarie **pro domo.** Rămas în marginea competiţiilor curente, liricul Darie Novăceanu face, într-o artă poetică, elogiul tăcerii productive, al aşteptării/amînării creatoare (**Fără titlu**). Alte texte (inclusiv cel titular) pun volumul sub semnul **întoarcerii** şi al **devenirii.** Întoarcere, desigur, mai întîi de toate a cărturarului la aceleaşi şi aceleaşi surse livreşti, întoarcere a citadinului la natură, a călătorului în spaţiul natal (**Eterna reîntoarcere**) — devenire a civilizaţiei, devenirea ca istorie, ca destin individual etc. etc. Elaborată, reflexivă, poezia lui Darie Novăceanu e rareori şi conceptualizantă. Cele cîteva referinţe erudite pe care le conţine, indicînd un frecventator al umanioarelor, nu o complică într-atît încît să o facă obscură unui lector neprevenit. Cu sau fără recuzita clasicistă, mitică, poemele de dragoste, elegiile pe tema caducităţii civilizaţiilor şi a trecerii timpului nu pretind juxte pretenţioase — decorurile în manieră parnasiană, personajele mitice, o oarecare raportare livrescă nefiind mai mult decît simple elemente funcţionale (ori contextuale) într-un discurs ce mizează pe confesiune, pe adresarea directă : „Nu m-am schimbat deloc. Aceleaşi ape / m-aduc din nou la porţile de-aramă / să-ţi spun cum sufletul mi se destramă, / înstrăinat de cînd nu-mi eşti aproape. / / Rană-mi hrăneşte trupul şi dau vamă / la oameni şi la zei, strîngînd sub pleoape / veacuri şi zări sub care nu încape / atît blestem lîngă atîta teamă. / / Acelaşi sînt şi mă întorc anume, / lui Palinur cel bun lăsîndu-i prora, / să-ţi spun că ştiu că numai tu pe lume / / focul mi-l stingi şi veşnic monotona / viaţă de unul singur, iubindu-ţi aurora / cum te iubeam cînd te numeai Didona" (**Eneida, IV**).

Lucian ALEXIU

---

* Darie Novăceanu, ÎNTOARCEREA GLADIATORULUI, Editura Eminescu, 1986.

portrete

Critica sociologică

Deşi Traian Liviu Birăescu a publicat două romane — **Echinox de toamnă** (1981) şi **Pomul cunoaşterii** (1983) — este mai cunoscută activitatea sa de critic literar Comentator de literatură universală, Traian Liviu Birăescu a semnat volumele **Condiţia romanului** (1971), **Căile eseului** (1976), **Proust azi** (1979). In **Condiţia romanului** intenţionează, prin reliefarea cîtorva momente istorice, să realizeze o imagine asupra romanului european postbalzacian. Ciclopică intenţie ! Exegeza sa se sprijină pe sisteme referenţiale vaste, vizînd contribuţia la elucidarea unor probleme de literatură universală şi naţională. Rigoarea universitarului, obligat să motiveze afirmaţiile prin referiri la surse informaţionale, se simte, aproape, în fiecare capitol Cartea urmăreşte reliefarea valorilor estetice, a tehnicilor artistice şi a mijloacelor de expresie ale romanului, întrepătrunse însă, în mod firesc, cu semnificaţiile sociologice. Se găsesc în cartea lui Traian Liviu Birăescu aprecieri, deja cunoscute, referitoare la roman, dar şi interpretări noi şi încercări inedite de sinteză Se observă că sociologia romanului trebuie să se oprească şi asupra personajului şi, după Goldmann, sînt urmărite cîteva probleme de sociologie a personajelor din roman. Asupra implicaţiilor sociologice ale noului roman, Traian Liviu Birăescu insistă într-un capitol separat al cărţii.

Într-un capitol separat, dens, — **Valenţele realismului în romanul românesc contemporan** — Traian Liviu Birăescu urmăreşte problema realismului în romanul românesc. De unde, se vede implicarea în polemici pe teme mult discutate în epocă. Pînă atunci lucrările dedicate romanului românesc erau puţine. Traian Liviu Birăescu include romanul contemporan într-o valoroasă tradiţie realistă fiind, în acelaşi timp, şi un sensibil seismograf al mutaţiilor sociale, morale şi axiologice petrecute în noile condiţii sociale. Că este nevoie de o mai amplă analiză a romanelor o dovedeşte studiul dedicat romanelor lui Marin Preda Dintre momentele evoluţiei romanului, studiul lui Birăescu se opreşte asupra lui Flaubert, Joyce, Hermann Broch. Problemele unui capitol despre Proust s-au regăsit în volumul **Proust azi.**

Căile eseului este o privire panoramică asupra eseului, mai ales a celui contemporan. Autorul porneşte de la ideea valorii eseului, structurîndu-şi cartea pe două secţiuni mari — într-o primă parte abordează probleme generale, teoretice şi comentarii pe marginea operei lui Montaigne şi a eseisticii lui Camus, iar, în a doua parte se schiţează premise la un studiu al eseului în literatura română interbelică şi contemporană. Se observă că, în ciuda proliferării sale deosebite, sînt reduse contribuţiile teoretice privind natura şi specificul eseului Din această perspectivă, disocierile teoretice întreprinse de T. L. Birăescu reprezintă un început, derivînd de aici dificultatea acţiunii, dar şi importanţa şi utilitatea, cel puţin pentru literatura contemporană. Opinia lui Birăescu impresionează prin ataşamentul faţă de subiect, prin dăruirea cu care este apărat eseul. Argumente cumulate, nume celebre aduse în sprijinul valorii eseului, căutîndu-i şi relaţiile interdisciplinare, cu filozofia sau publicistica, spre exemplu. Recunoaştem aici altitudinea şi temperatura stilului lui T. L. Birăescu aşa cum se întîlnea în articolele din **Orizont**, serie veche. De altfel, acest stil alert, uneori afectiv, alteori distant, însoţeşte cititorul în întreaga lectură a cărţii. Farmecul şi fantezia sa sînt, uneori, strunite de stricteţea citatului şi trimiterea la surse cu orice preţ, reflex al exactităţii universitarului.

Alexandru RUJA

consemnări

Clepsidra de cuvinte

Eduard Pamfil ne poartă, cu noul său volum de versuri, în lumea simţirii sale — de data aceasta adagio, prin cîntări de ritual întreţesînd incerte alunecări într-o lume blîndă, cuminte, latentă, o lume în care eşti răpit mereu şi uitat mereu, o lume rotundă şi senină, sub un cer inevitabil despletit. De dincolo de sfere se aud muzici siderale, totul este o neîntreruptă contemplare, orizonturi vaste se deschid zvîcnind. Ca o poveste populată de cetăţi şi prinţese, cu forme line şi rotunde — nici un cuvînt, nici o formă nu supără ochiul şi urechea la pîndă, tăcerile mîngîie şi ele, misterele ne lovesc de dincolo de fiecare spulberare a inimilor.

Nelipsite sînt şi visările, acele lungi, plutitoare visări pe ape de taină, însoţite de umbre, ale nu ştim cui, înspre nu ştim unde... Vagul ne înconjoară printr-o permanentă lipsă de identitate — „nici tu, nici eu" — sîntem noi şi totuşi nici unul, trăim pentru noi şi totuşi pentru alţii. Aici războiul apare absurd, dragostea triumfă, dolentă, transformînd fiecare zi într-o epopee. Esenţe, magii, zăpezi fecunde şi tristeţi devin soli ai permanentei „desmuriri" O desmurire a gîndului, a cîntecului şi a ritualului. Totul se suspendă în cercurile simţirii poetului, chiar cîntecul poeziei sale rămîne o fărîmă de melodie atîrnată între cer şi pămînt, între eu şi celălalt eu : o născocire demiurgică. Poemul „Laguna" este un astfel de exemplu de perfectă ţesere începută şi neterminată : „Pulsau încet şi moale fiinţe ancestrale / Lagunele tiede se legănau discret / Pe cer nu erau scrise nici semne zodiacale / Şi nimeni nu văzuse vreo stea murind încet // Te-aş fi iubit miracol în cercul de-nceput / Şi eu fără fiinţă şi tu fără vreo boare / Prin părul de lumină, spre chipul tău tăcut".

Iubiri plutesc prin universuri abstracte — melancolii uitate reînvie calde, cuvintele se leagănă între fumuri şi gînduri. „Te-a inventat un demiurg / Dintr-o lumină de amurg / A spus un nume inedit / Şi a lăsat să fie mit / S-au despletit în simfonii / Magii de forme sidefii / De-atunci miracole mereu / Prin cînturi, ape şi în hău / Din nume — val rotund de lin / Descind perfect sub cer elin (**Anadiomene**).

Nu lipsesc oglinzile candelabrele, clepsidrele de cristal, acel licăr de lumină pură răsfrîntă, aici, unde totul curge, se volatilizează sau se şterge într-o umbră, un gest distilat din ceţuri. Cînd visul apune şi peştii tac, sîntem constrînşi să ieşim şi noi din volum, „corăbii pierdute", proiectaţi înapoi, în lumea noastră rece şi zgomotoasă. Ca o primă reacţie, nu vrei să spui decît „Eu rămîn", ca titlul ultimului poem, să ţeşi din nou albicioasele contururi în care poetul te obligă să te pierzi.

Iată că despre astre şi tăceri şi cîntece şi flori se mai poate spune ceva nou, sau oricum, crea o atmosferă, un univers în care intri senin, cu bunacredinţă a cititorului de poezie şi ieşi — o, nu păcălit, nu atins de supărare cum se întîmplă de atîtea ori, — ci nefrămîntat şi împlinit E multă melodie în versurile acestea, rezultatul unei vieţi de poet şi muzician ce ne dovedeşte încă o dată frumuseţea zilei de mîine.

Pia TEODORESCU BRÎNZEU

---

* Eduard Pamfil, ADAGIO, Ed. Facla, 1986.

MIRCEA ȘERBĂNESCU

ACEASTĂ NOBILĂ MENIRE

Dacă e adevărat că-n fiecare cerc de oameni există un germene luminos și cald care-i atrage pe toți ca un fel de liant inspirînd încredere, optimism, bună-voie, apoi la noi în atelier Spîrnel e acea ființă care îndeplinește această nobilă menire. Însăși porecla ei spune destul despre fata dulce, ușor zvăpăiată, gata să ia peste picior necazurile, răutățile sau neajunsurile, întotdeauna împăciuitoare, glumeață dar și promptă în replici atunci cînd e cazul. Ne e drag c-o avem între noi și ne dăm seama foarte ușor cînd lipsește : parcă pălește soarele în hala noastră, dintr-o dată înghesuită cu mașini și zgomotoasă. Plinătatea ei de viață ni se transmite cînd e acolo, printre noi, și sîntem sigure că o vom vedea de cum ne vom ridica ochii de pe mulțimea de fire din mașini.

Ne vine și nouă uneori să ne purtăm așijderea ei cînd, spre exemplu, maistrul, luînd-o la zor cu vreo trebușoară, se alege din parte-i cu o recunoaștere spontană, aparent ușuratică : „Gata, gata ! Dacă am greșit, am greșit și n-o să se mai întîmple !"

— Așa să fie, concede maistrul, care e și el un om ca toți oamenii.

— Dacă am promis !

Să nu se creadă cumva că e superficială și neserioasă. Dimpotrivă, e printre fruntașele pe secție, aprigă în cele ce are de îndeplinit și-n plus urmează și la seral. Fată din vremea noastră, fără îndoială, cu blugi și pulovere largi, pe gît, închise la culoare. În picioare adidași. Iubește muzica ușoară și dansul, îi place să se plimbe, să meargă la spectacole, strîngîndu-le neapărat și pe cele de-o vîrstă cu ea. Respinge să fie singură. Totdeauna înconjurată de prietene, pufnește în rîs cînd întîlnește „frumoșii" cu pretenții de succese la fete și de aici un fel sarcastic de a-i trata pe tineri în general.

Marea ei pasiune sînt filmele. Nu pentru că s-ar vedea vedetă pe ecran, cît trăindu-le adînc poveștile. Dacă-s atrăgătoare și pe gustul ei le vede de mai multe ori, ba ni le povestește și nouă, cu dichis, cu descrieri și amănunte, iar dacă e cazul, cu sublinieri pline de haz, sau dimpotrivă, cînd întîmplările de care-și amintește cer asta. De-aici i se trag și niște necazuri, căci, ca să nu pierzi nici un film, e nevoie de timp. Și timp de unde să ia o fată atît de prinsă ca ea ? Ia și ea de unde poate și îndeosebi din orele de școală. Că-i pare rău după aceea, nici vorbă, cu atît mai mult cu cît spectacolul nu-i aduce bucuria sau satisfacțiile dorite ; unde mai pui că absențele odată adunate ies la iveală vrînd-nevrînd în situația școlară pe care o primește regulat organizația de tineret.

Cînd Spîrnel a noastră se apucă, de cum începe pauza de prînz, să se gătească, ajutîndu-se și cu mica ei oglindă de buzunar, e clar că e din nou chemată să dea socoteală. Nouă ar trebui să ne pară rău pentru cele ce va păți ; doar n-o cheamă nimeni acolo ca să-i strîngă mîna cu felicitări ! Nu e chiar o bucurie să dea peste margini și să te alegi cu o săpuneală și încă într-o zi însorită, cînd atît de drag ne împodobim părul cu flori sau cu eșarfe viu colorate și ne vine să rîdem din orice. Fiind vorba de Spîrnel, lucrurile se schimbă. Dacă o ajunge de cine știe unde întrebarea „iar ?", ea o primește cu voioșie, jucînd-o ca pe-o minge care-o încîntă.

„Iar", dă răspuns privindu-se mai departe în oglinjoară și deodată putem urmări pe chipul ei un întreg spectacol : de la mirare la îngrijorare, de aici la regrete și-n cele din urmă cu zbîrciturile din jurul nasului sugerează și un clocot rapid de plîns. La sfîrșit, i se aprinde în bujorii obrajilor un rîs ștrengăresc, oglinda dintre ea și noi dispare, ea părînd a deveni abia atunci conștientă că ne ținem ochii ațintiți asupra ei. Pe negîndite, ne scoate limba. Gata spectacolul. L-a jucat ca pe ecran.

— Te-au chemat, n-ai încotro.

— Ce mai aștepți ? Ia-o din loc.

— Du-te, Spîrnel, du-te.

Ba e una peltică, al cărei îndemn sună cam așa : Du-te-te.

Și ea pornește în adevăr, dar cu pasul săltat cu care ar vrea să ne dovedească îndrăzneală și curaj ! Cordonul bine strîns pe halatul de lucru îi face subțirimea taliei de-o gingășie deosebită : în mers, trupul i se leagănă sprințar. Nu e temătoare, nu și dacă „a greșit, a greșit și gata !", vorba ei, ce să facă, trage ponoasele. Prelingîndu-se luminos pe poteca dintre mașini, urmărită de privirile mai mult vesele ale noastre, se apropie de ieșirea din hală. Cui i-ar păsa de cele ce urmează, dacă n-ar fi vorba de Spîrnel ? Se-aude din stînga, se-aude din dreapta — „Să te ții bine ! ; Nu te lăsa ! ; o trece și asta !".

Parcă n-ar auzi și nimic n-ar interesa-o pe cînd se desprinde și de noi și poate că și de sine, tot ușoară, abia atingînd cimentul de pe jos cu pantofii ei alb-albaștri, din ce în ce mai fragilă, totuși, cu cît e mai aproape de ușa de ieșire. Trece și pe lîngă mine, fără să-mi dea atenție, făcîndu-mă să renunț la reproșul meu de totdeauna : „Din nou, Spîrnel ?". O urmăresc cum întinde mîna să apese ivărul clanței și nu-mi scapă tremurul mărunt al degetelor și sfiala cu care e gata să treacă pragul.

— Curaj, Spîrnel, fii tare, îmi vine îndemnul și emoția pe buze, fără să le pot da glas în cele din urmă.

Pentru că, dintre toate fetele din atelier, numai eu știu ce se întîmplă în partea cealaltă a ușii metalice, unde pentru Spîrnel înseamnă „dincolo" ; doar am surprins-o deunăzi, cînd nu-și dădea seama că e cineva care o vede rezemîndu-se brusc de placa de metal, stinsă ca lumina pe care o mai răspîndea în atelier pînă adineaori și cuprinsă din cap pînă-n picioare de o vibrație măruntă și repede, ca de frunză de plop Aceeași Spîrnel ? O alta ? Cît pe-aci să alerg să-i stau într-ajutor ; dacă-i e rău ? Dacă i-a venit amețeală. Singură și-a revenit, e drept, și încă într-un scurt răstimp, apucînd-o hotărît înainte, către destinația ei

Ce noroc că nimeni nu-i cunoaște acest moment de slăbiciune, contînd că foarte curînd va reveni între noi, aceeași de totdeauna, înviorînd lumina și risipindu-și surîsul care nu-i trădează greul prin care abia trecuse Nu se sinchisește de întrebările ce-o întîmpină — te-au săpunit zdravăn ? A fost mai greu ca alte dăți ? Își flutură mîna. Înaintînd falnic pe intervalul dintre mașini e din nou ea, cea dintotdeauna. Dar ce-o fi în inima ta, Spîrnel ? Urmărindu-i mersul unduitor de zînă către locul ei de lîngă mașină, mă pomenesc cu două lacrimi atîrnate sub pleoape. Nu mi-e rușine de ele. Sînt pentru Spîrnel. Numai să nu vadă cineva și să-și dea seama.

Pentru că, dacă e adevărat că în fiecare cerc de oameni există un germene luminos și cald, care-i atrage pe toți ca un liant, inspirînd încredere, optimism, bunăvoie, apoi la noi în atelier, Spîrnel e aceea care îndeplinește cu succes această nobilă menire

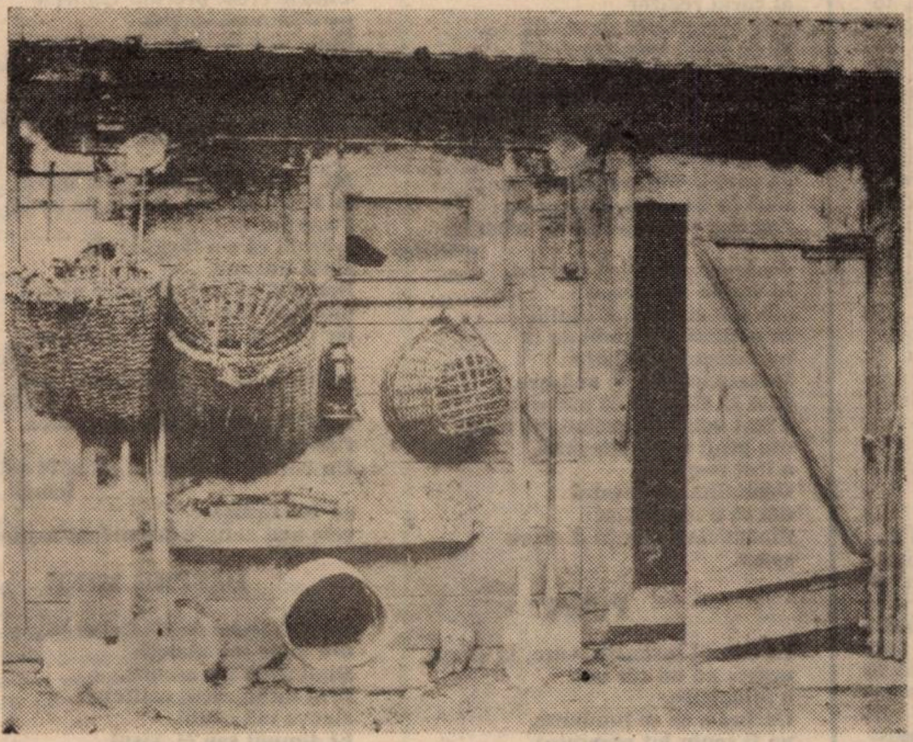

I. GNANDT : „Glose la «Tănase Scatiu»"

DORU CHICET

ALBUL NOPȚII FUMEGÎND

Bătrînul ieși din casă pe la trei noaptea și iuți pasul către parapetul de beton al falezei, traversînd aleea dintre blocuri. Aruncă o privire fugară golfului în care dormea leneș bătrînul fluviu și își încetini puțin mersul, pînă își reobișnui auzul cu clipocitul valurilor și îl pătrunse mirosul de mîl. Oarecum satisfăcut că încă nu se schimbase nimic, porni mai departe de-a lungul bordurii de beton Ochii săi dilatați de nesomn căutară zadarnic pe după ochelari umbra unui trecător.

Oricît își încordă auzul să distingă un zgomot străin în liniștea nopții, nu percepu decît tîrșîitul ușor al pantofilor din pînză pe asfalt și foșnetul vindiacului său verde. Atunci își trecu sacoșa în mîna stîngă și își îndreptă puțin ochelarii, dar și așa văzu bine cît de tare strălucea albul florilor în întunecimea străzii. Copacii înfloriți împrăștiau miresme amețitoare, după care tînjise o iarnă întreagă, și iată că acum îi dăruiau dreptul de a hoinări, ba chiar libertatea de a petrece zile lungi pe un petec de pămînt din afara orașului...

„Mă' da să știi că-i frig ! constată bătrînul înfiorat. Au avut dreptate ăia de la Radio cînd au spus aseară c-o să cadă bruma ! Bine că măcar o dată au brodit-o și ei, că de obicei nu prea o nimeresc !" se bucură cumva înveselit, amintindu-și ultima prognoză, cînd se anunțase secetă și plouase zile în șir..

Depăși debarcaderul luminat de cîteva becuri slabe, unde zări matahala neagră a vaporului cu zbaturi osîndit la agonie lungă la mal De-a lungul falezei adia o boare de vînt care-l făcu să simtă și mai acut mirosul greu al fluviului și în clipa cînd se trezi aproape de capătul orășelului din golf. părăsi faleza și o luă de partea cealaltă a șoselei, pe lîngă vilele aliniate una lîngă alta printre platani, smochini și magnolii înflorite

Înaintă un timp de-a lungul rîului care cobora din munți la întîlnirea cu fluviul din golf și trecu încet peste viaductul înalt, dincolo de care începea satul, grămădit pe-o margine de deal. Cîteva secunde îi jucară bezmetice în fața ochilor luminițele ștrandului din vale. Îi amintiră de orășelul adormit și atunci contemplă uimit casele, slobozind un mormăit ca pentru sine : „Dorm și ăștia din Coramnic, toată lumea doarme și nimănui nu-i pasă că în dimineața asta va cădea bruma..."

Revăzu ca prin vis imaginea păstrată toată iarna în memorie : Alina, cea mai mică dintre nepoate, care abia învățase să lege cuvintele, întinzînd mîna și rupînd o cireașă dintr-un pom. Apoi și-o închipui țopăind numai într-o rochițică printre straturile cu căpșuni, mînjită pe la gură și rîzînd la soare. Zîmbi cu duioșie și își atîrnă sacoșa peste umăr. Începu să coboare pe lîngă ștrand orbecăind cu lanterna prin întuneric. Trecu de podețul aruncat peste rîu și ținu firul potecii pînă ieși în lungul terasamentului. După ce luminile marfarului se pierdură în depărtare, păși ca o nălucă pe lîngă grădinile de pe malul rîului și văzu pămîntul încă de departe, cu pomii înfloriți strălucind sub lună...

Descuie cu băgare de seamă toate lacătele și pătrunse în baraca strîmtă, bine baricadată, unde-și ținea sculele. Aprinse calm felinarul și după aceea căută canistra cu motorină. Se schimbă în hainele de lucru și încălță niște bocanci, pe urmă își îndesă pe cap pălăria de vară și ieși.

La lumina chioară a felinarului, strînse vreascuri și le așeză grămezi-grămăjoare pe lîngă garduri și pe sub pomi. Căută mai ales lemne verzi și putregaiuri. Cîteva clipe mai tîrziu se plimbă agale printre pomi, îi privi cu dragostea cu care mai demult îi sădise, le mîngîie florile plăpînde și turnă motorină pe fiecare grămadă de vreascuri. Se îndreptă greu din șale și trimise o privire întrebătoare cerului. Stelele păliseră și se lăsa încet frigul dinspre ziuă. Bătrînul aprinse rugurile cu un surîs straniu de mulțumire...

Grădina se lumină feeric, ca într-o sărbătoare a sînzienelor. Vîntul ridica fumul printre coroanele pomilor și-l împrăștia alene pe sub flori. Bătrînul pășea încet, ca un pelerin rătăcitor, traversînd albul nopții fumegînd... Răscolea cu bățul și mai arunca putregaiuri peste foc, ca și cum îndeplinea un ritual străvechi. Luna dispăruse după colinele de lîngă rîu și-n prima geană de lumină a dimineții se văzu sclipind prin celelalte grădini întîiul val de brumă albă, argintie...

Toropit de nesomn, revăzu imaginea fetiței cu gura plină de cireșe, zburdînd prin livadă. Zîmbi mulțumit și intră în baracă. Se așeză pe laviță și desfăcu fără grabă pachetul cu mîncare. „În curînd va răsări și soarele !" descoperi fericit. Se rezemă în canatul ușii, cu ochii în zare. „Mai am de săpat răzoarele alea de lîngă fîntînă. Pe urmă poate trec și pe la vie, iar după-amiază trebuie să răresc căpșunii...".

— Hai să trăiești, mă' nea Mirceo ! îi răcni vesel omul de la calea ferată, care-n fiecare dimineață verifica linia, cale de cîțiva kilometri. Te-ai sculat cu noaptea-n cap să faci foc la pomi ? E păcat să dea mana-n ei, cu bruma asta...

— Noroc bun ! mormăi rar bătrînul. Știi cum e vorba aia românească, rîse înseninat, cin' se scoală de dimineață prinde ziua bună ! Tot cu linia, tot cu linia ?

— Ce să-i faci, asta mi-i slujba ! se scărpină ceferistul după ceafă, potrivindu-și mai bine șapca pe creștetul capului

Mai privi puțin în jurul lui, oftă și lovi cu ciocanul într-o șină.

— Bine, mă' nea Mirceo, te-am lăsat că mă așteaptă treburile ! făcu el un semn nedeslușit cu mîna și o luă din traversă-n traversă. La vară să-mi dai și mie un pumn de cireșe..

În lumina răsăritului, omul de pe linie se pierdu încet în depărtările strălucind de brumă. În urma lui, se mai auzi prin crînguri o doină bănățeană fluierată cu patimă și zăngănitul ciocanului pe șină...

Alice Botez sau întîlnire amînată

I.) Între scriitorii care ne-au părăsit în anul 1985, se află și Alice Botez. A trăit 72 de ani și a lăsat literaturii române cîteva povestiri, patru romane, un poem dramatic. Creatoare incomodă și iconoclastă, scriitoarea propune în codificarea textelor sale o ambiguitate inepuizabilă și, deci, dificultoasă Izolată de indiferența din juru-i, Alice Botez și-a purtat singularitatea — ingrat cîștig — precum un stigmat, cu infinită discreție.

În literatura noastră, Alice Botez s-ar alătura, axiologic vorbind, unor Mateiu Caragiale, Ion Barbu, sau Radu Petrescu, valori baroce în privința elaborării, concentrată și dornică de absolut, semnificînd plurivoc. Spre deosebire de aceștia, ea nu a avut șansa (sau **neșansa**) de a se alinia unei mode, de a fi citită, deci, din curiozitate, uneori din înțelegere și sentimentul revelației, alteori și printre altele, din snobism. **Nici** măcar nu a **înfruntat riscul de a-și vedea**, opera **condamnată,** prin toate acestea, la o lectură limitată, selectivă, cum s-a întîmplat, cînd și cînd, celor amintiți. Am putea presupune că Alice Botez a fost citită mult prea puțin. Vina se împarte între text și context, acuzînd de fapt intertextualitatea amîndurora, prolixă.

II) **Necesitatea** unui fenomen cultural de a se manifesta public, determinînd, la un moment dat, **apetența** consumatorului (lector, spectator etc.) pentru **acesta,** în defavoarea altora. **nu** s-a făcut simțită în cazul Alicei Botez, al scrierilor ei. **Confruntarea** cu/prin sine a cititorului în ceea ce citește, nu se cere în textele Alicei Botez ; **aceasta** ar rămîne, deocamdată, înaintea necesității, circumscrisă momentului de voluptate cerebrală. Literatura Alicei Botez presupune **o necesitate electivă, specializată.** Or, cine are, azi, timp pentru „loisir“ ?

Există și o altă cauză posibilă a tăcerii din jurul scriitoarei, ivindu-se, cu intensitatea unei **drame,** la nivelul scriiturii, în proprietățile **catoptrice ale** textelor. Datorită acestora, scriitura respinge inițial reflexiile asupră-i, retrimițîndu-le într-un spațiu impropriu de decodificare. Mai curînd pare să fie un gest de **generozitate autodestructiv(ă)** ; în contextul întregii opere, nu este deloc o imposibilitate, autoarea fiind o foarte atentă regizoare a „figurilor“ de acest fel și dorind **spectaculosul.** S-ar putea ca tentația impropriului să fie mai mare decît siguranta propriului, deconspiratului motiv. Oricum, scriitura Alicei Botez comportă descompunerea spectrală a sensului în atîtea unghiuri, încît nu e de mirare că lectura (îndeosebi — grăbită) se oprește la cea mai superficială dintre respectivele reflexii. Aceea cuprinde în cea mai mică măsură potențialitatea textuală și atrage în cea mai mare pe cea extratextuală, aleatorie chiar. Scriitura ajunge doar să „povestească“ ; **„povestea“ devine un cod suficient primului contact ; aservirea epicului la alte categorii nu se trădează aici, la acest nivel.** Or, de cele mai multe ori, nivelul epicului **pare** suficient sieși ; conflictele, dezgolite de nenumăratele lor oglindiri, private de învelișurile tactice, de natură filozofică, socială, stilistică etc., par artificioase, convenționale ; deci, nu conving prin ele însele. Drama se completează atunci cînd descoperim care sînt învelișurile (învăluiri retorice, tehnice, ale scriitoarei) faptul că ele aparțin unei lumi ciudate, insolită în spiritualitatea românească actuală.

III.) Pentru a călători prin universul scriitoarei ne este suficient să intrăm în ultimul volum publicat în viață, **Insula albă. Povestiri,** (1984). un rezumat straniu al operei anterioare, un fel de compendiu ilustrativ al unei îndelungate lucrături. Să fi însemnat pentru autoare un gest de reconciliere cu lumea, o concesie și o încercare de apropiere ? Volumul expune o grilă atît de clară, încît este imposibil să nu-i bănuim **intenția de explicitare și concluzionare a întregii opere** ; este greu să nu-l citim ca pe un virtual „îndrumător critic“, ca pe **o ars poetica testamentară.** În primul rînd, titlul volumului, împrumutat de la a doua povestire din cuprinsul său, aceasta dirijînd, la începutul universului creat ulterior, în următoarele pagini, întîmplările trecute, prezente și viitoare, presupune iluminarea, revelația și, totodată, recluziunea, ispita tăcerii, a enigmei absolute. Simbolul foarte stufos al **insulei albe** este reluat în cîteva din nenumăratele-i ipostaze, o întrerupere a unui șir coerent, pentru un spațiu denumit durată, de care autoarea pare să se „lepede“ pe rînd, ca de tot atîtea învelișuri/oglindiri. Săgețile reflexiilor, rănind universul centru/miez/cheag, îl dezorganizează în acest ritual al exorcizării, la infinit (spre a-l reordona) cu o neliniște ontologică, abisală, cosmică. Plimbarea printre spectre, între oglindiri, ca printre șerpuitoarele cărări ale unui labirint, nu înseamnă rătăcirea, ci, dimpotrivă, o foarte atentă punere la cale a unei înscenări divinatorii, anticipînd și ispitind rostirea cosmică să se arate, să se **oglindească în text** · „. . . Noi nu percepem știuta cîntare a simetriilor, încă făcînd distincția dintre prefigurare și întruchipare, nevăzători ai asemănărilor dintre acestea, deși știm că aceeași ie este esența, tot așa după cum esența noastră este privirea. **Nu sîntem noi metafora privirii suitoare ?“** (s.n.), sau „. . . ficțiunea nu e «felie de viață», ci **posibilă recuperare doar prin întregire — cosmorostire.“** (s.n.). Există în textele Alicei Botez efortul de a capta în **suprafețe-oglindă** ale spiritualității ei eliberate, expuse, măcar unele din înfățișările infinite ale petrecerii universale. Căci, scrie ea, „reconstituirea n-ar fi decît unul din aspectele ficțiunilor posibile, unde aceștia, ca personaje și autori ai propriilor vieți, pe care altul — paradigmă a secretei **lor esențe : eu însămi !** — și-ar **lua** răspunderea **împotriva** lor din nou **s-o** fixeze și s-o **traducă în cuvinte“. Și** apoi, așezînd **explicațiile** paralel, ca între zidurile unor „traiectorii circulare concentrice“, ne va dezlega — „Cuvinte ? Amintire delirantă, imposibilă, de vreme ce sîntem **fărîme,** tîrîtoare prin **nisipuri** pustiite, prin ape **fără matcă,** ocolind dîmburi, platouri fumegînde, pămînt **răvășit,** cutremurat în urma **vreunui cosmic dezmăț. Spațialitate, materie goală de timp,** deoarece încă nu s-a ivit nici o conștiință care să-i resimtă trecerea“ (s.n.), sau : „Văd timpii cum se prelungesc în contrariul lor — **o singură cuprinzătoare durată, aproape, aproape sferică** ; gesturi, atmosfere, întîlniri, evenimente, altele decît cele fixate odată, dar laolaltă, îmbucîndu-se **ca** verigile unuia și aceluiași lanț.“ (s.n.).

IV.) **Insula albă** este nu întîmplător, a doua povestire ; dimpotrivă, ea este așezată strategic acolo, urmînd povestirii **Rosa mundi** și precedîndu-le pe celelalte, într-o ordine perfect coerentă, programatică. **Rosa mundi,** precum o imago mundi, mandala etc., ne pregătește **privirea prin ochean,** lunetă, a miraculoaselor interstiții cosmice : **povestea unui portret așezat în mijlocul unui labirint,** fiind el locul geometric al nenumăratelor întîlniri fiind el, deci, centrul pulsatil al universului **ficționalist** al scriitoarei, trimite la o mulțime de simboluri, în virtutea unui principiu de contiguitate poetică. De la Rosamunda, iubita regelui Henric, soțul Elenei (Eleonorei), de care spune Alice Botez (și care ar putea fi legenda lui Henry Plantagenet (1154—1189) însurat cu Aliénor d'Aquitaine/Eléonore . . .) pînă la simbolul **Rosicrucienilor,** izomorf cu vița de pe caduceul lui Hermes Trismegistos/Thot, zeul inventator al tuturor activităților intelectuale, de la scriere la magie, de la real, deci, la phantastikon, de la mimesis la phantasiai ; de la Rosamunda, fiica lui Cunimond, regele gepizilor, ucigașa logodnicului ei, pînă la dublul ei Lenore, mireasa lui Wilhelm **Bürger,** altă Eleonoră-Elenă, răpită de spectrul (fantoma !) iubitului ei mort în bătălie, pînă la Lenore a lui Poe ; de la rosa autorilor Guillaume de Lorris și Jean de Meung, pînă la rosa lui Ronsard (Cassandre Salviati, înlocuită și ea, la un moment dat, de o Elenă, Hélène de Surgères) sau la rosa vînturilor, semn cabalistic, incifrat și revelator totodată ; de la trandafirul de pe mormîntul lui Tristan și Izolda pînă la Eglantina cărților magice, semnul unei alchimii nedeslușite, **oglinzile posibile** se suprapun într-o **spirală infinită a sensurilor** Este, se pare, un autoportret al creatoarei, incluzînd în spațiul aceleiași structuri, schema funcțională a întregului volum, prin extindere, metafora întregii opere, deci, a creației sale : „Analogiile sînt totuși înșelătoare, nerecunoscînd repetiția, aceeași poveste pare, ca și prima oară, enigmatică. **Dar oare repetiția, proliferarea a orice, nu este ea însăși enigmatică ?“** (s.n.). Ni se promite, iată, intrarea într-o lume **polimorfă, plurivocă,** vegheată de toate **imaginile gîndirii baroce, manieriste,** în care izomorfismul creator/creație devine țelul căutării. Din clipa în care lectorul acceptă convenția acestei instanțe, el înțelege ordonarea volumului ca o **ultimă** oglindire a scriiturii Alicei Botez. A doua proză surprinde, deci, momentul revelației de pe „insula albă“, **vizitată** în copilărie (generică ; și a personajului și a autoarei) ; dacă **dezvelirea tainei** s-a petrecut într-o insulă de „sunete“, în timpul concertului unui copil-geniu, inocentul Luca, urmărirea ei, perpetuu reluată, hăituirea ei nesățioasă, se va face colindînd (de la sunet la cuvînt) prin toate formele-i exteriorizate. **Scena mitică** este, fără îndoială, clipa reluată de toate cosmogoniile posibile, mai mult sau mai puțin abscons, clipa investiției cu viață, clipa creației primordiale a transferului în atingerea degetelor, michelangeloniană, asemeni cu aceea trăită de fetița protagonistă (personaj și autoare) la întîlnirea decisivă, uluitoare, cu Luca, muzicianul, creatorul generic, dăruindu-i creația sa, dezvăluindu-i-o. **Întîlnirea cu taina creației îi relevă scriitoarei destinul și succesiunea unei nesfîrșite căutări.**

Ioona **RAUSCHAN**

Un sigiliu al artei subtile

În înfățișarea lui Norman Manea se poate citi mai întîi formația sa pozitivă : sobrietate și ochelari, un aer de inginer, ușor bosumflat, gata oricînd de a pipăi de a ciocăni, de a întoarce pe altă față insidioasele obiecte din preajmă. Vorbirea sa e rară, cumpănită, întreruptă parcă de suspiciunea unui cuvînt față de altul, de o neîncredere funciară în interlocutor, în ziduri și umbre, în văzduh și în clipă Neîncredere ce nu înseamnă însă nesocotire a Lumii, ci o atît de intens-scrutătoare participare, o adeziune internă atît de fierbinte în îndoielile și temerile ce le conține, încît apare nevoia unei autocenzuri umorale, a unei măști. Entuziasmul ce se teme de sine, aspirația simpatetică, ilimitată în impulsul său genuin, trec printr-un filtru sever, ce le schimbă radical aspectul. Cu obrazul său de copil promovat direct la maturitate, sărind peste adolescență și peste tinerețe, autorul **Captivilor** pare a se apăra de un soare lăuntric, a cărui palidă copie atîrnă de firmament. Nu disprețul față de existență (atitudine mediocră, deplorabilă, semn categoric al pauperății morale) îl îndeamnă la o rezervă gravă, la o continuă șovăire abia sesizabilă, ci, dimpotrivă, prețul ce i-l acordă, preț imens, depășind criteriile uzuale, mercurialele celor deprinși cu un univers clasat, lipsit de surprize. O laudă halucinantă se așterne, intimă proiecție, peste ființe și lucruri. Sub chipul cenușiu, reținut, oarecare, sub conturul său funcționăresc-flasc se ascunde o experiență spirituală clocotitoare, una din cele mai profunde vocații estetice ale contemporaneității noastre. Întrucît Norman Manea, în întreaga sa producție literară și teoretică de pînă în prezent, a dat expresie unei științe complexe și originale asupra ființei omenești, în structura sa instrinsecă, în păienjenișul său de relații cu mediul înconjurător și cu sine însăși, în punctele sale originare și în avatarurile devenirii sale, în stratul de triumf solar al lucidității ca și în plutonicile-i zone abisale. **„Celui qui a un grand sens sait beaucoup“,** scria Vauvenargues, și această reflexie i se potrivește întrutotul prozatorului nostru

Instrumentul rafinat al sensibilității i-a permis a sonda adîncimile inaparente, a vizualiza invizibilul, a da trup imponderabilului. Un aparat prodigios care suprimă neantul, evocîndu-l, păstrîndu-i energiile malefice, deturnîndu-l înspre Sens. Grație sensibilității sale ieșite din comun, autorul **Primelor porți** a înțeles încă o dată, pe cont propriu (căci învățătura, în acest domeniu care depășește culturalul, e aleatorie !) că viața noastră curentă reprezintă un echilibru, indicibil fragil, între a fi și a nu fi (în substanța ireductibilă, supremă, a trăirii). Rostul creației e cel de a fixa identitatea vitală în plinul său, de a o gira prin realul paradoxal al esteticului. De a o expurga de otrăvurile efemerului, de a o scoate de sub zodia informului, din infernul derutei, mîntuind-o întru limbaj : „Scrisul comunică, desigur, arată Norman Manea, prin racorduri discontinue, dar inevitabile și complexe cu ceea ce numim «realul». Scriitorul autentic nu face confuzie între activitatea sa publicistică, să spunem, și creație. În artă, a face **reală** suferința înseamnă a o face nu doar credibilă, ceea ce este obligatoriu, **ci și particularizată,** smulsă din entropie. Adică : validată estetic. Abia astfel ea și devine reală, artistic“. În astfel de împrejurări dramatic angajante, scrisul devine o mărturie specifică a vieții, pe care creatorul o acceptă dialectic, dar, pentru a vorbi direct, mai curînd cu înaltul stoicism al idealității. **Riscurile ? Nu** lipsesc și nu sînt dintre cele mai mici. În măsura în care pun în pericol însăși activitatea scriitorului care poate fi înglobat în sfera existențială ce-l înghite cum un Leviathan, ori care se poate retrage, silit, în deșertul inapetenței, al scăderii mirajului stimulativ pînă sub pragurile minimale.. Prozatorul a meditat la acestea, ca și la multe altele, cu o conștiință pătrunzătoare și substanțială, cu o lealitate a delinierii fenomenelor în firescul contextului lor privat și obștesc : „Numai grafomanul scrie oricînd, oricum . . . Motivele pentru care un scriitor încetează a mai scrie pot fi foarte variate : să-i placă, de pildă, din nou, prea mult viața, care să-l acapareze cu totul . . . sau, dimpotrivă, viața să nu-i mai placă nici atît cît e nevoie pentru a se izola în scris . . . din motive absolut personale . . . Sau atmosfera din jur să devină irespirabilă, încît să nu se poată salva decît printr-o asemenea tragică renunțare la cea mai profundă aspirație a sa. Vă amintiți, citez în ultima carte pe Th. Mann care explica rațiunea pentru care în primul rînd romancierii au părăsit Germania fascistă : «romanul ... cu spiritul lui analitic, cu atitudinea lui conștientă, cu criticismul lui congenital, e silit să fugă de condiții sociale și statale în care poezia mai poate înflori retrasă pe la margini . . .». Bineînțeles, scriitorul poate înceta să mai scrie și pentru că nu mai are nimic de spus“. Acum, cînd împlinește cinci decenii de viață, să relevăm cu bucurie faptul că Norman Manea, prietenul nostru de literă, din depărtarea tot mai impozantă a capitalei, se înverșunează, ca un brav bărbat, ca un brav om de artă, a se afirma prin dificultate, prin inconfort, prin aparenta resemnare, pe care le transfigurează în tot atîtea mobiluri năzdrăvane ale creației : „Deznădejdea, ca surpare, abate de la scris, și tot deznădejdea, reînviată în energie, prin orgoliul și înverșunarea de a fi și bucuria de a crea, te readuce la scris“. Cum să nu-i admirăm tenacitatea fină și eficientă, trecută prin flacără, ca oțelul unei săbii de rang ? Norman Manea : în numele său contractat, cuprins de aspre cețuri nordice, putem fi siguri că întîlnim un sigiliu al artei celei mai subtile, al demnității care o susține, susținîndu-ne.

Gheorghe **GRIGURCU**

Radu Cârneci

LEVITAȚIE

... ne-mai-răbdînd, mă zmulg tăriei
mele
de-a fi prizonieru-acestei stele,
purtîndu-mi rădăcinile de soartă
plutesc deasupra mea ; în ora spartă
lumină-i totul, clipele-s rebele :
ne-mai-răbdînd, mă zmulg tăriei
mele ...

(... de-am izbîndi oricînd
să-nvingem dorul
iar sîngele a fi ispășitorul
căderilor în plasma lui incinsă
— cînd sufletul stă sub
aripa-nvinsă —
cum am pluti precum e leneș norul !
de-am izbîndi oricînd să-nvingem
dorul ...)

... minuni înalte, frumuseți depline
le cuceresc — lumina dînd lumine ! —
mă tac stăpîn pe diafane spații :
eu, fiu rebel al mîndrei gravitații
iar marea transparență intră-n mine :
minuni înalte, frumuseți depline ...

SUFERIND CU OTHELO

... în somn mă părăsesc plecînd
spre mine
cel care-am fost spre-acela care vine,
recunoscînd iubiri și timp și spații,
brav luptător, și-acele generații
care s-au dus ori care mi bat în vine:
în somn mă părăsesc plecînd spre
mine ...

(... te aflu, iar, minune-n zarea
blîndă
chip fără chip chemîndu-mă, osîndă
în sîngele-mi ce te-a ucis prin vreme
și încă taina sufletului geme,
ne-adormind a gîndurilor pîndă :
te aflu, iar, minune-n zarea
blîndă ...)

... ce greu m-adun din cosmica
beție !,
stă trupul în adîncă letargie,
abia fiind și nefiind : departe
cel care-am fost de mine se desparte
cînd mugurele zorilor adie :
ce greu m-adun din cosmica beție ...

NUFERII COSMICI

— se închină lui Claude Monet —

... plutim plutind pe apele adînce
spre zarea de culoare-n care plînge
un gînd subțire așteptîndu-și rîndul
pe cel ascuns vederii căutîndu-l
ne-ascultînd chemările de sînge
plutim plutind pe apele adînce ...

(... țărm adorat cu nuferii în sine,
lumina izvorîndu-se-n lumine
albe-aurii în irișii de răcoare
și patima topindu-o-n candoare
chip înflorind în adevăr și bine !
țărm adorat cu nuferii în sine ...)

... grăbim grăbind spre zarea ce
alină :
acolo Styxul a mbrăcat grădină
culorile adunîndu-se în una
mireasă pregătindu-ne cununa
neștiutoare de dureri-lumină —
grăbim, grăbind spre zarea ce
alină ...

Muzeul Marmotan, Paris, 1984

OBSESIE CU PYGMALION

... iar oboseala de frumos m-adună,
pustiul clipei iarăși mă-ncunună
și, iată, iarăși, clipa are-n sine
— ca miez în miez — semințele de
bine,
tăceri tăcerii valurile-și sună,
iar oboseala de frumos m-adună ...

(... cînd te sculptez în trupul meu
de sare
îți dau cu gîndul gînd și-ntruchipare,
viu coapsa mea îți umblă-n coapsa
dulce
cînd imnul tău din carnea mea se
zmulge
iar umerii zvîcnesc în zborul mare
cînd te sculptez în trupul meu de
sare ...)

... tîrziu spre cer o înălțare-adîncă,
coboară-și steaua raza ei prelungă,
e oboseala de frumos și clipa :
Risipitoru-mbogățind risipa
spre-a-și podobi iar trecerea și încă
tîrziu spre cer o înălțare-adîncă ...

* Din volumul **Dragostea și Moartea**, în curs de apariție la „Cartea Românească".

Petru Novac Dolângă

URSITA

Mi-ai dorit ca stropii reci de ploaie
să cadă numai pe obrajii mei,
răcoarea a murmurat somnoroasă ;

umbrele cailor rătăceau pe dealuri,
năpîrcile au împietrit pe morminte
și gura frigului a mușcat dement
din pulpa străvezie a firelor de
iarbă.

Un ecou strident a trecut pătimaș
prin uneltele și animalele bunicului;

în cerul gurii dospește bobul de
grîu —
vorbele se lovesc malițioase de
dinți.

Spicele înalte și mănoase ale frunții
au rămas îngropate în țarina
cerului —
vorbele pe care le-ai rostit
au limpezit fîntînele și
ochii sîngerii ai îngerului de ceară.

JERTFĂ CU ROD

Amforele își desfac gurile
sub mirosul apăsător
al boabelor coapte de grîu.

Un oftat venit dinspre țarină
mi se pare că seamănă
cu strigătul mamelor
cînd aduc prunci pe lume

Peste piatra moartă din ziduri
va crește iarbă dulce
fluturii albi vor încercui
capul îngerului zinatic
vrăbiile mici și iscoditoare
vor ciuguli colții grăunțelor
îngropate în crăpăturile pereților.

Tihna apei stătute în alcioare
îți umple gura cu pămînt arid —
uite — pe masa ta strălucesc
vertebre albe și galbene semințe.

DEPĂRTARE

O tăcere albă și chinuitoare
s-a cristalizat dureros
între firele subțiri de nisip —
părul tău sidefiu
mi-a retezat gleznele și palmele.

Coapsele-ți lungi se rumeneau,
înmugureau sînii albi
deasupra sîngelui meu involburat :
vocalele iubirilor timide
au picotit în coșul pieptului
precum mierlele negre
în cuiburile reci din stîncă.

Un stog invizibil s-a nălțat
între mine și umbra cerului,
stelele căzătoare ți-au luminat
țărîna nevăzută a pîntecului —
și ochii tăi au involburat iarba,
rîurile și toți macii pămîntului.

Antoaneta C. Iordache

ORAȘ INTERIOR

Să nu-mi aduci aminte, spuse Iosip L. Peronul gării municipale, pavat cu dale de cedru, orologiul enorm, ale cărui ace s-au calmat și abia dacă mai sesizează trecerea timpului, galbenul stins al nisipurilor, zilele cînd, în sala de lectură, acopereai cu palma frumosul nud al literei străvechi, senzația că ochiul profanează tot ceea ce atinge ... Nu știu unde ai fost, spuse Iosip L., nu înțeleg ce îmi pretinzi, viața ta, Vartan, imaginația ta, vezi, nu sînt curios, n-am chef s-o luăm de la început, între noi doi există o diferență. Departe, în prelungirea liniilor, în rama cerului, soarele, coborînd încet, imperceptibil, mă întristează că ne despărțim așa, aici, mă simt bătrîn, se tîngui Vartan. Poate că ... Nu, nu, nicidecum, spuse Iosip L. Sînt hotărît să rămîn în Oraș. Mi-e cald, se plînse Vartan ; își tampona, pe îndelete, fruntea, cu batista aceea prea mare, intens albastră, apretată („Domnule acest obiect te dă de gol", obișnuia să-l necăjească profesorul de istorie, „hai, las-o baltă amice — rîcana Vartan —, prea puțin pricepi tu din codul manierelor elegante, dacă n-ai, prin buzunarele special create, ale costumului din stofă englezească, un ornic mic-mititel, de argint, neapărat moștenit, și o batistuță scorțoasă la culme, se cheamă că nu faci două parale") ; încerca să-și șteargă fruntea, se retrase și mai spre colțul băncii. Iosip L. îi observă, în tăcere, mișcările, ticul și reflexul de a se îndepărta, liniile și culoarea, dure, ale batistei, drapajele, moi, ale hainei, probabil nouă, metraj de ocazie, la un preț pipărat, desigur, se îmbracă bine, își zise, trebuie că s-a gîndit cum e cazul să arate pe post de ins important în Orașul pe care-l părăsește, a avut insomnii, și-a chemat croitorul acasă, i-a dat o cafea tare și l-a zăpăcit, contra-cost, pe bietul meseriaș, cu dilemele clientului doldora de posibilități. La distanță de un metru și jumătate, pantalonul șifonat al martorului plecării, iar undeva la orizont, peste banalitatea căii ferate, soarele de vară, călătorind spre apus, normal și metodic. O să-ți pară rău, spuse Vartan. Aici nimeni nu apreciază ideile tale, cît despre Napoleon ? ! ... Oh, nici nu prezintă vreun interes, se apără profesorul de istorie ; am impresia că trenul întîrzie, adăugă, și se duse să se intereseze la ghișeul gării municipale, unde un funcționar cumsecade somnola, toropit de căldură. „O să vină, o să vină, e pe drum, nu vă impacientați. Cine nu știe să aștepte, va coborî înainte de vreme. Pe traseul nostru asta-i regula!". Omul, sigur pe sentințe, își reluă reveria de august, de după-amiază, de pe la orele cincisprezece, cînd, nu-i așa ?, familiști serioși, cu scaun la cap, orășenii nu-și riscă soarta, nu se aventurează în imensitatea deloc prietenoasă a continentului ; nemiloase, excesele de temperatură ale unui anotimp scos din fire atacă, rod, seceră verdele viu al cîmpiei. Pavimentul de lemn, al gării municipale, scîrțîie, un sunet de pod dezafectat, de parcă dedesubt... Va sosi, conform orarului, rosti Iosip L. Oho, ha-ha, hi-hi, rîse Vartan. Nemaipomenit. Se înroșise, bătea aerul cu brațele, amenința să se sufoce. Iosip L. alergă din nou la ghișeu..

„Îi acordați prea mult atenție, îl asigură funcționarul. Cereți-i să vă arate biletul. O să constatați că are patru vize de întrerupere, semn că e a cincea oară cînd îl văd. Vine, îmi explică, îi pun viză, ca să nu-i dau alt bilet, se-așează pe bancă, se plimbă, iar se-așează, iar se plimbă. La un moment dat îl apucă rîsul. După ce se liniștește, se-apucă de citit. Cu puțin înainte de sosirea trenului, dispare. E mort de frică și nu știe să aștepte. Vedeți ? ! ... Ce vă spuneam ?".

... Iosip L. urmărind, peste umărul lui Vartan, textul. Cele cîteva pagini pe care aproape că le învățase pe de rost, rescriindu-le. O variantă, își spuse, de ce le-a luat cu el ? Seria de fraze inutile. Discul, felinarul înrămat în zare, alunecînd de-a lungul frînghiei ce îl fixează în firmament. („Întîlniri întîmplătoare, superbia exsangvă a conversațiilor de scuar, o durere de cap persistentă. Ordinea evenimentelor, în Corsica și Franța. Data investirii la conducerea Armatei Italiei. Amănuntele acelei cariere. O surpriză gastronomică, niște insomnii, o pereche nouă de pantofi, plastilina unor anotimpuri din care te simți expulzat etc. Și toate celelalte ilustrisime amintiri.

Josefina avea nevoie de un tată pentru progenitura ei. Corsicanului i-au plăcut altele, înainte să se-ndrăgostească de femeia asta... Îi scria de pe cîmpul primelor lui bătălii cît de greu îi este s-o știe departe. Josefina îl înșela cît putea, bătîndu-și joc de amorul focos al consortului : există mărturii și documente doveditoare. Rutina de viață a Josefinei era superioară experienței de viață a lui Napoleon. El mărturisea, spre sfîrșit, că.. O fantezie de repudiat, desigur, pentru că tot el povestise cum s-a născut pe un covor cu figuri homerice. Cînd, de fapt, mama lui, Letiția, i-a dat naștere imediat dincolo de pragul locuinței sale din Ajaccio. Poate că l-a scăpat chiar pe podelele lumii, ea care era obișnuită să-și urmeze soțul, pe Charles, în torentul înfruntărilor vremii... Napoleon își cosea hainele singur. Se pare că citise „Suferințele tînărului Werther" de cinci ori. Se pare că a mîncat cireșe în zori de zi cu o anumită Carolina, fiică a d-nei Colombier. Se pare că l-a studiat pe Plutarh și că l-a iubit, la tinerețe, pe Jean-Jacques Rousseau... La 24 de ani era general... I-ar fi spus lui Las Cases, din cîte se pare, că el însuși nu știa, cînd cu asaltul Toulon-ului, încheiat fructuos, cît valorează. Dorea, pesemne, să lase posterității un subiect de meditație... Josefina ignoră ascendentul stelei lui Napoleon asupra neînsemnaților săi contemporani ..."). Și așa mai departe, își spuse, ridicînd o filă împinsă de curenții fierbinți între linii. A-nceput, mormăi Vartan. O să sufle țiglele de pe acoperișuri. Dar eu voi fi... Nu te alungă nimeni, îl întrerupse Iosip L. I se păru că aude șuierul locomotivei. Dar acolo, în adîncul cîmpiei, nu se distingeau decît deplasările vălătucilor aurii, ai norului de praf care ... Cumplită furtună, prevesti Vartan. O să aveți de furcă. Ți-aduci aminte ce furioasă era madam Lea că nu ne pricepem la spălatul ferestrelor. Nu, minți profesorul, nu-mi aduc aminte. Cînd am spart geamul de la stradă, insistă Vartan. Iosip L. repetă nu-mi aduc aminte, apoi, în timp ce Vartan încropea povestioara, punînd în seama femeii replici și gesturi străine de personaj, se strădui să recompună, secvență cu secvență, filmul ieșirii din casă, dis de dimineață, după ce-i telefonase Vartan, al plimbării prin cartier. Sentimentul s-a uscat, gîndi, avea dreptate omul de la ghișeu, sînt un însoțitor plictisit. Micul Napoleon local citindu-l, fără să o știe, pe nemuritorul N. („Josefina de Beauharnais, născută Tascher, originară din Martinica, fusese arestată, amenințată cu decapitarea, abandonată de soț. Cînd l-a cunoscut pe Napoleon, bătuse pe muchie treizeci și doi de primăveri. Avea gustul plăcerilor vieții și o biografie de pus la punct. Napoleon nu mai suporta burlăcia, a cerut-o de nevastă pe-o văduvă, d-na Permont. Josefina a intrat pe fir. Napoleon s-a aprins...") Profesorul de istorie se opri, în mijlocul peronului, iritat. Poftim, își zise, eu cu aceste reziduuri în memorie, și Vartan, vorbind de unul singur, pe bancă, despre madam Lea, ca și cum aș mai fi acolo, alături, într-adevăr, ce pereche... Trenul dumitale există ? !, se repezi la funcționarul speriat din picoteală. Omul sări în picioare. „La ghișeu !, țipă. Aici nu e permis. Călătorii, la ghișeu !". Eu nu călătoresc, stimabile, preciză Iosip L. „Nu contează. Și nu mă jigniți, că sînt în exercițiu și vă aplic amendă". Închise ușa biroului. Omul întoarse cheia. O dată, de două ori. . Era clar că nu izbutește . ..

(„M-me de Staël l-a asaltat pe Napoleon în repetate rînduri. Melodrama, de la care destinele imperiale nu fac excepție, părea să-i ofere învingătorului continuu o recompensă. Dar Napoleon n-a alungat-o pe Josefina și n-a dat curs avansurilor celei ce-i promitea fericirea. Dragostea M-mei de Staël s-a preschimbat în ură. Refuzată, inteligența feminină și-a sublimat umorile în complot. Napoleon devenise Prim Consul. A dat dispoziție să fie expediată din Paris „ciuma/coțofana" și n-a acceptat ca M-me de Staël să nu respecte această măsură care trezise indignarea lui Taine. Josefina nu-l însoțește în campania din Egipt... Napoleon îi scria fratelui său : „Sînt plictisit de natura umană... sentimentul s-a uscat". Josefina simte că a întins prea tare coarda și..."). Ce tot scrie, se-ngrijora gazda, am mai ținut la mine profesori, dar așa ceva nu mi s-a mai întîmplat, nu-mi dă voie să-i mătur, ce fel de curățenie o fi aia făcută de un burlac... Lui Vartan nu-i displăcea postura de confesor. O lăsa, o aștepta să-și consume neliniștea de găzduitoare cu firmă în cartier, pe urmă, invariabil, debita marile lui fraze de romancier pe punctul de-a cuceri Orașul, continentul, lumea, tăifăsuiau în curte, sub platanul uscat, pe care madam Lea nu voia să-l scoată, fiindcă îi aducea aminte de tinerețe, îi spunea femeii sînt o personalitate, mă-nvîrt printre oameni de vază, dar voi fi necruțător, în curînd plec într-o călătorie, pentru că trebuie să mă documentez și în altă parte, la întoarcere vă voi relata, numai și numai dumneavoastră, totul, în cele mai mici amănunte, iar cu jurnaliștii care or să mă caute voi ține legătura prin dumneavoastră și prin domnul profesor, însă nu pe el mă bazez, vedeți și singură cît de ciudat se comportă, totuși ce face, revenea madam Lea, luptă cu morile de vînt, îi spunea Vartan, după ce-mi termin romanul îl smulg eu de-aici, îl salvez, plec cu el din Oraș, voi împărți cîștigul cu el, și cu dumneavoastră, dacă veți binevoi să ne urmați, vom gusta, în trei, gloria, romanul meu va fi asemeni unui pod peste haos, și vom trece pe el direct în paradis, îi spunea Vartan femeii deja amețite de admirație, parafrazînd nerușinat și amatorist o celebră definiție napoleoniană... Scena se relua, săptămînal, duminica, în mijlocul curții, sub platanul inert... Acolo unde, timp de un an, cît a lipsit Vartan din Oraș, sprijinindu-și spinarea obosită de trunchi, cu ochii înecați în visare, madam Lea a vegheat, cuminte, îndeplinirea promisiunii... O speranță fosilă, cu nimic mai prejos decît aceea a inegalabilului N. care, de pe o insulă, privind valurile, își imagina... Peronul gării municipale,orele, secundele, hoinărind de colo-colo, peste linii și înapoi, printre traversele coapte, arse de soare, ani la rînd, mișcarea nehotărîtă a timpului, prin perimetru, descărcîndu-și melancoliile la fiecare cotitură ...

IOSIF STROIA : „Portret în portret"

Nu mai poate dura mult, îi zîmbi Vartan. Te bucuri că plec ? Nu, spuse. Ai putea să mă întrebi..., auzi ? Întreabă-mă ceva. Orice. Nu, spuse. Foarte rău, profesore, aveam intenția să-ți restitui textul Așa... De la sublim la ridicol nu e decît un pas, cum știm, spuse. Tot la Napoleon ajungi, jubilă Vartan. Te nenorocești, profesore, să nu zici mîine, poimîine că nu te-am... Elevilor tăi n-o să le pese niciodată de Napoleon. Romanțat sau neromanțat. Ceea ce nu vrei să înțelegi este că te afli în Oraș. Pe alt continent. O să găsesc o cale, spuse Iosip L. Ești orb, auzi. („Nu ești sănătos, se lansa Vartan, îndepărtînd hîrtiile de pe masă, ia și mănîncă, poate te trezești la realitate. Eu, cel puțin, știu de ce-mi pierd nopțile. Pe cînd tu... Buchisești... Zău, are vreun rost ?... Te ascultă, măcar unul, în clasa aceea a ta?... Nu, recunoștea Iosip L. Dar vreau să mai încerc. Schimbă subiectul, îl sfătuia Vartan, dă-o pe istoria continentului nostru. Pe-asta are cine să le-o predea. Regret, ofta subțire Iosip L., iar în programa școlară..."). Gata, vine, anunță Vartan, ai scăpat. În haloul roșietic de la marginea cîmpiei părea să se miște, să crească, să se apropie un punct, distinct. O să fur cîteva dintre propozițiile tale, ha-ha, hi-hi, pentru romanul meu, care... Voi fi necruțător ! Ți-am mai spus, ridică tonul Iosip L., nu sînt curios. Vei face și vei scrie ce vei crede și cum vei crede.În Orașul meu interior e liniște. Mai zi o dată, îi ceru Vartan și Iosip L. se supuse. Din tren coborîră cei cîțiva orășeni care, neavînd încotro, desigur...

„Slab dever, aprecie funcționarul. Pe traseul nostru asta-i regula. A plecat amicul ?... Mare minune. Puteam să jur că nu se-ncumetă...". Își tîra ființa greoaie pe dalele din lemn de cedru, pe sub orologiul enorm, prin aburul serii. Vorbea încontinuu, de-ale lui, ce bine i-ar prinde un pic de ajutor, mîine dimineață, și în general, dar mai ales mîine dimineață, cînd, după furtună, știe el cu de-amănuntul, peronul, geamurile, zidurile, ceasul... Să te apleci, să urci pe scara șubredă, și ce cald o să fie mîine, spunea, neînchipuit de cald în Oraș, dar aici ?!... Temperatura atinge treizeci și cinci de grade, noaptea. Peste o săptămînă va fi, cu adevărat, înăbușitor. Ai impresia că nu mai controlezi percepții dintre cele mai simple. Fondul principal de cuvinte se pulverizează, gîndurile se sting. În asfaltul lichefiat, puținii trecători de la ora prînzului cad greoi în propriile urme, ca niște îngeri bătrîni și degradați.

Erau față în față, aproape. Ar fi vrut să-l întrebe „ai spus dumneata propozițiile astea și astea ?", ar fi dorit să se convingă. „Nu te supăra, chiar nu pleci ?", îl luă la rost funcționarul, apoi îl ținu de braț, îl conduse, îl părăsi la vreo zece metri de gară... Dacă nu mă grăbesc mă prinde pe drum, are dreptate omul, își spuse Iosip L., și începu să alerge înspre Oraș.

---

* **Fragmente din romanul „Amintește-ți de Leonidas".**

Corina Victoria Sein

ECOU

S-ar putea întîmpla
să revii
chiar în clipa în care-mi desferec
sufletul.
De prea multă lumină
aș putea să nu te văd.
De aceea ies în stradă
de îndată ce se lasă întunericul.
Trec pe lîngă copaci și ascult
dialogul frunzelor :
„Nu-i destul de frumoasă și nici
nu-i prea grăbită
să-și vindece văzul,
pe degete nu are nici diamante
nici inel de logodnă ..."
Le iau mireasma și o duc cu mine
în locul unde trăiește
ecoul primului sărut.

SINCERITATE

Mărturisesc
în fața tribunalului,
al cărui regizor
este Luceafărul de seară,
că de bună voie am venit
în casa voastră.
Nu luați în seamă tremurul
mîinilor mele,
nici trepidația cărămizilor
de la temelia cercului
cu care m-am rostogolit
pînă la intrarea de onoare.
Am fost alungată de pe planeta
melcilor
deoarece mi-a fost înscrisă
în cartea de muncă
odioasa crimă înfăptuită
în peștera nevăzută de la
încrucișarea străzilor.
Ipoteza, emisă de apărare,
cum că floarea de mucegai
a fost ucisă de prelungite raze
din ochii învingătorului,
a fost respinsă.
Ospitalitatea voastră
am să o răsplătesc
dinamizînd pereții dinspre
soare.

POEM

La ceasul înserării, vara, la sfîrșit,
urzesc pe un cer nou
o mîngîiere.
Curînd o să se lumineze,
va fi senin tot pămîntul.
Tu vii, tu pleci ...
De mine viața se prinde-n durere
spre a mă întoarce la jocul vechi,
niciodată uitat,
dulce stăpînire a celui
ce schimbă în culmi de uimire
spațiul
mie deschis.
Curat și definitiv
mă amăgește al tău cuvînt,
mă ținte-nlănțuită de zorii de vară,
cu lanțuri de aur,
din stea în stea,
mă-adună spre o liniște viitoare.

SIMETRII

Departe, tu stai calm pe un scaun
alb
și potrivești masca pe chipul
enigmatic
al unei păsări.
Îngenuncheată lîngă tine umbra
mea
Îți respiră gîndurile.
Singurătatea este imperfectă.
A mai căzut un copac.
L-am doborît crezînd că,
odată cu despicarea trupului său
ușa casei tale se va deschide
și pasărea enigmatică
își va lua zborul.
Clipele cresc precum frunzele
pe o ramură tînără.
Sînt clipe în care singurătatea
noastră
devine aproape simetrică.

ARC DE ZORI

Mă întorc de la serbările mării
cu luna rotundă prinsă pe umăr.
Păsările,
crezînd că s-a făcut ziuă,
cîntă întruna.
Drumul, cu ierburi între pietre,
îmi pare mai lung decît uitarea,
iar fîntîna în care-mi lăsasem
gîndul,
nedumerită de întoarcerea mea
singulară,
înalță cumpăna pînă la crucea
Carului Mare.
Un bărbat visează că mîngîie chipul
femeii sale,
eu îmi însușesc
cele mai simple gesturi de tandrețe.

DESPRE MINE

Imense jerbe de flăcări cresc,
din mine mă alungă.
Dimineața s-a ascuns.
Prin întunericul catifelat
cineva mă caută.
El, timpul sau el, visul,
se rotește-n palma atît de bogată
încît roadele rămîn neculese.
Eu, aplecată-n oglinda constelației
redescoperite
merg mai departe
fără să-mi spăl mîinile
de jarul lămpilor cenușii.

Rodica Berariu Draghincescu

FIRESC

Așa cum stai la fereastră
cu sînii dezlegați și părul ud
își pierde marea valurile
în ochii tăi de ceață,
se zbate pe nisip
și cîteodată
scîncește într-o lucire albă
să spargă
casa depărtării
în care te-ai ascuns.

OCHIUL AMIEZII

Ochiul amiezii încruntat
Izvoară muntele din munte
Hemoragia soarelui,
drumul pătat.
Cocoșul casei descrescînd pe culme
Numărătoarea lui rostogolită-n sat
însămînțează pulberea ferestrelor-
clepsidre.

POEM ȘOPTIT

Ninge
Femei neîmblînzite
se zbenguie prin ceață
Tainic parfum de peșteri
din sînii lor se lasă ...

ELEGIE

Trec în galop cocori desperecheați,
fîntîni cu pulpele afunde
Se-nchide verde tremurul din brazi
Feștile de pustiu se-aprind oriunde
Mutăm în vechi fotografii părinți
bolnavi
Și le spălăm cămeșile de umbre
... toamnă
Un taur junghiat
ne sfîșie în mii de frunze.

DURERE

Acasă nu mai locuiește nimeni
dincolo de ziduri timpul
ferestrele asudă în orbimea lor
cărîndu-și culoarea în magma
apusului
îmi amintesc
de fiecare colț
ca o durere
păsări de vînt împerecherea și-o
rostesc fără odihnă
aripile lor ațîță umerii mei
încep să strig
foșnește iarba
dintre Ei și mine.

---

limba română

Biscuit

Multă lume crede că așa-numitele neologisme — împrumuturi recente, mai cu seamă latino-romanice — sînt cuvinte lipsite de vigoare expresivă, „neutre" din punct de vedere stilistic. Părerea aceasta — îndreptățită, dacă facem abstracție de factorul istoric — se dovedește o simplă prejudecată, ca atîtea altele de îndată ce privim lucrurile dintr- perspectivă verticală. În cadrul rubricii noastre, am susținut această idee cu numeroase exemple, căro le voi adăuga, astăzi, încă unul.

Prin **biscuit** se înțelege îndeobșt un „produs alimentar obținut pri coacerea unui aluat preparat di făină, ouă și zahăr" **(Dicționar d neologisme)**. Termenul a deveni curent mai ales în ultimele deceni dar dicționarele, chiar cele mai bogate, îl definesc fără să dea citat din autori, dovadă că, în ciuda revenirii lui asidue în procesul intercomunicării obișnuite, el nu a pătruns încă temeinic în operele literare. Oricum, noi l-am împrumuta din limba franceză, unde forma lu scrisă este identică : **biscuit.** Ab de aici încolo povestea neologismulu nostru devine interesantă. Căci în franceză **biscuit** încetează de a avea o structură opacă, **înseamnă ceva,** are o „formă internă", o motivație. Într-adevăr, el este ceea ce se cheamă un „cuvînt compus", și anume din binecunoscutul numeral **latinesc bis** „de două ori" și **participiu cuit** al verbului **cuire,** frate bun, în ciuda diferențelor fonetice, cu **coace** al nostru, căci ele purced, amîndouă, din latinescul **coquere,** cu participiul **coctus, cocta** „copt, coaptă". în franceză **cuit, cuite.** Așadar, dacă judecăm lucrurile istoric, **biscuit** înseamnă „de două ori copt" !...

Adaug că, în limba lui de baștină termenul este foarte vechi, prima atestare datînd din veacul al XII-lea. Denumind un produs hrănitor, simplu și durabil, cuvîntul a intrat în franceza familiară, unde **s'embarquer sans biscuits** semnifică „a pleca (într-o călătorie mai îndelungată) fără provizii, fără bani".

Ce s-a întîmplat în italiană ? **Aic** participiul latinesc **coctus, cocta** „copt, coaptă" a devenit, prin fenomenul fonetic numit asimilare **totală, cotto, cotta,** așa încît **biscuit** se zice **biscotto,** cuvîntul rămînînd „compus" și învederînd o structur identică. Din italianul **biscotto** provine, după cîteva ocolișuri (prin germană și maghiară), **pișcot** al nostru, cu aproape două secole ma „bătrîn" decît **biscuit.**

Cît despre participiul italian **cotto** (din latinescul **coctus** „copt"), îl regăsim, la forma lui feminină **(cotta),** în alcătuirea unui alt neologism, care se... învechește sub ochii noștri : **teracotă,** împrumutat la rîndul său, din „compusul" italia **terracotta,** adică „pămînt copt, pămînt ars". Cînd sobele din „teracotă" erau, încă, la modă, se înfiripas derivatul **teracotist,** denumind p meșterul specializat în plăsmuire lor.

Se vede, așadar, că, în perspectivă istorică, **biscuit, pișcot** și... **teracotă** sînt termeni înrudiți : ciudat și întortocheate „întîmpinări" al cuvintelor, în stare să stîrnească interesul și „veghea" celor doritori s bătătorească în sens invers — **vrea** să spun : către obîrșii — potecile lor răzlețite.

G.I. TOHĂNEANU

Cu Marius Țeicu „...despre Orașul florilor”

— **Este dificil să adresezi întrebări unui îndrăgit compozitor și interpret care a acordat multe interviuri. Ne gîndim ca primul dv. răspuns să-l aibă în vedere pe copilul, iar mai apoi pe adolescentul Marius Țeicu, timișoreanul...**

— În primul rînd, vreau să vă mulțumesc pentru posibilitatea pe care mi-ați oferit-o de a transmite cîteva gînduri și destăinuiri timișorenilor atît de dragi mie. Anii mei de copilărie, pe care nu-i pot uita niciodată, se leagă strîns de acest minunat „oraș al florilor”, cum s-a obișnuit să-l numească o lume întreagă, care este Timișoara. Îmi aduc aminte de primele mele legături cu muzica, atunci cînd lîngă părinții mei sau lîngă alți coriști ai Filarmonicii de stat „Banatul”, ascultam vrăjit capodoperele muzicii corale sau vocal-simfonice. Acest gust, această pornire pentru muzica „grea”, cum mai este greșit numită, s-a păstrat și se va păstra în permanență, deși sînt compozitor de muzică „ușoară”, în primul rînd. De altfel, la 6—7 ani cîntam ca solist vocal al corului de copii din cadrul Filarmonicii timișorene, dînd spectacole acompaniați de orchestra simfonică a prestigioasei instituții muzicale. Au urmat mai apoi cursurile de pian la Școala elementară de muzică din Timișoara și cele la clasa de oboi din cadrul Liceului de arte Timișoara, pe care l-am absolvit în 1963. Aș vrea să amintesc numele unora dintre profesorii acestei adevărate „uzine” de formare și modelare a tinerelor talente muzicale, mă refer la Liceul de arte, profesori care mi-au călăuzit cu dragoste, pasiune și multă pricepere primii pași în această minunată lume a muzicii: Ion Doroftei (oboi), Felicia Bica (diriginta mea), Nicolae Ursu (istoria muzicii, forme muzicale, folclor), Magdalena Ursu și Mihai Periam (teorie — solfegii), Ștefan Bunea (orchestră), Ella Philip și Felicia Iordan (pian).

— **Cum sînt tălmăcite sentimentele dumneavoastră patriotice, în vers și cînt ?**

— Sînt multe exemple în care aceste sentimente puternice s-au materializat în lucrări muzicale de diverse genuri: melodii de muzică ușoară, piese corale sau muzică pentru copii. Dintre cele dedicate Timișoarei și anilor copilăriei aș aminti: „Orașul florilor”, „Strada mare”, „Copilărie”, „Unde ești copilărie”, „Mama, doar mama” și altele.

— **Vă este dificil să ne vorbiți despre repertoriul dumneavoastră ? Despre cele mai îndrăgite piese care vă aparțin ? V-am ruga s-o faceți...**

— Munca mea de creație se desfășoară în prezent pe mai multe planuri: muzică ușoară și de divertisment, muzică pentru show-uri TV, piese corale, muzică pentru copii, muzică de film, și finisarea muzicii la spectacolul pentru copii „Micuța Dorothy” (un musical al cărui libret este semnat de aceeași Silvia Kerim cu care am colaborat și în musicalul „Mary Poppins”, prezentat în premieră la Teatrul Național Timișoara). În ceea ce privește întrebarea „care ar fi cele mai îndrăgite melodii pe care le-am scris”, este foarte greu de dat un răspuns. Dacă totuși trebuie să mă opresc la una, aceasta ar fi melodia „Oameni”, una dintre primele mele compoziții, cîntată magistral de un mare cîntăreț român care este Aurelian Andreescu.

— **Cînd și sub semnul căror sentimente ați realizat prima compoziție ?**

— Nu-mi aduc aminte exact care au fost sentimentele care m-au animat în scrierea primei mele melodii, dar pot să vă spun titlul uneia dintre primele compoziții: „De cînd te-am întîlnit” cîntată de Mirabela Dauer, melodia cu care, de fapt, s-a lansat această talentată solistă cu voce de aur.

— **Dar cea mai recentă ?**

— Dintre ultimele compoziții, aș aminti: „Nu-mi lua iubirea dacă pleci”, solistă Angela Similea (cu care am avut multe succese componistice) și „O planetă a iubirii”, solistă Mirabela Dauer.

— **Ce pondere ocupă în creația dumneavoastră piesele corale, dat fiind că multe dintre ele sînt înscrise în repertoriul unor prestigioase formații, inclusiv cele din orașul copilăriei ?**

— Sînt bucuros că multe din piesele corale scrise de mine trezesc interes. Am fost fericit cînd am aflat că și formații din Timișoara, inclusiv corul Filarmonicii, mi-au interpretat unele lucrări. Am scris relativ puține piese, dar am căutat ca ele să aibă melodie, să fie simple (dar nu simpliste), pentru a ajunge repede la inima ascultătorilor.

— **Pentru că veniți des la Timișoara și cunoașteți activitatea artistică, cea muzicală, v-am ruga să ne vorbiți despre ea. Cum o apreciați ? Ar putea fi mai bogată în conținut, ar putea cîștiga în formele ei de expresie artistică ?**

— Nu pentru că sînt timișorean, deci foarte subiectiv, dar este știut faptul că Timișoara se bucură de o serioasă activitate muzicală, prestigiul acesteia a trecut de mult de granițele cetății și ale țării. Vreau să-i asigur pe iubitorii muzicii ușoare din Timișoara de toată stima și dragostea mea pentru ei și acest oraș, și că nu voi uita niciodată în activitatea mea că sînt timișorean.

Nicolae **PÎRVU**

Dovezi ale autohtoniei și permanenței românești

Analiza judicioasă a documentelor emise de cancelariile regilor arpadieni și angevini învederează păstrarea mult timp în evul mediu a unor instituții și forme de organizare administrative și social-juridice specifice populației românești. Deși existența acestora este consemnată documentar începînd cu secolul al XIV-lea, se poate afirma cu deplin temei că ele s-au conturat cu mult timp înaintea primelor atestări.

Conștientă de prezența unei numeroase populații românești în Banat, regalitatea ungară, în acțiunea de impunere a noilor sale structuri, s-a văzut nevoită să consimtă menținerea unor autonomii locale limitate, bazate pe dreptul consuetudinar românesc (jus valahicum). Astfel, cînd la sfîrșitul secolului al XII-lea se organizează pe teritoriul Banatului trei comitate — Timișul, Cenadul și Carașul — în hotarele lor sînt incluse și districtele românești (districtus olahales). Aceste instituții administrativ-juridice sînt amintite, fie cu prilejul unor acte de donație în favoarea protejaților regilor unguri, fie al unor diplome privilegiale. Dovadă că în viziunea sus-amintiților regi ele erau considerate ca realități în cadrul sistemului politico-instituțional al regatului feudal ungar și tratate ca atare.

În această privință este ilustrativă diploma privilegială din 27 august 1457, emisă de regele Ladislau al V-lea. Din conținutul ei rezultă existența în teritoriul cuprins între zona Lugojului și Dunăre, a opt districte românești, cărora li se confirmă privilegii moștenite de la regii unguri anteriori (predecesores reges nostros Hungarie). În diplomă se stipulează că nobilii români din respectivele districte sînt considerați asemenea celorlalți nobili, în timp ce cnezii sînt scutiți de toate dările. Deși documentul nu face vreo referire la situația maselor producătoare, se subînțelege că acestea au fost atrase într-o mică măsură în mrejele modelului de organizare feudală impus de regalitatea ungară, păstrîndu-și o serie de drepturi izvorîte din „obiceiul pămîntului” sau „vechea lege românească” (antiqua et approbatta lex districtum Valachalium).

În partea nord-estică a Banatului (ținutul Făgetului) sînt amintite alte șase districte românești. Întrucît, începînd cu 1438, respectivele districte au fost incluse domeniului Hunedoarei, ele nu au fost cuprinse în sfera de privilegii a diplomei din 1457. Probabil regele ungar nu a considerat oportun să lezeze dreptul de imunitate al familiei Corvinilor. Cu toate acestea, pare puțin probabil ca cele șase districte din ținutul făgețean, să nu fi beneficiat de anumite libertăți, din moment ce populația lor a sprijinit activ ascensiunea lui Iancu de Hunedoara și a fiului acestuia, Matei Corvinul, pe cele mai înalte trepte ale ierarhiei sociale și politice a regatului feudal ungar și a contribuit efectiv la victoriile antiotomane ale acestora.

De fapt, secolul al XV-lea a însemnat o perioadă de maximă afirmare a autonomiilor românești. Faptul se explică prin potențarea rolului militar al populației românești, într-o vreme cînd regatul feudal ungar era periclitat în securitatea sa de desele atacuri turcești.

Alături de cele 14 districte bănățene, izvoarele istoriei medievale consemnează și existența altor vechi rînduieli românești, care-și au sorgintea în perioada de început a procesului instituțional românesc, oricum înaintea pătrunderii ungurilor în Banat. Printre acestea se poate menționa atestarea cnejilor, crainicilor, a unor vechi biserici (parochiam antiquam), a instituției dreptului ohabnic etc. Ele au constituit un cadru propice de conservare a limbii, obiceiurilor, tradițiilor și trăsăturilor psihice specifice ale poporului nostru. Totodată, acestea reprezintă dovezi evidente ale autohtoniei și continuității neîntrerupte a românilor și pe aceste meleaguri.

Petru **URSULESCU**

Un jurămînt

Găsisem un loc izolat, un mic golf, ascuns în malul înalt și ripos, unde puteam pătrunde doar printr-un făgaș săpat de apele ploilor. Ne strecuram pe lîngă mari tufe de mărăcini și ajungeam pe plaja îngustă, dar cu nisip foarte fin, a acelui loc liniștit, rămas — miraculos —, ne plăcea să fabulăm, la fel ca atunci cînd marea însăși se născuse. Departe de vînzoleala și larma plajelor amenajate, am fi putut să trăim acolo, în fiecare zi, pînă spre asfințitul soarelui, senzația unei nevisate robinsoniade. Ne-am făcut o vatră din pietre și pămînt galben, scos din mal ; am ridicat un umbrar din crengi de pin, roșcate și lustruite, aduse de valuri de pe cine știe care țărm îndepărtat ; am acoperit umbrarul cu ierburi mătăsoase, culese din mare. Era un început de septembrie senin, apa mării era caldă și curată. Din cînd în cînd, pe deasupra noastră săgetau, spre soare, lăstuni argintii. Am fi putut trăi acolo, deplin, senzația unei reconfortante robinsoniade. Însă valurile mării, în necurmata lor zbatere, scoteau pe plaja aceea mică, cu nisip atît de fin, scoteau poate mai mult decît în alte locuri (ori așa ni se va fi părut nouă), fel de fel de semne ale „lumii civilizate” : recipiente de plastic, cutii de conserve goale, pungi și plase de plastic sfîșiate, cutii și bidoane ruginite de vopsele, fragmente de ambalaje, bucăți de polistiren, pantofi vechi, ligheane găurite, păpuși mutilate...

Le adunam, le dădeam foc sau le îngropam. Locul acela, „al nostru”, ni se părea prea frumos ca să nu facem asta.

Dar, într-o dimineață, valurile aruncară pe nisip o sticlă în care se afla un mesaj. „Noi vom fi salvatorii !” — ne-am spus, înainte de a-l citi, amintindu-ne, amuzați, de cărțile cu aventuri pe mare citite în copilărie, „Bieții naufragiați (sau ostatici), ne vor purta toată viața recunoștință !...”

Înfășurat pe un bețișag, mesajul acela era scris pe o filă ruptă dintr-un caiet de școlar, cu litere mari, alungite, cînd drepte, cînd strîmbe :

„Chiar dacă ei nu vor să mă lase, să știe toată lumea că eu am jurat să mă fac marinar. Și niciodată altceva !

Alin”

Iosif COSTINAȘ

ȘCOALA — IZVOR DE LUMINĂ ȘI SOLIDARITATE NAȚIONALĂ

Instituirea regimului dualist austro-ungar, în anul 1867, determină intensificarea considerabilă a oprimării sociale și naționale pentru masele populare românești, ca și pentru cele de alte naționalități. Au urmat cinci decenii de gravă discriminare, cu ample și multiple consecințe negative în toate sferele de activitate. Un adevărat cortegiu de măsuri reacționare, antinaționale, vor îndrepta clasele dominante din monarhia habsburgică împotriva școlilor românești, considerate de autoritățile maghiare „cuiburi calde“ și „izvoare“ generatoare de nădejdi și sentimente de libertate și unitate națională.

Întreaga legislație școlară din perioada dualismului, cu variatele ei aspecte coercitive, a urmărit deznaționalizarea tinerei generații de români, germani, sîrbi din Banat și Transilvania, prin subordonarea școlii, ca instituție cu un deosebit rol educativ-formativ, scopurilor politice preconizate de cercurile conducătoare maghiare Preocuparea de maghiarizare a întregului învățămînt din Banat și Transilvania devine o politică oficială, de stat, exprimată fățiș prin diverse măsuri și ordonanțe, legi și hotărîri adoptate de miniștrii de resort. Mijloacele folosite de autoritățile austro-ungare pentru prigonirea instituției școlare românești, pentru încetarea activității unor școli s-au accentuat de la un an la altul. Referindu-se la aceste triste realități, Arthur Nichelson, consulul general al Marii Britanii la Budapesta, informa Ministerul de Externe englez în anul 1891: „Plîngerile românilor transilvăneni sînt determinate în primul rînd de maghiarizarea școlilor întreținute de ei din fondul bisericesc. Este aproape imposibil să scoți în număr suficient învățători români cunoscători ai limbii maghiare, de aceea există temerea că școlile naționale vor fi înlocuite din ce în ce mai mult cu școli maghiare de stat“.

În septembrie 1893, de pildă, Ministerul de Instrucțiune și Culte maghiar a dat o ordonanță prin care comitetele administrative comitatense erau obligate să constate: cîți învățători erau instituiți înainte de anul 1872; în cîte școli limba maghiară nu se preda corespunzător prevederilor legilor. Se dispunea îndepărtarea din învățămînt a tuturor cadrelor didactice care nu cunoșteau limba maghiară, iar pe lîngă învățătorii numiți înainte de 1872 erau puși supleanți care cunoșteau această limbă. Pe baza ordonanței menționate, inspectorul școlar Szeheszta a propus Comitetului administrativ al comitatului Timiș, la începutul anului 1894, suspendarea sau pensionarea a 68 de învățători din comunele: Hodoș, Coștei, Ficătari, Sîrbova, Budinț, Topolovățul Mare, Folea etc.

Condamnînd aceste măsuri ce amenințau însăși existența națională a românilor bănățeni și ardeleni, ziarul „Dreptatea“, prin pana incisivă a patriotului Valeriu Braniște, sublinia în numărul din 9/21 ianuarie 1894: „Nu recerințe pedagogice, nu îmbunătățiri didactice au condus corpurile legiuitoare, ci lățirea și răspîndirea limbii maghiare și excluderea tuturor celorlalte limbi moșnene, sub cuvîntul de „streine“ deși au același drept de existență pe acest pămînt ca și limba maghiară“ În acest sens, preciza gazeta bănățeană, au convers „toate legile și ordinațiunile. Principalul obiectiv în calificarea învățătorilor din Banat și Transilvania este însușirea limbii maghiare. Singurul studiu urmărit cu atențiune de inspectorul maghiar de școli este limba maghiară“. Instruirea în limba maternă a tineretului și dezvoltarea culturii naționale proprii deveneau, astfel, tot mai încătușate.

Intensificarea opresiunii, amplificarea măsurilor de deznaționalizare din partea cercurilor guvernante maghiare au determinat o puternică solidaritate a maselor românești. Guvernele maghiare n-au fost în stare să zdruncine conștiința unui popor unit, conștient de legitimitatea adevărurilor și drepturilor sale, ferm hotărît să-și apere demnitatea, să-și afirme voința de libertate și propășire pe calea civilizației. În acest context, marcat de accentuarea unei politici represive, antinaționale a claselor dominante austro-ungare, dar și de întărirea puterii de rezistență a națiunilor asuprite, apărarea învățămîntului național se constituie într-o viguroasă acțiune de masă, înmănunchind eforturile și aspirațiile întregii societăți românești. Școala națională, în limba maternă, a reprezentat pentru acele generații greu încercate din anii dualismului austro-ungar, nu numai o instituție de educație și instruire, ci, mai cu seamă, elementul de polarizare a energiilor românești, mijlocul de afirmare a ființei naționale, a crezului de unitate.

Inițiativa, patriotismul unor personalități ale vieții politice și spirituale bănățene s-au împletit organic cu adeziunea deplină a păturilor largi ale populației muncitoare, cu acțiunea conștientă a colectivității, materializîndu-se în constituirea de importante fonduri bănești destinate acoperirii salariilor învățătorești, susținerii școlilor, acoperirii cheltuielior de învățătură ale elevilor săraci etc. Din multitudinea exemplelor care definesc o pilduitoare și fierbinte dragoste de neam, un atașament și o deplină pătrundere a comandamentelor majore ale societății românești ne oprim doar la cîteva

Gazeta românească „Albina“ (Viena) a publicat în mai multe rînduri liste privitoare la „stipendiile“ (burse, ajutoare bănești) oferite anual de familia Mocioni diverșilor elevi și studenți, în valoare de peste 3.560 florini. Sumele alocate individual, de la 50 la 200 fl. anual (echivalente, aproximativ, cu salariul mediu anual al unui învățător la mijlocul veacului trecut) erau destinate acelor tineri „care manifestau progrese la învățătură și purtarea recerută“.

O largă acțiune populară a înmănunchiat susținerea Alumneului român confesional din Timișoara, întemeiat încă din anul școlar 1866—1867. Potrivit statutelor, menirea sa era de a sprijini „talentele escelente a unor tineri cari ar dori să asculte științele gimnaziale în Timișoara, însă drept sărăcia lor nu sînt în stare a se provedea cu cele de lipsă“. Din listele care ni s-au păstrat rezultă contribuția a mii de familii de intelectuali, țărani, meseriași din Timișoara, Lugoj, Ghiroda, Giroc, Igriș, Buziaș, Secusigiu. Cerneteaz, Jamu Mare, Birchiș, Bazoș, Firiteaz, Jebel, Lipova, Hodoni, Cebza etc. „Alumneul“ va deveni în decursul anilor o adevărată instituție cultural-politică, sprijinind nu numai material zeci de tineri români, dar determinînd și o semnificativă solidaritate națională.

Din inițiativa unor fruntași locali, au fost constituite în diferite comune fonduri bănești pentru susținerea școlilor românești Cuprinzătoarea și rodnica acțiune a românilor pentru apărarea și afirmarea învățămîntului național se înscrie organic în ampla mișcare pentru făurirea statului național unitar, pentru deplina libertate și unitate națională.

Dr. Ioan MUNTEANU

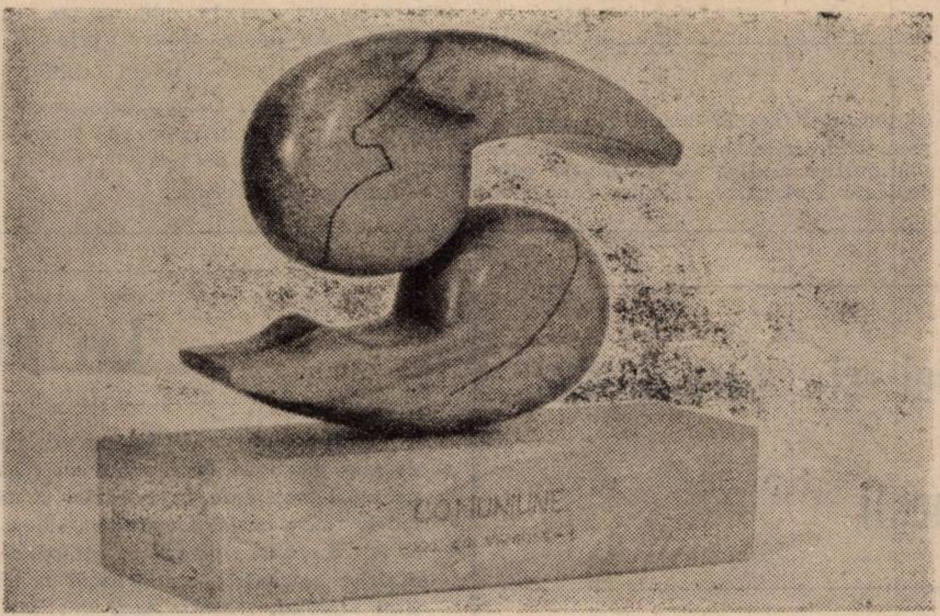

PANAIT BADIU : „Comuniune“

„CÎNTAREA ROMÂNIEI“

Personalitatea așezămîntului cultural

Tradițiile ne vin uneori din vremuri imemoriale, alteori se instalează în prezent (întîlnim deseori formularea „a devenit o tradiție...“). Ele sînt, desigur, întotdeauna impuse de necesități social-culturale, putînd înveșmînta, cu timpul, modalități de acțiune noi, impuse de contextul respectiv. Frecventarea unui așezămînt cultural este determinată, în mare măsură, tocmai de tradiția acestuia, de acele manifestări care au fost atestate de public ca modalități eficiente, utile, de integrare într-un fenomen socio-cultural. La Casa de cultură a municipiului Lugoj, de pildă, s-a perpetuat o echipă de teatru (alături de un public de teatru) românesc, de la **Augustin Petculescu** încoace; pornind de la formația de „diletanți“, a cărei activitate atestă vechimea unei spiritualități, afirmarea acesteia ca replică în plină dominație imperială, pînă la actuala stagiune a unui Teatru popular cu un bogat palmares de succese și turnee peste hotare drumul parcurs echivalează cu o menținere, cu o ascendență chiar, a tonusului. Lumea vine la teatru și se înscrie în echipă deoarece aici se fac lucruri interesante. Sînt cooptați regizori profesioniști (**Dan Radu Ionescu**) de la Naționalul timișorean. (Probabil că și absența din municipiul Lugoj a unor instituții profesioniste a generat această compensație prin formații artistice de nivel uneori quasiprofesionist. cum este și corul „Vidu“). De la „Reuniunea de muzică și cîntări“, care, în același context cu echipa de teatru, dădea glas aspirațiilor legitime ale românilor și pînă la formația de astăzi, care abordează orice registru repertorial, drumul este al aceleiași tradiții, însă marcat de o revelatorie creștere calitativă, în acord cu criteriile contemporane. În plin secol „instrumental“, vocalismul lugojean își găsește mereu interpreți și public. Asta și datorită unei personalități precum dirijorul **Remus Tașcău**, cît și mediului (receptiv) în care s-a format o tradiție. Cu un nu prea mare efort al forurilor culturale locale, succesul formațiilor se menține, edificiul Casei de cultură devine gazda permanentă și sediul unor activități ca și instituționalizate. Într-un timp și cenaclul literar „Ioan Popovici Bănățeanul“ și-a cîștigat o frumoasă reputație; era vremea cînd îl frecventau scriitori ca **Radu Theodoru, Nicolae Breban, Anișoara Odeanu, C. Miu-Lerca**. Discuțiile dense, deseori polemice, stîrneau interesul publicului S-au editat plachete. Pare puțin probabil ca tocmai azi să lipsească în oraș tineretul preocupat de creația literară; lipsesc însă animatorii, fie ei și activiști culturali. Activistul, metodistul, directorul de așezămînt trebuie să fie, ca și colaboratorii, bine inițiați, capabili să conducă formații, să atragă oamenii prin însăși persoana lor.

Dirijorul, regizorul devin pedagogi, implicit, transmit o experiență; în paralel cu pregătirea spectacolelor, membrii formațiilor lugojene își îmbogățesc universul cultural, coriștii devin notiști, fiece repetiție e un prilej de dezbateri vizînd istoricul speciei artistice respective și înnoirile ei. Serile artistului amator sînt un continuu centru de atracție.

La Făget, un cenaclu activ este polarizat de poetul **Ion Căliman**. Orchestra populară, purtătoare a unor tradiții valoroase, a colaborat multă vreme cu compozitorul **Achim Penda**. Conlucrarea a fost rodnică, deoarece a dus la o formulă de interpretare aparent nouă, dar în conformitate cu specificul zonei. Artiștii s-au ridicat la adevărata lor valoare catalizați de personalitatea unui muzician profesionist. Modalitatea interpretativă lansată s-a bucurat de atîta popularitate încît ea devine din nou folclor, în conformitate cu spiritul locului care a generat-o. Pentru asta a fost necesară acea cunoaștere suplă, acel rafinat filtru, oferite generos de compozitor.

Nu stilizări a realizat la Brănești un activist cultural, **Nicolae Munteanu**, specializat în probleme de balet; indicațiile instructorului, care au dus la alcătuirea unei formații de mare valoare, au fost în conformitate cu specificul locului, un specific nu îndeajuns de bine pus în scenă pînă atunci Succesele unei formații revitalizate astfel au stîrnit printre săteni emulații noi, tradiția a fost ajutată să-și reînnoade firul. Căminul cultural prinde viață, nu numai „pentru nuntă și film“, dansul devine a doua natură a localnicului, e resimțit aici ca întîia vocație artistică.

Și, după cum este și firesc, cel mai ades înseși metodele instructorului fac școală. Căci la fiecare așezămînt dintre cele menționate s-au format nu numai interpreți, ci și regizori amatori, coregrafi, dirijori, după un model bine ales. Oaspeții „de la centru“ lasă în urma lor oameni de încredere, continuatori ai unor inițiative de preț Mișcarea de amatori nu se rezumă, în acest fel, la pregătirea spectacolelor, ci devine fenomen cultural complex

Au personalitate acele case de cultură și cămine culturale care-și atrag publicul, artiștii, fără prea multe anunțuri și apeluri. Acolo se vine din principiu, ca la al doilea domiciliu. De pe pereți, la Lugoj, privesc portretele înaintașilor: Vidu, Grozăvescu, Dimitrie Stan, Tiberiu Brediceanu ... În curînd se vor adăuga și altele. Iar dintre cei ce astăzi au un cuvînt de spus în domeniile culturii și artei, mulți pot afirma: și eu am trecut pe acolo.

Lucian BURERIU

orizont arădean

SUPLIMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL
JUDEŢEAN DE CULTURĂ ŞI EDUCAŢIE SOCIALISTĂ ARAD.
ANUL III, IULIE 1986

Dialog cu scriitorul DOREL SIBII

— Purtăm această discuţie, Dorel Sibii, în chiar momentul în care la Teatrul de Stat din Arad a avut loc premiera basmului tău dramatizat ZÎNA ALUNĂ CEA BUNĂ. Ce importanţă acorzi, în evoluţia ta scriitoricească, colaborării cu instituţia teatrală arădeană?

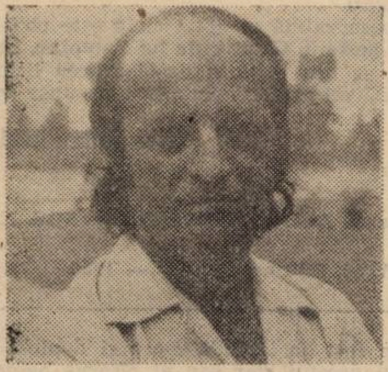

— Colaborarea mea cu Teatrul de Stat din Arad vine, în mod firesc, în urma unor experienţe nu lipsite de peripeţii şi satisfacţii. După prezenţa textelor mele pe scena păpuşilor din Craiova, a marionetelor din Arad, după obţinerea unui premiu naţional de dramaturgie pentru copii, după un total de nouă piese scrise, a fost deosebit de tentant să visez la un afiş al unui teatru profesionist (Teatrul de Stat din Arad). Era gata-gata să cred că teatrul pe care-l scriu place doar la lectură. Un regizor (Iosif Maria Bâta), un scenograf (Doru Păcurar), un director generos (Ovidiu Cornea) şi o trupă „neastîmpărată" mi-au dovedit contrariul. Chiar vrei să mă laud? Este nemaipomenit să auzi o sală, plină ochi, strigînd: „nu bea apă din ulcior", „Cotoroanţa minte", „Ai grijă că mai sînt două Cotoroanţe"..

— Cititorul lui Dorel Sibii ar putea fi derutat: după ce i-a acceptat imaginea de autor pentru copii, după ce a înregistrat-o şi pe aceea de dramaturg cu aceeaşi destinaţie, după aceea de poet, cititorul, uite, o înregistrează şi pe aceea de prozator (FOTOGRAFIILE MAI VECHI, proză scurtă, Eminescu, 1985). Cum te ştiu un autor cu umor vreau să te întreb: cine este de fapt Dorel Sibii?

— S-ar putea ca uneori să am o anume stare pentru umor. S-ar putea ca uneori să am o anume stare pentru ironie. Acum însă întrebarea îmi dictează combinaţia. De aceea îţi răspund astfel: Dorel Sibii este profesorul, omul care nu are nevoie să-şi schimbe haina, iar uneori nici inima ca să facă poezie, proză, să scrie teatru. Toate pentru copiii între... 4 şi 84 de ani sau, hai să-i spun, cu o vorbă de-a ta, pentru adulţi. Iar dacă le face cu adevărat, s-ar putea să le comită şi atunci cînd alături de elevii săi se joacă foarte serios. Totul este ca o boală fără vindecare şi, pentru a-i ocroti pe cei din jur, trebuie să-i faci să creadă că ţi-e uşor. Tu spui că cititorul s-ar putea să fie derutat. Eu nu cred. Cititorul citeşte... vreau să spun că îşi vede de lectură. Mai degrabă critica ar putea fi cea derutată. Atît de derutată încît uneori... Tîrziu însă am aflat unele resorturi care o pun în mişcare. La cîteva sper să nu ader niciodată. Mă interesează foarte mult părerea cititorului. Aş plăti de trei ori preţul cărţilor mele pe care le-aş mai găsi în librării. Asta nu înseamnă, de ce să mint, că nu-mi tremură mîinile cînd răsfoiesc o revistă literară, gîndind că doar-doar...

— După umila mea părere, atît proza ta pentru copii cît şi cea, hai să-i spun „adultă"..., este abundent alimentată biografic, de biografia ta, se înţelege. Încît îmi pare motivată întrebarea: care este relaţia, ponderea etc., în opera ta, dintre ficţiune şi faptul trăit, biografic?

— Borges, Mircea Eliade, Dino Buzzati, Voiculescu şi mulţi alţii care vară de vară, sau oricînd e cu putinţă, mă însoţesc într-un sat din defileul Mureşului, — centrala mea lirică, mi-au spus: „Băiete, scrie doar cînd eşti aici, chiar dacă ţăcănitul maşinii tale de scris îi deranjează pe colocatarii blocului din Arad". Am zis!

— Aradul trăieşte azi un autentic moment literar pe care şi cărţile tale îl susţin. Ce rol crezi că joci în el?

— Sînt al oraşului meu şi sînt pentru el. În tot ce fac. Nu am însă sentimentul scriitorului provincial.

— Evoluţia ta literară de pînă acum s-a inscris, aşa cum am văzut, într-un regim al imprevizibilului, în planul genurilor abordate. Dar cum acestea, planurile, sînt totuşi limitate, sînt curios spre care vei reveni. Deci?

— De multe ori mi s-a spus să rămîn la un gen pentru că nimeni (a se înţelege critica) nu va şti cum să mă plaseze. Aşa ceva, deocamdată, nu pot. Poate voi încerca şi roman, şi scenarii de film... Şi, „bolnav" cum sînt, poate iar voi scrie poezie, proză, teatru... Deocamdată, imprevizibil. Aş dori să nu încheiem aici pentru că aş mai avea ceva de spus. Ghici cum se numeşte următoarea mea carte şi cărui gen literar îi aparţine?

Vasile DAN

Constantin Dumitrache

FATA DE LÎNGĂ VIS

Stăpînul lăuntric al privirii
iluminaţia pasului
trofee de exil — pulberea ierbii
stelele mor de dorul apei
calul
a trecut prin marmoră
setea pămîntului arde
în pîntecul florii
vîntul
bate în pereţii umbrei
mi-ai cărat somnul cu sînii
şi se răstoarnă luna
acolo unde cîmpul
doarme pe holde

CÎNTEC PENTRU HARFĂ

Lumina răsucită
în frunze
şi bate vîntul
ca într-o ţară de la cer
prin firele de iarbă
de galben cîntător.
Norii zidesc turnuri
de apă.
În lemnul luminii
şi faţa ta se lasă în amintire.

LUMINĂ ASCULTÎND

Ochiul ascultă un sunet
al culorii
în spaţiul visînd.
De la stea la stea
e o incrucişare de ecouri
şi lumina are viaţă
numai cînd ajunge la noi
în etern infinit

albastru de Voroneţ.

Privind în oglinda timpului...

Pomeneam, în numărul trecut, de strada 6 Martie, unde, la 2 noiembrie (stil nou), în locuinţa lui Ştefan Cicio Pop, se instala „biroul" Consiliului Naţional Român şi se organiza Garda Naţională Română. Evenimente petrecute în pragul unei ierni cum n-a mai fost alta pentru noi. Pe o stradă rebotezată, firesc, la cuvenita vreme, sub însemn de primăvară (a ţării). Acum sîntem în miezul verii, dar nimic nu ne împiedică să cercetăm presa vremii, acea vreme înscrisă glorios în istoria de patrie. La urma urmei, cinstirea trecutului e o datorie perpetuă şi nu trebuie să ţină seama numai de datele calendarului. Să privim, deci, primul număr al „Românului" (reapărut la 26 octombrie/8 noiembrie 1918), ziar care, împlinindu-şi menirea, este o adevărată oglindă a timpului. Vom întîlni „declaraţia" prin care se constată „că urmările războiului îndreptăţesc pretenziunile de veacuri ale naţiunii române la deplină libertate naţională". Cum şi vestea organizării Gărzii Naţionale — „Toţi ostaşii şi ofícerii români aleargă sub drapelul naţional..." (ca la Timişoara, Lugoj şi Cluj). Se precizează: „Comanda" (gărzii) se află pe strada Fábian, nr. 7 (astăzi 6 Martie, nr. 3). În numărul din 10 noiembrie, o informaţie: se mută „Comanda" în „edificiul şcoalei civile de băieţi din piaţa Ferenc, în apropierea spitalului comitatens". Tot acolo se vor deschide şi o serie de birouri ale Consiliului Naţional Român.

Piaţa se cheamă (nu întîmplător), azi, Mihai Viteazul; edificiile sînt la fel de impunătoare; fosta „Comandă" e policlinică, fostul „spital comitatens" e acum Spitalul municipal. În jur, alte edificii vechi, dar cărora edilii oraşului le-au redat mîndra înfăţişare şi, bineînţeles, clădiri moderne. S-ar cuveni ca o comemorativă placă să marcheze fosta „Comandă", după cum o alta ar fi utilă, privitoare la trecutul medical al Aradului, cîteva date stabilite de istorici putînd fi trecute pe o „însemnare" aşezată undeva pe zidurile bătrînului spital (cum impozantul spital nou se află nu departe, ar fi şi aceasta o „lecţie" de istorie).

Florin BĂNESCU

Iuliana Petrian

ORTOFONICE

*

de mă căutaţi
voi argonauţi
mă veţi găsi ghemuită
cu răsuflarea într-un vers

*

indiferente cad lucrurile
le simţim căderea picurîndu-ne
temperatura unei vieţi
înaintăm claxonînd claxonînd

*

voi oameni care duceţi adevărul
noaptea în ochi de stele
n-aţi zărit oare pe gonitorul de păcate
mîngîind fruntea cometei

*

nebunia cu pozele iubitelor
în cameră ne înconjurau fluturi
telefonul adresat iubitei
în cameră ne înconjurau fluturi
tu plecai alunecînd printre fluturi
unul privindu-ne a lăcrimat

*

azi lebădă
ieri pisică sălbatică
pe cînd leoaica îşi va sfîşia ghearele
în marmura destinului învingător.

Identitate şi sinteză

— FORMA EXCLUSIVĂ (I) —

Logic, forma de relaţionare atomistă, după modelul lui „şi-şi" auditiv, poate să conducă — prin aşezarea entităţilor în acelaşi plan şi prin înfruntarea ce se naşte aici între preasubliniatele „încercuiri" — la un anume scepticism. Respectiv, antinomia care apare între discreţii distincţi din neputinţa realizării unei sinteze fără „cusături" subîntinde, prin desfăşurarea ei însăşi, şi posibilitatea negării membrilor corelaţi. Eşuarea în scepticism poate însă fi ocolită (iar epistemologia contemporană face acest ocol) prin convertirea conjuncţiei — dovedită o legătură prea slabă pentru nevoile unei sinteze organice — într-un şir alternativ de disjuncţii.

Am văzut că un demers prin simplă alăturare a discreţilor nu poate realiza „fluxul", mişcarea de la un „existent" la altul, în vederea obţinerii unui continuu, a unei unităţi sintetice. În limitele juxtapunerii încă nu putem avea mişcare cu adevărat. Aspectul înfruntării, al dinamismului, apare abia în momentul în care „încăpăţînarea" de a realiza sinteza atomilor subliniază îngroşat individualitatea fiecărui membru al relaţiei. Numai că, acelaşi moment în şi prin care „atomii" juxtapunerii sînt plasaţi într-o relaţie antinomică, de înfruntare în cadrul căreia se relevă invidualitatea puternică şi a unuia şi a celuilalt, conjuncţia (în calitatea sa de relaţie aditivă) se converteşte în relaţie disjunctivă. Deoarece, acum, în această înfruntare deschisă, fiecare membru din forma juxtapusă nu mai apare faţă de celălalt ca o simplă prezenţă alături, ci în primul rînd ca alternativă faţă de oricare altul dintre membrii seriei.

Sinteza nu se mai realizează în acest caz prin adiţie, ci prin lanţul unor alternative. Relaţia care domneşte aici este aceea a disjuncţiei inclusive. „Şi-şi" trece în „sau-sau" inclusiv. Disjuncţia dintr-o serie alternativă exprimă o relaţie mai puternică pentru sinteză, întrucît aici unitatea se naşte din lupta relatelor, nu din pasiva lor alăturare. Dacă relaţia aditivă nu are nici o putere asupra „mărgelelor" luate în sine, relaţia disjuncţiei se vădeşte mai tare, fiindcă reclamă, prin ea însăşi, părţile ce se înfruntă. Faţă de disjungere, membrii unei serii nu pot sta indiferenţi, dimpotrivă, sînt subordonaţi relaţiei care îi aşează în poziţia alternativei, a diferenţei ce vrea să se impună.

Ajunşi aici trebuie să facem o observaţie. Anume, dacă disjuncţia inclusivă reprezintă un pas mai departe faţă de adiţia din forma juxtapunerii în planul dinamicii părţilor, al înfruntării la care sînt supuse elementele sintezei, din punctul de vedere al integrativităţii, al ierarhiei din interiorul sintezei, disjuncţia inclusivă rămîne la acelaşi nivel cu adiţia prin alăturare. Căci aşa cum într-un continuu aritmetic membrii seriei au aceeaşi demnitate existenţială, într-o disjuncţie inclusivă accentul care cade pe seria de alternative ca „sumă logică" (G. Klaus), fără să se instituie inegalităţi. Ceea ce contează aici este faptul că fiecare parte reprezintă o alternativă, şi nu dacă acea alternativă este mai justificată sau nu, mai tare, logic, ca afirmare sau nu.

În acest fel ne dăm seama că disjuncţia inclusivă ascunde în ea o tensiune: ca sumă logică de alternative, o asemenea sinteză vrea să menţină „liniştea" conjuncţiei aditive; ca afirmare a diferenţelor vrea să releve mişcarea născută din înfruntare. Această tensiune se cere rezolvată. Necesitatea depăşirii ei face ca forma disjuncţiei inclusive să nu fie decît o punte de trecere între două tipuri: forma juxtapusă şi forma exclusivă.

Ioan BIRIŞ

cronica literară

Debuturi (III)

În esență, **FRANCISC VINGANU** este un solar. Nu o poezie a dezlănțuirilor dionisiace întîlnim în volumul său de debut, ci o receptare calmă a elementelor învăluitoare din real. Din cultul dionisiac se menține o bucurie a legăturii cu natura, păstrîndu-se simbolul de extracție culturală. Mai mult tutelar decît structural

Poezia strălucește asemeni reflexelor solare în rubiniul podgoriilor : „Împreună cu soarele / sînt cea mai frumoasă / podgorie. / / De noi s-a îndrăgostit / tăcerea / scăldată în apa limpede / a primăverii, / ecoul lutului din ulcioare / și cele mai mici cioburi / de păsări. / / Împreună cu soarele / sînt cea mai veselă / podgorie". Poezia lui Vinganu cuprinde o interferență a senzațiilor. Naturismul lor vine dintr-o aglomerare a realului : „Soarele / a inventat / o pădure / pentru aceasta / i-a trebuit / mult aer. / Deși vede, / pădurea / este dezavantajoasă / pentru că nu este perfecționată / cu toate animalele / și într-un loc / unui copac / îi lipsește un cuib". În această atitudine solară chiar „Soarele / a fost inventat / de Poeți", și poate exista o „podgorie a gîndurilor". Elementele naturiste pot transfera sau substitui semnele poeziei într-o asociere cu alte modalități de receptare : „Am copiat cerul / cu o groază de priviri. / Soarele îl copiez / c-un singur cerc. / Copacii au / atîtea cuvinte necunoscute / încît nu-i pot înțelege fără păsări". Această decorare a universului prin poezie se produce mereu în tangență sau integrare în natural. Cunoașterea însăși se produce prin legături solare : „Mă apropii de mine. / Țin soarele în mîini. / Îi pun o zgardă / să nu muște cerul / din care să se scurgă / tot albastrul / /. Mă apropii de mine. / Țin soarele în mîini. / Îl leg de anotimp. / Ce mult seamăn / cu sîngele meu nepieptănat". Nu numai prin simbolul solar al zborului, poeziile lui Francisc Vinganu mențin o altitudine în planarea lirică.

ROMULUS CONSTANTINESCU și-a petrecut copilăria și adolescența în Cîmpia Crișurilor, pentru ca după încheierea studiilor universitare să se așeze profesor la o școală de pe Șantierul Hidroenergetic din Rîul Mare — Retezat. Tardivul debut într-un volum colectiv confirmă un poet. Și nu este puțin lucru, mai ales că simțim în dosul poemelor publicate în **Alpha '85** existența altor volume de poezie. Sau, mai exact, ceea ce este publicat aici face parte din mai multe volume.

Din ceea ce există în acest ciclu se desprinde, mai întîi, un sentiment al iubirii de țară, reliefat prin atașamentul la elementele ei perene : „Pururi pur, pururi imun, / netrunchiat, nemărginit oricînd / peste morminte și munți visători, / în peșteri și izvoare / viază sufletul patriei. / Peste timpuri și timp / în inima noului eon / pulsează sufletul patriei". În aceeași linie a dragostei de țară, poetul elogiază Transilvania, simbol al începutului și al existenței prin timp : „Transilvanie, — totem solar al supraviețuirii / întru matca gintei latine, / Transilvanie, / pecete de glorii tăcute — / mereu trează veghezi la marginea lumii / să nu se stingă flacăra noastră de începuturi" Ceva din suflul poeziei lui Ioan Alexandru trece prin poezia, de această structură, a lui Romulus Constantinescu.

O altă direcție observabilă în acest ciclu este poezia mitologică (**Zamolxe în peșteră, Călătoriile lui Zamolxe, Lumina lui Diogene**). Poezia sa are forță și desfășurarea lirică se mișcă pe spații largi, vehiculînd simboluri ascunse în mit.

Alexandru RUJA

---

* **Francisc Vinganu, ACOLO UNDE DIONYSOS, Editura „Facla" — 1985.**

* * * * **ALPHA '85, Editura „Dacia" — 1986.**

Scriitorii și șezătorile literare

Obiceiul de a organiza întîlniri ale scriitorilor cu publicul datează de vreo opt decenii. Lucrul acesta îl aflăm de la Emil Gârleanu, care afirmă : „Întîia oară cînd s-a întrebuințat această denumire de **șezătoare literară** pentru citirile literare în public a fost în martie 1906, după vestita tulburare de sînge, din seara de 13 martie, cînd mulțimea a oprit reprezentarea unor piese în franțuzește pe scena Teatrului Național din București. Atunci, într-un cald avînt și pentru propovăduirea limbii și literaturii românești, Nicolae Iorga, însoțit de cîțiva dintre scriitorii grupați în jurul revistei **Sămănătorul**, au plecat prin țară, de la un capăt la altul, citind publicului scrisul românesc..." [1].

Prima descindere au avut-o scriitorii la Craiova, unde, împreună cu Nicolae Iorga, au mai participat M. Sadoveanu, Șt. O. Iosif, D. Anghel și scriitorii locali. Traversînd prin alte orașe pînă la Iași și Botoșani, scriitorii au fost pretutindeni primiți cu entuziasm.

În ceea ce privește Transilvania, prima șezătoare literară s-a organizat la Sibiu, în februarie 1911. Aceasta a sporit în importanță, mai ales, pentru faptul că scriitorii bucureșteni n-au cunoscut pînă atunci, în mod nemijlocit, stările de lucruri din Ardeal. Evenimentul a fost consemnat pe larg de **Tribuna** arădeană.

La numai două luni de la șezătoarea literară de la Sibiu, scriitorii români vin la Arad, la 16—29 aprilie 1911, organizînd prima șezătoare literară în Orașul de pe Mureș. Anticipînd acest eveniment înălțător, **Tribuna** adaugă : „Marii cîntăreți și povestitori ai neamului care ne-au robit cu scrisul lor de-atîtea ori sufletele, vin la noi, ca să ne arate pe o clipă strălucirea geniului românesc. Va fi o zi de rară sărbătoare ziua aceasta pentru noi" [2]. Își anunțaseră sosirea : Ioan Gorun, I.Al. Brătescu-Voinești, M. Sadoveanu, Șt.O. Iosif, Cincinat Pavelescu, D. Anghel, H. Lecca, V. Eftimiu, I. Minulescu, D. Nanu, Em. Gârleanu, A. Hertz (Dinu Ramură), Caton Theodorian, Zaharia Bârsan. Din Ardeal urmau să sosească : O. Goga, I. Agârbiceanu, Ion Lupaș și Al. Ciura. Venind prin Turnu-Roșu, scriitorii din țară trebuiau să se întîlnească în Sibiu cu cei din Ardeal și să ajungă împreună în Arad. Se organizase ca în aceeași zi, seara, la **Restaurantul „Crucea Albă"** să fie întîlnirea de cunoaștere, iar, a doua zi, duminică, să fie șezătoarea literară. Poporul a ieșit prin gări în întîmpinarea scriitorilor. La Săvîrșin, corul țăranilor îi întîmpină cîntînd **Pe-al nostru steag...** În sfîrșit, la Arad, unde sosesc sîmbătă, 16—29 aprilie 1911, ora 8 dimineața, sînt întîmpinați de multă lume și primiți călduros de redactorii **Tribunei**.

De la gară au venit cu un convoi de trăsuri. Seara toți s-au întîlnit în sala mică a **Restaurantului „Crucea Albă"**, apoi, în sala mare s-a desfășurat șezătoarea literară. Începutul l-a făcut Cincinat Pavelescu care a citit **Vulturul, Serenadă, Prefața unui volum** și **Corbii**. A urmat O. Goga, care a citit **Noi, Dăscălița, Un om, Cosașul** și **Oltul**. Em. Gârleanu a citit schițele **Trandafirul** și **Ochiul lui Turculeț**. D. Nanu a citit o singură poezie, **Inviere**. Este prezentat apoi Claudiu Moldovan, care a citit poezia **Închinare lui Ștefan cel Mare**. I. Agârbiceanu a citit simplu, fără efecte, tremurîndu-i în glas un accent de durere, nuvela **Fefeleaga**. Al.T. Stamatiad a prezentat cîteva poezii din volumul său, **Din trîmbițe de aur**. Încheierea a făcut-o Cincinat Pavelescu cu cîteva epigrame.

După această mare și frumoasă sărbătoare culturală, **Tribuna** a continuat seria comentariilor pe această temă, arătînd că aceasta a fost „o izbîndă mare și deplină Nu a fost numai succesul acestui ziar sau al cîtorva oameni, ci a fost succesul tuturor românilor, al cauzei și al culturii românești generale !"

Iulian NEGRILĂ

---

[1] Emil Gârleanu, **Șezătorile literare**, în **Românul** (Arad), nr. 82/14—27 aprilie, 1911, p. 3.

[2] **Vin scriitorii**, în **Tribuna**, nr. 81/1911, p. 14.

Aradul de peste timp

Pricini și împricinați

„Registrul de la Oradea" este un document de o excepțională însemnătate pentru studiul Transilvaniei începutului de secol XIII. El conține notițe despre 389 de pricini judecate de capitlul din Oradea între anii 1208—1235. Dintre acestea, două interesează locuitorii din zona Aradului. Ambele procese au avut loc în anul 1213. Protagoniștii primului sînt „ciobanul Paul vice-comite în satul Mocrea" și „domnul Tengurd din satul Pisuqui (sat dispărut din apropierea satului Șicula), iobagul lui Jacint" [1]. Ciobanul vice-comite l-a învinuit pe Tengurd de furt, lucru care — atunci ca și acum — trebuia dovedit. Procedura era simplă în astfel de cazuri. Se recurgea la ordaliile prin foc, numite și „judecata lui Dumnezeu". Acuzatul trebuia să se prezinte într-o zi hotărîtă din vreme în fața preoților catolici ai bisericii din Oradea și să poarte în mînă, preț de 9 sau 12 pași, un fier încins. Acesta avea o greutate de 1 pînă la 3 fonți. După împlinirea acestei probe, mîna acuzatului se înfășa, iar bandajul se sigila. Dacă, după opt zile, la dezlegarea bandajului, acuzatul era rănit — vinovăția lui se considera dovedită. Dacă, dimpotrivă, mîna era sănătoasă, omul trecea drept nevinovat. Exista și posibilitatea înlocuirii acuzatului — pentru îndeplinirea acestei probe — de un reprezentant al său. De această derogare uzau de obicei cei bogați.

În ceea ce-l privește pe Tengurd, acesta și-a dovedit nevinovăția. „Registrul..." păstrează și numele reprezentanților autorităților în prezența cărora s-a făcut proba : judecător a fost Nueclem, comitele curial de Zarand, iar pristaav — Juan din satul Gyoroc (sat azi dispărut, de pe lîngă Ineu).

Ovidiu PECICAN

---

[1] **Documente privind istoria României, seria C. Transilvania**, vol. I (1075—1250), București, 1951, p. 52, documentul 42.

ex libris

Fresca totală

Laureat al premiului Nobel (1966), împreună cu Nelly Sachs, Samuel Joseph Agnon era, în ignoranța mea, un scriitor total necunoscut. La sfîrșitul acestui masiv roman („Ieri, alaltăieri") de peste șapte sute cincizeci de pagini, m-am întrebat ce a determinat alegerea sa în Olimpul nemuritorilor consfințiți de Academia suedeză. Scrisă neobișnuit de simplu, povestire de la un capăt la altul, lipsită de orice invenție romanescă în primele trei sute cincizeci de pagini și apoi reducîndu-se această invenție la înzestrarea unui cîine cu rol de „personaj-cheie" în construcția cărții, lucrarea nu revoluționează prin nimic.

Personajul principal provine dintr-o familie de o sărăcie lucie și nu se distinge prin nici o calitate deosebită. Nu este un „erou", dar este purtătorul de cuvînt al unei întregi generații. El reprezintă filonul narativ al unei cărți scrise fără mari elanuri de entuziasm festivist. (Nici măcar „Țara făgăduinței" nu-i oferă celui care vinde covrigi și miere, „mana cerească" visată. De altfel, venirea reprezintă o secțiune „retro" a acestui început de secol). Nu este entuziastă cartea, dar nici descurajantă. Ea povestește despre viața ca viață într-un anumit moment istoric al unei anumite străvechi colectivități ce se află în zorii unei noi regăsiri de sine. Prin ce se distinge totuși romanul? Prin faptul că după parcurgerea sa, cititorul are o imagine cuprinzătoare a vieții unui popor. Implicația privește atît relieful, clima, economia, mai frapant descrise decît într-un manual de geografie, cît și mentalitatea unor locuitori atît de diverși prin apartenență, prin stare socială și materială, prin pregătirea profesională, pînă la urmă chiar și prin culoarea pielii. Nuanțe pe care noi nu le bănuim au constituit esența unor divergențe ajunse uneori pînă la conflict, relații exotice, bizare, primesc un context cotidian, o altă lume ni se înfățișează și sînt necesare, într-adevăr, sute de pagini ca să poți pătrunde într-un univers, pentru majoritatea cititorilor, straniu. Dar această lume a existat aievea. „Ieri, alaltăieri", o realitate atît de apropiată nouă în timp, a trecut în istorie. Și dacă vreodată cercetătorul de peste alte milenii va da de documente ale contemporaneității noastre el va face o descoperire la fel de epocală ca și arheologii care au interpretat manuscrisele de la Marea Moartă. Va afla, probabil, multe din acele documente, iar în nici un caz nu va descoperi atît material de viață ca ca și cel trădat de cele 750 de pagini ale romanului lui Agnon. Și, să nu uităm, și Schliemann a pornit de la o operă literară, pe cînd cei ce se orientează doar după simple trimiteri documentare mai bîjbîie în van. Poate că dacă am avea o operă literară atît de riguroasă, despre Atlantida, ca „Ieri, alaltăieri", am găsi și misteriosul ținut atît de căutat ...

Gheorghe SCHWARTZ

corespondența

Felicia Mihăilean — Exprimare bombastică, numeroase greșeli gramaticale, absența totală a imaginii artistice. **Alexandru Gheorghiu** — Retorism versificat în manieră folclorică. **Viorica Groza** — **În Cîntec. Aproape de mal, Dăruire** sînt cîteva imagini reușite, sub crusta ermetismului sufocant. **Anca Apetrei** — Ne scrieți că v-ați „informat foarte mult în domeniul semioticii și că sperați ca bagajul de cunoștințe însușite să vă ajute să creați poezie bună „modernă". Versurile dvs. nu dovedesc acest lucru. Se poate întrevedea înclinarea dvs spre eseu. Perseverați în continuare, în studierea orientărilor contemporane legate de teoria literaturii, pentru că, oricum chiar dacă nu vor fi folositoare în procesul de creație, vă vor fi utile, pentru înțelegerea și comentarea poeziei. **Silviu Fenț** — Epigrame chinuite, terne, cu poante banale. **I. Popovici** — Mulțumim pentru gîndurile bune față de revista „Orizont". Cele două poezii sînt jocuri lingvistice, doar pentru plăcerea dvs. Dacă veți lua în serios actul creației, cine știe, poate că o să reușiți. Așteptăm, deci, un grupaj de poezii, realizat cu temeinicie. **Gavrilă Bănuc** — V-ați supărat pe redacțiile revistelor care v-au refuzat poeziile. Nu sînt publicabile, pentru că încrîncenările dvs. sînt exprimate într-un mod prozaic, mimînd „fățuiri" stilistice moderne. În scrisoare sînt greșeli de punctuație. Versurile le-ați scris fără punctuație, scăpînd, astfel, probabil, de comiterea unor greșeli gramaticale. **Matei Dănescu** — Sînt cîteva semne bune în poeziile **Limpezimi** și **Dor.** Topica vă dezavantajează; pierdeți legătura între sintagme, textul lăsînd impresia unei curgeri împiedecate. **Ana Dobra** — Scris ilizibil. Din cît am putut descifra, mi-am dat seama că sînt încercări de romanțe, fără nici o valoare literară. **Tudor Cașotă** — Poezie filozofardă, absconsă, cotropită de termeni prețioși. **Marin Giuca** — „Poemele în proză" — cum le numiți — sînt consemnări de interes personal, privind regretabila despărțire de iubita dvs. Dacă nu sînt chiar scrisorile pe care i le-ați trimis dînsei... **Alexandru Guțu** — Vă felicit pentru bunele rezultate la școală, pentru media generală maximă la limba și literatura română. Deocamdată, versurile dvs. nu sînt publicabile, pentru că în ele este evidentă influența covîrșitoare a marelui Eminescu. Dar, cu timpul, nădăjduiesc că în poeziile dvs. își va face loc, tot mai substanțial, nota personală, propria viziune artistică. **Dorel Niculescu, Sofia Trifan, Andrei Lohan, Vasile Sterie, A. Năstăsoiu, Virgil Ghinescu, Ion Mărcin, Lucia Topliceanu, Dorina Bălan, Gh. Iacobescu, Mira Ursei, Grigore Vancea, Floare Ghinescu, Aurel Zosin, Rozalia Ghimici, Simion Cristea, Ștefan Murgoi, Liviu Oniță, Constantin Gaje, Ecaterina Cladoveanu, Valeriu Diaconu** — Versuri neconcludente.

Aurel TURCUȘ

top

SUNETUL CA ARTĂ

Grație progresului realizat în domeniul mereu „in mișcare" al tehnicii imprimării și redării sunetului, avem posibilitatea de a audia programe muzicale la nivelul celor mai exigente aspirații. Fără pretenția unei tratări exhaustive a subiectului, port o discuție cu **Alexandru Gurban** electroacustician la **Centrul „AUDIOTIM".** ● **Așadar, despre „Hi-Fi" (High Fidelity) pentru cei mai puțin specializați în domeniul electroacusticii.** ● Amplificatoarele „Hi-Fi", se știe, la intrarea și ieșirea din lanțul de amplificare au caracteristici înscrise în anumite norme recunoscute internațional. „Normarea" a ținut seama de particularitățile fiziologice ale urechii umane, de capacitatea sa de a distinge sunetele în funcție de frecvența lor. Urechea umană percepe slab frecvențele joase și înalte, auzindu-le însă bine pe cele medii (între 1 000—5 000 Hz). Teste elaborate demonstrează că redarea cu intensitate egală a tuturor frecvențelor din intervalul 16—20 000 Hz este inoportună. Stabilirea normelor „Hi-Fi" a avut în vedere și premisele științifice legate de calitatea redării. Astfel, majoritatea sunetelor baritonale percepute clar de ureche, pe baza cărora aceasta „construiește" relieful timbral al acestei părți a spectrului fonic le aflăm cuprinse între 15—120 Hz. Neglijarea corecțiilor de ton pe frecvențe joase (în jur de 30 Hz) generează zgomotul de fond care dă atîta bătaie de cap amatorilor de înregistrări. Aceste intermodulații pot fi corectate. ● **Deși tehnica gravării pe disc a sunetului a progresat știu că discurile nu depășesc 17—18 Khz. Dacă această sursă de semnal are prezența maximă de redare limitată, la ce mai folosește „zestrea" de 50—60 Khz de care dispun amplificatoarele „Hi-Fi" ?** ● Deși se creează un lanț electroacustic discontinuu, calitatea sunetului, dinamica sa cîștigă. ● **Dar cel ce posedă, să zicem, un casetofon obișnuit poate realiza o înregistrare de calitate ?** ● Desigur, dar la viteza de 4,7 cm/s. ea nu va depăși, să zicem, 12 Khz. Se indică ascultarea în prealabil a materialului sonor în întregime pentru stabilirea nivelului volumului de imprimare, intervențiile ulterioare afectînd calitatea imprimării, favorizînd apariția distorsunilor, etc. Micșorarea dinamicii unui pasaj muzical într-un lanț electroacustic înseamnă, dincolo de un atentat la intențiile artistice ale compozitorului, și distrugerea fidelității înregistrării. ● **Vă mulțumesc !**

Petru UMANSCHI

panoramic

Un eveniment. În premieră pe țară, Opera Română din Timișoara a prezentat publicului spectacolul „Orlando" de G. Fr. Händel. Vom reveni. ● **Tot un eveniment artistic** este și deschiderea la Sala Dalles din București a expoziției pictorului Vladimir Streletz, membru al Filialei U.A.P. Lugoj. Vom reveni și asupra acestei expoziții. ● **Invitat al Universității timișorene,** cercetătorul științific principal Marius Sala a prezentat (în cadrul extensiunii științifice și culturale) expunerea „Limba română și limbile romanice". ● **Omagiu muncii** — este ideea centrală a „Săptămînii culturale" (cea de-a VII-a ediție), organizată de Consiliul comunal al educației politice și culturii socialiste Nădrag, între 13—19 iulie. Programul ei a cuprins un interesant ansamblu de activități politico-educative și cultural-artistice: simpozioane, expoziții, mese rotunde, consultații-dezbatere, seri cultural-educative, expuneri, serbări cîmpenești. ● **„Atelier 35"** — într-o nouă și expresivă apariție: pliantul-catalog editat sub egida Comitetului județean Timiș al U.T.C. și al Uniunii artiștilor plastici, Filiala Timișoara. În condiții grafice remarcabile, cu un conținut bogat, catalogul reușește să se constituie într-o veritabilă oglindă a mișcării artistice a tinerilor plasticieni din această parte a țării. Semnează criticii de artă Coriolan Babeți, Mihai Ispir, Marius Tătaru, Ileana Pintilie și scriitorul Ion Arieșanu. Prezentarea grafică e datorată artiștilor Călin Beloescu și Pavel Vereș. ● **La Făget** (spațiu cultural cu — de-acum — o bine-meritată reputație pentru calitatea acțiunilor organizate) a fost invitat Gabriel Bacovia, fiul poetului, custode al Casei memoriale „George Bacovia" din București. ● **La Găvojdia** continuă buna tradiție a organizării taberelor de documentare și creație literară, organizată de C.J.C.E.S. Timiș și Asociația Scriitorilor din Timișoara. La ediția din acest an (condusă de Mircea Șerbănescu), participă membri ai cenaclurilor și cercurilor literare din Timișoara și județ. ● **„Un român la... El Mundial '86"** este genericul sub care s-a desfășurat, în cadrul Casei Universitarilor întîlnirea cu prof. Ioan Igna, distins cu „Diploma pentru cel mai bun arbitru" la Campionatul mondial de fotbal **Mexico — '86.** ● **Poeții hunedoreni** Eugen Evu și Ioan Evu au participat recent la cîteva întîlniri cu cititorii în tabăra „Forum" de la Costești, la Hunedoara (în cadrul Casei municipale de cultură, la I.A.C.R.R.S.), precum și în satele Nandru și Josani. Tot la Hunedoara a avut loc premiera eseului dramatic „Singura moarte a lui Manole", de Eugen Evu, în regia autorului. ● **Primim din partea** Consiliului județean Arad al Organizației pionierilor un amplu material consacrat celei de-a XIII-a ediții a Forumului județean al pionierilor, desfășurat în pitoreasca localitate Dezna. ● **De la Sighetul Marmației** — o invitație de participare la concurs. C.J.C.E.S. Maramureș, Casa de Cultură a municipiului Sighetul Marmației organizează în perioada 3—5 octombrie a.c o nouă ediție a „Serilor de poezie" de la Desești, în cadrul cărora se va desfășura concursul de receptare critică a operei scriitorului Alexandru Ivasiuc. Îi rugăm pe cei interesați de participare să se adresze redacției revistei noastre pentru informații suplimentare. ● **O invitație similară** o adresăm și creatorilor de poezie care doresc să participe la Concursul național de poezie „Nicolae Labiș", ediția a XVIII-a, pe care Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă Suceava îl organizează în 4—5 octombrie a.c. Condițiile de participare la ambele concursuri pot fi, așadar, consultate la sediul redacției noastre

INDEX

televiziune

DUMINICĂ, 27 IULIE: 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,45 Contemporanii noștri. Oamenii primului seceriș. 19,00 Telejurnal. 19,20 Țara mea azi. 19,40 Cîntarea României. 20,25 Film artistic. După mulți ani. Premieră Tv. Producție a studiourilor din R.P.D. Coreeană. 21,50 Telejurnal. **LUNI, 28 IULIE**: 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-științific. 20,40 Tezaur folcloric. 20,55 Film serial: Cristofor Columb. Premieră pe țară. Coproducție internațională (episodul 1). 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 29 IULIE**: 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Teatru Tv. Passacaglia de Titus Popovici (partea I). 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 30 IULIE**: 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Congresul marilor deschideri înnoitoare. Conștiința revoluționară, forță motrice a progresului multilateral. 20,55 Teatru Tv. Passacaglia de Titus Popovici (ultima parte). 21,50 Telejurnal. **JOI, 31 IULIE**: 20,00 Actualitatea în economie. 20,35 Copiii — bucuria și tinerețea națiunii noastre. 20,45 Invitație la operă. 21,25 Zimbrii Carpaților. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 1 AUGUST**: 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Cîntecul și poezia acestor ani eroici. 20,50 Cadran mondial. 21,10 Serial științific. Din tainele mărilor (episodul 10). 21,35 Timp al marilor înfăptuiri revoluționare. 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 2 AUGUST**: 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,40 Iulie, Cronica evenimentelor politice. 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia. 19,50 Antologia umorului românesc. 20,30 Film artistic. Doctorul Poenaru. O producție a Casei de Filme Unu. 22,20 Telejurnal.

serial

VIAȚA MARILOR VEDETE : LIV ULLMANN

74.

● AM DORIT întotdeauna să exprim, prin intermediul profesiunii mele de actriță, ceva despre natura umană — sentimente și stări cu care spectatorii să se poată identifica și care să-l facă să înțeleagă, pe cel ce așteaptă mesajul, că oricărei ființe umane îi e dată șansa „de a aparține" cuiva. Că oricine are dreptul să spere. M-am gîndit la cei ce se simt un fel de „outsiders" în propria lor existență... ● DESIGUR, „Scene din viața conjugală" a fost pentru mine un prilej de a comunica și, de altfel, foarte mulți s-au recunoscut în personajele filmului. Filmul vorbește despre viața cotidiană, despre un cuplu, despre posibilitatea de a-i vedea pe ceilalți așa cum sînt și de a deosebi măștile de persoanele reale. Nici o relație umană nu este perfectă. Nu există viori care să cînte ceea ce simt cînd bărbatul pe care-l iubesc mă îmbrățișează. ● ACEL „happy ending", fără de care, la Hollywood, nu-i de conceput filmul, este un fals grosolan, nu are corespondent, în viața reală. Un vis mincinos, care-i face pe oameni să se lase mereu înșelați, să se abandoneze fiecărei noi experiențe amoroase, total convinși că „de data asta e cu adevărat"... Cînd Marianne și Johan divorțează, ei descoperă că neînsemnatele lucruri care-i leagă sînt, de fapt, mai puternice decît cele scrise în contractul de căsătorie. Își aparțin unul altuia, într-un mod greu de definit; eliberîndu-se, unul de celălalt, Marianne și Johan, constată că au învățat ceva despre ei înșiși, că se cunosc mai bine decît înainte de divorț. Nu spun că sînt perfecți. Nici prietenia lor nu este. Sînt niște oameni răniți. Dar care au supraviețuit momentului critic .. „Ce este iubirea ?" se întreabă Marianne. Finalul filmului oferă un răspuns: iubirea poate fi acea tandrețe care există — pe care o resimte fiecare pentru celălalt. O fericire cu totul simplă. Restul nu e decît închipuire.

Selecție și adaptare,

Ana ALDAN

Fără titlu

...se intitulează cel de-al șaselea Salon de grafică satirică al tineretului, deschis recent în Stațiunea tineretului Costinești, mai precis, în holul polivalentului hotel FORUM. Faima acestui salon a crescut de la an la an și, ceea ce este mai îmbucurător, calitatea participărilor, a umorului și a nivelului artistic a ținut pasul cu această progresivă faimă, care a dus și la creșterea exigențelor juriului. Iată un amănunt edificator în acest sens, o caricatură de Horia Santău reprezentînd-o pe Albă ca Zăpada în calitate de viitoare mamă a șapte pitici (urmașii celor bine știuți) a trecut aproape neobservată la Costinești pentru a cîștiga un foarte important premiu la un concurs din Belgia ! Din numeroasele solicitări de participare, juriul a ales lucrările a patruzeci și patru de tineri autori, nume mai mult sau mai puțin cunoscute, și a premiat doar nouă dintre aceștia. Premiul întîi i-a revnit lui **Dan Silviu Turculeț,** care practică un desen cu poantă seacă, dar persistentă, și o linie foarte „curată", premiul U.A.P. lui **Dan Periovschi,** care, la acest Salon, glosează pe tema labirintului într-un fel cam sofisticat (pentru a nu spune „stufos") pentru gustul subsemnatului. Ocupanții locului II, **Nicolae Moldoveanu** (debut) și **Radu Popovici** au fost distinși și cu premiile **Scînteii tineretului** și, respectiv, al revistei **Flacăra,** lucrările lor dovedind nu numai îndemînare grafică, ci și un acut simț civic. Foarte bune sînt și lucrările care au fost distinse cu locul III și avîndu-i drept autori pe **Pavel Botezatu, Ion Barbu** și lugojanul **Valeriu Mladin,** desene unitare sub raport plastic și construite pe poante clare, „dintr-o bucată", percutante. **Cristian Marcu** (premiul Stațiunii Costinești) și **Sorin Suhane** (premiul revistei **Viața studențească)** ar fi putut ocupa, liniștiți, un loc „mai în față" pe podium. În totalitatea sa, acest Salon organizat de tot mai implicatul în viața culturală Birou de Turism pentru Tineret, impune nu numai o listă de premianți, ci și un mod serios de a privi umorul și o calitate tot mai ridicată a demersului grafico-umoristic.

Ioan T. MORAR

Julia Kristeva

POVEŞTI DE DRAGOSTE

Pentru mulţi, numele Juliei Kristeva evocă, mai mult decît oricare altul, ideea de semiotică dusă pînă la forma ei ultimă de încifrare, de ininteligibilitate chiar. În timp ce Roland Barthes a fost „recuperat", pe deplin integrat obişnuinţelor noastre, deşi de ele s-a temut el mai ales, în timp ce un Philippe Sollers s-a marginalizat parcă de tot, iar Todorov sau Genette s-au cuminţit (aceasta pentru a pomeni cîteva nume dintre cele mai răsunătoare din spaţiul francez), doar Julia Kristeva pare să mai întreţină în jurul ei atmosfera de iritantă provocare, de non-conformism teoretic. Doar pentru ca bătălia nu a fost cu totul cîştigată. Un fel de neastîmpăr conceptual fertil a purtat-o de la Semeiotikè. Recherches pour une sémanalyse **(1969), volum azi clasic şi, în paranteză fie spus, perfect inteligibil, după ce opera lui Bahtin sau** Anagramele **lui Saussure au devenit ele însele clasice —, aşadar de la** Semeiotikè, **la un fel de semiotică fenomenologică de esenţă husserliană, în** La révolution du langage poétique **(1974) şi mai departe, printr-o fază de tranziţie** (Polylogue — **1977), la psihanaliza freudiană pe care o practică azi.** Pouvoirs de l'horreur **(1980) a fost volumul acestei ultime angajări. Actualele** Histoires d'amour **(Denoël, 1983) s-au aşternut la una din acele munci — după care recunoaştem firma autoarei — de ambiţie planetară: realizarea unei istorii a modelelor abisale ale iubirii, o istorie din unghi psihanalitic, deci. Fragmentul de faţă a fost extras din capitolul** Romeo şi Julieta : cuplul iubire-ură.

Vasile POPOVICI

Cea mai minunată şi mai jalnică tragedie a lui Romeo şi a Julietei este, cum o spune şi titlul, un text profund ambivalent, „minunat şi jalnic", de vreme ce jalnică şi minunată este însăşi împrejurarea iubirii pe care o cîntă. Chiar de un cîntec este vorba, şi nu o dată au fost remarcate calităţile lirice ale piesei (fraza de început e formată din treceri de la versul alb la rimă: cuvintele de dragoste ale lui Benvolio şi Romeo sînt rostite în cuplete rimate; atunci cînd tatăl Julietei vorbeşte despre prima ei copilărie, rima revine; sub formă de sonet, Benvolio îi propune lui Romeo să-şi caute o nouă amantă în locul Rosalinei etc.). Sonetul apare cu claritate în momentul întîlnirii extatice dintre cei doi amanţi, şi ne putem închipui cum a părut în ochii unui public sedus de această artă noutatea de a încorpora sonetul în mişcarea piesei. Deşi este influenţată fără îndoială de **Asphodil and Stella** a lui Sidney, deşi tributară unui anume cod melancolic al îndrăgostitului cu sensibilitate uşor literară (...), piesa rămîne totuşi exclusiv shakespeariană prin prezenţa imanentă a morţii în iubire. Se ajunge, astfel, la o preţuire deosebită a clipei, şi, în ceea ce priveşte enunţarea, la un discurs abrupt, hotărît şi imperativ, de îndată ce Romeo se îndrăgosteşte de Julieta, contrastînd evident cu modul său de a vorbi de dinainte. Aceasta pentru că timpul iubirii lor este „sălbatic": **Ceasul e cumplit! / Şi gîndul meu mai ne-nduplecat, mai crîncen / Ca tigrul însetat de sînge, crîncen / Ca urletul oceanului."** [1] Filtrată de către pasiunea amoroasă, idealizantă, prezenţa morţii dă simbolismului morţii un caracter hotărît gotic: **„Ce să cred? / Că moartea te-a-ndrăgit? Că monstrul hîd / Şi descărnat te ţine-aici, în beznă. / Să-i fii iubită?".**

Iubire solară şi oarbă. Numai prima întîlnire a amanţilor pare să scape apăsării ambigue a timpului provocate de imanenţa morţii [2] Primele lor priviri stîrnesc uimirea reciprocă şi fac să apară în discursul amoros această metaforă supremă, care este Soarele: semn al capacităţii metaforice a discursului amoros, al neputinţei sale de a reprezenta. — **„Răsare ziua — Julieta-i soare! / Te-nalţă soare dalb! Răpune luna / Bolnavă, rea şi galbenă de ciudă..."**

În afara timpului, în afara spaţiului, această formă solară, orbitoare, a iubirii — după cum semnalează Gibbons — respinge pînă şi numele propriu şi însăşi identificarea (Romeo sugerează că **„nu va fi niciodată Romeo"**). Timpul iubirii ar fi cel al clipei (nici o tristeţe **„n-ar covîrşi deplina fericire / Ce-o simt cînd o privesc o clipă doar..."**), şi căsătoria ca durată i se opune. Ritmul întîlnirilor, avînturilor şi al contratimpurilor este nu numai o consecinţă a acestei nepotriviri între momentul de iubire şi trecerea timpului: el exprimă şi cum pasiunea demiurgică schimbă, în mod magic, pentru cei doi, trecerea timpului. Chiar în acest moment al devenirii ei, ocrotită de puterea sa solară, iubirea îşi alege drept ţintă reversul metaforei solare: metafora nocturnă idealizantă, iubirea este solară. Condamnată în timp, redusă la clipă, dar în aceeaşi măsură uluitor încrezătoare în puterea sa, iubirea se refugiază în orbire, în întuneric. — **„Iubirii oarbe-i place noaptea. Vino, / Matroană-n haină-ntunecată, noapte / Solemnă... (...) Vino, / O, noapte dulce, noapte fermecată, / Cu fruntea neagră! Dă-mi pe Romeo! / Iar de-o muri vreodată, fă-i din trup / O pulbere de stele, şi va fi / Atît de mîndră bolta înstelată. / Că dînd uitării orbitorul soare, / Se va-nchina, întreaga lume, nopţii."**

Să mai precizăm: metafora solară sfărîmată, nimicită, scoate la suprafaţă dorinţa inconştientă a Julietei de a tăia în bucăţi trupul lui Romeo. În orbirea întunecată a unei asemenea pasiuni, se ridică totuşi sensul unei alte metafore, aceea a Nopţii. Ca şi cum iubirea ţîşneşte din două izvoare, al luminii şi al umbrei, nu poate să-şi susţină sfidătoarea siguranţă decît din succesiunea lor: zi şi noapte. Ce este Noaptea? — Noaptea ca femeie, şi de fapt Julieta e cea care vorbeşte; sau Noaptea ca moarte... Noaptea este totuşi, întocmai ca antipodul său soarele, nu numai jumătate din spaţiul-timp real, ci o parte esenţială a sensului metaforic propriu iubirii Ea nu este neantul, nonsensul, absurdul. În desfăşurarea austeră a întunecatei sale gingăşii există o dorinţă intensă, pozitivă, de sens. Să insistăm asupra acestei mişcări nocturne a metaforei şi a iubirii de moarte: ea are efect pînă în zona de iraţional al semnelor şi al îndrăgostiţilor, pînă la neputinţa reprezentării care condiţionează reînnoirea reprezentaţiei... Chiar dacă Julieta ar fi cea care ne revelează această accelerare infernală ce duce la noaptea morţii, acceleraţie ţinînd de sentimentul iubirii, aceasta nu înseamnă doar că o femeie este în mod natural, zice-se, în legătură directă cu ritmul. Într-un fel mai degrabă imaginar, dorinţa feminină este mai mult şi mai profund legată de moarte. Oare faptul că izvorul vieţii are conştiinţa puterii sale de a distruge să fie una dintre explicaţii (cf. lady Macbeth), şi că, printre altele, prin moartea simbolică a propriei mame, o femeie devine mamă? Plutind pe unda acestui curent inconştient, femeia nu-l domină; dar cine ajunge s-o facă? Ideea tragică a poetului se referă la „noi", la noi toţi: **„Nu stă-n puterea noastră să iubim sau să urîm, / Căci în noi voinţa-i sclavă a fatalităţii"** [3] Finalmente, o anume melancolie, proprie Julietei, contrastează cu tumultul solar al lui Romeo, atunci cînd îşi găseşte, ca sursă a luminozităţii ei, nu soarele, ci stelele şi meteorii: **„Ştiu eu bine / Că nu-i lumina zilei! E-o fîşie / De meteor, însărcinat de soare / Spre Mantua să-ţi lumineze drumul / Cu facla lui."**

Există, totuşi, o vervă comică în această tragedie, ca şi cum Shakespeare ar fi vrut să menţină credinţa într-o vitalitate mai presus de pasiunea funestă. Oricum, dacă despre comic e vorba, el aparţine Doicii şi lui Mercuţio, de pildă, fiind în afara sentimentului dintre cei doi îndrăgostiţi. Or, chiar apariţia liniştitoare şi prietenoasă care este doica în prima parte a piesei pare să trădeze curentul vital al operei pentru a se comporta, după condamnarea lui Romeo, ca o matroană oportunistă, insensibilă la sentimentul Julietei atunci cînd o îndeamnă să-l ia în căsătorie pe conte. De altfel, toate scenele vesele nu sînt oare dominate mai degrabă de furie decît de rîs (precum, Mercutio, pomenind de regina Mab)?

Moartea, ca un orgasm final, ca o noapte neagră, aşteaptă sfîrşitul piesei. Cînd apare în text ca atare şi nu doar ca insinuare sau presentiment, e vorba despre o moarte care se înşală asupra obiectului: este falsa moarte, ironică, dacă vreţi, a unui rival care nu e pe măsura ei. Tybalt sau Paris ucişi de către Romeo nu epuizează pasiunea amestecată cu violenţă, care însufleţesc sentimentul iubirii. Moartea lor ne lasă nesatisfăcuţi, cum îl lasă nesatisfăcut şi tulburat pe Romeo însuşi: nu vinovat, ci descumpănit de a nu fi ţintit pe cine trebuia. După ce străpunge cu sabia pe cei doi rivali, Romeo eliberează furia subiacentă iubirii, şi ea nu-l va mai părăsi. — **„O, blîndeţe! / Ia-ţi zborul către cer! Şi dă-mi poveţe / Mînie, tu, cu ochi de foc şi pară (...) Sînt jucăria soartei, vai!".** Şi Julieta se simte cuprinsă de nebunie, din cauza eliberării morţii (să se observe mini-glosolalia discursului ei **„I-Ai-eyes"**): **„I am not I if there be such an «I» / Or those eyes shut that makes thee answer «Ai»" („Zi: da — şi mor pe loc. Închide ochii / Şi-o să-nţeleg că-i da.")**, îi spune ea doicii preocupate de relatarea uciderii lui Tybalt de către Romeo. Dar, în realitate, tînăra îndrăgostită din Verona e cea care vorbeşte despre pierderea identităţii sale sub unda morţii ameninţînd de acum înainte lumea îndrăgostiţilor.

Găsim un ultim semn al acestei pasiuni, mînate de contrariul ei, în paradoxalul **imbroglio** al morţii protagoniştilor. Cît artificiu şi cîte confuzii pentru a sugera o Julietă nu moartă, ci rigidă, adormită de licoare, şi mai frumoasă ca niciodată în rigiditatea ei! Ce să fie acest corp aparent mort şi frumos, dacă nu imaginea unei pasiuni continue, înlănţuite, aproape frigide, de a nu fi putut da curs liber violenţei sale? Ea se va uni cu moartea, se va bucura, străpungîndu-se, chiar la sfîrşitul piesei, cu pumnalul lui Romeo. Singură. Romeo, după ce şi-a învins prin moarte rivalii, Tybalt şi Paris, se dăruie morţii fără a o îmbrăţişa pe Julieta

Plăcerea-noapte are ceva autarhic pentru fiecare dintre cei doi parteneri ai cuplului amoros. Sumbrul cavou este singurul lor spaţiu comun, singura lor unire adevărată. Aceşti amanţi ai nopţii rămîn nişte singuratici. Iată cel mai frumos vis de iubire al Occidentului. Iubirea, un vis solar, o idee contrariată? Şi o realitate nocturnă, o moarte frigidă în doi. Din vina cui? A părinţilor? A societăţii feudale? A Bisericii, căci e drept că fratele Lorenzo pleacă ruşinat? Sau a înseşi iubirii, cea cu două feţe, soare şi noapte, dulce şi tragică tensiune între două sexe?

Traducere de Beatrice STANCIU

---

[1]. Traducerea românească a versurilor aparţine în toate cazurile lui Virgil Teodorescu.

[2]. „Ar trebui să pomenim şi discursul doicii, ‹mama cea bună din psihanaliză — n.n.›, încrezătoare în acţiunea timpului, după ce evocă naşterea, copilăria, destinul Julietei, precum şi cutremurele de pămînt, de altfel cu indiferenţă, nevinovat aduse în discuţie..." (n. aut.).

[3]. Marlowe, **Hero and Leander**, I, (trad. ns.); cf. Gibbons.

POEMELE PĂCII

E. EPANYA YONDO

(Camerun)

PACE şi LIBERTATE

De ce au pătimit fiii
la sînu-ţi matern, Patrie?
De ce îndoiala ne-a stors inimile
rănite
şi privirea mi s-a-ntunecat de
galopul cohortelor?
O, am spus, mai vedea-vom oare
o zi luminoasă
noi, cei părăsiţi în singurătatea
noastră?
Puternice străbun eliberator,
spus-am,
fă să adie în răsuflarea noastră
impură
duhul tău însufleţitor,
smulge-ne căluşul de la gură,
fă-ne să înălţăm cu glas liber
cîntecul sfînt al măreţiei,
rupe-ne cătuşele,
coloanele sfărîmate ale puterii
noastre înalţă-le iarăşi,
pentru ca belşugul şi libertatea
şi pacea să domnească-ntre oameni.

Traducere de
Cornelia BRATU

ERIK AXEL KARLFELDT

(Suedia)

FRUNZE DE AUR

Ce linişte-n arborii verii
Cu frunze de aur bogat
Ne-ntoarcem în casa tăcerii
Pe vechea străduţă din sat

Peisaju-i de pace, albastru
Corabia doarme la mal
Statuie de pur alabastru
E vîntul călare pe cal

O frunză de aur zimţată
pe sufletul meu cade lin
E vara şi mamă şi tată
Şi pruncu-i peisajul — senin.

În româneşte de
Ioan MORAR

Colegiul de redacţie:
ION ARIEŞANU (redactor şef)
ANGHEL DUMBRAVEANU (redactor şef adjunct)
VIOREL COLŢESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA: TIMIŞOARA, strada RODNEI 1:
Telefoane: 3 33 90 şi 3 33 76 (redactor-şef). Manuscrisele nepublicate
nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.BT. Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă

orizont 31

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 31 (1015) ● 1 AUGUST 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

Anii luminii

Piatră de hotar în istoria nouă a patriei, Congresul al IX-lea al partidului, moment de răscruce în devenirea țării, a inaugurat și cea mai strălucitoare epocă din existența multimilenară a patriei noastre. O epocă a păcii și a bunăstării, în care spiritul profund înnoitor al partidului, al secretarului său general, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU s-a impus în toate domeniile vieții sociale. Extraordinara emulație creatoare, vizibilă în toate sectoarele societății, e una din cele mai importante consecințe declanșate de actul de profund patriotism care a fost impus de tezele revoluționare ale Congresului al IX-lea.

Epoca deschisă în urmă cu douăzeci și unu de ani, epocă pe care o numim cu aleasă mîndrie „EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU", răstimp de strălucite izbînzi în planul realizărilor materiale, dar și în al acelora spirituale, reprezintă la modul superlativ calitățile care au făcut, în veacuri, faima poporului român. Chintesență de umanism revoluționar, cei douăzeci și unu de ani de cînd la cîrma destinelor noastre se află cel mai iubit fiu al poporului român, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, reprezintă o modalitate practică de evaluare a profundelor modificări aduse în însuși profilul uman al omului României de azi. Depășind cu o clarviziune și o îndrăzneală specifică, pe de-a-ntregul reprezentative pentru întreaga epocă inaugurată de Congresul al IX-lea, inerțiile și șabloanele de gîndire, viziunile simpliste, gîndirea revoluționară a celui ales prin voința unanimă a poporului român a imprimat complexitate și dinamism, o mobilitate de gîndire care sînt, astăzi, caracteristici de primă importanță ale societății românești. Profundele transformări în viața satului, procesul accelerat de industrializare, ridicarea nivelului cultural al întregii țări, precum și noua imagine, strălucitoare, a României în lume sînt creații ale acestor ultimi douăzeci și unu de ani. Congres al deschiderilor înnoitoare, actul istoric de acum două decenii a declanșat energii pe care poporul nostru le înmagazinase de-a lungul secolelor, în așteptarea acestei clipe faste, în care conștiința națională, conștiința propriei valori și a propriilor posibilități au devenit repere fundamentale întru descoperirea unei noi identități. A unei noi identități umane și sociale, a unei spiritualități ieșite de sub teroarea dogmelor și a clișeelor, a rigidității și obtuzității. Meritul istoric al Congresului al IX-lea stă și în această descătușare fără precedent a energiilor clocotitoare ale unui popor care, condus de un înțelept partid, a știut să aleagă drumul glorios al căutării identității proprii, bătut în efigia gîndirii revoluționare, înnoitoare.

Măreața epocă pe care Congresul al IX-lea a făcut-o posibilă, epoca marilor noastre împliniri, înscrierea definitivă a României pe versantul demnității și al universalității sînt tot atîtea certitudini ale istoriei de totdeauna ale patriei noastre. Certitudini pentru care partidul nostru, în frunte cu tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, rămîn veșnic chezași.

ORIZONT

Prevederi mobilizatoare — sporită responsabilitate

Plenara Comitetului Central al partidului a supus dezbaterii documente de însemnătate deosebită pentru dezvoltarea și înflorirea multilaterală a patriei, în perspectiva noului cincinal, perioadă hotărîtoare pentru ca România să treacă la un stadiu superior, de țară mediu dezvoltată. „Avem prevederi minunate — sublinia tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** — și se impune să acționăm cu toată hotărîrea în vederea realizării lor, asigurînd astfel ridicarea patriei noastre pe noi culmi de progres și civilizație, creșterea bunăstării generale a poporului, întărirea independenței și suveranității țării".

Cuvîntarea secretarului general al partidului — document programatic de o deosebită importanță teoretică și practică — direcționează magistral întreaga activitate a organelor și organizațiilor de partid, a tuturor organismelor democrației noastre muncitorești, în vederea transpunerii în viață a sarcinilor și directivelor pe actualul cincinal, la înalt nivel tehnic și calitativ, prin creșterea și mai puternică a factorilor intensivi în toate domeniile de activitate. În perioada 1986—1990, producția industrială urmează să crească cu 40-45%, într-un ritm mediu anual de 7-8%, în timp ce producția agricolă va spori cu 35-40%, într-un ritm mediu anual de 5-6%. După cum se reliefează în cuvîntare, o atenție deosebită va fi acordată dezvoltării bazei de materii prime și programului energetic, astfel încît pînă la finele acestui deceniu în țara noastră să fie rezolvată, în linii generale, problema energiei electrice, impunîndu-se în mod necesar intensificarea lucrărilor și punerea în funcțiune a centralelor pe cărbune, a hidrocentralelor și a centralelor nucleare. Afirmarea laturilor intensive are în vedere, de asemenea, îmbunătățirea continuă a calității și ridicarea nivelului tehnic al producției, pe baza programului special elaborat de conducerea partidului și statului nostru. În același timp, se cer preocupări de mare răspundere în vederea creșterii productivității muncii, a dublării ei în acest cincinal, prin aplicarea cu fermitate a programelor de organizare superioară și prin modernizarea proceselor tehnologice.

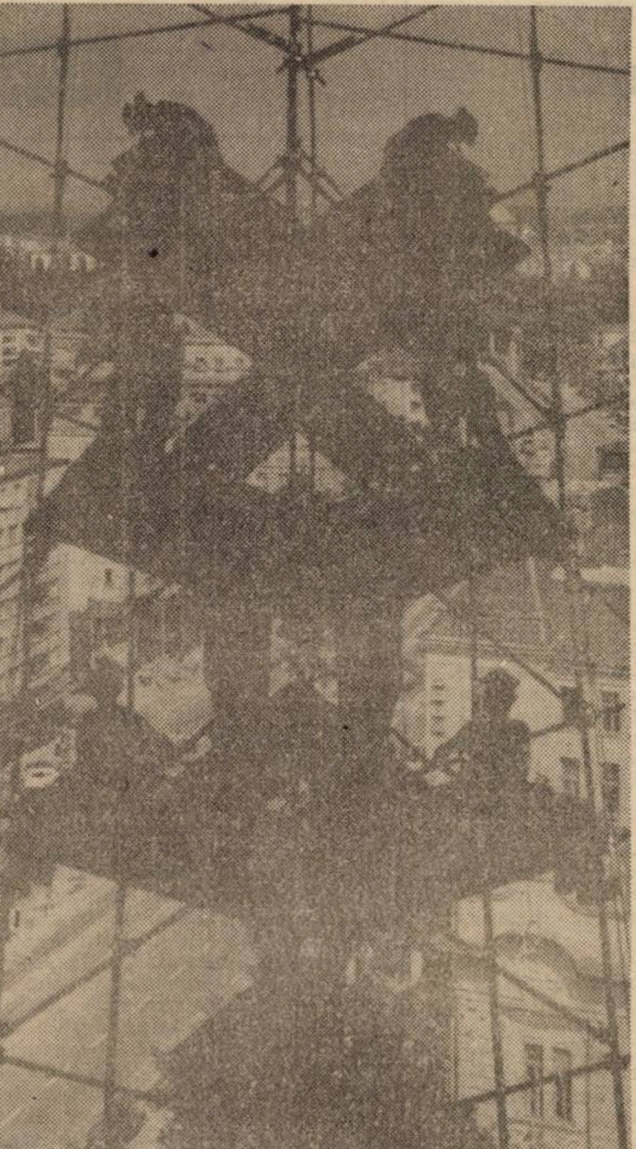

RUDOLF ȘANDOR : „Ritmuri"

Potrivit prevederilor planului cincinal pentru dezvoltare economică și socială a țării, urmează să se realizeze un volum de investiții de circa 1400 milioane de lei, ceea ce va conduce la continuarea procesului de amplificare a forțelor de producție în teritoriu, astfel încît să se creeze toate condițiile pentru ca nici un județ să nu aibă o producție industrială mai mică de 20 miliarde lei, înfăptuindu-se, și pe această cale, deplina egalitate în drepturi a tuturor oamenilor muncii, a tuturor cetățenilor patriei noastre. Totodată, se cer eforturi și preocupări mai intense pe linia executării la timp a capacităților de producție, a utilizării lor la parametrii proiectați, a întreținerii și reparării acestora în cele mai corespunzătoare perioade.

După cum relevă secretarul general al partidului, îndeplinirea hotărîrilor Congresului al XIII-lea impune, ca o necesitate obiectivă, perfecționarea noului mecanism economico-financiar, respectarea cu fermitate a principiilor autoconducerii și autogestiunii, îmbunătățirea sistemului de finanțare și creditare a activității întreprinderilor, accelerarea procesului de producție și desfacere, scurtarea ciclului producție — marfă — bani, creșterea exigenței în aplicarea noului sistem de retribuire în acord global. Una dintre direcțiile esențiale de acțiune în perspectiva acestui cincinal o constituie așezarea noii revoluții științifico-tehnice în centrul activității, dar, așa cum se subliniază în cuvîntare, aceasta trebuie completată cu o revoluție în conștiința oamenilor, pentru că, „fără această revoluție în conștiința și în gîndirea oamenilor nu vom determina o adevărată revoluție științifico-tehnică. În acest context este necesar, totodată, să se întreprindă măsuri mai hotărîte, în vederea ridicării nivelului calitativ al învățămîntului, înfăptuirii programelor de creștere a pregătirii profesionale și tehnice, organizînd în mod temeinic reciclarea cadrelor din toate sectoarele de activitate.

Promovarea și afirmarea factorilor calitativi-intensivi în întreaga activitate productivă va trebui să se reflecte cu o superioară pregnanță în dinamica relațiilor economice externe, în primul rînd a exportului, pe baza politicii partidului și statului nostru. În acest sens, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** a insistat din nou asupra necesității ca exportul să beneficieze de atenție prioritară, începînd de la crearea bazei tehnico-materiale și pînă la expedierea produselor destinate partenerilor străini.

Realizarea întocmai a prevederilor planului cincinal va conduce la sporirea venitului național, 70% din acesta urmînd să fie repartizat pentru consum, iar 30% pentru fondul de dezvoltare — condiție unică și hotărîtoare de înfăptuire a reproducției lărgite, a dezvoltării forțelor de producție, a științei, învățămîntului și culturii. Pe baza creșterii venitului național se asigură o continuă îmbunătățire a nivelului de trai material și spiritual al oamenilor, sporirea cu 6—8% a retribuției și veniturilor țărănimii, construirea a 700 mii de apartamente, precum și a altor obiective social-culturale.

Lector univ. dr. Ioan AVRAM

Iubirea către țară

**Mult cuvenită-a florii cinste
Privirea să o-nzăpezească,
A ta, scăzînd-o-n țărmul nins de
O altă flacără, cerească.**

**Supt soare stînd, ca pe-o cîmpie
Supt sălcii moi cețosul rîu,
Ți-aștept cărarea, să-ntîrzie
Cu mine-n viscole de grîu.**

**Copacii vechi ne umplu zarea
În paseri galbene oprită,
Pe munții limpezindu-și para
Cioplită-n noi, ca-ntr-o firidă.**

Crișu DASCĂLU

Povestind și ascultînd

Scriitor de succes, cu un destin pe măsura talentului și profundității sale, cu lecturi asimilate din Jung și M .Eliade, C. Zărnescu cultivă o proză dificilă, despicînd sub cupola parabolei — într-o junglă de înțelesuri — o cărare a sa. Vom regăsi interesul pentru arhetipuri al celui ce „simte" folclorul și sondează subconștientul colectiv, experiența dramaturgului, frisonul experimentalist (tăietura frazei, tehnica montajului ș.c.l.), patina arheo-limbajului dar, mai cu seamă, foraje în substrat, lecția civilizației noastre arhaice, citind realitatea prin grila vechimii. Falsul hronic al anilor '36 în zgomotosul tîrgușor al Craiovei din timpul domniei lui Carolus Segundus — panglicarul (perioadă memorabilă, notează acid autorul, prin invazia cărăbușilor) îi prilejuiește o preluare (prelucrare) a scenariului biblic ; o noapte de Înviere, o mulțime „neguroasă", mută, înfricoșată, căutînd reazemul, în așteptarea simțirii dumnezeiești, un zid surd de credincioși trădînd deznădejdile, durerile și neliniștile lumii, o oaste pierdută, umilă, rostind „fuioare de rugăciuni" (scenă descrisă cu forță halucinatorie) — iată spectacolul popular din piața Amărăscu, la care participă marea cea mare de suflete, cerșind harul celest : „o pată neguroasă", fără perspectivă, un halou de voci deznădăjduite, descătușînd o curiozitate prostească, pendulînd între speranță și înșelătorie. Observatorul — narator al evenimentelor e monahul Constantinie-clopotarul, instalat în turnul Madonei, de unde are o „strașnică perspectivă", văzînd și auzind TOTUL. Turnul, semn analogic al principiului viril, capătă aici o altă menire, denudînd semnificațiile, descifrînd sensul, eliberînd viziunea în hățișul evenimentelor.

Spațiul nu-mi îngăduie să insist asupra încărcăturii simbolice a personajelor, împinse în pragul pierderii identității : CALATORUL, adică Simeon peregrinul, părăsindu-și moșia pentru a bate drumurile Orientului, adunînd avere în suflet, încrezător în puterea spiritului și energia psihică ; Meda-birtășița, efectul acestei biciuiri a puterilor ascunse, cea care a pierdut gustul vieții și al cărei suflet călător va hălădui doi ani peste „marea pămînturilor" ; sau Tache, vînzătorul de elixire, stăpînind un han „ca un oraș": strălucitor și străvechi, înlocuind gîndurile.

Cartea lui C. Zărnescu pledează pentru nevoia de mit ; nu mă gîndesc la paralela (și ea transparentă) cu regii efemeri ai fotbalului și mulțimea „smintită" a stadioanelor (nu e fotbalul religia acestui secol ?), ci la textul romanesc în sine, unde sacrul răbufnește la tot pasul, unde „darul înfricoșător de a istorisi amănunțit", grija pentru nuanță conservă capacitatea de uimire. Povestirile, transportînd o seninătate misterioasă, uimesc deci : ascultătorii — oameni smeriți, atinși de o pace cucernică vor să penetreze minunea divină.

Dacă puternicul prozator clujean are un mentor într-ale uceniciei spiritului, acesta ar fi, neîndoielnic, Brâncuși. „Înalta mostră a infinirei" îi permite o abreviată lectură a istoriei, erele lumii fiind încremenite în esențe. Dar „locașul eternității" semnifică desprinderea de țărînă, ieșirea din temnița trupului, înălțarea pe verticala spiritului ; paradoxal, pledoaria teluricului cîștigă prin zborul spre Celestia, scenariul epic fiind slujit de solemnitatea textelor și ritualul spunerii, descoperind o lume străveche, rătăcind prin delta memoriei, contaminată de magia poveștilor vieții.

Ieșirea la mare este astfel un roman scris „de dragul vieții", al sufletului călător și ferice, în care — deocamdată — ideea covîrșește stilul (cu repetiții, cred, voite, dar pe alocuri stînjenitoare) și în care încărcătura simbolică acoperă izvorașul epic. Dar, să nu uităm, el aparține lui Constantin Zărnescu, nume deja glorios, un autor care amenință ierarhiile (nu doar ale momentului), condei deschis marii performanțe.

Adrian Dinu RACHIERU

---

*) **Constantin Zărnescu, IEȘIREA LA MARE, Editura Dacia, 1985.**

cronica literară

Un truditor al cuvîntului

Publicînd în 50 de ani de activitate poetică (debut, 1936, **Solstiții**), doar cinci volume (deci în medie un volum la zece ani), George Drumur este departe de ceea ce se cheamă un poet foarte prolific. Pe de altă parte, datele scot în evidență, în cazul scriitorului amintit, excesiva circumspecție cu sine însuși, autocenzura exagerată la care își supune poemele înainte de a le face publice sau, cum ar spune George Călinescu (care îl pomenește de altfel pe George Drumur în monumentala **Istorie a literaturii române de la origini pînă în prezent**), „atenția fricoasă" pe care o acordă „examenului".

Neodihna cuvintelor, cel mai recent volum al lui George Drumur, este opera unui poet ajuns la vîrsta senectuții. Avangardismului juvenil din **Solstiții** i-a luat locul clasicismul noii vîrste, nostalgia senină spre perfecțiunea formei. Poetul încearcă acum să-și strunească slovele în stihuri clasice, ducînd o muncă de orfevrier pentru a găsi întotdeauna cuvîntul cel mai expresiv, rima și ritmul perfecte. Omul a ajuns în toamna existenței. Sufletul său trăiește, cu disperare și luciditate în același timp, sentimentul alunecării implacabile pe povîrnișul timpului. Părinții, prietenii copilăriei, toți cei atît de dragi odinioară au dispărut încetul cu încetul, amintirea lor fiind înecată în nostalgie. Vechile locuri, rămase neclintite de vreme, îi reînvie în minte, ca și lui Macedonski, chipuri de demult : „Îmbătrînește nucul — e firesc... / De după liniștea lui numai tata / Mi-aruncă nucile din cuib de-a gata, / Îi simt privirea — albastrului ceresc." (**Nucul de la poartă**, p. 30). Iubirea aproape organică pentru pomul martor și complice la fericirea de altădată este zugrăvită în versuri ce duc cu gîndul la Goga : „Mă tot adun pe lîngă nucul meu / Sădit de tata lîngă poarta mare / Să-mi fie mai tîrziu spre-nserare / Pătul pentru tristețe — și arșeu" (p. 29). Drama existențială a poetului este sporită de indiferența ce înconjoară trecerea sa. Natura își urmează netulburată ciclurile, se primenește primăvara pentru a sărăci toamna, în aer este o atmosferă de „joie de vivre", totul emană bucurie și tinerețe, nepăsare pentru omul ajuns aproape de capăt și care nu mai poate lua parte la festinurile vieții : „Din plinul de ore țîșnesc tot mai des / Fulgere — albastre în arome de șes, / Alte ploi reanimă sămînța în pămînt, / Numai toamnele mele demult nu mai sînt" (**În toamnă**, p. 12). Uneori, ca într-un celebru vers al lui Valéry, o pală de vînt, o ploaie repede de vară, un roi de fluturi, îi reaprind în suflet tentația vieții, dorința de a ieși din amorțire : „Se-aude un vuiet străveziu : se schimbă vîntul. / Tulpina unei alte zile nevăzut se-ntinde / Pentru prînzul grînelor, se despovărează ploile, / Împărțindu-și apele, ca pe merinde" (**Prînzul grînelor**, p. 25).

Frenezia de-o clipă dispare repede și locul ei este luat de o dramatică trăire și conștientizare a prezentului. Uitate pentru o clipă, vîrsta și solitudinea i se relevă acum și mai pregnant, conferind poemelor o tensiune ontologică puțin comună. Sfîșiat între dorința de a se rupe unui destin ireversibil și nostalgia spre un trecut tot mai îndepărtat, George Drumur își găsește echilibrul nu într-un strigăt cutremurător, cum ne-am aștepta, ci într-o seninătate tîrzie, înrămată în mici chinezării stilistice. De aceea, sonul poemelor sale nu este niciodată cel de revoltă directă, ci mai degrabă cel al doinelor noastre de jale.

Ajuns la deplina maturitate a scrisului său, George Drumur se dovedește, și prin volumul **Neodihna cuvintelor**, același scormonitor neobosit în esența limbii pentru a scoate la iveală noi frumuseți zămislite de adînca lui simțire

Tudorel URIAN

---

*) **George Drumur, NEODIHNA CUVINTELOR, Ed. Facla, 1986.**

portrete

Octavian Doclin

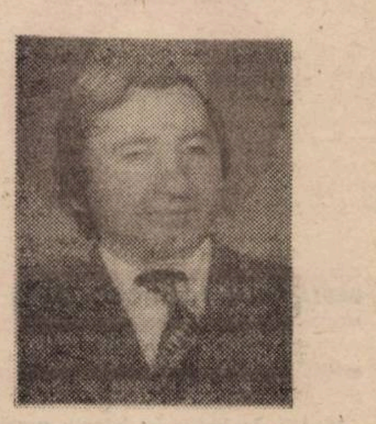

Fără să fi dobîndit popularitatea lui Gheorghe Azap, Octavian Doclin este, totuși, unul dintre cei mai activi poeți ai meleagurilor cărășene, cultivat cu destulă insistență de unele publicații literare. Drumul său, deschis în 1973, și continuat cu **Neliniștea purpurei, Ființa tainei** și **Muntele și iluzia** pare să nu fie o simplă aventură lirică secîndu-și sevele în doar cîteva fugare respirări poetice, ci o cale săpată cu o anume temeinicie în pămîntul atît de răvășit al poeziei. Traiectoria proprie est străină de mari convulsii interne, vizînd spectaculoase înnoiri expresive, fiecare volum nutrindu-se și din substanța celui care l-a precedat. Poet al expresiei directe, Octavian Doclin nu vrea să-și comprime programul poetic doar în frînturi de versuri risipite în spațiul vreunei cărți. S-ar părea că emblema poeziei sale se dezvăluie întreagă încă de la primele pagini, canalizînd atenția cititorului pe un drum prestabilit. „Și tot astfel pînă la tine / se urcă gestul meu superb : / de renunțare la iubire / și de-a rămîne lîngă verb" este o artă poetică, scrisă mai ales pentru a fi infirmată, dezvăluind incapacitatea autorului de a face gestul abia enunțat. Dorindu-se mereu „fericit în patria adierii" și preferînd „cerurile lui Doclin" pentru a găsi în albastrul lor „loc de săpat o fîntînă", autorul se lasă dominat de prezența iubirii. Lipsit de gesticulația supărătoare a unor îndrăgostiți, Octavian Doclin este poetul unei iubiri mistuitoare tocmai prin cumințenia arderii sale, prefăcînd totul într-un flux identificator : „Sînt răstignit pe timpul iubirii tale iar, / mă simt mai bun în toate. din răni îmi curge har". Simțindu-și dăinuirea asigurată numai dacă va fi cu totul supus femeii („Am știut că voi dăinui din clipa în care femeia / îmi poruncise : înhamă-te la trăsura aceasta / să te pot biciui ..."), el nu se depărtează de zona proteguitoare a dragostei pentru că iubita adună, în ea însăși, sensurile vieții : „Murim, murim lîngă iubite / ca raza-n ochiu' ce-l iubim / și ce dacă trăim o clipă / și ce dacă murind trăim" /. Întruchipare supremă a tainei ea este un reper nestrămutat în jurul căruia gravitează întreaga lume, chiar natura primindu-i trupul țesut în neașteptate imagini.

Și, totuși, o aripă neagră se simte trecînd peste cuvintele sale, fiindcă poemele se încarcă și cu atmosfera apăsătoare a tristeții. În acest spațiu poetic, versurile se grupează polar, pentru că rostirea este mărginită de limpezimea paralizantă a luminii și de taina stelei negre în „care nu e trai". Aceste constante nu intră în conflict, ci doar accentuează senzații voit misterioase. Scenariul său liric cuprinde însă și secvențe neîmplinite, pricinuite îndeosebi de încercările poetului de a ieși din mărginirea drumului său. Într-o perioadă dominată de furia imaginativă a tinerelor generații poetice, Octavian Doclin preferă locurile mai ferite, hrănindu-se cu molcomele imagini ale amintirii unei prințese din Vărădia, dar și ascultînd cum bate „inima lumii în singurătate".

Dorin MURARIU

consemnări

Permanența iubirii

Autor la al zecelea volum de versuri, Dim Rachici a atras mai insistent atenția criticii literare cu ultimele sale cărți, creația poetului așezîndu-se cu fermitate sub un semn ținînd de „instanța retinei", adică a privirii, a ochiului, ceea ce implică, deopotrivă, aderența la real și interiorizarea lui prin filtrul afectivității. Dacă parcurgem titlurile volumelor de pînă acum ale lui Dim. Rachici (de o deosebită sugestivitate și urmînd o înlănțuire organică), observăm că unda ce le învăluie este afectivitatea, înălțată de poet la rang de principiu liric integrator.

Recentul volum * aspiră la transparența afectivității, în sensul sublimării ei ca trăire, dar fără a-i anula consistența pasională și nuanțele specifice umane. La această dublă încărcătură conotativă pare să trimită titlul volumului prin elementul simbolic al **safirului** (avînd în vedere virtuțile fizice și para-fizice ale acestei pietre). Motto-ul, aparținînd unui pictor din secolul al XIX-lea și plasat de autor la începutul volumului, prefigurează nucleul iradiant al viziunii propuse nouă „cine n-a iubit nu există". „O invocație a patriei" grăiește despre iubirea pentru pămîntul natal în versuri de o autentică vibrație : „Cînd de gheață sînt, / Tu de soare ești, / Patrie-cuvînt / Ce mă-nveșnicești". Încă din acest poem liminar, sesizăm asimilarea ritmurilor și sintaxei folclorice printr-o alchimie verbală personală. ce ține de măiestria secretă a poetului, și care este pregnant valorificată în prima secțiune a volumului — **Iubiri scrise cu safire**. Iubirea (ca sentiment protector și ideal de perfecțiune) și avatarurile sale solicită predominant imaginația poetului consemnînd stări și reacții alternante, prin care emoția își asigură reverberația. De la zbuciumul pătimaș : „Cumpănă a mea și-a ta. / Oare cît ne-o balansa /.../ Între rîs și între plîns, / Între foc aprins și stîns ?", la starea extatică : „Sîntem doi tineri trandafiri / Ce se iubesc doar din priviri" — iată un evantai complex de atitudini afective.

Se mai cere observat că sensibilitatea poetului capătă rezonanță în contact cu cîteva repere prestigioase ale spiritualității autohtone sau universale, asimilînd creator elementul cultural printr-o fertilă predispoziție intertextuală Dar trebuie semnalate anumite simptome de artificiozitate, ca urmare a efortului de a fi modern cu orice preț (în, de pildă, **„Săruturi de sprijin"**, **„Traversarea unei zile"**). Din fericire, aceste distonanțe nu precumpănesc, neafectînd rezistența ansamblului Interesantă este secțiunea a doua (**Fotografii mișcate**), mai redusă ca spațiu, din care, însă, se poate cita orice piesă pentru ilustrarea capacității de a evolua convingător în alt registru, cel mizînd pe sarcasm și ironie, ori accent pamfletar, rezultînd portrete grotești, prototipuri teratologice, care, prin recul, trimit la ipostazele firescului și generozității adînc umane.

În Dim. Rachici avem un poet care se înscrie la modul distinct în spațiul poeziei românești contemporane.

Valeriu DRUMEȘ

---

* **Dim. Rachici, SCRIEREA CU SAFIRE, Ed. Eminescu, 1986.**

FILOSOFIE ŞI ETICĂ

Dintre toate ştiinţele care s-au desprins de filosofie, etica a continuat să rămînă cel mai aproape de acesta. Sensul primei noastre afirmaţii e legat de faptul că, după detaşarea eticii de filosofie, momentul etic a continuat totuşi să existe şi să se dezvolte în sfera filosofiei, îmbogăţind cu noi orizonturi dimensiunea umanizatoare a acesteia. La rîndul ei, etica, dincolo de „spargerea", de diviziunile care o încearcă, expresie a maturizării ei permanente pe traiectul cunoaşterii, pentru a-şi realiza menirea, rămîne o disciplină profund filosofică.

„Schimbul de materie" între filosofie şi etică — în sine, un schimb ideatic — priveşte semnificaţia umană, respectiv sensul şi importanţa pentru om, a celor două discipline. Cu atît mai mult cu cît însăşi filosofia a apărut din nevoia de a desluşi sensurile lumii mari a cosmosului, ale lumii sociale sau ale lumii individuale, nu mai puţin de proporţii cosmice, purtînd „congenital" o etică ce-i este proprie, care nu se va desprinde niciodată de ea prin înţelesul profund, uman şi umanizant al său, al dimensiunilor sale, în principiul şi valoarea etică a acestor demersuri, în exemplaritatea comportării elaboratorilor săi. Notabilă şi statornică îndeletnicire, „muzică supremă", după Platon, filosofia găseşte în etică acea forţă şi energie care o fac aptă să reia, de fiecare dată, firul gîndirii despre lume, societate şi om, pe care, „despicîndu-l", să descopere noi conexiuni între fenomene şi evenimente, noi manifestări ale acestora, să dezvăluie noi adîncimi ale fiinţei umane.

În accepţia de „dragoste de înţelepciune", filosofia cuprinde o amplă suprafaţă etică, fie şi numai luînd în consideraţie sensul înţelepciunii de gînd, judecată, faptă cumpătată etc. Acel, „cuminte" pe care-l mai subînţelege înţelepciunea, conţine deopotrivă legea raţiunii, cu-minte (opus lui fără-minte) şi cumpănirea în descoperirea şi aplicarea principiilor din care emerg normele şi regulile de conduită. Fie şi numai aceste înţelesuri ale înţelepciunii sînt suficiente pentru rezumarea unui cod moral propriu activităţii filosofice.

Ţelul mărturisit şi nemărturisit, direct şi implicat al concepţiilor filosofice a fost şi este omul, îmbunătăţirea, desăvîrşirea comportării şi conştiinţei sale. De aici nobleţea acestei preocupări teoretice. Tot de aici şi originea interferenţei filosofie-etică, interferenţă ce se condensează în rolul formativ al filosofiei. Excluzînd concepţiile filosofice pesimiste, filosofia este o modalitate de a înarma omul cu o viziune despre viaţă şi lume, despre sine însuşi, orientînd omul în noianul împrejurărilor vieţii, stimulîndu-i ponderea şi chibzuinţa judecăţilor.

În filosofie, ca şi în ştiinţă, raţiunea trebuie să rămînă însufleţită de o singură pasiune : dragostea de adevăr, care este, în fapt, o valoare morală. Alături de ea, şi distingîndu-se de ea, sinceritatea intelectuală presupune, aşa cum arăta Ath. Joja : curaj, onestitate, în sensul de calităţi morale ce caracterizează omul de ştiinţă, filosoful. Ca motor şi stimulent indispensabil al cercetării ştiinţifice şi al ştiinţei, dragostea de adevăr cucereşte întreaga fiinţă a filosofului şi a savantului care îşi consacră astfel timpul şi efortul pentru cercetarea şi descoperirea cauzelor fenomenelor. Căutarea adevărului, drept ţel al activităţii intelectuale este posibilă numai prin solidaritatea valorilor morale ce orientează raţiunea.

Un alt aspect al suprapunerii, al interferenţei dintre filosofie şi etică îl constituie tema idealului-problemă toretică, deopotrivă comună celor două domenii ale cunoaşterii. În elaborarea idealului social şi uman al unei epoci, orînduiri etc., contribuţia filosofiei şi a eticii este dincolo de orice îndoială. Intemeiat în tendinţele dezvoltării sociale, în trebuinţele şi interesele unor epoci, clase, personalităţi, căpătînd relief real, concret, prin oameni, prin dorinţele şi eforturile lor, idealul social constituie acea „stea polară" care călăuzeşte subiectul istoric colectiv sau individual al unei epoci, reprezintă acel „concentrat valoric", i-am spune, care condensează aspiraţii, valori sosiale şi individuale apte să pună în mişcare şi să declanşeze considerabile energii umane, contribuind la realizarea progresului istoric.

Contribuţia filosofiei la elaborarea idealului social şi uman s-a relevat, în decursul istoriei, îndeosebi prin proiecţia acelor valori, dorinţe, aspiraţii ce priveau statutul condiţiei umane, proiecţie ce era cel mai adesea produsul gîndirii speculative. Idealul făurit de gîndirea marxistă se distanţează de speculativism şi inspiraţie arbitrară, fiind totodată produsul „studierii şi al cunoaşterii cerinţelor înfăptuirii umanizării integrale a acestei condiţii, a depăşirii limitelor ei contemporane. Forţa de influenţă a idealului social şi uman al gîndirii marxiste constă în adecvarea sa cu solicitările şi cu tendinţele determinismului social. El se perfectează şi se conturează, confruntîndu-se neîncetat cu fenomenele caracteristice dezvoltării societăţilor contemporane" (R. Florian). Apropierea dintre filosofie şi etică, de-a lungul istoriei filosofiei a concretizat acea etică, aşa cum se ştie, care încheia gîndirea, concepţia oricărui filosof. În acest context, era şi este relevată dimensiunea filosofică a eticii, faptul că ea era concepută ca o practică a filosofiei, respectiv un anumit fel de a fi, un anume sens al filosofiei însăşi. Modul specific de a se implica al filosofiei în viaţă, de a o călăuzi, de a-i da un înţeles era, în fond, modul de a fi trăit al filosofiei ca înţelepciune. Ideea lui Seneca, după care „filosofia trebuie trăită şi nu grăită" pare a da conţinut tocmai aspectului practic, legat de viaţă al acesteia, singurul apt s-o justifice în faţa unor instanţe ce ar acuza-o, eventual, de inutilitate, din cauza conceperii ei ca bun al gîndirii, ca nobilă îndeletnicire gratuită

În cîmpul larg al vieţii, filosofia şi etica îşi găsesc resorturi comune care duc la justificarea trăirii vieţii, din perspectiva considerării acesteia din urmă ca o valoare supremă, resorturi comune care mijlocesc descoperirea acelor căi de îmbogăţire şi diversificare a vieţii, de realizare a fiinţei umane şi a fericirii acesteia. Înfăptuirea nobilului scop de a da vieţii „unitate, stil şi nobleţe" (M. Florian), l-a realizat filosofia într-o permanentă competiţie istorică cu religia, la rîndul ei angajată în înrîurirea vieţii, în orientarea morală a omului. Împlinirea omului, a năzuinţelor şi aspiraţiilor sale aici, pe pămînt, aflarea sensului vieţii în activitate, în muncă, dobîndirea fericirii în această unică viaţă, constituie, după filosofia marxistă, cîteva dintre valorile esenţiale ce dau unitate existenţei. Originalitatea vieţii, stilul şi nobleţea ei vor fi rezultatul acţiunii libere a omului ce se descătuşează treptat, prin cunoaştere şi elevare cultural-spirituală, de determinismul orb care-l înlănţuie, pentru a inaugura ordinea determinismului înţeles, asimilat şi, astfel, depăşit prin libertate.

Prin generozitatea şi altruismul său nedezminţite, prin exemplaritatea vieţii sale, filosoful a ţinut treaz, a făcut să nu moară visul şi idealul dintotdeauna al fiinţei umane de continuă desăvîrşire.

Elena COBIANU

DANIELA ORĂVIŢAN-BELOESCU : „Natură statică"

Titu Maiorescu într-o scrisoare inedită

Titu Maiorescu rămîne una din cele mai reprezentative personalităţi ale vieţii româneşti din a doua jumătate a secolului al 19-lea. Stăpîn pe o cultură vastă, s-a afirmat plenar pe tărîm cultural, ştiinţific, politic şi social, ca orator şi polemist temut. Îndrumător cu autoritate necontestată al literaturii noastre moderne, sprijinitorul valorilor ei reale într-o vreme cînd mediocrităţile refuzau să le recunoască, şi-a dat întregul aport la crearea celei mai însemnate manifestări a spiritului critic în literatură, profund naţional şi social.

„Olimpianul", „echilibrat, stăpîn pe sine" (E. Lovinescu, **T. Maiorescu**, vol. II, Bucureşti, 1940, p. 83), „amestec de gravitate ce înspăimîntă şi afabilitate care încîntă" (G. Călinescu, **Istoria literaturii române**, Bucureşti, 1941, p. 351), autoritar, necruţător în judecarea semenilor şi faptelor, indiferent de apartenenţa lor, personificare a raţiunii, Maiorescu e căutătorul mult rîvnitei, (de toţi), fericiri în intimitatea familiei, ca o necesitate adînc resimţită. Nu o găseşte. Frămîntat chinuitor, descumpănit în confruntarea dintre sentiment şi raţiune, trăieşte marea dramă a neîmplinirilor. Sentimentul rupe însă zăgazurile, se revarsă năvalnic. Deşi cuprinsă în **Însemnările zilnice** şi relatată de E. Lovinescu în 37 de pagini, această dramă e puţin şi greşit cunoscută. Departe de a-i umbri marea personalitate. îi redă omenescul, sensibilitatea deosebită, bogăţia sentimentelor, de care l-au lipsit biografii.

Căsătorit la Berlin. în 1862, la vîrsta de 22 ani cu Clara Kremnitz, de care nu se poate ataşa, hotărăşte să divorţeze. Crede că acestor căutări le răspunde Mite Kremnitz, cumnata sa, şi ea cu o viaţă familială fără sentimente — traducătoarea în limba germană a poeziilor lui Eminescu, apărute la Leipzig în 1881 şi 1889, precum şi a celor publicate în „Romänische Revue". În **Însemnări zilnice**, e reflectat stăruitorul proces de conştiinţă, dus pînă la exasperare : „trebuie acum să ispăşesc vina vieţii mele şi a întregii mele slăbiciuni de mai înainte către soţia mea". Îl obsedează gîndul „expatrierii în America", al sinuciderii, caută mijloacele pentru a le realiza. În 1886, divorţează. Clara şi fiica lor, Livia, ce dovedise preocupări literare, pleacă din ţară. Livia se întoarce în 1941 şi se sfîrşeşte în 1946, iar Maiorescu se recăsătoreşte în 1887 cu Ana Rosetti, sora soţiei lui Iacob Negruzzi, moment comunicat în scrisoarea autografă trimisă octogenarului său unchi, Ioan Popasu, episcopul Caransebeşului.

Scrisoarea, inedită, primită de la regretatul cărturar caransebeşean Nicolae Cornean, împreună cu ciorna răspunsului, e impresionantă prin sinceritate, responsabilitatea morală şi materială faţă de fiică şi de fosta soţie, prin puternicul sentiment de liniştire sufletească exprimat imediat după deznodămîntul dramei : „mă simt acum atît de fericit precît poate fi un om la vîrsta mea şi după atîtea experienţe ce le impune o viaţă destul de agitată". Şi precizează datele căsătoriei cu Ana Rosetti, rămase sub semnul supoziţiilor în lucrările care îmi sînt, personal, cunoscute :

„Bucureşti 12/24 Sept. 1887.

Prea iubite Unchiule,

Am fericirea a'Ţi anunţa căsătoria mea cu Dra Ana Rosetti, fiica reposatului Radu Rosetti şi a Doamnei Casia Rosetti, născută Brăiloiu. Actul civil s'a săvîrşit la Primăria Capitalei în 2 Sept., iar ceremonia religioasă s'a celebrat în frumoasa Biserică Episcopală de la Curtea de Argeş Dumineca trecută, în 6. Septemvrie. Ţi-aş fi vorbit despre aceasta şi despre grelele împrejurări ale divorţului meu, cu prilegiul venirii mele la Caransebeş în Aprilie, dacă nu mi-ai fi părut lucru indiscret să'Ţi ocup spiritul în mijlocul unei sărbători de jubileu cu asemenea interese prea individuale ale mele.

Nu e vorbă, ori ce istorie sufletească, fie şi numai a unei singure persoane omeneşti, are valoarea şi atracţiunea ei absolută. Dar m'am gîndit că în posiţiunea DTale şi după tot trecutul unei vieţi bogate, ca a DTale, sunt mai ales interesele generale care Te-au preocupat cu drept cuvînt, şi m'am sfiit a'Ţi prinde atenţiunea cu întîmplări şi simţăminte personale.

Mă mărginesc a'Ţi anunţa faptul îndeplinit şi a adăoga, că mă simt acum atît de fericit precât poate fi un om la vîrsta mea şi după atîtea experienţe ce le impune o viaţă destul de agitată.

Fostei mele soţii, care se află cu Livia la Berlin, i-am asigurat o posiţiune materială independentă şi înlesnicioasă, ear viitorul Liviei şi stabilirea ei socială vor fi mai solid edificate (. . .)

Dealtminteri DTa ai vorbit şi cu Emilia la Vienna, şi sper că ai despre mine opinia că sunt un cap cu oare care reflecţiune şi că la asemenea pas am pus in lucrare toată chibsuinţa, de care sunt capabil.

De la Emilia, pe care am văzut-o în Şviţera în Iulie şi cu care am stat împreună la Lucerna şi la Ragatz vre-o 8 zile, am aflat că Te-ai întors bine din Karlsbad, scăzut în greutatea corpului şi sporit în vitalitate. Şi aşa să dea Dzeu să fie şi mai departe, spre mulţumirea DTale şi a poporenilor şi a noastră.

Peste câtva timp, dacă nu la Crăciun, cel mult la Paşti, îmi voi cere voie să mă opresc o zi la Caransebeş şi să'Ţi presint pe iubita şi inteligenta mea soţie.

Deocamdată, Te rog să primeşti respectuoasele noastre omagii şi să mă crezi totdeauna

al DTale supus nepot
Titu Maiorescu".

Maiorescu, şi-a vizitat unchiul cu diferite ocazii. A participat în aprilie 1887 la sărbătorirea sa şi în 5 ianuarie 1888, la înapoierea de la Londra, aşa cum a promis, s-a oprit la Caransebeş, cînd, semnificativ, „a făcut o visită de curtuasie generalului Traian Doda" / „Foaia diecezană", Caransebeş, 1888, p. 7/, care, în urma violentelor opresiuni exercitate asupra românilor, a rămas singurul deputat ales al Partidului Naţional Român în parlamentul din Budapesta. Refuzînd, în semn de protest, să se prezinte la şedinţe şi să renunţe la mandat. Dovedind astfel o atitudine demnă, în numele celor trei milioane de români din Ungaria acelor vremi, e condamnat la doi ani de închisoare şi la o amendă enormă. Ca ministru, prim-ministru şi prin întinsele sale relaţii politice, în cadrul acţiunilor de apărare a cauzei românilor din vestul Carpaţilor aflaţi sub dominaţie străină, a acordat sprijin larg multelor realizări înfăptuite de Popasu.

Emilia e sora lui Maiorescu, căsătorită cu compozitorul W. Humpel. Popasu, luptătorul din 1848, cu bogată activitate patriotică, le urează în răspuns deplină fericire, îi aşteaptă şi îşi exprimă mulţumirea că „acum amîndoi sunteţi de o religiune şi de o naţiune [. . .] pe care românul pune mare temei în toată privinţa şi care astăzi predomneşte în politica naţională".

Scrisoarea e, în acelaşi timp, şi o confirmare a legăturilor pe care le-a avut Maiorescu cu Caransebeşul, mult mai cuprinzătoare, decît le pot prezenta aceste rînduri.

Ioan B. MUREŞIANU

ANTOLOGIA POEȚILOR CONTEMPORANI

Slavomir Gvozdenovici

ALBINA ȘI FAGURII

lui Nicolae Labiș

Nu există o asemenea carte
care să se închidă împrejurul trupului meu.
În ea ar trebui să încapă și albina
și mierea și fagurii.

Furnica însă nu, nici bocancii,
nici vînătorul de frați
și nici ciudatul Ovidiu.

Pînă nu dăltuiești din cuvinte chei pentru întoarcere
numai eu nu voi putea încape în carte.

REPETAREA TĂCERII

Bunicii — după o oarecare odihnă —
ni se trezesc iar.
Unii devin copaci,
alții case.
Alții ademenesc șerpii.

Ies noaptea pe lumina lunii,
mă prind în hora lor lină,
între dealuri gingașe și silabele unui proverb.

Într-adevăr, ei se nasc încă o dată
și cresc și îi surîd soarelui,
se îndrăgostesc și-și dezmiardă nevestele.

Se ascund după fluier și nimeni nu-i mai zărește.
Spre dimineață, încet, se retrag
în ziduri, în ferestre, în dealuri și-n pietre,
în corăbiile din pupilele ochilor mei,
în grădina argonauților veșnici.
Unde se repetă gîndul cel bun.

FRUNZA, CALUL ȘI PASĂREA

Arheologii, precum visătorii,
Fac însemnări în aer, pe ape.
Își coboară uneltele gingașe
În inima gliei, a pietrelor și-mpărățiilor.
Scot la soare schelete.
Chiar zilele acestea sub a treia-mi coastă
Au descoperit ceva ce seamănă mult
Cu frunza, calul sau pasărea.
Pornind de la datele brute
Au divulgat viața cuiva,
Care-aș putea fi chiar eu.

Pornind de la trecerile subterane
Știu totul despre opțiuni, prestigiu și frumusețe,
Despre întemeierea singurătății,
Despre cercul soarelui alb.
Despre toate acestea scriu rapoarte precise,
Anunță lumea,
Acești arheologi, ca esteții,
Conștienți că mă trezesc
În timp ce ating frunza, calul și pasărea
Sub cea de-a treia-mi coastă.

SFATUL POETULUI

Dezveliți cu blîndețe cuvintele,
îmbrăcați-le în propriul sînge
și dați-le drumul în horă.

GLASUL PE CARE-L AUD ÎN VIS

Tu nu ești solul adevărat,
Cel care se trezește, se spală,
Cel care se hrănește cu propriul său vis,
Cu propria sa inimă.

Ferice de tine cînd te deschizi la pagina despre cîntec,
La pagina despre umbră sau despre mînie, —
Ostenești zile în șir cu îndreptarea
Cuvintelor triste.
Dar în caietele îndrăgostiților nu intri.
Iubirea nici n-o cunoști.
Din ramuri nu poți coborî,
Te trădează bătăile inimii —
Iată de ce de farmecele iubirii te-ascunzi neîndemînatic.
Ferice de femeia care țese din strigătele tale covoare.

În susul apei urci îndîrjit —
Chiar de-ai atîrna de-o sfoară de gheață.
Prietenii te pîndesc
Prin locuri pe care încă nu le-ai visat,
Îți pun în cale cosînzene și lupi.
Și cîte nu mai sînt pe cărările-ți strîmte.

Dar tu ții cu-ndîrjire de stropii acelei ape,
Ești invidiat pentru felul cum îți păstrezi sănătatea —
Pentru că-ntinerești în munți —
Cu fata de pădurar.
În brațele ei uiți total.
Tu trebuie, așadar, să fi poet !

PÎNĂ LA LUMINĂ

În vreme ce dorm păsările
și oamenii trec prin vise frumoase —
să alerg în jurul grădinii poetului,
să-ți înconjor cu o stea umerii,
să-ți înalți coliba de piper.

În vreme ce dorm păsările
și oamenii visează pîinea și sarea și apa —
să-ți aduc trupu-n colibă
și limba mea să-ți grăiască asemenea ierbii.

Să-ți închipui o masă bogată,
să te joci de-a poetul,
să deschizi ușa luminoasă a mării.

Pînă ce te izbește valul.
Pînă ți se destramă coliba.

CÎNTECE

Vei lua acul și mă vei coase
Din trupurile cailor mei iuți.
Vei lua cuțitul și mă vei coase
Din visele strămoșilor mei.
Vei lua o floare și mă vei coase
Din acoperișul chemărilor mele.

Vei lua cuvîntul și mă vei coase
Din cuvintele aspre pe care zîmbind le-am rostit.
La urmă de tot vei lua cartea
Și mă vei coase
Din cîntecele mele cumplite.

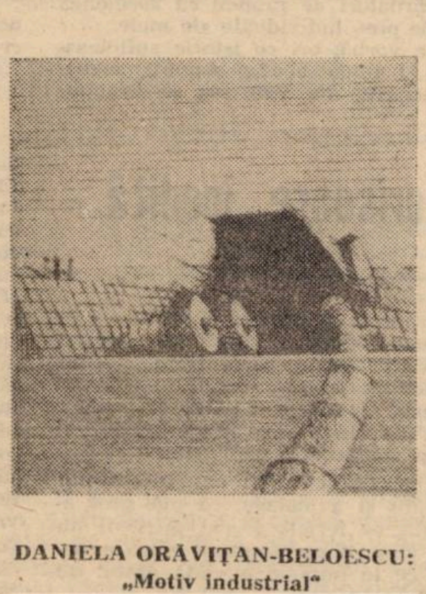

DANIELA ORĂVIȚAN-BELOESCU: „Motiv industrial"

CIREȘUL

Cireșul din grădini,
din livezi,
pe cîmpurile dintre sate, dintre cetăți,
ca un trup de-mpărătiță gracil.

Cireșul sălbatic pe munte,
pe deal, pe ploaie și vînt.
În coroana lui cerbul își spală ochii.
Departe de mîna tremurătoare —
îi deschide poetului bolta-aurită.

Nu pleca, te vei pierde.

Traducere de
Lucian ALBU

I. D. Teodorescu

TĂCERE DE ALĂMURI

1

Nici nu purta nume — nu era vîntul fierbînd în ochiuri amare pe pietre — doar o cîmpie cu ferestrele trase, iubirea în care rîndunica-și amintea cum se poate muri cu încetul și fără de patimă printre salcîmii abia prinși în aspre arome de sare...

Dar, se înțelege, un ținut prea vast începea să urce cu vîrsta ; ceea ce nu purta nume se-nchega printre roadele libertății,

pe cînd duioasa iubită între fructe și-asini purta gambele goale și asemeni ogarului, își încheia ocolul între două alice,

ca o centură e Fluviul — spunea — cu mîluri albastre și-un murmur în destrămare memoria-n zori :

sta întoarsă spre mine între albele stînci și un fumegos soare incert.

2

Atîta doar, îndemnul de a te vedea în refluxul acid al cărnii, călătorind asemeni lăstunului, spre depărtata sare a Ursei

cînd azi, în sfîrșit, o nouă memorie a inimii îndurînd echivoca, gracila dorință...

3

...și-apoi — tristețea, mai cenușie ca trupul printre lespezi de ape,

nestatornică tristețe, bucurie a clipei trecute, iubire fără de geamăn, dospind pe rotundele, marile pietre solare (agilă șopîrlă lepădînd semnele trecerii),

dar tu, alunecînd domol printre violetele culori ale înserării, alunecînd, plutind ca un fum cu pinii de pe mal, ești doar o părere — de unde atunci această clipă atît de suavă ?

4

Va trebui să-ți amintesc odată de vechi monumente-n agonie, de dulcea legănare a timpului între o gravă amețeală și alta

dar acum nu despre asta va fi vorba ; să ne întoarcem pe malul cu scunde gorgane de pietre : o pubertate uimită cobora ca un uliu în tine, în timp ce la cotul fluviului lungi cohorte de pești grăbeau nunți eterate ;

o mare mișcare de alge încremenea apa, iar sus, pe colină, între albaștrii ciorchini ai salcîmului — monumentul călătoare în marmora-i brună, pe cînd o libelulă anume, vîslea spre sînul tău stîng ;

apoi se pornea vîntul, duioasele păsări într-o dezordonată absență ; tăcerea era țipăt — iar dragostea se ascundea între țestoase pe mal ; ca o chilă se arcuia trupul tău în șuvoiul de purpură — încremenea în atingeri ; sus, porumbeii sălbatici își pregăteau căderea între frunze de leandru. (I-am văzut ieri pe enormele blocuri de calcar la Iacon-Deal ; o violetă culoare îndrăgea liniștea).
Va trebui să-ți amintesc odată de vechi monumente-n risipă...

5

Acum, cînd ziua-n risipă albe culori și rare coline domoale mai pierde-ntr-o sîngerie revoltă ;

cînd, neștiind încotro s-a dus marea pe stînci părăsit numeri urme de păsări (și-un aburos acord de cimpoaie lesne te-adoarme-n speranță);

iar spectrul tău brav îngrădit de fluturi galbeni o cale mai aspră-și alege într-un fel de exod mineral,

acum, te-ntorci iară să vezi cerul vîrstat și plaja într-o de-asemeni penumbră și-o singură stea cuibărită în briza de seară,

în timp ce cucuvaia sonoră a amintirii, suie ca un miez brun de pe umărul tău stîng.

(auzi doar un murmur, totul reverberează, și chigul de pește-al fecioarei alunecînd printre asprele ierburi ale înserării — după care piere cu o singuratică barcă).

Dar acum mai limpede-i ziua, călătorim printre dezolante turme de sălcii, iar sus un vînt statornic albește (totul e neted orbite adînci se deschid în) piatra sonoră, pe cînd departe, pe plajă, izbucnește furtuna :

mrene surprinse în șuvoi caprele negre — și deodată dorul sfîșietor care mă pierde.

6

Ce altceva decît amintire, printre zîmbete tandre, supuse, însemnau acele largi volute închipuind o înaintare șovăielnică ?,

ori, poate, imaginea unui soare înscris pe înfierbîntatele stînci la Iacob-Deal să fi fost ?

7

Tot mai adesea cobor înspre ziuă, o umilă speranță naște ochiul enorm ; abia ivit — și miriștile galbene care se trec în faptul grăbit al dogorii...

8

Dar ascuțitele pietre săgetînd deodată lumina ? — apele creșteau să le-ajungă, le-auzeam bucuroase de păstrăvii albi,

și era ziua de zinc cerul de zinc în plină vară strecurată alene, strecurată alene, amorțindu-ne iub'rea, potolind-o,

și doar răcoroasa, frageda tulpină de izmă, triumf nesperat între albii, decișii tăi dinții...

9

Cînd m-am întors era totul o rană ; peste cîmpuri prea galbene — sălbăticiuni în ochiuri de apă clipind spre-o palidă Stea Polară ;

păsări, atunci, părăsit-au albele faruri (aveau o mișcare de algă între lespezi de ape : veneau și plecau niciodată-n mișcare ; o întîrziere vînturînd nisipul aflam, clipa amară a pelinului, respirația-i scurtă de fugă) :

cînd m-am întors purtînd blestemul spaimei de-a începe.

10

Cum clipa era o întoarcere violentă, iar rădăcina copacului calea prin care iubirea suia grabnic în mine,

se coborau pe dată săbiile vii ale vîntului cu toate că inima rezista eroic : nimic din ce speram adesea nu pierea cu luna între trestii ;

o mare bucurie inunda plaja : azi mai puternic voi fi rezemat de purpura unui apus — elegie stăruitoare între solara arcadă și asprele, tăioasele aripi de păsări —

11

Ieșit-am dar din ceață pentru-a muri cumva.

12

Puteam spune nu erau ploile toamnei — încă un soare călătorind cu pietrele-n strălucire, iar peste asini și încremenitele capre, peste casa pîndarului incendiată odată, elitre de cărăbuși în agonia uitatelor zile ;

la ceasurile șase ecluza își desfăcea brațele (le-am văzut agonizînd pe stînca trandafirie într-o irizare de dafin).

Deseori ne vizita o dorință ; o așteptam sub o carapace goală ; ciulini de mai-an ne tatuau trupul ușor și-o aurie clorofilă închega pietrele brune în desfătare,

dar marea se retrăgea și fumegos stăruia cerul prins în tăcerea de-alămuri.

Și deodată : **prea curînd vom pleca**, spuneai, grăbind o pasăre să moară-n uitare.

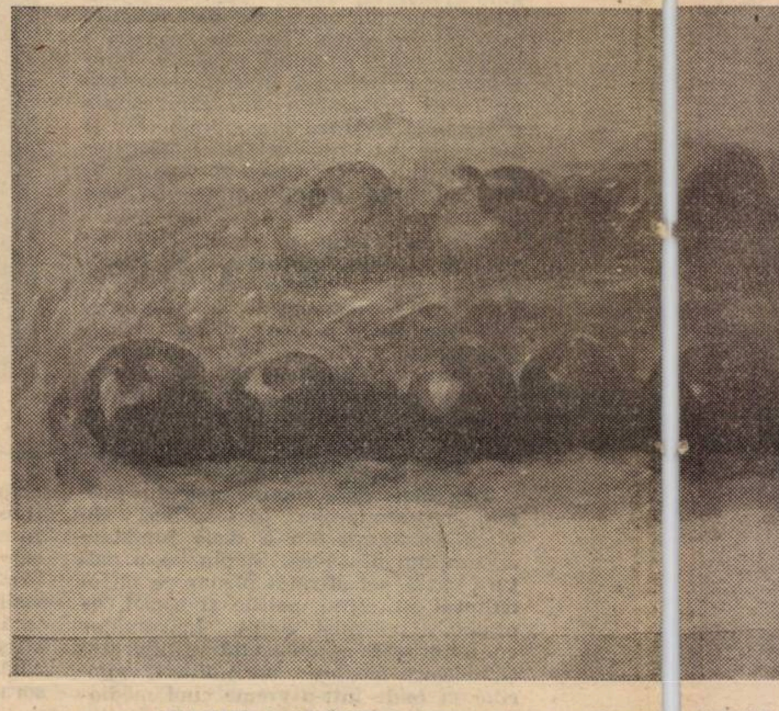

DANIELA ORĂVIȚAN-BELOESCU : „Natură statică"

Fragmentarium

O căutase năuc pretutindeni, cercetînd cu încordare întreaga localitate. Acum se întorcea din nou pe țărm. Își pierduse orice nădejde. N-auzea drumul zadarnic al apelor. Marea era un zid de beznă, din care veneau mereu valuri mărunte și se topeau, cu un oftat stins, pe nisipul umed. Coborî malul, i se păru că trece peste urma trupurilor lor, ceea ce îi spori teama și deruta. Rămase acolo, vîntul de larg îl înfrigura. Se întinse cu fața în sus ; cerul dimineții era înnorat. Își aminti cum așteptase lîngă fiecare casă, pîndind curțile mici și pustii, umbrele oamenilor la ferestrele luminate. Gutui prăfuiți, pruni cu frunzișul sărac, tufe de liliac trecut, cîini stîrniți din somnolența lor, mirosul de mîncare și fumul bucătăriilor de vară, rari trecători scrutîndu-l bănuitor.

Pe cine căutați, întrebau. Ce să răspundă ? Se muta mai departe, evitînd orice discuție, copleșit de drama lui, extenuat de spaima care îl măcina adînc, chinuitor, fără speranță.

Oare unde greșise ? Unde și de ce dispăruse Iselin ? I se părea că trăiește un coșmar. Poate că nimic nu era adevărat. Iselin existase cu adevărat ? Gîndul îl cutremură, astfel formulat, la timpul trecut.

Tîrziu, poate spre dimineață, Alexandru se ridică din nisipul în care zăcuse ore în șir, își udă îndelung fața cu apa sărată care i se gudura la picioare, urcă malul încet, aerul era tăios, mirosea a pelin. Cerul, spart în cîteva locuri, era cîrpit cu petece înstelate. Auzi valurile mării, mult mai mari și mai înverșunate acum. Satul, de-aici, se bănuia aproape.

Merse o vreme prin ierburile uscate, în care se încurca și ajunse din nou la bostănăria aceea, unde fusese cu Iselin. I se păru că vede caii, că o aude rîzînd, în timp ce le dădea felii sîngerii de lubeniță. Își încordă privirea, însă nu văzu nimic. Se opri în apropierea covercii, fără curiozitatea de a-l revedea pe paznic. Dar acela nu dormea și curînd veni spre el.

Tot dumneata ? întrebă și se așeză alături. N-ai o țigară ? îl auzi. Îi întinse pachetul, își aprinse și el una.

Trebuie să fi fost pe jumătate mort, își spuse. Nici de fumat n-am fumat, toată noaptea.

Bătrînul trăgea liniștit fumul în piept, îl slobozea, rămînea cîteva clipe pe gînduri și dădea drumul unui jet de salivă, printre dinți. Făcea asta mereu. N-avea nici el chef de vorbă, ori era obișnuit cu tăcerea, din pricina anilor, care cine știe ce îl învățaseră, sau a mării, mai bătrînă și mai tăcută ca el.

Dumitale trebuie să ți se fi întîmplat ceva, zise. Fără a lăsa să se înțeleagă dacă bănuiala lui avea în vedere un eveniment rău. Însă Alexandru înțelese că bătrînul presupunea că-l macină un chin.

Se auziră cocoșii satului. Marea se lumina. Nu departe, risipiți pe plajă, ca niște gheme de fum, dormeau pescărușii. Apoi răgetul spart și hilar al unui asin. Departe, silueta albă a unui vas comercial.

Era frumoasă, vorbi singur bătrînul.

Alexandru nu se miră de remarca paznicului, nici de faptul că vorbea ca despre ceva încheiat, sau sfîrșit. Și nici nu-l răscoli observația pe care o auzea. Apoi vru să strige numele pe care-l rostise, beat de soare, fericit, într-un timp în care i se părea că ei doi sînt nemuritori și că nimic nu-i va putea despărți. Nu trecuse nici o lună de zile din timpul nemuritor.

Îi reveniră întrebările. Fugise de el sau se înecase ? Rememoră cele două împrejurări în care Iselin încercase o călătorie definitivă în mare. Prima dată fericirea ei părea că ajunsese la paroxism. Oare anticipase ceva ? Cît de ciudate pot să fie femeile, cîteodată, reflectă Alexandru, recăpătîndu-și un fior de luciditate. Apoi se gîndi la cea de a doua întîmplare, asemănătoare, cea de ieri, cînd fusese desnădăjduitor de tristă.

Nu se poate, nu se poate, strigă el, prea tare, însă bătrînul rămînea neclintit, de parcă n-ar fi auzit. Îl privi atent. Ghemuit în cojocul lui, nebărbierit, ars de soare, bătrînul se uita în pămînt. La ce s-o fi gîndind oare ? se întrebă Alexandru. Sau tace din respect pentru durerea mea ?

Ai mai văzut-o cumva în seara asta ? întrebă.

Paznicul nu răspunse ; parcă era rupt de lume.

Răsărea soarele în aburii mării și universul deveni sîngeriu.

O să sosească primul autobuz, își spuse bărbatul.

Vrei o lubeniță ? auzi glasul hîrîit al celui de lîngă el.

Nu zise nimic, însă paznicul plecă, îl auzi cum încearcă lovind, cu degetul îndoit, coaja verde, dacă bostanii sînt copți. Reveni, se așeză în același loc, căută în chimir și scoase briceagul acela care semăna cu un pește, se auzi pîrîitul inciziei. Îi întinse o felie de lubeniță, mușcă miezul roșu și rece. Era dulce, o zăpadă însîngerată și rece.

Era foarte frumoasă. N-am mai văzut o fată atît de frumoasă, mormăi paznicul.

Parcă vorbea de pe altă lume. Nu-i răspunse nici de data aceasta.

Anghel DUMBRĂVEANU

Horia Zilieru

DULCISSIMA MATER

Dulcissima mater muntenie
cu florile-paștii la denie
te caut
pe-ntunecimi de flaut
și te strig
cu buze arse de frig
și m-atîrn
de lacrima cît un turn :
sînt pe lume poeți mari
flori de măr și lerui ler
clari obscuri pulsari stelari
stelele-n cer
pînă ce pier.

Oul meu virgin ai fost odată
rădăcinile oceanul vieții
aer foc ether și apă. Iată
șarpe sînt în roua dimineții
și pe cap se văd șapte vocale
șapte vii planete ale tale.

Vulturul și bourul
dezbinară nourul
și divinități păgîne
sting luminile bătrîne.

Pleoapele-mi
nu ți-au băut apele ?
tîmpla
duhul pădurii și umbra ?
asfințitul.

legenda și mitul ?
lacrima
rășina și patima
brazilor
barzilor
ce țin
descălecatul meu strein.

Eglogi
desferecă munți morfologi
și-n elan
prin nervi un magician
mută
din redută în redută
fonograful clasic de pămînt
rezistența morții-înregistrînd.
Pe spirala timpului divină
vedenie
de foc muntenie
muzica mi-a dobîndit lumină.
Fructe fug prin rădăcină slova
unde sîngele inundă slava
friza / capitelul / arhitrava
aramaica mea de-amor moldova.

Ea e turnul. Tu —— străbuna scară
amîndouă-n salt spre cer —— cuvîntul
și-n imagini biblice pămîntul
cerul îl rotește-n limba clară
a eternității. În migrare
literele interplanetare

intră în stihar de sărbătoare :
sînt pe lume poeți mari
flori de măr și lerui ler
clari obscuri pulsari stelari
stelele-n cer
pînă ce pier.

Geniul locului mai vinde arme
fortăreața timpului s-o sfarme
să-i rescrie
altă geometrie
ca o sfîntă fericire greacă.

Doamna prin clopotnițe dezbracă
sîni cerești : saharele de sare
ca o defilare
de imperii
sub arcadele crepusculare.

Măștile barocului truverii
mi le-au pus ca la exodul mare
împrejurul mesei își așează
pietrele cerînd o mînă trează
mila
feștila
tremurătoare.

Duh înalt cu rozele învoalte
ochiul trece malul celeilalte
dimineți și ceasului ce doare
istovindu-și prea devreme harul
spun în gînd dezmărginind hotarul:

sînt pe lume poeți mari
flori de măr și lerui ler
clari obscuri pulsari stelari
stelele-n cer
pînă ce pier.
La mii de ani-lumină atîrnînd
de gura menestrelului ce sînt
deșert urcat pe la utrenie
timp șovăit pe la vecernie
la tine vin
să mai respir amin
în nopți de dor înveșnicit cu chin
și bogăția de smerenie —
craniul funerar să-mi înconjori
cu provincia de meteori

dulcissima mater muntenie.

Printre cinefagi

Am ieșit în curte, la „locul pentru fumat". Un timp, am fumat amîndoi în tăcere, ca și cum epuizaserăm, de cînd stăteam în spital, toate subiectele demne de discutat. Era un om vîrstnic, venit dintr-un orășel de munte, unde-și petrecuse întreaga viață, mai degrabă țăran decît orășean, avînd bunăcuviința și sfătoșenia țăranilor bătrîni.

Înainte de a veni împreună în curte, mă auzise vorbind cu cineva despre un film. De aceea nu mi s-a părut ciudat cînd, terminîndu-și țigara, mi-a spus : „Și eu am fost cîndva... cinematografist"... A rostit acest nostim derivat — „cinematografist" — pe un ton de autopersiflare, ca și cum ar fi fost vorba de o caraghioasă rătăcire din tinerețe.

La începutul deceniului șase, fusese răspunzător, într-o parte a regiunii muntoase de unde îi era obîrșia, de... „Caravana cinematografică hipo nr. 1". Surugiu și operator de proiecție !

Caravana hipo a avut, din primele ei zile, un succes colosal. Proiecțiile se făceau, după starea vremii, în aer liber (mai cu seamă) sau în școli, șure, oriunde se găsea, la nevoie, un acoperiș. Lumea dădea năvală. Locurile (în picioare) se ocupau de nu aveai unde să arunci un ac. Cei rămași fără loc se cocoțau pe garduri, în copaci, pe acoperișuri, își aduceau scări de acasă. Mărginașii, care primeau minunata veste mai tîrziu, veneau, unii, călări ; și tot călare vedeau și filmul (bineînțeles, cînd proiecția avea loc în aer liber). Lumea dădea năvală ca la minunea minunilor. Nimeni nu mai stătea să le asculte pe babele habotnice, care se cruceau și bolboroseau ceva despre Anticrist. În răstimpuri, din pricina șocului cultural și a îmbulzelii leșina cîte cineva. La cererea oficialităților și a maselor de spectatori, în unele comune proiecțiile se repetau (cu același film) : o dată, de două ori, de trei ori !... Aparatul de proiecție se înfierbînta ca un reactor. Zorile se revărsau peste muntenii deveniți cinefagi, neclintiți toată noaptea din fața ecranului. În scurtele pauze necesare pentru reîncărcarea proiectorului, copiii dădeau o fugă pînă acasă ca să aducă apă și de-ale gurii. Cîteodată, cinefagia întrecea orice închipuire : răspunzătorului de caravană îi erau ascunși caii, oferindu-i-se, în schimb, găzduire ca unui împărat. Sătenii-cinefagi făceau tot ce le sta în putință ca el să se întremeze după oboseala drumului și a nopților nedormite. Iar el, înțelegînd ce se întîmplă și fiind chiar mîndru de misia sa culturalizatoare, făcea, la rîndul lui, tot ce-i sta în putere ca să potolească uriașa sete de film a acelor oameni. Numai că, de satisfăcut, nu-i putea satisface pe deplin, oricît s-ar fi străduit. Avea un itinerar de respectat ; îl așteptau, mereu, atîția și atîția spectatori entuziaști. A fost nevoit, de mai multe ori, să închirieze în taină cai de la țigani și să pornească, în toiul nopții, pe furiș, cu roțile caravanei și copitele cailor învelite în cîrpe, mai departe... Și, cînd se întîmpla să ajungă tot noaptea undeva, era, ca prin farmec, reperat, cinefagii lăsau somnul și dădeau năvală, și totul se repeta...

După aproape doi ani, extenuat, a predat celor în drept „Caravana cinematografică hipo nr. 1", căutîndu-și o altă îndeletnicire. Oricum, în scurt timp, ar fi fost anacronic. Începuseră să circule, pretutindeni, rapide și modernizate, caravanele cinematografice auto ! Tehnica avansată și obișnuința impuseră spectatorilor o nouă atitudine.

Iosif COSTINAȘ

accente

Arta poetică

Publicînd rar, Ion Mircea nu face eroarea de a fi, în fiecare dintre volumele care îl reprezintă, un poet nou. Nici nu e, cum în destule cazuri autorii a căror insistență în a-și proiecta singulara percepție a lumii în fiece vers își aliază orgoliul de a oficia în numele unei poetici cu o restrictivă selectare a elementelor constitutive, un monocord. Distanțate pînă la a realiza intervale aproape simetrice, culegerile sale impun un soliloc în care preeminentă a rămas în primul rînd proiecția de sine a poemului ; capacitatea de a discerne într-un summum de date ce alcătuiesc în mod curent armătura vizionară/conceptuală a textului liric : reprezentări culturale, mitice ori pur și simplu livrești, pornind de la care poezia ajunge a reflecta asupra propriei condiții de existență.

Nu e în intenția noastră, spunînd cele de pînă aici, să privim nediferențiat etapele de construcție interioară a uneia dintre cele mai însemnate tentative lirice conturate în anii '70. În **Istm** (1971), poezia există, și nu în ultimul rînd, prin conștiința propriei întemeieri ; prin ceea ce ar putea fi știința delimitării pe terenul de elecție a unui lirism „rapsodic" : „verbul, lumina, povestitorul" îi sînt deocamdată și nu pentru puțin timp, emblemele esențiale, reperele în raport cu care are a-și edifica structura de profunzime. Ceea ce, desigur, poate să însemne mult sau puțin ; după cum acestea reprezintă latențe ale poeziei ori expresii depline ale unor opțiuni cărora lirismul comprimat, un fel de sațietate a rostirii ori conștiința unei saturații a frazei poetice, prin exces de semnificare, le-ar fi putut, eventual, amîna concretizarea în texte de rezonanță.

Mult întîrziate, după cutuma breslei și chiar prin comparație cu ritmul în care apar cărțile autorilor generației lui Ion Mircea, volumele care urmează debutului — **Tobele fragede** (1978) și **Copacul cu 10 000 de imagini** (1984) — vor impune, dintr-o dată, un poet matur. Dacă, așa cum am arătat, obsesia logosului, o deschidere a lirismului spre mit, ca și propensiunea autoreferențială a poeziei nu erau străine de programul autorului, (mai) recentele texte deplasează miza poeziei în spațiul unor întreprinderi de referință. E o evoluție lirică, dacă nu surprinzătoare, prin prisma celor ce au premers apariției volumului **Tobele fragede**, în orice caz supusă unei discipline estetic-intelectuale ce nu lasă loc improvizațiilor ; prezumțiilor construcției artizanale, a unui simplu recurs la metodă. Un fapt, în orice caz, începînd cu volumul al doilea, devine cert : structural elaborată, poezia lui Ion Mircea construiește pe cont propriu ceea ce altfel ar putea datora unei înscrieri între reperele de expresie și sensibilitate ale liricii moderne. E, în ceea ce au mai subtil articulat poemele acestea împărțite între „elogiul" obiectelor comune și un vizionarism sedus de feerii cosmice, o liberă mișcare a imaginației, o capacitate de a schimba perspectiva, de a privi lumea înconjurătoare din unghiuri, esteticește, îndepărtate, dacă nu și opuse ; un mod particular, în esență, de a vedea lucrurile, de a restitui percepției prospețimea originară, o disponibilitate specială pentru ceea ce iese din rutina gestului de zi cu zi. O pregătire, ai fi tentat să spui, de transcendere în fabulos, o prospectare a miraculosului unui orizont fragil-naturist, estetic-existențial.

Lucian ALEXIU

„CÎNTAREA ROMÂNIEI"

Repertoriu pentru formații corale

Apariția unui disc din creația lui Vidu în interpretarea corului ce-i poartă numele a fost nu numai un act de restituire necesară, dar și unul simbolic. În primul rînd, o formație redutabilă și-a imortalizat emisia sonoră într-un moment în care aceasta devenise de o bună calitate ; apoi corul lugojean a imprimat, în fond, piesele care i se potrivesc cel mai bine. Căci există, într-adevăr, o predestinare repertorială.

Teoretic, formațiilor de amatori le este deschis un registru repertorial fără limite. În ultimul deceniu și jumătate, sub conducerea lui Remus Tașcău, formația a devenit un instrument capabil să abordeze, practic, orice fel de piese ; emisia omogenă, nuanțată, forța de expresie a vocilor sînt calități obținute printr-o muncă impresionantă. Interpreții s-au apropiat cu curaj de piesele moderne ale compozitorilor noștri, de îndepărtatele relicve preclasice (care trebuiau cîntate chiar pe limba lor, fapt care cerea un efort în plus), oratoriul lui Haendel s-a cîntat pe mari podiumuri cu acompaniamentul orchestrelor profesioniste. Au urmat acelor colaborări cu filarmonicile, cu mare răsunet în inimile interpreților și confirmare a valorii lor, turneele în țară și-n afara ei, festivalurile, competițiile, drum jalonat de recunoașteri unanime. La un moment dat se părea că a fost aproape uitat vechiul, pitorescul repertoriu care a făcut numele corului și l-a trecut prin vremuri de mari semnificații pentru spiritualitatea românească a acestor locuri. Însă de cîte ori în spectacolele date la sediu se interpreta și cîte-o „Lugojană", emoția colectivă punea stăpînire pe public și coriști. Nu se poate spune că nu este obositor ambițiosul drum printre piscurile creației de operă ori vocal-simfonice, printr-o lume a multiplelor experimente care au schimbat de multe ori traseele tradiționale ale cîntatului și însăși soarta vocii în civilizația umană. Cu interes și devotament, lugojenii s-au dedicat cunoașterii, dobîndind aproape același statut cu acela al corurilor profesioniste și reușind performanțe remarcabile. Învingînd un repertoriu care nu le era, pînă atunci, dedicat, ei au modificat însăși condiția artistului amator din zilele noastre, în contextul Festivalului „Cîntarea României".

Gîndit mai simplu, cu efect direct, purtînd mesajul care a fost întotdeauna atît de necesar omului din popor, repertoriul care a însoțit apariția corului lugojan și continuitatea activității lui prin vreme este datoria de onoare a formației vocale „Vidu". Oamenii se întorc cu pasiune la ei acasă, acolo unde, într-un mic univers sonor, fiecare sunet li se pare familiar. Cîntecul patriotic născut pe malurile Timișului este, după cum bine a intuit „Electrecordul", formula ideală în care căldura sufletească a localnicilor poate conferi căldură sunetelor, unindu-se într-un specific pe care să-l numim maximă adecvare. Este foarte bine că în continuare activitatea formației tinde spre înalte performanțe vocale, că se experimentează tehnici care păreau inaccesibile odinioară amatorilor ; e bine că în materie de repertoriu lugojenii caută acel echilibru care păstrează disponibilități pentru „marea muzică" și pentru tradiție. Se pun, însă, și probleme legate de primenirea continuă a vocilor, de permanenta educare a noilor voci, asta în contextul unui oraș nu prea mare. Dirijorul a avut ideea activării unui cor de copii, material ideal pentru susținerea formației mature. Ritmul muncii pe care și-o autoimpun coriștii lugojeni este destul de intens și nu trebuie să ne așteptăm doar la un șir nesfîrșit de succese și revelații ; este firesc să existe și pauze de respirație...

A te perfecționa în sensul propriei vocații, a folosi la maximum resursele de care dispui, fără a întinde prea mult coarda (vocală !), înseamnă tot atîtea dovezi de înțelepciune și maturitate artistică. Discul Vidu dovedește grăitor că, în cele din urmă, există domenii stricte în care trebuie să ne perfecționăm ; exersînd infinitul, corul „Vidu" este, în fond, opera unui repertoriu care l-a lansat în lumea artistică. Acest repertoriu trebuie să devină... profesiunea acestui cor. Profesiune de credință. Pentru că un Vidu „în original" nu poate fi interpretat decît de corul care-i poartă numele.

Lucian BURERIU

Muzică și poezie la Arad

Un interesant experiment, marcînd, totodată, și o premieră, este acțiunea organizată de „Cenaclul muzicienilor" din Arad. De curînd, ca rezultat al conlucrării cenaclului cu Universitatea cultural-științifică și cu corul Filarmonicii din Arad, dirijat de Doru Șerban, a avut loc prima ieșire în public, în acest cadru, a muzicienilor arădeni. Ideea de la care au pornit entuziaștii membri ai cenaclului a fost aceea a prezentării unor lucrări muzicale pe versuri de autori arădeni, lucrări compuse, firește, de compozitori din orașul de pe malul Mureșului. În cele din urmă, programul s-a dovedit a fi mult mai bogat, dînd satisfacție atît organizatorilor cît și spectatorilor.

Modalitățile de prezentare a pieselor au fost din cele mai diverse, îmbinînd în mod fericit înregistrările radio, înregistrările magnetice (acestea din urmă ni s-au părut mai puțin reușite), precum și, precumpănitor, execuțiile „pe viu" ale corului amintit, ale soliștilor și acompaniatorilor locali. Momente de reală emoție au fost provocate de prezența poeților Lucian Emandi, Ligia Tomșa, Mircea M. Pop, care și-au recitat propriile versuri. Acestea au fost pentru profesorul Ioan Mare bune surse de inspirație pentru o seamă de piese corale.

Emil Monția, nume de rezonanță în componistica națională, care a compus și pe versuri de autori arădeni : Mircea Micu, Lucian Emandi, Petre Pascu, a fost prezent cu binecunoscuta sa „La fîntîna cu găleată", pe versuri de Maria Cunțan. Am audiat, cu vie emoție, lucrări din creația lui Nicolae Brânzeu (autor de opere pe libretele lui Lucian Emandi, Iosif Maria Bâta, Gheorghe Haiduc, de lieduri, pe texte de Lucian Emandi și Afrodita Surdeanu, precum și de coruri, inspirate de versurile lui Volbură Poiană Năsturaș și Al Popescu-Negură), a lui Paul Paradenco-Adamești (în interpretarea formației bărbătești a corului Filarmonicii), a lui Sever Ageu (în frumoase tălmăciri ale Feliciei Fogaș și Elena Covaci, avîndu-i la pian pe E. Rudolf și S. Jifcovici). Doru Șerban a prezentat diptictul „Mociriță cu trifoi" și „De cînd îi dragostea-n lume", în interpretarea Eleonorei Fărcaș. La pian — compozitorul.

Ne-au reținut atenția și doi membri ai generației tinere, Adrian Diaconu, cel mai tînăr compozitor arădean prezent la această manifestare, autorul unor frumoase performanțe în domeniul limbajului și formelor muzicale, precum și Teodor Caciora, care și-a făurit un limbaj modal, pe fondul tradiției românești de compoziție, cu intonații și ritmuri specifice.

Așadar, o întîlnire utilă, pe alocuri emoționantă, care a arătat, într-o confruntare sui-generis, disponibilitățile grupului de compozitori și interpreți arădeni. De asemenea, un bun prilej pentru a găsi elemente de încurajare pentru o conlucrare la fel de serioasă în viitor. O merită atît muzicienii, cît și spectatorii din Arad.

Hugo HAUPTMANN

muzică

O reușită a muzicologiei românești

În peisajul muzicologic românesc, Viorel Cosma ocupă un loc de referință prin amploarea implicării sale în fenomenul muzical național, pe spațiul a patru importante decenii de cristalizare a personalității noastre în context universal. Recenta apariție editorială *, impunătoare ca dimensiune — 386 pag., cu o frumoasă ținută grafică, datorată Editurii Muzicale, restituie condensat efortul criticului pe dimensiunea genului concertant, simfonic, cameral, coral, al recitalelor instrumentale și vocale. Pentru acela care i-a decupat și colecționat cu admirație cronicile din „România liberă", recenta antologie se constituie într-un dar prețios, menit să ofere din perspectiva unei ordonări cronologice, elementele gîndirii sistemice ale autorului, focalizarea treptată a comandamentelor după care trebuie emisă judecata de valoare.

Viorel Cosma rămîne unul dintre mentorii actualei generații de tineri muzicologi prin probitatea exprimării unei opinii temeinic argumentate, curajoase în a identifica pseudovaloarea, cordială și tonifiantă în a propulsa valorile de excepție. Pe drept cuvînt, Doru Popovici îl cota drept un „critic de direcție", „prezent oriunde s-a decis soarta muzicii românești". Reunirea cronicilor muzicale în acest volum, realizează nu doar metamorfoza lor din fapt cotidian în filă de istorie pentru generația de mîine, ci materializează și o anume ardoare a demersului critic întreprins. Statutul particular al lui V. Cosma în muzicologia românească se edifică printr-un efort continuu, doar în aparență divergent în coplementaritatea sa — autor al unui excelent „Lexicon al muzicienilor români", al unui mare număr de monografii (...), al unor temeinice studii teoretice de profil, vizînd exhaustivul (vezi Dimitrie Cantemir, cîntecul patriotic și revoluționar etc.). La această cadență editorială se adaugă o producție greu de egalat pe frontul luptei diurne pentru descoperirea valorilor perene, prin intermediul cronicii muzicale — 2500 de titluri, răspîndite în paginile a peste 100 de publicații !

Incursiunea operată în densitatea manifestărilor culturale are darul să ne rememoreze seri de neuitat. Comentarea avizată a evoluției unui Karajan, Stokovski, Sir John Barbirolli, Zubin Mehta, Lorin Maazel, Roberto Benzi, a virtuozilor de talia lui Oistrah, Menuhin, Sv. Richter, Zara Doluhanova, Isaac Stern, Thibaud se împletește cu analiza unor pagini de referință ale repertoriului contemporan, semnate Enescu, Gh. Dumitrescu, P. Bentoiu, T. Olah ș.a. cît și de echivalența devenirii unor G. Georgescu, Silvestri, Rogalski, Perlea, Ciolan, a lui Valentin Gheorghiu, Ion Voicu, Conta, Brediceanu, a corului „Madrigal" etc. Stilul autorului este sobru, la obiect, învederînd o analiză muzicală de substanță ; un stil incisiv, neconciliant. Cu atît mai valoroase rămîn considerațiile pozitive ale autorului, inclusiv aceea de a evidenția parcimonios publicațiile care au înțeles imperativul necesității rubricii muzicale („dintre revistele săptămînale de cultură, cea mai echilibrată ne apare **Orizont** din Timișoara. Nu există număr fără un articol despre muzică (73 de titluri în 1975)". Regretabil că din selecția operată au căzut unele importante cronici referitoare la prezența instituțiilor muzicale bănățene pe scenele Capitalei. Poate era binevenit și util un cuprins cu indicarea paginației.

O reușită a muzicologiei românești, o valoroasă împlinire care îndeamnă la reevaluări și din alte perspective ale actului de critică muzicală.

Doru MURGU

---

* Viorel Cosma, 40 de ani în fotoliul de orchestră, Editura Muzicală, 1986

Un ritual al gratitudinii

Sub raportul modului de direcționare al exercițiului artistic, grafica Danielei Beloescu se dezvoltă sub semnul căutării soluției uneia dintre cele mai dificile sarcini din cîte și-au putut asuma, astăzi ca și altădată, artele vizuale. Dificultatea amintită nu rezidă în noutatea încercării, ci în necesitatea de a opta în fața unui număr mult prea mare de răspunsuri posibile și se referă la tot ceea ce incumbă intenția (extrem de perseverent urmărită, în cazul acestei artiste) de a extrage pelicula opacă de pe suprafața stării comune, inerte, a lucrurilor (deci nu neapărat a faptelor), pentru a transgresa „preanaturalul" și a descoperi singularitatea unei existențe specifice, anterioare imaginii colective, cu care obiectele celui mai firesc ambient au fost investite și reinvestite, pe parcursul nenumăratelor subiectivizări ale semnificației lor. Ar fi, pe undeva, cam ceea ce încearcă, doar pînă la un punct, natura statică, atunci cînd reușește însă a se elibera de dulcea constrîngere a agreabilului. De aceea, nu întîmplător, Daniela Beloescu a pornit prin a crea naturi statice, în care a ocolit deliberat excesul de regie a punerii în pagină, speculațiile de ecleraj sau căutarea materiilor prețioase. În locul acestor practici calofile, atît de ușor transformabile în atribute specifice, ea a ales obiectul comun, în impostări comune, lăsîndu-l să respire în întreaga și umila sa pozitivitate, atît de inanimat încît devine capabil să absoarbă, ca un burete, întreaga forță de particularizare pe care este în stare să i-o insufle gestul revelării artistice. Lucrurile singure nu pot comunica nimic, ele nu au dramele lor, dar pot fi implicate în propriile noastre drame, rostind rolul ce le-a fost încredințat. De aceea, atunci cînd sînt aduse în proscenium-ul imaginii, ele dovedesc o nesfîrșită capacitate de a se destăinui, într-o mai mare măsură chiar decît fizionomia umană, întoarsă mereu mai mult către sine însăși. Pentru a realiza acest foarte delicat act de comunicare este nevoie, în egală măsură, de o fină intuiție și capacitate de abstractizare, însușiri pe care Daniela Beloescu le posedă cu prisosință. Evoluția realizării plastice este de o remarcabilă coerență, începînd cu compozițiile în care variația calității luminii are rolul de a implica aceleași obiecte în variate ipostaze dramatice și continuînd cu lucrări din ce în ce mai epurate de orice artificii de regie, tinzînd către o simplitate a mijloacelor ce nu devine niciodată ascează, pentru a nu pierde atît de necesara căldură a comunicării. Treptat, aceste pseudo-naturi statice capătă semnificația unui gest de ofrandă, dublat de un ritual al gratitudinii, a cărui motivație o constituie însăși mulțumirea pentru împlinirea aventurii transfigurării tăcute a obiectului banal, din martor în partener al existenței umane. O prefacere însoțită de depășirea către simbol a semnificației sale comune.

Marius TĂTARU

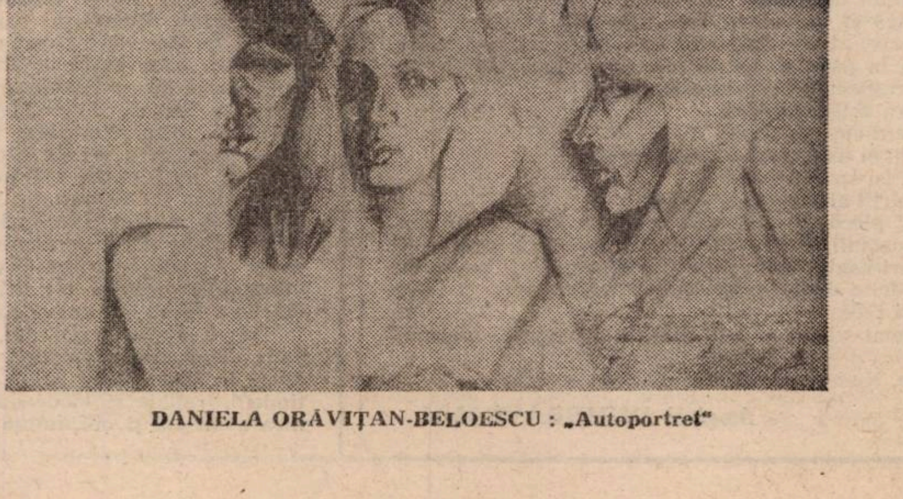

DANIELA ORĂVIȚAN-BELOESCU : „Autoportret"

excelsior

GEORGE ȚUȚURAȘ

IDEALA SIMBIOZĂ

Nu te speria,
iubitul meu copac,
sînt liana,
cu tine vreau să mă impart

Sărută-mă cu un mugur
otrăvit,
de vrei,
„Speranța-i mult mai mare
ca împlinirea ei."

Cînd voi fi iarba sau sîngeriul
mac,
plîngi peste durerile mele,
iubitul meu copac,
și roua frunzelor tale

Fi-voi țărîna

PE ȚĂRMUL AȘTEPTĂRII

Nelămurită lucrarea timpului,
Se zbate
Nelămurită la țărmul
așteptării mele

Singur
În brațele de vînt ale uitării.

„Porumbelul din sîngele meu"
S-a întors
Fără vești de la tine.
Preț de multe întoarceri
ale clepsidrei
(treizeci și trei de regăsiri)
Am plîns cu pasărea,
De sub geana acestui
crepuscul

Dovezile uitării, tot mai greu
Se lasă duse-n noapte
De păsările timpului
La țărmul așteptării mele
Singur, în copca lacrimii
Cînd oare femeia îmi va ieși
în cale.
la morile de lut, unde ogarii
suferinței
macină viptul acestei
neliniști,
cînd oare, femeia și coșul
cu fructe alese
Din pomul cunoașterii sale ?

LEVITAȚIE DEASUPRA UNUI FINAL DE POEM

Tu
M-am gîndit neapărat tu.
Risipind mîngîieri,
Mîngîieri ale privirilor tale
Despre care el a scris totul.

Nu himere, nu porumbei
de rouă
Pe umeri de Fata Morgana
Tu, reală,
închizînd în matca, limpida
matcă
a coapselor tale
Ieșirea spre poem

Pana lui refuzînd sărutul
Hîrtiei însetate de lacrima
hăituitei iubiri

Clipa sfidînd eternitatea
Clipă, golește-ți cupa cu
nectar a durerii
Peste tîmpla neîmplinită
A acestui final de poem !

---

* Din ciclul „POEME PENTRU EVA".

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

35.

— Nu-mi place să beau din sticlă, spuse ea.

— Mda. Nu e prea civilizat. Să știi că nu vreau să profit de tine. Dar sînt îngrijorat. Te mai pot ajuta cu ceva ?

Cîteva clipe, fata nu spuse nimic. Apoi cu o voce calmă:

— Ca de pildă ? Dacă vrei, poți lua cecurile înapoi. Sînt ale tale. Ți le dau.

— Nimeni nu aruncă pe degeaba cinci mii de dolari. Nu ține. Tocmai de asta m-am întors de la Los Angeles. Am pornit dis de dimineață. Nimeni nu cade în nas de dragul unui tip ca mine, așa, dintr-odată, oferindu-i, hodoronc-tronc, jumate de milion de dolari, o călătorie la Rio și o locuință cu tot dichisul. Nimeni n-o să facă lucrul ăsta, nici dacă e beat criță, numai pentru că i s-a părut că a descoperit în balcon un tip împușcat, pe care să am bunătatea să-i fac vînt peste balustradă în ocean. Și ce-ai fi vrut să fac după ce aș fi ajuns acolo ? Să te țin de mînuțe în timp ce visezi ?

Se îndepărtă și se strînse la capătul celălalt al banchetei.

— Bine, te-am mințit. Întotdeauna mint.

Am aruncat o privire în oglinda retrovizoare. O mașinuță neagră [illegible] mai întorsese în spatele nostru și se oprise. N-am putut să văd cine e înăuntru. Apoi mașina o luă spre dreapta, întoarse și porni pe drumul pe care venise. Probabil că greșise drumul și observase că dăduse de o fundătură.

— În timp ce eu urcam pe nenorocita aia de scară de incendiu, tu îți înghițeai liniștită somniferele, ca să poți să faci pe somnoroasa. Iar după aia chiar ai adormit, dacă nu mă înșel. Perfect. Am dat o raită prin balcon. Nici un cadavru. Nici urmă de sînge. Dacă ar fi fost acolo cineva, aș fi putut să-l ridic pînă la înălțimea zidului. Lucru greu, dar nu imposibil, dacă știi cum să ridici. Dar nici șase elefanți dresați nu l-ar fi putut arunca destul de departe ca să cadă în ocean. Pînă la gard sînt vreo zece metri, și trebuia să-l arunci pînă dincolo de el. Cred că un obiect de greutatea unui om ar fi trebuit aruncat vreo douăzeci de metri, ca să cadă dincolo de zid.

— Ți-am spus că te-am mințit.

— Dar nu mi-ai spus de ce. Hai să fim serioși. Să presupunem că, într-adevăr, aveai un cadavru pe balcon. Ce-ai fi vrut să fac cu el ? Să-l iau în spate și să cobor cu el pe scara de incendiu, să-l trîntesc în mașină și să-l duc undeva în pădure să-l îngrop ? Trebuie totuși să-i avertizezi pe oameni cînd îi pui să se plimbe printre cadavre.

— Ai luat banii, spuse ea cu un glas alb. M-ai atras în capcană.

— Pentru că voiam să văd care dintre noi e țicnit.

— Ai văzut. Poți să fii mulțumit.

— N-am văzut nimic. Nu știu nici măcar cine ești.

— Ți-am spus, îmi pierdusem mințile, spuse ea furioasă. Grijile, teama, băutura, somniferele — dar de ce nu mă lași în pace ? Ți-am spus că-ți dau înapoi banii. Ce mai vrei ?

— Ce trebuie să fac pentru ei ?

— Doar să-i iei. Asta-i tot. Ia-i și șterge-o. Cu cît mai departe, cu atît mai bine.

— Am impresia că ai nevoie de un avocat bun.

— Asta-i o contradicție în termeni, spuse ea. Dacă ar fi bun, n-ar fi avocat.

(VA URMA)

Traducere de
Mihai CERNEA

---

serial

VIAȚA MARILOR VEDETE : LIV ULLMANN

75.

AVANPREMIERE cu „Nora", la Filadelfia, timp de trei săptămîni. Repetăm ziua, jucăm în fața publicului, seara. Aș dori să fie percepută masca Norei, jocul ei cu tot ceea ce o inconjoară... ● **SÎNT ACTORI CARE** își compun rolul imaginîndu-se în personaj, pînă la cele mai mici amănunte. După părerea mea, actorul trebuie să redea realitatea momentului (a scenei). Bucuria pe care o simt ca actriță, în spectacol, este asemănătoare celei pe care o încerc scriind. De fapt, eu îmi scriu rolul, personajul și tind să spun, pe scenă, tot ceea ce știu despre femeia pe care o încarnez. Actrița este, atunci, foarte aproape de autor. Ceea ce fac pe scenă nu se poate baza numai pe ceea ce simt, deoarece, dacă ar fi așa, aș juca extraordinar într-o seară, însă nu și în serile următoare, cînd nu mi-aș mai aminti ce anume mi-a stîrnit rîsul sau plînsul și n-aș fi în stare să reconstitui momentul. Sînt, deci, obligată să știu ce anume intenționez să transmit, cu Nora. Să mă distanțez. întrucîtva, de ea. De parcă, însoțind-o, ar trebui să o prezint cuiva : „O recunoști pe femeia aceasta ?" ● **O MICĂ REUNIUNE**, într-o cameră de hotel. Îmi plac aceste întîlniri, de după spectacol, ale trupei. Locul în care trăim e sumbru, înfricoșător. Noaptea mi se face frică. Dorm cu lumina aprinsă. Aud, afară, tot felul de zgomote ciudate. Indivizi străini, cu fețe descompuse, se tîrîie de colo-colo pe străzi. O actriță s-a dus, într-o seară, să caute ceva în camera ei. N-a revenit. Am găsit-o pe patul ei, înjunghiată... Un ins se ascunsese după perdeaua de la baie ; avea pe cap o cagulă neagră și în mînă un cuțit... Am dus-o la spital. Nu plîngea. Nu pot să uit felul cum ne privea. Ochii ei vorbeau într-o limbă necunoscută. În noaptea aceea, am dormit toți în aceeași cameră. Și, apoi, ne-am mutat în alt hotel din Filadelfia..

Selecție și adaptare
Ana ALDAN

ESTIVALE...

top

Fără îndoială cel de-al treilea album al tandemului **„Modern Talking"** (foto) a apărut cum nu se poate mai potrivit, în plin sezon estival. Dieter Bohlen și Thomas Anders ne oferă și de această dată piese melodioase, fin cizelate ce fac deliciul unei largi categorii de ascultători dar mai ales... ascultătoare ! ● După succesul cu „When The Rain Begins To Fall", piesă pe care a cîntat-o în duet cu Pia Zadora, **Jermaine Jackson**, unul din frații lui Michael, a pus bazele studioului „Work" în care, alături de soția sa, Hazel, sprijină lansarea tinerelor talente. În acest sens, Whitney Houston îi poate fi recunoscătoare lui Jermaine care a descoperit-o. Recentul LP semnat de Jermaine, intitulat „Precious Moments" cuprinde 10 piese ce acoperă o largă și diversă paletă sonoră. În prezent, cîntărețul se află pe platourile de filmare unde interpretează rolul regretatului star de muzică Soul, Marvin Gaye. ● Potrivit unor recente statistici, **Aretha Franklin** (în actualitate cu „Another Night") figurează cu numărul cel mai mare de hit-uri în Top-Ten-ul american. Ea egalează astfel succesul cîntăreței Connie Francis din anii '50. ● Un alt nume de marcă : **Caterina Valente**, cunoscută interpretă a atitor generații de ascultători, după 30 de ani de carieră lucrează la o carte autobiografică. Mărturisim că o așteptăm cu nerăbdare. ● Cunoscuta formație britanică **„Status Quo"** a dat o serie de concerte în R.D.G. ● Dacă veți avea un dram de noroc, veți mai găsi (poate) în magazine, discul cantautorului nostru **Gheorghe Gheorghiu.** Luați-l ! ● Iată și primele cinci locuri din **„Video Clip Hitparade"** (revista „Sigert's") : 1. Kiss — **Prince** ; 2. Midnight Lady — **Chris Norman** ; 3. Touch Me — **Samantha Fox** ; 4. I Engineer — **Animotion** ; 5. Strangers By Night — **C.C. Catch.** ● Dar cine e **C.C. Catch** ? Este o cîntăreață olandeză, pe adevăratul său nume Caro Muller. Pentru ea, Dieter Bohlen („Modern Talking") a compus piesa „I Can Loose My Heart Tonight", pe care cu siguranță ați dansat la discotecă... ● Noi apariții discografice (LP-uri) : „Born To Rock'n Roll — **Cliff Richard** ; „The Other Side Of Life" — **Moody Blues** ; „Class Of 55" (antologic) — **Jerry Lee Lewis ; Carl Perkins ; Roy Orbison; Johnny Cash and... many, many others !** ● Grupul timișorean „Pro Musica" e prezent în Top-ul revistei „Viața studențească" cu... două piese, dintre care una („Și dacă") ocupă **locul 1** în acest clasament ! ● S-a stins **Aurelian Andreescu**, cîntăreț ce a dat glas uneia dintre cele mai frumoase piese din muzica noastră ușoară : „Oameni, oameni semănați / Cu iubire / Cîmpia din voi...".

Petru UMANSCHI

---

televiziune

DUMINICA, 3 august. 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,45 Cu tricolorul la catarg. 15,00 Închiderea programului. 19,00 Telejurnal. 19,20 Țara mea azi. — Județul Buzău în anul 65 al partidului. 19,40 Cîntarea României. 20,20 Film artistic : Calculatorul mărturisește. 21,50 Telejurnal. **LUNI, 4 august.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-științific. 20,40 Tezaur folcloric. 20,55 Film serial : Cristofor Columb. 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 5 august.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Din marea carte a patriei. „Auzit-ați de-un Mihai...". 21,00 Teatru Tv : Ziua cea mare de Ștefan Berciu. (I). 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 6 august.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Tribuna Tv. 20,55 Teatru Tv : Ziua cea mare de Ștefan Berciu. (II).21,50 Telejurnal. **JOI, 7 august.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Epopeea libertății patriei noastre. 20,55 Invitație în studiourile Radioteleviziunii. 21,35 Spiritul revoluționar în acțiune. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 8 august.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Vară românească. 20,45 Cadran mondial. 21,00 Serial științific : Din tainele mărilor. 21,25 Tutunul sau sănătatea — alegeți ! 21,35 Timpul marilor înfăptuiri revoluționare. 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 9 august** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politică 15,00 Închiderea programului. 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia. 19,45 Casa cu patru fete. 20,30 Film artistic : Convoiul. 21,50 Telejurnal. 22,00 Să-mi cînți un cîntec de iubire... Romanțe și melodii de neuitat. 22,30 Închiderea programului.

---

panoramic

Apariția volumului „Iarna imperială" în colecția „Biblioteca pentru toți" a Editurii Minerva, a prilejuit poetului **Anghel Dumbrăveanu** o întîlnire cu cititorii în cadrul Institutului de Igienă din Timișoara. Criticul literar **Adrian Dinu Rachieru** a vorbit despre semnificația volumului în contextul liricii românești actuale. Expunerea criticului a fost ilustrată cu poeme în sensibila interpretare a Jeannei Țeicu. ● **Luni, 4 august** se deschide la Făget o inedită tabără de creație artistică, asupra căreia vom reveni într-unul din numerele viitoare ale revistei. ● **„Continuitatea culturală în sud-vestul României"** se intitulează simpozionul organizat de Subcomisia de etnologie de pe lîngă Baza de cercetări științifice a Academiei R.S.R. — Filiala Timișoara. Au expus comunicări științifice **Radu Păiușan, Aurel Turcuș** și **Victor Andrei.** ● **O expoziție** a tinerei artiste plastice **Adriana Lucaciu** a fost deschisă la Casa de cultură a studenților. ● **Tabăra de creație plastică** de la Biled a reunit 50 de artiști amatori din județele Timiș, Arad și Maramureș. La vernisajul expoziției finale a vorbit criticul de artă **Deliu Petroiu.**

INDEX

Andrzej Kusniewicz

Regele celor două Sicilii

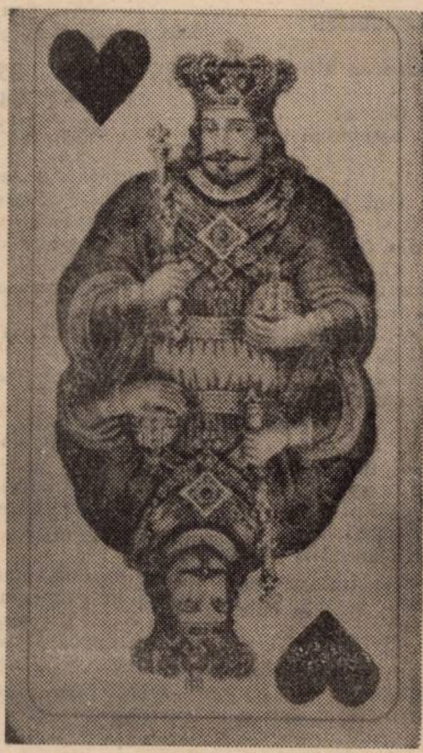

Puțini autori au realizat o literatură mai expresivă despre lumea agonizantă a Imperiului austroungar ca Andrzej Kusniewicz, romancier polonez născut în 1904, autor al recent tradusei Lecția de limbă moartă, carte a „ultimei zile"a primului război mondial. Perfect simetrică „Lecției..." este „Regele celor două Sicilii", roman al „primei zile" a primului război mondial. Anemicul ofițer Emil R. este epifania unui timp al căderii. Iubirea sororală, știută de la Trakl și Musil, reconstituie un „început de secol" — un sfîrșit de epocă. În fine, ciudate semne și simboluri (androginul e cel mai pregnant) deconspiră un subtext blînd ezoteric.

Regele celor două Sicilii **ar mai merita să fie tradusă în românește și fiindcă acțiunea lui se petrece la doi pași de noi — în Banatul iugoslav — eroii sau emisarii lor deplasîndu-se, fie și în escapade pasagere, la Arad sau Timișoara.**

Dar înainte ca din stația Fehértemplom să plece ultimul tren încărcat cu regimentul ulanilor sicilieni, moștenitori ai înfrîngerilor de la Solferino, Magenta și Montebello, stigmatizat pentru totdeauna cu pecetea androgină a morții acelui regat care, ca un schelet, își sprijină picioarele pe două sarcofage de piatră din Scilla și Caribda — într-o cameră minusculă din aripa stîngă a cazărmii „Împăratul Ferdinand", care se golește încet-încet, tînărul sublocotenent în rezervă, Emil R., în civilie student în drept, va scrie, sprijinit într-un cot, scrisoarea, pe care n-o va mai expedia niciodată:

„Adorato! Am rupt scrisoarea precedentă în tren, venind de la Triest, acum cîteva zile. Și asta? Scriu și rup și din nou scriu una pe care știu că o voi rupe din nou, apoi o voi arde ca pe alta ca să nu rămînă nici măcar urmă de ea. Am petrecut o noapte urîtă, poate cea mai rea dintre toate. Sper să fie ultima. Ce aș putea scrie ca tu să nu știi deja? Poate că văd întotdeauna ochii tăi întredeschiși, înguști, întotdeauna, întotdeauna... Oriîncotro aș privi... Cînd strîng pleoapele sau cînd privesc drept în soare pînă orbesc sau cînd îmi cobor ochii pe lumea care mă înconjoară, o lume stupidă, neinteresantă, stranie, plină de figuri care nu mă interesează deloc. Nu mă interesează nici măcar durerile sau bucuriile ei, nici războiul și motivele sale, nici moartea care ne așteaptă pe noi toți care mergem la luptă. Mă gîndesc la tine zi și noapte, treaz și în somn. Îți simt mîinile pe ochi... Ah, dacă aș putea să încetez acum să exist, să pot merge cu imaginea ta în eternitatea nimicului!.. Nu voi mai citi niciodată aceste cuvinte scrise cu conștiința golului crescînd și a nebuniei existenței, într-o stare de extremă deprimare care mă va însoți pînă la sfîrșit. Tu singură vei înțelege de ce am ales de bună voie această cale de ieșire... Și doar tu singură vei păstra cheia secretului nostru comun. Vezi, vezi, te chem pentru ultima oară cu numele tău atît de frumos, unic în lume: Elisabeth! Lieschen! — te chem pentru a-ți confesa ție odată mai mult ceea ce știai din timpul, adică știai cînd eu eram încă complet orb și neștiutor de nimic. Nimeni în afară de tine în toată viața mea. Nimeni, niciodată!... Și acum? Spune-mi!... Va fi o fugă, o trădare? Un nou mai grav păcat de moarte? Și tu vei ști să înțelegi și să ierți un nefericit? Sărmana Mama... Spune-le că m-a ucis războiul, aceeași răsuflare otrăvitoare a sa care va extermina atîția alții... Sau, mai bine nu le spune nimic.".

* * *

Din localul Mamei Rozsa iese un grup de ofițeri. Cîțiva au bluzele desfăcute, alții își fac vînt cu șepcile. Le flutură. În local se sufocau. E încă noapte întunecată, dar zorii sînt deja aproape. Dinspre cărămidăria municipală și dinspre mahalaua țiganilor cerul se luminează. Între ramurile groase ale copacilor, ca printr-un crenel, se detașează la orizont o dungă verzuie, pe al cărui fond scînteiază și arde o stea verde foarte luminoasă. Deasupra intrării localului Mamei Rozsa lampioanele sînt deja stinse și drumul e în întuneric. Un cîine se furișează de-a lungul gardului din față și dispare după colț. Căpitanul de cavalerie Malaterna se oprește, aprinde un chibrit și la flăcăruia galbenă și subțire caută ora pe ceasornicul său de aur. E ora patru și cinci. Pe teaca sabiei căpitanului se reflectă strălucirea verde care ocupă partea răsăriteană a cerului.

Și alți ofițeri controlează cît e ora. Apoi se îndreaptă în grup, ocupînd centrul străzii înguste care îi duce către cazarmă. Merg în tăcere, somnoroși. Pintenii sună. Pasul lor pocnind pe asfalt. Trec prin fața căsuțelor joase, a grădinilor adormite în negură, a zonelor schimbătoare a parfumurilor matinale. Ierburile și porumbul adunat în snopi și chiar și praful străzii au un miros pătrunzător. Numai în jurul pieții Ferenc Jozsef se face puțină lumină. Înaintea clădirii, la un etaj al Poștei și dinaintea magazinului fraților Müllermann lampioanele răspîndesc o lumină slabă și fluctuantă.

Și asta-i tot. Se întorc în compartimente, se fac comozi. Capelanul militar, pater Dziedzina, în lunga lui sutană militarizată, așează valizele și cutiile pe plasă. Subordonatul său, care călătorește în vagonul vecin, destinat trupei, îngrijește altarul de rugăciune de cîmp și tot instrumentarul de cult, — potire, patrafire, etole. Pater Dziedzina scoate de sub faldurile hainei, din buzunarul lateral al pantalonilor, o sticluță plată de șliboviță. Desface dopul metalic care servește și de păhăruț — și oferă colegilor — **Szent Jánosaldas!** — paharul de pierzanie.

Căpitanul Malaterna rîde scărpinîndu-și mustața. Baronul Kottfuss e într-o dispoziție magnifică. Putin înainte de plecare a făcut o fotografie: două capete de colegi la ferestruica vagonului pe care cineva a scris cu cretă cu caractere mari: **„Eljen a Király! Smrt Srbima.".** Trăiască regele! Moarte sîrbilor! Cei doi ofițeri în ferestruica strîmtă, cu fețele lipite una de cealaltă, în ultimul moment au făcut strîmbături ridicole și așa au fost imortalizați de aparatul baronului Kottfuss. Probabil în acea clipă semănau cu două paiațe. Poate că cineva, după ani, va găsi aceste fotografii developate și copiate numai la Mitrovica sau poate pierdute în vîrtejul răboiului ca multe altele dintre obiectele care călătoresc cu acest tren.

În bufetul cazarmei acum goale, un rîndaș se apropie în această clipă de ex-patronul regimentului, regele celor două Sicilii, Ferdinand II, și cu o măturice curăță fața defunctului suveran de praf și de păianjeni. Multe pînze de păianjeni s-au adunat pe vița sălbatică care acoperă unul dintre zidurile laterale ale cazărmii.

Numele unei împărății cu două capete, moartă de timp, a rămas pentru totdeauna legată de **Doisprezece ulani.** Pînă în zilele Magentei și ale lui Solferino. Un regat androgin, fără viață, mască a unei paiațe tragice. O mască de ghips. Ochi morți, goi. Despre aceasta — în ritmul roților vagonului, lîngă ușă, pe coridor — îi va vorbi sublocotenentul în rezervă Emil R. prietenului și confidentului său Zdenek Kocourek. Va vorbi într-un mod haotic, într-o stare de excitație febrilă, ca în delir. Așa încît această stare să-l preocupe pe prietenul său. Emil R., ofițer de abia douăzeci și unu de ani al ulanilor sicilieni, va spune multe lucruri de neînțeles. Va vorbi despre presentimentul sfîrșitului apropiat, despre înfrîngere, despre nimicire, despre dorința violentă a morții, despre o gravură văzută cu ani înainte în care un cavaler solitar galopa în noapte prin cîmpul semănat cu cadavre, de la Solferino. Și despre luna care răsare de pe terasă, luna în golul deschis de o clopotniță neagră și lugubră ca o stafie. Și încă despre alte lucruri. Și despre un vis care prevestea sfîrșitul și despre un tablou în care o amazoană îmbrăcată în negru așezată în șa, dreaptă în scări, bate un clopot cu un ciocan cu coadă lungă. Și chiar și sunetul acelui clopot **„Requiem aeternam"** Solferino! Solferino! repeta de mai multe ori. Pentru noi care călătorim cu acest tren fantomă, împrejurul nostru se întinde o cîmpie adîncă, inundată de soare... și pentru frumusețea dezolării, pentru voluptatea disperării, teama de a iubi, pentru nopțile fără somn, atît de încărcate de melodii, de imagini, care se nasc și dispar îndată... Sfîrșitul, sfîrșitul...

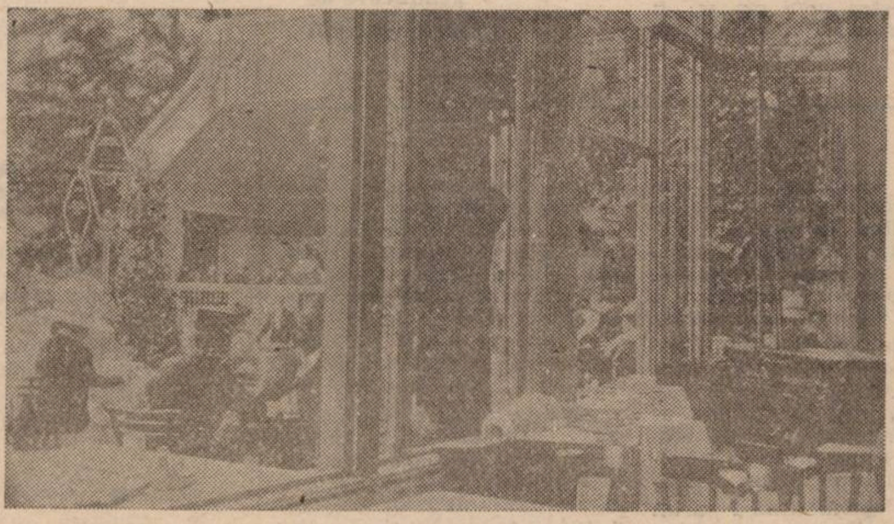

Solferino, iulie, 1914

Pînă cînd sublocotenentul Kocourek va trăda preocuparea sa tot mai crescîndă pentru starea sufletească a prietenului. Va asculta cuvintele sale cu seriozitate, dar cu inima strînsă. Nu va reuși să-l convingă, nici să-l consoleze și, descurajat, se va întoarce în compartiment. Emil R. va rămîne singur pe coridorul vagonului.

Și aici ar putea sfîrși povestea cîtorva zile înnăbușitoare de vară, a ultimelor ore ale unei epoci care se sfîrșește, a mortii secolului al nouăsprezecelea, secol de mari speranțe și de mari dezamăgiri. Această baladă a noastră a Regatului Ambiguu a murit într-un timp fără întoarcere. Dar să veghem la ultimul act al ei.

Emil R., singur pe coridorul gol, va scoate din buzunarul de la piept scrisoarea neexpediată și o va face bucățele. Va deschide apoi cu pumnul strîns fereastra și va deschide pumnul. Vîntul va răpi hîrtiile și le va purta peste cîmpiile mlăștinoase care se îndepărtează. Cîteva petece, purtate de o pală de vînt mai puternică planînd ca niște fluturi albi. Și ele vor cădea în păpuriș, de-a lungul fluviului. În urma scrisorii, Emil R. va arunca și caietul său verde. Și trenul trece în acest moment un pod deasupra unui fluviu în revărsare...

* * *

Această imagine a fluviului și a punții goale deasupra lui ar putea fi considerate o concluzie și, într-un anume sens, un simbol. Privind de la distanță de ani cu detașare, difidență, calmul experienței și cunoașterea viitorului, numai așa e posibilă prețuirea în mod just a importanței sau a relativei irelevanțe a faptelor paralele în timp, a restului pentru întotdeauna împlinit. A prețui conexiunile înșelătoare și totodată poate nu incidentale, și chiar mireasma lor puțin amară de lucruri iremediabil trecute. **Images d'Epinal** a acelei epoci. Aerul lor decolorat, stins și vechi, ca și cum nu s-ar fi scurs abia jumătate de secol sau doar puțin mai mult, ci sute de ani întregi. De aceea s-ar putea începe totul de la început. Așa sau altfel. Dar concluzia ar fi aceeași pentru că trecutul e irevocabil și indivizibil pînă în cele mai mici detalii. Cu toate că multe lucruri au devenit cu timpul irelevante, și de-a dreptul ridicole. Ca și un anumit mod de a exhiba propriile sentimente, de a exagera disperarea sau spaima. Sau ca modelul de îmbrăcăminte propus de „Wiener Illustrierte" a anului 1914 sau ca o cutie regăsită după ani și conținînd cărți de vizită ale unor persoane necunoscute și carnetul de bal și chiar cîteva fotografii îngălbenite. Și asta e tot.

Seara acelei ultime zile, cînd soarele apusului își arunca razele de foc asupra fluviului asemenea tirului de arme de pe ambele maluri, doi ofițeri sîrbi ieșiră cu bărcile pentru a observa malul austriac. Unul dintre ei va scoate un obiect care navighează pe fluviu și care, odată pescuit, se dovedi a fi un caiet nu prea mare, legat în piele verde. Ghemuiți între ierburi, ofițerii încercară să descifreze textul spălat și șters de apa Dunării. Cu greu reușiră să citească prima frază: **„Es war einmal...".** Era odată...

Prezentare și traducere de

Cornel UNGUREANU

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRAVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: TIMIȘOARA, strada RODNEI 1;
Telefoane: 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.BT. Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă

orizont 32

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 32 (1016) ● 8 AUGUST 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

În miezul verii fierbinți

Vara a intrat în toate drepturile ei. Grîul, secerat, odihnește în hambare. Pe cîmpul întins, porumbul se împlinește acum în rod, în dinții săi de lapte și în dulceață, căci soarele îl ajută din plin. Și ploile. Omul pămîntului mai are de lucru la culturile duble. Să le întrețină. Mai are de lucru cu inul, cînepa. Trebuie să pregătească, prin arăturile adînci de vară, locul viitoarelor recolte. Cîmpul nu e nicidecum gol sau lipsit de truda și sudoarea care înnobilează glia. Faptele oamenilor, din această vară arzătoare, sînt oglindite în chiar faptele pămîntului roditor. Care ne-a umplut hambarele și care continuă, prin seva secretă din viitoarele plante, să ne promită, în anotimpul viitor, noi bogății. Unii sînt, în meritate concedii, la munte, la mare. Dar. în adîncurile pămîntului, minerii își aduc aportul la creșterea calității cărbunilor, această pîine a industriei noastre. În uzine, se produc bunuri de înaltă competitivitate pentru beneficiarii interni și externi, printr-un spirit novator care domină azi industria românească. În marile laboratoare și institute, mereu, cercetătorii români produc idei îndrăznețe, pe care le impun prin noi invenții, certitudini ale victoriei noului în știința și tehnica românească. Marinarii își serbează ziua lor, pe mare, fluvii și pe rîuri. Tinerii se bucură de lumina verii. într-o vocație a muncii încheiate, a vacanței și a visurilor de pace și de viitor. Există o capacitate creatoare nebănuită în aceste toate victorii ale noastre. Victorii ale unui popor bun, înțelept și harnic. Vara nu oprește, cu căldura și zăduful ei. nimica în loc. Vara devine un anotimp al esențelor. Devine o etapă a maturizării, nu numai a roadelor cîmpului, dar și a muncii fără preget în toate ariile creatoare ale vieții economice, sociale, spirituale.

Firește, vara e vară, cerul senin e cer senin, marea albastră e mare albastră și munții cu brazi sînt munți cu brazi. Spre aceste bucurii ale deconectării merg semenii noștri. Dar tot la fel de multe mii și milioane își aduc, în angrenajul firesc al vieții, aportul, prin munca lor de zi cu zi. Își fac datoria cu îndemînare și o dăruire exemplară. Ei întîmpină Ziua Eliberării patriei, 23 August, cu sentimentul împlinirii proprii, cu abnegație deplină în munca și viața lor.

Alexandru ADAM

Dezvoltarea economiei și mediul ambiant

Strategia și tactica înfăptuirii obiectivelor celei de a treia etape a realizării Programului partidului, trecerea României la stadiul de țară mediu dezvoltată din punct de vedere economic și social implică ample și profunde mutații calitative în toate domeniile vieții economico-sociale, în toate subsistemele social-economice.

Pornind de la înțelegerea sensurilor profunde ale multiplelor interdependențe dintre componentele formațiunii social-economice, în primul rînd de la conexiunile cantitative structurale și calitative ale factorilor fundamentali ai producției ; partidul nostru, secretarul său general, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** au conceput strategia trecerii la o dezvoltare intensivă, într-o concepție integratoare, unitară

Reflectînd concepția secretarului său general, documentele Partidului Comunist Român conturează într-o viziune complexă orientările și direcțiile fundamentale ale dezvoltării intensive și echilibrate a tuturor sectoarelor de activitate în etapa 1986—1990 și, în perspectivă, pînă în anul 2000.

Dezvoltarea și modernizarea forțelor de producție, stabilirea unor noi corelații și proporții între industrie, agricultură, între aceste două ramuri de bază ale economiei naționale și între celelalte sectoare de activitate social-economică, stabilirea unor noi proporții în interiorul fiecărei ramuri și subramuri a economiei naționale, constituie coordonate majore ale evoluției economiei românești în această etapă.

Dezvoltarea echilibrată de tip intensiv a economiei țării noastre presupune nu numai un echilibru optim între ramuri, subramuri, sectoare și sfere de activitate economico-socială, ci și un echilibru deplin între toate aceste compartimente și mediul ambiant, mediul natural înconjurător — ca parte componentă esențială și indispensabilă a calității vieții, a însăși existenței și evoluției societății omenești contemporane.

În Programul Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism se prevede că : „ . partidul va promova o politică consecventă de împiedecare a poluării naturii, de aplicare strictă a prevederilor legii cu privire la conservarea nealterată a mediului înconjurător, asigurînd condiții de viață corespunzătoare poporului nostru, atît în prezent cît și în viitor".

În înfăptuirea politicii de dezvoltare economico-socială, rapidă, echilibrată și multilaterală, țara noastră acordă o atenție deosebită protecției mediului înconjurător. Considerînd problemele mediului nu separat, ci proprii creșterii economice și punîndu-le în contextul noilor rezultate ale cercetărilor și a noilor tehnologii în cadrul politicii economice a partidului și statului nostru socialist, apare posibilitatea îmbinării dezvoltării economico-sociale multilaterale și echilibrate cu procesul de protecție a mediului înconjurător

Un factor de mediu de o importanță deosebită la noi este **apa**. Gospodărirea rațională a apelor în țara noastră face parte integrantă din programele creșterii social-economice. Utilizarea rațională a resurselor de apă, lărgirea lucrărilor de irigație, construirea de baraje și lacuri de acumulare, desecările, prevenirea eroziunii și alte măsuri prevăzute pe o perioadă de perspectivă pînă în anul 2010, în cadrul „Programului național de perspectivă pentru amenajarea bazinelor hidrografice în Republica Socialistă România", necesită fonduri considerabile. De asemenea, se iau măsuri pentru economisirea apei prin recircularea ei la consumatorii industriali, măsuri pentru protecția calității apei de suprafață și subterane prin eliminarea poluanților prin stații de epurare a apelor uzate sau prin tehnologii adecvate evitării poluării apelor

În programele de dezvoltare economică a țării noastre, o mare atenție se acordă solului ca ecosistem care trebuie apărat și ameliorat împotriva eroziunii și poluării. Menținerea echilibrului ecologic necesită o preocupare sporită pentru a păstra și mări productivitatea solului, pentru a-l utiliza în mod rațional, ținînd seama de relief, structura biologică. În vederea realizării unei agriculturi intensive în țara noastră, există un program de îmbunătățiri funciare și de măsuri agrotehnice, potrivit căruia în anul 1990 suprafața amenajată pentru irigații să ajungă la 5,5 milioane ha.

În cadrul politicii de protecție a mediului înconjurător un factor cu multiple și importante funcții ecologice îl reprezintă **pădurile**. Suprafața acoperită cu păduri (26,7%) din teritoriul țării noastre este sub media europeană (33%). Ca urmare a acestei situații, a fost adoptat și se găsește în curs de aplicare „Programul de măsuri pentru protecția și dezvoltarea economiei forestiere în perioada 1976—2010" — program prin care se stabilesc măsuri de lungă durată pentru protecția, păstrarea și dezvoltarea pădurilor, prin introducerea unui regim normal de tăiere și de reîmpăduriri masive.

În vederea centralizării și formulării unitare a tuturor măsurilor pentru perioada de perspectivă s-a elaborat **„Programul național de protecție a mediului înconjurător"**, care are ca scopuri principale: realizarea condițiilor celor mai bune de viață, îmbunătățirea calității vieții și a stării de sănătate a populației, reducerea și eliminarea daunelor aduse economiei naționale din cauza poluării și a perturbării factorilor de mediu, precum și recuperarea substanțelor poluante reziduale ce pot fi utilizate în economia națională.

Pornind de la aceste cerințe în politica sa economică, Partidul Comunist Român a acordat și va acorda și în continuare atenție deosebită extinderii progresului tehnico-științific și dezvoltării echilibrate a economiei naționale, în deplină concordanță cu echilibrul și protecția mediului înconjurător, aceasta făcînd parte integrantă din Programul de construcție a societății socialiste multilateral dezvoltate din România.

Conf. dr. ION IVAȘCHESCU

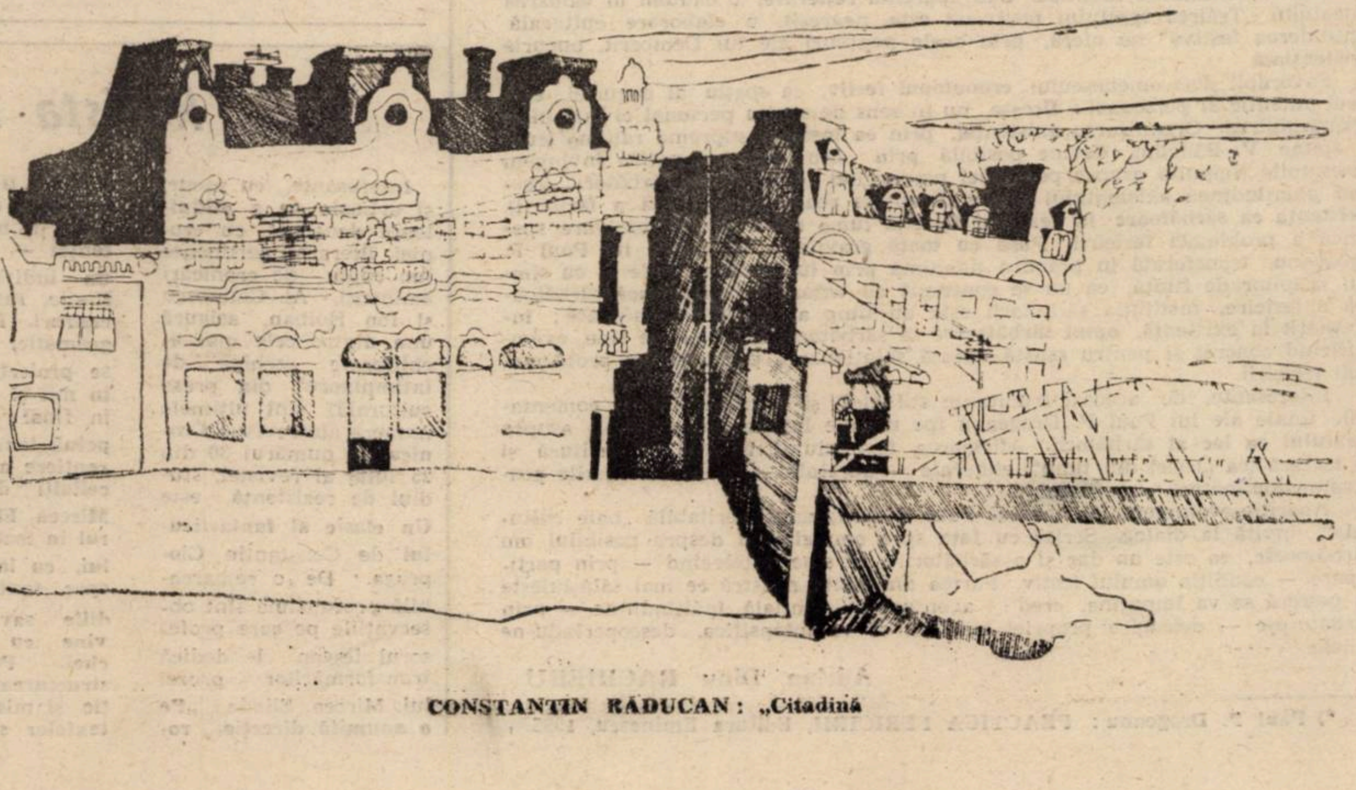

CONSTANTIN RADUCAN : „Citadină"

Tratament fabulatoriu

Cartea începe cu o **Preface á Cromwell**, am zice noi dacă am conveni că medicul psihiatru Abraş ar fi insuşi Cromwell iar Mircea Nedelciu Victor Hugo al epocii textualiste, liderul absolut al prozei june, novatoare, cel mai inteligent, cel mai cult şi cel mai harnic dintre tinerii autori care pun în cauză ierarhiile romanului românesc de azi. Studiul introductiv, temeinic şi plin de capcane teoretice, îşi ia ca aliaţi pe Caragiale şi pe Umberto Eco, pe Herbert Read şi pe A.S. Vasquez, pe J. Ricardou şi pe Georg Lukacs, pe Sanguineti şi pe Marcuse, pe Freud, Goldmann şi Aurelian Bondrea (**Sociologia culturii**, Editura didactică şi pedagogică, 1981), pe Georg Steiner, pe Jean Joseph Goux (**Marx et l'inscription du travail, Tel Quel, 33**) şi Roman Jakobson, pentru a formula un program : dar tot în prefaţă începe şi „povestea", aventura auctorială cu care sîntem ţinuţi la curent. Romanul ia fiinţă în faţa noastră, prefaţa e rescrisă în faţa noastră, cartea e rescrisă în faţa noastră. „Să nimereşti din întîmplare într-un loc necunoscut, în care n-ai vrut să ajungi şi să simţi brusc absenţa cuvintelor, să-ţi lipsească ajutorul lor în înţelegerea celor văzute, să nici nu mai vezi din cauza acestei neaşteptate «lipse»", începe romanul. „Cuvintele" îi lipsesc „meteorologului" Luca. Dar, se poate întreba cititorul, nu se implică autorul „mai mult" în destinul personajului Luca, **tratamentul fabulatoriu** reprezentînd însuşi demersul auctorial ? Sau regimul pe care şi-l asumă romancierul ?

Meteorologul Luca, mitograful timpului probabil, descoperă, (conform statutului de ficţionar, am putea scrie noi, cei care i-am citit pe Mircea Eliade, pe C. Ţoiu, pe N. Breban şi pe Eugen Uricaru) un teritoriu, „inaccesibil celorlalţi", un „falanster" aşezat, într-un „fel de spaţiu limită" : loc sacru al prozei, ţinut imaginar, prea iubit de mai-marii ficţiunii, el nu e văzut, prin urmare, de ceilalţi. Ceilalţi sînt fiinţele mai mult sau mai puţin prozaice, grupate în jurul medicului psihiatru Abraş : un agronom, un profesor cu aproximativă vocaţie ziaristică, un pictor, cu toţii foşti amanţi ai actriţei Gina, dintr-odată fascinată de eroul meteorolog. Dar tînărul meteorolog va fugi de actriţă descoperind marele amor pe drumul care uneşte satul de Centru.

Fiecare imagine, de mare claritate, se încarcă de conotaţii. „De aceea, scrie la un moment dat autorul, rog cititorii să nu folosească decît cu mare prudenţă eventualele conotaţii simbolice ale termenilor «fitotron» şi «dublu calendar»". Dar conotaţiile există peste tot şi chiar dacă le „va folosi" cu maximă prudenţă, cititorul nu va putea să nu le ia în seamă. Chiar intervenţiile naratorului care ţine să ne asigure de autenticitatea „stenogramei" sale ne îndeamnă să contemplăm ţîşnirea sensurilor secunde, comentariul subtextual, aluzia ironică, solidarizările sau (şi) desolidarizările. Fiecare aşezare „în timp şi spaţiu" a personajelor ţine (şi) de comentariul pe care MirceaNedelciu îl face prozei, de ilustrarea programului său. Mecanismul care funcţionează perfect şi care e lăsat să funcţioneze perfect este al ironiei. Nu ironia casantă, destructivă a lui Mazilu ci ironia celui perfect convins de eşecul misiei sale demiurgice. A celui ce ştie că eroii săi, atît de bine înscrişi în traiectoriile cotidianului, nu sînt, pentru el, decît partenerii unui joc. Inteligenţa ordonează fără cruţare „materialul de viaţă", îl supune unui program. Chiar reportajul este aşezat în chenarul care trebuie să ne aducă aminte de vigoarea ideii coordonatoare.

Tratament fabulatoriu este cea mai bună carte a lui Mircea Nedelciu, incontestabilul lider al noului val al prozei noastre.

Cornel UNGUREANU

*** Mircea Nedelciu, TRATAMENT FABULATORIU, Editura Cartea Românească 1986.**

---

cronica literară

Omul sărbătoresc

Fenomenul sărbătorescului scăpase atenţiei etnologiei. Ambiţioasa carte a lui Paul P. Drogeanu, rod al unor întinse lecturi şi meditaţii, este un demers al definiţiilor deschise : desfăşurînd semnificaţiile, detaşînd mesajul autentic al festivului, făcîndu-l — după vorbele autorului — „să fie, nu să fie explicat", sub lupă. În fond, V. Băncilă (un „pionier" recuperat prin investigaţiile lui Drogeanu, poposind asupra eseului triadic din 1936 consacrat Sărbătorii ; ca şi J. Huizinga ori Karl Kerényi) atrăgea atenţia că scopul existenţei este crearea şi valorificarea sărbătorii.

De rezonanţă antropologică, încercarea lui Paul P. Drogeanu (trăind aventura apropierii disciplinate de celălalt) atrage atenţia asupra degradării sărbătorescului în vremea noastră, ritmînd şi valorizînd/devalorizînd timpul. Constatăm deci că sărbătoarea, ca realitate fenomenală, e în declin. Manevrînd conceptul etnologic, eseistul nu caută atît rezolvări operaţionale, cît acceptarea cotidiană a minunii, descifrînd în realitatea existenţială o mitologie şi o ritologie, descoperind motivaţia sacrală şi semnificaţia simbolică. Experienţa sărbătorii ca ipostază superlativă, ca „facere a fericirii" este de fapt o realitate repetitivă şi efemeră. Ea e (şi) reproductivă. Căpătăm prin sărbătoresc **un mod de a fi total diferit** (p. 125). Dar sărbătoarea, chemînd — în memoria noastră livrească — acel principiu al eternei întoarceri, devine ; ea există fiind fără încetare diferită (H. G Gadamer), ea se pulverizează în sărbătoresc, rămînînd identică. Sub aparenta reiterare, o căutăm în valoarea unicatului. Trăirea spaţiului festivizat este, negreşit, o elaborare culturală. „Întinderea festivă" ne oferă, prin acele popasuri ale lui Democrit, bucurie existenţială.

Favorabil deci omenescului, **cronotopul festiv**, ca spaţiu al bucuriei, este locul autentic al persoanei ; fireşte, nu în sens de spaţiu personal ci insinuînd dezmărginirea. Organizarea existenţei, prin ea însăşi o supremă raţiune (cum ar spune V. Băncilă), devine posibilă prin „asumarea minunii" : învingem agresiunile timpului asupra persoanei parcurgînd „o punte de sărbători", gustînd plenitudinea existentului într-o idealitate reală (ca practică a fericirii). Existenţa ca sărbătoare în cea mai fericită lume reală este o rezolvare specifică a problemei fericirii. Pusă cu toată gravitatea în cartea lui Paul P. Drogeanu, transferată în practica unanimă prin lupta cu limitele şi cu timpul risipitor de fiinţă, ea nu se confundă cu extazul mistic. Dacă sărbătoarea e fericire, instituţia sărbătorii este un timp al trăirii intensificate ; îndreptăţit la existenţă, **omul sărbătoresc** se sărbătoreşte, astfel, pe sine, exemplificînd concret şi pentru scurtă durată soluţionarea problemei şi problematicii fericirii

Interesante, de aceeaşi frumuseţe stilistică şi identică sînt şi comentariile finale ale lui Paul P. Drogeanu (pe urmele lui Raymond Jean), asupra **Textului ca loc al sărbătorii**. Afirmarea festivalului îşi află în scriitură şi în lectură (ca „ieşiri din timp". eliberate — părelnic — de constrîngerile praxisului dominator) — suportul.

Apariţie-eveniment, cartea lui Paul P. Drogeanu, veritabilă „baie culturală", invită la dialog. Scrisă cu faţa spre om, glosînd despre posibilul om sărbătoresc, ea este un dar şi o sărbătorire de sine, înţelegînd — prin participare — condiţia omului festiv. Partea din fiinţa noastră ce mai sălăşluieşte în peşteră se va împuţina, cred : aventura existenţială, înălţîndu-ne — prin sărbătoresc — deasupra propriei condiţii, se va intensifica, descoperindu-ne sinele

Adrian Dinu **RACHIERU**

***) Paul P. Drogeanu : PRACTICA FERICIRII, Editura Eminescu, 1985.**

---

consemnări

Evocări

Destul de nebăgată în seamă şi adesea de iniţiativă particulară — via „Litera" —, se produce în ultimii ani o mică şi discretă ofensivă editorială bihoreană, rod al îndelungatelor fermentaţii cenaculare supravegheate de Virgil Podoabă. O spargere a acestui front din umbra poeziei reuşeşte doar Ioan Ţepelea, cu **Semnul mişcării** — un triptic al devoţiunii şi al nostalgiei plaiului. Calme şi austere bătînd — cum zice Al. Andriţoiu în prefaţă — mai degrabă spre „oda latină" decît spre retorica gestului patetic şi de spectaculozitate exterioară, poemele trăiesc dintr-un miraj al patriei şi într-un climat de ardenţă sublimată, interiorizată pînă la rugă. Construcţia sentimentului se face într-un registru „matriotic" şi Ioan Ţepelea uzează de o întreagă recuzită a simbolurilor materne şi a atitudinilor consacrative. Căldura devoţiunii sale, pietatea cu care se apropie de emblemele patriei şi efervescenţa de substrat a iubirii edifică, încetul pe încetul, un adevărat „complex filial" în raporturile cu plaiul şi istoria. Cartea se deschide cu o suită de evocări istorice, într-o viziune oarecum metodică, dar poetul e atras cu deosebire de zodia mitică a neamului, de un timp eroic şi sacru în care negurile legendei plutesc încă peste apele înfăptuirii istorice. Evocările lui Ţepelea sînt, în egală măsură, şi nişte invocaţii şi acest sîmbure dialectic al viziunii sale iradiază şi în celelalte două cicluri — atît în cel median, de melancolie şi jubilaţie ostăşeşti, cît şi în cel final — de mai mare deschidere meditativă şi elegiacă. Memoria sa are o încărcătură pur afectivă şi devine vehicolul care actualizează nostalgiile şi senzaţiile, ca şi figurile mitico-istorice, de altfel. Ea transformă cu regularitate absenţa în prezenţă şi Ioan Ţepelea este, în fond, un poet al prezenţei şi chiar al fastităţii ei. În poemele de evocare istorică, timpul dominant este prezentul, iar această construcţie în actualitate e singurul semn al patetismului, altfel submers în apele unei sensibilităţi solare, de o tandreţe sobră. Nostalgia obîrşiei sau a copilăriei se desenează, într-un halou feeric, după aceeaşi topică a memoriei, a cărei invazie în prezent are, adesea, un indice de vehemenţă. Ea nu este atît un depozit al materialelor melancolice, cît o funcţie acută de actualizare care face ca senzaţiile pierdute să supravieţuiască într-un mod iminent : **„Simt că mă strigă copilăria / nedeprinsă cu liniştea / noaptea în vis / alerg desculţ prin mirişti de grîu / pînă la durere / simt curtea casei unde mama / îl aşteaptă pe tata în prag... / Aud rîndunicile la streaşina casei / netulburate / hrănindu-şi puii cu frunzele verii / şi pe fratele mai mare tăind lemne". (Mi-e dor de acasă).** Ioan Ţepelea se mişcă într-un univers sacralizat, plin de semne şi niciodată ameninţat de vacuitate. Ochiul său are mirajul runelor, iar poemul nu este decît descifrarea afectivă a acestora. La nivel simbolic, lirica sa e dominată de un cuplu recurent, în aparentă antinomie — soarele şi roua —, dar contextele nu agravează tensiunea lor, ci tind mai curînd la o rezolvare armonică. Semn al candorii şi al frăgezimii universului — una, al tensiunii ascensionale, al idealităţii şi împlinirii în amiază — celălalt, cele două simboluri sînt cheia unei viziuni de o melancolie paradisiacă şi de o reflexivitate afectivă. **Semnul mişcării** pare un semn al vocaţiei.

Al. CISTELECAN

***) Ioan Ţepelea, „SEMNUL MIŞCĂRII". Ed. Militară, 1986.**

Rodul tîrziu al unui poet

Cu o cezură de bune patru decenii între elipsele activităţii poetice a lui Lucian Emandi, poezia acestuia se prezintă totuşi unitară, în cultul formei pe care îl relevă, în patosul patriotic al enunţului, în cugetarea limpede, adînc ancorată în istoria naţională, în propensiunea pentru etos, pentru scrutarea temeiurilor adînci ale actului de creaţie. La noul volum (**Drumul pe ape**, Facla, 1985), datele generale ale liricii poetului arădean se confirmă.

O comparaţie ni se impune, sugerată de al său **Rod tîrziu**, sonet pe care, prin frumuseţea de netăgăduit a limbajului, l-am situa între împlinirile de vîrf ale culegerii ; este metafora rodirii tîrzii. Figurare a propriei vîrste, poate, în imagini de frumuseţi definitorii : „Sînt pomi ciudaţi, ce dau şi toamna-n floare / Şi rod tîrziu legînd, în asfinţit, / Îl tot arată soarelui rănit / Să-l pîrguiască-n ultima-i dogoare". Şi, dacă încheierea poemului nu putea fi alta decît aceea a neîmplinirii („Dar poamele, la margine de noapte / Tînjind amar, se scutură necoapte"), judecînd analogic, încheierea cărţii este o dezicere de metaforă aici citată, a vremii, de pe treptele anilor, în care nici inspiraţia, nici motivele lirice n-au secat. Volumul se prezintă unitar, el prelungind idei poetice dragi autorului, nuanţînd pe cele ştiute, ori revenind mereu proaspăt în lirica sa de inspiraţie patriotică. Luînd acest ultim aspect al volumului, e de constatat o adîncire a înţelegerii trecutului istoric ca pe un imperativ testamentar al prezentului. Faptele lui Mircea, Mihai, Avram Iancu sînt „scrise-n lăsămînt", sînt comandamente morale, îndatoriri sfinte. Nimic emfatic ori redundant în abordarea temei, ce se configurează şi acum ca o adîncire a deja exprimatelor cicluri anterioare. Postura poetului este, acum, la vîrsta care e pragul însuşi al senectuţii mereu lucidă, mereu la postul său de veghe : „pui întrebări şi-aştepţi mereu răspuns".

Simion **DIMA**

Revista revistelor

Interesante, cu eseuri şi articole de o pilduitoare densitate, cu cronici literare pertinente (un cuplu de cronicari eminenţi, Al. Călinescu şi Ion Holban, asigură una dintre cele mai echilibrate „echipe de întîmpinare" din presa culturală) sînt ultimele numere ale revistei **Cronica**. În numărul 30 din 25 iulie al revistei, studiul de rezistenţă este **Un clasic al fantasticului** de Constantin Ciopraga. De o remarcabilă profunzime sînt observaţiile pe care profesorul ieşean le dedică transformărilor prozei lui Mircea Eliade : **„Pe o anumită direcţie, romanele tînărului Eliade exaltă — ca mod de iniţiere în misterele existenţei — personalismul: un individualism fără limite, refractar oricărei cenzuri. Progresiv, programatic, personalismul se proiectează ulterior în mit şi fantastic".** Şi, în final : **„Această perpetuă tendinţă de diferenţiere a unui ins de ceilalţi declanşează la Mircea Eliade imaginarul în toată plenitudinea lui, cu largi deschideri spre fantastic.** În studiile savante Eliade... **vine cu explicaţii şi chei. Povestirile se structurează pe excepţie şi mister. Adăugînd textelor sale de tinereţe — Domnişoara Christina. Şarpele, Secretul doctorului Honigherger — altele, la care ne-am referit succint, prozatorul de curînd trecut în eternitate imprimă literaturii de acest gen un prestigiu excepţional."**

Revista **Cronica** publică cîteva dintre cele mai vii seriale din presa noastră culturală : **„La limita umanului"** (semnatari : Şt. Alexandru şi Al. Pascu), **Premiile Oscar, realitate şi legendă**, precum şi (în serial) **Maşina dorinţelor** de Arkadi şi Boris Strugaţki, romanul după care a fost realizat filmul **Călăuza**.

OBSERVATOR

„OAMENII MUNCII AU NEVOIE DE O ARTĂ CU ADEVĂRAT REVOLUȚIONARĂ, CARE SĂ REDEA ÎN MOD VERIDIC ȘI OBIECTIV REALITATEA, CARE SĂ FIE PĂTRUNSĂ DE UN PUTERNIC SUFLU MOBILIZATOR, MILITÎND CU PASIUNE PENTRU PERFECȚIONAREA SOCIETĂȚII ȘI A OMULUI."

NICOLAE CEAUȘESCU

ancheta „ORIZONT"

Literatura și publicul

Literatura și publicul este o relație ce ține de estetica receptării, înscriindu-se în sfera mai largă a sociologiei, cu multiple ramificații și deschideri. Răspîndirea mijloacelor vizuale de comunicare activizează mai mult viața exterioară a omului, literatura, lectura acționînd asupra vieții interioare, stimulînd meditația, generalizarea, potențînd, deci, rațiunea și sensibilitatea. Ceea ce nu înseamnă că acei ce citesc nu admit utilitatea mijloacelor audiovizuale, și invers. Starea de receptivitate se educă, se cultivă răbdător printr-o strădanie socială și individuală, fapt pentru care politica noastră culturală se sprijină pe un amplu sistem instituțional, conducîndu-se după criterii de necesități culturale, necesități culturale ce se conjugă constructiv cu finalitățile sociale și idealul spiritual al societății noastre: înflorirea personalității umane, animată de romantism revoluționar și călăuzită de umanism revoluționar — coordonate înscrise în vastul Program al dezvoltării societății socialiste. Avînd în vedere democratizarea culturii noastre, prin accesul larg al maselor la viața culturală, prin creșterea nivelului cultural general, este sesizabil un proces de omogenizare a publicului sub raport estetic, ca expresie a omogenizării întregii vieți sociale. Fapt care nu duce, însă, la o uniformizare a gustului și judecății proprii în creație și receptare, dovadă stînd varietatea stilistică și tematică a literaturii noastre din ultimii ani, îndeosebi după Congresul al IX-lea al partidului, precum și volumul uriaș de traduceri din literatura universală, ilustrînd domenii și genuri extrem de diverse

În linia celor de mai sus ne-am propus o discuție pornind de la următoarele probleme:

1. — În relația literatură-public termenii au un rol egal, sau unul devine dominant?

2. — Acceptați distincția între o relație tradițională literatură-public și una modernă (actuală)? În ce ar consta mutația?

3. — Literatura de consum — o direcție benignă, sau o plagă a literaturii?

4. — Care dintre modalitățile criticii literare considerați că au o maximă funcționalitate?

ARMONIE ȘI PLENITUDINE

1. Relația analizată are o determinare bilaterală: **literatura fără public (deci necitită) practic nu „există", fiind un nonsens; un public emancipat, dar străin de literatură (în general, de artă) este de neconceput.** Din această **perspectivă, elementele discutate apar** ca fiind la fel de importante. Nuanțarea analizei, prin raportare la anumiți **factori particulari (temporal, social, estetic-artistic etc.)** poate conduce, desigur, și la anumite subordonări (fie ele și relative).

2. Dincolo de implicațiile estetic-artistice evidente, relația are, prin finalitatea ei, și un puternic caracter social. **Este firesc, prin urmare, ca ea să evolueze, să dobîndească în timp nuanțe, aspecte sau chiar trăsături definitorii** noi, pe măsura epocii, a societății în care ființează.

In viziune modernă și într-o societate ca a noastră, amploarea relației crește enorm, obținînd un evident caracter **de masă** (odată cu democratizarea și emanciparea vieții sociale „publicul cititor" devenind, practic, sinonim cu masele largi de oameni ai muncii). A doua trăsătură distinctivă ar consta în **sistemicitatea** relației, asigurată premeditat și organizat prin întreaga politică editorială și de învățămînt, subordonată unui scop clar, explicit: emanciparea spirituală a întregului popor. De aici derivă însușirea următoare: caracterul de autentic **dialog** al relației (ce înlocuiește tradiționalul „monolog" al literaturii, prezent și astăzi pe atîtea meridiane ale planetei).

3. Literatura „de consum" este, probabil, în raport cu marea literatură, ceea ce este muzica ușoară față de cea „clasică", simfonică. Dacă este bine scrisă, ea poate amuza, deconecta (uneori, chiar într-un mod instructiv). Omul modern, supus unui ritm de viață alert (și adeseori stresant), resimte chiar mai acut nevoia (și) de așa ceva. Deci, cred că specia nu trebuie să fie „extirpată" din corpusul literaturii, ci doar „localizată" corespunzător (prin proporție și calitate).

4. Ca întotdeauna în istoria planetară, și în epoca modernă (în particular, contemporană) viața spirituală se dezvoltă în jurul „luminilor" ei (știința și filosofia), fiind determinată de realitatea social-istorică.

Pentru noi (ca „beneficiari" direcți) cea mai mare relevanță o are, prin direcționalitatea ei, faza ultimă, de **valorizare,** prin care criticul trebuie **„să formuleze aprecieri în legătură cu scăderile sau avantajele operei, precizînd dacă ea este în adevăr unitară și originală sau nu, dacă răsunetul ei rămîne superficial sau adînc și dacă ea poate fi considerată ca o creațiune nouă, bogată în inițiative și atingînd un nivel de armonie și plenitudine în raport cu unele inițiative anterioare, sau dacă nu cumva este o simplă întocmire epigonică sau o bizarerie fără nici un viitor" (Tudor Vianu).** Fără această finalitate explicită, actul critic rămîne doar intențional, neîmplinit, ratînd (nu o dată) adevărul de dragul exactității microanalizei **structurale.**

Cred, deci, că promovarea mai largă **a criticii axiologice, de orientare, ar contribui eficient** (alături de celelalte forme ale genului: recenzia, cronica, eseul etc.) la educarea exigentă, superioară a publicului cititor. **Iar dacă** revistele literare ar face loc mai des (de ce nu sistematic?) în coloanele lor opiniei cititorului însuși (așa cum se întîmplă în ancheta de față), dialogul **literatură-public** ar tinde, poate, spre forma sa optimă

Dumitru DABA

SCRIITORUL TRĂIEȘTE ÎN PUBLIC ȘI IZVORĂȘTE DIN PUBLIC

1. Relația **literatură-public** nu numai că este o realitate de prim rang, dar este însuși mediul în care literatura există ca entitate propriu-zisă, fiindcă literatura, prin **origine, natură** și **menire,** nu este o realitate de sine stătătoare, ci una de relație, de implicare, de mediu cultural. N-am spus **scop,** ci **menire,** tocmai pentru a nuanța ideea unui **rol neegal** între literatură și public. Neegalitatea este de fapt o incongruență care își are obîrșia în diferența de statut, o diferență „ontologică".

Literatura este **latura activă,** publicul este cea **receptivă** a unui mediu **cultural.** A face din creație, în chip unilateral, **scop** al receptării mi se pare a ignora sau măcar a reduce neîngăduit rolul **activ, creativ** al literaturii, adică a periclita tocmai atributul ei esențial de a fi **creație.** Dar scriitorul nu numai trăiește în public, ci el și **izvorăște** din public; el trebuie să fi fost un bun **receptor** înainte de a fi un bun creator. Calitatea, nivelul laturii receptive sînt direct determinate de înălțimea, profunzimea, amploarea laturii active, creative, a „aventurii" conștiinței creatoare.

2. O distincție între relația tradițională **literatură-public** și cea modernă presupun că ar avea doar o accepție istorică. N-aș putea să spun cît de mult a progresat literatura **ca artă** nici măcar de la Homer și Eschil la Goethe, dar-mi-te de la Tolstoi și Dostoievski la Kafka, Joyce și Faulkner, dar sînt sigur că **modalitățile de cunoaștere** inclusiv cu privire la literatură au evoluat mult. Publicul are acum „unelte" mai bune, mai suple pentru a prinde ușor de veste **cum stă** literatura vremii sale, ori cel puțin **cam cum stau lucrurile** cu ea; el, publicul, nu se mai dă, pasiv, pe mîna factorului timp; nu timpul „va hotărî" ce este valoarea cu adevărat. Legea mitică a atitudinii pasive în folosul deciziei suverane a lui Chronos a fost reziliată de public înlocuindu-se cu o dramatică întrebare a atitudinii sale de judecător de valoare

3. Literatura de consum. Dacă nu este vorba de o translație terminologică din sociologie — la care și de care, nimerit ar fi să răspundă cei ce au luat-o sau au dat-o cu împrumut! — și dacă nu este nici „metaforă" la foamea de literatură, la „consumul literaturii" (nici în asemenea eventualitate n-ar fi cazul să dăm noi aici seama), atunci putem vorbi cel mult de o „paraliteratură" (de aventuri, polițistă, S.F., reporterícească, eseistică etc.). O asemenea „direcție" este benignă, dar este paraliteratură, iar „metafora" devine o problemă tehnică, practică, a Centralei Editurilor, a Centrului de librării și a umplerii agreabile a timpului nostru liber (doar ultima privește relația fundamentală, direct publicul cititor). De altfel, peste o anumită limită, ca orice poftă, ca orice consum excesiv sau substitutiv, aceasta ar dăuna consumatorului însuși și, prin el, ar vicia tocmai relația esențială literatură-public, așa cum o prezentam mai sus.

4. Ar fi prea mult să schițez și o teorie a criticii literare! (mai ales selectînd și clasificînd modalități de maximă funcționalitate).

Cred că ar trebui ca și criticii „să-i sune" mai bine în urechi dezideratul accesibilității (în toate sensurile) ridicat mai cu seamă în fața și spre luareamintea literaturii. Ar trebui prin urmare ca ea, critica, să fie o știință a mediului literar, în speță a relației literatură-public, de edificare a acestui mediu, de epurare și luminare a justelor lui aspecte și probleme.

Ion Viorel BOLDUREANU

REPERELE NOII INTERPRETĂRI

1. În relația literatură-public, cei doi termeni se află într-o complexă interdependență. În ansamblu, publicul cititor este receptiv față de fenomenul literar, dovedind sensibilitate pentru valențele sale artistice, avînd conștiința că literatura adevărată are un rol important în lărgirea orizontului spiritual, în modelarea personalității. În altă ordine de idei, opera literară, considerată ca obiect, este asimilată de cititor în mod personal, astfel că fiecare om, în funcție de gusturile și preferințele lui, „creează" din nou una și aceeași operă în mod diferit. Istoricul, arheologul și criticul literar Guy Rachet, în studiul său „Tragedia greacă", arată că, potrivit afirmațiilor unor poeți antici greci, actorul tragic era mai important în reprezentarea piesei decît autorul acesteia. Inlocuind actorul cu publicul, cu cititorul, am obține aproape același raport între cei trei termeni: scriitor-operă literară-public. Elocvent în acest sens mi se pare și îndemnul lui F. Rabelais, în prefața cărții sale „Gargantua și Pantagruel", precum și cel al lui I.Budai-Deleanu în prefața „Țiganiadei". În această discuție nu intră nicidecum literatura-divertisment, cărțile de aventuri, sau romanele polițiste

2. Există o distincție, care se conturează tot mai mult, între o relație tradițională **literatură-public** și una modernă (actuală). Opera literară, în antichitate, în evul mediu, ori pînă nu demult, avea un singur sens, cititorului nerămînîndu-i decît să recepteze opera literară într-un mod univoc; spiritul analitic al cititorului era aproape inutil. Opera literară actuală poate fi, de multe ori, interpretată în maniere diferite, și aici intervine rolul „creator" al cititorului, al publicului în căutarea unei pluralități de sensuri ale operei literare. Exemplele sînt numeroase; mă limitez să citez romanele lui Camus și nuvelele lui Șt. Bănulescu. În această problemă, însă, nu se pot delimita rigid operele literare tradiționale de cele actuale. Referindu-ne la unele din poeziile lui Eminescu, am putea spune că există și în acest caz mai multe sensuri ale creației literare, sesizate de-a lungul timpului.

3. **Literatura de consum** poate fi **un mijloc de deconectare, de odihnă activă, dacă se practică fără exces și fără să ne limităm la ea, fără să o substituim literaturii adevărate, de idei. Pe de altă parte, dacă literatura de consum se substituie celei de valoare, ajungem la negarea fenomenului literar, la răsturnarea valorilor, cum se și întîmplă de multe ori. O carte, fiind, la prima vedere, inaccesibilă, este respinsă, negată în mod pripit, iar alta, datorită limbajului accesibil tuturor, a falsei stări de tensiune pe care o sugerează, ajunge să fie apreciată de către o parte a publicului. În această situație, cartea de consum devine o plagă, dar o plagă utilă într-un anumit punct, cînd este opusă literaturii de valoare, punîndu-se clar în evidență calitățile uneia și carențele celeilalte.**

4. Dintre modalitățile criticii literare, prețuiesc monografia de autor, pentru că prezintă geneza operei în contextul vieții scriitorului (condițiile sociale, curentele literare ale epocii, etc.). Eseul și cronica au și ele o mare funcționalitate, dacă sînt obiective, nuanțate, clare, accesibile publicului larg (aici criteriul accesibilității este decisiv). Se mai practică uneori un fel de critică încifrată, prin care criticul „se perie mai mult pe sine" — cum zicea Eminescu, și din care cititorul nu înțelege prea multe. Din fericire, astfel de mostre sînt tot mai rare, critica de azi străduindu-se să îmbine noile orientări cu accesibilitatea interpretativă.

Horia MUSTEȚIU

Anchetă realizată de
Valeriu DRUMEȘ

„CÎNTAREA ROMÂNIEI”

Căldura ghitarelor „reci”

Există domenii artistice mai puțin controlate teoretic, chiar dacă toată lumea le frecventează practicîndu-le sau avînd cel puțin o părere. De o bună bucată de timp, așa-numiții folkiști au apărut, în bună parte, ca replică a proliferării formațiilor vocal-instrumentale, a group-urilor de studio, a „marilor singuratici“ din fața butoanelor complexelor dispozitive electroacustice. Industriei electronice i se opun „băieții cu șase corzi reci“, după modele de mult consacrate. În plin secol instrumental, în care și vocile au fost uzitate ca-instrument, glasul folkiștilor (să le zicem astfel, deocamdată) readuce problema primatului textului, acest simplu pretext pentru formații. Iar textul trebuie să fie, în acest caz, direct și inteligent, investit cu atributele poeziei (și tocmai de aceea se caută atît de abuziv poeții care să poată fi adaptați spiritului corzilor „reci“). Cîntăreții în discuție se aliniază în mare parte direcțiilor poeziei contemporane; adesea sînt poeți la rîndul lor, ceea ce este de preferat, căci este asigurat dezideratul atît de acut al adecvării textului cu muzica, al mesajului acestuia cu tonalitatea muzicii; textierul se înțelege atunci bine cu compozitorul în cadrul aceleiași persoane, precum i se întîmplase și lui Wagner...

Ei bine, problema se ivește în spectacole și competiții mai ales, apărînd și în acest domeniu al trubadurilor moderni o diversitate de specii și stiluri, e necesar ca ele să nu se amestece, căci discernămîntul juriului va fi pus în fața unor probleme delicate. Am asistat la competiții în care acești trubaduri sau truveri cîntau fie în stil country, fie rock-folk, fie balade sau chiar partituri clasice, precum Segovia. Era greu să deliberezi acolo unde se amestecă stilurile și speciile; iar dacă mai apar și versuri viguroase, transpuse inadecvat pe note languros-melancolice sau poezii clasice înghesuite în ritmuri moderne, care le parodiază de fapt, emiterea unor judecăți de valoare devine hazard. Organizatorii unor competiții ar trebui să lanseze spectacole tematice, sub un generic mai bine precizat decît acela de „muzică tînără“, termen ambiguu, în aparență, atoatecuprinzător și atoateștiutor. Un asemenea festival-concurs s-a conturat la noi în județ, sub genericul de **„Timișoară, floare rară“**. Se mai pot organiza festivaluri folk dedicate patriei, aici poezia patriotică putîndu-se înveșmînta într-o muzică adecvată, de la prelucrarea folclorică la creația propriu-zisă, fără imixtiunea unor stiluri de import. Tema păcii, militantă, îi poate aduna pe compozitorii tineri care se pot lansa într-o mare diversitate de modalități, cu creații de efect; aici sînt adecvate trimiterile melodico-ritmice la acelea ale altor meridiane și epoci, acompanierea textului putîndu-se servi de subtile, interesante aluzii sonore.

În orice caz, departe de a deveni monotonă, o competiție tematică poate contribui la delimitarea organizată a unor modalități artistice, poate fi unitară stilistic. Modul acesta direct de comunicare, muzica folk, își justifică existența într-o epocă în care „lumea devine tot mai mare“, în care știința și tehnica, în loc să ne distanțeze, stimulează dorința de comunicare între oameni. Muzica ghitarelor „reci“ iese din cameră, din singurătate și intimizează distanțele și vorbește în graiul cald al comunicării directe, fără emfaza dispozitivelor electronice. Zona ei atacabilă este lipsa conștiinței de sine, diletantismul interpretării, senzația că te afli în fața unei arte care experimentează la infinit și nu se mai maturizează. Or, înaintașii de talia unui Cash, Dylan știau ce fac. Cum și noi îl avem pe Socaciu, așa „country“ cum este, dar compunînd într-o modalitate artistică exact conturată.

Să nu uităm celelalte teme: iubirea, sentimentul naturii, anotimpurile etc. Tematica impusă în competiții va stimula, departe de a stăvili libertatea creatoare, impunerea unității în diversitate.

Lucian BURERIU

Drumuri în labirint

1.) „CARTEA ACEASTA este o încercare în sensul propriu al cuvîntului“ — avertizează Marian Popescu, într-un prim capitol cu valoare de prefață și de pledoarie; afirmația presupune (și autorul își îngăduie cîteva linii explicative) adîncirea scrierii despre dramaturgie pînă în zonele unde textul critic recuperează trăsături ale celui ce l-a pus în mișcare, devenind, direct sau mediat, textul despre sine însuși, al exegetului. Ca atitudine (ca angajare în favoarea subiectului analizei), „Chei pentru labirint“ reprezintă o răsfrîngere auctorială în oglinda piesei românești, a teatrului (lui D. R. Popescu și Marin Sorescu) înscris „într-un orizont de așteptare edificator“: unghiul receptării propuse de Marian Popescu întredeschide spre universal „fereastra“, acordînd pieselor de teatru comentate statutul de opere valide pe harta stelară a spiritului dramatic. Demonstrația apare convingătoare, încît, după lectură, se impun — pare că se impun — reformulări ale comentariilor existente și unde arcada critică, atrasă de specific, a restrîns realizările dramaturgiei la o literalitate care nu proiectează ideile dramatice în contextul lor memorabil. Ceea ce îl preocupă pe Marian Popescu este să demonstreze că, intrați în labirintul plurivoc al căutării individualității și legității umanului, al unei poetici unde mareele ideatice pulsează continuu, dramaturgii români de azi reușesc să fixeze în (ori să degajeze din) context frazări inteligibile ca importante, apodictice, asupra condiției umane. Între malul paradoxului de imaginație (care poate fi hrănit de memorie, cum poate fi rănit în adversitățile eruptive ale clipei trăite) și țărmul cîmpului de existență banal (și acesta guvernat de efectele solicitării gîndirii „despre lume“, ale alegerii unei soluții „de viață“), aflați pe traseul unei aventuri de cunoaștere, ca și alții (marii „alții“, nominalizați în bibliografia cărții), scriitorii de teatru români, D. R. Popescu și Marin Sorescu, exprimă, întăresc, delimitează ceva aparținînd conștiinței speciei și modernității neliniștilor implicate. Eul „ordonator și combinativ“ al criticului geometrizează forma aparent liberă a unei replici (v p. 129), relevîndu-i „contrastele“, jocul cu „lumea pe dos“, găsește motivul epic al unei „înscenări“, notează un comentariu ce-i satisface demonstrația (v. p. 131), antrenează termeni (evident, și semnatari) de notorietate (v. p. 132—133), totul pentru a deconspira labirintica unei drame (de D. R. Popescu), a unei piese constrînse între căile false și dense ale „cuvîntului“, ale cîtorva lucrări solicitate de măreția și ambiguitatea cuvîntului în lume.

teatru

2.) LIBERTATEA PE CARE și-o asumă autorul cărții despre labirint în teatrul scris de Dumitru Radu Popescu și Marin Sorescu poate sensibiliza cel puțin două dintre categoriile cititorilor specializați: aceea a criticilor de teatru care s-au exprimat (în articole sau în cărți) referitor la cei doi autori, cum și aceea a prozatorilor și poeților ce și-au „diversificat“ bibliografia cu „forme în replică“. De cîteva ori, Marian Popescu distinge „critica literară“ de aceea „teatrală“; e de citit aici, pesemne, refuzul speciei de „comentatori“ care practică graba, un contact superficial — de premieră, de spectacol — cu piesa de teatru. Pe de altă parte, lista creatorilor alăturați „tandemului“ exponențial e relativ restrînsă. Voindu-se și un spectacol de autor, „Chei pentru labirint“ instituie o selecție personală asupra structurilor dramatice contaminate de personajele, reflexele culturale, filiațiile care se absorb în ambiția declarată încă de la titlu — după care există chei pentru ieșirea din labirint. „Cheile...“ încep, escaladează relieful dramaturgiei românești din două puncte favorabile. În labirintul vizat de Marian Popescu, planurile deformate și deformatoare abia se disting. Aici e vorba de o bătălie cu Minotaurul a celor aleși să vadă, să resimtă și să mărturisească cum au construit un tunel „spre lumină“.

3.) UN PROGRAM totodată consimțit și centrat pe „tendințe contradictorii, dar pe deplin afirmate ale teatrului european modern“ — iată ideea! Un univers ispitit să se deschidă „spre lumină, în aer liber“, subliniază criticul. Cartea lui Marian Popescu incită la reflecție. În orizontul discursului său de debut. Spre elaborările unui al doilea volum.

Antoaneta C. IORDACHE

---

*) Marian Popescu, CHEI PENTRU LABIRINT, Ed. Cartea Românească, 1986.

---

memento

Actorii mileniului trei

De patru ani, Costineștiul adună în iulie (anul acesta între 18 și 22) toată floarea mișcării teatrale românești la Gala Tinerilor Actori, manifestare organizată de Biroul de Turism pentru Tineret, în colaborare cu A.T.M. și Consiliul Culturii. Unică în felul ei, Gala Tinerilor Actori reunește recitaluri pe care actorii profesioniști, în vîrstă de pînă la 35 de ani, și le pregătesc începînd de la selecția textelor pînă la potrivirea luminilor, fapt ce dă seama despre întreaga personalitate artistică a concurentului, despre viziunea sa asupra teatrului. De aceea, un premiu de interpretare la G.T.A. echivalează cu un „doctorat“ în arta scenică, și explică prezența unor actori perseverenți la mai multe ediții, din dorința de a se vedea cu laurii de Costinești „la bază“. Profitul cultural al acestei manifestări vine și din aceea că prezintă un fel de curs „comasat“ pentru spectatorul de teatru.

După trei ani de președinție a lui Mircea Diaconu, juriul a fost condus, anul acesta, de apreciata actriță Valeria Seciu, și a reunit dramaturgi, regizori și gazetari de teatru binecunoscuți. **Marele premiu** a fost obținut de **Luminița Borta** de la Teatrul George Bacovia din Bacău, care a prezentat **Jurnalul Anei Franck**, un recital de o mare forță, o adevărată demonstrație care s-a întins de la gingășie la disperare, de la naivitate la protest social, dozate cu inteligență într-o respirație scenică amplă. Actrița și-a construit rolul cu multă atenție mergînd deseori (dar cu abilitate) pe muchia excesului, retrăgîndu-se în frontierele textului ori de cîte ori a fost pîndită de primejdia efectelor facile. Calificativul apariției sale este, fără exagerare, „încîntător“. **Premiile de interpretare** au revenit în acest an, unui număr de cinci concurenți: Marius Bodochi, de la Teatrul Național Cluj-Napoca, pentru **Omul cu floarea în gură** de Luigi Pirandello, un recital „rotund“, curat, susținut de o voce frumoasă și de o dicție bună, Constantin Chiriac, de la Teatrul de Stat Sibiu, pentru recitalul din lirica eseniană, intitulat **Nu oricine știe să cînte**, recital care a demonstrat afinitatea actorului cu autorul versurilor, înțelegerea de substrat, de esență, a marelui liric rus (în paranteză fie spus, Constantin Chiriac este interpretul rolului Nilă în filmul **Moromeții**, în curînd pe ecrane), Peter Beretski, de la Teatrul Național Timișoara, pentru pantomima **Test**, un număr elaborat împreună cu Emil Șain, de la Opera de stat Timișoara, care l-a acompaniat la saxofon, și caracterizat printr-o ușoară notă abstractă (nu e un reproș, dimpotrivă), cu mișcări foarte studiate și excelent sincronizate, Dan Hîndoreanu, de la Teatrul de păpuși din Sibiu pentru pantomima **Doctorul**, din ciclul **Merci Marceau**, un număr de un cert profesionalism. Tot un **Premiu de interpretare** a obținut și Carmen Ciorcilă, de la secția Suceava a Teatrului Național „Vasile Alecsandri“ Iași, răsplătită și cu **Premiul stațiunii Costinești** pentru recitalul **Sensul iubirii**, alcătuit din lirica de dragoste românească și străină, demonstrație a resurselor scenice bogate cu care este dotată actrița suceveană. **Premiul special al juriului**, împreună cu **Premiul revistelor Viața studențească și Amfiteatru** au fost acordate absolvenților din acest an ai Institutului de artă teatrală și cinematografică București prezenți în Gală cu spectacolul **Regina balului** de Nicolae Mateescu, un text de actualitate în care au excelat Dan Aștilean, Cerasela Stan și Constantin Cotimanis (anul V seral). O notă proastă pentru absolvenții din Tîrgu Mureș, care au făcut figură de amatori. În afara concursului s-au prezentat studenții timișoreni de la Construcții, componenți ai **Studioului de Caragialeologie**, cu spectacolul **La kilometru**, din ciclul **Fîntîna**, foarte apreciat de publicul numeros de la sala Polivalentă a hotelului Forum, locul reprezentației. Un recital în afara concursului a susținut Ileana Ploscaru, de la Teatrul Dramatic din Constanța, cu titlul **Nu, eu nu regret nimic**, inspirat din viața cîntăreței Edith Piaf. Invitatul special al Galei a fost Ovidiu Iuliu Moldovan, al cărui recital (alături de Iosif Sava și Aurelian Octav Popa) a fost unul dintre momentele de vîrf ale verii teatrale de la Costinești.

Prin ștacheta pe care o propune, prin organizarea fără cusur, prin ținuta ireproșabilă, Gala Tinerilor Actori se impune ca o Universitate de vară a teatrului (tînăr) românesc, rampă de lansare pentru actorii, marii actori ai mileniului trei.

Carmen MORAR

CETATEA MEHADIEI

Valentin Tudor

PRIMA DESPĂRŢIRE

Doar nouă maci am zestre din iubire
Şi-atîtea flori, care-mi aduc aminte,
De mersul nostru-n lanuri, înainte,
Cînd ne-am umplut de praf-a
nemurire !

Nu-i nimeni lîngă mine, dar ţin
minte :
Cu păru-n vînt şi macii-n
împletire...
Rămasă-n lanul vieţii-mi amintire,
Precum o paranteză-ntre cuvinte.

Atunci cădeau în jurul meu copacii!
Iar via-şi lepăda în vin aracii...
Acum, stingher şi singur prin
pădure,

Mai simt cum paşii brazii mi-i
răsfaţă ;
S-a lepădat tîrziu codrul de ceaţă
Lăsînd iubirea — zilele să-ndure !

Vărsam regretul prins în două
şoapte.
Lumina alungînd întunecarea.
Adulmecam şi roua pe cărarea
Cu fructele iubirilor necoapte.

La capătul livezii lîngă paznic,
Sfios m-am furişat, tiriş şi paşnic,
Spre cuiburile mîngîierii noastre.

Nu m-a văzut plecînd în depărtare,
Cernînd prin sită-bob de neuitare,
Din care-au răsărit florile-albastre !

SĂRUT CU GÎNDUL.. :

Că n-am simţit gustul amar al
sării,
A fost contrastul său, care mă leagă
De cine a putut să mă-nţeleagă
În zori prin roua rece-a depărtării.

Cum raza vine-n cald să o culeagă
Şi însoţeşte-n drumuri călătorii,
Ţin coşurile strîns culegătorii,
Noi, vom rămîne rod o viaţă-ntreagă

Şi nu sămînţa fără de rodire,
Acoperişuri, crînguri din zidire,
Pe care-n neguri le desprinde vîntul.

Pe frig, pe cald, pe apă sau zăpadă,
Într-o cădere-albastră de cascadă,
Sărut, cu gîndul meu, întreg
pămîntul.

NU-MĂ-UITA

În mine cîntă încă neuitarea.
Stau răstignit, c-o mînă-n
miazănoapte
Şi alta-n miazăzi, cu faţa-n noapte.
Spre stele implorînd înseninarea.

SĂ NU-ŢI MAI PIERD PLECAREA

Cînd ochii tăi privesc în depărtare.
Făptura ta devine însetată
Şi te transpune din îndepărtată
Din valea minţii-fină comportare,

Într-o cîmpie-n soare inundată,
Acoperită-n flori — mărgăritare !
Cum nici o stîncă-ndepărtată n-are,
Zadarnic tinzi înaltu-n înserare.

Dacă ne-ar prinde noaptea o furtună,
Nu mi-ar păsa că-i înnorat, că tună,
Aş adormi la stîlpul porţii tale,

Şi ţi-aş rămîne stîlp pe veşnicie,
Ce te-aş păzi, mereu, cu străşnicie !
Să nu-ţi mai pierd aroma din petale!

MOTIV DE ZBORURI

Tu ştii ce-i ploaia, vîntul sau furtuna,
Doar dacă te surprind afară-n noapte,
Cînd simţi că nici iubirea nu-i din
şoapte,
Că-i viforul din tine, că-i totuna

Ca-nfierbîntarea prinsă-n roade
coapte ;
Cînd biciuindu-te-n obraz întruna,
Nu ştii răsare soarele, ori luna,
Mergînd pe jos picioarele-s inapte ;

Dar dacă drumul prin furtună duce
Departe, unde-i soare, să-ţi usuce
Căderile de lacrimi nezvîntate,

Rămase pe obraz, din suferinţă
Şi-n pas ai călăuză o cerinţă,
Sînt un motiv de zboruri avîntate.

Ovidiu Someşan

CADENŢE

Cînd întoarcem brazda
peste amintiri,
fluturii de iarbă
pîlpîie subţiri.

Umbra ta desculţă
bîtă ca un fur
urme pentru care
nu mai ştiu să jur.

Între azi şi mîine,
frunza în declin,
ninge peste vale
şoapte de arin.

Din cenuşa zării
greierii mă fură
şi fierbinte ară
tulnicul de bură

PERMANENŢELE PRIMĂVERII

Clipa de iarbă —
gata să cadă la picioarele copacilor,
pentru a trezi în muguri
durerile facerii
Cu glasul brăzdat mă întrebi,
de ce nu mai cred în păcatul
fructelor.
Aburul macilor leagănă tîmpla
cuvintelor.
În tainiţe verzi mă cufund
şi trec mai departe.
Numai frunzele îşi deschid porţile
într-o largă şi mută durere.

TRIANGLU

Cînd bucuria ierbii
mă taie ca un dor,
într-un altar de greieri
cu prunii uri în zbor.

Însemnele căzute,
sub zidul fumegînd,
sălbatic despletirii
şi macilor se vînd.

Cu icnetul fereastră
şi soarele nocturn,
spre bucuria ierbii
căinţa mi-o întorn.

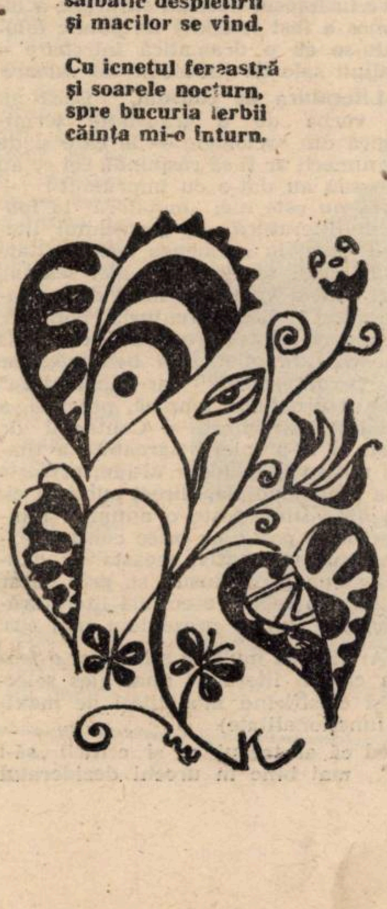

Nina Ceranu

CALIOPI, MAMA

— Uite, mamă, el e unchiul meu, cum s-ar zice soţul lui Caliopi.

Aştepta ca ea să întindă mîna şi, din clipa aceea, să-i pot lăsa singuri şi să plec în căutarea paşilor pierduţi. Dar am auzit-o, revoltată.

— De cîte ori o să se mai mărite şi Caliopi asta ? Hai, spune-mi, de cîte ori o să mai vină cu cîte cineva să ni-l prezinte ca pe un soţ ? A venit cu Victor, pe urmă ni l-a prezentat pe Saşa, blondul ăla cumsecade la care am înnoptat atunci. Şi acum, altul .. Nea Ioan rămăsese perplex de primire. Nu se aştepta. Îi vorbise Caliopi despre ea ca despre o ciudăţenie, se mirase şi el de mai multe ori, dar n-ar fi crezut pentru nimic în lume că ea înnebunise cu totul de singurătate.

Îngrămădise în curte sacii şi paiele ude, şira de paie de ani de zile putrezise fără să se atingă careva de ea. Toate astea, aprinse, răspîndeau un fum gălbui, înecăcios şi mama, din colţul ei, se uita ca la un spectacol. Nu s-a împotrivit nici cînd, în focul uriaş, nea Ioan a aruncat hainele vechi, hainele de lucru ale tatei, cu care se îmbrăca la cazane, şapca lui în carouri, toate mucegăite nici cînd a golit odaia-magazie depozit de vechituri şi cuib pentru şoareci. Se lăsase antrenată de nebunia noastră, mai ales a lui nea Ioan şi arunca şi ea lucrurile care nu-i mai făceau trebuinţă

— Pare om bun şi harnic, s-a dat mai aproape de mine, ca să n-o audă el. Poate acum Caliopi să fi avut noroc. Ce zici ?

Era seară, noi nu mîncasem nimic şi nici mama nu ne îmbia. Am dezlegat rucsacul în care Caliopi, cu ştiinţa ei puţină, ne împachetase cîte ceva de-ale gurii şi, cînd le-am întins pe masă, am auzit-o pe mama trezită parcă atunci din somn.

— Ar trebui să tai o găină cu toate că nu mai am decît zece şi le ţineam să ouă Eu mănînc ce se găseşte...

— Ce se găseşte, mamă, în casa asta, că atîta sărăcie n-am văzut de cînd am început să pricep şi eu cîte ceva.

Nea Ioan părea că se gîndeşte, privind-o.

— Uite cumnată, fata a fost bolnavă, altfel n-aş fi adus-o acasă şi are nevoie de dumneata şi de îngrijirea dumitale Îţi plătesc toate afurisitele alea de găini, dar taie-le pentru ea şi să mănînce pe săturate pînă n-o mai încăpea pe uşă de grasă. Eu am trei copii, — că nu stau cu mine nu sînt eu de vină — dar dacă mi-ar fi la masă n-aş şti ce să le mai dau să mănînce. Am avut nenorocul de copii răi. Nu-mi calcă pragul.

— Am să tai, am să tai, păcatele mele De unde să ştiu că fata a fost bolnavă ?! Păstram şi eu găinile pentru nunta ei . pentru asta le păstram, că am simţit eu că trebuie să fie ceva de nu-mi scrie Aşa a fost şi cu Caliopi. N-a scris un an şi apoi a venit cu băiatul ăla Fata nici n-a crezut că aşa de repede se găsise cineva pentru ea, un om voinic şi frumos ca Victor, că era mîndru să-i pici cu ceară Asta m-am gîndit că s-a întîmplat şi cu fata mea.

*

Tîrziu, cînd mormanul de oase din faţa lui nea Ioan dispăruse ronţăite de foamea de cîine a lui Caligula, mama m-a luat deoparte şi m-a dus în odaia din fund pe care mi-o pregătise pentru culcare. Aprinsese lampa, patul era curat, scorţos, peste tot mirosea a tămîie şi-a liliac. M-am lăsat încet pe dunga patului obosită şi m-am contopit dintr-o dată cu mirosurile cunoscute, cu scorţoşenia aşternutului, cu pozele de pe pereţi în care tata, mîndru că poate sta nemişcat pentru cîteva clipe în faţa aparatului, îşi pusese o mînă protectoare pe creştetul meu. Arătam ca dintr-o copertă de carte pe care o văzusem într-o librărie. Mama se aşezase lîngă mine, cu mîinile în poală. O rugasem să-şi scoată ochelarii aceia uriaşi cu dioptrii multe s-o pot privi ca lumea. Surîdea timidă, pentru prima dată bucuroasă că sîntem împreună. N-a întrebat nici măcar în treacăt despre Caliopi şi nici despre boala mea Parcă ar fi ştiut.

— Am dat în bobi, Ioana mamă şi mi se arăta că la drum de seară trebuie să vină cineva. De aceea am ieşit la poartă şi am stat în pustietatea aia mai bine de un ceas. M-am tot uitat în dreapta şi-n stînga. Şi, cînd am văzut două umbre care se mişcau în asfinţit, am ştiut că eşti tu... Mi

s-a mai arătat î
bobi şi cînd co
străini care mă
străini, oameni
meie. Erau în tre
Caliopi. N-o văz
neau ei, şi n-au
că în nici un c
acolo, dar nici
sufletul lor. Mi-

toriţi, că dacă-i
noapte le-aş f
un neam, ea zi
la grăniceri şi a
şi întîlnit cu el
veni, îl învoiser
Oraş. N-am fost
o cunoşteau pe C
— Cînd a fos
— Acum patr
ţin ? Parcă ma
n-a trecut săpt
să mă liniştesc
fost puţin team
n-au vrut să m
mea. El privea
zele. În timp c
tărie, cum îşi
nu-l ude, mi s-
zut-o, şi ce dac

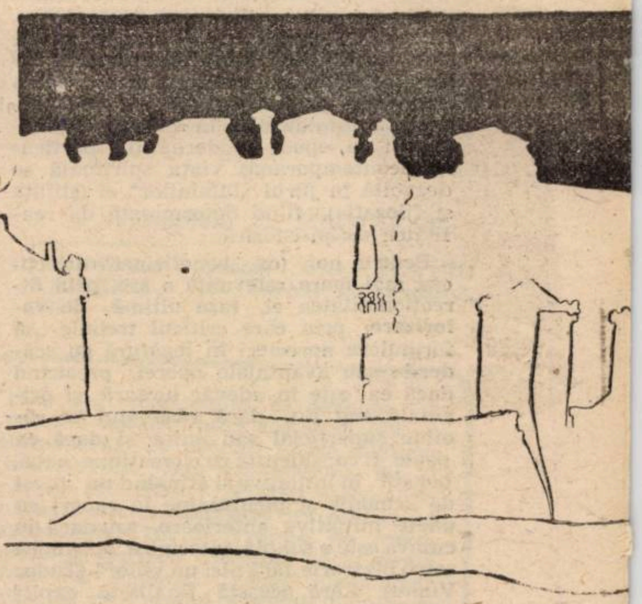

CONSTANTIN RĂDUCAN : „Compoziţi

CUBUL ŞI CUPA

Sunt ani, se pare, de cînd Jecza Petru e, îndeobşte, un bronzier, — un sculptor, vreau să zic, în bronz : aliaj (alianţă şi logodnă !), acesta, între albul staniu şi auriu-roşietica aramă ; între, adică, — mitologic vorbind — Jupiter tonans (cositorul, frînt, tronitruează) şi Venus cypriota (Cypru = cupru). Erotica îngemănare : compenetraţie, (con)fuziune, îi e, într-astfel, intrinsecă acestei nobile materii, prin definiţie androgină : mixtă şi, totuşi, omogenă, — ambivalentă şi nupţială.

Nu-i de mirare, aşadar, că, lăsîndu-se înrîurit de ea, dînd curs sugestiilor ei, artistul, el, o re-erotizează, făcînd dintr-însa materialul, adică receptacolul şi „plasma", unei subtile, dar primare (căci sempiterne) erotologii, — în care (loruşi-)suficientele monade sunt astfel numai întrucît implică (paradoxal, — cum, însă, bronzul însuşi) androginia amintită : indivizibila refontă a elementelor complementare.

În fond, monadele lui Jecza Petru sunt, la origine, nişte diade, nişte doimi recontopite, nişte perfecte — brâncuşiene ! — cupluri ; sunt jumătăţite predestinate să reconstituie întregul (sau, cel puţin, — nostalgic — să-l evoce). E pentru ce, de altfel, parangonul (şi idealul) statuariei sale nu este altul decît Cubul însuşi, — cel mai stabil, acesta, între corpuri (şi cel dintîi în excelenta cvintă a perfecţiunilor poliedrale, — dacă se începe cu „Pămîntul", cu care va fi fost asimilat).

Ceea ce nu înseamnă, însă, că golul nu şi-ar avea locul în cubica stabilitate, în plenitudinea acestei sculpturi (altminteri fericite) : un gol ambiguu, se pare, — ca unul ce semnifică (şi este) cînd vid (viduitate, văduvie), fisură, criză, schismă şi absenţă : „oglindă oarbă" (sau fereastră condamnată) ; cînd expectation — care, în engleză, e, deopotrivă, adăstare şi speranţă...

...E, mai cu
cuburilor îmbu
— de-a lungul
al solitarelor „
rea unui patter
care (şi re-în-c

Astfel incît
Jecza Petru se
Hand, / Ihr Ki
Gang, / Kein
ad-hoc, — „Pu
şi lin, / Că n-a

...E pentru
lisă, pare a fi e
decît e una (s
intitulat — tau

În rest, luc
verosimil) gînd
adică epurată
lui Platon, — şi

P.-S.

Am concep
ale lui C. Bab
bucurie" !) aces

Valentin Tudor

PRIMA DESPĂRȚIRE

Doar nouă maci am zestre din iubire
Și-atîtea flori, care-mi aduc aminte,
De mersul nostru-n lanuri, înainte,
Cînd ne-am umplut de praf-a nemurire!

Nu-i nimeni lîngă mine, dar țin minte:
Cu păru-n vînt și macii-n împletire...
Rămasă-n lanul vieții-mi amintire,
Precum o paranteză-ntre cuvinte.

Atunci cădeau în jurul meu copacii!
Iar via-și lepăda în vin aracii...
Acum, stingher și singur prin pădure,

Mai simt cum pașii brazii mi-i răsfață;
S-a lepădat tîrziu codrul de ceață
Lăsînd iubirea — zilele să-ndure!

SĂRUT CU GÎNDUL..:

Că n-am simțit gustul amar al sării,
A fost contrastul său, care mă leagă
De cine a putut să mă-nțeleagă
În zori prin roua rece-a depărtării.

Cum raza vine-n cald să o culeagă
Și însoțește-n drumuri călătorii,
Țin coșurile strîns culegătorii,
Noi, vom rămîne rod o viață-ntreagă

Și nu sămînța fără de rodire,
Acoperișuri, crînguri din zidire,
Pe care-n neguri le desprinde vîntul.

Pe frig, pe cald, pe apă sau zăpadă,
Într-o cădere-albastră de cascadă,
Sărut, cu gîndul meu, întreg pămîntul.

NU-MĂ-UITA

În mine cîntă încă neuitarea.
Stau răstignit, c-o mînă-n miazănoapte
Și alta-n miazăzi, cu fața-n noapte.
Spre stele implorînd înseninarea.

Vărsam regretul prins în două șoapte.
Lumina alungînd întunecarea.
Adulmecam și roua pe cărarea
Cu fructele iubirilor necoapte.

La capătul livezii lîngă paznic,
Sfios m-am furișat, tiriș și pașnic,
Spre cuiburile mîngîierii noastre.

Nu m-a văzut plecînd în depărtare,
Cernînd prin sită-bob de neuitare,
Din care-au răsărit florile-albastre!

SĂ NU-ȚI MAI PIERD PLECAREA

Cînd ochii tăi privesc în depărtare.
Făptura ta devine însetată
Și te transpune din îndepărtată
Din valea minții-fină comportare,

Într-o cîmpie-n soare inundată,
Acoperită-n flori — mărgăritare!
Cum nici o stîncă-ndepărtată n-are,
Zadarnic tinzi înaltu-n înserare.

Dacă ne-ar prinde noaptea o furtună,
Nu mi-ar păsa că-i înnorat, că tună,
Aș adormi la stîlpul porții tale,

Și ți-aș rămîne stîlp pe veșnicie,
Ce te-aș păzi, mereu, cu strășnicie!
Să nu-ți mai pierd aroma din petale!

MOTIV DE ZBORURI

Tu știi ce-i ploaia, vîntul sau furtuna,
Doar dacă te surprind afară-n noapte,
Cînd simți că nici iubirea nu-i din șoapte,
Că-i viforul din tine, că-i totuna

Ca-nfierbîntarea prinsă-n roade coapte;
Cînd biciuindu-te-n obraz întruna,
Nu știi răsare soarele, ori luna,
Mergînd pe jos picioarele-s inapte;

Dar dacă drumul prin furtună duce
Departe, unde-i soare, să-ți usuce
Căderile de lacrimi nezvîntate,

Rămase pe obraz, din suferință
Și-n pas ai călăuză o cerință,
Sînt un motiv de zboruri avîntate.

Ovidiu Someșan

CADENȚE

Cînd întoarcem brazda
peste amintiri,
fluturii de iarbă
pîlpiie subțiri.

Umbra ta desculță
uită ca un fur
urme pentru care
nu mai știu să jur.

Între azi și mîine,
frunza în declin,
ninge peste vale
șoapte de arin.

Din cenușa zării
greierii mă fură
și fierbinte ară
tulnicul de bură

PERMANENȚELE PRIMĂVERII

Clipa de iarbă —
gata să cadă la picioarele copacilor,
pentru a trezi în mugari
durerile facerii
Cu glasul brăzdat mă întrebi,
de ce nu mai cred în păcatul fructelor.
Aburul macilor leagănă tîmpla cuvintelor.
În tainițe verzi mă cufund
și trec mai departe.
Numai frunzele își deschid porțile
într-o largă și mută durere.

TRIANGLU

Cînd bucuria ierbii
mă taie ca un dor,
într-un altar de greieri
cu prunii uri în zbor.

Însemnele căzute,
sub zidul fumegînd,
sălbatic despletirii
și macilor se vînd.

Cu icnetul fereastră
și soarele nocturn,
spre bucuria ierbii
căința mi-o întorn.

Nina Ceranu

CALIOPI, MAMA ȘI EU

— Uite, mamă, el e unchiul meu, cum s-ar zice soțul lui Caliopi.

Aștepta ca ea să întindă mîna și, din clipa aceea, să-i pot lăsa singuri și să plec în căutarea pașilor pierduți. Dar am auzit-o, revoltată.

— De cîte ori o să se mai mărite și Caliopi asta? Hai, spune-mi, de cîte ori o să mai vină cu cîte cineva să ni-l prezinte ca pe un soț? A venit cu Victor, pe urmă ni l-a prezentat pe Sașa, blondul ăla cumsecade la care am înnoptat atunci. Și acum, altul... Nea Ioan rămăsese perplex de primire. Nu se aștepta. Îi vorbise Caliopi despre ea ca despre o ciudățenie, se mirase și el de mai multe ori, dar n-ar fi crezut pentru nimic în lume că ea înnebunise cu totul de singurătate.

Îngrămădise în curte sacii și paiele ude, șira de paie de ani de zile putrezise fără să se atingă careva de ea. Toate astea, aprinse, răspîndeau un fum gălbui, înecăcios și mama, din colțul ei, se uita ca la un spectacol. Nu s-a împotrivit nici cînd, în focul uriaș, nea Ioan a aruncat hainele vechi, hainele de lucru ale tatei, cu care se îmbrăca la cazane, șapca lui în carouri, toate mucegăite, nici cînd a golit odaia-magazie depozit de vechituri și cuib pentru șoareci. Se lăsase antrenată de nebunia noastră, mai ales a lui nea Ioan și arunca și ea lucrurile care nu-i mai făceau trebuință.

— Pare om bun și harnic, s-a dat mai aproape de mine, ca să n-o audă el. Poate acum Caliopi să fi avut noroc. Ce zici?

Era seară, noi nu mîncasem nimic și nici mama nu ne îmbia. Am dezlegat rucsacul în care Caliopi, cu știința ei puțină, ne împachetase cîte ceva de-ale gurii și, cînd le-am întins pe masă, am auzit-o pe mama trezită parcă atunci din somn.

— Ar trebui să tai o găină cu toate că nu mai am decît zece și le țineam să ouă. Eu mănînc ce se găsește...

— Ce se găsește, mamă, în casa asta, că atîta sărăcie n-am văzut de cînd am început să pricep și eu cîte ceva.

Nea Ioan părea că se gîndește, privind-o.

— Uite cumnată, fata a fost bolnavă, altfel n-aș fi adus-o acasă și are nevoie de dumneata și de îngrijirea dumitale. Îți plătesc toate afurisitele alea de găini, dar taie-le pentru ea și să mănînce pe săturate pînă n-o mai încăpea pe ușă de grasă. Eu am trei copii, — că nu stau cu mine nu sînt eu de vină — dar dacă mi-ar fi la masă n-aș ști ce să le mai dau să mănînce. Am avut nenorocul de copii răi. Nu-mi calcă pragul.

— Am să tai, am să tai, păcatele mele. De unde să știu că fata a fost bolnavă?! Păstram și eu găinile pentru nunta ei... pentru asta le păstram, că am simțit eu că trebuie să fie ceva de nu-mi scrie. Așa a fost și cu Caliopi. N-a scris un an și apoi a venit cu băiatul ăla. Tata nici n-a crezut că așa de repede se găsise cineva pentru ea, un om voinic și frumos ca Victor, că era mîndru să-i pici cu ceară. Asta m-am gîndit că s-a întîmplat și cu fata mea.

*

Tîrziu, cînd mormanul de oase din fața lui nea Ioan dispăruse ronțăite de foamea de cîine a lui Caligula, mama m-a luat deoparte și m-a dus în odaia din fund pe care mi-o pregătise pentru culcare. Aprinsese lampa, patul era curat, scorțos, peste tot mirosea a tămîie și-a liliac. M-am lăsat încet pe dunga patului obosită și m-am contopit dintr-o dată cu mirosurile cunoscute, cu scorțoșenia așternutului, cu pozele de pe pereți în care tata, mîndru că poate sta nemișcat pentru cîteva clipe în fața aparatului, își pusese o mînă protectoare pe creștetul meu. Arătam ca dintr-o copertă de carte pe care o văzusem într-o librărie. Mama se așezase lîngă mine, cu mîinile în poală. O rugasem să-și scoată ochelarii aceia uriași cu dioptrii multe s-o pot privi ca lumea. Surîdea timidă, pentru prima dată bucuroasă că sîntem împreună. N-a întrebat nici măcar în treacăt despre Caliopi și nici despre boala mea. Parcă ar fi știut.

— Am dat în bobi, Ioana mamă și mi se arăta că la drum de seară trebuie să vină cineva. De aceea am ieșit la poartă și am stat în pustietatea aia mai bine de un ceas. M-am tot uitat în dreapta și-n stînga. Și, cînd am văzut două umbre care se mișcau în asfințit, am știut că ești tu... Mi s-a mai arătat într-o seară, tot așa-n bobi și cînd colo vine Mucică cu doi străini care mă căutau pe mine. Doi străini, oameni tineri, bărbat și femeie. Erau în trecere și o cunoșteau pe Caliopi. N-o văzuseră de mult, spuneau ei, și n-au putut să mă lămurească în nici un chip ce făceați voi pe acolo, dar nici eu nu m-am băgat în sufletul lor. Mi-au spus că sînt căsătoriți, că dacă-i găzduiesc pentru o noapte le-aș face un mare bine. Au un neam, ea zicea că frate, în armată, la grăniceri și au venit să-l vadă. S-au și întîlnit cu el și, a doua zi cum ar veni, îl învoiseră să-l ducă cu ei în Oraș. N-am fost curioasă, mai ales că o cunoșteau pe Caliopi...

— Cînd a fost asta mamă?

— Acum patru, cinci zile? Mai puțin? Parcă mai puțin... În orice caz n-a trecut săptămîna... N-am apucat să mă liniștesc... În orice caz, mi-a fost puțin teamă cu doi străini care n-au vrut să mănînce nimic la masa mea. El privea din cînd în cînd pozele. În timp ce ea se spăla în bucătărie, cum își ridicase puțin părul să nu-l ude, mi s-a părut că am mai văzut-o, și ce dacă am mai văzut-o, mă gîndeam, mai seamănă muiere cu muiere. Semăna cu vecina aia a lui Caliopi din barăci și cum nu-i știam omu...

— Dar ea nu te-a recunoscut...?

— Nu!

— Nu i-ai mai văzut de atunci?

— Nici în treacăt. Pe aici, nu știi tu, trece multă lume. Se duc, se întorc. Victor al lui Caliopi e ofițer aici. L-am întîlnit de mai multe ori cînd mergeam la tîrg, dar n-a vrut niciodată să vină pe la mine. De ce nu mi-ai scris Ioană, mă întrebase dintr-o dată, fără nici o legătură cu cele ce discutasem pînă atunci; de ce nu mi-ai scris măcar cîteva rînduri? Nu meritam și eu atîta lucru? Nu te-a lăsat Caliopi?

— Cum poți să vorbești așa, mamă? Cine mă poate opri să-ți scriu? Dar mi se părea nedrept că ai renunțat la mine așa de ușor și mai ales că stăteam în mizeria aia lîngă o femeie care nu-mi dădea nici un pic de siguranță. Acum e altfel, țin la ea, îmi e chiar dragă, dacă poți pricepe așa ceva.

Scuturată ca de un sughiț de furie sau de plîns, cu inima cuprinsă de disperare, s-a ridicat de pe marginea patului, a apucat smucit ochelarii și-a dispărut pe ușa întredeschisă. Era prea nefericită, prea disperată ca să se întoarcă în camera ei. Am auzit cum se deschide ușa și scîncetele cîinelui lîngă scară. Probabil se așezase pe trepte ca în toate clipele ei de singurătate.

*

...Întinsă pe pat, încercam să-mi închipui cum s-au plimbat cei doi, Doina și Alexandru, prin casa noastră și cum el, nu se poate să nu fi fost curios, privea pozele, tensiunea cu care se apropiase de patul străin în care se întinsese o femeie străină. Eram naivă. Așa aș fi vrut, ca ei să nu se fi cunoscut pînă atunci. Sufeream mai mult, dar îmi făcea bine. Nu m-am gîndit niciodată să-i blestem! Nici să le doresc răul. Dar nici n-am avut cui vorbi despre durerea mea. În fața mamei pozam în fată bolnavă, pur și simplu bolnavă, dar nu bolnavă din dragoste. Ea zăcuse toată tinerețea ei și mai zăcea încă de o astfel de boală și nu voiam s-o mai răscolesc și eu cu necazul meu. De unde să fi știut că nu mai avea loc și pentru necazul meu, că al ei îi umpluse pentru totdeauna toate compartimentele sufletului! O furie surdă, cum am mai spus, mă stăpînise în timpul mesei la care mama tăiase iar o găină, se pare că respectase vorbele și rugămințile lui nea Ioan și pe care mă chinuiam să-l potolesc în felul meu, cufundîndu-mă și mai mult în amintirea cu Alexandru, cercetîndu-i mamei mîinile aspre, muncite, crăpate; basmaua căzută prea mult pe frunte, din care ieșeau zulufii negri, ochii albaștri în care nu mai simțeam palpitînd sau înviind nici o viață, nici o luminiță, nici o undă de căldură. Eram o străină lîngă ea, îmi era o străină. Ne adusese în preajmă seara, frica de singurătate. Dacă aș fi fost băiat, bărbat, om cum zicea ea, m-aș fi culcat în podul cu fîn.

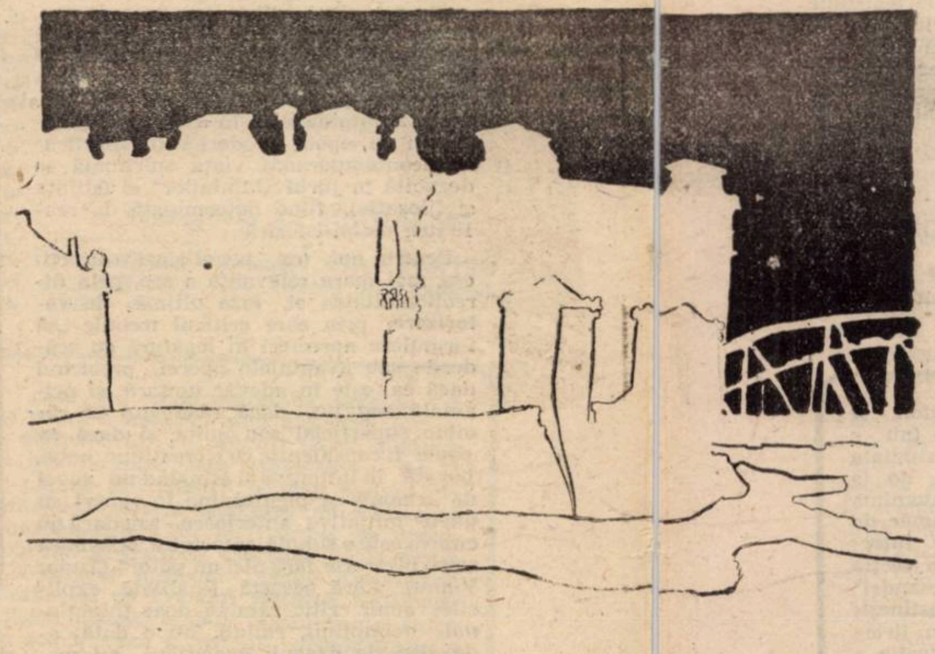

CONSTANTIN RĂDUCAN: „Compoziție 2".

CUBUL ȘI CUPA

Sunt ani, se pare, de cînd Jecza Petru e, îndeobște, un **bronzier**, — un sculptor, vreau să zic, în bronz: aliaj (alianță și logodnă!), acesta, între albul staniu și auriu-roșietica aramă; între, adică, — mitologic vorbind — Jupiter tonans (cositorul, frînt, tronitruează) și Venus cypriota (Cypru = cupru). Erotica îngemănare: compenetrație, (con)fuziune, îi e, într-astfel, intrinsecă acestei nobile materii, prin definiție androgină: mixtă și, totuși, omogenă, — ambivalentă și nupțială.

Nu-i de mirare, așadar, că, lăsîndu-se înrîurit de ea, dînd curs sugestiilor ei, artistul, el, o re-erotizează, făcînd dintr-însa materialul, adică receptacolul și „plasma", unei subtile, dar primare (căci sempiterne) erotologii, — în care (loruși-)suficientele monade sunt astfel numai întrucît implică (paradoxal, — cum, însă, bronzul însuși) androginia amintită: indivizibila refontă a elementelor complementare.

În fond, monadele lui Jecza Petru sunt, la origine, niște diade, niște doimi recontopite, niște perfecte — brâncușiene! — cupluri; sunt jumătățite predestinate să reconstituie întregul (sau, cel puțin, — nostalgic — să-l evoce). E pentru ce, de altfel, parangonul (și idealul) statuariei sale nu este altul decît Cubul însuși, — cel mai stabil, acesta, între corpuri (și cel dintîi în excelenta cvintă a perfecțiunilor poliedrale, — dacă se începe cu „Pămîntul", cu care va fi fost asimilat).

Ceea ce nu înseamnă, însă, că golul nu și-ar avea locul în cubica stabilitate, în plenitudinea acestei sculpturi (altminteri fericite): un gol ambiguu, se pare, — ca unul ce semnifică (și este) cînd vid (viduitate, văduvie), fisură, criză, schismă și absență: „oglindă oarbă" (sau fereastră condamnată); cînd **expectation — care, în engleză, e, deopotrivă, adăstare și speranță...**

pretexte

...E, mai cu seamă, cazul formelor „deschise", al bronzurilor excavate, al cuburilor îmbucătățite (vădindu-și miezul hipogeic, dantesca infernalitate, — de-a lungul unor silnice, abrupte, coclit-rugoase falii și „clivaje"); ca și al solitarelor „matrițe", al femininelor tipare (invaginate, negative) în așteptarea unui pattern, a jumătății celeilalte, — cu care, prin reîntregire: (re)îmbucare (și re-în-cubare!), acced(em) la condiția însăși, benefică, de **symbolon.**

Astfel încît — ca o poemă, uitată, a lui Hofmannsthal — sculpturile lui Jecza Petru se pot numi, cu toatele, **Die Beiden**: „Sie trug den Becher in der Hand, / Ihr Kinn und Mund glich seinem Rand. / So leicht und sicher war ihr Gang, / Kein Tropfen aus dem Becher sprang..." (Id est, într-o transpunere ad-hoc, — „Purta în mînă, poleit, / Pocalul, gurii ei leit. / Atît de ferm călca, și lin, / Că n-a prelins nici strop de vin...")

...E pentru ce o Cupă secționată (în longitudine), dar „monolitică", dar lisă, pare a fi emblema însăși a artei (ars amandi!) respective, — nu mai puțin decît e una (sau, dacă vreți, maeștrilor bronzari) lingoul greu, masiv și genuin, intitulat — tautologic — **Bronzul.**

În rest, lucrările lui Jecza Petru vin, zice-s-ar, să valideze un generos (și verosimil) gînd noichian, cum că sculptura (plastica) modernă (prototipistică, adică epurată de orice contingent și accesoriu) ar fi fost vrednică de lauda lui Platon, — și, implicit, de dreptul de cetate!

Șerban FOARȚĂ

P.-S.

Am conceput și scris aceste rînduri în necunoștință de aceea, admirabile, ale lui C. Babeți („Orizont", 11 VII a.c., p. 6), — cu care („gînd la gînd, cu bucurie"!) acesta, văd acum, consună.

Negoiță Irimie

DESCÎNTEC

Am pus două foarfece
Între plante dulci să fiarbă
Și nu știi, ba știi de ce
Cîntă firele de iarbă.

Cînd peste cîmpia verde
Coasa lunii se ascute
Mai retez două cucute
Plantele să le dezmierde.

Cîntă, cîntă, îngere,
Lîngă osul meu domnesc
Ce-ncepu să sîngere
Precum lemnul cel cîinesc.

Și cînd ceaiurile fierb
Cîntă baia de cuvinte
Descîntînd într-un proverb
Mușețelul ce ne minte.

BAIA DE PLANTE

La miezul de noapte am pus iar să fiarbă
Ierbarele verii în baia de plante,
Ce cîntă în clocote vii, delirante,
Pînă albește iarba din barbă.

Spre sacrele focuri din vechi dicționare
Paianjenul țese chiar firul de plumb,
Făcînd dintr-un verde ocean de porumb
Un golf ca o lacrimă de disperare.

Mai fur din talciocuri de ierburi tîrzii
Rochița croită, cîndva, rîndunicii,
Parfumuri, tutunuri și-arome din vii,
Ce le descîntau în pipe bunicii.

Și cînd dă în clocot ibricul cel mare,
Florile, frunzele, iarba, cîrceii,
Crinii regali îmi plîng la picioare
Alături de umbra fierbinte-a femeii.

Tuiul, narcisa, chiar lemnul cîinesc,
Feriga, salcîmul, suave acante,
Fug din rețetele reci și savante,
Și în culori de rai izbucnesc.

Toate topite într-un foc echivoc,
Plutesc spre un golf cu gust amărui,
În flăcări aleargă spre el un gutui,
Și lemnul cîinesc se-mblînzește pe loc.

În astă vreme sufletul meu
Caută, caută, în iarba de mare
O plantă mai rară și mult e schimbătoare
Și simt că sunt frate cu însuși Orfeu.

Dan Emilian Roșca

TRANS-SCRIERE

dar vine o vreme cînd la începutul
unei zile de sărbătoare
stînd în fața cafelei cu lapte
îți amintești tot mai greu visele nocturne
și în zadar ți se răcește cafeaua cu lapte
nu mai e nimic de făcut
te speli te îmbraci frumos și te lași vîntului
iubita e ca o ancoră de hîrtie

ARGHIROGRAFIE

dragostea noastră
cu pași de felină șchioapă
străbate mansarda
sau nu
poate că dragostea noastră e chiar mansarda

și nici un măr prohibit pe aproape
sau nu
poate că mansarda e mărul

și poate că viu
doar argintu-i

ah ne-a omorît
pe-amîndoi
nemurirea

ONIROEMĂ

umblam pe o stradă
pe care o bănuiam fără sfîrșit
o stradă tristă ca privirea
umblam
gîndind la toate și la nimic
din cînd în cînd ocoleam cîte un coif coclit
din cînd în cînd mă saluta cîte o rochie
agățată pe sîrmă nu făceam
nici un gest de simpatie totul
îmi vorbea auzeam tot
dar n-auzeam nimic

(într-un tîrziu tu
heleyn m-ai trezit dar
eu am continuat încă mult
timp să umblu pe o stradă
fără sfîrșit)

ERA TÎRZIU ȘI-ATÎTA TOT

îți amintești dan emilian
autoportretul lui leonardo
începuse pe-atunci să semene
din ce în ce mai mult cu o fotografie
a lui joris-karl și adesea plîngeai
că ești bolnav că ești un literatoid
incurabil te lamentai ca un
prinț pursînge printre butaforii
și heleyn îți săruta batistele

ONIROEMĂ

prin fereastra gothică
vedeam pisica de mare
cum străpungea norii
și îmi spuneam heleyn
tocmai s-a angajat
la o fîntînă uberală
și eu beau apă începută
deși port redingota lui donatien

și mîinile mele ca niște rădăcini palide
urmăreau pisica de mare

WATCHTOWER

Din mansarda mea invizibilă
croită din invizibilă catifea
eu însumi invizibil
împreună cu invizibila heleyn
contemplăm golul care
se umple mereu mereu
cu alte și alte și mereu felurite goluri

un lucru e sigur:
numai ce-i trecere
rămîne

DEMOLAREA MANSARDEI

vom lăsa
doar un parfum nenumit
și o oglindă în care
mereu mereu
vor muri aceiași fluturi

limba română

AUGUST

Ce păcat că denumirile populare
atît de pitorești, ale lunilor anulu
încep să fie din ce în ce mai puți
cunoscute! Dacă, de bine de rău
se mai știe că **luna lui cuptor** est
„iulie", că **luna lui mărțișor** est
„martie"; că lunilor „mai" și „iunie
li se mai zice **florar** și **cireșar**, în
schimb sinonimele „neliterare" al
celorlalte opt luni sînt ca și ignora
te de masa vorbitorilor, mă refe
în primul rînd, la cei din mediu
urban. Să le reamintim aici, în or
dinea lor firească. IANUARIE: **că-
rindar, gerar, ghenarie**; FEBRUA-
RIE: **faur, făurar**; MARTIE: **mart,
mărțișor, germănar**; APRILI
prier; MAI: **florar**, dar și **frun-
zar, prătar**; IUNIE: **cireșar**; I
LIE: **cuptor**; AUGUST: **gusta
măsălar, secerar**; SEPTEMBRI
răpciune, vinicer; OCTOMBRI
brumărel, brumar; NOIEMBRI
brumar, brumărel, promorar; D
CEMBRIE: **îndrea, neios, ning**

Fără îndoială, despre fiecare d
tre aceste denumiri — popul
regionale sau învechite — ar
multe lucruri interesante de sp
Deocamdată, mă opresc la un
saj din lucrarea **Sărbătorile la
mâni** de Sim. Fl Marian, unde
numitul nostru folclorist și etnogr
(1847—1907) face următoarea pre
zare: „August: augustru, agu
aust, ogust, măsălariu, gustar, gu
tea și secerar, numită așa, pentr
că în această lună se seceră holdele"
Sînt înșirate, aici, variantele fonetic
(**augustru, agust** etc.) precum și sin
nimele populare ale lunii în care n
aflăm: **gustar, măsălar, secerar.** Foa
te expresiv mi se pare **gustar**, re
lizat prin etimologie populară d
la verbul **gusta**, căci **august** este lun
cînd... „se gustă" roadele gliei. D
altfel, sufixul **-ar** este „specializat
în a deriva numele populare ale lu
nilor anului: **gerar, făurar, bru
mar** etc.

În continuare, mă voi referi l
numele „literar" al acestei luni, c
o covîrșitoare însemnătate pentr
istoria poporului nostru. **Augu**
este împrumutat din latinescu
augustus, epitet cu care strămoș
noștri l-au cinstit pe întemeietoru
„principatului", Caius Iulius Caesa
Octavianus, învingătorul lui Pon
pei și „pacificatorul" lumii roman
protectorul poeților și al tuturo
artelor. Ca să-i veșnicească amint
rea, în anul 8 î.e.n. romanii au i
trodus în calendarul lor această d
numire pentru cea de a șasea lun
a anului, numită pînă atunci **sextili**
căci „anul" începea în martie, n
în ianuarie.

La nivelul latinei, adjectivul **au
gustus** este un derivat din rădăcin
aug-, care exprimă conceptul „cre
terii", al „sporului". dovadă verb
augere (cu perfectul **auxi** și supinu
auctum) însemnînd tocmai „a măr
a spori, a crește". Din rădăcina **au**
latina a dezvoltat o seamă de d
rivate, pe care româna și le-a îns
șit ca neologisme. Aparțin a
augment și **augmentativ** (în term
nologia lingvistică), verbul **au
menta** „a spori", apoi **augur, a a
gura** și **a inaugura, auguriu** etc. **A
tor** (din lat. **auctor**, cf. fr. **auteu**
it. **autore**) este, etimologic, „cel ca
face să sporească" tezaurul cultur
al omenirii.

Prin urmare, etimologia confirm
istoria: **August** este **creșterea**, est
sporul nostru istoric.

G.I. TOHĂNEANU

ntr-o seară, tot așa-n
o vine Mucică cu doi
căutau pe mine. Doi
tineri, bărbat și fe-
cere și o cunoșteau pe
useră de mult, spu-
putut să mă lămureas-
hip ce făceați voi pe
eu nu m-am băgat în
au spus că sînt căsă-

ȘI EU

găzduiesc pentru o
ce un mare bine. Au
ea că frate, în armată,
u venit să-l vadă. S-au
și, a doua zi cum ar
ă să-l ducă cu ei în
curioasă, mai ales că
Caliopi ...
t asta mamă ?
u, cinci zile ? Mai pu-
puțin ... În orice caz
imina ... N-am apucat
... În orice caz, mi-a
ă cu doi străini care
ănînce nimic la masa
din cînd în cînd po-
e ea se spăla în bucă-
idicase puțin părul să
părut că am mai vă-
ă am mai văzut-o, mă

e 2*.

gîndeam, mai seamănă muiere cu muiere. Semăna cu vecina aia a lui Caliopi din barăci și cum nu-i știam omu...

— Dar ea nu te-a recunoscut ... ?

— Nu !

— Nu i-ai mai văzut de atunci ?

— Nici în treacăt. Pe aici, nu știi tu, trece multă lume. Se duc, se întorc. Victor al lui Caliopi e ofițer aici. L-am întîlnit de mai multe ori cînd mergeam la tîrg, dar n-a vrut niciodată să vină pe la mine. De ce nu mi-ai scris Ioană, mă întrebase dintr-o dată, fără nici o legătură cu cele ce discutasem pînă atunci ; de ce nu mi-ai scris măcar cîteva rînduri ? Nu meritam și eu atîta lucru ? Nu te-a lăsat Caliopi ?

— Cum poți să vorbești așa, mamă ? Cine mă poate opri să-ți scriu ? Dar mi se părea nedrept că ai renunțat la mine așa de ușor și mai ales că stăteam în mizeria aia lîngă o femeie care nu-mi dădea nici un pic de siguranță. Acum e altfel, țin la ea, îmi e chiar dragă, dacă poți pricepe așa ceva.

Scuturată ca de un sughiț de furie sau de plîns, cu inima cuprinsă de disperare, s-a ridicat de pe marginea patului, a apucat smucit ochelarii și-a dispărut pe ușa întredeschisă. Era prea nefericită, prea disperată ca să se întoarcă în camera ei. Am auzit cum se deschide ușa și scîncetele cîinelui lîngă scară. Probabil se așezase pe trepte ca în toate clipele ei de singurătate.

•

... Întinsă pe pat, încercam să-mi închipui cum s-au plimbat cei doi, Doina și Alexandru, prin casa noastră și cum el, nu se poate să nu fi fost curios, privea pozele, tensiunea cu care se apropiase de patul străin în care se întinsese o femeie străină. Eram naivă. Așa aș fi vrut, ca ei să nu se fi cunoscut pînă atunci. Sufeream mai mult, dar îmi făcea bine. Nu m-am gîndit niciodată să-i blestem ! Nici să le doresc răul. Dar nici n-am avut cui vorbi despre durerea mea. În fața mamei pozam în fată bolnavă, pur și simplu bolnavă, dar nu bolnavă din dragoste. Ea zăcuse toată tinerețea ei și mai zăcea încă de o astfel de boală și nu voiam s-o mai răscolesc și eu cu necazul meu. De unde să fi știut că nu mai avea loc și pentru necazul meu, că al ei îi umpluse pentru totdeauna toate compartimentele sufletului ! O furie surdă, cum am mai spus, mă stăpînise în timpul mesei la care mama tăiase iar o găină, se pare că respectase vorbele și rugămințile lui nea Ioan și pe care mă chinuiam să-l potolesc în felul meu, cufundîndu-mă și mai mult în amintirea cu Alexandru, cercetîndu-i mamei mîinile aspre, muncite, crăpate ; basmaua căzută prea mult pe frunte, din care ieșeau zulufii negri, ochii albaștri în care nu mai simțeam palpitînd sau înviind nici o viață, nici o luminiță, nici o undă de căldură. Eram o străină lîngă ea, îmi era o străină. Ne adusese în preajmă seara, frica de singurătate. Dacă aș fi fost băiat, bărbat, om cum zicea ea, m-aș fi culcat în podul cu fîn.

pretexte

seamă, cazul formelor „deschise", al bronzurilor excavate, al
cătățite (vădindu-și miezul hipogeic, dantesca infernalitate,
unor silnice, abrupte, coclit-rugoase falii și „clivaje") ; ca și
natrițe", al femininelor tipare (invaginate, negative) în așteptа-
n, a jumătății celeilalte, — cu care, prin reîntregire : (re)îmbu-
ubare !), acced(em) la condiția însăși, benefică, de **symbolon.**

— ca o poemă, uitată, a lui Hofmannsthal — sculpturile lui
pot numi, cu toatele, **Die Beiden** : „Sie trug den Becher in der
n und Mund glich seinem Rand. / So leicht und sicher war ihr
ropfen aus dem Becher sprang ..." (Id est, într-o transpunere
ta în mînă, poleit, / Pocalul, gurii ei leit. / Atît de ferm călca,
orelins nici strop de vin ...")

ce o Cupă secționată (în longitudine), dar „monolitică", dar
mblema însăși a artei (**ars amandi !**) respective, — nu mai puțin
dacă vreți, maeștrilor bronzari) lingoul greu, masiv și genuin,
ologic — **Bronzul.**

rările lui Jecza Petru vin, zice-s-ar, să valideze un generos (și
noichian, cum că sculptura (plastica) modernă (prototipistică,
de orice contingent și accesoriu) ar fi fost vrednică de lauda
, implicit, de dreptul de cetate !

Șerban FOARȚĂ

ut și scris aceste rînduri **în necunoștință de acelea, admirabile,**
eți („Orizont", 11 VII a.c., p. 6), — cu care („gînd la gînd, cu
ea, văd acum, consună.**

Negoiță Irimie

DESCÎNTEC

Am pus două foarfece
Între plante dulci să fiarbă
Și nu știi, ba știi de ce
Cîntă firele de iarbă.

Cînd peste cîmpia verde
Coasa lunii se ascute
Mai retez două cucute
Plantele să le dezmierde.

Cîntă, cîntă, îngere,
Lîngă osul meu domnesc
Ce-ncepu să sîngere
Precum lemnul cel cîinesc.

Și cînd ceaiurile fierb
Cîntă baia de cuvinte
Descîntînd într-un proverb
Mușețelul ce ne minte.

BAIA DE PLANTE

La miezul de noapte am pus iar să fiarbă
Ierbarele verii în baia de plante,
Ce cîntă în clocote vii, delirante,
Pînă albește iarba din barbă.

Spre sacrele focuri din vechi dicționare
Paianjenul țese chiar firul de plumb,
Făcînd dintr-un verde ocean de porumb
Un golf ca o lacrimă de disperare.

Mai fur din talciocuri de ierburi tîrzii
Rochița croită, cîndva, rîndunicii,
Parfumuri, tutunuri și-arome din vii,
Ce le descîntau în pipe bunicii.

Și cînd dă în clocot ibricul cel mare,
Florile, frunzele, iarba, cîrceii,
Crinii regali îmi plîng la picioare
Alături de umbra fierbinte-a femeii.

Tuiul, narcisa, chiar lemnul cîinesc,
Feriga, salcîmul, suave acante,
Fug din rețetele reci și savante,
Și în culori de rai izbucnesc.

Toate topite într-un foc echivoc,
Plutesc spre un golf cu gust amărui,
În flăcări aleargă spre el un gutui,
Și lemnul cîinesc se-mblînzește pe loc.

În astă vreme sufletul meu
Caută, caută, în iarba de mare
O plantă mai rară și mult schimbătoare
Și simt că sunt frate cu însuși Orfeu.

Dan Emilian Roșca

TRANS-SCRIERE

dar vine o vreme cînd la începutul
unei zile de sărbătoare
stînd în fața cafelei cu lapte
îți amintești tot mai greu visele nocturne
și în zadar ți se răcește cafeaua cu lapte
nu mai e nimic de făcut
te speli te îmbraci frumos și te lași vîntului
iubita e ca o ancoră de hîrtie

ARGHIROGRAFIE

dragostea noastră
cu pași de felină șchioapă
străbate mansarda
sau nu
poate că dragostea noastră e chiar mansarda

și nici un măr prohibit pe aproape
sau nu
poate că mansarda e mărul

și poate că viu
doar argintu-i

ah ne-a omorît
pe-amîndoi
nemurirea

ONIROEMĂ

umblam pe o stradă
pe care o bănuiam fără sfîrșit
o stradă tristă ca privirea
umblam
gîndind la toate și la nimic
din cînd în cînd ocoleam cîte un coif coclit
din cînd în cînd mă saluta cîte o rochie
agățată pe sîrmă nu făceam
nici un gest de simpatie totul
îmi vorbea auzeam tot
dar n-auzeam nimic

(într-un tîrziu tu
heleyn m-ai trezit dar
eu am continuat încă mult
timp să umblu pe o stradă
fără sfîrșit)

ERA TÎRZIU ȘI-ATÎTA TOT

îți amintești dan emilian
autoportretul lui leonardo
începuse pe-atunci să semene
din ce în ce mai mult cu o fotografie
a lui joris-karl și adesea plîngeai
că ești bolnav că ești un literatoid
incurabil te lamentai ca un
prinț pursînge printre butaforii
și heleyn îți săruta batistele

ONIROEMĂ

prin fereastra gothică
vedeam pisica de mare
cum străpungea norii
și îmi spuneam heleyn
tocmai s-a angajat
la o fîntînă uberală
și eu beau apă începută
deși port redingota lui donatien

și mîinile mele ca niște rădăcini palide
urmăreau pisica de mare

WATCHTOWER

Din mansarda mea invizibilă
croită din invizibilă catifea
eu însumi invizibil
împreună cu invizibila heleyn
contemplăm golul care
se umple mereu mereu
cu alte și alte și mereu felurite goluri

un lucru e sigur :
numai ce-i trecere
rămîne

DEMOLAREA MANSARDEI

vom lăsa
doar un parfum nenumit
și o oglindă în care
mereu mereu
vor muri aceiași fluturi

limba română

AUGUST

Ce păcat că denumirile populare
atît de pitorești, ale lunilor anulu
încep să fie din ce în ce mai puțin
cunoscute ! Dacă, de bine de rău
se mai știe că **luna lui cuptor** est
„iulie", că **luna lui mărțișor** est
„martie" ; că lunilor „mai" și „iunie"
li se mai zice **florar** și **cireșar**, în
schimb sinonimele „neliterare" al
celorlalte opt luni sînt ca și ignora-
te de masa vorbitorilor, mă refe
în primul rînd, la cei din mediu
urban. Să le reamintim aici, în or-
dinea lor firească. IANUARIE : **că-
rindar, gerar, ghenarie** ; FEBRUA-
RIE : **faur, făurar** ; MARTIE : **mart,
mărțișor, germănar** ; APRILI
prier ; MAI : **florar**, dar și **frun-
zar, prătar** ; IUNIE : **cireșar** ; I
LIE : **cuptor** ; AUGUST : **gusta
măsălar, secerar** ; SEPTEMBRI
răpciune, vinicer ; OCTOMBRI
brumărel, brumar ; NOIEMBRI
brumar, brumărel, promorar ; D
CEMBRIE : **îndrea, neios, ning**

Fără îndoială, despre fiecare d
tre aceste denumiri — popul
regionale sau învechite — ar
multe lucruri interesante de sp
Deocamdată, mă opresc la un
saj din lucrarea **Sărbătorile la**
mâni de Sim. Fl Marian, unde
numitul nostru folclorist și etnogr
(1847—1907) face următoarea pre
zare : „August : augustru, agu
aust, ogust, măsălariu, gustar, gu
tea și secerar, numită așa, pentr
că în această lună se seceră holdele"
Sînt înșirate, aici, variantele fonetic
(augustru, agust etc.) precum și sin
nimele populare ale lunii în care n
aflăm : **gustar, măsălar, secerar. Foa
te expresiv mi se pare **gustar, re
lizat prin etimologie populară d
la verbul **gusta,** căci **august** este lun
cînd ... „se gustă" roadele gliei. D
altfel, sufixul **-ar** este „specializat
în a deriva numele populare ale lu
nilor anului : **gerar, făurar, bru
mar** etc.

În continuare, mă voi referi l
numele „literar" al acestei luni, d
o covîrșitoare însemnătate pentr
istoria poporului nostru. **Augu**
este împrumutat din latinesc
augustus, epitet cu care strămoș
noștri l-au cinstit pe întemeietor
„principatului", Caius Iulius Caesa
Octavianus, învingătorul lui Pon
pei și „pacificatorul" lumii roman
protectorul poeților și al tuturo
artelor. Ca să-i veșnicească amint
rea, în anul 8 î.e.n. romanii au i
trodus în calendarul lor această d
numire pentru cea de a șasea lun
a anului, numită pînă atunci **sextili**
căci „anul" începea în martie, n
în ianuarie.

La nivelul latinei, adjectivul **a
gustus** este un derivat din rădăcin
aug-, care exprimă conceptul „cre
terii", al „sporului". dovadă verb
augere (cu perfectul **auxi** și supin
auctum) însemnînd tocmai „a măr
a spori, a crește". Din rădăcina **au**
latina a dezvoltat o seamă de d
rivate, pe care româna și le-a îns
șit ca neologisme. Aparțin a
augment și **augmentativ** (în term
nologia lingvistică), verbul **au
menta** „a spori", apoi **augur, a a
gura** și **a inaugura, auguriu** etc. A
tor (din lat. **auctor,** cf. fr. **aute
it. autore)** este, etimologic, „cel ca
face să sporească" tezaurul cultu
al omenirii.

Prin urmare, etimologia confir
istoria : **August este creșterea,** est
sporul nostru istoric.

G.I. TOHĂNEANU

excelsior

Teodor Mara

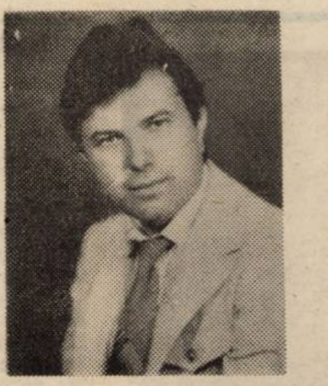

ACEST TĂRÎM DE COMUNISTĂ ERĂ

Milenii ne adună în istorii
Aici la Dunăre, Carpați și Mare,
Din vremi de luptă și victorii,
Din scînteieri iradiate de amnare.

Cum niciodat' legendele nu mor,
Cum rîurile se-adîncesc în timp și vatră,
Urmă viabilă-i acest popor
Și martor binecuvîntata piatră.

Între hotarele acestei lumi ne știm
A fost să ne numim mai simplu daci,
Să plămădim un colț de rai sublim —
Popor descins din neam de traci!

Venit-au vremi cînd Mircea, Ștefan și Mihai
Au înălțat cetate-n cetatea neatîrnării,
Iubire românească în strămoșescul plai
Neclătinat în datini și-n preamărirea țării.

Și, iată, cum coboară în nimb-eternitate,
Bălcescu-mpovărat, departe în Sicilii,
Cerînd pentru popor frății, egalitate,
Rupînd cu-nverșunare grelele sigilii.

Iar undeva un fluier în Codrii de Apus
Mai cîntă molcom încă pe-nserate
Cîntecul Iancului — crai nesupus —
Cîntecul moțului pentru dreptate.

Valahi, Moldavi și Transilvani ne-am strîns
La Alba-Iulia-n cetatea milenară,
Să-mpreunăm iubirile ce nu s-au stins,
Iubirile ce ard din străfunzimi de țară.

Acest tărîm de comunistă Eră,
Îngemănînd istorii vechi și noi,
Pulsează pururi în arteră
În tricolor, în fiii de eroi.

IUBIND

Ochii mei,
muguri dulci
iubind lumina,
odihniți lîngă ochii tăi
înmugurind a senin,
zboară.

Atît de rotunzi
sînt ochii dulci
ai PATRIEI.

UNIVERS

Te legeni, te legeni, te legeni,
Mesteacănule, frînt de ploi —
Copilăria — dealul de mesteceni
E universul ce-a rămas în noi.

Mai plouă încă-n ziua de april
Și fulgerele se destramă-n urmă,
Mai plouă printre lacrimi de copil —
Cel ce păzește stelele în turmă.

Mai fulgeră și plouă-ntruna
Deasupra-mi flutură năframa,
Iar peste piept parcă simt mîna
Ce-o cobora din ceruri mama.

Te legeni, te legeni, te legeni,
Mesteacănule, frînt de ploi —
Copilăria dealul de mesteceni
E universul ce-a rămas în noi.

aqua-forte

RÎSUL STĂPÎN

De-a lungul cîtorva decenii, Emil Șain a răspîndit pilule umoristice pe calea undelor, la rubricile de umor ale revistelor și în textele grupurilor satirice. Umorul lui Șain pornește dintr-un temperament stenic, dintr-o conștiință sănătoasă, atinsă de atitudini neconforme cu morala socială. Volumul **„Relaxare"**, apărut recent la editura „Eminescu", este o culegere-mostră de texte umoristice pe măsura vocației autorului. Schițele, în mare măsură, sînt dovada unui scris ușor, limpid, deconectant, în care găsim ilustrarea unor metehne pornind de la relația subaltern-șef sau relațiile de familie, sau metodele educaționale greșite asupra copiilor. Șain scrie din interiorul cunoașterii vieții cotidiene. Conflictele schițelor sale pornesc întotdeauna dintr-un real fără dubiu, nefiind cusute cu ață albă.

Chiar dacă miniaturile, care formează un alt compartiment al cărții lui Șain, sînt simple dialoguri de spirit, mergînd, în genere, pe o poantă seacă ce luminează un caz, o dilemă, un contrast, ele sînt de asemenea dovada unor înțelegeri esențializate a contrastelor vieții, scrise, multe dintre ele, cu o vervă dialogică reală. I-am imputa autorului stilul încă nu îndeajuns de îngrijit, ca și selecția prea laxă a bucăților din volum.

Carte de vacanță, dar nu numai, înglobînd o carieră de umorist și de textier de calitate, **„Relaxare"** a lui Emil Șain se citește cu amuzament și cu sentimentul seninătății pe care aceste texte umoristice îl coboară în noi, dăruindu-ne clipa de deconectare dorită și momentul în care rîsul devine stăpîn.

I.A.

viața asociației

În localitatea Găvojdia, județul Timiș, s-a desfășurat, în perioada 18—25 iulie a.c., Tabăra de documentare și creație pentru tinerii scriitori, organizată de Comitetul Județean de Cultură și Educație Socialistă, Asociația Scriitorilor din Timișoara, Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă, cu colaborarea Consiliului de Educație Politică și Cultură Socialistă al comunei Găvojdia. Tabăra, coordonată de prozatorul **Mircea Șerbănescu** și avînd ca secretar responsabil pe **Veronica Balaj**, a reunit tinere talente din cenaclurile literare din Timișoara, Biled, Făget și Șandra. Din bogatul program al taberei se cuvin menționate mesele rotunde și dezbaterile asupra unor probleme de actualitate privind orientarea și îndrumarea creației literare, vizitele de documentare la diferite obiective economice și social-culturale din Găvojdia, Sălbăgel și Nădrag, recitalurile de poezie și șezătorile literare desfășurate sub semnul marii sărbători de la 23 August, cum și întîlnirile cu scriitorii membri ai Asociației Scriitorilor din Timișoara.

M.O.

serial

VIAȚA MARILOR VEDETE: LIV ULLMANN

76.

TEATRUL mi-a repartizat o secretară, Debbie. N-are nici jumătate din înălțimea mea, e însă o ființă energică și aspră, capabilă să-i țină la distanță pe cei pe care nu vreau să-i văd. Coaforul nostru se numește Roy. Mi-a făcut, într-o zi, o plăcută surpriză: intrînd în cabina mea, pînă atunci rece și impersonală, am găsit-o decorată, cu un material înflorat. Pe scaun era pusă o capă de machiaj, croită și cusută de Roy, din aceeași țesătură „Aceasta este cabina dumneavoastră, mi-a spus. Puteți lua tot ce este aici, la plecare; în acest fel veți avea întotdeauna aceeași cabină". Cabina mea. ● **DE CÎTVA TIMP**, în fața ușii mele stă un polițist înarmat. Am, de asemenea, „gardă de corp" pe timpul nopții. Urcă, odată cu mine, în apartament, în camera de zi. Întregul apartament este împînzit cu fire electrice; sistemul de alarmă se declanșează de fiecare dată cînd o ușoară palã de vînt mișcă firele și le pune în contact. De aceea, nu îndrăznim nici măcar să deschidem ferestrele, ceea ce nu ne scutește de plăcerea de a suporta efectele a numeroase alarme false. La primul zvon, patru vlăjgani dau buzna în apartament, cu pistoalele în pumni. În cele din urmă, abia dacă dorm cîteva ore pe noapte. Linn, care a venit în vizită, spune că nu se va reîntoarce niciodată în America. ● **TOATĂ VIAȚA** am citit prin cărți că datoria unei mame este să stea acasă, cu copilul ei. Sentimentul meu de culpabilitate are rădăcini. Am conștiința încărcată — asta a devenit o componentă a existenței mele cotidiene. Sînt continuu hăituită de ideea că aș comite o nedreptate în ce o privește pe Linn. Am, în egală măsură, sentimentul că fiica mea primește, ca bun sufletesc, de la mine, o parte din bucuria pe care mi-o dă o profesie care-mi place și care are asupra mea un efect stimulativ.

Selecție și adaptare,

Ana ALDAN

top

ȘTIRI

La Costinești, capitala vacanțelor studențești au poposit „Galele Amfiteatru". Participă și grupul timișorean de jazz-rock **„Alla Breve Orchestra"**. ● La 4 august a.c. „s-a tras" primul tur de manivelă la filmul francez „Charlotte Forever", ce-i are ca protagoniști pe **Serge Gainsbourg, Jane Birkin** și pe fiica lor Charlotte. ● **Jean Christophe Averty,** cunoscutul realizator de programe de divertisment TV, a filmat toate reprizele muzicale ale Festivalului **Antibes '86** cu scopul de a oferi evenimentul dintr-un unghi inedit. ● Studiourile franceze Pathè-Marconi ca și cele din Bahamas, sînt tot mai solicitate de formațiile muzicale. Faptul, credem, se explică prin personalul specializat de care dispun aceste „laboratoare ale sunetului" dar și datorită utilajelor electro-tehnice existente aci. Iată, formația **Rolling Stones** și-a înregistrat recentul LP „Dirty Works" la Paris. ● Originala solistă **Kim Carnes,** cea care ne-a încîntat acum cîțiva ani cu piesa despre ochii actriței Bette Davis, ne oferă un nou album: „Lighthouse", iar **Jackson Browne** „In The Shape Of The Heart". ● Pionierul muzicii rock Little Richard se află în convalescență după un accident de automobil. ● Mai multe piese înregistrate de **Rick Nelson** cu puțin timp înaintea accidentului de avion care i-a curmat viața la finele anului trecut au fost cuprinse pe un LP „In memoriam". Printre cîntece se află și compoziția lui Bobby Darrin, „Dream Lover". ● Asistînd la un concert „Tom Petti & Heartbreakers", **Bob Dylan** descoperă valențele artistice ale grupului alături de care a imprimat cu puțin timp în urmă „Band Of The Hand".

Petru UMANSCHI

televiziune

DUMINICĂ, 10 august. 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. Muzică populară. 13,00 Album duminical. 14,45 Contemporanii noștri. 19,00 Telejurnal. 19,20 Însemne ale unui timp eroic. 19,40 Cîntec pentru brigadieri. 21,10 Film artistic. Rîul care urcă muntele. 21,50 Telejurnal. **LUNI, 11 august.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-științific. 20,35 Tezaur folcloric. 20,55 Film serial. Cristofor Columb. 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 12 august.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,30 Teatru TV. Ziarul de dimineață, de Valentin Munteanu. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 13 august.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,30 Columna lui August. 20,40 Tribuna TV. 21,00 Film în serial. Străinul. Ecranizare după romanul cu același titlu de Titus Popovici. Prima parte. 21,50 Telejurnal. **JOI, 14 august.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Copiii — bucuria și tinerețea națiunii noastre. 20,45 Însemne ale unui timp eroic. 21,05 Invitație în studiourile Radioteleviziunii. 21,35 Timp al marilor înfăptuiri revoluționare. — Epoca Nicolae Ceaușescu. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 15 august.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Epopeea libertății patriei noastre. 20,55 Patriei în August. 21,10 Cadran mondial. România — Ceaușescu — Pace. 21,25 Serial științific. Din tainele mărilor. 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 16 august.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia. 19,50 Floarea din grădină. 20,55 Film artistic. Străzile au amintiri. 22,20 Telejurnal.

PROFILUL UNEI ȘCOLI

Reșița este binecunoscută în întreaga țară ca un vechi și prestigios centru industrial, unde focurile furnalelor ard de peste 200 de ani. La Reșița însă se făuresc nu numai oțel și fontă, nu numai mașini și agregate, dar și conștiințe. Cultul muncii, fermitatea și intransigența muncitorească, prețuirea meseriei alese, aspirația spre o perfecționare tot mai înaltă — iată cîteva trăsături ce caracterizează mediul tehnic și muncitoresc al „Cetății de foc".

Ștafeta înaintașilor o poartă azi, cu justificată mîndrie, un numeros contingent de tineri studioși care se pregătesc să devină viitori metalurgiști și siderurgiști ce vor contribui, la rîndul lor, prin muncă și pricepere, la marea devenire a industriei reșițene.

În albumul Liceului Industrial Nr. 2 din Reșița, căci despre el este vorba, am văzut cîteva barăci și mi s-a spus că în ele a funcționat actualul liceu, la înființarea sa, în anul 1966. De la aceste biete barăci, cu cinci săli de clasă, unde învățau 250 de elevi, s-a ajuns azi la un complex școlar modern (liceu, zi și seral, școală profesională și de maiștri cu 33 laboratoare, cabinete și săli de clasă, care dispun de întregul inventar necesar în procesul de predare-învățare, 12 ateliere de practică, o bibliotecă cu peste 30 000 de volume, cămine, cantină, o bază sportivă ș.a. unde învață și trăiesc peste 1 600 de tineri În cei 20 de ani de existență au absolvit cursurile acestei școli peste 10 000 muncitori și maiștri. În momentul de față, 27 profesori, 10 ingineri și 8 maiștri instructori se ocupă sistematic atît de latura instructivă, cît și de cea formativ-educativă a procesului de învățămînt. Un mare număr de elevi sînt antrenați în activitatea de creativitate tehnică, fie în cadrul cercurilor pe obiecte, fie în sesiuni de referate și comunicări, fie la diferite concursuri. Pentru afirmarea personalității elevilor, a aptitudinilor și talentelor lor, în școală s-a creat o adevărată tradiție a manifestărilor cultural-artistice și sportive de aleasă ținută Deși școala are un subliniat profil industrial, trebuie totuși să remarcăm o preocupare dintre cele mai gingașe pentru îmbogățirea universului spiritual al tînărului de astăzi, muncitorul de înaltă calificare de mîine. De mai bine de un deceniu am avut șansa de a participa ca martor, în sala 206 (cabinetul de literatură română al prof. Oallde Petru), la memorabile întîlniri între elevii școlii și scriitori de prestigiu precum: Mihai Beniuc, Ana Blandiana, Ion Arieșanu, I.M. Almăjan, Gheorghe Azap, Ștefan Bănulescu, Anghel Dumbrăveanu, Mircea Martin, Cornel Ungureanu și încă numeroși alții. Desigur, distinșii oaspeți au fost surprinși de pregătirea și interesul elevilor pentru literatură și cultură în genere, dar mult mai important mi se pare cîștigul de partea viitorilor oameni de mîine așa cum ne-a spus și tovarășa profesoară Cornelia Bagiu, inspector general al Inspectoratului Școlar Județean Caraș-Severin, pînă nu de mult director adjunct al liceului respectiv: **„Aceste întîlniri, ca de altfel și celelalte manifestări educative ce se organizează aici, sînt menite să le cultive elevilor gustul pentru citit, pentru frumos, pentru o pregătire multilaterală a omului ce se va confrunta cu exigențele viitorului, iar ordinea, disciplina, comportarea civilizată a elevilor sînt și urmarea acestor acțiuni".**

Iată, așadar, cîteva elemente care definesc profilul unei școli care, prin tot ce a izbîndit, în măreața operă de făurire a omului nou, și-a cîștigat un binemeritat prestigiu.

Titus CRIȘCIU

FERNANDO PESSOA

MI-E MILĂ DE STELE

Mi-e milă de stelele
ce ard de-atîta timp,
de-atît amar de timp ...
Mi-e milă de ele.

Nu vor obosi, oare
lucrurile,
toate lucrurile,
aşa cum oboseşte mîna sau pasul ?

O, oboseală de a exista,
de a fi,
numai de a fi,
de a fi trist sau numai surîsuri ...

Nu va fi, în sfîrşit,
pentru lucrurile ce există,
dacă nu moartea, ceva,
un fel de a nu mai fi
sau poate un gînd,
aşa,
ca o iertare ?

UNDE-AM SĂDIT SPERANŢA

Unde-am sădit speranţa, trandafirii
s-au veştejit, încetul cu încetul.
Casa în care mi-a fost dat să stau,
grădina îndrăgită, cu cişmea,
pustii le-am regăsit acum,
şi mi se pare, nu ştiu cum,
că n-am trecut pe-aici în viaţa mea.

Unde-am aprins iubire, a secat
izvorul mai apoi. Acuma trec
prin vechile păduri, vroind
să-i regăsesc foşnirea de-altădată.
Dar aflu numai locul lui
cristalul apei adumbrite nu-i
şi-i fără rost izvorul, cînd apa e secată.

De ce-am sădit speranţă, pentru cine
iubirea am aprins-o dacă
pierdute-s amîndouă, ştiu prea bine,
fără să ştiu că le-am avut ?
Să crezi sau să iubeşti
pînă-n străfundul inimii în care
astfel de visuri fosta-mi desfătare.
Le zmulgă vîntul, ducă le departe
eu nu le mai găsesc în nici o parte !

RICARDO REIS
(Pessoa)

LIDIA, SĂ IGNORĂM TOTUL

Lidia, să ignorăm totul. Sîntem
nişte străini oriunde ne-am afla.
Lidia, să ignorăm totul. Sîntem
nişte străini oriunde am muri.
Totul este străin
şi nu vorbeşte limba noastră.
Să facem din noi un colţ retras,
în care să ne ascundem timiditatea
în faţa tumultului de insulte ale lumii.

FERNANDO PESSOA

POEME

FERNANDO PESSOA — Fernando Antonio Nogueira Pessoa s-a născut la 13 iunie 1888, la Lisabona. Între 1896—1905 locuieşte la Durban, Africa de Sud, făcîndu-şi studiile la West Sreet, High School şi Commercial School. În 1904 îşi susţine admiterea la Universitatea dia Cabo, dar în august, anul următor, revine la Lisabona şi studiază Literele, curs părăsit un an mai tîrziu. Lucrează ca tipograf, iar mai apoi ca funcţionar — „corespondent străin" —, de fapt, corspondent în limbi străine al mai multor case de comerţ, funcţie pe care o va îndeplini, cu mici întreruperi, pînă la moarte — 30 noiembrie 1935, cu diagnosticul „colică hepatică"

În timpul vieţii, Pessoa a publicat, mai întîi în engleză, volumele — **35 Sonnets**, 1918 ; **English Poems : Antinous I. Inscriptions II** — 1921 ; **English Poems : Epithalamium III** şi un singur volum în portugheză — **Mensagem** (Mesagii), 1934. În afara acestei opere se adaugă poezia scrisă de heteronimii săi Alberto Caeiro (**El Pastor** — Păstorul şi **Poemas dispersos**), Ricardo Reis (Odes-Ode) şi Alvaro de Campos. Fiecare dintre aceşti heteronimi şi-a avut propria sa biografie, caz unic de multiplicare a personalităţii unui poet în întreaga literatură universală. Un al patrulea heteronim, uitat în general de toţi cercetătorii lui Pessoa, se numeşte Bernardo Soares şi este autorul unei cărţi de poezie intitulată **Livro do Desassossego** (Cartea neliniştii), 1913, din care Pessoa şi-a „însuşit" o parte, publicînd-o sub numele său în acelaşi an

D.N.

Ce ar mai putea dori, oare, dragostea
decît să nu mai fie şi a altora ?
Ca o taină spusă niciodată
sacră rămînînd prin noi înşine.

ALBERTO CAEIRO
(Pessoa)

XXXI

Dacă spun uneori că florile surîd
şi rîurile cîntă,
nu înseamnă că eu cred că există surîsuri
în flori,
ori cîntece în curgerea rîurilor ...
Numai astfel, însă, îi pot face
pe oamenii falşi
să simtă exitsenta adevărată
a florilor şi a rîurilor.

Scriu pentru ca ei să mă citească
şi uneori mă sacrific stupidităţii lor.
Nu sînt de-acord cu mine, dar mă iert.
Căci eu nu sînt decît un interpret
al Naturii,
pentru că există oameni care nu-i înţeleg
limbajul
Pentru că ea nu este un limbaj.

IX

Sînt un păstor de turme.
Turmele sînt gîndurile mele
şi gîndurile mele sînt orice senzaţie.
Gîndesc cu privirea şi auzul,
cu mîinile şi cu picioarele,
cu nasul şi cu gura.
A gîndi înseamnă
să vezi o floare şi s-o miroşi.
A mînca un fruct înseamnă
să-i cunoşti menirea.

De aceea, cînd intr-o zi prea caldă
mă simt trist de-atîta bucurie
şi mă trîntesc în iarbă,
închid ochii fierbinţi
şi simt că tot trupul meu e realitatea.
Ştiu adevărul şi sînt fericit.

ALVARO DE CAMPOS
(Pessoa)

LISBON REVISITED

Nu : nu vreau nimic.
V-am mai spus că nu vreau nimic.
Nu-mi veniţi mie cu concluzii !
Singura concluzie este moartea.

Nu-mi veniţi mie cu estetica vieţii !
Nu-mi mai vorbiţi de morala ei !
Daţi afară de aici metafizica !
Nu-mi mai înşiraţi desăvîrşitele sisteme,
nici cuceririle
ştiinţei (ale ştiinţei, Doamne, ale
ştiinţei !),
Ştiinţei, artei şi civilizaţiei moderne !
Ce rău le-am făcut tuturor zeilor ?
Dacă au dreptate, să şi-o păstreze !
Sînt un tehnician, dar tehnica mea
se află numai în interiorul tehnicii.
În afară de asta, sînt nebun cu tot dreptul
de a fi.
Cu tot dreptul de a fi, înţelegeţi ?
Pentru Dumnezeu, nu mă mai plictisiţi !

M-aţi fi dorit căsătorit, uşor şi cu impozitele la zi ?
M-aţi fi dorit exact contrariu, contrariu
oricărui lucru ?
Dacă eu aş fi fost altcineva, v-aş fi făcut
la toţi pe plac
Aşa, cum sînt, aveţi răbdare !
Duce-vă-ţi la dracu fără mine
Ori lăsaţi-mă să mă duc singur !
De ce trebuie să mergem împreună ?
Nu-mi atingeţi braţul !
Nu-mi place să-mi atingeţi braţul. Vreau
să rămîn singur !
O, ce idee nepotrivită să vreţi ca eu
să nu mai fiu singur !

O, cer albastru — ca în copilăria mea,
tern adevăr pustiu şi perfect !
O, Tajo, rîu bătrîn şi mut,
mic adevăr în care se priveşte cerul !
O, chin revăzut, Lisbona de ieri şi de azi !
Nu-mi daţi nimic, nu-mi luaţi nimic, nu sînteţi
nimic din ceea ce simt că sînt eu.

Lăsaţi-mă în pace ! Nu voi întîrzia, căci eu
nu întîrzii niciodată ...
Şi cît timp întîrzie Abisul şi Tăcerea vreau
să rămîn singur !

Traducere şi prezentare de
Darie NOVĂCEANU

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

36.

— Aha, ai avut de-a face cu avocaţii, dacă-i cunoşti atît de bine. O lămurim noi şi pe asta mai tîrziu. Cu sau fără ajutorul tău. Dar hai să fim serioşi. Deci, ai necazuri. În afară de ce i s-a întîmplat lui Mitchell, dacă i s-a întîmplat ceva, ai pe cap suficiente încurcături ca să-ţi angajezi un avocat. Ţi-ai schimbat numele. Probabil că nu l-ai schimbat degeaba. Mitchell a început să se dea la tine. Probabil că nici el nu se repede înainte degeaba. O firmă de avocaţi din Washington e pe urmele tale. Nici ei, îmi închipui, nu te caută degeaba. Iar clientul lor are şi el motivele lui să te găsească.

M-am oprit din vorbă şi am privit-o intens, în lumina din ce în ce mai slabă a serii. La picioarele noastre, oceanul devenise de-un albastru violet, care-mi amintea de ochii domnişoarei Vermilyea. Un şir de pescăruşi zbura spre sud, strînşi unii în alţii. Avionul de seară de Los Angeles se apropia de coastă, pîlpîind şi făcînd un ocol leneş înainte de a ateriza pe Lindbergh Field.

— Deci nu eşti decît omul de paie al unui avocat necinstit, spuse ea pe un ton obraznic şi mai luă o ţigară.

— Nu cred că-i foarte cinstit. Doar că îşi dă aere. Dar nu asta-i problema. Poţi să pierzi cu el cîţiva dolari fără să crîcneşti. Problema se numeşte imunitate. Un detectiv particular nu se bucură de chestia asta. Un avocat da, pentru că el trebuie să apere interesele unui client. Dacă un avocat angajează un detectiv să lucreze pentru el, atunci imunitatea se extinde şi asupra detectivului. Doar în felul ăsta poate deveni imun şi detectivul.

— Imunitatea asta a ta nu face doi bani, zise ea. Mai ales dacă te-a angajat un avocat ca să mă spionezi.

I-am luat ţigara, am tras de cîteva ori din ea şi i-am dat-o înapoi.

— Foarte bine, Betty. Aşadar, nu-ţi pot fi de aici un ajutor. Te rog să uiţi că am încercat.

— Foarte bine,

— Cuvinte gingaşe, n-am ce zice, dar probabil că le spui doar cu gîndul că am să-ţi plătesc mai mult dacă ai să mă ajuţi. Nu eşti cu nimic mai bun ca alţii. Cunosc genul. N-am nevoie nici măcar de blestemata ta de ţigară — O aruncă pe fereastră. — Du-mă înapoi la hotel.

Am coborît din maşină şi am strivit ţigara.

— Să nu faci asta niciodată în dealurile Californiei. Nici măcar într-un anotimp ca ăsta

Am urcat în maşină, i-am dat drumul, am întors-o şi am condus spre locul de bifurcaţie. În susul şoselei era parcată o maşină mică. Avea luminile stinse. S-ar fi putut să fie goală.

Am întors maşina pe cealaltă parte şi am aprins farurile la fază mare. În timp ce schimbam direcţia, farurile au măturat maşina mică. O pălărie coborî repede peste o faţă, însă nu destul de repede ca să ascundă ochelarii, faţa grasă, lătăreaţă, şi urechile clăpăuge ale domnului Ross Goble din Kanssas City

Am coborît drumul în josul dealului, în pante leneşe. Nu ştiam exact unde duce, în afara faptului că toate drumurile astea ajung la ocean. Chiar în vale se forma o răscruce. Am luat-o la dreapta şi după un timp oarecare, mergînd de-a lungul unei străzi înguste, am ajuns pe bulevard. Am cotit-o la dreapta, conducînd acum spre centrul Esmeraldei. Fata n-a mai deschis gura pînă n-am ajuns la hotel. Cînd am oprit, a sărit din maşină.

— Dacă aştepţi aici, adue banii.

— Am fost urmăriţi, îi spun.

(Va urma)

Traducere de
Mihai CERNEA

Colegiul de redacţie:
ION ARIEŞANU (redactor şef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor şef adjunct)
VIOREL COLŢESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA : TIMIŞOARA, strada RODNEI 1.
Telefoane : 3 33 90 şi 3 33 76 (redactor-şef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.BT. Index : 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 33

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 33 (1017) ● 15 AUGUST 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

PREȚUIREA ISTORIEI

În EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU, toate momentele și evenimentele importante din multiseculara istorie a țării se bucură de cuvenita cinstire, aceasta fiind urmare a faptului că secretarul general al partidului nostru acordă o deosebită însemnătate cercetării și însușirii istoriei patriei, reevaluează în lumina materialismului dialectic și istoric treptele devenirii naționale ale poporului român din cele mai îndepărtate vremi pînă în zilele făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism, evidențiind izvorul de experiență și învățăminte, care constituie prețiosul fundament al activității ideologice actuale, factorul puternic de educare a maselor în spiritul patriotismului revoluționar și al solidarității internaționale.

Pentru stimularea cercetării istoriei vechi a României un rol însemnat l-a avut Hotărîrea Plenarei C.C. al P.C.R., din octombrie 1977, din inițiativa tovarășului Nicolae Ceaușescu, de a se aniversa 2050 de ani de la constituirea statului dac centralizat și independent, condus de Burebista. Acel glorios moment din viața strămoșilor noștri daci este o mărturie elocventă privind vechimea și statornicia organizării statale de pe cuprinsul patriei noastre. Hotărîrea din anul acesta, privind aniversarea a 2500 de ani de la primele lupte ale poporului geto-dac pentru libertate și independență izvorăște, de asemenea, din nețărmurita dragoste a președintelui țării față de trecutul eroic al poporului nostru, de multimilenara lui istorie, desfășurată pe meleagurile carpato-danubiano-pontice, pe care s-au succedat toate formațiunile social-economice cunoscute pînă acum pe plan universal. Herodot, marele istoric al antichității, referindu-se la geto-daci, arată că ei sînt „cei mai viteji și mai drepți dintre traci", care „luaseră hotărîrea îndrăzneață" de a se opune puternicului rege persan Darius I, la anul 514 î.e.n., acesta fiind cel dintîi izvor istoric privind luptele pentru apărarea pămîntului străbun al patriei noastre.

O altă importantă aniversare din acest an este aceea a împlinirii a 600 de ani de la urcarea pe tron a domnitorului Mircea cel Mare (23 septembrie 1386). Afirmîndu-se ca una din cele mai strălucite personalități ale epocii sale, acest voievod a devenit un simbol național, al luptei pentru neatîrnare, al conștiinței străvechi a unității de cultură materială și spirituală, a unității de neam și limbă a poporului nostru, în spațiul carpato-dunărean, „pînă la Marea cea Mare". Tovarășul Nicolae Ceaușescu a dat o înaltă apreciere contribuției pe care a avut-o eroul de la Rovine, „pentru păstrarea ființei naționale și apărarea gliei strămoșești". Aniversarea urcării pe tron a lui Mircea cel Mare implică cercetări speciale legate de activitatea acestei personalități istorice și continuarea investigațiilor programatice privind problemele fundamentale ale epocii feudale, relevate de secretarul general al partidului nostru: dăinuirea unității poporului român, în condițiile istorice vitrege care au impus existența mai multor formațiuni românești, continuitatea neîntreruptă a vieții statale, rolul țărănimii în păstrarea ființei naționale.

Aurel TURCUȘ

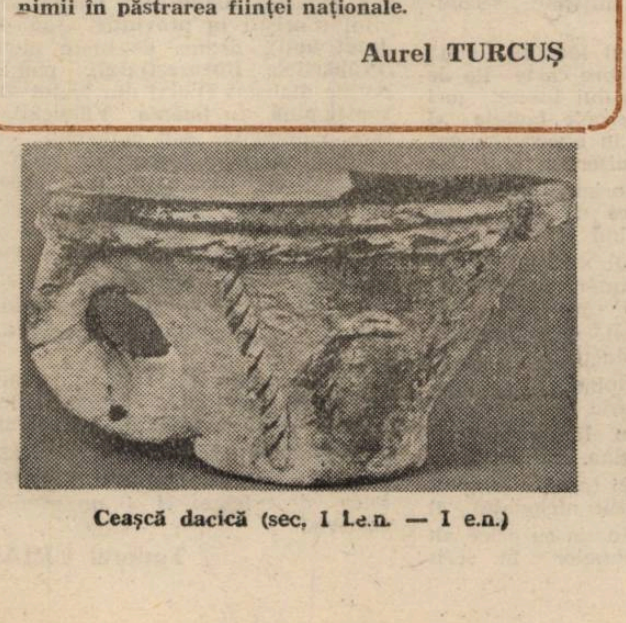

Ceașcă dacică (sec. I î.e.n. — I e.n.)

CREȘTEREA ROLULUI CONDUCĂTOR AL PARTIDULUI

Partidul este definit în politologie și staseologie ca un factor de prim ordin al vieții sociale, formă de instituționalizare a acțiunii politice, ca o structură indispensabilă în funcționarea sistemelor social-economice și cultural-ideologice moderne. Prin partide se manifestă procesul dinamic al formării și dezvoltării claselor, prioritățile social-politice, tendințele de dezvoltare și transformare în societățile avansate, astfel că partidul este considerat tot mai mult drept principalul factor responsabil pentru întreaga activitate politică și social-economică. Existența și dezvoltarea partidelor ca trăsătură principală a epocii contemporane, de trecere a omenirii de la capitalism la socialism, de edificare, în țara noastră, a societății socialiste multilateral dezvoltate, exprimă rolul sporit al maselor populare și în primul rînd al clasei muncitoare în conducerea și organizarea vieții sociale. Prin activitatea organizațiilor de partid se accelerează emanciparea politică și ideologică a maselor, reînnoindu-se radical formele de integrare în acțiunea social-politică.

Reprezentînd procesul conștient de optimizare al vieții sociale, partidul, centrul vital al societății noastre, întruchipează idealul comunist, deschizîndu-i acestuia, în același timp, căile de realizare, coordonînd toate laturile și domeniile activității.

Succesul politicii partidului comunist depinde atît de orientarea strategică și tactica generală, dar și de modul în care sînt înțelese, studiate și respectate particularitățile istorice, culturale și social-politice. Este necesar ca partidul comunist, folosind în mod creator legitățile generale ale materialismului dialectic și istoric, ale socialismului științific, în care se află acumulată experiența revoluționară a multor popoare, să poată stabili la momentul potrivit acțiunile necesare și eficiente.

Complexitatea făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate impune cu necesitate creșterea rolului conducător al partidului, identificarea lui cu interesele majore ale națiunii noastre socialiste, cu idealurile de muncă și libertate ale poporului român.

Amplasarea rațională a forțelor de producție pe întreg teritoriul țării, necesitatea economisirii energiei și a materiilor prime, înfăptuirea noii revoluții agrare, generalizarea noului mecanism economico-financiar, creșterea prioritară a eficienței și productivității muncii, perfecționarea sistemului de retribuire etc., ridică noi și noi probleme, care se cer urgent rezolvate de către organizațiile de partid, conduc la perfecționarea neîncetată a activității social-economice și politice. Creșterea rolului conducător al partidului, legitate fundamentală a procesului făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate, decurge cu necesitate din obiectivul strategic pe care ni-l propunem; transformarea României într-o țară cu dezvoltare medie. Partidul Comunist Român s-a dovedit a fi principalul factor politic, care accelerează ritmul dezvoltării sociale, progresul economic, înflorirea vieții culturale. Numai prin activitatea susținută a partidului comunist, dezvoltarea cantitativă se poate transforma în salt calitativ. Prin creșterea rolului conducător al partidului comunist se afirmă interesele majore ale națiunii noastre socialiste, deoarece procesul conducerii de partid, este nemijlocit legat de democratizarea societății pe toate planurile. Dezvoltarea democrației muncitorești-revoluționare constituie de fapt o latură esențială a rolului conducător al partidului; organizațiile de partid nu-și pot realiza plenar hotărîrile și obiectivele decît convingînd mai întîi masele, cîștigînd încrederea, antrenînd un număr mereu mai mare de comuniști, de muncitori, țărani, intelectuali, oameni ai muncii în activitatea socială și politică.

Dialogul dintre partid și popor a devenit o modalitate concretă, curentă, a activității de partid în țara noastră, o pîrghie esențială de mobilizare a tuturor oamenilor muncii la elaborarea și înfăptuirea liniei politice generale de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate, la perfecționarea relațiilor sociale.

Numeroasele și atît de rodnicele vizite și întîlniri ale tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** în toate județele țării, cu toate categoriile de oameni ai muncii, prezența nemijlocită a muncitorilor în înalte foruri de decizie atestă intensitatea și autenticitatea procesului de democratizare a conducerii economico-sociale, faptul că prin creșterea rolului conducător al partidului se afirmă interesele majore ale națiunii noastre socialiste. Datorită activității neobosite a tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, partidul nostru a devenit astăzi un partid viguros, stimat și urmat cu încredere de muncitori, țărani și intelectuali, afirmîndu-se tot mai mult rolul său conducător. Subliniind importanța activității partidului, necesitatea perfecționării neîncetate a muncii de partid, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** arăta că trebuie procedat astfel „ca partidul nostru să fie întotdeauna un partid revoluționar, al întregii națiuni, să acționeze permanent în strînsă legătură cu poporul, să servească poporul! El trebuie să fie centrul vital care să asigure buna funcționare a tuturor sectoarelor și înnoirea gîndirii, să dea o perspectivă continuă nouă privind dezvoltarea societății noastre socialiste".

Constantin STRUNGĂ

TREPTE ÎN AUGUST

Evenimentul crucial care a avut să determine cele mai mari prefaceri în istoria României, actul eroic revoluționar de la 23 August 1944, ne semnifică în calendarul muncii și vieții noastre cu tot ce avem mai de preț, cu toate aspirațiile și împlinirile unui ev nou. Au trecut de atunci etape configurate în structuri economice și sociale, adevărate hărți de spirit care au instituit și consacră o operă de proporții uriașe, cu însemne de patos și inteligență, care ne marchează pe una din treptele cele mai de sus ale posibilităților și cerințelor dezvoltării noastre multilaterale. În preajma celei mai mari sărbători istorice a poporului nostru devine, iată, nobilă și temeinică tradiție — aniversarea presei. Un eveniment omagiat cum se cuvine în fiecare an, la 15 august, cu cinste și mîndrie, dar și cu sentimentul grav al responsabilității față de actul și menirea scrisului. Tocmai fiindcă este vorba de un popas sărbătoresc, o evaluare lucidă, critică și autocritică, a demersului pe imaculatul colii de hîrtie, e nevoie să ținem cont de aceasta, toți și fiecare în parte, dintre cei care alcătuim marele front al cuvîntului scris, tipărit și vorbit. O uriașă biografie stă în față pentru toți chemații cuvîntului, statornic și responsabil preocupați de a transpune în fapte publicistice îndemnurile și orientările ctitorului izbînzii românești, pentru ca presa să slujească activ interesele fundamentale ale poporului, să fie sufletul său viu, să vibreze împreună cu el, să-i exprime și să-i promoveze cele mai scumpe aspirații întruchipate în minunatele realizări ale muncii creatoare. A scrie despre construcția pentru țară nu este o comodă metaforă, acceptată fără discernămînt, ci o firească, dar cuprinzătoare, certitudine-adîncă, perenă. A fi cronicarii și martorii unei realități, ce conține însăși împlinirea sevelor rodnice ale vieții, undele de apă vie ce pulsează neîncetat în piatră, în oglinda tulburătoare a florii soarelui, în alcătuirea severă, autoritară a cetăților noastre de suflet și credință, înseamnă o datorie de onoare. Zugrăvind o realitate, ce reprezintă demnitatea robustă, articulată pe coloana vertebrală a tuturor fiilor săi, pe noblețea și dragostea de țară neîntinată a unui popor care, dintotdeauna, și-a trăit și asumat istoria cu sentimentul inconfundabil, în numele căruia și-a consolidat și își afirmă virtuțile. Un popor pentru care mîndria nu a fost și nu este o emfază, ci doar bucuria că își construiește demn o viață liberă și prosperă, pe măsura autenticei sale vocații.

Cu infinitul său filon patriotic, presa, literatura și arta se află sub zodia celor mai expresive și fidele edificări ale lumii și conștiinței de azi. Traiectul este în mod hotărît istoric și el ne conține în toate opțiunile și mărturiile de credință prin care ne-am angajat.

George DINU

Un ciclu romanesc

Puţini bănuiau, în anul 1964, (cînd apărea **Descoperirea familiei**), că Ion Brad se va dărui cu atîta fervoare romanului. Şi că o parte dintre romanele sale (**Descoperirea familiei, Ultimul drum, Raiul răspopiţilor, Leagănul mării**) vor fi rescrise, reaşezate într-o ordine care să-l justifice ca scriitor ardelean, demn urmaş al unei linii care urcă, în timp, pînă la Maior şi Budai-Deleanu. Acum, cînd cele patru romane au devenit **Romanul de familie** (Cartea întîi : **Zăpădia**, Cartea a doua : **Soare cu dinţi**, Cartea a treia : **În umbra castelului**, Cartea a patra : **Thalassa**) nu ne rămîne decît să subliniem temeinicia unei construcţii. Criticul trebuie să mai adauge, încă din începutul comentariului, că acest ciclu romanesc ne atrage atenţia asupra felului în care „modelul Agîrbiceanu" se dovedeşte a fi viabil chiar într-un roman prin excelenţă politic, îndatorat cu prisosinţă momentului literar care i-a afirmat ca prozatori pe Dumitru Popescu şi pe Dinu Săraru.

Dacă, în 1964, surpriza **Descoperirii familiei** era mare, numele de comentatori pe care editorul le aşează pe ultima copertă vor să ne atragă atenţia asupra faptului că prozatorul nu fusese ocolit de succes. Scriu, aşadar, despre romanele adunate (acum) în **Romanul de familie** Valeriu Râpeanu, Paul Georgescu, Ion Dodu Bălan, Gabriel Dimisianu, Nicolae Manolescu, Sorin Titel, Aurel Martin, Dumitru Micu („O confesie mitologizată. G. Călinescu l-ar numi, poate, «un poem tribal». Poem, întrucît scrierea în conformitate cu normele creaţiei obiective evoluează pe un fond muzical : tribal, pentru că familia Borcea, personajul colectiv, putem spune, al romanului, e numeroasă cît un trib"), Ion Vlad („Caracteristic este pentru romanul lui Ion Brad suflul autentic al naraţiunii, veridicitatea reprezentărilor şi a atmosferei realizate"), Mihai Ungheanu, Mircea Zaciu, Romul Munteanu („El face o cronică globală de moravuri şi mentalităţi, schiţează psihologia unor generaţii ce aparţin unor vremuri diferite, relevă fiziognomii morale bine individualizate sau scoate în evidenţă acte variate de comportament în faţa aceloraşi evenimente"). Multe observaţii subtile şi destule analize temeinice se datorează unor critici care „au simţit" personajele lui Ion Brad, le-au recunoscut. Ei — criticii — veneau din aceeaşi lume. Căci, dincolo de familia care trece printr-o istorie, există în romanele lui Ion Brad sate şi oraşe ardelene cărora el le scrie cronica. E Cronicarul. E solidar oamenilor din acele locuri. El înregistrează vocile celor care au fost martori unui moment întîmplat acolo, el este cel care redă, o dată, de două ori, de zece ori imaginea acestui Blaj încă nedreptăţit de prozatorul român : „Petre se grăbi să treacă pe lîngă Palatul culturii, fără să mai arunce nici o privire spre locul vechilor sale cazne şi-ale colegilor săi de liceu.... Recunoscu şi casele locuite cîndva de profesorii Alexandru Ciuca şi I.C. Domşa, prietenii şi gazdele lui Caragiale şi Vlaicu... Pe străduţa aceea se ţinea, la începutul fiecărui an şcolar, tîrgul de cărţi, ceremoniosul bazar al trecerii manualelor şcolare de la o generaţie la alta".

Rescris, ciclul romanesc e unitar şi imaginea locurilor, mai clară. Personajele cîştigă în autenticitate şi aerul de „poem tribal", descoperit de Dumitru Micu într-unul din romane este, de data aceasta, mai evident.

Romanul de familie, ciclu epic coerent, consacră efortul constructiv al unui prozator bine aşezat în noua geografie a literaturii contemporane.

Cornel UNGUREANU

* Ion Brad, ROMANUL DE FAMILIE, vol. I-II, Editura Eminescu, 1986.

Post scriptum. Răspunsul meu la articolul lui Mircea Iorgulescu, trimis **României literare** pe data de 19 iunie 1986 (confirmare de primire 26 iunie a.c.), apare în R.l., 7 august 1986, fără final şi fără titlu, cu forfecări nesemnalate de cuvenitele (. . .). Acestea precum şi altele (**complete** devine, de pildă, **ca unitate**) fac necesară o erată.

cronica literară

Calea netulburată

Dotat cu o putere de muncă invidiabilă, trădînd un spirit conştiincios care îşi dă zilnic obolul de pagini scrise, Paul Anghel urcă o nouă treaptă a edificiului romanesc pe care îl construieşte de aproape un deceniu. Urmînd cu scrupulozitate schema prestabilită, prozatorul a ridicat cu destulă repeziciune structura de rezistenţă a ciclului **Zăpezile de-acum un veac**. Din 1977 pînă în 1982, fiecare an a însemnat şi apariţia unui nou roman, ceea ce dovedeşte nu numai plăcerea de a birui un volum de informaţii aproape strivitor, dar şi capacitatea mereu proaspătă de a corela ficţiunea cu istoria. Focalizarea privirilor asupra trecutului nu este un gest întîmplător, ci unul angajant, recuperator : „Mai mult decît alţii — scrie autorul în alt loc — mai mult decît oriunde, trebuie să ne legitimăm înapoi, trebuie să reanexăm ceea ce am uitat sau am pierdut, trebuie să reconstituim treptele lipsă". **Zăpezile de-acum un veac** reprezintă tocmai o astfel de legitimare à rebours, reconsiderarea artistică a unei perioade istorice dintre cele mai frămîntate. Aflată într-un punct strategic important, tocmai acolo unde Orientul şi Occidentul se întîlnesc, România nu era însă un simplu loc de trecere dinspre o civilizaţie spre alta. Arcuită în jurul Carpaţilor, ţara aceasta însemna un teritoriu geografic distinct şi nu un cîmp de joc pentru marile puteri care, dilatîndu-se peste măsură, găsiseră normal să se ciocnească tocmai aici. Datorită acestor condiţii istorice complexe, viziunea scriitorului nu putea fi decît panoramică, astfel că cititorului i se propun salturi imaginative spectaculoase. Se demonstrează în acest mod că drumul puterii urmînd traseul Paris—Berlin—Istambul—Petersburg, trece obligatoriu şi prin Bucureşti, unde alese feţe princiare şi politiceşti adăstează măcar atît cît să surprindă vreo grimasă a unui popor trăind pe un „vulcan".

Structurat după mult folositul tipar al planurilor paralele, romanul devine o construcţie arborescentă, ambiţionînd să sece toate sevele de inspiraţie ce i se ivesc în cale. Trecerile de la o scenă la alta sînt bruşte, mizînd pe memoria şi mai ales pe gustul nepotolit de aventură, al cititorului. Şi totuşi, într-o carte dominată de curgerea epicului, personajele implicate în vasta ţesătură a epocii nu sînt urmărite doar în latura lor dinamică, exterioară, ci interesul scriitorului vizează şi dimensiunile lor de adîncime. Partea de analiză din **Cutremurul** nu înseamnă un element de umplutură, ci însăşi osatura cărţii. Orizontalul şi verticalul se împletesc acum într-un punct care defineşte, complex, atitudinea cîte unui actant faţă de istorie, ori faţă de sine însuşi. Această „urzeală" aduce în prim-plan un personaj istoric, însuşi regele românilor. Dacă istoricii i-ar putea aduce, probabil, unele retuşuri, trebuie spus că din punct de vedere literar personajul respiră în fiecare rînd. Prin intermediul lui, scriitorul urmăreşte, în fond, cazul unei dramatice metamorfoze. Cartea aduce, aproape pas cu pas, întrebări şi răspunsuri care să justifice cum banalul Karl îşi poate pierde identitatea comună, devenind singularul Carol I, întemeietor de dinastie. Grefa de spirit german pe trunchiul latino-balcanic al ţării nu este dintre cele mai strălucite, dar suveranul îşi dă silinţa să nu fie un simplu corp străin, expulzabil prin efortul conjugat al ţesuturilor violentate. Interesul scriitorului pentru simbolica nuntă dintre prinţ şi ţară este atît de mare, încît regele devine tocmai figura centrală a cărţii, umbrind întoarcerea victorioasă a armatei din război. Ceilalţi, într-un fel sau altul, sînt sforile de marionetă legîndu-le încheieturile. Doar Brătianu, cel care l-a adus pe Karl în ţară, poate juca după ritmul care îi este pe plac.

Fără să fie lipsită de unele scăderi, cartea lui Paul Anghel este mai mult decît o simplă treaptă înălţînd impozanta construcţie romanescă a prozatorului.

Dorin MURARIU

---

* Paul Anghel, CUTREMURUL, Editura Eminescu, 1986.

portrete

UN PROZATOR — ION FLORIAN PANDURU

După volumul de povestiri **Sărbătoare tîrzie** (Editura Facla 1981), primit şi comentat favorabil de critica literară, I.F. Panduru ne propune **Au murit poveştile, Siminico** (Editura Facla), şi care abordează acelaşi univers, al vieţii satului, ca şi volumul ce marca debutul său editorial. Lumea satului românesc, cu legile, obiceiurile şi tradiţiile sale, cu etica-i exemplară, despre care L. Blaga spunea că se apropie de metafizică şi se prelungeşte în mit, a constituit o permanentă sursă de inspiraţie pentru marii noştri prozatori, începînd de la Slavici, Rebreanu, Sadoveanu şi pînă la Stancu sau Preda, ca să amintim doar cîteva piscuri. Înscriindu-se în linia acestei tradiţii remarcabile, care a dat literaturii române valori perene, ţăranii lui I.F. Panduru exprimă o dimensiune etică specifică existenţei lor dintotdeauna — umorul. Dincolo de micile lor drame şi bucurii, dincolo de specificul local ce-l afişează, ei sînt hîtri sau mucaliţi. Deseori vorbesc în maxime şi sentinţe ce caracterizează perfect o situaţie existenţială. Îşi permit această atitudine în faţa vieţii datorită experienţei uriaşe acumulate de-a lungul veacurilor.

Ca şi în prima carte, unde relua personajele dintr-o povestire în alta, în acelaşi cadru al satului Priboi, scriitorul procedează la fel şi aici, doar că viziunea s-a schimbat. Prozatorul nu mai adoptă perspectiva **omniprezenţei şi omniscienţei** asupra personajelor, ci îşi însuşeşte punctul de vedere al naratorului care de data asta este un copil. Prin ochii lui, e proiectată într-un imens cadru natural atmosfera lumii unui sat de munte cu nume semnificativ **Satbătrîn**, dependent de comuna Priboi. Subiectul naraţiunii, o povestire întinsă şi rotundă, ce se vrea, probabil, o etapă parcursă înaintea abordării genului romanesc, e aproape banal : doi copii, Siminica şi fratele său mai mare, rămaşi orfani de mamă şi neavînd asigurată perspectiva zilei de mîine din partea tatălui, se întorc la bunici, în Satbătrîn. Ei pătrund în acest univers al satului de munte ca într-o lume mitică ce ne relevă o existenţă exemplară, în sensul în care M. Eliade descifra simbolistica mitului. Căci muntenii lui I. F. Panduru vorbesc ca înţelepţii lui M. Sadoveanu, după semnele vremii. Ei au depozitat în suflet o experienţă de viaţă milenară ce vreau s-o comunice şi urmaşilor, adică nepoţilor. În acest sens, cartea scriitorului nu este numai o poveste, ci şi o **carte de înţelepciune**. Reflecţiile cu caracter aforistic intră în vorbirea lor curentă, ca ceva firesc, natural. Ele comunică totdeauna o idee profundă cu înalte semnificaţii etice. Iată, spre exemplificare, cîteva : **„În munte adevărul se bagă în poveste şi povestea intră în adevăr" ; „muntenii mor din picioare ca brazii bătrîni" ; „poţi să ai şcoala lumii, dacă nu cunoşti rostul pămîntului tot prost rămîi : pe el trăim, în el intrăm, el ne dă de mîncare" ; „scrisul se schimbă, ce-i azi nu-i mîine, vorba rămîne tot în picioare" ; „nici un om mort nu poate să te întristeze mai mult decît o casă părăsită" ; „mulţi stau prin oraşe ca viermii în rană" ; „omu-i făcut să piară, nu-i piatră să rămînă"**. Umorul nu-i părăseşte nici chiar în faţa unei situaţii limită cum este moartea. A se vedea, în acest seas, discuţia dintre femeile satului la moartea bătrînei Dochi Vîjău.

Satbătrîn este un sat de munte, cu case împrăştiate, multe din ele fiind părăsite pentru binefacerile civilizaţiei oraşului. **Pentru cei doi copii** însă şi mai ales pentru bunicii lor satul e centrul lumii, al universului. Dincolo de orizontul lui, începe imperiul tainelor necunoscute, al pădurii şi al muntelui. Muntele reprezintă, pentru cei doi copii actanţi, o lume sacră, teribilă şi fascinantă. Copilăria lor a sacralizat totul aici : stîncile, potecile, izvoarele. Scriitorul I. F. Panduru a surprins în această carte, prin ochii copiilor, un crîmpei din acea eternitate care durează şi dispare odată cu noi.

Vasile PISTOLEA

echo

La teatrul străbunicii

Frumoasa ediţie **Teatrul românesc inedit din secolul al XIX-lea**, îngrijită de Paul Cornea, Andrei Nestorescu şi Petre Costinescu (Editura Minerva, 1986) oferă specialiştilor cîteva documente inedite reprezentative pentru începutul fenomenului teatral românesc iar, publicului larg, clipe de real amuzament în faţa pieselor ce făceau deliciul spectatorilor de la mijlocul secolului trecut.

Iată deci, din capul locului, două căi diferite de acces spre carte. Pe de o parte, cea a istoricului literar (ori teatral) privind diacronic faptele şi dorind să descopere „in nuce" elementele care vor forma ulterior, mai ales prin I. L. Caragiale, originalitatea teatrului românesc şi, pe de altă parte, cea a profanului dorind să rîdă şi să se distreze la teatrul străbunicii. Şi dacă excelentele însemnări ale lui Paul Cornea, ce preced fiecare piesă, îndeamnă cititorul la reflecţie, odată începută lectura producţiilor propriu zise, acesta intră în plasa spectacolului pe care îl urmăreşte ca şi cum ar fi într-o sală de teatru. În cazul în care nu şi-l poate imagina, să zicem pe Millo, în rolul Chiriţei (pentru simplul motiv că nu l-a văzut niciodată) îl poate înlocui în imaginaţie cu orice alt actor, prezentarea pieselor în scris avînd avantajul de a-i oferi oricărui spectator-cititor posibilitatea să-şi aleagă distribuţia ideală. Scopul editorilor a fost acela de a ilustra o mare „varietate de speţe : traducerea (**Doi dascăli pricopsiţi** sau **Asinus, asinum fricat**), comedia de salon (**Guralivul**), feeria (**Papură Vodă**), farsa (**Clopoţelul fermecat**), melodrama (**Fiul pădurei sau Moartea haiducului Tunsu**), vodevilul (**Coriştii în provinţie** sau **Hoţii drept hoţi**), drama de mare montare (**Prăpăstiele Bucureştiului**), pamfletul politic dialogat (**Voiaj din podul Mogoşoaiei pînă în ţigănia Vlădichii**). În fine, canţoneta sau cînticelul comic (reprezentat prin lucrări de Iorgu Caragiali)". Evident, există unele neajunsuri inevitabile, precum netratarea monografică a unor genuri sau a unor scriitori sau renunţarea la unele producţii valoroase aparţinînd unui gen deja ilustrat în volum dar aceste neajunsuri sînt subsumate scopului enunţat.

Prin ţinuta remarcabilă a volumului şi prin calitatea comentariilor la piesele pe care le conţine **Teatrul românesc inedit din secolul al XIX-lea** este nu numai o carte care se citeşte cu folos de oricine, ci şi un eveniment editorial.

Tudorel URIAN

CONTINUITATEA ȘI ROMANIZAREA — TEMELIE A FORMĂRII LIMBII ȘI POPORULUI ROMÂN

Cele două mari războaie daco-romane din vremea lui Decebal și Traian aveau să ducă la cucerirea Daciei și apoi la transformarea ei în provincie romană. Pentru organizarea și exploatarea noii provincii au fost aduși numeroși coloniști, cetățeni romani, din toate părțile imperiului. Exagerările unor izvoare scrise cu privire la pierderile umane în timpul celor două războaie și la proporțiile colonizării au oferit prilejul unor istorici străini să afirme că luptele crîncene dintre cele două puteri au dus la nimicirea întregului neam al geto-dacilor. În consecință, potrivit aceleiași optici greșite, coloniștii romani ar fi fost aduși într-o țară pustie, în care nu mai exista o populație băștinașă. Această teorie antiștiințifică, ruptă complet de realitatea istorică, a fost folosită drept argument al negării continuității dace și, indirect, a formării poporului român în limitele teritoriale ale Daciei preromane. Cît de neîntemeiată este o asemenea teorie ne-o arată o serie întreagă de izvoare literare, epigrafice și mai ales arheologice. Pe temeiul acestui ansamblu de izvoare certe se poate face dovada incontestabilă a persistenței dace, care continuă să reprezinte și după cucerirea romană elementul etnic de bază al provinciei.

În rîndul izvoarelor antice scrise se întîlnesc unele texte (Dio Cassius) referitoare la războaiele daco-romane, din care rezultă că nu poate fi vorba mai mult decît de pierderi umane firești, pricinuite de un război de cucerire. Unele scene de pe Columna lui Traian înfățișează acte de supunere a populației dace înfrînte și pe dacii refugiați reîntorcîndu-se la vechile lor vetre. Din Dacia, începînd cu domnia lui Hadrian, s-au recrutat numeroase trupe de daci pentru nevoile imperiului. Numele principalelor rîuri din Dacia, Dunărea (Danubius), Argeș (Argessos), Oltul (Alutus), Mureșul (Maris), Prutul (Pyretos-Porata) etc., au fost preluate de romani de la populația dacică din provincie. Tot de la daci provin și numele principalelor orașe ale Daciei romane: Apulum, Napoca, Drobeta, Potaissa, Dierna, Tibiscum, Porolissum, Sucidava; pentru Dobrogea: Capidava, Sacidava, Argedava etc. Acestor argumente despre continuitatea dacilor în epoca romană vin să li se adauge cele arheologice. Numeroase urme de cultură materială dacică din sec. II—III e.n. au fost scoase la iveală pe întreg cuprinsul provinciei. Vestigiile dacice apar în centrele urbane, în castrele construite pentru militari de-a lungul frontierelor și mai ales în așezările din mediul rural. Populația dacă din provincie se dovedește a fi principalul purtător al unei culturi materiale cunoscute sub numele de Soporul de Cîmpie (Transilvania), Locusteni (Oltenia), Enisala (Dobrogea). Ceramica și ritul de incinerație, tipic dacice, se înscriu în rîndul mărturiilor sigure ale persistenței dace în cuprinsul teritoriilor ocupate de romani.

Se știe că romanii n-au ocupat toată Dacia. Încă de la mijlocul sec. I e.n., Dobrogea fusese anexată Moesiei Inferior. Din Provincia Dacia au făcut parte Transilvania, Oltenia, și Banatul. Au rămas în afara granițelor romane: Moldova, Bucovina, Muntenia, Crișana și Maramureș. În aceste regiuni au continuat să se dezvolte comunitățile dacilor liberi. La est de Carpați sînt documentați carpii, neam de orgine dacică. Constituiți într-o mare și puternică uniune de triburi, carpii au făcut dese incursiuni în imperiu și reușesc adesea să impună romanilor plata unor stipendii. Ei au creat în părțile centrale ale Moldovei o interesantă și valoroasă cultură materială, cu o bogată moștenire dacică. Populația dacilor liberi din Muntenia a fost identificată prin descoperirile arheologice de la Chilia—Militari, Mătăsaru, Dulceanca etc., iar cei din nord-vestul Daciei prin cele de la Medieșu Aurit, Sîntana — Arad etc. Și în cazul de față se constată prezența aceleiași urme de tradiție dacică, alături de care se întîlnesc și produse romane. În anul 271, Dacia este părăsită de armata și administrația romană. Pe teritoriul fostei provincii se instalează grupuri de daci liberi. Se realizează, astfel, o omogenizare a culturii și a populației daco-romane cu cea a dacilor liberi, în cuprinsul unor granițe comune și unitare. Dacia n-a fost părăsită, așa cum greșit s-a afirmat, de întreaga populație. Există și în această privință o serie de dovezi arheologice menite să infirme teoria unei totale părăsiri a provinciei. Urme de cultură materială de tradiție veche locală și daco-romană, scoase la iveală în multe centre urbane și așezări rurale din fosta Dacie romană indică o continuitate de viață, ca urmare a rămînerii pe loc a majorității populației daco-romane, mai ales a celei legate de ogoare. Pe parcursul secolelor IV—VI e.n., în ciuda dificultăților pricinuite de primele migrații ale popoarelor (goți și huni), populația locală daco-romană este documentată în întreg spațiul carpato-dunărean. Elementele de cultură dacică și daco-romană se întîlnesc în cunoscutele culturi din sec. IV—VI, Sîntana de Mureș—Spanțov și Ipotești—Cîndești, Bratei—Costișa, concretizate în ceramică, rit și ritualuri de înmormîntare tradiționale. De-a lungul întregii perioade, cuprinsă între data cuceririi Daciei, respectiv între începutul sec. II și a doua jumătate a sec. VI e.n., s-a desfășurat procesul de romanizare a populației geto-dacice. Contestată de aceiași adversari ai continuității, romanizarea dacilor rămîne un fapt real, dovedit și bine documentat. Premisele romanizării pot fi sesizate cu mult timp înainte de cucerirea Daciei. În sec. I î.e.n.—sec. I e.n. se stabilesc relații strînse și permanente între geto-daci și romani. Drept urmare, pătrund în Dacia numeroase monede și produse romane. În vremea lui Burebista, geto-dacii emit monede proprii după modelul celor romane republicane. În anumite centre de locuire dacică, la Sarmizegetusa și Buridava (Ocnița) s-au descoperit vase cu inscripții în limba latină.

După cucerirea Daciei, romanizarea se va realiza în cadrul provinciei în mod organizat și complet, atît în mediul urban cît și în cel rural. La acest proces complex și de lungă durată au contribuit coloniștii romani aduși în Dacia, armata, veteranii, orașele, organizarea exploatării bogățiilor solului și subsolului etc. În sprijinul dovedirii romanizării Daciei vin rezultatele cercetărilor epigrafice, arheologice și lingvistice. Pe teritoriul provinciei s-au descoperit nu mai puțin de 3 000 inscripții în limba latină, o bună parte dintre acestea provenind din zona așezărilor rurale. Acestea sînt mărturii ale răspîndirii limbii latine la întreaga populație a Daciei romane. Cercetările arheologice au cuprins diferite faze ale procesului de romanizare, consecință a conviețuirii populației dace cu coloniștii și veteranii romani, în orașe și așezările civile din preajma centrelor militare. Produse autohtone alături de cele romane se întîlnesc, fără excepție, în toate complexele arheologice cercetate pînă în prezent.

Paralel cu romanizarea populației dace din provincie, asistăm și la o extindere a aceluiași proces la comunitățile dacilor liberi din afara granițelor romane. În cultura carpică din Moldova și cea a dacilor liberi din Muntenia și nord-vestul Daciei se constată o puternică influență romană. Produsele și monedele romane pătrund și în aceste regiuni în cantități însemnate. Populația dacilor liberi se găsește, de-a lungul secolelor II—III e.n., într-o permanentă legătură cu romanitatea din Dacia și din provinciile sud-dunărene. Procesul romanizării dacilor liberi se desfășoară însă într-un ritm mai lent, dar continuu, care se va întinde pe o perioadă de timp mai îndelungată.

Părăsirea Daciei n-a însemnat și o întrerupere a procesului de romanizare. Regruparea tuturor dacilor prin dispariția granițelor romane permite o extindere și o generalizare a romanizării, care se va desăvîrși pe parcursul secolelor IV—VI e.n. Întreaga populație din Dacia va menține aceleași legături cu imperiul. Romanii au continuat să păstreze pe malul stîng al Dunării o serie de capete de pod, iar de la Constantin cel Mare ei se reinstalează în nodrul fluviului, pînă la „Brazda lui Novac“ în zona de cîmpie, de la Drobeta și pînă la Galați. Un rol important în procesul de desăvîrșire a romanizării populației daco-romane îl va juca în această perioadă (sec. IV—VI) răspîndirea creștinismului. O serie de descoperiri fac dovada existenței unor comunități creștine în Dacia. Spre această zonă se îndreaptă mulți misionari din episcopatele de la sud de Dunăre, care propagau noua credință în limba latină unei populații latinofone.

Continuitatea și romanizarea populației dace sînt două laturi ale unuia și aceluiași proces, care s-au desfășurat concomitent și s-au întrepătruns pe toată durata existenței lor. Astfel s-a ajuns la sinteza culturală și etnică daco-romană și apoi la constituirea factorului romanic. Descoperirile arheologice mai recente permit să se afirme că la data venirii slavilor, la mijlocul și în a doua jumătate a sec. VI e.n., factorul romanic era pe deplin constituit, sub raport etnic, cultural și lingvistic, încît structura sa de bază nu va mai putea fi modificată în epoca următoare. Se poate spune astfel că la această dată se încheie etapa principală a formării limbii și poporului român.

Dr. Constantin PREDA
Directorul Institutului
de Arheologie București

•didactica•

Activitatea pedagogică, sinonimă cu creația

Arta de a preda devine diacronic arta de a-i deprinde pe elevi să învețe, în fond, să se educe, ca să poată percepe și pricepe comprehensiv realitatea, să o recepteze, să reflecteze asupra a tot ceea ce au contemplat, să gîndească în perspectivă. Pentru aceasta, dascălul nu mai poate acționa solitar, ci doar solidar (împreună) cu colegii săi, realizînd, concomitent, predarea-învățarea intra și interdisciplinară. În caz contrar se ajunge la disoluția unui întreg șir de valori.

Oricine privește și acționează consecvent, fără prejudecăți, ajunge să înțeleagă acest imperativ al solidarității. Înțelegerea decurge, în toate cazurile, din colaborare. Colaborarea, la rîndul său, presupune un altruism, care reprezintă o valoare instauratoare de valori. Ca dascăl, ești, în fond, doar pentru alții și ești, în măsura în care poți trece firesc de la interesele personale la cele colective, destinate unei coeziuni deosebite.

Omul de la catedră este cu adevărat numai în măsura în care caută și realizează prin acte și acțiuni specifice consensul cu natura umană, cu disponibilitățile imanente acesteia. Orice abatere de la o atare convingere ar duce la nesocotirea individualității, în absența căreia educația, în totalitatea ei, s-ar compromite. Unicat, personalitatea educatului și a grupului, respectiv a clasei, trebuie temeinic cunoscute. Cunoașterea presupune studiul și amîndouă cunoștințe în domeniile psihologiei și al pedagogiei. Altminteri, evaluarea nu-și are rostul, deoarece funcțiile sale de a pronostica, a estima calitățile proceselor psihice, măsura în care și-au însușit elevii cunoștințele necesare pentru a aborda și rezolva probleme noi — și-ar pierde integral sensul.

Poți oare aprecia starea de sănătate a cuiva fără să ai cunoștințele necesare de anatomie, fiziologie, deontologie, etc. Evident că nu! Tot astfel, ca educator, nu-ți vei putea onora plenar profesia, fără să ai cunoștințele necesare cu privire la elev în totalitatea sa și, evident, în domeniul disciplinei sau al disciplinelor cărora ești chemat și dator să le asiguri predarea-învățarea. Insuccesele muncii desfășurate de noi sînt, în cea mai mare parte, corolarul pregătirii noastre profesionale discutabile.

A lucra pedagogic, a respecta individualitatea elevului înseamnă să știi, să cunoști și să respecți psihologia lui, ca să poți opta, să poți ști cînd, dacă este necesar, să revii asupra oricărei opțiuni, pentru atingerea performanțelor stabilite cu prioritate de tine. Programa este, în mare măsură, concepută la nivelul unor performanțe generale. Și atît. Ca educator, e însă imperios necesar să știi ce și cît e nevoie să comunici, ce și cît pot elevii tăi, toți și fiecare în parte, să-și însușească, să învețe, unde, cînd, cum, de ce și în ce scop acționează și trebuie să acționeze într-un fel sau altul, chiar dacă programa preconizează altceva și într-un alt fel. **Educatorul trebuie să știe și să aibă argumentele științifice indispensabile justificării a tot ceea ce face sau nu face.**

Ceea ce ne-a frapat la o parte din colegii asistați la clasă, de-a lungul anilor, a fost, mai întotdeauna, ușurința cu care renunțau la ceea ce au făcut, chiar atunci cînd făceau bine, cînd obțineau rezultatele scontate. M-am întrebat, de fiecare dată, de ce? Uneori, i-am întrebat și pe ei: de ce? Răspunsurile au scos în evidență faptul că nu și-au pregătit suficient actele și acțiunile, organizate și desfășurate în spiritul cerințelor psiho-pedagogiei, că, de cele mai multe ori, nu au avut în vedere clasa, elevii și fiecare elev în parte, pentru a asigura predarea-învățarea diferențiată pînă la individualizare.

Renunțarea cu ușurință la ceea ce faci sau ai făcut într-un anumit fel etc., oscilația, îmbrățișarea unui punct de vedere străin opticii tale, este în contradicție flagrantă cu poziția educatorului de tip nou.

Bineînțeles că psiho-pedagogia, prin ea însăși, nu a schimbat și nu poate schimba copilul, formarea sa, fără să existe un echilibru perfect între educator și educați, fără ca ei să fie ceea ce sînt: oameni! Cel dintîi, dascăl, în sensul cel mai bun, iar cel de al doilea, elev, în stare să devină, în raport cu performanțele stabilite și cerințele societății. Arta predării-învățării și-a propus și continuă să-și propună din ce în ce cu mai multă clarviziune să-i ajute pe copii să ajungă oameni capabili să se implice în cele mai diverse acțiuni sociale și practice, să fie în măsură să-și „sfințească locul“, să înnobileze prin toată ființa lor nu doar procesul, ci însuși produsul muncii lor.

Nu-i de-ajuns, așadar, că știi matematică ca să-i poți asigura predarea și învățarea în condiții optime. Faptul că o știi nu-i decît una din condițiile necesare transmiterii și însușirii sale la nivelul programei. Pentru aceasta nu-i suficient să fi învățat arta predării-învățării, deoarece ea poate ajunge să devină o artă numai în condițiile în care se clădește pe aptitudini și talent pedagogic. Preocuparea primordială a celor ce pregătesc și perfecționează educatorii, cînd ei înșiși sînt pregătiți să o facă, ar merita să fie și elucidarea modalităților diverse și concrete ale interacțiunilor dintre valorile înnăscute, însușite, etice și de altă natură ale educatorului virtual, pentru ca acțiunile sale să poată contribui la dezvoltarea și desăvîrșirea ființei umane.

Taina marii pedagogii dintotdeauna și de pretutindeni, a fost și va rămîne prestigiul intelectual autentic, — consecință a pregătirii de specialitate, metodice și pedagogice (avem în vedere omul valid și înzestrat) — **și dragostea față de copil** (aceasta include implicit dragostea față de ceea ce înțelegi, știi și înveți tu și pe alții). Un asemenea pedagog nu poate exista în afara muncii, una din pîrghiile formatoare, pe care s-ar putea înălța educatorul. Avem în vedere munca pedagogică sinonimă cu creația.

Prof. emerit Pavel PETROMAN

Nicolae Danciu Petniceanu

DOGOAREA*

DASCĂLILOR MEI

De cînd urcase soarele la năprăor, satul părea pustiu! Pe ulițe nu se zărea țipenie de om, iar primăria era veșnic închisă, cu ferestrele în două canate, acoperite pe dinăuntru cu hîrtie albastră, decolorată și cu urme de insecte. Între geam și hîrtia aceea, cîteva muște bîzîiau aproape stins, toropite de căldură și de o liniște încremenită. Sătenii, simțind de departe valul de zăpușeală, fugiseră care încotro din calea lui, adăpostindu-se într-un locșor dosnic, ferit de arșiță. Izvoarele înțărcaseră și apa din fîntîni se împuținase văzînd cu ochii încît abia i se zărea licărul pe suprafață! Secătuise și rîul, rămase din el, pe alocuri, un căuș de apă, cîte un ochi, în care peștii scăpați cu viață se zbăteau de moarte cu gurile pe sus. Numai Sfîrdinul, șerpuind printre păduri, în unda căruia colcăiau păstrăvii de munte și raci cît palma, aluneca nepăsător, clăbucea de pe o lespede pe alta și sfida în aval stîncile colțuroase, împînzite în calea sa. Alăturea, pămîntul și pietrele și nisipul mocneau presimțind vîlvătaia! Sub dogoare, pe coama dealului, sfîrîia zgomotos un aeroplan. Privit acolo, la marginea de cer și de lume, cum despica nor după nor, semăna cu un burlan ori poate mai degrabă cu un periscop. În sens contrar, vuvăia înfundat altul, un bombardier. În urcușul său era cît pe aci să se izbească bot în bot, ca doi monștri, cu bondarul ce plana înspre pintenul colinei. Cele două arătări au zburat razant, trecînd una pe lîngă alta, ca două păsări de pradă, fără a-și face vreun rău.

Soarele sta proțăpit în crucea bolții. Dintr-o clipă într-alta trebuiau să se audă clopotele de amiază. Petrinenii simțeau scurgerea vremii fără să-și arunce măcar un ochi pe limbile orologiului de la parohia părintelui Nemoianu. Învățătorul Jurchescu era un ceasornic pe picioare, nemaipomenit! La orele douăsprezece fix, zi de zi, dascălul trecea pe ulița mare, cu murana sa, pe care o purta la păscut, la „Moara din plaț". Acolo, exista pe vremuri un pui de ceatal, tihnit, așternut între ape și ocrotit de umbra unor sălcii pletoase. Apostolul din Valea Sfîrdinului, albit de vremurile trecute peste el, cu ochelarii pe nas, venea în urma rumegătoarei, sprijinindu-se în baston. Sub brațul liber, purta un teanc de jurnale.

Animalul frămînta din copite, mugea și lovea cu capul în poartă, flutura din coadă. Frăsîna, femeie mărginașă cu o spuză de copii și tot atîția nepoți, o ajuta în menaj pe Doamna Vîrsa, cînd amfitrioana avea oaspeți, așa cum îi avea și acum pe Ianca, pe Ioniță și alți cîțiva orășeni. Buna Frăsîna, ștergîndu-și mîinile de poala unui șorț, se grăbi să deschidă. Cînd dascălul se pierdu pe poartă, deasupra satului răsunară punctat, marcînd timpul, cele douăsprezece dangăte. Ding-dang! Îndată, epitropul Țolea, secondat de crisnicul Pătru Ciuru, intrară în avlie, lăsară ușile deschise și se avîntară pe scara interioară, ce ducea în clopotniță. Au oprit ceasul și oprindu-l au început să mînuiască frînghiile agățate de cele două clopote, să le măsoare și să le cîntărească în sus și-n jos, cu un anume meșteșug moștenit și păstrat cu sfințenie de la bunii lor, cîndva oameni de graniță. Cele două glasuri de fier se îngînau, sunau și răsunau dumnezeiește, urcau pe dealuri, coborau pe șesuri, se opreau în poiene, vibrau a chemare. Glăsuiră vreme de o țigară ori poate mai bine pînă ajunseră și păsările să se miște prin pomi, prin scorbura copacilor și prin cuiburile lor. Clopotele încetară. Pe drumeagul dintre garduri, ce se vărsa în inima Petrinei, apăru și Niță Cocoșatu. Pășea zdrențuros și ghebos, cu șuiul în piept. Trăgea după el de un capăt de ștreang o capră vînătă cu ugerele pînă-n pămînt. Fusese la frunzărit pe ogașul Corbului, la o aruncătură de piatră de susuioanele popii, moșia bisericii, și de casa lui Ion Depesteapă, grăjdarul de la taurii comunali și toboșarul primăriei. Niță și Ion, căruia i se mai zicea în batjocură și Scurtu (avea un picior mai scurt cu un lat de palmă, paremi-se cel drept, de cînd fusese luat în coarne de un taur nărăvaș, scăpat din belciuge!) se aveau de bine, fumau pînă și o țigară în doi. Oamenii se prefăceau că-i văd și nu prea și cam dibuiau zala ce le unea sufletele în mare taină! Să fi fost oare de vină cocoașa cît roata de plug din circa lui Niță? Ori poate piciorul vătămat ce-l trăgea șontic-șontic Depesteapă după el? Se prea poate să fi fost și una și alta. Lor prea puțin le păsa. Se vedeau destul de des în drumul Corbului, în hotarul căruia sta pitită pe sub pruni casa toboșarului. Stăteau gură-n gură, pe iarbă ori pe cîte o buturugă și fumau ca turcii! Melițau la vorbe în șoaptă de parcă ar fi pus, ei de ei, țara la cale! Cocoșatu ajunse în crucea satului și fu văzut ținînd sub un braț un cățelandru negru tăciune, ce-l alinta cu vorbe dintr-o păsărească a lui. Îl arăta cu fală celor cîțiva trecători ocazionali, cărora, fără a fi întrebat, le zise că, mă reg, javra e de viță domnească, îi asigură că se va face un ditamai cîinele de pază și, dacă-l va scoate cîndva în tîrg, va primi pe el un preț bun, așa cum ar primi cineva pe un vițel gras ori cel puțin pe un noaten, toamna, la spargerea pîlcurilor! Dar mai zicea, deocamdată, nu se încumetă să-și vîndă puiandrul, cu toate că i se făcuseră atîtea propuneri din partea unor consăteni cu stare și vază ca: Bidiviu, Pistrițu și chiar Nițu lui Zaina ori primarul Ambruș. Niță Cocoșatu își hrănea dobitocul cu lapte de capră vînătă și uneori cu cîte o coțcă de zahăr. Îi sălta bucata de dulce deasupra capului și-l poftea pe dumnealui să se ridice în două picioare și, stînd așa, îl invita cu vorbe mieroase să meargă pe o masă soioasă, plină de găinați. Cei doi, om și patruped, ajunseră de pomina lumii! Un sat întreg se mira de ce știua să facă împreună!

În bojdeuca omului cu cocoașa nu încăpeau mai mult de două-trei persoane și n-avea cineva chef să se încurce în zburătoare și nici să dea cu capul în grindă. Niță vrînd-nevrînd scoase masa aceea murdară în fața casei și dîrponindu-se (mîinile le avea pline de rapăn și scabie) făcea pe circusantul. Țăranii, îndeosebi cei tineri, se îmbulzeau, se călcau în picioare, pînă ajungeau să privească tumbele și giumbușlucurile ce le făcea cu îndemînare acel pui de cîine, căruia Cocoșatu îi hărăzise un viitor strălucit în sat ori pe la vreun circ însemnat. După „spectacol", Franț, așa își botezase Niță acel cățelandru, lua în gură pălăria, cu obada spartă a stăpînului său, și circula în două picioare printre spectatori, vămuindu-l de cîte un sfanț ori de vreo țigară, de ce-i putea da fiecare dornic de o asemenea învălmășeală. După o astfel de reprezentație, un flăcăiandru rămăsese cu gura deschisă. Reușind să o închidă, îngăimă de unde beteșugul pusese Niță mîna pe o asemenea jucărie? ! Cocoșatu i-o întoarse în doi peri: „Mană cerească, tată! Mană... A picat din cer!..." Nu voia să spună, ținea să păstreze povestea animalului ca pe un bun de valoare, ațîțînd și sporind curiozitatea celor interesați. Doar unul singur cunoștea istoria lui Franț... Cum primăvara și prindea a pîrgui mugurul, Niță Cocoșatu ieșea cu vînăta sa prin boschetii de la gară, în spatele rambleului, prin preajma terasamentului. Într-una din zile se nimerise să staționeze pe o secundară, mai mult ca de obicei, un tren special. „Se nimerise", așa motivau cei doi acari de serviciu, în vreme ce un cantonier, la ieșire din tură, zicea în birtul dintre plopi că garnitura cu pricina era să intre pe linia moartă. Nu se știau prea multe, iar șeful de gară fusese săpunit prin telefon, pentru o nimica toată!. Specialul întîrziase cîteva ceasuri bune. Cei din tren n-au prea sesizat această întîrziere, poate că nici nu li s-au părut că stau pe loc! Din întreaga marșrută țîșneau cîntece vesele, amestecate cu rîsete și holariuri prelungite, unele pițigăiate, altele guturalizate. Apoi, repertoriul schimbîndu-se brusc, se auzea un sacadat: „Eri-ka!... Zwei-drei!... Eri-ka!..." Între un „Erika" și un „Zwei-drei!" pocneau sticlele desfundate, de șampanie, și iarăși un holario nemaipomenit de lung, ce se isprăvise cu rîsete și chicote de oameni bine dispuși.

Niță stătuse între doi boscheți înmuguriți, iar în față avea vagoanele acelea, cu dopurile ce săreau pe geamurile deschise, de parcă ar fi fost o nuntă în tren! La una din ferestre se ivise o uniformă ingalonată, cu părul blond, pieptănată îngrijit, cărare la mijloc și cu ochii foarte albaștri. Ținea într-o mînă o sticlă de șampanie franțuzească, o ridicase fără nici o grabă și gîlc-gîlc de cîteva ori. Niță înghițise în sec, așa-i venise lui, și nu altfel, să înghită în sec! Goală, butelia zburase peste capul cocoșatului, zburase razant încît acesta se aplecase stîrci de teamă că nu-l miruiască, acolo între mărăcini i-ar fi rămas și putrezit oasele! Pe blond îl apucase un rîs bezmetic de se ținea cu mîinile de burtă și zicea într-una, arătînd cu mîna spre Niță: „Șau! Șau!..." Lui Cocoșatu îi juca fără astîmpăr un nod în grumaz. Omul din tren, reușind să se potolească, strînse un ochi sub pleoapă și se întoarse cu fața spre cei din compartiment. Reveni și-l privi hipnotic pe infirm cu capra sa. După un timp, își mută privirea de la om la animal și invers apoi, schițînd un zîmbet ori poate o grimasă, azvîrli o tablă de șocolată. Vînăta era gata să o înfulece cu hîrtie cu tot! Odată cu bucata aceea de șocolată, pe scările de la același vagon alunecase un ghemotoc tuciuriu, căzuse în margine de linie, schelălăia de parcă ar fi căutat ceva ori poate chiar căutase și găsise de vreme ce se bucura, dînd din coadă, cu piciorul ridicat lîngă șină. Niță îl privi cu luare aminte, își împinse pe ceafă pălăria și-și zise: „Tiii! Uite, dom'le! Dracia dracului! La ăștia pînă și dulăii se dau jos să se golească!..." Deși vorbise suficient de tare nu-l auzise nimeni. Nici nu aveau cum să-l audă. Trenul pornise lin de pe loc și pufăind se pierduse între tuneluri. Se auzea din ce în ce mai slab acel „Eri-ka!" urmat de „Einz-zwei!" și „Zwei-drei!"... Clopotele încetară să mai sune „Ding-dang!", dar acest lucru nu-l împiedică pe Cocoșatu să-și poarte în brațe, cu măreție, puiul de cîine domnesc, pe care-l alinta și-l dezmierda cu vorbe păsărești.

---

* Fragment.

Locuință tracică de la Remetea Mare, județul Timiș; secolul al X-lea î.e.n. (Reconstituire; Expoziția de istorie de la Complexul muzeal Timiș).

Valeriu Bârgău

ÎNCEPUT DE VARĂ

Se și vede pămîntul
sculptînd în liniște chipul omului de
o mie de ani

plînge o viperă pe dalele cetății
medgidia
un colț unsuros de mare
ne salută cu gîndul aiurea...

Cine iubește pămîntul va fi îngropat
în bucata de cer de deasupra...

PASĂREA ÎN MUNȚII CARPAȚI

Pasărea în Munții Carpați adoarme
Pasărea în Munții Carpați e o stea
ciudată
Pe zăpada înaltă a piscurilor
Trece umbra pămîntului flămîndă.

Care de vară sus pe cer scîrțîie
Vin cu calcarul alb în poală
Frumoasele noastre ființe de dor.

Pasărea în Munții Carpați adoarme
Acolo își clocește ouăle și gîndurile
între pinii pitici sloboziți din
planetă.

DUPĂ CE AI PUS ÎNTREBAREA

Cîntecul tău își vede de drum
Lumina îl sărută ca o cătușă
uitată descuiată între lucruri.

Ritmul sîngelui în care ești îmbăiat
pînă la gît, întîmplător

mergi înainte și te crezi frumos
cu aur amestecat
cu nisip și ghirlande de nuntă;
nici nu-ți vine a crede
însuși Ulisse te trage de mînecă
să-ți arate ce-a mai rămass sub cerul
liber
după ce ai pus întrebarea.
Poziția ta de rugăciune nepăsătoare
în fața stejarului trăsnit din senin
Ah, îmi spun, ce formidabil lucru
e să fii contabilul propriilor
stări sufletești.

O VOCE

O voce mi-a șoptit că nisipul a fost
inventat
de slujitorii lui Arhimede
zeloși să-i arate omului
cum se spulberă o teribilă rocă
în cele patru vînturi.

Atunci înțeleptul s-a încăpățînat
să trimită în cele patru vînturi
semnalele sale enigmatice
pînă ce bătrîna, imemorabila rocă,
s-a așezat supusă la picioarele
bărbaților
torturați de ideea acelor zgîrieturi
și linii
ciudate
de pe omoplații colțuroși

copacii în preajmă putreziseră de
căldură
niște copii (gata să devină bărbați)
inventau din memoria părinților
jocul de a umbla cu sulițele în
cumpănire...

ȚINUTURI ÎN ARDEAL

Mari ținuturi cu roua ca laptele
Eu sînt aproape de inima lor,
Ea e sămînța aruncată
În gheata unui copil înflorind.

Ion Căliman

INTRARE ÎN PEISAJ

Avea aerul o anume vibrație,
de fapt, se mula ușor în auz,
se deslușeau sălcii, șira spinării
a unor pești în puținul lichid;

Umbre verticale săgetau țărmul,
din ierbi se ridicau poroase stafii,
descopeream cu simțurile epistole
de rouă,
frunzele respirau aerul, zarea...

Cerul stacojiu risipea
petale de sînge în oglinzile apei,
din var în toate se prelungea
amintirea rănită a pleoapei.

SOMN

Fratele meu alb de luminare,
cuvîntu-i galben de caiș,
o să cad și eu în împăcare,
cum se-apleacă nufărul în vis;

Cînd vin cîrlanii zărilor fidele,
cu care locuim pe grîu,
cînd bate cerul în perdele
și pleacă undele pe rîu;

Cînd se întoarce înserarea,
cu toate pînzele pe dos,
va fi un zid cît nepăsarea,
va fi tîrziu și răcoros...

Ca o sfidare o să trecem,
în bărci de gînd, pe verde grîu...
Adoarme cerul în perdele,
adorm și undele pe rîu...

[illegible] LICĂR

Lui Cornel Veselău

Nimeni nu va fi alături,
numai caii te-or mai paște,
din poveste, din omături,
din ce nu se mai cunoaște;

Fir de abur crește-n lună,
sead ortacii din colind,
doar o stea subțire bună
trece noaptea licărind.

REFRACȚIE

Vine amurgul tandru,
cade ninsoarea, dens,
tu-n capătul de seară
îmi stai opaiț de veghe;

Te bănuiește ochiul,
te freamătă lumina,
și degete subțiri, de ramuri,
bat în fereastra umbrei
ca-ntr-un contur opac;

Și se întoarce văzul
din nepătrunsa cale...

Mă-ntorn în mine însumi. Tac.

Iosif Caraiman

POEM

Mai ostenit decît o creangă
De zmeur
Ars
Cînd aura frunzei lui
Gingaș
Sprijinindu-se de ziua ce asfinte...

MAI FUMEGA CENUȘA

Vîrtejuri de corăbii prin somnul ars
Aiurea-n
Chemările sărate... În port,
Aproape de hamalii plecărilor
Noi am venit tîrziu.
Se-ntunecase-n ceas. Migrații mari
trezise
În inimile noastre nordul
Cocorului rămas. Noi am venit
tîrziu
Și-n mare

Mai fumega cenușa din ultima
Plecare.

DEPARTE

Învelită-n propriile-ți priviri,
Tu, privire —
Suflet de pădure desfrunzită...

...și departe
Sălbăticiunea mai frumoasă
Decît lumina,
În lumină pierind.

VENIREA DE ZI

Pulberi de ceruri pe zarea
Bunului ochi și departe
Corabia constelației...
Cețuri, cețuri,
Stele de carenă lipite
Și dintr-o nebunie de alb
Născîndu-se pescărușii...
În golf
Se-ntorc libere vînturi, libere păsări
Yole, yole bolnave și oameni
Și oameni...

Ioan Evu

FUGA DIN DECOR

Dimineața te desprinzi de tine,
ca aburul de rîu.
Simți pe buze gustul de amoniac al
poemului
evadat în somn. Culcușul cald al
zeului sub pleoape.
Cineva îți frunzărește sîngele,
filă cu filă,
așează sub lentile de ceață dosarul
cu lacrimi...
Mai palpabilă trecerea acum, decît
amintirea
vieții tale, mai plină de elocință
bolboroseala
pietrei în rîul întîmplărilor diurne.
Dimineața te desprinzi de tine,
te îndepărtezi,
fugi prin fereastra privirii,
dincolo de transparența decorului
fastuos.

ÎNCĂ O ZI

Deschizi fereastra cum ai despica
aerul —
un bisturiu transparent în carnea
dimineții.
Iei pulsul micilor vietăți cuibărite
în razele de cositor.
E bine. Soarele răsare încă dinspre
răsărit...
În baia lui developantă dispar pe
rînd
viziunile beznei, topindu-se încet,
ca-n lacrima zeului imaginea
tremurată a lumii...
Sacră spălătoreasă, Lumina...
Sărută-i mîinile crăpate de pilitura
cerească!
Bucură-te. Totul este astfel precum
ți se arată
în lumină: încă o zi smulsă
precipitatului Deznodămînt.

UMĂR SĂGETAT

Podul casei noastre, cu miros de
nouri,
unde ațipeau zeii copilăriei. Lumina,
tăiată felii de lucarne, ca o lamă
răcoroasă,
pe ințepătura de viespe a
memoriei...
Copilărie a mea, fără de prihană!
În stranii oglinzi de lacrimă rîd și
dansează,
dansează și rîd succesivele tale
măști.
Un copil rănit la călcîi de ciobul
unei raze,
un copil cu genunchii zdreliți
în marginea zgrunțuroasă a
timpului...
El ține în palmă trupul inert al
unei păsări
cu gît răsucit ca un semn de
întrebare spre mine...
Au, tu, aripă de columbă, planînd
deasupra
Styxului potrivnic, umărul meu
stîng, săgetează-l!

tableta

La poartă

Marii mei profesori au fost țăranii ardeleni.
GEO BOGZA

Ieșisem, mai devreme ca de obicei, cu bunicul meu Ioan, pe banca de la poartă, un fel de laviță din lemn tare, făcută — nici el nu-și mai aducea aminte cînd — chiar de mîna lui. Bunicul meu Ioan: plugar, tîmplar, dulgher și om de duh, cetitor fervent de gazete și almanahuri pentru săteni. El, aproape octogenar, însă vădind o miraculoasă și nobilă tinerețe a minții; eu, abia ieșit din adolescență. Încă nu se înserase, încă nu începuseră să vină oamenii de la muncă — era vremea secerișului —, nu trecea nimeni și nu se auzea decît, cum, peste drum de noi, Antonie, fierarul, un Hercule miniatural și tuciuriu, bătea voinicește pe nicovală cîte o bucată de fier înroșit. Cînd priveam drept înainte, peste casa și covăcia lui Antonie, dincolo de brîul grădinilor cu meri și peri căznit crescuți, vedeam malul înalt al rîului, abrupt și sterp, în care se îngropau caii — „Țintirimul cailor", așa i se și spunea locului aceluia —, apoi, mai departe, sprijinind cerul de faianță vînătă, munții, munții cei mari, ninși în creste uneori pînă tîrziu, în miezul verii, de unde mai veneau, cîteodată, ca să se rotească, amenințător, pe deasupra satului și a țarinilor, vulturii cei prădalnici.Mă gîndeam atunci că, în scurtele și din ce în ce mai rarele mele reîntoarceri în Ardeal, nu am urcat niciodată munții aceia, al căror miraj m-a urmărit și mă va urmări întotdeauna. Și chiar vroiam să-i spun bunicului meu Ioan, vroiam să-i spus că, într-o altă vară, poate în cea care va urma, am să-i urc pînă unde îmi va fi cu putință și-i voi da, lui, de acolo, din înălțimi, un semn. Dar n-am apucat să-i spun, pentru că lîngă noi s-a oprit un tînăr și chipeș bărbat, străin mie. Omul acela, care era venit din alt ținut, însă prinsese chiag în satul nostru, îl știa pe bunicul meu Ioan de cînd el, bătrînul, încă mai putea ține cu putere în mîini tesla, și barda, și coarnele plugului. Străinul, fiindcă tot un străin rămăsese, a început să se laude, în fel și chip, cît de grozav îi merg lui toate, cît de cu spor se descurcă el în viață. Era dintr-aceia — nu mi-a fost greu să înțeleg —, era dintr-acel soi de inși care confundă, mereu, la ceilalți, cinstea cu prostia. De aceea, noi l-am ascultat pe el în tăcere, nebucuroși. Iar după ce și-a deșertat sacul cu lăudăroșenii, a pornit-o mai departe, țanțoș, pe mijlocul drumului. Bunicul meu Ioan, urmărindu-l cu privirea, mi-a spus, ca și cum ar fi spus-o pentru el însuși, deplorîndu-i trufia: „Și ăsta crede că lumea are toartă și o poate învîrti cum vrea el...".

Iosif COSTINAȘ

profiluri

Bujor Iancu

S-a născut la 9 noiembrie 1924 în comuna Făget, localitate cunoscută prin bogata sa tradiție culturală, liant spiritual și economic între Ardeal și Banat. El urmează cursurile școlii primare de stat din Făget și ale liceului „Coriolan Brediceanu" din Lugoj. Dincolo de pasiune și vocație, destinul artistic al lui Bujor Iancu a fost influențat și de mutarea la Făget, în anii războiului, a Academiei de Belle-Arte din Iași, tînărul absolvent luînd astfel contact direct cu fascinanta lume a artei penelului. Așa se face că, la 15 noiembrie 1944, îl găsim student în anul I la Institutul de artă din Iași, Facultatea de Arte Plastice — secția pictură. Urmează 4 ani cursurile acestei facultăți, transferîndu-se, după terminarea anului patru, la Facultatea de Arte Plastice din București și absolvind-o în anul 1950.

Se reîntoarce în Făgetul copilăriei, în mijlocul numeroșilor prieteni, funcționînd ca profesor la Școala Populară de artă din Lugoj. Fire delicată și sensibilă, predispusă spre interiorizare, Bujor Iancu, ajunge nu o dată în divergență cu conducerea acestei școli, căutîndu-și refugiul în creație și în cultivarea prieteniilor pure și sincere.

Deși a terminat secția de pictură și în notițele sale se găsesc numeroase însemnări despre Rembrandt, Da Vinci, El Greco, Picasso, Petrașcu sau despre cubism, futurism și alte curente la modă, Bujor Iancu își va manifesta talentul și forța creatoare în sculptură. Abordează o tematică largă fiind atras de truda ancestrală a țăranului de pe aceste meleaguri românești („Țăranii"), meșteșugurile tradiționale ale zonei („Olarii"), de noul peisaj industrial („Sudorița"), de mitologie („Prometeu înlănțuit") sau de mituri și legende („Legenda meșterului Manole") sau de tendința permanentă a omului de a tinde spre perfecțiune și frumusețe fizică și morală, spre depășirea propriei condiții umane („Sportivă", „Sportiv în efort"). Dincolo de varietatea tematicii abordate, sculpturile lui Bujor Iancu se caracterizează printr-o tehnică comună dar originală de realizare. Bulgărele negru de ghips, adevărată „monadă" de exprimare a zbuciumului teluric, redă truda și frămîntarea țăranului din zonă și de pretutindeni contopită parcă cu propria-i trudă și frămîntare. Artistul pare a fi obsedat de zbuciumul și suferința umană, indiferent de timp și spațiu, redînd-o prin modalități expresive și suficient de originale.

Inaugurarea, în august 1985, a Centrului Cultural Făget, prin deschiderea unei expoziții permanente de sculptură — „Bujor Iancu", expoziție care cuprinde cea mai mare parte din creația artistului nu este numai un act de valorificare a patrimoniului spiritual local, ci și o încercare de a impune opera artistului în atenția criticii de specialitate pentru a se realiza o cunoaștere și o recunoaștere deplină a unui artist al acestor meleaguri timișene.

Dumitru TOMONI

figurine

O LUMINĂ CALMĂ

În orașul meu de baștină, Uioara, de pe Mureșul blînd, există cel puțin trei oameni de litere, după cunoștința mea. Unul e prozatorul, povestitor și reporter, Ioan Hanca, al doilea e poetul baladesc Nicolae Dobra, iar, de un an sau doi, s-a afirmat între ei și poeta de față, Carmen Alexandrina Gabor, din generația mai tînără. Volumul ei, **„Iluzii suspendate"**, editat de Litera, în 1984, adună un vraf de poezii în care descoperim o pasiune a meditației, un ironism structural și o atitudine de frondă feminină. Poezia lui Carmen Alexandrina Gabor ține de o poetică a deriziunii, de un cinism feminin lipsit de nocivitate. Este o poezie a eșecurilor în plan intim, în care înțelepciunea calmă struneşte dorința și ferește făptura de trufia oarbă. Dramatismul subsumat al acestei poezii se ferește de gestul grandilocvent sau de cel sentimental. Acest dramatism se deslușește sub masca ironică pe care și-o arborează eroina lirică ca pe o pavăză ce o scutește de explicații de prisos în fața lumii. Fericirea pierdută sau eșecul erotic sînt leit motive care circulă în aceste poeme, ca și sentimentul irosirii vieții pentru nimic. Sau al trăirii în derizoriu, ca o marionetă suspendată **„undeva între cer și pămînt"**. Ciudat este însă faptul că, acestei atmosfere de indiferență, sau de eșec, poeta îi contrapune un aer frust, natural, gesturi directe, de hoinară orgolioasă: **„Îmi port pe cap ulciorul / Ca să am șira spinării dreaptă"** care, deși obosită de lume, de oami, pleacă în lume **„tot după oameni"**. Poezia aceasta e modernă tocmai prin această naturalețe spontană, adeseori gratuită, prin această aparentă răceală, sub a cărei peliculă subțire pulsează sîngele viu al unui sentiment suferind, sub gestul superb al mîndriei rănite: **„Mi-am săpunit tristețile / — spune poeta, — mi-am spălat mîinile / părul mi l-am frezat / neputințele le-am sugrumat / cu un șirag de perle. / Dichisită astfel, m-am simțit mai mult decît nimic"**. Tot ceea ce aparține recuzitei sentimentale tradiționale îi repugnă poetei. Ea acceptă, în schimb, chiar și actele gratuite sau eronate, dacă ele sînt proprii făpturii sale (Vezi **Despre fericire**). Ceea ce lezează este însă pierderea spontaneității primare a ființei, gesturile superbiei, căci **„Un cal sălbatic am fost cîndva"**, spune poeta, dar și îngroșarea prejudecăților, de a căror răceală făptura e atinsă. Scriind o poezie a eșecurilor, în plan existențial-intim, gestul poetic al poetei Carmen Alexandrina Gabor primește, în desfășurarea lui imprevizibilă, o notă ironic-dramatică dominantă. Din eșecuri ia naștere, pe dos, biruința. Chiar și în plan erotic, cantitatea de tristețe și eșec e depășită prin tonul șugubăț, umoristic, biruitor. (Vezi **Despărțire, Dăruire, Cotidiană, Premize necesare**, în care poeta spune: **„Voi muta biblioteca pe colț / Canapeaua sub fereastră / Masa în locul canapelei / și în această ordine mă voi putea îndrăgosti"**). Așadar, o poezie a derizoriului, a eșecului, dar luminoasă. O lumină nu explozivă, nu fortuită, ci una calmă, înțeleaptă, aproape de zenit, care luminează, cu penumbre, un suflet în așteptare, înfășurîndu-l cu aceste pulsatorii „iluzii suspendate".

Ion ARIEȘANU

---

* Carmen Alexandrina Gabor, **ILUZII SUSPENDATE, Editura Litera, 1984.**

convorbiri

CU PROFESOR UNIVERSITAR DR.

GHEORGHE DANCĂU

— Activitatea Dumneavoastră medicală nu poate fi separată de cea didactică, întrucît aceste două aspecte s-au împletit în permanență. Și totuși, care a fost punctul de plecare ?

— Nu aș putea nedreptăți nici unul din cele două aspecte ale profesiei mele. Într-adevăr, m-am obișnuit, am în sînge cum se spune și meseria de dascăl și pe aceea de medic. Cum s-ar putea altfel, cînd o viață le-am exercitat pe ambele. Și totuși, un început a existat : Școala normală din Caransebeș — absolvită în anul 1944. Mă pregătisem, deci, să fiu dascăl. O vreme am și fost, la mine în sat. Îi învățam pe copii alfabetul și muzica. De aceea, dascăl mă simt și astăzi în sensul că se întîmplă ca, odată cu trecerea anilor, să ai tot mai multe de spus celor din generația tînără.

— Și medicul cînd a venit în întîmpinarea dascălului ?

— Aproape concomitent. Întors de pe front, după doi ani, în 1946, în același amfiteatru al Institutului de Medicină din Timișoara, unde și azi ca profesor am emoții deși l-am străbătut purtînd pe rînd diverse titluri ierarhice, aici, deci, am dat examen de admitere la Facultatea de medicină generală. Era un gest îndrăzneț, pentru un tînăr lipsit de orice resurse materiale. Aveam, doar, încrederea mamei în mine și puterea de muncă. Mi se deschidea o nouă etapă a vieții. Ca de altfel în toată țara. Am avut norocul să am profesori deosebiți, dar cel care m-a influențat mai mult a fost A. Păunescu-Podeanu, care a pus bazele semiologiei medicale în Institutul de medicină din Timișoara. Așa se face că, în anul 1950, deși eram student în anul V și intern la Clinica medicală I, am fost numit preparator la Clinica de semiologie medicală, condusă de A. Păunescu-Podeanu.

— Ceea ce v-a ajutat să cunoașteți încă de la început dezvoltarea acestei științe în cadrul școlii medicale timișorene și totodată să vă aduceți contribuția la conturarea sa. V-am ruga să formulați în acest sens cîteva opinii de ansamblu.

— Școala românească de semiologie are precursori remarcabili: Dr. I. Nanu Muscel, I. Hațieganu, I. Goia, iar dintre timișoreni s-a impus Păunescu-Podeanu. La Timișoara au existat de la început preocupări deosebite pentru însușirea temeinică a acestei discipline. Cît privește punctul meu de vedere, este că, oricîtă teorie am ști, oricîte elemente ajutătoare vom folosi, — mă refer la aparatura necesară, desigur — nu trebuie ignorată sub nici-o formă, anamneza, discuția cu bolnavul. Aici intervine specificul semiologiei. Să valorifici, practic, ceea ce ai asimilat teoretic. Mi-am exprimat această opinie și în lecția inaugurală, cînd am fost numit profesor al Clinicii de Semiologie din Timișoara, în 1978, și nu-i doar o opinie ci o practică permanentă. Hiperspecializarea nu trebuie să-l facă pe medic doar un inginer în problemele ficatului, stomacului, etc. Structura psihosomatică a bolnavului nu trebuie uitată. Laboratoarele s-au inventat din necesități clinice, nu invers. Punerea în ecuație a unei boli, dacă ar fi să ne exprimăm în consens cu tendința de tehnicizare și în medicină, acest fapt, deci, nu se poate face decît respectînd cu strictețe etapele clinice. Aceasta este cea mai importantă preocupare a noastră, a întregului colectiv de la Clinica pe care o conduc. Am alături cadre cu mare experiență : Conf. dr. Octavian Bălțăceanu, Conf. dr. Constantin Vâlculescu, Conf. dr. Roth Ludovic, dr. Cernescu Caius și nu mai puțin tinerii colegi specialiști cu mare competență și de asemeni dăruire profesională.

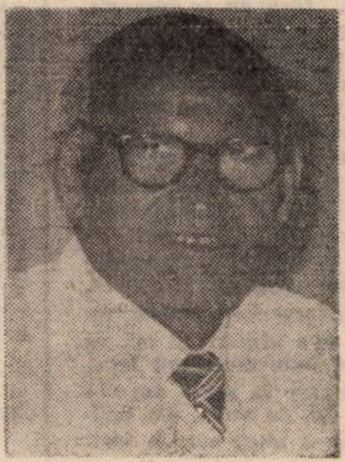

— Ca în orice știință și în semiologie sînt mereu puncte ce se cer „vindecate". Dacă nu uităm că ați fost și medic șef al municipiului Timișoara între anii 1962—1965 și decan al Facultății de medicină Timișoara între anii 1980—1984, putem spune că preocupările Dumneavoastră medicale au depășit totuși, cu mult, spațiul afectat bolnavilor din clinică.

— M-am confruntat ce-i drept cu probleme de sănătate publică diverse, cu probleme de organizare și coordonare ale procesului de învățămînt medical. Problema prevenirii îmbolnăvirilor este la fel de importantă ca și tratarea lor. De aceea, în aceste studii populaționale sînt implicați medici de toate specialitățile și în plus este o modalitate de a-i antrena și pe medicii de circumscripții urbane și de întreprindere în acțiuni de cercetare medicală și de colaborare cu celelalte cadre din municipiu. De asemenea, studenții noștri sînt implicați nu doar în tratarea bolilor întîlnite în clinică, ci chiar în munca de cercetare. În perioada imediat următoare, ne-am propus organizarea unei Consfătuiri științifice interjudețene, în cadrul U.S.S.M., la Timișoara, privind îmbunătățirea indicatorilor demografici și ai stării de sănătate a muncitorilor, prin studii populaționale.

Întrevedere realizată de
Veronica BĂLAJ

---

consemnări

Scrisorile unui mare luptător și publicist

Apărut la Editura „Dacia" (1985), volumul I din corespondența lui Valeriu Braniște ne îndrituie să așteptăm cu interes publicarea integrală a fondurilor epistolare legate de viața marelui „publicist-luptător sau luptător-publicist", cum îl caracterizează academicianul Ștefan Pascu, pe acest ilustru gazetar, în densul și lămuritorul **Cuvînt introductiv** al cărții. Punerea în lumină a corespondenței lui Valeriu Braniște se înscrie în linia valorificării, din ultima vreme, a genului epistolar, ilustrat cu străluciire de personalități reprezentative ale culturii românești, precum Ion Eliade Rădulescu, George Barițiu, Vincențiu Babeș, care și-au folosit condeiul ca armă redutabilă întru afirmarea drepturilor social-politice ale poporului român.

Ediția este îngrijită de Valeria Căliman și Gheorghe Iancu, notele și comentariile, deosebit de utile, aparținînd, de asemenea, acestor temeinici cercetători. În primul volum sînt publicate 198 de scrisori, din bogata corespondență, care va cuprinde, în cărțile următoare, vreo 500—600 scrisori din perioada 1879—1927. Nu s-au descoperit încă scrisorile anilor 1897—1900, cînd Valeriu Braniște a condus ziarul „Patria", din Cernăuți, și cele din perioada 1914—1917, acestea din urmă fiind confiscate de autorități, în vitregile împrejurări, pentru V. Braniște, cînd el a fost supus arestărilor. Majoritatea scrisorilor sînt primite ; probabil că multe scrisori trimise urmează să fie descoperite, cu timpul. În privința valorii **Corespondenței Braniște** ar fi grăitoare, dacă ne-ar îngădui spațiul tipografic, chiar numai o simplă enumerare a numeroaselor nume de amplă rezonanță în viața social-politică a vremii, mulți dintre corespondenți avînd o importantă activitate publicistică și culturală.

Acest prim volum al **Corespondenței Braniște** cuprinde mărturii semnificative pentru perioada 1879—1895, zbuciumată epocă a românilor din Imperiul austro-ungar, o mare parte din scrisori fiind documente istorice prețioase pentru o mai bună cunoaștere a realităților acelor vremuri. Din carte se desprind cu claritate imagini ale unei lupte temerare în plan cultural, publicistic, sub imperativele politice stringente, reclamate de afirmarea ființei naționale românești din acel timp, cînd au avut loc evenimente istorice de mare răsunet. Între acestea un loc aparte îl deține mișcarea memorandistă. Sînt relevate cu precădere aspecte politice, atît cu caracter general, privind situația românilor din Imperiul austro-ungar, cît și probleme politice locale din orașele în care a activat Braniște (Brașov, Timișoara, Cernăuți, Lugoj). Multe dintre scrisori evidențiază preocupări majore ale publicisticii românești, ele fiind, implicit, ale marelui gazetar Valeriu Braniște, redactorul unor ziare de prestigiu („Tribuna", „Dreptatea", „Foaia de Duminică", „Patria", „Drapelul" și „Banatul") în coloanele cărora au pulsat năzuințele neamului nostru : făurirea unității statale, împlinirea libertății naționale și dreptății sociale.

Aurel TURCUȘ

---

* **Valeriu Braniște, CORESPONDENȚA 1879—1895 (vol. I).**

---

pantheonul românesc

IOAN SLAVICI

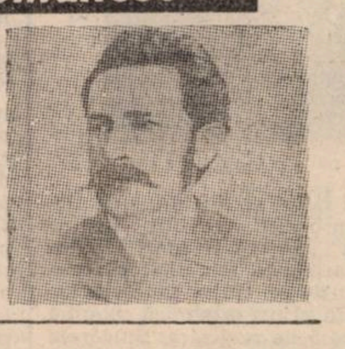

La 17 august 1925, trecea în eternitate, la Crucea-de-Jos, lîngă Panciu, genialul șirian Ioan Slavici. Acuzat adesea de facilitatea inventivității epice, de absența strălucirii verbale, de moralism și convenționalism etic, Slavici nu s-a bucurat în timpul vieții de o deplină și pe drept meritată recunoaștere literară. N. Iorga, T. Vianu, S. Cioculescu, P. Marcea, D. Vatamaniuc, G. Munteanu, E. Todoran, M. Zaciu, V. Vintilescu, M. Popescu, I. D. Bălan și alții valorifică din perspective noi opera lui Slavici, dovedind ipso facto realitatea ei vie, organic integrată în fluxul spiritualității noastre, încărcătura ei de valori artistice și influența benefică asupra contemporanilor și urmașilor.

Slavici rămîne creatoarul unui univers uman de o evidentă originalitate. Fără a avea dimensiunile ciclopice ale celei sadoveniene, umanitatea lui Slavici este vie, fremătătoare și extrem de diversificată. Ea trăiește prin individualități proprii, prin gesturi și atitudini specifice statutului lor profesional și moral. Scriitorul a îmbrățișat cu privire scrutătoare nu numai lumea satului, ci și pe cea a orașului, a mahalalei, în mod special, ilustrînd procesele sociale tipice vremii, în mod deosebit, aristocratizarea celei de a doua generații de mahalagii și traumele morale pe care acest fenomen le implică. Preferința lui Slavici pentru lumea suburbiilor s-ar explica prin situarea ei în imediata apropiere a ruralității, în prezentarea căreia scriitorul a excelat incontestabil. În opoziție cu profundul lirism și meditația eminesciană, cu verva narativă și umorul geniului humuleștean și cu satira biciuitoare a lui Caragiale, Slavici valorifică lumea sub raport moral, cu gravitate și dramatism, îndepărtîndu-se de pitorescul adeseori factice al unor contemporani.

În ceea ce privește repartiția pe vîrstă, între cele aproape 1800 de personaje — regimul personajului secundar merită la Slavici un studiu atent — preferința scriitorului se îndreaptă spre adolescenți, maturi și bătrîni. Copiii, puțin numeroși, sînt în genere lipsiți de consistență psihologică. Absența interesului pentru psihologia infantilă se explică prin caracterul de Bildungsroman al operei lui Slavici. Copiii din „Mara", „Budulea Taichii", „Nuța", „Prințesa", „Vecinii II" („Paraschiv Ciulic"), „Spiru Călin", „Din două lumi", sînt prezentați în devenire, adesea pînă la bătrînețe, urmărindu-li-se crizele morale și transformările survenite în urma fiecărui impact social sau intim pe parcursul vieții. Copiii, puțin predispuși conflictelor morale acute, rămîn în opera lui Slavici, mai ales, agenți ai realizării unității familiale și ai reabilitării morale a adulților.

Interesul marelui scriitor se îndreaptă conștient spre psihologia tinerelor, în sufletul cărora se naște și se instalează plenar sentimentul erotic. Complicat, contradictoriu și imprevizibil, sufletul feminin și-a găsit în Slavici un interpret inegalabil. Ileana (La crucea din sat), Marta (Gura satului), Sanda (Scormon), Simina (Pădureanca), Elvira (Prințesa), Nuța (Nuța), Persida (Mara), Fira (Din două lumi), Elvira (Corbei), Alma (Amurg de viață) și alte personaje feminine rămîn dovezi certe ale puterii scriitorului de a sonda zone adînci, de a descifra conflicte intraindividuale, de a nota reacții fiziologice tipice. Slavici ilustrează mereu conflictul între voința de a fi și voința morală, atît de pronunțată la eroinele sale. Nicăieri farmecul dureros al dragostei din lirica lui Eminescu nu-și găsește un corespondent pe măsură ca în operele lui Slavici. Sintagma „țipă dezmierdată", tipică autorului, atribuită mai multor eroine, grea de înțelesuri și dificil de tradus în cuvinte, sugerînd de fiecare dată o treaptă emoțională maximă, rămîne unul din numeroasele exemple care atestă o rară capacitate de surprindere a unui fenomen psihic extrem de complex

Cu inegalabilă pătrundere și deosebit realism sondează Slavici psihologia senectuții. Numărul bătrînilor în opera lui este mare, dar meritul scriitorului rezidă în surprinderea mecanismului lor sufletesc, extrem de complicat și diversificat. Egoiști, altruiști, orgolioși, pătimași, suportînd cu stoicism tarele senectuții sau răzvrătindu-se împotriva lor, psihastenici sau echilibrați, intrați în psihoza defensivei sau îndrăzneți, indiferenți ori preocupați de conservarea biologică, taciturni sau expansivi, împăcați cu soarta sau „în vrajbă cu lumea" toți atestă o psihologie interesantă, nuanțat surprinsă de scriitor.

Fără a putea fi redus la „Novele din popor" și „Mara", adevărate capodopere, Slavici trebuie judecat și apreciat prin ansamblul operei sale. Diversitatea ei impresionantă — povești, schițe, povestiri, nuvele, romane, comedii, drame — impune inevitabile diferențe de statut valoric. Important este că în toate cazurile Slavici a făcut **„să pulseze viața autentică, să se miște oameni adevărați, în carne și oase, cu sînge cald în vine, cu pasiuni devorante în suflet, cu micimi care sînt numai ale omului trecător și cu idealuri ce nu aparțin decît nobilei ființe umane"** (I. D. Bălan, **Ioan Slavici**, Editura Albatros, Buc., 1985, p. 112). Talent viguros și multilateral, observator neîntrecut al sufletului, Slavici desăvîrșește nuvela, revigorează specia demodată a idilei, consolidează condiția estetică a romanului, mînuiește cu artă dialogul, deschide, înaintea lui Creangă, porți largi oralității populare și, mai presus de toate, iubește și cinstește graiul, sufletul și trecutul poporului, din care își trage seva fertilă a creației.

Ioan LERIC

Revista revistelor

TOMIS a împlinit douăzeci de ani. „Ctitorită acum două decenii, sub semnul marilor prefaceri naționale, inspirate de Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, Tomisul se alătură constelațiilor publicațiilor românești de cultură cu tinerețea și vigoarea caracteristice vîrstei sale“, scrie Constantin Novac, redactorul şef al publicației, în numărul 7, iulie 1986 ; număr aniversar în care e retipărită, în prima pagină, tableta prin care Arghezi saluta noua și semnificativa apariție. Salută și omagiază revista vechi și statornici colaboratori ca Radu Tudoran, Corneliu Leu, Cornel Regman. Istoria exactă a literaturii române (rubrică de reper) se oprește, de data aceasta, asupra celui mai ilustru dobrogean al contemporaneității : Virgil Teodorescu. Pagina lui Alex. Ștefănescu e, și de data aceasta, frumoasă. Despre „scriitori de la Tomis“ (ei se numesc Carmen Tudora, Mirela Roznoveanu, Eugen Lumezianu, Octavian Georgescu, Arthur Porumboiu, Nicolae Fătu, Constantin Novac, Alex. Ștefănescu, Vasile Petre Fati, Al. Protopopescu, Nicolae Motoc — am păstrat ordinea din revistă) scriu Nicolae Rotund, Doina Jela, Z. Dinulescu, Ovidiu Dunăreanu, Liliana Lazia, Gabriel Rusu, Ion Roșioru, Elvira Iliescu, cele două pagini demonstrînd, dacă mai era nevoie, rodnicia unei acțiuni culturale. Rubrica Scriitori dobrogeni de azi e dedicată lui Valentin Şerbu. Regretăm că frumoasa pagină de referințe critice nu citează nimic din Dan Culcer, unul dintre susținătorii constanți ai scriitorului.

Să urăm revistei TOMIS, în acest moment al splendidei ei tinereți, frumusețe și viață lungă, spre creșterea culturii române !

excelsior

Carmen Demea

DRUMUL PE CARE MERG

Să treci prin adevăr ca
printr-o
ploaie deasă
acoperit cu lucruri
să îmblînzești cuvintele ca
pe un cal
și luminînd din propria ta
fereastră
să pregătești terenul
pentru un spațiu ideal
în care dezbrăcat
de fantezia inocenței
să-ți sufleci mînecile
ca pentru un lung calvar

DACĂ NU CREDEȚI

Se întîmplă să venim prea
tîrziu în cuvinte
să venim pe jos de departe
ca pentru o taină
unii după alții în vînt
spre singurul luminiș
care le păstrează
se poate spune că ne este dat
să trăim clipa
cînd acolo
se aude numai tropotul
tărăgănat
al cuvintelor părăsite
încă de la sosirea mea aici
în care nu deslușesc
decît o amenințare
necunoscută
alături de eforturile mele
pe care și le poate închipui
cineva

REMEMORÎND VISAREA

Dincolo de pleoapa albă a
zilei
îi sfîșiem nopții visele abia
dibuite
fără astîmpăr hoinăreala
ochiului palid
pășește risipit pînă cînd
valurile lungi ale somnului
ca niște ferestre deschise
ne rostogolesc sălbatec
pe țărmul îmblănit
din calea furtunii uriașe.

CONTEMPLARE ATENTĂ

Afară păsările ...
Gîndește doar la ele,
la una din ele
istovită sprijinindu-se în
fereastra
deschisă,
ca apoi să se desfacă încet
și să dispară
în spatele sîrmelor hornuri
creneluri
pomii de pe partea cealaltă
apropiere sau depărtare
păsările care se rotesc
imperceptibil ...
La ușa interioară,
vizibil doar sentimentul,
nimic altceva.

aqua-forte

● Înainte de a trece la citirea, pe roluri, a fabulei „Boul și vițelul“, profesorul insistă : „Cine vrea să fie boul ?... dar vițelul ? În fine, atunci citesc eu ... iar vițelul ești tu, Pavelescule ... !“.

● Caracterizînd eroul liric al poeziei „Noi“ de N. Stănescu, profesorul conchide : „Noi sîntem semințe, pentru că din semințe cresc oamenii, și voi, dragi copii, chiar dacă sînteți în clasa a VIII-a ...“.

● Subliniind că spleenul a generat, în parte, poezia simbolistă, elevul accentuează că nu toți simboliștii au suferit de „spleenă“.

● „Fortuit de împrejurări am decis ca toți să participăm, chiar fără o bună parte dintre noi, care se pregătesc pentru examene ...“.

● „Șoseaua Nordului“ e, imediat după „Groapa“, fiindcă după aceea au apărut „Incognito“ și alte romane de-ale romancierului nostru atît de cunoscut.

● „Știți, nu e bine să confundați ... Există mai multe săptămîni ... „Săptămîna nebunilor“ a scris-o E. Barbu, „Săptămîna patimilor“, P. Anghel etc. Aveți grijă că mai sînt și „Cinci săptămîni în balon“ ... aceasta e însă a lui J. Verne. În felul acesta pot apare confuziile ...“.

● „Corola e una și misterul e altul, amîndouă sînt însă la L. Blaga, în poezia sa, dacă mă pot exprima astfel ...“.

● „A bea — bere — este verb de conjugarea a II-a, pentru că „ea“ este cuprinsă în rădăcină și este forma scurtă, iar „bere“ este forma lungă, ca să înțelegeți mai bine, de la „a bea“ care tot la infinitiv este și arată numele acțiunii, adică, „bere“ ...

● „Scriitorul care-l predăm astăzi este unul dintre cei mai mari ... el este, de fapt, și președintele Uniunii Scriitorilor, ca să știți și voi de ce vorbim mai mult despre el și creația sa care este la fel de mare și apreciată la nivelul său ...“.

● „Fiecare personaj este el și semnifică ceva anume. De pildă, Dinu este tipul — ca și Tănase, Stănică, Iancu Urmatecu, Lică Trubadurul și alții din alte romane — parvenitului și arivistului, la fel de complex, dacă avem în vedere ceea ce spunea G. Călinescu, ca fiecare dintre noi ...“.

● „Noi nu trebuie să accentuăm oricum, ci numai cum e necesar, de fiecare dată pe silaba care e accentuată, dacă respectăm normele ortoepice cu nimic mai puțin importante ca altele ...“.

P.P.

serial

VIAȚA MARILOR VEDETE : LIV ULLMANN 77.

INGMAR este la New York. Are, într-adevăr, aerul unei ființe rătăcite aici. Cînd îl cunoști așa cum îl cunosc eu, observi cu uimire, sub platoșa omului pe care îl văd toți, un Ingmar teribil de vulnerabil — în mijlocul străzii new-yorkeze și a acestui fluviu de mașini, înconjurat de blocurile enorme, amenințătoare (bineînțeles pentru cei ce resimt amenințarea conținută), departe de liniștea și obișnuințele de pe insula Farö ... Ingmar trezește în mine, prin simpla lui prezență, amintirea spiritului matern. Ca pe vremea cînd aveam douăzeci și cinci de ani și nu știam despre el mai nimic ... ● **IMAGINI** :

— **Ingmar, în holul unui hotel,** cu un surîs vag pe buze, în timp ce liftierul se înclină înainte de a-l pofti în ascensor ;

— **Linn, ținîndu-mă strîns** de mînă și întrebîndu-mă din priviri ce trebuie să facă ;

— **Un bărbat pe care-l iubesc,** a cărui voce e înăbușită și care se străduiește să-și stăpînească lacrimile ;

— **Mama, în seara unei premiere,** fragilă în imensa ei mîndrie, incapabilă să înțeleagă că nu toată lumea este obligată să-i împărtășească entuziasmul vis à vis de interpretarea fiicei ei ;

— **Cea mai bună prietenă a mea** îmi scrie o lungă epistolă, pentru a menționa la postscriptum că „prietenul ei de o viață“ s-a căsătorit pe neașteptate cu o altă femeie.

Imaginile acestea îmi sînt dragi ; ele reprezintă momentele cînd aș fi dorit să-i îmbrățișez, să-i mîngîi, să le mulțumesc oamenilor mei atît de vulnerabili. Ele, imaginile, îmi suscită iubirea.

Selecție și adaptare,
Ana ALDAN

top

HEAVY METAL (I)

Vitalitatea debordantă a acestei încrengături Rock — Heavy **Metal** — derivă din tumultul vieții marilor aglomerări citadine, a megalopolisurilor, zguduite de vacarmul întreprinderilor industriale. Forța penetrantă a sunetului ce caracterizează producțiile Heavy Metal este văzută ca o tendință de evadare din mediul sufocant al automatizării, al unui peisaj anost, tot mai izolat de natură, al cenușiului cotidian (la propriu și la figurat). Dincolo de trepidația unor agregate sofisticate care tind să vicieze existența umană în multiplele-i aspecte, de atmosfera apăsătoare, sugerată prin ritmuri accentuate, distingem aspirația omului spre alte coordonate ale vieții, mai armonioase, mai liniștite, mai echilibrate. Muzica Heavy Metal poate fi interpretată așadar ca un strigăt de alarmă dar și ca un semn al triumfului uman asupra mediului viciat de superautomatizare. Din punct de vedere strict muzical, această zonă Rock nu e cea mai reprezentativă, ea operînd după

șabloane simpliste, „spuse“ la o intensitate sonoră excesivă, privită în cazul de față ca o modalitate de exprimare și nu ca un scop în sine. Acest „Power Sound“ sugerează stăpînirea naturii, a situațiilor, în relația om-industrie dar și puterea răului difuz și a destructivismului, a dezumanizării. Heavy Metal Rock trebuie privit și ca o atitudine. Neîndoielnic, trebuie avut în vedere și faptul că această muzică, ca dealtfel toate formele din apanajul Rock, constituie limbajul specific al unei anumite vîrste ce propune, caută soluții radicale, marcate de un temperament aparte dar și de acel teribilism trădat de accesoriile extramuzicale care alunecă adesea spre kitsch. Interpreții acestui gen muzical par coborîți din frescele medievale, în pofida cadrului modern al ambianței scenice la care concură atît linia sonoră cît și complicatele efecte optice ale generatoarelor laser. Subiectul ar putea interesa psihologii care ar găsi poate o explicație pentru această suprapunere vizuală de epoci, în care, într-o imagine hilară, dominată de „cavaleri ai sunetului“, îmbrăcați în armuri, zale și vesminte de epocă, ni se oferă o muzică „de azi“. Datorită multiplelor zone de interferență nu e posibilă o delimitare strictă între **Heavy Metal** și **Hard Rock.** De fapt nu au existat nicicînd diferențe esențiale între aceste direcții Rock, caracterizate, în ambele cazuri, de aceleași elemente tehnice de structură. (Va urma).

Petru UMANSCHI

televiziune

DUMINICĂ, 17 august. 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,45 Contemporanii noștri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Țara mea azi. Județul Arad în anul 65 al partidului. 19,35 Cîntarea României. 20,20 Film artistic : Citadela sfărîmată. 21,50 Telejurnal. **LUNI, 18 august.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Însemne ale unui timp eroic. 20,35 Tezaur folcloric. 20,55 Film serial : Cristofor Columb. 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 19 august.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Teatru TV : **Jurămînt pentru ziua de mîine de Ion Bucheru.** 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 20 august.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,40 Epopeea libertății patriei noastre. 21,00 Film în serial. Străinul. Partea a II-a. 21,50 Telejurnal. **JOI, 21 august.** 20,00 Telejurnal. 20,25 Actualitatea în economie. 20,40 Însemne ale unui timp eroic. 21,00 August biruitor. 21,15 Înălțătoare răspîntie a istoriei noastre. 23 August 1944 în arta ecranului românesc. 21,00 Telejurnal. **VINERI, 22 august.** 20,00 Telejurnal. 20,30 Însemne ale unui timp eroic. 20,50 Un august de victorii. 21,30 Cadran mondial. România—Ceaușescu—Pace. 21,45 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 23 August.** 11,00 Țara în ziua marii sărbători naționale. 11,10 Sub steagul lui August biruitor. 11,25 Flacăra revoluției. 11,55 Cîntă patria-n lumină. 12,10 Balada anilor eroici. 12,40 Cîntec nou pe plai străbun. 13,00 Telex. 13,05 Album de sărbătoare. 17,25 Film în serial : Străinul. Ultima parte. 18,20 Patriotismul — adevărul de fiecare zi al faptelor noastre. 18,40 Omagiu patriei și partidului. 19,00 Telejurnal. Țara în sărbătoare. 19,25 Însemne ale unui timp eroic. 19,50 Spectacolul festiv, cultural-sportiv. 20,50 Film artistic : Ziua „Z“. 22,20 Telejurnal. 22,30 Flori de cîntec românesc.

sport

CÎT VA FI VARA DE LUNGĂ ...

... mi-am propus să închid rubrica, pentru inventar și casarea materialelor uzate moral ; îndemnat de prieteni-cititori, reiau ostilitățile pe tărîmul fotbalului, încă și încă mîhnit că „Poli“ trece în „B“, timp în care o sumedenie de echipe cu iluzioniști vor rămîne în divizia primă ; minunata noastră urbe se vede, iarăși, la coada performanței, iar la cîrma noii expediții se află același tenace, priceput și răbduriu dascăl într-ale fotbalului, competență confirmată de vitrina cu trofee — Ion Ionescu ; „Ion Ionescu și cu „Poli“ / Ne-au adus numai victorii !“, cînta galeria și ce galerie, și ce echipă și ce ani, frumoși și duși în colecții de ziare și amintiri, cînd străbăteam toată țara cu autocarul pe care erau desenate culorile alb și violet, iar în arenă jucau Jivan, Păltinișan, Mehedințu, Șchiopu, Bojin, Mioc, Anghel, Cotec, Maier, Nucă.

Nu-s mai, doar nostalgiile duminicelor în pantaloni scurți.

Cine-i de vină că „Poli“ a căzut în „B“ ?

De ce nu riga, Robert Cosmoc ? !

Teodor BULZA

METODOLOGIA CERCETĂRII

AL II-LEA SIMPOZION INTERNAŢIONAL AL ISTORICILOR ŞI TEORETICIENILOR TEATRULUI DE PĂPUŞI

— MOSCOVA — IUNIE 1986

În ultima decadă a lunii iunie a.c., la Moscova a avut loc cel de-al II-lea Simpozion internaţional al istoricilor şi teoreticienilor teatrului de păpuşi şi, totodată, şedinţa Comisiei U.N.I.M.A. (Uniunea Internaţională a Marionetiştilor) pentru informare şi cercetare ştiinţifică. Douăzeci de cercetători din patrusprezece ţări au dezbătut problema metodologiei cercetării în domeniul teatrului de animaţie. Lucrările simpozionului au fost deschise de **Serghei Obraztov** — Artist al poporului al U.R.S.S., directorul Teatrului Central Academic din Moscova şi preşedinte de onoare al U.N.I.M.A. În continuare, lucrările au fost conduse, succesiv, de membrii Comisiei U.N.I.M.A. pentru informare şi cercetare: prof. dr. Henryk Jurkovski, preşedinte în funcţie al U.N.I.M.A. şi preşedinte al Comisiei, prof. dr. Mel Helstien (S.U.A.), dr. Ilie Gyurcsik (România) şi Irina Jarovţeva (U.R.S.S.).

În primele zile ale simpozionului au fost programate comunicări vizînd conturarea unei teorii unitare a teatrului de animaţie. **Dr. Roger Deldime**, directorul Centrului de sociologie a teatrului (Bruxelles, Belgia) a vorbit despre **criteriile cercetării sociologice a fenomenului artei păpuşăreşti.** În funcţie de întrebările — **cine se exprimă? de ce? cum? cui se adresează? şi cu ce efecte?** — cercetarea sociologică cuprinde trei nivele de bază ale fenomenului artistic: **creaţia, comunicarea, şi receptarea.** Centrul belgian de sociologie teatrală a elaborat o metodologie unitară în vederea transpunerii fenomenului teatral în text al cercetării ulterioare — istorice, estetice, sociologice etc. „Grilele" propuse de Roger Deldime şi Centrul pe care îl conduce permit o descriere pertinentă şi obiectivă a datelor generate de un spectacol în vederea recuperării fenomenului artistic consemnat în timp pentru istoria şi teoria culturii. În comunicarea mea am pus problema **metalimbajului** folosit în cercetările teatrului de păpuşi, dezbătînd implicaţiile filozofice şi strict metodologice ale sistemului ştiinţific adoptat de un cercetător sau altul în studiile teoretice şi aplicative (critice, pedagogice ş.a.). **Prof. dr. Ian Cisar** (de la Institutul de teatru din Praga) a vorbit despre **esenţa teatrului de păpuşi**, despre caracterul său sistemic, punînd accentul pe funcţiile actorului, mai degrabă decît ale regizorului ca dat specific al sistemului păpuşăresc. **Olga Poleakova** (U.R.S.S.) propune dezbaterii însăşi metodologia generală a studiului teatrului de păpuşi şi, în contextul acesteia, **poziţia cercetătorului.** Cercetătorul trebuie să cunoască natura mesajului („supratema" şi „supramotivaţiile" spectacolului), să aibă conştiinţa „locului" din care cercetează fenomenul şi, în sfîrşit, să cunoască „legile jocului", folosind un „limbaj comun" cu toţi ceilalţi creatori ai fenomenului teatral. În discuţii i s-a reproşat autoarei că are tendinţa de a vedea în spectacolul de animaţie doar o artă pentru copii şi, pe de altă parte, dezideratele prezentate prezintă pericolul adoptării unui „terorism intelectual" în raportul dintre cercetător şi creatorii fenomenului artistic. **Inna Solomonic** (U.R.S.S.) a analizat principalele teze existente în legătură cu **originea teatrului de păpuşi**, încercînd să stabilească limita dintre fenomenele ritualului, pe de-o parte, **şi cele teatrale propriu-zise**, pe de altă parte. Păpuşa teatrală există deja în ritual — declară autoarea — atunci cînd păpuşa nu mai este o „întruchipare" a unei zeităţi, ci doar o „mediatoare" între om şi divinitate. Distincţiile propuse sînt însă vagi, subiective, deoarece diferenţa dintre „idol" şi „păpuşă" depinde — în concepţia autoarei — doar de accidentele receptării şi nu de sistemul obiectiv de relaţii care defineşte ritualul, pe de o parte şi spectacolul teatral, pe de alta. **Profesorul Vasili Stefanov** (de la Institutul de teatru din Sofia, Bulgaria) reia în comunicarea sa una din „ideile obsesive", atît ale simpozionului, cît şi ale mişcării păpuşăreşti contemporane, în ansamblu, şi anume: **raportul dintre teatrul de păpuşi şi teatrul actorului dramatic.** Teatrul de păpuşi începe abia acolo unde se termină posibilităţile de expresie ale corpului uman din teatrul dramatic. Actorul din teatrul de păpuşi nu are, din păcate sau, poate, din fericire o pregătire de actor dramatic, evoluţia lui pe scenă alături de păpuşi, transformă adesea spectacolul păpuşăresc într-un spectacol dramatic mediocru. Miraculosul, fantasticul sînt domenii pe care teatrul dramatic le poate doar sugera, în timp ce acestea reprezintă substanţa de predilecţie a spectacolului păpuşăresc. În expunerea sa, prof. V. Stefanov reia încă una din temele discuţiilor din cadrul simpozionului: necesitatea unei definiri „mai mobile" a termenului de păpuşă. Păpuşa este şi mîna goală a mînuitorului, poate şi un obiect utilitar, dar atît „mîna", cît şi „obiectul" se „teatralizează", devin metonimii (cum s-a subliniat de către numeroşi participanţi), metonimii ale omului. **Prof dr. Henryk Jurkovski**, atît prin comunicarea sa cu privire la **dramaturgia** teatrului de păpuşi, cît şi prin numeroasele sale intervenţii în discuţiile pe marginea referatelor, a dovedit, încă o dată, faptul că este unul din cei mai erudiţi savanţi contemporani în acest domeniu, destul de neobişnuit pentru marele public, pe care îl constituie studiul artei de animaţie.

Multe lucrări au abordat problemele **metodologiei cercetării istoriei teatrului de păpuşi** sau **metodologia cercetării unui teatru naţional specific. Prof. Mel Helstien,** preşedintele Comitetului american U.N.I.M.A., a vorbit despre **metodologia cercetării pe teren** a teatrului popular de păpuşi din India, în timp ce **Jiwan Pani,** director al centrului KATHAK KENDRA (India) a analizat specificul spectacolului de păpuşi indian şi modalităţile **transcrierii** dramaturgiei acestuia. Dr. I. Tilakasiri (preşedintele Centrului naţional U.N.I.M.A. din Sry Lanka) a vorbit despre **raportul tradiţie-inovaţie** în teatrul de păpuşi din ţara sa. Despre **particularităţile cercetării teatrului de păpuşi naţional în perspectivă istorică** au conferit **Remo Melloni** (Italia), **Marek Waszkiel** (Polonia), **Silke Technau** (R.F.G.), **George Speaight** (Marea Britanie), **Anna Nekrylova, Irina Uvarova, Boris Goldovski** (U.R.S.S.). **Prof. Hans Peter Schreiber** (de la Institutul de teatru din R.D.G.) a făcut un bilanţ al preocupărilor cercetătorilor din ţara sa în domeniul artei păpuşăreşti, iar **Irina Jarovţeva** a oferit un bilanţ asemănător pe materialul cercetărilor întreprinse în U.R.S.S. În concluziile simpozionului şi ale şedinţei Comisiei U.N.I.M.A. pentru informare şi cercetare ştiinţifică s-a reafirmat necesitatea ca fiecare centru naţional să-şi intensifice preocupările în direcţia cercetării ştiinţifice, atît în domeniul istoriei, cît şi al teoriei generale a teatrului de animaţie.

Ilie GYURCSIK

---

cartea străină

JOSÉ SARNEY: „Apele de Miazănoapte"

Literatura hispano-americană, aducînd un suflu şi o problematică noi, o savoare plină parcă de incredibil, a stîrnit curiozitatea întregii Europe. Borges, Cortázar, Sábato, Vargas Llosa, Cardoso sînt doar cîteva nume dintr-un lung şir de scriitori care merită toată admiraţia. Deliciile unora dintre operele lor le-am putut gusta prin cîteva admirabile traduceri în limba română. Nu departe de literatura hispano-americană, pe acelaşi continent, s-a născut o altă literatură, de altă limbă, dar asemănătoare ca formă şi conţinut: este vorba de aceea braziliană, de limbă portugheză, care vine să rotunjească înţelegerea temperamentalei şi, totodată, exoticei lumi sud-americane. Între reprezentanţii acesteia, facem cunoştinţă pentru prima oară cu José Sarney, beneficiind de o transpunere în limba română (Micaela Ghiţescu) a uneia dintre apreciatele sale cărţi. Născut în statul Maranhao, în nord-estul Braziliei, José Sarney este nu numai o personalitate politică, ci şi unul din reprezentanţii de frunte ai artei scriitoriceşti din ţara sa. Volumul „Apele de Miazănoapte" („Norte das Águas") aduce în faţa cititorului român opt povestiri conţinînd realităţile lumii rurale nord-est braziliene, o lume aparent ciudată, cel puţin din perspectiva europeanului, a cărei alcătuire încearcă s-o înfăţişeze aşa cum este: cu folclorul şi basmele ei, cu legile ori cu admiraţiile şi curiozităţile ei, cu alte cuvinte, un univers care nouă ne apare cu o aură aproape legendară. O existenţă ce seamănă cu un organism, al cărui suflet pulsează la o temperatură înaltă, suflet în care regăsim ceva din ancestralul culturii acestei zone, rămase de cele mai multe ori enigmatice minţii şi inimii europeanului.

În povestirile lui Sarney nu e nimic în afara istoriei, nu e nimic în afara entuziasmului, durerilor, bucuriilor societăţii sale. Cartea sa e o carte a colectivităţii Braziliei rurale, care se conduce după vechile precepte nescrise, dar transmise din generaţie în generaţie pe cale orală. Personajele sale descriu tipologii ale demnităţii umane, dezvăluind un „praxis bogat în subtilităţi" materiale. Limbajul nu apare nicidecum ca un instrument de „irealizare" a realităţii, aşa cum ne-au obişnuit marii prozatori ai celeilalte literaturi latino-americane; din contră, el vine să sublinieze caracterul veridic al naraţiunii. Într-un competent cuvînt înainte, Luci Teixeira atrage atenţia asupra faptului că José Sarney se foloseşte de limbaj pentru a prezenta în manieră literară mentalitatea omului din popor.

„Apele de Miazănoapte" este o carte ce se citeşte cu plăcere, cuprinzînd în paginile ei un univers care, deşi are aceleaşi rădăcini prin evoluţia conferită de propria-i istorie, este totuşi altul, cu originalitatea sa, cu propriile-i dimensiuni spirituale, detaşîndu-se prin elementele definitorii de acela hispano-american.

Adriana NEUMANN

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

37.

— Urmăriţi? De cine?

Rămase ţintuită locului, pe jumătate întoarsă spre mine.

— De o maşină mică. N-aveai cum să vezi, decît dacă te-ai fi uitat cînd am întors, în vîrful dealului, cînd l-am luminat cu farurile.

— Cine era? Vocea îi devenise încordată.

— De unde să ştiu? Probabil că ne-a preluat încă de aici, aşa că o să se întoarcă tot aici. Ar putea fi un poliţist?

Mă privi fără să spună nimic, nemişcată, îngheţată. Făcu un pas, apoi o luă la fugă spre mine, gata să mă dărîme. Mă apucă de braţ şi începu să mă scuture. Respira greu.

— Ia-mă de aici. Du-mă undeva, pentru numele lui dumnezeu. Du-mă oriunde. Ascunde-mă, numai să am şi eu un pic de linişte. Undeva unde să nu fiu urmărită, vînată, ameninţată. A jurat că n-o să mă scape. Că o să mă urmărească pînă la capătul pămîntului, pînă în cele mai mici insule din Pacific.

— Şi pînă în vîrful munţilor celor mai înalţi, şi pînă în inima celui mai al dracului deşert, am continuat eu. Probabil că n-ai mai citit de mult o carte ca lumea.

Lasă braţele să-i cadă pe lîngă ea, moi.

— Eşti tot atît de simpatic cît un rechin.

— Nu te duc nicăieri, am spus. Despre orice ar fi vorba, stai aici şi descurcă-te.

M-am întors şi am urcat în maşină. Cînd m-am uitat înapoi, era deja aproape de uşa barului; mergea cu paşi repezi.

Dacă aş fi avut vreun rest de creier, mi-aş fi făcut bagajele, aş fi mers acasă şi aş fi lăsat-o în plata domnului. Pînă cînd se hotăra ea ce rol să joace, în ce act şi în ce piesă, probabil că mie nu-mi rămînea de făcut altceva decît să mă ciupesc de ureche.

Fumam o ţigară şi aşteptam. Goble şi flecuşteţul lui negru trebuiau să pice din clipă în clipă. N-avusese unde să ne descopere în altă parte decît aici, şi faptul că ne urmărise însemna că îl interesează unde mergem.

Goble nu se ivi. Am terminat ţigara, am aruncat-o şi am dat maşina înapoi. În timp ce întorceam pe şoseaua care ducea spre oraş, i-am zărit maşina pe partea cealaltă a străzii, parcată neglijent la curbă. Am continuat să merg, am întors spre bulevardul din dreapta şi am rulat încet, nu cumva să mă piardă din ochi. La vreo milă în direcţia în care mergeam era un restaurant căruia îi zicea „Epicureanul". Avea un acoperiş jos, şi un zid protector de cărămidă roşie. Şi mai avea şi un bar. Se intra prin lateral. Am parcat şi am intrat. Nu era cine ştie ce înghesuială. Barmanul flecărea cu şeful de sală, care nici măcar nu purta haină de seară. Alături era un pupitru înalt, unul din alea pe care se ţine registrul pentru rezervări. Registrul stătea deschis, se umpluse deja cu o listă lungă de nume pentru seara respectivă, dar acum era încă devreme. Puteam să stau oriunde aveam chef.

Braseria era întunecoasă, luminată de lumînări şi împărţită de un perete în două. Treizeci de inşi ar fi umplut-o pînă la refuz. Şeful mă conduse într-un colţişor şi îmi aprinse o lumînare. Sosi un chelner care vru să ia scaunul din partea cealaltă a mesei. I-am spus să-l lase acolo, pentru că s-ar putea să-mi vină un prieten. Am cerut un Gibson dublu, apoi am început să studiez meniul, care era la fel de lung ca braseria.

(Va urma)

Traducere de
Mihai CERNEA

Colegiul de redacţie:
ION ARIEŞANU (redactor şef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor şef adjunct)
VIOREL COLŢESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA: TIMIŞOARA, strada RODNEI 1:
Telefoane: 3 33 90 şi 3 33 76 (redactor-şef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.BT. Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă

orizont 34

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 34 (1018) ● 22 AUGUST 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

23 AUGUST — EVENIMENT CRUCIAL ÎN ISTORIA PATRIEI NOASTRE

Eveniment crucial în istoria patriei noastre — insurecția armată de la 23 August 1944 a marcat începutul revoluției de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă, a salvat țara de la o iminentă catastrofă națională.

Este cunoscut faptul că instaurarea dictaturii militaro-fasciste, intrarea trupelor Germaniei hitleriste în România și atragerea ei în războiul antisovietic au înscris cea mai neagră pagină din activitatea cercurilor retrograde și reacționare, antipopulare. În acei ani de tristă amintire, situația economică a țării și a maselor largi populare s-a înrăutățit la maximum. Industria — precară cum era — a fost obligată să slujească războiul amintit, agricultura, fărîmițată, cu slab randament, era lipsită de brațe de muncă, deoarece mulți țărani, alături de învățătorimea țării, fuseseră înregimentați și trimiși pe front, în timp ce rechizițiile apăsau din greu pe grumajii oamenilor muncii de la sate. Toate acestea, și nu numai ele, au fost însoțite de lichidarea totală a brumei de drepturi și libertăți democratice, lagărele și închisorile devenind neîncăpătoare pentru elementele democratice, antifasciste, revoluționare. Așa cum arată tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** : **„Intrarea trupelor hitleriste în țară în 1940 a însemnat în fapt ocuparea României și subordonarea ei mașinii de război naziste, a dus la jefuirea bogățiilor țării, provocînd grele suferințe poporului român. Totodată, dictatura militaro-fascistă și ocupanții hitleriști au dezlănțuit o prigoană sălbatică împotriva comuniștilor și a altor forțe patriotice antifasciste. Sute și mii de comuniști și luptători antifasciști au fost aruncați în închisori și lagăre ; zeci dintre ei au fost uciși de plutoanele de execuție".**

În primăvara și, mai ales, în vara anului 1944, situația României s-a înrăutățit inimaginabil, ajungînd în fața unei distrugătoare catastrofe naționale.

Și în acei ani atît de năprasnici, poporul nostru a avut șansa istorică de a avea în partidul comuniștilor un apărător dîrz și perspicace, un strateg neîntrecut, capabil să descifreze sensul evenimentelor și să formuleze varianta românească, responsabilă și salvatoare. În condițiile istorice date, el a înțeles că salvarea țării de la catastrofa națională, înlăturarea dictaturii militaro-fasciste, ieșirea României din războiul antisovietic, detestat de poporul nostru, și întoarcerea armelor împotriva Germaniei hitleriste și a Ungariei horthyste pot fi realizate numai și numai pe calea insurecției armate. În acest sens, P.C.R. a încheiat alianțe politice cu diferite organizații, inclusiv cu partidele „istorice", a atras de partea ideii sale pînă și cercuri ale palatului regal, a inițiat și întărit legături cu generali și ofițeri din eșa-

Prof. univ. dr. Traian BUNESCU

(Continuare în pag. 2)

TREPTE ALE DEZVOLTĂRII ECONOMICO-SOCIALE A ROMÂNIEI

Aniversarea a 42 de ani de la revoluția de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă de la 23 Aufust 1944 — eveniment de mare însemnătate pentru istoria milenară a poporului nostru, cu profunde rezonanțe pentru dezvoltarea societății românești — ne oferă prilejul de a sublinia cu adîncă mîndrie principalele trepte ale operei de edificare a societății socialiste și de înaintare a României spre comunism. În acest vast proces revoluționar, se detașează prin strălucire perioada care a urmat Congresului al IX-lea al partidului, în care, sub impulsul gîndirii și acțiunii novatoare și revoluționare a secretarului general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, națiunea noastră a repurtat victorii remarcabile, oglindite în transformările înnoitoare care au schimbat radical imaginea țării.

În concepția partidului nostru, coordonata primordială a strategiei dezvoltării economiei românești o constituie **industrializarea socialistă.** Numai o industrie puternică, multilateral dezvoltată, cu o structură echilibrată, în care revoluția științifico-tehnică determină modificări substanțiale în calitatea și complexitatea mijloacelor de muncă, poate asigura creșterea economică rapidă și modernizarea întregului complex economic național. Sintetizînd esența și justețea politicii de industrializare socialistă a României, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** sublinia: „Acum, în actualele împrejurări ale crizei economice mondiale, putem afirma cu deplin temei că politica partidului nostru de creare a unei industrii puternice, moderne s-a dovedit și se dovedește pe deplin justă. Fără existența unei asemenea industrii nu am putea face față problemelor grele actuale din economia internațională... Dacă nu am fi realizat o asemenea industrializare a țării, România ar fi rămas pentru o vreme îndelungată într-o stare de înapoiere care ar fi afectat grav construcția socialismului, munca și viața poporului nostru".

Cei care, cu 40 de ani în urmă, își exprimau în dușmănie scepticismul în privința aptitudinilor industriale ale poporului român, au pierdut pariul istoriei, deoarece, într-o perioadă relativ scurtă, România a depășit stadiul de țară agrară, a parcurs, pînă la începutul deceniului trecut, stadiul de țară agrar-industrială și a devenit o țară industrial-agrară cu o industrie modernă și eficientă, capabilă să producă peste 61% din venitul național și o agricultură socialistă în plin proces de modernizare și dezvoltare intensivă.

În primele trei cincinale — 1951—1965 — dezvoltarea industriei a avut un pronunțat caracter extensiv datorită atît bazei tehnico-materiale rudimentare moștenite de la vechiul regim, cît și preluării necritice a unor teze perimate, care nu țineau seama de obiectivele de perspectivă, precum și de tendințele ce se afirmau pe plan internațional. În această etapă, precumpăni-

Conf. univ. dr.
Dumitru ROCHIAN

(Continuare în pag. 2)

În spiritul exigențelor noii revoluții agrare

Convocată din inițiativa tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, Consfătuirea cu activul de partid și de stat din agricultură, ale cărei lucrări s-au desfășurat în zilele de 18 și 19 august, a prilejuit o analiză aprofundată, în lumina sarcinilor stabilite de cel de al XIII-lea Congres al Partidului Comunist Român, a obiectivelor noii revoluții agrare din țara noastră, a rezultatelor obținute în acest an la cereale păioase. Totodată, pe baza indicațiilor secretarului general al partidului nostru, au fost elaborate programele în care sînt prevăzute volumul de lucrări și principalele acțiuni ce trebuie întreprinse pentru executarea exemplară a lucrărilor din campania agricolă de toamnă. În cadrul consfătuirii, duminică, 17 august, a fost organizat pentru participanți un larg și rodnic schimb de experiență în județul Olt, ampla acțiune fiind determinată de rezultatele excepționale obținute aici, în ultimii ani, în îndeplinirea măreților obiective ale revoluției agrare.

Magistrala Cuvîntare a tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, rostită la această importantă consfătuire constituie un amplu și însuflețitor program privind perfecționarea organizării, modernizării și conducerii agriculturii din

ORIZONT

(Continuare în pag. 5)

Rememorare cu emoție și recunoștință

În aceste zile, cînd pe frontispiciul existenței patriei strălucește sărbătorirea gloriosului act istoric din august 1944 — al revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă — în cartea fundamentală a neamului, o pagină nemuritoare își relevă semnificațiile majore, cu prilejul împlinirii a 50 de ani de cînd neînfricatul militant revoluționar, tînărul NICOLAE CEAUȘESCU a fost întemnițat între zidurile Doftanei, în urma nejustei sentințe pronunțate împotriva sa, în procesul de la Brașov, din luna iunie 1936. A acelui proces care s-a înscris cu litere de aur în cronica luptei revoluționare din țara noastră, pentru că s-a transformat într-o tribună a afirmării profundului patriotism al luptătorilor comuniști și antifasciști, în rîndul cărora s-a impus proeminenta personalitate politică a cutezătorului militant NICOLAE CEAUȘESCU. În acea împrejurare, cu adînci semnificații istorice,

Aurel TURCUȘ

(Continuare în pag. 4)

TREPTE ALE DEZVOLTĂRII ECONOMICO-SOCIALE A ROMÂNIEI

(Urmare din pag. 1)

toare a fost prelucrarea primară a unor produse energointensive și materialofage, care încorporează în proporție mai redusă muncă superior calificată și creație tehnico-științifică. În această privință **tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU** aprecia: „într-o anumită perioadă a construcției socialiste, în fapt, sarcinile industrializării au fost, în bună măsură, subapreciate și neglijate. Astfel, în primele trei cincinale s-a subapreciat însemnătatea dezvoltării ramurilor industriale moderne — construcția de mașini, chimia, electronica, electrotehnica, nu s-a acordat atenția corespunzătoare dezvoltării gîndirii și cercetării științifice proprii, promovării progresului tehnic în pas cu revoluția tehnico-științifică mondială. Nu o dată se menționa că n-ar fi necesar să dezvoltăm ramuri de vîrf în economia românească, deoarece este greu să faci cu țăranii o industrie nouă. De asemenea, nu o dată s-a afirmat că trebuie să renunțăm la ideea dezvoltării cercetării științifice proprii, mergînd pe linia importului din străinătate. În fapt, aceasta însemna o abdicare de la orientările stabilite de partid, lăsînd România în situația de țară slab dezvoltată".

În procesul industrializării socialiste a țării noastre, anul 1965 a însemnat o cotitură spre calitate, modernizare și dezvoltare intensivă. Noua strategie a început să fie transpusă în fapt odată cu trecerea la făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate, cînd cele mai înalte ritmuri de creștere au fost imprimate dezvoltării industriei construcțiilor de mașini și industriei chimice. Ca urmare, ponderea industriei construcțiilor de mașini și prelucrării metaleor a crescut de la 21,2% în anul 1965 la 29,2% în anul 1984, cea a industriei electrotehnice de la 2,9% la 4,1%, iar cea a industriei chimice de la 6,7% la 10,6%. În același timp, s-a produs o creștere mai rapidă a grupelor de produse de prelucrare superioară, ceea ce se reflectă în devansarea creșterii valorice a întregii producții industriale cu un coeficient de 1,8 de către cea fizică de oțel electric, de 2,3 de către cea de aparate de măsură și control electrotehnice și electronice, de 10,9 de către cea de mijloace de automatizare și ale tehnicii de calcul, de 4,5 de către cea de etilenă etc. De asemenea, s-a redus substanțial consumul de materiale și energie pe unitatea valorică de producție. Comparativ cu anul 1965, la 1.000 lei producție industrială în 1984 se consuma cu 19,6% mai puțină energie electrică, cu 43,7% mai puțin minereu de fier, cu 66,2% mai puțin țiței. Aceste reduceri s-au asociat cu ridicarea continuă a nivelului tehnic și calitativ al produselor.

Actualul cincinal — 1986—1990 — continuă pe o treaptă superioară linia creșterii intensive a industriei. La Plenara C.C. al P.C.R. din iunie a.c., tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** sublinia: „Prevederile planului prezentat spre dezbatere asigură trecerea la dezvoltarea intensivă a industriei, a agriculturii și a celorlalte ramuri de activitate, conform hotărîrilor Congresului al XIII-lea al partidului. Se are în vedere angajarea cu toată fermitatea în realizarea noii revoluții tehnico-științifice și a noii revoluții agrare, care trebuie să ducă la modernizarea și ridicarea întregii activități economico-sociale la un stadiu superior." Accentuarea dezvoltării intensive reprezintă imperativul principal al realizării obiectivului fundamental al celui de-al 8-lea cincinal — trecerea României de la stadiul de țară în curs de dezvoltare, la stadiul superior de țară mediu dezvoltată, astfel încît în perspectiva anilor 2000, țara noastră să devină multilateral dezvoltată.

A doua ramură de bază a economiei noastre naționale este agricultura. În primii ani ai revoluției socialiste din țara noastră, transformarea socialistă a agriculturii se impunea ca o necesitate obiectivă, ca un imperativ istoric, și totodată, cu un factor hotărîtor pentru crearea unei economii socialiste unitare, pentru victoria deplină și definitivă a socialismului în întreaga economie. Cooperativizarea agriculturii s-a încheiat în primăvara anului 1962, fiind apreciată de către **tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU** în felul următor: „Trecerea proprietății țărănești, cu posibilitățile sale limitate, la marea producție socialistă, a reprezentat o profundă revoluție în viața satului, în relațiile de producție din agricultură, creind condiții favorabile pentru progresul rapid al acestei ramuri esențiale a economiei naționale".

În anii care au urmat după Congresul al IX-lea a partidului, agricultura noastră socialistă a înregistrat un avînt deosebit, care a contribuit la schimbarea locului și a rolului acestei ramuri în dezvoltarea economică de ansamblu a țării. S-au dezvoltat și consolidat cele două forme de proprietate socialistă — de stat și cooperatistă — și s-a redus permanent decalajul în dotarea tehnico-productivă dintre sectorul de stat și cel cooperatist. Întreaga agricultură a beneficiat de ample și susținute eforturi pentru dezvoltarea sa pe toate planurile: al creșterii și modernizării bazei materiale, al perfecționării tehnologiilor, al pregătirii cadrelor, al îmbunătățirii conducerii și organizării producției și a muncii, ceea ce a condus la creșterea continuă a producției agricole, la îmbunătățirea condițiilor de muncă și de viață a oamenilor muncii de la sate. În prezent, producția agricolă este de peste două ori mai mare decît cea din anul 1965. Sarcina stabilită pentru cincinalul trecut, de a se realiza cel puțin 1.000 de kg cereale pe locuitor, a fost înfăptuită încă din anul 1982.

La recenta Plenară a C.C. al P.C.R., tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** sublinia că „productivitatea muncii este hotărîtoare pentru afirmarea superiorității societății socialiste, a forței creatoare a oamenilor muncii, a poporului care a devenit stăpîn pe destinele sale". Înțelegerea rolului hotărîtor al productivității muncii a făcut ca utilizarea cu maximum de eficiență a fondului de timp al națiunii noastre să reprezinte o coordonată de bază a politicii noastre economice de antrenare a tuturor factorilor de creștere a productivității muncii și de sporire a eficienței economice. În perioada 1950—1980, ritmul mediu anual de creștere a productivității muncii a fost de 8% pe întreaga industire, iar în cincinalul trecut a crescut cu 15,4%. Nivelul productivității muncii este însă mai mic decît în țările dezvoltate. De aceea, se impune pentru actualul cincinal sarcina de creștere a productivității muncii într-un ritm mediu anual de 10%. Aceasta reclamă creșterea în și mai mare măsură a rolului științei, învățămîntului și culturii, a activității politico-educative de formare a omului nou, ca principală forță de producție a societății.

Asupra problemei pregătirii temeinice a cadrelor în condițiile progresului tehnic actual, **tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU** a insistat în mod deosebit la Plenara C.C. al P.C.R. din iunie a.c., dînd prețioase indicații în această direcție: „În fond, omul constituie factorul hotărîtor al progresului și, deci, pentru a realiza revoluția tehnico-științifică, în toate sectoarele, trebuie să ne ocupăm de pregătirea oamenilor care vor trebui să înfăptuiască această revoluție... De fapt, vorbind de revoluția tehnico-științifică, ar trebui s-o completăm cu revoluția în conștiința oamenilor... Fără această revoluție în conștiința și gîndirea oamenilor nu vom determina o adevărată revoluție tehnico-științifică!"

În concepția partidului nostru, omul reprezintă nu numai principala forță de producție a societății, ci și țelul suprem al politicii sale. Veniturile reale ale țărănimii, precum și retribuția reală a oamenilor muncii vor spori cu 6—8% în anul 1990 față de anul 1985, se vor amplifica desfacerile de mărfuri și mai ales prestările de servicii către populație asigurîndu-se ridicarea bunăstării poporului.

Redăm în continuare ultima parte din Jurnalul de operații al Diviziei 9 cavalerie, divizie care s-a acoperit de glorie în luptele epopeice pentru apărarea Timișoarei împotriva inamicului hitleristo-horthyst, în septembrie 1944. Primele două părți din jurnalul de operații, inedit, ale acestei mari unități românești, au fost prezentate în revista „Orizont", nr. 18 din 3 mai 1983, respectiv în „Orizont magazin", din noiembrie 1981

Radu PĂIUȘAN **Octavian VLAD**

APĂRAREA

17. SEPTEMBRIE. La ora 4, toate unitățile sînt pe pozițiile ordonate, conform ordinului special nr. 2 și schița anexă. Este de remarcat că regimentul 13 călărași a reușit să-și mențină poziția inițială, cu tot atacul puternic ce a primit. Pînă în dimineața zilei, nici o unitate rusă, nouă nu a intra în dispozitiv. La ora 6 dimineața se găseau pe linia a doua, înapoia trupelor române, două batalioane ruse, unul pe lizierea de vest și unul pe liziera sud-Timișoara. La ora 6 se declanșează un puternic atac inamic în întreg sectorul locotenent-colonelului Enescu. Presiune mai puternică se exercită pe Chișoda și Giroc. Pentru sprijinul apărării este trimis un divizion de tunuri de salvă rus (katiușa) care sosise la Timișora în ultimul moment. La ora 6,25, elemente de recunoaștere maghiare, circa un pluton cavalerie cu armament anticar, a luat contact cu compania de la Sînandrei. Primită cu foc puternic de arme automate și artilerie, s-a retras spre Hodoni. La ora 8,30 locotenent-colonelul Enescu raportează că un regiment de infanterie rus a ocupat poziție pe Fratelia, înapoia trupelor române, avînd un batalion pe liziera est-Timișoara, la sud satul I. G. Duca. De asemenea, au intrat în poziție una baterie rusă la Freidorf și una pe calea ferată la liziera sud-vest Fratelia. Inamicul continuă atacul cu intensitate în sectorul sud. Se remarcă foarte mult foc de artilerie grea și aruncătoare. La ora 9,20 observatorul artileriei din turnul catedralei raportează că o coloană inamică de 20 autocamioane și circa 10 care de luptă se îndreaptă spre Urseni și Moșnița. În urmă se văd și alte grupuri de autocamioane. La ora 9,40, coloana se îndreaptă din Moșnița spre Remetea. Se raportează informația comandamentului rus, întrebînd dacă se poate trage cu artileria. Răspunsul este negativ, arătînd că sînt trupe ruse. În același timp, o nouă coloană de aceeași lungime se dirijează spre Urseni. Ulterior s-a dovedit că erau trupe motorizate germane cu care de lupte, care au intrat în pădurea Bistra și au atacat satele Ghiroda și Remetea. Acțiunea a revenit trupelor ruse, care au reușit să curețe regiunea abia în ziua de 18 septembrie a.c. respingînd pe inamic, cu mari pierderi, spre Șag. Cu această ocaziune, în după masa zilei de 17 septembrie a.c. în regiunea sa-[illegible] a avut loc o luptă între carele de luptă ruse și germane. La ora 10,45 un grup de motocicliști și mașini, circa două plutoane maghiare, au atacat Sînandreiul. Primiți cu foc puternic, după o scurtă rezistență s-au retras spre Hodoni. În sectorul de sud, inamicul continuă să preseze puternic. Pînă la ora 16,30, nu se produce nici o schimbare. La această oră, inamicul declanșează un atac puternic sprijinit de artileria grea și aruncătoare. Fracțiuni inamice reușesc să pătrundă în Chișoda și Giroc. Regimentul 13 călărași are mari pierderi. Sînt răniți grav: locotinent-colonelul Enescu, comandantul 13 călărași, maior Mureșan T., comandantul divizionului, maior Petrică I., comandantul divizionului, căpitanul Donici, comandant de escadron și este omorît locotenentul Balea O. ajutantul regimentului. Se trimite la comanda regimentului, maiorul Că-

---

23 August, eveniment crucial

(Urmare din pag. 1)

loanele superioare ale armatei române. Pe drept cuvînt se arată în Programul partidului nostru că acesta „a acționat cu toată fermitatea pentru unirea tuturor forțelor patriotice naționale; datorită acestei activități s-a realizat o largă coaliție a tuturor celor care se pronunțau, într-o formă sau alta, pentru răsturnarea dictaturii fasciste, ieșirea din războiul antisovietic și alăturarea la coaliția antihitleristă".

Insurecția armată — inițiată, organizată și condusă de P.C.R. — a fost declanșată în condiții internaționale favorabile, cînd armatele hitleriste, sub loviturile trupelor sovietice, au fost nevoite să se retragă pe teritoriul de răsărit al patriei noastre.

Starea de spirit antihitleristă în rîndul maselor, al trupelor românești îmbrăcase forma unui uragan care aștepta doar semnalul de dezlănțuire. Acest semnal a fost dat în după amiaza acelei zile atît de fierbinți de 23 August 1944. Insurecția a declanșat hotărîrea poporului și a armatei de a urma neabătut calea indicată de P.C.R. Ea a determinat o condiționare reciprocă exemplară între popor și armată. În jurnalul de război al Înaltului comandament al Werhmachtului din 25 august 1944 se arăta că este vorba de o acțiune „bine pregătită, efectuată în înțelegere cu armata. Poporul și trupele sînt ținute la curent prin radio și își manifestă adeziunea". Este demn de notat faptul că, la chemarea comuniștilor, întreaga armată română, de la general la soldat, au întors armele împotriva trupelor hitleriste — caz unic în istoria războaielor. După cum avea să noteze istoricul vest-german Ferdinand Ernst Gruber, „Nu s-a găsit vreo clipă nici un Popescu sau Ionescu care să dea girul numelui lor apelului de a se reconstitui o Românie favorabilă Axei".

Insurecția armată de la 23 August 1944, așa cu arată tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, **„a pus capăt participării României la războiul purtat alături de Germania hitleristă și a dus la trecerea întregii armate române la lupta împotriva hitlerismului, pentru eliberarea deplină a patriei și înfrîngerea fascismului".**

Insurecția armată din August 1944 a avut consecințe zdrobitoare pentru sistemul defensiv al frontului hitlerist din întreaga zonă balcanică. Nu întîmplător ziarul „Pravda" din 28 August 1944 consemna faptul că „Ieșirea României din Axa fascistă este importantă nu numai pentru poporul român. Presa străină are dreptate să spună că aceasta înseamnă prăbușirea întregului sistem de apărare din Balcani". La rîndul său, „Le Figaro" din 30 August 1944, arăta: „Întoarcerea armelor de către România constituie fără îndoială lovitura cea mai grea pe care Germania a primit-o în această regiune a Europei".

Întregit și consolidat cu imensul aport al României la înfrîngerea Germaniei hitleriste, actul insurecțional românesc a contribuit în mare măsură la deznodămîntul celui de-al II-lea război mondial.

August biruitor — eveniment de referință, cu bătaie lungă decisivă, în istoria contemporană a patriei noastre — avea să asigure poporului român premise pentru profunde transformări democratice, revoluționare. Sub conducerea înțeleaptă, responsabilă a P.C.R., poporul nostru a transformat revoluția de eliberare națională și socială, antifascistă și antiimperialistă — marcată de insurecția armată victorioasă — în revoluție-socialistă, a asigurat triumful noii orînduiri pe întreg cuprinsul patriei noastre. În aceste zile aniversare, întreaga suflare de pe întinsul României este angajată plenar în îndeplinirea mobilizatorului program adoptat de cel de al XIII-lea Congres al partidului, a îndemnurilor tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** care, la adunarea solemnă organizată cu prilejul aniversării a 65 de ani de la făurirea P.C.R., spunea: **„Să acționăm cu toată hotărîrea pentru înfăptuirea neabătută a planului pe 1986 și pe întregul cincinal, pentru a asigura trecerea la un stadiu superior de dezvoltare și ridicarea patriei noastre pe noi culmi de progres și civilizație".** Există în aceste cuvinte îndemnuri izvorîte din necesitățile programului social și istoric, care au drept obîrșie — nu numai legități obiectiv-istorice, ci și sentimente fierbinți, trăiri plenare ale cetățenilor patriei noastre socialiste.

rare N., ajutorul comandantului. În această situație foarte critică nu se mai cunoaște situația unităților. Se iau măsuri și se trimit în teren, ofițerii din statul major pentru stabilirea situației. La ora 17, compania din regimentul 17 infanterie, de la est-Sînandrei, este atacată de aproximativ 2 companii maghiare, sprijinite de aruncătoare. Satul Sînandrei, este atacat de alte două companii maghiare. Din observatorul batalionului I din regimentul 17 infanterie se observă alte trupe ce debarcă din căruțe la aproximativ 1—2 km, pe șoseaua Hodoni—Sînandrei. După primirea acestor informațiuni, legătura telefonică cu Batalionul I din regimentul 17 infanterie este întreruptă. La ora 17,50, detașamentul colonelului Botez raportează că un escadron de cicliști maghiari, venind dispre Jadani [illegible] a ora 19, un contraatac dat de 1 companie din regimentul 5 vînători reușește să reocupe Chișoda, astfel că la această oră se menține poziția inițială în sectorul de sud. Prin ofițerii de stat major și prin maiorul Cărare, se stabilește situația unităților în sectorul sud. La ora 20, situația se menține intactă în sectorul sud. De la Batalionul I din regimentul 17 infanterie nu se cunoaște situația. În cursul nopții s-a reluat legătura telefonică și s-a stabilit că inamicul, care reușise să atingă, la est de Sînandrei.

TIMIȘOAREI

pîrîul Niarad, a fost respins prin un contraatac și Batalionul I din regimentul 17 infanterie se găsește pe vechea poziție. În cursul nopții, toate unitățile diviziei 9 cavalerie, s-au găsit pe vechile poziții, în strîns contact cu inamicul, care a acționat tot timpul cu foc puternic de artilerie și arme automate. În cursul dupăamiezei a murit glorios în urma rănilor căpătate, locotenent-colonelul Enescu Ion, comandantul regimentului 13 călărași, cavaler al Ordinului Mihai Viteazul. Valoarea forțelor inamice în contact au fost apreciate la una divizie germană (divizia 3) cu care de lupte gravitînd cu majoritatea forțelor la sud de Bega și un regiment de cavalerie și trupe purtate maghiare în nordul sectorului. Pierderi : morți 2 ofițeri (locotenent-colonelul Enescu I. și locotenentul Balea Ovidiu), 1 subofițer, 7 trupă. Răniți : 1 ofițer (maior Petică I.), un subofițer ; 22 trupă. Dispăruți : un subofițer ; 85 trupă. Capturi : trei prizonieri. Starea vremii : senin. Comunicații practicabile.

18 SEPTEMBRIE. În dimineața zilei, unitățile diviziei 9 cavalerie se găsesc pe vechile poziții. Divizia 110 rusă și-a grupat o parte din forțe și a intrat în dispozitiv intercalat printre unitățile române. În cursul dimineții se primește ordinul telefonic nr. 25158/944 al Corpului 7 Teritorial prin care se punea în vedere că divizia 9 cavalerie urma să fie înlocuită în dispozitiv de comandamentul rus încă din cursul nopții de 17/18 septembrie a.c. După înlocuire divizia 9 cavalerie urma să se grupeze în zona pustei Wellser—Satul Bătrîn—Șag—pădurea Giroc. În urma contactului luat cu comandamentul rus se stabilește ieșirea din dispozitiv în noaptea de 18/19 septembrie a.c. cu începere de la ora 24. Se raportează la corpul 7 Teritorial și se cere ca zonă de regrupare, Chevereșul Mare, deoarece zona afectată este sub stăpînirea inamicului. În cursul dimineții inamicul s-a manifestat prin foc. Pe șoseaua Timișoara—Șag, se observă mișcări, în ambele sensuri, de mijloace auto. În cursul dupăamiezei se stabilește noua zonă de regrupare a diviziei 9 cavalerie la Chevereșul Mare (...).

Comandantul DIVIZIEI
9 CAVALERIE
General D. POPESCU

ÎN CINSTEA MARII SĂRBĂTORI DE LA 23 AUGUST

EROISMUL ȘI CREAȚIA DE FIECARE ZI

MARILE PASIUNI

De fapt, poate fi chiar așa cum spun ei : soarele, răsare mai întîi aici. Chestiune geografică. O familie uriașă, de vrei, șapte mii cinci sute de oameni, susțin fenomenul. Ioniță Bagiu are la îndemînă, în acest sens, cîteva mii de dimineți (cam la atît s-ar ajunge dacă ai înmulți numărul anilor de cînd conduce colectivul, cu numărul zilelor). Ei bine, el, om sobru și parolist, pînă la neliniște, depune mărturie că ar fi constatat același lucru. Adică, în rostul său de a urca, soarele luminează mai întîi I.M.T.-ul și apoi învăluie orașul. Tandre, calde, înnegurate sau discrete, razele solare primesc mai întîi urări venite din curtea întreprinderii și, numai după aceea, o pornesc mai departe. O fi vreo margine de zare ? Poate. Într-un fel sufletesc. Sigur este însă că acolo se petrec lucruri formidabile. Va să zică, odată cu soarele, vine și el, omul. Masiv, cu mișcări aparent calme, salută în stînga și în dreapta. Cu vremea, a început să respire mai greu pe scări... Ochii, însă, ochii îl trădează. Pătrunzători, aprigi ; nu le scapă nimic. În interior, clocotește. Parc-ar fi metalul de la secția caldă.

Timpul, trecut o dată prin întreprindere, neîndoielnic se călește și el. Se obișnuiește cu întrebările gigant, în căutarea răspunsurilor pe măsură. Ioniță Bagiu știe mai mult ca oricine prețul minutului. Nici un minut nu se pierde la voia întîmplării. Și asta nu pentru că el este directorul, ci mai ales pentru că are autoritatea morală a faptei. Totdeauna s-a implicat. Niciodată n-a stat deoparte.

Analizează, socotește, dă telefoane, semnează, poalele halatului îi flutură pe scări în sus, în jos, în secții... Mîinile sale au amprente uleioase, pipăie metalul, ascultă huruitul, ce huruit ?, un întreg sistem de semnale sonore date de mașini. Controlează, cumpănește, transpiră, află soluții. Soarele și-a cam îndepărtat lumina din perimetrul celor peste 60 de hectare ale întreprinderii.

Vine celălalt schimb. El, însă, mai are de lucru... Îl ia de la capăt. Oameni, secții, probleme. De inovație, de competență și competiție, de modernizarea producției, chiar dacă și-au schimbat radical profilul acum cîțiva ani. Începuseră cu motopompe pentru stingerea incendiilor și-au ajuns să construiască excavatoare cu silueta măsurată în tone. E o treabă serioasă. De miliarde, calculînd producția industrială.

Nu s-a făcut încă seară. Ioniță Bagiu, directorul, își rezervă cîteva clipe și pentru sine. Un fel de-a spune. Dar o face consecvent în fiecare zi. Deschide un dulap și scoate un caiet unde-a notat, zi de zi, tot ce s-a petrecut în întreprindere. Cu timpul, a apărut al doilea, al zecelea... incredibil, al douăzecilea ? Și, mai de necrezut, a ajuns, iată, la caietul cu numărul 300. Tot ce s-a petrecut acolo, între cele cîteva mii de răsărituri ale soarelui, în anii de cînd el este director, a notat cu fidelitate. O istorie a I.M.T.-ului, topită în metalul utilajelor construite și totodată o istorie a oamenilor, a familiei acestui colos industrial. Marile pasiuni sînt dăruite celor care știu să le respecte. Și să le îndure.

Veronica BALAJ

ZBORUL CREAȚIEI

Am să spun, iarăși, și am s-o mai spun, fiindcă lucrurile esențiale din viața unei prestigioase citadele industriale trebuie cunoscute, voi repeta ceea ce am scris cu un timp în urmă : **La ÎNTREPRINDEREA DE APARATE ELECTRICE DE MĂSURAT** aurul cenușiu este folosit cum se cuvine... Și n-am scris asta, atunci, de dragul metaforei, de altfel împrumutată, ci pentru că mă convinsesem, ca poate mulți alții înaintea mea, de temeinicia unei realități. La I.A.E.M., inteligența tehnică s-a așezat și se așează, zi de zi, în tipare moderne. Există acolo multă inteligență tehnică. Există și un mod tineresc, neconvențional, de manifestare a acestei inteligențe. Ar putea fi oare altfel cînd media de vîrstă a miilor de oameni care lucrează în întreprindere este sub treizeci de ani ? Ar putea fi altfel ? Adică unde se află atîta tinerețe și dorință de afirmare să nu se nască idei ? Cu siguranță că nu. Iar tinerii sînt lăsați să zboare. Cu fantezia și inteligența lor tehnică. S-a instituit, în decursul anilor, un climat favorabil acestui fel de zbor. Zbor al creației și al primenirii. Există o bancă de idei. Doldora de idei. Există o gîndire prospectivă. Ea vizează, cu precădere, un viitor apropiat. Un viitor ce pare foarte la îndemînă. Pare... Căci cîte eforturi se fac, cîtă energie umană se cheltuie, mai întotdeauna, pentru pregătirea lui. Procesul de înnoire continuă a producției este, la I.A.E.M., un fapt cît se poate de firesc. El se și petrece firesc. Fără dereglări sau poticniri. Pentru că există deja o foarte solidă experiență întru înnoire. De bună seamă, în sectorul cercetare-proiectare specialiștii sînt datori, prin natura îndeletnicirii lor, să caute și să propună soluții noi. Dar ceilalți ? Sînt destui și printre ceilalți însuflețiți de neastîmpăr creator. Parafrazînd o cugetare a lui George Călinescu, am putea spune că omul, cu cît are mai puține idei (sau nu le are deloc), cu atît e mai liniștit. Ei bine, la I.A.E.M., în ziua de 19 august a acestui an, ora 11 erau înregistrați 495 de „neliniștiți", 495 de oameni cu idei. Materializate. Aplicate. Spre marele folos al întreprinderii, al industriei românești. 168 de inventatori și 327 de inovatori. Numărul lor se poate modifica, poate crește de la zi la zi, de la o oră la alta. Mereu apar idei noi, propuneri noi, unele surprinzătoare prin ingeniozitatea și eficiența lor. Și toată această formidabilă investiție de inteligență tehnică, la care se adaugă, indubitabil, una sufletească, o simți, acolo, văzînd ce produce mintea acelor oameni, ce iese din mîinile lor, o simți ca pe ceva foarte viu, suplu și încurajator.

Da, la I.A.E.M., această ctitorie a **EPOCII NICOLAE CEAUȘESCU**, aurul cenușiu este folosit cum se cuvine.

Iosif COSTINAȘ

OMUL — MATERIA VIE A SCRISULUI

A redescoperi orașul, ne-am spus, ce poate să însemne asta ? A cunoaște oamenii acolo unde ei sînt personajele prezentului continuu, eroii romanului construcției, ai epopeei ce-și desfășoară capitolele pe orizontul privirii noastre — reporteri dispuși să ridice un elogiu zilei de muncă normale. A ne împrieteni cu viața de rînd a muncitorilor, cu lucruri simple, cu felul de a fi al locului industrial. Am ales, atunci, **„Ambalajul metalic"**, o întreprindere mai rar frecventată de gazetari. De ce, nu știu bine ; doar presupun că, asemenea nouă, inițiatorii altor descinderi reporterICești și-au zis : — Desigur, jucăriile mecanice pot fi un subiect interesant, dar să vedem care sînt „obiectivele prioritare" ? ! Ceea ce se observă, la o iute ochire, din producția firmei în cauză, rămîne, într-adevăr, de domeniul jocului cu fantezia. Nu e puțin. Și nu e ușor. Atît că, secția de jucării de la „Ambalajul metalic", departe de-a acoperi inventarul real de „probleme" al întreprinderii, a fixat în memoria colectivă o idee — tipar. Atît că — îți dai seama odată aflat înăuntru — „Ambalajul metalic" este spațiul din care izvorăsc cîteva dintre succesele repurtate, în lume, de industria noastră textilă, pentru că aici se realizează acele suveici datorită cărora războaiele de țesut românești cîștigă competiții cu firme prestigioase. Există o legendă apropo de o atare „cursă" — o poveste frumoasă și adevărată, eroică în felul ei — implicînd parteneri extrem de exigenți și la capătul căreia, finețea, constanța calitativă, ale metrajului textil obținut pe utilajele „Made in Romania", au fost învingătoare. De-a lungul nemaipomenitei istorisiri „alergau" suveicile semnate la „Ambalajul metalic". Niște obiecte perfecte, niște sculpturi în lemn, niște piese ce par să închidă în forma lor spirit — și probabil că așa și este —, încît aveai tentația să le transferi din hala industrială într-un muzeu. Procesul „de producție" al suveicilor descifrează, pentru reporterul cu ochii deschiși, un act de memorie culturală: în limitele unui gest imemorial, din măduva bună a arborilor meniți să dureze, din fibra înnobilată decurg acele mici capodopere formale denumite „suveici" — în metonimia cărora se întrevede galaxia semnului plastic, ideograma unui complex sufletesc. Dificil de explicat pînă la ultima consecință, resimțit deîndată ce îl atingi. O rădăcină de sentiment însămînțată demult, din a cărui amintire s-au recunoscut „apropiați" și meșterul anonim al porților de casă și cel ce avea perspectiva coloanei. A infinitului cuprins. A necuprinsului incizat în lemn de mîna lucrătorului în lemn — care este o prelungire de suflet, în vizibil.

Oamenii, desigur, ne-am spus, încercînd să organizăm în cuvinte periplul: i-am nominalizat, atunci, cu bucuria de-a constata — reporteri răsplătiți de opțiune — că, sub numele și prenumele muncitorilor, maiștrilor, inginerilor întîlniți la „Ambalajul metalic", ies în lume (paginile reportajului nostru comun constituiau o „ieșire în lume") caractere și psihologii tipice. Necesare. Extraordinare biografii. Substanța epică a unui efort evident și relevabil. Normalitatea unei conștiințe de constructor. Pe urmă, ulterior publicării însemnărilor noastre, printr-un Decret prezidențial, alături de alte 32 de unități economice timișene, „Ambalajul metalic" — am aflat cu satisfacție — a fost distins pentru îndeplinirea planului pe 1985. Oamenii, desigur, ne-am repetat, recitind însemnările din carnetul de reporter. Ca și cum înăuntru putea fi, strecurîndu-se printre litere, explicația faptului alegerii noastre, de jurnaliști, adică — într-un fel — a condiției noastre.

O rescriere, o reinventare a direcțiilor din care ar trebui privit orașul industrial. Să nu iei în seamă tiparele, să nu ocolești locurile care par să nu fie în centrul, în irisul gazetăresc al privirii. Să nu te consideri știutor înainte de-a merge la pas, cu liniște, printre oameni. Să înveți prin ei cine sînt ei. Să le lași emoționat de transparența conștiinței muncitorului industrial, și chiar dacă nu-i transcrii la fiecare prilej numele, să-ți aduci aminte că te îndreptățești însuți prin ceea ce cuvintele tale recuperează din neștiutul muncii lui. Din ceea ce nu văd toți. Din ceea ce se exprimă prin, bunăoară, acele suveici de la „Ambalajul metalic" — o imagine aproape imposibil de tradus. Să te întrebi mereu ce poate să figureze asta a redescoperi orașul. Să nu accepți niciuna dintre „lecții" drept unică și ultimă. Să o iei de la capăt, de fiecare dată, convins că oamenii sînt materia vie a tot ceea ce i se întîmplă unui reporter cu ochii deschiși.

Antoaneta C. IORDACHE

Dulce pămînt

Iubirea noastră dintîi
Statornica și ocrotitoarea lumină
a ochilor
Egal împărțită-n ceasurile timpului
Dulce pămînt al semințelor
Arbore ce ne inundă trupul
Cu ramurile limpezi frumos
îngemănate
Dorul dintotdeauna al sufletului
Aer hrănitor nesfîrșit
Ardere a înaltului univers
Frumoasă trecere spre clipa
viitoare
Iubirea noastră dintîi
Iubirea nicicînd muritoare.

Miron ȚIC

ÎNTRU SLAVA PATRIEI ÎN AUGUST

CUIB DE AŞTRI

Patrie, cu zări senine troienită-n armonii,
Lacră de iubire sacră, şi pridvor de măreţie,
Lutul tău roteşte harfe în vertij de simfonii
Şi lumina se răsfrînge în oglinzi de veşnicie.

Sanctuar aprins de doruri, vad de miere şi alint,
Amforă de-nţelepciune şi caval doinind etern
Timpul ce-ţi brăzdează trupul cu luceferi de argint
Limpezind în mii de chipuri sentimentul tău
matern.

Patrie, zidită-n inimi cu lumini vindecătoare,
Stea a dăinuirii noastre, clar azur diamantin.
Din nemărginirea vremii, tumultoasele izvoare
Te rotesc în curcubeie sub cupolele de crin.

Cuib de aştri, prins în magma reveriilor albastre,
Fagure nimbat de seve, de legende şi istorii,
Vatra ta rămîne pururi prin lumina faptei noastre
În limanul cutezanţei şi-n efigii de victorii.

Nicolae ROŞIANU

VARĂ A ÎMPLINIRII

Şi iarăşi ne străbat, dinspre izvoare,
luminile cu chipul de poemă.
Văpaia lor e mugur de culoare,
în arcul de triumf zidit în stemă.

Copacul milenar vibrează blînd
şi seva lui e miere din stupină.
Lumina albă-a omului de rînd
aruncă peste timpuri rod lumină.

Atîta vară-n împliniri rotunde.
Alese aripi răsucesc chemări.
Privirea lumii în adînc pătrunde,
înmlădiind cu mintea depărtări.

Lumini de august fruntea inveşmîntă,
Iubirile au străluciri de amiază.
Muncite palme spre-nălţimi se avîntă.
Lumina lor e aprigă şi trează.

Iosif BENA

SĂRBĂTOARE

Sărbătorim cuvintele cînd li se-mprospătează
straiul,
cînd zarişti de lumină se-apleacă-n ele blînd,
cînd limpezimi de august îmbrăţişează plaiul,
ca pe un fruct curat de faptă şi de gînd;

Atunci în plină sevă de arşiţă matură
ne adăugăm şi noi amiezelor de dor,
patriei libere, pe care ne-o trecură
din os în os străbunii străluminat izvor

Din care, insetaţi, sorbim această viaţă
de nimb şi sărbătoare, de prag eliberat,
ca pe-un ulcior de rouă în vasta dimineaţă,
ca pe un dar pe care din veci l-am aşteptat...

Ion CĂLIMAN

ÎN PATRIE TRĂIND

Trăind în patrie, pentru patrie,
respiraţia ta să fie ofrandă
în orice secundă
la măreaţa-i, superba-i ctitorie.

Trăind în patrie, fărîmă să fii,
ruptă din trupul ei de foc,
ce se clădeşte neîntrerupt
peste vreme, prin aur, prin stihii.

Trăind în patrie, pentru al ei pămînt
gîndeşte, munceşte, clădeşte
în orice clipă, pe verticală,
căci patria-i minunată doar în avînt.

Mircea M. POP

POEM LUI AUGUST

Fierbinte anotimp cu spic de vară
ne coace fructul libertăţii noastre
pe ramurii de faptă milenară,
la care-atîrnă ancestrale astre.

Eroii dorm sub ierburi de iubire,
eroii azi ne sînt în toate gestul
de a sluji a ţării devenire,
de-a ne-nflori cu mari idei agrestul.

E August o flacără de luptă
şi-n ea purificat e tricolorul
pe calea cutezanţei noastre, ne-ntreruptă,
unde cu noi, prin noi, ne e Conducătorul.

Douăzeci şi trei e-o zi izbăvitoare,
Douăzeci şi trei o ştim că-i nestemată
a României, la inel de soare,
ce-l poartă August, în neam cu-adînci izvoare.

Ion SOCOL

IMN LA CHIPUL PATRIEI

Patria îşi trece umerii prin vreme,
păsări vin la vaduri şi-i descîntă,
lut voievodal, cu albe steme,
arde pretutindeni ca o veste sfîntă.

Semnele luminii prevestesc în grîu
ceruri caste şi coborîtoare,
trepte de văzduhuri lunecînd spre rîu,
spre un plai cu turme de mioare.

O, copiii tăi sînt lujeri dulci
înnoptînd cu mierlele lîngă izvoare,
unde tîmpla ta e albă, cînd te culci,
să vorbeşti cu liniştea din osuare...

Geo GALETARU

SENTIMENT DE PATRIE

Patria nu-i o icoană sub care se plînge
nici o lozincă strigată în gol
e un pămînt viu cu miresme
de pîine de cerneală de petrol

e o singură respirare
de piepturi de ape de munţi
o singură lacrimă arzătoare
sub milioane de frunţi

în ea se boltesc cerul şi marea
şi lanurile de grîu se fac bolţi
pe sub care trec eroii ca nişte miri
ai pămîntului
unul în toţi

Ion CHICHERE

ÎN FIECARE AN...

În fiecare an, de AUGUST, vine
O zi ce o cinstim pe-ntregul plai,
Cu gînduri vestitoare de mai bine
Şi mări de grîu pe-acest picior de rai.

În fiecare an, de AUGUST, urcă
Un cîntec nou din snopul de lumină
Şi munţii sînt mai mari la noi în suflet,
Cum împlinirea noastră-i mai deplină.

În fiecare an, de AUGUST, ţara
Are în noi un chip sărbătoresc
Şi-n stema ei, cu spice şi cu sonde,
Noi bogăţii de suflet înfloresc...

Wilhelm WEISS

Rememorare cu emoţie şi recunoştinţă

(Urmare din pag. 1)

tînărul comunist **NICOLAE CEAUŞESCU** — care avea deja o bogată experienţă a luptei revoluţionare, desfăşurată, în mod exemplar, îndeplinind numeroase însărcinări încredinţate de partid — a întreţinut, în lunile de anchetă şi în zilele procesului, curajoasa atitudine a tinerilor arestaţi, convingîndu-i că ei sînt chemaţi, în virtutea unor înalte comandamente sociale, să susţină o cauză măreaţă, a Partidului Comunist Român, a întregului nostru popor. „Deşi eram încă tînăr — va menţiona mai tîrziu tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** — Uniunea Tineretului Comunist, partidul mi-au încredinţat sarcini de răspundere atît în mişcarea antifascistă a tineretului, cît şi în conducerea organizaţiilor de tineret din Oltenia şi Prahova. Cu toate că aceştia au fost anii grei de luptă şi înfruntare cu aparatul de represiune burghezo-moşieresc, trebuie să mărturisesc acum că-i consider printre cei mai frumoşi ani din viaţa mea de activist revoluţionar, din întreaga perioadă de apartenenţă la mişcarea revoluţionară, la Partidul Comunist Român".

Au urmat apoi ani de închisoare, la Braşov şi Doftana, reîntîlnirea cu unii militanţi din activitatea trecută, cunoaşterea a noi militanţi ai partidului. Aceşti ani au constituit ani de puternică şcoală revoluţionară, atît pentru mine cît şi pentru atîţia militanţi comunişti, revoluţionari şi democraţi". Pilduitoare este această evocare autobiografică, în care frumuseţea vieţii este pusă în strînsă legătură cu lupta dîrză pentru împlinirea înaltului ideal comunist, al înlăturării nedreptei orînduiri, al făuririi unui viitor luminos al patriei. Flacăra acestui suprem ideal nu a putut s-o stingă aparatul de represiune burghezo-moşieresc, anii grei de detenţie, ci, dimpotrivă, înaltele calităţi moral-politice, spiritul revoluţionar, setea de dreptate socială, dragostea pentru popor şi vatra strămoşească au căpătat noi dimensiuni, în hotărîrea de a face totul, pentru ca România să devină o ţară liberă şi demnă. „Lupta revoluţionară — subliniază tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** — viaţa în colectivele din închisori şi lagăre au constituit o înaltă şcoală de pregătire politico-ideologică, de educare şi formare în spiritul principiilor eticii şi echităţii socialiste şi comuniste. Activiştii revoluţionari, comuniştii puneau mai presus de orice interesele maselor populare, lupta împotriva asupritorilor, ei renunţau la tot, împărţind de multe ori între ei bucata de pîine, dar ţinînd sus steagul luptei revoluţionare. În mod deosebit aş dori să menţionez viaţa organizată în închisori în spiritul principiilor eticii comuniste care au dat tărie şi forţă tuturor celor închişi să reziste prigoanei, înfometării şi să ţină sus steagul luptei revoluţionare, să nu se plece nici un moment în faţa claselor exploatatoare".

Dîrzul luptător, tînărul **NICOLAE CEAUŞESCU**, s-a bucurat, prin urmare, de preţuirea tovarăşilor săi, fapt care a determinat alegerea sa ca secretar al celulei comuniste din „secţia G". Tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** a fost cel mai înalt exemplu în cadrul acestei celule comuniste, atît prin clarviziunea politică, fermitatea revoluţionară, voinţa de luptă, cît şi prin statornica pasiune pentru studiu; marea sete de cunoaştere, de învăţătură caracterizîndu-l, formîndu-se multilateral, spre a putea să formeze, la rîndul său, pe alţi militanţi revoluţionari. S-a călit pe sine, în confruntarea perpetuă cu angrenajul terorii de la Doftana, spre a putea întări spiritul de luptă al tovarăşilor săi, contribuind astfel la călirea caracterelor celorlalţi activişti de partid. În felul acesta, tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** a avut un aport deosebit la transformarea închisorii Doftana într-o veritabilă universitate de partid, în care cele mai de preţ idealuri ale activiştilor revoluţionari erau expresia intereselor poporului, a înfăptuirii politicii partidului, a luptei pentru comunism, pentru a se asigura patriei noastre un loc demn în libertate şi independenţă.

NECLINTITUL FAR

O vreme-conştiinţă se naşte-acum în ţară
Rememorînd istorii, tradiţie şi cînt;
Cinstim trecutu-n care eroic se nălţară,
Prin luptă comunistă aceşti ani de avînt.

Un tînăr, la procesu-n Braşov crud înscenat,
Pledînd în faţa vremii cu-ntreaga sa făptură,
Necruţător cu zbirii fascişti, a demascat
Regimul ce-ntrupase război, dezmăţ şi ură.

Un tînăr, CEAUŞESCU, eroic, legendar,
Purta-n cuvînt aprinsă o torţă purpurie,
Prefigurînd, cu geniu profund vizionar
Un timp ce se-mplineşte în dulcea Românie.

Stindardul luptei noastre se nalţă tricolor
Şi în decorul Erei, sculptat de viitor,
Cuvintele-esenţă entuziast răsună:
Partidul, CEAUŞESCU şi patria străbună!

Lucian BURERIU

ULTIMUL ATAC

Maiorul G. I. vorbeşte rar, laconic, nu aruncă defel cuvintele. Nu se joacă cu ele. A luptat în Divizia 9 Infanterie. În Transilvan a. Timp de şapte zile, cît a durat atacul... „În acel infern au pierit cinciz eci la sută din oamenii mei. Pe acea limbă de pămînt, ce număra o mie ci nci sute de metri, au pierit băieţii m ei cei mai buni", spune maiorul G.I. privind cu ochii neclintiţi, oţelii, spr timpul care, dilatat, se întinde acum pînă la noi. „Pămîntul acela, fiecare palmă de ţărînă, a trebuit cucerită ţi rîş, prin noroaie de apă, prin pietre şi iarbă udă. Astfel au durat atacurile, zile şi nopţi în şir. O zi înaintam şi c uceream noi înălţimea. O zi o recucer eau ei. Aveau, sus pe creastă, zidite, c zemate, tunuri antitanc, aruncătoare de mine, mitraliere grele. Şi ele lătr au, toate, continuu, zi şi noapte, cum zăreau o mişcare, din gurile lor de foc, spre noi, cei care urcam la atac. Mereu la atac... Pînă în noaptea de 25 s eptembrie, oftează maiorul aţintindu-mă cu aceeaşi privire imobilă, cînd ne-au venit întăriri. Şi am dat ultimul atac. Era vacarmul pe pămînt. Eram electrizaţi, de o goarnă, care suna c ontinuu. Suna de te-ar fi trezit şi din morţi. Sunetul ei trecea peste vuietele avioanelor, peste pocnetele brandturil or, peste ţăcănitul lătrător al mitralierelor şi oftatul greoi al tunurilor. Un ef ort uriaş, de sînge şi sudoare, în noaptea feerică, plină de explozii, de fum, de rachete, de trasoare, în noaptea în care urcam înălţimea, la atac, gîfîind, sîngerînd, înfundîndu-ne capul la fiecare rafală a ploii de gloanţe ce ţiuiau peste trupurile noastre vibrînde. Ne tîram în coate şi în genunchi. În coate şi genunchi. Numai astfel ne-am tîrît lăsînd în urmă dîre de sînge, de no oi, şiruri de morţi. gropi şi iarăşi grop i, pînă cînd, sus, la buza colinei, deodată, bum, a pocnit o grenadă. Ceva orbitor. În capul meu. Parcă mi-ar fi luat cineva vederea. Am căzut jos. Sîngele buia. Şiroia Cineva s-a aplecat supră-mi. A strîns moletierele peste pu lpa însîngerată. A strîns, a strîns puter nic. Sîngele şiroia. dar mai slab, acum. Priveam halucinat în jur. Eram sus. Eram în sfîrşit pe culme. Eram în ultimul atac. Eram, în sfîrşit, stăpînii dealului însîngerat, umplut de cadavrele d uşmane. Şi ale camarazilor mei. În j ur, deodată, se făcu o linişte mare. Goarna încetă. Se auzeau acum glasuri stinse ici-colo: „Dă-mi o ţigare", „Strînge bine, camarade", „Mi-au găurit mantaua în zeci de locuri. Cum de am scăpat nevătămat?", „Uite că mîna mi-l rănită şi nu am simţit nimic", „Ai ceva de băut în ploscă, prietene?"... Vaietele răniţilor peste care se zăreau, aplecate, umbrele fantomatice ale brancardierilor. Şi, peste toate acestea, se lăsa pacea nopţii, iar peste mine căzu zăbranicul leşinului, căci, ce-a mai fost după aceea, nu-mi mai aduc aminte... Nu-mi mai aduc defel aminte...".

Clipă de istorie

Generaţia mea, ca şi generaţiile apropiate, retrăiesc, an după an, cu o emoţie tot mai profundă, clipa sublimă a Eliberării patriei, clipa istoriei noi a ţării noastre. Fiecare om, dacă ar fi întrebat, şi-ar aminti cîte un detaliu, poate infim şi neînsemnat pentru alţii, dar de o deosebită semnificaţie, a propriei existenţe. Un ii spre exemplu, memorează nerăbdarea cu care au dat drumul luminilor ca un strigăt de triumf şi ca o sfidare a stării de camuflaj, tiranic impusă de anii de război. Alţii povestesc cum au ieşit în stradă numai şi numai ca să poată comenta ştirile în gura mare, după ce destulă vreme fuseseră siliţi, prin tot felul de mijloace, să tacă. s ă se abţină de la cuvîntul liber împotriva fascismului şi războiului. Foarte mulţi aveau certitudinea că nu trăiesc un sfîrşit, ci un început promiţător de viaţă nouă. Un astfel de detaliu rămîne relevant şi pentru mine: şi anume: cl ipa cînd cei cîţiva hitlerişti, din mica garnizoană în care mă găseam, şi-au predat armele. Temutei forţe care în genunchease Europa şi vizase stăpînirea nemiloasă a lumii, îi cădeau din mîini semnele violenţei şi ale barbarie i.

Astfel am păşit cu toţii în marea istorie a patriei: î nmulţind luminile, dîndu-le toată libertatea, lor şi cuvintelor, reconstruind şi construindu-ne locuinţele, industria, economia naţională, toate domeniile de activitate, creînd ritmuri de dezvoltare de neimaginat înainte vreme, în ve chea ţară, tot mai avizi de nou, dornici de perfecţiune, de progres şi prosperitate, aprigi adversari ai armelor de toate categoriile, de la cele mai simple, atît de nepotrivit numite „clasice", pînă la cele mai sofisticate şi mai primejdioase, militanţi înflăcăraţi pentru pace şi pentru viaţă, ca drept fundamental al omului şi al omenirii.

Congresul al IX-lea a înzestrat poporul român cu forţa revoluţionară necesară fertilizării şi vitalizării necontenite a cuceririlor noastre, perspectivelor de viitor ale patriei. Navigînd cu toate pînzele umflate avînd la timonă pe cel mai iubit fiu al poporului, cîrmaci cutezător şi de-o exemplară clar-viziune, pe tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU**, secretarul general al Partidului Comunist Român şi preşedintele ţării, poporul român înscrie, în lumea contemporană, demnitatea şi exemplul unei ţări care se construieşte pe sine sub însemnele demnităţii, ale independenţei şi suveranităţii.

Mircea ŞERBĂNESCU

ION ARIEŞANU ● Povestiri de război

„BĂTRÎNUL" ŞI CAII

Înfruntau viscolul, zăpada, vîntul, de multe zile, pe colinele podişului Boemiei. De obicei, cînd ajungeau într-un cătun sau un sat, „bătrînul" conductor de cai, „bătrîn" pentru că număra treizeci de ani, nu ca flăcăii ăilalţi, douăzeci, se repezea spre grajduri şi şuri, ca să facă rost de fîn pentru caii lui. Caii nu puteau vorbi, nu-i aşa? Ei nu puteau cere, ca ostaşii. Aşa că lor trebuia să le dea mai întîi porţia de fîn, altfel rămîneau împotmoliţi în zăpadă şi frontul nu mai înainta. Aşa se face că „bătrînul" conductor de cai scormonea pretutindeni după fîn, paie, ogrinji, tulei. Dar duşmanii, retrăgîndu-se, dădeau foc, de fiecare dată, nutreţului pentru cai. În satele ocupate, de obicei, grajdurile erau arse, cu ochiurile oarbe ale ferestrelor privind spre cei care le cercetau. Uneori, se petreceau şi întîmplări dramatice. Chiar din şurile ce mai stăteau în picioare, cînd se apropiau conductorii de cai, ei erau primiţi cu foc şi cu plumbi. Alteori, sub privirea lor, grajdurile explodau şi se mistuiau în flăcări, cu fîn cu tot. Încercau bieţii români, învăţaţi cu greul, să stingă incendiul, dar hrana cailor lor se topea, arzînd, sub ochii lor înlăcrimaţi.

„Bătrînul" conductor nu se lăsa însă pînă nu aduna, de unde putea, cîte ceva: paie, tulei umezi, fire de ogrinji, tot ce putea, pentru caii lui, care întorceau capetele spre el, urmărindu-l, cuminţi şi, aşteptîndu-l ca nişte copilaşi să apară tatăl lor şi, nechezînd la vederea lui, în braţe, cu hrana lor săracă. Dar iarna se îngreuna. Drumul frontului devenea din ce în ce mai greu şi, la o vreme, orice făcea, „bătrînul" conductor se întorcea la caii lui cu mîinile goale. Atunci nu mai avea astîmpăr. Şi nimeni nu-i intra în voie. Stătea, întunecat, în căruţa lui, vorbea uneori cu caii, vorbe numai de el auzite, şi înjura de mama focului, din te miri ce. Astfel treceau zilele acelei ierni aspre şi pustiitoare de război. din podişul Boemiei, pînă cînd, într-una din zile, sergentul se înfăţişă comandantului companiei, un tînăr locotenent, învăţătorul D., în civilie, şi îi raportă că „bătrînul" conductor de cai, de cîte ori primea raţia de pîine, nu o mînca, nu sta cu ceilalţi ostaşi la un loc, ci îşi lua pîinea, o vîra iute în sîn şi dispărea. Asta, de o bună bucată de vreme. El, uimit, l-a urmărit cîteva zile la rînd, dar nu a descoperit ce anume făcea conductorul cu pîinea dată lui, ca hrană zilnică, nici unde pleca. Pînă într-o seară cînd, trecînd prin preajma unor grajduri, mai mult doar nişte ziduri, ce abia se ţineau pe picioare, prin care fluiera vîntul şi se strecura zăpada, trecînd deci sergentul pe acolo, a auzit voce omenească. Ea parcă vorbea cu sine, nu cu o altă voce, nu cu un interlocutor. S-a uitat sergentul în jur, a cercetat apoi grajdul şi a văzut doar doi cai şi un soldat. „Bătrînul" vorbea de unul singur „Dar eu cred că vorbea cu caii lui, don'locotenent, că privea exact în ochii lor şi caii priveau în ochii lui". „Şi ce dacă?" zise locotenentul. „Îi era urît singur. Vorbea cu cine putea." „Ei, nu, don'locotenent, nu-i chiar aşa. Că ştiţi ce făcea?" „Ce, măi?" „Fărîma pîinea, raţia lui, scoasă din sîn, o întindea în palmă şi caii, liniştiţi, o înghiţeau cu lăcomie"... Locotenentul nu răspunse nimic. Tăcu, îngîndurat. Apoi îi făcu semn sergentului, îşi luă mantaua şi ieşi din adăpost, afară, în iarna îngheţată. Privi cerul. Suspină şi spuse mai mult pentru sine: „Parcă tata, în copilăria mea, cînd trăia, şi aveam cei doi cai, nu ar fi făcut la fel? Cine poate îndepărta iubirea asta a lor, a acestui popor de ţărani, pentru vieţuitoarele lor de pe lîngă casă, lîngă care ei s-au născut şi au trăit pînă în ultima lor clipă? Popor de ţărani, care şi-au iubit vita din bătătură ca pe propriul copil, de nu şi mai mult, asta sînt ei, frate-miu... Hai, şi le-om da şi raţia noastră".

GRANIŢA

„Băieţi, spuse comandantul de regiment, sîntem aproape de graniţă. Avem în faţă ultimele aşezări pe care va trebui să le dezrobim de la duşman şi să repunem graniţa la locul ei din moşi strămoşi". Toţi îl ascultam. Nu mişca nimeni în front. Se auzeau, din cînd în cînd, doar tunurile grele ale inamicului, care trăgeau dinspre Sanislău şi Horia. Regimentul nostru fusese oprit, nu putuse să elibereze ultimele două localităţi de graniţă. Datorită tocmai acelui foc duşman necruţător. Dar acum se însera şi lucrurile trebuiau să se schimbe. Ştiam că batalionul nostru va ataca. Căpitanul m-a chemat la punctul de comandă şi mi-a spus: „Domnule sublocotenent, îţi iei compania şi porneşti la atac. Duşmanul o să aibă impresia că atacul se dă frontal. Noi, în spatele lizierei pădurii, prin surprindere, o să cădem în spatele lor". Am salutat, mi-am luat oamenii şi m-am strecurat prin mirişti. Era linişte mare. Că tunurile amuţiseră. Ne-am apropiat de sat. Apoi, am dezlănţuit atacul. Un atac surpriză. Noi, frontal, iar grosul batalionului şi al regimentului, prin învăluire. Rezistenţa inamică a fost mai repede înfrîntă decît credeam noi la început. El se retrăgea, încă trăgînd, însă noi îl urmăream cu neiertare. Am trecut în iureş, năucind ultimele rezistenţe duşmane. Ne-am oprit apoi acolo, pe graniţă, lîngă o dună de nisip. În ea erau înfipte nişte cruci, semne ale grănicerilor noştri, ucişi o dată cu invazia duşmană. Stam în tăcere şi priveam la movilele de pămînt. Atunci s-a apropiat comandantul de noi. În urma lui, veneau în galop doi cai cu o căruţă. O căruţă specială, care purtase, prin tot Ardealul, o bornă de hotar, de parcă ar fi purtat nişte sfinte moaşte. Era o piatră de hotar, pe care cîţiva soldaţi au dat-o jos din căruţă şi au înfipt-o în pămînt. Acolo, la graniţa satului Horia, care despărţea ţara noastră de ţara vecină. Apoi, comandantul şi noi toţi am îngenuncheat şi am sărutat pămîntul. Pentru vii şi pentru morţi. Apoi, în liniştea mare a serii, comandantul a privit spre borna de piatră, care lumina, alb, în înserarea toamnei, a acelui octombrie şi, întorcîndu-se spre noi, a spus: „N-am făcut cine ştie ce mare lucru, măi băieţi, decît, uite am pus graniţa la loc..."

Un act măreţ al voinţei naţionale

Cartea generalului-locotenent Ion Şuţa, **Dimensiunea istorică a primei operaţii a românilor în războiul antihitlerist** este o lucrare de sinteză, deplin reuşită, privind unul din momentele fundamentale ale epopeei noastre naţionale, legat de actul glorios al poporului român de la 23 August 1944. Marea bogăţie a datelor documentare, prezentate în lumina adevărului istoric, reliefează pregătirea şi desfăşurarea operaţiei de acoperire a armatei române, ca parte componentă a revoluţiei de eliberare socială şi naţională antifascistă şi antiimperialistă. Prezentînd premisele interne şi internaţionale ale pregătirii primei operaţii româneşti în războiul antihitlerist, dispozitivul şi misiunile trupelor germane şi ungare în perioada 23 August—20 septembrie 1944, situaţia trupelor armatei române în momentul declanşării revoluţiei de eliberare, coordonatele desfăşurării, însemnătatea politico-strategică a operaţiei de acoperire, istoricul cuprinde într-un tot unitar rezultatele cercetărilor de pînă acum, precum şi o seamă de date inedite sau mai puţin cunoscute din arhivele româneşti şi străine.

Realizarea marilor obiective politice şi militare ale revoluţiei de eliberare socială şi naţională, antifascistă şi antiimperialistă a implicat participarea efectivă a armatei, care, de-a lungul istoriei noastre, în toate momentele de cumpănă ale patriei, a fost alături de popor. Despre nestrămutata voinţă a poporului nostru de a izbîndi prima operaţie în războiul antihitlerist, acţiune săvîrşită prin puterea forţelor sale, spre a-şi deschide un viitor luminos, al independenţei şi suveranităţii statale, mărturiseşte, într-un mod emoţionant, cartea generalului-locotenent (r) Ion Şuţa. Atît bătălia insurecţiei, cît şi operaţia de acoperire a frontierelor (aceasta din urmă „fiind o realizare de prestigiu, o operă de artă militară la nivel strategic, pur românească, fără analogie în istoria universală contemporană") a făcut posibilă înaintarea rapidă a trupelor sovietice, de la linia Focşani—Brăila, pînă în vestul României, într-un teritoriu eliberat, al unei ţări prietene.

Aurel TURCUŞ

---

*) Ion Şuţa, general-locotenent (r), **Dimensiunea istorică a primei operaţii a românilor în războiul antihitlerist**, Editura Facla, 1985.

În spiritul exigenţelor

(Urmare din pag. 1)

România socialistă. Transpunerea în viaţă a indicaţiilor şi orientărilor cuprinse în strălucita expunere a secretarului general al partidului se va înscrie ca un moment de cotitură în înfăptuirea noii revoluţii agrare în patria noastră. Se va realiza, astfel, un salt calitativ în întreaga activitate organizatorică şi tehnică din agricultură — ramură de bază a economiei naţionale. Pentru această izbîndire un rol deosebit îi revine bunei organizări a muncii, generalizîndu-se experienţa pozitivă, o nouă concepţie de lucru în toate domeniile, în spiritul exigenţei revoluţionare. **„Trebuie să fie întărită ordinea, disciplina** — subliniază secretarul general al partidului nostru — **să se lucreze peste tot în spiritul exigenţelor noii revoluţii agrare, în spiritul exigenţei revoluţionare. În agricultură, a acţiona ca revoluţionar înseamnă a acţiona pentru recolte mari, a acţiona pentru o agricultură de mare randament".** Acestor îndemnuri — cu înalte valenţe mobilizatoare — le răspund toţi lucrătorii din agricultură printr-o plenară angajare patriotică de a nu precupeţi nici un efort de a face totul pentru îndeplinirea tuturor sarcinilor, înfăptuind hotărîrile Congresului al XIII-lea privind obiectivele noii revoluţii agrare.

limba română

Ţară şi patrie

Cuvintele din titlul acestor însemnări sînt, din punct de vedere lingvistic, sinonime parţiale, iar cvasiidentitatea lor semantică este consfinţită de dicţionare. Dar, în timp ce **patrie** reprezintă un împrumut — e drept, nu dintre cele mai recente — latino-romanic (lat. **patria**, it. **patria**, fr. **patrie**), **ţară** este tot atît de vechi ca şi limba română însăşi, fiind moştenit din latinescul **terra**, care înseamnă „pămînt". Cade-se să recunoaştem şi să subliniem cu îndreptăţită mîndrie, că întrelegarea celor două concepte — „ţară" şi „pămînt" — că fuziunea şi confuziunea lor în unul şi acelaşi cuvînt constituie una din cele mai răscolitoare asocieri izbutite de gîndirea poporului nostru. Dar astăzi, în procesul intercomunicării obişnuite, pentru vorbitorii de limba română, relaţia intimă dintre „ţară" şi „pămînt" (lat. **terra**) a încetat să mai fie transparentă şi, tocmai de aceea, mi se pare nimerit să fie străluminată la răstimpuri. Amintesc, în această privinţă, amănuntul că expresia **pămîntul ţării** — care, din punct de vedere etimologic, ar putea să fie considerată ca... pleonastică — este, dimpotrivă, puternic atingătoare sensibilităţii regăsindu-se la cei mai de seamă poeţi ai noştri. Vasile Alecsandri: „Ghirai, mă lasă, lasă în ora morţii grele / Să mai sărut o dată **pămîntul ţării** mele!" **(Dan, căpitan de plai)**; George Coşbuc: „Şi-ajuns în ţară, eu te rog, Fă-mi cel din urmă bine: / **Pămîntul ţării** să-l săruţi / Şi pentru mine!" **(Rugămintea din urmă).**

Nici relaţia de dependenţă dintre **ţăran** şi **ţară** n-a rămas pe deplin străvezie, în ciuda faptului că primul termen este derivat din cel de al doilea (cu ajutorul sufixului **-an**). Oricum, în lumina celor spuse pînă acum, **ţăran** nu înseamnă numai „om de la ţară", ci şi „om al pămîntului", „fiu al gliei". Aşa stînd lucrurile, cînd Ion al lui Liviu Rebreanu îmbrăţişează pămîntul, planurile se tulbură şi se complică, iar semnificaţiile acestei celebre scene se îmbogăţesc cu încă una, căci „ţăranul" îşi sărută „ţara"...

Neologismul **patrie** are la obîrşie adjectivul latinesc **patrius, patria, patrium**, care, la rîndul lui, este derivat din **pater** cu genitivul **patris** „tată, părinte", însemnînd, la început, „părintesc, strămoşesc". Cu acest sens lexico-gramatical, forma feminină a adjectivului s-a structurat în expresia **terra patria** „pămînt strămoşesc". Cu timpul, substantivul (în speţă: **terra**) nu a mai fost simţit ca necesar şi, cum se întîmplă în atare cazuri a căzut, iar adjectivul **patria** — determinant, pînă atunci pentru **terra** — a absorbit şi sarcina semantică a acestuia din urmă, substantivizîndu-se. Nu altfel s-a întîmplat, la nivelul românei, cu **tricolor**, care s-a desprins, ca substantiv, din expresia, mai veche şi mai „analitică", **(steag) tricolor**, în cadrul căreia funcţionase ca adjectiv. Eminescu: „Spună lumii large **steaguri tricoloare**, / Spună ce-i pămîntul mare, românesc".

Aşadar, prin coridoarele de taină ale substructurii lor semantice, **ţară** şi **patrie** trimit către „pămînt", către „părinţi", către glia în care — potrivit cuvintelor poetului din Lancrăm — „drepte dorm" oasele acestora din urmă. „Pietre scumpe" ale latinităţii noastre lexicale, **ţară** şi **patrie**, răspîndesc, în largul lor jur, dogoarea istoriei.

G.I. TOHĂNEANU

LUMEA LITERATURII

1. La începutul deceniului al optulea cercetătorul, istoricul literar, criticul puteau constata cu uimire că unul dintre cele mai puţin cunoscute capitole ale literaturii române moderne se află, paradoxal, în imediata sa apropiere : primul deceniu al literaturii noastre „noi" era o terra incognita, un mit şi o sursă de mituri. Cel care a avut primul inteligenţa de a stărui între documentele fierbinţilor ani, de a descoperi toate conexiunile pe care le propunea şi presupunea, în teribilul deceniu, ideea de scriitor a fost Ion Cristoiu. Lungile, demistificantele sale seriale, publicate în **Amfiteatru** sau în **Slast**, scoteau din uitare cărţi, autori, articole, idei ce concentraseră, în jurul lor, mari energii admirative şi, mai tîrziu, tot atîtea energii destructive. Printr-o muncă lipsită de prejudecăţi, Ion Cristoiu aducea la zi istoria literaturii, într-un demers în care fascinant era şi numărul de dovezi scoase la lumină. Un realism funciar îl determina pe critic să coboare în arhivă pentru a confrunta afirmaţia memorialistului de azi cu documentul de atunci, fraza istoricului improvizat cu textul de acum trei decenii. Mecanismele interioare ale literaturii erau studiate cu grijă în seriale ale căror subiect secund era tocmai **lumea literaturii.**

Ultima carte a lui Ion Cristoiu priveşte literatura dinlăuntrul ei. Ea reprezintă concluziile unei cercetări întinse de-a lungul unor ani : ani, în care criticul şi mai ales jurnalistul au cîştigat capacitatea, deloc neglijabilă, de a citi cu sînge rece şi de a confrunta pagina citită cu adevărurile vieţii de toate zilele.

2. Lecturi bogate, idei surprinzătoare, simţ al umorului descoperim în fiecare dintre „schiţele" pe care ni le propune criticul-prozator. **Măreţia lipsei de măsură, Slugăreala personajelor comice, Nu dispreţuiţi micile semne, Intelectualul între fapte şi cuvinte** sînt cîteva dintre admirabilele sketch-uri, pe care le citim cu aceeaşi bucurie cu care citim paginile clasicilor genului scurt. Un nucleu epic animă şi dă greutate mişcării ideii, asigură dinamica „naraţiunii". Autorul participă la bătăliile literare, este şi vrea să fie în actualitate. Pasiunea de a fi actual e trăită cu fină ironie : vocaţia polemicii e pusă în valoare de fiecare pagină, chiar dacă nu întotdeauna ghicim încotro bate gîndul cîrtitor. În **Despre cum se trăieşte în literatură** sînt cenzurate, fără zgomot, excesele maeştrilor. **Condiţia învăţării prin literatură** reabilitează momente din **Un om între oameni,** încheind : „Şi textul, într-adevăr, face mult mai mult decît zeci de tratate de economie politică". **Chestiunea talentului** începe cu două fraze care au supărat pe mulţi şi au fost falsificate tocmai pentru a compromite eventuala dezbatere a cestiunii : „Cu unele excepţii (Cornel Regman, Al. Dobrescu, Alex. Ştefănescu), faţă în faţă cu un nou scriitor sau cu o nouă operă a unui autor afirmat, cronicarii literari nu-şi mai pun problema talentului" Nu sînt sigur că e exact aşa dar problema talentului mi se pare a fi de mare actualitate. **Lumea literaturii** e o carte de iniţiere cam tot aşa cum era **Dialog în bibliotecă** de Alex. Ştefănescu, autor cu care Ion Cristoiu are comun simţul umorului şi al măsurii. Bunul simţ.

Să nu se înţeleagă că rectificările (polemice sau nu) sînt riscate, că autorul „pariază". În ciuda brevilocvenţei, eseurile sînt temeinice şi convingătoare. Cel puţin doi autori — Camil Petrescu şi Marin Preda — beneficiază de reevaluări peste care nu se va putea trece în viitor. Văzut din interior, spectacolul literaturii reclamă personajele literaturii. Cartea lui Ion Cristoiu îşi merită, neîndoios„ continuarea. Căci cred că atît jurnalistul cît şi prozatorul şi-au descoperit, aici, genul eficienţei maxime.

Cornel UNGUREANU

Ion Cristoiu, „LUMEA LITERATURII" (Editura Eminescu, 1986)

cronica literară

DIALOGUL CU REALITATEA

Dinu Săraru a cîştigat în anii care au trecut de la răsunătorul său debut cu **Nişte ţărani** (1974) nu doar galoanele popularităţii ci şi condiţia de scriitor încercat de chinurile facerii, hărţuit de îndoieli, mereu în stare de luptă — cum observa V. Râpeanu. Trilogia **Dragostea şi revoluţia** este — mai e cazul s-o spunem ? — un proiect ambiţios. După **Toamna roşie** (1981), **Cei care plătesc cu viaţa** convinge că formula romanului-frescă conjugă, în cazul fericit al lui Dinu Săraru, militantismul unui bun observator şi cunoscător al mediilor, reverberînd autenticul într-un spaţiu tematic bătătorit şi ameninţat (nu o dată) de convenţionalism ori idealizare, cu abilităţi constructivistice. Înainte de a fi bine scris, volumul doi al trilogiei lui Dinu Săraru este ingenios construit ; aflat în prelungirea **Clipei** prin atmosferă şi tematică, el mizează (cu scop demonstrativ) pe coincidenţe, interferînd planurile epice. Jocul perspectivelor nu refuză sugestiile simbolice şi infuziile ironice ; orchestrată contrapunctic, materia epică nu curge năvalnic ci, prin interstiţii temporale,chemînd parcă — referenţial — volutele proustiene, comunică prin consecuţiile tragice. Probabil că experienţa teatrală şi-a spus cuvîntul. Dinu Săraru aruncă peste bord balastul descriptivistic, reuşind — prin complementaritatea planurilor epice — o înlănţuire scenică tensionată dramatic, concentrată (evitînd expansionismul epic) dar şi o adîncire ideatică : o cristalizare — aş spune chiar — înspre un stil şi o problematică, corespunzătoare trecerii în „epoca reflexiei" Fiindcă aceştia sînt anii romanescului : Revoluţia continuă. Revoluţia de după Revoluţie nu e mai uşoară, chiar dacă obscura frică de biografie nu mai terorizează spiritele ; timpul bărbaţilor politici, trăind în combustia sufletească a marilor întrebări, e mereu fărîmiţat.

Radiografiind mentalităţi, trilogia poate fi citită şi ca **un dialog al stilurilor de conducere.** Candoarea şi viziunea ţărănească a primului secretar, celebrul de-acum Dumitru Dumitru, îl feresc de mistica funcţiei şi de explozia sentimentelor gălăgioase ; el nu-şi usucă sufletul. Important personaj de la Centru, ezitantul Anghel Tocsobie îşi tăinuieşte dragostea pentru Alexandra Terezia Rudeanu, mînat de mirajul arivist. Orgoliul funcţiei şi complexul trecutului (el provine dintr-un orfelinat ; este deci „fără trecut" ; Alexandra se trage dintr-o familie „istorică", aristocratică, „ostenită", tatăl ei Mihnea încercînd reabilitarea în anii grei ai ilegalităţii), despart brutal viaţa publică de oaza speranţei : intimitatea. Lumina firească a vieţii normale nu pătrunde în celula convenţiei protocolare, nu străpunge zidul principiilor. Anghel Tocsobie rămîne un tehnician, un revoluţionar abstract, un soldat devotat, dar departe de palpitul vieţii şi de oamenii adevăraţi, vulnerabili, imperfecţi. Prăbuşirea unei spiţe (neamul Rudenilor) ne aruncă în ceţurile Istoriei : „recuperată", Alexandra vrea să afle adevărul despre tatăl ei, „rătăcit fără urme pe drumul spre plutonul de execuţie". Trecutul apasă, e redeschis şi dosarul lui Cernat, pătrund în roman şi ecourile lumii tinere ; aşadar, o altă perspectivă luminează cutele naraţiunii, ingenioasa ţesătură care dezvoltă — economicos — atîtea linii epice. Întîlnim figuri memorabile, abundă replici sclipitoare, ne contaminăm — nu departe de pericolul eseizării — de frisonul interogativ. Sigur că prelungita gazetărie a lăsat urme. Dar **Cei care plătesc cu viaţa** este o carte „lucrată", vădind efort artizanal, în care analiza cîştigă teren. Fostul reporter devine — abia perceptibil — un scriitor livresc, mai puţin atras însă de fineţurile estetice, iubind în continuare dialogul cu realitatea. Semnînd cărţi de mare succes, mărturisindu-se cu talent, Dinu Săraru oferă romane curajoase despre prezentul nostru, în care teama de a nu rata clipa face loc acum nevoii de a restabili adevărul.

Adrian Dinu RACHIERU

* Dinu Săraru : DRAGOSTEA ŞI REVOLUŢIA, vol. II, CEI CARE PLĂTESC CU VIAŢA, Editura Eminescu, 1986.

CONFESIUNE — DESCRIERE — SIMBOL

În poezia lui Eugen Dorcescu (**Pax magna**, 1972 ; **Desen în galben**, 1978 ; **Arhitectura visului**, 1982 ; **Culegătorul de alge**, 1985), individ şi mediu sînt într-o permanentă interferenţă, într-o dialectică unitate. Expresia similitudinii înfăţişărilor lumii, indestructibila lor legătură este **Anthropos-Ergon**, manifestare inseparabilă a aceluiaşi mister existenţial : „Cînd trupul meu se-apleacă peste unde, / Cel din adînc tresare şi se-ascunde — / Şi totuşi fără caznă, mă regăsesc oriunde. / Căci între împrejuru-mi şi suflet nu-i nimic / Nu pot şi nu încerc să le despic / Cerul de cer şi soarele de soare, / Marea de mări, uitarea de uitare". Relaţia Anthropos-Ergon, împinsă pînă la identitate, este susţinută în planul expresiei artistice prin transfer ontologic, personificare, depersonificare, ample comparaţii : „Se scutură soarele / în scrumiera de cobalt / a mării. / Fumurie terasă, / (...) cîmpia ascultă / rumorile antropocosmice. / Fă un gest. Eşti aidoma. / Arzi. Treci din apă în apă, / din strop în izvor, / din pîraie în mare. / Şi invers : se-ntîmplă / la fel". **Pentru o asemenea realitate antropocosmică, descrierea nu mai putea fi cea tradiţională. Mediul, permanentă oglindă a insului, încărcat de datele personalităţii, este redat în sublimări, în nume generice cu încărcătură romantic-expresionistă, cu forţă vizionară, conturînd un peisaj hieratic, solitar, adevărată cutie de rezonanţă şi focalizator de imagini, un peisaj — pretext, fără detalii concrete, avînd simplitatea crochiului şi profunzimea simbolului : „E-un lanţ de fum de-aici pînă la ea / La tulburea cetate (...) E colb şi zarvă. Uliţele curg / Mînjite gros de soare** spre cîmpie / Călătoreşte burgul în amurg : / Un nufăr tremurînd în veşnicie". Sonurile sînt stinse, sînt doar „ecouri", „vibraţii", „murmure", „foşnet lung", „tandru clipocit". În tăcere există o acuitate auditivă neobişnuită: „Soarele trece, / îi aud foşnetul, lung, peste stîncă". Lumina şi umbra creează efecte vizuale simbolice : „desen în galben", „amurg gălbui", „subţiate conuri de lumină", „oglinzi de beznă", „întunecata treaptă", „tulburea cetate", „lanţ de fum" Mişcarea şi contururile sînt potolite, stridentele retuşate : „În unghiul cald, oprit sub baldachin / Mă-ntorc spre zid. Sub streaşină căldura / Rodeşte tainic. Bolta curge lin /, Mă-ntorc spre zid şi-mi scot încet armura".

În această realitate antropocosmică, stabil întocmită, elementul energizant, care întreţine viaţa întregului, este **„flacăra"**. Metaforă polisemantică, ea este deopotrivă energie, mişcare, forţă nepieritoare, ideal, idee pură, revelaţie, inspiraţie şi — desigur — poezie. Universul supravieţuieşte prin flacără : „Ţinta e-o salvă de fum, / alergătorul e fumul. / Tot ce rămîne e flacăra / — albă, la mijloc, / mereu şi oriunde la mijloc" Din focul marilor arderi rămîne, purificată, flacăra „verzuie" a spiritualităţii, purtînd amprenta personalităţii umane : „Iar nufărul meu ca o flacără arde / peste nisipul verzui. Ca o flamă verzuie... / După lumina ei mă cunosc" Printr-o înlănţuire silogistică, poetul creează un lanţ de metafore al căror cîmp semantic se interferează parţial, redînd etapele filtrării ideii pure : „algă" — „floare de nufăr" — „cetate", iar în ele — implicit — într-o gradaţie ascendentă — „flacăra" —, instrument şi ţel al cunoaşterii. **Universul stabil al repetabilităţii şi întoarcerii îşi asigură aşadar eternitatea prin energia lăuntrică intensă, prin „flacăra" nepieritoare, manifestată şi ea în forme trecătoare.**

Relevînd raportul Anthropos-Ergon (individ-mediu), Eugen Dorcescu reali- [illegible] confesiunii cu descrierea **într-un „cosmoid" poetic ce armonizează concepţia eleată şi heracliteană. Iubitor de abstracţiuni, el creează o poezie care dă expresie căutării armoniilor în diversitatea şi chiar contrarietatea formelor concrete, o poezie de emoţie intelectuală care are nostalgia „împăcării" cu însăşi esenţa lumii.**

Felicia MOŞOIANU

---

portrete

TÎLCUL POVEŞTILOR

Cunoscut în primul rînd ca poet, Aurel Turcuş a publicat o carte de proză, cu un titlu cît se poate de sugestiv * şi cu ilustraţii de Takács Estera, la fel de sugestive. Trebuie să precizăm de la bun început că noua experienţă literară a lui Aurel Turcuş este o reuşită, fapt care-şi poate găsi explicaţia în împletirea fertilă a două disponibilităţi : cea de poet şi cea de etnograf. Dovedindu-se un bun cercetător în etnografie, Aurel Turcuş are o largă perspectivă asupra fondului nostru arhaic de obiceiuri, legende şi eresuri, asimilînd, totodată, şi exploatînd în mod original elementele şi structurile folclorului. Observăm folosirea ponderată, dar plasticizantă, a regionalismelor şi arhaismelor (**stejar încrengurat, ungheţ, tănier, ierugă, şercan, vuvă**, etc.). Prin intermediul alegoriei sau antropomorfizării se revalorifică inspirat o serie de simboluri folclorice, precum : pasărea măiastră, balaurul negru, Muma-Pădurii, iarba-fiarelor etc. Meritul autorului este de a încărca aceste elemente cu funcţionalităţi noi, actualizîndu-le, ca să zicem aşa : în cîteva locuri sînt strecurate fine aluzii ecologice (poluarea apelor, tăierea pădurilor în mod nechibzuit) ; alteori sînt vizate principii etice fundamentale (de ex. „viaţa se ţine prin muncă şi omenie" — pag. 13) ; sau se sugerează o filosofie de viaţă prin enunţuri paremiologice (v. „cheia de pe inimă" ce înlătură grijile — pag. 62, „nu trebuie să rămîi de căruţă niciodată" — pag. 70). Funcţionalitatea coagulantă a poveştilor ţine de puterea imaginarului de a sublima datele realităţii înconjurătoare, idee ce transpare din replica unui personaj : „Pentru poveşti trebuie să aibă tragere de inimă şi pruncul şi omul mai în etate, pentru că, fără ele, viaţa noastră ar fi foarte săracă" (pag. 54).

Apreciind ca lăudabile resursele imaginative ale autorului, ramificarea narativă pare, de la un punct încolo, excesivă, nelăsînd oricărui cititor răbdarea să lege segmentele într-o viziune distinctă. Autorul s-a ferit de a cădea în simplism sau schematism, dar a riscat apropierea de cealaltă extremă. Oricum, una din calităţile cărţii stă tocmai în această forţă de invenţie, servită de o tehnică rafinată, complexă, accentuînd sensul iniţiatic : procedeul poveştii în poveste (potenţînd atmosfera fantastică şi fascinaţia cărţii) se îmbină cu prelungirea poveştii în visul lui Ionuţ (interferenţa fantasticului cu planul oniric). O altă calitate indiscutabilă a cărţii este harul transfigurării poetice, dovadă stînd atît episoadele-cheie, cît şi farmecul personajelor, revelatoare chiar prin numele lor : moş Eumenie — solomonarul, moş Tănăsie-izvorul, Fata-Pădurii etc. Şi nu ca o calitate de pe urmă trebuie remarcat faptul că această carte poate fi citită cu aceeaşi încîntare şi de copii şi de adulţi. „Omul are ce crede că are", îi spune moş Eumenie lui Ionuţ, luminînd, parcă, tîlcul poveştii. Urmîndu-l pe autor în povestea sa, fiecare va fi răsplătit pe măsura capacităţii lui de a se implica, de a crede în bogăţia visului.

Valeriu DRUMEŞ

* Aurel Turcuş, INTRAREA ÎN POVESTE, Ed. Facla, 1985.

consemnări

Jurnalistica şi viaţa

Reporter frenetic, Vasile Bogdan a debutat editorial cu volumul **Reşiţa, dincolo de cuvinte** (Facla, 1979), o veritabilă declaraţie de dragoste faţă de Cetatea de Foc de pe Bîrzava ; o carte scrisă cu pasiune, îndatorată, ca atare, lirismului şi adesea retorismului, inerente unui început atît de ataşat sentimental. A doua carte — tot un volum de reportaje : **Lungul drum al Dunării spre soare** (Sport-Turism, 1981) — epurează sentimentalismul. E o carte aproape albă. în care se strecoară cîteva momente bine ritmate, nervoase, anunţînd parcă preocupările prozatorului. După aceste cărţi de reportaje, scoase din experienţa de ziarist la Reşiţa şi Timişoara, Vasile Bogdan publică un roman — **Evenimentul** (Eminescu, 1984) — inspirat, la rîndu-i, din cîte se poate deduce, tot din materia primă a gazetarului. Romanul e o etapă firească a evoluţiei scrisului lui Vasile Bogdan, atît ca maturizare a stilului cît şi ca profunzime a gîndirii despre viaţă şi jurnalistică. Dar problemele rămîn, în fond, aceleaşi sau poate chiar una singură : ziaristul în raport cu viaţa. De data aceasta, într-o construcţie romanescă amplă. complexă, în care interferează planurile obiective cu rememorarea, descrierea monotonă cu introspecţia etc.

Cartea are drept erou — să-i spunem aşa — un ziarist, Paul, în care, inevitabil, se descoperă narcisiac, autorul. Profilul lui e programatic şi, ca atare, mai puţin veridic. Deosebit de construcţiile narative anterioare, acum eroul nu caută cu obstinaţie realitatea înconjurătoare, el e acaparat de ea, este determinat de eveniment. În construcţia de subtext, a elementelor materiale ce fundamentează imaginaţia, această presiune e simbolizată de mişcarea apei. De altfel, personajele, în majoritatea lor, aparţin unui şantier hidroenergetic. Dar fie că-i aparţin, fie că nu, ele par fiinţe marcate de singurătate, refuzînd amintirea şi prezenţa apei : contabilul copilărise pe „un şlep jerpelit de drumuri“, în preajma apei „ce venea mugind“ ; inginera Ileana Certez fuge de o imagine asemănătoare : „Geamul dădea într-un perete cafeniu, bălţat de ploi şi zilnic ploua, toată copilăria ei şi-o aminteşte ca pe o baltă mohorîtă, înconjurată de ziduri cafenii ce urcau drept în cerul din care turna întruna“ ; alt personaj asimilează lumea cu o mare în care trebuie să înoţi : „lasă-te în bătaia valurilor, să te simţi cuprins de ape în care să înoţi singur“ ; un tînăr încearcă să înlăture bolovanul ce bara calea autobuzului, luptîndu-se cu apele : „Apoi apa îl smulse cu brutalitate, sesiză ca prin ceaţă luminile gălbui ale vîltorii...“. Momentul culminant al romanului absoarbe ca într-o vîltoare toate încordările dintre personaje şi le suprapune unei furtuni în care furia ploii şi a rîului dezlănţuit atinge nivelul maxim al manifestării stihiilor. **Evenimentul** este, aşadar, un roman al apei, pregătit parcă de volumul de reportaje dunărene.

Naraţiunea are ca pretext o deplasare cu autobuzul spre un şantier, călătorie întîrziată şi deturnată însă datorită îmbolnăvirii unui copil şi apoi datorită furtunii. Timpul real scurt în care se petrec întîmplările este amplificat atît prin multiplicarea personajelor angrenate în evenimente, cît şi prin extinderea sondajelor interioare. Cel mai interesant personaj pare contabilul, figură contradictorie, surprins într-o naturală manifestare antipatică. Surprinzătoare — frumoasele amintiri rurale, de unde poate şi obsesia figurii bătrînului taciturn dar emblematic în momentele cheie, de început şi de sfîrşit, ale cărţii.

Scris atent, romanul lui Vasile Bogdan demonstrează mai întîi răbdarea scrisului (condiţie primordială necesară oricărui prozator), capacitatea autorului de a împlini o construcţie complexă, cu resorturi de adîncime care promit noi deschideri.

Gheorghe JURMA

---

marginalii

AL CINCILEA...

O notă aparte în puzderia de almanahuri estivale şi ivernale, **Anticipaţia**, aflat la a cincea apariţie, avînd timp, deci, să-şi găsească nişte structuri care au fost validate de trecerea anilor. Pe de altă parte, importanţa unui asemenea almanah mai constă în faptul că este singura publicaţie periodică de profil, ea sintetizînd starea la zi a sf-ului românesc.

Sumarul ultimului număr, apărut de curînd şi dispărut instantaneu din chioşcuri, cuprinde un larg spectru tematic, mergînd de la popularizarea ştiinţei pînă la teorie şi critică literară, după popasuri copioase în literatura de anticipaţie propriu-zisă, autohtonă şi străină. În felul acesta se încearcă o împăcare a viziunii tradiţionale asupra genului cu orientări de dată recentă, care urmăresc integrarea sf-ului în marea literatură (mainstream), atît sub aspect calitativ, cît şi printr-o mai atentă acordare a aparatului critic. **Ştiinţa la frontierele cunoaşterii** este o pledoarie pentru „aspiraţia omului de a cunoaşte necunoscutul prin intermediul unui sistem coerent şi logic de înţelegere“, susţinută competent de Alex. A. Boiu, de Irina Predeanu şi dr. Marioara Godeanu.

Mult mai speculativă în esenţă, rubrica **Bursa ipotezelor temerare** (B.I.T.) debutează cu **Dosarul stîlpului de fier din Delhi** al lui Mandics György (documentare exhaustivă ; ton impersonal, fără entuziasme riscante ; rigoare ştiinţifică).

Presărat de-a lungul volumului, compartimentul consacrat **medalioanelor** îşi propune să impună, ori, în unele cazuri, să prezinte pe liderii mai mult sau mai puţin afirmaţi pe terenul sf-ului românesc ; un prozator consacrat (Mircea Opriţă, doi în curs de afirmare (localnicul Constantin Cozmiuc, cu o ingenioasă construcţie barocă fundamentată pe elemente mitologice româneşti — şi bravul succesor al lui Sven Hassel, Cristian Popescu), un teoretician (premieră în seria respectivă : Sorin Antohi) şi un traducător (Ion Doru Brana), cu o transpunere din Elisabeth Vonarburg şi o timidă intervenţie de prezentare a unui motiv sf.

O menţiune pentru contribuţia copioasă a timişorenilor la această ediţie, ca şi la altele : Lucian Ionică, Mandics György, Constantin Cozmiuc, Dorin Davideanu, Sergiu Nicola, Silviu Genescu, Delia Poenaru.

Spiridon CORBU

---

* Almanah **ANTICIPAŢIA, 1987, realizat de revista „Ştiinţă şi tehnică“.**

---

serial

VIAŢA MARILOR VEDETE :

LIV ULLMANN

78

PENTRU MINE, ideea de cuplu se prezintă în felul următor : cei doi, el şi ea, să se dezvolte împreună, să-şi aducă reciproc bucurie. Nu înţeleg ca unul să fie redus la neant, în favoarea celuilalt. Oare, a fi matur nu înseamnă a-i lăsa pe ceilalţi să existe ? A mă lăsa pe mine însămi să exist ? „Nimeni nu-şi sacrifică onoarea pentru iubire“, spune Helmer, în „Casa păpuşilor“. Iar Nora îi răspunde : „Milioane de femei se sacrifică din iubire“. ● **ÎL ÎNTREB** pe Sam Waterson, care-l interpretează pe Helmer, dacă ar accepta să-şi abandoneze profesia, pentru o femeie, presupunînd că acest abandon ar fi esenţial, ca să-şi continue relaţiile cu acea femeie. Sam îmi spune „nu, n-aş face-o“ şi mă întreabă, la rîndu-i, dacă eu aş fi în stare de aşa ceva. „Da, eu aş putea“. Rămînt pe gînduri. Îmi imaginez că femeile cred, în genere, ca şi mine, că iubirea e mai importantă decît orice altceva.

— Atît de puţin te apreciezi ?, mă opreşte Sam.

— Dimpotrivă, îi zic. Noi putem renunţa la profesie, la carieră, tocmai fiindcă preţuim ceea ce sîntem“. ● Criticii din New York mi-au decernat un **PREMIU** : pentru cea mai bună actriţă a anului. Împrumut o rochie, de la o colegă din distribuţie, pentru acea festivitate. (Plecasem în grabă din Norvegia şi nu mi-am pus în geamantane decît strictul necesar)... Erland Josephson a sosit din Suedia, să preia, în numele lui Ingmar, un alt premiu. Facem turul oraşului, în compania unor prieteni comuni. Erland vede pentru prima oară acest oraş american. Eu port pălărie, ceea ce nu mi s-a mai întîmplat în ultimii ani. Privesc ca de la mare distanţă tot ceea ce mi se oferă : ca şi cum n-ar fi vorba despre mine, ci despre o străină cu o ciudată pălărie pe cap, înveşmîntată într-o rochie de împrumut. Succesul îmi surîde şi totul ia nişte proporţii ce n-au neapărat legătură cu mine însămi.

Selecţie şi adaptare,
Ana ALDAN

---

top

ÎMPLINIRI

Privită retrospectiv, activitatea tendemului studenţesc timişorean **ADRIAN DINU — RAUL DUDNIC** apare ca un şir de numeroase premii şi distincţii pe care acesta le-a obţinut în cadrul competiţiilor de gen, ca o firească recunoaştere a valorii sale artistice. Muzica duetului este o inspirată mixtură de vers şi sunet distanţată sensibil de producţia de serie Folk, ale cărei şabloane sînt conştient abandonate în favoarea unor noi modalităţi de exprimare muzicală. În acest sens, se apelează atît la elemente ale muzicii clasice cît şi la structurile ritmico-melodice ale muzici rock pe care ei le îmbină cu discernămînt, trecîndu-le apoi prin filtrul personalităţii lor. Originalitatea conceptuală o sesizăm audiind piese ca : **„La frumuseţea ei“ ; „Amintire“ ; „Niciodată toamna...“ ; „Descîntec“** — ce respiră acel specific românesc prin intonaţii şi culori sonore inconfundabile. Talentul lor componistic, aidoma cantautorilor consacraţi, este dublat şi de cel al interpretării, ambii posedînd voci expresive, cu o emisie corectă, omogenă. Aflăm aici o anume ştiinţă a dispunerii sunetelor de chitară în arhitectura fragilă a pieselor, o ocolire a facilului prin cunoaşterea disponibilităţilor lor interpretative. Am enumerat doar cîteva din calităţile acestor interpreţi care în faza finală pe ţară a **FESTIVALULUI NAŢIONAL „CÎNTAREA ROMÂNIEI“** au cucerit **trei premii 1** ca şi la ediţia '86 a Festivalului studenţesc **PRIMĂVARA BALADELOR** (Premiul 1). Experienţa muzicală a lui Adrian Dinu şi Raul Dudnic se prelungeşte acum în recent înfiinţatul grup timişorean „Abra“ aplaudat la **„Serbările studenţeşti“ Tei.**

Petru UMANSCHI

---

televiziune

Duminică, 24 august. 11,30. Lumea copiilor. 12,10. Teatru pentru pionieri şi şcolari. Vagonul de marfă, de Dan Tărchilă. 13,00 Telex. 13,05. Album duminical. 19,00. Telejurnal. 19,15. Ţara mea azi. 19,35. Cîntarea României. 20,25. Teatru TV. Flori pentru o zi de august. Scenariu de televiziune după romanul „Oraşul încercuit“ de Petru Vintilă. 21,50. Telejurnal. **Luni ,25 august.** 20,00. Telejurnal 20,20. Orizont tehnico-ştiinţific. 20,40 Tezaur folcloric. 20,55. Film serial : Cristofor Columb. 21,50. Telejurnal. **Marţi, 26 august.** 20,00. Telejurnal. 20,20. Actualitatea în economie. 20,30. Teatru TV. Întîlnire pe pod. 21,50. Telejurnal. **Miercuri, 27 august.** 20,00. Telejurnal. 20,20. Actualitatea în economie. 20,30. Teatru TV. Întîlnire pe pod. 21,50. Telejurnal 20,45. Tribuna TV 21,00. Film serial : Căpitanul Fracasse. Ecranizare după romanul omonim de Theophie Gautier. (Episodul 1). 21,50. Telejurnal. **Joi, 28 august.** 20,00. Telejurnal. 20,20. Actualitatea în economie. 20,35. Copiii — bucuria şi tinereţea naţiunii noastre. 20,45. Un august de lumini biruitoare. Cîntece şi versuri patriotice revoluţionare. 20,55. Din marea carte a patriei. 21,10. Invitaţie în studiourile radioteleviziunii. Cu o floare de la o melodie la alta. 21,40. Izvorul nesecat al iniţiativelor. 21,50. Telejurnal. **Vineri, 29 august.** 20,00 Telejurnal. 20,20. Actualitatea în economie. 20,35. Timp al marilor înfăptuiri revoluţionare Epoca Nicolae Ceauşescu 20,50. Lumea contemporană şi confruntările de idei. 21,10. Serial ştiinţific Din tainele mărilor. 21,35. Trecut de glorii — strălucitor prezent. 21,50. Telejurnal. **Sîmbătă, 30 august.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrşit de săptămînă. 14,40. August — Cronica evenimentelor politice 19,00. Telejurnal 19,20. Teleenciclopedia. 19,50. Invitaţie la operetă. 20,50. Film artistic : Cîntec pentru mama. 22,20. Telejurnal.

---

sport

MI-A SCRIS UN NECĂJIT...

...de vechi suporter al Politehnicii, dînd replică la întrebarea ce-mi chinuie capitolul sportiv al nelinişţii văratece (ghici, cine-i de vină că „Poli“ e-n „B“ ?!), opinia sa fiind aceea că nu numai Robert Cosmoc e ţapul, cît întreaga mişcare de la club şi secţie, la care se adaugă — ba, în frunte şed ! — unii, nişte, cîţiva arbitri ; cum celor din urmă şi dinţii le şi concretizează figurile de stil, înţeleptul nostru cititor face praf şi pulbere morala cavalerilor care ne-au îndoliat, încît, iată, începu campionatul primei divizii, însă la Moreni, nu şi la noi, la Timişoara, unde, orgolioşi cum sîntem, suferim de boala de care moare capra.

Nădăjduiesc că eroarea se va corecta şi că, din prima etapă, la Reşiţa, vom sui în frunte, vom învinge la scoruri mari, vom face repetiţii în costume şifonate pentru anul viitor, după care ne vom pune pe treabă şi vom umple cu lacrimi de bucurie groapa săpată cu pickhammer-ul, şi-atunci, ce spectacol fascinant !

O bucurie sportivă — şi, drept e, nu ducem lipsă în alte ramuri — înseamnă norma de mare maestru cucerită de Dana Nuţu, la Băile Herculane, unde, de cîţiva ani, prietenul nostru, Ilie Cristescu, doctor în turism, în sensibilitate şi omenie, găzduieşte importante competiţii ale minţilor scăpărătoare ; iată cum şcoala eminentului savant şi dascăl, Pius Brînzeu, devine academie, ceea ce, în fotbal, încă nu e cazul !

Aşteptăm !

Teodor BULZA

PARTICIPAREA EROICĂ A ROMÂNIEI LA RĂZBOIUL ANTIHITLERIST

Apariţia şi instaurarea fascismului într-o serie de state europene a determinat o serioasă erodare a situaţiei internaţionale şi o permanentă ameninţare la adresa independenţei şi suveranităţii popoarelor din Europa şi de pe alte continente. Urmărind reîmpărţirea zonelor de influenţă şi dominaţie, hitlerismul german a încurajat politica revizionistă a statelor nemulţumite de tratatele de pace încheiate în anii 1919—1920. În obiectivul politicii expansioniste a Germaniei hitleriste a intrat şi România. Urmărind să pună stăpînire pe principalele resurse economice, Germania hitleristă s-a sprijinit în interior de Garda de fier, agentură a hitlerismului în România. După cum se ştie, politica conciliatoare promovată de unele puteri europene a permis statelor fasciste să treacă, cu mai mult curaj, la acte de agresiune. Atacarea Etiopiei în 1935 de către Italia fascistă, ocuparea Renaniei de către trupele hitleriste, intervenţia în Spania, a Germaniei hitleriste şi a Italiei fasciste, ocuparea Austriei şi a Cehoslovaciei de către Germania hitleristă au constituit noi paşi spre un conflict mondial. Aceste acte agresive au fost condamnate de întreaga opinie publică progresistă din România. Forţa politică care şi-a asumat răspunderea mobilizării întregului popor la lupta împotriva pericolului fascist şi horthyst a fost P.C.R. Marea demonstraţie antifascistă, antirevizionistă şi antirăzboinică de la 1 Mai 1939 din Bucureşti, în organizarea şi desfăşurarea căreia un rol deosebit de important l-a avut tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU**, s-a constituit într-un semnal pe care România îl adresa Europei pentru unirea tuturor forţelor în lupta împotriva pericolului fascist. **„Cînd în multe ţări era o oarecare stare de aşteptare** — arată secretarul general al partidului nostru — **muncitorimea română, sub conducerea comuniştilor, s-a ridicat şi a demonstrat că nu trebuie să ne plecăm în faţa fascismului, că trebuie să ridicăm steagul luptei şi că, unită, muncitorimea, popoarele pot bara calea fascismului ! Şi dacă în 1939 popoarele ar fi acţionat unite, hitlerismul nu ar fi deslănţuit al doilea război mondial“.** Dovada cea mai elocventă că poporul român n-a avut nimic comun cu fascismul o constituie insurecţia din august 1944. Victoria ei a permis României să se angajeze cu întregul potenţial militar în lupta dusă de Naţiunile Unite împotriva Germaniei hitleriste. Angajarea s-a făcut în condiţiile cînd victoria coaliţiei puterilor antihitleriste nu se conturase cu certitudine, cînd cel de al III-lea Reich era departe de a fi învins. Aşa cum se recunoaşte în istoriografia universală, insurecţia română din august 1944 a exercitat o puternică influenţă asupra desfăşurării celui de al doilea război mondial în Europa, scurtînd durata lui cu circa 200 zile, pe care poporul român le-a dăruit omenirii şi păcii universale. Caracterul drept, eliberator, al războiului antihitlerist, dragostea de patrie şi dorinţa vie de a o vedea liberă şi independentă au stîrnit un puternic suflu patriotic în rîndurile poporului român, dînd un avînt nestăvilit forţelor militare, patriotice şi antifasciste pentru alungarea ocupanţilor hitlerişti de pe pămîntul românesc. Într-adevăr, între 23—31 august 1944 armata română, sprijinită de întregul popor, a lichidat rezistenţa trupelor hitleriste, eliberînd Capitala şi 2/3 din teritoriul ţării, oferind armatei sovietice condiţii excepţionale de înaintare rapidă spre graniţele de sud şi sud-vest, pînă la frontierele Bulgariei şi Iugoslaviei. **„Drumul de sud-est care duce la Budapesta, Praga şi Viena** — anunţa la 18 septembrie 1944 postul de radio **„New-York“ — este deschis“.** În strînsă cooperare cu armata sovietică, armata română a luptat cu eroism pentru eliberarea întregului teritoriu al patriei noastre, stropindu-l cu sînge de la Întorsura Buzăului la Tîrgu-Mureş, de la Timişoara la Oradea, de la Luduş la Carei şi Satu-Mare. Înfăptuind dorinta întregului popor şi în deplin consens cu interesele naţionale ale ţării, armata română şi-a continuat neabătut lupta dincolo de hotarele ţării, pentru eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei şi a unei părţi a Austriei, pînă la zdrobirea definitivă a Germaniei hitleriste. La 9 Mai 1945, cînd războiul a luat sfîrşit prin strălucita victorie a Naţiunilor Unite, armata română, cu un efectiv de circa 540 000 de ostaşi şi ofiţeri, străbătuse prin lupte eroice, de la Marea Neagră pînă în Boemia, o distanţă în linie dreaptă de peste 1 700 km. Pe acest itinerar eroic, unităţile militare româneşti au forţat 20 de masive muntoase şi 12 mari cursuri de apă, au eliberat 3 831 de localităţi dintre care 53 de oraşe, provocînd inamicului pierderi echivalente cu efectivul a circa 14 divizii. Pierderile armatei române s-au cifrat la 170 000 de oameni (morţi, răniţi şi dispăruţi), adică peste 30% din efectivele angajate în luptă. Pentru eroismul şi dăruirea cu care au luptat, peste 300 000 de ofiţeri şi soldaţi români au fost decoraţi cu înalte ordine şi medalii de război româneşti, sovietice, ungare şi cehoslovace. Participarea României la războiul antihitlerist a fost însoţită şi de un efort economic deosebit de mare, susţinut de întregul popor. Sub steagul mobilizatoarei chemări a P.C.R. — **„Totul pentru front, totul pentru victorie !“**, — oamenii muncii de la oraşe şi sate şi-au înzecit eforturile, reuşind să facă faţă cerinţelor tot mai mari ale frontului antihitlerist, aprovizionînd armata română cu alimente, îmbrăcăminte, muniţii şi armament. Evaluată în cifre, contribuţia economică a României s-a ridicat la peste 1 miliard de dolari în valuta anului 1938, ceea ce echivala cu cel puţin de 4 ori venitul bugetului României din acel an. Toate acestea i-au dat României dreptul de a ocupa locul patru în rîndul ţărilor ce au contribuit la înfrîngerea Germaniei hitleriste, după Uniunea Sovietică, Statele Unite ale Americii şi Anglia. Contribuţia României la înfrîngerea Germaniei hitleriste s-a bucurat, în mod justificat, de o largă apreciere internaţională. **„Ştim cu toţii** — spunea ministrul de externe al Uniunii Sovietice, V.V. Molotov — **că România a fost statul care, printr-o acţiune hotărîtă, s-a eliberat de regimul fascist al lui Antonescu, s-a alăturat aliaţilor .. Împreună cu noi, împreună cu trupele aliate, noua Românie democratică a început lupta pentru înfrîngerea lui Hitler, a făcut sacrificii considerabile în această luptă şi noi toţi recunoaştem sacrificiile aduse de poporul român acestei cauze“.** Semnificativă este şi declaraţia unui deputat englez. Acesta declara în Camera Comunelor că **„Devreme ce România este a patra ţară cu efective pe frontul împotriva Germaniei, ar fi cazul a se propune să i se acorde un statut de cobeligerantă“.** Spre surprinderea poporului român şi a opiniei publice europene, Conferinţa de Pace de la Paris din februarie 1946 n-a acordat României acest drept, deşi, aşa cum subliniază secretarul general al partidului nostru, tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU, „poporul român a demonstrat prin lupta dusă alături de armata sovietică împotriva fascismului, că nu a avut nimic comun cu războiul antisovietic, că el era ferm de partea acelora care s-au opus fascismului, ridicîndu-se pentru libertatea popoarelor, pentru dezvoltarea lor democratică“.** După zdrobirea definitivă a Germaniei hitleriste şi încheierea războiului **„armata română s-a întors în ţară victorioasă, cu steagurile de luptă acoperite de glorie, trecînd pe sub arcul de triumf ca o armată biruitoare, care şi-a făcut cu prisosinţă datoria faţă de cauza izbăvirii omenirii de ororile fascismului, dobîndindu-şi astfel recunoştinţa binemeritată a altor popoare, a întregii umanităţi“.** Toate acestea sînt mărturii care atestă cu pregnanţă contribuţia eroică a poporului român la scurtarea celui de al II-lea război mondial, la victoria popoarelor asupra fascismului. Ea se înscrie ca un capitol glorios al luptelor seculare, neîntrerupte, duse de poporul român pentru apărarea fiinţei sale, a gliei strămoşeşti, a independenţei şi suveranităţii, afirmarea sa ca un popor liber şi stăpîn pe destinele sale. Iată de ce Partidul Comunist Român, întregul popor, adevăratul făuritor al istoriei naţionale, eroul colectiv al victoriilor antifasciste şi antihitleriste de acum 42 de ani, se mîndresc şi se vor mîndri întotdeauna cu valoroasa lor contribuţie la înfrîngerea definitivă a fascismului, la triumful cauzei libertăţii, progresului şi păcii în lume.

Conf. univ. dr.
Gh. I. OANCEA

POEMELE PĂCII

RAJ KHARTAJAAK
(India)

AR MAI TREBUI INVENTAT

Ar mai trebui inventat un ceas
care să înregistreze doar clipele de pace ale lumii
dar mă tem, sincer vă spun, mă tem
că un astfel de ceas ar sta
pe loc mai tot timpul
ar mai trebui inventată
o pîine nesfîrşită din care
să rupă mari bucăţi oamenii la un pas
de moartea prin infometare
dar mă tem, vă spun că mă tem
că o astfel de pîine n-ar ajunge la cei mulţi,
i-ar sătura tot pe acei care au ce-şi doresc
ar mai trebui inventată speranţa cea simplă,
speranţa care să ne încălzească dar mă tem
că s-ar găsi repede cineva care
să o transforme în disperare
ar mai trebui inventat un paratrăznet al urii
dar mă tem, mă tem că ar fi prea puţin

JEAN PIERRE LARITTE
(Monaco)

UN DRAPEL ÎN PLUS

E mică ţara mea precum
palma unui zeu
dar are iarbă şi flori şi case
cu largi ferestre spre soare
şi vrem ca ea să rămînă
la fel peste ani
E slabă vocea mea de poet
şi versurile mele nu pot
cu suflul lor să împingă măcar
o corabie
dar vreau ca în oştile păcii
să fie şi să rămînă — vocea mea
un drapel în plus.

JOHN MOLLONEY
(Australia)

BUNĂ ZIUA DOMNILOR MUGURI

Îmi sprijin tîmpla cu mîna tocmai oprită din scris,
simt pulsaţia unei nopţi de reverie
cîtă nevoie de pace, prieteni,
cîtă nevoie de pajişti şi vorbe frumoase
aproape că-mi vine să strig
în camera legată prin telefon ca printr-un ombilic
de restul lumii
aproape că-mi vine să strig
aproape că vorbele mele se aprind singure :
ştiu ce am de făcut
cît ce se luminează voi ieşi
înarmat cu o cămaşă albă şi cu o mai mare
înţelegere,
voi trece pe lîngă copacii grădinilor noastre
şi voi rosti simplu
„bună ziua domnilor muguri“.

În româneşte de Ioan MORAR

Colegiul de redacţie:
ION ARIEŞANU (redactor şef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor şef adjunct)
VIOREL COLŢESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA : TIMIŞOARA, strada RODNEI 1:
Telefoane : 3 33 90 şi 3 33 76 (redactor-şef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.BT. Index : 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 35

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 35 (1019) ● 29 AUGUST 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 16 PAG. 3 LEI

Vine septembrie

În fiecare an, în ultimele zile ale lunii august, sufletul îmi este cuprins de o tălăuzire emoțională, a cărei purcedere pare nelămurită. E totuși, în aparență neînțeleasă intrarea în această stare sufletească, știm că toate cele de pe lume au o explicație, iar eu îmi dau seama că nu poate fi vorba de altceva, decît de ințețirea acuității sentimentului timpului. În verigile genitivale ale vremii e o continuă balansare, motivată dialectic, între a fi posesorul timpului, ori a-i fi cel supus. Și, desigur, că una din luptele cele mai vechi și mereu actuale ale umanității este uriașa bătălie cu timpul, în care omenirea a cîștigat mereu, numai cînd a acționat potrivit legilor firii.

În rînduiala cosmică este derularea ciclică a anotimpurilor, pe cînd omului — după o experiență din multele milenii — îi revine datoria să-și rînduiască existența, în concordanță cu desfășurarea nestrămutată a celor patru mari delimitări ale anului. Și n-ar fi exclus ca, în virtutea organicei legături, om-cosmos, întotdeauna, atunci cînd sîntem pe muchea a două anotimpuri, să se întîmple și în sufletul nostru acel ceva ce pare nedeslușit, dar care, cum spuneam mai înainte, este, fără îndoială, o răscolire a sentimentului timpului. Etern umană este asemenea trăire, însă la fel ca toate sentimentele logodite cu veșnicia, această stare sufletească nu rămîne chiar imuabilă, în timp, conținutul ei se nuanțează, căpătînd culorile determinismului istoric. Acele nuanțe, viu colorate emoțional, țin de socializarea sentimentului, de trăirile colectivității în care viețuiești. În cumpăna benefică a celor două anotimpuri, acum, pentru toți lucrătorii din agricultură, sentimentul timpului are o luminoasă amplitudine socială, aceea a viului interes pentru destinul recoltei din toamna aceasta, pentru viața ogoarelor patriei, întru împlinirile prezente și cele ale anului următor. Luna septembrie, care se anunță, este hotărîtoare, în acest sens. Secretarul general al partidului nostru, la Consfătuirea cu activul de partid și de stat din agricultură a subliniat că atît acțiunea de strîngere și depozitare a recoltei, cît și campania de însămînțări să fie pregătite și realizate, cu toată răspunderea, temeinic, încît să se asigure înfăptuirea obiectivelor în termenele stabilite și a cerut să se treacă imediat la transpunerea în viață a tuturor măsurilor ce s-au discutat la acest important forum. Însuflețitoarelor îndemnuri ale secretarului general al partidului nostru le răspund toți lucrătorii ogoarelor prin hotărîrea de a acționa, cu întreaga capacitate de muncă, neabătut, cu înaltă responsabilitate comunistă, pentru realizarea în cele mai bune condiții a prevederilor programelor speciale, dezbătute în cadrul consfătuirii, a planului pe acest an, a planului pe anul următor, pentru obținerea unei recolte record în 1987. La înfăptuirea mărețelor obiective din agricultură, luna septembrie va avea o însemnătate fundamentală.

Aurel TURCUȘ

OBIECTIVUL FUNDAMENTAL AL AGRICULTURII ROMÂNEȘTI

În cei patruzeci și doi de ani de la înfăptuirea revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, agricultura din țara noastră a cunoscut mari transformări revoluționare, începînd cu importanta reformă agrară din 1945, caracterizată printr-un profund caracter democratic, antifeudal, împlinindu-se prin înfăptuirea ei, trecerea pămîntului în proprietatea celor ce-l muncesc, urmînd, apoi, o altă etapă hotărîtoare — între anii 1949 și 1962 — aceea a cooperativizării socialiste, a generalizării proprietății socialiste și instaurării relațiilor de producție socialiste la sate. Dar, o etapă calitativ superioară în dezvoltarea agriculturii, ca și a întregii economii naționale, a fost marcată de istoricul Congres al IX-lea al Partidului Comunist Român, în ultimii 21 de ani, sub conducerea și cu contribuția determinantă a tovarășului **Nicolae Ceaușescu**, desfășurîndu-se un amplu proces de dezvoltare intensivă și modernizare continuă a agriculturii României socialiste. În această perioadă statul nostru a făcut eforturi considerabile pentru dotarea agriculturii cu o bază tehnico-materială puternică, investițiile crescînd de la 51,5 miliarde de lei (prețuri 1963) în cincinalul 1966—1970 la 185,2 miliarde lei (prețuri curente), în cincinalul 1981—1985, reprezentînd între 13,5 și 15,5% din totalul investițiilor făcute în fiecare din ultimele patru cincinale — și deosebit de grăitor este faptul că din totalul investițiilor în agricultură, între anii 1950—1985, circa 90% s-au realizat în perioada inaugurată de Congresul al IX-lea, în glorioasa **„Epocă Nicolae Ceaușescu"**. Aceasta a dus la dezvoltarea, diversificarea și modernizarea bazei tehnico-materiale a agriculturii, la crearea unor condiții favorabile pentru o creștere substanțială a producției și a productivității agricole. În concepția înnoitoare ,revoluționară, a secretarului general al partidului nostru, agricultura e definită ca fiind ramură de bază a economiei, de care depind însăși dezvoltarea industriei, a întregii economii naționale, ridicarea bunăstării generale a poporului. La cel de al III-lea Congres al țărănimii, din acest an, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** arată că **„agricultura constituie, împreună cu industria, ramuri de bază hotărîtoare pentru dezvoltarea societății noastre"**. Președintele țării a relevat ideea corelației, a proporției ce trebuie să fie între dezvoltarea industriei și agriculturii, în cadrul complexului nostru economic, industrial-agrar, pe baza perfecționării și intensificării legăturilor reciproce dintre cele două ramuri — ambele fiind esențiale, hotărîtoare pentru făurirea socialismului și comunismului, pentru ridicarea nivelului de trai al populației. Realizarea unei concordanțe, a unui echilibru corespunzător între industrie și agricultură constituie cadrul în care se situează concepția novatoare a secretarului general al partidului, privind coordonatele complexului proces revoluționar de dezvoltare a agriculturii, contribuția ei la progresul economiei naționale, în prezent și-n perspectivă, reliefarea rolului acestei ramuri și al țărănimii la făurirea societății multilateral dezvoltate și înaintarea spre comunism.

În prezent, se pun probleme calitativ noi în domeniul agriculturii, care decurg din strategia generală a partidului privind înfăptuirea obiectivelor fundamentale ale etapei actuale a României socialiste. Tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, în Raportul prezentat la cel de-al XIII-lea Congres al partidului, sublinia că în agricultură **„obiectivul fundamental îl va constitui realizarea noii revoluții agrare, ce presupune transformarea generală a felului de muncă, de viață și gîndire al țărănimii noastre cooperatiste, realizarea unei producții agricole care să satisfacă din plin necesitățile de consum ale întregului popor, precum și alte cerințe ale dezvoltării economiei naționale"**. Înscriindu-se plenar în concepția științifică originală, profund revoluționară, despre factorii de progres ce duc la edificarea societății noastre, conceptul de nouă revoluție agrară, elaborat de secretarul general al partidului, în spiritul materialismului dialectic și istoric, pe baza cunoașterii temeinice a realităților din țara noastră, cuprinde, într-o viziune globală, atît forțele, relațiile de producție și sociale, cît și întregul mod de gîndire și acțiune al lucrătorilor din agricultură. Iar scopul fundamental al acestei revoluții agrare este creșterea substanțială a producției și productivității în agricultură, așa cum arăta tovarășul **Nicolae Ceaușescu** la cel de-al XIII-lea Congres al Partidului Comunist Român, subliniind că **„noua revoluție agrară are ca obiectiv principal dezvoltarea intensivă a producției, obținerea unor recolte record, sporirea pe această bază a contribuției agriculturii la dezvoltarea generală a țării"**. Necesitatea înfăptuirii revoluției agrare rezultă, în mod obiectiv, din înseși legitățile dezvoltării societății noastre, ale ridicării patriei pe noi trepte de progres și civilizație, ale înaintării spre comunism.

La recenta Consfătuire cu activul de partid și de stat din agricultură nu au fost dezbătute problemele privind activitatea pentru înfăptuirea noii revoluții agrare, întrucît acestea au fost tratate, pe larg, la forumul țărănimii, din luna mai. La actuala consfătuire, au fost analizate în spirit critic și autocritic, cu înaltă responsabilitate, rezultatele obținute în acest an la cultura cerealelor păioase, au fost desprinse concluziile practice pentru activitatea viitoare și au fost stabilite măsurile eficiente în scopul desfășurării, în cele mai bune condiții, a campaniei de recoltare și însămînțării din toamna acestui an, a realizării tuturor lucrărilor, în vederea obținerii unor producții superioare în 1987 — an hotărîtor în înfăptuirea prevederilor de plan din cincinalul 1986—1990. Aceste aspecte au fost dezbătute în spiritul exigențelor noii revoluții agrare, de o deosebită importanță pentru abordarea lucidă, realistă, a problemelor fiind orientările și indicațiile, de mare valoare teoretică și practică, cuprinse în magistrala Cuvîntare rostită la consfătuire de tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, din care reiese, cu claritate, că dezvoltarea agriculturii noastre, la nivelul cerințelor actuale ,este posibilă numai pe baza unei ample și consecvente munci politice, organizatorice, a disciplinei ferme, a folosirii intensive a pămîntului — cea mai de preț avuție a țării —, a aplicării celei mai înaintate tehnici, a promovării cuceririlor științifice în toate unitățile agricole ale României socialiste.

Dumitru SARDEȘ

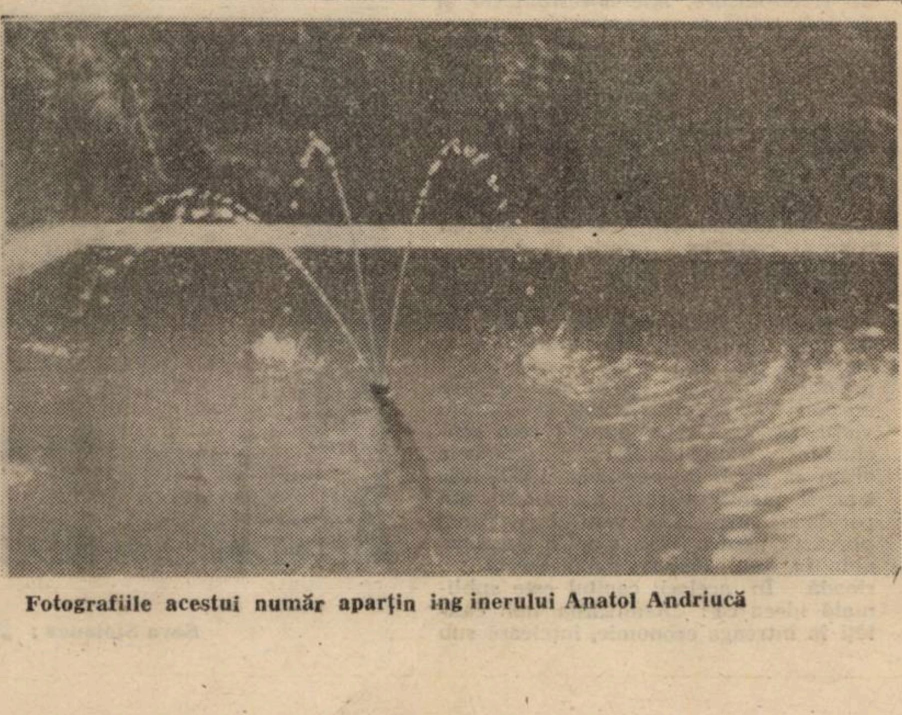

Fotografiile acestui număr aparțin inginerului Anatol Andriucă

CÎNTEC

Din piatră vechimea ne vine,
un zîmbet fîntînă se face,
am dus în ținuturi străine
doar numai solia de pace,

pe lănci ruginite sau rupte,
pe săbii cu lamă subțire,
de paza de steaguri în lupte,
stă patria, pururi iubire.

subtile ciocane bat fierul
în noile legi triumfale,
furnalele sprijină cerul
și ochii sărută furnale

și grîuri ridică balsamul
prin macii cu sînge de foc
și cîntă și rîul și ramul
în cel mai de aur soroc...

Ion DAVIDEANU

MAREA CARTĂ A LIBERTĂȚII NOASTRE

O nețărmurită mîndrie ne încearcă de fiecare dată cînd parcurgem filele Constituției Republicii Socialiste România. Cu nesecată bucurie și firească emoție citim rîndurile care dezvăluie valențele democrației noastre socialiste, însemnul triumfului ei, care sintetizează speranțele seculare, idealuri și aspirații transformate într-o realitate cotidiană. Ne recunoaștem în acest istoric document cu tot ce e al nostru, ne recunoaștem cu munca, cu luptele, cu victoriile, cu speranțele și vrerile, cu sacrificiul și eroismul, cu greutățile pe care le-am învins, cu asalturile ce ne așteaptă. Ne recunoaștem cu țara ce-o avem ca tărîm al fericirii. Înțeleasă ni-i mîndria: trăim într-o societate, care a făcut din umanism un principiu de gîndire și acțiune, un scop al întregii activități politico-economice; într-o societate în care învățămîntul, cultura, știința, arta, sănătatea, sportul, orașul și satul au devenit obiectivele unei ascendente și constante griji, au devenit politică de stat; într-o societate în care valorile cele mai de seamă se numesc muncă, creație, omenie, echitate, frăție și prietenie; într-o societate în care e înfierat războiul și care luptă doar pentru pace; într-o țară în care conduce poporul.

Constituția consfințește voința prometeică a poporului român, premisele-i de făurar neîntrecut, de deschizător de căi spre viitorul de aur al omenirii. Și, nu întîmplător, în fruntea acestora se află marele drept la muncă, acel drept vital. Supus unei meditații colective, ca de altfel fiecare rînd din Legea fundamentală, acest drept cetățenesc are un impresionant echivalent — onoarea. Oamenii muncii din țara noastră îl acceptă mereu ca un îndemn de angajare activă la opera de realizare a istoricelor hotărîri ale celui de-al XIII-lea Congres al Partidului Comunist Român, care poartă pecetea unei gîndiri vizionare, a deciziei realiste și a dragostei față de patrie.

Caracterizînd Constituția, tovarășul **Nicolae Ceaușescu**, secretar general al partidului și președinte al republicii arăta: **„Clasa muncitoare, țărănimea, intelectualitatea, prin munca lor plină de elan și abnegație, însuflețiți de un fierbinte patriotism, au scris literă cu literă, marea Cartă a libertăților poporului român“.** E și firesc ca în primele rînduri să pășească clasa muncitoare, clasa care poartă numele muncii, care e forța de gravitație a poporului nostru, conștiința de sine.

Pătrunsă profund de importanța misiunii sale, sub înțeleapta conducere a partidului, clasa muncitoare a țării a înscris și înscrie paginile cele mai strălucite din cartea istoriei, afirmă mereu adevărul muncii ca act fundamental al vieții noastre. Dar exemplul clasei muncitoare rezidă și în faptul că el dezvăluie convingător posibilitățile oamenilor de a-și valorifica aptitudinile, de a da mereu măsură înaltelor calități morale, politice și profesionale.

Studiind însușirea și aplicarea literalmente a Constituției Republicii Socialiste România — act care a impulsionat puternic viața socială — vom pricepe mai clar ca oricînd politica statului nostru, o politică desfășurată prin oameni și pentru oameni, care imprimă istoriei un nou ritm. Vom percepe mai limpede și atacurile înverșunate ale adversarilor noștri, care se dedau la falsificări demagogice și istorice despre drepturile omului, la acțiuni mîrșave de a ne ponegri, a ne minimaliza cuceririle repurtate.

Excepționala importanță a Constituției rezidă și din faptul că, în condițiile istorice noi, ea consolidează bazele orînduirii sociale și politice ale Republicii Socialiste România, principiile de organizare și scopurile statului socialist, consfințește drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale ale cetățenilor, deschide un cîmp larg pentru creația vie a maselor, activizarea lor civică. În conformitate cu prevederile constituționale sînt revăzute, în dependență cu condițiile noi, majoritatea actelor legislative. De subliniat, însă, că legiferarea se afirmă ca un proces al cugetării colective, al căutărilor colective și al analizei colective.

Se dezvoltă continuu formele și metodele de participare a oamenilor muncii la conducerea statului. În mod practic, majoritatea hotărîrilor, pe care le adoptă astăzi Marea Adunare Națională, Consiliile Populare, pornesc de la experiența de viață și de muncă de la părerea alegătorilor. Dar cîte zeci și sute de organizații obștești nu contribuie la soluționarea problemelor economice și sociale, la intensificarea ritmului de înaintare spre viitor.

Legea fundamentală consfințește rolul conducător al Partidului Comunist Român în societatea românească, conform articolului care prevede că: **„În Republica Socialistă România, forța politică conducătoare a întregii societăți este Partidul Comunist Român“.** Această prevedere pune în fața organelor de partid sarcina de a consolida și mai mult legăturile cu masele, deoarece numai legătura dintre partid și popor asigură înflorirea patriei socialiste. Marcînd ziua Constituției, care ilustrează triumful democrației noastre, ne dăm mai bine seama că numai îmbinarea armonioasă a drepturilor și libertăților cu îndatoririle civice — întărirea disciplinei, apărarea hotarelor sfinte ale patriei și a păcii apărarea și dezvoltarea proprietății socialiste, respectarea întocmai a legilor — e calea sigură, pe care, urmînd-o, vom putea adăuga noi străluciri și cutezanțe destinului României socialiste. Ziua de mîine a țării, spre care ne conduc partidul și Constituția Republicii Socialiste România, vine pe o albie proprie, care se cheamă hărnicia fiecăruia în numele prosperității comune.

Dr. Ioan AVRAM

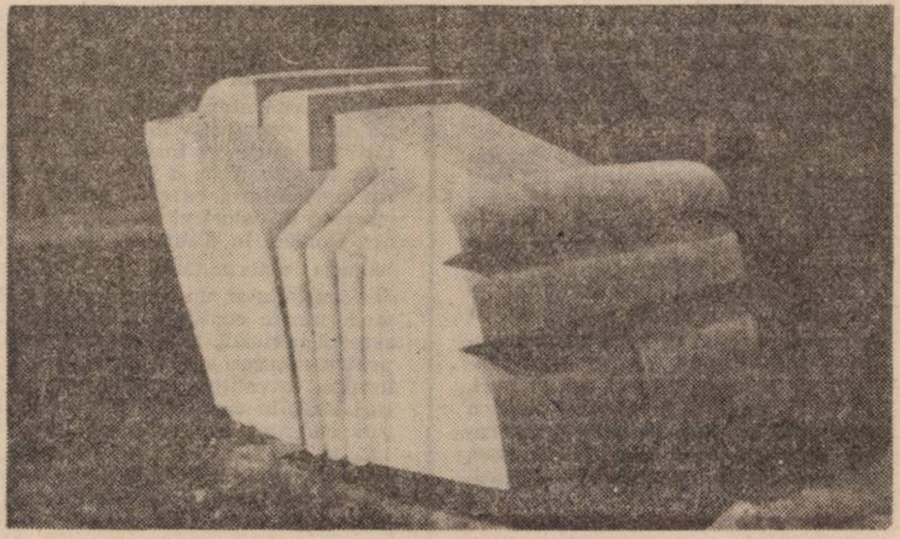

Szakats Bela — „CASCADĂ“

DESPRE VIITOR, CU LUCIDITATE ȘI OPTIMISM

Titlul incitant al ultimei cărți* a conf. univ. dr. Grigore Silași, apărută recent la editura „Facla“, în condiții grafice deosebite, confirmă pe deplin intențiile autorului, expuse cu claritate în prefața volumului.

Delimitînd cu precizie științifică conceptele aparent identice de „viitor al economiei“ și „economie a viitorului“, autorul descifrează cu subtilitate sensurile greu de pătruns ale acestui joc de cuvinte, care ne spune totuși multe. Arătînd că „viitorul economiei este conținut în prezentul ei“, ultimul perpetuîndu-se prin continuitate genetică, așa cum ne-o demonstrează istoria economică, economia viitorului reprezintă tratarea viitorului nu din prezent, ci tocmai din viitor, altfel spus „afirmarea unui model nou“, care constituie „un salt peste tot ce știm și vedem acum în jurul nostru“.

În concepția profesorului Silași viitorul nu este „un dat“ ci „creație umană“, deci el trebuie *construit* și nu acceptat ca pe o fatalitate căreia i te supui neputincios. Problematica societății viitorului se află în atenția oamenilor de știință de cele mai diverse profesii, însă abordarea ei din perspectivă interdisciplinară este o rezultantă a tendinței unificatoare, înregistrată în ultimele decenii și datorată ciberneticii, singura în măsură să realizeze sinteza uimitoarelor cuceriri ale gîndirii umane din toate domeniile cunoașterii. Arătînd că economia este un sistem cibernetic reglabil și autoreglabil, autorul explică modelul teoretic al societății informatizate pornind de la rolul decisiv pe care îl joacă în contextul actual stăpînirea și transmiterea informației, pentru ca în finalul capitolului al II-lea intitulat „Încheierea revoluției industriale și trecerea la scientizare“ să formuleze o concluzie pertinentă la care aderăm cu convingere: *„Puterea unei țări dezvoltate va depinde în viitor tot mai mult de gradul de electronizare, microelectronizare și de informatizare a producției, a întregii societății“*. Un loc aparte este consacrat în volum perspectivelor luminoase care se deschid dezvoltării țării noastre în viitor, așa cum sînt ele prefigurate de Documentele Congresului al XIII-lea al P.C.R. de doctrina economică a tovarășului Nicolae Ceaușescu. Pornind de la premisa că nivelul de dezvoltare este un concept complex istoric și dinamic, profesorul Grigore Silași apreciază, în urma analizei științifice a etapelor de evoluție a economiei țării noastre, că sporirea eficienței acumulării are o influență decisivă asupra amplificării potențialului productiv al țării, asupra creșterii venitului național și calității vieții. În acest sens, autorul reia concluziile statisticienilor: „Calculele arată că dacă în perioada 1966—1985 s-ar fi menținut rata acumulării din perioada 1951—1965, venitul național prevăzut pentru 1985 s-ar fi realizat abia în anul 2000 sau după această perioadă. În același capitol este subliniată ideea că: „Realizarea noii calități în întreaga economie, înțeleasă sub forma caracterului integral intensiv este o necesitate obiectivă pentru înfăptuirea celei mai importante laturi a conceptului de țară multilateral dezvoltată“.

Volumul se încheie cu tratarea sintetică a principalelor elemente de teoria ciclurilor economice, prilej binevenit pentru autor de a reafirma convingerea că: *„Există suficiente posibilități economice, științifice, tehnice și politice ca ciclul inaugurat de capitalism și care a dus la actualul haos din lume să fie încheiat cît mai puțin dureros și să se realizeze o nouă structură a economiei mondiale, bazată nu pe inegalitate, ci pe colaborare și cooperare reciproc avantajoase, care să ducă la prosperitatea generală și nu numai pentru unii în dauna altora“*.

Meritul esențial al lucrării constă în faptul că, deși apelează la opiniile multor autori, făcînd numeroase trimiteri (toate dovedind o profundă și îndelungată documentare ce acoperă aproape un deceniu), ea se distinge prin originalitatea demersului creator, prin nuanțarea ideilor, conferind fluiditate și limpezime expunerii. Lucrarea *Economia viitorului* va oferi — credem — clipe de desfătare spirituală tuturor celor care îndrăgesc aventurile în viitor, pornind la drum cu argumentele logicului și raționalului dar păstrînd intacte bucuria avîntului și curajul înfruntării necunoscutului, dobîndind în cele din urmă satisfacția unei experiențe de neuitat.

Prof. Dorin PĂCURAR

---

* Grigore Silași — *Economia viitorului*. Editura „Facla“, Timișoara 1986.

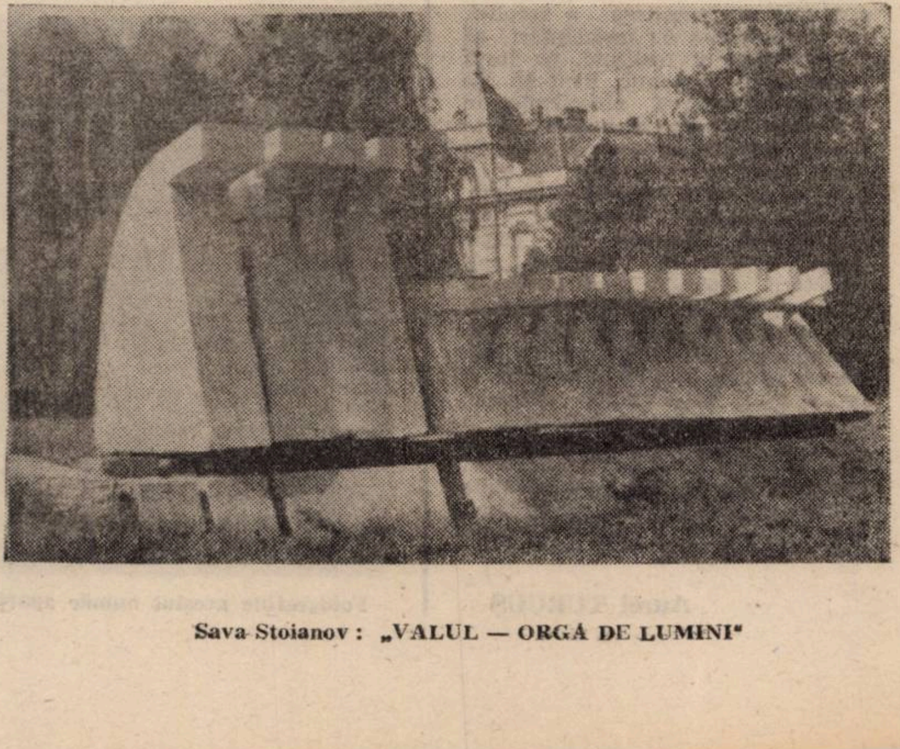

Sava Stoianov: „VALUL — ORGĂ DE LUMINI“

convorbiri

Cu dr. ing. GHEORGHE TÎRPE

Directorul Întreprinderii de aparate electrice de măsurat din Timişoara

— Vă propun o discuţie despre NOU. *Noul în activitatea d-voastră, în viaţa întreprinderii pe care o conduceţi.*

— Ţinînd seama de o anumită dialectică, trebuie să spun că noul nu vine de la sine, nu se poate impune în lipsa cunoaşterii, a cercetării, a studiului, a unor preocupări profesionale temeinice, sistematice. În munca noastră, noţiunea de nou acoperă mai multe aspecte practice. Intră aici, spre pildă, realizarea unui produs care nu există în ţară, dar care este cerut, este necesar unor sectoare ale industriei. Un produs care, pînă la un anumit moment, se importa. Deosebim şi un nou mai general : multe lucruri pot fi făcute mai bine şi mai ieftin, sau mai ieftin şi la fel de bine. Mă refer la produse, tehnologii, subansambluri, repere prin a căror calitate şi utilitate se însumează, în final, rezultatele activităţii unei întreprinderi. Sfera de cuprindere a noului este largă. Iată, aş putea exemplifica cele spuse pînă acum cu acest produs, pe care îl aveţi în faţa d-voastră. Acest indicator folosit la încărcarea bateriilor de autoturisme, care s-a născut chiar în dimineaţa acestei zile. Vechiul tip, fabricat tot de noi, avea un preţ de cost de 68 lei. Noul tip, cu aceleaşi funcţiuni, de aceeaşi calitate, costă 18 lei. Diferenţa este, deci, de 50 de lei. Eficienţa anuală de... 2 000 000 lei ! Dinamica noului poate caracteriza astăzi, în mare măsură, activitatea unei întreprinderi. Este o idee pe care a subliniat-o în repetate rînduri, secretarul general al partidului nostru, tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU, de a cărui concepţie novatoare beneficiază imens întreaga industrie românească.

— Se relevă o anumită mentalitate vizavi de această importantă problemă ?

— Rezumînd, mi-aş îngădui să afirm că mentalitatea trebuie să fie una singură : aceea de a aduna ideile noi, de a le folosi cum se cuvine, stimulînd şi promovînd oamenii cu idei. Nu ne putem plînge, la noi în întreprindere apar foarte multe idei. Există, îndeosebi la tineri, multă inteligenţă tehnică.

— D-voastră, personal, ce faceţi în acest sens ?

— Eu sînt un fel de căutător de idei. Şi un selector. Stimulez prin tot ce îmi stă în putinţă ideile noi. Să mă ierte cei pentru care asta sună a lipsă de modestie.

— Şi dacă nu vă vor ierta ?

— Măcar să rămînă consemnat că mi-am cerut iertare... Nu trebuie să scăpăm din vedere faptul că, cei care lucrează la noi în compartimentele de cercetare-proiectare, atît pentru produse cît şi pentru tehnologii, sînt obligaţi să elaboreze, să emită şi să valorifice cel puţin o idee nouă pe an. Dacă nu fac acest lucru, înseamnă că nu sînt oameni potriviţi la locul potrivit şi nu le rămîne decît să-şi caute alt loc de muncă.

— Dar ceilalţi ?

— Ceilalţi, care nu sînt puţini — o afirm cu mare satisfacţie — ceilalţi au oricînd posibilitatea să prezinte rodul gîndirii lor creatoare în banca de idei. În banca noastră de idei. „Colectarea“ ideilor se face prin compartimentul de organizare, iar valorificarea lor, pe bază de program. Foarte multe idei valoroase au intrat în Programul de modernizare a produselor, program iniţiat de conducerea superioară de partid pentru acest cincinal, şi, unele, au dus la efecte economice suplimentare faţă de sarcinile iniţiale. Bineînţeles, efecte economice pozitive. Au condus la mărirea productivităţii, au influenţat benefic preţurile de cost, realizarea optimă a planului de export. În valorificarea ideilor noi am angrenat toate forţele de care dispune întreprinderea.

— V-aţi lovit, în strădania d-voastră întru promovarea noului, de o anumită inerţie ?

— Nu o dată. Şi am înţeles că această inerţie vine, în primul rînd, din incompetenţă. Incompetenţa, chiar prin ea însăşi, reprezintă un obstacol în calea noului. Întotdeauna a fost aşa. Însă acest obstacol poate fi înlăturat. Fie prin instruirea celui care este sensibil la nou, fie prin măsuri organizatorice.

— Aţi întîlnit situaţii în care lupta pentru nou a luat o turnură dramatică ?

— Am cunoscut şi asemenea situaţii, dar ele nu erau legate de nişte propuneri bine conturate şi cu posibilităţi certe de aplicare, la oameni preocupaţi prea mult de o singură idee, cu dorinţa disproporţionat de mare, în raport cu valoarea şi şansele de realizare ale acelei idei, de a o impune cu orice preţ.

— Credeţi că era vorba, în cazul acesta, de un anumit fixism, ceva comparabil cu grafomania, în literatură ?

— Da. Eu continui să cred că o idee mare, una care să ducă la rezultate excepţionale, este întotdeauna preluată de societate. Chiar dacă unii membri ai societăţii i se opun. Uneori, este doar o chestiune de timp. În mod paradoxal, subzistă încă şi o temere de nou. Ea rezidă, repet, din incompetenţă, dar şi din lene sau suficienţă : de ce să schimbăm ceva, dacă merge şi aşa ? de ce să ne complicăm, cînd putem să trăim liniştiţi ?...

— Cum aţi califica un astfel de „trai liniştit“ ?

— E ceva deplorabil. Miroase a mucegai.

— Spuneţi-mi cîteva cuvinte despre cei care vin la d-voastră cu propuneri, cu idei noi.

— Cîteva ? ! O, ar fi foarte multe de spus !

— Ştiţi, spaţiul tipografic...

— A, da, înţeleg. Pe scurt, eu i-aş împărţi în două categorii. Fireşte, neexcluzînd total, ca să zic aşa, nuanţele intermediare. Unii fac propunerile în felul următor : am o idee, vreau s-o aplic, vă cer sprijinul, nu ştiu încă de ce am nevoie ca să o realizez, o să mă mai consult şi cu alţii, o să mă mai documentez, dar vă cer să mă sprijiniţi, cred că va fi un lucru foarte bun pentru fabrica noastră... Un procent mare dintre aceştia, ajutaţi fiind, ajung la rezultatul dorit. Cei din cealaltă categorie spun : am o idee valoroasă, vă rog s-o aplicaţi, ocupaţi-vă de ea. Eu n-am timp şi nici dispoziţie sufletească ca să particip la realizarea ei. Eu mai am şi alte idei, dar... Dintre aceştia foarte puţini reuşesc. Pe ici, pe colo, cîte o excepţie. Ei nu sînt promotori autentici ai noului, mai mult pozează în această postură.

— Mai există, cumva, şi o altă categorie ?

— Da. Cei cu disponibilităţi creatoare de excepţie, care, de obicei, şi realizează nişte lucruri de excepţie.

— Aceştia nu sînt, ca fel de a fi, mai dificili, mai incomozi ?

— Unii da, alţii nu.

— Deci, iarăşi două categorii.

— În general. Păstrînd, de bună-seamă, o marjă de relativitate. Unii, nu numai că nu sînt deloc dificili ca oameni, dar aproape că trec neobservaţi în marele colectiv al fabricii, avînd o modestie funciară, o discreţie de-a dreptul impresionantă. I-aş numi, pe ei, oameni ai timpului nostru, cu o conştiinţă profesională elevată, cu mari resurse spre înnoire, cu o contribuţie însemnată la progresul societăţii. Iată două nume : *ing. Aristide Faniciu*, un specialist în plină maturitate creatoare, deşi n-a împlinit încă nici treizeci de ani ; *dr. ing. Alexandru Puhala*, de asemeni tînăr (cu puţin trecut de treizeci de ani) — ambii avînd multe idei salutare, multe invenţii brevetate. Iar dintre „dificili“, mai puţin tineri ca vîrstă, aş aminti pe *ing. Ioan Bivolaru*, care este profund implicat în viaţa întreprinderii noastre, şi pe un mare inventator — *muncitorul Vichentie Horvath*, specialist în mecanică fină la secţia safire. Şi mai sînt, cum spuneam, mulţi. Vin alţii din urmă. Vin cei foarte tineri. Excelent pregătiţi. Din promoţia de ingineri a anului 1985 au venit în întreprindere 32 de absolvenţi de diferite specialităţi. Nici unul dintre ei nu a avut media generală (pe toţi anii de facultate) sub 9. Printre ei, 4 şefi de promoţie.

— Într-o anumită împrejurare, cineva, referindu-se la produsele fabricii d-voastră, îmi spunea : „Tîrpe opreşte tot ceea ce nu merge şi face altceva“. Cum reuşiţi ?“

— Înainte de toate, aceasta este o profesiune a mea de credinţă. Atunci cînd răspunzi, profesional, de soarta a 5 000 de oameni, atunci cînd vrei (şi trebuie) să realizezi la timp şi în cele mai bune condiţii sarcinile de plan, nu-ţi poţi permite să tolerezi, nici un moment, mersul în gol, ineficienţa. De orice natură ar fi. Astfel, îmi asum, ne asumăm, în unele cazuri, o doză mai mică ori mai mare de risc. Totul este să nu te sperii de eventualele complicaţii ce pot interveni. O spaimă, zic eu, nejustificată, deoarece aproape că nu există problemă care să nu poată fi, pînă la urmă, rezolvată. Cu luciditate şi profesionalism. O să dau două exemple. În anul 1981, am început să încheiem contracte mai mari la export. Însă beneficiarii străini pretindeau ca toate produsele să fie ambalate în polistiren expandat. Cerinţă, de altfel, justificată. Noi eram complet nepregătiţi pentru asta. Ne-am poticnit, cum s-ar spune, la ambalaje, la mal. Ştiu, s-ar putea să pară ceva banal. Dar pentru noi nu era. Dimpotrivă. Era necesar ca într-o lună jumătate să satisfacem această cerinţă. Am umblat peste tot. Chiar eu am umblat. La Arad, la Ploieşti, la Botoşani... Nicăieri n-am găsit o colaborare. Ne-am trezit, la un moment dat, într-o situaţie de-a dreptul disperată. (Însuşi cuvîntul de „ambalaj“ îmi devenise de nesuferit). Am ajuns, in extremis, la concluzia că trebuie să le facem noi. Am făcut rost de nişte maşini rablagite, disponibile la Botoşani. Nişte „gioarse“, a exclamat cineva de la noi cînd le-a văzut. Le-am dat pe mîna unor oameni isteţi şi pricepuţi. Le-au pus pe picioare, ba le-au şi transformat, modernizîndu-le. Ne mai trebuia şi un cazan special cu aburi, pentru expandarea granulelor de polistiren.

Mobilizîndu-ne, am rezolvat totul în timp util, printr-un efort extraordinar al oamenilor noştri. După aceea, am trăit cu sabia lui Damocles deasupra capului meu. Vreo patru ani. Abia anul trecut am reuşit, datorită noii dezvoltări a fabricii noastre, să reglementez lucrarea respectivă.

— Am înţeles, aşadar, că nu v-a obligat nimeni să o realizaţi.

— Nu m-a obligat. Puteam, simplamente, să informez judeţul, ministerul, că nu putem onora comenzile din motive de... ambalaj. Puteam să le spun „Veniţi, vă rog, constataţi, analizaţi-mă dacă credeţi de cuviinţă...“ Dar ce puteau să constate decît că nu aveam cum să executăm ambalajele. Şi am fi fost absolviţi de orice vină. Am fi fost în regulă. Adică, vorba vine că am fi fost în regulă, din moment ce pierdeam nişte contracte importante. Alt exemplu : lucrăm, de circa doi ani, cu fizicienii de la Universitatea din Timişoara, la un procedeu nou şi la o instalaţie (brevetată) de creşterea cristalelor, din safir şi din rubin. Am ajuns să realizăm modelul experimental al instalaţiei, stăpînim procesul, am produs şi cristale, cîteva tipuri. Este un procedeu cu o productivitate de zeci de ori mai mare decît cel vechi, cu pierderi de maximum 10 la sută de material, faţă de 60-70 la sută cît se pierde acum, cu un consum de energie redus, un procedeu care ne va permite să desfiinţăm staţia de hidroliză ş.a.m.d. Însă în privinţa aplicării, am avut şi am discuţii, dar rezist pe poziţie...

— Vă place să rezistaţi ?

— Da. Cu argumente. numai cu argumente. În aceste probleme îmi place să dialoghez, să ascult părerile specialiştilor noştri, să-şi poată spune fiecare părerea, să se selecteze cele mai bune opinii. Doar că, uneori, e nevoie să forţezi un pic lucrurile, pentru a impune o idee nouă. Să învingi inerţia rutina. Revenind la instalaţia noastră : am realizat proiectul ; după modelul experimental am făcut un proiect tehnic şi, în mod „tradiţional“, ar trebui să facem un prototip, prototipul să-l testăm, să-l punem la punct şi, după aceea, să-l multiplicăm în numărul de exemplare necesar pentru nevoile producţiei. Dar noi vom sări peste faza de prototip, care înseamnă pierderea a doi ani. Pe puţin. Şi mergem la risc. Ne-am făcut socoteala : cu minimum şase instalaţii ajungem să asigurăm necesităţile fabricii. Modificările o să le operăm nu pe o bucată, ci pe şase bucăţi. Şi cîştigăm timp. Mult timp. Iar timpul, ştiţi şi d-voastră ce înseamnă, printre altele. Aceste eventuale modificări, îmbunătăţiri nu reprezintă nici 10 la sută din ciclul de realizare, de la bun început, al produselor.

— Deci, cînd e cazul, mergeţi pe cunoscuta zicală : cine nu riscă, nu cîştigă.

— Merg. Dar nu sînt adeptul unui risc orb. Trebuie să existe o doză de stăpînire a riscului.

— Credeţi că aţi avut gustul riscului în firea d-voastră ?

— Nu, nu cred. L-am dobîndit, datorită ipostazelor în care m-am găsit, de nenumărate ori, în activitatea mea.

— Ce implicaţii are, în conştiinţa oamenilor cu care lucraţi, lupta pentru nou ?

— Cred că există în toţi oamenii de bine o propensiune naturală, firească spre nou. Creîndu-le un climat favorabil de afirmare, această însuşire se amplifică. Cred că noi, românii, avem vocaţie întru înnoire.

— Vi s-a întîmplat să fiţi surprins de nişte idei noi, de nişte propuneri ?

— De multe ori. V-am spus doar că, la noi, la I.A.E.M., beneficiem de o adevărată trezorerie de inteligenţă tehnică. Chiar ieri m-au surprins doi tineri specialişti, care au realizat „pe cont propriu“ o instalaţie de sudură, de microsudură prin hidroliza apei, deci folosind sudura cu apă.

— Este o premieră ?

— Nu este o premieră, doar o adaptare, procedeul fiind cunoscut, însă pentru întreprindere e, într-adevăr, o noutate. Un nou, aşadar, pe plan local. Foarte important pentru noi.

— Vi s-a întîmplat, din diferite motive, să nu acceptaţi o idee nouă, dar care, pînă la urmă, prin tenacitatea şi priceperea celui ce a props-o, să se materializeze cu folos ?

— Mi s-a întîmplat. Dar nu-mi amintesc vreo situaţie în care să nu fi cedat la timp. Destule idei controversate n-au fost, din fericire, abandonate de autorii lor. Nu sîntem maşini. Mi se pare normal să se întîmple şi aşa ceva.

— Dacă nu sîntem maşini, ce mai presupune aspiraţia spre nou, de care vorbeaţi ?

— O uluitoare investiţie sufletească.

Întrevedere realizată de
Iosif COSTINAŞ

Un prag mare

Patria e singurul pămînt
În care cresc oamenii ;
Departe de ea
Nici păsările nu ştiu să zboare.

Cerul ţi se poate deschide în faţă
Iar pămîntul sub tine,
Patria se deschide numai în inimă.
Timpul mişcă din loc pietrele
Iar vîntul apele ;
Patria e statornicită veşnic
În om.

Patria nu poate fi măsurată cu
stînjenul
Ori cu veacurile
Ci numai cu dragostea.
Poţi să-i iei omului totul,
Dacă-i laşi patria
E ca şi cum nu i-ai fi luat nimic.

Cedomir MILENOVICI
În româneşte de
Mirela POP

istorie document

Banatul și Țara Românească în secolul al XIV-lea

● O luptă comună pentru libertate și unitate statală

Atestate arheologic din secolul al IV-lea, iar documentar din secolul al IX-lea, organizațiile daco-romane, apoi cele românești din Banat și-au păstrat propriile orînduiri în cursul veacurilor. Actele unui proces din secolul al XIII-lea le recunoaște ca atare, confirmînd că sînt drepturi, iar nu privilegii acordate de ocupanții maghiari. În același secol, voievodatul Țării Severinului, extins pe ambele versante ale Carpaților pînă la munții Semenic din Banat, a fost ocupat temporar de regii Ungariei și numit Banatul Severinului. Formațiunile românești nu au făcut însă parte integrantă din Ungaria propriu-zisă și au continuat lupta pentru apărarea moștenirilor mereu amenințate de politica regalității și de lăcomia nobilimii, în necontenit conflict cu regii Ungariei.

Între manifestările de inițiativă românească din perioada luptelor pentru tron, după stingerea dinastiei arpadiene și venirea franco-sicilianului Carol Robert de Anjou (1301-1342), e cunoscută documentar răscoala bănățenilor din 1312 condusă de Ioan, fiul banului Teodor. Ioan se ridică împotriva regelui ce instaurează feudalismul de factură apuseană, atribuind teritoriul țării suveranului, și rezistă în cetatea Mehadia aproape șapte ani, sprijinit de formațiile românești și de despotul Mihai de la Vidin. În același timp se desfășoară și marea răscoală a voievodului transilvănean Borza, continuată de fiii săi, care, semnificativ, trec apoi în Țara Românească.

Banul Teodor și frații săi au deținut întinsul district Icuș, situat pe valea de sus a Begheiului lîngă hotarul cu Transilvania, unul din cele 22 districte românești, bănățene atestate documentar. În 1359, regele donează din cuprinsul său unor boieri fugiți din Țara Românească. Acest fapt întîmpină protestul urmașilor banului Teodor, ia forme violente, generează un proces ce durează 11 ani, dovedindu-se cu acte din 1288 că districtul le aparține „din străbuni“ (abuna) și că regele nu are nici un drept să facă donații din acel pămînt. Sînt amintite, aici, cu acest prilej opt sate românești („octo villarum olachalia“). Numele Icuș se păstrează și acum în hidronimul Icui, alături de numeroasele toponimii menționate de documente cu prilejul delimitării donației. Insistența regilor și a oligarhiei maghiare pentru acapararea și desființarea organizațiilor românești ce se întindeau dominant numeric de la Tisa peste Carpați, pînă departe spre răsărit, urmăreau fărîmițarea formațiunii românești După victoria de la Posada din 1330, domnii Țării Românești își cîștigă independența, o apără eroic și se orientează, cu aceleași vreri, spre statele balcanice, pentru realizarea unei coaliții. În 1367 și 1368 iau amploare răscoalele din Bulgaria, Țara Românească și din Banat împotriva politicii agresive a regelui Ludovic. Documentul emis de capitlul din Cenad în septembrie 1368, prea puțin cercetat pînă acum, lămurește un moment controversat din campania regelui contra „răsculatului“ Vlaicu, voievodul Țării Românești („contra Laich Woivoda“), iar luptele aceluiași voievod pentru îndreptățita stăpînire a Banatului Severin, a Făgărașului și Amlașului, precum și ocuparea Vidinului, însemnau, de fapt, respingerea vasalității și afirmarea neatîrnării. Încercarea de a-l supune pe Vlaicu sfîrșește cu înfrîngerea armatei regale pe Dîmbovița.

Victoriile voievozilor români consolidează alăturarea districtelor bănățene la acțiunile comune, cu conștiința unității neamului și în numele libertății. În 1369, Ludovic confiscă 15 posesiuni din comitatul Timiș aparținînd fiilor nobilului Neacșu, acuzați de înaltă trădare („Nexa, olachorum nostrorum notoriorum et manifestorum infidelium“). Se înmulțesc participările bănățenilor la luptele purtate de Vlaicu și de urmașii săi, precum și trecerile populației de aici în Țara Românească. În 1376 e confiscată posesiunea unui nobil român din districtul Mehadiei, care a trecut munții și s-a alăturat lui Vlaicu în lupta pentru reocuparea cetății Severinului. Vlad de Bizere îi ajută cu ostașii săi împotriva lui Ludovic. Nobilii și cnezii români, cu titluri cîștigate prin fapte de arme, refuză în 1370 să recunoască de ban al Severinului pe magistrul ordinului teutonic. Teama de răscoale, apariția turcilor și tensiunile interne determină unele concesii. Ludovic reconfirmă în 1376 libertatea districtelor de a judeca litigiile după vechile lor legi acceptate („iuxtam antiquam et aprobatam legem districtum valachicalium universorum“), dar imixtiunile continuă. Doi bani de Severin, din Banat, judecă procesul intentat de nobilul Măciucaș, care dovedește că terenul în cauză din jurul Caransebeșului a aparținut familiei sale, de la anul o mie („ab anis Domini Millenis permanissent“). Un proces din 1500 e judecat după „iure valachie“, altul, din 1503, după obiceiul românesc („juxta ritum volachie“). Și, în 1457 ca o consecință a situației externe grave, regele Ungariei confirmă din nou în 9 puncte drepturile și libertățile largi ale acestor districte, garantîndu-le „pentru prezent și viitor... tuturor nobililor, cnejilor și celorlalți români“. În 1385, bănățenii se răscoală iar, pentru apărarea strămoșeștilor legi și datini, sub conducerea fiilor nobilului Dan. Un document regal din 1387 relatează că în districtul Beregsău, din apropierea Timișoarei, un mare număr de români („gentem grandem olachalem“) au purtat lupte înspăimîntătoare („rigidum et ingens bellicum“), un adevărat măcel („necem et stragem“), cu armata regelui Sigismund. Voievodul Țării Românești, Dan I, urmașul lui Vlaicu și fratele lui Mircea cel Mare vine în ajutorul bănățenilor, atacă cetatea Mehadia, cu scopul de a reanexa Banatul Severinului, scop, se pare împlinit. Între represaliile exercitate asupra românilor, în 1402 e amintită dărîmarea din temelii a fortificațiilor de la Jebel, Obad și din alte localități ce aparțineau osteanului nobil Tretul, nume de familie existent și astăzi în jurul Ciacovei. Ioan Tretul, a fost ban al Severinului între anii 1376-1378.

Înaintarea turcilor în nordul Dunării și criza din Ungaria, ce urmează după moartea regelui Ludovic în 1382, au avut consecințe grave asupra dominației în sud-estul regatului. Țările Române vor rupe pentru totdeauna relațiile de vasalitate cu Ungaria și vor refuza tributul socotit ca despăgubire de război, cerut vecinilor, tribut pe care regele Sigismund îl va cere chiar și regelui Angliei.

Roman se intitulează Domn al Moldovei „de la munte pînă la mare“, „desinestătător“. Mircea cel Mare lasă o țară deplin așezată, prosperă, cu armată constituită din oastea cea mare, care a dovedit neasemuite vrednicii în apărarea gliei, a bătut monedă națională proprie care a circulat și în Banat, a întemeiat noi tîrguri și orașe, a impulsionat dezvoltarea comerțului, a ridicat lăcașuri de artă și cultură de valoare europeană. Lasă istoriei fapte ce s-au făcut simțite într-un conflict european și intră în atenția centrului și răsăritului continentului. Se situează pe un loc strălucit în istoria patriei. „Stăpînind și domnind toată Țara Ungrovlahiei și părțile de peste munți, încă și spre părțile tătărești, și Amlașului și Făgărașului herțog și Banatului de Severin Domn, și pe amîndouă părțile pe toată Podunavia pînă la Marea cea mare, și cetății Dîrstorului stăpînitor“, cum el însuși se intitulează în hrisovul dat mănăstirii Cozia. E deschiderea spre unitatea deplină a neamului.

Legăturile Banatului cu țările românești n-au putut fi zăgăzuite de granițele așezate în potrivnicie, de noianul vicisitudinilor din veacuri. Amplificate, au mobilizat masele spre același ideal, așezînd pietre de trăinicie viitorului în care ele au crezut și pentru care e imens numărul marilor jertfe.

Prof. Ioan I. MUREȘANU

---

pantheonul românesc

Prima adunare a ASTREI în Banat

● 90 DE ANI DE LA ÎNTRUNIREA DE LA LUGOJ

La sfîrșitul secolului al XIX-lea se înmulțește numărul societăților culturale, asociațiilor, cercurilor sau reuniunilor de lectură care, prin cultivarea scrisului și a limbii române, ridicarea gradului de cultură al poporului, modernizarea societății românești cu instituții culturale și științifice, în pas cu cerințele vremii, și-au adus o contribuție importantă la lupta de eliberare națională a românilor aflați sub stăpînire străină. Indiscutabil, cea mai cunoscută societate culturală românească, din provinciile aflate sub stăpînire străină, care a sintetizat aspirațiile și a desăvîrșit voința de acțiune și luptă a multor generații de români a fost Asociația transilvană pentru literatura română și cultura poporului român, constituită în 1861 la Sibiu.

Ideea înființării unei asociații asemănătoare și în Banat care să susțină puternica tradiție culturală a bănățenilor, manifestată la sfîrșitul secolului al XIX-lea, în special, prin intensa activitate a corurilor vocale, apare încă din 1887. Ea este însă reluată și argumentată în vara anului 1895. La 30 iulie 1895, cu cîteva zile înaintea convocării adunării generale a Astrei, ziarul „Dreptatea“ publica articolul medicului Mihail Pop din Găvojdia sugestiv intitulat : „O asociațiune bănățeană“ După ce face un rechizitoriu politicii regimului dualist care a căutat să semene „neghina neînțelegerii între cetățeni de limbi și aspirațiuni deosebite“ și după ce arată piedicile puse de acest regim românilor bănățeni în încercarea lor de a-și crea instituții culturale proprii, autorul articolului propune „înființarea unei reuniuni sau associațiuni bănățene pentru cultura și literatura poporului român după norma (modelul) «Asociațiunii transilvane» sau generalizarea aceleia și asupra Banatului“.

La 2 august, cunoscutul învățător bănățean Iuliu Vuia ajuns mai tîrziu revizor școlar și autor de manuale școlare, răspundea medicului Mihail Pop prin articolul „Bănățenii și Asociațiunea“, publicat în numărul 161 al Dreptății. El face un elogiu culturii care trebuie să constituie temelia progresului omenirii. „Vocea timpului strigă mereu înainte și vai de acel popor care nu ține cont de această voce Unul dintre mijloacele principale care conduce la realizarea marelui scop al culturii omenirii sunt associațiunile și întrunirile“.

După ce relevă importanța luptei naționale pe tărîm cultural și susține propunerea de înființare a unei asociații culturale care să promoveze interesele tuturor bănățenilor, Iuliu Vuia cere fruntașilor bănățeni convocarea unei conferințe pentru a pregăti fondarea asociației, „dacă dorim a ne prezenta și înaintea lumei ca un popor cu aspirațiuni culturale“. Deși conferința cerută de învățătorul bănățean nu s-a convocat, adunarea generală a Astrei, ținută la Blaj în 27—28 august 1895, a reținut propunerile bănățenilor făcînd precizarea că „se dorește sincer ca toți românii fără deosebiri provinciale să intre în Asociațiune“, care se va numi simbolic Astra și hotărăște ca următoarea adunare generală să aibă loc în anul următor, la Lugoj, considerat cel mai puternic centru românesc al bănățenilor.

De fapt, încă de la constituire, Astra s-a adresat și bănățenilor, pentru că, printre membrii fondatori, găsim numele multor bănățeni, Andrei Mocioni, Iova Popovici, Aloisiu Vlad etc. Primul președinte Andrei Șaguna în discursul de inaugurare preciza că Astra are drept scop general „binele tuturor românilor“ și că prin constituirea ei națiunea română „se îmbracă în haine de nuntă“ și poftește la masă pe toți fiii săi“ (cf. Acte privitoare la urzirea și înființarea Asociațiunii transilvane, pentru literatura română și cultura poporului român, Sibiu, 1862). Adunarea de la Lugoj din 16/28 august 1896 a fost considerată o adevărată și splendidă sărbătoare culturală a românilor“ care „prin farmecul ei a făcut să uităm hotarele politice, divergențele de vaderi și interesele locale și cu toți să ne întîlnim într-un singur cuget, într-o singură simțire, în conștiința romanității noastre, a unității noastre de sînge, de limbă și cultură.“ (Transilvania, nr. IX, oct.-nov., 1896).

Pentru buna desfășurare a adunării s-a constituit un comitet de organizare, compus din 45 de persoane, printre care personalități marcante ale vieții politice și culturale lugojene : familia Brediceanu, George Dobrin, Ion Vidu, dr George Popovici, etc. S-a constituit și un Comitet Central care, la 20 iulie 1896, a lansat un apel către toți bănățenii din „jurul Lugojului și din alte centre ale Banatului, cu rugămintea fierbinte de a alerga cu sprijinul lor moral și material“. Adunarea generală a fost deschisă de profesorul blăjan Ion Micu Moldovan, președintele Astrei care arată că „acesta este primul pas ce-l face (Astra scoborind creasta munților și înaintînd spre marginile extreme ale țărmului ocupat de neamul nostru“ pentru că „legătura sîngelui și a limbii“ s-au dovedit de neînvins.

Îi răspunde Alexandru Mocioni care subliniază importanța acestei adunări arătînd : „simțit-am cu toți că adunarea aceasta are să fie un eveniment de mare importanță pentru năzuințele și interesele noastre culturale. Prin aceasta se dărîmă un zid de despărțire între frații de același neam, setoși de aceiași cultură. Asociațiunea noastră în această adunare se dezbracă de caracterul ei provincial, se proclamă principiul solidarității naționale pe terenul cultural (Dreptatea nr. 180 din 16/28 august 1896).

În continuare, Vicențiu Grozescu din Lugoj, vorbind despre continuitatea românilor în Banat, atacă și combate teoriile străine arătînd că „de la Orșova pînă la Mureș se văd numai valuri de drumuri romane... urma de castre și municipii care toate dovedesc „că populația nu putea „într-o bună dimineață la trompeta unui legionar să fugă în Balcani“. Un alt vorbitor face legătura între rolul jocurilor olimpice în menținerea unității poporului grec și rolul Astrei în menținerea unității poporului român. În ședința a II-a, adunarea generală face primiri de noi membri din rîndul bănățenilor. Lista celor 132 de membri cuprinde nume reprezentative pentru viața politică și culturală a Banatului : familia Brediceanu, Ion Vidu, Patriciu Dragalina, George Popovici, Dionisie Păscuț și Dionisie Feneșiu din Făget etc.

Cu această ocazie, a fost organizat și un concurs al corurilor țărănești din Banat, la care au participat 20 de formații corale, însumînd 740 de membri. În încheiere, toate cele 20 de coruri, întrunite sub bagheta de dirijor a lui Ion Vidu, au interpretat piesa „Deșteaptă-te române !“. Subliind rolul corurilor în promovarea culturii naționale ziarul „Dreptatea“ consemna : „trebuie să ținem cu sfințenie la ele, trebuie să le conservăm și măcar cu cele mai mari jertfe să le sporim căci ele sînt un factor puternic pe terenul răspîndirei culturei, a deșteptării și cultivării simțului național“.

Prin entuziasmul participanților, prin însuflețitoarea atmosferă creată, prin hotărîrile luate adunarea de la Lugoj a constituit un eveniment important din activitatea Astrei.

Prof. Dumitru TOMONI

POSTFAȚĂ LA MITUL DRAMATIC

Am scris *Mitul dramatic* în continuarea preocupărilor mai vechi privind structura fundamentală mitică a operei lui Lucian Blaga, în poezie, teatru, filosofie. Studiul are două secțiuni, una tematică și alta sistematică. Partea tematică, tratînd miturile fundamentale ale pieselor, este un capitol dintr-o teză despre Poezia mitului în opera lui Lucian Blaga, susținută în 1968, din care un profil a fost reprodus în introducere la ediția *Teatru* din 1970, iar ulterior unele capitole au apărut în publicația *Folclor literar* editată de Universitatea din Timișoara.

Menționez aceste studii pentru că unele din ele au rămas nemodificate în volumul despre teatrul scriitorului, dar și pentru că n-au intrat în atenția cunoscătorilor operei lui. Bunăoară un critic din Iași, N. N. Ursu nu găsea potrivit să le citeze într-un articol despre teatrul scriitorului, deși, pretindea că posedă o informație completă a bibliografiei. Se poate să nu fi avut la îndemînă revista, pe care o cunoștea mai bine Mircea Eliade la Chicago, deși nu eu i-am trimis-o și nu aveam corespondență cu dînsul. Într-o scrisoare particulară din 26 apr. 1970, răspunzînd unui scriitor în legătură cu *Zamolxe* al lui Blaga, după ce el publicase la rîndul lui studiul *De Zalmoxis à Gengis-Khan*, făcea următoarea mențiune: „Nu știu în ce măsură v-ași putea fi de ajutor. Numai dv. puteți judeca dacă „Zalmoxis“ merită să inspire o tragedie. Cunoașteți studiul lui Eugen Todoran „Mitul lui Zamolxe în teatrul lui L. Blaga“ (*Folclor literar*, Timișoara 1967, pp. 25-38) ?“. Această trimitere bibliografică, pe care o aveam în copie de atunci, era pentru mine o prestigioasă garanție pentru direcția unei interpretări a teatrului lui L. Blaga, pus sub semnul tragicului, chiar dacă critica publicistică nu are în atenția ei studii de acest fel. Nu am reprodus scrisoarea lui Mircea Eliade în cuvîntul introductiv al volumului, considerînd că nu aveam acest drept, de vreme ce ea nu-mi era adresată direct, deși la recomandarea sa am primit din partea editurii Payot studiul său.

Pentru că numai *tragicul* poate lua forma dramatică a *tragediei*, înainte

Eugen TODORAN

(Continuare în pag. 6)

O carte în dezbatere:

„LUCIAN BLAGA — MITUL DRAMATIC”

de Eugen Todoran

O exegeză unitară

Cred că importanța și originalitatea lucrării sînt determinate în cea mai mare măsură de apartenența ei la o exegeză unitară a ansamblului operei lui Blaga. Ideea unității operei poetice, dramatice și filosofice este, desigur, mai veche. Ea s-a impus oarecum de la sine, împotriva oricărei exigențe autonomiste, fiind vorba de creația unuia și aceluiași autor. Această idee nu a constituit însă pînă acum baza unei cercetări realmente integratoare, iar nu simplu sumative, a ansamblului operei.

Lucrarea profesorului Eugen Todoran este deci prima cercetare care integrează și unifică efectiv cele trei domenii majore ale creației lui Blaga, iar volumul în discuție poate fi înțeles numai în raport cu proiectul global al acestei lucrări.

Unificarea este realizată nu prin eludarea sau diminuarea specificului poeziei, teatrului și filosofiei lui Blaga, ci prin descoperirea esenței lor comune, prin identificarea unui plan de adîncime în care ele se înrădăcinează. În această perspectivă, metoda fenomenologică, utilizată cu spirit critic de autor și adaptată obiectului său de studiu, se dovedește foarte potrivită, ea permițînd accesul la structura de adîncime a operei. Structura esențială unificatoare este, după demonstrația prof. Eugen Todoran, **mitul,** care funcționează ca mit **poetic,** mit **dramatic** și mit **filosofic** în cele trei domenii ale creației lui Blaga.

Mitul dramatic este văzut ca termen mediu, situat fenomenologic între mitul poetic și mitul filosofic. Cercetarea teatrului lui Blaga ca mit dramatic permite, pe această bază, înțelegerea dublului său caracter definitoriu, ca **teatru poetic** și ca **teatru de idei.** Mi s-a părut convingătoare analiza pieselor de teatru — de la **Daria** și **Ivanca,** pînă la **Anton Pann** — ca expresii literare ale unor mituri dramatice. Integrarea primelor două (**Daria** și **Ivanca**) — cunoscute prin orientarea lor psihanalitică — în structura mitică de bază, ca expresii ale mitului „celuilalt tărîm“, merită, desigur, toată atenția. Centrul de greutate al lucrării îl constituie însă analiza **tragicului** în teatrul lui Blaga, autorul dezvoltînd în această privință — după cum arată în „Cuvînt înainte“ — idei mai vechi ale sale, formulate în cursul dezbaterilor din Cercul literar de la Sibiu, supuse atenției lui Blaga și acceptate de acesta. Este și partea cea mai dificilă, mai greu de citit a lucrării, pentru că a fost necesară aici determinarea naturii tragicului, ținînd seama de imensa bibliografie a temei și de existența unor puncte de vedere divergente ce par la fel de îndreptățite, iar, pe de altă parte, a fost necesară **raportarea la filosofia lui Blaga — la** ontologia umanului, dar și la metafizică — pentru a stabili universalitatea tragicului ca infrastructură a întregii opere, precum și modul specific al interpretării tragicului în cadrul acestei opere. Transcendența și limita, a căror coliziune generează tragicul, sînt aici categoriile esențiale. Interpretarea lor angajează de fiecare dată o întreagă concepție despre om și despre existență în ansamblu, așa încît „cheia“ înțelegerii tragicului în opera dramatică nu putea fi găsită decît în filosofia lui Blaga. Aceste ultime două capitole, consacrate tragicului, conțin, dincolo de dificultățile menționate, idei ce configurează o concepție proprie despre natura tragicului, pe care autorul le-ar putea dezvolta într-o lucrare teoretică de sine stătătoare.

Viorel COLȚESCU

Vocația construcției

Cînd în 1981, în prefața la primul volum din **Mitul poetic,** Eugen Todoran își divulga intenția de a-i consacra lui Blaga o trilogie exegetică nu puțini vor fi fost, probabil, aceia care au întîmpinat proiectul cu scepticism. Iată însă că n-au trecut decît cinci ani și pe masa cititorului se găsesc deja trei tomuri masive, două despre **mitul poetic,** și ultimul, al treilea, despre **mitul dramatic,** urmînd ca trilogia să fie încununată de **mitul filozofic.** De fapt, planul inițial s-a modificat între timp, căci în loc de trei volume, cîte erau prevăzute la început, vom avea un număr dublu, două de fiecare compartiment al operei lui Blaga: poezie, teatru, filozofie. Pornind de la premisa că la temelia elaborării sensului în creația blagiană se găsește mitul, Eugen Todoran și a conceput deci vasta sa exegeză pe trei mari direcții: mitul poetic, mitul dramatic și mitul filozofic. Analiza mitului poetic este revelatoare pentru întregul demers deoarece, ținînd seama de natura dihotomică a artei lui Blaga, modernă și tradiționalistă totodată, exegetul a studiat mai întîi „mitul modern“ și apoi „mitul arhaic“ respectînd astfel esența unei poezii despre care însuși autorul ei spunea că, „deși e ultramodernă, o cred însă în anumite privințe mai tradiționalistă decît obișnuitul tradiționalism, fiindcă reînnoiește o legătură cu fondul nostru primitiv...“ Actualul exeget nu pierde niciodată din vedere această profundă dialectică explicînd, bunăoară, expresionismul poetului nu doar ca efect al contactului cu mișcarea artistică respectivă, ci ca descindere din tradiții mai vechi precum arta simbolică medievală și creația folclorică. Perspectiva se menține, desigur, și în abordarea teatrului, care se situează între poezia și filozofia lui Blaga întrucît, „ca mit dramatic, poartă semnul dublu al teatrului de **idei** și al teatrului **poetic**“ (s.a.). Cum exegeza poeziei presupunea, la modul hartmanian, distingerea unui nivel de adîncime și-a altuia de suprafață, interpretarea pleacă și de data aceasta „de la planul de adîncime al sensului filosofic“ spre „cel de suprafață al reprezentării dramatice, deci de la motiv spre temă, amîndouă cuprinse în termenul mijlocitor al «literaturii dramatice»...“ Deocamdată, atenția ne este solicitată de înțelegerea tragicului, pentru ca în volumul următor, al patrulea, să se examineze elementele de poetică a textului dramatic. Patru capitole, cu numeroase subdiviziuni, ordonează efortul critic din recentul volum: întîi o clarificare a relației **mit, dramă, mit dramatic,** apoi un amplu spațiu rezervat **miturilor fundamentale** în piesele scriitorului și, în sfîrșit, două foarte dense capitole despre **transcendența** și **imanența tragicului.**

E greu de sintetizat în cîteva cuvinte complicata schelărie conceptuală la care se recurge pentru definirea variatelor ipostaze ale tragicului în teatrul lui Blaga; dificultatea survine din aceea că autorul își construiește o platformă teoretică proprie, cu o terminologie care, chiar și atunci cînd nu e cu totul nouă, dobîndește sensuri specifice, în funcție de țelurile interpretării. Remarcăm, în schimb, ca pe o trăsătură generală a exegezei lui E. Todoran, grija permanentă de a integra faptele în contextul viziunii blagiene, astfel încît lectorul să aibă vie conștiința monumentalității unei construcții de o uimitoare coerență și logică interioară. Se simte, așadar, că exegetul privește fenomenele în coeziunea lor firească, mitul, prin funcția lui unificatoare, întreținînd sentimentul desăvîrșitei osmoze între toate laturile gîndirii lui Blaga. Un singur exemplu: spuneam că printre capitolele cele mai consistente ale volumului proaspăt apărut se distinge acela despre **Transcendența tragicului**; reținem aici fundamentarea tragicului pe o anume constituție a lumii, analizată de E. Todoran încă în primul volum al exegezei sale (cap. **Mitul transcendenței și condiția umană**). Prin urmare, o reluare de perspectivă ce reflectă realitatea însăși a viziunii lui Blaga, în esență identică sieși, dincolo de natura limbajului în care se exprimă: poezie, dramă sau filozofie. Acestei înfăptuiri monumentale E. Todoran îi alătură o exegeză care, prin bogatele deschideri teoretice și arhitectura sa impunătoare, nu numai că depășește tot ce s-a scris pînă acum în materie, dar învederează și netăgăduite afinități intelectuale între exeget și autorul **Spațiului mioritic.**

I. CHEIE-PANTEA

IGNEA LOGA

PASTEL

În griul potopit de rouă
Vine soarele și bea,
Ca în copilărie
Un cal roșu ..

GENUNEA OCHILOR

E deajuns o frunză roșie în păduri
Și drumul către toamnă să devină poem ...
E deajuns să îți scriu numele,
Cu brumele pădurilor de tei,
Ca să limpezești, precum un diamant,
Genunea ochilor mei ...

JURNAL DE SEPTEMBRIE

Septembrie strălucea ca o sabie
Peste grădinile melancoliei ...
Cineva căuta poeme in frunzele însîngerate.
Ca niciodată, sufletul meu
Scria cu stele albe pe geam:
„Doar cerbii dragostei se-adună,
În singele robit de lună ...“

SĂGEATĂ DE STEA

Mai știu să înfloresc
Ca o creangă de tei,
Peste umerii unei femei ...
Mai pot să descînt soarele
Ca pe un snop de griu ...
Inima mea,
Albă săgeată de stea ! ...

POSTFAȚĂ LA MITUL DRAMATIC

(Urmare din pag. a V-a)

de a trata problematica tragediei, cu toate modalitățile „teatralității" ei, care va constitui conținutul volumului al doilea al *Mitului dramatic*, în a doua parte a primului volum am extins problematica tragicului la toate piesele construindu-mi o teorie proprie potrivită cu sensurile întregii opere a scriitorului privită prin structura ei de mit, cu toate funcțiile lui, poetice, dramatice, filosofice. Din bibliografia de referință am ales tot ce poate defini un tragic specific planului de adîncime al operei scriitorului bazat pe ideea de transcendență, cu toate implicațiile filosofice ale unei astfel de viziuni, în metafizica tragicului, cu o fundare a lui în constituția lumii, respingînd mîntuirea și susținînd creația, pe dimensiunea totalizării existenței umane în situațiile limită, puse sub semnul sublimului, pentru ca imanența tragicului să includă și situațiile aparent obișnuite ale vieții umane, împinse pînă la semnificațiile tragicului transcendenței.

Pentru definiția sensului filosofic al tragicului am făcut o deosebire fundamentală între tragic și tragedie, cu motivația că într-un text poetic și filosofic, cum este al lui L. Blaga, nu tragedia ca spectacol dramatic este baza construcției teatrale, pentru că în comparația lumii cu teatrul, acesta este numai o modalitate de interiorizare a unui conflict uman mult mai adînc decît „punerea în scenă" a unor idei filosofice despre lume. Lumea însăși, în raportul omului cu ea, are o alcătuire ce conține condiția fundării tragicului într-o problematică existențială, care în textul literar al pieselor de teatru constituie planul de adîncime, ce îl va modela pe cel din față al teatralității.

Este aici nu numai o chestiune de conținut, privind sensul tragicului în teatrul lui L. Blaga, ci și una de metodă, pe care am dezvoltat-o în studiul introductiv al *Mitului poetic*, cu valabilitate pentru toată opera, înțeleasă în unitatea ei interioară ca o structură mitică. Distanțele prea mari în succesiunea apariției volumelor au făcut studiul introductiv ineficient pentru o lectură separată a textului critic, cauzînd totodată o receptare limitată a lui. Bunăoară, cînd criticul G. Gană, editor totodată al textelor operei scriitorului, aprecia conținutul primului volum al *Mitului poetic* doar în cîteva cuvinte: „Este foarte probabil că odată cu încheierea cercetării vor apărea mai clar rezultatele ei și în ceea ce privește interpretarea poeziei lui Blaga", este foarte probabil că nu-i era clar raportul dintre primul plan și planul din spate al obiectului estetic și nici în ce fel, după o estetică fenomenologică adecvată pentru analiza conținutului spiritual al unei poezii ca a lui L. Blaga, cum ar spune N. Hartmann: „bogăția plăsmuirii sensibile, în planul ei prim, e suficientă pentru trezirea în același timp a tuturor legăturilor necesare apariției planului din fund", acesta din urmă fiind modelator al celui din față, din straturile dinăuntru ale obiectului, cînd irealitatea planului din spate este atinsă în stratul lui cel mai din față, în forma estetică a apariției lui. După o distincție a lui G. Mounin există două semiologii literare diferite, una a comunicării și alta a semnificării. Cea din urmă nu se interesează în mod esențial de semnificația lingvistică vehiculată de totalitatea frazelor și de funcțiile vocabularului și gramaticii limbii, o semnificație de suprafață, aparentă, ci de semnificația mai profundă, latentă, neperceptibilă de la început pentru toți cititorii. Este o critică pe care semiologia literară o propune, în continuarea unei metode fenomenologice, care urmărește determinarea formei pornind dinăuntru, de la planul din spate, „cel care apare", și care coboară în trepte pînă la adîncimea unde apar ideile, nu în mod direct, ca idei-concepte, ci mijlocit de alte straturi, în sensurile ce modelează planul de suprafață al apariției, ca bunăoară o „idee" generală cu valabilitate în „întregul" operei, cum ar fi în opera lui L. Blaga ideea de „mister", pentru care cuvîntul devine nemijlocit, ca idee-imagine în obiectul estetic. Aceeași este relația de modelare și în teatrul lui L. Blaga, tragicul putînd fi numai planul de adîncime în care sensul dramatic se alcătuiește pentru apariția lui în planul de suprafață, în situațiile dramatice ale unei posibile tragedii. O critică „superficială", vreau să zic una care își limitează obiectul la planul de suprafață al textului, ar putea respinge analiza sensurilor tragicului pentru că, de la planul din adîncime plecînd spre cel de suprafață, ea încă nu spune nimic despre „teatralitatea" teatrului lui L. Blaga, care, ca text dramatic, depinde în apariția lui de modelarea internă a conținutului spiritual. În schimb, o critică de interpretare, avînd ca obiect modalitatea modelării planului de suprafață prin cel de adîncime, adică „ceea ce apare" în ceea ce este „aparent", își menține virtual posibilitatea de a descoperi în operă semnificații nonaparente, non perceptibile dintru început, prin ceea ce se poate numi „geneza gîndirii poetice", metodă eficientă cînd textul scriitorului oferă singur o deschidere a drumului spre înțelegerea ei în planul de profunzime al semnificațiilor ei latente. Pe „nebănuitele trepte" ale construcției interne a operei lui L. Blaga, urcînd de la planul de profunzime spre cel de suprafață al structurii ei teatrale, „ideea" pe care critica fenomenologică o descoperă în „centrul" ei, înțeleasă ca o legătură esențială a calităților ei, este ideea tragicului, nod al cristalizării entității calitative, ca o condiție umană fundată în constituția lumii pe ideea de „Mister", într-o metafizică a tragicului, un sistem al „totalității" lumii, într-o „unitate" niciodată încheiată la limita transcendenței într un „tot" cu sens uman. *Mitul dramatic* este o modalitate de modelare a „apariției" teatrale din „centrul" ei susținută de ideea tragicului, cum s-a arătat în prima parte a studiului. În partea a doua a lui, după metoda ridicării din planul de adîncime al sensului dramatic la cel de suprafață al structurii teatrale, ar urma să se vadă latura reversă a celor două planuri, arătîndu-se în ce fel „microcosmosul" scenei, cu situațiile dramatice ale personajelor, susține și face posibilă reconstituirea universului operei în „întregul" ei ca text literar, „macrocosmosul" teatral. Este o geneză a ideii tragicului uman în forma intrinsecă a unui sistem de forțe ce rezidă în situațiile dramatice, inclusiv în „teatralitatea" spectacolului dramatic, modelată din planul de adîncime, de sensurile filosofice ale textului poetic.

Falsul mizantrop

Deși m-a ispitit un moment, compararea lui Adrian Marino cu Macedonski mi se pare acum superficială, dacă nu puerilă. De acord: există un numitor comun, planuri enorme, ambiție, „himerism", lipsă de „tact", izolare orgolioasă, febra afirmării în străinătate, dar fără o operă poetică exegetul face impresia unui comandant fără armată a unui amiral pe uscat. Macedonski e Macedonski întîi de toate grație viziunii sale lirice, care-l absoarbe insuflîndu-i viață, în lipsa căreia ar fi o schemă moartă, o biată fantoșă enorm agitată, burlesc revendicativă. Ce legătură are laureatul premiului Herder cu poezia? Sau cu... literatura? Dacă ar fi să-l credem pe cuvînt, nici una: „adevărul este că nu sînt, n-am fost și nu m-am considerat niciodată ceea ce se numește, adesea prin abuz, «om de litere», «scriitor»". Menționînd, deocamdată, că un temperament poetic e, totuși, altceva decît o creație poetică, să căutăm categoria sa morală în altă parte și anume în structura tradițională, de autor inadaptabil, interiorizat, răsfrînt lăuntric cu o devorantă capacitate de visare iar în afară cu o sensibilitate cabrată, cu un comportament de suspicios și irascibil, structură ce s-a afirmat prin excelență pe meridianul moldav și ale cărei ilustrări caracteristice ni se înfățișează G. Ibrăileanu și E. Lovinescu (prototipul: M. Eminescu). Autorul **Memoriilor**, mai cu seamă, exprimă acel secret scepticism compensat prin atitudine răspicată, acea torpoare „oblomoviană" corectată prin muncă tenace, acea solitudine anxioasă, transparentă, care e o modalitate de comunicare simpatetică, intensă, cu omenirea. Ca și predecesorul său Adrian Marino (ieșean de baștină) încearcă un soi de **delectatio morosa** prin prezentarea analitică, insistentă și amănunțită, a cazului său. Singurătatea are o valență publică, decepția atinge, vrînd-nevrînd, intensități spectaculare. Iată cîteva date din fișa ce și-o alcătuiește în diverse variante: „condiționat de tristeți interioare. Fapt tradus la suprafață prin puține dispoziții de sociabilitate convențională, de suplețe și adaptare imediată. În interior mă simțeam pe cît de «singur» (în planul relațiilor practice, curente) pe atît de solidar cu valorile reale ale culturii noastre și cu destinul său superior în care cred", „predispoziții de «izolare» peripatetică, de ținută refractară prin impermeabilizare interioară, ceea ce mă făcea destul de nereceptiv la o categorie întreagă de contacte"; „adesea crispări involuntare și aridități subite"; „necomunicativ, exigent și imperios"; „dificultate cu atît mai mare; cu cît întreaga tensiune se consuma discret, în interior"; „terorizat de ideea «gafei»". Asadar o psihologie adolescentină, spre cîștigul său permanentizată și spre onoarea sa exhibată. Un ghem de contradicții ținînd de incapacitatea energiei genuine de a-și găsi făgașul cel mai nimerit, de greutatea angrenării în complicatul sistem al conviețuirii mondene, ce reflectă doar prodigioasa intensitate a proiectului, doar resursele neobișnuite puse în slujba împlinirii lui. O melancolie de ciclop ce se reprezintă veșnic tînăr, la început de cale. Spre deosebire însă de patronul Sburătorului, care a reconstituit universul advers sub forma unuia personal: cenaclier, miniaturală curte de suveran în exil, autorul **Dicționarului de idei literare** face un pas mai departe întru sublimare, orientîndu-se, din imbolduri, după cum ne asigură „instinctive" „compensatorii", „de ordinul echilibrului interior" (pe care, de altminteri, le putem lesne confirma), spre „aspectele «dezumanizate», strict obiective", spre „semnificațiile universal ale faptelor de cultură și artă". Societatea oamenilor e înlocuită cu cea a textelor, acestea, la rîndul lor, sînt reduse la esențele teoretice. „Fără a fi căzut în mizantropie, unele aspecte ale »umanității« încetaseră demult să mi mai placă". Merită a ne reaminti patosul pus în apologia închinată noilor parteneri „ideali", „simpatici", a căror imagine ostentativ-antropomorfică relevă, mai clar ca orice demonstrație, reflexul unei iubiri decepționate, reziduul existențialului dureros mistuit, care, în virtutea legii conservării materiei, în situația de față metaforic aplicabilă, reprezintă aceeași cantitate de existențial: „Ideile literare în puritatea și noblețea lor se propun singure discuției, nu «trec la represalii» cînd sînt contestate, nu sînt carieriste și obraznice, sînt oneste, demne, discrete și modeste". Fugind de uman, Adrian Marino n-a părăsit tărîmul acestuia. Scurt-circuitul său afectiv a fost departe de a-l cufunda în marasm, deoarece factori invizibili au repus în funcțiune sistemul de conectare la umorile a căror eliminare totală ar fi adus o infirmitate. Fugind de literatură, a abordat-o pe o cale proprie, prin cultura unei expresivități a dezbaterii ideatice care o face în orice clipă tangentă la un concret psihic individualizat, printr-o retorică ce se adresează contemporanilor, înțesată de îndemnuri, reproșuri, aluzii, ironii, laude, incriminări, trăgîndu-i de mînecă, scuturîndu-i din impasibilitate. Sterilizarea s-a dovedit o fatadă neconcludentă. Cerul său interior e pururi brăzdat de fulgere, gata de a slobozi ploile rodniciei. Înhibat dintr-un exces energetic, neadaptat din pricina absolutismului criteriilor organice, își ia revanșa în gestul constructiv, neabătut de la țel pînă la halucinația monumentalului. Și cum e firesc, o atare insolită, vastă creație produce contrarietăți! Dacă, în cazurile benigne, o ușoară ironie amabilă vizează aspectele minore, pitorești ale atletului căruia, în toiul efortului, i se sucesc veșmintele și-i răsare pe figură rictusul încordării, alteori ironia e dură, agresivă, pe un fundal de înciudată negare. Ori se manifestă o afectat-superioară ignorare ca și cum spațiul literar ar avea asemenea unui senat, un număr fix de scaune. Neputînd fi urmat pe anevoioasele sale drumuri de fondator, autorul **Carnetelor europene**, care, la ora actuală, e neîndoios, cel mai cunoscut critic român pe glob, e nevoit a suporta șicanele cîtorva confrați ce-i refuză locul corespunzător în ierarhia indigenă. Circumstanță de natură a-i adînci complexele, a-i amplifica strategia defensivă, și așa îndeajuns de amplă, a-i accentua cazuistica de „victimă", a-i preface, ocazional, introvertirea de cărturar într-o extrovertire de tribun **pro domo**. Dar și N. Iorga și Pârvan și E. Lovinescu și M. Dragomirescu au fost, să nu uităm, respinși și, de atîtea ori, ridiculizați! Nici nu poate surprinde prea mult pe un observator cu o oarecare perspicacitate un astfel de tratament aplicat inevitabil personalităților de marcă, operelor ce depășesc posibilitățile de comprehensiune și prognoză ale nivelului comun. Neacceptarea din partea opacității, a inerției, a rivalității nu constituie altceva decît proba de foc a valorilor pregnante. Paradoxal vorbind, Adrian Marino ar fi avut motive a se întrista numai cînd ar fi fost tratat exclusiv elogios, îmbrățișat și celebrat fără nuanțe. Aura donquijotescă ce pîlpîie în jurul personajului său reprezintă o șansă majoră de a sfida banalitatea, de a intra în ficțiunea purtătoare de izbăvitoare sensuri. Pozitivul, voit sobrul, temătorul de „literatură" hermeneut, se „compromite", iată, printr-o ipostază obiectiv literară, își subordonează existențialul unui stil utopic, făcînd, ca Domnul Jourdain, versuri fără să știe. Dacă noi nu-l putem îmbărbăta e în măsură, credem, Mircea Eliade, care afirma, atît de inspirat, într-un eseu de tinerețe: „Mă uit în jurul meu și, sincer vorbind, nu găsesc nimic de învățat decît de la oameni și de la autori ridiculi. Ei singuri sînt sinceri, ei singuri mi se dezvăluiesc fără reticență. Ei singuri sunt vii". Ca și: „De aceea mi se pare că acele cărți și acei autori cari au fost cîndva ridiculi — din cauza sincerității lor nude și totale — posedă nesfîrșite virtualități, se pot relua și se pot adînci de fiecare dintre noi". Cărțile exegetului de care ne ocupăm aparțin acestei categorii privilegiate, prin sinceritatea lor fierbinte, țîșnitoare din pagină cum gheizerele, deopotrivă abstrase și împlîntate în contingent, erudite și pamfletare, convingătoare și controversabile, de unde o consecință de vivacitate copleșitoare. O participare la viață, care e condiția de căpetenie a supraviețuirii în literă. Vedem în Adrian Marino una din coloanele de susținere ale culturii române de azi. Deoarece am avut prilejul a cunoaște întrucîtva și fața nevăzută a lunii, chipul său în intimitate, neafectat colegial, spontan aderent la mărturisirea delicată a aproapelui de o larghețe care spulberă legenda mizantropului intratabil, fie-ne permis, cu temeiuri speciale, a parafraza cuvintele ce i le consacră lui E. Lovinescu, declarînd că pentru personalitatea sa morală și pentru probitatea sa, pentru lipsa totală de oportunism și carierism ce-l distinge, nutrim un simțămînt de admirație. **„Steaua sa etică va urca — și urcă tot mai mult"**. A unuia ca și a celuilalt.

Gheorghe GRIGURCU

SCENARIUL UNEI VIEȚI IMAGINATE

Noul roman al Sofiei Arcan *) are o construcție aparent simplă, în parte anticipată de cîteva fraze din primul capitol. Le voi cita, nu înainte de a face precizarea că cel care le rostește este și unicul personaj de fapt al cărții, Miron Hergane, Naratorul, protagonistul unei pe cît de involuntare, pe atît de insolite experiențe (auto)inițiatice. **„Ajuns la măștile păstrînd încă o vagă urmă de căldură, le așez dincolo de centura de pămînt în iarba brumată. Treptat un cerc de figuri amuzante, tragice, grotești ori total inexpresive îmi zîmbesc persiflant, unele refuzîndu-mi recunoașterea (...) Simt nevoia să le privesc îndelung, pe fiecare în parte. Le studiez învîrtindu-mă în cercul lor și, treptat, fără să-mi dau seama cum, mă trezesc cu senzația bizară că le sînt prizonier".** Împrejurarea e importantă pentru că, sugerînd un anumit tip de relație între personaj — aici: în ipostaza lui autentică, cea de artist plastic, de creator adică — și viitoarele instanțe ale discursului său, dă în vileag pretextul, impulsul primar al aventurii lui narative: reproducînd chipuri reale, măștile proaspăt scoase din cuptor îi vor prilejui, pe rînd, multiple incursiuni în propria-i biografie, ce se vor realiza ca proiecție cvasionirică a trecutului pe canavaua unui viitor incert, pe ecranul unui timp care este al imaginarului fecundat de real. Prin această surprinzătoare răsturnare temporală, construcția romanului și, odată cu ea, viziunea cîștigă în originalitate.

Dar împrejurarea mai e importantă și dintr-un alt motiv. Senzația bizară de prizonierat despre care vorbește eroul nu este decît la o primă apropiere metaforică. Ea are — vom înțelege pe parcurs — o triplă întemeiere. Cea dintîi își trage rădăcini ferme dintr-un univers domestic dominat de figura Nanei, mătușa dinspre tată a lui Miron. Femeie aprigă din stirpea Doamnei Chiajna și a Vidrei, Nana este legătura unei lumi ordonate după legile implacabile ale **mitului casei și al familiei.** Încrîncenată în respectul pentru tradiție, în cultul onorabilității. O lume în care mîndria și prejudecata merg mînă în mînă. Cu un bun simț al echilibrului, Sofia Arcan introduce în această „istorie" o grilă melodramatică, reușind astfel, în cele din urmă, să-și umanizeze eroina.

Pe de altă parte, în creuzetul prizonieratului lui Miron Hergane intră universul — din unghiul lui de vedere — nu mai puțin închis al unui liceu de provincie, unde personajul este „cinci zile pe săptămînă, profesor de desen tehnic". Pasta „descripțiilor" e, aici, intens colorată, decupajele sînt vii, romanul cîștigă în dinamism (și, aș zice, în spectaculozitate), pierzînd, în schimb, din profunzime. Personajele apar supuse unei uniformizări a cărei unică explicație e viziunea încă, social vorbind, inocentă a Naratorului.

În sfîrșit, dacă aceste două planuri, care nu sînt doar ale existenței lui Miron Hergane, ci ale romanului însuși, alcătuiesc împreună obiectul de fond al „prizonieratului", cel de-al treilea, al **aspirației către creație,** corespunde unui mijloc de catarctică eliberare. Sofia Arcan îl realizează epic sugerînd o posibilă (viitoare, deci!) analogie între destinul eroului și cel al mamei sale, pictorița Lavinia Pop. Deși, în economia romanului, trimiterile la un ideal artistic spre care eroul tinde nu lipsesc, în acest registru existențial figura lui rămîne estompată. Iarăși, faptul e explicabil în ordine biografică (proaspăt absolvent al Institutului de arte plastice, Miron e ceea ce se cheamă „o tînără speranță"). Însă, cred, dacă ar fi insistat mai mult, mai ales că, din scenariul unei vieți trăite, „istoria" lui Miron Hergane devine scenariul unei vieți imaginate, Sofia Arcan ar fi sporit consistența acestui roman, oricum remarcabil.

Marian ODANGIU

---

*) **Sofia Arcan, JOC ÎNTRERUPT, Editura Facla, 1986.**

---

cronica literară

UN POET SOLAR

Nu cred să existe scriitor, cît de modest ar fi, care să nu-și viseze ediția definitivă a propriilor opere. Dacă, vorba lui Mallarmé, totul este făcut spre a sfîrși într-o carte, aceasta (opera definitivă) ar fi carte a cărților, un fel de album de familie în care scriitorul se vede la început aproape copil, evoluînd apoi treptat, pentru a ajunge în final la imaginea pe care o poate contempla zilnic privindu-se în oglindă. Pînă la urmă puțini sînt însă cei care ajung să răsfoiască în ceasurile de răgaz aceste opere-album. Ei sînt cei mai buni, scriitorii a căror valoare nu mai poate fi pusă de nimeni la îndoială și ale căror cărți s-au impus în decursul timpului cucerind respectul criticilor și prețuirea cititorilor.

Alexandru Jebeleanu a devenit de puțină vreme unul dintre acești puțini fericiți care „și-au văzut visul cu ochii". **Linia azură a lucrurilor** este nu numai o frumoasă antologie a poeziei sale din 1945 pînă azi ci și o lecție despre cum trebuie făcută o ediție definitivă. Cu un inspirat „Cuvînt înainte" semnat de Emil Manu și o notă biobibliografică, beneficiind de principalele referințe critice care au însoțit de-a lungul timpului poezia lui Alexandru Jebeleanu, volumul constituie, fără îndoială, un superb dar pe care Editura „Facla" îl oferă poetului și iubitorilor de poezie. Totul, de la pictura diafană de pe copertă, aparținînd lui Vasile Pintea, pînă la prezentarea grafică și atenția corecturii poartă insemnele sărbătorescului.

Despre poezia lui Alexandru Jebeleanu au scris atîția încît este practic imposibil de spus vis-à-vis de ea lucruri cu totul noi. Poetul este un tradiționalist. Nu atît prin formula preferată de exprimare, sonetul (deși și prin asta) cît prin mecanismul de producere al versurilor. Poetul pornește de la un sentiment, o idee, pe care încearcă să le exprime. Ca și alți moderni, Al. Jebeleanu observă însă imposibilitatea cuvintelor comune de a reda întreaga simțire sau măreția ideii. Singura cale de a le transmite este Poezia. De altfel, într-o „Ars Poetica" din 1958 poetul timișorean scrie adresîndu-se însăși Poeziei: „Și sufăr cînd te simt în mine plină / Și nu ajung cu versul ce-l cioplesc / Să-ți scot podoaba toată la lumină". Al. Jebeleanu vede în poezie o căutare a Cuvîntului, dar rațiunea căutării este cu totul alta. Dacă moderniștii îl caută pentru valoarea intrinsecă așezîndu-l în combinații sintagmatice, poetul timișorean urmărește modul în care acesta coroborează la exprimarea ideii. De aici raționalismul versurilor, acea luciditate a scriitorului pe care au remarcat-o în timp aproape toți exegeții săi.

Cealaltă caracteristică a poeziei lui Al. Jebeleanu este patosul ei solar. „Aproape sînt de Sud. În sînge un palmier / Sporește fructe noi. Vin vînturile calde. / În păr li s-au desprins petale mari de cer" spune poetul în 1945 și această nostalgie de sorginte parnasiană marchează întreaga sa lirică. Maturitatea nu a abolit nimic din elanurile de odinioară și nu întîmplător volumul se încheie cu o Ars Poetica inedită emanînd optimism: „Cu darul meu în sînge nu știu îmbătrîni. / Mi-e tînăr și-ncins versul neprihănit, suprem / Vibrez în cel din urmă ca în primul meu catren". Evident, în decursul îndelungatei sale activități poetice Alexandru Jebeleanu a schimbat mai multe fațete lirice. Cornel Ungureanu vorbește chiar despre trei perioade distincte în creația sa poetică, dar dincolo de schimbările inerente, am zice, datorate în primul rînd mutațiilor care se produc într-o perioadă de timp de peste 40 de ani (și ce ani!) în mentalitatea literară de oriunde, Alexandru Jebeleanu rămîne Alexandru Jebeleanu, indiferent de tematica pe care o abordează sau de faptul că versurile sale sînt ori nu grupate în sonet, printr-un sonus specific care răzbate dincolo de forme și conținuturi.

Fără îndoială acest important animator al poeziei bănățene este alături de Pavel Bellu, Petru Vintilă și Petru Sfetca, promotorul, pe aceste locuri, al unei noi concepții despre poezie care a dat roade în timp.

Tudorel URIANU

---

* **Alexandru Jebeleanu, LINIA AZURĂ A LUCRURILOR, Ed. Facla, 1986.**

---

portrete

GLOSE LA PROZA LUI ION ARIEȘANU

Simplificînd desigur, complexitatea scrierilor lui Ion Arieșanu, (dar urmîndu-le, cu obiectivitate, traseul esențial, constructul), putem afirma că două sînt liniile de forță ce le determină (și le direcționează) conturul: **lirismul viziunii** și **intenția etică.** Între acestea (și **intru** acestea) se constituie, de fiecare dată, cartea în sine, fapt artistic și fapt de limbă, act de comunicare, text adînc implicat în existența individuală (a autorului, a cititorului) și în cea socială: „... l'oeuvre est la manifestation socioculturelle du texte" (François Rigolot)

O pasăre în iarnă (romanul nu doar cel mai recent ci și cel mai modern — ca problematică și scriitură — din creația prozatorului) se înscrie, printr-un proces firesc de continuitate, în amintita perspectivă atitudinal-temperamentală. Dar el evidențiază totodată, o categorică discontinuitate, un salt, atît în planul substanței (densitatea discursului), cît și în acela al tratării (voluptatea narcisiacă a istorisirii).

Vom constata, mai întîi că — programat sau doar intuitiv — protagonistei i se rezervă atît rolul de a concentra întreaga (sau aproape întreaga) realitate morală a romanului, cît și acela de a se dispersa în pluralitatea inșilor ce populează cartea. Avem a face, în fond, cu destinul unei femei care, contractînd cîndva, un mariaj nefericit (mariaj ce-o îndepărtează nu doar de ceilalți, ci și de sine) își redescoperă, treptat, forța lăuntrică, vitalitatea, identitatea inconfundabilă, bucuria de a trăi. Acest drum sinuos și (adesea) chinuitor este comunicat cu o sinceritate cu o bună credință de-a dreptul uimitoare. Ca urmare, **confesiunea** (în toată gama manifestărilor ei stilistice) marchează profund evoluția textului. Într-atît, încît, atras, prin nenumărați **operatori fatici,** cititorul devine (măcar ca alocutor sui-generis) un — mereu altul — personaj al romanului. Același lucru se petrece cu autorul însuși, a cărui voce (și empatie) întrerup din loc în loc, fluxul destăinuirii.

Această deschidere spre cititor, asigurînd romanului o accesibilitate nelimitată, nu dă totuși șanse unei lecturi anecdotice. Evenimentele se revendică de la principii morale și propun principii morale. Cartea pledează pentru idealul comuniunii senine, fericite, pentru puritatea relațiilor interumane, pentru conviețuire civilizată. Eroina însăși se definește în termeni strict literari (de aceea este atît de credibilă), ea viețuiește în lumea semnelor artistice, este o ființă posibilă și pilduitoare. Profilul Silvianei — ca personaj — se constituie nu prin intervenția directă a scriitorului, ci prin raportare la cele două personaje masculine ce-o secondează în structura tipologică a lucrării. Universul sufletesc al femeii nu este altceva decît dialectica subtilă a acestui raport. Astfel, pe de o parte, inteligența, luciditatea amară, ironia, generozitatea dezamăgită (relația cu Tălmaciu); pe de alta, disponibilitățile imaginativ-afective, manifestări fluente, continui, indefinisabile (relația cu Moga). Este interesant de urmărit reflexul romanesc al acestei dihotomii. Așadar, urmînd logica însăși a vieții lăuntrice, primul releu beneficiază de o inevitabilă, necesară diversitate (și complexitate analitică (**„La tristesse est une complication. Jamais je ne cherchais à analyser mon bonheur",** nota Gide). Celălalt, dimpotrivă, se resoarbe într-o — la fel de inevitabilă și necesară — suită de afirmații, fiindcă pornirile afective există și atît. Ele sînt stări; individul le simte și, eventual, le împărtășește. Posibilele lor oscilații înscriu curbe tulburi pe ecranul lăuntric: **„sentir moins sa passion, c'était sentir plus son néant"** (Fr. Mauriac). Eroina este locul geometric, imposibil de identificat, dar indubitabil, unde coincid sentimentul și rațiunea, plus-afectivitatea și minus-afectivitatea. În acest nucleu rezidă secretul vital, rezonanța estetică și adevărul personajelor (precum și al discursului în ansamblu: trăirile lor nu sînt, niciodată, integral disforice sau integral euforice). Silviana este totalitatea unor momente, dispuse succesiv, și totalitatea diferențelor, instituite în simultaneitatea fiecărui moment. Or, se știe, acolo unde este diferență este și sens. Stările ca atare și transformările lor perpetue asigură caracterelor și consistență și perspectivă. S-a spus (Jean Ricardou) că, în timp ce romanul tradițional este istorisirea unei întîmplări (a unei „aventuri"), romanul modern este, invers, aventura unei istorisiri. Or, pînă la un punct, **O pasăre în iarnă** izbutește sinteza acestor demersuri. Într-adevăr (și aici surprindem saltul expresiv la care ne-am referit), textul în sine, dincolo de transparența sa indiscutabilă, dincolo de derularea epică (și simultan cu acestea) își derulează propria ființă, își etalează realitatea. Dar dinamica sa rămîne mereu funcțională, deopotrivă scop și mijloc, fiindcă accentul etic, mesajul reprezintă țelul enunțului. Iată, de pildă, în „aventura" istorisirii, în (auto)elaborarea textului, importanța pe care o au așa-numitele **cuvinte-răspîntii** — lexeme generatoare de noi (deseori imprevizibile) direcții semantice, puncte de pornire a figurilor narative, a efectelor de sens. Ne oprim la două dintre ele, probabil cele mai importante: **(a)casă** și **tribunal.** Ele deschid, firește, la nivel strict lingvistic (prin contiguitate — metonimie, prin similitudine — metaforă, prin asocieri sonore etc.) multiple căi de înaintare a scriiturii. Dar, o dată cu aceasta (și în primul rînd), ele actualizează un larg orizont moral, social, psihologic. Ele sînt, incontestabil, cuvinte-răspîntii, dar — mai ales — veritabile răspîntii existențiale, în jurul cărora se condensează și se extinde textul, după o hermeneutică sui-generis. În acest fel, cartea prilejuiește o lectură multiplă, pasionantă și instructivă — potrivit cu elanul, cu sinceritatea, cu talentul și generozitatea alcătuirii și pledoariei sale.

Eugen DORCESCU

Almanahul
ateneu

memento

A apărut ALMANAHUL REVISTEI „ATENEU", 300 de pagini bogat ilustrate, o lectură deopotrivă instructivă și agreabilă pentru toate vîrstele și gusturile, organizată în secțiunile: VALORI ROMÂNEȘTI, STIINȚA ȘI VIAȚA, MISTERELE ISTORIEI, CRITICI PROZATORI, DIALOGURI, O.Z.N. — ASTRONOMIE, MEMORIALISTICA, CONFLUENȚE, MAPAMOND LITERAR-ARTISTIC, REBUS, MODA, UMOR, SPORT.

GEO GALETARU

SĂ NE ÎNTINDEM MÎNA

Priviți și înțelegeți, voi, oameni buni și mari,
priviți, acest miracol care se cheamă floare :
ea-și trage frumusețea din sîmburii amari
și e un puls al vieții ce bate-n fiecare.

Priviți la ceru-acesta, senin și fără nor,
la mugurii ce-și cîntă poverile pe rînd,
la pasărea luminii, de care ne e dor,
cînd vine înserarea cu pas ușor și blînd.

Priviți și înțelegeți, voi, oameni buni și mari,
cum mamele se-apleacă spre leagăn cu iubire,
cînd se aude seva în arbori seculari,
de parcă ar renaște păduri întregi de lire.

Priviți la pruncii voștri cu trupuri de viori,
cum își încarcă ochii de-o candidă mirare ;
cu toții laolaltă, ei sînt un cîmp de flori,
și un copil, de-i singur, el singur e o floare…

De ce, în loc de soare, un sumbru nimb de fum
să se-arcuiască peste pustiuri fără nume ?
Priviți și înțelegeți : e timpul, de acum,
să ne întindem mîna, să fie pace-n lume…

FEMEIA-SUFLET

Închidem fluvii cu o frunză albă,
turnăm luceferii în cupele cu vin
cînd lîngă buze arde ca un țipăt
femeia-fragă și femeia-chin ;

În păsări ne zidim trădarea genei
la ceasul lacrimei uscate-n trup de crin
și-mbălsămăm oglinzile cînd trece
femeia-toamnă și femeia-chin ;

Prea lîngă tîmple, prea în ochi de cumpeni
și-ncetinind clepsidrele divin,
aprinde sărbători în rana zilei
femeia-suflet și femeia-chin…

PĂPĂDIE, PĂPĂDIE…:

Pe cîmpul descîntat de miei
s-a ofilit și păpădia :
se va sfîrși — și duhul ei
l-o soarbe Muma glia…

Mai știi acum vreo două veri
cum îți ziceam eu ție :
„vis legănat pe frunți de meri"
și „trup de păpădie…" ?

ELEGIA CÎMPIEI

Călcăm desculți miresmele cîmpiei
precum copiii speriați
de înflorirea tandră a salcîmului ;
iată
văzduhul plin de freunete aprinse
o sfîntă bucurie
asupră-ne pogoară
și ne supune tainei ce ne luminează
pînă la sînge.

Venim dintr-o pace
a mugurilor beți de amurire
de departe vestindu-ne
rănile cu uimire
și ierbile încep să sune blînd
de parcă s-ar apropia
cîntînd
păduri întregi de lire…

ASEMĂNARE

Desculță și aprinsă sub cer
atingeai ierburile
doar cu talpa,
încît le vedeam cum pier.
Pe umărul tău
se răsfățau porumbei,
pe umărul tău cel suav.
Nu-ndrăzneam
să întind mîna spre ei,
de teamă să nu
se întîmple ceva ciudat
și din cale afară de grav.
Numai tu treceai
nepăsătoare
ca o oglindă
peste ierburile gemene.
Prea era nemișcat
peisajul din jur,
ca să nu înceapă
dintr-odată să-ți semene.

MIRCEA M. POP

COLOCVIALĂ

Prieteni, cugetați în liniște,
nu surpați cu ghiulelele vorbelor
edificiul străveziu al gîndirii
sau propriei simțiri.

Prieteni, cugetați în liniște
trecînd vorbele prin filtrul tăcerii
spre a le metamorfoza în fapte ;
neputincioase, ele doar astfel
căpăta-vor contur.

PATRIA ȘI POETUL

Patria-i pentru poet
un eden terestru.
Munții, dealurile, cîmpiile sale,
fluviile ce-i brăzdează fața
sînt niște raze
inimii sale
reversibile.
Oamenii sînt lucrători
ai unui stup uriaș,
făr'de odihnă.

Poetul este și el printre ei
turnînd cu mîna sa
preschimbată-n condei
fierbinte
mortarul
la temelie.

Patria-i pentru poet
un eden terestru.
Poetu-i pentru patrie
o pasăre cîntătoare.

SCRISOARE

Să ne iubim ziua
cînd ne putem contempla
unul-altuia chipurile
în lumină.

Să ne iubim noaptea
cînd, protejați de-ntuneric,
prinși în arcul voltaic al brațelor,
ardem în tăcere.

VIAȚA. POSIBILĂ DEFINIȚIE

Un flux și-un reflux e viața,
o naștere și o moarte,
între ele — un altoi la început
apoi falnic copac
crescut cu crengile-n vînt
ca niște răzlețite plete
rodind din sămința-i fertilă
alți copaci care la rîndul lor
vor face pădurea să supraviețuiască
și să se extindă-n jur
ca un fluviu ce-și iese din matcă.

ALTERNATIVĂ

Aici — eu
dincolo — tu
între noi
o fîșie de pămînt.

De o parte — eu
de cealaltă parte — tu
între noi — ziua și noaptea
jucîndu-se cu amîndoi
ca pisica cu șoarecele.

Pe un mal — eu
pe celălalt — tu
între noi — rîul
curgînd liniștit
ca seninul zilei
spre întunericul nopții.

memorii

EROISM

Inamicul ținea morțiș în mîini de fier și foc, defileul de la Porțile de Fier, firește în ideea unei stabilizări a frontului de sud pe Carpați, rupt prin trecerea României de partea Coaliției antifasciste. Însă printr-o manevră ingenioasă organizată și condusă de comandantul diviziei Lăcătușu Mihail și statul său major, inamicul a fost luat prin surprindere în noaptea de 31 august spre 1 septembrie 1944, și zdrobit.

•

Inamicul nu renunță însă la obiectivele pierdute ; mai ales era de importanță majoră pentru el să-și cîrpească frontul de sud rămas în vînt, cît mai repede cu putință. În orice caz, viza un prim și urgent obiectiv, consolidarea frontului său de sud, pe Carpați, în trecători, înainte de a sosi aci coloanele sovietice în marș spre vest. Așa se face că după ce-și concentrează cele mai bune și mobile forțe pe care le avea în zonă, la frontiera de sud-vest a țării noastre și mai la nord, se năpustește în dimineața de 13 septembrie 1944, cu trei divizii moto („Hindenburg", „Langemark" și „Prinz Eugen"), asupra Banatului, concomitent cu alte forțe care atacau mai la nord pe văile Mureșului, Crișului ș.a. Întregul Banat este împînzit de tancuri, autotunuri, transportoare, sprijinite de aviație, care încercau din răsputeri să străbată pe Valea Dunării, prin defileul de la Bozovici, pe valea Timișului, înspre zonele industriale și miniere, cu obiectiv — în prim ordin — munții și îndeosebi trecătorile din Carpați.

Se crease o situație de incertitudine, vecină cu panica, pe care inamicul încerca să o exploateze din plin, prin lovituri fulgerătoare, de o agresivitate paralizantă. Cîtă putere de reculegere, de cuprindere a situației, a realităților frontului zdruncinat din temelii, pentru a înlătura tensiunea generată de încleștările inegale, dușmanul dispunînd de o majoritate numerică netă, de 1 la 6 în favoarea sa, la care se adăuga puterea de izbire (tancurile) și mobilitatea (transportoarele, autotunurile etc.). De cîte ori însăși comandantul diviziei cu statul major, prinși în focarul luptelor, acționa în liniile cele mai avansate, cot la cot cu ostașii, pentru a redresa moralul și a înfrînge triumfalismul îngîmfat al inamicului. Și, în același timp trebuiau să-și păstreze ei înșiși luciditatea și să servească ca exemplu de forță morală, spirit de sacrificiu în găsirea celor mai eficiente procedee, factori care să optimizeze și să rezolve situații, uneori incredibil de grele.

La Timișoara, cad în încleștări violente, cu tancurile inamicului, locotenent-colonelul Enescu Ioan, comandantul regimentului 13 călărași, maiorul Mureșan Titus, căpitanul Donici Alexei, locotenentul Balea Ovidiu și cîți alții pentru apărarea acestui frumos oraș de pe Bega. Sînt citați în aceste lupte, pentru capacitatea de a conduce, tenacitate și spirit de jertfă, general Lăcătușu Mihail cu statul său major, locotenent-colonelul Florescu Ion ș.a. La Bozovici, soldatul Căplescu Gheorghe dintr-un sat de munte de prin apropiere, unde îl așteptau doi copii mici, părinți bătrîni, se tîrăște cu mina a.t. pînă sub șenilele unui tanc care luase în bot baricada de prin apropiere, împroșcînd proiectile cu nemiluita și zornăindu-și înfiorător fierăria, și cu un curaj fără de seamăn, demn de dacul din el, fără să țină seama de rana de la coapsă din care-i țîșneau șuvoaie de sînge, împinge cu un ultim și suprem efort mina sub șenilele care se căscaseră să-l înghită, să-l strivească sub tonele de oțel încins. În lupta om contra monstru de oțel, învinsese voința, elanul, spiritul de sacrificiu împins pînă la jertfa supremă pentru apărarea gliei din care ne tragem seva vieții. Reșița, Anina, Bocșa, muncitorii, minerii se organizează pentru luptă, pentru apărarea valorilor inestimabile ale muncii lor, a aspirațiilor. La Voitec, săteni înarmați curăță pădurile de parașutiștii sabotori hitleriști. Telefonista Elena Ghenescu ne furnizează informații despre mișcările de trupe hitleriste din zona Deta, riscîndu-și viața. Și cîte alte numeroase exemple de patriotism înflăcărat nu s-ar putea cita din această luptă acerbă pentru eliberarea cu orice preț a patriei.

Pe Mureș, la Păuliș, pe Dealul Bordu, luptă în fruntea plutonului pe care-l comanda, pînă la ultimul, sublocotenentul Boian Constantin, un gorjan de prin părțile lui Tudor Vladimirescu, Ecaterina Teodoroiu și Constantin Brâncuși. Dar inamicul, cu toată rezistența și agresivitatea sa, este înfrînt. Nici pe-aici n-a putut trece !

•

Divizia 19 I. a trecut după eliberarea ultimei brazde de pămînt din partea de sud-vest a țării, frontiera în Ungaria, pe la Arad — Batonya, la 8 octombrie 1944. A desfășurat acțiuni grele de luptă pentru eliberarea Ungariei, în cadrul marilor operații strategice „Debrețin" și „Budapesta". În luptele de la Tisa—Mindszent, unde cade, la forțarea rîului, transformat în fluviu de foc, în fruntea batalionului pe care-l comanda, maiorul Stănescu Cristache, șeful operațiilor regimentului 96 I., căpitanul Novac Octavian și alți mulți, pentru formarea capului de pod de dincolo de rîu. Însuși punctul înaintat de comandă al diviziei este răscolit de proiectilele artileriei grele și de bombele aviației cu zvastică, îngropînd de vii pe generalul comandant al diviziei și pe șeful operațiilor, ei fiind salvați cu mare greutate de sub brazdele de pămînt.

De aici, de la Tisa, drumul spre Budapesta, presărat de obstacole considerate de netrecut de către inamic, Divizia 19 I., alături de celelalte mari unități ale Corpului 7 armată român și ale Armatei 7 de gardă sovietice, a străpuns cele trei linii de centură fortificate, de apărare a Budapestei, a luptat pentru eliberarea capitalei Ungariei, revenindu-i greaua sarcină de a acționa ca vîrf de atac înspre centrul Budapestei. Cade în fruntea Brigăzii 19 I., însuși comandantul ei, colonelul Vasilescu Constantin, cade comandantul bravului regiment 96 I., colonelul Gheorghiu Mihail și, odată cu el, cad, în încleștări crîncene, căpitanii Panoiu Romulus, Grolic Alois, locotenentul Vajache Alexandru, sublocotenenții Iorgovan Ștefan și Pop Dominic ; sergenții Ciobotaru Dumitru, Popescu Ioan, Motorga Gheorghe, caporalul curier Anescu Gheorghe și cîți alții. Corpul 7 armată pierde în luptele din Ungaria—Budapesta, din cei 36.000 oameni ai săi, 11.000 ostași.

Din cele 17 divizii, un corp aerian, două brigăzi de artilerie antiaeriană, o brigadă de căi ferate și numeroase alte unități și formațiuni, care au luptat pe întinsul și pentru eliberarea Ungariei, între 8 octombrie și 15 ianuarie 1945, eliberînd 1.237 localități, dintre care 14 orașe, cucerind trei masive muntoase și forțînd patru cursuri mari de apă, provocînd inamicului mari pierderi, rîndurile celor 210.000 ostași români s-au rărit cu 42.000 luptători, căzuți în încleștări aprige pentru eliberarea Ungariei.

Col. (r.) Aurică SITARU

Petru I. Mioc

BRADUL

Soției mele Diana

Un prilej rar întîlnit mi-a fost rezervat cînd m-am mutat în noua locuință. Am dat cu privirile de un brăduț atît de frumos cum nu mai văzusem vreodată. A fost prima creatură care m-a întîmpinat, la noua locuință, cu cel mai cuceritor farmec. Se legăna în bătaia vîntului de parcă m-ar fi întîmpinat cu un bun venit. Un brăduț de-un verde cald, ce adună în sine toată lumina pajiștilor și a culmilor de munte și o îmbie oamenilor spre desfătare. Crengile lui se resfiră lateral, ridicîndu-se cu vîrfurile deasupra liniei orizontului, părînd niște brațe ce ies în întîmpinarea soarelui, cu palmele deschise, ca să-i primească darurile de lumină și căldură sau răpăiturile ploii, pe care o gustă așa cum o gustă copiii care ies în ploaie să se scalde.

Cînd vîntul se strecoară printre ramurile lui și i le mișcă, ți se pare — și ești fericit de aceasta — că un prunc alintat îți adresează cele mai scumpe bezele din lume. El este fixat cu rădăcinile-i în pămînt, la locul ce i-a fost hărăzit atunci cînd a fost adus de undeva de la munte. Nici dacă ar fi crescut din aurul cel mai scump al lumii, el, bradul, nu te-ar fi putut face să-l privești cu mai multă luare aminte, dintru început, și să-l admiri din tot sufletul. Dar, în același timp, te cuprindea și un sentiment de teamă — așa cum s-ar putea întîmpla cu un obiect, uneori cu o persoană, ce iese din comun — că cineva ar putea să-i facă vreun rău. Era o teamă de care nu-ți dădeai prea bine seama cum ți se înfiripă în suflet, dar ea se cuibărea tot mai adînc pe măsură ce trecea timpul.

La sosirea sau la plecarea din casă, îl mîngîiam cu privirile, într-un amestec de admirație și bucurie a revederii sau a despărțirii, ca pentru o ființă aleasă, sortită a-mi fi prietenă, față de care, totdeauna, crezi că nu ai fost îndeajuns de atent. În fiecare seară — fie iarna, cînd se bucura ca un copil de zăpada ce-l învelea ca o haină nouă, fie vara cînd, iarăși, se bucura de răcoarea serii, ce-l atingea ca o mîngîiere după arșița zilelor de caniculă — cînd deschideam fereastra, pentru primenirea aerului pentru noapte, el, bradul, era ultima făptură căreia îi doream „noapte bună", după care adormeam fericit, în gînd, purtînd parcă chipul unui copil drag.

Uneori, îmi spuneam că dragostea pentru acest mic arbore era consecința unui subiectivism la care am ajuns datorită faptului că, el, o ființă a pădurii, existînd și trăind sub fereastra mea, aproape că îmi devenise o proprietate personală, inclusă în ceea ce aveam și eu în casa mea. Și, deci, puteam ajunge la a exagera, în aprecieri, asupra lui, așa cum se poate întîmpla, uneori, în raporturile familiale, cu orice îți aparține numai ție. Dar, comparîndu-l, mereu și cu tot dinadinsul, cu alți arbori din jur și străduindu-mă a-l privi cu atenție și, pe cît posibil, obiectiv, mă încredințam că, deși era și el un brăduț ca toți ceilalți, totuși, avea ceva deosebit care te cucerea, ca o ființă umană cu o înfățișare plăcută, cu atitudini și vorbe care răspîndeau în jurul lui buna dispoziție și o reală bucurie.

Simțeam că, prin alcătuirea și nuanța verdelui său — un verde atît de altfel decît al oricărui alt brad văzut pînă atunci de mine — el îmi odihnea ochiul și îmi atrăgea atenția din prima clipă, încît aveam pornirea de a-l îmbrățișa ca pe un copil, nu numai fiindcă era doar un pui de brad, deci un brad în devenire, așa cum un copil este un om în devenire, ci și pentru că, de cînd l-am descoperit, el s-a insinuat cu drăgălășenia unui copil. La început, era doar atît cît să-ți încapă în brațe. Apoi a crescut, pe măsura timpului ce trecea. Iar dragostea mea pentru el a crescut și ea. El împărtășea în jurul, pe cît era de mic, o pătrunzătoare mireasmă de brad, cum numai brazii cei mari reușesc să o ofere, împrospătînd aerul și casele vecinilor. Iar ei, vecinii, au început și ei să-l îndrăgească. Și, acum, cînd treceau pe lîngă el, își încetineau pasul și întîrziau privindu-l cu admirație.

Copiii, ființe zburdalnice, așa cum sînt ei și cum le stă bine, cînd se jucau în preajma lui, erau atenți să nu-l lovească cu vreo minge rătăcită și își mutau joaca în altă parte ca să-l ferească de orice neprevăzut.

— Hai să ne jucăm mai încolo spunea cîte unul din ei, căci era să lovim brăduțul.

Avînd în față semnul acestei sănătoase și splendide atitudini a acestor copii — ființe cu trăiri cu atît mai veritabile, cu cît îți poți da seama că sînt pornite din suflet — față de arborele meu, m-am bucurat nespus de mult de fericirea de-a sesiza acest prilej ce îmi certifica forme ale unei înțelepciuni și ale unei filozofii existențiale de conviețuire în acest perfect acord cu natura înconjurătoare.

Toți cei care se bucurau de un brăduț, acest dar al codrilor, făcut cîmpiei, își sporeau, mereu, dragostea pentru el. Dar își dădea el oare seama că va fi supus și el legilor naturii și, ca materie organică, îi va fi dat și lui să trăiască doar atît cît vor permite aceste implacabile legi, după care va fi dat circuitului materiei, fiind făcut mai apoi scînduri sau, pentru că avea un trunchi atît de frumos și drept, poate va deveni un splendid catarg ?

Cu toată teama ce își făcea uneori loc în mine, pentru el, nimănui nu i-ar fi trecut prin gînd că, într-o dimineață, de sfîrșit de decembrie, nu-l voi mai vedea zîmbindu-mi, verde, de sub haina de zăpadă. Atunci, în zorii întunecoși cineva l-a tăiat, pe furiș. În locul lui nu rămase decît un ciot alb-gălbui, din care se scurgea o ceară galbenă, ca un sînge diluat. La cîțiva centimetri de pămînt, se vedea tăietura adîncă în tulpină și ciotul rămas înfipt în pămînt ca o mărturie că el a existat cîndva în acel loc. Ca o ființă umană, răpusă brusc, care nu mai exista pentru că a fost dusă undeva, nu știe nimeni unde anume, dar, în mod cert, către o destinație de unde nu va mai veni niciodată.

Nimeni n-a plîns, firește, așa cum se plînge pentru o persoană. Nici eu nu am plîns. Totuși, fiecare din vecini era posomorît ca pentru un om dispărut. Pentru care nu mai poți ajuta cu nimic ca să înlături drama creată. Regretul nostru amar se transformă apoi în revoltă tulbure față de cel ce l-a răpus. Revolta devenea cu atît mai adîncă la gîndul că, acel cineva și-a putut face sărbătoare din fapta unui furt. De atunci, cînd văd brăduți aruncați la gunoi — după ce ei au servit ca „pomi de iarnă" — simt parcă o părere de rău că nu au fost lăsați la locul lor să-și îndeplinească rostul lor binecuvîntat de-a crește, ca să devină mîine nesfîrșiți codri pentru a împodobi pămîntul și a susține viața pe el. Așa cum ar fi putut crește, în viitor, și bradul din fața casei mele.

ION RAHOVEANU

FREAMĂT

Peste negrul pămîntului proaspăt
Înflorească magnolia
Înaripatelor visuri,
În cînturi clipele iubirii tresar,
Atît verde ne inundă privirile,
Fie totul neînzadar.
Freamătă frunzele vechi vitejii
Neveștejitelor timpuri,
Peste orice putreziri înflorească magnolia

Regenerîndu-se zările.
În încrederi ne gravăm înșine numele,

În liniște crengile te încunune —
De mirare în fața lumii, a noastră înșine,

Avem ochii întîilor oameni —
Speranța mea, minunea mea-naltă,
Soarele prin părul tău negru răsare.

APĂ VIE

Înclinată pare Calea Lactee,
I-auzi cumpăna sub zăpada norilor,
Cerescul ei scîrțîit răzbătînd
Pînă la coborîrea cocorilor.
Mai în adînc gîndul nostru se-nclină

La trecerea-n liniște a părinților,
Ei trebuie să plece-n vecii sub colină

Și ce verde avar și cît dor !

Peste turle se-nalță alb porumbei,
Numai depărtarea tăriinii fie neagră sub ei.

În ochii tăi iubirea arzînd genuină,
Pe zăpadă fie-ne urmele grele,
Ne sînt trandafiri, ne sînt stele,
Atît de vii sculpturi sîntem în lumină.

În vifor auzi tribunalul de iarnă
Vestind clinchete de ghiocei :
La viață chiar fiarele ni le condamnă.

FĂRĂ STINGERI

Silviei R.

Tu nu știi cît surîsul ți-e valoare,
Seninul ochilor în soare greu
Sfîșietor cum arde, grav și mare,
În sufletul de înserare-al meu.

O lebădă ce nu-o voi mai vedea
Iubirea ta va mai putea să fie,
Medalie celui ce voi fi fost
Păstrează tu imaginea mea vie.

În ranguri sacre ne a-nălțat iubirea,
Peste pămînt mi-ești darul viu de stele
În fraged lujer fie-ți fericirea,
Grea rodnicie-n cartea zării mele !

O, floarea mea de stîncă azurie,
De-o fi să urc în casa prea albastră,
Mai are unde să te-aștept, o glastră,
Viu cînt de lebădă de-a pururi vie !

MOTIVE GRELE

Prin sunetele toamnei ruginii,
Alb porumbel pe-aeriene stînci,
Doar lovituri de grație îți simt
Splendorile tristeților adînci.

Și giuvaere clipele îți sînt,
Frumoasă bate suferința ta
Și scrii cu aripile, ore plîng
Și pare totul puls fragil și gînd.

În suflet strălucirea incrustîndu-i
Împarți iubirea-n instelări adînci,
Ai ochii căprioarei speriate
Și zarea noastră-și taie drum prin stînci.

Chiar soarele-n amurg de sete arde,

Cum frunzele își află-n mai copacul
Tremurătoare clipele-și duc veacul
Spre stîmpărări din gene și arcade.

EPITETE SOARELUI

Zăpada rece ține de cald,
Înghețul ei ocrotește verdele holdei,
Pustiul ei e setea mea de tine
Puritate și patimă a Isoldei.

De la hotar încolo vom fi
Tot așa, într-un cînt puțin nins,
Ne învăluie cerul nocturn
Cu astre, cu somnul, cu vis…

În suita stelelor ne răsare soarele
Peste ramuri, încet, peste duh,
Mai presus lucreze doar timpul,
Flacără sîngelui răsărirea ne-o simțim în văzduh.

În setea grea, a trăi pentru o stea,
Răcorindu-ne, a ne prăbuși pentru ea…
Nu e în zadar, se sculptează încet lumea
Spre a-și desăvîrși prin evi minunea.

În uncii ale dragostei cîntărim firea,
Fără lanțuri și pietre i-i soarelui răsărirea.

NICOLAE ROȘIANU

BANATICĂ

Banatu-i amforă și cînt
Luceafăr în vecii răsfrînt
Caval de rod prin care curg
Solare harfe spre amurg.

Pămînt brăzdat cu colț de stea
Și semănat cu dragostea
Iluminată-n rod curat
Cînd nasc româncele-n Banat

Pămînt pămînt și iar pămînt
Ca un hrisov de jurămînt
Spuzit de maci vegheat de grîne
Vechi ram al vetrelor române

Fîntînă sacră și izvor
Cu cumpăna arzînd de dor
Banatu-i amforă și cînt
Luceafăr în vecii răsfrînt.

VEGHE

Adormea cu bucuria visului
ce urma obsesiv
în fiecare noapte
ca un tablou înrămat
în care culorile se topesc
rotindu-se în fuioare de curcubeu :
un lan de maci
acoperind un trup de femeie
vibrînd ca un arc
abia destins

mereu aceeași femeie
cu părul nefiresc de lung
revărsat peste florile de cîmp
ca un lan de grîu în pîrgă

totdeauna
un trup alb de femeie
căruia el căzut în genunchi
îi veghează somnul

FULGER ÎN REPAUS

Halou solar
mulțimea de fluturi
traversează distileriile cîmpiei
ca un vătrai rotitor
orbitor colorat
peste vatra încinsă

și cohorta de greieri
— burghie aprinse de polenul stelar —

acordîndu-și elitrele
lîngă fîntîna părăsită
în care amuțesc ecouri
și arșița amiezii coboară
apărînd în fiecare zi
cu o lebădă albă în brațe —

AMIAZĂ

Ca o limbă de clopot vibrează
ochiul amiezii

rătăcitor și supus
în labirintul cîmpiei
doar faunul
cu lectica trasă de fluturi
mai caută
arborele pietrificat al ploii
și ochii lui stîrnesc
vîrtejuri azurii
în imensitatea cîmpiei.

figurine

SENTIMENTUL PARTICIPĂRII

Există orașe și așezări al căror destin este legat în timp, nu numai de o muncă sau de o umanitate care o servește, dar și de atracția pe care o lasă ele pentru oamenii scrisului. Anina este una dintre aceste așezări umane. Trecutul ei fascinant, legat de primele descinderi în adîncul pămîntului, în căutarea cărbunelui, prezentul ei efervescent, în care descoperirea șisturilor bituminoase au propulsat-o spre înălțarea unei termocentrale, biografiile umane care și-au găsit, în ea, din trecut și pînă azi, devenirea, toate acestea au atras spre ea, magnetic, scriitori, gazetari, reporteri. În romane, reportaje, însemnări, filme, Anina și-a trecut efigia ei unică, irepetabilă, pentru totdeauna.

Iată că „Facla", sub semnătura poetului și reporterului **Nicolae Sîrbu**, gazetar reșițean, aduce, în fața cititorilor săi, încă o carte legată de Anina, o monografie a așezării văzută prin viețile și angrenajul muncii de fiecare zi : **„Aurul din aripi"**,* volumul de reportaje, dedicat în întregime Aninei, ne aduce în față un reporter dublat de un analist și de un poet al faptelor cotidiene. Un prozator dotat cu fantezie și o fină ironie, care descoperă, în perimetrul geografic și spiritual al Aninei, vieți, evenimente, întîmplări eroice, ca și amănunte pitorești sau picante, detalii care compun un oraș, o atmosferă, dar și un simbol al noului : lumina lăuntrică a oamenilor locului, ca și lumina concretă, prezentă, a viitoarei termocentrale.

Nicolae Sîrbu își construiește reportajele sale, în genere, în jurul unei figuri umane-cheie. O figură-simbol. În jurul căreia adună întîmplări, reflecții, amintiri, detalii, într-un „flux al memoriei" care conferă cărții un dinamism subteran de bună factură. Reportajele lui **Nicolae Sîrbu** sînt, în genere, meditații asupra a ceva sau cineva din așezarea de care afecțiunea lui s-a legat prin timp. Eroul-reporter este și el un participant la evenimente, cînd nu este un simplu înregistrator al faptelor. Autorul iubește mai ales întîmplările șocante, eroii sublimi, elementele ieșite din comun, biografiile exemplare, fără a extirpa din corpul reportajelor sale detaliile minuscule, elementele criticabile sau căderile și depresiile la care este supusă ființa umană. Dar, peste toate, există în această carte un patetism de bună factură în fața noului uman și industrial. Reporterul nu se extaziază doar epidermic. El trăiește extazul la modul lăuntric. Acolo are loc fluxul reflecțiilor sale, acolo pornește fluxul poetic și patetic și tot acolo își arată el pasiunile, iubirile, prieteniile nestinse pentru oamenii locului.

Poet și gazetar înzestrat, **Nicolae Sîrbu** îmbogățește paginile dedicate unei așezări cu o carte interesantă, densă, în care tandrețea pentru peisaj se îmbină intim cu iubirea și proslăvirea omului creator. Cartea sa prilejuiește și cunoscătorului Aninei și profanului sentimentul participării la zidirea unui prezent luminos, dar nu unul liniar sau festivist. Figuri, întîmplări, unele zguduitoare, umanitatea Aninei, eroismul ei, nu atît la vedere, cît unul conținut, subsumat, lipsit de paradă, portretistica colorată și diversă umană, dinamice existenței cotidiene, toate pot captiva cititorul conferindu-i o efigie de neșters a unei așezări românești în continuă și profundă prefacere. Minus unele pagini șterse, o anumită prolixitate a frazei, ca și unele rememorări prea lungi, care rup firul epic, cartea lui Nicolae Sîrbu este o izbîndă a autorului reșițean, prima sa ieșire în lumea scrisului, ca reporter.

Ion ARIEȘANU

---

* Nicolae Sîrbu, „AURUL DIN ARIPI", Ed. Facla, 1986.

SCULPTURA LUI ȘTEFAN CĂLĂRĂȘANU

plastică

Materialul îndrăgit de Ștefan Călărășanu este lemnul care, în mîinile artistului, dă rod gîndului și simțirii sale. Convingerea sculptorului este că lemnul — ca material și mijloc de expresie, — pare mai familiar ochiului ancestral decît piatra sau metalul, avînd mai multă căldură și un iz arhaic și domestic, de o savoare patriarhală. Fără îndoială că această senzație densă, de timp stratificat, urcă din vechimea artei noastre populare, vine din folclor, unde lemnul cioplit se află pretutindeni la îndemînă, în munca și odihna țăranului, ca o metaforică prelungire a codrului. De la acest meșteșugar localnic, ctitor neștiut, artistul nostru plastic moștenește acel simț al economiei de limbaj, acea discreție, sobrietate, chiar, rar întîlnite pe alte meleaguri. Expresia sintetică, vocația stilizării dar și a nuanțării infinitezimale, constituie trăsătura cea mai de preț a artei poporului nostru.

Întîile etape călărășene au pornit de la explorarea figurativului. Siluete și busturi se aliniază mereu mai amplu stilizate, lucrate în planuri mereu mai largi și contururi tot mai simple. Procesul decantării formelor continuînd, elanul către compactizarea monolitică, esența expresivă și forma-nucleu crește acut, febril. Ajungem la o sinteză volumetrică, presărată cu torsuri feminine, caline și măști ce răsfrîng îndepărtat cîte un ecou african, oceanian ori khmer, alături de cîte o amintire arhaic-helenă, precum o evocă acele siluete și busturi care poartă, pe buze, surîsul „korelor", al acelor hieratice fete-chariatide ca și al acelor efebi „kouroi". Perioada mai recentă a creației lui Călărășanu se statornicește la cîteva permanențe tematice, reluate — cu obstinație — sub chipul „variațiilor pe aceeași temă". Aceasta este etapa non-figurativă ce gravitează în jurul aceluiași arhetip : arborele de rășinoasă cu floarea și fructul său conic. Un con de pin, privit cu atenție, pare că sugerează o măruntă machetă arhitectonică a unui TURN monumental, cu etaje răsucite spiralic, galactic, împrejurul axei verticale. Conul de conifer închide, între parantezele solzilor săi lemnoși, desenul generic al arborelui viitor. Leitmotivele tematicii acestei etape călărășene poartă deci, în ele, enunțul arhitectonic al arhetipurilor constructive : coloana, obeliscul, columna, pilonul, stîlpul, pilastrul și, în sfîrșit, tumulul, stupa, gorganul și, mai ales, turnul sub toate aspectele sale.

Întregul ciclu al COLONADELOR — ca o pădure de columne — sugerează vag, coloana spectrală a unui fum de jertfă, înălțată din vremuri imemoriale sau recheamă, în memorie, imaginea dreaptă a acelor stîlpi cu rădăcina trainic înfiptă în tradiția străveche, tracică. Asemenea stîlpi funerari, întîlniți azi mereu mai rar prin vechile cimitire din nord-vestul Olteniei, ca și motivul păsării măiestre sau stîlpii prispelor de casă, l-au inspirat — cum prea bine se știe — pe ilustrul înaintaș, marele Brâncuși. Un alt ciclu călărășan, foarte bogat reprezentat, este cel al turnurilor. Elementele componente ale acestora : etaje, secțiuni etc., pot fi chiar suspendate, răsturnate ori — paradoxal — desfășurate pe orizontală, ca într-o stare de anihilare a efectelor gravitaționale.

Unele dintre turnuri se lărgesc spre orizontală, proteguitor, ca niște scuturi magice iar altele își înalță silueta rustică asemenea unor stoguri, clăi sau căpițe adunate pe plaiurile noastre mioritice. Acest prolific ciclu, al turnurilor, atît prin tematică, formă, cît și prin splendoarea lemnului dăltuit, reclamă parcă un spațiu de expunere în aer liber, avînd ca ramă doar cerul și pămîntul iar ca fundal, verdele adînc al pădurilor de brad. Ultimele variante ale acestui ciclu, transpuse în albul rece al marmurei șlefuite, au un farmec încremenit, sublunar, pierzînd acea forță expresivă și vivacitate alertă, proprii lemnului și dansului fibrelor sale. Față de turnurile și tronurile lui Horia Damian, cu scenografia lor inițiatică, jilțurile voievodale ale lui Ștefan Călărășanu par fotolii scorburoase, turnuri micșorate, cu vîrful teșit, adaptat parcă șederii unor zeități din mitologia carpato-danubiană.

Un alt ciclu călărășan se poate numi cel al HIMERELOR. Himera călărășană, zămislită în 1978, dintr-o esență lemnoasă aproape neagră, densă și cu luciu metalic reprezintă un semicerc ce strivește, între fălcile sale de menghină, cinci cilindri ca cele cinci degete ale unei mîini. Forța expresivă a himerei călărășene trimite direct la celebrul precursor brâncușian. În vreme ce lucrările mai vechi ale lui Ștefan Călărășanu, ca această „Himeră", bunăoară, erau cioplite în planuri largi și netede, piesele mai recente poartă pecetea unui experiment stilistic aparte. Suprafețele, odinioară calme, sînt prinse, mai nou, într-o mreajă rectangulară ritmată de ochiuri de plasă și năvod. Aceste romburi încrestate prind apoi să crească, să se înalțe, rotunjindu-se conic precum niște vulcani cu mici cratere în vîrf, fiecare crater avînd, în mijloc, cîte un ochi profund, ca pentru a răspunde unor apeluri îndepărtate. Acest relief vulcanic, mineral, ce invadează volumele, este cuprins de rotiri lente, de o lascivă senzualitate, organizîndu-se în vaste mișcări, care, prin apropiere sau distanțare, formează un desen — pe suprafața sculpturii — desen ce se impune fără linii și trăsături O asemenea tratare, în relief, a unei suprafețe, amintește pe italianul Virduzzo care însă nu s-a aventurat pînă la rondo-bosso, rămînînd doar la experimentul panoului. Ștefan Călărășanu mărturisește admirația sa față de efectul inegalabil, obținut de țărani prin modul de încrestare și așezare a draniței sau a șindrilei pe fețele acoperișurilor de case din nordul Olteniei, sau pe acoperișurile „în solzi de pește" de prin părțile Buzăului. De asemenea, sculptorul rămîne fascinat de jocul naturii, surprinse în modelarea spiralică a solzilor lemnoși pe conurile de pin. Ansamblul lucrărilor lui Ștefan Călărășanu a dobîndit — în meșteșug și în conținut, — ceva din maturitatea dar și prospețimea unui fruct pîrguit.

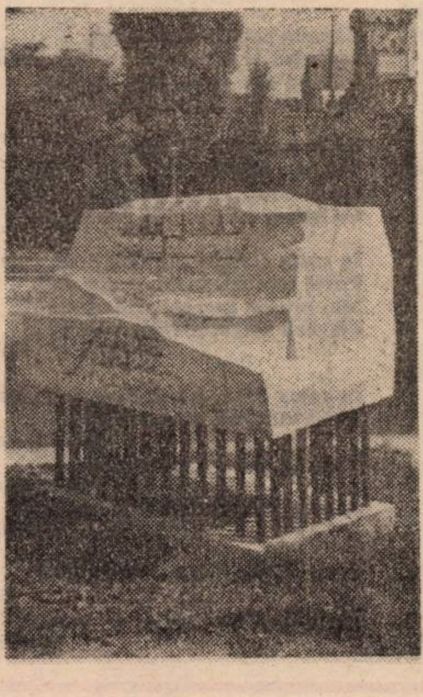
Ștefan Călărășanu : „LACUSTRA"

Valeria PÎRVULESCU

AUTENTIC ÎN VARIANTE

„CÎNTAREA ROMÂNIEI"

Zona etnografică a Făgetului a „beneficiat", ca să zicem așa, de o oarecare izolare, care a contribuit la conservarea unor note de autenticitate în ceea ce privește folclorul muzical. Lucru sesizat foarte exact de compozitori precum **Achim Penda**, un sensibil cunoscător al specificului zonei și o bună bucată de vreme colaborator, îndrumător al artiștilor amatori de aici. Compozitorului îi datorează interpreții orchestrei Căminului cultural din Făget succesele înregistrate în cadrul Festivalului. În ce sens ? Există momente în care artiști dotați se pot ridica la adevărata lor valoare prin contribuția decisivă a unui pasionat, exigent și competent îndrumător.

Am ascultat, cu ani în urmă, formația aceasta care construia o suită expresivă, aproape șocantă prin mijloacele tehnice utilizate cu virtuozitate și bun simț al tensionării emisiei sonore. Dozajul emoțional, inteligent, rezulta dintr-un echilibru optim între suflători și corzi, culminînd cu momentul grupului percusionist, într-o arhaică monofonie. În primul rînd, în timp ce suflătorii sînt în vogă, ansamblul avea să imprime un centru melodic preponderent realizat prin instrumente cu corzi, specifice odinioară folclorului bănățean. Apoi, „tobarii" își au justificarea, în această zonă de interferență cu folclorul ardelenesc, din care ei nu lipsesc, prin prezența lor și în sate apropiate ; la Curtea, de pildă, „dubăii" sau dubașii sînt prezenți la serbările tradiționale, ca element extramuzical, de „înștiințare", „aducere la cunoștință" etc. Implantarea lor într-o suită muzicală aducea a citat, trimițînd la aceste obiceiuri prin modalitatea frescei sonore. Brusc se instaura o ambianță arhaică, arhitectura suitei părînd a se alcătui din bîrnele caselor înnegrite de timp, din ecouri ale unor invocări străvechi. Exclusă utilizarea vocii, ca și tenta dansantului ; muzica pură, „de ascultat" ne transporta în zonele unei spiritualități cristaline. În chiar acest fel ne imaginam muzica străveche a Banatului montan. Recompusă din propria-i materie, ea redevenea unicat, concentrînd elementele unui specific azi dispersat. Însăși vechimea (relativă) a instrumentelor sprijinea ideea, ambianța ușor stranie a piesei.

Operă cultă sau folclor ? Impresia lăsată de audiție este aceea a unei creații integral populare, cu toate că Achim Penda ar fi putut să-și depună alături semnătura. În momentele conlucrării cu membrii ansamblului s-a născut varianta posibilă a unui străvechi eveniment artistic, senzația de autentic fiind atît de intensă încît ea lasă în umbră personalitatea celui ce a conceput-o sau interpretat-o.

Chiar dacă în acest caz compozitorul a folosit un valoros material încă existent în zonă, colaborarea cu o formație amatoare, în felul în care a avut ea loc este un exemplar act de cultură.

Lucian BURERIU

muzică

Opera Română la început de stagiune

Reperele noii stagiuni a Operei române timișorene nu fac decît să mărturisească dorința diversificării spectacolului tradițional într-o suită de manifestări atrăgătoare, sub forma Serilor de muzică și poezie (în septembrie îi vom urmări pe actorii Eugen Cristea, Marin Moraru, Dem. Rădulescu, Gh. Leahu), a Galei artiștilor de operă și balet, prezentate inclusiv pe platformele industriale ale orașului, alături de concerte vocale, corale, ale orchestrei de cameră (nou organism artistic !). Se preconizează continuarea Studioului Euterpe, spre a difuza creații mai puțin cunoscute, lucrări semnate de compozitori bănățeni, locul unde experimentul — regizoral, scenografic și coregrafic — să fie la el acasă. Conducerea Operei are în vedere organizarea unor concerte de mare audiență, între care, chiar în această toamnă, o manifestare care să cuprindă pe toți soliștii instituției. Invitați, reprezentanți ai RTV, Electrecord, ARIA, ai criticii muzicale din Capitală, spre a se difuza corect valorile timișorene, deschizîndu-le pîrtii de noi afirmări pe scenele românești și străine. Se vor efectua noi înregistrări radio cît și două discuri cu soliști timișoreni.

Așadar, o agendă foarte bogată care nu exclude „obligația" de a oferi premiera de balet restantă din trecuta stagiune — **Corsarul**, o operă din perimetrul creației universale — **Freischütz** de Weber și o premieră absolută românească semnată Liana Alexandra — Cîntări de dragoste. Dintre reluări menționăm opereta **Dragoste de țigan**, după 12 ani de la premieră, fiind complet reînnoită ca distribuție, decor, regie, plus un balet — **Esmeralda**. Vom asista la firești „reîmprospătări" în distribuții, la evoluția unei serii de invitați români și străini, cît și la completarea soliștilor, a coriștilor, inclusiv a unui nou dirijor și regizor.

Iată, punctate, cîteva preocupări ale Operei care se poate mîndri cu numărul cel mai mare de spectacole rulate, dintre teatrele lirice românești — 57 de titluri (28 opere, 14 operete, 15 balete). Preocupările de perfecționare profesională se desfășoară într-o formă ingenioasă și foarte eficientă. Vizionări, comentate de către dirijorul Ion Iancu, ale celor mai reprezentative spectacole, înregistrate video, care au ca protagoniști nume ilustre din spectacole desfășurate recent la Covent Garden, Scala din Milano, Metropolitan, Staatsoper. Noua stagiune se va deschide la 14 septembrie, cinstind nepieritoarea creație a lui Filaret Barbu — **Ana Lugojana**.

O multitudine de premise, menite a statua în centrul atenției activitatea responsabilă a Operei Române ce și-a propus să decline valențele esteticului cu cele ale eticului, în reînnoite și atrăgătoare ipostaze.

Doru MURGU

VATRĂ DE OLARI

etnografie

Consiliul comunal de educație politică și cultură socialistă Făget organizează la Jupînești, în data de 31 august, tradiționala manifestare folclorică **Vatră de olari**, ajunsă acum la cea de-a VII-a ediție. Programul cuprinde : a) vizionarea expoziției permanente de ceramică; b) tîrgul de oale; c) spectacol folcloric cu participarea formațiilor artistice ale căminelor culturale din Pietroasa, Făget, Brănești, Bătești și Jupînești ; d) serbare cîmpenească.

Manifestarea **Vatră de olari**, organizată în cadrul Festivalului național „Cîntarea României", s-a impus, prin edițiile precedente, ca fiind una din acțiunile culturale prestigioase din bogata zonă etnografică făgețeană. Deosebita ei importanță constă în faptul că întreține, în timp, interesul și dragostea pentru o ocupație populară străveche, aceea a olăritului. Aportul principal în perpetuarea cinstirii tradiționalului meșteșug al olăritului în localitatea Jupînești îl au Ion Căliman (secretar adjunct cu munca de propagandă al Comitetului comunal de partid) și Ștefan Marinconi (însuflețit activist cultural din satul Jupînești — singurul centru ceramic, încă activ, din județul Timiș).

A. T.

orizont arădean

SUPLIMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL
JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ ARAD.
ANUL III, AUGUST 1986

ARADUL ÎN ZILELE LUI AUGUST 1944

Aradul și oamenii săi, veniți din istorie, crescuți în istorie cu dorul de a făuri istorie, au mărit și au durat prin faptele și viața lor acea zi adusă de istorie, ca o lumină istorică — 23 August 1944, fixînd-o pe firmamentul istoriei naționale ca pe o deschidere și o chemare spre o **nouă istorie a noastră și numai a noastră, făurită de noi și numai de noi, dinspre noi și pentru noi și pentru atîți alții binevoitori de bună orînduială-n lume, de pace și bunăstare generală.** Și cum să nu fi fost părtașii acelei zile eroice și celorlalte următoare ei răsărită din sfînta chemare: „Țara este în primejdie"!, încălzită de lacrimile și sîngele căzute drept vamă sacră întru **păstrarea, neîntinarea și neînchinarea sacrului nostru steag românesc?** Grăiesc despre această solemnă și pilduitoare înfrățire românească datele ce consemnează gîndurile și preocupările județenei de partid Arad și deci ale comuniștilor arădeni privind organizarea și desfășurarea cu succes a revoluției în părțile Aradului, gînduri și preocupări ce s-au țesut și înfiripat în casa aflată azi în Arad, pe str. G. Barițiu nr. 26.

În tentativa și planul strategic dușman, hortysto-german de înstăpînire asupra Aradului, s-a validat un splendid angajament patriotic în zona Gării CFR, a cartierelor Gai și Sînicolau Mic, a Aeroportului loc unde, între atîtea sacrificii, istoria arădeană consemnează cu recunoștință și binemeritată amintire pilduitoarele jertfe ale Mariei Deheleanu, Virgil Iovănaș, tînărul elev erou de 15 ani din Curtici, căzut la Șofronea, și atîtor multor altora.

Într-un moment în care dușmanul se năpustește cu toată furia și puterea sa militară (3 divizii) în scopul străpungerii — defileului Mureșului sau a zonei Crișului Alb spre a-și reocupa pozițiile pierdute — asemeni unei fiare lovite mereu în chinurile durerii necugetînd, se sforțează fără de folos, slăbindu-se pentru a cădea apoi în moarte sub loviturile neașteptate ale bravilor soldați români, din detașamentul Păuliș, constituit în principal pe osatura Școlii de subofițeri militari Radna-Lipova. Școala de ofițeri Infanterie-rezervă Ineu, Regimentele 83, 85 și 96 infanterie și detașamentele Școlii de ofițeri de rezervă infanterie Bacău și Botoșani. Aradul își are-nscris astfel în hronicul mare al Țării propriul său sigiliu istoric dat de faptele și sacrificiile bunicilor, părinților și fraților noștri, acelea de a birui, de a rămîne pe loc. Spre a împlini această mare, dreaptă și a noastră străveche lege a fost nevoie să piară, jertfindu-se la Păuliș, cpt. Ioan Fătu și serg. Lera Slobodan, elev serg. Mircea Fota, serg. sanitar Elena Chiriță, Alexandru Băbălău, Ion Moronea, Ciorba Nistor, îmbărbătați de vrednicul lor comandant col. Alexandru Petrescu, iar pe Valea Crișului Alb — în partea Țării Zărandului, cpt. Eugen Dobrilă, Grigore Andrei, elevii serg. major Fodor C-tin, Rădulescu Cristache, Botea Gh., Ghiu Gheorghe, Popovici Nicolae, Popescu Petre ș. a. Prin acești mulți, mulți eroi, știuți, sau neștiuți, dar **toți egal de mari și drepți**, la Arad, a fost prezentă o țară-ntreagă cu-n popor întreg spre **a apăra** un petec din pămîntul sfînt al unei țări întregi, românești. La Arad, prin Pecica Peregul Mare și Mic, prin Vărșand și Macea-Dorobanți, la Păuliș și Ghioroc și Cuvin și Zăbrani și Covăsînț, la Ineu și Beliu, Pîncota și Bîrsa, Cărand și Prunișor și Gurahonț și Sebiș au fost prezenți urmașii eroilor Mărășeștilor, Mărăștilor și Oituzului, reeditînd într-un chip vrednic de amintirea patriotismului lor **definiția — avertisment a istoriei noastre dinspre ieri pentru azi și mîine și pentru orișicine ar avea gînd rău asupră-ne: „PE AICI NU SE TRECE"!**

De mai bine de patru decenii nu facem nimic altceva decît să dovedim că noi aici, în spațiul nostru mioritic, ne apărăm **propria construcție istorică** preamărind-o prin altele, sub zodia luminilor libertății și socialismului, aduse de ziua istorică a lui 23 August 1944.

Prof. Doru BOGDAN

Oamenii de atunci

accente

Au fost înștiințați, mai întîi, comuniștii. Apoi ceilalți, cei mulți, adică oamenii acestei țări. În după-amiaza zilei de 23 August 1944 s-a declanșat, în Capitală, insurecția. La Arad, în casa conspirativă de pe strada Barițiu nr. 26, organizația județeană de partid ține o ședință pentru reorganizarea activității, conform cu noua situație. În aceeași zi, în colaborare cu Apărarea patriotică, sînt eliberați din închisoare deținuții politici. În ziua următoare, reprezentanții P.C.R. se întîlnesc cu reprezentanții P.S.D. stabilind un program comun. Regionala Banat a P.C.R. trimite la Arad pe tov. Vințe Ioan, originar din Lipova. Localitate în care, cu o noapte înainte, elevii Școlii de subofițeri din Radna arestaseră ofițerii și soldații germani din detașamentul de legătură. Și unde oamenii C.F.R.-ului, în frunte cu Apostol Filimon, ajutați de două plutoane de elevi comandați de sublocotenentul Virgil Andronescu, au capturat un tren militar german. Încep luptele pentru cucerirea aeroportului și respingerea atacurilor trupelor venite din Vest; alături de armata română, muncitori, țărani, cetățeni ai Aradului. Iosif Jivoi, Romulus Topor, Dumitru Muscan luptă la aeroport sau aprovizionează armata cu muniții. La podul de peste Mureș opun rezistență un număr de patrioți: Sava Oprin, Ștefan Militar, Ilie Crișan, Constantin Chevereșan și alții. În Gai, unde lupta un batalion din Regimentul 4 Grăniceri, se remarcă elevul Titus Panait și adolescenții Dinu Păcurar, Radomir Mihailovici, învățătorul Nevenca Popian. Pe șoseaua Pecicăi, civilii supraveghează evoluția luptelor și intervin la nevoie — răniții sînt transportați la spital, printre ei sublocotenentul Ionel Popa. Lupte la gară. Acțiuni la fabrici, Poșta centrală, Telefoane, depozitele germane (pe strada Unirii), sediul Gestapoului (str. Eugen Pottier). În 27, o violentă luptă la Palatul Minoriților (actuala stradă M. Constantinescu, nr. 2-4), după care sînt dezarmați ofițerii și soldații Comandamentului german. Pretutindeni, armata a fost sprijinită de oameni fără uniformă. Dar cu inimi de români, de arădeni, luptînd pentru orașul lor. Oamenii de atunci, gîndindu-se la oamenii de astăzi. Trăind un August pentru istorie, acei oameni de atunci...

Florin BĂNESCU

IDENTITATE ȘI SINTEZĂ

● FORMA EXCLUSIVĂ (II)

Logica postulării alternativelor nu se poate opri la simpla lor semnalare, fără a urmări și rezultatul înfruntării lor. Or, în înfruntarea prin disjungere, un membru al relației tinde să-l respingă pe celălalt, o alternativă tinde să se impună ca singura valabilă, excluzîndu-le pe celelalte. Forma tipică a acestei relaționări este „sau-sau" exclusiv. Înrădăcinarea logico-istorică a formei exclusive se oprește, de obicei, la Kant, în calitatea sa de teoretician al antinomiilor. Punctul de plecare al antinomiei interiorizează principiul identității. Opușii își subliniază — prin chiar actul opunerii — identitatea, afirmarea de sine. Primul pas în derularea antinomiei trece prin canoanele terțului exclus: ambii opuși nu pot fi în același timp falși. Respectiv, din procesul înfruntării a două identități, nu poate rezulta o lipsă generalizată de afirmare. De aceea nu ne putem opri aici. Dar nici nu avem mai multe posibilități de a continua, dintre care să alegem. Drumul nu poate duce decît la principiul contradicției exclusive (= al noncontradicției). Dacă opușii nu pot fi falși în același timp, ei nu pot fi nici adevărați concomitent. Neputința de a fi simultan în aceeași calitate ne arată că cei doi membri ai relației nu pot fi sintetizați într-o manieră „negativă", ci pe latura afirmării lor pozitive.

Dar această pozitivitate îi lasă pe cei doi opuși exteriori unul altuia. Întrucît sferele membrilor nu se intersectează, realizarea unei sinteze devine imposibilă. Rezultatul relației exclusive nu poate fi decît afirmarea unui opus și respingerea celuilalt. Dar mecanismul excluderii se produce destul de interesant. În plan logic, afirmarea unuia dintre opuși implică postularea falsității celuilalt. Raționamentul este de tipul lui **modus tollens.** Rezultatul, concluzia, se edifică numai prin actul diminuării unei teze, pentru a se putea afirma cealaltă. Se ajunge ca din vechea disjuncție să nu mai rămînă decît un membru al relației. Iar cel rămas va coloniza și spațiul devenit gol după excluderea opusului. Operația de excludere este precedată însă de una reductivă și secondată apoi de cea extrapolantă. Deoarece, avînd interiorizat în punctul de plecare principiul identității, al „încercuirii" accentuate a opușilor, disjuncția exclusivă, prin însuși actul atomizării, implică reducția. Iar în momentul cînd un opus este postulat ca fals se creează un vid ce va fi umplut de către celălalt membru, considerat ca singurul adevărat.

Cu alte cuvinte, odată cu operația identificării opușilor, se produce și o selectare, se face o reducție. Actul reductiv își dezvăluie pozitivitatea întrucît indică ceva, arată acel ceva ca fiind semnificativ, dar, simultan, el își exprimă și dimensiunea negativă, prin aceea că lasă „restul" la o parte, îl reduce la pozitivul indicat. Actul de reducție face însă transparentă, prin negativul lui, generalizarea care se produce pe locul lăsat gol de reducția exclusivă. Căci, o punere între paranteze a unei realități înseamnă, concomitent, generalizarea alteia.

Ioan BIRIȘ

album liric

AUGUST

Se împlinesc aromele în fructe,
Lumina se traduce după gust,
Din tîmpla Mării, pînă sus în Munte
E Patria mireasmă de august.

Pe-această hartă blîndă, de sub soare,
Cea iscălită de strămoșii mei,
Nu poți încătușa măcar o floare
Să nu-i respire amirosul ei.

Istoria ne-a fost învățătură
De cînd ne știm și nu pretext anume,
De am plătit mereu peste măsură
Starea noastră verticală-n lume.

În libertate se înalță o Țară
Și August ne rămîne mărturie,
Oglindă vie, pururi clară,
Din tîmpla zilei pînă-n veșnicie.

Nicolae NICOARĂ

SĂ FIM STINDARDUL

Ca noi să fim stindardul
ce ne conduce pruncii
pe calea devenirii
să fim stindardul muncii.

Să ne-nsușim lumina
ce ne-o trimit străbunii
prin flacăra chemării
să fim stindardul pîinii.

Pentru-a cinsti izbînda
cu laurii cununii
să preaslăvim Cîrmaciul
din fruntea națiunii!

Sandu D. PAUL

CÎNTEC

Spre tine, Patrie, cu zorii roditori
Iubirea-mi curge ca un fluviu larg

Se face versul corabie cu flori
Și gîndul mi se face un catarg.
Din turnuri mari de muncă și iubire,
Noi îți veghem ogorul înflorit
Și cerul păcii-n albă strălucire
Și rodul cîntecului înfrățit.

Mîndria pentru-a tale năzuințe
Nu pot în vorbe s-o cuprind cum vreau
Și ni se fac cuvintele semințe,
O holdă de poeme să îți dau,

Și fără tine, Patrie-lumină,
Fără destinul tău nemuritor,
Aș fi ca pomul fără rădăcină
Și ca fîntîna fără de izvor...

Ligia TOMȘA

PĂMÎNTUL ȚĂRII

Aș vrea să fiu fîntînă sau izvor
Cu apa-mi rece să astîmpăr doruri,
Drumeți de ar veni pe-aceste locuri
Să joace și să cînte cu mult dor.

Pămîntul țării aș dori să fiu
Cînd ceru-și scutură belșug din sîn,
S-adun stele sub căpițele de fîn
Să stau cu glia-n veșnicie viu.

Ceahlău să fiu cu stîncile-n urcuș
De frumusețea lui în extaz să cad,
Licurici de noapte, cetina de brad,
Să m-ajute să-mi pregătesc culcuș.

Să adun miresmele din cetini
S-ascult a vînturilor dese șoapte,
S-alerg în urma cerbilor în noapte
Să cred în viitor și-n ani senini.

Gh. HAIDUC

Debuturi (IV)

După cîteva cărți pentru copii, nu grozave, dar nici sub media acestor producții (unele de inflație), prin care editurile își reglează bilanțul financiar, Dumitru Toma și-a realizat adevăratul său debut editorial *. Cartea a fost distinsă cu premiul pentru debut al C.C. al U.T.C., alături de **Maestrul de lumini** de Cristian Teodorescu, **Mirosul prafului de pușcă** (în volumul colectiv **Proze**) de Tudor Stancu și **Să alergăm împreună** de Lucian Vasiliu.

Ioana și alte duminici cuprinde mai multe povestiri — **Un soare mic albastru, Ortansa și Vioara, Călătoria, Leul mov, Cîteva portocale, Budapesta... Budapesta, Obrazul cenușiu al dimineții, După amiază spre seară, Tînărul nostru campion, Demisia.** Capacitatea prozatorului de a-și crea un univers afectiv, apropiat, concludent din perspectivă literară este neîndoielnică. Dumitru Toma scrie fluent, conturează psihologii pe spațiu literar condensat (Ortansa, Vioara, Nenițescu, Doru Vasiliu, Tiberiu Vrabie, Adrian, Todor, Măgdălina), descrie cu o vizibilă degajare, schimbă ușor planurile epice, alternează dialogul cu monologul interior (vezi, mai ales, **Un soare mic albastru** și **Ortansa și Vioara**). Notația exactă se înviorează, nu de puține ori, prin asociații neașteptate, de-a dreptul surprinzătoare, semn al unei disponibilități imaginative, chiar dacă frizează absurdul. („O clipă am senzația că sînt închis într-un borcan cu miere, un borcan mare, firește înăuntrul căruia firele de praf fac interminabile manevre. Pătura și-a împrospătat și ea culoarea și pare o coajă de portocală. Îmi imaginez imediat toți burlacii din blocul acesta de garsoniere, înveliți în coji de portocale. Patru șiruri, unul peste altul, de portocale cu cap... de portocale gînditoare").

Nefixat încă cu exactitate, prozatorul încearcă să toarne tipare structuraliste (textualiste) peste o proză de esență realistă. Textul, contextul și supratextul par să-i dea serioase probleme tînărului autor! Poziția este încă insuficient stabilizată; și nu se poate ști dacă ea pornește dintr-o dorință de a răspunde unei înclinații spre un asemenea tip de proză, sau din dorința de a adera la o tendință la modă. Numeroase intervenții în text denotă că poziția auctorială, a autorului-narator, este în derivă permanentă, dacă nu suprimată. În **Ortansa și Vioara**, în același text se propun (se fac supoziții de) variante de întîmplări și atitudini. Starea dubitativă conduce la poziția de neutralitate față de text. Și la primatul textului; plăcerea de a scrie este covîrșitoare, iar autorul dorește să-și contamineze și cititorul de această plăcere a scrisului, plimbîndu-l prin labirintul textului.

Ironia, sensul precar sau multiplu al cuvîntului, postura tragi-comică, episoadele erotice se întîlnesc în proza lui Dumitru Toma. Inserțiile în text sînt multiple. Uneori teoretizarea este ascuțit ironică: „L-ați recunoscut, nu-i așa? Blîndul, suavul, dragul, bunul clișeu. Chiar, ce ne-am face noi fără clișee? Fără clișeele — șabloanele — de care viața noastră e plină. Ne-ar place fără ele? Părerea mea este că NU. Jocul face și el parte din regia textului! Și regizorul apare, se retrage, îndrumă, insistă, dar atît cît este necesar pentru ca jocul să fie cît mai agreabil. Intervențiile explicative sînt multe în povestirile lui Dumitru Toma. („De ce mă tot bag în textul acestei povești? De ce îl fragmentez și îl bruiez mereu cu părerile mele? Fiindcă (bănuiesc) n-am încotro".) Și multe alte fragmente dovedesc că teoria este transparent aplicată în povestiri. **Ioana și alte duminici** este volumul unui tînăr autor care pare să cunoască traiectoriile de evoluție ale prozei. Pe unele și-a fixat povestirile din cartea de debut. Este suficient pentru a-i aștepta cu interes cărțile viitoare.

Alexandru RUJA

---

* Dumitru Toma, **Ioana și alte duminici**, Editura Eminescu — 1985

Sărbătorile populare ale verii — sărbătorile muncii

În spațiul unei arii etnoculturale de o remarcabilă frumusețe și varietate ce se întinde din Cîmpia Aradului și pînă în Țara Zarandului, în acest spațiu ce unduiește din cîmpie spre munte ca un adevărat pridvor spre inima Munților Apuseni, elementele și tradițiile de cultură populară legate de muncile verii își au rădăcini adînci în istoria bimilenară a poporului român. Ele izvorăsc din principalele obiceiuri ocupaționale, calendaristice, de muncă și familiale pe de o parte ale oamenilor din cîmpie, iar pe de altă parte ale moților zărăndeni. Astfel, cu prilejul fiecărei nedei sau sărbători populare la care am participat în această vară, asemenea anilor precedenți, am trăit, mereu, sentimentul că cele mai interesante și pitorești manifestări populare arădene se leagă de tradiții străvechi și noi de muncă cîmpenească sau pastorală, sărbători ce se ritmează în viața satului arădean, dar nu numai arădean, ci ardelenesc în general, într-o simbolică „decupare" a muncii ca odihnă. Nedeile arădene, care încep primăvara și se termină toamna, după culesul strugurilor și ultimelor poame brumate din zona montană a județului, nu fac altceva decît să prezinte și să elogieze diferite aspecte ale muncii, reflectînd și rememorînd norme specifice de viață ce se stabilesc între membrii obștei din interiorul satului, în procesul care-i fundamentează calendarul muncilor agricole (semănatul, creșterea și maturizarea culturilor agricole, recoltarea acestora). Iată, în seria sărbătorilor populare ale verii închinate muncii, precum și a nedeilor dintre „țări", prima în ordine calendaristică care a cunoscut și în acest an, în cadrul marelui festival al muncii și creației libere, o frumoasă manifestare a fost, la sfîrșitul lunii iunie, **„Nedeia sînzienelor" de pe Valea Monoroștiei** din raza comunei Bîrzava, un mirific loc aflat la poalele dealului Andreasca. Sărbătoarea, conform unui vechi obicei păstrat în această zonă folclorică de pe Valea Mureșului, coincide, în general, cu încheierea primei etape din ciclul muncilor agricole de vară și începerea alteia noi. Nedeia este strîns legată de solstițiul de vară, de seceriș, cînd, după obiceiul păstrat pe Valea Mureșului, fetele și femeile „se încing cu flori de sînziene pentru a se păstra tinere, frumoase, în putere de muncă pe tot timpul anului".

La scurt timp după această serbare populară legată de începutul secerișului, în Țara Zarandului, respectiv satul Avram Iancu aparținător comunei Vîrfurile a avut loc — după **„Nedeia olarilor" de la Tîrnăvița** — cea de-a doua nedeie din zonă, **„Nedeia de la Tăcășele"**. Numeroși localnici și turiști, prezenți și în această vară la nedeia de la răscrucea cărărilor de munte, ce leagă satele din Țara Hălmagiului cu cele din Cîmpia Ineului de pe Valea Crișului Alb, au trăit momente de adevărată satisfacție sufletească. În valea străbătută de pîrîul Rogoz, între dealurile Măgura, Toderul, Fețele și Ilie, participanții au putut să urmărească obiceiul străvechi din partea locului — **„Ieșitul la țarină"**, care în anii socialismului a primit o semnificație și strălucire nouă în interpretarea artiștilor amatori, vîrstnici și tineri, bărbați și femei, din satul Avram Iancu și comuna Vîrfurile.

O altă nedeie, organizată tot în luna iulie este **„Nedeia de pe dealul Șortoc"** din raza comunei Hălmagiu, care s-a dovedit, de asemenea, una dintre cele mai frumoase sărbători populare de acest gen din zona Munților Apuseni, precedînd parcă pentru localnici, „ca o repetiție generală", cea mai renumită nedeie, **„Tîrgul de fete", de pe Muntele Găina** din a doua parte a lunii iulie. Ca și în anii precedenți, pe scena frumoasă amenajată în aer liber pe platoul dealului Șortoc, deal situat într-o adevărată „cunună" de munți — Biharia, Găina și Bulzurile dinspre Abrud — au evoluat cele mai bune formații cultural-artistice din zona Hălmagiului, care au prezentat (în fața miilor de cetățeni) programe artistice ce se înscriu în marele festival al muncii și creației libere, alături de pitorescul obicei **„Tîrgul sărutului"**, care a „înflorit" odinioară în comuna Hălmagiu.

Dar șirul sărbătorilor populare ale verii închinate muncii nu se încheie aici, în spațiul acesta românesc dintre Mureș și Criș, ele continuă pînă toamna tîrziu. Astfel, pînă la nedeia **„Culesul strugurilor" de la Ghioroc**, în spațiul etnocultural arădean se desfășoară **„Tîrgul codrenilor" de la Văsoaia** (comuna Chisindia), o autentică sărbătoare a satului montan, cu o „paradă" sui-generis a celor mai frumoase rase de animale specifice zonelor de munte ale județului Arad, apoi, tot în luna august, **„Praznicul de pită nouă" de la Beliu**, căruia în zona de cîmpie îi corespunde **„Praznicul de pită nouă" de la Pecica**, închinate noilor recolte transformate în pîine albă și rumenă. Tot în suita acestor sărbători ce condensează, simbolic „apoteoza" împlinirilor acestui ciclu agrar din miez de vară, se înscriu **„Duminica culturală" de la Mailat, „Serbarea cîmpenească" de la Curtici** etc., toate slăvind „puterea" concentrată în pîine, iar odată cu aceasta și pe harnicii lucrători ai ogoarelor care fac posibil să crească și rodească grîul în Patrie.

Emil ȘIMĂNDAN

ex libris

VASILE ANDRU

„TURNUL"

Am scris în rubrica aceasta cîteva impresii despre tentativa textualistă a lui Paul Georgescu. Iată că și un reprezentant al generației (cronologic) intermediare sau al „Generației '70", cum mai este ea numită, Vasile Andru, dă o carte în aceleași haine. **„Turnul"** este un volum în care autorul însuși „devine" încetul cu încetul Text. Nenumărate observații (fine) ale realității strict înconjurătoare, trimiteri livrești (multe din surse rare), fragmente de amintiri (reale, imaginare), fragmente de senzații (firești, paradoxale, induse), întîmplări (romanești, banale, extraordinare, stereotipe), personaje și teorii (citate), toate se adună într-o lavină care tinde să ia o formă. Pînă la urmă forma este dată de avatarurile Personajului. Dar tehnica autorului este complice: ca în diferite teste de personalitate, ne sînt schițate doar atîtea linii cîte să permită sugestiile. Cititorul (subiectul) este chemat să continue experiența. Inevitabil, el aduce cu sine propria-i biografie, cu tot ce incumbă aceasta, de la trăiri afective pînă la potențialități. Personajul și trama se reconstituie sub ochii mirați ai cititorului, asemenea imaginii proaspăt developate a unui film, pe măsură ce contururile primesc formă în tăvița cu substanță revelatoare. Numai că tocmai compoziția respectivei substanțe este funcție de cititor. Mai ales că trăiri găsește de tot soiul: de dragoste, profesionale, de pe stradă, de la magazin — o materie primă pentru propria-i biografie, materie primă care nu așteaptă decît să fie adaptată. Fiecare ia ce poate, fiecare ia ceea ce i se potrivește. Să-ți reconstitui propria imagine este sarcina ta la acest nivel al lecturii. Fiind însă la fel de adevărat că mînuirea substanței cere o anumită pregătire: trăim un timp în care profesionalizarea se petrece la toate nivelele. Dar cartea aceasta, pe care eu o găsesc singulară (cel puțin deocamdată) în scrisul lui Vasile Andru, reprezintă și un test în sens invers: **Turnul** este și o experiență de autodefinire subiectivă colectivă, o recunoaștere nu numai a autorului, dar și a breslei sale, a generației sale. Parcurs astfel, volumul se încheagă mai ușor, diferențele de recepție sînt mai mici, un număr relativ numeros de cititori constatînd că posedă același revelator Filmul care iese la lumină este familiar, participarea este deplină, surpriza este tocmai revederea. Întîlnirea se produce.

„Turnul" este un portret robot. Pornind în căutarea de sine, o anumită categorie socială, o anumită vîrstă și indivizii unui anumit nivel de aspirații au la îndemînă un nou instrument de recunoaștere. Ceea ce, pînă la urmă, nici nu este puțin lucru.

Gheorghe SCHWARTZ

teatru

Retrospectivă ...

Stagiunea teatrală arădeană a însemnat patru premiere cu piese de rezistență din dramaturgia românească și universală; în primul rînd, „O scrisoare pierdută" în viziunea scenică a lui Dan Alecsandrescu, un spectacol ambițios și incitant, ce se dorește un punct de referință în teatrologia caragialiană și „Îmblînzirea scorpiei" într-o lectură la zi, prin „proprii ochelari" — după mărturisirea regizorului Adrian Lupu, cu o distribuție care, inițial, părea cutezantă dar care și-a găsit motivația opțiunii în reprezentație. „Misterioasa doamnă M" a lui Karel Capek se reține prin admirabilul recital al distinsei Larisa-Stase Mureșan și prin scenografia subtilă și încărcată de simboluri a Emiliei Jivanov, iar „A doua împușcătură" — premieră absolută a piesei polițiste semnată de Rodica Ojog Brașoveanu și Ion Văran — s-a constituit într-un spectacol mai palid.

Alături de acestea, și de recitalul „Cioburi de curcubeu", al tînărului și talentatului Valentin Voicilă, au fost reluate: piesa politică a lui Iosif Naghiu, „Valiza cu fluturi" (spectacol premiat în cadrul Festivalului Național „Cîntarea României") și piesa „Hotel zodia Gemenilor" de Valentin Munteanu (ajuns la 100 de spectacole !).

Deci, o stagiune cu puține premiere dar cu un repertoriu dens, prestigios, ce a pus în valoare cîteva remarcabile evoluții actoricești. Mă gîndesc la Larisa-Stase Mureșan, la Dan Antoci, Eugen Tănase și Valentin Voicilă în „Scrisoare pierdută", la Gabriela Cuc în „Îmblînzirea scorpiei". În pregătire, „Calandria" în regia lui Victor Ioan Frunză, venit de curînd în colectivul arădean, un spectacol voit modern ca expresie și contemporan, în ciuda desfășurării sale în renașterea italiană. O referire, deci, la noua stagiune pe care o dorim cu un plus de exigență în stare să realizeze în ea și prin ea, o emulație intelectuală și artistică de mare autenticitate.

Teatrul de marionete, în această a 35-a stagiune a sa, a prezentat șapte premiere din care am reținut-o pe cea absolută — „Nu sînt Scufița roșie" de Ion Puiu Stoicescu, pe muzica lui Petre Magdin; cum și „Fata moșului și a babei" în regia lui Dan Alecsandrescu, dramatizarea „Prințului fericit", de fapt, un recital al lui Carmen Mărgineanu și spectacolul estival „Morcoveață la revistă", text și regie George Didilescu, muzica Pascu Lazăr. Numai în primul semestru al anului, Teatrul de marionete a prezentat 236 spectacole în prezența a peste 40.000 de spectatori, ceea ce vădește preocuparea conducerii sale, a întregului colectiv de a veni în întîmpinarea tînărului dar exigentului și fidelului său public.

Lizica MIHUȚ

semenicul

SUPLIMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL
JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ
CARAȘ-SEVERIN, ANUL II, AUGUST 1986

„Mi-am dorit să fiu un poet al binelui"

Cu poetul GHEORGHE AZAP

— Sînteți unul din creatorii cu o biografie literară ciudată, dificil de descifrat din afară, deci, repetînd și insistînd asupra unor întrebări : Ce caracterizează definitoriu evoluția poetului Gheorghe Azap ?

— Indiscutabil, eu am stat izolat, n-am avut la îndemînă nici contactul direct cu scriitorii de la oraș, din marile orașe, de la revistele literare. Nici nu scriam... am scris slab pe vremea începuturilor față de colegii tineri de acum, care, poate ați observat, au la debut un nivel mai format. Deci, am avut răbdare. Am dorit să fiu scriitor de mic, de la un dascăl foarte bun pe care l-am avut mi s-a tras gîndul ăsta. Mi-a fost și foarte greu, n-am făcut școală multă, eu a trebuit să mă duc spre cultură, n-am avut la îndemînă un tezaur pe cale mijlocită, cum au colegii mei cu studii. Or eu, totul a trebuit să fac singur, prin multe, foarte multe lecturi. Am avut răbdare, indiscutabil am avut răbdare, mai ales pentru că n-am avut înclinații spre alte meserii, spre o meserie practică bunăoară. Cum v-am spus, eu nu aveam nici o altă șansă, trebuind să devin scriitor, trebuia să mă strădui prin trudă, prin muncă, să fiu un bun profesionist ca să am stimă față de mine. Mă muncesc să dau scrisului cît merită, știu cît merită și atunci cînd nu scriu e ca o trădare, ca ceva nefiresc în căsnicia mea cu Arta. Cred că poezia mea exprimă nevoia permanentă a omului de reverie, dar și iubire și, din cauza asta, chiar dacă unii o consideră poezia minoră, nu e depășită și voi merge mai departe spre ceea ce poate și trebuie să rămînă mereu omenesc.

— Să înțelegem că poezia pe care o scrieți este, în mod programtic, o poezie a „stărilor sufletești" ?

— Da, scriu o poezie a stărilor sufletești dar partea de materie care apare în această poezie îi e simbiotică, astfel, eu nu lucrez numai pentru suflet sau numai pentru natură. Cu un copac ajungi a comunica exact ca și cu un prieten, numai că nu poate să răspundă ; mie îmi devin familiare copacul, privighetoarea, noaptea. Dar — ăsta este și profitul privighetorii, al pomului, nu neapărat numai al meu, cum apare, eu îl trăiesc ca și cum ar fi și al lui profitul, al pomului.

— Două lucruri sînt limpezi în discuția noastră de pînă acum : întreg universul vă este populat de cărți și, în același timp, sînteți foarte aproape de ceea ce noi numim simplu și rece „natură" Sînteți de acord ?

— Dragostea de cărți nu poate să nu fie, prin ea reușesc eu să mă împlinesc cît de cît. În același timp, sînt al naturii pentru că sînt trecător în natură, eu nu pot trăi decît aici, la Ticvani. Orașul îmi place, totuși, îmi dau seama de frumusețea lui artistică, arhitecturală sau pur și simplu fizică, nu sînt insul care să spună că orașul e „lăcaș de pierzanie", știu ce „florărie intelectuală" e acolo, însă rămîn un trăitor la sat. Nu iubesc mașinile, nu mi-a plăcut niciodată viteza, mie îmi plac lucrurile mai lente, am crescut cu mieii cu iezii (deși dintre toate sînt cele mai rapide victime ale purității).

— Să înțelegem de aici, că sînteți un singuratic ? Care ar fi relația poetului Gheorghe Azap cu lumea ?

— Dintotdeauna, de pămîntul ăsta sîntem legați, dacă vreți, fără voia noastră, prin filonul atît de vechi, paternal, strămoșesc și avem norocul de a fi unul din popoarele vechi, fixate de la început la locul lor. Țara noastră este atît de fain așezată încît nu poate fi sol mai bogat, climă mai prielnică, și asta spune mult despre bucuriile pe care ni le poate da. Sîntem legați de țară prin cinstea, demnitatea strămoșilor de a ne-o lăsa așa, de a o păstra, e imposibil să spun altceva decît că e Mama, o ai în tine, e a ta și asta e !

Eu sînt social, după ce singurătatea mea se descarcă în operă, atunci ea se dăruiește, e a societății. Ca ins, sînt mai mult singuratic decît conectat (uneori sînt conectat, mă întîlnesc cu foarte, foarte mulți oameni) dar asta nu e starea mea normală. Totuși nu vreau să mi se considere singurătatea, viața ca o ocolire a socialului, meseria mea cere singurătate — nu poți să scrii altfel, și nici nu cred că ești social numai atunci cînd lucrezi, să spunem în uzine sau în mine, poți fi social prin ceea ce gîndești și prin produsele tale.

Eu am fost unul din cei care am vrut să scriu versuri bune; am scris cîteva, cum ar fi „din cînd în cînd se cade să lovești", dar am suferit pentru acest lucru. Chiar dacă știu că, după unii, răul e mai activ, binele mai pasiv — se observă și în natură : buruiana e parcă mai activă decît planta selecționată, sînt insul care aș vrea ca toate cărțile să se termine cu bine. Lumea are metehnele ei, indiscutabil, dar înseamnă să fii idiot să trăiești numai cu nostalgia paradisului, pentru că viața nici n-ar fi viață pentru noi ; după cum sîntem alcătuiți, așa o vrem, o viață cu luptă, cu zbucium. De ce să nu aibă șansă și binele, de ce trebuie el neapărat pedepsit ? Viața o poți trăi, dacă ai o mulțumire, dacă ești demn, dacă o trăiești cu demnitate, nu cu orgolii care-ți depășesc puterile, fie și cele afective, că nici viața afectivă nu poate să fie veșnică. Viața e un noroc, e un noroc să fii pentru că sînt oameni, sînt cireșe, florile nu pot fi scrumite, eu știu, cred treaba asta. Viața este mai tare ca focul, ca apa, mai tare ca orice și ar fi absurd să credem că planeta noastră, care nu are pereche în Univers, pentru că aici există **Dragostea de Mamă** ce nu poate fi depășită de nimic, ar putea rămîne doar un bulgăre de zgură.

Am fost întotdeauna împotriva războaielor și a refugiaților în stări abisale, dar nu am putut niciodată să nu fiu de partea binelui, de aceea mi-am dorit să fiu un poet al binelui în ceea ce înțelegem bunătate. Asta-i, să fiu un bun profesionist, dar și poetul bunătății.

Interviu realizat de
Carmen GRĂMADĂ

SEMNELE CREAȚIEI

Semenicul — găzduit, generos, de revista Orizont — își reia apariția; într-o serie nouă. Fapt semnificativ climatul deschis și fertil în care se împlinește, organic, viața științei, artei și culturii românești, înmănunchind într-un unic și viu tezaur valori din toate zonele țării. Fapt relevant pentru unitatea de esență a spațiului bănățean, ale cărui pulsații cititorul atent le poate descifra în paginile acestei reviste.

Caraș-Severinul, vatră de veche și bogată istorie revoluționară, industrială și culturală, va fi, în acest cadru, mai direct și deplin conectat la marele flux de energii românești contemporane

Programatic, Semenicul deschide un ciclu. În actuala formulă publicistică, ne angajăm la un efort sistematic de valorizare a tradiției, din unghiuri multiple și pe planuri diverse. Este, de altfel, o datorie continuă aducerea în actualitate a tot ce s-a înserat în cartea de aur a culturii naționale, dînd strălucire și putere conștiinței de sine a poporului nostru. Își cer dreptul la studiu și cercetare, la o largă recunoaștere mărturiile permanenței românești pe acest pămînt, contribuția specifică, originală a Banatului la progresul istoric al patriei, în toate laturile și pe toți vectorii lui, cultura populară, probă complexă și perenă a spiritualității noastre. Datorăm EPOCII NICOLAE CEAUȘESCU regăsirea rădăcinilor adînci și neclătinate ale ființei naționale, legitimarea definitivă a rostului nostru în lume, edificiul sintezei superioare a trecutului, zilei de azi și viitorului într-o viziune completă și unitară. Este deci firească și necesară luminarea fiecărei pagini în care poate fi citită istoria noastră.

Statura înaltă și pură a vieții naționale exclude, astăzi, ideea provinciei marginale. Temelii trainice de gîndire și faptă garantează geografiei intelectuale a țării, natura unui sistem integrator. Pretutindeni, semnele creației dau samă despre participarea, cu drepturi egale și în variate forme, a tuturor centrelor și zonelor la desăvîrșirea spiritualității românești. Munca-gîndirea-cultura sînt termenii unei realități dinamice, conținuți implicit în strategia și în procesul dezvoltării societății.

Generațiile de astăzi ale Caraș-Severinului — județ ce duce pe umeri sarcini de vaste proporții pentru economia țării — dau un sens creator răspunderii de a fi în acest rodnic timp. O constelație de vocații și forțe, rezonante pentru instanțele critice, sau aflate în plină afirmare, adaugă zestrei moștenite, valori noi, timbrul unor voci rostind un mesaj tulburător prin semnificația și frumusețea lui. Aceste vocații și forțe există ; ele au, adesea, o greutate specifică în cele mai importante domenii ale producției materiale și ale producției de idei. Cercetarea : tehnică, socială, istoriografică, pedagogică, lingvistică; creația : științifică, literară, plastică, muzicală sînt fațete ale unicei personalități spirituale a județului.

Programatic, Semenicul își asumă menirea de a fi un autentic mesager către cultura națională, al tuturor valorilor, de ieri și de azi, ce dau expresie puterii de creație a Caraș-Severinului.

„SEMENICUL"

„Într-o Antologie [posibilă] a literaturii române"

(ODĂ de MIHAIL HALICI-FIUL)

Cînt sănătate, sărind la voi, Rumanos Apollo,
la toți cîți svînta-n împărăție ședeți !
De unde cunoștințe-așteptăm și ști[i]nțe. Ferice
De-Amstelodam. Prin cărți stă-n omenie tipar.

Lege der[e]aptă au dat frumoasa cetate Geneva ;
Îți vine Franciscus, ține-te Leyda, Paris !
Prindeți mînă surori cu cest nou oaspe. Nainte
Frați, frîtați, nimfele iasă curund [curund-alergînd].
Domni buni, mari doctori, dascăli și bunele doamne

cu pace îi fiți cu pîne și sare, rugăm.

(Apud : Iosif Pervain, **Atestări maghiare despre latinitatea limbii române**, în „Tribuna" (Cluj-Napoca), XX (1976), nr. 36 (2 sept.), p. 8.).

NOTĂ :

● Această odă (cu titlu latinesc : **Carmen primo et uni-genitum Linguae Romano-Rumane, Honoribus Fortuna et Auspiciis Impenetrabilis Dacici-Argonautae, Praenobilis Domini Francisci Paricii, Papensis etc. Veteris oculissimique in Illustri Enyedina, Haliciastri: natum**) se situează, cronologic, la începuturile poeziei (literaturii) culte românești : a apărut în anul 1674.

● Autorul, Mihail Halici-fiul (1643—cca. 1712), contemporan cu Miron Costin și cu Dosoftei, era o personalitate proeminentă a vremii sale, un intelectual cu largă deschidere umanistă, un spirit cartezian, destul de bine conectat la circuitul european de idei. (O curiozitate : Mihail Halici-fiul este primul român care a călătorit pînă la Londra.)

● De reținut și faptul că Mihail Halici-fiul, bănățean de origine (s-a născut, a copilărit și, un timp a și învățat la Caransebeș), își afirma, adesea cu vigoare, obîrșia românească și era de „noblețea" latino-romanică a neamului său. (El semnează : „Nob⟨ilis⟩ Romanus Civis, de Cáránsebes" și se autointitulează „Rumanos Apollo", iar latinitatea limbii o exprimă fără echivoc : „Linguae Romano-Rumanae".)

● Oda în discuție a fost tipărită, după cum se știe, cu alfabet latin. Dacă mai adăugăm și preocupările lexicografice ale lui Mihail Halici-fiul (mă refer, evident, la **Anonymus Caransebesiensis**) și dacă ținem seama de întreaga tradiție a scrisului românesc din Banat, cu alfabet latin (cf. Ion Gheție și Al. Mareș, **Originile scrisului în limba română**, Buc., 1985, p. 165-168, 214-219), atunci putem să ne însușim și afirmația, foarte pătrunzătoare, a profesorului George Ivașcu : „Personalitatea lui Halici e o dovadă clară că preocupările latiniste, clasiciste și lexicografice sînt, în Transilvania, mai vechi decît momentul Școlii Ardelene, pe care-l prevestesc și-l pregătesc." (George Ivașcu, **Istoria literaturii române**, vol. I, Buc., 1969, p. 239).

● Fapt este că oda lui Halici-fiul s-a născut ca un gest de prietenie și de prețuire a autorului față de umanistul maghiar Pápàl Pàriz, care în anul 1674, obținea, la Basel, în Elveția, diploma de medic. Cu acest prilej, s-a tipărit un volum omagial (**Vota solemnia**...), în care, alături de alții, semnează și Mihail Halici-fiul.

● Dacă raportăm oda lui Halici-fiul la epoca respectivă (în confruntare cu posibilitățile de afirmare culturală și literară ale altor popoare europene), constatăm că versurile poetului bănățean au avut o mare forță demonstra-

Petru OALLDE

(Continuare în pag. 14)

„LAUDĂ" INSOMNIEI...

Poeţilor lumii nu le-a scăpat „amănuntul" că oricît ar fi el de necesar refacerea zilnică a organismului — a vredniciei trupului şi a scăpărărilor minţii —, Somnul ne dijmuieşte cel puţin o treime din viaţă. Potrivit unei fericite imagini eminesciene (**Se bate miezul nopţii** ..), el este „vameş vieţii", împuţinîndu-ne pînă şi „Clipa cea repede / Ce ni s-a dat". Mă grăbesc să adaug că, în variantele aceluiaşi poem (M. Eminescu, **Opere**, III, Ediţie critică îngrijită de Perpessicius, EF, 1944, p. 165), imaginea fusese agravată : „**somnul frate-al morţii** cu ochii plini d-eres...". Ea se menţine aidoma în cele două postume avîndu-l ca erou romantic pe Andrei Mureşanu (**Opere**, IV, EA, 1952, p. 58, v. 9 ; p. 298, v. 4), trimiţînd insistent către poetul persan Omar Khayyam (1040—1123), pentru care somnul este „fratele geamăn al morţii". În **Dicţionar de maxime comentat** (EŞ. 1962, p. 231, sub verbo SOMN), Tudor Vianu citează următorul catren, pe care nu-l găsesc în traducerile româneşti ale rubaiatelor : „Visat-am un înţelept, care-mi spunea: «De ce-ţi iroseşti viaţa în somn ? Poate somnul să înflorească trandafirii plăcerii ? Nu te însoţi cu **fratele geamăn al morţii, somnul,** căci vei avea somn de ajuns în mormînt !»". Într-un alt catren, Omar Khayyam proclamă răspicat desăvîrşita echivalenţă dintre „somn şi „ne-fiinţă", în oricare din ipostazele lor : „Pe covorul-de-ţărînă văd cum **oameni îşi fac somnul**. / Sub ţărînă văd cum **oameni adormiră întru Domnul**... / Cît cu ochii bat Deşertul-de Neant în orice parte, / Văd **toţi nenăscuţii lumii** şi **toţi duşii-n somn de moarte !**" (Omar Khayyam, **Catrene**. Tălmăcite în versuri de George Dan. (...), Editura Univers, f a., p. 75).

Dintr-o atare perspectivă privită tema „ne-somnului" — familiară lui Gheorghe Azap şi aproape obsesivă — dobîndeşte, evident, o dimensiune nouă şi o semnificaţie poetică vrednică de toată atenţia

Cu peste două mii de ani în urmă, unul dintre cei mai de seamă scriitori ai antichităţii, latinul Titus Lucretius Carus (prima jumătate a veacului I î.e.n.), autor al poemului filozofic, de orientare materialistă, **De rerum natura** („Despre firea lucrurilor"), izola — ca trăsătură absolută caracteristică pentru osîrdia poeţilor şi a filozofilor — „veghea de-a lungul nopţilor senine", în original : **noctes vigilare serenas**. Cu toate consecinţele ei nocive, această lungă „trezie", această prelungită veghere nocturnă pare să-i căşuneze lui Gheorghe Azap mediul cel mai prielnic „stării poetice", chiar dacă ea se dovedeşte, dar numai în aparenţă, un sfetnic rău, în stare să-i reliefeze propriile „margini" şi să-i exaspereze „conştiinţa" lor (E, 70) : „Sorbind **clăbuci de insomnie** / Şi **volburile ne-mplinirii**. / Simţeam cum timpul mă îmbie / Să mă dedau la harakiri". Aşadar, poetul nu se sfieşte să zică lucrurilor pe nume, chiar dacă acest „nume" (**insomnie**) sună, poate, cam „tehnic", evocînd o veghe dureroasă, care, pentru Azap, şi-a istovit de multă vreme tainele : „Pot spune că durerea o ştiu pe dinafară ; / Că **n-are insomnia secret să nu-l descui**" (E, 58). Menţionez, în margine, că termenul vechi **descui** contrastează agreabil, în versurile citate, cu neologismele **insomnia** şi **secret**, iar poetul cultivă cu bune rezultate procedeul

Rezonanţa „profesională" a neologismului nu-l stinghereşte cîtuşi de puţin pe Azap, pentru care **insomnie** nu este nici anti-, nici nepoetic. Pentru mine nici sinonimul „ultratehnic" şi „ultra profesional" **agripnie** nu este supărător, pentru că, la nivelul elinei, el ni se revelă ca un compus care face imagine, însemnînd „vînătoarea somnului". Ceea ce uimeşte la Azap — configurîndu-se, pînă la urmă, ca o insignă luminoasă a harului şi a meşteşugului poetic — este înlesnirea de a găsi pentru acest cuvînt, care-i bîntuie versurile, noi şi noi alianţe lexico-sintactice şi frazeologice, incitînd fantezia cititorului şi stîrnindu-i apetitul pentru nebătătorite cărări asociative. Din punct de vedere sintactic, sînt precumpănitoare construcţiile în care **insomnie** funcţionează ca determinant genitival pentru un substantiv întrebuinţat adesea, cu sensuri metaforice Astfel, **stepa insomniei** (B, 58) iscă prezentarea „nesfîrşirii" într-un spaţiu monoton, gol şi arid (**N-o despintecă nici pluguri, nici oraş n-o brăzdează**, spune Macedonski în poemul intitulat chiar **Stepa**), căreia i se asociază, aproape firesc, senzaţia dilatării enorme a timpului subiectiv. Inversă este, în **Luceafărul** eminescian, perspectiva Cătălinei, pentru care **zilele** sînt **„Pustii ca nişte stepe"**. Notabile mi se par, deopotrivă, alte expresii învederînd aceeaşi structură sintactică, de pildă **Arcanul insomniei** (B, 15), **Căpuşa insomniei** (M, 31), **Cohorta insomniei** (M, 26), **Mamutul insomniei** (R, 17), **Mantaua insomniei** (E, 63), **ştima insomniei** (R, 12) etc. Pe cea dintîi o voi restitui contextului ei mai larg, doldora de autentică poezie : „De cum îşi iscă luna deşertul poloboc, / **Arcanul insomniei** mă strînge de mijloc / Şi gîndul îmi aleargă departe, pînă hăt, / Văleaturi trebuindu-i întoarcerea-ndărăt" (B, 15). **Mamutul insomniei** nu stîrneşte numai năluca imensităţii fizice, ci şi pe aceea a unui timp vechi, halucinant, atît de caracteristică stării de „trezie" tărăgănată în timpul nopţii. În schimb, **Catedrala insomniei** (M, 5) mă îndeamnă să-mi reprezint o veghere lucidă şi solemnă, într-un mediu auster, prielnic reculegerii introspective.

Mai rare sînt construcţiile în care cuvîntul în discuţie este determinat de un adjectiv. După grupul **bătrîna insomnie** nu are nevoie de comentarii (B, 42), nu acelaşi lucru se poate spune cînd determinantul adjectival este exprimat printr-un epitet... cromatic, aninat, de obicei... calului : „Meandrele acelea de **insomnie şargă**" (M, 21) sau : „fuge somnul, din perna inutilă, / Căznindu-te-n gorganul de **neodihnă şargă**" (B, 48). Poate fi insomnia „gălbuie", ca părul unor cai ? De ce nu : după sinesteziile simboliştilor, orice asociere de acest gen devine, teoretic cel puţin, posibilă. Este vie încă amintirea mărturisirilor lui George Bacovia, citate şi de G. Călinescu : „Fiecărui sentiment îi corespunde o culoare. Acum, în urmă, m-a obsedat **galbenul, culoarea deznădejdii**. De aceea ultimul volum poartă titlul **Scîntei galbene** (..) Plumbul ars e galben. **Sufletul ars e galben.** În eprubeta mea, orice reacţie chimică dă precipitat galben" (**Opere**, Editura Minerva, 1978, p. 432, 433).

În cîteva rînduri numai, metafora insomniei urmează, ca nume predicativ, copulei. Imaginea este originală şi îndrăzneaţă, iar sugestia tensiunii nervoase devine copleşitoare : „**Iar insomnia parcă-i un soi de cazemată** / În care neuronii se-mpuşcă reciproc" (R, 9).

Sinonimele vechi, **veghe** şi **veghere**, alternează, la răstimpuri, cu neologismul : „pentru mine nu am păstrat nimic / Afară de **vegherea** ce stă să mă îndoaie / Din infinitul **mare** spre infinitul mic" (R, 36) ; „Coboară-te pe-un tulnic de zări **patriarhale**, / Să afli **cîtă veghe** doar pentru tine sînt. // Adaptă-mi **insomnia** cu stropi de împăcare" (M, 38).

Altundeva, poetul plăsmuieşte el însuşi un sinonim neologic de o remarcabilă prospeţime lingvistică : „Să ştii că-ntr-o **noctalbă** voi luneca în gol" (E, 18).

*

Pînă la urmă, „insomnia" lui Gheorghe Azap — oricît de hulită ar fi ea — lasă impresia unei stări de **fecundă veghe creatoare**, ale cărei roade, deloc... „plăpînde", cată să le întîmpinăm cu bucurie şi să le culegem în „bocceluţa" cu minuni, a Poeziei.

G. I. TOHĂNEANU

SIGLE
B=**Bocceluţa cu plăpînde**, Editura Albatros, 1977 ;
E= **Eţetera** Editura Facla„ Timişoara, 1979 ;
M=**Maria**, Editura Facla, Timişoara, 1975 ;
R=**Roxana** (...), Editura Albatros, 1978.

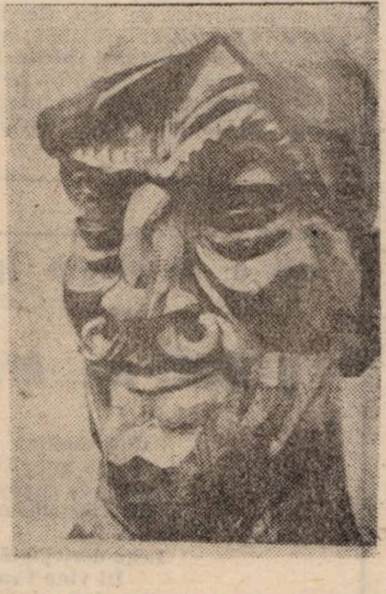

R. Ladea : „PORTRET DE ŢARAN"

GHEORGHE AZAP

ŞTIU MAI PRECIS CE SE DESCÎNTĂ-N LUNĂ

Habar nu am ce se întîmplă-n stele,
Oricît de mult pe-acolo mă abat.
De fapt cu toate-s încă mititele
Şi nu discută-n grai articulat.

Nici n-am habar ce se petrece peste
Tacimăria cosmosului des,
Dar exemplare-s parcă de oneste
Cu toatele, pe unde n-am purces.

Nici habar n-am cum nopţile arată
În Place de l'Etoile sau Marrakesch
Căci şi pe-acolo fost-am niciodată
Abia fiind cu slavii megieş.

Habar nu am ce iasme se adună
Într-un tărîm distins cu ghiocei.
Ştiu mai precis ce se descîntă-n lună
Căznindu-mă cu dedinjosul ei.

LILIACUL

Fraged, liliacul, pururea-i vestală,
Alintîndu-şi floarea travestită-n sîni.
Lîng-aşa candoare, încă actuală,
Pînă şi poeţii par niţel bătrîni.

Plăsmuire calmă, graţie prosperă,
Sincer ameţindu-mi patosul cordat,
Ca un stol de îngeri care se transferă
Din mansarda nopţii doar la mine-n sat.
Ameţesc fotonii-n stele fără număr :
Arde filomela-n sorţii nestemaţi,
Şi mi-aş prinde olmul florilor pe umăr
Dar podoaba asta nu-i pentru bărbaţi.

Fraged, liliacul, iată-mi-l fecioară,
— Aştrii, — mpresurîndu-l, s-au făcut căpşuni —
Lîng-aşa candoare, încă legendară,
Pînă şi poeţii nu-s destul de juni.

„Într-o Antologie [posibilă] a literaturii române"

(Urmare din pag. 13)

tivă. În această privinţă, Nicolae Drăganu dixit : „forma savantă a odei e potrivită cu forma celorlalte poezii, cu care apare împreună (în **Vota solemnia...**), şi e menită parcă să arate că şi în limba românească, atît de puţin cunoscută pe acest timp (1674), se pot scrie versuri ca şi în latineşte, greceşte, franţuzeşte, nemţeşte şi ungureşte". (N. Drăganu, **Mihail Halici**, în „Dacoromania) (Cluj), IV (1924—1926), partea I, p. 107).

● Cît priveşte felul de a versifica („o combinaţie cantitativă de hexametri alternaţi cu pentametri" — după cum observase Vladimir Streinu, **Versificaţia modernă**, Buc., 1966, p. 123), nu era chiar atît de „nepotrivit pentru limba noastră" (N. Drăganu, **l.cit.**), din moment ce — de exemplu — **Odă în metru antic** a lui Eminescu este o capodoperă

● Dar, în ciuda unor aprecieri nefavorabile, oda lui Halici-fiul nu-i lipsită, totuşi, de vibraţie artistică autentică Un exeget competent, Ladislau Gáldi, scria că : „se pot aprecia şi azi frumosul ritm dactilic al versului al 5-lea, precum şi personificarea numelor de oraşe în versul următor" (L. Gáldi, **Introducere în istoria versului românesc**, Buc., 1971, p. 94).

● Fireşte că importanţa literară a odei nu trebuie redusă doar la cele două versuri care i-au plăcut lui Ladislau Gáldi. (Tot atît de izbutite cred că sînt şi versurile 8—10 ; mai cu seamă ultimul vers are o încărcătură afectivă, emoţională deosebită : este evocat aici vechiul obicei românesc de a-i întîmpina pe oaspeţi, în prag, cu pîine şi sare.) Oricum, oda lui Halici-fiul, **în totalitatea ei**, a fost **un experiment**, fără precedent în poezia românească. Şi, chiar dacă nu mai mult decît două versuri, din zece, le vom considera izbutite, încă nu-i puţin, pentru a putea distinge semnele timpurii ale unei Faceri viitoare.

● Prin urmare, ar cam fi vremea să vedem în oda lui Mihail Halici-fiul şi altceva, decît „o simplă curiozitate" (Al. Piru) sau — tot atît de descurajant — numai „o piesă de muzeu" (M Scarlat).

● Pe scurt, deci : în urmă cu mai bine de trei veacuri, în timp ce mai toţi pionierii literaturii române (altminteri, nu prea numeroşi) îşi căutau modelele formale în folclor (precum Dosoftei, de exemplu), sau, pur şi simplu, nu se raportau la nici o paradigmă formală, Mihail Halici-fiul aşează **debutul** (unul dintre debuturile) poeziei culte româneşti sub zodia rigorilor şi valorilor clasice, racordînd literatura noastră, încă de la început, la tradiţia marii literaturi europene. Aşadar, oda lui Halici-fiul, depăşind etapa folclorizantă, deschide, brusc, un orizont larg : spre clasicism, spre Europa, spre valorile perene.

echo

● **Ample manifestări cuprinzînd cele mai reprezentative forţe artistice ale localităţilor judeţului s-au desfăşurat sub genericul.** Partidului, inima şi versul şi Patria în August ● **În lunile mai şi iunie au avut loc o serie de manifestări politico-educative şi cultural-artistice prilejuite de organizarea** „Zilelor culturii" **în oraşele Oraviţa, Oţelu Roşu, Bocşa, Anina, ce s-au bucurat de o largă audienţă de public.** ● **În luna iunie în staţiunea Băile Herculane s-a desfăşurat Festivalul „Hercules", la care au participat ansambluri folclorice din mai multe judeţe ale ţării. Cu aceeaşi ocazie între 26-29 iunie s-au desfăşurat mai multe concursuri interjudeţene : salonul de fotografii artistice pe teme de etnografie şi turism (circa 300 de fotografii premiate din ţară), concursul filmelor de amatori, al diaporamelor, diatonurilor şi diapozitivelor pe teme de etnografie şi turism.** ● **Tot în această lună au avut loc întîlniri între cititori şi scriitori, prilejuite de lansarea unor noi cărţi în prezenţa autorilor :** Iosif Băcilă (**„Lumina cîntecului"**), Nicolae Dolângă (**„Cea mai frumoasă uitare"**), Mircea Martin (**„Singura critică"**), Ilie Pîrvu (**„Infinitul şi infinitatea"**), Nicolae Sîrbu (**„Aurul din aripi"**), Damian Ureche (**„Toamna poetului"**). ● **În perioada 16-20 iunie Casa de cultură a sindicatelor din Reşiţa, cu sprijinul altor factori educaţionali, a organizat manifestarea** complexă Artele — fereastră deschisă spre om.

OBSERVATOR

Pagini realizate de : **Timotei Jurjică**, Carmen Grămadă, Petru Oallde, Titus Crişciu.

ROMÂNIA

Generațiile toate te doriră cum erai
Cînd în Alba ca-ntr-o Romă a intrat domnul Mihai
De-a-nsemnat, pe harta lumii, peste secole cu dor,
Visul lui ce-avea să fie un drapel și un popor.
Adunați de dorul Horii, care-a luminat în castru,
Ne-au învăluit pe viață-n roșu, galben și albastru
Cînd, pe inima Cetății, Bunii mei au scris solia
Milioanelor de glasuri, una-i doară România.
Strînși din patru zări albastre, urmărind același semn,
În registrele Unirii s-a scris Țara ce-o avem ;
Bunii mei, dormiți în pace, noi vă priveghem cu dor
Împlinirea voastră sfîntă dăinuie sub Tricolor.

LAUDĂ MINERULUI

A fi sincer e lauda-împlinită
Cînd omu-și culcă fața ostenită
Pe flori de pace, mîngîind petale,
Cu ochii încărcați de minerale.
Tu, fiu de dac, sub rodnicul pămînt,
Înveți al nestematelor cuvînt
Și, modelînd cu palmele cuvîntul,
Cînd îl rostești, încununezi pămîntul.
O, sînt sărace vorbele-mi curate,
Ca să rostesc a voastră demnitate
De-aceea, sărutînd pămîntul dac,
Sărut obrazul tău de bun ortac
Și de te laud în fiecare zi
O fac, în gîndul meu, de a cinsti
Lumina care-ți înconjoară mersul
Cînd în adînc tu cauți universul.

excelsior

DAVID RUSU

CU MINE VINO

Cu mine vino, să plecăm departe,
Într-o pădure plină de aluni
Să dăm frunzișul verii la o parte
Să-ți împletesc mărgele și cununi.
Ne vom opune oricărei dorințe,
Copii frumoși aceluiași tărîm,
Cînd toamna cade blîndă în semințe,
Îndrăgostiți de-o floare de salcîm.
Și-nvăluit în dulcea ta splendoare,
O, nu doresc nimica eu mai mult,
Înstrăinat de legile barbare
Doar floarea gurii tale s-o sărut.
Să mergem dar acolo-ntre aluni,
Ferestrele-s deschise spre visare...
Cînd vara-o duc neliniștiți lăstunii,
Noi să visăm salcîmul cum înfloare.

ȘI DE VA FI...

De pe-un tărîm ce nu l-am cunoscut
Pendula vremii-ai pus-o în mișcare
Și trupul meu, care-mi părea din lut,
S-a îmbrăcat în falduri foșnitoare.
Și de va fi să nu mai pleci nicicînd,
Un cer de greieri vor cînta deseară
Privind luceferi veseli petrecînd
În ochii tăi frumoși de căprioară.
Și de va fi ca să rămîi a mea,
Îți jur credința păsării-nsetată,
Un pescăruș ce veșnic va zbura
Spre marea ta de dragoste curată.

IUBEȘTE-MĂ !

Iubește-mă, sub pleoapa de lumină,
Mă mistuie un dor adînc, secret
Cînd lacrima ca un rubin se-nclină
Peste cîmpia-n care te aștept.
La vama nopții voi plăti cu crini
Și-un joc va fi de irizări astrale,
Cînd, pe sub meri, spre ultimul festin,
Trec herghelii de cai, răscolitoare.
Iubește-mă, cît buzele nu mint
Și trupul meu de seve plin mă doare,
Cînd zodiile-n nave de argint
Se-ntorc spre țărmul încordat de soare ;
Cît șarpele mai doarme neștiut,
Iubește-mă, sub mărul încă-n floare
Și scăpărînd să fiu visatul fruct
Prin noaptea albă-a gîndurilor. tale.

top

HEAVY METAL (II)

În terminologia pop se etichetează cu Heavy acele grupuri ce practică un Rock agresiv cu timpii binari extrem de accentuați, cu un Sound robust, viguros ce declanșează de regulă participarea spontană a auditoriului la actul interpretării. Am putea fără rezerve să afirmăm că Heavy Metal Rock-ul trăiește grație accesibilității sale, a faptului că răspunde direct nevoii de comunicare a tinerilor această exprimare dinamică de energie făcîndu-se, e drept cu o forță vecină cu agresivitatea. Din păcate, prin acest canal tinerilor li se oferă prea puțin pentru cultura lor generală, această muzică avîndu-și limitele ei. Un specialist scria că un concert Rock moare o dată cu căderea cortinei. Așa să fie oare ? Există, se știe, și manifestări de prestigiu ale genului acestea făcînd obiectul „radiografiei" pe care o încercăm în rîndurile de față. În marea familie a grupurilor de Heavy Metal Rock să amintim așadar formațiile **Led Zeppelin** (cu o parte covîrșitoare a repertoriului) ; **Black Sabbath, Grand Funk Railroad** (la debut) **Deep Purple ; Uriah Heep; Ten Years After ; The Who ; Van Halen ; Iron Maiden** sau mai recentele grupuri **Accept ; Mötley Crüe ; Marillion ; Metallica.** Desigur, lista ar putea continua. Există însă și formații care datorită unor schimbări de concepție de ultimă oră și-au pierdut dreptul la apartenența familiei Heavy. Dacă grupuri ca **AC/DC, Motorhead** sau **Rose Tatoo** au o orientare strictă spre canoanele genului, altele cochetează cu aceste canoane și ele ar trebui să alcătuiască o categorie aparte. Grupurile Heavy Metal se remarcă prin aderența la schemele blues-ului prin strînsa legătură între secția ritmică și chitara solo și — cum am mai afirmat — prin ritmul excesiv și intensitatea sunetului. În anii '70 apare un val de formații de valoare ce deschide calea spre afirmarea plenară a acestui limbaj sonor ce-i încîntă pe unii și-i irită, îi contrariază pe alții. Privită cu obiectivitate, scena valorilor nu poate omite grupuri ca **Mott The Hoople; Blue Oyster Cult ; Atomic Rooster ; Blue Cheer ; Mountain ; Cactus ; Jeff Beck Group ; Scorpions** — unele din ele desființate acum dar rămase nume emblematice. Dacă formații ca **Nazareth** sau **Slade** s-au afirmat prin talent dar și printr-un aparat publicitar eficient, altele, din cauza unei aprige concurențe, au activat meritoriu dar în cvasi-anonimat. Doar cîteva nume : **Bloodrock ; War Horses ; Sir Lord Baltimore.** **(Va urma).**

STUDIO
AC/DC

Petru UMANSCHI

panoramic

„Glasul cetății". Cu acest inspirat titlu a intrat recent în librării o carte omagială, tipărită de Editura „Facla" în colaborare cu Asociația scriitorilor din Timișoara. Un volum dedicat aniversării a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român. Un omagiu adus luptei eroice pentru victoria socialismului. O expresie a devotamentului și atașamentului scriitorilor din această parte a țării față de politica partidului și statului nostru. Semnează peste 50 de scriitori, autori ai unor notabile pagini de poezie, proză, reportaj, eseu, în limbile română, germană, maghiară, sîrbă, slovacă. Vom reveni asupra acestei apariții editoriale într-un spațiu tipografic mai amplu. ● **În amintirea celor 2.500 de ani** de la primele lupte ale poporului geto-dac pentru libertate și independență, Întreprinderea cinematografică a județului a conceput un complex program de manifestări cultural-educative. ● **Între 23-31 august** se desfășoară „Săptămîna culturală a educației politico-ideologice și cultural-educative" din Bacova (acțiune organizată de către Consiliul orășenesc de educație politică și cultură socialistă Buziaș, de către Căminul cultural din localitate). Din gama diversificată a manifestărilor, pot fi reținute : expoziția „Satul bănățean în arta plastică", expoziția de obiecte de artă populară și decorativă realizate de locuitoarele satului, o gală a filmelor etnografice, „Obiceiurile locale din Bacova" (producții ale Universității timișorene), o șezătoare literară cu participarea membrilor cenaclului „Adam Müller Guttenbrunn", întîlnirea „Fiilor satului", deschiderea Galeriei permanente de fotografii artistice și documentare „Bacova ieri și azi" ș.a. ● **Vernisaj.** Azi, 29 august, orele 18 — expoziția de grafică a Luciei Trancotă. Cuvîntul de deschidere — criticul de artă Deliu Petroiu. ● **Semnal.** O apariție recentă. Volumul de versuri **Gongul și masca** (Editura Litera) al actorului timișorean Mircea Belu. Vom reveni.

INDEX

aqua-forte

● Pentru ca să știe de cine să se ferească, s-a studiat mai întîi pe el.

● Luna asta a reușit să economisească niște băi, a fost nevoit să bea doar apă minerală...

● Vulpile sînt de o frumusețe răpitoare...

● Cînd unul aruncă în ochii altuia cu praf, nu la oftalmolog trebuie să meargă, ci la neurolog...

● În zîmbetul lui nu se vedeau decît colții !

● Cît a fost mic a trăit la sînul mamei ; de cînd s-a făcut mare s-a mutat pe spinarea tatălui...:

● Cînd a descoperit oglinda, inventatorul era tînăr ; la bătrînețe, a spart-o.

● Cînd reumatismul debutează la cincizeci de ani, durează puțin.

● Și-a tratat inima, dar în zadar, continuă să iubească.

Emil ȘAIN

televiziune

DUMINICĂ, 31 AUGUST : 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. Telefilmoteca de ghiozdan. Vizitatorii. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,45 Contemporanii noștri. 19,00 Telejurnal. 19,20 În august de victorii omagiem partidul. 20,20 Film artistic : Vîrsta primei iubiri... 21,35 Melodii îndrăgite. 21,50 Telejurnal. **LUNI, 1 SEPTEMBRIE :** 20,20 Orizont tehnico-științific. 20,35 Libia azi. Documentar. 20,45 Tezaur folcloric. 21,00 Film serial : Cristofor Columb. Ultimul episod. 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 2 SEPTEMBRIE :** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,30 Teatru Tv. Florile amintirilor noastre, de Constantin Munteanu. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 3 SEPTEMBRIE :** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Din hronicul de glorii. Mircea cel Mare — 600 de ani. 20,45 Făuritori ai destinului luminos al patriei. 21,00 Film serial : Căpitanul Fracasse. Episodul 2. 21,50 Telejurnal. **JOI, 4 SEPTEMBRIE :** 20,00 Telejurnal. 20,30 Actualitatea în economie. 20,50 Muncitorești elanuri încununează țara. 21,30 Participanți la luarea deciziei — în primele rînduri pentru înfăptuirea ei. 21,45 Telejurnal. **VINERI, 5 SEPTEMBRIE :** 20,00 Telejurnal. 20,30 Actualitatea în economie. 20,50 Înainte, clasă muncitoare ! 21,10 Cadran mondial. 21,30 Timp al marilor înfăptuiri revoluționare — Epoca Nicolae Ceaușescu. 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 6 SEPTEMBRIE :** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,15 Imagini, cîntece și dansuri din R.P.D. Coreeană. 14,45 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. 19,30 Actualitatea în economie. 19,45 România, țară a muncii. 20,15 Film artistic. Fata care vinde flori. 21,55 Telejurnal. 22,05 Mamaia '86. Selecțiuni din Concursul național de creație și interpretare de muzică ușoară românească.

serial

VIAȚA MARILOR VEDETE :

LIV ULLMANN

78

TEATRUL e plin, în fiecare seară. Încerc să o joc pe Nora de parcă Liv (adică eu) n-ar fi o femeie interesată de mii de alte lucruri fără nici o legătură cu teatrul. Cînd mă urcam pe scenă, copil fiind, unica realitate care exista era plăcerea de a fi pe scenă. Singura bucurie. Și nu mă preocupa să aflu dacă experiența mea personală e împărtășită de ceilalți sau nu. La vîrsta aceea, a primelor mele contacte cu teatrul, mă ocupam și de pictură : pentru mine, imaginile ce rezultau din acest efort de-a mă exprima nu erau pictate, ele „veneau", în felul în care vin evenimentele și niciodată nu mi-a trecut prin cap că personajele, arborii, casele ar trebui reprezentate de o anumită manieră, dacă-mi doream ca și celorlalți să le placă picturile mele. Nu făceam, cu alte cuvinte, nici o deosebire între tablou și mine, în rol și mine. Ele se identificau cu mine însămi. Iar ca actriță adultă, iată, în schimb, ce văd: că Nora joacă Nora. Și asta, în cele mai bune momente de spectacol. Cel mai frumos compliment ce mi s-a făcut în America, după gustul meu, i se datorează unui scriitor care mi-a spus : „Ați lăsat țesătura să întrețească țesătura". ● **Sam Waterson și cu mine** aveam o relație foarte bună pe scenă. Aveam cîteodată sentimentul că publicul intra în joc și joacă împreună cu noi : iar pe scenă, Liv și Sam îi observă pe Nora și Helmer. Nici o inhibiție. ● **O formă a limitei** : să nu ai nici un alt instrument, nici un alt mijloc de expresie decît pe tine însăți. Mie îmi e imposibil și chiar nu mă interesează să-mi schimb personalitatea odată cu fiecare rol. Se întîmplă, cîteodată, în timpul vreunei repetiții, ori chiar în timpul spectacolului, să iasă la suprafață unele secrete ignorate, pe care le purtam în mine ; desenul de ansamblu al rolului sau dialogul cu un personaj imaginar le relevă. Simt atunci bucuria unui mic progres existențial. Aceea că mi-am îmbunătățit întrucîtva instrumentul meu unic de expresie.

Selecție și adaptare,
Ana ALDAN

sport

SENIN...

... ni-e ceru-n fotbal, după ce, unica-mare bucurie, startul în „B", de la Reșița, ne-a fost de folos, răpind un punct echipei lui Ion Pătruică ; în „Sportul" din preajma primei confruntări a turului, pe spații ample și cu ton înalt, s-a scris — gest total negativ — cum că, în seria a III-a, C.S.M.-ul cărășean are șansele promovării, iar celelalte („Poli", Baia Mare, F.C. Bihor) nici că ar intra la socoteală ; pe teren, în tîrg, s-a întîmplat cum am vrut-o, adică noi să fim fericiții zilei, drept pentru care prietenul nostru Ion Bușe a prins culoare la obraji, iar priceputul tehnician Ion Ionescu nădăjduiește în refacerea grupului de sprijin și fortificarea tonusului în tribunele încă răvășite de tristeți și nu mai spun ce.

Va fi lungă bătălia, vor fi și poticneli, însă Timișoara merită și-și cere dreptul de a sta în banca întîi a fotbalului.

În „A", Costică Rădulescu, oțelit la Galați, e la + 1 în clasamentul adevărului ; după numai două etape, mă pripesc a prevedea o frumoasă evoluție a trupei sale, ceea ce, încă o dată, îi acuză pe cei care, ani de-a rîndul, s-au ocupat în profil local cu discreditarea antrenorilor de marcă ai Politehnicii (Ion Ionescu, Angelo Niculescu și cel mai sus amintit — și toți, statornic, lîngă inima subsemnatului).

O lacrimă pe mormîntul plin de flori al dr. ing. Ioniță Bagiu, prin rîvna căruia Timișoara rămîne cu o minunată bază sportivă și de agrement lîngă Pădurea Verde.

Teodor BULZA

JUAN PINEIRO

CARTEA PORTRETELOR

Autorul : spaniol-argentinian, stabilit la Paris. A scris romane, nuvele, piese de teatru. Semnează cronici literare în reviste și în ziarul „Le Monde". Cartea : o manieră originală de a înțelege arta portretului.

MAREA MIȘCĂTOARE DIN SRINAGAR

Există, în ținutul Srinagar din Cașmir, o curioasă „mare vie" care apare și dispare fără încetare, asemenea acelor insule fantomă care apar și dispar ca prin farmec. Ea se află într-o regiune pe jumătate muntoasă și suprafața sa este de aproximativ șaptezeci de kilometri pătrați.

Dar ceea ce sîntem tentați să luăm drept mare e de fapt o uriașă adunare a felinelor din Cașmir, din țările vecine și din altele mai îndepărtate, care se string în acel loc, noaptea, în număr incalculabil, formînd o imensă masă compactă cu blana lucitoare.

E singura mare de pe planeta noastră care are un relief și se poate deplasa în voie. Spectacolul este impresionant: pisici persane de toate culorile, lincși din Siberia, gheparzi feroci, prodigioase pisici manul, tigri din Bengal, pisici din deșertul indian, pisici sălbatice din Borneo, leoparzi de pe piscurile înzăpezite, pantere negre cu ochi de aur. Toate, reunite într-o aceeași odihnă sau într-o aceeași mișcare, ondulîndu-și spinările ca valurile mării, torcîndu-și gravele litanii asemănătoare vuietului suav și lent al talazurilor, ridicîndu-și capetele cu ochi fosforescenți ca acele miriade de puncte strălucitoare ce se văd noaptea pe mare. Se afirmă în general că felinele Mării Mișcătoare din Srinagar ajung în acest loc printr-un singur salt vertiginos și se întorc la locul lor de baștină în același mod. Preoții tibetani pretind însă că nu corpul material al felinelor, ci aura lor sau corpul lor astral se deplasează pînă în acest loc, părăsindu-și la un moment dat — fixat dinainte și de comun acord — învelișul terestru pentru a decide, într-o adunare gigantică, soarta cotidiană și viitorul ființelor umane. După care, se întorc la posturile lor.

BUFNIȚA

Labele sale ca niște stele, ochii săi aproape albaștri, barba aurie.

Felul său de a privi, atît de diferit de cel al unei oi, de exemplu.

Ciocul îndoit, cu urmele de sînge roșu și proaspăt de la ultima mușcătură. Labele și aripile excesiv de mari, foarte utile pentru a ataca, pentru a prinde prada din zbor sau pur și simplu pentru a o aduce într-un loc sigur. Penajul auriu, închis pe cap, aripi, coadă și mult mai deschis — aproape alb — pe pîntece, pe piept și gît. Capul i se întoarce odată cu privirea; odinioară exista credința că, pentru a ucide o bufniță e de ajuns să faci o rotire completă în jurul ei, atrăgîndu-i necontenit atenția : se va sugruma singură.

ZEUL

Zeul cel mai frecvent întîlnit în sudul Țării Galilor poate atinge mărimea unei ciori și prezintă trăsătura excepțională de a se lăsa pradă letargiei. Ziua, somnul său este atît de profund, încît poate fi prins cu mîna, nici măcar o împușcătură nu-l trezește și trebuie să-l lovești în cap pentru a-l face să-și deschidă ochii. Atunci zboară pe o distanță mică, se așează din nou și readoarme. În schimb noaptea zboară foarte bine și dă dovadă de multă vigoare și dezinvoltură. În epoca de migrațiune a prepelițelor, are obiceiul să le însoțească în calitate de ghid. În ciuda neîndemînării sale obișnuite, își îndeplinește misiunea cu o remarcabilă eficacitate și o solicitudine înduioșătoare, ceea ce face ca unii să-l numească „ghidul prepelițelor". Capul său e extrem de schimbător; e imposibil să-ți formezi despre el o imagine reală, căci poate fi capul unui cocostîrc, al unei maimuțe, al unui pitic, al unui rinocer sau al unui poliedru, al unei cisterne, al unei ferigi. În schimb, corpul său e mereu același: gîtul de un verde arămiu, penele de pe spate albastre, cu reflexe violacee, partea de sus a aripilor, cu margini largi, roșii, coada neagră, pîntecele de asemenea negru.

Capturat de tînăr, zeul poate fi ușor domesticit. Își recunoaște stăpînul și vine să-i mănînce din palmă.

MASA

Masa e în general de formă pătrată, uneori rotundă sau ovală; are o suprafață plană, netedă și strălucitoare și unul sau mai multe picioare pe care se sprijină cu fermitate. Această creatură e prin natură sedentară; preferă calmul și imobilitatea deplasării. Se hrănește prin osmoză, ca protozoarele, absorbind puterile, energia și substanțele nutritive ale altor ființe care, din imprudență sau inconștiență, își lasă mîinile, coatele, obrazul sau întreg corpul să se odihnească pe suprafața sa vastă, primitoare și nesățioasă. Asemenea plantelor carnivore, ea atrage de obicei prada cu mîncăruri irezistibile, nectaruri îmbătătoare, ornamente aparent inofensive.

Se pare că victimele sale preferate sînt palizii funcționari de birou și nou-născuții. O tînără mamă din Okinawa și-a pus, fără să bănuiască nimic, cei trei copilași pe o masă care trăia în sufragerie, atît cît să le pregătească patul în camera alăturată. Cînd s-a întors, i-a găsit complet goliți, umflați ca un burduf, transparenți și plutind pe tavan.

Pentru a ucide o masă, trebuie să i se izoleze picioarele de sol prin recipiente în care să se amestece în părți egale oțet, tuș pentru tatuaj și pudră de scorpion, repetîndu-se fără încetare, tot timpul operației : „La masă ! La masă !", fără a lăsa bineînțeles să se apropie de ea nici o ființă vie. După cîteva tremurături imperceptibile, masa va muri.

NYCTICORAX MYSTICA IDEALIS

Acest curios animal e poate unul din cele mai frumoase și desăvîrșite din cîte există. Are capul și corpul unei bufnițe, o coadă și două labe de felină. Capul e ornat cu două urechi terminate prin smocuri de pene fine ce par niște fire de păr. Ochii săi negri și strălucitori sînt înconjurați de mari cearcăne întunecate. Cu penele sale ciufulite, ocupă un volum respectabil, iar coada sa e deasă și puternică. Din cauza urechilor mari, a mustăților și a bărbii stufoase e numit adesea „linxul zburător", deși talia sa depășește cu mult pe cea a celor mai mari lincși.

Se hrănește exclusiv cu preoți de toate religiile, dogmele și sectele. În zborul său liniștit, precum cel al bufnițelor și al cucuvelelor, se apropie de prada sa fără a fi observat și ghearele sale se înfig în veșmintele rabinului care sărută, nu fără un oarecare dezgust, zidul Jerusalimului, în cele ale maicii superioare care-și freacă de sîni cartea de rugăciuni, în singurătatea unei mînăstiri, ale vrăjitorului care se pregătește să sacrifice o tînără fecioară neagră la izvoarele Nilului, ale preotului tibetan care meditează pe o culme stîncoasă a Himalaiei sau ale călugărului care, în plimbarea sa matinală, străpunge cu nasul său lung și ascuțit norul compact și vaporos al porumbeilor din piața San Marco din Veneția. Apoi se înalță în aer cu prada, pentru a găsi un loc pustiu unde s-o devoreze. Se spune că nu digeră nebunia, nici falsa aparență de sfințenie. Nycticorax Mystica Idealis are penele catifelate, de culoare deschisă. Ochii săi și cercurile negre care îi înconjoară, o fac grațioasă, sporindu-i aerul nevinovat și pur. Își face în general cuibul în vîrful unei coline și depune trei pînă la șapte ouă, pe care masculul și femela le clocesc pe rînd. Mare iubitor de joacă, odată ouăle clocite, petrece ore întregi zbenguindu-se tandru cu puii, în timp ce, la marginea marelui cuib, o călugăriță desculță, un preot brahman și trei misionari iezuiți așteaptă foarte palizi și tremurători momentul în care vor servi drept hrană familiei sale.

Traducere de

MARGARETA GYURCSIK

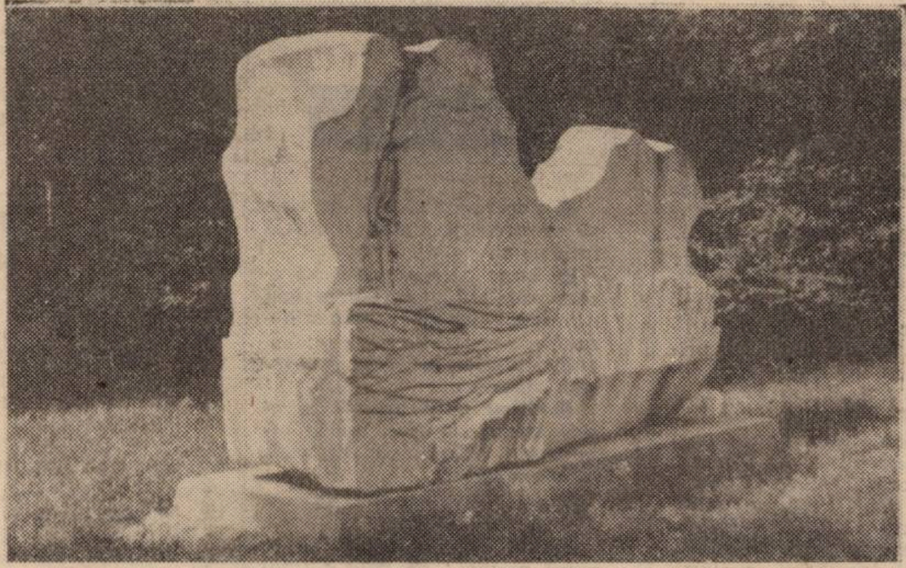

Nicolae Kruch — VAL PENTRU TIMIȘOARA

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

38.

Dacă aș fi fost curios, aș fi putut să-mi aprind bricheta și să citesc meniul. Era cea mai întunecată peșteră în care am fost vreodată. Puteai sta la o masă lîngă maică-ta fără să-ți dai seama cu cine ai de-a face.

Mi se aduse Gibsonul. Am dedus cu oarecare greutate forma paharului și cu un efort de voință am constatat că e și ceva în el. Am gustat. Nu era prea rău. Exact în clipa aia Goble se furișă în scaunul din fața mea. După cîte-mi puteam da seama, de ieri pînă azi nu se schimbase deloc. Am continuat să mă chiorăsc la meniu. Ar fi trebuit să-l tipărească în braille.

Goble îmi înhăță paharul cu apă de la gheață și îl dădu pe gît. — Cum te descurci cu fata ?, întrebă el nepăsător.

— Nu mă descurc nicicum. Da' de ce întrebi ?

— Da' dă ce v-ați urcat pe deal ?

— Păi, credeam că o să ne pupăm. Da' fata n-avea chef. Da' de ce te interesează ?

— Aveam impresia că-l cauți pe un tip de-i zice Mitchell.

— Hai că ești nostim, pă bune. Auzi, un tip de-i zice Mitchell mi se pare c-ai zis că n-ai auzit niciodată de ei.

— Am auzit după aia. L-am și văzut. Era criță. Pulbere. Era cît pe ce să-și frîngă gîtul.

— Hai că ești nostim, repetă Goble mîrîind. Și de unde știai cum îl cheamă ?

— Păi, cineva l-a strigat pe nume. Și *asta* ți se pare nostim, nu ?

Goble mîrîi din nou.

— Ți-am spus să nu-ți bagi nasul. Știu acuma cine ești. Am verificat.

Mi-am aprins o țigară și i-am suflat fumul în nas.

— Ascultă, ce-ar fi să mergi să-ți cojești un ou ?

— Te crezi dur, ai ? mîrîi el. Le-am înnodat io cravata la indivizi mai ai dracu' dăcît tine.

— Spune-mi numele a vreo doi din ei.

Se aplecă peste masă, însă chiar atunci sosi chelnerul.

— Dă-mi un burbon și apă, îi spuse Goble. Din alea sigilate. Nu-mi da din chestiile dă la bar, că nu ține. Mă pricep la d-alde astea. Și apa dă la sticlă. Apa dă rețea dă aici e o porcărie.

Chelnerul îl privi fără să scoată o vorbă.

— Eu aș mai dori un Gibson, am spus și i-am întins paharul.

— Ce-au ăștia bun dă halit în seara asta ? vru să știe Goble. Io nu-mi bag niciodată nasul în hîrțoagele astea, arătă el disprețuitor cu degetul spre meniu.

— Avem, ca *plat du jour*, musaca de carne, spuse obraznic chelnerul.

— Bag-o prin mașina de tocat și rade-i un guler dă amidon, spuse Goble. Fie și musaca dă carne.

Chelnerul se uită la mine. Am spus că n-am nimic împotriva musacalei de carne. Chelnerul se îndepărtă. Goble se aplecă din nou peste masă, nu înainte de a arunca o privire fugară în spate și în lateral.

— Ai cam feștelit-o amice, spuse el vesel. Nu ți-a prea ieșit socoteala.

— Cu atît mai rău, am spus. Care socoteală ?

— Ai feștelit-o, amice. Ai feștelit-o rău de tot. Cred că a fost ceva în neregulă cu fluxul. Un pescar dă moluște — unul din ăia cu labe dă broască și mască de gumă — stătea sub o stîncă.

— Și ce dacă stătea sub o stîncă ?, am zis, simțind cum pe șira spinării îmi coboară un fior rece.

Traducere de
Mihai CERNEA

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : TIMIȘOARA, strada RODNEI 1:
Telefoane : 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.BT. Index : 42.907.

Proletari din toate țările, uniți-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

orizont 36

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 36 (1020) ● 5 SEPTEMBRIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

MARELE FORUM AL MUNCII

Cel de al III-lea Congres al Oamenilor Muncii se desfășoară pe fondul rodnic al dezbaterii colective a prezentului și viitorului națiunii, în contextul acestui timp-conștiință, în care muncii înălțătoare și eficiente i se adaugă dimensiunea conștientizării. Nobilul act al muncii creatoare a devenit în socialism instrumentul revoluționar de transformare a lumii și ziditorul de personalități creatoare. Participăm democratic la deciziile privind destinul nostru fixînd cu luciditate și spirit de răspundere coordonatele viitorului, un viitor care, încă din zilele noastre, este chemat să pătrundă în structura edificării prezente. Revoluției tehnico-științifice i se adaugă revoluția din gîndirea oamenilor. Căci socialismul nu poate fi conceput fără această operă conștientă a maselor. Timpul nostru este chemat să valorifice imensul potențial creator al clasei muncitoare, să stimuleze participarea directă, prin autoconducere, la problemele esențiale ale dezvoltării. De o inestimabilă valoare este contribuția **tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU** care a trasat conturul precis al necesității autoconducerii muncitorești, vitală pentru progresul societății. Planului unic i se adaugă astfel autonomia unităților stimulîndu-se arta lucrului bine făcut, în folosul fericirii colective și personale. Tradiționalul spirit revoluționar al oamenilor muncii din țara noastră acționează azi în lumina unei calități noi, aceea a trecerii fiecărui act prin flacăra vie a dezbaterii colective inteligente, responsabile.

Înaltul Forum al muncii, ale cărui lucrări se desfășoară în aceste zile, însuflețitoarea cuvîntare a tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** vin să sublinieze ambianța tonifiantă a ideilor în acțiune, a cuvîntului spus cu muncitorească responsabilitate, a unității depline a națiunii sub stindardul partidului, în lumina generoasă a ideilor geniale puse în slujba poporului de întîiul om al țării, ales unanim în fruntea Forumului.

Cinstim înaltul Forum cu vers
de sărbătoare
În țara-nnobilată de comunistul crez.
Cu inima și fapta salută fiecare
Un viitor de aur, mai luminos și dens.
E primul om al țării
întîiul nostru-ales,
Cu unitate fermă, adînc-primordială ;
Sîntem cu trup și suflet alături,
la Congres,
Și este-ntreaga țară sub
bolta-i triumfală.
Crescuți în cultul muncii,
cu cinste și-omenie,
Dăm înălțime clipei istorice de-acum
Și stăpînim prezentul și vremea
ce-o să vie
Cu pasul cutezanței pe al
libertății drum.
Temeinic întrupate, din geniale planuri,
Deceniile acestea ni-s fără precedent ;
Viața ne-nfășoară-n aprinse, noi,
elanuri
Pornind spre fericire pe drumul
ascendent.
Alături e poporul de marele-i tribun,
Reprezentant de seamă al vremii,
vrere vie ;
Concepțiile sale sînt amplă temelie
Pentru progres și pace și-un viitor
mai bun.

Lucian BURERIU

Dezvoltarea multilaterală a României — trăsătură fundamentală a politicii Partidului Comunist Român

Dimensiunile marilor realizări actuale ale României Socialiste, ca fruct al politicii înțelepte a partidului nostru, nu pot fi pe deplin înțelese fără o, cît de cît, sumară comparație cu nivelul de dezvoltare economico-socială a României la începuturile anilor '50. Într-adevăr, sub povara grelei moșteniri lăsate de regimul burghezo-moșieresc, combinată cu efectele nefaste ale intervenției capitalismului monopolist internațional în exploatarea principalelor resurse naționale și cu consecințele antrenării României într-un război pe care poporul român nu l-a preconizat și nu l-a dorit niciodată, economia românească se găsea într-o situație precară, cu aparatul de producție și o serie de resurse de bază secătuite de exploatarea și utilizarea lor excesivă.

Cucerirea de către clasa muncitoare, în frunte cu Partidul Comunist Român, a puterii politice, inițierea și conducerea vastului program de transformare socialistă a societății românești, în care naționalizarea principalelor mijloace de producție de la 11 iunie 1948, cooperativizarea socialistă a agriculturii și inițierea primelor planuri ale dezvoltării și industrializării reprezentau tot atîtea jaloane fundamentale ale noii noastre existențe, ale devenirii socialiste a patriei românești, au însemnat chezășia transpunerii în viață a proiectelor de transformare radicală a societății românești, de dezvoltare multilaterală a țării noastre.

În evocarea drumului parcurs, trebuiesc subliniate două momente însemnate, adevărate pietre de hotar, cu influență covîrșitoare asupra strategiei economice a partidului, asupra dinamicii și amploarei proceselor de transformare economică și socială pe care le-au generat. Este vorba de Congresele al IX-lea și al X-lea ale P.C.R. Congresul al IX-lea al P.C.R., primul din suita celor 5 congrese asupra cărora și-a pus, pînă în prezent, puternic pecetea marea personalitate creatoare a tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, secretarul general al P. C. R., președintele R. S. România, a înfăptuit o redefinire a politicii economice a partidului, a optat pentru strategia ratei înalte a acumulării și a ritmurilor ridicate de creștere a producției tuturor ramurilor, a demarat începutul unor profunde schimbări structurale în toate sferele vieții economice și sociale și — lucru esențial — a pus bazele actualului mecanism economico-financiar, conceput pe principiile producției socialiste de mărfuri, ale autogestiunii și eficienței economice. Congresul al X-lea al P. C. R. are marele merit de a fi așezat la temelia politicii economice românești cunoașterea realităților și a posibilităților noastre obiective existente la momentul respectiv — realitate reflectată de noțiunea „România — țară socialistă în curs de dezvoltare" — și a elaborat strategia înfăptuirii societății socialiste multilateral dezvoltate, concept teoretic și practic de o mare valoare științifică și operațională, sub a căror comandamente evoluează economia românească și în prezent. Evoluția economiei românești în perioada marcată de cele trei cincinale ale etapei făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate, parcurse pînă în prezent, a demonstrat cu prisosință justețea politicii economice a partidului, realismul și caracterul științific al strategiei adoptate. Așa cum a subliniat tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** în Raportul la cel de-al XIII-lea Congres al P. C. R., **„... Am înfăptuit un vast proces de profunde transformări revoluționare. Dintr-o țară agricolă, cu o industrie și o agricultură slab dezvoltate, România s-a transformat într-o țară industrial-agrară, cu o industrie puternică, modernă și o agricultură socialistă în plină dezvoltare. Comparativ cu anul 1945, producția industrială a țării este în 1984 de peste 100 de ori mai mare, iar cea agricolă, de aproape 7 ori. Dezvoltarea în ritm intens a întregii economii naționale a dus la creșterea produsului social de 28 de ori și a venitului național de 32 ori. Pe această bază, a avut loc ridicarea neîntreruptă a nivelului de trai al întregului popor. În cursul celor patru decenii fondul de consum a crescut de 22 ori, s-au creat peste 6 milioane noi locuri de muncă, iar circa 80% din populația țării s-a mutat în locuințe noi".**

Una din direcțiile hotărîtoare ale făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate, înscrisă în Programul partidului, este continuarea fermă a politicii de industrializare, de accentuare a poziției conducătoare a industriei în ansamblul economiei, de creștere a rolului ei la crearea venitului național. Partidul a făcut din industrializarea socialistă a țării un obiectiv central al politicii sale economice, cheia rezolvării prin efort propriu a marilor probleme pe care le ridica dezvoltarea țării noastre. În întreg intervalul 1950—1985, producția industrială a României a crescut cu un ritm mediu anual de aproximativ 11%, unul din cele mai ridicate din lume. Pe această bază, țara noastră dispune de o industrie puternică, bine înzestrată, capabilă să asigure într-o proporție foarte ridicată necesitățile de mașini, utilaje și echipamente complexe care, altădată, se importau. Congresul al XIII-lea al P. C. R a stabilit obiectivul fundamental și liniile directoare ale dezvoltării economico-sociale a României în perioada 1985—1990. Principala caracteristică a activității economice în etapa actuală este trecerea de la dezvoltarea extensivă la cea intensivă, întemeiată pe creșterea rolului factorilor calitativi ai creșterii economice. În fața economiei românești se ridică în prezent o serie de sarcini noi, extrem de complexe, izvorîte atît din nivelul atins în dezvoltarea economică cît și din efectele multiple pe care le exercită influența revoluției tehnico-științifice asupra tuturor ramurilor de producție.

Pentru realizarea acestor priorități ramurile de bază ale economiei naționale vor înregistra ritmuri ridicate de creștere (industria constructoare de mașini va avea un ritm mediu anual de creștere de 7—7,5%, industria chimică — 8,5%), se vor produce mutații profunde în structura industriei, în care va crește ponderea subramurilor de vîrf, mai eficiente prin prisma consumurilor materiale și energetice și a valorii ridicate a producției. Procesul complex al modernizării structurii industriei se va reflecta pe planul creșterii productivității muncii, al reducerii consumurilor materiale, al creșterii eficienței economice.

În anul 1990, România Socialistă va atinge obiectivul de țară cu nivel mediu de dezvoltare, realizînd, astfel, un obiectiv strategic important pe drumul edificării societății socialiste multilateral dezvoltate.

Dr. Septimiu POP

Vasile Pintea : „TINEREȚE"

RODNICIE ÎN TOAMNĂ

Toamna diafană, cu tandrețe caldă,
așezată gingaș în pustă zîmbește,
neliniști fecunde în plin cîmp
se scaldă
și aurul holdei crește
ștrengărește.

Și la geana zilei cîntă hărnicia,
se zbenguie-n iriși rodiri viitoare.
Noi sîntem la zboruri doina,
temelia
și flăcări înalte pe-o rază de soare.

Veniți în cîmpie, prieteni de vise,
în palma trudită zumzăie
belșugul !
Veniți în cîmpie, speranțe promise,
noi sîntem ai pîinii flacăra și rugul!

Ivo MUNCIAN

cronica literară

REBREANU, DUPĂ CENTENAR

Anul 1985 i-a mobilizat pe rebrenologi parcă mai mult decît alții: vreo trei cărți, de n-or fi mai multe, apărute în 1986, poartă mărturisirea autorilor lor că au fost încheiate la finele lui '85, adică tocmai atunci cînd toată suflarea culturală românească participa la sărbătorirea marelui eveniment. Puțini alți autori moderni pot stimula, ca Rebreanu, o sărbătoare. El este, ca Sadoveanu, Arghezi sau Blaga, scriitor național, viu implicat în devenirea spiritualității noastre. Cu **Ion** începe nu doar un capitol de literatură, ci un moment al autodefinirii noastre; cu **Pădurea spînzuraților** ne aflăm nu în mijlocul unui roman eroic, ci în miezul unui tip de a gîndi asupra locului nostru în spațiu. Dacă alte centenare, mai mult sau mai puțin marcate de festivități, erau prilej de a scoate din uitare un Scriitor, centenarul Rebreanu a întețit doar discuții și așa aprinse. Multe discuții foarte aprinse a provocat biografia scriitorului: cum se întîmplă, aici s-au ivit și experții, numeroșii amatori, apți să tragă concluziile, să se manifeste ca „aprigi apărători", „să dea seamă" de adevărurile ultime ale unei moșteniri nu doar culturală.

Cea mai importantă dintre aparițiile postcentenarului este **Tînărul Rebreanu,** volumul prin care Niculae Gheran intervine decisiv în destule polemici care, nu o dată, au luat o turnură penibilă. Cartea trebuie să calmeze spiritele: pe toți cei care într-un fel sau altul, au produs o documentaristică supraabundentă, țipătoare, senzațională. Căci dacă despre „tînărul Rebreanu" ani în șir s-a discutat cu mare parcimonie, ultimul deceniu a scos la iveală mărturii din cele mai diferite; opinii dintre cele mai „autorizate"; au pus în valoare eroii unei publicistici cel puțin de gust îndoielnic. Cartea lui Niculae Gheran este destinată, în primul rînd, celui amenințat să se rătăcească între hîrtiile, între articolele, între paginile moștenitorilor. Ea este făcută să încheie mai multe polemici, unele amuzante, altele penibile. De la înălțimea celui ce, cîteva decenii, a stat în preajma documentelor, Niculae Gheran se pronunță. Are autoritate și autoritatea, cîștigată în timp, refuză atît hagiografia naivă, cît și blasfemia involuntară. Anii închisorii, jurnalistica bucureșteană, perioada dinainte de primul război mondial, popasul craiovean — toate sînt momente delicate, în analiza cărora condeiul inexpert se împotmolește. Ultimul biograf al lui Rebreanu rămîne detașat în fața textelor de început din care citează fără teama de a scădea prestigiul scriitorului. Transcriind „actul de naștere" al lui **Ion** istoricul va nota: „Citind astfel de rînduri, devii indiscret fără să vrei și-l pismuiești pe Arghezi pentru grija de a-și fi pus pe foc slovele de început. Problema nu este însă fără consecințe privind editarea lui Rebreanu: „Cîți alți scriitori de la noi și de aiurea n-au procedat ca el (ca Arghezi, n.n.) deschizînd ferestrele creației în afară spre edificiu, nu înlăuntru, spre șantierul cu schele, cărămizi și mortar?!"

Ceea ce mi se pare remarcabil în cartea lui Niculae Gheran este siguranța cu care este redescoperită epoca. Editorul cunoaște în amănunt presa momentului, a urmărit cu mare atenție starea literaturii române la început de veac, are imaginea de ansamblu a ideii de scriitor în primele decenii ale secolului. Portretul tînărului Rebreanu este nuanțat prin comparație. Criticul care începe a construi imaginea lui Rebreanu odată cu **Ion** pierde o mulțime de nuanțe, printre care și acelea ale lumpenproletarului intelectual, a jurnalistului tînăr. Demitizînd, Niculaie Gheran reface imaginea exactă a unui timp al literaturii; a unui eroism al creației.

Dar procesul „demitizării" are, la rîndu-i, o latură etică. Surprinzătoarea acțiune de a așeza faptele pe temeiul lor real, acțiune întreprinsă de Gheran cu siguranță și detașare, pune în lumină un **univers romanesc**: cel al „moștenitorilor". Istoricul îi dedică, în capitolul introductiv, cîteva pagini, lăsîndu-ne pe noi, cititorii, a bănui și alte și alte întîmplări ieșite din comun. Destinul operei este mai complicat decît am bănui, arată Niculae Gheran, editorul moralist. Numeroasele sale demistificări pornesc de la normele etice pe care istoricul, asemeni romancierului, cu care se identifică, dorește a le respecta. Altfel, el e solemn, ținînd a sublinia măreția înfăptuirii. Vocea de martor imparțial nu e mai puțin înaltă atunci cînd se află în preajma unor momente capabile a emoționa: „Părăsind această străveche vatră, înțelegi parcă mai bine de ce Ludovica le poruncea copiilor să țină cu sfințenie la numele lor, cîștigat cu multă jertfă. A fost să fie ca astăzi un neam întreg să se mîndrească cu el". Niculae Gheran scrie cu autoritatea editorului și a exegetului îndelung încercat de solidarizări. Adrian Dinu Rachieru (**Pe urmele lui Rebreanu,** Editura Sport-Turism) cu fervoarea noului convertit la religia rebreniană. L-a recitit contracronometru și a trecut prin bibliografia majoră a operei; a fost în pelerinaj în ținuturile sacre, de unde s-a întors cu date, idei, relații și entuziasme noi. Subsolurile vorbesc despre creșterea simpatiilor pentru unii sau alții, bibliografia finală dă semn că noul venit a citit destul și temeinic.

Pe urmele lui Rebreanu vrea (spre deosebire de **Tînărul Rebreanu**) un Rebreanu complet, văzut atît prin călătorii, „itinerarii", locuri, cît și prin creație. Nu s-ar putea spune că Adrian Dinu Rachieru nu se descurcă în acest travaliu care să pună de acord exigențele unei colecții cu imboldurile convertitului. Criticul scrie și despre călătorii (dar parcă fără suficientă convingere) și despre marile creații (cu idei destule parcă părăsite cam repede: se cer a fi reluate), înviorat atunci cînd poate glosa asupra unor evenimente din care să extragă idei plăcute jurnalistului: „E de ordinul evidenței că vocația scrisului și a breslei merg, rareori, în paralel. Au fost în istoria S.S.R. mari președinți, fără a fi în același timp și mari scriitori...". Întrebarea mi se pare a fi, cel puțin în cazul lui Rebreanu, rău pusă. Ea traduce însă fidel plăcerea naratorului-istoric de a zăbovi în cotidian cu o observație cointeresînd confrații războinici. Dacă Niculae Gheran este deasupra evenimentelor, spectator imparțial al lor, Adrian Dinu Rachieru luptă din răsputeri pentru acel Rebreanu imaculat, pe care îl doriseră primii neofiți. El dorește a cuprinde dintr-o ochire totul și ceva în plus: pulsul „actualității". În principiu, Adrian Dinu Rachieru ocolește polemicile evidente. Repedea lectură a **Gorilei** mi se pare pilduitoare prin felul în care refuză să amănunțească argumentele exegeților de pînă la el, încheind: „Sfîrșitul de carieră scriitoricească a lui Liviu Rebreanu a fost pus, pe nedrept, sub semnul capitulărilor de tot soiul, nota întemeiat M. Zaciu. Devenită un torent lipsit de sens (e vorba, bănuim, de anii celui de al doilea război mondial, n.n.) istoria va confirma intuiția ficțiunii, iar romanul **Gorila** va dobîndi un statut de carte premonitorie, atingînd dimensiunea istorică". În ceea ce mă privește, mă îndoiesc de caracterul „premonitoriu" al **Gorilei,** chiar în condițiile în care istoria ar deveni ... torent lipsit de sens. Kafka era premonitoriu: Rebreanu, nu. **Gorila** reclamă alt context, care în nici un caz nu era al romanului modern.

Rămîn neexplorate, pînă la capăt, itinerariile rebreniene cu semnificațiile lor. Un proces timișorean, o întoarcere în Ardeal, un popas acasă meritau a stimula condeiul criticului, autor de talent și istoric literar de vocație.

Cornel UNGUREANU

---

* Niculae Gheran, TÎNĂRUL REBREANU, Ed. Albatros, 1986; Adrian Dinu Rachieru, PE URMELE LUI LIVIU REBREANU, Ed. Sport-Turism, 1986.

Glasul cetății

consemnări

A 65-a aniversare a făuririi Partidului Comunist Român este marcată printre alte manifestări și de apariția volumului antologic de poezie și proză, **„Glasul cetății"** apărut sub egida editurii timișorene „Facla". Cartea este o adevărată micromonografie a Banatului literar actual alături de poezie și proză găsindu-și locul interesante pagini de reportaj (semnate de scriitori precum Ion Arieșanu și Teodor Bulza), eseu (Paul Eugen Banciu) și chiar de ... limba română (un superb eseu dedicat creșterii limbii române, purtînd semnătura profesorului Gheorghe Tohăneanu).

Proza de confesiune a Sofiei Arcan, cea la limita fantasticului, a Corinei Victoria Sein, sonetele lui Alexandru Jebeleanu, poemele lui Franz Liebhard, Eugen Dorcescu, Vladimir Ciocov, ori Anavi Adam, colaborează în definirea unui spațiu literar și spiritual specific noilor realități ale României de azi. La Anina sau la Deva, la Arad sau Marga, la Caransebeș sau Timișoara, astăzi, în anul '65 al Partidului, scriitorii trăiesc cu aceeași frenezie luminoasă zile ale prezentului, omagiază țara, poporul, partidul și pe secretarul său general, tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** ctitorul măreţelor împliniri pe care le vedem înălțîndu-se sub ochii noștri. Prinosul de recunoștință al scriitorilor bănățeni adus Partidului acum, în anul mărețului său jubileu, dobîndește substanță prin apariția acestui volum-omagiu, cu totul de excepție.

De excepție, în primul rînd datorită reunirii pentru prima dată sub copertile aceleiași cărți a celor ce formează literatura bănățeană de azi. Pentru că, în afară de cei semnalați deja, volumul mai cuprinde pagini semnate de Marian Odangiu, (autorul „Argumentului"), Gheorghe Azap, Ion Marin Almăjan, Vlada Barzin, Valeriu Bârgău, Lucian Bureriu, Crișu Dascălu, Octavian Doclin, Nicolae Dolingă, George Drumur, Anghel Dumbrăveanu, Lucian Emandi, Eugen Evu, Dorian Grozdan, Slavomir Gvozdenovici, Ioan Iancu, Ion Jurca Rovina, Endre Karoly, Kuban Endre, Ilie Măduța, Paul Miclău, Cedomir Milenovici, Draga Mirianici, Ivo Muncian, Jiva Popovici, Neboișa Popovici, Titus Suciu, Mircea Șerbănescu, Ondrej Ștefanko, Ion Pachia Tatomirescu, Valentin Tudor, Marcel Turcu, Aurel Turcuș, Nicolae Țirioi. Scriitori al căror nume s-a impus de mult în conștiința cititorilor acestor locuri, și nu numai a lor.

În al doilea rînd, datorită aspectului său sărbătoresc, condițiilor grafice excelente în care apare și pe care le-am dori generalizate în activitatea Editurii „Facla".

În fapt însă, volumul cîștigă prestanță datorită valorii intrinseci a textelor selectate. Drumul pe care-l străbat cei 46 de autori este cel de la literatură și prin literatură spre eveniment, și nu invers. Lucru firesc, dacă ne gîndim că temele scrisului lor (patria, poporul, partidul, hărnicia oamenilor, mărețele înfăptuiri ale socialismului, marile împliniri ale anilor noștri) au devenit certitudini, permanențe, componente active ale conștiinței scriitorilor zilelor noastre, nicidecum elemente accidentale, legate cu strictețe de un eveniment sau altul. De fapt, există în volum două mari surse de inspirație: prima ar fi cea amintită, a prozatorilor, care se inspiră în special din trecutul de luptă, din anii de grele încercări, prin care au trecut patria și poporul, subliniind în special imensele merite ale partidului, aflat mereu în primele rînduri ale luptei. A doua ar fi cea a poeților și autorilor de reportaje care își trage seva din timpul prezent, din epoca luminoasă și în care viitorul a devenit realitate. Poeții descriu chipul Banatului de azi, mai frumos și mai bogat ca oricînd, în care hărnicia oamenilor își găsește în sfîrșit împlinirea. Trăind într-o țară bogată și liberă, scriitorii dau expresie liberă sentimentelor care-i animă, aducînd prinosul lor de recunoștință Partidului, la măreața sărbătoare a împlinirii a 65 de ani de la făurirea sa. O vîrstă care se confundă cu vîrsta însăși a României moderne.

Tania ULARU

Un timbru particular

portrete

Format și afirmat la revista „Scrisul bănățean", Damian Ureche a pășit în poezie cu un temperament avîntat, afișînd, ca principală trăsătură, un patos al rostirii „din care — **cînd nu e bine strunit — derivă și scăderea cea mai gravă: facilitatea"** (D. Bălan — „Profil de poet" la volumul de debut **Temperamentul primăverii, 1964).** În volumul de debut rețin atenția poeziile fruste, închinate „tăietorilor de lemne" din pădurile spațiului natal și marcatele accente autobiografice cu ecouri labișiene (**Autobiografie**). Tot aici are loc inițierea în universul citadin, de ale cărui farmec și armonii poetul este fascinat (**Porumbeii Timișoarei**). Ciclul „Temperamentul primăverii" anunță coordonata erotică a poeziei lui D. Ureche, devenind de acum una din dominantele liricii sale. Împletirea acestei coordonate erotice, cu intuiția eroziunii produsă de timp, va conduce la acel ton elegiac, specific poetului, ton care se insinuează în volumele următoare: **Invitație la vis,** 1967, **Viori fără amurg,** 1969 și domină pregnant volumul **Elegie cu Francesca da Rimini,** 1971, unul dintre cele mai unitare volume ale lui D. Ureche. Se celebrează în acest volum cîteva ipostaze ale feminității, din istoria umanității ori din literatura universală, vădindu-se preocuparea poetului pentru infuzia livrescului în poezie, operație cu efecte, de multe ori, salutare. După un scurt popas în roman (**Prințul marelui puțin,** 1971), unde viziunea lirică își pune amprenta, D. Ureche își continuă aventura poetică, practicînd mai decis versul liber și lirica de respirație mai amplă. Volumele **Tot ce mă doare** (1972) și **Noapte de zile mari** (1974) sînt ilustrative în acest sens, accentuîndu-se tonalitatea elegiacă de melancolie senină, ca un reflex de idealizare a neîmplinirii erotice, cînd poetul se simte un „prinț din umbră". Se discern și sonuri baladești, în cadențe clasice, trimițînd uneori direct la Eminescu (v. **Dulce corn**). Relevantă este încercarea de a inculca o mai acută problematică ideatică, dar predomină deocamdată o retorică filozofardă, într-o redundanță nescontată. Insistînd pe direcția problematizării fondului liric, D. Ureche dovedește capacitatea de a transfigura cîteva nuclee ideatice între care meditația morală și curgerea timpului sînt obsesiile centrale (vol. **Spectacolul privirii,** 1976, și **Eminescu,** 1979). Amplul poem **Eminescu** este, după cîte am înțeles, un omagiu indirect, rostit prin cadența și imagistica specifice lui Eminescu. Volumul **Ulcioare de Horezu** (1982) constituie o recapitulare a motivelor și procedeelor varii abordate de poet.

Nota definitorie a poetului e de căutat în anumite texte parabolice, precum „Înțeleptul crescător de nori" (vol. **Viori fără amurg**). „Crescătorul de nori" poate fi și simbolul poetului aducător de „ploaie" benefică (în conștiința receptorilor), după cum poate fi și plasticizarea acelui „fugit irreparabile tempus", care a devenit, după cum sesizam, una din obsesiile dominante și pe care o ilustrează, la modul generic, însuși titlul noului volum al autorului: **Toamna poetului** (1986), urmînd o presimțire din volumul anterior: „Și-i toamnă, și e toamnă sub vorbe și sub pași". Poetul interiorizează mai adînc și transfigurează mai răscolitor senzația scurgerii timpului, acum, la vîrsta întomnării, cu acea undă de tristețe înseninată: „De mare doar zăpada mă desparte" (**Proporții**). Această obsesie e raportată mereu la aspirația de împlinire erotică, poetul neprecupețind nici laude, nici invocații pentru a-și înălța în idealitate femeia visată. Un duh villonesc răzbate acum din versuri, făcîndu-ne parcă să bănuim că gîndul poetului e sedus de acel „Mais ou sont les neiges d'antan", iar inima-i cuprinsă de dilematicul „Je meurs de soif auprès de la fontaine". E posibil ca, înaintînd pe acest filon prețios, Damian Ureche să aibă șansa de a-și asigura în poezie durabilitatea unui timbru particular.

Valeriu DRUMEȘ

istorie document

2500 DE ANI DE LA PRIMELE LUPTE ALE POPORULUI GETO-DAC PENTRU LIBERTATE ȘI INDEPENDENȚĂ

„CEI MAI VITEJI ȘI MAI DREPȚI DINTRE TRACI"

Vreme de mai multe veacuri, istoria de început a geto-dacilor nu cunoaște alte atestări decît cele pe care aceștia înșiși le-au lăsat în preajma vetrelor așezărilor și pe care pămîntul le-a păstrat, fiind azi dezvăluite prin cercetările arheologice. Și mai tîrziu chiar, în a doua jumătate a mileniului I î.e.n., cînd izvoarele scrise păstrate ne dau știre despre evenimentele ce se petrec în lumea daco-getică, acestea rămîn foarte lacunare și cu totul insuficiente pentru a putea contura la adevărata lor dimensiune, atît coordonatele vieții social-economice și politico-militare ale poporului ce viețuia în Dacia, cît și valoarea reală a personalităților ce s-au născut din acest popor sub imperiul necesităților obiectiv istorice. Mai sugestive poate sub unele aspecte decît izvoarele scrise se dovedesc a fi reprezentările antropomorfe păstrate pe fibule și falere de argint cum sînt cele de la Herăstrău, Bălănești sau Surcea, pe fragmente de centură cum e cea din tezaurul de la Săliștea (jud. Alba),i sau pe coifuri de paradă ca cele de la Cucuteni, Poiana — Coțofenești sau Agighiol. Prezența pe astfel de piese a unor personaje, cîteodată înarmate, ne introduce în însuși modul de a-și gîndi lumea și de a-și popula imaginația, recompunînd adevăruri în mituri, pe care-l vor fi avut daco-geții și pe care, din alt unghi, scrierile antice vin să-l confirme. Unele din paginile istoriei politice și militare a poporului geto-dac, a formațiunilor cu caracter politic și militar ce au precedat făurirea statului dac centralizat și independent din veacul I î.e.n., au fost păstrate de scrierile anticilor, conturînd desfășurarea unei istorii de la ale cărei începuturi aniversăm în acest an două milenii și jumătate.

Tovarășul **Nicolae Ceaușescu** arăta că încă cu mult înaintea făuririi statului dac centralizat **„...Populația geto-dacă — o parte a marelui neam al tracilor — a avut o organizare înaintată, lucru demonstrat, dealtfel, și în cursul războaielor cu perșii conduși de Darius și cu macedonenii de atunci. În aceste împrejurări s-au dovedit forța și dezvoltarea populației de pe aceste meleaguri din epoca respectivă".** Herodot este cel ce ne relatează episodul petrecut la Dunărea de jos în urmă cu 2.500 de ani. Amintindu-i pe geți, ca **„cei mai viteji și mai drepți dintre traci"**, părintele istoriei consemnează că, dintre toate neamurile tracice, geții au fost singurii care au refuzat să i se supună lui Darius. La 514 î. e. n., armata de peste 100.000 de oameni a împăratului persan, cea care cucerise la 521 î. e. n. Babilonul și în răstimpul următorilor șapte ani întreaga Asie Mică, a purtat prima bătălie din campania militară declanșată pentru pedepsirea neamului nomad al sciților ce locuiau la nord de Marea Neagră și care, în repetate rînduri pustiise întinse regiuni ale imperiului, trecînd peste munții Caucazului. Chiar dacă copleșiți de numărul dușmanilor, geții au fost înfrînți, atitudinea lor politică și militară demonstrează un înalt nivel de organizare, pe plan economic social și ca o expresie a acestora pe plan militar

Numele conducătorului geților din 514 î. e. n. nu ni s-a păstrat. Acest anonim în fruntea unui popor pentru prima dată pomenit cu numele în istorie, dar renumit încă de pe atunci pentru înțelepciunea sa, constituie prima verigă a unui lant de evenimente ce se petrec în cursul cîtorva veacuri și care definesc fizionomia spirituală la fel ca și nivelul de dezvoltare economico-socială și politică al poporului geto-dac. În aceste bătălii ce se succed, fie că este vorba de înfruntarea de la jumătatea veacului al IV-lea î.e.n. a regelui Atheas al sciților de către un alt anonim, „Rex histrianorum" — regele geto-dacilor de pe Istru, fie că este vorba de opoziția dacilor împotriva raidului de peste Dunăre din 335 î.e.n., al regelui macedonean Alexandru Macedon, raid ce se va fi desfășurat poate în ținuturile dunărene din sud-vestul Daciei, jalonînd apariția pe scena politico-militară a lumii antice a geto-dacilor din spațiul intracarpatic, aflați la un nivel de dezvoltare comparabil cu cel al geto-dacilor de pe cursul inferior al Dunării, fie că este vorba de alte evenimente cu același caracter ce preced constituirea statului dac centralizat, poporul geto-dac demonstrează în permamență aceleași virtuți amintite încă de Herodot cît și voința nestrămutată de a-și apăra vatra în care făurindu-și civilizația s-a făurit pe el însuși.

La fel vor fi stat lucrurile și cînd în 324 î. e. n., unul din generalii lui Alexandru Macedon, Zopyrion este nimicit, împreună cu cei 30.000 de oșteni ai săi de către geții din răsăritul Daciei, ca și atunci cînd, geții ordessensi, conduși de Dromichaites, la începutul veacului III. î. e. n., îl fac prizonier pe Lysimach, unul din urmașii lui Alexandru Macedon, împreună cu oștenii săi. Același sens îl are și înfrîngerea bastarnilor germanici de către conducătorul dac Oroles, în veacul al II-lea î. e. n., iar evenimente similare, legate de apărarea Daciei și de victoria în astfel de lupte au determinat lapidara consemnare a lui Trogus Pompeius despre creșterea puterii dacilor sub regele Rubobostes. Dincolo însă de aceste evenimente, consemnate în izvoarele istorice, cercetarea arheologică a evidențiat unitatea de civilizație materială a poporului geto-dac, fără de care însăși afirmarea formațiunilor politico-miltare ce au precedat făurirea statului dac nu ar fi fost posibilă. Începînd din veacul al IV-lea î. e. n. se generalizează treptat metalurgia fierului, roata olarului, se construiesc așezări întărite, ce devin importante centre economice cu caracter oppidan — acele Dava menționate de antici, se emite monedă proprie, a cărei circulație pe spații întinse conturează întinderea formațiunilor economico-politice de dinaintea statului dac

În aceeași măsură sînt unitare și manifestările de spiritualitate daco-getă, așa cum ne sînt ele transmise de podoabe, de decorul ceramicii, de dispunerea în plan a locuințelor. În această unitate de cultură materială și spirituală se află un alt mare temei al nașterii statului dac centralizat și independent la începutul veacului I. î. e. n.

Florin MEDELEȚ

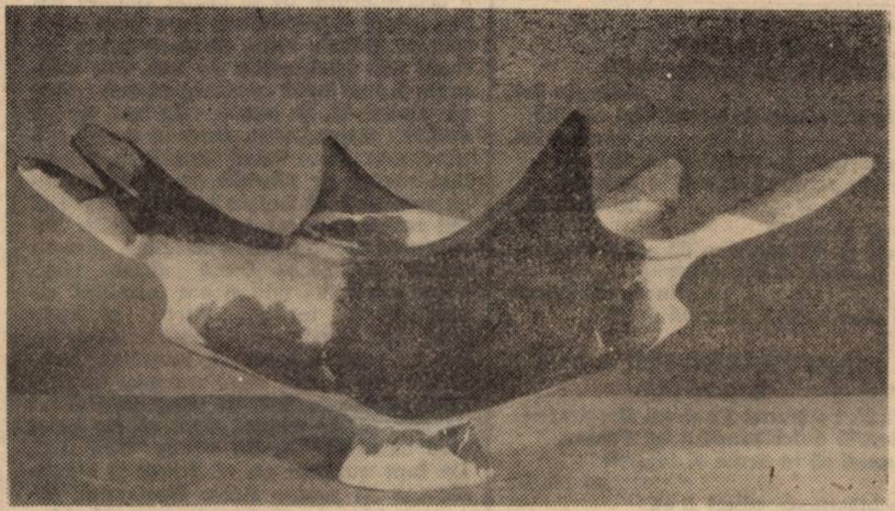

Vas de cult din Complexul votiv de la Pădurea Verde — Timișoara (Hallstatt)

Noul nostru cosmos axiologic

Rămas ca punct de referință în istoria noastră nouă și generînd un nou cosmos axiologic, Congresul al IX-lea a deschis cîmp larg nu numai omogenizării sociale, ci și omogenității valorice în socialism. Căci, ca proces menit să creeze condiții relativ echivalente de muncă și viață în toate localitățile țării, deci ca strategie care vizează baza materială a societății, omogenizarea se regăsește și în spațiul dezvoltării spirituale, sub forma democrației culturale. Totuși, trăim un paradox: coerența valorică a culturii noi, în permanentă elaborare, nu se manifestă ,încă, într-o coerență comportamentală în toate mediile socio-profesionale.

Sub impactul revoluției științifico-tehnice se afirmă (uneori) că și cultura ar fi fost revoluționată în structurile sale interne în sensul că și-ar fi mărit arealul cuprinzînd și tehnica. În ceea ce ne privește, considerăm că în realitate s-a mărit numai universul nostru informațional, ceea ce nu e chiar același lucru. Revoluția științifică și tehnică a făcut ca în acest univers informațional ponderea informației tehnice să crească; e adevărat: Numai că acest gen de informație referă asupra cunoștințelor care-l instrumentalizează pe individ. Cultura are o cu totul altă finalitate: ea îl modelează, îl umanizează, conform puterii instituționalizate. Întrucît devine cultură numai acea informație care aduce un plus de vibrație specific umană, de sensibilitate, de căldură și comprehensiune civică în spațiul relațional al societății, deci **doar acea informație care se obiectivează într-un civism superior.** În acest sens, documentele programatice ale partidului nostru fac precizarea conform căreia formarea profesională — indisociabilă de aportul tehnicii — e numai o fază, evident importantă, dar care nu epuizează nici pe departe și sub nici un aspect profilul cultural al omului care are nevoie de mult mai multe elemente pentru a se afirma ca individualitate sub semnul valorii.

Creșterea puternică a ritmurilor noastre de dezvoltare, explozia școlară și universitară, migrările rurale și urbanizarea accelerată a țării, revoluția mijloacelor de comunicare au acționat toate în același sens și au făcut să se nască un om cultural nou și o societate profund reînnoită.

Culturii îi revine rolul de egală importanță în formarea și dezvoltarea bazei umane a societății noastre. Orice ierarhizare, ca și orice contrapunere a acestor două variabile, precum și supraestimarea uneia în raport cu cealaltă, conduce la disfuncționalități cu efecte păgubitoare pentru procesul general al transformărilor cu conținut socialist, preciza tovarășul **Nicolae Ceaușescu,** la recentul jubileu al partidului. Totuși, la acest capitol trăim un alt paradox: zdruncinate de o mutație tehnico-economică fără precedent, inegalitățile culturale par a fi ridicat între oameni noi bariere, de altă natură. De data aceasta, nu mai sînt bariere sociale sau politice, ci de ordin individual: nivelul diferit al mentalităților specifice mediilor socio-culturale, ca și inegalitatea gradului de cunoaștere, determină inevitabil o dispersie a informației, cu efecte inegale sub raport formativ pentru mediul urban și rural; ca să rămînem la planul general al considerațiilor fără a pătrunde în micromedii. Soluția rămîne, deci, tot omogenizarea. Cum ea e funcție de dezvoltarea accelerată a forțelor de producție, prioritatea funcțională amintită anterior rămîne, dar nu în altă calitate decît ca prioritate funcțională, reproducînd la sfera ei de manifestare încărcătura valorică a umanismului societății noastre. Spun aceasta, deoarece politehnizarea — ca principiu inestimabil al învățămîntului nostru — mai este uneori exclusivist confundată cu specializarea empirică, în disjuncție cu pregătirea teoretică solidă, imperios necesară omului nou, pe care ne place să credem că-l anticipează cei ce se află acum la diverse etape ale școlarizării. Eradicarea decalajului e posibilă numai printr-o diversificare a centrelor de creație culturală în sincronie cu multiplicarea centrelor de creație tehnică; este cea mai inspirată măsură care se putea lua. Și ea este prezentă ca platformă metodologică în festivalul muncii și creației colective **„Cîntarea României".** Este singurul **cadru adecvat construcției noii spiritualități**, în care toate genurile de informație să-și găsească domeniul de definiție propriu și raza lor clară și precisă de acțiune.

După cum se știe, lărgirea centrelor de difuzare este dublată inevitabil de o îngustare a circuitelor de creație. Între aceste elemente trebuie asigurat în permanență un optim. Tocmai aici se face, iarăși simțit rolul politicului, inevitabilitatea orizontului ideologic. Rosturile majore ale acestuia constau în a realiza compatibilitatea între relatele amintite la confluența dintre tradiția unanim acceptată și tradiția socialistă în curs de constituire. Ideologia constituie, aici, grila de selecție obiectiv necesară în scopul evitării unei posibile entropii axiologice. Căci dezvoltarea înseamnă în primul rînd valorificarea posibilităților și resurselor endogene, dar nu ne poate dispensa de ifluențe exogene. Important e în acest sens ca adiționarea acestor influențe să nu ducă la o estompare a specificului etnic. Deci influențele să fie asimilate organic și creator nu prin agregare și nici anexate căci orice anexiune are efecte distorsionate; în cazul nostru poluante.

Ca formă sistematizată a conștiinței sociale, ideologia se revendică, însă, tot de la dimensiunea umanistă a noii spiritualități. Societatea, umanitatea chiar, nu poate merge înainte — ca umanitate — fără umaniști!

În etapa actuală și în perspectiva edificării multilaterale a socialismului, tehnicii îi revine datoria de a crea și dezvolta o bază materială competitivă; cultura cumulează prerogative similare în edificarea bazei umane. Ceea ce cu adevărat dispare sînt vechile clișee, total depășite, și tocmai de aceea inoperante în regîndirea unui fenomen esențialmente reînnoit. Iar exclusivismului unora dintre tehnicieni care, dintr-un amor propriu — pînă la un punct justificat — cultivă riscul de a transforma tehnica într-un scop în sine, nu-i putem da decît replica întregii istorii a civilizației, în care tehnica a fost un mijloc, eficient adevărat, dar un mijloc și nimic mai mult! Și tot mijloc va rămîne — evident, supus dezvoltării și generînd în același timp dezvoltare rapidă — dar mijloc, deci, în creșterea calității vieții, al cărei scop este umanizarea ei integrală — umanismul integral realizat, cum a definit Marx societatea comunistă.

Dr. Ștefan BUZĂRNESCU

EUGEN EVU

EROII

I-am memorat în pagini mari de piatră
în marmoră, în bronz și în cuvinte
pe fiii tăi, i-ai memorat în vatră
în doine, în statui și pe morminte...
I-ai memorat eternului A Fi
prin jertfa lor ei au murit de tine
O sută șaptezeci de mii
pe troița melodioaselor coline...

Ei au căzut să ai un viitor
Măreț s-au așternut ca să rămîi
În libertate: stan de căpătîi
Sub holdele ce-n freamăt ne mai dor
Prin griul toamnei mausoleul lor
E-o constelație ce n-o să moară:
Sărut lumina care-n Tricolor
E singele jertfiților de țară!

ÎNTOARCERE

Aceste dealuri nu te mai cunosc
Spinări de zimbri, cu zbîrlit păiuș;
Cergă de pir. Parfum de mirt și mosc
și pîlcuri de ienupăr. Luminiș
în care-ai scormonit, prin mușuroaie,
planete mici, umbrite de genunchi
cînd cu-o nuia ai ațîțat războaie
între furnici. Căzutu-n iarbă trunchi
al marelui gorun — pe timp ploios
cu vitele-n cîmpie, la pășune,
ți-adăposti în scorbura, călduros,
curatul trup, trecuta lui minune...
Șuieră Timpul secerînd lumini
prin florile de cîmp și prin cuvinte
și tace brusc, în tufele de spini..
Aceste dealuri nu-și aduc aminte?

VARĂ CALMĂ

Singele tău grîu suind în munte
unduitor, claviatură-amară,
peste care se apleacă o frunte
solară.

Singele tău tînără cunoaștere —

VARĂ

Anotimp cu lumină intensă
cu foșnet sorin în fîntîni
și-n cuvînt
Cumpănă, tu, peste țară,
jumătate suflet
jumătate pămînt

ION MĂRGINEANU

RĂMÎNE PATRIA IUBIRE

Cît de statornică-i iubirea
acestui ne-nfricat popor
cînd patria e hrana sfîntă
răsfrîntă-n netradusul dor

Și cîtă forfotă străină
a vrut să-l rupă din izvor
din jertfă s-a-ntrupat lumină
numele țării-n tricolor.

Ce-nțelepciune e grevată
pe nimbul lui strălucitor
cînd casa țării e Unirea —
imn de mîndrie păstrător.

Zăpezii-n taină primăvara
i-așează flacără la brîu,
căci sfînt pămînt rămîne țara
crescută-n boabele de grîu

În ne-ntrerupta noastră veghe
precum un cînt biruitor
rămîne Patria iubirea
acestui ne-nfricat popor!

NEVINDECATĂ PUNTE

Pînă unde munții sînt trupul lui Decebal
pînă unde izvoarele strigătul săbiilor
și cît din ecoul încrîncenării
a rămas piatră ascuțită, împlîntată
ca un dor în pămînt?
golurile dintre cuvinte să fie muțenia lui,
sfîntă înainte de a-și părăsi carnea ca veșmînt,
ca să urce în vîrful copacilor
iar de acolo să treacă în peștera lui Zamolxe
erou tutelar?
Calc pe tăcere, lîna de aur a clipei
și furnicarul din mine se încheagă hrisov
și rămîne nevindecată punte.

IMN PENTRU FIICA LUI DECEBAL

Pe aici a trecut Fiica lui Decebal —
rîvnită dulce pradă a lui Traian,
numai că în urma ei copacii au rămas
prăpăstioase stînci și el, împăratul lumii,
tot întrebînd de Ea, tot căutînd-o, a călcat
în miază-noapte de unde nu s-a mai întors;
și Ea, Dochia, neînvinsa Fiică a lui Decebal,
a îngenunchiat la picioarele cerului
și din lacrimile ei au crescut bulbii mari de piatră
și rugămintea i-a devenit muntele nostru cel mai înalt
din care se vede Zamolxe, — closcă cu puii de aur!

TEODORA BUCUR

LASĂ-NE SĂ RENAȘTEM

Se întîmplă să dorești uneori
să asculți suspinul dimineții
într-un cerdac împodobit cu mușcate,
cînd lumina amiroase a busuioc
și mierla își găsește culcuș în
podul palmei tale.
Se întîmplă să alergi desculță
prin iarba strălucind de rouă
pînă cînd devii tu însăți
o rază de soare.
Nu se poate să fi uitat
gustul somnului în fînul din luncă
și sufletul nostru să nu mai primească
binecuvîntarea florii de cais.
Oraș învăluit în arabescuri,
lasă-ne să mai dorim o dată
să renaștem dintr-un copac înflorit!

PENTRU CLIPELE...

Senzație stranie de neputință
Ce noapte îmi crește din umărul drept!
În singele meu cînt-o vioară
Și unii mă-ndeamnă mereu să aștept.
Sufletul tău, murmurat în cuvinte,
Parfumate, rebele, umbre vagi de o zi
Mai deșteaptă vibrînd amintiri pe dantele
Cînd conjugi în neștire la prezent verbul „a fi".
Ești departe de-acum, nu mai vreau nici castele.
Nici o Spanie clădită pe deșertul din noi.
Vreau lumină să fie, să-ți culeg două stele
Pentru clipele-n care am ars amîndoi.

VIEȚI PARALELE

M-am întrebat adesea cine ești,
din ce vis ai venit zborul meu să-l oprești?
te-am iubit, vis și zbor, demult, într-un gînd
și mă-ntreb cine ești
și nu știi cine sînt..
Rup o zi din copacul cu frunze de-argint
și m-aplec să sărut umbra ta pe pămînt,
te privesc într-un mugur floare plesnind
și mă-ntreb cine ești
și nu știi cine sînt.
Ne căutăm, dar un soare de piatră e-n noi,
ne iubim ca și cînd ne-am ruga unei ploi,
simt că-n mine se-ntoarce dorul lumii plîngînd,
și mă-ntreb cine ești
și nu știi cine sînt...

IOAN HANCA

MAMA ȘI FIII

Liviu Rusu: „ZIDIREA"

Mașina rămăsese undeva acolo sus, pe deal, de unde priveam satul cu casele lui mici și troienite, răsfirate pe trei văi ca pe crengile unui copac prăbușit. Am pornit pe jos, fiindcă nimeni, nici chiar „diligența" trasă de tractor care transporta în ultimul timp naveștiștii, nici chiar ea nu mai coborîse în iarna aceasta, între văi, la Meteșale, cum i se mai spunea locului acela. Zăpada acoperise totul, chiar și poteca copiilor care treceau zilnic dealul la școală din satul vecin.

Nimeresc drumul după stîlpii de telegraf, dar ca e lipsesc, din loc în loc și rămîn o clipă nemișcat, afundat în zăpadă pînă mai sus de genunchi. Printre fulgii ce se cern neîntrerupt de cîteva zile caut cu înfrigurare jos în vale, casa părintească. Desigur, îmi zic, pe acolo trebuie să fie, pe undeva prin preajma încrengăturii „trunchiului de copac prăbușit" pe la mijlocul satului.

Sub acoperișul alb și gros de nămete toate casele par îmbrobodite la fel semănînd între ele ca fetele de la Căpîlna. Îmi scot mănușa și-mi șterg, pentru a cîta oară, obrazul pe care se sfîrșesc mereu fulgii fierbinți de zăpadă. Duc mîna spre înainte, smucind-o chiar și parcă vroisem să arăt cuiva bucuria ce mă cuprinse văzînd sub muntele acela de zăpadă casa părintească.

Da, de bună seamă, aceea trebuie să fie casa noastră fiindcă are în față șura lui tetea Onisie, care este mai mare decît șura noastră, iar în spate casa neterminată, din cărămidă roșie, a brigadierului de la ceape. Ș-apă-i părul, părul din grădină, care face fructele cu miezu roșu, ce pare acum înflorit sub broboadele de nea, îmi întărește și mai mult credința că am reușit să descopăr, de acolo, de sus, de pe dealul Sumudiului, casa în care mă născusem. De o bună bucată de vreme rup stratul de zăpadă de pe ulița mare a satului. O liniște mare mă face să îmi rotesc privirea în toate părțile. Nu se auzea nici-un lătrat de cîine, nici-un cîntat de cocoș. După cîțiva pași, m-am oprit din nou și am ascultat cu atenție. Și, totuși.. Parcă se aude ceva. Întradevăr. De undeva, dintr-un loc nu prea îndepărtat, loviturile unei securi izbesc, cu regularitatea unei inimi sănătoase într-un lemn pietrificat de ger. Ei, se putea? Cum să fie satul fără oameni? M-am temut fără rost. De fapt auzisem eu că frigul și singurătatea îți moaie firea. Neobosită, securea cădea în acelaș ritm mușcînd lacomă din creanga culcată pe butuc și în clipa aceea parcă auzeam lemnele troznind în cuptorul din casa părintească dogorind a viață. Apoi îmi încolți în minte gîndul că securea aceea ar putea fi a noastră. Mama. Biata de ea. Cum nu știe că vin să se ostoiască. Totdeauna mi-a plăcut să tai lemne și mai ales iarna. Ei, dacă ar ști ea că vin, m-ar aștepta cu mămăligă caldă și lapte de capră cu tocăniță de pasăre. Of... Mamă, mamă. Deodată îmi trec prin minte toți frații, cum stăteam noi în jurul mesei și trăgeam cu coada ochiului la farfurii, dacă nu cumva are vreo unul porția mai mare. Și mămăliga de pe cîrpător cît soarele la asfințit, cu fuioare de abur risipit în tavan. Ei, părinții, mîncau pe urmă, după ce ne știau sătui pe noi.

Urmele pașilor rămîn înfipte ca niște ogășii în stratul de zăpadă de pe ulița mare a satului. Din coșurile caselor se ridică caiere de fum albicios resfirat printre puzderia de fulgi. În deschizătura ei, portița din scîndurele șubrezite, șterge puful moale ce se așterne peste tot, fără zgomot. Cărăruile făcute de mama cu mătura prin curte par un fel de tranșee săpate în zăpadă. Pe pragul casei, cîinele se ghemuise pe rogojina din papură încălzindu-și trupul cu propria-i respirație. Bat la ușă la loc, mama înțelesese că a intrat cineva și, trăgînd la marginea plitei o oală cu aburi fierbinți, zise fără să se întoarcă:

— Ai venit, Jiluț?

— Sărut mîna mamă. M-ai recunoscut.

— Cum să nu te recunosc, dragul mamii. Doar am știut că vii. Te-am visat azi noapte. Hai la mama să te sărut. Își șterge mîinile cu șurța aceea ponosită ce o are prinsă de brîu, apoi mă cuprinde peste umeri și rămîne așa un timp.

— Văd că ai foc bun. Îi tare cald și bine aici la dumneata.

— Casa-i bună. Are pereții din pămînt. Nu se răcește niciodată.

Cuprind umerii mamei în palmele mele și o privesc drept în ochi. Nu ne mai văzusem din toamnă, de la culesul viei.

— Tu și Culăiuț, frate-tău, sînteți buni în vis. Asta înseamnă că veniți acasă. Focu-i bun că-i cu lemn de păr. La vară n-o să mai avem pere cu miezul roșu. Un vînt spurcat nu o încăput de el și l-o dejghinat. Nu mai are nimeni prin apropiere pere cu miezul roșu.

— De pe Sumudiu mi s-a părut că văd părul, acolea, după șură.

— Tot așa i s-o părut și lui Culăiuț, cînd a fost acasă. D-apăi, ala îi argatul din hat cu brigadierul. O fost mai tare și l-o prăvălit vîntul.

— Nu-i bai mamă. Bine că nu-i frig în casă. Îi iarnă grea.

Mi-am culcat capul pe pieptul mamei. Eram atît de aproape de inima ei. O auzeam cum bate, poate chiar mai tare ca altădată. Cine știe, o fi obosită, mi-am zis grăbit alungînd un gînd cenușiu. Deodată am tresărit desprinzîndu-mă din brațele mamei.

— Ce se aude? Ce-a fost troznitura asta?

— Grinzile. Grinzile și căpriorii de la casă. Povara zăpezii, dragul mamii. Nu te speria, nu se rup ele. Cît trăiesc io, mai țin. Așa-s făcute numai pentru o viață. Voi o să faceți casele voastre. Asta-i rostul omului.

Mama trage o oală la marginea plitei și împinge alta în bătaia focului apoi spune:

— Tocănița îi gata. Dacă îți mai place să mesteci mămăliga îi fiartă.

M-am așezat pe scăunelul acela mic, pe care îl „călărisem" în copilărie toți frații, și am prins oala neagră, de tuci, între tălpile picioarelor ca într-o menghină. Mestecătorul era și el același pe care îl rosese mămăliga la un capăt și mîinile ce-i înșfăcau la celălalt. Fîșii, fîșii, pasta ce parcă era ruptă din soare, prinde a se desprinde de pereții oalei, de mestecător, pînă ce mama îmi puse mîna pe creștet și zise;

— Îți mai amintești ce spunea tatotău, fie-i țărîna ușoară. Mămăliga trebuie mestecată pînă ce asudă grinda la casă. Uită-te la ea. Toată îi apă.

Parcă așteptam ca mama să spună vorbele astea. Aburii aceia încinși, porniți din oala de tuci, mă pătrunseseră pînă la oase. Am răsturnat mămăliga pe cîrpător și mă gîndeam la un lapte rece care ar merge bine cu mămăliga rămasă pe fundul oalei. Dar, în aceeași clipă, aud glasul mamei;

— Lapte n-am să-ți dau. Capra a murit cu primul val de frig, că așa a venit în valuri. Era și ea bătrînă. Ce să-i faci..

— A murit? Ei, ai avut dreptate dumneata că „în tot răul îi și un bine". Dă-o încolo de capră. Din cauza ei n-ai venit la mine nici iernile trecute. Acum nu te mai oprește nimic.

Eram de-a dreptul bucuros și am îmbrățișat-o din nou pe mama, fiindcă, avînd-o lîngă mine, la bloc, mi se împlinea o mare dorință.

— Mamă, mamă.. Or vorbi oamenii prin sat că ai crescut atîția copii și nu-ți purtăm de grijă.

— De voi nu vorbește nimeni rău. A fost acasă și Petrică și Iancu și Culăiuț. M-au chemat și ei, ca și tine. Le-am spus și lor că niciodată casa asta n-o fost pustie. Nici după ce s-o prăpădit tată-tău. Nici voi, dragul mamii să nu o lăsați fără suflet de om. Io, n-oi mai avea mult de trăit, dar voi, pe locul ăsta, să vă ridicați case mari, așa cum se fac acum. Uite, aici ți-am fiert niște boabe de porumb. Am pus și un pic de zahăr. Lui Culăiuț îi plac ne-ndulcite și le mănîncă cu coajă cu tot.

— Atunci vino măcar pentru cîteva zile, pînă ce trece gerul ăsta năpraznic.

— Poate că așa aș fi venit, dar am băgat de seamă că de la o vreme încoace o găină porumbacă zăbovește cam mult pe cuibar. S-ar putea să cadă cloșcă. Dacă îi așa, o pun într-un coș cu paie, aici sub sobă, la căldură. Am avea pui devreme. No, apăi de cum se topește zăpada, la fundoaia casei, unde bate soarele mai tare, răsare salata. Bună-mea spunea că puii și semănăturile de primăvară încep o nouă postate de viață. Nu, aici n-ai nici cînd a muri decum să te uiți după motoră pe uliță.

— Asta așa i.

— Și helealalte tot așa-s.

— Da, așa-s. Văd că mușcățile din fereastră au prins muguri;

— Ie, da. Se zice că cine apucă a vedea floarea de mușcată, cu zăpada pe casă, acela prinde anul nou.

Mama aduse pe masă tot ce pregătise anume pentru mine, fiindcă așa cum spunea mereu ea știuse mai dinainte că voi veni acasă. M-am așezat la locul meu pe laiță, după masă. Mirosul de mîncare proaspătă îmi umplea nările. Mama se așeză și ea pe un scaun, în fața mea. Îi ghiceam bucuria pe care o avea privind la farfuria din care mîncasem eu. Era ștearsă frumos cu călăruș de mămăligă încît nici nu mai trebuia spălată.

— Îi bună de pus în parsechi, spuse mama neluîndu-și ochii de la farfuria „lustruită" de mine, apoi pufni în rîs, de-i tremura bărbia.

— Dumneata ne-ai învățat să mîncăm așa. Cum s-ar zice; o lecție pentru toată viața.

— Să arunci mîncarea îi mare păcat. Bucatele ajung pe masă cu trudă.

Privind-o pe mama parcă primeam un fel de recreiere a lăuntricului meu.

Mica „piramidă" de mămăligă, tăiată din toate părțile cu ață, prinse un fel de coajă subțire care închidea înăuntrul ei aburii aceia fierbinți.

— Atunci, dacă tot n-ai de gînd să vii cu mine, am să-ți tai toate lemnele, să ai pînă la primăvară.

— O, dragul mamii. Le-au tăiat ăilalți și le-au așezat sub streașina șurii, cum făcea tătîne-tău.

— Bine, mamă, dar nu pot să plec așa, fără să știu că am făcut ceva și eu.

— Ai face bine dacă n-ai mai pleca deloc. Asta le-am spus și ălorlalți. Dacă nu toți, măcar unul din voi, acum, sau mai tîrziu, la pensie, să vă trageți încoace, că vai de casa părăsită și de omul care își sfîrșește zilele în străinătățuri.

— Și dumneata ai vrea să rămîn io?

— Oricare din voi..

— Asta ar trebui să ne-nțelegem cu toții. Io... Io, știu? Io aș vrea...

Pe lespedea de piatră din fața ușii se aud tropăituri. Cineva își scutură zăpada de pe picioare.

— Asta-i Culăiuț, spuse mama aruncîndu-și privirea la farfuria goală, rămasă la un colț de masă.

În deschizătura ușii se ivi fratele meu mijlociu, cu obrajii îmbujorați, pe care se prelingeau mărgeluțe de apă cristalină.

— Mașina ți-e acoperită cu zăpadă, spuse el cu îngrijorare. Abia i-am zărit numărul. Pînă la primăvară.. Sărut mîna, mamă. Bine v-am găsit.

— Cu ce-a venit?

— Pînă în dealul Sumudiului, cu „diligența", iar de acolo, tot pe urmele tale.

— Hai, copile, stai aici că-i caldă mămăliga, spuse mama ștergîndu-i obrazul cu poala de la șurță. Dar ce păcate ai cărat atîta cu tine?

Culăiuț își desprinse curelele de la rucsac și, pufuind de oboseală, îl așeză cu grijă pe laița ce lega amîndouă căpătuile paturilor ce se aflau pe pereții laterali.

— Mai am și afară, pe săniuță. Ca ăl ce se mută la casa lui. Hm.. D-apă-i cum... spuse cu voioșie Culăiuț lăsînd deschisă ușa în semn că se întoarce repede.

Mama, rămasă încă în mijlocul odăii și spuse doar atît.

— Simțeam eu că se apropie din nou primăvara. Parcă o fi sosit.

ION CLOPOȚEL

evocări

A trecut în neființă Ion Clopoțel, personalitate marcantă a vieții sociale românești, un om-istorie, am putea spune, avînd în vedere implicarea sa în prima linie a luptei pentru realizarea marii Uniri din 1918. Începuturile strălucitei sale activități publicistice, ca redactor al ziarului **Românul** din Arad (1911-1918), sînt legate de slujirea celor mai importante comandamente sociale ale epocii, care își vor găsi împlinirea în făurirea unirii naționale a poporului român într-un singur stat independent. Apoi, ca publicist, va milita, cu toată energia pentru consolidarea unității statale (fiind redactor-șef, în perioada 1919-1921, al **Gazetei Transilvaniei**, din Brașov), și pentru dezvoltarea economico-socială a României interbelice (ca redactor pentru Ardeal al ziarelor **Adevărul** și **Dimineața**, în anii 1923-1937, și director fondator al revistei **Societatea de mîine**, timp de un deceniu, 1924-1934). A desfășurat și o bogată activitate de cercetare, în domenii variate: istorie literară (**Antologia scriitorilor români de la 1821 încoace** — ajungînd pînă la anul 1917), istorie și politologie (**Frămîntările unui an — 1918**, **Lupta pentru democrație în România**, 1922, **Revoluția din 1918 și Unirea Ardealului cu România**, 1926 — lucrare distinsă cu premiul „Astrei", **Social-democrația și problemele României contemporane**, 1931), sociologie (**Sociologia românească**, 1928), memorialistică (**Amintiri și portrete**, carte distinsă cu Premiul Asociației Scriitorilor București), la care se adaugă și investigațiile monografice **Vasile Goldiș**, 1934 și **Alexandru Papiu Ilarian**, 1939.

Ion Clopoțel, membru titular al Uniunii Scriitorilor din România, s-a născut la 10 noiembrie 1892, în comuna Poiana Mărului (județul Brașov). Frecventează școala primară în satul natal și liceul „Andrei Șaguna" din Brașov, apoi își continuă studiile universitare la Budapesta (1912-1916) și la Viena (1917-1918) specializîndu-se în litere și filozofie. Între anii 1922-1933, a fost profesor de literatură română la Caransebeș, Brașov și Cluj. Recunoscîndu-i-se alesele calități de publicist militant, multă vreme i s-a încredințat funcția de președinte al Sindicatului Presei din Ardeal și Banat (1920-1936). Ca rector al Universității muncitorești din Brașov (1944-1946), director general în Ministerul Muncii (1947-1950), director al Bibliotecii Centrale Universitare din București (1954-1959), Ion Clopoțel și-a folosit întreaga capacitate de muncă pentru bunul mers al activității în instituțiile respective, în spiritul conștiinței revoluționare comuniste, el fiind un activist cu îndelungată experiență în rîndurile partidului, al cărui membru a fost din anul 1930. Pentru marile merite în promovarea politicii partidului a fost distins cu Ordinul „Meritul Cultural" cl. I (1967) și cu Ordinul „Steaua Republicii Socialiste România" cl. I (1978), iar pentru întreaga sa activitate literară și publicistică a fost distins cu Premiul Special al Uniunii Scriitorilor (1982).

Ion Clopoțel a fost legat de vatra timișeană, avînd la Margina o casă-muzeu, în care locuia în fiecare vară, împărțindu-și ceasurile între scris, studiu și cultivarea grădinii... Acum, acolo, la casa Ion Clopoțel din Margina, doar colecția muzeală, cărțile și însemnările celui dispărut mai depun mărturie pentru biruința omului împotriva timpului cotropitor.

Aurel TURCUȘ

ACHIM T.

tabletă

Așa mi-am imaginat, în copilărie, citind (și recitind) cu fervoare o carte ferfenițită, trecută prin zeci de mîini, așa mi-am închipuit că ar fi arătat un personaj de acolo — om al preeriei, bărbat neînfricat, vînător iscusit și mare meșter la vorbă. L-am și poreclit în sinea mea, cu... porecla acelui personaj. O poreclă, aparent ireverențioasă, însă plină de pitoresc, desemnînd, în englezește, un soi de Strîmbă-Lemne american. Achim T. era foarte înalt, ciolănos, adus de spate, tăbăcit de soare și de vînt, cu niște ochi cenușii, iscoditori, de ins deștept. Spunea: „Eu, care am o sută nouăzeci și doi de centimetri, văd altfel lumea...". O spunea mai mult ca să-i ia în răspăr pe cei ce, prizonieri ai măruntului trai cotidian, nu puteau pricepe ideile lui despre oameni și viață, arățîndu-se deseori contrariați de neobișnuita-i franchețe. Trecuse de patruzeci de ani. Scăpase întreg și sănătos din război. Munceam, alături de el, într-un dogoritor miez de vară. De-o parte și de alta a drumului se întindeau miriști încinse de un soare nebun, care a incendiat păduri și a sleit fîntîni și pîraie din cîmpie. Măsuram o linie telefonică, ce ducea, zeci de kilometri, pînă într-un oraș de pe malul Mureșului. Din loc în loc, unde miriștile fuseseră aprinse, ca să hrănească cu cenușa lor pămîntul, mari pete negre, fumegînde, păreau semne amenințătoare ale unui început de foc apocaliptic. Ne mișcam, de dimineața pînă seara, prin etuva cuprinsă între cer și pămînt. Munca noastră era monotonă și istovitoare. Mereu aceleași mișcări. Mă lăsam pe vine și țineam carcasa ruletei — cochilie de alamă a unui melc uriaș — lipită de stîlpul mirosind înțepător a catran înfierbîntat. Achim T. prinde veriga din capătul panglicii de oțel și, cu pași mari, aplecat înainte, pornea spre stîlpul următor. Uneori, cînd eram ostenit și năucit de căldură, în timp ce Achim T. întindea panglica lucitoare, îmi scăpa carcasa ruletei din mîini și se rostogolea după el. Atunci își ieșea din sărite. Mă făcea „papă-lapte" și intra, cîtva timp, într-o muțenie nesuferită. Abia așteptam să-i treacă, să nu-l mai văd posomorît, nemulțumit de mine. Într-o amiază, ne-am așezat să mîncăm la umbra săracă a unui pîlc de salcîmi. Achim T. a așternut între noi, ca de fiecare dată bucata de mușama gălbuie, curată, pe care o ține în tașaca lui de linior, făcută sul, ca pe un papirus. A tăiat apoi dintr-o pîine neagră cîteva felii subțiri. Mă povățui: „Oriunde ai fi, printre orice fel de oameni, să nu tai pîinea ca și cu toporul. E semn de proastă creștere și de lăcomie..."
După ce ne-am terminat prînzul, Achim T. s-a întins pe spate în iarba măruntă, pîrlită de soare. Ne îngăduiam un timp de odihnă. Nu departe de noi, pe drum, trecu încet o căruță încărcată cu saci. Lîngă căruțașul, toropit de căldură, o femeie grasă, cu aspect de orășeancă, mînca, lacom, dintr-o pară zemoasă. Achim T., văzînd-o, gîndi cu voce tare: „Pe oameni îi poți cunoaște și după cum mănîncă. Unii, care-s hulpavi la mîncare, hulpavi sînt și la altele...".

Vroia să mă învețe cîte ceva. Nu împlinisem încă șaptesprezece ani.

Iosif COSTINAȘ

debut

Vasile Sichitiu

O surprinzătoare concizie (pentru, totuși, un debutant), o frazare impecabilă, suplă, o alură și o tectonică ferme, decupate — decis — pe pagină și pe ecranul memoriei. Iar, în profunzimile acestora, dinamismul substanței. Într-adevăr, gestul hieratic și subtil este animat (devorat) de o febră latentă, de o energie comprimată. Căci delicatețea retoricii nu-i decît semnul — indirect, invers — al forței (al unei forțe cu atît mai tenace și mai autentice, cu cît glasul se arată mai încordat și mai stăpînit). O poezie pe cît de tensionată, pe atît de discretă. Ca o rețea de alei sidefii, geometrizate, vibrînd peste pieptul unui vulcan.

Eugen DORCESCU

SINONIMELE LECTURII

I

Să aprinzi lumina
într-o cameră deschisă
spre infinit.
Vocea urmată
de un antic ritm
și ușa
care închide ceva
din acel antic ritm.
Apoi, un pas, un pas
străin fără ritm
ca un zbor.

II

Să aprinzi un cuvînt.
Apoi să aștepți pînă ce focul
fi-va în măsfîră să străpungă
corpul negru
Acolo nu se aude nimic,
nu se vede nimic,
nu se știe nimic,
dar un incert ireal vine
din afara timpului deasupra carbonizatei
flori imaginate

AMINTIRI

I

Maria, între vis și realitate
apare imaginea fierbinte
a iubirii noastre intraductibile.
Moartea? Nu va veni niciodată.
Nu va avea vigoarea de-a învinge
acest popor de emoții vii.

II

E imposibil să uiți?
jumătatea inimii rămasă în trup
nu este a mea. Ritmul său,
înjumătățitul ritm,
pare camera
unde ne-am îmbrățișat prima oară.
Se disting cu claritate
dulapul, oglinda, pereții,
covoarele, ferestrele.
Și — foarte departe — o poartă deschisă.

II

Nu, nu vreau să-ți explic,
Nu vreau să te gîndesc.
Ți-am mai spus-o: omul este gîndit mai mult
decît el însuși gîndește.
Dorul vine din afară,
din cauza gîndurilor desigur străine.
Dacă ești calmă — ești frumoasă.
Știi foarte bine:
a te întoarce în tine
înseamnă a învîrti cheia lumii.

LIMBAJ

I

Aici, plantele încet încet plîng...
Par sunete de pian.
Un pianist ascuns în altă dimensiune
schimbă ritmul lucrurilor
cu degetele sale lungi, albe.

LIRICA ÎNĂUNTRUL LIRICII

Coridorul rece apare
în timpul nopții și nu știu cum se face
că am reușit să intru
într-o imagine mai mică decît mine

Eram cu iubirea, viața mai puțin.
Fluviul înăuntrul altei inimi
refuza pîlpîirea
pîlpîirea lunii, pîlpîirea
înfierbîntatului trup.
Deasupra visului
o lume necunoscută
(Vino cu mine! Unde?
În gîndurile mele, vino!)

limba română

În Capitala țării noastre există încă o stradă chemată **CĂUZAȘI**, dar multă lume nu e pe deplin dumerită asupra tîlcului acestei denumiri, care captează, în alcătuirea lingvistică și în rezonanța ei, ecouri ale revoluției din 1848. Într-adevăr, la început, adică pe la mijlocul veacului trecut, cuvîntul a fost atribuit patrioților care îmbrățișaseră „cauza" revoluției, fiind aproape sinonim, la momentul istoric dat, cu „revoluționar". Formula de adresare **Frați căuzași** era uzuală în epocă, iar Camil Petrescu o așază pe buzele lui Bălcescu în drama sa istorică purtînd același nume: **„Frați căuzași...** Mie îmi pare că dumneavoastră judecați cu totul greșit situația... Nu vă dați seama de cotitura la care se găsește poporul românesc" (**Teatru, IV**, ESPLA, 1959, p. 47; cf. și 45). Camil Petrescu a găsit această expresie la scriitorii epocii, la Ghica și Alecsandri, între alții.

Strada CĂUZAȘI

Din punct de vedere strict lingvistic, **căuzaș** este derivat din substantivul **cauză**, căruia i se anină foarte productivul sufix polifuncțional **-aș**, aidoma ca multe alte formații asemănătoare cum sînt **arcaș**, **cercetaș**, **clăcaș**, **cosaș**, **doinaș**, **făptaș**, **gonaș** (sinonim, în terminologia cinegetică, pentru **hăitaș**), **plutaș**, **țintaș**, **urmaș**, **vîslaș** etc. După cum se vede din exemplele înșirate aici, una din funcțiile derivate ale lui **-aș** este aceea de a forma ceea ce în lingvistică se cheamă „nomen agentis", adică „numele făptașului" unei acțiuni, de pildă **cosaș** este „cel care cosește, **doinaș** „cel care doinește" etc. Cu această valoare a sa **-aș** este concurat de **-ar** (**cojocar**, **pantofar**), dar mai cu seamă de **-tor** (**lucrător**, **muncitor**, **următor**). **Sufixele -ar și -aș la numele de agent** au fost analizate de Ecaterina Ionașcu în **Studii și materiale privitoare la formarea cuvintelor în limba română**, Vol. I, EA, 1959, p. 77-84. Interesul lingvistic al lui **căuzaș** rezidă, între altele, în amănuntul că el reprezintă o alianță — nu prea obișnuită, în cazul lui **-aș** — între un cuvînt relativ nou (**neologismul cauză**, cf. lat. și it. **causa**) și un sufix bine reprezentat încă din limba vechimii.

La numai cîteva decenii după sugrumarea revoluției și după trădarea „cauzei" de către burghezie, începuse și degradarea semantică a cuvîntului **căuzaș**. Desăvîrșirea acestui proces este identificabilă în comedia lui Caragiale **O scrisoare pierdută** (premiera acum 102 ani, către sfîrșitul lui 1884), mai precis, în replica pe care la începutul actului al doilea, o debitează Trahanache în fața lui Farfuridi și a lui Brînzovenescu: „Se sunteți d-voastră, mă rog? **Vagabonți** de pe uliță? nu... **Zavragii**? nu... **Căuzași**? nu... D-voastră, adică noi, suntem **cetățeni**, domnule, suntem **onorabili**" (Opere, I, Teatru, ESPLA, 1959, p. 135). Alinierea lui **căuzaș** la același nivel cu **bagabont** și **zavragiu** — cuvinte a căror valoare depreciativă sporește prin însăși stropșirea lor fonetică — învederează convingător optica și poziția de clasă a venerabilului nenea Zaharia — prezidentul Comitetului permanent... și al altor comitete și comiții — pentru care **căuzaș**, adică „partizan al unei cauze nobile", devine un termen de ocară.

G. I. TOHĂNEANU

efigii

Pictorul Tasso Marchini — un prieten

Într-un număr al săptămînalului timișorean „Fruncea", de la sfîrșitul toamnei anului 1936, a apărut, pe prima pagină, un singur articol intitulat: **„A murit un prieten, pictorul Tasso Marchini"**. Se stinsese într-un sanatoriu din nordul Italiei, la Arco di Trento, un artist care, într-o viață de numai 29 de ani, avusese puterea de a se afirma prin pictura sa, de a închega o operă originală, bine conturată în plastica transilvană a vremii. Tasso Marchini, de origine italiană, născut în anul 1907 la Belgrad, rămas orfan de tată, a fost crescut de rude îndepărtate la Oradea și Cluj. Devenind conștient de timpuriu de vocația lui de pictor, s-a înscris în anul 1926, la nou înființată Școală de Arte-Frumoase din Cluj, pe care a frecventat-o cu întreruperi, datorită bolii care avea să-l și răpună. La Cluj, și mai tîrziu la Timișoara, unde a urmat Școala în peregrinările acesteia, i-a avut profesori pe Catul Bogdan și Romul Ladea, care i-au devenit mai tîrziu prieteni, alături de Ștefan Gomboșiu, Eugen Gâscă, Letiția Muntean, Ion Vlasiu și alții. Tînărul pictor a lucrat febril în anii de studenție dînd la iveală lucrări remarcabile, ca: „Pictorița", „Dejunul", portrete, nuduri, compoziții, naturi statice, din care multe se păstrează astăzi la Muzeul de Artă din Cluj sau în colecții particulare. După încheierea studiilor, Tasso Marchini a petrecut aproape doi ani la Timișoara, răstimp în care s-a grăbit să lucreze cît mai mult, simțind agravarea bolii. Aceasta este perioada rodnică a unora din pînzele în care Tasso Marchini și-a dezvăluit în întregime personalitatea de artist matur. Dincolo de tentația de aplatizare a volumelor, ca în pictura toscană, dincolo de venerație pentru liniile lui Modigliani și depășind fervoarea față de Van Gogh, Marchini devine el însuși pictor mai presus de orice, într-un spațiu românesc și universal. Triectoria scurtă și plină de semnificații a pictorului, în viață și în artă, a fost deplin consemnată în monografia pe care Negoiță Lăptoiu i-a dedicat-o.

Fotografiile de odinioară din „Fruncea" îl înfățișează pe Tasso Marchini în mijlocul unor personalități de atunci ale vieții cultural-artistice timișorene: Catul Bogdan, Romul Ladea, Ioachim Miloia, Virgil Birou, Ștefan Gomboșiu, Tibor Szervatius, Eugen Gâscă. În anul 1936, din mijlocul lor plecase doar tînărul pictor. Astăzi a rămas în viață, dintre cei enumerați, numai Eugen Gâscă. Pe chipul artistului anii n-au făcut decît să adîncească o bunătate fără sfîrșit și care este aceea a oamenilor înțelepți de pe Mureș. În atelierul luminos al lui Eugen Gâscă unde nenumărate pînze se oferă privirilor sau stau ascunse, stivuite laolaltă cu mapele pline de splendide desene, se mai păstrează cîteva lucrări din tinerețe, din acelea pe care și Tasso Marchini le privise îndelung în anii în care, studenți fiind, locuiseră sub același acoperiș.

„Cînd l-am cunoscut pe Tasso — își amintește Eugen Gâscă — **era și el student, dar un artist cu o personalitate afirmată, cel mai bun dintre toți care, în Clujul sfîrșitului deceniului trei, eram la Școala de Arte-Frumoase. Profesorii noștri, cu cîțiva ani abia mai vîrstnici, îl considerau și ei pe Tasso un pictor adevărat, îl admirau, îl prețuiau, văzuseră în el o valoare certă. M-am apropiat de Marchini ca de un maestru, dar în scurtă vreme am devenit prieteni: amîndoi aveam aceeași vîrstă, eram orfani, eram la fel de bolnavi, aveam aceleași spaime și aceleași speranțe. Marchini lucra neîncetat, febril cu pasiune, vorbea mult despre pictură. El a fost primul care mi-a pus în mînă cărți despre Van Gogh și Gauguin. În atelierele Școlii din Cluj, vara, la Baia Mare, mai tîrziu la Timișoara, am pictat adeseori alături. Îl urmăresc cum schița cu pensula contururile, apoi intra direct cu culoarea. Era gata oricînd să se aplece asupra lucrărilor prietenilor. Modest, de o nespusă puritate sufletească afectuos, generos, el a fost în acei ani grei ai studenției un sprijin moral, un stimulent, un exemplu pentru noi**

În toamna anului 1935 ne-am văzut pentru ultima dată. Plin de speranțe și de dorința de a se însănătoși, Tasso pleca la sanatoriul din Arco di Trento. Intenționa să viziteze marile orașe ale Italiei și muzeele lor, să cunoască artiști, să scrie, să picteze și, mai ales să se înapoieze în țară cît mai repede, cît mai în putere"

Zîmbind amar, pictorul Gâscă a continuat: **„După moartea lui Tasso, pe care l-a vegheat pînă în ultima clipă credincioasa lui logodnică Letiția Muntean ea a adus la Cluj desenele din urmă, făcute în Italia și mi le-a arătat. Erau de o frumusețe, de un rafinament copleșitor, desene de adevărat mare artist și care, din păcate, încheiau o operă ..."**

Ascultîndu-l pe Eugen Gâscă evocînd personalitatea luminoasă a pictorului, a cărui existență s-a întrerupt prea timpuriu, mi-am amintit de rîndurile pe care Ion Vlasiu le-a scris în anul 1936 la moartea lui Tasso Marchini și care continuă să fie adevărate: „ ... **„Prietenii pentru care ai fost maiestru, în marea lor dragoste pentru tine, vor lupta pentru lumină și adevăr în lumea frămîntată a creației plastice pentru care ai dat atît de mult"**.

Maria HADAN

AMESTECATE

miniaturi

Undeva sub soare, undeva în noapte, fiecare dintre noi țipăm întîia oară. Palma de țărînă absoarbe icnetul. Și-ntipărește ceva, ca o pecete, inimii noastre, ființei spirituale ce urmează a se releva. Locul acela „atrage" peste ani, totdeauna. Un spasm al memoriei, tandră prin nerostire. Și de neînfrînat. Nici o convenție nu sleiește dorul de locurile unde ai venit pe lume. Locul natal — unul din darurile cu care vii, cu care pleci... Timișorenii **Ion Bistreanu** și **Victor Băluță**, prieteni din armată, se simt încă datori meleagurilor unde se vor fi ivit. Primul, la Novaci, în județul Gorj, al doilea din Osica de Sus, în județul Olt. Amîndoi impecabili familiști, oameni de ispravă și vecini cu adresele la Timișoara Cicloturiști, atît cît sînt, au tentat, timp de 15 ani, sub starea care vizează rostirea și emoția de unică franchețe, să onoreze aura ținuturilor din care se trag, adică să parcurgă un fragment de 1.500 km din frumusețile țării și să vadă, pe îndelete, cu ochii lor, ceea ce știau sau nu cunoșteau de la părinții, moșii și strămoșii lor. Acum, după ce-au trecut prin munții Orăștiei, pe la Sibiu și Copșa Mică, Blaj și Alba Iulia, Sebeș și Căpîlna, prin Parîngul Mare și Valea Frumoasei, Novaci și Scoarța, Tîrgu Jiu și Melinești, Piatra Olt și Osica de Sus, iar apoi, la întoarcere, pe firul șoselei continentale E 70, privindu-le fețele ai impresia unei metamorfoze extraordinare; ele oricum au întinerit și mai mult, luminîndu-se sub semnul generos al dăruirii acestor oameni curajoși întru cuvînt, ca să rămînă copiilor lor, pe pragul curat al limbii române, limbă în fagurii căreia, pe două agende albăstrii, ei au scris, cu sfială și delicatețe, cu iubire și sensibilitate, impresiile temerarei lor călătorii. Care a fost, de fapt, singura și pura lor aspirație? Aceea de a-și numi, de fiecare dată la fața locului, în cuvinte cît mai alese și însuflețite iubirea față de cei care le-au dat viață, față de țara străbună înveșmîntată prin munca spornică a fiilor ei în haine noi și strălucitoare, față de istoria în zidul căreia trăiesc aidoma Anei lui Manole, eroii luptelor pentru neatîrnare și egalitate socială. Și totul, ca o magică vrajă a tinereții fără bătrînețe", năzuind să dea simțirii lor vibrante puterea și durata cuvîntului — cel mai trainic depozit cuprinzînd mărturiile pe care generațiile și le înscriu pe arcul istoriei.

Ieri, în Parcul pionierilor i-am văzut pe cei mai mici dintre noi, ținîndu-se de șorțulețe, lălăind fără spor, drept replică la tunetul bocetelor unei maramureșence căreia nu-i păsa de nimeni și de nimic în probabila-i durere, necaz, sau te miri ce! Mi-a fost greu să-mi închipui cîte bagaje de peliculă cară micuții cu ei, știind că tot ceea ce ei developează — imagini, vorbe, atitudini — în secvențe din ce în ce mai ample, devine zestre, filmoteca lor de-o viață. M-am întrebat, însă, dacă nu cumva pentru această hulpavă lectură, făcută cu toate simțurile, cu virginală acuitate, n-ar fi loc pentru cîteva... erate **Ad usum delphini** — căci acești copii, toți copiii, la fiecare pas, se află nu numai între o alee și alta, între o stradă și alta. Drumul pe care îl străbat este acela al propriului viitor. Cu cîtă înaripare, cu cîtă omenie, zîmbet, civism? Cîtă generozitate încorporează? Exact atîta cît întîlnesc! Și întîlnesc, spre cinstea noastră, la tot pasul. Cum ziceam, însă, le-am văzut monomul oprindu-și mersul în fața unor penibile bariere. Ocoleau un bețivan, îi bara o ceartă în care toate furtunile verbului plesneau de ordură, tresăreau sub pleasna unei golănii! Și dacă așa stau lucrurile este de gîndit dacă nu cumva tema „plimbărilor mărite", din ce în ce mai mărite, de-a lungul anilor copilăriei, nu este de fapt, propria noastră lucrare de maturitate. Și că la vîrsta primelor decolări nu numai ceea ce le oferim, ci și ceea ce îi ferim are importanță. Rămîn la părerea că viața copiilor, copilăria copiilor, este cea mai prețioasă comoară a planetei Pămînt.

Despre cercul de proză al Bibliotecii județene Timiș, o idee aplaudată deacum, aștept să scriu în ziua de duminică, 5 octombrie, cînd se va relua activitatea. În ce mă privește nu sînt dintre cei care comentează neantul și nici nu-mi stă în fire să mă refer exclusiv la acțiuni mediocre sau rele. Oricum, despre cerc pînă acum am auzit lucruri bune, și nu văd de ce alții, ei înșiși uneori precari sau chiar inexistenți, încearcă să se instaleze arbitri la judecata prozei și dau sentințe fără apel, convocînd votul celor care n-au citit decît pe culegătorii de mostre, neurmărind altceva decît pur și simplu, să-și facă un pic de reclamă!

George DINU

---

medalion

„Gongul și Masca" *)

Actor și interpret, iar, acum, de la o vreme, și poet, Mircea Belu, între confrații săi timișoreni, face figură aparte. Așa cum gestul actorului e, mai întotdeauna, pe scenă, unul patetic și sentimental, tot astfel se situează și poetul din volumul său de poeme, „Gongul și masca", la granița dintre nostalgie și romanță. Pe urmele unei poezii tradiționaliste ardelenești, iar, aci, în Timișoara, avînd drept exemple poeți ca Damian Ureche, Gheorghe Azap, Nicolae Dolângă, actorul poet adună, sub coperțile primului său volum, o poezie acut metaforică, de o nuanțată muzicalitate, în care eroul liric împrumută ceva din aerul unui vînat de nenoroc, în iubire ca și în meserie. Mircea Belu, adeseori, melancolizează, senin, drame acute, intime, sau le conferă tonul ușor de romanță. De altfel, destule poeme, prin muzicalitate, prin trimiterea la eșecul sentimental și prin aerul de febrilă trăire a celui abandonat în iubire, conțin datele unor veritabile romanțe demne de pus pe note muzicale. Hristrionismul lui Mircea Belu este și el evident, în numeroase poeme, ca și în jocul fantezist dintre fața adevărată și masca saltimbancului.

Ceea ce convinge în poezia sa este, cu siguranță, aura unui romantic întîrziat, donquijotismul personajului care melancolizează neîncetat, într-un veac dur, și care opune dramei sau căderii în disperare voalul fin al acceptării unei dulci amărăciuni a „marelui învins" ca și perpetua cîntare trubadurească, în care suferința se îneacă sau devine acceptabilă și, care, ca o poză romantică, îi stă bine și actorului și poetului.

Ion ARIEȘANU

*** Mircea Belu — GONGUL ȘI MASCA, Ed. Litera, 1986.**

Lucia Trancotă

plastică

A patra în înșiruire cronologică, actuala expoziție personală deschisă la Galeria **Helios** de graficiana Lucia Trancotă este cea dintîi în ordinea consistenței și a pregnanței sigiliului stilistic propriu. În amintirea celor ce i-au cunoscut începuturile, situate în timpul studiilor superioare de specialitate de la Timișoara, stăruie încă varietatea obiectelor, antropomorfe în parte, de ceramică smălțuită, măști în care grotescul implica o ascunsă undă de umor, invocat ca un remediu împotriva primejdiei urîtului și ororii — precum și, mai cu seamă, tușurile în peniță, într-o linie oscilantă, cu avînturi și reculuri traducînd viziuni de reminiscență dantescă. Erau acestea semnele unei alcătuiri sufletești cu un înveliș de aleasă dar vulnerabilă sensibilitate, în același timp, însă, și ale unei secrete aspirații spre lumină și cumpănire care răscumpără truda actului de creație.

Gravurile în aquaforte și aquatintă, tehnici remarcabile și în selecția prezentă, au venit apoi ca o urmare firească pentru un artist care a optat pentru perimetrul resrîns și sobru al dialogului dintre alb și negru. (Ciclurile „Pericolul ne-dezarmării" sau „Pentru patrie", în care, alături de „Implicații" în socialul și eticul contemporan, se insinuează și „Memoria războiului" ca un posibil și catastrofal memento. Recentele desene eliberează pagina de umbrele dense și premonitorii ale răului, albul triumfă acum și clarifică zonele de negru, dozate și rafinat vibrate, avînd valorile unui amiabil contrapunct. Echilibrul rîvnit și, în sfîrșit, atins se celebrează în lumină.

Organizarea spațiului expozițional, din care nu lipsesc masa de lucru și diversele ustensile specifice muncii gravorului, inclusiv plăcile de metal și prese, (poate un ecou al preocupărilor pentru scenografie), contribuie la cristalizarea unei amprente de netăgăduită originalitate în întîlnirea artistei cu publicul.

Deliu PETROIU

excelsior

ȘTEFAN MARINCONI

MIROS DE LUT

Miros plăcut,
miros de lut,
de iarbă și pridvor,
al sufletului dor.

Miros, miros
atita de frumos,
de dulce și curat,
sub pleoapa ochilor scăldat.

Miros plăcut,
miros de lut,
de viață și iubire,
de dulce risipire.

Miros de liliac,
cu tine mă îmbrac,
cu lutul din pridvor,
pe drumul stelelor.

VALERIA CHIRCU

VATRĂ VEȘNICĂ

O! Valea mea se înveșnicește
cu polenul de milenii
din amforele de taină
de la Sarmizegetusa Regia —
nemuritoare vatră a poeziei
în tîmpla Patriei pulsînd.
Purpură, aur, azur
în diafane aureole iluminează
Istoria;
tot mai sus fîlfîie porumbei
argintii
în joc fără sfîrșit rotiți
peste vatra veșnică —
trandafiri sîngerii
pe sîni înflorind.

MURGU CUCU

PATRIA

Patria-i respirația noastră
de fiecare zi,
griul slăvindu-l pînă la cer,
zidirea graiului strămoșesc,
murmurul rîului în veșnicie.
Simțin cum patria urcă
în suflet,
ca o mireasmă în florile
teiului;
ocrotind un unic curcubeu —
al stemei,
în culorile lui se înalță
lumina biruitoare a noului ev.

ANIȘOARA LASCU

DRUM

M-am urcat pe tulpina
unui laur,
pînă sus,
la cupola cerului.
Am luat în palme
o stea,
intrebînd-o despre tine.
Îți cunoștea strălucirea.
Atunci, am pornit la drum.
Era pavoazat ca de
sărbătoare...

ALINA LIVEANU

AMINTINDU-MI DORINȚA

Aș vrea să fiu
pămîntul
pe care pașii tăi sînt vînt.
Aș vrea să fiu
vîntul
ce adie peste împlinirile tale,
peste uitate răni.
Aș vrea să mai pot fi
cîndva
visul sau gîndul tău
rămas undeva în dorințe.

TRAIAN LIPOVEANU

BOCET MIORITIC

Să căutăm, în adîncul
cuvîntului,
tainele versului, tainele
cîntului.
O, aceste poeme spun ceva
de preț,
ca tainicul albastru de
Voroneț.
Adînc mioritic freamătă-n
frunze,
sîngele limbii române ne
curge pe buze.

IULIAN MOCANU

DORINȚA

Odată
Universul
A vrut să vadă
Infinitul
Și
Timpul
I-a arătat
Un om.

panoramic

● **„Vatră de olari"** — complexul de manifestări cultural-artistice de la Jupînești, organizat din inițiativa Consiliului comunal de educație politică și cultură socialistă Făget, a ajuns în acest an la cea de-a șaptea ediție, dovadă în plus a viabilității unui mod exemplar de perpetuare a tradiției. Între invitați — corul Filarmonicii „Banatul", dirijat de Diodor Nicoară. Au participat formațiile culturale din comuna Făget și din satele aparținătoare, Pietroasa, Bătești, Brănești și Jupînești. Serbarea cîmpenească, tîrgul olarilor, expoziția permanentă de ceramică, spectacolele susținute de artiști amatori și profesioniști s-au constituit în tot atîtea puncte de atracție ale „Vetrei olarilor", manifestare căreia îi urăm viață lungă și la fel de rodnică ● **Semnalăm apariția** în librării a noului roman, „Joc întrerupt" (Editura Facla). Autor — Sofia Arcan ● **Instituțiile profesioniste de spectacol** ale Timișoarei (Teatrul Național, Opera Română, Filarmonica de stat „Banatul", Teatrul maghiar de stat, Teatrul german de stat, Teatrul de păpuși) au organizat la Clubul ziariștilor sau la propriile sedii conferințe de presă pe marginea noii stagiuni 1986-1987. O foarte bună inițiativă, în ideea dialogului reprezentanților presei timișorene cu cei din conducerile instituțiilor respective ● **Un nou „Forum studențesc"** (nr. 5-6) a sosit pe adresa redacției. Remarcăm același profesionalism al compunerii sumarului (angajat, atractiv), precum și calitatea textelor publicate. Reținem cu deosebire suplimentul **Paradox '86**, editat în colaborare cu Cenaclul de literatură științifico-fantastică „H.G. Wells", al Casei de cultură a studenților timișoreni. Semnează Lucian Ionică, Constantin Cozmiuc, Silviu Genescu, Voicu A. David, Florin Contrea, Traian Urdea, Daniel Vighi, Viorel Marineasa, Alexandru Pecican, Ovidiu Bufnilă, Antuza Egher, Ovidiu Pecican, Dorin Davideanu, Ovidiu Guleș, Lucian Vasile Szabó, Györffy György, Sorina Sopa, Marius Stavilă, Caius Chiriță ș.a. Felicitări!

I. P.

aqua-forte

● Dacă bărbatul îți oferă inima, cere-i și mîna.

● Dacă ai mîini de aur, nu te erija în Venus din Milo.

● Alegîndu-ți profesia, fă-o cu mai mult discernămînt, atunci cînd te măriți, căci o schimbi mult mai greu decît un soț.

● Să nu-ți hrănești soțul numai cu hrană sufletească.

● Dacă vrei ca bărbații să te poarte pe brațe, fă-te... balerină.

● Ca să nu fii nevoită să te împaci cu bărbatul, nu te certa cu el.

● Nu-i mai schimba gusturile bărbatului; rămîi așa cum te-a luat.

● Întotdeauna, să-i întinzi soțului o mînă de ajutor, dar fără să ai în ea și paharul cu „tărie"!

Victor GORȘCOVĂZ

serial

VIAȚA MARILOR VEDETE: LIV ULLMANN

79.

SÎNT PE SCENĂ, în Nora; descopăr, dintr-o dată, că Nora a împrumutat ceva din viața reginei Christina, personaj pe care-l interpretasem mai înainte. Nora are acum mișcări diferite de cele găsite la prima mea întîlnire pe scenă; cu ea, intonații pe care, anterior, nu le asociasem personalității ei — și care constituie rezultatul interacțiunii dintre Liv și regina Suediei. E ca și cum fiecare rol nou le rezumă — mai mult sau mai puțin — pe cele vechi. ● O IUBESC pe Nora. E minunat și perfect construită de Ibsen. Nevoia ei de-a fi acceptată de lume. Nevoia ei de-a se releva așa cum este. O femeie ce spune un anumit lucru, vrînd să spună cu totul altceva. Care-și dorește amiciția, simpatia fiecăruia. Care exclamă: „Nu vă supărați pe mine!". deîndată ce are impresia că vorbele ei au fost considerate ofensatoare. Dar o femeie cu o viață interioară bogată, energică în afaceri financiare (ceea ce nu era obișnuit pentru o femeie, în epocă), spre a salva existența soțului ei. Această Nora care se folosește de cei pe care îi manipulează, dorindu-și să-i ajute și să-i iubească, iat-o, refuză să comită un act ce îi repugnă din punct de vedere moral. Nora nu-și poate imagina posibilitatea de-a exploata o situație ca aceea cînd doctorul Rank îi face declarații de dragoste și o roagă să accepte banii de care ea avea atît de multă nevoie. Ca/și Helmer, Nora e o victimă a societății timpului. Ea se comportă în maniera femeii-soție, a copilului-păpușă. Își joacă rolul, tot așa cum Helmer și-l joacă pe al său. Nici unul dintre ei nu-i lasă celuilalt o cît de mică șansă de-a fi altfel. Pentru că amîndoi sînt continuu obligați să se conformeze exigențelor rolurilor. Cînd, în cele din urmă, Norei i se ia ceața de pe ochi și vede, femeia își dă seama că revolta împotriva a tot ce este fals în „Casa păpușilor" se îndreaptă și împotriva ei însăși. În momentul „încheierii conturilor", răspunderea Norei e egală cu aceea a lui Helmer. Ea spera că Helmer se va schimba — nu pentru binele ei, ci pentru binele lui... După mine, cea mai frumoasă declarație de iubire și cel mai frumos act de iubire al Norei sînt reprezentate chiar prin faptul că-și părăsește soțul. Ea spune atunci adio unui mod, al lui Helmer, de a trăi și unui mod, al ei, de-a avea o existență asigurată. Nu trece pragul casei atrasă de un alt bărbat, ci pleacă de-acolo cu un maxim sentiment de neliniște. Dar speră că va descoperi, plecînd, cine este și de ce trăiește.

Selecție și adaptare
Ana ALDAN

top

ȘTIRI

Prezență strălucită a timișorenilor la cea de-a VI-a ediție a Galelor de Jazz Costinești: **„Cel mai elaborat recital scris special pentru Costinești a aparținut Quartetului Eugen Gondi din Timișoara"**, notează Gabriel Cosma în „Săptămîna", subliniind și evoluția formației studențești timișorene **Alla Breve Orchestra**, laureată, se știe, a **Festivalului de Jazz Sibiu '86** ● **La Internationaler Schlager Festival"** de la **Dresda**, care se va desfășura în a doua decadă a lunii septembrie a.c., țara noastră va fi reprezentată de formația **Holograf** ● Cîntărețul **Thomas Anders** (foto) va apare o vreme singur pe scenă din cauza accidentării colegului său Dieter Bohlen la... un meci de tenis! Astfel, concertele tandemului Modern Talking au fost anulate pentru o perioadă ● **Grupul feminin Bananarama a reluat** piesa „Venus", lansată cu ani în urmă de formația olandeză **Shocking Blue.** Ea figurează pe locul 2 în clasamentul Disco american (Billboard) ● Iată și clasamentele discurilor single în **Anglia** (după „Music Week"): **1. The Lady In Red — Chris De Burgh**; 2. Papa Don't Preach — **Madonna**; **3.** Let's Go All The Way — **Sly Fox**; **4.** Every Beat Of My Heart — **Rod Stevard**; **5. So** Macho/Cruising — **Simitta. S.U.A.** (după „Billboard"): **1. Glory Of Love — Peter Cetera** (de pe LP-ul „Solitude" al cunoscutului component al **grupului** „Chicago"); 2. Sledgehammer — **Peter Gabriel**; 3. Danger Zone — **Kenny Loggins**; **4.** Papa Don't Preach — **Madonna**; 5. Invisibile Touch — **Genesis.** ● Urmărind turneul lui **Elton John** în S.U.A., un cronicar observă că „aceste concerte se adresează mai curînd ochiului decît urechii". ● La Budapesta, o serie de concerte ale grupului **Bad Boys Blue.** Noi discuri single: Press — **Paul McCartney**; The Flame — **Arcadia**; Dreams — **Van Halen**; Hyper Active — **Robert Palmer**; Sing Our Own Song — **UB 40**; Rock'n Roll To The Rescue — **The Beach Boys**; Dancing On The Ceiling — **Lionel Richie**; Wanna Please Me — **Samantha Fox**; The Sound Of Music — **Falco** ● O piesă atractivă pentru discoteci: **Solo Por Ti** (Peter Kent & Luisa Fernandez) ● **Videocasetele la muzeu?** Videodiscul compact cu diametrul de 10 cm va înlocui videocasetele cît de curînd. Motivul? El poate cuprinde cu mult mai multe semnale audio-video pe care le reproduce pe monitor la un nivel superior celor de pe videocasete ● **Judy Collins** a împlinit 40 de ani. Cîntăreață din generația contestatarilor Dylan și Baez, ea a abordat în cei 25 de ani de carieră toate genurile muzicale cu egală strălucire.

Petru UMANSCHI

televiziune

DUMINICA, 7 SEPTEMBRIE: 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. Telefilmoteca de ghiozdan: Vizitatorii. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,15 Septembrie în Bulgaria. 14,45 Cetățile Oltului. 19,00 Telejurnal. 19,20 Țara mea azi. Epoca Nicolae Ceaușescu. 19,40 Cîntarea României. 20,20 Film artistic: Povestea unei orchestre. Producție a studiourilor bulgare. 21,35 Mamaia '86. Concursul național de creație și interpretare de muzică ușoară românească. 21,50 Telejurnal. **LUNI, 8 SEPTEMBRIE:** 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-științific. 20,35 Tezaur folcloric. 20,55 Roman foileton. Prețul succesului. Ecranizare după un roman de Barbara Taylor Bradford. Producție a studiourilor engleze (episodul I). 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 9 SEPTEMBRIE:** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 R. P. D. Coreeana. Trepte ale dezvoltării. 20,50 Teatru Tv. Tren de plăcere de I. L. Caragiale. 21,35 R. P. Bulgaria. Secvențe contemporane. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 10 SEPTEMBRIE:** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Sub semnul de pace al viselor noastre. 20,45 Tribuna Tv. 21,05 Film serial. Căpitanul Fracasse (ultimul episod). 21,50 Telejurnal. **JOI, 11 SEPTEMBRIE:** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,40 De din vale de Rovine... Mircea cel Mare. 600 de ani. 21,00 Invitație la operetă. 21,35 Prefață la noul an școlar. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 12 SEPTEMBRIE:** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,40 Din hronicul de glorii. Cîntece și versuri. 20,50 Cadran mondial. 21,10 Timp al marilor înfăptuiri revoluționare. 21,25 Serial științific. Din tainele mărilor. 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 13 SEPTEMBRIE:** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia. 19,50 Mamaia '86. Concursul național de creație și interpretare de muzică ușoară românească. 20,35 Film artistic: Adevărata dragoste. 22,20 Telejurnal.

sport

ȘI ÎN VARA ACEASTA...

... mi-am propus să mă las de fotbal; prea m-au amărît, atît Lucescu, cît și Cosmoc, cu lipsa de eficiență a activității lor, din care cauză am plătit-o cu vîrf și îndesat: nu ne-am dus la Mondiale, iar „Poli" s-a scufundat în seria a 3-a a diviziei secunde, fără ca R. C. să dea socoteală, cum se cuvine în orice îndeletnicire publică și nu numai pentru neîndeplinirea sarcinilor.

Și, cum se vede, nici de data asta nu mă țin de cuvînt; am fost duminică la meciul Politehnicii cu Minerul Paroșeni; vai și-amar, cît p-aci să ni se rupă suflarea și bătaia inimii, cum par de firavi în joc și idee ai noștri ca brazii, ba, ca brazii erau adversarii, toți înghesuiți în careu, noi pe ei, călare ori pe burtă, doar-doar îi vom înfrînge — și-am mai fi putut aștepta pînă-n zori, fără nădejdea golului aducător de victorie, ceea ce ar fi dat culoare egalului smuls la Reșița; acum, după ce cîteva mii de spectatori și-au cheltuit de pomană banii pe biletul de intrare rozîndu-și unghiile din propria sudoare, așteptăm, sperăm, visăm ca Timișoara să revină în „A".

Sigur că sîntem mîndri de realizările românești la marile întreceri de canotaj; avem o frumoasă tradiție, care obligă. Dealtfel, în fotbal, Timișoara e leagăn, stadiu la care a și rămas; au trecut p-aci, cu dricul cioclii mulți și dați uitării (cred ei!).

Teodor BULZA

din lirica lumii

NONG QUOC CHAN

(R. S. Vietnam)

Fiu al unui om sărac, dar ştiutor de carte din localitatea BAG CAN, poetul **NONG QUOC CHAN** s-a născut în 1923 şi a intrat în literatura vietnameză încă din 1945. El este unul din primii poeţi provenind din rîndul etniei TAY, una din cele circa 60 de naţionalităţi conlocuitoare din Vietnam. În tinereţe a luptat împotriva japonezilor ca partizan al VIET MINH în regiunile montane din VIET BAG, cunoscute drept leagăn al revoluţiei. De mai mulţi ani, odată cu activitatea de om de litere, cunoscut şi apreciat în ţara sa, **NONG QUOC CHAN** îndeplineşte şi funcţia importantă de vice-ministru al culturii din R.S. Vietnam.

Din cărţile sale: „Cîntecele locuitorilor din Viet-Bac" — 1960, „Oamenii muntelui înflorit" — 1961, „Defileul vîntului" (1968), „Dam Kha Pac Po" (versuri) — 1972, „Cascada" (versuri) — 1977, „Versuri" — 1985. Poetul este publicat în culegeri şi antologii. A fost tradus în limbi de circulaţie internaţională.

NOSTALGIE

Izvorul, al cărui gînd
Se află într-un murmur şi-ntr-altul,
El, fiul nopţilor sau fiul zilelor,
La sine, fără tihnă, recheamă :

Pasărea, al cărei gînd
Zboară ici, zboară colo,
Nor de seară, nor de dimineaţă,
Zboară departe,
Şi tot mai departe, fără de teamă ;

Pălăria din frunze împletite,
al cărei gînd
Bătut de ploi, ars de soare,
Se tot duce pe drum fără capăt —
Punct neuitat al ultimelor cuvinte
de adio ;

Broboada, al cărei gînd,
E-o dulce împletitură pe creştet,
Strălucirea mătăsii care acoperă
fruntea —
Punct încă netrecut ;

Plugul, al cărui gînd,
Ară pămîntul dimineata şi seara,
Bivolul, care în jug
Promite holdă îmbelşugată ;

Evantaiul, al cărui gînd
Lunecă asemeni unui fluture
Purtat de briză,
Şi-ţi răcoreşte sufletul ;

Lampa luminoasă, al cărei gînd
Este un punct neadormit peste noapte;
Scînteile focului care strălucesc,
Asemeni bătrînilor ochi ai cerului . . .
Precum nostalgia izvorului,
care continuă să recheme,
Precum cel ce se duce şi-şi tot
continuă calea,
Pe cîmpul de luptă, armele continuă
să scînteieze.
Duşmanul învins va reveni !

(1967)

În româneşte de
P. CONSTANTIN

SCRIERE PE MALUL LACULUI DAI LAI

Ţara-i în culori înverzite,
Deşi viaţa-i apăsată de treburi.
Din mijlocul Firii, cu munţii şi rîurile
Am sufletul deschis şi scriu
un crezămînt.

Lacul Dai La: oglindeşte un
chip de luntre.
Peştii TRAM, ME*, . . Icrele i-au
înmulţit în mii şi sute de mii
Lacul — mai mult ori mai puţin plin,
Niciodată însă uscat.
Izvor de apă. Ca un suflet de om.
Suflet de poet, eşti atît de blînd
şi-ncrezător !
Azi este Tet-ul la mijloc de iulie.
Luna se-agaţă de un vîrf de munte.

Luna pluteşte printre valuri.
Luna pătrunde printre versuri.
Aici, în limba poetului.
În ritmul poeziei.
În ritmurile vieţii.

Să te întreb, munte Tam Dad,
cu mîndră înfăţişare :
De cînd s-a preschimbat pămîntu-n
piatră ?
Iar dealurile de cînd sînt pline de sim,
de mua?**
Nu-i pădure, nu-s nici cerbi şi nici
capre.
Nu se aude nici cîntec de pasăre.

Oameni din ţinut fără rod.
Oameni ce nu aşteaptă din cer
îndurare.
Vinh-Phú — acesta-i numele ţinutului.
Aceasta-i dorinţa de viaţă şi bine.
Viet-Nam — aceasta-i patria unui
popor de eroi.
Fapte ce trebuiesc împlinite fără
de preget.
Nu vorbe în vînt. Ci orez pentru
oameni,
Căi sigure de urmat :
„Semănaţi culori înverzite !"

Iar eu scriu şi voi scrie mereu
asemenea versuri.

În româneşte de
Kim THOA şi Ioana POPA

---

* Peşti de apă dulce
** Plante tropicale sălbatice, cu fructe comestibile

PIAŢA TAM DUÓNG

Piaţa Tam Duong încălzită-i în zorii
de ziuă.
La gîtul bidiviului — clopoţei
zornăind.
Natura la tropice — în culori pline de
armonie.
Cîntecele dimineţii îmbălsămează
piaţa.

Herghelia porneşte uitînd să mai
necheze.
Apoi totul se-opreşte.
Stă şi omul. Ascultă :
„Prin regiunea Tay Bac".
„Amurg la graniţă".
Şi „Omule, rămîi, nu pleca" . . .

Traducere de Pham Viet DAO şi
Ioana POPA

Ultimele trei versuri sînt titlurile unor cîntece preferate ale poporului vietnamez

LUNA PE MARE

Vreau să-i pun o întrebare lunii de pe
marea Quy nhon.
„Asculţi şi tu valurile repezi ale mării
în primăvară ?"
Sufletul apei e-ntins
Razele lunii — de aur.
În această noapte, amîndouă au intrat
în visul meu.

În româneşte de
PHAM VIET DAO şi
Ioana POPA

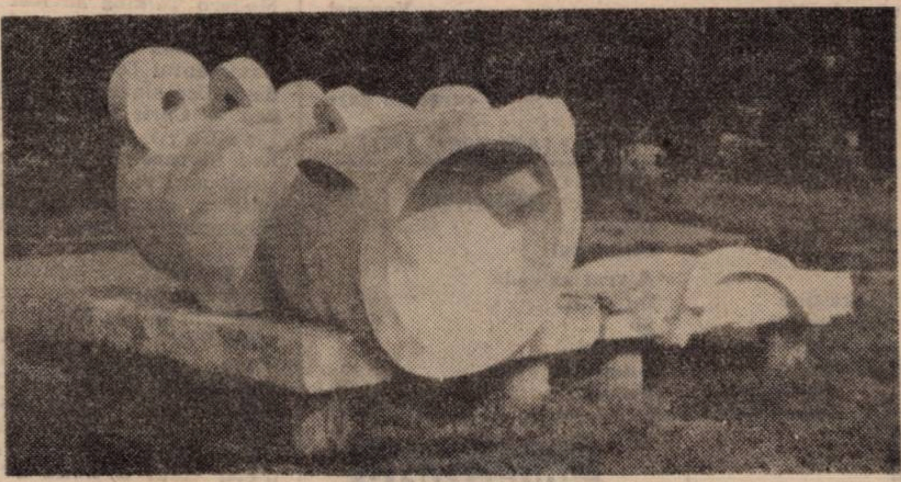

Sculptură de Florin Tănăsescu

MILJURKO VUKADINOVICI

(R.S.F. IUGOSLAVIA)

CINE SÎNT

Sînt eminamente un om tînăr.
Am vise şi o Prietenă
care are vise asemănătoare.
Şi
un Prieten care
visează la fel.

Locuiesc la periferia marii
metropole
deşi somnul mă apucă de regulă-n
centru,
în chiar centrul
celor mai importante evenimente.

Să ne înţelegem:
Războiul nu-l consider un
eveniment.
Acelaşi lucru n-aş putea să îl spun
(chiar dacă m-ar obliga) despre
Revoluţie.

IZVOR. ÎNVĂŢARE A LIMBII

În ambele limbi pe neaşteptate
cuvîntul IZVOR. Jubilaţie
interioară. Mai departe. Mai adînc
săpînd prin tolba fermecată a
colbului
spre noi miracole ale rostirii.

În româneşte de
Lucian ALEXIU
şi Slavomir GVOZDENOVICI

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

39.

Cînd sosi chelnerul cu cele două pahare, a trebuit să mă înfrînez din toate puterile ca să nu pun mîna pe al meu

— Hai că eşti nostim, amice.

— Mai repetă o dată chestia asta, şi-o să-ţi strivesc paharul de nas, am mîrîit eu.

Îşi apucă paharul, trase o înghiţitură, o degustă îndelung, apoi clătină din cap.

— Am venit aici ca să fac rost de bani, făcu el cu un aer gînditor. Şi nu ca să provoc necazuri. Se pot obţine bani şi în felul ăsta. Dar şi fără să-ţi vîri nasul în ciorba altuia. Mă-nţelegi ?

— Pun pariu că nu ţi s-a mai întîmplat asta niciodată, am spus. Nici una, nici alta. Dar care-i chestia cu pescarul de moluşte ?

Vorbeam pe un ton neutru, însă numai eu ştiu cu cîtă greutate. Goble se lăsă pe spate. Începusem să mă obişnuiesc cu întunericul sălii. I-am văzut mutra grăsulie rînjind amuzată.

— Nici o chestie, zise el. Nu cunosc nici un pescar de moluşte. Doar că aseară am învăţat cum se pronunţă corect cuvîntul „moluscă". În rest, habar n-am. Se întîmplă destule lucruri ciudate pe aici. Nu reuşesc să dau de Mitchell.

— Stă la hotel.

Am mai tras o înghiţitură, dar numai una. Nu era momentul pentru aşa ceva.

— Ştiu şi io că stă la hotel, deşteptăciune. Dar nu ştiu unde-i în clipita asta. În cameră nu-i. Cei de la hotel nu l-au văzutără. Mă gîndeam că tu sau fata aveţi vreo idee.

— Fata-i damblagită la cap, am spus. Las-o în pace. Plus că, în Esmeralda, nimeni nu spune l-au văzutără. Dialectul ăsta de Kansas sună aici ca o înjurătură.

— Las-o mai moale, amice. Cînd o să vreau să învăţ englezeşte, n-o să încep cu păsăreasca asta californiană. Se întoarse spre bar şi zbieră :

— Chelner !

Cîteva chipuri îl priviră cu dezgust. Chelnerul sosi după cîteva secunde şi se opri în faţa lui, avînd exact aceeaşi expresie ca şi consumatorii din local.

— Mai arde-mi unu, zise Goble ciocănind cu degetul în pahar.

— Nu e nevoie să ţipaţi la mine, spuse chelnerul şi dispăru cu paharul.

— Io cînd cer să fiu servit, înseamnă că vreau să fiu servit, zbieră Goble în urma lui.

— Sper că-ţi place gustul alcoolului metilic, i-am spus.

— Ascultă, cred că noi doi ne-am putea înţelege, spuse el. Numa' dacă ai avea ceva minte.

— Şi dacă tu ai avea cel mai elementar bun simţ şi ai fi cu cinşpe centimetri mai înalt şi ai avea altă faţă şi alt nume şi dacă nu te-ai crede buricul pămîntului.

— Fără liru liru crocodilu, zise el pe un ton aspru. Hai să discutăm mai bine despre Mitchell şi despre bucăţica din care voiai să te înfrupţi pă deal.

— L-a întîlnit pe Mitchell în tren. A avut asupra ei exact efectul pe care-l ai tu asupra mea. Adică o dorinţă arzătoare s-o ia la goană în direcţie opusă.

Era curată pierdere de vreme. Individul era la fel de insensibil ca stră-stră-străbunicul meu.

— Care va să zică aşa, mîrîi el. L-a întîlnit pe Mitchell în tren şi nu i-a prea plăcut, aşa că l-a lăsat pentru tine. Ce noroc că erai chiar pă fază !

Traducere de
Mihai CERNEA

Colegiul de redacţie:
ION ARIEŞANU (redactor şef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor şef adjunct)
VIOREL COLŢESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA : TIMIŞOARA, strada RODNEI 1;
Telefoane : 3 33 90 şi 3 33 76 (redactor-şef). Manuscrisele nepublicate
nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.BT. Index : 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 37

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 37 (1021) ● 12 SEPTEMBRIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

OMUL — FACTORUL HOTĂRÎTOR

Congresul al III-lea al oamenilor muncii este un eveniment cu ample și profunde semnificații pentru etapa actuală de dezvoltare economică și social-politică a patriei. Desfășurîndu-și lucrările sub președenția tovarășului Nicolae Ceaușescu, **într-o atmosferă de înaltă exigență și responsabilitate comunistă, marele forum al democrației muncitorești, revoluționare, a dezbătut probleme și a adopat hotărîri de cardinală însemnătate pentru înfăptuirea integrală a prevederilor planului pe anul 1986 și pentru îndeplinirea Planului național unic de dezvoltare economico-socială a României în cincinalul 1986-1990, a Programului partidului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare a României spre comunism. Realegerea tovarășului** Nicolae Ceaușescu, **secretarul general al partidului, președintele Republicii, în înalta funcție de președinte al Consiliului Național al Oamenilor Muncii, adoptată în unanimitate la cel mai important forum al democrației muncitorești, revoluționare din patria noastră, reprezintă garanția sigură că, sub conducerea înțeleaptă, clarvăzătoare, a mult iubitului și stimatului nostru conducător, genial gînditor și om politic, strălucit militant revoluționar, ctitorul noii istorii a României, luptător înflăcărat, neobosit, pentru pace, pentru o lume mai bună și mai dreaptă pe planeta noastră, eforturile creatoare ale întregului popor vor asigura înfăptuirea minunatelor planuri și programe de dezvoltare economico-socială a patriei, înaintarea biruitoare a țării noastre pe cele mai înalte culmi de progres și civilizație, ridicarea ei pe un loc cît mai demn în rîndul națiunilor libere ale lumii.**

În analele construcției socialiste și comuniste, actualul congres va marca un moment de referință pentru modul în care a fost definită însemnătatea factorilor chemați să susțină întreaga strategie a edificării economice, care este pusă în slujba realizării unei calități noi a muncii, a producției, a creșterii competitivității produselor și a sporirii eficienței întregii activități a vieții în general. În viziunea profund umanistă, revoluționară, a tovarășului Nicolae Ceaușescu, **factorului uman îi va reveni tot mai mult un rol decisiv. În sensul acesta, în magistrala Cuvîntare rostită la recentul Congres, secretarul general al partidului sublinia că:** „Niciodată o automatizare și robotizare nu poate înlocui omul! Și în perioada următoare și în viitor, întotdeauna omul va continua să reprezinte factorul hotărîtor al progresului și civilizației, al dezvoltării economice și sociale". **Această ideevector își relevă noi valențe sociale acum, în preajma deschiderii noului an de învățămînt, care are loc sub auspiciile hotărîrii de a se împlini misiunea școlii întru formarea omului nou, cu un înalt spirit revoluționar și în aceste zile fierbinți, de încordată muncă pe ogoare, cînd, de la mic la mare, sîntem chemați să adunăm roadele luminoase ale toamnei și să le punem la adăpost, ca pe o bogăție de preț a țării și a fiecăruia în parte.**

ORIZONT

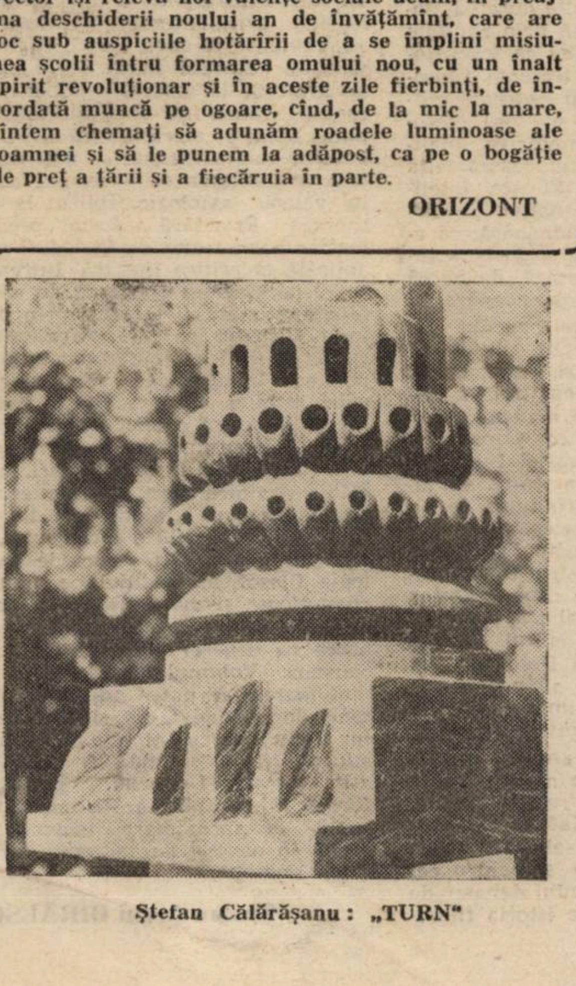

Ștefan Călărășanu : „TURN"

ÎNVĂȚĂMÎNTUL ROMÂNESC LA NIVELUL CELOR MAI ÎNALTE EXIGENȚE

Edificarea societății noastre socialiste, necesitatea adîncirii procesului revoluționar prin modernizarea rapidă a economiei și culturii, înfăptuirea noii revoluții tehnico-științifice, a noii revoluții agrare impune noi cerințe de ordin calitativ școlii românești. De la nivelul acestor exigențe, atît învățămîntul ca institutie socială, cît și concepția noastră despre rolul social și politic al învățămîntului trebuie revoluționate.

Instrucția și educația sînt fenomene suprastructurale specifice (avînd ca obiect distinct pregătirea tineretului pentru viață și profesie). Această independență relativă și specificitate firească nu înseamnă însă, în nici un caz, îndepărtarea învățămîntului de problemele stringente ale vieții social-economice. Școala a apărut ca o necesitate socială, obiectivă, rezultat al diviziunii profesionale și instituționale, sensul ei fundamental a fost și va rămîne mereu acela de a servi societatea, de a contribui într-o măsură tot mai mare la optimizarea ei. Definind învățămîntul ca o funcție socială, relevăm elementele lui esențiale, faptul că, în ultimă instanță, relațiile economice și politice determină conținutul și dinamica școlii. Dezvoltarea învățămîntului trebuie înțeleasă deci în raport cu esența sa, nu atît ca o autonomizare și îndepărtare de viața socială (indiferent de forme sau de motive) ci în principal ca o apropiere pînă la identificare cu problemele vieții sociale (tineretul este pregătit, în fond, pentru a se integra în societate), de cerințele producției materiale (studiile sînt finalizate prin însușirea unei profesii și repartizarea tînărului într-o întreprindere). Educația nu este deci o educație în sine ci o educație pentru muncă și prin muncă, instrucția nu înseamnă transmiterea oricăror cunoștințe ci numai a acelora necesare reușitei în profesie, integrării plenare în viața social-economică.

Dintr-o largă perspectivă politică și filozofică, tovarășul **Nicolae Ceaușescu** a formulat conceptul de integrare a învățămîntului cu cercetarea și producția. Criticînd unele deficiențe în ceea ce privește legarea învățămîntului cu producția, secretarul general al partidului a subliniat de nenumărate ori obiectivul fundamental al școlii de a pregăti tineretul pentru producție, pentru viață. Se impune organizarea învățămîntului după principiul muncii, tinerii să fie obișnuiți cu munca din timpul școlii, mai mult chiar : **„Trebuie să obținem o participare directă la producția din întreprinderi a elevilor și studenților. Aceștia trebuie să ia parte efectivă, în mod organizat, la activitatea de producție înscriindu-se în procesul de producție ca toți muncitorii".** Pe de altă parte avem nevoie de un învățămînt dinamic, capabil să răspundă mutațiilor ce intervin permanent în producție : **„Noi trebuie să pornim de la necesitatea înarmării tinerilor cu o pregătire multilaterală, punînd, desigur, pe primul plan disciplinele de bază** — precizează tovarășul **Nicolae Ceaușescu** în Cuvîntarea la Plenara C.C. al P.C.R. din 23-24 iunie 1986 — **dar asigurînd o asemenea pregătire încît, în decursul activității, în raport cu necesitățile economiei naționale și ale societății în general, oamenii muncii — avînd temeinice cunoștințe de bază — să poată trece ușor de la o specialitate la alta".**

Din punct de vedere practic politic dar și teoretic pedagogic, prima problemă care se ridică în fața factorilor de răspundere este întrebarea de ordin metodologic ; în ce direcții să acționăm, ce procedee să folosim pentru a transpune în practică, în modul cel mai responsabil, principiul integrării învățămîntului cu producția și cercetarea. Măsurile inițiate de conducerea partidului și statului nostru și-au dovedit deja eficiența ; au fost construite platforme sau sisteme integrate de învățămînt-cercetare-producție, cum este aceea a Institutului agronomic din Timișoara sau sistemul integrat de la Măgurele, lîngă București, ateliere și unități de producție în cadrul liceelor și școlilor profesionale ; activitățile productive au fost introduse ca discipline didactice în planul de învățămînt, elevii și studenții au fost antrenați în teme și proiecte de cercetare științifică și tehnică etc. Sînt necesare în continuare măsuri de adîncire a relației școală — știință — producție cum ar fi : crearea unui cadru instituțional care să coordoneze la nivel național sau județean acțiunile de integrare a științei și învățămîntului, inițierea unor cercetări concrete asupra aspectelor principale și direcțiilor de evoluție a integrării : sondarea și selectarea informației științifice și tehnice în funcție de utilitatea ei practică, cuprinderea în programele de învățămînt a școlilor tehnice, în primul rînd a informației funcționale, de mare valoare practică și euristică etc.

Alături de educația realizată în cadrul școlii un rol tot mai important îl au și alte forme de educație și instruire. În condițiile producției moderne complexe pregătirea corespunzătoare a forței de muncă include instruirea permanentă și policalificarea. Muncitorul modern nu trebuie să fie doar un simplu executant ci și un participant activ la cercetare și proiectare. Tovarășul **Nicolae Ceaușescu** sublinia cu clarviziune : **„Va trebui să acordăm mai multă atenție înfăptuirii programelor de ridicare a nivelului de pregătire profesională și tehnică, organizînd în mod temeinic reciclarea cadrelor din toate sectoarele de activitate. Practic, trebuie să facem în așa fel ca, la cîțiva ani — spre exemplu la cinci ani — fiecare om al muncii să urmeze un curs seral de perfecționare a calificării".**

Dezvoltarea și înnoirea învățămîntului se realizează nu numai prin integrarea sa cu cercetarea științifică și producția. Educația școlară dar mai ales sistemul educației permanente are mari posibilități și obligații de a facilita accesul la cultură și artă al tuturor cetățenilor. Conlucrarea fericită dintre instituțiile de învățămînt — mass media — instituțiile social culturale — organizațiile revoluționare de tineret ar rezolva multe din problemele cu care se confruntă. tînăra generație.

Perfecționarea învățămîntului înseamnă acțiune hotărîtă călăuzită de principii politice și de legități psihopedagogice Trebuie acționat ferm pentru a înlătura vremelnica rămînere în urmă a școlii în raport cu marile succese obținute de poporul nostru în celelalte sectoare de activitate, pentru a antrena învățămîntul în efervescența revoluționară a zilelor noastre. **„Este necesar** — indica tovarășul **Nicolae Ceaușescu** în Cuvîntarea la Deschiderea Congresului științei și învățămîntului **— să facem totul pentru ridicarea nivelului învățămîntului la cerințele noii revoluții tehnico-științifice, la cerințele societății socialiste multilateral dezvoltate".**

Dr. Constantin STRUNGĂ

Istorie

**Vii din adînc de veacuri și din adînc de fire,
Prin foșnetul semințelor ce-și suie seva-n grîuri;
Pe fruntea ta și cerul se-oprește să-ți respire
Mireasma migratoare de arbori și de rîuri.**

**Și nu știm alte locuri mai pline de visare
Și nici nu vrem pe alții pe-aici să mai cuteze,
Cînd infinitul nostru e-un petec sfînt de zare,
Sub care-n loc de tunuri ard crini,
pe metereze.**

**Un neam întreg aicea și-a pus pecetea sfîntă
Și-a înălțat pridvoare, cu gîndul să rămînă,
Cît codrul încă-i verde și mierlele mai cîntă
O doină tînjitoare în patria română,**

**Cît, din adînc de veacuri și din adînc de fire,
Străbunii ne mai cheamă să le-ascultăm
cuvîntul,
Cît mai tresar de veghe eroii-n cimitire
Și lecția lor aspră ne-o spune-ncet pămîntul...**

Geo GALETARU

Revanșa lucidității

Recenzenții volumului **Intrare liberă**, mulți și valoroși, au observat obstinația cu care Maria Mailat revine fie asupra funcționarilor (unii mediocri, alții înăcriți de funcții), fie asupra „lumii de jos". underground vegetativ, amorf. O lume care oferă personaje mai degrabă comediei decît dramei și mai ales schiței satirice de tradiție maziliană decît prozei apărute în ultimii ani. O mai interesează pe tînăra autoare copiii (adolescenții) și bătrînii, așa cum aceste „tipuri" îi preocupau și pe autorii generației '60. Tot ca și autorii acestei vîrste a prozei, Maria Mailat este interesată de locurile „neutralizante" ale aglomerației urbane: o cafenea, un aprozar, un oarecare birou, o cofetărie oferă suficient spațiu de desfășurare protagoniștilor. Relația autoarei cu personajele ei este însă polemică. O inteligență scormonitoare anulează viața secretă a personajului. Intimitatea eroilor nu e apărată de autoare: eroii nu merită acest loc sacru. Fiecare istorie, întîmplare, eveniment, la prima vedere purtînd o oarecare încărcătură idilică, descoperă personajul în flagrant delict.

Viața nu este binevoitoare cu personajele Mariei Mailat. Ele sînt exilate în cercul infernal al meschinăriei, banalității, mediocrității. Pedeapsa trebuie ispășită și mediocritatea, stilul jos al viețuirii pare chiar o formă de a ispăși. Nu **moartea** e pedeapsa care li se cuvine (multe dintre povestirile Mariei Mailat se încheie cu **moartea** eroului — o moarte care nu spune nimic), ci viața mizerabilă.

Boala și moartea, mizeria nu sînt subiectele prozelor, ci argumentele unei morale. Ele reprezintă corespondențe, rime ale stării paradisiace a personajelor. Fiindcă, în fond, viciul personajelor, **boala** lor reală este inocența. Ca și în cazul altor personaje, purtînd girul unor prozatori ai deceniului al nouălea, inocența nu mai definește o calitate. Cuvîntul **inocent** va purta, de altfel, o conotație parodică în aceste proze. Vechile avangarde întrebuințau cuvîntul **insurecție** pentru a caracteriza demersul lor; insurecția reprezenta revanșa spiritului activ împotriva celui conservator. Agresivitatea vocii auctoriale, duritatea „virilă", violența intervențiilor persoanei întîi provin tocmai din încrederea autoarei în capacitatea inteligenței, a investigației lucide de a contraria confortul în care ne așezase „tipologia consacrată" de o întreagă literatură a cotidianului.

Căci trebuie să recunoaștem că aceste proze sînt inconfortabile. De la publicistica „întoarsă" parodic la narațiunea simbolică, de la reportajul domestic la parabola fals moralizatoare, prozele Mariei Mailat surprind obișnuințele noastre de cititori liniștiți de proză liniștită.

O comparație care poate sluji înțelegerii acestei proze vii, imprevizibile este Teodor Mazilu. Dar Maria Mailat rămîne, aproape întotdeauna, pe tărîmul investigației realiste. Vocația ei satirică, excepțională, nu cade decît rar în metaforă și nu face apel decît rar la registrul absurd. Ceea ce nu înseamnă că nu face. Destule situații sînt „absurde", destule aparțin parabolelor zîmbitor pedagogice. Prozatoare aparținînd ultimei generații, Maria Mailat se încearcă și în regim textual. Prozele ei textuale nu sînt cele mai bune și autoarea dă cîteva mostre probabil doar pentru a semna în registrul de prezență al unei serii literare dinamice, foarte interesată de **experiență, experiment,** de noul public al literaturii. Fiindcă revanșa lucidității nu înseamnă aventura lucidității în imperiul textualismului. Forța analitică a Mariei Mailat, situată în buna tradiție a prozei noastre feminine (de la Hortensia Papadat-Bengescu la Dana Dumitriu) consacră un autor.

Cornel UNGUREANU

---

* Maria Mailat, INTRARE LIBERĂ, Ed. Cartea Românească, 1986.

P. S. În revista la care lucrez și în care scriu, mai bine sau mai rău, de douăzeci și cinci de ani, citesc: „... **nu sînt dintre cei care comentează neantul...**" „... **nu văd de ce alții, ei înșiși uneori precari sau chiar inexistenți, încearcă să se instaleze arbitri la judecata prozei...**". Cine sînt precarii și inexistenții? Niciodată de cînd scriu în revistă, n-am citit cu mai mare mîhnire rînduri apărute în **Orizont**. Rînduri mai false, mai nedrepte, mai semănătoare de confuzie ca acestea. Mi-e rușine pentru ele.

cronica literară

Vedere din poem

Nastasia Maniu a debutat cu o plachetă de versuri patriotice (**Legămîntul de fidelitate, 1981**)*, însumînd cîteva caligrafii lirice în descendența bunei tradiții a poeziei noastre militante. Dincolo de o anume virtuozitate imagistică, prea puține lucruri de aici lăsau să se întrevadă pe autoarea celui de-al doilea volum, **Casa cu pereți de sticlă (1983)**. Cu toate inegalitățile ei, culegerea propunea o imagine deloc conformistă a acestei înzestrate poete. Sensibilitatea lirică apărea secondată de o redutabilă știință a elaborării. Cert e că, lăsînd la o parte vizibilele filiații și posibilele paralelisme, Nastasia Maniu emitea cu o voce proaspătă, a cărei putere de seducție provenea din amestecul de inocență și „vinovăție" culturală.

Proprietatea este bine conservată în **Vedere din poem**, cu deosebire că, de astă dată, aria ei de manifestare e mult mai precis delimitată, restrînsă la o unică temă de reflecție. Miza cea mare a pariului se află tocmai în această restrîngere, sinonimă cu o veritabilă blocadă tematică. Fiecare poem își este sieși oglindă, își cuprinde, deopotrivă, geneza și devenirea. Povestea propriei vieți, relatarea propriei „biografii", care o prelungește ilimitat pe aceea a poetului. Priza textualistă este, numaidecît, evidentă, după cum evidentă e și din felul cum volumul, ca întreg, a fost conceput, și în desfășurarea centripetă a discursului. Astfel, în afara prologului, fiecare dintre cele trei cicluri e deschis de un crochiu (v. Narcisism, **Fereastra** și **Crochiu vesel**) menit să-i faciliteze cititorului situarea în perspectiva grupajului, să-l stimuleze în a da curs invitației din „predoslovie". Între limitele ei, ale acestei perspective (=viziuni), ciclurile se transformă, pe rînd, în adevărate cronici ale evenimentelor trăite de autoare, false tratate de poetică. Pe de altă parte, mișcarea centripetă a discursului în aceasta constă: fiecare poem este un microscenariu al propriei lui scrieri, un pseudojurnal de campanie. Metamorfoza **(avatarul)** reprezintă, în context, termenul cheie, **locuirea poemului** aflîndu-se în punctul de maximă aspirație a demersului. Într-o asemenea direcție, autoarea își ține promisiunea făcută. Din oricare dintre poeme am putea selecta versuri care să argumenteze ideea. Există, desigur, și un risc, aici, acela al monotoniei, redundanța intrînd, la un moment dat, între regulile demersului autoreflexiv. Dacă autoarea s-ar fi oprit la acest nivel speculativ (folosesc termenul inclusiv în sensul lui originar!), am fi avut în față nu mai mult decît un volum interesant, aparținînd unui poet a cărui conștiință teoretică e — ca la majoritatea colegilor de generație — în competiție cu predispozițiile lirice. Însă imaginația ei asociativă, cum și sensibilitatea percepției o ajută să depășească pragul. Cînd infuzate de o delicată nostalgie, pentru universul pierdut al copilăriei, cînd pătrunse de un erotism disimulat, cînd plonjînd fără complexe în cotidian, poemele Nastasiei Maniu au, pe lîngă rigoare, un aer de suavitate cu totul aparte. **Vedere din poem** consacră un nume, printre cele mai importante ale poeziei tinere de azi.

Marian ODANGIU

---

* Nastasia Maniu, VEDERE DIN POEM, Editura Eminescu, 1986.

portrete

Discreția poeziei

Două ample volume cu titlul **Das Schlüsselwort** („Cuvîntul cheie") înmănunchează ceea ce am putea considera a fi **opera omnia** a scriitoarei Irene Mokka: poeme (inclusiv un număr apreciabil de inedite), pagini de proză, memorialistică, o piesă într-un act, tălmăciri din lirica românească etc. Un minuțios și substanțial aparat critic ce însoțește scrierile Irenei Mokka, cu informații revelatoare despre biografia și creația autoarei bănățene, face din această ediție un excelent instrument de lucru pentru exegeți, cum și un reper la care cititorul mai puțin specializat se poate raporta pentru a-și confrunta intuițiile și opțiunile de lectură. Cunoscută în primul rînd ca poetă, Irene Mokka s-a ilustrat cu profesionalism și în domenii în care sensibilitatea lirică nu este, de regulă, indispensabilă. Capacitatea de a se obiectiva este, de fapt, mereu vizibilă în scrierile în proză ale autoarei; începînd cu paginile care i-au marcat debutul editorial, **Jahrbuch meiner Arbeit** („Jurnalul muncii mele", 1952), în care epicul și, de la un punct încolo, eticul implică un tip de observație posibil de exploatat eseistic, punînd în relație ideea de model cultural (implicit pedagogic), cu faptul de viață cotidian, reținut ca atare, neliteraturizat. Nu există, în scrierile în proză ale autoarei, prejudecata compartimentărilor beletriste, o cît de puțin însemnată seducție a livrescului. Caracterul de document existențial prevalează în toate împrejurările; paginile jurnalului de călătorie, memorialistica, însemnările nu mizează, în esență, pe alte argumente.

Puse alături de lucrările prozastice, poemele Irenei Mokka (o cuprinzătoare secțiune a primului volum înmănunchează textele inedite) sînt, în multe puncte de vedere, surprinzătoare. E, în lirica autoarei, mai ales o expresivă simplitate a notației lirice, o economie a mijloacelor nu o dată în consens cu căutările poeziei postexpresioniste. În ce au mai relevabil, poeziile din deceniul șapte își trag identitatea dintr-o infinit răbdătoare investigare a unui univers existențial în care măruntul eveniment biografic intră în rezonanță cu sempiternele ritmuri ale universului în care sondarea datelor unei experiențe lirice irepetabile conduce la ceea ce este generic. O „uriașă ființă" absoarbe individualul, eul ce se caută pe sine descoperă în textele lirice ale Irenei Mokka spațiul matricial, un consmos al purității originare. Ar putea să pară ciudat, însă lirica aceasta tentată de „esențe", la propriu și la figurat, nu-i, în ultimă instanță, și o poezie de concepte. Dacă lectorul va putea descoperi, uneori, în sensibila nominalizare a universului liric o intenție de simbolizare, preocuparea, alteori, de a organiza confesiunea în jurul unui precept, nu-i mai puțin evident că poemele Irenei Mokka — și îndeosebi cele din ultima perioadă de creație a scriitoarei — sînt angajate într-o experiență avînd drept corolar extragerea unui limbaj poetic sugestiv prin lapidaritate (prin extrema, nu o dată, simplitate a recuzitei poetice) — o cît mai redusă desfășurare de imagini, o „retorică" redusă la componentele ei minimale. E vorba, în tot ce face poeta, de o artă a sugestiei, de un mod subtil de a vorbi analogic. Mai mult decît atît, chiar: de o voință de elevație a meditației lirice, de delicatețea notelor elegiace, de o subtil imprimată turnură ironică a versurilor — de o puritate, înainte de toate, a tonului poeziei. Nu rareori în contratimp cu moda poetică, Irene Mokka a imprimat versurilor sale ceva din caracterul propriilor manifestări: discreția, cum și altitudinea reflexivă a demersului liric, devenite argumente de prim rang ale unei opere de substanță.

Lucian ALEXIU

---

* Irene MOKKA, DAS SCHLUSSELWORT, I-II, Kriterion, 1985.

consemnări

Eseu și filosofie

Nu toate eseurile lui Radu Enescu sînt filosofice. Desfășurînd o activitate spornică, de publicist literar și comentator al evenimentelor curente la revista **Familia**, el scrie în cele mai variate direcții: articol de fond, foileton literar, cronică literară, ș.a.m.d. O serie de foiletoane, prilejuite de o călătorie în Statele Unite, rețin prin acuitate și observații inedite. În tot ce scrie Radu Enescu se vădește amprenta filosofiei. Articularea logică și coerența gîndirii, dialectica proprie ideilor, eșafodajul de sinteze sau, dimpotrivă, analize pertinente, lasă să se ghicească zeița tutelară Pallas Athena. Firește, inteligențele leneșe ar avea motive de cîrtire. S-ar putea spune, bunăoară, că eseurile despre Heidegger și Jaspers întîmpină rezistență la lectură, de parcă acești doi gînditori trebuie neapărat să fie codați în idiomul unei cugetări de cafenea. Să remarcăm, de altfel, că tocmai prin aceste eseuri, contribuția de pionierat a lui Enescu, într-un domeniu (Heidegger) unde n-avem pînă acum decît observațiile lui Constantin Noica și eseurile lui Gabriel Liiceanu, Jaspers, prin monografia timișoreanului Bruno Würtz bucurîndu-se de o soartă mai bună. În ceea ce îl privește pe Enescu, el a reținut din învățătura regretatului nostru magistru, D. D. Roșca, atașamentul pentru spumozitatea galică a cugetării care aliază pascalianul spirit de finețe, cu cultul ideilor clare și distincte ale lui Descartes. La acest „strat" inițial s-a adăugat apoi frecventarea asiduă și timpurie a filosofiei existenței, de sorginte germanică.

Pornit la drum cu un asemenea echipament, rezultatele bune n-au întîrziat, deși Enescu a debutat relativ tîrziu. Cînd a apărut **Franz Kafka** (Editura pentru literatură universală, 1968), surpriza a fost totală, chiar și pentru cei ce cunoșteau forțele fostului debater de la seminariile clujene de istoria filosofiei. Volumul aducea ceva nou, altceva decît publicase Enescu pînă atunci în **Steaua** și **Familia**. Era o contribuție românească la marea bibliografie dezvoltată în jurul scriitorului praghez. Erudit, stăpînindu-și izvoarele și nelăsîndu-se dominat de ele, Enescu ne oferea un Kafka rezultantă a unei exegeze filosofice, critice literare, politico-sociale, și simbolice. A doua carte **(Critică și valoare,** Editura Dacia, 1975) deplasa accentul de la studiul comparatist la ceea ce, numai într-un anumit sens s-ar putea numi o „teorie a criticii". De fapt, autorul voia să insiste — teză perpetuă prin actualitatea ei — asupra accentului valoric, axiologic, aplicat la critica literară. Era, fără a forța prea mult termenii, un tratat de filosofia valorii, aplicată la critica literară. Întreprindere, și necesară și oportună, în cazul de față legitimată și întărită prin podișul înalt, filosofic pe care era așezată discuția. Al treilea op, cel mai aproape de noi, e o înmănunchere de eseuri: **Ab urbe condita**, Editura Facla 1985. Titlul, sibilinic, să conducă oare spre nostalgia începutului, sau spre aceea viziune personală, a unei durări, a unei clădiri trainice care de abia acum începe? Enescu a ajuns aici la știința rară și arta subtilă a mozaicului. El a contopit într-un tot eseuri de antropologie filosofică, studiind pe omul „peripateticus" și diversele aspecte a ceea ce poate fi o aventură: călătoria, de la aceea ca itinerar spiritual, le cea de consum. Volumul naște (și ce elogiu mai mare s-ar putea aduce unui scriitor?) dorința de a citi și alte cărți ale lui Radu Enescu. El este un eseist, din stirpea rară și bună de care aveam atîta nevoie. Un erudit ponderat și format de filosofie, ar fi, poate, un început de aproximare convenabil pe care, la nevoie l-ar accepta chiar și Radu Enescu.

Traian Liviu BIRĂESCU

CULTURA POLITICĂ — FACTOR AL PARTICIPĂRII POLITICE

Domeniul de intersecție a sferelor culturii și politicii reprezintă un univers problematic ce cunoaște un interes mereu crescînd, o poziție privilegiată în cadrul dezbaterilor politice și ideologice contemporane. Marxismul, apărut ca o teorie revoluționară asupra societății și istoriei, ca un program politic practic, radical al unei noi forțe sociale (proletariatul), de o profunzime și de o deschidere istorică fără precedent, s-a afirmat treptat ca o nouă cultură, capabilă de a o depăși pe cea existentă, iradiindu-și forța în întreaga contemporaneitate, devenind sistemul de referință al concepțiilor social-politice elaborate în ultimul secol. Considerarea marxismului ca o nouă cultură și ca o politică de tip nou — ca o nouă **cultură politică** — permite o mai clară înțelegere a revoluției pe care a declanșat-o în planul istoriei.

În contextul abordării raporturilor dintre structură și suprastructură, al analizelor privind relațiile dintre factorii (instanțele, domeniile) vieții sociale, uneori se pornește de la o poziție reducționistă, nedialectică, conform căreia suprastructura este ruptă de structură, iar diferiții „factori“ sînt considerați prioritar sub aspectul autonomiei lor, ca autonomie în sens negativ, fie în interpretare psihologistă, fie economicistă — ambele reprezentînd variante care vulgarizează și deformează marxismul). Cadrul corect de înțelegere a autonomiei suprastructurilor este cel al unei autonomii „relative“ a lor: nici de „dependență totală“ în raport cu economicul, situație în care li se refuză orice putere explicativă, orice putere structurantă (fiind reduse la rolul de instrumente, de reflectare, de sfera „opiniilor“ ori a „mentalităților“, a comportamentelor „verbale“ — opuse practicii), nici de absolutizare a autonomiei lor (concretizată într-un „psihologism cultural“ care duce la o explicare a vieții sociale în termenii predominanți ai motivațiilor, reprezentărilor și imaginilor indivizilor umani) (A. Gramsci, „Opere alese“, Ed. Politică, 1969, pag. 89).

Pe de altă parte, fenomenele de schimbare radicală — de revoluție în plan politic ori cultural — impun o perioadă de verificare a caracterului acestei schimbări, a „organicității“ acesteia, abia atunci putîndu-se emite judecăți de valoare privind gradul de adecvare a noilor structuri politice și culturale la cerințele progresului istoric al respectivelor societăți. De aceea, pentru a circumscrie atît specificitatea (originalitatea) unei culturi, ca și pentru a-i determina organicitatea, este necesar ca un prim demers să fie acela de a preciza care e **grupul său de referință**.

S-ar putea schița următoarele repere în temeiul cărora se poate defini cultura politică a unui astfel de ansamblu-grup:

1. **definirea poziției grupului** cu sistemul politic existent; acesta e un reper complex, în determinarea lui urmînd a fi incluse elemente de ordin cognitiv, afectiv, volitiv, un loc important revenind precizării gradului de conștientizare a specificității propriei poziții în raport cu pozițiile altor grupuri sociale și cu interesele generale ale societății;

2. **analiza sistemului de valori** proprii grupului respectiv, a aspirațiilor și idealurilor sale, în formă elaborată, sistematizată, a ideologiei politice a grupului respectiv; din multiplele aspecte implicate în acest reper se pot menționa: modul de justificare a propriilor valori, felul în care se înscrie într-o tradiție, în care se raportează la istoria comunității, interpretînd — într-o manieră proprie — trecutul, modul cum se raportează la viitor, obiectivele strategice pe care și le asumă;

3 **caracterizarea strategiei acționale** urmate de grup; atenția trebuind să nu fie limitată doar la valorile-scop ale acestei strategii, ci și la valorile-mijloc și la raporturile dintre scopurile și mijloacele prevăzute pentru atingerea lor

Aceste trei repere considerăm a fi fundamentale în definirea unei culturi politice. Pe de altă parte, însă, analiza lor trebuie corelată cu o analiză a situației economico-sociale a ansamblului-grup respectiv. De asemenea, ele nu reprezintă totalitatea aspectelor prin care se definește o cultură politică, după cum, considerăm că în cazul culturii politice — în sensul pe care îl atribuim acestui concept — se verifică existența celor patru „momente constitutive“ ale culturii: gnoseologic, axiologic, creator și comunicațional, cu precizarea că ultimele două momente au o încărcătură mai mare praxiologică.

„Conștiința de sine“ a ansamblului-grup este un element esențial în constituirea sa ca purtător al unei culturi politice distincte. Ea implică faptul că o clasă „în sine“ nu poate fi purtătoarea unei culturi politice proprii, specifice ci, în ipostaza în care se manifestă totuși activ în viața politică, a culturii politice a unui alt ansamblu-grup, situație în care se afla, spre exemplu, proletariatul în faza de început, progresistă, a revoluției burgheze.

Condiția de bază a eficienței unui astfel de program o reprezintă unitatea existentă între teoria și practica ansamblului-grup respectiv. În ceea ce privește „teoria“ proprie grupului, ea ar include acele elemente care figurează în majoritatea accepțiilor date culturii, cu precizarea că universul de referință este, în cazul culturii politice, cel politic (adică structurile, normele, principiile care întemeiază activitatea de organizare și conducere a societății în ansamblu, valorile de sistem). Ea include totodată atît ideologia politică elaborată de teoreticienii ansamblului-grup — în sensul dat de Gramsci expresiei de ideologie „istoric organică“ — cît și conștiința politică a acestuia, în forma sa concretă de manifestare, caracterizată printr-un anumit nivel de elaborare, de coerență și printr-o internalitate a valorilor de grup care variază în timp și în funcție de contextul social-economic și politic.

„Practica“ avută în vedere desemnează practica politică (în sensul ei curent de luptă pentru putere sau de exercitare a puterii), avînd ca agent ansamblul-grup — așa cum a fost definit mai sus —, acțiunea de instituire sau de menținere a unui „bloc“ cultural (moral și intelectual) „al clasei care deține hegemonia“ (Gramsci). Se are în vedere, în acest context, politica în accepția sa maximală: nu de subsistem al sistemului social global, ci de cosistem, de activitate de organizare și conducere a vieții sociale în principalele domenii ale sale. Prin aceste precizări am încercat să surprindem elementul de unitate existent în acțiunea istorică a unui ansamblu-grup.

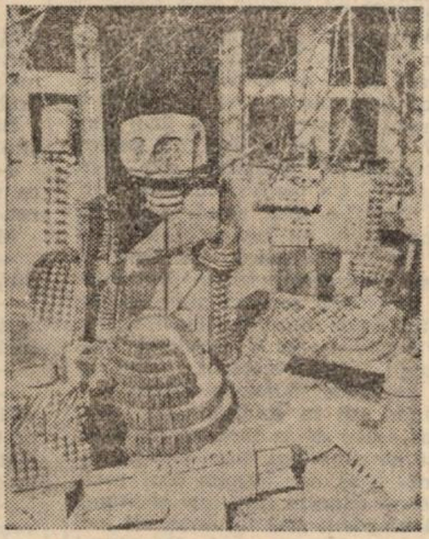

Ștefan Călărășanu — atelier

Prin cultura politică putem, deci, să sesizăm ceea ce considerăm a fi specificul, esențialul în prezența istorică — în istorie — a unui ansamblu-grup: o sinteză unică și unitară a teoriei și practicii acestuia care-i conferă o identitate distinctă. De aceea am considerat să concepem cultura politică nu numai ca un ansamblu de elemente de ordin spiritual (reprezentări, imagini ș. a.) — pe care le cuprinde, desigur —, ci ca pe o **reprezentare dominantă**; la care am asociat — ca alcătuind împreună o unitate — însuși praxis-ul specific acelui ansamblu-grup, în ceea ce constituie el o poziție nouă, originală în istorie.

Dr. Ion OLTEANU

Constantin Noica este unul din acei filozofi la care spectacolul speculativ se desfășoară sub ochii privitorilor. Seducător, strălucitor, nedisprețuind improvizația, el știe să se apere atacînd. Văzut pe părți, spectacolul lasă impresia unui **happening.** Cercetat de la o oarecare înălțime (și distanță) copleșește prin adîncime și miză. Nimeni n-a știut, în cultura română, să se despartă de propriile idei așa cum a știut Noica. Și nimeni n-a fost capabil să rămînă în preajma lor asemenea lui. După cum, puțini vor fi aceia care să-și mărturisească atît de senin eșecurile. Iată, de pildă, tentativa de a fundamenta o nouă logică: filozoful nu așteaptă ultimele pagini ale cărții pentru a-și mărturisi nereușita: **„Nu am ajuns, aici, la o logică bine constituită — o știm ; în cel mai bun caz am ajuns la logicitate, adică doar la orizontul în care trebuie căutată ținta“.** O confesiune parcă în treacăt, oricum fără însemnătate față de ambiția proiectului, în cel mai pur stil noichian: nonșalant, destins, senin. Și de data aceasta, filozoful s-a mulțumit să rămînă filozof. El doar a pus problema.

permanențe

Logica „epistolară“

S-a mirat. A întrebat lumea și spiritul, s-a interogat pe sine și lumea spiritului. A problematizat. S-a îndoit (metodic). A ironizat. A respins, a emis ipoteze. A făcut deducții. A analizat silogisme. A apelat la sofisme. A negat cocluzii. A ocultat faze ale demonstrației. A revenit. Totul, într-o splendidă înscenare. Există, în fond, **atîtea logici!** Există, mai ales, nenumărate logici ale „proastei ontologii a inerției“. Adică logici inadecvate teritoriilor asupra cărora planează. (Și planează fără excepție, asupra spațiilor care nu ar avea nici o nevoie de logică: matematica, de pildă. Da, se întreabă filozoful, de ce a fost necesară o logică tocmai a matematicii? Doar pentru a dubla liniile care marchează o zonă suprasaturată, oricum, de „logic“?). De ce, atunci, o altă logică? La ce bun despărțirea, à la Noica, de acest întreg trecut glorios, chiar așa, glorios prin inadecvare, prin **inactualitate?** La ce bun o altă logică, și încă una... „epistolară“? Și, **à quoi bon,** la urma urmelor, **quitter Coasta Boacii?**

Răspunsurile sînt, sau pot fi, multiple. **Probabil că, în final,** unul se va impune cu evidență: necesitatea edificării unui program. A programului filozofic urmărit de Constantin Noica, așa cum nu l-a urmărit încă nimeni. După estetica (din „Rostirea filozofică românească“), după etica (din „Creație și frumos în rostirea românească“) și după ontologie („Devenirea întru ființă“) a sosit vremea logicii. Logica lui Hermes, logica lui Noica. Noul pseudonim al filozofului de la Păltiniș.

Demonstrația, plină de vervă, de spumă, de umor, de o abia sesizabilă (auto)ironie pornește, așa cum se cade în asemenea împrejurări, de la simplu la complex. Doar că filozoful nu se mulțumește cu drumul tradițional. Mai întîi, el visează la instituirea unui **bun haos.** A unei aglomerări de idei, provocate de **situațiile logice** pe care le invocă în demonstrație. Potrivite în acest mixer și supuse la presiunea inteligenței filozofului, ele se vor înșira, precum mărgelele pe ață, în situații formale și în **cîmpuri logice.** Lovitură cu dublă țintă: mai întîi, vorbind despre formalizare, filozoful duce un adevărat război de gherilă cu concepțiile tradiționale, cu însăși ideea de formal și formalizare. **Apoi, construind cîmpurile logice,** adică situațiile în care întregul se găsește în parte, iar nu numai partea în întreg, își creează un drum spre noua logică. Promisiunile atingerii țintei sînt foarte mari. Tinzînd la o construcție în care întregul se găsește, identic, în fiecare din părțile sale, logica acceptă însuși riscul tautologiei. Însă o tautologie „răstălmăcită“, interpretată, care nu implică imitarea servilă a „întregului“, ci reflectarea acestuia. Într-o asemenea situație, notează filozoful, **„s-ar putea spune că și un destin sau o viață de om pot fi într-o situație logică, atunci cînd fiecare demers al vieții are justificările întregului“.**

Logica de tip clasic tradițional, logica aristotelică, era o logică a părții aflate în întreg. În această logică, a lui Ares, întregul reține totul pentru sine. Partea este o simplă variabilă, care poate fi oricînd sacrificată. Este, în limbaj noichian, o logică a lui «a fi în». Ea admite doar două **alternative**: sau/sau, da ori nu. Cealaltă logică, deși de origine comună cu prima, **pornind** de la „aceeași situație relaxată, lipsită de orice tensiune efectiv «logică», anume, așezarea părții în întreg“, se orientează altfel. În logica lui Hermes (numită astfel după zeul „comunicării și al interpretărilor“) partea este de fiecare dată o **interpretare** a întregului. Este logica anume constituită pentru științele spiritului și pentru științele omului. Exprimîndu-se prin **clase logice,** adică prin **unități** formale care trădează o intimitate cu cazurile ei, ea echivalează, în aceeași terminologie a lui Noica, cu logica lui «a fi întru». Însă filozoful merge și mai departe. El creează și termenul de **holomer,** fundamental pentru înțelegerea sensului demonstrației, adică a situațiilor părții care poartă cu ea și interpretează întregul. Prin holomer se exprimă înseși cîmpurile logice. El, holomerul, corespunde, în ontologie, «închiderii ce se deschide». Firește, demonstrația lui Constantin Noica greu, dacă nu imposibil de comprimat, nu se oprește aici. Sînt invocate (și evocate) operațiile și formele logicii. Sînt descoperite șase tipuri de judecăți logic valabile, după modul în care individualul și generalul se deschid spre determinațiile lor. Este regîndit, prin tipurile de rostire, silogismul aristotelic, sînt descrise metodele logicii. În fine, este convocată teoria mulțimilor secunde (adică teoria trecerii mulțimii în sens), și așa mai departe. Doar că filozoful nu se rezumă doar la atît. Nu se rezumă nici măcar la luminarea mecanismului logic al **adeveririi întemeiate,** pe care-l numește **synalethism.** Nu se rezumă, în fond, la a fi doar un **simplu** logician (așa cum **simpli sînt, în opinia sa,** criticii literari). Constantin Noica rămîne, orice ar face, un mare umanist. **Scrisorile despre logica lui Hermes** s-ar fi putut numi și **Lupta cu generalul.** Rareori am citit o mai patetică (deși implicită, ba chiar ascunsă, cu obstinație ascunsă) pledoarie pentru valoarea **individualului.** Se subînțelege, și a individului. Balaurul cu mai multe capete (adică determinații) numit **general** se vede înfrînt, în acest proiect de logică, de făt-frumosul **individualului.** Adică al viului, al „palpabilului“, **al** omenescului **(„în definitiv, logica este pentru oameni, și abia apoi pentru pietre și propoziții atomare“),** și, desigur, al culturii. **„Urmărim o logică filosofică, tinzînd să redea formele ce se creează printr-un general nou, care efectiv nu e dat ci se face odată cu individualul și prin acțiunea lui. Ne trebuie deci altă logică decît cea a lui «dacă doi soldați fac parte dintr-un regiment...» chiar dacă și în aceasta s-ar putea spune, cu bunăvoință, că infinitatea înfruntă infinitatea. Căci înfruntarea este simulată, sau e un simulacru. Dacă nu ne scoate dintr-o lume inertă, logica însăși ar fi moartă pentru cultură“.**

Nu sîntem între cei chemați să judece în ce măsură și-a dus gîndul Noica pînă la capăt. Răspunsul îl vor da alții, cei calificați să-l dea. Putem doar spune că el oferă o excepțională **construcție** culturală, ale cărei întrebări sînt la fel de tulburătoare ca și tulburătoarele răspunsuri ale oricărei obsesii fundamentale.

Mircea MIHĂIEȘ

*** Constantin Noica, SCRISORI DESPRE LOGICA LUI HERMES, Ed. Cartea Românească, 1986.**

Ionel Amăriuței

PASTEL ÎNTOMNAT

Copitele cailor frămîntă aburul
nopții,
lampioane de aur s-au aprins
în gutui,
galop halucinant pe marginea mereu
în surpare a clipei,
un arhipelag de frunze
leagă un anotimp de celălalt
și cercul se închide încet
de la muguri la rod.
Pe coaja celui mai bătrîn copac,
octombrie-și așterne
aducerile-aminte
cu caligrafii de rune,
osiile lui scîrțîie
apăsate de poame
și de propria-i taină.

NOCTURNĂ

lui Constantin Stancu

Vinul a innoptat în pahare
și e atîta de întuneric, încît
pînă și umbrelor noastre
li se face urît.

Și totuși, și totuși, mai stăm,
mai rotunjim cîte un colț de stea
sau mîngîiem cu palma cerul ars
de-un rug ce a fumegat cîndva.

Gîndurile toate s-au rupt ușor
de noi
și-au ațipit prin colțuri neștiute;
grele de somn și degetele ni-s
tot numărînd la bătălii pierdute.

ACUARELĂ VECHE

Ca un vis rătăcind în alt vis,
migrează grîul dintr-o cîmpie
în alta,
iar norii desenează pe cer
întîmplări care-au fost
sau care se vor petrece cîndva.
Arde adînc în măruntaiele serii
un foc la care poetul își aprinde
propriul său rug nocturn,
la lumina căruia va scrie
cîntecele sale triste sau fericite,
după cum sîngele va fi ușor
sau împovărat de metafore:
în abisul dintre o clipă și alta,
maci înfloriți
amintind copilăria noastră pierdută.

NOAPTEA, ÎNTR-UN LAN DE MACI

Pînă la urmă și greierii tac.
Doar flautul lui Pan mai îngînă
pacea așternută peste lanul de maci
cu fosforul bătînd în țărînă.

Un lan de maci îngîndurați
sub cerul ca un ochi deschis
păstrînd o dreaptă cumpănire
între adevăr și vis.

Atinși ușor de o aripă
a unei paseri mari, de lut,
noi înșine, pentru o clipă,
am fost doi maci într-un sărut.

Ioan Drăgănescu

ÎNFLORITĂ ÎN SUFLET

Cea mai frumoasă iubită
ar putea fi dimineața — cunoaște
pe ieri, pe azi, pe mîine, atîtea
taine —; ar putea fi
duminica — fidelitatea ei demnă!...
ar putea fi laleaua, răzbunarea,
adăpostirea în ureche a secretului...
Cea mai frumoasă iubită, da,
cea mai frumoasă însă
ești tu, Patrie,
crescută în suflet, înflorită în suflet,
eternă în suflet.

ÎNVĂȚĂTORUL ERA NELINIȘTIT

Copiii veneau din războaiele
mondiale.
Ne cereau pansamente pentru răni
și cîrje
pentru mers apoi intrau în clasă.
Învățătorul era neliniștit dar ei
știau lecția la istorie
mai bine decît el și el nu găsea
nota potrivită.
Simțea cum cresc
generațiile de iarbă
și nu găsea nota potrivită
pentru elevii lui.

MAMA

Sunetul care măsoară
Bucuria-ntîia oară,
Care-aprinde-n ochi făclie,
Care mișcă-obraji, bărbie,
Ondulațiile frunții,
Care mișcă marea, munții
Izvorît din suflet este.
Cea mai minunată veste,
Deznădejdile destramă,
Ea, rostirea simplă: mamă.

MĂ UIMEȘTE

M-am urcat într-un poem dar
o frunză
era totdeauna deasupra,
îmi făcea umbră.
Și-mi era frig.
Mi-am ales un pisc.
Să fiu mai înalt decît mine.
Dar piscul... Nu crește
nici cît o lobodă.
Acum, zbor.
Pomul a rămas departe, piscul,
stelele, departe,
soarele și el.
Mă uimește însă cerul care nu se
mai sfîrșește,
cerul albastru, fără margini,
al patriei mele.

Ioana Cioancăș

PE DEALUL VIILOR

Frunza îngălbenită
Stă dreaptă;
Ca un ochi deschis spre împăcare.
Mirare întoarsă spre struguri
Și ia din culoare zîmbetul,
Enigmatic în ceața dimineții
Ca o sfidare,
Căldura amiezii,
Ca o punte între țărmuri
Ce nu s-au privit în ochi niciodată
Și sufletul îmbrăcîndu-se în ierburi
Să cînte încet, tot mai încet
Spre bolta sfielnică de-atîta senin,
Aici fiecare amiază
Prefigurează nemărginirea

PENTRU CARE VINĂ

Pentru care vină,
Noaptea asta
Va fi nevoită să stea dreaptă
Cînd din direcții imprevizibile
Dorul meu o va fulgera
Cu întrebări,
Îndoieli și neliniști
Deși știu,
Că noaptea a coborît
Pentru prima oară,
Cu ființa întreagă,
Și totuși, mi-e dor.

DUPĂ PLOAIE

După ploaie
Toate ierburile spun
Unde și-au ascuns gîndul
Pentru a-l feri
De împestrițare
Cu galaxia stropilor de apă,
Florile și frunzele
Își uită mireasma,
Care aleargă numai spre alergare
Iar limpezimea amiezii
Se eliberează de dominația tainei
Și se contemplă numai pe sine.

CA SĂ RENASC PRIN TINE

De unde mă vezi mai bine
Din care semn din care noapte
din care miros din care plecare
din care început
încep în tine
Din care cuvînt mă auzi mai bine
din care ecou îți sînt mai aproape
din care lumină din care semn

IOSIF LUPULESCU

Jumătate

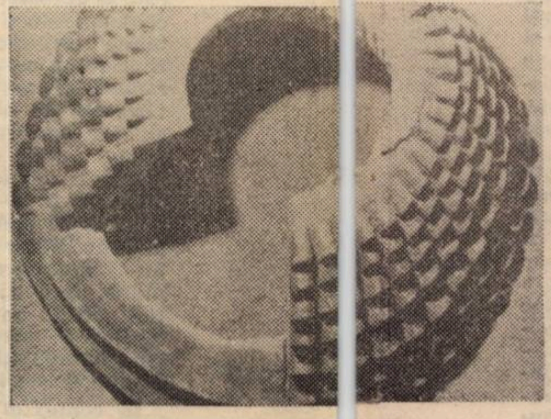

Ștefan Călărășanu: „TURN"

Dintre toți, cea mai nervoasă era Rădița, scoasă din sărite de muțenia lui Costache, care nu se mai hotăra odată să atace problema și se mulțumea doar să-și mîngîie mustața și să zîmbească tîmp, să fumeze și să-și bea paharul, pe care tot el singur și-l umplea.

— Fraților, rudelor, dragii mei, eu și Costache ne-am hotărît să ne mutăm în casa părintească, să ne ocupăm de grădină, că tatăl nostru, Dumnezeu să-l ierte, nu mai este și nu mai are cine să muncească pămîntul. Noi o putem ajuta pe mama! Să încălzim atmosfera din casă cu glasurile și rîsetele copiilor noștri... Vedeți bine că pe Nicușor nu se poate încă pune bază... Emilia și Gabriela ca mîine or să se căpătuiască și or să plece la casele lor și mama noastră cea bună, care a crescut atîția copii, n-o să aibă pe cine să se sprijine la bătrînețe... Mă doare inima cînd mă gîndesc că trebuie să vindem și să lichidăm gospodăria noastră de la țară, nimeni nu poate să ne dea cîți bani am băgat noi acolo. Dar trebuie să venim, să fim alături de mama, s-o ajutăm, s-o îngrijim, s-o mîngîiem... Eu, cu mîinile mele, chiar de mîine mă voi ocupa de curățenie, de mîncare, de grădină, de tot ce este nevoie... Un porc, doi... niște păsări, și aici putem crește...

Lacrimile o opriră pe Rădița care părea că nu vrea să mai înceteze din văicăreala ei.

Urmă o tăcere jenantă. Marin luă o sticlă de vin se ridică și turnă în toate paharele. Gherasim o servi pe Acvilina cu o țigară, apoi, oftînd, și-o aprinse. Nu fusese prea inspirat s-o aducă în familie într-o astfel de ocazie și regreta. Toate privirile se întoarseră spre ea. Frumusețea, distincția ei, hainele negre, din mătase lucioasă, care păreau turnate pe ea, o făceau să fie mai mult decît frumoasă, aproape ireală.

— Într-o mie de muieri, dacă o pui pe asta, este imposibil să nu fie remarcată, șopti Emilia la urechea Gabrielei. Cum o fi aiurit-o Gherasim să se uite la el?

Cealaltă se mulțumi să ridice din umeri, țintuită de gînduri neașteptate. Și, brusc, rupse tăcerea, vorbind cu o furie de care nu se crezuse, pînă atunci, capabilă:

— Adică cum? și privirea ei albastră o țintui pe Rădița. Să ne faci tu mîncare și să ne speli? Ți-a spus cineva că e nevoie de așa ceva? Ți-a spus cineva că avem nevoie de-o servitoare? Adică eu și Emi nu putem face? Costache, Costache, rău te-ai mai prostit... Ce Dumnezeu, doar ești bătrîn! Învaț-o să-și pună lacăt la gură; învaț-o să nu jignească și mai ales să nu fie obraznică! Că vreți să vă mutați aici, foarte bine. E treaba voastră. Personal, nu am nimic împotrivă. Sînt două camere nelocuite. Dar să nu vă gîndiți c-ar fi nevoie de voi! Nicidecum! Avem salariu, știm să spălăm, ne place să facem mîncare... Și de unde știi tu Rădiță, care n-ai prea scos capul de la țară, că eu și cu Emi o să ne căpătuim, cum spui tu, rapid, și că o să ne mutăm din casă. Poate că ne aducem soții aici și atunci voi o să vă găsiți altă locuință, alt loc!

Strigînd, își lungise gîtul cît putu și obrajii ei rumeni, acum se înroșiseră cu totul, iar în ochii albaștri apăruseră vinișoare roșii, subțiri, însemn al unei furii fără margini.

Nevrînd s-o înfrunte pe Gabriela, Rădița bătu în retragere:

— De ce te superi atît de tare? Așa am crezut eu și Costache.

— Daa, ia să nu mai crezi atîtea! Dacă vreți la București, e limpede, sînt două camere libere; din partea mea vă puteți instala, dar să nu amestecăm bucătăriile și alte povești, că iese scandal. Să-și cunoască fiecare lungul nasului. Costache e fratele nostru și are aceleași drepturi cu noi. Rămîne să vedem și părerea celorlalți! Că nu merge cum vrea unul singur. E vorba de încă cinci persoane, cinci cu care să te întîlnești zilnic, în curte, în bucătărie, la baie, la...

— Ho, c-ai vorbit destul! sări Costache cu gura. Ești plină de venin! Nu e de mirare că nu te-ai măritat pînă la vîrsta asta. Să mai vorbească și alții.

— Să vorbească! Eu mă duc să fac cafele, și se îndreptă spre bucătărie, lăsînd toate ușile deschise, să poată auzi de acolo ce se discută.

Temîndu-se că ar putea să-și rateze planurile, Rădița, vrînd să îi presioneze, începu să plîngă.

— Lasă, o să ne descurcăm noi. Mai sînt și case cu chirie, dacă ei vor să aibă camere libere.

Și Costache, pe jumătate beat, o mîngîia pe nevastă-sa.

— Care dintre voi vrea să vindem casa?!, întrebă mama frecîndu-și fruntea. La urma-urmei, putem vinde și împărți banii, dacă aveți pretenție la așa ceva. Eu pot sta la oricare din voi. Nicușor termină liceul, poate locui și la internat, iar la anul dă la facultate. Gabi și Emi se descurcă ele și cred că Gherasim și-a aranjat o casă pe undeva...

— Toate privirile se întoarseră spre el și spre Acvilina. Simți că-i zboară pămîntul de sub picioare, și că-l ia cu frig. Toți așteptau să-l audă, să se explice. Zîmbi trist. Era încă un moment pe care să-l țină minte! Îl puneau, deci, la îndoială!

— Eu n-am nevoie de nimic, nici de spațiu, nici de bani. Vreau să-i rămînă totul mamei.

Mama zîmbi cu ochii umezi. Era singurul glas dintre toți copiii de care nu-și amintea să-i fi spus vreodată „mamă" și, dacă-l auzise, cîndva, era atît de mult de atunci, că-l uitase.

— Și eu las partea mea mamei, zise Tiberiu.

— Și eu la fel, făcu Emilia și cred că și Gabriela are aceeași părere. Nicușor e minor. Mai rămîn Marin și Costache.

— Nici eu nu am nevoie de nici un ban, hotărî Marin.

— Mamă, poți conta oricînd pe mine, rosti Gherasim, solemn. Nu vă mai luați după bîrfeli și după zvonuri. Iar, în ce privește pe Acvilina, află că nu sîntem nici măcar logodiți. Nu ne grăbim...

Bătrîna se ridică, se apropie de fată și o sărută pe frunte.

— Și ai grijă de el, fata mea, el e ca un copil, dar are suflet bun și curat.

Marin i se adresă și el.

— Nu trebuie să vă supărați, domniță. Rada lui Costache e gură spartă.

— Auzi, Costache, „gură spartă", asta e cinstea de care mă bucur eu în familia ta!

— Cum? sări acesta la Marin.

— Gata! Terminați, interveni Gherasim. Ajunge cu cearta. Dacă ai vreo pretenție materială, ți-o plătesc eu, frate Costache, dar ia-ți odată nevasta de-aici, să se termine cu scandalul!

— Lasă-i să se mute dacă vor, interveni mama, împăciuitoare. E destul loc pentru toți, și lacrimile începură să curgă în voie pe obrajii bătrînei.

— Deci cum rămîne? interveni Costache, simțind că prinde puțin teren. Ne mutăm sau nu?

— Nu! strigă Gherasim, calculăm partea ta și-ți plătesc eu banii. Nu-ți permit să-ți bați joc de bătrînețele mamei, ea v-ar primi, că e bună, dar otrava asta de nevastă-ta ar băga-o curînd în mormînt Cît timp am să trăiesc eu, aici nu vă puteți instala! Dacă vreți să vă mutați în București, lăsați-mi o lună de zile și vă găsesc eu casă. Or vindeți pe cea de la țară și vă cumpărați. Dar, în casa părintească, nu!

— Cine, cine e ăla care vorbește? îl privi cu ură Costache sughițind sonor și bău ceașca de cafea dintr-o sorbitură. Apoi goli o cană mare cu apă și-și aprinse țigara. Cine ești tu, urlă Costache, vagabond de București?... Cui îi e frică de un prăpădit ca tine? Ce cuvînt poți avea în casă, în familie, cînd nu ai nici un rost?...

— Așa, Costache, sări Rădița, cine e el?

— Costache, te-ai prostit de tot ducîndu-te la țară? Nu mai ai nici bun simț, nici rușine. La ce-ți trebuie să te muți? Ai o casă ca un palat, ai mașină, ca mîine îți mai iei una... Poți veni cînd vrei la București. La ce mai lăcomești la casa mamei noastre?! Mai există și ceilalți frați, care încă nu și-au făcut un rost al lor. Ei locuiesc în casă și au dreptul să-și întemeieze o familie. Cum o să poată locui Emilia, Gabriela și Nicușor alături de Rădița care...

— Ajunge, Costache! Nu mai suport să fiu umilită. Nu sîntem cerșetori, dacă va fi cazul, ne vom judeca în tribunale. Să mergem!

— Unde sînt copiii? întrebă bărbată-su, care era destul de beat. Pot să conduc așa?

— Lasă, ai mai condus și altă dată băut și n-am pățit nimica. Copiii sînt afară și putem pleca imediat.

Cei doi ieșiră ca o vijelie fără să salute pe nimeni.

— Opriți-i, nu-i lăsați să plece! Cum o să conducă atît de beat? sări mama, cu glas rugător.

— Lasă-l să plece, altfel nu-i mai scoatem din casă, zise Tiberiu.

Mama începu să plîngă.

— Dacă trăia bietul taică-tu, el era bun și milos. El primea în casa lui pe oricine.

— Lasă, mamă, că bunătatea are o limită, interveni Gabriela, își merită soarta. Voia să se instaleze imediat. Ce lăcomie! Așa, pur și simplu, „eu și Costache am hotărît".

— Așa e, interveni Gherasim.

Doctorul îl fixă cu privirea, ca și cum atît ar fi așteptat. Tiberiu, îmbrăcat sobru, nu lejer ca Gherasim, deși nu rostise prea multe cuvinte, părea că s-a păstrat pînă acum.

— Gherasime, Gherasime, te văd atît de rar, de am și uitat cum mai arăți. Ia spune, cu ce te mai ocupi, cum îți cîștigi banii? Se pare că ai mașină, sau e împrumutată?

— Ce ai cu mine?

— Așa, ca între frați, aș vrea și eu să știu cu ce te ocupi, ce gînduri de viitor ai...

— Zău?! Știi ce? Du-te la doctor să vezi cum stai cu memoria? Și mai bine te-ai gîndi să-mi restitui cele zece mii pe care ți le-am dat acum cinci ani. Crezi că ți le-am făcut cadou? Erai student, între timp, ai devenit medic și întîmplător cîștigi bani frumoși.

Tiberiu stinse țigara, zdrobind-o de scrumieră. Își ridică capul cu părul tuns scurt și privirea albastră lucitoare.

— Nu, n-am uitat, dar vreau și eu să știu unde muncești și cum îți cîștigi pîinea?

— Are dreptate, spune-ne și nouă cu ce te ocupi, Gherasime, ceru rugătoare Gabriela amintindu-și că mătușa Stela îi ghicise că unul dintre frați va face pușcărie.

— Ei, fir-ar să fie, de ce-mi puneți atîtea întrebări?

— Ei, de ce, de ce? Fiindcă nu știm nimic clar despre tine, numai zvonuri; ba că ești la miliție, ba că ești avocat, ba că repari televizoare. Cine să mai știe? Ba că ești la Hunedoara, la Constanța, ba la Brăila... Care o fi adevărul?

Încolțit, Gherasim își aprinse o țigară și se ridică de pe scaun, în timp ce ei așteptau încordați răspunsul. Zîmbi, ridică mîinile, descrise un semicerc, îndreptîndu-le spre tavan și răspunse:

— Necunoscute sînt căile domnului, apoi se așeză zîmbind cu tristețe, cu ironie, cu dispreț, slăbindu-și nodul cravatei. Mai sînt întrebări? spuse privind circular.

Să încălzească atmosfera, Emilia ridică mîna cu două degete, ca la școală. Zîmbiră cu toții.

— Spune, zise Gherasim.

— Căile, astea pe care mergi tu, „ale domnului", nu ni le poți arăta și nouă?

Gherasim se sprijini cu cotul de masă și cu bărbia în podul palmei. Zîmbi aruncînd fumul spre tavan.

— Ba da, dar, pe rînd, altfel se face aglomerație și nu suport. Sînt cu nervii la pămînt.

— De exemplu: să ne spui cînd și unde ai de gînd să te însori, să fim și noi prezenți

— Nu se poate, fiindcă Acvilina nici ea nu știe, nu s-a hotărît...

— Nu-i adevărat, protestă fata. Nici n-a vorbit de așa ceva; dar el glumește și cu probleme mai serioase. Știe că nu mă supăr, că țin la el și de aceea se obrăznicește...

Ar fi vrut să le spună că-i iubește și era cît pe ce să deschidă gura, cînd un glas străin și depărtat parcă îi șopti la ureche: „N-ai cum să te înțelegi cu ei, au alte preocupări, vorbiți alte limbi"... Se trezi strîngînd-o pe Acvilina de mînă.

— Mamă, dacă nu mai avem despre ce să discutăm, cred că ar fi cazul să ne retragem, spuse el, ca și cum și-ar fi cerut voie, și-ntr-un fel chiar așa era.

— Cum vreți voi, spuse mama, și, ajungînd lîngă Acvilina, o sărută. Te rog foarte mult să-l mai aduci, fiindcă vreau să vă mai văd; nu se știe cît mai am de trăit...

— O să venim, mamă, șopti Acvilina, înduioșată, și simți cum lacrimile îi izvorau din ochi fără voie.

— Și tot nu mi-ai spus nimic despre tine, Gherasime, îi reproșă Tiberiu.

În lumina candelabrului de cristal, Tiberiu văzu pentru prima oară semnele de pe fața lui, tăietura de sub nas și crestătura aceea ca o umbră de pe frunte.

— Și nici n-o să-ți spun. Cînd ajungi acasă, trimite-mi datoria și pe urmă o să mai vedem noi.

— Jumătate, ți-i dau acum, rosti Tiberiu cu furie și, scoțînd un teanc de sute, numără la iuțeală cincizeci de foi.

Gherasim, insolent, întinse mîna și luă bancnotele albastre.

— Jumătate! spuse cu năduf Tiberiu.

Era și timpul...

tabletă

Acum, cînd lumea a devenit un mare sat planetar, totul se știe. Se știe, de pildă, cîtă fasole soia se pune la fiert în douăzeci și patru de ore; cîți copii, dintr-un megalopolis, confundă rața cu gîsca, oaia cu capra; cîți eschimoși fumează „Camel" și cîți s-au lăsat anul trecut de fumat; cîte specii de plante și de animale dispar în trei sute șaizeci și cinci de zile; cîte avioane nedetectabile de radar sînt gata de zbor; cîți bărbați din Lumea Nouă își doresc o altă nevastă și cîte soții vor un alt bărbat. Se mai știe că, peste cinci secole, din pricina natalității nespornice, două nații europene (și foarte civilizate) vor fi sortite pieirii; aflăm cîți dolari se alocă institutelor pentru tandrețe și vise frumoase; cîte comitete pentru salvarea omenirii există; cîte legi pentru ocrotirea persoanelor cu atitudine lirică în fața vieții. Statisticienii notează, docili, cuprinși de o mare efervescență. Nu se mai pot dezlipi de prețioasele lor date, de lîngă computere, ordonînd noianul de cifre. Țin evidența copiilor-minune de pe întreg mapamondul, a papagalilor vorbitori și a vînătorilor subacvatici. A toxicomanilor și a colecționarilor de brichete. S-a anunțat că industria de spray-uri va fi, în curînd, cea mai prosperă. Se știe cîți inși preferă culoarea albastră și cîți nu pot suferi moda punk. Trei sute patruzeci de milioane de automobile pe glob! Un milion de tone de praf în aerul unei țări hiperindustrializate! S-a anunțat pînă și numărul porcilor dresați, pentru a scoate de sub stratul de frunze căzute, în pădurile Franței, rîvnitele trufe! Cunoaștem cîte fiasco-uri „de prestigiu" se întîmplă anual. Cîte tone de pietre sînt luate de turiști, ca suveniruri, din minunata Eladă. Cîți părinți și bătrîni sînt duși de fiii și fiicele lor la aziluri. Cîtă pîine se aruncă la gunoi în marile orașe îndestulate. Cîte jucării electronice revin pe cap de copil. Cîte...

Pe lîngă toate astea și încă multe, multe altele, sociologii au început, de curînd, să sondeze nivelul de fericire al acestui sfîrșit de veac și de mileniu. Era și timpul să știm cît de fericiți sîntem, astăzi, pe frumoasa noastră Planetă Albastră.

Iosif COSTINAȘ

Dan Rotaru

ZBOR LIBER PLANAT

Cum te-nvăț eu zborul
liber planat,
pe care-o să-l execuți și la comandă,
deși l-ai uitat!

Cum lucrurile își învață conturul,
pornind de la miez,
tot așa, sub retinele mele,
cînd le-atingi, înviezi.

Încet, încet, mă recompui din vis,
atentă cu lumina, cu migală.
Și nu pot ști ce-anume te-a decis,
ceva între durere și sfială.

De lapte sînt privirile, acum,
le încercăm puterile cu bruma.
Din marea, ce-am purtat-o-n
buzunar,
o vară-ntreagă, ne-a rămas doar
spuma.

RECONSTITUIRE

E iar tîrziu în lucruri și-mprejur,
Se lasă bruma-n noi și nu ne pasă.
Octombrie pune-n frunze aur pur.
Pe unde sînt, că nu mai sînt acasă.

NATURĂ VIE

Pădurea, dresată-n fereastră,
vîntul, ca un fluviu între noi;
trupul meu, cutreierat de drumuri,
chipul tău însuflețit de ploi.

Virgil Dumitrescu

CÎMPIA POEMELOR MELE

Cuvîntul pe care îl caut
poartă lumina sărbătorii la chip;
aș putea spune: ca a soarelui,
ca a stelelor, ca a lunii —
m-ar frige aerul zilei, m-ar arăta
ca pe-un păcat
cîmpia poemelor mele.

Niciodată nu am mers prea departe,
măsurate cu pasul pămînturile
iubirii
(aci o pădure de sălcii, un pîrîu,
aci o fîntînă...);
au bătut vînturi, a mușcat seceta
au dat năvală puhoaiele
de fiecare dată ca la-nceputuri
de lume —
și n-am disperat.

Cîndva chiar te-am zărit:
cu degetul ți-am pipăit rănile,
ierburile bolnave și-au întins
mîinile înafară,
dealurile s-au umplut de verbină.

A fost să-i recunosc pe ai mei
după cum respira fiecare
— roată
și cerc —,
după cum cădeau ploile,
după cum înfloreau macii,
după toată lumina din adîncul
pămîntului:
ca a soarelui, ca a stelelor, ca a
lunii...

LA LUMINA ZILEI

La lumina zilei fără de prihană
ochii mei sînt semnul
cel cuprins de rană.

Rece limpezime, caldă aburire
rîu pe dinăuntru
lacrimă-n privire.

La lumina zilei frînt între oglinzi,
toată eu te cumpăr
tu să nu mă vinzi.

Preț întreg e frigul nopților străine:
pleoapele-mi coboară
și te-nchid în mine.

CONTRAPUNCT

Mi-e teamă de cuvînt cum mi-e
de tine
cînd strîngi la piept copacii în
furtună
cînd universul într-un fir se ține.

Dar ploile cu toate ne adună
și mai curați la trup și la veșmînt
deschidem ochii și se face ziuă
și soarele răsare în cuvînt.

---

pretexte

„Uite-l pe Sorin!"

Era prin '67—'68.

Eram în vizită la sora mea, — studentă, pe atunci, în Timișoara și subchiriașă într-un mare stup (același cu al soților Cotruș) de pe umbroasa, lunga **V. I. Lenin,** la mai puțin de două colțuri de locuința lui Sorin Titel. Era spre seară, în februarie (sau noiembrie?): un rece, umed, mohorît crepuscul. Plouase mult, cîinește, de cu noapte: diluviul tocmai contenise, dar crengi și streșini, încă picurînde, făceau umbrelele aproape necesare. Ferestrele erau întredeschise: ne fumam — de răul, de urîtul antitabagicelor gazde — țigara quasi-clandestină, pe rînd și taciturni, în geam. Aveam, de la etajul nostru, IV, asupra străzii, o vedere verticală, abruptă și aplatizantă, dar numai bună să evidențieze baletul pietonilor obscuri. Trotuarul, un arhipelag de redutabile băltoace; pași, printre ele, ezitanți, precauți: un slalom, dacă vreți, **au ralenti.** Noi, sus, tăceam; vorbeau, în locul nostru, burlanele și zumzetul stradal. Dădeam să plec, — cînd tînăra mea soră, cuprinsă de elanul noutății, al unui fapt (în fine!) semnalabil, îmi spuse: „Uite-l pe Sorin!"

Era, într-adevăr, Sorin.

Precipitat, ca totdeauna, — să nu rateze un spectacol, un vernisaj, un disc, o carte, un **rendez-vous,** o invitație: răstimpul clipei celei repezi; el, cel pe lîngă care noi, mai toți, indiferent de vîrstă și vocație, făceam figură de balcanici, de indolenți și tardigrazi!

Sorin era, în cunoscutu-i tempo, — venind, desigur, dinspre casă, dinspre faimoasa-i garsonieră: club, discotecă, ring de dans, cenaclu, salon și, uneori, azil de noapte (ca și, era să uit, **scriptorium**), în care vor fi fost **chez eux** și prieteni vechi, și simpli neofiți, — unii dintr-ăștia într-atît de înafară de fenomenul titelian, încît o fostă primă-balerină putea să-i spună, în prezența gazdei, a uneia amabil amuzate, cutărui june amorez: „Nici nu-ți închipui ce frumoase, dragă, îs versurile lui Titel!".

Trecea Sorin, pe stradă (și prin viață), descoperit (ca unul ce, pe semne, pornise de acasă într-un suflet), cu mîinile în largile marsupii ale scurtei lui americane (de care, ca de toată garderoba-i, era copilărește mîndru și, deopotrivă, nu prea sigur); călca absent și, totodată, ferm, gîndind aiurea, dar cu pas anteic, — iar ceea ce, între atîția trecători, îl singulariza cu totul, era că nu dădea 'napoi din calea nici unei băltoace: tăia printr-însele de-a dreptul, fără habar și voinicește, cu dezinvoltura, cu aplombul, cu irezistibila adresă a copiilor lăsați de capul lor...

...Pînă-l pierdurăm din vedere, pe el, cel mult prea absorbit de, enigmatică, urgenta-i țintă.

Șerban FOARȚĂ

---

figurine

Patul de piatră

În linia tradițională a poeților ardeleni: Beniuc, Andrițoiu, Brad, Utan, se înscrie, de cîțiva ani buni, și lirica hunedoreanului Eugen Evu. Paleta sa tematică este extinsă. De la poemul ocazional, la cel patriotic, de la pastelul sensibil, la poemul cu aer baladesc, poetul pare a avea apetitul totalitarist. Poezia lui, în genere descriptivă, acut muzicală și coloristică, dă sentimentul incantatoriului, al unei imagistici calofile, în care cuvîntul frumos, pe care se pedalează, ca și imaginea sublimă duc poezia spre o horbotă verbală adesea prea stufoasă care înăbușe sîmburele ideatic al poemului. Căci poetul, care iubește cuvîntul cu patos, care clamează prin el și pentru el, în imagini debordante, merită să împingă poezia lui, prea muzical-descriptivă, cu un prea accentuat patos verbal, spre meditația lirică, spre laconismul expresiei și forța simțirii, în linia lui Goga, Cotruș, prin care se apropie cu cîteva piese ale sale. El trebuie să se lase sedus de prețul cuvîntului, nu rar, dar puternic prin forța sa emotivă, cuvîntul pur, laconic, simplu, direct, în care încărcătura ideatică și de simțire adîncă să nu se resfire ci să se adune ca într-un nucleu de foc, ca, de pildă, în poeme ca **Mama, Doina, Clujule, Copiii mei, Solomie, Casa scufundată** în care aerul de confesiune lirică merge mînă în mînă cu trăirea profundă a unui sentiment plenitudinar. În ele, nimic nu este prea sofisticat, nimic spus cu patos exterior. Această simplitate a simțirii, rară în volum, dar existentă, în aceste cîteva piese de rezistență, îi stă bine poetului. Ea refuză pletora, fastul verbal inutil. Poezia devine destăinuire, taină a intimității, dramă patetică reținută, nu incantație exterioară, sau imagistică aglomerată în sine sau descriptivism pur. Să mai subliniem, apoi, la Eugen Evu, o propensiune reală spre poemul baladesc, cu aerul lui tragic, spre poemul inspirat din figuri ale neamului **(Cîntece pentru Iancu)** care conține un suflu grav, și în care poetul se implică în istorie, fără a o face cu un patos fără frînă, ci cu o pondere subtilă și, mai ales, cu o simplitate a trăirii și a simțirii exemplare.

Poet de respirație amplă, colorată, pe care o poate și trebuie s-o dozeze spre a o aduce într-o albie a bunului simț verbal, un descriptivist, un muzical și un incantatoriu, din care poeme, adesea, inundă un verbiaj fără strălucire lăuntrică, ci doar exterioară, Eugen Evu dovedește, în acest volum și trăsăturile unui liric dramatic, de conținut ideatic adînc, la care tonul simplu, confesiunea sinceră, adevărul uman, aerul baladesc ca și atmosfera legendară pot să scoată la iveală piese lirice de certă frumusețe. Rămîne ca el să se scuture de lestul verbal, spre a rămîne la poezia pură de sentiment, la poezia în care încărcătura ideatică și emoțională nu se resfiră în delte prea ample imagistice (care nu pot avea valoare și adîncime) ci se adună doar în cîteva pîraie limpezi, curate, în patul de piatră al cărora poezia curge cu o frenezie a adevărului trăit, cu o patetică și dreaptă cumpănire.

Ion ARIEȘANU

---

* Eugen Evu, **AUR HERALDIC,** Cartea Românească, 1986.

CONTINUITATE DACO-ROMANĂ ÎN SUD-VESTUL ROMÂNIEI (I)

În iarna anului 85/86 a avut loc o năvală a dacilor în Moesia. Trecerea Dunării trebuie să se fi făcut undeva în zona Porților de Fier, întrucît mai multe cetăți de pe malul de sud al fluviului au suferit distrugeri cu această ocazie sau au fost ascunse tezaure de monede și podoabe, cum ar fi cel de la Tekija sau Boljetin. În anul 87, o armată aflată sub comanda lui Cornelius Fuscus a trecut Dunărea, undeva în fața Olteniei, iar campania sa a fost înfrîntă de daci. Romanii vor relua ofensiva, pătrunzînd în Dacia prin Banat. De data aceasta, la comanda armatelor romane se află un general, încercat în luptele cu dacii, Tettius Iulianus. Acum, dacii sînt înfrînți la Tapae. Decebal va încheia pace, devenind un rege clientelar al Romei. Pentru un deceniu, în Dacia va fi liniște, o liniște pe care Decebal a folosit-o pregătindu-se de apărare, prevăzînd confruntarea decisivă ce se apropia.

istorie document

Ridicarea la tron a împăratului Traian, în anul 98, a însemnat începutul unui șir de acțiuni pregătitoare în vederea războiului cu dacii. Prima descindere pe care a efectuat-o împăratul într-o provincie a fost la Dunărea de Jos. Din anul 98, începe refacerea unor cetăți, este refăcut drumul în Cazanele Dunării, apoi în anul 101 este terminată construirea canalului de navigație de la Sip, care asigura astfel un trafic neîntrerupt pe întreg cursul Dunării, pînă la mare. Între anii 98—100, un număr mare de trupe romane au fost concentrate pe malul drept al fluviului (circa 200.000 de soldați). Primul război daco-roman s-a încheiat în anul 102. Regele Decebal a trebuit să accepte condiții grele, cum ar fi demantelarea cetăților, dar și prezența unor garnizoane romane. Pe teritoriul Banatului, trupele romane au construit mai multe cetăți mari de pămînt, la Berzovia, Jupa, Orșova, Pojejena etc. Numărul lor trebuie să fi fost mult mai mare, amplasarea lor fiind determinată în primul rînd fie de apropierea unei așezări dacice, sau a unei cetăți dacice, care a fost părăsită de populația indigenă. Alături de aceasta, drumurile construite în același răstimp, pînă în anul 105, au fost supravegheate prin castre puternice: Mehadia, Vărădia, Surduc, Vrsac, Pancevo, Banatska Palanka. Construirea podului de la Drobeta a constituit încă o dovadă că romanii se pregăteau de cucerirea efectivă a întregii Dacii.

Tenacitatea daco-geților a fost înfrîntă în scurtul război declanșat în anul 105. În anul 108, legiunea a IV-a Flavia Felix își stabilește sediul în castrul de la Bersobis (Berzovia de azi), cu misiunea de a organiza apărarea întregii zone împotriva sarmaților ce locuiau la vest de Tisa. Detașamentele legiunii sînt trimise în întreg Banatul: Arad, Banatska Palanka (R.S.F.I.), Băile Herculane, Bocșa, Denta, Cuvin (R.S.F.I.), Pancevo (R.S.F.I.), Pojejena, Surduc, Vărădia, Eftimie Murgu etc. Două drumuri imperiale militare — unul pornind de la Lederata (Rama — R.S.F.I.), prin Vărădia (Arcidava) Bersobis (Berosvia) — Tibiscum (Jupa), și al doilea de la Dierna (Orșova), prin culoarul Timiș — Cerna — Tibiscum, unde se uneau în drum spre Sarmisegetusa, capitala provinciei. De asemenea, un drum secundar se îndrepta spre Mureș. Două centre urbane au polarizat în jurul lor mai toate așezările băștinașe care au existat în această zonă. La început, ambele au fost simple sate pagi — în care alături de populația autohtonă s-au stabilit și coloniști, familii ale soldaților etc. La începutul secolului III, ele au fost ridicate la rangul de **municipium**.

Săpăturile arheologice, întreprinse pe vatra orașului antic Dierna (în perioada 1967-1970), au identificat mai multe edificii civile, particulare, ateliere meșteșugărești ce dovedesc intense legături comerciale cu vestul Imperiului, Egiptul, Peninsula Balcanică.

Celălalt centru urban, Tibiscum, s-a format în preajma castrului de la Tibiscum, în primul rînd ca un centru agricol (favorizat de condițiile naturale), meșteșugăresc (prin numeroase ateliere de olărie, fierărie, bijuterii, sticlă, pietrărie) care își vindeau produsele nu numai pe piața internă, ci și la barbarii din afara provinciei. Descoperirea în unele clădiri cercetate a ceramicii dacice lucrate cu mîna — caracteristică importantă în depistarea populației autohtone — mai ales în ateliere constituie dovezi peremptorii ale participării populației autohtone la viața economică a așezării.

O serie de așezări autohtone dacice continuă să existe în apropierea unor castre romane. Populația dacică, învinsă, aflată într-o stare de inferioritate socială a trebuit să plătească impozite, să participe la lucrările publice și militare ale provinciei. Descoperirile arheologice din castrele militare de la Mehadia, Pojejena, Jupa-Tibiscum, Vărădia evidențiază prin prezența ceramicii dacice participarea populației autohtone la diferite lucrări militare. Așezările autohtone trebuie să fi fost undeva în apropiere. Din păcate, cercetarea arheologică nu a abordat încă studierea unei așezări de acest gen.

În schimb, în apropierea fortificațiilor romane s-au descoperit și mici ferme rurale romane aparținînd probabil unor veterani. Pe teritoriul Banatului sînt cunoscute pînă acum următoarele construcții rurale: Caransebeș (2), Gornea, Ramna, Iaz, Brebu, Dalboșeț, poate și Criciova. Numeroase inscripții descoperite în mediul rural (Mehadia, Petnic, Satu Bătrîn-Armeniș, Prigor, Lipova, Sînnicolaul Mare, Moldova Nouă etc.), ne determină să presupunem existența unor ferme și în această zonă.

Așezările autohtone dacice se grupează pe cursurile unor rîuri, cum ar fi: Caraș, Bîrzava, Bega, Timiș, Aranca și ale afluenților lor. Ele sînt așezări deschise, sate cu locuințe tipice pentru populația dacică: bordeie, locuințe de suprafață. În acest spațiu larg, care se întinde practic pînă la Tisa, există un număr mare de așezări rurale, a căror evoluție începe încă din timpul provinciei Dacia. Descoperirea în aceste așezări a numeroase monede romane (sec. II—III), alături de obiecte de podoabă, denotă relațiile regulate de schimb ale acestora cu lumea romană.

Între așezările care se datează pe baza inventarului în secolele II—III se numără cele de la Timișoara — Cioreni, Iecea Mică, Hodoni, Herneacova, Satchinez, Cornești etc. La fel ca și pe Rin ori Dunărea Superioară, și în Dacia aceste sate autohtone au format un fel de avangardă a armatelor romane, care, în caz de nevoie, apăra provincia. Prin acordarea de subsidii în bani ori alte avantaje economice, romanii au atras de partea lor aceste așezări, cointeresîndu-le din punct de vedere militar.

Descoperirile monetare în cîmpia vestică a Banatului, deocamdată în 63 de puncte, atestă pentru un număr mare de așezări o circulație monetară neîntreruptă în tot cursul veacurilor II—III. Remarcăm cîteva din aceste localități: Becicherecul Mic, Sînnicolaul Mare, Deta, Timișoara, Bela Crkva, Vrsac, Itebej (ultimele trei în R.S.F.I.). Așezările autohtone au format în Cîmpia vestică a Banatului un debușeu important pentru mărfurile romane, dar în același timp au oferit produse agricole atît în provincie cît și la sarmații iazigi ce locuiau Cîmpia dintre Tisa și Dunăre. În secolele următoare așezările daco-romane își continuă viața pe vatra anterioară ori puțin mai retrase de la căile principale de acces.

Dr. Doina BENEA

AMESTECATE

miniaturi

● **DUMNEALOR** sînt dintre oamenii pe care, după cum vorbesc și se poartă, nu trebuie să-i atingi nici măcar cu o floare. De fiecare dată, blînda adiere a criticii a luat, în ceea ce-i privește, proporțiile unui atentat. S-au opintit din răsputeri să respingă, să o dezmintă cît de cît, dar pe toate laturile, cu energia cu care s-ar desprinde din îmbrățișarea unei caracatițe. Vanitoși și infailibili, susceptibilii n-au reușit, nici pînă astăzi, pur și simplu, să înțeleagă că o observație, cel mai adesea moderată și judicioasă, nu e un atac personal, că e cu totul altceva decît o agresiune. Jigniți, cu promptitudinea sepiei, dumnealor își revarsă fierea în jur. „Cine-i acela sau aceea ? Ce se bagă ? Cu ce drept ? . . .". Și cum nu pot exprima fățiș aceste „idei", răspund cu țîfnă și boicot. Sfidînd colegii, sfidînd vecinii. Cu siguranța că principalul lor sfetnic este ranchiuna. O ranchiună de durată, care a avut, iată, toate șansele să iasă la pensie odată cu martirii noștri. Dumnealor au devenit surzi la salut și muți la întrebări. Nu simulează supărarea. Sînt cătrăniți de-a binelea. Și dacă-și îngroașă supărarea, dacă o lungesc fără măsură, e tocmai pentru a preveni pe oricine că există un risc în a-l critica. Riscul e îmbufnarea dumnealor. E adevărat, trebuie să scriu neapărat acest lucru, că, deși neglijabil, „riscul" este, din păcate, uneori luat în seamă. S-au găsit și mai apar surori de caritate care oblojesc cum pot mai blînd rana amorului dumnealor propriu. Un criteriu al comodității personale ! Mîndria fiecăruia este pe deplin legitimă, dar ea nu se legitimează oricum prin atitudinile impudorii și iresponsabilității. A-i „lăsa în pace" presupune lipsă de stimă ! Oare nu ne domină, uneori, măcar o oră, cincisprezece minute, valul nepăsării, sorbul rutinei ? De ce nu facem oare ca aceste „mimoze" să găsească din ce în ce mai greu condițiile de seră care le-ar conveni ? Chiar dacă dumnealor s-au refugiat acum în ultima tranșee, care le mai poate adăposti, sub aparența unui principiu, sensibilitatea : climatul celor din cartier — chipurile, amenințat — motivul de a-i fi criticat, nu temeiul criticii etc. S-au refugiat undeva, într-un bloc din Calea Girocului, respingînd — din altitudinea funcției obștești pe care o are dumneaei —, pînă și critica învelită în celofan, ca un buchet așternut, petală cu petală, la picioarele ingratei perechi de vanitoși. Și cînd mă gîndesc că, în neștiință de cauză, ajunsesem într-o după-amiază la ușa somptuoasă a apartamentului dumnealor, ca să-i felicit după pensionare, cu un braț de crizanteme !

● **MARȚI SEARA**, la Casa universitarilor din Timișoara (director, prof. Cornel Secu), în decupajul regizoral al lui Diogene Bihoi (asistat tehnic de Victor Țintoi, sonorizarea — Codrin Emandi), Dan Suciu și Emil Șain (percuție și saxofon), Peter Beretzky (pantomimă), Gheorghe Huiban (film), Mircea Meglei (recitator), Marcel Tolcea (versuri), Mihai Teodor Olteanu (pictură), Constantin Grangure și Ion Marcu (sculptură) au combinat curajos, în cadrul primei ședințe a atelierului sincretic, imitația ingenuă cu insinuarea jocului lucid, caricatura groasă cu pîlpîirea fină a gestului ironic, străduindu-se să realizeze o întîlnire accesibilă și mai ales instructivă, incompatibilă cu excesele formale, cu ermetismul limbajului, cu supra și hiper realismul de împrumut al magicelor formule la modă. A fost un interesant și promițător început de drum.

George DINU

Stagiunea...

teatru

1986—1987 ne va aduce noutăți ● Vreau să spun, la **Teatrul Național** timișorean, premieră: **„Valiza cu fluturi"** de Iosif Naghiu, în regia plină de idei originale, imaginație creatoare și neprevăzut a lui Emil Reus și-n scenografia Doinei Almășan-Popa, avîndu-i protagoniști pe Ion Haiduc (acest actor, excelent ca întotdeauna), Margareta Avram, Cristian Cornea. (Traian Șelmaru: „Valiza cu fluturi" e o demonstrație a neîmpăcării dintre două ideologii și a implicațiilor lor în plan moral, mai bine zis — dintre o etică superioară și lipsa oricărei etici"). Următoarele premiere: „Noțiunea de fericire" de Dumitru Solomon, în regia lui Ștefan Iordache și mult așteptata premieră cu „Regele Lear" în regia lui Ioan Ieremia și scenografia Emiliei Jivanov.

● **Teatrul Maghiar** își începe stagiunea în 13 septembrie, la Brașov, cu **„Legenda unui neisprăvit"** de Adrian Dohotaru. Vom mai vedea (și asculta, în traducere românească, la cască) spectacolul cu **„Peer Gynt"** de Ibsen în regia Magdalenei Klein și în scenografia Emiliei Jivanov ; **„Motanul încălțat"**, prelucrare de C. Cubleșan; „Cum vă place" de W. Shakespeare; o comedie sovietică, o operetă — promisiuni, la început de stagiune, care se vor împlini prin munca plină de dăruire a colectivului acestui teatru.

● **Teatrul German**, condus cu aplicație de talentata actriță care este Ildiko Jarcsek-Zamfirescu, își deschide stagiunea în 19 septembrie cu **„Idolul și Ion Anapoda"** de G. M. Zamfirescu (în regia lui Istvan Andraș și scenografia arh. Traian Zamfirescu). În 3 octombrie 1986, vom vedea spectacolul **„Conul Leonida. . ."** de I. L. Caragiale, în regia actriței Ildiko Jarcsek-Zamfirescu. Urmează un turneu în zona Satu-Mare, apoi alte spectacole: **„Azilul de noapte"** de M. Gorki, un spectacol-concert, un alt spectacol, tradițional, de Anul Nou : „**Melodii sub brad**"; apoi, **„Ciuta"** de V. I. Popa, **„Inimă rece"** (pentru copii) — iată numai cîteva titluri din bogatul repertoriu al acestui teatru, care alături de **Teatrul Maghiar și Teatrul Național** configurează, încă de pe acum, o bogată stagiune de spectacole pe care noi, beneficiarii lor, o așteptăm cu o legitimă nerăbdare.

I. D. T.

Muzica în viața orașului

muzică

Abia s-au stins aplauzele la recitalul lui Șt. Ruha — urmărit cu reală satisfacție de un public „al său", cîștigat în ani — și o nouă manifestare, de această dată cu un profil total inedit, s-a desfășurat la sfîrșitul săptămînii trecute. A demarat ciclul **„Gala marilor cîntăreți români"**, ce-și propune să aducă pe podium numele cele mai ilustre, „vocile de aur" ale țării.

Acestuia i se va alătura **„Integrala creației beethoveniene"** — gîndită a se desfășura lunar (joia) și care va debuta în 13 septembrie, cu participarea unei prestigioase laureate a concursurilor internaționale de vioară, Cristina Anghelescu. Un dar făcut studenților și elevilor, pentru care muzica Titanului continuă să rămînă o mare chemare. Noua stagiune va comemora și două evenimente — centenarul morții lui Liszt și 75 de ani de la dispariția lui Mahler. Pînă la deschiderea stagiunii, însă, la 18 septembrie, este anunțat un concert de jazz cu formația „3+1" (trei instrumentiști englezi plus Ion Baciu, cel mai bine cotat pianist de jazz, român).

Gongul inaugural al stagiunii 1986-1987, ce va răsuna la 20 septembrie, anunță un program elocvent pentru preocupările instituției — două prime audiții absolute : Simfonia a XV-a de Berger și Concertul pentru clarinet și orchestră de D Bughici, cărora li se vor adăuga Concertul de Ceaikovski, cu Dan Grigore, și Petrușka lui Stravinski. Tradiționalele „Zile G. Enescu" (18-25 X) se vor împleti cu o nouă ediție a „Galei tinerilor concertiști", ce va aduce însă pe scenă nu debutanți, ci selecționații galelor anterioare, într-o „supergală". Din agenda lunii octombrie am detașa Medalionul Brahms urmat de un medalion Liszt și un recital de jazz Leonid Cijek. În noiembrie vom aplauda la pupitrul dirijoral pe japonezul Kitahara, un binecunoscut duo pianistic italian și apoi pe chitaristul Angelo Ferraro, sosit tot din „Țara muzicii". Concerte educative pentru copii, concerte-spectacol pentru Centrul Universitar, concerte în întreprinderi, iată cîteva din ambițiile mărturisite de conducerea instituției.

Doru MURGU

excelsior

Doru Macriş

Poezia de debut a lui Doru Macriş se înscrie în linia sensibilităţii directe, ca o necesitate de dăruire. Printr-o fire de reporter, (de remarcat că i-am mai întîlnit condeiul în „Drapelul roşu", „Femeia", „Albina", „Scutul" şi „Apărarea patriei", ori în culegerile de epigrame „La ţintă" şi „Săgeţi", apărute sub îngrijirea lui Mircea Cârloanţă), autorul acestor poeme de inimă propune un fior liric prins în eterna candoare cotidiană.

NICOLAE PÎRVU

DORULE, DOR

Cîtă căldură s-a pus —
În fluer de os
Cît oftat
În văzduh furtunos
Cîtă rană de doină şi nor,
Dorule dor.

Un veac de amurguri pietrificate,
Marmură şi lumină,
Spărgînd lacătul tăcerii,
Murmur de mamă şi de izvor,
Dorule dor.

Chiar acum se aprinde un cîntec
De la strămoşi pînă la mine,
Nu pot să-l prind,
Nici să-l măsor,
Prin înveliş de clipă cere zbor,
Dorule dor!

Ce lujer de plantă
S-a făcut statuie fragilă
Paşilor mei,
Prin cer şi argilă?

Poate poemul acesta
Cînd îl dau serilor vamă,
Un ţipăt de pasăre mă urmăreşte,
O umbră de mamă!

ÎN INIMA MAMEI

Jumătate-ntuneric, jumătate lumină
La pieptul de mamă stau scut;

Acolo a ţipat o pasăre
Cînd m-am născut.

BALADĂ FĂRĂ TINE

Strig la frunze să se facă vară

Strig la echinox şi nu m-aude;
Prin retina străzilor de piatră,
Păsări stinse peste ramuri ude.
Plopii au plecat de la fereastră,
Florile-au fugit după albine;
Doar şuvoaie de tăceri amare
Îmi aduce toamna fără tine.

Din azurul tău mai am o parte

Şi-n fîntîna ochilor mă doare;
Piersica, păstrînd adînci secrete,
Fără tine nu mai are soare.

Cu jăratic din pietroasa zare
M-au aprins tristeţile de fond...
Poate mîine-n zori răsare iarăşi
Dinastia părului tău blond!

DĂRUIRE

Dacă inima mea într-o zi
Fruct se va face, sau stea,
Dacă amforă o să devină,
Să beţi din inima mea!

Dacă volbura de aripi sub cer
Urcă-n vîrtejul de peruzea,
În vîlvătaia-nălţimii
E şi o parte din inima mea.

Dacă furtuni vă înconjoară, prieteni,
Vuiet de vifornită grea,
Acoperiş să vă faceţi
Din inima mea!

top

VARIA

Yoko Ono, John Lennon

Cel mai frumos cadou pe care ni l-a făcut în pragul acestei toamne Casa de discuri „Electrecord" este LP-ul **Didei Drăgan.** Ce-i drept, l-am aşteptat cam mult... O altă apariţie „de marcă" la „Electrecord: albumul **Ellei Fitzgerald** „Basin Street Blues" (licenţă după Delta Music, R.F.G.) **cu** o pertinentă prezentare pe mapa discului semnată de **George Sbârcea** ● **Joe Cocker,** un veteran al scenei pop britanice, revine în actualitate cu un LP ce-i poartă numele, oferindu-ne şi acum dovada unui talent viguros, în plină putere de creaţie ● O reîntoarcere la melodism pot fi socotite ultimele apariţii discografice ale formaţiilor americane **The Fabulous Thunderbirds şi Translator,** aceasta din urmă practicînd un country-rock de substanţă, LP-ul „Evening Of The Harvest" amintind prin atmosfera pieselor de marile formaţii Doors, Birds, Greateful Dead. În această formaţie activează un chitarist de care veţi mai auzi: Robert Darlington ● Formaţia **Bronski Beat** şi-a amînat turneul european din cauza îmbolnăvirii solistului John Foster. Este vorba de o pareză a corzilor vocale ● Un „remake" sonor atractiv ne oferă formaţia engleză **„Doctor & The Medics"** cu „Spirit In The Sky", lansată cu ani în urmă de către Norman Greensbaum. Piesa figurează în clasamente ● **„Vîrfurile"** clasamentului internaţional de video-clips-uri (după revista „Sigert's"): **1.** Paranoimia — **Art Of Noise**; **2.** Lessons In Love — **Level 42**; **3.** Sledgehammer — **Peter Gabriel**; **4.** Nasti — **Janet Jackson**; **5.** Venus — **Bananarama** ● După succesul cu „If I Was", Midge Ure (ex-„Ultravox") oferă piesa **„Call Of The Wild"** ● Oraşul elveţian Zürich va găzdui expoziţia tehnică **„Show '87"** care va cuprinde exponate vizînd noutăţile în materie de exploatare a tehnicilor audio-video în aria divertismentului: Ton, lumină, sunet, imagine ● Controversata artistă **Yoko Ono (foto)** a apărut, după o perioadă de absenţă, pe o scenă de concerte din New York. Admiratorii i-au oferit flori cîntînd în cor „Imagine" şi „Give Peace A Chance" ● După „Come-back-ul lui **Chris Norman cu** „Midnight Lady" a apărut, iată, şi formaţia **sa Smokie, cu o reactualizare a primului ei hit**: „Lay Back In The Arms" ● Canadianul **Neil Young** marchează cei 17 ani de activitate muzicală prin albumul „Povara Lumii".

Petru UMANSCHI

panoramic

● **Pentru public,** un moment artistic plin de atracţie: cele două spectacole de pe scena Operei Române. Invitaţi de prestigiu, actori, cîntăreţi, balerini au reuşit să imprime programului de varietăţi amprenta unei manifestări de artă adevărată. Şi-au dat concursul actorii: Dem Rădulescu, Gheorghe Leahu, artist emerit, Eugen Cristea, cîntăreţii Teodora Ciucur, Rodica Miloia, Csaba Airizer, Vasile Teaciuc, Ana Stan Slusar, Dorin Văidean, Margareta Zsizsik, Lucia Krişca, Al. Serac şi balerinii Rodica Murgu, Ilie Filip, Liana Iancu, Silvia Humăilă, Ioan Gîrba, Alina Ilie, Constantin Gîdea, precum şi corpul de balet al Operei Române, corul acesteia (dirijat de Damian Vulpe), orchestra (sub bagheta dirijorilor Ion Iancu şi Mihai Vîlcu). Spectacolul a fost realizat după un scenariu al Mariei Mărgineanu, în regia lui Francisc Valkay şi scenografia lui Dumitru Popescu. ● **Un concert de marcă** a fost recent susţinut de către Filarmonica de stat „Banaul" (dirijor Remus Georgescu) în edificiul din Piaţa Unirii. Concertul de orgă a cuprins lucrări din creaţia lui Haendel, Bach, Vivaldi. Solişti — Sorin Petrescu (orgă), Alexandra Guţu (violoncel), Ioan Ferbanch şi Mircea Tătaru (vioară), Maria Morariu (soprană). ● **Şcoala populară de artă din Timişoara** îşi anunţă deschiderea cursurilor cu un număr impresionant de secţii. Profesionalitatea îndrumătorilor acestora este de pe acum o garanţie pentru viitoarele reuşite ale viitorilor elevi. ● **Revista noastră** redeschide (într-unul din numerele viitoare seria anchetelor consacrate aspectelor de arhitectură şi urbanism. sub genericul **„Argumente pentru redescoperirea oraşului"**. Teme de interes civic, precum restaurarea centrului istoric, identitatea noilor cartiere, amplasarea unor obiective publice ş.a. solicită, cum e şi firesc, atît opinia specialiştilor, cît şi pe aceea a beneficiarilor. Adică a dumneavoastră, stimaţi locuitori ai oraşului. Vă aşteptăm!

I. P.

aqua-forte

PRIETENUL... LA NEVOIE

Cu toată prietenia
I-am dat bani, căci luasem leafa;
Dar nu mi-a-ntors datoria...
În fond, îmi întoarce... ceafa!

CREDULITATE

Ea de loc nu-l cunoştea
Şi-a acceptat o cafea;
El, făcînd pe ghicitorul,
Îi prezise ... viitorul!

DEOSEBIRI

Gospodarul sapă-n jurul unui pom
Şi-i adaugă îngrăşăminte;
Mişelul huleşte înainte
Şi deseori mai „sapă" cîte-un om.

UNUI ŞOFER ÎN STARE DE EBRIETATE

La Miliţie „Cicola"
Declară că bea în viaţă...
Însă cînd i-au pus fiola,
S-a făcut verde... la faţă.

ION PETRU STOICA

televiziune

DUMINICĂ, 14 SEPTEMBRIE: 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc — muzică populară. 13,00 Album duminical. 14,40 Din marea carte a patriei. Io Mircea mare voievod şi domn... 19,00 Telejurnal. 19,20 Timp al marilor înfăptuiri revoluţionare. 19,40 Azi, şcoala ne deschide porţi de aur! 20,20 Film artistic: Părinţi pentru Alexandra. 21,50 Telejurnal. **LUNI, 15 SEPTEMBRIE:** 20,00 Telejurnal. 20,30 Şcoala românească în Epoca Nicolae Ceauşescu. 20,40 Şcoală nouă în ţară nouă. 21,00 Roman foileton: Preţul succesului (2). 21,50 Telejurnal. **MARŢI, 16 SEPTEMBRIE:** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,40 Teatru Tv. Baltagul de Mihail Sadoveanu — premieră Tv. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 17 SEPTEMBRIE:** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Teatru Tv.: Baltagul (ultima parte). 21,50 Telejurnal. **JOI, 18 SEPTEMBRIE:** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Angajare revoluţionară a şcolii româneşti în pregătirea pentru muncă şi viaţă a tinerei generaţii. 20,55 Noi, copiii, pace vrem! 21,05 Spre afirmarea mai puternică a trăsăturilor moderne ale economiei. 21,25 Invitaţie în studiourile Radioteleviziunii. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 19 SEPTEMBRIE:** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Memoria documentelor. Mircea cel Mare — 600 de ani. Ziditor de ţară. 20,35 Cadran mondial. 21,10 Timp al marilor înfăptuiri revoluţionare — Epoca Nicolae Ceauşescu. 21,25 Serial ştiinţific: Din tainele mărilor. 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 20 SEPTEMBRIE:** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrşit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia. 19,45 Antologia umorului românesc. 20,35 Film artistic: Rug pentru adevăr. 22,05 Telejurnal.

serial

VIAŢA MARILOR VEDETE:

LIV ULLMANN

81.

EXEMPLUL NOREI. Îi recunosc un sens al libertăţii remarcabil. Să nu uit că eu însămi sînt obligată s-o rup cu existenţa de pînă acum. Fără a avea, din perspectiva altora, motive. Pur şi simplu, pentru mine însămi. Ca să fiu ceva mai mult decît sînt, deocamdată. Nora exclamă, de nenumărate ori: „Oh! Cît sînt de fericită!" Am încercat să rostesc asta, fără pic de veselie — iar ultima oară, chiar cu tristeţe, cu nelinişte şi regret. Un cronicar a pretins că aş fi avut ambiţia „să-l ajut", astfel, pe Ibsen, şi că am reuşit, căci, datorită interpretării mele, acel adio final, din ultimul act, e mai puţin brutal. Dar eu sînt convinsă că Ibsen ştia prea bine ce face. E, oare, nevoie să te învîrţi în cerc, repetînd cît eşti de fericit, dacă eşti cu adevărat fericit? De fapt, Nora este un personaj puternic, chiar de la început. Mă gîndesc la felul în care îi povesteşte unei prietene despre lungile nopţi în care se închide ca să lucreze. Nora este o solitară. Cînd sună cineva la uşă, îi spune Kristinei „Nu poate fi pentru mine". ● Din punctul meu de vedere, ultima scenă între Nora şi Helmer nu este momentul de bravură al Norei. Ar fi mult prea simplu. Nu acesta e tonul cu care părăseşti un bărbat iubit. Nu în sunete de fanfară şi-n răpăit de tobe pleci din universul familial şi familiar, totodată, pentru a te aventura într-o lume necunoscută. Despre care ştii cumplit de puţin. Aceea care trînteşte uşa în urma ei e o fetiţă speriată. Dar o fetiţă care va creşte. ● Eu joc pe scenă realitatea. Cu atît mai mult cu cît realitatea existenţei mele este **să joc.** Aceste două aspecte compun **totul**: Nora spune: „Înainte de orice, eu sînt o fiinţă umană". Eu, Liv, sînt o femeie — o celibatară care are o carieră şi un copil. Viaţa mea este plină de aşteptările oricărei fiinţe umane — şi de mai mult de-atît. Am iubit şi am fost iubită. Am cunoscut durerea şi tristeţea, dar şi o fericire depăşind pînă şi visurile mele de adolescentă.

Selecţie şi adaptare
Ana ALDAN

sport

DUPĂ CUM I-AM ÎNVINS PE AUSTRIECI...

... adică într-un galop de sănătate şi valoare, dovedind, iarăşi, că nu de talente ducem lipsă, deci, atît de categoric i-am dominat pe flăcăii cu sînge vienez, încît m-a apucat dorul de El Mundial şi, din nou, regretul că noi n-am participat la marele festin fotbalistic; prima repriză a semănat cu meciul de tristă amintire în contra Irlandei de Nord, de la Bucureşti, prin haosul şi orbirea tactică de pe gazon, cînd numai Gică Hagi s-a străduit să dea eficienţă valurilor ofensive, iar Bölöni, Bumbescu, Iovan şi Belodedici — ei au fost cei mai buni în întreaga partidă — au asigurat jocului şira spinării ori sternul, într-un exces de orgoliu benefic din partea campionilor Europei (putea juca şi Bărbulescu, nu Klein, pus fundaş, poate în pregătire pentru postul de portar). După mulţi-mulţi ani, văzurăm o echipă fără olteni (Cămătaru şi Balaci sînt dinamovişti), fără Lung, fără Negrilă (prea iute trecut în uitare), fără Cîrţu ori Geolgău, fără Ştefănescu, încă sacrificat de cei cărora le-a adus glorie. Şi, zău, nu s-a resimţit absenţa celor mai sus pomeniţi; repriza a doua a fost minunată, a fost o demonstraţie de fotbal autentic, de forţă şi eficienţă, a fost proba că Mircea Lucescu poate rămîne la cîrmă (dacă uităm Mexicul şi Parisul — şi trăim în speranţe, nicidecum cu coada ochiului îndărăt).

Un popas pentru Ilie Balaci şi, bun înţeles, omul „său", Mircea Lucescu: de ce nu, şi Dobrin ?! Altfel, nostalgiile sînt bune doar în dragoste.

Teodor BULZA

Boris Sergunenkov (U.R.S.S.)

Boris Nikolaevici Sergunenkov s-a născut în anul 1931 în orașul Habarovsk. Este absolvent al Facultății de jurnalistică de la Universitatea din Kiev. Din anul 1962 face parte din Uniunea Scriitorilor Sovietici. Principalele cărți ale scriitorului sînt: „Paznicii pădurii", „Calul din pădure", „Toamna și primăvara". B. N. Sergunenkov este autorul mai multor volume de povestiri pentru copii. A publicat o serie de articole și eseuri în presa literară sovietică. Prezentăm cititorului român cîteva povestiri alegorice din volumul Ulciorul (Lenizdat, 1980), în care autorul, folosind forma tradițională a basmului și a snoavei populare, se adresează sensibilității omului contemporan pentru a-i dezvălui marile mistere ale vieții și ale creației artistice.

În românește de
Ivan EVSEEV
Ion Marin ALMĂJAN

Ștefan Călărășanu : „JILȚ"

ULCIORUL

A fost o dată un munte. Pe cei doi versanți ai muntelui erau așezate două sate. În fiecare an o parte a muntelui se surpa și acoperea cu pămînt cînd una cînd alta din cele două așezări. Locuitorii celor două sate se dușmăneau între ei, acuzîndu-se unii pe alții: „Voi sînteți vinovați de nenorocirea noastră!". „Nu, — spuneau vecinii lor — năpasta vine de la voi". Mult sînge a curs din cauza acestei vrăjmășii; sătenii făceau incursiuni războinice unii împotriva altora: bărbații se omorau între ei; numărul văduvelor, orfanilor și celor mutilați în lupte creștea mereu. În acest timp, într-unul din sate trăia un olar tînăr; nimeni nu putea modela din lut un ulcior mai frumos decît el. În satul de dincolo de munte locuia o fată și nu era o altă ființă pe lume care să o poată egala în frumusețe.

Într-o zi, tînărul urcă pe munte ca să caute argila cea mai bună pentru oalele și ulcelele sale; și-o întîlni pe frumoasa din celălalt sat care strivea strugurii mustoși pentru vin. Fata i-a plăcut nespus de mult și flăcăul îi propuse s-o ia de nevastă.

— Bine — a răspuns fata — te voi lua de bărbat, dar cu o singură condiție: să-mi faci un ulcior care să dea vinului ținut în el cel mai bun gust din lume. Olarul s-a învoit, și-a pus sacul umplut cu humă pe umăr și a plecat grăbit spre casă. S-a așezat la masa lui de olar, a modelat un ulcior; l-a ars în cuptor iar peretele ulciorului l-a împodobit cu un soare luminos. L-a adus fetei; aceasta a umplut ulciorul cu vin, l-a dus la buze și a constatat cu amărăciune: „Vinul din ulciorul tău va fi mereu acru, iar viața noastră împreună va fi la fel. Se vede că nu-mi este dat să mă căsătoresc cu tine". Mihnit din cale afară, meșterul a rămas pe gînduri apoi i-a spus: „Mai așteaptă puțin și eu voi face un ulcior mai bun ca cel pe care l-am adus acum". Și-a umplut olarul sacul cu argilă din cea mai bună. Multe zile și nopți a stat tînărul meșter modelîndu-și noul ulcior. Mulți saci de argilă a trebuit să care de pe munte, să frămînte lutul, să-i dea forma potrivită, să-l ardă în cuptor, ca apoi să spargă vasul, pînă cînd, în cele din urmă reuși să facă un ulcior mai bun și mai frumos. De data aceasta, pe pereții vasului pictase un soare și o lună strălucitoare.

S-a dus meșterul cu ulciorul său la fată. Ea l-a umplut cu vin, l-a dus la gură și, gustînd din vin, i-a spus tînărului: „Acru va fi mereu vinul din ulciorul tău, și acră mereu ne va fi viața împreună. Pesemne, nu mă pot căsători cu tine."

— Mai așteaptă puțin — i-a răspuns flăcăul — voi face un ulcior mai bun decît acesta". Și-a umplut olarul sacul cu humă și l-a dus acasă. Un an întreg a meșterit un nou ulcior, pînă i-a reușit unul mai bun decît primele două. Pe pereții vasului, în afara soarelui și a lunei, meșterul mai pictase pămîntul, cu toate animalele din lume. S-a dus meșterul cu ulciorul său din nou la fată. Aceasta l-a umplut cu vin, l-a dus la buze și i-a zis tînărului: „Amar va fi vinul din ulciorul tău și amară ne va fi mereu viața împreună. Pesemne, mi-a fost scris să nu mă pot căsători cu tine." Mai trist ca niciodată s-a întors olarul la casa lui și fără zăbavă a început să meșterească un nou ulcior. Cîțiva ani în șir a cărat cu sacii argila din deal, pînă a reușit să făurească un ulcior minunat. Pe pereții lui, în afară de soare, lună, pămînt și animale, a mai desenat și cerul cu toate păsările văzduhului. A luat ulciorul și s-a dus cu el la fată. Aceasta l-a umplut cu vin, l-a dus la buze și în cele din urmă i-a spus meșterului: „Dulce va fi mereu vinul din ulciorul tău și dulce ne va fi toată viața împreună. Văd că-mi este sortit să fii soția ta."

În scurt timp, au ținut o nuntă mare la care au invitat nuntași din ambele sate. Au băut musafirii vin dulce din ulciorul olarului, slăvindu-i pe mire și mireasă. De atunci cele două sate au început să trăiască în bună pace și nu se mai certau din cauza muntelui despărțitor și atît de nefast, căci acesta a încetat să mai existe. El a fost folosit pentru facerea ulciorului.

CEL MAI FRUMOS PEISAJ DIN LUME

Trăia o dată un pictor. Într-o zi pictorul se hotărî să deseneze un peisaj. Ce fel de peisaj? Unul care să fie cel mai frumos din lume. Dorea ca tabloul lui să reprezinte un rîu, soarele și norii, iar lîngă drum să crească o floare de păpădie. S-a dus pictorul la rîu. S-a așezat pe mal și a început să privească în jur. Rîul îl avea în față, norii îi avea deasupra, dar nu se vedea pădurea. S-a mutat în alt loc ca să poată vedea și pădurea. A privit din nou. Vedea pădurea, vedea soarele și rîul, dar norișorul cel ușor de pe cer între timp dispăruse. Și-a ales pictorul un alt loc. De aici vedea pădurea, rîul, norul, dar dispăruse soarele. A mai schimbat o dată locul; vedea rîul, pădurea, soarele și norii. Nu vedea însă păpădia ce crescuse lîngă drum.

S-a supărat pictorul și s-a întors acasă. S-a închis în atelierul său și s-a apucat de lucru. A lucrat la tablou o săptămînă... Vecinii pictorului au început să se îngrijoreze: „Nu i s-a întîmplat ceva oare pictorului de nu mai apare de atîtea zile? Nu e oare cazul să cheme portarul și să forțeze ușa? s-au întrebat ei". Văzînd că pictorul nu mai dă semne de viață de atîtea zile, vecinii au chemat portarul. Acesta a forțat ușa cu ajutorul unui topor și oamenii au pătruns în atelierul pictorului. L-au cautat peste tot, dar ia-l de unde nu-i. În mijlocul atelierului nu era decît un șevalet de care fusese sprijinit un tablou. Poate că oamenii ar fi plecat din casă, fără să afle misterul dispariției artistului, dacă un băiețel nu ar fi strigat: „Uitați-vă unde șade pictorul!" — arătînd cu degetul spre tablou. S-au uitat oamenii cu atenție la tablou și, într-adevăr, pictorul era acolo. El stătea pe un scăunel și picta un peisaj lîngă rîu. În depărtare se zărea pădurea. Soarele strălucea pe cer. Pe bolta cerului pluteau niște nori argintii, iar apele rîului curgeau încet la vale. Lîngă drum creștea o floare galbenă de păpădie. Era un peisaj frumos. Poate cel mai frumos din cîte există pe lume.

MAȘINA FABULOASĂ

Era o dată un profesor. Avea o minte, nu glumă. Nimeni nu putea inventa o mașină mai complicată decît el. Profesorul putea face orice. Aveai nevoie de o mașină de curățat cartofi — o primeai îndată. Doreai o mașină de spălat — poftim mașină. Mecanismele lui puteau face orice: să gătească mîncare, să spele dușumele, să rezolve probleme de matematică, să sape pămîntul, să curețe dinții. De ce se apuca profesorul, îi reușea grabnic. Se așeza, chibzuia puțin și-ți meșterea o mașină. Pînă se minunau oamenii privind-o, el reușea să născocească altceva și mai complicat.

Văzîndu-i talentul nemaipomenit, oamenii îl întrebară:

— Profesore, nu ați putea să inventați o mașină după care să nu se mai poată inventa nimic?

— Pentru mine a face așa ceva e un fleac — le răspunse profesorul.

S-a pus pe lucru, s-a gîndit cît s-a gîndit și a inventat o mașină de născocit povești.

După ce oamenii au căpătat o asemenea mașină, nu le mai rămăsese de inventat nimic.

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

40.

Chelnerul aduse mîncarea. Puse pe masă și salată, legume și roluri fierbinți.

— Doriți și cafea?

Am spus că aș vrea cafeaua ceva mai tîrziu. Goble spuse că dorește acum și întrebă unde îi e băutura. Chelnerul răspunse că e pe drum și că, după cum sugera tonul lui, o să mai zăbovească. Goble gustă din mîncare și păru mirat:

— Fir-ar să fie, e bună! Judecînd după cît de puțini clienți are, gîndeam că trebuie să fie un rahat.

—E încă prea devreme, am spus. Pe aici lucrurile se pun în mișcare mai tîrziu. Așa e obiceiul. Pe deasupra, nu sîntem în sezon.

— E bine zis „mai tîrziu". Al dracului dă mult mai tîrziu. Cîteodată, pă la două, trei dimineața dai o raită pă la prieteni. Tu stai tot la Rancho, amice?

L-am privit fără să spun nici un cuvînt.

— Vrei să-ți desenez și o schemă, amice? Cînd sînt dă serviciu, să știi că trag tare.

N-am spus nimic. Goble își șterse buzele.

— Ai cam înțepenit cînd ți-am spus despre tipu dă sub stînci. Sau mi s-a părut?

Nu i-am răspuns.

— O. K., las-o baltă, mîrîi el. Mă gîndeam că am putea face împreună o mică învîrteală. Văd că reziști la tăvăleală. Da n-ai habar dă nimic. În meseria asta ai nevoie dă creier, ca s-o scoți la capăt. Cel puțin așa-i în Kansas. Văd că aici îi dăstul să fii nițel bronzat și să ai nasturele dă la guler descheiat.

— Și ce propui, am spus printre dinți.

Mînca foarte repede, în ciuda faptului că vorbea mult. Împinse farfuria într-o parte, sorbi din cafea și scoase din buzunarul vestei o scobitoare.

— Asta-i un loc unde te poți învîrti binișor, amice, spuse el tărăgănat. M-am informat. Am vorbit cu niște băieți. Mi-au zis că ăsta e unul din puținele locșoare din țara asta în care lovelele nu valorează nimic singure. În Esmeralda, trebe să ai și ceva spoială, altfel nu ești nimeni. Trebe să ai stil, dacă vrei să ajungi undeva și să te împrietenești cu cine trebe. Cică e pe-aici un tip care a stors cinci milioane, bani gheață, ca din nimic. Și-a cumpărat pămînturi, le-a împărțit, a construit case, a construit cîteva din casele cele mai date dracului din oraș. Dar nu făcea parte din the Beach Club, pentru că n-a fost invitat. Atunci, l-a cumpărat. Acuma, toată lumea știe cine e, îl tapează pentru diferite fonduri caritabile, își plătește taxele, e un cetățean model. Dă niște petreceri monstruoase, numa' că invitații sînt din alte părți, în afară de gunoaiele obișnuite pe care le vezi întotdeauna bîzîind în jurul grămezilor cu bani. Însă pentru oamenii de vază, el tot un fel de coate-goale a rămas.

Era un discurs suficient de lung ca să-și poată arunca în voie privirile atît spre mine, cît și prin sală, ca să se lase confortabil pe spate, în scaun, și să se scobească în dinți.

— Cred că individul își smulge părul din cap de disperare, nu? Dar cum s-a aflat de unde are banii?

Goble se aplecă peste măsuță.

— Un tip barosan de la Trezoreria Națională vine aici în vacanță în fiecare primăvară. L-a văzut întîmplător pe domnul Bancnotă ăsta și l-a dat dă gol. Crezi că nu-și smulge părul din cap? Nu-i cunoști pă ăștia care își închipuie că dacă au bani, au și ajuns la respectabilitate. Ascultă la mine, ăștia au în suflet o rană vie.

Traducere de
Mihai CERNEA

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : TIMIȘOARA, strada RODNEI 1:
Telefoane : 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate
nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.BT. Index : 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă

orizont 38

SĂPTĂMÎNAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ TIMIȘ

NR. 38 (1022) ● 19 SEPTEMBRIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

Învățămîntul românesc

În EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU, școala românească cunoaște o strălucită afirmare, constituindu-se și consolidîndu-se un sistem de învățămînt unitar, fundamentat în coordonatele concepției înnoitoare, revoluționare a secretarului general al partidului, privind pregătirea tineretului patriei prin muncă și pentru muncă, integrarea activităților didactice cu cele de cercetare și producție, adecvarea permanentă a procesului instructiv-educativ la imperativele vieții, ale societății noastre, din perspectiva cuceririlor științei și tehnicii și a dezvoltării culturii, pe plan mondial. Avem o luminoasă și semnificativă tradiție statornicită, în gloriosul răstimp inaugurat de Congresul al IX-lea al partidului nostru, ca deschiderea fiecărui an de învățămînt să se desfășoare în prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu și a tovarășei Elena Ceaușescu, acest important eveniment fiind o adevărată sărbătoare a școlii românești, un minunat prilej în care se relevă preocuparea constantă a conducerii partidului și statului nostru, personal a Președintelui țării, pentru dezvoltarea și modernizarea învățămîntului de toate gradele, în concordanță deplină cu cerințele majore ale dezvoltării multilaterale a patriei noastre socialiste.

Deschiderea noului an de învățămînt 1986-1987 s-a făcut sub auspiciile unor semnificații sociale deosebite, marele și emoționantul eveniment fiind pus în contextul etapei de început a celui de-al optulea cincinal ce marchează trecerea României la un nou stadiu de dezvoltare în care trebuie să se înfăptuiască noua revoluție tehnico-științifică și noua revoluție agrară, să se realizeze, în mod exemplar, măreţele obiective ale Congresului al XIII-lea al partidului, ajungîndu-se, astfel, la o nouă calitate a muncii și a vieții.

În 15 septembrie, cu prilejul deschiderii noului an de învățămînt, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia, în magistrala Cuvîntare rostită la marea adunare populară din Capitală, că, așa după cum a menționat la recentul Congres al oamenilor muncii, „trebuie să realizăm și o nouă revoluție în nivelul de formare a cadrelor, a specialiștilor din toate domeniile. Trebuie să ridicăm întregul învățămînt românesc pe o bază superioară din punct de vedere al nivelului de pregătire a tuturor specialiștilor, pentru că, pînă la urmă, numai nivelul de pregătire al muncitorilor, țăranilor, intelectualilor, al întregului nostru popor va determina victoria noii revoluții tehnico-științifice și agrare, va asigura înfăptuirea Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare spre comunism". În felul acesta, în învățămîntul românesc se va realiza o nouă calitate a muncii, a omului constructor conștient al socialismului și comunismului, acesta fiind mereu în pas cu viața, cu progresele științei, tehnicii și culturii contemporane.

ORIZONT

SPIRITUL REVOLUȚIONAR ȘI EXIGENȚELE ACTUALE

> **„Trebuie ca în activitatea ideologică, în învățămîntul de partid să pornim de la necesitatea creșterii spiritului revoluționar, a conștiinței comuniste, a abnegației și spiritului de luptă revoluționară a fiecărui comunist."**
>
> NICOLAE CEAUȘESCU

Stadiul actual al procesului revoluționar din România se caracterizează prin exigențele impuse de lupta pentru o nouă calitate în toate domeniile, de necesitatea creșterii eficienței tuturor formelor de activitate, pentru trecerea hotărîtă de la extensiv la intensiv, pe baza afirmării puternice a noii revoluții tehnico-științifice. Dacă înțelegem corect toate implicațiile înfăptuirii obiectivelor stabilite de Congresul al XIII-lea al P.C.R., privind dezvoltarea în continuare a industriei și înfăptuirea noii revoluții agrare, ca urmare a ridicării nivelului tehnic al produselor noastre, astfel ca în 1990 circa 95 la sută din ele să atingă parametri calitativi mondiali, iar 2—5 la sută să ne situeze pe primul loc în lume, și ca în anul 2000 patria noastră să facă parte din categoria țărilor avansate în privința productivității muncii, atunci ne apare clar de ce partidul nostru insistă cu atîta consecvență pentru formula omului nou, a spiritului său revoluționar, pentru o revoluție și în felul de a gîndi al oamenilor. **„Trebuie să nu uităm nici un moment** — arăta tovarășul **Nicolae Ceaușescu** la cel de-al III-lea Congres al oamenilor muncii — **că dezvoltarea intensivă, o nouă calitate, o nouă eficiență, o înaltă productivitate nu se pot realiza decît cu oameni ai muncii de înaltă calificare, cu înaltă răspundere. Nici o automatizare și robotizare nu poate înlocui omul! Și în perioada următoare, și în viitor, întotdeauna, omul va continua să reprezinte factorul hotărîtor al progresului și civilizației, al dezvoltării economice și sociale".**

Nu există, însă, un spirit revoluționar „în general", valabil oricînd și oriunde, ce se poate reduce la afirmații verbale și teze abstracte. Revoluționarismul este, înainte de toate, o problemă a practicii, el cere convertirea în muncă a conștiinței înaintate. A fi revoluționar în prezent înseamnă asimilarea organică a sensului hotărîrilor de partid, a orientărilor secretarului general al Partidului Comunist Român și capacitatea de-a concretiza pentru fiecare colectiv sarcinile ce-i revin. Individul se manifestă ca revoluționar muncind în diferite sectoare „în funcție de specialitate, de pregătirea profesională și condițiile existente. Este semnificativ, în acest sens, îndemnul președintelui țării la consfătuirea cu activul din agricultură, în august a. c.: **„Trebuie să învățăm oamenii cum să obțină o producție bună agricolă! Aceasta înseamnă a te ocupa de agricultură, a fi revoluționar în agricultură... Dacă vor ști să strige numai lozinci, oricît de frumoase vor fi acestea, nu înseamnă că i-am învățat, să fie buni revoluționari !"**

Desigur, în primul rînd, a fi revoluționar presupune a acționa cu toate capacitățile pentru materializarea strategiei partidului, dar nu în limitele minimei rezistențe, ci printr-o încordare maximă a forțelor și punerea în valoare a tuturor resurselor umane și materiale. Se cer competențe sporite datorită creșterii gradului complexității vieții social-economice, apariției unor noi contradicții, necesității de-a învinge greutățile și soluționa probleme tot mai dificile. Spiritul revoluționar înseamnă mai mult decît a fi bun specialist — medic, economist, inginer, muncitor sau ministru, — el pretinde pasiune, abnegație, dăruire, responsabilitate, putere de-a pune mai presus interesele generale, conștiința de proprietar colectiv, muncă după posibilități. Evident, a milita pentru îndeplinirea cu succes a programelor noastre, nu înseamnă numai activitate strict productivă, realizări de ordin economic. Este vorba și de celelalte domenii ale vieții social-politice, spirituale, participare constantă și în cunoștință de cauză la realizarea întregii politici interne și externe a partidului.

Cu deosebită putere, conștiința revoluționară se manifestă în activitatea de perfecționare a sistemului nostru politic socialist, în creșterea rolului conducător al partidului în întreaga societate, în procesul de adîncire a democrației muncitorești, revoluționare, de antrenare a maselor largi la conducerea treburilor de stat și obștești, în comportamentul responsabil față de modul de elaborare, adoptare, și înfăptuire a deciziilor ce vizează interesele vitale ale națiunii. De asemenea, spiritul revoluționar își găsește expresia în munca creatoare de valori din cultură, știință și învățămînt, în lupta pentru promovarea noului, a gîndirii originale în toate domeniile. **„A fi revoluționar, a fi comunist** — se arată în Programul P. C. R. — **înseamnă a fi explorator îndrăzneț al noului, a privi întotdeauna înainte către ceea ce se dezvoltă, a gîndi cutezător pe baza experienței revoluționare a maselor, a acționa pentru unirea eforturilor acestora în vederea transformării revoluționare a societății".**

Conștiința revoluționară se fundamentează pe o temeinică cunoaștere a istoriei patriei, educația patriotică fiind firul roșu al oricărei activități ideologice, de formare a omului nou. În concepția Partidului Comunist Român nimeni nu poate fi comunist dacă nu-și iubește patria, poporul și tot ce-a creat el de secole și milenii, lupta lui pentru libertate socială și națională. În același timp, un bun patriot este un militant activ pentru transformarea revoluționară a societății, pentru victoria noii orînduiri, păstrează permanent convingerea fermă în idealurile înalte ale comunismului, înfruntînd orice greutăți și obstacole. Revoluționarul zilelor noastre, cînd problema fundamentală este cea a păcii și războiului, este profund îngrijorat de soarta omenirii, se manifestă activ și luptă cu toate puterile pentru asigurarea unui viitor pașnic și luminos, pentru o lume mai bună și mai dreaptă.

Prof. univ. dr. Ilie LUCA

Ion Mihăiescu — „ELAN TINERESC"

STEAG ȘI SCUT

**Cînd pun în versul meu culori
ca roșu, galben și albastru,
pătruns mă simt de sensul lor
cum, de lumina lui, un astru.**

**Pătruns mă simt pînă-n adînc
de-aud trecutul cum revine
bătîndu-și caii la oblînc,
înfiorat, trecînd prin mine...**

**Și, în lumină de-adevăr,
stau mărturii că, niciodată, noi,
românii, n-am mers în răspăr
și nu am tras istoria-napoi.**

**Avînd în comunism credința
cum în Zalmoxe dacii au avut,
purtăm în noi întreagă biruința
și patriei îi sîntem steag și scut.**

Radu FELECAN

Iorga şi ceilalţi

Cum ne vedem noi, cei de astăzi, în oglinda numită Nicolae Iorga? Cum se văd, în aceeaşi oglindă, cîţiva dintre marii oameni care l-au premers? Mai bine de o treime din ultimul volum tipărit de Valeriu Râpeanu (**De la N. Iorga... Scriitori români dintre cele două războaie**) e dedicat marelui cărturar. El este reperul, centrul în jurul căruia se adună, se fac şi se desfac aproape toate. Dacă nu înţelegem resorturile interesului istoricului şi editorului pentru N. Iorga, riscăm să nu înţelegem prea mult din paginile dedicate celorlalţi autori din carte. Preocuparea pentru Nicolae Iorga, mai veche la Valeriu Râpeanu, dă la iveală, acum, o imagine coerentă a personajului. Unul şi acelaşi om, unul şi acelaşi Nicolae Iorga, arată autorul, a scris şi a făcut politică, a animat viaţa culturală de-a lungul unor decenii. Acelaşi om a dat literaturii române o operă memorialistică fără egal. Imaginea omului explică opera, subliniază Valeriu Râpeanu şi o bună parte a studiului e legată de întrebarea: **cum a fost omul?** Aici este pusă în cumpănă imaginea lui Maiorescu şi a jurnalelor sale. Excelent portretist, istoricul literar face o comparaţie care poate înainta destul de mult: **„Deşi temperamental opuşi, deşi două structuri aflate la antipod, şi unul şi celălalt erau urmăriţi de dorinţa de a se înscrie pe coordonatele sociale ale timpului lor, pentru a-l înrîuri şi domina. (...) N. Iorga nu era cheltuitor pe planul prezenţei sociale, fiecare act al său reprezentînd o investiţie al cărei efect era urmărit cu minuţie şi perseverenţă“.** Biografia omului politic nu este analizată cu îngăduinţă, aşa cum nu fuseseră analizate cu îngăduinţă nici alte biografii „politice“: om de ştiinţă. Valeriu Râpeanu păstrează dreaptă cumpăna elogiului şi a rezervei, într-un portret ce trebuie ţinut minte: e unul dintre cele mai complete din vasta bibliografie Iorga. Alţi istorici literari au ocolit viaţa politică a deceniilor trei şi patru, Valeriu Râpeanu descoperă aici un context care merită efortul de investigaţie. Critica de context a fost mereu la înălţime în cărţile editorului, cunoscător eminent al autorilor de raftul doi, al publicisticii, al evenimentelor epocii. Portretul cîştigă nu numai în complexitate, ci şi — ci, mai ales — în exactitate. Cînd Valeriu Râpeanu face „procesul Iorga“ (**„El, care se considera suprema rezervă morală a ţării şi după primul război, el care voia să regenereze toate structurile ţării pornind de la o prefacere morală — n-a izbutit să solidarizeze în jurul crezului său — care era fie prea utopic, fie prea conservator — energiile şi inteligenţele creatoare.“**) înţelegem că, dincolo de fraze, există o experienţă a omului de litere care vorbeşte. Căci, mai mult decît în alte cărţi, simţim cum maturitatea adaugă erudiţiei un ton nou: cel confesiv. Nu o dată, martorul angajează o depoziţie. În analiza calităţii de cronicar dramatic a lui Tudor Vianu, argumentul amintirilor ne impresionează fără doar şi poate. **Începuturile lui Cezar Petrescu** se inaugurează cu această spectaculoasă justificare: **„Fac parte dintr-o generaţie care a crescut în cultul operei lui Cezar Petrescu.** Mediul în care m-am născut şi am copilărit, acela al unei familii de învăţători, favorizase şi mai mult această atitudine. .“ O spectaculoasă dar mai ales o demnă mărturisire. O parte din **Istoria literară** pe care o scrie Valeriu Râpeanu e un **Recurs**; o redeschidere a unui proces pe care mulţi comentatori de literatură s-au grăbit să-l claseze. Şi Vlahuţă (analizat altădată într-o carte remarcabilă), şi Cezar Petrescu, şi Tudor Teodorescu-Branişte, şi Victor Ion Popa, şi I. Peltz pierd (au pierdut) în faţa criticilor de tradiţie maioresciană. Dar ei au fost nu numai autori de cărţi ci şi creatori de contexte culturale, au reprezentat şi au format un public al literaturii. Şi nu numai al literaturii. Revenind asupra lor în studii ample, redescoperindu-i pentru publicul anilor optzeci, retipărindu-i, Valeriu Râpeanu nu devine avocatul agasant al unor împricinaţi păguboşi: el este restauratorul unor adevăruri pe care sîntem tentaţi a le părăsi prea curînd **De la N. Iorga...** nu este doar o carte de istorie culturală, ci mărturia unei acţiuni de exemplară organicitate a unui om de cultură.

Cornel UNGUREANU

---

* Valeriu Râpeanu, **De la Iorga... Scriitori români dintre cele două războaie**, Ed. Cartea Românească, 1986.

cronica literară

Un roman poematic

Nu e lipsit de interes să ne întrebăm, la capătul lecturii, dacă ar fi posibilă o ierarhizare a temelor din noul roman al Valentinei Dima *) şi, mai ales, cum anume ar arăta o asemenea aşezare a acestora, în ordinea importanţei. Ideea nu vine dintr-un capriciu, ci dintr-o cît se poate de aplicată nevoie de a trece dincolo de oglinzile cărţii spre a-i percepe mesajele de adîncime. Căci, neîndoielnic, şi unele şi altele există, cele din urmă fiind, în parte, obturate de cele dintîi. Obturarea e cauzată de cîteva artificii de construcţie, dar şi de scriitură. Relativ la primele, vom observa că romanul se înscrie în categoria edificiilor epice cu o tramă întrutotul firavă, dislocuită printr-un plonjeu cu redutabile consecinţe în spaţiul memoriei. Eroina cărţii călătoreşte cu un tren de noapte — călătoria avînd (lucru, altminteri, previzibil) virtuţi iniţiatice. Şi recuperatoare, deopotrivă. Mai mult: catharctice, în sensul că, retrăindu-şi trecutul, propria biografie, eroina îi descoperă (are revelaţia!) adevărurile (adevărurilor) pînă aici ignorate: cei cincisprezece ani de căsnicie cu Sorin au fost un eşec, bărbatul — muzician — fiind mereu absent din viaţa de familie, preocupat exclusiv de destinul său artistic. Tema apare către final şi se impune. Însă nu e decît pe departe cheia romanului. În plan estetic, măcar. La nivelul scriiturii, artificiul, subtil, constă în dimensionarea lingvistică a discursului. Astfel, evocarea copilăriei petrecută într-un sat bănăţean se desfăşoară acumulînd aproape excesiv termeni regionali (romanul dispunînd — gest de neechivocă pedanterie — şi de un glosar!). Încetul cu încetul, pe măsură ce eroina iese din perimetrul anilor primi, pe măsură ce se „urbanizează“, stilul se urbanizează, la rîndu-i. Dispar regionalismele, dispar sintagmele de coloratură, relatarea arborează haine de gală. Deşi implauzibil în ordinea statu-quo-ului romanesc (în fond, rememorarea e resortul esenţial, ea e făcută de la altitudinea prezentului biografic al naratoarei), artificiul este de efect. Creează impresia de autenticitate. O alimentează, menţinînd la cote ridicate tensiunea lecturii.

Pornind de aici, temele ies la iveală. Mai corect ar fi să spunem celelalte teme. Cea a familiei, întemeiată pe mitul Casei atît de pregnant în spaţiul bănăţean, e una dintre ele. Relaţiile dintre generaţii, următoarea. Alta ar fi aceea a cuplului ş.a.m.d. Romanul Valentinei Dima le acumulează, planurile se întîlnesc şi se despart, urmînd o logică a imprevizibilului: logica firească a plonjeului în memorie. Alcătuirea întregului pune în lumină o structură secvenţială, episoadele sînt aglutinate, apariţia lor e pricinuită de evenimente aleatorii. Am fi înclinaţi, invocînd toate aceste argumente, să zicem că **Darul de nuntă** este un roman poematic, care îşi strînge, pînă la urmă, firele risipite într-o unică temă: descoperirea de sine. Eliberarea de sub tutela unui trecut resimţit ca o povară din cauza neînţelegerii esenţei. Un asemenea înţeles are, cred, fraza dintr-o scrisoare trimisă eroinei: „Eşti ca un ziditor care înalţă şi recreează lumea“.

Darul de nuntă e cea mai interesantă carte de pînă acum a Valentinei Dima.

Marian ODANGIU

---

* Valentina Dima, **Darul de nuntă**, roman, Editura Cartea Românească, 1986.

Un prozator al cîmpiei

I Prin romanele apărute pînă acum — **Iulie** (1979) şi **Casa şerpilor** (1982) — TEODOR BULZA este un prozator al cîmpiei. Notaţia rapidă, nervul frazei, sagacitatea observaţiei vin dintr-un exerciţiu, mai îndelung, al reporterului. **Lumini bănăţene** (1979) cuprinde reportaje din „spaţiul de mîndră şi prosperă ţară românească. Banatul, eroul de fapt şi de drept al cărţii“. Întîlnim în cărţile lui Bulza un benefic transfer de atitudine şi compoziţie epică dinspre prozator spre reporter şi invers

De la Semnul şarpelui (Patima) de Mircea Micu, între cărţile despre cîmpia vestică şi oamenii ei, volumele lui Teodor Bulza sînt între cele mai valoroase. Nenumărate pagini povestesc, cu un sentiment al legăturilor tainice (afective), despre mirajul cîmpiei. Mereu un spaţiu cunoscut şi mereu unul ce-şi dezvăluie lucruri necunoscute de la început. Un amestec straniu de dorinţă şi revoltă, de acceptare şi distanţă, de iluzie şi realitate, de trezie şi vis, — posibil de întîlnit în doze diferite în halucinanta imensitate a cîmpiei — intră în paginile cărţilor lui Teodor Bulza. Romanele sale închid un crîmpei de timp din marele timp istoric, ce a adus schimbări fundamentale în lumea rurală. **Iulie** rămîne un timp al arderilor (nu numai naturale), adică al tensiunilor înalte, prin care se petrec, în sat, întîmplările.

O undă lirică, venită dintr-o viziune poematică asupra prozei, adie prin romanele lui Bulza. Şi la el, esenţială rămîne povestirea despre întîmplările personajelor. În **Casa şerpilor**, prozatorul revine asupra unor episoade cunoscute din **Iulie**. Interesează nu atît ele, cît povestea lor. Timpul se amestecă în aceste povestiri înlănţuite, pentru ca în întregul lor să se închege spre un roman. Totul se centrează în perioada anilor de după război. Aici, în acest sat din Cîmpia Mureşului, oamenii trăiesc şi muncesc, îşi consumă pasiuni, seamănă şi culeg recolte, croiesc un nou drum pentru colectivitatea lor rurală. Aici se petrec întîmplările cu Florea şi Driana, Ceampaş şi Livia, Ţuper şi Sida, Solovăstru şi Mina, Mihai Trifu, Dolaş, Popianu, Moalăru, Lăpuşcă şi mulţi

portrete

alţii. Personajele circulă în cele două romane, prin acţiuni directe sau prin proiecţie în amintiri ori rememorare. Mihai Trifu, delegatul comunist în localitate, pentru a rezolva problemele acestei colectivităţi începe prin cunoaşterea oamenilor. Apropierea de ei nu se face uşor, dar perseverenţa în activitate îl duce spre înţelegerea tuturor aspectelor dificile cu care se confrunta satul şi oamenii săi. Aşa cum peste Cutina s-a întins un văl de vrajă, fiind locul de unde întîmplările au devenit poveşti, şi peste „casa din flăgărişte“ domina o nebulozitate, apropiată de mister. Faptul îl face pe Mihai Trifu să fie interesat de „cazul Maroji“. Trifu îşi dă seama că trebuie să discearnă între poveste şi realitate. Este conştient că oamenii simţeau necesitatea dedublării, prin trecerea într-o lume a imaginaţiei. Cutina este un loc al întîmplărilor fundamentale din roman. Adică al miezului lor. De acest loc se leagă tinereţea lui.

În general, tipologiile satului de cîmpie sînt bine prinse în romane. Vremurile au marcat psihologia oamenilor. Dacă aceştia s-au închis în ei, Todor Băbău rămîne cel care înregistrează şi născoceşte poveşti. (**„De la el, de la Todor Băbău, auzise Mihai Trifu şi de calul alb al lui Ţuper. Era o poveste frumoasă, aşa cum i se păreau toate poveştile ştiute, reale sau inventate, de boactărul primăriei“**). Se deschide proiecţia spre un timp, ce va putea fi surprins în viitoarele cărţi ale lui Teodor Bulza.

Alexandru RUJA

Universul fabulos al copilăriei*)

În ce măsură scrisul îşi mai găseşte raţiunea, cu ce şanse mai poate confecţiona poveşti după regula însuşită, cînd „depunerile“ atîtor momente de lectură sau de meditaţie pe cont propriu alienează o vîrstă faţă de alta (şi alta şi alta), cum mai pot acestea colabora de pe un prag prezent şi cum se împacă nostalgiile instinctive cu prea-multa-conştiinţă, toate acestea devin o problematică în sine şi obiect a nenumărate cărţi, născute tocmai din analiza raporturilor cu prima copilărie sau a celor dintîi contacte cu fantasticul ori cu umbra neiertătoare a Bibliotecii. În felul ei, cartea lui Eugen Dorcescu dovedeşte, cum atîtea altele au făcut-o, că certitudinea alienării în timp faţă de universul fabulos al copilăriei nu devine neapărat un sentiment paralizant, ci, dimpotrivă, unul încă productiv; că noua Poveste se poate înfiripa nu fiindcă reproiectarea ar fi autentică şi integrală, dar pentru că, indiferent de distanţă, valorificarea e întotdeauna posibilă fie şi în spiritul unei sinteze, dacă nu chiar în scopul ficţiunii. Dincolo de formele aparent cuminţi, naraţiunea lui Eugen Dorcescu îşi asigură o asemenea subterană. Că ea există, complicînd cel puţin relaţiile dintre personaje, ne-o arată instalarea subiectului într-un spaţiu de convergenţă, populat de figuri celebre, desprinse provizoriu din contextul livresc ori folcloric care le-a consacrat. Povestirea demarează lent, reconstituind, pe fundalul feeric al peisajului de iarnă, ritmurile domestice ale existenţei de zi cu zi, în care sînt prinşi Barbă-Cot şi tovarăşii săi, precum şi celelalte vieţuitoare ale pădurii — de fapt tot atîtea personaje familiare cititorului pentru că ele aparţin unui binecunoscut pantheon al poveştilor populare de pretutindeni. În atmosfera de recluziune impusă, personajele se desfată povestind şi repovestind cu egală plăcere întîmplări trăite sau imaginare, aşa încît ceea ce urmează în ordinea evenimentelor, poate fi tot atît de bine o întrerupere obiectivă a ritmurilor cotidiene cît şi o continuare a lor în **„visul unei nopţi de iarnă“**, menit să lege pînă la confundare lumile fantastice, ca şi cum acestea s-ar visa între ele sau ar aspira una la cealaltă, intuindu-şi complementaritatea.

În ultimă instanţă, apariţia lui Dodoacă e de natură să cupleze spaţii culturale diferite, căci noul piticot şi prietenul său, Biciuşcă, sînt, nici mai mult nici mai puţin, oameni de credinţă ai Cavalerului Lancelot (pentru care Barbă-Cot nutreşte un cult neobosit) şi, totodată, victime ale unor intrigi perfide ţesute de celebrul Merlin. Odată evocate circumstanţele repudierii celor doi pitici, ne aflăm în faţa unei poveşti în poveste, cu observaţia că numai aventurile lui Dodoacă şi Biciuşcă se supun unui regim al basmului şi satisfac majoritatea funcţiilor acestuia

consemnări

În timp ce intervenţia finală a lui Lancelot ar părea să certifice existenţa eroilor din a doua serie, în prezentul şi realitatea povestirii, conversaţia epilogală proiectează din nou întîmplările la graniţa incertă cu imaginarul: „Cine-i acest Lancelot?“ întreabă la un moment dat unul dintre personaje, fără ca răspunsul unui alt martor al neverosimilei prezenţe să clarifice enigma.

Prudent şi supravegheat, (excesiv doar în poezia pastelată a descripţiilor), autorul nu pare să comunice în esenţă mai mult decît că există un spaţiu fantastic, comun tuturor poveştilor, că acesta trebuie descoperit şi că noua Poveste nu poate fi decît istoria unei asemenea descoperiri.

Carmen ODANGIU

* Eugen Dorcescu, **Dodoacă şi Biciuşcă**, Ed. Facla. 1986.

convorbiri

Cu ARKE MARCUS

DIRECTORUL ÎNTREPRINDERII „ELECTROTIMIŞ“ TIMIŞOARA

— Sînt consecvenţi, sînt ambiţioşi, vor să fie utili, cît mai utili muncii lor, ideilor lor. Sînt oameni deschişi, de altfel, şi, dovadă, au făcut din întreprinderea lor, **Electrotimiş**, o unitate Erou al muncii socialiste, despre ei să vorbim, îmi spune tovarăşul **Arke Marcus**, directorul întreprinderii, după ce a ocolit răspunsurile cîtorva întrebări despre personalitatea sa de conducător.

— Adică, tovarăşe director, este un lucru chiar aşa de uşor, să conduci aproximativ 3000 de oameni în toate acţiunile, de la împrejmuirea cu gard a întreprinderii, (nu-s nici 14 ani de atunci), şi pînă la titlul de erou?

— Deloc. Nu pentru asta ezitam să vorbesc despre director. Greutăţile n-au lipsit, deşi sîntem o unitate care s-a bucurat din start de grija deosebită a secretarului general al partidului, tovarăşul **Nicolae Ceauşescu**. Întreprinderea Electrotimiş a fost înfiinţată prin grija secretarului general al partidului, de a se făuri o industrie electrotehnică şi electronică avansată. Am avut chiar de la început privilegiul atenţiei acordate profilului de fabricaţie dar, se înţelege, responsabilităţile nu erau cu nimic mai prejos. Trebuia să avansăm în ritmul cerinţelor ţării. Cele patru vizite de lucru ale secretarului general al partidului, tovarăşul **Nicolae Ceauşescu**, efectuate în întreprinderea noastră, au constituit etape de evoluţie a unităţii. Datorită indicaţiilor preţioase, primite cu aceste prilejuri, ne-a fost jalonată activitatea în aşa fel, încît producţia a ţinut ritmul cu cele mai noi exigenţe ale ştiinţei şi tehnicii în domeniu.

— Fără îndoială că obţinerea, patru ani la rînd, a Ordinului Muncii clasa I (care a dus la obţinerea înaltului titlu de Erou al muncii socialiste), a presupus o muncă intensă, asemenea unei competiţii, o organizare deosebită a fiecărui sector în parte.

— Mai ales muncă. Şi iarăşi muncă. Am pornit din încredinţarea că perfecţionarea omului se distinge mai întîi din ceea ce creează, din munca lui. Spuneam că drumul n-a avut un urcuş lent. Am avut multe momente de căutare, de reluare. Spre pildă, „cordul metalic“ — vi se pare poetică denumirea? —, chiar aşa se numeşte, cordul acesta metalic, deci, necesar pentru Întreprinderea de sîrmă din Buzău, ne-a dat foarte multă bătaie de cap. Dar am reuşit printr-o colaborare colectivă. Altfel, nu se poate face faţă cerinţelor impuse chiar de marca întreprinderii.

— Ce aţi întreprins pentru a nu rămîne, în planul ideilor tehnice, în urmă?

— Oricum aţi pune întrebările, tot la oameni trebuie să ajungem. Munca de educare, de conştientizare a faptului că efortul lor este necesar în multiple domenii ale vieţii sociale, pasiunea pentru ceea ce realizezi azi, şi gîndul că mîine poţi face mai mult au onorat cu succes toate profilele de producţie din unitatea noastră. Producem pentru producţia energetică şi constructoare de maşini, tehnologii neconvenţionale (sîntem singura întreprindere din ţară); pentru industria metalurgică şi desigur că nu am părăsit nici profilul nostru iniţial: electronica şi electrotehnica.

— Noul este, aici, parola fiecărei zile?

— Lucrurile sînt tranşante. Cine nu poate răspunde corect şi permanent noului, rămîne în urma colectivului. Dovezi? 75-80 la sută din ponderea producţiei sînt azi, produse noi. Anul acesta am asimilat peste 180 de asemenea produse, în cincinalul trecut peste 1.200. Datorită faptului că nu lucrăm produse de serie, la noi se cere investiţie de gîndire, concepţie, şi efort de inteligenţă pentru asimilarea noului. Oamenii noştri nu cunosc rutina pentru că nu au timp. Pur şi simplu nu se poate să fii rutinier, din moment ce produsul lucrat în luna aceasta este cu totul altul decît a fost cel din luna trecută. Policalificarea, aşa cum indică documentele programatice ale partidului, este o problemă vitală în întreprinderea noastră. În acest sens am organizat şi cursurile permanente de învăţămînt profesional pe cicluri şi domenii.

Înmînarea titlului de „Erou al Muncii socialiste“ întreprinderii „Electrotimiş“

— Ceasul muncii este, deci, peste toate, singurul care măsoară exact drumul ascendent al „Electrotimişului“. Totuşi, la ce oră începe aici dimineaţa?

— Greu de spus. Pentru unii, ea începe la ora 6. Depinde însă de ture. Pentru alţii, la ora 22. Pentru toţi, însă, începe (indiferent de oră) de fapt o zi obişnuită de muncă. Şi circuitul se repetă în acelaşi ritm.

— Cum s-ar putea afla valoarea unei ore aici?

— Printr-un mic calcul: întreaga producţie a primului an, din existenţa întreprinderii, se realizează azi în 20 de zile. Şi încă ceva: numai în primele 6 luni ale acestui an au fost înregistrate 48 de cereri pentru inovaţii şi 20 pentru invenţii.

— Tehnologiile de vîrf asigură aşadar şi un stil de emulaţie în întreprindere, aşa încît viitorul capătă aici coordonate specifice. Cum le-aţi defini în cîteva cuvinte?

— Mai întîi, aş aminti comisia inginerilor şi tehnicienilor care răspunde de invenţii şi inovaţii. Cît despre coordonatele viitorului, aş aminti ultrasunetele şi lupta cu micronul. Acestea sînt doar cîteva aspecte ale preocupărilor noastre de fiecare zi, pentru a aplica în practică indicaţiile documentelor de partid. În acelaşi sens, am organizat o colaborare diversificată cu institutele de cercetare, în întreprinderi şi cu învăţămîntul superior.

— Să nu uităm a aminti că, în întîmpinarea viitorului se merge şi cu paşii roboticii.

— Da, noi ţinem cu tot dinadinsul ritmul cu paşii ei. Avem un colectiv de robotică care urmăreşte punerea în exploatare a unor roboţi fabricaţi la noi. Cel mai popular a devenit **„ROBY“** făcut la noi şi „angajat“ la **I.U.P.S.** Suceava. Alţii au intrat şi în domeniul bunului gust, mă refer la modă. Astfel, întreprinderea de confecţii „Bega“ din Timişoara primeşte un ajutor substanţial din partea unui robot la împachetarea confecţiilor. Intensificînd preocupările în această direcţie, vom reuşi să dublăm productivitatea muncii, aşa cum este prevăzut în directivele Congresului al XIII-lea al P.C.R., spre continua înălţare a nivelului vieţii de fiecare zi, a oamenilor şi a patriei.

Întrevedere realizată de
Veronica BALAJ

Cultura română în secolul al XIX-lea

Noul volum semnat de istoricul Dan Berindei cuprinde un număr impresionant de studii privind istoria culturală a României moderne, cercetări ştiinţifice aplicate, referitoare la personalităţi şi instituţii, la mişcarea literară şi istoriografică, la sistemul relaţiilor culturale în spaţiul românesc, dar şi la acela al interferenţelor spirituale cu Europa veacului trecut. În fine, printr-un capitol concluziv, aduce în discuţie imaginea Europei, văzută de cărturarii români, după cum şi imaginea societăţii carpato-dunărene, reflectată în unele scrieri istorice occidentale.

După cărţile de referinţă asupra marilor evenimente politice şi sociale, din cursul secolului al XIX-lea, Dan Berinde contribuie acum substanţial şi într-o viziune istoriografică modernă la cunoaşterea şi recunoaşterea în profunzime a trăsăturilor complexe ale culturii române moderne, evidenţiind atît rădăcinile acesteia, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, cît, mai ales, evoluţia ei în conexiune cu faptele memorabile săvîrşite de Tudor din Vladimiri, de paşoptiştii, în frunte cu Kogălniceanu şi Bălcescu, de generaţia care a împlinit idealurile de dreptate, libertate şi unitate naţională.

Stăpîn pe o vastă bibliografie, mergînd pînă la amănunte, descoperitor al multor izvoare primare, dublînd de fiecare dată opera de erudiţie cu una reflexivă, istoricul ne pune la dispoziţie o carte unitară, de care poate beneficia specialistul, ca şi publicul larg. Evocarea vieţii, a eforturilor intelectuale ale unor oameni de carte, absolut de excepţie, precum Gheorghe Şincai, Mihail Kogălniceanu, Gheorghe Lazăr, Nicolae Bălcescu, Eudoxiu Hurmuzaki, A. D. Xenopol, Nicolae Iorga ş.a. îi prilejuieşte lui Dan Berindei reanalizarea formelor de gîndire şi expresie ale personalităţilor, în unele cazuri, studii de detaliu privind structura lor comportamentală, starea sufletească, legăturile sociale, influenţa mediului, a şcolilor şi universităţilor, a profesorilor, asupra dezvoltării capacităţii lor creatoare. Reţinem, în acest sens, portretele vii, admirabile ale lui Xenopol şi Iorga, aşezaţi, nu întîmplător, „faţă către faţă“, aşa cum au fost în realitate de-a lungul deceniilor în care, împreună, au pus temeliile ştiinţifice ale istoriografiei române: **„Aceleaşi tendinţe de multilateralitate — concretizate, între altele, la începutul carierei şi la unul şi la celălalt, printr-un marcat interes pentru o problematică culturală —, la Xenopol fiind mai accentuate, în afara preocupărilor istorice, interesul pentru teorie şi preocupările economice, iar la Iorga impunînd copleşitorul său talent literar spre care Xenopol a tins fără a-l putea atinge. Note de călătorie şi amintiri — „Istoria ideilor mele“ şi „O viaţă de om“ — caracterizează şi pe profesor şi pe marele său elev şi profesor al atîtor altora. Şi în domeniul politic, activitatea lor apare uneori tangentă. Pe plan social, sînt amîndoi prieteni ai ţărănimii, de aci şi atitudinea lor faţă de răscoala din 1907, iar pe plan naţional, şi pentru unul şi pentru altul, desăvîrşirea unităţii statale a reprezentat un ţel ardent“** (p. 119). Aceste pagini ale lui Dan Berindei vin să complinească imaginea devenirii istoriografiei române moderne, ele situîndu-se la nivelul celor mai avizate reconsiderări de istoria culturii întreprinse în anii din urmă de Alexandru Zub, Pompiliu Teodor, Andrei Pippidi, Paul Cornea, Eugen Stănescu, Carol Göllner, Alexandru Duţu, Cornelia Papacostea-Danielopolu, Nicolae Şerban-Tanaşoca, Şerban Papacostea etc. Nu mai puţin importante sînt analizele şi consideraţiile despre începuturile şi afirmarea presei româneşti, perspectivele interpretative fiindu-i oferite autorului de travaliul restitutiv la care participă de mai bine de două decenii şi care incumbă mare parte a documentelor, a corespondenţei, a tuturor datelor privind apariţia şi fiinţarea societăţilor culturale, a ziarelor şi revistelor româneşti de-a lungul unei întregi epoci. În acelaşi sens, al dezvăluirii progreselor culturii naţionale, Dan Berindei rescrie un amplu capitol din istoria vieţii academice, făcîndu-ne părtaşi la activitatea ştiinţifică, în cele mai multe cazuri cu rol transformator, a celor mai de seamă secţii ale înaltului for al spiritualităţii române. El reface, consultînd un bogat material informativ, drumul parcurs de generaţia paşoptistă şi unionistă (în anii 1859-1918), în direcţia înfiinţării şi dezvoltării Societăţii Academice, respectiv a Academiei Române, care a ocupat un loc central în complexul vieţii culturale, aşa cum se şi cuvenea.

Cartea istoricului Dan Berindei va deveni, prin conţinut, prin seriozitatea demersului ştiinţific, una de referinţă în peisajul istoriografiei contemporane din ţara noastră, o lucrare ce se va înscrie în suita valoroaselor contribuţii aduse de acest om de ştiinţă, a cărui exemplară conduită s-a impus de mult în spaţiul spiritualităţii româneşti, al prezenţelor ei în societatea europeană a acestui sfîrşit de veac.

Victor NEUMANN

*** Dan Berindei, CULTURA NAŢIONALĂ ROMÂNĂ MODERNĂ, Editura Eminescu, 1986.**

Lucian Emandi

SCOICILE

Laboratorul mării cu varii meşteşuguri
Tot născoceşte-ntruna minuni nemaivăzute,
În scoici ascunde semne în cîntec învăscute
Şi strînge tainic zarea cu mii de vicleşuguri.
Vrăjite la răspîntii sub zodiac de apă,
Reverberează graiuri nomite din străfunduri
Şi-n logodiri suave lumina de pe prunduri
Pe stemele tăcerii însemne noi îşi sapă.

De-ţi pleci mirat urechea să le ghiceşti chemarea
Sirenele din valuri te-ademenesc în ceaţă,
Cu-ndemnuri mincinoase, de dincolo de viaţă.

Cernînd prin vămi vecia ce-a zămislit-o marea
Şi-n armonii supreme, dezmărginite-n vînt,
Oracole şi muzici se mută în cuvînt.

RÎUL ASCUNS

Prin matca beznei muntele de veacuri
Ascunde-n pîntec praguri mari şi ape,
Şi din zăvoare neputînd să scape,
Cresc în adînc subpămîntene lacuri.

Ecouri cresc din negura afundă
Şi vîntură tăcerile din maluri,
Dar nici o rază nu se frînge-n valuri,
Iar vîntul nu sărută nici o undă.

Încearcă timpul anii să-şi îngroape
În apa ce se zbate ne-ncepută,
Pîndind în maluri pas sfios de ciută
Ce vine în amurg să se adape.

Trec vremile prin liniştea mocnită
Şi uneori în noaptea nesfîrşită
S-aruncă-n valuri cîte-o stalactită.

CU VORBE SIMPLE

Cu vorbe simple, ca aceste,
Atîtea lumi s-au făurit
Şi secolele ne-au grăit
De tot ce este şi nu este.
Din ele omul şi-a croit
Tulburătoarea sa poveste,
Cu vorbe simple, ca aceste,
Atîtea lumi s-au făurit

Bătură vînturi şi tempeste
Şi lumi întregi s-au năruit,
Dar omul a urcat pe creste
Şi visul şi l-a aurit
Cu vorbe simple, ca aceste.

SOSEŞTE-O ZI . . .

Soseşte-o zi cînd gîndul se dezminte,
De fulgerul luminilor orbit
Se surpă-n sine sterp şi gîrbovit,
Dar tot încearcă drumuri înainte.

Îşi suie la răspîntii turn de schit
Şi-ngenunchind pe trepte de cuvinte,
Îl roade îndoiala — tainic dinte —
Înfipt adînc în zborul ologit.

Stă-n prag de ezitări şi confruntare,
Iar aripile ostenind, sfioase,
Se poticnesc din ce în ce mai joase . . .
Ceas orb, ce bate pentru fiecare :
Şi pentru om şi pentru gînd, sau faptă.
Trufaş pîndeşte la răscruci şi-aşteaptă.

Anda Maria Boldureanu

REGELE PLOII

Regele ploii
e doar o poveste
dată uitării
ce
seamănă cu sarea
fără amănunte inutile

Regele ploii
eşti tu

Plouă
Nevăzîndu-se

UMBRA INTERIOARĂ

Iată o răscruce
şi nu m-am ţinut de cuvînt
şi-am pornit
pe toate drumurile deodată
pentru că toate erau la fel
nesigure şi înşelătoare

mai port
semnul lor
ca pe-o amintire
într-un buzunar
ce mă locuieşte
ca o umbră interioară

DESEN DIN NORD

se abureşte
pînă şi iarna

tăcem
alături
autobuzul oprit
de vreme
ori prea devreme
nuanţe aerisite
şi frunze uscate

în spate
e muntele
în faţă inima
şi în stînga tu

întîmplare cu pierderi
de prea multă căldură
se abureşte iarna
şi-atît

COMPLETARE

Zilele grele
ca un maldăr cu smoală
fierbinţi
ca un eşafod zeificat

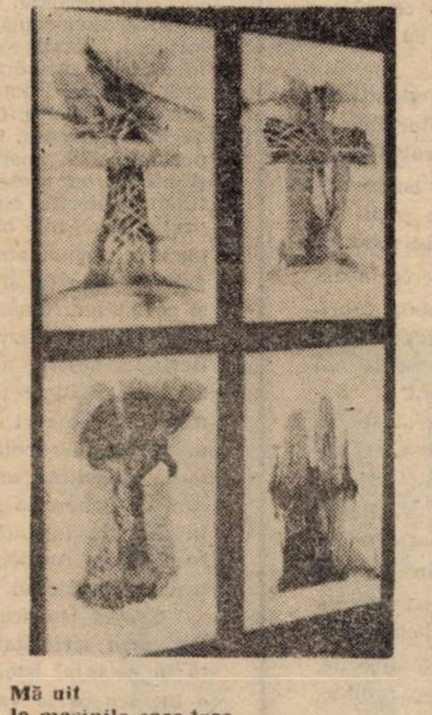

Mă uit
la maşinile care trec
ca nişte sentimente
galbene, roz, albastre
şi-ar dori să ajungă
la capăt
dar şoseaua
e curgătoare
şi plată
de zgură
şi nu se frînge nimic
numai
mîna rămîne întinsă
în aerul călduţ
şi poate deveni cristal

MIRCEA PORA

MEANDRE

Ilustraţiile din acest număr reproduc lucrări ale artistei Lucia Trancotă. (foto : A. Andriucă)

E bine să te culci, totuşi, înainte de unsprezece. Cu fesul pe cap, cu stomacul uşor, cu buzele discret umezite de un ceai sau de o limonadă. Somnul vine imediat. Aseară, însă, am avut ghinion... vecinii de sus s-au revăzut cu vechi prieteni din Brăila şi Topraisar.

Un timp, a fost linişte, nu i-am auzit, parcă se-nvăluiseră cu toţii în straie de vată. Pe urmă, a început un murmur, un tîrşîit de paşi. Curînd programul s-a amplificat prin frigerea unor grătare. M-am uitat la ceas, se făcuse doisprezece, cînd s-au apucat să le mănînce. Am luat un somnifer, m-am întors pe partea dreaptă, imaginîndu-mi cascade şi lanuri de grîu. Simţeam cum alunec în ceva nedesluşit şi cald, spicele se făcuseră mari, petale de maci pluteau pretutindeni, o domniţă bălaie recita versuri, îmi lipisem tocmai, un cot de pămînt, cînd mă străfulgeră un răcnet... **„Gheorghe, mă calci pe picioare!“**... Din acel moment, ridicat în capul oaselor, înregistrez totul ca o bandă de magnetofon... **„Noi dac-am** vrea le-am face şi pe astea... Cum adică, numa ăia se pricepe? ... mă, fraţilor, mă .. moare unchiul le la Hîrşova ... şi rămîne tuşa pe drumuri“ ... **„Ochii tăi frumoasă Zarasa / ochi ce i-am iubit“** . **„ Ia ascultaţi**... prima dată l-am văzut la defilare. om serios, se uita numa-nainte şi cînd a cîntat fanfara el a pornit-o primul... şi ce credeţi că aud săptămîna trecută la avans?. Îl prinde nevastă-sa, cu nevasta lui Cocoară, şeful de echipă... ea vine acasă după nu ştiu ce .. uşă deschisă... intră.. Vai!... pardon! ... mon Die! .. şi-ncepe un scandal... să vă spună Anuca... Cocoroaia striga din baie :.“ „Tanti Vrabie îţi dau orice, numai nu mă vineţi! ... şi el, cocoşu, în maieu şi ciorapi...

„Ţunţi, sîntem civilizaţi. avem un nume. uite, doamna pleacă... lasă, te rog, măturoiu.. “ **Nu-l înţeleg şi** pace — 130 de kile, poate plesni oricînd .. şi mănîncă de rupe... sandwichuri cu untură şi jumere, smîntînă, cornuri, prune, la prînz, ciorbă, iahnie, sosuri, — pe la trei, brînzoaice, halva şi Iagoda-l adoră .. Bombonel în sus, Bombonel în jos.. **„Dacă** eşti cuminte, i-am spus, te duce mămica la circ . şi-o să vezi căngurei, maimuţici, tigrei, elefănţei“... **„Băi**, frate, bă şi trosc, o cotonoagă .. trosc alta.. mafiotul nimic, înghiţise fluiera... şi-ncepe fraţii ca la Verdun .. cu sticle. pere... prune .. mere . **„Să-mi** cînţi cobzar bătrîn ceva / Să-mi cînţi ce ştii mai bine / Şi haina după mine /.. **Îmi** zice Iulica vinerea trecută ... hai tu la expoziţie să vedem şi noi... Zău, ăşti-îş rîd de oameni... o troacă de lemn da, troacă, troacă „Pune spre vis“ .. nişte gheme roşii . „Sferele tăcerii“ o tipsie .Identitate“ un cocoş fără pene ... „Noroc Augustin“ .. şi-un bărbos ... „verdele-i sublim“ .. şi-o cucoană. .„coşul, cînd e, cînd nu e“ ... „Nea Costache-i nea Costache...“ eu n-am timp de pierdut... mă duc să tund mîţa“... rîsete, hohote, aplauze, un bîlbîit întreabă ... „Cccît e ceasul?“ ... am înregistrat totul, se face însfîrşit dimineaţă, raze de soare, început de iulie, atîtea lucruri mi se-nvălmăşesc în minte... În primul rînd, **„Jucătorul de pim-pong“**... Îl visez mereu, ... mergînd pe stradă, făcînd duş, uitîndu-se-n vitrine, alergînd pe coline, reintrînd în blocul marmoră ... Poate într-o zi, totuşi, voi prinde **„clipa fericită“** şi voi lovi exact acolo unde trebuie... Îmi amintesc pagini din jurnalul lui Achimo Ducci... aceleaşi probleme... pînă la un punct mergea... pe urmă intervenea umbra, răcirea sîngelui, gheaţa... Ce făcea? ... **Luni opt Oct. 1502... „Lucrez de dimineaţă la portretul papei. Cu dalta mică scot în relief buza de jos. Încet, încet, încet... Bat clopotele de la Santa Novella şi tinerii care nu mai pot fi bărbaţi cîntă cu voci subţiri... Ascult cîntecul şi mă uit la buză. NIENTE Papa seamănă cu un păsărar de bîlci...“ „Nu-i nimic, carro Achimetto, talentul s-a făcut pentru o vreme talentuţ, a plecat la băi, dar revine el. Va a l’ inferno, pînă atunci cu papino şi du-te la un birt“ ... Vineri, 16 iunie, 1503 ... „Nu-mi iese zîmbetul prinţesei Tullia... dar cum să-mi iasă dacă faţa ei seamănă cu o tipsie?... toţi cei din familia Farinucci au obrajii umflaţi, ochii mici, urechile mari, fruntea îngustă, n-au fost creaţi de natură pentru daltă şi penel ... şi totuşi, NON DISCURAGIATE“. ... vine, ea, clipa, ... pînă atunci supune-te la cazne... mănîncă supă rece oaie bătrînă, ascultă-l pe Don Cicio cum cîntă la orgă, du-o la plimbare pe donna Savetta, vîră-ţi scaieţi în pantofi, culcă-te pe cactuşi, fă-te cerşetor, spune-ţi mereu... sînt fericit... sînt fericit... sînt fericit... 19 Nov. 1503... Plouă, ud pînă la piele, pe strada Farnese ascult prostiile lui Don Cicio ... Sînt fericit... sînt fericit... sînt fericit... din spălătoria „Flora“ iese donna Savetta... ascult alte prostii ... sînt fericit... sînt fericit... sînt fericit ...“**

Sună telefonul... ridic receptorul ... la celălalt capăt al firului o voce imperativă de femeie... „Casa de comenzi speciale“? ... Da, răspund. „Sînt Matilda Costache, şefă serviciu desfacere I. C. T. R.“ ... „s-a auzit“? ... Da, răspund. „Poimîine, va fi nunta fiicei mele, Mitilena, şi să-mi trimiteţi de ur enţă, pe strada Urlaţi 16, următoarele ... Da, vă rog. . „66 farfurii adînci, cu inscripţia „Marile Restaurante“, un kilogram muştar pişcăcios, nouă cutii scobitori boante, papagal recitator „mirele, mireasa / banii şi casa“, melodii de altă dată (Sulico, neapărat), măşti carnaval, strigător în franceză (textul: Et maintenant, chers amis, des cadeaux), catrenist, cobzar pentru dimineaţă, la ciorba de burtă“... „Cu cine am stat de vorbă, să notez“?... Cu directorul casei, Nistor Copoiu...

...deci urgent pînă mîine cel tîrziu, pe strada Urlaţi, o comandă masivă... Matilda Costache va deveni soacră,... Cum o fi arătînd Mitilena?, înaltă, distinsă, cu m scări elegante, sau, dimpotrivă, m că, stingheră, cu palmele umede, cu vreun defect de vedere... şi oaspeţii, cum vor să se mascheze? ... Bazi în scriitor cu barbă, Alina, în prinţesă, Gabor, în pasăre de curte, păun fazan, Vasile, în husar sau căruţaş Ghiţă, în Carmen de la Ronda, madam Costache în Gioconda? ... Şi, oare, astfel costumaţi, vor mînca ciorba de burtă şi vor asculta cobzarul? ... ii liniştită, doamnă, Casa de comenzi speciale, îţi va trimite totul, uite chiar acum încep să număr farfuriile, să fie exact şaizeci şi şase la număr, cu „Marile Restaurante“, pe mar ini...

Nistor Copoiu... aşa m-am recomandat la telefon... puteam să răspund „pardon madam, aici stă artistul plastic Veniamin, spuneam adevărul... dar nu, bărbatul scund şi brunet, cu nume de cîine alergător, pe care-l crezusem uitat, m-a luat brusc în stăpînire... Firele albe de la tîmple dispar, plumbul din oase se resoarbe, trec împreună cu mai mulţi colegi pe sub castanii din faţa liceului... Iată curtea, un platou de beton, pe care elevii bat mingea, aleargă, sar capra. Eu mă separ de grup, îmi plimb geanta dintr-o mînă-ntr-alta, ştiu eu ce ştiu... Sună, năvălim pe scări, sus, spre etaje, coate şi ghionturi, urlete şi piedici... În sfîrşit, în clasă... Linişte, nu mişcă nimeni, se aud tot mai clar paşii lui... acum e-n uşă, în costumul gris, larg, cu părul lins, cu ochii mici, cu instrumentele în mînă... Şi, din acel moment, nu mai reţin ce se întîmplă... textul problemei sună confuz, ne apucăm de lucru, unii văd deja soluţii, mi se rupe vîrful creionului, desenez pătrate şchioape, să vină la tablă, secundele trec şi trenează, foile catalogului zboară, să vină la tablă... şi ca de obicei mă nimereşte... **„Nu e nimic de făcut cu dumneata“**, urlă după cîteva momente, **„nu ştii să tragi o linie, te las repetent!“...** mai încerc odată, scriu „A“ în loc de „B“, scap din mînă creta, apa din burete îmi udă pantalonii... din nou răcnetul... **„Nu e nimic de făcut cu dumneata, treci la loc, patru“...**

Şi, într-o zi, fie ce-o fi, m-am hotărît... ştiam unde locuieşte, schimbai două tramvaie, exista un gard de sărit, o grădină părăsită prin care se putea ajunge sub ferestrele lui... Trei seri la rînd am pîndit fără rezultat dar în a patra l-am văzut... în bucătărie, printre cratiţe, un vis, în pantaloni scurţi, cu capişon, zdrang, cu ziarul după muşte, harşt, una la pisică, dintr-o cameră din fund... „Gigi, iar faci zgomot“... apare o bătrînă cu o raţă tăiată... „Dar e tîrziu, mamae“ ...„Aşa a spus, Aglae“ şi Gigi trece la smuls pene, şi smulge şi smulge... pe urmă clăteşte ligheanul şi spală pe jos... răsărise luna, era noapte, pretutindeni stele şi iată-l pe Nistor Copoiu dansînd prin buruieni...

A doua zi, teză, subiect greu, nu înţeleg nimic, dar el îmi face desenul şi aproape că-mi rezolvă problema. Părea că doreşte să-mi spună ceva... „cateta şi ipotenuza, ai auzit de ele, suma unghiurilor unui triunghi dreptunghic, am învăţat să fac şi prăjituri, PI, R, pătrat, are valoarea cutare, spune sincer, m-ai văzut cu raţa-n braţe, operaţiile cu radicali nu sînt chiar atît de grele, de ce te-oi fi jignit atîţia ani la rînd?. . Îmi pluteşte ciudat în memorie, cînd mic, şi spilcuit, şi rău, şi dur, cînd în pantaloni scurţi şi şlapi, omorînd muşte sau smulgînd pene din raţe, cînd rugîndu-mă să-l însoţesc în plimbări bătrîneşti, cînd năpustindu-se asupra mea, cu răcnetul... „te-am trecut pe gratis, pramatie!“

Clasicismul criticii

Se poate afirma că literatura şi critica, înţeleasă ca discurs despre literatură, „joc secund“, deci, se clasicizează reciproc în măsura în care cea dintîi acceptă verdictele celei de-a doua, iar aceasta surprinde în calitatea ei de „fotografie de epocă“ contiguitatea creaţiei şi a tradiţiei re-luate perpetuu din fixitatea fictivă a istoriei literare. Explicitînd, critica — nu-i nici o noutate aici — dobîndeşte la rîndul ei dimensiuni clasice, dar nu independent, ci tocmai în imediateţea literaturii pe care, credem, nu doar o explică, şi continuă. Fiecare etapă din istoria literaturii îşi „moşeşte“ propria critică şi nu poate fi negată cu prea multă uşurinţă simbioza evidentă între critică şi creaţie. Clasică devine critica atunci cînd, depăşită funcţia fatică — exprimîndu-ne în terminologia poeticii —, ea reuşeşte să dialogheze constant cu literatura, căreia nu de puţine ori i-a îndrumat paşii.

De la un timp, critica nu se mai mărgineşte — poate cu excepţia „întîmpinărilor“ grăbite de însăşi precipitarea editorială — să mărturisească şi să evalueze „ad usum lectorem“ sensurile imediate ale creaţiei şi nu atît dintr-o reticenţă „culturală“ sau dintr-o senzaţie de anacronism de procedare, cît, fapt detectabil în critica străină şi românească recentă, din dorinţa de a se contopi, de a se solidariza creativ cu opera. Ceea ce, de altfel, ar putea fi interpretat drept „rebeliune“ se dovedeşte a fi contrariul, critica avînd acum o dublă funcţie: resort mnemotehnic al creaţiei la modul continuării acesteia pe „rama tabloului“ şi abia apoi validarea estetică din ce în ce mai implicată. Motivul pentru care istoria literară îşi suportă sporit excentrismul este, neîndoielnic, şi acesta.

Fără alianţa — a se citi fuziunea — cu critica, istoriei literare i se vede din start refuzată identitatea, fiind nevoită să-şi deschidă „sucursale“ care să-i poată valorifica uriaşa documentaţie neprelucrată.

Sociologia literară, spre exemplu, este una din disciplinele care profită din plin de materialul oferit de istoricii literari, redîndu-l — de cele mai multe ori creator, fără a-i diminua expresivitatea pozitivă — circulaţiei fireşti a explicaţiilor extra-textuale.

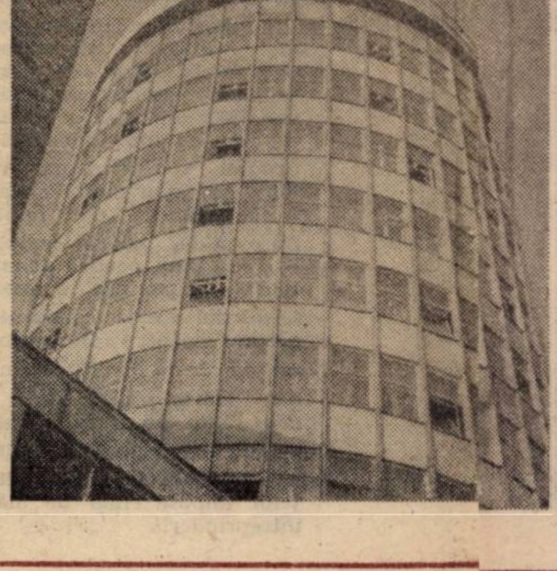

Faptul că nu întotdeauna literatura unei epoci date şi-a găsit simultan critica creatoare (adică cea care să-şi afirme autorii în judecăţile acestora despre operă), n-a împiedicat criticii de mai tîrziu să-şi simtă incitată înclinaţia epică spre continuarea critică a unor opere probînd, astfel, şi „deschiderea“ lor estetică. Poezia lui Eminescu şi-a aşteptat adevăratul critic (pe G. Călinescu) aproape o jumătate de veac, nu pentru că, emblematic, şi chiar fundamental, în unele privinţe nu fusese descoperit. Creaţia lui avea însă nevoie de un „postament“ (o construcţie, deci !) de pe a cărui înălţime opera să creeze iluzia că ne aflăm mai aproape, că vedem mai mult.

„Lecturile“, împrumutăm termenul lui Gaëtan Picon, se dovedesc, iată, mai profitabile din unghiul percepţiei creatoare care, neevitînd detaliul, tînjeşte spre unitate, cu sintagma aceluiaşi Picon, „glasul particular“ al celui care scrie, indicibil într-o analiză care demonstrează dar nu expune. Dacă nu sună prea dogmatic, a vorbi de o perfectă adecvare a criticii la obiectul ei, atunci aici ar fi ideal ca ea să se producă la „epiderma“ ansamblului, inefabila tangenţă a conţinutului cu timbrul vocii auctoriale. Literatura contemporană continuă o tradiţie în sensul, în primul rînd, unităţii temporalului şi atemporalului. Critica face acelaşi lucru, ba, pentru ea, coordonata integratoare este semn sigur al existenţei subiectului prin obiect sub raportul creaţiei. Clasicizarea criticii de care vorbeam la început şi la care ne reîntoarcem e şansa unei corespondenţe cît mai fertile între operă şi interpretarea ei. Se poate deduce cu uşurinţă că a clasiciza critica nu înseamnă a o destina premeditat unei tendinţe, fie şi moralizatoare, ci a o introduce iremediabil în clasa creaţiei.

Florin BERINDEANU

---

in memoriam

„ASEMENI SOARELUI ROTUND CE SE STINGE ÎN AMURG”

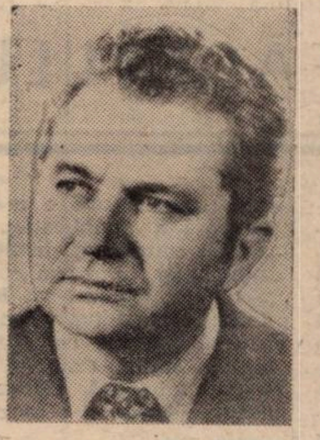

S-a stins un poet. S-a stins Vladimir Ciocov. În urma căruia se înşiră un număr impresionant, de aproape douăzeci de volume, poezii originale, în limba sîrbo-croată, poeme în proză, traduceri în limba română ş.a. Dar, prin trecerea în eternitate a poetului timişorean, s-a stins totodată şi un animator al literelor noastre, un îndrumător şi un cărturar. În cei cincizeci de ani de carieră literară, din anii adolescenţei şi pînă la anii senectuţii, lirica poetului a evoluat, dacă nu spectacular în planul formei artistice, oricum, a evoluat original în adîncimea meditaţiei, a diversităţii temelor şi a planurilor imaginare. Căci poezia lui Ciocov, de la începuturi, s-a pus sub semnul unei dialectici subterane, în care individul se vede întotdeauna răsfrînt în ceilalţi, ca şi în cosmosul înconjurător, în evenimentul istoric, ca şi în evenimentul strict intim. Tradiţionalist, prin limbă, imagine, ideatică, adept al clasicilor sîrbi Iaksic, Ducic, Ravic ş.a., ca şi ai celor români, precum Eminescu, Arghezi, poetul a ştiut să fie modern şi contemporan cu noi prin sensibilitatea sa, prin participarea nemijlocită, sinceră, revoluţionară, la mişcarea ideilor de azi, a timpului, a patriei sale.

Poezia sa este o continuă reîntoarcere spre temele copilăriei, ale amintirii purităţii şi candorii de început, dar şi spre locul individului în lume, în universul înconjurător. Poet al simţirii dar şi al semnificaţiei, Ciocov a creat o poezie acut meditativă şi patetică, în care eticismul se uneşte cu pasionalitatea, nostalgia cu tonusul omului încrezător în victoria spiritului asupra materiei. Găsim, în aceste poeme grave şi ample, sentimentul acut al timpului care nu cruţă, ca şi al deşertăciunii, unite cu al aspiraţiei spre afecţiunea şi devenirea umană. Dar, tonul cel mai puternic, de structură, al liricii lui Vladimir Ciocov, este acela al afecţiunii nestinse pentru adevărul uman, pentru puritatea ideilor şi a relaţiilor inter umane, pentru o iubire neclintită între semeni, gesturi care se regăsesc şi în poezia sa erotică. Poetul este atins de sentimentul permanent al căutării valorilor perene din jurul său : ţara, eroii anonimi, tot ce e bun sau rău în individ, poetul fiind un cîntec neîntrerupt, **„pînă porţi viaţa fierbinte în tine“**. Există un simbolism al elementelor naturii sau organice : inima, soarele, cascada, cărarea, sămînţa, piscul, aripa, drumul, copacul, cerul ş.a.m.d. care abundă în această poezie, poemele constituindu-se şi înşurubîndu-se în jurul unor asemenea piloni ideatici şi simbolici. De pildă, poetul spune : **„Întreaga-mi putere se află în aripă“**. Sau el ar vrea să fie o sămînţă: **„mereu schimbat din ea să mă nasc“**. Sau **„Îmi place să plec întotdeauna pe drumul meu propriu“**. Sau : **„Pentru mine, pentru cei mulţi, am furat soare, soare, soare . . .“**.

Există, în toată lirica poetului, o aspiraţie spre perfectitudine, în relaţiile umane ca şi în iubire. O sete de celălalt. Setea de-a fi al cuiva : **„O, cît de bine-i să fii aproape cuiva“**. Această permanentă sete de celălalt, devenită aspiraţie ideală, se răsfrînge şi asupra iubirii, a eroticii, căreia poetul îi pretinde, de asemenea, puritate, încredere în partener, devotament. Lîngă gestul pasional, în poezia de iubire a poetului, se înscrie gestul tandru şi gingaş. Căci acest mare sentiment trebuie să se consume într-un peisaj mereu înflorit, plin de seve, sub puterea luminii sau în taina nopţii, dar nu pus sub semnul îndoielii sau al speranţei deşarte. Iubirea e, pentru poet, o mistuire a eului. Dorinţă dar şi suferinţă. Ea are loc, în genere, în amintire, ea e mereu retrăită, cu acel intens **„a fost cîndva“**, ea e mereu reînviată cu nostalgie, cu privirea înceţoşată, cu spiritul clătinat de îndoială. Ciocov a scris, în acest sens, unele dintre cele mai frumoase poeme de iubire, între confraţii săi timişoreni, în care reînvierea unui sentiment puternic, fără seamăn, este făcută cu o artă rafinată şi inegalabilă, trăită pînă în cele mai tăinuite unghere ale simţirii, de la naşterea acestui sublim simţămînt, în eul eroului liric, pînă la stingerea lui finală.

Poet al meditaţiei asupra destinului omului în lumea de azi, cîntăreţ entuziast al „vremurilor noi“, poet al revoluţiei, dar şi al căutărilor intime ale individului, în urmărirea realizării de sine, trubadur al iubirii nestinse, despre care poetul exclamă în faţa iubitei : **„Nimeni nu te va iubi mai mult decît mine !“**, Vladimir Ciocov trece, în acest ceas, pragul de la realul nostru, la irealul, nu numai al poeziei sale, dar şi al vieţii sale. Poezia sa, pecetea ei, pusă asupra conştiinţei cititorilor care i-au iubit stihurile ample, pline de o rezonanţă adîncă a unui suflet omenesc cînd îndurerat, cînd plin de patos, nostalgia ei gînditoare vor rămîne, pentru noi şi pentru cei de după noi, mărturia unui spirit care a ars continuu, între stingere şi naştere, pentru înnobilarea acestei poezii, pentru dreptul ei de a fi primită în cetate şi în inimile celor anonimi şi mulţi, precum o spune atît de frumos poetul :

„În fiecare zi mă despart de ceva,

Îmi iau rămas bun de la lucruri şi oameni,

De la lumea din jur şi de mine insumi.

Şi mor în fiecare seară

Şi-n fiecare dimineaţă mă nasc

Asemeni soarelui rotund ce se stinge în amurg

Ca-n zori să răsară mai rumen“.

Ion ARIEŞANU

limba română

Despre G. Bărgăuanu — născut cum 110 ani într-un sat din prea Bacăului — ştiam, de la George linescu, că „e un poet al vehic lor şi al hranei“ (**Istoria...**, ed. p. 760). Atît sau cam atît. Am prin urmare, cu interes crescînd lorosul articol pe care i-l dedică dica Şuiu în ultimul număr (au 1986) al revistei ieşene **Convor literare** (p. 11). Străbaterea acc articol s-a dovedit, pentru mine, două ori utilă. Întîi, pentru că îmbogăţit cunoştinţele de istori terară; apoi, pentru că mi-a pril it confruntarea cu un derivat cu pe care eu, cel puţin, nu-l mai î nisem. Citez: „Bărgăuanu (... marcat din juneţe de o mentali de **„vieţist“**, ce s-ar tălmăci într-o anume strunire şi „răci prin artă, a datelor de temperam mai toţi poeţii statornic grupaţi jurul echilibratei publicaţii ieşen derînd mai curînd, şi în fapt, la mic clasicism“ (p. 11, col. 2).

Vieţist

Primul cusur al lui **vieţist**, că despre el va fi vorba, provine d însăşi structura sa fonetică, mai pr cis, din aceea a ultimei silabe (**-ţist** în cadrul căreia se află reunite tr consoane diferite după „modul“ k de articulare. Cuvîntul sună rău cred eu — dar părerea mea — sî pe deplin conştient — poate să f subiectivă. Alt cusur (relativ) al d rivatului în discuţie rezidă în am nuntul că termenul de bază (**viaţ** a concrescut cu istoria lexicului r mânesc, fiind moştenit din latină, timp ce sufixul (**-ist**) este „intern ţional“ şi, prin urmare, destul de r cent. **Vieţist** — cu pluralul **vieţişt** şi mai greu de rostit — rîvneşte denumească, foarte concis, pe col boratorii revistei **Viaţa Românească** formaţi în spiritul ei şi rămaşi cr dincioşi acestui spirit. La fel, od nioară, scriitorii grupaţi în jurul r vistei **Gîndirea** îşi ziceau **gîndirişt** termen care, datorită alcătuirii sal fonetice mai puţin rebarbative, reuşit să „prindă“, indiferent de r zervele noastre faţă de ideologia cestei publicaţii. În general, îns asemenea derivate cată să fie priv te cu precauţie, căci ele sînt prod se hibride, sortite, de obicei, vr melniciei. Chiar autoarea articolu lui citat se „detaşează“ de **vieţis** aşezîndu-l între nişte foarte bin venite ghilimele... Nici **prăjini** (în atletism), nici **spatist** (în nataţi nu au şanse de a se impune, toate că redactorii de la **Sportul** a recurs, o vreme, la asemenea te meni.

Din străvechiul **izvor**, cu ajutor aceluiaşi sufix neologic **-ist**, un critici şi istorici literari au încerc să derive pe **izvorist**, denumind cel care abuzează de „izvoare“. Cu era firesc, obştea scriitoricească a î tîmpinat termenul cu îndreptăţi rezerve. Dar nici sinonimul **sursol** nu-mi sună mai bine: nu l-aş intr buinţa decît cu valoare peiorativă

Din această clasă de cuvinte oro site, puţine au izbutit să se menţin Amintesc pe **căminist** şi, în ultim vreme, pe **naist**, care se răspîndeşt sub ochii noştri, pe măsură ce **naiu** românesc se aude tot mai distinc în largurile lumii.

G. I. TOHĂNEANU

GAZETA FĂGETULUI

istorie document

Expresie a conștientizării și popularizării valorilor materiale și spirituale, a raportării la nevoile și interesele cetățenilor, presa a jucat încă de la apariția sa un rol informativ și formativ foarte important. Același rol deosebit de important îl are presa în cunoașterea și popularizarea unor probleme de istorie locală. În redarea preocupărilor, aspirațiilor și spiritualității unor zone geografice și etnografice cu o entitate bine definită. În acest context se înscrie și prezentarea unor aspecte ale vieții social-economice, politice și culturale din zona Făgetului, abordate de publicația „Gazeta Făgetului".

La 19 august 1921 apărea sub coordonarea avocatului Aurel Hâdan primul număr al ziarului. Într-o perioadă de puternice transformări prin care trecea întregul popor român după realizarea idealului său secular: făurirea statului național unitar român. În acest prim număr se arăta sorgintea și menirea publicației de a prezenta și îndruma activitatea economică și culturală a locuitorilor din valea Begheiului, de a contribui la cultivarea și luminarea acelor locuri. Apariția publicației era privită ca o necesitate pentru popularizarea și revitalizarea rodniciei activității economice și culturale din zonă, a tîrgurilor „neîntrecute altădată, unde veneau cumpărători din mari depărtări, ademeniți de frumusețea vitelor noastre", de bogăția și varietatea produselor agricole.

În articolul „Prin noi înșine" se exprima un crez al locuitorilor făgețeni, dar, în același timp, al românilor de pretutindeni și de totdeauna de a avea încredere „în noi și în puterile noastre", altfel „am fi nevrednici de sacrificiile făcute de eroii și martirii răpuși pentru unitatea națională". Cerînd solidaritatea tuturor forțelor interesate în refacerea și dezvoltarea țării pe plan politic, publicația se pronunța pentru un guvern de uniune națională, avînd reprezentanți din toate provinciile și partidele politice care să poată îndeplini „opera consolidării noastre naționale spre a ridica țara noastră bogată la nivelul țărilor apusene". Problema luptei pentru unitate națională, dusă de locuitorii acestor locuri, alături de întregul popor român, ocupă un loc de frunte în paginile publicației, subliniindu-se înfăptuirea celui mai măreț și mai scump vis al românilor". Publicația se pronunța pentru o descentralizare administrativă, pentru ocuparea funcțiilor după criterii obiective, nu după rațiuni politice.

Conștientă că unificarea deplină presupunea o perioadă de profunde mutații, publicația făcea un călduros apel spre „unificarea sufletească" prin lăsarea la o parte a „deosebirilor dintre român și român" și cultivarea limbii, a legilor și obiceiurilor tuturor ținuturilor, reunite după multă luptă și suferință.

O poziție înaintată, realistă, justificată de însăși evoluția istorică a avut publicația și în problema națională. În articolul „Streinii" se arată că locuitorii de altă naționalitate trebuie să se bucure de aceleași drepturi, pentru că „au viețuit împreună cu românii supunîndu-se acelorași legi". În articolul sugestiv intitulat „Chestiunea naționalităților" se aprecia că problema naționalităților era una din cele mai importante și trebuie rezolvată cît mai repede, dar cu multă chibzuință, „fără ură și dușmănie, fără manifestări și atitudini șovine, prin „pace și bună înțelegere între toți cetățenii României Mari".

Ridicarea nivelului de cultură a locuitorilor din această zonă, caracterizată printr-o continuă emulație spirituală a constituit o preocupare permanentă a publicației. În articolul „Școala viitorului". învățătorul Dănilă Ilițescu își exprima convingerea că „Școala viitorului va fi mai practică decît a trecutului, întrucît ne va pregăti să muncim mai mult și cu folos", dar, în același timp, va trebui să fie și mai umanistă, pentru a putea modela conștiințe și a forma sentimente.

Gazeta Făgetului

ORGAN SĂPTĂMÂNAL AL PARTIDULUI NAȚIONAL

Programul nostru!

„Baba, doftorul satului"

Rolul familiei în educarea copilului și pregătirea lui pentru viață, precum și necesitatea colaborării strînse dintre școală și familie constituie obiectul articolului „Societatea ca factor de educație" publicat în trei numere de același cunoscut învățător. Pronunțîndu-se pentru o educație permanentă, autorul subliniază că nici școala, și nici familia nu sînt suficiente pentru educarea tinerei generații, că această mare operă educativă o poate îndeplini numai societatea prin numeroasele și variatele instituții cu caracter educativ: școli, societăți și reuniuni culturale și sportive. Analiza acestor articole exprimă o gîndire pedagogică profundă, o viziune realistă, înaintată, asupra locului și rolului școlii în societate.

Fiind publicația organizației locale a P.N.R., ziarul prezintă și aspecte ale activității acestui partid, adunări și manifestări organizate la Timișoara, Lugoj, Oravița, la care au participat personalități marcante ale partidului: Iuliu Maniu, Mihai Popovici, Valeriu Braniște etc. Au fost abordate sporadic și probleme privind preocupările cotidiene ale locuitorilor de pe valea Begheiului, publicîndu-se știri și informații utile. Prin multitudinea problemelor abordate, prin originalitatea și clarviziunea unor soluții, „Gazeta Făgetului", în scurta sa perioadă de apariție — 9 săptămîni — a jucat un rol important în viața spirituală a acestei frumoase zone de civilizație românească.

Dumitru TOMONI

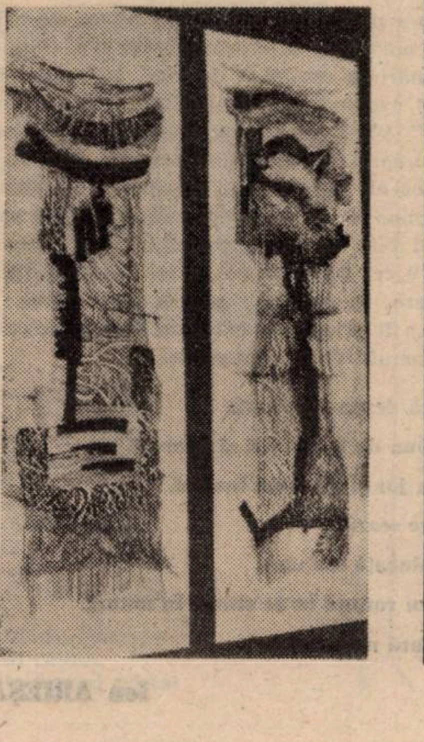

miniaturi

Amestecate

● Există oameni care după moarte devin port-stindardul cîte unei generații, artiști care izbutesc să adauge operei lor reale, concrete, calitatea de martori călăuzitori ai celor ce vin după ei. Așa se întîmplă, aici la Timișoare, cu **Sandu Dragoș**, care, azi încă, la cinci ani de la trecerea lui în neființă, exercită un control moral asupra elevilor și stră-elevilor săi, transformîndu-se — cum spunea **Radu Mircea**, operator-proiecționist la Întreprinderea cinematografică a județului Timiș — într-o conștiință-criteriu. **Sandu Dragoș** a trăit puțin dar extraordinar, parcurgînd căile filmului în toate ipostazele sale, sub arcul generos al pasiunii ardente care, combinată cu luciditatea intelectuală, declanșa în el drama fertilă a perfecțiunii. A lucrat într-o perioadă de cvasi-pionierat pentru cinecluburile noastre, convertind ucenicia pe cont propriu în adevărata școală pentru alții. Primul film, conceput împreună cu fratele său, a fost unul de animație, **Ursul păcălit de vulpe**. Au urmat apoi zeci de pelicule între care, cel puțin pentru mine, rămîn de neuitat drept filme de consacrare: **Șarja păcii**, **Sămînța** și **Amfiteatrele tinereții** fiecare din ele consumînd o treaptă distinctă a devenirii sale. Ultimul film **Uriașul**, l-am realizat împreună la Lovrin, descoperind înfiorat că avîntul estetic al lui **Dragoș** se datorește identificării artistului cu omul, concordanței depline între gîndul interior și faptul artistic. E dureros de adevărat, dar nu știu și nu voi ști niciodată ce alte corole de sensibilitate și imaginație s-ar fi deschis sub suflarea acestui om minunat în anii de cînd nu-l mai avem printre noi. A rămas însă conștiința-criteriu, fără de care am îmbătrîni puțin și fără de care **Gheorghe Huiban**, laureatul de anul trecut al Festivalului filmului cu tematică pentru tineret de la Costinești și unul dintre bunii săi prieteni, n-ar fi reușit să ne prezinte în premieră, într-una din frumoasele seri ale acestui septembrie, **Forme libere — o tulburătoare** deschidere spre universul complex al artei, susținută de cultul imaginii pline, dense, învolburate de sensuri, vorbind prin ea dar subordonîndu-se ritmului și „culorii" ansamblului uman al existenței. Un film care înscrie cert în spirala evoluției acestui talentat cineast, cel puțin pînă acum, punctul maxim de afirmare a gîndirii și de stăpînire a procedeelor de expresie cinematografică.

● Semnalînd astăzi apariția unei cărți de versuri în limba sîrbocroată **— Să te mîndrești cu cuvinte**, o fac fiindcă este vorba de o tematică specială adresată copiilor. Cunoscutul și binepreţuitul poet de expresie sîrbă, **Slavomir Gvozdenović**, este la al șaptelea său volum, după **Aripi și puțin foc**, **Cîntec în fața zorilor**, **Apărarea aripilor**, **Lirica**, **Dezlegarea senină a pietrei** (apărut în limbile sîrbă și română, dovedind că sub semnul tutelar al acestei cărți publicate de Editura Kriterion — redactor **Slobodan Glumaț**) versurile sale pot atinge sublimul exprimării, devenind corolă de lumini venită din nestinsa iubire pentru poarta de aur a patriei și liniștea copiilor ei. Conștiința apartenenței la o asemenea temă se ipostaziază liric într-un reușit registru polifonic. De la primele versuri: „Sînt îndrăgostit de cuvînt, / de cuvîntul de aur / cu care se iubește, se cîntă și se plînge / în slova extraordinară, / din care silaba, sunetul și semnul ne luminează" și pînă la ultima strofă: „De rouă cînd copilul obosește / pe aripa părintească oricînd va putea să se odihnească, / Acolo unde pacea și înțelegerea păzesc florile, / de pe inima omului oricînd va putea să se înalțe", cunoscătorii de limbă sîrbocroată vor admira, sînt convins, și vor citi cu interes această nouă apariție editorială a poetului timișorean.

● Un răspuns pentru inginerul **Teodor Albu** din Galșa (Șiria), județul Arad: sînt de acord că există și specialiști rizibili în erudiția lor seacă, însă nu erudiția trebuie incriminată, ci incapacitatea de a o folosi creator.

George DINU

muzică

„LIRA DE AUR"

Concursul de interpretare „Lira de aur", de la Suceava, desfășurat în vară, în plină vacanță a elevilor, s-a înscris ca un veritabil ordinator al celor mai tineri artiști români. O competiție, ca întotdeauna, strînsă, dură, la un înalt nivel artistic, cu rezultate extrem de semnificative în ierarhizările valorice care se redimensionează din mers. Selecția reprezentativă a Timișului, din vara lui '86, s-a dovedit judicioasă, toți cei intrați în focul competiției reușind să-și adjudece o distincție (exceptînd pe talentatul Mircea Holiartoc, solicitat în ultimul moment de a ne reprezenta în Forumul pionieresc, București).

Am deschide lista acestor cîștigători cu cele două minunate premii I, cucerite de **Radu Blidar** (vioară) — — clasa prof. **Grațiela Negruțiu** și **Iosif Șanta** (clarinet) — clasa prof. **Rodica Sas**. Alte premii importante ne-au adus și **Buteică Călin** (flaut), **Sînmărtineanu Cristina** (vioară), și anume: Premiul special al Uniunii Compozitorilor, coautorii performanței lor nominalizîndu-i în prof. **Lidia Kocsis** și aceeași modestă, dar atît de eficientă prof. **Grațiela Negruțiu**. Micuța pianistă **Atudoroaie Ioana** a obținut, la rîndu-i, Premiul Special al județului Suceava, mărturisind acomodarea rapidă și optimă a acestei dotate eleve cu severitatea și exigența clasei prof. **Maria Bodo**. Un adevărat premiu de simpatie a obținut posesorul Premiului III, violonistul **Isac Vasile**, ca și trompetistul **Neiconi Constantin**. Solia Lugojului muzical, **Unc Oana** (cello) și **Bălean Cosmin** (fagot), au fost distinși cu cîte o mențiune.

Așadar, școala muzicală timișoreană s-a dovedit din nou un adversar redutabil, confirmîndu-și ambiția de a se situa pe un loc de frunte. Un semn că, edificată aici de Sabin Drăgoi, ea continuă să-și spună cu demnitate cuvîntul...

Doru MURGU

panoramic

O săptămînă de excepție a filmului la Timișoara poate fi, pe drept cuvînt, numită săptămîna ce programează, între 15-21 septembrie, pe ecranul cinematografului „Capitol" un ciclu de filme românești premiate la festivaluri internaționale. Alte cinematografe din Timișoara și din județul Timiș găzduiesc în aceeași perioadă cicluri tematice dedicate evocării istoriei patriei, „Cinstim străbunii și faptele lor glorioase", „Anul internațional al păcii". ● **Galeria „Helios"** găzduiește expoziția de tapiserie a artistei Ana Maria Baumeister (asupra căreia vom reveni în numărul următor al revistei). ● **Invitat** pe scena timișoreană — Teatrul Giulești a prezentat publicului spectacolul „Arta conversației" de Ileana Vulpescu și George Bănică, în regia lui Eugen Todoran și scenografia lui Vasile Rotaru. ● **Opera Română** din Timișoara, în mijlocul spectatorilor cu un spectacol-concert inedit (în curtea interioară a Muzeului): „Armonii în prag de toamnă". Și-au dat concursul soliști ai Operei Române, actori ai Naționalului timișorean, orchestra de cameră și corul operei. ● **Biblioteca județeană** a invitat publicul iubitor de literatură la prezentarea volumului de poezie „Gongul și masca", semnat de actorul Mircea Belu. Despre semnificația volumului a vorbit criticul literar Marian Odangiu. A urmat un recital de versuri din creația autorului și a altor poeți contemporani, la care și-au dat concursul Irene Flamann-Catalina, Alina Secuianu, Estera Neacșu, Eugen Moțățeanu, actori ai Naționalului timișorean. Ilustrația muzicală — Florin Buciu. ● **Galeria de artă fotografică** din Bastionul Cetății prezintă colecția artistică (II) din Teplice (R.S. Cehoslovacă). ● **O invitație** din partea Casei Armatei din Timișoara, care a organizat expoziția de pictură semnată de Furdean Laurențiu Nonu. La vernisaj a luat cuvîntul scriitorul Corneliu Mircea. ● **Un remarcabil recital de orgă** a putut fi audiat în incinta edificiului din Piața Unirii. Solistă — Ursula Philippi ● **După cum, de același interes** — recitalul de pian susținut de Manuela Iana Mihăilescu.

I. P.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate ţările, uniţi-vă!

orizont 39

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ŞI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ŞI COMITETUL JUDEŢEAN DE CULTURA ŞI EDUCAŢIE SOCIALISTA TIMIŞ

NR. 39 (1023) 26 SEPTEMBRIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 16 PAG. 3 LEI

Lîngă sufletul cald al ţării

Vizitele de lucru ale secretarului general al partidului, tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU, au împămîntenit, de-a lungul acestor strălucite decenii de socialism românesc, un fel de a dialoga, al preşedintelui României, un fel de a sta de vorbă cu oamenii muncii de pe plaiurile româneşti. Indiferent de zonele şi ţinuturile patriei, din nordul Transilvaniei sau Moldovei, în sudul Munteniei sau în vestul banatic, din preajma munţilor Carpaţi, sau de pe pămîntul dobrogean, conducătorul partidului şi statului nostru străbate ţinuturile patriei, într-un dialog dinamic şi uman cu ţara şi cu oamenii săi.

Şi în acest însorit septembrie, cînd bogăţiile toamnei sînt puse, de oamenii muncii de pe ogoare, la bună păstrare, ca o superbă comoară a pămîntului nostru, tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU, însoţit de tovarăşa ELENA CEAUŞESCU, şi de alţi tovarăşi, din conducerea partidului, a întreprins cîteva vizite de lucru în unele zone ale ţării, precum judeţul Buzău şi Dîmboviţa. Aceste vizite se fac, în momentul de faţă, într-un climat de efervescenţă creatoare, în care oamenii muncii de pe plaiurile amintite, ca de pe întregul întins al ţării, sînt dinamizaţi şi atraşi de indicaţiile şi îndemnurile cuprinse în cuvîntarea secretarului general al partidului, de la Tribuna marelui forum al democraţiei noastre revoluţionare, spre o mai intensă responsabilitate şi abnegaţie a muncii lor de fiecare zi.

Arătînd că, la baza succeselor noastre de azi ca şi a celor viitoare, stă numai munca plină de abnegaţie, munca eficientă, curajoasă, tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU, trasează, de altfel, linia sigură a dezvoltării patriei, necesitatea de a ne înscrie, în orice judeţ al ţării, în prevederile de plan ale recentului cincinal, de a munci la un nivel superior, de o înaltă calitate şi eficienţă, spre o dezvoltare intensivă a economiei şi spre un progres multilateral al patriei române.

Avînd, în ele, aceste dialoguri cu ţara, şi un gen de apropiere de la om la om, conţinînd în ele însele combustia necesară, inspirată, de a magnetiza şi dinamiza masele de oameni ai muncii de pe plaiurile României, spre noi succese şi victorii, întîlnirile secretarului general al partidului au devenit, în aceste decenii, adevărate colocvii uriaşe cu ţara. Arătînd, de fiecare dată, succesele cu care ne mîndrim pe bună dreptate, dar arătînd, părinteşte, şi slăbiciunile care mai impietează asupra evoluţiei fireşti a patriei, tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU, prin întîlnirile sale, arată, de fapt, înaltul devotament şi harul omului politic şi omului conducător care, de fiecare dată, spre a putea să fie legat, prin puternice fire de sufletul ţării şi al poporului ei, merge chiar la sursa acestor legături. Merge chiar la temeliile vieţii. Acolo unde oamenii gîndesc, acţionează, trăiesc, visează la ziua de azi şi la viitorul lor luminos. Aceste dialoguri cu ţara semnifică, în fond, dialogul cu milioanele de oameni, harnici constructori de azi ai României moderne.

ORIZONT

VALENŢE EDUCATIVE ALE ISTORIEI ŞTIINŢEI

Componenţa însemnată a cunoaşterii trecutului, **istoria ştiinţei** (inclusiv a tehnicii, tehnologiilor) poate constitui, neîndoielnic, un factor de seamă în educarea tinerei generaţii, a tuturor celor ce muncesc din patria noastră. Dacă **istoria — „cea dintîi carte a unei naţiuni"** (N. Bălcescu) este studiată temeinic, sistematic în şcoli, punînd în lumină lupta milenară a poporului nostru şi a conducătorilor săi cu nume de simbol pentru dreptate socială şi libertate naţională, istoria ştiinţei şi tehnicii nu constituie un obiect de studiu şi, ca atare, valenţele ei educative nu sînt utilizate decît sporadic. **„Nu se poate vorbi de educaţie patriotică** — sublinia secretarul general al partidului, tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU — fără cunoaşterea şi cinstirea trecutului, a muncii şi luptei înaintaşilor noştri. Avem un trecut glorios care reprezintă cea mai preţioasă moştenire a poporului nostru. Avem datoria să ridicăm pe o treaptă nouă şi să îmbogăţim cu noi cuceriri materiale şi spirituale această preţioasă moştenire, să ridicăm pe noi culmi de civilizaţie poporul, naţiunea socialistă".** Constructorii României socialiste, care acţionează în **prezent,** sînt chemaţi să cunoască **trecutul** pentru ca, însufleţiţi, să edifice conştient **viitorul** — mai bun, mai drept, mai luminos.

Studierea istoriei ştiinţei permite cunoaşterea bogăţiei de fapte legate de evoluţia gîndirii ştiinţifice, cît şi descoperirea legităţilor devenirii, a direcţiilor ştiinţifice principale, a salturilor revoluţionare în ştiinţă, a determinării sociale, a respectivelor descoperiri ştiinţifice şi a consecinţelor lor asupra societăţii etc.

Astăzi este evident că ştiinţa, aplicată în conducerea proceselor sociale, joacă un rol tot mai important în societatea modernă, că progresul social depinde în mare măsură de progresul economic, întemeiat la rîndul său pe practică a tehnologiilor bazate pe ştiinţă. Alături de universul natural s-a creat şi se dezvoltă un univers „artificial", tehnic care exercită o influenţă determinantă asupra omului zilelor noastre. **„Continuarea operei lui Hegel şi a lui Marx** — scrie Lenin — **trebuie să constea în elaborarea dialectică a istoriei gîndirii omeneşti, a ştiinţei şi tehnicii".** Cunoaşterea istoriei ştiinţei contribuie la lărgirea orizontului de cultură generală şi profesională — unul din scopurile principale ale procesului instructiv-educativ. Ea este şi o lecţie despre creaţia şi creativitatea umană. Dar cultura, „totalitatea valorilor materiale şi spirituale create de omenire în procesul practicii social-istorice, precum şi a instituţiilor necesare pentru crearea şi comunicarea acestor valori", reprezintă un ocean de cunoştinţe. Ca atare, pe plan cognitiv este necesară o selectare judicioasă şi interpretare cu discernămînt a cunoştinţelor ce se predau, dar nu mai puţin importantă este latura **afectivă,** trezirea dorinţei de a cunoaşte, a setei de cunoştinţe, chiar şi după terminarea studiilor, în procesul de autoinstruire, de educaţie permanentă şi, mai cu seamă, insuflarea receptivităţii faţă de nou, a spiritului constructiv, înnoitor, revoluţionar, care să determine convertirea, în mod creator, prin acţiune, a cunoştinţelor în faptă, în bunuri materiale sau culturale eficiente calitativ, utile, menite să dăinuiască.

Utilizarea valenţelor educative ale istoriei ştiinţei şi tehnicii se poate realiza atît în procesul de învăţămînt, integrat cu cercetarea şi producţia, la fiecare disciplină în parte, cît şi prin **mass-media,** în cadrul unor manifestări cultural-educative organizate în şcoli sau în instituţii extraşcolare, în biblioteci, muzee, expoziţii etc.

Istoria ştiinţei oferă, îndeosebi tineretului studios, **modele** de cercetători oneşti, modeşti, perseverenţi, animaţi de pasiunea nobilă a cunoaşterii adevărului, a autodepăşirii, care se află, desigur, şi printre dascălii lor, şi de la care învaţă metodologia investigaţiei ştiinţifice, a documentării bibliografice, a organizării experimentelor, a redactării lucrărilor, rigorile scienticii, ale deontologiei şi eticii cercetării. De o deosebită importanţă este evidenţierea unor priorităţi incontestabile ale poporului nostru, care — în pofida vicisitudinilor istorice şi a dificultăţilor întîmpinate în dezvoltarea economico-socială, a dovedit, totuşi, un spirit creator, original în multe domenii ale ştiinţei şi tehnicii (uneori, din păcate, date uitării). O lucrare tipărită acum aproape o jumătate de secol releva peste şase sute de priorităţi tehnice şi ştiinţifice, mărturii ale capacităţii de creaţie şi invenţie ale poporului nostru. Cîteva dintre ele ar fi meritat premiul Nobel. Pentru descoperirea radioactivităţii artificiale, soţii Curie au fost distinşi, în 1935, cu premiul Nobel. Dar iată ce declară fiziciana Irène Joliot-Curie despre teza de doctorat şi lucrările publicate de Ştefania Mărăcineanu în reviste de specialitate din Franţa: **„Ne amintim că savanta română a făcut cunoscută în 1924 descoperirea radioactivităţii artificiale".** La fel stau lucrurile cu N. C. Paulescu, Ştefan Procopiu, Alexandru Proca ş.a.

Istoria ştiinţei şi tehnicii din România demonstrează că mulţi savanţi şi inventatori au fost şi mari patrioţi. Astfel, Gh. Ionescu Siseşti, fondatorul şcolii experimentale agricole româneti, cu o bogată cultură umanistă, încă pe cînd era elev la liceul „Traian" din Drobeta Turnu Severin a luat parte, în 1904, la serbările de la Putna consacrate împlinirii a 4 secole de la moartea lui Ştefan cel Mare şi, revenit în Mehedinţi prin Maramureş şi Blaj, a scris un jurnal de călătorie atît de patriotic-însufleţitor, încît prefaţa i-a semnat-o... George Coşbuc. Iar, acum 90 de ani, cînd ASTRA şi-a extins activitatea în Banat, iar Coriolan Brediceanu a fost primul ei preşedinte, secretar avea să fie viitorul genial inventator, înflăcărat luptător pentru Marea Unire şi apoi militant antifascist — Traian Vuia. **„Ce noroc ar avea omenirea** — spunea Henri Coandă — **dacă ar exista multe naţii care să-i fi adus, faţă de numărul de locuitori, atît cît i-a adus naţia română în ultimii 120 de ani".** Realizările valoroase ale ştiinţei şi tehnicii din ţara noastră constituie temeiuri de mîndrie patriotică şi garanţii pentru succesele viitoare ale construcţiei socialiste.

Conf. univ. dr. Cezar APREOTESEI

PACE!

**Pentru planeta-aceasta
Ca o lebădă-albastră, pe fluviul soarelui plutind,
În care munţii, fraţi,
Au aceeaşi privire verticală,
Fluviile, surori, au acelaşi sentiment al mării,
Şi ciocîrliile, acelaşi imn al pîinii pentru toţi,
Pace!
Pentru pămîntul acesta de lapte şi miere,
Cu-altare de grădini şi podgorii suspendate,
Pe care ard mirodenii
Şi cresc obeliscuri astrale de grîu,
În care oamenii, cu aceleaşi palme cîntătoare
Îşi trimit din hotar în hotar,
Inimile,
Ca pe nişte porumbei de soare,
Pace!**

Ligia TOMŞA

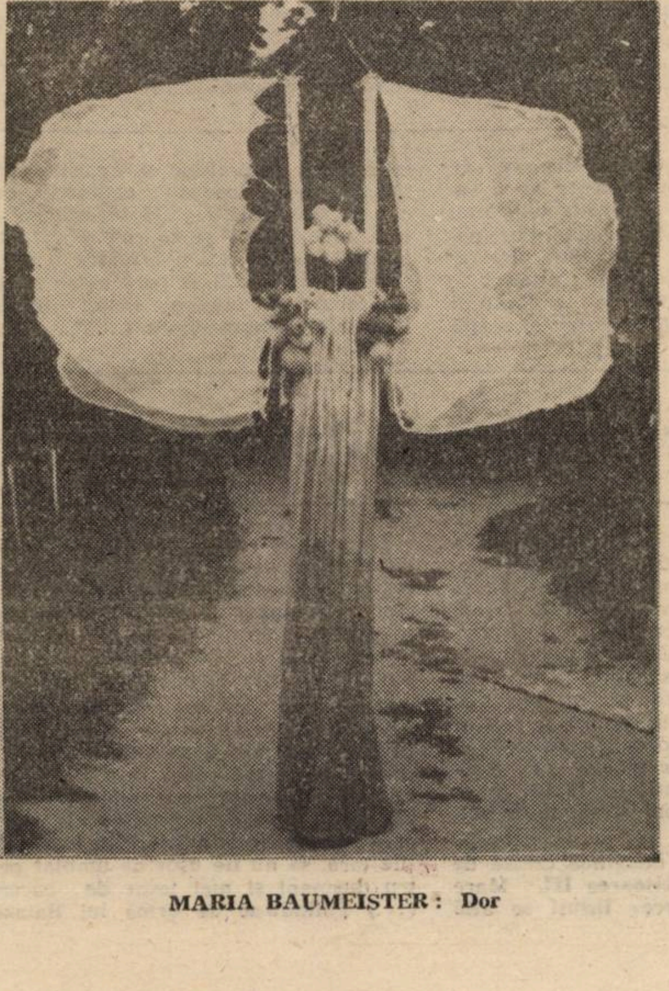

MARIA BAUMEISTER : Dor

„Io Mircea, Mare Voievod" în istoria și istoriografia din sud-vestul României

Constituirea și consolidarea statelor românești în secolul al XIV-lea e urmarea unor lupte îndelungate. În prima jumătate a secolului precedent, voievozii Litovoi și fratele său Bărbat, conducătorii formațiilor românești de pe ambele versante ale Carpaților ce coborau pînă în Țara Hațegului și spre Banat, opun rezistență tendințelor expansioniste ale regalității ungurești care a organizat după 1230 Banatul Severinului, extins spre vest pînă la munții Semenicului. Se urmărea aici, unde se întîlneau trei țări, organizarea unui teritoriu de apărare împotriva atacurilor bulgare și de înaintare spre est și spre sudul Dunării. Aceeași împotrivire o întîmpină și din partea cnezilor români din districtele Mehadia și Almăj în secolele XIII și XIV, incluse în Banatul Severinului, care își apărau energic străvechile orînduiri, alături de frații de peste munți.

Basarab Întemeietorul consideră ocuparea Severinului ca uzurpare a dreptului său firesc și, după marea victorie din 1330 de la Posada, îl ocupă și anulează relația de vasalitate față de regele angevin Carol Robert al Ungariei, acceptată înainte de 1324. În 1340, Țara Românească se alătură însă campaniei polono-ungare contra tătarilor. Noua orientare înseamnă reconcilierea celor două state și restabilirea relațiilor de vasalitate în viziune apuseană, ca o alianță cu scop militar care își pierde valabilitatea după alungarea tătarilor. De fapt e recunoașterea Țării Românești ca stat unitar. Nicolae Alexandru Basarab e investit oficial în 1365, de către Bizanț cu titlul de „domn de-sine-stăpînitor", aceasta însemnînd recunoașterea sa ca atare pe plan internațional, legitimare constituțională, sprijin și rezistență împotriva stăruitoarelor eforturi expansioniste și prozelitiste catolice din vest și nord, prozelitismul fiind în evul mediu o armă de cucerire politică. Se instituționalizează independența, iar politica externă își găsește temeiurile istorice. În același an, Ludovic de Anjou, revoltat, încearcă anularea actului de independență și proclamă campanie împotriva lui Vlaicu, da tot atunci se răscoală și moldovenii și înfăptuiesc neatîrnarea. Intervine între părțile în conflict o reconciliere, dar ocuparea Vidinului de către Ludovic periclitează independența țării. În 1368, cind în Banatul Vidinului ia amploare violenta răscoală împotriva dominației regalității ungurești, Vlaicu refuză să-l ajute. Ludovic îl atacă în iarna anilor 1368—1369, din Transilvania și de la Dunăre, cu dorinți nimicitoare, dar armata regală din Transilvania e decimată în luptele de la cetatea Dîmboviței, iar cea de la Dunăre rămîne fără rezultatele scontate. Vlaicu ocupă Vidinul, ajutat de bănățeni, prezenți de atîtea ori alături de voievozii Țării Românești. Intervine o nouă reconciliere, care lărgește și pe plan extern raporturile dintre domn și regele Ungariei, acordul încheiat reconfirmînd unitatea statului dintre Carpați și Dunăre. Cu scopul de a-l păstra în sistemul de alianță al regatului, Ludovic îi recunoaște lui Vlaicu titlul de ban al Severinului și duce al Făgărașului. Alt conflict reizbucnește iar, și, în jurul anului 1376, răscoala de mare anvergură a popoarelor de eliberare de sub hegemonia angevină declanșează un nou război. Urmează, apoi, alte conflicte și alte reconcilieri. Criza puterii centrale din Ungaria, ce urmează după moartea lui Ludovic, în 1382, a provocat grabnica prăbușire a sistemului de dominare angevin. În aceste împrejurări ce modifică stările din estul și sud-estul Europei și în necontenită luptă pentru apărarea independenței, pe treptele domniei urcă, la 23 septembrie 1386. Mircea cel Mare și impune lui Sigismund, noul rege al Ungariei, respectarea independenței Țării Românești. E în strînsă legătură cu Moldova, stabilește o singură linie politică și, folosind împrejurările, pătrunde adînc în Balcani, întregește provinciile de dincolo de munți. În 1395, e aliatul, iar nu vasalul lui Sigismund, care vestește Apusului, în 1404, că împăratul Bizanțului și Mircea „fac frumoase isprăvi" contra turcilor. Legăturile cu Polonia, prin mijlocirea Moldovei, înlătură pretențiile hegemoniste ale regalității ungare. Anii de liniște sînt anii înțeleptei organizări complexe, de definitivare a „domniei" cu forme noi, proprii, ce nu nesocotesc străvechile orînduieli, cu „oastea cea mare" și „oastea cea mică", specifice, avînd ca temei convingerea că țara se poate apăra numai cu brațul fiilor săi. Și faptele au confirmat-o.

În fața imensului pericol turcesc, politica sa externă răspunde numai imperativelor de apărare a țării, a independenței și suveranității. În vrășmășiile pentru succesiunea lui Murat, Mircea îl sprijină pe Musa, unul din fiii acestuia, care ajunge sultan și îl face instrumentul politicii sale. Consolidează pentru un timp „înțelegerea balcanică", menită să oprească înaintarea otomană, dar Musa e ucis și Mohamed încalcă hotarele țării.

De patru ori Mircea a învins în lupte cumplite armatele mult mai numeroase ale sultanului. Oștile lui dovedeau vitejie fără seamăn, apărînd pămîntul străbun, Țara, independența ei. Cînd Bulgaria și Serbia sînt ocupate, iar Ungaria amenințată, înțelegerea prin tratat, a domnitorului român, cu turcii asigură Țării Românești independența și suveranitatea, ce rămîn lăsămînt scump urmașilor, împlinit prin jertfele cele fără de număr.

A folosit Mircea stările vremii, cu abilitate politică, și prin patronarea Moldovei, totodată prin asumarea apărării Transilvaniei, politic și militar, prefigurează unitatea întregului neam. E „domn de-sine-stătător", „duce de Amlaș și Făgăraș", „Domn al Banatului severinean", „autocrat" pe malul drept al Dunării dobrogene.

Marele Voievod și Domn a intrat adînc în conștiința populației din sud-vestul României, prin mijlocirea operelor literare și istorice, dar și prin istoriile scrise de bănățeni, începînd încă din prima parte a secolului al XIX-lea. Între 1825—1827, cînd Nicolae Stoica de Hațeg își redacta **Cronica**, e însuflețit de biruința lui Mircea, „care adunînd românii, pe turci i-au lovit, mare vărsare de sînge au fost... Această bătălie au fost la Rovinile Ialomiții. De peirea acestor voinici, lui Baiazet rău i-au părut, dar și el peste Dunăre scăpă bătut. De unde către Mircea soli trimeasă și pace pusără și acasă să dusă". Vasile Maniu în istoria sa, tipărită la Timișoara în 1857, elogiază în patru pagini (567—570), eroismul și faptele „eroului Mircea I", „Domnul românilor... principele faimos". „Faptele și numele lui ocupă locul cel mai ilustru în istoria română. . regeneratorul poporului său . . reformatorul dintîi a administrației națiunii civile și militare... a organizat și introdus în România armata stătătoare... unul din cele dintîi state europene ce au avut armată stabilă". Remarcă avîntat lupta pentru independență, faptele și titlurile ce o îndreptățesc.

În primul volum „Din istoria Banatului Severin", tipărit la Caransebeș, în 1899, Patriciu Drăgălina preamărește faptele lui „Mircea cel Mare, care e unul dintre cei mai dibaci și mai iluștri domni ai Munteniei... figură măreață a istoriei naționale .. El inaugurează o politică înțeleaptă, care, ca un fir roșu iese la iveală chiar din acțiunile celor mai de valoare Domni români.. Tratatele sale de alianță arată învederat superioritatea sa în afaceri diplomatice și îngrijirea înțeleaptă pentru binele țării. Iar atunci cînd nu era în stare să-și reglementeze afacerile pe calea păcii, atunci, în fruntea vitejilor săi, cu sabia în mînă, știa să cîștige respectul vecinilor săi". În zece pagini (47—56), e înfățișată viu întreaga sa luptă pentru independență, cu totală participare afectivă și cu semnificația faptelor pentru românii aflați sub ocupație străină. În 1904, cu aceleași sentimente, istoricul lugojean, George Popovici, aduce aceluiași domnitor, numindu-l „Mircea cel Mare", cuvenitul elogiu, considerîndu-l simbol al luptei pentru unitate și independență, cu puternic ecou în lupta pentru unitatea statală deplină, pentru independență și suveranitate.

Prof. Ioan I. MUREȘANU

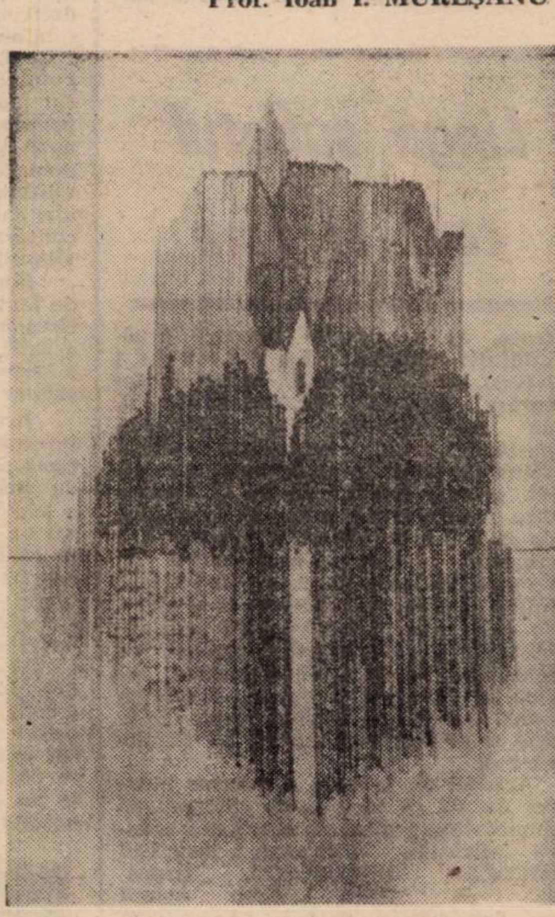

MARIA BAUMEISTER: Castelul

---

aniversări

Patriotism și demnitate

Era a doua jumătate a sec. al XIV-lea, cînd Semiluna (Imperiul Otoman) se ridică vertiginos și amenințător în sud-estul european cucerind puternice centre politice, teritorii bulgare și sîrbești, apropiindu-se de Dunăre cu intenții de expansiune și subjugare a țărilor Române. În acest timp, însă, pe tronul Țării Românești apare figura luminoasă și înțeleaptă a lui Mircea Marele Voievod (1386-1418) — „principe între creștini cel mai viteaz și cel mai ager", după cum îl caracterizează cronicarul otoman Leunclavius, — domnitor care își consolidează puterea și se pregătește să preîntîmpine pericolul turcesc, considerîndu-se — fapt ce rezultă dintr-un act din anul 1406 — „(...) mare voievod și domn singur stăpînitor a toată țara Ungrovlahiei (Țara Românească — n.n.) și a părților de peste munți, încă și spre părțile tătărești și herțog al Amlașului și Făgărașului și domn al Banatului Severinului și de amîndouă părțile peste toată Podunavia, încă pînă la Marea cea Mare și singur stăpînitor al cetății Dirstor (Silistra — n.n.)". Acest titlu și-l dă domnitorul în urma mai multor bătălii angajate cu oștile otomane, ieșind întotdeauna victorios tocmai prin faptul că apăra pămîntul și ființa românească ce sălășluia de veacuri pe aceste meleaguri. Ca și înaintașii și urmașii săi, niciodată nu a avut tendința de a supune alte popoare; gîndurile sale erau îndreptate spre păzirea hotarelor patriei și a poporului său: „Eu? Îmi apăr sărăcia și nevoile și neamul... — îi răspunde Mircea sultanului Baiazid Ilderim (Fulgerul). Această dragoste de moșie și de libertate a poporului său va determina înfrîngerea turcilor în cumplita bătălie de la Rovine, la 10 octombrie 1394, cînd, deși Mircea avea doar 10.000 de ostași, „(...) lănci nenumărate s-au frînt atunci și mulțimea săgeților a fost nenumărată, încît văzduhul nu se mai putea vedea de desimea lor..., rîul acela (probabil e vorba de Argeș — n.n.) curgea roșu de sîngele ce ieșea din mulțimea trupurilor căzute.." — se spune într-o cronică anonimă bulgară.

Nemuritoare este imaginea creată de M. Eminescu în **Scrisoarea III.** Mare strateg militar, Mircea însuși se află în fruntea călăreților și arcașilor săi: „În genunchi cădeau pedeștri, colo caii se răstoarnă. / Cînd săgețile în valuri, care șuieră se toarnă / Și lovind în față-n spate, ca și crivățul și gerul, / Pe pămînt lor li se pare că se năruie tot cerul / Mircea însuși mînă-n luptă vijelia-ngrozitoare (...)".

Demnitatea, dragostea de pămîntul strămoșesc, grija nețărmurită față de poporul său, eroismul acestui viteaz au fost consemnate cu deplină obiectivitate de cronicarul bizantin Laonikos Chalkokondylas (1423-1480): „Mircea strîngînd oastea țării, nu și-a făcut planul să vină asupra lui (Baiazid — n.n.), ci cu multă grijă și-a pus la adăpost în muntele Brașovului femeile și copiii. Mai după aceea însă se ținea și dînsul cu armata pe urmele lui Baiazid, prin pădurile de stejar ale țării, care sînt multe și acoperă în toate părțile țara, să nu fie ușor de umblat pentru dușmani și nici lesne de cucerit. (...) Ținîndu-se de urma lui Baiazid, se lupta într-una cu dînsul în chip strălucit"

Portretul lui Mircea Marele Voievod va fi întregit și de cronicarul muntean Radu Popescu în ale sale **Istorii** (...): „După ce au murit Alexandru vodă, domnind ani 27, s-au pus domn Mircea cel Bătrîn (...) „care" (...) multe lucruri va fi făcut vrednice de auzit (...)".

Izbînzile marelui domnitor muntean sînt rezultatul unei diplomații desăvîrșite, asigurîndu-și întotdeauna spatele prin relațiile de reciprocitate, pe care le întreține cu regele Ungariei Sigismund de Luxemburg, cu Vladislav Iagello, regele Poloniei și cu Alexandru cel Bun domnitorul Moldovei. Neatîrnarea patriei caută să o lase moștenire urmașilor. Principiile sale politice vor fi preluate de Vlad Țepeș, Neagoe Basarab, Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul. Viziunea de perspectivă a strălucitului voievod al Țării Românești va fi ilustrată de D. Bolintineanu în versurile din poezia **Mircea cel Mare și solii**:

„Viitor de aur țara noastră are
Și prevăz prin secoli a ei înălțare".

Partenie MURARIU

convorbiri

Cu ing. Aurel Zavolan

DIRECTOR AL TRUSTULUI ANTREPRIZĂ GENERALĂ DE CONSTRUCȚII-MONTAJ TIMIȘ

— În ultimii ani, orașul Timișoara a început să prindă, sub brațele constructorilor, conturul unei noi frumuseți, robustețea suplă pe care o merită pe deplin.

— Trustul nostru promovează cu curaj acest deziderat, caută mereu soluții eficiente și productive. După cîte ați aflat, în 25-26 septembrie sîntem gazdele unui simpozion avînd ca subiect de dezbatere tocmai promovarea progresului tehnic.

— Locul de desfășurare, cred, nu a fost ales intîmplător..

— Trustul antrepriză generală de construcții-montaj Timiș a fost distins în ultimii trei ani cu Ordinul Muncii clasa I, fiind fruntaș în întrecerea socialistă. Pînă aici a existat, desigur, un drum lung, jalonat de muncă și împliniri, de 36 de ani. A avut loc o creștere corespunzătoar a capacităților de producție, materializată prin sporirea volumului de dotări, perfecționarea organizării producției și a muncii, ridicarea nivelului calificării tehnico-profesionale a personalului muncitor. Dotarea cu mijloace moderne de producție a permis promovarea progresului tehnic, a tehnicilor și tehnologiilor noi, eficiente, cu grad ridicat de industrializare. A sporit gradul de mecanizare a lucrărilor, s-a extins prefabricarea, așadar centralizarea multor operațiuni care se executau odinioară la punctele de lucru. Optimizarea folosirii timpului de lucru, reducerea fondului total de timp neutilizat, adaptarea la condițiile noi de organizare a producției și a muncii, calificarea oamenilor, au contribuit la o importantă creștere a productivității muncii. Productivitate realizată prin promovarea progresului tehnic, o bună organizare a muncii, producției, conducerii, calificării și creșterii îndemînării oamenilor.

— În ce măsură splendoarea exterioară are acoperire în ceea ce privește confortul interior ? Vreau să spun că minunatele construcții din bulevardul Gh. Lazăr, str. Reșița, cartierul Șagului, tînăra zonă „Baba Dochia" frapează privitorii. Ce găsesc aici revelatoriu beneficiarii ?

— În toate zonele amintite am luat măsuri privitoare la îmbunătățirea confortului hidrotermic în condiții de iarnă, a confortului termic în condiții de vară, a confortului acustic, a iluminării și ventilării naturale a încăperilor. Montarea unuia sau a două rînduri de geamuri în plus la ferestre, în scopul reducerilor pierderilor de căldură iarna, sistem introdus experimental, a dat rezultate foarte bune. Majorarea termoizolației la panourile de fațadă prin reducerea aproape în întregime a punților termice și mărirea rezistenței la transfer cu peste 40 la sută, iată o altă măsură pe care am luat-o la noile construcții. S-a trecut la executarea acoperișurilor cu șarpantă din prefabricate de beton armat și învelitoare cu țiglă, care au eliminat neplăcerile ce au apărut uneori la apartamentele ultimului nivel cu terasa executată în soluție clasică. Numai în acest an vom realiza în acest sistem peste 1.100 apartamente. Așadar, metodele crezute pentru totdeauna tradiționale au fost corectate benefic. În vederea realizării amplelor obiective de dezvoltare stabilite de Congresul al XIII-lea al P.C.R., sarcina noastră este să construim mai mult, mai repede, mai bine și mai ieftin, iar acest lucru nu era posibil prin metodele tradiționale de lucru. Activitatea din construcții, după cum a indicat tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, trebuie apropiată de cea din industrie, pîrghie prioritară a creșterii productivității muncii, cale principală pentru scurtarea duratei de execuție.

— În ce constă această „industrializare" în domeniul construcțiilor ?

— Este un proces complex, prin care se urmărește intensificarea folosirii elementelor prefabricate, mecanizarea avansată a procedeelor la punctele de lucru, adoptarea unor metode și tehnologii de înalt randament odată cu aplicarea cercetării operaționale în organizarea lucrărilor, toate acestea tranformînd treptat șantierele în locuri de montaj. În fond, industrializarea trebuie să aibă ca efect reducerea duratei de execuție a lucrărilor, creșterea productivității muncii și a calității lucrărilor. Toate acestea au în vedere și îmbunătățirea funcționalității construcțiilor de toate categoriile, a confortului apartamentelor și a aspectului arhitectural al noilor cartiere Totodata, se urmărește reducerea greutății elementelor, a consumului de metal și ciment prin folosirea unor materiale mai ușoare, mai ales acele părți din construcție care nu fac parte din structura de rezistență.

— Există lucrări, aș zice, de referință, unicate, clădiri monumentale care, de pe acum, intră în zestrea prezentă și viitoare a orașului : Institutul agronomic, Institutul politehnic, Facultatea de construcții, hotelul Continental, blocul din Piața Mărăști, care, după cîte știu, înglobează cîteva invenții și inovații ...

— Trebuie să știți însă că ne preocupă în mod egal și acele case ale cartierelor. Cred că un cartier, precum „Baba Dochia" devine și el un unicat, un spațiu de referință în această zestre edilitară a orașului.

— Să vorbim acum despre oameni, despre creșterea lor, despre dăruirea fără de care nu poate exista operă.

— În primul rînd, creativitatea tehnică, acest factor dinamizator al progresului, a devenit la noi o constantă ; caracterul de masă al acestei activități a fost asigurat prin cuprinderea întregului personal cu pregătire superioară și prin antrenarea unui mare număr de tehnicieni, maiștri și muncitori de înaltă calificare. Aceasta a permis asigurarea legăturii directe cu producția. Munca de creație a fost răsplătită prin situarea trustului nostru pe locul întîi în județ în munca de creativitate și prin obținerea a 27 diplome la faza județeană a Festivalului „Cîntarea României", 15 premii la saloanele naționale de invenții organizate de O.S.I.M. La aceste succese au contribuit asigurarea unei documentări tehnice la zi din literatura de specialitate prin cabinetul de documentare și propagandă tehnico-economică, apoi efectuarea unor schimburi de experiență și documentări cu participarea la manifestări științifice și saloane de invenții, desfășurarea unei propagande tehnice la centrale și subunități, prin organizarea de cabinete de creativitate unde sînt popularizate rezultatele activității depuse de cadrele cu rezultate deosebite. Un rol important îl deține aici atragerea tineretului și folosirea potențialului ridicat de creație al acestuia. Numeroase lucrări ale tinerilor au fost premiate. S-a înființat recent un colectiv de tehnică nouă, format din ingineri stagiari. Ca forme de recompensare morală și materială am introdus sistemul înscrierii în cartea de muncă a certificatelor de invenții și inovații primite de autori, promovarea în funcții, acordarea de premii și cote de beneficii suplimentare

— Care sînt temele de cercetare mai importante aplicate sau în curs de aplicare în producție ?

— Extinderea prefabricării la tălpile de fundații, fie sub formă de tălpi continue prefabricate, fie de tălpi discontinue trenconice prefabricate montate în gropi de fundații ștanțate mecanizat în construcții din Timișoara. Apoi, instalația pentru ștanțarea gropilor de fundare ; experimentarea în condiții de șantier la mai multe clădiri de locuit din Timișoara a îmbunătățirii terenurilor slabe de fundare cu ploturi de balast vibropresate (soluție elaborată de Facultatea de construcții) ; utilizarea cenușei de termocentrală ca înlocuitor parțial de ciment și nisip la prepararea betoanelor și mortarelor ; experimentarea în condiții de laborator a măririi gradului de hidratare a cimentului prin introducerea unei instalații hidrosonice în fluxul de preparare a betoanelor și mortarelor ; introducerea în producția de serie a unui nou tip de panou exterior pentru blocurile de locuințe, cu punți termice reduse și izolație îmbunătățită (soluție elaborată împreună cu I.G.S.I.C. și Facultatea de construcții). Aplicarea în practică a condus la mărirea cu peste 40 la sută a rezistenței termice a panourilor exterioare, eliminarea pericolului de apariție a condensului și la economii de energie termică în exploatare. Sînt în diferite faze de studiu și experimentare : înlocuirea acoperișurilor clasice, cu un nou tip de acoperiș, realizat din elemente plane din beton armat prefabricat, montate înclinat peste planșeul ultimului nivel. Apa rezultată din precipitații este colectată la capătul inferior al elementelor într-un jgheab executat în axul longitudinal al clădirii racordat la coloanele de scurgere. Această soluție va elimina consumul de bitum și materiale izolatoare, cu efecte pozitive asupra calității teraselor. La blocurile de locuit s-au realizat apartamente cu confort fonic îmbunătățit prin executarea de planșee de 22 cm grosime cu corpuri ceramice înglobate, soluție care se va folosi în acest an la peste 600 apartamente. Este în curs de finalizare primul bloc executat cu panouri exterioare și planșee duble cu greutate mai mare de 6,5 tone, soluție care asigură creșterea cu 20 la sută a productivității muncii la aceste categorii de lucrări. Apoi realizarea împreună cu Facultatea de chimie industrială din Timișoara a unor thnologii neconvenționale la prepararea betoanelor și mortarelor bazate pe fenomene magnetice ; instalație pentru dozarea superplastifianților în betoane transportate pe șantier ; beton ușor de izolație și rezistență pentru elemente de închidere și compartimentare ; înlocuirea cofrajeclasice la executarea monolitizărilor elevațiilor prefabricate cu elemente finisate. Și multe altele

— Există un cartier al constructorilor ; l-am văzut și mi s-a părut extraordinar.

— Este în interesul nostru să evităm fluctuația forței de muncă. Oamenii se vor simți mai legați de locul de muncă, integrați orașului în care trăiesc. Am asigurat oamenilor trustului peste 6.500 de locuri de cazare din care peste 4.000 de apartamente. Un frumos spațiu pietonal există acum între blocuri, iar nu departe am amenajat un întins loc pentru joacă și promenadă, foarte populat de tinerețe și, am putea spune, exemplar. Avem aproape 2.000 de locuri în cămine de nefamiliști, o cantină modernă, o gospodărie anexă cu tot ce trebuie, un dispensar și o școală de policalificare. Clubul este destinat activităților multiple, multe formații artistice îl folosesc. Tot aici se organizează cursuri de scurtă durată pentru a forma unele meserii. Avem un cineclub redutabil și un cinematograf. Tot în cartier, creșă, grădiniță, liceu.

— În acest fel, grija față de om devine o realitate.

— Și să adăugăm la toate acestea faptul că există un sentiment care și la Timișoara a primit noi dimensiuni : acela al mîndriei de a fi constructor. În ultimul timp, noile construcții timișorene cîștigă în personalitate, aducînd și un plus de civilizație, de confort. Ca urmare a colaborării bune existente între constructor și proiectant, sub îndrumarea Consiliului popular județean s-au realizat sau sînt în curs de realizare o serie de obiective care întrunesc tot mai mult condițiile unui confort modern. Avem în vedere blocurile din zona Mărăști, zona „Simion Bărnuțiu" sau Reșița, care au o volumetrie foarte variată și a căror finisaje la fațadă sînt executate impecabil, cu profile în praf de piatră, terasit și mozaic spălat Vom construi în continuare pe arterele principale zone compacte de blocuri cu volumetrie variată și cu o mobilare stradală pronunțată care se vor îmbina în mod armonios cu ansamblul orașului În tot ceea ce realizăm depunem pasiune și dăruire, din dorința de a răspunde înaltelor cerințe ale Epocii pe care o trăim, de a fi de folos oamenilor minunați ai acestor vremuri, de a contribui la fericirea personală și generală a tuturor.

Întrevedere realizată de
Lucian **BURERIU**

Un luptător transilvănean

Editată sub egida Consiliului Culturii și Educației Socialiste, Comitetului de Cultură și Educație Socialistă al județului Timiș și a Institutului de Studii Socioculturale și Educație Permanentă Timiș, lucrarea „Ioan Bălaș un viceprefect al lui Avram Iancu", redactată de către istoricul timișorean Radu Păiușan, prezintă activitatea revoluționară a juristului Ioan Bălaș, care a fost ales, în timpul revoluției de la 1848 din Transilvania, viceprefect al prefecturii „Auraria Gemina" condusă de către Avram Iancu. Autorul evidențiază cele mai semnificative aspecte din viața și activitatea viceprefectului revoluționar, îndeosebi cea din ajunul și din timpul revoluției românilor transilvăneni pentru dreptate socială și libertate națională. Ioan Bălaș provenea dintr-o familie de grăniceri români, dar el renunță la tradițiile militare existente în familie și se dedică studiului științei dreptului, absolvind în mod strălucit Facultatea de Drept din orașul Cluj, inima Trasilvaniei. După un stagiu de practică judiciară la Sibiu ocupă funcția de controlor fiscal al administrației domeniilor statului din localitatea Cricău, unde îl și găsesc evenimentele revoluționare din anii 1848—1849 din Transilvania. Datorită influenței sale asupra românilor din ținutul Cricăului, din comitatul Alba de Jos, dar în mod deosebit datorită capacității sale politice și organizatorice recunoscute, este ales, după cea de-a treia adunare de la Blaj, din septembrie 1848, căpitan al gărzii naționale din Cricău. Fiind iubit de popor și pentru activitatea sa revoluționară, socială, politică și patriotică, calități mult apreciate de către fruntașii politici români, Ioan Bălaș este numit viceprefect al prefecturii „Auraria Gemina", condusă de însuși eroul revoluției de la 1848 din Transilvania — Avram Iancu. În această calitate Ioan Bălaș se afirma ca și comandant militar, dar mai ales ca organizator și administrator al bunurilor ce aparțineau națiunii române și a statului. În operațiunea de dezarmare a gărzilor maghiare, viceprefectul Ioan Bălaș se distinge în mod deosebit, dovadă fiind și faptul că el a obținut prima victorie a românilor împotriva nemeșilor unguri în bătălia de la Pîrîul Cingăului, apreciată de către istorici ca prima mare victorie a armatei revoluționare a lui Avram Iancu împotriva oprimatorilor. Un merit deosebit îl are Ioan Bălaș și pentru faptul că a contribuit în mod substanțial la instaurarea administrației revoluționare românești în cea mai mare parte a comitatului Alba de Jos și la organizarea Transilvaniei ca Țară Românească.

Activitatea sa revoluționară pe pămîntul transilvan încetează în martie 1849, cînd pleacă într-o misiune în Banat, de unde nu se mai poate întoarce, datorită ocupării Transilvaniei de către trupele maghiare, fiind nevoit să se refugieze în Țara Românească, unde, cu siguranță, a luat contact cu fruntașii revoluției de acolo. Activitatea revoluționarului român Ioan Bălaș este un exemplu de umanism și de dorință de înțelegere între națiunea română și naționalitățile conlocuitoare din Transilvania. Umanismul și lipsa sa de șovinism sînt atestate de multe mărturii de epocă cuprinse în acest volum. Ca o recunoaștere a activității sale revoluționare, Ioan Bălaș a fost ales de către românii din Comitatul Hunedoara, deputat în Dieta românească a Transilvaniei din anii 1863—1864. Și după încetarea activității acestei diete, Ioan Bălaș va rămîne unul dintre luptătorii cei mai consecvenți, pentru dreptatea socială și libertatea națională.

Meritul autorului acestei monografii constă și în aceea că aduce în primplan activitatea unui erou național puțin sau deloc cunoscut, care prin activitatea sa revoluționară și națională se înscrie ca o figură luminoasă, în galeria luptătorilor români împotriva exploatării sociale, oprimării naționale, dar mai ales, pentru unitate națională și statală a acelora care din timpuri imemoriale au apărat și s-au jertfit pentru pămîntul sfînt al Transilvaniei.

Lect. univ. dr. Ioan AVRAM

Personalitatea umană — produs al învățării și al culturii

Ideea posibilității desăvîrșirii prin educație se originează pentru cultura europeană în concepția greacă, pentru care caducitatea fizică a omului este compensabilă prin abilitatea sa tehnică și remediabilă prin educație. Cultura intervine în acest proces ca moștenire transmisă prin intermediul educației, condiționînd totodată, experiența individuală și a societății. Mediul în care se naște și evoluează orice ființă umană e impregnat cultural prin elemente de construcție și artificialitate impuse ambientului natural și social, prin modele comportamentale și acționale ș.a.

Culturalizarea constă în a impune lumii structura culturii, definită sugestiv ca „suma informațiilor nonereditare" (I. Lotman). Informația potențială sau actuală se transmite colectivităților umane prin diferite mecanisme ale învățării, urmărind însușirea și desprinderea unui comportament, model, reguli ș.a. Între conștiința receptoare și sistemul cultural se stabilesc relații reciproce ce pot fi însoțite, adesea, de tensiuni. Depășirea acestora revendică elaborarea idealului educațional în corelație cu: un proiect de dezvoltare socială, un proiect de personalitate capabil să devină promotorul său și cu un proiect de formare a acestuia. Personalitatea umană, gradul ei de socializare depinde de exercitarea controlului cultural, astfel, aptitudinile fizice și intelectuale ale unui individ se orientează în diferite direcții, dar modelul cultural le determină pe cele care vor supraviețui.

În interpretarea materialist-dialectică, modelele culturale, programele educaționale etc. se circumscriu acțiunii unui **tip de cultură,** determinat de caracterul bazei, de stadiul de dezvoltare a raporturilor de clasă, de condițiile materiale existente ca și de mijloacele materiale și sociale de difuzare a lor. Totodată, ele depind și de un **stil de cultură,** rezultat din alegerea ideologică a tradițiilor, a experienței și a necesităților ce decurg din acestea.

Funcționalitatea diferitelor modele și criterii este reflexul unei dezvoltări istorico-sociale, contradictorii, ceea ce face din domeniul culturii „arena celor mai diferite ciocniri și conflicte sociale, de clasă și istorice" (I. M. Lotman, **Studii de tipologie a culturii,** Ed. Univers). Din aceste confruntări se impun anumite coordonate ale gîndirii simțirii și acțiunii umane, la nivel social și individual. Comportamentul indivizilor umani. într-o situație dată, se structurează atît sub acțiunea unor determinanți culturali (fondul de informație, modele comportamentale, modele apreciative etc.), cît și a unor determinanți sociali, a unor factori și influențe din exterior, ce asigură, în fapt, realizarea socializării personalității. Desfășurarea acestui proces presupunînd interiorizarea și exteriorizarea individului, poate oscila spre o extremă sau alta, creînd anumite distorsiuni, cum ar fi anihilarea modelelor interiorizate sub presiunea necesităților externe. Strategia educațională actuală se află, de aceea, în fața unei alternative: „sau mularea modelelor interiorizate după nevoile curente corespunzătoare externe, sau pe cale opusă, încercînd manevrarea acestor nevoi externe în așa fel încît să aducă presiunea lor pe aceeași linie cu direcția determinanților culturali". Unitatea dintre educație și societate presupune, de aceea, flexibilitatea conținutului și metodelor de instruire și educare, adecvarea lor la caracteristicile mediului natural, cultural și uman în care se desfășoară. Acest proces impune, implicit, progresul științelor educaționale, a științelor sociale și umane capabile să orienteze și să optimizeze desfășurarea formării și modelării umanului.

Dezideratul „cît mai aproape de viață" nu semnifică o limitare pragmatică a obiectivelor educației, ci integrarea și participarea sa la proiectarea și realizarea omului de mîine, la individualizarea acestuia prin „deplasarea accentului de la pregătirea forței de muncă utilizabilă la cultivarea și valorificarea tuturor puterilor civilizatoare ale omului" (Al. Tănase). Toate aceste direcții și obiective ale educației reclamă considerarea condițiilor și factorilor întregului sistem social, aprecierea mijloacelor de difuziune a culturii și a informației precum și a influențelor lor asupra societății și individului.

Problemele cele mai complexe au apărut în epoca noastră, cînd extinderea și planetarizarea civilizației industriale a generalizat cultura de masă la proporțiile unui proces mondial, istoric extrem de dinamic. În această situație inedită, datorată și universalizării spațio-temporale a comunicării, s-au impus noi modalități de considerare a relației om-societate-cultură, asociind mijloacelor clasice de interpretare, rezultatele semanticii, lingvisticii, teoriei informației etc. Corelînd aceste perspective se poate deduce că adaptarea și supraviețuirea omului este condiționată de două procese: unul, în care el acționează în calitate de consumator al unor valori materiale, și altul, în care el acționează ca acumulator de informație. Cultura devine astfel un domeniu de păstrare și creștere a informației fiind, așa cum arăta I. Lotman „cel mai perfect dintre mecanismele create de umanitate pentru transformarea entropiei în informație". În acest context, revoluția socialistă, printr-un program științific multidirecționat (economic, politic, social) generează și o nouă politică și practică a culturii și educației avînd o dublă finalitate, socializarea personalității și, în același timp, personalizarea societății. Condițiile civilizației socialiste susțin treptata umanizare a societății, odată cu procesul de convergență între democrație, umanism, spirit științific, pregătind reconcilierea dintre om și uman, realizarea unui homohumanus. Edificînd multilateral personalitatea umană, producerea omului bogat spiritual și stimularea trebuințelor umane complexe necesită ample intervenții teoretice și practice, considerarea întregii experiențe social-istorice după criterii axiologice specifice comportamentului comunist. În acest mod, procesul educațional devine deosebit de important întrucît mediază asimilarea valorilor și principiilor umanismului socialist și concretizează un anumit comportament uman adecvat acestora. Socialismul reprezintă, astfel, prima societate din istorie care leagă dimensiunea antropologică a condiției umane cu cea sociologică și în care dezideratul umanist al perfectibilității naturii umane „devine obiectivul fundamental a tuturor planurilor de dezvoltare socială" (Al. Tănase). În acest fel, dezvoltarea și perfecționarea structurilor economice și social-culturale se corelează și presupun o revoluție a stărilor de conștiință, a mentalităților și atitudinilor, în sensul de stil comunist de viață și acțiune.

Activitățile și manifestările ce definesc noua calitate umană necesită reconsiderarea întregului sistem de influențare socială (propaganda, educația, mass-media etc.) în sensul orientării lor revoluționare și a sporirii contribuției lor la creșterea gradului de conștientizare a maselor, a participării lor la „producerea omului însuși". Socialismul, se precizează în documentele partidului nostru, **se construiește cu oamenii și pentru oameni,** ceea ce impune **„ridicarea continuă a pregătirii lor profesionale și tehnice, a nivelului general de conștiință revoluționară, socialistă",** cum arăta secretarul general al P.C.R., tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU,** în Cuvîntarea la Congresul științei și învățămîntului.

Perfecționarea condiției și comportamentului uman se asigură printr-o practică și gîndire revoluționară, prin aplicarea consecventă a unui model umanist al dezvoltării, ce îmbină exigențele creșterii economice și a dezvoltării politice cu lumea culturii și valorilor. Edificată pe temeiuri social-economice și politice, pe unitatea individ-societate, afirmarea multilaterală a personaliății e asigurată și se desăvîrșește odată cu „făurirea unui înalt orizont cultural, axat pe o dimensionare superioară a motivațiilor și trebuințelor umane" (I. Tudosescu), ceea ce situează omul și comportamentul său în centrul acțiunilor și practicii sociale, pregătind afirmarea plenară a sa.

Dr. Ilona BÎRZESCU

EUGENIA DUMITRAȘCU — Natură statică

CERCETAREA ȘTIINȚIFICĂ — BAZĂ A DEZVOLTĂRII ECONOMICE

Scoasă din lumea esoterică a laboratorului — așa-zisa „știință mică", devenită acum cetățean de onoare, exemplu pilduitor în marile amfiteatre ale muncii, „știința mare" (cum a și fost denumită prin referire la amplitudinea problemelor sociale și tehnico-economice) își oferă bunele oficii pentru rezolvarea lor, reconfirmînd inteligenței statutul de materie primă sui-generis. Fiindcă a devenit indispensabilă atît în amonte, cît și în aval de acțiunea umană, atît în stabilirea diagnozelor, cît și în elaborarea proiectelor globale de dezvoltare.

În această accepțiune, de cadru referențial pentru aspirațiile întregii noastre comunități etnico-sociale, documentele programatice ale Plenarei C.C. al P.C.R., reiterează necesitatea obiectivă de emancipare științifică riguroasă a tuturor domeniilor de activitate. **„Vorbind de revoluția tehnico-științifică ar trebui s-o completăm cu revoluția din conștiința oamenilor,** afirma tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU,** secretarul general al partidului. **Trebuie să transformăm conștiința cadrelor noastre de conducere, să determinăm o revoluție în felul de a gîndi și de a acționa al conducerii în economie, din toate sectoarele".**

Acest obiectiv, deosebit de generos prin mobilizatoarele valențe umaniste ce-i sînt asociate de deschiderile praxiologice aferente, transformă **producția de știință nouă,** „elementul spiritual al producției de știință nouă" (Fr. Engels), **în principal mijloc de acțiune pentru perfecționarea calității vieții.** În acest sens, cercetarea filosofică și cercetarea științifică au fost integrate organic ca părți componente ale unei veritabile politici a științei, ea însăși parte integrantă a politicii generale a statului și concepută ca temelie a progresului multilateral al societății. Iar pe ansamblu, experiența comuniștilor români a generat și conceptul de politică științifică, în al cărei perimetru intră sistemul integrat de evaluări cantitative și calitative ce au în vedere ansamblul principiilor și criteriilor care, în structura socială de sorginte comunistă, determină: a) atitudinea colectivității față de știință și rolul social pe care acesta îl are; b) mecanismele instituționale care servesc la organizarea și gestiunea activității științifice; c) acțiunile concrete ce urmăresc utilizarea unui ansamblu de mijloace tehnologice și sociale pentru a atinge anumite obiective în domeniul gestiunii și progresului științific.

Problema fundamentală ridicată de documentele de partid este tocmai aceasta: în ce măsură autoconducerea — treaptă superioară a democrației muncitorești revoluționare — face posibilă o valorificare superioară a resurselor autohtone de creativitate, pînă la a asigura o eficientă autogestiune a inteligenței naționale? Căci caracterul științific al construcției socialiste face imposibilă o detașare a politicii științei de țelurile majore ale societății. Modelarea acestei politici, realizarea identității depline între direcțiile sale de dezvoltare și dezvoltarea ansamblului social, constituie un obiectiv permanent al conducerii de partid și de stat, ferm hotărîtă să transforme fiecare județ în adevărate complexuri științifico-productive și cultural-educative, în consens cu sistemul de valori și aspirații specifice poporului nostru. Demascînd falsa prioritate dintre cercetarea aplicativă și cea fundamentală, documentele noastre programatice consideră că, atît la nivelul macrostructurilor, cît și la cel al microstructurilor, cele două laturi se condiționează reciproc, au interferențe permanente și reprezintă verigi ale unui proces complex, definit de funcția cercetare-dezvoltare. O funcție exponențială a progresului care cere, la fel ca în planul vieții materiale, o radicală înnoire a uneltelor, deci o nouă mentalitate la și față de cei care slujesc direct sau mediat știința. Situația în care ne găsim identifică, în același timp, marile rezerve de mai bine. Rezerve ce vor fi transformate în realitatea nemijlocită a faptelor prin abordarea de pe poziții noi, consecvent revoluționare a problemelor creației și creativității pentru prima dată articulate praxiologic în cadrul Festivalului muncii și creației colective, „Cîntarea României", declanșat în urmă cu un deceniu.

Generalizînd ipotezele de atunci în spațiul experienței pozitive deja validate de practica edificării socialismului multilateral, consemnăm aportul nemijlocit la redimensionarea științei conducerii în conformitate cu marile exigențe ale trecerii la comunism. O știință obligatorie în contextul democrației muncitorești revoluționare și pentru care fiecare reciclare va fi întotdeauna deosebit de eficientă.

Ștefan BUZĂRNESCU

Arta și prospectarea viitorului

Istoria tuturor disciplinelor identifică o formă originară ipotetică a fenomenelor studiate: lingvistica, pornind de la compararea limbilor cunoscute, a degajat legile generale ale evoluției lor și a reconstituit limba sursă, indoeuropeană. Goethe, studiind morfologia plantelor, vorbea de o plantă originară („Urphlanze"), pe care a încercat să o reconstituie; antropologia ne-a dat, fie și sumar, imaginea omului primordial, diferită de aceea a oricărei ființe existente astăzi, chiar și de aceea a maimuței, cu care a avut o evoluție comună pînă la un anumit punct; arta contemporană și-a propus esențializări în care transpar forme primordiale (abstracționismul), sau a descifrat în cotidian și actual, în incidental și nesemnificativ urmele unor epoci de glorie, cu implicația nu atît a demitizării trecutului și eroicului, cît a redimensionării și reconsiderării prezentului, a banalului și neînsemnatului aparent (literatura lui James Joyce). Orice efort uman de cunoaștere vizează acțiunea viitoare. În acest sens, omul e cu necesitate o ființă anticipativă. Fiecare gest prezent al său are în vedere un scop ce aparține unui moment ulterior. Anticiparea, deopotrivă cu retrospecția sînt acte vitale pentru ființa rațională. Am putea schița o istorie socială a efortului prospectiv, înțeles ca dimensiune esențială a ființei umane, dependentă de conceptualizarea timpului și devenirii, de memoria rațională, de utilizarea limbajului ca instrument al gîndirii. Aceasta ar evidenția momente de paroxism prospectiv, asociate unor momente de criză spirituală și socială. Miletul era în flăcări cînd Hippodamos proiecta un oraș perfect, ancorat armoniei cosmice; războaiele peloponeziace erau cadrul în care Platon își concepea **Republica.** Poate de aceea, încercările prospective au ilustrat două atitudini contradictorii: una activă, optimistă, încrezătoare în permanenta perfectibilitate a omului și naturii (inițiată de atomiștii antici și culminînd cu mitul progresului instaurat de secolul al XVIII-lea), cealaltă, pesimistă, descifrînd în mersul înainte al omenirii degradarea unei ordini inițiale perfecte, ilustrate de miturile „Paradisului pierdut" sau al „vîrstei de aur". Cele două atitudini sînt încă prezente în scenariile optimiste sau catastrofice ale prospectivei moderne. Din această dublă perspectivă a fost interpretată și literatura utopică: fie ca evaziune imaginară dintr-un prezent iremediabil conflictual și renunțarea la liberul arbitru într-o reglementare minuțioasă a detaliilor care postulează absența oricărei alegeri drept condiție esențială a fericirii; fie ca tensiune spre imposibil, generatoare de elan revoluționar, a cărei marcă o poartă deopotrivă răscoala lui Thomas Münzer (care vorbea despre „curajul și forța de a realiza imposibilul"), războaiele civile din Anglia secolului al XVII-lea, Revoluția franceză sau revoluțiile socialiste.

Prospectiva modernă continuă, printr-un efort organizat de cunoaștere, ceea ce omul nu a încetat să facă niciodată. Descinzînd dintr-o stare de spirit care conștientizează devenirea, posibilitatea și necesitatea intervenției umane în desfășurarea evenimentelor (cu origini încă din secolul al XVIII-lea), prospectiva debutează la începutul acestui secol ca „melontologie" (de la GK. melon = viitor) și „artă a conjecturii" (în accepția lui Bertrand de Jouvenel, unul dintre inițiatorii domeniului). Scopul său este configurarea „viitorilor posibili" („futuribles" în terminologia lui Jouvenel) ca tendințe cu grad înalt de probabilitate, care să permită selectarea alternativelor de viitor, deopotrivă realizabile și dezirabile.

Relația literaturii și artei cu prospectiva nu e numai una istorică, așa cum semnala Ives Barel, deoarece ea își păstrează dimensiunea prospectivă și după constituirea unei direcții de cercetare științifice care-și asumă explicit și exclusiv acest rol, valorificînd tradiția și experiența simultană a altor domenii. Argumentația unei astfel de afirmații are în vedere nu numai literatura utopică sau de anticipație, ci întreg domeniul ei care, prin însăși specificul său, este o configurare de universuri posibile, un excelent exercițiu prospectiv, fie și în ipoteza retrospectivă de roman istoric. Literatura, ca discurs semnificativ dublu-referențial, cu o referință secundă desfășurată pe o referință primă, suspendată, este un demers de investigare a posibilului. Ipostaza sa miniaturală, metafora, este aproximare de ipoteze în căutarea unei reprezentări ideale, perfecte, a realului; o formă de organizare a realului care, surprinzînd similitudinea în diferență, identitatea în varietate, generează o tensiune logică/semantică (eroare categorială) și ontologică/referențială („este" metaforic înseamnă „nu este" literal), inițiind nu numai o posibilă perspectivă parțială, ci declanșînd o întreagă cascadă de asociații.

La modul general, întreaga artă surprinde și concentrează semnificații universale și generale în individual și particular, în aspirația mereu prezentă, niciodată pe deplin încheiată, de a configura integralitatea. Conștientă de destinul său de a explora și întrupa posibilul, arta contemporană cultivă pluralitatea perspectivelor (variantele „interpretative") și atitudinea participativă a receptorului, coautor efectiv al operei în curs de desfășurare; sau se prezintă deja constituită ca „arbore de alternative", grădină a potecilor ce se bifurcă" la infinit. Noțiunea de **operă în desfășurare** are mai multe semnificații. Una ar fi aceea atribuită poeziei de Aristotel în **Retorica,** privind capacitatea acesteia de „a reda mișcarea și viața", de „a semnifica lucrurile în act", implicînd atitudinea vizionară a poetului care vede ca terminat ceea ce schițează abia și descifrează în orice formă finită promisiunea unei dezvoltări ulterioare. O alta ar fi aceea asociată operei comune a unei colectivități (creația folclorică orală, de ex.), niciodată epuizată, în permanentă devenire cu fiecare nouă actualizare. Și încă o alta: aceea a operei neîncheiate, „deschise", propusă de autor drept punct de plecare pentru căutările receptorului, pe care și-l asociază drept coautor. O astfel de noțiune de „operă deschisă", în care autorul individual își delimitează deliberat contribuția la constituirea operei, inițiind numai un proces pe care ulterior îl abandonează unei desfășurări colective, fără a fi total străină de ideea aristotelică de referent în mișcare, nici de aceea a împlinirii colective a operei prin efortul mai multor generații, aparține, ca element definitoriu, unei noi spiritualități. O spiritualitate nu mai puțin stăpînită de aspirația absolutului și de conștiința contradicției și efemerității realului ca generație care gîndise opera de artă ca produs finit, replică perfectă și eternă dată efemerului incident. O nouă spiritualitate care a înscris printre ariile cunoașterii prospectarea viitorului, încercînd asocierea controlată a dezirabilului și posibilului și implicînd, ca și opera-proces, acceptarea realității coexistenței contrariilor și posibilitatea permanentei depășiri, a aproximării absolutului în multitudinea, virtual infinită, a actualizărilor.

LIDIA CJOLAC: Semințe

O operă de ficțiune ca aceea a lui Borges, pusă sub semnul imaginarului („nimic nu ne împiedică să ne imaginăm") este un exercițiu prospectiv în domeniul posibilului, căruia îi aparțin egal actualului și închipuitului, după cum „grădina potecilor ce se bifurcă" e deopotrivă și carte, și labirint, căutare a spiritului și rătăcire într-un spațiu concret. Cartea, expresia concentrată a universului uman, este teritoriul de interferență a raționalului și intuitivului, a actualului și imaginarului, a căror continuitate și unitate le afirmă. Nu întîmplător „ramificațiile arborescente", temă și tehnică a cărții borges-iene amintesc de tehnici sistematice de investigare prospectivă; datele enciclopediei despre imaginarul Tlön se însumează cunoașterii realului; mai mult, își află materializarea prin exercițiul altor arte („cărțile, obiectele și scriiturile" lui Ion Bițan).

Finalul deschis, o altă caracteristică structurală a ficțiunii borges-iene, funcționează ca tehnică de prospectare. Actul evaluativ e totdeauna parțial și permite alternative; dar orice act uman e o evaluare: creația operei artistice, deopotrivă cu receptarea ei. Astfel, cititorul devine partener al autorului în încercarea aproximării adevărului. Borges nu are orgoliul paternității; el află povestirea, ca și cititorul său, dintr-o altă sursă. Povestitorul e un glas impersonal, cu identitate nemărturisită, confundabil cu orice om, „ca toți oamenii Bibliotecii", „ca toți oamenii din Babilonia"; sau nici măcar un unic glas cu identitate precisă, ci o mare de voci în permanentă metamorfoză; cînd dintre ele se desprinde vocea autorului, ea mărturisește limite și influențe, dar și perseverența construcției imaginare. („Sub cunoscuta influență a lui Chesterton (născocitor și împodobitor de elegante mituri) și cea a sfetnicului Leibnitz (inventatorul armoniei prestabilite) mi-am închipuit acest subiect, pe care îl voi scrie și care, într-un anumit fel, mă va justifica în după-amiezele inutile. Lipsesc amănunte, rectificări, potriviri; există părți de istorie care încă nu mi-au fost dezvăluite; azi, 3 ianuarie 1944, îl presupun în felul acesta". (Jorge Luis Borges, Tema trădătorului și a eroului, în „Moartea și busola", Ed. Univers, București, 1972). Nimic nu e complet, și nimic nu e lipsit de importanță: un singur cuvînt, notat parcă în grabă și la întîmplare, fisurează o demonstrație care părea perfectă și devine punctul de origine al unei ipoteze contrare sau afirmă identitatea aparentelor opoziții. Utilizarea mottoului, deturnat de la rolul clasic de anticipare și rezumare de către cel de completare, de sugerare a opoziției devine, de asemenea, un procedeu generator de alternative. Borges ilustrează deopotrivă efortul artei de a imagina „scenarii alternative" și cel de a antrena o gîndire anticipativă în termenii soluțiilor multiple și contradictorii, de a stimula alerta spiritului căruia îi sînt proprii, în egală măsură, visul lucid și luciditatea visătoare.

Asociate prospectivei ca „scenarii" ale posibilului și exerciții de educare a gîndirii prospective, operele literare sînt și o formă de exersare a potențialului de adaptare la nou și neașteptat, de amplificare a registrului uman de răspunsuri comportamentale, funcția anticipativă a literaturii fiind de nedisociat funcției sale formative, de modelare a conștiințelor. Fără a-și pierde capacitatea primordială de codificare și transmitere a experienței și valorilor sociale, literatura, arta în general, își va multiplica probabil rolul pentru omul viitorului și va contamina domenii neartistice, care aspiră la maximă concentrare semnificativă și forță de comunicare.

Daniela RUSU

Violoncelatul Alexandrei Guțu

pretexte

Dacă, prin poziție și afectivitate, patetica, acuta violină e limitrofă inimilor noastre, violoncelul, vărul ei direct, e un exponent (și un decalc) al întregului nostru corp psihoacustic. Un violoncel, de altfel, se cuprinde, se înlănțuie și acolează așijderi unui trup iubit, cu care el, prin talie și inflexiuni, aduce. Simbol oniric, violoncelul semnifică, în reveria și visele bărbatului, femeia (ca și, pesemne, viceversa) — nu numai unui Geo Dumitrescu întîmplîndu-i-se să iubească, „buimac", „înfrigurat", „nătîng", un violoncel[1]). Mai corporal decît violina, exiguă și prea-gracilă, el este, însă, totodată mai eterat decît aceasta. Culoarea-i emblematică, oricum, nu este roșul viorii („lăutei") isachiene[2]) (care, altminteri, nu-i violina însăși), dar impecabilul[3]), celest, albastru: **„În piața public-a simțirii noastre / Răcnesc trompetele tembele. / Dar unde-s visurile-albastre, / Rănite vechi violoncele / Care cîntau în sufletele noastre ?"**[4]). Violină în registru de contralto (mai amplu, însă, decît viola, — iar decît cea dintîi, desigur, mai grav și mai impersonal, mai apt, adică, de obiectivare și, implicit, de transcendență), un violoncel e, dacă vreți, un **violon-ciel !**

E astfel, bineînțeles, în mîinile unor maeștri: între aceștia, Alexandra Guțu. Nu-i cunosc întregul repertoriu; el coincide, însă, — pare-se — în parte cu acela al lui Casals însuși (ca unul care-și are fundamentul în muzica — sau, baremi, spiritul — lui Bach), căci, foarte ambițioasă și tenace, artista noastră joacă pe, numai, mize mari. Una din minimele ei „concesii" era, să zicem, execuția, mai deunăzi, a **Meditației pentru violoncel și orgă** de Gounod (o parafrază, totuși, și aceasta a unuia din riguroasele preludii ale aceluiași Johann Sebastian!); în rest, o maximă selecție, o exigență suverană, în ceea ce se cheamă opțiuni repertoriale.

Se înțelege: nu sînt un expert al violoncelisticii (tehnică, patrimoniu componistic, ș.a.m.d.); dar pot să spun că, dacă timbrul propriu, adică sonul personal, inconfundabilul „tușeu" (ca să vorbim în termeni claviristici) sunt de natură să consacre definitiv un interpret (mai mult, oricum, decît bravura propriu-zisă, decît virtuozitatea însăși), atunci acesta, Alexandra Guțu, e unul categoric consacrat. Mai rar, o catifea sonoră ca a violoncelistei noastre, un sunet mai **velouté,** mai cald, mai dens; aceasta, nu în deficitul acurateței execuției, a purității fiecărei note, a eventualului **spiccato:** ideea melică este mereu, aici, — ca la Cartesius — una „clară și distinctă" (vibrația pasională însăși neadumbrindu-i transparența). Nu fac decît figuri de stil, firește, — în (dez)nădejdea apropierii echivalentului verbal al artei Alexandrei Guțu... Rămîne-mi, dar, să mai fac una. Dacă tot spunem **principat, directorat** sau **consulat,** de ce n-am spune și **violoncelat,** — orice virtuoz, orice maestru (pe, cel puțin, durata execuției) fiind un principe, un director[5]), un consul. Or, Timișoara muzicală (și nu numai!) cunoaște, astăzi, — pe cît cred — violoncelatul Alexandrei Guțu.

Șerban FOARȚĂ

---

[1] Cf. poemul **Violoncel.**

[2] Cf. Emil Isac, **Din versurile triste: Annie.**

[3] Sau, vorba lui G. Călinescu, ne-„pecaminos" !

[4] Al. Philippide, **Promontoriu.**

[5] Accentul e indispensabil !

Gîndul și petrecerea

Petreceri cu gîndul și alte inducții sentimentale se află la intersecția eseului și a prozei „de ficțiune", autorul profitînd din plin de trecerile sale printre locuri și oameni care au avut șansa să se transforme în amintiri demne de un literat. Alexandru George știe foarte multe despre literatură; a stat la **surse**, a început lecturile așa cum trebuie, cunoștințele s-au așezat temeinic, la vreme. Nimic întîmplător în formația sa. E un expert al vieții literare, cărți fundamentale i-au devenit **cărți de căpătîi.** Orice ar scrie, condeiul se întoarce asupra lor descoperindu-ne, cu voluptate, nu doar norme de lectură ci și îndreptare pentru viața noastră cea de toate zilele. Pe de o parte, el trăiește austeritatea moralistului care scoate din fiecare întîmplare o propoziție demnă de a fi atîrnată în rama sobră a aforismului, pe de alta, plăcerea de a divaga asupra evenimentului făcut să aibă sens. Evenimentele privite cu suspiciune de contemporanii eseiști sînt comentate cu siguranța celui care știe că deține cheile bunului simț, fără de care nu poate exista pagină frumoasă de literatură.

Scriitorul mărturisește, polemic, **bucuria de a fi față de o lume dispărută.** Ea avea stil, ea oferea voluptăți, pe care omul vitezei nu le mai poate degusta. Scriitorului i-ar fi plăcut, aflăm dintr-un eseu, să se plimbe cu birja. Plimbarea cu birja putea oferi „călătorului" imaginea orașului, posibilitatea de a contempla strada. Își poate permite naratorul așa ceva? Evident, nu. Civilizația modernă i-a răpit lui Alexandru George o seamă de plăceri pe care noi, cei care n-am rămas în bibliotecă pentru a studia cum trebuie autorii secolului al XIX-lea, nu le putem descoperi nici cu gîndul. Eseistul pleacă, aproape în fiecare demers, de la un dezacord categoric (**„Mărturisesc a nu mă afla printre cei care consideră că sărbătorirea unui moment oarecare, legat de viața unui scriitor, este prilejul cel mai bun de examen critic.**"), nepotrivire patent Alexandru George, pentru a ne atrage atenția că un acord e totuși realizabil. Viața îmblînzește ideile, oricîtă intransigență ar adăposti pasiunea pentru adevăr, exactitate, precizie.

Am observat, lîngă alte cărți ale lui Alexandru George, bucuria de a apela **la autorii „inactuali"**, expediați în depozit de numeroasele răsturnări și deturnări ale interesului public. Aceștia sînt aliații cei mai de nădejde ai lui Alexandru George: „inactualii". Temele „inactuale" sînt reluate de eseistul care în Piața Amzei, în tren, în cutare amintire din copilărie a putut fi martor. El, Alexandru George, a fost acolo și poate depune mărturie. Ubicuitatea personajului pe care îl bănuiam claustrat între cărți și reviste, între documente de arhivă e cu adevărat neobișnuită. El știe să fie **acolo**, în tramvai, în piață și să decupeze din zgomotele locului sunetele necesare întemeierii unui gînd; verificării unei supoziții. Are auzul format, privirea educată de ultima lectură, de penultima lectură, făcute, desigur, în timpurile bune ale cititului. În cutare confruntare pe care **a trăit-o** a verificat temeinicia unei pagini puse la îndoială de vreun oarecare. El e martorul, dar și judecătorul (și ce conștiință de judecător are!), procurorul a cărui intransigență găsește, dacă nu pe parcursul eseului propriu-zis, cel puțin în p. s.-ul lui posibilitatea unui rechizitoriu de efect. Afirmațiile extreme sînt în stilul lui Alexandru George, inimitabil în asemenea reacții: **„Am rămas stupefiat în fața acestei neașteptate neghiobii, care nu era a prostie oarecare, ci una adîncă, angajînd ideea pe care prietenul meu și-o făcea despre. . .".**

Reacții puternice, de prozator bine instăpînit pe moșia personajelor sale, toate bune producătoare de învățăminte. Ele, toate, unele lîngă altele, ne oferă un **„mic manual de bună purtare în viață și literatură"**, manual cu ale cărui paragrafe putem să fim sau să nu fim de acord, dar care este foarte viu, purtînd decis marca firmei. Fără a fi de acord cu multe din abruptele afirmații, recunosc în Alexandru George una dintre personalitățile puternice ale scrisului nostru.

Cornel UNGUREANU

---

* **Alexandru George — Petreceri cu gîndul și alte inducții sentimentale, Editura Cartea Românească, 1986.**

cronica literară

Călătoria ca basm

Recenta carte de călătorii a lui Romulus Rusan oferă o lectură agreabilă, pigmentată la tot pasul de elemente ce par „furate" din repertoriul altor specii: titlul **(O călătorie spre marea interioară)** trimite la o celebră carte de aventuri a lui Jules Verne, momentele de **suspense** sînt demne de un adevărat **policier,** diverse episoade sfîrșesc pe un ton voit parabolic ori fabulistic etc. Dincolo de asemenea aspecte de detaliu, însă, scenariul întregii cărți e acela al unui basm. Pe prima pagină stă scris: „Această călătorie a fost făcută împreună cu Ana Blandiana, în vara anului 1982, sub auspiciile premiului internațional Herder", iar pe copertă e însemnată ruta voiajului: București — Budapesta — Viena — Salzburg — Split — Budva — Plovdiv — Istanbul — Efes. Schema „basmului" e prin urmare clasică: Făt-Frumos și Ileana Cosînzeana pornesc în căutarea obiectului dorit (premiul) pe un drum plin de primejdii („ploi intempestive, tranformate adesea în potopuri" etc.), însoțiți de credinciosul prieten Pif („o Lada verde, mare, botoasă, cu două faruri ca doi ochi poncișì de delfin"). Asemeni armăsarului din poveste, Pif e la început plin de ifose, n-are smerenie, devotament, aspiră să devină el conducător. Abia odată rodajul făcut, „animalul" se lasă îmblînzit, iar cei doi se pot convinge de „proprietățile lui de expediționar". Cu primirea recompensei (festivitatea de decernare a premiilor), începe o nouă etapă a călătoriei, **întoarcerea acasă** pe un drum ocolit, trecînd peste mări și țări, plin și el de spaime și capcane. O întreagă cascadă de expresii ale dezolării (supărătoare, altfel, prin insistența lor) stau mărturie despre dificultatea traseului parcurs: **nedreptățire; frustrare; infinite; ucigătoare complicații; fundamentala obsesie; nenumărate amînări ne-au întîrziat cît n-am fi crezut nici în cele mai negre coșmaruri** etc. După cum se vede, cel mai vajnic dușman e Timpul devorator, care-i mînă necontenit din urmă pe cei doi (sigur, înfruntarea cu răufăcătorul ia și alte forme. Bazarul Istanbulului nefiind, spre exemplu, altceva decît „un imens cîmp de luptă" al ciocnirii dintre viclenia vînzătorului și zgîrcenia cumpărătorului). Își fac apariția, rînd pe rînd, mai toate elementele din recuzita obișnuită a basmului: în împărăția vinetei și a cărnii de miel („reginele bucătăriei turcești sînt legumele, iar regina reginelor este vînăta"), cei doi sînt supuși la **proba mîncărurilor** ce nu se mai sfîrșesc („și mai există încă vreo treizeci de feluri de kebab, după felul cum se prezintă carnea"). La un moment dat, sînt amenințați să fie luați pe sus de forța sălbatică a vîntului, cu cort cu tot, „ca-ntr-un **covor zburător** mai modern, mai real, dar infinit mai puțin miraculos" (s.n.); în altă parte, rătăcesc prin **pădurea adormită** a ruinelor orașului Budva, distrus de cutremur.

Fascinantă le apare însă celor doi călători nu atît parcurgerea spațiilor nesfîrșite, cît ștergerea oricăror frontiere ale timpului, amestecul miraculos al civilizațiilor: „specialitatea magică a Vienei" e să țină vechiul în starea de noutate din prima clipă; piața din Efes dă impresia de paradisiac, pentru că adună la un loc fructe din toate lunile anului; vizita la muzeul arheologic din Istanbul echivalează cu o „formidabilă incursiune în timp". Tema ascunsă a basmului spus de Romulus Rusan e poate tocmai **veșnicia de-o clipă**, singura victorie asupra neînduplecatului Cronos.

Corina CIOCÂRLIE

---

* **Romulus Rusan,** O călătorie spre marea interioară, Ed. Cartea Românească, 1986.

portrete

Discursul tipografic

Încet, încet, cu o rîvnă de copist, de tipograf, de prescriitor din alt ev, cu obstinația paralizantă a fanatizatului de frumos, Romulus Vulpescu adaugă raftului de bijuterii tipografice pe care, **sole owner & proprietor,** l-a construit cu migală de miniaturist, încă o podoabă. Și nu una oarecare. Nu una anunțată de vreo aniversare, de vreun sărbătoresc prilej. Ci un frumos obiect tipografic pe care el, Vulpescu, era cel mai în măsură să-l **construiască:** ediția bibliofilă a **Joc-ului secund** al lui Ion Barbu. Folosirea vocabulei de mai sus, a verbului **a construi,** se află, aici, mai potrivită decît oriunde. Romulus Vulpescu își edifică operele tipografice cu o adevărată artă de **constructor.** Înaintea valorii cărții ca atare trece dreptul editorului de a-l învesmînta în straie de gală. S-ar zice că el acționează după infailibilul principiu al **afinităților (s)elective:** nu știm dacă a făcut-o, să zicem, cînd în '81, scotea de sub teascurile tipografiei superba ediție (prilejuită de centenarul Bacovia) a **Plumbului**; nu îi cunoaștem chiar atît de bine preferințele. Dar, cu siguranță, excepționalele sale ediții Jarry, Mateiu I. Caragiale și, de ce nu, propria sa **Arte & meserie,** dar și ediția din 1970 a poeziilor lui Ion Barbu sînt dovezi incontestabile că ne aflăm în fața unei irepresibile vocații.

Nu ne dăm seama cît timp cere o asemenea ediție, cîte sacrificii și cît absoarbe din talentul celui care, cu bună știință, se sacrifică pe altarul frumosului. Există, neîndoios, în acest demers un coeficient, nu neînsemnat, de ascetism. Nu fără o aură de spectaculos se va fi desfășurînd întreagă această schimnică, înfrigurată căutare a formei și corpului de literă, alegerea procedeelor de culegere, stabilirea proporției de aur în pagină și între litere, după cum un balet cu cartea, cu încă neexistenta carte, va fi fiind drumul între zincografie și **offset,** între sala de culegere și cea de paginație, între depozitul de hîrtie și cel de cartoane.

Ca și în celelalte cazuri, ca în minunatele ediții Villon, ori Charles d'Orléans, ediția bibliofilă (și încă nu una de rînd, ci — noutate absolută! — în tiraj de masă!) a **Jocului secund,** reproducînd, cu scrupul filologic, ediția din 1930, de la „Cultura Națională", și în replica aceasta, scoasă la „Cartea Românească", mîna de aur a lui Romulus Vulpescu îmbogățește sufletul oricărui iubitor de frumos. Însoțită de o abundentă **Notă asupra ediției,** în care editorul dă toate detaliile care transformă exemplarul de lux într-o veritabilă ediție științifică, valoarea cărții se vede sporită prin truda acestui veritabil personaj parcă descins din bestsellerul lui Umberto Eco. Pe lîngă celelalte merite, artistice, n-ar fi exagerat să spunem că el sporește seria figurilor retorice cu un nou element: discursul tipografic. Și probabil că doar vocea lui Orson Welles, cel care, în generic, se anunță ca producător, regizor și actor al unui celebru film, poate să sune cu atîta motivat orgoliu ca aceste cuvinte, ele însele intrate în ritualul tipografic:

Coperta,
prezentarea grafică,
tehnoredactarea
și
macheta
de
Romulus Vulpescu.

Mircea MIHĂIEȘ

marginalii

Disocieri

„Copilul este eminamente joc", spune Gabriel Liiceanu (1981, p. 38). Mă îndoiesc că lucrurile stau așa. Copilăria este joc, dar este și constrîngere. Constrîngere ca scut împotriva vieții și ca pedagogie pentru viață. Constrîns, copilul — firav, iresponsabil, neputincios să-și asume propria direcție — este protejat și, totodată, învață să i se adapteze vieții. Se joacă, dar ia și cunoștință despre limitele între care poate să se joace. Viața e făcută din prilejuri și din primejdii. Expus iubirii și — din iubire — constrîngerii copilul învață să le folosească pe unele ferindu-se de celelalte. El suportă constrîngerile, cînd nu reușește să se eschiveze prin viclenia farmecului vîrstei, fără să le înțeleagă rostul. Sfîrșește prin a-și închipui viața matură ca pe o vreme cînd se va fi eliberat de ele. Viața matură e primul mit creat de om, încă din copilărie. De aceea, copilul se joacă de preferință de-a omul matur. Jocul lui dezvoltă diverse scenarii, a căror semnificație este de fiecare dată epoca iluzorie cînd fostul copil va fi liber să facă ce vrea. Jocul copilului este așadar o imitație a libertății fără opreliști. Iluzia unei iluzii, ficțiunea unei ficțiuni. La rîndul lor, oamenii maturi — părinții, educatorii — se joacă și ei într-un anumit sens, în chiar actul pedagogic. Copilul le oferă posibilitatea să-și exercite în impunitate pornirile dominatoare pe care în viața lor de oameni mari sînt nevoiți să le frîneze. Le oferă un simulacru de revanșă. Ei inventează împrejurul copilului un spațiu al libertății lor proprii, unde se pot juca de-a cei înțelepți și puternici. Suportîndu-le jocul, de altfel bine intenționat, copilul se formează, dar se și pregătește să întîmpine arbitrariul vieții.

Cu adevărat liber, descătușare instinctivă de energie, este jocul micilor animale, îndeosebi al celor sălbatice, căci acestea, mult mai aproape de maturitate decît puiul de om, nu imită viața matură ci își exersează facultățile, gata de pe acum să-și asume riscul de a trăi independent. Inferiori din acest punct de vedere, copiii au o compensație esențială: imitînd viața matură și inventînd libertatea, ei creează ficțiune. Prin urmare, indurînd constrîngerea copilul învață să trăiască, iar jucîndu-se învață să creeze. Creația este depășire a constrîngerii și instituire a libertății într-un spațiu imaginar.

Două jocuri stau față în față, jocul de-a libertatea și jocul de-a bunul plac. Jocul copilului și jocul omului matur. Între ele, la prima vedere, deosebirea nu este mare: amîndoi se joacă de-a omul care poate să facă ce vrea. Deosebirea totuși există: jucîndu-se, copilul știe că se joacă. El are harul gratuității. El își joacă libertatea ca pe un mod de a nu fi nici victima coerciției, nici coercitiv. De aceea, deși fictivă în desfășurarea ei, libertatea lui este reală. Iar creatorul propriu-zis rămîne în esență un copil. În schimb, el deprinde tehnicile maturității, ceea ce-i permite să-și obiectiveze jocul. Îl propune celorlalți ca pe un model — de libertate. Prin aceasta, creatorul devine, în sensul cel mai înalt al cuvîntului, un pedagog.

Pentru a-și atinge condiția, creatorul are de străbătut și reversul copilăriei, adolescența. Copilul este liber în sine și constrîns din afară, pe cînd adolescentul își descoperă ființa ca sumă de constrîngeri interioare, dar și ca eliberare a minții capabilă acum să înțeleagă lumea dinprejurul ei. Creatorul ajunge la sine păstrînd harul gratuității, interiorizînd constrîngerea și exteriorizînd libertatea.

Livius CIOCÂRLIE

viața asociației

● La sediul Asociației Scriitorilor din Timișoara a avut loc ședința Comitetului de conducere al Asociației, cu următoarea ordine de zi: 1. Analiza activității cenaclurilor Asociației și aprobarea noilor comitete de conducere ale acestora; 2. Informare cu privire la activitatea Asociației în perioada de la ultima ședință a comitetului pînă în prezent; 3. Planul de muncă al Asociației pe trimestrul al IV-lea; 4. Alegerea juriilor pentru decernarea premiilor literare ale Asociației Scriitorilor din Timișoara pe anii 1984 și 1985. La dezbateri au luat parte: **Anghel Dumbrăveanu, Ion Arieșanu, Florin Bănescu, Livius Ciocârlie, Alexandru Jebeleanu, Maria Pongracz, Mircea Șerbănescu, Ion Dumitru Teodorescu, Cornel Ungureanu.** Au participat, de asemenea, ca invitați, la dezbaterea privind primul punct al ordinei de zi **Anavi Adam** și **Mandics György.** Ședința a fost condusă de **Anghel Dumbrăveanu,** secretarul Asociației.

● Prozatoarea **Sofia Arcan** s-a întîlnit cu membrii Cercului literar slovac din Timișoara, în cadrul unei mese rotunde pe marginea romanului **Joc întrerupt,** apărut de curînd la Editura Facla. Romanul a fost prezentat de criticul literar **Marian Odangiu.**

interviu

Cu prozatorul MIRCEA NEDELCIU

— Ţi s-a reproşat — am fost de faţă — că prozele tale suferă de un exces de inteligenţă. Cum te aperi de această acuză ?

— Resping această acuză mai întîi global. Prozele mele nu sînt nici mai inteligente, nici mai puţin inteligente decît ale altor autori. Apoi, dacă totuşi susţii că există în textele mele un exces de teoretic, o manieră mai degrabă rece de a trata probleme care sînt ale sufletului, un calcul vizibil al procedeelor, raportate la ţintele propuse, atunci, acceptînd eu această „acuză", aş încerca să-mi explic mie însumi cauzele situaţiei în felul următor : scriitorul secolului nostru se confruntă, încă dinainte de primul război, cu posibilitatea ca sensurile operei lui să fie deturnate ; aş zice chiar că, datorită marilor înfruntări ideologice care agită acest secol, literatura începe să trăiască într-un context agresiv ; uriaşa ei forţă, care este concepută de artist numai pentru a fi în slujba omului, poate fi folosită — şi există exemple — împotriva acestuia, prin jocuri ale contextualizării, prin abile teoretizări şi calcule din afara operei. În faţa acestui risc, talentul este neputincios, iar inteligenţa este singura apărare. Despre marii scriitori ai secolului nostru se spune uneori că au „un talent uriaş", alteori că sînt „o mare conştiinţă". Personal îi prefer, e drept, pe cei despre care se spune mai des a doua sintagmă. Ideal ar fi ca scriitorul să participe la dialogul prilejuit de marile probleme ale epocii sale şi cu talentul, şi cu inteligenţa, iar cele două calităţi să nu poată fi separate una de cealaltă.

— Te-ai născut în cîmpia Bărăganului, ai urmat liceul undeva în sectorul agricol Ilfov. Cum se explică, în acest context, trecerea ta prin experienţa textualistă ? Să existe în aerul sudului nostru o particulă, încă nedeterminată, care facilitează această metamorfoză ?

— Nu sînt textualist. Nici nu am fost vreodată. O spun în totală cunoştinţă de cauză pentru că, în facultate fiind, am urmărit cu atenţie experienţa literară pe care o încerca în acei ani, în literatura franceză, grupul de scriitori din jurul revistei Tel Quel. Era singurul lucru interesant din literatura franceză a acelui moment (anii '68-'72), iar eu eram un student conştiincios care studia literatura română şi literatura franceză ! Am afirmat şi în prefaţa la **Tratament fabulatoriu** că termenul textualism este folosit impropriu cînd este aplicat unor fenomene din literatura română de azi, însă unii critici au înţeles din asta că eu acord textualismului două accepţiuni diferite (!!!). Pe de altă parte, prejudecata că unui material de viaţă îi este interzis un anume procedeu tehnic numai pentru că originile lor sînt îndepărtate, în timp sau spaţiu, mi se pare izvorîtă dintr-o gîndire provincială, în sensul rău al termenului.

— A reprimat prozatorul Nedelciu o vocaţie — aproape sigură, după unii — de critic literar ? Cum a fost posibilă (contra) „performanţa" ?

— Nu, n-am reprimat nici o vocaţie de critic. Nu mă interesează să scriu despre cărţile altora, ci doar să le citesc cu multă atenţie, să le demontez mecanismele şi să învăţ din asta şi cum să scriu eu însumi, şi cum să nu scriu. Mă mai interesează, apoi, dar aşa pînă la obsesie, să nu fiu răstălmăcit. Cred că de aici provine atenţia sporită pe care o acord metodelor critice.

— Ai publicat, de curînd, a cincea carte, un excelent roman, „Tratament fabulatoriu" E mult, e puţin, cantitativ vorbind, pentru un autor care încă n-a împlinit 36 de ani ?

— E foarte mult în context, pentru că scriitorii tineri publică greu Este normal, dacă ne gîndim că unele pagini dintre cele publicate datează din 1971, deci cele cinci cărţi au fost scrise în 15 ani şi doar publicate, grupat, în ultimii şapte Şi este încă prea puţin faţă de ceea ce cred că am de spus.

— Există vreo relaţie determinabilă între „prolificitatea" unui autor şi valoarea cărţilor sale ?

— Numai dacă echivalăm prolificitatea cu absenţa spiritului critic relaţia respectivă e una de inversă proporţionalitate, dar mi se pare că lunecăm în banal.

— Ce crezi că va caracteriza generaţia matură de scriitori ai anului 2000? Pentru cine vor scrie ei ?

— Generaţia matură a anului 2000 va trebui să-şi justifice existenţa mai ales prin felul în care va fi pregătit ea terenul pentru literatura mileniului ce va să înceapă. Va fi reuşit să elimine complexe mai vechi sau mai noi ale literaturii ? Va fi reuşit să pună în ecuaţie raporturile culturii noastre cu alte culturi ? Va preda ea generaţiilor următoare o limbă literară destul de curată şi în acelaşi timp vie, adaptabilă la noile realităţi ? În funcţie de răspunsurile ei la aceste întrebări, de capacitatea ei de a lansa altele, generaţia matură a trecerii de la un secol la altul va exista sau nu.

— Deşi viitorul îţi stă în faţă (nu ?), poate că ai şi unele regrete Ce carte îţi pare rău că nu ai scris încă, sau nu ai putut deşi ai fi vrut s-o scrii ?

— Îmi pare rău că nu am scris încă o carte despre restauratorii de monumente artistice şi istorice. În concepţia mea, restaurarea nu este operă de integrare a monumentului, în cel mai larg sens al termenului, în muzeu — deci nu este „muzeificare", ci punere în dialog, un fel de maşină a timpului. Poate nu mă exprim prea clar, poate nu e clar nici pentru mine ce vreau să spun cu asta, poate din acest motiv n-am scris încă acea carte.

— Te ştiu un cititor atent (chiar prea atent) şi de literatură contemporană. Oare timpul risipit cu lectura autorilor (prozatorilor) tineri, nu întotdeauna de valoare, nu ameninţă să se răzbune asupra creatorului care eşti ?

— Nu Răspunsul este asemănător cu acela de la întrebarea despre eventuala mea vocaţie de critic. Deci un timp cîştigat, pentru că, în vreme ce citesc prozatori neformaţi, nu fac decît să continui să mă formez eu însumi.

Mircea MIHAIEŞ

---

consemnări

Cîntînd lumina

Fidel formulei sale lirice, poetul Traian Iancu îşi consolidează, prin noul său volum* spaţiul poetic predilect, reafirmînd trainica filiaţie tradiţională a poeziei pe care o scrie. Viziunea poetului, clădită din primele volume pe sentimentul iubirii valorilor perene ale trecutului şi prezentului nostru, este consecvent susţinută de adîncul crez civic şi patriotic.

Lumina şi soarele sînt elementele-cheie în jurul cărora se formează nucleele iradiante ce ilustrează sentimentul tutelar al iubirii, cu corolarul ei — bucuria : „Bucuriile noastre sînt raze de soare / Limpeziri mari de suflet, cînd spicul de grîu, / Alb, şi proaspăt înalţă făptura-i în zare, / Unduind în lumină, arcuit ca un rîu" **(Bucuriile noastre)**. Trăirea acestui sentiment dobîndeşte amploarea unui vitalism naturist prin care preaplinul sufletesc lansează necuprinsele-i reverberaţii : „Mă-nveleşte-un fulger dintr-un nor de-aproape, / Văd flăcăi şi fete săltînd în vîltori, / Sufletul în lumea-ntreagă nu-mi încape / Cînd răsare soare şi cîntă viori" **(Vioara)**. **Grădina** nu este altceva decît simbolul spaţiului sufletesc etnic, ocrotitor şi renăscător. Idealul moral al poetului nu este de conceput fără această solidaritate cu perpetuarea simţirii şi înţelepciunii ancestrale : „Fericirea mea e brazda, peste care, ca albina, / Trec uşor şi cu durere, că sub brazdă e lumina ..." **(Fericirea mea)**. Sînt intuite şi celebrate energiile latente ale spiritualităţii noastre, transfigurate într-un titanism cu proiecţii cosmice : „Ţăranul nostru este înţelept / Şi cînd coseşte grîul nalt, sub rouă, / Ia soarele cu braţele-amîndouă / Şi tot mai drept, pe cer îl pune, tot mai drept !" **(Ţăranul şi soarele)**. Ca atare, apare firească expresia ataşamentului faţă de tradiţia strămoşească a celui ce se ştie plămădit de pămîntul în care-şi simte adîncite rădăcinile. Cu atît mai pline de vibraţie sînt întoarcerile poetului pe meleagurile natale, acolo unde îl cheamă mereu necesarul contact anteic **(Lunca din Făget, Pe valea Beregsăului, Mi-e dor)**, sugerînd afectiv ideea continuităţii şi permanenţei noastre pe aceste locuri

Spirala viziunii poetice se înalţă la încrederea în om, în nobleţea lui spirituală, pentru care lumina este sursa şi sensul existenţei : „Frunză, frunză dulce, cu sîn gol, suflare / Voluptoasă viaţă, care treci în vînt, / Nu-i nimic pe lume, caldă, hrănitoare, / Decît e Lumina pe acest pămînt ..." **(Să cînţi lumina...)**.

Valeriu DRUMEŞ

---

* Traian Iancu, **GRĂDINA**, Editura Cartea Românească, 1986.

---

miniaturi

Fascinaţia universului citadin

Jurnalul de călătorie are la noi o tradiţie bine conturată, practicat cu strălucire pînă în zilele noastre de personalităţi care i-au dat o reală prestanţă. Abordat de unii scriitori contemporani ca o modalitate a reportajului, uneori ocazional, alteori consecvent, jurnalul de călătorie are o forţă mai mare sau mai mică de atracţie în funcţie de capacitatea reporterului de a transmite o imagine complexă asupra locurilor văzute, de tactul autorului în a evita „poetizarea" realităţilor cunoscute.

Un jurnal de călătorie* captivant şi inteligent elaborat a publicat de curînd Mircea Florin Şandru, acoperind un teritoriu întins şi variat, de la Marea Arabiei pînă la fluviul Mississippi, meridiane pe care autorul le-a străbătut de-a lungul unor ani în calitate de reporter al presei pentru tineret. Obiectivul de care M. F. Şandru se declară fascinat este universul citadin, fapt care dovedeşte o constanţă a interesului pentru spaţiul citadin, prelungire firească a problematicii şi atmosferei din poezia sa. Fie că este vorba de oraşe mai mari ori mai cunoscute precum Nicosia, Atena, New York, Atlanta Hamburg, Praga, sau de oraşe mai puţin cunoscute (dar nu mai puţin seducătoare), reporterul înregistrează cu aceeaşi „frenezie şi continuă uimire" spectacolul caleidoscopic al acestui „univers polimorf" Nelăsîndu-se copleşit de [illegible] M. F. Şandru reuşeşte să echilibreze cei doi vectori ai demersului său reportericesc : transcrierea obiectivă a cadrului (în datele lui exterioare) şi coloratura interpretării subiective, care filtrează elemente de natură istorica, psiho-etnică, socială, culturală Mobilul suprem al interesului rezidă în efortul autorului de a cunoaşte „din interior această realitate eminamente umană" pentru a surprinde „resorturile profunde ale existenţei omului contemporan", după cum mărturiseşte M. F. Şandru în al său „Argument" introductiv Acest demers constituie meritul de căpetenie al cărţii, fără de care autorul ar fi riscat limitarea la un exotism cu evidente calităţi decorative, dar lipsit de profunzime.

Valeriu DRUMEŞ

---

* Mircea Florin Şandru, **ORAŞE SUPRAPUSE** Ed. Albatros, 1986.

Facerea poemului

Nesperat şi pilduitor este privilegiul de a-l putea însoţi pe creator în complicatul şi, pînă la un punct, inaccesibilul laborator al creaţiei, de a-i surprinde „mecanica" imprevizibilă a mişcărilor, aflate cu un pas înaintea coeficientului de „aşteptare". Paul Valéry — criticul şi gînditorul şi-a propus să-l deconspire pe Valéry-poetul, intrigat poate de misterul ce părea să învăluie definitiv, în faldurile-i dense, algoritmul insolit al poeziei. Obiectivîndu-şi cu luciditate critică trăirile, observîndu-le atent, sistematic, minuţios, trasînd cu fineţe fiece contur, volută, impuls al figurii creatoare, Valéry a lăsat în urmă-i o impresionantă experienţă analitică, un amănunţit „proces verbal" al travaliului artistic, material de o valoare deosebită pentru cercetătorul fenomenului literar Sistematizînd sumedenia de informaţii aflate în Caiete, Marius Ghica schiţează, într-o carte* scrisă cu inteligenţă, vervă şi adîncime, liniile generale ale actului poetic creator, separînd planuri şi decantînd idei. Ce a impresionat (şi ce ne mai surprinde) cu deosebire ? Aşa cum bine se ştie, importanţa pe care poetul gînditor o acorda facerii artizanale ce ar supune şi domina chiar fiorul inspiraţiei. Un poem poate fi gîndit, construit, într-un cuvînt făcut — demonstrează Valéry — cu atîta măiestrie încît naşterea lui ar putea ascunde privirilor indiscrete osteneala „facerii" Contează rigoarea, munca, silnica încordare asupra cuvîntului devenit la un moment dat, zeitatea pură, ordonatoare. Punct de vedere corect dar deconcertant prin ponderea excesivă ce i-a fost conferită.

Deconcertant, în primul rînd, pentru că nicicînd nu se va putea imagina algoritmul infailibil al actului creator, structură infinit complexă şi aflată într-o permanentă mişcare ; deconcertant, apoi, pentru că, dincolo de efortul suprem al construcţiei, se desluşeşte (şi se va desluşi mereu), abia şoptită sau poruncitoare vocea tainică, daimonul, chemarea ce face posibilă tocmai acest efort, strecurîndu-şi totodată unda în schelăria complicată a mişcărilor şi materialelor, închegînd-o, strunind-o din umbră. Oricît de atent şi-ar analiza creatorul propriu-i travaliu, el nu va putea sesiza Vocea altfel decît ascultînd-o şi, simultan, transcriind-o. Acesta a fost, cu siguranţă, şi motivul pentru care Marius Ghica a optat, în cea de a doua secţiune a cărţii, pentru o apropiere ontologică de fenomenul poetic, deplasîndu-şi interesul dinspre hermeneutica migăloasă a facerii artizanale spre actul întemeietor al creaţiei facerea însemnînd nu doar confecţionare ci, mai ales, sau în primă instanţă creaţie : pro-punerea miresmei insolite a lumii lăuntrice-şi-exterioare, pro-punere ce n-ar putea avea loc fără deschiderea revelatoare spre fiinţa surprinsă-n vibraţia-i imprevizibilă, vie, cutremurătoare O apropiere filosofică de actul creator nu va deconspira nici una din tainele „meşteşugului" poetic (născut odată cu fiece artist şi îngropat în pagina-i testamentară), dar va putea sugera miezul însuşi al tainei din care izvorăsc poezia şi filosofia, deopotrivă

Astfel trebuie înţeleasă opţiunea lui Marius Ghica (gînditor subtil şi exersat, al cărui stil se impune prin concizie, rigoare, eleganţă, profunzime) pentru o interpretare în final ontologică a fenomenului poetic, într-o sumă de pagini ce ne-au lăsat, odată cu parfumul inconfundabil al zării originare şi regretul de a nu fi putut urmări in extenso acest demers — pe care-l şi vedem continuat într-o viitoare şi aşteptată carte.

Corneliu MIRCEA

---

* **FACEREA POEMULUI**, Ed. Scrisul românesc, 1985.

remember

ASTĂVARĂ, LA STRUDINA

Marele mag o priveşte adînc, în tăcere. Ochii lui albaştri surîd întrebător. Nu ştii unde poate fi găsit, nu-i aşa, o iscodi el. Credeai că se află aici, nu mai poţi aştepta, ai venit să-ţi citesc în stele, să aflu ceva din zborul păsărilor, să ţi-l găsesc, cu alte cuvinte, sau să-ţi linişteşti temerile. Pe la mine n-a mai fost din veacul trecut sau de cînd l-ai răpit tu şi-l ţii ferecat în nu ştiu care castel, ferit de lume, de parcă ţi l-ar mai putea fura cineva.

Iselin nu reacţionează în nici un fel.

Bătrîne, continuă el, adresîndu-i-se ca unui camarad, văd că-l iubeşti de-adevăratelea. Uite, bre, cum s-a roşit, e pierdută, pier-du-tă. Ce noroc a dat, bre, peste turcul ăsta! Că doar ştii că e turc, nu-i aşa.

Nu, ce turc, cum să fie turc, de unde ai scos-o şi pe asta ?

Cum, bre, toată ţara românească ştie că Don Alejandros e turc, numai tu nu ştii.

Se porni pe un rîs contagios, lăsînd-o complet descumpănită. Apoi deveni, dintr-o dată, grav.

Uite ce e, eu te conving imediat cît de turc e fratele meu Alejandros, dar să nu-i spui, bre, să nu-i spui niciodată. E singurul meu prieten cu care nu m-am stricat pînă acum, să nu-i spui că ştii de la mine, să nu mă strici cu el, bătrîne, auzi.

Acum încep de la nume, ştii cum îl chema înainte. Tatăl său făcea parte din turcii ăia refugiaţi în Oltenia. Păi de ce crezi că s-a născut acolo ? Gîdeşte-te, bătrîne, nu-ţi sună turceşte numele lui ? E turc, bre, dacă-ţi spun eu că e turc.

Iselin îl priveşte, neîncrezătoare.

Să-ţi spun, bătrîne, altceva. Astăvară, la Strudina, ce crezi că se întîmpla în fiecare dimineaţă. Don Alejandros dispărea subit. Unde, Pisica Penelopei, se tot duce, mi-am zis, că lucru curat nu era. Azi, aşa, mîine-aşa, pînă cînd n-am mai suportat. Să fie vreo femeie la mijloc, m-am întrebat, că ştii, turcul nici nu spunea nimic, misterios, bre, ce nu s-a văzut. Şi m-am luat după el, într-o dimineaţă. L-am urmărit, pas cu pas, să văd ce face. Unde crezi, bre, că se ducea ? La geamie, bătrîne, era o geamie pe-acolo, nici n-o văzusem pînă atunci. Şi turcul meu, în fiecare dimineaţă, pe stomacul gol, bîşti-bîşti, la geamie. M-am ţinut după el, am intrat şi eu acolo. Aveau nişte covoare verzi, scrise cu litere aurii, litere de-alea de-ale lor, că eu nu mă pricep. Şi-auzi, bre, pe fiecare covoraş din alea, Don Alejandros se oprea şi făcea mătănii.

Hohotele de rîs ale celor prezenţi umpluseră odaia, pentru că Magul îşi însoţise povestirea de pantomimă, imitînd mătăniile, mersul evlavios, în pretinsa geamie.

Ei, bătrîne, nici acum nu mă crezi ? Cînd îţi spun că e turc. Turc sadea, bre.

Nu, cum să cred, nu pot să cred aşa ceva.

Atunci să te întreb : l-ai văzut vreodată mîncînd carne de porc.

Da, sigur că da, îi răspunde, cu ingenuitate, Iselin

Cum, a mîncat carne de porc şi nu l-a pedepsit Alah ? Nu cred, bătrîne, fugi de-aici, că nu te cred.

Iselin rîde nebuneşte. Îşi aminteşte o întîmplare cînd, într-o călătorie, Alexandru poftise frigărui cu măruntaie de porc şi făcuse o intoxicaţie fulgerătoare.

Păi vezi, bătrîne, izbucni, triumfător, Magul. Ce-ţi spuneam eu. Alah nu doarme. Ce l-o fi apucat să mănînce carne de porc, turcii ăştia n-au voie, bre, le interzice legea, mă şi mir de Don Alejandros, el, care-i aşa de atent cu chestiile astea.

Ia spune-mi, bătrîne, continuă, compunîndu-şi o mină cît mai serioasă, cînd este el cel mai dulce.

Dimineaţa, răspunde Iselin, fără ezitare.

Da, bătrîne, dar ştii de ce. Păi ce mănîncă el dimineaţa ? Unt cu dulceţuri şi bea cafea îndulcită. Şi mai spui că nu-i turc. Păi de unde obiceiul ăsta cu dulceaţa şi cu cafeaua, dacă nu de la turcii lui. Nemaivorbind de fumat. L-ai văzut cum bea tutun, toată ziua. Ce Pisica Penelopei, bre, chiar nu vezi că e turc.

Iselin nu pare convinsă şi Magul nu ştie ce să mai inventeze.

Şi eleganţa, fineţea cu care se poartă, diplomaţia, înnăscută bre, rafinamentul lui, ce-s astea, ştii. Orientalisme, bătrîne, turcalisme-n toată regula. Ascultă-mă pe mine, Don Alejandros e turc, mai turc decît oricare turc. Şi încă ceva. Te-ai uitat vreodată pe fundul genţii lui de voiaj ? Nu te-ai uitat, bătrîne, pun pariu că nu te-ai uitat. Ce crezi că se află acolo ? O busolă. Dar nu orice fel de busolă, ci una specială, care, oriunde ar fi, îi indică precis unde se află Mecca, patria lui Mahomed, cetatea lor sfîntă, bătrîne.

Fantezia Magului lucra prodigios

Poţi să faci o încercare, continuă el, ia-l, într-o zi, la plimbare şi du-l pe unde-ţi spun eu. Vizavi de Belu, este o geamie, ştiu bine, plimbă-l pe-acolo, bătrîne, dar nu-l duce direct, să nu se prindă, ia-l prin învăluire. Să vezi de cîte ori o să întoarcă privirea după geamie, cum o să i se scurgă ochii după semiluna din vîrful minaretului, cum o să te învîrtească numai în jurul ei, cum o să ofteze din suflet. N-o să reziste şi-o să te roage să urcaţi în minaret, să-l vizitaţi. Să nu accepţi, bătrîne, nici în ruptul capului. O să-ţi promită orice, numai să-l laşi să viziteze nenorocita aia de geamie. Atunci ai să vezi, bre, că nu te-am minţit cînd ţi-am spus că Don Alejandros al tău e turc. Atunci o să mă crezi, bre.

Magul priveşte triumfător. Trage adînc din ţigară, surîde unei noi capcane şi continuă.

Ştii ceva, bătrîne, de ziua lui o să-i fac cadou un fes. Dar unul special, nu aşa, oricum. Din catifea vişină-putredă şi cu ciucure negru, mătăsos, căzut pe-o parte. Dacă-i pui şi fesul în cap, bătrîne, juri că-i turc, bagi mîna-n foc.

Apoi ia o fotografie, dintre cărţi, în care erau ei doi, îmbrăţişaţi. E argumentul suprem al pledoariei.

Uite-aici, bătrîne, uită-te bine. Rusul şi cu turcul. Imaginează-ţi, bre, că are şi fesul în cap. Poţi să mai spui că nu-i turc ? Ce Pisica Penelopei, bătrîne, tot nu mă crezi ?

Iselin pare aproape convinsă. Însă Magul continuă:

Dar te implor, bătrîne, nu cumva să-i sufli vreun cuvînt din tot ce-am vorbit noi aici, că nu vreau, înţelegi bătrîne, nu vreau să mă stric cu el. E singurul meu prieten cu care nu m-am stricat niciodată...

Anghel DUMBRĂVEANU

Alexandru Moraru ● SURPRIZA

Cerul coborî. Nori plumburii astupară soarele. Fulgere dese iscăleau în coama bolţii. Grindina căzu năprasnic, ca o pedeapsă. Drumurile bulbucau sub ape. Se ajungea anevoie la baraj. Dalele din beton prinseseră crustă de glod. Betonierele împotmolite marcau traseele. Fusese o zi păcătoasă. Seara, îl vizită Buian.

— S-au rupt norii, Maxime !

— Noroc c-a fost gheaţă măruntă.

— N-a tocat verdeţurile.

— Ceva noutăţi ? îl întrebă Maxim.

— Au angajat şoferi.

— Cîţi ?

— Habar n-am.

Buian îşi trecea degetele prin păr. Îi lucea faţa. Parcă şi-o dăduse cu baiţ.

— Cum e p-acas' ?

— Aproape bine, zise Maxim.

— Aţi pus grădina ?

— Oho ! De mult.

Maxim îl privi mai atent.

— Nici o iubiţică, Buiane ?

Vedea că dă din colţ în colţ.

— Ai secrete ? insistă el.

— N-am

— Atunci ?..

— Numai să nu rîzi.

— Nu rîd. Pe cuvînt !

Se hotărî trudnic Buian. Maxim aştepta.

— Ştii... îşi dădu el drumul. Cînd ai fost marţi la mine...

— Cu ţapinara aia ?

— Da.

— Şi?

— E... Ce părere ai ? Nu-i urîtă...

Îi venea greu lui Maxim să-şi respecte cuvîntul. Totuşi o făcut, să nu-şi amărască prietenul

— Nu e. Da' n-ai ajuns la vorba mea?

— Se mai schimbă omu'.

— Buiane, sînt muieri şi muieri. Vrei una sclifosită?

— Vrea dracu !

— Atunci, ce mai stai ? Ia-o !

— Nu arde lumea

— O scapi şi p-asta. Orăşencele nu-s de nasu tău. Ai păţit-o.

Căzu Buian pe gînduri. Era la răspîntie. Maxim sesiză momentul.

— Pune mîna pă ea ! C-o să te lingi pe bot.

— Ei, nici aşa

— Da ? .. Ţi-o suflă altu'.

— Crezi ?

— Auzi ! Ce, eşti singura mîndreaţă de pe-aici ?

Tîrşîituri de cizme pe coridor. O uşă lăsată deschisă. La radio — două voci astmatice. Buian îşi săltă nădragii.

— Nu te mai reţin Maxime. Mă retrag.

Maxim ieşi. Cînd reveni, nu-l găsi în cameră. Dimineaţa, fu primul la încărcat. Abia lepădă betonul în cofrag, că se auzi strigat :

— Să trăieşti dom şofer !

Îl recunoscu un ţapinar vechi, reîntors odată cu primăvara

— Noroc !

— Nu ne mai aduci fiertura !

— Am schimbat „calu'"

— Arăpilă ne lasă flămînzi. Mereu are hibă la motor.

— Nu-şi cunoaşte încă stăpînu' !

Dădea ţapinarul din cap. Pîriia autobetoniera. Rămîneau două dungi late în urma ei. Opt şoferi angajase conducerea. Veniseră opt şi abandonară trei. Tot însemna un cîştig. Iar îl chemă „Generalul" pe Maxim. Într-o seară, după program.

— Ei, tovarăşe Ardelean, v-aţi gîndit la propunerea mea ?

— Da.

— Şi ce-aţi decis ?

— Cum v-am spus şi data trecută. Nu mă înjug.

— Parcă vi-e teamă.

— Nu-i vorba de teamă. Da' cu screperiştii s-au fript mulţi.

— N-au ştiut să se poarte. Prea le-a intrat şefia în sînge.

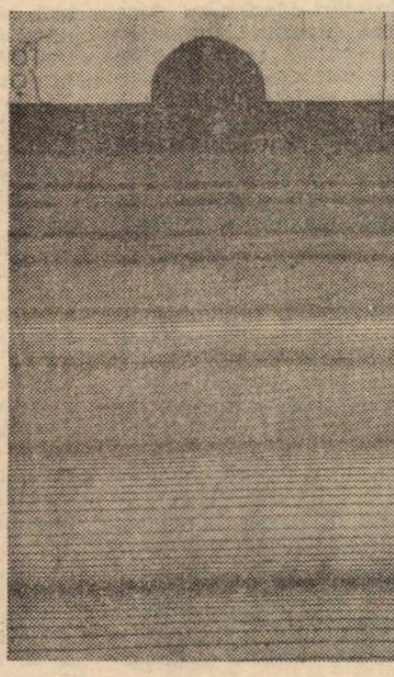

Ana Maria Baumeister : „Marea"

— Treaba lor.

„Generalul" îşi aprinse o ţigară. Slobozea fumul drept în sus.

— Cu screperiştii am rezolvat, zise el. Altundeva am nevoie de dumneavoastră.

Maxim deveni curios.

— Unde ? întrebă el.

— La motoare. Sînteţi mecanic, nu ?

— Da. Am şi calificarea asta.

— Perfect ! Vă trimitem la şcoala de maiştri.

Maxim rămase fără grai. Pe chipul „Generalului" nici urmă de zîmbet.

— Acu' să vă văd — continuă „Generalul" — ce mai obiectaţi ?

Maxim nu-şi reveni încă din surpriză. Ultimele cuvinte ale şefului fuseseră rostite pe-un ton dur. Nu mai putea întinde coarda

— Cum doriţi, cedă el.

— E o hotărîre înţeleaptă, îl asigură „Generalul". Obrejan iese la pensie. Vrem, cînd vă înapoiaţi, să preluaţi atelierul. Ca maistru mecanic.

Nu mai ştia Maxim ce e cu el. Îl sucise de cap „Generalul". Întîi i-a aruncat „pastila", să termineze ideea. Şi acum — haţ ! laţul de gît. Şi-a găsit naşul.

— E departe şcoala ? îl întrebă.

„Generalul", cu mîinile la spate, înţepeni în dreptul ferestrei.

— Nu. Plecaţi săptămîna viitoare. Veţi fi anunţat.

— Bine, vă salut !

— La revedere !

Buian tocmai încuia vagonul.

— Bă, haimana de mahala ! răcni Maxim.

Buian, să-i lunece cheile din mînă, nu alta.

— Ce-ai, mă ? îl pistonă tot Maxim.

— Îmi sare condu', r[illegible] şi Buian.

— O să-ţi sară pipota dacă-ţi zic una!

— Scapă-te !

— Ştii cum ţi-ar st[illegible] asasinat ?

— Feri-m-ar sfîntu' !

— Aşa m-am simţit eu în faţa „Generalului".

— Ai fost la el ?

— Acu' cinci minute.

— Şi ?

— Vrea să mă trimită la şcoala de... maiştri !

Buian tăcu un timp. Rumega vestea. Apoi îşi scuipă în sîn.

— Aferim, Doamne ! Cu ce mai istorie te unge ?

— Cu atelierul de reparaţii.

— Maistru mecanic ?

— Aha.

— Maxime... ţi-a pus „Generalu'" mîna-n pălărie. Om te-a făcut !

Maxim se lăsa de pe un picior pe celălalt. Era şi el bucuros. Buian nu-l vedea bine din cauza întunericului.

— Unde plecai ? îl iscodi Maxim.

— M-a rugat unu' să-i verific carburatoru'.

— Cînd termini, vino la mine.

— Nu promit, depinde...

În zadar l-a aşteptat. Ştia Maxim ce „carburator" are de reparat Buian. Aromea a fin cosit.

---

* Fragment din romanul „Sărbătoare de vară".

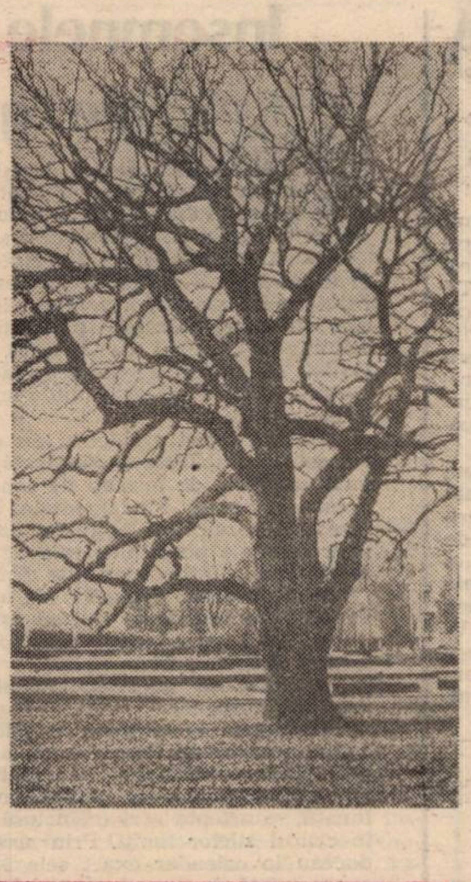

Ivan Miroslav Ambruş

CA SĂ RENASC PRIN TINE

De unde mă vezi mai bine
Din care semn din care noapte
din care miros din care plecare
din care început
încep în tine
Din care cuvînt mă auzi mai bine
din care ecou îţi sînt mai aproape
din care lumină din care semn
din care incendiu ard mai bine
ca să renasc prin tine
pentru tine.

CONSTELAŢIA STĂNESCU

Alunecînd dinspre pămînt spre noi
din miezul poemelor sale
el se desoarbe ca o stea ventuză
ca o idee în clipa conceperii
Tot mai cuvînt printre necuvinte
el e mai El
el e mai El
cum timpul se devoră pentru
a rămîne
el e mai El

el e mai El
Un arbore alăptînd venele vîntului
repetabil ne priveşte
asemenea unei constelaţii
ce se luminează pe sine
ca s-o putem vedea
el e mai El
el e tot mai El.

CA DOUĂ FULGERE

Noi nu vom putea învinge această
iubire
noi nu vom putea doar s-o regîndim
ca un fluviu ce-şi regîndeşte matca
dar curge curge curge...

Noi nu vom putea doar să devastăm
trecutul
eternitatea unui joc în doi
să ne conţinem prin cuvinte
şi să ne mai ocolim
ca două fulgere
cu o iubire.

AUREL TURCUŞ

OMUL ŞI FLOAREA

Saltu-n metaforă — o cale
a-mpăcării contrariilor.
Pornirea greşită-i legată cu-n zir
al căderii-n genune —
prăvălire ca-n vis, cu spaima ce a
te desprinde, cu totul,
de matca fidelă a lucrurilor.

Pe cerul Poeziei e Calea Laptelui,
izvorîtă
din ugerul Realului. Cine nu crede
în puterea ierbii
şi cine se-ndoieşte că floarea
Crengii-de-Aur
poate trăi într-un strat de
spuză,-anonim?

Pe certitudinea mea se strîng
fluturi scăpaţi
de ademenirea făcliei Marelui Gol.
Totul e bine
— îmi zic — cît timp pe
frontispiciul nădejdii
nepieritoarea emblemă îşi are
orarul inimii noastre.

Să simţi în miezul crezului că nu
ţi-e frică de nimic
e ca o lansare continuă de corăbii,
iluminat fiind,
cu dărnicie, de cîntecul unui
greiere; tu, cel înstăpînit
de glasul cald al vegherii care
ridică pînzele visului..

În reflux sideral poate fi durerea
unei corole
de a nu avea aceeaşi culoare cu a
speciei florii.
Natura îşi are rînduiala ei — veţi
susţine — şi, deci,
nu poate fi posibilă o asemenea
stare.

Însă cu ce argumente o să vă
puteţi convinge, vreodată,
că, aievea, omul şi floarea îşi
trăiesc numai starea
propriei specii? Tăcere. Restul e
limpezit în linia vieţii
ce străbate trudnica palmă şi
petala eternă, atingînd infinitul

FÎNTÎNARUL

Lui Ioan Cernescu
din Begheiu-Mic

Pe cel ce sapă drumul spre izvor
îl însoţeşte-Adîncul veghetor,
iar steaua lui, prin spaţiile-astrale,
urmîndu-l, lasă-n bolta lumii-o
vale,
să-aibă lumina cale spre pămînt,
cu murmurul ceresc în ea răsfrînt.

Muzica sferelor cea infinită-ncape
pe buzele deschizătorului de ape...

DRUM RODIT

Mă obişnuisem să întrupez
metaforic
închipuitele lucruri dinăuntrul
privirii;

viaţa lor tipărea pe retină
imagini învelite, cum în faşă e
pruncul.
Desfăşarea lor ar fi fost, precum
deslipirea
de ram a legăturii de pînză ce
ocroteşte
altoiul deja-nmugurit

Clipirea inimii poate să vadă
cum frunza zidirii creşte mai larg
decît întreaga coroană a pomului.
Mai înalt, peste toate e Rodul.
Sămînţa stelelor sporeşte în
lanul astral.

Oricum, cuprindem noaptea-n
hambarul veacului,
culegători sîntem chiar cînd
sîntem culeşi.

Secera lunii va fi fost, mai întîi,
unealta strîngătoare-a spicelor,
mănunchi
de zile-n vieţuirea rotunjită-a
brazdei.

Făclia unui spic de grîu mi-arată
adevăratul drum-iluminare.
Miezul vîrstei.

LUMINA OBÎRŞIEI

Păstăilor care se dăruiesc vîntului,
toamna,
crăiască le pare ţifnoasa,
emblematica pană
din pălăria vînătorilor de paradă.
Pustii sînt
înaripatele, rătăcitele semne —
seminţe ce cad
în oricarele sălaş de pămînt.
Prin grea-nstrăinare
e văzu-asfinţit sub negura care
acoperă,
ca poleirea de-argint, retina
ţărînii.
Cîtă salvare se-arată în floarea
salcîmului?
Ar putea să răspundă fasolea,
mazărea, lintea,
tustrele avînd un loc anumit al
obîrşiei.
Adăpostitele-n crisalide (ca
biruinţa
în teaca sabiei) aşteaptă,
răbdătoare,
des-facerea-n căuşul mîinii,
veşnic deschis.

Privind prin flacăra clipei
(ocheanul Totuluitot)
vezi onestele păstăi de fasole,
mazăre, linte
semnalizînd: lămpi imaculate sînt
ele,
nicicînd pîlpîite de aripile verzilor
fluturi ai neamului.

SOARELE, PENTRU FIECARE

În fiecare zi, bolnavul de agonisire
cunoştea, cu precizie,
la care oră răsare soarele; dar el
nu ştia, niciodată,
dacă, dimineaţa, discul apărător al
lumii
fusese limpede, ori înnegurat de
ceaţă cosmică.

Poate fi ceva mai presus decît
lumina zilei? mă întrebam,
amintindu-mi că văzusem un rîu
ocolind o poiană cu flori,
ca şi cum ar fi vrut, omeneşte, să
ocrotească vatra aceea
în care soarele îşi făcuse sălaş,
în pădure...

---

figurine

TANDREŢE

LA INTRAREA NOASTRĂ, copiii stau nemişcaţi, în paturile lor albe. Unii sînt atenţi. Ochii lor vii devin chemători. Alţii se agită frenetic după trecerea noastră printre poteci. Sînt copii pînă la 8 luni, un an. Unul singur pare apatic. Chipul lui fragil, ca un alb porţelan, pare abstras. Nu tresare la nici un gest al nostru. Îi mîngîiem pe unii. Vorbim cu alţii. Le surîdem. Le întindem mîinile să se agaţe de ele. La ieşirea din salon, toţi întorc privirile, magnetic, spre noi. Priviri mirate, de copii, gînditoare, vesele, extaziate, întrebătoare. Numai privirea copilului apatic, de lîngă fereastră, pare căzută într-o umbră grea, apăsătoare.

— Vedeţi, spune doctoriţa, el face parte, încă, din categoria celor deficienţi în afect. Care trebuie recuperat prin tandreţe, prin iubirea noastră... O ascult şi mă mir. Căci n-aş fi crezut să mai existe încă locuri pe pămînt unde excesul de tandreţe să nu strice. Ba, chiar să repare şi să vindece. Dar, uite că un asemenea loc există, el se numeşte „Leagănul pentru copii". Un loc unde tandreţea e la ea acasă.

UN COPIL E ABANDONAT. Cristina V. El vine în Leagăn cu simptomul de „retardare psiho-motorie". El e adus la patru luni. Este examinat de medic, de psiholog. Se constată o tulburare de afect. Se trece la o terapie intensă, comportamentală. Şi, la o vreme, se constată cu uimire că fătul nu a fost un deficient, ci a fost vorba doar de o tulburare de afect. Mai simplu spus, el nu a avut parte de „iubirea de mamă". Şi leagănul a înlocuit această iubire de mamă cu „suport de mamă", cu o îngrijitoare, cu o tandreţe în plus, zi de zi, ceas de ceas, faţă de acel copil. Iar, azi, Cristina V., la doi ani, e recuperată definitiv. Şi e înfiată. Are o mamă şi un tată, iubitori. Un alt copil, trimis la Leagăn la două luni. Mama, o tînără fată şi muncitoare, Larisa M. care şi-a dorit copilul. Chiar dacă tatăl, necunoscut, nu l-a recunoscut. Dar mama nu acuză pe nimeni. Şi nici un se acuză. Ea vine, din tură, să alăpteze copilul. Îl „afectează", apoi, timp de trei ore. Îl face să simtă că are mamă. Că are iubire de mamă. Azi, copila Larisei M. are un an şi şase luni, şi tînăra mamă visează să o trimită cît mai curînd la părinţii ei, care o aşteaptă cu nesaţiu. O altă tînără mamă a născut un copil imatur. Ea a plecat abandonîndu-l la spital. La o vreme, i-a parvenit vestea că copilul ei a murit. S-a împăcat cu această veste. După doi ani, însă, ea primeşte o ştire senzaţională : că acel copil imatur n-ar fi fost pierdut. Că a fost adus la Leagănul de copii şi salvat. După doi ani, mama, Claudia B., a venit furibundă la Leagăn. Şi-a descoperit copilul. A căzut în genunchi în faţa lui şi, din clipa aceea, nu s-a mai dezlipit de mica făptură. A devenit, parcă, şi ea, mama, o altă fiinţă. Murmura, pierdută : „Copilul meu trăieşte... Copilul meu trăieşte..." La scurtă vreme, ea l-a luat cu sine, formînd amîndoi o familie.

— Aici, la noi, îmi spune Simon Paulina, medic specialist la Secţia întîia şi directoarea Leagănului, fiecare copil e o poveste...

ŞI, ÎN ADEVĂR, aici, dacă scormoneşti numai puţin în Leagănul micilor făpturi, constaţi că fiecare copil e o poveste. De la fragilele fiinţe din incubatoare, imaturii, vegheaţi cu atenţie şi generozitate de medicii Valentin Boţiu, şeful de secţie al Clinicii de prematuri, om cu temeinică pregătire şi devotament al profesiei şi de Constantin Ilie, Natalia Munteanu, Dumitru Buiculescu, cărora, ei, medicii specialişti, încearcă să le salveze vieţile şi să-i ridice, din starea de handicapaţi, prin inocularea unor substanţe nutritive, la starea de copii normali, pînă la copiii, între un an şi trei ani, din saloanele de asistaţi, ale Leagănului, unde îi veghează medicii Paulina Simon, directoarea Leagănului, Cornelia Nagy, o dinamică şi optimistă doctoriţă, Edith Jădăneanţ, Adriana Negru şi Aurica Dumitrescu „aceste sute de copii trăiesc, înaintează, prosperă datorită unui exces de tandreţe, care devine, pînă la urmă, chiar marea instituţie. Nu am descoperit, aici la Leagăn, fie că era vorba de medici specialişti, sau de medici de laborator, ca Marieta Prundeanu, sau de un inginer chimist ca Stein Herta, sau de psihologii Doina Pocioianu, Anghel Svetlana sau de logopedul Elena Cazacu, pînă la contabila şefă Maria Manolache, care e şi secretara de partid a instituţiei, un adevărat catalizator al muncii închinate copilului, care face, aici, „legătura dintre om şi om" şi dă dovadă, în toate momentele dificile ale muncii comune, de înţelepciune, calm şi echilibru, nu am descoperit, zic, nicăieri, decît gestul afectuos, gestul matern, gestul tandru, care, aici, devine un atribut de nedespărţit al activităţii. Căci aceşti oameni sînt captivaţi literalmente de problemele social-umane şi medicale ale copiilor lor. Ei se dedică cu totul acestor copii, părăsiţi, traumatizaţi, salvaţi, ocrotiţi, aducîndu-i la linia de plutire a vieţii şi îngrijindu-i cu devoţiune, pînă la vîrsta preşcolarilor, cînd ei îi trimit spre noile familii. Lipsa de afecţiune, aceşti oameni ai Leagănului o întîmpină cu un exces de iubire. Indiferenţa celor care-şi uită o vreme sau definitiv odraslele, ei o umplu cu surîsul bunăvoinţei veşnice. Lipsei de afecţiune a unor mame sau taţi denaturaţi, ei le pun în faţă încrederea în om, în viaţă, grija societăţii. Ei ocrotesc copiii sănătoşi, dar şi pe cei distrofici. Ei se ocupă de copiii nimănui, dar nu le uită nici pe mame. Care sînt, unele, adevărate probleme sociale. Pe care le atrag spre Leagăn. Spre copiii lor abandonaţi. Pe care le educă în sentimentul răspunderii şi al iubirii renăscute.

ÎN ULTIMELE MINUTE ale şederii mele la Leagăn, mă găseam, într-o încăpere unde eram, faţă în faţă, contabila şefă, Maria Manolache, directoarea recentă, Simon Paulina şi cea care a condus instituţia timp de 34 de ani, doctoriţa Natalia Munteanu. Una preda ştafeta celeilalte. Şi, dacă celei din urmă îi venea greu să se despartă de copiii ei, căci pentru ea, ei „au însemnat totul", cea care preluase mai de curînd conducerea avea conştiinţa că „o aşteaptă o muncă de mare răspundere, dedicată copilului". Căci medicul copilului de azi este cel care veghează de fapt asupra omului de mîine. Atmosfera era degajată. Discutam, toţi despre problemele copiilor. Şi ale vieţii lor. Parcă un exces de tandreţe inundase încăperea aceea mică, unde trei femei mature îşi povesteau existenţa şi unde ele făceau proiecte pentru sutele de copii ai nimănui care, prin Leagănul ce îi adunase la piept cu tandreţe, deveneau, de fapt, indirect, şi copiii lor. Şi, de ce nu, copiii de azi şi de mîine ai marii patrii. Căreia ei îi aparţineau cu totul.

Ion ARIEŞANU

istorie document

CONTINUITATE DACO-ROMANĂ ÎN SUD-VESTUL ROMÂNIEI (II)

În anul 271, împăratul Aurelian a hotărît retragerea administrației și armatei romane din Dacia. Două noi provincii cu numele de Dacia au fost create între provinciile Moesia Superior, Inferior și Tracia, pentru a încerca să arate că nimic nu s-a schimbat în privința numărului provinciilor Imperiului. Stabilirea fruntariilor romane pe Dunăre a determinat schimbări importante în structura economică, socială și politică a fostei provincii Dacia. Datorită poziției sale geografice în imediata apropiere a graniței romane, sud-vestul țării noastre avea o situație oarecum specială.

Interesele puternice ale Imperiului la nord de fluviu au fost determinate în primul rînd de rațiuni de natură economică. Zăcămintele bogate de fier, cupru, argint din Munții Banatului, ca de altfel și în zona Moldovei Noi au determinat menținerea în activitate a unor centre miniere din perioada anterioară: Bocșa, sau altele noi de la Fizeș, Șoșdea, Jabăr și mai recent, cel descoperit la Reșița. Numărul mare de monede descoperite în zona Moldova Nouă (centru ce grupează peste 20.000 de monede la Moldova Nouă, Radimna, Pojejena). Cercetările arheologice întreprinse la Moldova Nouă par să confirme existența unui asemenea centru minier, în preajma sa aflîndu-se mai multe așezări care se datează în veacurile III-IV.

Imperiul roman se găsea, începînd de pe la mijlocul veacului al III-lea într-o permanentă criză de metal. Aceasta ar explica interesul romanilor pentru centrele miniere ale Banatului. Prezența masivă de monedă romană la nord de Dunăre (36 de tezaure, și circa 60 de descoperiri monetare izolate), toate descoperirile concentrîndu-se în cea mai mare parte pe locul fostelor așezări din veacurile II-III: Baziaș, Becicherecul Mic, Carani, Cuptoare, Deta, Greoni, Iam, Jupa, Mehadia, Moldova-Nouă, Orșova, Oravița, Pescari, Pesac, Sînnicolaul Mare; Viliki Gaj, Banatska Palanka, Vrsac, Pancevo (ultimele patru în R.S.F.I.).

Cercetările numismatice din ultimii ani au stabilit concentrarea de monede romane pe principalele căi de acces spre Transilvania, îndeosebi înspre saline, fapt relevant pentru relațiile Imperiului roman cu fosta provincie Dacia. Cum în întreaga Peninsulă Balcanică lipseau ocnele de sare, importarea ei, în continuare, din Dacia, a însemnat menținerea unei relații comerciale regulate și implicit interesul Imperiului roman în supravegherea acestui teritoriu.

Cercetările arheologice întreprinse la Tibiscum aduc dovezi palpabile ale stadiului dezvoltării comunității ce locuia pe vatra orașului antic. În majoritatea clădirilor cercetate pînă acum, au fost identificate nivele de locuire, care se datează după retragerea romană din Dacia. Anumite refaceri interioare în cadrul unor clădiri realizate cu ziduri „seci" fără a fi legate cu mortar aparțin unei perioade tîrzii.

În același timp două ateliere, unul de olărie și celălalt de sticlă continuă să funcționeze și în această perioadă.

În mediul rural al Banatului din secolele III-IV se constată existența mai multor centre de olărie, care probabil satisfăceau nu numai nevoile comunității proprii, ci și pe cele din împrejurimi. Cuptoare de olar au fost descoperite la Arad — Ceala, Vrsac, Timișoara — Dracșina, și mai nou Grădinari. În ultima localitate, cercetările lui Ovidiu Bozu au dus la descoperirea a două cuptoare de olar daco-romane alături de locuințe al căror inventar se datează în mod cert în secolele III-IV.

În zonele de cîmpie ale Banatului, mai ales din vest, se constată existența unor așezări rurale întinse, caracterizate prin locuințe-bordei și locuințe de suprafață. Investigația arheologică a identificat peste 100 de localități, unele avînd în vatra satului 2-3 așezări, ceea ce ridică numărul lor la peste 150. Unele așezări își încep existența încă din veacul al II-lea. În colecția muzeului din Timișoara au intrat în ultimii ani multe piese provenind în bună parte din descoperiri întîmplătoare: Lenauheim, Dudeștii Vechi, Sînnicolaul Mare Saravale, Biled, Satchinez, Satu Nou, Jebel Dumbrăvița, Tomnatec. Prin cercetări sistematice s-au cercetat așezările de la Hodoni, Cioreni — Timișoara, Iecea Mică și continuă cercetările în marea așezare de la Freidorf.

În județul Caraș-Severin, arheologii reșițeni au reluat cercetarea bazinelor unor cursuri de apă, cum ar fi: Caraș, Bîrzava. Ca de altfel și în nordul Banatului, și aici se constată amplasarea lor de-a-lungul unor cursuri de rîuri, fiind așezări deschise. Amintim selectiv sondajele întreprinse la Greoni, Moldova-Veche și, mai nou, Grădinari. Compararea inventarului descoperit (ceramica, obiecte de metal, os, corn) va permite identificarea ocupațiilor locuitorilor acestor așezări. Amenajările gospodărești: cuptoare, gropi de provizii etc. dovedesc existența unor așezări stabile în care locuitorii lor se ocupau cu agricultura, creșterea vitelor, probabil și cu o serie de meșteșuguri casnice. Devine tot mai evidentă tendința de a realiza toate cele necesare traiului în gospodăria proprie, chiar în condițiile menținerii schimburilor comerciale în bani.

Secolul IV reprezintă pentru întreg Banatul perioada de timp în care, profitînd de relațiile comerciale permanente cu Imperiul roman, comunitățile daco-romane s-au dezvoltat în liniște, contribuind la întărirea romanității, la menținerea limbii latine populare ca mijloc de comunicare între sudul și nordul Dunării. Pătrunderea creștinismului la nord de Dunăre reprezintă și el unul din aspectele vieții spirituale care a contribuit la întărirea relațiilor și dependenței de Imperiul roman-tîrziu și apoi bizantin.

Dr. Doina BENEA

Însemnele calendaristice ale geto-dacilor

În „Anuarul Muzeului de Istorie și Arheologie Prahova", apărut la Ploiești în anul 1984, este publicat studiul „Elemente de cunoaștere științifică la geto-daci" subintitulat „Studiu logico-matematic despre «sanctuarele» geto-dacice") semnat de profesorul prahovean Constantin Bejgu.

După părerea noastră, respectivul studiu merită toată atenția, deoarece, ia în discuție o destul de interesantă și controversată temă din istoria poporului român: au reprezentat alinierile de stîlpi descoperite în așezările dacice din munții Orăștiei (Costești, Blidariu, Dealul Grădiștii, Grădiștea Muncelului etc.), Pecica (jud. Arad), Bîtca Doamnei (jud. Neamț), Barboși (jud. Galați) etc. sanctuare ale geto-dacilor sau au fost niște sisteme prin care strămoșii autohtoni ai poporului român își modelau cunoștințele astronomice și calendaristice?

Punînd astfel problema, cercetătorul prahovean demonstrează că la poporul geto-dac apăruse o adevărată mișcare astronomică în cadrul căreia o anumită categorie de însetați de cunoaștere urmăreau cu o răbdare uimitoare fenomenele cerești fundamentale, cum sînt dinamica lunii și stelelor pe bolta cerească, rezultatele obținute fiind marcate cu minuțiozitate prin itinerarea unor marcaje pe aliniamente de stîlpi special construite. Pe scurt, concluzia cercetătorului prahovean este următoarea:

a. Geto-dacii dispuneau de un calendar în care anul, cu o durată de 364 de zile, era divizat în 13 luni egale, fiecare lună avînd 28 de zile.

b. Anul calendaristic era modelat pe aliniamente cu 4 ori 13 stîlpi (Costești și Grădiștea Muncelului).

c. Strămoșii noștri au utilizat săptămîna de 7 zile, mult înaintea altor populații europene.

d. Pentru armonizarea calendarului cu timpul natural (anul tropic solar) a fost adoptat de timpuriu un sistem de corectare foarte interesant, bazat pe o corelație între fazele lunii și timpul calendaristic: la fiecare a 42-a săptămînă (durată marcată pe aliniamente cu 6 ori 7=42 stîlpi), echivalentă cu 10 lunații, se aștepta o zi (neinclusă nici între zilele săptămînii și nici numărată în cadrul zilelor lunii). Prin aceasta, într-un interval de 21 de ani se introduceau în calendar exact cele 26 de zile cu care anul de 364 de zile ar fi avansat față de timpul natural în toată această perioadă.

e. Între sistemul de corecție utilizat în timpul regatului lui Burebista și cel al regatului lui Decebal apar diferențe calitative în sensul că în timpul din urmă se trecuse de la ciclul de 42 de săptămîni la un ciclu dublu (care înlătura corecțiile de la mijlocul lunii calendaristice) în cadrul căruia se promovase corecția calendaristică de 2 zile: în acest fel, în 21 de ani se efectuau doar 13 corecții, cu un total de 26 de zile. Totodată, astronomii geto-daci introduseseră un ciclu multisecular de corecție bazat pe 13 cicluri a 21 de ani adică 273 de ani, după care corecția curentă se suplimenta cu 2 zile.

Toate aceste informații, ca și o serie de relații matematice referitoare la fazele lunii, sînt demonstrate în structurile numeroaselor alinieri de stîlpi existente în cetățile dacice de pe teritoriul țării noastre și în mod special în cele existente pe așa-zisa terasă a XI-a de la Sarmisegetuza Regia.

Cum studiul profesorului prahovean demonstrează cu o logică fermă funcția numitelor „sanctuare" geto-dacice, ne miră tăcerea ce se manifestă în jurul acestei descoperiri, cu atît mai mult cu cît este lesne de înțeles că în cetățile noastre antice se află un tezaur de cunoaștere ce trebuie pus neapărat și neîntîrziat în valoare.

Ing. Codruț JICMAN

---

muzică

Culoare și fantezie

Între mulții prieteni pe care și i-a făcut Filarmonica în ultimii ani, îl putem număra cu drag și pe Dumitru Bughici, prezent la Timișoara spre a-și prezenta nu o dată prime audiții absolute, dar și ca interlocutor plăcut și interesant în derularea simpozioanelor „Timișoarei muzicale". Recent, D. Bughici a revenit spre a asista la concertul de deschidere al stagiunii, eveniment pentru care ne-a dăruit o nouă creație — „Concertul pentru clarinet și orchestră". Lucrarea continuă o preferință mai veche a sa, aceea de a colora elementele discursului muzical cu ecouri de variabilă pondere a elementului de jazz, suprapus unei scriituri de factură modală. Gîndit în trei secțiuni, cu o orchestră mai restrînsă, tocmai spre a putea detașa sonanțele de o mare varietate dinamică și timbrală ale instrumentului solist, concertul se subsumează unui epos tonifiant, cuceritor. Această nouă partitură a însemnat o splendidă șansă de confirmare a resurselor unui muzician autentic, cu largă deschidere înspre toate zonele muzicii adevărate — l-am numit pe Emil Șain, iar pentru compozitor, șansa unei versiuni de mare acuratețe, în realizarea acelor dense solicitări tehnice, împlinite toate cu o distinctă măiestrie. Am puncta excelenta arcuire a încărcăturii emoționale, culminațiile glissandoului, căldura debordantă a perorațiilor solistice. Un succes deplin, care a venit să valideze opțiunea dirijorului Remus Georgescu pentru a propulsa acest opus chiar din startul stagiunii.

Ceaikovski, cu Dan Grigore, înseamnă întotdeauna o invitație la momente de certe elevații artistice. Versiunea din această toamnă a fost predispusă la accentuarea dramatismului și a motricului celebrei partituri. Ne-au surprins momentele de desincronizări și de acordaj la acompaniament. În încheierea simfonicului „Petrușka", al lui Stravinski a testat apetența orchestrei pentru ritmurile dionisiace pentru melodicitatea atît de eterogenă ca factură și totuși atît de personală. O versiune plină de culoare și fantezie, de sonorități strălucitoare, ce confirmă statutul de prim-rang al Filarmonicii.

Doru MURGU

---

plastică

ANA MARIA BAUMEISTER — TEXTILE: O REUNIUNE DE „SUAVITĂȚI"

O existență de creator discretă s-a convertit — în cele două decenii de la absolvirea Institutului „N. Grigorescu" într-o certitudine artistică formulată coerent, animată de resurse, latențe, acum la prima sa apariție publică. Ana Maria Baumeister semnează ceea ce se numește un debut tîrziu, pîndit, în genere, cum se știe, de riscul indehiscenței și chiar de maturele pretenții ale judecății de valoare. În această îndelungă tăcere, numai o aparentă recluziune, descoperim că artista și-a formulat, în secrete și umile exerciții artizanale, în eterice meditații, o rostire ce sublima un gust sigur, tradus în eleganța, rafinamentul obiectului, în expresivitatea acestuia, întemeiată pe funcția sugestiei și asociativității.

Expoziția artistei A. M. Baumeister se evidențiază, astfel, la o primă vedere, ca o „ambianță", iar starea ei de spirit invită la analogii cu spații spirituale la care adeseori arta noastră a fost raportată (în vîrstele ei arhaice, cum și în cele moderne). În acest caz, Japonia, la care sîntem trimiși prin straturile freatice ale obiectelor textile, prin spiritul de finețe și diligența manufacturieră, e un halo — sau briză, mai curînd — decît o influență. Desenul țesut pe lînă sau bumbac, cu acribie de gravor, are o intuiție a golului activ și a plinului minimal, relație adeseori invocată în jurul artei Orientului. E evidentă o reticență — transcrisă în gracilitatea grafiei — de a nu macula albul acestor stindarde, în miezul cărora se țes, asemeni unor pînze de păianjen, ideogramele, ca niște umbre ale formei reale („Copac", „Drum", „Castel" sau „Poartă"). Și totuși, de îndată ce impresia de mai sus se formulează, o alta își face loc alături — căci desenul acurat, traiectul rectiliniar recuperează nostalgia vechilor gravuri în ac rece. Încă o dată vom sesiza — căci prilejul unei asemenea observații nu e în fond o exclusivitate a operei A. M. Baumeister — că „urzeala" (legendarei Arahnide) e dăruit ca vocabulă (și ca realitate) din latinescul „ordiri", iar ordo — rădăcină comună pentru „a ordona" și „a urzi", înrudită de asemeni cu „rit" și „ritual". Ritualul pentru care se țes aceste flamuri, ritual purificator, prin urmare, de alb, ritual al calmului, liniștii, al higienei aperceptive, se descifrează pînă la capăt în euritmiile simple, austere, ale grafismului pur ce interpretează în cadențe laconice o întindere marină sau peisajul ascetic al deșertului.

O bîntuire de duh scenografic articulează obiectele, unindu-le dincolo de diferențe stilistice, duh mai explicit întrupat uneori chiar în concretețea individuală a unor piese etichetate de artistă drept experimente. Dar, mai întîi, „Sacul bunicu" un grațios și melancolic receptacol pentru amintiri. „Dor" — un arheopterix textil, transparent, animat de o detentă coregrafică. În fine, trei colaje de obiecte încorporînd piese de ready-made (un tron, un cufăr sau o arborescență) rememorează experiențe de descendență „pop", dirijate de un sentiment al eternului feminin spre o emisie de melancolie cathartică.

O tapiserie „chitaretică", am spune, după o ilustră distincție operată în spiritul muzicii de heleni, sunetul de fond desprins din masa de alb virginal e poate acela al unui instrument de corzi. Urzeala, războiul de țesut sînt doar harfa, trezită prin discrete atingeri, desprinse poate de artistă în discreta ei, de pînă azi, existență.

Coriolan BABEȚI

orizont arădean

SUPLIMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL
JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ ARAD.
ANUL III, SEPTEMBRIE 1986

Cu poetul Romulus Bucur

— În 1986: despre condiția ta de „bard“ arădean, despre mult invocatul „curaj“ (și ce este el în poezie), despre tinerețea ta la 30 de ani.

— Astăzi, la 30 de ani, am fost șocat să mi se spună, de către un poet cu numai cîțiva ani mai în vîrstă: „Ce tînăr sînteți!“. Cred că, la nașterea sintagmei „tînăr poet“, colaborează o falsă pudoare a limbajului cu inerția gîndirii (opusul lui „tînăr poet“ nu e, cum ne-am aștepta „bătrîn poet“, ci „poet“ — eventual matur — și criticii îi trebuie de regulă, un anumit timp — și o anumită **cantitate** a operei pentru a trece de la un termen la celălalt). De asemenea, se confundă criteriile: biologic, la 30 de ani ești tînăr, intelectual ești — de obicei — matur, artistic poți fi orice, de la infantil la senil. Și cînd un poet își intitulează cel de-al patrulea (cred) volum **Viața la 33 de ani**, în timp ce alții, la 30-32, se luptă să și-l publice pe cel de-al doilea, devin evidente dificultățile ridicate de această comodă etichetă. Curaj, spuneai. Dar acesta e pîinea cea de toate zilele a poetului. Și nu numai curajul de a te privi pe tine însuți (și prin aceasta pe ceilalți) fără cruțare, ci curajul de a merge pe drumul pe care ți l-ai ales, indiferent că unii vor vedea în acest lucru un condamnabil exces de inovație, iar alții un la fel de condamnabil (prin conformism) exces de tradiționalism. Curajul de a spune ceea ce crezi că trebuie spus. Și pentru a încheia cu curajul, printr-un caz particular, îți pun la rîndul meu o întrebare (retorică?): Este un act de curaj faptul că un poet de 30 (sau 38) de ani preferă să trăiască la Arad, departe de porțile editurilor și ale revistelor literare, ca și de grupurile constituite pe diferite criterii?

— La început, se citește pe rupte și, nu o dată, pe apucate. Cu timpul devii însă selectiv: te fascinează o zonă sau alta a culturii. Care îți sînt pasiunile de lectură de ultimă oră?

— Formularea ta mi se pare cam abruptă — ultima oră ar putea rima cu ultima modă, ceea ce e cam dezavantajos. Nu cred să îți selectezi lecturile altfel decît pe baza unor afinități, la început inconștiente, cam la fel cum alegi imaginile în testul Szondy. Și cred că centrul vital spre care converg liniile de forță care-mi dirijează lecturile este **concretul**, realitatea în care trăim și de care ne desprindem doar pentru a reveni la ea spre a o înțelege mai bine. Pentru mine, în acest sens, converg atmosfera mediteraneană (cu rădăcinile ei istorice cunoscute), așa cum poate fi văzută în poezia lui Seferis, Kavafis, Montale, aspirația spre desăvîrșire spirituală din romanele lui Kazantzakis și Hesse și lumea literaturii clasice chineze, atît de apropiată, în ciuda distanțelor spațiale și temporale, caracterizate, (printre altele), prin aceea că istoria poate deveni „istoria gesturilor unui om“ fără a-și pierde prin aceasta gravitatea și importanța. Iar interesul meu pentru literatura chineză (și extrem-orientală) la care cred că face aluzie întrebarea ta și care se manifestă printr-o serie de recenzii la traducerile apărute de vreun an încoace, acest interes datează din adolescență, din vremea cînd eram fascinat deopotrivă de haiku și de proza lui Pu Song-ling sau de aventurile maimuței Sun Wukong și cred că de fapt coincide cu descoperirea, de către noi, europenii, a unei umanități exemplare, alta decît cea greco-latină, dar nu mai puțin fascinantă, dovadă a coerenței fundamentale a civilizației umane.

interviu

— Există între toate acestea vreo legătură cu proximul tău proiect literar?

— Nu știu dacă e vorba de proximul — în sensul că am mai multe proiecte și nu aș putea spune pe care îl voi duce primul la bun sfîrșit — și nu știu dacă — unele măcar — vor depăși faza de proiect, așa că nu-ți pot răspunde.

— Cum coabitează (se ignoră, se completează, se înfruntă etc.) în aceeași persoană meseria de dascăl cu vocația (nu o dată devastatoare) de poet?

— În mod ideal, ar trebui să se completeze de minune. Dar, revenind la concret, constați că între părerile tale de scriitor și cele ale programei există anumite divergențe și că întotdeauna trebuie să cedezi, că întîlnești adesea la (foarte) tînăra generație rezistență, dacă nu uneori un dispreț în fața literaturii, a artei, întreținute de mitologia științei și tehnologiei, singurele în stare să asigure succesul social conform unei mentalități prea de timpuriu marcate de pragmatism sau că, fără a încheia lista, te trezești confruntat cu situația evocată de G. Călinescu, în ceea ce privește cariera didactică a lui Lovinescu.

Interviu realizat de
Vasile DAN

SECVENȚĂ LIRICĂ : UN POEM, UN AUTOR

Vasile Dan

TRABES

„Lumina zodiacală este,
probabil,
ceea ce la cei vechi se numea
Trabes:
TRABES QUOS FOCOS
VACANT“
(Pliniu cel Bătrîn, Cartea a II-a, p. 26).

Dar lumina zodiacală, Trabes,
singura fără uitare
cînd Pleiadele coboară într-atît
încît le poate atinge
cu mîna fugind prin iarbă doar
un copil
și focul de sus pătrunzîndu-i,
întîia oară, adînc,
răcoros în trupșorul său costeliv
ca într-un mediu eteric —
nu o întîlnești decît o singură dată
în viață.

Ia seama! E singurul foc ce te
scaldă pe veci
într-o mătase de gheață.

Puțini muritori și-l pot exact
aminti:
sînt unul!

Dar acum sînt bătrîn, sînt mut și
sînt orb.

Mărturii peste vremuri

accente

Pe strada Gheorghe Lazăr, un edificiu masiv, poate prea greoi, poate prea mohorît în culoare. În contrast evident cu elegantele, împodobitele, vesel (și nu demult) zugrăvitele case din piața Avram Iancu, aflată în imediata apropiere. Dacă piața își binemerită (prin aspectu-i arhitectural și importanța-i istorică) sărbătoreasca și reîntinerita „față“, de teatru am cam început să uităm. Teatrul cel vechi al Aradului (1817-1873) de pe susnumita stradă. Nu știu ce zugrăveală va fi avut el în 1868 sau în 1871, cînd a sosit aici trupa lui Mihail Pascaly. Și nici în 1870 cînd poposea, dînd viață scenei sale, trupa lui Matei Millo. Afișele strălucitoarelor turnee s-au păstrat (și prin strădania lui I. Sîrbuț). Cum și amintiri mai vechi — în 1840 îi suia scena actorul german Treumann; în 1818, actrița maghiară Deryné, nume de faimă ale epocii. Cîți arădeni, trecînd prin fața-i, mai visează la vremea cînd, pe poarta-i acum zăvorîtă, se strecura sufleurul trupei lui Pascaly, un tînăr pe numele lui Eminescu? Cîți își vor mai fi amintind că, tot în acest lăcaș, de prea multă vreme părăsit, lăsat în voia ploilor și vîntului și timpului care îi macină zidurile, a luat ființă, în 1907, unul dintre primele cinematografe permanente din țară? Aud că, așa după cum se cuvine, s-a gîndit un plan de întinerire a clădirii. Timpul poate fi învins, edificiul acesta care înseamnă mult pentru Arad, trebuie pregătit (grabnic) să rămînă statornică mărturie.

Florin BĂNESCU

De la Galilei la Oppenheimer

eseu

Galvano della Volpe, încercînd să sugereze importanța mutației produsă de către materialismul dialectic și istoric în ordinea filosofiei, compară, la un moment dat, marxismul (= galileism moral, în terminologia sa) cu galileismul fizic. Simbolul galileismului fizic este, în același timp, și unul metafizic. Căci știința, reprezentată de Galilei în vremea sa, era nemijlocit una ideologică. Fizica savantului lovea direct în metafizica teologiei. Este vorba de o contradicție între două concepții, între două teorii. Subiacent acestui conflict acționează și opoziția metodologică dintre cerințele experimentale ale noii științe și atitudinea intelectuală conformă dogmelor, reclamată și impusă prin autoritatea bisericii. Iar penitența la care îl condamnă Sfîntul Oficiu pe Galilei nu este altceva decît expresia coliziunii dintre știința ce se năștea în era modernă și puterea bisericii.

Într-o cu totul altă manieră intră în conflict știința cu puterea politică în cazul lui Oppenheimer. Saltul care unește la un capăt pe Galilei, la celălalt pe Oppenheimer, ca doi martiri ai științei, reflectă o mutație adîncă în raporturile științei cu puterea. Diferendul în care este implicat Oppenheimer nu mai este unul metafizic, ci esențialmente politic. El nu mai reprezintă, asemeni lui Galilei, o știință ideologică aflată în opoziție cu autoritatea, ci expertul — reprezentant al experimentului —, a cărui atitudine politică în raport cu problemele tehnice față de care este chemat să-și spună părerea intră în contradicție cu atitudinea politică a puterii dintr-un moment istoric dat (J. Salomon).

Schimbarea de perspectivă — de la un conflict metafizic, ideologic, la unul politic — influențează și asupra reabilitării celor doi savanți. Galilei va fi reabilitat în fața bisericii catolice abia după 346 de ani, prin reprezentantul ei, papa Ioan Paul al II-lea, recunoscîndu-se că savantul a suferit din cauza puterii oamenilor bisericii. Oppenheimer n-a trebuit să aștepte atît, deoarece conflictul său era deja de o altă natură, el purtînd pecetea conjuncturii politice, a reacției maccarthiste, rezultate din situația războiului rece. Schimbîndu-se conjunctura politică, fizicianul expert va reintra în drepturi. În ziua în care era asasinat președintele Kennedy, Casa Albă anunța că acesta va înmîna personal „medalia Fermi“ lui Oppenheimer... O va face președintele Johnson, cîteva zile mai tîrziu.

Dacă interesul puterii bisericești față de știința galileiană era prin excelență ideologic, pe terenul concepțiilor, interesul statului față de știința contemporară este nemijlocit politic, știința însăși devenind afacere de stat. Visul turnului de ivoriu al științei pure s-a prăbușit, se pare, pentru totdeauna, la o dată ce nu va mai putea fi uitată de istorie: 6 august 1945. Puterea științei, încorporată în bomba atomică s-a metamorfozat în putere politică. Noua relație dintre știință și putere nu mai pune în pericol — în situații conflictuale — doar sisteme de idei, ci pe înșiși purtătorii ideilor. Și d că este adevărat că progresul tehnico-științific este subordonat unei logici de tip cumulativ, iar politica este supusă uneia de tip repetitiv, oarecum sisifică, atunci trebuie să fim mereu atenți la temerea lui Einstein, cum că, deși forța descătușată a atomului schimbă totul în viața oamenilor, modul de gîndire al acestora nu s-a schimbat și, din această direcție, ne poate aștepta oricînd o catastrofă...

Ioan BIRIȘ

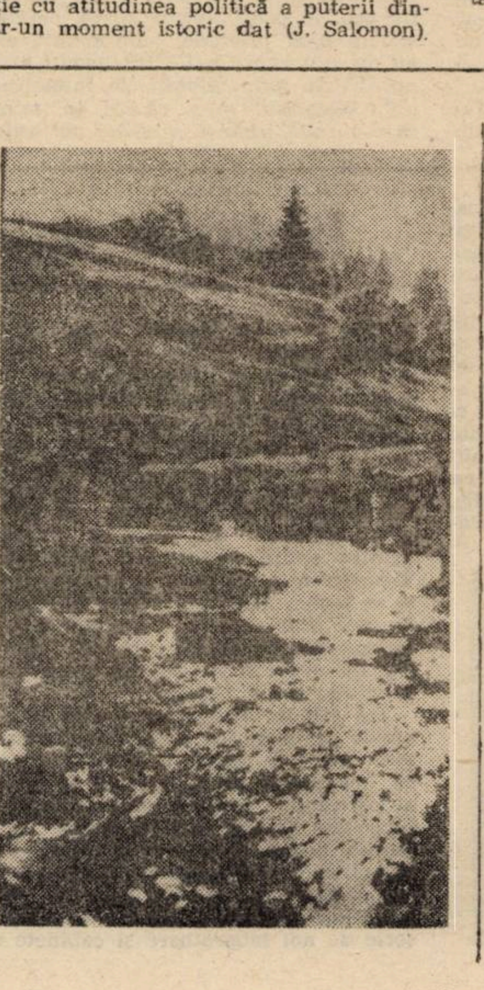

UN POEM SINCER...

Dacă-ți spun că te iubesc
comit o banală confesiune.
Dragostea iese zîmbind numai
din sufletul concretului.
Am muncit în cîteva orașe,
încrezător în steaua cea roșie.
Am învățat cîteva meserii.
„Pentru tine am făcut-o“... Nu știu
cît de mult simți arderea acestor
expresii — terne — dar ai palpitat,
sînt sigur, cînd tronsoanele de la
Govora au zîmbit la montări,
cînd ieșeau triumfătoare, cu
trupurile lor svelte, locomotivele
Diesel, și vagoanele de Arad...
Un poem sincer închinat ție, patrie,
nu poate să aibă sfîrșit.

Dinu MATEI

POEZIA ȘI POETUL

Poetul și poezia
Poezia și poetul
merg mînă-n mînă
braț la braț
înlănțuiți
ca. două pașnice liane.

Poetul și poezia
Poezia și poetul
mama și fiica
invocîndu-se-n lumină...

Mircea M. POP

Debuturi (V)

O carte în care se îmbină sensibilitatea, tenta educativă și facilitatea versificației este acest volum* pentru copii, semnat de Mihail Gănescu. Concepute în sistem spiralat, lăsînd deschisă — prin **Epilog** — literatura pentru copii, prin alte genuri, poeziile din cartea lui Mihail Gănescu au un pronunțat caracter didactic, urmărind să învețe și să educe, în același timp. Adresîndu-se celor mici, poeziile sînt realizate în așa fel, încît să transmită direct mesajul, ușor de receptat la o primă lectură. Sînt poezii despre patrie, despre istoria și natura țării, despre anotimpuri sau diverse ipostaze ale copilăriei. De efect sînt și poeziile în care se pastelizează. Autorul are sensibilitate vizuală și surprinde, în cîteva reușite poezii, aspecte ale naturii. Largheţea panoramei se asociază cu simțul mișcării sevelor în elementele naturii : „Urcă sevele-n caise, verdele-n cîmpii se țese. / Mai, cu brațele deschise larg, la poarta țării iese". Enumerări exacte și epitete sugestive întîlnim și în prezentarea florilor, păsărilor ori altor componente ale decorului natural. În poeziile pentru copii există acut riscul clișeelor, al repetărilor, dacă nu întotdeauna în exprimare, mai adesea în viziunea de concepere și prezentare. Dacă nu toate poeziile lui Gănescu sînt ocolite de acest risc, multe sînt izbutite în genul pe care-l reprezintă.

Tot un debut poate fi considerat și recentul volum al scriitorului de limbă slovacă Pavel Bujtár, deoarece este primul apărut în limba română. Traducerea din slovacă este realizată de Pavel Rozkoš. Pavel Bujtár a mai publicat două cărți pentru copii — **Muzicanții pădurii** (Kosice — 1976) și **Regele păsărilor** (Kriterion — 1979). În **Povești nemuritoare**, numărul 26, sînt publicate trei basme în traducere românească. **Traista fermecată** este, însă, întîia carte în limba română, cuprinzînd nouă basme — **Cărbunarul și vîntul**. **Povestea celor trei păsărari**, **Adam cel înțelept**, **Povestea unui păstor sărac și a celor trei prieteni ai săi**, **Cei trei olari**, **Nuca de aur**, **Iacob cel lăudăros**, **Sub prunul cel bătrîn**, **Traista fermecată**. Schema basmelor este cea clasică (foarte adesea prinsă în șablon), cu o narațiune însă inteligent condusă. Multe elemente sînt luate din basmele clasice (dacă pe Harap Alb, spre exemplu, îl ajută, în momente limită, furnicile și albinele, pe bătrînul cărbunar îl ajută păsările — și, paralelismele pot fi găsite la fiecare basm). Cei trei păsărari sînt copii orfani de tată, crescuți în cultul cinstei și al respectului pentru părinți. Cînd cei doi frați mai mari uită de mama lor bolnavă, pierd ceea ce au cîștigat ; lucrurile vor fi recuperate de mezin, iar căința celorlalți frați vine tardiv, dar necesar pentru a accentua tenta educativă. Liudmila, din **Povestea unui păstor sărac și a celor trei prieteni ai săi**, este salvată de tînărul Ivan, ajutat de prieteni după ce aceștia au făcut proba deprinderii exemplare a meseriei tatălui lor (grădinar, crescător de cai, vînător). Forța paternității este un motiv tutelar. Autorul povestește atrăgător, interesant, acțiunea nu trenează, ci este mereu în tensiune. Pavel Rozkoš a asigurat o traducere limpede, într-o limbă curată, lectura desfășurîndu-se agreabil, fără să simți modelul.

Alexandru RUJA

* **Mihail Gănescu, ROMANIȚE** (Editura Facla, 1986)
* **Pavel Bujtár TRAISTA FERMECATĂ** (Editura Facla, 1986).

---

ex libris

UN MOD DE A FACE LITERATURĂ

Exemplar pentru literatura evaziunii, acest mic roman. Explicit sau nu, mai toți autorii unor asemenea cărți își duc pînă la urmă eroii la concluzia că evadarea nu este posibilă.

Un savant (poate doar un cercetător?), om cu casă și familie își părăsește universul pentru a se refugia într-o gară londoneză. În ultima vreme auzea niște tobe răpăindu-i în piept, tobe care băteau tot mai puternic și care-l lăsau în pace doar atunci cînd se afla între peroanele refugiului său. Făcînd parte dintre cărțile cu scenariul venit dintr-o idee, cărți care se derulează aproape singure, aproape fără contribuția autorului, ideea de bază declanșînd proiectarea filmului imagine cu imagine, de parcă filmul ar fi antelucrat (și nu prelucrat), micul roman al lui John Wain ilustrează și un mod de a face literatură. Iată, așadar, un posibil scenariu al nașterii acestei cărți: trecînd întîmplător prin gara Paddington, un cetățean, să-l numim John Wain, își zice asemenea altor călători: „Ce loc, domnule, o gară! Cîtă viață se scurge pe aici fără a se opri vreodată! Cine ar putea trăi într-un asemenea curent puternic și neîntrerupt?" „Evident, nimeni!" ar răspunde imediat Bunul Simț, cel care niciodată nu așteaptă să fie întrebat, ci se înghesuie mereu de la sine să claseze tot felul de probleme Doar că în ziua aceea poate că respectivul cetățean, numitul John Wain, n-o fi avut chef să se mulțumească așa, cu una cu două, cu răspunsurile de multe ori expediate ale Bunului Simț. Și atunci i-ar fi spus: „Ba se poate trăi chiar și aici!" „În gara Paddington?!" „De ce nu?" Și din această ultimă întrebare s-a născut apoi întreaga carte. Bunul Simț n-a contenit să se îndoiască de valabilitatea încercării personajului lui John Wain, l-a suspectat de nebunie, l-a înghesuit într-un hățiș de mizerii, a născut chiar și situații limită între celelalte personaje. Și, pînă la urmă, Bunul Simț a fost cel care a izbîndit, a dat cu Personajul Evadat în Gară de pămînt și a concluzionat triumfător: „Vezi că nu se poate trăi într-o gară?" Și, între timp s-a scris romanul. De la sine. Simplu, nu?

Mai rămîne deschisă o singură problemă: dacă se scrie atît de ușor o carte onorabilă pornindu-se de la o simplă idee, de ce a trebuit să treacă tocmai acel John Wain prin gara Paddington din Londra pentru a se naște romanul „Un cer mai mic"?

Gheorghe SCHWARTZ

Ovidiu Pecican

AMINTIRE CU FERDINAND

— Am avut și eu patru broscuțe țestoase — îi spuse Poliana. Să-ți povestesc? Vrei?...

Prima a fost de la tata... Primele două... Știi, avem în apropierea orașului o rezervație — un loc de vînătoare. Nu sînt mulți cei liberi să vîneze acolo, dar Tata mai mergea din cînd în cînd pe acolo. Avem și un trofeu acasă, niște coarne de cerb formidabile... Tata e un om extraordinar... Un ins coleric, pasionat de ceea ce face... Nu există să nu pună suflet în toate... E drept, de aici i se trag multe neplăceri, are și o serie de dușmani... Mai e și boala de inimă... Dar are și o groază de prieteni... E un entuziast, nici nu mi-l pot închipui altfel. Îl țin minte și acum. În dimineața cînd a venit la mine (era imediat după pensionare, s-a pensionat destul de devreme, de boală) cu o bucată de tablă în mînă pe care o scrijelea cu un cui... Ha, trebuia să-l fi văzut cum o făcea... „ — Gata, mă apuc de sculptat..." — mi-a spus. „Îmi dai o mînă de ajutor?" ... Lucrează metaloplastie... Ei, și la fel și cu vînătoarea — o practică pasionat, se ambalează... M-a dus o dată cu el, dar eu găseam tot timpul ceva de întrebat... De ce așa, de ce nu altfel, aicea cum e. unde mergem, etc. etc.... În ziua aceea n-a reușit să împuște nimic, deși mi-a atras mereu atenția să tac... Nu m-a mai luat la vînătoare... Atunci am văzut prima oară broaște țestoase vii, adevărate. Lui Ferdinand — eu așa-i spun lui taică-meu, Ferdinand, deși pe el îl cheamă Virgil — nu i-a plăcut niciodată să ținem animale, cînd eram mică mi-am dorit un cățel și a trebuit să-mi cumpere unul... Să-l fi văzut cum se strîmba la el... Bineînțeles că nu era o javră din aia de lux pe care s-o ținem în casă, ălea nu mi-au plăcut niciodată, parcă nici n-ar fi animale... Un fel de bibelouri răsfățate, vai de ele... Și vine într-o zi Ferdinand cu două broaște țestoase... Asta era după vînătoarea ratată din pricina mea... Zice: „Iana, draga tatii, ți-am adus două jivine..." (are umor!) „Nenea Zoli e de părere că nu pot trăi singure, fiindcă mor, așa că ți-am adus două..." Erau într-o cutie... Am deschis-o în curte... Două broscuțe destul de mici, urîte, cu capetele pleșuve și carapacea ca o cetate de necucerit... Ai văzut broaște țestoase, nu?... Pe mine mă fascinau mai ales gîturile lor lungi, delicate . Mă uitam ore în șir cum merg prin iarbă... Aveau un mod propriu de a se juca, cel puțin așa mi se părea mie. Se îndepărtau una de alta încet, alene, navigînd printre firele înalte, verzi. Rămîneam și eu aproape nemișcată, căutînd „să-mi fac loc" cumva în „jocul" lor. Se îndepărtau, mergînd șerpuit, cu mari ocoluri, cu zeci de ezitări la fiecare obstacol, urcînd vagile dîmburi ale locului, pierzîndu-se pe după butucul rotund, imens din care tata își improvizase o masă la umbra nucului nostru, apărînd după mult timp, pe neașteptate; iar, cu spinările lor ovale și rezistente, colorate aproape ca restul peisajului și reîntîlnindu-se, cine știe după ce peripeții (mie îmi scăpau), „mirosindu-se" cu boturile lor mici (terminate atît de brusc, nu?) și privindu-se fix ochi în ochi. Într-o seară, pe cînd scriam unei prietene, i-am numit, nici eu nu știu cum, „ochii inteligenți ai unui bătrîn șarpe obosit de înțelepciune". (Expresia mi-a rămas în minte ca o reușită literară a acelei perioade.) Pe urmă mergeau împreună mai departe și dac-ai fi stat după ele ai fi descoperit că se strecoară prin cele mai neașteptate unghere ale curții...

... Apoi, peste cîtva timp, apare într-o bună zi la noi nenea Titi (e inginer!), cu o pungă... „ — Astea-s pentru Poliana". zice, c-am văzut că mai are două!" Tot broaște țestoase, evident... Tata — să se ia de cap, nu alta... Aveam acum patru, umpleau întreaga curte... Rex nu le făcea șicane deosebite. La început le mirosea atent, cu urechile ciulite, ori le urmărea prin curte, sărind de la una la alta. Fără să le facă ceva, însă. După aceea l-a ajuns și pe el „spiritul balcanic". Ședea întins la umbră și le privea cu ochi mijiți. Doar cînd veneam eu acasă începea să se zbenguiască, dar e foarte adevărat că numai eu îi dădeam atenție. Aveam acum patru broscuțe .. Iarna — iarna era uluitor... Pentru mine a fost o surpriză... Știai că ele hibernează?... Într-o bună zi, în prima toamnă pe care o petreceam împreună, le-am văzut chinuindu-se să sape în pămîntul tare al curții. L-am chemat pe Ferdinand.. Nu știa nici el ce-i cu ele. A dat telefon tuturor cunoscuților să se intereseze... Tot nenea Titi l-a lămurit: cînd simt apropierea iernii, broaștele țestoase își sapă în pămînt un soi de vizuină unde intră și hibernează. Toate funcțiile li se reduc la maximum. Vegetează acolo pînă primăvara cînd ies iar la suprafață... L-am înarmat pe Ferdinand cu un hîrleț și l-am pus să le pregătească „bîrlogul"... Au intrat... Deasupra lor a împrăștiat pămînt... Primăvara au ieșit iar, aceleași dintotdeauna, într-o zi cînd nici nu mă așteptam... Într-un an, Ferdinand a lipsit de acasă... Sau n-a fost atent.., Broscuțele mele și-au săpat singure adăpostul... Pămîntul era tare... În fine... Primăvara n-au mai ieșit.. Cînd le-a dezgropat Ferdinand, nu mai rămăseseră decît scheletele și carapacele lor... Probabil că, neputînd intra prea adînc sub pămînt, au înghețat.

Izbînzile unei școli arădene

Sînt binecunoscute îndelungatele tradiții ale învățămîntului arădean, tradiții în cadrul cărora Liceul de matematică și fizică „Ioan Slavici" din Arad (fost „Moisă Nicoară") ocupă un loc aparte ; de pe băncile acestui lăcaș de educație și cunoaștere au pornit, spre descifrarea tainelor științei, zeci și zeci de generații de tineri, care s-au afirmat apoi nu numai în Orașul de pe Mureș, ci și în planul științei și culturii naționale românești. Aici au studiat, printre numeroși alți oameni de seamă, **Mircea Stănescu**, **Ioan Slavici**, **Vasile Goldiș**, **Ioan Suciu**, academicienii **Tiberiu Popovici**, **Corneliu Micloși**, **Aurel Avramescu**, **Caius Iacob**, **Valeriu Novac**, dar și apreciații scriitori **Mihai Beniuc**, **Ștefan Augustin Doinaș**, **Titus Popovici**, **Ion Vlad**, **Mircea Zaciu**, **Ilie Măduța** și încă mulți alții mai tineri decît cei amintiți mai sus. Firește, evocarea acestor personalități marcante ne îndeamnă să afirmăm că Liceul „Ioan Slavici" din Arad se numără printre școlile importante din vestul Transilvaniei, un liceu în care s-a făcut și se face o instruire școlară temeinică, în care profesorii și-au îndeplinit și își îndeplinesc cu înaltă probitate profesională menirea de dascăli competenți, revoluționari și patrioți.

Tot atît de strălucitoare sînt și succesele prezente ale acestei remarcabile școli arădene, care, în luminoasa epocă inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului, — după cum ne arăta la începutul acestui nou an școlar prof. **Orațiu Hoară**, directorul liceului — a cunoscut o puternică dezvoltare și o modernizare în planul întregii baze materiale didactice, fiind amenajate o serie de noi laboratoare și cabinete de specialitate, ce oferă elevilor condiții minunate de studiu, pentru a pătrunde cît mai ușor spre tainele științei, artei și literaturii naționale și universale. O dovadă cît se poate de elocventă în acest sens reprezintă și numeroasele succese obținute de elevi în anul școlar precedent la olimpiadele naționale și internaționale, la care au participat într-un număr foarte mare. Astfel, doi dintre cei mai buni absolvenți din acest an ai liceului : **Dorin Bucur** (actualmente student în anul I la Facultatea de matematică din Timișoara) și **Zoltán Gagyi Palffy** (student la Facultatea de fizică din București), au fost membri componenți ai echipelor ce ne-au reprezentat țara la olimpiadele din acest an de la Varșovia și Londra. Primul — Dorin Bucur — a obținut la cea de-a XXVII-a Olimpiadă internațională de matematică de la Varșovia premiul III, iar Zoltán Gagyi Palffy tot premiul al III-lea și premiul special al juriului pentru cea mai bună rezolvare a problemei de matematică la a XVII-a ediție a Olimpiadei internaționale de fizică de la Londra.

Desigur, aceste succese au fost posibile în primul rînd datorită talentului celor doi tineri, dar și muncii pasionante, pline de dăruire și responsabilitate a unor cadre didactice, cum sînt **Ioan Crișan**, **Sima Oncean**, **Gabriela Cristescu**, **Teodor Bulboacă**, **Ana Balogh**, a lectorului universitar **Gheorghe Eckstein**, care i-au îndrumat pe elevi pe calea studiului temeinic, riguros, pe tot parcursul anilor de școală și apoi în faza de pregătire pentru olimpiadele internaționale la care au reprezentat cu cinste învățămîntul românesc.

Emil ȘIMĂNDAN

SEMENICUL

Supliment editat în colaborare cu Comitetul Județean de Cultură și Educație Socialistă Caraș-Severin. Septembrie 1986

Trei sociologi despre un roman

O PLEDOARIE CULTUROLOGICĂ

Societatea modernă, asemenea unui fluviu enorm, își adună apele din izvoarele izolate și numeroase ale așezărilor sătești tradiționale, pe care, uneori, le desființează, iar, alteori, numai le „sparge" demografic, cultural și psihologic, determinînd o realitate socială nouă. Marele merit al scriitorului Ion Florian Panduru este tocmai faptul că, în romanul său, **Au murit poveștile, Șiminico** — unic în literatura noastră, pentru prilejul de analiză culturologică pe care îl oferă — s-a aplecat cu atenție asupra consecințelor „de ordinul doi", ce rezultă din angrenarea diferită în spațiul modernizării a unor localități vecine (Satbătrîn și Priboi), cîndva identice sau foarte apropiate ca mod de viață și de existență, dar separate, ulterior, de evoluția economică, socială și culturală.

Satbătrîn este o localitate fără tineri și chiar fără adulți, deci cu o structură a vîrstelor profund alterată, cu un singur segment de vîrstă, format din bătrîni, deci un segment fără nici o legătură cu celelalte vîrste disponibile în alte zone favorizate de progresul tehnic. Structura economică a localității — atît cît a rămas din ea — este profund tradițională. Relațiile umane sînt rarefiate, episodice, dar sentimentul solidarității rămîne puternic și tot la fel tradițiile care au tendința de a se perpetua parcă pînă la ultimul supraviețuitor. În ansamblu, Satbătrîn e, așa cum apare de fapt, în roman, un „izolat cultural", un fel de experiment al istoriei.

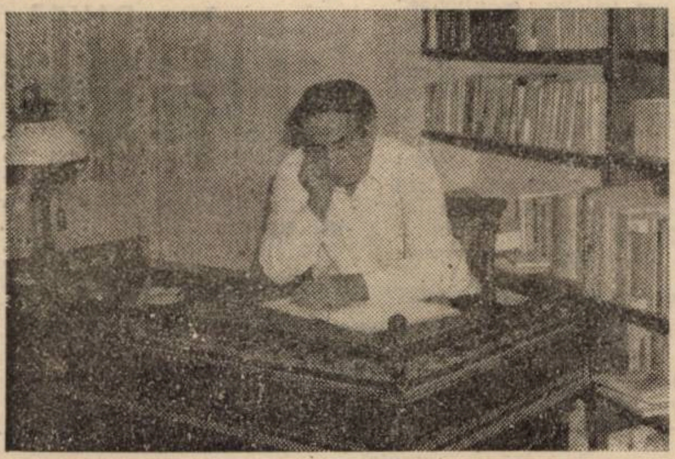

Celălalt sat, Priboi, are cu totul alte caracteristici. Așezarea lui mai potrivită, căile de acces mai bune, i-au permis o dezvoltare explozivă : au apărut casele cu etaj, mobilele orașului, aprovizionarea centralizată etc.

AMESTEC ȘI CONFLICT ÎNTRE TRADIȚIE ȘI MODERNIZARE. În ambele localități, amestecul dintre tradiție și modernizare este prezent, dar sensurile acestui amestec sînt diferite. În timp ce în Satbătrîn frînturi ale modernizării „se agață" parcă de tradiție, hibridînd satul cu totul periferic, în Priboi și în alte localități intrate activ în noul circuit economic, înnoirile se produc firesc, normal, autorul surprinzînd cum nu se poate mai bine acest fenomen. Oamenii din autobuzul care merge la Priboi „erau toți de pe la sate, dar nu se deosebeau cu nimic de orășeni. Doar cîteva femei în vîrstă purtau poale albe, muntenești, cu flori și basmele lungi de culoare închisă".

Pe măsură ce intrăm în intimitatea relațiilor dintre tradiție și modernizare, ne dăm seama însă că lucrurile se complică ; un anume conflict apare în stratul relațional dintre Priboi și Satbătrîn : Bătrînul Golup din Satbătrîn are un copil la Priboi la care nu se poate duce fiindcă are pe jos parchet „și noi nu călcăm ca oamenii, avem tot mers de fiare", iar nepotul reproșează unchiului mărginirea și inflexibilitatea de care dă dovadă. „Ați crezut numai în vite, ca prostul în boată". Conflictul dintre lumea nouă, chiar în forma limitată, în care s-a infiltrat în Priboi, și cea veche din satul tradițional vecin, apare și mai limpede în sfera percepțiilor reciproce. Pentru bătrînul Lazăr Vîjău din Satbătrîn, cei din satul de jos sînt „niște sărăntoci", „trăiesc din kilogram", „cînd vezi ce au, crezi că sînt bogații bogaților, dar ei n-au după ce bea apă", „mai bine de jumătate din priboieni nu mai au nici mîță în casă". Se vede limpede și un dezinteres pentru muncile agricole, urmare a urbanizării explozive, iar acest lucru îi supără pe bătrîni, le provoacă o durere reală, de genul celei din care s-a tras sfîrșitul oierului Lazăr Cocora. „Cînd fiu-său — povestește Lazăr Vîjău — a măturat și ultima oaie, nea Lazăr și-a dat seama că nu mai are ce căuta pe pămînt".

Mai grav este faptul că în Priboi urbanizarea aduce cu sine și unele comportamente degradate, necunoscute decît cu totul excepțional în satul de altădată : copiii vînd bunurile părinților și-i duc la azil, sau îi obligă să locuiască în condiții grele, le impun interdicții care indică o fisurare gravă a relațiilor dintre generații („Moșul e afară. În cameră nu știe să meargă. El doarme în pivniță"), bătrînul Agasîn zice despre familia propriului său copil : „îs ca lupii".

„SPECTACOLUL" DESTRĂMĂRII. O adevărată psihologie de izolat cultural, în destrămare, își face apariția, iar prezentarea ei constituie o mare reușită a romanului, căci Satbătrîn nu piere din pricina modernizării „pe loc" (acest pericol pîndește Priboiul), nici al înstrăinării prin migrații masive, ci din pricina îmbătrînirii. Cu ultimii bătrîni ai lui se sting și ultimele licăriri de viață. „Spectacolul" este, desigur, trist : bătrînii singuri, pămînturi nelucrate, pajiști necosite, vite împuținate, case goale și, mai presus de toate, un sentiment acut al declinului. Imaginile, selectate cu măiestrie de autor, sînt impresionante. „Aici a fost hotarul Vîjăilor. — Acum nu mai e ? Ba da. Numai că nimănui nu-i trebuiește. (. . .) În tot satul au mai rămas cîteva case și ele așteaptă să moară (. . .). Unii s-au mutat, alții s-au dus în lumea lumilor și așa s-a ales praful și pulberea de Satbătrîn". Și, totuși, cîndva a fost un sat aici, ca toate celelalte, dar a rămas din el doar un fel de ecou tîrziu. „După luminișul ăla (. . .) au fost casele cele multe (. . .) la margine era casa lui Vîrdare (...) în poartă crescuseră bălării urîte (...) pe lemnul pragului crescuseră ciuperci otrăvitoare", „ochii nu mai întîlneau decît case bătrîne, coșcovite, prin care umblau lighioanele în loc de copii". Bătrînul Vîjău vorbește, în glumă, cu. . . Sf. Petru : „îți place cum arată Satbătrîn ? Peste trei ani te mănîncă lupul, cît ești de sfînt (...) Acu cît vezi cu ochii, îi tot pustiu. Spune, îți place ?".

COMPORTAMENTE UMANE DIFERITE. Poate cel mai important fapt pus în evidență, din punct de vedere antropologic, de Ion Florian Panduru, se referă la reacțiile umane diferite pe care le determină modernizarea, în cele două sate. În Priboi, oamenii acceptă modernizarea și-și modifică comportamentul după cerințele ei. „Virusul modernizării", cum ar zice MacLelland, este prezent chiar în oameni și este limpede că inovațiile ulterioare vor cădea pe un teren pregătit. Chilae Vîjău o spune, în felul lui, direct, „nu m-aș duce acolo (în Satbătrîn), aur să-mi dea". Satbătrîn rămîne, în schimb, puternic ancorat în tradiție. În mintea bătrînului Vîjău este limpede o anume tehnică a îndeletnicirilor pe care vrea să le transmită nepotului : „am să te învăț tot rîndul muntenilor", spune el, fiindcă — poți să ai școala lumii, dacă nu cunoști rostul pămîntului, tot prost mori". Mentalități vechi de cînd lumea, îndărătnice, hotărîte parcă să reziste „pînă la ultimul om", sînt prezente la tot pasul, pentru că „cum să nu fie adevărat, cînd or zis ăi bătrîni". Lumea tradiției este fascinantă, în felul ei, și copiii de la oraș surprind cît se poate de convingător acest spațiu, în care ne uităm noi și nu pricepem nimic, ei găsesc totul și știu totul".

> **„O carte de proză pe cît de surprinzătoare, tot pe atît de încîntătoare este aceea a lui Ion Florian Panduru, intitulată** Au murit poveștile, Siminico. **Confirmînd buna impresie produsă de anterioara culegere de nuvele și povestiri, de data aceasta Ion Florian Panduri își întîmpină cititorii cu o narațiune relativ amplă, a cărei cea mai plauzibilă definire ar putea fi aceea de roman-poveste. [. . .]. Scrierea lui Ion Florian Panduru, cu excepționala ei fluiditate narativă și cu pregnanta ei originalitate stilistică (o foarte personală valorificare a oralității paremiologic-pitorești, proprie graiului submontan din Banat, cu mijloace de un subtil „savantlîc" modern-rapsodic), aspiră și izbutește a se înscrie în larga sferă a meditației existențiale cu privire la condiția umană în genere și a comunității țărănești de azi în special".**
>
> **Nicolae Ciobanu,** Pledoarie pentru valori, în **„Luceafărul", XXVII, 1984, nr. 50, p. 3.**

DILEMELE CULTURALE ALE DEZVOLTĂRII. Romanul ne prezintă deci două lumi culturale, în două sate, cu o cultură unică altădată, dar care, acum, au un destin diferit, de fapt opus. Una se dezvoltă, cealaltă piere : piere în felul ei, adică demn, rezistînd cu o anume dîrzenie ; eforturile sînt inutile. Dar poate că nu sînt. Scriitorul pare chiar a întinde o mînă de ajutor „bătrînilor" și s-ar putea ca tocmai acesta să fie tîlcul ascuns al cărții lui Ion Florian Panduru. Astfel, neamul Vîjăilor își reînoadă evoluția, prin revenirea nepotului în zat, zootehnia avansată, care apare pentru moment numai în școala agricolă din Priboi, are în vedere întreaga zonă. Așadar, Satbătrîn are șanse de supraviețuire.

Comoditățile civilizației se vor impune, desigur, dar există un preț al progresului pe care Ion Florian Panduru îl „descrie" (pentru că nimeni nu-l poate aprecia) într-o formă convingătoare : un adolescent, o ființă aflată între lumea copilăriei, a basmului și cea a adulților, a realismului lumii civilizate. „Se bătea în mine bucuria și tristețea", spune în final. „Știam că nu se va mai trudi atîta, am văzut cositoarele mecanice, știam că va fi bine, sus va fi ca și jos, însă nu știu de ce sufletu-mi fugea aiurea nu spre bucurie". Căci vacile moderne au lapte mult, dar n-au nume. Vaca bunicului da lapte puțin, dar avea nume și făcea parte din familie, oaia lui Sămăilă — Mura — o știa tot muntele. Oamenii vor trăi mai ușor și mai bine, dar sus pe munte poveștile vor muri, la fel semnele bătrînilor, morții nu se vor mai întoarce pe lună plină să-și vadă turmele și nu vor mai fi „plecați", ci morți pentru totdeauna. Trebuie cunoscut acest preț uman al modernizării, nu pentru a renunța la ea, dimpotrivă, pentru a înțelege mai bine și a-i corecta excesele.

Romanul lui Ion Florian Panduru se oprește aici, lăsîndu-ne însă impresia unui text profund realist, dominat de un acut simț al observației și de o capacitate neobișnuită de a realiza parfumul graiului românesc din partea locului.

Dr. Nicolae RADU
Carmen FURTUNĂ
Carmen GRĂMADĂ

VALORI ALE PROZEI

A vorbi despre proza din Caraș-Severin ca despre o grupare unitară în tendințe și aspirații este, poate, un gest prematur. Dar, cei cîțiva prozatori ce viețuiesc pe aceste meleaguri, aflați în plină afirmare, exploatează, la cote ridicate, fie linia tradițională a epicii de inspirație rurală, fie cea „textualistă" a generației tinere.

Din filonul tradițional își trag sevele povestirile lui ION FLORIAN PANDURU. Există în proza autorului un nucleu epic în jurul căruia se centrează fiecare din cărțile sale de pînă acum : **Sărbătoare tîrzie** (1981), **Au murit poveștile, Siminico** (1983) și **Calul de lîngă nouri** (1985), toate apărute la Editura Facla din Timișoara. Acest nucleu îl constituie satul, îndeosebi cel din zona de munte a Banatului, văzut ca un posibil **topos etic.** În spațiul lui se confundă două realități și, în același timp, două mentalități : cea veche, arhaică, mult mai conservatoare, cu cea recentă, de tip citadin. Țăranii au limbajul împestrițat cu „panseuri" de tot hazul sau, deseori, vorbesc în maxime și pilde. Inocența și bunătatea sînt dimensiunile etice ale existenței lor, la care se adaugă o calitate ancestrală — umorul. Desprinderea de vatra satului, resimțită ca spațiu al permanenței unor valori morale, echivalează, în plan afectiv, cu trăirea unui acut sentiment al dezrădăcinării. De aici emană unda de lirism nostalgic care învăluie o mare parte a povestirilor sale.

Pe aceeași linie tradițională se înscrie și proza lui GHEORGHE ZINCESCU, scriitor care a debutat într-o dublă ipostază : ca poet **(Țara de foc, întîmplări și prundișuri,** Ed. Eminescu, 1982) și ca prozator **(Arșița amiezii,** Ed .Facla, 1981). Tînărul scriitor compune o proză de structură poematică în care preferința pentru detaliul amplificat pînă la enorm, văzut parcă cu lupa sau cu binoclul, într-o frazare lirică, se conjugă cu apetitul pentru „scenele tari", dramatice. Vocile se întretaie într-un ritual al povestirii care pare desprins din eposul sadovenian. Prozatorul procedează prin învăluire. La nucleul povestirii se ajunge după un ocol, cu incursiuni în fantastic, sau după o anume „răbdare epică", generată de ambiguitatea planurilor narațiunii. Alături de mentalități rurale, asupra cărora planează imperativul etic, apar reflexe ale comportamentului citadin, dominat de lupta pentru supraviețuire socială. De un bun patos poetic sînt străbătute și prozele lui GHEORGHE JURMA din volumul colectiv de debut **Gustul livezii** (Ed. Facla, 1985), în care autorul reînvie, cu talent, universul copilăriei și al familiei din satul bănățean de cîmpie.

Mai deschis structurilor novatoare din epica noastră modernă este MARCU MIHAIL DELEANU. După volumul de proză scurtă **Acvariu pe nisip** (Ed. Facla, 1983), el propune cititorilor un roman, **Baraj** (Ed. Dacia, 1985), cu totul insolit, mai ales sub aspect compozițional. Prin acest roman, autorul se înscrie într-un șir de nume de notorietate recentă : M. Nedelciu, Sorin Preda, Stelian Tănase, Al. Vlad, Ioan Groșan, Cristian Teodorescu, Ioan Lăcustă, Bedros Horasangian, Daniel Vighi, Maria Mailat ș.a., care au realizat o veritabilă primenire a structurilor epice. Pentru M. M. Deleanu, romanul nu mai este **„povestirea unei aventuri"**, ci, așa cum remarca E. Simion, **„aventura unei povestiri"** care-și propune să trezească pe cititor și să-l oblige la o lectură productivă a textului. Romanul ia naștere din acumularea unor aspecte secvențiale ale vieții de șantier în care personajele, surprinse mai ales în **stereotipia limbajului,** nu problematizează existența, ci „se adaptează", se mișcă și vorbesc în virtutea unor automatisme. E o umanitate ce trăiește mai mult la **nivelul formal** al existenței.

În sfîrșit, o lume aparte aduce cartea de reportaje literare **Aurul din aripi** (Ed. Facla, 1986) a poetului și gazetarului NICOLAE SÎRBU. Volumul realizează un fel de monografie a orașului Anina, văzută prin efortul constructiv al muncii oamenilor din aceste locuri.

Vasile PISTOLEA

Pagini bănățene

NICOLAE STOICA DE HAȚEG— UN ION BUDAI-DELEANU AL PROZEI ?

1. În 1812, în a sa **Disertație pentru literatura cea veche a românilor,** Petru Maior îl așeza pe Nicolae Stoica de Hațeg (1751—1832) între „cei cunoscuți întru rîvna cea către polirea neamului românesc“ **(Istoria pentru începutul românilor în Dachia,** Buda, 1812, p. 339.) Cu alte cuvinte, învățatul bănățean se impusese în conștiința contemporanilor săi, îndeosebi ca **militant pentru luminarea maselor.** Într-adevăr, N. Stoica de Hațeg a acționat energic pentru crearea și menținerea școlilor în limba română, pentru tipărirea manualelor didactice, pentru răspîndirea largă a cărților între români pentru cultivarea istoriei și limbii naționale — pe scurt, pentru **emanciparea, conservarea** și **fortificarea** elementului național. Oricum, activitatea de luminător a lui N. Stoica de Hațeg, prin dimensiunile sale, n-a fost cu nimic mai prejos decît cea similară, desfășurată de „corifei“ în Ardeal.

2. Cea mai importantă lucrare a lui N. Stoica de Hațeg rămîne, fără îndoială, **Cronica Banatului.** Valoarea cronicii este, desigur, multiplă. Să reținem, în primul rînd, **valoarea ei istoriografică.** Ca document istoric, **Cronica Banatului** — ne spune D. Mioc — „are meritul de a fi pus în circulație informații din literatura istorică sud-slavă, neglijată de Școala Ardeleană“, iar ultima parte („memoriile“) se distinge „prin unicitatea unora dintre știrile pe care le cuprinde“ (**Cronica** începe de la „facerea lumii“ și narează evenimentele pînă în anul 1825.) În general, **Cronica** lui N. Stoica de Hațeg „este o prețioasă mărturie a capacității intelectualului român bănățean din secolul al XVIII-lea, apt să cunoască și să judece marile probleme cu care se confrunta nu numai societatea românească a vremii, dar și cea europeană.“ (Ștefan Ștefănescu, **Demografia, dimensiune a istoriei,** Facla, 1974, p. 158.)

Însă, dincolo de valoarea sa istoriografică, în textul **Cronicii** se pot descoperi evidente valori literare (stilistice), cea ce ne obligă la așezarea învățatului bănățean într-o altă perspectivă mult mai cuprinzătoare. (Vezi: Ion Gheție, în „Limba română“, XX, 1971, nr. 3, p. 316-317 . Al. Bârsescu, **Valori literare în „Cronica Banatului“ a lui Nicolae Stoica de Hațeg,** în „Studii de limbă, literatură și folclor“, Reșița, II, 1971, p. 33-40.) De altfel, N. Stoica de Hațeg se numără printre primii versificatori din literatura română; de asemenea, el este, se pare, cel dintîi care a utilizat **acrostihul.** (Vezi: N. Stoica de Hațeg, **Scrieri,** Facla, 1984, p. 75-174.)

În ciuda tuturor evidențelor însă, opera și personalitatea lui N. Stoica de Hațeg continuă să rămînă, cel mai adesea, în afara interesului specialiștilor, fie istorici, fie literați. El este, spune Livius Ciocîrlie, „de-a binelea un scriitor neștiut“. („Orizont, XXXII, 1981, nr. 45, p. 5.) Se înțelege, firește ; că dezinteresul unora față de învățatul bănățean este spre paguba culturii noastre naționale.

3. Se poate observa că între **Cronica** lui N. Stoica de Hațeg și **Țiganiada** lui I. Budai-Deleanu există o anumită similitudine (ca să nu spun identitate) de destin: ambele au rămas în manuscris (necunoscute contemporanilor lor), ambele au fost (re)descoperite tîrziu, foarte tîrziu, cînd, practic, nu numai puteau modifica traiectoria poeziei sau prozei românești și, mai cu seamă, ambele sînt îmbibate de substanță literară.

Referindu-se la ultima parte a **Cronicii** (căci, de fapt, numai aceasta stă sub zodia literaturii), Ion Gheție afirmă că: „Ne aflăm în prezența unor adevărate memorii de război, redactate cu nerv și culoare, într-o limbă în care elementele populare și neologismelel se amestecă pentru a crea ansambluri descriptive sau narative de o rară plasticitate.“

În orice caz, talentul literar extraordinar al lui N. Stoica de Hațeg poate fi probat, cu asupra de măsură, atît la nivelul mijloacelor (efectelor) stilistice, cît și, nu mai puțin, în privința capacității de a reconstitui, de a recrea scene, imagini, din realitate, din viață: **comicul** și **grotescul, descrierea** și **dialogul, arhaismul** și **neologismul,** toate acestea și, altele, firește, ne dau măsura unui talent de excepție.

4. Nu cred că este hazardat să spunem că, dacă **Țiganiada** ar fi fost cunoscută la vremea ei, altul ar fi fost, fără îndoială, destinul (drumul) poeziei românești. Tot astfel, cred că și **Cronica Banatului** dacă ar fi intrat, la timp, în circuitul național de valori, ar fi putut determina mutații esențiale în devenirea prozei românești, măcar din Banat, măcar dincoace de Carpați. Tocmai de aceea, demersul meu de acum (cîteva „eșantioane“ din **Cronică**) constituie un îndemn (sper convingător) la reevaluarea operei și personalității lui N. Stoica de Hațeg din perspectivă literară. Ca și contemporanul său, Ion Budai-Deleanu, învățatul scriitor din Mehadia are dreptul la un gest reparatoriu, fie și tîrziu, are dreptul adică la o deplină integrare în cetatea literelor românești.

Petru OALLDE

P. S. Am transcris mai jos fragmente din Nicolae Stoica de Hațeg, **Cronica Banatului,** ediție de D. Mioc, Editura Facla, 1981; am ținut însă seama și de observațiile filologice ale lui Ion Gheție din „Limba română“, XX (1971), nr. 3, p. 314-317.

De vorbă cu Dr. Damaschin Mioc

P. O. : Ați editat Cronica **și alte scrieri ale lui Nistor** Stoica **de Hațeg. Sinteți deci foarte bine familiarizat cu textele, cu personalitatea și cu epoca învățatului bănățean. V-aș ruga să-mi spuneți în ce măsură considerați** Cronica Banatului **nu numai a** Banatului, ci și a Țării întregi ?

Damaschin Mioc : Nu poate fi pus la îndoială faptul că principala operă a lui Nicolae Stoica de Hațeg, **Cronica Banatului,** constituie, prin valoarea ei istorică și literară, un bun al tuturor românilor, iar prin unele date ea este prețioasă și pentru trecutul altor neamuri. Deși intenția mărturisită a cronicarului a fost, la scriere, „să se țină de Banat“, el presară în tot cuprinsul lucrării faptele de glorie ale conaționalilor săi din toate țările românești. Valoarea istorică a cronicii, în special în partea de memorii, cu știri avînd valoare de unicat, este cu totul excepțională, ea servind drept izvor de informare pentru istorici. Cît privește valoarea literară, specialiștii și-au spus mai puțin cuvîntul.

P. O. : În ceea ce vă privește, însă . . . ?

Damaschin Mioc : În ce mă privește, claritatea limbii lui Nicolae Stoica, cursivitatea narațiunii și frumusețea graiului bănățean mă fac să recitesc adesea cu plăcere lungi părți din cronică, Țin de asemenea să vă mărturisesc, deși s-ar putea ca spusele mele să fie puse la îndoială, că oameni de cultură, cercetători, profesori, și nu numai bănățeni, întîlniți ocazional, încîntați de felul de a scrie al cronicarului și de umorul său, mi-au repetat pe dinafară pasaje întregi din cronică.

P. O. : Cronica a rămas, multă vreme, necunoscută. A fost, desigur, o neșansă a spiritualității bănățene . . . Ce s-ar fi întîmplat dacă . . . ?

Damaschin Mioc: În istorie nu se pun întrebări de genul : ce ar fi fost dacă ? Cum însă ați făcut-o . . . Mă gîndesc la **Cronica** lui Ion Neculce. Așa cum cronicarul moldovean și-a găsit un urmaș în linie directă în Mihail Sadoveanu, poate că și Stoica ar fi avut unul asemnănător, dacă opera sa și-ar fi găsit locul între **Letopisețele** publicate de Mihail Kogălniceanu, la mijlocul veacului trecut. Aceasta însă este o presupunere.

P. O. : Certitudini ? Nici una ?

Damaschin Mioc : Fapt cert este că reputați prozatori contemporani, deocamdată numai bănățeni, și-au găsit în **Cronica Banatului** o bogată sursă de inspirație.

Petru OALLDE

Pagini bănățene într-o „Antologie (posibilă) a literaturii române"

Un subiect de nuvelă: autorul se aventurează în munți, descoperă ascunzătoarea lotrilor (haiducii) și încearcă să obțină eliberarea colegului său din Prilipeț, aflat în captivitate.

Deci:

„În Halmăji, trecînd prin satul Prilipăți, la casa popii, preoteasa să văita, să cînta. „Ce-i?“ Îmi spusă că astă noapte lotrii pre popa cu ei în pădure l-au dus și că-s vro 20 de înși și-l omoară. Că s-au dus cnezu cu doi oameni cu prînzu la ei. Cnezu, văzînd semnele lor, a tremurat de friguri, să-i sară dinții. „Acas du-te“ i-au zis. Și veni Eu mă duși la cnezu Întrebai: „Oare ducem-oi de-a scoate viiața preotului?“ El zisă : „Nu cerca ! Da de cauți bătaie au alta mai mare, fă ce știi!“ Eu, preot tînăr, lăsîndu-mi aci disagii, în dolamă frumoasă, brîu, bît în mînă, caiu încălecai, plecai. De cale pre cine întrebai nu știia spune Mai sus eșind, aflai un copil la niște oițe. Îl întrebai: „Încătro-s feciorii de codru?“ El: „Nu știu, n-am văzut, n-am auzit“ ca și alții răspunsă. Eu ziși: „Dar putea-voi pre aicea eși sus la ei?“ Zisă: „Putea!“ Eu călare suind în sus eram în mari gînduri vîrît. Ce voi vorbi una, alta, doară, i-aș muia. Cnezul îmi spusese că-s 16 înși, cu doi harambaș Trăilă și Miclău, răi Eu ritoricesc, filosofesc gîndindu-mă, dau pinteni în sus Făr de veste mie două puști în piept mă boldiră: „Predai se!“ Văzîndu-i schimosiți, din șa jos căzui, bună zioa ziși. Pieptu, genunchii, mîinile tremura ,să scutura cu dinții în gură Acu au pălăria din cap a lua, calu a lega nu puteam. Tremurînd întrebai:

— Unde-i jupînu căpitan Trăilă?

Zisară:

— În culme sus.

Cu retorica mea, tot gîndu pierdui, la vorba chinezului venii că în mîini și gheără le-am venit. Ce făcui?! În sus pășiiam, din dos că vor da în mine gîndeam, supărat de moarte eram. Și iată un armaș mare sus înainte-mi stătu. Eu încremenii Capu jos plecat (ca să nu le văd fața, că așa auzisăm obicei au) bună zioa dietii El cu 4 pistoale, iatăgan turcesc, sabie ungurească pușcă arnăuțească, mustăcios! Fricos de tot mă spăimîntai văzîndu-l, însă el zisă: „Blagoslovește părinte!“ Și-mi sărută mîna. Eu întrebînd care-i căpitanu Trăilă, și arătîndu-l cu capul plecat, „bună zioa jupîne căpitane“, ziși. El mulțămind zisă: „Blagoslovește părinte“, mîna sărutîndu-mi. Îm încetară fiorile

— De unde ești, zisă.

— De la Corni, jupîne căpitane.

Iară preotul dindărăt, jos întră doi șezînd, zisă. „E dila Meedia!“

— Ci-s preot în Corni, merg către Verșeț!

Căpitanu Trăila cu doi înși de-aci în laturi să dusă și jos acolo ședea. Eu socoteam că să vorbesc ce să facă cu mine Eu întrebai preotul de sănătate. El zisă: „Bine“. Într-aceasta, cel armat, mustăcios lîngă mine era. Altul viind 4 perseci de la căpitanu poclon îmi diete. Eu strigai, mulțămind: „De unde-s aicea perseci?“ Ei cu mîinile în toate părțile arăta. Mustăciosu zisă că-s munții cu piersăci, cred Eu cu pălăria și bîtu în mînă podcapia în cap, țipeli în picioare, capu jos. Iată Trăilă, frumos, ras, cu capul legat, de friguri prins, veni. Eu căutîndu-i chiar în față, îi ziși: „Am auzit că nima în față să nu vă caute. Iartă că caut ca să te văd Eu de atîția ani aud de Trăilă, am socotit c-o fi moși dar dumneata ești tînăr și frumos.“ El zisă: „De-aș fi fost cuminte, au m-aș fi dus într-astă pită? Căci cînd își blăstămă muma copilu, să-i zică hoți să ajungă, apoi l-au bătut Dumnezeu, că-i amară pită și grea“ Iară mustăciosu zisă. „Părințele, de-m va umbla sufletu pe unde me-au umblat picerele, fața lui Dumnezeu nu oi mai vedea-o! Altă viață mai blăstămată decît asta nu poate fi“; ș. a.

Această tîlhărească ispovedanie îmi dete pas de-a începe vorbă cu glume. Că întrebîndu-mă mînca-voi ceva:

— Mînca!

— Dară cu noi?

— Cu voi, dac-ați făcut lăzăretu și nu sînteți rîniosi!

— Bea-vii răchie?
— Ba!
— Dar vin?
— Bea!
— Au postăști lunea?
— Ba!
— Dar popa hista de ce postește?
— Bine face!

Și puindu-mi înainte o straiță întinsă cu azimă și mălai cu brînză, eu îndată cruce, în numele tatălui, tatăl nostru, 10 porunci înțăles, și blagoslovind mîncarea, cerui de băut. Și întinzîndu-mi un păhar cu vin, îl băui și pre ei îi închinai Șezui, mîncai. Acu, văzîndu-mă unde mis și soarele de scăpătat să apropie. începui a-i prăfira cu ochii și ziși: „Doamne, ajunge-oi eu a vă vedea gazdă în casele voastre, veseli a fi a vă vedea, să țineți praznicile voastre, să vă dați pomene părinților, să însurați feciori, să măritați, cu cuscrii să vă ospătați să vă veseliți?!“ Ei zicea: „Să dea Dumnezeu!“ (. . .) Ei asculta și, gîndindu-să, Trăilă zisă: „Noi vrem să ne predăm la grație“. Eu îl sărutai, el mie, mîna Șii așa, pre rînd, cîte unu, doi, cum să schimba străjile, vena de-i întrebam și-i sărutam și vin beam, că era popii de-acas adus lor cinste Ci ei, temîndu-să de otravă, n-au băut. Ci eu, după multe vorbe, întrebai:

— Spune-voi capitanului în Bozovici?

— Spune!

— Să scrie la reghiment?

— Să scrie!

Eu ziși către popa:

— Părinte, haida la biserică, la vecernie!

Ei ziseră că-i încă de vreme. Apoi iar una, alta.

— Hade, părinte, că rămîn la sfinția ta pe noapte! Dară ei: — Ferească Dumnezeu! Acu te duci fără grijă, făr de frică de hoți. Lasă-l, că avem zbor cu el!

Și așa, eu cu ei cuvîntul întărind a înștiința, ziua bună me-am luat și în jos me-am dat pre raoăg. (. . .)“ (Pag. 220—222)

În sfîrșit, un episod îndeajuns de comic. Autorul, față bisericească, împreună cu alții ca el, se îndeletnicește, peste măsură, cu paharele.

Deci:

„Jos, în soba canțelarii dintîiu, chiemînd pre Sofronie, ce era cliucear aci rămas:“ „Sofronie, vin bun, mai bun, bătrîn, încoace adoi“ Și bînd noi o vadră bună, alta dete Îi cîntam, îl lăudam. Eu îl chemai afară:

— Frate, dă-mi în ploscă!

— Vino încoace!

În pimniță întrînd: o doamne, (. . .).

— Unde ți-i vermetu bun?

— Iată-le!

— Dă-mi, să te pomenesc!

Dîndu-mi, ziși:

— Dă-mi și pruneică de Srem! Îmi dete! Puși pe cal Iară în luntru bea, zberă: „Las raitarii să alerge, ce ne pasă?!“ Vine seara.

— Frate Sofronie, sănătate!

Eșirăm. Caii au crescut nalți! N-ajungeam în șea, ci jos, cînd de o parte, au de alta, tot voinici, doi popi sfinți, doi cuminți! (. . .)“.

(Pag. 252—253)

ARHAISME. cliucear *„intendent, pivnicier“;* răitar *„călăreț.*

Pagină realizată de:
Carmen GRĂMADĂ
Timotei JURJICĂ
Petru OALLDE

excelsior

Iulian Mocanu

PE TERRA

Sîmburi de lumină
Seamănă unii.
Seamănă şi culeg!...

Sîmburi de-ntuneric
Seamănă alţii.
Seamănă şi culeg!...

Sîmburi de lumină
Sîmburi de-ntuneric
Semănăm, culegem!...

DIMINEAŢA

Dimineaţa este mereu
aceeaşi,
Pentru că ea crede în ea
Precum viaţa
În viaţă.

Pentru că ea s-a născut
Din intersecţia
A două secunde
Perpendiculare.

CA STRĂMOŞII

Dacă aş fi un ogor,
Aş rodi;
Numai acolo unde
Bobul de grîu
Este mai iute
Decît glonţul.

PREZENTUL ESTE

Prezentul este sămînţă
unică

Care se seamănă
În orice anotimp,
Dar
Nu încolţeşte
Decît acolo unde
E moştenită
Patria.

POEM DE DRAGOSTE

Dragostea —
Pahar cu apă
În deşert.

Există
Pentru că marea
Pe care lumea călătoreşte
Este unită
C-o altă mare.

cenaclu

Cenaclul Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara şi al revistei **„ORIZONT"** îşi va relua activitatea marţi, 30 septembrie a.c., ora 18, la sediul din Piaţa Vasile Roaită nr. 3. În şedinţa inaugurală a stagiunii 1986-1987, va citi proză scriitorul **Laurenţiu Cerneţ.** Referent: **Cornel Ungureanu.** În acelaşi context, vor fi decernate premiile cenaclului pentru stagiunea 1985-1986.

panoramic

● În gazeta **Flaka e vellazerimit,** nr. 3393/1986, care apare la Skopje (Iugoslavia), sînt publicate trei poeme de **Anghel Dumbrăveanu,** traduse în limba albaneză de **Baki Ymeri.** În acelaşi număr al revistei, este inserată o recenzie la volumul de poezii al lui Anghel Dumbrăveanu, **Kenga e mullibardhes** (Cîntecul sturzului), a cărui tălmăcire în albaneză i se datorează aceluiaşi prieten al literaturii noastre. În numărul 3407, din 21 mai 1986, **Flaka e vellazerimit** publică un fragment din romanul **Piatra de încercare,** al lui Anghel Dumbrăveanu, în traducerea lui Baki Ymeri. ● **Două lecţii festive** în Aula Magna a Universităţii din Timişoara: prof. univ. dr. Eugen Todoran şi prof. univ. dr. G. I. Tohăneanu (în data de 27 septembrie, ora 11). Iar în 28 septembrie, la ora 10, — Seminarul ştiinţific cu lucrări ale cadrelor didactice de la Facultatea de filologie. ● **Vernisaj,** azi, 26 septembrie, la ora 19, în sala Galeriei de artă „Helios". Expune acuarelă artista plastică Virginia Baz Baroiu. ● **Foto-Son '86,** de acum binecunoscuta minifestare organizată de către Filiala Asociaţiei Artiştilor Fotografi din Timişoara, a ajuns la cea de-a şaptea ediţie. Asupra acestui festival de diaporame vom reveni într-unul din numerele viitoare ale revistei. ● **Noi apariţii la Editura „Facla"**: Octavian Popa, „Cei care se iubesc" (proză scurtă), Crişu Dascălu, „Dialectica limbajului poetic" şi trei volume dedicate copiilor: George Suru, „Într-un tril doi visători — Mihail şi Thor", Monica Rohan, „Poveşti pestriţe", Dorel Sibii, „Poveste din poveste". ● **Sub egida Facultăţii de filologie** din Timişoara a apărut recent un volum (asupra căruia vom reveni): „Contribuţii lingvistice". Semnează 15 studii cadre didactice şi cercetători ştiinţifici. ● **Cercul de istorie naţională „Vasile Goldiş"** de la Liceul industrial nr. 9 şi-a inaugurat activitatea pe anul şcolar 1986-1987 printr-o expunere a prof. Gh. Şora despre Mircea cel Mare.

aqua-forte

— Asta-i fumată, Vasile.
— Scuzaţi, şefu, v-am servit din scrumieră...
— Vom lua măsuri de îndreptare a lui Vasile.
— ... nu ştiu ei la ce se angajează..., gîndi Vasile
— Luaţi exemplul de la tovarăşul Vasile.
— Dar, atunci, eu cu ce rămîn, tovarăşu' director?
— Ce-ţi veni, Vasile, să-ţi baţi singur cuie-n talpă?
— Mi-a spus doctorul că am lipsă de fier în organism...
— Pari tare obosit, Vasile. Unde ai fost azi noapte?
— ... În lift, tovarăşe director...
— Azi, treacă meargă, dar pînă cînd, Vasile?
— Să trăiţi, pînă la pensie, tovarăşu' director...
— Împieliţatul te-a mai adus şi pe tine, Vasile.
— Ba, vecinul de vis á vis a fost aşa de drăguţ...
— S-a găsit o gaură în gestiunea dumitale, Vasile
— ...Şi e mare? ...
— Vasile, ar putea să te roage un prieten de-al meu ceva?
— Depinde, cu ce are să mă roage...
— Spune tu, Vasile, îţi lipseşte ceva, cît eşti alături de mine?
— Liniştea, draga mea, numai liniştea...
— Păi bine, Vasile, la bătrîneţe ţi-ai găsit şi tu?
— Nu eu, ea m-a găsit..

N. I. POP

serial

VIAȚA MARILOR VEDETE:

LIV ULLMANN

83

PRIMA ZI DE FILMARE. Sînt închiriate două studiouri ale Institutului cinematografic suedez. Primul conţine casa în care şi-a petrecut Jenny copilăria şi unde, „acum", locuiesc numai bunicii. Eu sînt Jenny. Tonalitatea generală a decorului: verde. Locul este încărcat cu obiecte casnice vechi. Un cămin plăcut, o siguranţă — aşa cum simţi adeseori în acest gen de interioare tradiţionale. Dar apartamentul apare cu totul altfel în visurile lui Jenny. Diferenţa se obţine pe platou prin modificarea eclerajului, estomparea culorilor şi printr-o imperceptibilă reamenajare a mobilierului. Cel de-al doilea studio conţine patul în care se consumă durerea lui Jenny, într-o cameră albă, mică, impersonală. Tot aici s-au construit biroul şi culoarele pe care Jenny trece în fugă — acest teritoriu de graniţă, separînd viaţa de moarte. Cînd nu se filmează, ne instalăm, de preferinţă, în biblioteca bunicului: Ingmar se lungeşte pe sofaua îmbrăcată în piele neagră. Ingmar poartă aceleaşi cămăşi, aceleaşi sfetere, aceiaşi pantaloni şi aceiaşi pantofi din vremea cînd eram împreună şi al căror stil nu se va schimba vreodată. Cînd o pereche de pantofi se uzează, e înlocuită de o alta identică. Ca de obicei, eu m-am cuibărit într-un fotoliu enorm, cu magnetofonul lîngă mine. Rareori pot fi văzută pe platouri fără magnetofon. Îmi place să caut cîte un colţişor liniştit şi să ascult muzică. Cît lucrăm la acest film, Albinoni. Vorbim, într-o zi, despre ce înseamnă să fii tu însuţi şi-l întreb pe Ingmar dacă ştie pe cineva care trăieşte în mod real concordant cu sinele său. Fără să ezite măcar o secundă, Ingmar îmi răspunde: „Da, eu". Această exagerare mă lasă mută. Îmi amintesc, subit, o scenă: Ingmar şi cu mine, demult, pe aeroportul din Copenhaga. Lui Ingmar îi e silă să călătorească, e teribil de deranjat de agitaţia oamenilor şi de zgomot. E panicat. Simte irezistibil nevoia de a se reîntoarce în securitatea insulei Farö. Avionul nostru întîrzie. Ingmar dispare într-un ascensor. Se duce la toaletă. Reapare, după o vreme, cu aerul că şi-a învins fobia. Voiajul poate continua.

Selecţie şi adaptare,
ANA ALDAN

top

PUŢINĂ ISTORIE

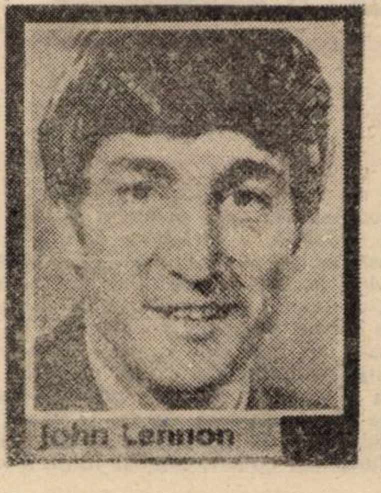

Obişnuita noastră retrospectivă cuprinde de această dată evenimente ale lunii septembrie. În prima zi a lunii, anul 1947, s-a născut **Barry Gibb,** unul din fraţii care alcătuiesc celebra formaţie Bee Gees. ● La 3 IX 1967 se stinge din viaţă **Voody Guthrie,** părintele de necontestat al muzicii folk. În cursul tumultuoasei sale vieţi, el a compus peste 1000 de cîntece de o diversă paletă tematică, eroul său preferat fiind americanul de rînd în permanenta sa luptă pentru existenţă. ● La 5 IX. 1946, s-a născut **Freddie Mercury** popularul solist al grupului britanic Queen iar la 6 IX 1944 îşi serbează ziua de naştere **Roger Waters,** component al formaţiei Pink Floyd ● Data de 6 IX se leagă de debutul lui **Bob Dylan,** în ale cărui cîntece din perioada anilor '60 se găseau oglindite toate neliniştile şi aspiraţiile pacifiste ale unei întregi generaţii de americani. „Cîntecul, spunea artistul, este orice lucru care poate merge singur..." ● La 7 IX 1936 se naşte **Buddy Holly,** unul din primii exponenţi ai muzicii rock. Cîntăreţul (s-a stins din viaţă la doar 23 ani, într-un accident de avion) a marcat în scurta sa activitate artistică momentul fuziunii noului ritm rock cu armoniile Country ● Se mai nasc la 9 IX **Otis Redding** (1941), remarcabil exponent al muzicii Soul şi **Billy Preston** (1946), interpret de culoare care a înregistrat alături de Beatles-i ● La 13 IX 1969, **John Lennon (foto)** apare pentru prima oară fără Beatles-i (concertul de la Toronto alături de grupul Plastic Ono Band) ● La 16 IX 1925 se naşte cunoscutul blues-man **B. B. King** („The Thrill Is Gone") ● La 17 IX 1931 apare pe piaţa americană **primul disc Long Play** de 33 turaţii. Adevărata sa proliferare însă se înscrie în perioada de după război ● La 23 IX se nasc: **Ray Charles** (1932); **Bruce Springsteen** (1949) **şi Julio Iglesias** (1944) ● La 26 IX 1898 se naşte compozitorul **George Gershwin** şi tot la această dată în anul 1957 are loc pe Broadway premiera mondială a musicalului **„West Side Story"** de L. Bernstein ● **Jerry Lee Lewis** (n. 29 IX 1935) rămîne un nume de referinţă în istoria rock-ului „timpuriu" prin expresivitatea prestaţiilor sale vocale subliniată de un stil particular al intervenţiilor pianului.

PETRU UMANSCHI

televiziune

DUMINICA, 28 SEPTEMBRIE: 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,45 Însemne ale unui timp eroic. 19,00 Telejurnal. 19,20 Ţara mea azi — judeţul Neamţ. 19,40 Cîntarea României. 20,20 Film artistic: Un colţ de oraş. Producţie a studiourilor din R.P. Chineză. 21,50 Telejurnal. **LUNI, 29 SEPTEMBRIE:** 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-ştiinţific. 20,40 Tezaur folcloric. 21,00 Roman foileton: Preţul succesului. 21,50 Telejurnal. **MARŢI, 30 SEPTEMBRIE:** 20,00 Telejurnal. 20,20 Pe drumul înfăptuirii noii revoluţii agrare. 20,40 Teatru Tv.: Autografe pe fluviu, de Corneliu Ifrim. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 1 OCTOMBRIE:** 20.00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,40 Imagini din R.P. Chineză. 20,55 Film serial: Casă pentru copiii noştri. 21,50 Telejurnal. **JOI, 2 OCTOMBRIE:** 20,00 Telejurnal. 20,20 Pe drumul înfăptuirii noii revoluţii agrare — experienţa fruntaşilor. 20,35 Spre afirmarea mai puternică a spiritului revoluţionar. 20,55 Invitaţie în studiourile Radioteleviziunii. 21,30 Statornici în străbuna vatră dacică. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 3 OCTOMBRIE:** 20,00 Telejurnal. 20,20 Actualitatea în economie. 20,35 Copilărie fericită. 20,50 Cadran mondial. 21,05 Serial ştiinţific: Din tainele mărilor. 21,30 Timp al marilor înfăptuiri revoluţionare 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 4 OCTOMBRIE:** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrşit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia. 19,50 Anotimpul muzicii uşoare 20,40 Film artistic: Pardesiul schimbat. 22,05 Telejurnal. 22,15 Romanţe şi melodii de neuitat.

sport

LA MÎRŞA...

... se joacă handbal cu picioarele şi cu unghiile, zic băieţii de la „Poli" — şi semnele disputei s-au văzut pe chipul şi trupul cîtorva, de parcă se disputa o finală cu pari: Fölker, Matei şi Dobrescu au fost cei mai pătimiţi, aşa încît meciul cu „Steaua" — la Mîrşa a fost uvertura — îl găsea pe Constantin Jude cu trupa subţiată, fără mari nădejdi într-o mult dorită victorie.

Şi, totuşi: minunaţii handbalişti timişoreni, în frunte cu acest sportiv de excepţie, Alexandru Fölker, şi-au întrecut, întîi de toate, suferinţele fizice şi au intrat în arenă, oferindu-ne un recital de talent şi măiestrie, de forţă şi ambiţie, de orgoliu şi muncă, Fölker, Buligan, Matei, Dobrescu, Janto. Întîrziind la derbi, am găsit un loc pe tuşă, lîngă Radu Voinea, antrenorul Stelei şi seniorul de ieri al semicercurilor; cu inima cît nuca (gutuia-i mai mare), m-am transpus în teribilul efort al celor două echipe, al flăcăilor feţi-frumoşi, oameni puternici, prinşi în flăcările unei lupte care cutremura parchetul şi firul de păr; grea îndeletnicire e sportul, greu e handbalul, greu se scurge timpul, nesfîrşit e minutul, mai ales cum fu şi finalul, cursă de maraton, după care, doar intuind oboseala lor, spectatorul, el însuşi epuizat, se teme ca nu cumva sportivii toţi să cadă prăbuşiţi.

Pentru ce, oare, atîta amar de sudoare şi renunţare, durere şi suspin? Pentru ce, tineri, chiar liceeni, nu-şi plimbă iubitele în parcuri ori la cinema, ci joacă la Mîrşa, la Tîrgu Mureş, la Bucureşti, mereu pe tren, în hotel, mereu la antrenamente? (Şi n-o fac pentru avantagii materiale, şi n-o fac pentru cîştig). Pentru ce? Pentru că aceasta le este vrerea, le este bucuria, le este vocaţia, le este rostul între semeni, cum noi — pe bănci, scaune, fotolii ori în picioare — avem onoarea a fi de faţă (unii, cîţiva, mai şi huiduie, ca-n codru verde ori în alte spaţii cu faună specifică).

Duminică, fiind de faţă, m-am bucurat lîngă tristul Radu Voinea; apoi, subţire cum e, i-a felicitat şi el pe timişoreni, pentru victoria curată şi demonstraţia de handbal. În plus, eu îl felicit pe priceputul şi sufletistul dr. Dan Poenaru (medic ortoped — nu-i trebuia paranteză), care i-a vindecat, ca prin minune, pe cei răniţi la Mîrşa. Bravo, tuturor! Şi Stelei!

(În context, fotbalul n-are loc).

Teodor BULZA

din literatura universală

Ai Qing

Este unul dintre cei mai mari poeți chinezi contemporani. Prin substanța ideatică a poemelor, prin propensiunea spre rosturile majore ale artei, prin frumusețea, cînd virilă, cînd inefabilă, a versurilor sale, este un clasic. S-a născut la 27 martie 1910. Pasionat de pictură, din adolescență, face studii la Paris. Aprofundează artele plastice, dar și literatura, dar și filozofia. În timpul războiului chino-japonez, declarat în 1931, revine în China, aderă la Liga artiștilor de aripă stîngă, este arestat și, în timpul detenției de trei ani, renunță la picură și se dedică poeziei. În 1945 este vice-președintele Institutului de literatură și artă al Universităților unite din China de Nord. În 1949, redactor șef al revistei „Literatura poporului". În 1979, 1980 este invitat în R.F.G., Austria, Italia, Franța, Statele Unite, după ce, cu ani în urmă, fusese în America Latină. Ai Qing, identificat pînă la devoțiune cu tot ceea ce reprezintă spiritualitatea multimilenarului popor chinez, este, de mult, o voce lirică unică.

Iv. M.

STRIDIA CU PERLE

În adîncul apelor limpezi
ori de un albastru smarald
tu absorbi miezul soarelui
irizat ca un curcubeu
sclipitor ca zorii de zi.

Gîndind rotundul lacrimei de rouă
visezi alcătuirea cristalului
idei gestînde în inima ta
se transformă în perle.

OGLINDA

Are o față simplă, netedă,
dar un adînc insondabil

îi place adevărul
și nu ascunde nici un defect

fidelă celui care o privește
acolo fiecare se regăsește pe sine:

roșii obrajii ai celui care a băut,
pentru unii, tîmplele cenușii.

Sunt unii care o adoră
pentru că sunt frumoși.
alții care o evită
din cauza franchetei sale.
În sfîrșit, alții care nu cer altceva
decît să o poată sfărîma în mii de cioburi.

ULANOVA

Suplă ca un nor,
despovărată ca vîntul,
mai luminoasă decît o rază de lună,
mai liniștită decît noaptea —
un trup se metamorfozează în spațiu.
Nu este o apariție venită din cer,
ci o zee din lumea aceasta.
Mai frumoasă ca visul,
mai tulburătoare decît un miraj —
un cristal ivit din efort și creație.

PE UN PACHET DE ȚIGĂRI ÎN CHILE

Pe un pachet de țigări, în Chile,
este desenată o statuie a libertății —
deși înalță în sus flacăra.
ea pare o umbră întunecată
Pentru reclamă, ori publicitate,
se găsește mereu un loc libertății
costă numai vreo cîteva centime
și se consumă transformîndu-se în fum...

Pachetul gol e aruncat pe trotuar,
e călcat în picioare, scuipat;
fie că e vorba de un simbol, ori de o realitate,
această statuie nu este decît un pachet de țigări

CÎNTECUL NEGRESEI TINERE

Pe un palier
stă o tînără negresă
fata frumoasă
se plimbă cîntînd...

De unde această fericire?
Iubește oare?
Are un copil la sîn
ea cîntă un cîntec de leagăn.

Nu e copilul ei
nici fratele mai mic,
ci stăpînul cel mic
pe care trebuie să-l ocrotească.

Ea este neagră,
un negru de santal.
El are tenul alb,
alb ca bumbacul.

Cel alb are ce-i trebuie — tot,
dar nu încetează să plîngă,
Negresa nu are nimic,
dar se forțează să cînte.

În românește de
IV. MARTINOVICI

FESTIVALUL DE FOLCLOR ȘI MUZICĂ AL ROMÂNILOR DIN VOIVODINA

A devenit o frumoasă tradiție organizarea și desfășurarea festivalului de folclor și muzică al românilor din Voivodina, (R. S. F. Iugoslavia). Festival ajuns la a 26-a ediție, și, poate, cea mai prestigioasă din întreaga sa existență. Timp de trei zile, au evoluat în fața unui numeros și entuziast public din Alibunar dar și din întreaga provincie, peste 1400 de artiști amatori (din 24 localități) cuprinși în formații corale, fanfare, orchestre de muzică populară, soliști vocali și instrumentiști, formații de dansuri populare care, toate laolaltă, au relevat bogăția tezaurului folcloric al românilor din Voivodina, frumusețea obiceiurilor, portului, tradițiilor cultural-artistice ale acestora. Dar, așa după cum arăta, Vichentie Idvorean, președintele Consiliului festivalului și Doru Trifu, membru al Prezidiului Conferinței provinciale al U.S.P.M. din Voivodina, fesivalul evidențiază nu numai valorile culturale ale mișcării de amatori, din comunele cu populație românească din Voivodina, ci această importantă manifestare cultural-artistică aduce o reală contribuție la consolidarea frăției, prieteniei și comuniunii între toate popoarele și naționalitățile Iugoslaviei.

Festivalul a înscris în programul său și „manifestări adiacente": expoziția pictorilor academici Draga Cocotovici, Petru Marina și Dimitrie Ardelean, precum și expoziția eroului popular Isa Iovanovici, organizată de către Muzeul Revoluției socialiste a Voivodinei. Am reținut evoluția plină de prestanță și distincție a corului mixt al Societății cultural-artistice „Pensionarul" din Vîrșeț, autenticitatea puternicelor formații ale Societății culturale „Petru Albu" din Vîrșeț și ale comunelor Bgeiți, Ovcea, Uzdin și Alibunar. Alături de formațiile artistice ale societăților culturale românești au susținut memorabile „momente" în calitate de invitați, mesageri ai artei amatoare a popoarelor și naționalităților țării vecine și prietene (sîrbi, maghiari, slovaci, ruteni): orchestre de muzică populară și formații de dansuri din Panciova, Kovacica, Subotica, Ruski Krstur.

Festivalul din Alibunar s-a constituit într-o adevărată sărbătoare a folclorului românesc, a versului și cîntecului popular, a portului și dansului, și, mai ales, o sărbătoare a românilor din Voivodina care, mic cu mare, au ținut să fie prezenți în „arena" devenită neîncăpătoare, în ciuda frigului neașteptat. Eeste extraordinar acest sentiment patriotic, acest fluid care i-a cuprins într-o veritabilă odă a bucuriei pe toți românii din Voivodina, reuniți cu prilejul acestui tradițional festival, ce, sîntem siguri, va rămîne multă vreme întipărit în memoria afectivă a participanților, protagoniști sau beneficiari ai acestui remarcabil act de cultură.

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

42.

Individul purta ochelari. Avea o piele de culoarea metalului ruginit, niște ochi obosiți și goi. Chipul lui avea ceva de mongol, ceva de indian, ceva de ins din sudul îndepărtat, ba chiar ceva mai întunecat decît toți ăștia la un loc. Părul negru îi stătea lipit de craniu.

— Doriți să vă luați mașina, domnule? Pe ce nume?

— Mașina domnului Mitchell e aici? Un Buick în două culori.

Individul nu răspunse imediat. Ochii i se încețoșară. E clar că i se mai pusese întrebarea asta.

— Domnul Mitchell și-a luat mașina dimineață devreme.

—Cît de devreme?

Întinse mîna după un stilou care-i atîrna în buzunar deasupra inscripției roșietice cu numele hotelului. Scoase stiloul și se uită la el.

— Puțin înainte de șapte. Eu am ieșit din serviciu la șapte.

— Lucrezi douăsprezece ore? Acum e abia șapte și cîteva minute.

Își puse stiloul înapoi în buzunar. — Lucrez opt ore, dar prin rotație.

— Aha. Noaptea trecută ai lucrat de la unsprezece la șapte.

— Exact. — Individul se uita peste umărul meu la o țintă îndepărtată. — Acuma sînt liber.

Am scos un pachet de țigări și i-am oferit și lui una.

— N-am voie să fumez decît în birou.

— Sau pe bancheta din spate a unui Packard.

Mîna dreaptă i se încleștă, ca și cum ar fi vrut să apuce un cuțit.

— Cum stai cu aprovizionarea? Ai nevoie de ceva?

Nu răspunse.

— Nu mă gîndesc la tutun, am continuat vesel. Ci la altceva, cu un miros dulceag ca mierea.

Privirile ni se încrucișară. În cele din urmă întrebă șoptit:

— Lucrați în branșă?

— Te descurci al naibii de bine dacă, la șapte dimineața, erai treaz. Am avut impresia că ești scos din circulație pentru cîteva ceasuri bune. Probabil că ai în scăfîrlie un deșteptător, ca Eddie Arcaro.

— Eddie Arcaro? repetă el. A, da, jocheul. Ce-i cu el, are un deșteptător în scăfîrlie?

— Așa se spune.

— Poate cădeam la învoială. Cît crezi?

În birou sună soneria. Am auzit, în subconștient, cum coboară ascensorul. Ușa se deschise și apăru un cuplu pe care-l văzusem ținîndu-se de mînă în hol. Fata purta o rochie de seară, iar băiatul era în frac. Stăteau unul lîngă altul, ca doi copii care fuseseră surprinși sărutîndu-se. Paznicul le aruncă o privire, se îndepărtă și se reîntoarse cu o mașină. Era un Chrysler nou, drăguț, decapotabil. Băiatul o ajută, grijuliu, pe fată să urce, ca și cum ar fi fost însărcinată. Paznicul ținu ușa. Băiatul ocoli mașina, îi mulțumi și urcă.

— „Glass Room" e departe? întrebă el sfiicios.

— Nu, domnule. — Paznicul le explică cum pot ajunge acolo. Băiatul zîmbi și mulțumi, vîrî mîna în buzunar și îi dădu o bancnotă de un dolar.

— V-aș fi putut aduce mașina la intrare, domnule Preston. N-aveați decît să dați un telefon.

— O, mulțumesc, e bine și așa, spuse repede tînărul.

Traducere de
Mihai CERNEA

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRAVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU. NICOLAE PIRVU. CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: TIMIȘOARA, strada RODNEI 1.
Telefoane: 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate
nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.BT. Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 40

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 40 (1024) 3 OCTOMBRIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

Spiritul revoluționar și vocația noului

Societatea românească actuală, pentru a putea participa cu deplin succes la ampla competiție internațională, în care introducerea progresului tehnic joacă un rol primordial, și-a impus, ca stare de spirit a întregii sale colectivități, o strategie a noului, care devine chiar dimensiunea fundamentală, de fiecare zi, a vieții noastre.

În adevăr, la ora de față, a privi lucrurile dintr-o perspectivă nouă, în politică, economie, artă, conștiință, a devenit o îndatorire morală a fiecăruia dintre noi, cetățenii patriei, la locul unde sîntem puși fiecare s-o servim. Condiția sine qua non a construirii societății socialiste multilateral dezvoltate și a înaintării patriei spre comunism este însăși condiția instaurării noului în toate planurile activității materiale și spirituale.

La recentul Congres al III-lea al oamenilor muncii, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, adresînd un vibrant îndemn tuturor membrilor societății noastre românești, pentru a fi promotori ai noului, fiecare la locul său de muncă, a spus: „Trebuie să acționăm și să lucrăm ca revoluționari, revoluția nu s-a terminat, ci ea continuă în condițiile noilor etape ale dezvoltării, trebuie să luptăm permanent pentru noi și noi descoperiri în toate domeniile, să perfecționăm gîndirea și concepția politico-morală“ Iar spre a accentua definiția revoluționarului în societatea românească, fără de care noul nu se poate impune, secretarul general al partidului conchidea: „A fi comunist, a fi revoluționar înseamnă a acționa întotdeauna împotriva a tot ce este vechi și perimat, pentru promovarea cu îndrăzneală a noului în toate domeniile“.

Categorie specifică socialului, dar și umanului, noul, la ora de față, spre a putea să se imprime în conștiințe, să se generalizeze în geografia patriei, necesită a deveni însăși calitatea primordială a fiecărui om, a fiecărui revoluționar în parte. În știință, tehnică, economie, politică, cercetare, învățămînt, arte, literatură, morală, în orice sector posibil al socialului și umanului, cum spuneam, noul, ca vocație a întregii societăți, și a omului constructor al acestei societăți, trebuie să devină coordonată de bază, fundamentală, fără de care mersul înainte al întregii Românii nu pare a fi posibil. Nu degeaba, societatea noastră și-a impus la ora de față să pretindă mereu: o nouă revoluție tehnico-științifică, o nouă revoluție agrară etc. Aceste noi orientări revoluționare, care țin de vocația noului, la care orice revoluționar are menirea să adere, nu vor altceva, în fond, decît o revoluționare radicală a muncii noastre de fiecare zi, o înălțare a calității acestei munci, a îmbunătățirii și înălțării ei pe noi piedestale. Trebuie spus, însă, răspicat, și secretarul general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU o spune, de fiecare dată, că nimic din toate aceste reforme, orientări și revoluționări, în tehnică, economie, științe, arte etc. nu par a fi posibile fără, mai întîi, o revoluționare a conștiințelor. A fiecărei conștiințe umane în parte, care, prin capacitatea sa de a recepta și de a impune noul, acolo unde el se cere a fi impus, poate, prin îndrăzneală și curaj, să miște inerțiile, să zdrobească barierele conservatoare, să elimine piedicile pasagere și incidentele și să facă loc noului creator, luminii lui binefăcătoare, care să se reverse benefic în calitatea muncii și în obiectele produse de ea, să cuprindă generos toate domeniile vieții sociale și umane, spre propășirea întregii noastre societăți și a fiecărui membru al ei în parte.

Alexandru ADAM

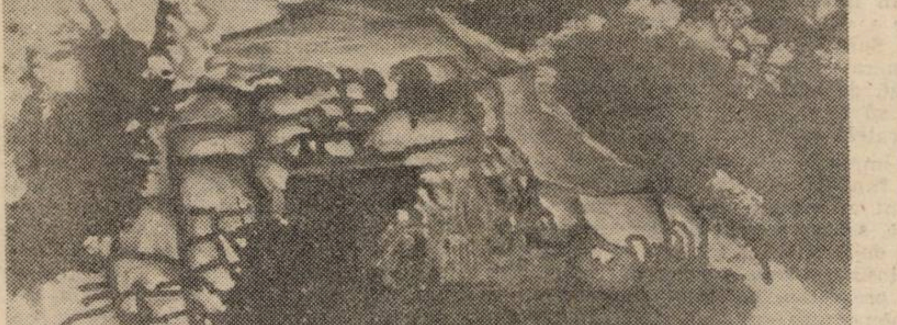

VIRGINIA BAZ BAROIU: „Amintirea pădurii"

Registrul de toamnă al meditației

Cu ani în urmă, cînd am ajuns să mărturisesc cîteva impresii despre acuarelele Virginiei Baz Baroiu, nu bănuiam că neofitul se va nărăvi, expunîndu-se, cu aceeași emoție, încă în cîteva rînduri. Explicația acestei reiterări nu poate fi decît aceea că fascinația care-l împinsese la gestul riscat de atunci era, în fond, gestul îndrăgostitului de arta marei noastre acuareliste.

Entuziasmul jubilator cu care am venit la cele două-trei expoziții personale de mai înainte ce-i putem adăuga astăzi, cînd ni se propune o nouă antologie a culorii, rod al unei gîndiri artistice și al puterii Virginiei Baz Baroiu de a visa în acordurile altor perspective, la confluențele anilor?

Spuneam altădată că artista are o inepuizabilă disponibilitate pentru

(Continuare în pag. 4—5)

Anghel DUMBRĂVEANU

Orînduirea socialistă — chintesență a celor mai înalte idealuri

Primele idei socialiste mai sistematice au apărut odată cu trezirea Europei din amorțeala Evului Mediu în perioada Renașterii și Reformei. Este interesant de observat claritatea cu care apare, chiar la Thomas Morus, cel mai de seamă reprezentant al socialismului utopic timpuriu, ideea că libertatea și egalitatea nu sînt posibile decît în condițiile desființării proprietății private Marele umanist, in cunoscuta sa lucrare, Utopia își exprima convingerea că singura cale **„pentru a aduce fericire neamului omenesc este înlăturarea cu totul a proprietății private. . Acolo unde domnește dreptul la proprietate. . . statul nu va fi niciodată cîrmuit nici pe calea dreptății și nici pe cea a îndestulării“.**

Socialismul științific a apărut la mijlocul secolului trecut, în condițiile maturizării capitalismului. Analizînd esența modului de producție burghez, procesul de vînzare și cumpărare a forței de muncă, Karl Marx, genialul economist și filozof al clasei muncitoare a demonstrat că profitul însușit de capitaliști își are izvorul în sudoarea muncitorului și că există o legătură esențială de determinare între proprietatea privată asupra mijloacelor de producție și exploatarea omului de către om.

Mai mult chiar, exploatarea și dominația determinate de proprietatea capitalistă generează și întreține o puternică tensiune politică și socială: nemulțumire și revoltă a clasei muncitoare, încordare și instabilitate în păturile mijlocii, luptă pentru întîietate între monopoliști sau pe plan internațional între marile puteri etc., contradicții ce duc la alienare și disfuncționalități grave. Ca orice fenomen istoric și capitalismul, apărut pe o anumită treaptă de dezvoltare a societății omenești, progresist în raport cu feudalismul, devine astăzi tot mai reacționar și va trebui mai devreme sau mai tîrziu să dispară. **„Proprietatea capitalistă asupra mijloacelor de producție este rezultatul violenței, al forței și reprezintă o încălcare a legilor naturii și sociale, o rupere a echilibrului în societatea omenească** — precizează tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, în Cuvîntarea la Adunarea solemnă organizată cu prilejul aniversării a 65 de ani de la făurirea Partidului Comunist Român. **Socialismului îi revine misiunea istorică de a restabili echilibrul în conformitate cu legile dezvoltării societății omenești lichidînd pentru totdeauna societatea împărțită în clase, proprietatea capitalistă asupra mijloacelor de producție, exploatarea omului de către om și realizînd un echilibru nou, pe baza proprietății comune asupra mijloacelor de producție, asigurînd deplina egalitate și echitate socialistă între toți oamenii muncii, între toți cetățenii fiecărei țări“.**

Ideile socialiste au o mare forță de atracție în rîndurile muncitorilor, țăranilor, asupra maselor largi populare și națiunilor oprimate. Comunismul, ca ideologie și partid, a cunoscut o rapidă ascensiune și constituie astăzi cea mai amplă și influentă mișcare politică. Socialismul științific s-a dovedit a fi singura ideologie și filozofie capabilă să schimbe lumea din temelii, să edifice un sistem social în mod conștient, pe baza unor principii și a științei. **„Socialismul a reușit într-un timp scurt să soluționeze probleme care au necesitat, în alte orînduiri sociale, în trecut, secole întregi** — arăta tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU. Se poate afirma că, pe ansamblu, în general, socialismul și-a demonstrat forța, capacitatea sa de a asigura progresul mai rapid al omenirii, de a realiza adevărata egalitate și echitate, adevărata independență și suveranitate, bunăstarea și fericirea omenirii“.**

Apologeții capitalismului se străduiesc în continuare să colecționeze greșeli și abuzuri săvîrșite în țările socialiste exagerîndu-le proporțiile și denaturînd semnificația lor Multe din aceste greșeli se datorează tocmai influențelor dăunătoare pe care le mai are modul de viață burghez, tendința de a acumula bunuri materiale cu mult peste nevoile raționale de consum (chiar dacă această acumulare nu mai generează exploatare) în mentalitatea și comportamentul unor oameni, altele își au cauza în nerespectarea legităților revoluției și construcției socialiste. **„Nu trebuie în nici un fel și în nici o împrejurare** — arăta tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU — să se pună semnul egalității între minunatele principii și idei ale socialismului — care-și păstrează și își vor păstra în continuare întreaga lor valabilitate — și între greșelile și abuzurile comise în construcția socialismului într-o țară sau alta, într-o perioadă sau alta“.**

Revoluțiile socialiste au avut loc nu în țările capitaliste dezvoltate, ci în țări în curs de dezvoltare, deoarece, acolo, peste exploatarea de clasă s-a suprapus exploatarea națională. La noi în țară, de exemplu, la 23 August 1944, începe revoluția de eliberare națională și socială antifascistă și antiimperialistă, care deschide calea revoluției socialiste. Noile relații economice au permis dezvoltarea forțelor de producție într-un ritm și în dimensiuni nemaicunoscute, transformînd întreaga economie și viața socială. Avem dreptul să ne mîndrim cînd constatăm că producția industrială a României anului 1985 este de peste 100 de ori mai mare decît cea din anul 1945. Ce indicator economic poate fi mai obiectiv și poate evalua mai precis importanța procesului de industrializare și de modernizare a țării noastre?

Planul dezvoltării economico-sociale în cincinalul 1986—1990, dezbătut la Plenara C.C. al P.C.R. din 23—24 iunie, evidențiază o dată în plus perspectivele minunate pe care le oferă socialismul. Se prevede ca producția industrială să crească într-un ritm anual de 7—8 la sută, iar producția agricolă într-un ritm de 5—6 la sută. De la înalta tribună a Plenarei tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** își exprima convingerea că „toți oamenii muncii, întregul nostru popor vor înfăptui neabătut planul și programele pe care le avem, hotărîrile Congresului al XIII-lea. Programul partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare spre comunism care asigură ridicarea patriei noastre pe noi culmi de progres și civilizație, creșterea bunăstării poporului, întărirea suveranității și independenței“.

Constantin STRUNGA

Perimetrul clasic

Ceea ce impresionează cititorul ultimelor volume ale lui Ion Horea — pe cititorul de azi al poeziilor sale — este absenţa gesturilor mari, grandilocvente, într-o poezie care poate suporta, fără să piardă, vecinătatea zgomotoasă a fabricatorilor de ocazionale. Tradiţionalismul lui Ion Horea e adînc, de profunzime, ardelenismul lui, de substanţă. Locul sacru cîntat de poet există: e al său şi al poeziei sale. Scriitorul şi-a consolidat poziţia în linia întîi a lirismului de azi prin versuri simple, prin texte care par a repeta pagini vechi, de demult. Uneori cărţi populare; „hai, peste ape / lasă-te-n voie, / uite.-i aproape / Arca lui Noe. / / Nu te mai teme / trece potopul / şi-o să mai cheme / salcia şi plopul, / / şi-o să se-alinte / mierlă şi ţarcă, / toate sînt sfinte, / toate-s în Arcă. / / semnu-i să piară / apa cumplită, / să ducem iarbă, / oaie şi vită / / unde-i păşunea, / unde-i aratu, / după minunea, cu Araratu“. Poezie în genul încercat şi în volume mai vechi, reeditînd stilul „icoanelor pe sticlă“, ea asigură captarea şi aşezarea marilor simboluri ale artei tradiţionale în pagini de o mare puritate a expresiei. Fonetismele stranii reînvie un idiom al locului, întărit chiar şi de regionalismele care îşi fac, ici-colo, apariţia. Tragismul pierderii pare atenuat de localismele vag cunoscute cititorului de poezie. Versurile vechi pe care şi le transcrie (orice clasic **retranscrie**: e condiţia limpezirii, a accesului către adînc) ni-l descoperă alături de cîţiva mari contemporani, într-o neîntîmplătoare acţiune de solidarizare: „o să întîmpin mai tîrziu / alaiul de prohod şi nuntă / din locul unde n-o să fiu / decît ţărîna lui măruntă. / / sudori de brumă voi stîrni / din trupul meu de arătură, / sub ceaţa care-acoperi / un timp ce nu se mai îndură. / / pe uliţi clatină, ieşiţi / cununi şi prapori laolaltă, / în pulberea de jos iubiţi / şi în lumina ei înaltă. / / aşa cum i-am văzut şi ieri, / vin oameni orbi să se sărute / pe dealul gol cu pruni stingheri / unde sînt crucile căzute“.

Textul este important nu doar în judecarea ultimului volum, ci şi pentru evoluţia lui Ion Horea în spaţiul tradiţionalismului românesc. De la Alexandru Philippide la Ioan Alexandru, clasicismul românesc şi-a dobîndit individualitate prin **reintoarcere.** Niciunde parcă întoarcerea acasă nu îmbogăţeşte mai mult şi mai semnificativ lirismul ca în poezia lui Ion Horea. Pentru ei reconstituirea **exactă** a topografiei ţine de un orgoliu secret: aceste **nume** şi aceste **cuvinte sînt actul său de investitură. Podul de vamă** completează, cu cîteva **piese de rezistenţă,** monografia satului ardelean, realizată de ultimele volume **ale lui Ion Horea.**

Într-o cronică recentă Valeriu Cristea făcea o excelentă analiză a legăturii poetului cu spaţiul matrice: un spaţiu al „dezrădăcinării“. Scriitorul a trecut de la o fază a pastelului limpede, a elegiei fin stilizate, parafraze în care **clasicul** îşi găseşte corespondentele, la una în care în prim plan este **cîntecul de dragoste pentru Transilvania.** Dar ţinutul sacru nu este, acum, cel sărbătoresc. Am spune că, aşa cum spune şi titlul, el este cîntăreţul tărîmului de dincolo, presimţit în peisajul familiar. Elemente ale **geografiei** reale devin elemente ale geografiei mitice, într-o metamorfoză sugerată de trecere. Un splendid poem, **tîrgul,** arată felul în care lirismul **locului** devine unul al profunzimilor. **Stogul** îl mai citez pentru a arăta stilul transfigurării universului rural: „cum îl făceau cu multă artă / pare că oameni din străvechime / stogul cu streaşină beartă / de care nu mai spune nime / / căratul grîului cîtă sfinţire / a pîinii şi a carelor încărcate / şi snopii aşezaţi în zidire / ca de biserică ori de cetate“. În ultimul volum al lui Ion Horea există cîteva poeme definitorii pentru starea liricii noastre tradiţionale.

Cornel UNGUREANU

Ion Horea, PODUL DE VAMĂ, Editura Eminescu, 1986.

cronica literară

Caragiale, expansivul

Nu ştim ce vor spune (după îndelungi meditaţii, ori, din contră, luaţi de subite avînturi polemice) marii noştri caragialeologi. Nu ştim cum vor reacţiona în faţa acestor peste două sute şi cincizeci de pagini **restituite** din „ultimul ocupant fanariot“. Din primul, marele Caragiale. Aşteptăm, cu emoţie reacţia lui Şerban Cioculescu. Aşteptăm cu emoţie reacţia tuturor detectivilor amatori ai literelor noastre. Ce furtuni va isca actul, curajos, orice s-ar spune, al lui Marin Bucur, de a livra pieţii, ca într-o colosală lovitură de marketing, un corpus compact din publicistica inedită a părintelui **moftologiei** naţionale. Fireşte, experimentatul cercetător şi-a luat anumite precauţii. A dat dovadă chiar de o vivace timiditate. Lucru de înţeles: de unde naivitatea să crezi că textele unui mare clasic au stat îngropate aproape un veac (unele dintre ele) fără ca nimeni să le fi adus mai aproape de lumina tiparului? Şi totuşi, psihologiceşte vorbind, lucrul e posibil. Marin Bucur aduce argumente care, pînă la proba contrarie, pot fi luate în considerare: „S-ar putea oricine întreba, totuşi, cum de-au putut aceste texte să fie îngropate de mai multe generaţii şi, în primul rînd,de către generaţia scriitorului, de către cei apropiaţi, amicii. Ciudăţeniile vieţii literare sînt însă nesfîrşite. Este acesta unicul caz în istoria culturii noastre? Ce să mai zicem atunci de Eminescu, de parcă ar fi fost un pustiu cînd era redactor la **Timpul!** Toţi îl citeau, dar nici unul, mai tîrziu, din atîţia care i-au supravieţuit, chiar şi Maiorescu, nu a spus o vorbă în legătură cu articolele lui scrise în anonimatul redacţional. Nu este o vină, nici o delăsare; doar că mentalitatea lor nu realiza că această activitate va putea fi încorporată operei. Aşa stau lucrurile şi cu publicistica lui Caragiale“.

Doamne, ce bine ar fi să fie aşa! Nimeni nu tăgăduie că sensibilitatea actuală a produs mutaţii în gustul şi chiar în ideea de literatură. Ceea ce, cu cîteva decenii în urmă, era considerată o pură activitate practică (deci, nu creatoare şi intelectuală — Marin Bucur însuşi dă exemplul gazetarilor care-şi dictau articolele direct la linotip!), nefiind legată de **conştiinţa scrisului,** dobîndeşte, în zilele noastre, un interes cu totul surprinzător. Chiar disproporţionat.

Nu dispunem nici de mijloacele de a verifica, nici de calificarea sau talentele unui **textolog** pătimaş, înzestrat cu energia şi răgazul de a lua, analiza, compara şi decide asupra paternităţii articolelor prezentate, aici, ca fiind ale lui Caragiale. Probabil că foarte multe dintre ele sînt chiar ale lui Caragiale. Unele, însă, ar fi putut ieşi de sub pana altui genial om de litere. De pildă, Eminescu Marin Bucur sugerează, de altfel, şi o urmare la acest volum. Regula de compoziţie a aceluia ar fi următoarea, cunoscută în aritmetica primară sub denumirea conspirativă **sporirea prin scădere**: editorul **Restituirilor** (cam nefericit titlu, nu vi se pare?) îşi propune ca, după încheierea ediţiei de **Opere** ale lui Eminescu, să mai treacă o dată prin presa vremii (în speţă, ziarul **Timpul**), şi articolele care nu vor fi identificate ca aparţinînd poetului naţional vor trece, dacă înţelegem noi bine, în patrimoniul Caragiale. Operaţie întru totul stupefiantă. Dar dacă, am putea să ne întrebăm, dar dacă respectivele articole aparţin altcuiva, unui al treilea geniu, pînă acum ignorat? În fine, raţionamentul nostru începe să semene cu al lui Marin Bucur. Oricum ar sta lucrurile (şi noi sîntem întru totul de partea editorului **Restituirilor**), surpriza acestei cărţi este totală. Fie că aparţin sau nu lui Caragiale, marea majoritate a textelor poartă amprenta unui mare spirit creator. A unui scriitor de prima mînă Bucuria lecturii rămîne intactă (şi recunoştinţa faţă de Marin Bucur) oricum s-ar numi autorul lor. Dar, pentru că trebuie să poarte un nume, să-i spunem, alături de Marin Bucur, Caragiale.

Mircea MIHĂIEŞ

*** I.L. Caragiale, RESTITUIRI, Editura Dacia, 1986.**

Logica naraţiunii

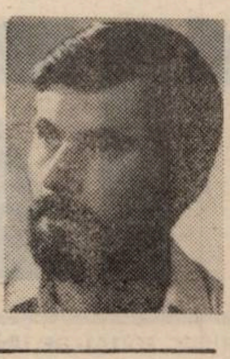

Proza lui Horia Ungureanu, prin economia mişcării şi prin meticulozitate, se remarcă prin „forţa persuasivă“ (Dumitru Micu) a limbajului narativ. Într-adevăr, evocarea, dezvăluirea progresivă a faptelor se face sub semnul unei iniţieri şi pe măsură ce scriitorul, urcînd pe firul întîmplărilor, dobîndeşte perspectivă atît în spaţiu cît şi în timp. În **Ochiul zilei de ieri** (Ed. Eminescu, 1976) asistăm la o tratare monografică a lumii satului natal. O introspecţie a colectivităţii din Ridiş, făcută cu mijloacele cele mai simple, este de natură să ne lămurească prin lucrurile şi întîmplările cele mai semnificative asupra transformărilor succesive pe care le-a suferit satul românesc de la poalele munţilor Zărand.

Cartea debutează cu o imagine a satului, înghiţit de codrii seculari şi cu prezentarea lui Nioma, paznicul care avea să dispară în condiţii misterioase odată cu defrişarea unor ţinuturi destinate agriculturii. Acţiunea gravitează în jurul celui de-al doilea război mondial, reliefînd cîteva personaje, stîlpii satului: Manase Steica, covaciul, Dudanu, Mileaga, plutonierul Huţu, părintele Constandin, Lup birtaşul şi, mai aproape de noi, tovarăşul Preda sau pictorul Onea Mitu, cel care se vindecă de himere prin întoarcerea definitivă acasă.

portrete

Răzbunare ratată şi **Noaptea papagalilor** (Ed. Eminescu 1982) sînt două microromane ale unor crime plasate în spaţiul şi timpul aceluiaşi Ridiş. Reţeta romanului poliţist este adecvat adaptată mediului, lumii satului. Ca şi în **Vara bunei speranţe.** (Ed. Eminescu, 1979), roman al nostalgiei şi căutării surselor, scriitorul este preocupat acum de personajul central, care formează, într-o curgere simplă a acţiunii, coloana vertebrală a acestei construcţii.

Moralist în intenţie. H. Ungureanu nu-şi ascunde simpatia faţă de acest personaj care restaurează ordinea tulburată prin violenţă, dezeroizîndu-l parcă intenţionat şi anexîndu-l de cele mai multe ori unei psihologii ţărăneşti, aproape rudimentară ca mişcare şi desfăşurare, dar nu lipsită (bineînţeles) de spontaneitate şi profunzime. Se naşte o logică a jocului în care fiecare mişcare este bine cumpănită de autor. Ca şi cum protagonistul ar fi întotdeauna pus să desfăşoare simultan mai multe partide de şah, angrenînd, graţie unei logici impecabile, o mulţime de conexiuni ce se cer ordonate într-un mecanism tot mai complicat şi, de aceea, captivant ca lectură fizio(-)logică. Stăpîn pe un spaţiu bine identificat, prozatorul riscă, la un moment dat, să forţeze resortul care asigură întreaga mişcare, dezvăluind prematur o formulă mecanicistă a personajului, prea răscolit de îndoieli şi care, la rigoare, nu ajunge să construiască îndeajuns şi nici să-şi amplifice propria schemă. Povestirile lui Horia Ungureanu din **Firul de iarbă** (Ed. Eminescu, 1984) întăresc convingerea că avem de-a face cu un prozator maturizat predispus să demonstreze cît de inepuizabile sînt resursele toposului pe care şi-a propus nu doar să-l exploreze ci să-l ridice la rangul de emblemă literară

Gh. MOCUŢA

consemnări

O atenţie deosebită merită **Reflex,** foaie volantă realizată în colaborare cu ziarul **Flamura,** de către cîţiva inimoşi ziarişti, scriitori, oameni de cultură din Reşiţa. Ultimul număr al elegantei (pe drept cuvînt) publicaţii este dedicat scriitorului **Ion Rusu-Şirianu,** prozator şi publicist prematur dispărut. În editorialul „foii volante“ Carmen C. Grămadă, preşedinta Comitetului judeţean de cultură şi educaţie socialistă Caraş-Severin scrie:

„Cu acest „Reflex“ dedicat scriitorului **ION RUSU-ŞIRIANU,** continuăm strădania de a aduce cinstire, prin cuvînt tipărit, celor care au ctitorit fapte, mai noi sau mai vechi de istorie culturală, pilduitoare treceri în drumul nostru de ieri prin azi, spre mîine.

În intenţia organizatorilor, noua serie a «Restituirilor» (Sorin Titel, George Suru, Romul Ladea) se adresează generaţiei tinere, care, prinsă de **imediat,** de **cotidian** trebuie să fie ajutată să cunoască şi să recunoască adevăratele modele culturale; ele conduc la impunerea creativităţii, ca principiu al fiinţării umane element determinant al saltului calitativ profesional, etic, social, propus de documentele celui de-al XIII-lea Congres al partidului. Folosind acţiunile sincretice, încercăm să prezentăm unitatea în diversitate a fenomenului cultural bănăţean, evoluţia sa, optînd însă pentru o modalitate care nu respectă strict cronologia, comprimă etapele şi nivelează deosebirile marcate între genuri, înscriind toate aceste repere culturale într-o unică, mare categorie de oameni de cultură şi artă, nobili slujitori ai spaţiului istoric românesc“.

Semnează comentarii, dedicate lui Ion Rusu-Şirianu, Timotei Jurjică, Petru Oallde, Ada Cruceanu Iosif Imbri şi alţii. Amintiri despre dispărut publică Ion Cocora, Constantin Cubleşan, Ilarie Hinoveanu, Marcela Radu, Titus Crişciu, iar poezii dedicate lui Ion Rusu-Şirianu, Gheorghe Azap şi Octavian Doclin. Cîteva surprinzătoare **file de arhivă,** de Petru Oallde, refac atmosfera cercului literar clujean, **Tinerii scriitori,** cerc la care participau D.R. Popescu, Romulus Guga, I. Cocora, Teofil Bălaj, Marcel Mureşan şi alţii. **Un Proces verbal** al şedinţei din 11.III.1959 semnat de secretarul cercului, Ion **Rusu-Şirianu,** reprezintă un document emoţionant

viaţa asociaţiei

Stagiunea 1986/1987 a Cenaclului Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara şi al revistei „Orizont“ a fost inaugurată printr-o festivitate în cadrul căreia au fost decernate premiile literare ale cenaclului pentru stagiunea precedentă. Despre laureaţi — **Eugen Bunaru** (poezie), **Traian Pop Traian** (dramaturgie) şi **Vasile Popovici** (critică) — au vorbit **Marian Odangiu, Antoaneta C. Iordache** şi, respectiv, **Cornel Ungureanu.** Premiile au fost înmînate de **Anghel Dumbrăveanu,** secretarul Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara. În continuare în cadrul primei şedinţe de lucru a cenaclului, **Laurenţiu Cerneţ** a citit un fragment de roman, în care **Cornel Ungureanu,** autorul referatului, a remarcat percutanţa observaţiei realiste, structura picarescă a eroilor, forţa depoziţiei. La discuţii au mai participat: **Mircea Şerbănescu** („realismul acestei proze este, într-adevăr, remarcabil“), **Ion Arieşanu** („fragmentele citite nu conţin o tensiune, un dramatism, au ceva tern, cenuşiu, personajele pot fi suspectate de neautenticitate — sînt schematice, neadîncite“), **Traian Liviu Biräescu** („autorul păşeşte oarecum cu sfială pe un teren literar consacrat de cîteva cărţi celebre“, „tipologia personajelor e interesantă, dar e acoperită de abundenta evenimentelor“), **Mircea Mihăieş** („miza existenţială a textelor nu e relevantă pentru valoarea lor literară“, „reconstituirea epocii e interesantă dar nu impresionantă“, „tensiunea evenimentelor e trăită din interior“, „drama personajelor vine din imposibilitatea coagulării în jurul propriei biografii“), **Ioona Rauschan** („literatura lui L.C. are şanse cîtă vreme autorul este tentat de ironie“), **Ion Dumitru Teodorescu** („L.C. este deopotrivă, un realist, un fantast şi un satiric“), **Nicolae Ţirioi** („titlul cărţii nu e deloc bine ales“) şi **Anghel Dumbrăveanu,** conducătorul şedinţei („L.C. este un scriitor important al literaturii noastre contemporane“ „romanul se anunţă a fi o carte de referinţă“). Marţi, 7 octombrie a.c., ora 18, vă citi poezie **Vasile Dan. Referat: Daniel Vighi**

M.O.

permanențe

Nichita Stănescu — itinerariile poeziei

Laureatul român al „Serilor de poezie" de la Struga era un cîntăreț al neamului său. Glasul i s-a auzit peste cîmpia roditoare a Pelagoniei, a fluturat aidoma unei eșarfe deasupra apelor înfiorate de „duva" ale lacurilor Prespa și Ohrid. I-a privit pe oameni în ochi și a stat de vorbă cu ei. La Prilep, a zăbovit cu artiștii locului, într-o tabără de sculptură înălțată sub poala unei vechi ctitorii. La Stip, a străbătut halele unei fabrici moderne și a stîrnit admirația muncitoarelor de acolo. A doua zi, ziarele scriau despre această vizită ca despre un eveniment important în viața acelui spațiu al muncii, al neodihnei. S-a întîlnit cu poeții și le-a dăruit cartea sa de-abia apărută. Nu era prima care vedea lumina tiparului în Iugoslavia, cu poeme izvorîte din melancolia și înfierbîntarea gîndului lui Nichita. Dar era cea mai nouă — și poate cea mai completă antologie a simțirii sale poetice. Apărută prin puterea conjugată a caselor de editură **Misla** și **Makedonska Kniga** — ca și prin truda comună a admirabililor traducători Tașko Sarov și Dumitru M. Ion, cartea are o dedicație simplă și plină de sinceritate: **„Iubite cetitorule al meu din Makedonia, îți dedic această culegere de versuri cu prilejul faptului că ne-am întîlnit în timpul vieții noastre iar nu în timpul vieții altora"** — O fotografie — astăzi devenită celebră — îl înfățișa pe poet într-o atitudine aparent terestră: încordat să aprindă de la flacăra unei brichete o țigară umilă, cu tutunul ușor scuturat. Nu gestul în sine mi se pare revelator, cît acea tensiune interioară pusă în lumină de expresia chipului, de elasticitatea ca de arc a gîtului, de părul său blond parcă electrizat. Este însuși efortul superior de captare a focului, atitudine atît de omenească încît îi fixează omului cea mai înaltă dintre aspirații „Pe om îl ispășește de individualism cuvîntul, care este un organ colectiv al umanității, dacă nu cumva singura ei ființă fragmentată în nesfîrșite subsantive și verbe rostite de pieritorii globului pămîntesc." În această bucurie pînă la jubilație a întîlnirii într-un prezent ce are nevoie de comunicare (fotografia amintită poartă o dedicație tulburătoare: „Festivalului de la Struga — inima lui Nichita Stănescu — Azi") — stă mesajul pașnic intact, plin de curățenia gîndului colectiv ce l-a zămăslit, al unui popor, în rostirea plină de har a unuia din pricepuții săi cîntăreți. („Nepriceperea este un păcat capital" — îi plăcea lui să afirme în acele zile la Struga; găsise acest adevăr într-un izvor vechi al înțelepciunii și el îl repusese în circulație fericit parcă a nu face parte dintre cei nepricepuți.) Și prin acest mesaj cititorii îl puteau cunoaște mai bine pe el și țara de unde venea.

Încununarea, în catedrala poeziei de la Ohrid, fusese apoteoza serbării. Poeți din vreo cincizeci de țări erau de față și fuseseră părtași la bucuria sa aleasă. Mulți știau că ajunsese acolo în cvadriga celestă, însoțit de Domnul Mîndriei Noastre. Mihai Eminescu.: „Șuieră o cuadrigă pe cîmpia / secundelor mele / Are patru cai, are doi luptători. / Unul e cu ochii-n frunze, altul / cu ochii în lacrămi." Nu se puteau separa cei doi luptători deși „unul e neclintit, cu armele /, celălalt cu amintirile" Nu se puteau desfrăți cei doi frați. Cel puțin aceasta era sentimentul nostru, al românilor prezenți la sărbătoarea aceea : Mihai Eminescu îl însoțea..

A doua seară, pe podul de peste apa ce împarte Struga în două, mii de oameni veniseră să îl asculte. Cei ce cu o noapte mai înainte nu încăpuseră între pereții puternici ai ctitoriei de la cumpăna mileniului unu. Cei ce se îmbulziseră afară și care erau cu inima alături de el „intra muros". Cei ce nu apucaseră, alungați de treburi, să fie acolo, pe malul Ohridei Mii de oameni ținîndu-și copiii în brațe, ca pe niște stindarde însuflețite. Ascultîndu-l cum vroia el, cu ochii și privindu-l tot cum dorea el, cu auzul.

Cîteva zile în șir, Nichita Stănescu fusese ținta blitzurilor, a obiectivelor cinematografice. Era laureatul unui „Oscar" al poeziei și se bucura de o enormă atenție din partea presei și radioteleviziunilor. Dispărea din vreme în vreme să acorde un interviu, mai mult din plăcerea de a sesiza perplexitatea cu care erau întîmpinate răspunsurile sale paradoxale. De fapt, suporta cu modestie această cascadă de atenții, de apeluri multiple din partea Gloriei. Se simțea bine, însă, în acest context efervescent pe care și-l alesese drept centru, drept ax uman. Ziarele iugoslave îi consacrau spații mari, numere întregi din revistele culturale îi erau închinate. Într-o dimineață mi-a arătat cu nedisimulată emoție un ziar de la Zagreb. „OKO" apăruse în chenar roșu, semnul internațional al sărbătorii. Pe prima pagină chipul ca de efigie al acestui „rumunski pjesnik Nichita Stănescu", cîștigător la Struga al celebrei „Zlatni Vijenac" Și abia dedesubt prezentarea celebrului. Festival cinematografic — cu participare internațională — de la Pola Evenimentul principal era socotit însă cel de la Struga. În cuprinsul revistei. întreaga pagină II cuprindea texte poetice de Nichita în traducerea și prezentarea prietenului de o viață, Adam Puslojici. Între poeme străluceau „Enkidu" și „Elegia a zecea". Poetul încerca să silabisească propriile versuri îmbrăcate în haină străină. „Sună al naibii de bine" — a conchis el, mizînd pe fantastica sa intuiție...

La Struga s-a purtat ca în orice situație din viața sa împlinită sub semnul poemului. Cu simplitate, cu acea emoție a traversării încă unei clipe. Se gîndea ce o fi pe acasă Și nu se gîndea doar la casa din Amzei Se gîndea la „acasa" lui care era țara așezată pe orizontala geografică și pe verticala istoriei. Poate de aceea gîndul că ne înapoiem îi dădea o stare de bucurie și mai intensă decît acest spectacol al celebrității, al cărui protagonist era Mai revăd o imagine. Ultimele clipe la Skopje. Pe treptele Grand Hotel-ului, care ne găzduise în somptuoasele-i încăperi și saloane, poetul stă sprijinit de zidul intrării. Privește adînc spre străfundurile toamnei care abia se vestește. A fost oare un vis? — par a spune ochii săi.

În anul următor cînd avea să se întîmple **intoarcerea la Alexandru,** revenirea pe pămîntul macedonean, Nichita Stănescu intrase în a doua jumătate de veac a vieții sale, simțind parcă, neîntregirea anului în care tocmai fusese sărbătorit oficial și prietenește. „În universul poeziei lui, straniu bîntuit și de matematici ermetice, ninge cu fulgi de magneziu, cu picături de torță din vechea Eladă, ninge cu mai mult de patru puncte cardinale. cu ochii iubitei, cu inima ei coborînd din călcîi de luceafăr, cu țăndări de felinar bucureștean, cu de tot rîsu-plînsu, cu semne metalice smulse din crucea saniei, cu gălbenuș de ou dogmatic, ninge elegiac iar osul pieptului, o bardă mînuită de-un înger ciopleşte fum tăcere, alcool, blesteme, — și din toate la un loc domnia Poeziei sau misterele ei. vecia închipuirii, biruința celui mai omenesc strigăt, care e durerea iubirii." Scrisoarea aceasta purta semnătura unui congener, Fănuș Neagu, unul din cei cu care poetul luptase trei decenii, umăr la umăr, pe baricadele limbii române, întru apărarea duhului ei celest. Cifra rotundă pe care o sărbătorise în ultima zi a lunii martie îi adusese parcă semnul clasicizării. Puțini mai vorbeau de Nichita Stănescu așa cum se vorbește de un contemporan. Operele imperfecte își dovediseră între timp perfecțiunea. Mitul se închegase frumos și poezia sa era judecată ca un strigăt al Absolutului **„Poetul nu are biografie; biografia lui este de fapt propria lui operă, mai bună sau mai rea, mai măreață sau mai puțin măreață."** Destinul a vrut ca el să devină „poliglot de limba română", adică să-i vorbească toate graiurile subterane, alimentînd aidoma rîurilor Fluviul acesta primordial. Se născuse nu numai în România, ci și în limba română. O știa și o afirma cu orgoliu nedisimulat. Făcuse pentru ea ceea ce trebuie să facă un copil bun față de mama sa: îi perpetuase ființa în cugetul plin de iubire.

Titus VÎJEU

---

teatru

Două premiere, față în față

1. **E important să observăm** dacă imaginea regizorală, în ansamblul ei, motivează opțiunea regizorală, și în ce grad. Înțelesurile ce se desprind imediat de aici tind să ne lămurească, în fond, căror stringențe răspunde prezența unui anumit titlu în repertoriu, dau (fie și cît de cît) seamă de firul de legătură dintre plăcerea spectatorului de a fi participat la premieră și ideile remanente, ale aceluiași, idei nu rareori întinse, de la exemplul particular la integralitatea peisajului. Atunci cînd este în discuție textul românesc de teatru, **ne interesează o dată în plus ce** și **cum** vede publicul, prin luneta reprezentației. **din** portofoliul literaturii dramatice. Pentru că, inevitabil, fiecare montare devine **un semn** (un sens) al contextului, o probă de climat.

2. **Stagiunea teatrală timișoreană** e inaugurată — la Teatrul Național și la Teatrul German de stat — cu piese **(și spectacole)** care au virtutea să incite la comentariu : „Valiza cu fluturi" de Iosif Naghiu / „Idolul și Ion Anapoda" de G.M. Zamfirescu. Ironia auctorială la mediul burghez e sesizabilă în ambele cazuri. Cei doi regizori **(Emil Reus** și **Darida István András)** caută, deopotrivă, mijloacele de a sublinia această atitudine. Rezultatele sînt, în cele din urmă, divergente, „Valiza cu fluturi" fiind o reprezentație echilibrată, unde conlucrarea compartimentelor spectaculare e certă și eficientă, pe cînd „Idolul și Ion Anapoda" pare un angrenaj greoi, un spectacol lipsit de combustia necesară coagulării intențiilor (schițate în actul întîi). Finalul premierei Naționalului — penetrant — accentuează, în raportul de forțe al dramei, asupra exponentului unei etici superioare lumii luate în răspăr ; dincolo, cortina cade peste un cadru scenografic indiferent după „ieșirea din scenă" a contrapunctului comic, peste o idilă prăfuită, în ultima secvență a căreia El și Ea pleacă braț la braț înspre draperia de fundal. Piesa și autorul creează impresia că s-au datat.

3. **Poematică și secvențială,** scrisă cu mai bine de un deceniu în urmă, jucată și comentată extrem de favorabil, „Valiza cu fluturi" opune mentalității cuplului burghez (sudat socialmente, dar nu și afectiv) un tînăr comunist. Tensiunile întîlnirii dintre cele două „partide" implică planul existențial, relevarea incompatibilităților **umane** dintre personaje. Ideologii evident diferite, **Cuplul** și **Insul cu valiza** se oferă, egal, analizei scenice. Unora dintre criticii textului, piesa lui Naghiu le-a amintit de Albee și Virginia Woolf. Chiar dacă apropierea ni se pare forțată, este sigur că pe terenul acestor exemple de conduct literar și-a situat Emil Reus demonstrația, eliminînd din scenă incitații (de acțiune și de replică) colaterale demersului său. Îndată ce reprezentația privește înspre piesă dintr-un unghi mai puțin particularizator, în scenă pătrund clișeele spectacolelor oarecare cu piese pe tema luptei ilegale a comuniștilor (cum ar fi sublinierea muzicală, cu cor, a deschiderilor în generalitate ale unei replici ; cum ar fi pelerinele negre sub care se ascund agenții fără nume ai Siguranței statului). În cea mai mare măsură, montarea lui Emil Reus mizează pe **contact** și **analiză a stărilor.** Eroii „așteaptă" apariția a **ceva :** acest sentiment, de așteptare, ni se pare o calitate a lecturii regizorale. Care amînă atît de previzibila, altminteri, finalizare a tribulațiilor dramei și menține trează atenția publicului. În clipa cînd „destinul istoric al eroului" s-a împlinit, de jos (de la nivelul scîndurei scenei), prin fața „monumentului său translucid" urcă, înspre firmament, pîlpîirea unei candele.

4. **Scenografia** servește atmosferei și ritmurilor spectaculare. Construcția unghiulară creată de **Doina Almășan Popa** permite schimbarea rapidă a locurilor de joc și reflectă (la propriu și la figurat) personajele. Reprezentația tinde să fie **cinematografică** din dublă perspectivă : a înlănțuirii scenice, a plantării personajelor în decor. Actorii joacă în lumina planurilor vizibile ale scenei (puține momente îi găsesc pe interpreți în penumbră, în unghiul umbrit al percepției) : astfel că fiecare gest și orice schimă se înregistrează, dincolo de rampă. Trebuie că actorii sînt supuși de regizor, aici, unei dificultăți suplimentare. Ni s-a impus desenul precis și sigur al lui Ion Haiduc (Sandru), într-un rol parțial adecvat datelor sale ; am apreciat eforturile lui **Cristian Cornea** (Alin) — ce este, în opinia noastră, riscant distribuit aici — ; ne-au convins și ne-au încîntat (cîteodată) sincerităţile reflexive ale **Margaretei Avram** (Ana). Actrița evoluează, sub bagheta lui Emil Reus, mai interesant decît alteori. Dacă Ion Haiduc rezolvă cu profesionalitate dificultățile replicii, iar Cristian Cornea încearcă să le surmonteze, împrejurarea ce este spectacolul cu piesa lui Iosif Naghiu, pe scena Naționalului timișorean, evidențiază, în **Margareta Avram,** o actriță pregătită să se confrunte cu marea poetică repertorială.

5. **Cîteva încheieri de scenă,** la „Idolul...", rămîn în memorie. Ele prefigurează posibilitățile comice ale unor interpreți ca **Walter Roth** (Ion), **Marianne Simion, Wilfried Bauer...** sau **Anke Gusbeth.** Din păcate, însă, după pauză, ce se mai vede în scenă, ca regie, scenografie și actorie rămîne exterior teatrului și restituirii lui G.M. Zamfirescu. A juca azi „Idolul și Ion Anapoda" presupune a avea **o idee cuprinzătoare și nouă,** asupra textului, o echipă de actori sensibili, niște condiții fără de care vaporul reprezentației eșuează în malul unor **exteriorități.**

Antoaneta C. IORDACHE

Beatrice Diaconu

POEME DIN ȚARA COPILĂRIEI

I.

Dar întunecoasele pivnițe părăsite?
Dar perdeaua strălucitoare
— țesută din zale de praf —
atîrnată în podul
al cărui lacăt l-am știut deschide?
Dar încă buruienile
cu miros înțepător
care creșteau în jurul meu ca o pădure?
Și bobocii galbeni de rață
de care îmi trecam cu teamă obrajii
crezînd c-o să rămînă aurii?
Bănuții frunzelor de salcîm
din care strîngeam neîmpătimită avere?
Unde
au fost toate —
dacă nu dincolo
de zidurile acestei Case
rîzînd
din toate ferestrele?

II.

Femeia își apleca întotdeauna
capul
într-o parte
și gîtul îi devenea mai umbros.
Din spatele ochilor
privirea
curgea și ea verde
învăluindu-mă în miresme liniștitoare.
Plînsul meu
o urmărea pînă departe
picurînd întretăiat
drumul
pe care trebuia să-l știe la întoarcere.
Apoi se făcea o liniște mare
în care se auzeau doar păsările
din curte.
În tot acest timp
Atotcuprinzătoare
Copilăria
se prelungea pe lîngă zidurile albe
ale odăilor
în căutarea copacului umbros
al trupului mamei.

III.

Bucuria era
cerului gurii
carnea însîngerată a cireșelor
și bucurie ochilor
vîrfurile de lance
ale gardului
răsărind din frunziș.
Pe creanga cea mai de sus
și mai subțire
cu mare spaimă cercetam
văluritele curți
ascunse sub duzii în care alți
căpitani clătinau furtunoasele poame.
Dar numai eu aleasă eram să pot vedea
tulpina subțire
a cișmelei din colț
de unde femei cu pulpele
stropite de apă
mă strigau
acoperindu-și gura a rîs.

MELOPEE

Melodioasă
vocea ta
mi se așează pe umeri ca o pasăre.
Ce neimportante vorbe îmi spui
Bolero și rondeluri
alergînd eteric prin cameră
ca aripile arse
ale fluturilor de seară.
Aș crede mereu
totul
cu condiția să sune ambiguu,
preclasic, dumnezeesc.
Chiar adevărul
ar fi de nesuportat
dacă s-ar strecura o stridență
în timbrul vocii tale.

Olga Neagu

SEPTEMBRIE E ÎNCĂ O CĂRARE

septembrie e încă o cărare pe care o bat
toi sperînd să-ntîlnesc
îngerul unui verb tumefiat de lumină
a iubi, iubire, iubesc

cum freamătă gura de-acest prînz
fericită, dureroasă, disperată
cum orbesc ne reflectorul acestor cuvinte —
stea uriașă ce nu se arată

septembrie — liziera unei păduri de dor
unde silvicultorii fac din șoapte un rug
și din contururi de iarbă podoabe
o cărare pe care te chem și-apoi fug.

AM TRĂIT JUMĂTATE

Am trăit jumătate și mai am un sfert
calculatorul ceresc a greșit prima oară
nu-mi cere iertare de ce să te iert
de-aceea ești rană iubite, să doară

important e ca sfertul acela de viață
să treacă ușor ca o doctorie pe gît
inima s-o închid între gratii de gheață,
să mă vindec de tine. Atît.

SCRIU DOUĂ CĂRȚI SIMULTAN

Scriu două cărți simultan ca o nenorocire
deodată cu bucuria noaptea cu lumina,
într-una cînd te văd mă-ncovoi de iubire
în cealaltă te urăsc și-mi acopăr retina
ca un șahist de unul singur fugind
de la o tablă la alta cu viitoarea mutare
între cele două cărți mă rup, mă întind
ca-ntre două cămile neîndurătoare.

ÎN ANUL DE GRAȚIE

Cum își scriu o scrisoare și cuvintele roi
freamătă-n jurul felinarului de-amintiri
domnișoara Emily pitită-ntre noi
ca-ntr-un surghiun de fragi și trandafiri
în anul de grație omieoptsuteșaizecișidoi
scria aceleași cuvinte unei aceleiași iubiri.

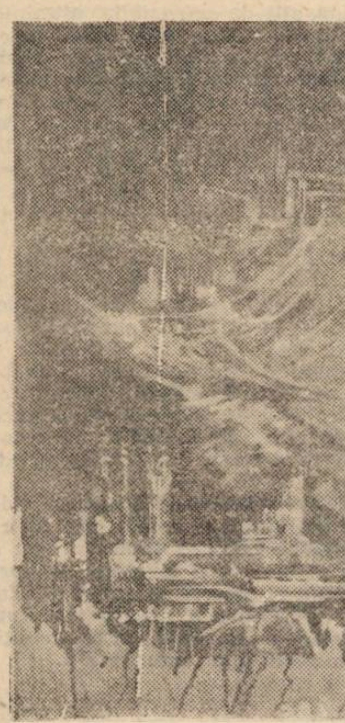

VIRGINIA BAZ BAROIU:
„Cetățile de mîine"

Premiile Cenaclului Asociației Scriitorilor din Timișoara și al revistei „ORIZONT"

Eugen Bunaru

Eugen Bunaru face parte din categoria poeților melancolici. Ceea ce nu înseamnă că, la el, melancolia substituie cu totul jubilația textualistă (de care, oricum, în spiritul generației, se face „vinovat"), ci numai că puterea acesteia din urmă de a face ravagii e strict limitată. Altfel: că, în balanța discursului, căutarea de sine în afara textului cîntărește mai mult decît cea înlăuntrul lui. Reflecția lirică nu alunecă deci în alexandrinism. Între poet și poem legătura ține de circumstanțele zicerii și nu de o trăire exclusivistă, împinsă pînă la confuzia celor două planuri, confuzie ce dă cîștig de cauză genezei și vieții curente a poemului. Independența este, evident, relativă și e susținută îndeobște de jocul imprevizibil al unei imaginații poetice tutelată de memorie: ca toți melancolicii, Eugen Bunaru viețuiește în poezie prin reactualizarea perpetuă a unor trăiri și senzații mai demult încercate, dar oricînd pregătite să invadeze simțurile. De aici, din această priză la un fond de amintiri netrecătoare senzualitatea poeziei sale; tot de aici, și în strînsă legătură, nota erotizantă. Tot de aici, în sfîrșit, voluptatea poetului de a se lăsa privit, mai mare decît aceea de a privi în afara lui. „În poem e loc pentru toate" — se afirmă într-un vers emblematic —, iar aceasta, la Eugen Bunaru, are un sens aparte. **Toate** sînt cele ce țin de fragila ființă a poetului, deconspirată pas cu pas, cu o adevărată bucurie a expunerii publice.

Eugen Bunaru a publicat pînă acum două volume, **Alegerea surîsului (1981)** și **Datorii nocturne** (1985) care au trecut aproape neobservate. Premiul Cenaclului Asociației Scriitorilor și al revistei „Orizont" vine să recupereze, atît cît se poate, această nedreaptă așezare a lucrurilor. Să-i restituie poetului un loc pe care îl binemerită între colegii săi de generație, timișoreni și nu numai.

Marian ODANGIU

Traian Pop Traian

Traian Pop Traian debutează cu versuri în revista „Orizont", se afirmă în calitate de gazetar, publică poezie, reportaje, interviuri, încearcă malul epic, scrie un roman, proiectează un al doilea, caută bibliografie pentru un libret, discută cu muzicieni, cu oameni de teatru și de litere, vrea să fie la curent cu întîmplările culturale ale orașului, cere sfaturi oricui este dispus să-i acorde încredere. În rezumat, poate fi descris ca personaj cultural. În limita acestui portret se înscriu impulsurile sale.

De la o vreme, Traian Pop Traian pare interesat de literatura dramatică, îndeosebi. Premiul Cenaclului Asociației Scriitorilor din Timișoara și al revistei „Orizont" încununează o piesă de teatru — **„Frumos și liber cu tine privind"** — căreia se pare că nu îi lipsește mai nimic pentru a deveni unul dintre titlurile de pe afișul stagiunii acesteia a oricărui teatru timișorean. Regizorul Ștefan Iordănescu a adnotat lectura dramatizată din Cenaclu, pronunțîndu-se limpede în favoarea piesei: „Aș dori să o pun în scenă". La același prilej s-a observat că autorul știe să organizeze discursul dramatic, să sublimeze în replică demersul auctorial, să construiască o piesă de teatru care, la analiză, depășește prin complexitatea ideilor conținute așteptarea. Dialogul cîtorva (puține) personaje, devine o meditație despre condiția umană. Cînd Traian Pop Traian își învinge modestia, relatează piese de teatru aflate, după declarațiile lui, în faza preliminară ieșirii în public. Autorul povestise — altădată — și despre textul său azi premiat. Să nădăjduim că piesa aceasta bine scrisă anunță o dramaturgie.

Antoaneta C. IORDACHE

Vasile Popovici

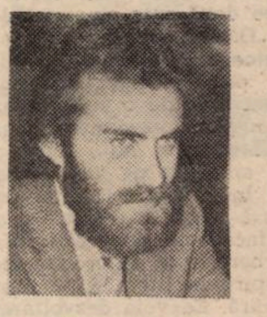

Printre cei mai buni critici ai ultimei generații Vasile Popovici are harul de a-și face prieteni între literați de cea mai diversă factură. Îl descopăr supervizînd articole despre Topârceanu, eseuri despre Jung și Eliade; semiotician dăruit trup și suflet ultimelor metode de cercetare, îl găsesc citind, cu ochi de specialist, cutare op al lui Swedenborg. A scris o carte despre **tînărul Marin Preda** elogiată de mari și mici (premiată în consecință), întîmplare care i-a deschis gustul comentariului de proză. Un studiu despre Slavici, publicat prin jurnale, și unul despre Hortensia Papadat-Bengescu, risipit prin reviste destinate străinătății, sînt isprăvi în care tînărul se depășește pe sine, depășind și studiul cu care intrase în literatură: subtilitatea lecturii, densitatea ideilor, pregnanța expresiei, mă fac să cred că volumul al doilea al lui Vasile Popovici va consacra un critic de formula unu.

Citindu-i cu creionul în mînă pe clasici, analizînd cărți fundamentale în studii savante (care îl apropiaseră mai întîi de Livius Ciocârlie, mai apoi de Lucian Raicu, de la care a învățat cum să se implice în comentariul Operei) Vasile Popovici nu e mai puțin recenzent harnic de literatură actuală, căreia i se dăruie cu fervoarea celui setos de maeștri și idei clare, de ierarhii perfect organizate și demne de adorație pe termen lung. Între tinerii critici, eseiști, istorici literari timișoreni, nici unul nu mi se pare atît de eficient ca el.

Scriind că în cenaclul timișorean Vasile Popovici este un campion al exigenței, nu vreau decît să subliniez calitățile lui de polemist rece, lipsit de volute lirice. Un D'Artagnan aflat în vîrsta a doua, cînd și-a liniștit exploziile sentimentale. Dacă Daniel Vighi ar fi Athos, Mircea Pora — Porthos iar Viorel Marineasa — Aramis, am avea gata încă o comparație pentru posteritate. Văd în Vasile Popovici una dintre șansele cenaclului Asociației scriitorilor de a se păstra la altitudinea judecăților drepte și severe. De a fi, adică, el însuși: înscris într-o tradiție majoră a literelor.

Cornel UNGUREANU

Registrul de toamnă al meditației

(Urmare din pag. 1)

fantastic. Ea știe visa lumi miraculoase, potențînd în noi un epuizant dor de frumos. Secretul rar al acestor aventuri ale fanteziei este știința de a visa într-un fel de pledoarie pentru noblețea vieții. Timbrul himeric ori halucinatoriu trece printr-un filtru de sensibilitate tonică. Regnurile se întrepătrund în metafore surprinzătoare, încărcate de atributele unui umanism niciodată golit de-un adevăr reconfortant. Lumile de himerică tăcere subacvatică, hiperboreeană ori cosmică, sînt invitații la o meditație profundă asupra condiției omului și-a lumii în care trăim, astfel încît întoarcerile noastre din gîndul și visul propus reprezintă bucuriile unei reveniri mai bogate în sensuri umane înalte.

Nu mi s-a părut niciodată că opera Virginiei Baz Baroiu este pîndită de monotonie și nici de pericolul de a se repeta. Ea a evoluat, rafinîndu-și mijloacele de expresie, în spațiul de puritate și transparențe al unei superioare forțe imaginative al unei coerențe plastice, în care înțelesurile sînt sublimate în frumusețea și noutatea frapantă a metaforelor.

Noua ei expoziție personală propune un studiu de etapă. Fără a-și ignora, necum trăda, ceea ce ține de atributele artei sale, deci de structura sensibilității și de originalitatea limbajului plastic, Virginia Baz Baroiu surprinde astăzi printr-o pronunțată modificare a viziunii și problematicii, fapt întrutotul salutar, după opinia noastră. Nu este vorba așadar de o ruptură, ecourile preocupărilor ei ideatice și, adesea, ale atmosferei lirice de pînă acum prelungindu-se, într-un plan al sublimărilor, în întreaga suită a lucrărilor din această expoziție.

Două mi se par a fi aspectele esențiale ale etapei de creație pe care o traversează în prezent Virginia Baz Baroiu. Unul din aceste aspecte este reprezentat de acuarelele care amintesc lirismul paradiziac al acestei poete a culorilor, lirism care în unele lucrări atinge sunetele celeste. Amintim în acest sens Neînțeleasa viață a tainei, Paradis de mai, Aurora boreală sau Puntea culorilor.

În cîteva din aceste acuarele artista ajunge de abia mai sugerează unele elemente ale concretului, orchestrația culorilor intrînd în contact, dacă ne putem exprima astfel, cu limbajul ce vizează desăvîrșirea, ceea ce ne amintește un gînd al lui Dürrenmatt: „Pentru mine — zicea marele dramaturg, care a deschis recent o expoziție de desene și acuarele — arta este o expresie a antimateriei". Lucrările de azi ale Virginiei Baz Baroiu, ce aparțin universului asupra căruia eram preveniți, ridică încercarea artistei de a exulta gama mirifică a exprimării pînă la un fel de paroxism al culorilor, rezultînd o frenezie a nuanțelor infinitezimale, „un adevărat vîrtej de senzații (care) pune stăpînire pe simțuri". În aceste lucrări ea aduce o contribuție cu totul remarcabilă la statutul superior al acuarelei.

Tot de această coordonată care continuă preocupările de artă de pînă acum ale Virginiei Baz Baroiu țin, credem, acele lucrări ce imaginează o posibilă lume a spațiilor extraterestre, locuită de visul și aspirațiile noastre. Ceea ce ni se pare nou în această serie este o anumită mișcare, dacă nu și o nuanță de severitate sau de esențializare a motivelor ce sugerează o posibilă lume a viitorului. Amintim aici Orașul himerelor, Clepsidră, Dincolo de dincolo sau Orgă cosmică.

Cel de al doilea aspect esențial al acestei etape de creație este reprezentat de lucrările în care Virginia Baz Baroiu își propune o lărgire a universului investigat, printr-o tentativă de ordin tematic, și, în legătură cu aceasta, prin extinderea registrului exprimării. Întîlnim aici o obsesie a pietrei, a unei naturi mai aspre. Artista năzuiește și realizează lucrări de o mai mare vigoare. Culorilor înaripate, vibrărilor de nuanțe, le ia locul o gamă mai reținută, uneori mai stinsă a griului sau a brunului. Albul pur sau albul mat, abia atins de-ntrebări sau regrete, ori albul irizat, ca un praf de cale lactee, pare menit să exprime durata, iluminînd-o, ca în Grădinile suspendate, Oază de lumină, Lirică de toamnă, sau Amintirea pădurii.

Vom întîlni, în aceste lucrări, o altă mișcare a materiei, în relație cu trecerea timpului, cu evocarea unui trecut ori cu sugerarea permanenței. Dislocarea pietrei, explozia și zborul rocilor, vin adesea în legătură cu prefacerile vieții: roca ia forme umane. Forța latentă a șisturilor devine torent, revărsare, țipăt, erupție. Uneori ghirlandele de piatră, lianele austere, abia trecute în violaceul topit al unui gînd, participă la sugestii de stampă japoneză și chinezerie. Sînt concludente, în acest sens: Fantezie în piatră, Stalactite, Simboluri, Erupție, Întrebările pietrei. Virginia Baz Baroiu este, și aici, o poetă de atmosferă. Însă anotimpurilor primăverine, ori freneziilor solare le ia locul registrul de toamnă al meditației.

Unitară prin convergența preocupărilor, lărgind un univers artistic configurat, sporind abundența problematică, dînd o nouă profunzime obsesiilor coloristice, găsind rezolvări inedite în domeniul limbajului plastic, expoziția Virginiei Baz Baroiu ne revelează profilul unei artiste „în piscul demnității sale", cum ar spune Tudor Arghezi, o personalitate proeminentă a artei plastice contemporane de la noi, în deplinătatea puterilor ei creatoare.

Această expoziție este — spre a prelua sugestia titlului unei lucrări, —, o adevărată semiramidă. Expresie a unui apogeu al cîtorva decenii de căutări și rodnice decantări, — în spațiul cărora virtuozitatea compoziției se logodește fericit cu intuiția și rafinamentul compoziției, în aura unui lirism învăluitor, bogat în idei și sugestii surprinzătoare — momentul artistic Virginia Baz Baroiu, la care participăm cu un sentiment al sărbătorii, aduce deplina satisfacție a unei maturități care o situează în galeria valorilor mari.

Întîrziind îndelung în fața acestor poeme, ființa noastră s-a pătruns de o muzică tulburătoare. Cetatea în care trăiește și visează o artistă de noblețea Virginiei Baz Baroiu trebuie să fie fericită și să-i iasă înainte cu brațele încărcate de florile recunoștinței.

Natalia Nora Tomoiagă

NĂZUINȚA

Înalță-te, firavă tulpină,
cu adînci rădăcini
în regn de geneză,
petală cu petală, florile
să le deschid în lumină!

PRECUM PICĂTURILE

Precum picăturile
căzute din cer
se scurg învolburate
spre mare
și destrămate
în șuvițe alburii
se reîntorc
în eter,
pornite de la tine,
gîndurile mele
colindă
între cer și pămînt
și se întorc la tine
mereu.

ZMEIE

Dăruiesc amatorilor
zmeie
confecționate
din lemn și hîrtie
zugrăvite multicolor
cu cozi pestrițe
și zbîrniietori;
zmeie adevărate
cu lungi sfori
ridicate de vînt
deasupra
zîmbetului copiilor.
Pe-al meu
am vrut să-l înalț
la zenit
și l-am scăpat
în albastru.

TE CHEM

Te chem, alunec către tine,
Întind în timp lungi brațe
Liane, așteptarea lor mă doare,
Pîrîuri inundate de lumine.

Te chem, alunec către tine,
Tînjesc în singuratică veghere.
Esență te topești... o adiere
Fantasmă destrămată pe coline.

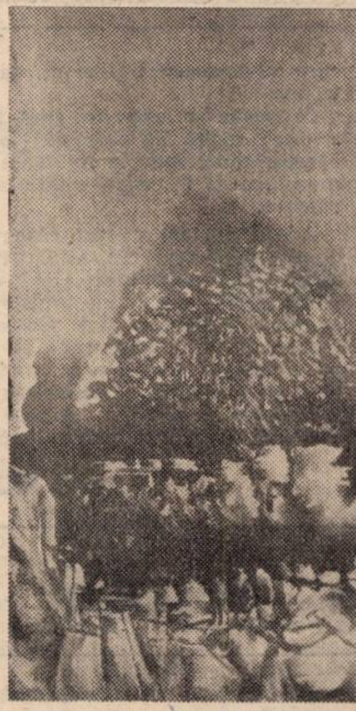

VIRGINIA BAZ BAROIU:
„Semnele vremilor"

Rostul cuvintelor

tabletă

Francezul spune: totul contribuie la bucuria celui ce iubește cu adevărat. Eu aș spune: totul contribuie la bucuria celui ce călătorește prin Maramureș.

Constantin NOICA

Spre seară, stăm „la portiță" (pe banca de la poartă), stăm și tăifăsuim cu uncheșu' Ion. El nu este de-al casei. Ne-am cunoscut, vag, într-o altă vară. Nici nu locuiește prin apropiere. Întorcîndu-se de la tîrg, s-a oprit din drum și s-a așezat cu noi la taifas. Vine vorba despre ciuperci, despre „hribe". Nefiind timp prielnic, noi n-am găsit nici una, cu o zi înainte, pe dealurile din împrejurimi. Uncheșu' Ion ne spune cîte a pus, de curînd, la uscat, ca să aibă la iarnă, cînd i-o fi poftă, lui sau altcuiva. Îl întrebăm dacă nu ne vinde un șirag, două, să le aducem acasă. Pe cîți bani cere. Nu ne răspunde imediat. Pufăie dintr-o mărășească, ne privește zîmbitor, condescendent. Ne închipuim, pe moment, că i-am cerut ceva ce nu se cere. Credem, judecînd cu mintea noastră de orășeni, că uncheșu' Ion se zgîrcește. Dar el zice: „Bani?! Banii se dau pentru muncă. Eu, cînd am adunat hribele, m-am plimbat...".

O femeie, comunicativă și isteață, ne spune: „Eu așa de ușor dorm, că aud și pasărea în zbor cînd trece...". Și, tot ea: „Amu-s doi ani, atîta de beteagă am fost, că am crezut că n-oi mai rîde în veci...".

Bătrîna casei în care stăm, deși este în al șaptezeci și cincilea an de viață, muncește aproape ca o femeie tînără. Rareori își îngăduie să lase îndeletnicirile ei zilnice pe seama nurorii. Atunci merge să-și vadă fiica de la Cluj. Cam din doi în doi ani, face drumul ăsta. Ultima oară, ne povestește, n-a putut să rămînă acolo nici două săptămîni. Nu era lăsată să lucreze nimic, „... și, Doamne, lungă-i ziua cînd stai!". Dar nu de asta a plecat ea mai repede decît avea de gînd. Nu numai de asta. Ne lămurește: „M-a apucat un dor de casă... Pînă și de garduri îmi era dor...".

Acum cîțiva ani, într-o iarnă, am însoțit-o la gară, la Sighet. În timp ce așteptam trenul, un tînăr consătean, „orășenizat", a întrebat-o, mirîndu-se mai mult decît s-ar fi cuvenit:

— Da' unde mergi dumneata, mătușă?!

Bătrîna i-a răspuns, laconic, nedornică să se explice aceluia: „La Cluj".

— Păi ce să faci dumneata la Cluj?! — a insistat, în același fel, tînărul.

— Oi face ce-oi face, că doar n-oi face mînăstiri!

Amintesc, într-o discuție cu cîțiva tineri de acolo, cunoscuta zicală: Pădure fără uscături nu se află. „Fără putregaiuri", adaugă unul dintre ei, „că, dintr-un lemn uscat, mai poți face ceva, îl mai poți folosi, însă putregaiul nu". Îl întreb dacă a auzit asta de la cineva. Îmi răspunde: „Nu, acum mi-a venit în minte..."

Coborîm dintr-un capăt de sat spre mijlocul lui. Întîlnim doi bătrîni. Par a fi de același leat. Sînt înalți, încă vînjoși, și au în ei o mare liniște. Se opresc pe marginea drumului și ne privesc. Le dau binețe și îi întreb, stereotip, ce fac. Unul spune: „Ne uităm cum trece lumea pe drum. Și ne uităm la noi cum ne trecem...". Aflu ce vîrstă au și încerc, tot atît de stereotip, să-i măgulesc, lăudîndu-i cît de bine se țin. Celălalt spune: „O fi cum ziceți, da' calea de la leagăn la mormînt îi tot atît de scurtă și pentru noi...".

Iosif COȘTINAȘ

limba română

Devenit astăzi banal — îl folosesc și copiii, numai la început cu bucuroasă uimire, apoi, cu un fel de.. blazare — termenul din titlul acestor însemnări este, în vocabularul românesc, surprinzător de tînăr. Oricum, mai tînăr decît veacul nostru, căci marele dicționar academic al lui Sextil Pușcariu, al cărui prim volum (A—B) se tipărește în 1913 nu-l înregistrează. Nici n-ar fi avut cum — mă grăbesc să adaug — deoarece nu exista, încă, nici în franceză, de unde noi l-am împrumutat ceva mai tîrziu. Dicționarele limbii franceze propun, ca primă atestare posibilă pentru **avion**, anul 1914, cînd acesta din urmă a înlocuit sinonimul său mai vechi (și mai greoi) **aéroplan**, care denumise, pînă atunci, aparatul de zbor inventant, în ultimii ani ai veacului trecut, de inginerul francez Clément Ader (1841—1925). Din punctul meu de vedere, capătă o pondere și o semnificație deosebită faptul că substituirea unui cuvînt cu iz foarte „tehnic" **(aéroplan)** printr-unul mai scurt și mai bine sunător — datorită, probabil, și echilibrului dintre con-

AVION

soane și vocale **(avion)** — a fost întîmpinată cu entuziasm de poeții vremii, martori direcți ai evenimentului. Atent și receptiv la toate elementele și ipostazele „noului", susceptibile de a zămisli Poezia, Guillaume Apollinaire, de pildă, închină un imn **avionului**, stăruind asupra ecoului „suav" al cuvîntului: „**Mașina de zburat se cheamă avion, Dulce cuvînt** pe care l-ar fi-ndrăgit Villon". „**Cuvînt magic**" — **revine** asupra aceleiași impresii, poetul — „**ale cărui cinci sunete îndemînatici ce avură iscusința să deschidă tăriile**".

Lauda avionului și, mai cu seamă, a termenului, menit să-l denumească, se întemeiază, la Apollinaire, și pe cunoașterea structurii lui lingvistice, care i se revelează poetului ca una imagistică. Într-adevăr, **avion** este ceea ce numim un termen „livresc", plăsmuit „în laborator", din tema latinească **avi-** exprimînd conceptual „pasăre" (cf. neologismele noastre **avicol, Avicola, avicultor, avicultură** etc.) și sufixul **-on**, care în franceză formează diminutive. Așadar, spre deosebire de **aeroplan**, a cărui alcătuire este transparentă, **avion** are o structură opacă: numai supus analizei lingvistice el își declară sensul originar și identitatea sa metaforică („pasăre mare, păsăroi"). De altfel, asemuirea cu „pasărea", surprinsă în ființa intimă a neologismului **avion**, este mereu „la îndemînă", continuînd să se impună. Redau un crîmpei enumerativ dintr-o „evocare" sadoveniană (**La mausoleul lui Vasile Alecsandri**) unde vehiculelor „terestre" și „marine" li se zice „pe nume", pe cînd cele „aeriene" sînt denumite cu termenul metaforic în discuție, căruia i se anină un epitet diferențial (**Opere, XIX, EPL, 1964, p. 360**) „... trăim într-un veac în care **trenurile** și **automobilele** brăzdează pămîntul, **vapoare** uriașe oceanele, **paseri de fier** văzduhul". Imaginea „păsării" (**avi-** din latinescul **avis**) o regăsim și în forma altor termeni din aceeași „familie": **aviator** și **aviație, aviatic** etc. În propoziția „La trecerea automobilului, gîștele fură cuprinse de un subit elan **aviatic**" (**Cronicile optimistului**), George Călinescu jonglează, după obicei, cu sensurile actual și etimologic ale epitetului, căci **aviatic** înseamnă, în contextul său, nu numai „de aviație, privitor la aviație", ci și... „păsăresc"!

G.I. TOHĂNEANU

muzică

Elocvente forțe artistice timișorene

Filarmonica și-a etalat în ultimul simfonic vîrfurile interpretative ale generației medii — Alexandra Guțu și Petru Oschanitzky O violoncelistă cu un statut național și internațional, măsurabil doar în caratele unei valori de excepție, și un dirijor care confirmă, cu fiecare nouă stagiune, oportunitatea prezenței sale între personalitățile de frunte ale Filarmonicii Dacă Alexandra Guțu știe găsi înnoite resurse în a disocia valențele expresive ale Concertului de Dvorak — a cărei versiune discografică o semnează — determinîndu-ne a ne lăsa furați înfiorați, copleșiți de forța talentului ce te poartă spre cele mai ademenitoare itinerarii emoționale, în schimb Petru Oschanitzky operează cu argumente plasate la antipod. Notei de feminitate a solistei, care inundă cu un lirism cald, luxuriant în vibrația sa, zone întinse pînă în pragul patosului și al pateticului, îi este preferată o sobrietate care-și refuză anticipat orice efuziuni. Petru Oschanitzky este un auster care nu vizează „poza“ dirijorală, gestul căutat, fie el de eleganță, distincție, perorație. Obsesiile sale se leagă de conflictualitatea partiturii abordate, de severitatea cu care-și impune a-i reda litera și spiritul Bagheta și cultura sa stilistică au fost puse acum, în slujba edificării reliefului expresiv al tensivului motiv generator, revenit ciclic în structura faimoasei Simfonii în re de Cesar Frank Metamorfoza, într-o textură din ce în ce mai dramatică și zguduitoare, mai abisală, s-ar traduce în cuvinte relative. Astfel, interpretarea celebrei partituri a însemnat o atitudine estetică fermă, academică, gîndită în sobrietatea alb-negrului, a binelui și răului, a forțelor antagonice care guvernează Universul, dar și ființa noastră.

Orchestra îi este un aliat fidel, îl „simte“ exact, îi ghicește sugestiile, cărora, conferindu-le spațialitate, le dimensionează în esențe imateriale tulburătoare.

Acești doi artiști sînt născuți și modelați întru artă din solul Banatului și al școlii sale muzicale — Sanda Guțu, elevă a liceului timișorean, clasa prof. S. Zimmer și E. Cuteanu, pentru ca Petru Oschanitzky să continue pe o treaptă superioară aspirațiile tatălui său, Richard Oschanitzky senior, în fruntea Societății „Amicii Muzicii“ devenită azi Filarmonica „Banatul“.

Doru MURGU

---

memento

Ziarul din Șoșdea

Apărut în data de 22 decembrie 1922, ziarul „Poporul românesc“, din Șoșdea, polarizează atenția cititorilor săi, în majoritate țărani, prin afirmarea clară a unor opinii privind modul aplicării reformei agrare din 1921, organizarea cooperatistă a sătenilor, problemele economice și culturale ale țăranilor, prin atitudinea permanent revendicativă, toate determinînd și o creștere însemnată a numărului de abonamente.

Personalitatea acestei publicații rurale reiese și din generosul său program bine gîndit și temeinic întocmit, pe care și-l dorea transpus în viața satului : luminarea și deșteptarea poporului, organizarea plugarilor, societăți culturale economice, încurajarea sătenilor la albinărit, oierit și alte ramuri agricole, însănătoșirea moravurilor decăzute în urma războiului, dezgolirea relelor ce bîntuiau satele noastre, educația femeii de la sate — sînt cîteva din obiectivele urmărite de redactorii ziarului „Poporul românesc“ din Șoșdea. Preocuparea de căpătîi a ziarului o constituie abordarea problemelor sociale ale satului bănățean, în special a celor legate de felul cum se aplica reforma agrară din 1921. Opinia redactorilor ziarului privind reforma agrară, ca fiind „cea mai democratică legislație favorabilă țărănimii“ își găsește ecou în articolul „Împroprietărirea“ / nr 11 din 10 martie 1923 /, în care se aduc mulțumiri celor ce au sprijinit împroprietărirea țăranilor. Sînt surprinse, într-un ciclu de articole semnate de I. Ciucurel, și o serie de neajunsuri ale aplicării reformei agrare, printre care și posibilitatea unor țărani de a plăti pămîntul, lipsa animalelor și a uneltelor de muncă, lipsa de sămînță etc., propunînd însă și măsuri concrete care să ducă la îmbunătățirea situației : „Întîi și întîi cerem vite de muncă, armata are atîtea mii de cai care se întrețin cu grele cheltuieli și care să fie împrumutați împroprietăriților /.../“ Să se înființeze apoi pe comune plugurile satului care iarăși să lucreze celor lipsiți de vite“.

Pentru a face față problemelor de ordin social, pentru a preîntîmpina neajunsurile semnalate de țăranii din Banat, grupați în jurul ziarului „Poporul românesc“ din Șosdea, este lansată ideea organizării cooperatiste a colectivității rurale Articolul „Chemarea la tovărășie“ (20 octombrie 1923) susține această idee : „Avem sfînta datorie să luminăm pe frații noștri plugari și să-i îndemnăm către o cale nouă, care singură poate fi mîntuitoare și care este organizația cooperatistă“ / nr. 39 din 20 octombrie 1923 /. Alături de problematica socială abordată în marea majoritate a numerelor sale sînt tratate probleme culturale, morale, sanitare, educaționale, oferind sătenilor noțiunile necesare unei progresive „luminări“.

Deși cu o apariție scurtă de numai un an de zile ziarul din Șoșdea a influențat, prin activitatea sa, viața satului timișean, a locuitorilor săi, apărînd în permanență interesele țărănimii ; a avut tot timpul o atitudine revendicativă, a susținut o intensă campanie de îndrumare economică, sanitară și culturală a sătenilor. Pentru meritele sale deosebite în răspîndirea culturii în rîndul țărănimii bănățene pentru rolul său pozitiv în susținerea intereselor plugarilor, Cercul Militar Civil din Timișoara a premiat în anul 1923 ziarul cu un premiu de 1000 lei.

Activitatea publicistică a lui Ioan Ciucurel se va continua prin integrarea sa în colectivul de redacție al ziarului „Cuvîntul satelor“, tipărit la Lugoj, începînd cu anul 1926, publicație susținătoare a intereselor economice și sociale ale țărănimii bănățene.

Flavius BIZEREA

---

echo

Clădirea cu multe destine

Clădirea „Daciei“ din Lugoj a rămas, continuă să rămînă, un punct central în urbe. Într-o vineri după amiază, să zicem din august '86, clădirea „Daciei“ și-a dezvăluit secretele. Ea este ceea ce s-ar putea numi o mărturie prin vreme. „Clădirea are vreo două sute cincizeci de ani“, ne spune Adrian Stîrcescu, șeful complexului „Dacia“, un om care și-a făcut o pasiune din cercetarea documentelor privitoare la această clădire-simbol. Deși trecută printr-un incendiu mistuitor, prin conflagrații, reparații capitale, edificiul are și azi o ținută impunătoare, iar, de o sută cincizeci de ani găzduiește o activitate neîntreruptă. Și parc-auzi rezonanțele cîntecelor formației corale, „Ieri, azi, mîine“, din Lugoj, care, prin 1810, dădea reprezentații, aici, într-o sală păstrată și azi. Străbate, apoi, tot de aici vocea lui Eftimie Murgu, înflăcărînd compatrioții, intrați în prima societate revoluționară conspirativă, numită „Constituția“, și flutură apoi la ferestrele „Daciei“ revoluția de la 1848. Afișe cu Proclamația, încadrate cu tricolorul, sînt lipite pe zidurile „Daciei“ și aduc orașul în fierbere, cum se preciza în „Diarium“, în 19 martie 1848. Revoluția înflăcărează spiritele literare, se constituie, în aceeași incintă a „Daciei“, o societate literară. Ea voia dezvoltarea literaturii române din zona Lugojului, căci, la 8 ianuarie, anul revoluției, Cassina română din localitate adunase alte gînduri de propășire. La 6 martie, 1866, sosește în oraș Alexandru Ioan Cuza, primit în fața „Daciei“, cu urale de mare bucurie. ...Și iarăși sună de undeva, de departe, un ecou melodic. Poate fi al Reuniunii de cîntări și muzică, înființată în 1869, tot în această clădire deținătoare de mărturii.

Vin apoi alte vremi, alte evenimente. Marea Unire, prin prefectul Gheorghe Dobrin, aduce și denumirea de „Dacia“, vechii clădiri cu destine suprapuse. Celelalte denumiri s-au topit în uitarea lugojenilor (doar documentele mai au memoria lor). Tot prin perimetrul ei trec umbrele marilor oameni ce s-au perindat pe aici : C.I. Parhon, și Gheorghe Marinescu, în 1927, cînd au condus al VII-lea congres de neurologie și endocrinologie Se profilează, iată, și umbra lui Nicolae Titulescu (1935), oaspete al orașului. Mai răsună discret în memorie, concertele Societății „Lira“ și mai răzbat acorduri de la Congresul dirijorilor bănățeni, din 1929, desfășurat chiar aici și-ți imaginezi o clipă cum Ion Vidu, Filaret Barbu și Iosif Velceanu au prezidat acest congres. Apoi, se aude de undeva și vocea lui Octavian Goga vorbind, aici, ca oaspete întîmpinat de lugojeni, de cei veniți din Caransebeș, Făget, Oravița ... Voci, destine, evenimente care s-au perindat și și-au înscris efigia în clădirea cu multe destine, a „Daciei“ de la Lugoj.

Veronica BALAJ

---

in memoriam

A PLECAT UN OM

A plecat un om pe lotca condusă de Charon, ducînd pe apa învolburată a Styxului ce mai rămînea din ființa care a fost **Bálint Izsák László.** Publicist și prozator, spirit contradictoriu, el a trăit din plin, în cei 75 de ani de Viață, cu V mare. Fire voluntară, luptînd pînă la ultima picătură de energie pentru o cauză dreaptă, de ani de zile el a fost figura solitară a părerilor și adevărurilor spuse răspicat, pe un ton ce nu lăsa dubii. Mereu pus pe confruntări de opinii interminabile, era, într-un fel, un ferment viu în viața de cenaclu. Era generos, cu cei care scriau după cancanele estetice acceptate de el, dar la fel de intransigent și neiertător cu cei ce afirmau un alt fel de a gîndi, sau se atașau de alte modalități de exprimare.

Acum a plecat. A lăsat o operă publicistică vastă, risipită pe paginile revistei Korunk, al cărei colaborator a fost încă din anul 1929. În epoca interbelică, aici, a publicat analizele sale pertinente despre problema crizei mondiale a capitalismului, primele analize, de pe poziția materialismului științific, a unor evenimente istorice ca răscoala lui Horia, Cloșca și Crișan, și alte teme interesante vădind un orizont de interes larg În paralel, aici au apărut cîteva texte literare originale, de mai mică întindere. În anii '50 își reia activitatea literară, făcînd eforturi deosebite în a oglindi epoca de prefaceri și transformări radicale în proză și în scenarii de film. Contrastul dintre experiența individuală și generalizarea dată acestei experiențe prin actul literar a fost însă multă vreme un prag greu de trecut. Căci, Bálint Izsák László apăra cu toată puterea fiecare episod, cu credința în adevărul său trăit. Doar perspectiva istorică, a mai ajutat să poată reveni cu un alt ochi asupra experienței trăite, finalizînd, în anii 60—70, planurile sale mai vechi, scriind romanele sale despre epoca premergătoare naționalizării fabricilor, despre acei primi ani ai nașterii,acestui timp eroic. Piesele sale de teatru, nuvelele inspirate din anii ilegalității partidului, sau cele despre viața interbelică, au fost scrise în anii '70, demonstrînd o maturizare artistică lentă, o luptă scrîșnită a scriitorului, cu mijloacele de expresie.

Dar, acum, scriitorul a plecat, pe barca lui Charon, ducînd cu el spiritul său contradictoriu și, în acest ceas ne gîndim cum o să arate lumea literelor noastre fără el ?

Mandics GYÖRGY

---

plastică

Laurențiu Furdean Nonu — o promisiune

Mulți tineri, pasionați de o artă, își innobilează existența prin abordarea, mai întîi, amatoristică, a unui domeniu sau altul, iar unii dintre ei, în timp, reușesc, prin har, studiu și muncă îndelungă, să intre în cîmpul vast și complex al profesioniștilor artei. Dar, chiar și simplul fapt de a aborda o artă, pictura, spre exemplu, devine, pentru tînărul sensibil pasionat de ea, un gest premonitoriu, care spune mult. Și, în cazul tînărului pictor amator **Furdean Laurențiu Nonu,** care expune, la **Galeria Casei Armatei** din Timișoara, o seamă de tablouri, care este și prima sa ieșire în lume, expoziția sa înseamnă un act temerar pentru tînărul artist și, totodată, ne conferă nouă sentimentul că expozantul are cîteva lucruri de comunicat prin mijlocirea artei sale.

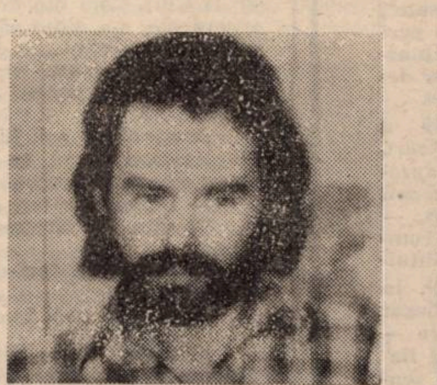

Căci tablourile expuse denotă, pe lîngă linia încă nesigură compozițională, sau tratarea superfluă a unor teme, sau culorile, puse, adeseori, prea net și neinspirat în pagină, și un halou poetic autentic, care transpare din unele lucrări. Un pod peste un rîu, copaci, descărnați într-un peisaj lunar, un golf marin, o apariție feminină himerică, case cu patină, un oraș tentacular, oglindit în apă, naturi moarte, forme stranii, abstracte, în culori violente ... Temele lui **Furdean Laurențiu Nonu** sînt laxe, diverse, încă nefixate la un univers propriu. Dar, poate că tocmai această instabilitate implică și o căutare a pictorului, ca și încercarea sa de a-și găsi un specific al său. Oricum, din cele mai izbutite lucrări emană nu numai semnele cotidianului, ale realității evidente, dar și un mic mister, un halou fantast, în care se învăluie aceste picturi. Dar, calitatea primordială, care trebuie să fie dusă mai departe de tînărul pictor, e finețea curată a privirii, accentul pur al culorii, aerul transparent care conferă unor tablouri o vibrație tainică și o poetică aparte.

Diafan și poet, Furdean Laurențiu Nonu înaintînd cînd spre realul acaparator, ce ne înconjoară, cînd spre forme ale irealului, ale imaginarului abstract, este, în cele mai izbutite lucrări ale sale, o promisiune. Paleta lui înglobează în ea și culorile vii care transpun pe pînză realități ale zilei, dar și transparența inefabilului, plin de secretă grație, care atinge, ca o aripă de fluture, unele pînze ale sale.

Ion ARIEȘANU

excelsior

Marinela Ilie

JOC CU IUBIREA

Balsamul mîinilor tale
Se răsfrînge
Pe obrajii mei
Ca o lavă clocotitoare.
Mă ridici la înălțimea
Stelelor,
Și-mi spui că exist
Pentru tine.
Iar eu rîd
De ochiul tău
Blînd ca o adiere de noapte
Cînd, stelele,
Ți se închid pe pleoape.

MIEZUL TĂCERILOR

Miez de cuvinte
Miezul tăcerilor vorbite
De pădurea de gene
A unui ochi pribeag;
Vîntul ondulîndu-și brațele
Pe tîmplele frunzei;
Cerul poposind
În iarba
Aprinsă de viață...
Și, toate acestea,
Le citesc în părul tău
De lumină albă
Atît de aproape de viață,
Descifrez miezul tăcerilor,
Arzînd pe tîmplele tale.

CUM SE CAUTĂ MIEZUL ZILEI

Tristă.
Cotropită de privirea ta,
Uit că exist
Și pătrund tainele zilei
Atît de neînțeleasă de tine.
Ochiul tău,
Stea desfrunzită în cădere,
Știe să spună
Ultima clipă de vis.
Eu te chem
Ca să te învăț
Cum se caută miezul zilei
Fără a te încurca
În tainele norilor;
Iar tu chemi
O altă zi
Care te învață,
Mai presus de toate,
Cum se poate uita.

CĂTRE CASĂ

Sărutată de zori
Mă întorc în cuvinte.
Păienjenișul Secundelor
Mă prinde în plasă.
Din aer se preling
Tăceri de lumină
Și casa-i departe,
Aproape,
Departe...

panoramic

● **Un medalion aniversar „George Bacovia“,** prilejuit de împlinirea a 105 ani de la nașterea poetului, a fost organizat de Biblioteca județeană Timiș. Personalitatea lui George Bacovia a fost evocată de către criticul literar Cornel Ungureanu. Invitat — Gabriel Bacovia, fiul scriitorului. Manifestarea și-a găsit o izbutită împlinire prin recitalul de poezie și muzică susținut de actorii Mircea Belu, Irene Flaman - Catalina, Adela Ianto - Radin, Estera Neacșu, Eugen Moțățeanu și de solista Filarmonicii de stat „Banatul“, Ioana Mogoș. ● **Armonii în prag de toamnă** este titlul unui inspirat spectacol concert pe care soliști ai Operei Române din Timișoara, orchestra de cameră și corul aceleiași instituții l-au susținut la Casa Universitarilor. ● **Semnalăm** turneul Teatrului Național „I.L. Caragiale“ din București cu spectacolul „Idolul și Ion Anapoda“ de G.M. Zamfirescu. ● **Filarmonica de stat „Banatul“** anunță două concerte de maxim interes: concertul simfonic de sîmbătă, 4 octombrie, ora 18 — dirijor Remus Georgescu, solist Levon Ambarțumian (U.R.S.S.) și concertul de orgă Eckart Schlandt (P-ța Unirii, duminică, 5 octombrie, ora 18). ● **Festivalul republican „FO-DI-FI“** s-a desfășurat recent la Timișoara, reunind un mare număr de artiști fotografi din rețeaua cooperației meșteșugărești. Printre laureați — numeroși timișoreni. ● **Galeria „Pro arte“** din Lugoj găzduiește în aceste zile expoziția artistei plastice Carmen Paiu, purtînd genericul „Detaliile memoriei 2“. ● **O știre culturală** primită de la Arad. În cadrul „Zilelor deschise“ ale Bibliotecii județene Arad, acțiune inițiată și găzduită de Secția de artă a avut loc o interesantă întîlnire cu cititorii, pe teme ale literaturii SF. Au participat Florin Bănescu, Gheorghe Schwartz, Dumitru Toma, Emil Șimăndan, Valentin Stoica, Gabriela Dima, Voicu A David. Au avut loc fructuoase discuții pe marginea audierii operei de muzică electronică „Razzar“, compusă de Constantin Császár, după un libret semnat de Alexandru și Ovidiu Pecican (participanți toți trei la întîlnire). Au interpretat: C. Császár, Dumitru Cîmpan, Rudolf Blogh, Mihai Farcaș, Mircea Marcovici, Mircea Bălan și Viorel Lăcătuș. ● **Își reia activitatea** (duminică, 5 octombrie, ora 10,30), Cercul de proză al Bibliotecii județene, printr-o ședință în care va citi Ildico Achimescu. Dezbaterile vor fi conduse de Florina Gâldău.

I.P.

aqua-forte

- ● Cine seamănă faulturi culege sancțiuni...
- ● Spectatorii trec, cojile de semințe rămîn...
- ● Cînd ești în ofseid, te fluieră, dar nu a pagubă...
- ● Antrenorul îți dă îndrumări dar nu-ți bagă mingea-n plasă...
- ● După meci, mulți „experți“ s-arată...
- ● Mingea mică răstoarnă carul mare...
- ● Gol cu gol face golaverajul...
- ● Jucătorul rău nu piere, dar nici renume bun n-are...
- ● Limba unui antrenor bun este ca o cheie de comoară.
- ● Cînd încerci să temperezi un microbist înfocat, ai același rezultat ca și cîntatul la urechea unui surd...
- ● Sfatul chibiților este ca soarele de iarnă: luminează, dar nu încălzește...

Gh. BOZU

serial

VIAȚA MARILOR VEDETE: LIV ULLMANN

84.

A DOUA ZI DE FILMARE. Încrederea este un lucru extrem de important în realizarea unui film. Cînd actorul e sigur de regizor — iar acesta din urmă își apreciază actorul — rezultatele obținute de pe urma colaborării sînt mai bune decît dacă relația de încredere reciprocă nu ar exista. Ingmar însuși ne explică în ce măsură contează pentru el, ca regizor această stare de comunicare și cît de repede devine neliniștit dacă simte că pierde contactul cu actorul. Într-un asemenea caz, Ingmar se pierde cu firea și asistăm la unul dintre celebrele sale accese de furie. Rolul pe care-l joc a fost scris pentru mine: un motiv de siguranță în plus, pentru mine și pentru Ingmar. Amîndoi simțim că voi reuși să mă identific cu Jenny. Că o pot transforma pe Jenny în Liv. Voi profita de experiența mea și a altora, de tot ce am auzit și am văzut pînă la 36 de ani. În ziua cînd Ingmar îmi înmînează manuscrisul, el îmi dă totodată dreptul de a considera că din acel moment, **eu** sînt aceea care pricepe cel mai bine dintre noi rolul Jenny devine realitatea mea așa cum este realitatea lui Ingmar. Cu ajutorul lui Ingmar, al geniului său regizoral, al extraordinarei lui aptitudini de a asculta și de a privi, eu știu că se va reuși înregistrarea pe peliculă a percepției mele asupra personajului. Să filmezi cu Ingmar înseamnă să trăiești o succesiune de mari bucurii, cu impresia puternică a realității.

Selecție și adaptare
ANA ALDAN

top

HEAVY METAL ROCK (III)

David Lee Roth

Se constată prea puțină inventivitate în aria strict muzicală a Heavy Metal Rock-ului, elementele sale conceptuale de formă și structură bătînd voinicește pasul pe loc, ce-i drept la fel de tare ca și în epoca în care acesta se năștea. Grupurile de Heavy Metal Rock fac în schimb dovada unei nemăsurate inventivități atunci cînd e vorba de partea propriu-zisă a show-ului, apelînd la o serie de artificii de scenă (Gimmicks) din dorința vădită de a compensa latura modestelor prestații muzicale. Costumația bizară a exponenților genului este completată de cele mai multe ori cu inspirate efecte vizuale, menite să șocheze un public avid de senzații „tari“. Din punct de vedere financiar, concertele acestor formații sînt extrem de rentabile și de acest lucru s-au convins o serie de firme și case de discuri care s-au profilat exclusiv pe promovarea rock-ului Heavy Metal (**Roadrunner Records** — Olanda; **Disctrade** — Elveția; **Mausoleum** — Belgia; **Noise** — R.F.G.). Cataloage de discuri și postere realizate într-o grafică atrăgătoare bombardează continuu clientela de o anumită vîrstă spre a-i menține astfel treaz interesul pentru producțiile genului. În Statele Unite, formația **Def Leppard** a reușit plasarea pe piață a unei cifre record de discuri, un titlu de L.P. fiind vîndut în peste 7 milioane de exemplare, tot aici grupul vest-german **Scorpions** pătrunzînd adînc în lumea show-bussines-ului american. În Europa ,pe stadioanele încăpătoare din Karlsruhe sau Nürnberg, peste 40 000 de fani au urmărit festivalurile de Heavy Metal Rock care aliniau grupuri ca: **Accept**; **Mötley Crüe**; **Van Halen** (pe atunci avînd în componență un veritabil muzician, **David Lee Roth (foto)**; **Ozzy Osbourne**; **AC/DC**, **Ronnie James Dio** (acesta, ca și Osbourne, foști componenți ai grupului de referință Black Sabbath, popular în anii '70). Într-un program de sală al grupului **Manowar** se poate citi (cu mirare!): „Fiecare notă pe care o cîntăm este o săgeată care-i lovește pe cei ce nu iubesc Heavy Metal“. De fapt, lucrurile stau exact invers, asta gîndindu-ne la faptul că acei ce nu agreează Heavy Metal absentează din sălile de concerte, sustrăgîndu-se „săgeților“ (de sunet agresiv), care săgeți, nu-i așa, nimeresc în timpanele bieților fani...

Petru UMANSCHI

televiziune

DUMINICA, 5 octombrie. 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,45 Drumul lemnului spre rădăcini. 15,00 Închiderea programului. 19,00 Telejurnal. 19,20 Țara mea azi. 19,40 Cîntarea României. 20,25 Film artistic. Pianke. Producție a studiourilor din R.D. Germană. 21,50 Telejurnal. **LUNI, 6 octombrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-științific. 20,40 Tezaur folcloric. 21,00 Roman foileton. Prețul succesului. 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 7 octombrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Imagini din R.D. Germană. 20,35 Seară de operă. Horea de Nicolae Bretan. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 8 octombrie** 20,00 Telejurnal. 20,20 Pe drumul înfăptuirii noii revoluții agrare. 20,35 Tribuna Tv. 20.55 Film serial. Casă pentru copiii noștri. 21,50 Telejurnal. **JOI, 9 octombrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Viața economică. 20,35 Statornici în străbuna vatră dacică. 20,55 Invitație în studiourile Radioteleviziunii. 21,30 Experiența înaintată — inițiative, eficiență. Gîndirea colectivă în acțiune. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 10 octombrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Pe drumul înfăptuirii noii revoluții agrare. 20,35 Copiii — înaltă îndatorire față de viitorul națiunii. 20,45 Din stejar, stejar răsare! 20,55 Cadran mondial. 21,10 Serial științific. Din tainele mărilor. 21,35 Timp al marilor înfăptuiri revoluționare. 21,50 Telejurnal. **SÎMBATA, 11 octombrie.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia. 19,45 Floarea din grădină. 20,45 Film artistic. Vînătoare în junglă. 22,05 Telejurnal. 22,15 Portativ muzical — Emisiune primită de la Televiziunea din R.D. Germană.

sport

CULESUL PORUMBULUI...

...s-a cam încheiat, după o campanie făr-asemănare, cînd cîmpul a roit de lume lucrătoare; în fotbal, însă, n-am ieșit cum doream — și ne era la îndelăbuță — din turul prim al „europenelor“; Craiova și Sportul Studențesc, previzibil, se duc mai departe, confirmă, deci, că au loturi solide și stil modern, care înseamnă joc eficient și goluri; marea echipă a oltenilor (și-a noastră, a tuturor), după șocurile și vibrațiile care au încercat s-o demoleze, găsește, iată, resurse pentru a-l învinge pe Jupp Derwall și turcii săi; Hagi, în Cipru, n-a avut emotii cît la București, deoarece astăzi e mai lesne jocul metodic și ordonat în deplasare, iar acasă, se vede cum se întîmplă și cu „Poli“ și cu „Dinamo“. De voi scrie aspru despre Mircea Lucescu, s-ar putea crede că, bun înțeles, i-aș purta pică — și nu-i port; regret, din suflet, ieșirea din arena continentală a dinamoviștilor, care sînt bravi jucători, numai că mă arde supărarea pe cel care-i instruiește din două luntrii; or, bag seamă, nu e posibil să fie cumulate răspunderi atît de copleșitoare de către una și mereu aceeași persoană; meciul cu Nentori a confirmat adevărul, se apropie întîlnirea cu Spania și a.m.d. Jucînd în Balcani, în țări cu fotbal sub valoarea celui românesc, eram frumoși, ca nicicînd, cu toate cele patru echipe calificate în faza a doua a competițiilor respective; culmea — tocmai Dinamo, tocmai Mircea Lucescu.

Cad în „B“, la ai noștri ca brazii, unde nu e chiar călduț; mai nou, „Poli“ joacă pe cartea ultimelor cinci minute și pe coronarele spectatorilor — cine scapă are inima tare, ca la o probă de rezistență; avem sufletul nemărginit și speranțe ca stînca: tot Politehnica va reveni în „A“, acolo unde un meci, cum a fost cel cu „Gloria“ Buzău, ar fi derbi; sigur vom sui, Timișoara merită, merită și fotbalul românesc să ne afle în avangarda sa. Puțintică răbdare.

Teodor BULZA

Nevoia de sens

Apărută în noiembrie 1984 (la Editions du Seuil, Paris), **Critica criticii** de Tzvetan Todorov completează și „închide" un ciclu de lucrări ce mai cuprinde **Teorii ale simbolului** (1977) — tradusă și în românește în 1983 — și **Simbolism și interpretare** (1978). După cum ne avertizează autorul insuși, un proiect comun stă la baza celor trei cărți: acela de a trece în revistă principalele teorii contemporane ale simbolului, sensului, interpretării, pentru a arăta cum se situează ele față de tradiția europeană occidentală și în ce măsură contribuie la provocarea unor mutații în destinul acesteia. Ceea ce diferențiază **Critica criticii** de cărțile anterioare este caracterul mai incitant al expunerii, mai pronunțat „angajat", în sensul asumării unui unghi de evaluare care nu exclude, ci stimulează dialogul. Modalitățile de prezentare ale principalelor teorii despre literatură și critică ale secolului nostru (perioada 1920—1980) sînt extrem de variate: de la expozeul istoric și analitic (în capitolul „Formaliștii ruși"), la interviu (cu Paul Benichou) sau scrisoarea deschisă (adresată lui Ian Watt), și pînă la pledoaria pentru un nou tip de critică, cea dialogică, ale cărei principale caracteristici sînt, în mare, cele ale tradiției inaugurate de Bahtin (așa cum o prezintă Todorov în fragmentul pe care îl traducem). Todorov își subintitulează cartea „un roman d'apprentissage", ceea ce vrea să sublinieze faptul că ea reprezintă nu numai efortul cercetătorului de a surprinde cele mai subtile articulații ale teoriilor prezentate, ci și o încercare de a lua distanță față de opțiunile teoretice și metodologice anterioare. Nu în sensul unei deziceri de ele. Cartea nu este o critică a structuralismului, o demolare a semioticii, cum se vor grăbi probabil unii să constate, la o lectură superficială (în special dintre aceia bucuroși că au scăpat de aceste supărătoare etichete, fără a mai fi siliți să afle ce se ascunde sub ele, acuma, cînd, oricum, au ieșit din „modă"). Todorov propune doar să le privim în dependența lor de un cadru istoric și filozofic, ce-și află sorgintea într-o anumită imagine a omului, a lumii, a textului, a literaturii: cea creată și impusă culturii europene de către romantism. Cum se poate depăși acest cadru, ce inerții a determinat el, ce probleme a privilegiat, estompînd altele și imobilizînd astfel căutările în anumite zone, în timp ce închidea calea de dialogare și acces către altele, ce reacții polemice a stîrnit, ce discordanțe a produs? Cum a funcționat, adică, în calitate de adevăr de întemeiat, de căutat, de țintă a unei culturi supuse prefacerii istorice, cum a contribuit la producerea acestei istorii? Nu se ajunge, în această perspectivă, la ideea de relativism critic sau la nihilism, ci la o pasionantă punere în scenă a relațiilor pe care literatura le întreține cu un context cultural și ideologic, înțeles, acesta din urmă, în accepția cea mai largă, de activitate a spiritului creator de valori și căutător de plenitudine, prin efortul de a investi cu sens lumea. Pledoarie implicită, pentru a înțelege și a respecta **alteritatea**, ca o condiție primordială, a accederii subiectului la propria-i individualitate și specificitate umană (un elogiu al alterității îl constituie, de altfel, și frumoasa carte a lui Todorov despre **Cucerirea Americii** (1979), **Critica criticii** propune în cele din urmă atenției și dezbaterii opțiunea pentru o **critică dialogică**. „Idealul criticului — spune Todorov — este stabilirea **adevărului**, într-un prim sens al termenului (adevăr de **corespondență** sau de **adecvare**). Ceea ce opera critică realizează concret nu e adevărul, ci plauzibilitatea. Dar chiar dacă idealul nu poate fi atins, el trebuie să acționeze **„ca un principiu ordonator al cercetării, ca orizont ce îi determină orientarea"** (p. 172, subl. ns.). În această perspectivă, textul literar încetează să fie un obiect iar autorul lui o persoană despre care se vorbește **(el)**, pentru a deveni **un interlocutor** al criticului: împreună, ei dezbat valori umane (id., p 186). Așa cum se vede și din fragmentul tradus, o școală critică nu înseamnă, pentru Todorov, o metodă, ci un anume mod de a construi și concepe obiectul de studiu (ibid, p 34).

Virginia Baz Baroiu: „Întrebările pietrei"

Tzvetan Todorov

CRITICA CRITICII

Absolutul este implicat în sistemul de gîndire al lui Bahtin, chiar dacă acesta nu e totdeauna dispus să o recunoască și chiar dacă e vorba de o transcendență de tip original: care nu mai este una „verticală", ci „orizontală" sau „laterală": nu e una de esență, ci de situare. Oamenii nu acced decît la valori și sensuri relative și incomplete, dar ei o fac avînd ca orizont plenitudinea sensului, absolutul valorii, aspiră la „o comuniune cu **valoarea superioară** (la limită absolută") (**Estetica**, p. 369) (...).

Putem să reexaminăm în această perspectivă poziția lui Bahtin în istoria esteticii — nu așa cum o formulează ici și colo el însuși, ci așa cum se poate desprinde ea din opțiunile sale filozofice cele mai originale. Cum stau lucrurile cu literatura? Dar cu critica literară?

În ce privește literatura, trebuie constatat mai întîi că în practica sa Bahtin nu s-a limitat la o critică a definiției dată acesteia de către formaliști (pentru a o înlocui cu alta), ci a renunțat pur și simplu să mai caute o specificitate a literarului. Nu pentru că problema i se părea lipsită de sens; dar acest sens nu există decît prin raportare la o istorie particulară (a literaturii sau a criticii) și nu merită locul central care i s-a acordat. Ceea ce-i pare mai important sînt legăturile care se țes între literatură și cultură, gîndită aceasta din urmă ca o „unitate diferențiată" a discursurilor unei epoci (în Estetica, p. 329-330). De unde, interesul său pentru „genurile primare" (exact ca la Brecht), adică pentru formele conversației, ale discursului public, ale schimburilor verbale mai mult sau mai puțin reglementate. Mai degrabă decît „construcție" și „arhitectonică", opera este, așadar, **heterologie**, pluralitate a vocilor, reminiscență a discursurilor trecutului, anticipare a celor ale viitorului; intersecție și loc al întîlnirilor, ea își pierde poziția privilegiată... Obiectul analizelor literare e deci, pentru Bahtin, altul: statutul discursurilor prin raportare la interlocutorii prezenți sau absenți (monologul și dialogul, citarea și parodia, stilizarea și polemica), pe de-o parte, organizarea lumii reprezentate, în special construirea timpului și spațiului („cronotopul"), pe de alta. Aceste caracteristici textuale sînt strîns legate de o anumită concepție a lumii contemporane operei dar nu se reduc la ea, întrucît generațiile posterioare le asumă și descoperă în ele sensuri noi. Obiectul este așadar pentru Bahtin **transtextualitatea**, nu sub forma „procedeelor" formaliste, ci ca apartenență la istoria culturii.

În ce privește critica, Bahtin mai curînd anunță (decît practică) o nouă formă, care ar merita numele de **critică dialogică**. Să ne amintim de ruptura introdusă de **Tratatul teologico-politic** al lui Spinoza și de consecințele sale: transformarea textului studiat în obiect. Pentru Bahtin, o asemenea punere a problemei deformează în mod periculos natura discursului uman. A-l reduce pe celălalt (în acest caz, autorul studiat) la un obiect, înseamnă a nu ține seama de caracteristica sa esențială, anume aceea de a fi un subiect, adică de a fi o ființă care vorbește exact cum procedez eu acum vorbind despre el. Dar cum să îl repunem pe autor în posesia discursului propriu? Recunoscînd înrudirea discursurilor noastre, văzînd în juxtapunerea lor nu pe cea dintre un metalimbaj și un limbaj-obiect, ci pe cea a unei forme discursive mult mai familiare: dialogul. Or, dacă accept că discursurile noastre sînt în relație dialogică, accept și să îmi repun problema adevărului. Aceasta nu înseamnă să revin la situația anterioară lui Spinoza, cînd părinții bisericii acceptau să se plaseze pe terenul adevărului, deoarece credeau că-l dețin. Înseamnă, dimpotrivă, căutarea adevărului; nu a-l considera ca un dat anterior, ci ca un orizont ultim, o idee diriguitoare. (...). Pentru critica dialogică, adevărul există, dar nu poate fi luat în stăpînire. Regăsim deci la Bahtin o reapropiere între critică și obiectul ei (literatura), dar nu în același sens ca la criticii-scriitori francezi. Pentru Blanchot și Barthes, această apropiere se produce prin absența oricărui raport cu adevărul; pentru Bahtin, tocmai pentru că literatura și critica sînt antrenate în căutarea acestui adevăr, fără ca vreuna din ele să fie privilegiată în acest sens. O asemenea concepție critică are repercusiuni importante asupra metodologiei tuturor științelor umane. Specific lumii umane — o remarca deja Montesquieu — este că oamenii sînt supuși legilor și că, **în același timp**, ei acționează liber. Conformitatea față de legi îi face pasibili de o analiză identică celei aplicate fenomenelor naturale. Dar asta ar însemna să pierdem din vedere caracterul dublu al comportamentului uman. Alături de **explicarea** prin legi (...), trebuie practicată **comprehensiunea** libertății umane. Această opoziție nu coincide întru totul cu cea dintre științele naturale și științele umane. Și unele, și altele folosesc aceste practici, dar putem vorbi de o predominare a primeia (explicarea) în științele naturale, a celei de a doua (comprehensiunea), în cele umane.

Travaliul critic ar cuprinde trei planuri. La un prim nivel e vorba de o simplă stabilire a faptelor, al cărei ideal, spune Bahtin, este precizia: adunarea datelor materiale, reconstituirea contextului istoric. La cealaltă extremitate a spectrului se situează explicarea prin legi: sociologice, psihologice, chiar biologice (cf. **Estetica**, p. 343). Ambele sînt legitime și necesare. Dar activitatea cea mai importantă a criticului și cercetătorului în științele umane se situează, dintr-un anume punct de vedere, între ele: e vorba de **interpretare** ca dialog, singura cale de a repune în drepturi libertatea umană. Iar sensul este într-adevăr „acest element de libertate care transpersează necesitatea" (ibid., p. 410). Sînt determinat ca existență (obiect) și liber (subiect), în măsura în care aparțin sensului. A calchia științele umane după cele naturale, înseamnă a reduce oamenii la obiecte care nu cunosc libertatea. În ordinea ființei, libertatea umană nu e decît relativă și înșelătoare. Dar în cea a sensului, ea e în principiu absolută pentru că sensul se naște din întîlnirea a doi subiecți iar această întîlnire reîncepe mereu.

Prezentare și traducere de

Smaranda VULTUR

RAYMOND

CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

43.

— Tineri căsătoriți, am spus eu. Foarte drăgălași. Vor să treacă neobservați.

Paznicul de noapte arborează din nou aceeași privire fără expresie. — În schimb, noi n-avem nimic drăgălaș, am adăugat.

— Dacă ești polițist, să vedem insigna.

— Crezi că sînt polițist?

— Polițist sau nu, te amesteci unde nu-ți fierbe oala.

Vocea nu i se schimbase deloc. Behăia pe una și aceeași notă.

— Ai ghicit am aprobat eu. Sînt detectiv particular. Am urmărit aseară pe cineva pînă aici. Erai în Packardul care se găsea aici (i-am arătat cu degetul locul), m-am apropiat, am deschis ușa și am simțit mirosul de hașiș. Aș fi putut să scot de aici patru Cadillacuri fără ca tu să te fi mișcat de pe o parte pe alta. Dar de fapt, asta e treaba ta.

— Și care-i prețul azi? întrebă el. Nu vorbesc de noaptea trecută.

— Mitchell a plecat singur?

Făcu semn că da.

— Fără bagaj?

— Nouă geamantane. L-am ajutat să le încarce. Și-a achitat nota. Mulțumit?

— Ai verificat la recepție?

— Avea și recipisa de acolo. Totul era plătit.

— Aha. Și a venit cu toate bagajele alea țopăind vesel, nu?

—L-a ajutat băiatul de la lift.

— Care băiat de la lift?

— Un puști mexican. Îl cheamă Chico.

— Tu nu ești mexican?

— Am sînge de chinez, hawaiian, filipinez și ceva de negru. Numa' eu știu ce-i în sufletul meu.

— Încă o întrebare. Cum naiba de te descurci? Vreau să spun, chestia cu drogul.

Individul aruncă o privire în jur.

— Nu fumez decît în ocaziile cînd simt că am dat de fund. Dar ce-ți pasă? Ce-i pasă cuiva? Și ce dacă au să mă prindă și-au să-mi tragă un picior? Mare brînză! Poate au să mă expedieze într-o pușcărie. Ei și? De unde știi că nu port una în permanență cu mine? Mulțumit?

Vorbea prea mult. Ca toți cei care au probleme cu nervii. Cînd abia dacă-i scoteai cuvintele cu cleștele, cînd te inunda cu un șuvoi de vorbe. Continuă să vorbească pe același ton posac.

Traducere de
Mihai CERNEA

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU NICOLAE PÎRVU. CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: TIMIȘOARA, strada RODNEI 1.
Telefoane: 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I P BT Index: 42.907.

Proletari din toate țările, uniți-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

orizont 41

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ŞI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ŞI COMITETUL JUDEŢEAN DE CULTURA ŞI EDUCAŢIE SOCIALISTA TIMIŞ

NR. 41 (1025) 10 OCTOMBRIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3. LEI

Demnul nostru urmaș

Niciodată nu va fi îndeajuns de mult să o repetăm că, față de educarea tinerei generații, în oricare domeniu al vieții, trebuie mereu și mereu să se acorde o grijă deosebită. Asupra acestei teme, partidul nostru și secretarul său general, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, au stăruit îndelung și în repetate rînduri. În adevăr, generația tînără, în creștere, în focul diurn al experiențelor, al influențelor de tot felul, merită să capteze atenția factorilor educativi, trebuie să fie supusă unei opere educaționale, spre a-și insuși înaltele idealuri nobile ale societății românești, spre a putea prelua, din toate domeniile științei, artei, culturii, economiei ceea ce este mai de preț, pentru ea, pentru dezvoltarea ei viitoare, pentru devenirea tinerilor ca membri ai societății socialiste multilateral dezvoltate.

În amfiteatrele științelor, în laboratoare, în băncile școlilor, la pupitrele sofisticate ale unor institute de cercetări științifice, în halele uzinelor, pe ogoare, în liniștea bibliotecilor, generația tînără, speranța României de mîine, poate și trebuie să-și însușească, în toate planurile, cunoștințele superioare, de înaltă calitate, spre a deveni promotoarea viitoarelor înfăptuiri. Așa cum arăta tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, „Nimeni nu poate trăi fără muncă în societatea noastră socialistă. Nimeni nu poate trăi pe seama muncii altora. Deci, trebuie să pregătim întregul tineret al patriei pentru muncă în toate domeniile de activitate". **În fața unor tineri dezorientați, incapabili să înțeleagă că personalitatea lor umană nu se formează în stradă, pe corso, în cafenele sau la șuete lungi și inutile, se ridică imperativul generos al miilor de tineri ai muncii care, prin întreaga lor activitate cotidiană, demonstrează faptul simplu, dar edificator, că omul societății de azi și de mîine nu se poate forma decît în arzătoarea forjerie a realității creatoare, în focul muncii de zi cu zi, în toiul greutăților, al problemelor care se cer rezolvate și biruite.**

Nici în anii ilegalității, ai războiului antifascist, nici după război, în anii reconstrucției eroice a patriei, cei mai buni fii ai României nu s-au comportat altfel, decît eroic, în fața greutăților și piedicilor care le stăteau în cale, biruindu-le. Cu atît mai din plin este necesar ca, azi, tineretul patriei, format la flacăra și jertfa noilor realități sociale, sub impulsul spiritului revoluționar al comuniștilor, să înțeleagă și să deprindă sensul activității creatoare și al dăruirii spre un scop nobil, acela al slujirii patriei socialiste cu tot elanul propriu vîrstei sale. Firește, așa cum viața și partidul ne-o arată, propriu vîrstei tinere este și elanul muncii, dar și al bucuriei destinderii, al jertfei de fiecare zi, dar și al distracției, al iubirii, al jocurilor specifice vîrstei, al sportului.

Într-o împletire armonioasă, înaintînd în viață ținînd cont de activitatea sa creatoare, dar și de clipele sale de destindere, cunoscînd cerințele meseriei sale, dar și pe cele de înnobilare spirituală, prin cultură și arte, avînd o cumpănă dreaptă în toate, tineretul nostru de astăzi poate face dovada că este continuatorul tinerilor comuniști care, în alte timpuri, grele, și-au jertfit, adeseori, și viața, pentru patria și binele comun al poporului pe care l-au slujit cu abnegație.

ORIZONT

Întărirea democrației muncitorești, revoluționare

Una din legitățile principale ale revoluției și construcției socialiste, valoare politică și morală care s-a afirmat plenar mai ales în ultimile două decenii, este procesul complex de democratizare a societății noastre. În Cuvîntarea la deschiderea celui de al III-lea Congres al Frontului Democrației și Unității Socialiste, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** preciza: „Trebuie să pornim de la faptul că sîntem fiii aceleiași patrii, că avem aceleași drepturi, dar și aceleași îndatoriri — și trebuie să facem totul pentru a asigura înfăptuirea politicii partidului de dezvoltare economico-socială, de asigurare a condițiilor de manifestare deplină a democrației muncitorești, revoluționare, a personalității umane, de realizare a unui nou umanism, în care omul să constituie factorul central al întregii activități".

Între făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate și întărirea democrației muncitorești, revoluționare există o legătură indisolubilă de ordinul esenței; în socialism, conținutul, mecanismul de realizare și exercitare a puterii de stat sînt legate organic, multifuncțional de asigurarea și dezvoltarea democrației muncitorești, revoluționare. Numai socialismul și comunismul se pot dezvolta ca o societate prin natura ei democratică și numai prin dezvoltarea democrației socialismul își poate demonstra superioritatea morală față de capitalism.

Democrația nu trebuie și nu poate fi redusă la aspectele ei psihologice, așa cum procedează tendențios unii ideologi din Occident. Instituțiile sociale nu se pot întemeia pe voința individuală, tradiții sau chiar simple capricii reacționare și conservatoare, puncte de vedere unilaterale sau stări de spirit confuze; instituțiile politice și cu atît mai mult cele democratice exprimă, în primul rînd, voința și interesele sociale, naționale și de clasă. Libertatea personală însăși nu se poate realiza decît în condițiile libertății naționale și de clasă. Egalitatea și demnitatea umană depind de modul de organizare al societății, de structura de clasă și raporturile de putere între națiuni, demnitatea umană este incompatibilă nu numai moral dar și semantic, pînă la nivelul bunului simț cu exploatarea și înjosirea ființei umane, ce „egalitate" poate exista în capitalism între un miliardar și un șomer?

Democrația muncitorească, revoluționară presupune atît relații sociale de tip nou cît și instituții adecvate; instituționalizarea amplificînd tenințele ce se manifestă deja viguros în relațiile nemijlocite de muncă și viață. Au fost create, din inițiativa tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, numeroase instituții și organizații politice, economice, sociale și culturale care-și desfășoară activitatea în diferite planuri și la diferite nivele. Astfel, pe plan național, funcționează: Consiliul Național al Oamenilor Muncii, Frontul Democrației și Unității Socialiste, Consiliul Național al Agriculturii, Consiliul Științei și Învățămîntului și Consiliul Culturii. „Putem declara că am realizat un sistem democratic, unic în felul său — remarca secretarul general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** în Cuvîntarea de la cel de al III-lea Congres al Consiliilor Populare — care asigură participarea tuturor categoriilor sociale, a întregului popor la conducerea conștientă a țării".

Dialectica internă a dezvoltării societății noastre a impus alături de perfecționarea democrației reprezentative (prin selecționarea celor mai conștienți și competenți reprezentanți ai clasei muncitoare, țărănimii și intelectualității în organele de conducere), dar mai ales prin extinderea unor forme originale, suple, de democrație directă, participarea directă a cetățenilor la rezolvarea celor mai importante probleme ale vieții economice și social politice (30% din membrii organelor de conducere colectivă lucrează direct în producție). Autoconducerea și autogestiunea asigură participarea nemijlocită a muncitorilor la decizia economică, stimulîndu-se sistemele de circulație a informației decizionale, extinderea lor.

Politica P.C.R. de adîncire a procesului de democratizare al societății noastre s-a materializat și prin măsurile privind creșterea rolului adunărilor generale, practica rezolvării problemelor la fața locului, unitatea concretă între factorii de conducere și muncitori, realizarea pe această bază a unei noi comunități de muncă esențialmente socialistă, cu adevărat revoluționară. Întărirea democrației muncitorești, revoluționare se dovedește a fi un element esențial în procesul complex de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate.

Constantin STRUNGĂ

Desen de XENIA ERACLIDE VREME

Rodnicie

**Înspicata vară-și culcă rodu-n noi,
Din fîntîni de zîmbet beau o stea curată.
Plină e amiaza de-mpliniri șuvoi
Și senin ni-e cerul și ni-e vatra, vatră.**

**Ard, clopote grele, perele pe ram.
Merele ne-mbie, rumene, la față;
Cu arome sfinte bat piersicii-n geam
Oștiri de porumburi suie-n dimineață.**

**Țara își înalță visele de flori,
Țara își așează spicele în grîne;
Poate de aceea azi, ca alte ori,
E miros de pace, e miros de pîine!**

Meda Lucillia DIRESCU

însemnări

Literatura și educația moral-patriotică a elevilor

Consecvent, creator și cutezător, partidul nostru, secretarul său general, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, au îmbogățit necontenit gîndirea social-politică despre educație, subliniind cu claritate rolul și locul pe care îl are formarea profilului moral-patriotic în dezvoltarea multilaterală a personalității umane. În Raportul la cel de al XIII-lea Congres al Partidului Comunist Român, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** spunea: **„În întreaga activitate politico-educativă de formare a omului nou trebuie să punem pe prim plan dezvoltarea patriotismului revoluționar socialist, a dragostei față de patrie, a răspunderii și atașamentului față de popor, față de cuceririle sale revoluționare, a hotărîrii de a lupta și munci pentru făurirea socialismului și comunismului, pentru ridicarea continuă a bunăstării materiale și spirituale a poporului, pentru apărarea cuceririlor revoluționare, a independenței și suveranității României".**

Prof. Georgeta PANTEA

(Continuare în pag. 7)

George Suru — prima carte postumă

Cînd, în 1979, poetul George Suru înceta din viață la vîrsta de 39 de ani, nimeni nu încerca să pună la îndoială destinul cărților lui viitoare; erau prin edituri, unele chiar în planurile editoriale ale acelui an, prieteni buni păreau a veghea la bunul curs al lucrurilor. Cîteva dintre ineditele ieșite la iveală tocmai cu prilejul tristului eveniment vorbeau despre o nouă fază a poeziei sale. Poezie viguroasă, de vizionar, cîtuși de puțin manieristă (cuvîntul apăruse lîngă ultimele sale două volume), încercată acum de presimțiri: păsările negre își fîlfîiau aripile de-asupra terținelor: „Oare ce rămîne din zborul unei păsări? Undeva pasărea / Oare ce rămîne din trecerea unui rîu? Undeva rîul / Oare ce rămîne din șoapta unui cîntec?“ George Suru era, fundamental, un inocent. Făcea parte dintr-o generație de poeți, născută sub semnele soarelui și ale luminii, avea vocația afirmației, a credinței în valorile pozitive. Retragerea în provincie l-a protejat de exercițiile de digitație de care avuseseră parte alți poeți, mai puțin dispuși să rămînă consecvenți cu proiectele lor inițiale **Luntre de cer**, plachetă ce trebuia să apară în anul morții sale, era scrisă „întru blînda amintire a tatălui“ și el dispărut cu puțină vreme în urmă. Simboluri neobișnuite apar în aceste poezii ale regăsirii-de-sine într-un univers silvestru: oamenii de cristal, salamandrele, ploaia cu nume, roza viselor, femeia-luminare sînt numai cîteva dintre acestea.

Proiectele lui George Suru erau numeroase, paginile lăsate în sertar, destule. Piese de teatru pentru formațiile de amatori, texte „pentru pionieri“, unele citabile, altele scrise pentru a împlini solicitări urgente se așezau firesc lîngă volume „în curs de finisare“ El era al locului său, al orașului și al ținutului. Descoperea folclor local, obiceiuri arhaice și încerca să le „valorifice“.

Făcea multe, slujind imediatul. Îi plăcea — fără afectare — să fie Poetul orașului. Iubea locul și voia să-l nemurească. Totuși, poezia lui nu este a unui citadin, ci a unui creator pentru care Banatul montan devenise o sursă inepuizabilă de „evenimente“, de legende, de simboluri. Poemele din **Semnul de taină** și **Cînd dragostea e o pasăre cîntătoare** au în marginea lor basmul, cu pădurile în care toate au șansa de a se împlini. Slăvind inocența și miracolele Marilor Inocenți, George Suru abordează literatura pentru copii firesc, fără crisparea adaptării la solicitări exterioare. Este de aici, din această lume.

Apariția ultimei cărți a lui George Suru, **Într-un tril doi visători, Mihail și Thor**, ne dă posibilitatea să medităm asupra înzestrării speciale pe care o avea George Suru pentru „poemul pedagogic“ „Călătoria“ celor trei, a Tatălui alături de cei „doi visători“, nu face decît să dea context nou temelor exersate de poet în cărțile anterioare. Dincolo de adresa directă, cartea este de inițiere în poezie; în tainele existenței poetice. Lumea e a marilor visători, pot să o cunoască doar cei care pot să viseze; cei care au privilegiile candorii. Tainele se deschid în fața celor puri; poezia aparține doar celor capabili de puritate. Tatăl — poetul — se confesează conducînd jocul; copiii descoperă miracolul lumii (care este al poeziei) grație harului poetic.

În frumoasa tabletă care însoțește volumul, Anghel Dumbrăveanu numea predilecția lui George Suru pentru „universul familial“ indicînd astfel și o sursă a poetului: **Cîntec de adormit Mitzura**. Celebra operă veghează un întreg continent literar, și ne bucurăm a recunoaște înrudirea. Poet cu lecturile la zi, George Suru încearcă a dezvolta temele, într-o carte despre valorile poeziei. Despre drepturile poeziei în cetate.

La sfîrșitul deceniului al șaselea dădeau maturitate cenaclului literar din Caransebeș Sorin Titel, George Suru și viitorul istoric Gheorghe Radulovici. Cel puțin pe aceștia i-am cunoscut eu, atunci. Cu cîteva săptămîni în urmă a devenit amintire și ultimul. Recenta carte a lui George Suru sugerează un capitol de istorie literară.

Cornel UNGUREANU

---

* **George Suru — ÎNTR-UN TRIL DOI VISĂTORI, MIHAIL ȘI THOR,** (Editura Facla, 1986).

cronica literară

Romanesc și universal

Cititorilor (nu puțini) ai operei lui Romul Munteanu, recentul volum **La civilisation des livres** le oferă un paradox și, implicit, o mare revelație. Paradoxul constă în aceea că fiecare capitol este scris în alt mod, cu alte mijloace critice, are altă finalitate și, în același timp, fiecare în parte ar putea fi recunoscut cu ochii închiși ca aparținînd profesorului bucureștean, absolut toate purtînd semnele specifice ale stilului lui Romul Munteanu. De aici, revelația, aceea a vastității operei scriitorului, ridicată în timp, cu răbdare și pasiune și ajunsă, astăzi, aproape pe nesimțite, un adevărat bastion al criticii literare de la noi. De altfel, vastitatea operei lui Romul Munteanu rezidă nu atît din numărul de tomuri editate, cît din diversitatea problemelor abordate și din seriozitatea interpretării care au făcut din autorul amintit un nume de referință, fie că este vorba de „noul roman francez“ sau de „secolul luminilor“, de probleme legate de comparatism, critică de direcție, critică tematică ori problema traducerilor.

În afară de aceste teme fundamentale, există în volum o serie de eseuri ce constituie pentru cititorul străin inedite scrisori de acreditare ale criticului român, dovezi certe ale seriozității și competenței sale. În ce privește scriitorii români supuși atenției lectorilor de peste hotare, aceștia sînt: reprezentanții Școlii Ardelene (primul moment de sincronizare a culturii române la cultura europeană), Eminescu, prozatorii interbelici, Bacovia, G. Călinescu, Octavian Goga, iar, dintre scriitorii de azi, Ion Brad, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Mircea Dinescu. Uneori, alipirea scriitorilor români unor nume celebre, explicabilă prin tematică și, poate, prin valoarea intrinsecă a operei, uimește pe cititorul român prin inedituI ei și aproape sigur îl nedumerește pe cel străin („Le contenu informationnel de romans comme **Le Père Goriot, Guerre et paix**, de Tolstoi, **La Montagne magique** de Thomas Mann, **Les Paysans** de Reymont, **La Révolte** de Rebreanu " sau, în altă parte: „Mais après que Gongora et Marino, Mallarmé et Tristan Tzara, Gottfried Benn et Ion Barbu, Ernst Jandl et Marin Sorescu, auxquels on pourrait ajouter encore beaucoup d'autres noms ."). Indiscutabil, valoarea operei scriitorilor români amintiți merită includerea lor în aceste serii ținînd de patrimoniul universal, dar faptul că această înscriere vine din partea unui compatriot poate părea cititorilor și criticilor, nefamiliarizați cu literatura noastră, forțată. Deoarece, din păcate, adevărul este că literatura română rămîne, deocamdată, ca mai toate literaturile scrise în limbi de circulație restrînsă, un mare semn de întrebare pentru cititorii străini. Paguba este nu atît a noastră ci a lor, cît timp nu au traducători de forța unor Romulus Vulpescu or Mircea Ivănescu, capabili să-i traducă pe Mateiu Caragiale și Ion Creangă, iar traducerile de poezii sînt reciproc dezavantajoase, încît, vorba lui Marin Sorescu, „ies terfeliți și scriitorul și traducătorul“

Oricum, prin bogata și diversa activitate pe care o desfășoară în fruntea editurii Univers, prin articolele și studiile sale de comparatistică, Romul Munteanu este pe cale de a realiza, lent dar sigur, visata fuziune a literaturii naționale cu celelalte literaturi, în patrimoniul universal.

Tudorel URIAN

---

* **Romul Munteanu, LA CIVILISATIOS DES LIVRES, Ed. Univers, 1986.**

portrete

Rigori de tînăr „clasicist“

Pentru cei care nu se întîlnesc cu poezia după itinerarii precise, pentru cei care se trezesc față în față cu muza fără a fi preveniți, pregătiți psihologic în vederea sporitei mobilizări psihice, Ștefan Aug. Doinaș este autorul unui singur poem. Șlagărul său se numește, desigur, **Mistrețul cu colți de argint**. Ciudată carieră! Un autor dificil, prin definiție, prin vocație, prin prejudecăți, se vede, totuși, acceptat și de către cititorul mediu. Nu-l ocolesc nici spectacolele de varietăți, marile cenacluri, televiziunea, radioul. Printre confrați, eminentul traducător, degustătorul de rarități literare, conștiința publică și profesională se bucură de egală prețuire. Contestațiile — cîte sînt și cînd sînt — se acoperă instantaneu de o crustă de ridicol, precum o fregată de lemn ușor la impactul cu o stîncă de granit. Doinaș este, în literatura contemporană, un bun exemplu pentru a defini cuvîntul **personalitate**. O personalitate, totuși, discretă, trăind precît se poate, departe de lumea dezlănțuită a literaturii. Și nu numai a ei.

Este aproape o fatalitate ca poeții din această familie — rară nu numai la noi — să pătrundă în conștiința publică prin partea cea mai puțin caracteristică a creației lor. Dar cum să pătrundă altfel? Tristă perfecțiune (da, există o tristețe a perfecțiunii, sau mai ales a perfecțiunii) se vede răscumpărată de astfel de neașteptate întîmplări. Ar fi greu de imaginat o audiență „de masă“ a poemelor sale „aseptice“, învesmîntate într-o haină stranie, nici transparentă, nici opacă, prin care înțelesurile răzbat ca printr-o barieră de vată. Sensurile rămîn încifrate, muzicalitatea impune un detur al receptării. Interpretările se izbesc de nebănuite rezistențe, **conceptualismul somptuos** (Gh. Grigurcu) sufocînd orice tentativă de reducție. Poemul, mecanism perfect, indestructibil, nu îngăduie nici o abatere de la rețeta magică după care a fost alcătuit. Senzorialismul se elimină în trepte. „Reziduul“ este un produs alchimic pur, în care beatitudinea stării paradisiace rivalizează doar cu **arta & meseria** înscenării poemului. De aici, o consecință directă: nu se poate vorbi de **etape** ale creației lui Doinaș. Se pot, cel mult, avansa idei, emite ipoteze asupra accentelor poeziei. Întocmai ca la Mallarmé, totul e sortit să sfîrșească într-o carte, însă filele ei rămîn, și după scriere, lipite. Riscurile descifrării acesteia se traduc, mai întîi, în pericolul de a distruge structura de aer a unor forme desăvîrșite. De curînd, Radu Călin Cristea vedea în ele și o discretă infuzie a ludicului, demonstrînd, astfel, pluridimensionalitatea poeziei.

Oarecum în contratimp cu moda momentului, ca orice clasicism întîrziat, ca orice experiență subsumată limbajului, poezia lui Ștefan Aug. Doinaș atinge idealul acestui fel de lirism: acela de a conține un romantism interior, de care, în sferele înalte, mai îndepărtate, se și lasă conținut. Descinzînd din clasicism, suportă rigorile esenței sale: de a veni cum spunea Valéry, întotdeauna **după**. La sfîrșit și la început de lume.

Mircea MIHĂIEȘ

marginalii

Tăcerea spațiului infinit (I)

Recitesc, din cele două volume în „Pleiade“ (ed. 1957), studiile literare ale lui Paul Valéry. Treptat, încep să mă îndoiesc de ce știam. Una din ideile lui centrale, aceea că în literatură sensul și forma se contopesc, nu se confirmă. Citind atent, constat mai curînd un raport ierarhic în care sensul este secundar. „ un poem (...) trebuie să creeze **iluzia** (subl. mea L. C.) unei compuneri indisolubile a sunetului cu sensul“ (I, 210). Contopirea lor nu e, deci, decît o iluzie. În realitate: „gîndirea nu este decît un accesoriu în poezie“ (I, 216). Prin urmare, limbajul literar „acționează prin forma sa“ (I, 212). Valéry nu transformă, ci pur și simplu inversează vechea concepție, după care literatura îmbracă într-o formă expresivă un conținut. Actul poetului, spune el, „constă mai puțin în a căuta cuvinte pentru ideile lui decît în a căuta idei pentru cuvintele și ritmurile lui predominante“ (I, 212). Ca să-și încerce penetranța teoriei, poeticianul merge drept la țintă: analizează din perspectiva ei o operă ilterară intitulată **Pensées**. Ia în discuție una din frazele cele mai cunoscute ale lui Pascal: „Tăcerea eternă a spațiilor infinite mă înspăimîntă“. Aceasta, spune Valéry, este o frază poetică și nu un gînd (**pensée**). Nu adevărul ei eventual ne tulbură, cît ne reține formularea pregnantă, alcătuită din două grupuri simetrice (substantiv+epitet) de la armonia cărora se abate, ca spre a sugera dezordinea spaimei, un verb. Cît privește conținutul frazei, nu e decît un pretext. Desprins de formă, se dovedește șubred. Să vedem de ce. Sentimentul lui Pascal, spaima lui, sub imensitatea tăcută a cerului, nu are grad înalt de generalitate. Toți oamenii religioși, de pildă, ignoră sentimentul pascalian: „Ei îl văd pe Dumnezeu în acest vid semănat cu lumini“ (I, 459). Pentru vechii evrei, spațiul astral nu e tăcut. Răzbate dinspre el pînă pe pămînt sonora aclamație a îngerilor care-l populează. La greci, Pitagora percepe cîntecul corpurilor cerești. Pentru mulți, bolta înstelată este imaginea euforizantă a ordinii și armoniei. (Cu gîndul la Geo Bogza, am putea recunoaște în această alternativă **sentimentul Orion**). Știința, pe de altă parte, studiază spațiul fără să-i atribuie semnificații. Dincolo de curiozitate, omul contemporan rămîne și el, cel mai adesea, indiferent. Prin urmare, socotește Valéry, sentimentul lui Pascal nu este răspîndit. „Ceea ce s-ar putea numi reacția lui Pascal poate deveni o raritate și un obiect de curiozitate pentru psihologi“ (I, 473). Un anumit grad de generalitate totuși ar exista. Imensității nenumărate a cerului înstelat avem tendința să-i opunem sentimentul unicității, dar și pe acela al singurătății noastre. La Pascal se adaugă însă un soi de înverșunare depresivă. Ea îl determină să îngroașe, fără rost, imaginea nimicniciei omului. Psihoza lui se explică, în parte, crede Valéry, prin amărăciunea pe care i-o dă gloria mai mare a lui Descartes.

În concluzie, nu avem de ce să fim tulburați. De altfel, foarte tulburat n-a putut să fie nici Pascal. Cînd cineva este cu adevărat înspăimîntat, nu mai are inima să scrie, și încă atît de poetic. Cît timp histrionismul scriitorului precumpănește, gîndul lui, chiar dacă pare pornit dintr-o obsesie, rămîne accesoriu. Aceasta este, schematizată, demonstrația lui Valéry. În ce mă privește nu mă convinge — nici teoretic, nici critic — deloc. Am să mă explic.

Livius CIOCÂRLIE

Mihail Sadoveanu - traseul operei

Poate că nici un alt scriitor român nu a cunoscut o posteritate critică atît de spectaculoasă ca Mihail Sadoveanu. Nu îmi vine în minte într-adevăr nici un alt scriitor care să fi provocat o asemenea, radicală, schimbare în percepţia operei — şi aceasta într-un timp foarte scurt. Acum zece-cincisprezece ani se vorbea încă despre sentimentul naturii, despre lirismul prozei, despre viziunea ţărănească şi frustă: într-un cuvînt, despre **elementaritatea** fiinţei sadoveniene. Vedeam pe atunci doar stihia ce anima universul vast, melancolic şi crud din opera sa. Astăzi ne aflăm la celălalt pol al intelegerii.

Alexandru Paleologu. Nicolae Manolescu, Lucian Raicu au atras atenţia asupra unui Sadoveanu ca şi necunoscut, unul însă profund veridic, surprinzător de diferit de **celălalt, chiar opus** lui, comunicînd totuşi cu el pe trasee imprevizibile şi obscure. Astăzi, aşadar, Mihail Sadoveanu e pentru noi un iniţiat, un cărturar disimulat, un rafinat pe cale livrescă, un ironic. Aceasta e faţa lui ascunsă, singura ce ni se pare acum adevărată. În locul naturii — cultura. În locul lirismului — o anume matematică rece a ştiutorului. În locul elementarităţii — complicaţia intelectuală. În locul povestitorului, stăpînit de povestirea sa, cufundat în ea copilăresc admirativ — ironicul detaşat, dominînd ca un înţelept poporul de personaje ce joacă în raza ficţiunii În fine, în locul dexterului mînuitor de cuvinte, bine sunătoare — un mag rostind adevăruri de dincolo, sibilinice, un oracol ce emite nu cuvinte, ci parabole. După cum se vede, schimbarea este totală, şi am greşi dacă i-am căuta explicaţia doar în schimbarea, şi ea reală, a „instrumentelor" critice. Nu orice operă suportă, ca a lui, „conflictul interpretărilor", dînd totodată atît de pregnant sentimentul revelaţiei. Doar operele şi scriitorii pe care i-aş numi **organici** îngăduie asemenea bruşte răsturnări: Eminescu, Slavici, Caragiale, Sadoveanu însuşi, Preda Ceilalţi, oricît de mari, pretind nuanţări, adînciri, sau, cel mult, jocuri hermeneutice. Exemple? Duiliu Zamfirescu, Camil Petrescu, Mircea Eliade .. La primii, transparenţa extraordinară a cuvîntului ascunde la o anumită adîncime alte lumi, obscure, strat după strat, pe care timpul şi abilitatea noastră le dezvelesc pe rînd. Oricît de plată e comparaţia, nu mă pot lipsi de ea: da, opera lor e ca viaţa, iluzoriu transparentă pînă la un punct, profund misterioasă şi imprevizibilă în creşterile şi căderile ei. Ceilalţi au făcut, uneori cu geniu, ceea ce au dorit să facă: raţiunea lor a ieşit pe deplin învingătoare, astfel că intenţia a topit întreaga materie scriptică şi i-a dat forma dorită. Ne rămîne, mereu, s-o descoperim, **cu perfecţiunea sau resturile** ei

Sadoveanu nu este însă, pentru noi, autorul celor o sută de volume — cifră în stare să dea numai imaginea, măgulitoare, a titanului —, ci în primul rînd, aşa cum reţine de pildă şi Nicolae Manolescu, autorul **Hanului Ancuţei, al Împărăţiei apelor**, al **Zodiei cancerului, al Baltagului**, al **Crengii de aur**, al **Fraţilor Jderi**, al **Divanului persian**, al **Ostrovului lupilor**, al lui **Nicoară Potcoavă**, eventual. Sînt toate romane şi povestiri scrise după 1928, adică după ce Sadoveanu produsese enorm, timp de un sfert de secol, pînă spre vîrsta de cincizeci de ani. Mulţi vor vedea aici semnul intrării în „maturitate", după o îndelungată „experienţă" a scrisului, alţii, mai documentaţi, vor pune totul pe seama iniţierii scriitorului Ambele explicaţii mi se par insuficiente. **Hanu Ancuţei**, operă de răscruce, în ce are ea **esenţial**, nu vine în continuarea **Durerilor înăbuşite, a Neamului Şoimăreştilor**, a lui **Venea o moară pe Siret**, opere ale „tinereţii", şi nici nu beneficiază, cred, de pe urma vreunei ştiinţe oculte. Ea e chiar un aparent moment de regres literar: scriitorul prelua tehnici vechi literare (povestirea succesivă într-un grup închis), abandona „actualitatea" pentru o lume atemporală, se ştergea pe sine, ca fiinţă posibil implicată în povestire, pentru a da glas **unei** voci neutre, artificial construite, **de aed, un fel de emisar** al lumii sale aşezat **în mijlocul ei** spre a-i reaminti lucruri intim cunoscute, iată artificiul la care scriitorul ajunge deodată, pătrunzînd **senin** în chiar inima artei sale majore. Astfel, cum s-a mai observat, Sadoveanu renunţă **de tot** la condiţia sa de scriitor modern, lăsîndu-se în voia acelei nevoi de vechi, de **arhaic**: de scriitor al arhaicului, tot mai puţin al prezentului, tot mai puţin contemporan cu contemporanii săi. De aici încolo, începe însă şi rafinamentul său artistic; impresia de autentică vechime este întreţinută cu atîta ştiinţă, încît codul, artificial ca orice cod, de producere a iluziei, este luat drept natură: ca şi cum lumea lui Sadoveanu s-ar scrie singură sau ca şi cum Sadoveanu ar fi împrumutat din altă parte (de la personajele sale) secretul **artei** sale.

Pentru a reveni la **Hanu Ancuţei**, să spunem totuşi că acest „regres", ce ţine în **special de compoziţie**, reprezintă în cîmpul întins al operei sadoveniene, un foarte evident moment de înviorare în ceea ce priveşte percepţia relaţiilor dintre personaje. Ne vom permite un mic ocol spre a ne explica Pînă la **Hanu Ancuţei**, atenţia scriitorului s-a centrat asupra personajului, văzut **ca individualitate**, fiinţă singuratică sau deschisă spre celălalt la modul stereotip, mai ales prin forma consacrată a iubirii (mereu fulgerătoare şi pătimaşe). E ceea ce, în **Imposibila întoarcere**, îi reproşează Marin Preda lui Sadoveanu, retragerea personajului (şi, prin reflex, a scriitorului) în el însuşi, corelată inevitabil cu falsa deschidere spre natură Pentru un scriitor al socialului, cu un aşa de acut simţ al relaţiei umane cum a fost M. Preda, sadovenienele plimbări ale unui hoinar singuratic nu pot, evident, inspira mare încredere. Numai că simţul relaţiei umane nu i-a lipsit nici lui Sadoveanu, deşi s-a făcut simţit doar în cîteva opere, nu întîmplător cele mai importante. Îl întîlnim în acţiune acolo unde ne aşteptăm cel mai puţin, în **Hanu Ancuţei**, scriere în care modelul literar, precum şi masiva ritualizare a comportamentului personajelor ar fi trebuit să îngheţe în formule gata constituite orice contact prea intim şi direct între succesivii povestitori şi auditoriul lor. Remarcabil e că nu se ajunge aici şi că scena se animă sub ochii noştri, fiindcă personajele intră cu adevărat într-un destul de complex dialog social. Vechiul tipar compoziţional se sparge astfel, un suflu de puternic şi nou (la Sadoveanu) realism trece peste opera ce promitea să fie mai puţin decît s-a dovedit a fi. Atenţia scriitorului găseşte resurse să se îndrepte şi către faţa ritualică a lumii imaginate, şi către faţa ei liberă, imprevizibilă, fragilă: cutare povestitor din **Hanu Ancuţei** este nevoit să suporte agresiunea semenilor lui şi să devină agresiv la rîndu-i, să se ofere judecăţii publice şi să-i judece pe ceilalţi, să ademenească şi să se lase ademenit, într-un spaţiu de esenţă veritabil teatrală, aşa cum am arătat în altă parte. Între stereotipie şi spontaneitate, **Hanu Ancuţei** aşează o dreaptă cumpănă ce se va înclina în operele următoare, aflate pe aceeaşi linie (**Divanul persian**, de exemplu), în favoarea laturii stereotipe a lumii, tot mai hieratică, mai puţin realistă, mai supraordonată, mai livrescă: mai artistă.

Scrierile **majore** ale lui Mihail Sadoveanu au trecut la început prin valea fertilă a realismului pentru a sfîrşi în zonele înalte, purificate, excesiv purificate, ale estetismului ultimei perioade de creaţie, cînd formele lumii şi ale artei sadoveniene se esenţializează într-atît, încît se reduc treptat la un schelet fosforescent ale cărui elemente se pot oricînd recombina uşor. Semnificativ, Sadoveanu ajunge la basm şi la o viziune integral senină, strălucitor sărbătorească a vieţii. Între **Dureri înăbuşite** şi **Divanul persian** se află o ruptură (aceea din 1928) şi o continuă (totodată) ascensiune pe axa lumini.

Vasile POPOVICI

---

consemnări

O reeditare exemplară

O importantă lucrare a fost redată circuitului public graţie **Editurii Facla**, care a reeditat pentru prima dată, după 108 ani de la apariţie, opera de căpătîi *) a lui I.C. Hinţescu. Apărute la Sibiu, în 1877, **Proverbele românilor** constituie „cel dintîi corpus de proverbe româneşti", după cum subliniază documentat cei doi îngrijitori ai actualei ediţii, Constantin Negreanu şi Ion Bratu Dacă în privinţa originii şi naţionalităţii lui I. C. Hinţescu încă se mai poartă discuţii. cercetătorii urmînd să limpezească în viitor controversele, ceea ce se impune de la sine este opera folcloristului, cu meritele şi cu limitele sale. I.C Hinţescu a dovedit o rară pasiune pentru literatura populară românească, intuind şi preţuind bogăţia şi profunzimea spiritualităţii poporului nostru, dovadă stînd osîrdia depusă pentru publicarea unor lucrări ca: **Întîmplările lui Păcală, Cîntece de irozi, Cincizeci istorioare morale**, la care se adaugă efortul uimitor pentru conceperea celorlalte lucrări rămase in manuscris: **Dicţionar german-român** şi colecţia de basme româneşti, traduse în limba germană şi împărţite în cinci volume.

Lucrare de pionierat, **Proverbele românilor** au avut parte, la apariţie, de obiecţii aspre, care din perspectivă actuală, se dovedesc excesive. Activitatea de folclorist a lui I. C. Hinţescu a umplut un gol în epocă, astfel se explică traducerea colecţiei sale paremiologice, la scurt interval de la apariţie, în maghiară şi în germană. Nici lucrarea monumentală a lui I. A. Zanne (în 10 volume) nu este de conceput fără iniţiativa lui I.C. Hinţescu. Spaţiul nu ne permite să insistăm asupra punctelor de vedere originale, pentru vremea lor, pe care le formulează autorul în **Prefaţă** la ediţia princeps a **Proverbelor românilor**. Editorii au gîndit reeditarea într-o presupusă viziune a autorului însuşi, adăugînd aparatura ştiinţifică adecvată, realizînd o ediţie, care, pe drept, este calificată de către reputatul folclorist I. C. Chiţimia, în al său **Cuvînt înainte**, ca „remarcabilă şi absolut necesară".

Valeriu DRUMEŞ

---

* **I. C. Hinţescu, PROVERBELE ROMANILOR, Editura Facla, 1985.**

---

memento

Artişti ai penelului - pe teme militare

Consiliul politic superior, al Ministerului Apărării Naţionale, prin Studioul de arte plastice, a adus, şi la Timişoara, în sala Casei Armatei, Expoziţia de grafică: **„Armata la a 65-a aniversare a Partidului Comunist Român"**. Pe simezele expoziţiei expun graficieni consacraţi ai temelor militare, fiecare dintre ei avînd un domeniu predilect dintre armele care compun, la ora de faţă, activitatea militară.

Astfel, **Albin Stănescu** aduce, în grafica sa, dedicată paraşutiştilor, cavaleriştilor şi tinerelor studente care fac pregătirea militară, grupuri umane surprinse în autenticitatea gesticii fiecărui component în parte. Stănescu, zugrăvind cavaleriştii, creează linia suplă a cailor în mişcarea lor cabrată. Figurile sale sînt pure, culorile pastelate. Mai dramatică este linia şi aerul compoziţional ale lui **Ion Ţarălungă**. Chipurile sale de ostaşi au vigoare bărbătească, mai ales în instantaneele sale aviatice. **Dima Victor**, în schimb, în graficile inspirate din lumea artileriştilor, prin alb-negrul cărbunelui sau tempera, conferă adevăr uman grupurilor, adînceşte umbrele şi lumina care reliefează şi dau forţă pieselor de oţel dar şi trăsăturilor omeneşti. Să mai notăm aici grafica lui **Ion Pandele**, color, cu desenele sale surprinse în acţiunile de muncă ale ostaşilor sau compoziţiile, cu aparaturi sofisticate ale radiolocatorilor, ale lui **Valentin Tănase**, unde accesoriul tehnic şi gestul uman se întrepătrund într-un tot unitar şi convingător din punct de vedere al unităţii compoziţionale, ca şi îmbinarea încordată dintre om şi animal, ale aceluiaşi, în lucrările privind grănicerii patriei sau măreţia comandantului suprem, reliefat pregnant pe mişcarea trupelor.

Convingătoare, prin tonusul lor, prin atmosfera şi linia lor de afiş, prin personalitatea fiecărui grafician în parte, lucrările de grafică din **Expoziţia Casei Armatei timişorene** aduc, în spaţiul urban şi în spaţiul artistic al oraşului, preocupări inedite ale unor artişti ai penelului, dotaţi şi harnici, cronicari ai timpului de faţă, care trăiesc pe viu marile teme ale armatei noastre, în spiritul ei adînc, în componentele ei intime, în care se pot regăsi nu numai ostaşii înşişi, ci, de ce nu, şi noi, vizitatorii, cei care căutăm să pătrundem în acest univers inedit al armelor şi al celor care le slujesc cu devotament.

Alexandru ADAM

Ion Pachia Tatomirescu

DESPRE COMPUTER-BĂLAI

Bate-amurgul în uşa de fier a blocului meu —
aici locuiesc dintr-un gustar fără igrasie
(şi am un piersic încărcat în faţa ferestrei
de la bucătărie, Enciclopedicule) ;
este-un amurg după ploaie văratică, exemplară,
şi doi guguştiuci — sacră pereche — se lasă
în picaj, pe-o ramură a piersicului
ieşit din scăldătoare,
cu fructe verzuriu-purpurate în puf umed,
O profesoară discută la intrare, pe scări,
despre moartea tînărului inspector şcolar — un infarct
şi, probabil, altele, de la tutun, cafea, reificare...
Un copil cu tricicletă, între ambii părinţi, frumos
glăsuieşte, domnule Cantemir : „Computer-Bălai,
Computer-Bălai, prea iute ne duci în gură de rai !
Mai lasă-ne să facem puţin sport,
şi-apoi, să ne impui pentru etern paşaport..." !
Guguştiucii se-nalţă. Cade o piersică împurpurată.
Pruncul — zărind-o-n cădere — părăseşte triciclul,
aleargă, o prinde împurpurat şi-o sărută...

HAIKU

Coviltir de wolfram
peste iepurii

de marmură neagră...

APARTENENŢA ŞI IARBA DE MARE

Domnule Cantemir el aparţine unei secte stufoase
şi eu aparţin unui vulcan.
El scuipă hîrtia de turnesol şi se-albăstreşte,
ori se-nroşeşte Eu transform hîrtia-n Lumină.
El se socoteşte marele, nemuritorul zilei,
pentru că are zece kilograme de verighete de aur
şi dormeza căptuşită cu mitraliere.
Eu mă consider măruntul, microscopicul, fotonul — şi umblu
cu cojocul rupt în coate — iar canapeaua îmi este
căptuşită cu iarba de mare a eternităţii...

TRANSFER

Pe Spuma-Laptelui,
ciorapii zeiţei

duc fluturii-n lunci.

HAIKU

Dacă ieşi din mine,
pune-ţi pe umeri

Curcubeul-fular... !

pretexte

Fragmentarium (VIII)

● CIRCUL e, pasămite, — pînă astăzi — singurul loc în care, cît de cît, se vor fi pus în practică/„tradus în viaţă" diverse reverii milenariste, o seamă de utopice programe, — ca, între altele, reconcilierea noastră cu infantila [1] speţă animală. Nu-i vorba de, sordide sau prospere, menajeriile (unde, „în fiare", „mor minunate posibilităţi" [2]), tinzînd, acestea, să se convertească în nişte zooparcuri propriu-zise, în care, fie şi contrafăcută, „jungla" e una, totuşi, **naturală** (ceea ce, desigur, contravine noţiunii clasice de circ) ; nici nu importă prin ce mijloace abjecte sunt, în culisele mirificei arene, condiţionate genuinele reflexe ale acestor necuvîntătoare, — căci (ierte-mi-se, dacă vreţi, cinismul !) nu prea ne este dat, nici nouă, să alegem între Mihail, „cîine de circ", şi, nu mai alintat, acela, al lui Queneau, „de experienţă". — Oricum, nu dedesubturile lui (la care, baremi în copilărie, tot nu avem nici un acces), dar circul ca reprezentaţie, ca, între altele, spectacol de dresură (iar nu ca şcoală de dresaj), aici, contează ; şi pare limpede că, deocamdată, numai la circ sunt confirmaţi, să zicem, campionii feluritelor chiliasme : un Charles Fourier, un Shelley (cel din **Regina Mab**), ba chiar şi un Vergilius (cel din Bucolica a IV-a), — numai acolo (cu un vers al lui Dimov) stînd „... tigrul adormit pe lîngă ciută" !

● „Spectatorii [disputelor teologale, **n.m.**] erau absolut aceiaşi ca cei ce admirau cu plăcere talentele cîinelui savant orb, în stare a deosebi pe oamenii buni de cei răi şi care datorită acestui fapt şi-a şi aflat un loc în cronici." (N. Iorga, **Istoria vieţii bizantine**, trad. Maria Holban, Bucureşti, 1974, p. 111).

● Că bietul CLOVN ar fi un „roi de dérision" [3], un „roi assassiné" [4] (dar, totuşi, rege !), stau mărturie înseşi numele sub care e, prin tradiţie şi canonic, cunoscut, — fie că e vorba de acela, sacrosanct şi imperial, de August (de unde şi fr. **gugusse** „bufon, paiaţă"), fie de acela, mai încoace, — nu mai puţin dinastic — de Charlot (hipocoristic al lui... Charlemagne !). (Nu din altă cauză, pesemne, cutare ipochimen beckettian cheamă-se Clov, — ce pare abrevierea, deopotrivă, a lui **clown** şi Clovis !)

Acum, că engl. **clown** ar proveni din lat. **colonus** „ţăran" (şi, in extremis, „necioplit"), el, mai întîi, fiind un **rusticus**, un „rustre" (ca, între alţii, un Hans Wurst, — accepţie ce le e, de altfel, proprie şi **clown**-ilor din piesele lui Shakespeare), aceasta, astăzi, nu prea mai importă, — definiţia însăşi a clovnului, cu timpul, modificîndu-se, în litere şi arte, în sens martirologic, dolorist, ba chiar — în pînzele unui Rouault — de-a dreptul tragic.

● Greu de imaginat un clovn ca ăsta : lacrimogen, exsanguu, spectral, reproducîndu-se şi altfel decît prin, dacă vreţi, clo(v)naj !

---

[1] În sens etimologic, de „necuvîntătoare".

[2] Cf. Velemir Hlebnikov, **Menajeria** (trad. A. E. Baconsky).

[3] Cf. Jean Starobinski, **Portrait de l'Artiste en saltimbanque**, Genève, 1970, p. 108.

[4] Cf. **Dictionnaire des Symboles**, Paris, 1974, s. „clown".

Şerban FOARŢĂ

Ion Jurca Rovina

DOLARUL LUI JOHN

Să nu-mi spuneţi că la New-York nu există dimineţi splendide cu soarele strecurat pieziş printre Zgîrie Nori, privind ştrengăreşte de după un colţ, de după un etaj, ori ţîşnind vesel pînă la alt colţ, pînă la alt etaj, înger răsărit din ocean şi pornit să străbată marele oraş, scuturîndu-şi aripile de lumină peste imensele blocuri de beton şi sticlă, peste labirintul de străzi şi drumuri, de semne şi umbre. Într-o astfel de dimineaţă, la intersecţia lui Fifth Avenue cu Wall Street, John, stînd în cumpăna drumului, cu mîinile înfipte zdravăn în buzunare, se trezeşte mîngîiat de o rază trimisă de îngerul Soarelui şi, fericit, John prinde vorbă cu ea. „Ar trebui să alerg să-mi caut şi eu Norocul, poate dau de ceva lucru, deşi pînă mai am un dolar în jeb nu mor eu de foame. Îndrumă-mă, tu fir de lumină, încotro s-o apuc. Uite, să zicem că astăzi mi-ar conveni să plimb javra vreunei babornițe milionare. Aş fi dispus să conversez cu un cîine rasat, indiferent de rasă, mi-aş solicita bagajul de cunoştinţe să comunic cu o javră snoabă, am eu cheful ăsta azi. M-a cuprins, aşa, un entuziasm că, să fiu al naibii, dacă n-aş fi în stare să plimb şi un măgar prin New York, astăzi... Ha-ha, ce zici ? întreabă John sau, mai bine zis, se întreabă şi, fără să aştepte vreun răspuns, este surprins de o voce veselă, aproape prietenească.

— Hei, John, ştiu că un dolar tot mai ai în buzunar...

— Aşa e, un dolar tot mai am, ceea ce înseamnă că am bastonul de milionar în buzunar, să mă ia naiba dacă nu... se amuză John, rotindu-şi ochii spre piscurile măreţilor Zgîrie Nori, de unde răzbate strălucirea razei ce încă îi mîngîie genunchii. Ceea ce înseamnă că aş putea străbate şi eu pămîntul ca oricare american liber...

— Hei, John, dacă ţii la viaţă...

— Cine nu ţine la viaţă !.. Cunoşti tu vreun calic care să nu se simtă încă bogat pînă mai are o fărîmă de viaţă în ochi ?

— Tocma asta zic şi eu, John, dacă ţii la viaţă... Vocea metalică i se pare, acum, ciudată şi John vrea să se întoarcă, dar, mai întîi, îşi trece palma peste ochi, ştergîndu-şi-i de peticile albastre ale cerului, îşi rostogoleşte privirile pe spinarea rece a monstrului de sticlă din faţa lui şi în secunda următoare....

— Nu te întoarce, John, dacă e adevărat ce spui că ţii la spurcata asta de viaţă...

— De ce m-aş întoarce, zice John, cu spatele spre vocea ameninţătoare, cînd pot să merg înainte şi fără dolarul ăsta nenorocit pe care îl găseşti acolo în buzunarul ăla de pe buca dreaptă...

— Ei, nu-i aşa că te simţi mai bogat de cînd ştii că ţi-ai salvat javra aia la care tu îi zici viaţă ? îl batjocoreşte vocea aceea metalică, şi vezi, mîine să ai din nou măcar un dolar în buzunarul ăla de pe cur, altfel pe cinste, John, n-am să mai cred că ţi-i atît de scumpă gîngania asta care respiră în tine, precum zici, şi dacă vrei să te ascult cu plăcere cum îi faci declaraţii fă şi tu rost de nişte gologani ca lumea, spală vase, curăţă vreo hazna, treaba ta cum te descurci. Un val de rîs stri-dent ce se pierde după colţ îi dă de ştire lui John că e liber, iar John, abia zărind borurile celui dus, îşi înalţă privirile iarăşi spre un petec de cer, acolo sus deasupra lumii unde pare a se întinde oceanul albastru. Va să zică viaţa mea asta-i, un dolar, atîta face ea... Cam asta vrei să spui tu, hoţ scîrbos, golan împuţit şi laş... Adică, ia stai, cum vine asta? omul face exact atîţia bani cîţi are ? Un hoţ poate fi cotat mai bine ca mine şi dacă are baftă să prade vreun mare bos înseamnă că licheaua se compară cu ăi de sus ? Adică, de regula asta se ţine cont ?... Aşa carevasăzică. „Trebuie că ăla de mă ameninţase era un hoţ tare jigărit, poate nici nu avea vreo armă, ci doar profitase de slăbiciunea mea... Mîine dimineaţă l-aş putea surprinde, să-i iau dolarul înapoi jigodiei.. Dacă-l mai are... Mai sigur ar fi chiar acu, să-i ies în cale şi... Bineînţeles, l-ar putea da pe haleală, flămînd cum o fi, ba s-ar putea să i-l şutească şi lui altul ori poate să facă pe generosul cu vreun cerşetor ori să cumpere vreo luminare pentru iertarea păcatului de-a fi atacat şi prădat un om sărac şi cinstit cum sînt eu... Aşa, zic, mîine s-ar putea să nu mai aibă un sfanţ jigăritul ăsta şi, ca atare, să mă ameninţe din nou... Cred că, dacă mă iau pe urmele lui chiar acu, am să-l recunosc prin mulţimea asta care nu face altceva decît acelaşi lucru : să alerge cît o ţin puterile după dolari, poate asta o fi regula, aşa că de ce aş fi eu mai prejos sau de ce să mă las furat, îl recunosc eu, că l-am văzut din profil şi purta o pălărie ponosită de cow boy pîrlit, ceea ce mă face să cred că e un derbedeu pe care l-aş putea însfăca zdravăn să mut cu el un Zgîrie Nori din loc... Oricît ţi-ar fi de scumpă viaţa nu trebuie să te laşi terfelit de orice mîrţoagă sau tocmai de asta că ţi-i scumpă nu trebuie s-o laşi batjocorită..." meditează John, hotărît să-şi pună planul în aplicare.

„Cred că văd o pălărie verde în faţa ochilor", îşi spune John, săltîndu-şi pasul peste trotuar, sărind pe lîngă botul unei maşini, făcîndu-şi loc, căutîndu-şi serpentinele printre trecători, săltînd ca un ogar deşirat, primind în nări aerul dimineţii cu aburi dinspre oceanul lumii, simţind că acuma ar fi în stare să străbată marele oraş fără să se mai oprească. Aşa că, în momentul cînd ajunse să păşească pe urmele pungaşului, trebui să-şi frîneze mersul, „hei, băiatule, acum eşti tu în faţa mea, fii atent, ştiu că tu eşti acela care mi-ai luat ultimul dolar din jeb, fii atent că n-am vreme să pierd cu tine, scoate dolarul şi fă bine de mi-l înapoiază dacă mai ţii cît de cît la viaţa asta" şi văzînd că nu e băgat, parcă, în seamă, în timp ce treceau amîndoi prin dreptul vitrinelor strălucitoare în oglinda cărora se scurgea şuvoiul străzii colorat, un fluviu vîscos în care ei îşi mai puteau zări siluetele, John, continuă să vorbească, privind doar în ceafa insului „şi nu încerca să te opreşti sau să o ştergi, dar nici în timpul ăsta cît nu caşti gura să nu te gîndeşti să-mi spui, apoi, că nu ştii despre ce e vorba şi nici prea mult să nu mă tragi după tine, scoate cît mai repede dolarul dacă, da..." şi, John în timp ce un pocnet îi străbătu timpanele, văzu cum un Zgîrie Nori se înclină peste el şi simţi cald în coşul pieptului...

— De ce dracu ai tras dacă ai ştiut că eu nu am armă şi ai văzut că mă joc ca un prost ce sînt, ca un ?..., spuse John cu glas blînd, încercînd să deschidă ochii şi să-şi aducă aminte de ceva, „că nu ştiu ce m-a apucat şi pe mine de m-am alergat după dolarul ăsta, cînd îmi ziceam că viaţa mea e mult mai scumpă" .. Cu privirile în ceaţă, John întrezări în jurul lui un mare gol, încet, greu, se tîrî spre zid, de care îşi propti spatele. „Dracu să vă ia ! viaţa mea ştiam că nu vă interesează, dar acum bag de seamă că nici moartea nu vă mişcă". Cu un efort ultim, John se ridică pe lîngă perete în picioare. „Chiar credeţi că am murit ? Alergaţi, nici dacă aţi băga de seamă că am înviat nu v-aţi opri", mai spuse John, aruncîndu-şi privirea în cerul acelei dimineţi splendide, unde, deasupra de Zgîrie Nori, plutea, ca într-un vis, Statuia Libertăţii, iar în creştetul ei stătea strălucitor îngerul Soarelui.

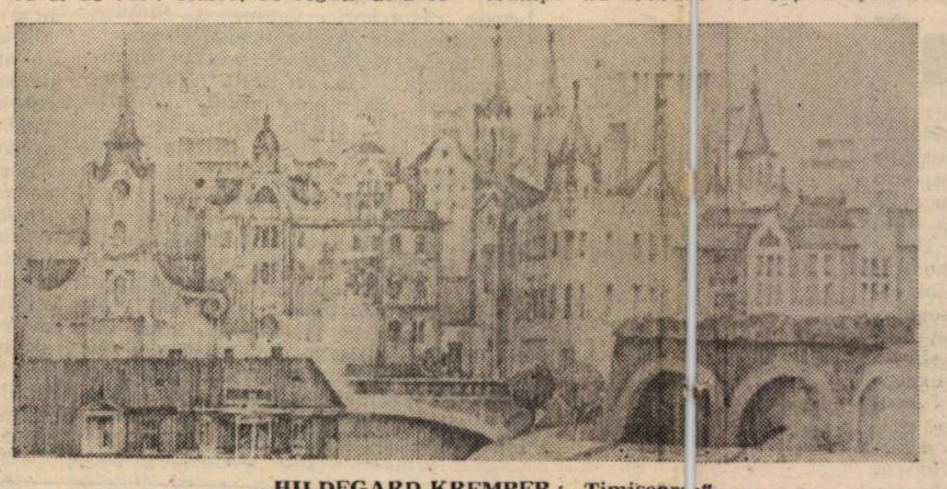

HILDEGARD KREMPER : „Timişoara"

GHILIMELE ÎN NOAPTE

„Şi acum, unde ne ducem, prieteni ?" „Nu ne ducem, plecăm" „Nici plecăm, deocamdată, ascultăm ploaia. Potopul ei nu cred să ţină mult. „Dacia" ne ocroteşte. Staţi liniştiţi pe banchetă, ascultaţi simfonia ei beethoveniană". „Eu nu cred că mai vine !" „Amicul nostru ? Dacă a spus el că vine... Îl ştiu om de cuvînt". „Unde zicea că mergem ?" „Nu mai reţin, vorba era că ne întîlnim aici". „Atunci..." „Să-l aşteptăm. Ne scoate el undeva din ploaie" „E nevoie de un prieten să ne scoată din ploaie ?" „Din noaptea asta, domnule". „Dar cum am intrat în noaptea asta ?" „Aşa cum ştii, cu foştii noştri dascăli". „Frumoasă reîntîlnire !" „Emoţionantă". „Dar unde ne ducem acum ?" „Aşteptăm şi afla-vom". „Asta e parcare ?" „Aşa ceva, o parcare, de asta stăm cu maşina aici". „Unde ne ducem, fraţilor ?" „Nu-i place în parcare". „Staţionarea mă oboseşte". „Mişcarea, da, mişcarea. În curînd o să intrăm în mişcare". „Ce s-a întîmplat cu ăla ? S-a rătăcit prin ploaie ?" „Poate a şi uitat de noi". „Nu-i exclus..." „Trebuie să apară". „Cînd ?" „Ce, trebuie să vină el să ne pună în mişcare ?" „Prea multe întrebări, la ora asta mă obosesc" „Ce întuneric !" „Nu se văd becurile de ploaie". „Nu se vede lumina de ploaie". „Vreţi lumină ? Poftim !" „Nu, nu, mai bine fără". „Te cred. Vă vedeţi cine sînteţi". „Ne vedem suficient şi aşa". „Eu zic să nu mai aşteptăm" „Nu mai vine". „Cred şi eu că nu mai vine". „Şi ce facem ?" „Vezi, fără el nu ştim ce să facem". „Plecăm". „Unde ?" „Vreţi acasă ?" „Da, eu vreau acasă". „Atunci să ne punem în mişcare, să pornim motorul". „Pe ploaia asta ?" „Pe ploaia asta. Ce, te temi ?" „Nu mă tem de ploaie".

„Prin sarabanda stropilor nu se aude nici motorul" „Ce, sarabandă ? Asta-i o odă, n-auzi ?" „Da, asta-i oda lui Odin". „Nu te duce la Odin, ci la prietenul de lîngă tine, dacă ne oprim la rădăcina numelui său. Oda lui"... „Vă mulţumesc, prieteni. Acum ştiu unde mă duc". „Ne spui, totuşi, şi nouă ?" „În sfînta prietenie". „Cît de curat e potopul ploii !" „Potopul ploii s-a făcut nimic". „E dumnezeiesc !" „Potopul ?" „Esenin". „Nu ştiu dacă am citat exact sau am adaptat". „N-are importanţă, e dumnezeiesc". „Conduci bine". „Mulţumesc". „Vezi, parcă e roşu". „Nu-i nimic, aşteptăm verde". „Adică, liber". „Exact, reflexul e format, nici o grijă". „Nu mergi prea tare ?" „Maşina ne duce". „Dacă te fluieră ?" „Pe ploaia asta, doar un fulger să prindă a fluiera". „Asta-i un vers ?". „Da, de şofer". „Ce-ţi merg ştergătorile !" „Păi, dacă n-ar merge ele, am sta sau am merge noi prin ploaie". „Doamne, fereşte !" „Ce, n-ai mers niciodată prin ploaie ?" „Prin una ca asta, nu", „Unde sîntem ?" „În ploaie". „În Univers". „Fii atent la cuvinte". „La maşină". „Ce-a fost ăla, stîlp ?" „Chiar nu l-ai văzut !?" „Bine că nu avea fluier". „Aici, la dreapta". „Pe urmă, la stînga ?" „Nu, drept". „Numai drept". „Voi chiar ştiţi unde sîneţi ?" „Eu, aproape de casă". „A, vrei să ne părăseşti". „Aşa, am pornit, nu ?" „Da, cine se apropie de casă are dreptate". „Şi e sfînt". „Aşa e". „La stînga ?" „Nu la dreapta". „O ţii cu dreapta asta de parcă m-ai întoarce un secol în urmă". „Aici ni-i casa". „Aici ? Am oprit. Da, noapte bună !". „Spune ploii să se oprească"... „Ha-ha-ha, bine zis. Şi acum une ne ducem, prietene?" „Noi doi ?" „Noi". „Undeva, afară din ploaie". „Am pornit. Mai întîi, să văd unde ieşim". „Mă, nici eu nu ştiu". „E în ordine, ne scoate doamna maşină" „Te cred, în virtutea inerţiei". „A mişcării în care am intrat". „Ai fost bun la fizică". „Mi-a plăcut cîte ceva". „Dar mai mult poezia". „Asta e păcatul". „Ce ne-am face fără păcate ?" „Precum fără ploaia asta. Spune-mi, unde ne aflăm ?" „Habar n-am. Conduci excelent". „În necunoscut". „Mă, ce bine !" „Excelent, nu ?" „Nemaipomenit ! În prietenie". „În prietenie". „O noapte". „O ploaie", „E şi prietenia o poezie". „Merită". „S-o trăieşti". „Asta a fost un viraj ?" „Precum spui". „Excelent !" „Fii atent, am ieşit în şosea, dar unde ?" „Nu-mi dau seama". „Imediat". „A, ce tablă e asta ?" „Ei, da, tabla... Inscripţia ieşirii din oraş. Acum ştiu unde ne aflăm. Am ieşit din labirint". „Şi ce facem ?" „Ne întoarcem". „În oraş". „Dar unde ? Uite, aici în drum, din trei mişcări. Stînga, spate, cu volan dreapta, viraj stînga. Înainte". „Unde ?" „Asta eu te întreb". „La ora asta." „Cel mai bine ar fi..." „Ce ?..." „Ei !..." „Cred că înţeleg. Mergem înainte". „Pe drumul drept spălat de ploaie. Sîntem pe autostradă. Priveşte-ţi oraşul". „Dacă nu l-aş şti, nu l-aş recunoaşte". „Te cred, în ploaie are altă înfăţişare". „E gol". „Se spală". „Frumos spui". „Poetic, nu ?" „La stînga o luăm". „Deci, tot pe bulevard". „Da, dar napoi... te conduc eu". „De vreme ce ştii unde ne ducem... Se răreşte ploaia". „Asta e strada, la dreapta, pe urmă intrarea îngustă, tot la dreapta".

„O, am ajuns sub un castan. Este chiar o parcare. Sper să nu rămînem aici". „Nu, coborîm. Asta e blocul". „Nu uita sticla, în loc de flori". „Uite că se opreşte ploaia". „După ce urcăm noi". „Asta-i intrarea ?" „Asta". „Lumina scărilor..." „Nu ştiu unde e. Stai, cred că am găsit". „Se vede că vii cam rar..." „Nu. Întunericul ăsta"... „Simţul, prietene". „Mirosul, mai degrabă. E bine, totuşi. Să sun. Eu sînt". „Şi din ploaie mă întorc rătăcit" „Ea este Mona". „Şi Lisa ?" „Nu, prietena mea" „Încîntat şi scuze pentru oră". „Nu e cazul. Sînteţi prea originali. Poftiţi". „Asta-i boala noastră, Mona, originalitatea. Am făcut o cursă prin ploaie diavolească. Dînsul conduce nebuneşte, era să intrăm într-un stîlp, ce mai, ca-n Şoferii iadului. Am adus un vin, dacă ai trei pahare..." „O cafea n-ar fi mai nimerită ?" „Şi cafea. Dar unde e ?..." „Lavinia ?" „Lavinia, dragă". „Doarme" „Scoal-o, te rog, are oaspeţi". „E bolnavă". „Atunci, ori doarme ori e bolnavă ?" „Şi una şi alta". „Nu se poate, cum să facă ea două lucruri deodată ?" „Ar trebui să şi mîncaţi ceva". „Lavinia, ieşi de după glasvand". „E ruşinoasă fata". „E bolnavă". „Dar nu-i facem nimic, dragă. Lavinia!" „Cafea mai amară, nu ?" „Amară. Să dau un telefon acasă". „Nu dai mai întîi la Ala ?" „O, pe Ala o iubesc. Ascultă, prietene, versurile astea. Le-am scris pentru ea. Pe Ala o iubesc". „Nu ştiam că scrii versuri". „Cînd eşti îndrăgostit, bătrîne". „Te alegi cu versuri". „Da, Mona, tu nu eşti geloasă, numai cu versuri". „Trebuie să recunoşti că Ala..." „Te joacă". „Se joacă, ea joacă, eu joc, teatru şi versuri. Dar o iubesc. Mona, pe tine te ador, tu ştii asta". „Piper nu vrei în cafea ?" „Lasă piperul, Mona, tu eşti o dulce. Lavinia, eşti aşteptată. Bătrîne, un vin ?" „Nu, conduc" „Ai condus excelent". „Şi voi conduce. Mă duc". „Pleci". „Plec". „Păi, eu mai rămîn". „Bineînţeles". „Eu plec, s-a oprit ploaia". „S-au limpezit drumurile". „S-au limpezit".

„Acum ştii unde te duci ? Te urci în maşină, porneşti maşina, întorci, motorul toarce bine, e cald încă, ieşi în şosea, în lumina farurilor, asfaltul luceşte". „Da, luceşte". „Se anunţă zorile". „Bine că se anunţă şi ele". „Eşti singur". „Sînt singur". „Pe drum". „Pe drum". „Atunci, drum bun !"

„Fie-mi gîndul lumină". —

Ilie Măduţa

SUFLETUL ALBASTRU

Suflet albastru,
pasăre fără picioare,
nu te poţi odihni pe pămînt,
ci pîlpii, albastru,
în singurătatea albastră.
Nu-ţi va fi dat terenul ferm.
Printr-o fereastră de nor
privesc livezi, case, păduri.
Zăvorît sînt în zbor
Hrana mea-i ploaia, razele şi stropii de ceaţă.
Dorul pămîntului sună în strigătele mele celeste.
Abstracţiunea şi aerul
sînt glacialul meu imperiu.

ROMANŢĂ

Schimbarea la faţă-a pădurii,
schimbarea la faţă pe vale,
pe mirişti rugina se strînge,
mari dalii se-nclină domoale.

Reci frunze cireşul alungă,
un vînt se strecoară, subţire,
pe umere sufletu-şi trage
cămaşa-i de moarte şi mire.

De dragoste, plicuri nu pleacă,
e toamna de-acum pe aproape,
cu o pană argintul din nouri
îmi scrie şi frunte şi pleoape.

Schimbarea la faţă şi-n sînge ;
curînd vor porni rîndunele,
lungi rînduri pe drumuri albastre
speranţa luînd-o cu ele.

TOAMNĂ

Ce-ar fi de spus cînd frunze cad
şi ape murmură în vad

şi-aceleaşi rîndunele trec
spre-un vast şi vineţiu înec ?

E toamna iar aci cu roi
de viespi şi de tristeţi în noi ;

aceleaşi lucruri se repetă.
Fantoma morţii, violetă,

ne face semne dinspre dealuri.
O, amintiri ! O, idealuri !

Cézanne cu-năbuşit suspin
pictează Marele său Pin.

TABLOU CU PERE ŞI VIESPI

La perele moi din farfurie
viespii zebraţi se îmbie,
să-mi mînînc perele nu mă lasă
cu zbîrnîitul lor de aur şi mătasă.
Îşi au cuibul undeva-n pod
iar eu, biet nerod,
sînt încîntat că, alături de rîndunele,
s-au aciuat lîngă sufletul casei mele.
Ci voi, viespilor, vă însoţiţi zborul
cu sporul
limpede al sîngelui din cireşi.
E toiul verii, dar tot mai deşi
fiori albaştri se-alungă prin aer.
În adînc, parcă un vaer
luminos se-nteţeşte
Insecte iuţi, voi sînteţi o veste
a toamnei şi-a ceasului de aramă.
Un glas ce nu răsună mă cheamă.
Încă nu se aude. În farfurie,
cu voi îmi împart zeama grea, aurie.

Iosif Bena

RĂMAS

Rămas agăţat de noaptea facerii,
bobul de grîu
ascultă cuminte
muzica stelelor.
Cu atîta soare-n priviri
şi-atîta cîmpie-n picioare
trupul lui, tînăr,
rumen şi cald,
devine pîine.

PIETRELE

Pietrele
sînt nişte fete
ce ştiu să ţese frumos.
Peste această lucrare
timpul
a înşirat beteală albă.

MAI TREC...

Mai trec şi azi
cu un car de fluturi albi
pe lîngă zăpezile tale
cele dintotdeauna.
M-ai învăţat că,
în faţa tăcerii,
se merge în vîrful picioarelor,
spre a nu trezi
durerile,
amăgirile,
rătăcirile,
care mai dorm şi azi
la întretăieri de drumuri.

FLACĂRA SEMINŢEI

Flacăra seminţei
aprinde cenuşa
albă,
culeasă din urna cuvintelor
şi, apoi,
se reîntoarce în pietre.

ÎN FIECARE DIN NOI

Există,
în fiecare din noi,
o aripă colorată
care dă visului
„bună dimineaţa".

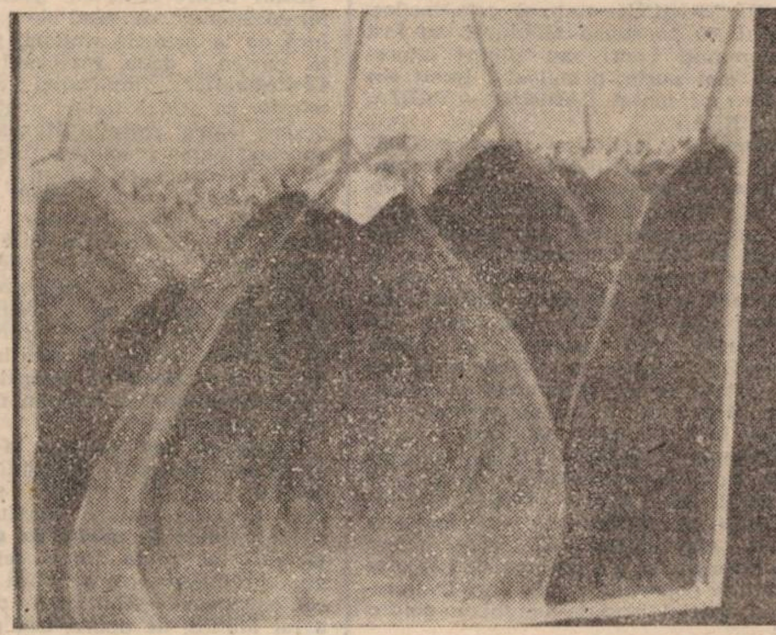

DANIELA BELOESCU ORĂVIŢAN : „Peisaj"

figurine

Editura Militară şi-a făcut, în anii din urmă, un merit din editarea unor **„Memorii de război"**, pagini vii ale unor combatanţi din războiul pentru apărarea patriei şi eliberarea sa de sub dominaţia fascistă. Culegerea **„Cu viaţa, zid la trecători"**, recenta apariţie a numitei edituri adună jurnale de operaţii, ordine de zi, documente de război şi o seamă de evocări ale combatanţilor, fapte de arme ale luptătorilor români contra cotropitorilor duşmani horthyşti, în confruntarea eroică de pe Valea Crişului Alb, din septembrie 1944.

Materialul documentar, jurnalele de operaţii, sub forma lor laconică, de un dramatism reţinut, scot la iveală hărţuiala, atacurile, acţiunile de zi şi de noapte ale trupelor române, ca şi ale celor inamice, în pagini simple, dar zguduitoare, care devin pagini cu iz de epocă, pagini pulsînd de viaţa celor care şi-au apărat glia, din acea eroică Ţară a Zarandului.

Embleme arzătoare*)

Alături de această **„memorie a documentelor"**, culegerea în cauză adună însă şi pagini ale martorilor oculari şi ale luptătorilor, supravieţuitorii de azi ai luptelor de ieri, în care ei narează evenimente memorabile. scene tulburătoare prin dramatismul lor, atitudini ale unui superb patriotism, figuri eroice, pierderea unor camarazi de luptă, suferinţa ca şi momentele luminoase ale victoriei şi dezrobirii pămîntului străbun transilvan.

Alături de mărturii ale unor foşti tineri ofiţeri de rezervă, ale unor ostaşi, sau elevi ai şcolii militare Nr. 2 Bacău, încă la anii adolescenţei în momentul dramaticei încleştări armate, descoperim şi pagini ale unor scriitori contemporani, unii dintre ei luptători în regimentul de infanterie 93 sau alţii dedicînd pagini momentului. Astfel, descoperim, lîngă evocările acelor elevi şi tineri ofiţeri, poemele, însemnările sau povestirile unui Teohar Mihadaş, Victor Tulbure, Ion Potopin, Vitalie Munteanu, ale unor poetese dintre condeierii ţărani arădeni, precum Emilia Iercoşan, Lucreţia Baltă, Olga Corbei.

Mărturiile de război, unite sub evocatorul titlu **„Cu viaţa, zid la trecători"**, mai beneficiază de un cuvînt înainte al istoricului prof. dr. Mircea Muşat, care face o trecere în revistă patetică a elanului luptător şi al patriotismului poporului român, al oamenilor pămîntului care **„au făurit istorie — istorie în marea istorie a neamului"** şi de o încheiere, un cuvînt cald şi vibrant, al colonelului Constantin Zamfir, cuprinzînd actul de recunoştinţă al contemporanilor faţă de eroii căzuţi pentru eliberarea patriei de sub dominaţia fascistă.

Pagini vibrante, scrise sub impulsul trăirii în focul luptelor, reflecţii asupra condiţiei luptătorului ostaş în momentele critice, în care viaţa şi moartea îşi dau mîna, cartea aceasta devine o generoasă evocare a unor zile memorabile, în care incandescenţa şi eroismul ostaşilor români s-au dovedit în acel septembrie 1944, emblemele arzătoare ale celor care şi-au apărat pămîntul cu preţul, adeseori, al jertfei supreme, spre a instaura libertatea şi binele pe străvechile plaiuri ardelene de azi.

Ion ARIEŞANU

---

* Editura Militară — „CU VIAŢA, ZID LA TRECĂTORI", 1986.

CETATEA GETO-DACĂ CAPUT BUBALIS

istorie document

Cercetările arheologice intreprinse la noi în țară au dus la descoperirea a numeroase așezări ale geto-dacilor. Izvoarele scrise, grecești sau latine, amintesc de unele așezări ale geto-dacilor, dar localizarea acestora pe teren este greu de stabilit. Pe segmentul al VII-lea al Tabulei Peutingeriene au fost consemnate așezările: Lederata (XII), Apo fl. (XII), Centum Putea (XII), Bersiova (XII), Aizizis (III), Caput Bubali (X), Tivisco. Încă în anul 1848, August Treboniu Laurean localiza așezările de pe segmentul VII: „Cel dintîi mergea de-a dreptul către miazănoapte la municipiu Tiviscum, trecînd peste fluviul Apu (Caraș), prin Arcidava (Verșeț), prin Centum-putea (Moravița), prin Bersovia (Bersiova), prin Azizis (...), și prin Caput-bubali (sau Caput-bovis după Procopiu), de unde ajungea apoi la Municipulu Tiviscum. (...) De la Noua Palancă către Temișoara se mai vedu astăzi două linii de valuri însoțite de fossate (șanțuri)...".

Ipoteza existenței acestui drum a fost susținută și de alți cercetători, iar C. Răileanu, într-un studiu argumentat, făcea aceeași localizare pentru o parte din așezări. În lucrările noastre am încercat să localizăm unele din așezările menționate pe segmentul al VII-lea, pe drumul ce trecea prin mijlocul Banatului ajungînd la Timișoara. Printre așezările menționate pe acest segment al Tabulei Peutingeriene se numără și așezarea ce purta denumirea de CAPUT BUBALI. La Procopiu așezarea poartă denumirea de CAPUT BOVIS, iar în secolul al VII-lea, geograful din Ravenna a menționat-o sub forma de GUBALI. Încercările de căutare a etimologiei toponimului au dus la concluziile: 1. **CAPUT BUBALI** „Izvorul Pogánișului" de la lat. caput „izvor" și bugalus>bubalus „rîul Pogániș" sau de la lat. caput „vîrf, extremitate" — „capătul extrem, locul de confluență" al Pogánișului. 2. **CAPUT BUBALI** cu înțelesul „Capul Boului". Prima încercare de aflare a etimologiei toponimului „CAPUT BUBALI" sub forma de „Izvorul Pogánișului" nu o putem admite pentru faptul că **așezarea a fost la cîmpie** (Pogánișul izvorăște din zona piemontană), iar cea de „vîrf, extremitate — capătul extrem, locul de confluență", o considerăm forțată. Sîntem de părerea acelor cercetători care au considerat că toponimul «CAPUT BUBALI» are accepțiunea de „Capul Boului". Pentru a stabili sensul etimologic al așezării **«CAPUT BUBALI»** este necesar să analizăm și alte așezări care au avut aceeași denumire. În studiul său, Mihai Ardeleanu, arăta că „TAURUL" avusese un rol deosebit de important în intemeierea cetăților, încă de acum 5000 de ani... Circumferința stabilită a cetății era înconjurată de cavaleri, împreună cu un taur tînăr. După ce monta 3 vaci, taurul era ucis: i se străpungeau chisițele pînă cînd, înnebunit, cădea jos însîngerînd totul în jurul său. Semnificația acestui sacrificiu era cel ca **cetatea să fie puternică, puterea taurului era trecută asupra cetății nou construite** (subl. noastră). «TAURUL» simboliza «PUTEREA» și reprezenta „tăria, cetatea, fortificația". Cuvîntul de «TÁRIE» dat cetăților s-a păstrat la români pînă în secolul al XIX-lea: „De la această moară în jos, nainte, cred că au aflat **TÁRII** (subl. noastră), fortificații..." Și DEX menționează TÁRIE (rar), la 5. (Inv.) Fortificație. Deși DEX-ul derivă românescul TAUR din lat. taurus, noi îl considerăm un cuvînt vechi în indo-europeană, existînd și în limba geto-dacilor, avînd semnificația „tare, puternic". Adjectivul tare este derivat din lat. talem — „așa, astfel, asemenea". După cum se constată, valoarea semantică a latinului talem nu are nimic comun cu **«tare, puternic, dur»**. Presupunem că și rom. tare ar fi de origine geto-dacică. Accepțiunea de «TARE» pentru „TARIE, FORTIFICAȚIE, CETATE" reprezentată prin «TAUR» este veche pe teritoriul geto-dacilor, așa pe reversul unei monede dacice din aur, descoperită în anul 1826 la Turda, este reprezentată o cetate puternică, cu ziduri înalte din piatră, iar în dreapta acesteia figura unui taur cu capul ridicat în sus. Pe o altă monedă, emisă de colonia grecească Tyras, este reprezentat un bour (taur) atacînd. Și în acest caz «TAURUL» simboliza „puterea, tăria" cetății Tyras. Vechimea cuvîntului «TARE», cu accepțiunea de „tărie, întăritură, cetate" se regăsește corupt și în Iliada sub numele măreței cetăți «TROIA». De altfel, tîrziu, în heraldica medievală europeană reprezentarea taurului (a bourului sau a zimbrului) a fost întîlnită în stemele unor țări sau provincii, în armele de familie ale unor nobili sau în unele steme municipale. În heraldica medievală europeană «capul de taur» (bour, zimbru) era reprezentat în: 1. Polonia a. herburi poloneze: — Glowa Bawola. În poloneză glowa are sensul de „cap" iar bawola acela de „bou" (lat. bubalus „bour, bivol"); Wienawa — presupunem o derivare din lat. vena cu accepțiunea de „vînă, putere, vigoare" ce caracterizează TAURUL (probabil și Viena avea semnificația de TÁRIE). 2. Suedia — armele familiei nobiliare Oxenstierna — în limba suedeză oxen are sensul de „bou", iar în germană stier de „taur, bou". 3. Elveția — stema cantonului Uri — în limba latină urus, uri are înțelesul de „zimbru". 4. Stema portului Vismar — presupunem că prima parte a toponimului conține pe germ. Wisent „bizon", iar în latină bison „bizon". 5. Armele de famile ale nobilului maghiar Balássa. Familia nobiliară Balassa este de origine românească, așa că un «baláss» citit bolaș) ar putea fi considerat „boulaș" — bou mic (formă diminutivală). 6. Stema SIGHETULUI care apoi a devenit și a Maramureșului. Pe baza substratului cimbric al limbilor scandinave am demonstrat că în: suedeză: seg are accepțiunea de „tare, tenace, rezistent"; norvegiană: seig „tare, tenace, rezistent", iar sufixele «ET» și «HET» substantivează adjectivul: suedeză: SEG+ET; norvegiană: SEIG+HET, conferindu-i înțelesul de «TÁRIE, FORTIFICAȚIE». Așadar, adjectivul geto-dacic SEG avea accepțiunea de «TARE» și prin adăugarea sufixului «-ET» sau «-ED» se substantiva în SEGET sau SEGED, îmbrăcînd înțelesul de «TÁRIE, ÎNTĂRITURĂ, FORTIFICAȚIE». Valoarea semantică a SEGETului (Sighetului) era cea de «TARIE, FORTIFICAȚIE».

În Peninsula Iberică (de dinaintea cuceririi romane) fusese așezarea SEGEDA, capitala bellilor (un așa zis trib celtiber) și în Britania era așezarea SEGEDUNUM (cunoscută sub acest nume înainte de cucerirea romană).

În Europa medievală, stemele unor așezări, provincii sau armele de familie aveau ca simbol «CAPUL DE TAUR» (bour sau zimbru), în măsura în care numele acestora cuprindea sensul de «taur, bour sau zimbru» în limba latină (în țările în care limba latină era limba cancelariei și a bisericii catolice) sau în limbile folosite în acele țări.

În ceea ce privește stema Moldovei, pe aceasta este reprezentată un TAUR, semnificînd un stat TARE, PUTERNIC, INDEPENDENT, care-și avea rădăcini în PUTERNICUL stat al geto-dacilor. Faptul că pe stema Moldovei au fost reprezentați bouri sau zimbri interesează mai puțin, principalul lucru era să fie reprezentat TAURUL — TÁRIA, PUTEREA!

Revenind la antica așezare bănățeană CAPUT BUBALI, se poate concluziona că aceasta era «o tărie, o FORTIFICAȚIE, o CETATE». Presupunem că așezarea geto-dacă CAPUT BUBALI a fost pe teritoriul localității Parța. Pe o hartă austriacă, la sud de Parța, a fost consemnat toponimul »BICAȘ« iar alături «LA ULIȚIA» (La ulițe). Tot la Parța este amintită și Pusta GEDEON, a cărei accepțiune ar fi fost de „cetate mare, puternică". Consemnăm că la Parța a fost descoperită o așezare încă din epoca neolitică.

Toponimul CAPUT BUBALI, moneda geto-dacică reprezentînd CETATEA cu «CAPUL DE TAUR», «TÁRIA SIGHETULUI», «TAURUL», de pe stema Moldovei, sînt «TÁRII, CETĂȚI», dovezi ale statorniciei, ale permanenței și continuității poporului român care le-a creat în spațiul carpato-danubiano-pontic.

Prof. Ionel CIONCHIN

Amestecate

miniaturi

● Cînd vor apărea aceste rînduri Geo Bogza se va afla la Smederevo (R.S.F. Iugoslavia) pentru a primi — conform unui fastuos protocol — „Cheia de aur", marele premiu al primului Festival internațional de poezie din Serbia. O splendidă recunoaștere europeană a valorii creației bogziene, dar, în același timp, și a literaturii române. Aflat ieri la Timișoara, maestrul Geo Bogza ne-a acordat un interviu pe care îl vom publica în paginile revistei.

● Personal — și cred că știți witz-ul de referință pentru tot ce e personal, cu cei doi care se întîlnesc la restaurant și unul îl intreabă pe celălalt: „Ce-i, dragă, cu tine, că nu-mi place cum arăți?" și i se explică: „Am să-ți mărturisesc foarte sincer: vin de la niște analize, stau rău cu ficatul, mi-au găsit și niște pietre, piciorul mi-l știi reumatic, am și o bronșită cronică și pe urmă nici eu, personal, nu mă simt prea bine" —

personal, deci, de cîte ori observ starea serviciilor din restaurantele orașului (fără „Continental", „Bulevard", „Intim" și „Timișoara"), oricum m-aș simți, cu Louis Armstrong și Cornel Urcan de ar fi, mie mi se năzare scena aceea din „Valsul nemuritor", cu Fernand Gravey și ospătărițele de la „Stadion", dulce scenă, de te face bomboană fondantă din atîta candoare și simplism, cînd Johann Strauss merge cu trăsura prin pădurea vieneză, cu o damă bună lîngă el, dimineața pe răcoare și-un birjar bonom pe capră, și-ncepe s-audă (nu să se prefacă că nu te vede) acolo, un pitpalac, dincolo, o ciocănitoare, mai incolo o mierlă și prin mite vine de i se leagă melodia (nu fredonați, nu e „Ți-aș rupe patul cu flori" și nici „Au' neică că mor"), ea ritmîndu-se cu loviturile de bici ale birjarului și cu trapul de metronom al calului, elementele naturii răspunzîndu-și ca în rai, cam așa arătînd o inspirație, o compoziție în aer liber, totul mergînd ca pe roate, ceea ce să mor că nu m-ar supăra, nici eu personal nesimțindu-mă azi prea bine,

dacă starea serviciilor, deci inclusiv muzica, mi-ar demonstra măcar o dată cum se lega un stress în Strauss, între două povestiri din silvicultura vieneză, dacă nu chiar în adîncul lor. Căci Strauss era un anxios, avea soarele negru și trecea numai prin păduri și depresiuni, dar nu și prin restaurante. Lumea, de mult, face socoteala crudă a nemuririi în partite și simfonii totdeauna ale destinului. Unde e „destinul" într-o farfurie cu peste prăjit de nu știu cînd și bîzîită de muște? Care e destinul melodiei „Sînt mîndro pe capul tău", aprobată să fie cîntată, doar pe jumătate, la ora 21, de „șefu'"? Ce să faci cu un vodevil, numit „Trei surori", în fața morții lui Ilici? Ce să facem dacă Beethoven plîngea de fericire, Caragiale-tatăl îl considera pe Beethoven-babacul, iar cei din serviciile I.C.S.A.P.-ului încearcă simfonii, suportîndu-și cu stoicism „limita", „neputința" de a intra în calculele prea repezi al nemuririi?!...

● După ce a fost remarcat călduros de Geo Dumitrescu în paginile revistei „Flacăra", îmi face plăcere să transcriu în spațiul acestei rubrici cîteva versuri ale tînărului Vicențiu Vancea din Timișoara: „Ploaia / să mă spele, / vreau; / Soarele / să mă ardă, / vreau; / Vîntul / să-mi împrăștie / cenușa răutății / în cele patru zări, / vreau; / Curat și inofensiv / să rămîn / în vatră, / ca o pîine / mare, caldă. / Vreau!".

George DINU

---

muzică

● **OPERA ROMÂNĂ** își onorează cu ritmicitate promisiunile stagiunii, între ele, pe aceea de a deschide șirul unor recitale-medalion. Cap de afiș al primei manifestări a fost — și nu întîmplător! — baritonul Adrian Marcu. Una dintre „vocile" care au dominat, prin calitate, scena lirică timișoreană, și nu numai. Căci Adrian Marcu dispune de o impostație perfect controlată, care-i permite să evolueze în toate registrele, cu egalitatea mult rîvnită de toți slujitorii artei de a cînta, de unde emanația acelei bucurii perpetue de a apărea la rampă... Recitalul semnat recent a scrutat cu neostoită vervă universul celor mai celebre pagini. Astfel, de la efigia eroică a lui Valentin din **Faust** și pînă la nonșalanța scăpărătoare a toreadorului Escamillo din **Carmen**, A. Marcu a poposit cu netăgăduită dragoste în perimetrul unor capodopere — **Rigoletto**, **Trubadurul**, **Otello** ori **Ernani** — apoi **Gioconda**, fără să poată omite acea mărturie de credință a profesiunii sale, **Prologul** din **Paiațe**. Cum vîrsta, în cazul lui Marcu, o măsurăm mai exact ca stare de spirit, se poate conchide că A. Marcu a traversat piscurile de dificultate, la cei 60 de ani ai săi, cu o splendidă detașare. Totul a fost împlinit la coeficientul de pedanterie, unde nimic nu este lăsat la voia întîmplării, începînd cu expresia frazării, accente, dicție, și o dăruire condusă pînă la abandonarea în fața Frumosului, pe care îl dăltuia atunci, pe scenă, sub privirea sutelor de admiratori. Iar dacă uneori uita de litera partiturii, dînd emoții dirijorilor Ion Iancu și Petru Oschanitzky, o făcea furat de ineditul unei culori timbrale, a unui patos interpretativ vivant. Am dori să semnalăm aplombul cu care a dat viață tuturor personajelor sale, ca, la sfîrșit, baritonul să rămînă în aceeași excepțională formă vocală, apt să reia totul da capo!

● **LA FILARMONICĂ**, Remus Georgescu a semnat, într-o caligrafie romantică de cea mai autentică vibrație, tumultul pasional, suav ori imperativ, al Simfoniei I de Brahms. O interpretare de relief, chiar și în propria-i matcă, una din cele mai voluptoase reîntoarceri înspre ceea ce avem mai pur și nobil, disponibilitatea de a nu uita că Muzica înseamnă un spațiu spiritual vital în regăsirea de sine a omului. Levon Ambarțumian ne-a oferit o versiune dinamică a Concertului de vioară de Brahms, invadată de sevele fierbinți ale sudului...

Doru MURGU

A trăi teatrul

teatru

Unul dintre secretele acestei cărți fermecătoare[*] se restituie lectorului încă de la primele rînduri, pentru ca, în partea a doua, rezervată de autor **Confesiunilor**, **implicarea regizorului narator** să atingă tonuri acute. Scriind despre teatru, **Aureliu Manea** ne oferă cuprinzătoarea imagine a unei personalități pentru care teatrul reprezintă chiar **sensul**, nu doar **locul** existenței. A gîndi, a crea spectacole înseamnă, pentru Manea, **a încerca să te cuprinzi**: „Spectacole imaginare" descrie. În marginea exegezelor regizorale și prin mărturiile din secvența secundă a volumului, aventura unui spirit neliniștit, cultural, intens și esențial preocupat de arta „sacră" a teatrului (despre care „se cuvine să vorbim în termeni gravi, sacerdotali").

Aureliu Manea nu este la prima sa experiență livrescă. „Energiile spectacolului", apărută în 1983, surprindea prin eleganța frazei, menite, acolo, să dea seamă de **modul de gîndire regizorală**, al unuia dintre cei mai originali reprezentanți ai școlii românești contemporane. Abilitatea de scriitor, a lui Manea, ne apare, azi, puternică: în orizontul, tulburător — de ce nu am spune-o? —, al premierelor imaginate — tragedii, drame, comedii shakespeareene —, se întrevede spectacolul întîlnirii dintre **eu** și **cuvînt**.

Pentru cine a văzut, ridicate în scenă, ideile lui Manea, această **carte a spectacolelor în cerneală** vorbește limpede despre valorile unei inconfundabile vocații: niciuna din montările pe care le-a semnat n-au rămas anonime, fiindcă Regizorul nu cultivă anodinul, nici de fond, nici de formă; faptele lui teatrale înfruntă, întotdeauna, **ne-spusul**. Unice sînt și **gîndurile de spectacol** publicate recent. Parcurgîndu-le, capeți convingerea că nimeni nu poate ști mai bine ce sensibilități umane ascund eroii lui Will, în apele căror candori și viclenii istorice se scaldă, cărei presimțiri îi răspunde o anume replică, de ce ar trebui neapărat regăsite între arlechini gingașele ficțiuni.

Antoaneta C. IORDACHE

---

[*] Aureliu Manea: **SPECTACOLE IMAGINARE, Editura Dacia, 1986.**

Literatura și educația moral-patriotică a elevilor

(Urmare din pag. 1)

Un asemenea extraordinar context educațional integrează fără îndoială și studiul limbii și literaturii române, căci operele literare, și mai ales cele autentic valoroase, exprimă realitățile epocii, gîndurile, sentimentele și aspirațiile vremii, iar studierea lor trebuie să pună în lumină, în funcție de conținutul textelor, idealurile naționale și sociale, principiile și normele morale, concepțiile și atitudinile scriitorului, în deplină armonie cu cerințele educației comuniste a elevilor, cu sarcinile deosebit de importante ce revin școlii din documentele Congresului al XIII-lea al Partidului Comunist Român și ale Congresului științei și învățămîntului.

Pornind de la aceste considerente, trebuie să subliniem rolul și importanța incontestabilă a limbii și literaturii române, ca obiect de învățămînt, în formarea și modelarea personalității tinerei generații, în educarea moral-patriotică și revoluționară a elevilor. Procesul de cunoaștere prin intermediul literaturii prezintă avantajul strînsei îmbinări între lectura cognitivă și cea afectivă. Datorită îmbinării nemijlocite a celor două aspecte, literatura, prin caracterul său specific de reflectare a realității prin intermediul imaginilor artistice, prin forța expresivă a cuvintelor, acționează asupra elevilor cu o forță sporită, adresîndu-se minții, dar mai ales sufletului lor, contribuind la lărgirea orizontului lor de cunoaștere, la sensibilizarea afectivă și la recunoașterea valorilor fundamentale între care patriotismul și spiritul revoluționar ocupă un loc de seamă.

Educația morală are un rol determinant în formarea personalității umane, pentru că profilul moral — rezultat al acumulărilor cantitative din toate domeniile pregătirii — se concretizează în atitudinea omului față de societatea socialistă, față de marile probleme ale contemporaneității. La formarea profilului moral al elevilor, profil în concordanță cu cerințele învățămîntului modern din patria noastră, își aduc contribuția toate obiectele de învățămînt, potrivit specificului fiecăruia, dar limba și literatura română are un rol de frunte.

Educația patriotică — componentă de bază a educației în spiritul moralei comuniste, a dobîndit în zilele noastre sensuri și dimensiuni noi. Cultivarea patriotismului trebuie să aibă în vedere deopotrivă trecutul și prezentul, admirația și resepctul pentru faptele înaintașilor, cinstirea eroilor din trecut și de azi, responsabilitatea pentru destinul patriei și al poporului nostru. Programa și manualele claselor gimnaziale cuprind o mare diversitate de texte literare, selectate în funcție de tematică, genuri și specii literare, alese din epoci diferite de dezvoltare a literaturii noastre clasice și contemporane. În formarea și dezvoltarea spiritului patriotic și revoluționar la elevi sînt recunoscute virtuțile formative ale textelor literare de evocare istorică, inspirate din trecutul de luptă al poporului nostru pentru libertate națională și socială, precum și creațiile literare care reflectă tradițiile luptei revoluționare pentru libertatea și fericirea poporului nostru, conducerea înțeleaptă de către partid a acestei lupte.

Ținînd seama de formarea spiritului patriotic, elevii au fost ajutați să-și dea seama că patria reprezintă plaiurile natale, glia străbună, poporul care s-a născut, a dăinuit și dăinuiește pe aceste meleaguri, unitatea deplină dintre natură, istorie și popor, întemeiată pe ceea ce au ele mai specific național și ca un veritabil corolar — limba noastră — limba „sfîntă și curată“, comoară a sufletului și spiritualității neamului nostru.

Toate aceste opere literare permit profesorului să influențeze direct educația și formarea elevilor, aceștia fiind ajutați să recepteze mesajul acestor creații. Textele oferă multiple posibilități de raportare a semnificațiilor politice, sociale, istorice și ideologice, integrate fenomenelor literar-artistice, la treptata formare a profilului moral al tinerei generații.

top

AUTUMNALE ...

Mireille Mathieu

Așadar, grupul ABBA rămîne o frumoasă amintire! Björn Ulvaeus și Benny Andersson, adică partea masculină a popularei formații scandinave au pus bazele unui nou grup intitulat **„Gemini“**, grup care-i cuprinde și pe frații Karin și Anders Glenmark. Șase titluri din albumul de debut al noului grup sînt însă hit-uri din repertoriul ABBA în noi variante interpretative. Noi rămînem însă cu regretul ... ● Succes neașeptat în Anglia al tandemului vest-german **Modern Talking**, care, la data redactării acestor rînduri, ocupa locul 4 în clasamentul de discuri single al revistei „Music Week“, **cu titlul Brother Louie.** Este posibil ca acesta să urce în clasamentul britanic în care, de regulă, pătrund greu piese străine. Căutînd să explice acest succes, revista „Sigert's“ ne informează că piesa în cauză a figurat în vara aceasta pe locul I în clasamentele spaniole și, cum Spania rămîne locul preferat în care englezii își petrec concediul ... ● **Mireille Mathieu** (foto) va întreprinde un lung (și așteptat) turneu în R.F.G. în cursul lunii prezente. Tot aici se așteaptă concertele formațiilor ZZ Top, Metallica și Judas Priest. ● La Londra se joacă cu succes musicalul **„Chess“**, avîndu-l în distribuție printre alții pe **Murray Head.** Punerea în scenă a spectacolului realizat de Ulvaeus, Andersson și **Tim Rice** a costat 4 milioane de lire sterline. Premiera spectacolului la Stockholm va avea loc abia în anul următor. ● Formația de culoare **„Run D.M.C.“** alcătuită din Joseph Simmons, Darryl McDaniels și Jam Master Jay a dedicat un cîntec ... pantofilor „Adidas“! ● Popularul cantautor **Cat Stevens,** care a împlinit recent 37 de ani (are la activ 31 LP-uri înregistrate), lucrează la un proiect al unui mare spectacol în genul „Live Aid“, a cărui rețetă va fi vărsată în fondurile destinate ameliorării sărăciei din unele țări islamice. ● **„Vîrfuri“** ale clasamentului internațional de Video-Clips-uri: 1. Papa Don't Preach — **Madonna**; 2. Lessons In Love — **Level 42**; 3. Nasty — **Janet Jackson**; 4. Venus — **Bananarama**; 5. N.Y. — Rio — Tokyo — **Trio Rio**; 6. I Can't Wait — **Nu Shooz**; 7. The Sound Of Music — **Falco**; 8. Invisible Touch — **Genesis**; 9. Sledgehammer — **Peter Gabriel**; 10. Limousine — **Hubert Kah.**

Petru **UMANSCHI**

panoramic

● **Cenaclul Casei Universitarilor** și-a început seria ședințelor cu lectura unui fragment de roman semnat de Viorel Boldureanu. Referent — Livius Ciocârlie. Au luat cuvîntul Ion Anghel, Ivan Evseev, Ioan I. Popa, Constantin Grecu, Nicolae Danciu Petniceanu, Eugen Bunaru, Cornel Hărănguș, Cornel Secu și Eugen Todoran (conducătorul ședinței). ● **S-a redeschis cercul** de psihiatrie juridică, reuniune de mare interes, care polarizează interesul unui mare număr de medici psihiatri și legiști, juriști, sociologi și psihologi. ● **Vernisajul** lucrărilor de artă plastică, semnate de elevi ai Școlii populare de artă, a fost însoțit de concertul de jazz al unui artist autentic: Eugen Gondi. ● **Centrul teatral „Thespis“** al Casei tineretului și-a deschis noua stagiune cu spectacolul „Sufleurul fricii“ de Matei Vișniec, în regia lui Diogene Bihoi. Reamintim că anul acesta, spectacolul a mai cîștigat un premiu (la Festivalul de teatru de la Bistrița — premiul Teatrului „Lucia Sturdza Bulandra“). ● **Cenaclul „H. C. Wells“** al Casei de cultură a studenților l-a programat duminică, 12 octombrie, ora 9 pe Constantin Cozmiuc (proză), iar cenaclul „Pavel Dan“, la ora 11 pe Constantin Mărăscu (poezie).

cenaclu

Ședința de lucru a **Cenaclului Asociației scriitorilor din Timișoara** și al revistei **„ORIZONT“** a programat, în data de 7 octombrie, lectura unui ciclu de poezii semnate de **Vasile Dan**. Ședința a fost condusă de Livius Ciocârlie. Referatul, de o remarcabilă ținută critică, al lui **Daniel Vighi,** a subliniat specificul acestui ciclu poematic în contextul creației lui Vasile Dan, marcîndu-i accentele de noutate, tot atîtea opțiuni de curaj poetic. Numeroasele luări de cuvînt au complinit favorabil analiza aplicată a referentului. **Cornel Ungureanu:** „Avem de a face cu un poet foarte bun, foarte bine așezat pe o linie stilistică de tradiție în lirica românească: linia Macedonski-Bakonski. **Mircea Mihăieș:** „În tonul poeziei sale e o siguranță, o emfază de bun augur, care face parte din însăși construcția ciclului... Pot fi detectate anumite elemente orfice...“. **Ion Arieșanu:** „Aceste poeme sînt construite pe meditație, într-un edificiu impecabil, rezultat al unui travaliu artistic asiduu. Nu e o meditație seacă, ci trăită, poetul implicîndu-se existențial în poezie“. **Alexandra Indrieș:** „Poezia lui Vasile Dan impresionează printr-un acut simț al „corpului“. Acest trup figurează, în profunzime, poezia“. **Iosif Costinaș:** „Vasile Dan se află într-o fază foarte importantă a creației ză foarte importantă a creației sale.) **Vasile Popovici:** „Nu cred că e nici o poezie confesivă, nici de senzație, nici corporală.

Riscurile inerente unui asemenea tentative sînt discursivitatea și emfaza“. **Anghel Dumbrăveanu:** „Vasile Dan se află într-un moment de vîrf al creației sale litrare. E un poet de ridicată profesionalitate, care își gîndește și își trăiește foarte bine poezia. E o voce distinctă a liricii noastre de azi“. **Gh. Mocuța:** „Am ascultat un poet al iluminărilor orfice, un explorator al luminii și aerului...“. **Livius Ciocârlie:** „Poezia actuală a lui Vasile Dan cere un anumit curaj în contextul poeziei moderne. Pariul unei asemenet poezii este profunzimea. V. Dan a evoluat frumos, înspre sine, înspre esența acestui mod poetic“.

În ședința din 14 octombrie — proză de **Ana Maria Teodorescu.** Referent — **Marian Odangiu.** Conducătorul ședinței — **Mircea Șerbănescu.**

serial

VIAȚA MARILOR VEDETE: LIV ULLMANN

A TREIA ZI DE FILMARE. Camerele apartamentului sînt verzi, cum spuneam. Scaunele, pereții, plantele, obiectele, totul e aici în nuanțe de verde. Cu niște lămpi al căror sistem de iluminare permite obținerea unor umbre contrastante, Sven Nykvist, cameramanul creează atmosfera trecutului. Gunnar Bjornstrand și Aino Taube dețin rolurile bunicilor mei. Îi privesc jucînd o scenă. Gunnar își tîrăște picioarele încălțate în pantofi prea mari.. ● **E noapte,** Bunicul se rdică să tragă ceasul. Este plin de neliniște. Îi e frică de moarte. Știe că moartea e aproape și vede în faptul că s-a oprit ceasul presiunea acelui eveniment. Aino îl consolează, îmbrățișîndu-l, glumind, ca să-i abată gîndurile... ● **Mă gîndesc** la bunica mea reală, care nu mai este demult, dar a cărei „plecare“ mă obsedează, încă... Și mă gîndesc la propria mea moarte .. o experiență pe care, evident, nu o am... Văd în jurul meu probele inexistenței morții. După iarnă urmează primăvara... ● **A PATRA ZI DE FILMARE.** Duminică. Stau întinsă pe o cuvertură cumpărată în America: mere și trandafiri în chenar dantelat. Jos, în grădină, Linn se joacă cu cîinele. Nu e decît 8 dimineața. Linn rîde, strigă, deranjînd vecinii care, desigur, ar dori să mai doarmă. Dar nu reacționez. La urma urmelor, seara tîrziu, cînd noi încercăm să adormim, radiourile și televizoarele lor sînt date la maximum... Culcată pe trandafirii mei fără spini, lucrez: învăț lungul monolog în care Jenny îi spune soțului ei că are intenția să se sinucidă. Linn intră și-mi povestește ce de lucruri noi știe cățelul... Cînd îmi voi recita textul în fața aparatului de filmat, voi avea lacrimi în ochi pentru că mi-o voi aminti pe Linn, așa cum este în clipa asta: îmbrăcată de joacă, avînd deasupra gurii o mustață de lapte, făcînd eforturi să comunice cu mine, fără să-i treacă prin minte că nu aud mai nimic din povestea ei.

Selecție și adaptare,
Ana **ALDAN**

televiziune

DUMINICA, 12 octombrie. 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,45 Argumente: Faptele noastre. 15,00 Închiderea programului. 19,00 Telejurnal. 19,20 Țara mea azi. 19,40 Cîntarea României. 20,20 Film artistic: Pariul. 21,50 Telejurnal. **LUNI, 13 octombrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-științific. 20,40 Tezaur folcloric. 21,00 Roman foileton. Prețul succesului. Ultimul episod. 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 14 octombrie.** 20,00 Telejurnal. 20,15 Pe drumul înfăptuirii noii revoluții agrare. 20,30 Teatru Tv. Patima fără sfîrșit de Horia Lovinescu. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 15 octombrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Viața economică. 20,35 Te apăr și te cînt, patria mea! 20,45 Tribuna Tv. 21,00 Film serial. Casă pentru copiii noștri. 21,50 Telejurnal. **JOI, 16 octombrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Pe drumul înfăptuirii noii revoluții agrare. 20,35 Statornici în străbuna vatră dacică. 20,55 Invitație în studiourile radioteleviziunii. 21,30 Controlul oamenilor muncii — operativitate, răspundere, eficiență. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 17 octombrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Viața economică. 20,35 Toamna românească. 20,50 Cadran mondial. 21,05 Serial științific. Din tainele mărilor. 21,30 Timp al marilor înfăptuiri revoluționare. 21,50 Telejurnal. **SÎMBATA, 18 octombrie.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia. 19,45 Varieăți cu ... surprize. 20,30 Film artistic. Triumful rațiunii. 22,20 Telejurnal.

sport

MI SE RUPE INIMA ...

...pentru Mircea Lucescu, ce toamnă, d-le, ce toamnă grea, cît de scurtă e gloria și ce dură e căderea, cu osebire în fotbal, în sport, așadar, cum e și la cursele de maraton, unde cel care învinge mai întîi se prăbușește sufocat, stors, istovit, iar laurii îi primește după ce-și revine din leșin; Mircea Lucescu n-a cîștigat nici o probă mai acatării, y compris evoluția noastră la „Europene“ și absența nemotivată din Mexic '86; nu-i fac „parastas“ — rămîne, just, un om cu minte, o excepție între confrații săi de breaslă, însă vine vremea socotelilor, culesul, cum scriam în toamna curentă, se apropie meciul cu spaniolii, trecură albanezii de ne lăsară cu buzele umflate, halal instrucție, halal gîndire tactică, nene Mirceo; surpriza Europei fotbalistice — performanță, deci, bună pentru cartea înfrîngerilor, ca apoi, în campionatul intern, aceeași (echipă) Dinamo să-și descarce supărarea în poarta Chimiei, praf și pulbere; nici că văz rostul eforturilor de-un an, să învingă pe Steaua, să ia Cupa, iar la ieșire în lume să n-aibă competitivitate. Și n-are. Mircea Lucescu e cel care a sfeclit-o!

Apare la cîrma naționalei de fotbal un om de nădejde, Emerich Jenei, arădean d-a nost! Nu-i va fi ușor să ridice ștacheta, așa cum cu toții o dorim, însă are la îndemînă o echipă pe care a construit-o încet dar sigur, Steaua, de unde-și poate recruta o întreagă reprezentativă, plus Hagi, plus ce vrea, numai să fie bine și fotbalul românesc să prospere. Succes, Jenei! Noroc, Mircea Lucescu!

(În „B“, la noi, tragem tare și vîrtos, așa încît „Poli“ să repromoveze; va fi minunat, dacă ...).

Teodor **BULZA**

din literatura universală

Rainer Maria Rilke

VENEȚIA

Anul o mie nouă sute șase: Rainer Maria Rilke are 31 de ani și începe să devină celebru. Tocmai publicase unul dintre cele mai frumoase poeme în limba germană, Povestea despre iubirea și moartea stegarului Christoph Rilke. **În toamna următoare se îndrăgostește nebunește de o tînără venețiancă, a cărei frumusețe l a uluit și pe** Gabriele D'Annunzio. **Rilke îi scrie în franceză, timp de cinci ani, scrisori care-i însoțesc stările sufletești și peregrinările. Care vorbesc despre muncă și mai ales despre singurătate, ca virtute supremă a poetului.**

26 noiembrie către miezul nopții

Draga și frumoasa mea prietenă, singur pentru prima oară cu portretul tău, simt, în tăcerea nopții venețiene, că trebuie să-ți scriu. Oricît de mică, această scrisoare va avea privilegiul de a fi prima. Următoarele îți vor repeta ce îți spune ea acum, din toată inima:

cît sînt de fericit de a te fi întîlnit, frumoasă și minunată cum ești întru totul. Îți învăț frumusețea ca un copil căruia i se povestește un basm frumos. Admir devenirea ta prin suferință adevărată. Inima ți s-a înălțat unde altele pier. Să nu o uiți niciodată. Nu te lăsa stăpînită de nici o împrejurare, rămîi ce ești; păstrează-ți aripile de înger care-ți vor îngădui să pătrunzi într-o altă viață, așteptată fără ca s-o știi. Sînt aceleași aripi ce te vor purta către Artă. Eliberează-te și impune-ți, ca pe o lege, în drumul tău, frumusețea și sufletul. Fii liniștită, Draga mea, orice ți s-ar mai întîmpla: ești salvată.

După tot ce am vorbit, ce am simțit împreună în aceste zile, e cît se poate de firesc să te iubesc. Trebuie să se restituie acest cuvînt vechii sale măreții: de aceea îl și spun: de departe: pentru că mi-am luat asupră-mi toată singurătatea; de aproape: pentru că acei pe care-i iubesc mă ajută nemărginit să-l suport. Mai tîrziu mi se va părea că am visat mereu la clipa cînd te-am văzut pentru prima oară: dar ea e, e Mimi — „Deoarece te iubesc dintotdeauna și te iubesc încă mai mult de cînd te cunosc. Noapte bună, Iubită Prietenă, e prea tîrziu pentru a mai scrie. Multe mulțumiri ție și bunei, scumpei tale Surori; mă las cu totul în seama bunătății voastre.

Al tău,
RAINER MARIA RILKE

*

Duminică dimineață

Nu, nici eu: ne vom revedea. Ți-am luat cu mine Sufletul și îl voi arăta lui Dumnezeu și îngerilor; el se va afla în Univers. Florile îl vor privi fermecate iar păsările vor veni să-l soarbă. Va fi fericit. Inima mea nu încetează să te contemple în genunchi. Te iubesc. Aud clopotele.

Al tău, cu totul,
R.M.

*

În împrejurimile Köln-ului
Luni dimineață

Peisaje, peisaje; le lăsăm în urmă fără a le înțelege; nimeni n-o dorește, O noapte și zile care n-aparțin nimănui. Și ploaia Ploaia indiferentă, obosită, căzînd fără regrete, în sfîrșit, ploaia și mai ce încă? — Dumnezeule, ajunge.

Dar ochii se închid.

Draga mea, există cineva — într-un colț din acest tren dezgustător — care-i închide și știi pentru ce. Îi închide cu atîta putere, încît i se pare că ochii explodează în dosul pleoapelor și se sparg ca dulcii struguri în două guri. Căci ei s-au împlinit nespus în acest scurt răstimp. Era vară — Ce lungă vară Nu vei primi scrisorile pe care ți le-am scris ieri; le-am recitit. Mi te închipuiam tristă. N-am dreptate, nu-i așa?

În jurul meu era lume, nu eram singur; și totuși eram. Și cît de singur. Am încercat de cîteva ori să citesc din Fioretti, dar fără a înțelege ceva. În sfîrșit, mi-am ascuns fața în cartea deschisă, ca în două mîini. Era un gest pur franciscan, cu o anume bunătate în el, care mă mai consolă. Voi ști s-o citesc, cărticica umilă care a fost în preajma ta.

Am trecut prin Godesberg. La Bremen vom ajunge după-amiază. Mă gîndesc la soția mea și la mica Ruth care mă așteaptă cu inima deschisă; cele două ființe care de ani și ani și-au legat dragostea lor mîndră și încrezătoare de viața mea de pribeag. Trebuie să am destulă iubire pentru cei ce-mi sînt dragi, de vreme ce îmi va trebui într-o zi toată dragostea din lume pentru Opera mea

Și totuși, astăzi încă, Ființa mea nu este decît o singură dorință: de a fi la Veneția. Nici măcar lîngă tine (te simt oriunde atît de aproape, iar viața noastră a fost plină de fericire și suferință); ci pentru a îngenunchia într-o biserică la ceasul vecerniei, pentru a zăbovi îndelung în locurile știute, pentru a trece pe acele familiare **calli** unde puteai fi întîlnită pentru a privi de departe Casa roz care îmi pare a fi prima înălțată din lagune; începutul, originea tuturor acelor **palazzi** unde mai supraviețuiesc minuni. Dar, pentru a nu mai îndura această nostalgie. În sfîrșit știu (de la o vreme) că trebuie să fii cuprins de destulă dragoste ca să mai poți iubi și suferința, mai ales suferința. Gîndește-te cu bunătate, Mimi, la soția mea și la micuța Ruth, pe care într-o zi o vei conduce la San Marco. Gîndește-te la noi, Mimi, pentru noi urmează chinul. Închid ochii, Draga mea:

Al tău, cu dragoste,
R.M.

Ți-au sosit violetele?
Adio, Draga mea

*

Oberneuland bei Bremen
(Germania)

Este înspăimîntător să te gîndești că există atîtea lucruri care se fac și se desfac cu ajutorul cuvintelor; ele sînt atît de îndepărtate de noi, închise aproape pe veci în cea de a doua lor existență, indiferente la nevoile noastre extreme. Ele dau înapoi în momentul cînd le percepem, își au viața lor iar noi pe a noastră. Am încercat-o mai dureros ca niciodată scriindu-ți, Draga mea; atît de Dragă, tu căreia aș dori să-ți spun totul. Dar cum? Cum aș putea reda ceea ce simt, ce sufăr și cum încerc să mă consolez de cînd sînt aici, în acest ținut apăsător, în fața acestei cîmpii negre și verzi, pierdute trist între cețuri. Cum să-ți povestesc toată această altă viață, care nu este a mea și unde mă regăsesc cu greu, deoarece nu mai e cîtuși de puțin munca ceea ce mă reține aici. Și, de fapt, eu nu sînt, în sufletul meu, decît lîngă ea. Ce doresc este munca, mereu aceeași munca îndelungată, fără sfîrșit, fără ieșire: într-un cuvînt, munca.

Și totuși, aici sînt ființele scumpe care m-au primit cu blîndețe și ale căror existențe, singuratice deja, mă urmăresc de departe. Soția mea și-a făcut datoria, iar mica Ruth își îndreaptă către mine toată ființa într-un gest sincer și aproape măreț care depășește mica sa vîrstă: iar eu mă străduiesc să fiu demn de toate acestea. Să fiu demn de tine, Mimi, a cărei frumusețe mi s-a impus ca o supremă datorie. Soția mea este de acord cu mine, admirîndu-te, și ne petrecem ore întregi în fața frumosului tău portret, măcar că acesta nu oferă decît un vag reflex al splendorii tale. Și micuța, cît te iubește deja. „Acum, dacă intru la tine, îmi spunea ieri, trebuie neapărat să privesc acolo“ (adică la portretul tău); îți spune scumpa mea nașă. Ea știe că ești frumoasă, fără să-i fi spus cît ești de frumoasă cu adevărat. Aceasta mi-o spun mie însumi.

Mulțumesc pentru buna intervenție la San Marco. Vom mai vorbi. Mulțumesc pentru scrisoarea pe care o așteptam din toată inima, mulțumesc pentru tot ce e în legătură cu tine. Aș fi dorit să știu încă mai mult, am citit-o și recitit-o o noapte întreagă...

Adio, Draga mea. Al tău, cu dragoste,
R. MARIA

*

Oberneuland Bei Bremen
(Germania)

În această duminică, 8 decembrie 1907

În inima vieții lucrează moartea și e uimitor că părem a nu o ști: moartea, a cărei prezență nemiloasă o resimțim în fiecare schimbare căreia îi supraviețuim, deoarece trebuie să învățăm să murim cu încetul. Trebuie să învățăm să murim: acesta e temeiul vieții. Să pregătești din timp capodopera unei morți mîndre și mai presus de orice, a unei morți unde întîmplarea nu-și are locul, a unei morți construite, fericite, entuziaste, așa cum au știut să și-o aleagă sfinții; o moarte îndelung meditată, care să-și facă uitat propriul nume, rămînînd doar un gest care restituie universului anonim legile recunoscute și mîntuite ale unei vieți intens împlinite. Această idee despre moarte a crescut în mine în chip dureros, din experiență în experiență, încă din copilărie și mă face să suport mica moarte cu umilință pentru cea care ne vrea măreți.

Mereu această moarte ce nu mă părăsește, ce mă frămîntă, ce-mi schimbă sufletul, ce-mi sporește incandescența sîngelui, înăbușind viața care a fost a noastră, pentru a o transforma într-o picătură dulce-amară ce-mi circulă prin vine, pătrunde peste tot, a mea pentru totdeauna Cuprins de această imensă tristețe, sînt fericit să simt că ești Frumoasă. Sînt fericit de a mă fi dăruit fără teamă frumuseții tale, așa cum o pasăre se dăruie spațiului; sînt fericit, Draga mea, de a fi mers încrezător pe apele nesiguranței noastre pînă la acea Insulă unde înflorește suferința, pînă la inima ta În sfîrșit: fericit.

Al tău,
R. MARIA

Prezentare și traducere,
Beatrice STANCIU

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

44.

Trăiesc, mănînc. Cîteodată dorm. Dacă ai chef, vino să vezi unde stau. Locuiesc într-o cocioabă pe Polton's Lane, o ulicioară în spatele Companiei de fierărie Esmeralda Closetul e într-un șopron, în curte. Mă spăl în bucătărie, într-o chiuvetă de tablă. Dorm într-un pat cu toate arcurile rupte. Cel mai nou obiect din toată casă are douăzeci de ani. Esmeralda e un oraș bogat Vino să mă vezi. Locuiesc în casa unui bogătaș.

— Din povestea ta cu Mitchell lipsește un lucru, am spus.

— Care?

— Adevărul.

— O să-l caut sub divan. Doar că s-ar putea să fie cam murdar.

În vîrful rampei se auzi zgomotul puternic al unei mașini. Paznicul se îndepărtă. Am mers și am chemat liftul. Ciudat tip, paznicul Foarte ciudat. Și interesant, și de plîns. Trist și fără noroc.

Liftul cobora de o veșnicie și, înainte de a sosi, nu mai eram singurul care-l aștepta. Alături de mine se afla un ins înalt, frumos, zdravăn, pe nume Clark Brandon. Purta o scurtă de piele și un pulovăr albastru cu guler răsucit, pantaloni sport și ghete cu șireturi de genul celor folosite de ingineri sau de supraveghetori pe terenuri desfundate. Părea șeful unei echipe de șantieriști. Dar n-aveam nici cea mai mică îndoială că, în mai puțin de-o oră, avea să fie la the Glass Room, îmbrăcat în haine de seară, și că o să arate și acolo tot ca un șef. Ceea ce probabil chiar era. Avea suficienți bani, sănătate și destul timp ca să profite și de una și de alta din plin, plus să dea impresia, oriunde ar fi mers, că el e stăpînul.

Îmi aruncă o privire și mă așteaptă să intru în lift. Liftierul îl salută respectuos. El dădu din cap. Am coborît amîndoi în holul hotelului. Brandon se îndreptă spre recepție. Recepționerul — era unul nou, pe care nu-l mai văzusem — îi adresă un zîmbet larg. Îi înmînă un vraf de scrisori. Brandon se sprijini de marginea ghișeului, desfăcu scrisorile una cîte una și le zvîrli în coșul de hîrtii. Majoritatea luă acest drum. Lîngă mine se găsea o măsuță cu pliante turistice. Am luat unul, mi-am aprins o țigară și am început să citesc.

Una dntre scrisori părea să-l intereseze pe Brandon. O reciti de mai multe ori. Am putut să văd că e scurtă, scrisă de mînă și are antetul hotelului. Din locul în care mă aflam n-aș fi putut vedea mai mult decît dacă m-aș fi uitat peste umărul lui. Cîteva secunde rămase cu scrisoarea în mînă. Apoi se aplecă și scoase din coș plicul. Îl studie. Puse scrioarea în buzunar și se îndreptă spre recepție. Arătă plicul recepționerului.

— Scrisoarea asta a fost adusă la recepție. Nu știi cine a lăsat-o? Nu cunosc expeditorul.

Recepționerul studie plicul și dădu din cap: — Da, domnule Brandon, cineva a lăsat aici scrisoarea imediat după ce am intrat eu de serviciu. Un bărbat gras, între două vîrste. Purta ochelari. Avea un costum cenușiu, un pardesiu cenușiu și o pălărie de fetru cenușie. Nu e de pe-aici. Cam ponasit.

— A vrut să mă vadă F

— Nu, domnule. Mi-a spus numai să pun scrisoarea în lăcașul dumneavoastră. E ceva în neregulă, domnule Brandon?

— N-avea un aer de idiot?

Recepționerul clătină din cap. — Cum v-am mai spus, era jalnic.

Brandon pufni. — Îmi propune să devin, în schimbul a cincizeci de dolari, preot mormon. E țicnit, fără doar și poate.

Traducere de
Mihai CERNEA

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRAVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PIRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: TIMIȘOARA, strada RODNEI 1.
Telefoane: 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.BT. Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 42

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 42 (1026) 17 OCTOMBRIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3. LEI

Ora constructorilor

Localitățile țării noastre trăiesc momentele desăvîrșirii lor în domeniul sistematizării și înălțării spre o nouă treaptă de civilizație. Fața cea nouă a patriei nu are termen de comparație în trecut, e rodul prezentului creator. În ultimul timp și la Timișoara se construiește mai bine, mai frumos, fapt care contribuie la îmbogățirea zestrei edilitare a municipiului prin unicate arhitectonice. dar și prin acele micro-orașe care sînt, de fapt, cartierele. Momentul istoric al înlocuirii vechilor clădiri din Fabric este un prilej de profundă emoție pentru noi, timișorenii. Cartierul obscur și de un pitoresc îndoielnic, corespunzînd perioadei începutului dezvoltării industriale a orașului și sporirii populației, de fapt. o aglomerare urbană lipsită de interes arhitectonic, este înlocuit prin edificii luminoase și variate ca aspect, necontrazicînd ansamblul, specificul orașului, dar aducînd civilizația socialistă și însemnele binelui și frumosului. Personalității distincte care este Timișoara i se adaugă acum lucrări care se feresc de stereotipia construcțiilor ce făceau orașele să semene între ele și integrează peisajului adevărate opere de artă care întrunesc și caracteristicile ce le plasează în universul cotidian al lumii moderne.

Acum, constructorul nu mai este un simplu executant al proiectelor arhitecților; aportul lui înseamnă tot mai mult creație tehnico-științifică, desigur, însă și artistică. O adevărată competiție se desfășoară între constructori pentru găsirea celor mai perfecționate metode de transpunere în spațiu și în durată a frumoaselor desene. În toate aceste metode de transfigurare se găsește și o mare dragoste a lor pentru orașul în care trăiesc, dragoste pentru profesiune și pentru locuitorii orașului. Fără acest sentiment, clădirile nu ar emite acea căldură sufletească pe care o simțim privindu-le. Casele ne comunică un mesaj. acela al efortului și pasiunii celor care le-au dăruit nemurirea. O Timișoară care trăiește o viață nouă își deschide noi perspective, noi bulevarde, noi artere ale progresului. O Timișoară cum n-a mai fost într-o țară cum n-a mai fost se naște acum din brațele și mintea constructorilor care folosesc tehnologii avansate și gîndesc pentru viitor Un oraș pe care eternitatea îl va găsi la fel de frumos precum îl găsim noi, acum.

Lucian BURERIU

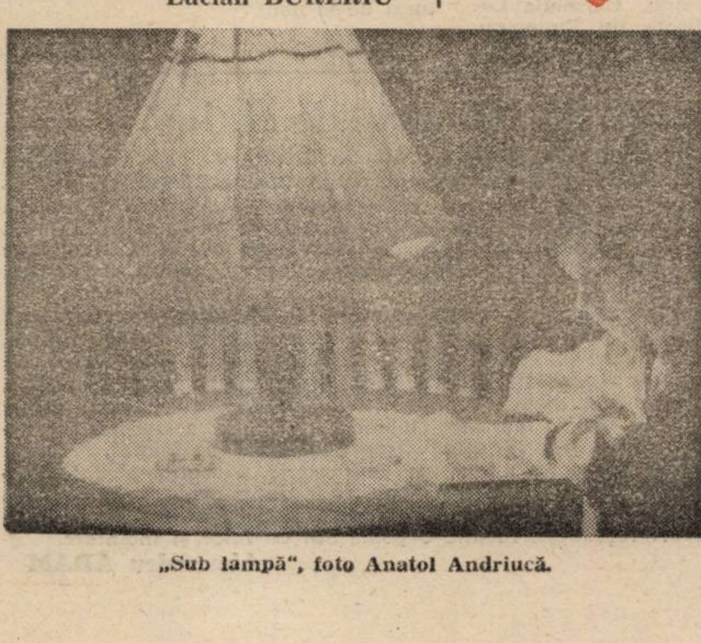

„Sub lampă", foto Anatol Andriucă.

Țelul activității politico-ideologice, făurirea omului nou

Edificarea noii orînduiri reprezintă un act conștient al poporului, realizat sub conducerea partidului revoluționar al clasei muncitoare, iar înfăptuirea în cele mai bune condiții a acestei opere solicită în actuala etapă de dezvoltare a societății noastre, mai mult ca oricînd, din partea oamenilor muncii în calitatea lor de deținători ai puterii politice, de proprietari ai avuției naționale și producători, să stăpînească concepția materialist — dialectică și istorică despre lume și viață, să fie pătrunși de spiritul revoluționar pentru a făuri în deplină cunoștință de cauză propriul viitor comunist. În această privință Partidul Comunist Român pornește de la faptul că în condițiile socialismului, oamenii muncii nu mai sînt obiectul acțiunii oarbe a legităților sociale obiective ci, folosind în mod conștient aceste legități, acționează în concordanță cu ele, dirijîndu-le în scopul dezvoltării societății omenești, al transformării ei revoluționare. Totodată, partidul nostru ține seamă de realitatea că noua orînduire se înfăptuiește în condițiile unei lumi a interdependențelor între statele naționale, a unei intense circulații ideologice pe plan mondial. Toate acestea aduc la ordinea zilei necesitatea unei activități politico-ideologice dinamice, combative, care să contribuie la ridicarea continuă a nivelului de gîndire și cunoaștere al celor ce muncesc, la clarificarea problemelor dezvoltării societății românești și a fenomenelor internaționale în spiritul politicii și concepției partidului nostru. Așa cum sublinia tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, trebuie **„să se acorde o atenție deosebită educației ideologice a maselor, dezbaterii largi a problemelor complexe, pentru a da oamenilor răspuns la preocupările lor. pentru a face ca toți cetățenii patriei noastre să fie înarmați cu cele mai noi cuceriri ale științei, ale cunoașterii umane, să devină luptători activi pentru afirmarea concepțiilor revoluționare despre lume și viață".**

Partidul nostru are meritul de a fi impulsionat pregătirea politico-ideologică, printr-o abordare realist-creatoare a raportului dintre existență și conștiință. Fără a fi un act teoretic de simplă raportare la realitate, elaborarea ideologiei presupune construirea unui univers de cunoaștere amplu și profund, din perspectiva căruia să se cuprindă axiologic, sensul devenirii progresiste, raportul de forțe social-politice și, în cadrul acestuia, forța social capabilă a o înfăptui. În acest sens Marx arăta că: rolul ideologiei este cu atît mai important cu cît ea cuprinde mase tot mai mari de oameni, solicitată în mod obiectiv în realizarea progresului social. De aici, concluzia că pentru revoluționarea societății este necesară o permanentă și intensă activitate ideologică și educativă.

În concepția partidului nostru, rolul activ al ideologiei revoluționare în dezvoltarea societății noastre socialiste își găsește o pregnantă expresie în capacitatea ei de a devansa evoluția socială de a dinamiza puternic progresul multilateral, material și spiritual al țării. Ideologia revoluționară, din perspectiva intereselor generale ale societății și destinată spiritualității întregii colectivități, situează în centrul tuturor preocupărilor teoretice și practice ale societății omul, satisfacerea cît mai deplină a trebuințelor lui, materiale, spirituale, sociale. Profundele prefaceri ce au avut loc în perioada ultimelor două decenii în toate domeniile de activitate — în industrie, în agricultură, în raporturile sociale și politice, în știință și cultură, în nivelul de conștiință al oamenilor muncii — au asigurat manifestarea crescîndă a personalității umane, a trăsăturilor omului nou, cu un bogat univers de cunoștințe profesionale, angajat activ în făurirea unei noi calități a muncii și vieții, în construirea societății socialiste. S-a afirmat astfel cu tot mai multă putere un umanism nou, revoluționar care se constituie într-un veritabil corolar al tuturor proceselor transformatoare din societatea noastră. Un loc tot mai important în formarea omului nou și în ridicarea nivelului de pregătire politico-ideologică îl ocupă știința și cultura. Înarmarea tineretului, a tuturor oamenilor muncii cu noile descoperiri ale științei ,care demonstrează materialitatea lumii, justețea materialismului dialectic, reprezintă un mijloc fundamental pentru formarea conștiinței socialiste. Aceasta este, totodată un imperativ al epocii contemporane, al revoluției științifico-tehnice. Progresul culturii și al științei și însușirea realizărilor lor de către oameni duc la îmbogățirea conținutului de idei al conștiinței socialiste și constituie, totodată, pîrghii pentru ridicarea la un nivel mereu mai înalt a gradului de pregătire politico-ideologică, în formarea unei concepții filozofice materialist-dialectice, consecvent ateiste, științele sociale fiind menite să contribuie la îmbogățirea conștiinței oamenilor muncii, nu numai cu explicații rezultate din investigarea realității sociale, ci să ofere totodată concluzii și soluții pentru activitatea lor practică. În condițiile socialismului, cultura, atît sub raportul creației de noi valori cît și sub acela al răspîndirii și asimilării valorilor create primește noi dimensiuni, aflîndu-și principala rațiune de a fi în eficiența sa politico-ideologică. Cultura socialistă nu-și poate îndeplini importanta sa misiune civică și patriotică fără exercitarea permanentă a rolului său modelator de conștiințe, fără a face o susținută educație politică, în spiritul înaltelor principii ale ideologiei, ale moralei comuniste.

O trăsătură importantă a conștiinței socialiste o reprezintă înaltul său patriotism revoluționar. De aceea, unul din obiectivele prioritare, trasate de Congresul al XIII-lea al partidului în domeniul activității politico-ideologice, îl constituie educarea oamenilor muncii în spiritul patriotismului, cultivarea sentimentului de dragoste față de patrie, de popor, întărirea unității întregului nostru popor în jurul partidului, pe baza comunității de țeluri și idealuri a tuturor celor ce muncesc. În același timp, activitatea de formare a omului nou este chemată să acționeze în direcția îmbinării organice a patriotismului cu spiritul solidarității internaționale, pentru dezvoltarea sentimentului de solidaritate cu oamenii muncii și cu toate popoarele în lupta pentru progres, libertate și pace.

Elisabeta IELI

tabletă

Contemplație și creație

Se întîmplă un fapt curios cu noi, cu fiecare, cînd o lucrare, o operă oarecare începe să se înfiripe sub mîinile și privirile noastre. Se întîmplă ca închipuirea noastră s-o ia mult înaintea închegării lucrării finale. E momentul cel mai frumos, cred, dintre toate, care poartă în sine grandoare și tragism, îndoială și încrederea. E momentul de vîrf, ca să zic așa, din creația și munca unui om, cînd închipuirea dobîndește viață, cînd visul se înaripează și poate să se contemple pe sine în opera încă nerealizată, dar posibil a se naște într-un viitor. Se pare că acest unic fapt și moment al visării, al închipuirii noastre asupra operei ce va să vină este unul hotăritor pentru nașterea creației viitoare. Hotăritor ? Da, hotăritor! Căci, fără acest vis, aruncat în viitor, nu-mi închipui ca cineva să poată să ducă la capăt lucrări grandioase, istovitoare, pe oricare tărîm al științei, artei și vieții practice de fiecare zi. Se poate întîmpla ca, uneori, să existe o discrepanță între visul operei noastre și realitatea ei. Se poate chiar ca, între cel care visează la obiectul creației sale și creația însăși să se ivească o neconcordanță. O fisură. O anomalie. Nimic imposibil, într-o asemenea lucrare migăloasă a viitorului. Însă important, pentru fiecare dintre noi, cred că este ca, cel care visează la opera sa, să și creadă cu fermitate în ea. O credință neclintită. Pe care nu o clatină nimic. Nu o influențează nimic. Ba, mai mult, el, creatorul, nu numai să creadă, dar și să scruteze profund relațiile vieții din jur, să cerceteze șansele izbînzii sale, să compare realitatea cu închipuirea. Căci, atunci, chiar dacă vor exista și unele clătinări și anomalii între visul lui și realitatea operei de mîine, între proiect și realizare, faptul că el, visătorul și creatorul, a instaurat un punct de contact, prin visul său, între prezent și viitor, acel singur și, uneori, fragil punct de contact, va să însemne totul. Pe ei se va întemeia realizarea sa. El va fi alfa și omega lucrării ce se va naște. Totul va fi limpede. Creatorul va trece la munca lui și ordinea va domni între visul său solitar și opera viitoare a minții sau mîinilor sale. Care, mîine, va putea bucura pe cei din jur. Și va putea aduce încîntarea. Și posibila fericire.

Ion ARIEȘANU

Deschidere către Crişu Dascălu

(1) O lectură nouă a unor studii apărute în ultima vreme (vezi recenta antologie de **Analize de texte poetice**), îl poate îndemna pe cronicar să mediteze asupra unor autori de valoare deosebită care nu sînt la modă. Poate, zic eu, urcînd mai sus, personalităţi de rangul lui Adrian Marino sau Solomon Marcus nu vor fi la modă tocmai fiindcă ştiinţa lor e aridă, răsfăţată rar de plăcutele brize ale melancoliilor. Ei nu visează cu fruntea pe umărul cititorilor şi nu îi cer dreptul la confraternitate. Adevărurile lor sînt aspre şi inaccesibile celui lipsit de ucenicia severă a ştiinţelor asociate. Bibliografiile marilor cercetători de aiurea le înregistrează numele la loc de cinste (ignorînd cu aceeaşi dezinvoltură alte nume, preaiubite) cinstindu-le contribuţia, ale noastre îi şicanează.

Cu atît mai mare e satisfacţia atunci cînd descoperim rodnicia acţiunii lor în cărţile mai tinerilor savanţi. Excelenta cercetare a lui Crişu Dascălu, Dialectica limbajului poetic, arată cum „cărţile nepopulare" au ecou deosebit chiar şi între autorii care nu citesc cu ochi rece literatura. În prefaţa cărţii, intitulată savuros **La cititor** putem citi un asemenea insert: „Demonstrarea şi exegeza acestui dialog (dintre poezie şi teorie, n.n.) sînt întreprinse, de pe necesare poziţii hermeneutice şi în scrieri capitale, de către Adrian Marino". Cartea lui Crişu Dascălu, cu o bibliografie de 471 de titluri, îi poate permite criticului să observe că, de pildă, un loc privilegiat în cadrul cercetărilor îl au tocmai studiile lui Adrian Marino şi Solomon Marcus

(2) Crişu Dascălu se numără printre cei care, intrînd în literatură la mijlocul deceniului al şaptelea, n-a fost niciodată la modă. Poet de o puternică originalitate (mai puţin în **Mînie şi marmoră**, 1968 şi, mai ales, în **Încercare asupra bucuriei**, 1978), el nu aparţine vreunui val şi vreunei înregimentări. Acţiunea poetului (zic eu, încă o dată, notabil în prima, important în a doua carte a sa) se conjugă fericit cu a teoreticianului. Semioticianul Crişu Dascălu s-a numărat printre aceia care, la începutul deceniului al optulea, a dat valoare unui cerc timişorean de semiotică. De la Livius Ciocârlie la Adriana Babeţi şi de la Marcel Pop-Corniş la Vasile Tudor Creţu şi Margareta Gyurcsik cercul a stimulat autori de mîna întîi. Unii au devenit cunoscuţi, alţii vor deveni cu timpul. **Dialectica limbajului poetic** aparţine acelor cărţi fundamentale construite în timp. Cele trei părţi ale cercetării (**A privi şi a vedea, Vizibil şi lizibil, A percepe şi a pricepe**) discută, în termenii unei gîndiri ferme asupra limbajului, „dialectica limbajului poetic" Semnalăm bucuria de a descoperi resorturile intime ale gestului său. Foarte repezi analize ne oferă căi noi de înţelegere a unor autori ca Arghezi, Bacovia, Macedonski, Nichita Stănescu, Eugen Jebeleanu. Om de ştiinţă, Crişu Dascălu îşi poate permite (ca poet!) să intervină, între capitole, cu: „Ajuns cu scrierea cărţii în acest punct, în care, potrivit gîndirii mele iniţiale, ea ar fi urmat să ia sfîrşit, nu mă pot împiedica a mă transpune în postura cititorului preocupat mai degrabă de eficienţa situării sale în raport cu textul poetic decît de interes teoretic şi care, ajuns la rîndul său cu lectura tot aici, ar fi tentat să constate ca şi Herodes Atticus: «Video barbam et pallium, philosophum non videi...» Mărturisesc că, o vreme, am fost tulburat de o asemenea eventualitate. Totuşi, nu spre a preveni dezamăgiri am decis să adaug şi o a treia parte cărţii. O fac nu numai din cauză că deziluziile nu pot fi reparate fără acordul celui stăpînit de ele, ci şi pentru că sînt tot mai încredinţat de faptul că . ."

Dialectica limbajului poetic e un studiu de remarcabilă concentrare aparţinînd unui specialist de excepţie. Cronica noastră nu reprezintă decît deschiderea unei dezbateri care, angajînd poeticieni, lingvişti, scriitori ar putea da continuitate unei cercetări cum nu apar des.

Cornel UNGUREANU

Crişu Dascălu, DIALECTICA LIMBAJULUI POETIC, Editura Facla, 1986.

cronica literară

Sinceritatea poeziei

Poezia lui Eduard Pamfil se bazează pe o perfectă sinceritate. Nici un moment poetul nu încearcă să trişeze, să se ascundă în spatele unor mode sau modele trecătoare, preferînd să primească direct confruntarea cu cititorul şi, mai mult chiar, părînd a-i provoca pe aceştia la discuţie. Acest dezinteres, am zice sfidător (al scriitorului) pentru mentalităţile literare ale timpului, pentru polemicile de tot felul, dispreţul faţă de grupuri şi grupuleţe literare şi faţă de goana editorială oferă poeziilor lui Eduard Pamfil o simplitate luminoasă, care este unul din punctele lor forte. Poezia sa este asemenea filmelor din primii ani ai secolului, cele prin care Charlot mai smulge şi azi cîte o lacrimă nostalgică, printre hohote de rîs, chiar dacă în momentul realizării lor habar n-avea ce-i cu „noaptea americană" şi nu se gîndea nici măcar la posibilitatea introducerii sonorului. Dar făceau mult mai mult. Exprimîndu-se, se exprima în primul rînd, fiecare apariţie a sa fiind o confesiune pe care o făcea sălii. La fel, Eduard Pamfil scriind poezie se scrie „pe sine", se prezintă în faţa cititorului cu faţa lui cea de toate zilele, nemascat şi nemachiat, fără a îmbrăca costumul de duminică. De aceea, graţia (evidentă) şi uneori subtilitatea versurilor sale ne apar foarte naturale, nesubliniate şi neînrămate, ci făcînd parte din existenţa cotidiană a poetului, pictorului, ghitaristului Eduard Pamfil sau din ceea ce el numeşte o „modalitate estetică şi euforică de a trăi". De altfel, în versurile lui Eduard Pamfil se va întîlni la tot pasul cîte o tuşă a pictorului sau cîte un acord din Bach. Reprezentaţia, pentru această tehnică „a corespondenţelor", în care, de fapt, poetul nu urmăreşte neapărat corespondenţa (de aceea să-i spunem o poezie a corespondenţelor accidentale).

Majoritatea poemelor au însă caracter reflexiv, autorul comunicînd la persoana întîi cu virtualii săi cititori. Uneori tonul este aparent vesel. Dar dincolo de graţia jocului apare un nor de tristete, resimţit la început ca o părere trecătoare.

În poemele de dragoste, în special în cele în care se adresează direct celei pe care o iubeşte poetul, pare a împrumuta ceva din lirica simboliştilor: „Dacă vrei putem să trecem / Dincolo de gîndul trist / Parcul stă vrăjit în tine / sub un cer / de ametist / Şi ne-aşteaptă . / Şi ne-aşteaptă / / Noi, probabil că vom plînge / nimeni nu va înţelege / Cine sîntem amîndoi / dacă noaptea ne răsfrînge / Sau ne urcă spre / apoi" (**Plimbare**). Alteori, poetului i se răspunde cu dragoste şi atunci simte nevoia să ridice un edificiu al iubirii, versurile dobîndind tonuri patetice: „Din mîinile tale cresc flori / prin timp şi torente de sens / / ele duc ascendent / în imens / Coralul iubirii / dolent". (**Coral**).

Poezia lui Eduard Pamfil este, în ultimă instanţă, un barometru liric indicînd „vremea" din inima poetului, bucuriile şi eşecurile, speranţele, frămîntările, neîmplinirile, năzuinţele şi, mai ales marile sale nostalgii. Ea este o cale de comunicare, deschisă lumii, o confesiune existenţială a unui om pentru care a trăi estetic a devenit mai mult decît o profesiune de credinţă. Nu întîmplător **Adagio**, recentul volum de versuri a lui Eduard Pamfil, nu conţine nici una din aşa-zisele manifeste „ars poetica" din care poeţii îşi fac îndeobşte un fel de blazon. Pentru că poetul detestă orice lucru făcut programatic (evident, în domeniul artei vorbind), sinceritatea şi simplitatea fiind singurele elemente de la care nu abdică niciodată. De aici, schimbările de ton şi de formă poetică ce au loc de la un poem la altul, perpetua impresie de metamorfozare şi de primenire pe care o lasă versurile sale

Eduard Pamfil este un mare iubitor de poezie. Acesta este blazonul, purtat cu demnitate şi mîndrie.

Tudorel URIAN

---

* Eduard Pamfil, ADAGIO, Editura Facla, 1986.

LITERATURA PENTRU COPII

Alături de romanul poliţist şi de aventuri, literatura pentru copii continuă să rămînă un tărîm ignorat de critica literară. Rarii cercetaşi, care se abat pe aici, se întorc repede, după o plimbare scurtă.

Dar, mai întîi, ce se înţelege prin acest termen? Domeniul literaturii pentru copii este vast El începe cu literatura pentru preşcolari şi sfîrşeşte în vecinătatea imediată a unei vîrste ingrate, ce continuă să dea bătaie de cap psihologiei: preadolescenţa. Ne vom referi, în cele ce urmează, doar la literatura pentru preşcolari (3—6 ani), adică la acea literatură destinată micuţilor nedeprinşi încă cu taina cititului.

Să ne reîntoarcem însă la producţia literară propriu-zisă Avem, în această direcţie, o frumoasă tradiţie. Arghezi şi Cezar Petrescu, pentru a aminti doar două nume, au scris şi pentru cei micuţi Astăzi, exemplul lor a fost urmat de poete cu certă dăruire, precum Ana Blandiana, Constanţa Buzea. Ni se pare însă că ţinutul literaturii pentru copiii în afara cum am văzut, atenţiei criticii literare, permite pătrunderea în literatură (ca pe o poartă dosnică) la destui veleitari. Uneori li se acordă şi un rabat la calitate în edituri. Nu vom da nume, nu intenţionăm să facem un rechizitoriu Dăinuie, în acest caz, credinţa, păgubitoare şi eronată, că a scrie pentru cei mici este mai „uşor": nu sînt deloc sigur dacă nu cumva e mai „greu" Genul solicită, pe lîngă cunoaşterea intuitivă a psihologiei infantile, dragoste, delicateţe şi subtilitate. Cînd ele nu există, calitatea textelor e periclitată. Aşa, bunăoară, sînt unii autori care se copilăresc nesincer şi cu tot dinadinsul. Alţii îl copleşesc pe copil cu suprasarcini. Într-o povestire, de altminteri reuşită, a periplului unor păpuşi pe Dunăre, Deltă şi mare firul naraţiunii este împovărat de un adevărat curs de ihtiologie, o droaie de peşti (de apă dulce şi de mare) dînd buzna peste puterile tinerii de minte a copiilor.

Un loc precumpănitor în acest gen de literatură îl joacă grafica de carte. Copilul, se ştie, mai întîi priveşte imaginea şi, numai dacă ea îi place, ascultă atent şi textul. S-au făcut în direcţia aceasta progrese notabile. Cărţile de azi sînt mai frumoase, mai atrăgătoare, decît, de pildă, cele tipărite acum douăzeci de ani. O iniţiativă fericită se dovedeşte a fi colaborarea cu edituri de acelaşi profil din U.R.S.S., Republica Populară Chineză, R.D.G. Ea a condus la înmulţirea, în standurile librăriilor, a unor cărţi reuşite, cu coperte viu colorate. Esenţială ni se pare, în direcţia graficii de carte, conlucrarea strînsă dintre autor şi grafician. Cînd se întîmplă ca ei să fie una şi aceeaşi persoană, precum Anamaria Smighelschi în Dora Minodora şi Luna Betiluna (Editura Ion Creangă) rezultatele sînt excelente.

Şi, în sfîrşit, ce se cere a fi tipărit pentru cei mici? Succesiunea rapidă a generaţiilor primeneşte, în domeniul literaturii pentru copii, publicul mai repede decît aiurea Publicul însuşi se schimbă şi între orizontul informaţional pe care îl avem noi, la vîrsta copilăriei, şi cel al copiilor de azi, există o mare diferenţă şi un evident spor cantitativ şi calitativ. Realitatea aceasta ar impune şi o remodelare a genului, proces ce înaintează încă anevoie. Din fericire, ne aflăm într-o ţară mirifică, unde vechea literatură pentru copii, cu Feţi-Frumoşi şi Ilene Cosînzene, cu zîne şi cu zmei, coexistă paşnic cu cea nouă, unde apar, mai apăsat, amprentele lumii de azi. Se cer însă mai multe titluri, o valorificare, în continuare, a moştenirii literare româneşti şi universale. Mai multe basme populare, mai mult din Ispirescu (Basmele Românilor), o nouă ediţie din Făt-Frumos din lacrimă, frumosul basm eminescian, din Harap-Alb şi Punguţa cu doi bani ale lui Ion Creangă. Din literatura universală a genului s-a tradus bine şi cu spor, dar, totuşi prea puţin. Mai mult, deci, din Charles Perrault, fraţii Grimm şi Christian Andersen. Să nu ne facem însă vinovaţi de europocentrism nici aici, dînd un loc mai mare, în planurile de traduceri şi adaptări, literaturii pentru copii din ţările arabe şi extrem-orientale Să mai reamintim odată: Habet sua fata libelli („Fiecare carte îşi are soarta sa") spuneau cei vechi. Ca închegări de hîrtie, cerneală de tipar ele sînt, prin firea lucrurilor, trecătoare Dar, ca prim contact, cu experienţa şi cultura lumii, ele sînt, pentru cei mici, cîştiguri benefice şi statornice

Traian Liviu BIRĂESCU

Revista revistelor

Fără nici o ezitare: de ani buni de zile, revistele studenţeşti ieşene pot fi oricînd enumerate în seria revistelor româneşti **de cultură** Care, cu alte cuvinte, demonstrează, număr de număr, o autentică vocaţie culturală. Nu doar aspiraţie, şi — ţinem să subliniem —, mai ales **vocaţie**. O asemenea voce distinctă e **Opinia studenţească**, organ al Consiliului U.A.S.C. din Centrul universitar Iaşi, nr. 3—4 (recent primită la redacţie). Calităţile acestei noi apariţii publicistice sînt evidente (după o lectură „cu sufletul la gură", a fiecărei pagini): echilibrul inteligent al tematicii abodate, al modalităţilor publicistice. Aşa se face că, alături de foarte bune pagini de jurnalistică propriu-zisă, susţinute de verva reportericească a lui Radu Eugeniu Stan, Silviu Alupei, Florea Ioncioaia, Sterian Pricope, Florin Zamfirescu, Cornel Popa, Camelia Varvara, stau la loc de cinste două interviuri alerte cu muzicologul Iosif Sava, respectiv cu prof. dr. Emanuel Poppel, cele două pagini de „Istorie şi adevăr", proza şi poezia (autori Silviu Lupescu, Maria Mailat, Liviu Cangeopol, Ovidiu Nimigeanu, Carmelia Leonte), studiile dedicate lui Eminescu dar mai ales paginile „de greutate": ancheta purtînd genericul „Cărţi-destin" (la care răspund exemplar Alexandru Zub şi Solomon Marcus), comentariile ample la „Cartea interferenţelor" (semnate de Liviu Antonesei şi Alina Sorohan), fragmentul de **Jurnal** al lui Mircea Eliade, eseurile lui Gheorghe Grigurcu şi Valeriu Gherghel (**Căutarea sinelui**).

Am lăsat cu bună ştiinţă la urmă paginile care au incitat cel mai mult: „Don Miguel faţă cu metalepsa", (oh, l'autre-ule Luca, ce ne furi minţile!), episod II, al aceluiaşi lotru — iertat fie-ne, cum că-i zicem, oximoronicul elogiu — Luca Piţu dînd iama prin ciocoieştile idei şi vorbe, dezbuibîndu-le, spre a ne îmbogăţi pe cei săraci cu duhul său. Dacă tuturor acestor izbutite pagini li se adaugă traducerea unui text din Martin Heidegger, „Despre esenţa filosofiei" (o prelegere tipărită în 1985, care — afirmă Gabriel Liiceanu, semnatarul prezentării şi al versiunii româneşti — „nu cunoaşte încă nici o traducere", avem imaginea completă a unei reviste de certă prestanţă intelectuală în actualul peisaj cultural de la noi.

A. B.

Oraşul în formă de inimă

În editura **„Sport-Turism"**, colecţia **„Cîntarea României"**, poetul albaiulian **Ion Mărgineanu** scoate monografia **„Oraşul sub formă de inimă"**, un portret al Albei Iulii, văzut în timp. Trecînd-o prin istoria seculară, zăbovind asupra momentelor de vîrf ale acelei istorii, Ion Mărgineanu scrie nu numai cartea unui reporter şi poet, care colindă oraşul şi ţinutul său, dar el scrie şi nişte inscripţii sentimentale asupra locurilor, evenimentelor şi oamenilor de ieri şi de azi ai Bălgradului.

De la notaţia laconică, seacă, de proces verbal sau de ghid, pînă la poema scrisă ocazional, de la biografiile întreţesute în pînza evenimentelor istorice, parcă sufocante, la tabletele lirice, de la descrierile amănunţite, la notaţiile fugare, Ion Mărgineanu consemnează tot ceea ce ar putea rezona în cititor, tot ceea ce se imprimă în memoria lui afectivă, legată de perimetrul istoric şi uman al Albei Iulii. Scrisă mai ales cu inima, mai ales cu simţirea, revărsată în pagină cu o autentică vibraţie, **„Oraşul în formă de inimă"**, semnat de **Ion Mărgineanu**, devine nu numai un ghid istoric şi sentimental al celebrei cetăţi româneşti, unde istoria şi-a spus cuvîntul în momentele ei mari, dar devine şi o carte pentru minte şi inimă, pe care îndrăgostitul de teritorii şi mărturii şi locuri româneşti inedite o poate citi cu folos şi încîntare.

Alexandru ADAM

convorbiri

Cu regizoarea Cătălina Buzoianu

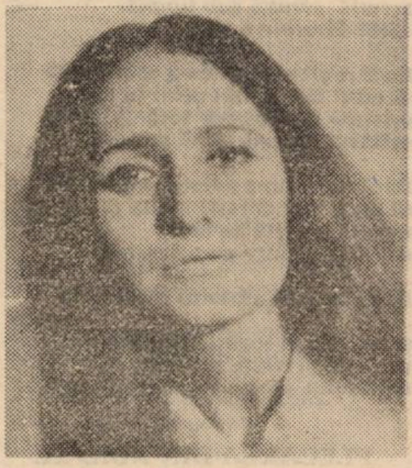

— Desigur că numeroasele spectacole montate pe mai toate scenele importante ale țării, precum și în străinătate, alăturate aprecierilor deosebite (de la premiile A.T M.-ului și ale Uniunii Scriitorilor și pînă la cuvintele elogioase înscrise, spre exemplu, în revistele britanice THE STAGE și PLAYS AND PLAYERS) alcătuiesc, ele însele, un foarte cuprinzător portret al regizoarei Cătălina Buzoianu. Cum ar arăta însă un autoportret... „La minut".

— E greu. Prefer să fac portrete altora. Unul care să mă flateze nu mi-ar face plăcere, unul în care să spun exact ce cred despre mine ar fi prea dur. Situîndu-mă într-o poziție oarecum de mijloc, între nemulțumirile mele față de mine însămi și așa-zisele realizări din biografia mea artistică, pot spune că mă aflu exact în tonul acestui interviu, adică la mijloc de drum. Poate că cel mai nimerit ar fi să încerc să punctez cîteva din momentele importante mie, ivite pe parcursul celor cincisprezece ani de regie. Am absolvit institutul în 1970, fiind repartizată la Iași, unde mi-am propus realizarea unui program personal deosebit de ambitios, de valorificare a literaturii românești, nu neapărat dramatice (majoritatea spectacolelor din acea perioadă fiind adaptări ale unor romane sau piese de teatru, asociate cu documente de epocă — foarte multă istorie, mai ales istorie literară), reușita cea mai importantă din acest punct de vedere fiind desigur montarea **Istoriei Ieroglifice,** după monumentala lucrare a lui **Dimitrie Cantemir.** Au urmat apoi **Tinerețe fără bătrînețe** (Teatrul tineretului Piatra Neamț — dramatizare de Eduard Covali), **Interviul** (Ecaterina Oproiu, Teatrul L. S. Bulandra), **Romeo și Julieta** (I.A.T.C.), și angajarea la Teatrul Mic, un moment foarte important al carierei mele. Aici am fost cooptată într-un colectiv care, în acel moment, izbucnirea pe firmamentul teatrului românesc contemporan, punînd în scenă, printre altele : **Efectul razelor gama asupra anemonelor** (Paul Zindel), **Să îmbrăcăm pe cei goi** (Luigi Pirandello), **Maestrul și Margareta** (Bulgakov), **Niște țărani** (Dinu Săraru), **Ca frunza dudului din rai** (Dumitru Radu Popescu), **Ivona, principesa Burgundiei** (Witold Gombrowicz), **Cerul înstelat deasupra noastră** (Ecaterina Oproiu). Între timp, am colaborat cu Ateneul Român (**Lumea de pe lună — Haydn,** text de Goldoni ; **Oedip** — George Enescu (considerat ca vîrf al festivalului centenar Bartok-Enescu, de la Lucerna, într-o competiție deosebit de prestigioasă), cu Teatrul din Berșeva — Israel (**Maestrul și Margareta** — spectacolul anului și **Visul unei nopți de vară** — Shakespeare). În prezent, lucrez la montarea unei dramatizări personale după romanul Gabrielei Adameșteanu, **Dimineața pierdută**. Cam acestea sînt nu numai realizările ci și proiectele imediate. Ce-aș mai fi putut face mai mult? Desigur că mult mai bine...

— Ați cunoscut, desigur, în activitatea dumneavoastră o serie de personalități. Care dintre ele v-au influențat în mod deosebit? În ce fel?

— Sînt extrem de recunoscătoare profesorilor mei și climatului existent în facultate în perioada în care mi-am făcut studiile. De aceea, consider că activitatea mea din cadrul institutului este un fel de curea de transmisie prin care ofer mai departe ceea ce am învățat de la aceștia. Cînd spun profesorii mei nu mă refer numai la Ion Olteanu, profesorul meu de clasă, de la care am învățat foarte multe, ci și la marii regizori pe care i-am urmărit și admirat. Trebuie să spun că, beneficiind de burse în S.U.A. și Anglia, sau participînd la diverse manifestări internaționale dedicate teatrului, am avut bucuria să constat că școala românească de teatru este foarte apreciată, existînd opinii conform cărora secția de regie a I.A.T.C. ar fi cea mai bună din lume. Aș putea aminti că i-am cunoscut pe **Peter Schuman, Eugenio Barba** (cu care am și lucrat), **Hellen Stewart, Martin Eslin, John Mosser,** precum și pe alți regizori, actori, critici, de prestigiu. Importantă pentru mine a fost posibilitatea confruntării, aceasta ajutîndu-mă să devin mai circumspectă cu mine însămi, cu posibilitățile și realizările mele și, în același timp, să scap de un anume complex provincial, să învăț a evalua nu numai modest, dar și cu exactitate, aș putea spune chiar negustorește, situațiile.

— Exercitați la rîndul dumneavoastră influențe? Care credeți că este locul dumneavoastră în teatrul românesc contemporan?

— Nu știu dacă, în ceea ce vă spun acum, o să găsiți urmele unui orgoliu de o calitate pe care o socotesc, în general, îndoielnică, și n-aș vrea să fie așa. Doresc foarte mult să reprezint, ca să spun așa, legătura dintre generația care a strălucit și aceea care ar putea să strălucească. Intrarea noastră în arenă efectuîndu-se în momentul în care marile personalități care ne-au precedat s-au retras, am fost obligați să luptăm cu suspiciunea actorilor și chiar a publicului. Între timp, lucrurile s-au schimbat, am ajuns să fim recunoscuți și chiar prețuiți, am căpătat o privire foarte lucidă asupra a ceea ce am făcut și avem de făcut, și, ceea ce este mai important, am devenit conștienți că **existăm.** Deocamdată eu exist, mă străduiesc să realizez atît puntea de legătură dintre generațiile amintite cît și să apăr, acolo unde pot, prestigiul țării noastre. Singur că nu întotdeauna e ușor, există foarte multe hopuri și mulți spini în meseria noastră, este foarte greu să exiști într-un context, într-o competiție internațională, atîta vreme cît schimbul nu este întotdeauna echitabil. Aș menționa, de asemenea, că, pentru mine, este mult mai important faptul că predau la I.A.T.C. decît că sînt regizoare într-o institutie profesională, poate că un timp aș putea renunța chiar la regie, m-aș mulțumi cu un spectacol, două, pe an, aș scrie, dar n-aș putea să nu fiu profesoară, poate că aici, în cadrul acestei activități, s-ar găsi și acea eventuală influență despre care întrebați

— Încercați, vă rog, să întocmiți un portret al regizorului contemporan, așa cum credeți dumneavoastră că ar trebui să fie.

— L-am făcut deja în cartea mea. Sînt mai circumspectă decît acum cincisprezece ani, cînd a avut loc acea explozie în mijlocul căreia mi-am început cariera, explozie plină de farmec, dar care dădea și o foarte mare încredere în viitor. Momentul actual este dominat de un echilibru destul de prudent între clasicism (mă refer la teatrul cuvîntului, care se bazează pe pilonii lui solizi, dintotdeauna) și toate experimentele care l-au fertilizat, fiind ilustrat foarte bine de către marii regizori pe care îi admir foarte mult (Peter Brook Foremann, Liviu Ciulei, Lucian Pintilie, Andrei Șerban), regizori care lucrează cu textul, dar și cu arhitectura spectacolului, cu actorul dar și cu datele dintotdeauna ale teatrului, care lucrează cu tot patrimoniul culturii teatrale dar și cu tot ceea ce poate fi deschis în teatrul universal. Eu cred în viitorul teatrului de totdeauna și în creațiile mai marilor mei colegi care demonstrează că teatrul nu poate muri niciodată, că este în continuare cea mai vie dintre arte, chiar dacă nu cea mai **pură** (nu este muzică, pictură, nu este **autonomă**), dar cea mai **vie,** datorită contactului permanent și direct cu publicul contemporan. Și, pentru că este o artă atît de socială, pentru că este mai puțin artă cît sociologie, viață, nevoia oamenilor de a vedea și auzi ceea ce doresc și nu, pentru asta sînt, într-un fel, mulțumită. E una din foarte rarele și puținele mele mulțumiri profesionale, doarece, cu toate că teatrul e cea mai perisabilă dintre arte, cu toate că noi sîntem, din acest punct de vedere, cei mai umili dintre artiști (așa cum spunea Ingmar Bergman : „Teatrul este pielea unui șarpe mort plin de furnici, care merge înainte pentru că furnicile merg înainte"), cu toate că sîntem un fel de soldați anonimi, asemănători acelora care au construit piramidele sau catedralele, consider că avem datoria să existăm, asemenea ploii, anonime dar necesare. Sînt absolut convinsă că oamenii au nevoie de noi, așa cum și noi avem nevoie de ei, și mulți dintre colegii cei de pe alte meridiane invidiază această condiție aproape perfectă care există la noi, această simbioză cu publicul, de-a dreptul fantastică, care în alte țări e foarte greu de realizat, acolo lucrurile fiind prezentate sub raport estetic sau de consum. La noi, teatrul e ceva de care omul are nevoie ca de pîine, de apa din fîntînă sau de ploaie.

Traian Pop TRAIAN

„CÎNTAREA ROMÂNIEI"

Tonalitățile copilăriei și speranței

Casa pionierilor din Timișoara, prin cercurile pe care le posedă, a avut în ultimul timp rezultate valoroase, datorate unor profesori cu vocație reală în domeniul lor. În cîteva recente emisiuni ale Televiziunii, culminînd cu fresca dedicată județului Timiș, formația de copii ghitariști „Flores" a avut apariții care o situează printre grupurile reprezentative ale țării. Turneele peste hotare grăiesc și ele același lucru. Profesorul Ion Mătăsaru are vocația rară a celor ce se pot adresa copiilor, comunicînd prin limbajul unei pasiuni cu o totală dăruire de sine. La început, este autoritatea, de fapt, competența : profesorul atît de îndrăgit de micii lui muzicieni este un virtuoz al mai multor instrumente, pe care le folosește cu verva unui temperament aprins, valorificîndu-le resursele în domeniile sentimentului, rațiunii ori spiritului parodic-umoristic. În acest fel, veritabilul artist care este Ion Mătăsaru se oferă mereu ca exemplu personal stimulînd fantezia și ambiția, făcînd din muzică o zînă bună, reconfortantă și necesară. Ghitara, instrumentul ales pentru „Flores" și cei ce se pregătesc, într-un flux continuu, să le ia locul, este prima în topul preferințelor celor mici. Ea lasă libertate deplină vocii și acompaniază generozitatea textului. Căci melodiile alese pentru grupul „Flores" sînt, în primul rînd, luminoase, dinamice, în tonalitățile copilăriei și speranței, în culorile unei tinereți perene. Compozitorul Ion Mătăsaru a imprimat pieselor sale aceste calități demonstrînd o profundă cunoaștere a copilăriei și a acelor resorturi din noi toți care ne cheamă mereu spre o lume a purității și contemplării senin-active. Se adaugă, acestor piese originale, în care, trebuie spus, muzica este perfect adecvată textului, lucrări reprezentative ale repertoriului auohton și internațional, purtătoare ale limbajului prieteniei și păcii, în general lucrări de popularitate, molipsitor de voioase, pozitive. Cuceriți, copiii pătrund cu ochii surîzători de bucurie în cercul încăpător și tot mai larg al profesorului Mătăsaru, omul care parcă visează o planetă a muzicii, cu zile mereu senine și pe care cu toții „să cîntăm bucuria" înălțîndu-ne spiritul în sferele dragostei de viață și frumos. Profesorul Mătăsaru montează neobosit spectacole, organizează turnee, alege instrumente pentru copiii lui, în mijlocul magazinelor, adunînd în juru-i zeci de curioși surîzători. Munca lui cu fiecare copil în parte și cu ansamblul este tensionată egal și poartă amprenta profundei înțelegeri a vîrstei juvenile, animată de o caldă, părintească simpatie pentru ea.

Lucian BURERIU

---

epistole

Imagini din fresca unei epoci*)

Volumul al doilea din corespondența lui Valeriu Braniște (din perioada octombrie 1895—decembrie 1901) cuprinde scrisori trimise și primite de acesta, însumînd un număr de 206 epistole. Ele sînt mărturii grăitoare privind momente însemnate din viața și activitatea ilustrului luptător publicist V Braniște, din acea etapă, precum sînt închisoarea din Vaț, părăsirea redacției gazetei „Dreptatea", din Timișoara, reîncadrarea la liceul din Brașov, în anul de învățămînt 1896—1897, răstimpul bucovinean, ca redactor la „Patria" (1897—1900), și începutul îndelungatei activități la „Drapelul" din Lugoj. O parte din corespondență este în limba maghiară și germană (Braniște, în închisoarea din Vaț, a putut coresponda, oficial, în limba română, numai cu mama lui), acestea, însă, sînt incluse în volum și în traducerea românească, fapt care îi conferă documentului epistolar accesibilitatea pentru publicul larg.

Pe lîngă faptul că scrisorile pun în lumină aspecte inedite, referitoare la complexa personalitate a, pe atunci, tînărului Valeriu Braniște, înflăcărat luptător pentru dreptate socială și libertate națională, a românilor subjugați de Imperiul austro-ungar, aceste documente conțin numeroase informații de interes istoric despre realitățile politice și culturale românești ale vremii. Totodată, alături de activitatea exemplară a lui Braniște, din corespondență se desprinde strădania numeroșilor reprezentanți ai românilor transilvăneni și bănățeni de a afirma în plan social-politic drepturile semenilor lor, atît de vitregite de cîrmuirea străină. Mare parte, chiar din scrisorile trimise rudeniilor și celor mai apropiați prieteni, ori primite de la aceștia, cu toate că vizează probleme personale, reflectă și o seamă de aspecte sociale, uneori deosebit de semnificative. Astfel, în ansamblu, cartea ne oferă, într-un mod specific genului epistolar, o multitudine de imagini vii din fresca epocii — imagini care vor căpăta consistență în urma apariției întregii corespondențe a lui Valeriu Braniște, sub îngrijirea cercetătorilor Valeria Căliman și Gheorghe Iancu care, în nota asupra acestei ediții, adresează un apel către instituții sau persoane să le semnaleze scrisorile pe care le dețin, spre a fi publicate în volumele următoare.

Aurel TURCUȘ

*** Valeriu Braniște — CORESPONDENȚĂ 1895—1901, vol. II. Ediție îngrijită, note și comentarii de Valeria Căliman și Gheorghe Iancu, Editura „Dacia", Cluj-Napoca, 1986.**

Octavian Doclin

APROAPE DORINȚĂ

Să ne întîlnim doar noaptea
în grădina unde divinitățile
sînt specii de mult dispărute
și unde nu auzim cum iedera
acoperă memoria inimei.

SPRIJIN (II)

Numai o singură dată
mă voi sprijini pe cuvinte.
Ca un balerin
pe o zăpadă veche.
Precum un pictor
pe o floare nesupusă.

GĂTAIA

Trăgeam din pipă. Pipa aia
mi-a tot ajuns pin'la Gătaia.
Dormeam pe umerii lu'Liza
uitînd că mi-am uitat valiza.

Ce binecuvîntată toamnă
rămase mult în urma mea.
Visam că mi-am pierdut amorul
în tren, cînd trenul nu pleca.

Am salutat pe șeful gării.
Prin somn am salutat așa :
mi-am dus la gene mîna stîngă
iar dreapta mi-a rămas în nea.

Aveam o sete ancestrală.
Mi-a dat să beau din ochi Danaia.
Trăgeam din pipă. Pipa aia
mi-a fost de-ajuns pin'la Gătaia.

DACĂ

Dacă mult prea adesea se-ntîmplă
ca apele golfului să nu-ți mai pară reci

ascultă ascultă sub tîmplă
nerăbdătorule-n veci

Dacă mult prea adesea se-ntîmplă
să nu-ți mai apleci ochii în cer
privește privește-le încă
oglinzile fragede pînă ce pier

Dacă mult prea adesea se-ntîmplă
să nu-ți mai dorești iubita din urmă
ascultă ascultă ascultă
o cîrtiță-n sînge cum scurmă

Dacă tot mai albastră pleoapa ta crește
și lacrima ei topește o stîncă
privește privește privește
dacă mult prea adesea se-ntîmplă.

PLECAREA DIN NOAPTE

Fragedă rămîne numai
dorința plecării din noapte :
mai înalt ca Muntele.
mai subțire decît Iluzia
mai greu ca paiul grîului,
poate mai greu

ÎNCEPUT DE POEM

Tu tot mai aștepți în liniște
ca un rîu visător . .

Ionel Amăriuței

TRECEREA TOAMNEI PRIN DACIA FELIX

O, cu cîte culori mă dezmiardă toamna
aceasta ! Scăldate blînd în lumină,
lungi rîuri înmiresmate
curg pe tîmplele Daciei Felix.

Undeva, îndărătul pleoapelor, se-aprind
policandre de struguri roșii și albi
și-atunci, cu întreaga-mi ființă respir
prin suav întomnate podgorii.

La trecerea toamnei prin Dacia Felix,
apleacă-ți, copile, urechea, și-ascultă
glasul pămîntului . . . Auzi ?
Se urcă rodul din glie în cîntec.

PASTEL

În cătarea puștii se ivise iarna
cu brumele atîrnîndu-i greu de pleoape,
țintii pe îndelete în crengile din frunte
ca nu cumva și acum să îmi scape.
Și-am tras un foc năprasnic. Fluturi
albi din crengi porni să se prelingă :
copilul care-am fost a scos un chiot
și-a început să ningă.

ACUARELĂ

Printr-un violoncel îndurerat
anotimpurile vin și se duc,
veacul orbecăie printre lumini de neon
osia lui se învîrtește năuc..

Stau rezemat de albă umbra ta
și-aștept să treacă turmele de nouri,
pe pajiștile-albastre dintre ei
tot pasc, gravați în steme, bouri.

Cu armonii latine setea-mi sting,
învăluiți în oaze de colind
ochii lăuntrici se deschid candid
spre albă umbra cîntului privind.

SUB UMĂRUL STÎNG, DULCE POVARĂ

Nerostite iubiri, ca niște ierburi înalte foșnind
în serile cînd dorul ia forma unui fluier.
Adieri de pe un țărm neumblat : muget de zimbri
Corni de vînătoare scot sunet curat. Plug
zămislit din slove brăzdează cîmp de datini,
cît soare, cîtă humă vor viscoli în rod ?
Cu răsuflarea gurii, poetul reînvie
vechi armonii latine din file de izvod.
Cetăți fără somn în veghere, să fie
veșnic lumină-n Carpați. Biciuind caii
nopții, copiii se zoresc să ajungă bărbați.
Blînd apăsînd pe timpane neverosimil
tulnic îi cheamă Poartă cu ei, sub umărul
stîng, dulce povară, nerostite iubiri.
Și mai poartă cu ei prins la oblînc,
un hrisov al augustelor seminții.
O țară de dor se oglindește în
ochii mirați ai acestor copii.

Desene de DORINA ITUL - CRÂNG

ION NICOLAE ANGHEL

CÎMPIA

Pentru ANDREEA MICĂ — această tentativă de introducere în universul CÎMPIEI

PEISAJ de Ciprian Radovan.

Se ridică. Face cîțiva pași și-l ia cu amețeală. Se clatină de somn. De parcă trupul întreg i-ar fi fost clădărit din dale de somn : dale de somn peste alte dale de somn. Mădularele, înțepenite, și le aude scîrțîind la mișcări .. Se sprijină pe speteaza de lemn a băncii, pînă-și revine. Se așază. Hăbăucul de Zoli, plecat după cafele, n-a mai apărut. Stăruie cu privirea asupra terasei, nădăjduind să-l descopere și să-l strige, dar pe terasă nu este nimeni. Vede, în schimb, lumina aprinsă în bibliotecă. „Ce dracu' face acolo ? !“ se întreabă uimit. Poate-și va fi pus capul pe pernă și-a adormit ! . . Ăsta e Zoltan, te poți aștepta la orice de la el și trebuie luat ca atare. În privința aceasta orice comentariu-i zadarnic și-ar fi inutil să se enerveze. Depune, de altfel, eforturi să-și păstreze calmul. Dar coboară privirea pe iarbă și înțelege subit că starea de nervozitate nu-l părăsise nici un moment. Cîteva palme în jurul său, sfîrcurile ierbii sînt ca și tunse. Prinde inconștient firele de trifoi între degete, vîrfurile, și le retează mecanic. Se scoală nemulțumit de pe bancă, își încalță sandalele și merge spre gardul de cărămidă dinspre parcul mare. Dincolo, calul dispăruse ori se îndepărtase, poate intrase în umbra copacilor ; oricum, gazonul e gol la ora aceasta. Ochii îi poposesc o vreme pe albul lăptos al trunchiului de mesteacăn din cale, luminat de razele lunii, după care îi alunecă pe firul aleii spre celălalt capăt. În pofida distanței, descoperă, în cercul de lumină al unui bec cu apărătoare metalică, prezența a doi paznici de noapte. Stau și fumează. În lumina chioară a becului punctele roșii ale țigărilor se aprind ori scad în intensitate, după cum sînt duse la gură sau îndepărtate. Deodată o pornesc printre arbori, îndreptîndu-se în direcția rîului. Nu se mai văd. Răzbate însă un fluierat ascuțit, pentru ca peste puțin timp semnalul să se repete. În loc de răspuns, din partea de întuneric a pomilor uriași de pe marginea pajiștii, se desprinde calul sarg de mai înainte. Galopează încordat cu fuiorul cozii în aer, săltîndu-și copitele maiestuos, într-un mers de paradă. Străbate aria liberă a gazonului, pînă cînd intră iarăși în umbra copacilor, de cealaltă parte. Dar se întoarce în lumină și, pe neașteptate, se cabrează, sprijinindu-se pe picioarele dindărăt și aruncîndu-și-le pe cele din față în aer, mișcîndu-le ritmic, ca și cînd s-ar fi apucat să vîslească cu ele. Apoi din gîtlej îi țîșnește nechezatul, chemarea tulburătoare, omenească aproape. Nechezat sfîșietor mereu același și altul mereu, vechi pe cît stirpea cabalină, văzută și nevăzută, reală și imaginată, eternă. Ascultat de nenumărate ori în copilărie. Și care-i deschide-n suflet neștiute trape ...

Memoria amintirii pulsează acum repetat iar imaginea invocată capătă consistență. Vede în minte cîrdul de cai pe izlaz, păscînd liberi, păziți de pe laturi să nu scape vreunul în lan. Și din mijlocul lor se profilează Perechea, armăsar și femelă, Pița și Roibul părintelui Bratosin, fugărind-o, agresînd-o necontenit. Oprindu-se uneori. Înălțînd botul și răsfrîngîndu-și excitat buza superioară, rînchezînd. Apoi înțepenind, cu șirurile de dinți dezvelite în lumina blîndă a înserării. Strălucitori. Imagine hieratică și misterioasă totodată, de neuitat. Reluîndu-și urmărirea, pînă în clipa cînd iapa cedează. Cu roibul în spinare, mugind tînguitor și uman, înaintea eliberării de tensiunile lăuntrice care-l macină și-l țin încordat. Lac de sudoarea. Iar el, Alexandru, copilul din el, lungindu-și gîtul și contemplînd scena nedumerit, încercînd să priceapă ...

Dar imaginea se subțiază și se tulbură : nu mai recepteazǎ decît fragmente izolate, decupaje. Și nu mai percepe care stă la originea cui, și nici strădania de-a le așeza într-o ordine nu-i reușește. Doar în urechi îi stăruie încă geamătul de fiară învinsă și tristă al animalului încremenit în actul acuplării. Și zvonul, ajuns de la mare distanță, al rînchezatului, aproape stins, precum dangătul unui clopot scufundat în auz. Ori părerea de dangăt.

Lumea amintirii glisează insesizabil, iar contururile tabloului se obliterează treptat. În locul lui se insinuează celălalt cadru, duminical, obișnuit și neobișnuit, familiar totuși. Cu Alexandru călare pe Sargu, la Rîpele Galbene. Departe de liota de copii de-o vîrstă cu el, retrași la rădăcina salcîmilor. Bleg, blegit de căldură. Dar prizonier îndîrjit al lecturii. Drogat parcă. Pînă ce soarele scăpăta spre apus iar umbrele înserării se porneau să învăluie cîmpia pe nesimțite. Cînd începeau să părăsească pîrloaga. Toată după amiaza jucaseră barbut la umbra salcîmilor, ori stătuseră deoparte și chibitaseră. Mai tîrziu se lungiseră și trăseseră un pui de somn. Venise vremea să plece : despiedicau și încălecau. Doar norul de praf, gros, material, întîrziind suspendat pe linia drumului mai depunea mărturie că fuseseră și nu mai erau. Rămînea singur. Pînă la orele zece din noapte. Așa hotărîse Tudor. După amiază, mintea îi fusese total absorbită de cartea citită, sentimentul cuplării la realitatea din jur îi funcționase și nu-i funcționase, trăise anesteziat, somnambulic aproape. Contactul cu viața monotonă și secretă a stepei îi scăpase. Ridicase, în sfîrșit, ochii obosiți, închisese și romanul acela, și privise. Peste zi, lumina se copsese între cer și pămînt, acum devenise ușor gălbuie, deasupra lanurilor melancolice, nesfîrșite. Sfărîmicioasă, sfîrtecată în miliarde de particule de razele amurgului. Tremurătoare. Tulburate de zborul săgetat al lăstunilor, de plutirea tîrzie a vreunui uliu pe cer, de traiectoriile complicate ale ultimilor fluturi ori libelule ce se mai încrucișau în cerul serii . . .

Vîrise cartea în traistă, își ștersese năduseala cu mîneca și privise. Ochii îi căzuseră la început asupra peisajului : ierburi mărunte, stoarse de clorofilă, de soarele violent al amiezii, icicolo cuiburi de scaieți violeți, fire de pălămidă, de dracilă sălbatică, ciulini. Plante martirizate de zăpușeala verii, cu florile răsucite, în care Șargu și Pița, și mînzul își răneau boturile umede. Și gingiile. Ei, aici, la capătul islazului, iar către Rîpe, în direcția salcîmilor singuratici, răstigniți schilavi pe zare, încă o pereche de cai, priponiți. Mult timp stătuseră strînși unul în altul, de căldură, bătînd fără zăbavă din capete : la ora asta se desprinseseră însă și se chinuiau cu iarba săracă, apărîndu-se cu cozile de roiul de musculițe și de țînțarii ce nu le dădeau pace...

Caii păscînd, așadar, în sudoarea serii. Și cîte un vătui traversînd pîrloaga în fugă și pierzîndu-se în lanul vecin. Apoi barza pe fasoliștea de alături, pășind cu șarpele-n cioc. Șarpele răsucindu-se încă, nevrînd să se lase învins, pasărea oprindu-se și slobozind jivina din plisc, și izbind-o de cîteva ori. Apoi înșfăcînd-o și luîndu-și zborul. Pe urmă un cîine ciobănesc cu jujeul de gît ițindu-se din porumbiște și tăind de-a curmezișul islazul. Vitele tresărind, ridicînd capetele și înțepenind cîteva clipe așa. Neliniștite Ciulind din urechi. Pînă cînd trecerea cotarlei intra în uitare. Iar, mai la margine, Alexandru, în spatele Șargului, cu țîrîitul infinit al greierilor în timpane, ca o aiurare continuă. Înălțînd ochii și cercetînd zarea. Absorbit. Robit depărtărilor. Înlemnit. Can-tr-o vorbire fără de cuvinte. Ori părăsit de memorie. Cu linia privirii lipită de linia drumului nădușind în imensitatea pustei. Drumul subțire, ce rupe stepa în două. Stepă obosită de-atîta veșnicie. El însuși obosit de oboseala cîmpiei. Cîmpie suportabilă și insuportabilă, mișcată și nemișcată, absolută și tragică, străjuită de înălțimi amețitoare, care induc în suflet neliniștea, melancolia, sfîșierea lăuntrică. Încît nu o dată cei întregi la minte par cuprinși de sminteală ! Adăstînd ficși, cu picioarele rășchirate, înfipte în țărînă și dreapta așezată streașină la ochi, survolind depărtarea străvezie de dor. Timpul însuși părînd că se oprește în loc ...

Părînd doar, căci noaptea se furișa olfactivă, vorace. Și, o dată cu ea, lungul armistițiu al liniștei, al echilibrului interior se rupea și o primejdie vagă, la început, imaterială, punea stăpînire pe el. Intra, dintr-o dată, în necunoscut. Deasupra — bolta senină, săgetată de stele strălucitoare. Și lumina lunii luminînd cîmpia ca-n palmă. Cîmpie dominată de o fascinantă tăcere. De liniștea deplină instăpînită între cer și pămînt. Ar fi fost firesc să se lase cuprins de o stare de calm. Dar, nu. Simțurile-i ascuțite deslușeau pretutindeni iminente pericole. Gadine nevăzute fîlfîiau în înalt iar aici, jos, de după fiecare tufă ori tuleu de porumb, pîndea cîte o joavină, pregătită să se năpustească și să atace. Un cîine turbat, o pisică sălbatică sau unul din lupii ce trecuseră în iarnă Dunărea și se aciuaseră în pădurea de la Putineiu. Spaima cunoscut se strecura vicleană, frica-l învăluia ca o flacără, cucerindu-l metodic, trecînd rapid dintr-o celulă nervoasă 'ntr-alta, proliferînd malign și nesățios, ca o tumoare. Parcă și auzea un zgomot, un fel de mișcare ciudată a ierbii ori un fel de pași venind dinspre fasoliște. Întorcea capul în partea aceea, dar dinspre fasoliște nu venea nimeni. Scotocea cu privirea umbrele nopții. Încerca să se liniștească. Însă tocmai atunci porneau să răzbată în aer țipetele moi ale cucuvelelor cobind din salcîmii de pe buza Rîpelor. Țipete amorțite-n văzduh. Ori se trezea atins de vreunul din liliecii nopții iar el, dezgustat, îi simțea trupul aderent, vîscos, oripilant. În clipa următoare, senzația de greață și teamă se generalizau : erau ca și cum o labă păroasă, ivită de neunde, i se așeza pe grumaz sau pe ceafă. Apoi ghearele neștiutei dihănii țîșneau afară din teci, înfingîndu-i-se în carne. Adînc, dureros. Trăia o senzație de sufocare. Și un fior scuturîndu-i șira spinării. Și groaza, disperarea oarbă ce-i încătușau trupul. Și cheagul spaimei oprit în fundul gîtlejului. Și teama obscură scurmînd în măruntaie. Stare terorizantă, care dura de cum se lăsa înserarea și pînă ajungea acasă, pînă intra cu vitele-n ogradă. Pentru că, după o săptămînă, în duminica următoare, evenimentele să se deruleze după același inevitabil scenariu : din nou călare pe Șargu, izolat la margine de pustă, adîncit în lectură, ceasuri de-a rîndul. Apoi, în amurg, însingurat și captiv aceleiași melancolice nemărginiri, robit aceleiași gravități a stepei fără hotare. Gravitate ce pare mai curînd de ordin metafizic. Încît e de mirare că un spațiu cu niște dimensiuni ca acestea a putut să producă și altceva decît vizionari ! Iar noaptea, în bătaia lunii, silueta lui firavă, încălecată pe cal, cu mușița spaimei întinsă pe chip și buzele pecetluite de groază. Amuțit.

Aude zgomotul pietrișului călcat în apropiere, și remarca lui Zoli : „Pfui, al naibii !“ Tresare. Se întoarce și-l zărește pe Zoltan oprit pe alee, într-un picior. Șade pe stîngul, în timp ce cu celălalt bate aerul pentru a-și scutura urmele de nisip de pe șlap. După aceea schimbă : se proptește pe dreptul și pendulează cu stîngul la o jumătate de metru deasupra pămîntului. Se dezechilibrează și se grăbește să revină la poziția normală, adunînd, în mișcarea-i precipitată, la piept, termosul și paharele. „Ai văzut ?!“ face cu voce mirată și, printr-o mișcare a capului, îl invită pe Alexandru pe bancă. Așază paharele, deșurubează capacul termosului și toarnă cafeaua. Cafeaua e fierbinte și concentrată. Zoltán Fekete prizează cîteva clipe aroma puternică apoi soarbe cu o nerăbdare subită și cu înghițituri mici, nu se gîndește că-l frige. Și pe măsură ce se mai răcește, reușește o gură plină. După care, în mod ciudat, înainte de a se hotărî să înghită, se apucă să plimbe lichidul prin gură, de parcă ar fi băut nu cafea ci o licoare înmiresmată și tare. „Asta o să alunge somnul cu siguranță“ vorbește mai mult pentru sine și vine cu întrebarea, nedumerit : „Ce faci, nu bei ? !“ Și Alexandru se supune și bea, o gură, și o dată cu înghițitura simte o căldură neașteptată împrăștiindu-se în tot organismul. Numai că, să înlăture somnul, cafeaua înmoaie deocamdată . . .

Abia acum își dă seama de oboseala-i cumplită. Și se imaginează asemenea unui galben container, ori a unui burduf, în care a fost colectat nesomnul nopții de vară. Deschide gura să spună ceva, să-și recunoască sfîrșeala ori poate să-i relateze celuilalt un crîmpei din relatarea de mai înainte, dar renunță. Epuizat. Duce însă mîna după pahar și mîna își face datoria. Își reazemă brațele, ostenite, de spătarul băncii lui Tata Fery iar privirile îi poposesc asupra viței de vie, cățărate pînă-n acoperișul vilei. Și asupra țiglei și olanelor sclipitoare în lumina intensă a lunii. Și asupra frunzelor lucioase ale nucului uriaș, încremenite de vrajă.

---

*) Fragment din romanul în lucru CICADELE.

Anghel Dumbrăveanu

CU ROȚILE PE CER

Întîmplarea (sau ce) unei nopți de decembrie
Automobilul pe asfaltu-nghețat
abilul șofer o pasăre neagră-n parbriz
universul se răstoarnă peste pămîntul diamantin
o aversă de stele țipă-n clipa-ntîlnirii

pierdem legătura cu ceea ce știm

cu roțile pe cer
unde se poate ajunge
întreabă cineva din fundul grădinii

vom încerca
să recompunem lumea din ceea ce a rămas
din dureroasele
asurzitoarele așchii

RETORICA ȘI UMBRA NINSORII

Retorica este arta de-a număra
reprezentațiile unei păsări de mare

La celebrele cursuri de vară
nu mai sînt admise de mult
decît fetele ce nu deosebesc
iluzia în formularea cu fluturi
de iluzia în formularea cu alte mijloace
cum ar fi sărutul
sau umbra ninsorii

POLISEMII

În necuprinderea nopții
cînd dibuind sterilitatea unui vers
și-ndepărtîndu-l
puțin mai trist
de nesiguranța muncii prestate
între polisemiile vieții

Nici nu e bine să-ți amintești
unele întîmplări de peste zi
resturi aduse la mal
de ciclica mișcare a mării
chiar dacă prezența lor
tulbură ecoul unui gînd în care speri

Călcînd pe stele veștede se-aude
un om cum vine către casă
înrourat vorbindu-și despre resemnări
Îl însoțești umil închipuindu-ți
că ești tu însuți căutînd un dram.

Ion Căliman

LUMINA LUI IANCU

A trecut azi-noapte cineva,
aburit în clar de lună plină,
dintre munți în văi s-a prăvălit o stea
ca o nălucă sfîșiată de lumină ;

Și sub coaja somnului de veac
a-nceput în moți să se lumine,
își căutau speranțele ortac
în lacrimile maicelor puține ;

A trecut azi-noapte, legănat pe cal,
ca un vînt stîrnit a scuturare,
moțul Avram Iancu prin Ardeal,
torță vie de îmbărbătare ;

Dulce tropot s-a zvonit în munți,
au dat izvoarele în clocot,
lumini de tricolor foșneau pe frunți
și Țebea se-aprindea în clopot,

Adunînd văzduhul codrilor înalt,
scuturînd oprelişti și izvoare,
de la un trunchi de brad la celălalt
licărea lumina noastră viitoare...

ADOLESCENȚĂ

Naivii cai de cursă n-au cînd să mai înghețe,
mereu le fierbe vena în tropot jucăuș,
și biciul tinereții le dă mereu binețe.
și ei se-aprind pe iarbă, ca un sublim arcuș.

Lumina are lacrimi de-atîta risipire,
o pleacă numai vîntul în coamele de fum.
ei, inocenți în hamuri, spre tainica rostire,
sub tropotu-nserării, străbat același drum ;

Cu ochii în arșiță, cu nările pe vînt.
peste cîmpii de sare, ei înverzesc din mers,
și pînă să ajungă să zburde pe pămînt,
oasele lor albe mai cîntă-n univers.

BALSAM

Lui Ștefan Marinconi

Să fie doar extazul ofranda tubulară,
prin care ochiu-și duce zarea în cuvînt,
cum s-ar topi-n lumină aripa de ceară
și-ar pietrui cu lacrimi pragul de pămînt ;

Pe care reavăn calcă sunete de iarbă,
mînăstiri de rouă, ațipind pe ram
dintr-un cîntar albastru necuvînt să soarbă
în pacea care crește să scapere balsam

VEDENIE

A căzut mîna, s-a stins glasul,
s-apropie de galben pasul,

Se face calea mai puțină,
se-apleacă steaua în fîntînă,

Urmele cresc, se-aud șoapte,
trece aburul în noapte ..

DULCE RISIPIRE

Doamna mea trădare blîndă,
dorul meu, mesteacăn viu,
te aștept fără izbîndă,
pe un țărm de foiomfiu ;

Te mai caut ca o poruncă,
te zăresc sau nu mai ești,
venele-mi șoptesc că încă
treci prin sînge în calești . . .

Cade floarea-n rodul tînăr,
urcă piatră către stea,
ne-om găsi pe-un ochi de nufăr,
pînă-n lume s-o-nsera ;

Să te aflu-n zarea frîntă
de sublimele amiezi,
doamna mea trădare blîndă,
umbra dulcilor zăpezi.

Și ești dulce risipire,
fluier zdrumicat în os,
o silabă de-mplinire,
care freamătă duios ;

Numai iarba se apleacă-n
duca ta, ca în osîndă,
străjuită de-un mesteacăn,
doamna mea, trădare blîndă.

Titus Andronic

VATRA MATERNĂ

Vatră maternă — făclie de grîne
Tu, dimineață a limbii române.

Cal alb păscînd o rază senină,
Plop care tremură — duh de lumină.

Dacic cuțit răsfrînt din genune,
Urmă de roată ce nu va apune.

Vatră maternă — făclie de grîne —
Zodie-n care veacul e mîine.

PRAG IDEAL

Cocorii dezleagă drumul de deal,
Satul își ia din grîne lumină ;
Vîrsta mea crește pe-un prag ireal
Cu-anii ce trec și n-or să revină.

De pe-un prag însorit aștept înserarea
Ca și cînd ar sosi corăbii la chei.
Vara în sat cu apusul ei zarea
Scapătă-n cîntec din cîntecul ei.

TANDREȚ

fulguie mîinile tale
o liniște de tum

mă-nveți să sper
și
ochii mei sărută
izvoarele

DE TOAMNĂ

E toamnă. Crește iarba
precum uitarea.
Ce oră e acum în univers ?
Să știu, să-ți citesc
brumele !

CONSEMN

Am trecut de jumătate drumul.
A cam înserat prin anii mei ;
Prieteni buni în urmă, și niciunul,
Prin zăvoare, ruginite chei.
Spre o țintă fumurie,
Călărind pe caii vechi, de lemn,
Prin lumina gîndului tîrzie
Călători de noapte îmi fac semn.

figurine

BREVETOTECĂ

Însemnările de față mi le-a prilejuit articolul **Brevetoteca — surs potențială pentru noi invenții ș inovații**, apărut în ziarul „Scînteia“ miercuri, 27 august 1986 (p. 2). Interesat de primul cuvînt din titlu, an străbătut articolul, aflînd, chiar d la început, că la Cluj-Napoca s-a făcut propunerea „privind înființarea, [. . .] pe lîngă Institutul Politehnic, a unei **brevetoteci**, adică a unei **biblioteci care să cuprind descrieri de brevete și invenții**, c taloage de produse noi, prospec obținute de la Oficiul de Stat pe tru Invenții și Mărci, de la expozi și tîrguri internaționale“. Pornin de la structura unor termeni - destul de numeroși, în ultima vr me— cum sînt **cartotecă, cinem tecă, discotecă, filmotecă, fonote (de aur), gipsotecă, gliptotecă, pin cotecă** ; dar mai cu seamă, **biblio că**, am reușit destul de lesne să-m explic alcătuirea lingvistică a nou cuvînt **brevetotecă**, pe care nu-l m întîlnisem pînă atunci. El este fo mat din **brevet** „certificat prin ca o autoritate recunoaște cuiva pate nitatea unei invenții“ și din pseud sufixul **-tecă** „element secundar compunere savantă, cu semnificați „colecție“, „depozit“ etc. (**Dicționa de neologisme**, Ediția a III-a, EA 1978, p. 157 ; menționez, din treacăt că **brevetotecă** nu este, pînă acum înregistrat în dicționarele noastr uzuale, nici măcar în cel de . . . **cuvinte recente** Editura Albatros 1982 !). Această a doua parte a cuvîntului, sufixoidul **-tecă**, trimit către limba greacă veche, unde substantivul **théke** (înrudit cu verbu **títhemi** „a pune, a așeza“) înseamnă orice fel de „loc de păstrare“ fie de „dulap“, „ladă“, „cufăr“, „cas de bani“, . . . „mormînt“.

În prima parte a „compusului“ **brevetotecă** recunoaștem rădăcin BREV — din adjectivul latin **brevi** „scurt“, pe care o regăsim în neologismele **brevia**., **brevilocvență** „vorbire scurtă“, **abrevia** „a prescurta“ **abreviație**, **abreviere** etc. Dar **breve** este derivat, în franceză, din adjectivul **bref**, feminin **brève** „scurt“ cu ajutorul sufixului diminutival -e (feminin : **-ette**), însemnînd, pri urmare, „scurtișor, scurtuleț“, adic un lucru „care poate fi spus în puține cuvinte“ și denumind, înaint de orice, un „text scurt“. Împingîn cu un pas mai departe analogiil un **brevet** evocă o **inscripție** .. **lapidară**, vreau să spun : „tăiată î **piatră**“ (lat. **lapis, lapidis** „piatră“ !) adică, vrînd-nevrînd „concisă“, căc autorul ei nu are „spațiu de desfășurare“. Rezultă de aici că „brevilocvența“ este intrinsecă „brevetului“. Adaug, fără să insist, că sufixu diminutival **-et** este identificabil și în alcătuirea altor împrumuturi din franceză : „Șevaletul“ pictorilor — un suport de lemn pe care ei își fixează pînza sau cartonul cînd pictează — nu este altceva decît un . . **căluț**, căci în franceză **chevalet** reprezintă un diminutiv pentru **cheval** „cal“. Asemuirile pe care le statornicește fantezia sînt, uneori, derutante . . .

Revin, acum de unde am plecat adică la **brevetotecă**. Cuvîntul interesează, printre altele, și pentr motivul că reflectă, convingător, legătura indestructibilă între limb și societate, mai precis : promptitudinea cu care vocabularul înregistrează NOUL, grăbindu-se să-l exprime prin mijloace cît mai adecvate.

G.I. TOHĂNEANU

Familia Mocioni și ASTRA

permanențe

Familia Mocioni a fost, întotdeauna, prezentă acolo unde se cerea sprijinită lupta de emancipare social-cultural-politică a românilor din Transilvania, cu precădere din Banat. De aceea istoricul Vasile Netea socotește că Mocioniștii au jucat în Banat „un rol asemănător cu cel al Goleștilor în Țara Românească și al Hurmuzakeștilor în Bucovina“ (**Spre unirea statală a poporului român,** p. 324). Așa stînd lucrurile reprezentanții acestei ilustre familii românești nu puteau lipsi nici în relațiile cu Astra, cu toate că pînă spre sfîrșitul secolului ea nu și-a extins activitatea și asupra acestui ținut (unde acționa din plin o societate-soră S.T.R.-ul).

Numele juristului **Andrei Mocioni de Foeni** — „cea mai proeminentă figură a familiei“ — se înscrie însă în documentele Astrei, încă de la ședința de constituire (Sibiu, 1861). La 23 oct./4 nov. Andrei Mocioni devine membru fondator al Asociațiunii — printre primii — donînd o sumă de 200 florini (obligația rezumîndu-se la jumătatea ei). În ultima zi a adunării constituante se trece la alegerea conducerii noii instituții. Primul președinte al Astrei devine Andrei Șaguna, ales cu 70 de voturi, îi urmează Al Sterca Suluțiu la o diferență de 50 de voturi. Pe locul trei întîlnim numele lui Andrei Mocioni, cu 17 voturi, lui urmîndu-i Timotei Cipariu cu 7 voturi. Barițiu cu 5 și G. Munteanu cu un vot. Iată dar că militantul bănățean pentru drepturile românilor transilvăneni se bucura de o stimă aparte printre intelectualii cei mai de seamă ai Transilvaniei de atunci, toți deveniți astriști. Să mai adăugăm că peste 5 ani cînd se pun bazele Academiei Române la București găsim numele lui Andrei Mocioni printre cele ale celor 9 ardeleni — de asemenea toți astriști — care sînt aleși ca membri ai importantei instituții.

Un alt Mocioni, **Zeno Mocioni,** va fi unul dintre românii care au ajutat de mai multe ori material acțiunile Astrei. Din sumele donate de el se vor cumpăra mii de cărți pentru bibliotecile poporale de la sate. În 1903 participanții la adunarea generală a Astrei, care s-a ținut la Baia Mare, au primit cu bucurie vestea că Zeno Mocioni, împreună cu vărul său Alexandru au donat 24.000 coroane pentru Casa Națională a Astrei, sumă ce a fost apoi folosită la înființarea Muzeului de istorie și etnografie al Astrei (Sibiu, 1905). Cel căruia i s-a spus „cel mai mare fundator al Muzeului“ a murit în 1904.

Un al treilea membru al familiei, **Antoniu Mocioni,** va deveni, în 1937, cînd (la Timișoara) va lua ființă **Reuniunea bănățeană Astra,** președintele ei de onoare (președinte fiind luptătorul Savin Evuțianu). Cu prestigiul său va fi de mare folos acțiunilor întreprinse de Reuniune.

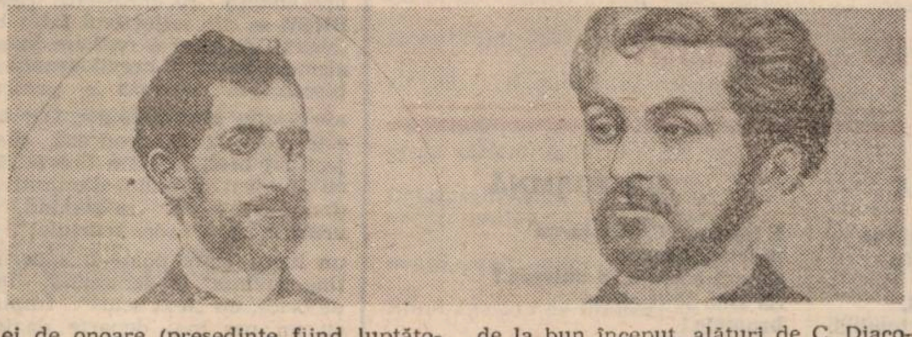

Dar cel care și-a legat mai strîns numele de Astra și de activitatea ei a fost **Alexandru Mocioni,** omul de aleasă cultură, cugetătorul profund și patriot înflăcărat. Cînd, în 1896, Astra va pătrunde și în Banat, începînd astfel „epoca de expansiune“, prin adunarea generală de la Lugoj, luptătorul bănățean pentru emanciparea poporului său asuprit va vorbi în numele bănățenilor, adresîndu-se celor veniți de pretutindeni unde trăiau români. Luarea lui de cuvînt va fi socotită, peste ani, de Valeriu Braniște, „un discurs din cele mai magistrale ținute pe aceste meleaguri“. Publicat în **Transilvania** (1896), organul oficial de presă al Asociațiunii, acest discurs va face dovada simțului politic și a însușirilor intelectuale care l-au ridicat pe Al. Mocioni peste contemporanii săi. Pătrunderea Asociațiunii în Banat, credea oratorul, dărîma un zid de despărțire între frații de același neam, care aveau nevoie de aceiași cultură. „Asociația noastră — declara Al. Mocioni — în această adunare se desbracă de caracterul ei provincial și proclamă **principiul solidarității naționale pe teren cultural**“. (**Transilvania,** 1896, p. 213) pentru că, se spune în continuare: „pentru un popor luptă mai nobilă decît lupta pentru cultură proprie nici că se poate închipui“. În finalul cuvîntării se exprimă speranța că extinderea activității Astrei (și) în Banat va aduce „o fază nouă, promițătoare în năzuințele, lucrurile și luptele noastre pentru cultură națională“.

La adunarea generală care are loc la Sibiu, în 1901, Astra îl alege pe Al. Mocioni președinte al ei. Era o dovadă a admirației pe care i-o purtau reprezentanții de frunte ai românilor transilvăneni (și bănățeni) și a dorinței de a avea în fruntea lor un om integru, recunoscut ca atare, un excelent organizator, un luptător curajos. Din păcate cel ales nu va putea conduce treburile Asociației decît trei ani, fiind nevoit să-și dea demisia, ca urmare a unei stări precare a sănătății. Va rămîne pînă la moarte (1909) printre luptătorii fruntași ai Astrei.

Luînd cuvîntul la Sibiu, după ce a fost ales președinte, a cerut intelectualității intrate în rîndurile Astrei să devină „o armată în serviciul culturii naționale“. Peste un an, în 1902, la adunarea generală de la Oravița a afirmat mai răspicat ca înaintașii săi obiectivele culturale și **politice** ale Astrei. Lupta pentru cultură, va declara Al. Mocioni fără nici o rezervă, nu este altceva „decît lupta pentru existență națională“. Iar printr-o activitate culturală cu caracter național se poate ajunge la îmbunătățirea întregii vieți naționale, în toate manifestările ei. Cultura — spunea el — trebuie să formeze spiritul economic al românilor, spirit care stă la „baza prosperității materiale“. Și adăuga: „cultura va trebui să deștepte toate puterile latente ale poporului ca astfel să fie asigurată **existența națională a poporului** român din Ungaria“ (**Transilvania,** 1902, p. 151/2). Rareori un reprezentant al Astrei a atribuit atîta importanță activității pe care instituția era chemată să o desfășoare. Pentru a putea ajunge scopul propus de înaintași, încă de la 1848, Asociațiunea era chemată să devină ‚o armată bine disciplinată în serviciul cauzei naționale“.

Al. Mocioni a sprijinit pe toate căile — material am văzut cum a făcut-o, odată — lupta dusă de Astra. A fost, de la bun început, alături de C. Diaconovich în lupta acestuia pentru pregătirea și publicarea **Enciclopediei Române** — unul din rezultatele strălucite ale Astrei — și pentru înființarea „Muzeului Astrei“, s-a alăturat acelora care, de ani de zile, militau pentru folosirea unei limbi românești curate și frumoase, precum s-a alăturat și acelora ce au luptat pentru emanciparea economică a românilor transilvăneni și bănățeni (să nu uităm **Albina,** banca care a contracarat multe din măsurile reacționare, șovine ale maghiarilor) etc., etc. În 1902, comitetul de conducere al Astrei va discuta, pe baza propunerilor făcute de Al. Mocioni și I. Sterca Șuluțiu „stările anarhice ce există la noi cu privire la limba literară și ortografie“ și efectele lor negative. Odată, în **Transilvania,** un alt bănățean, Atanasie Marinescu, îl numea pe George Barițiu „muncitor național“. Cred că termenul i se potrivește și lui Al. Mocioni.

Astra este cinstită în aceste zile de un întreg popor. Am socotit că este datoria noastră, ca folosind prilejul, să ne amintim și de credincioșii ei slujitori Mocioniștii care prin tot ce au făcut i-au înnobilat activitatea.

Stelian VASILESCU

Superbă, toamna

miniaturi

● **SPUNEM ROADELE TOAMNEI,** dar ele sînt de fapt roadele muncii desfășurate fără preget, pe vreme bună, ori pe timp potrivnic, sub soarele arzător ori în șfichiul biciului de ploaie, cînd pămîntul pare sfios cu mîna omului, ori cînd este îndărătnic, ca un cal sălbatic, pe care abia-l înveți să-ți ducă povara sacilor cu grăunțe. I-am văzut trudind, impresionant, acolo la dumnealor, ascultîndu-i apoi în ceas de noapte, și pe **Josu** de la **Topolovățu Mare,** ori pe **Uibaru,** la **Lenauheim,** și pe **Turc** la **Recaș,** ori pe **Suba,** la **Lovrin,** și pe **Mureșan,** la **Peciu Nou,** ori pe **Mihailov,** la **Ciacova,** și pe mulți dintre eroii acestei campanii cu adevărat record în Timiș. Am înțeles cît de mult trebuie să-și încerce omul propriile-i puteri cu puterile pămîntului și ale anotimpurilor încît, pentru a le îmblînzi, încă o dată, spune cu duioșie, cu înțelepciune și generozitate: roadele toamnei, roadele livezilor și podgoriilor... În limba lor, pămîntul, livezile, lanurile de porumb, podgoriile au ținut și în această superbă toamnă să-i răspundă omului că roadele sînt, în primul rînd, ale lui, după chipul și asemănarea lui!

● **ZILELE TRECUTE** am fost la **Săvîrșin,** în județul **Arad,** pe malul unei ape unde îngălbeneau atît de frumos plopii, ca dușmancele care nu m-au iubit niciodată — și numai eu pe ele —, unde se coceau, roșu, spre bunăcuviința lumii, foi de iederă, ca niște inimi date altora, unde era atîta melancolie, fără umbra mea, unde și vîntul presa numele altor fete decît pe cele pe care le-am cunoscut, — și pe malul acelei ape am înțeles că trebuie să fim generoși.

● **ÎN PACEA ACESTEI TOAMNE** cu soare moale și parfumuri stăruitoare, de ceară și fruct, cînd bucuria e calmă și adîncă, precum o respirare născută de certiudinea unui vis împlinit, plecarea ultimelor păsări, care încă se mai-ntîmplă acum, ne-a îndemnat, pe mine și pe prietenul **Tibi Nicola,** să ne gîndim brusc și cu drag la casele noastre, la spațiul în care respirăm și vorbim, să-l acoperim, pentru a-l păstra cît mai mult timp curat, nepericlitat. Era, acolo, în livada **I.A.S.**-ului **Mașloc,** ceasul de taină, cînd om și natură se simțeau adiați cu nemăsurată iubire de același gînd. Cît se poate prevedea, cît se poate hotărî, din sînul minunii acestui mijloc de octombrie, pentru restul timpului?! Mîine, cîntecul păsărilor se va întoarce din nou la cuiburi. Important e să le ținem minte, să le păstrăm cuibul, să le imprimăm pe retină imaginea păcii și a seninătății acestui pămînt. Căderea frunzelor este asemeni păsărilor. Frunze-păsări se aștern acum pe pămînt, ca și cum prin această îngemănare se petrece unul și același cîntec etern al promisiunii lor de a reveni în locul și pe tărîmul în care lumina și plutirea lor s-au intersectat prima oară. În urma lor, totul se dizolvă într-o secundă de nisip tandru închipuind întîia locuință, iar diminețile cu păr bălai pozează în fața unor pînze de culoare fără nume amintind clipa de acum...

George DINU

În lumea basmului...

muzică

Reluarea baletului „Magazinul de păpuși“ pe scena Operei a adus, în sufletul miilor de copii ai Timișoarei, bucuria de a putea urmări o minunată poveste cu zîne și păpuși fermecate, cu Colombina și Paiața, Spaniola, Japoneza, Chinezoaica, dar și Generalul cu garda sa, totul legîndu-se într-o narațiune fermecătoare. Muzica lui J. Bayer deschide porți largi înspre sensibilitatea micilor spectatori — cărora le este adresat spectacolul — determinîndu-i să-l urmărească cu reală și totală participare.

Spectacolul s-a înviorat prin intrarea în majoritatea rolurilor unor fete din corpul de balet, cu reale disponibilități artistice, a căror evoluție exultă grație și tinerețe, conferind spectacolului autenticitatea de care avea nevoie. Miracolul viu al lumii, copiii, prin prezența lor pe scenă în chip de personaje, în diverse ipostaze — de la păpușa care rostește „Ta-ta, Ma-ma“ și pînă la micuții soldăței sau fetițele mai măricele care fac dovada seriozității pregătirii la școala de balet a Operei — implică și mai tranșant pe spectatori înspre o mai directă receptare a mesajului emoțional scontat. Aș detașa-o pe Mihaela Anghel, în numele tuturor copiilor artiști, pentru meticulozitatea cu care-și împlinește rolul, dar și pe Virginia Barbu, S. Bătică sau I. Bădilă, pentru disponibilitățiile de a se putea lăsa furați de jocul micilor partenere. O mențiune specială pentru Carmen Cojocaru, cu o plastie unduioasă, în evoluțiile-i coregrafice, dar și pentru spectaculoasele fuetté-uri. Nu în ultimul rînd, l-aș invita la rampă pe dirijorul Ion Iancu, atît pentru calitățile strict muzicale ale interpretării orchestrei, cît mai ales pentru că a știut să se transforme, acolo, în fosă, într-un vrăjitor bun, care, cu bagheta sa, declanșează miracole, precum zborul spre înalt al Calfei și cîte altele, pe care copiii le-au urmărit cu respirația tăiată, ignorînd orice convenție scenică. Totul este un basm frumos, pe care-l urmărești chiar tu, spectator adult, cu o netăgăduită abandonare în fața parfumului ascuns al copilăriei, furișat undeva în cutele sufletului fiecăruia dintre noi.

Doru MURGU

Zilele muzicii — gong inaugural

ZILELE MUZICII „GEORGE ENESCU“, manifestare prestigioasă, de tradiție, concentrează anual în Timișoara personalități de primă mărime ale vieții muzicale românești contemporane. De data aceasta, organizatorii (între care C.E.E.S., C.J.C.E.S., A.T.M., U.A.S.C. — Timiș, precum și, desigur, Filarmonica **„Banatul“**) oferă un program complex, marcat de contribuția tinerelor talente interpretative. **Gala tinerilor concertiști** reunește interpreți care s-au remarcat, în ultimii ani, pe scenele de concert ale altor întîlniri muzicale, din țară, astfel că, publicului nostru i se propune **o gală a galelor** (dintre interpreții timișoreni, participă **Angeliu Oală și Manuela Potopencu**).

Concertele, pe afișul cărora muzica lui George Enescu stă, cum era de așteptat, la loc de frunte, cuprind spațiul cultural al orașului mai atent decît altădată; sînt programate evoluții **în** sala „Casei studenților“, dînd posibilitatea publicului tînăr să primească mesajul muzical al tinerilor concertiști în mediul cel mai propice realizării unui consens spiritual. Tot la „Casa studenților“ va rămîne deschisă, în intervalul **Zilelor muzicii (18—26 octombrie),** o Expoziție de cartofilie (carte poștală ilustrată) pe teme muzicale.

În seara inaugurală, a manifestării, **la Filarmonică se** verniseaza **o Expoziție** deosebit de importantă, în context, rezultat al unei acțiuni de cercetare, privind activitatea Filarmonicii și dovedind vechimea preocupărilor muzicale, pe aceste meleaguri. Parte din documente (unele inedite) reiterează momentele prezenței în mediul culturii muzicale timișorene a lui George Enescu (care a fost președinte de onoare al vechii filarmonici), constituindu-se într-un veritabil omagiu adus de contemporani personalității sale ce a marcat și aici, puternic, viata artistică. (Menționăm colaborarea prof. **Ion Iliescu** la constituirea corpului de documente).

Vor fi prezenți critici muzicali din întreaga țară, compozitori de prestigiu (ca **Sigismund Toduță,** sau **Pascal Bentoiu**), în debutul **Zilelor muzicii,** în concert. **Ștefan Ruha,** iar în încheiere, **Tamila Mahmudova** (din U.R.S.S.). **O primă audiție absolută** — Simfonia a VII-a — de Pascal Bentoiu. Iar azi, 17 octombrie, o „prefață“ de spirit — un recital de muzică și poezie, cu participarea **Leopoldinei Bălănuță** — frumoasă idee, aplicată, generoasă, amintind că, în climatul de cultură al orașului, arta muzicii și a teatrului conlucrează fericit, situînd instituția culturii timișorene în centrul prestigiului național **Zilele muzicii,** deci, se anunță un eveniment de primă mărime.

Ana ALDAN

excelsior

Angela Ploscaru

ZORII

Stelele,
aruncate cu îndemînare,
ard pînă la cenușă osemintele
cetii,
germinează, din tiparul
lutului, zorii ...
Sîntem răspîntie a dimineții,
aripile ne sînt ude de Calea
Lactee
și ochii ni-s măriți de spații,
nedeprinși cu cotidianul.
Nu mai știm nimic despre
păsări și arbori
dar simțim cum ne adîncim,
iezera,
și ne tulbură frunzele
și ne umbresc aripile.

GONG

Argintul secundelor
bate în tîmple.
începe să cadă zăpadă ...
Iarba uscată
înalță flăcări în aer,
ecou al ninsorii în zbor.

ZĂPEZI ...

Se apleacă plopii pe zare
sub zăpezi de foi de ziar ;
sănii trec cu lupi înhămați
prin ziua tremurînd din pahar.

Viscolul izbește fără milă,
îi aud lăncile de gheață
cum le dă pe gresii tocite
și retează valuri de ceață.

IEZER

Amîn chemarea
ce mă frămîntă.
amîn răspunsul
cu înc-o undă,
mă învelesc în singurătate,
pînă cînd
o salcie înflorită
mă va atinge
c-un tremur de soare.

panoramic

EVENIMENT. Între 18 și 23 octombrie a.c. se vor desfășura la Timișoara „Zilele George Enescu", un adevărat festival al muzicii. La conferința de presă organizată recent, dirijorul și compozitorul Remus Georgescu, directorul Filarmonicii de stat „Banatul" a descris principalele momente ale amplului program, din care reținem concertele simfonice, corale, „Gala tinerilor concertiști" (acțiune cu caracter național, simpozioane, vernisaje ale unor expoziții de documentare muzicală și cartofilie. Vom reveni. ● **O apariție** timișoreană, în seria de bibliografie școlară : volumul George Coșbuc, „Versuri", ediție îngrijită de Olimpia Berca. ● **Sub genericul „Calitate și eficiență"** Institutul politehnic „Traian Vuia" și Universitatea timișoreană au organizat recent cea de-a IX-a ediție a Conferinței de organizare, desfășurată în cadrul Festivalului Național „Cîntarea României". ● **O invitație la Casa Universitarilor** din Timișoara : o seară de muzică, cu un spectacol-concert intitulat „Alternanțe", în cadrul căruia au putut fi audiate lucrări aparținînd unor compozitori timișoreni (Alma Cornea Ionescu, Richard Oschanitzky, Mircea Hoinic, Remus Georgescu, Mihai Ungureanu, Gheorghe Costi). Au interpretat : Liliana Mihăilescu, Sergiu Țapuchievici, Sorin Petrescu, Gh. Florea, Emil Șain, Mihai Nan, Radu Vișan. ● **Și tot la Casa Universitarilor** — o altă invitație făcută de Cenaclul „Ridendo". Au participat la seara intitulată „Toamna se numără ... poantele" : Ioan Martin, Virgil Șchiopescu, Marius Munteanu, Ionel Iacob-Bencei, Mircea Ogrin, Petru Chira, Sergiu Siharu, Victor Gorșcovăz, Ștefan Buzărnescu, Alexandru Jivan, Traian Conciatu. ● **O apariție timișoreană,** volumul de poeme **„Mă ascund în lumină"**, al poetei Tatiana Flondor Arieșanu, la editura „Eminescu". ● **Muzeul de istorie** din Timișoara este gazda (între 18—22 octombrie) a unei expoziții filatelice internaționale România — Cehoslovacia. Cele 360 fețe de panou vor cuprinde exponatele a 32 de oaspeți și 40 de gazde, toți filateliști de un binecunoscut prestigiu atît în țară, cît și peste hotare. Acțiunea este pregătită de Asociația Filatelică Timiș, cu sprijinul forurilor de cultură locale. ● **A apărut o nouă ediție** a foii volante „Petrolistul", rod al muncii creatoare a oamenilor de la Schela de producție petrolieră Șandra. ● **La Galeria „Pro arte"** din Lugoj — expoziția de tapiserie a artistei plastice timișorene, Olivia Moga ● **Dedicată Anului Internațional al Păcii,** la Casa de cultură a studenților a fost vernisată o expoziție tematică de grafică. ● **Gurahonț — 600 de ani de atestare documentară.** Prima întîlnire a fiilor satelor comunei. Vernisaje de expoziții : foto, picturi, artă populară. Simpozion de istorie-literatură. Tîrg de artă populară.

aqua-forte

- **Frumosul are un singur perpetuum mobile — poezia.**
- **Dragostea veche nu se pierde.**
- **Cine caută prietenie, are suflete — o mie.**
- **Bătaia de la părinte e ca mărul din plăcinte.**
- **Calul Troian a învins numai fiindcă era puternic în pîntece.**
- **Dragostea este filosofie cu flori.**
- **Suprema virtute umană nu poate fi decît voința.**
- **Dintre toate științele, poezia este cea mai exactă, fiindcă se socotește numai cu muzele.**
- **Decantarea virtuților umane nu are „limită de vîrstă".**

Ion Nicolae DAIA

CERCUL DE PROZĂ de pe lîngă Biblioteca județeană Timiș, programează, pentru ședința de duminică, 19 oct. a.c., ora 10,30, comunicarea-dezbatere **„O prejudecată : neutralitatea stilistică a neologismelor".** Susține : prof. univ. dr. **G.I. Tohăneanu.** Lucrările ședinței — conduse de conf. univ. dr **Simion Mioc** — vor avea loc la sediul din Piața Libertății, nr. 3.

cenaclu

In cadrul ședinței de lucru a cenaclului **Asociației Scriitorilor din Timișoara** și al revistei **„ORIZONT"** a citit un grupaj de proze scurte **Ana Maria Teodorescu.** Referatul, susținut de **Marian Odangiu,** a subliniat structura dialogală a textelor, constituirea lor într-un triptic pe temeiul existenței unei unice instanțe narative ce se ilustrează în trei ipostaze diferte La dezbateri au luat parte : **Ion Pachia Tatomirescu :** „textele sînt de coloratură feminină, într-o bună tradiție a prozei noastre ... autoarea investighează banalul, dar textele rămîn banale ... există mult descriptivism în această proză" ; **Ioan Viorel Boldureanu :** „sînt pasaje excelente prin forța de sugestie ... tehnica narativă e complexă, eposul e în chip modern reașezat, restructurat"; **Ion Arieșanu :** „textele publicate anterior de autoare sînt superioare celor citite acum ... autoarea ar putea crea o proză mai amplă. ea mizînd pe stare, pe atmosfera, iar nu pe o idee epică ... A.M.T. convinge printr-un soi de halou confesiv, stilul este pur, delicat" ; **Cornel Ungureanu :** „paginile publicate anterior vorbeau despre un prozator puternic, cu o scriitură viguroasă ; prozatoarea era acolo exprimată complet ; în textele citite, miza este mică, scriitura șovăie personajele sînt difuze ; lipsește originalitatea, care ne-ar putea convinge că prozatoarea știe să scrie exact și concis" ; **Carmen Odangiu :** „am remarcat lipsa de rezistență a direcțiilor de care autoarea se lasă tentată ... apar cîteva elemente de recuzită de mult uzate ... sînt remarcabile dezinvoltura, firescul, autenticitatea acestor proze" ; **Valeriu Drumeș :** A.M.T. verifică o parte din modalitățile moderne de a scrie proză ... cel de-al treilea text citit e mai interesant prin pulsația poematică, el dă măsura întreagă a disponibilităților autoarei" ; **Mircea Șerbănescu** (conducătorul ședinței) : „prozele citite au fost dezavantajate de lectura orală ... proza A.M.T. se apropie ca factură de aceea a Anișoarei Odeanu". Marți, 21 octombrie a.c., ora 18, va citi **Monica Rohan** (poezie) **Referat: Rodica Bărbat.** In ultima parte a intîlnirii, actrițele **Eugenia Crețoiu** și **Geta Iancu,** de la Teatrul Național Timișoara, au prezentat un fragment din piesa „Ex" de Aldo Nicolai.

M.O.

top

A apărut, ca în pragul fiecărei toamne, „ALMANAHUL SCÎNTEIA TINERETULUI" cu un sumar atractiv, din care nu lipsesc tradiționalele pagini afectate muzicii ușoare, știri, comentarii și fotografii ale unor interpreți și formații românești și străine. ● În caietul **Pinguin** (Nr. 1/1986) în „Cadranul muzical" semnat de Mircea Zane citim o mostră de „știre" : „Un zvon de ultimă oră (...) cum că Amanda Lear ar fi bărbat (? !). Părul ei blond e de fapt al lui ? Sfatul nostru sincer este ca Mircea Zane să renunțe la asemenea „știri", asta din respect pentru cititori, dar și pentru publicația care cu bune intenții îi acordă spațiu tipografic pentru cu totul alte scopuri. ● A apărut în magazinele de specialitate primul L.P. al grupului de rock de avangardă **Florian din Transilvania.** ● **Kelly Cash,** o studentă din Memphis, a devenit „Miss America '86". Anul acesta, probele pentru rîvnitul titlu au inclus și una ce viza aptitudinile muzicale ale concurentelor Kelly a fost la înălțime, deoarece pentru această probă a luat lecții de la unchiul său, cunoscutul cîntăreț **Johnny Cash !** ● Din clanul Jackson, încă un nume pătrunde pe scena muzicală. Este vorba de **Jenet,** sora lui Michael Jackson, născută la 16 mai 1966, în Los Angeles. Înainte de a se afirma cu piesa „What Have You Done For Me Lately", Janet a devenit populară ca interpretă a unor seriale TV. : „Good Times", „Different Strokes" și „Fame". ● Grupul norvegian **A-Ha** (foto) a cunoscut un deosebit succes în turneul efectuat recent în Australia. Toate concertele trio-ului scandinav începeau cu super-hit-ul „Train Of Thought" ● Maire Fahey, Keren Jane și Sarah Dallin alcătuiesc grupul **Bananarama,** al cărui recent succes este o piesă „Oldie", preluată din repertoriul fostului grup olandez „Shocking Blue" : Venus. ● **Eros Ramazzotti,** în vîrstă de 22 de ani, este noua stea a scenei muzicale peninsulare. După succesul de la San Remo, cu „Adesso tu" artistul plănuiește un turneu american. Managerul lui Eros este chiar tatăl lui, tot cîntăreț, dar a cărui popularitate a fost întreruptă, se vede, de fiu ...

Petru UMANSCHI

televiziune

DUMINICA, 19 octombrie. 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,35 Ritmuri cubaneze. 14,45 La altitudinea tensiunilor înalte. 19,00 Telejurnal. 19,30 Cîntarea României. 20,20 Film artistic : Vocea de aur. 21,50 Telejurnal. **LUNI, 20 octombrie.** 20,00 Telejurnal. 20,15 TIB '86. 20,30 Tezaur folcloric. 20,45 Roman foileton : Calvarul. Producție a studiourilor sovietice. Episodul 1. 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 21 octombrie.** 20,00 Telejurnal. 20,15 TIB '86. 20,25 Teatru TV : Comoara din deal de Corneliu Marcu. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 22 octombrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Pe drumul înfăptuirii noii revoluții agrare. 20,35 Copiii României doresc pacea. 20,45 Tribuna TV. 21,00 Film serial : Casă pentru copiii noștri. 21.50 Telejurnal. **JOI, 23 octombrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Viața economică. 20,35 Statornici în străbuna vatră dacică. 20,55 Ziua Națiunilor Unite. 21,05 Invitație în studiourile Radioteleviziunii. 21,35 Însemne ale unui timp eroic. 21.50 Telejurnal. **VINERI, 24 octombrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Pe drumul înfăptuirii noii revoluții agrare. 20,35 Cadran mondial. 20,50 Pentru liniștea planetei. 21,15 Serial științific : Din tainele mărilor. 21,35 Timp al marilor înfăptuirii revoluționare. 21.50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 25 octombrie.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. 19.20 Sub tricolor la datorie. 19,30 Pentru ale țării dragi culori. 20,00 Teleenciclopedia. 20,25 Scenariu TV : Borna de D.R. Popescu. 22,05 Telejurnal. 22,15 A ruginit frunza din vii ... Romanțe și melodii de neuitat.

sport

E CAM FRIG PE ARENE ...

... semn că s-apropie iarna și meciul cu Spania, de la Madrid, unde Emerich Jenei va da proba dintîi din noua sa calitate și după ce Steaua, fără el, va juca la Bruxelles, urbe care mi-e dragă dintr-o pricină de suflet: și eu am fost în Grand Place, la Atomium și la Waterloo, ca și la Muzeul de Artă ; la meci va merge și prietenul nostru, Cornel Nistorescu, fericit de șansa unei promenade cu un asemenea țel : revanșa Steaua — Anderlecht, luptă a orgoliilor și dispută între onoarea prestigiilor, cum scrie excelentul publicist în numărul de azi al revistei „Flacăra". Și eu am vrut să fac o nouă călătorie, tocmai la Madrid, cu naționala, însă m-am răzgîndit și-o voi apuca spre alte zări, rămînînd cu nădejdea că nu-i departe și nici n-a pierit Arcadia (la timpul potrivit, voi dezvălui traseul pentru care am optat, fie și fără rost pur sportiv ; ba, sport e viața însăși, cum mă străduiesc să demonstrez și-n acest chenar „vechi" de nouă veri și-o toamnă).

Un pas în „B" : Politehnica Timișoara s-a instalat pe primul loc al seriei a III-a, poziție pe deplin meritată, întrucît profesorul Ion Ionescu îi învață pe băieți carte serioasă, fotbal metodic, eficient, ceea ce dă omului din tribune speranță că vom reveni în „A" și, într-un climat moral curat, acolo se cuvine să și conviețuim. Altfel, păcat de atîta rîvnă și cheltuială de vise.

În „C", pe altădată, dar curînd.

Teodor BULZA

colocvii internaţionale

Cu Seppo Sajama

profesor la Universitatea din Turku, Finlanda

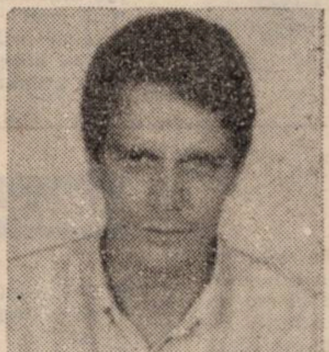

Timp de două săptămîni, Dr. Seppo Sajama, profesor de filosofie la Facultatea de ştiinţe sociale a Universităţii din Turku, a vizitat, în cadrul unui schimb de experienţă, catedra de ştiinţe sociale a Institutului politehnic „Traiar Vuia" din Timişoara. Această vizită a constituit un bun prilej pentru revista noastră de a-i lua un interviu şi de-ai informa pe cititorii săi cu cîteva date privind filosofia finlandeză actuală şi relaţiile sale cu filosofia românească. Pentru început, vom spune că Dr. Seppo Sajama este un produs şi un reprezentant al filosofiei analitice. în una din variantele sale finlandeze, anume, cea dezvoltată de binecunoscutul filosof şi logician Jaakko Hintika, profesor la Helsinki şi Tallahassee (Florida). El a fost studentul celor doi mari profesori de la Universitatea din Turku, anume Risto Hilpinen şi Juhani Pietarinen, ei înşişi foşti studenţi ai lui Hintikka la Universitatea din Helsinki. Lucrările sale de pînă acum s-au axat pe probleme referitoare la structura judecăţilor în logica generală, raportul dintre voinţă şi acţiune. rolul voinţei şi posibilitatea libertăţii de voinţă în producerea judecăţilor şi ideilor, ontologia acţiunii etc. În prezent, Seppo Sajama este preocupat de probleme referitoare la intenţionalitate (despre care scrie o carte, o introducere specială în fenomenologie), teoria semnificaţiei, teoria acţiunii, etică, axiologie, epistemologie şi filosofia ştiinţei. Mai adăugăm că Seppo Sajama este un bun cunoscător al filosofiei româneşti, din trecut şi de azi, că preocupările sale au multe elemente comune cu unele direcţii de cercetare din filosofia românească actuală, ceea ce explică, în bună măsură, opţiunea sa pentru efectuarea schimbului de experienţă şi documentare în România :

— Domnule profesor Seppo Sajama, vă aflaţi pentru prima oară în România ?

— Nu, pentru a treia oară. Prima vizită în frumoasa dumneavoastră ţară am făcut-o ca turist, în 1975, la Bucureşti. Iar, după şase ani, adică în 1981, am venit din nou la Bucureşti, pentru o documentare ştiinţifică, pe baza unui program de schimburi cultural-ştiinţfice între Academia Finlandeză şi Academia R.S.R. Atunci am rămas în România două luni, perioadă în care am studiat în bibliotecile Academiei şi Universităţii din Bucureşti, am avut fructuoase discuţii cu o serie de filosofi români şi, totodată, am vizitat universităţile din Iaşi, Cluj-Napoca şi chiar Timişoara.

— Şi acum iată-vă din nou la Timişoara. Ni se pare că întrebarea care urmează vine în mod firesc : de ce tocmai aici ?

— Există mai multe motive care explică această opţiune a mea. Înainte de toate, trebuie să spun că în urmă cu cinci ani nu am putut sta în Timişoara decît o singură zi, ceea ce a fost insuficient pentru a cunoaşte acest încîntător oraş şi petru a discuta pe îndelete cu profesorii de filosofie de aici. În al doilea rînd, atunci, chiar dacă într-un scurt timp, am constatat că există, aici, o destul de pronunţată apropiere între preocupările autorilor timişoreni şi cele ale autorilor din Turku. În ambele locuri, se pune un accent deosebit pe epistemologie şi filosofia ştiinţei. Am remarcat în special faptul că interesele ştiinţifice ale profesorului Constantin Grecu şi cele ale mele coincid în foarte mare măsură. Amîndoi ne ocupăm cu teoria acţiunii, îndeosebi cu explicaţia acţiunii, cu istoria filosofiei analitice a secolului al XX-lea ; de asemenea, amîndoi folosim acelaşi instrument metodologic, anume semantica lumilor posibile, în cercetările noastre, domnia sa în teoria întrebărilor, iar eu în teoria intenţionalităţii. Aşa încît mi s-a părut cît se poate de normal să aleg Timişoara. Pe lîngă profesorul Constantin Grecu, cu care am avut lungi şi fructuoase discuţii filosofice, reuşind, totodată, să citesc o bună parte din lucrările sale, m-am mai întîlnit cu o serie de alţi colegi de la Institutul politehnic „Traian Vuia", Universitate şi Institutul agronomic. Menţionez că unii din ei sînt mai vechi cunoştinţe ale mele, de la precedenta vizită în Timişoara. Am avut, totodată, onoarea deosebită de a fi fost primit de către conducerea Facultăţii de mecanică agricolă şi de către prorectorul Institutului politehnic, prof. dr. ing. Dumitru Becherescu, cu care am avut foarte interesante şi utile discuţii despre asemănările şi deosebirile dintre sistemele de învăţămînt din cele două ţări ale noastre.

— Cu ce alţi colegi români aţi avut discuţii ?

— Am avut chiar două întîlniri cu mai mulţi colegi, la catedra de ştiinţe sociale a Institutului politehnic, cu care ocazie am avut discuţii şi un schimb de experienţă cît se poate de fructuoase. Am fost foarte plăcut impresionat de atenţia care se acordă în România învăţămîntului filosofic, de faptul că se predau numeroase discipline filosofice şi se realizează o bogată cercetare ştiinţifică în legătură atît cu disciplinele de învăţămînt, cît şi cu necesităţile activităţii practice şi culturale.

— Apropo de cărţile şi revistele pe care le-aţi găsit la biblioteci şi în librării. Cum v-aţi descurcat cu citirea lor, întrucît am înţeles că e vorba de lucrări scrise în româneşte ?

— Într-adevăr, am citit lucrări în limba română. Vi se pare curios ? Vreau să vă spun că citesc şi chiar înţeleg destul de bine limba dumneavoastră, dar, din păcate, n-o pot vorbi decît foarte puţin.

— Cum aţi reuşit această performanţă, avînd în vedere deosebirile foarte mari dintre limba română şi cea finlandeză, şi chiar distanţa geografică dintre ţările noastre ?

— Cînd am început să studiez la Universitatea din Turku, obiectul principal pe care mi l-am ales a fost filologia romanică. Interesul meu pentru română de atunci a început. Însă, ulterior, am trecut la filosofie, fără ca interesul meu pentru limbile romanice să fi încetat. Iar cele trei vizite în România au contribuit substanţial la învăţarea limbii române.

— Cred că cititorii noştri ar dori să afle cîte ceva despre învăţămîntul filosofic din Findanda.

— De la început, trebuie să spun că, cu excepţia cîtorva licee, în Finlanda, filosofia s-a predat doar la universită i. Însă, începînd cu anii '80, în toate institutele de învăţămînt superior s-au introdus, pentru primii doi ani de studii, cîteva cursuri al căror conţinut este în principal filosofic. În cadrul acestor cursuri se predau atît probleme filosofice, cît şi probleme metodologice legate de specializările respective. Cît despre învăţămîntul filosofic, ca specializare propriu-zisă, precizez că în Finlanda există azi cinci centre universitare în care se pot face studii filosofice, anume : Helsinki, Turku, Tampere, Jyväskylä şi Oulu (în această din urmă, însă, filosofia nu poate fi aleasă ca disciplină de bază). În Turku, unde eu îmi desfăşor activitatea, există două universităţi, una finlandeză, care este cea mai mare (are între 8.000—10.000 de studenţi) şi una suedeză (pentru minoritatea de limbă suedeză din Finlanda). Din păcate, datorită dificultăţilor de găsire a unor posturi corespunzătoare după absolvire, relativ puţini studenţi îşi aleg filosofia ca disciplină principală, cei mai mulţi alegînd-o doar ca disciplină secundară. Iar durata medie de studii este de cinci ani şi jumătate. Cei care absolvă obţin titlul M.A. (Master of Arts) ; unii dintre aceştia, după aproximativ alţi doi ani de studii, devin licenţiaţi şi, în fine, după alţi doi ani, pot deveni doctori în filosofie. Dar foarte puţini ajung la acest titlu ştiinţific, mulţi abandonînd între timp şi schimbîndu-şi specialitatea.

— Dar despre conţinutul propriu-zis al învăţămîntului filosofic şi al culturii filosofice, în general, din Finlanda, ce ne puteţi spune ?

— Vă voi spune cîteva lucruri, îndeosebi despre universitatea la care lucrez eu, deoarece situaţia de aici o cunosc mai bine. La noi, filosofia este şi filosofia practică. Chiar profesorii sînt diferiţi şi specializaţi pe cele două domenii, spre deosebire, de pildă, de universităţile mai mici, cum sînt cele din Jyväskylä şi Oulu, unde există doar cîte un singur profesor. Distincţia dintre filosofia teoretică şi filosofia practică este foarte veche, ea fiind realizată încă în antichitate, de către Aristotel. Filosofia teoretică se ocupă cu problemele ontologiei, epistemologiei şi logicii, pe cînd filosofia practică are în vedere problemele legate de viaţă, fiind, în fond, identică cu etica şi filosofia socială. Într-un fel, ambele sînt teoretice, deosebirile dintre ele ţinînd doar de problemele diferite pe care le abordează. Dacă este vorba de valori umane, cum sînt cele legate de viaţă şi calitatea ei, atunci avem de-a face cu filosofia practică, altfel, este vorba despre cea teoretică.

— Există, în Finlanda, vreun curent filosofic dominant sau sînt mai multe curente ?

— Aş spune că aşa-zisa filosofie analitică este dominantă, dar există mari deosebiri, chiar în cadrul acestui curent, de pildă, între abordarea strict logic-formală şi abordarea lingvistică de tip wittgensteinian. De asemenea, există filosofi care aparţin altor şcoli, cum sînt filosofii marxişti şi fenomenologi, deşi nu au aceeaşi pondere ca şi cei analitici. Oricum, se pare că în această epocă „eclectică", frontierele dintre curente devin tot mai vagi : un filosof analitic, de pildă, îi poate studia pe Hegel, Husserl sau Sartre, fără ca cineva să considere asta ca o ciudăţenie.

— Revenind la România, ce impresie v-a lăsat filosofia românească în general ?

— N-o cunosc încă foarte bine, dar, dacă ar trebui s-o descriu cu un singur cuvînt, acela ar fi, desigur, „multilaterală". Deja acum cinci ani am citit cu mare interes şi plăcere cele două, destul de groase, volume de istoria filosofiei româneşti. Şi am găsit unele paralele remarcabile între istoriile culturale ale României şi Finlandei din secolul al XIX-lea. În ambele ţări, această perioadă s-a caracterizat printr-o redeşteptare naţională şi printr-o rapidă dezvoltare culturală. Acest studiu mi-a fost foarte util deoarece, pintre altele, m-a ajutat să văd cultura ţării mele într-o lumină nouă. Dar, revenind la întrebarea dumreavoastră, vreau să remarc că această multilateralitate este prezentă şi în filosofia românească de azi. Dacă te uiţi peste oricare număr din „Revista de filosofie" sau „Revue Roumaine des Sciences Sociales — Série de Philosophie et Logique", constaţi că filosofii români realizează cercetări în toate domeniile filosofiei şi studiază toate curentele filosofiei trecute şi actuale.

Interviu realizat de
C. POENARU

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

45

Luă scrisoarea de pe ghişeu şi o puse în buzunar. Vru să se întoarcă, apoi spuse : — L-ai văzut pe-aici pe Larry Mitchell ?

— Nu, domnule Brandon. Dar nu sînt aici decît de cîteva ore.

— Mulţumesc.

Brandon se îndreptă spre lift şi intră în cabină. Asta era alt lift. Liftierul deveni tot numai zîmbet şi-i spuse ceva lui Brandon. Brandon nu-l învrednici nici măcar cu o privire. Liftierul închise uşa cu un aer jignit. Brandon se încruntă. Cînd se încrunta nu mai era atît de frumos.

Am pus pliantul la loc şi m-am apropiat de recepţie. Funcţionarul îmi aruncă o privire lipsită de interes. Se convinsese că nu locuiesc acolo. — Cu ce vă pot ajuta ?

Era cărunt şi plin de prestanţă. — Voiam să întreb de domnul Mitchell, însă am auzit ce-ai spus adineaori

— Telefoanele sînt acolo, arătă el cu bărbia. Telefonista o să vă dea legătura.

— Mă îndoiesc.

— Ce vreţi să spuneţi cu asta ?

Mi-am descheiat haina ca să scot portofelul. Am văzut cum ochii recepţionerului se măresc uimiţi cînd a zărit mînerul rotunjit al pistolului pe care-l am la subsuoară. Am scos o carte de vizită şi i-am înmînat-o.

— Aş vrea să stau de vorbă cu detectivul hotelului. În caz că aveţi unul.

Luă cartea de vizită şi o citi Se uită la mine. — Vă rog să luaţi loc în hol, domnule Marlowe.

— Mulţumesc.

Nici n-apucasem să mă întorc pe călcîie, că se şi agăţase de telefon. Am trecut pe sub arcadă şi m-am aşezat lîngă un perete în aşa fel încît să nu scap din priviri recepţia. N-am avut prea mult de aşteptat. Individul avea o înfăţişare de dur. Faţă dură, cu genul de piele care nu se bronzează niciodată, ci se înroşeşte apoi devine din nou palidă. Avea părul roşcat. Se opri sub arcadă şi cuprinse holul cu privirea. Nu-mi acordă mai multă atenţie decît celorlalţi. Apoi se apropie şi se aşeză în scaunul dinaintea mea Purta un costum cafeniu, cravată alb cu galben. Hainele îi veneau foarte bine. În păr îi străluceau cîteva fire albe.

— Mă numesc Javonen, spuse el fără să mă privească. Ştiu cum te cheamă. Am în buzunar cartea dumitale de vizită Care-i treaba ?

— În legătură cu un oarecare Mitchell Vreau să dau de el. Larry Mitchell.

— De ce-l cauţi ?

— Afaceri. E vreun inconvenient în chestia asta ?

— Nici unul. Mitchell a plecat din oraş. A şters-o azi dimineaţă.

— Mi s-a mai spus. Dar nu prea-mi vine a crede Abia ce s-a întors ieri. Pe deasupra, era lefter. Trebuia să-şi facă rost de nişte bani pentru cină. A cinat la The Glass Room cu o tipă. Era mort de beat, ori se prefăcea Pe tema asta a scăpat fără să plătească.

Traducere de
Mihai CERNEA

Colegiul de redacţie:
ION ARIEŞANU (redactor şef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor şef adjunct)
VIOREL COLŢESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA : TIMIŞOARA, strada RODNEI 1.
Telefoane : 3 33 90 şi 3 33 76 (redactor-şef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate ţările, uniţi-vă!

orizont 43

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ŞI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R ŞI COMITETUL JUDEŢEAN DE CULTURA ŞI EDUCAŢIE SOCIALISTA TIMIŞ

NR. 43 (1027) 24 OCTOMBRIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

Febrila activitate din uzine şi de pe ogoare, de la catedre şi din laboratoarele ştiinţei, de pe toate şantierele materiale şi spirituale ale muncii, desfăşurată în acest octombrie bogat în roade, marcată de o vie activitate politică, este pusă sub semnul vibrantelor chemări ale secretarului general al partidului, tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU**, adresate întregului popor de la tribuna celui de-al III-lea Congres al Oamenilor Muncii, în magistrala cuvîntare de la sărbătorirea „Zilei Recoltei", precum şi în cadrul fructuoaselor dialoguri cu oamenii muncii, prilejuite de vizitele efectuate în unele judeţe ale patrei. Obiectivele prioritare: încheierea cu succes a primului an din noul cincinal în toate sectoarele economiei naţionale, punerea la adăpost a noii recolte şi finalizarea grabnică a campaniei de toamnă.

VOCAŢIA PĂCII

Moment de referinţă pentru evoluţia activităţii de pe ogoare, sărbătorirea la Slatina a „Zilei Recoltei" a marcat materializarea prevederilor noii revoluţii agrare prin rezultatele deosebite obţinute de judeţul Olt şi de o serie de unităţi agricole din alte judeţe ale ţării, între care şi judeţul Timiş, rezultate încununate cu înaltul titlu de „Erou al Noii Revoluţii Agrare", acordat prin decret prezidenţial, începînd cu acest an, celor mai bune colective de muncă şi judeţe. În aceste realizări rezidă răspunsul ferm al unui întreg popor muncitor la vibrantele chemări ale secretarului general al partidului, conturînd, prin voinţa de progres şi prosperitate, una dintre caracteristicile fundamentale ale spiritualităţii poporului nostru — vocaţia vieţii paşnice. Şi aceasta, într-un context mondial dominat de spectrul întunecat al aberantei curse a înarmărilor, cursă a autodistrugerii, opusă mersului firesc al vieţii pe planeta noastră.

Conştient de realităţile lumii contemporane, de cursul grav al ascendenţei tensiunilor dintre marile puteri şi al escaladării înarmării nucleare, partidul nostru a pus pe agenda de lucru a Plenarei Comitetului Central al partidului din 22 octombrie 1986, alături de problemele stringente de politică internă din etapa actuală, dezbaterea şi aprobarea hotărîrii de o deosebită importanţă pentru viitorul ţării, privitoare la reducerea cu 5 la sută a armamentelor, efectivelor şi cheltuielilor militare, precum şi organizarea, în luna noiembrie, a unui referendum, în care întreaga naţiune să se pronunţe asupra acestei hotărîri, pentru a se putea trece în acest an la punerea ei în aplicare. Hotărîrea plenarei Comitetului Central al partidului a fost supusă şi aprobată, în unanimitate, ieri, de Marea Adunare Naţională, dovedind încă o dată voinţa de pace a naţiunii noastre, dornică să-şi vadă împlinite marile ei deziderate comuniste într-un climat de cooperare şi înţelegere internaţională.

ORIZONT

GEO BOGZA

Premiul ţărilor riverane Dunării „Cheia de aur" a oraşului Smederevo.

(Pag. 4—5)

PRIN NOUA REVOLUŢIE AGRARĂ — LA NIVELUL CERINŢELOR VIITORULUI

Definind conceptul de nouă revoluţie agrară, formulîndu-i obiectivele şi căile de înfăptuire secretarul general al P.C.R. se referea la producţie, productivitatea muncii, nivelul tehnic, eficienţa economică, activitatea socială generală din satele noastre. În esenţă noua revoluţie agrară presupune o agricultură aşezată pe baze ştiinţifice şi industriale. Înfăptuirea ei înseamnă aducerea agriculturii la nivelul cerinţelor viitorului comunist al patriei. La Congresul al III-lea al Oamenilor Muncii din septembrie 1986 tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** arăta că ridicarea permanentă a producţiei agricole reprezintă o necesitate obiectivă deoarece **„agricultura constituie împreună cu industria, ramuri de bază hotărîtoare pentru dezvoltarea societăţii noastre"**. Creşterea permanentă a producţiei agricole vegetale şi animale este hotărîtoare pentru înfăptuirea cu succes a Programului partidului de făurire a societăţii socialiste multilateral dezvoltate şi înaintare a patriei spre comunism.

În vederea stimulării eforturilor pentru obţinerea de recolte cît mai mari la propunerea secretarului general s-a instituit titlul de „Erou al noii revoluţii agrare" care se atribuie judeţelor, unităţilor şi cadrelor din agricultură care realizează producţii mari, la nivelul cerinţelor noii revoluţii agrare din ţara noastră. Experienţa unităţilor agricole din judeţul Olt ca şi a multor altor unităţi din ţară, inclusiv din judeţul Timiş care au obţinut producţii mari şi cărora li s-a conferit în acest an acest generos titlu, demonstrează cît se poate de convingător potenţialul uriaş al agriculturii noastre socialiste şi, mai ales, face dovada de netăgăduit a realismului obiectivelor noii revoluţii agrare. Producţiile realizate de aceste unităţi model în primul an al celui de al 8-lea cincinal sînt la nivelul comenzii sociale, precizată în Directivele Congresului al XIII-lea al partidului şi în Legea Planului de dezvoltare a agriculturii şi industriei alimentare pe perioada 1986—1990.

Obţinerea de producţii mari este un mare succes al agriculturii noastre socialiste, unul din obiectivele prioritare dar numai o etapă ale unui complex şi de durată proces de revoluţionare a acestei ramuri de bază a economiei naţionale.

„... trebuie să fim pe deplin conştienţi că sîntem numai la început. Avem încă un drum lung de străbătut şi în agricultură pentru ca în toate judeţele şi, pe ansamblu, în întreaga ţară, să realizăm producţiile stabilite". — spunea secretarul general la Solemnitatea de la Consiliul de Stat prilejuită de Hotărîrea — Decret privind conferirea înaltului titlu de „Erou al noii revoluţii agrare" tovarăşului **NICOLAE CEAUŞESCU**, pentru contribuţia esenţială adusă la elaborarea şi înfăptuirea politicii agrare a partidului şi statului, de făurirea unei agriculturi intensive, moderne, de înaltă productivitate.

Procesul revoluţionării continue a agriculturii exprimat sintetic prin conceptul de nouă revoluţie agrară răspunde unei necesităţi obiective, ce rezultă din dinamica dezvoltării economiei naţionale în ansamblul ei, din importantele acumulări cantitative petrecute în dezvoltarea forţelor de producţie şi din perfecţionarea relaţiilor sociale pe măsura înaintării societăţii socialiste spre treptele ei superioare, de înfăptuire a valenţelor sale ca mod de producţie superior din toate punctele de vedere. Dinamismul rezultat din procesul de revoluţionare este menit să apropie agricultura ca productivitate şi eficienţă de industrie şi să se înfăptuiască raportul optim între aceste două ramuri de bază ale economiei naţionale, iar pe plan social să se omogenizeze condiţiile de viaţă ale tuturor oamenilor muncii, munca din agricultură să se transforme într-o variantă a muncii industrial-ştiinţifice. Pornind de la propria noastră experienţă, ca şi de la practica mondială, care demonstrează că în epoca actuală ştiinţa reprezintă factorul primordial al progresului, secretarul general, formulînd obiectivele noii revoluţii agrare a aşezat întregul mecanism al desfăşurării ei pe ştiinţă, pe cercetarea ştiinţifică.

„Nu putem înfăptui revoluţia ştiinţifică — spunea secretarul general, cu ocazia conferirii înaltului titlu de „Erou al noii revoluţii agrare" — decît cu revoluţionari în ştiinţă şi tehnică în cultură! Trebuie să ne propunem deci să transformăm activul nostru de partid, cadrele din toate domeniile — economie, ştiinţifice, culurale — în adevăraţi militanţi revoluţionari pentru socialism, pentru nou, pentru comunism". Numai cu oameni bine pregătiţi începînd de la muncitori şi ţărani, pînă la intelectuali care au şi o înaltă conştiinţă şi spirit revoluţionar se pot realiza obiectivele noii revoluţii agrare, manifestare a revoluţiei tehnico-ştiinţifice contemporane în agricultură.

Vrere românească

Se rotunjeşte lumea-ntr-o corolă,
Trăind aievea lungul vis de pace,
Cînd, din tării, strălimpedea cupolă
Lumina vieţii razele-şi desface.

Reverberează visul în izvoare,
Cîntecul său răsună-n scoica mării,
Domolind valu-n matca temătoare
Că marile talazuri îneacă ochiul zării.

O vrere românească de pace e răsfrîntă
În nesfîrşirea firii — din vremi,
şi va fi-ntruna.
Însuşi pămîntul ţării e o corolă sfîntă,
În care Lumea, Viaţa, Izvoarele sînt una.

Aurel TURCUŞ

Înfăptuirea tuturor obiectivelor noii revoluţii agrare şi deci realizarea unei noi calităţi a muncii şi vieţii, asigurarea dezvoltării intensive a acestei ramuri de bază constituie un proces de mari transformări revoluţionare, reprezentînd o etapă superioară, a revoluţiei socialiste în agricultură.

Conf. dr. Grigore SILAŞI

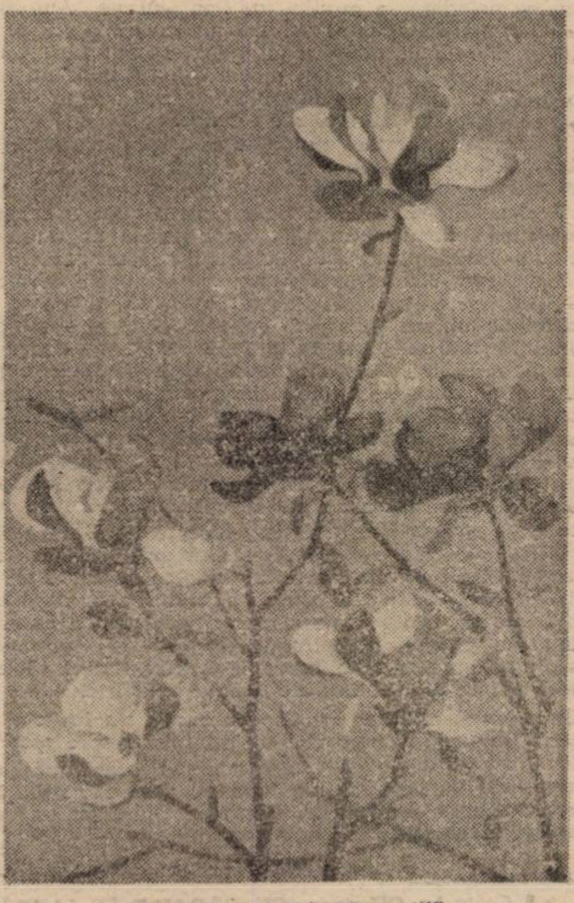

VIOREL TOMA : „Magnolii"

Cartea Oltului, în perpetuitate

Literatura ultimilor patruzeci de ani numără un șir de opere definitorii, de cărți ale obișnuințelor noastre de foști elevi, de foști studenți iubitori ai limbii române : de pagini care, pentru noi, ca și pentru alții, înseamnă tocmai această literatură, acest timp al culturii, această șansă de a avea valori spirituale. Între alte cărți care au întrunit unanimitatea, abia după aventuri mai mult sau mai puțin demne de a fi reținute de istoria literaturii, **Cartea Oltului** s-a bucurat de o ascensiune fără fisuri. La sfîrșitul anului 1945 ea este, pentru unii, prima dintre cărțile menite a anunța „noua literatură", pentru alții, un volum înviorător, stenic. O carte cu care, după un timp al tuturor dezastrelor, se putea merge înainte.

La apariție, **Cartea Oltului** este salutată de vechea gardă de critici, entuziasmați a descoperi aici sunetele poeziei pure, de noua formație de foiletoniști, bucuroși a descoperi, în pagini de o mare vigoare, noutatea dar și continuitatea unei literaturi („Salutăm în **Cartea Oltului**, scrie Alexandru Piru în **Tinerețea**, 25 nov. 1945, una din cele mai inspirate producții ale acestui an literar iar în autorul ei, d. Geo Bogza, pe un mare prozator care ne dă sentimentul unei literaturi în plină dezvoltare"). Carte de început, ca toate cărțile lui Geo Bogza, ea sugerează, promite, stă alături de marile speranțe ale vremii. Iată, constată criticii, cititorii, istoricii, activiștii politici, această carte nu trădează cărțile pe care ei juraseră, această carte le împlinește. **Cartea Oltului** amintește de geografia spirituală fixată de Eminescu, Sadoveanu, Goga. Descoperă adîncuri pe care cititorul **României pitorești** n-avea cum să le întrevadă. După **Țări de apă, de foc și de pămînt**, **Cartea Oltului** își propune o nouă geografie a profunzimilor.

Într-o recenzie consacrată volumului **Țări de apă, de foc și de pămînt**, Mircea Eliade observa : „Geologia domină atît de categoric peisajul și societatea umană, încît viața care se zbate la suprafață îți pare mai degrabă un act de regresiune, de reîntoarcere la mineral decît o victorie biologică". Încheind cu constatarea că această carte se numără „printre cele mai deprimante din literatura română", Mircea Eliade fixează locul romanului într-un șir de cărți luptătoare. În **Cartea Oltului**, geologicul — care e formula bogziană de acces către adînc — primește sens datorită rîului. Nu împietrirea, ci curgerea, voința rîului de depărtare, de victorie reține, întîi, ochiul cititorului. Nu magmele coagulate, nu pămînturile pietrificate, ci neobosita curgere : **Oltul este marele personaj al unei victorii fără de asemănare.**

Scriam altădată că, de fapt, **Cartea Oltului** este cartea unui triumf. E consecința angajării. Am spune că angajarea e **interioară**, înainte de a fi pios declarativă. Este consecința unei formule sufletești. Asemenea alchimiștilor, Bogza este angajat „sufletește" într-o bătălie a purificării. Călătoria sa de-a lungul rîului este o călătorie „interioară", menită a atinge aurul pur al acestui final : **„În noaptea care, ca o crizantemă gigantică, și-a desfăcut splendoarea de la un capăt la altul al lumii, oamenii dorm. Iar marele fluviu îi poartă în foșnetul lui imens, departe, printre stele"**. Marele Fluviu sau poetul ? Oltul sau rapsodul lui ?

Ieșit în timp, Geo Bogza putea afirma, în finalul acestei cărți : mi-am împlinit toate profețiile politice. Politice, adică de bărbat al cetății. Cărțile ce vor urma nu vor mai sugera cu atîta intensitate această propoziție celebră.

Cornel UNGUREANU

Geo Bogza — CARTEA OLTULUI, Ediție definitivă, Editura Minerva, 1985.

---

cronica literară

Roșinanta, stil 1900

Reîntoarcerea lui Costache Olăreanu la **epicul pur** nu este nici pe departe atît de inocentă pe cît ar părea. Fiu risipitor al textualismului, el revine în unicul loc în care-și poate găsi liniștea. Evadînd din plutonul (meta)textualist, autorul alege singura Ithacă în care îl așteaptă cineva : spațiul mereu seducător al prozei tradiționaliste. Alegerea, un soi de **soluție finală** pentru orice prozator care se respectă, rămîne, totuși, susceptibilă interpretărilor. Unor vagi, dar persistente, bănuieli. De unde se reîntoarce autorul ? Ce arhipelaguri, ce strîmtori, ce mări a străbătut el ? Răspunsul se impune de la sine : a străbătut un univers livresc. O lume dominată de către Carte. Optînd, acum, pentru tehnica din **1001 de nopți**, Costache Olăreanu propune o variantă în mișcare a **Hanului Ancuței**. Axul povestirii este un pretext pentru ramificarea, în stilul cărților invocate, a unor nuclee epice, a unor povestiri de sine stătătoare pline de farmec. Firește, scriitorul nu se desprinde întru totul de mai vechile sale obsesii. **Cu cărțile în iarbă** este rescrierea, după cum se remarcă deîndată, a mitului lui Don Quijote. Autorul păstrează din altitudinea acestui mare simbol al culturii mai degrabă partea de tehnică. „Morala" cărții lui Cervantes tinde la fascinația absolutului. **Cu cărțile în iarbă** aspiră, în nota nonșalantă a omului modern, îmbibat de un sacru prefăcut în profan, la o idee nu mai puțin tulburătoare : aceea a identificării vieții cu adevărurile seducătoare, fermecate, ale cărților.

Un personaj fără nume, **dînsul sau dumnealui**, întrupare modernă a lui Don Quijote (să notăm că nu există, în cuprinsul cărții, nici o trimitere explicită la vestitul hidalgo) hotărăște să pornească, împreună cu șoferul/scutierul său, Anghelache Gh. Sotir, într-o insolită expediție. Drept vehicol au un automobil vechi, hodorogit, care poartă un nume pe potrivă : Felicia Imaculata. Este numele unei enigmatice femei pe care personajul nostru o iubise în tinerețe. Noul Don Quijote, un tomnatec cavaler bătînd la porțile vîrstei a treia, păstrează intact aerul curtean și demn al apușilor cavaleri. El este, totodată, un ins de o rară cultură. Autorul speculează excelent această însușire, făcîndu-ne părtași la seducătoare spectacole de erudiție. Ni se derulează prin fața ochilor, într-un ritm amețitor, o lume ciudată, bîntuită de fantastic, plină de întîmplări incredibile, de coincidențe și incidente hazoase. Istoria individuală, ca și istoria universală, este „o infinită carte sacră, pe care toți oamenii o scriu, și o citesc, și încearcă s-o înțeleagă, și în care de asemenea sînt scriși". Acest gînd al lui Borges ilustrează perfect mitul cărții lui Costache Olăreanu. Experiențele călătoriei fără țintă se răsfrîng în măsura cea mai mare asupra însoțitorului. Asupra lui Sancho Panza. El este cel care urmează a fi inițiat. Fire terestră, fără cine știe ce respect față de cultură, știe să-i aprecieze dacă nu profunzimile, cel puțin partea de senzațional. Dacă pentru savantul hidalgo realul este confirmat la tot pasul de către cărți, pentru Anghelache inițierea în lumea misterioasă a cărților se produce pe neobservate și ireversibil. Scena culminantă a cărții este aceea în care șoferul, nemulțumit cu vechea-i, profană, identitate, vrea să-și schimbe numele. Din lunga listă propusă de către mai știutorul său însoțitor, tînărul prieten întru ale donquijotizării își alege unul ilustru : Areopagitu.

Cu aceasta, inițierea lui Sancho Panza s-a încheiat glorios. De acum, Anghelache Areopagitu urcă pepropria-i spirală spre propria, blîndă, nebunie. Luînd locul bătrînului înțelept, el e gata să-i refacă miraculosul traseu spiritual. Ucenicul său (la „clasici") va fi însuși autorul cărții. Dacă nu cumva, scriind această încîntătoare carte, Costache Olăreanu se va fi donquijotizat înaintea personajelor sale.

Mircea MIHĂIEȘ

*** Costache Olăreanu, CU CĂRȚILE ÎN IARBĂ, Ed. Militară, 1986.**

---

portrete

Poezia lui Vasile Dan

În urmă cu un deceniu și mai bine, Vasile Dan anima în Lipova un cenaclu, el fiind acolo singurul scriitor cert. Pe vremea aceea îi citeam, în pauzele dintre două ore de liceu, grupaje de versuri prin reviste transilvănene sau îl ascultam la ședințe de cenaclu, în care se consuma febril, înhămat la cîteva iluzii ce păreau tuturor definitiv provinciale și fără șanse. Alteori, stăteam la discuții în cafeneaua orășelului nostru, ferit de ochii profesorilor. Prin întîlnirile acelea mi-a fost dat să cunosc altfel literatura. Biblioteca îmi oferise, ca oricui, o priveliște senină și netulburată. De atunci încoace am avut la rîndu-mi destule prilejuri prin care am cunoscut strategiile, resentimentele, neîmplinirile, așteptările, umilințele, mîndriile neîmpărtășite, invidia umilă sau prost mascată care înconjoară liniștea cărților din rafturi. Vasile Dan le știa pe toate prea bine încă de atunci, fără ca atitudinea sa față de literatură să se schimbe în vreun fel. Afirmația mea se susține prin cărțile care, iată, i-au apărut. De la volumul de debut **Priveliștile** (1977) și pînă la **Întîmplări crepusculare și alte poeme** (1984) există în poezia lui o unitate interioară și un mod propriu de raportare la existență, sigure și bine individualizate. Versul este lipsit de spectaculozitate, avînd un ceva aproape inanalizabil, suspendat în descrieri și lucruri capabile să stîrnească reveria. Emoția poetică, lentoarea descriptivă a imaginilor și melancolia lor de interior invadat de singurătate și vetustețe amintește de Mircea Ivănescu. Numai aici, însă, altminteri, poezia lui Vasile Dan abundă cel mai adesea în imagini luminoase și vegetale redactate într-un ton discret, adeseori ceremonios. Nevoia de ritual, de gest semnificativ se conjugă în poezia lui Vasile Dan cu nevoia de a descrie și de a fixa priveliști, de a le emblematiza. Întrebările poetului nu sînt unelte ale cunoașterii ci posibilități imaginative. În **Norii luminați** (1979) și **Scara interioară** (1980) există o abundență de arhetipuri poetice, precum spicul de grîu, leul, via roditoare, cîinele, consistența de umbră a păsării, trupul ușor al femeii lehuze, arborele rămuros, pămîntul, țigla nouă, plumbul, litera. Alte poeme sugerează vechimi îndepărtate prin tonalități muzicale enigmatice, împrumutate parcă din hieratismul monodic al Orientului Îndepărtat. Cuvîntul este un peisaj posibil, un prilej de uimire meditativă și de reverie evocatoare. De cele mai multe ori poetul pare că refuză dezvăluirea a ceva ascuns în dosul priveliștii, în favoarea deliciilor procurate de ezitare, de amînări, de suspensuri. Este preferată plimbarea înceată și nehotărîtă, în fața tentației, nostalgia preformalului, a precuvîntului. De aceea, multe din versurile sale durabile și autentice au un fel de echilibru extatic luminos și expresiv : **„Dormi, părinții tăi locuiesc într-un spațiu în care îngheață / o apă subțire, memoria unei fete dansînd, muzeul sufletului / plin cu imagini vii, ca niște copii de demult, / îngheață dimineața ca o batistă umedă în vînt, dormi / frigul mușcă mîinile mele desmănușate, scriindu-ți". (Dormi)**

Daniel VIGHI

---

marginalii

Tăcerea spațiului infinit (II)

În articolul precedent am trecut în revistă argumentele pe temeiul cărora Paul Valéry ajungea la concluzia că propoziția lui Pascal **„Tăcerea eternă a spațiilor infinite mă înspăimîntă"** ne reține prin calitatea ei poetică, nu și prin conținut. Argumentele, spuneam, nu mă conving. Este de observat cum, pentru a-și susține ideea, Valéry recurge la atitudini potrivnice felului său obișnuit de a fi. A explica pesimismul pascalian, prin sentimentul de frustrare față de gloria lui Descartes, este trivial. Altfel, numai de trivialitate nu poate fi acuzat autorul **Cimitirului marin**. A încerca să risipești fiorul cuvintelor lui Pascal situîndu-te pe poziția științei, care nu atribuie semnificație spațiului sideral, este pozitivist. Altfel, începînd cu naturalismul, gîndirea pozitivistă nu l-a atras pe Valéry. În sfîrșit, a apăra omenirea de un gînd dizolvant (La ce servește, se întreabă Valery, să le arătăm oamenilor că nu sînt nimic ?) este didactic și ca atare discordant față de obișnuita rigoare abstractă a autorului **Metodei lui Leonardo da Vinci**.

În al doilea rînd, descopăr o contrazicere în raționament. Dacă avem toți tendința să opunem imensității spațiului sentimentul unicității, dar și pe al singurătății noastre, atunci reacția lui Pascal nu mai poate fi datorată, ca simplă curiozitate, psihologiei lui individuale. Perenitatea acestei reacții poate fi verificată mai bine decît oricînd în epoca modernă — deci, a lui Valéry — cînd cerul, golit de dumnezeu, apare mai mult decît altădată ca un gol nesfîrșit. Dau un exemplu recent, autohton. În **Teme 5** Nicolae Manolescu evocă impresia produsă asupra lui de poezia eminesciană **La steaua : „Ce conta o viață de om în fața timpului nesfîrșit din Univers ? De atunci n-am mai putut privi niciodată cerul spuzit de stele al nopții fără să încerc o anume anxietate"** (p. 90). Nu se confirmă părerea lui Valéry : **„Reacția lui Pascal (...) nu se mai observă deloc în zilele noastre"** (I, 472). E adevărat, Pascal „a scos din el însuși **tăcerea eternă**" (I, 474), adică a exprimat o posibilă stare umană, dar rostul literaturii tocmai acesta este. Ea nu dublează concluziile științei **despre univers**, ci dă o formă pregnantă situării omului **față de univers**. Rămîne întrebarea, nici ea cu totul lipsită de trivialitate : dacă Pascal a fost atît de obsedat de spațiul infinit, cum a găsit în el calmul necesar pentru a-și formula poetic obsesia ? Răspunsul se sprijină în parte chiar pe teoria lui Valéry. Literatura este un act lucid, care reclamă seninătate. De aici nu putem însă să conchidem că ceea ce conține literatura ar fi fictiv ori indiferent. Pur și simplu, lucrurile se petrec în doi timpi. Există un „timp al trăirii" și un „timp al mărturisirii". Cu rare și, cel mai adesea, nesemnificative excepții, poetul ori prozatorul nu se exprimă atunci cînd o realitate oarecare îi impresionează. Percepția lor trebuie să se decanteze și să se depună într-un strat adînc înainte de a urca spre textul scris. Ea devine o materie propusă elaborării scriitorului la fel de „rece" de detașată de sine ca și marmura pentru sculptor fără ca prin aceasta artistul să se vindece în mod necesar de obsesia lui. Prin urmare, Pascal a putut să fie și înspăimîntat de vidul sideral și capabil, ca mare scriitor, să-l fixeze într-o frază memorabilă. De fapt mai rămîne o întrebare. Ce l-a putut determina pe un autor atît de lucid ca Valéry, unul pentru care scrisul a fost, programatic și efectiv **una cosa mentale**, să comenteze cu patimă „poemul" lui Pascal ? Nu cumva în pofida așteptărilor acel ceva ce poate să-l facă pe om să uite de sine, adică tot o obsesie ? Voi încerca să răspund.

Livius CIOCÂRLIE

convorbiri

Cu prof. univ. dr. Eduard Pamfil

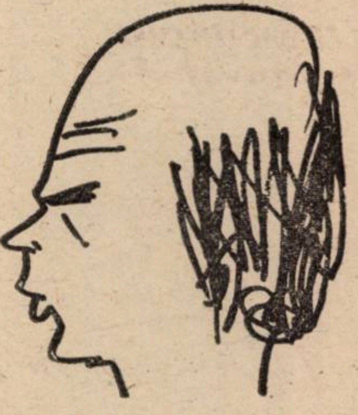

— Se știe despre Dumneavoastră că sînteți un foarte bun psihiatru. În ultima vreme, se observă că sînteți și un talentat poet. Spun unii că ați fi și un excelent ghitarist (muzică clasică) iar alții vorbesc despre pictorul Eduard Pamfil. Cum reușiți să îmbinați aceste activități cu succes fără să ratați niciuna?

— În cotidianul care ne poartă și face substanța fiecărei zile, unul din criteriile care au o excepțională răspîndire și, pe drept cuvînt, devine, un reper pragmatic, este pluridisciplinaritatea, și, evident, multiplicitatea de perspective și de orizonturi în considerarea și înregistrarea, în participarea și ilustrarea existenței și coexistenței noastre. Așa îmi explic de ce stilul meu de viață nu mi se pare deloc excepțional ci, din contră, reprezentativ pentru conștiința omului modern. Această continuă deschidere spre bogăția faptului social, de la ambianța ecologică pînă la climatul moral, de la ambianța artelor și pînă la comunitatea morală a gîndirii filozofice constituie sensul modern al socialului, adică al felului cum conștiința participă la valorile grupului. Așa se explică impresia pe care o fac tuturor celor care mă cunosc că sînt un practicant al radarului sufletesc care se cheamă, în fond, dragostea și simpatia pentru semenii mei. Cînd fac muzică, mă adresez întotdeauna cuiva care receptează actul sensibil. Cînd scriu poezie, mă interesează participarea lectorului versurilor mele. Cînd meditez despre adevăr și libertate mă entuziasmez pentru condiția tuturor celor care au acces la ele.

— Totuși, mulți sociologi au tras deja un serios semnal de alarmă datorită specializării tot mai accentuate a oamenilor, orientării spre un singur domeniu și tendinței lor de a fi indiferenți la tot ceea ce nu intră în contact direct cu obiectul preocupărilor lor.

— Explicația „contradicției“ stă în faptul că evoluția Universului nu poate să meargă spre o evoluție artistică a lumii, pentru că omul, cu mici excepții, nu este o ființă artistică, ci un constructor și un producător de bunuri. Deci, tot ce se va întîmpla pe pămînt va rămîne sub semnul adaptării și al stăpînirii biologice, a tuturor bunurilor care dau sensul pragmatic al existenței. Dar nu se va uita niciodată că datorită omului care transformă pămîntul într-o planetă ce-l poartă, protejează și-i permite perpetuarea, datorită acestui om, „homo faber“, este posibilă coexistența celeilalte variante a naturii umane, omul care visează, inventează și creează universul valorilor spirituale. Și ceea ce e minunat în definiția speciei noastre este inevitabila conjugare și interdependență între omul care cultivă pămîntul și omul care cultivă formele, între omul care fabrică mașini și cel care construiește catedrale și palate, între omul care adună documente istorice și omul care visează.

— Cu toții iubim artele, dar le iubim din ipostază pasivă, de receptori, și, eventual, producători, într-o anumită artă. Dumneavoastră o duceți cu succes în mai multe arte. Cum explicați acest succes?

— Despre talent nu știm nimic, decît că trebuie să ne scoatem pălăria cînd ne întîlnim cu el. În ce mă privește, am știut așa de ferm că o operă de artă sau o formă de expresie nu devin „un întreg“ decît atunci cînd este primită, receptată, integrată într-o comunitate de conștiință între cel ce vorbește și cel ce ascultă, între cel ce desenează și cel ce privește, între cel ce dansează și cel aflat în sală, între cel ce face planul arhitectonic și cel ce contemplă edificiul, încît meritul talentului este împărțit proporțional întotdeauna și inevitabil între creator și receptorul său. Multiplicitatea talentelor mele (mi s-a spus asta de atîtea ori încît nu mai are rost să protestez) nu mi se pare a fi un potențial de creație dincolo de lumea imaginarului unui om obișnuit. Avantajul n-a fost și nu este decît în marele număr de oameni care îmi răspund cu dragostea lor la generoasa mea tendință a fi în comunicare cu ei.

— Eduard Pamfil, cum arată o zi din viața Dumneavoastră?

— O zi din viața mea arată întotdeauna ca o dorință. O zi din viața mea este un continuu proiect pentru o variantă mai reușită decît cea a momentului. Probabil că una din calitățile mele fundamentale (dacă nu un defect mortal) este convingerea că tot ce mi se întîmplă nu este decît un proiect pentru mai bine. Aș putea să spun că tehnica acestui continuum cotidian e un fel de exercițiu de optimizare a propriei mele ființe.

— Este cunoscut faptul că una dintre mai vechile și constantele dvs. preocupări este legată de interferența artelor. V-ați schițat chiar o teorie personală în acest domeniu? Ce înțelegeți, deci, prin interferența artelor?

— Interferența artelor are două aspecte: în polul generator (în felul meu de a vorbi, polul generator este ceea ce s-a chemat subiectivitate) artele sînt, inevitabil, un trunchi comun, în care toate limbajele de la cuvînt și pînă la formă, de la mișcare și pînă la sunet, sînt întrețesute într-o tensiune, într-o trebuință expresivă. În celălalt pol, acela al privirii spectacolului, al participării la formă, al elevației arhitectonice, acolo, domeniul artelor este o mirifică îmbinare, condensare de expresii și de emoții, de atracție și angajare, ca imensă coroană purtată de trunchiul comun de care am vorbit mai devreme.

— Avînd atîtea preocupări artistice, ar fi interesant de aflat cum lucrați? Aveți un program zilnic, un plan după care pictați, scrieți, faceți muzică? Sau o faceți aleatoriu, în funcție de trăirile de moment?

— Toate lucrurile care ni se întîmplă nouă, oamenilor, au, cred eu, două determinări cronometrice și, ca să vorbesc în concordanță cu ceea ce gîndesc în intimitatea mea, una dintre modalitățile timpului este a tuturor și a nimănui, și se măsoară pe implacabilele cadrane ale ceasurilor și în filele calendarelor; o alta seamănă cel mai tare și se confundă, poate, cu sentimentul duratei proprii al existenței noastre așa de mult, încît eu o numesc nu cronometrie, ci cronogenie. Timpul îmi apare și îmi este, pînă la urmă, din aceeași substanță cu sentimentul ființei mele. Dacă aș parafraza cogito-ul cartezian, aș spune nu „cuget deci exist“ și (păstrînd, bineînțeles, proporțiile) „sînt deci și timpul este“. În consecința acestui punct de vedere, este evident că și programul activității mele este continuu. Ca un Ianus — cu două fețe — una conform modelului general cronometric de trecere a vremii, cealaltă mulîndu-se pe oscilațiile intime ale sensibilității și activității mele imaginare și, eliberîndu-mă de convenționalele însemne ale modestiei (care nu a servit niciodată, nimănui) trebuie să spun că, dintre cele două specii ale duratei, și una și cealaltă au fost, în decursul vieții mele, în toate felurile, și bună și ingrată, și generoasă și zgîrcită, și, uneori, chiar stupidă. Cred, însă, că fundamental de important pentru stăpînirea și fructificarea timpului este să-l consumi cu lingura mare, să fii mereu într-o tentativă de activitate, dacă nu chiar în desfășurare, să fii schematic și cu paranteze libere la orice incidență neașteptată.

— N-ați răspuns, totuși, la întrebarea propriu-zisă.

— Este foarte plăcut să te oprești la mijlocul unei sonate, pe care o studiezi, și să faci o incursiune muzicologică într-o carte de specialitate, tot așa cum o adnotație pe marginea unei pagini se lasă foarte agreabil transformată într-o schiță de personaj sau comentariu poetic. De altfel, ca să fiu sincer și confident, am o secretă convingere că toate programele de lucru destăinuite de creatori sau descoperite de biografi au fost reconstituiri imaginare sau invenții. Ca acel scriitor care făcea proză fără să-și dea seama, tot așa, mintea noastră se desfășoară, în fond, programatic fără să fie conștientă că se supune unei scheme apriorice. Țin să subliniez că părerile mele nu trebuie să influențeze pe nimeni și că șansele celor ce cred în virtutea programelor rămîn deschise.

— Constantin Noica spunea undeva că, lucrînd după scheme prestabilite, după programe, cum spuneați dvs. puțin mai devreme, poți deveni un foarte bun profesor, dar niciodată un mare artist. Dumneavoastră sînteți și profesor și artist...

— Da, dar după cum ați văzut, am vorbit ca un artist, deci, ipostaza lui Noica a fost în desfășurare.

— Ascultîndu-vă, am impresia că sînteți în posesia unei adevărate științe a vieții. Există un mod de a trăi? Ar putea fi el definit?

— Cred că dacă ar exista o formulă aplicativă pentru modul frumos de a trăi, pentru modalitatea estetică și euforică a existenței, ea ar deveni cheia de boltă a educației din fragedă copilărie pînă la studiile academice... dar ... dar, lucrurile sînt, în fond, ceva mai complicate de atît. Viața nu poate fi trăită altfel decît în esența ei și, pare-se, „dacă ne bazăm pe documente istorice“ că esența vieții nu este exclusiv de natura frumosului, a binelui, a adevărului. De aceea, cred că rețeta „existenței frumoase“ este, în ultimă instanță, o tactică de evitare a „nefrumosului“

Convorbire realizată de
Tudorel URIAN

Civilizația dacilor în vremea lui Burebista

La începutul veacului I î.e.n., dovezile arheologice și cele cîteva izvoare antice care s-au păstrat pînă în zilele noastre se completează reciproc, jalonînd civilizația caracteristică statului dac centralizat și independent întemeiat de Burebista, dezvăluindu-ne atît aspecte ale culturii materiale cît și ale vieții sociale și spirituale, ce ne permit să afirmăm cu toată certitudinea că însăși apariția statului constituia o necesitate obiectiv istorică, aflîndu-și temeiul în unitatea culturii materiale și spirituale a întregii lumi daco-getice și în nivelul înalt pe care aceasta îl atinsese. Generalizarea roții olarului și a uneltelor de fier sînt nu numai fapte tehnologice, ci dovezi ale integrării tuturor obștilor daco-gete într-un sistem economic omogen, într-o înlănțuire puternică ce implica o rețea de tîrguri care-și trăgeau seva din producția de mărfuri ce se dezvolta cu rapiditate. Adoptarea de către lumea daco-getă a monedei de tipul denarului republican roman din argint, de dimensiuni mai mici, se explică nu prin cauze de ordin extern, ci prin necesitățile economice interne ale Daciei, așa cum o demonstrează elocvent imitarea pînă la perfecțiune a denarului roman de către daci în monetării proprii, între care este bine cunoscută cea din cetatea dacică de la Tilișca, din preajma Sibiului de azi. Această dezvoltare economică plină de dinamism nu putea fi posibilă fără avîntul agriculturii și al creșterii vitelor, fără intensificarea exploatărilor miniere, fără înflorirea fiecărei așezări din Dacia, la un nivel nemaiîntîlnit pînă atunci. Acestor realități economice le pot fi adăugate edificarea cetăților cu puternice ziduri din piatră, atît în jurul Sarmizegetusei regale — capitala din munții Sebeșului, cît și mult mai departe, în întreaga arie locuită de daci. Din punct de vedere social, devine evidentă stratificarea societății daco-gete, care implică detașarea din marea masă a oamenilor liberi sau aserviți, a aristocrației tribale — acei tarabostes din izvoarele antice.

HILDEGARD KREMPER-FACKNER: „Natură statică“

Totodată, unitatea culturii materiale și spirituale daco-gete nu se reflectă doar în nivelul identic de dezvoltare economică a tuturor teritoriilor locuite de daco-geți, de la Marea Neagră pînă în munții Slovaciei, de la munții Balcani și pînă în părțile Nistrului, nici numai în folosirea — de pildă — a acelorași motive ornamentale pe ceramică, unelte și podoabe, ci și în existența unui rit omogen de înmormîntare, care vorbește cu elocvență despre unitatea spirituală a unui popor, precum și în existența unor credințe comune, atestată nu numai de scrierile antice ce consemnează și unitatea de limbă a daco-geților, ci și de descoperirea aceluiași fel de sanctuare în așezări aflate la distanțe de sute de kilometri, cum ar fi Grădiștea Muncelului în preajma Orăștiei, Pecica, pe Mureșul inferior, Barboșii la gura Siretului, Bîtca Doamnei și Brad, la poalele Carpaților Răsăriteni, și alte așezări dacice aflate mult spre răsărit de lanțul carpatic. Prezența în preajma regilor daci — începînd cu Burebista și sfîrșind cu Decebal — a marilor preoți dezvăluie o altă fațetă a tipului de stat al dacilor, socotit frecvent de specialiști ca o emanație a modului de producție tributal, specific poporului dac și fazei clasice de dezvoltare a civilizației acestuia.

Numai ținînd seama de toate aceste argumente și dovezi, ca și de multe altele dobîndite prin cercetarea istorică și arheologică, poate fi explicată dezvoltarea marelui complex oppidan al Sarmizegetusei din Munții Sebeșului, în vremea primului conducător al primului stat centralizat și independent întemeiat pe pămîntul țării noastre — Burebista.

În acest context amplu pot fi înscrise și cetățile dacice, a căror cercetare a început recent în zona Porților de Fier, la Liubcova — Stenca, Pescari și Divici, ca și cetatea dacică de la Satu Nou din Dobrogea, sau cea de la Coțofeni din Oltenia. Tezaurele monetare, precum cele recent descoperite la Jdioara, Secusigiu, Tincova, necropolele dacice de la Remetea Mare, Cherestur, Cenad, Voiteg sau Iaz, așezările dacice din preajma Timișoarei sînt alte cîteva mărturii ale civilizației dacice din sud-vestul României.

Avem de a face, în vremea lui Burebista, care-și întindea stăpînirea în răstimpul a mai bine de trei decenii de domnie peste toate ținuturile locuite de daco geți, cu o civilizație unitară, care, fără a fi ajuns la nivelul civilizației grecești sau romane, prin structura sa economică, socială și spirituală, era comparabilă cu acestea și care se dezvolta după legități interne proprii, originale, ce au permis asimilarea creatoare, în însăși ființa ei, a diverselor influenște externe. Această civilizație originală și unitară, care, la rîndul ei, influența dezvoltarea tuturor zonelor înconjurătoare, fiind integrată schimbului de valori europene, a făcut posibilă, un veac și jumătate după moartea lui Burebista, eroica înfruntare ce a durat mai bine de două decenii dintre poporul dac și cel mai mare imperiu al epocii care încerca să-l supună. Și tot în caracteristicile acestei civilizații a daco-geților rezidă unul din elementele fundamentale de structură, care a acționat în veacurile ce au urmat, determinînd formarea poporului român.

Florin MEDELEȚ

„Atîtea frumuseţi mă dor, că le-am văzut abia cînd e să mor"

Eu am ţinut socoteala tuturor
corăbiilor lumii
Paznic de far cu sprinceana
mereu încîntată

Geo Bogza
Timişoara, 9 Octombrie 1986

Genuină rămîne, iată, toamna sub semnul lui Orion „Octombrie urcă din nou peste grădini / Înaltele-i catarge, cu vîrfuri de platină / Şi toată iarna apoi, corabia de lumini / Deasupra lumii uimite se clatină"!

— Ce simte acum cel care a scris aceste tulburătoare versuri?

— Că sînt în Timişoara. Poate la ultima mea plecare în străinătate. Ori, prima ieşire, s-a făcut tot prin acest oraş. Cum se leagă lucrurile între ele! Acum două luni, cînd poeţii iugoslavi au venit în România şi la mine în comuna Ghermăneşti, unde locuiesc vara, mi-au spus că la Festivalul de la Smederevo, printre invitaţi, se va afla şi marele poet Rafael Alberti. El mi-a adus aminte livezile de portocali ale Granadei, Irunului, Malagăi şi eroica epopee a războiului spaniol. În 1936, deci, eu soseam în Timişoara, pentru a ieşi prima oară din ţară. Mă întîmpina aici foarte bunul meu prieten, Iosif Melius, care, atunci, locuia în Timişoara. După aceea am sosit la Paris, unde am luat parte la alegerile din 26 aprilie şi 3 mai, prima dată fusese balotaj care au adus la putere Frontul popular în Franţa. La scurtă vreme, apoi treceam Pirineii şi străbăteam o bună parte din patria lui Federico Garcia Lorca, îndrăgostindu-mă cu pasiune de peisajele şi de temperamentul vulcanic, generos, de un mare cavalerism al poporului spaniol.

Aşadar, 1936 — războiul din Spania, dar şi anul trecerii mele prin Timişoara într-un vagon de clasa a treia, cu bănci de lemn, în drum spre Franţa. Şi-acum în 1986, o altă trecere prin acest minunat oraş, după o superbă încununare. Destule prilejuri şi de a fi emoţionat şi de a reflecta asupra acestor lucruri petrecute la mari distanţe de timp, vreme în care milioane de oameni, mult mai inteligenţi şi mai frumoşi, mult mai îndreptăţiţi decît mine să trăiască şi să facă ceva pe pămîntul acesta au murit.

Eu am privilegiul, iată, ca încă o dată să mă bucur, să fiu fericit, gîndindu-mă că vorbesc cu un om din acelaşi oraş în care m-am născut acum aproape 80 de ani. Să trăieşti, ce vîrstă ai?

— Merg pe patruzeci şi unu

— Extraordinar! Asta atîtea poate să însemne — e o mare fericire că n-ai auzit niciodată o sirenă de alarmă. Acum patruzeci şi unu de ani, după un lung răstimp, pierdut în vîltoarea istoriei, văzusem din nou marea. Pustie de corăbii, sfîşiată de exploziile ultimelor mine, aducîndu-mi aminte că, tot atunci, în acel an în care războiul se sfîrşise, într-un timp haotic dar imens de speranţe, a apărut cartea în care am dat credinţelor mele chipul Oltului.

Plină de privelişti luminoase şi de o viziune grandioasă a lumii, această carte este rodul celei mai profunde împotriviri în care mi-am angajat vreodată fiinţa. I-am fost recunoscător Oltului pentru că, la o grea răspîntie, mi-a ieşit în cale, îngăduindu-mi să fac din viaţa lui plină de un nobil tumult spadă şi scut ameninţatelor mele năzuinţe. Aşa cum am spus şi altădată, „Cartea Oltului" nu este biografia unui rîu, ci un tratat de demnitate umană, aspirat din frumuseţea şi veşnicia lumii.

Trăind pe culmi de munţi sub lumina marilor constelaţii, neamul căruia aparţin a intrat, de cînd a luat cunoştinţă de sine, într-o nobilă comuniune cu frumuseţea şi veşnicia lumii, făcînd din ea temeiul liniştii sale în faţa vitregiilor soartei.

Acest fel de a fi m-a îndemnat — pe cînd pămîntul era învăluit în ceaţa deasă a urii — să mă îndrept spre rîul ce trece prin inima ţării mele şi să fac din murmurul lui un bun al omului şi al întregului univers.

O carte scrisă în timpul celui de-al doilea război mondial, a cărei scriere împotriva celor ce-l provocaseră şi-l purtau cu atîta cruzime, ducînd pe ultima treaptă degradarea fiinţei umane, a rămas o neînsemnată strădanie, pe lîngă repetata ei rescriere. Dar amintirile mele sînt mult mai de demult încît, ducîndu-mă pînă în vremea copilăriei, în timpul primului război mondial, pot spune că n-am uitat nici astăzi straniul vîjîit cu care Zepelinul a trecut într-o noapte pe deasupra casei noastre, după ce aruncase două bombe la marginea de nord a Ploieştilor. Învăţam să scriu atunci primele litere ale alfabetului, cu un condei de piatră, pe o tăbliţă de ardezie le învăţam prost, copiindu-le aidoma pe cele de tipar, nedeprinzîndu-mă să le leg între ele, desenîndu-le una cîte una.

Cu acest scris nespornic, adăugat la alte nespornicii am scris toată viaţa, cu el am scris poezia de avangardă şi jurnalismul, cu el am reuşit, în mai multe ediţii, paginile volumului „Ţara de piatră", considerate piatra de hotar a unui nou fel de a scrie, care a fost numit reportaj literar. Cu toate cîte a pătimit el însuşi, şi cu toate cîte am pătimit eu din pricina lui, şi azi ţin — în principiu şi sentimental — la loc de cinste reportajul, acest steag pe care l-am ridicat în anii tinereţii mele convins că scriitorul poate aduce un real şi de necontroversat serviciu societăţii şi timpului său.

O emoţionantă mărturisire la ora acestui fastuos amurg

— Dacă ar fi să vă reproşaţi ceva?

— Cu toată înnăscuta mea curiozitate faţă de realitatea imediată, chiar de pe vremea cînd proclamam, ca o adeziune la desfăşurarea istoriei, că vreau să devin reporter — după cei cinci ani în care îmi ţinusem fruntea numai sub steaua poeziei — am fost obligat să-mi dau seama că alte componente ale spiritului meu precumpănitoare, nu îmi vor îngădui să fac decît puţini şi şovăitori paşi spre ţinta propusă. Trăind nu atît în miezul fierbinte al faptelor, cît în propria-mi conştiinţă, evenimentele din timpul vieţii mele, obsedat de demnitatea omului şi mortificat de degradarea la care a fost supus cu orice gînd m-aş fi îndreptat spre realitate, ea devenea mai mult un prilej de a mă mărturisi pe mine însumi, necontenita-mi pendulare între revoltă şi reverie, decît de a o înfăţişa în datele ei exacte. Trebuie să recunosc că fiind prizonier al propriei mele firi, am dat, de fiecare dată, realităţii mult din chipul şi asemănarea mea, transfigurînd-o sau redimensionînd-o după nevoile spiritului meu. În lumina acestui adevăr îmi place să scriu în marea sfinţenie a munţilor pe care cerurile senine de octombrie le transformă în albastre catedrale, unde mă simt cuprins mereu de un adînc respect faţă de întreaga zidire a lumii şi unde înjosirea omului apare mai mult decît oricînd intolerabilă.

Braţul meu, de cînd mă ţin minte, n-a încetat să se ridice spre a arăta celor din jur, atîtor bărbaţi, atîtor femei — uneori din ţări îndepărtate — măreţia, geometria, scînteietoarea constelaţie, sub a cărei lumină atît de nobili devin oamenii, copacii şi munţii. De multe ori m-am întrebat — n-aş spune cu melancolie, dar nici cu o totală lipsă de melancolie — ce fel de scriitor aş fi fost dacă viaţa mi-ar fi îngăduit să fiu în întregime scriitor, confesîndu-mă îndelung şi amănunţit, dacă aş fi ţinut cel puţin „jurnalul" început pe la optsprezece ani şi încheiat tocmai cînd ar fi putut deveni dramatic şi palpitant, în clipa cînd legionarii, poliţia, siguranţa m-au speriat prea tare; dacă măcar acum aş încerca să scriu o parte din cîte am văzut, din cîte am trăit, din cîte am gîndit în clipe limită ale vieţii mele. Dar ştiu că nu se poate. Vai, nu se poate! Cîndva, am pomenit de un cerb ale cărui coarne îl împiedecau să înainteze în desişul pădurii. Eu sînt un astfel de cerb.

Neconfesat şi neconfesabil în ceea ce am mai profund, mi-am îngăduit totuşi o excepţie: să vorbesc despre admiraţia mea pentru Orion. Fiecare stea a lui îmi spală sufletul şi îl îngheaţă, pregătindu-l pentru eternitate.

Natura rămîne pentru mine — chiar privită din cele mai înalte turnuri ale fanteziei — marea carte a înţelepciunii. Sub stele şi pe munţi, între coordonatele infinitului şi ale eternităţii, omul se regăseşte cel mai sigur pe sine însuşi, putînd dobîndi dimensiuni şi sentimente monumentale.

Pe de altă parte, ştiu bine că orice scriitor poate găsi în jurul său şi în istoria vremii noastre destule elemente pentru a întreprinde o pictură plină de detalii crude a naturii umane. Dar cunoaşterii prin radiografii care surprind cele mai obscure procese ale vieţii, firea mea iremediabil lirică, însetată de absolut şi sublim, m-a îndemnat şi mă îndeamnă să-i prefer cunoaşterea prin statui în stare să exprime esenţa omului — care nu poate fi josnicia — şi să refacă, din cioburile la care a fost redusă, măreţia neamului românesc.

A fi simplu şi pur, ca atîţia oameni simpli şi puri din trecutele generaţii ale omenirii, încă mai poate fi — şi va mai putea fi multă vreme — un mod de viaţă şi o filozofie.

Opţiunea juriului prestigiosului Festival Internaţional de poezie „Toamna poetului" de la Smederevo (Iugoslavia) — iniţiat din această toamnă pentru a încununa creaţia poeţilor din literaturile popoarelor riverane Dunării — vine nu atît să consfinţească însemnătatea operei celui care a cioplit admirabil în cuvinte statuia unui rîu ci, mai ales, să-i accentueze deplinul prestigiu european şi universal.

În peste 6 decenii, trudnica muncă a „schimbului de noapte" a devenit columnă, tulburată doar de fiorul cosmic al existenţei: Jurnal de sex, Poeme (1929), Poemul invectivă (1933), Ioana Maria — şaptesprezece poeme (1937), Tragedia poporului basc, Ţări de piatră, de foc şi de pămînt (1939), Cîntec de revoltă, de dragoste şi moarte (1945), Cartea Oltului (1945, ediţie definitivă 1976), Pe urmele războiului în Moldova (1945), Ţara de piatră (1946), Oameni şi călduri în Valea Jiului (1947), Sfîrşitul lui Iacob Onisia (1949), Începutul epopeii (1950), Porţile măreţiei (1951), Şantierul de la cumpăna apelor (1951), Trei călătorii în inima ţării (1951), Vestitorii furtunii (1951), Anii împotrivirii. Reportaje. Pamflete. Articole 1934—1939 (1953), Meridiane sovietice (1953), Tablou geografic (1954), Pagini contemporane (1957), O sută şaptezeci şi cinci de minute la Mizil. Fişe literare. Povestiri. Pamflete (1971), Privelişti şi sentimente (1972), Paznic de far (1974), Orion (1978), Ca să fii om întreg **(1984) şi atîtea altele, la care se adaugă ediţii, seria de scrieri şi tălmăcirile în alte limbi. În faţa unei asemenea opere atît de cuprinzătoare a ideii de adevăr şi de frumos, de dreptate şi de pace, juriul a decis cum era firesc. Să transcriem numai una din declaraţiile făcute, cea a lui Adam Puslojić, poet şi eseist, secretar al Asociaţiei Scriitorilor din Serbia şi remarcabil cunoscător şi avizat tălmăcitor al literaturii române în sîrbo-croată, membru al juriului.** „Sigur că sînt foarte mulţi poeţi care justifică acest premiu. Din cele 65 de nume înscrise în această ilustră competiţie, 5 meritau laurii! Maestrul Geo Bogza a fost singurul poet însă care a obţinut, în total, toate voturile. Fiecare membru din acest juriu a optat prin vot secret pentru acest reprezentativ poet român, european şi, să spus aşa, nu numai european: un poet al secolului XX".

Geo Bogza, iată-vă, aşadar, întîiul mare laureat al premiului ţărilor riverane Dunării — „Cheia de aur a oraşului Smederevo", în locurile despre care, în 1971, scriaţi: „De ce or fi atît de multe rîuri în munţii Iugoslaviei? / Poate ca să-i spele de sîngele pe care partizanii l-au vărsat pentru libertate. / De ce or fi atîtea stînci de granit în munţii Iugoslaviei? / Poate ca să cioplească în ele statui partizanilor căzuţi pentru libertate. / De ce or fi atît de multe stele în munţii Iugoslaviei? / Poate că sînt ochii prin care, de dincolo de moarte, partizanii îşi privesc patria eliberată"...

— Acest premiu nu-l consider acordat mie personal, ci-l consider ca fiind acordat, mai de grabă, minunatei noastre poezii române. El dovedeşte că nu există literaturi mari şi literaturi mici, că fiecare literatură are valorile ei cu care contribuie la spiritualitatea lumii. Victoria acestui premiu este aceea că, încă o dată, se recunoaşte trecerea poeziei de la stadiul naţional la cel internaţional, la o universalizare a poeziei noastre româneşti. Şi aceasta în sensul că specificitatea ei intră într-un patrimoniu al culturii general-umane, prin efortul mai multor poeţi, care toţi descindem, în primul rînd, din poezia noastră populară (poate cea mai frumoasă poezie din lume), după aceea din Eminescu şi Arghezi, nume ce mă cuprind ca o catedrală, ale cărei lespezi le lustruiesc cu fruntea şi le tocesc cu buzele sub lungi, fierbinţi sărutări de dragoste şi recunoştinţă, înfiorîndu-mă de transcendenţa vorbirii româneşti.

Zilele acestei toamne — plecări şi reintoarceri ale Măreţiei. Ca un gest de aleasă preţuire, cu ocazia Festivalului Internaţional de poezie „Toamna poetului" de la Smederevo, Editura „Kniževne Novine" a tipărit cartea dumneavoastră „Trăiesc sau îmi amintesc istoria".

— Da, este un minunat dar al prietenilor iugoslavi, cărora le mulţumesc din toată inima. Este un gest deosebit. Într-adevăr, cărţile noastre se cer traduse reciproc cît mai mult. Cu cît vom reuşi să ne cunoaştem mai bine, cu cît vom şti să ne apropiem prin literatură mai mult, cu atît vom fi mai bogaţi şi unii şi alţii. Aşa cum ni s-a spus, această carte conţine o prefaţă cuprinzătoare semnată de Alexander Saşa Petrov, preşedintele Uniunii Scriitorilor din Serbia, distins poet şi critic.

Volumul continuă cu aproximativ o sută de poezii din creaţia mea, în traducerea exemplară a lui Adam Puslojić, apoi circa cincizeci de poezii scrise şi publicate în limba română şi prezentate bilingv în sîrbo-croată. Cartea mai inserează extrase din critică şi cîteva desene pe care le-am făcut în decursul anilor.

— Aş vrea să încheiem, reamintindu-vă două versuri dragi dumneavoastră: „Mai suna-vei dulce corn / Pentru mine vre odată?"...

— De cîte ori mă despart pentru multă vreme, şi nu ştiu dacă nu cumva va fi pentru totdeauna, de cineva drag, sau de un loc al lumii în care am fost fericit — ţărmuri de mare unde liniştea a coborît asupra mea, oraşe pe care le-am iubit şi în care mi-ar place să mă întorc — de undeva, din adîncul fiinţei mele, unde e izvorul melancoliei, ca o mîngîietoare muzică urcă aceste cuvinte.

Iar cînd va fi să plec din această lume, şi, părîndu-mi rău de frumuseţea ei, aş nutri speranţa că m-aş putea întoarce cîndva, că încă o dată aş mai privi mări şi munţi şi apusuri de soare, că aş cutreiera iarăşi oraşe sau păduri cu o fată de mînă, ce aş mai putea spune atunci, în ultimul meu suspin, şi ce aş mai putea cere să mi se scrie pe mormînt, decît aceste simple cuvinte:

Mai suna-vei dulce corn
Pentru mine vre odată?...

George DINU
Fotografii:
Miklós GYURCSIK

Geo Bogza

Astfel lucrurile încep să se explice

Cea dintîi mare realitate geografică şi umană cu care m-am confruntat a fost Dunărea. Ea mi-a pus sub priviri cu o forţă covîrşitoare una din dimensiunile fundamentale ale lumii: Trecerea timpului. Acel puhoi de ape ce aluneca pe sub privirile mele mă obliga să gîndesc, să mă întreb, să meditez, să descopăr, pe cînd aveam 14 ani, pe cînd nu auzisem de filosoful antic că Toate curg. Dunărea a fost prima pagină de filosofie asupra căreia m-am aplecat.

Şi, în acelaşi timp, primul spectacol al lumii de un puternic pitoresc. Aici era limita de nord a Orientului, nu stingîndu-se ci căpătînd o ultimă şi intensă strălucire. În apele uriaşului fluviu se oglindeau moschei şi minarete din care se auzea chemarea tînguitoare a muezinului. Tot ceea ce fusese istoria din ultimii cinci sute de ani a acestei părţi a lumii se simţea în peisaj şi în viaţa de fiecare zi a furnicarului de neamuri ce-şi priviseră faţa în apele Dunării şi-şi amestecaseră sîngele cu valurile ei.

Acum era Pace. Mori plutitoare îşi învîrteau roţile, care ar fi putut şi ele — case ţărăneşi plutind pe ape? — să işte un Don Quijotte balcanic. Caice turceşti alunecau la vale şi se încrucişau cu remorcherele care trăgeau convoaie de şlepuri, fiecare convoi o mahala plutitoare, şi fiecare şlep o familie, cu toată gospodăria, cu coteţe de orătănii, cu cocoşul care cînta, cu cîinele care lătra, cu rufe pestriţe la uscat. Drum fără pulbere îi spusese rapsodul popular, cale navigabilă internaţională, cum o numeau armatorii şi diplomaţii în tratatele lor, cu o Comisie europeană la Sulina, cu alta numai a ţărilor riverane la Porţile de fier, Dunărea era o lume în veşnică mişcare, şi cosmopolită.

Elev, cu tricou şi beretă de marinar, al „Şcolii de hidrografie şi pilotaj", Dunărea ar fi fost să fie cea dintîi meserie a mea. Ar fi trebuit să ştiu, şi în somn, pe o lungime de o mie de kilometri, punctele critice, bancurile de nisip, stîncile, anaforele. Mă străduiam să le ştiu.

Vară de vară, i-am cutreierat apele cu barca, măsurîndu-le adîncimea, i-am mîncat murele de pe maluri, am mai trecut şi de la unul la altul înot, dormind noapte de noapte sub cerul liber, pe puntea navei-şcoală, legănat de valuri, cu ochii pe catargul care făcea stelele să danseze. Un cer de stele se boltea deasupra, iar altul în ape, în fastuoasa lor împărăţie.

Primul text literar — o încercare copilărească şi solemnă — l-am scris pe Dunăre, la Calafat. Descriam o eclipsă de lună din toamna anului 1924.

*

De mult rămasă printre cele mai îndepărtate amintiri, Dunărea s-a întors în vara aceasta în mine, cu foşnetul ei uriaş şi cu foşnetul reînviat al copilăriei. Mă voi relogodi deci cu ea, la Smederevo, sub semnul unei chei de aur.

Sînt cam mirat, dar mă gîndesc că poate atunci, cînd cu eclipsa de lună, vreun strămoş al poeţilor de azi iugoslavi va fi privit cu simpatie strădania mea literară, în timp ce trecea pe acolo cu vaporul lui, numit, desigur, „Smederevo".

Astfel lucrurile încep să se explice, iar acceptarea mea să capete o melancolică justificare.

Geo Bogza

BRUEGELIANĂ

Linguşitorii — aşa cum i-a pictat Bruegel Bătrînul

Au linguri mari de lemn la brîu,
Au guri de căpcăuni în stare
Să înghită un miel sau un copil,
Au ochi avizi şi vicleni
Şi hainele soioase de borşul care a curs pe ele

Cînd au dat năvală în ospeţe
Înghiontindu-se şi scoţînd limba unii la alţii.

O limbă veninoasă ca de şarpe,
Dar repede trăgînd-o la loc, fiindcă
Ea este unealta lor de lucru,
Păstrată cu grijă sub cerul gurii
Şi unsă, la nevoie, cu miere şi tămîie,
Un amestec al cărui secret doar ei îl ştiu,
Pentru care şi sînt poftiţi la ospeţe,
Unde dau năvală ca orbii,
Purtînd la brîu mari linguri de lemn,
Aşa cum i-a pictat Bruegel Bătrînul.

Lumina

Acolo, la Turda, în oraşul moţesc, de unde Mocăniţa, trenul miniatural, suia pe valea Arieşului, spre inima munţilor Apuseni, ca elev în ultimul an de liceu, prin 1950—51, am citit „Ţara de piatră" a lui Geo Bogza. După romanele sentimentale ale timpului, la modă în universul nostru de liceeni, literatura pe care o parcurgeam, cu un ochi înfiorat şi uimit, se înălţa, în faţa mea, ca o construcţie granitică, de o forţă care covîrşea simţurile mele de tînăr cititor şi alcătuitor de stihuri. Lumea minerească a Roşiei Montane, cu adîncurile ei terifiante, cu năprasnicile drame omeneşti, cu natura şi geologia munţilor, surprinse în fraze alcătuite pe măsura, parcă, a acelui peisaj fabulos, a prins contur ferm, în tînărul care eram pe atunci, fără a se mai stinge pînă azi. Căci, peste descrierile muncii dure, neomeneşti, din adîncurile băilor de aur, peste notaţiile surprinzătoare asupra mediului şi oamenilor, din paginile, pe care le parcurgeam, răzbătea mai ales o nemaipomenită compasiune umană, laolaltă cu o revoltă uriaşă. Toate acele pagini ale „Ţării de piatră" mi se păreau strigăte sfîşietoare ale unui spirit eticist, ale unui reporter pătimaş neliniştit, care descoperea, în lumea subpămînteană, prilej de analiză severă şi dreaptă a relaţiilor sociale instaurate între puterea oarbă a stăpînirii şi puterea oarbă a naturii. Iar, între aceste două puteri, ca între două stînci enorme, strivit, macerat de viu, omul, minerul, ţăranul coborît din munţi, spre a se proletariza, în efortul său sisific de supravieţuire. Dar, poate că paginile pe care le descopeream în „Ţara de piatră", mă obsedau prin adevărul lor nud, răscolitor, deoarece eu însumi avusesem şi aveam încă, în familia mea, coborîţi din Apuseni, băieşi ca şi băieşii lui Geo Bogza. Eu însumi coborîsem, copil, ca şi Moşu, ca şi tatăl meu, în adîncile saline ale oraşului meu natal, unde băieşii, „şoagăii", tăietorii de sare, îşi îmbolnăviseră oasele, şi rărunchii şi plămînii, într-o trudă inumană, spre a da la lumină, dacă nu grăuntele de aur, atunci grăuntele de sare. Ciudate mi se păreau, pe atunci, descrierea şi asemănările celor două lumi ale adîncurilor. Cum, mai tîrziu, peste vreo zece ani, cînd aveam să-mi scriu primul meu roman, inspirat din realităţile mineresti ale Aninei, ciudate, de asemenea, aveau să mi se pară asemănările, jertfa de sine a minerilor, duritatea muncii, ameninţările adîncurilor, ale mediului descris de marele scriitor şi ale celui descoperit de mine, în subteranele Aninei. Azi, ştiu îndeajuns de bine, azi ştiu cu o certitudine pe care nu mi-o mai poate smulge nimeni, că „Ţara de piatră" a însemnat, încă din acei ani ai adolescenţei mele literare, simbolul care avea să se perpetueze, să se insinueze, în timp, în propriul meu scris. Căci, atunci cînd porneam să surprind monografia unei mine şi a oamenilor săi, la Anina, eu porneam împins, în secret, de cunoaşterea universului, purtat de mine din copilărie, băieşilor oraşului meu natal, dar şi de impulsul arzător al cărţii ilustrului reporter şi scriitor care, prin compasiunea lui, îmi dăruise şi mie compasiune, iar prin foamea lui de adevăr şi de descriere a adîncurilor geologice mă împinsese şi pe mine să urmez calea adevărului şi să fiu lîngă umanitatea lîngă care şi spiritul său profund a tresăltat şi s-a înfiorat. Căci, peste ani, „Ţara de piatră" a devenit, pentru mine, nu numai etalonul meu sufletesc, ca reporter şi căutător al subteranelor mineresti, dar ea a devenit emblema solară, la lumina căreia era frumos de trăit. Lumina care nu mistifica nimica din adevărul vieţii. Ba, ea punea în vileag cu mai multă vigoare jertfa omului anonim, frumuseţea sa morală, înălţătoarea sa măreţie, în munca de zi cu zi, pusă la zidirea temeliilor lumii.

Ion ARIEŞANU

teatru

Cuvintele, într-o piesă de Dumitru Radu Popescu

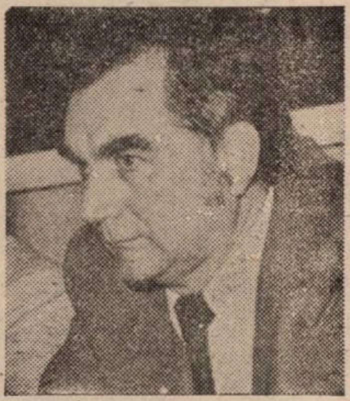

Cuvintele acţionează, fac şi desfac jocurile ascunse ale dramei. În „Baladă pentru nouă cerbi", tatăl şi fiii despică vorbe ne-fireşti (unele au chiar înfăţişare esoterică: „Adon, denus..." etc.), pînă în ultima clipă. Încantaţia traversează obsesiv textul (corpul de replici imediat inteligibile). Moartea se află acolo de la bun început, strecurată, adăpostită în pînza rostirilor aparent fără noimă. Jocul de-a vînătoarea este spectacolul în care poate fi văzută lovind. Bănuiala că între tată şi fii s-a insinuat „răsuflarea cea rece", aparţine chiar personajelor (Gheorghe zice: „Lăsaţi-l în pace pe tata, un om care şi-a omorît nevasta nu poate să fie un ins vesel."); cînd începe preschimbarea, ecoul aduce „frînturi din numele lor". Fuseseră **număraţi** (titlul ne-o declară), iar faptul că se produce acea **diviziune în silabe** (tatăl îşi strigă fiii astfel) pare să contureze ideea cu care operăm aici, anume că piesa exaltă, în ceea ce s-ar numi „inovaţiile ei fonice", funcţia limbajului. Metamorfozarea în cerbi, dansurile care o încercuiesc, amintirea despre păsări-cuvinte, a tatălui, o seamă de elemente trimit la surse mitice. Cum s-a şi observat, în cazul majorităţii textelor lui D. R. Popescu. Însă, „Baladă pentru nouă cerbi" este, oare, epifania dramatică a unui mit ascensional? „Nu există întoarcere", ne comunică piesa. Femeia care apare „dinspre munte" poate fi luată drept **nevasta** celui care-şi iniţiază fiii în ritualurile vînătorii. După consumarea „exerciţiului preliminar", Tatăl, „fără să se clintească", „zice rar, stins": „Am un ou în pisc de mare..." Şi „cortina cade încet". Ecuaţia nu s-a modificat. **Comportamentul lingvistic** al personajului, cum ar spune stiliştii, sugerează oprirea pe loc. Un, aşa-zicîndu-i, **Deus otiosus** s-a instalat deasupra lucrurilor. „Dumnezeu m-a bătut cînd mi te-a dat pe tine", îi replicase Tatăl, lui Nicolaie, primul dintre fiii care „aruncă puşca" şi nu vor să înveţe regulile vînătorii. Undeva mai încolo, Tatăl însuşi, cel ce va ucide, pînă la unul, spiţa sa, e confundat cu Creatorul. Inerţiile sacralităţii, nu vocea ei articulată, supervizează universul imaginar şi existenţa (concentratul de existenţă al personajelor). Cerul e gol. („Toate s-au pierdut... Ce mai ştiu eu, două-trei vorbe... Două-trei sunete, atît...") Spaţiul unde tatăl îşi mai poate întîlni fiii rămîne limba: un **ethos** inepuizabil. Ca şi în alte piese (**Balconul, Rezervaţia de pelicani, Aceşti îngeri trişti** etc.) eroii pătrund în scenă încărcaţi de experienţă. Odiseea lor biografică s-a încheiat „cu bine", în sensul că împlinirea lor filozofică şi caracterologică s-a produs; ceea ce le rămîne e o zbatere într-o deltă existenţială, într-un spaţiu al **ultimei instanţe,** unde „se întîmplă ca oamenii să-şi aducă aminte de fiinţa supremă uitată sau neglijată" (Mircea Eliade). Cuvintele vor să captureze (şi în „Baladă pentru nouă cerbi") **departele şi adîncul,** zborul care se putea atrage între gesturile existenţei („Lasă-l, tată, mai bine zboară niţel, fă-te înger..."), într-o vreme cînd magia cuvintelor funcţiona. Cînd decăderea nu începuse. Zborul sau plecarea, călătoria. Ideea de **ieşire** vizitează, nu mai puţin hipnotic, gîndirea personajelor (Tatăl: „...vreţi să plecaţi de-acasă, cum m-aţi bătut toată ziua la cap..."). **Voinţa de a vorbi** despre **depărtare** şi **îndepărtare** nu polarizează decît nivelul lingvistic al dramelor: călătoriile nu se produc, personajele **„nu se clintesc".** Spaţiile aluvionare (piesele deltei) sînt locuri ale unui **exces verbal** (pagini febrile, de mare **frumuseţe,** privind deopotrivă, înspre „temelia pămîntului" — expresie ce inventariază, în „Baladă pentru nouă cerbi", motive de circulaţie ale dramaturgiei în discuţie —, către acel „dincolo", invocat şi imposibil). În „contextul totalităţii" (Adam Schaff) dramatice, viziunea existenţei ca **ordine şi totodată exces** (nu de dată recentă, precum nici miturile coborîrii din Parnas, ale rupturii de Suprem) reglează mecanismele conflictuale, decantînd necesitatea unui echilibru moral, impunînd situarea eroilor pe o scară de valori morale. Încălcarea normei (abuzul conştient, deci) constituia şi altădată **vinovăţie,** trezind braţul neiertătoarei Nemessis; dar şi „abundenţa unor însuşiri involuntare" se cuvenea pedepsită (cîteodată, forma de manifestare a acţiunii punitive este **suferinţa**). „Am trăit numai cu urît...", mărturiseşte Tatăl Care avea, în lăuntrul său, deznodămîntul. Ca şi „acei" îngeri trişti din „Balconul" sau din „Rezervaţia de pelicani". Spaţii bivalente, locurile de joc presează personajele: între o limită şi alta, eroul pare că suportă atacul unei teomachii. Descărcările verbale traduc aceste presiuni abuzive. Drama e aspră, pentru că „nu există întoarcere" şi fiindcă pretutindeni aceeaşi felină pîndeşte momentul spectacolului ei. „Baladă pentru nouă cerbi" **demontează şi remontează** elemente de structură şi poate servi, într-o măsură, ca incipit în lectura dramaturgiei lui D. R Popescu. Spaţiul pare îngăduitor („...marginea unei păduri de brazi. În zare, munţi"), aşa cum al altor piese apare fabulos. Dar sîntem, totuşi, într-un cearcăn al lumii, într-o „odaie" („Peste tot este la fel ca pe-aici") unde se înfruntă porniri cumplite, reminiscenţe arhaice, sau, în orice caz, decurgînd din neiubirea fiilor pentru tatăl socotit vinovat. Starea e fixată, meandrele sînt puţine şi transparente. Cuvintele nu o mai pot înrîuri, îşi consumă vitalitatea într-un joc susceptibil de interpretări dintre cele mai diverse

Antoaneta C. IORDACHE

OAMENII MUNŢILOR

Cartea de proză, „Vacanţa mare", a lui Dragoş Nisioiu, se adresează, îndeosebi, şcolarilor de vîrstă medie, pentru care cititul creaţiilor literare a devenit o pasiune, ce se cere alimentată necontenit. Este împărţită în 16 episoade legate între ele prin desfăşurarea unei excursii, organizată în împrejurimile masivului Rarău, cu vestitele Pietre ale Doamnei.

Pregătită cu minuţiozitate, echipa excursioniştilor va lua cu asalt traseul ales, străbătînd pîrtiile acestuia cu nelipsite momente de surpriză. După cărţile anterioare („Sălbăticiunea" — nuvelă de o largă respiraţie epică, şi „Omul de zăpadă", în care aduce un plus de calităţi narative), — Dragoş Nisioiu prezintă noua sa carte într-o plastică narativă viu colorată, limpede şi atractivă, în care pulsează multă vibraţie lirică, specifică peisajului bucovinean. Odată cu desfăşurarea excursiei, apar în cale oameni ai munţilor, cu obiceiurile lor milenare, cultivate cu acelaşi neschimbat ritual şi astăzi.

Cele 13 secvenţe ale cărţii deschid virtualmente pentru cititor nu numai peisajul cu aspectele sale plastice de neuitat, ci şi numeroase legende legate de ele cu o fantezie de o rară frumuseţe. Dialogurile sînt scurte şi foarte fireşti. Nimic de prisos.

În general, proza lui Dragoş Nisioiu atrage la lectură prin coloritul ei liric, decorativ, de bună calitate.

George DRUMUR

Zilele „George Enescu" la Timişoara

Deschiderea Zilelor **„GEORGE ENESCU"** a fost prefaţată de cuvintele unor muzicieni şi oameni de cultură de certă elevaţie — Pascal Bentoiu, Ion Iliescu, Iosif Sava şi Remus Georgescu, care au readus în atenţie semnificaţia acestor serbări muzicale autumnale, legate de prezenţa enesciană la Timişoara, dar şi de aniversarea Filarmonicii care i-a purtat numele. Evenimentul muzical, propus pentru acest moment, a fost audierea ultimei creaţii a lui Pascal Bentoiu, Simfonia a VII-a. O coincidenţă fericită sau mai degrabă o corelare subtilă a imperativelor evenimentului cu împlinirile unui creator care ne-a oferit nu demult cea mai monumentală exegeză asupra creaţiei Orfeului moldav. Pascal Bentoiu, nume de referinţă pentru şcoala muzicală românească, productiv deopotrivă în genul teatrului liric, cameral sau simfonic, cu numeroase premii internaţionale, situîndu-se, prin tot ceea ce a realizat, drept un „următor" demn, în efortul de a ne cristaliza un cosmos al nostru. Simfonia, prezentată în primă audiţie absolută, dedicată Filarmonicii şi dirijorului Remus Georgescu, a confirmat puternica individualitate a creatorului, ce ştie rămîne singular în ceea ce ne comunică, apelînd la toate mijloacele contemporane ale orchestrei, cucerite de la Berlioz încoace. Lucrarea este structurată în două părţi, ce cresc din esenţa unui mod. Dacă compozitorul ne prevenea în cuvîntul său că scriitura unei partituri orchestrale nu trebuie să jinduiască, azi, la a se înălţa pe cantilene de turnură romantică, ci să aibă capacitatea de a declanşa în auditor reale mutaţii afective, audiind Simfonia a VII-a, şi în special partea secundă, am avut revelaţia unui simfonist de cea mai pură esenţă. O scriitură captivantă, de la un capăt la altul, cu momente de tensiune, cu solo-uri incisive la suflători, totul, rostit cu acea forţă emoţională care te determină să accepţi că te afli, de bună seamă, în faţa unui maestru al arhitecturii formei, al disoluţiei armoniilor compacte în pînze sonore, unduioase şi pătrunzătoare, cu o dialectică a dezvoltării lucidă, perfect controlată şi totuşi cucerind cotele vibraţiei misterioase ale muzicii. În interpretarea lui Remus Georgescu — un pasionat lector al insolitului din partiturile româneşti, care, sub bagheta sa, prind întîia oară viaţă — s-a restituit cu rigoare şi pasiune complexa emancipare a dezvoltărilor din partitura lui P. Bentoiu, ca apoi să ne readucă în memorie o pagină enesciană, legată intim de numele său, Voix de la nature. Ştefan Ruha, în Mendelssohn şi Ceaikovski, şi-a reconfirmat tehnica-i briantă, capacitatea de a şti să-şi menţină preţuirea publicului cîştigat în ani.

Argument

S-a instituit o tradiţie salutară în activitatea Filarmonicii „Banatul", aceea de a aniversa, la fiecare început de stagiune, „Zilele George Enescu", chemate a perpetua imaginea-simbol a făuritorului şcolii muzicale româneşti, a reaminti faptul că Timişoara a însemnat pentru marele interpret al scenelor lumii un popas de neocolit.

În aceste zile Filarmonica îşi propune nu doar să menţină în atenţie efigia Maestrului, dar să şi împlinească o serie de aspiraţii proprii lui Enescu, între care şi aceea de creditare a valorilor româneşti, de creaţie şi interpretare. Deşi Hronicul muzicii româneşti a lui O.L. Cosma menţionează activitatea muzicală timişoreană din documente relativ tîrzii, comparativ cu alte centre transilvane, realitatea este că nivelul excepţional al dezvoltării artistice în Cetatea Timişoarei, în sec. XVII, XVIII şi mai ales XIX, nu ar fi fost posibilă fără un sumum de ascendente, pe care nouă ne revine sarcina de a le aduce la lumină.

Căci prezenţa dimensiunii orfice, în viaţa spirituală a locuitorilor Timişoarei, s-a materializat de timpuriu ca o necesitate imperioasă, chemată să conjuge cu un expandant spiritual, înfloritoarea viaţă economică care pulsa aici. Dovezi asupra constituirii şi funcţionării unor organisme de cultură muzicală sînt foarte numeroase în spre sec. XVIII şi pe tot parcursul secolului trecut. Răsfoind calendarul vremii, vom consemna de pildă finanţarea, din visteria oraşului, a unei orchestre permanente la 1739. La 1754 este menţionată o altă orchestră, care beneficia şi de un cor. Din aceeaşi perioadă datează efortul primăriei oraşului de a primi nenumăratele trupe artistice într-un teatru propriu, ce va fi dotat mai apoi şi cu o orchestră a sa. Întregul repertoriu de operă şi concert al Continentului se derula şi în faţa strămoşilor noştri în distribuţii remarcabile. Preocupările de muzică instrumentală devin ritmice la Timişoara, odată cu stabilirea, aici, la 1832, a unor interpreţi-virtuoşi ai căror elevi vor condiţiona în linie directă, ceea ce se poate numi Şcoala muzicală bănăţeană. Numai graţie acestui climat statuat aici, în Cartea de aur a instituţiei avem privilegiul de a poseda semnăturile unui impresionant număr de „vedete" ale epocii lor, devenite personalităţi marcante ale istoriei muzicii universale, precum un Liszt, Brahms, Wieniawski, Sarasate, Bartok...

Pe acest fond de înaltă preţuire acordată muzicii şi slujitorilor ei, se înscrie la 1871 constituirea **Societăţii Filarmonice.** Este piatra de hotar a celor trei importante etape pe care le-a parcurs instituţia. Al doilea jalon se va institui la 1920, odată cu transformarea sa în **Asociaţia „Amicii muzicii",** cea care peste 11 ani va decide să-şi modifice semnificativ titulatura în **Societatea Filarmonică „George Enescu".** Odată cu 1947 începe a treia etapă, cu siguranţă cea mai fructuoasă în împliniri, condiţionată de instituţionalizarea sa în **Filarmonica de Stat „Banatul".** Confluenţa maestrului George Enescu cu Timişoara, impactul personalităţii sale cu toţi aceia care se închinau la templul Eutherpei a devenit hotărîtor în aşa măsură încît în unanimitate orchestra a decis să-l aleagă Preşedinte de Onoare. Dirijorul Remus Georgescu, în dorinţa ca acest prim preşedinte să se perpetueze în conştinţa prezentului, a redeschis Cartea de Aur a vechii Filarmonici, aducînd-o la zi prin invitaţia făcută altui patriarh al muzicii româneşti contemporane, maestrului clujean Sigismund Toduţă, de a-i succede în această înaltă şi prestigioasă funcţie.

Acum, în pragul aniversării a **patru decenii de la înfiinţarea Filarmonicii,** în primăvara lui 1947, putem avea o imagine foarte exactă a ceea ce a însemnat drumul început de un **George Pavel** şi continuat ani rodnici de **Mircea Popa,** urmat de **Paul Popescu, Nicolae Boboc,** iar, azi, de **Remus Georgescu** şi **Petru Oschanitzky.**

Cu precădere în ultimii ani, Filarmonica s-a transformat într-o adevărată tribună de lansare a celor mai valoroase partituri autohtone. Numărul primelor audiţii absolute româneşti este atît de ridicat, încît Timişoara riscă să fie cotată drept cel mai exponenţial for pentru difuzarea opusurilor semnate de avangarda de odinioară, azi, maeştrii consacraţi ca Wilhelm Berger, Pascal Bentoiu, Dumitru Bughici, Anatol Vieru, Ştefan Niculescu, Mircea Chiriac şi lista ar putea fi continuată mult pînă la un Şerban Nichifor şi Liana Alexandra. Să rememorăm invitaţiile pe care le-a onorat acest ansamblu în Iugoslavia, Polonia, Ungaria, Bulgaria, Italia, R.F.G., Grecia etc. ca şi realizarea unor imprimări speciale în studiourile de mare faimă în Europa. Toate acestea certifică în primul rînd faptul că ne aflăm în faţa unei orchestre care şi-a făcut intrarea în circuitul european, ca invitată a Festivalurilor Internaţionale, devenind o prezenţă rîvnită şi preţuită.

Aşadar o splendidă eflorescenţă a năzuinţelor înaintaşilor ce-şi găseşte azi răsplata tocmai prin continua înălţare a prestigiului acestei Filarmonici, pe care Epoca noastră socialistă în plină edificare le pretinde.

Doru MURGU

excelsior

Eugen Alpădeanu

SUNET (2)

Părul tău negru și verde
Schimb nuanța cîmpiei cu
zîmbetul tău
Pe acolo, deasupra vîntului,
Se amestecă pielea cu aripile
cărăbușilor,
Pierd acum ultimele gesturi.

SUNET (3)

Mă tem
De locul prea strîmt
Dintre mal și val.
Trebuie să găsesc
Forma cea mai înaltă
A mea și a cuvintelor.

SUNET (5)

Paradoxul copacilor,
Precum urmele pașilor,
Un elogiu pentru poet, o
revărsare.
Paradoxul copacilor,
Precum luna
După un singur nor.

SUNET (6)

Privesc de la mal la mal,
Geam neînchis, nedeschis ;
Încerc să pătrund
În ordinea lucrurilor.

SUNET (8)

Minune cu mere,
Natură statică.
Frunzele poamelor
Pe brațul meu ;
Apoi, pe gît,
O stare de abundență,
O stare nestatică.

top

FLASH-BACK

Evenimente și aniversări într-o retrospectivă a lunii octombrie. În prima zi a acestei luni, în anul 1944, se naște cîntărețul american **Scott McKenzie,** exponent al curentului artistic „Flower Power" de la începutul anilor '60. ● La 2 octombrie își serbează ziua de naștere **Mike Rutherford** (1950), component al formației „Genesis", și Don McLean (1945). ● La 3 octombrie 1941 se naște **Chubby Checker,** regele „Twist-ului și idolul generațiilor din anii '60. Artistul a încercat un „Comeback" acum cîțiva ani dar fără rezultat... Revenim la data de 1 octombrie (1967), zi memorabilă în istoria grupului **Pink Floyd :** startul în primul turneu american. ● La 5 octombrie 1944 se naște compozitorul și șeful de formație **Steve Miller** (Band), cel cu hit-ul „Abracadabra". ● La 4 octombrie 1970 se stinge din viață marea cîntăreață **Janis Joplin. La 6 octombrie 1927** are loc premiera mondială a primului film vorbit (adică cîntat !), **The Jazz Singer,** cu Al Jolson în rolul principal. ● La 9 octombrie (1940) se naște regretatul artist și militant pacifist **John Lennon.** Tot la această dată, dar în anul 1973, Elvis Presley se desparte de soția sa Priscilla ● La 10 octombrie 1955 vede lumina zilei **David Lee Roth** (ex-„Van Halen"). Zi marcantă și pentru formația „Bee Gees", a cărei piesă „Massachausetts" va ocupa locul 1 în clasamentele muzicale ale anului 1967. ● La 13 octombrie 1942 se naște **Art Garfunkel,** muzician care, alături de Paul Simon, va alcătui tandemul de referință „Simon & Garfunkel", astăzi dizolvat. ● Veșnic tînărul **Cliff Richard** își serbează ziua de naștere la 14 octombrie (1940). Congratulations ! ● La 15 octombrie 1937 se naște cîntărețul contestatar american **Barry McGuire,** iar trei zile mai tîrziu, dar în 1926, „Is Born" **Chuck Berry** („Tutti Frutti", „Maybeline" and many other big Hits !) ● La 24 octombrie 1927 se naște șansonetistul **Gilbert Becaud,** iar la 25 octombrie 1950 **Chris Norman** revenit în prezent pe scena pop, alături de grupul său Smokie. ● Compozitor, instrumentist și aranjor de excepție, **Hank Marvin,** pilonul formației britanice „The Shadows", se naște la 28 octombrie 1941. ● Doamna Blues-ului, **Mahalia Jackson,** se naște la 26 octombrie 1911.

Petru UMANSCHI

panoramic

● **Decada cărții românești** se va desfășura la sfîrșitul acestei luni (21—30 octombrie) în municipiile, orașele, comunele județului Timiș. Devenită deja o tradiție în peisajul cultural din această parte a țării, ampla acțiune, care va cuprinde manifestări dintre cele mai diverse (întîlniri cu cititorii, medalioane, expuneri, expoziții de carte, prezentări ale unor recente apariții editoriale, dezbateri tematice, mese rotunde, recitaluri de versuri) este organizată de Comitetul județean de cultură și educație socialistă, Asociația scriitorilor din Timișoara, Editura „Facla" și Biblioteca județeană. Manifestarea a fost deschisă în mod festiv de „Ziua editurii Facla", la care au participat Ion Marin Almăjan, Eugen Dorcescu, Ion Ilin. ● **O interesantă dezbatere** (asupra căreia vom reveni) e anunțată de către Casa Universitarilor pentru marți, 28 octombrie, ora 19, pe marginea recentului volum semnat de Mihai Coman, „Mitologie românească" (I). ● **Tot la Casa Universitarilor,** istoricul Victor Neumann a susținut o expunere consacrată epocii Renașterii în Europa răsăriteană. ● **Galeria de artă „Helios"** găzduiește pe simeze lucrări ale tinerilor din „Atelier '35" Oradea. Expoziția a fost vernisată de către criticul de artă Coriolan Babeți. ● **O altă manifestare cuprinsă** în cadrul „Decadei cărții românești" : Biblioteca județeană Timiș a organizat o seară de autografe, în cadrul căreia a fost invitată prozatoarea Sofia Arcan. Despre ultima ei apariție editorială, romanul **Joc întrerupt,** a vorbit criticul Adrian Dinu Rachieru. ● **În cadrul aceleiași manifestări,** la Secția de artă a Bibliotecii județene, în 24 octombrie, la orele 17, are loc expunerea-audiție „Pe urmele lui George Enescu". Vor fi prezentate, cu acest prilej, înregistrări din „Fonoteca de aur" a Bibliotecii județene. Prezintă scriitorul Vasile Bogdan. ● **În 25 octombrie, la orele 18,** Școala populară de artă prezintă, în sala de marmoră, din Piața Vasile Roaită nr. 3, un recital de muzică și poezie : **In memoriam Nichita Stănescu.** Își dau concursul clasele profesorilor Mircea Belu, Eugen Moțățeanu și Adina Dimitriu ● **Au început** contractările de abonamente la presa internă pentru anul 1987. Un bun prilej de a vă reînnoi abonamentul la revista „Orizont" !

INDEX

Cenaclul „ARS POETICA"

Cenaclul literar **„ARS POETICA",** de pe lîngă Biblioteca județeană Timiș, își reia activitatea duminică, 26 octombrie a.c., orele 10,30, cu un medalion „George Bacovia". În program : cuvînt de deschidere — **ION JURCA ROVINA,** îndrumătorul cenaclului. Medalion literar „George Bacovia" — **ION ARIEȘANU,** scriitor, redactor șef al revistei „Orizont". Versuri închinate poetului, semnate de membrii ai cenaclului. Recital de versuri din creația bacoviană : **EUGENIA CREȚOIU, GETA IANCU, VLADIMIR JURĂSCU, MIRON NEȚEA,** actori la Teatrul Național Timișoara. Ședința cenaclului va avea loc la sediul Bibliotecii județene, Piața Libertății, nr. 3.

aqua-forte

La nunta unui milionar

El, bogat, ea, tinerică,
Lumea poate, deci, să zică
Despre soțul iubitor :
„Fericitul negustor". *

* Roman de Francisc Munteanu.

Explicația dată de o femeie în etate pentru gestul de a ceda locul în tren unui bărbat voinic.

Locul meu i-am cedat
Acestui bărbat chefliu,
Căci așa l-am educat
Pe-acest unic al meu fiu.

În apărarea unuia despre care se spune că e urît de toți

Cei ce afirmă prostește
Că toată lumea-l urăște,
Greșesc toți, peste măsură,
Căci iau disprețul drept ură.

Precepte morale pentru cîinii ciobănești

Nedemne sînt de cîinii
ciobănești :
Mușcatul pe la spate,
guduratul,
Făcutul sluj, tîrîtul,
tremuratul,
Și alte atitudini .. omenești.

Răspunsul unei tinere fără ocupație la critica făcută de o colegă

Că pîinea mi-e nemuncită,
N-ar mai afirma infama,
De-ar vedea ce istovită
Vine de la muncă ... mama.

Unui ins fără ocupație.

Despre el, vecinii zic :
„Nu-i în stare de nimic !"
Alții susțin, sus și tare,
Că de orice e în stare.

Ioan MARTIN

televiziune

DUMINICĂ, 26 octombrie. 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,45 Drumul lemnului spre rădăcini. 19,00 Telejurnal. 19,20 File de istorie eroică. 19,40 Cîntarea României. 20,25 Film artistic. S-a întîmplat în Alpi. 21,50 Telejurnal. **LUNI, 27 octombrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont Tehnico-științific. 20,35 Tezaur folcloric. 20,50 Roman Foileton. Calvarul. 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 28 octombrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Pe drumul înfăptuirii noii revoluții agrare. 20,35 Teatru Tv. Privește înainte cu îndrăzneală, de Mihail Davidoglu. Premieră pe țară. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 29 octombrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Viața economică 20,40 Tribuna Tv. 21,00 Film serial — Casă pentru copiii noștri. Ultimul episod. 21,50 Telejurnal. **JOI, 30 octombrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Pe drumul înfăptuirilor revoluției agrare. 20,35 Pace, aripă a visurilor noastre. 20,45 Statornici în străbuna vatră dacică. 21,05 Invitație în studiourile radioteleviziunii : soprana Eugenia Moldoveanu, baritonul Nicolae Herlea. 21,35 Contemporanii noștri. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 31 octombrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Viața economică. 20,35 Frumoasă ești patria mea. 20,45 Copiii — înaltă datorie față de viitorul națiunii. 20,55 Cadran mondial. 21,10 Serial științific. 21,35 Economisirea — O școală a spiritului gospodăresc. 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 1 noiembrie.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,40 Octombrie — Cronica evenimentelor politice. 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia. 19,45 Varietăți cu ... surprize. Spectacol cu public. 20,45 Film artistic. Salvatorul. 22,20 Telejurnal.

sport

HALAL ISPRAVĂ ...

Miercuri, în cupele europene la fotbal : și Steaua și Sportul studențesc și Universitatea Craiova au încasat cîte trei goluri, deci nouă la un loc, fără să înscrie nici una ... nici unul, măcar, în contra simetriei care ne-a umplut de lacrimi și suspin ; cum echipele noastre au primit șapte goluri în ultimele 15 minute ale meciurilor respective, hiba e și mai gravă, dovedind fie slabă pregătire fizică, fie lipsă de vigilență și concentrare, ceea ce pune o sumedenie de întrebări pe seama tehnicienilor, inapți să se confrunte cu fotbalul modern, incisiv, eficient ; și mai aspră trebuie îndreptată critica în contra Sportului studențesc, trupă de flăcăi neinstruiți și necopți, ba, chiar neserioși, care nu fac față pe arenele continentului decît în turnee de sărbători, cu formații mărunte și public puțin. Regret că Dinamo a ieșit din cursă atît de iute, pentru că mizam pe seriozitatea acestei echipe, într-un context în care Steaua a jucat cu multe absențe notabile — Ducadam, Bölöni, Bumbescu, Lăcătuș —, iar Craiova, fără Lung și Cămătaru, n-are încă sclipire internațională (nici măcar în campionatul intern).

A fost, pare-mi-se, cea mai urîtă miercuri a fotbalului nostru în ultimii zece ani, încît se cuvine ca F.R.F. și cluburile în cauză să tragă învățăminte, semnale de alarmă și o linie pentru socoată : așa ceva nu se admite !

Întrucît se apropie ora Madrid, e nevoie să ne strîngem rîndurile, să-i dăm credit lui Em. Jenei, pentru a reclădi castelul năruit în competiția inter-cluburi : sperăm !

Teodor BULZA

cenaclu

În cadrul ședinței de lucru a Cenaclului Asociației Scriitorilor din Timișoara și al revistei **„ORIZONT",** a citit un grupaj de poeme **Monica Rohan.** Penetrant și aplicat, referatul întocmit de **Rodica Bărbat** a subliniat fidelitatea poetei față de un anumit punct de vedere asupra poeziei, „un angajament moral, estetic și afectiv al M.R.", vizibil în curajul/orgoliul cu care autoarea își asumă riscurile poeziei ; „ceremonialurile lirice sînt însuflețite de reveria naturistă .. poemele propun un ritual patetizant al surpărilor lăuntrice ; există un spectacol al neliniștii vizuale ; la M.R privirea este cea care absoarbe și resoarbe realul într-o suită de secvențe epice". **Cornel Ungureanu :** „poeziile de acum sînt mult peste ceea ce a scris pînă acum M.R." ; „grupajul e însă inegal. numai cîteva poezii arată că firul de sensibilitate al M.R. se găsește la o adîncime care vorbește despre o poetă reală, autentică". **Marian Odangiu :** „M.R. se arată a fi o poetă care și-a asumat pe cont propriu dialogul cu literatura, acceptînd toate riscurile în consecință ; textele de acum sînt mult mai luminoase, expresia lirică este mai concentrată, deși, uneori, marcată de un anume retorism" ; **Carmen Odangiu :** „poezia M.R. se află într-un vizibil progres, semn că autoarea se află pe pragul unui destin poetic autentic .. poeziile sînt interesant de inegale ...". **Alexandru Jebeleanu :** conducătorul ședinței „întîlnirea de azi a fost valoroasă prin poezia citită, prin calitatea referatului ca și a intervențiilor" ; „M.R. este o poetă în plin proces de definire"

Marți, 28 octombrie a.c., ora 18, **Seara de confesiuni literare** îl va avea ca invitat pe scriitorul **Mircea Șerbănescu ;** întîlnirea va fi prefațată de un portret al scriitorului prezentat de **Cornel Ungureanu.**

M.O.

din literatura universală

Victor Lebrun

Victor Lebrun a fost secretarul şi prietenul lui Tolstoi. S-a născut în Rusia, unde tatăl său, inginer francez, lucra la construcţia căilor ferate. Adolescent, e pasionat de operele lui Tolstoi, uneori lucru periculos, deoarece acestea sînt în atentia cenzurii. După moartea tatălui său se hotărăşte să-l viziteze pe Lev Tolstoi la Iasnaia Poliana, unde va rămîne timp de mai mulţi ani.

V. Lebrun povesteşte în memoriile sale mai ales viaţa de zi cu zi a lui Tolstoi, căruia i-a fost secretar după ce-i fusese administrator şi discipol.

BIBLIOTECA LUI TOLSTOI

Lecturile lui Tolstoi erau foarte variate şi întotdeauna de cel mai mare interes. Îmi voi aminti întotdeauna de ele la fel de bine ca şi de modul său de a citi. Ascultîndu-l, uitam de tot şi nu vedeam decît lucrurile despre care era vorba Tolstoi se emoţionează, se pătrunde el însuşi de subiectul expus şi transmite aceasta şi ascultătorilor Aproape în fiecare frază accentua un singur cuvînt, cel care-i dădea sensul Îl accentua cu o delicateţe, cu o flexibilitate şi în acelaşi timp cu o putere de convingere extraordinare.

Tolstoi cu nepoţii săi Sonia şi Ilia

Tolstoi nu citeşte, el aşează textul în sufletul celui care-l ascultă. Cînd marele Edison i-a dăruit fongraful său înregistrator, a dat posibilitatea păstrării pentru posteritate a cîtorva fraze ale marelui maestru. Discurile. apărute acum douăzeci de ani în Rusia, le redau perfect. Îmi amintesc de o frază şi subliniez cuvîntul accentuat:

„Omul trăieşte numai **din încercări**. E bine să **ştie** aceasta. Şi să-şi uşureze calvarul, supunîndu-i de bunăvoie **gîtul**."

Dar iată-l pe marele maestru apărînd în pragul salonului mic, cu o carte mare în mînă. Este un volum din monumentala operă a celebrului istoric rus Soloviov. Ne citeşte cu admiraţie fragmente din autobiografia arhidiaconului schismatic Avacum (1619—1682).

Acest erou, militant împotriva ţarului şi a bisericii ortodoxe, era în acelaşi timp şi un scriitor de geniu; limbajul său era inimitabil Către sfîrşitul carierei de luptător, după ce a fost închis şi torturat timp de 14 ani, împăratul l-a trimis sub pază la nord de Munţii Ural, pe ţărmul Oceanului Îngheţat, unde a locuit într-un bordei. La doi dintre prietenii care l-au însoţit li s-a tăiat limba. Fără a renunţa la ideile sale, Avacum îşi trimitea şi de aici scrisorile înflăcărate, contra bisericii şi a ţarului, prin intermediul devotaţilor săi. Pînă la urmă, din ordinul ţarului, a fost ars de viu împreună cu toţi discipolii.

„Odinioară, e mult de atunci — explică Tolstoi — îi citisem toate operele. Pentru limbă. Acum le recitesc aici: Soloviov dă lungi şi numeroase fragmente. Cu totul remarcabil..." .

Altă dată vorbeşte de aforismele lui Lao Tse, înţelept chinez din secolul VI î.e.n., zeificat de posteritate şi fondatorul taoismului, una dintre cele trei religii oficiale din China Maestrul se desfătează citind:

„Vorbele adevărate nu sînt **plăcute**. Vorbele plăcute nu sînt **adevărate**".

„Înţelepţii nu sînt niciodată **eruditii**.
Eruditii nu sînt niciodată **înţelepţii**".
„Cei buni nu sînt **certăreţi**.
Certăreţii nu sînt **buni**".
„Iată cum trebuie să fii, trebuie să fii ca **apa**.
Fără piedici — ea **curge**.
Un dig — **se opreşte**.
Digul se sparge — **curge din nou**.
Într-un vas pătrat, apa este **pătrată**.
Intr-unul rotund, este **rotundă**.
Iată de ce este mai **necesară** decît orice.
Iată de ce este mai **puternică** decît orice.
Nu există nimic pe lume mai **mlădios** decît apa.
Şi, totuşi, cînd cade pe **tare şi rezistent**
nimic nu poate fi mai **puternic** decît ea".
„Cel care îi cunoaşte pe ceilalţi are **spirit**.
Cel care se cunoaşte pe sine posedă **înţelpciunea**.
Cel ce reuşeşte să învingă pe alţii este **tare**.
Cel ce se învinge pe sine este **puternic**."

Cu ocazia apariţiei unei cărţi despre John Ruskin:

— Foarte interesant. Am învăţat mult despre Ruskin din această carte. Ar trebui traduse şi publicate fragmente mai lungi din operele sale. Ce-i drept către sfîrşit lucrurile se deteriorează puţin. Ştiţi, acest defect există, mai mult sau mai puţin, la toţi sectarii Biblia îi impresionează în aşa măsură încît se străduiesc să adapteze gîndirea lor, uneori excelentă, celor mai obscure pasaje biblice. E adevărat, aceasta dă cîteodată o amprentă cu totul deosebită. În general, e bine.

În altă seară, ne vorbeşte despre o nouă biografie a lu Michelangelo, despre memoriile Caterinei a II-a sau despre lungul dialog al lui Schopenhauer despre religie, pe care cenzura nu l-a autorizat şi al cărui traducător rus (un magistrat foarte entuziasmat de filosof) îi trimisese şpalturile. Obosit de lectură şi conversaţie, Tolstoi juca uneori o partidă sau două de şah. Rareori, cînd erau mai mulţi „mondeni", se jucau cărţi, dar la orele 11 se retrăgea toată lumea.

Eu respectam faţă de maestrul meu o tactică păzită cu străşnicie. Nu-i adresam niciodată, primul, cuvîntul. Încercam chiar să rămîn cît mai în umbră, pentru a nu-i întrerupe gîndurile. Dar în acelaşi timp căutam să-i fiu mereu la îndemînă. Astfel, seara nu părăseam salonul înaintea lui. Adesea, zărindu-mă într-un colţ, se apropia, mă lua de braţ şi îndreptîndu-se spre camera sa îmi transmitea ultimele sale gînduri.

Nimic pe lume n-ar fi putut schimba această ordine de fiecare zi. Nu existau nici duminică, nici sărbători, nici petreceri familiale.

Dacă voia să petreacă uneori cîteva zile la proprietatea fiicei sale pleca după dejun, dar mai întîi îşi încheia lucrul şi îşi împacheta, cu grijă, într-o valiză, manuscrisele şi tot ce i-ar fi putut fi necesar pentru a-şi continua munca seara.

Traducere de Beatrice STANCIU

din lirica lumii

THEOPHILE GAUTIER

NORUL

Sub pomii verzi sultana se-mbăiază.
Şi-a lepădat şi ultimul veşmînt;
Din muşcătura pieptenului scoasă —
Pe spate, -o coamă grea de păr curgînd...

Şi barba mîngîindu-şi pe-ndelete
Sultanul din fereastră o priveşte
Îşi zice: Eunucul o păzeşte
Şi-afar' de mine, nimenea n-o vede!

— Ba, eu o văd, răspunse — straniu lucru —
Pe boltă, sus, un nor proptit în coate
Văd sînul ei mai fraged decît fructul
Şi trupul ce de perle inundat e!

Ahmet devine palid — chip de lună —
Îşi ia kadjarul cu mîner sculptat
Şi-o-njunghie pe preafrumoasa brună
În timp ce noru-n cer a şi plecat.

STĂTEAI SUB UN COPAC

Stăteai sub un copac în rochia ce-o ştiam,
Cu-o carte, parcă-n mînă, ca să respiri răcoare.
Cu toată umbra, însă, lumini iscoditoare
Soseau pînă la tine sărind din ram în ram.

Ţi se jucau pe sîni, pe gît, pe şold— bairam;
Şi te-ai retras un pic, da-n clipa următoare
Ploua cu raze peste făptura-ţi chemătoare —
Ca picuri vii de apă ce-şi varsă-al lor balsam.

Apollo, zeul zilei, tot încerca să-şi pună
Sărutul de lumină pe gura-ţi roză, casta;
— Poate-un bătrîn să ştie ce vrea să-nsemne asta.

Prea viu i-era amorul, sărutul prea cu-arsură;
Ci precum Daphnis, cea din fabule-n trecut
Respins-ai, muritoareo, al zeului sărut.

ÎN SIERRA

Cu-o dragoste nebună iubesc semeţii munţi!
Ci nu cutează iarba picioru-aici să-şi puie;
Aici, unde argintul învăluie reci frunţi,
Un plug s-ar face praf în crestele silhuie.

Nici vii, cu braţ lasciv, nici grîne sau secară,
Nimic vorbind de cei ce, blestemind, trudesc;
În aerul cel liber, aripi de vulturi zboară
Şi-al stîncilor ecou e-un şuier haiducesc.

Nu, nu-ţi aduc nimic. Chiar nu-s deloc utili.
Atît au: frumuseţea, şi e puţin — e-hei!
Dar îi prefer cîmpiei cu solul gras. fertil,
De unde — prea e joasă n-ajungi să-i vezi pe zei!

ERAM URCAT PREA SUS

Urcasem mult mai sus ca vulturul şi norul
Şi, la picioare, jos, vedeam imens decorul
Încercuit de-un dublu azur — de cer şi mare;
Şi munţii uriaşi, cu cranii mari, crăpate,
Ţîşneau din văi adînci, mulţimi aglomerate
Ca stîncile marine în hăurile-amare

Grămezi nemăsurate de piatră prăbuşită,
Mari stînci strîmbate groaznic, dezordine cumplită
Şi ochiul meu abia putea să-mbrăţişeze
Acele vîrfuri unde ninsoarea pune spumă;
Puteai să zici că-i marea surprinsă pe furtună —
Un haos aşteptînd un zeu să-l ordoneze.

Îşi doarme-acolo somnul o-ntreagă lume moartă —
Bătrîna lume-n valuri, odată înecată,
Cu Behemotul biblic, cu hidul Leviatan;
Şi fiecare munte un cimitir îmi pare
În pîntecele cărui un monstru somnul şi-are.
Şi-s stîncile risipă de oase de Titani!

(Sierra-Nevada.)

În româneşte de Ion ŢÂRLEA

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

46.

— Putea să semneze cecul şi aici, spuse Javonen indiferent. Continua să se uite prin hol ca şi cum s-ar fi aşteptat, din clipă în clipă, ca vreunul din cei care jucau canastă să nu scoată pistolul şi să-şi împuşte partenerul sau ca vreuna din bătrînele de la jocul de domino să înceapă să le tragă pe celelalte de păr. Faţa lui avea numai două expresii — dură şi foarte dură. — Domnul Mitchell e cunoscut în Esmeralda

— Da, ca un cal breaz, am răspuns.

Se întoarse spre mine şi-mi aruncă o privire rece. — Sînt directorul adjunct al acestui hotel. domnule Marlowe. Pe deasupra, mă ocup şi de securitatea lui. N-am dreptul să discut despre reputaţia vreunui client al hotelului cu dumneata.

— Nici nu-i nevoie. O cunosc din diverse surse L-am văzut la treabă. Aseară şi-a făcut rost de suficienti bani ca s-o şteargă din oraş Am aflat că şi-a luat şi bagajele.

— De unde ai aflat?

Întrebîndu-mă, îşi aşternu pe chip un aer ameninţător. Am încercat să par şi mai ameninţător, fără să-i răspund. — Pe lîngă asta, uite trei probleme, am spus. Unu, Mitchell n-a dormit în patul lui noaptea asta. Doi, recepţia a fost anunţată, astăzi, că în camera lui nu mai era nimic. Trei, cineva din personalul de noapte al hotelului n-o să apară diseară la lucru. Mitchell n-ar fi putut pleca singur cu toate bagajele alea.

Javonen se uită la mine, apoi îşi plimbă privirea din nou prin hol — Dovedeşte-mi că eşti ceea ce scrie pe hîrtiuţa asta. Oricine poate să-şi tipărească o carte de vizită.

Mi-am scos portofelul şi am extras din el o fotocopie a permisului meu de detectiv şi i-am înmînat-o. Îi aruncă o privire, apoi mi-o înapoie. Am pus-o la loc.

— Am luat măsuri ca să împiedicăm plecările pe furiş, spuse el. Sînt lucruri care se întîmplă în orice hotel N-avem nevoie de ajutorul dumitale. Şi nu ne plac pistoalele în hol. Ţi l-a văzut recepţionerul. L-ar fi putut vedea şi altcineva. Acum nouă luni am avut o tentativă de atac armat. Unul dintre indivizi a fost împuşcat. Eu l-am făcut strecurătoare.

— Am citit despre asta în ziare, am spus. Am tremurat de spaimă zile în şir.

— N-ai citit totul. In săptămîna care a urmat am pierdut patru-cinci mii de dolari la cifra de afaceri. Clienţii plecau pe capete. Înţelegi ce vreau să spun?

— I-am arătat dinadins pistolul recepţionerului. Am întrebat toată ziua de Mitchell, dar mi-am răcit gura de pomană. Dacă omul a plecat, de ce să nu ţi se spună? Nu era obligatoriu să aflu că nu şi-a plătit nota.

— Nimeni n-a spus că nu şi-a plătit nota. Dacă vrei să ştii, domnule Marlowe, nota lui e achitată integral. Ei, ce-ai rezolvat cu asta?

Traducere de
Mihai CERNEA

Colegiul de redacţie:
ION ARIEŞANU (redactor şef)
ANGHEL DUMBRAVEANU (redactor şef adjunct)
VIOREL COLŢESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA: TIMIŞOARA, strada RODNEI 1.
Telefoane: 3 33 90 şi 3 33 76 (redactor-şef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 44

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 44 (1028) 31 OCTOMBRIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 16 PAG. 3 LEI

LUMINILE PĂCII

Cu adîncă emoție, poporul român ia act de încă una din inițiativele de mare anvergură ale președintelui NICOLAE CEAUȘESCU. Trecerea unilaterală a României la reducerea cu 5 la sută a armamentelor, efectivelor și cheltuielilor militare reprezintă un act de sublim curaj istoric. Un act pe care și-l poate asuma doar o mare personalitate și o înaltă conștiință umană, așa cum este cel care conduce destinele României de azi. Acest act exprimă, mai bine decît orice angajament scris sau nescris, mai bine decît orice declarație de intenție, voința de pace a României. O voință confirmată de întreaga noastră istorie, de marii bărbați ai trecutului. Se poate vorbi, așadar, de o reală vocație de pace a României. De o predestinare, tradusă prin însăși prezența noastră la această intretăiere de lumi. I-a fost dată României, prin persoana celui mai iubit fiu al poporului român, cinstea de a furniza lumii întregi un înălțător exemplu: acela al rațiunii care învinge, ca într-o simbolică luptă în care lumina copleșește forțele întunericului.

Prin actul istoric la care sîntem, deopotrivă, martori și participanți, Capitala României devine Capitala păcii. Punerea în practică a valoroasei inițiative, atît politice cît și cu substrat adînc uman, deschide, fără îndoială, o nouă epocă în felul de a privi realitățile lumii în care trăim. Toate statele iubitoare de pace au, de acum, exemplul luminos al unei țări care știe să pună, deasupra oricărui interes, interesele generale ale umanității Congresul al III-lea al Oamenilor Muncii, care și-a însușit inițiativa tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român, care a decis transpunerea imediată în practică a acestei hotăriri de rezonanță istorică, sînt noi dovezi ale dragostei cu care întregul nostru popor a întîmpinat inițiativa de pace a primului nostru președinte. „O asemenea măsură — preciza tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU — nu va pune, și nu poate pune în pericol securitatea și suveranitatea nimănui; dar trecînd la acțiuni concrete, reale, de dezarmare se va demonstra voința fiecărei națiuni de a merge pe această cale, de a face totul pentru diminuarea încordării, a pericolului de război, pentru dezarmarea generală, pentru colaborare și pace între toate națiunile lumii."

La 23 noiembrie, zi intrată de pe acum în calendarul marilor sărbători ale păcii, poporul român își va afirma cu tărie voința neînfrîntă de pace. Vom spune un DA hotărît, un cuvînt simplu, însă în care răsună toată profunzimea aspirației de independență suveranitate, înțelegere și cooperare între toate popoarele lumii. Faptul că acest lucru este posibil, îl datorăm, acum, în cea mai bogată toamnă a devenirii noastre, celui pe care, cu aleasă stimă, îl socotim cel mai iubit fiu al poporului român — tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU.

ORIZONT

Un precedent la scară istorică

Gîndită și derulată efectiv în termeni de competiție, dezvoltarea multimilenară a societății umane a atins un punct cardinal în care acumulările reciproce de forțe fac imposibilă confruntarea ca soluție a problemelor fundamentale ale contemporaneității. De aceea, frecvența cuvîntului rațiune invocat nu numai în spațiul semantic al dezbaterilor filosofice tradițional raportate la acest concept generic, se referă și la acțiunea practică a maselor largi de pe toate meridianele. Segmente tot mai ample al opiniei publice polarizează în raport cu singurul ideal capabil să surmonteze toate exclusivismele, inclusiv cele ideologice; dreptul necondiționat la viață demnă în libertate și liniște. Pentru că, este indisociabilă de pacea interioară care structurează infinitul de suflet și de conștiință al oamenilor. Dovada peremptorie a acestei imposibile partajări o constituie recunoașterea globalității fenomenului invocat prin instituționalizarea anului 1986 ca „An Internațional al Păcii".

Înscris, deja, în cronica vieții mondiale ca un moment de referință ce succede unui alt moment similar — Anul Internațional al Tineretului, propus și aniversat la inițiativa țării noastre, a dat prilejul României socialiste să marcheze încă un valoros aport în obișnuitul său flux de inițiativă politică prin recenta Hotărîre a M.A.N. de a reduce unilateral cu cinci la sută cheltuielie afectate preocupărilor de ordin militar. Aceasta, evident, în compatibilitate cu convingerea că apărarea națională și apărarea vieții reprezintă o singură problemă și nu două, iar amplele spații de cooperare, explorate de comuniștii români, sînt tot atîtea argumente ale unei contribuții active, deopotrivă teoretic-doctrinare și practice, aduse la consolidarea încrederii și afirmării unor raporturi de tip nou pe plan internațional. Dînd glas, deci, chemării secretarului general al partidului nostru, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, unanimei deschideri către pace care caracterizează inconfundabil poporul nostru, prezența românească stimulează, astfel, regîndirea constructivă a unei teme cu valoare perenă pe coordonatele unui civism superior. În vederea acestei finalități, incontestabil pozitive, educația însăși a devenit componentă a educației integrale, lupta pentru caracter făcînd parte din aceeași complexă problematică a lumii, caracterizată prin globalitate, universalitate și pluridisciplinaritate, profilul etic al individului nemaiputînd fi decupat din profilul noii etici internaționale. O etică încă grevată de elemente conservatoare care au conjugat războiul dobînzilor cu războiul valorilor în trama acestui prezent în care nevoia de demnitate nu mai suportă nici un fel de alternativă. În aceste circumstanțe, acțiunea practică, efectivă, a maselor dă conținut unui înțeles de mare inedit umanist păcii, pînă nu demult confundată cu un concept negativ — absența războiului, iar experiența revoluțiilor și construcțiilor socialiste, demonstrează că munca, subordonată exigențelor dezvoltării, e singura în măsură să instituie un climat educativ, în consens cu idealurile prosperității într-o lume liberă, inclusiv de focoasele morale ale celor mai longevive prejudecăți. Generalizarea și consolidarea permanentă a proprietății obștești asupra mijloacelor de producție au pus baze trainice educației, devenită coextensivă întregului popor; formarea prin muncă și pentru muncă se-mpletește organic cu contribuția pașnică și rodnică a armatei populare la consolidarea cuceririlor revoluționare ale socialismului, vectorul său profesional fiind orientat spre zona constructivă în sincronie cu cîmpul vectorial al dezvoltării multilaterale. În prelungirea acestui inestimabil crez, din 1965, cînd Adunarea Generală a Națiunilor Unite își însușea o propunere românească adoptînd „Declarația cu privire la promovarea în rîndurile tineretului a idealurilor de pace, respect reciproc și înțelegere între popoare", pînă-n 1985 — care a coincis cu ce-a de a 40-a aniversare a constituirii O.N.U., cînd tot la inițiativa României „Anul Internațional al Tineretului" s-a desfășurat sub deviza: „Participare—Dezvoltare—Pace", amplele deschideri internaționaliste ale acțiunilor românești au operat în numele contribuției sincere de realizare a unui adevărat etos al cooperării, menit să cultive ceea ce unește, nu ceea ce separă popoarele lumii. Ca o recunoaștere imparțială a acestor neobosite acțiuni Asociația Internațională a Educatorilor pentru pacea lumii (I.A.E.W.P.) care dispune de statut consultativ pe lîngă ONU, UNESCO, UNIDO (Viena), și al cărei prim congres mondial s-a ținut la București (1974), începînd cu cel de al treilea congres al său (1982) a-ncredințat României funcția de secretar general al I.A.E.W.P. Scopul său: să pregătească generațiile care vor veni în spiritul unui etos al cooperării, participării și democrației. Căci, dacă sarcina generației prezente este să cucerească pacea, ea trebuie în același timp apărată și menținută. Mai mult: trebuie construită și practicată în toate situațiile de viață, iar generațiile de mîine, care vor trăi într-o lume complet schimbată de ordinatoare și computere, sînt așteptate să fie adevărații constructori ai păcii. Or, recenta Hotărîre a României canalizează eforturile constructive tocmai către acest orizont de conjugare benefică a concepției cu praxisul permanent al păcii orientînd educația în direcția participării și implicării responsabile. În acest sens, apropiatul Referendum național se constituie ca un exercițiu practic de democrație în care participarea responsabilă relevă o altă dimensiune a preocupărilor țării noastre pentru modelarea în continuare a civismului păcii, ajuns deja la o cotă semnificativă a maturității sale. Răspunsul nostru afirmativ va fi, cu certitudine, validarea comportamentului de adevărați constructori ai păcii. Experiența istorică, cel mai neascultat dintre toți înțelepții lumii, va fi, de data aceasta, prin inițiativa României, un precedent suficient de convingător în a determina conjuncția definitivă dintre declarațiile de principii și faptele efective.

Ștefan BUZĂRNESCU

STRATEGUL PĂCII

Statornici de milenii pe strămoșești meleaguri
Coloană infinită ne este azi cuvîntul.
Sub tricolor, roșii, înflăcărate steaguri
Să fim stegari ai păcii, ne este legămîntul.

Statornici de milenii, spre comuniste creste
Urcăm urmînd Eroul din cuget și simțire.
Înflăcărați în fapte de cel care ne este
Stegarul dezarmării, suprema devenire.

Căci ne îmbărbătează întîiul Președinte
Cu verbul lui de pace, rostit plenar în lume
Cînd spunem Ceaușescu rostim solar, fierbinte
Rostim strategul păcii, rostim al păcii nume.

Leca CRIȘOVAN

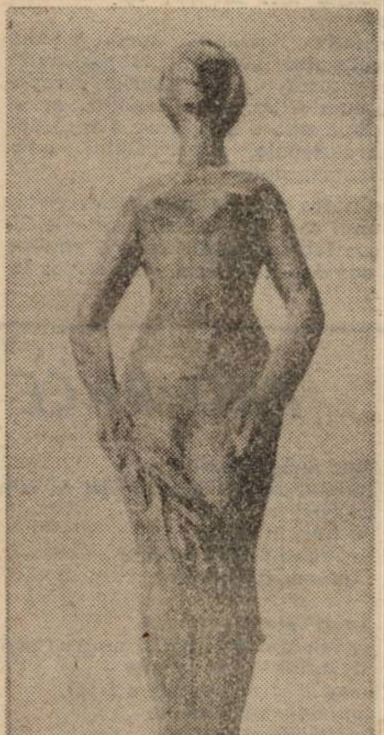

INA POPESCU: „Pacea".

O ISTORICĂ INIȚIATIVĂ A PREȘEDINTELUI NICOLAE CEAUȘESCU

PENTRU TRIUMFUL RAȚIUNII, PENTRU PACE

O inițiativă cu profunde implicații umane

Trăim șansa uneia dintre epocile cele mai revoluționare, mai profunde, cunoscute de istoria civilizației materiale și spirituale : epoca trecerii omenirii de la capitalism la socialism, epocă de adînci prefaceri, de înnoiri în toate planurile vieții sociale. Socialismul — sensul legic al revoluției sociale — a devenit realitate. El a inaugurat, între altele, libertatea, independența și suveranitatea în fapt, a deschis larg posibilitățile de afirmare a umanismului revoluționar, a creat condiții obiective și subiective pentru înflorirea multilaterală a personalității umane, pentru afirmarea plenară a acesteia în producția materială și umană

Din păcate, epoca noastră este și una care a înregistrat deja, spectrul morții, al dispariției condițiilor de viață pe planeta noastră — armele termonucleare. Pentru că, lesne de înțeles, o nouă conflagrație militară, în care imensul arsenal atomic ar intra în acțiune — și, în acest sens, nimeni nu are, cred, nici o îndoială — ar fi pustiitoare. Iată de ce, consider că noua inițiativă a României socialiste a președintelui ei, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, are rezonanțe politico-umane demne de un popor care luptă pentru salvgardarea păcii cu toată capacitatea și fibrele sale. Inițiativa reducerii unilaterale, cu 5 la sută, încă în acest an, a efectivelor, armamentelor și cheltuielilor militare reflectă pe deplin năzuințele și aspirațiile de pace ale poporului român. Coroborată cu referendumul popular de la 23 noiembrie 1986, România socialistă intră în istorie ca deschizătoare a unei căi reale de dezarmare, de prevenire a unui război care, în condițiile actuale, nu ar cunoaște nici învinși, dar nici învingători.

Alternativa României, apelul solemn al secretarului general al partidului nostru adresat tuturor statelor europene, precum și S.U.A. și Canadei, ar atrage după sine o micșorare a încordării internaționale, a pericolului unui război catastrofal

În calitatea mea de dascăl universitar și ca unul care am cunoscut ororile ultimei conflagrații mondiale, mă gîndesc — nu odată — la soarta generațiilor tinere pe care le pregătim astăzi, în amfiteatre, în săli de cursuri și seminarii, în laboratoare, pentru ziua de mîine. Oare, aceste generații nu au nevoie de împliniri ? Nu se poate, nu avem voie, moralmente, să uităm o clipă că PACEA ne este necesară ca oxigenul, că ea trebuie să însoțească gîndirea și practica popoarelor, a conducătorilor acestora. Numai în condițiile unei lumi fără arme distrugătoare se poate asigura progresul social și istoric. Nimeni și sub nici un motiv nu are voie să atenteze la viața și libertatea popoarelor. Dreptul la viață nu poate deveni obiect de dispută teoretică, de strivire a lui, sub o formă sau alta. Este un drept intrinsec al ființei umane, al acestui univers care sînt oamenii de astăzi și de mîine.

Sînt mîndru că România dă exemplu. Sînt mîndru că aparțin unui popor ale cărui aspirații de pace fac corp comun cu ființa sa. Sînt mîndru că, alături de colegii de breaslă din întreaga țară, contribui la formarea și pregătirea temeinică, pe măsura imperativelor vremii, a viitoarelor cadre de specialiști cu înaltă calificare. Iar răspunsul nostru unanim de la 23 noiembrie 1986, DA, va constitui o angajare și mai responsabilă în înfăptuirea politicii interne și externe a făurarului zilelor noastre însorite — Partidul Comunist Român.

Prof. univ. dr. Traian BUNESCU

Universitatea din Timișoara

Cauza fundamentală

Omul e încununarea planetei noastre albastre, deocamdată singura planetă cunoscută în Univers care a fost capabilă să creeze viață ; în același timp tot omul — o parte infimă a umanității — nutrește gînduri de amenințare, și nu a unui teritoriu oarecare, pe motiv că i-ar fi ostil, nu a unei părți din lume nu se știe din ce pricini, ci a întregului a tot ce e viu pe Terra și poartă numele de viață. Care Om poate concepe azi să stea cu brațele încrucișate, cînd arsenalele se înmulțesc, armamentele nucleare sofisticate stau gata să repeadă moartea peste întreaga planetă și pînă nici stelele nu sînt lăsate să ne lumineze în pace nopțile și să ne dea iluzia unor semne miraculoase.

Spun om, pentru că de la el începe totul. Și iată că om lîngă om formează un popor, iar un popor lîngă alt popor formează lumea, un val uriaș al omenirii care se ridică tot mai hotărît împotriva acumulării de arme amenințătoare ; mai deciși în nevoia de pace și înțelegere pe planetă, românii își strîng rîndurile, luînd curajos hotărîrea de a da un exemplu concret, un exemplu ca pentru un nou început în ceea ce privește cauza fundamentală a păcii contemporane : reducerea din proprie inițiativă și absolut responsabilă cu 5 la sută a efectivelor, armamentelor și cheltuielilor mititare

Să luăm aminte : gestul e de o autentică frumusețe. Rostirea lui devine deviza care ne exprimă în lumea de azi, dar și pentru a sugera cu înțelepciune calea directă și demnă a trecerii de la cuvînt la faptă. Sîntem mîndri cum greu se poate exprima în cuvinte, că inițiatorul actului de demnitate amintit este marele nostru conducător, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, secretar general al Partidului Comunist Român și președintele țării, eminent conducător al poporului român și personalitate politică de înalt prestigiu pe plan internațional, erou al luptei pentru pace, al viitorului pașnic al omenirii. Vibrantelor chemări ale Sale, întregul popor va ști cum să dea răspunsul cuvenit în problema vitală a vremii noastre, apărarea păcii. Vom rosti acel DA răsunător al convingenii noastre că numai biruințele păcii ne vor da dreptul să privim în ochii pruncilor, în ochii viitorului, cu conștiința că am făcut acel pas necesar înainte.

Mircea ȘERBĂNESCU
scriitor

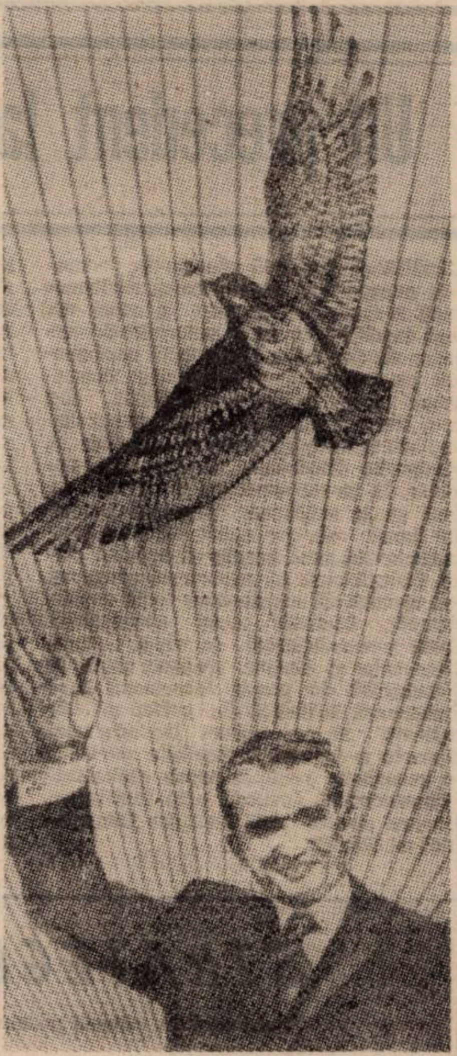
SUZANA FÎNTÎNARU : „Omagiu“.

Un crez fierbinte

Ne desfășurăm activitatea de creatori sub semnul Anului Internațional al Păcii. Crezul poporului nostru, pentru care relațiile și buna înțelegere între popoare reprezintă totodată politica partidului și statului nostru, este pus în fața Referendumului din luna noiembrie.

Dorința de pace în zilele noastre este mai prezentă ca oricînd. Propunerile avansate de țara noastră, de către președintele **NICOLAE CEAUȘESCU**, sînt cunoscute și apreciate în lumea întreagă.

Sîntem conștienți de rolul care ne revine în aceste momente pline de îngrijorare. Căutăm să fim prezenți, prin mijloacele noastre specifice, în marea acțiune pentru salvgardarea păcii, pentru oprirea cursei înarmărilor, pentru o totală dezarmare.

Arta nu se poate dezvolta decît într-un climat permanent de pace. Întreaga omenire are impetuos nevoie de liniște pentru aspirațiile ei.

Fiecare artist trăiește cu sentimentul responsabilității sale istorice, dorind să fie creatorul unor opere generatoare de frumos în ființa umană. Arta noastră, prin forma ei specifică, integrată perfect și în arta internațională, nu poate fi indiferentă la ceea ce se întîmplă în lume. Exemplul partidului nostru — mesajul lui primit cu respect de toate popoarele iubitoare de pace — este cel care dă un suport puternic artei.

Prin semnarea Referendumului de la 23 Noiembrie, voi contribui la lupta pentru asigurarea dreptului la muncă, libertate, la viață, sperînd că apelul adresat de secretarul general al partidului tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** va avea ecoul dorit în toată lumea.

Xenia ERACLIDE VREME

grafician

PRO PACE

Este iarăși toamnă
Băiatul meu merge astăzi la școală
cu flori în mînă,
cu flori în suflet
Întrebați-l dacă iubește
răpăiala gloanțelor !

Aveți sateliți
să fotografiați pînă și umila furnică,
inventați — voi le știți —
armele ce ne mistuie-n frică,
confecționați rachete
nedirijate și dirijate
ca să ne sfărîmăm unii altora totul,
pînă și scheletele
calculați cu minuțiozitate
la ce distanță bate
năprasnica ucigătoare,
cîte regimente, divizii, armate
poate să nimicească o bombă
cu cîte megatone de trotil
trebuie izbit în muzee, în școli,
în edificii durate
cu trudă și sudoare ani și secole
de-a rîndul,
socotiți satisfăcuți de reușită,
cîtă dinamită
e necesară să facă praf un munte,
o punte,
un pod întins ca un vis
dinspre infern înspre paradis
și — vai ! dispuneți
jucării ale morții pe hărți uriașe
capturînd orase.
ocupînd sate cîmpii și mări
căzînd în spatele inamicului
cu grosul armatei.

Și așa mai departe, și așa mai
departe
pînă se face luni
ca s-o luați iarăși de la început.

Țintuit, uite, de cuiele slovelor,
de aceste rostiri
care se vor versuri,
vă întreb pe voi, cei ce inventați
moarte pentru soldați :
n-aveți copii ?

Eu am dat azi o alarmă falsă :
am dat zvon că-ntr-o margine de
pădure
au înflorit niște lalele albastre
și-a dat buzna un oraș întreg să le
vadă.

Peste un sfert de oră
am anunțat că la douăsprezece fix
va trece-n zbor un stol de porumbei
deasupra întregii planete
și-au încetat să mai zbîrnîie
mașinile
și s-au oprit oamenii lumii
la douăsprezece fix
săltîndu-și pălăriile
să salute porumbeii.

După masă
am pornit-o agale
prin parc ținîndu-mi fiul de mînă
și, zîmbind în soare,
i-am spus povești,
despre Feți-Frumoșii adevărați
care coc pîine rumenă și fac
ciocolată,
inventează jucării electronice
și scriu cărți,
scriu la cărți pentru copiii
României,
pentru copiii lumii.
Și acum —
la revedere.
Cei ce m-au ascultat sper că nu-s
fără sentimente,
dar, mai ales,
vreau să cred că au conștiință.

Eu atît am avut de spus.

Ivo MUNCIAN

Cu compozitorul PASCAL BENTOIU

Interlocutorul nostru este o personalitate marcantă, inclusă autoritar în viața muzicală a țării, printr-un șir de creații intrate în circuitul viu, peren, constituite deja într-un patrimoniu spiritual de referință. Am aminti, dintre acestea, cele șapte Simfonii, 6 cvartete, 3 concerte instrumentale — unul pentru vioară și 2 pentru pian — opera radiofonică „Jertfirea Efigeniei", opera comică „Amorul doctor" și una din cele mai împlinite creații ale teatrului liric universal, Hamlet. Laureat cu : Premiul de Stat (1964) ; Premiul Italia, pentru „Jertfirea Efigeniei" (1968) ; Premiul Guido Valcarenghi din Milano pentru Hamlet (1970) și Premiul George Enescu al Academiei R.S.R. (1974).

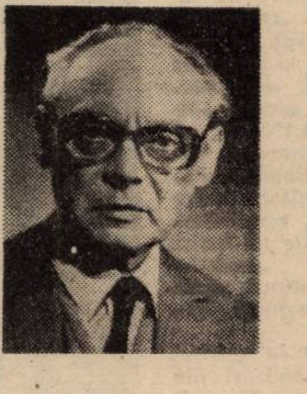

— Stimate maestre, ne dăruiți, iarăși, privilegiul unei prime audiții absolute. Prezența Dvs. la Timișoara se leagă firesc de momentele anterioare, devenite repere importante pentru noi în aducerea pe podiumul de concert a împlinirilor unuia dintre cele mai originale mesaje în contextul creației românești contemporane. Dacă ar fi să redactați un ghid asupra felului în care trebuie înțeleasă și abordată noua creație muzicală — inclusiv cea românească — ce anume considerați necesar a releva pentru a veni în întîmpinarea înțelegerii și asimilării acesteia ?

— Nu m-am gîndit să elaborez un asemenea „ghid". Dacă ar fi totuși să exprim cîteva considerente, aș spune fără înconjur : cînd un grup uman refuză sistematic noua creație artistică, el se condamnă la moarte spirituală. A te complace în parcurgerea mereu reîncepută a acelorași momente ale trecutului, oricît de importante sau de fermecătoare ar fi acestea, înseamnă a respinge evoluția, deci viața. Notați că vorbesc de grup uman și nu de individ ; problemele individului pot fi cu totul speciale, dar grupul larg răspunde unor legi statistice mai lesne de interpretat. Abordarea noului implică desigur efort. însă, la urma urmelor, sala de concert sau de operă nu este un fel de sauna în care mergi spre a-ți îngriji epiderma în condițiile cele mai plăcute, ci un loc de dezbatere culturală, de propunere — și implicit acceptare sau respingere — a unor descoperiri. Artistul e primul care acceptă aventura. El se chinuie luni de zile, poate ani de zile, spre a concentra și concretiza viziunea sa, sensibilitatea sa (care e cumva și a contemporanilor săi) în lucrarea artistică, fie ea operă, simfonie, concert sau quartet. I se cere ascultătorului un ceas — să spunem de atenție binevoitoare spre binele său finalmente, și este dureros să constați că mulți dintre ascultători își blochează auzul și sensibilitatea doar pentru că li se cere inițial un efort. Evident, există o criză a limbajului artistic în veacul nostru (în toate artele), există și farsori care încearcă să arunce cu praf în ochii lumii, dar se află în contemporaneitate și temperamente artistice de certă forță, pe care ar fi păcat să le îngropăm sub indiferență sau chiar ostilitate. În fond se cere receptorului de artă ceea ce i s-a cerut întotdeauna : detectarea, cu sensibilitatea sa mai mult decît cu intelectul, a ceea ce constituie legea internă a existenței fiecărei lucrări și gustarea substanței specifice din fiecare fapt artistic ce i se propune.

— Pentru că ne aflăm într-un ciclu de „Seri muzicale George Enescu", pentru că ați semnat cea mai importantă exegeză enesciană pînă în prezent, vă rog să-mi precizați, cum anume vedeți azi prelungită esența crezurilor enesciene în creația muzicală actuală ? Care anume, din determinările și specificitatea acesteia, le considerați prezente în partiturile contemporane ?

— Cred că Enescu a dat oamenilor generației mele — prima aflată direct sub influența creației sale — un anume sens al nobleței melodiei, gustul variației ritmice, plăcerea unei tratări timbrale tot mai diferențiate. Tot el ne-a deschis porțile misterelor heterofoniei și ne-a transmis dorința de a-l urma într-o dublă direcție : pe de o parte, aceea a monumentalului, pe de alta, cea a cizelării. Și, peste toate acestea, ne-a arătat veritabilul sens moral al artei.

— La inaugurarea acestui festin autumnal, pe scena sălii de concert „Capitol", ați rostit cîteva gînduri de o mare profunzime asupra misterului muzicii. Ne-ați precizat că Simfonia a VII-a, audiată, face parte dintr-un proiectat grup de trei simfonii (a VI-a, a VII-a, a VIII-a) care vor avea unele relații cu artele surori. Astfel, Simfonia a VI-a, subintitulată „Culori", ar fi în legătură cu pictura, cea de a VII-a, subintitulată „Volume", și-ar căuta sugestiile în arhitectură, iar, a VIII-a, aflată abia în fazele preliminare ale elaborării — ar fi o succesiune de „Imagini" (literare), cele cinci mișcări ale ei fiind în relație cu textele unor poeți de răsunet mondial. Ca autor al unor adevărate tratate de estetică muzicală, v-aș ruga să ne împărtășiți din crezul Dvs. asupra raporturilor Cuvînt-Muzică, Vizual-Sonor, (etc.) și să ne destăinuiți de ce ați ales calea de comunicare a eului Dvs. creator, pe dimensiunea acestor volute misterioase care definesc, după Enescu, muzica ?

— Filarmonica „Banatul" mi-a făcut onoarea de a-mi înscrie, în concertul de deschidere al Zilelor enesciene, Simfonia a VII-a în primă audiție absolută. Însăși elaborarea proiectului acestor 3 Simfonii (VI, VII, VIII) vădește credința mea în posibilitatea de a pune muzica în relație cu celelalte arte, cele ale văzului desigur, dar în primul rînd literatura : cele circa 30 de lieduri ca și cele 3 opere scrise, arată mai concret decît orice convingerile mele în acest domeniu. Legătura se face, cred, la nivelul profund al structurilor. Pe de altă parte, mărturisesc că îmi vine foarte greu să concretizez în răspunsurile la un interviu lucruri pentru care, în cărțile mele, am avut nevoie de zeci de pagini. Ar însemna să ating ușor la suprafață domenii care — spre a fi cît de cît limpezite — cer o infinitate de nuanțe și diferențieri. Vizual-Sonor ? Dar am scris undeva un întreg capitol numai și numai pentru a elucida o singură noțiune, aceea de spațiu sonor ! În plus, ne situăm aici pe un teren unde subiectivul are un cuvînt greu de rostit : un ascultător vede imagini, în timp ce aude muzică, altul refuză să creadă că așa ceva se poate petrece ! În fine, de ce am ales muzica ? Probabil deoarece nu am avut suficient talent pentru pictură, prima artă pe care am abordat-o quasi-profesional, dar pe care am părăsit-o în jurul vîrstei de 15 ani, spre a mă dedica exclusiv muzicii.

— Care considerați că sînt imperativele muzicii deceniilor noastre, ce este esențial a face spre a purta mai departe cota prestigiului internațional recunoscut azi ca o realitate onorantă — Școala muzicală românească ?

— Anumite experiențe ale trecutului m-au făcut să fiu circumspect de cîte ori e vorba de prescris „imperativele" artei. Sînt extrem de atent la ceea ce fantezia și sîrguința artistică produc fără prea multe imperative, mă silesc să înțeleg, să pătrund, și sînt oricînd dispus să fac un enorm credit artistului adevărat. El simte mai profund și mai intens, decît observatorul de pe margine, direcția în care-l solicită destinul său artistic.

— Timișoara — oras al frontierei de vest, cum îl numea Camil Petrescu, este recunoscut ca un oraș al muzicii. Asertiunea considerați că se justifică, între altele, prin mobilizarea constantă în promovarea creației românești contemporane ? Personal, vă leagă amintiri deosebite de acest oraș ?

— Timișoara joacă de foarte multă vreme un rol considerabil în viața muzicală de pe teritoriul românesc. Nu este cazul să reamintesc un trecut glorios, care de altfel a fost pus în lumină de manifestările „Zilelor enesciene", de expozitia deschisă în foaierul sălii unde au loc concertele, de diverse alte manifestări recente. Fără îndoială că pionieratul exercitat în Timișoara de orchestra filarmonică, în frunte cu directorul ei, Remus Georgescu, întru propagarea noii muzici românești, adaugă o pagină magnifică istoriei muzicale strălucite a orașului. Personal, datorez instituției la care m-am referit prima audiție absolută a Quartetului meu nr 5 (Quartetul Timișoara), caldă încă — aș zice, a Simfoniei a 7-a, precum și o admirabilă înregistrare (1983) a Simfoniei a 3-a.

— Care considerați că este rolul unei educații artistice pentru modelarea spirituală a noii generații ? Necesitatea sa incumbă găsirea unor formule specifice, ingenioase, spre a deveni operaționale ?

— Cred că științificul trebuie îmbinat cu artisticul. Ceva mai mult : cu cît științificul se ridică pe o treaptă mai înaltă, cu atît artisticul trebuie să răspundă comparabil, spre a restabili echilibrul atît de necesar spiritului uman, la orice nivel de dezvoltare. Știința oferă înțelegerea, pătrunderea intelectivă a lumii, arta vine și redă sensibilității umane ceea ce îi este datorat. În plus, ea aduce omului — pe căi nu neapărat înțelese și explicitate — sensul moral fără de care existența riscă să-și piardă uneori busola. Aș adăuga că dacă știința oferă înțelegerea abstractă, arta o oferă pe cea concretă, prin mijlocirea obiectului-unicat care este opera constituită, obiect care prinde în structurile sale momente de neînlocuit ale trăirilor umane. Oamenii de toate vîrstele au nevoie de echilibru și armonie interioară, iar arta le-o poate oferi.

Întrevedere realizată de
Doru MURGU

convorbiri

Cu artista plastică

INA POPESCU

— Sînt extrem de puține femei sculptor. Se consideră acest gen ca specific bărbaților, probabil, fiindcă e necesară și forța fizică pentru realizarea unei sculpturi

— Am exprimat prin operele mele personalitatea modelului. E nevoie de forță pentru aceasta, dar nu neapărat fizică, ci mai ales de frumos, de suflet, de o trăire intensă, de o comunicare, de un elan al cunoașterii. Eu m-am simțit mai întîi de toate un sculptor într-o lume a mea, izvorîtă din miezul imaginației, dar mai ales al rațiunii, din nevoia de adevăr, de cunoaștere a omului de lîngă tine. Semenii mei îmi trimit atîta lumină ; ochii lor o reflectă, iar buzele lor vorbesc întru această lumină. Portretele, odată terminate, mă cuceresc și sînt mîndră, trăiesc mîndria misiunii împlinite prin ele. E minunat să fii femeie sculptor, să îți poți manifesta sensibilitatea artistică într-un domeniu estetic, într-un decor specific bărbaților, să simți că nu ești nicidecum mai prejos decît ei.

— Să vorbește despre o poezie feminină. Oare este posibil acest lucru în sculptură ?

— Forța modelatoare a femeii își îndeplinește vocația ei civilizatoare, prin sensibilitate, o mare sensibilitate ce se exprimă și în sculptură, într-o formă sintetică. Născută din sensibilitatea creatorului, care se bucură de desăvîrșirea operei de artă într-o formă aparte, ea trăiește, de acum, pentru sine. Oricît ar părea de firească, de vie, sculptura este produsul capacității de observație, de introspecție psihologică, de analiză și imaginație a creatorului. Mi-ar plăcea să aud mai des de o sculptură feminină bogată, pentru că eu consider femeia înzestrată cu puterea transpunerii în planurile intuitive ale adevărului. Am multe busturi de femei. Le-am îmbrăcat cu tinerețe, elan și forță creatoare, așa cum sînt ele, femeile, așa cum au fost : Florica Botiș Ciobanu, Ocsko Terezia, Florica Teodoru, Terezia Moglioni... Totuși, eu îndrăznesc să afirm că, măcar în ce privește imaginile sculpturale feminine, femeia creatoare de artă plastică se poate individualiza, potrivit unei sensibilități specifice ei.

— Avînd în vedere bogata experiență, în domeniul artelor plastice, vă rugăm să vă pronunțați asupra fenomenului plastic timișorean actual, care are un prestigiu neîndoielnic în contextul național.

— Ele sînt inspirate din viața socială, transpun sentimente general umane și sînt actuale mai întîi prin noutatea tematică. Ca și multe lucrări ale mele, ele se implică în contemporaneitate, în conștiința vie a contemporaneității. Opera are nevoie de suflet. Însuflețită, devine autentică și originală, impunîndu-se receptivității colective. Comuniunea operei de artă cu receptorul e bucuria creatorului, mulțumirea lui vie. Putem fi mîndri de arta timișoreană, de faptul că în acest colț de țară cresc și se dezvoltă talente reprezentative.

— Vă rog să ne spuneți dacă urmăriți dezvoltarea, promovarea tinerei generații de artiști plastici timișoreni și ce părere aveți despre orientarea ei în domeniul creației ?

— Văd tînăra generație capabilă să stăpînească noul. O generație angajată într-o luptă continuă în perceperea lumii exterioare. Ne simțim părtași la comunicarea spirituală, iubitori de plai românesc, de o artă a noastră și ne-am simți mîndri să devenim, prin această generație, predecesori, în stimularea sensibilității estetice. Și aici îmi aduc aminte de marii mei dascăli : Ladea și Anghel. Visez la o generație posesoare a noii structuri formale, care să o individualizeze pregnant în redarea mesajului artistic. Vreau să particip, alături de tinerii sculptori, într-o tabără de creație în anul ce urmează. Sînt atît de departe de anii lor, dar...

— Ce credeți că ar trebui să se facă pentru o dezvoltare și mai accentuată a artelor plastice în această parte a țării ?

— Totul pentru artă ! Efort susținut pentru forme noi, care să le depășească pe cele anterioare. Să facem din opere capodopere surprinzătoare ale firii omenești. Eu am plîns uneori lîngă lucrările mele ; lutul acesta e atît de sărat ! Am trăit lupta dintre dragostea de mamă și artă. Am uitat-o pe prima, ca să se înalțe cea de-a doua. Am încredere în arta noastră, în artiștii noștri, în arta acestui popor simplu și bun. **Traian Vuia, Moise Groza, Dr. A. C. Popovici, Acad. Dr. Pavel Ungureanu Vasici, Sabin Drăgoi, Ion Ionescu de la Brad, Traian Grozăvescu, Tata Oancea, Vlad Delamarina,** sînt portretele mele dragi, figurile unei culturi, care mi-au hrănit spiritul, pe acest meleag românesc.

— Vorbiți-mi despre graiul pietrei, al lemnului, al materiei, în general, care poate deveni artă sculpturală.

— Materia vorbește cu cel care o ascultă în tihnă, cu cel care îi vorbește din inimă. Dialogul acesta se întrerupe tîrziu sau niciodată. Scînteia, cînd sare din piatră, îmi aprinde inima și focul acesta mă ține în vraja subțire a formelor mele.

Întrevedere realizată de
Silvia C. NEGRU

ancheta „ORIZONT"

EDUCAȚIE ȘI UMANISM

Revenim, începînd din acest număr al revistei noastre, asupra unei teme frecvent dezbătute în paginile presei de cultură (inclusiv ale „Orizontului"): aceea a relației dintre imperativul tot mai stringent al specializării profesionale și sporirea — deopotrivă necesară — a educației umaniste. Am ales, pentru începutul anchetei — așezată sub generoasa emblemă „EDUCAȚIE ȘI UMANISM" — institutele de învățămînt superior timișorean cu profil medical, tehnic, agronomic și economic. Am adresat următoarele întrebări mai multor cadre universitare, studenți, medici, ingineri, cercetători științifici din domeniul științelor sociale (ei înșiși, cadre de aleasă specialitate, autentici „profesioniști", dar nu mai puțin oameni de cultură, participanți activi la edificarea noii spiritualități din această parte a țării).

1. Ce semnificație acordați formării în spiritul culturii umaniste a generațiilor de studenți din institutele cu profil medical, tehnic, agronomic etc.?

2. Ce elemente au determinat propria dv. formare în acest spirit?

3. Care credeți că este situația actuală reală a pregătirii de profil umanist în aceste institute? Dar respectivul nivel al studenților?

4. Ce propuneri concrete ați sugera pentru o mai eficientă formare în acest spirit a generațiilor actuale?

INA POPESCU: „La cules"

APROAPE DE INIMĂ

Vreme de un secol, pentru cea mai mare parte a oamenilor, noțiunea de **intelectual** desemna **alianța inteligenței instruite, educate și a generozității,** solidaritatea acestora. Angajarea plenară și conștientă a intelectualului în ameliorarea și transformarea omului era postulat al însăși condiției sale de existență. Să nu uităm că Marx definea comunismul, în calitatea lui de mișcare a istoriei și a ideilor despre sensul istoriei, ca **„solidaritate între omenirea care gîndește și cea care suferă".** (Este o formulă care ar putea fi folosită și pentru definirea medicului, ca tip de profesiune intelectuală).

Și tocmai pentru că era vorba de o alianță a minții instruite și educate și a generozității utilizării ei sociale, a fi **intelectual** presupunea **a fi la stînga, acolo unde-i inima.** A fi intelectual și a fi la dreapta părea că implică o contradicție cvasiontologică, o torsiune de sens, un abuz de cuvinte. Corect, așa și este, nu doar pare. Și tocmai pentru că **intelectual** înseamnă angajare plenară și conștientă și ameliorarea lumii omului și-a omului însuși, în formarea oricărui grup de intelectuali trebuiau să-și dea concursul disciplinele științifice și cele umaniste. Primele, pentru că dădeau putere asupra lumii exterioare omului, celelalte, pentru că dădeau putere asupra lumii sale interioare. Sistemul nostru de învățămînt superior, a cărui producție sînt cadrele de intelectuali ai țării, a treia forță socială a țării potrivit aprecierilor documentelor noastre de partid, fără de care nu se pot desfășura cu succes nici revoluția tehnico-științifică, nici noua revoluție în conștiința și comportamentul oamenilor, prin conținutul său este conceput să asigure alianța inteligenței instruite și educate cu cele mai noi cunoștințe ale cunoașterii culturii și a generozității, a angajării conștiente și pasionate în opera de reconstrucție socialistă și comunistă a întregului popor. Și de aceea documentele partidului nostru, programele de învățămînt întemeiază **conlucrarea** și **întrepătrunderea** în formarea oricărui grup de intelectuali a trei tipuri de cultură: cultură profesională în științele naturii și aplicate, cultură profesională în științele sociale, umane, cultură generală. Această structură a pregătirii intelectualității prezente și viitoare a țării este una din marile realizări ale anilor noștri, care, ca orice mare realizare trebuie apărată, consolidată, perfecționată. Perfecționarea nu înseamnă scoaterea unui tip de discipline din formația intelectualului, ci îmbunătățirea conlucrării și întrepătrunderii lor, a conținutului lor specific în așa fel încît acesta să fie în concordanță cu valorile și scopurile societății și culturii din care ele fac parte.

Portretul specialistului este cunoscut: strict ancorat în problemele unei profesiuni, considerată strict delimitată de altele, pentru care a primit o strictă specializare; este o persoană „serioasă", aceasta însemnînd nu doar marea sa competență în domenii tot mai înguste, ci și faptul că el nu se amestecă în dezbateri privind problemele „generale", despre semnificația „globală" a cercetărilor sale, sau ale confraților din alte domenii, acestea fiind „pseudoprobleme". În același perimetru de lume, științele socio-umane se străduiau și ele să adopte un model al cunoașterii cît mai apreciat de cele considerate „exacte", altminteri, riscau să fie privite ca o specie de atavism științific. Umanismul, denunțat ca „ideologie", între-un timp ce prezice cu aceeași „exactitate" „moartea ideologiilor", este tratat ca un simptom de subdezvoltare. Cultura însăși părea că există numai pentru că există aparatul științific al difuzării ei. La începutul deceniului nostru Sebastian Haffnes prezintă cu umor dominanța deceniului '6, care însă are repercusiuni, ca orice politică în domeniul formării intelectualilor și dincolo de data întemeierii ei: „Încetați să vă mai interesați de ceea ce v-a interesat pînă acum, de filosofie, de cultură, politică, istorie, filologie. Toate acestea înseamnă balast și subdezvoltare. Interesați-vă în schimb de știință și tehnică, în special de cibernetică. Altminteri, vă veți găsi necompetitivi, înapoiați, subdezvoltați, sărăciți, reduși mentali" (S. Haffnes. **Zur Zeitgeschichte**, Kindler, München, 1982, p. 182).

Tot mai mulți oameni de știință remarcă puternicele interacțiuni între subiectele proprii unei culturi ca întreg și dezvoltările conceptuale ale diferitelor științe aparținînd aceleiași culturi. Aceste interacțiuni pretind începerea unor noi dialoguri între științele naturii și cele socio-umane, între ele și filosofie, între ele și lumea artei. Ele trebuie să ducă la **noua alianță** de care vorbește un savant de talia lui Prigogine: „între istoria oamenilor, a societăților, a cunoștințelor lor și aventura de explorare a naturii" (I. Prigogine, I. Stengers, **Noua alianță**, Editura politică, București, 1984, p. 417).

Este indiscutabil un merit al politicii de organizare a învățămîntului nostru superior, al programelor de învățămînt, că nu au permis căderea de sens a noțiunii de intelectual. Pentru toți cei ce lucrăm în învățămîntul superior românesc, formarea intelectualilor, indiferent de domeniul specializării lor, a fost și rămîne orientată de obținerea alianței inteligenței instruite și educate și a generozității, a angajării conștiente în perfecționarea omului și-a lumii sale. Acționînd în acest fel, stăm la stînga, pentru că acolo este inima.

Lect. univ. dr.
Gabriela COLȚESCU

VALORILE ESTETICE — PARTE INTEGRANTĂ DIN FIINȚA NOASTRĂ

1—2. Consider că valorile culturii umaniste trebuie să însoțească drumul nostru al tuturor, indiferent de profesie, cu atît mai mult cu cît societatea noastră a creat condițiile și cadrele instituționale pentru o adevărată „contaminare" estetică, în sensul cel mai bun al cuvîntului. Mă gîndesc deseori că va sosi acea zi fericită, în care Comuna va fi totală, în care valorile estetice vor face parte integrantă din ființa noastră. Atunci numai infirmii vor primi dispensă; și infirmii vor spune: n-am un ochi, n-am un picior, n-am un Bach, n-am un Tolstoi, n-am un Delacroix, n-am un Enescu. Cred, de asemenea, că înțelegerea mai profundă a artei poate contribui la creșterea procentului de sănătate individuală și colectivă, la diminuarea consistentă a agresivității, la stimularea creativității materiale și spirituale. Departe de a reprezenta doar obiect de podoabă sau de contemplare, faptul artistic poate și trebuie ridicat la rangul de concurent al terapiei prin muncă (ergoterapia) sau al terapiei prin educație fizică. Pe de altă parte, arta poate reprezenta un factor de contracarare a defetismului care începe să se întindă contagios pe frămîntata noastră planetă; ba chiar să contribuie consistent la reversibilitatea ideii periculoase după care conflictele între popoare ar fi inevitabile. Pentru medic și biolog, însușirea valorilor culturii umaniste este de un ajutor neprețuit: ele îl ajută la înțelegerea gamei infinite de reactogenitate umană în fața suferinței, la aprofundarea patografiei prin patologia plastică, a rolului sanogenetic al nutriției psihice (psihodietetica), la înțelegerea sensurilor profunde ale maternității și, nu în ultimul rînd, la înțelegerea rolului vindecător al compasiunii, al intercomunicării umane.

Propria mea formație nu are nimic particular; dacă cele mai profunde aspirații și credințe sînt convergente cu dorința de înțelegere a fenomenului estetic, se creează o reacție în lanț, prin care experiența se lărgește permanent. Desigur că, în perioada de formație — de inițiere — au jucat un rol concertat toate elementele cu implicații în acest sens: tradiția culturală și respectul pentru creația artistică, în familie și școală, contactul cu creatori de artă. Toate acestea însă devin inoperante dacă nu există dorința vie de a înțelege limbajul artistic, semnificațiile sale, criteriile prin care arta se deosebește de pseudoartă. Limbajul artistic trebuie învățat, așa cum se învață lexicul, doarece altfel comunicarea estetică devine imposibilă.

3. Nivelul (și implicit diapazonul preocupărilor) este foarte diferit. Am cunoscut studenți al căror potențial de înțelegere organică a valorilor umaniste este nebănuit de mare, dar a rămas insuficient valorificat deoarece s-au întîlnit prea tîrziu, păgubitor de tîrziu, cu ambianța amplificatorie: expoziția, vernisajul, concertul, cartea de estetică și teorie a artei. În alte cazuri, instruirea s-a făcut la întîmplare, haotic, fără un program de perspectivă. De multe ori, nici critica de artă nu s-a adresat în limbajul inteligibil de generațiile tinere, lăsîndu-se furată de fascinația formulărilor erudite. Pentru a fi realiști, nu trebuie să negăm faptul că există și o categorie de tineri (inclusiv din mediul universitar) care au respins efortul înțelegerii creației artistice, fiind deficitari chiar la nivelul unui cuantum minim, care ar trebui să se includă firesc în parametri cunoașterii. Este evident că locul rămas viran poate fi cu ușurință populat cu preocupări frivole, nonestetice, uneori chiar dăunătoare prin carența lor de mesaj și semnificație.

În Institutul de Medicină din Timișoara s-a creat tradiția valorificării interferențelor fertilizante dintre științele medicale și cultura umanistă (artă plastică, muzică, literatură, poezie). Deși promotorii acestor forme educative depun eforturi consistente, cu multă competență și la nivel cît se poate de accesibil, audiența din partea masei studențești este mediocră. Nu trebuie însă capitulat, ținînd cont că fiecare nouă generație care pășește pe băncile Institutului vine cu inerente promisiuni sau, dimpotrivă, cu inerente lacune care își au rădăcinile, din păcate, în insuficiențele educaționale ale învățămîntului mediu.

4. În primul rînd, credem că e necesar ca, în spațiul de afișaj al Institutului (în spațiul universitar în genere), să existe permanent o oglindă a vieții culturale a orașului, o adevărată invitație la includerea studentului în universul și în aria realizărilor de prestigiu ale cetății. În ceea ce privește viața culturală a instituției de învățămînt, e necesar ca ea să fie organizată ținînd cont cu precădere de opțiunile studenților, care trebuiesc investigate cu multă răbdare chiar de către comisiile culturale al A.S.C. Există numeroase împrejurări în care studentul poate dialoga liber cu cadrele didactice, care au acumulat noțiuni complexe în domenii variate ale culturii umaniste. Acestea trebuie folosite cu discernămînt și simț pedagogic, răbdare și competență. **În mod esențial, tînărul medicinist trebuie să ajungă să accepte cu convingere faptul că apropierea de valorile estetice poate constitui un sprijin consistent în exercitarea profesiei,** cu mai mari șanse de reușită, deoarece înțelegerile pe planul culturii umaniste acordă o nouă dimensiune actului medical, diagnostic, terapeutic și profilactic.

Prof. dr. M. DRAGOMIRESCU

PROFESAREA CALITĂȚII DE OM

1) Semnificație? Îmi vine în minte, fără să abuzez, desigur, diferența principială dintre modul european de a reflecta existența lumii și cel asiatic. Europeanul continuă să creadă că omul dă semnificații lumii (nu numai) materiale, iar asiaticul continuă să descopere semne ale existenței simbolice a universului. Încerc să mă conving că formația umanistă la care vă referiți este cea care descinde din umanismul european, pînă la superbele argumente ale scrisorilor lui M. Heidegger, și din existența socială a subsemnatului, tînăr individ al unei societăți, în genere tînără, societatea românească. Medicina este un gen de ciudată profesare a calității de om, repetabil, perfectibil, în fine, UMAN. Tot ce se referă la apărarea și (poate) salvarea vieții de om nu poate rămîne o simplă problemă de parametri biologici, controlabili prin legități cvasi-științifice.

2) Nu pot răspunde cu siguranță. Totul, nașterea, deschisul ochilor în lume, părinții (în orice caz), școala, absolut totul. Desigur, o genă „vulnerabilă" și dulce. Copil, am iubit literatura cu o patimă ce a învins plăcerile zilnice ale vieții. Apoi, filmul, muzica, minunatele cunoștințe despre lumea văzută și nevăzută (ce poate fi fi mai firesc, nu-i așa?). Istoria, anatomia, astronomia, viticultura, cred că n-ar încăpea toate, este o anchetă deloc păguboasă aceasta, a dumneavoastră.

3) O întrebare cam ciudată. Cultura generală de profil umanist este probabil tot ceea ce îi face pe oameni conștienți de faptul că există, și nu doar cantitativ. Dacă particularizăm, pe formele de învățămînt cu care și eu m-am maturizat (probabil ușor vetuste și mai pronunțat nefuncționale, cu vremea), cultura de profil umanist, răspîndită în rîndul celor pe care-i cunosc sau doar îi ghicesc în jur, mi se pare un adevărat mit sisific. Nu poate fi nicicînd satisfăcătoare (ce cuvînt lipsit de grație!), nu poate face nicicînd lumea destul de fericită (prin bogăție de senzații și reprezentări) față de cît ar putea fi. Sînt absolvent al Facultății de medicină generală din Timișoara (1982) și gîndesc încă nostalgic la existența unei școli perpetue, de la care să mă întorc zilnic luminat, ori măcar perplex, dar modificat, cu siguranță. Mi se întîmplă des, și, acum, să mă aud spunîndu-i soției că trebuie să trec pe la **școală** (respectiv spital, dispensar). Sigur că se poate spune și așa, dar acum n-am forțat metafore. În sfîrșit un răspuns, scurt și confuz, la întrebare: actualul stadiu — nemulțumitor (inclusiv în ce mă privește).

4) Propuneri? Foarte greu. Cel puțin pentru mine. Greu azi, mai greu decît ieri (pentru generațiile de adolescenți, mai ales), discernămîntul individual funcționează anevoios sub explozia incredibilă de informații și mijloace de informare. „Cultura" însăși a căpătat foarte diverse (eventual și heteroclite) valențe, ori existența unor școli instituționalizate în vederea oferirii informației culturale reale pentru oricare categorie socială de indivizi, mi se pare încă o utopie, chiar în viziunea științifico-didactică a lui Mc Luhan. Rămîne o singură pistă palpabilă, învățămîntul superior...

Lucian P. PETRESCU
medic

Anchetă realizată de I. PANTEA

File din istoria unei mari prietenii

LUCIAN BLAGA — D. D. ROŞCA

Exemplara prietenie, care a durat aproape 50 de ani, dintre Lucian Blaga şi D.D. Roşca, s-a concretizat, firesc, într-un bogat fond epistolar, din păcate (deocamdată) în cea mai mare parte pierdut. Muzeul Literaturii Române posedă 12 scrisori ale lui D.D. Roşca, adresate lui Lucian Blaga. Corespondenţa acestuia din urmă către colegul din Sălişte a fost mult timp considerată dispărută în vitregia celui de al doilea război. Relativ recent, însă, am aflat că fiica distinsului profesor clujean deţine 40 de scrisori ale filosofului din Lancrăm, trimise tatălui ei. Domnia Sa a răspuns solicitării noastre cu o amabilitate mai presus de orice mulţumire şi recunoştinţă. Dintre aceste mărturii sufleteşti, publicăm acum pe cele aparţinînd perioadei 1917—1918, cînd cei doi terminau, la Oradea, Institutul pedagogic-teologic (refugiat de la Sibiu) şi se pregăteau să se înscrie la Universitatea din Viena.

Din corespondenţa anilor 1917—1918 se desprind, pe lîngă puternicul sentiment înfiripat atunci pentru viitoarea sotie, Cornelia Brediceanu, preocupările intelectuale ale tînărului Blaga si lecturile sale. Încă din perioada studiilor liceale el îşi uimea colegii cu pasiunea pentru filosofie, citind lucrări de specialitate care depăşeau cu mult vîrsta elevului brasovean. Cînd l-a cunoscut D.D. Rosca (1911), Blaga citea pe Spencer si Wundt, despre care peste cîţiva ani va si scrie unele dintre primele sale articole de filosofie. Mai tîrziu, lecturile s-au diversificat, cuprinzînd şi sfere adiacente, cum ar fi stiinţa sau istoria artei. Astfel, la 1 februarie 1917 îi scrie prietenului său că s-a documentat asupra lui Leonardo şi Michelangelo. Reteriri la cei doi se găsesc în articolele sale de mai tîrziu. În 1916 citise, de altfel, cartea lui Merejkovski despre Leonardo, pe care o va analiza mai tîrziu în Gândirea **(nr. 4, 1921). Cum se observă, lecturile nu au nimic comun cu studiile teologice, înţelese doar ca un refugiu de moment. „Pietrele" pentru edificiul filosofic de mai tîrziu acum se puneau. Desigur, pasiunea pentru filosofie a rămas constantă, Blaga informîndu-si colegul că citeşte lucrări despre gîndirea indică şi cea rusească. Despre misticismul lui Soloviev, amintit în scrisoarea din ianuarie 1918, va scrie peste cîţiva ani în** Lamura **(I, 1920, nr. 12, p. 1055—1057), iar filosofia rusă îl va preocupa mai ales în primii ani de publicistică. Din corespondenţă reiese că este familiarizat cu Schopenhauer şi Nietzsche, pe ultimul arătîndu-se chiar dispus să-l facă accesibil unei cunostinţe comune**

Deşi lecturile filosofice absorbeau aproape tot timpul studentului Blaga, nici literatura, îndeosebi poezia, nu era neglijată. E cunoscut interesul cu care, la Viena, a urmărit mişcarea expresionistă. La îndemnul Corneliei, Blaga se interesează atunci si de poezia franceză, mai ales de cea de factură unanimistă a grupului „L'Abbaye". Iată ce le scrie fostilor săi colegi orădeni, aflaţi acum la Paris, în primăvara lui 1921: „M-aş bucuria mult dacă mi-aţi trimite poeziile lui Jules Romains Charles Vildrac Scire, Duhamel şi simboliştii, fie chiar mai multe volume de aceiaşi. Să-i căutaţi pretutindeni".

Aşadar, universul lecturilor este vast şi variat, demonstrînd setea de cunoastere a tînărului Blaga, dorinţa lui de a-şi forma o solidă cultură, pe baza căreia va clădi apoi propriul sistem de gîndire. Informaţiile din scrisorile către D.D. Roşca le întregesc pe cele din „romanul biografic" Hronicul şi cîntecul vîrstelor **contribuind la mai buna cunoaştere a acestei epoci de acumulări.**

Mircea CENUŞĂ

I

Dlui Dumitru Roşca
teolog
Szelistye
Szeben megve
(Carte poştală)

16/I.917

Dragă Mitică,

Am sosit şi eu acasă. După atîta fericire am acum un îngrozitor „Katzerijammes" — psihic. Te rog interesează-te de cărţile mele. Ţi-aş fi foarte multămitor să mi le aduci la Orade. Acolo vom mai vorbi multe-de toate. Cum te simţi? — Eu din punct de vedere fizic — ca porcul în cucuruz.

Cu dragoste,
Lulu

(lateral: Am cumpărat o Algebră şi o Chimie interesante)

II

(Fără plic)

1 II 917

Dragă Mitică,

Ţi-am primit corespondenţa. Va să zică la revedere în Orade. Eu aştept să-mi sosească „Passierscheinul". Vor mai trece vreo două săptămîni. Cu asentarea stau aşa, că încă nu m-am prezentat. Avem un scrîntit de căpitan, care n-a voit să mă primească aici! Zice, să mă duc la Orade. Cam înţelegi tu de ce-i aşa de intolerant. Altfel aş sta mai mult timp acasă.

În lungul timp de-o lună, m-am ocupat cu „Geschichte der Malerei". Mi-am căştigat puţină rutina în judecarea operelor de artă. Cînd ne vom întîlni îţi voi putea povesti lucruri frumoase despre Leonardo şi Michelangelo. Am mai citit apoi o paralelă triplă: Hamlet-Mephisto-Schopenhauer. Am rămas încîntat. Mai scriu cîte o cugetare şi fac multă dragoste în scrisori. Şi-acum — par'că Te văd: vei zice: „Ce om fericit", şi-ţi vei aduce aminte de versul „Et in Arcadia ego", — dar te înşeli: mă sbat şi mă chinuesc ca peştele pe uscat. La revedere, să vii curînd

Te pup,
Lulu

(Coală mare, cu linii; cerneală roşie)

III

(Fără plic)

7 III 917

Dragă Mitică,

ciudat, eu te credeam pe tine în Orade, tu pe mine. Rezultatul a fost, că am tăcut amîndoi şi-am aşteptat. Acasă o duc — foarte bine. o singură lipsă organică: **Ea.** Oh, Mitică dragă, numai sentimental să nu mă crezi, — sunt sălbatec şi pătimaş, dar sentimental niciodată.

Altceva ce să-ţi scriu? Îmi petecesc cultura şi-mi organizez internul. Mă doare grozav că trebuie să vin în Oradea felix. Şi voi veni prin 15—16—17 luna curentă. Să ne cauţi un cuartir cinstit, căci din punct de vedere igienic am acum adevărate idei fixe — patologice — şi sunt foarte ipocondru.

Un lucru care mă interesează foarte mult nu mi l-ai scris: cîte ore avem pe săptămînă?

Altceva: am fost la asentare (Dr. Riesenberg) — alkalmatlan (?)! Ce zici? Mitică, ciudă, nec!

Lui Horia[1] nu-i scriu — fiindcă şi aşa ne vom întîlni curînd.

— Şi în curînd ne vom îngrăşa de bucurie.

Vă sărut cu drag pe amîndoi,
Lulu

(Coli de corespondenţă; cerneală roşie)

---

[1] Horia Teculescu, fost coleg de liceu, ca şi D.D. Roşca.

IV

Dlui
Mitică Roşca
absolvent de teologie
Szelistye
Szeben megye
(Carte poştală ilustrată: V. Iansa: **Toamna)**

26 VI 917

Dragă Mitică,

După un elan vital de două săptămîni am ajuns iarăşi acasă. Drept să-ţi spun: nu mai pot trăi fără ea. Cînd mă voi duce odată la Sibiu, mă voi coborî la tine să te văd.

Ce mai faci? — Am nişte cărţi foarte bune. Un mare volum de filosofie indică căpătat în dar de la minunata mea — logodnică. Scrie.

Te sărut,

Lulu

(Cerneală neagră)

V

Dlui
Dumitru Roşca
absolvent de teologie
Szelistye
Szeben megye
(Carte poştală ilustrată: Brune Lilyefors; **Bufniţa)**
(Lîngă tablou: „Pasărea Minervei / zeiţa noastră")

24 VII 917

Dragă Mitică,

A fost Cornelia la noi şi-a stat cîteva zile. O surpriză mai plăcută nu mi-aş fi putut închipui. Acum îmi rencep obicinuita muncă. Stipendiul mi s-a votat. Scrie ce mai faci? Cu dragoste,

Lulu

VI

Dlui
Dumitru Roşca
absolvent de teologie
Szelistye
Szeben megye
(Carte poştală)

La noi în Sebeş

25 I 918

Dragă Mitică,

În sfîrşit astăzi am vreme să-ţi răspund. — iartă-mă că aşa de tîrziu Cărţile nu ţi le pot trimite deocamdată, fiindcă nu găsesc în Sebeşul întreg — gumi arabic — să le lipesc. Dealtfel cred că ai ce să citeşti. Dşoarei Nataşa nu-i trimit pe Nietzsche pînă cînd nu-i voi da odată lămuririle necesare cu privire la el, — aşa numai ştiu că nu-l ceteşte. **Eu o duc bine, — cetesc acum pe cel mai mare filosof mistic rusesc: Solovyev. Am de gînd să-mi îndrept** privirile şi asupra vieţii spirituale din Rusia. Sunt probleme multe — cari ne interesează. **(Verso)** La întîlnire vom mai vorbi despre — „ex orienta lux".

Eu plec la 1 Febr. — Vezi să nu stai nici tu prea mult pe-acasă. **N-are nici un D-zeu să ai atîtea lupte sufleteşti.** Mitică, tu ai o — voinţă — îngrozitoare, mă îngrozesc de tine...

Celei mai divine — salutări — şi ţie din partea mea dragoste,

Lulu

VII

Dlui
Dumitru Roşca
stud. fil.
Szelistye

19 IV 918

Dragă Mitică,

Abia după cinci zile ţi-am primit corespondenţa. Alaltăieri mi-a sosit catalogul. Poate ţi-a sosit şi ţie în timpul acesta Îţi trimit partea care ne interesează. Grăbeşte-te să nu rămîi aşa. La asentare merg luni. Cît priveşte deziluziile tale cu .., nu mă mir. Mai tîrziu ori mai curînd trebuia să urmeze. Dar oare se plăteşte să ne facem sînge rău? La Selişte voi veni mai curînd, — la Paşti am alte angajamente. Cu cititul nu-mi prea merge, — e primăvară — şi merge mai bine cu poemele şi cugetările. De îngrăşat nu m-am îngrăşat, dar mă voi îngrăşa de luni în colo. Ca demonstraţie salut de astă dată numai pe — Minerva[1]. Altfel „sunt bune toate foarte"...

Te pup cu dragoste,

Lulu

(Coală de corespondentă; cerneală neagră)

---

[1] Minerva — tînără din Sălişte, prima iubire a lui D D. Roşca.

VIII

Dlui
Dumitru Roşca
student
Szelistye

Dragă Mitică,

duminecă dimineaţă vin la Selişte; Florii. Seara trebuie să mă reîntorc deja înapoi. Celelalte le vom povesti, la întîlnire. La revedere.

Te pup cu dragoste,
Lulu

25 IV 918

IX

Dlui
Dumitru Roşca
student univ.
Szelistye
(Carte poştală)

9 V 918

Dragă Mitică,

pentru Crinţi[1] te invidiez — pe cinstea mea. Şi eu fac ce fac de mult, mai citesc. Cîteva cugetări nouă şi cîteva poeme Şi-afară de-aceea mai am timp să fur şi vremea de la Dumnezeu! Plec la Viena prin 19 — adecă peste 10 zile Totodată te provoc ca nu cumva să faci să nu vii!!! Salutări Minervei, iar pe tine te pup,

Lulu

---

[1] Crinţi — munte deosebit de pitoresc la 18 km de Sălişte.

X

Dlui
Dumitru Roşca
Student universitar
Szelistye

14 V 918

Dragă Mitică,

îmi pare nespus de bine că te-ai hotărît să vii totuşi la Viena. Iar că aţi rămas singuri cîteva zile de asemenea mă bucur. Eu mă pregătesc deja de plecat. Îmi iau sănătate bună dela — arini. Cînd vin acasă mă bucur de mîncare şi de aer. cînd mă duc la Viena la C. şi de libertate Oare cînd le vom avea pe toate în acelaşi timp? Totuşi sunt ai dracului Zeii, că nu-ţi **(Verso)** dau totul deodată: tot numai strop cu strop! Uf!!!!

Sărut mînile minunatei M. Iar pe tine ca de obicei te pup,

Lulu

Duminecă plec

Petru Creția și poezia trecerii

1. O literatură nu atît dificilă cît incomodă celui neobișnuit cu ideile generale ne propune Petru Creția, erudit fără crispare, clasicizant fără fanatism, eficient în domenii în care se specializează cu extraordinară rapiditate. Profesor de limbă și cultură greacă, a dat traduceri-reper din Platon dar și din Plutarh și Longos; traducerile din modernii italieni și englezi (cu studiile aferente) îl recomandă ca familiar al clasicilor secolului XX. Viteza cu care progresează ediția Eminescu, al cărei coordonator filologic e, se leagă și de eficiența muncii sale. A debutat cu **Norii** (1979), eseu greu încadrabil, operă nepereche, muncită îndelung: Un jurnal al depersonalizării extreme, **clasic** prin atenția acordată doar Înaltului. În 1981, deci la 54 de ani, își adună studiile — parte — în culegerea **Epos și logos.** Dezinteresul față de sincronizarea cu mișcarea de literatură se poate observa chiar din aceste mari întîrzieri ale ieșirii în lume, din îndelungatele prelucrări ale paginii. E, fără îndoială, un clasic în înfăptuirile sale esențiale. Dar asta nu exclude exaltarea, stilul artist, implicarea amoroasă în descrierea aventurilor celebrelor personaje. **Iat-o pe Elena, soția lui Menelau, idolul antichizanților:** „Atît de frumoasă încît nici un poet adevărat n-a cutezat să spună cum era frumoasă fiind mai presus de reprezentare și vis. De bună seamă ceva foarte intens și totodată foarte evaziv și detașat, ceva pe care pămîntenii îl numesc ceresc fără să știe prea bine ce spun, pămîntenii lacomi de frumusețe și prădalnici, cei care o tot furau și o luau înapoi...".

În nici unul dintre studiile sale (poate doar în cele strict filosofice) Petru Creția nu oprește motoarele fanteziei și nu înțepenește în propoziții moarte cuvintele. Povestindu-ne, el caută o expresivitate a rostirii. Evocînd, el retrăiește viețile eroilor. Poezia sa redescoperă marile simboluri sau încearcă a le redescoperi. Primul său volum de versuri, **Poezia** (1984) nu l-a interesat în mod special decît pe Gh. Grigurcu, unul dintre puținii critici care are imaginea completă a devenirii liricii de azi.

2. **Pasărea Phoenix,** amplu poem care deschide volumul, este o lungă investigare a posibilităților mitului: o explorare a lui de către eruditul cunoscător al șirului de implicații legate de pasărea Phoenix. La persoana întîi, rostirea sacramentală e lipsită de orice podoabe: „Sînt o întruchipare a ceva / La care gîndul nu ajunge / Decît pierzîndu-se pe drum / Și suferind de năzuința lui pustie / Și tîrzie. / De purpură și de cenușă pasăre sînt / Și numele meu între stele / Este Pasărea Phoenix". Versul nu curge zglobiu, vesel, poetul are răbdare, provoacă așteptarea noastră. Dar dacă — de pildă — curgerea poemului e lentă, rostirea e clară, puternică. Simțim clasicul cum își înfăptuiește programul după cum putem observa cum își părăsește reduta cu atîta migală alcătuită. Orice poezie trădează geometriile severe ale gîndului. Poemele melancolice despre trecere nu fac excepție. Simțim însă curgînd sub versurile **Păsării Phoenix** lecțiile antichității. Plîngerile sînt virile, demne, sentimentul nu năruie calma judecată. Lucrînd „în negativ", autorul urmărește doar linia desenului. El studiază condiția umană: „Ca printr-un ochean întors am privit înapoi / La clipa abia dusă, încă vie și puțin rănită: / Mici și departe ne vedeam / Foarte prezenți, dar în alt timp ori niciodată, / Eram frumoși și tineri (chiar eram) / Și nimeni nu ar fi știut să spună cîtă bucurie / Ne locuia și cîtă nu / În miezul potolit al unei veri și-al unei zile / Care devenea deja trecut și viitor". **(Trecînd din timpul vechi în neștiut).** Lectura poeziilor lui Petru Creția cîștigă mult lîngă cea a lui Philippide sau Doinaș, Sorin Mărculescu sau Mircea Ciobanu. Asemănările cu Doinaș sînt uneori frapante, perfect explicabile însă în cadrul **programului:** „Chipul de cretă și fum al ființelor noastre / Închipuite / Astăzi tace, nu astăzi flecărește zadarnic / Despre lucruri zadarnice..."

Cornel UNGUREANU

---

[*] **Petru Creția: PASĂREA PHOENIX, Editura Cartea Românească, 1986.**

cronica literară

Între romane

Ca și **Mai mult ca perfectul** (1984), pe care îl continuă în literă și spirit, **Natura lucrurilor** [*] e, sub aspectul scriiturii, cel puțin în prima parte, un scenariu trucat. Roba romanescă, „iepicul" — cu o vorbă dragă deopotrivă Naratorului și protagoniștilor — sînt firave, transparente adică, lasă la vedere întreaga schelărie interioară. Lucrul nu este nou căci, într-un anume fel, romanul de acum se află într-o legătură așa-zicînd dialectică, altfel: prelungește dar și neagă, cu volumele anterioare ale lui Paul Georgescu, începînd cu **Vara baroc** (1980), de unde preia atmosfera, și continuînd cu **Solstițiu tulburat** (1982), din care provine dialogul submers cu romanul românesc antebelic, și cu **Siesta** (1983), unde formula de roman-scenariu, ipoteză a unei cărți posibile, încheia coagularea unei maniere de a scrie pe cît de originală, pe atît de savuroasă.

Într-o ecuație de tipul **pars pro toto,** Huzureiul, localitate obscură — obiectiv vorbind — din ținutul Platoneștilor (spațiu închis unde, de la **Vara baroc** încoace, (se) petrec personajele lui Paul Georgescu), devine un Centru al Lumii, cadru de săvîrșire a tot soiul de intrigi amoroase, matrimoniale, financiare, politicești, filosoficești etc. etc. Totul e, firește, o înscenare, o contrafacere. Pînă și seriozitatea este mimată. Ironia Naratorului țintește **complexul Provinciei,** izvorît din sentimentul acut al desituării, sub presiunea căruia Provincia a încercat dintotdeauna să recupereze pierderile printr-o derizorie imitație. În prima parte a cărții, la Huzurei se trăiește după toate regulile marilor metropole de la începutul veacului (aici modelul prim fiind Viena). Balul organizat de tînărul cuplu Marcu—Mariana, la inaugurarea Conacului primit, în chip de dotă, de femeie, se desfășoară cu tot dichisul unei recepții de mare anvergură. La întrunire participă toate fețele simandicoase ale ținutului, „crema Bărăganului", inclusiv Ministrul justiției, inclusiv Autoritatea locală (id est: pitorescul Fane), inclusiv tinerii intelectuali „cu perspective" din anturajul cuplului. Protocolul impune partituri actoricești de mare virtuozitate, susținute, din umbră, de „scenarist" cu o savoare... intertextuală rar întîlnită. În sumă, ceea-ce-se-petrece este rezumat, către final, de una dintre eroine: „Ne adunăm și vorbim și nu ne mai săturăm birfiind din buze... și în timpul ăsta alții acționează". Partiturile curg paralel, arareori se intersectează, și atunci doar pentru a pune în lumină diferențele, alienarea. Sugestia e că starea caracterizează momentele de tranziție (ne aflăm în primul deceniu al secolului XX, etapă de reevaluare a trecutului dar și de iluzorie decriptare a sensurilor evoluției în viitor. Or, acest viitor vine cu promisiunea unei conflagrații mondiale, a unor schimbări fundamentale de ordin istoric, politic și social. Timpul începe să nu mai aibă răbdare cu oamenii! În consecință, în partea a doua a cărții, Naratorul schimbă formula, se arată stînjenit de maniera de pînă acum a scrierii/narării. Ne-epicul devine treptat epic, echilibrul dintre tranzitiv și reflexiv se modifică. Legea acestor transformări e impusă de chiar mutațiile intervenite în destinul personajelor. Dar romanul rămîne la suprafață, plantînd, deocamdată, numai cîteva sonde în căutarea zăcămîntului, unde existența eroilor „va adera osmotic la noua lor situație". Unde **natura lucrurilor** înseamnă nu simplă fotografie, imortalizare a clipei, ci proces, evoluție, devenire. Noul roman al lui Paul Georgescu rămîne, cum și cărțile anterioare au fost, o promisiune. Și autorul știe să amîne, să provoace așteptarea. Să-și pregătească cititorul în ideea că nu descoperirea obiectului căutat e importantă, fascinantă, ci căutarea lui.

Marian ODANGIU

---

[*] **Paul Georgescu, NATURA LUCRURILOR, Editura Eminescu, 1986.**

portrete

Epistole spre celălalt

Cel de al doilea volum de versuri *) al Tatianei Flondor Arieșanu (după **Pe zări voi presăra mesteceni,** Editura Facla, 1981) atrage atenția, deopotrivă, prin unitatea stilului și prin coerența structurilor semnificative. Sentimentul erotic — nucleul semantic al întregului text — organizează și dirijează discursul, imprimînd enunțului și chiar ambianței vivacitatea sa imprevizibilă și devastatoare. El este, în această privință, cu atît mai decis, cu cît se exprimă în solitudine și așteptare: **„Poate într-o seară voi fi pe plaja mării. / Sărutînd nisipul umed, crezînd că el ascunde / Gesturile tale. / Și fiecărui ceas îi voi da forma unui vitraliu / Dintr-o catedrală, / În așteptarea ta, iubite..".** Elementul stimulator al dinamicii sufletești (și textuale) este **distanța.** Distanța care separă doi inși, obligîndu-i — pentru a o străbate, pentru a o nega — să recurgă la forța cuvîntului: **„Eu vorbeam și deschideam ferestre / Ca și cînd un alter-ego / Mi-ar fi răspuns .. / Copiii aruncau, jucîndu-se, numere într-un coș / Și nu-mi amintesc de reflexele lor... / Și nici de distanța lăsată să aștepte".**

Or, în cazul de față, mesajul erotic nu este însoțit de răspuns, fapt ce-i argumentează încadrarea. Avem a face, așadar, **cu o conștiință în căutarea altei conștiințe,** cu o conștiință animată de **empatie. Iar distanța** — diluînd contactul, amînînd comunitatea lor existențială — îi plasează pe cei doi în **situația de comunicare specifică epistolei.** Aceasta este, în fond, înfățișarea volumului: o suită de **epistole,** lansate spre celălalt, epistole ce se (re)generează mereu, incitate de însăși **tăcerea** aceluia: **„Aș fi vrut să înlocuiesc o clipă / A lumii / Cu o clipă a unui semn de-al tău / Dar tu privești / Tăcut, / La jocul unei umbre".**

Vom remarca, alături de **ermetismul receptorului** (factor catalitic pentru perpetua reluare a reacției lingvistice), **locvacitatea monologică a emitentului** (stîrnită, în egală măsură, de dorință și de incertitudine). Și, de asemenea, interpelările discrete (adaosuri ale neliniștii la textul propriu-zis: **„Întreabă-mă ceva, iubite...)",** angoasa ce pătrunde, ca o ceață, în peisajul lăuntric, dialectica, totuși, în cele din urmă, dintre melancolie și nădejde: **„Umbre depășesc atîtea praguri. / Ce se pornesc spre capătul timpului... / Acolo vii și tu să îmi acoperi fața / Privind-o".** Un procedeu cu consecințe în plan estetic este reorganizarea (investirea cu sens) a mediului, potrivit cerințelor și constantelor acestei lumi imaginativ-afective. O seamă de realități exterioare, depășindu-și condiția ontologică (a exista și atît), încep, atrase în sistemul de semne al cărții, să semnifice. Astfel e **marea** care vizualizează **distanța**; astfel e **drumul** care (vizualizînd-o, la rîndu-i) o precizează și asigură dorului o direcție; astfel sînt **corabia, cocorii, norii, vîntul** care — măcar în închipuire — o pot aboli. Se ajunge, în acest chip, la un mesaj neîntrerupt, absorbit de tăcerea receptorului, de profunzimea distanței. Ceea ce sporește, cum spuneam, tensiunea conștiinței emitente și, implicit, reînnoiește discursul.

Poezia cîștigă din această reiterată confruntare: simțămîntul se bucură de sine înainte de a se bucura de celălalt. Concluzia afectivă este optimismul. Un optimism izvorît din **deplinătatea trăirii,** din capacitatea de a adera la realitate, la existență, de a suferi și a iubi cu seninătate și cu fervoare. Dispersia eului în elemente e o formă de participare, de jubilație: **„Atunci mă ascund în lumină, / Care, buimacă / De atîta răspîndire, / Nici nu poate să plece / Cu mine, cînd vreau".**

Acesta este înțelesul ultim al epistolelor, mesajul lor nediscriminant, cel ce transgresează enunțul erotic. Prin el, volumul își îmbogățește rezonanța, probînd — dincolo de sinceritatea și autenticitatea tonului — deprinderea de a reflecta și un necesar echilibru artistic.

Eugen DORCESCU

***) Tatiana Flondor Arieșanu — MĂ ASCUND ÎN LUMINĂ. Editura Eminescu — 1986**

revista revistelor

● O publicație despre care se vorbește puțin: **Albina.** Nu se vorbește, practic, mai deloc. Răsfoind ultimele ei numere, putem afirma că vina acestei ignorări (cu voie sau fără de voie) n-o poartă colectivul redacțional. Echilibrată, scrisă alert, punînd accent pe aspectul informațional, **Albina** poate face față oricărei publicații de acest profil (să reamintim că ea este o „revistă pentru sate, editată de Consiliul Culturii și Educației Socialiste"). De la articole de dezbatere, la mici studii de popularizare, de la un „cadran științific" foarte bine întocmit și pînă la paginile de literatură, de medicină, de umor, **Albina** nu-și dezamăgește nici o clipă cititorii. Să reținem, din numărul pe octombrie, cîteva **Întîmplări cu haz** consemnate de Alecu Popovici, avîndu-l ca protagonist pe regretatul actor Tudorel Popa. Iată una dintre aceste farse purtînd o marcă distinctă: „Pe platou, Tudorel filmează. Parteneră îi era frumoasa E. G., actriță care avea tendința de a-și ascunde vîrsta și de a-și etala junețea. Popa, bine dispus, cheamă deoparte un figurant care avea sarcina de a întruchipa un bătrîn bărbos, și îi șoptește ceva la ureche. După cîteva clipe, figurantul cu barba albă se îndreaptă spre frumoasa E. G. și îi spune: «Doamnă, eu vă iubesc de cînd eram la liceu..»" ● Un poet în actualitate: el se numește Romulus Guga și volumul său (postum) de poezie a fost comentat, pînă în acest moment, de cîțiva dintre cei mai importanți critici literari ai noștri. In „Tribuna", Marian Papahagi notează, între altele: „E aici o poezie ce transcrie limpede angoasa și în același timp o scrutare lucidă a spaimei și o zbatere ce se percep cu înfiorare. Poeziei lui Guga i-a fost dat să se încheie în acest timbru de incontestabilă autenticitate. Poetul plin de contraste al începuturilor, ce-și situa creația după propriile oscilații temperamentale între febrilitatea vitală și elegie alegea, împins de o necesitate supranumită, o singură voce pentru a se confesa". La rîndul său, Nicolae Manolescu își încheie comentariul din „România literară" pe un ton patetic, astfel: „Acestea nu sînt versuri oarecare. Dacă ar mai fi avut dispoziție și timp să le strîngă într-o carte, Romulus Guga ar fi fost redescoperit ca un acut poet de formulă bacoviană, căci după Blaga, instăpînit pe fantezia mitică din **Totem,** Bacovia este celălalt spirit călăuzitor al poeziei și, după părerea mea, cel mai roditor. Acum, la trei ani de la dispariția dintre noi a lui Romulus Guga, nu ne rămîne decît să constatăm cu nostalgie această mare virtualitate". ● Extrem de binevenite anchetele și dezbaterile organizate de cîteva din publicațiile noastre pe marginea a ceea ce s-ar putea numi „poluarea" cîntecului nostru popular. Un semnal de alarmă foarte serios de care cei în drept ar trebui să țină seama. Pînă nu este prea tîrziu ● În **Suplimentul literar-artistic** al Scînteii Tineretului, aceste rînduri ale lui Gheorghe Grigurcu: „Un fenomen deplorabil al vieții literare: intoleranța la critică. Chiar dacă intră oarecum în firea lucrurilor, așa cum intră, să zicem, procentul de mediocritate al oricărei epoci literare, oricît de strălucite, nu ne mîhnește mai puțin, nu ne surprinde mai puțin. Proteismul său e deconcertant. A refuza critica așa cum e se poate pe nenumărate căi nu o dată printr-un cameleonism ce seamănă teribil cu acceptarea bucuroasă a criticii, cu stima față de ea". Regretînd că spațiul nu ne-a îngăduit să cităm decît începutul acestui articol, vă invităm să-l citiți în întregime în revista menționată. Articolul poartă titlul **Măștile „celebrității".**

OBS.

Logica punctului de plecare

Avîntat, transparent și-ntr-adevăr clarvăzător, dar nu cu „oarba clarviziune“ din junețe, Radu Cosașu s-a grăbit să urmeze primul, între cei de azi și de mîine, unul din sfaturile înțelepte ale lui Constantin Noica : acela de a scrie, spre sfîrșitul carierei, o „Logică“, iar nu o „Etică“, așa cum ar fi dorit ucenicii înțeleptului și — poate — admiratorii scriitorului. Ba, cu toate că nu-i decît pe la jumătatea carierei literare sau ceva mai încolo, el a luat-o — cu punerea-n practică a sfatului — chiar înaintea venerabilului înțelept și a publicat deja o „Logică“ a sa, menită să-l reprezinte din vreme la „Judecata de apoi“ și să dea seama, conform poveței aceluiași, „cum și-a scris cărțile“. Orișicît : mai bine mai devreme decît prea tînziu. Se pare că, în secret, prozatorul a simțit nevoia să dea seama „cum și-a scris cărțile“ mai curînd în fața judecății contemporanilor decît în fața celei a posterității și, spre deosebire de aceea a filosofului, „Logica“ sa va deveni implicit, măcar în al doilea rînd, și o „Etică“. De altfel, apropierea dintre cele două „logici“ se limitează, mai încape vorbă ?, doar la o anumită unitate de scop și, dincolo de natura diferită a datelor cu care lucrează — spirituale într-una, epice într-alta — ele se vor deosebi esențial prin sensul — contrar — al demersului uneia față de cel al celeilalte. În timp ce una ține de gîndire și de actele ultime ale spiritului, cealaltă va ține de trăire și de actele prime ale spiritului creator. În timp ce una e o carte a punctului de sosire al construcției filosofice și o explicație de sus în jos a acestuia, cealaltă va fi o carte a punctului de plecare al operei și o explicație a acesteia de jos în sus. Între una și alta, diferența va fi aceea dintre o logică a coroanei și o logică a rădăcinilor subiective ale spiritului creator. Printr-o mișcare spirituală contrară celei a filosofului, scriitorul va coborî, așadar, „Logica“ din cerul spiritului pe pămîntul experiențelor prime — existențiale și livrești — ale subiectivității creatoare, iar acestea, oricît de personale și subiective ar fi, vor avea de-a face vrînd-nevrînd, fie și numai la suprafața lor, cu istoria, iar istoria cu morala. „Logica“ sa va fi, în primul rînd, cartea facerii intime a unui scriitor, Cosașu însuși, și a prefacerii unui om, același, în contextul tare și implacabil al facerii unei lumi noi — „viața“ sa „ca o pradă“, cum a sesizat Nicolae Manolescu. Dar, destinată totodată judecății contemporanilor, ea nu-i mai puțin, sub aspect moral, printr-o bună parte din faptele ce-o compun, cartea mărturisirii rătăcirilor adolescenței și tinereții sale în „selva oscura“ a istoriei și literaturii — „păcatele tinereții“ sale. mai cu seamă cele de voie și fără de voie, con- și inconștiente, ale anilor '50 și. Nu-i vorbă, prozatorul nu s-a ascuns după deget nici în volumele anterioare ale „Supraviețuiri“-lor, dar, aici, în volumul al V-lea, în „Logica“, ghimpele conștiinței morale îi dă ghes parcă și mai insistent, și el va pune acum degetul chiar pe rană, mărturisindu-și direct aceste păcate, „fără complezanță“ față de sine, desigur, și mai ales fără perdelele de protecție ale ficțiunii. Eroic, prozatorul se prezintă în această carte cu pieptul desfăcut și el nu pare deloc străin de o voluptate nițel masochistă a destăinuirii punctelor nevralgice ale biografiei sale. Dar, deși se mărturisește fără înconjur, prozatorul, fire bărbată, nu se căiește niciodată ; însă nici nu se iartă. Numai că taman ceea ce nu face el însuși direct față de ochii săi va face de ochii lumii, indirect, cu sau fără voia lui și chiar în locul lui, arta sa eufemizatoare. Taman ea îl va apăra în fața altora de rătăcirile conștiinței sale, amortizîndu-le simțitor impactul cu privirea cititoare, în genere, cam în două feluri și cel puțin la două nivele nu chiar de ignorat : al motivării și al prezentării. Pe de-o parte, punîndu-le mereu în cîrca naivității și jovialității structurale, adesea strîmbe, a autorului, ea le va eufemiza cauzele (celelalte). Iar, pe de alta, tratîndu-le mereu cu umor și ironie, e drept, uneori împinse pe muchia disperării și vecine cu sarcasmul și cinismul, tot arta le va eufemiza și efectele. Întinzînd o pînză de păianjen peste abis, arta sa, subtil eufemizantă și vicleană, va face — așadar — acceptabil și chiar amuzant estetic ceea ce moral e inacceptabil. Dar punctele slabe ale biografiei vor deveni puncte de sprijin în creație și tocmai rătăcirile conștiinței sale, inclusiv ale celei morale, îl vor face pe Radu Cosașu, mult mai scriitor decît moralist, să se (re)întoarcă retrospectiv și dramatic, în subtext, cu adevărat la sine și la punctul de plecare subiectiv al scrisului său. Însă această șansă nu-i va fi dată dintru-nceput. Sau dacă, încă în copilărie, cînd avusese revelația capacității productive a literelor și cuvintelor limbii române sau a celei de fascinație a imaginii, i se dă totuși ceva esențial, anume fondul decisiv de experiențe, ulterior, acest dat se va pierde sau va fi rău folosit. Și el va trebui, firește, recucerit. Căci, între primele semne ale vocației artistice și momentul redescoperirii surselor originare ale scrisului său, se interpune un stadiu al uitării alienante, al cărui apogeu corespunde cu anii stagiului militar bihorean și clujean, și pe care dacă nu l-ar fi depășit, Radu Cosașu n-ar mai fi devenit scriitor niciodată. Împingînd pînă la limita ei extremă o confuzie între ziaristica de comandă și literatura autentică, între impulsul intern și cel extern, între conștiința străină și conștiința proprie, el va merge atît de departe cu uitarea de sine și totodată cu cea a resurselor prime ale scrisului, încît va atinge tocmai starea de grație a alienării, de nu cumva chiar a desființării de sine. El își va uita, în această fază, chiar rădăcinile, și toate legăturile cu trecutul personal, cu biografia, cultura și intimitatea vor fi retezate și înlocuite cu o conștiință străină implacabilă. alienarea va fi acum desăvîrșită iar Radu Cosașu cam pe nicăieri. Realizat — totuși — pe calea conștiinței, momentul de grație înstrăinării de sine, coincide, de altfel simbolic, cu triumful nu tocmai inocent al unui pseudonim asupra altui pseudonim. Radu Costin și textele semnate astfel vor triumfa asupra lui Radu Cosașu, iar vidul — asupra plinului. Gradul zero al ființei este acum cucerit, dar și punctul de plecare al operei. Extremitățile se ating și momentul de maximă alienare va coincide cu un moment de iluminare: revelația surselor inițiale, subiective, ale scrisului. De acum înainte, urmînd un traseu invers, descensiv, al recuceririi memoriei profunde, Radu Cosașu va coborî în sine treaptă cu treaptă și, o stafidă, un miez de nucă, un cal, o sonată, o carte, un gest, o stare sau o imagine îl vor readuce, proustian, pînă în intimitatea experiențelor originare ale subiectivității sale : „R.C. resimți același frison ca în adîncul editurii în fața unei uși pe care scria **Drepturi de autor**, ca în fața unui cal imposibil de încălecat, de înșelat ca în fața unei sonate pe care n-o știi și nu-ți poți minți profesoara. În plină zi, întinzîndu-se răzbit, pe divan, văzu toate acestea — un cal, o șa, notele unei sonate, etc, — ca scrise cu litere tremurate ale unor alfabetizați în frică“. Iată returul model al unui spirit care, după ce a atins gradul zero al ființei ce-l purta și un absolut al depersonalizării, revine din nou, pornind de la o situație prezentă, la una din experiențele sale prime și poate cea mai importantă — aceea a fricii. Firește, tot pe un asemenea traseu regresiv spre o „prima oară“ vor fi recuperate și experiențele princeps ale erosului, literaturii sau politicului, neîndoielnic importante și ele în geneza subiectivă a textului cosasian, dar această experiență a fricii, altminteri un reflex al neantului și un substitut al spaimei de moarte, pare să stea în calitate de **primus movens**, chiar la originea lui. Dar, fie că e acesta, fie că nu, accesul spre originea textului nu se face cu ușurință, de vreme ce între conștiința ultraprogresistă a autorului și fondul conservator al ființei sale, între limbajul ideologizat al primeia și cel intim al celui de-al doilea se dă mereu o luptă aproape pe viață și pe moarte. Una îl trage într-o parte, iar cealaltă într-alta, și acest conflict insurmontabil, firește intertextualizat, nu se va sfîrși niciodată. Început cu adevărat odată cu „Vivisecții“ — texte reprezentînd de altfel, ca și „Salcîmul“ lui Preda pentru „Moromeții“, sesamul prozei majore cosașiene — el va continua neostoit de-a lungul seriei „Supraviețuiri“-lor De fapt, întregul lor ciclu nu-i altceva decît un lung comentariu epic, direct și explicit în „Logica“, ceva mai implicit în celelalte, al unui război între conștiința limpede și memoria profundă a scriitorului — un război, firește, fără învins și învingător, în care una este aerul, iar cealaltă jarul ce întreține focul textului cosașian.

VICTOR ACATRINEI : „Spre Piața Unirii“

Virgil PODOABĂ

Viața cărților ● Viața cărților

ARTA ȘI MEDICINA

Se poate observa cum cercetările interdisciplinare cîștigă tot mai mult teren, ceea ce este în consens atît cu setea de cunoaștere specific umană, precum și cu necesitatea conturării unei viziuni ontologice integratoare Un autor care ne-a atras atenția prin seriozitatea cercetării sale este prof dr. Mihai Dragomirescu din Timișoara, oferindu-ne un amplu eseu * într-un perimetru în care medicina își întinde punțile de legătură cu alte domenii (amintim doar un titlu spre ilustrare : „Medicină și muzică“ de A. Athanasiu). Pînă acum M. Dragomirescu s-a remarcat printr-o serie de lucrări de strictă specialitate, în colaborare cu alți autori. Cu recenta sa carte, M. Dragomirescu abordează un teritoriu interdisciplinar, depășind granițele profesionale prin căutarea unor răspunsuri „la confluența artei cu biologia și medicina“. Autorul tentează o acoperire estetică unei viziuni medicale asupra artelor plastice, o „înțelegere plastică a biostructurii umane“, cu alte cuvinte-sesizarea unor algoritmi psiho-somatici prin grila plasticii, căutînd descifrarea misterelor creației prin sondare simultană a coordonatelor istorice, psihosociale și biologice.

Planul lucrării urmează procesualitatea istorică, fără a rămîne la compartimentare rigidă, în sensul că autorul realizează mereu conexiuni între stiluri și motive plastice la distanță de epoci și zone geografice Primul capitol analizează structura umană în arta preistorică, urmărind apoi semnificațiile biomedicale în arta Egiptului antic, a Eladei, a Romei antice, în arta indiană, chineză, și a Americii precolumbiene, trecînd prin reprezentările biomedicale în plastica Renașterii pînă la romantism, pentru a ajunge la implicațiile plasticii moderne. Scrupuloasele și consistentele **Note și comentarii**, precum și sugestiva iconografie încheie acest volum incitant, de un real interes pentru publicul larg și pentru specialiști.

*** Mihai Dragomirescu — MEDICINA ȘI ARTA PLASTICĂ, Ed. Facla, 1986.**

CASTIGAT RIDENDO MORES

Autor de texte umoristice pentru radio, pentru brigăzi artistice și programe revuistice, colaborator constant la diverse periodice, Emil Șain este prezent în librării cu un volum * ce înmănunchează o parte din cele mai reușite producții ale sale. Aceste lucrări adunate la un loc pun mai bine în lumină calitățile de fin umorist și de observator penetrant în surprinderea situațiilor comice-contradictorii, prin neconcordanță și esență. Revelația ne-o oferă prima secțiune — **Schițe umoristice** — unde registrele și disponibilitățile autorului se întind de la umorul calin la satira acidă și de la ironia ușoară la grotescul sarcastic, demolator (v. **Cum era să dau de ... dracu !**). Finalitatea critică a scrisului lui E. Șain vizează forme de viață ridicole ori anacronice (**Cererea, Pe plajă,** etc.), mentalități și practici neconstructive (**Ai să scrii pentru marele premiu, Inovația,** etc.), stereotipii și obtuzități, mentale (**La film, Dilema, Relaxare** etc.). Apelînd la structuri epice reduse, aceste schițe au cîteva calități indiscutabile : vervă dialogică, tensiune gradată a înscenării, prospețime a stilului, datorită plasticității și contrastelor de vocabular.

În partea doua a volumului — **Miniaturi umoristice** — autorul „relaxează“ oarecum spectacolul, servindu-ne concentrate „pastile“ cu țintă precisă. Atît prin schițe, cît și prin miniaturile umoristice, efectul obținut conține o veritabilă terapie morală, ilustrare a cunoscutului dicton, reconfirmat de către un umorist infatigabil

Valeriu DRUMEȘ

*** Emil Șain, RELAXARE, Ed. Eminescu, 1986.**

CAIETUL „CERCULUI DE STUDII“, IV/1, TIMIȘOARA, 1986

Apărut ca o modalitate de valorificare a preocupărilor științifice ale cercetătorilor de la Centrul de Științe Sociale al Universității timișorene, **Caietul „Cercului de Studii“** a publicat cercetări notabile în domeniile care reflectă structura Centrului : științe sociale (istorie, filosofie, sociologie) poetică, dialectologie. Recentul volum (IV/1) reunește, sub semnătura a 11 cercetători, contribuții distribuite în patru secțiuni : istoria limbii — dialectologie ; stilistică — poetică, științe sociale, recenzii — note. Remarcăm, mai întîi, faptul că o bună parte dintre studii reprezintă capitole din temele de cercetare din planul Centrului ; în felul acesta, intrarea rezultatelor cercetării în circuit științific se face mai rapid și eficient, ținînd seama de apariția cu regularitate a **Caietului** și de prioritatea la publicare a acestui tip de studii.

Din cuprinsul volumului IV/fasc. 1 al **Caietului** reținem articolele (de obicei de mare întindere) semnate de : Sergiu Drincu (**Dicționarul subdialectului bănățean. Probleme privind redactarea**) ; Maria Sitaru (**Scurt istoric al preocupărilor de medicină la români**) ; Maria Foarță (**În căutarea retoricii pierdute**) ; Dumitru Vlăduț (**Semnificații ale sinesteziei în teoriile simboliste**) ; Pavel Rozkoš (**Cîteva observații pe marginea unei traduceri**) ; Olimpia Pavel (**„Drapelul“ — organ național politic în anii 1901—1920**) ; Bruno Würtz (**Natura naturans versus natura dominata. Viitorul cosmologic la E. Bloch**). Un bogat capitol de recenzii, la cărți și reviste românești și străine, semnează Mihaela Chioreanu, Livia Vasiluță, Smaranda Vultur, Bruno Würtz, Dumitru Vlăduț, P. Rozkoš. El reflectă, de asemenea, diversitatea preocupărilor colectivelor de cercetători și măsura în care infomația științifică curentă este asimilată în cercetările întreprinse în cadrul Centrului.

Beneficiind de rezumate în limbi străine pentru toate studiile, volumul de față este și un argument în plus pentru posibilitatea cunoașterii peste hotare a activității științifice a centrului de Științe Sociale timișorean.

Livius Petru BERCEA

Draga Mirianici

PERPETUA RENAŞTERE

Renaştem iar şi iar cu zorii deodată,
cu firul ierbii răsărind statornic.
cu pîlpîirea stelelor pe cer.
O, mîngîierea ploilor de mai
şi-nfiorarea pururea nestinsă
ce te-a cuprins vrăjit de sărutarea
femeii îndrăgite.

În faţa noastră astăzi visele desfăşoară
covor de iarbă moale
şi holdele mănoasei tinereţi,
în care stă ascuns misterul împlinirii
ca spicul ce se frînge spre-a da plămadă pîinii,
ca licărul ce urcă din pîntecele beznei.
E veşnica dorinţă ce naşte iar dorinţa
cînd fierbe în adînc puterea sevei toată,
la fel cum noi urmînd eternul ritm
renaştem iar şi iar cu zorii deodată.

STEAUA MAMEI

În zbor sufletul mamei a plecat
cu viaţa ei a noastră scăpătînd ..
O mai zărim la margine de sat
în chip de stea cu licărul ei blind.

De veghe stă acum ca o făclie
de-a pururea arzînd întru iubire.

Căldura ei în noi e încă vie,
ţesînd o vrajă cu ascunse fire.

De la hotarul-mpărăţiei vaste
mă mîngîie cu razele-i curate.
Cînd clipa fericită o s-adaste
Noi fi-vom două stele-mbrăţişate.

EU VIN

Cîmpia cu mireasma ierbii mă-nveşmîntă
şi lanuri mari de grîu pe umerii mei port.
Din palmă soarele se-nalţă,
Din inimă un stol de potîrnichi,
deasupra ciocîrlia îşi picură lin trilul.
Eu vin spre voi cu-mbrăţişarea-mi caldă,
grăbit ca nişte întomnaţi cocori,
ca un ţăran ce-adună rod de aur,
avid mereu de vise neatinate,
de mîngîioasa negură a nopţilor de vrajă.
Eu vin din plaiu-mi de iubiri şi cîntec
şi-al mîinilor de trudă înăsprite
din care curg rîuri de pîine dulce,
şi unde sufletul deschide candidele-i flori,
flori de culoarea cerului şi a cireşului.
Eu vin din patria soarelui şi-a curcubeului,
din zodia luminii şi a rodniciei,
înveşmîntat cu-a ţarinei mireasmă
eu vin mereu eu vin ..

Mircea Belu

SARMIZEGETUSA

Bea Decebal din clopote văpăi
Şi viforul îşi cerne-n zale spuza ;
Nepoţii lui vuiesc în zori prin văi
Bătînd în scuturi : Sarmizegetusa !

Dar gloria lor e zdrenţuită-n noapte
Şi flamurile mari se-nghit de lupi ;
Cu şuier lung, aducător de moarte,
Din suliţe vrăjmaşe clădind stupi.

Hrăniţi cu zbor ce-i înecat în sînge
Neagra ispită plînsă-i de romani,
Ce n-au ştiut că-n moarte se învinge
Pînă la Daci — ei, coaste de Traiani.

Doar brazda Dacică îi încovoaie
Cu săbii scurte prinse-n legămînt ;
Căciulile şi cioarecii de oaie
Ştiu a plăti o palmă de pămînt.

În care-mbrăţişaţi cuminţi de soartă
Vitejii deopotrivă se cunună
Cu zodii aurii bătînd la poartă
Născîndu-le în piept limba română !

Pricepe-mi dară ultimul îndemn
Spre inima ce zburdă prin aripă,
Cînd dinastia sevelor de lemn
Înalţă-n veşnicie cîte-o clipă.

Hai să refacem sîngele trecut
Cu fulger de zăpadă viitoare ;
Iar cerbii ce s-au stins într-un sărut
Să-i ocrotim în rana ce ne doare.

Femeia mea, mai albă ca un vis,
Cînd jocul disperărilor ne cheamă
Cînd fostul drum într-un contur deschis,
Îşi frînge amintirea de aramă,

Să inventăm un pas mai acătării
În repertoriul clasic dintre noi
Înconjurînd colinele uitării
Cu pergamentul ultimelor ploi.

CA ÎN VIAŢĂ...

Hai să intrăm în scenă ca în viaţă,
Copii desculţi de cer şi de pămînt,
Cu licurici prin înveliş de ceaţă
Stîrnind iubiri primul ei descînt.

Ar trebui s-aprindem cîte-o şoaptă
Şi să intrăm smeriţi ca-ntr-un altar
Dar viaţa-i dură — piersică necoaptă —
Ce-şi poate pierde sevele la zar

Să nu îngăduim pe-a Thaliei cortină
Să-şi facă cuib de umbra filiecii,
În pulberea diamantin de fină
Cînd tu absenţă, peste doruri treci.

Cu un surîs de-mpuşti o căprioară,
În replica ce scapără-n amnar,
Ca-n viaţă deznădejdea să te doară
Cînd munţii goi în doine vechi tresar.

Iar rana din cuvinte să cuprindă
Pe cei loviţi în zbor spre infinit
Şi Venus să-i aplaude-n oglindă
Cu spectatorii care n-au venit.

COLINELE UITĂRII

Să nu ne fie teamă lîngă stînci
De freamătul bujorilor de munte,
Cînd, prin izvorul doinelor adînci,
M-a însemnat luceafărul pe frunte.

SINGURĂTATE

Speranţă fiică de singurătate,
Mă legeni în zadar de atîţia ani ;
Cînd eu mă-nchid în clopotul ce bate
Copacii nopţii îmi devin duşmani.

Se-ntunecă şi firul crud de iarbă
Şi păsările uită a cînta
În primăvară a-nceput să fiarbă
O inimă ce-o reazemă pe-a ta.

Vin anotimpuri fără-acoperire,
În streşini se adună norii grei
Şi fulgere scapără-n iubire
Lăsînd cenuşă-n florile de tei.

Ne întîlnim sfioşi pe serpentine
Şi revenim de unde am plecat
Te caut eu, mă cauţi tu pe mine,
Ori căutăm un loc pentru iernat ?!

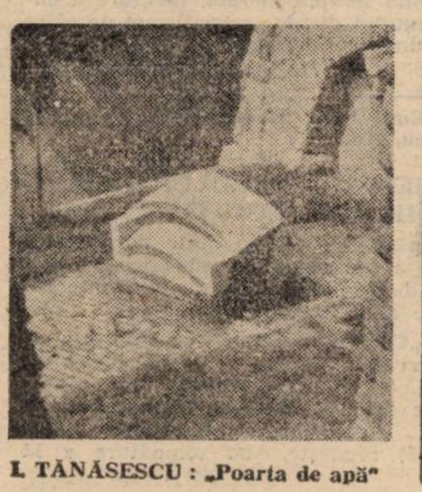

I. TĂNĂSESCU : „Poarta de apă"

DANA DINU

CÎNTĂREŢ LA LĂUTĂ

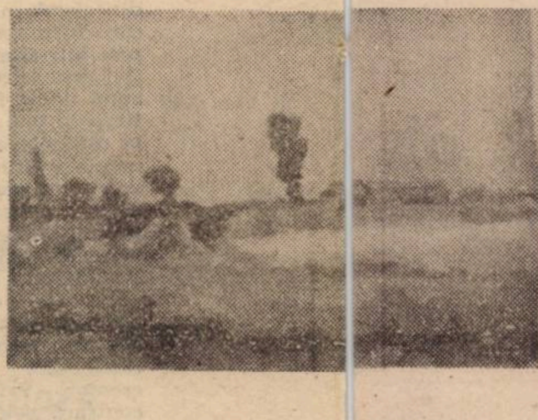

GHEORGHE ANDRE A : „Peisaj"

Şi-a păstrat obiceiul. El vine la mine, cum venea la tine. Într-un fel, îl moştenesc. E aceleaşi, mereu. Egal cu sine însuşi. Nedezminţindu-se Parcă anii n-ar trece şi peste spinarea lui !

Cînd încă mai locuiam în casa aceea, ne bătea în geam. Făcîndu-ne să zvîcnim din somn. (Somnul fără prihană al după-amiezii.). Acum, procedează la fel. Vreau să spun — a păstrat acelaşi timp opţional. Modalitatea, doar, e întrucîtva schimbată (Preludiul.) Pentru că acum, mă sună la telefon. Zice tărăgănat : „a-lo", mai degrabă „hâaloó". revarsă apoi, încălecat, un şuvoi de cuvinte Inecîndu-se-n ele. E, (fireşte !), ca din întîmplare, prin împrejurimi. Şi dispus — bineînţeles, dacă eu, dacă „voi", (se referă la Andrei, în cazul în care s-ar putea să fie acasă) —, să treacă pe la noi. Evident, dacă avem timp să-l primim. De nu cumva i-no-por-tu-nea-ză ! Politeţe de senior.) Nu zăboveşte mult Nu va zăbovi mult. Are, ca-ntotdeauna, o problemă. Nu cine ştie ce. Nimic grav. Nimic ascuns. Dar . . E mai bine să nu fie discutată la telefon Cînd te căuta, îţi percepeam indispoziţia. Înregistrîndu-ţi, cu toate acestea, calmul înţelept. (Aproape resemnare !) Parcă ţi-era milă de el (Dar şi necaz.) Îl acceptai ca pe o fatalitate.

— Tu şi tato-tu aţi scris totdeauna bine. Ieu nu prea le potrivesc pe hîrtie. Am, în schimb, idei !

E încîntat de găselniţa lui. Cască larg gura, dezvelindu-şi dantura uzată Sloboade invariabil, în registre diferite, un disonant „ha-ha". Scurt Sec Ca un hămăit de cîine. Mulţumit de-a fi pus laba pe-un os.

N-am desluşit niciodată ce ne leagă. Vreau să spun — cu exactitate. Declarat, un soi de văr de a patra spiţă Dintr-o alianţă uitată Mai curind, potrivire de nume. În timp, un accept. În felul lui, un împătimit (Fost contopist la o sucombată registratură Păstrîndu-şi nealterat respectul pentru cuvîntul scris.)

— Scripta manent !, amintindu-ţi (Crezînd, cu îndîrjire, în eficienţa unui top de hîrtii.)

Noi doi, nu-i aşa ?, tîrîţi de tumultu-i ! Consultanţi permanenţi. Coautori involuntari. (Anulîndu-i şovăielile dintre vechea şi noua ortografie !) „Subsemnaţii locatari, domiciliaţi în strada Gutuiului numărul şase bis, rugăm ca organele de drept să dispună la numita vecină-proprietar Cotoşman Angelina care adăposteşte în mod ascuns şaizeci—optzeci pui şi găine fără a respecta normativul igienic-sanitar ce se află situat dela noi la o distanţă de aproxo cinci—zece metri emiţînd periodic un miros insuportabil iar deţinătoarea stă dela crescătorie la o distanţă de aproxo o sută metri cu faţa în stradă" — pensionarea l-a redăruit obştii Activ

Pentru vîrsta lui e admirabil. (Senectute ce şi-o ascunde frivol.) Paşii îl poartă cu aceeaşi larghete. Mai şovăielnică acum (Dar nu cu mult.) Trece pe la uşi. Îi auzi glasul din casă (Te şi miri de unde atîta suflu la el !) Explică-argumentează-convinge Strînge semnături. Un fel de tribun al unei mereu reînnoite cauze. (Avocatură ratată. Parcă poţi să ştii . . .)

Ipostaze multiple : indignare, recunoştinţă, entuziasm, dezacord, spirit de iniţiativă. (Schimbări dese de tonalitate ; Predilecţie spre coloratură.) „Aceste harnice poştăriţe, care le vedem mereu june-femei ce şi pe friguri şi călduri aduc corespondenţa şi jurnalele la ceasuri potrivite iar oamenii muncii sunt în acest mod în miezul informaţiilor . . .". Fapta bună îl sensibilizează. Stimulîndu-l, imparţial.

— Ce e pozitiv, să se ştie Ce e rău, la fel. Ieu o zic verde, în faţă. Nu fac protecţie nimănui.

Mai tînăr fiind, epatase prin eleganţă. (Putea fi oricînd acuzat de dandism Mănuşi din piele de căprioară. Dungă impecabilă. Culoarea favorită — café au lait. Pantofi albi. Baston cu măciulie. Uneori, pe cap, incredibil — joben !).

— Un filfizon, spuneai (Cu îndreptăţire).

Se menţine şi-acum. Într-o măsură. Singur că, la vîrsta lui, ce poţi să-i mai ceri ! ? Îi plac încă băuturile fine. (Te agasa cînd ni le subtiliza din bufet !) Stă, cu plăcere, de vorbă, la o ţigară bună. (Inhalîndu-i aroma Expert.) Alunecă adesea în reverie. Îşi descoperă noi şi noi veleităţi ! (Refulate, cîndva. Slobozite acuma.) E vremea lui Pentru toate. (Şi toţi.)

Ce ar mai fi de spus, în plus, despre dînsul ? Poate de relevat acea aplecare dobîndită în timp — spre sine. Spre adiîncuri ! (Mania analizei. Vivisecţie verbală. Arta, ambientul şi strada natală. Înduioşîndu-l, pînă la plîns.) Vorbeşte în grabă. Stridenţe-n rostire. Salturi agile. Punct Contrapunct. Te copleşeşte pînă la răbufnire ! (Cu lait-motivul aceluiaşi crez !)

— Numai Frumosu e veşnic. S-o ştiţi de la mine. Numai dînsul e nemuritor. Gîndiţi-vă ! Leonardo. Rafael. Da Vinci ! Au fost nişte genii, ce-i al lor e-al lor ! Da' de ce să mergem atît de departe ? Iel poate fi depistat în or' ce, îl poţi afla în jur, în toate, numai să te pricepi !

Are gesturi mici, unghiulare (Vag descărnate.) Nelipsite, totuşi, de un „charm" al său. (Uneori, patetic Elocvent, adesea. Pauze de respiro. Teatral în sala-i fără auditori !)

— Cînd am fost cu frontu la Buda, gloanţele piuiau în jur ca puii ! — da' ieu tot am dilatat ochii să văd ! Catedrale, muzee — sigur că pe dinafară, ce, era timp de vizionări ! ? —, Parlamente, Bastionul şi, oho-ho, ce mîndruţe ! Dame, nu glumă, numa' timp să fi fost ! Iluşka ! Marika, Tokai ! Szerelem tine ! (Culoare înviorată. Ţîţîit de apreciere. Rîs pişicher.)

Numismat, cartofilist, filatelist, colecţionar de voci celebre. (Deceniul al şaselea i-a relevat „CHEMAREA". În al şaptelea a ajuns la apogeu. Îşi rumegă gloria încă din inerţie.) Piese rare. Nu foarte multe. În schimb, de „bon gout". (Selecţionate după un imbold lăuntric al său.) În juru-i, ţesută, întreţinută, un soi de aură — i se spunea „Colecţionarul". (Ce alte bucurii îi mai rămîn, în fond ?) C teodată, înduioşează. — Întregul chip i-e o reţea de amintiri ! — (Simţi amăreala grabei de-a te fi descotorosit de el.)

— No, ieu mă duc. Rămîneţi cu bine. Văd că nu prea aveţi predispoziţie de oameni bătrîni . . .

Expoziţii. Vernisaje. Întruniri. Simpozioane. Audiţii De fiecare dată ceva de pregătit ! (Mă-ntreb. înăcrită, ce îmi va aduce. (Iar !) Maşina mea de scris ţăcăne pînă tîrziu. În noapte. Vecinii îmi bat în ţeavă. N-am dreptul să ripostez. M-apucă nevricalele. Înjur Oftez. Sînt, mai întotdeauna, în criză de timp !)

Panoul I — MUZICA ÎN CARTOFILIE. PERSONALITĂŢI ŞI INSTRUMENTE.

Foaia I — Inventarul exponatelor.
Foaia II — Dirijori celebri.
Foaia III — Compozitori celebri.
Foaia IV — Cîntăreţi celebri.

Panoul II — INSTRUMENTE MUZICALE.

Foaia V — Instrumente de suflat.
Foaia VI — Instrumente de ciupit.
Foaia VII — Instrumente de percuţie
Şi ce-or mai fi !

Cu toate acestea, în actualitate. Nu e de neglijat, la anii lui ! (Informat-Ancorat-Iniţiat-La zi.) Nelăsînd să-i scape nimic. (Prilej-Moment-Eveniment-Festin.)

„MANIFESTĂRI ARTISTICE ÎN FILATELIE FESTIVALURI ALE TINERETULUI DE PRETUTINDENI. ÎN SLUJBA PRIETENIEI."

„Ăsta-i curentul, înţelegi ? Trebuieşte orientare. Degeaba dau ceva bun, dacă nu-i actual n-are valabilitate !"

Tu nu eşti aici ca să-l vezi. Ştiu că l-ai acceptat, condescendent. De dragul tău îl tratez cu perfidă bunăvoinţă. („Zvîrlugă bătrînă ! Şezi naibii acasă !" — îmi vine să-i strig.)

Nevasta-i, săraca, exasperată („M-am certat cu o treime de stradă din cauza lui !") Fiica-l evită. (Plictisită.) Ginerele-i dă un larg ocol. („E excentric bătrînul. N-are rost să-ţi pui mintea cu el.") Dumnealui — nici că-i pasă. Îşi tîrşîie paşii cu acelaşi zel !

Ţi-aş istorisi tărăşenia cu statuia. Să vezi şi tu. Ce i-a mai dat prin cap. (Din păcate cere prea mult timp. Poate, altă dată) Acum, doar o idee. (Oricum, a bulversat oraşul cu ea !)

Va să zică — cum e posibil ? Ca un — într-atît de ! — faimos cîntăreţ. Să-şi afle bustul. (Părăsit. Într-o zonă obscură. Pe o alee insignifiantă Dintr-un parc ignorat !)

. . . Îl ştiu că este cu plicul în haină. Ne pîndim reciproc. Deocamdată, nu-l scoate Ocoleşte voit subiectul. (E începutul cunoscutului joc !) Întreabă de sănătate. De „ăla micu", dac-a scăpat de pojar. În urbe e e-pi-de-mie ! (S-a-nchis o grădiniţă în Baltazar.) Se foieşte pe scaun. E plin de nerăbdare. (Amînă încă, strateg.) Cere un pahar cu apă. I-aduc, în loc, unul cu vin (Percep o undă de recunoştinţă iradiind dinspre el !) Plescăie din buze, bucuros. Îşi freacă mîinile-ngheţate, cu unghiile albăstrii. Pare mai obosit ca de obicei. (Mai pierdut în micimea fiinţei sale.) — Să fie oare bolnav ? — (Mă surprind cercetîndu-l cu un ae atent. Hei, amice, ţin-te bine ! Nu te lăsa, sufleţel !) Îngăduitoare, îl încurajez cu un zîmbet :

— Şi zi aşa, ce vînt te mînă pe un asemenea ger ? . . .

Ştiu că finalul va fi acelaşi Încît, îmi pregătesc, cu bună ştiinţă, stiloul. Cerneală. Hîrtie. De-o parte, maşina de scris.

Îmi va da tîrcoale. Încă o vreme. Curtîndu-mă, în felul său. (Desuet !) Apoi, va vira. Eficient, spre dreapta. Către „off-ul" lui. (Apreciind timpul de iniţiere, fără greş.)

Pînă atunci, eu voi fi deja pregătită. Astfel, încît, cînd va fi ajuns la ţel, într-o adeziune compactă, îndesîndu-mă deasupra hîrtiei, într-un pacifist şi entuziast unison, ne vom adresa, plini de speranţe :

Către

OCLPP. PTTR. Asociaţia chinologică. ICRAL. IJPIPS.

Către

Direcţia comercială. Cercul filatelic. Operă. Filarmonică. Teatru de păpuşi.

Către

Cooperativa „Prestarea". Ziarul local. Municipalitate. Direcţia sanitară

Către

Ocolul silvic. Institutul de meteorologie. „Plafar". BTT. Uniunea compozitorilor. SANEPID. Grădiniţa numărul patru cu orar prelungit ? . . .

CULOAREA OCHILOR

pretexte

Sinceritate fiind una, iar adevăr cu totul alta, memorialiştii cei mai sinceri pot să se facă de minciună. E cazul, între nu ştiu cîţi, al lui Ieronim Şerbu, după care ochii lui Ionathan X Uranus, alias M. Avramescu, vor fi fost „negri", „mari". „nocturni"[1]. — De acord cu atributele din urmă, trebuie spus că cel dintîi e calp. Culoarea ochilor, de altfel, duce frecvent la inexactităţi. Nimic mai insidios decît privirea : lumina. jocul, apele, haloul, magia, priza, magnetismul ei aparte, — cînd o alta, răsfrîngîndu-se într-însa, o priveşte şi, privind-o, o **resimte**. La acest fapt de ordin psihic (încurajîndu-le pe nu puţine, inconsolate cu, să zicem, mult prea banalul lor căprui, să pretindă ba că-i negru, ba că-i verde, — şi pe Camil Petrescu, dramaturgul, să conceapă o didascalie, sublimă dar irealizabilă, anume : „ochii i se fac albaştri" !), adaugă-se unul de speţa, pe cît cred, a aşa-ziselor **idola tribus** (ale lui Francis Bacon). Mă gîndesc, aici, la, mai cu seamă, ceea ce un Valéry numeşte : „**inexactitudinea probabilă a observaţiei imediate**"[2], — la falsul şi iluzia ce derivă din aceea că vedem, adesea, nu ceea ce se vede, dar ceea ce „ne aşteptăm" şi ţinem, cu dinadinsul, a vedea. Iar Valéry îşi ilustrează aserţiunea (a, dacă vreţi, „apriorismului" vederii) prin următorul, nostim, apolog : un cunoscut aflîndu-se odată, pentru o conferinţă, la Berlin, fu, în gazete, unanim descris ca avînd ochii negri. De fapt, continuă poetul, „. . îi are foarte clari [i. e. albaştri, n. m.]. Dar e originar din Sudul Franţei ; gazetarii nu o ignorau, şi au văzut în consecinţă" — Că respectivul „cunoscut" nu-i, totuşi, altul decît Paul Valéry, el însuşi, rezultă nu doar din aceea că, în octombrie '26, el s-a aflat într-adevăr, la Viena, Praga şi Berlin, într-un turneu de conferinţe[3], dar şi — făcînd, prudenţi, abstracţie de iconografia (abundentă ; în, însă, alb-şi-negru) valériană — din propriu-i autoportret (pe care, june, la a III-a persoană, în cuvinte, îl făcea pentru amicul Pierre Louis[4]) : „Cu toată spiţa lui meridională, străbunii îi lăsară moştenire ochii albaştri [**clairs**, în text] şi părul." — Că, în pofida unor astfel de repetate preveniri, un alt memorialist[5], mult mai încoace, ni-l zugrăveşte pe acelaşi ca avînd „ochi adînci şi negri", nimic, cu toate acestea, mai firesc : suntem, în genere, alcătuiţi dintr-o sumă de **malentendu**-uri, — între care, evident, acesta : al „maslei" ochilor, cel mai puţin inconvenabil . . .

. . . Or, întorcîndu-ne la ale noastre, se cade să mărturisesc, aici, că hipnotica, de neuitat, culoare a ochilor celui ce-a fost, pînă mai ieri, inenarabilul duhovnic Mihail, era un mineral, intens **albastru**, — de strălumina, la răstimpuri, a cerurilor prerafaelite.

---

[1] **Vitrina cu amintiri**, C R, 1973, p. 207.

[2] **Oeuvres**, II, Gallimard, 1970, pp. 1167-1168.

[3] Cf., în **Oeuvres**, I, Gallimard, 1968, p. 50, — **Introduction biographique.**

[4] Pe atunci, fără y, nici, pe acesta, tremă. — Cît despre textul amintit, cf. **Oeuvres**, II ,p. 143).

[5] George Hanganu (în **La cursurile lui Valéry**, „Secolul 20", 12/1967, p. 159).

Şerban FOARŢĂ

„Poeţii cîntă pacea"

Ieri s-a desfăşurat la Timişoara o foarte reuşită acţiune care poartă un titlu sugestiv : „Poeţii cîntă pacea". Organizată într-un moment în care voinţa de pace a României se aude şi mai puternic în lume, manifestarea, care a avut loc în Sala Teatrului Maghiar de Stat din Timişoara, s-a bucurat de o călduroasă primire din partea unui numeros public spectator. Aşezată sub egida „Anului Internaţional al Păcii", o deviză sub care s-a aflat totalitatea creaţiilor literare citite, acţiunea s-a bucurat de o foarte bună organizare, datorată Uniunii Scriitorilor din R.S. România, Comitetului de Cultură şi Educaţie Socialistă al judeţului Timiş. Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara şi revistelor „Viaţa Românească", „Igaz Szo" şi „Orizont" Au participat la spectacolul omagial care a avut loc cu acest prilej : Dumitru Radu Popescu, preşedintele Uniunii Scriitorilor din R.S. România, Traian Iancu, directorul Uniunii Scriitorilor, Anghel Dumbrăveanu, secretarul Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara, Bajor Andor, Vlaicu Bârna, Borbely István, Eltetö József, Hajdu Victor, Jánosházy György, Kuty Maria, Marty Zoltán, Damian Necula, Mihai Negulescu, Mircea Micu, Létay Lajos, Toma George Maiorescu, Ioanichie Olteanu, Mircea Scarlat.

Ştefan Tcaciuc

SCRISOARE CĂTRE NICHITA STĂNESCU

Bătrîne şi veşnic tinere Nichita,
În fiecare dimineaţă te văd mergînd
Spre Eternitate
Braţ la braţ cu iubirea iubirilor tale —
Zeiţa Poezie
Şi te aud cum îi vorbeşti despre
Scumpa ta mamă,
Marea Doamnă Limba română,
Şi fraţii tăi cei mai buni şi drepţi,
Mihai Eminescu,
George Bacovia
şi Lucian Blaga
Şi te mai aud cum îi povesteşti
Tot ce ştii
(Şi tu atîtea, atîtea lucruri minunate ştii !)
Despre Meşterul Manole,
Mioriţa,
Carpaţi
Şi Dunăre
(„NODURI ŞI SEMNE" ale existenţei noastre
Milenare)
Şi cum ai scris cele
„11 Elegii",
În fagurii cărora ai turnat
Toată bucuria şi amărăciunea
Românilor. —
Popor însemnat cu
„ROŞU VERTICAL",
Culoare căreia tu ai ştiut să-i redai
Cinstirea, Demnitatea şi
„DREPTUL LA TIMP".
Bătrîne şi veşnic tinere Nichita,
Rogu-te frumos,
Din cînd în cînd
Mai adu-ţi aminte şi de noi
Cei ce desluşim în
„NECUVINTE"
„SENSUL IUBIRII"
Şi facem totul să scoatem
În lumea largă
„UN PĂMÎNT NUMIT ROMÂNIA".

ODRASLA

Fulgerase şi tunase viaţa
Chiar deasupra leagănului meu,
Căci mă puse-n el o rază . . .
Însă — cînd ? De ce ? Nu ştiu nici eu

Ochii-mi au furat ceva din fulger.
Tunetul l-am strîns în pumni tăcut.
Şi de-atuncea caut loc sub soare
Eu — odrasla timpului pierdut.

Setea nu m-a chinuit vreodată,
Chiar de drumul prin pustiu trecea.
După fulgere tînjeau doar ochii,
După tunet sîngele striga . . .

Dar acum odrasla oare unde-i
Sau pe unde lumii-i dă ocol,
Căci afară fulgeră şi tună
Şi se leagănă un leagăn gol ? !

tabletă

Frumoasa carieră

Nu ne mai văzusem de mulţi ani. Am copilărit împreună într-un cartier mărginaş, într-o lume amalgamată (dar omenoasă), într-un mai rar amestec de naţii (vreo cinci la număr) şi de inşi cu îndeletniciri foarte diferite (de la căruţaşi la spiţeri), avînd amîndoi norocul unei copilării neînchingate. Mă bucuram că, el, om nu prea şcolit, fără cine ştie ce pretenţii de la viaţă, putea, ca puţini alţii dintre cei alături de care, Doamne, ce bine am mai hălăduit atunci ! — mai putea, deloc stingherit, să păşească în amintire. Dintre cele cîte au fost în vremea aceea, ne-am amintit şi de un senzaţional (pentru noi) „artist", al cărui nume, oricît ne-am străduit, nu ni l-am mai adus aminte. Ştiam doar că i se spunea, după cel care, cu cîteva decenii înainte, uluise lumea prin isprăvile sale funambuleşti, ştiam că-i ziceam toţi „strohschneider". Strohschneider-ul nostru îşi întindea sîrma pe deasupra unei piaţete, între două clădiri cu etaj şi, seară de seară, pe timp frumos, ieşea „în public" pe o fereastră (de la al doilea cat !) cu prăjina lui de bătut nucile, întotdeauna înveşmîntat în satin portocaliu. Bîţîia cît bîţîia, apoi se apuca, întocmai ca celebrul său înaintaş, să facă tot felul de lucruri imposibile pentru muritorii de rînd. Show-ul lui aerian culmina cu sacrificarea unui cocoş (Şi ce cocoşi falnici erau pe-atunci !). Numărul dura, programatic, mai mult decît celelalte. Publicul spectator fremăta. Uneori, ningea cu pene. O fată slăbuţă şi palidă, poate chiar fiica acelui strohschneider, umbla printre spectatori (rămaşi, unii, cu gurile căscate şi cu cefele înţepenite de atîta uitat în sus), se strecura tăcută printre ei şi aduna monede într-un talger de alamă . . .

Încălzit de amintirea acelui neobişnuit spectacol, prietenul meu din copilărie mi-a istorisit, în cîteva cuvinte, povestea lui Tony, un băiat care fusese cel mai puternic din cartier. „El e singurul dintre noi care a ajuns artist. Artist de circ", îmi spuse, cu toată consideraţia pentru această izbîndă, prietenul meu. În prima lui tinereţe, Tony muncea la abator. Au venit odată nişte circari să cumpere carne pentru lei şi l-au văzut cum căra în spate o jumătate de bou, de parcă ar fi fost o jumătate de ied. „Vino la noi, i-au spus, vei face carieră frumoasă". Şi el nu i-a refuzat. Îi era lehamite de abator. A început prin a ţine bile de o sută de kilograme pe ceafă. Mai tîrziu, după ce s-a însurat, apărea în arenă cu o bîtă scurtă între dinţi, pe care stătea nevastă-sa în echilibru. „Îţi dai seama ce poate să fie asta ?" m-a întrebat, plin de admiraţie pentru Tony, prietenul meu din copilărie. I-am răspuns că, fireşte, îmi dau seama, m-am arătat chiar entuziasmat, însă el a schimbat de îndată vorba, ca să-şi alunge, cred, regretul de a nu fi avut el acea formidabilă şansă.

Iosif COSTINAŞ

limba română

Octombrie...

Ultimele patru luni ale anului — **septembrie. octombrie, noiembrie şi decembrie** — căşunează nedumeriri unora dintre vorbitori datorită neconcordanţei dintre denumirile lor şi realitatea temporală pe care acestea o acoperă. Căci în alcătuirea lor lingvistică identificăm cu înlesnire numeralele „cardinale" latineşti **septem** „şapte", **octo** „opt", **novem** „nouă" şi **decem** „zece". Or, **octombrie**, de pildă, nu este „a opta" lună a anului, ci „a zecea". iar incongruenţa stăruie şi în celelalte trei cazuri : orice prunc ştie, de exemplu, că anul are douăsprezece luni, ultima fiind **decembrie** care, potrivit numelui său, ar trebui să fie doar „a zecea" . . .

Să vedem aşadar, în cele ce urmează, care poate fi explicaţia acestei împătrite nepotriviri. Ea — explicaţia — este una foarte simplă : în primele şase veacuri de existenţă a Romei antice — prin urmare pînă la jumătatea secolului al doilea înaintea erei noastre — „anul roman începea în martie, nu la 1 ianuarie, ca acum. În consecinţă, ultimele lui două luni erau ianuarie şi februarie, în timp ce **septembrie, octombrie** şi celelalte nu stîrneau, prin denumirile lor, uimirea nimănui, ocupînd locurile 7, 8 ş.a.m.d. în „cronologia" lunilor anului. Încă un amănunt care poate fi interesant. Ţinînd seama de „rînduiala" amintită, pînă la asasinarea lui Caesar (44 î.e.n.), „iulie" se chema **quintilis**, adică „a cincea" (**quintus, -a, -um**), nu „a şaptea" lună a anului. După ce, la „idele" lui martie, Caesar a fost răpus de Brutus şi Cassius („Tu quoque, mi fili . ."), în cinstea lui, **quintilis** fu înlocuit cu **iulius**, căci numele întreg al celui dispărut este Caius **Iulius** Caesar. Merită să fie amintit, în treacăt, faptul că structura calendarului nostru actual îi datorează foarte mult lui Caesar, care s-a ilustrat nu numai pe cîmpul de luptă, ci şi ca om de ştiinţă. După aproape patru decenii, în anul 8 î.e.n., îşi schimbă numele şi **sextilis**, luna „a şasea", care de atunci încoace se cheamă **august**, în amintirea „pacificatorului" lumii romane, biruitorul lui Pompeius şi întemeietorul „Principatului", Caesar Octavianus **Augustus**. Despre semnificaţia acestui cuvînt (lat. **augustus**) m-am ocupat de curînd, într-un articol apărut în cadrul acestei rubrici („Orizont", nr. 32/1986, vineri, 8 VIII).

Pentru că ne aflăm, încă, în **octombrie**, cade-se să lămurim o ultimă chestiune : cum se explică prezenţa consoanei **-m-** în mijlocul cuvîntului nostru, în timp ce, în alte limbi europene, acest **-m-** lipseşte : rus **oktiabr'**, fr. **octobre**, it. **ottobre**, span. **octubre**, germ. **Oktober**, magh. **október** etc. ? Şi de data aceasta, explicaţia este dintre cele mai simple : privind lucrurile istoric, **-m-** n-are ce căuta în **octombrie**, pentru că „opt" se spune pe latineşte **octo** ; în schimb, „şapte", „nouă", „zece" se cheamă în latină **septem, novem, decem**, cu -m final peste tot, aşa încît, în celelalte trei denumiri, ivirea lui **-m-** este firească, etimologică. Într-o atare situaţie, **octo(m)brie** a fost constrîns să se orienteze după . . . majoritate, iar „analogia", „presiunea sistemului" şi-au exercitat, încă o dată, acţiunea lor nivelatoare.

G.I. TOHĂNEANU

teatru

ÎN PREMIERĂ LA TEATRUL GERMAN DE STAT DIN TIMIȘOARA

„CONUL LEONIDA FAȚĂ CU REACȚIUNEA" DE I.L. CARAGIALE

Insinuată încă înainte de ridicarea cortinei (prin acordurile **Boleroului** lui **Ravel** și scălîmbăielile carnavalești ale unei cete de petrecăreți — din mijlocul cărora se vor desprinde cei doi protagoniști), strania senzație de gravitate, cu accente ușor amare, aproape amenințătoare, pare a constitui nota dominantă a ultimei premiere oferită de colectivul T.G.S. din Timișoara. Sugerînd, înainte de toate, o privire aruncată prin viziera — deformatei ?, trist-veselei măști, lectura regizorală pare a urmări tocmai instaurarea acestei stări, întru obținerea și tensionarea căreia folosește suprimarea iluziei și înlocuirea acesteia cu un comentariu de tip brechtian (în cele două momente care încep și termină spectacolul). Este adevărat însă că la o privire mai atentă se pot descoperi și o serie de secvențe, în care apăsarea exagerată a pedalei grotescului (îngroșarea celor mai — aparent ?, nesemnificative detalii ; remarcabilă altminteri, minuțiozitatea și acuratețea dezvoltării și urmăririi, aproape cinematografice, a fiecărui gest, care o trădează pe semnatara regiei ca venind dinspre actorie), te pot determina să crezi că regizoarea, **Ildiko Jarcsek-Zamfirescu**, s-a lăsat furată de disponibilitățile celor doi actori distribuiți în rolurile principale, întregul rezultat fiind construit, în cele din urmă, din suma acestora, încadrate de momentele mai sus amintite. Dincolo de acest (după opinia noastră) minus, (o mai pronunțată evidențiere a raportului dintre creatori și text aducînd, credem, un spor de claritate), spectacolul cucerește. Aceasta, atît datorită cadrului scenografic adecvat, de un baroc mai mult sugerat, alcătuit de arh. **Traian Zamfirescu**, cît și prin ținuta prestațiilor actoricești. Întruchipînd un personaj dezorientat, dar entuziast, urmînd traiectoria unei curbe ascendente de-a lungul căreia bîlbîiala asociată logoreii îl ajută să treacă fără nici o problemă de la o stare la alta și să potențeze proliferarea din ce în ce mai stupidă a celor mai aberante raționamente, actorul **Josef Jochum**, (Conul Leonida) conlucrează firesc cu partenerul său **Mathias Pelger**, (savuroasă compoziția acestuia în care, ajutat de stîngăciile inerente travestitului, caricaturizează o pretins-grațioasă-pudică și prețioasă, Efimiță) întru denunțarea dezacordului cu rațiunea și bunul simț, a nerezonabilului și nearmoniosului care caracterizează universul lipsit de orizont al celor două existențe false. Un moment care anunță desigur un posibil drum al puternicei personalități dovedite de **Ildiko Jarcsek-Zamfirescu**, pe care însă, ne permitem a o aștepta în continuare și pe scenă.

Traian Pop **TRAIAN**

„LUMEA-NTREAGĂ E O SCENĂ"

SEARĂ DE MUZICĂ ȘI POEZIE ELISABETANĂ LA TIMIȘOARA

Opt tineri artiști au trudit, cu frumos rost, pentru a pune în pagină un spectacol plin de acuratețe, sensibil, „rotund" și împlinit, decupat, parcă, din spațiul care l-a găzduit : o sală a Muzeului de Istorie timișorean. Vedete au fost, în sensul pur și întreg al cuvîntului, rînd pe rînd, toți cei opt ; s-a cîntat și recitat în limbile română și engleză, înfăptuindu-se atmosfera — autentică, plauzibilă, fermecătoare — a epocii elisabetane, o „întoarcere" în timp profitabilă și în plan cultural, și în cel omenesc. **Estera Neacșu**, deja remarcabilă, tînără actriță a Teatrului Național din Timișoara, și-a avut considerabila parte de evoluție în acest spectacol, arta ei a marcat „vîrfurile" acestui recital, anunțînd disponibilități pe care actrița nu a avut, încă , prilejul să le evidențieze pe scenă. O paletă considerabilă de roluri din dramaturgia shakespeareană a avut, în Estera Neacșu, un tălmăcitor individualizat : ea a fost, rînd pe rînd, Julieta dar și Doica, Regele Lear, dar și fiecare dintre fiicele acestuia, Cordelia, Goneril și Regan, apoi Puck, Rosalinda, Jacques, chiar și Hamlet, într-un viu-colorat caleidoscop actoricesc nuanțat, de ales profesionalism, potențat și de recitarea unor celebre sonete. **Adina Dimitriu**, diafana vedetă folk de odinioară, artist matur, desăvîrșită stăpînă pe vocea sa cristalină, splendid „lucrată" ca și pe lăuta ei, din care smulge sonuri și tonuri cît — aproape — o întreagă orchestră „de gen" — a venit, în acest spectacol, ca solistă vocală și instrumentală deținînd un repertoriu elisabetan strălucitor, cu piese semnate de John Dowland, Thomas Morley, Anthony Holborne, Francisc Pilkington, cu piese ale unor anonimi din secolele al XVI-lea — al XVII-lea, însușite dinlăuntru, mulate perfect pe individualitatea ei. Virtuozitatea Adinei Dimitriu este reținută, spectaculosul evoluției sale derivînd din această simplitate sinceră.

Ansamblul de muzică veche „Colegium" din Carei a stîrnit o unanimă admirație a publicului (care a umplut, pînă la refuz, încăpătoarea sală) ; poate, mai întîi, pentru minunata lor strădanie de a deprinde taine ale unor instrumente de epocă, precum zister, lăută, fluiere, instrumente de percuție specifice timpului, pentru, în sfîrșit, măiestria interpretării (care trădează multe-multe zeci de repetiții și pasiune). Ildiko Keresztesi, Endre Deak (conducătorul ansamblului), Hans Wieser, Tibor Halász, Johann Straub, Adalbert Ginal — iată numele componenților acestui ansamblu care, laolaltă cu cele două tinere artiste ale Timișoarei, a izbutit un spectacol unic. De reținut colaborarea Mariei Bardezian, autoarea unei mișcări scenice pe potriva întregului.

Ildico **ACHIMESCU**

Zilele „George Enescu"

la Timișoara

● **O INIȚIATIVĂ INSPIRATĂ** a organizatorilor a fost implicarea U. A. S. C.-ului din centrul universitar Timișoara, cu rațiunea de a-i apropia pe studenți de marea muzică. Așadar, paralel cu concertele și recitalele din Sala de marmură și Capitol serile de muzică s-au deplasat și la Casa de cultură a studenților. Foarte instructiv sub acest aspect ni s-a părut Concertul de muzică de cameră din dimineața zilei de duminică 11 octombrie, cînd Iosif Sava și Pascal Bentoiu au plecat, primul, cu un entuziasm contagios, pentru deschiderile facilitate de înțelegerea muzicii clasice, al doilea, îngustînd sfera discuției s-a arătat receptiv la universul jazz-ului — practicat în tinerețe alături de Răducanu, (dar unde, cu adevărat original, îl recunoaște pe Richard Oschanitzky) operînd apoi categorisiri asupra genului rock, a Beatles.-ilor, protestînd însă vehement împotriva lipsei de emoționalitate a genului disco cît și a decibelilor la care se ascultă.

● **UN CUVÎNT DOAR DESPRE AMBIANȚA CASEI STUDENȚILOR** care s-a prezentat cu o expoziție de cartofilie de mare varietate și frumusețe, realizată prin participarea unor studenți ca: Ovidiu Iacob, Răzvan Georgescu, a pasionatului tehnician Ladislau Kraus și Dorotheea Kraus, inginer Viorel Lipovan și recentul cîștigat pentru lumea muzicii, prof. dr. Ion Iliescu, același care a realizat și vernisajul expoziției „Filarmonica 115".

● **GALA TINERILOR CONCERTIȘTI** I. Concertul de muzică de cameră din Sala de marmură ne-a oferit debutul celui mai tînăr participant la această super-gală a laureaților manifestărilor anterioare- pianistul **Valeriu Rogaceov**. Un nume cunoscut din evoluția pe scenele Olimpiadelor artistice ale elevilor , unde s-a detașat printr-o maturitate concertuală care-i permite azi să intre cu fruntea sus în etalonul speranțelor interpretative naționale. Piesa de Concert nr. 2 de Silvestri, și mai ales Celebra Sonată în si de Liszt ne-au conturat un pianist de mare disponibilitate pentru subrefugiile care se înlănțuie abil, în cascade sonore care ating monumentalul, spre a se risipi din nou în fugato-uri de o densitate emoțională care fac din sonată o redutabilă piesă de rezistență pe care acest elev în clasa a-XI-a, iată, a rezolvat-o cu un brio tehnic și de muzicalitate excelente. Soprana de coloratură **Manuela Potopencu**, cea mai tînără solistă a Operei timișorene, a evoluat apoi în trei lieduri aparținînd ciclului „Viață și dragoste de femeie", semnate de Robert Schumann. O voce mică, bine impostată, avînd avantajul unei emisii egale, frumos timbrate, cu o bună dicție în germană. A acompaniat-o Laura Mare. Cel de-al treilea preopinent a fost Vlad Dumitrescu, care a impresionat prin concepția unitară, distribuită nuanțat și în stilul cuvenit Sonatei nr. 1 de Enescu, pentru ca, în Rapsodia în si și sol pentru pian de Brahms, să ne sugereze că aceste opusuri îl reprezintă pe compozitor cel puțin la fel de pregnant — prin bogăția inspirației, prin emoționalitatea infuzată generos pe tot parcursul lucrării — pe simfonistul Brahms.

● **GALA TINERILOR CONCERTIȘTI** II. S-a concretizat într-un concert de concerte, unde cei patru protagoniști au fost acompaniați de Filarmonică, avîndu-l la pupitru pe Remus Georgescu. Muzicalogul Dumitru Avakian în deschiderea concertului, ne-a subliniat criteriile severe ale acestei selecții, care au primit deplină acoperire, chiar de la primul solist, Alex. Marc, un cornist de excepție, pentru care Concertul în Mi bemol de R. Strauss s-a transformat într-o pledoarie pentru ideea că muzicianul autentic se verifică indiferent de instrumentul pe care-l utilizează. Siguranța și tonusul vital, comun de altfel și compozitorului acestui concert, s-au contopit într-un monom de rigoare și profesionalism. Andrei Deleanu, fost elev al Liceului timișorean, clasa Ellei Phillip, în Concertul de Schumann, pare să-și fi găsit canalele de comunicare optime, căci și vibrația romantică exultă la acest tînăr interpret din fiecare gest, accent sau frază. **Angeliu Oală** anunțat de D. Avakian ca viitor solist al Operei timișorene, reapare pe scena orașului cu calități indubitabile de bas cantabil, cu preferințe spre muzica mozartiană — Nunta lui Figaro, Răpirea din Serai, Flautul fermecat. Culoarea vocii transmite o bogăție interioară de factură nobilă. Are disponibilități înspre acut, dar e ceva mai puțin penetrant în grav, muzicalitatea sa domină și înfrumusețează fiecare sunet cîntat. **Mihai Ungureanu**, solist al Filarmonicii din Craiova, rămîne pînă la această oră pianistul cel mai complex dotat, cel mai penetrant în hățișurile cele fără de liman ale eposului brahmsian. Pianistica sa se distinge prin eleganță, sobrietate, o tehnică laborioasă, și mai presus de toate, un simț al proporțiilor și al echilibrului foarte important în acest Concert nr. 2 de Brahms. Exceptînd ratările din final, execuția sa a atins cote emoționale care ne îndeamnă să reflectăm cu entuziasm la calitatea școlii muzicale românești — cea pianistică în speță, care a făcut posibilă o reunire de talente competitive oricînd și oriunde pe mapamond.

● **GALA III, A ÎNSEMNAT O PREZENTARE CONCENTRATĂ** de valori interpretative — V. Rogacev, A. Oală, D. Marc, M. Potopencu, V. Dimulescu — cu lucrări atrăgătoare, destinate studenților, chiar pe propria lor scenă.

● **GALA IV, PREFAȚATĂ A. HOFFMAN**, cu subtile detalieri asupra specificului artei „combatanților" din această seară, a avut avantajul de a ne prezenta o nouă creștere a potențialului valoric. Un contrabasist — **Dorin Marc**, care-și transformă instrumentul într-un quasi-violoncel docil și sensibil (Bottesini) și două forțe pianistice mature — **Dana Borșan-Amiraș**, solistă a Filarmonicii orădene în Concertul 2 de Liszt și Dans macabru, etalîndu-ne o pianistică ce evoluează spre acuratețe cu limpezimi de cristal și **Vlad Dimulescu** în Ceaikovski nr. 1, impresionînd printr-un ambitus emoțional și de atmosferă care-l situează printre cei mai competitivi tineri soliști.

● **GALA V ȘI VI NE-A ADUS ÎN SFÎRȘIT ȘI BUCURIA** de a putea audia și o vioară — **Dorina Mangra** (Concertul de Mendelssohn și Sonata I de Prokofiev), o lucrare foarte curajos și inspirat scrisă pentru **Dorin Marc** de către Cornel Țăranu și prestațiile concertante ale lui **V. Rogacev** în Chopin nr. 1, apoi Variațiunile simfonice ale lui C. Franck cu o altă pretendentă la un loc în elita generației sale — **Corina Mihalache-Dimulescu**. La pupitrul dirijoral **P. Oschanitzky** și **Petru Andriesei**. Prezentarea ultimei gale a fost făcută de către Liliana Gherman din Iași, care a realizat și o salutară sinteză asupra întregii gale, cît și al efortului împlinit de Filarmonică, fiind subliniată clasa înaltă, dovedită de ansamblul timișorean pe parcursul acestui maraton. Marele cîștigător a fost cu siguranță în întregime școala interpretativă românească, propunînd valori sensibil egale, aflate în zona performanței.

Doru **MURGU**

orizont arădean

SUPLIMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL
JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ ARAD.
ANUL III, OCTOMBRIE 1986

interviu

Cu graficianul IOSIF STROIA

— Am în față, n-are rost să negi, Iosif Stroia, unul dintre cei mai subtili graficieni pe care îi cunosc. Cum ești grafician sută la sută, iar nu unul accidental, venit din pictură, să zicem, te-aș întreba : căror date intime, temperamentale etc. răspunde vocația ta de grafician :

— Vocația de grafician ? Da, în măsura în care grafician-grafică-grafie-linie este cel mai direct răspuns. Și puțin mai departe : linie incisivă, exactă, disciplinată. Poate puțin seacă, dar altfel nu aș fi eu. ... Date intime ? Cam brutal. ... Temperamentale? Mai mult îndreptate spre liniște, ordine ; astfel se explică desenele pe orizontală în mare parte. Încerc, în ultimul timp, o descompunere a acestei ordini care mă domină și o armonizare a părților ei componente, în desene în care, vă rog, pe cei care aveți răbdarea a le privi, să descoperiți fața picturală a creionului colorat.

— Care sînt atuurile graficii comparativ cu pictura, sculptura, tapiseria etc. ? Dar handicapurile ?

— Grafica produce afișul, controversat încă, între artele plastice tradiționale. El adună probleme plastice ce țin, în ordine, de : grafică, decorativă, pictură. Viața unui afiș este minimă, în raport cu un desen, o pictură sau o sculptură. El este un simbol cu un mesaj de maximă importanță, „un scandal vizual", dacă vrei, cu virtuți de ordin semantic și estetic mult înaintea concurenței pe care o face pictura, sculptura etc. Așa se explică și eticheta de avangardist care i se atribuie. În ceea ce mă privește, desenul de sine stătător are o cotă în continuă creștere. Mă ambiționez să cred că desenul pe care îl practic poate fi atît desen, cît și pictură sau afiș. Handicapuri nu sînt

— Grafica e, se înțelege, o artă ea însăși. Dar și un mijloc, nu o dată, de existență a altora, a cărții, în primul rînd. Care e experiența ta în ilustrarea unor cărți ?

— **„Lui Iosif Stroia,**
căruia-i datorăm această copertă
(fără de care cartea ar fi fost
o navă plecată la Troia
fără covertă !)" este dedicația lui Șerban Foarță, pe pagina de titlu a volumului „Texte pentru Phoenix", din 1976. De atunci, colaborarea cu autorul a continuat în copertarea a încă trei volume binecunoscute. Apoi cu editura Facla, iar în ultimul timp direct cu autorii, colaborare ceva mai fericită. © satisfacție mai specială am obținut-o prin realizarea coperților de cataloage U.A.P., unde soluțiile plastice mai îndrăznețe nu s-au oprit pe biroul tehnoredactorilor din edituri.

— Lucrezi într-o tipografie, la Arad. În ce măsură îți valorifici potențialul creator aici ? Eventuale sugestii.

— Trebuie să recunosc, cea mai pertinentă întrebare Sa răspund ca atare, deși, poate, nu mă avantajează. Munca în tipografie mi s-a părut întotdeauna fascinantă. Consider că mi se potrivește perfect. Meseria de retușor-offset compilează la modul profesionist preocupările mele plastice (de cercetare plastică), cu cele de specific tipografic. Nu o dată, am găsit rezolvări pentru desenele, ce poate le cunoaști, în tipografie, desenînd, retușînd sau montînd o lucrare sau alta. Ar fi trebuit să aduc, la început, nu acum, calde mulțumiri colegului Süss Ștefan, de la care am învățat ce e o tipografie, un om de spirit deosebit, de o aleasă ținută profesională, un coleg admirabil, care mi-a arătat ce înseamnă seriozitatea profesiei. ordinea și mai ales respectul pentru munca din cele 8 ore pe care le petrecem împreună ... Potențialul creator ? Cam pretențios. De ce ? Pentru că formulele îndrăznețe pe care le propun în desenele de atelier nu au loc (de cele mai multe ori) în lucrările monotone totuși și cam stereotipe Munca în tipografie este mai mult o muncă de rutină, decît una de creație, mă obosește, dar mă și stimulează. Sugestii ? N-are rost. Seriozitate. Atît.

Vasile DAN

Gheorghe Mocuța

ÎNCERCARE ASUPRA EMOȚIEI

Ce fac eu acum ?
m-am oprit
și respir
în ritmul unui poem
infinit.
Aerul proaspăt
e cheia de boltă
a serii.
Gura bolborosește cuvinte
înroșite în sînge.
Emoția slăbește lațul.
Răcoarea pătrunde în creier.

O bătaie de inimă :
se năruie totul.

BIBLIOTECA NATURII

Numai un rege-bufon ar invada în octombrie
o vale blindată
cu turle anglișei brîndușe.
Nici o academie n-ar risca atîtea tomuri
atîta solară nebunie
retorica s-ar transforma în iarbă.

FRUMOASA PRIZONIERĂ

Fascinația unui obiect : strălucitor
cu mii de picioare
ce se strecoară ca o lamă rece
în faldurile nopții prea lungi
scornită de acest anotimp al morții latente.

Învelișurile se multiplică
văzul se clatină în efigia ochiului
griurile fug din tablou.

Aștepți zile mai bune în dulceața căminului
și ca o prevestire copilul suspină în somn

---

ochiul magic

Anii adolescenței...

De la Timișoara la Arad sînt vreo 50 de kilometri. Un poet poate străbate distanța într-o diligență de seară. Un prozator, luînd trenul (care trebuie să fie, neapărat, albastru). Cînd am parcurs eu această distanță, pentru prima oară, am luat avionul. Pentru 50 de kilometri ? Ei da, exista, prin anii '50, o... fabuloasă cursă TAROM pe ruta Timișoara—Arad ! Nu știu cît de rentabilă era pentru respectiva companie aeriană, pentru mine a fost, însă, un prilej numai bun de a destrăma o iubire. Aveam 20 de ani, nu eram nici poet, nici prozator (dar voiam să ajung scriitor), cîntam „înfruntînd furtuni / spargem munții'n pumni" și căzusem la un (prim) examen al dragostei. Am văzut, atunci, de sus, cîmpia, Mureșul, orașul (cel nou pentru mine). Trec peste emoția zborului. Mai apoi, „terestru", am revenit în Timișoara cu un tren care era de seară (dar nu aducea a diligență) și avea o culoare oarecare (oricum, nu albastră). Era în toamna lui '59. Ion Arieșanu mai avea șase ani pînă să publice „Trenul albastru", Anghel Dumbrăveanu a mai așteptat 19 ani pînă la „Diligența de seară". Eu aveam să pornesc spre Arad pe o cale (a se citi : viață) deloc dreaptă, dimpotrivă, meandrele ei m-au întîrziat, te miri pe unde, peste zece ani. Ajungînd iarăși în Arad (cumva cunoscut, acum), cu un altfel de „statut" : reușisem la (alt) examen, cel al iubirii, căsătorindu-mă cu o arădeancă. Cît despre cel rîvnit, de scriitor, ehei ... În Timișoara adolescenței mele, cum și în atîtea locuri din țară pe unde am umblat, am înnodat legături cu unii ce își binemeritau acest statut, uneori chiar bucurîndu-mă de prietenia lor. Viața ne-a despărțit și ne-a adunat iarăși, cele de demult nu se pot uita. Cum nici pe cei, din nefericire mulți, care s-au supărat deodată pe noi toți și s-au ascuns pe tărîm de umbre. Despre cei de încă mai sînt și scriu, despre cei de au scris și mai sînt (prin operă), vreau să vorbesc ...

În Timișoara era „Scrisul bănățean" și se pregătea, atunci, noul „Orizont". La redacția revistei se țineau ședințele cenaclului ; cred că săptămînal, erau foarte mulți aspiranți la gloria literară (pentru ei era ședința „lărgită", mai era una, a „aleșilor") : am nimerit acolo prin clasa a X-a. Între vîrstnici, Vichente Ardeleanu oficia și împărțea (generos) lauri pentru premianții în pantaloni scurți (pe Lucian Bureriu, venit mai tîrziu, chiar așa-l țin minte, în pantaloni scurți — nici o încercare de a impune o formulă gen : „poeții în blugi" !) ; Alexandru Jebeleanu și Mircea Șerbănescu erau consacrați și dominau în grădinile poeziei și prozei. Eu m-am „produs" cu o povestire și istorică și bănățenească, adică prea mult pentru un debut, așa că, după ce am fost sfătuit să nu „pescuiesc prin apele tulburi (nu-i așa) ale istoriei" și să privesc realitatea din jurul meu, am auzit și verdictul : ori lungesc, ori scurtez povestirea (ca să poată deveni ... publicabilă !). N-am făcut nici una, nici alta, așteptînd, astfel, 13 ani pînă la debutul meu (evident, „orizontist"). Dar la ce ședințe încinse am participat ! De la acelea în care se comentau versuri ca : „mîinile-și armau / grenade în ele luau / pe fasciști îi ...", era clar ce soartă au avut respectivii (inamicii, nu „poeții") pînă la altele, cu adevărat memorabile ; un adolescent subțire, cu față prelungă înnobilată de ochii-i (de „madonă" a spus cineva) care se aprindeau cînd citea versuri, o trestie înfiorată de adierea inspirației, o nuia de alun, mlădioasă, care însă nu se apleca sub cine știe ce vînturi, un poet, în sfîrșit, care visa (cum fluviile Oceanul), și se pregătea să culeagă Fructele pămîntului, **Anghel Dumbrăveanu, adică : apoi, un alt tînăr, cu vorbă așezată, caldă, trăindu-și serios** Anii adolescenței, **poate prea serios pentru vîrsta sa, scriind despre mineri și despre mame și despre vagonari, dar mai ales despre ce înseamnă, să spunem, frica și dragostea de mamă (sfîșiată) și visul despre trenurile albastre, „subiecte" mai rar cercetate atunci, Ion Arieșanu, adică.**

Cu ei, deci, voi începe. Odată, Arieșanu m-a întrebat ...

Florin BĂNESCU

ÎNTRE SISIF ȘI PROMETEU

eseu

Platon, în al său dialog endeictic, Protagoras, ne face să înțelegem că noi, oamenii, purtăm în seminția noastră, pentru totdeauna, marca rateului prometeic, urma unui semisucces. Căci furtul — cum a fost numit mai tîrziu actul lui Prometeu — focului și inteligenței, inventivității din atelierele lui Hefaistos și Atenei, nu este o reușită decît pe jumătate, gîndul prim fiind acela de a-i înzestra pe oameni cu arta politicii, cu sectorul conviețuirii. Prometeu rămînea, cu toată măreția sa pentru înzestrarea omului în ordinea utilului, un erou ambiguu, eșuînd într-o încercare și cîștigînd în alta. E drept, în posesia meșteșugurilor, a artelor utilitare, oamenii pot supraviețui, își pot mări confortul și stăpîni mai bine lucrurile, dar mai degrabă dispersați, oarecum nefericiți, închiși asupra lor, căci încă nu dețin înțelepciunea supremă, secretul lui Zeus, acela al conviețuirii în cetate. Pentru arta politicii, simbolul invederat rămîne mai degrabă efortul sisific, îngemănînd gîndul trist al zădărniciei, al reluării lucrului de la capăt într-o repetiție nesfîrșită și, în același timp, sentimentul speranței, născut din actul continuu al voinței umane spre mai bine.

Cele două mituri cu simbolurile lor corespund, așadar, la două ordini diferite din istoria umană. Una este ordinea lucrurilor, a raporturilor omului cu natura înconjurătoare și cealaltă este ordinea conviețuirii, a relațiilor omului cu omul în viața cetății. Însăși logica se pliază și ea în slujirea celor două necesități. Pentru primul palier, logica este cumulativă, de tipul lui încă și încă, ceva odată cucerit adăugîndu-se și sporind seria succeselor, progresul găsindu-se aici la el acasă, iar istoria nu acceptă repetiția la acest nivel, efortul în cucerirea naturii urcînd treaptă cu treaptă, pe o pantă ascendentă, care elimină revenirile. Sub semnul efortului prometeic s-a putut ajunge la progresul tehnic pe care-l cunoaște omenirea astăzi, la fenomenul contemporan al revoluției științifico-tehnice.

Pentru cealaltă ordine, logica este repetitivă, în raporturile dintre oameni în cadrul cetății, între grupuri și clase sociale, totul se reia de la capăt, cu fiecare mutație istorică, pentru a se clădi ceva nou fiind nevoie de distrugerea vechiului, progresul făcîndu-și loc anevoios, nu clădind mereu ascendent, ci adesea răsturnînd tot ceea ce a fost înainte, ceea ce i-a făcut pe unii să vorbească despre acest progres ca despre o „bîlbîială a istoriei". Firește, în realitate, cele două ordini din istoria umană nu sînt chiar atît de rupte una de alta, dincolo de orizontul omului obișnuit cei doi eroi mitologici par să-și facă cu ochiul, să-și întindă mîna, căci raporturile omului cu natura, impulsurile prometeice, sînt totdeauna mediate prin alți oameni, iar relațiile dintre oameni, în voința sisifică de a deveni mai bune, au mereu ca obiect diferitele lucruri, cuceriri ale inventivității omenești pe linia utilului. Chiar dacă știința și tehnica, în progresul lor, nu dau soluții pentru arta politicii, între cele două domenii adîncindu-se mereu prăpastia originară, adîncire de care sînt conștienți mulți savanți și politicieni contemporani, tot mai mulți cercetători ai științei de astăzi fac apel la istoria reușitelor și, mai ales, a eșecurilor premergătoare acestor izbînzi din lupta cu natura, învățînd, deci, puțin cîte puțin, din logica sisifică a repetitivului, drum pe care știința și tehnica nu pot decît să devină mai umane. Eclipsarea lui Sisif se pare că a durat prea mult. **„Realitatea umană se naște din încrucișarea a două legende : Prometeu și Sisif. Dar noi vom fi mereu contemporanii lui Sisif, și aceasta va fi cea mai frumoasă revanșă asupra lui Prometeu"** (Régis Debray).

Ioan BIRIȘ

Cartea Clara

cronica literară

Ce resorturi ascunse, pînă acum, au dus poezia lui George Țărnea spre dramatismul liricii din **Cartea Clara**? Pentru că, evident, nu numai prin excelentele condiții grafice, în care a apărut, cartea reprezintă un moment de referință în activitatea acestui poet, nu tocmai răsfățat de critică, dar, fără îndoială, unul dintre cei mai talentați ai liricii actuale. Cartea cu care a debutat George Țărnea — **Testamentul înțeleptului** (1974) — confirma, desigur, un poet, cu toate inegalitățile ce i-au fost semnalate. Dacă în **Starea de iubire** (1975) și **Înaltă fidelitate** (1977) poezia lui Țărnea nu se eliberează de o anumită alură declamativă, de o verbozitate care umflă artificial poezia, dîndu-i culoare, dar diminuîndu-i esența, cu **Scrisori de fiecare zi** (1980) lirica sa se esențializează. Poet prin întreaga structură, George Țărnea folosește o limbă melodioasă, armonică, mustind de lirism ca buretele îmbibat în apă, depinzînd doar de mîna care-l strînge dacă țîșnește șuvoiul inform și inestetic, sau picătura cristalină, ce poartă în ea esența întregului. Muzicalitatea, răbdarea pentru cizelarea versului, plăcerea de a asculta sonorități pure sînt trăsături care au devenit constante ale poeziei sale.

Cartea Clara este expresia unui zbucium sufletesc intens, transpus însă în versuri de o melodie surprinzătoare în frumusețea ei formală. Este o poezie despre efectul dramatic al iubirii, dorința de a explica un drum al existenței, tutelat de iubire. Poetul folosește **cîntecul, balada, elegia, scrisoarea,** o gamă impresionantă de modalități, prin care poezia **se face** extrăgîndu-se din intensitatea evenimentului trăit. Textul liric trece în aceste forme, care închid puterea unui sentiment revărsat în poezie. Întrebările țîșnesc din poezie, un dialog liric permanent încearcă să apropie, să clarifice, să lumineze din varii perspective: **„Ce nuntă să mai vrei să se întîmple / Și-n ce necunoscut să te mai pierzi, / Cînd cerul meu de dragoste se umple / Dacă ți-ating genunchii mult prea verzi / / De ce nu vrei să crezi și-a doua oară, / Fără sigiliul unui act legal, / Că nimeni mai atent nu te măsoară / Decît clepsidra mea cu timp egal. / / Și troienindu-mi viața ierni de-a rîndul / De ce nu vrei să vezi de peste văi / Cu cîtă iarbă mi se umple gîndul / Dacă mă scald o vară-n ochii tăi / / Ce cort albastru să-ți mai fac sub soare / Și ce grădini să-ți mai ridic din mări, / Ca să-nțelegi că nu-s întîmplătoare / Aceste dureroase destrămări? / / Și dacă simți că vremea-i tot mai rece / Pe muchia cu frică dintre ploi, / Cît suflet să-ți mai dau să nu pot trece / Din fildeșul iubirii înapoi".**

Cu fiecare poezie se reliefează complexitatea strărilor afective (**„Obositor să credem că iubirea / Ne hărțuiește ca o boală-n plus — / Mă știu de mult tot mai străin cu firea, / Te simt mai mult la capătul opus"**), chiar într-o derulare contradictorie, dar care, în final, trebuie să evidențieze frumusețea iubirii: **„Fîntîna mea săpată-n piatră seacă, / Prilejul meu diurn de-a scăpăta / Dar și-nnoptat, iubirea să nu-mi trecă, / Și să răsar mai viu din bezna ta. / / Grădina mea de gînduri suspendată / Pe stîlpi de ceață, într-un colț de cer, / Și de la care, poate, niciodată, / N-am să-nțeleg ce trebuia să cer — / / Tu singură mă poți ierta sau vinde, / Mă smulgi din minte și mă-nchegi din nou, / Și cît exiști, un cîntec, mă cuprinde / Și cad în umbra ta fără ecou" / /.** Drumul iubirii, apărat de poet, ar trebui să fie unul al purității, deși duritatea și asperitățile apar des. „Întomnarea" nu atenuează afectul. Volumul denotă și structural (**Cortul de fildeș, Scrisorile din iarna chealä, Cușca prafului de pușcă, Cartea Clara**), o complexitate care impresionează. Și cîte alte structuri și simboluri nu s-ar putea extrage din **Cartea Clara**, de la un autor care are înclinație spre cultul ideilor poetice.

Alexandru RUJA

---

* George Țărnea CARTEA CLARA, Editura Cartea Românească, 1986.

O expoziție — trei opinii

LA SALA „ARTA", PICTURĂ, IOAN KETT GROZA

Personalitate complexă, contradictorie, căutînd mereu o formă potrivită de exprimare — prin pictura în ulei, grafică, afiș, caricatură, Kett, cel mereu spiritual, este, în fond, un poet. Ceea ce impune în expoziția sa este preocuparea pentru peisaj. Peisaj care pare a fi unul si același. Kett poartă în el nostalgia pustei — spațiu necuprins, după ce va fi fost cine știe cînd impresionat de ceea ce înseamnă nebunia cîmpiei fără margini (fiindcă, în peisajele sale, „mărginirea" cu o altă vastitate — cerul, nu este decît o continuare, sau, uneori, spațiul celest alunecă, fuge spre orizontul înspre care rîvnește și „goana" cîmpiei. Liniile plane ale cîmpiei, ori cele vălurite, curbate de ascunse și subpămîntene forțe, se expun examinării libere; nimic nu le ascunde, nimic nu le încarcă. Uneori ele „acceptă" un ochi de apă (care e, de fapt, un „ochi de cer"), umbra părelnică a vegetației sărace, vreun copac singuratec (bătrîn voievod rătăcit), un pîlc de mărunte case („colnele", sălașele „Cîmpiei de Vest" umanizînd peisajul). Astfel, pentru imaginație, stăpîn e vîntul (ghicit); iar pentru ochi, culoarea; aceasta e — în anumite ceasuri ale zilei — egală pentru cîmpie cum și pentru cer (un amurg în tonuri verzi, un altul în mov). Deși imense, cele două spații nu stau în echilibru, cerului dîndu-i-se drepturi suverane (fără însă a copleși spațiul terestru, a-l micșora, dimpotrivă, dîndu-i „adîncime". Cerul are culoare și nuanțele pe care le știm sau cele pe care le-a „creat" Kett. Cum și, însăși, cîmpia. Albastrul de sus scade în degradeuri, a străluminat ori, dimpotrivă, supraîncărcat de tomuri cumva amenințătoare; verdele sau ternul cenușiu de jos e fulgerat de cîte o pată de culoare, o rană deschisă a pămîntului, roșul ei dînd, violent, viață. Sînt cele mai bune tablouri din expoziție. Li se adaugă alte peisaje în care apar ființe bizare, obiecte, simboluri ce se constituie în adevărate poeme (dacă vreți, niște picto-poeme cuprinse în „volumul" cel mare al cîmpiei). La cele dinainte puteau să apară, de pildă, cai (parcă zburînd), acum întîlnim „vise" populate de umbrele cailor, statui, chipuri, neterminate, sugerate sau tinzînd spre perfecțiune, văluri, pendule, orologii, jucării mecanice, animale fabuloase, cupluri (un arsenal în aparență suprarealist). Tablourile invită la meditație, aceasta fiind favorizată de armonia culorii, de ritmul tonurilor, calm, echilibrat și deodată rupt de țîșnirea unei nuanțe neașteptate sau de insolitul compoziției, ca și de noutatea simbolului. Cînd ne vorbește prin simboluri, Kett ne cucerește pe deplin. Motive de satisfacție pentru un artist care și-a găsit uneltele potrivite, cum și un „limbaj" personal...

Florin BĂNESCU

...Nici de această dată Ioan Kett Groza nu își dezminte drumul ales, calea spre împlinirea destinului său de pictor-narator al unor trăiri zbuciumate, neliniștite. Mai mult încă, expoziția deschisă recent, foarte bogată în conținut, înseamnă un nou pas înainte în demersul său artistic pe care îl urmărește cu talent și nedezmințită perseverență.

Utilizînd, ca și altădată, elemente și tehnici specifice suprarealismului, Ioan Ket Groza ne introduce într-o lume neliniștită, misterioasă chiar, dar nu lipsită de un anume lirism. Iar dacă ar fi să găsim o trăsătură definitorie picturii lui, gîndul ne-ar duce inevitabil și la poezie, chiar la o anume nostalgie prezentă în multe dintre tablouri.

Suprinzător cum, din aproape aceleași elemente-simbol, prin combinații diverse, Ioan Kett Groza „spune" de fiecare dată alteeva, dar nici o dată nu o face explicit ci, dimpotrivă, lăsînd privitorul să caute și să găsească soluția cea mai potrivită experienței sale de viață. Imagini aparent fără importanță, la o privire ceva mai atentă capătă sensuri majore: biletul de tren, îndoit, aruncat undeva, lîngă geamantan, este nostalgia locurilor în care „am fost", iar cireșele (culoarea lor), speranța unei viitoare călătorii („Întoarcerea din călătorie"); clapele pianului sînt chiar drumul, viața ce ne-a mai rămas de trăit („Cu gîndul la Chopin")

Apoi: „Amintire" — un titlu voit derutant, de fapt o creație **împotriva memoriei** terorizante, „Insomnie" — același zbucium, prezent în toate tablourile cu cai. Nu, viața nu e simplă deloc, vrea să ne spună, și chiar ne spune Ioan Kett Groza. Din cauza memoriei noastre, din cauza amintirilor care ne urmăresc pretutindeni, amestecîndu-se insolent (și, în cazul acesta, uneori, insolit) cu prezentul și viitorul tulburîndu-ne liniștea.

Horia UNGUREANU

...Un cer uriaș cît nemărginirea este clopotul de sticlă sub care ticăie ceasul continuu al povestirilor lui Ioan Kett Groza. O lume încărcată cu înțelesurile proprii pînzelor artistului populează un pămînt întotdeauna strivit de zarea nesfîrșită. Un colorit propriu, în care obiectele și ființele și obiectele-ființe iau nuanțe specifice și nu neapărat cele corespunzătoare experienței noastre. Totul ne introduce într-un univers cu ale cărui luminozități trebuie să ne obișnuim pentru ca să le putem desluși. O epică de multe ori capabilă să ne spună lucruri uitate, de multe ori trecute cu vederea, de multe ori parcă nebănuite că ar fi fost percepute vreodată și de alții ne face să fim în stare nu numai să verbalizăm sentimente, dar să le și percepem la un nou și neașteptat grad de intensitate.

Ioan Kett Groza face parte din familia pictorilor care-și narează pe pînză subiectele și care oferă sugestii pentru alte și alte povestiri în funcție de subiectivitatea privitorului. Ar fi inutil să-l numim suprarealist (datorită recuzitei folosite), ar fi inutil să-i căutăm obsesiile (de pildă, în caii care aproape că îi năpădesc toate pînzele), la fel cum ar fi inutil să încercăm să-l încadrăm într-o anumită descendență. Apropierile sînt ușor de făcut, dar ele riscă să nu acopere decît o parte din ceea ce pictează artistul.

Ceea ce rămîne este o remarcabilă capacitate de a crea atmosferă și de a oferi sugestiile unor posibile evenimente (văzute sau nevăzute). Din punctul acesta de vedere, pictorul dăruiește oricui cîte ceva, iar starea rezultată s-ar putea, la rîndul ei, decodifica. Chiar și „povestirile" sînt greu clasificabile din punctul de vedere al „apartenenței" lor la un anume ... gen literar. Ioan Kett Groza este, în același timp, și autor de factură realistă și autor de sorginte științifico-fantastică. Sub clopotul de sticlă al cerului său imens, care face de multe ori ca tot centrul de greutate al tabloului să se înghesuie strivit pe o mică fîșie de pînză, ființele, obiectele și ființele-obiecte își duc viața lor dramatică, viața ruptă din propria noastră viață.

Gheorghe SCHWARTZ

Premieră

teatru

Stagiunea s-a deschis și la Teatrul arădean. Opțiunea a fost pentru **Calandria**, piesa lui Bernardo Dovizi da Bibbiena, reprezentată întîia oară în anul 1510 la Urbino, cu un prolog și intermedii compuse de Baldassare Castiglione, autorul operei **Il Cortegiano,** cel care a și pus-o în scenă, cu fast și eleganță, după cum însuși mărturisește într-o scrisoare adresată episcopului Ludovico di Canossa, pentru ca, opt ani mai tîrziu, în 1518, piesa să fie reprezentată la Roma, în palatul Vaticanului, în camerele de locuit ale autorului, pe atunci cardinal al Bisericii. Comedia lui Bibbiena, inspirată de Plaut și Boccaccio, și nu mai puțin de școala florentină a lui Berni și Lasca, este ceea ce s-a numit „Comedie de intrigă" — d'intreccio — alcătuită după aceleași tipare ca și nuvelistica reprezentanților Renașterii italiene.

Desigur, urmărind acest spetcacol poți să te întrebi, de ce tocmai **Calandria,** care nu este nici pe departe o capodoperă a dramaturgiei universale, ci mai degrabă o comedioară superficială, cu tipologii abia schițate și cu un comic, adesea, precar. Piesa lui Bibbiena, desuetă și monotonă, deci, la lectură, a constituit un pretext pentru tînărul și talentatul regizor **Victor Ioan Frunză** care a gîndit un spectacol modern impregnat de dansuri executate cu grație de grupul de balet „Alter ego" (instruit de **Anca Ardelean**), dansuri ce amintesc de premiera absolută a piesei, de acele dansuri maure, morescele sau dansuri mimice, ce apăreau ca intermezzi în miezul piesei. Desigur, pot fi aduse argumente pro și contra unui asemenea spectacol agrementat cu dans, dar important ni se pare faptul că regizorul propune o lectură scenică originală care se susține în sine, un spectacol rotund, unitar, susținut și de o scenografie (semnată de **Doru Păcurar**) adecvată viziunii regizorale, o scenografie sveltă, subtilă, modernă. **Spectacolul nu are, însă, ritmul alert** învederat de intențiile regiei. **El se desfășoară cu sincope de haz și cu o vervă** ce scade spre final. Actorii fac eforturi evidente de a intra în acest joc al echivocului, dar strădaniile se constitue numai în parte în izbînzi. **Larisa Stase Mureșan** se dovedește a fi, din nou, o mare actriță. Fulvia sa, soția înșelată și cea care înșeală, are temperament, spirit, nonșalanță și o anume ironie amară, insinuantă. Pe aceeași linie interpretativă, ironică și inteligent detașată de text, se înscrie și evoluția lui **Ion Petrache,** plină de savoare și varii nuanțe, în dublul rol, al pedantului dascăl Momo di Polinico și al șarlatanului vraci Ruffo care profită de credulitatea femeilor mistuite de focul iubirii. Marele rol în spectacol trebuia să fie cel al lui Fessenio, vanitosul și cinicul personaj care punctează întreaga desfășurare a spectacolului, dar, în interpretarea lui **Doru Iosif,** el nu a avut greutatea pe care i-a atribuit-o regizorul, lipsindu-i deopotrivă mobiltatea și subtilitatea, impuse de personaj în ciuda harului personal al actorului dovedit în alte două spectacole pe scena arădeană. Și **Valentin Voicilă** își realizează numai pe jumătate rolurile. Credibil și interesant îl întruchipează pe Lidio din Modon, fiul lui Demetrio, stăpîn al lui Fessenio și îndrăgostitul Fulviei, dar actorul îngroașă supărător rolul, în travesti, al Santillei, sora sa geamănă, ce, în final, îi va fi hărăzită lui Flaminio, fiul lui Calandro. De altfel, Calandro, soțul nătîng, un facsimil al lui Calendrino, prezent în toate comediile Renașterii italiene, părea „croit" anume pentru **Vasile Grădinaru,** care îl și interpretează cu reală plăcere și haz, ca și **Gabriela Cuc,** remarcabilă în Samia, mai puțin în scenele „vulcanice" și **Radu Cazan,** un Fannio ironic și duplicitar.

Lizica MIHUȚ

semenicul

SUPLIMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL
JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ
CARAȘ-SEVERIN, ANUL II, OCTOMBRIE 1986

Toamnă culturală

Hărnicia, priceperea și dragostea pentru frumos a Reșiței de azi continuă peste veacuri tradiția acestor locuri în care, generație după generație, deceniu după deceniu a pulsat clocotitor ritmul muncii pentru ca vechea „cetate de foc" să rămînă mereu tînără. Oricine știe cît de înalte sînt la noi cultura tehnică și exigențele ei în ceea ce privește capacitățile productive tehnice. Concomitent însă cu pregătirea profesională se plămădește aici, în procesul muncii și disciplina tehnică, se stimulează formarea caracterului și a conștiinței pentru că substanța unică și sensul tuturor acestor întîmplări este OMUL.

Concepută ca o adevărată CÎNTARE OMULUI, dispunînd de un spațiu tematic larg, cea de-a XVI-a ediție a ZILELOR CULTURII LA REȘIȚA se caracterizează tocmai printr-o mai mare adîncire a cugetului, o vibrație intelectuală mai intensă, în ritm cu viața nouă și cu cerințele ei, în epoca pe care cu mîndrie o numim **„EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU"**.

Este, astfel, evidentă înscrierea municipiului de la poalele Semenicului printre centrele de cercetare științifică, tehnică, umanistă. Programele manifestărilor cu caracter tehnico-științific (din care reținem: sesiunea de comunicări „Tehnologii moderne aplicate în realizarea structurilor sudate", simpozionul „Mărirea eficienței energetice a proceselor tehnologice industriale — necesitate imediată" precum și sesiunile de comunicări și referate de cercetare, organizate în aproape toate întreprinderile economice) demonstrează cu claritate că demersul cercetării științifico-tehnice și al ingineriei proprii este situat în perimetrul unei strînse conexiuni cu nevoile producției materiale și ale activității sociale.

Obiectivele urmărite în manifestările științifice organizate de Muzeul Județean de Istorie, filiala Societății de Științe Filologice, Asociația Juriștilor, filiala Societății de Științe Medicale se identifică și ele cu cerințele dezvoltării dinamice ale personalității multilateral dezvoltate a omului nou, ale adîncirii investigațiilor de specialitate în domenii care altădată erau mai puțin reprezentate în viața spirituală a Reșiței. În același timp, prin grupaje tematice semnificative („Istoria Banatului — parte integrantă a istoriei naționale", „Zilele filmului pentru tineret", „Cartea și biblioteca — conexiuni contemporane", „Luminile scenei reșițene", „Seri de cultură cinematografică", etc.) se tinde spre un dialog real cu publicul, condiție esențială a educației prin cultură.

Programul „Zilelor culturii" cuprinde cu generozitate o paletă bogată de spectacole expoziții, întîlniri cu creatori valorificînd și pe această cale viguroasa și elevata mișcare artistică, talentul autentic și pasiunea pentru frumos a reșițenilor (sînt prezente astfel colective artistice cu un palmares deosebit de bogat — multiplu laureate ale Festivalului Național „Cîntarea României", ale unor concursuri de prestigiu din țară și de peste hotare — precum corul de cameră „Miorița", ansamblurile folclorice „Reșițeana" și „Doina", formația de Dixie-land, orchestra de cameră a elevilor și profesorilor de la Școala generală nr. 12, cenaclul literar „Semenicul", Cenaclul Uniunii Artiștilor plastici, Asociația Artiștilor Plastici Amatori).

Participarea prestigioasă a unor personalități ale vieții culturale, științifice și artistice ,oameni de știință, specialiști în domeniul tehnicii, tehnologiei, medici, juriști, scriitori, critici și editori, realizatori de film, interpreți de renume) sporește semnificația acestei manifestări, marcînd posibilitatea schimbului de opinii înscris sub semnul necesității de a cunoaște și de a acționa pe măsura cunoașterii, de a sincroniza deci, procesele devenirii spirituale cu noile dimensiuni economico-sociale, dar și de a găsi numitorul comun, perpetuu constructiv ce ne integrează în circuitul național de valori.

Cornelia Carmen GRAMADĂ,
președintele
Comitetului de Cultură și Educație Socialistă al Județului Caraș-Severin

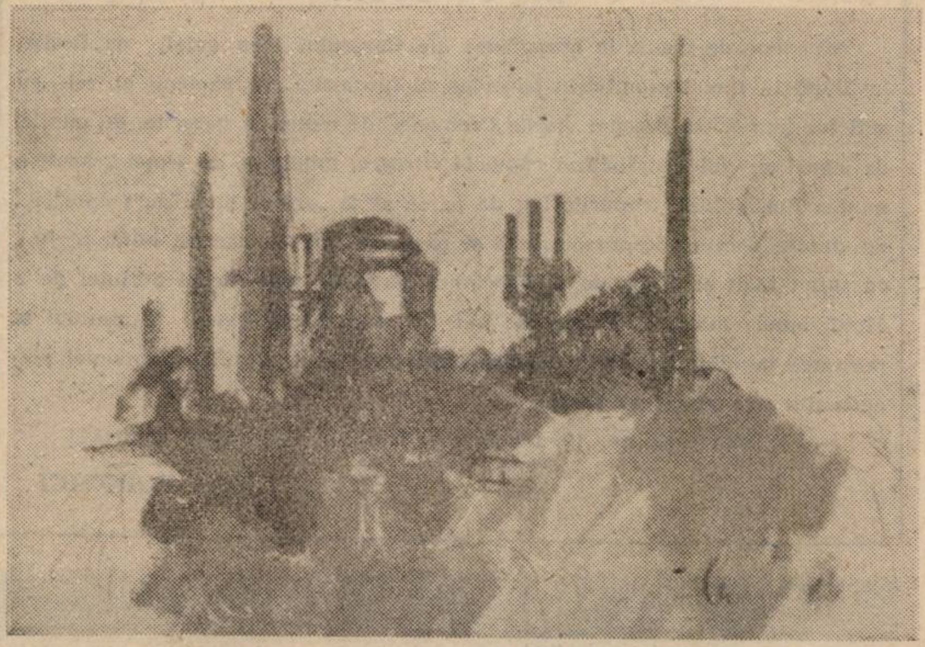

PETRU CALIȘ : „Peisaj reșițean", ulei

CIVITAS ACADEMICA

Un deceniu și jumătate de activitate integrată cu cercetarea și producția

Tradiția biseculară a Reșiței, care a pus baza unei recunoscute școli de cadre pentru industria grea românească, a căpătat noi valențe o dată cu înființarea , la 1 octombrie 1971, a Institutului de Subingineri, una din importantele ctitorii ale **„EPOCII NICOLAE CEAUȘESCU"**.

Cu sprijinul celor două mari uzine reșițene, în cei 15 ani de activitate, Institutul de Subingineri din Reșița s-a dezvoltat impetuos și a obținut o serie de rezultate:

● formarea a 3.380 de specialiști, cu o temeinică pregătire politico-profesională teoretică și mai ales practică; ● consolidarea unei puternice baze materiale didactico-științifice, care este în prezent de cca. 37 ori mai mare decît la finele primului an de activitate; ● formarea unui colectiv de cadre didactice, care a crescut, numeric, de patru ori și care s-a perfecționat continuu, cuprinzînd în prezent 86 la sută doctoranzi și doctori în științe; ● definitivarea a cinci specializări în cadrul a trei profiluri de învățămînt (mecanic, electric și metalurgic), perfect armonizate cu profilurile unităților industriale din județul Caraș-Severin, beneficiind de numeroase laboratoare proprii și uzinale, modern utilate, intens utilizate în procesul didactic, de cercetare științifică, și productiv; ● conturarea unor domenii de cercetare proprii, în acord cu cerințele formulate în documentele de partid, vizînd dinamica, fiabilitatea și tribologia lagărelor de alunecare ale locomotivelor Diesel-electrice românești; tehnologii de prelucrare a metalelor la rece sau la cald; tehnologii moderne de sudare prin frecare oțel-aluminiu; valorificarea mai eficientă a surselor de energie conexe proceselor tehnologice; tehnologii avansate și neenergo-intensive de elaborare, formare și turnare; surse regenerabile de energie; fiabilitatea transmisiilor armonice dințate destinate roboților industriali; aparate, instalații și procedee tehnologice de mecanizare și automatizare; cercetări economice și de științe sociale; ● formarea unor colective de cercetare științifică multi- și interdisciplinare alcătuite din cadre didactice, studenți, specialiști din producție, tehnicieni și muncitori; ● valorificarea rezultatelor cercetării prin publicarea a peste 950 de lucrări științifice, a 160 de manuale universitare, și realizarea a peste 40 de propuneri de invenții și inovații, obținînd economii cumulate de ordinul a zeci de milioane de lei, evitînd importul și creînd chiar disponibilități de export; ● depășirea, an de an, a planului de cercetare științifică contractuală cu procente comparabile cu cele realizate de facultățile fruntașe din Politehnica timișoreană;

● organizarea anuală a mai multor sesiuni științifice și simpozioane proprii, sau în colaborare cu alte instituții și întreprinderi. cu editarea unor volume speciale conținînd cele mai valoroase lucrări.

În acest moment jubiliar, după un deceniu și jumătate de dezvoltare armonioasă, învățămîntul superior tehnic reșițean își propune să-și continue eforturile pentru o mai deplină valorificare a condițiilor optime de care dispune economia județului, pentru a răspunde înaltelor comandamente ale societății socialiste, în care școlii îi revine misiunea înălțătoare de factor de progres și civilizație.

Conf. dr. ing. Ștefan ANGHEL

Lect. univ. Ioan BETTISCH

Permanențe reșițene

Manifestările autumnale, grupate sub denumirea „Zilele culturii — permanențe reșițene" constituie fiecare în parte și toate la un loc, adevărate evenimente în viața culturală a Reșiței

Dar, adevărul este că. sub auspiciile generoase ale „Cîntării României", calendarul acțiunilor culturale (artistice, literare, științifice) este mult mai bogat în manifestări.

Dintr-o listă cuprinzătoare rețin: ● „Săptămîna științei și tehnicii pentru tineret" (11—17.XI.1985) a prilejuit organizarea unor sesiuni de comunicări, expoziții, concursuri de creație, dezbateri, la Ateneul Tineretului ● Festivalul-concurs de muzică tînără „Te cînt, pămînt de glorii și de frumuseți" desfășurat în zilele de 23—24 XI.1985, a atras 53 de participanți din 23 de județe. ● Corul de cameră „Miorița" a susținut vineri, 30 decembrie 1985, în foaierul Casei de cultură, tradiționalul concert de iarnă. O noutate: apariția în concert a „Mini Mioriței", formația de copii a Casei Pionierilor și Șoimilor Patriei. ● La Casa de cultură a avut loc în 27.XII.1985 un amplu spectacol festiv, dedicat zilei Republicii, cu contribuția unor formații și soliști din Reșița și din județ, laureați ai Festivalului Național „Cîntarea României". ● Cu prilejul zilei de 8 Martie, la Cinematograful „Dacia", între 3 și 9.III.1986 s-a organizat festivalul de film „Un mărțișor cinematografic", dedicat femeilor. ● În zilele de 28—29 martie 1986 a avut loc la Casa de cultură simpozionul „Fenomenul cultural contemporan în perspectivă interdisciplinară". În prezența unui mare număr de specialiști din țară, cadre didactice și cercetători din județ, reuniunea a inclus în programul său și masa rotundă: „Știință-valoare-umanism", realizată la I.C.M. Reșița, și dezbaterea: „Sensibilitatea esteticului contemporan. Funcții și disfuncții". ● După ce a prezentat cîteva concerte în Capitală, Dana Sandru profesoară la Școala generală nr. 12 din Reșița, a susținut un nou concert (17.III.1986) la sala „Lira". ● În 27.IV.1986 s-a desfășurat „Alaiul primăverii", tradiționala manifestare populară încheiată cu un amplu spectacol folcloric. ● La cea de-a IX-a ediție a Festivalului Coral Interjudețean „D. C. Kiriac" de la Pitești (10—12.IV.1986), Corul „Ion Românu" al uzinelor reșițene a obținut trofeul festivalului, marele premiu, premiul special al I.C.E.D., precum și alte diplome și plachete. ● La începutul lunii aprilie 1986 a luat ființă la Ateneul Tineretului un cenaclu de literatură science-fiction ce se intitulează „Atlantis". ● La 6 iunie 1986 la C.C.S.I.T.E.H. a avut loc o ședință festivă și o masă rotundă pe tema: „Metode moderne în proiectarea constructivă", prilejuită de împlinirea a 20 de ani de activitate a acestui prestigios colectiv. ● La începutul lunii august, Ansamblul „Doina" al Comitetului Municipal Reșița al U.T.C. a efectuat un turneu în Italia; turneul s-a bucurat de un deosebit succes. ● Tot în luna august 1986 cunoscutul ansamblu „Semenicul" a cucerit Marele Premiu și trofeul festivalului „Cununa cîntecului românesc", de la Tulcea. ● În după-amiaza zilei de 21 august 1986, pe stadionul Valea Domanului, au avut loc două manifestări deosebite: adunarea festivă și un mare și însuflețitor spectacol cultural-sportiv în cinstea celei de-a 42-a anivesări a glorioasei Revoluții de Eliberare Socială și Națională, Antifascistă și Antiimperialistă din August 1944. ● În luna septembrie 1986, colecționarii reșițeni Gheorghe Măriuță și Ion Borca, participînd la expoziția filatelică mondială „Stokolmia '86", au obținut medalia vermeill mare și, respectiv, medalia de argint. ● Tînărul poet reșițean Constantin Rupa a obținut premiul al II-lea și premiul revistei „Steaua" în cadrul „Zilelor Octavian Goga" ce au avut loc, în septembrie 1986 la Cluj-Napoca și la Ciucea. ● Cenaclul „Conexiuni" al Bibliotecii Județene (înființat în anul 1980), și-a continuat dezbaterile pe marginea unor cărți apărute în ultima vreme: Paul Miclău, **Punte întru text,** Mircea Martin, **Singura critică,** Nicolae Sîrbu, **Aurul din aripi,** Cornel Ungureanu, **Proza românească de azi,** Tudor Gherman, **Cîteva considerații asupra originii bronzului.** ● În cadrul Serilor de Cultură Cinematografică care au loc în fiecare vineri la Cinematograful „Dacia", au „dialogat" cu publicul reșițean specialiști de prestigiu, precum: Florian Potra, George Littera, Floarea Ion, Cristina Corciovescu, Roxana Pană, Bujor T. Râpeanu și decanul de vîrstă al cineaștilor români, Jean Georgescu. ● Premierele Teatrului de Stat din acest an: **Hotel „Zodia gemenilor"** (23.I.1986), **Față în față cu lumea** (18.III.1986), **Dezertorul** (13.IV.1986), **Micii mușchetari** (1.VI.1986), **Examen de bacalaureat** (16.X.1986)

Titus CRIȘCIU

„NASC ȘI LA BANAT OAMENI..."

BANATUL M-A ÎNVĂȚAT CA LUCRURILE TREBUIE SĂ FIE UTILE ȘI BINE FĂCUTE

M-am născut la Bocșa Română unde am învățat să visez, să muncesc. Am plecat la Reșița care mi-a dat fiorul marilor realizări în tehnică. Am plecat și de acolo, luînd-o pe drumurile necunoscute ale artei, dar nu am uitat și nu am părăsit niciodată experiența și cultul muncii din copilărie

Solidele cunoștințe căpătate de la acei oameni minunați — oamenii locului —, mi-au dat încredere și putere să visez la cele mai îndrăznețe opere de artă. Ele mi-au netezit și purificat calea căutărilor, ferindu-mă de poticnirile materiei.

Și tot Banatul m-a învățat că lucrurile trebuie să fie utile și bine făcute.

Multă vreme am fost obsedat de gîndul utilului în artă. Răspunsuri facile există, dar nu mă mulțumesc. Nu am găsit răspunsul cel bun, dar am găsit drumul : drumul care duce la miracol, la frumusețea visului, la bogăția sufletului omenesc, și care, toate împreună, alcătuiesc rațiunea existenței omului, baza acțiunilor și a realizărilor sale.

O vreme am încercat să le reprezint, să surprind frumosul existenței umane, să înnobilez cadrul său de viață, dar drumul m-a dus mai departe !

Mi s-a părut puțin. doar căutarea și reprezentarea frumosului, ilustrarea aspirațiilor și înfăptuirilor omului. Acum, **drumul mă duce către ideea de a-l determina pe om să gîndească, să se interogheze asupra rațiunii existenței lui, a datoriei și izvoarelor bucuriilor sale.**

Încerc să fiu prin arta mea un catalizator, să-i creez omului metafore ale necunoscutului care să-i dea starea de bucurie și minunare în fața miracolului ..

... Minunatele colin ale Carașului, cu acea misterioasă briză mediteraneană, fecundează — sînt sigur — talente și sensibilități creatoare.

Constantin LUCACI

Mi-e dor...

Mi-e dor de dealurile aromitoare ale Carașului meu natal, de Reșița, învăluită în fumul plumburiu bacovian al furnalelor, de oamenii ei, cei cu sufletul fremătător precum viorile Cremonei, de ciute, de veverițe, de mierle, de iepuri și vulpi străbătînd pădurile albastre, milenare, de femei „căzute-n mintea florilor", de trupurile lor, de parcă ar fi „arbori lungi de șoapte",... de cîntece doinite, despre dragoste și pace, de sate cu oameni buni, blajini, cu suflet înalt și drept, de înțelepciunea țăranilor identificată dorinței de a făptui binele lumii, de o lune de mit, în care fecunditatea pămîntului și puritatea inimilor omenești se-ngemănează sub arcul cosmic al armoniei planetei și-n care trubadurii cîntă :

— **„De nu-i dragoste și bună învoire, viața e singurătate deșartă" !**

Doru POPOVICI

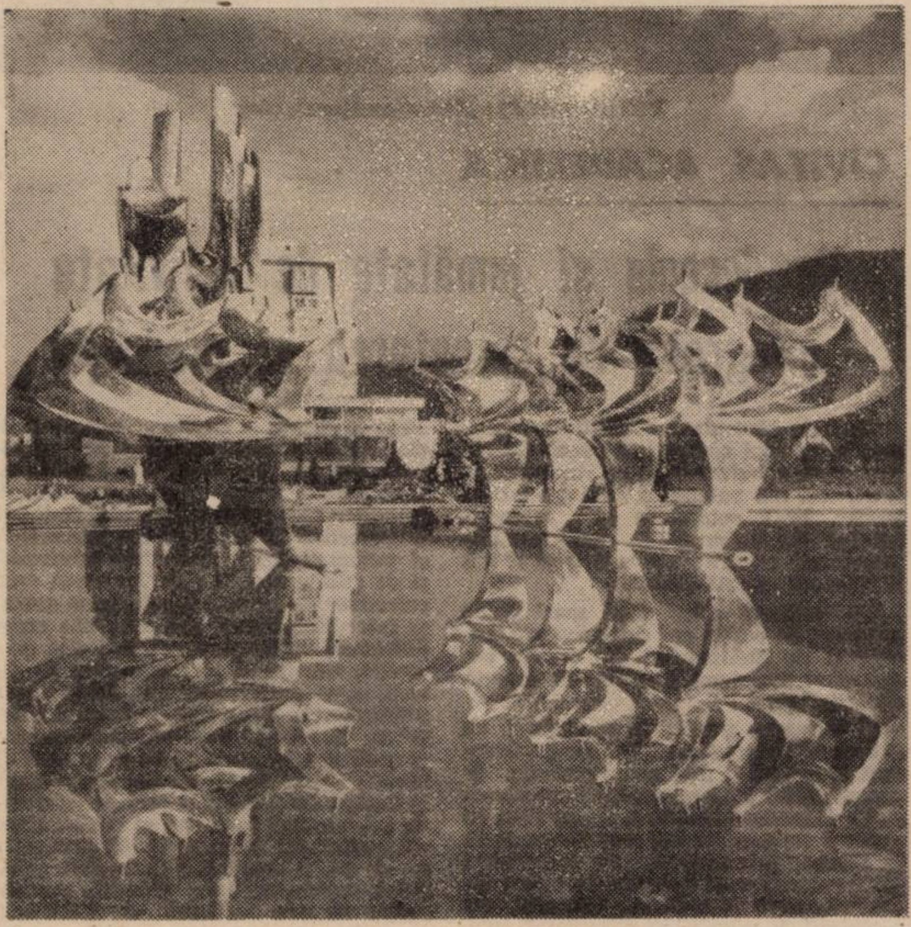

CONSTANTIN LUCACI : „Fîntîna cinetică din Reșița"

ESENȚA TRADIȚIEI : RESPECTUL PENTRU MUNCĂ ȘI VALORILE MESERIEI

La întrebarea ce a însemnat Reșița în formarea și dezvoltarea mea, răspunsul este că aici am văzut, prima dată, lumina zilei, și, din cîte mi s-a povestit, a fost o zi însorită de februarie Aici mi-am petrecut copilăria, ocrotită de dragostea și căldura părintească, aici am început a desluși tainele minunate ale buchiilor, sub veghea luminaților învățători, Elena Bireescu și Gheorghe Dima. Nu pot uita figura luminoasă a directorului Coriolan Cocora, apoi profesorii din liceu. pe dirigintele Petru Miler și, nu în ultimă instanță, profesoarele mele de desen, Ștefania Lipovan și Friederike Zaharescu, ce cu atîta dragoste și atenție au urmărit dezvoltarea talentului meu.

Din familie și mai ales de la tatăl meu am deprins seriozitatea muncii și respectul pentru profesiune. Tot tata mi-a deschis primele uși spre universul mirific al culorilor. La dînsul am văzut pentru prima dată o casetă cu culori, pensule, și am mirosit pentru prima oară parfumul uleiului de in. Respectul muncii și practicarea meseriei din generație în generație, o veche tradiție reșițeană, cred că am urmat-o și eu. Tot în mediul familial, în anii de liceu, prin frecventarea cercului de plastică la casa de cultură, mi-am definitivat hotărîrea de a deveni pictor. O expoziție a cercului de artă plastică din acel timp a produs și apariția, în ziarul local „Flamura roșie", a primei cronici plastice unde a apărut și numele meu. În anii de studenție, în lungile vacanțe de vară, hoinăream mereu pentru a face schițe și notații, care mi-au fost de folos mai tîrziu. Tot atunci l-am cunoscut pe minunatul cărturar și propagator al culturii, George C. Bogdan, sub a cărui îndrumare am realizat afișul propagandistic pentru înființarea muzeului reșițean. Rezultatul materialului documentar strîns în vacanțele studențești a fost debutul meu expozițional la București, în 1963, cu compoziția „Sfîrșit de schimb", al cărei loc de desfășurare era în fața fostei porți nr. 1 a Combinatului siderurgic.

Dacă în vîrsta de aur a copilăriei am înregistrat imagini ce se păstrează în mintea mea în alte dimensiuni, față de ce există azi în jur, dacă au dispărut străzi pe care mi-am purtat pașii, dacă vechile case rămase au fațadele gravate cu structuri și patinate de timp, imaginea care mi-a rămas permanent este o stradă lungă, însorită, pe care eu, copilul, mă îndrept spre locuința bunicilor din Colonia Oltului 6, loc în care se petrec toate visele mele.

Ion STENDL

ÎN UMBRA CURGERII

Încremenit lîngă stîncile rîului. Enigmei curgătoare-i vei putea spune curînd cu bine. Trupul nopții înghițind nemilos ultimele pîlpîiri ale nisipului.

Încremenit lîngă stîncile rîului. Precum în vîntul de iarnă în salcia înmiresmată se pierde și umbra cinstitului murmur auroral),—

PĂSTRĂVI DESPICAȚI

Ci goală te arată cuvintelor abia foșnind în larguri (împotriva jumătăților de măsură împotriva înțelegerii minime împotriva oamenilor negri). Singură urcînd o dată cu fumul caselor înzăpezite în propriile lor visuri.

Ci goală te arată cuvintelor abia foșnind în larguri (poema mea de mîine rece ca burțile păstrăvilor despicați pe malul rîului) —

Sabin OPREANU

FOLCLORICĂ

Așa-mi vine uneori
Să mă pierd în cîmp cu flori,
Să iau roua de pe ele,
Să mă spăl pe ochi și gene,
Ca să uit de dor și jele.

Elena DAMIAN

DESPRE IARBĂ

iarba fiarelor împrăștie semințe
în care zac
(precum casetele în taină)
legile și istoria rădăcinilor

eu — cenușa care oprește
cîntecul păsării

Nicolae STAN

TOAMNĂ

S-au supărat drumurile ...
Pietrele, crapă una cîte una,
După fiecare frunză bătută de
brumă
Apare Luna.
Cuvintele se-mpuținează și ele.
Gîndurile prind crustă.
Copiii dau iama în mustul cărților,
îl gustă.
Poteci îngreunate de secretele verii
se odihnesc învelite în mister.
Gingașele siluete ale cocorilor
Pier.
Vine o liniște, o preacurată odihnă
la rădăcina unui timp de trudă,
Ploaia e pusă pe șotii
care te udă.

SĂ CREDEM ÎN NOI

Să zăbovim puțin ...
Ploaia s-a cuibărit în ochii tăi,
Timidă povară a tăinuitelor căi.
Lîngă tine reușesc să îmbrac
mantia lungă a nopților albe.
În curînd cerul va fi lichid
Și-l vom auzi în noi cum cade.
Dacă vom ști să ne ținem de mînă
Orice armonie ne va fi accesibilă,
Trupul florilor va fi trupul nostru
— Iubire abstractă în iubire
posibilă.

Dana SILVĂȘAN

PLOAIE TROIANĂ

Coboară-n tîrziu, ca un imn, o
ploaie de aur
de parcă priviri s-ar izbi de asfalt,
e-n coama de apă un muget de taur,
rotunda-nserare devine înalt

și-aș vrea să mă bucur, îmi plouă
și-n sînge,
sînt abur de iarbă poleit pe călcîi ...
Coboară tîrziu și-o sete ne strînge
Ahile e fluviul săgeții dintîi.

Ce ploaie coboară, ce ploaie troiană
potop se anunță dinspre fluviul
homer,
ce rod vom culege, pămînt cu
prihană,
ce rod vom culege, ce rod, ce
mister ...

Slavomir ALMĂJAN

Pagini realizate de: Cornelia Carmen GRĂMADĂ, Timotei JURJICĂ, Petru OALLDE.

VIORICA UNGUREANU

FĂRĂ TINE

Fără tine, fără privirea ta —
Imens adevăr al clipei
prezente,
Fără căușul vorbelor tale,
Plămădit din cel mai tainic
lut,
Alunec spre gînduri veștede,
În fiecare seară, departe,
Pe străzile cu frunze risipite ...

Fără tine, tu cel de altădată,
Tu cel de-atunci cînd eu te
așteptam,
Căutările mele rămîn
suspendate
În frunze,
Ca niște raze ce-mi bat,
Cîteodată spre seară,
În geam.

SIMBOL

Plimbare . . .
Prin urme de nisip,
Aburi diafani
Cubici,
Glazurînd străzile . . .
Cintar de vorbe
Suspendat în vînt,
Măiastră-ncrucișare
De-am fost,
Voi fi
Sau sînt.

Încețoșată
Privire îndărăt . . .

excelsior

Regret sau bucurie,
O urmă pe zăpadă,
Strădanie, izbîndă,
Sau ce-o mai vrea
Să fie,
O clipă,
Veșnicie,
Sînt gata
Să ne vadă . . !

ANA CORCEA

DOR

(de Feleac)

o adiere de vînt
aduce miros
de țărînă,
de pîine caldă
de-acasă ;
o adiere de gînd
aduce
o ulíță pe care zvîcnește
un izvor de suflete
la care ostenită
mă adap,
un ulcior plin
cu cuvinte bătrînești,
un zîmbet
împietrit între două dealuri ;
o furtună de nisip
răstoarnă Clepsidra.

LAURA GHEORGHIU

NUMAI LUMINA

Numai lumina
și-acel tremur al
valurilor
nisipul șoptind
pe umbrele pașilor tăi

Nici un răspuns
Și toată întinderea

Ascult culoarea amurgind
Cîntecul fără sfîirșit al
drumului

De s-ar putea auzi
chemarea Caii
spre hotare de gînd
Numai lumina
ca o taină din noi

AUTUMNALĂ

miroase a toamnă
himere uitate și
Copilul acela ascuns
pentru ultimul mîine
Cuvîntul risipit
fără putința de a rosti

miroase a tropot și a frunze
și-a valuri de mînă cu ele
Departe-Zăpada și tu-Departe
o floare de colț peste
lumea cu miei

miroase ca toamna
cînd albul ne cheamă-napoi

panoramic

● Se aniversează, în toată presa noastră culturală, cei 125 de ani de la înființarea Asociației culturale ASTRA. Un bun prilej de meditație asupra importanței impactului acestei asociații asupra dezvoltării ulterioare a spiritualității românești. ● S-a vernisat, la începutul acestei săptămîni, în holul Universității, expoziția „Cursuri ale unor universitari celebri". Organizată de neobositul prof. univ. dr. Ion Iliescu, din a cărui colecție provin exponatele, expoziția a beneficiat de cuvîntul de deschidere al conf. dr. M. Epuran (prorector al Universității) și conf. dr .I. Drăgan. ● Casa universitarilor a găzduit o dezbatere pe marginea cărții „Mitologie populară românească", al cărei prim volum se subintitulează „Viețuitoarele pămîntului și apei". Autorul cărții este tînărul și talentatul cercetător Mihai Coman, ale cărui merite în elaborarea cărții au fost relevate de către Eugen Todoran, Livius Ciocârlie, Vasile Tudor Crețu și Ioan Viorel Boldureanu. ● Tot la Casa universitarilor se va desfășura, în data de 3 noiembrie, orele 18, o întîlnire cu prof. univ. dr. Eduard Pamfil. Binecunoscutul om de cultură va citi cîteva „Pagini de idear" din volumul în pregătire „Texte și pretexte". ● Două prezențe discografice în magazinele noastre : o excelentă versiune, realizată de Orchestra simfonică a Filarmonicii „Banatul" din Timișoara, dirijor Nicolae Boboc, și avîndu-l ca solist la pian pe Dan Atanasiu, a Concertelor numărul 1 și 2 de Chopin. Înregistrările au fost realizate în Sala de concerte a liceului de muzică din Timișoara. Al doilea disc pe care dorim să vi-l semnalăm, este cel scos în aceste zile de către Electrecord, avînd-o ca protagonistă pe cîntăreața de muzică populară Lia Lungu. Și, pentru că veni vorba, pe cînd un supliment de tiraj din L.P.-ul formației Pro Musica ? ● Doi premianți timișoreni la Concursul interjudețean de literatură, „Cîntare pentru oamenii de azi", organizat la Oradea : Dana Dinu (proză) și George Țușuraș (poezie). ● Prezențe românești și timișorene la expozii internaționale : graficiana Lidia Ciolac este prezentată la a X-a Expoziție Internațională de desene originale de la Rijeka (Iugoslavia), iar graficiana Xenia Eraclide-Vreme expune la a XI-a ediție a Bienalei Internaționale de gravură de la Cracovia (Polonia).

INDEX

aqua-forte

● Unii, pentru greșelile lor, îi trag la răspundere pe alții.

● Și, pentru că solista vocală avea vocea curată ca o lacrimă, spectatorii au vărsat mai multe lacrimi.

● Soarele s-a îndrăgostit de gheață. Gheața, la fel, s-a îndrăgostit de soare. Și, de cîte ori îl privea în ochi, se topea de dragul lui . . .

● Măgarul, ca să-și bage copilul la facultate, a făcut tot ce e . . . omenește posibil.

● Zilnic, cădea din lac în puț, dar nu se uda niciodată . . .

● Sculptura in nisip moare odată cu autorul.

● Conștiința îți este făclie, dacă îi luminezi drumul.

● Am cunoscut un scriitor, născut și crescut la oraș, care a publicat de curînd un volum intitulat „Amintiri din satul meu natal".

● Natura e cel mai sublim tablou din lume. Se vede că nu a intervenit, cu pensula, nici un pictor abstracționist.

● Omul taie copacul pentru foc. Abia după ce l-a ars, își dă seama că îi lipsește umbra lui.

● Dacă țelul omului este înălțimea, atunci de ce sapă groapa altuia ?

● Unii, la sfîrșitul zilei, se gîndesc ce-au făcut pentru semenii lor. Ospătarii se gîndesc cît au făcut de la semenii lor.

● Abia cînd trebuie să-i spui șefului tău adevărul în față, tăcerea e de aur . . .

Emil ȘAIN

cenaclu

Cenaclul Asociației Scriitorilor din Timișoara și al revistei „Orizont" a fost gazda unei **Seri de confesiuni literare**, care l-a avut ca invitat pe prozatorul **Mircea Șerbănescu**. În cuvîntul de deschidere, poetul **Anghel Dumbrăveanu**, secretarul Asociației, a subliniat dubla semnificație — de cunoaștere și autocunoaștere — a acestui gen de manifestări, importanța lor în planul recuperării și valorificării tradițiilor culutrale. Criticul literar **Cornel Ungureanu** a reliefat, în intervenția sa, principalele traiecte ale operei lui Mircea Șerbănescu, locul și rolul binecunoscutului scriitor timișorean în dezvoltarea literaturii din această parte a țării. Sub genericul **O posibilă aventură a memoriei**, confesiunile literare ale lui Mircea Șerbănescu au evocat în cuvinte emoționante atmosfera culturală din anii debutului său, ai uceniciei literare, ai colaborării la revistele „Vestul", „Fruncea", „Vrerea", „Luceafărul" și „Revista Institutului Banat-Crișana" Au fost de asemenea evocate prieteniile literare ale scriitorului, activitatea cenaclului „Flacăra", eforturile pentru edificarea literaturii noi în cadrul revistelor „Scrisul bănățean" și „Orizont", al Filialei din Timișoara a Uniunii Scriitorilor și, mai apoi, din cadrul Asociației Scriitorilor. Desfășurată sub semnul autenticității, seara de confesiuni literare susținută de Mircea Șerbănescu s-a constituit într-un moment de istorie literară, prilejuind celor prezenți înțelegerea și aprofundarea unor evenimente mai puțin cunoscute ale vieții culturale timișorene.

În ședința viitoare, marți, 4 noiembrie a.c., ora 18, va citi proză **Constantin Cozmiuc**. Referat **Mircea Șerbănescu**.

M.O.

consemnări

„BRAZDE BĂNĂȚENE"

Perioada interbelică a însemnat pentru Banat o ascendență culturală, rurală și urbană, manifestată printr-un mare număr de societăți culturale literare și prin periodice ce au ființat în diverse localități de aici. Apariția în 1938 în comuna Topolovățul Mare a revistei „Brazde bănățene", sub redacția lui Caius Pascu, aduce acel suflu novator atît de necesar satului bănățean. În numărul său de debut din noiembrie-decembrie 1938 se motivează apariția publicației, în cadrul articolului „Cuvînt de început", semnat de Ștefan Gomboșiu : „Sunt necesare asemenea arhive (culturale, istorice, literare, artistice) pentru că din cuprinsul lor se pot întrezări ideile călăuzitoare și sentimentele colective".

Parfumul suav al poeziei naturii, frumusețea ei perenă, gingășia sentimentului de iubire au pulsat în filele revistei, izvorînd din pana unor tineri și entuziaști autori, Pavel Belu, Gruia Floruțiu, Petru Bogdan, sub titluri simbolice : „Regret", „Zvon de nea", „Colinda", „Echinox", „Poeme", „Veghe" etc.

Publicația nu putea rămîne insensibilă la comemorarea unor personalități literare române din veacul al XIX-lea, aducînd un cald omagiu poetului Mihai Eminescu („Cu pași de rouă, din veac" — P. Belu ; an. II nr. 5—6) și lui Ion Creangă („Comemorare" — an III nr. 1—2 pag. 17), reamintind cititorilor însemnătatea deosebită a creației lor. Revista publică între 1938—1941 numeroase articole privitoare la istoria Banatului în general, date monografice ale unor localități din acest ținut : „Istoricul comunei Denta" (39, nr. 3—4 pag. 21), „Din trecutul comunei Macedonia" (1940, nr. 1—2, pag. 5). „Banatul sub turci", (an. II nr. 3—4), „Cetăți și orașe din Banatul de odinioară" (an II nr. 7—8). Rolul unor marcante personalități culturale bănățene din perioada interbelică este reliefat într-un ciclu de articole intitulat „Oameni din Banat", semnat de conducătorul publicației Caius Pascu. Culegerile de folclor din diferite zone din sud-vetul României, epigramele, recenziile, diverse manifestări literare inserate în coloanele revistei întregesc efortul depus de conducerea ei de a se situa la nivelul marilor publicații bănățene din acel timp **(Banatul ; Fruncea ; Semenicul ; Luceafărul).**

Și chiar dacă nu întotdeauna a reușit în eforturile sale, chiar dacă nu a beneficiat de condiții optime de publicare, „Brazde bănățene" a reușit să contribuie la întregirea ansamblului cultural — literar bănățean interbelic. A reușit să aducă în atenția cititorilor săi semnificația activității culturale bănățene, să valorifice trecutul istoric inedit, să promoveze tineri autori, valori literare ulterioare, să prezinte încercarea lumii rurale bănățene de a se emancipa.

Flavius BIZEREA

televiziune

DUMINICA, 2 noiembrie. 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,45 Contemporanii noștri. La Mihăilești, într-o toamnă de aur. 19,00 Telejurnal. 19,20 Țara mea de azi. 19,40 Cîntarea României. 20,20 Film artistic. Povestea unui spectacol. 21,50 Telejurnal. **LUNI, 3 noiembrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-științific. 20,35 Tezaur folcloric. 20,50 Roman foileton : Calvarul. Episodul 3. 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 4 noiembrie.** 20,00 Telejurnal 20,20 Viața economică. 20,35 În oglinda Dunării. 20.50 Seară de balet. Romeo și Julieta. Selecțiuni. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 5 noiembrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Viața economică. 20,35 Luminile patriei, luminile păcii. 20,45 Tribuna TV. 21,00 Film serial. Ambulanța. Producție a televiziunii cehoslovace. Episodul 1. 21,50 Telejurnal. **JOI, 6 noiembrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Viața economică. 20,35 Memoria documentelor. 20,55 Cadram mondial. 21,10 Pagini muzicale de mare popularitate. 21,35 Însemne ale unui timp eroic. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 7 noiembrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Viața economică. 20,35 Seara televiziunii sovietice. 21,25 Serial științific. Din tainele mărilor. 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 8 noiembrie.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia. 19,50 Floarea din grădină. Emisiune-concurs pentru tineri interpreți de muzică populară. 20,55 Film artistic. Damen tango. Premieră TV. 22,20 Telejurnal.

sport

NU S-AU ÎNCHEIAT . . .

. . . comentariile și întrebările subînțelese legate nod de trista noastră trecere prin turul al doilea al europenelor fotbalistice ; scuze de e să le căutăm, am puea afla cu duiumul, numai că ele nu țin de cald și nici că vor îndrepta rotundul 0—3 pe care l-am fi dobîndit și fără participare, dat fiind că întrecerea cu pricina nu e o olimpiană, unde simpla prezență e un merit, precum și meciurile noastre de old-boys și new-boys din serile de vineri ; măsuri se cer, negreșit, cît mai iute și mai temeinic așezate-n organizarea fotbalului, prea plin de vechi păcate și aceleași necugetate orgolii, iar nicidecum nu sînt de părerea celor care susțin ca benefică o reducere a numărului de divizionare A, B, sau C, întrucît sportul acesta atrage lume multă din fiece așezare, din sat pînă-n capitală ; să avem fotbal peste tot, numai să fie de calitate, să avem mulți jucători, numai să fie talentați și chipeși și trudnici ; să avem și mulți arbitri, însă doar din cei cinstiți și tobă de carte (cum nu-s încă).

E o conducere nouă la F.R.F., ca și la cîrma naționalei, în care se cuvine să investim mari speranțe, uitînd (deocamdată) de bilanțul nefast al miercurei celei negre și privind cu încredere spre — de ce nu ? ! — miercurea ce vine, apoi spre Madrid ș.a.m.d

Eu rămîn ce-am fost : convins că se poate !

Teodor BULZA

din literatura universală

Robert Musil

EXTRASE DINTR-UN RAPIAL

El spune (prin anii '23) : **„Nu sînt filosof, nici măcar eseist. Sînt un scriitor implicat însă de ani de zile într-o luptă intelectuală"**. Cuvintele **„omului fără calități"**, austriacul Robert Musil, cel care și-a însușit poate cel mai grav, mai autentic, între prozatorii veacului XX, calitatea de a fi scriitor. Un om care caută adevărul, fără a fi savant. Un scriitor care edifică — fără a o încheia însă — o operă monumentală, știind că, înainte de orice, **„literatura nu e pură descriere, ci interpretare a vieții"**, descifrare a resorturilor ascunse în istorie, a răului descoperit prin necruțătoarea incizie. O vivisecție. Sau nu : o autopsie pe uriașul corp defunct al unei istorii fără calități, al unei societăți fără calități, la început de veac XX. Un stil, un stilet, asemeni bisturiului — aceste fraze incisive, scurte, austere, cu bună știință, „fără calități" (beletristice). Aforismele. Gen care începe să-l reintereseze pe Musil în ultimii ani ai vieții, cînd își dă seama că nu va reuși să-și încheie niciodată romanul. Jurnalul și aforismele — două modalități de a recupera tot ce nu a reușit să scrie pe de-a-ntregul : propria biografie și „temele obiective". Astfel s-au născut aceste „Extrase dintr-un Rapjal" (din care traducem fragmentar). „Rapial" — un cuvînt inventat de Musil. O a doua Kakanie, din hîrtie (de această dată). Un vechi cuvînt german, însemnînd „ceață", dar și „registru contabilicesc". O lume de vechi, ordonate consemnări, în ceață. Să nu întrevezi, însă, în spatele înneguratei lumi, pe acel „rapere" al latinilor ? O ruptură, un rapt, ceva rapid, fulgurant, concentrat. „Combinația ideală dintre gîndire și poem". Aforismul.

VIENA, 1902

● **INOCENȚA CREATURII.** Unde se sfîrșește inocența creaturii ? Exact în punctul în care sînt acceptate și încep să apară, în activitatea proprie oricărei specii animale, variantele personale : deci, în fond, la primii indici de libertate, de responsabilitate și inteligență !

● **LITERATURĂ.** Fără să vrea, Thomas din Kempis a definit deja zădărnicia, sterilitatea literaturii și însăși rădăcina acestui rău, în capitolul din **Imitația**, unde e sfătuit să evite discuțiile inutile: „De unde oare ni se trage dorința năprasnică de a vorbi, de a conversa atîta, în vreme ce atît de rar ne îndemnăm spre retrageri în tăcere, fără a ne simți conștiința rănită ? Cred că în aceste discuții căutăm o consolare reciprocă și o alinare pentru inima noastră ostenită de atîtea gînduri răzlețe. Ne complacem să vorbim, să ne ocupăm spiritul cu ceea ce iubim, cu ceea ce sperăm, cu ceea ce e potrivnic dorințelor noastre. Dar adeseori, vai, degeaba : căci această consolare exterioară nu e decît un obstacol mediocru în calea consolării care ne e dată lăuntric." Spusele lui s-ar putea aplica la fel de bine și literaturii — adevărate sau false, deși acolo nu e nici o clipă vorba despre literatură.

● **CRUZIME.** Oare viața nu ne învață că, de fapt, cruzimea omenirii sporește în aceeași măsură în care scade cruzimea individului ? Cruzimea sălbaticilor a fost multă vreme neluată în seamă : acum știm că ea își are originea întîi de toate în ideile religioase sau în superstiții. Cruzimea de azi, mult mai periculoasă, a oamenilor civilizați, este mai greu de explicat. Nu cumva adevărata cruzime se va naște abia în epoca domesticirii definitive și a definitivei civilizări ? Fiara nu e crudă. Ea acționează cu un obiectiv precis, nu ucide decît împinsă de foame sau de o amenințare, iar în luptă, nu trece dincolo de măsură decît exact prin fervoarea acțiunii. În momentul în care nu mai răspunde vreunei necesități, nici un impuls, nici un exces nu se declanșează în cazul sălbaticului.

● **UN SCRIITOR RADIOS.** El nu se laudă pe sine ; ci proslăvește bunăstarea Celui care l-a creat. Iată felul său de a fi vanitos.

● **LITERATURĂ APLICATĂ.** Există științe așa-zis „aplicate" care, pentru a se delimita de științele „pure", pe care se bazează, nu renunță totuși la partea de știință din ele : matematicile aplicate, psihologia aplicată, științele tehnice. Există însă și o literatură aplicată, dar ea se justifică mai puțin. O demonstrează toți scriitorii care devin profeții și propagatorii unei viziuni, ai unei ordini a lumii, împrumutate de la alții. Apoi, la un nivel mult inferior, toți scriitorii care exercită o funcție, își găsesc un public, fac concesii teatrului sau caută efecte de acest gen, sub pretextul că autorul, întrucît scrie pentru contemporanii săi, trebuie să li se conformeze. Au fost dintotdeauna asemenea scriitori ; de altfel, ei sînt majoritatea. După cum, nu a existat niciodată și nici nici nu ar fi de dorit să apară vreodată o separare totală între concepțiile lor, orientate spre aplicație și cele ale unei literaturi pure ; dar atunci cînd ei dau tonul sau cînd această distincție fundamentală este neglijată sau disprețuită — cum se întîmplă de multă vreme —, atunci literatura e condamnată la declin.

● **ECLECTISM ȘI JUSTIȚIE ISTORICĂ.** Rolul deosebit al eclectismului și al descendenților săi, în artă, poate alcătui materia primă pentru o ghicitoare, dacă întrebarea se pune astfel : cum se face că, în orice epocă, artiștii slabi i-au luat ca modele pe artiștii buni din epoca anterioară, și nu pe cei mediocri ? Răspunsul poate părea gata găsit, dacă ne dăm seama că trebuie vorbit nu despre „artiști buni", ci despre „artiști recunoscuți". Eclecticul este, de fapt, dependent de recunoașterea generală ; el este chiar expresia acestei recunoașteri. Și totuși, întrebarea n-a făcut altceva decît să se deplaseze ; căci eclectismul presupune, în afara noțiunii de dependență, pe aceea, complementară, de gust. Eclectismul imită nu doar ceea ce este recunoscut, ci și ceea ce este bun. În felul acesta, problema eclectismului se deschide spre o altă problemă. În fond, cum se face că succesul durabil e cel al artiștilor semnificativi ?

Cum se mai face că falșii maeștri, supraestimații, își pierd, cu timpul, forța de atracție și că seducția pe care mediocrul o exercită în mod firesc asupra mediocrului e înlocuită cu altceva ? Evident, faptul presupune că locul prostului gust e repede luat de cel al bunului gust. Acesta se impune de la sine, aproape la fel cum lumina stelelor ia locul luminii tot mai palide a zilei. De aici a fost repede trasă o justificare optimistă a umanității. Că, într-un cuvînt, așa-zisa justiție istorică a trebuit să intervină în cele din urmă.

Dar există oare această justiție cu adevărat ? Fără îndoială, cel puțin o parte din ea e produsul intervenției istoricilor de pe vremuri, care voiau să-i înspăimînte pe tirani, afirmînd că există un tribunal al Istoriei. În acele trecute timpuri, politica și cultura erau încă dușmane. Pe de altă parte, însă, trebuie totuși să admitem existența, în timp, a unui proces de decantare istorică, ce nu încetează să acționeze și care ar merita, într-o modestă măsură, numele de justiție (sau de inteligență) istorică.

Nu e cazul să mai spunem nimic în plus în legătură cu explicația curentă a acestui proces prin fenomenul „distanței cu privire la eveniment". Fiecare știe ce înseamnă să apreciezi un unul și același lucru din diferite unghiuri, în momente distincte, în diferite situații și dispoziții ale spiritului. Firește, urmează întotdeauna o judecată mai rece, mai matură. Tocmai pornind de la această experiență pe care ne-o dă noțiunea de „distanță", sîntem constrînși să explicăm maturitatea sporită și ponderea judecății posterității. Și totuși, trecînd astfel de la personal la general, trebuie să ținem cont de o mică diferență. Căci cauza fenomenului nu e doar spiritul individual ; iar distanța istorică înseamnă de obicei, ideea că posteritatea nu are dreptul de a se așeza la masa noastră decît după ce viii au mîncat. După cum, la urma urmelor, justiția istorică depinde esențialmente de faptul că oamenii sănătoși și vii nu se îngrijesc niciodată de problemele defuncților. Acestei stări de fapt îi datorăm ceea ce poate fi numită liberă obiectivitate în educația artistică.

● **DOMNUL VIVISECTOR.** „Domnul vivisector ! Eu sînt acela ! Viața mea : aventurile și odiseea unui vivisector al sufletului la începutul veacului XX. Dar ce e un vivisector ? Poate prototipul viitorului om-creier, cine știe ? Dar cuvintele au, toate, atîtea dedesubturi și dublu-sensuri, atîtea înțelesuri, încît e mai bine să păstrezi distanțele cuvenite față de ele" (1899)

Prezentare și traducere de

Adriana BABEȚI

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

47.

— Cinci ani în serviciul secret al armatei înseamnă ceva, nu glumă, am spus eu, privindu-l plin de admirație.

— Da, nu e chiar de ici de colea.

Făcu un semn scurt din cap și se îndepărtă cu spatele drept, cu umerii drepți, cu bărbia împinsă înainte. Un adevărat viteaz plin de mușchi și inteligență. Subtil pînă peste poate. A aflat de la mine absolut tot ce-a vrut.

Apoi, l-am observat pe bătrînelul așezat în fotoliu că-și ridică mîna înmănușată de pe baston și-mi face semn cu degetul. Mi-am îndreptat arătătorul spre piept și l-am privit întrebător. El a dat din cap, așa că m-am îndreptat spre fotoliul lui. Era bătrîn, nici vorbă, însă nici pomeneală de ramolisment sau de alte beteșuguri. Părul alb îi era pieptănat impecabil, cu cărare. Nasul drept și ascuțit era străbătut de vinișoare. Ochii îi erau de-un albastru spălăcit, vioi și pe jumătate acoperiți de pleoape grele. Intr-o ureche avea capătul unui aparat acustic. Mănușile erau răsucite la capăt. În picioare purta pantofi negri, lucitori, peste care avea o pereche de ghete cenușii.

— Trage-ți un scaun, tinere, spuse el. Avea un glas firav și sec, întocmai foșnetului frunzelor de bambus. M-am așezat alături de el. Mă privi atent, apoi buzele i se deschiseră într-un zîmbet.

— Minunatul nostru domn Javonen a petrecut cinci ani în serviciul secret al armatei, după cum, cu siguranță v-a spus.

— Da, domnule. La secția criminalistică.

— Cînd vorbești de Military Intelligence este o contradicție în termeni. Deci vă interesează cum și-a plătit domnul Mitchell nota ?

L-am privit fix. Apoi m-am uitat la aparatul acustic. Se bătu cu palma peste buzunarul de la piept.

— Am devenit surd înainte să se inventeze drăcia asta. Calul meu s-a împiedicat înaintea unui gard. De altfel, eu am fost de vină. N-am calculat bine săritura. Eram prea tînăr pe vremea aceea. Nici nu-mi trecea prin cap să folosesc un cornet acustic, așa că am învățat să citesc pe buzele oamenilor. Cu oarecare antrenament, te descurci.

— Ce știți despre Mitchell, domnule ?

— Ajungem și la asta. Ai răbdare, tinere.

Se auzi o voce : — Bună seara, domnule Clarendon.

Clarendon privi în sus și dădu din cap. Cineva din personalul hotelului se îndrepta spre bar. Clarendon îl urmări cu privirea.

— Nu-ți pierde vremea cu ăsta, spuse el. Am petrecut ani de zile prin holuri, saloane, verande și baruri, prin terase și grădini suspendate în hotelurile din toată lumea. Sînt ultimul supraviețuitor al familiei mele. Am să continui viața asta de parazit indiscret pînă o să vină clipa în care o să fiu transportat într-o rezervă frumoasă și spațioasă din cine știe ce spital. O să fiu dat pe mîna medicilor. O să mi se ridice și o să mi se coboare patul. Or să-mi aducă farfuriile cu mîncarea aceea îngrozitoare de spital. O să mi se ia pulsul și temperatura la intervale regulate, de obicei atunci cînd o să fiu pe punctul să ațipesc. O să stau întins și o să aud cum foșnesc bluzele apretate, cum se freacă tălpile de crep de podeaua dezinfectată, o să văd zîmbetul tăcut și sinistru al doctorului. După o vreme or să mă pună sub un cort cu oxigen, or să-mi ascundă patul după un paravan și o să fac lucrul acela pe care-l faci o singură dată.

Traducere de

Mihai CERNEA

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : TIMIȘOARA, strada RODNEI 1:
Telefoane : 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate
nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPĂRUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate ţările, uniţi-vă!

orizont 45

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ŞI LITERAR ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ŞI COMITETUL JUDEŢEAN DE CULTURA ŞI EDUCAŢIE SOCIALISTA TIMIŞ

NR. 45 (1029) 7 NOIEMBRIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

DEZVOLTAREA INTENSIVĂ A ECONOMIEI ROMÂNEŞTI

Al III-lea Congres al oamenilor muncii din industrie şi alte sectoare economice a analizat şi dezbătut măsurile necesare în vederea îndeplinirii în cele mai bune condiţiuni a hotărîrilor istorice ale Congresului al XIII-lea al Partidului Comunist Român, a reafirmat şi întărit linia strategică de dezvoltare economico-socială multilaterală a patriei noastre, formulată cu claritate în Programul partidului. **„Obiectivul strategic în cincinalul 1986—1990 îl constituie trecerea României la o nouă etapă de dezvoltare, de la ţară socialistă în curs de dezvoltare la ţară mediu dezvoltată, iar în perspectiva anilor 2000 patria noastră va deveni o ţară socialistă multilateral dezvoltată"**, sublinia sintetic tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU**, secretarul general al Partidului Comunist Român, preşedintele Republicii Socialiste România, în cuvîntarea ţinută la Congresul al III-lea al oamenilor muncii, exprimînd esenţa actualei etape pe care o are de parcurs complexul proces de dezvoltare economico-socială a ţării noastre în actualul cincinal.

Măreţele înfăptuiri din anii construcţiei socialismului, transformările structurale de mare anvergură care au remodelat economia şi societatea românească în cele patru decenii de la actul revoluţionar din august 1944, puternica dezvoltare a forţelor de producţie sub impulsul ritmurilor rapide de creştere şi a programelor susţinute de investiţii, confirmă pe deplin justeţea opţiunilor strategice fundamentale ale Partidului Comunist Român. Valabilitatea şi consistenţa liniei strategice a dezvoltării forţelor de producţie, urmată neabătut de ţara noastră, şi-a găsit confirmarea şi în realizările cincinalului 1981—1985 În perioada 1981—1985 producţia industrială a sporit cu 21%, iar venitul naţional cu peste 24%. Stabilind obiectivele actualului cincinal, ritmurile de creştere ale producţiei principalelor ramuri ca şi a celor mai importanţi indicatori sintetici macroeconomici, Planul naţional unic de dezvoltare economico-socială adoptat de Marea Adunare Naţională relansează întreaga noastră creştere economică la parametrii cantitativi şi calitativi superiori, accelerează cadenţa dezvoltării la cote care să permită atingerea obiectivelor propuse şi înfăptuirea transformărilor structurale vizate.

Subliniind importanţa realizării sarcinilor la nivelele propuse, la Congresul al III-lea al oamenilor muncii, tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** atrăgea atenţia asupra faptului că **„trebuie să fim deplin conştienţi că orice rămînere în urmă, în etapa actuală, ar afecta grav şi pentru mult timp întreaga dezvoltare economico-socială a patriei noastre"**. Creşterea economică susţinută în actualul cincinal — producţia marfă industrială urmează să sporească cu un ritm mediu anual de 7,5 — 8%, iar venitul naţional de 10% — se întemeiază pe importantele acumulări cantitative şi calitative ale economiei româneşti, concretizate în cele aproape 3 000 de miliarde lei fonduri fixe productive existente, în mutaţiile profunde petrecute în volumul, structura şi calitatea populaţiei ocupate, ca şi în definirea ştiinţifică a conţinutului şi direcţiilor de realizare, în noul cincinal, a obiectivului strategic fundamental al planului Trăsătura distinctivă a celui de al 8-lea plan cincinal românesc o reprezintă accentuarea caracteristicilor reproducţiei de tip intensiv, asigurarea primatului factorilor calitativi ai dezvoltării în condiţiile diminuării relative a consumului de resurse materiale şi de forţă de muncă. Trecerea de la o reproducţie lărgită preponderent extensivă la o reproducţie în care, treptat, rolul factorilor calitativi devine precumpănitor, reprezintă o legitate economică verificată de evoluţia tuturor ţărilor dezvoltate. Ea este impusă de factori majori, interni şi externi, unii cu o influenţă de lungă durată, cum sînt dinamica populaţiei şi a nivelului său de ocupare, acumularea unor factori şi premise care ţin de nivelul atins în dezvoltarea factorilor de producţie, caracterul restrictiv al resurselor de materii prime şi energetice etc., alţii care sînt legaţi de particularităţile contemporane ale progresului economic, între care determinante sînt revoluţia tehnico-ştiinţifică contemporană, precum şi mutaţiile majore petrecute în diviziunea mondială a muncii, în comerţul şi cooperarea economică internaţională, care-şi pun decisiv amprenta asupra parametrilor calitativi ai reproducţiei.

Noua etapă de dezvoltare a societăţii socialiste impune ca o necesitate obiectivă — sublinia tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** la Congresul al III-lea al oamenilor muncii — ca întreaga producţie să se bazeze pe cele mai noi cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii. În actualul cincinal, strategia dezvoltării intensive are drept ax central valorificarea cu eficienţă maximă a rezultatelor activităţii proprii de cercetare ştiinţifică. Ştiinţa şi tehnica sînt profund implicate în modernizarea întregii economii, în restructurarea industriei, în noua revoluţie agrară, în dezvoltarea construcţiilor, transporturilor şi a celorlalte activităţi. Pătrunderea pe scară largă a tehnologiilor de vîrf în industrie va determina accelerarea procesului de înnoire al mijloacelor de muncă contribuind astfel la reducerea consumurilor materiale şi energetice, la ridicarea nivelului calitativ al produselor, la creşterea competitivităţii lor pe piaţa mondială. Toate aceste sarcini nu se pot realiza decît cu oameni ai muncii bine pregătiţi, cu o înaltă calificare şi conştiinţă profesională. Ca urmare a aplicării acestei strategii investiţionale în actualul cincinal, dinamica fondurilor fixe care urmează să fie puse în funcţiune în economia naţională va fi devansată atît de către dinamica productivităţii muncii, cît şi de către dinamica venitului naţional, contribuind astfel la accentuarea caracterului intensiv al reproducţiei.

Dr. Septimiu POP

Semnez pentru pace

Cu deplină satisfacţie am luat cunoştinţă de hotărîrea Partidului Comunist Român, a secretarului său general tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU, de reducere cu 5% a armamentului şi efectivelor militare ale armatei noastre. Nu prin declaraţii, ci prin fapte se poate şi trebuie realizat cel mai de preţ deziderat al omenirii — pacea. Poporul român — din totdeauna iubitor de pace — dornic de bune relaţii cu toate naţiunile lumii, este chemat prin glasul conducătorului său să semneze referendumul din 23 Noiembrie — act de importanţă istorică — document ce se va înscrie cu litere de aur în zbuciumata istorie a devenirii noastre. Am ferma convingere că exemplul dat de ţara noastră va fi urmat şi de alte state — şi, ele dornice şi iubitoare de pace, făcîndu-se astfel primul pas concret spre liniştea şi fericirea oamenirii.

Pretutindeni în lume se aud voci ale milioanelor şi milioanelor de oameni care înfierează prin atitudini ferme nebuneasca cursă a înarmărilor, dorinţa unor nesăbuiţi, de a declanşa o catastrofă a omenirii. Sînt sigur că minţile limpezi, oamenii de bună credinţă care iubesc viaţa, vor urma neîntîrziat exemplul României, al preşedintelui său, şi vor trece şi ei la fapte, la diminuarea sau, de ce nu, la excluderea totală a armelor aducătoare de nenorociri şi lacrimi.

Cred din adîncul fiinţei mele că ziua de 23 Noiembrie va rămîne o zi memorabilă în sufletul fiecăruia dintre noi şi că toţi ca mine, unul ca toţi, vom depune semnătura la referendumul care cheamă întreaga naţiune să-şi dea votul pentru o viaţă mai bună, mai liniştită, mai lipsită de griji. Ca om de artă, încorporat în rîndurile celor ce doresc salvarea omenirii de la un nou cataclism, am ferma convingere că viaţa va învinge, că vom salva bunul cel mai de preţ al omenirii — pacea. Semnez

Vladimir JURASCU
actor

Un DA pentru liniştea şi bucuria Omului

Năzuinţele Omului spre progres şi prosperitate sînt indisolubil legate de crezul său suprem că poate trăi într-o lume cu cerul mereu senin, într-o lume a păcii, fără umbra fricii şi neliniştei. Căci numai cu fruntea mereu senină este realizabil şi visul Omului, de a urca, prin truda sa, mereu mai sus, pe culmile satisfacţiei sale materiale şi spirituale.

Din păcate, trăim într-o lume a crizelor şi conflictelor, într-o lume în care cursa înarmărilor, din zi în zi, spulberă tot mai mult speranţa oamenirii, că pe planeta noastră se poate instaura, în loc de bombe atomice şi rachete, o linişte însorită, neîntunecată de ciuperci atomice şi plînsul copiilor în leagăn. De aceea, am primit ca pe o înseninare nouă propunerea ţării noastre şi a Preşedintelui ei tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU**, de a se reduce, unilateral, încă în acest an, cu 5 la sută, arsenalul militar al României. Acesta este un nou demers pe care ţara noastră îl face nu numai pentru naţiunea noastră, ci şi pentru iubitorii păcii de pretutindeni.

De aceea, în faţa conştiinţei, spun un energic DA pentru reducerea efectivelor şi a armamentelor ; un energic DA pentru o lume fără arme, pentru liniştea şi bucuria copiilor noştri ; un energic DA pentru o lume a înţelegerii şi respectului reciproc ; un energic DA pentru bucuria Omului

Spunem un energic DA, care ne obligă să fim treji şi prin exemplul nostru şi lupta noastră, să nu admitem celor ce pot distruge tot ceea ce a creat omul în decursul existenţei sale, — un imens tezaur de bunuri materiale şi spirituale, avuţie a tuturor oamenilor de pe Pămînt.

Svetomir RAICOV
scriitor

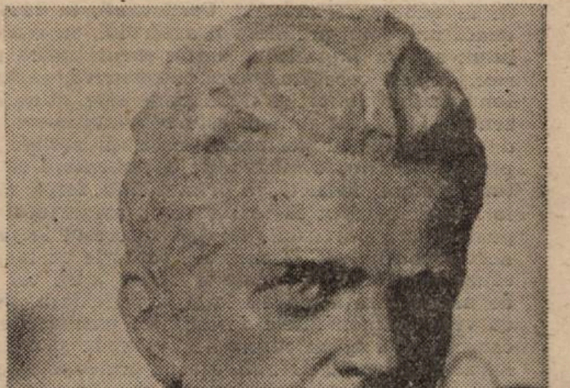

INA POPESCU : „Tînăr muncitor"

PRO PACE

Desfăşurată într-o atmosferă de înălţătoare vibraţie patriotică şi civică, manifestarea „Poeţii cîntă pacea", care a avut loc la Timişoara, în ziua de 30 octombrie a.c., a exprimat entuziasta şi unanima adeziune a slujitorilor scrisului din patria noastră la strălucitele iniţiative şi îndemnuri de pace ale tovarăşului NICOLAE CEAUŞESCU, de promovare a dezarmării şi păcii, a colaborării între popoare. Manifestarea, organizată de Uniunea

Mihai OPRIN

(Continuare în pag. 6)

„F" — o nouă lectură

„F" este unul dintre romanele care încheie deceniul al șaptelea : al șaselea fusese obsedantul, al șaptelea devine, pe zi ce trece, feericul. Apărut în 1969, comentat în cronici, articole, studii, pe tot parcursul anului 1970, „F" îi oferă prilejul comentatorului de a vorbi nu doar despre o carte, ci despre o epocă a romanului. Este, prin excelență, o operă de referință. Cu ea, un foarte important scriitor își începe un ciclu, trecînd în altă vîrstă creatoare. Carte explozivă, F reprezintă un timp al afirmației dar și al negației, al proceselor menite să repună în drepturi calitatea de prozator.

„Nu știu dacă visele sînt mai oribile ca realitatea. Ori invers. Poate există un echilibru", începe romanul. Un citat din Pascal este menit să așeze încă un accent asupra echilibrului : naratorul crede că natura are oroare de vid și că el a trăit întîmplări care-l confirmă pe marele gînditor.

Ninge la Ierusalim, primul dintre cele trei capitole ale romanului, vrea să arate cum dereglarea meteorologică rimează cu altele, care trădează seisme adînci. Și dacă natura are oroare de vid, în locul rămas gol prin moartea eroilor, prin distrugerea lor năvălesc, somate de legea mai sus citată, neasemuite, imprevizibile, incontrolabile întîmplări. La nivelul romanesc, ciclul **F** își poate permite să capteze atît somațiile cotidianului (știri și transmisii sportive, întîmplări de la gazetă, procese verbale de toate calibrele, etc.) cît și mitologii iscate de impactul lumii vechi cu cea de azi. Dincolo de această miză, există una morală. Ce punem, se întreabă romancierul, în locul gol, ce se întîmplă atunci cînd legea (natura are oroare de vid) își descoperă alt teren de acțiune ? Întreg ciclul romanesc este o erupție de întîmplări, de „istorii" care ilustrează, uneori în registru grav, alteori ironic, refacerea echilibrului. **Boul și vaca**, al doilea capitol al romanului aici în discuție studiază fenomenul în spațiul rural. Ce se întîmplă, deci, în satul în care epoca a lăsat atîtea goluri ? Cum izbucnește arhaicul și care ar fi consecințele erupției fondului străvechi ? Foarte mulți dintre scriitorii de succes ai estului european și-au construit cărțile, în deceniul al șaptelea, pornind de la această întrebare. Înaintea modei romanului latino-american — și, în orice caz, independent de ea — scriitorii est-europeni au simțit posibilitatea de a revitaliza romanul prin insertul arhaic. De la **Cocoșul roșu zboară spre cer** de Miodrag Bulatovici la **Stolul de lebede** de Vasil Zemliak, satul vechi, cu credințele, obiceiurile și, mai ales, personajele lui erupe în centrul satului „nou". Tensiunilor ascensionale, stîrnite de ideea utopică, sau doar reformatoare, le corespund, întru păstrarea echilibrului, reacțiile „declasaților". Fabian (vezi **Stolul de lebede**) e însoțit, în drumurile sale de Fabian-țapul. Însoțirea e amplu comentată de narator. Cîteva cupluri din F (mai ales al declasatului Nicolae și al caprei sale însoțitoare, dar și al lui Don Iliuță cu cîinele) aduc similitudinea în pragul paradoxului. Dacă romanele n-ar fi apărut aproape în același timp, asemănările ar fi pus suporterii literari în mare suferință.

Apelul la miturile biblice, practicat de atîția romancieri ai deceniului al șaptelea (vezi și **Proza românească de azi**, 393—395) descoperă, în Babilonul scriitorului ucrainean și Arca din F, subiecte convergente.

3). Mult comentat a fost dostoievskianismul lui Dumitru Radu Popescu. Unul dintre temeiurile comparațiilor era același Nicolae, umilitul satului. Chiar este acesta un personaj dostoievskian ? Nicolae își asumă o crimă pe care el, pentru a respecta echilibrul natural și moral, ar fi trebuit s-o înfăptuiască. Își asumă crima dar, pentru a umple vidul născut de mărturisire, el va deveni cu adevărat criminal, ucigînd anchetatorul. Ecuația e perfectă, în sensul celor anunțate de primele fraze ale cărții. Nici dostoievskian și nici faulknerian, romanul e o operă tipică a deceniului șapte.

Cornel UNGUREANU

---

* Dumitru Radu Popescu — „F", Editura Cartea Românească, 1986.

cronica literară

Romanul-proces de conștiință

Întîmpinat elogios de către o parte a criticii, primit cu rezerve de către alta, Ion Lăncrănjan și-a urmat tenace vocația, și-a conturat un univers al său, aducînd în proza românească un spațiu romanesc distinct și ferm trasat, încă de la debut, cu romanul **Cordovanii**, în 1953. Romanul recent apărut * sondează universul predilect al autorului, cu aceeași atentă aplecare asupra socialului, asupra impactului dintre mentalitatea individuală și imperativele istorice, roman care ilustrează, deopotrivă, calitățile recunoscute ale prozei lui Ion Lăncrănjan, cît și slăbiciunile sale. Una din calitățile incontestabile, prezentă și în acest roman, este convingătoarea transfigurare a unor probleme de conștiință, cu profunde implicații sociale și politice. Autorul a topit în plasma narativă o informație documentară de epocă, fără să ne facă să o simțim ca atare, datorită, în primul rînd, forței expresive și viabilității personajelor. Este adevărat că desfășurarea scenariului cazuistic, de la un punct încolo, poate părea previzibil, scăzînd interesul lecturii, însă fără a-i anula complet nervul conflictual. O oarecare senzație de monotonie provine, probabil, și din cauza repetării principalelor acuze între cei doi protagoniști (Ion și Gyuri), de unde senzația de exces și supralicitare, pe alocuri. Dar nu pot fi trecute cu vederea momentele de maximă tensiune, efect al durității înfruntărilor de caractere, în urma cărora se întrevede și o limpezire a conștiințelor. Tehnica narativă mizează cu abilitate pe proiecția în „tunelul aducerilor-aminte", prin care personajele rememorează evenimente dramatice din Ardeal, în urma Dictatului de la Viena, „anul 1940 fiind un an de răscruce pentru ei, un an plin de amintiri cutremurătoare sau înfiorătoare, de-a dreptul". (p. 35). Sînt scene ce emoționează, precum cele în care Gyuri relatează atrocitățile la care a asistat sau a participat, sau descrierea de către Ion a presentimentului morții. Scenele acestea au o aspră tentă naturalistă, dar nu de dragul șocului, ci cu deplină funcționalitate în substratul problematic al romanului. Care poate fi receptat ca un roman cu teză, dar teza (dacă există) este subiacentă, autorul evitînd să cadă în tezism arid, pentru că își duce „demonstrația" pînă la capăt cu reală măiestrie artistică.

Se poate detecta la nivelul viziunii schema mioritică a construcției epice, potențată prin plasarea unui personaj în postură de cvasi-anchetator și a celuilalt în cea de cvasi-anchetat, rezultînd o spontană depoziție-rechizitoriu cu valoare de ispășire interioară. Confruntarea dintre protagoniști conduce uneori la concluzii ce rezumă profunde adevăruri existențiale.

I s-a reproșat autorului extinderea digresiunilor lirice, care ar subția țesătura narațiunii. În actualul roman, astfel de propensiuni lirice există, difuzate cu o știință a dozării echilibrate și inspirat plasate. Trebuie apreciată o netăgăduită poezie a naturii, care creează cadrul adecvat unui moment narativ. Mai trebuie evidențiată o tulburătoare poezie a stărilor interioare, cum este evocarea boncăluitului de cerbi, contrapunctată de aluziile la iubirea pătimașă dintre Ion și Erjika. La nivelul scriiturii, remarcăm împletirea subtilă a stilului indirect liber cu vocea auctorială, prin introducerea monologului interior, ceea ce produce un discret efect de ambiguitate sugestivă. Savurînd, totodată, plasticitatea limbii folosite, cu sfredeliri de gînd ce scapără în vorbe de duh și rostiri apoftegmatice, se poate afirma că Ion Lăncrănjan se dovedește, și prin acest nou roman, unul dintre prozatorii noștri importanți.

Valeriu DRUMEȘ

Ion Lăncrănjan, „TOAMNA FIERBINTE", Editura Militară, 1986.

consemnări

Influențe catalitice

Profesoara Zoe Dumitrescu Bușulenga a consacrat o nouă carte * poetului nostru național ; adăugată la celelalte (Eminescu, Eminescu — cultură și creație), cît și numeroaselor studii, articole, prefețe etc., risipite de-a lungul anilor prin diverse volume sau reviste, ea întregește o exegeză impresionantă prin constanța interesului pentru opera eminesciană și varietatea perspectivelor deschise. Cartea la care ne referim încearcă să sintetizeze cîștigurile deja existente în problema raporturilor dintre Eminescu și romantismul german, avansînd totodată prețioase ipoteze și sugestii susceptibile de aprofundări viitoare. Ceea ce se cuvine menționat din capul locului este că autoarea nu se pierde în hățișurile sursologiei și nici nu cade în metehna celor ce îl judecă pe Eminescu prin prisma aproape exclusivă a influențelor exercitate de diferitele modele culturale. Dimpotrivă, ideea de la care pornește e aceea că „putem aprecia cu uimire, la copilul atins de aripa geniului, intuițiile tipic romantice, acelea ale naturii, folclorului, istoriei și ruralului arhaic, adică tocmai cele care fuseseră definite și fundamentate în cea mai mare măsură de romanticii germani. **Cu singura deosebire că romanticul român trăise aceste intuiții ca niște porniri firești...**" (s.n., I.C.P.).

Prin urmare, categoriile fundamentale ale romantismului nu sînt dobîndite, ci imanente ființei poetului, așa încît contactul cu spiritualitatea germană doar le va actualiza și îmbogăți. Pentru demonstrarea fenomenului se invocă teza lui Blaga despre virtuțile catalitice ale culturii germane opuse tendințelor coercitive, modelatoare ale celei franceze. Privite din acest unghi, influențele asimilate de Eminescu sînt „eminamente catalitice în sens blagian", pentru că, în loc să supună și să stăpînească, „ele au fost cele supuse și stăpînite", destinul lor fiind de a-l ajuta pe poet să se descopere pe sine însuși, „neatingîndu-i corzile cele mai grave decît pentru a conferi armoniilor specificității naționale sunetul cel mai curat și mai plin".

Odată clarificată poziția teoretică, exegeta analizează, într-o Scurtă (dar densă !) **sinteză a romantismului german**, etapele succesive ale acestuia și impactul lor asupra lui Eminescu. Sînt studiate pe larg apoi : **Perioada de tranziție** (Jean Paul Richter, Hölderlin), **Școala de la Jena** (Novalis, Schlegel, Tieck), **Școala de la Heidelberg** (Brentano, Arnim Görres, Creuzer, Eichendorff) și, în sfîrșit, **Spät' Romantik-ul**. Concluzia, anticipată în primul capitol, este că, în cadrul acestor influente catalitice, se disting două tipuri : unul, de natură predominant teoretică, iar celălalt, „de pătrundere practică (...) în atmosfera generalizată de către romanticii tîrzii printr-o tematică specifică și o fermecătoare muzicalizare a cuvîntului". Altfel spus, primul tip de relații îl apropie pe Eminescu de marele romantism german, cu deosebire la nivelul **Weltanschauung-ului**, în timp ce al doilea îl introduce în climatul romantic propriu-zis, construit mai tîrziu „prin generalizarea cîștigurilor lirice ale limbajului poetic din aria germană, pînă în capitala bavareză și pînă la Viena". Cartea profesoarei Zoe Dumitrescu Bușulenga, rod al unui considerabil efort hermeneutic și comparatist, confirmă strălucit adevărurile mai sus enunțate oferindu-i cititorului spre meditație idei și ipoteze dintre cele mai seducătoare. Prin noutatea viziunii, tradusă într-un limbaj de mare noblețe și eleganță, ea este nu numai un emoționant omagiu adus memoriei lui T. Vianu, dar și o reușită de prestigiu a eminescologiei actuale.

I. CHEIE-PANTEA

---

*) Zoe Dumitrescu Bușulenga, EMINESCU ȘI ROMANTISMUL GERMAN, Editura Eminescu, 1986.

marginalii

Fuga de real

O precizare necesară, de la început : poți să n-ai afinități cu gîndirea lui Valéry, și n-am, dar a nu recunoaște în ea o ipostază permanentă a spiritului, ca și o tendință principală a literaturii, la un moment dat, este compromițător.

Ceea ce caracterizează concepția lui Valéry, din convingere ca și din obsesie, este fuga de real. El îi împarte pe cititori în cei mulți și cei puțini, după acest criteriu. Cei mulți vor să-și regăsească pasiunile, să li se restituie viața — redescoperită — în literatură, în timp ce idealul lui, întruchipat de Mallarmé, alungă din operă intuiția naivă a ceea ce este uman. Omenescul, spune el, ține de vederea comună a lucrurilor, căci „tot ce-l ridică pe om este inuman sau supraomenesc". Din același motiv preferă poezia romanului : „... pe cînd lumea poemului e esențial închisă și suficientă sieși (...), universul romanului, chiar și a celui fantastic, se leagă de real". Proza pornește de la lucruri și se întoarce la ele ; poemul pur, generat de „sensibilitatea formală, anterioară oricărui subiect", este intranzitiv. De aceea „ceea ce numim conținutul sau fondul operelor" îi apare lui Valéry de interes secundar. Ecoul realului nu face decît să tulbure structura formală a operei. De pildă, dacă în pictură compoziția nu s-ar amesteca cu imaginea realității, dacă ea ar consta numai dintr-o „distribuție muzicală a culorilor și figurilor", obiectul ei n-ar fi atît de nedecis.

Într-un fel, arta se răsfrînge, totuși asupra lumii, în sensul că o muzicalizează, adică o percepe ca pe un sistem închis de relații. Mai bine zis, ne face s-o percepem ca pe un asemenea sistem pentru că, în fond, totul se petrece în plan mental. Literatura, arta, nu percep realitatea ci formează o imagine a ei. Cînd această imagine urcă dinspre experiența mentală comună, va fi impură ; cînd se întîmplă invers, cînd opera formează imaginea, se naște o lume muzicalizată specifică experienței artistice și avînd proprietatea de a-l ridica la sine pe consumator.

Ca atare, a uita condiția exclusiv verbală a literaturii, a căuta în ea existență și adevăr uman, ține de superstiție. Meritul lui Stendhal, să zicem, a fost de a-și inventa personajele și nicidecum de a fi făcut, prin ele, să știm mai multe despre om. Vergilius a scris atît de expresiv despre fauni și driade fiindcă n-a crezut o clipă în realitatea lor ; a crezut, în schimb, în magia versului savant și în farmecul figurilor de limbaj.

Să nu respingem în mare grabă aceste propoziții greu de acceptat. Stă în natura descoperitorului, a celui care duce cunoașterea lucrurilor mai departe, să fie excesiv. Dacă n-ar fi visat să ajungă în India, Columb n-ar fi descoperit niciodată America. Propozițiile lui Valéry au însemnat mult pentru mai buna înțelegere a condiției reale a literaturii și, totodată, au generat, pe urmele lui Mallarmé, o poezie de înaltă ținută. La principiul acesteia voi reveni. Deocamdată, să observăm încă ceva ce aparține gîndirii descoperitorului. În pofida speranței lui Valéry, ea nu este exclusiv intelectuală. Tendința gîndirii, o spune chiar el, este să funcționeze în spațiul ei propriu, de parcă „nimic din ce e omenesc, sentimental, corporal sau social n-ar putea s-o corupă". Din păcate, se plînge el, viața și moartea conspiră ca s-o urîțească. Să nu ne înșelăm. Valéry n-a fost un extraneu. Nici versurile nici ideile lui n-ar fi atins puritatea pe care au atins-o, dacă el nu s-ar fi temut de conspirația vieții și a morții, Dacă, la fel ca pe orice mare spirit, viața și moartea nu l-ar fi obsedat.

Livius CIOCÂRLIE

„DACIA, UBI ET GOTHIA”

Studiul lui Al. Busuioceanu (**Zamolxis sau mitul dacic în istoria şi legendele spaniole**, ed. de Dan Sluşanschi, evocare de Eugenio Battisti, Ed. Meridiane, 1985), este istoria unui mit medieval generator de istorie. mitul lui Zamolxe transplantat în mediul culturii spaniole, unde a intrat într-un patrimoniu spiritual din care se va întreţine tradiţia originii getice a goţilor, cuceritori ai Spaniei la întemeierea ei definitivă în secolul al V-lea. Din confruntarea mitului cu istoria ar rezulta că nu Dacia a fost fundată de Traian, împăratul roman iberic al romanilor cuceritori, ci dimpotrivă, hispanicii sînt descendenţi din geţi sau daci, prin confundarea lor cu goţii. Dar nu e vorba de simpla confuzie, universală în lumea antică, între geţi şi goţi O asemenea temă, spune autorul cărţii, n-ar merita osteneala alcătuirii ei. E vorba de împrejurări specific spaniole, care au făcut ca această confunzie să ia un caracter cu totul neaşteptat şi să dea naştere, în spiritul cronicarilor Evului Mediu şi de mai tîrziu, unei doctrine care, învăluită în neguri istorice, ia forma unui mit.

Istoricul urmăreşte această relaţie în dublul ei sens, de la legendă la istorie şi de la istorie la legendă, pentru configurarea mitului dacic în cultura şi istoria Spaniei, cu consecinţe pentru o „Utopie getică", transformată în „Utopie gotică" în lumea medievală, la rîndul ei pregătitoare a celei moderne pe ruinele celei antice.

Un istoric latin, Paulus Orosius, fugit din faţa năvălitorilor la un secol şi jumătate după părăsirea Daciei de către romani, evoca astfel ţinuturile părăsite: „Dacia, ubi et Gothia" („Dacia unde e şi Gotia"), cu explicaţia: „Iar nu de mult geţii, care se numesc astăzi goţi, de care Alexandru a arătat că trebuie să te fereşti, de care Purhus s-a îngrozit şi chiar Cezar i-a ocolit". Este o confuzie istorică între geţi şi goţi, pe care nu mult înainte o făcea poetul Claudian în poemul său „De bello getico", folosit de Orosius. Plecînd de la istorie, legenda Daciei primeşte o mare circulaţie în Spania, pe fondul, tot legendar, al naşterii neamului scitic. căruia îi aparţin şi geţii, din Hercule, care plecase de la porţile Gibraltarului spre Orient, unde erau amintiţi şi o seminţie de oameni numiţi iberi, strămoşi legendari ai iberilor din Apus. Menţiunea lui Orosius venea în continuarea unei relatări a poetului spaniol Lacan din vremea lui Nero, în poemul **Pharsalia**, despre luptele dintre Pompei şi Cezar, în legătură cu primejdia ameninţării geţilor, pregătiţi să îl sprijine pe Pompei şi să pună în pericol astfel unitatea imperiului, sînt menţionabile şi scrisorile lui Seneca despre legendele legate de ţinuturile getice, precum şi scrierile lui Martial despre războiul împăratului Domiţian în Dacia. După informaţiile lui Pomponius Mela despre Dacia, şi a unui autor antic spaniol, Columella, fugit din Spania în Africa, de teama goţilor. Orosius dezvoltă legenda prin substituţia lor cu geţii, cu aceeaşi motivaţie a ameninţării, pentru ca după cîteva secole confuzia să devină istorie în **Getica** lui Iordanes. Isidor episcopul de Sevilla, la începutul secolului al VII-lea, cînd goţii erau de mult în Spania, înlocuieşte datele însemnărilor anterioare, cu o laudă a virtuţilor geţilor, încercînd totodată să stabilească o origine a goţilor printr-o teorie „getică" în **Istoria goţilor** şi în **Etimologii**, valabilă şi pentru originile poporului spaniol, într-o urzeală fabuloasă a istoriei. Ideea aceasta nu dispare în istoriografia spaniolă, ci se alimentează din noi izvoare pentru a se dezvolta un adevărat mit al Daciei în istoria şi legendele spaniole.

Aceasta este tema lucrării lui Al. Busuioceanu. În **Prolog** se spune că el intenţiona să caute în texte medievale tradiţia spaniolă despre cucerirea Daciei de către împăratul roman Traian, dar rezultatul a fost descoperirea legendei după care geţii, identificaţi cu goţii, au început istoria nouă a poporului hispanic. După prima parte a studiului, privind geneza legendei, este cercetarea unui erudit istoric, într-o analiză exactă a faptelor şi o valorificare a miturilor istoriografice medievale, a doua parte este interpretarea unui adevărat hermeneut în descifrarea sensurilor istorice ale unui mit încorporat în istorie. Din el reţinem numai datele esenţiale: În istoriografia spaniolă medievală **Historia Gothica** a lui Rodrigo Jimenez de Rada, în 1243, este prima lucrare ce tinde spre conceptul de istorie naţională, în care istoria poporului spaniol este căutată într-o vechime în care istoria se confundă cu legenda, o mitologie în care geţii, ca strămoşi ai goţilor, ocupă un loc însemnat. În această istorie geneza poporului iberic îşi creează mituri ce corespund structurilor succesive de istorie şi cultură ale Spaniei: mitul biblic al originilor, mitul grec al lui Hercule, mitul roman, mai puţin dezvoltat de Jimenez de Rada, şi mitul getic, considerat cel mai important, pentru că prin el se explică nu numai originea unui popor, ci şi trăsăturile specifice ale spiritualităţii lui. Şi tocmai aici fondul getic al istoriei spaniole se întreţine dintr-o adaptare a spiritualităţii poporului geto-dac, cu tot ce se cunoaşte despre ea în istorie. Principalul mit atribuit goţilor, cu o semnificaţie morală menţinută şi de istoricii anteriori, este mitul lui Deceneu sau al Înţelepţilor goţilor. Din el face parte Mitul Înţelepciunii şi al Bunei cîrmuiri, atribuit noilor întemeietori ai Spaniei, adică un mit getic şi nu gotic, în care străvechea figură a lui Zamolxe, zeul carpatic, se contopeşte cu tradiţiile dacice puse în seama goţilor, astfel introducîndu-se mitul şi istoria dacilor în istoria poporului hispanic.

Dacă poporul spaniol ar fi aproape în spaţiul geografic de cel român, ar putea contesta istoric o deposedare, pentru întreţinerea unui orgoliu etnic cu datele istorice de împrumut, cum de altfel s-a şi întîmplat în spaţiul carpatic, unde popoare fără nici o legătură cu romanitatea şi-au atribuit o origine romanică într-un ev mediu dominat de ideea nobleţei de origine ce trebuia să eludeze o prezenţă tîrzie istorică în spaţiul respectiv; dar cum istoria a ajuns la acest curs de integrare a miturilor pe o altă cale, rămîne surprinzător de constatat cum un popor cu o atît de lungă istorie antică şi medievală, cum este cel spaniol, îşi poate întreţine o demnitate a spiritualităţii lui prin adaptarea mitului geto-dac, care, istoric vorbind, este primul strat al unui mit românesc. Personajele istorice ale acestui mit geto-dac integrat în legendele spaniole sînt: Zenta, un „învăţat filosof" — fiind vorba de Sauthes, regele odrizilor şi al tracilor cunoscut de Tucidide — apoi Diceneus şi Zalmoxis. „despre care istoricii atestă că au fost prin erudiţie o „minune a filosofiei". Mitul lui Zamolxe constituie, astfel, nucleul însuşi al istoriei poporului got, iar prin goţi al istoriei poporului spaniol. Că este vorba numai de o confuzie legendară, este adevărat, dar legenda are şi o explicaţie istorică, pe care autorul studiului o dă în legătură cu tradiţiile şi cîntecele în care se păstrează memoria faptelor istorice, transformate în legendă: Goţii sufereau în mod firesc ascendentul unui popor înrădăcinat în spaţiul carpatic şi cu o istorie mai îndelungată, împrumutînd tradiţiile, credinţele şi cîntecele acestui popor. Şi confuzia a ajuns atît de stăruitoare iar numele de „got" nu se deosebea de cel de „get", legenda era total acceptată, iar geţii puteau apărea „istoric" ca strămoşi ai goţilor, şi astfel mitul gotic putea intra prin semnificaţii getice în istoria poporului spaniol.

Istoricii spanioli moderni nu se mai ocupă de această parte semifabuloasă a istoriei ţării lor, goţii pierzîndu-şi de mult din prestigiul de strămoşi. Din această cauză şi fondul istoric al mitului geto-dac a rămas uitat în aureola lui de legendă, dar aceasta nu epuizează consecinţele adopţiunii mitului şi valoarea de cultură şi de istorie pe care el a creat-o. Bunăoară, heraldica spaniolă consemnează Jugul şi Săgeţile, ca simboluri majore de origine getică în stemele regilor catolici ai Spaniei, şi ele figurează astăzi pe stema Statului Spaniei, nu pentru a aminti pe geţi, nici pe goţi, ci tradiţia regilor catolici.

„Utopia getică" nu mai este, astfel, doar un mit hispanic, ci un mit românesc. Dacă ea a putut fi în cultura spaniolă o treaptă fundamentală pentru o decisivă sinteză spirituală, cu urme pînă în istoria modernă, de ce n-ar fi ea o treaptă fundamentală şi pentru sinteza spirituală a culturii române, ca un semn al prezenţei istoriei românilor în cultura europeană modernă? Căci este vorba de un substrat cultural al istoriei în care poporul român, crescut în conştiinţa naţionalităţii din propriul său mit, îşi păstrează forţa spirituală a unei vîrste istorice de mare vechime în unitatea comunităţii romanice europene, nu ca un adaos la istoria altor popoare, ci ca un centru generator de istorie prin „mitul Daciei", al unei ţări în care totul era roman, după cucerirea ei, în afară de geniul locului, de mit.

Cartea lui Al. Busuioceanu, studiu al genezei unui mit istoriografic, este un îndemn la meditaţie, pentru că mitul arde în flăcările istoriei. Ceea ce rămîne din el sînt semnele nescrise ale geniului locului, al Daciei, în istoria romană a poporului român.

Eugen TODORAN

Un tratat de istorie naţională*)

Editat de către Comisia Română de Istorie Militară şi Centrul de Studii şi Cercetări de Istorie şi Teorie Militară, sub egida Editurii Militare, volumul al doilea din „Istoria militară a poporului român" continuă tratarea istoriei fiinţei naţionale a românilor între mijlocul secolului al XIV-lea şi mijlocul secolului al XVI-lea. Dacă primul volum al acestui tratat, apărut în anul 1985, se ocupa de istoria militară românească din cele mai vechi timpuri şi pînă în secolul al XIV-lea, cel de al doilea redă epoca de glorie a armatei române în evul mediu, începînd cu perioada afirmării statelor româneşti de sine stătătoare şi pînă la jumătatea secolului al XVI-lea — epoca de glorie a oastei celei mari, formată din întregul popor român, dornic cu orice preţ să-şi apere fiinţa naţională şi existenţa statală. Redactată de către un prestigios colectiv avînd ca şi coordonator principal pe generalul locotenent dr Ilie Ceauşescu, această carte este scrisă în spiritul materialismului dialectic şi istoric, al tezei fundamentale despre istoria poporului român, elaborată de către secretarul general al P.C.R. tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU**, aceea a dezvoltării unitare a poporului român în spaţiul Carpato-danubian-pontic, a similitudinilor evoluţiei fenomenului militar în toate cele trei ţări româneşti. Acest caracter unitar al evoluţiei poporului român a determinat tendinţa permanentă spre unitatea politică a ţărilor române, în cadrul căreia armata s-a manifestat ca apărătoare fermă a independenţei naţionale şi autonomiei statale. Perioada de două secole de istorie românească tratată este răstimpul făuririi şi afirmării plenare a statelor feudale româneşti, a consolidării independenţei lor cîştigate pe cîmpul de luptă, a impunerii unei statalităţi româneşti deplin viabilă şi a afirmării unui rol însemnat în context european.

Pornind de la teza elaborată de către tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU**, a raportării permanente la tradiţie, în studierea instituţiilor militare româneşti, a unui model românesc de doctrină, aceea a apărării ţării prin lupta întregului popor. „Avînd ca scop apărarea independenţei statale şi a integrităţii pămîntului străbun, doctrina militară a epocii a generat o strategie de apărare specific românească ce încorpora în modalităţi perfecţionate experienţe de luptă cu tradiţii deja milenare. Ridicarea la luptă a întregului popor pentru a învinge armatele străine invadatoare superioare numericeşte, temei al strălucitelor victorii militare, a asigurat imediat şi în perspectivă dăinuirea statală, instrumentul şi suportul trainic al efortului multilateral pentru înfăptuirea statului centralizat al tuturor românilor. Expresii elocvente ale acestei gîndiri militare originale sînt reprezentate de existenţa instituţiei oastei celei mari pe parcursul secolelor XIV—XVI şi de modul de purtare a războiului de apărare a poporului român împotriva invaziilor şi expansiunii străine" (p. IX). Ca element definitoriu al doctrinei militare româneşti, oastea cea mare, subliniază autorii volumului, formată din ţărănimea liberă interesată direct în apărarea independenţei ţării, a existenţei sale libere a fost un model românesc de organizare ostăşească a luptei întregului popor. Ea a fost răspunsul societăţii româneşti la agresiunea puterilor expansioniste ale vremii. Sistemul de apărare românesc cuprindea, însă, pe lîngă oastea cea mare, ca element de bază, şi oastea cea mică, formată din categorii militare strict specializate. Împreună, cele două tipuri de armată formau unitatea complexului militar românesc.

Dar dezvoltarea unitară a poporului român a însemnat şi evoluţia armatei sale în mod unitar. Complementaritatea economică a celor trei provincii româneşti a determinat şi dezvoltarea unitară a armatei române. Înzestrarea, echiparea şi aprovizionarea fiind similare în toate cele trei ţări româneşti.

Unitatea militară a poporului român era generată şi de personalitatea polivalentă a domnitorilor români din epocă, şefi ai statului şi comandanţi supremi ai oştirii. Această integrare permanentă în structura societăţii româneşti a componentei militare a stat la baza victoriei poporului român, sub conducerea marilor voievozi: Mircea, Alexandru, Iancu de Hunedoara, Vlad Ţepeş, Ştefan, Petru Rareş, împotriva agresorilor şi a rolului său de apărător al civilizaţiei Europei la una din porţile continentului împotriva expansiunii otomane. Dezvoltarea sistemului de fortificaţii la graniţă, pe cele trei fronturi de apărare, dunăreano-pontic, nord-estic şi occidental a coincis cu direcţiile de atac ale unor mari puteri expansioniste ale epocii: Hanatul Hoardei de aur, Imperiul Otoman, Regatul Ungariei, Regatul Poloniei şi Imperiul Habsburgic. Rezistenţa împotriva agresiunilor acestor puteri a asigurat continuitatea statală la români, astfel că la sfîrşitul perioadei tratate (mijlocul secolului al XVI-lea), după transformarea ţărilor balcanice şi a Ungariei în paşalîc turcesc, Ţările Române au rămas singurele state cu existenţă ca atare pe harta politică a Europei de sud-est. Ideea fundamentală care se degajă din lectura acestui volum este aceea a valorii exemplare a luptei unui popor care, confruntat cu forţe expansioniste copleşitoare, a izbutit să-şi salvgardeze libertatea, instituţiile proprii, cultura şi spiritualitatea.

Structurată în mod judicios pe douăsprezece capitole şi evidenţiind în permanenţă raportul armată-societate, acest volum este, practic, un tratat de istorie medievală românească nu numai militară ci şi politică şi socială, elaborat la un nivel maxim de competenţă.

Redactat conform celor mai moderne norme ştiinţifice ale istoriografiei contemporane, volumul dispune de o bogată şi bine realizată bibliografie generală şi pe capitole de rezumate în limbile de circulaţie internaţională, de un glosar de termeni de specialitate şi de un foarte util indice general. Volumul este însoţit de un bogat material ilustrativ, fotografii, desene, schiţe, plasate fie în text, fie în grupaje speciale. Scris într-un limbaj sobru, dar în acelaşi timp fluent şi accesibil, acest al doilea volum de istorie militară a poporului român se adresează atît specialiştilor cît şi publicului larg iubitor de istorie, fiind nu numai un instrument ştiinţific, de prima importanţă, ci şi un instrument politic de educare patriotică a tinerei generaţii.

Radu PĂIUŞAN

---

* ISTORIA MILITARĂ A POPORULUI ROMÂN. EPOCA DE GLORIE A OASTEI CELEI MARI. A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XIV-LEA, PRIMA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XVI-LEA VOL. II., Editura Militară, Bucureşti, 1936.

Geo Galetaru

DURATĂ

N-am știut nicicînd să ne plecăm în fața
celor ce-au vrut destinul să ni-l fure,
de-aceea pruncii noștri, dimineața,
mai pot lumina soarelui s-o-ndure.

Iar fetele se-apleacă peste ie
cu-același dor de străvezimi albastre,
de-aceea brațul nostru încă știe
să mîngîie sămînța de sub brazde.

De-aceea ceru-n care ne-oglindim
e însuși chipul țării fără moarte,
iar pulsul ei, bătînd în noi sublim,
îl ducem, peste veacuri, mai departe...

GENEZĂ

Dragului meu Geo-Mircea

Tresare țărîna fiule cuprins de mirarea amiezii
sînt semne adînci în tăcerea ei netulburată
tu însuți rămîi să veghezi lumina odată cu iezii
și mieii ce-i pasc veșmîntul fără de pată

o, nu te teme de roua ce-ți știe făptura
și-ți fulgeră-n sînge dulce declin omenesc
ți-e fără de vină paloarea ce-ți vindecă gura
și somnul în care atîtea minuni viscolesc

ți-e fără de vină cutremurul blînd care te însoțește
și umbra ce lasă în urmă crini pe pămînt
așa cum lujerul ființei tale în cercuri descrește
cînd dureros îți cîntă pe buze întîiul cuvînt...

DUHUL PĂMÎNTULUI

Te uiți la păsări, rînd pe rînd,
cu ochiul tău mirat și blînd.
Cum știu să cînte, să vorbească,
în limba lor cea păsărească...
La raza florii iar privești,
la cer, la ape și la pești,
iar iarba verii cum tresare
pe cîmpul amețit de soare...
Te uiți la toate, rînd pe rînd,
și-n toate-auzi un duh cîntînd,
un duh senin, fără cuvînt,
ce le apleacă spre pămînt,
în el să-și vadă ca-n oglindă
lumina care le perindă,
și-n el să-și vadă chipul lor
curat și bun și pieritor...

RUGĂ PURĂ

Vreau să rămîi, iubito ; oricît scrum
ni se depune trist în amintire,
oricîte viscole destramă-n drum
o stea cît fumul nopții de subțire.

Oricîți mesteceni suie către cer
aceleași semne goale de-ntrebare
și-oricîte lumi mai pîlpîie în ger,
sau poate numai nouă ni se pare.

Vreau să rămîi, iubito ; în statui
oricîte ierni fantastice s-ar coace
și-ar ninge pe tărîmul nimănui
din care glezna ta se mai desface

ușor, ca într-un basm visat demult,
cu mult de dinainte de tăcere
cînd nu știam că trebuie s-ascult
lumina cum în somnul meu te cere...

Ion Davideanu

MIRCEA CEL MARE

Mircea, izvor-voievod,
bravul-stejarul-bărbat,
gînduri de capăt de pod
ne-au străluminat.

iată, poetul, simțirea,
clipa de vis a zărit
valul înalt cît iubirea,
rîul și ramul,
crezul înveșnicit,

falnic și simplu,
știind să trăiască
numai în legea lui
românească,
păzind și Carpații
și Marea,
ne-a urcat
neamul,
ne-a lăsat
neatîrnarea...

INVOCAȚIE

Dacă oful taie
gînd, ca un cuțit,
poate vine toamna
sau a și venit.
graurii grei se mînă
către focul mare,
plopii cred să sune
bani peste izvoare
cînd ne ceartă anii
în cuvinte sfinte,
căci bogat e omul
numai doar la minte,
mîndru, mai amînă
iute pieritoarea
urmă din iubire,
lacrima și sarea...

FESTINA LENTE

Nu mă omor să am nimic,
fără de doar ideea — spic,
trec printre lucruri neumil
și mîndru că mai sînt copil,
niște castele de nisip
m-au chiar înnobilat la chip
și în curînd au dispărut,
ca să le iau de la-nceput,
în starea asta ard de viu,
cu tine, nefiind, să fiu...

FIOR

Două raze își au
drumul lor înflorit,
în atingere sau
înălțare în mit.
Încă sufletul știe
despre cîntecul dus
din aceeași cîmpie
în pădurea de sus.
O rotire în sine
și în alt fel de mare,
ne iubirăm, ce bine
că așa ni se pare...

INA POPESCU : „Studént“

Ildico Achimescu

Contralumină de amurg

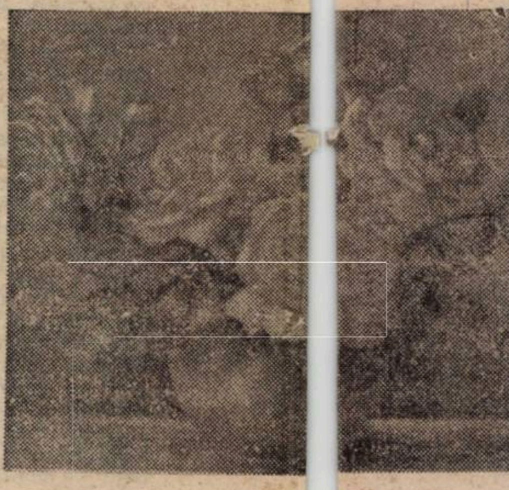

VICTOR ACATRIN EI : „Trandafiri“

„Dacă am acceptat să-i fiu soție“, spunea ea, „a fost numai și numai pentru că știa să mă privească în ochi ca nimeni altul, să mă prindă, gingaș de tot, de mînă, și să-mi șușure la ureche, „dragă-dragă, foarte dragă, Nuți“. Pentru o frîntură de secundă, femeia robustă, cu gesturi și voce voluntare, părea o fetiță rîzgîiată, își lăsase capul pe umăr și surîdea cald. Apoi, ca și cum ar fi regretat și încă intens minutul de înduioșare, Nuți tuși repetat, tabagic, aprinse o altă țigară dintr-ale interlocutoarei și o fixă între buzele înguste, decolorate. „Altfel, îți dai seama, nu-i așa, că eu, ca o carieră ce se întrevedea clar, nu aveam de ce să risc. Nu pot să ascund că la îmbrobodirea mea definitivă au contribuit și rudele : Ticu în sus, Ticu în jos, unde mai găsești, fată, altul ca el ?! Și-uite așa, din vorbă-n vorbă, mai cu privirea și șoapta lui, mai cu insistențele alor mei, am cedat și am spus „da“. Cu jumătate de gură. Crezi că Ticu avea urechi de perceput nuanțe ? El era într-al nouălea cer, își striga, în stînga și dreapta, fericirea : Nuți a lui, scumpă și dragă, Nuți, comoara lui, îi va fi, de mîine, soție !

Viața lui Ticu, ajuns în ipostaza mult-jinduită de soț al lui Nuți a fost, din prima pînă în ultima clipă, una de maximă și necondiționată adaptare. Nimeni nu l-a văzut, în anii respectivi, pe Ticu încruntat, abătut sau pierzîndu-și răbdarea. Deși motive ar fi existat. Își împărțise viața în funcție de rigorile programului extrem de încărcat al soției sale și nu pregeta să execute orice misiune i-ar fi revenit în ansamblul treburilor de făcut prin sau pentru casă. Ticu, tehnolog-principal-doi, sosea, de dimineață, călare pe bicicleta lui, „Robusta“. Pe portbagaj se înșirau, în ambalaje de culori diferite, cele dintîi cumpărături ale zilei. Pe agenda lui Ticu, proptită de oglinda din baie, fuseseră bifate, cu aproape un ceas în urmă, sumedenie de treburi, printre ele, aerisitul încăperilor, ștersul prafului, spălatul vaselor folosite la micul dejun pregătit, se înțelege, tot de el.

Nuți era secretară-dactilograf la o instituție învecinată. Așa se și cunoscuseră. Așteptau amîndoi același tramvai, ea căutase îndelung tichetul și nu dăduse de el în poșeta pîntecoasă. Îi aruncase o privire tînărului de lîngă ea, ca pentru a-i cere ajutorul. El, vădit stingherit, începuse să se bîlbîie. Pe Nuți o încercase un rîs sănătos, cu hohote, îi puse mîna pe braț și începu să turuie, cu debitul ei năucitor „dar atît, atît de feminin“, cum avea să decreteze ceva mai tîrziu, Ticu, oricui ar fi pus la îndoială calitățile ei ieșite din comun. „Aveți, nu se poate să nu aveți un bilet și pentru mine, stimate tovarășe, pot jura că am și eu, dar unde să-l afli ? Aș putea mai degrabă să înșir ce nu am în geanta asta, decît ceea ce se îngrămădește, de fapt, prin ea. Totul se datorează numai și numai naturii serviciului meu, nenumăratelor obligații ce derivă din specificul activității ce o desfășor cu zel și conștiinciozitate. Impecabil și ireproșabil ! Așa spun coordonatorii domeniului, așa spun colegii mei și trebuie să știți că... Aaa, dar iată că ați găsit un bilet, mă îndatorați, chiar așa, o clipă, vă rog...“ Se porni să scotocească din nou în străfundurile atît de încăpătoarei sale genți. Ticu încercase s-o oprească, argumentînd, aproape în șoaptă, cu gîndul de a o determina să turuie ceva mai încet, că nu merită să-și facă probleme pentru un leu. Nuți izbucni în triluri vesele de proteste, ai fi zis că se amuză. Ticu încremenise în fața acestei revărsări neobișnuite. Așa categorisise dinamismul lui Nuți, în acea seară, împărtășindu-i celui mai bun prieten al său revelația avută în tramvaiul douășcinci barat. „Sînt, literalmente, fermecat ! Fer-me-cat !“.

Nuți era o femeie cît se poate de ocupată. Ea stabilise o dată, rifos (și totuși tandru), că este „o persoană publică, ca atare, trebuie să-mi țin rangul“. Prin respectiva expresie, formulată cu anume ifos, „simpatic, tare simpatic !“, Nuți înțelegea frecventarea, la intervale de cîte trei zile, a coaforului, popasuri frecvente la cosmetică, croitor și prin magazinele de parfumerie. Rochii „de gata“ Nuți nu-și cumpărase cine știe de cînd și nici n-avea de gînd să o facă de acum încolo. „Dacă mă gîndesc bine, eu sînt un fel de simbol al instituției. Cu mine dă ochi oricare om intrat cu treburi. Imaginea mea trebuie să-l asigure că va fi tratat cu maximă urbanitate și deferență. Cu eleganță, tact și solicitudine !“

Secretara-dactilograf își constituise, în timp, o garderobă adecvată, în marea majoritate compusă din costume-taior, în ton cu anotimpul și ocazia. Taioare severe din stofă în culori închise, purtate cu bluze șăgalnice din mătase fină, foșnitoare, în cele mai dulci nuanțe-pastel. Taioare-sport cu croială rafinată, cu buzunare, revere și despicături adol lescentine asortate cu bluze austere, b e închise, cu nasturi de o simplitate excesivă. Taioare pentru anotimpul t orid, lăsînd să se întrevadă, în triu ghiul ce pornea dinspre gît în jos, o carnație de femeie ajunsă la exploz iva maturitate, sfidător înfățișată privitorului, cu nelipsita opreliște a st atutului ei demn, afișată la fel de vizil bil...

Pînă să vină N uți acasă, Ticu pregătea cina, punea în funcțiune mașina de spălat, storcea rufele și le întindea la uscat, îngrijin du-se de asigurarea unei oarecare d oze de neprevăzut. Surprizele consta u în dichisitul mesei, pregătite pentru cină, în cîte un buchet multicolor d e flori, pus chiar pe o măsuță, în h olul apartamentului. Uneori, Ticu î cumpăra soției sale mici nimicuri, m a cu seamă jucării hazlii, un iepuraș , o pisicuță, un cățel, ea le descoperea pitite pe după șervețel și, dacă nu a prea ostenită, schița un zîmbet îng ăduitor. Nuți trebuia lăsată să se co nsacre profesiei sale. Persoana ei era necesară instituției ca apa. Ca aerul Ca sarea în bucate, glumise o dată T icu. Nuți își încrețise fruntea, gest din car el înțelesese că s-a comportat ne alocul lui. Și-a cerut spășit scuze și i- a șușurat la ureche, „dragă-dragă, foa e dragă, Nuți“. Și totul a fost cît se poate de bine.

După un timp, cine să mai știe după cît — un an, poat e chiar doi — pe Nuți încetaseră s-o am uze micile obiecte găsite sub șervețel, buchetele de flori din antreu, masa alcătuită cu rafinament și ansambl ul treburilor casnice întotdeauna pus la punct. Luase obiceiul să bombăne d una singură, nemulțumită, iritată . Ticu își rotunjea și mai tare ochii, c hipul lui de om bun, blînd și ascultăto r implora, parcă, iertare. „Dragă-drag ă, foarte dragă Nuți, ce te nemulțumește“ ? riscă el într-o zi să întrebe și răspunsul primit avu darul să-l lovească scurt dar eficient în moalele capului. Din spusele soției sale înțelese că ea își dorea, nici mai mult, nici mai puțin, decît un soț ca toți ceilalți. Adică să fie uneori, nici prea des, nici prea rar, neatent, morocănos, să întîrzie la o bere sau la o „baterie“, cu amicii de la serviciu. Să umple dormitorul cu duhoare de tutun, să ridice tonul la nevastă. De ce nu, s-o mai atingă, în treacăt, jucăuș, cu palma, de parcă ar fi mîngîiat-o ceva mai usturător. O dată, numai o singură dată să se șușotească și despre Ticu că i-ar fi făcut ochi dulci cuiva. Se putea admite, chiar, să poarte și o batistă cu urme de ruj sau hainele să-i miroase a parfum, cu care nările soției sale nu s-au obișnuit. Nuți ar fi vrut ca la ei în casă să se audă, în zilele de chenzină, voci mînioase, Ticu să apară cu plicul diminuat de vreo agapă colegială și ea să-l fi certat. Începea să jinduiască după un soț neglijent, azvîrlindu-și hainele care încotro, lăsînd, uitat, pămătuful plin de spumă, ceașca de cafea, nicicînd clătită după folosire. Omițînd să-i spună noapte bună și bună dimineața, uitînd complet de datele ei aniversare. Nu are ce-i reproșa lui Ticu și de aici se trage năduful ei. Echilibru, monotonie, liniște și pace sînt stările în care se scaldă de atîtea și atîtea luni. Ticu zîmbește cald, Ticu e politicos și îndatoritor. Ticu e atent, Ticu nu obosește înconjurînd-o cu drăgălășeniile lui, Ticu execută docil orice îi cere ea. E gata să învețe tricotatul, brodatul, cusutul, ar fi în stare să țese covoare sau să facă macrame, dacă Nuți ar avea ideea să-i pretindă. „Îmi vine să-mi iau cîmpii de atîta plictiseală“, suspină Nuți, cu capul plecat, scuturînd vîrful țigării în scrumieră. „Un neisprăvit“, exclamă ea cu o mînie inabil ascunsă, „iartă-mă că mă exprim atît de puțin elegant, un mototol. Voi pune punct cît se poate de repede acestei stări. Risc să nu mă mai regăsesc, să-mi pierd complet personalitatea. Pofta de muncă, dragostea de viață. Știi tu, dragă, cît mă costă pe mine să tac și să ascult, în neștire, „dragă-dragă, foarte dragă, Nuți ?“ Un bărbat, un bărbat adevărat este altfel. Am greșit, recunosc deschis că am greșit, am ca scuză tinerețea, lipsa de experiență. Mai am în față ani buni, ani frumoși, nu se poate să nu-mi reușească și mie viața de familie, cum mi-a reușit cea profesională“. Nuți apasă vîrtos pe chiștocul de superlong „Tomis“, își deschide poșeta, scoate roșul de buze și drege, grijuliu, conturul gurii ei senzuale, proaspete, ca de adolescentă. Cu o periuță își îndreaptă genele arcuite și semiluna sprîncenelor. Împroașcă un norișor de parfum jur-împrejurul gîtului, își îndreaptă spinarea și părăsește încăperea. Colega ei ar putea jura că Nuți pleacă să cucerească o redută. Cu atîta fermitate pășește pe coridoare și, apoi, pe trotuarul străzii. În contralumina de amurg, Nuți ar putea să pară chiar frumoasă.

remember

CALEȘTI DE MĂTASE

Tramvaiul galben luneca visător pe deasupra arțarilor. Treceam peste canalul cu sălcii, ne roteam în jurul zidurilor oarbe ale Cazărmii, ne pierdeam în norii mișcători ai porumbeilor care stăpîneau întreaga cetate. Necunoscut, într-un oraș fără margini, adolescent rătăcit în piața vînzătorilor de cărți. Scriind, cu creta, numele unei femei pe o margine a cerului, sub arcul curcubeului imaginar. Dacă mergi, în genunchi, pînă la izvorul de unde se aprinde acel zbor de culori, vei fi iubit pînă la moarte de femeia pe care o duci, pînă acolo, în inima ta. Dacă bei din izvorul miraculos, îndoit în slavă ca un brîu fermecat, vine calul mării, cu aripi de foc, și te duce ca gîndul pînă-n odaia în care doarme iubita. Dacă o săruți în somn, în timp ce zboară spre tine, o lumină fără sfîrșit îți va apăra viața de căpcăuni și schilozi. Dacă-i sorbi, cu buzele curate, florile sînilor, vei călători cu femeia aceea pe toate mările lumii.

Vine corabia cu pînzele albe, timonierul acostează vasul la fereastra casei de lîngă Cungrea. Unde te duci, strigă zăvoaiele.

Ne vom lăsa opincile din piele de porc, argăsită, hainele de dimie, roase de ani, vom sufla în lampa de petrol, vom săruta pragul casei, chipul mamei, tufele de liliac alb, vom lăsa un gînd de întoarcere în cimitirul de peste vale, vom atinge cu buzele mîna dreaptă a tatei și cerul spuzit de stele, pe sub care-am venit, la cina tîrzie, pe Drumul Robilor, vom pleca fără să plecăm. Matrozii întind puntea la malul unei speranțe, grăbindu-mă să urc, însă Condorul face semne că prințul are de dat în grijă domeniile pe care, de-acum, el rămîne stăpîn peste veacuri. Se-apropie grădinarul cerînd zapis de înlăturare a celor ce nu iubesc florile, vine cultivatorul de fluturi, implorînd să fie alungați vînzătorii de lepidoptere, sosește precipitat păsărarul, rugînd să se dea edict împotriva celor ce asupresc cîntăreții grădinii. Șirurile de gladiole anunță că pregătesc ceremoniile nunții, stolurile de crizanteme pretind legitimitatea acelor trupe de grăniceri de la fruntariile soarelui, libelulele cer libertat e de mișcare pe oglinzile cerului, greierii, cu viori și țambale, vor acordul cu li niștea aromatelor nopți ale verii. Hotărîm deplină putere de acțiune în toată ț ara visării, anunțînd cuvenitele pregătiri pentru alaiurile ce vor întîmpina înt oarcerea noastră în fiecare amurg. „În pădurea lui Ion, toate păsările dorm, nu mai una n-are somn“, ne atrage luarea aminte stăpînul curții de seară, cu șapt e rînduri de aripi, în șapte culori gînditoare. Acesta și este motivul călătoriei noastre, îi spun. Vom merge în Casiopeia s-o aducem la noi pe Iselin, pen tru tot restul timpului ce ni s-a dat s-o iubim, adică pînă la sfîrșitul începutul ui. Trirema de ivoriu 777 va pleca peste o viață și jumătate, s-aude un glas din adîncimile stelelor. Nu sînt admiși călătorii fără speranțe, îndrăgo stiții de ocazie, cei ce se iubesc numai pe ei, cei ce nu știu adevărul, cei chi ciți de ambiții oarbe, cei ce n-au cunoscut iluminarea zborului pur.

Alexandru îna intează, însoțit de Cavalerii Danubieni.

Vasul pornește e într-o poveste fantastică, repetă Condorul. Vom opri în toate porturile în care așteaptă îndrăgostiții — se-aude obsedant vocea comandorului. Fii binever it, Alexandre. Te căutăm din ordinul mării, unde așteaptă de-o mie de ani o fată cum n-am mai văzut. Un bărbat sperat cu liniștea și neliniștea zeilor, pe-un țărm unde arde o singură floare. Sîntem mîndri să ducem pe corabia noastră un om în călătoria de nuntă pentru care-am fost înscriși în cărțile soarelui.

În Valea Feti am ajuns. Înfășurată în brize, visa. Rîul se furișa prin ierburi, să-i mîngîie sînul ațipit în mierea amiezii. Florile se roteau în jurul ei, aplecîndu-i-se mi rate peste lumina trupului limpede ; iarba, cu suliți înalte, o apăra de armiile vîntului de miazăzi.

Însoțit de ca lești de mătase, trase de fluturi, am purtat-o, în brațe, pe vasul cu pînze. Condorul s-a înhămat el însuși la trirema de fildeș, am despicat marea și c erul și am plutit peste vămile vremii, s-o aducem stăpînă peste puterea și c ugetul nostru.

Și mi s-a păru t că sînt fără teamă în fața primejdiilor lumii.

Anghel DUMBRĂVEANU

Ion Rahoveanu

INVOCAREA LUI HOREA

Mormîntul tău nu s-a întîmplat
În țărînă, în aer sau ape,
De lună tu nu ai fost secerat,
Ci nouă ne viețuiești sub pleoape.

La cerul frunții lumină
Și dangăt de clopot pe culmea senină,
Ești cugetul nostru și nu ai mormînt,
Atît de viu ești, din gînd în alt gînd.

Urcăm cu tine necontenit spre senin
Fremătînd cu acești brazi carpatini,
Te simțim prin timpuri tot fulger blînd,
Spre vecinătăți de stele cuvînt.

Liniștitoare lumină, chemare,
Adevăr totdeauna fără-nserare.

Zadarnic dat corbilor pradă,
Doină nu ești, de trist soare să ardă,
Erou viu, statuie sub pleoape,
Nimic de-a pururi să nu te-ngroape.

ORE ALE NOASTRE

Din trecerea clipelor te mai păstrez
Îmi fac eu iluzia, te cuprind
Cu brațul de umeri și-n gînd,
Chiar părînd să mai țin doar zăpezi.

Iminent de pe țărm mi te pierzi ?
Și cîte credințe, și cîte imaginări...
Lasă-n vînt orice înstrăinări,
Pînă la lacrimi să surîdem, cît vezi...

Ni se sting răni în suflet, de ieri,
De mîine cîntările ard,
Azuriile, dureroasele veri,
De neprevăzut rod și gard...

Al timpului e rîul în frîngere greu,
Ți-s mîinile lauri, pe tîmple le simt eu,
Zăpezile ne vor arde — nisipuri sub pas,
Răbdător surîde în noi seninul rămas,
Fascinantul amurgului, zorilor, ceas.

LA IZVOARE SIGURE

Mirate izvoare și văi încîntînd
Ne atrag pe rîul în frîngeri,
Perseverența stelelor peste culmi,
Privighetori și goruni fără plîngeri.

Chiar legendari puțin
Lîngă fraternii codri venim,
Se-aud holde și vulturi ai gîndului
Pe ruginia răbdare-a pămîntului.

Măsură lucrurilor sîntem
În cetăți, în severă noblețe,
O eroină în noi învingînd vremi,
Îi sîntem fulgerătoare prezențe.

Pe scări de coline-nserate
Ni-s inimile-n iubire lumini,
Ne sînt clipele vii trofee înalte,
Tîmpla ne-o sprijinim de senin.

În noi, sîngele svîcnește frumos
Ca două aripi ale aceluiași albatros,
Truditori și regi ne sîntem, o, viață,
Lira mea slavă limpede îți înalță.

ACESTOR TIMPURI

Dintre voi sînt eu și cu voi am crescut,
Oameni ai acestui pămînt,
Ale noastre sînt locurile și visurile,
Sufletele noastre aici luminînd.

Noi am stîmpărat cu sudorile frunții,
Alături de stele și de semințe plaiul ;
Pe brazdele veacurilor noastre
Demult sîngeram apărîndu-ne graiul.

De vară simțim chiar zăpezile,
Ard rugini în puterea privirii —
Cu atîta speranță, cu încredere de temei
Ne putem numi suverani gîndirii.

Cu mîna și inima sîntem lucrători regi.
Lumină luminii necontenit spre zidire
Atît de bine, zeiască iubire,
Tu patrie însemni, ne înțelegi.

Ion Drăgănescu

DACĂ PAȘII MEI...

... Te mai rog : dacă pașii
mei, sărutați de pajiștile tale, uită
să se bucure, dacă mîinile
mele, mîngîindu-te,
îmbrățișîndu-ți frumusețea, rîvnesc
unduiri străine,
dacă inima mea nu știe să se incendieze
pentru tine, împrejmuiește-mă, Patrie,
cu nepăsarea cea mai încinsă,
acopere-mă
cu blestem
după merit,
acum, aici. În casa ta, a mea, a noastră.

UN NUME DE FATĂ

În pragul serii,
ori lîngă arcuirea albă a dimineții,
oriunde ar fi,
căldura părului ei
mîngîie
mîinile, buzele, fruntea.
Brațele ei
au alungat din preajmă noaptea
pentru a ne putea privi
netulburată.
România e un nume de fată.

A NĂSCUT O STEA

V-aș putea vorbi
despre mănușile de nutrie,
despre cismele
din coajă de mesteacăn.
Dar astăzi
o singurătate.
A născut o stea și ea chiuie
în toate odăile văzduhului

MEMORIA CHEAMĂ CÎTE-UN NUME

Nici o clădire nu recunoaște că ai trecut
prin dreptul ei, nici cîntecul că i-ai fost
refren... Vai, trebuie să ningă,
să se facă ger, frunzele să se-ntoarcă
în crengi, crengile în copaci, copacii
în rădăcini. Flămînzi,
ochii noștri deschid spre infinit ferestrele,
culeg fructe care și-au pierdut marca.
Azi, nu mai inventăm nimic fiindcă e tîrziu.
Doar memoria,
memoria noastră cheamă cîte-un nume
și repede ne potrivim bătăile inimii
după ritmul cuvintelor
de dragoste.

INA POPESCU : „Încredere“

figurine

VÎRSTA NELINIȘTII

Nu știu precis la al cîtelea volum se află Octavian Doclin. Știu însă că el este o descoperire a lui Damian Ureche, care l-a ocrotit și i-a găsit și numele literar. Și ca poet, Doclin are ceva comun cu poetul „Ulcioarelor de Horezu“, în spontaneitatea versului, în muzicalitatea lor curată, fără a avea însă invenția metaforică a lui Ureche, nici coloristica lui, poetul bănățean fiind mai reținut, mai auster, mai puțin patetic. Volumul acesta recent, **„CURAT ȘI NEBIRUIT“** *, nu ne prezintă un Doclin total nou. Nici nu ar fi posibil. Căci unele trimiteri din volumele anterioare revin și aici, după cum apar nuanțe noi și, mai ales, un abur egal, blînd nostalgic, care unifică și stăpînește toate aceste poeme.

Octavian Doclin a avut și își menține încă timbrul gamei minore, fiind un suav melancolic, marcat de un echilibru temperamental romantic. El nu are nebunii lirice, exuberanță à la Damian sau exerciții de stil à la Azap, ci își ajunge sieși, în micul său univers nostalgic, adesea calofil, niciodată lipsit însă de o autentică vibrație. Chiar și poemul scurt, pe care poetul îl ocrotește, e o dovadă a trăirilor rapide, fulgurante, a respirației scurte, asemeni micilor forme muzicale, în genul liedului schubertian, a „cîntecelor fără cuvinte“ mendelsohniene sau a impromptu-urilor chopiniene. Doclin merge pe linia virtuozilor miniaturali, cu rădăcini în Iosif, Gîrleanu, Arghezi, Barbu. El se lasă, în poema scurtă, pradă gestului prim și sincer, poezia sa fiind scurta respirare instantanee. Cînd el construiește lucid și migălos poemul, aerul de autenticitate spontană se rarefiază, poetul devine rece, neinteresant, pierde transparența și fiorul patosului liric. Căci Doclin, între poeții acestei părți de țară, are tocmai vocația acestei poezii miniaturale spontane, sentimentale, ușor romanțioase, însă care cucerește tocmai prin sinceritatea ei nestăvilită, prin simțămîntul ei tandru. Ceea ce înseamnă mult. Dacă nu chiar totul.

Firește, poetul nu atinge cine știe ce zone de meditații abisale, ci, mai degrabă, stări ale tranzienței eului, purtat prin neliniștile nostalgice ale ființei solitare și fragile, puse în fața existenței. Chiar forța durerii e scurtă, aici. Fără rădăcini adînci, dramatice. O durere mai degrabă luminoasă. Sugerată de un fir de nostalgie care se prelinge pe dedesubt, din adîncul eului. Sînt, aici, poeziile unui exil voluntar. Ca și cum peisajul nordic îl exilează pe poet într-un spațiu fără contur, unde el e un înstrăinat.

Doclin scrie, sigur, și o poezie mai robustă, în care seva naturistă se aude gîlgîind pe conducte subterane, poezie prin care el iese din patul procustian al poemei laconice și confesive și unde devine mai plenar, mai încărcat de podoabele cuvîntului plastic și multicolor. Dar, în genere, poemele sale trăiesc prin piese de rezistență, precum **Romantică, Să treacă, Din mînuri, Baladă, Tot mai rar, Pe rîu în jos**, în care se presimte vîrsta neliniștilor existențiale, sugerarea suferinței depline, faptul că tinerețea s-a dus, că maturitatea, cu ochiul ei, veghează și că îndoiala așteaptă și, uneori, corupe inima. Discursul poetului, aici, devine grav, niciodată jucăuș, eul e neliniștit, angoasat, prins în dilemele vîrstei, așa încît încep să se insinueze, insistent, rememorările anilor tineri, setea de candoare, de liniște, goana după virtuțile încîntătoare ale anilor duși, precum în frumoasa poemă **Balada parcului din lună**, unde poetul revine în peisajul matern, **„ca un poet rătăcitor“**, cu **„viața săgetată într-un arc“**, ostenit, cu inima pe care **„de-abia mi-o țin în mînă“** căci **„apa minții lacrima-mi apasă“**.

Ion ARIEȘANU

---

* Octavian Doclin; CURAT ȘI NEBIRUIT, Editura Cartea Românească, 1986.

teatru

SPECTACOLUL ROMANULUI DRAMATIC

1.) **Imaginea eroului**, în istorie și în fața istoriei, schimbul de întrebări și răspunsuri între ins și contextul social-politic, urmările unor evenimente în contemporaneitate, întoarcerea în timp — ca obligație de a înțelege meandrele istoriei, ideea că arcul discuției individului cu vremea cuprinde și clipe din viitorul îndepărtat (al, încă, nenăscuților) — asemenea fapte de gîndire neliniștesc **Politica** lui Theodor Mănescu, o piesă originală (s-a mai spus, dar acesta este și atributul nostru), necanonică, dezinteresată — ai zice — de regulile teatralității. **Politica** este un document de conștiință, al autorului ei, în primul rînd, al literaturii dramatice, care-și asumă, prin Theodor Mănescu, dreptul și răspunderea de a chema în scenă realități și idealuri istorice, relații și personaje politice cunoscute. Spectacolul vremii e „citit" în oglinda unei familii, a unor generații, a unui bărbat care scrie cuiva despre lucruri dureroase și despre întrebări fără răspuns. Sau dintre cele ce-și așteaptă dezlegarea. Caleidoscopică, privirea dramatică descoperă informații necesare tensionării dialogului în documente mai mult sau mai puțin accesibile, în presă, în „literatura de informație": textul devine un fel de încăpere de rezonanță. Unde personajele se fac ecoul marelui tumult. Unde personajele resimt presiunea evenimentelor. Fiindcă: „Din poveste, nu le mai scoate nimeni".

2) **De calificarea „ne-teatral"** s-au lovit și alți autori români moderni și contemporani. Canoanele (ori că ne sînt, ori că nu ne sînt clare) tind să aprindă, în apropierea unui text dramatic precum cel al lui Theodor Mănescu, pofta de tramă închegată și rotunjită potrivit cu, strict, personajele înșirate pe foaia de gardă a piesei, sau, poate, în relație cu, direct, conținutul dramatic al primei scene (primului act). Dar Theodor Mănescu vizează alte orizonturi. Nu este vorba aici de personaje și relații de scenă la modul tradițional. Personajele **Politicii** sînt **voci**. Care spun „povestea" ce le-a cuprins. Asta presupune și „un număr de ascultători", cum zice (citim și noi în presă, „la invitația" dramaturgului Th. Mănescu), în „Teatrul și zilele" J.P. Miquel. Un actor, o scenă și un număr de ascultători. „Teatrul capătă viață pur și simplu din reuniunea acestor elemente".

3) **„Actorii" au fost mereu, la Mănescu,** oameni cu o oarecare pregătire politică. Și Tatăl din „Excursia" și Eugen, din „Noaptea pe asfalt" și alții, din „Mîngîierea"... Toți „știu" care e pulsul vremii, cum se gîndește principial și cum și de ce neprincipial. Bărbatul din „Politica" trăiește idealul ca pe (o) realitate în sensul că este dintre cei care au ales „o dată pentru totdeauna" (interogațiile apropo de realitatea înconjurătoare devin cu atît mai aspre). Eroul în istorie și în fața istoriei sale nu rămîne, în teatrul lui Theodor Mănescu, o preocupare de o piesă. „Noaptea pe asfalt" este scenariul unei false sărbători. Descrierea unei mistificări. Cazul de conștiință și decizie, ale celui care le vede. Toate piesele mai sus amintite forează și forțează procese de conștiință. Dar, numai în **Politica** omul, „actorul" scenei sociale și politice vrea să capteze unda de comunicare cu eterul planetar. Emisia nu e omogenă. Dar, pe lîngă evenimente etice antrenată în dialog funcționează, prin moralitatea ei, ca valoare de gîndire. Textul lui Theodor Mănescu (din care se publică în volum primele două părți) se remarcă, atît prin problematică — un litigiu între „zoon politikon" și Ofertă — cît și prin unghiul, modern de pătrundere, în labirintul evenimentelor: față cu materia manualelor de istorie și cu agapa acțiunilor de culise, stau indivizi fără o identitate amănunțit precizată. Cum s-ar zice „numărul de ascultători" sporește cu al personajelor.

4.) **Theodor Mănescu s-a bucurat,** piesă de piesă, de comentarii pozitive: așa rezultă din lectura cărții recent apărute. Adevărul este, ca de obicei, pe undeva pe la mijloc. Zepelinul textelor de însoțire a remarcat avansurile, însă, ca orice dirijabil, și-a păstrat „la bord" compartimentarea. „Excursia" nu e, deloc, o mare piesă. Chit că volumul de teatru comentat o proclamă. Puține lucruri se spun despre „Mîngîierea". Cartea este gîndită, ca **imagine a receptării**, de jumătate amical, în sensul curent al termenului.

Antoaneta C. IORDACHE

*** Theodor Mănescu, POLITICA, Editura Eminescu, Teatru comentat, 1986.**

PRO PACE

(Urmare din pag. 1)

Scriitorilor din R.S. România, Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al Județului Timiș, Asociația Scriitorilor din Timișoara, Opera Română, Teatrul Național și Teatrul Maghiar de Stat din Timișoara, precum și de revistele „Viața românească", „Igaz Szó" și „Orizont" a dat glas, prin vocea angajată și responsabilă a creatorilor de literatură prezenți la Timișoara, voinței de neclintit a întregului nostru popor de a nu precupeți nici un efort pentru salvgardarea celui mai de preț bun al lumii contemporane, PACEA. În cuvinte răspicate și limpezi, scriitorii și-au exprimat încrederea și speranța în triumful rațiunii, în participarea tuturor oamenilor de bine, a tuturor forțelor progresiste, la apărarea PĂCII, a viitorului pașnic al planetei noastre.

Manifestarea a debutat cu o vizită de documentare la I.A.S. Recaș, unitate distinsă de curind cu înaltul titlu de „Erou al Noii Revoluții Agrare", prilej pentru cei prezenți de a cunoaște nemijlocit uriașele transformări economice, sociale și culturale intervenite în viața binecunoscutei comune timișene în EPOCA NICOLAE CEAUȘESCU. Șezătoarea literară, desfășurată la Școala generală din Recaș, a pus, în continuare, în lumină, prin înflăcăratele cuvinte ale participanților, aprobarea unanimă față de recentele inițiative concrete de pace ale României socialiste, față de pilduitoarea grijă pentru soarta păcii și destinului umanității a secretarului general al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU.

Expoziția de carte amenajată în holul Teatrului Maghiar de Stat din Timișoara, reunind, alături de volume ce ilustrează neobosita activitate de strălucit arhitect al păcii a tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, lucrări ale scriitorilor contemporani, reprezentative pentru deplina adeziune a creatorilor de literatură la politica de pace a României, a prefațat, în mod firesc, vibrantul spectacol „Poeții cîntă pacea", care s-a constituit într-un corolar al întregii manifestări. Vibrantele versuri închinate Patriei, Partidului, strălucitului exemplu revoluționar al tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, emoționantele poeme dedicate păcii au dat expresie, într-o atmosferă sărbătorească, hotărîrii de nestrămutat a celor prezenți de a participa, cu întreaga putere de muncă și de creație, la edificarea unei lumi a dezarmării și păcii, a bunăstării și fericirii, a înțelegerii între popoare.

La manifestări au luat parte: Dumitru Radu Popescu, **președintele Uniunii Scriitorilor din R.S. România**, Traian Iancu, **directorul Uniunii Scriitorilor**, Anavi Adam, Bájor Andor, Vlaicu Bârna, Borbély István, Anghel Dumbrăveanu, **secretarul Asociației Scriitorilor din Timișoara**, Eltetö Jozsef, Hajdu Victor, **redactor-șef al revistei „Igaz Szó"** Jánosházy Görgy, Alexandru Jebeleanu, Kuty Maria, Létay Lajos, **secretar al Uniunii Scriitorilor, redactor-șef al revistei „Utunk"**, Toma George Maiorescu, Mandics György, Márki Zoltan, Mircea Micu, Ivo Muncian, Damian Necula, Mihai Negulescu, Ioanichie Olteanu, **redactor-șef al revistei „Viața românească"**, Mária Pongrácz, Mircea Scarlat, Szász János, Tóth István și Cornel Ungureanu. **La** reușita spectacolului au contribuit, de asemenea, Margareta Avram, Vladimir Jurăscu, Miron Nețea și Alina Secuianu, **actori ai Teatrului Național**, Makra Lajos, Mátray László, Peterffy Lajos, Sinka Károly, **actori ai Teatrului Maghiar de Stat din Timișoara**, precum și Marilena Chirici și Alexandru Sîrbu, **soliști ai Operei Române din Timișoara**,

muzica

Armonii corale

● **ÎN ȘIRUL DENS AL SERILOR DE MUZICĂ CONCERTANTĂ ȘI SIMFONICĂ,** ocazionate de Zilele Enescu, intercalarea unei manifestări dedicată exclusiv universului coral, s-a dovedit un lucru cel puțin obligatoriu spațiului spiritual bănățean. Diodor Nicoară a înțeles imperativul, s-a plecat cu respect evenimentelor de cinstire a creației enesciene dar nu a omis nici să rememoreze armoniile cîntecului înălțat din pieptul bărbaților inimoși care au decis, atunci, la 1871, că Timișoara trebuie să-și aibă propria-i Filarmonică.

● **CONCERTUL A CAPPELLA,** oferit în Sala Studio, s-a impus, dincolo de acest cadru, ca un test al disponibilităților acestui organism artistic, deopotrivă în creațiile reprezentative ale epocii de aur ale polifoniei vocale — imposibil de omis pentru un ansamblu de ținută cît și a împlinirilor semnate de creatori bănățeni și nu numai. Periplul prin transparența sonanțelor lui Marenzio, Cl. le Jeune, Monteverdi, O. Vecchi, A. Scarlatti, Janequin, Palestrina și altor omonimi din generații apropiate, ne-a transpus într-un perimetru afectiv unde ivoriul și solarul predomină cu o splendidă și contagioasă vitalitate. Am remarcat grija pentru stratificarea contrapunctică, juxtapusă unor planuri dinamice măiestru distribuite. Au fost atinse momente de mare frumusețe — ca emisie sonoră, omogenitate, acuratețe. La un diapazon expresiv total diferit, propriu făuritorilor de creații reprezentative ale etosului românesc, s-au înscris lucrări semnate de un Doru Popovici — Imn bizantin, N. Ursu — Păpăruga, M. Hoinic — Străbunii din legendă, Remus Georgescu — Bocet din Bihor, N. Boboc — Feciorița d-ochesită, V. Spătărelu — Dor de Bacovia, soliști Maria Morariu și Sergiu Țapuchievici, Al. Pascanu și S. Toduță cu Arhaisme.

● **SE CUVINE SEMNALAT APORTUL COMPARTIMENTULUI TENORI,** impecabil pe tot parcursul spectacolului, fără a putea omite nota de elevație pe care a impus-o manifestării Ovidiu Giulvezan oferind sinteze sau detaliind taine ale creației din epoci demult uitate. Diodor Nicoară s-a reconfirmat ca un maestru de cor cu har și personalitate, apt să dea oricînd o replică de la egal ambițioaselor desfășurări de forțe artistice pe care le-a trăit în aceste zile Timișoara.

● **ÎN CEL DIN URMĂ CONCERT AL „ZILELOR ENESCU",** Petru Oschanitzky ne-a readus în lumea eufoniilor Maestrului prin intermediul Suitei I, colaborînd apoi cu o pianistă sovietică relativ inegală, într-o partitură nu foarte inspirată „Bachiana brasileiras" nr. 3 de Villa-Lobos și apoi în Concertul nr 2 de Rahmaninov — Tamila Mahmudova.

Doru MURGU

permanențe

P. P. Negulescu și europenizarea imaginii istorice

O carte indispensabilă pentru istoricul ideilor societății moderne este **Filosofia Renașterii**. De fapt, e vorba de un studiu sistematic al vieții culturale, explicînd momentele de vîrf ale redeșteptării, geneza noii gîndiri care s-a impus în Europa odată cu veacurile al XIV-lea — al XV-lea. Discursul istoricului filosofiei ne interesează în măsura în care el regîndește o epocă cu oamenii și instituțiile sale, cu societățile, și cu metodele de guvernare ale vieții social-politice. Fără îndoială, o privire critică, din care rezultă pe de o parte că biserica a format punctul „în jurul căruia s-au adunat, încet și greu, elementele unei noi organizări politice și sociale", puterea ei respectată salvînd fragmente din formele vechii civilizații, pe de alta că împotrivindu-se așa-ziselor produse sufletești ale păginismului și unor învățături socotite eretice a declanșat o îngustare a orizontului intelectual chiar pentru cărturarii timpurilor. „Îngustare în care trebuie să căutăm una din cauzele de căpetenie ale exclusivismului și inferiorității culturii medievale". O carte lipsită de complexe care motivează declinul Occidentului medieval, dar și al Orientului bizantin, punîndu-ne în contact cu posibilitățile de desfășurare intelectuală ale europeanului, relevînd atît meritele celui din Apus, cît și ale celui din Răsărit, în activitatea de regrupare a tendințelor de evoluție ale umanității.

P.P. Negulescu îmbrățișează părerea exprimată de Burckhardt și Voigt susținînd că Renașterea a fost o reacțiune în fața Evului Mediu, ceea ce nu înseamnă neapărat că interpretarea sa mergea pînă la a demonstra ruptura oricăror relații între două mari timpuri istorice. Dincolo de punctul de vedere oarecum categoric al filosofului, aș îndrăzni să subliniez, din unghiul studiului pe care-l întreprind, că nașterea culturii noii epoci nu era posibilă fără purtătorii medievali ai spiritului antic, ale căror eforturi, chiar dacă uneori palide și izolate, au creat un curent umanist, francezii fiind cel mai bun exemplu în acest sens, așa cum afirma suedezul Johann Nordström. De altminteri, de la Huizinga și Curtius încoace nu mai privim istoria omenirii apelînd la acele delimitări arbitrare, care împiedică urmărirea cursului firesc al timpului istoric. Spectacolul de pe scena Renașterii nici nu poate fi înțeles decît urmărindu-i geneza în chintesența timpurilor istorice ce l-au precedat. Cîștigul pe care-l aduce opera lui Negulescu, privind cunoașterea ideilor Renașterii, ne apropie mult de capitolele fundamentale ale nașterii lumii moderne, în care Academia platonică de la Florența, personalitatea lui Georgios Gemistos Plethon, precum și a lui Leon Ebreo, precursorul lui Benedict Baruch Spinoza, relevă dialogul cultural european în care se întrepătrund luminile filosofiei elene, al cărei avanpost era Constantinopolul, cu acelea ale Italiei quattrocentiste.

Cert este că opera lui P.P. Negulescu ne invită la reflecție, o readucere a ei în centrul atenției vieții culturale fiind mai mult decît meritorie. Ediția bine gîndită, semnată de G. Pienescu și prefațată admirabil de strălucitul istoric Răzvan Theodorescu — de o obiectivitate remarcabilă, evidențiind judecățile de valoare ale lui P.P. Negulescu, estompînd un entuziasm desuet. În fine, reconsiderînd opera prin prisma cercetărilor și rezultatelor științifice acumulate în ultimele decenii de istoriografie europeană — nu face altceva decît să reașeze la locul cuvenit un nume și o carte de referință pentru istoria culturii românești.

Victor NEUMANN

*** P.P. Negulescu, FILOSOFIA RENAȘTERII, ediție de G. Pienescu, prefață de Răzvan Theodorescu, Editura Eminescu, București, 1986.**

excelsior

David Rusu

PLECAREA

Lumina mea n-are un început,
Eu sînt copil venit dinspre tăcere;
În fața ei mă simt mereu recrut
Și-i port pe trup cămașa cu plăcere.

Privesc prin geamul lumii chemător
Și văd cum arde-o flacără primară;
Un zvîcnet scurt, un țipăt de cocor
Nimic să pierd nimica să nu piară

O, nu e timp un sunet sfînt prelung
Aud asupra mea cum clopotește
Și-un frig din care disperat m-alung
Spre alt tărîm țipînd se risipește

O magmă albă mă-nfășoară lin
Și simt prin ea nevoia de cuvinte
Mătasea ierbii fumegă pe-un crin
Și cade lanț de aur pe morminte.

În aer pur cu sete mă înalț
Prin seva care-i încă orbitoare;
Mă las în voia aripei de zmalț
Și plec arzînd prin lume la plimbare.

ȚARA CA UN POEM

Încă un anotimp peste împlinirea țării
Înflorire nouă răsare din muncă;
S-au aprins colorate eșarfele țării
Lumina partidului, înțeleaptă poruncă.

Dansează pămîntul cu grația iubirii
Pe tîmplele brazdei dă bobul năvală;
Plaiul Mioriței, plaiul nemuririi
Partidul meu e un poem pentru țară.

Eu cred că România e un pămînt de dor
Și cred în cuvîntu-i de azi și de mîine;
Poporul român înțelept și istoric popor
În pravilele vremii de-a pururi rămîne.

Efluviu de cîntec ne ninge mereu
Izbînda-i ca marea și cerul de-întinsă;
E patria-n toate și-n sufletul meu
Columnă de pace, lumină nestinsă

IMN PENTRU PACE

Spre slava și mărirea atîtor generații
S-acoperim pămîntul cu pure vegetații
Și-n fața unor fapte făcute dinadins
Să fim un foc al păcii, un loc mereu nestins.

În limpedea lumină, intimă și fecundă,
Cu lauri fără moarte viața ne inundă
Și-n bunătatea-i sfîntă cu flori, ne înfășoară
În dragostea eternă de Pace și de Țară

Albastrul zilei noastre veghează ca un steag
Și noi sîntem cîrmaciul și navă și catarg;
Iar rîul vieții curge, nu piere nici nu seacă,
Cît șoapta de iubire peste izvor se-apleacă.

În șiruri brave munții se-nalță, legendari,
Să apere pămîntul, pe care-l semeni, ari;
Iar sub cupola vieții, un imn frumos se cîntă.
În zbor, aripa noastră să nu rămînă frîntă.

top

DOUA ALBUME...

După răsunătoarele succese individuale ale lui **Phil Collins**, **Mick Ruiheford** și **Banks** nimeni nu s-a așteptat la revenirea „în forță" a grupului **„Genesis"** după o întrerupere a activității sale muzicale care durează din 1983. Socotind după ecourile din paginile publicațiilor de specialitate, albumul **„Invisible Touch"** (Genesis), apărut în cursul acestei veri, continuă să suscite interes, fapt justificat dacă ținem seama de prestigioasele realizări de pînă acum ale acestui grup de elită. Așadar, cele trei personalități muzicale și-au reunit eforturile dinamizatoare oferindu-ne încă o elocventă dovadă a resurselor lor artistice. Cele opt piese cuprinse pe amintitul album constituie fiecare în parte o cale a găsirii identității individuale prin arta sunetelor. Deși trio-ul e solid închegat, fiecare artist își păstrează identitatea. Frazarea, dar mai cu seamă ritmica, sînt elementele definitorii ale materialului sonor propus, veritabilă probă a inepuizabilelor resurse componistico-interpretative de care dispun membrii grupului. Admirăm la Phil Collins, dincolo de virtuozitatea sa interpretativă, acea știință a dozării efectelor de sunet ce conferă pieselor nebănuite dimensiuni. O baladă ca cea intitulată **„Domino"** vibrează prin „background"-ul inspirat care ne trimite cu gîndul la creațiile sonore de început ale formației („From Genesis To Revelation"). „Genesis" oferă și de această dată o muzică generoasă, risipitoare de energii și sugestii, o muzică în care poți găsi continuu, pe măsură ce o reasculți, valente noi. Edificatoare ne apar compozițiile **„In Too Deep"** și **„The Brazilian"**, dominate de „feeling", de altfel notă definitorie pentru tot albumul. Grație intenselor activități solo din ultimii trei ani artiștii au realizat acumulări calitative, au cîștigat experiență, fapt relevat și de această dată. ● Albumul **„Soundtracks"** al lui **Tony Banks** cuprinzînd coloana sonoră a filmelor **„Quicksilver"** și **„Lorca & The Outlaws"** este o dovadă de creație în adevăratul sens al cuvîntului, cu piese inspirate, pline de subtilități asociative. Pasaje solistice elaborate conturează inspirat un univers sonor la realizarea căruia își dau concursul, printre alții, artiști ca **Fish**, **Toyah** și **Jim Diamond** a căror participare depășește stadiul unor colaborări expeditive.

Petru UMANSCHI

viața asociației

În ședința de lucru a cenaclului Asociației Scriitorilor din Timișoara și al revistei „Orizont" a citit, un fragment din proza SF **Maidanul cu extratereștri**, **Constantin Cozmiuc**. Aplicat și sobru, bogat în sugestii, referatul — întocmit de **Mircea Șerbănescu** — a relevat, între calitățile textului, „tendința către pitoresc și anecdotic", situarea evocării în buna tradiție a prozei realiste, inclusiv în ceea ce privește limbajul"; „pe alocuri, tentația comicului subminează înzestrările științifice reale ale autorului", în tot, Const. Cozmiuc fiind un autor în care putem avea încredere. La discuții au participat: **Carmen Odangiu**: „textul citit este umor SF, este parodie SF", „autorul are tot ceea ce îi este necesar unui bun prozator: îndemînare, dezinvoltură, spirit", scăpările sînt mai dese decît scăpărite", „textul oscilează între a fi și a nu fi farsă", „termenii care rezumă ținuta textului sînt entropie și informație"; **Aurel Turcuș**: „autorul dispune de o bună și multilaterală pregătire; două lucruri sînt evidente aici: o mentalitate folclorică bine surprinsă și o viziune ludică, în ansamblu, bine strunită, ce dă farmec povestirii"; **Marian Odangiu**: „Const. Cozmiuc are harul povestirii, dar narațiunea sa este epidermică, personajele sînt schematice, nu au profunzime, după cum schematică este întreaga grilă epică: trama e naivă, conflictul copilăresc; efectele comice (îndeosebi cele de limbaj) sînt comune"; **Lucian Ionică**: „textul încearcă să îmbine o viziune (un motiv) realistă (realist) cu o imagine SF; modalitatea parodică are rolul de a lega cele două viziuni"; **Cornel Secu**: „textul nu este de un nivel literar foarte ridicat, dar el are cîteva calități demne de luat în seamă: fluența narațiunii, știința construcției, unele personaje (copilul) etc.; de multe ori narațiunea e la suprafață... autorul nu-și cenzurează peste tot discursul epic... textul de azi demonstrează că autorul are talent"; **Cornel Ungureanu** (conducătorul ședinței): „fenomenul SF din Timișoara trebuie luat în seamă... trebuie să acceptăm această mișcare nu ca pe una colaterală altora; ne aflăm într-o literatură SF făcută cu multă imaginație și umor"; această proză nu e dusă pînă la capăt, dar promite un scriitor care, în genul SF, poate fi printre cei mai buni". În ședința de marți, 11 nov. a.c., ora 18, vor citi **Mircea Nedelciu**, **Adriana Babeți** și **Mircea Mihăieș** (un fragment de roman).

● **Mircea Șerbănescu** s-a întîlnit cu pionierii claselor a IV-a de la Liceul pedagogic din Timișoara. ● În cadrul Decadei cărții românești, la Căminul cultural din Ciclova Montană și la Liceul agricol din Oravița a fost lansat, în prezența autorului, volumul „În Codrul Boșneagului" de Damian Izverniceanu, apărut de curînd la Editura Facla. Au participat **Ion Marin Almăjan**, directorul editurii, și conf. dr. **Ion Neață**, îngrijitorul ediției. ● La Casa de cultură a sindicatelor din Alba Iulia și la Casa de cultură din Cîmpeni a fost prezentat volumul de versuri „Ziua de trecere" de Dumitru Mălin, apărut recent la editura timișoreană. Au participat **Ion Marin Almăjan**, **Iosif Băcilă**, **Dumitru Mălin** și **Ion Mărgineanu**. ● La liceul de matematică-fizică „Decebal" din Deva a avut loc o dezbatere pe marginea volumului „În Codrul Boșneagului", la care au luat parte **Eugen Dorcescu**, redactorul-șef al Editurii Facla, și conf. dr. **Ion Neață**, îngrijitorul ediției. ● **Al. Jebeleanu**, **Nicolae Țirioi**, **Silvia Negru**, **Doru Eugen Popin** și **Viorica Bălteanu** s-au întîlnit cu membrii cenaclului cadrelor didactice din Timișoara. ● La Întreprinderea „Electrometal" din Timișoara, **Marius Munteanu**, **Nicolae Danciu Petniceanu** și epigramistul **Ionel Iacob Bencei** au participat la o șezătoare literară. ● Săptămînalul berlinez „Sonntag" a publicat, sub titlul „Pe urmele unei arte tinere", un grupaj de convorbiri cu regizorul **Virgil Calotescu**, poetul **Nicolae Turtureanu** și scriitorul timișorean **Mircea Șerbănescu**.

M.O.

televiziune

DUMINICA, 9 noiembrie. 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc — melodii populare. 13,00 Album duminical. 14,45 Tinerii mereu în linia întîi. 19,00 Telejurnal. 19,20 Țara mea azi — județul Teleorman. 19,40 Cîntarea României. 20,20 Film artistic „Disputa". 21,50 Telejurnal. **LUNI, 10 noiembrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont Tehnico-științific. 20,35 Tezaur folcloric. 20,50 Roman foileton „Calvarul". 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 11 noiembrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Viața economică. 20,30 În numele vieții. (Pentru dezarmare și pace). 20,40 Teatru Tv. Profesoara, de Natașa Tanska. 21,50. Telejurnal. **MIERCURI, 12 noiembrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Viața economică. 20,35 Cîntecul și poezia care ne-au însoțit istoria. 20,45 Un viitor pentru fiecare. 21,00 Film serial. „Ambulanța", episodul 2. 21,50 Telejurnal. **JOI, 13 noiembrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Viața economică. 20,35 Pacea la orizontul visului și al faptei. 20,50 Invitație în studioul de concerte al Radioteleviziunii. 21,30 Universul Familiei. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 14 noiembrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Viața economică. 20,35 Cadran Mondial. 20,55 Glasul României, glas de pace. 21,10 Serial științific „Din Tainele mărilor". 21,35 Experiența înaintată — inițiative, eficiență. 21,50 Telejurnal. **SIMBATA, 15 noiembrie.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,45 Săptămîna Politică 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia. 19,45 Toamna... la varietăți. 20,25 Film artistic. „Succesul". 22,05 Telejurnal. 22,15 Romanțe și melodii de neuitat.

sport

MIERCUREA DIN URMĂ...

...nu ne-a fost tocmai prielnică din pricina celei de acum două săptămîni, cînd, se știe și se va ține minte, reprezentantele noastre, cu Steaua-n frunte, ne-au umplut de-amar suspin, prin acele rotunde scoruri 3—0, 3—0, 3—0; a fost accident în lanțul cu trei zale; n-a fost!; s-a dovedit cît de precară e pregătirea fizico-psihică a jucătorilor actualei generații, ca și incompetența unor tehnicieni (nu de Iordănescu e vorba), care nu-i instruiesc pe flăcăi și, observ, ei înșiși habar n-au cum e cu fotbalul modern — iute, aspru și năvalnic; numai așa pot citi rezultatele noastre din turul cupelor europene, cînd, revin, în 15 minute de fotbal, am primit șapte din totalul de nouă (golurile rămîn la F.R.F., a judecată, iar la F.R.R. se așează o piclă de rușine după acel incredibil scor cu Irlanda, la rugbi.

Se pune, iar, întrebarea: stăm atît de prost cu fotbalul din jumătatea a doua a anului '86, noi, Campioni ai Europei? Stăm! Steaua, după istorica (irepetabilă?) victorie de la Sevilla, n-a beneficiat de clauze în a transfera jucători de primă linie — Cămătaru, Hagi, Lung, bunăoară, ci s-a bizuit pe aceiași, plus Rotariu(l) nostru, Ivan, Cireașă, timp în care Majearu, Stoica, Balint, Weissenbacher s-au stins ca mucul de luminare, pierzînd chiar atu-ul echipei clădite de Jenei — Jenei însuși și vigoarea; singur Bölöni a rămas os domnesc, el întîi, apoi și Iovan, Belodedici, Bălan, un pic și Pițurcă; Lăcătuș — un copil cu plete și ghete, iar Balint, în care-mi puneam atîtea nădejdi, seamănă cu un tip pedepsit să se ocupe cu o îndeletnicire care nu-i e pe plac. Să se lase!

Deci, în miercurea din urmă, am ieșit din cursă. Tuturor, în numele cititorilor, fie-mi îngăduit a le adresa urarea clipei: să le fie rușine!

Teodor BULZA

panoramic

● **Evenimente culturale** (ce merită a fi consemnate) — toate sub egida Casei Universitarilor din Timișoara: în 6 noiembrie, conferința acad. Pius Brînzeu, „Chirurgia de-a lungul veacurilor"; în 10 noiembrie, ora 18,00 — O carte în dezbatere: „Dialectica limbajului poetic" de Crișu Dascălu; în 11 noiembrie, ora 18,00 — Simpozionul dedicat operei compozitorului și folcloristului Nicolae Ursu; în 12 noiembrie, ora 18,00 — un colocviu condus de criticul literar Gheorghe Grigurcu („Tendințe actuale în poezia românească"). ● **Vernisaj.** Azi, 7 noiembrie, ora 18,00, la Galeria de artă „Helios" din Timișoara va avea loc vernisajul expoziției personale de tapiserie semnată de Ziman Vitályos Magda. ● **Noi premii pentru** copiii-pictori de la Școala generală nr. 6 din Timișoara (la concursul internațional de desene din India). Îndrumați de profesoara Margareta Mureșan, talentații elevi ai acestei școli au reușit să „colecționeze", în ultimii ani, nici mai mult nici mai puțin decît 230 de premii internaționale. Felicitări! ● **Vinerea trecută**, într-o inspirată organizare a **Casei de cultură a studenților**, a avut loc, la noul cămin cultural din comuna Balinț, o manifestare culturală complexă, incluzînd: un program de cîntece, dansuri și datini dat de reputatul ansamblu folcloric studențesc „Doina Timișului" — în regia și coregrafia maestrului Emilian Dumitru, proiecții de filme (realizate de cineclubul „Gaudeamus"); momente de satiră și umor cu imbatabilul epigramist Ionel Iacob Bencei; o expoziție de pictură, grafică și fotografie, cuprinzînd cele mai reușite lucrări ale artiștilor amatori studenți. ● Duminică, ora 10,30, la sediul Bibliotecii județene, Cenaclul „Ars poetica" ia în discuție poeme scrise de Florica Nubert.

INDEX

colocvii internaţionale

Cu scriitorul sovietic VENIAMIN KAVERIN

„ROMANUL — O OGLINDĂ CE TRAVERSEAZĂ TIMPUL"

Aceste cuvinte revin ca un refren în toate convorbirile sau scrierile lui Veniamin Kaverin, unul dintre cei mai vîrstnici şi mereu tineri scriitori. Vîrstnic, căci se apropie de pragul celui de-al 85-lea an (este născut la 6/IV 1902), iar tînăr, doarece a rămas un spirit activ, dinamic, lucid, însetat de cunoaştere, deschis tuturor celor din jurul său. Din anii 50 şi pînă în prezent locuieşte în Peredelkino, o aşezare de vile înconjurată de păduri. În fiecare dimineaţă, pe ploaie sau zăpadă, îşi face plimbările obişnuite, meditînd la noile romane, povestiri sau poveşti pentru copii. Numai în anii '80 au apărut numeroase poveşti despre orăşelul fantastic Nemuhino (în care foarte uşor poate fi recunoscut Peredelkino), **Verlioka**, romanul **Ştiinţa despărţirilor**, memorii, eseuri, schiţe şi lucrări publicistice. În 1983 s-a încheiat publicarea operelor alese în 8 volume, în care se reflectă munca scriitorului în decurs de 65 de ani (a început să publice din 1921). Este un om înzestrat cu o disciplină de muncă deosebită, lucrează neobosit, în fiecare după amiază, pînă noaptea tîrziu. Fire foarte deschisă, stă cu multă plăcere de vorbă cu oamenii, călătoreşte des, citeşte mult şi foarte „profesional". Cunoaşte bine muzica şi pictura, are o colecţie de păpuşi pe care le-a adus din călătoriile sale în Japonia, Italia, Franţa. Într-o cameră se află obiectele ce au „aparţinut" vasului „Sfînta Maria", care a pierit tragic în marea polară căutînd drumul printre gheţari spre Oceanul Pacific. Este un vas din cel mai popular roman al lui Kaverin, **Doi căpitani**, roman ecranizat de mai multe ori, dramatizat şi jucat pe toate scenele teatrelor pentru copii şi tineret, încununat cu Premiul de Stat (1945). În Pskov (oraşul natal al lui Kaverin) se va ridica în anul următor un monument al eroilor din acest roman.

Ce-şi poate dori mai mult un scriitor? Eroii săi trăiesc, mereu tineri, iar noi generaţii de cititori îi cheamă să „lupte şi să caute, să găsească şi să nu se predea" (deviza căpitanului Grigoriev din roman).

*

În ziua de 21 august 1986, scriitorul a avut amabilitatea să ne acorde următorul interviu, în exclusivitate pentru revista **Orizont**.

— Veniamin Alexandrovici, cum aţi putea aprecia starea actuală a literaturii sovietice?

— Din păcate, acum nu mai există studii critice atotcuprinzătoare, care erau atît de frecvente, pe vremea lui Belinski, Dobroliubov, Ovsianiko-Kulikovski. După părerea mea, trăsătura caracteristică dominantă a literaturii ruse actuale este aria tematică foarte largă, în care predomină motivele personale. Cu dispariţia unor astfel de scriitori, cum au fost Tîneanov, Şklovski, Alexei Tolstoi, M. Bulgakov s-a închis ultima filă a literaturii clasice ruse, căci îi putem numi categoric scriitori clasici, ce ocupă un loc aparte nu numai în istoria literaturii ruse din secolul al XX-lea, ci şi în istoria literaturii universale. Nici unul dintre scriitori actuali nu atinge, după părerea mea, nivelul măiestriei lor. Însă eu am rămas un optimist şi sper că în literatura noastră va apărea o nouă pleiadă de scriitori, care vor fi demni de clasicii ei. Sînt multe talente promiţătoate. Regret dispariţia tragică şi prematură a lui Vampilov, un dramaturg de elită, care putea deveni un scriitor de talie europeană. Excepţional a fost debutul lui Rasputin, care, din păcate, în ultimii ani, scrie tot mai puţin. Pentru un om, care a petrecut decenii la masa de scris, acest simptom pare îngrijorător. Cred că şi succesul lui Bondarev este trecător. Mai profundă, după mine, este proza lui Baklanov, însă nici pe acesta din urmă nu-l văd devenind un scriitor „clasic". Un prozator talentat este Belov, dar îi lipseşte darul de a cuprinde problemele în esenţa lor, de a descifra sensul global al evenimentelor.

— În literatura sovietică din ultimii ani se manifestă un interes crescînd pentru istorie, pentru trecut, pentru mitologie. Care este părerea Dvs. în această privinţă?

— Mă bucură mult revigorarea genului istoric. În acest domeniu aş putea aminti cartea lui Edelman, despre decembrişti, studiile lui Averinţev şi V. Ivanov despre mitologie. Dar interesul nu este totul; important este nivelul de cunoştinţe. De exemplu, noi nu avem lucrări istorice serioase despre trecutul Rusiei din secolele XVII—XVIII. Pentru mulţi cititori, această perioadă este „terra incognita". Succesul de excepţie al romanelor lui V. Pikuli se explică, se pare, tocmai prin aceasta. Însă proza istorică contemporană nu a atins nivelul operelor lui Tîneanov care rămîne un etalon pentru toţi cei ce abordează acest gen de literatură. În ceea ce priveşte structura prozei istorice, se simte nevoia de a fi mai dinamică, altfel ea devine monotonă, lipsită de interes.

— Am atins problema structurii prozei. În tinereţe, cînd aţi făcut parte din cercul „Fraţii lui Serapion", aţi preferat „acţiunea", dinamismul, ritmul rapid de desfăşurare al subiectului. Pe atunci, critica aprecia asemenea orientări drept „occidentaliste", şi îi îndemna pe scriitori să-i urmeze pe clasicii ruşi pe drumul prozei psihologice. În anii noştri, dinamismul este cheia succesului unei opere. Care este punctul Dvs. de vedere?

— Interesul faţă de proza psihologică este tot mai scăzut. Ritmul secolului nostru este foarte rapid, sîntem în criză de timp, de aici decurge şi cerinţa laconismului în arta contemporană. Pe de altă parte, s-a modificat chiar poetica prozei. Caracteristica eroului reiese nu din intervenţia autorului şi nici din peisaj, care aproape a devenit invizibil în operă. Esenţa omului e localizată în acţiunea, temperamentul, comportamentul său în diferite împrejurări. În acest sens, scriitorul meu preferat este Green. El evită descrierile, subiectul se desfăşoară energic şi neîntrerupt. Şi la noi sînt scriitori care au abandonat monologul interior, comentariul autorului. Sînt, în majoritate, romanele despre cel de-al doilea război. Despre prima perioadă au creat cărţi excelente Nekrasov, Baklanov. Acum acest domeniu este stăpînit de V. Bîkov, unul dintre cei mai talentaţi scriitori ai zilelor noastre. Are o proză de structură modernă, dar a ştiut să o îmbine cu trăsăturile cele mai fine ale prozei psihologice.

— Vorbim despre proza „de război". Cum explicaţi că, după atîţia ani, v-aţi întors la această temă în ultimul roman „Ştiinţa despărţirilor"?

— Mult timp n-am abordat această tematică, deşi am fost participant la război, fiind corespondent militar al ziarului **Izvestia**. Mie mi s-a părut că despre război s-a scris atît de mult, încît el a fost prezentat din cele mai neaşteptate unghiuri de vedere, aşa că în creaţia mea n-ar mai fi loc pentru această temă. În timpul războiului, am fost în blocada Leningradului, pe frontul din nord. Despre Leningrad îmi vine greu să vorbesc şi să scriu. Sufletul se împotriveşte amintirilor. Era un timp eroic, dar, în acelaşi timp, blocada călca în picioare demnitatea umană. Prefer să-mi amintesc frontul nordic. Despre el s-a scris puţin. Aici am fost martorul unui duel, aş putea spune, extraordinar între comandantul flotei sovietice, Arsenii Golovko, şi comandantul diviziilor germane alpine. Am avut un mare noroc în viaţă întîlnind un asemenea om, cum a fost Golovko. Era tînăr (pe atunci avea 34 de ani), inimos, iubit de toată lumea — de la reprezentantul Marelui Stat Major pînă la ultimul marinar, energic, un bun conducător. El a introdus multe noutăţi în tactica războiului marin. Locuiam pe atunci în oraşul Polearnîi, care ar trebui, după părerea mea, să primească şi el titlul de oraş-erou. Într-una din corespondenţele de atunci l-am numit, destul de banal, dar exact, „cuibul albatroşilor". Viaţa de-acolo era deosebită... Îmi aduc aminte că la un ofiţer a venit logodnica. Apariţia ei a fost un eveniment, ochii tuturor o urmăreau. Dar soarta ei a fost tragică. După nici trei zile, ofiţerul a plecat în misiune cu submarinul şi nu s-a mai întors. Aproape 40 de ani această istorie tristă s-a păstrat în memoria mea. Destinul acestei logodnice-văduve a devenit baza romanului **Ştiinţa despărţirilor**.

— Cum lucraţi? Ce cărţi ale dvs. vor vedea lumina tiparului în viitorul apropiat?

— Fiecare carte, ca şi omul, se creează pe sine. Prima fază se leagă de cea de-a doua, a doua, de a treia, şi toate sînt legate de un fir tainic, fără de care oamenii nu au încredere unul în altul, fără de care josnicia ar triumfa, iar binele n-ar găsi loc printre noi. Romanul este un gen atotcuprinzător, o oglindă ce traversează timpul şi spaţiul reflectînd panorama nemărginită a existenţei mereu schimbătoare. El nu se subordonează peripeţiilor vieţii, el trăieşte. Romanul nu poate fi comandat. Fiind comandat, el îi urmează pe cei ce vor să-l cumpere şi moare atunci cînd dispare cumpărătorul. În roman se contopesc gînduri elevate, amintiri, evenimente — însuşi Timpul. În perioada următoare îmi vor apărea trei volume: o culegere de povestiri scurte, **Lucrul cel mai important**, volumul de eseuri, **Fericirea talentului** şi unul de memorii, **Literatul**. În prezent, lucrez la romanul **Siluetă pe sticlă**.

Interviu realizat de
Galina CERNICOVA

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

48

Bătrînul îşi întoarse încet capul spre mine.

— Am impresia că vorbesc prea mult. Nu-i aşa, domnule...

— Philip Marlowe.

— Eu sînt Henry Clarendon IV. Provin din ceea ce se numea pe vremuri clasa de sus. Am studiat la Groton, Harvard, Heidelberg şi Sorbona. Am fost un an şi la Uppsala. Nu mai ţin minte exact de ce. Deci, eşti detectiv particular. La mine ar fi trebuit să vii pentru informaţii. O vezi pe doamna aceea frumoasă, brunetă, care e acum la jocul de canastă? Aceea încărcată de bijuterii şi cu ochelari cu rame aurite? O cheamă Margo West. A divorţat pînă acum de şapte ori. Are o groază de bani, arată bine, însă nu e în stare să păstreze un bărbat. Poate pentru că încearcă prea tare. Dar nu e proastă. E genul care se poate încurca cu un tip ca Mitchell, îi dă bani, îi plăteşte datoriile, însă nu se mărită niciodată cu el. Aseară s-au cam tras de păr. Totuşi, cred că i-a plătit hotelul. N-ar fi fost pentru prima oară.

— Înţeleg. Dar de ce a fost nevoie să i-l plătească pe o săptămînă înainte?

Bătrînul îşi puse mîinile una peste alta.

— Cadoul de adio, spuse el, sec. Sfîrşitul irevocabil al pasiunii.

— Îl credeţi pe Mitchell capabil să şantajeze o femeie?

Clarendon izbucni în rîs.

— Asta ar şantaja şi un sugaci în leagăn. Un ins care trăieşte pe spinarea femeilor le şantajează întotdeauna. Deşi poate că foloseşte un cuvînt mai elegant. Mitchell, de pildă, a falsificat două cecuri de-ale lui Margo West. Asta a pus capăt idilei. Probabil că acum cecurile sînt la ea.

— Domnule Clarendon, permiteţi-mi să vă întreb cu tot respectul: de unde dracu ştiţi toate astea?

— Ea mi-a spus. A venit să-mi plîngă la piept. Nu sînt un ins delicat. Mi-ar place să mă însor cu Margo West. Pe un om de vîrsta mea îl amuză extraordinar de puţine lucruri. Dar de ce te interesează Mitchell, domnule Marlowe? Presupun că nu poţi să-mi spui.

— Nu, domnule, nu pot. Vreau doar să ştiu de ce a plecat atît de repede după ce s-a întors, cine i-a plătit hotelul şi de ce, dacă l-a plătit doamna West sau vreun prieten sus-pus, precum Clarck Brandon, şi de ce i l-au plătit pe o săptămînă înainte.

— Şi, dumneata ce părere ai?

— Eu cred că există în legătură cu Mitchell un lucru pe care hotelul preferă să-l ţină ascuns. Un lucru care ar putea să facă un anumit fel de publicitate. Ca de pildă sinuciderea sau crima. Dar asta-i o simplă presupunere.

Partida de canastă se încheiase. Margo West se îndrepta spre bar, însoţită de unul dintre bărbaţi.

— Ei bine; am continuat, dacă Mitchell şi-a păstrat camera...

— Camera optzeci şi patru, spuse Clarendon, calm. Partea dinspre ocean. Patrusprezece dolari în afară de sezon, optsprezece în sezon.

— Nu-i chiar ceea ce i-ar trebui unui tip care-i pe geantă cu banii. Dar să revenim. Deci, oricum ar sta lucrurile, el lipseşte cîteva zile. Şi-a luat maşina, a pus bagajele în ea şi la şapte dimineaţa a şters-o. O oră a naibii de potrivită pentru un ins care, cu o seară înainte, o făcuse lată rău.

— Am obosit, domnule Marlowe, spuse Clarendon. Mi-a făcut plăcere să stăm de vorbă. Iertaţi-mă că nu vă dau mîna. Am nişte mîini foarte urîte. Din cauza asta port mănuşi. Dacă nu ne mai întîlnim, toate cele bune.

Traducere de
Mihai CERNEA

Colegiul de redacţie:
ION ARIEŞANU (redactor şef)
ANGHEL DUMBRAVEANU (redactor şef adjunct)
VIOREL COLŢESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA: TIMIŞOARA, strada RODNEI 1.
Telefoane: 3 33 90 şi 3 33 76 (redactor-şef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 46

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 46 (1030) 14 NOIEMBRIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

Pacea înseamnă construcție

Avîntul fără precedent al edificării localităților în acești ani, ca și în toată istoria ce se ctitorește prin noi, este rodul **„EPOCII NICOLAE CEAUȘESCU"**, Marele Om care a așezat la locul cuvenit activitatea creatoare, noblețea muncii. Se poate spune că, de fapt, pacea înseamnă construcție, schimbarea peisajului planetei, acest areal uman, și transformarea lui într-un habitat propice dezvoltării și creației. Ca inginer constructor mă simt pătruns de acest adevăr în munca de fiecare zi, condițiile oferite de aceste timpuri au permis să începem o grandioasă operă constructivă și aici, la Timișoara Peisajul acestui oraș se schimbă pe coordonatele luminii și ale unei existențe demne de acest secol Contribuția noastră, a constructorilor este esențială în acest sens și de aceea acționăm cu un mare simț de răspundere. Utilizăm la întreaga capacitate gîndirea proprie, soluțiile tehnice adecvate concepute aici, inteligența autohtonă. Meșterul Manole al zilelor noastre este animat de o mare dragoste pentru orașul pe care îl modelează pentru azi și pentru mîine, este omul conștient că de îndemînarea, efortul și capacitatea sa creatoare depinde aspectul acestei minunate așezări. Avem nevoie de pace pentru construcție, pentru fructificarea idealurilor noastre, pentru traducerea în practică a incandescentului program al partidului nostru vizînd sistematizarea localităților și ridicarea lor spre cote înalte de confort și utilitate. Împreună cu valorosul colectiv pe care îl conduc, sînt mîndru de acțiunile țării noastre îndreptate spre salvgardarea păcii și venim în întîmpinarea marelui Referendum, propus de cel mai iubit fiu al poporului, cu acest argument care este specificul profesiunii noastre, dar și emblema acestei epoci. Pacea înseamnă construcție.

Ing. Aurel ZAVOLAN,
director al Trustului antrepriză generală construcții-montaj Timiș

VALOAREA GENERAL-UMANĂ A ACTIVITĂȚII PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

Factorii sociali, condițiile istorice, realitățile care au necesitat crearea partidului comunist în consens cu acțiunea obiectivă a legilor dezvoltării sociale precum și fundamentarea teoretico-ideologică ce stă la baza organizării și funcționării sale alcătuiesc elementele obiective și subiective în constituirea sa axiologică. Încă la sfîrșitul secolului al XIX-lea clasa muncitoare se afirma drept cea mai avansată forță socială a societății românești, fiind purtătoarea valorilor sociale și naționale autentice — patriotismul, libertatea și independența națională, egalitatea, umanismul etc. Ea a avut un rol hotărîtor în dezvoltarea ulterioară a societății românești Partidul comunist s-a format ca partid politic al clasei muncitoare, reprezentînd expresia calitativ superioară a nivelului ei de organizare, de combativitate și luptă, de conștiință revoluționară pentru afirmarea în societatea românească a unui nou sistem de valori.

Natura axiologică a partidului nostru își are obîrșia nu numai în trecutul de luptă al clasei muncitoare, ci este adînc înrădăcinată în trecutul glorios de luptă al poporului român. Aceasta pentru că setea de libertate și dreptate socială și națională, dragostea de țară sînt moșteniri de la strămoși, care și-au pus în pericol viața pentru salvarea limbii și a pămîntului pe care s-au născut și au muncit Cu îndreptățit temei, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** aprecia, cu prilejul aniversării a 65 de ani de la făurirea partidului, că, fiind **„exponent al clasei muncitoare și al celor mai înaintate forțe politice, partidul nostru comunist este continuatorul celor mai bune tradiții de luptă pentru dreptate socială și națională, pentru păstrarea națiunii și a statului național unitar român"**.

În altă ordine de idei, analiza valorilor în complexitatea lor dinamică pune în lumină faptul că natura axiologică a partidului comunist este conferită mai cu seamă de atributele funcționalității sale. El nu este numai un moștenitor și un depozitar de valori, ci într-o măsură sporită este un creator și un promotor de noi valori. În procesul istoric, partidul se raportează la alte valori, se confruntă cu nonvalori, prin orientarea acțiunilor sale axate pe linia intereselor clasei muncitoare, ale maselor largi populare. Valoarea universală a acțiunii revoluționare a partidului rezultă cu prisosință din faptul că el și-a asumat misiunea istorică de a apăra interesele naționale, independența și suveranitatea țării și, totodată, de a lichida definitiv asuprirea și exploatarea de orice fel, de a realiza în România o societate a dreptății sociale și naționale — socialismul și comunismul

Cuceririle istorice, obținute în anii construcției noii orînduiri, demonstrează elocvent că partidul nostru și-a îndeplinit cu cinste misiunea istorică, fapt pentru care și-a cîștigat încrederea, prețuirea și atașamentul clasei muncitoare, ale întregului popor, cimentîndu-se valoric unitatea de nezdruncinat dintre partid și popor. În amplificarea naturii axiologice a partidului, Congresul al IX-lea a avut un rol hotărîtor. Ca urmare a activității sale multilaterale, profund creatoare, desfășurate în anii de după Congresul al IX-lea, sub conducerea tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, pentru fundamentarea științifică a conducerii societății și pentru dezvoltarea impetuoasă a vieții economico-sociale, pentru ridicarea continuă a nivelului de trai al oamenilor muncii, pentru întărirea independenței și suveranității țării s-a afirmat tot mai puternic rolul istoric al partidului, la scara întregii societăți, el devenind, așa cum este conceptualizat în documentele de partid, **centrul vital al societății**. Partidul se afirmă ca valoare universală, nu numai ca organism social, ca și centru vital al societății, dar și prin organele și organizațiile sale, prin toți membrii săi, comuniștii reprezentînd modele de conduită înaintată, revoluționară, de promotori ai noului, de respectare a normelor eticii și echității socialiste. **„Comuniștii** — se sublinia la Congresul al XIII-lea — **nu au și nici nu pot avea țeluri mai mărețe decît de a face totul pentru înfăptuirea neabătută a Programului partidului, a politicii interne și externe, de a servi în orice împrejurare interesele poporului, ale patriei, ale socialismului și comunismului"**. Congresul a orientat în plan axiologic activitatea partidului, a organelor și organizațiilor sale, a comuniștilor, să promoveze consecvent, în societate, în colectivele de muncă în sînul cărora acționează, în familie, sistemul nostru de valori, normele de comportare morală comunistă, de relații umane înaintate, să întărească necontenit coeziunea politico-morală a poporului în jurul partidului, respingînd hotărît tot ceea ce este nonvaloare, perimat și învechit, tot ce frînează mersul nostru înainte. Dimensiunea axiologică a activității partidului nostru se exprimă plenar și prin promovarea consecventă în viața internațională a idealurilor păcii și colaborării, militînd neabătut pentru eliminarea din relațiile dintre state și națiuni a raporturilor de forță și dictat, a folosirii violenței și războiului. Iată de ce considerăm că definind partidul nostru comunist drept **centrul vital al societății**, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** a surprins în acest concept și dimensiunea naturii sale axiologice, locul și rolul său în sistemul de valori al societății socialiste multilateral dezvoltate

Prof. univ. Teodor POP

Un climat de pace pentru propășirea științei

Asigurarea unei politici internaționale, care să faciliteze accesul liber la creația geniului uman, la patrimoniul de idei și valori acumulate de oamenii de pretutindeni, precum și valorificarea acestui tezaur în folosul progresului fiecărui popor, al fiecărei națiuni, în condiții de deplină egalitate și pace, toate acestea constituie direcțiile fundamentale care pot duce la degajarea contextului internațional actual, ce conturează pericolul unei conflagrații mondiale.

Este meritul de excepție al conducătorului partidului și statului nostru, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, de a fi conceput și promovat cu clarviziune aceste direcții, de a milita consecvent pentru destinderea și securitate, înțelegere și pace în Europa și în lumea întreagă.

Exprimînd dorința poporului român și relevînd dorința de a se ajunge la înțelegeri care să pună la adăpost lumea întreagă de pericolul unui război nuclear, România, prin glasul celei mai înalte autorități a țării, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, se pronunță pentru perfectarea de acorduri concrete în direcția colaborării, dezarmării și reducerea armamentelor clasice, respectiv eliminarea armelor nucleare. De la înalta tribună a Marii Adunări Naționale, secretarul general al partidului a adresat chemarea pentru trecerea la reducerea cu 5 la sută a armamentelor și cheltuielilor militare, aprobată în acest înalt forum în unanimitate, ca exemplu concret dat de țara noastră, reducerea cu 5 la sută a efectivelor, cheltuielilor militare și armamentelor cu care este dotată Armata noastră, propunere ce urmează a fi votată la referendumul din 23 noiembrie a.c.

Această măsură face cinste României socialiste, exprimînd nu numai grija pentru asigurarea condițiilor propice desfășurării în condiții optime a activității noastre, ci și o înaltă responsabilitate față de viitorul pașnic al umanității.

În acest sens se înscriu și acțiunile desfășurate de Comitetul național român „Oamenii de știință și pacea", comitet ce își desfășoară activitatea sub conducerea nemijlocită a tovarășei Academician **ELENA CEAUȘESCU**

Acționînd în sprijinul poziției principiale a României pentru soluționarea marilor probleme ale lumii contemporane Comitetul își aduce contribuția la edificarea unei lumi a păcii, dreptății și egalității între popoare, prin întărirea cooperării internaționale între toți oamenii de știință

Ca membru al Comitetului național român „Oamenii de știință și pacea" îmi exprim satisfacția pentru valoroasele inițiative de pace și dezarmare luate de România socialistă, convins fiind că numai într-un climat de pace și unire a tuturor forțelor progresiste ne putem desfășura în condiții de maximă eficiență activitatea de cercetare științifică, pentru afirmarea plenară a științei în țara noastră și peste hotare.

Radu VÂLCEANU
director, Centrul de chimie Timișoara

Desene de DORINA ITUL CRANG

Educație europeană

1. În aproape patru decenii, Radu Enescu n-a publicat decît două cărți (**Franz Kafka**, 1967, **Critică și valoare**, 1973) pentru ca în ultimii doi ani să-și pulverizeze obișnuințele, fiind prezent în librării cu alte două. Primele fuseseră îmboldite de dezbaterile anilor șaizeci, ultimele, stimulate de plăcerea filosofării. Publicistul a abandonat prin reviste articole mai bune sau mai rele, recenzii de prim ajutor, cronici născute din bucuria de a face daruri. Cu **Ab urbe condita** (1985) el se recomandă ca unul dintre cei mai însemnați eseiști ai noștri. **Între două oceane** adaugă plăcerii de a filosofa tentația stilului artist. De bună voie și nesilit de nimeni, autorul vrea să trăiască petrecerile literatului, fără a abandona proiectul de anvergură. El apare chiar în pagina jovială a însemnării de călătorie.

2. **Între două oceane** „cuprinde impresiile autorului despre Statele Unite ale Americii, unde a fost în anul 1978“ (**Cuvînt înainte**). Drumul lui Radu Enescu nu diferă de itinerariile altor călători români, mai mult ori mai puțin celebri. Spre deosebire de Radu Tudoran sau Romulus Rusan, Radu Enescu nu se abandonează fericitelor descripții. El caută a verifica (a confrunta) idei, nu întotdeauna la îndemîna cititorului de jurnal de călătorie. Păstrînd distanțele, zicem, el se învecinează cu Petru Comarnescu, și el împătimit consumator de ziare, de „știri“, de informații, de cărți privind subiectul, și el decis să facă din prima sa carte despre America un volum-tranzit. Această carte, ne lasă a înțelege Radu Enescu, nu e decît operă provizorie, cu ea ne aflăm doar la jumătatea unui drum pe care ne va conduce cu altă ocazie. Eseistul nu hoinărește, el sistematizează idei. Nu vrea doar să informeze ci și să construiască. „Dacă am insistat asupra arhitecturii americane am făcut-o pentru că o consider cadrul cel mai propice de manifestare al unei societăți cu înaltă dezvoltare tehnologică și certe ambiții artistice“. Dacă va avea răgaz și „documentare îndestulătoare“ va scrie un studiu despre istoria spiritualității americane în care arhitectul va avea un rol de seamă. Studiul e pe jumătate scris. Rămîne de adăugat aparatura științifică, observațiile altor confrați eseiști, filozofi, călători, fără de care pagina ar părea frivolă. Cam aceasta ar fi grija de căpetenie a eseistului: să nu pară frivol. Buna creștere a cărturarului transpare chiar din paginile în care acesta vrea să trăiască realitățile lumii noi pornind de la libertățile artistului. Proiectul zbenguielii moare înainte de a prinde aripi. În fața Marilor Personaje (le-a întîlnit !) se pierde cu firea Nu-i așa că ... întreabă reporterul itinerant, trăind bucuria de a vedea aevea monstrul sacru. Așa-i, răspunde cosmonautul, așa-i, zice oficialitatea, așa-i, zice vedeta zilei, fericindu-l. Așa-i, răspund celebrii, exact așa-i !

Relatarea își păstrează astfel o notă de ingenuitate greu de bănuit la un asemenea călător. Oriana Falacci ar fi avut alte curiozități și alte țeluri, Radu Enescu este europeanul fericit care știe că lumea veche este cea mai bună între toate lumile posibile. E într-o vacanță (documentară !), se instruiește, face conversație gazdelor (le instruiește !), se aventurează în necunoscut (cu prudență), îl entuziasmează fiecare descoperire care îl obligă la reevaluări dar ține mereu a-și preciza statutul: el este european. Cînd prinde momentul prielnic scoate din buzunare asemenea hîrtii justificative: „Un sagace gazetar și eseist, Waldo Frank, afirmă că americanul, un extravertit prin excelență, simte nevoia unor suporturi solide, fiindcă el însuși e lipsit de schelet. Atunci proiectează în lumea exterioară toate relele și tot aici caută soluțiile ..“.

Radu Enescu nu se ferește, în fața unuia-altuia să joace chiar rolul americanului. Extravertitul de ocazie se va fi descurcat de minune în fața auditoriului uimit de miracolul enciclopedistic capabil a le încurca și descurca pe toate, începînd cu teatrul absurd și terminînd cu situația fotbalistică. În cea mai nobilă engleză cu putință.

Cornel UNGUREANU

---

* **Radu Enescu, ÎNTRE DOUĂ OCEANE, Editura Sport-Turism, 1986.**

cronica literară

Al treilea val

În afară de faptul că sînt din ce în ce mai scurte (primul avea 426 de pagini, al doilea regresa la 386, iar cel de față la 308) și că structura celui recent apărut nu diferă de celelalte decît prin plasarea **Cuprinsului** la finele lucrării, volumele **Istoriei poeziei românești** a lui Mircea Scarlat înaintează, cu cîte două **cărți** deodată, într-o perfectă simetrie cronologică. Aventura editorială, începută în 1982, și-a consumat episodul intermediar în 1984, iar acum se află la doar cîțiva pași de fericitul punct final. Pași din ce în ce mai mărunți. Și, pînă la țintă, s-ar putea să nu mai fie patru, ci să ajungă la un dublu triplu salt peste răzoarele poeziei românești. Dar acestea sînt lucruri care nu țin de competența (nici măcar cea editorială) a criticului.

Acest al treilea val provocat de **exasperarea creatoare** (ca să folosim sintagma unuia din clasicii la modă ai modernismului românesc) a lui Mircea Scarlat anunță și intrarea în linie dreaptă. Ieșit din hățișurile protoistoriei, scăpat din capcana diverselor convenții clasicizante, trecut, ca prin urechile acului, prin smircurile confruntării cu marii clasici, luptînd, corp la corp, cu năbădăioșii simboliști, dar mergînd triumfal mai departe, cînd pe scut, cînd sub scut, iată-l pășind ferm pe solul nesigur al tendințelor poetice reformatoare. Cu cît presimte mai apropiate țărmurile actualității, cu atît comentariul critic se înfierbîntă. Ultimele două tronsoane ale **Istoriei** trădează, mai mult decît pînă acum, unul din „complexele“ criticului: acela de a nu fi practicat cronica literară „la zi“ Nici o pagubă, își spune autorul De ce n-ar produce, cu de la sine putere, o mică dislocare în acest imperiu al prejudecăților? Analizele sale asupra primilor noștri avangardiști sînt niște cuceritoare „foiletoane“, în care transpare și o reală vocație de portretist. Din acest punct de vedere, Mircea Scarlat reprimă nu numai un cronicar literar ci și un posibil .. memorialist. Un memorialist detașat de eveniment, un negustător „cu marfa clientului“. El aduce doar o mare poftă de a turna materia primă în bine temperate modele. Implicarea criticului, deși mai vizibilă decît în celelalte volume, încă n-a atins incandescența evoluțiilor în labirintul actualității. Oricum, apropierea de miezul fierbinte al vremurilor noi, îl recomandă pe Mircea Scarlat ca posibil prim-trîmbițaș într-ale istoriei literare a generației în blue-jeans și în velur. Pierzînd din academismul și din lentoarea impuse de intimitatea cu un material poetic mustind de solemnitate, istoricul literar s-a îmbarcat pe o șalupă ușoară, ale cărei atuuri sînt depășirile spectaculoase, furișările prin canale strîmte și, înainte de orice, viteza.

Cartea a cincea reprezintă o secțiune de tranziție. Istoricul literar sistematizează, adună, scade, înmulțește și împarte, dar se ferește de verdictele definitive. Distanțării și judecății, Mircea Scarlat îi preferă un zbor de agrement la braț cu modernismul. Semn că idila promite să devină, cu vremea, o adevărată pasiune. Nu ne-ar mira ca autorul să ne dea, peste cîțiva ani, și o istorie a modernismului românesc. O dovedește și **Cartea a șasea**, dedicată principalelor patru momente de convergență ale perioadei primei jumătăți de secol: poezia clasicizantă (care a subsumat simbolismul), poezia lui Arghezi, Barbu și Blaga. Fiecare din ele este analizată dintr-un punct de vedere diferit: studiul creației argheziene evită, programatic, sistematizările; cel al poeziei lui Ion Barbu cîștigă prin implicarea elementului biografic, iar în ce-l privește pe Blaga, optează pentru o analiză sintactică. Fiecare în parte dovedește un stil imaginativ, care face din cărțile lui Mircea Scarlat piloni din cei mai siguri ai unei platforme mișcîndu-se, ca-n utopiile antichității, pe imprevizibile spinări de elefanți.

Mircea MIHAIEȘ

---

* **Mircea Scarlat, ISTORIA POEZIEI ROMANEȘTI,** vol. III, Ed. Minerva, 1986.

portrete

STATORNICIA RAȚIUNII

Parafrazînd un op consacrat, însemnele unei blînde dar ciudate statornicii (ce nu poartă simptomele senectuții, bunăoară), aduce în planul întîi al ultimelor apariții din proza debuturilor în anul literar 85 cartea lui Daniel Vighi, **Povestiri cu strada depozitului.** Carte de debut, în felul ei singulară, se croiește intențional, aparent, pe tiparele și amprentele emoționale ale acestei întreprinderi unice în viața scriitorului. Onest, calm, de o indicibilă limpiditate, Daniel Vighi este împresurat la fel de blînd, de discret și de tandru de cărți celebre, iubite, ce-i slujesc pînă și de motto: Bruno Schulz, Musil, o generație aparent irecuperabilă, apoi Hesse, dar și ultima perioadă a creației în proză a lui Buzzati par să-l fascineze pe Daniel Vighi, toate pînă la dimensiunea arhetipală a depozitului, a străzii lui — un amestec de sorginte alchimică dar și puternic autohtonă, etnografică, uneori — care-l îndreaptă cu pași rari, tinerești însă, de cărțile de maturitate ale lui Sorin Titel Pînă aici, intenții, fapte dirijate, puțină disimulare.

Fraza lui Daniel Vighi este acel drum cel mai scurt pînă la un punct. Răsare la fel de blîndă, de tăcută și sfioasă, altfel implacabila strategie a prozatorului: nimic nu se mișcă pentru că **se petrecuse tocmai,** totul a fost spus. Un soi de „iminentă metafizică“ îl poartă pe Eroul principal prin locuri vechi, confundate cu parfumul uitat al copilăriei și al limbajelor naturale, cotloane ale pămîntului în care nu se poate naște, nu se poate muri, nu se poate întîmpla ceva decît pentru acea dată fostă și tocmai uitată. Oricît de grave și crude, aceste fapte nu pot fi ireparabile din simplul motiv că universul, strada depozitului și cei cîțiva locuitori le-au supraviețuit cu un soi de mîndră nepăsare. **Nenumitul** în prozele calde, fluente (doar aparent sacadate de mesaje auctoriale ori impersonale), ca să nu mai vorbim chiar de **neîntîmplatul** „pîrît“, în faptele ce vin să se strîngă în jurul pașilor încă temători printre calabalîcuri, acareturi abandonate, obiecte nelicitate, părăsite însemne sacre ale familiei, semne de ratare și scurtă izbîndă, obiecte ale unei mici, tainice și totuși emblematice industrii producătoare de griji și fum, — sănătoase, scrîșnite și neîntinate sînt poveștile ce se țes pe seama unor foști trecători sau locuitori ai străzii depozitului. Lecția borgesiană pare astfel bine jucată — nicicînd literatura nu va atinge performanțele imaginative dar și splendida simplitate a vieții din jurul depozitului. Într-un fel admirabil proustian, Daniel Vighi este unul din acea nobilă spiță ce știe să recreeze locul și numele lui. Dacă **Povestiri cu strada depozitului** nu este marea carte a palmaresului lui Daniel Vighi, este, după părerea subsemnatului, una din cele mai reușite din ultimii ani de debuturi în proză sonore (sau zgomotoase). După cum, tot subiectiv vorbind, Daniel Vighi a călcat de la bun început pe Strada literaturii române contemporane ca unul din Eroii principali .

Lucian P. PETRESCU

revista revistelor

Paradoxul lui Wells

Cel de-al 11-lea fanzin al cenaclului „H. G. Wells“ de la Casa de cultură a studenților din Timișoara, editat în colaborare cu revista „Forum studențesc“ și intitulat „Paradox '86“ continuă să mențină la același nivel ștacheta de cea mai bună publicație de profil din țară. Distincția a fost obținută în repetate rînduri și a fost confirmată în urmă cu un an la concursul național de literatură de anticipație Voicu Bugariu remarca atunci că „un avantaj al **Paradoxului,** într-o eventuală comparație cu diverse publicații din țară, îl constituie atenția deosebită acordată teoretizărilor, precum și interpretărilor critice“

Răsfoind revista, vom putea constata că acest avantaj este la fel de bine pus în evidență. Lucian Ionică atrage atenția asupra insuficienței definirii S.F.-ului ca literatură pentru tineret, deoarece ar fi absurd să ne închipuim că vizează doar o categorie de cititori. Argumentele teoretice sînt sprijinite și de rezultatele unei anchete sociologice (vezi **Almanahul Anticipația, 1987**). Daniel Vighi își continuă eseul **Science fiction și alchimie medievală** și recurge la o „diversiune“ în secolul luminilor, renunțînd la conotațiile teoretice în favoarea conturării cadrului istoric. Criticul francez Stéphane Nicot se declară în favoarea unei imaginații eliberate de povara șabloanelor literaturii de consum într-un studiu tradus de același Constantin Cozmiuc care semnează un microeseu bine documentat despre **problemele artistice și literare ridicate de interacțiunea microcalculatorului cu** S.F.-ul. Secțiunea de critică și teorie literară este rotunjită de cîteva recenzii semnate de Voicu A. David, Traian Urdea și Florin Contrea.

Autorii prozelor pot fi grupați în două categorii, diferențiate nu atît prin vîrstă, cît prin maniera stilistică. Autorii consacrați în fandom semnează lucrări scrise tensionat, în unele cazuri cu vagi influențe anglo-saxone (Silviu Genescu) sau recurgînd la experimente literare (Constantin Cozmiuc), străduindu-se să depășească expunerea liniară a unor fapte și împrejurări stranii și cantonîndu-se într-un domeniu suprapus realității potențale (Ovidiu Bufnilă, Alexandru Pecican). Un ochi avizat nu poate scăpa unele mici scăderi față de alte texte, de mai mare întindere, ale acelorași autori Cum majoritatea acestora se află în pragul debutului editorial real, acest lucru poate constitui un semn de evaluare al propriei maturități artistice.

Proze timide din perspectiva exploatării unei idei S.F originale și penetrante, dar corect construite literar, încercînd înainte de toate să creeze o impresie de insolit și, prin aceasta, apropiindu-se de avatarurile fantasticului modern, semnează majoritatea tinerilor condeieri. Ei se numesc: Lucian Vasile Szabó, Caius Chiriță, Lucia Török, Ovidiu Guleș, Sorina Sopa, Györffy-György și Marius Stavilă.

Sumarul numărului mai cuprinde umor de bună calitate și cîteva traduceri din Frederic Brown și Kingsley Amis. Revista este ilustrată în întregime de un artist plastic de notorietate — Sergiu Nicola

Spiridon CORBU

permanenţe

Preţul „inventiei”

Descoperim în **Imposibila întoarcere** un eseu care se cheamă **Sadoveanu sau plăcerea de a scrie.** Sînt în el observaţii percutante care ne îndrumă să-i situăm (contrastiv) pe cei doi autori. Iată un pasaj cu totul semnificativ. „Într-adevăr, înţelepciunea aceasta asiatică, atît de profundă în ochii unora şi prezentă din plin în această carte (**Ostrovul lupilor**) nu m-a cîştigat nici după ce l-am citit pe Sadoveanu în întregime, cînd am descoperit că aveam ce admira în vasta lui operă, ca să trec uşor peste scepticismul şi tristeţea fatalistă care **pluteşte ici-colo pe deasupra întinsului său teritoriu inventat**“.

Preda repetă aici una din acuzaţiile sale obişnuite la adresa lui Sadoveanu, reproşîndu-i scepticismul şi tristeţea. În această anume privinţă, cei doi nu sînt chiar aşa departe unul de altul, cum îi place lui Preda să-şi închipuie. Seninătatea imperturbabilă a scriitorului moldovean se datorează, într-adevăr, fatalismului. E o seninătate a acceptării şi a supunerii. Dar nu există şi la Preda — deşi cu **semn schimbat** — o atitudine omoloagă? (Ea contraria pe Ţugurlan, ori de cîte ori se preschimba în spectacol, în poiana lui Iocan: tot în ea se complace, adeseori, cu delicii, Petrini). Să-i spunem seninătatea cu semn negativ, „împotrivirea calmă“ şi uneori distanţarea cathartică. Dacă, la Sadoveanu, masca sa e tristeţea (mîhnirile lui Mehmet Caimacam şi ale iluminaţilor asceţi) la Preda, cealaltă faţă a sa e ironia, rîsul care dă personajului garanţia că se află **„au-dessus de la mêlée“**, vorba lui Ştefan al lui Parizianu.

Pe lîngă asta, însă, pasajul citat mai sus, ne arată limpede rădăcina adîncă a **diferenţelor de viziune** care separă, fără putinţă de dubiu, pe cei doi autori. Să recitim. Lumea sadoveniană pare lui Preda un întins teritoriu **inventat**. Ce vrea romancierul să spună cu asta, dacă ţinem totuşi seama că vorbeşte despre un autor de... ficţiuni, un scriitor? Remarca — numai aparent bizară — priveşte un fel anume de imaginaţie şi ne conduce către sfera tipologiei creaţiei. Reflexii pe aceeaşi temă mai scapă lui Preda şi cu alte ocazii. În **Viaţa ca o pradă,** se evocă un personaj pe care-l cheamă Ion M Ion, dăruit cu harul de a povesti „minciuni, lucruri incredibile, mînat de pornirea irezistibilă de a intra în lumea închipuirii, în care însă începi să crezi şi tu că e tot reală şi nu te trezeşti din ea, povesteşte şi altora ceea ce vezi ... (...). M-am simţit, uitîndu-mă în ochii lui, parcă exclus din această lume aleasă. Imaginaţia mea n-a luat-o razna niciodată în felul acesta. Nu eu trebuia să ajung scriitor, ci el“ — conchide romancierul. Conversînd cu Florin Mugur, scriitorul revine asupra subiectului, repetă că nu s-a simţit niciodată atras spre fabulaţie, preferînd să scrie despre ce a trăit nemijlocit şi a cunoscut personal atacînd acele domenii ale existenţei la care a putut avea acces direct. Pasajul e ştiut de toată lumea şi e inutil să-l reproducem aici.

Într-adevăr, Preda îşi **descoperă** lumea, o cucereşte, pas cu pas, **„de jos în sus“**, bizuindu-se pe trăire şi experienţă, păstrînd nealterat adevărul unic al „sentimentelor“ — cum spune tot el undeva — şi recurgînd la armele ficţiunii doar ca să-l ilustreze cu „fapte“ pe măsură Nu alta e atitudinea personajului său, care nu se lasă niciodată „purtat“ ci preferă să vadă cu proprii săi ochi, cum lămureşte către Niculae, Ştefan al lu' Parizianu, în **Delirul.** Altundeva, tot Preda se plînge — hărţuit de întrebarea **Ce să scriu?** — că nu poate să plece, în scrisele sale, de la amintirile sau poveştile altora (de pildă ale mamei sale). În două cuvinte, universul creaţiei lui Preda este o LUME INDUSĂ, alcătuită pe propriile-i speze, şi luîndu-se drept normă şi model pe sine însăşi.

Să vedem cum procedează Sadoveanu, mai precis care sînt sursele imaginaţiei sale. Din reproşurile cu care îl copleşeşte Preda, înţelegem că povestitorul moldovean se dispensează de avantajele — dar şi de chinurile căii ascendente, pe care trudeşte autorul **Moromeţilor** Cu multă uşurinţă — constată cu maliţie Marin Preda, în acelaşi eseu — el suplineşte obligaţiile mărturisirii directe, de care nu s-au putut achita cum se cuvine cronicarii, acoperind dintr-un condei, prin „invenţie“, „cel puţin un secol de literatură“ O capacitate atît de prodigioasă de creaţie îşi va fi avînd, fără îndoială, temeiurile sale. La fel ca Preda, Sadoveanu „se bazează“ pe ceva. Ce pare, la prima vedere, invenţie liberă e, în realitate, o formă a mersului de „sus în jos“, dinspre modéle dinainte existente către o fenomenalitate ce le ilustrează. Ca şi la Preda, atitudinea autorului — **coborîtoare,** de astă dată — o regăsim şi în planul personajului: supunerea la paradigmă, respectul pentru normă, oglindirile în lanţ care prezidează alcătuirea clanurilor ş.c.l **O LUME DEPUSĂ** (tocmai pe dos decît cea a lui Preda) care îşi găseşte rostul existenţei în ceva de dincolo (sau de **deasupra**) sa. Cum să numim acest „dincolo“, faţă de care autorul îşi arată obedienţa? Putem să-i spunem univers „ideologic“: un sistem de norme, de scheme şi mai ales de valori aflate în uz curent în colectivitate, la un moment anumit. Un autor cum este Marin Preda îşi rezervă libertatea să recunoască doar autoritatea şi primatul faptului şi al experienţei individuale. Pe cîtă vreme, pentru Sadoveanu, esenţială este **co-participarea** la o viziune colectivă, modelantă, tutelară, care se regăseşte — perpetuată prin „demultiplicare“ — în ungherele cele mai tainice ale lumilor „închipuite“ care se trag din ea. Deviza lui Preda (crezul său artistic) încape foarte bine în binecunoscuta declaraţie a personajului său favorit, Moromete „Domnule, eu totdeauna am dus o viaţă independentă!“ Sadoveanu, în schimb, rămîne în toate un **exponent.**

Privite astfel, adică din perspectiva sugerată de Preda în **Imposibila întoarcere,** diferenţele dintre cei doi creatori afectează registrul valorilor şi al atitudinilor **morale,** ca şi pe cel al opţiunilor **estetice.**

Sadoveanu e un spirit speculativ. Întinsa lume inventată e un univers abstras prin proiecţie dintr-o **viziune filosofică** mai amplă, care depăşeşte pe autor şi, oricum, se sustrage controlului său. Recunoscînd înfeudarea scriitorului faţă de **miturile culturale** şi de ideologia (unei etnii), criticii lui Sadoveanu s-au interesat sistematic de Paradigmele tutelare ale operei, optînd ei înşişi — printr-un „mimetism“ nevinovat şi oarecum involuntar — pentru interpretări deductive, precumpănitor descendente. În literatura noastră, Sadoveanu ilustrează şi afirmă strălucit o **estetică de identificare — de substanţă clasică,** în sens strict tipologic. Cuvîntul său de ordine e **acceptarea** (la limită, convingerea, sau, după o vorbă a lui Northrop Frye, credinţa).

De partea opusă Preda e un devotat al „tăgadei“. (**„Spiritele dubitative“** — îi pune diagnosticul rapid, un interlocutor din **Viaţa ca o pradă** — „nu vor ajunge niciodată pe culmile credinţei“). Autorul nu ia nimic de bun, nimic de-a gata, lucrează numai pe cont propriu. Schimbînd ce e de schimbat, un pasaj din **Delirul** — care se referă la Ştefan al lu' Parizianu — sintetizează admirabil crezul moral al lui Preda, explicîndu-i idiosincraziile estetice „Tipul acesta de om din care faci parte, o întoarce mereu cu obiecţii peste obiecţii, cu raţionamente, cu distincţiuni, diversiuni denaturări, reprobări... Ai un spirit negativ, care se pune imediat în mişcare de îndată ce ţi se afirmă ceva înalt (...) Eşti un individualist, veleitar al autonomiei scumpei tale persoane.“ Adeziunea lui Preda merge deci, spre o **estetică de opoziţie,** de diferenţiere, sau de distanţare Mai putem să-i spunem „de fugă“, dacă ne gîndim la amănuntul, deloc neglijabil, că scriitorul s-a depărtat mereu şi de sine, de opera anterior creată, de cîte ori aceasta ameninţa să se transforme în Normă şi în model preexistent Este tocmai ce nu face niciodată Sadoveanu, găsindu-şi sursa inspiraţiei în conformitatea împăcată cu sine

Tot de aici se trage şi o altă trăsătură pregnantă a esteticii lui Preda — anume orientarea sa **poietică;** altfel spus, încrederea în truda elaborării, în deliciul chinuitor al facerii şi în suspiciunea faţă de uşurătatea „invenţiei“. În astfel de circumstanţe, interesul criticilor săi a urmărit calea anevoioasă, ascendentă a „zidirii“ — cum zice Eugen Negrici. Ea este, în cazul lui Preda, tot atît de pasionantă ca edificiul însuşi. Pentru opţiunile lor creatoare, divergente cei doi autori plătesc, cum e de aşteptat, tributul cuvenit. Şi iată cum. Libertatea fantazării, a invenţiei e (numai aparent-paradoxal) direct proporţională cu forţa presiunilor exterioare cărora scriitorul li se conformează. E poate, aici, o lege a compensaţiei? Oricum ar fi, supuşenia lui Sadoveanu la modele are ca urmare elanul fără frîu al închipuirii, care indignează pe Preda. În cadrele prestabilite, scutit de grijile „descoperirii“, povestitorul hoinăreşte senin în cele patru zări ispititoare ale fabulaţiei.

Asta, în timp ce Preda se ţine scrupulos de ce ştie, a văzut şi a trăit, investeşte îndoieli şi nelinişte, hărţuit de obligaţia voluntar asumată!) de a decide totul singur. O libertate care aduce, cum vedem, cu cea mai împovărătoare dintre servituţi!

Monica SPIRIDON

O magistrală evocare istorică*)

Editată de către prestigioasa Editură Albatros, în anul aniversării a 50 de ani de la procesul de la Braşov, evocarea realizată de către Emil Poenaru aduce în faţa judecăţii istoriei o înscenare judiciară intentată de autorităţile statului burghez unui grup de tineri revoluţionari antifascişti şi antirevizionişti, în frunte cu tovarăşul **Nicolae Ceauşescu.**

Conducătorul grupului de luptători antifascişti şi antirevizionişti, implicaţi în proces, tînărul de numai 18 ani, **Nicolae Ceauşescu** era una din figurile marcante ale mişcării revoluţionare de tineret din România, un exponent la nivel naţional al dorinţei poporului român de apărare a libertăţii şi suveranităţii naţionale. Intrat de la frageda vîrstă de 11 ani în rîndurile clasei muncitoare, el s-a identificat încă de la început cu lupta progresistă a proletariatului român, cu doleanţele de democraţie, pace şi progres ale poporului român. Participarea la lupta proletariatului român este atestată documentar încă de la vîrsta de 12 ani, cînd tînărul revoluţionar se ridica vehement împotriva ofensivei patronale, pentru respectarea condiţiilor elementare de muncă şi viaţă. Datorită activităţii sale consecvent revoluţionare, luptătorul social şi politic **Nicolae Ceauşescu** este arestat pentru prima oară la vîrsta de numai 14 ani, din actul de acuzare reieşind că era un element dinamic, un element care impulsiona mişcarea revoluţionară de tineret din România şi mişcarea muncitorească în ansamblul ei.

Ca o recunoaştere a maturităţii sale politice şi a rolului determinant în organizarea mişcării revoluţionare a tineretului, în anul 1933, anul în care a devenit şi membru al P.C.R., tovarăşul **Nicolae Ceauşescu** a fost investit cu înalta demnitate de a fi ales în Comitetul Naţional Antifascist, atunci constituit, ca reprezentant al U.T.C.-ului. Din acest comitet, alături de tovarăşul **Nicolae Ceauşescu,** făceau parte personalităţi de prestigiu ale vieţii politice, sociale, culturale şi ştiinţifice din perioada interbelică. El s-a manifestat ca o autoritate de nivel naţional în domeniul luptei antifasciste şi antirevizioniste în ţara noastră. Tînărul, de numai 15 ani, tovarăşul **Nicolae Ceauşescu** devenea, astfel, unul din organizatorii şi conducătorii de prestigiu ai luptei antifasciste şi antirevizioniste din România, a dorinţei de pace şi progres a poporului român, de colaborare cu celelalte popoare ale lumii

Desfăşurînd o ardentă activitate revoluţionară, tînărul comunist este arestat din nou în anul 1934, în incinta tribunalului din Craiova, unde adusese 22 de liste de protest în sprijinul comuniştilor împrocesuaţi aici. În anul următor, 1935, tovarăşul **Nicolae Ceauşescu,** ca urmare a marelui prestigiu de care se bucura în rîndurile mişcării de tineret, este ales secretar al comitetului regional Prahova al U.T.C., calitate în care va desfăşura o intensă activitate, în sensul făuririi unui front larg antifascist. Este arestat din nou în anul 1936 şi supus unei anchete care a durat 143 de zile, anchetă în timpul căreia a suportat toate rigorile administrative ale statului burghez. La data arestării, tovarăşul **Nicolae Ceauşescu** nu împlinise încă vîrsta de 18 ani dar era o personalitate bine cunoscută, de prestigiu, în mişcarea muncitorească. În cadrul acestui proces, desfăşurat între 27 mai şi 5 iunie 1936, au fost judecaţi 21 de tineri comunişti din judeţul Dîmboviţa şi Valea Prahovei. Acestei înscenări judiciare, tovarăşul **Nicolae Ceauşescu** i-a dat un sens opus, de tribună de afirmare a idealurilor comuniste, de afirmare a unui model de comportament revoluţionar, cu efect stimulativ şi mobilizator pentru mişcarea muncitorească din România. De la această tribună a afirmat cu eroism dorinţa de apărare a independenţei şi integrităţii teritoriale a ţării, împotriva politicii revanşarde şi revizioniste a statelor fasciste. Totodată, boxa acuzaţilor a devenit o tribună de afirmare a politicii partidului de formare a unui larg front popular antifascist. Tovarăşul **Nicolae Ceauşescu** a înfierat, în acelaşi timp, modul în care a decurs instrucţia procesului şi a stigmatizat atitudinea dictatorială a Consiliului de Război al Corpului V Armată, care judeca procesul, relevînd tăria morală a celor acuzaţi. Actele procesului îl caracterizau pe tînărul revoluţionar ca „organizator de celule comuniste“ şi ca „membru activ şi bun propagandist comunist şi antifascist.“ Tînărul revoluţionar **Nicolae Ceauşescu** a fost cel care în timpul procesului a avut curajul să înfrunte justiţia burgheză îndemnînd pe cei inculpaţi la solidaritate. Aceasta a făcut ca justiţia militară să-i deschidă un nou proces, în cadrul celui judecat la **Braşov,** iar tovarăşului **Nicolae Ceauşescu** i s-a aplicat, de către organele judiciare burgheze, pedeapsa maximă. Cu maturitatea politică şi clarviziunea care-l caracterizau, tovarăşul **Nicolae Ceauşescu** a înţeles să fie un adevărat conducător comunist, descifrînd rostul şi mecanismul procesului de la Braşov, de demobilizare şi intimidare a mişcării muncitoreşti din ţara noastră.

Executarea pedepsei s-a făcut în sinistra închisoare Doftana, pe care comuniştii au ştiut să o transforme într-o adevărată şcoală revoluţionară. Eliberat în 1938, tovarăşul **Nicolae Ceauşescu** îşi reia locul în mişcarea revoluţionară, iar în anul 1939 este profund implicat în acţiunea de refacere a U.T.C.-ului, conducînd comisia de reorganizare din Bucureşti. În acelaşi timp, acţionează frecvent pentru realizarea Frontului Unic Muncitoresc şi organizarea, împreună cu tovarăşa Elena Petrescu-Ceauşescu, marea demonstraţie antifascistă şi antirevizionistă din 1 mai 1939, cea mai amplă din Europa acelui an, desfăşurînd, în continuare, o activitate revoluţionară pe multiple planuri. Editată într-o ţinută sobră, bine documentată şi bogat ilustrată, această carte scrisă într-un stil sobru şi elevat este o evocare emoţionantă a unui destin revoluţionar exemplar, a unui erou al proletariatului şi al poporului său — tovarăşul **Nicolae Ceauşescu,** secretar general al Partidului Comunist Român, preşedintele Republicii Socialiste România.

Radu PĂIUŞAN

***) UN PROCES ÎN FAŢA ISTORIEI, Editura Albatros, Bucureşti, 1986.**

Iulian Negrilă

Născut la 19 noiembrie 1936, în satul Spătaru, comuna Cungrea, jud. Olt. Absolvent al Facultății de Filologie a Universității din Timișoara. Profesor de limba și literatura română în Arad. Volume publicate: **Păuliș 1944. Poem antirăzboinic** (1981), **Ora plecării**, versuri (1982), **Scriitori tribuniști din perioada arădeană**, istorie literară (1983) și **Revoluția europeană de la 1848 reflectată în presa arădeană**, cu un **Cuvînt înainte** de prof. dr. Elena Barbulescu (1985). Volume în pregătire: **Însemnări despre scriitori**, istorie literară, la Editura „Facla" din Timișoara; **Ochii luminii**, versuri, la Editura „Dacia" din Cluj-Napoca.

STRĂMOȘ — CONTEMPORAN

Păstor, coborîtor din munți,
Prin veacuri treci spre veșnicie;
Porți suflet de păduri adînci
Și-n plete, iarba din cîmpie.

Doinești din frunza de stejar
Slăvind această glie sfîntă;
Tu, grănicer, la scump hotar,
Cu tine toată țara cîntă.

Și Iancu tulnicește-n munți
Își cheamă oastea lîngă Horea;
Românii-au fost mereu neînfrînți
Martoră ne e istoria!

Păstor, coborîtor din datini,
Tu, fiu de dac și de roman,
Tulpină din puternici paltini
Strămoș ne ești, contemporan!

ÎȚI LAS PĂDUREA

Pădurea
ți-o las ție,
cu cîntecul ei,
șoptit de ciocîrlie...
cu freamătul de frunze
și umbra răcoroasă,
cu stele mari pe buze
și dorul greu de-acasă...
Și gîrla,
cu pietre lucitoare,
lanul de grîu îngălbenit
salcia cu plete plîngătoare
și măru-lîngă poartă-nmugurit...
Pădurea
ți-o las ție
și lunca și izvorul —
eu mi-am păstrat
în suflet
doar dragostea
și dorul!

PENTRU — O CLIPĂ...

Acoperă-mi sufletul cu roua ierbii
Și pune-mi la cap izma de izvor;
Închide-mi apoi timpu-n bătătură
Să-i mîngîi amintirile ce-l dor!

De ți-am cuprins cu sete obrajii amîndoi,
Cu degetele vîntului năprasnic,
E c-am învins barbara distanță dintre noi
Și c-am zdrobit în pumni timpul tiranic.

Coboară ochii lunii lîngă mine
Și pune-mi la cap izma de izvor,
Închide-mi pentru-o clipă timpu-n bătătură
Să-i mîngîi amintirile ce-l dor!

JERTFĂ

Argeșul duce la vale
Cîntecul Anei de jale

Ce, plutind pe apa lină,
Se preface în lumină.

Ea se-apucă-apoi de mînă
Cu Manole, din Fîntînă.

Și-amîndoi, prin poezie,
Curg mereu spre veșnicie.

Zidind din sufletul meu
Mănăstire-n curcubeu!

TAINĂ

Adastă gîndu-n zbor de păsări
Cînd mîna ta mai pot s-o strîng?
Mi-e fruntea-rourată-ntruna
Și plopii foșnitori iar plîng

Mi-e trupul apă curgătoare
Ce-n cîntec se rostogolește
Cad ochii lunii peste mine
Și noaptea păru-și despletește

Te-aștept în prag de amintiri,
Ca nufărul plutind pe lac;
Strig anotimpurile toate
Ce-n inimă se strîng și tac!

Romulus Constantinescu

POETUL

La ora zero a ființei sale, în aleasa Clipă veșnică, unică,
de pe toate fronturile retras în sine însuși,
mereu pe baricadele cele mai adînci,
grăind limba prefericitelor fără de număr
iluminate lăuntrice dimensiuni,
cu privirile sale toate țintind un punct,
punctele toate strîngînd într-un punct,
Poetul singur leapădă podoabe și umbre, lauri și spini
și întru fecunde tăceri, în dimineața fără sfîrșit,
prin ceață și ploi, prin valuri și fum,
urmează poetul chemarea țării,
printre oseminte dîre de semințe lăsînd
în brazdele reavăn-negre —
ale noilor adevăruri blazon și puteri viitoare.
Sub rîuri de sudoare, fruntea poetului
în soare de-amiază iradiază
țara urmînd-o, în inima inimii —
izvor al nemuritoarelor cuvinte,
în matca limbii la nesfîrșit germinează,
tot mai înalte înfloriri spre cer arcuind.

TRECI, SUFLETE!

Învăluit în candori,
prin albastre răcori,
peste păienjenișuri și hăuri —
atavice zgăuri,
pas cu pas, fără oprire,
treci, suflete-n nemurire.
Cu ochii de flăcări ținte,
cerberi să înspăimînte,
peste praguri de morți,
descătușat de sorți,
de neatins treci, suflete,
înălțat în cugete.

TALPA ȚĂRII

Anonimă, Talpa țării în veșnică neodihnă,
la orice oră din noapte, din zi,
își știe drumul său mereu înainte,
negreșindu-l nicicînd.
Talpa țării cu pașii săi mereu siguri a scris istoria
de la începutul lumii.
Nu cere nimănui nimic, nu dă nicicînd înapoi.
Iluminată de jertfe, ei îi stă tot în putință.
Nealegînd drumul cel mai ușor,
ea duce în spate țara întreagă,
pe gîtul de hidră al morții calcă strivindu-l;
negîndind nicicînd că a făcut prea mult,
Talpa țării este pretutindeni în linia întîi
și degetele ei — nenumărate batalioane de sacrificiu —
renasc mereu
pentru a învinge și iar a învinge.
Nestînd la îndoială,
toată un gînd înflorit —
Talpa țării peste tot, pentru toți întruna rodește.

NU TOATE ZILELE SÎNT ÎNSORITE

Radu Igna

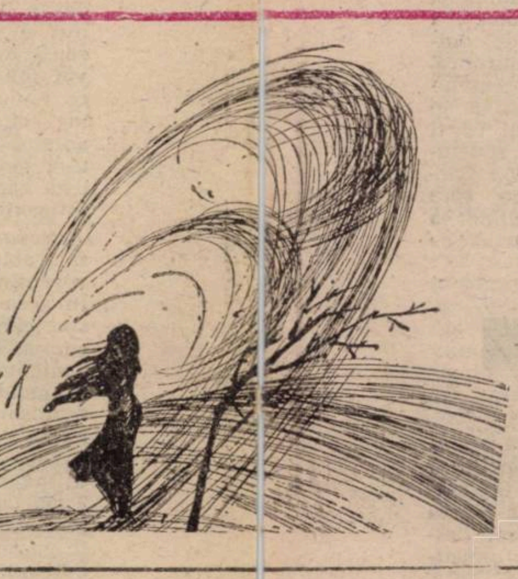

Marile mele scene se derulau într-o euforică plămădire. Părul, care îi cădea în valuri, acoperi în primele secvențe o parte din perete cu o umbră densă, terminată în partea de jos într-o pădure de linii. Îl pieptăna cu mișcări leneșe istorisind cum umblase prin sat ziua întreagă administrînd un vaccin de mare importanță, că terminase abia spre seară, cînd se adunaseră norii deasupra văii. Avea tenul palid și cearcăne mari sub ochi. Ploaia o întîmpinase la ieșirea din pădure, la început o ploaie slabă, ca o alinare, apoi, în jeturi violente, cum sînt ploile în valea aceasta sugrumată de dealuri. Umbrele țesute de părul ei bogat dispărură iar peretele rămase alb și neliniștit. Ploaia se izbea de geam. Valea vuia homeric, auzeam cadențele lui Bacovia, apoi Tirea, președintele, pășea înaintea mea, cu toporul pe mînă și pălăria trasă pe frunte. Formam un cuplu simbolic, el, cu iubirea lui, eu, cu iubirea mea. Urcam un deal înalt și eu îi vorbeam despre acest mioritic deal-vale, deal-vale, pe care să se întreacă la păscut cirezile de vite. — Gata. Plec la doctorul Vlad. Sînt iar iubita lui. Așa spune... Îl privește. Nu mai are prea mare importanță... A explicat apoi în ce sens faptul nu mai prezenta interes pentru ea. — Știi, tu, Dionisos, ce simte o femeie tînără, o copilă, cînd află că e înșelată și încă cu sora ei? Nu ai de unde să știi... Asta a fost cu dragostea mea cea mare. Repet, faptul s-a consumat repede, nu mai are nici o importanță. După un an, sora mea l-a părăsit, s-a căsătorit cu altul, sînt fericiți, au copii, sîntem în relații cordiale ca două surori binecrescute, ce ne mai putem dori? Sărea de la o idee la alta, de la momente de trăiri puternice, la un rîs gol, zgomotos, ca să revină la ținuta calmă, la aceeași unică explicație privind reluarea legăturii lor: o face din nevoi profesionale, singurul mod de a scăpa de aici. Eu repetam același enunț: — Dar iubirea noastră? Marea noastră iubire? Ai dreptate, ce poți să faci aici? Să fii moașa satului și să-ți aștepți bărbatul pînă vine de la grajduri. — Nu ai decît să rămîi să-ți îngrijești vitele și dealurile mănoase, eu plec. Aici poți să exiști, să realizezi chiar ceva, dar oare ceva durabil? Tu nu vezi felul de viață al unora? Tirea ăsta, cu piatra lui filozofală, dealurile astea sterpe, pînă și cei care au stat cîțiva ani prin școli au devenit stupizi. Ai toate șansele să ajungi ca ei. Te privește! Nu mă pot căsători cu tine. Vin cînd vrei aici, sper că nu ai prejudecăți, dar atît... E destul!

Spre ziuă se făcea că-i întrezăresc chipul chinuit de remușcări, aplecat asupra mea. Încercam s-o ating, dar se descompunea fulgerător în întuneric. Ardea focul în sobă și lumînări albe, lungi, în sfeșnice de lemn, pluteau în jurul ei. Șoptea cuvintele, teatral: Voi veni să-ți văd cirezile de vite, holdele mănoase, domnule Teofrast. Ai rămas să-ți condiționezi dealurile... Eu încercam s-o mîngîi, dar se declanșa un mecanism nesuferit care distrugea totul, imaginea ei se dilata ca un corp vîscos, capul lua proporții colosale, se deplasa în planul din spate contopindu-se cu întunericul. Apăreau în fața mea doar brațele albe, subțiri ca niște fire de ață pe care încercam fără succes să le ating. Am strigat, nu știu ce, și strigătul meu lamentabil a readus-o, i-a apărut plutind craniul despuiat, dar numai pentru un moment, căci, în momentul următor a revenit la dimensiunile ei normale, numai părul, clădit într-un coc oxigenat, superb, părea de pîclă. Era o continuă schimbare de imagini, un joc brutal de umbre. „Unde ești, monstru cu lustru, de ce nu vii?" Ea pleda în șiruri fără sens: „Nu pot, trebuie să spăl holurile la spital, dragul meu Lamarck, sînt o asistentă foarte conștiincioasă, fac și ce nu mi se cere. Da, de ce te miri? Am așteptat pînă s-a adus leșia, dar cum nu mai venea pînă la urmă, am folosit un detergent de foarte bună calitate..."

*

Dimineața, în timp ce deschideam încet ochii, aveam parcă senzația olfactivă a leșiei. Eram doar eu aici întins pe canapea. M-am ridicat și am văzut telegrama ei pe noptieră. Am recitit textul acela concentrat, trimis parcă de cineva de la Intercooperatistă: „Tovarășe inginer Dionise, am citit în ziar despre succesele dumitale. Eu și soțul meu îți dorim noi realizări în agricultură. Ana"... Ana... Noi realizări în agricultură... Devenisem extrem de lucid. Mi-am pus halatul și am ieșit pe terasă. Căutam satul prin pîcla deasă dar nu se vedea nici pînă la gardul din fața casei. Plouase toată noaptea, probabil va fi o zi mohorîtă — nu toate zilele sînt însorite — iar noi trebuie să transportăm furajele în Bază. Probabil va veni și tovarășul Axinte și va spune că nu stăm prea bine cu furajele sau că am întîrziat la ședință. Îmi era foame, nu mîncasem nimic din ziua trecută și am intrat în bucătărie să-mi pregătesc omleta. Am stat acolo de vorbă cu ea, i-am spus o nouă variantă a dramei lui Pan, am recunoscut că sînt un oarecare și am hotărît să răspund la telegrama ei, concis, oficial, acum că nu mai sînt Teofrast, părintele botanicii, nici Lamarck și cu atît mai puțin zeul Dionisos.

SACOȘA DE VINILIN MARO

Era un septembrie gemînd de soare și lumină trandafirie, cînd Spumescu, cu ochelari fumurii și pardesiul pe mînă, aducînd puțin cu renumitul Colombo, identifică între blocuri „maghernița" lui Șurub, care nu era deloc magherniță, ci un garaj modern, imposibil de a fi cercetat în interior, întrucît o ușă ermetic închisă nu lua în considerație nici o solicitudine. Pe cînd cerceta întreaga construcție, apăru din spatele acesteia Șurub cu sacoșa sudată de braț, lucru absurd, însă nu imposibil. Pășea preocupat, cu mersul lui egal, plutitor. — Aș vrea să vă rețin puțin atenția stimate tovarășe Șurub, începu Spumescu, conciliant, într-o problemă nu știu dacă mă înțelegeți, adică să vă rog în legătură cu un brici nou, al meu s-a uzat complet. Dacă vă face plăcere, poftiți la frizerie pentru un tuns, un bărbierit, vă servesc cu plăcere, cu respect. — Mulțumesc, răspunse Șurub pornind grăbit după animalul „ăla" de sacoșă, mă servesc singur.

De doi ani, de cînd venise în oraș ca magazioner — ajutor la Depozite, Șurub apărea cu sacoșa legată de brațul drept în fiecare după-amiază, intra în magazine și, cînd balonul rău umflat din mîna lui se transforma într-un container, se îndrepta preocupat cercetîndu-și ținuta în cîte o vitrină, spre „Loz în Plic", unde oferea domnișoarei Nuty un mic cadou, precum și suma necesară pentru cinci lozuri a cîte trei lei. Uneori venea în centru din oră în oră, intra la absolut toate magazinele și întotdeauna burduful din mîna lui înghițea totul cu stoicism degajînd o notă de mister și chiar o anume inteligență. Întrucît circulau păreri alarmante în legătură cu acest personaj supranumit „omul-sacoșă" din cauză că unii nu-i cunoșteau numele iar alții îl luau drept etalon pentru exces, subinginerul Șpan împreună cu prietenii săi, Spumescu, Cașalescu și blonda Nuty de la „Loz în plic" dezbătură acest caz sub toate aspectele la barul „Armonia", fala orașului nostru, stabilind următoarea problematică cu aprobarea întregii asistențe, variată și numeroasă în acea zi: a) scopul și utilitatea sacoșei în viața lui Șurub; b) natura transportului efectuat de acesta în afara programului de cumpărături, avînd în vedere frecventa sa apariție la ore neașteptate, uneori chiar noaptea, cu harabaua sudată de mînă și din această cauză salutul său se reduce doar la aplecarea politicoasă a capului; c) cum a ajuns magazionerul un om influent în oraș în măsură să pună la dispoziția doritorilor materialele lipsă pe piață la un moment dat, inclusiv „Cel mai iubit..." și „Fiul ploii" la prețuri mult sporite... Datele adunate se dovediră, contrar așteptărilor, insuficiente, chiar contradictorii. Cu această ocazie se află totuși că individul posedă între blocuri un fel de magherniță plină de materiale. — Lăsați pe mine, s-a angajat Spumescu clipind din ochii lui mărunți. În cîteva ore elucidez problema, după care mă prezint la Nuty, cu un buchet de garoafe proaspete, deoarece mi-a spus ieri, pe cînd extrăgeam dintr-o pungă nouă trei lozuri a zece lei: „— Spumy dragă, cînd vei face o faptă demnă, admit să mă ceri în căsătorie". — Amînă! Nu e cavalerește. Să-l demascăm pe mister sacoșă și numai după aceea să începem în mod cinstit duelul, deoarece Nuty nu s-a hotărît încă. Și nouă ne spune la fel.

După ce se asigură chestionînd cîțiva trecători că, în adevăr, garajul aparține omului-sacoșă, Spumescu porni spre barul Armonia, pentru a informa asistența. — Finiș, concluziona el, în admirația tuturor, îi dăm gata. Ceea ce are el acolo e ceva, cum să vă spun, nemaipomenit, ceva cum nu se mai află. Îl așteptăm pe stradă, undeva, vedem cînd merge la Nuty și-i spunem, adică îl punem la punct. Înțelegeți?

Numai că din ziua aceea Șurub nu mai apăru în oraș. În zadar l-au căutat prin magazine, la Depozite, au ținut sub observație bulevardele, omul dispăruse ca un accelerat fără oprire în gară, ceea ce provocă un val de neliniște. Mulți priveau strada cu melancolie așteptînd să apară, pînă cînd se răspîndi știrea incredibilă: Șurub e mort. Se află la morgă ciontolit și cusut la loc. — Probabil că s-a sinucis cînd te-a auzit vorbind de brici. Fioros cum ești, spune Cașalescu. Că bolnav nu era, să spui că a fost lovit de un atac de cord. Te și vedeai în brațele lui Nuty! „Nu o amesteca pe Nuty, răspunse Spumescu, destul suferea din cauza ăluia cu sacoșa. Avea dureri la ficat cînd îl vedea în prăvălie, iar el, ca un nesimțit: „V-am adus o floare, un parfum!" Că de asemenea fleacuri are ea nevoie! — Vă avertizez, își ieși Cașalescu din fire, dacă nu apare aici un rînd de votcă, nu mai discut... Tovarășa Lenuța, trei mari, te rugăm! Probabil l-ai și amenințat, gelos cum ești din fire... — Te rog! Vezi ce scoți din gură, că te pocnesc! — Pe mine? Tu pe mine, mă?! — Domnilor, interveni Șpan. Nu asta e problema. Tovarășa Lenuța, încă un rînd, te rugăm! Problema e ce urme a lăsat... Urme, cum ai auzit. Adică o scrisoare, ceva, prin care să ne compromită, mai știi? — Lucrurile se complică. Eu mă retrag, nu vreau să am probleme acum cînd urmează să fiu numit responsabil-principal. — Frumos! Domnu' Cașalescu de la zarzavaturi se retrage, nu vrea probleme. Știi ce ești? Nu mă fă să spun, că nu mă feresc, ți-o zic în față! — Spune! Hai, spune, să vedem pînă unde te duce mintea!

Erau la al treilea rînd de cafele, cînd aflară — știrea o aduse Butuc —, că sacoșa lui Șurub se află abandonată undeva în spatele blocurilor lîngă containerele de gunoi. Părăsiră barul, surescitați... Sacoșa se afla în adevăr acolo, sub niște sălcii, ca un animal în putrefacție. O cercetară alături de mai mulți curioși pînă spre amiază, cînd Salubritatea ridică obiectul odată cu resturile menajere. La întoarcere, comentară acest caz cu totul neobișnuit, încercînd să elucideze problema omului-sacoșă, cînd un automobil Lada, cu număr încă provizoriu, își potrivi viteza după pasul lor. — Salut, băieți, sper că sînteți bine cu toții, auziră o binecunoscută voce cristalină. — Pa, Nuty, strigară ei în cor. Nu ai venit la bar, avem niște... Voiau să spună „niște noutăți extraordinare", dar își pierdură complet energia cînd îl văzură la volanul mașinii, în cămașă albă și cravată cu dungi strălucitoare, pe Șurub cercetînd cu alura sa de om preocupat bifurcația din față, gîndind probabil pe unde să o apuce. — Nu am putut, își expuse Nuty rîsul ei sincer și cald prin geamul mașinii. Ne grăbim. Pa!

În acea după-amiază, Spumescu își cumpără și el o sacoșă de vinilin maro.

De coloribus (fragmente)

pretexte

G a l b e n. — Culoare, după Goethe (Zur Farbenlehre, VI, 765), „nächste [...] am Licht", adică „proximă luminii", și într-atîta de „profund afină albului", după Kandinsky (cf. DS*, III, p. 74), încît „un galben prea închis nu-i cu putință". Fapt pentru care o și scriem **gALBen**! — Același galben, însă, — luminiscent și clar — va fi avut să ia asupră-i semnificații tot mai negative: discriminatorii, difamante, ignobile, impure, ș. a. m. d., ca să ajungă marca însăși a penitenței, a dizgrației. Galben, astfel steagul molimei, pe nave (cf. engl. **yellow flag**); galben, așijderea, (în)semnul (**segno giallo**) al curtizanelor Italiei; galben, inchizitorialul **sambenito**; galbenă, „vopseaua" penitenței într-un Bizanț mereu impenitent; galben, rîsul fără bucurie (cf. fr. **rire jaune** „un rire forcé"); galbene, amarele „amoruri" ale poetului Tristan Corbière și bacovienele „scîntei": „O femeie în doliu pe stradă, / O frunză galbenă tremura după ea..."; galbene, cutare sindicate (heterodoxe, vai, căci reformiste); galbenă, în fine, steaua (cea infinit mai infamantă pentru aceia care au impus-o decît pentru aceia ce au avut s-o poarte!), absența căreia de pe „veșmîntul" unei broaște, al uneia rîioase: un **crapaud**, o invidia, în secolul acesta, Max Jacob, suflet serafic și martir.

V i o l e t. — Indiferent de ceea ce, cromatic, e el: melanj de roșu și albastru (sau, dacă vreți, — strict fizic — banda de 430—390 milimicroni), ca și de propriu-i simbolism canonic (cf., între altele, DS, IV, pp. 396—398), violetul rimbaldian, cel din **Voyelles**, e un albastru la pătrat, un „răsalbastru"**, — „O bleu"-ul inițial al poeziei devenind, în ultimul ei vers, „O l'Oméga, rayon violet de Ses Yeux!". — Cum, oare, se va fi tradus, într-o poemă care nu e de amor, „Ses Yeux" prin „ochii Ei"***, rămîne, pentru mine, o enigmă, ca și, desigur, un scandal. Căci cu tot gramaticalul echivoc (ușor de menținut și în română prin ambigenul „Ochii Săi"), „O", ca „supremă Goarnă" (a Judecății de Apoi) sau ca „tăceri parcurse de Îngeri și de Lumi" (traducerea îmi aparține), e fie transcendența ca atare, fie macrocosmosul panteistic, — incompatibile, oricum, acestea cu dulceag-madrigalescul „ochii Ei".

---

* Adică: **Dictionnaire des Symboles**, în patru tomuri, Paris, 1974.

** Sau, dacă vreți, un „mai-albastru" (cf. Ion Barbu, **Legendă**).

*** „Omega, licăr vînăt ce-n ochii Ei învie!" (traducere de Petre Solomon, — în Arthur Rimbaud, **Scrieri alese**, ELU, 1968, p. 92).

Șerban FOARȚĂ

Damian Ureche

VARĂ ÎN SCĂDERE

În sufletul acesta plin de pace
S-au adunat furtunile la bal.
Să supraviețuim, se cade, prieteni,
Acestui cataclism universal.

Să spumege amurgu-n avalanșe
Pe tot ce ai acum mai drag și pur,
Tu-nvață legea sfîntă-a așteptării,
Cu ochii iertători privind în jur.

Să faci un adăpost într-o conștiință,
Un buncăr pentru fiecare ins.
Atomica minciună milenară
A explodat, dar încă nu ne-a-nvins.

Să supraviețuim, se cade, prieteni,
Purtînd polen de prăbușiri în glas;
Chiar dacă iarna crește cu un secol,
Chiar dacă vara scade cu un ceas!

MĂRTURIA TOAMNEI

De mult n-am mai urzit melancolii
Femeii ce clipește într-o fată;
Cînd o să cadă frunza, tu să știi
Că pot cădea și eu cu ea deodată.

Dar pîn-atunci, prin nori liliachii,
Prin razele, din luna ce mă-mbată,
Te pot îmbrățișa, te pot zidi,
Mă pot minți că te-am lăsat uitată.

Dar pentru-aceasta trebuie făclii;
Învăluite-n ceața preacurată,
Cu iz de busuioc și răzăchii,
Un bal de struguri noaptea ni se-arată.

Cînd o să cadă frunza, tu să știi
Că pot cădea și eu cu ea deodată!

UN GALBEN METEOR

Tramvaiul șapte. Melcul galben. Melc.
Răbdarea măsurîndu-mi-o cu tona,
La mers nici melcul cinci nu-i mai apatic
Ce trece pe la stația Madona.

Un scîrțîit de fiare în derivă
Schimbîndu-și legănarea cu sincopa;
Tramvaiul vechi și blînd i-un mare geamăn
Cu primul bec aprins în Europa.

De-ar arde lumea, de-ar veni potopul,
De-ar năvăli-n oraș pantera Lisi,
El trece galeș ca o domnișoară
Printre soldați ce n-au avut permisii.

Îmi e atît de drag și-atît de des
Îmi umple nostalgia unei șoapte;
El, ca un car cu darurile toamnei,
Un galben meteor, tramvaiul șapte.

VÎNĂTOARE CU ȘOIM

Un fluture ezită, un fluture încearcă,
Zig-zagurile lumii pe aripi i se-aștern,
Prin spuma efemeră mai mult decît o barcă,
Cenușă fericită de zbor întru etern.

Culorile căzură, cea mai ușoară pradă,
La-ncheietura umbrei lăsînd un țipăt șters;
În zimții nepăsării doar brumele să vadă
Rotindu-se, copacii, goliți în univers.

Iau șoaptele cu mine, și mi-e un fel de teamă
Ca literele noaptea să nu rămînă-n ger.
Cînd, hăulind, un viscol din mătrăguni mi-e vamă,
Și cîntecul se face cristale în eter.

Dar șoimul mă urmează adînc plantat în stern, —
Cenușă fericită de zbor întru etern!

Doru Macriș

BALADA MARELUI ABSENT

LUI NICHITA STĂNESCU

Veneai direct în iarnă nesubjugat de vară;
Decembrie, același, ne încercase greu.
Zăpezile cernite ca scrumul de țigară,
Băteau monedă tristă în hanoracul meu.

Veneai ca o-ncercare a umbrei de-a fi viață,
Pe frunte fîlfîiră melancolii de fond,
Cînd peste doi albaștri se revărsa, măreață,
Înalta dinastie a părului tău blond.

Și nu erau cuvinte, prin foamea de cuvinte,
Șuvoaie de fecioare te însoțeau zîmbind,
Erai ca o poveste sălbatic de cuminte,
Erai ca o mirare, erai ca un colind.

Tu, adîncit în tine, zîmbeai în colțul gurii,
Într-un crîmpei de viață să pui atîta foc,
În colțul de vocale, miracolul naturii,
Și vreascuri de dorințe și toate la un loc.

Spitalul anunțase, prin ultima seringă,
Abia de se mai ține viața de un trup;
Să fi oprit perdeaua zăpezilor să ningă,
Albinele durerii să nu mai intre-n stup.

Și-un cor de negre zîne a împînzit cărarea,
Iar gîndul cel mai negru să nu devină gînd;
Fierbea nedomolită și neiertată marea,
Lumina unei zile spre noapte fluturînd.

Simțeam precum azurul că ceața se-ntretaie
Cu viscol diabolic ce mușcă pașii tăi;
Cînd sîngele mai cîntă din ultima văpaie
Și picură zăpadă pe lume zurgălăi.

Neantul își asumă din nou o jertfă rară,
Convoiul asimetric, de buimăcire mut,
Ca trenul neființei ce n-are nici o gară,
Pe-un paradis ce pare definitiv pierdut.

El, geamănul de seamă cu împărații lirei,
Pămîntul nu-l mai simte și zările la fel,
Ș-a-nchiriat o barcă pe marea nemuririi,
Iar fumul veșniciei și l-a făcut inel.
Și cad petale negre, și ninge cu petale,
Se sprijină portretul pe-o margine de zi,
De parcă-mpărăția aceasta de vocale
S-ar fi făcut din sare de plîns și elegii.

Ce-i firul scurt al sorții, există, nu există,
Apare și dispare și fulgeră cînd vrea;
Un fluture se joacă pe cer ca o batistă,
Pe locul unde-n lacrimi noi am sădit o stea.

Dar toate sînt tăcere și toate sînt cuvinte,
O giză genială visînd un continent;
Peste visări de gheață țărîna-i prea fierbinte.
Și-o doină mușcă seva din marele absent.

FEBRĂ OPRITĂ ÎN VENE GEROASE

Știu, gerul tău mă chinuie întruna
Mă dezarmează blîndul tău surîs,
Prin jocul fin al părului cu luna,
Atît de fericit cu tine îs!

Va răsări din zare altă zare
Și-i aspră toamnă prin copacii goi;
Cu dorul, între plin și renunțare,
Hai să golim azurul dintre noi.

O sevă trece-n sevele înfrînte
Suind spre clipe mult mai norocoase;
Dar voi lăsa neliniștea să cînte,
Ciudat concert prin venele geroase!

limbă română

Iată un exemplu tipic de „cuvînt compus" împrumutat „de-a gata" din franceză (**abat-jour**). Dicționarele noastre definesc „obiectul" respectiv după cum urmează: „Dispozitiv de metal, de sticlă, de hîrtie etc., care se pune la o lampă pentru a feri ochii de lumină și pentru a îndrepta razele într-o anumită direcție" (DEX). Pentru vorbitorii de limbă franceză, cuvîntul în discuție este analizabil, deci „motivat", el are o „formă internă", „face imagine", orice francez îl poate „descompune" în verbul **abat** (persoana a 3-a de la **abattre**) și substantivul **jour**. Pentru români, în procesul intercomunicării obișnuite, structura lingvistică a lui **abajur** rămîne, de obicei, opacă, dar poate deveni transparentă prin raportare la situația din franceză. Aici începe însă o ușoară confuzie, iar articolul de față își propune să contribuie la înlăturarea ei.

Într-adevăr, înșelați de asemănarea, deloc fortuită, dintre verbul nostru **a abate** și fr. **abattre**, mulți români cred că **abajur** s-ar traduce exact prin „(cel care) **abate** lumina" (în franceză **jour** „zi" cumulează și sensul „lumină"). Or, lucrurile nu stau chiar așa, întrucît cele două verbe, rom. **abate** și fr. **abattre**, continuînd același etimon latin (**pop. abattere**), au dezvoltat sensuri relativ divergente: rom. **abate** înseamnă, înainte de orice, „a (se) îndepărta de la un drum, un făgaș, o direcție apucată" (Eminescu, **Scrisoarea II**: „De ce pana mea rămîne în cerneală, mă întrebi? / De ce ritmul nu m-**abate** cu ispita-i de la trebi?"), în timp ce fr. **abattre** are sensul general de „a așeza la pămînt ceea ce era vertical, a face să cadă; a doborî, a răpune". Prin urmare **abajurul** nu „abate" lumina (atunci la ce ar mai fi bun?!), ci „o face să cadă", concentrînd-o și, totodată, ferind ochii de contactul direct și brutal cu ea. Verbul francez **abattre** își transmite celălalt înțeles al său — „a doborî, a răpune" — derivatului **abattoir** „loc prevăzut cu instalații speciale unde se taie (adică: se doboară, se răpun) vitele", de unde noi am preluat neologismul **abator**, adjudecat de limbajul poetic datorită, în primul rînd, lui Bacovia: „Ninge grozav pe cîmp la **abator** / Și sînge cald se scurge pe canal; / Plină-i zăpada de sînge animal — / Și ninge mereu pe un trist patinoir." Am transcris, aici, prima strofă din **Tablou de iarnă**, dar termenul revine și în celelalte două: „Pe cîmp, la **abator**, s-a înnoptat"; „Spre **abator** vin lupii licărind".

Înrudit cu **abajur** și cu **abator** este încă un neologism, foarte cunoscut în terminologia mineritului: **abataj**. Cuvîntul a dezvoltat însă și alte sensuri, interesînd îndeaproape discuția noastră: „doborîre a arborilor"; „ucidere a vitelor (la abator)".

În cîmpul semantic al **abajurului** se rînduiește și **veioza**, altă însoțitoare a „vegherilor" noastre. De altfel, „originalul" francez (**veilleuse**) asta și înseamnă: „(cea) care veghează", iar verbul **veiller** este rudă bună cu **veghea** al nostru, ambele întîmpinîndu-se lîngă același izvor comun, latinescul **vigilare**. Potrivit frumoaselor cuvinte ale lui Lucretius, gînditorii și poeții au „privilegiul" vegherii de-a lungul nopților înstelate: **noctes vigilare serenas**.

Abajur

G.I. TOHĂNEANU

didactica

Educație și devenire

Dascălul adevărat are răbdare, el nu poate fi educator fără ea, deoarece actele și acțiunile sale sînt prin excelentă prospective. Eficienta lor nu-i atît de ușor evaluabilă. Efectuarea lor asupra altora este, concomitent, și asupra personalității sale. De ce? Pentru că ceea ce facem cu noi și cu alții vizează obiective, sarcini, scopuri certe, circumscrise idealului educației: „omul total" și se înfăptuiesc diacronic. În dobîndirea unei culturi, stăpînirea unei tehnici de a fi prin ceea ce spune și mai ales face, dascălul trebuie să aibă răbdare de Sisif. Nu o dată, aidoma lui, tocmai cînd crezi că ai ajuns la rezultatul scontat, simți, sesizezi, chiar rostogolirea fără să poți interveni pentru a o stăvili, mai mult, uneori, participi cu voia sau fără voia ta, conștient sau inconștient, la degringolada educatului în care ai investit mult, atîta cît te-ai priceput, nu o dată, ceva din tine, din ceea ce ai fi putut fi tu, mai mult ori totul!

Ceea ce face dascălul adevărat — educatoare, învățător și profesor — seamănă cu ceea ce face creatorul care năzuiește mereu, fără să obosească vreodată. Care artist nu țintește capodopera? Care artist nu speră să o creeze, dacă nu astăzi, mîine sau mai tîrziu? Care dascăl nu vede în fața sa omul, „omul total" nu-i, de facto, dascăl? Artistul și dascălul năzuiesc, visează și acționează perpetuu atît cît pot și după cum pot, să înfăptuiască idealul. Primul confabulînd, al doilea, acționînd, instruind și educînd. Educația — activitatea ce o exercităm asupra noastră și, totodată, asupra copiilor — nu-i altceva decît „ceremonia pregătitoare, organizarea așteptării" devenirii noastre ca educatori și a educaților ca oameni.

În fond ce ni se cere? Pregătirea copiilor, pentru integrarea reală și cu folos în viața și societatea ai căror autori vor fi. Așadar, nu putem crea ceea ce este, ceea ce sînt viața și societatea de astăzi, ci pentru viața și societatea de mîine.

Cum arată un asemenea om, care-i comportamentul său în ansamblu? Cine ar putea ști cu exactitate?! Din nou ne întîlnim cu creatorul de artă, deoarece atît el cît și dascălul acționează în vederea realizării omului virtual, în cazul nostru, al omului care să aibă cunoștințe precise priceperi și deprinderi, habitudini în măsură să-i dezvăluie plenitudinar calitatea de om.

„Formarea unui atare om — arată tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU — formarea omului nou, constructor conștient al socialismului și comunismului, reprezintă o parte inseparabilă a întregului proces de transformare a patriei noastre, de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare spre camunism".** Pentru aceasta, acum și fiecare dintre noi, la locul său de muncă, trebuie să ne implicăm mai mult cu tot sufletul, cu toată puterea și sănătatea noastră în pregătirea elevilor pentru muncă și viață, ajutîndu-i și asigurîndu-le condițiile necesare însușirii culturii generale și de specialitate, pătrunderii și înțelegerii problemelor vieții, ale științei, și tehnicii, rezolvării lor încă de pe băncile liceului.

Ca educatori știm, e absolut necesar să știm, că există în firea omului, cu atît mai mult a copilului ori tînărului, o neobosită „goană după valori", o sete sau o foame ce se impune a fi potolită acum și întreaga viață. Voința virtuală a educatului de a intra în posesia unor valori, în cazul nostru, cultura generală și de specialitate, se impune a fi corelată cu voința intrinsecă a fiecăruia de a fi el, astăzi și mai ales mîine, acolo, unde și cînd va fi, muncitor sau altceva mult mai mult, preeminent om. Pentru aceasta, e necesar să așteptăm acționînd și făcînd totul întocmai cum face horticultorul ca planta să crească și să înflorească, să lege și să rodească — fructe, semințe, — ca elevul să-și reveleze puterea de a fi convergent cu semenii săi, cu societatea însăși, în vederea înfrumusețării și înălțării sale firești.

Iată de ce actele și acțiunile noastre trebuie să cunoască o revirimentare continuă, iată de ce e imperios necesar să muncim mai mult și mai bine, fără să tolerăm și să ne tolerăm amînarea, abulia, fie ele și numai fortuite. **Revoluționarul** în cazul nostru, **trebuie să fie activ și în așteptare, tocmai pentru că știe, e deplin conștient, că cea mai insignifiantă achiziție ori transformare în materie de cultură reclamă dăruire totală, pasiune, mistuire.** După cum nimic nu poate cădea din cer fără muncă, nimic, absolut nimic nu poate fi schimbat ori integrat comportamentului, în sensul cel mai larg, fără efort, fără răspundere. Aceasta trebuie să fie însă cu fiecare zi din ce în ce mai mult, nu doar a noastră, ca educatori, ci și a elevilor noștri, a părinților și a tuturor acelora cu care ei intră în contact. Formînd asemenea oameni, contaminîndu-ne de voința de a fi, de a reprezenta ceva conform disponibilităților lor, pentru a fi siguri de victoria socialismului și comunismului în patria noastră, ne-am făcut și ne facem datoria.

Prof. dr. Pavel PETROMAN

Beethoven cu Emanoil Elenescu

A audia muzica celui mai cîntat compozitor al lumii, sub bagheta decanului de vîrstă al dirijorilor români, iată o tentație la care publicul timișorean a răspuns cu promptitudine.

Uvertura „Coriolan", clădită din blocuri granitice de patos eroic, a avut strălucirea obeliscurilor înălțate spre soare, menite a imortaliza destinele pilduitoare ale omenirii. Toată seva tumultuoasă a scriiturii beethoveniene și-a găsit echivalența în sonorități compacte, bătăioase, de o energie și vigoare impresionantă. Orchestra filarmonică, acomodată deplin cu cerințele maestrului, a știut să se mobilizeze exemplar, dăruindu-i plenar — dacă nu integral — paleta disponibilităților sale expresive și tehnice. Acest lucru deoarece Emanoil Elenescu mai posedă un dar, înscris printre solicitările unui adevărat dirijor — acela de a-și cîștiga simpatia, devoțiunea orchestrei. Și dirijorul are harul de a polariza pe parcursul repetițiilor nu doar sensul frazărilor pe care le pretinde, al detaliilor și sublinierilor pe care le dorește iluminate, dar și de a obține totodată adeziunea promptă, mai mult, simpatia și cordialitatea manifestă a orchestrei, în momentul startului spre lumea de frumuseți propuse.

Văzîndu-l la pupitru, mi-au revenit în minte versiunile antologice ale lui Antonin Ciolan, la Cluj, dirijînd Ceaikovski. Același mers spre pupitru, aceeași gestică sobră, economicoasă, aceeași subliniere magistrală a segmentelor de maxim interes, aceeași capacitate de a obține randamentul maxim, cu solicitări — exterioare — minime. Simfonia a VIII-a „Mica Simfonie", a lui Beethoven, evadarea dorită de compozitor din problematica dramaturgică, densă în conflictualități, a învecinatelor ei, a VII-a și a IX-a, vine să ne explice, poate, de ce octogenarul Verdi și-a dorit, la sfîrșit, să uite de zbuciumul destinelor unui Ernani, Don Carlos, Rigoletto, Othello, Nabucco, spre a-l dimensiona pe Falstaff, clădind ca final al operei o magistrală formă de fugă pe ideea: „Totul pe lume-i o glumă, o glumă!". Seninătatea apolinică pare să se instaleze ca supremă înțelepciune pentru tribunii ajunși la vîrsta senectuții. Bucurie pe care am desprins-o și la Emanoil Elenescu, dimensionînd sonoritățile luminoase, jucăușe, mozartiene, ale acestei simfonii.

muzica

Cît despre solistul concertului, Dragoș Mihăilescu, se cuvine remarcată înainte de toate larga disponibilitate pe care o dovedește participînd, numai în aceste săptămîni din urmă, la o suită de manifestări — ca protagonist sau acompaniind artiști de valoare — mărturisindu-i toată seriozitatea profesională, ambiția cu care se înscrie în viața Cetății.

Doru MURGU

Expresie a unei culturi

memento

La Biblioteca județeană Timiș s-a deschis o **Expoziție de carte și discuri din R.P Chineză.** Într-o cuprinzătoare imagine a marii țări, sînt expuse cărți din toate domeniile, de la economie la literatură. Descoperim, în aria beletristică, cărți ale unor autori clasici chinezi și contemporani, maeștri ai prozei moderne, ai poeziei. Lîngă literatură, sînt etalate lucrări dedicate industriei și agriculturii. Peisajul industrial și agrar dinamic al Chinei moderne impresionează prin diversitatea lui. O altă secție este aceea dedicată copilului și copilăriei. Aici, imaginația tipografică, fantezia ilustratorilor se întrec, scoțînd la iveală lucrări de o pregnantă atractivitate pentru cititorul copil, de la povestirile populare chineze la lumea animalieră sau la lumea istoriei vechi și contemporane. Culorile de apă, tempera sau alte maniere aduc un evantai de procedee grafice color, stimulative ale fanteziei cititorului copil. Să mai notăm, de asemenea albumele color dedicate unor științe, precum acupunctura, veche îndeletnicire medicală, specifică științei chineze, cele închinate educației copilului, sau, să mai amintim de albumele care cuprind arta fascinantă a unor meșteșuguri milenare chineze, precum ceramica sau porțelanul, apoi, asemenea lor, acrobația inegalabilă a sportivilor marii țări și vom avea o imagine întinsă și policromă a ceea ce cuprinde expoziția de carte chineză. Alături, ca pentru a o întregi, sînt expuse o seamă de discuri, revelatoare pentru arta cîntului, de la muzică de operă, la aceea populară. Într-un cuvînt, un mesaj al spiritualității unui popor harnic, ale cărui talente sînt vizibile în oricare domeniu al creației omenești, deci și în acela al cărții tipărite, expresie a unei culturi multilaterale, a unei civilizații socialiste înfloritoare

Alexandru ADAM

„Marea victorie" a geto-dacilor împotriva romanilor

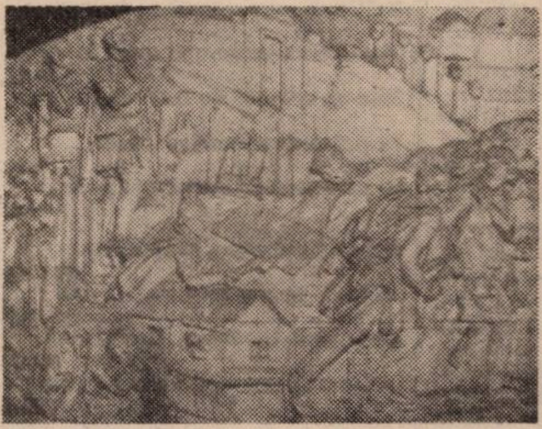

Trăind dintotdeauna în ținutul carpato-danubiano-pontic, geții, „cei mai viteji și mai drepți dintre traci", și-au apărat cu dîrzenie pămîntul străbun. Lupta eroică a geto-dacilor împotriva invadatorilor a fost elogiată de-a lungul veacurilor în izvoarele antichității. Dar cea mai mare confruntare geto-dacii au avut-o cu romanii. Tendințelor expansioniste ale Imperiului, geto-dacii le răspundeau cu incursiuni fulgerătoare în sudul Dunării, cu deosebire în anotimpul iernii, cînd «apa mare» îngheța. Într-un moment de puternică încleștare între cele două state ale antichității, tronul Daciei a fost preluat de Decebal, «potrivnicul de temut pentru romani». Cea mai mare victorie a geto-dacilor împotriva romanilor a avut loc în anul 87 e.n. Istoricii antichității au pus această victorie pe seama «firii aventuroase, incapacității și nepriceperii» generalului Cornelius Fuscus. Considerăm că este necesar să ne oprim asupra personalității lui Cornelius Fuscus, care a deținut funcții dintre cele mai importante în Imperiul roman: procurator în Iliria, procurator al Panoniei și Dalmației, prefectul flotei de la Ravenna, prefectul pretoriului în timpul lui Domițian și comandantul armatei romane în expediția de la nordul Dunării din anul 87 e.n. Funcțiile ocupate ne obligă să-l considerăm drept unul din marii generali ai Imperiului roman în a doua jumătate a secolului I e.n.

Atacul fulgerător al geto-dacilor, la sudul Dunării, l-a obligat pe împăratul Domițian să organizeze o puternică expediție în Dacia. Întreaga forță militară a Imperiului roman a fost capacitată pentru această expediție: „Domițian a plecat cu toate forțele sale în Illyricum și încredințînd conducerea aproape întregii armate comandantului Fuscus și cîtorva bărbați aleși, i-a obligat să treacă peste Dunăre" (Iordanes, Getica, XIII, 77). Și Dio Cassius a subliniat forța armatei romane: „Domițian îl porni pe Fuscus cu armată multă" (Dio Cassius, Istoria Romană, LXVII, 6, 5).

Dorind pacea și prosperitatea poporului său, Decebal a încercat să ajungă la o înțelegere cu împăratul Domițian, avertizîndu-l „că romanii vor avea de îndurat mari nenorociri" (Dio Cassius, o. c., LXVII, 6, 5). În vara anului 87 e.n., în fruntea mai multor legiuni romane, generalul Cornelius Fuscus a trecut Dunărea pe un pod de vase în Banat. Lupta s-a dat la Tapae. Despre desfășurarea luptei nu ne-au rămas relatări dar «marea victorie» a fost de partea lui Decebal, «al dacilor rege». Romanii au suferit mari pierderi, Legiunea a V-a Alaudae a pierit în luptă (va fi înlocuită de împărat cu Legiunea I Minerva). Au fost luați mulți prizonieri, romanii au pierdut arme și mașini de război. În secolul al V-lea, Orosius, citîndu-l pe marele istoric roman Tacit, relata: „Cît de mari (au fost) dezastrele romanilor le-aș enumera într-o înșiruire lungă, dacă Cornelius Tacitus, care a tratat în mod organic și cu foarte mare exactitate aceste evenimente..." (Paulus Orosius, Adversos Paganos, VII, 10, 4). Însuși conducătorul expediției, generalul Cornelius Fuscus pieri pe cîmpul de bătălie. Poporul roman și istoricii nu i-au iertat această înfrîngere, deși și-a sacrificat viața pentru gloria Romei. Poetul Iuvenal n-a scăpat momentul pentru a-l satiriza:

> **„iată și pe Fuscus, care își păstra**
> **măruntaiele pentru vulturii**
> **din Dacia și**
> **pregătea luptele într-o vilă**
> **de marmură..."**

(Iuvenal, Satire în cinci cărți, IX, 111).

„Această înfrîngere, una din cele mai categorice pe care le-a înregistrat marele imperiu, s-a datorat faptului că oastea dacă și Decebal însuși au dovedit multă măiestrie în purtarea războiului de apărare, în arta de a învinge un inamic experimentat, superior în efective și dotare cu arme. Victoria de răsunet a dacilor a reliefat, și de această dată, calitățile lor deosebite de luptători, eroismul și vitejia, voința nestrămutată de a-și apăra cu orice preț țara. Ea a evidențiat în mod concludent de ce este capabil un popor, ridicat la luptă animat de hotărîrea de a-și salvgarda libertatea, transmițînd peste veacuri credința nestrămutată că orice agresor poate fi învins și alungat de pe glia străbună, atunci cînd sînt concentrate în acest scop toate energiile, întregul potențial uman și material al țării", se spune în „Istoria militară a poporului român"

«MAREA VICTORIE» a geto-dacilor împotriva romanilor a fost dăltuită pe actul de naștere al poporului român, Columna lui Traian, reproducere fidelă a războaielor daco-romane.

Prof. Ionel CIONCHIN

DE DULCE ANOTIMP

Pentru Flavia

Aicea la Făget ne înrudim ca neam,
cu glia și castanii înrămați în timp,
în zona dintre pleoape a fiecărui an,
ca un prinos de veghe, de dulce anotimp.

Ce urcă în noi pînă în amiază
miresme de prezent pînă-n cuvînt
și-n pragul porții, logodind o rază
de dulce dor, din toate cîte sînt.

Sub clopotul de rouă atîrnînd de vatră
alei de împăcare freamătă-mprejur,
aicea, la Făget, rostirea ne e dată,
să ne inunde pacea colinelor de-azur.

Ștefan MARINCONI

VIS DE AUR

Cînd porumbei în zbor visează pruncii
Și aruncăm semințe peste glie,
Sub semnul viu al păcii și al muncii,
Te-nconjoară în stemă, Românie.

E plin de roade cîmpul către mîine,
E plin de vise vajnicul popor,
Pe timpul prins cu trandafiri și pîine
Nu vrem pe cerul patriei vreun nor.

Acum e mai înaltă bucuria
Și-un vis de aur se-mplinește-n prag
Și cîntă-n sărbătoare România
Și-și construiește viitorul drag.

Petru JICHICI

excelsior

OFRANDE

Inimi de grîu
pulsează pe cîmpia lactee
ofrande pe altarul luminii,
struguri de purpur
în nestinse cuptoare
poame sîngerii pe altare —
flori de mărgean
pe omătul pieptului
dezvăluit de patrie.

Valeria CHIRCU

ÎN ȘOAPTĂ

Să te rostesc gîndului,
prin umblete purtat,
în șoaptă pleoapa dimineții
deschide în lumină numele tău.

Monica IACOB

POETUL

Poetul este arhitectul
care construiește
poduri între oameni,
pe temelia ideilor,
prin arcul de triumf
al cuvintelor.

Francisc MARTON

REVĂRSĂRI

Revărsări candide în pomi de lumină
rabdă nașterea, triluri în cetini recheamă
frăgezimea mieilor din aprilie.
Păsări albe sparg zidul somnului,
arcași smulg țipătul pădurilor.

Am alergat în revărsatul zorilor
să petrec cu ultime priviri,
la țărmul cald al mării,
vapoarele ce se duceau în larg.
Am scris atunci, pe o geană de cer,
IUBIRE,
dar și eu eram un călător,
prin strîmtori și arhipelaguri.
Chemarea mării mă prăbușea
în lungi insomnii.
În larg, țipau pescărușii.
Am alergat în tenebroasele păduri,
la poalele munților, unde izvorul curat
mă străpungea rece iar mușchiul umed
mă privea în ochii-mi ce nu se ascundeau.
Stăteam jos, pe pămîntul iubit,
privind cerul adînc, unde
păsări își revărsau triluri nescrise,
totul intra-n mine pe porți deschise.
Slava păcii cobora-n sufletu-mi blînd.

Mircea COSMIN

---

viața cărților

VALORI BIBLIOFILE

Carte cu autograf

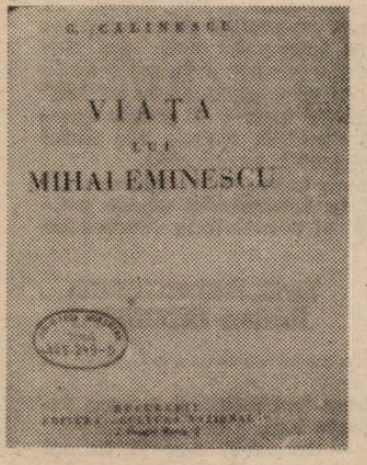

Mărturii ale unor prietenii, afecțiuni, sentimente omagiale sau numai împlinirea unor exigențe de protocol social, autografele autorilor conferă, incontestabil, valoare bibliofilă lucrărilor pe care sînt înscrise. Confreria bibliofililor și marile biblioteci au știut să prețuiască întotdeauna cartea cu autograf și dedicație, care este și ea o faptă a spiritului

Biblioteca județeană Timiș deține în colecțiile sale asemenea documente a căror valoare este amplificată de semnătura unor personalități ale culturii și științei românești; o parte dintre acestea au făcut obiectul expoziției „CARTE ROMÂNEASCĂ CU AUTOGRAF" organizată cu prilejul „Decadei cărții românești" Ne vom referi doar la cîteva: autograful lui ION AGÂRBICEANU pe cartea „Legea minții", cu dedicație către revista „Țara noastră" sau semnătura lui G. CĂLINESCU pe volumul „Viața lui Mihai Eminescu" (București, 1932), cu următoarea însemnare: „D-lui Isaiia Răcăciuni, scriitor remarcabil, cu afecțiune G. Călinescu 25 IV 932"; apoi autograful lui ION MINULESCU pe o plachetă de versuri tradusă din literatura franceză (1935). însoțit de textul: „Ziua cărții Timișoara 17 V 936", adresat cu ocazia participării poetului la șezătoarea literară care a avut loc în 12 mai 1936 la Timișoara. Valoare deosebită prezintă și autograful cu dedicația: „Bibliotecii municipiului", înscrise de EMIL RACOVIȚĂ pe volumul său „Speologia" (Cluj, 1927), datînd din perioada timișoreană a savantului

„Un gînd frumos pentru cititorii bibliotecii" se poate desprinde din toate dedicațiile adresate Bibliotecii județene de poeți, prozatori, dramaturgi, critici literari, oameni de știință și cultură din această parte a țării și din alte locuri. Amintim, de pildă, pe: MARIN SORESCU, ION GHEORGHE, PAUL EVERAC, ANGHEL DUMBRĂVEANU, ION ARIEȘANU, ION MARIN ALMĂJAN, AL. JEBELEANU, CORNEL UNGUREANU, G. I. TOHĂNEANU, EUGEN TODORAN ș.a

Aceste semnături originale ale autorilor și dedicațiile lor demonstrează, o dată mai mult, că bibliofilia este o disciplină bogată în semnificație socială, cîmpul unei nobile dăruiri care rafinează pînă la esențe pure și inegalabilă eleganță setea firească a omului de dăruire și devenire, prin valorile pe care singur le-a creat.

Hortensia BAICA

cenaclu

În ședința de lucru a Cenaclului Asociației Scriitorilor din Timișoara și al revistei „Orizont", au citit fragmente din romanul „Trafic de umbre (roman retroversiune)" **Mircea Nedelciu, Adriana Babeți** și **Mircea Mihăieș.** Au participat la dezbateri: **Șerban Foarță:** „ceea ce importă ca fenomen literar, ca exprimare literară în acest roman despre condiția scriitorului este insolitul (. .) în afară de faptul că există voci narative, nu se văd autorii (...) romanul e scris cu foarte mult antren, cu un fel de voioșie, în care spiritul de echipă e ca un fel de supramelodie: nu e vorba de a etala diferite tehnici narative, ci de a pune față în față două modalități fundamentale — coborîrea în abis și relatările de un anume exotism; de aici, senzația de dilatare și de comprimare, aparenta inversiune între real și senzațional, fantastic și fantasmagoric"; **Vasile Popovici:** „romanul reușește să fie o importantă izbîndă, dar nu reușește să fie un roman de aventuri". ... Au mai luat cuvîntul: **Marcel Tolcea, Olimpia Berca, Valeriu Drumeș, Alexandra Indrieș, Lucian Petrescu, Ion Arieșanu:** „impresionant este devotamentul autorilor (. .) liniile de forță se întrepătrund cu naturalețe (. .) convingătoare sînt descrierea autorilor, omenescul martorilor și fabulația (...) nu este o carte de aventuri, ci o carte experiment, în care lumea apare văzută cu ochiul proaspăt a trei scriitori tineri"; **Cornel Ungureanu** (conducătorul ședinței): „fiecare autor a venit cu o inteligență, dar și cu o idee de lucru, e o carte recuperatorie, care recheamă mitologia în jurul romanului".

În ședința de marți, 18 noiembrie a.c. va avea loc o întîlnire cu membrii cenaclului sîrbesc al Asociației Scriitorilor din Timișoara.

M.O.

top

ȘTIRI

Harry Belafonte

Pînă la apropiata dată a desfășurării Festivalului Tim Rock '86 ni se oferă, iată, atractive manifestări, cum a fost concertul grupului timișorean **Abra,** avînd un invitat de marcă (l-am numit pe **Alexandru Andrieș).** ● Recent, în Uniunea Sovietică a concertat formația britanică de muzică reggae **UB 40.** Acest octet originar din Birmingham și-a ales numele după titulatura imprimată pe formularele ajutorului de șomaj, ajutor de care au beneficiat și membrii acestui grup într-o vreme în care n-au cunoscut popularitatea de azi Piesele formației, de un cert profesionalism, conțin virulente accente sociale. ● Printre invitații ediției a XVII-a, a Festivalului internațional de jazz desfășurat la Belgrad s-au numărat: trompetistul **Miles Davis,** vibrafonistul **Gary Burton, Count Basie Orchestra.** ● Pe scena Sălii Congreselor din Paris au loc în prezent concertele lui **Mikis Theodorakis** și ale orchestrei sale, oferind unui numeros public piese de neuitat inspirate din folclorul muzical grecesc. Bănuim că se va asculta și „Dansul lui Zorba"... ● Interpreta de culoare **Millie Jackson** a înregistrat alături de **Elton John** o piesă antirăzboinică, intitulată: **„Act Of War".** ● **Harry Belafonte (foto)** va interpreta într-un film rolul militantului anti-apartheid sud-african Nelson Mandela, deținut în închisoare de autoritățile rasiste de la Pretoria. ● Un nou Tommy Steele? Așa se pare. **Pete Wylie,** tînărul cîntăreț afirmat cu piesa „Diamond Girl" face dovada unei deosebite mobilități scenice completînd prin dans o prestație vocală de excepție. ● La Haga s-a desfășurat recent **Gala UNICEF,** marcînd împlinirea a 40 de ani de la înființarea acestui organ. Actorul **Peter Ustinov** i-a prezentat, printre alții pe **Charles Aznavour, Amalia Rodriguez, Udo Jürgens,** formația irlandeză **Wall Street Crash.** ● La 31 X a.c., interpretul irlandez **Chris De Burgh** a început un turneu european. Albumul său recent („Into The Light") s-a vîndut în peste 500 000 de exemplare, figurînd pe locuri fruntașe în clasamentele de LP-uri.

Petru UMANSCHI

televiziune

DUMINICA, 16 noiembrie. 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,45 Războiul — substantiv neutru. 19,00 Telejurnal. 19,20 Țara mea azi. 19,40 Cîntarea României. 20,20 Film artistic: „Misiune specială". 21,50 Telejurnal. **LUNI, 17 noiembrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-științific. 20,35 Tezaur folcloric. 20,50 Roman-foileton: „Calvarul". Episodul 5. 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 18 noiembrie.** 20,00 Telejurnal. 20,15 Viața economică. 20,30 Istoria în monumente. 21,00 Glasul țării în unitate. 21,10 În numele vieții — Pentru dezarmare și pace. 21,20 Antologie teatrală: Idealul păcii în creația dramaturgilor. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 19 noiembrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Viața economică. 20,35 Ascensiunea României pe noi trepte de progres și civilizație. 20,50 Lumină peste țară — Congresul al XIII-lea. Spectacol literar-muzical-coregrafic. 21,20 Oameni și fapte. — Din epopeea prezentului: Momente din creația cinematografică românească. 21,50 Telejurnal. **JOI, 20 noiembrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Viața economică. 20,30 Columnele independenței. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 21 noiembrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Viața economică. 20,35 Cadran mondial. 20,50 Patrie, Pămînt al Păcii. 21,10 Serial științific: „Din tainele mărilor". 21,35 Trecut de glorii — Strălucitor prezent. 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 22 noiembrie.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. 19,25 Splendida definiție a păcii. — Pentru dezarmare și pace. 19,40 Pacea lumii o slăvim — moment coregrafic. 19,55 Teleenciclopedia. 20,30 O planetă a iubirii. Muzică ușoară românească. 21,15 Film artistic: „Columna". Prima parte. 22,20 Telejurnal.

panoramic

● **Cu prilejul aniversării a 37 de ani de la proclamarea R.P. Chineze,** la Timișoara au fost vernisate o expoziție de carte și discuri din R.P. Chineză (în cadrul Bibliotecii județene), precum și o expoziție de bronzuri dintr-o colecție antică din Beijing, însoțită de fotografii ce reflectă actualitatea țării prietene. Această din urmă expoziție poate fi vizionată la Complexul muzeal Timiș. ● **Etapa pe centru universitar** a Festivalului național „Cîntarea României" (a XVII-a ediție a Festivalului artei și creației studențești) este în plină desfășurare la Timișoara. Între 10—20 noiembrie, pe scena Casei de cultură a studenților pot fi urmărite formații corale, muzicale, grupuri satirice, ansambluri de folclor, trupe de teatru, de jazz și rock, recitatori, interpreți folk, cărora li se alătură lucrări de artă plastică, fotografii, filme, montaje dia-ton, bune pagini de literatură și publicistică. ● **La Școala generală nr. 12, din Micălaca — Arad,** cu ocazia marcării a 200 de ani de existență, a avut loc o șezătoare literară, în cadrul căreia a fost lansat volumul de poeme „Mă ascund în lumină", de Tatiana Flondor Arieșanu. Au fost de față elevi și profesori, în frunte cu conducerea școlii. Au citit din creațiile lor poeta numită, alături de Violeta Mureșan, Ion Arieșanu, Dumitru Siniteanu și Iulian Negrilă, profesor la școala din Micălaca — Arad. ● **În organizarea Comitetului municipal U.T.C. Lugoj,** la Clubul Tineretului a fost lansat, în prezența autorului, volumul „Tratament fabulatoriu" de Mircea Nedelciu (în prezentarea criticului literar Mircea Mihăieș). ● **Duminică, 16 noiembrie, ora 10,30,** la cercul de proză al Bibliotecii județene Timiș va citi Viorel Marineasa. Dezbaterile vor fi conduse de către criticul literar Radu Călin Cristea. ● **Centenar Topîrceanu** — la Casa Universitarilor (luni, 17 noiembrie, ora 17). Prezintă conf. univ. dr. Traian Budiu. Își dau concursul membri ai formației de teatru de la Institutul de Medicină.

INDEX

pantheonul românesc

Anna Brâncoveanu de Noailles — în căutarea patriei

Controversele și opiniile tendențioase de la începutul acestui secol, privind apartenența de obîrșie și sentimentele mai puțin valahe ale poetei Anna Brâncoveanu de Noailles, nu l-au împiedicat pe marele nostru istoric Nicolae Iorga, cel atît de prob și inclement în formularea judecăților de valoare, să susțină călduros, alături de alți academicieni progresiști, primirea distinsei scriitoare printre membrii de onoare ai Academiei Române.

Acest eveniment, care a avut loc la 11 iunie 1925, era un act justițiar de recunoaștere a originii, a serviciilor diplomatice și culturale aduse țării și, nu în ultimul rînd, a meritelor artistice excepționale ale scriitoarei căreia, încă de la debut, i se decernase unul din marile premii ale Academiei Franceze, iar Academia Belgiană o primise printre membrii ei încă din anul 1922.

„Cel mai mare poet pe care secolul al XX-lea l-a dat Franței și poate chiar Europei“, după cum afirma elogios, și nu fără temei, despre contesa de Noailles, ziarul londonez „Times“, cu ocazia apariției, în 1913, a volumului său de versuri „Les Vivants et les Morts“ se alătură astfel oficial fecundei familii a scriitorilor români de expresie franceză. Despre acest destin literar de excepție, care împreună cu Elena Văcărescu și Martha Bibescu (verișoarele ei) au format un trio celebru în contextul diplomației și culturii franceze, fiind prin specificul creației — după cum afirma Nicolae Iorga — o ambasadoare a sufletului românesc, într-una din cele mai mari literaturi ale lumii, s-a scris ceva mai mult în ultimul deceniu grație criticului și editorului Virgil Bulat, însă cu tot efortul acestuia și al altor publiciști, care întîmplător s-au ocupat de opera și personalitatea scriitoarei, se cunosc încă puține aspecte din prodigioasa activitate a poetei de sorginte română, care a dominat lirica europeană la început de veac. Ceea ce a contribuit multă vreme la anonimatul poetei și, implicit, la izolarea ei de lumea culturii românești, ca și de glia străbună, de care se simțea sentimental legată prin originea tatălui, au fost relațiile, aparent cordiale, dar în realitate încordate, pe care le întrețineau cu scriitoarea urmașii din țară ai familiei Brâncoveanu-Bibescu. Așa cum se știe, Anna Brâncoveanu (prin căsătorie, contesă de Noailles) era fiica prințului Grigore Bibescu-Brâncoveanu, la rîndul său fiul lui Gheorghe Bibescu, ultimul domn regulamentar al Țării Românești, și a Zoei Mavrocordat, de la strămoșii căreia moștenise și patronimicul de Brâncoveanu. Născută la Paris, petrecîndu-și copilăria departe de țară, (avînd mamă cretană), precum și moartea prematură a tatălui, pe cînd Anna avea 9 ani, toate acestea au întîrziat considerabil cristalizarea sentimentului obîrșiei în conștiința viitoarei poete.

Prima călătorie pe care o face la București, în 1885, cînd are loc ceremonia funerară a înhumării tatălui ei, este pentru acest copil precoce începutul unui simțămînt că aparține pe linie paternă comunității etnice românești, despre care avea bogate informații primite în orele instructive de conversații cu Grigore Brâncoveanu. Timp de 13 ani, pînă în 1898, cînd face cea de-a doua călătorie în țară (neconsemnată încă de vreo istorie literară), în conștiința tinerei scriitoare s-a sedimentat treptat sentimentul apartenenței românești și deși acest lucru se ferește să-l arate anturajului aristocratic parizian, pe care îl torpilase prin convingeri democratice și republicane, însăși vizita la București, cu mobilurile ei, confirmase indirect fixațiile sentimentale patriotice ale contesei. Sosise în țară, însoțită de mamă, soț și de prietenul nedespărțit al familiei, scriitorul francez Marcel Proust, cărora cu mult timp înainte și pe parcursul călătoriei de la Paris, le-a vorbit cu entuziasm și simpatie despre moșiile, oamenii și locurile, care îi erau foarte dragi tatălui său și care, deși nu le cunoscuse direct, le știa întreaga istorie din povestirile pline de adevăr ale părintelui.

Această călătorie, în miez de vară 1898, mai avea însă și un alt scop complementar. Nemulțumită de partajul succesoral ce s-a făcut la moartea bunicii sale, Zoe Bibescu-Brâncoveanu, contesa se consideră îndreptățită la moștenirea palatului domnesc, ce prin ordine filială trebuia să revină tatălui ei, fiul cel mare al domnitorului Gheorghe Bibescu și, în consecință, contestă atribuirea acestuia altor nepoți Bibescu (contesa Starjenska și Marie Nicole Iulian). Nu face acest demers din dorința de înavuțire sau din vanitate aristocratică, cum tendențios s-a avansat în epocă, ci din intenția sinceră ca acest palat — care, de fapt, nu-i aducea veniturile ce le-ar fi putut dobîndi de pe urma moșiilor preluate succesoral —, s-o identifice și mai mult, prin valoarea de simbol, cu înaintașii acestor pămînturi. Interesate să nu se schimbe nimic din partajul inițial, rudele moștenitoare, mai toți potentați ai vremii, cu întinse relații pînă la vecinătatea tronului regal, inițiază, prin voci calomniatoare, o campanie denigratoare împotriva poetei. O parte din ziarele efemere ale momentului, prinse în sarabanda compromisurilor, atacă și lezează personalitatea și activitatea literară a nepoatei de Domn, care se dovedise ineficientă în a-și apăra cu arme publice dreptul care i se cuvenea

Confuzia de opinii, generată de temuta presă de scandal, culminează cu imprecația de „impostoare“ literară, stigmat ce cade nedrept asupra laureatei Academiei Franceze, înlăturînd-o brutal ca scriitoare din atenția contemporanilor români. Defăimată public prin jocul de interese al unor rude cupide, poeta, în plină ascensiune literară, pierde contactul cu intelectualitatea din țară, condamnată mult timp la un anonimat păgubitor pentru cultura noastră. Lovită, dar nu înfrîntă, Anna Brâncoveanu nu renunță în forul intim la crezul său de obîrșie și la susținerea în străinătate, pe toate căile, a intereselor poporului din care descindea, ocupîndu-se, din proprie inițiativă și cu bunăcredință, de unele servicii diplomatice și mai ales culturale în care era implicat numele României.

Alături de fratele său, Constantin, care conducea revista pariziană „Renașterea latină“ face cunoscut cititorilor de limbă franceză ai acestei publicații frumusețea versurilor lui Eminescu, Alecsandri, Bolintineanu, Veronica Micle, verbul plin de har și pitoresc al lui Creangă, calitățile de publicist și memorialist ale lui Theodor Văcărescu, pledînd în același timp generos pentru pictura lui Theodor Aman, Ion Andreescu, Constantin Leca și Barbu Iscovescu.

Exigenta „Revue de Paris“, receptivă la demersul contesei de Noailles pentru revalorificarea scrierilor românești de limbă franceză, publică selectiv din operele numelor citate poeme, povestiri, fragmente de romane și piese de teatru, bine primite de public, stimulînd astfel editura „Mercure de France“ să reediteze în 1902 cîteva cărți de excepție aparținînd lui Horațiu Sabin și Alecu M. Sturdza.

În pofida variatelor sale preocupări, care răspundeau fondului temperamental și vitalismului debordant al unei personalități mondene, de o factură cu totul aparte, poeta nu renunță nici un moment la cultul în care crescuse pentru strămoșii prestigioși ai familiei, strămoși atît de slăviți de prințul Grigore Brâncoveanu. La locuința sa pariziană, ca și la „Vila Bassaraba“ din Amphion, ambele deschise numeroaselor personalități intelectuale ale Europei, a amenajat săli închinate cu pioșenie înaintașilor valahi, între ale căror portrete dominau figurile mărețe ale domnitorului Constantin Brâncoveanu, Constantin Mavrocordat și Gheorghe Bibescu. Legată sufletește de aceste mărturii de familie, care-i asigurau echilibrul existențial, însă marcată în același timp de spiritul adevărului și echității, contesa oferă Marthei Bibescu, la începutul de an 1933, cel mai vechi și prețios exemplar al colecției sale — portretul domnitorului martir Constantin Brâncoveanu, adus de la Muntele Sinai — convinsă că locul de drept al acestuia trebuia să fie la palatul Mogoșoaia. La sugestia Elenei Văcărescu și a actorului ieșean Eduard de Max, societar al Comediei Franceze, poeta militează în presă, în numele a celor peste 3.000 de români din capitala Franței, pentru înființarea unui teatru românesc la Paris, al cărui repertoriu să se bazeze în special pe dramaturgia națională, clasică și contemporană : propunere îndrăzneață, în care scop îl contactează în 1905, la Berlin, pe I. L. Caragiale, în care vedea un posibil organizator și director de teatru. Lipsa de interes a autorităților din țară (cu toate că familia Noailles asigura mijloacele bănești) și de ce să n-o spunem, nehotărîrea marelui nostru dramaturg, au făcut ca bunele intenții ale contesei să se năruie. Ideea este reluată în anul 1914, odată cu apariția primului număr al publicației de limbă franceză „Curierul românesc“, săptămînal condus de poeta însăși, și care după o existență scurtă își încetează apariția la declanșarea primului război mondial.

În ultimii ani de viață, contesa nu mai găsește energiile anilor tineri, ca să poată sluji cu același devotament și perseverență interesele țării sale. Rarele intervenții publice și în presă dedicate României sînt „cîntecul de lebădă“ al unei patrioate care — în pofida apartenenței și condiției sociale s-a situat temeinic pe poziții progresiste.

La 110 ani de la nașterea scriitoarei (15 noiembrie) un binemeritat elogiu pentru o viață și o activitate literară de excepție.

Emil GEORGESCU
Adrian REZEANU

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

49

Doamna Margo West se așezase, cu unul din jucătorii de canastă, și chelnerul le servea băuturile. Nu le-am dat prea mare atenție pentru că tocmai atunci, ceva mai departe, într-una din despărțiturile practicate în zid, se găsea cineva care mă interesa mai mult. Era singură.

M-am așezat. Chelnerul s-a apropiat și a luat comanda. Fata mi-a zîmbit scurt.

— Îmi pare rău că mi-am ieșit din fire, spuse ea.

— N-are nici o importanță.

— Pe mine mă căutai ?

— Nu chiar.

— O, da, am uitat. Uite, ți-am promis asta.

Scoase din geantă carnetul de cecuri.

— N-am nevoie de el.

— Nu fi fraier ! Ia-l înainte de a-l vedea chelnerul !

Am luat carnetul și l-am pus în buzunar. Am scos din haină o recipisă și am completat-o : „Am primit de la domnișoara Betty Mayfield, la Hotel Casa del Poniente, Esmeralda. California, suma de cinci mii de dolari în cecuri de călătorie de cîte o sută, contrasemnate de către deținătoare, care rămîn în proprietatea ei pînă vom stabili o înțelegere sau pînă mă voi considera angajatul ei“. Am semnat recipisa și i-am dat-o.

— Ce vrei să spui cu toate astea ?

— Că sînt un om corect și că știi asta. Nu mă întrebi dacă n-am dat peste Larry ?

— Dacă-ți face plăcere... Ei bine l-ai găsit pe Larry, domnule Marlowe ?

— Nu. A plecat din hotel. A avut o cameră la etajul patru, exact pe aceeași parte cu tine. Chiar dedesubt. Și-a plătit camera pe o săptămînă înainte. N-are nici o problemă. Pe deasupra, nu mă place deloc.

— Există cineva care să te placă ?

— Da, tu. În valoare de cinci mii de dolari.

— Crezi că se întoarce ?

— Ți-am spus doar că și-a plătit camera pe o săptămînă înainte. Dacă nu e altceva la mijloc. De pildă, faptul că cineva are nevoie de răgaz pentru a scăpa de un cadavru.

— Oh ! Termină !

Își bău ce avea în pahar, stinse țigara, se ridică și mă lăsă cu cecul de cinci mii. Am plătit și m-am reîntors în hol, fără nici un motiv. Poate din instinct. L-am zărit pe Goble intrînd în lift. Avea întipărită pe chip o expresie ciudată. În timp ce se întoarse îmi surprinse privirea, însă nu dădu nici un semn că m-ar fi recunoscut.

Se înserase. Ieșisem la plimbare. Mă găseam aproape de marginea stîncii. Nu se vedea nimic, în afară de lucirea întîmplătoare a valurilor. Nu departe de mine se găsea cineva. O femeie. Am așteptat să se miște. Am aprins bricheta și mi-am luminat fața.

— Nu crezi c-ar fi timpul să nu te mai ții de mine ?

— Încerc să te protejez, doar ești clienta mea.

— Nu ți-am cerut să mă protejezi. De ce nu mergi acasă — dacă ai vreo casă — și să încetezi să mai plictisești lumea ?

— Ești clienta mea, doar mi-ai dat cinci mii de dolari.

— Ți-am dat banii tocmai ca să mă lași în pace.

— Și cum rămîne cu luxosul nostru apartament din Rio ?

— Oh, încetează odată !

— Va să zică, nu era o ofertă serioasă ?

— Auzi, ai încasat vreodată palme ?

— De multe ori, însă cîteodată am reușit să le evit.

Tradducere de
Mihai CERNEA

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : TIMIȘOARA, strada RODNEI 1.
Telefoane : 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907.

Proletari din toate țările, uniți-vă!

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

orizont 47

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 47 (1031) 21 NOIEMBRIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

ÎN SLUJBA BUNULUI SUPREM AL OMENIRII — PACEA

Noțiunea de pace a devenit astăzi una din cele mai cunoscute și vehiculate în vorbirea curentă a tuturor oamenilor, indiferent de vîrstă, de categorie socială, de apartenență la o ideologie sau alta, indiferent dacă împărtășesc sau nu o concepție religioasă.

Ba mai mult, fenomenul conceptualizat în această noțiune — pacea — a devenit obiect de studiu la care apelează tot mai insistent, nu numai disciplinele științifice tradiționale — sociologia, politologia, dreptul, etica etc., dar s-au constituit discipline științifice noi, axate pe abordarea acestui concept, ca de exemplu irenologia sau polemologia. Conceptul de pace a căpătat în zilele noastre un conținut extrem de bogat în determinări și cu o deosebită încărcătură emoțională, avînd o relaționare extrem de complexă și profundă cu condiția umană. Pacea este astăzi singura alternativă a unei catastrofe termo-nucleare, ce ar echivala cu o foarte posibilă dispariție a vieții pe planeta „albastră". Ea este deci singurul interlocutor al supraviețuirii speciei umane, iar dreptul la pace al popoarelor este astăzi perfect echivalent cu dreptul la viață. Dreptul la pace se conturează în societatea contemporană în centrul sistemului de valori fundamentale ale umanității; el constituie axa centrală a dreptului omului în lumea de azi.

La lucrările recentei sesiuni a Marii Adunări Naționale a Republicii Socialiste România tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** arăta că: „In actuala situație internațională, se poate afirma că problema fundamentală a epocii noastre este aceea a dezarmării nucleare și generale, a asigurării păcii pe planeta noastră. Nu există și nu poate exista astăzi o altă problemă mai importantă decît asigurarea dreptului suprem al oamenilor, al popoarelor la existență, la libertate, independență, la viață și pace".

Făcînd o analiză profund științifică a situației internaționale, a tendințelor ce s-au manifestat în ultima vreme tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** arăta la sesiunea recentă a Marii Adunări Naționale că în prezent s-au acumulat în viața mondială multe probleme politice și economice grave și, din păcate, chiar în acest an au continuat să se adauge elemente negative noi, de natură să agraveze și mai mult situația internațională. Pornind de la această situație, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** a emis teza profund realistă, plină de grijă față de soarta nu numai a poporului nostru, ci a tuturor popoarelor Europei și ale lumii, conform căreia, în zilele noastre a crescut și mai mult pericolul unui nou război mondial, care, în actualele împrejurări, s-ar transforma inevitabil într-o catastrofă nucleară ce s-ar putea solda cu distrugerea înseși a condițiilor existenței vieții pe pămînt. România a propus în această toamnă o nouă strategie a luptei pentru dezarmare și pace, pe măsură să salveze omenirea de la gravul pericol ce planează asupra ei. Esența acestei strategii, constă în mobilizarea și activizarea forțelor multiple care luptă pentru pace, în trecerea la măsuri concrete, la valorificarea unor rezultate, chiar minime, ce s-au obținut pînă în prezent prin tratative și negocieri, care să ducă la măsuri concrete de dezarmare, de colaborare între popoare, de întărire a încrederii reciproce în viața internațională. Aceasta înseamnă a se trece de la vorbă la fapte, pe linia reducerii armamentelor, în special a celor nucleare, a stopării cursei galopante a cheltuielilor militare, care duc la perfecționarea și proliferarea armelor nucleare. Aceasta pentru că, în concepția partidului și statului nostru, pacea nu este pur și simplu inexistența conflictelor militare, ci ea înseamnă renunțarea la politica de forță și dictat, asigurarea egalității depline a tuturor popoarelor, a dreptului lor inalienabil de a-și hotărî în mod liber și suveran calea de dezvoltare. Pacea mai înseamnă o largă colaborare în toate domeniile între state, reducerea și eliminarea arsenalelor militare, în primul rînd a celor nucleare care reprezintă o permanentă amenințare la adresa păcii.

Noua contribuție românească la pace, concretizată în legea cu privire la reducerea unilaterală, încă din acest an, cu 5 la sută a efectivelor, armamentelor și cheltuielilor militare, menține țara noastră în primele rînduri ale forțelor care luptă pentru pace. Noua contribuție a țării noastre la cauza păcii, pornind din inițiativa tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, dă noi dimensiuni politicii externe românești, o singularizează. Atributelor de constructivă, realistă, profund umană și de largă deschidere, mereu activă, li se adaugă atributul de a uni vorba cu fapta, înțelepciunea politică cu acțiunea politică, trecerea de la vorbă la faptă. Faptul că această măsură este supusă spre aprobarea întregii națiuni, inclusiv a vlăstarelor sale tinere, între 14 și 18 ani, pe bază de referendum denotă profundul democratism al întregii noastre vieți sociale. Gestul României, pe cît de simbolic, pe atît de omenesc, se instituie ca o ardentă chemare către toate popoarele Europei, ale lumii, pentru a-i urma exemplul în profitul întregii colectivități umane. Pentru că, dacă toate popoarele lumii ar reduce cu 5 la sută cheltuielile pentru război, aceasta ar însemna că 5 la sută din cele circa 1.000 miliarde de dolari irosiți în acest scop, adică 50 miliarde dolari, ar rămîne, numai anul acesta, la dispoziția omenirii pentru rezolvarea gravelor probleme cu care se confruntă societatea contemporană.

Prof. univ. dr. Teodor POP

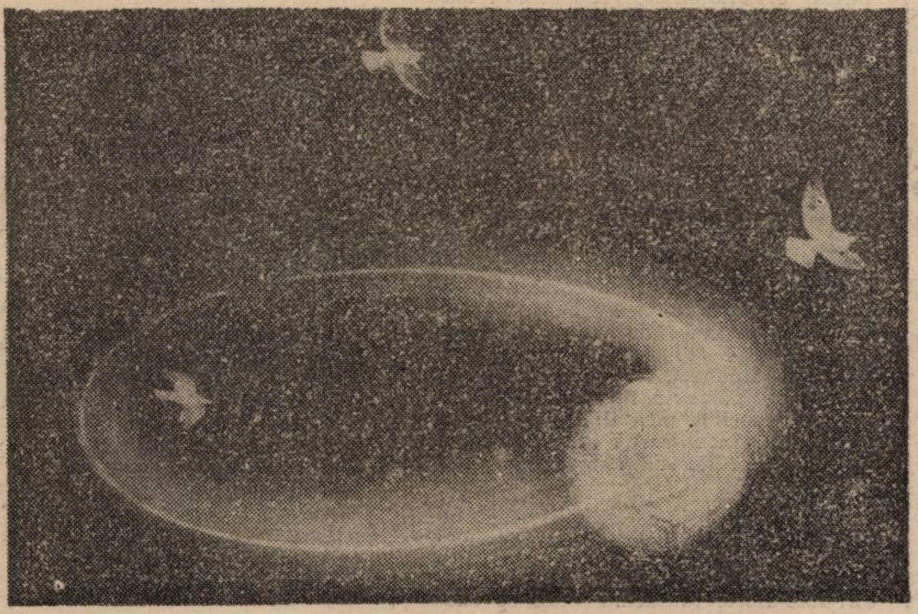

DANIEL ISTVANFI : „Apel"

DOI ANI DE LA CONGRESUL AL XIII-LEA AL PARTIDULUI

Un nou stadiu în procesul revoluționar din țara noastră

Acum, cînd se împlinesc doi ani de la Congresul al XIII-lea al partidului, ni se înfățișează și mai clar însemnătatea lui deosebită, rolul său în accelerarea procesului construcției socialiste, a progresului general al patriei. Linia politică elaborată cu acest prilej, ca și metodele pentru traducerea ei în viață, își confirmă caracterul științific, realist, ceea ce se reflectă în efervescența creatoare caracteristică activității poporului nostru, în rezultatele importante pe care le-am obținut în această perioadă. Congresul a marcat trecerea la cea de-a treia etapă a realizării Programului partidului, stabilind ca obiectiv fundamental al cincinalului 1986—1990 continuarea fermă a politicii de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre comunism.

Complexitatea noii etape de dezvoltare a țării rezultă din prioritatea ce-o primesc problemele de ordin calitativ, necesitatea trecerii de la extensiv la intensiv, creșterii eficienței și productivității muncii în toate sectoarele, pe temeiul afirmării noii revoluții agrare. În Raportul prezentat la Congres, se sublinia că în realizarea programului de dezvoltare economico-socială în cincinalul 1986—1990, „un rol de importanță deosebită îl au cercetarea științifică, introducerea cu rapiditate și fermitate în producție a rezultatelor cercetării, a noilor cuceriri ale științei și tehnicii moderne". Este clar că numai așa poate fi realizat obiectivul strategic de dezvoltare economico-socială privind trecerea patriei noastre pînă în anul 1990 la un nou stadiu, superior, de dezvoltare, de țară mediu dezvoltată și, în perspectivă pînă în anul 2000, trecerea la aplicarea principiilor comuniste de muncă și viață.

Aceasta înseamnă a dubla pînă în 1990, față de 1980, producția industrială, venitul național și productivitatea muncii, a realiza peste 30 milioane tone de cereale. În același timp, pînă în 1990 circa 95 la sută din produsele românești trebuie să ajungă la un nivel mondial de competitivitate, iar la 2—5 la sută să realizăm produse cu parametri tehnici și calitativi care să situeze România pe primul loc în lume.

Obiectivele stabilite de Congresul al XIII-lea nu sînt ușoare, dar, după cum arăta tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** în încheierea lucrărilor marelui forum, „nu ne este teamă de greutățile pe care le mai avem de învins... avem ferma hotărîre să mergem cu toată forța înainte, învingînd toate

Prof. univ. dr. Ilie LUCA

(Continuare în pag. 6)

Cu gîndul său curat

**Am scris cu aur: „Dezarmare-Pace"!
Pe-al țării noastre tricolor drapel,
Un dor nestăvilit ce se preface
În griu, în șantiere și oțel.**

**Să fim exemplu lumii care fierbe
Ca un cazan încins, hrănind idei;
Cu stingerea planetei ce se pierde
Înspre acest ciudat mileniu trei.**

**Să o salvăm acum, cît se mai poate,
Această chezășie stă în noi,
Să-nchidem calea spre măcel și moarte,
Care ar fi și „Ultimul război".**

**Un singur țel avem în fața noastră
Să spunem astăzi dezarmării: „DA"!
Și-n creatoarea liniște albastră,
Al păcii Brav-Erou îl vom urma.**

**Căci CEAUȘESCU este însăși țara,
Acest popor cu gîndul său curat
De pace — precum floarea primăvara,
Peste străbune plaiuri revărsat.**

Corneliu ANCA

Solemnitatea luminii

Disciplinate de o numaidecit vizibilă influență nichitastănesciană, versurile lui Theodor Răpan * dezvăluie o autentică vocație pentru lirica militant-patriotică și, deopotrivă, pentru aceea pătrunsă de un delicat fior erotic, acesta tutelind atit meditațiile autorului în marginea genezei poemului, cit și discretele sale lamentații asupra absenței. Absență ce definește, aici, căutarea prietenului-de-aproape ca și a femeii iubite, căreia cuvintele îi conferă o corporalitate suficientă sieși.

Revenind, fie că se desfășoară în largi revărsări imagistice, fie că îmbracă forma severă a poemului cu vibrație aforistică, sensibilitatea poetului se arată receptivă la tot ceea ce poartă însemnele Patriei, efigiile duratei în istorie ori pe cele ale existenței în actualitate. Intre acestea din urmă, **Pacea** se înscrie printre motivele programatice („Slăvesc pacea ! Aș ridica cireșilor statui !" — **Motiv**), simbol poetic cumulativ ce sintetizează datele unor trăiri de intensă participare la destinul contemporan al umanității : „Mîngiie, vîntule, brațele mele / de frig și de patimă ! / Nu-ți mai du solia / în cîntec de sirene ! / Dă-mi cornul dimineților de mai — / iris învolburat / peste mări și iubire . . / / Acum îți petrec liniștea pașilor tăi / cu mîna-nveșmintată / cu-o creangă de măslin. / Nu-ți mai odihni sufletul / peste lumina trecutului, nu ! / E pace ! Trupul ți-l sorb cu nesaț / în timp ce în ierburi / ne rămîn pașii / unde porumbei vor aduce pacea lumii de mîine !" **(Pacea de mîine)** ; sau, altundeva : „Se schimbă fructul veșted / pe chiot și lumină. / pe stejăriș și boaba / ce fulgeră-n pahar, / veniți, s-aducem lumii astăzi Pacea : / cît încă nu e noapte în cîntecul stelar !" **(Chemare).**

În mod firesc, perimetrul acestui motiv le include și pe acelea ale **Patriei și Partidului,** repere esențiale în aspirația către liniștea planetei : „Lîngă visul meu / vin serile fierbinți / acoperind coloanele . . / Pe umerii tăi, / porumbeii / iubesc diminețile / lîngă tine, partid ! / Iată, / dat-au în pîrg roadele, / punțile se arcuiesc mai tulburate / în inima pruncilor / ca un rug nerotit, / soarele strigă : / Patrie, sacră cetate !" **(Iată, roadele).** Poemele de această factură sînt dominate de un irepresibil sentiment al luminii, rostirea se desfășoară în cadențe solemne, ce vorbesc de la sine despre starea de identificare a inspirației poetice cu obiectul ceremonialurilor sale.

Dacă primul ciclu al volumului **(Încearcă să te-apropii de un singur fir de iarbă !)** este în întregime consacrat poeziei de celebrare, cel de-al doilea, intermediar (și chiar astfel intitulat, **Interludiu**), cuprinzind o suită de haiku-uri, dintre care, unele, izbutite, și cel de al treilea **(Tentația schimbului de anotimp)** grupează poeme în care tranzitivitatea își reduce aplombul, spre a face loc unui discurs reflexiv., Modelul Nichita Stănescu e aici mai transparent ca oriunde, versurile lui Theodor Răpan urmărind deliberat să se situeze în prelungirea reflecției matriceale : „Nu uita inimă a Daimonului meu / infiorata trecere spre Logos ! / Ți-a trebuit să-nnebunești auzul / și gură prefăcută în cișmea ; / tu stai lipsită de durere / nemaivăzută. / Mă vezi ?" **(Îndemn).** Absența Poetului, plecat să „contemple lumea din afara ei" îi creează autorului o tensionată neliniște care, pe fondul unei nostalgii a purității originare, se convertește într-un prelungit lamento : „Așteptarea Poetului / este desigur / o înșelare a ochiului / fulgerat la cuvînt. / Astfel se-ntîmplă / că visul tigrului / rămîne în golul oglinzii, / ca o amînare a rodirii, / pe cînd numele ce nu îl am / dezvăluie dureroasa trecere spre Oz . . / Și toate acestea se întîmplă / cu disperarea acelui cînt / pe care o lebădă îl varsă la mal". **(Discursiva). Asimptota cuvintelor,** ciclu din care am citat ultimul poem, încheie în acest registru un volum în care știința elaborării face casă bună cu fidelitatea față de modele și cu dorința de a trece dincolo de litera lor.

*** Theodor Răpan, PRIVIND ÎN OCHII PATRIEI, Editura Cartea Românească, 1986.**

Mihai OPRIN

cronica literară

Pentru ca pacea să triumfe

Pacea a fost, din cele mai vechi timpuri, idealul cel mai înalt al umanității, polarizind năzuințele maselor populare și energiile personalităților care le-au exprimat și concretizat voința. Atunci cînd furtunile istoriei nu mai puteau fi înfruntate cu calm și îngăduință, poporul nostru a știut să se implice ferm în evenimente pentru a curma nefastele consecințe, pentru a înlătura spectrul tenebros al iraționalului. În ultima conflagrație mondială, românii au avut un rol important la oprirea mașinii infernale a războiului, suportînd mari jertfe umane și materiale, pentru ca pacea să triumfe în lume.

Un episod din acest sacrificu al poporului nostru este evocat de volumul **Cu viața, zid la trecători,** de curind apărut la Editura Militară, în care sînt înmănuncheate memoriile de front ale unor veterani, foști ofițeri și soldați, participanți la eroicele lupte din septembrie 1944 în defileul Crișului Alb, pentru a stăvili ofensiva cotropitorilor fasciști în podișul transilvan. Inscriindu-se printre multiplele acțiuni din acest An Internațional al Păcii, acest volum se vrea un omagiu adus „tuturor celor care cu viața lor au făcut zid de netrecut în calea trupelor inamice, dînd jertfa de sînge pentru o patrie liberă, demnă, independentă, suverană, pentru Pace". Memoriile foștilor combatanți ne fac „martori ai unui episod vitejesc plin de o mare bogăție epică și emoțională", în care neînfricarea și dragostea de țară „s-au întrupat în gestul eroic colectiv" — după cum subliniază prof. dr. Mircea Mușat în al său **Cuvînt înainte,** fapt posibil, subliniază general-maior (r) A. Golcea, printr-o „concentrare fără precedent a energiilor națiunii", situînd România pe locul al patrulea în rîndul națiunilor care au contribuit la semnarea păcii din 9 Mai 1945. Prima secțiune — **Memoria documentelor** — ne oferă extrase din jurnalele de operații și ordinele de zi ale unor unități militare care au luptat în zona Crișului Alb, reliefind viziunea strategică și manevrele trupelor din această dramatică încleștare. Aici disciplina și voința ostașilor noștri au fost triumfătoare, mărturie stînd Ordinele de zi ce evidențiază fapte de arme exemplare. De o vibrație emoțională aparte sînt însemnările luptătorilor din linia întîi, grupate în a doua secțiune **(Zile dintr-un amurg de vară),** în care nota sincerității și ecoul sufletesc degajă un patos firesc, dar bine strunit. Pagini în care elementul veridic este transfigurat de o caldă undă poetică, precum cele semnate de subloc (r) N. Barbăneagră, Vitalie Munteanu, soldat (r) N. Pantea. Alte pagini ale acestei secțiuni sînt file de jurnal în care acțiunile sînt consemnate riguros, la modul cvasi-reportericesc, însă fără a li se diminua fiorul dramatic și sensul adînc pilduitor, demne de menționat, în acest caz, fiind rîndurile semnate de loc. (r) Gh. Bădrăjan, subloc. (r) T. Mihadaș, subloc. (r) Ion Potopin și ceilalți, toate aceste pagini sînt convingătoare pledoarii „împotriva chinurilor omului" (sergent (r) D. Mureșan), pentru ca „nimeni, niciodată să nu mai fie prizonier" (loc. (r) C. Cimpoeșu), într-un cuvînt, pentru apărarea demnității umane și a dreptului la o viață pașnică.

Secțiunea finală — **In memoriam** — adaugă un florilegiu liric întru cinstirea eroilor anonimi sau înscriși în memoria neamului, prin jertfa cărora poporul nostru și-a apărat integritatea și neatîrnarea, afirmîndu-și idealul pacifist nu prin acceptarea anacronicului „Si vis pacem, para bellum", ci prin faptă novatoare de reducere a cheltuielilor și efectivelor militare, așa cum a dovedit-o, în fața lumii întregi, recenta hotărîre a conducerii noastre de partid și de stat.

Valeriu DRUMEȘ

*** CU VIAȚA, ZID LA TRECĂTORI, Editura Militară, 1986.**

Pacea în viziunea noastră populară

Continuitatea neîntreruptă a românilor, pe aceleași meleaguri strămoșești, și pacea sînt legate indisolubil într-o unitate dialectică. Fiindu-i îndestulătoare vatra țării sale, poporul nostru n-a fost ispitit, niciodată, să ducă războaie de cotropire și jefuire, ci a purtat numai eroice bătălii de apărare și de eliberare de sub stăpîniri străine. Dorința nestrămutată — și cea mai arzătoare — a locuitorilor acestui pămînt a fost, încă din străvechime, de a spori rodul brazdei, numărul turmelor și puterea cetăților. Sînt semnificative, în acest sens, mărturiile istoricilor antichității despre marea bogăție de grîne a spațiului carpato-danubian. (Năvălitorii călări numai cu greu își puteau face loc prin bine înzidítele lanuri de grîu ale geto-dacilor, trebuind să culce spicele, cu lăncile.)

E interesant cum în baladele noastre populare, seceratul grîului configurează un reflex metaforic privind căsăpirea dușmanilor cotropitori. În luptă — arată Al. Amzulescu, cunoscutul cercetător al cîntecului epic românesc — eroul „se comportă cu siguranța și îndemnarea de la munca cîmpului" Imaginea este cristalizată în expresia : „Unde-i taie rar, grînește / Și-i grămădește clăiește, / Șade-n loc și hodinește".

E de menționat că-n concepția eroică a poporului nostru **sînt disprețuite** armele. Eroul popular — specifică regretatul folclorist Adrian Fochi — „le consideră necinstite și optează totdeauna pentru trînta voinicească". Indemnul evidențiat în baladă este : „Lasă pușca, că-i hoțească, / Sabia că-i diavolească, / Hai la luptă că-i frățească" — cinstită, adică. În lucrarea **Datini și eseuri populare de la sfîrșitul secolului al XIX-lea** (Buc., 1976), alcătuită de Adrian Fochi, e consemnată legenda lui Novac și Iorgovan, care auzind primul foc de pușcă din lume, s-au îngropat de vii, întrucît atunci a ieșit necinstea pe pămînt — arma fiind făurită de o putere malefică, pizmașa binelui omenirii. Opțiunea pentru lupta dreaptă, vionicească — fără arme — e frecventă și în basmul românesc, înscriindu-se printre stereotipiile tipice. Acest clișeu eroic apare și-n folclorul altor popoare (Viktor Schirmunski îl relevă la albanezi, sîrbo-croați și azerbaidjiani), prezența lui dovedind, astfel, că, potrivit mentalității populare universale, încontrările dintre oameni nu trebuie să fie soluționate prin puterea armelor.

Desigur că, în vechile cîntece de cătănie și război, sînt mărturiile cele mai grăitoare în privința condamnării cumpănirii vieții feciorilor sub zodia armelor. Metaforic fantazînd — și cu subtilă ironie — se spune : „Cătănire-aș cătăni / Numa pușca de n-ar fi ; / De-ar fi pușca de scaiete, / Regimentul tot de fete ; / De-ar fi pușca de tuleu, / Regimentul tot al meu !" . . . Deosebit de tulburătoare sînt cîntecele de cătănie și război ale românilor ardeleni, bănățeni și bucovineni, din timpul cînd aceștia au fost subjugați de Imperiul austro-ungar. Intr-adevăr, dramatică era supunerea acestora, unei stăpîniri străine, pe care trebuia s-o slujească, adeseori, și în războaie („Nu-i dreptate, împărate, / Că goliți satele toate, / De feciori cu stat frumos / și-i dusăși fără întors . " sau „Din Galiția, de departe, / Mi-a trimis bădița carte. / De urîtul drumului, / De bătutul tunului / Și de greul dorului. / Bate tunul cît ce poate / Și-nainte și în spate, / La un pas și jumătate / Și samănă numa moarte. / Mușca tunul din tranșeu, / Cată după badea mea, / Ca să nu-l mai am nici eu / Dacă ai milă de noi. / Dă-'mpărate, înapoi / Și nu mai ține război !" . . ; zadarnice erau disperatele strigăte : „Împărate, împărate / Pune pace, nu te bate !" . . .). Una dintre cele mai cumplite temeri era aceea că tînărul va muri în război, pe meleaguri străine, astfel că, și în veșnicie, va fi înstrăinat de neamul său. De aceea, uneori, în comunitatea rurală se făceau înmormîntări în contumacie, asigurîndu-se, prin asta, în plan simbolic, aducerea între ai săi, pe feciorul căzut în luptele din alte țări. Căci, în mentalitatea populară, neamul era constituit din cei vii, dimpreună cu cei morți. Iar în unitatea lui nu se îngăduia să se facă nici o breșă. Marea primejdie pentru ivirea golului în plinătatea rînduită a neamului era războiul . Impresionat de adîncile orizonturi ale acestei viziuni, cu cîțiva ani în urmă, am scris poezia **Pămînt natal:** „Cînd tinerii noștri mureau / în luptele din țări străine, / în cimitirul strămoșesc, / țărîna se golea de sine / și se făcea, can-ntr-o dulbină / vîrtej, rotindu-se-n mormînt / larg, nevăzut, cum e credința / însămînțată-n legămînt. / Dacă'nalți țara, ca pe-un ou, / în cumpăna razei de soare, / lîngă răsad de rod, întins, / vezi umbre multe, în vîltoare, / care n-au liniște, dorind / ca-nstrăinate oseminte / să se întoarcă-n matca lor, / veșnicind tihna în părinte."

Consider că, pentru români, vocația păcii este parte integrantă a omeniei — una din cele mai nobile trăsături ale profilului nostru spiritual. Fără îndoială că, avînd în vedere negura vitregiilor istorice — din acele vremuri, cînd atîtea și atîtea seminții dinafară doreau să ne nimicească ființa națională — este cu totul fără seamăn de luminoasă atitudinea poporului român față de străini. Dar, de îndată precizez că numai pentru cei **pașnici.** Față de ei ospitalitatea românească este nețărmurită. Am numeroase date documentare pe această temă, însă nu mă voi referi decît la două dintre ele. Griselini, în cartea sa despre istoria românilor bănățeni, remarca la aceștia, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea „ospitalitatea față de călători și străini (. . .) ceea ce au mai bun oferă oaspetelui și, dacă n-au nimic alta decît o singură pîine, ei o împart din toată inima cu oaspetele". Scriitorul Hans Carossa, care a cunoscut România în timpul primului război mondial, mărturisește : „M-au impresionat adînc eroismul, abnegația și puterea de jertfă a soldatului român. Dar ceea ce m-a mișcat și mai mult a fost bunătatea și ospitalitatea românească, acestea sînt cu adevărat proverbiale. N-am cunoscut încă un neam atît de ospitalier ca cel românesc". Și, iată că, întinzînd arcade peste timp, ne putem aminti de relatarea lui Diodor din Sicilia despre modul cum conducătorul geților, Dromihetes, l-a tratat, omenește, pe regele macedonean Lisimah, după ce l-a învins în războiul din 292 î.e.n. Aceasta făcînd-o și pentru a-i pune întrebarea tîlcuitoare : „De ce te-ai silit împotriva firii, să-ți aduci oștenii pe niște meleaguri, în care orice oaste străină nu poate afla scăpare sub cerul liber ? . . ."

Aveau geto-dacii cultul fertilității, întruchipat în simbolul solar. Acesta s-a transmis și a proliferat, într-o mare diversitate de forme, în arta populară românească. E un motiv decorativ închinat luminii și rodniciei care stau, neclintite, sub auspiciile PĂCII.

Aurel TURCUȘ

Desen de DORINA ITUL CRÂNG

„Un singur țel avem în fața noastră – să spunem astăzi dezarmării DA"

PENTRU CA BUCURIILE SĂ EXISTE

Fără să vreau, mă opresc asupra unor temeiuri de bucurie cotidiană mărturisite, ca atare, de oamenii din jurul nostru, interlocutorii, eroii reportajelor noastre, ale gazetarilor. Și aflu, de la unul din acele mii de oameni minunați, entuziaști pînă la cea mai tinerească și mai frumoasă ardere pentru profesie, **„muncesc de nu-mi văd casa la lumina zilei; niciodată nu mă uit la ceas cînd e de rezolvat cîte ceva."** Ochii îi rîd, el însuși rîde, descătușat își iubește, dincolo de orice, profesia, se entuziasmează de împlinirile întreprinderii, în fruntea căreia se află; iubește confruntările fiecărei zile, dar și bilanțul pașnic tot de fiecare zi: **„Azi am făcut...; azi am durat".** Un tînăr a venit, azi dimineață, cu două file de hîrtie pline-ochi, cu rînduri așternute febril, **cu sufletul la gură,** ca semn al unui prea-plin sufletesc care se cerea așternut pe foaia albă. Manuscrisul conținea gîndul lui de pace **„Am încercat să-mi imaginez ce ar fi dacă deasupra capetelor noastre ar vui avioane și s-ar auzi explozii. Nu am puterea să exprim ce am simțit. Noi, tinerii vrem să muncim, să trăim așa cum o visează părinții noștri, profesorii noștri, așa cum ne pregătesc ei azi viitorul...".** Un actor îmi relatează un anume moment al unui spectacol: o piesă al cărei final este nescris, **„eroul poate fi salvat sau nu, în funcție de reacția, de atitudinea publicului. E un final pe care-l poate decide OMUL. Care decide, totodată, asupra propriei sale vieți".** Urmează să mă mut într-o casă nouă. Proiectantul, constructorul ne detaliază fațete neînțelese de noi, din schițe aparent reci, din linii și unghiuri, din cifre: **„Va fi frumos; va fi durabil!"**

Bucuriile de fiecare zi ale omului care sînt? Le voi reda, cu sfială, pe cele din zilele apropiate de aceasta. Bucuria de a cunoaște, repet, oameni minunați, împătimiți de **A FACE; A DURA.** De a scrie despre aceasta. Bucuria de a primi o scrisoare care anunță **„romanul tradus de dumneavoastră în limba română a apărut în țara prietenă; este, și acesta, un semn al prieteniei; al înțelegerii; al colaborării; o punte a gîndului bun, a gîndului de pace".** Trăiesc bucuria de a respira mirosul cernelii abia uscate de pe coperta celei de a doua cărți a mele De a scrie, drept dedicație, o urare: de fericire, de sănătate. De împliniri viitoare. De pace!

Bucuriile noastre, de fiecare zi, sînt legate de muncă. De liniștea necesară cugetului, simțirii, rațiunii, pentru ca acestea să-și împlinească, rotund, întreg, rostul. Bucuriile noastre, de fiecare zi, sînt legate de Pace. Este minunat, este unic sentimentul de a fi cetățean al unei țări care a propus lumii, prin cel mai autorizat glas al său, o inițiativă: unică, simplă, ca toate marile inițiative, impresionantă prin omenia, prin epocalele sale consecințe un Referendum național consacrat ideii de **VIITOR. PĂCII.** Măsuri concrete de reducere a efectivelor militare, armamentelor; măsuri de reducere a cheltuielilor militare cu 5 la sută. O pildă adresată **LUMII.** Cu omenie, cu simplitate, cu înțelepciune. Pentru ca bucuriile noastre, ale fiecăruia dintre noi, să existe în continuare. Să ne bucure gîndul, inima, brațele

Ildico ACHIMESCU

ziarist și scriitor

PACEA — „STEAUA POLARĂ"

În ansamblul activității noastre, toate actele și acțiunile converg spre formarea și desăvîrșirea copilului ori tînărului, înzestrarea lui cu capacitatea de a distinge ceea ce este adevărat de ceea ce este fals, binele de rău, frumosul de urît, de a înțelege și de a ști, de a învăța și proclama adevărul, binele și frumosul. Metodele și procedeele întrebuințate în acest scop sînt tot atît de importante și, într-o măsură mai mare sau mai mică, arta de a-l învăța să gîndească, de a-i satisface curiozitatea, de a-i spori voința, de a-i trezi interesele, de a trăi și acționa, de a-i isca reacții și dorințe, de a le aviva pe toate și pe fiecare în spiritul postulatului pro domo (sua) ori pro aris et focis. În realitate, pentru casă, pentru cămin, semnificanți ce semnifică: patria, neamul, familia, interesele și cauza acestora, liniștea și pacea casei părintești, gliei străbune, țării și Terrei, revolta împotriva iraționalului și iremediabilului.

Situîndu-ne prin tot ceea ce întreprindem, proiectăm și înfăptuim, pe coordonatele Congresului al XIII-lea al Partidului Comunist Român, Programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare spre comunism, acționînd consecvent pentru a adapta învățămîntul elevilor, nevoilor stringente ale societății, militam pentru libertatea și responsabilitatea copiilor și tinerilor, deoarece ajutîndu-i să opteze, ei acceptă să se angajeze cu răspundere față de ei înșiși, față de colegii și semenii lor.

Referendumul de la 23 noiembrie constituie nu doar un moment, ci și un prilej extraordinar, cînd preadolescenții și adolescenții cu care lucrăm în clasă sau laborator, în fabrică ori pe lotul școlar, sînt chemați, odată cu noi, educatorii lor naturali și de profesie, împreună cu toți cetățenii patriei, să se exprime prin vot asupra unei chestiuni primordiale, pacea, în fond, viața, fericirea, liniștea. Cunoscîndu-i, sîntem convinși că opțiunea lor, de la această dată, nu poate fi decît viața, fericirea și pacea. Dar, pentru ca ea să fie într-adevăr a lor, pentru ca ea să fie o decizie reală, rezultat al gîndirii și voinței, afecțiunii și individualității lor, ca dascăli, e necesar să ne înzecim munca și efortul ca, acum, cu această ocazie, și de aici înainte, elevii noștri să se implice conștient, activ și efectiv, cu mintea și cu inima în tot ceea ce fac pentru cauza sfîntă a patriei și a poporului — comunismul. Numai în acest fel, ei ajung să fie oamenii de care țara și poporul au atîta nevoie. Participarea elevilor, exercitarea continuă, separat și în colaborare cu părinții și educatorii lor, cu toți cetățenii țării noastre, indiferent de naționalitate, la adoptarea deciziilor și implementarea lor, constituie o cerință și, totodată, un rezultat incontestabil al muncii noastre cu ei Lor nu le poate fi indiferentă viața și perspectivele acesteia, măsura în care corespund ele gîndurilor, aspirațiilor și viselor nutrite de ei. De aceea, **elevii noștri trebuie să înțeleagă faptul că inițiativa tovarășului președinte NICOLAE CEAUȘESCU, referitoare la reducerea cu 5 la sută a armamentelor, efectivelor și cheltuielilor militare, în condițiile în care lumea continuă să se înarmeze, constituie un model concret de acțiune, o pildă fără precedent de congruență dintre vorbă și faptă.**

Desen de DORINA ITUL CRÎNG

ceva mai mult, sperăm cu toții, un stimulent în măsură să aducă șefii de state, inclusiv pe cei ai marilor puteri, la masa tratativelor.

Fie ca ea, inițiativa secretarului general al partidului, să devină „steaua polară" a tuturor acelora care, într-un fel sau altul, dispun de soarta popoarelor, de viitorul și pacea lor. Pentru școală și slujitorii săi, pacea este și va fi tot timpul mijlocul și scopul activității noastre complexe, obiectivul major a tot ceea ce proiectăm și împlinim

prof. dr. Pavel PETROMAN

ȘTIINȚA ȘI CERCETAREA ÎN SLUJBA PĂCII

Este firesc ca știința să aibă ca vocație fundamentală Pacea.

Abaterea dezvoltării naturale a științei spre obiective aservite distrugerii este cu totul absurdă în contextul stăpînirii prin știință a unor forțe fizice uriașe care, manipulate iresponsabil, pot compromite definitiv echilibrul vieții pe pămînt. Astăzi, mai mult ca oricînd, munca oamenilor de știință trebuie apărată de pervertirea spre scopuri inumane, destructive. Iată de ce țara noastră susține viguros, nu numai pe plan politic și pe planul vieții științifice, inițiative și idei de pace emanate din ceea ce s-ar denumi pe drept cuvînt ca „strategia de pace a României", expresie a gîndirii înțelepte și responsabile a Partidului Comunist Român, a secretarului general, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU.** Mișcarea națională „Oamenii de știință și pacea", inițiată tocmai în acest scop, reunește sub conducerea tovarășei Academician Doctor Inginer **Elena Ceaușescu** toate simțămintele și acțiunile de pace ale lucrătorilor din domeniul științei din țara noastră.

Glasul acestei mișcări și-a făcut ecoul și în cele mai reprezentative acțiuni de pace ale oamenilor de știință din întreaga lume.

Acum, în preajma referendumului pentru pace, lucrătorii Institutului de Sudură și Încercări de Materiale din Timișoara, angajați cu toate forțele pentru îndeplinirea marilor obiective economice ale dezvoltării societății românești contemporane, vor exprima la 23 noiembrie un DA hotărît pentru reducerea unilaterală a cheltuielilor militare în țara noastră cu 5%, mărturie și exemplu ale dorinței poporului român de a trăi și munci în pace și înțelegere cu toate popoarele lumii.

Sîntem convinși că glasul nostru, însumat cu al întregii națiuni, se va constitui într-o uriașă forță morală cu care România socialistă contribuie la cauza universală a păcii

dr. ing. Dragoș CIOCLOV

director adj. științific, Institutul de Sudură și Încercări de Materiale — Timișoara

VATRA CÎNTĂRII

E bine să asculți cum bate în tine ritmul vieții, cum se adună clipă cu clipă, zi cu zi, an cu an, singurul etalon de viață: fapta cea producătoare de valori. E un cîntec al vieții pașnice, demne și umane, la care se adaugă noi și noi frumuseți. O culoare, o tonalitate, un accent mai evidențiat, un refren ce vine spre a te înălța cu dorul, cu visul urcușului propus.

E bine să fi acolo, unde este fierbinte viața, la vatra cîntării celei mari, celei eterne, care se scufundă în limpezimea izvoarelor și se ridică cu bolta cerului senin.

Atîtea cîntece sînt în noi, atîtea gînduri și năzuinți nobile, eliberate, înaripate de dorul dăruirii unei societăți cu suflet uman și cu fruntea demnă și îndrăzneață, care îți promite certitudini în viitor. Atîtea cîntece curg din mîinile noastre harnice, care ard de setea iubirii de țară, de dorul înfăptuirii unui viitor pașnic și senin, plin de înfloriri dintre cele mai grandioase. Atîtea vise sînt în noi și atîta forță de încredere că putem stăvili unda forțelor distrugătoare, că vom pronunța unanim, într-un glas din adîncul ființei noastre, din fierbințeala mîinilor noastre, din forța creierului nostru senin un Nu distrugerii! Viața, doar viața în pace și înțelegere, în demnitatea voinței umane este aceea spre care se îndreaptă orice societate umanistă. E viața, care trăiește clipele încordate ale muncii și ale luptei pentru roadele muncii, e viața cea dătătoare de noi vieți. Și nu există o tehnică mai rafinată, o știință mai puternică care să se poată împotrivi vieții. Există doar o imensă dorință de pace a inimilor aprinse de dorul dăruirii, un spațiu uman românesc care își înscrie cu cinste numele în istoria omenirii. Printr-un „Da" pronunțat odată cu cîntecele noastre, printr-un „Da" izvorît din vatra milenară a cîntării vieții libere, pașnice și independente.

Maria PONGRACZ POP

scriitor, redactor șef al ziarului „Szabad Szó"

„Un DA noi spunem păcii, un DA triumfător"

LUMINA PĂCII

Un DA noi spunem păcii, un DA tulburător
De frumuseţea erei de pace şi lumină
Cînd ştim că Ceauşescu înseamnă azi popor,
Înseamnă România, puternică deplină.

Un DA noi spunem păcii, un DA înflăcărat
De cea mai grandioasă şi caldă simfonie
Şi care Ceauşescu înseamnă, brav bărbat,
Erou senin al păcii, a păcii chezăşie

Un DA noi spunem păcii, un DA adevărat,
Căci de milenii vrerea ne este pentru pace
Statornici pe meleagul străbun, aureolat
De biruinţa păcii, puternice, tenace

Un DA noi spunem păcii, un DA triumfător
La referendum noi vom spune DA vieţii ;
Un DA vom spune pentru demnul conducător
A păcii împlinire, lumina dimineţii.

Leca CRIŞOVAN

ORTOGRAFIE

Cuvîntul PACE se scrie cu raze de soare,
cuvîntul război se scrie cu nori grei,
cuvîntul război se scrie cu litera ce moare,
cuvîntul PACE se scrie cu albi porumbei.

Cuvîntul PACE se scrie cu multă lumină,
cuvîntul război se scrie cu pete cenuşii,
cuvîntul PACE se scrie cu faţa senină,
cuvîntul război se scrie de morţi încă vii

Cuvîntul PACE se scrie cu stropi de sînge,
cuvîntul război se scrie cu cenuşă şi fum,
cuvîntul război se scrie cu litera ce plînge,
cuvîntul PACE se scrie cu-al vieţii aprig scrum

Mircea M. POP

AM PACEA TA

Am pacea ta în suflet
am fapta numelui tău —
patrie gîndită de visare
am cîntecul
mersului tău spre culmi
am liniştea zborului tău
revărsat în poezie
viitorul tău de aur
am dragostea stelelor tale
definindu-mi sublimul

Ion Vergu DUMITRESCU

CREZ

E pacea-ntîia ţării treaptă
urcînd în dor de faptă tutelară,
unde-nflorirea vrerilor aşteaptă
să-şi coacă mărul dulce de vioară.

Corolă-i pacea, ca de crin, senină,
deci, rădăcină-a cîntecelor noastre
pe albia rodirii de lumină
c-un Referendum născător de astre.

Nu e tîrziu să rourăm cuvinte,
numind-o-n bobul grîului, pe lanuri,
şi-n tot ce sîntem revărsaţi fierbinte —
partidului jurîndu-i noi elanuri.

Pacea-i supremul semn a-mbelşugare,
pacea ni-i Omul drept din fruntea ţării,
e tricolorul leagăn, cînd răsare
din el luceafăr tîmplei cutezării.

Ion SOCOL

PE TROTUAR

desenele copiilor
au prins viaţă —
O pasăre din tuşe subţiri
şi fără penetul de rigoare
pe neaşteptate şi-a luat zborul —
şi iată :
Sub cerul plin de încordare
s-a prefăcut în porumbel . . .

Arborii încep să se pună-n mişcare.
Trecătorii se-opresc.
Porumbelul zboară cu o-ntrebare
prin amiaza cea arzătoare.

Claus STEPHANI
În româneşte de
Constanţa CÎMPEANU

Desen de DORINA ITUL CRÎNG

CE E CU TINE, SECOL 20 ?

Cînd ştii să bei azur, cînd ştii să zbori,
Cînd e sătulă lumea de orori,
Cînd ştii măsura Hiroshimei, deci ;
Ce e cu tine, secol 20 ?

Cu pacifişti ai lumii din oficiu
Ce păcii nu-i aduc nici un serviciu ;
Guverne cu vederi de lilieci,
Ce e cu tine, secol 20 ?

Primejdioasă clipă, veac cu toane,
Cutremure, căderi de avioane,
Surîsul împietrind pe feţe reci ;
Ce e cu tine, secol 20 ?

Acum meridianele te dor
Ca rîuri împietrite-n matca lor,
Pînă şi apa din fîntîni o seci ;
Ce e cu tine, secol 20 ?

În loc să-ţi vezi de cîntec şi de pîine,
De mugurii ce se întind spre mîine,
Din nou cu zborul morţii te întreci ;
Ce e cu tine, secol 20 ?

Dinspre Carpaţi spre lume se desface
O zbatere de aripi şi de pace,
Prin liniştea română să petreci
Veac de nelinişti, secol 20.

Damian URECHE

ARMA ATOMICĂ

Cît va mai ameninţa lumea
sporindu-şi mereu lava ?
Prezenţa ei poate întuneca
şi cea mai temerară nuntă.
Spectrul morţii, cît tortura-va
sufletele noastre care eroic
de la Hiroshima-ncoace-l înfruntă ?
Cu o singură rază greu se alungă
norul argintiu, făcîndu-l să dispară,
dar sperăm ca printr-un :
Referendum al tuturor popoarelor,
Pacea să o aducem în lume
ca pe-o mult visată primăvară !

Radu FELECAN

VOCAŢIE PACIFICĂ

Ne-am constituit AICI odată cu arborii noştri,
Cu încreţirea arcuită a munţilor,
Cerul devenind albastru de la fumul vetrelor,
Aripile zburătoarelor făcîndu-se acoperişe
Ale unor multimilenare cuiburi.

Năvălitorii trăgeau spre masa pusă.
Mutîndu-şi mereu cortul capitalei,
Cerşitorind cu spada, incendiind cu ura.
Şi Asia osoasă se revărsa ca pesta
Pe drumuri largi de sînge şi-n chiuit de fiară.

Ne-am apărat cu lăncile pădurii,
Lapidînd de după creneluri de pisc ;
Cai şi călăreţi se topiră în smîrcuri
Şi-am devenit puternici prin statornicie.
Mulţi renunţară atunci la limba pre care se piere,
De la noi deprinzînd graiul pîinii şi păcii
Şi arta liniştii şi tehnica vieţuirii
În ritualul unicei nobleţi care e munca.

Sîntem şi astăzi profesori de pace în lume,
Slujindu-ne astfel vocaţia rară,
Multimilenară.

Lucian BUREŘIU

SĂ FIE PACE

La fruntea ţării dăltuim cuvinte
cu miez de dragoste şi de oţel,
simbolul nostru de inimă fierbinte,
e zborul liber, alb de porumbel ;

Scriem cu soare în pagină albă,
prin umerii vremii frumos trecînd ;
din dorinţa noastră încingem o salbă
meridianele luminii cuprinzînd :

Pentru că scriem cu muncă în inima ţării,
pentru munţii de azi, pentru izvor, pentru pîine,
să aruncăm în beznă paloşul ameninţării,
s-adăpostim în lume liniştea de mîine.

Ion CĂLIMAN

O PACE ADÎNCĂ . . .

O pace adîncă stă în noi şi-n fruct
ca un luceafăr de văpăi fecunde
şi sapă-n inimi aspru apeduct
cînd faţa alb-a clipei se ascunde.

O pace-adîncă, limpezire nouă,
străfulgerînd prin aspre vitregii.
Trăim în seva palmelor de rouă
alunecînd pe creştet de copii.

O pace-adîncă, totuşi, ne adună,
un răsărit de aripi şi chemări.
Cînd timpul nu se-ndoaie de furtună,
un cer albastru cheamă depărtări.

Iosif BENA

---

figurine

Bum, bum ! face tunul, dincolo de rîu. Bubuiturile răsună cu întîrziere peste coasta cu brazi, pînă la marginea pădurii negre. Dacă mă sui pe gărduleţ, pot vedea nişte norişori albi, acolo unde se sparg gloanţele de tun. Dar pe mine nu mă lasă mama să mă urc pe gărduleţ. Cînd răsună tunul, trebuie să am grijă de fratele meu, să ne ghemuim într-un colţ. Atunci îmi acopăr urechile şi închid iute ochii şi totul se simte ca prin vată şi nu mi-i aşa de frică.

De azi dimineaţă nu mai mi-i frică deloc. Au intrat în curtea noastră o maşină şi trei soldaţi. Un soldat e căpitan, alt soldat e sergent şi al treilea e soldat soldat. Ei scot din maşină o motocicletă. Apoi scot o ladă mare.

Poştaşul, toamna...

Şi din ladă scot multe scrisori. Scrisorile le vîră într-un sac pe care-l ia pe umeri soldatul soldat. El se urcă pe motocicletă în spatele soldatului-sergent şi amîndoi pornesc, dis de dimineaţă, undeva, încotro bate tunul. Soldatul căpitan le face semne din mînă. Apoi se pune şi scrie la masa mamei, în odaia dinainte. Mama îi face un ceai. El bea ceai, fumează şi scrie înainte.

Seara, se întorc cei doi cu motocicleta. Soldatul soldat poartă în spate tot un sac plin şi, cînd îl goleşte, ai, ce văd, tot o grămadă de scrisori ! El a dus scrisori şi acum iar aduce înapoi scrisori. Ce-o mai fi şi asta ! Pînă noaptea, tîrziu, cei trei aleg scrisorile. Îi zăresc prin perdelele subţiri, în odaia dinainte, şi nu pot să adorm degrabă gîndindu-mă ce fac ei acolo şi unde trimit atîta amar de scrisori.

A doua zi de dimineaţă motocicleta pîrîie sub ferestre şi eu mă înalţ iute din pat şi sar să văd ce-i, degeaba strigă mama la mine să mai dorm, că încă-i întuneric. Îi văd pe cei doi. Pleacă iarăşi nu ştiu unde, cu sacul lor plin de scrisori şi pînă seara nu mai dau pe-acasă. Atunci, de cum aud zumzetul motocicletei, dau fuga de le deschid larg poarta şi ei intră, plini de praf, cu un alt sac doldora pe umeri, pe care-l deşartă în odaia dinainte şi se pun apoi pe ales scrisorile, pînă noaptea tîrziu.

Astfel trec zilele şi tunul bate într-una, peste rîu, dar, de cînd cei trei stau la noi, eu nu mă mai tem de tun. Ba, uneori, seara, soldatul mă cheamă şi mă plimbă pe uliţă cu motocicleta. Şi cît de mîndru şed eu pe motocicletă ! Cît de repede aleargă nebuna ! Soldatul soldat, cînd mă vede cum ţip, de spaimă sau de bucurie, rîde în gura mare şi mă înalţă apoi în aer de-mi pierd răsuflarea şi mi se zbate inima în piept ca la o pasăre.

Apoi, într-una din seri, motocicleta se întoarce dinspre rîu, unde bate tunul, numai cu un singur om. Pe soldatul soldat nu-l mai văd în spate, cu sacul plin. Numai sacul îl văd, găurit şi ars. Atunci, în acea noapte, nu închid ochii. Îi urmăresc pe cei doi cum aleg în tăcere scrisorile. În zori, cînd aud motocicleta, sar la geam şi mă uit, uimit, cum apare un alt soldat soldat, tot unul tînăr şi necunoscut, care, cînd mă vede, se scotoceşte iute prin buzunare şi-mi dă o bucată de zahăr. Soldatul căpitan îi spune ceva, noul venit salută şi ia repede în spate sacul cu scrisori. Apoi motocicleta se duce cu ei.

Singur, prin curtea goală, n-am pe cine să întreb unde a rămas soldatul soldat cel vesel, care nu mai venise de ieri seara acasă. N-are însă cine să-mi spună. Numai mama, ca să mă liniştească, văzînd că urmăresc fără rost uliţa pustie, îmi spune la o vreme : „Ştii tu bine că poştaşul, toamna, vine mai rar, ba, cîteodată, deloc. Aşa o fi şi cu el, săracul ...".

După o vreme, tunul se aude foarte departe. Cei cu scrisorile, într-o anumită zi, scot din curtea noastră maşina şi-şi iau rămas bun de la noi. E toamna tîrziu. E aproape iarnă, iar eu în zadar mai aştept să se întoarcă soldatul soldat. Poştaşul, toamna, vine atît de rar iar cîteodată deloc şi tunul acum nu se mai aude . . .

Ion ARIEŞANU

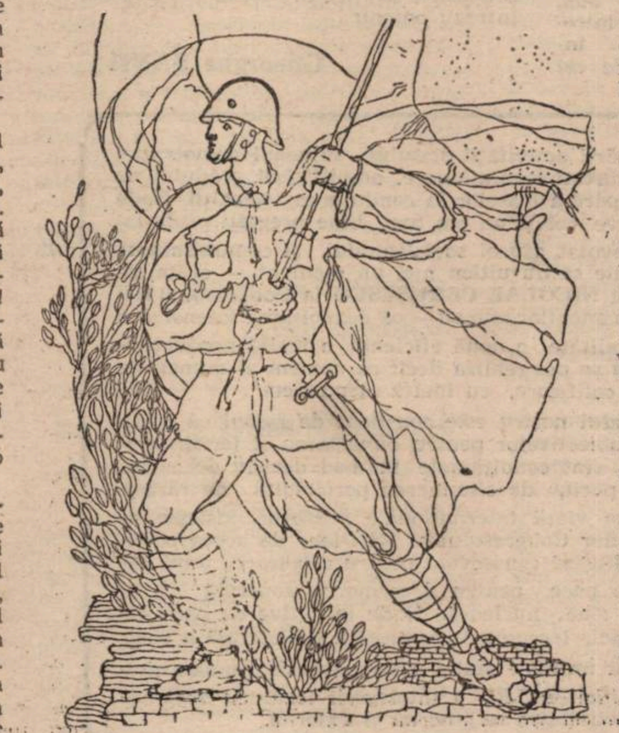

Desen de GHEORGHE VĂLEANU

memorii

PRIVIND O FOTOGRAFIE...

Am în faţă o fotografie, ca amintire prin timp a vieţii noastre de pe front, ce constituie un prilej de aducere aminte. E făcută într-o zi mohorîtă din iarna anului 1944, la intrarea în clădirea Ambulanţei (spital divizionar) Diviziei a 19-a infanterie, din localitatea Tápiösuly, situată la vreo treizeci kilometri de Budapesta. În fotografie, de la stînga spre dreapta, îl recunosc pe sublocotenentul în rezervă Ioan Popa, căpitanul Matei, căpitanul Cristescu (le-am uitat prenumele) şi autorul acestor rînduri. Am fost, deci, patru ofiţeri din regimentul 96 infanterie — Caransebeş, şi — atît ; cu biografiile noastre concrete, cu firile şi îndatoririle noastre, fiecare cum am apucat pînă atunci să trăim şi să luptăm. Patru oameni numai, care datorită unor întîmplări de pe front, am ajuns laolaltă, în acelaşi salon, făcîndu-ne să stăm cum stăm în fotografie, neclintiţi şi zîmbind pe vecie obiectivului aparatului fotografic.

E o fotografie memorabilă. Privind-o cu atenţie, observi că pe feţele noastre, dar mai ales a sublocotenentului Ioan Popa, se citeşte bucuria de a trăi, de a iubi, de a lupta. Dorinţa lui de viaţă ce voia s-o prelungească în viitor. Dar n-a fost să fie. Destinul, pentru el, a fost atît de crud, încît n-a mai supravieţuit celor 260 de zile de luptă pe viaţă şi pe moarte. După spitalizare, fiind considerat recuperat, de la ambulanţă, Ioan Popa s-a reîntors pe front. O lună mai tîrziu, în ianuarie 1945, cînd se afla pe frontul din Cehoslovacia, aproape de localitatea Horna Strehova, în timpul unui atac, explozia unui proiectil vrăjmaş i-a sfîrtecat ambele picioare. Odată cu el, aceeaşi explozie, l-a rănit foarte grav şi pe sublocotenentul de rezervă Ilie Ciocîrlie. Fiind prieteni nedespărţiţi, li se spunea „fraţii siamezi". Aşa au murit cum au trăit, nedespărţiţi şi înfrăţiţi în luptă. Sublocotenentul Ioan Popa, originar dintr-o localitate din fostul judeţ Vlaşca, era de statură mijlocie, robust ca un „buldozer", dar cu o privire caldă, sinceră, prietenoasă, un tînăr minunat, plin de viaţă, de o aleasă frumuseţe sufletească. Deşi nu apare în fotografia ce o am în faţă, totuşi îl contemplu în memorie pe Ilie Ciocîrlie şi-l văd alături de Ioan Popa, pentru care motiv, nu mă pot opri aici. Trebuie să vorbesc şi despre el.

Ilie Ciocîrlie era un tînăr sublocotenent de rezervă promoţia 1942—1943, subţirel, mai înalt decît Ioan Popa, păr uşor ondulat, nas coroiat, cu înfăţişarea serafică, cu privire blîndă. Fire veselă şi sociabilă.

De fapt, ei nu mai există şi percep doar senzaţia prezenţei lor în jurul meu, senzaţie ce-şi are începutul în aceeaşi zi de 30 octombrie 1944, din care se nasc aducerile aminte. Ce-mi amintesc despre ei ? O întîmplare, numai, dintr-un şir de întîmplări. Tainele memoriei ! Ca la o apăsare pe butonul videocasetofonului memoriei mele, mi se perindă prin faţă o secvenţă, apoi alta.

Deci, ziua de 30 octombrie, la Alpar. Înaintam desfăşuraţi pentru luptă pe o plantaţie de viţă de vie. Ni s-a ordonat, la un moment dat, să ne îngropăm la pămînt, pentru că vom fi contraatacaţi de tancuri. Priveam năuciţi în vale, de unde răzbea pînă la noi duduitul motoarelor de tancuri şi săpam din răsputeri ca să ne adîncim adăposturile. Duduitul tancurilor se amplifica din ce în ce mai puternic pe măsură ce se apropiau de locul unde ne aflam. Rafalele de mitralieră treceau în zbor peste capetele noastre, iar altele se izbeau în pămînt, în faţa poziţiei. Peste tot răsunau explozii de se cutremura pămîntul. Deodată, în dreapta mea, de-a lungul şirului de luptători, am auzit nişte strigăte. M-am oprit din săpat şi cînd m-am uitat mai bine, în acea direcţie l-am zărit pe sublocotenentul Ioan Popa care striga la un sergent : „Îţi dau solda pentru un „faustpatron !". Înţelegi sergent ?" În urma lui venea alergînd Ilie Ciocîrlie, care, la fel, striga cît îl ţinea gura : „Dau solda pentru un „faustpatron !" . . . Dă-mi un „faustpatron", sergent !" „N-am de unde să vă dau, don su'ent ! . . . Credeţi-mă că v-aş da bucuros, dac-aş avea, zău !" i-a răspuns sergentul „Dar ce se întîmplă acolo ?" m-a întrebat

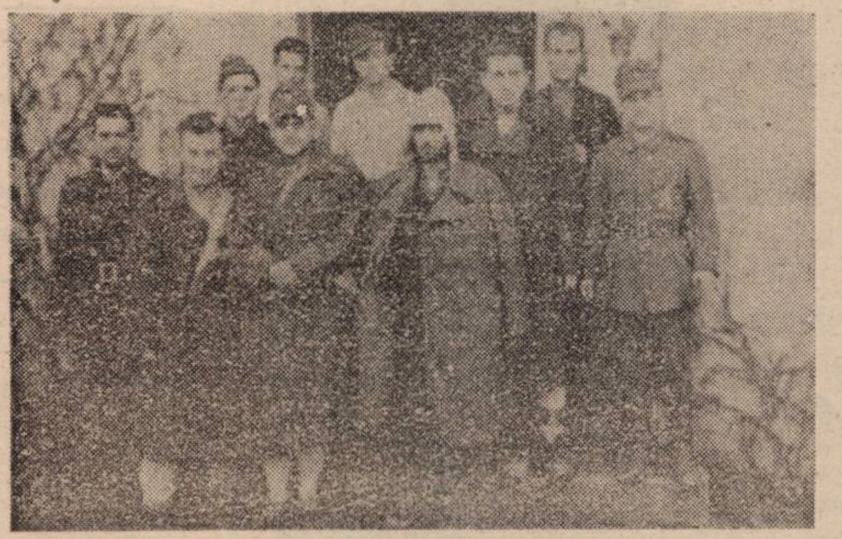

colonelul Cosma Gavril, comandantul regimentului, care se afla la cîţiva paşi, adăpostit după o baracă. „Vor „faustpatroane", domnule colonel ! Vor să distrugă cu ele tancurile ! . . . se pare că cineva i-a informat greşit, pentru că sergentul n-are aşa ceva şi nici ceilalţi !" i-am răspuns eu „Ei, asta-i altceva . . . credeam că . . dar, ăştia parcă-s „fraţii siamezi", nu ?" «Da, chiar ei, domnule colonel !» i-a răspuns căpitanul Ion Gîrbu, şeful biroului de operaţie. Apoi, întorcîndu-se către mine, m-a întrebat : „Se vede venind un tun anticar ?". „Da, uitaţi-l, vine !". Atunci mi-am dat seama că-l ceruse prin staţia de radio-emisie-recepţie „G", la care trebăluia un sergent acolo, în baracă. Tunul a fost pus „în bătaie" şi a început să tragă proiectil după proiectil, alungînd tancurile. Spre seară, duduitul tancurilor a amuţit, iar zgomotul exploziilor şi al armelor automate scăzuse în intensitate. Apoi, a urmat o noapte relativ liniştită.

Aş avea de povestit multe întîmplări cu „fraţii siamezi", dar mă opresc aici, pentru că o datorie de inimă mă îndeamnă să vă spun cîte ceva şi despre ceilalţi din fotografie, care-mi aduce pe ecranul memoriei o altă secvenţă cu căpitanul Matei, comandant de companie, ce se vede în stînga sublocotenentului Ioan Popa, rănit la 12 noiembrie 1944, în faţa canalului Nagy (canalul mare) situat la sud de Belzö Szt. Pál, cînd înaintam spre Tápiobicske. Îmi amintesc că stam adăpostit într-o pîlnie de obuz, la circa douăzeci de paşi de canal, care era fără apă şi cu profilul în forma literei „V". Din această cauză canalul bara trecerea tancurilor ce le însoţeam. Stam şi priveam la soldaţii care aruncau în canal trunchiuri de copaci, garduri, pietre, etc., pentru a uşura trecerea tancurilor. Se lăsase o ceaţă densă de nu mai vedeam nimic dincolo de canal. Artileria inamică executa o tragere de oprire de-a lungul canalului. Un bombardament infernal. La un moment dat, în dreapta mea, am auzit un soldat strigînd : „Să vină don doctor ! . . . e rănit don căpitan Matei. După puţin timp, l-am văzut pe sublocotenentul medic Taşcu, medicul batalionului, alergînd ca la „cursa de 100 metri", avînd în mîna stîngă o lopată Linneman, iar în cealaltă trusa medicală. Apoi, l-am văzut plonjînd în groapa de obuz unde se afla rănitul. Un tanc, care a venit din spate şi s-a oprit în dreapta mea, m-a împiedicat să observ în continuare ce se mai întîmplă. N-am fost curios să aflu nici mai tîrziu, cînd mă aflam în acelaşi salon cu căpitanul Matei, pentru că fiecare dorea să uite împrejurările dramatice în care a fost rănit. Şi era bine dacă le uitam.

De fiecare dată cînd mă aplec asupra fotografiei şi o privesc, dincolo de căpitanul Matei, memoria mea, în împrejurarea amintită, imposibil de uitat, îmi restituie imaginea mărită a celuilalt, a sublocotenentului medic Taşcu. Am evocat această împrejurare cu rănirea căpitanului Matei, pentru că în acel vălmăşag de explozii, m-a impresionat curajul acestui tînăr medic, pe care, mai tîrziu, în luna aprilie 1945, l-am reîntîlnit în localitatea Verbove din Cehoslovacia, fiind internat în ambulanţă, într-un salon cu răniţi. Primea şi el asistenţă medicală. Despre al treilea ofiţer, căpitanul Cristescu, din stînga căpitanului Matei, făcînd parte din alt batalion, regret că n-am ce povesti . . .

Şi brusc privirea mea rămîne agăţată de chipul celui ce vă scrie rîndurile de faţă. Mă văd la spatele acestui ofiţer. Eram la vîrsta bucuriei şi a dragostei. Vrînd — nevrînd ar trebui să vorbesc şi despre mine, datorită acestei împrejurări că sîntem laolaltă, dar n-o fac, pentru că îmi displace acest lucru şi mă limitez numai la o simplă enunţare. Am participat în dimineaţa zilei de 5 decembrie 1944 la marea bătălie de la Valko pentru străpungerea primei centuri puternic fortificate de apărare a Budapestei. Regimentul din care făceam parte, 96 infanterie — Caransebeş — denumit pe bună dreptate „regiment spărgător de fronturi", atacînd în sectorul diviziei a 9-a cavalerie, a obţinut un răsunător succes. Am primit ordin să exploatăm succesul şi să înaintăm în adîncimea dispozitivului de apărare al inamicului. Lăsasem în urmă înfricoşătoarele cazemate prăbuşite, coloana celor 300 de prizonieri şi înaintam cu plutonul spre cota 241. Cînd mă apropiam de vîrful cotei, din cauza ceţei, am dat peste hitlerişti, nas în nas. Ne-am încăierat violent. Am fost rănit, apoi am fost transportat cu o autosanitară, mai întîi la ambulanţa diviziei a 9-a cavalerie, iar a doua zi, în 6 decembrie, la ambulanţa diviziei a 19-a infanterie, situată în localitatea Tápiösuly. Am ţinut neapărat să amintesc de ziua de 6 decembrie 1944, pentru că sosirea mea la această ambulanţă a coincis cu o afluire mare de răniţi aduşi de pe front, ca urmare a contraatacului inamicului executat cu tancuri pentru recucerirea poziţiei pierdute de la poalele cotei 241 şi vreau să povestesc cele ce am văzut şi trăit în spital, în ambianţa plină de suferinţă. De la acest gînd călăuzitor nu mă pot abate. Merg mai departe. Aşadar, o altă secvenţă. Tápiösuly. Ambulanţa diviziei a 19-a infanterie. Brancardierii, după ce m-au dat jos din auto-sanitară, m-au lăsat pe un coridor înţesat cu răniţi. Oameni sfîşiaţi de explozii, fără mîini, fără picioare, orbiţi, arşi. Gemete. Cele văzute m-au cutremurat. „Dumnezeule, ce s-a întîmplat ?!" a exclamat omul în alb care alerga de la o targă la alta, îndrumînd brancardierii cu cazurile cele mai grave spre sala de operaţii. „Ne-au contraatacat tancurile cu aruncătoare de flăcări !", a răspuns un rănit. L-am întrebat pe un brancardier : „Cine-i omul în alb ?" „Domnul su'ent medic chirurg Săvulescu Haralambie Ion !". „Dar cel cu ochelari ?" Mi-a răspuns : „Domnul su'ent chirurg Manciu Traian, iar celălalt o domnul căpitan chirurg traumatolog-ortoped Susan Bartolomeu !".

Aplecaţi asupra răniţilor, în sala de operaţii, medicii chirurgi operau cît se poate de repede pentru a face faţă puhoiului de răniţi. Aşteptam rîndul. Priveam. Opera sublocotenentul medic chirurg Săvulescu Haralambie Ion. Mişcările mîinilor sale erau iuţi, reflexele de-o rapidă promptitudine. „Hemostază . . . pensă . . . foarfece . . . sîngerează, hemostază . . . prinde-o pe aceea ... aşa . . . aşa . . . l-am găsit . . . pregăteşte-te pentru ligatură . . . şi asta e . . . catgut . . . închideţi voi". Chirurgul a privit o clipă glontele şi l-a aruncat în vasul metalic. Apoi şi-a scos mănuşile, s-a aplecat asupra chiuvetei şi s-a spălat. Şi-a tras pe mîini alte mănuşi, zicînd : „Altul la rînd !", şi din nou acelaşi refren : „bisturiu . . . pensă . . . foarfece . . . !". Stam îngîndurat şi tresăream de fiecare dată cînd auzeam zgomotul metalic, sec, produs de impactul schijei, glontelui, cu vasul metalic de lîngă masa de operaţie : „cling !".

În noaptea aceea s-a operat pînă în zori. Îmi amintesc că medicii chirurgi, deşi erau storşi de vlagă, în loc să se odihnească, s-au prezentat la paturile celor operaţi să le verifice starea medicală, schimbînd cu fiecare cîte o vorbă bună, încurajatoare. Strigătul de durere al unui operat era liniştit de o mînă blajină, pricepută. Acolo, în salon, după plecarea medicilor, avînd paturile unul lîngă altul, eu şi cu Ion Popa, tot timpul sporovăiam în lumea aceea a noastră şi asta ne-a făcut să uităm puţin de război. Apoi, pe neaşteptate, într-o zi, cineva ne-a chemat afară şi ne-a fotografiat. Am primit fiecare cîte o fotografie. Tîrziu, mult mai tîrziu, am dat peste ea în arhiva mea de fotografii în care e depozitată o parte din viaţa mea şi a altora.

Uneori, facem fotografii din plăcerea de a ne reaminti, de a ne revedea peste ani. Dar cu cine să mai mă revăd ? Popa Ioan nu mai e, Ciocîrlie nu mai e, căpitanul Matei nu mai e. S-au dus şi ei, sînt morţi, ştiu, şi nu mai încape nici o îndoială, sînt morţi, dar îi păstrez în mine. Cu cine să mai stau de vorbă ? Cel din stînga mea e anestezistul. Nu-i reţin numele, iar cel din dreapta, în cămaşa albă, e soldatul fruntaş Roşca, salonier şi popotar, originar din comuna Ciupercenii Noi — Calafat. Pe ceilalţi din serviciul medical auxiliar nu-i cunosc.

Stau şi mă uit la uşa de la intrarea în clădire, ce se vede în fotografie, la spatele nostru, şi parcă răzbate pînă la mine, tocmai de acolo, de departe, de la Tápiösuly, glasul omului în alb :

— „bisturiul . . . pensă . . . foarfece . . . sîngerează . . . hemostază . . . pensă . . . aşa . . . aşa . . . l-am găsit . . .".

Apoi, clinc!

Ion I. DRAGOMIR

DEZVOLTAREA TEHNOLOGICĂ ȘI PACEA

Pornind de la adevărul că omul este acela care făurește istoria, că numai prin activitatea sa se realizează progresul, se asigură îmbunătățirea continuă a condițiilor de viață individuală și socială, se relevă contribuția sa la transformarea mediului și, implicit, la propria sa transformare. Se constată, în același timp că, prin dezvoltarea civilizației industriale apar contradicții dialectice prin consumarea, uneori pînă la epuizare, a unor energii naturale neregenerabile, a unor materii prime, se contaminează natura, se deteriorează biosfera.

Din analiza dezvoltării din ultima perioadă se constată că aceasta se realizează pe baza unor tehnologii mari consumatoare de energie și de materiale. Este adevărat că ponderea mijloacelor tehnologice de producție existente au fost proiectate și realizate într-o perioadă cînd nu se puneau probleme de economisire nici a energiei și nici a materialelor. Aplicarea în continuare a acestor tehnologii creează dificultăți în menținerea în continuare a ritmului de progres declanșat la începutul acestui secol. Mai mult chiar, în prezent se constată că prin consumul exagerat de materii prime, de energie neregenerabilă, se produce un dezechilibru, care a început să se manifeste în toate țările, chiar și în cele avansate.

Este, pe de altă parte, adevărat că o pondere însemnată la declanșarea actualului dezechilibru își are originea în faptul că cercetările științifice, tehnologiile înaintate, se folosesc de unele state în proporții însemnate pentru dezvoltarea forțelor distructive, pentru menținerea și extinderea supremației, a dominației mondiale. Se poate aprecia că din posibilitățile tehnologice contemporane, peste 50% se folosesc în scopul pregătirii mijloacelor distructive. O pleiadă de oameni de știință, mijloacele de cercetare ultra moderne se folosesc pentru crearea celor mai sofisticate arme distructive, unele destinate chiar și pentru spații din afara Terrei.

Considerăm că este necesară schimbarea radicală a opticii omenirii, astfel ca descoperirile științifice, identificarea unor fenomene naturale care încep să fie stăpînite, să fie folosite numai pentru promovarea științei și a tehnologiilor, pentru perfecționarea cunoașterii în scopuri pașnice. Folosirea acestor realizări, în scopuri pașnice va conduce la diminuarea sau chiar eliminarea dificultăților care se adîncesc tot mai mult, în același timp oferă largi posibilități pentru perfecționarea activităților umane.

Explozia descoperirilor științifice contemporane, caracterizată drept cea de a treia revoluție tehnico-științifică, contribuie direct la revoluționarea tehnologiilor, influențează, pe lîngă activitățile productive și economice, și pe acelea socio-profesionale și culturale. Pe de altă parte, mutațiile care se produc în activitățile omului au o influență favorabilă, sau vor trebui să aibă, asupra raporturilor dintre oameni.

Trebuie accentuat că dacă aceste descoperiri epocale ar fi folosite numai în scopuri pașnice, pentru progres, beneficiind de ele toate țările, activitățile umane ar cunoaște perfecționări spectaculoase. Dezvoltarea actuală a tehnologiilor și influențele acestora asupra umanității se pot urmări prin modul cum se reflectă în activitățile desfășurate de om, din modul cum sînt influențate relațiile între oameni.

Aplicarea tehnologiilor bazate pe cele mai noi descoperiri ale științei cunoaște în ultima perioadă o extindere tot mai largă. Este de precizat că extinderea aplicării acestor tehnologii are ca efect economisirea de materiale și de energie, creșterea productivității muncii, asigurarea unei calități superioare unor materiale care nu se pot efectua prin tehnologiile clasice sau se pot face foarte greu.

Din ramura tehnologiilor folosite la obținerea unor materiale cu proprietăți superioare, asigurîndu-se economisirea de materii prime și de energie se pot menționa: metale cu cristale orientate, fibrogene, compozite, crigenice, amorfe, ceramice etc. În domeniul semifabricatelor menționăm aplicarea de tehnologii bazate pe principii noi cum sînt: turnarea în fază semilichidă, extruziune în fază lichidă; deformare plastică la rece în cîmp magnetic. O tehnologie încă incipientă este obiotehnologia, tehnologie foarte promițătoare privind extracția de metale și recuperarea metalelor din deșeuri. Prin tehnologiile de prelucrare dimensională se urmăresc creșteri ale capacității de așchiere, a productivității muncii, a calității suprafețelor prelucrate. Un domeniu care cunoaște extinderea semnificativă este acela al tehnologiilor neconvenționale. Aici se dezvoltă prelucrările prin eroziune electrică, electrotehnică, prin ultrasunete, cu fascicol laser, cu fascicol de electroni, cu plasmă etc.

O dezvoltare spectaculoasă cunosc mijloacele de producție. Mașinile-unelte, dispozitivele de lucru, prin aplicarea comenzilor numerice, adoptive, microprocesoarelor, centre de prelucrare flexibile, robotizarea sînt cîteva din tehnologiile prin care se asigură progres în procesul de producție.

În domeniul energiei, tehnologiile neconvenționale, solare, vînt, biogaz, perspectiva fuziunii nucleare, sînt cîteva din posibilitățile de acoperire a formării acestui atît de important mijloc pentru dezvoltare. Multitudinea și diversitatea posibilităților de aplicare pe care le oferă noile tehnologii decurg din convergența și posibilitățile de combinare a sistemelor de calcul automat, a telecomunicațiilor și microelectronicii, a microundelor și laserilor etc. Prin aceste posibilități se pot crea condiții de cea mai mare exigență pentru realizarea, conducerea și controlul celor mai complexe sisteme de producție sau de activități umane. Îndeosebi tehnicile informaționale creează condiții de desfășurare a tehnologiilor începînd de la proiectare pînă la controlul final al calității produsului. Apar, astfel, tehnologii integrate, procesul de producție fiind asigurat de calculator. De aici, numai un pas, și sînt realizate întreprinderile complet automatizate, întreaga activitate fiind condusă de cel mult două, trei cadre cu pregătire superioară.

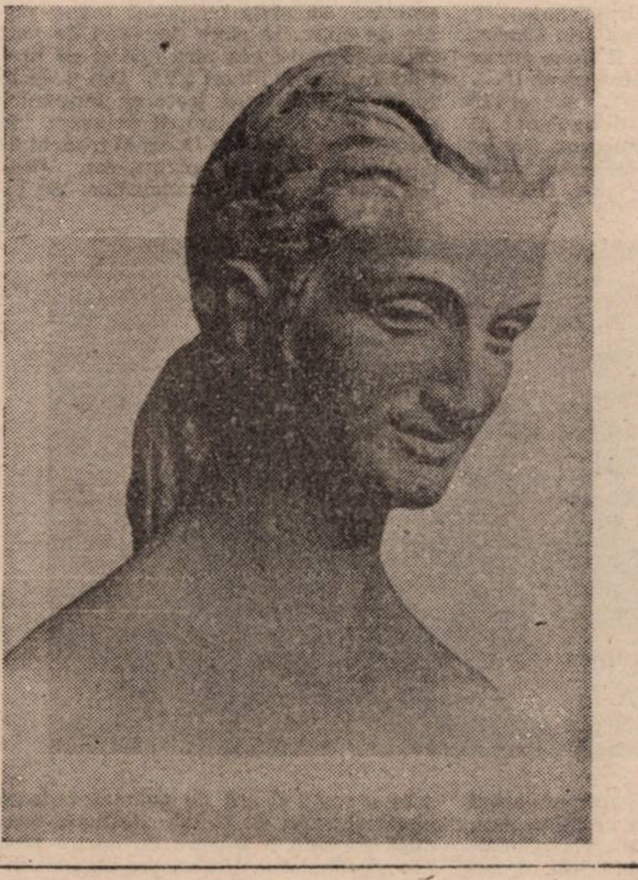

INA POPESCU: „Frumoasa necunoscută"
— bust —

Odată cu aceste perfecționări se produc mutații substanțiale în modul de participare a omului la desfășurarea procesului de producție, la progresul economic și social, participînd astfel cu o pondere specifică la diviziunea socială a muncii.

Devenită forță de producție, știința își aduce contribuția la dezvoltarea societății umane. Se realizează previziunea lui Lucian Blaga de acum șaizeci de ani, că „știința este capabilă să introducă principii de ordonare în viața omului modern"

În epoca civilizației contemporane, mutațiile radicale petrecute prezintă cele mai favorabile condiții pentru îmbunătățirea raporturilor dintre oameni.

Revoluția științifică și tehnologică contemporană poate și trebuie să influențeze favorabil asupra relațiilor între oameni, ceea ce impune aplicarea pe plan mondial a principiului coexistenței pașnice în relațiile internaționale, pentru asigurarea păcii, a progresului și bunăstării acestei creații deosebite a naturii, care este „omul".

În lumea contemporană există tensiuni, opoziții, conflicte, deschise sau mocnite, ceea ce face ca acțiunile de convergență în activitățile politice, sociale, economice, morale etc. să fie departe de ceea ce ar trebui să fie la sfîrșitul acestui secol, ținînd seama de nivelul de civilizație la care a ajuns omenirea. În această eră, a celor mai spectaculoase descoperiri științifice și a tehnologiilor celor mai productive pentru producerea bunurilor materiale și spirituale, se impune schimbarea radicală a mentalității, folosindu-se inteligența umană numai în scopul asigurării coexistenței pașnice, a asigurării păcii. Aceasta cu atît mai mult cu cît, cu toată diferența dintre condițiile materiale și spirituale ale unor mari mase de oameni ai societății contemporane în conținutul și nivelul lor, există multe asemănări privind civilizația și cultura.

Natura oferă încă suficiente resurse materiale pentru existența omului unele chiar necunoscute pînă acum, se pune însă problema modului cum se folosesc și în ce scopuri aceste bogății naturale. Primejdia mare este aceea a folosirii iresponsabile a acestor resurse, a cuceririlor științei și tehnologiei în loc să se folosească numai în interesul umanității.

Se poate spune că dezvoltarea tehnologiilor creează cele mai bune condiții de dezvoltare pentru civilizația umană, se impune însă ca prin dezvoltarea științei și tehnologiei să se treacă la moduri noi de viață la crearea unei societăți umane fără conflicte, pe baza eliminării tuturor antagonismelor, la eliminarea rămășițelor concepției omului primitiv. În această eră, a dezvoltării sistemelor informaționale, cînd se produc mutații importante în ceea ce privește raporturile dintre oameni, sînt create cele mai largi condiții de realizare a unei apropieri umane și sociale pentru a se participa în comun la dezvoltarea materială și spirituală a umanității.

Hotărîrea României de a reduce eforturile militare, ce implică și cele științifice și tehnologice adiacente, cu 5 la sută, reprezintă un exemplu pentru întreaga lume, dovedind că rațiunea trebuie să primeze pentru statuarea unui climat mondial al păcii necesar propășirii științei în scopul progresului întregii omeniri.

Gheorghe SAVII

Un nou stadiu în procesul revoluționar din țara noastră

(Urmare din pag. 1)

greutățile, deoarece acestea sînt astăzi incomparabil mai mici decît cele pe care a trebuit să le învingem în trecut". Într-adevăr, sarcinile puse de Congres sînt grandioase, ele cer efort și mobilizarea întregului popor, dar, putem spune, ele sînt pe deplin realiste, justețea lor fiind confirmată de viață. Trebuie să subliniem, în acest sens, că în 1986, primul an al actualului cincinal, vom realiza o creștere a producției industriale de peste 6 la sută față de 1985, iar în agricultură am realizat o recoltă de peste 28 milioane tone de cereale. În ciuda greutăților create de criza economică mondială, de unele contradicții și lipsuri din activitate, rezultatele obținute pînă în prezent, precum și condițiile pe care le avem, permit materializarea programului stabilit. Dispunem de înzestrarea tehnică necesară unei producții moderne, de forța de muncă pregătită, de cadre de înaltă calificare, de o activitate științifică laborioasă și orientată spre cele mai importante și actuale probleme.

Pentru succesul înfăptuirii sarcinilor de dezvoltare a țării în noul stadiu, Congresul a acordat o atenție deosebită perfecționării întregului nostru sistem politic, factorilor de conducere. Pornind de la exigențele impuse de viața socială în prezent, de necesitatea unor competențe sporite pentru orientarea corectă a politicii interne și externe, partidul nostru s-a preocupat și se preocupă constant de continua creștere a rolului său conducător, de ridicarea calității tuturor actelor de conducere, de la orice nivel. O deosebită grijă se acordă perfecționării activității statului, adîncirii democrației muncitorești-revoluționare, amplificării gradului de participare a maselor la conducerea societății. Noile obiective cer și un om nou, bine pregătit profesional, devotat cauzei socialismului și comunismului. „Trebuie să nu uităm nici un moment — arăta tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** la Congresul al III-lea al oamenilor muncii — că dezvoltarea intensivă, o nouă calitate, o nouă eficiență, o înaltă productivitate nu se pot realiza decît cu oameni ai muncii de înaltă calificare, cu înaltă răspundere".

Partidul nostru este conștient de faptul că realizarea obiectivelor pentru bunăstarea și fericirea omului sînt condiționate în mod decisiv de asigurarea păcii, de eliminarea pericolului de război. Evoluția vieții internaționale confirmă justețea aprecierilor Congresului al XIII-lea, de aceea partidul militează consecvent pentru asigurarea unui climat de pace, pentru dezarmarea generală și, în primul rînd, nucleară. Noile inițiative de pace ale României, trecerea la reducerea unilaterală a cheltuielilor militare sînt o nouă expresie a umanismului politicii P.C.R., a înțelegerii legăturii organice între activitatea sa internă și externă.

DANSUL PĂDURILOR

Degetele mele
Se topesc într-o singură
Frunză
Şi verde şi albastră.

Braţele mele
Gem într-o singură
Creangă
Şi albastră şi verde.

Trupul meu
Respiră în toată pădurea,
Dansînd cu seva intuită
A fiecărui trunchi
Şi verde şi albastru,
Şi albastru şi verde.

Mă plouă cu gînduri de lună
Şi tot şi nimic sînt în mine.
Pădure, mi-eşti soră-n sămînţa
Albastră şi verde din tine.

Mă ninge cu apă de stele
Sau lacrimi din struguri de
noapte.
Pădure, mi-eşti frate-n iubirea
Şi verde şi-albastră în fapte.
Mă plouă, mă ninge cu tine,
Eşti ninsă, plouată de mine.

Pădure, dansăm în cuvinte,
Albastru şi verde,
Şi verde şi-albastru
Fierbinte!

VISELE MELE

Mi-s visele pedestre de-atîta
strălucire,
Zadarnice în aripi,
recuperate-n mers,
Aprinse de ispita ţărînei
istovite
De-a le vedea docile la
rădăcini de vers.

Mi-s visele strivite în noaptea
fără lună,
Cînd nu mai bate raza oblonul
de stejar,
Sînt aspre şi-nvechite sub
castitatea pleoapei,
Ce noaptea se ridica din ce
în ce mai rar.

excelsior

Diana Coman

Mi-s visele frumoase ca şi
„izvorul nopţii",
Rotunde şi perfecte în ochiul
de amar,
Jucîndu-şi toată forţa pe
semnele luminii
Şi prevestind prăpăstii din
fulger de cleştar.

Mi-s visele sporite în toată
existenţa
De freamătul integru al
crucilor de soare,
Sînt sacre de căldura cenuşei
flămînzite
Sub destrămarea veche de aur
în cuptoare.

Mi-s visele doinite, iluzii
vegetale,
Le simt cum cresc nebune
în sînge şi pe ten,
Le dor cu nopţi perfecte, cînd
doar singurătatea
Mai dovedeşte-n mine trecutul
de EDEN.

„ICI COLO ROŞII STROPI DE MAC..."

(lui LUCIAN BLAGA)

În drumul meu spre soare
te-am întîlnit pe Tine.
Prezenţa nevăzută şi zeul
tutelar,
Peste verdeaţa sacră şi crudă
de lumină,
Cu pleoape de ţărîna şi
sufletul amar.

Erai proptit de trunchiul
copacului sihastru
Şi-mbrăţişai frunzişul
răcoritor şi gol,
Ca pe-o femeie goală în leagăn
de mătase,
Şi nu aveai nici umbră să-mi
faci măcar ocol.

Îndepărtate lanuri trăiau
duios în preajmă
Şi te simţeam acolo ca miezul
alb de pîine
Şi-am aşteptat o clipă
întruchiparea minţii
Din după-amiaza caldă şi
pînă-n noul „mîine".

Şi numai maiestatea tulpinilor
fragile
Mi te-a furat tăcerii cu roşul
fermecat
Al florilor vestale zvîcnind ca
universul
În toată frumuseţea de sînge
ferecat.

MELANCOLIE

E-o jale nespusă-n lumină
Şi totul se joacă pe-o carte:
Ori cînt pentru inimi zdrobite,
Ori sufăr tăcînd deoparte!

Bolnavă sînt Eu ca hoinarii
Cu cîntecul prins în capcană,
Cu liniştea dată zăloguri
La graiul aprins de pomană.

E toamnă în toată cîntarea
Şi chinuri de jar mă-nfioară,
Că n-aş mai putea o iubire
S-o rabd fermecată să moară.

FOC NESTINS

miniaturi

Evident, atunci cînd diferite împrejurări, cuvinte sau gesturi, cu o frecvenţă de-a dreptul supărătoare, te obligă la o analiză lucidă a destinului tău micronic, arma cea mai elegantă de a privi altitudinea cotidianului nu este de a căuta explicaţii, legi, coordonate raţionale faptelor care se refuză acestora.

Cînd cineva uită subit intimitatea confesiunii, alegînd drept formidabilă ironie ipostaza declarativă şi definitivă a omului de spirit profund cunoscător a tot ceea ce se ascunde dincolo de aparenţele supra-hiper-colorate ale dialogului grav, atunci încerci reacţia firească a rîsului, încărcat de durere, trist, extraordinar de trist. **„Adevărul e că nimic nu e rîs în treburile omeneşti,** spune Gabriel Chevallier, laureatul Premiului Courteline. **Dedesuptul comediei dospeşte tragicul, dedesuptul ridicolului clocotesc aspiraţiile, dedesuptul bufoneriei cloceşte drama. Vine o vreme cînd te cuprinde mai degrabă mila de oameni decît groaza de ei".** Dar, cu toate astea, cum mărturisea indirect scriitorul prin glasul lui Juvenal: **„Difficile est non satira scribere"** (E greu să nu faci satiră). Chiar şi aşa, în faţa gestului oligoid de dezminţire, cînd rîsul nu mai poate avea nota lui obişnuită, tonică, reconfortantă!

Din păcate, pentru unii, chiar cu o glorie durabilă, paradisul (în măsura în care tot mai cred că pămîntul are ceva paradisiac) e, iată, amestecat şi cu infernul laş al momentelor de mizantropie.

Cine uită că murim şi-nviem cu soarele în noi, are de ce regreta, la capătul drumului, frumuseţea zilelor netrăite stenic sub bolta generozităţii, oferită nouă tuturor ca o vocaţie desăvîrşită.

Orice ar fi, sub semnul prieteniei, îmi doresc întregul de miraculoasă pace şi clipa de eternitate a Poetului, dăruită nouă asemenea unui lucru nepreţuit, iscat din univers şi spre care privind încercăm să reaprindem acum, în neînzăpezita cumpănă a lunii, acel foc nestins de toate apele mării...

George DINU

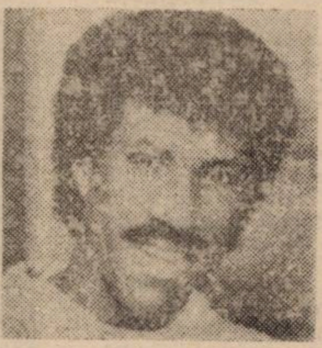

top

ŞTIRI

LIONEL RICHIE

O nouă colaborare a formaţiei **Pro Musica** cu Teatrul Naţional timişorean. Muzica piesei „Noţiunea de fericire" de Dumitru Solomon (regia Ştefan Iordănescu) a fost compusă de Ilie Stepan şi înregistrată de colegii săi de grup ajutaţi de instrumentiştii Daniel Fischer, Cristian Podratzky şi Ştefan Inczedi. ● În Jamaica, la Kingston, se va deschide un muzeu închinat lui **Bob Marley** „cîntăreţul libertăţii" care s-a stins din viaţă în 1981. ● În oraşul turcesc Izmir s-a desfăşurat recent un mare festival pop în aer liber. În faţa a peste 60 000 de spectatori au evoluat: **Bad Boys Blue, Sandra, C.C. Catch, Ricchi e Poveri, Iva Zanicchi** şi formaţia turcă **MFO Band.** O parte a încasărilor provenite din acest spectacol au fost vărsate în fondul ajutorării populaţiei din unele ţări africane bîntuite de secetă. ● Răspunzînd cererilor mereu crescînde ale pieţii, casa de discuri RCA a (re)editat un set de 6 LP-uri cuprinzînd marile şi nemuritoarele succese ale lui **Elvis Presley.** În fiecare secundă undeva pe glob cineva ascultă o melodie cu Elvis... ● La 1 X. 1986 casa de discuri **Nero** a sărbătorit 25 de ani de la inaugurare. În cursul anilor ea a lansat nume de prestigiu: **Mireille Mathieu, Christophe, Timi Yuro, Caterina Valente**... ● **„Vîrfurile"** clasamentului internaţional de videoclip-uri (după „Sigert's"); 1. Typical Male — **Tina Turner**; 2. Danding On the Ceilling — **Lionel Richie**; 3. Point Of No Return — **Nu Shooz**; 4. Venus — **Bananarama**; 5. Papa Don't Preach — **Madonna**; 6. Goldruch — **Yello**; 7. Nasty — **Janet Jackson**; 8. Limousine — **Hubert Kah** ● **Posibile hit-uri:** Some Hearts Are Diamonds — **Chris Norman**; Thorn In My Side — **Eurythmics**; Soweto — **Jeffrey Osborne**; Inside To Outside — **Limahl**; You Shook Me All Night Long — **AC/DC**; Sempre, Sempre — **Al. Bano & Romina Power.** ● Revista „Sounds" scrie elogios despre noul grup britanic **„The Housemartins"** al cărui LP, **„London O Hull 4"**, este extrem de solicitat în momentul de faţă. Vom vedea...

Petru UMANSCHI

panoramic

● **„România pentru o lume fără arme şi războaie", „Ştiinţă şi raţiune", „Planeta albastră"** — sînt doar cîteva din semnificativele generice sub care se desfăşoară în aceste zile un complex de acţiuni politico-educative, organizate de către Întreprinderea cinematografică judeţeană. ● **În întîmpinarea unei date istorice** — 1 Decembrie, Filiala Arhivelor statului şi Muzeul judeţean Timiş pregătesc o şedinţă comună de comunicări ştiinţifice şi o expoziţie, ambele consacrate împlinirii a 68 de ani de la Unirea Transilvaniei şi Banatului cu ţara. ● **Vernisaj.** La galeriile de artă „Apollodor" din Drobeta Turnu-Severin a fost vernisată recent o remarcabilă expoziţie purtînd semnătura artistului plastic Constantin Răducan (membru al Filialei U.A.P. Lugoj). Au vorbit: prof. Eleodor Popescu, preşedintele C.J.C.E.S Mehedinţi, criticul de artă Călin Dan şi prozatorul Mircea Nedelciu. ● **„Românii în istoria universală"** — este titlul primului volum (727 pagini) din seria „Monografii istorice", editat, în excelente condiţii grafice de către Universitatea „Al. I. Cuza" din Iaşi. În bogatul cuprins al volumului (coordonat de I. Agrigoroaiei, Gh. Buzatu şi V. Cristian) figurează şi un studiu al istoricului timişorean Victor Neumann: „Luminile Renaşterii în Europa est-centrală. Tentaţia lui **Homo Europaeus".** ● **Invitat al Filormanicii de stat „Banatul"**, într-un concert extraordinar — pianistul Hegedüs Endre din R.P. Ungară. ● **Artista amatoare Daria Săvescu** expune acuarele şi uleiuri în holul Întreprinderii „Victoria". La vernisaj a vorbit scriitoarea Alexandra Indrieş. ● **Diaporama timişoreană,** organizată de Casa Universitarilor, s-a bucurat de prezentarea lui Walter Covlescu. ● **Doi artişti plastici** — Adriana Marcela Gaidoş şi Iosif Vasile Gaidoş, expun pictură şi grafică în sala de expoziţii a Casei de Cultură a Sindicatelor din Reşiţa (20 noiembrie— 7 decembrie). ● **La galeria de artă fotografică** din Bastionul Cetăţii artistul fotograf din Bucureşti, Adrian Szasz expune un foto-reportaj intitulat „Prin lume călător".

INDEX

viaţa asociaţiei

● În cadrul amplelor acţiuni desfăşurate în vederea Referendumului naţional de la 23 noiembrie, sub genericul „Scriitorii şi Pacea", la Întreprinderea Comerţului de Stat din Timişoara s-a desfăşurat o şezătoare literară în cadrul căreia au citit din creaţiile lor scriitorii **Alexandru Jebeleanu, Antoaneta C. Iordache, Mircea Mihăieş, Valentin Tudor** şi **Aurel Turcuş.** ● Cenaclul **Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara** şi al revistei **„ORIZONT"** a fost gazda unei întîlniri cu membrii Cenaclului de limba sîrbă al Asociaţiei. În cuvîntul de deschidere, conducătorul şedinţei, poetul **Anghel Dumbrăveanu,** secretar al Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara, s-a referit pe larg la importanţa acestui gen de întîlniri, **menite să contribuie la** consolidarea climatului de efervescenţă creatoare, a atmosferei de emulaţie între scriitorii din această parte a ţării, să stimuleze interesul pentru traduceri reciproce, în vederea unei mai bune cunoaşteri şi participări la dinamica vieţii literare. În continuare poetul **Slavomir Gvozdenovici,** redactor-şef al revistei „Knijevni Jivot", preşedintele cenaclului de limba sîrbă, a vorbit despre dezvoltarea literaturii de expresie sîrbă din ţara noastră. Au citit apoi din creaţiile lor **Svetomir Raicov, Cedomir Milenovici, Neboişa Popovici, Draga Mirianici** şi **Duşan Baiszki,** texte traduse de **Lucian Alexiu, Marius Munteanu** şi **Valeriu Drumeş.** Pe marginea textelor prezentate au susţinut referate criticii literari **Marian Odangiu** şi **Lucian Alexiu.** La dezbateri au mai luat cuvîntul **Alexandru Jebeleanu, Doru Eugen Popin, Jivco Milin** şi **Ivo Muncian.** În şedinţa de marţi, 25 noiembrie a.c., ora 18, va citi un grupaj de poeme **Octavian Doclin.** Referat: **Marian Odangiu.**

M.O.

aqua-forte

● Cîte unul se crede leu, numai pentru că primeşte partea leului...

● Cînd îţi intră săpun în ochi, nu mai contează dacă e aromat sau nu.

● Nimeni nu tinde mai mult spre îmbogăţire, ca acei săraci cu duhul.

● Cică de ruşine n-a arătat colectivului adevărul, pentru că acesta era gol-goluţ.

● Ar fi bine să fie toţi oamenii la înălţime; nu s-ar mai uita nimeni „de sus"!

● Toată viaţa m-am ferit de bigamie; e foarte greu... cu două soacre!

● Modestia împodobeşte omul; dar nu toţi oamenii au slăbiciunea podoabelor.

● Nici n-ai atîtea reguli, cîte excepţii sînt!...

● Cred că dragostea de la prima vedere este, totuşi, mai bună decît cea oarbă!

● Zicea mereu: „Să le dăm ciubucarilor peste mînă!" Dar de dat, le dădea... în mînă!

Victor GORŞCOVĂZ

televiziune

DUMINICA, 23 noiembrie. 11,30 Telejurnal. Azi la referendum: participare unanimă, un da ferm pentru prosperitatea patriei, pentru pace în lume! 11,45 Lumea copiilor. 12,45 Cîntec românesc, cîntec de pace. 13,00 Telejurnal. 13,15 Album duminical. 14,45 Telejurnal. Azi la referendum: adeziune deplină, unanimă la întreaga politică internă şi externă a partidului şi statului nostru! 19,00 Telejurnal. 19,30 Pledoarie pentru viaţă. 19,50 Unire — Unitate — Pace. 20,40 Film artistic. Columna. (Ultima parte). 21,45 Telejurnal. Azi la referendum — vibrantă reafirmare a voinţei întregii naţiuni de a înfăptui programele de dezvoltare multilaterală a patriei, într-o lume a păcii şi colaborării! **LUNI,** 24 noiembrie. 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-ştiinţific. 20,35 Tezaur folcloric. 20,50 Roman foileton. Calvarul. 21,50 Telejurnal. **MARŢI,** 25 noiembrie. 20,00 Telejurnal. 20,20 Teatru TV. — Răspîntia cea mare, de Victor Ion Popa. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI,** 26 noiembrie. 20,00 Telejurnal. 20,15 Viaţa economică. 20,25 Unită România, stăpînă pe destin. 20,35 Tribuna TV. 20,50 Film serial — Ambulanţa. 21,50 Telejurnal. **JOI, 27 noiembrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Viaţa economică. 20,35 Itinerar iugoslav. 20,45 Istoria în monumente. 21,10 Însemne ale unui timp eroic. 21,25 Invitaţie în studiourile Radioteleviziunii. 21,50 Telejurnal. **VINERI,** 28 noiembrie. 20,00 Telejurnal. 20,20 Viaţa economică. 20,35 Memoria documentelor. 20,50 Unirea ne-a fost leagănul dintîi. 21,05 Cadran mondial. 21,20 Ziua Internaţională de solidaritate cu lupta poporului palestinian. 21,25 Serial ştiinţific. Din tainele naturii. 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 28 noiembrie.** 13,00 Telejurnal. 13,05 La sfîrşit de săptămînă. 14,40 Noiembrie. Cronica evenimentelor politice. 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia. 19,55 Cîntăm d-alea d-ale noastre. Spectacol de varietăţi. **20,45 Teatru TV —** Mihai Viteazul. 22,20 Telejurnal.

INIȚIATIVELE DE PACE ALE ROMÂNIEI

Inițiind rodnice transformări structurale pe plan intern, Congresul al IX-lea al P.C.R. a deschis, în același timp, perspectivele unei serii largi de remarcabile inițiative românești pe coordonatele de evoluție ale vieții internaționale multiplicînd considerabil posibilitățile de exprimare ale țării noastre sub semnul libertății și independenței naționale.

Indisociabile de gîndirea și activitatea practică a tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU**, secretarul general al partidului, prezențele românești au început cu anul 1965 cînd, la inițiativa României, primul document programatic în materie de tineret „Declarația cu privire la promovarea în rîndul tinerilor a idealurilor păcii, respectului reciproc și înțelegerii între popoare“ a fost adoptat de către Adunarea Generală O.N.U. în calitate de Cartă a educației pașnice a tinerei generații.

Plecînd de la axioma, validată de întreaga istorie a umanității, conform căreia politica externă este o continuare a politicii interne, această deschidere internaționalistă a poporului nostru este încă o formă de argumentare a convingerii că socialismul este inevitabil în mișcarea istorică ireversibilă. Căci, dacă sub impactul revoluției științifico-tehnice munca s-a socializat permanent tinzînd către o socializare coextensivă popoarelor, legea obiectivă a concordanței cere cu necesitate și o socializare corespunzătoare a raporturilor de proprietate. Cum însă această cerință intrinsecă progresului istoric nu poate fi îndeplinită decît prin socializarea întregii puteri politice, socialismul s-a afirmat și se consolidează nu ca una din alternativele posibile ale viitorului, ci ca singurul tip de societate capabila să deblocheze toate mecanismele istoriei. Conform, deci, convingerii că viitorul aparține prin excelență tineretului, căruia îi revine misiunea de a traduce în viață, etapă de etapă, proiectul social și uman al noii societăți, primul apel a fost făcut generației care aflîndu-se în faza achizițiilor culturale și comportamentale are nevoie cel mai mult de modele. Un astfel de model, umanist și generos poate inspira, atît pe plan intern cît și internațional, opțiuni civice în cunoștință de cauză și poate inspira comportamente social-politice în consens cu evoluția globală a societății umane. Pentru că, tocmai mondializarea fără precedent a vieții pune în termeni de acută necesitate o nouă atitudine de valorizare a vieții umane, în deschiderea, deloc retorică, a întrebării : ce valori orientează procesul de „internaționalizare“ a lumii ?

Reducînd la esență valoarea generică a tuturor răspunsurilor posibile, aceasta nu poate fi identificabilă în altă parte decît la nivelul legăturii indisolubile dintre viața individului și viața speciei interogată hamletian de forțe malefice puternic înarmate.

Ridicînd la înălțimea unui adevărat context politic dreptul la existență al fiecărui anonim, conștiința păcii se instituie ca indicator al gradului de dezvoltare a gîndirii politice indisociabile de fundamentul cultural al fiecărui cetățean care aspiră la viață civilizată cu dreptul inevitabil la viață și viitor.

Spre deosebire, deci, de pacifismul clasic care se confunda cu o poziție de respingere morală sau religioasă a războiului, de pe poziții individuale, fără vreo legătură cu platforme politice concret definite, epoca contemporană redefinește pacea ca primă condiție, elementară, pentru viața umană. Ca urmare, și conștientizarea ideii de pace dobîndește dimensiuni planetare cerînd acțiuni de aceeași amplitudine, în sensul conștientizării structurii problemelor globale, în cadrul cărora, pacea este problema globală prioritară. Pacea, ca singură zeitate a istoriei viitoare a umanității, nu este o creație a zilelor noastre, ci își are propria ei zbuciumată istorie în care cronicarii fiecărei clipe de liniște au lăsat nemuritoare testamente de robust optimism. Ne-am putea opri la Pactul Briand—Kellong, din 27 august 1928 care pentru prima dată în istoria omenirii a scos războiul în afara legii, determinînd un curent de opinie care ulterior l-a calificat de către alte numeroase documente internaționale drept cea mai gravă crimă contra umanității. Calificativul pare mai mult decît adecvat dacă avem în vedere că omenirea a cunoscut în ultimii 5500 de ani de cînd există statistici, grevați de peste 15 000 de războaie, răgazul a doar 292 ani de pace rodnică, în timp ce numai în ultimii 100 ani puterea armelor a crescut cu peste 1 000 000 de ori. Iar faptul că în ultimii 300 ani s-au semnat peste 8 000 acorduri de pace care au rămas în vigoare cu puțin timp peste 2 ani, fiecare pledează pentru actualitatea faptului că „întrucît războaiele iau naștere în mințile oamenilor, în mințile oamenilor trebuie înrădăcinată ideea păcii“, după cum stipulează Convenția constitutivă a Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO). Imperativ cu atît mai presant cu cît, chiar după încheierea ultimului război mondial, s-au consemnat 105 conflicte majore care au provocat 16 milioane de morți în 66 de țări ale lumii.

Avînd în vedere faptul că în lumea noastră contemporană vechile antagonisme de clasă — nerezolvate — se transformă în contradicții între state și evoluează spre contradicții ireconciliabile între alianțele statale militaro-politice echipate cu armament de distrugere în masă, pacea se impune drept cea mai rațională soluție pentru a salva societatea umană de la o dezintegrare ireversibilă și completă.

În întîmpinarea acestor exigențe ale noii conjuncturi internaționale și în deplină concordanță cu aspirațiile poporului nostru, recenta hotărîre a Marii Adunări Naționale de a ridica la rang de lege voința noastră de pace completează alte inițiative de prestigiu planetar din care amintim :

a) **în plan politic :** — Apelul pentru dezarmare și pace al Frontului Democrației și Unității Socialiste ; — Apelul adresat de tineretul României tuturor organizațiilor de copii, tineret și studenți, tinerei generații a lumii ; — Apelul adresat de Consiliul Național al Oamenilor Muncii clasei muncitoare, tuturor oamenilor muncii din țara noastră, forțelor iubitoare de pace, popoarelor din întreaga lume ; — Apelul Marii Adunări Naționale către parlamentele, guvernele și popoarele țărilor europene, ale Statelor Unite ale Americii și Canadei ; — Apelul poporului român, purtînd 18 milioane de semnături, adresat sesiunii speciale din 1982 a Organizației Națiunilor Unite consacrate dezarmării

b) **În spiritul cooperării și dezvoltării economice :** — Țara noastră este angajată în prezent în peste 470 de acțiuni de cooperare economică între care 5 societăți mixte de producție în țara noastră, 27 de societăți mixte de producție în străinătate, 37 de societăți comerciale mixte și proprii, precum și societăți bancare în străinătate, 225 de obiective economice complexe construite peste hotare și peste 110 acțiuni de cooperare și specializare în producție cu țările socialiste.

c) **În scopul consolidării platformei teoretico-doctrinare necesare trecerii practice la realizarea unei noi ordini internaționale, România a avansat diverse propuneri ca :**

— Eliminarea tendințelor protecționiste, desfășurarea unor schimburi economice libere de orice îngrădiri și discriminări ; — Statornicirea unor raporturi echitabile între prețurile materiilor prime și cele ale produselor industrializate : — Elaborarea unor programe speciale de ajutorare a țărilor în curs de dezvoltare în domeniul agriculturii, industriei, transporturilor și în alte sectoare de activitate ; — Începerea cît mai grabnică, în cadrul O.N.U., a negocierilor globale în problemele cooperării și desvoltării ; ș.a.

În complementaritatea lor, toate aceste luări de poziție demonstrează că nu lipsa de popularitate a războiului în rîndul cetățenilor români, ci convingerea acestora că folosirea mijloacelor militare nu poate fi justificată de nici un scop, niciodată, îi va face să folosească apropiatul Referendum drept tribună și formă adecvată de exprimare a vocației pașnice atît de specifică românilor dintotdeauna și cu atît mai mult acum, în acest timp al creației și împlinirilor durabile.

Ștefan BUZĂRNESCU

POEMELE PĂCII

JOSÉ PAULO PAIS

(BRAZILIA)

ÎN MARILE PLANTAȚII

Calde ca zilele unei iubiri
sînt cele ce vreau să vă spun
Sărutate de soarele oceanului satele noastre
își împing fiii în marile plantații
(imagine fotografiată cu inima)
Și ei cîntă și cîntă și cîntă
și au drept armă o privire curată
și suflete, acasă, de hrănit
Lungă-i șoseaua belșugului.
prea pufos patul celui bogat
(noi avem drept armă o privire curată
— ați văzut fabula cum se ceartă cu morala sa —)
Legămînt fac pe viață cu tine
zare albastră a privirii mele
Să nu se audă lătrătura de tun.
În schimb, vei avea drept cadou
o privire curată
din milioane de ochi
și vorbele mele calde ca
zilele calde și lungi ale unei iubiri.

În românește de Ioan MORAR

LANGSTON HUGHES

(S.U.A.)

NEGRUL VORBEȘTE DESPRE FLUVII

Am cunoscut fluvii :
Am cunoscut fluvii bătrîne ca lumea și mai bătrîne
ca sîngele din venele omenești.
Sufletul meu a devenit adînc precum fluviile.
M-am scăldat în Eufrat în amurgul veacurilor,
Mi-am ridicat coliba pe țărmul Congoului și m-a
cuprins somnul.
Am privit Nilul, am înălțat lîngă el piramidele.
Am auzit fluviul Mississippi cîntînd pe cînd
Abraham Lincoln se-ndrepta spre New-Orleans
am văzut poalele miloase-ale fluviului în aurul
soarelui de seară.
Am cunoscut fluvii :
Străvechi, negre fluvii.
Sufletul mi-a devenit adînc cum sînt fluviile.

Traducere de Carmen BLAGA

DAGMAR NICK

(R.F. GERMANIA)

CĂTRE TINE

Poți lăsa pămîntul să se cutremure iarăși
și deasupra mea să înșiri stelele.
Ne vom întîlni sus,
sus de tot,
dincolo de lumea ghețarilor.
Catapultă mi-e inima
Fii fără grijă : eu nimeresc ținta.
Dar dacă îmi ceri,
rămîn aici, jos
și nu pierd nimic,
în primul rînd pămîntul de sub tălpi.
Fiindcă pămîntul acesta pe care
îl faci să se cutremure iarăși,
și eu îl iubesc.

Traducere de Cornel POPA

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRAVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PIRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : TIMIȘOARA, strada RODNEI 1.
Telefoane : 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate
nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42 907.

SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 48

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 48 (1032) 28 NOIEMBRIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 16 PAG. 3 LEI

Dialectica relației național-internațional în procesul revoluționar

Enunțînd teza că generalul există prin particular, teoria marxistă relevă adevărul că faptele particulare probează, corectează și îmbogățesc cunoașterea legilor generale, dau valoare generalului, într-un efort continuu de investigare a realității mereu în schimbare și transformare. Și în viața socială se confirmă principiul că generalul nu există și nu poate exista în stare abstractă ci se manifestă prin particular, în condiții concret istorice. De aici concluzia că nu poate exista un model unic, universal, al construcției socialiste. Sintetizarea experienței istorice a poporului român, generalizarea teoretică a practicii de transformare socialistă a țării a permis elaborarea unor răspunsuri și măsuri realiste la problemele ce decurg din particularitățile țării noastre, concretizate în programul partidului, în documentele congreselor și conferințelor naționale ale partidului, asigurînd dezvoltarea accelerată pe calea socialismului. Aducînd contribuții importante la clarificarea rolului națiunii în lumea de azi, a căilor de afirmare și înflorire a națiunii noastre socialiste, în opera tovarășului **NICOLAE CEAUȘESCU** este aprofundată relația dialectică dintre național și internațional. Transformările social-economice din zilele noastre în contextul noii revoluții științifice și tehnice — dezvoltarea impetuoasă a forțelor de producție, înflorirea vieții spirituale a popoarelor — determină întrepătrunderea continuă a relațiilor dintre statele independente și suverane, cooperarea lor multilaterală. Prin prisma dialecticii materialiste este relevat principiul conexiunii universale dintre factori și fenomene distincte care își au propria lor autonomie de dezvoltare, dar a căror interacțiune formează baza existenței și modelarea de funcționare a întregului ansamblu. De aceea, soluționarea unor probleme cruciale ale dezvoltării civilizației noastre nu se poate realiza decît prin efortul comun al națiunilor. În lupta pentru progres, nici o națiune nu se poate izola de lumea înconjurătoare. Dar în discutarea problemelor privind relația dintre independență și interdependență, factorul hotărîtor al dezvoltării economico-sociale îl constituie munca și eforturile fiecărui popor, de care depinde folosirea eficientă a resurselor proprii și a avantajelor colaborării internaționale. În concepția partidului nostru, principiul de bază al sistemului internațional global îl constituie manifestarea suverană a statelor, autonomia lor completă în elaborarea politicii, potrivit intereselor naționale. Problemele autonomiei și neatîrnării fiecărei națiuni, a dreptului suveran al fiecărui popor de a fi stăpîn pe propria țară, subliniază tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, constituie o legitate obiectivă a însăși dezvoltării social-istorice contemporane.

Marea diversitate a stadiilor de dezvoltare, tradițiile istorice, condițiile economico-sociale specifice unor țări sau grupuri de țări dau conținut concret raportului național-internațional. Socialismul oferă baza principală pentru interacțiunea armonioasă a factorului național-internațional, a colaborării internaționale.

În procesul construirii socialismului, se realizează o împletire strînsă între sarcinile specifice, naționale, și ansamblul de sarcini comune internaționale. Factorul național este expresia concentrată a trăsăturilor economice, sociale, politice, culturale, psihice a popoarelor. Naționalul constă în afirmarea deplină a fiecărui popor pe fundalul existenței universale, a originalității și unicității sale. Factorul internațional, relațiile mondiale se răsfrîng asupra proceselor naționale interne, dar nu în sensul anulării ființei naționale. Socialismul oferă posibilitatea îmbinării intereselor naționale ale popoarelor ca proces obiectiv de apropiere între națiuni pe baza colaborării egale și liber consimțite, proces ce presupune afirmarea puternică a fiecărei națiuni și aplicarea principiilor noi de relații între state. Punînd pe primul plan dezvoltarea economico-socială, edificarea orînduirii socialiste, partidul și statul nostru, arată tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, la Congresul al XIII-lea al partidului, desfășoară o politică externă activă de extindere și întărire a relațiilor cu toate țările socialiste, cu țările în curs de dezvoltare, fără a neglija relațiile cu țările capitaliste dezvoltate.

Succesele obținute de țara noastră în edificarea noii orînduiri sociale — ca, de altfel, rezultatele obținute de toate țările socialiste — constituie o contribuție reală la afirmarea prestigiului socialismului în lume, la cauza progresului, independenței și păcii

Lector univ. dr. Ioan AVRAM

1 Decembrie 1918 — moment crucial al istoriei noastre naționale

1 Decembrie 1918. Alba Iulia îmbrăca pentru eternitate veșmîntul bucuriei. Lăcaș al culturii românești, capitala nădejdii redevenea simbol al împlinirii pentru întreaga suflare pămîntească, atît din Țara secătuită de sînge întru dreptate, cît și din provinciile surori cărora succesivele furtuni ale istoriei nu reușiseră să le smulga rădăcinile.

Anticul Apulum al dacilor „celor puternici", bastion fundamental al Transilvaniei — ea însăși inima a spațiului românesc — leagăn al civilizației din timpul lui Burebista și al renașterii dace sub Decebal, citadelă a sintezei daco-romane, „Alba Cetate" (Bălgrad) a secolelor IX—X, a rezistenței românilor transilvăneni împotriva trufașului cuceritor ungur Vaik, viitorul rege Sfîntul Ștefan, devenea peste secole simbolul renașterii românești, sub marele voievod Mihai Viteazul — în 1599 — 1600 — deschizîndu-și porțile mult așteptatului „restitutor Daciae". În sunetul trîmbițelor, duruitul tobelor, salvelor artileriei estompate de **„vox populi, vox Dei"**, domnul care a **consfințit izbînda** unui mileniu **de speranțe** și trudnică faptă, **eroul în care** trăiau **Mircea și Ștefan și** Iancu și Rareș și Lăpușneanul și Despot și Mircea Ciobanul și Ioan Cercel i-a pășit pragul, sub mantia-i albă orașul nimbîndu-se în izbînda Țării întregite prin „Io Mihail Voievod și domn a toată Țara Românească și al Ardealului și a toată Țara Moldovei".

Depozitară a nădejdilor românilor prin armele — simbol al dezrobirii — pe care „horenii" i le cereau la 1784, mormînt al căpitanului Crișan, Alba Iulia a plîns apoi martiriul lui Horea și Cloșca, s-a cutremurat la zanganitul lanțurilor lui Avram Iancu, a asistat încrîncenată la crimele de la Mihalț din 2 iunie 1848, s-a luminat la cîntecul izbînzii fraților de peste munți ce au înfăptuit Unirea Moldovei și a Munteniei la 1859 și independența României la 1877, ridicîndu-se, din nou, ca istorică citadelă a dreptății în toamna descătușării — amurg al imperiilor multinaționale. Oraș al păcii și al bucuriei muncii, cetatea istorică a neamului nostru chema la 20 noiembrie 1918, prin glasul Marelui Sfat „în numele dreptății eterne", la „Mărita Adunare Națională" pe fiii săi de pretutindeni, pe toți iubitorii de adevăr. Îi chema „cu miile, cu zecile de mii, în număr vrednic de cauza mare și sfîntă", iar Blajul Libertății și Lugojul, Aradul, Sibiul și Brașovul și Oradea și întreg Maramureșul i-au purtat chemarea, îndemnînd: „Veniți la Alba Iulia !" Și s-au pornit zăpoarele neamului zdrobind orice stavilă. Întreaga suflare românească din „țara codrilor de fag", unde „elocvent vorbeau lacrimile ce se prelingeau pe fața celor mulți", pînă la Marea cea Mare, și „Maică-Dunărea bătrînă a răspuns împletindu-și glasul în cîntul celor peste 130 000 de fii ai săi prezenți pe „Cîmpul lui Horea" — „Deșteaptă-te române !" „Bine ați venit la sfînta cetate de durere și de slavă a neamului românesc", le-a urat „Foaia" Albei Iulii, pe care, din acea zi de 30 noiembrie, 4000 de țărani au păstrat-o ca pe o icoană. „Bine ați venit !" — în numele dreptății. Cînd un întreg popor are un singur gînd și inima milioanelor de oameni bate pentru o singură idee, ce putere omenească ar putea să se opună ? Și dacă ar exista o asemenea putere dușmană, aceasta va trebui să se încline în fața voinței suverane a milioanelor de suflete unite într-un singur gînd și un singur ideal. Și, într-adevăr, voința suverană a unei întregi națiuni libere și mîndre a triumfat. „Visul măreț de al cărui dor au murit moșii și părinții" noștri s-a întrupat. În aclamațiile mulțimii, prin glasul lui Vasile Goldiș, „Adunarea Națională a tuturor românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba Iulia, în ziua de 18 noiembrie/1 decembrie 1918, decretează unirea acestor români și a teritoriilor locuite de dînșii cu România".

Mărețul act istoric de la 1 Decembrie 1918 consfințește împlinirea unei necesități istorice imperioase, încununarea aspirațiilor de veacuri ale poporului român pentru eliberare națională, fiind un rezultat al luptelor duse de masele populare, de cele mai înaintate forțe social-politice ale vremii. În columna maiestuoasă a istoriei noastre

Dr. Gheorghe ȘORA

(Continuare în pag. 2)

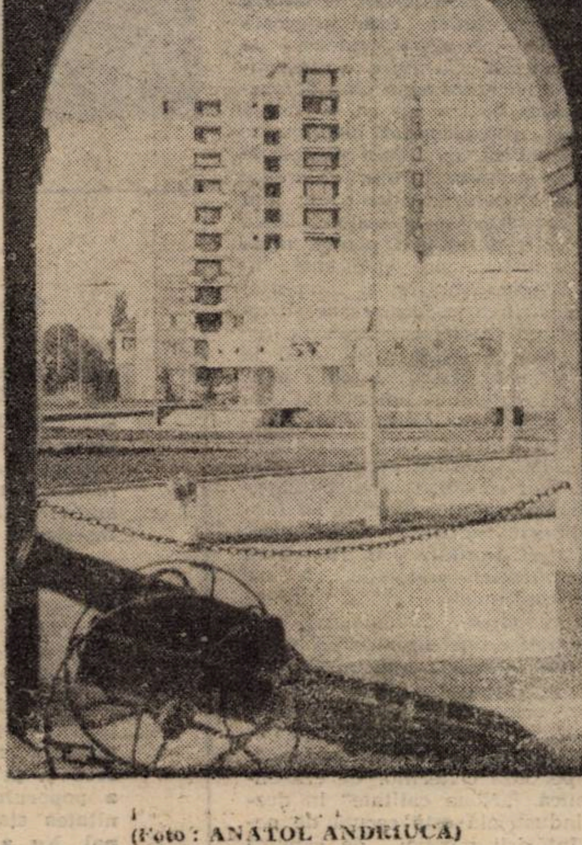

(Foto : ANATOL ANDRIUCA)

Conceptul de „noua calitate" în dezvoltarea multilaterală a României

Formulată de tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, secretar general al Partidului Comunist Român, la Conferința Națională a P.C.R. din 7—9 decembrie 1977, pe baza unei ample analize a actualului stadiu de dezvoltare și a legităților obiective de dezvoltare a societății, teza trecerii la o nouă calitate polarizează astăzi toate acțiunile și măsurile întreprinse la nivel macro și micro-economic și își găsește concretizarea în concentrarea atenției asupra laturilor de ordin calitativ în dezvoltarea economică și industrială a țării. Apărută ca necesitate obiectivă pentru înfăptuirea sarcinilor societății socialiste multilateral dezvoltate, așa cum a fost concepută odată cu Congresul al IX-lea al partidului, teza concentrării atenției asupra laturilor calitative ale dezvoltării industriale capătă noi dimensiuni, noi conținuturi, odată cu trecerea la înfăptuirea obiectivului fundamental al actualului cincinal, stabilit de Congresul al XIII-lea al P.C.R. Are loc saltul de la afirmarea ca necesitate obiectivă a tezei, la acțiunea practică de realizare efectivă a cerințelor tezei, acțiune care prinde viață și devine realitate prin succesele obținute de poporul nostru în procesul dezvoltării economice și industriale.

În acest context, obiectivul stabilit de Congresul al XII-lea al P.C.R. și de Conferința Națională a P.C.R. din decembrie 1982 privind realizarea unei noi calități a muncii și vieții în toate domeniile de activitate, trebuie înțeles în sensul de a se lua toate măsurile necesare pentru „consolidarea marilor realizări, asigurarea unui nou echilibru și dezvoltarea armonioasă a tuturor sectoarelor de activitate, pentru înlăturarea unor contradicții și deregări ce s-au produs și crearea condițiilor necesare înaintării în continuare spre înaltele culmi ale civilizației comuniste". Deși schimbările în latura cantitativă a fenomenelor vor continua să se îmbine indisolubil cu schimbările în latura calitativă, preponderente vor fi de acum înainte mutațiile de ordin calitativ, saltul spre dezvoltarea intensivă a economiei.

Noua calitate înseamnă, în viziunea documentelor Congresului al XIII-lea al P.C.R. nu numai dezvoltarea intensivă, ci și corelarea industriei cu agricultura și cu celelalte ramuri, precum și înlăturarea prin soluționare a unor contradicții apărute în procesul acumulărilor cantitative de pînă acum. Avem, deci, o orientare clară asupra modului cum trebuie concepută noua politică de industrializare și de dezvoltare a țării noastre în cea de-a treia etapă a făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate. Iată de ce considerăm că trecerea la o nouă calitate prin concentrarea atenției asupra factorilor intensivi, calitativi în dezvoltare nu este o simplă orientare, ci o cotitură radicală în evoluția gîndirii și practicii economice a partidului și statului nostru, un salt calitativ, o legitate a dezvoltării țării noastre în mersul său gradual spre societatea comunistă.

Orientarea spre accentuarea laturilor intensive, calitative, ale industrializării a apărut ca o reacție într-o foarte bună măsură anticipativă la noile structuri ale economiei, la efectele crizei economice mondiale, a restricțiilor de natură materială și energetică, fiind integrată în mod organic în noua strategie de dezvoltare a țării. Ca atare, industrializarea după 1980 este concepută de partidul și statul nostru nu ca o simplă extrapolare a tendințelor manifestate pînă acum, ci ca un amplu proces de modernizare și restructurare, de creare a unor noi structuri industriale, mai eficiente, moderne și complexe. Două procese vor fi definitorii pentru noua etapă de industrializare și anume: a) progresul tehnico-științific al industriei și b) modernizarea esențială a structurii industriei, astfel ca industria românească să-și mărească capacitatea de absorbție și generalizare rapidă a noului în știință și tehnică, deschizîndu-se larg, în felul acesta, perspectivele trecerii în viitor la o economie industrială și tehnologică, specifică cerințelor noii etape sau noii revoluții tehnico-științifice contemporane. Pornind de la faptul că factorii cantitativi devin tot mai restrictivi, limitativi, în raport cu nevoile economiei naționale, că are loc, în continuare, o accentuare a crizei mondiale de materii prime și energetice, pe de o parte, și că pînă în 1980 industria a acumulat un puternic potențial productiv, pe de altă parte, orientarea spre „calitate" este cerută, în aceste condiții, de necesitatea valorificării raționale a acestui potențial pe baza criteriilor de eficiență economică. „Noua calitate" în dezvoltarea industrială este cerută de necesitatea întăririi poziției de ramură conducătoare în economia națională a industriei noastre în producerea produsului social și a venitului național, prin continuarea creșterii în ritm susținut a ei și prin aplicarea unei politici diferențiate de ritm pe ramuri și subramuri industriale. Este cunoscut faptul că în etapa industrializării extensive, de creare a bazei tehnico-materiale, a ramurilor fundamentale ale industriei, de asigurare a preponderenței grupei „A" față de grupa „B", ritmurile de creștere a producției industriale erau foarte ridicate — de 11—12 la sută, ceea ce a permis creșterea cantitativă a volumului producției industriale, a ponderii industriei în indicatorii sintetici. Ritmul este, în esență, expresia creșterii cantitative. Odată cu trecerea la noua orientare, la accentuarea laturilor calitative și ca urmare a situației internaționale grele, a influențelor puternice ale crizei economice mondiale, de materii prime și energie, s-a schimbat și orientarea față de ritm, acesta începe să-și piardă oarecum din semnificație. Începînd cu actualul cincinal și în viitor, noi aplicăm politica unor ritmuri diferențiate, astfel încît dinamismul să se sprijine pe folosirea cu eficiență ridicată a tuturor resurselor, iar creșterea economică să se realizeze în condiții de echilibru economic optim, să fie o creștere intensivă.

Trecerea la o nouă calitate este cerută de participarea țării noastre la circuitul economic mondial, în sensul că realizarea sarcinilor de export implică o înaltă competitivitate a produselor românești, în condițiile tot mai aspre de pe piața mondială. Mijlocul de a face față competiției nu-l mai constituie scăderea prețurilor, ca altădată, ci tocmai ridicarea nivelului tehnic al calității produselor.

Necesitatea decurge și din nevoia schimbării modului de gîndire, de conștiință al oamenilor, de producere a bunurilor materiale; de la gîndirea și acțiunea preponderent consumatoristă, bazată pe consum excesiv de resurse în condițiile industrializării preponderent energo-materiale-metalo-intensive (pînă în anii '70), la un mod de producție și o industrializare preponderent intensive, mici consumatoare de resurse materiale, dar mari consumatoare de inteligență, de tehnologii de înaltă complexitate și de manoperă de înaltă calificare.

Trecerea la o nouă calitate în dezvoltarea industrială a țării va determina o nouă calitate a vieții umane, o îmbunătățire radicală a condiției omului, ca beneficiar al rezultatelor activității depuse. Îmbunătățirea calității condițiilor materiale, a serviciilor prestate, a calității ecologice a mediului în care trăiește omul, vor duce la eliberarea materială și spirituală a acestuia, la desprinderea lui de simpla existență fizică, la emanciparea economică și socială, sub aspectul personalității creative, a idealurilor sale de viață.

Noua calitate este cerută și de necesitatea eliminării unor disproporții și contradicții apărute în procesul acumulărilor cantitative de pînă acum, de echilibrare și asigurare a unui raport mai bun între industrie și agricultură, între toate ramurile și sectoarele economice, între producția de mijloace de producție și cea de bunuri de consum, între necesitățile de consum și producția de bunuri de consum, între baza de materii prime interne și cerințele industriei prelucrătoare etc. În fine, accentuarea laturilor calitative ale dezvoltării industriale va determina trecerea României în rîndurile statelor cu dezvoltare medie, pînă la finele secolului, așa cum se precizează în documentele Congresului al XIII-lea al P.C.R. „În anul 2000 — arăta tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** — România va fi o țară socialistă multilateral dezvoltată atît din punct de vedere al industriei, agriculturii, învățămîntului, științei și culturii, cît și al nivelului general de viață și civilizație al poporului. Se poate afirma că România va încheia o întreagă epocă revoluționară de dezvoltare, realizînd condițiile trecerii la manifestarea tot mai largă în societatea noastră a principiilor comuniste de repartiție, de muncă și viață". Cerință subliniată și la Plenara C.C. al P.C.R. din 23—24 iunie 1986.

Legătura dintre cantitate și calitate, realizarea saltului calitativ și asigurarea prin aceasta a evoluției este de natură dialectică, mai ales în domeniul vieții sociale, și se exprimă prin cunoscuta lege dialectică „a acumulărilor cantitative și saltului la o nouă calitate". Acest adevăr istoric, universal, ne-a îndemnat să considerăm că și în plan economic, discontinuitatea, prin trecerea la „o nouă calitate a muncii și a vieții în toate domeniile de activitate" poate îmbrăca forma de legitate a dezvoltării în general, a industrializării — ca mijloc principal de asigurare a acesteia, orientare de bază a politicii actuale și de viitor a partidului și a statului nostru.

Mergînd pe linia conceptualizării, trebuie spus că noțiunea de calitate are un caracter relativ, ea se manifestă în cadrul unor anumiți parametri care îi fixează și îi determină esența, în sensul că nu este dată odată pentru totdeauna, tendința ei este spre schimbare, spre transformare dialectică într-o nouă calitate. Aplicînd-o la viața socială, calitatea ține de natura orînduirii sociale. Problema calității, a noii calități se află în strînsă relație, deci, cu procesul dezvoltării obiective a societății noastre. Relativitatea calității, caracterul său dinamic, tendința ineluctabilă spre o nouă calitate, superioară, țin de evoluția obiectivă a societății noastre spre trepte superioare de progres, de caracterul permanent — deși complex și contradictoriu — al procesului revoluționar în țara noastră. În concepția Partidului Comunist Român, revoluția socialistă nu s-a încheiat odată cu cucerirea puterii politice, ci ea continuă, în condiții specifice și în prezent. Ideea revoluției continue, în sens științific, creator, are în vedere evoluția dialectică a noii orînduiri spre trepte tot mai înalte de progres și civilizație, dezvoltarea ei, de esență revoluționară, spre forme superioare de viață socială, organizare și eficiență. O asemenea viziune asupra revoluționării societății ne conduce și la concluzia potrivit căreia calitatea este, deci, și un mod de existență și de manifestare a societății socialiste. Ca urmare a unor îndelungate acumulări cantitative, orînduirea noastră socialistă a ajuns la un stadiu al dezvoltării care impune o viziune nouă, mai exigentă și mai complexă asupra calității vieții sociale, asupra ansamblului activității constructive a poporului nostru.

Iată, deci, că trecerea, în anii '89 ai dezvoltării economice și industriale a României, la o nouă calitate nu este o dorință, o pretenție subiectivă, ci este o necesitate legică, impusă de natura prefacerilor revoluționare ce trebuie să se petreacă în procesul dezvoltării în mersul înainte al țării noastre spre societatea comunistă. Pe de altă parte, trecerea la o nouă calitate este concepută de partidul și statul nostru nu ca un obiectiv conjunctural și nici nu se limitează la un sector sau altul de activitate, ci ea are un caracter integrator, afectînd structura de ansamblu a activității economice, organizarea și conducerea acesteia, mecanismul economic, formele de retribuire a muncii, ridicarea calificării personalului muncitor, nivelul productivității muncii și eficienței economice, corelarea diferitelor sectoare economice, înlăturarea contradicțiilor apărute etc. Avînd în vedere tezele programatice izvorîte din documentele Congreselor al XII-lea al P.C.R. și al XIII-lea al P.C.R. și ale Conferințelor Naționale din 1977 și 1982, definim conținutul legității „noii calități a muncii" ca fiind ansamblul de direcții de acțiune și de transformări radicale, de natură revoluționară, care, în concordanță cu schimbările intervenite în baza materială a societății, în nivelul și structura forțelor de producție, în structura socială și economică, urmează să modifice caracterul întregii activități productive, modul de organizare și conducere și să schimbe interacțiunea componentelor creșterii economice în favoarea factorilor intensivi, realizînd, în final, tipul intensiv de reproducție și creștere economică. Prin realizarea noii calități urmează să se schimbe, în final, nu numai modul de concepere a acțiunii umane, de producere a bunurilor, dar și de organizare și conducere a societății și, implicit, modul de consumare a rezultatelor activității umane.

Dr. Mariana DOBRAN

„Aurul nisipurilor". (Foto: ION BUDUREANU).

---

1 Decembrie 1918

(Urmare din pag. 1)

naționale, cuvintele de apreciere ale secretarului general al partidului nostru, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, privind marea înfăptuire a unității statale a poporului român, au caracter emblematic: **„1918, 1 Decembrie se înscrie în istoria poporului român ca un moment crucial din multele momente pe care le-a trăit în lupta sa pentru păstrarea ființei naționale, pentru libertate socială și națională (...). Ceea ce n-au putut realiza domnitorii, la timpul respectiv, au continuat alții: la '48 și '59, în '77, în 1918 și prin voința unanimă a poporului s-a înfăptuit unitatea statului nostru național. Nu a fost rezultatul nici unui tratat de pace, nu a fost voința unei puteri din afară; unirea a fost rezultatul voinței poporului român dornic de libertate și independență"**. Tot în formularea secretarului general al partidului nostru, **„Unirea în 1918 a reprezentat o adevărată piatră de hotar în dezvoltarea României moderne"**. Astăzi, unitatea poporului nostru se realizează în jurul Partidului Comunist Român, a secretarului său general, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, sensul acesteia avînd caracter eminamente constructiv, reprezentînd chezășia supremă a făuririi noii societăți socialiste multilateral dezvoltate, a înaintării României spre comunism.

TRADIȚIA FOLCLORICĂ — FLACĂRĂ DE NEPIERITOARE FRUMUSEȚE

TESTAMENTUL

Străbunii noștri — cei drepți, cei buni, cei viteji — pe care nu-i uităm, n-avem cum, n-avem dreptul, străbunii ne-au lăsat o zestre spirituală incomensurabilă, regăsită la tot pasul în vatra în care ei își cîntară bucuria și aleanul, își făuriră legendele, își horiră, ca nimeni alții, horele.

O comoară fermecată de simțire, rodită în atîtea și atîtea nestemate, o comoară nu ascunsă, ci transmisă prin timp. Or, cum pot fi altfel numite roiurile de legende, balade, doine, cîntece ori jocuri, născătoare, asemenea stupinelor, de alte și alte cîntări, de creații ce, prin veacuri, șlefuite, preluate și urcate în simboluri și expresii noi, ne-au structurat și dimensionat înălțarea în spirit, în cultura noastră, cu o personalitate specifică? De cînd am dobîndit conștiința culturală, istorică a neprețuitelor noastre straturi de creații populare, n-am încetat să le căutăm și exploatăm bogăția, substratul adînc de mister și imbold întru ființare pur românească. Mai mult, ne-am dat seama că sîntem beneficiarii unui testament spiritual ale cărui peceți și semne noi sîntem chemați să le dezlegăm. Cu sfințenie și respect, cu prețuire și răspundere pentru transmiterea literei lui mai departe, în noi forme, în noi ipostaze creatoare. Testamentul Mioriței, cu pecete natală de pămînt și stea, testamentul lui Manole, cu semn de aripă-zidire și lacrimă-fîntînă, testamentul viersului cu pecete și semn de viață și dor. „Luceafărul", „Rapsodia Română". „Coloana infinită", „Hora Unirii", alte creații de pisc poartă taina și respirația aceasta testamentară.

A zămislit spațiul mioritic nenumărate vocații creatoare. Ca și talente de interpreți ai melosului și dansului lăsate din străbuni, aceștia preluînd, cu dragoste și dăruire, perlele folclorice, dîndu-le glas și trăire, putere de dăinuire. Cîți rapsozi, cîți dansatori nu și-au înrămat în memoria contemporanilor vibrația neasemuită a glasului ori vraja ritmică a mișcării? Cîte voci nu și-au cîștigat renume, multe atingînd sublimul, renăscînd în sufletul ascultătorilor credința de simțire patriotică în valorile perene ale neamului? Toți și-au atins culmea vocației, dînd glas acurateței cîntecului popular, coborînd la obîrșia lui străveche, cu sentimentul datoriei față de autenticitatea izvorului. S-a format, în timp, o adevărată conștiință artistică a preluării și transmiterii fondului nostru tradițional în textura lui curată, fără intervenții alterante. În starea lui revolută, folclorul are nevoie, în bună parte, de conservare, fiind un fond de aur al culturii. Cercetarea, descoperirea de noi piese autentice în vetrele satelor vin și ele în sprijinul acestei idei.

Așa-zisa poluare folclorică manifestată în special, în ultimii ani, — caracterizată prin goana după versiuni noi, actualizare forțată, încărcarea melodiilor cu versuri improvizate, mixtură melodică, apariția unui repertoriu facil și deocheat de nuntă și petrecere etc. — nu doar ne alarmează, ci ne obligă să luăm atitudine, să reclamăm fenomenul și totodată pe aceia care îl provoacă. Nu-i este îngăduit nimănui să ia din cămara cu zestre a neamului nestemate pe care să le comercializeze, ori să le altereze strălucirea, dar nici să introducă în casă monede false, improvizații. Vedetismul, îngemănat cu punga ori lipsa de cultură în domeniu, cu abuzul de „personalitate", este cît se poate de nociv pentru o mișcare artistică, în care vocațiile de excepție se pot afirma și susține pe pilonii rezistenți ai tradiției populare.

Semnalul de alarmă trebuie tras în aceste cazuri de poluare vizavi de statutul artistic și moral al persoanelor care-și pun talentele în slujba interesului propriu, a succesului facil, a gustului îndoielnic, mai bine-zis a lipsei de gust. Ne aflăm în fața unei imagini contrastante care, cu siguranță, va fi ștearsă de adevărații mesageri ai artei noastre populare. Adică, de aceia care știu să dezlege și să poarte taina de preț și semnul testamentar ale neprețuitei comori.

convorbiri

Cu Milosav Tatarici

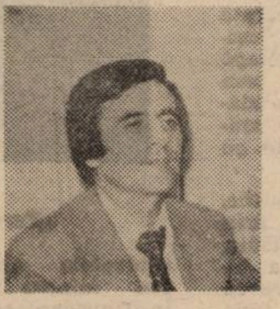

● **Instructor la Centrul de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă a județului Timiș.**

— Milosav Tatarici...

— Îmi place să mi se spună Emil Tatarici.

— Emil Tatarici, de la dansator, la maestru coregraf, un drum parcurs în timp, prin care v-ați definit personalitatea; ce impuls v-a determinat acest urcuș în profesie?

— Mă trag dintr-o familie de artiști, am prins pasiunea pentru dans de la ambii părinți, deci, explicabile, oarecum, opțiunea mea pentru profesie și evoluția ulterioară.

— Ați dansat, cum s-ar zice, încă din familie.

— Întocmai din adolescență, mai bine-zis.

— Apoi?

— Am debutat pe scena amatorilor. Eram încă elev la Școala profesională de mineri din Anina, cînd, cu emoție, în 1950, am urcat pe scenă. Pe urmă, o brigadă artistică de specialiști de la Timișoara, între care si cunoscutul coregraf Ionel Marcu, a decis selectarea mea ca dansator, recomandîndu-mă pentru formația de la „Electrobanat".

— Deci, o primă confirmare a talentului dumneavoastră...

— Privind în urmă, așa este. De atunci, indiferent de împrejurare, pentru mine, primordial, a rămas dansul. Am evoluat în diferite formații de dansatori — Clubul C.F.R., Ansamblul de stat de cîntece și dansuri Timișoara — devenind, între timp, profesionist. De aici au început întrebările și frămîntările mele pentru interpretarea calitativă a folclorului coregrafic.

— Dobîndeati, de acum, o conștiință a profesiei?

— Ca dansator profesionist, am intuit inestimabila valoare și izvorul nesecat ale dansului popular românesc. Din momentul cînd am început marile turnee în țară, m-am străduit să caut culegeri de folclor coregrafic, să mă documentez, să învăț. M-am atașat unor brigăzi de specialiști care cercetau zonele mari etno-folclorice ale țării și, mai ales, zona Banatului, ca parte integrantă a spațiului românesc.

— De ce? Erați încă dansator...

— Simțeam în mine un vulcan al creației, vedeam excelenți dansatori, doream și eu să știu, să asimilez, ca interpret, arta dansului. A fost o cercetare dificilă, dar și o adevărată revelație. La noi, de la un sat la altul, există un specific în dans, muzică, cromatica și țesătura costumelor, obiceiuri...

— E vorba de o diferențiere?

— Să dăm un exemplu. În satul Jdioara se joacă **Șireghea**, iar în comuna Criciova, la distanță de numai 3 km, se joacă **Țandăra**.

— Nu se aseamănă?

— Nu se aseamănă. Sau în comuna Banloc se joacă **Ardeleana** pe un picior, iar la Ghilad, **Ardeleana** pe trei sărite. Vreau, însă, să menționez că în această mare zonă există și dansuri reprezentative, cum e **Hora mare, Sub mînă, De doi, Sorocul** (zona de nord), sau **Brîul** (zona de sud)...

— Deci, diversitate, dar și o unitate pronunțată. Cum explicați aceste două caracteristici ale dansului românesc?

— Prin marea varietate a creației populare. Interesant este de remarcat că dacă două sau trei sate se întîlnesc într-un spectacol își găsesc comunicarea tocmai prin simbioza dansului, chiar dacă acesta diferă ca mișcare, ca formă de exprimare. Poporul român păstrează din străvechi secole unele dansuri. În sudul Banatului, vechile dansuri de munte, **Budaica, Întoarsa,** specific românești, în Moldova, **Arcanul,** în centrul Transilvaniei, **Feciorescu, Harțagul,** în Oltenia, **Rustemele,** ori **Călușul** muntenesc, **Sîrba** dobrogeană, **Haidăul Jurelu, Roata** din Oaș, ori dansurile codrenești, toate păstrate de fiecare zonă cu sfințenie și personalitate.

— Înțeleg că de acum vorbește maestrul coregraf Emil Tatarici, cel care a montat nenumărate spectacole...

— De ordinul sutelor... Spectacole de toate genurile — de obiceiuri și datini, folclorice...

— Nu-i același lucru?

— Nu. Spectacole concert, de cîntece și dansuri, contemporane, tematice, ori stilizate și prelucrate după autori muzicali, estradă, varietăți, mozaic, solistice, satirice, poematice etc.

— La care v-a rămas inima?

— La cele de obiceiuri, datini și folclorice. Între ele, cele mai îndrăgite, pe care le-am pus în scenă, „Șoapta pădurii", „Coliba lui Moș Ion"...

— Ce ați pus aici în valoare?

— Cele mai reprezentative cîntece, dansuri și obiceiuri, dintr-un sat.

— Ale unui sat anume sau unul simbolic?

— Reprezentativ, în „Coliba lui Moș Ion", iar în „Șoapta pădurii", o metaforă a păstrării tradiției.

— Metaforă, deci, transfigurare, creație, pornind de la resursele artei populare...

— Da, metaforă. Știm că poporul român, prin tradiție seculară, și-a creat forme specifice de manifestare spirituală, circumscriind vîrsta omului, ocupațiile, relațiile interumane, sociale, aspirațiile istorice. Toate acestea, cunoscîndu-le noi le putem valorifica în spectacole de înaltă ținută artistică, aducînd în scenă, în fața contemporanilor, această inestimabilă poemă a creației populare românești.

— Emil Tatarici, care este statutul profesional și moral al celui care apelează la valorificarea fondului de aur al tradiției populare?

— În primul rînd, noi, toți specialiștii care activăm în domeniul muzical-coregrafic, trebuie să avem în vedere o serioasă preocupare pentru cercetarea științifică minuțioasă a zonelor și ariilor etno-folclorice, a satelor noastre. Nu e suficient să ne limităm a ne documenta din culegeri folclorice, e nevoie de o investigație în teren. Precizez că în cei 35 de ani de activitate am văzut, am învățat, am asimilat mult, dar știu că n-o să ajung niciodată să cunosc în întregime rădăcinile creatoare, atît de răspîndite, ale așezărilor noastre etnografice. Deși pot să spun că acum cunosc circa două mii de ritmuri ale dansului, dar asta vă rog să nu scrieți, ar suna ca o lipsă de modestie...

— Mă uimiți și mă bucurați, în același timp, cu o asemenea memorie a sfintei noastre comori coregrafice! Vă felicit. Avem nevoie de oameni care să recupereze multitudinea acestei expresii artistice.

— Aș dori să mai precizez că despre toate aceste cîntece și dansuri, care datează de secole în 1830, Eftimie Murgu a scris, relevîndu-le unitatea spirituală din toate zonele. Iacob Mureșianu a preluat ideea, înființînd primul dans de societate românesc, denumit **Romana,** — cu subdiviziunile **Rosa, Octavia, Mureșana, Augusta, Nimfa, Amata** — creat pe baza unor dansuri populare românești din întreaga țară, acesta fiind considerat primul cadril românesc. Anul acesta, la emisiunea TV „De pe marea scenă a țării pe micul ecran", județul Timiș a prezentat acest dans fiind considerat, în actualitate, o premieră absolută; el va fi reluat în actuala ediție a Festivalului național „Cîntarea României".

— Mi-ați vorbit de pluralitatea fără seamăn a ritmurilor dansului românesc. Cum se explică ea?

— Prin ocupațiile multiple, prin trăirile și idealurile acestui popor zbuciumat, percutate în ritmica dansului, ca o exprimare specific autohtonă. Vreau să vă spun că am participat și eu cu unele formații reprezentative din patria noastră în unele țări, în turnee — China, Coreea, Mongolia, U.R.S.S., Iugoslavia, Italia, Spania, R.D. Germană ș.a. — unde am reprezentat perle ale folclorului nostru. Am simțit simpatia aparte a publicului din acele țări pentru forța mesageră a nestematelor noastre populare — frumusețea, vitalitatea, sentimentul patriotic, acuratețea artistică. Ca dansator și coregraf, pot afirma că nici un popor nu are un folclor atît de diversificat ca formă de exprimare muzicală și ritmică. Un exemplu, **Brîul** pe șase (măsura cinci a opta) sau dansul din Dobrogea (trei a șasea) sau celebrul **Căpîlna** (șase șaisprezecimi), ca să vorbim doar de o parte. Ori dacă ne referim la **Haidăul,** la jocurile din Vidra, care sînt într-un timp de șaisprezece măsuri, se schimbă patru sau chiar șase ritmuri muzicale în desfășurarea dansului. Mergem mai departe...

— Nu, vă rog, m-ați convins. Mai departe, totuși, cu o altă întrebare. Cum calificați tendința de simplificare a punerii în scenă a dansului românesc?

— Necunoaștere. Un coregraf care nu e bine documentat, nu a practicat el însuși dansul, nu poate să aducă pe scenă autenticitatea, originalitatea horei satului. Numai că între hora satului și montarea scenică există o diferență, în sensul că, recreînd originalul, coregraful trebuie să găsească o formă estetică adecvată.

— Mai gravă este poluarea...

— Noi, coregrafii, sîntem bucuroși că în dans poluarea nu a atins cota actuală din cîntecul popular. Totuși, avem tendința să superficializăm, să introducem corpuri străine, ca formă de execuție, datorate unor efecte zis comerciale, acestea devenind adevărate kitschuri, iar în terminologia artistică, avem de a face cu numitul cabotinaj, în ce privește interpreții.

— Cum se pot înlătura atari nefericite fenomene?

— Printr-o cercetare mai atentă a autenticului, o profesionalizare a coregrafului. În general, printr-o adevărată lecție de cunoaștere a dansului popular românesc. Aș propune să deschidem cursuri pe genuri, pentru specializarea instructorilor.

— Nu există?!

— Nu există. Apoi, în școli, în rîndul tineretului, prin diferite modalități, este nevoie de o mai pronunțată lecție a cunoașterii specificității și valorilor artei noastre populare. Festivalul național „Cîntarea României" ne oferă largi posibilități și în acest sens. E nevoie să transmitem, așa cum am preluat-o, tradiția, flacără de nepieritoare frumuseți pe care ne-o admiră întreg globul.

— Întocmai, Emil Tatarici, cu o sfîntă datorie față de acest act testamentar.

Pagină realizată de
Ion JURCA ROVINA

ancheta „ORIZONT"

EDUCAȚIE ȘI UMANISM

(II)

Continuăm în acest număr publicarea răspunsurilor la ancheta „Educație și umanism". Ne onorează cu participarea prof. univ. dr. LOUIS ȚURCANU și conf. univ. dr. MIRCEA LĂZĂRESCU.

1. Ce semnificație acordați formării în spiritul culturii umaniste a generațiilor de studenți din institutele cu profil medical, tehnic, agronomic etc.?

2. Ce elemente au determinat propria dv. formare în acest spirit?

3. Care credeți că este situația actuală reală a pregătirii de profil umanist în aceste institute? Dar respectivul nivel al studenților?

4. Ce propuneri concrete ați sugera pentru o mai eficientă formare în acest spirit a generațiilor actuale?

Formația umanistă – o obligație morală

1. Dintre toate profesiunile și specialitățile medicina este cea mai apropiată de om. Aceasta pentru că intervine în tot timpul vieții sale, militînd pentru apărarea sănătății, și mai ales în momentele sale cele mai critice, în caz de boală. Medicina nu este numai o profesiune tehnică, ci și umanistă: la actul medical se intervine nu numai prin medicamente ori operații, ci și prin căldură sufletească, apropierea afectivă, suport moral, încredere, atribute fără de care medicul nu și-ar putea achita integral obligațiile sale profesionale. Aceste atribute nu pot fi posedate decît de oameni consacrați profesiunii, calității care se cîștigă și se perfecționează prin cultură. Vergiliu afirma în Eneida că „spiritul mișcă materia". Cultura, mai ales cea artistică (muzică, arte plastice), dar și literatura, stimulează structurarea formației umaniste a medicului, îl atrage către frumos și înălțător, sentimente și gînduri pe care le va folosi spre binele omului. Consider că formația umanistă a medicului nu este un corolar, ci o obligație morală sine qua non. Această formație umanistă conferă profesiunii medicale și un caracter etic și deontologic.

2. Formația mea (să o numesc umanistă, deși calificativul mă depășește considerabil), se datorește în primul rînd educației din familie. Părinții mei erau muzicieni, iar mulți membri apropiați ai familiei erau distinși muzicieni și valoroși artiști dramatici, cu studii și prestigioase succese în țară și străinătate. Cu siguranță, această structură psiho-afectivă a familiei mele, înclinată spre natură, frumos, bunătate, prietenie, a avut o influență benefică asupra formației mele umaniste. Apoi frecventam ore de muzică (în tinerețe am fost flautist, cu pretenții de concertist), asistam la numeroase repetiții generale teatrale, dădeam replici pentru memorizarea unor roluri din dramaturgia clasică. Am fost inspirat, în formația mea culturală, și de maestrul meu, prof. dr Ion Nicolau a cărui memorie o evoc răspunzînd unei imperioase cerințe sufletești, în a cărei personalitate se împletea armonios medicul cu larg orizont, cercetătorul riguros de laborator, pianistul de concert, marele cunoscător al literaturii clasice și eseistul.

3. Nivelul actual de pregătire umanistă a studentului medicinist este bun, dar susceptibil de îmbunătățire. Pregătirea umanistă a studenților este concurată de opțiunea exagerată spre activități sportive, discotecă și altele. Nu sînt împotriva acestor participări, dar aș propune o echilibrare a ponderii lor în procesul formativ al studentului medicinist. Am fost plăcut impresionat de participarea multor studenți medicinişti la manifestările culturale din cadrul Festivalului național „Cîntarea României" și la o serie de concursuri organizate de A.S.C. (cum ar fi, de pildă, „Recunoașteți piesa simfonică ori tablouri din marile pinacoteci").

4. Un accent mai mare pe pregătirea umanistă încă din timpul liceului și apoi la universitate. Extinderea manifestărilor culturale adresate studenților medicinişti. O mai mare antrenare și stimulare a celor cu calități și pregătire culturală.

Prof. dr.
Louis ȚURCANU

Pledoarie pentru dialog

1. Sînt medic. Și consider că o formație „umanistă" este indispensabilă medicului. O anumită deformare didactică mă obligă de la început la precizări. Termenul de „umanism" și cel de „umanist" a avut o determinație destul de precisă în istoria Europei. Începînd din perioada Renașterii italiene, prin „umanist" s-a înțeles persoana preocupată de cultura literară a antichității cel dăruit logosului, și care studiind literatura clasică greco-romană, ajunge să acorde preeminență omului în raport cu divinitatea, fapt ce-i conferă un anumit bun individualism și orgoliu. Nu fără oarecare sens, se vorbește insistent în secolul nostru despre „umanizarea medicinei". Nu e vorba însă doar de ceea ce s-ar părea la prima vedere — ci despre ceea ce s-a și repetat în mod eronat — cum că trăim în ultimele decenii o intensă „tehnicizare" a practicii medicale, care-l face pe medic să nu mai vadă Omul în spatele obiectivelor pe care le vizează prin aparatura sa instrumentală și mentală. Mai mult chiar, cred că în discuție e o problemă mai adîncă decît cea care stă la fundamentele acestei medicine europene, ce se poate revendica teoretic de la Descartes, de la ceea ce gînditorul francez scrie efectiv în finalul „Discursului asupra metodei" — privitor la necesara cunoaștere biologică, a automatului corporal ca fundament al științelor medicale, precum și de la spiritul întregii sale gîndiri, care „vedea umanitatea fără a mai putea vedea omul", individul uman cu tulburătoarele sale probleme pascaliene. Desigur, acest cartesianism al Europei moderne, care a conceput automatul biologic reglabil, fundamentînd de pe atunci cibernetica, a permis fantasticele progrese ale științelor medicale experimentale, în paralel cu aparenta lor „desumanizare". Dar, cred că nu trebuie învinovățit doar Descartes și Europa. Dimpotrivă, ceea ce s-a întîmplat prin El și prin Ea, nu sînt decît ducerea pe culme a unei viziuni tradiționale, prezentă în majoritatea marilor culturi — desigur, într-o etapă a dezvoltării acestora — prin care omul individual, înrădăcinat în corpul său, este conceput a fi în consonanță cu cosmosul.

2. M-am format ca medic, în spirit umanist, cred, prin vocație, șansă și strădanie. Din copilărie pot invoca biblioteca familială pe care cu perseverență o aduna tatăl meu, precum și biblioteca — ascunsă — a liceului la care aveam un secret acces. Și apoi atmosfera culturală a Lugojului, cu profesorii săi, parcă din alt veac, pe care i-am mai întîlnit, cum au fost Aurel Peteanu, Ion Simu și alții. Nu pot să uit nici serile de secol XIX pe care le-am trăit acasă la ciudatul și seninul Viler „baci", concertele sale de cameră, poveștile prieteniei sale de-o viață cu Lucian Blaga, Octavian Goga, George Enescu, Mihai Brediceanu, Béla Bartok, cu generația de muzicieni pe care a patronat-o, cu Zeno Vancea și Filaret Barbu. Dintre maeștrii mei întru medicină pomenesc de la început pe Eduard Pamfil și Iuliu Hațieganu. Profesorul Pamfil — asupra căruia voi mai reveni — deoarece mi-a fost maestru în specialitate, iar în prezent îl urmez la catedră, avînd însă bucuria de a-l întîlni zilnic — și-a început activitatea didactică în Timișoara unde l-am cunoscut prin anii '55. Apoi l-am reîntîlnit în studenție, la Cluj în lungile dispute teoretice în faustianul său cabinet de la Clinica Psihiatrică, la concertele de ghitară ce le susținea cu orchestra medicilor la Casa Universitară. Și apoi, celebrul profesor Hațieganu cu memorabilele sale prezentări de cazuri, cu discursurile sale, cu casa plină de tablouri ale maeștrilor români, în care ne-a primit.

Desigur, dacă un medic optează pentru psihiatrie, deschiderea sa umanistă e privilegiată. Așa a pățit-o colegul meu de generație întru ale medicinei clujene, Augustin Buzura, care arde cu totul în literatura sa. Păstrînd prin destin o aspră distanță față de literaturitate, am avut alte șanse. Pe la mijlocul deceniului șase, al acestui veac, frămîntam spiritul practic al psihiatriei la Săvîrșin, alături de doctorul Arthur Dan, maramureșean teribil și fundamental, pe lîngă care, direct sau treptat, mi-au apărut în față — și deseori în apropiere — protagoniștii ai cercului de la Sibiu (Ovidiu Cotruș, Ion Maxim, Radu Enescu, Alexandru Olaru, Ștefan Aug. Doinaș și mulți alții). Uneori, doctorul Dan, fascinant în vorbă și acțiune, amintea de „jurnalul filosofic" al lui Constantin Noica, despre destinul cuvîntului „petrecere" în limba română. Peste un deceniu aveam să îl cunosc pe invocatul filosof — care multă vreme mi s-a părut că e de fapt un personaj de legendă — și să mă aflu prins în peripețiile nașterii unui alt „jurnal", de astă dată la Păltiniș. În formația mea umanistă aș mai aminti cîteva școli. Școli ale întîlnirii și dialogului neînscrise încă în evidențele oficiale. Așa a fost camera lui Sorin Titel, în Timișoara anilor '60, plină de tineri vizionari. Apoi, Cercul de medicină teoretică din cadrul Academiei, patronat prin anii '70 de Ștefan Milcu și animat de Geo Săvulescu, Victor Săhleanu, Paul Caravia și alții. Și, în sfîrșit, cercul de confruntări și dezbateri științifico-culturale, cel mai deosebit, care, începînd din 1965, nu reușește să moară nici azi în Timișoara, cercul inițiat și guvernat multă vreme de poetul Eduard Pamfil, cerc al dezbaterilor interdisciplinare, științifice, artistice, semantice, hermeneutice, filosofice... Oricum, modesta mea experiență de viață mi-a creat convingerea că formarea umanistă e posibilă nu în monotonia lecturilor solitare și a monologului, ci în fecunditatea deschiderii întru dialog și dezbatere.

3. La Institutul de Medicină din Timișoara, de-a lungul deceniilor, s-au petrecut multe în perspectiva formării umaniste a medicilor. Cu peste 30 de ani în urmă, la acest Institut funcționa un cenaclu literar, în care citea poezii și actualul secretar cu probleme științifice, profesorul Mihai Dragomirescu, mare iubitor al Simfoniei a IX-a a lui Beethoven. Cu peste 15 ani în urmă, aici a luat ființă prima revistă studențească din țară, „Scalpelu'", care a apărut mulți ani cu un destin cultural și publicistic de vîrf. Medicina timișoreană a luat pe vremuri premiul național la teatru, apoi la „Brigadă", la creația literară și la alte manifestări artistice. A funcționat, aici, în ultimii 10 ani, un cerc de presă, un viu cenaclu literar. Și apoi, expuneri, conferințe științifice și culturale, dezbateri. În ultimul an au continuat să se petreacă aici evenimente culturale notabile.

4. În ceea ce privește formarea umanistă a studentului medicinist s-ar putea face mai multe. Mă gîndesc la două lucruri importante, dintre care unul ține de organizarea învățămîntului, iar celălalt de inițiative culturale locale. Astfel, cred că ar fi util ca la fel ca în unele țări ale lumii, în primul an, pe lîngă anatomie, fiziologie, fizică și biochimie să se învețe obligatoriu și sistematic psihologia persoanei umane conștiente. Viitorul medic ar fi, astfel, de la început avizat că în meseria pe care a îmbrățișat-o va avea de-a face nu doar cu „organisme în disfuncție", ci cu semeni care suferă. Iar, apoi, în anul IV, să se desfășoare un curs obișnuit — și nu facultativ — cum e acum — de psihologie medicală. În rest, mă gîndesc la faptul că structura materiilor de învățămînt și programele analitice sînt destul de generoase și că depinde de noi ca să știm cum să le folosim cu rost. De exemplu, un curs ca acela de Istoria medicinei ar putea fi o excelentă ocazie de trecere în revistă a istoriei doctrinelor medicale raportate la concepția despre om a unei anumite socio-culturi.

În ceea ce privește celălalt aspect, care nu ține de programul de învățămînt, ci de cel cultural-educativ local, iarăși nimic nu ne împiedică de la acțiuni profunde și cu sens. Numai să le facem. Căci tinerii sînt sensibili la sensurile adevărate. În ceea ce mă privește, aș propune să se discute cît mai mult pe marginea romanelor, acest topos al dezbaterilor umane etice și comunitare, care-și afirmă tot mai insistent vocația. Cred că e cea mai teribilă cale de a comenta și analiza destinul uman în sens „umanist".

Conf. dr.
Mircea LĂZĂRESCU

Anchetă realizată de
I. PANTEA

„Farmecul păpădiei" (Foto: SZABO FRANCISC)

Memento la o mare tradiție

● 45 de ani de la înființarea Facultății de construcții I.P.T. „Traian Vuia“

O fericită coincidență a făcut ca împlinirea a 45 de ani de la înființarea Facultății de construcții să-și suprapună haloul aniversar cu împlinirea a 75 de ani ai academicianului Dan Mateescu, eminent profesor a cărei viață s-a împletit indisociabil cu biografia Școlii timișorene de structuri metalice și tehnologia sudării în construcții. O școală în care s-au format și prof. univ. dr. ing. Marin Ivan, decanul actual al Facultății, Conf. dr. ing. Gheorghe Mercea, actualul prodecan, Conf. univ. dr ing. Ioan Carba, actualul Șef de catedră. și Șef de lucrări dr. ing. Zoe Regep, secretarul organizației de partid și Conf. univ. dr. ing. Liviu Gîdeanu cu care am realizat convorbirea colectivă de mai jos convinși că ștafeta performanței se găsește în mîini bune ce și-au asumat datoria de a o continua.

— Colegial vorbind, 45 de ani înseamnă o viață de om. Ce semnificație îmbracă acest fapt pentru o instituție a cărei menire este tocmai aceea de a forma oameni și specialiști competenți ?

— În primul rînd datoria de a continua o mare tradiție, o școală . .

— Anume ?

— Cea întemeiată de profesorul Victor Vlad, primul Decan al facultății noastre.

— Să ne oprim, totuși, retrospectiv, la cîteva episoade care privesc în exclusivitate catedra de Construcții metalice.

— Catedra de Construcții metalice — ce dintîi în biografia facultății, a luat naștere ca urmare a reformei învățămîntului, prin concursul, pe atunci tînărul profesor Dan Mateescu, venit din producție de la uzinele de profil din Reșița. Cumulînd prerogativele șefului de catedră, pentru a permite o viață de colectiv la nivelul exigențelor universitare a luat inițiativa transformării sediului din Piața Horațiu în actualul spațiu proiectat și finalizat în 1961 prin forțe proprii. Sub conducerea celui care va deveni academicianul Dan Mateescu, s-a dezvoltat concomitent, pe baze noi, și cercetarea științifică, filiala INCERC. Timișoara beneficiind de la înființare (1958) și pînă în prezent de aceeași valoroasă coordonare. Prima lucrare de mare amploare, unică în țara noastră, care a fost proiectată în cadrul catedrei sub directa îndrumare a academicianului Dan Mateescu, a fost **Cupola Pavilionului Expoziției Economiei Naționale** din București, pe o soluție ieșită competitivă la concurență cu alte cinci variante. A urmat apoi proiectarea structurii metalice a **Centralei hidroelectrice Porțile de Fier I** în care acoperișul spațial reticulat conceput de noi este primul de acest gen în țara noastră, iar pentru **Porțile de Fier II,** în colaborare cu partea iugoslavă am proiectat structurile acoperișului centralei suplimentare „Gogoșul“. Structurile metalice pentru centralele termoelectrice de la Anina, Turceni și Timișoara ne reprezintă . . .

— Să mai zăbovim puțin asupra cercetării științifice propriu-zise : fundamentale și aplicative.

— În buna tradiție a catedrei, cercetările fundamentale se finalizează prin lucrări de doctorat și se aplică apoi în producție ; de unde au și fost sugerate, de altfel. În acest sens, amintesc unele lucrări de referință în domeniul : **„Încercări experimentale pentru verificarea siguranței ramificațiilor de la conductele forțate de la Mărișelu“, „Cercetări experimentale asupra stării de eforturi unitare dintr-o stavilă segment . . .** În domeniul grinzilor căilor de rulare, am redactat **„Instrucțiuni tehnice pentru proiectarea grinzilor căilor de rulare“** indicativ P-107-79, iar în colaborare cu I.C.C P.D.C. catedra a elaborat 4 tratate în domeniul stabilității structurilor, lucrări publicate în editurile centrale. Lucrarea **„Calculul structurilor în formulare matriceală“** a regretatului profesor Ioan Munteanu, și **„Instabilitatea structurilor în plăci curbe subțiri“,** autori M. Ivan și V Gioncu, au fost distinse cu premiile Academiei R.S România, cea din urmă pe anul 1978.

— Așadar, o afirmare spectaculoasă și preluînd cu succes sarcini de mare răspundere la conceperea și punerea în operă a unor obiective de amplitudine nu numai republicană ! Totuși, deschiderea internațională a cercetării Dvs, s-a finalizat în obiective demne de a fi amintite . . .

— De multă vreme ! Dar pentru totdeauna ; în sensul că sînt acorduri de lungă durată . . . Aș aminti, în primul rînd, studiile referitoare la asimilarea coeficienților de flambaj elaborate de Comisia Europeană de Construcții Metalice și încadrarea cea mai judicioasă a secțiunilor transversale metalice în cele trei grupe de secțiuni pentru care au fost trasate curbele europene. În colaborare cu colegii de la INCERC — București și Catedra de construcții metalice București am întreprins **„Studii teoretice și cercetări experimentale asupra barelor solicitate axial“,** studii care au stat la baza elaborării Normativului unificat de proiectare a construcțiilor metalice la nivel de CAER, iar într-un domeniu de vîrf am cooperat cu Universitatea tehnică din Belgrad la **„Cercetări experimentale privind comportarea la oboseală, în regim alternant simetric, a îmbinărilor sudate“,** în curs de desfășurare fiind și programul complex privind comportarea la oboseală a unor grinzi metalice de la podurile dunărene și de la podurile ce traversează Canalul Dunăre—Marea Neagră. Deosebit de important sub raportul contribuției științifice mi se pare proiectul pentru centrala Praga Nord-Treboradice din R.S. Cehoslovacia, realizat pe baza contractului încheiat de catedra noastră cu ARCOM București, lucrare ce face parte din categoria celor destinate exportului. Tot în aceeași categorie se-nscrie și proiectul realizat în exclusivitate de catedră și studenții anului V, C.C.I.A. pentru sala de sport (6.000 locuri) și velodromul acoperit de la Tripoli din Libia . . .

— Ce preocupări de ultimă oră aveți ?

— Facem eforturi de a găsi un loc mai sigur în organigramă . . . preocupărilor noastre celui mai tînăr angajat, neretribuit : calculatorul. Pentru el am elaborat seturi de programe de calcul automat ca : HARLING, HALES, CRISTIAN, MEFAB, ASEF, pentru acesta din urmă dezvoltăm posibilități noi de implementare pe minicalculatoare folosind ca principiu de bază combinarea MEF cu metoda elementelor de contur — aceasta constituind prioritatea nr. 1 a catedrei. Proiectarea asistată de calculator . . .

— Aceasta în plan teoretic. În plan practic ?

— În colaborare cu I C.C.P.D.C. proiectăm serele pentru plante exotice de la Parcul botanic din Timișoara. Acestea sînt concepute într-o soluție originală sub formă de 4 corpuri de formă hexagonală în plan și avînd structura metalică formată dintr-un trepied spațial plan și trei hiperboloizi realizați într-o structură reticulată monostrat. Structura este alcătuită din țeavă, îmbinările în noduri făcîndu-se cu ajutorul sferelor.

— Iar ca obiective didactico-pedagogice ?

— Deși ingineri prin formație, pentru că lucrăm în învățămînt obiectivul principal rămîne construirea caracterelor și conștiințelor specifice omului nou, simultan cu pregătirea studenților de peste hotare, contribuind, astfel, la bunul renume pe care ni l-au făcut cei 459 specialiști cu studii superioare din 48 țări de pe 5 continente, care au absolvit Institutul politehnic timișorean. Acestea sînt faptele noastre de muncă și de conștiință civică prin care aducem și noi o modestă contribuție la realizarea unui climat de pace și colaborare între toate popoarele lumii, în conformitate cu opțiunile exprimate la actualul Referendum.

— Toate întregesc un bogat palmares care obligă la mari și noi eforturi pentru a-l onora corespunzător și de acum înainte. De fapt, aceasta e urarea noastră sinceră și colegială.

Convorbire realizată de
Ștefan BUZĂRNESCU

---

epistolar

O scrisoare inedită a lui Vasile Goldiș către Octavian Goga

Vasile Goldiș și Octavian Goga. și-au unit forțele și gîndirile pentru țară „**în zgomotul crîncenei lupte**“ purtate pentru „**dezrobirea noastră**“. Între acești bărbați ai vieții noastre politice, culturale și literare s-a cimentat o prietenie trainică, bazată pe comunitatea intereselor și idealurilor cărora și-au închinat viața. Apropierea sufletească, prietenia caldă și adîncă s-au realizat pe tărîmul acelorași idei nobile puse în slujba românilor transilvăneni, a patriei. Între cei doi prieteni s-a purtat o corespondență bogată, a cărei cercetare o sugerăm în rîndurile de față pentru lumina pe care o difuzează asupra vieții noastre politice și culturale dintr-o perioadă istorică zbuciumată.

Semnificația acestei mari prietenii se adîncește dacă avem în vedere și opera publicistică a lui Octavian Goga și Vasile Goldiș. În calitate de profesor la Brașov, Goldiș a urmărit încercările literare ale lui Goga, încercări prezentate cu succes în cadrul **Societății de lectură a elevilor brașoveni.** Mărturia lui Vasile Goldiș, din 1911, este evocatoare. O. Goga „**a fost unul dintre cei mai iubiți elevi ai mei, mai apoi prieten de principii, un tînăr care avea toată încrederea mea și chiar adorația mea**“. Ca o expresie a acestei sincere și alese prietenii, publicăm integral o **scrisoare inedită** a lui V. Goldiș către Octavian Goga din anul 1913, scrisoare ce se află la Biblioteca Academiei R.SR., (Corespondența, cota S.67(3) CDLXXXIX, nr. de **inventar** 181056), scrisoare ce dezvăluie perioada de pregătire a marelui act al unirii din 1 Decembrie 1918 :

Gheorghe ȘORA

Arad, 5 iunie n(ou) 1913

Dragă domnule Goga

Am primit articolul 1). Se va publica în numărul de duminică, cum dorești. Îmi place. Și eu sunt de aceeași credința : Trebuie să se înceapă o nouă răscolire a sentimentului nostru public, trebuie să se producă îndîrjirea apropiată de faptele sufletului nostru revoltat. trebuie pornit vîntul care să miște pădurea și să producă uraganul. Numai în chipul acesta putem spera că dușmanii de veacuri vor înțelege, în sfîrșit, că existența lor pretinde împlinirea aspirațiilor noastre naționale. Cu tînguieli pe cașcaval. plictisim lumea, încurajăm pe cei ticăloși, adormim pe cei inconștienți, și ducem la disperare pe cei buni. Și tocmai acum e momentul potrivit pentru o urcare a tonului dominant în politica noastră. Țara e încă înșelată, ba a prins nouă viață și manifestul ei publicat în numărul de azi al ziarului nostru concordează minunat cu vederile exprimate în frumosul d-tale articol.

Pentru ca să putem începe, însă, curentul nou ce trebuie să vie, avem lipsă mai presus de toate de muncă, de organizare și dirijare. Mai clar : mi-ar trebui un tînăr cult, energic, cu cunoștințe de limbi pe care l-am face secretarul comitetului național. Aș aranja încă un **cartal** în casele „Românului“ și aș aranja apoi un local propriu și exclusiv pentru biroul, poreclit, al comitetului, aievea însă al noilor mișcări. Am putea atunci începe o acțiune sistematică pentru nouă îndrumare a politicii noastre, în sensul dorit de toți cei pricepători, adevărați ai situațiunei. Secretarul de care vorbesc ar putea să primească la început o leafă anuală de 3.000 cor(oane), după un an deja mai mult. Omul acesta ne trebuie ca pîinea de toate zilele. Eu necontenit mă gîndesc să-l aflu. Te rog și pe d-ta să te gîndești la toți cunoscuții și să-mi scrii dacă ți-a ajuns gîndul la vreunul din ei, socotindu-l potrivit chemării pentru care l-am angaja.

Pe d(omnul) Bernhart 2) îl prețuiesc și eu foarte mult. La calda d-tale recomandare, voi dispune ca, începînd de la 1 iulie a.c. să primească 150 franci remunerație în loc de 120, cît avea pînă acum. Știi, trebuie să fim și noi foarte crutători, numai în chipul acesta vom putea ajunge vreodată absolut independenți cu ziarul, astfel ca să nu fie avizat la nici o considerație, decît numai la adevăratele interese ale neamului nostru asuprit. Pentru scopul acesta sfînt sînt eu atît de zgîrcit la ziar. Ar fi clipa cea mai fericită a vieții mele cînd aș putea zice : de azi înainte „Românul“ se poate susține absolut numai din puterile sale proprii și nu mai ieste avizat la sprijinul nimănui. Numai atunci acest ziar va putea să fie adevăratul steag al luptelor noastre, pe care nu-l va putea mișca acel vînt, decît numai acela răsărit din dorul de libertate națională a neamului românesc. Trebuie să grăbim a scutura sufletele din amorțeală căci mă tem că se apropie un cataclism îngrozitor 3). Semnele lui le văd și din cele două pagini ale spurcatului ziar popesc din Timișoara 4), pe cari Ți-le-trimit aci. Articolul D-tale despre sufletul intelectualului nostru a făcut adîncă impresiune. A și ieșit foarte bine. O singură, dar absolut neînsemnată greșeală de tipar a rămas în el, cred că nici D-ta n-ai observat-o. Peste tot m-am apucat **acum** de o **contală** mai severă, **văd că** altcum nu merge, oamenii sunt fără conștiința datoriei. Azi noapte încă am stat pînă la 1 oră din noapte în redacție. Așa apoi, va merge tot mai bine.

Cred că vei fi primit modesta sumă, ce Ți s-a trimis pentru luna iunie nou (200 coroane). Voi griji ca toți colaboratorii de aici înainte să-și primească plata fix în 1 și din fiecare lună.

Acum simțesc că Te-am plictisit prea mult și închei sărutîndu-te cu drag.

Al D-tale devotat și iubitor amic

Vasile Goldiș

Note:

1) (Octavian Goga). **Preludiile unui nou curent de simțire** (semnat cu semnul +) și publicat în ziarul **Românul,** III, 1913, Nr. 120, (2/15 iunie) p 1—2).

2) Radu Baltag.

3) Este vorba de primul răboi mondial, care a și izbucnit la 15 iulie 1914.

4) Este vorba de ziarul **Dreptatea.**

Mitologie populară românească

1. Volumul întîi al ambițioasei întreprinderi a lui Mihai Coman, **Mitologie populară românească** (Viețuitoarele pămîntului și ale apei), anunță un proiect de mari proporții. Pînă cînd specialiștii se vor pronunța (în scris; oral, cei timișoreni au făcut-o în cadrul unei dezbateri în care Eugen Todoran, Ivan Evseev, Ioan I. Popa, Vasile Tudor Crețu au pronuntat cuvîntul **eveniment**), pînă cînd vor apare cuvenitele analize, cronicarul trebuie să semnaleze autoritatea cu care Mihai Coman se instalează în linia întîi a cercetării. El face parte dintre grăbiții unei generații care și-a făcut la timp lecturile fundamentale. Amatorismul literaților polivalenți, cu disponibilități diverse, al gospodinelor bune la toate, entuziaste amfitrioane de mode, vedete și fraze găunoase a fost înlocuit cu profesionismul riguros al unor autori care știu foarte bine ce au de făcut. Proiectul lor e clar și provine din buna cunoaștere a necesităților. Energia lor polemică, în curs de dezvoltare, se conformează stringențelor proiectului.

2. „Cartea de față, scrie în **Cuvînt înainte** autorul, constituie o **prezentare** analitică a unui sector aparte al mitologiei populare românești. Ea își propune să descrie figurile majore din mitologia zoomorfă a poporului nostru și să releve sensul pe care ele îl au în interiorul sistemului culturii orale și din perspectiva mentalității folclorice tradiționale". Un capitol amplu este consacrat **animalelor domestice,** altul celor aflate „între casă și natură" (ariciul, broasca, șarpele casei, șopîrla, șoarecele), ultimul fiind destinat „animalelor sălbatice" (cîrtița, nevăstuica, iepurele, vulpea, lupul, cerbul, ursul, șarpele, vidra, peștele, melcul, liliacul, racul, mistrețul). Articolele cele mai iubite de autor ni s-au părut cele dedicate lupului, cerbului, ursului, ariciului, calului. Deși ne anunță că acest studiu nu este de arhetipologie, în cele mai dense pagini Mihai Coman face și arhetipologie, și comparatistică, „inventarul analitic" năzuit îmbogățindu-se, cu folos pentru toată lumea.

3. Mă întreb, vizavi de această admirabilă sinteză, dacă nu putem cerceta mitologia populară românească pornind de la opera scriitorilor români. În cărțile mai vechi, însuși Mihai Coman a făcut, acest lucru, oferind analize noi, de o frapantă originalitate. Aici preocupările lui au fost de a-și pune limite cercetării. De a fi, cu alte cuvinte, eficient.

Dacă Mihai Coman nu a făcut-o, altcineva ar putea studia, de pildă, felul în care **mitologia populară** erupe în opera prozatorilor generației '60. Boul, vaca, oaia, capra, porcul, calul, cîinele sînt animale ce apar în povestirile, nuvelele, romanele unor autori ca D.R. Popescu, Fănuș Neagu, Vasile Rebreanu. O abundență a animalelor psihopompe întîlnim la Voiculescu și la urmașii săi. Poeții rurali au cîntat animalele domestice, universul blagian este de neconceput fără cerb, al lui Mircea Eliade fără șarpe. Oricum am încerca, nu putem opri cercetarea „mitologiei populare" la granițele literaturii culte. Preluarea mitului arată pregnanța lui, forța lui de a fertiliza o cultură. Scriitorul este, altfel, și un cercetător al domeniului, de multe ori la fel de important ca folcloristul, onest culegător. V. Voiculescu poate reprezenta o indicație privind ursul, lupul, peștii, poate cel puțin tot atît de importantă ca Lucian Blaga privind animalele silvestre. Observațiile lui D.R. Popescu privind mitologia populară românească, ale lui Fănuș Neagu sau Vasile Rebreanu, ca să numim autori mai „tineri", pot fi puse, în unele cazuri, alături de cele mai importante dintre cercetările specialiștilor. Citesc cartea lui Mihai Coman nu numai ca o introducere foarte necesară în **Mitologia populară** ci și ca o importantă deschidere către înțelesurile literaturii române de azi.

Cornel UNGUREANU

* **Mihai Coman, MITOLOGIE POPULARĂ ROMÂNEASCĂ, I, Editura Minerva, 1986.**

---

cronica literară

Istoria vie

Romanul românesc în interviuri, poate cea mai subtilă inițiativă editorială din ultimii ani, face, o dată cu apariția volumului II (tot în două părți, ca și primul), un nou și mare pas dinspre stadiul de proiect incitant spre cel de realizare de excepție. Evident, ca și în cazul primului volum, pot fi (și au fost) puse în discuție unele obiecții legate de absența din antologie a unor romancieri cunoscuți (Dumitru Popescu, de exemplu) sau de alegerea interviurilor care nu sînt întotdeauna cele mai revelatoare. Sînt critici care au mers pînă acolo încît au comparat numărul de pagini dedicate cutărui sau cutărui scriitor aducînd reproșuri, consider neîntemeiate, autorilor pentru importanța mai mică sau mai mare acordată diferiților romancieri. Spun că reproșurile sînt neîntemeiate pentru că realitatea faptică este diferită de la un scriitor la altul. Unii au acordat, inevitabil, mai multe interviuri decît alții. Totodată, există unele replici redundante și scriitori care în diverse interviuri purtate aproximativ în aceeași perioadă dau răspunsuri foarte apropiate, dacă nu identice (ex. Anton Holban). De aceea, surplusul de pagini de care beneficiază anumiți scriitori este dat fie de statutul lor de clasici (Marin Preda, Camil Petrescu, Cezar Petrescu, D.R. Popescu), fie de dorința autorilor de a ilustra diversitatea și de a spori cantitatea de informație.

Dincolo de neajunsurile inerente unei încercări de asemenea anvergură, **Romanul românesc în interviuri** este o carte care se citește cu folos de oricine. Și nu numai că se citește cu folos, dar se citește cu sufletul la gură. Ba, mai mult, poate fi reluată la nesfîrșit, din diferite unghiuri de lectură. Astfel, cartea poate fi citită din perspectiva felului în care lucrează diferiți scriitori: Eugen Lovinescu în verile sale de la Fălticeni, Cezar Petrescu, lucrînd la mai multe romane simultan, Camil Petrescu cu infinitele sale corecturi ș.a.m.d.

Nu în ultimul rînd, cartea (de fapt, cărțile) poate fi citită de publiciști ca o lecție despre cum se poate alcătui un interviu. Există o școală de interviu interbelică, a hîrtiei și a creionului, în care reporterul se apropie cu venerație de scriitor, descrie cu lux de amănunte încăperea, masa de lucru, fizionomia, îmbrăcămintea creatorului, reface întreaga atmosferă din camera de lucru iar pe parcursul interviului intervine, atunci cînd este cazul, pentru a nota un gest, un zîmbet, o clipire ale omului din fața sa, și o școală postbelică, a reportofonului, în care reporterul cu timpul și spațiul (tipografic) drămuite intră direct în substanța interviului, sare peste orice detaliu inutil, are mult mai multă concizie dar, de ce să n-o spunem, mai puțin farmec.

Și, dacă vrem să fim corecți cu noi înșine și cu literatura română, trebuie să urmăm această învățătură, adevărat manifest de (bună) credință pe care un tînăr reporter de 22 de ani o făcea în 1933 într-un interviu luat lui Camil Petrescu: **„O nouă carte de Camil Petrescu declanșează totdeauna un circuit de interes și de interpretări critice singular. De aceea, am crezut cu atît mai necesară o convorbire cu d-sa acum, înainte ca lectorii și critica să-și dea verdictul, căutînd prin acest procedeu al interviului antum să oferim autorului putința de a spune tot ceea ce crede despre „Patul lui Procust" fără a putea fi acuzat de auto-pledoarie. Căci o operă trebuie, după apariție, să aibă liberul arbitru, să se apere singură".** Tînărul se numea... Eugen Jebeleanu iar învățătura lui n-ar fi rău să fie reactualizată în revistele noastre de specialitate.

Realizare de excepție, datorată trudei lui Aurel Sasu și Marianei Vartic, **Romanul românesc în interviuri** este o carte care nu trebuie să lipsească de pe masa de lucru a tuturor celor preocupați de fenomenul romanului românesc.

Tudorel URIAN

***ROMANUL ROMANESC ÎN INTERVIURI, vol. II, partea I—II, Editura Minerva, 1986.**

---

portrete

Un „document al respirației"

Se vorbește mult, se scrie mult despre cărțile lui Radu Petrescu. Despre jurnalele sale. Pe bună dreptate. Influența creației lui abia începe să se facă simțită. Va fi, în anii ce vin, covîrșitoare. O spun toți cei care l-au cunoscut îndeaproape, o confirmă toți specialiștii în pronosticuri literare. Surprinde, la Radu Petrescu, ambiguitatea profund benefică a rîndurilor scrise. Pagini de-o desăvîrșită claritate. Pagini de cuceritor, de balzacian cuceritor, dublate de o consternantă retractilitate. Mari proiecte, mari ambiții, contrabalansate de uluitoare palinodii. În definitiv, arta lui poetică se reduce la o singură, la o deconcertant de simplă propoziție: nu vrea decît **să populeze un spațiu.** Să umple un gol, să răstoarne o prejudecată. Să înfrunte dezgustul pentru cartea pe care tocmai o scrie, să-l înfrunte și să-l învingă, scriind, notînd, depășind impasuri, folosind rigla, folosind compasul. O progresie lentă și imprevizibilă, un arhipelag de semne, într-un ocean de lectură. **azi n-am putut scrie,** dar scrie, ocupat cu multe alte lucruri, parcă pentru a uita groaza provocată de roman, pentru a supraviețui.

Iar cînd scrie, **prăbușit cu nasul în scrumiera plină,** enervarea e gata să se transforme în violență. Nu se transformă. Recluziunea forțată, zilele petrecute în casă, aduc și o rază de speranță: **poate am găsit.** Însă el nu e omul care să găsească. El pornește la drum știind totul. Scrisul e, de fapt, o transcriere, o rescriere mai complicată a vieții interioare, **documentul respirației.** Nu are, de partea lui, decît dorința, aproape absurdă, aproape nebunească, de a scrie. Pe cînd împotrivă, totul: oboseala, durerile de cap, ingratitudinea programului de serviciu, neînțelegerea colegilor, **toate defectele mamei, un nez puant,** oboseala cumplită, **ca o ceață strînsă în jurul frunții,** și chiar somnul, această **formă a violenței** care-l îndepărtează de masa de scris și, suprem inamic, însăși incertitudinea scrisului: **de-aș ști măcar ce fac, dar habar n-am.** Însă, cu toate acestea, el știe întotdeauna ce face. Știe că, mai devreme sau mai tîrziu, toate aceste zbateri vor primi o semnificație. Aceea pe care o vor da marile, înnebunitoarele, de acum, cărți. Paginile scrise în singurul timp care îi aparține, timpul care inaugurează un nou gen: literatura de după orele de serviciu... Literatură ivită din înfrîngerea **piedicilor interioare,** a crispărilor și a timidității în fața vieții, nu și a paginii de hîrtie, răpusă zilnic, ceas de ceas, printr-o superbă gimnastică a spiritului.

Și poate că lecția învingătorului Radu Petrescu nici nu vrea să mărturisească altceva. Doar atît: triumful asupra oboselii, triumful voinței **de a rămîne deasupra hîrtiei.** Și clipa finală, de autoadmirație, după ce totul a fost încheiat, după ce barajele s-au prăbușit, înfrînte, lăsînd intact misterul creației: **mă întreb, stupid cum s-a putut.** Și constatarea simplă, de fapt cotidian, la sfîrșitul cărții: **Este bine.**

Mircea MIHĂIEȘ

Emoția spiritului treaz

Fuga de real a poetului pur are două cauze, cu aceeași rădăcină: pierderea sensului metafizic fundamental. În absența acestui principiu ordonator, lumea se dezintegrează, devine haos, inconsistență și vid. Ca să umple vidul cu un nou principiu poetul se întoarce spre sine însuși, adică întoarce spatele lumii. Dar o face în primul rînd pentru că nu poate să suporte spectacolul lumii dizgrațiate. Lipsită de suflet și de sens superior, aceasta s-a prefăcut într-o materie amorfă începînd chiar cu omul, cu carnea la care se vede redus. Baudelaire invocă fără speranță puterea de a-și privi **„și gîndul și trupul, nescîrbit".** Împrejurul lui: **„E-o lume plumburie și fără strălucire / (...) care-i cu Haosul la fel"** Ar vrea s-o recreeze, să facă din **„trista-nchipuire"** a realității **„un lucru al mîinii",** dar nu se poate rupe de ea, nu poate lua distanța necesară, încît nu-i rămîne decît ca, rîvnind soarta viețuitoarelor **„Ce pot să se scufunde în somnul lor tembel",** să caute uitare în **spleen.**

Exasperat de ironia Cerului, Mallarmé încearcă să găsească în materie și în „turma" omenească uitarea idealului. Cheamă la rîndu-i plictiseala, dar mai tîrziu, în urma unei crize și metamorfozări, va reuși ce nu izbutise Baudelaire: să substituie propriul său act poetic vechiului Sens. Totuși, o spaimă de materia opacă îi va da mereu tîrcoale. Va vedea cu neîncredere pînă și cerneala neagră de sub pana lui și va visa, ca pe o creație supremă, pagina albă. Cartea lui Mallarmé, imposibila lui Carte, ar fi fost, cred, de un alb imaculat. **Lui Valéry** — reajung la el — **i s-a putut reproșa** impersonalitatea. Răceala. Indiferența. **Iar el pare să confirme. Își declară lipsa de interes** pentru viața omului. Iubirile, bucuriile, neliniștile **îl plictisesc.** Dar, să citim mai atent. Valéry spune: **oroare instinctivă** și lipsă de interes. Spune: **mă înspăimîntă** și mă plictisesc (cf II, 572). E vorba deci de cu totul altceva decît despre indiferență. Cele mai bune amintiri îi sînt **insuportabile** și nu el (aluzie la Proust) va face să retrăiască timpul revolut (I, 1467). El simte **spaima** de a coborî în Timp: **„Quel effroi! Descendre dans le temps!"** (I, 299). De aceea, între Dionysos și Apollon nu ezită. Dionysos exaltă **simțurile tulburi,** partea **obscură, sinistră din noi (I, 1202).** Apollon, în schimb, înțelege monstrul lăuntric, îi pătrunde resorturile și astfel îl învinge. Prin urmare, literatura nu înseamnă dezvăluire de sine, ci operație mentală. Oferindu-te impudic privirilor, sub cuvînt că ești sincer, te prostituezi (I, 565) și, mai mult decît atît, falsifici adevărul (I, 572) fiindcă adevăratul eu al creatorului este, dincolo de sentimente, iubiri și neliniști, unul nul (I, 571).

În fuga lui de real, Valéry — ca și Mallarmé înaintea lui — a ajuns la vid. Un vid paradoxal: vidul creator. Valéry nu spune, cum spune Proust în aceeași perioadă, că eul creator este unul de adîncime și nu eul biografic. El spune doar atît: **autorul nu este omul** (I, 1230). Cum nici la dumnezeu nu se întoarce, reiese că autorul este vid. „Ceea ce numesc **Perfecțiune** elimină persoana autorului..." (I, 453). Deci tot la impersonalitate am ajuns, dar nu și la indiferență. Făcută din **„lucruri dintre care unele sînt vane, iar altele imaginare"** (I, 771), viața îi apare și ea ca un nimic. Cu alte cuvinte, în creație, nimicul s-ar oglindi în nimic. N-ar mai rămîne decît să regăsim sentimentul deșertăciunii deșertăciunilor, dacă în impersonalitate n-ar persista, ca martor al oglindirii vane, Conștiința („cu totul impersonală" — I, 1227).

Valéry sacrifică totul, viață interioară și lume, dar o face ca purtător al conștiinței. Epurată de toate emoțiile, literatura lui vibrează intens de una singură, esențială: emoția spiritului treaz.

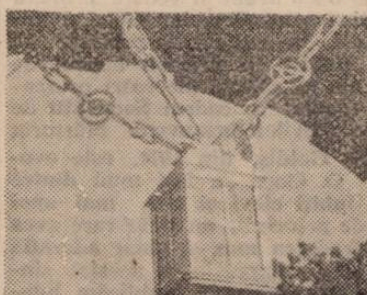

Foto: ANATOL ANDRUICĂ

Livius CIOCÂRLIE

O carte în dezbatere:

JOC ÎNTRERUPT de Sofia Arcan

O fată scrie un roman

Să fi trecut mai bine de o jumătate de secol de cînd Sofia Arcan își tipărea în paginile săptămînalului **Frunzea** (debut absolut la 1 iunie 1935) primele schițe? Incredibil, dar adevărat. Să se fi scurs cam 43 de ani de cînd proaspăta romancieră ivită în tîrgușorul Bocșa Română fortifica rîndurile literaturii noastre feminine, cea prea „bogată în pene“ (cum scria — dorindu-se ironic — Th. Râșcanu în **Acțiunea**, 5 ianuarie 1944), oferind cititorilor pe **Iana Hoinara**? O documentare minimală, răscolind colbul arhivelor, probează, iarăși, temeinicia acestor date de istorie literară. Dar Sofia Arcan a publicat recent un alt roman, **Joc întrerupt** (Editura **Facla**, 1986), să fie una și aceeași persoană cu „fata“ care în 1943 beneficia de o susținută reclamă, pentru familiarizarea timpanului publicului cititor cu un nou nume? Sofia Arcan — spunea frumos și exact Alexandra Indrieș — are toate vîrstele. Sufletistă, energică, veritabilă **mater a climatului** timișorean, factor de echilibru în jocurile vieții literare, ea oferă un exemplu tonic prin vioiciunea spiritului și cursa profesionalizării. De la acel debut (de condiție scriitoricească virginală), purtat de stihiile talentului, brodînd romanțios la conștiința de scriitor, „gestionîndu-și“ harul, injectînd textului încărcătură simbolică s-a consumat **un salt**, pregătit răbduriu; amînat chiar prin încercările vieții și ale scrisului, în activitatea Sofiei Arcan intervenind o nedorită fractură editorială. Un răgaz prielnic acumulărilor, am sesiza acum. Fiindcă, să fim sinceri, **Iana Hoinara** era un roman **trăit**, scris din instinct, exploatînd epic tragedia refugiului; iar **Joc întrerupt** este la fel de neîndoielnic, un roman abil construit, fructificînd experiența scriitoricească și repertoriul cultural al mereu tinerei autoare. Romane ale unui spațiu (e vorba de Banatul de sud, ca „provincie imaginară“, quasi-mitică), cărțile Sofiei Arcan — pendulînd între invenție și amintire — comunică, alcătuind un lung roman de familie. Erupția autobiografică împinge acest „ciclu“ la granița dintre roman și jurnal, deformînd memoria afectivă, decupînd felii epice, trăind independent. **Neștiutele noastre iubiri** (1975) o relansa pe negrăbita romancieră în competiția scrisului, glorificînd destinul unei femei dîrze, trecută prin experiența maternă asprită de furtunile vieții. **Singură în bătaia lunii** (1977) a fost pus în legătură cu resurecția prozei etnografice, recuperînd prin ambiguizare, amestecînd realul cu magicul, existența „pădurațecă“, mentalitatea folclorică, obiceiurile locului. In fine, **Vara suferințelor** (1980) raportează — tot prin lentila familiei — despre zbaterile unei literate, inhibîndu-și vocația într-o lume a suferinței (bolile soțului și copiilor fac inutilă literatura; suspendă, elimină chiar problema opțiunii). Existența nomadă, sacrificiul domestic, chinul reluărilor preocupărilor scriitoricești, efortul „supraviețuirii“ (salvîndu-și ființa „de hîrtie“) fac din **Vara suferințelor** romanul scrierii unui roman; un roman amînat, un metaroman deci, scris din perspectivă feminină, ritmat de viața interioară a evenimentelor, socialul rezonînd discret.

Văd în **Joc întrerupt** tocmai explozia — după îndelungi preparative — a acestui roman amînat. Comentariile care au însoțit acest succes al anului editorial timișorean au punctat criza de identitate a personajului central, denumind spațiul labirintic al căutărilor. Dezorientat, șters, pictorul și ceramistul Miron Hergane trece prin încercările vieții autoconstruindu-se și autodefinindu-se (prin opoziție), refuzînd — în final — a rămîne doar un „vlăstar firav crescut în umbra Herganilor“. Scenariul romanesc se configurează astfel și ca o parabolă a artistului, contaminat de focul sacru, rătăcirile sale fiind sugerate prin argumente metaforice (ceața obsesivă, cărările pierdute, cuptorul — plasat central, cultul fotografiilor „înghețînd trectutul“ etc.). Eroul va recunoaște spulberarea unui mit, fragilitatea și falsitatea imaginilor „aduse din copilărie“, mistificarea unei înfrîngeri (în cazul întreprinzătoarei Nana, adevărata stăpînă a vechii familii, acuzînd însă „rana sterilității“). El evoluează înspre limpezire, clarificări (opționale și ideaționale), procesul dramatic al formării permițînd autoarei incursiuni în felurite medii (familie, școală, climatul spitalicesc), decupînd personaje exponențiale. Cutreieratâ ea însăși de frisonul căutărilor, Sofia Arcan se află — invidiabil — la o vîrstă solară, departe de acreala și contorsiunile intelectualilor scrobiți. Prin vioiciune și seninătate, prin simplitate și prospețime, prin angajament afectiv și grefe moderniste, scrisul ei — decantînd experiențele unei vieți — convertește suferința (existențială și scriitoricească) în zborul spre înalt al păsării Infernului (a se citi: chinul scrisului), înțepînd rîvnitul azur. Generozitatea omului Sofia Arcan farmecă; tinerețea spiritului seduce.

Adrian Dinu RACHIERU

Figuri ale maternității

Miron, din **Joc întrerupt**, apare străjuit de două figuri tutelare, întruchipînd ipostaze-alternativă al propriei sale identități: Nana și „Necunoscuta“, mama lui. Nana, mătușa care l-a crescut, uzurpînd locul mamei, reprezintă „orgoliul“ Herganilor. Sacrificiul ei este o formă a setei de putere, de acaparare a lui Miron. Explicația din final a comportamentului ei — o dezamăgire în amor — de fapt adîncește caracterul posesiv, răzbunător într-un mod rafinat, al personajului. Așa cum este construită figura Nanei — și este, evident, bine construită — nici o iubire, fie și împărtășită și terminată cu o nuntă fericită nu i-ar fi putut schimba destinul. Ea era menită să încerce — și nu chiar atît de zadarnic cum ar arăta o grăbită lectură a cărții — a păstra și a perpetua prestigiul familiei Hergane. Ea este mai profund și mai trainic atașată fratelui ei, Ion, decît acelui Toma, personaj în mod intenționat șters, mai mult un pretext și o autojustificare a izgonirii mamei adevărate și a înlocuirii ei. Marea iubire a Nanei — iubire totală, posesivă, teribilă — este Miron, urmașul, ultimul Hergane, cel menit să perpetueze speța. Neputînd avea copii, Nana își proiectează asupra nepotului un instinct matern de o forță aproape animalică, dragostea leoacei pentru puiul ei. Nana amintește cumva de Marea Mamă din miturile chthoniene, dacă privești dincolo de fleacurile cu care ea însăși camuflează instinctul, cum ar fi manevrele pentru impunerea socială a lui Miron. Puterea pe care, în adîncurile sale, o rîvnește, nu este aceea a prestigiului unui loc în mica societate provincială, ci puterea absolută asupra sufletului lui Miron. Dacă ne închipuim romanul continuînd și pe Miron căsătorit — cu Miruna, cu Iara, cu oricine—, Nana ar deveni o soacră cruntă, așa cum sînt — cel mai adesea — mamele foarte bune. Mamă fictivă, Nana este o mamă foarte bună, spre deosebire de mama naturală (căci nu i se poate spune „adevărată“). Dar să privim mai atent lucrurile.

Cealaltă figură, mama, apare întîi ca „Necunoscuta“, o femeie întîlnită întîmplător — crede el — și al cărei chip îl obsedează prin ceva ce-i pare familiar și, mai ales, prin „afecțiunea maternă“ pe care o degajă. Afecțiune, bine spus, spre deosebire de dragostea Nanei... După cum se va afla, în urma unei întîmplări ridicol de meschine, repetînd într-o variantă modernă și cu rolurile inversate legenda lui Iosif și a nevestei lui Putifar, ea a fost repudiată de soț. Nu acceptă însă traiul la care a fost condamnată — menținerea rolului de soție, dar despărțirea în fapt — și fuge la părinți, părăsindu-și copilul. Simțul demnității o împiedică să accepte compromisul. Ea se vrea — și, treptat, devine — o femeie liberă. Maternitatea ei este rațională. Motivațiile renunțării la Miron sînt plauzibile, dar ele vădesc o diminuare a instinctului matern. Intelectuală — pictoriță reputată —, Lavinia Pop ar fi fost, în cu totul alt sens, o mamă bună pentru Miron. Ea nu i-ar fi impus cu autoritate „calea cea bună“ prin pădure, ci l-ar fi îndrumat cu tact; nu l-ar fi răsfățat și nu l-ar fi dominat; i-ar fi lăsat mai multă libertate să se dezvolte. Pe scurt, l-ar fi crescut mai bine decît Nana. Romanul sugerează că își va asuma de acum înainte — din romanul recunoașterii lor — acest rol **educativ**, opus celui **posesiv** al Nanei. Firește, Lavinia ar fi adorabilă în postura de soacră...

Acaparatoarea și **îndrumătoarea** sînt două figuri ale maternității, realizate cu subtilitate și putere de convingere de Sofia Arcan în ultimul ei roman apărut.

Alexandra INDRIEȘ

Personaje și măști

După o evoluție persistentă, deși stingherită de precepte mai mult sau mai puțin estetice, maturitatea scrisului Sofiei Arcan se impune, cred, acum, în cel de-al cincilea roman apărut recent *), la 44 de ani de la debutul său cu **Iana Hoinara** (1942). Atît tehnica literară folosită, cît și problemele de cunoaștere a omului din acest **Joc întrerupt** — ce s-ar fi putut numi mai bine: **Un joc al măștilor** — un roman al avatarurilor unei vocații artistice în condițiile societății noastre. Dezvăluirea etapelor de conturare a destinului creator al unui tînăr se lasă sugerată, sub influența presimțită a schimbărilor sociale și de mentalitate, ca un joc de măști manevrate de impulsul aptitudinii pentru artă și cunoaștere a omului, iar personajul central, artistul plastic Miron Hergane, un caracter încă necristalizat psihologic și nerealizat în planul creației, este o victimă afectivă a repercusiunilor educaționale cauzate de un puternic conflict al vanităților. Smuls de lîngă mamă și crescut sub autoritatea pasională a unei mătuși geloase și habotnic încleștată în prejudecăți de tradiție familială, tînărul a rămas totuși tributar prin ereditate mamei sale adevărate, ea însăși pictoriță talentată, al cărei caracter vag nu intervine în acțiune, deficiență epică menită să accentueze nota lirică a inspirației. În ciuda labilității sale psihologice — de artist în formare —, Miron este un personaj bine conturat, fără asperități și reacții nemotivate. Estetic, prin el, autoarea realizează o modalitate narativă și evocatoare de a plasa acțiunea prin viitorul verbal pe un plan de virtualitate, cînd comportamentul personajului devine deziderativ, deci mai potrivit disponibilității interioare complexate sub tirania unor rețineri sentimentale cu totul ieșite din comun.

Grija de a recurge la procedee antimelodramatice legitimează **tentația lirică a prozatoarei de a evoca în frumoase descrieri de peisaje ale pădurii, atît de familiare scrierilor ei, dar mai ales de a întoduce tulburătoarele secvențe realiste ale atmosferei de spital, odată cu răsfrîngerea tonică a lait-motivului epic conturat în drama personajului Miruna.**

Închegarea într-o **structură** romanească modernă și plurivalentă a unor dificile probleme de construcție epică și de cunoaștere realistă a sufletului omenesc dă un plus de încredere și pentru viitor calității literare și elasticității creatoare remarcabile ale prozatoarei.

Nicolae ȚIRIOI

O lucrare necesară

Într-o epocă în care vertijul informațional îl copleșește pe cititor și specialist, bibliografiile constituie o excelentă manieră de sistematizare și ordonare a cunoștințelor. **BIBLIOGRAFIA STILISTICII ROMÂNEȘTI**, alcătuită de Olimpia Berca și Livius Bercea, recent apărută la Tipografia Universității din Timișoara, vine, de aceea, în întîmpinarea acestui deziderat. Prima realizare de ansamblu în domeniul vizat, ea pune la îndemîna tuturor celor interesați un instrument de lucru absolut necesar.

Autorii au înregistrat enorm, începînd cu sporadicele contribuții de la finele secolului trecut și terminînd cu cele abundente din vremurile contemporane. Incluzînd și articolele din revistele literare și de cultură, precum și studiile de poetică, metrică și versificație, ei dovedesc o viziune mai cuprinzătoare decît aceea existentă în alte bibliografii (parțiale) de stilistică. Pe de altă parte, sînt cuprinse și numeroase studii interdisciplinare, de limbă literară, avîndu-se în vedere că discipline etanșe nu există. Este, de aceea, reconfortant, examinînd lucrarea, să constați varietatea stilisticii românești, ce privește atît tematica abordărilor cît și metodele de investigație. Beneficiind, pe lîngă toate acestea, de o tehnică filologică adecvată de grupare a materialului, volumul celor doi cercetători se consultă întotdeauna cu un real profit.

D. VLĂDUȚ

panoramic

● **Succese ale literaturii timișorene SF.** La Consfătuirea anuală a cenaclurilor de literatură de anticipație (desfășurată la Iași), membrii cenaclurilor timișorene „Helion“ și „H.G. Wells“, au obținut rezultate mai mult decît meritorii: următoarele premii — Constantin Cozmiuc (nuvelă), Silviu Genescu (povestire), Lucian Ionică (eseu), Sergiu Nicola (pictură). De asemeni, premiul pentru cel mai bun fanzin a fost acordat caietului de teorie, critică și istorie literară s.f. „Biblioteca nova“, al cenaclului „Helion“ (Casa Universitarilor) și al cenaclului „H. G. Wells“ (Casa de cultură a studenților). ● **„Festivalul muzicii tinere în orașul florilor“**, e genericul celei de-a cincea ediții a Timrock-ului, amplă acțiune dedicată păcii, care se va desfășura la Timișoara (sala Olimpia), în zilele de 27, 28 și 29 noiembrie. ● **Artistul plastic timișorean** Pavel Vereș este găzduit pe simezele Galeriei „Pro arte“ din Lugoj. ● **Un turneu demn de tot interesul** publicului — Teatrul Mic din București, cu muzicalul „Mitică Popescu“ pe scena Naționalului timișorean. ● **La cenaclul Casei universitarilor** va citi proză Liviu Țeghiu (referat Viorel Boldureanu), iar la Cenaclul de proză al Bibliotecii județene va citi, în 30 noiembrie, Laurențiu Cerneț. Dezbaterile vor fi conduse de Paul Eugen Banciu. ● **La concursul de folclor**, „Românie, plai străbun“, desfășurat recent la Sîngeorz-Băi, județul Bistrița-Năsăud, ansamblul folcloric al Cooperativei „Îmbrăcămintea“ din Timișoara, instruit de E. Tatarici a cîștigat un bine-meritat premiu II. ● **O știre de ultimă oră** (pe care o vom dezvolta într-unul din numerele viitoare ale revistei): timișoreanca Simina Ivan, în prezent solistă a Teatrului de Operetă din București și studentă a Conservatorului „Ciprian Porumbescu“, s-a întors acum cîteva zile, din Franța, încununată cu laurii Marelui premiu și — onorific — cu Premiul pentru cea mai bună interpretare a unui lied francez în cadrul Concursului internațional de canto de la Paris. Felicitări din toată inima!

CHEIA DE AUR

remember

Toamna se apropiase pe nesimţite, cu ezitări, iar noi ne adunasem la Timişoara, fiecare pe alt drum, cu temeri că echipajul ar putea să fie incomplet, cînd va fi dat semnalul călătoriei. Ca în cărţile cu marinari, îmi spuneam, în care pricini neprevăzute decid întîrzierea cîte unui navigator. Orele dimineţii evoluau în uşoare picle lăptoase, însă avea să se însenineze curind şi să ni se arate cerul, nesfîrşit de adînc şi de tandru, ca o prevestire la care speram.

Geo Bogza îşi continua, calm, solemn, cu verb strălucitor şi incisiv, o conversaţie cu Cornel Ungureanu, începută în seara trecută, vădit interesat de opiniile criticului. Înconjurat de scriitori şi admiratori (unii dintre aceştia din urmă, ocazionali). Acum era şi Mircea Martin şi Slavomir Gvozdenovici, venise şi prietenul nostru de-o viaţă, Adam Puslojić, explicînd, în felul său tumultuos, că nu-i putuse aduce maestrului primul exemplar al celei de a doua cărţi de poeme, **Trăiesc sau visez istoria**, pe care i-o tradusese în limba sîrbo-croată — după cea apărută în 1981 : **Geo Bogza, de ce nu taci din gură.**

Spre amiază, caravana automobilistică străbate cîmpia bănăţeană, în lumina mierie a începutului de octombrie. Sîntem primiţi cu afabilitate la graniţă şi pornim, pe la Biserica Albă, spre Smederevo, unde Geo Bogza urmează să primească, primul laurii Festivalului internaţional ce va încununa, anual, pentru întreaga lor operă, cîte unul din poeţii de seamă, din ţările riverane fluviului ce străbate o mare parte din Europa, în drumul său spre Pontul Euxin.

Trecem Dunărea, într-un fel de întoarcere spre munţii Ţării, zăvoaiele galbene în apele de ametist ale amurgului, pe fluviu trec vapoare şi şlepuri, apoi, pe neaşteptate parcă, centrul oraşului. Oprim la moderna şi somptuoasa Casă de cultură, laureatul este întîmpinat, într-un fel de emoţie generală, de oficialităţi ; două fete în costume populare sîrbeşti oficiază ritualul tradiţional al primirii oaspeţilor de vază, maestrul răspunde cald, vibrant şi fermecător. Curînd, vor începe Serbările Poeziei. Precedată de o animată conferinţă de presă, ceremonia decernării premiului are loc într-o atmosferă evenimenţială, de largă participare şi însufleţire. Sala freamătă. Un public generos aplaudă nerăbdător. Poeţi din toate republicile iugoslave, reprezentanţi ai multor ziare şi reviste literare importante, ai unor posturi de radio şi televiziune. Este prezent ministrul culturii al R.S. Serbia şi ambasadorul României la Belgrad. Cuvîntul inaugural este rostit de Dr Miodrag Radosavljević, primarul oraşului, care-i înmînează lui Geo Bogza premiul **„Cheia de aur a oraşului Smederevo“.** Apoi, în lauda poetului, Dr. Aleksandar Petrov, preşedintele Asociaţiei Scriitorilor din Serbia, spune : **„Prin opera sa, Geo Bogza face parte indisolubilă din avangarda românească şi europeană, detaşîndu-se totuşi din mulţimea de «isme» prin originalitate. El nu este tipul creatorului care urmăreşte ca poezia să-i fie o materializare a cuvîntului şi a pricipiului, chiar nici a acelora pe care le proclama pe calea versului sau a manifestărilor. (. . .). Unul din marile poeme ale lui Bogza, „Aş vrea să fiu cinci minute poet“, scris la maturitate (1972), ar trebui să aducă o consacrare definitivă autorului, rămînînd să fie poemul exemplar în contextul poeziei lui Bogza“.** Criticul Mircea Martin aduce, în densul său eseu, explicitări esenţiale : **„Geo Bogza nu a negat tradiţia literaturii române, a negat numai idilismul ei, a avut întotdeauna un cult pentru Eminescu şi pentru toate marile conştiinţe româneşti, nu numai artistice. El n-a împărtăşit nici o clipă teoria actului gratuit, nu a violentat limbajul pentru a obţine efecte de stil, nu a cultivat noutatea în sine şi nici, cu atît mai puţin, modele. A abordat teme noi, nemaibătute în literatura română, a scris o literatură de «scandal», a adoptat instrumentele rupturii tocmai pentru a face adeziunile şi iubirile lui mai preţioase (. . .). Geo Bogza este şi un mare poet al naturii — „Cartea Oltului“, capodopera sa, stă mărturie“.**

Recitalul din poezia lui Geo Bogza, susţinut cu strălucire de actorul belgrădean Petar Bojović, cucereşte asistenţa, care reacţionează electrizant. Momentul revelator al acestei sărbători a poeziei române urmează abia acum. Geo Bogza, în scenă, pe o bancă simplă, de parc, sub un salcîm cu frunzişul atins de răsuflările toamnei, face o lungă şi mereu întreruptă de aplauze confesiune, o scînteietoare cascadă de evocări şi profesiuni de credinţă, o emoţionantă istorie a unui drum prin încercările anilor, o istorie a unei conştiinţe, a unei personalităţi şi a unei arte, din sorgintea celor mai noi, de impunător prestigiu în literatura română.

Înainte de a recita poezia **Orion**, Geo Bogza desenează, pe un imens cub alb, sub privirile fascinate ale asistenţei, constelaţia sub semnul căreia, mărturiseşte, a trăit şi a sperat. Filamentul ceresc cu care Bogza imaginează, pe acea latură de cub, stelele, nu lasă decît traiectorii de el văzute, dar pe care cei prezenţi şi le imaginează prin gestica sacerdotală a sărbătoritului.

Însă Orion apăruse şi strălucea acolo, puternic, pe ecranul unui cer pe care fiecare l-a luat cu sine, cu sentimentul că a participat la un miracol . . .

Anghel DUMBRĂVEANU

Iosif Bena

CAUTĂ-MĂ

În adîncul cuvîntului,
caută-mă,
unde apele spală dimineţi
şi stele sînt stropite cu rouă.
Nu e de ajuns
să cobor cerul la înălţimea sufletului
ci, mai degrabă,
ar fi necesară prezenţa cocorilor
să spargă cu primăveri
marginile îngheţate ale adîncului
spre care, meteoric, vehiculez.

BĂTRÎNII

Bătrînii sînt nişte stînci de granit
alunecînd la poalele muntelui.
Urcă piscul, soarele e la asfinţit,
cuib de lumină în bătaia vîntului.

Vremea noduroasă seamănă scoici.
Pîntecul furtunilor ascunde peşti.
Nou-născuţii privirilor cresc în braţe la doici,
bătrînii-şi sorb amintirile din ceşti.
Toamnele atîrnă tăceri pe pereţi.

Vama-ntrebărilor toarce prin vreme semne.
Colaje de gînduri seamănă-n suflet puieţi.
Bătrînii au glasuri de fluier, suave şi demne.

FEREASTRA DE LA STRADĂ

Tu eşti fereastra albă de la stradă
prin care iarba descreţeşte frunţi ;
prin tine calcă strada în ogradă
şi-ntinde clipa neştiute punţi.

Mereu topit de silnica zăpadă
atîtea umbre gata eşti să-nfrunţi
Că doar eşti o fereastră de la stradă
şi intri-n tine fără să te-anunţi.

Se prăbuşesc iubiri, sau vor să cadă,
în tine nu-s stindarde pentru nunţi;
Cînd eşti acea fereastră de la stradă
de ce cauţi tot pe tine să te-nfrunţi ?

Eşti o movilă cu copaci cărunţi,
dar cine crezi că are să te creadă ?
Aştept doar clipa să cobori din munţi,
să fii din nou fereastra de la stradă.

Radu Ciobanu

●

MARIA

„Privirea“. (Foto : Simon Ida).

Maria este pentru el unul dintre locurile cele mai fermecătoare ale Oraşului. Ca şi Piaţa Traian, dar mult mai calmă şi mai puţin zgomotoasă. Ca şi piaţa pătrată a Libertăţii, dar mai puţin solemnă, fără ştaiful de epocă al acesteia. Ar trebui să-ţi vorbesc odată numai despre pieţele oraşului. Fiecare cu geometria şi cu lumina ei, cu aerul şi amintirile ei. Unele solare, minerale, unde timpul păşeşte în sonuri grave de orologii, altele silvestre şi foşnitoare ; unele severe, altele tandre : unele democratice şi active, pline de larma negoţului, de aromele de fin şi bucate ale satelor, altele aristocratice misterioase, hieratice. Piaţa Crucii, învăluită în umbra şi mireasma unor copaci bătrîni, tainică, tăcută, trecători rari, cîteva bănci în scuarul umbros, îndrăgostiţii spre seară. Piaţa Bălcescu, mai rece, mai semeaţă, datorită celor două săgeţi gotice ale catedralei catolice şi cinematograful Urania într-un colţ, murdar, cu duşumeaua duhnind a motorină, plină de coji de seminţe, ridicat pe locul restaurantului Novotny unde se întîlneau românii din cartierul acela numit Maiere ori Palanca Mică ori Elisabetin. De Urania îi este legată amintirea filmelor cu Latabár dar şi cumplita îmbulzeală din ziua aceea memorabilă a reîntîlnirii, după cîţiva ani, cu Stan şi Bran, scoşi de la popreală, dar aduşi nu în centru, la Capitol, ci în această sală de cartier.

Degeaba. Oraşul a prins de veste, a fost moarte de om încă de la Maria ori de pe podul Mihai Viteazul te acostau cibezării oferindu-ţi bilete la fantastic supraprer întru gloria invincibilului cuplu. Dar piaţa Küti ? Cu biserica ei orgolioasă cu o clopotniţă înaltă şi cu restaurantul Elit vizavi, mese întinse afară pînă în marginea scuarului : seara, lumini şi orchestra care-şi începe programul invariabil cu **Piaţa persană**. Aici era pînă acum cîţiva ani capătul tramvaiului 5 care străbătea Calea Şagului pentru a se opri în Fratelia. Linia avea un singur fir, vagoanele se opreau din loc în loc pentru „a face cruce“ aşteptîndu-le pe cele din direcţia opusă şi în acest timp puteai coborî să te aşezi în iarba groasă, de un verde sănătos, care creştea pe marginea terasamentului ca de cale ferată. Piaţa Istria şi Sarmisegetuza, Coronini şi Asăneşti, piaţa Plevnei şi piaţa de Fîn. Sau piaţa Unirii, vastă, dreptunghiulară, sobră, pavată cu bolovani neregulaţi. Cu monumentul Sfintei Treimi, la mijloc, ridicat după ciuma de la 1740, veghind nesecatul izvor de apă tămăduitoare, şi cu clădirea masivă a sediului comitatens, devenită apoi a prefecturii. Sînt încredinţat că zidurile vechi păstrează într-însele toată rumoarea veacurilor pe care le-au străbătut. Nu ştiu dacă e tocmai o superstiţie. Încearcă să-ţi pui urechea pe piatra acestei bătrîne zidiri şi cu siguranţă vei auzi uralele mulţimii din ziua de 3 august 1919. Ostaşii veneau dinspre Lugoj, iar peste noapte cantonaseră în imediata vecinătate a Oraşului, lîngă Ghiroda, răcoriţi pe boarea Pădurii Verzi. După lungul lor marş, avuseseră acum răgazul să-şi spele colbul şi sudoarea. În zorii limpezi ai acelei zile se înfăţişau proaspeţi şi clocotind de voie bună. Îşi puseseră flori la capele şi frunză verde-n ţevile puştilor iar tunurile lor huruitoare abia se mai vedeau de sub ghirlandele de trandafiri. Îi însoţeau „tot natul“, ceea ce înseamnă peste două mii de feciori de prin satele pe unde trecuseră, în straiele lor de acasă, împodobite cu panglici tricolore şi călări pe cai focoşi, vînjoşi, cu crupe lucioase şi cozi lungi, mătăsoase, căci nimeni nu-i întrece pe oamenii acelor locuri în priceperea de a-şi îngriji animalele. În Domplatz — care de atunci se cheamă Piaţa Unirii — au pătruns înspre ceasurile zece ale dimineţii prin strada Coşbuc, iar în fruntea lor călărea colonelul Virgil Economu. Oraşul îi întîmpina sunîndu-şi bronzul tuturor clopotelor. Fanfarele cîntau **Treceţi, batalioane române, Carpaţii.** Sute de drapele tricolore fluturau libere în soare. Piaţa vuia de urale. Oameni aruncau flori, plîngeau, se îmbrăţişau. Întins în cîmpia fierbinte, bătrînul Oraş fremăta, trăindu-şi bucuria celei mai înalte izbînzi din îndelungata sa istorie. Piaţa Unirii . . . Privită acum, în ceasul acesta tihnit de după-amiază, cu trecători puţini şi lumină blîndă, strada aceea, Coşbuc, aflată în umbra masivă a Domului, pare modestă, îngustă, te întrebi cum s-a şi putut revărsa prin ea atîta oştire şi atîta nat . . .

Dar eu vreau să-ţi vorbesc despre Maria şi uite unde am ajuns. Mă tem că aceasta e una dintre cărţile care se scriu singure. Căci curenţii care ne tot poartă în rătăcirea noastră prin Arhipelag, departe de a fi nişte unelte ale hazardului, sînt de fapt ceea ce numim logica interioară a cărţii. Sintagmă elastică şi obscură în acelaşi timp, satisfăcătoare totuşi atîta timp cît nu ai ambiţia de a clarifica chiar totul. Iar eu, cum ai putut vedea şi pînă acum, nu am asemenea ambiţii. Acum, bunăoară, nu vreau decît să-ţi sugerez în ce consta duhul specific al acelui loc pe care toată lumea îl numeşte pînă azi Maria. Ceea ce nu înseamnă că, furaţi de alt curent, nu ne-am putea trezi din nou în altă parte.

Maria este şi nu este ceea ce se înţelege îndeobşte prin cuvîntul piaţă. Aici se întîlnesc de fapt două străzi care formează astfel un T. Piciorul teului verticala e strada Doja. Lungă, dreaptă, mai curînd strîmtă decît largă. Pavată cu piatră cubică, pe mijlocul ei zdrăngăneşte tramvaiul 6, care face turul Oraşului. Altfel ar fi o stradă eminamente liniştită, solemnă chiar, cu casele ei tăcute de prin La Belle Époque şi cu copacii foşnitori care o însoţesc pe o singură parte. Cealaltă stradă, transversală, e bulevardul 6 Martie. Mai larg, mai agitat, mai zgomotos. La subsuoara stîngă a teului, acolo unde ar fi trebuit să fie o clădire pe colţ, se află un spaţiu pătrat care justifică oarecum veleitatea de piaţă a locului. Aici s-a înălţat la 1514 teribilul tron pe care a expiat Doja, episod care a rămas una dintre puţinele pete ruşinoase de pe chipul bătrîn al Oraşului. La întrebările sale — cine l-a omorît, de ce, cum ? — i se răspundea exact, cu evidente intenţii educative, ceea ce a făcut ca Maria să exercite asupră-i o fascinaţie aparte. Ori de cîte ori se aflau aici, îl încerca un soi de jale pigmentată cu o discretă groază şi privea pe furiş înspre locul cu pricina, ca şi cum s-ar fi temut să nu dea cu ochii peste fioroasa privelişte. Acolo se înaltă, însă, cenuşiu, un fel de altar. La numai cinci paşi mai încolo se opresc şi pleacă tramvaie cu huruitul lor nepăsător de fierărie, trec maşini, trăsuri şi oameni grăbiţi, pătrunşi de umezeala rece a serii. Maria hieratică, întunecată, înconjurată de făclioare galbene, abstrasă de la tot ce o înconjoară, pare a însemna locul de trecere spre un tărîm enigmatic. O privea cu respect şi obscură teamă, gata, gata să fie supus de strania ei atracţie. Simţea şi ezitarea Mamei, e şi o cutie a milelor acolo, ar putea să se apropie să vîre un bănuţ prin deschizătura strîmtă şi el ar cădea înăuntru cu un sunet de tinichea, dîndu-le sentimentul plăcut că au făcut o faptă bună. Au făcut-o doar de atîtea ori, privind apoi cu irezistibilă şi nedisimulată mîndrie spre băbuţele din preajmă : aţi văzut ce faptă bună am făcut eu şi cu Mama ? Gata s-o facă şi acum, doar că, pe neaşteptate, peste rumoarea pieţei, răzbate de pe cealaltă parte zgomotoul energic, cît se poate de imperativ, al vătraiului cu care Teri neni bate în pîntecul de tablă al sobei, ademenindu-şi clienţii. Cu fiecare izbitură, parfumul elegiac al crizantemelor piere, se stinge, concentrat numai în jurul Mariei, toată răspîntia fiind luată în stăpînire de aroma caldă şi tandră a castanelor coapte. Teri neni îi cunoaşte, sînt clienţi vechi. Aşezată în colţul străzii, le surîde de departe cu gura ei ştirbă. Soba dogoreşte. Chipul lui Teri neni sub barişul de lînă e stacojiu. Mireasma castanelor e ameţitoare. Pe drum, tot mănîncă, dar rămîn destule şi pentru cei de acasă. Buzunarele îi sînt pline, poşeta Mamei a devenit informă. Li s-au încălzit mîinile, dar parcă şi sufletul. Numai pîinea caldă, cu aroma ei de grîu însorit, mai e în stare să-ţi încălzească astfel sufletul. Pîinea şi castanele coapte. Nimic, nici un alt fel de bucate n-a reuşit vreodată să-i dea aceeaşi bucurie caldă, simplă şi deplină, de parc-ar fi însăşi bucuria de a trăi.

Era Maria şi locul unor prăvălii rare în primul rînd prin aşezarea lor în demisolul clădirilor. Se mai putea întîlni aşa ceva şi în Iozefin, dar pînă acolo mai era o bucată de mers. Maria era o anticipare concentrată a ceea ce în Iozefin devenea fapt comun. Lăcătuşi, ceasornicari, reparaţii de umbrele şi cărucioare de copii, tapiţeri şi legători de cărţi, o mercerie şi o dugheană cu plante medicinale în care mirosea veşnic a fîn. În staţia tramvaiului 6, cofetăria lui Stoica, unde nu încăpeau mai mult de trei măsuţe de marmură, dar care era faimoasă în tot Oraşul pentru monumentalele cataife, suculentele baclavale, fursecurile crocante şi foetajele fragile care se ghiceau în semiobscuritatea acelei hrube plină de arome paradisiace. Mai mult, poate, decît cofetăria lui Stoica, îl atrăgea însă alt loc. De cum treceai podul peste rîu, venind spre Maria, imediat pe stînga, se afla o bibliotecă de împrumut. Prima dată l-a trimis Mama după cărţi franţuzeşti şi de atunci a început să se înfrupte şi el cu un apetit insaţiabil. Îşi aminteşte bine că, printre altele, i-a adus şi **L'Étranger,** apărută la Gallimard în 1942 şi ajunsă prin cine ştie ce hazard în acel Babel. Nu i-a plăcut Mamei. Abia mai tîrziu, după ce el însuşi l-a citit pe Camus, şi-a dat seama de ce. Generaţia ei aparţinea anilor nebuni, măcar prin tinereţea ei. Pe urmă, marile pasiuni i-au devenit Scarlett O'Hara, Rebecca şi Ben Hur, în preajma cărora îşi căuta refugiul şi fragilele certitudini chiar după ce a început războiul şi tot ce a urmat. Iar Camus ce putea să-i ofere ? Insolite surse de noi nelinişti, sugestia unor meditaţii sceptice şi ambigui. Nici măcar stilul lui nu-i mai spunea nimic, nefiindu-i familiar. Dar asta e altă poveste. Oricum, dacă el lua tot ce-i cădea în mînă, cu metrul, pentru ea s-a învăţat să selecteze numele care-i erau cunoscute încă de acasă. Cronin, Douglas, Maurois, Upton Sinclair, Mauriac. Cu Camus s-a reîntîlnit peste ani, dar — ciudat ! — fără surpriză, fără şoc, ci firesc, ca şi cu o veche cunoştinţă, pe care o aştepta fără să ştie cînd anume va veni. Iar cînd a venit, şi-a ocupat locul său, ca un element din tabloul lui Mendeleev, care nu te mai surprinde, pentru că ştiai sau, mai bine zis, intuiai cîte ceva despre el.

---

* Fragment din romanul „ARHIPELAGURI“.

Ştefan Aug. Doinaş

OMUL CARE N-ARE REMUŞCARI

el a crezut un timp ce ea-şi
confirmă
numirea se visa pictat pe-o firmă
de asistent dentar : un măr din care
un rînd de dinţi muşcau
dar ce muşcare
din corp şi gînd n-aduce-a
remuşcare ?
el n-o simţea — doar rima şi furnica
îl gîdilau puţin
în rest — nimica.

OMUL CU LUMEA ÎN ORBITĂ

atît de mare-i era-n ochi durerea
că nimeni din Infern n-avea
putere-a
se măsura cu el
plutind prin aer
întreaga-i suferinţă ca un caier
înfăşura planeta într-un vaier

încît această lume-n vid sorbită
îi atîrna ca lacrimă-n orbită

OMUL CARE BEA ROUĂ

ca să se vindece de-o grea beţie
el soarbe-n zori această vineţie
sudoare-a ierbii
însă pentru noua
lui naştere — prin ce-i ajută roua
din prima veghe şi din cea de-a
doua ?

Natura arde drojdii şi toxine
ca vamă-a Spiritului beat de sine.

OMUL CARE NU-ŞI AUDE INIMA

sunt o creaţie a ei
sunt singura
fiinţă care beau din ea cu lingura
o ştiu că bate
bănuiesc că scapără
mă mîngîie mă face scrum mă
apără
dar sănătos n-o simt :
abia la minima
sa rezistenţă se aude inima.

OMUL CARE SE SIMTE ETERN

mă simt etern
şi nu e prima oară
că-n timp ce partea mea de scrum
coboară
cea de văpaie scapără-n amiază —
cînd una doarme cealaltă-i trează

mă-ntreb : oare ce spirit mă
fumează ?

mai econom ca mine poate-un zeu
m-aprinde-ntruna din chiştocul meu

OMUL CARE NU ŢINE JURNAL

n-am scris şi n-am să scriu nicicînd
la sfeşnic
jurnal
de ce să fragmentez sublimul ?

beau spirit locuiesc în har sunt
veşnic
stau singur ar în cele nevăzute
treizeci de îngeri îmi aştern
chilimul
ca şef de oşti defectul mi-e virtute:
mereu ocup şi pierd Ierusalimul

Eugen Bunaru

DIMINEAŢA OFERTELOR

Desigur iubito arbori de noapte
încolonează tăcerea
sincronizează cu spaima o fantomă
indiferentă
cîndva îndrăgostită de sine
Se înţelege s-ar putea privi totul
cu o brumă de înfrîngere sub coastă
s-ar putea urma prudent fericirea
în vîrtejul ei invizibil
s-ar putea privi prin grădini o mînă
tăcută
ca fumul ce se înalţă
să stranguleze ori să mîngîie timpul
Ei bine sub talpă tresare (mereu ?)
un cuvînt atletic (credeam că lui
mă voi supune)
tresare o eternitate sfărîmicioasă
tresare o lumină ce-şi aşteaptă
rostirea
Ei bine un ochi seniorial recoltează
cerul
îngrămădeşte statui năruite şi
păsări
în ochiul defunct al bazinului
ce pîlpîie tot mai aproape (ei bine
iubito un mod naturist
de-a îngîna lumea).

ÎNTOARCERE

Ceea ce văd sînt micile case
vechile acoperişuri ca nişte petale
de sînge
spălate de liniştea unui nor
acum după ploaie
şi crengile încremenite deasupra
într-o uimire de verde şi dintr-odată
o femeie păşind în conturul stins
al unei amintiri — acum cînd se
naşte un cer de demult
împietrit de lumină
doar în jur arbori străvechi ce se
clatină
şi brusc această năruire
regală tăcută
în vîltoarea privirii.

EA DOARME VISEAZĂ

În noaptea aceea m-am întors
cu spice moarte de grîu
Ştiam că de-acum ea doarme
visează
Le-am pus într-o vază
era frig era iarnă
o izbisem în joacă peste buze cu ele
un cîine lătra de tare departe
am surîs şi eu unui gînd
trăgînd o pătură peste ochi
peste toate.

O DISPARIŢIE

Sunetul delicat al florii din vază
atinse de umărul ei invadează
camera
— oare aceasta să fie amintirea ? —
şi ieşi pe stradă păşeşti agale
pînă la capăt
acolo începe cîmpia răsărită parcă
într-un abur de frică al luminii
Dimineaţa cade pe umeri
ca o absenţă (cine mai crede
în steaua lui mohorîtă ?)
aştepţi doar reproşul pentru
această copilăroasă zodie
Vocea ei conferă aerului
o îndepărtată muzicalitate
Te pierzi prin locuri necunoscute
într-o ploaie amintitoare
Un fel de cărare adulmecă
o dispariţie a ta
fericită.

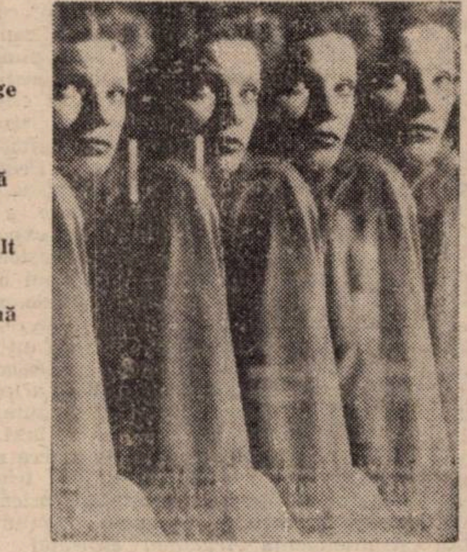

„Reverberaţie“. (Foto : Sandu Ghinea).

„De mic să înveţe...“

tabletă

E duminică şi e o zi splendidă de toamnă. De toamnă lungă, aurie. Vecinul stă la geam şi se însoreşte. Îşi aminteşte că, încă de la începutul lui septembrie, a văzut funigei, semn de toamnă frumoasă. Se simte bine şi ar dori să facă puţină conversaţie. „Ce zici, dom' Nelu, de vremea asta ? Parcă ar veni primăvara. Şi sîntem în şaişpe noiembrie . . .“ Dom' Nelu mormăie ceva care ar vrea să însemne : „Ce să zic ? E bine, e bine . . .“ Vecinul înţelege că dom' Nelu nu are chef de vorbă. Nu-i mai spune nimic. Îşi aprinde o ţigară şi se uită, vag melancolic, la arbuştii plantaţi de el primăvara trecută. Dom' Nelu e cineva în bloc. Nu se cuvine să-l sîcîi cînd îşi ferchezuieşte maşina. Vecinul face parte din categoria locatarilor fără maşină. Dar nu e invidios pe ceilalţi, ci, poate, un pic complexat. Odată, cînd a apelat la dom' Nelu, pentru o urgenţă, acesta i-a spus : „Vecine, acum, te servesc, însă să nu devină obişnuinţă . . .“ N-a devenit obişnuinţă, iar Vecinul îşi ştie lungul nasului. Dom' Nelu e îmbrăcat într-un trening modern, cu emblemă ADIDAS. Arată ca un fost sportiv (halterofil, luptător) care s-a îngrăşat peste măsură. Lîngă maşină se află şi fiul lui, în vîrstă de vreo zece ani. Băiatul mănîncă dintr-o felie de pîine unsă cu unt şi cu dulceaţă, atent la ceea ce trebăluieşte tatăl său. Atent pînă cînd, din blocul alăturat, coboară doi copii cam de vîrsta lui şi un pui de foxterier. Cîteva clipe, băiatul urmăreşte, încîntat, zbenguiala puiului de foxterier pe micul spaţiu verde dintre blocuri. Trece felia de pîine în cealaltă mînă şi se sprijină, fără să-şi dea seama, pe capota maşinii, apoi o zbugheşte într-acolo. Dom' Nelu e pe terminate cu ferchezuitul maşinii. Şterge bine parbrizul cu o bucată de piele de căprioară, după care, satisfăcut, dîndu-i ocol, o priveşte (maşina) ca pe o iubită. Ca pe o iubită ce tocmai a participat la un mare concurs de cosmetică (ca model, fireşte). Însă, ochi ager, exersat, observă şi amprentele băiatului, „revelate“ de amestecul de unt şi dulceaţă. Îşi strigă fiul pe un ton care, cum se spune, nu prevesteşte nimic bun. Băiatul pricepe că nu-i de glumă şi se apropie, înfricoşat. „Ia vino, mă, încoace, să-ţi arăt ce-ai făcut“, scrîşneşte dom' Nelu, neuitînd să adauge, expert, o înjurătură (nepublicabilă). „Vezi, mă ?“ Băiatul, căruia i-a fugit sîngele din obraji, bîiguie ceva. Dom' Nelu nu şovăie, îl prinde de umăr şi-i trage două palme. Scăpat din strînsoare, băiatul porneşte, plîngînd, spre intrarea în bloc. „De ce l-ai cîrpit, dom' Nelu ?“ întreabă Vecinul, neplăcut impresionat de răfuială. „Ca să înveţe să respecte munca altuia. Şi maşina. De mic să înveţe . . .“, răspunde, ferm, dom' Nelu, în timp ce şterge amprentele fiului său.

Iosif COSTINAŞ

---

figurine

Vînt bun!

De-a lungul anilor, am fost fie alcătuitor fie martor al naşterii unor cenacluri tinere, fie oaspete al unor întîlniri cenacliere. Fervoarea care se instaura cu asemenea prilejuri îmi marca şi mie întotdeauna fiinţa. Prin acele întîlniri se săvîrşea minunea de-a mă regăsi mereu pe mine, cel de la începuturi, cel în care izbucnise odinioară dulcea lumină a primului cuvînt scris şi tipărit. Un atare sentiment m-a încercat în zilele acestei toamne, cînd două cenacluri tinere şi prietene, **„Luceafărul“** şi **„Ars poetica“**, din două oraşe vecine, prietene şi ele, Aradul şi Timişoara, şi-au dat o întîlnire amicală, într-o întrecere poetică, într-un dialog al artei cuvîntului scris. Erau, acolo, prezenţi, ca soli ai cenaclului timişorean, „Ars poetica“, romancierul **Ion Jurca Rovina**, îndrumătorul cenaclului, poeta **Tatiana Flondor Arieşanu**, pictorul şi poetul **Panait Stănescu Belu**, ziaristul şi prozatorul **Dumitru Oprişor**, istoricul şi prozatorul **Octavian Goş**, actriţa Naţionalului, **Eugenia Creţoiu** şi „menestrelii“, **Victor Popa** şi **Ioan Creţescu.**

În dialogul care se instaura la Casa sindicatelor din Arad, între mesagerii numiţi mai sus şi numeroşii membri ai cenaclului **„Luceafărul“**, puteam descoperi accentele benefice pe care poezia şi proza citite le degajau, intimitatea cunoaşterii reciproce care îşi deschidea aripile-i spre a ne învălui pe cei prezenţi sub faldurile-i protectoare. Din lectura unor pagini literare, în care interpretarea actoricească a actriţei **Eugenia Creţoiu** era potenţată de acordurile inspirate muzicale ale celor doi „menestreli“, din felul simplu, dar adînc, în care autorii înşişi îşi citeau ei poemele, se năştea sentimentul unic al acelei comuniuni de ideal care tuşa auditoriul, care lăsa să se întrevadă puterea vibrantă pe care cuvîntul scris şi rostit o aveau asupra celor prezenţi acolo în sală. Din scrierile timişorenilor pomeniţi mai înainte, din cele citite de tinerii poeţi luceferişti, **Ioan Sabău, Monica Rodica Iacob, Nicolae Nicoară** şi din ale altora, prezenţi şi ei la reuniune, **Constantin Brănaş, Titi Borteş, Stela Jurcă, Al. Belity** şi alţii, din cuvintele ardente ale conducătorilor cenaclului arădean, prozatorul **Dumitru Siniteanu** şi poeta **Violeta Mureşan,** dar şi al generoasei **Ana Binchici,** secretara Consiliului sindical municipal Arad am desprins faptul elocvent că acest dialog poetic şi patetic, instaurat ad hoc, purta pecetea de taină a unor întrevederi sincere adevărate, care se nasc de fiecare dată între oamenii supuşi de frumuseţea cuvîntului înaripat. Întîlnirea de la Arad, dintre membrii celor două cenacluri vecine şi prietene, lăsa să se întrevadă, pentru mine, lecţia simplă dar cît de omenesc adevărată, a unor atari viitoare dialoguri de artă, prin care cunoaşterea reciprocă se putea face direct şi adînc. Se iveau sub ochii noştri personalităţi în formare. Se iveau poeţii şi prozatorii de mîine. Se impuneau spontan orientări şi stiluri poetice diverse. Se instaura un cadru nobil, din care cîştigau şi cuvîntul scris şi alcătuitorii lui. Întîlnirea cenaclieră de la Arad a semnificat, pentru mine şi, cred, pentru toţi cei prezenţi, peste toate, un veritabil act de cultură. Un moment fericit, prin care s-a creat albia unor întîlniri literare viitoare, pe firul căreia corăbiile poeţilor prezenţi, luate de vîntul teribil al sentimentelor depline, înaintau spre vărsare, spre oceanul imens şi inefabil al literaturii române. În gînd, le-am urat tuturor acelor corăbii şi corăbieri : vînt bun şi prielnic în pînzele întinse !

Ion ARIEŞANU

Embleme la frontiera tapiseriei și sculpturii

plastică

Dacă nu ar fi fost ceea ce este — un redutabil artist decorator — **Magda Vitályos Ziman** ar fi fost sculptor. Impresia că artista melancolizează în conul de umbră al acestei refulate vocații secunde, are tot atîta relief cît obiectele textile din Galeria „Helios", reunite în cea de-a treia „personală", — urcată — în ultimii 13 ani — pe simezele timișorene. Deși pe artistul modern îl flatează remarca originalității sale, există tot atîtea temeiuri ca el să fie măgulit de observația că este complice altor confrați în această conjurație a modernității. Niciodată ca pînă în acest din urmă secol artistic nu a existat o atît de fermă senzație că totul este spus și că, în consecință, **originalitatea** nu mai reprezintă o perspectivă necesară în judecățile de valoare. Ideologia noutății-cu-orice-preț înregistrează un recul sub presiunea, desigur, a unei forțe de adîncime: **originaritatea.** Una din sursele modernității în artele plastice pare să derive dintr-o „alunecare geologică" a genurilor. Un gen există la confluența cu cel puțin un altul. Sculptura e adesea pictată, tapiseria se dezvoltă în spațiu... Dacă nu a părăsit întrutotul muralitatea, tapiseria visează la inserții mai categorice în spațiu. E relief sau chiar ronde-bosse. Privilegiile artistului sînt nepereche în istorie. El are, cum observa un analist al transavangardei, totul pe masa lui; un sincronism al întregii istorii a artei, a spiritului, în general a atitudinilor creatoare. Beneficiază de redescoperirea secretelor profesionale, tehnicilor, materiilor, de afluxul materialelor tehnologiei contemporane.

În momentele eterate ale artei moderne, principiul ordonator din perimetrul acestui cîmp, vast de istorie și libertate creatoare a fost demersul restaurator al originalității; principiu care adumbrește pentru moment alternativa originalitate sau epigonism. Ori, poate, descoperirea relației sale cu istoria, în raport cu care sîntem damnați la epigonism, instituie originalitatea gîndirii artistice.

Dacă expoziția Magdei Ziman invită la asemenea rememorări cu ton general, e pentru că ea incită prin ceea ce este ca atare și în sine. Să locuiești un atelier, împresurată de sculuri policrome, așa cum am surprins-o adeseori pe artistă, să suporți asediul unei palete teoretic ilimitate și să rămîi la reliefuri în grisaille, cel mult la gamele monocorde de roșu sanguin; este desigur o demonstrație subtilă de știință și rafinament, de inteligență și sensibilitate. O rază de soare, un cer plumburiu colorează îndeajuns cîmpul neutru al griurilor. Vecinătatea noastră e uneori suficientă spre a pune în mișcare cenușiul cald al firelor de lînă. O a doua sursă a modernității este, cu siguranță, „poetica materiei". Gîndirea artistică modernă a „redescoperit" și cultivat cu obstinație estetica obedienței creatorului față de spiritul materiei. Piatra se visează tratată ca piatră, lemnul ca lemn, **uleiul ca ulei**; o dignitate a naturii, pe care artistul era doar rechemat s-o dăruiască evidenței, principiu poetic preschimbat în superstiție (super scire) de factură animistă, conform căreia materia se livrează cu tainele ei cu tot, dar numai cînd e tratată cuviincios! Și dacă unitatea materială, ca și monada artizanală a tapiseriei, este **firul**, vom relua o aserțiune formulată în urmă cu exact un deceniu, pe marginea artei țesutului lui l Magda Ziman. Printr-un soi de supradimensionare a unității materiale elementare care e firul, acesta se revelează privirii dispus în alcătuiri decorative alerte, dinamice. Laconic, metafora e materialul. Nici o transformare radicală nu a marcat atelierul artistei în acești ultimi zece ani. Un spor de limpiditate, de diligență și măiestrie, extrage din acest generos, imemorial material, acel „ton secund". Reliefuri energice, dispuse după canoanele simetriei bilaterale sau, dimpotrivă, împletituri de fire caligrafiate aleatoriu, figurează emblematic entrelacs-uri, labirinturi, sugerează structuri spiralice („galaxii") sau ambiguități ale ecloziunii și genezei. Printre aceste obiecte prestante, taciturne și totuși tactil-cordiale, unul pare a fi manifestul însuși al artistei în expoziție. Un ghem roșu, supradimensionat, așezat pe un soclu, asemeni unui monument, desfășoară pe cîmpul de asemeni roșu al unei țesături lisse, un „labirint" — cum, de altfel, își intitulează artista obiectul textil. Desigur, firul e al Ariadnei, labirintul — al parcursului lui Tezeu, iar roșul sanguin — al minotaurului răpus. Ceea ce însă se lasă aici povestit printr-o trimitere mitologică, nu e decît o adecvată triadă metaforică, pentru substanța oricărei creații în care se împletesc devoțiunea și inteligența Ariadnei, eroismul lui Tezeu și sacrificiul Minotaurului. Firul e poate emblema unei bune orientări în pluralismul opțiunilor, eroismul acoperă gestul de a cultiva la o asemenea scară arta țesutului, iar sacrificiul se deduce de la sine, în orice act cu adevărat creator.

Coriolan BABEȚI

O lecție de patriotism — concursul „Ciprian Porumbescu"

Timp de trei zile, bună parte din floarea cîntării corale românești s-a aliniat la startul concursului „Ciprian Porumbescu" — veritabil festival închinat dragostei pentru cîntare, turnată în matricea cinstirii demnității pămîntului românesc. Și nu putea fi găsită o modalitate mai convergentă idealurilor compozitorului stins la numai treizeci de ani — ca preț al forței crezului său în legitatea faptului că Tricolorul nostru trebuie să se înalțe mîndru deasupra tuturor românilor „uniți în cuget și-n simțire" — decît această desfășurare de înălțătoare imbolduri. Toate cele 33 de mesagere ale cîntului de pe întreg cuprinsul țării, au abordat unul din cîntecele aceluia care, acolo, la Putna, în 1871, la comemorarea întemeierii istoricului lăcaș, a fascinat mulțimea smulgînd vioara unuia dintre lăutari, spre a conduce marea serbare, ca pe urmă, transfigurat, să-și îmbrățișeze părintele strigînd cu exaltare — **„Tată, am cîntat Daciei întregi!". »În aceste zile, C. Porumbescu a cîntat din nou întregii țări, prin creația-i iradiind patriotismul cel mai limpede și viguros. Și aceasta tocmai în Cetatea de scaun a lui Ștefan domn cel mare, în ambianța similară ca mesaj a lucrărilor unui I. Vidu, Musicescu, Dima, Kiriac, Drăgoi, Chirescu, Danga, N. Ursu, F. Barbu, Tudor Jarda și pînă la un Radu Paladi, C. Romașcanu, Mircea Neagu, V. Spătărelu sau Adrian Pop.** Revelatoare a fost și calitatea formațiilor care și-au etalat măiestria interpretativă într-o paletă extrem de diversă, de la corurile muncitorești, ale țăranilor în splendide costume naționale — adevărate monumente etnografice păstrate cu smerenie — și pînă la cameratele care au răsărit cu o uimitoare spontaneitate din cele două școli etalon — cea a Madrigalului lui Marin Constantin și cea a „Cameratei Transilvanica" a lui Pop Dorin din Cluj.

Cel mai frumos moment? Evoluția corului de la Putna sau impresionantul cor de 90 de țărani din comuna Răducăneni — Iași, care în final l-au reînviat pe patronul orașului prin intermediul secvenței din opera „Ștefan cel Mare" de L. Dimitriu, sau evoluția Cameratei lui Ion Săcăleanu din Baia Mare sau al Appassionatei — Bistrița, ori a coralei „Clasic" din Pitești? Sarcina juriului de a ierarhiza atîtea formații valoroase a fost foarte dificilă. Președintele, compozitorul Radu Paladi, anunța în momentul decernării premiilor că toate concurentele sosite la Suceava s-au aflat la un asemenea nivel încît virtual toate s-ar fi cuvenit premiate. În eleganta sală a Casei de cultură, devenită neîncăpătoare pentru cîntăreții României, a început un dialog spontan, omagiind creații de referință, compozitori dispăruți de la ultima ediție sau cîntînd — alertați — juriului — „De ce nu-mi vii"? Dar la chemarea unui dirijor — „Dacă ar apărea Ciprian acum, cu scripca-i la subțioară, în fața noastră, ce i-am cînta oare?", întreaga sală s-a ridicat cu evlavie, spre a intona, din sute de piepturi, vibrant și patetic, nepieritorul său Tricolor. Slovele înscrise în alt cîntec — „Românul" — **„Cît pe lume vei umbla / Țara ca-asta n-ai afla"**, au fost intonate cu ochii înrourați de semnificația emblematică a devenirii noastre naționale, plătită cu atîtea jertfe, de mîndria de a fi român, totul transformîndu-se într-o nerepetabilă și minunată lecție de patriotism, așa cum și-ar fi dorit-o chiar bardul Ciprian.

muzică

Doru MURGU

PREMFOTO '86

Oradea.

Fără titlu (A—N).

DINU LAZĂR —

București.

Corul cu autoacompaniament

„CÎNTAREA ROMÂNIEI"

Marele merit al Festivalului național „Cîntarea României" este acela că nu impune șabloane și obligă juriile să devină receptive la modalități artistice noi, la specii noi chiar. Dezbaterea publică a acestor noutăți se face rar și tocmai de aceea ne-am propus să insistăm asupra felului în care la Timișoara s-a „dat tonul" unei muzici a copiilor și adresată tuturor. La prima prezentare în fața juriului Festivalului, formația „Flores" a stîrnit nedumerire, nu putea fi inclusă în căsuțele și rubricile existente; nu era nici fanfară, nici cor în înțelesul obișnuit al cuvîntului. Cu timpul, juriile și publicul s-au mai obișnuit, din 1979 grupul de școlari făcînd chiar „școală", după ce s-a situat mereu pe primul loc în faza finală.

Multă lume pornește la instruirea celor mici cu dragoste pentru copii, perseverență și spirit pedagogic. Profesorul Ion Mătăsaru a adăugat acestor virtuți și altele, esențiale: **concepția generală** conform căreia ghitara este un instrument potri**vit** iar muzica ei este necesară, din punct de vedere psihologic și estetic, la vîrsta fragedă; apoi, felul în care se face uneori muzică în școală nu este cel mai fericit lucru; **concepția estetică** bine definită asupra eficienței corului cu autoacompaniament, în cadrul căruia fiecare voce se servește și de virtuțile de instrumentist, într-un ansamblu dinamic, instrumentul acționînd armonic și melodic. Piesele pentru copii sînt adesea artificiale, neadecvate, sofisticate, față de cele lansate de grupul timișorean, simple, aproape populare, de o naturalețe care apropie sufletul copiilor. Un ansamblu în care nimeni nu este acompaniat; excepție face, poate, ace unică ghitară-bas, necesară unei anume densități fonice. Instructorul a creat piese parcă din interiorul simțirii copiilor, în perfectă adecvare cu virtuțile instrumentului, piese animate de un nobil avînt patriotic. Versurile îi aparțin. Ca și modalitatea de instruire, din care nu se exclude exemplul personal, simțul umorului, întreținerea unei atmosfere destinse și tensionate totodată. Noua modalitate artistică nu a căutat apriori succesul facil, ci s-a ivit, în bună parte, ca replică la tratarea în general greoaie a muzicii corale pentru copii, la acele coruri perfecte, academice, în care... nu ți se permite nici să răsufli. În contextul unui oraș bine industrializat și cu profesiuni tehnice care îmbie, muzica s-a ivit totuși firesc, natural și nu cu mai puțină profunzime decît în alte centre artistice. În peisajul timișorean grupul de copii, aflat cam la a treia generație, instruit de I. Mătăsaru, își are deja un loc distinct în viața orașului. Piesele lui au devenit șlagăre iar specia artistică lansată se află, așa cum se și cuvine într-un Festival național, la îndemîna tuturor.

Lucian BURERIU

POP SERVICE

top

Sármási Emese — Petrila. Lista preferințelor tale muzicale vizează nume de referință din aria genului, cu alte cuvinte, te orientezi pe coordonatele liniilor de forță ale muzicii rock. E un fapt meritoriu dacă stăm să ne gîndim că mulți tineri de vîrsta ta optează, din păcate, pentru producțiile comerciale, nesemnificative, ale momentului. Stilul concis al materialelor rubricii de față este dictat de spațiul fix pe care îl am la dispoziție. Îți recomand să citești și „Orizont Magazin". **Marcel Jacotă — Rădăuți.** Mulțumiri pentru „panoramicul Costinești"! În privința grupului Pro Musica emiți judecăți de valoare influențate de cronicarul unei reviste studențești care pretinde formației amintite să cînte doar piese originale într-un local (! ?) cînd, se știe, acolo trebuiește un program divers ce include și muzica de promenadă, etc. Ce e rău în asta? De altfel, mai la vale, îți exprimi admirația față de evoluția grupului confirmînd astfel adevărul din interviul Didei Drăgan, pe care-l citezi în scrisoare: „Aș dori din suflet ca publicul (...) să cîntărească obiectiv valoarea unui interpret". Pînă la data redactării acestor rînduri nu am cunoștință de apariția celui de-al patrulea LP „Modern Talking". **Tákacs Renate — Cluj.** Mulțumesc pentru informațiile privind viața muzicală clujeană. Am reținut dorința ta, dar asta cere timp... **Nadia Dumitru — Arad.** Formația timișoreană **Cargó** pe care ai urmărit-o în concert are următoarea componență: **Adrian Bărar** — chit., voce; **Octavian Iepan** — chit., voce; **Tiberiu Gajdo** — bass; **Dinu Tolea** — keyb.; **Carol Bleich** — perc.; **Sorin Bîrcă** — electroacustician și **Rică Țamboi** — maestru de lumini. **Gabriela Stoin, Simona T. Avădaș — București.** După LP-ul „Formații rock-8" pe care apare alături de „Evolutiv" (așadar numai pe o față de album) grupul „Celelalte Cuvinte" va imprima la „Electrecord" un LP întreg programat să apară în primăvara anului viitor. Participă, în calitate de „Guest Star", actorul Florian Pittis. Despre Nana Mouskouri am scris acum trei ani. Cîntăreața e născută în anul 1936 la Atena. Nici o legătură între Phil și Mara Collins, afirmată recent cu piesa „Lost Paradise"! Aceasta din urmă este de origine franceză și activează în R.F.G.

Petru UMANSCHI

orizont arădean

SUPLIMENT EDITAT IN COLABORARE CU COMITETUL
JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA ARAD.
ANUL III, NOIEMBRIE 1986

EDIFICII ARĂDENE PRIVIND MAREA UNIRE

Marea Unire, evenimentul epocal al istoriei noastre, idealul înalt al tuturor românilor prin care înțelegeau să trăiască cu toții într-o singură patrie, — unitară, liberă, independentă, suverană și prosperă, — izbîndă la a cărei realizare și-au adus contribuția generații întregi de înaintași, a lăsat în urma ei cele mai variate mărturii. Memoriei arhivelor și a oamenilor li se adaugă memoria locurilor și a edificiilor.

In orașul Arad, adevărată capitală a Transilvaniei în noiembrie 1918, există numeroase edificii de acest fel. Din rîndul lor rețin atenția, în primul rînd, două — sediul Consiliului Național Român Central și sediul Comandei Supreme a Gărzilor Naționale Românești.

Sediul C.N.R.C. În ultimele luni ale anului 1918 evenimentele s-au precipitat din ce în ce mai mult, pentru români devenind tot mai evident faptul că momentul mult dorit al realizării înaltului ideal al Marii Uniri se apropie. In acest sens, la 30 octombrie s-a constituit, la Budapesta, Consiliul Național Român Central. În componența sa intrau 12 membri, șase reprezentînd Partidul Național Român (Ștefan Cicio Pop, Vasile Goldiș. Teodor Mihali, Alexandru Vaida-Voivod, Aurel Vlad și Aurel Lazăr) și șase Partidul Social-Democrat Român din Transilvania (Ioan Flueraș, Iosif Jumanca, Enea Grapini, Bazil Surdu, Tiron Albani și Iosif Renoi). Format în baza dreptului de autodeterminare, el a constituit prima guvernare românească asupra întregii Transilvani. După constituire acesta și-a stabilit sediul la Arad, principalul centru politic al românilor transilvăneni, începînd cu sfîrșitul secolului al XIX-lea. Întrucît nu exista o soluție dinainte pregătită. Ștefan Cicio Pop și-a pus la dispoziție propria locuință drept sediu al noului organ de conducere a țării românești intracarpatice. De la 2 noiembrie, de aici, din modesta casă de pe actuala str. 6 Martie nr. 3, își începe efectiv activitatea C.N.R.C., Aradul devenind astfel timp de o lună capitala întregii Transilvanii De la Arad va conduce C.N.R.C. întregul proces de organizare a Transilvaniei ca țară românească independentă. prin consiliile și gărzile naționale românești județene și locale. Tot de aici au fost elaborate marile acte enunțiative ale poporului român privitor la Marea Unire. Și tot aici, la Arad, a fost gîndită, hotărîtă, pregătită și organizată Marea Adunare Națională de la Alba Iulia, în cadrul căreia cei peste 100.000 de participanți au decis unirea pentru totdeauna a Transilvaniei cu România.

Sediul Comandei Supreme a Gărzilor Naționale Românești. În vederea organizării și conducerii Transilvaniei ca țară românească independentă, în locul vechilor organe alungate de lupta revoluționară au fost constituite, sub îndrumarea C.N.R.C., consilii naționale românești județene și locale. Paralel cu constituirea consiliilor s-au constituit și gărzile naționale românești. Izvorîte din contextul desfășurării luptei național-revoluționare, ele au avut menirea de a asigura, în cursul acestei lupte, forța executivă care să aplice hotărîrile inițiate de consiliile naționale și forța publică care să asigure ordinea și liniștea pe întregul teritoriu. Tocmai de aceea ele s-au născut deodată și au activat împreună cu consiliile naționale, colaborînd și sprijinind consiliile naționale în toate problemele care se puneau, fie că era vorba de cele locale, fie că era vorba de mari probleme naționale, cum a fost organizarea și realizarea Marii Uniri.

Amploarea activității gărzilor naționale. creșterea numerică rapidă a acestora. problematica tot mai diversă pe care evenimentele vremii o impuneau, au determinat C.N.R.C. să constituie un for central adecvat, care, sub îndrumarea sa, să coordoneze activitatea tuturor gărzilor naționale județene din Transilvania. Acest for a fost „Comanda supremă a gărzilor naționale române din Ungaria și Transilvania“ Adunarea de constituire a avut loc la Arad în 11 noiembrie 1918, sub directa îndrumare a lui Ștefan Cicio-Pop ca reprezentant al C.N.R.C., cu această ocazie stabilindu-se că avea sediul la Arad (în clădirea Școlii civile de fete, clădire situată în actuala piață Mihai Viteazu, colț cu str. Tudor Vladimirescu). Din Arad deci, de la sediul său, Comanda Supremă a Gărzilor Naționale Românești a îndrumat întreaga activitate a acestor organe noi prin care s-a asigurat ordinea și liniștea în toată Transilvania în condițiile grele de la sfîrșitul primului război mondial. De aici au fost emise toate ordinele și comenzile pentru gărzile naționale județene și locale și luate măsurile necesare, inclusiv cele privind siguranța și disciplina necesare pentru buna desfășurare în cele mai bune condițiuni a Marii Adunări Naționale de la 1 Decembrie 1918. Începînd cu 14 noiembrie. tot aici își vor desfășura activitatea o parte a serviciilor C.N.R.C., avînd în vedere, pe de o parte, diversificarea și amploarea crescîndă a activității acestui organism, iar pe de altă parte spațiul restrîns al locuinței lui Ștefan Cicio Pop, constînd dintr-o casă relativ mică și doar cu parter.

Două edificii a căror imagini evocă evenimente din cele mai mărețe, ne ajută, să le înțelegem mai bine și să le simțim tot mai aproape. Și cîte nu ne-ar putea spune. Dar casele nu au glas. Ele devin doar durabile mărturii și adesea din cele mai scumpe. Și ce poate fi mai mare dragoste pentru români decît unitatea lor națională?

Alexandru ROZ

Secvență lirică: un poem, un autor:

Ștefan Aug. Doinaș

ANALIZA ÎNSERĂRII

acum
ce mai rămîne-n mine ?
diavolesc
un duh molcum
agită spaima neagră-a unei mine
ca o piață mă golesc
cad capetele de statui
și se rostogolesc
în urma trecătorilor
partea de umbră ce mă-mbracă nu-i
decît un zaț de aroganță :
funingine-a culorilor
plecate în vacanță.

TRENUL ALBASTRU...

ochiul magic

Așadar, odată, Ion Arieșanu m-a întrebat: „de ce nu-mi aduci un reportaj ? Subiecte, în studenție ...“ Păi de unde să știu eu cum se scrie un reportaj ? Chiar dacă, vorba celui care era mereu prezent cu numele său în coloanele ziarului timișorean, subiecte, în studenția mea, ar fi fost destule. Întîrziind cu răspunsul, m-am pomenit cu tînărul (încă) prozator și publicist pe culoarul unei clinici de pediatrie. Grupa mea avea examen, iar el venise în documentare. Și așa am ajuns la reportaj. Numai că în calitate de personaj. Tînărul mai ... vîrstnic (în stăpînirea genurilor literare), vroise să-mi dea o lecție. Oricum, am crescut în ochii colegilor (păi cum ?, dacă adusesem „presa“ !). La ședințele de cenaclu îl auzeam vorbind mereu despre umanitatea calităților dovedite de personajele ce populau proza vremii (dacă, firește, era cazul). Nu accepta „portretul robot“, schema, clișeul (nu alb-negru ci, după cum se purta, ori alb, ori negru). Iubea oamenii și iubirea pentru ei trebuia să-i fie curată, de aceea ei apăreau în povestirile sale chiar așa cum erau. Curajoși sau temători în fața primejdiei (și rar puteai citi, pe atunci, despre un tînăr inginer căruia îi este, brusc, frică în subteran), entuziaști sau blazați, candizi sau dominați de interese meschine (neiubindu-i, pe aceștia nu-i cruța) generoși sau pizmași (încercînd să-i „citească“, să-i înțeleagă, de ce, adică pot fi așa), îndrăgostiți fericiți, îndrăgostiți trădați — oameni. Cînd povestirile lui (scurte) despre oameni (adevărați) s-au adunat în volumul „Anii adolescenței“, s-a întîmplat să mă însor. Asta era în 1962, la 7 iulie, și după ce am trecut pe la Sfat am făcut un popas la cel mai mare restaurant al orașului. Nuntă mare ! Studențească. Nuntașii să tot fi fost vreo zece (între ei, Doru, acordeonist și coleg), „comanda“, pe măsură. Cîte un coniac, adică și o fleică ... la mai mulți (specialitatea lui Wily, bătrînul ober care cunoscuse atîtea generații de studenți — fleica tăiată în bucățele simetrice, avînd înfiptă, fiecare, cîte o scobitoare, data din Clujul studenției Doctorului Hațieganu). Printre studenți, un scriitor. Singurul care a venit cu un dar de nuntă: „Anii adolescenței“ (cu, lucru mare, autograf !).

După trei ani, mă aflam în Dobrogea (medic de circumscripție cu vechime), ajunsesem lîngă o mare demult visată și tot cam așa rămăsese (în linie dreaptă, peste gorganele cu floarea soarelui, era lo vreo cinci kilometri, dar n-o vedeam decît o dată pe lună), am auzit un (cunoscut) semnal de tren. Negreșit, mi-am spus, e un tren albastru. Ion Arieșanu își pornise prin țară un nou volum de nuvele. Prima, „Duminica omului“, îi readucea pe eroii lui obișnuiți, din viață în literatură și prin literatură redîndu-i vieții. Maistori care știau ce e aceea „mîndria muncitorească“, încleștați în munca lor, în conflictele iscate între ei, dar și bucurîndu-se de viață, simplu, frumos („Nu numai copiii au baloane. Ce, noi nu știm ce înseamnă un balon ?... Ei, mă, uite un balon ... un balon face ... face cam cît o bucurie de copil ...“, spune unul dăruind un balon — firește albastru — soției ortacului său). Și „O zi a lumii“, o lecție (morală) despre sentimentul fricii (și învingerea ei), Sau „Un pumn de boxer“ cu „duri“, înainte de a fi la modă, cu tineri, cum și în alte nuvele, care înainte de orice (sau după orice întîmplare) tot oameni rămîneau.

Eram, deci, în inima Dobrogei, visam Marea (nu foarte îndepărtată), bucurîndu-mă de semnele dinspre Banat. Anghel Dumbrăveanu visa de acolo la Mare, Laurențiu Cerneț îmi scria lungi epistole semnate cu numele prozatorilor americani, Sorin Titel îmi trimitea mai rare, și mai scurte, scrisori (mai degrabă îndemnuri la scris — ajunsese, în sfîrșit, redactor). Dar, pînă atunci, trenul albastru avea să-mi aducă rodul unei veri tîrzii ... În „Vara tîrzie“, Ion Arieșanu, ardeleanul masiv și cumpătat, ajuns timișorean (și recunoscut ca atare), aduna alte nuvele ...

Florin BĂNESCU

O medalie comemorativă dedicată Marelui Voievod Mircea

Constituită în anul 1903, Societatea Numismatică Română a hotărît baterea unor medalii comemorative cu efigiile voievozilor ce au condus Principatele Române și au avut un rol decisiv în viața economică, politică și culturală a acestora. Dintre medaliile mai sus menționate, confecționate încă între anii 1904—1907. în posesia cunoscutului colecționar Anton Tries din Arad se află 11 exemplare din argint. Descriem una dintre ele, și anume, medalia dedicată Marelui Voievod Mircea, bătută în anul 1904 și avînd un diametru de 50 mm. Pe avers este prezentat voievodul, sub formă de bust, îmbrăcat în haine princiare, purtînd pe cap o coroână deschisă și fiind încadrat în dreapta de inscripția Mircea cel Mare, scrisă pe trei rînduri, iar în stînga, de anii domniei 1396—1418, scriși pe două rînduri, în ordine cronologică. Pe revers distingem înfățișat un document validat cu sigiliu domnesc de tip heraldic: în partea de sus a documentului este scrisă titulatura viteazului domn: MIRCEA MARE VOEVOD DOMN ȚEREI ROMÂNEȘTI HERȚEG ALMAȘULUI ȘI FĂGĂRAȘULUI DOMN BANATULUI DE SEVERIN STĂPÎNITOR SILISTREI ȘI DOBROGEI. Sigiliul amintit este flancat de anii celor mai importante evenimente din perioada domniei Marelui Voievod, și anume: 1394, 1395, 1396, 1400. 1413, 1416, 1394 este anul luptei de la Rovine, soldată cu splendida victorie a oștilor conduse de domnul Țării Românești asupra celor turcești ce-l aveau în frunte pe sultanul Baiazid; 1395 — data tratatului îndreptat contra turcilor și încheiat, la Brașov, în condiții de egalitate, între Mircea cel Mare și Sigismund de Luxemburg; 1396 — anul luptei de la Nicopole; 1400 — Marele Voievod îl ajută să urce pe tronul Moldovei pe Alexandru, fiul lui Roman; 1413 — Marele Voievod Mircea îl susține pe Musa, care va fi înfrînt de Mahomed în conflictul survenit între moștenitorii lui Baiazid; 1416 — ajutarea ultimului pretendent, Mustafa, contra aceluiași Mahomed și refuzul plății haraciului. Medalia în cauză este în greutate de 43,93 grame și este bătută în argint pur

În încheiere, semnalăm că în descrierea medaliei comemorative am utilizat informații incluse în cărțile reputaților specialiști în medalistică dr. Maria Dogaru, George Buzdugan și Gh. Niculiță.

Ioan V. POPOVICI

cronica literară

Ipostaza dorului

Cu un volum ce poartă un titlu simbolic pentru atitudinea lirică generală — **Sînt ultimul poet romantic (1973)** — a debutat editorial Vasile Speranța. Următorul volum — **Polifonie albastră (1979)** — a fost prefațat de Alexandru Ivasiuc, care a intuit exact esența poeziei lui Vasile Speranța într-o perspectivă a corespondențelor de tip baudelairean, mai exact, corespondența dintre sunet și o anumită realitate interioară a lucrurilor dezvăluită de acesta. Alexandru Ivasiuc nota despre poezia lui Speranța : **„Este interesantă și evoluția sa poetică spre o clarificare a formelor, spre o așezare a materialului poetic în tipare riguroase. Se desprinde, de asemenea, un elan spre luminozitate, pentru că din concepția poetică, schițată de acest volum, se desprinde imaginea unui cosmos ca un întuneric germinativ înconjurat de un nimb luminos spre care germinația aspiră"**.

O interferență a poeziei cu muzica se observă în poezia lui Vasile Speranța, într-o lirică romantică prin teme și tendința cantabilității. Văzînd în muzică un mod de cunoaștere a naturii, Vasile Speranța ajunge la poezie, infiltrînd aici metafore și comparații din arta muzicii. Zborul spre luminozitate, spre frumosul artistic, caracterizează multe poezii din toate volumele. Plutește o senzație a contopirii cu natura : **„Așa și izvorul / scăpind din menghina pietrei / gonește / dăruindu-și trupul de prunc / neliniștii mării, / așa și noi / venim cu sufletul la gură / spulberîndu-ne în cîntul / ce-și risipește sunetele — / pînă la contopirea cu acordul de orgă / din văile cosmice". (Așa).** Întîlnim părți de poezii surprinzătoare prin forța sugestiei, cum dovedește și acest fragment selectat din poemul **Anonimului luminos : „E-atît de mult nespus în lucruri / încît muțenia devine oceanică / spre-a dezvălui legenda superbă / ce arde-n flacăra frumuseții / alăuta într-un poem milenar / ascultînd cioplitorul cum asudă / timpul modelînd"**. Vasile Speranța este un apropiat al poeziei populare, pe care o receptează afectiv în text și, probabil, în muzică. Poezii întregi din **Dor de dor** urmează ritmul poeziei populare Dacă nu cumva chiar în interiorul lor se intercalează texte din poeziile populare. Delimitarea este, în orice caz, greu de făcut, pentru că apropierile sînt frapante : **„Dorule, plai aurit / La azururi nimb doinit / Treci de dealuri de-a călare / Dealul simte și înfloare / Tot auzu aurește / Slova-n facere rodește / Și stelarea se lumește / În oglinda din fîntînă / Sărutînd mîndre pe lună / Cerbii beau apă din mînă. / Frumusețea firii lui, / E pămîntul dorului"**. Lucrurile se complică atunci cînd se folosesc expresii din vocabularul regional : **„Bate vînt, bate răcoare / De la mîndra din ciotoare, / Cîntă-ne nană și mie / Numa stelele ne știe / Gata sînt să trec de plop / Domnișor cu pana-n clop / Ca un vierme în herean / Să fiu slovă să fiu lan / Tot fior la nana-n sus / Lîngă-un iepure netuns"**. Ce este, de fapt, acest text ? Versificare în stil popular sau transcrierea unui text popular ?

Oricum, Vasile Speranța versifică ușor, cantabil, în ritm atrăgător. Exceptînd unele versuri facile, poeziile lui Vasile Speranța din **Dor de dor** (dar și din celelalte volume) evidențiază sensibilitate artistică și un gust artistic rafinat.

Alexandru RUJA

---

* Vasile Speranța, **DOR DE DOR**, Editura Eminescu.

ex libris

Kurt Kisenberg și absurdul fantastic

Proza lui Kurt Kisenberg vine să contrazică impresia creată în a doua jumătate a secolului nostru, după care absurdul fantastic, cu alunecarea mereu imprevizibilă în lumi paralele, ar veni din America Latină. În fond, ca și la confrații sudamericani, proza lui Kisenberg se bazează pe aceeași cultură profundă care, suficientă parcă sieși, forțează la un moment-dat noi lumi posibile.

Povestirile lui Kisenberg sînt lipsite de momentul atît de obișnuit al poantei. Ele se derulează aproape liniar, de cele mai multe ori ciclic. acumulînd pînă la paroxism aceleași elemente care sînt enunțate în primele două-trei fraze. De obicei, avem de a face cu o punere în temă cît se poate de banală, după care urmează imediat șocul cauzat de acel unic pas în lături care-l face pe cititor să aterizeze pe neașteptate într-o lume cu care rămîne înrudit prin logica sa, dar de care universul său se deosebește prin premise : o singură „absurditate" inițială face ca întreg algoritmul — în rest corect — să ducă în cu totul alte direcții, la fel cum a ajuns o insesizabilă deviație de traseu pentru ca nava căpitanului Stormfield din celebra povestire a lui Mark Twain să poposească în alt loc decît cel în care spera să ajungă în timpul vizitei sale în rai. Aici, ca și acolo, cel ce face „călătoria" nu este conștient de la început de traseul schimbat, dar Kisenberg acumulează într-o măsură atît de mare acel element „rebel" inițial al algoritmului, încît efectul se sumează într-o farsă enormă. Dar odată pornit mecanismul, el se susține prin sine și nu mai poate fi oprit nicicum. Bulgărele lui Bergsson. micul bulgăre care începe să coboare abia băgat în seamă panta, se transformă și în povestirile lui Kurt Kisenberg într-o avalanșă. Însă, rămînînd mereu doar element al unui algoritm, ciclicitatea aventurii sale este asigurată.

Fie că însumează elemente ale unui umor enorm (prin acumulare), fie că deplasarea are loc o singură dată, restul alunecînd prin inerția logicii noastre, Kurt Kisenberg rămîne o punte de legătură cu proza sudamericană, dovedind încă o dată că lumea se dezvoltă după legile specifice condițiilor concrete ale locului, dar trece în mod obligatoriu prin anumite stații reper, inevitabile oricărei societăți înalt dezvoltate. Căci, fără a fi unic în Europa, el rămîne un element original al unui stadiu de cultură. Periplul repetat prin cultura universală — și de multe ori și pe la periferiile ei rar umblate — nu duce neapărat la o artă impregnată de modele ilustre, clasicizantă și retoric sentențioasă. Adevăratul gurmand se satură și cu măsline. Însă în farfuria sa măslinele răspîndesc în jur arome noi. Iar ceea ce ne oferă Kurt Kisenberg este un rezultat strălucit realizat la o bucătărie de campanie

Gheorghe SCHWARTZ

interviu

Cu actorul RADU CAZAN

— Fiecare este interpretul propriului destin — spune un important eseist de astăzi. „Privitor ca la teatru / Tu în lume să te-nchipui" — să mai amintim Poetul ? Vasăzică, toți sîntem, prin firea lucrurilor, nițeluș actori. Ce să fie, atunci, Radu Cazan, actorul însuși?

— Omul își joacă, în viață, fie că vrea sau nu, rolurile sale, de la copilărie la bătrînețe : „Toată lumea e o scenă" (Shakespeare). Cum să-și joace copilul rolul copilului, îndrăgostitul rolul său etc nu-i învață nimeni, partitura e-n fiecare, trăirea le aparține, au tot ce le trebuie. Și, de mii de ani încoace, omul își trăiește aceste roluri, se confundă cu ele, dăruindu-se lor trup și suflet. Dăruirea aceasta este și idealul actorului. După cum vezi, sînt adeptul trăirii. Gama rolurilor în teatru este extrem de largă, unele cer trăire vulcanică, țîșnește viața din ele, altele sînt uscate— ca și oamenii ! Actorul trebuie să-și muleze bine sufletul și trupul după cel al rolului, să-și clocotească sau să-și tempereze trăirea. În alte situatii, trăirea se sugerează, se esențializează... Nu vreau să fiu lipsit de modestie afirmînd c-ar fi interesant să joc personajul meu — în compensație vor fi destui care n-ar vrea să-și vadă viața pe scenă. Mai bine să numesc trei personaje îndrăgite, poate vor spune ele cîte ceva despre mine : Astrov (din Unchiul Vanea — „La om totul trebuie să fie frumos !"), Hamlet („Vorbe ! Vorbe ! Vorbe !"), Caragiale (personaj care ar trebui văzut pe scenă !). Numai celebrități, vezi în ce situație m-ai adus cu întrebarea ta ?

— Ești una dintre valorile constante ale Teatrului de stat din Arad. Te-am urmărit în multe roluri, unele, cum să zic ?, de creație. Chiar asta vreau să te întreb : ce înseamnă „un rol de creație" pentru tine ?

— Ar trebui să înșir aici rolurile jucate de mine pedalînd, nu-i așa ?, pe cele „de creație" care trebuie să fie neapărat multe... Sau să cobor în timp, amintind de un turneu, primul turneu făcut de o echipă de teatru din țara noastră, în Anglia — deci dată istorică ! — și să citez, măgulitor pentru mine, din „The Guardian", din primele zile ale lui ianuarie 1965, ori din „Scînteia", „Scînteia tineretului" sau „Viața studențească". tot de atunci... Să spun că primele roluri ale carierei mele de actor le-am jucat pe scena teatrului de Comedie într-o companie de maeștri (Beligan, Pălădescu, Dinică, Moraru, Dem. Rădulescu, Albulescu, Amza Pellea, Sanda Toma, Ion Lucian...), apoi la Teatrul Bulandra, în regia lui Ciulei. Să vorbesc de Teatrul Național din Tg. Mureș, unde am funcționat cinci ani. nu în ultimul rînd, de Teatrul de stat din Arad ? Mai bine să afirm că noțiunea de „creație" în actorie cere împlinirea a trei factori : text-actor-regie. Pentru un actor adevărat, un nou rol trebuie să însemne descoperirea în el a noi teritorii, a noi forțe.

— Ce relații întreții cu textul dramatic (literar) ? Porți cultul lui ? Sau îți permiți față de el distanțe, libertăți, chiar licențe ?

— Cu înrebarea aceasta ai atins „baza", ca să mă exprim așa, pe care se înalță profilul actorului, în ea stă cheia înțelegerii și definirii lui. Interpret fiind, actorul are partitura scrisă, pe ea trebuie să creeze, în spiritul și în datele ei Noi trebuie să fim întotdeauna la nivelul partiturii. Da, am cultul textului, textul e mare ! Ce poți să schimbi în „Romeo și Julieta" ? Cum să spui mai frumos decît acolo ? Desigur, textele slabe ies din discuție !

— Din ce ai spus pînă acum, se insinuează un posibil portret al tău. În pozitiv, desigur. Mai lipsește negativul. Cum nu ai vrea să fii ?

— Nu sînt suficient de combativ. Profesia e grea, cere efort nu numai pe scenă, ci și în viață care, într-o proporție însemnată, aparține tot scenei. Am cedat uneori... Am cedat unor greutăți inerente începutului și am plecat. . Alt exemplu ? Cunoști recitalul meu pe text de Sorescu ; ei bine, el trebuia jucat cu mult înainte, au existat ceva obstacole, am cedat. Amînarea, de cele mai multe ori, poate însemna pierdere, fiecare rol avîndu-și timpul său. Dar ce actor nu se poate plînge că i-a scăpat un rol sau altul ?

— Acest interviu, recunosc, are o dublă motivație : atît prestația ta interpretativă, cît și potențialitatea — nebănuită de alții. mie însă relativ cunoscută — de... prozator...

— Întrebare parșivă.. Ei, da, scriu. Mă consider (culmea !) scriitor. Docomentul, „stimabile" ! Ai puțintică răbdare"...! „Să le numărăm !". Am debutat în revista „Amfiteatru", cînd conducea Băieșu. Am mai publicat în „Vatra", în Suplimentul literar artistic al Scînteii tineretului. Și mai am și un roman la Editura „Cartea Românească", e adevărat, cam demult. Prietenul meu, valorosul prozator Mihai Sin, mult mă îndemna să nu aștept. Dar „negativul", pe care n-am reușit să-l „retușez" în timp. în el stă, probabil, explicația Ce să-i faci ?, vorba colegului și prietenului Ion Petrache, asta ne umanizează !

Vasile DAN

Atomul și cultura europeană

Anticii greci fără de care n-am putea înțelege cultura bătrînului nostru continent, ne-au lăsat moșteniri grele, un cerc de civilizație, trasat în jurul unei structuri mentale care individualizează, dă specific și nume. Între aceste moșteniri, voința de conștiință ar fi prima valoare a europeanului, iar voința de descoperire ar fi cea de-a doua, după cum le ierarhizează Malraux. Pe linia naturaliștilor, tot descosînd natura, întrebînd cosmosul, Democrit ajunge la ideea atomului, intuiție genială pentru știința ce va să vină, dar poate și reflex al puternicelor personalități făurite de vechea Eladă, în care orice individualitate trebuie să aibă destin, trebuie să fie deosebită de o alta, principiul continuității părînd să fie exterior firii lucrurilor, impus din afară, diversitatea fiind lege și normă. A fost nevoie de o personalitate ieșită din comun spre a face un detur de la lumea lucrurilor spre lumea interioară, spre cosmosul eului, pentru a găsi conștiința de sine, răsturnare ce a costat, în cele din urmă, viața umanului Socrate. Dar dacă ideea morții și a răului ei este o descoperire orientală, pare neîndoios că, știind firea grecilor, vraja destinului este descoperirea acestora din urmă. Cum se poate împăca însă voința de conștiință altoită pe una mereu căutătoare în lumea nesensibilă ? Clădind pe cele două voințe ale conștiinței și descoperirii, născute divergent, antichitatea greacă și, apoi, întreaga cultură europeană vor interioriza o dualitate de temut, ce greu a putut fi strînsă în unitate, mereu răbufnind și producînd crize. Tragismul eroilor lui Eschil este destin, totdeauna individual sau, cel mult, la scara unei familii. Eroul tragic se supune orbește destinului, decretelor sale, pierind, dacă este nevoie, împreună cu ai săi. Dar conceptul de salvare colectivă lipsește.

Dacă, în această direcție, dialogul se bloca, voința tipic europeană a înaintat pe celălalt front, al cercetării lucrurilor, supunîndu-se raționalității experimentale pînă la pervertire și născîndu-se, prin secole, un umanism al rațiunii ce acceptă, progresiv, sfidarea necunoscutului. Bomba atomică, achiziționată pe acest drum, va fi însă răscrucea de spaimă contemporană, în urma căreia lumea redevine dualistă, totul părînd să se năruiască.

Ceea ce l-a făcut pe europeanul Malraux ca, adresîndu-se celor ce au pătruns tainele atomului, să rezume cu profunzimea-i cunoscută că **„Europa nu se mai gîndește în termeni de libertate, ci în termeni de destin"**. Iar tema destinului european, legat de cel al atomului și al lumii, este tot atît de actuală și atît de presantă !

Ioan BIRIȘ

semenicul

SUPLIMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL
JUDEŢEAN DE CULTURĂ ŞI EDUCAŢIE SOCIALISTĂ
CARAŞ-SEVERIN, ANUL II, NOIEMBRIE 1986

Fenomenul condeierilor ţărani în actualitate

Trăind şi muncind la sat, devenind nemijlocit interpreţi ai năzuinţelor, bucuriilor şi frămîntărilor concetăţenilor lor, făuritori ai cîntecului propriei lor vieţi, manifestînd o insistentă şi persistentă preocupare de a cunoaşte, preţui şi folosi — prin integrarea în spiritualitatea socialistă contemporană — valorile gîndirii şi experienţei acumulate încă din deceniul al III-lea al acestui veac de originală mişcare publicistică, literară şi ideologică a plugarilor bănăţeni, membrii cenaclului **Paul Târbăţiu**, prin activitatea lor literară sînt o ilustrare a necesităţii şi posibilităţii menţinerii, consolidării şi dezvoltării unei arhitecturi intelectuale tradiţionale în această epocă a marilor descătuşări creatoare. Scriitorii de la cenaclul **Paul Târbăţiu** continuă în timp „cel mai romantic şi înflăcărat amatorism literar“ (Petru Vintilă — 1970) reprezentat în perioada interbelică de Ion Ciucurel, N. Humă Bogdan, Paul Târbăţiu, Petru Petrica, Ion Frumosu precum şi de seria gazetelor cu, despre şi pentru ţărani („Ţăranul“ — Oraviţa, 1919, „Poporul românesc“ — Şoşdea, 1922, „Zorile Banatului“ — Comorişte, 1928—1929, şi mai ales „Cuvîntul satelor“ — Lugoj, Timişoara, 1926—1946 şi „Vasiova“ 1926—1947), o autentică grupare literară şi publicistică cu scrieri de factura literaturii culte şi a publicisticii curente, dar creionînd o zonă literară specifică. Şedinţele de cenaclu, întîlnirile cu oamenii satului, prezenţele în diferite manifestări ale amplei emulaţii creatoare pe care o reprezintă Festivalul naţional „Cîntarea României“, vădesc o vibraţie patriotică autentică ce le sporeşte puterea de penetraţie, frumuseţea şi nobleţea strădaniei de a transpune în cuvinte fapte esenţiale din viaţa satului de azi, năzuinţele acestui ev fierbinte.

Depăşind simplele înnoiri lexicale de suprafaţă, beneficiind de datele literaturii culte şi modelîndu-se în contact cu aceasta întru o tot mai pregnantă individualizare poetică, Petru Ghera, Nicolae Gheju, Ion Nicola, Maria Dragotă, Ioan Cârdu, Ion Cireşan, Maria Manda, Valeriu Seracin, Florica Epure, Miu Epure Buna şi, în sfîrşit, Gheorghe Luca, Gheorghe I. Udrea, Ioan Imbri, Dorina Fiat, Vasile Enuică, Ioan Pătraşcu Stan, Ion Colojoară, Iosif Chirilă şi, desigur Ion Frumosu se străduiesc să adauge noi străluciri inedite filonului tradiţional. Recunoaşterea acestor strădanii este încă o dovadă a democraţiei culturale reale a acestui timp: 8 volume de autor, prezenţe destul de consistente în paginile culegerilor, ale antologiilor, revistelor şi ziarelor şi îndeosebi titlul de laureat al Festivalului naţional „Cîntarea României“ pe care l-au dobîndit la ultimele trei ediţii.

Carmen GRĂMADĂ

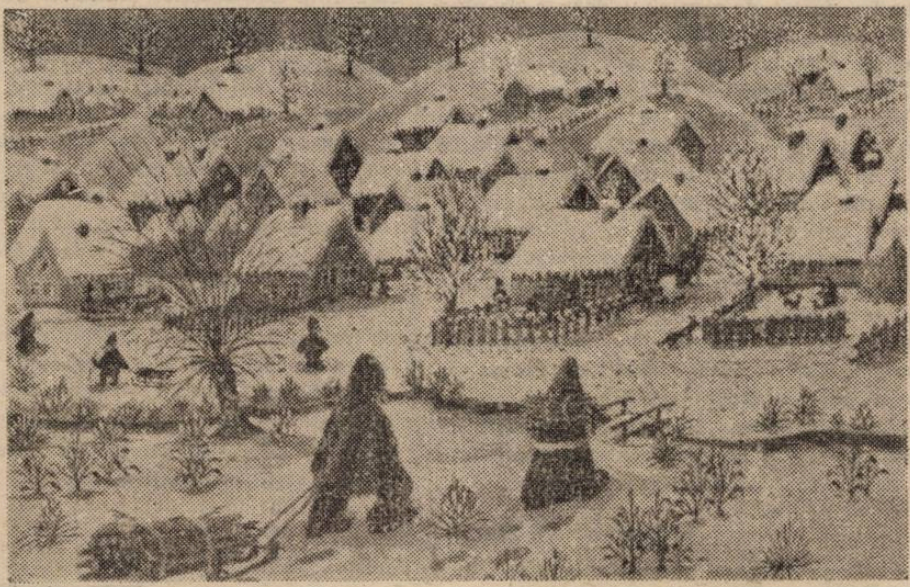

„Iarnă“ — pictură de MIHAI VINTILĂ

SPICUIRI

● „Ceea ce vrem să ştie cititorii noştri este marele număr de scriitori ţărani pe care-l dau satele bănăţene. Am auzit de multe ori poeţi din aceştia de ţară declamînd la diverse ocazii poezii întregi compuse de dînşii“. **(CAMIL PETRESCU, 1921).** ● „În timp ce scriitorii ţărani din sudul Franţei vizau alături de Mistral resurecţia unei limbi, provensala, sau a unor dialecte sau graiuri locale (...), scriitorii ţărani de la noi se consideră responsabili pentru ştergerea unor diferenţieri generate de separarea politică şi culturală din trecut. Scrisul lor serveşte la propagarea unei limbi literare corecte, aceeaşi pentru toţi, adăugîndu-i, după posibilităţi, şi unele valenţe artistice. E o diferenţă fundamentală ce ne conferă un loc aparte, cvasiunic“. **(GABRIEL ŢEPELEA).** ● „O caracteristică esenţială a scrisului ţărănesc este desprinderea tot mai pronunţată de anonimat, cu consecinţa, firească, a pătrunderii în aria literaturii propriu-zise, adică a celei culte, ori cel puţin a ancorării într-un perimetru de interferenţă“. **(IOAN MEIŢOIU).** ● „Se vorbeşte cu tot mai îndreptăţit interes despre existenţa scriitorilor ţărani (...). Sînt oameni cu puţină învăţătură, dar cu enorme încărcături afective, ce nu pot trăi fără vers. (...) Şi cum ţara trăieşte în toţi poeţii, scriind ei ori la gura sobei înfundată cu coceni, ori la gura metropolitanului, să-i privim cu tot respectul confratern ce li se cuvine“. **(GHEORGHE TOMOZEI)**

Cenaclul „PAUL TÂRBĂŢIU”

CALENDARUL

Ieri, copil cu-abecedarul,
Azi, bătrîn cu calendarul...
Răsfoiesc file citite,
Bune, rele-s, isprăvite...
Leagă luni şi săptămîni,
Anii tineri şi bătrîni.
Şi cum fila se întoarce
Calendarul se tot toarce
Pîn' la fila cea din spate
Unde-ajungi pe negătate...

Ioan CÂRDU

HERALDICĂ

Tăciuni
din vremi de străbuni
mai fumegă-n vetre
— în jur de colibe
străjuie pietre
unde-au ţinut stat
bătrîni cu cămăşi de crin,
cu bîte în mîini —
pe cari au încrustat
ani de bejanie
şi au visat,
ca-n zvon de utrenie,
dimineţi albe
cu cer străveziu peste munţi
şi sori răsărind
cu raze de punţi
în zale de salbe.

Veniţi,
priviţi
cum fumegă-n vetre
tăciuni
din vremi de străbuni.

Iosif CHIRILĂ

CĂ TREC MILENII...

Cînd vrem să spunem NOI,
Cîntăm din frunză...
Cînd vrem să spunem ŢARĂ,
Buciumăm...
Cînd vrem să ne mîndrim,
Cîntăm din fluier,
Din tulnic iar
Cînd munţii îi trezim!
Că trec milenii...? — N-am
îmbătrînit!
Înţărmurit de-a timpului
sfidare,
Triumfător e neamu'ntinerit
Pe noul drum al demnităţii
sale!

Ion COLOJOARĂ

POVESTEA GRÎULUI

Pe vatra cîntecului, grîul
E-o sfîntă slovă a muncii
Şi curge ca un rîu!
Pe vatra luminii, grîul
E plămadă de suflet
Şi faptei noastre brîu!
Pe vatra satului, cu livezi
în soare,
Cuvîntul grîu e tricolorul-
curcubeu!
Pe vatra muncii, sfinţită
sudoare,
Trainică temelie de belşug,
Pe vatra primăverii-n larg,
Cuvîntul grîu e glorie,
Cum pururi mugurii se sparg
Spre floarea — floare-a Ţării!
Pe vatra viitorului, cuvîntul
grîu
E viu ca neamul românesc,
Prin holdele ce zămislesc
Şi-n fiecare vară, auru-şi
pornesc!

Dorina FIAT

LÎNGĂ INIMA MEA

Lîngă inima mea,
Te-am pus, patrie,
Cu şantiere, uzine şi mine,
Cu dragostea noastră de a
munci
Mai cu spor şi mai bine,
Astăzi şi pentru ziua de
mîine!

Lîngă inima mea,
Te-am pus, patrie,
Cu munţii, cu pădurile tale,
Cu rîuri şi ape, oglinzi argintii,
Cu rodul bogat ce îl legeni
În val auriu, în cîmpii...

Lîngă inima mea,
Te-am pus, patria mea!

Vasile ENUICĂ

IUBIRE

Am răsărit din ăst loc sfînt
Ca şi iarba din pămînt,
Aici şi nu în altă parte
Noi ne-am unit frate cu frate...

Şi am rămas în văi, în munţi,
Ba chiar lipiţi de stîncă,
Noi, ce de veacuri am purtat
opincă
Şi peste ape am fost punţi!
Noi n-am luat la nima din glie
şi din pită,
Avut-am a noastră şi glia
şi-omenia,
Şi mai avut-am doina în inimă
ţintită,
Cîntată din vremuri şi azi —
în România!

Noi ne iubim ca nime ăst
pămînt,
Cu breazd'adîncă,
strămoşească,
Noi ne slăvim străbunii
din pămînt
Şi limba dulce, românească!

Iosif CIREŞAN

COASA

De coasa tatii-mi amintesc
În fiecare zi de vară,
Cînd ieş în luncă şi cosesc
Din zori de zi şi pînă-n seară...

Mi-a spus cu dor cînd a murit:
Îţi las în dar, din tot ce am,
Bătrîna coasă de cosit
Şi meseria de ţăran!

Miu EPURE-BUNA

ŢĂRANUL

De-l vezi bătut de vînt, de ploi,
De-l vezi în arşiţa de soare,
El, oţelitul în nevoi,
El este-a ţării apărare!

El, cel ce-a suferit din greu
Muncind desculţ, luptînd
flămînd,
El stîncă-a fost şi e mereu
Iubind al ţarinei pămînt!
Ca el au fost — şi azi trăiesc —
Pe-ntinsul ţării, milioane,
Şi-ntreg pămîntul românesc
E-al meu, al tău, al nostru,
Ioane!

Ion IMBRI

ÎNTR-O ZI

Într-o zi, ca printr-un fum,
Frunzăream un vechi album...
Mama legăna la sîn
Ţîncul dolofan şi spîn,
Mama, chip întinerit,
Şi copilul — nelumit...,
Dar, alături, o oglindă
Chipul de azi dă să-l prindă —
M-am privit în luciul greu,
Lume dragă, nu sînt eu...!

Ion PĂTRAŞCU-STAN

GÎNDURI

A-nceput din nou să bată
Vîntul toamnei, cu putere,
Stau azi singură-n livadă
Eu, cu gîndurile mele.

Şi privesc peste coline,
Peste codri fremătînd,
Vorbind singură cu mine,
Cu neîmpăcatu-mi gînd...

Cît de mîndră-i primăvara
Cînd toţi pomii înfloresc,
Cît de bine este vara,
Cînd, bogat, pomii rodesc!

Dar cînd toamna dă să vină
Şi cînd vîntul bate tare,
Frunza iar prinde rugină,
Plînge cea mai mică floare...

Iar atunci cînd iarna vine
Şi rămîn copacii goi,
Plîng eu, codrule, cu tine,
Plîngi alăturea de noi...

Maria MANDA

LUMINA BRAZDEI

De aproape cinci decenii, numele lui Ion Frumosu a fost un simbol al scrisului țărănesc din Banat. Și chiar mai mult. Într-o admirabilă caracterizare din 1943, sortită să rămînă o exactă imagine în veșnicia istoriei, cercetătorul Gabriel Țepelea scria despre poetul cărășean: **„Versul lui e un uriaș salt spre lumină al brazdei românești, o spiritualizare a ei“.** Rememorăm aceste adevăruri, surprinși de vestea că scriitorul care le-a provocat nu se mai află printre noi. Plugarul condeier de la Ciuchici s-a tras sub brazdă, între două date de calendar (26 ian. 1920 — 8 nov. 1986). Încă de la debutul său poetic, cînd avea doar 19 ani, Ion Frumosu a atras atenția asupra sa, devenind în scurt timp cel mai reprezentativ dintre poeții țărani, în fond, un scriitor matur de solidă formație și capacitate a gîndirii artistice. A fost o conștiință civică și un participant activ la viața nouă a literaturii acestor meleaguri. Poezia lui Ion Frumosu, răspîndită din 1939 încoace în multe pagini de ziare și reviste și adunată parțial în volumul **Pămînt, oameni și flori** (Reșița, 1974), se vrea un omagiu adus țăranului, țarinii și țării, cu conștiința clară a coexistenței originare a acestor termeni. Pămîntul, glia, brazda, satul, casa, pîinea alcătuiesc axa poeziilor unui autor deplin atașat satului bănățean și muncii țărănești. Pentru el, poezia nu s-a vrut un substitut — cum subînțelegea Arghezi —, ci un tovarăș permanent al plugului și al brazdei. De aceea, „răvașele“ sale sînt **„din condei purtat de-o mînă / doar c-un plug bătrîn dedată; / și c-un scris dorit să țină / cît o brazdă răsturnată!“**

Satul — în care a ținut să rămînă pînă la capăt — este, inevitabil, și temeiul prozelor lui Ion Frumosu. Întîi, în numeroase povestiri, publicate și ele în presă și în parte adunate în volumul de debut (la 52 de ani!), **Oameni dintre apele doinelor** („Facla“, 1972). Apoi, în romanul autobiografic, **Întoarcere spre începuturi** („Facla“, 1980). În totul, scrierile lui alcătuiesc nu o simplă cronică, ci un neprețuit document cultural (etnografic, istoric, lingvistic), așa cum reprezintă și o mărturie literară elocventă a acestor locuri. Căci, înainte de orice, Ion Frumosu a avut un deosebit simț al limbii și o înaltă conștiință a scrisului. Ion Frumosu a mărturisit adesea truda scrisului, greutatea de a da la iveală „cuvîntul ce exprimă adevărul“, fiind un statornic disprețuitor al făcăturilor și prețuitor numai al creației. În concepția sa — așa cum scrisese într-un ziar timișorean, încă în 1943 — scriitorii țărani trebuie „să scoată din sufletul lor un crîmpei de slovă închinat brazdei“, „în culori cît mai clare, chiar utilizînd limbajul strămoșului, de o frumusețe nebănuită.“ Cu o programatică fervoare, chiar și cînd s-a vădit prea luminoasă, cărțile lui Ion Frumosu au dorit să redea acest suflet și acest limbaj.

Gheorghe JURMA

VOCEA SCRIITORULUI

Cu Ion Frumosu a dispărut unul dintre cei mai importanți — și puțin cunoscuți — scriitori ai Banatului. Un scriitor care și-a drămuit destinul între plugărie și literatură, deplin conștient de valoarea artei sale, fapt disimulat într-o modestie tipic țărănească, dar și de paradoxul condiției sale umane. A fost ceea ce se numește un talent nativ, deosebit de puternic, căruia o cultură asimilată de unul singur, ca orice autodidact, i-a adăugat strălucirea cîtimii de aur necesară. I-au lipsit școlile înalte și contactul permanent cu viața literară. A avut, în schimb, înlăuntru, bogăția sufletească și frumusețea de gînd ce se șlefuiesc numai sub zodia tradiției și în solitudinea creației. A fost ultimul dintre „condeierii-plugari“ din Banat și singurul dintre ei care avea dreptul să aspire la veșnicie. Literatura lui a depășit limitele pitorescului popular. Cel puțin cîteva dintre poemele lui Ion Frumosu au un contur statuar. Nu-i cunoaștem opera în totalitate. A debutat la 18—19 ani, cu o poezie clară și dramatică; vreme de peste trei decenii va publica în gazetele și revistele bănățene versuri și proze, ilustrînd nu numai o conștiință artistică solidă, dar și impactul profund al tranziției de la o epocă la alta. Prima carte i-a apărut însă abia cînd împlinise 52 de ani: **Oameni dintre apele doinelor. Povestiri din Caraș.** (Editura Facla, Timișoara, 1972). Abia în 1974, la Reșița, s-a luat inițiativa întocmirii primului său volum de versuri: **Pămînt, oameni și flori.** Carte rău prezentată și puțin difuzată, dar care aduna 51 de poeme scrise între 1940 și 1974, de o tulburătoare prospețime. În 1980, a doua carte de proză, **Întoarcerea spre începuturi** (Editura Facla, Timișoara), — roman? povestire? „memorii“? — probează definitiv, dacă mai era nevoie, siguranța construcției stilistice, acuitatea observației, profunzimea viziunii scriitorului. Multe poeme i-au fost cuprinse în diverse antologii — **Plugarii condeieri din Banat, 1943; 10 poeți țărani, 1972; Stare de dor. Poeți și pictori țărani, 1983** ș.a. Dar opera lui Ion Frumosu nu se reduce la atît. La Ciuchici, în casa în care a trăit, există încă manuscrise necunoscute (chiar în ultimele săptămîni de viață, ni s-a spus, „a scris tot timpul“), între care o monografie a satului său. Colecții întregi de ziare și reviste ar trebui parcurse cu atenție pentru a-i recupera poemele și prozele neadunate între coperte de carte. Un manuscris dactilografiat, **Poezii de Ion Frumosu, Țăran-condeier** (cum stă scris pe prima filă), aflat la Centrul județean de îndrumare a creației populare și a mișcării artistice de masă — pe care, cu amabilitate, ni l-a pus la îndemînă poetul Octavian Doclin —, întregește ceea ce, de acum, a devenit o operă postumă. Manuscrise ale sale se vor mai fi aflînd prin redacții și la instituții cu funcții culturale din alte județe și din Capitală. Toate acestea se cuvin cercetate în vederea unei restituiri editoriale. Se va vedea atunci că țăranul Ion Frumosu — **„care niciodată nu-și va zice scriitor“**, cum el însuși a spus — a lăsat pentru generațiile viitoare o literatură de un rafinament înalt al expresiei, punînd în ecuații lirice o substanță filosofică, o privire asupra vieții întrutotul unice.

Timotei JURJICA

Ion Frumosu

ȚĂRAN-CONDEIER

Condeiul — sculă minunată
Prea-i gingaș pentru mîna mea...
Mi-e scrisul brazdă răsturnată
Și doar atît că-i drept ca ea!

Cuvîntul — suflet scos afară
De unde-l simt să iasă, vrînd,
Prea-mi zăbovește pîn' se-nfloară,
Împodobind tulpini de gînd.

Hîrtia —... uneori prea albă,
Vrea trandafiri de soi și crini,
Iar eu,... o-nșel cu flori de nalbă
Smerite-n umbre de grădini.

Sînt cam așa pe cum mi-e neamul
De opincari, și-atunci cînd scriu:
Nu mă pricep să-nmlădii ramul,
Și macii-aprinși să-i rup doar, știu...

Nu îmi doresc nicicînd viața
Culcată-n leagăne de vis:
Pămîntul, cald mi-îmbie scoarța
Și-și uită cîmpul tot deschis!

Drag-cerul, nu mi-l vreau'nălțime
Cu îngeri după taine-ascunși,
Ci-mi vreau, sătui de vinețime,
Ochi pînă-n fruntea lui ajunși!

Din răveneli de glie-mumă
Am răsărit,... și-încerc să cînt.
Dar, nici un fel de cîntec, nu mă
Va dezlipi de cel ce sînt!

Eu bat la porți de poezie
Și-atunci cînd condeier îmi zic.
Și-s plin și-atunci de țărănie,
Din rădăcină pînă-n spic!

DOINĂ ȘI PĂMÎNT

Bunicul, biet plugar de plug bătrîn,
Corist a fost — o viață de rumân.
Și-atunci cînd țărănia-l necăjea,
Cînta încet Negruța,... și-i trecea!

Pierdut-a ani de nopți la instruit,
Lăsîndu-se-n zminteli, muștruluit.
Și maica-i tot găsea sub căpătîi,
Hîrtii cu știme de tenor întîi.

Știa, bunicul, despre chei de sol,
Știa ce-i spune-un diez, ori un bemol,
...Gurguiului de-opincă-întors în sus,
Tot răsturnată cheie fa, i-a spus!

. . . .

De mult știa bunicul, plugul ce-i,
Și-o cheie singură avea, nu chei.
Dar, frumusețea nu se descuia,
Din cheie grea, de plug,... și-i trebuia!

Cînd roua licărea pe firul crud,
Sorbea din ochi, bunicul, cîmpul ud.
Și-așa-și șoptea,.., uite, că știu ce sînt:
Amestec viu — de doină și pămînt!

...O, chip ce fost-ai maestuoso-n toate,
De aș putea — ce știu că nu se poate —
Din genunchi te-aș cere veșniciei,
Știmă, la Cîntarea României!

CU SUFLETUL LIPIT DE TOT CE-MI ESTE DRAG...

Fii prea slăvit, o, soare-al vremii mele,
Cald sărutînd 'nălțimi de Românie!
Spre tine-mi urc nădejdi cu viață-n ele
Să-ți guste din lumini... Cîntare ție!

Fii prea slăvit, o, cerul meu senin,
Crescut din purpuri românești de zare!
Vreau ochii-mi. . . să mă simt de tine-plin,
Și plin de tine să-ți închin cîntare!

Atît de-ai mei vă știu, o, dragi Carpați,
Pe cum străbunii-mi daci de-odinioară —
De-ai voștri brazi cu zei cu tot legați...
Cîntare vouă, falnici piepți de țară!

O, dealuri cu arome ostoite,
Sorbite românește din ulcioare,
Vă cînt și verzi, vă cînt și brumăite,
Cînd rîde mustul pînă frunza moare!

O, șes cu pîlcuri de Vlăsie-n poale,
Ce-ți uiți de-acum hîrciogii și boierii,
Cîntări de laudă netezimii tale,
Și Dunării de spic din matca verii!

. . . .

Cînd visul lin desprins de slăvi albastre
Plinirii-i cere pe genunchi să-l cheme,
Cîntare-a toate cîte-s ale noastre,
Și ne zîmbesc din frumuseți de steme!

Sătul de brazdă-adîncă-mi rîde-ogorul
Ajuns din blestem — binecuvîntare.
Cîntare-a tot ce-mi bucură poporul,
Și pașilor spre comunism — Cîntare!

COBOR DIN VERS SPRE CEI DIN CARI MĂ TRAG...

Oricînd mi-e dat s-ascult sunet de bucium
Mă simt printre strămoși din veac de zbucium,
Și-atuncea cînd ecoul înfioară
Mă-îndreaptă gînduri spre vechimi de țară!

...O Dacie scrîșnește-îngenunchiată,
Pe-o inimă în sabie uitată.
Un vultur-călăuză cearcă munții
Și-un zimbru cearcă moartea-n steaua frunții.
Grăbesc oșteni spre zări cu vîlvătaie,
Sinan își pierde dinții prin noroaie.
De împărați lui Horea nu-i mai pasă,
Și crunți mi-s lotrii bănățeni de-acasă!

Ivind prin mîneci rupte-osoase coate
Iobagi îmi povestesc cîte de toate,
Și-n șoapta dezlipită de cuvinte
Pămîntu-o ia vieții înainte!

Cînd cheamă rădăcini din os crescute
Mă-îndrept către morminte-abia știute.
Și-n cîntec învățat sub flamuri roșii,
Din mistuiri de lut — îmi strig strămoșii!

Pagini realizate de Carmea Grămadă, Timotei Jurjica, Petru Oallde.

Cenaclul literar „LUCEAFĂRUL" — Arad

Grupajul de poeme a fost realizat la inceputul celui de al cincilea an de activitate a acestui cenaclu arădean.

IOAN SABĂU

GENEZĂ

Şi atunci poemul din mine
Vorbea :
Notează !
Adună tot cu migală
(Îţi spun)
Ce dă peste margini.
Ce nu-ţi mai incape
— Nicicum —
Pe umilul tău trup.

POETUL

Zece părţi de suflet
I-a dat
Şi doar una, materie.
O parte
Ca o lentilă
Pe ochi
Şi alta
Stă gata pe buze.
Restul
Se fringe pe sine
Bucăţi —
La masa aceea de taină.

LENTILĂ

Ce aş mai putea eu
Să văd —
Fără tine.
Sufletul
Lasă lacrimi
Pe ochi
Ca o lentilă, o ceaţă.
E suficientă
O mică foiţă
Atunci
Şi pare totul schimbat.

VIOLETA MUREŞAN

RÎUL

Brusc,
nezăgăzuit,
un rîu şi-a oprit cursul.
Deodată,
dincolo
de infinit,
a apărut un rîu ;
fără izvor.

CASA MEA

Uşi,
ferestre,
pereţi,
covoare —
casa mea.
Alb-mov —
casa visurilor mele.
Dă-mi înapoi magnolia, iubire!

ACUM, NU !

Am îngropat
o alună.
Peste milenii,
la umbra alunului
ce va răsări,
mi-am dat întîlnire
cu albastrul !

CRISTIAN BRÂNAŞ

VÎNZĂTORUL DE BALOANE

Vînzătorul de baloane
strînge la piept înaltul !
În ochii lui se scaldă zarea
iar din miini
migrează necuprinsul !
Un leu ... (poate dai !?)
şi poţi cumpăra
o ... parte din sufletul său !
Apoi, bucuria jocului,
bucuria înaltului ! ...
Şi ...
vînzătorul de baloane
nu mai există pentru ... ! ?

A SIMŢI, SIMŢIRE

Înţelegeam totul
prin simţuri.
Înţelegeam aproape totul
după ce le-am găsit : cuvintele!
Le auzeam,
le puteam atinge,
chiar le miroseam
şi-atît !
Apoi, le-am innodat.
Cuvintele au luminat
între miinile mele
ca un arc electric
şi de-atunci
văd !

MONICA RODICA IACOB

NEAŞTEPTARE

În spatele oglinzii, într-un colţ,
Şuviţa albă a Cercului Polar
Rotund, ce dă in afară,
Iederă căţărată pe zidul Cetăţii, atinsă de frig.
Acest alb în neaşteptare
Copilăreşte aduni jocurile la vîrsta albă
Să nu mori de singurătate,
Cînd cel mai limpede ar fi să spargi oglinda,
Să nu te bintuie frigul
Şi-atîtea julituri de genunchi
Să nu te repete-n oglindă.
Să trăieşti ca primul Om,
Cu imaginea mărului la infinit,
Cînd să mai respiri in acest veac o secundă
de puritate ?
Coşuri negre împroaşcă moarte
Cînd mai avem dreptul la dragoste ?
Între două oglinzi camuflate, înjumătăţit ...
Şi-atunci să nu-ncărunţeşti în Cetate ?
Urcă muntele cu rucsacul de cuvinte în spate,
Presară peste lume culori,
Nu te speria de spatele oglinzii,
Ce-şi scrie cîntul,.
Chiar dacă geamătul izbeşte-n oglindă !

CHEAMĂ-MĂ ...

Cheamă-mă pe nume dacă ţi-e frig,
Am să te-aud cu sufletul ...
Aşa miroşi a singurătate ce-ţi tremură răsuflarea.
Prin opaiţ pîlpîie chipurile
Muşcîndu-se umbră şi flacără.
E nevoie de cineva lîngă umăr
Să nu mai urle lupoaica flămîndă
În ceasul prea treaz.

TITI BORTEŞ

RĂTĂCIRE

Sînt singur cu cerul tot mai aproape
tristeţea se aleargă-n frunze bolnave,
chinuite ciudat pe străzi
şi nici nu pot să desluşesc
ori am uitat
de e duminică sau toamnă.

CA O DEFINIŢIE

Migraţia frunzei
de la ram
spre vama ţărînii,
ornic
adăugitor de cercuri
trunchiului meu
drămuindu-mă.

DE ADUCERE AMINTE

Atunci
vei căuta locul
rătăcind
prin tot mai obosite sinapse
şi, oricîtă depărtare ar exista
ori punţi sfărimate
ori propria-ţi înstrăinare,
locul tău
ungherul uimirilor
fără de ceilalţi
te va apăra de hăituiala diurnă.
Atunci ... în singurătate,
casa copilăriei ...

VLADIMIR BELÎTY

GEANA-I RĂSĂRITUL ...

... Că geana-i răsăritul nu-s eresuri,
că gestul nu-i decît trufie-ntreagă,
că zîmbetul cu lacrima se leagă
cum ochiu-i cer, bolind de ne-nţelesuri.
... De unde vis, cînd somnul nu-i baladă ?,
unde-s păduri, de ce cerşeşti poiene ?,
De ce doreşti să furi din undă mrene ?,
iubirea mea nu ţi-e destulă-ntreagă ? !
... De ce nu crezi că fulgeru-i lumină ?,
că apele-s cum zic, etern albastre,
că mîinele-i al nostru ?
Spaimă lasă
altoi de vis, de unde-atita vină
s-ascunzi în ea iubirea-ţi arzind astre ?
nu vezi că-i pentru noi soroc de casă ? !

DIN SOARE RUPT ...

Din floare rupt, al flăcării adaos,
irumpe-mbobocirea de petale,
bolit de ochi, ce-s ierbele astrale
ce-ţi văduvesc privirile în haos ?
... Lumina ce-i de nu-i eternă taină,
ori iezere, ori plaiuri de verdeaţă,
ce populează frunza-n dimineaţă
cum doru-i vis definit, ce te îngaimă ? ...

Să te-nfiripi din iluzorii ape,
iubirea mea, de trandafiri furată,
hai, vino dar, prezenţei ce inundă.
Dar cerbii mei, ce nu vor să te scape,
că-s purtătorii cerurilor, iată,
şi-ntrînd în ele ne înfiripăm în undă !

STELA JURCĂ

RĂMÎI, IUBIRE

Un amurg ca atîtea altele,
în care lumina zilei
se lasă îmbrăţişată
de umbra nopţii.
Sub mărul bătrîn
din grădină
ascult glasul pămîntului,
dar glasul meu unde e ?
Şi gînduri dau năvală
într-o dezordine desăvîrşită
cerîndu-şi dreptul
de-a fi aşternute pe hîrtie.
Mîna desenează la infinit
cercuri minuscule
lăsînd printre ele
un gînd să cadă
în iarbă ...
Rămîi, iubire !

NICI MAREA ...

Cînd furtuna te poartă
spre smîrcuri viclene
ce vor să te-nghită
apleacă urechea spre vuietul mării
şi-nvaţă legea naturii :
fără vise
nici marea nu creşte în valuri
spre cer şi pămînt ;
liniştea
nu se întoarce
cînd renunţi să
mai lupţi !

---

televiziune

DUMINICA, 30 noiembrie. 11,30. Telex. 11,35. Lumea copiilor. 12,40. Din cununa cîntecului românesc. Muzică populară. 13,00. Album duminical. 14,45. Tineretul şi istoria. Reportaj. 19,00. Telejurnal. 19,20. Ţara mea de azi. Judeţul Alba în anul 65 al partidului. 19,40. Cîntarea României. 20,20. Teatru TV. Marea Unire de Dumitru Chirilă. Premieră pe ţară. 21,50. Telejurnal. **LUNI, 1 decembrie.** 20,00. Telejurnal. 20,20. Memoria documentelor. Unirea, unitatea — mărețe idealuri, împliniri istorice. 20,40. Odă unirii celei mari. 21,20 Lupta pentru unitatea şi independenţa poporului român în epopeea cinematografică naţională. 21,50. Telejurnal. **MARŢI, 2 decembrie.** 20,00. Telejurnal. 20,20. Viaţa economică. 20,35. Patrie română, ţară de eroi. 20,45. Unirea — permanenţa unui ideal şi strălucita sa înfăptuire. Mihai Viteazul — o clipă de vis împlinit. Documentar. 21,00. Teatru TV. Decebal de Mihai Eminescu. 21,40. Vîrstele păcii într-un oraş din nord. Reportaj. 21,50. Telejurnal. **MIERCURI, 3 decembrie.** 20,00. Telejurnal. 20,20. Viaţa economică. 20,35. Uniţi sub tricolor. 20,45. Mărturii ale vocaţiei paşnice a poporului nostru. 21,00. Film serial. Ambulanţa. Episodul 4. 21,50. Telejurnal. **JOI, 4 decembrie.** 20,00. Telejurnal. 20,20. Viaţa economică. 20,35. Memoria documentelor. Nestinsa sete de libertate şi dreptate. 20,55. Invitaţie în studiourile Radioteleviziunii. Vă place opera ? (Partea II). 21,35. Experienţa înaintată — iniţiative, eficienţă. 21,50. Telejurnal. **VINERI, 5 decembrie.** 20,00. Telejurnal. 20,20. Viaţa economică. 20,35. Fapte de muncă — expresie a voinţei noastre de pace. 20,50. Ţară străbună, tînără ţară. 21,05. Serial ştiinţific. Din tainele naturii (1). 21,30. Lumea contemporană şi confruntările de idei. 21,50. Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 6 decembrie.** 13,00 Telex. 13,05. La sfîrşit de săptămînă. 14,45. Săptămîna politică. 19,00. Telejurnal. 19,20. Teleenciclopedia 19,50. Film artistic. Secretul navei cosmice. 21,50. Crizantema de aur. Concurs de interpretare a romanţei. 22,20. Telejurnal.

viaţa asociaţiei

● La Universitatea din Timişoara a avut loc o întîlnire a poetului **Anghel Dumbrăveanu** cu studenţii şi cadrele didactice ale Facultăţii de filologie. În deschiderea acestei intîlniri literare, a luat cuvîntul conf. dr. **Lucia Jucu Atanasiu,** decanul Facultăţii. Conf. dr. **Ioan Neaţă** şi studenta **Simona Constantinovici** au vorbit despre activitatea literară a invitatului, din perspectiva volumului **Iarna imperială,** apărut în acest an in colecţia „Biblioteca pentru toţi" a Editurii Minerva. Un grup de studenţi a prezentat un recital din poezia lui Anghel Dumbrăveanu. Au mai luat cuvîntul : lect. dr. **Stela Mirel,** lect. dr. **Vasile Creţu,** cercetător ştiinţific **Doina Bogdan Dascălu,** lect. dr. **Ioan Dalea. Anghel Dumbrăveanu** a răspuns unor întrebări şi a citit din versurile sale. ● La Liceul industrial nr. 1 din Lugoj a avut loc, în cadrul Cercului literar „Iulia Hasdeu", o dezbatere cu tema „Spaţiul bănăţean în proza contemporană", la care au participat ca invitaţi **Sofia Arcan, Marian Odangiu** şi **Cornel Ungureanu.** ● În şedinţa de marţi a Cenaclului Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara şi al revistei **„Orizont"** a citit poezie **Octavian Doclin.** Referatul întocmit de **Marian Odangiu,** a subliniat caracterul sintetizator al ciclului de poeme prezentat, relevînd cîteva dintre posibilele nivele de lectură. Au participat la discuţii : **Cornel Ungureanu** : „O.D. a prezentat trei categorii de poeme prin care încearcă o aliniere la modele poetice ... numai în cea de-a treia, îl descopăr ca poet adevărat : aceea în care îşi păstrează anume formule lirice, în care exultanţa şi vitalitatea aparţin unui autor remarcabil"; **Mircea Mihăieş** : „O.D. scrie o metapoezie foarte subtilă ... poemele sale sînt macroînscenări ce se integrează într-un ansamblu coerent" ; **Rodica Opreanu** : „O.D. a devenit, în timp, un poet interesant, sever cu propria sa poezie" ; **Gheorghe Azap** : „O.D. nu rămîne nici la ingineria textuală, nici la baladesc : acest ciclu de poeme este mai neobişnuit decît toate cărţile lui O.D. de pînă acum" ; **Mircea Bîrsilă** : „se poate vorbi despre un travaliu de adîncire a unei formule poetice ... O.D. nu are elemente comune nici cu generaţia '70, nici cu promoţia '80 ... reperele lui sînt cele ale poeziei dintotdeauna" ; **Aurel Turcuş** : „în grupajul de faţă există germenii creatori din volumele anterioare .. întregul grupaj evidenţiază o viziune coagulantă" ; **Anghel Dumbrăveanu** (conducătorul şedinţei) : „O.D. a beneficiat de o şedinţă densă, de un nivel profesional ridicat ; O.D. este un poet de foarte bună calitate, preocupat mereu de a-şi înnoi arta ... poetul ar trebui să cugete mai mult la poeziile pe care le-a scris, să le publice după o mai lungă detenţie în atelierul creaţiei".

Marţi, 2 decembrie a.c., va citi poezie Eduard **Pamfil.**

M.O.

sport

AVANPREMIERE CU FOTBALIŞTI ŞI SCRIITORI ...

De cînd „Poli" joacă în „B" producţia literar-sportivă timişoreană îmboboceşte văzînd cu ochii. Din toate părţile ne sosesc ştiri despre reciclarea scriitorilor, a oamenilor de ştiinţă, chiar a folcloriştilor şi a lingviştilor. Toţi scriu romane cu fotbalişti. Căci cine nu doreşte grabnica reabilitare a preaiubiţilor ? Ilustrul nostru profesor Vasile Şerban, autor de cărţi importante privind gramatica limbii române ne oferă romanul sportiv „Meci de fotbal" Admirabilul istoric literar Iosif Cheie-Pantea ne mărturiseşte că se documentează în vederea comiterii unui serial cu fotbalişti. Romancierul Daniel Vighi are, deja, în sertar, o piesă de teatru intitulată provizoriu **Fotbal minut cu minut.** Ce să mai vorbim de tînărul poet Marcel Tolcea care, realizînd interviuri fulminante cu gloriile de altădată ale fotbalului timişorean, reuşeşte să depăşească cinci sute de pagini dactilografiate, într-o aventură, deocamdată provizorie. (Va scrie roman Marcel Tolcea?) Va scrie roman fotbalistic Daniel Vighi ? Cum îşi vor continua opera admirabilii universitari Vasile Şerban şi Iosif Cheie-Pantea, cum se vor dezvolta istoriile literare ale lui Ioan T. Morar şi Tudorel Urianu * în următorul deceniu dacă „Poli" va intra în „A" ? Care sînt armele secrete pe care Teodor Bulza le are în sertar ? El, titularul rubricii noastre. Acestea sînt întrebările criticii nesimţitoare la suferinţa noastră fotbalistică, aceasta e întrebarea onorat public cititor.

Locţiitor

* Care are în lucru volumul **Scriitori-fotbalişti, fotbalişti-scriitori.**

Stéphane Mallarmé

DUPĂ-AMIAZA UNUI FAUN

Eclogă

FAUNUL:

De-aş vrea, aceste nimfe, perpetue.
Un duh,
Rozalbul lor, că pare-mi să joace,-ntr-un văzduh
Topit de somn.

O umbră iubisem ? Greu-mi dubiu,
Morman de noapte veche, sfîrşeşte-ntr-un conubiu
De crengi subţiri ce, ele, cring insuşi, spun că eu
Imi dăruisem singur, vai mie ! drept trofeu
Exsangua greşală a rozelor in floare
Să cugetăm . . .

acelea de care-ngaimi, sunt, oare,
Aievea, sau fantasma dorinţei în desfrîu !
Himere curg, biet faun, cum un albastru rîu
Din ochii reci ai celei mai caste : dar secunda,
Cea veşnic suspinindă spui tu că-i însăşi unda,
În lina ta, a zilei văratice ? Nici gînd !
În leşinatul aer stătut şi alungind
Răcoarea matinală, de-i ţine piept, nu-i apă
Pe care,-n susur, naiul meu vrednic să n-o-ncapă,
Prin tufe revărsind-o-n acorduri ; nici alt vînt,
'Nainte ca-n aceste ţevi, două, să-l avînt
Iar el să-şi schimbe-n ploaie aridă claru-i sunet,
Decît, la zarea unde nu mişcă nor, nici tunet,
Învederat, factice şi prea-senin, acest
Inspiratoriu suflu, redevenit celest.

O, ţărmi siculi de mlaştini placide, cît vă pradă,
La-ntrecere cu vara, erotica-mi paradă,
Tacit, sub scînteinde petale, POVESTIŢI
„Că eu tăiam seci lujeri de trestie,-nvestiţi
Cu har : cînd, printr-un aur de albăstrii verzişuri
Fîntinilor lungi viţe-nchinindu-le,-n desişuri,
Tresar ovine alburi, la ceas cînd nu mai pasc !
Şi că,-n preludiul unde, lin, fluierele nasc,
Nu lebede, naiade ! se-nalţă ori defluă
În ape”.

Totul arde-n roşcata oră fluă,
Nedînd pe faţă arta prin care anula
O prea dorită nuntă, de cel voind un la :
Putea-voi, oare, singur, atunci, şi drept, să intru
În antică lumină şi, prin fervori ca dintru
'Nceput, să fiu, ingenui crini ! unul dintre voi.

Nu, dulce, mai-nimicul, pe care buze moi
Ni-l susură, sărutul perfidelor aceste,
Dar pieptu-mi care, fără vreo plagă s-o ateste,
Ascunde,-augustă, urma cutărui dinte cast !
Ei bine ! Fie-i sfetnic de taină stuful vast
Şi geamăn, cel pe care intru azur se cîntă :
Ce, luînd ardoarea feţei asupră-i, se incîntă
Că frumuseţea, într-un lung solo, am putea
S-o amăgim, pe-aceea din jur ca, astfel, ea
Cu melodia noastră credulă să se-ncurce ;
Iar precît poate-amorul în modulări să urce,
Că face-vom ca visul firesc de umăr lis
Ori coapsă-ntrevăzută de ochiul meu închis,
Într-un prelung, apatic, van murmur a se stinge.

În aşteptarea-mi, cată, fugarnică Syringe,
Nai veşted, ca în floare, din nou, să dai pe lac !

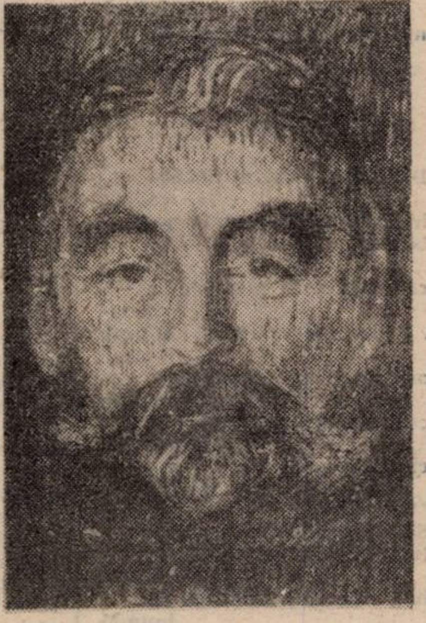

Gravură de ED. MUNCH

Despre zeiţe, mîndru de larma-mi, n-o să tac ;
Şi făr' de cingătoare,-n icoane prea-fidele,
Lăsa-voi umbra, încă, a multora din ele :
Din struguri, cînd, aşijderi, tot soarele l-am scurs
Şi ca să-i dau părerii de rău un mai bun curs,
Rîzînd, ridic ciorchinii goliţi la dunga verii
Şi, lacom de beţie, pînă-n tîrziul serii,
Suflînd în piei strălimpezi, privesc prin ele,-n piez.

O, nimfe, să mai umplem vagi AMINTIRI, de miez.
„Din trestii, dînd în lături prea multele lor pleoape,
Ocheam spinări divine stingîndu-şi setea-n ape,
Cu strigăte grozave sub păduratic cer,
Cît păru,-n îmbăierea-i, pierea, o, giuvaer,
În reci fiori şi sclipăt de nestemate-n rouă !
Purced ; cînd, jos, (răpuse de boala de-a fi două)
Le văd cum, adormite-ntre galeşele lor
Cutezătoare braţe, se-nlănţuie cu dor ;
Le-nhaţ, întrepătrunse cum sunt, şi,-n zbor, la rugii
Sleindu-şi, pe neplacul frivolelor refugii
De umbră,-ntreg parfumul în soarele-n declin,
Ca jocul să ne fie de spuza zilei plin”.
Mi-eşti dragă, o, mînie-a fecioarelor, savoare
Sălbatică a sacrei poveri ce, goală,-n soare,
Îi scapă gurii mele fierbinţi ; zvicneşte cum
Un fulger ! carnea-n spaima ei tainică, acum :
Din pieptul prea-sfioasei la glezna celei rele,
De care o candoare se pierde, ude, ele,
De lacrimi şui sau aburi ce mai voios preling.
„Păcatu-mi e că, vesel viclene frici să-nving,
Am vrut să se dezbine ceea ce zeii,-n buna
Lor voie, guri şi plete, pofteau să fie una :
Că nu dau să-mi înăbuş un aprig rîs născînd
În tainiţa ferice a uneia (pe cînd
Abia de-o ţin de-un deget, pentru ca ea să-şi scalde,
Alb, fulgul cărnii-n para surorii ei mai calde,
Pe cealaltă, naivă şi fără eritem :)
Cînd, vai, din braţe-nvinse ca de un rău extrem,
Mi se şi smulg, ingrate de-a pururi şi de stîncă
La biet suspinu-mi care mă mai îmbată încă”.

Atîta rău ! Plăcere, cu altele voi bea,
Doar să-şi înnoade coama-n cornută, fruntea mea :
Că, purpuriu de coaptă, alean al meu, ştii bine,
Nu-i rodie să nu crape în zumzet de albine ;
Şi-ndrăgostitul sînge, de cine-l vrea, un roi
Hrăneşte, al dorinţei fără sfîrşit, în noi.
La ora-n care aur scrumit e crîngu-n zare,
Serbarea se-nteţeşte în stinsele frunzare :
O, Etna ! ale tale, ce vechea-ţi lavă laşi
S-o calce zîna Vineri, cea cu ingenui paşi,
Cînd, trist, un somn detună iar flama e-n eclipsă.
A mea-i regina !
Certă, osînda ? . . .

Sau că,-n lipsă,
În suflet, de cuvinte şi cu un prea greu trup
Dospind în pacea lungii amiezi, şi ca să-mi rup
Din gînduri sacrilegiul : nu-mi mai rămîne mie
Decît să zac în setea nisipului. Şi fie
Să simt că-mi umple gura un astru vinifer !

Adio, cuplu ! Umbra-ţi e tot ce-am să-mi ofer.

În româneşte de
Şerban FOARŢĂ

RAYMOND
CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

50

I-am pus mîinile pe umeri. Încercă să se desprindă, însă fără prea mare tragere de inimă. Am sărutat-o în creştetul capului. Se lipi brusc de mine şi îşi ridică privirea în sus.

— Foarte bine. Sărută-mă, dacă-ţi face vreo plăcere. Ştiu că ai prefera să se întîmple asta undeva în preajma unui pat.

— Ce vrei, sînt şi eu om.

— Nu te amăgi. Eşti un nenorocit de copoi. Sărută-mă.

Am sărutat-o. I-am spus, fără să-mi dezlipesc buzele de buzele ei: — Individul s-a spînzurat azi noapte.

Se desprinse de mine violent. — Cine ? întrebă ea cu un glas pierit.

— Paznicul de noapte de la garaj. Poate că nu l-ai văzut niciodată. Lua de toate: şi mescalină şi cocaină şi marijuana. S-a umplut de morfină şi apoi s-a spînzurat în closetul cocioabei lui din Polton's Lane. Chiar în spatele lui Grand Street. El l-a văzut pe Mitchell plecînd cu cele nouă bagaje azi dimineaţă în zori. Nu ştiam dacă e cazul să-l cred. Mi-a spus unde locuieşte şi m-am gîndit să-i fac o vizită, să mai pălăvrăgim de una de alta. Acuma o să trebuiască să merg la poliţie să le spun totul. Dar n-am cum să le spun de el fără să pomenesc de Mitchell şi nici de el fără să ciripesc despre tine.

— Te rog, te rog, te rog, nu mă amesteca în mizeria asta, şopti ea. Am să-ţi dau bani. Am să-ţi dau cîţi bani vrei.

— Nu zău. Mi-ai dat deja mult mai mulţi decît pot cheltui. Nu de bani am nevoie. Aş vrea să ştiu ce naiba fac eu însumi şi de ce. Nu ştiu dacă ai auzit de etică profesională. Încă nu m-am dezbărat de tot de ea. Eşti sau nu clienta mea ?

— Da. Mă dau bătută. Pînă la urmă toată lumea îţi cedează, nu-i aşa ?

— Nici vorbă. Cîteodată o mai şi încasez.

Am scos din buzunar portofelul cu cecurile, am pus aproape de margine un stilou şi am rupt cinci. — Păstrez cinci sute de dolari. Aşa intrăm în legalitate. Şi-acum, spune-mi despre ce e vorba.

— Nu. Nu trebuie să spui nimănui despre omul acela.

— Ba da, trebuie. Trebuie să mă duc în bîrlogul poliţailor chiar acum. Trebuie. Partea proastă e că n-am pentru ei nici o poveste care să nu-i facă sa explodeze în trei minute. Uite-ţi aici amărîtele de cecuri şi dacă mi le mai fluturi pe sub nas vreodată s-ar putea să-ţi pară rău.

Luă cecurile şi porni fugind spre hotel. Am rămas pe loc şi am început să mă simt cam idiot. Nu ştiu cît timp am stat aşa, dar în cele din urmă mi-am înfundat în buzunar cele cinci cecuri şi m-am îndreptat cu mare greutate spre maşină şi am pornit-o spre locul în care trebuia să merg.

Clădirea poliţiei ocupa o parte dintr-o construcţie în stil modern la întretăierea străzilor Hellwig şi Orcutt. Am parcat şi am intrat, fără să ştiu încă în ce material o să-mi ambalez povestea dar ştiind totuşi că trebuie s-o ambalez.

Costumul ofiţerului de serviciu părea călcat de nici zece minute. I-am văzut numele pe o placă aşezată pe masă. Îl chema Griddel. Mă privi cu privirea lor caracteristică, aştepînd să spun ceva.

— Cu ce vă pot fi de folos, domnule ? Avea o voce plăcută.

— Trebuie să declar un mort. Se află într-o cocioabă în spatele unui magazin de pe strada principală, într-o fundătură numită Polton's Lane. Nici o şansă de salvare.

Mihai CERNEA

Colegiul de redacţie:
ION ARIEŞANU (redactor şef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor şef adjunct)
VIOREL COLŢESCU, NICOLAE PIRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA : TIMIŞOARA, strada RODNEI 1;
Telefoane : 3 33 90 şi 3 33 76 (redactor-şef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 49

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURA ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTA TIMIȘ

NR. 49 (1033) 5 DECEMBRIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

Afirmarea noii revoluții tehnico-științifice

În domeniul vast al complexității socialului, raportul dintre materie și conștiință, dintre obiectiv și subiectiv, problema fundamentală a filozofiei trebuie înțeleasă dialectic în funcție de condițiile istorice, reale, concrete avînd în vedere în primul rînd aspectele economice și politice. Determinarea conștiinței sociale de către existența socială se realizează, în principal, prin tendința obiectivă de perfecționare a forțelor de producție.

Revoluția socialistă, care începe prin cucerirea puterii politice de către partidul clasei muncitoare, se adîncește prin desființarea proprietății individuale asupra mijloacelor de producție și se extinde în planul forțelor de producție prin activitatea conștientă și planificată de dezvoltare a industriei și agriculturii, activitate coordonată pe plan național de către statul socialist și partidul comunist. Dacă în primele etape ale revoluției și construcției socialiste din România au predominat elementele extensive, după cel de al IX-lea Congres al partidului o pondere tot mai mare în dezvoltarea forțelor de producție o au factorii intensivi.

Politica industrială a P.C.R., bazată pe principiul marxist privind rolul hotărîtor al forțelor de producție, al modului de producție în dezvoltarea societății, în strînsă legătură atît cu tendințele ce se manifestă pe plan mondial, cît și cu posibilitățile industriei noastre, a fost sintetizată magistral de către tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** în documentele Congresului al XIII-lea al P.C.R. prin teza necesității înfăptuirii unei noi revoluții tehnico-științifice. Integrîndu-se armonios în sistemul categorial al materialismului dialectic și socialismului științific conceptul de nouă revoluție tehnico-științifică exprimă în plan teoretic politic prioritățile economice ale actualei etape de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate, ale cincinalului 1986—1990, de trecere la o dezvoltare intensivă. **„Înfăptuirea obiectivului strategic și asigurarea dezvoltării intensive** — precizează tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, în Cuvîntarea la deschiderea celui de al III-lea Congres al oamenilor muncii — **impun ca o necesitate obiectivă angajarea cu toate forțele în înfăptuirea noii revoluții tehnico-științifice, a noii revoluții agrare, în realizarea de noi transformări revoluționare, în organizarea și conducerea întregii activități pe baza celor mai noi cuceriri ale științei și tehnicii mondiale, ale legităților sociale, ale cunoașterii umane în general".**

Relația: forțe de producție-tehnică-știință reprezintă o viziune dialectică, modernă asupra funcționalității sociale; forțele de producție nu sînt concepute abstract, ci integrate organic în sistemul vieții sociale; forțele de producție își pot realiza pe deplin rolul lor de forță motrice a progresului social-economic nu oricum, ci numai pe baza științei și tehnicii. Raportarea dezvoltării intensive a industriei la structura complexă: forțe de producție-tehnică-știință, care se corelează strîns cu interdomenialitatea integrării învățămînt-cercetare științifică-producție, permite un control eficient asupra unor mecanisme și pîrghii esențiale prin care se poate asigura nu numai o funcționalitate sporită a economiei, dar și ridicarea întregii vieți sociale la un nivel calitativ superior. Funcționalitatea social economică a noii revoluții tehnico-științifice rezidă, în primul rînd, în dinamizarea acelor elemente ale forțelor de producție care pot determina optimizări rapide de ordin calitativ. Astfel, o atenție tot mai mare se acordă unor ramuri noi din industria constructoare de mașini legate nemijlocit de cele mai recente descoperiri științifice și tehnice (microelectronica, robotica, mecanica fină, optica etc.) ce vizează obținerea unor priorități tehnologice mondiale, cîștigarea unor poziții favorabile în comerțul internațional. Totodată, noua revoluție tehnico-științifică se împletește cu noua revoluție agrară, printr-o revoluționare tehnologică a tuturor ramurilor economice și crearea unui nou echilibru al sistemului economiei naționale. Creșterea importanței științei și tehnicii în cadrul forțelor de producție trebuie să fie urmată de creșterea productivității muncii și a eficienței economice. Aceasta presupune înarmarea tuturor oamenilor muncii și în primul rînd a inginerilor și tehnicienilor cu acele cunoștințe tehnice și științifice (inclusiv din domeniul organizării și conducerii) care se dovedesc aplicabile în practică, pentru ca invențiile și inovațiile pe care le generează să fie de mare valoare economică. Noua revoluție tehnico-științifică este concepută, astfel, și ca revoluție în mentalitatea oamenilor, urmînd să fie însoțită de ridicarea nivelului de civilizație și cultură, al calității relațiilor de familie și interpersonale, al relațiilor sociale în ansamblul lor.

Schimbările de ordin calitativ pe care le va impulsiona noua revoluție tehnico-științifică vor permite României să devină cît mai curînd posibil o țară europeană cu un nivel mediu de dezvoltare economică și industrială, asigurîndu-se ritmuri superioare de creștere a rentabilității, productivității și eficienței și, pe această cale, ridicarea nivelului de trai.

Constantin STRUNGĂ

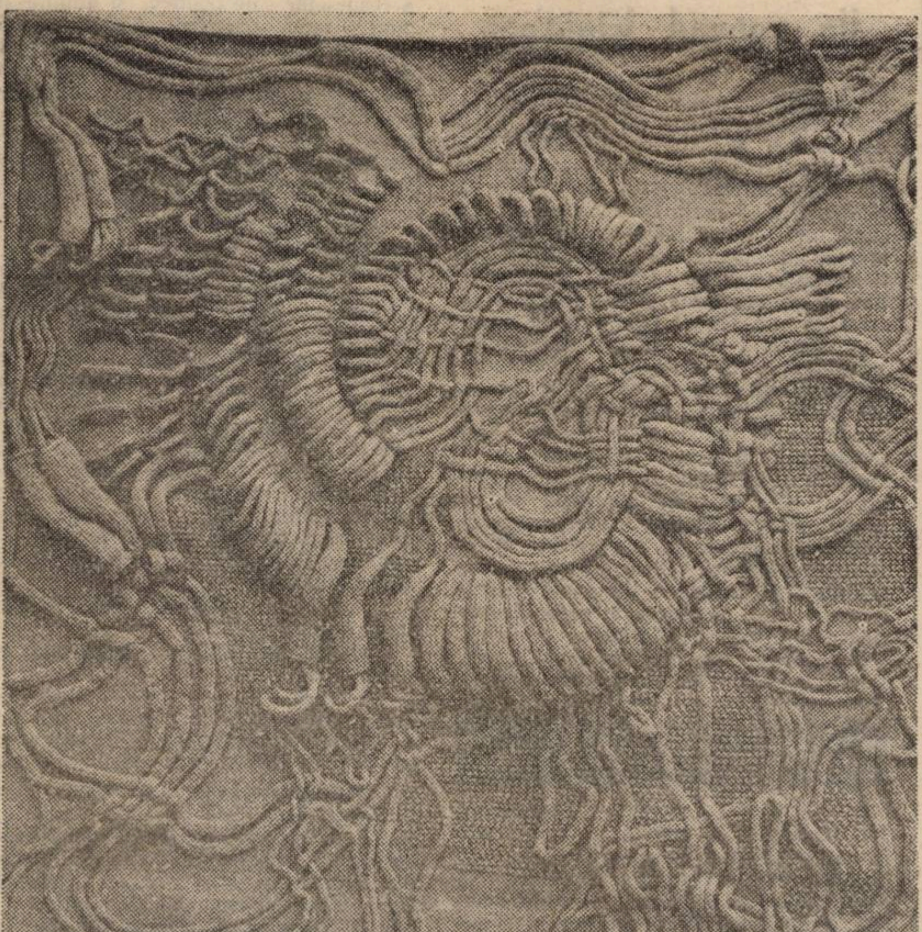

Ziman Vitályos Magda: „Galaxie".

Eroi ai luptei pentru unitate națională

Unirea, istoricul act înfăptuit la 1 Decembrie 1918, la Alba Iulia, reprezintă opera comună a maselor românești, expresia voinței întregului popor român. În lupta pentru împlinirea năzuințelor de eliberare națională și unire a românilor bănățeni în granițele unui singur stat românesc se înscrie și răscoala țăranilor din toamna anului 1918, din comuna timișeană Denta, condusă de Atanasie Conciatu

Atanasie Conciatu s-a născut în anul 1885 în comuna Căpreni, județul Dolj A studiat școala primară în comuna Stoina (județul Dolj), gimnaziul la Craiova, pedagogia la Arad și teologia la Caransebeș. Ca învățător, a funcționat la școlile din Tolvădia (azi Livezile) și Percosova, în județul Timiș. Educat în spiritul dragostei de libertate, luptător consecvent pentru unirea românilor din Transilvania și Banat cu «patria mamă», România, în anul 1916 Atanasie Conciatu a fost condamnat și internat de către autorități la Wipperd, în comitatul Șopron (C. Pascu, „Monografia comunei Denta", Timișoara, 1939, p. 14—15). Reîntors în Denta, în toamna anului 1918, Atanasie Conciatu a continuat să slujească aceleași nobile idealuri. Simțind pulsul aspirațiilor maselor populare, în ziua de 22 octombrie/4 noiembrie 1918, notarul din Denta, Ungér Pál, a adunat populația comunei, prin baterea tobei, spre a o determina să voteze o declarație, cum că locuitorii Dentei vor să rămînă mai departe sub dualismul austro-ungar. Atanasie Conciatu, în fruntea poporului, respinge cu cea mai mare indignare cursa întinsă (Prof. Nicolae Ilieșu, „Comune din județul Timiș". caietul nr. 2, manuscris, p. 224).

Răsculații au pătruns la postul de jandarmi, au preluat puștile și s-au înarmat. Țăranii au luat cu asalt primăria, au scos registrele impozitelor și alte documente cărora le-au dat foc pe «drumul mare». Seara, țăranii au pătruns la moara „Carolina" unde au împărțit făina și grînele pe care le-au găsit. Mișcarea s-a răspîndit și la «odăile» din jurul Dentei. Indignarea poporului contra notarului a fost atît de mare, încît acesta a fugit din comună în timpul nopții. (Prof N. Ilieșu, op. cit.). Armata a trecut la înăbușirea răscoalei. În ziua de 23 octombrie/5 noiembrie, după masă, s-a apropiat de Denta un tren cu două detașamente, formate din 30 de soldați unguri comandate de 3 ofițeri (Prof. N. Ilieșu, op cit.). La ora 16, trenul s-a oprit între Deta și Denta Unul din detașamente a înconjurat așezarea, blocînd ieșirile. Al doilea detașament a pătruns în comună Au căzut primele victime: Spasoie Tot și Pantelimon Cocea au fost

Prof. Ionel CIONCHIN

(Continuare în pag. 3)

Strategiile inconfortabilului

1. Fără catedră, fără cenaclu, fără revistă, fără ambianță culturală densă, fără vecinătăți zîmbitoare, Gheorghe Grigurcu mizează nu pe unghiul de acces în contemporaneitate, ci pe **scrisul** său. Am spus și eu (ca și alții) că nici unul dintre cei care scriu astăzi critică nu o fac cu strălucirea cu care o face Grigurcu. El este cel mai „artist" dintre criticii noștri de astăzi și un simplu decupaj dintr-o cronică a sa ar fi elocvent. Dar nu acesta mi se pare cel mai important lucru : important este că, în acest stil sclipitor, de rafinamente și judecăți seducătoare, Grigurcu comentează săptăminal cîteva cărți ; că, lunar, revistele centrale sau din provincie îi oferă pagini care niciodată nu își trădează semnătura. Toate sînt scrise cu aceeași ardență a participării și cu aceeași consecvență a judecăților. Alți critici de poezie se oferă cititorului rar și cu măsură. Grigurcu vine „de peste tot", citind tot, fiind prezent de fiecare dată cu comentarii ample, bătăioase, scrise cu vivacitate și energie, cu aceeași iubire pentru izolații, pentru provincialii, pentru uitații marilor opuri. Pentru lirismul intelectual, de atîtea ori ignorat, abandonat de cronicari. Despre **Poezia** lui Petru Creția, volum pe care nimeni nu l-a observat din varii motive, Grigurcu scrie această frază care pre mulți îi va fi îmbolnăvit de divină mînie : „Considerăm **Poezia** lui Petru Creția drept una dintre cele mai tulburătoare cărți ale literaturii române din ultimii ani".

Valul Grigurcu nu e doar publicistic ci și editorial. Foiletoanele se transformă cu mare repeziciune în cărți care se citesc cu sufletul la gură, atît datorită stilului combatant cît și eleganței analitice. Paginile luxoase ale lui Gheorghe Grigurcu oferă viitorului istoric al poeziei românești un șir de propoziții memorabile.

2. Gheorghe Grigurcu este criticul poeților apăruți după 1965. Pe ceilalți, unii mari, celebri, copleșiți de glorie, de onoruri îi urmărește cu încruntare. Nu-s ai lui. Nu aparțin cercului său de preocupări Nu fac să vibreze cutiile de rezonanță ale criticului. Nu și-au ales bine calea către patria poeziei. Există și excepții (ca Petre Stoica) dar excepțiile întăresc regula : abandonat de susținătorii **valului '60**, poet de o tulburătoare modernitate, Petre Stoica și-a cucerit prin Grigurcu nu doar o alianță. Sorin Mărculescu, Constantin Abăluță, Cezar Ivănescu, Ovidiu Genaru, Emil Brumaru, Ilie Măduța, Vasile Dan, Șerban Foarță, **Ion Iuga** și-au descoperit în Gheorghe Grigurcu Criticul. Ei, ca și alții, așezați fie la distanță de Centru, fie urmăriți cu ochi neîncrezător de recenzenții publicațiilor care „dau tonul" sînt recuperați pentru literatura contemporană de autorul **Existenței poeziei**. Receptivitatea lui Gheorghe Grigurcu față de zonele profunde ale lirismului deconspiră o anume alcătuire baconskyană a demersului său. Criticul Baconsky ar fi mizat (iată paradoxul !) pe majoritatea poeților pentru care optează Gheorghe Grigurcu.

3. Nici o frază stearpă, nici un cuvînt mort în pagina criticului. Foiletonul e compus cu minuție și trebuie recitit pentru a-i înțelege structura, vibrația „intimă". În totul, comentariul „cărții", al așezării poetului în literatură este el însuși un poem. Emoția comprimată „scapă", evadează uneori în asemenea călătorii de plăcere : „Era o întrupare a Poeziei, purtînd misterul unei mari decepții intime, îmbătător ca un parfum. Trecea îngăduitor și absent, în apropierea dandystei orbite baconskyene, cu o pedală particulară de izolare. Să mărturisim oare că producția sa, pentru noi, înainte de a trece prin filtrul judecății, trece prin cel al memoriei ?"

Poetul și memorialistul Gheorghe Grigurcu reușesc performanța de a trece prin filtrele memoriei versurile unui lung șir de poeți. Memoria criticului nu este, ea însăși, decît o cameră de rezonanță. Poemul este răsplătit prin poem de către scriitorul așezat la mare distanță de centrele literare puternice, de cenacluri, de facultăți de filologie. Intensitatea cu care trăiește pasiunile prezentului crește direct proporțional cu aceste distanțe.

Cornel UNGUREANU

---

* **Gheorghe Grigurcu, EXISTENȚA POEZIEI, (Editura Cartea Românească, 1986).**

cronica literară

Anii de ucenicie

In contextul poeziei pe care o găzduiește revista „Steaua" către anii '60 versurile semnate de Romulus Guga nu fac — nu aveau cum să facă — notă discordantă. Reportajul versificat și un mod alegoric de a transpune în termenii mitului datele unor experiențe biografice dau măsura scrierilor a nu puțini dintre consacrații zilei, comparațiile, prozopopeile, vioaiele truisme ce sărbătoresc mituri ale evului mașinist asediază, fără alegere, speciile în vogă ale liricii. Nu sînt absente, o vreme, nici din textele cu care tînărul Guga își semnează intrarea în literatură, oricît indiciile acomodării cu o înțelegere mai evoluată a specificului poeziei își vor face simțită prezența. Nu-i vorba, încă, în scurtele apogiaturi lirice ce datează din anii de ucenicie a poetului, de clasici — nici, dintru început, de **contemporanii** Blaga, Arghezi, Bacovia. Înainte de a și-i revendica pe aceștia, urmat, imitat — și nu doar de Romulus Guga — este A.E. Baconsky. Modelul liricii baconskyene, așadar, așa cum acesta se configurează începînd cu volumul **Fluxul memoriei** (1957), adoptat, după ce o vreme a fost întîmpinat cu destule reticențe, ca o normă de bun gust, transformat în piatră de încercare pentru afirmarea unor poeți ce aveau să impună, în deceniul următor, o poezie structural nouă ori măcar doritoare a se diferenția. O poezie, nu-i de prisos să o spunem, cea a lui Romulus Guga, pentru scurt timp și a altor autori ce gravitează în jurul revistei clujene, ce ea însăși se va mulțumi să intermedieze. Să propună, pentru început, poate nu atît un model — „poezia de notație" — cît o seamă de lecturi ale clasicilor, „interpretări" lirice în raport cu care cele teoretizate în articole programatice rămîn de un interes secundar. E tocmai ceea ce relevă volumul de **Poezii** al lui Romulus Guga — retrospectivă ce include, alături de selecții din volumele antume, și un important număr de inedite.

Fără a se ridica la performanțe estetice deosebite, poezia de început a lui Romulus Guga pune în valoare un spirit alert, un liric în căutarea cîtorva moduri de a se rosti plauzibil. Deturnează evocarea solemn-patetică spre o lirică reflexivă, colorată de percepția geologicului, subiectivizează cadrul descriptiv al poeziei epice, propune un ceremonial al jubilației naturiste și al confesiunii adolescentine ce va face rețetă și prin versurile altor tineri autori ai deceniului al șaptelea. Aproape nimic ieșit din comun, dacă stăm să cumpănim lucrurile, cum deloc ieșită din comun este și voința **construcției** poematice care tutelează destule dintre producțiile lirice anterioare debutului editorial al lui Guga. Cele două mari cicluri argheziene publicate la jumătatea deceniului șase legitimau în ochii multora edificiile lirico-epice ample — și nu-i lipsit de semnificație în acest sens faptul că unul, cel puțin, din ciclurile publicate de Romulus Guga **(Variații pe o temă de bocet)** preia de la maestru și sunetul poeziei, modul de a fraza stanțele, felul particular de a topi epicul în parabolă. Că nu-i vorba numai de o accidentală captare de mijloace de expresie, de o acordare a instrumentului liric o dovedesc și cîteva inedite din ultima perioadă de creație a lui Romulus Guga, nici acestea străine de sonurile poeziei argheziene, cum, în alte cazuri, mai numeroase, de acelea ale liricii lui Blaga și Bacovia. Fapte, între altele, cîteva fapte semnificative nu doar pentru un autor și o generație lirică, dar pentru un întreg context literar, pentru care recuperarea modelelor esențiale ale poeziei românești a constituit unul dintre demersurile fundamentale.

Lucian ALEXIU

---

* **Romulus Guga, POEZII. Studiu introductiv de Ștefan Aug. Doinaș. Ediție îngrijită de Romulus Vulpescu, Editura Dacia, 1986.**

portrete

Poezie și conștiință

Nimic nu poate fi mai verosimil ca fenomenul care implică o permanentă confruntare a poeziei cu viața însăși, un contact susținut al sensibilității creatorului, cu timpul, cu istoria. Poetul — spune T. S. Eliot — aparține deopotrivă și vremii sale și trecutului, cu acel simț istoric ce-i dă posibilitatea să-și cunoască realitatea așa cum se oglindește în el însuși. Exemple, pauper limitative, din majoritatea absolută a personalităților, în materie, susțin acest peren adevăr. Două considerente, apreciate ca factori determinanți, motivează rostul pe care și-l are acest preambul și cele ce-i urmează. Primul este însuși universul de simțire și gîndire înglobat în volumul **„Grădina"** care — așa cum voi încerca să justific — reprezintă un testimoniu al felului în care artistul, printr-o variată claviatură lirică, își relevă limpede conștiința locului său în contextul propriei sale contemporaneități Al doilea argument, dedus, de altfel, din primul, îl oferă eposul de amplitudine mitic-autohtonă, tincturat de un simț al colectivității mărturisit cu un optimism de o nobilă serenitate. Fără a violenta imaginea sau expresia, poetul ilustrează, cu intensitatea verbului rostit, însăși valoarea Cuvîntului căruia îi conferă puteri hotărîtoare în mult doritul ideal al umanității : pacea, credință pe care și-o mărturisește astfel : „Văzui că veșnicia născută-i din sămînță, / Și din zvîcnirea care bate la noi în piept ; / Cuvîntul e adîncul de foc, de suferință / Și bucurii, cînd drumul e curajos și drept", pentru a conchide cu ardoarea crezului unui autentic „poeta vates" : „Învingem cu puterea Cuvîntul rostit / Spre Pace ne e mersul, rodirea și răbdarea. / Căci litera frumoasă atunci a răsărit / Cînd a cîntat pămîntul de neînvins, ca marea !" **(Sămînța)**. Cu o activitate beletristică variată ca specii (poezie, libret, scenariu etc.), cu un registru prozodic avînd deschidere spre un echilibru suveran, cu un limbaj capabil să exprime cele mai înalte, dar uneori ascunse, adevăruri umane, Traian Iancu poate să spună — fără teama de a greși : **„Eu port în mine un cer de stele"... și „O cîte vise cresc în bobul mic de grîu..."** sau **„Banat străbun, pămînt în rost, / Tu, sufletului adăpost, / Ne-ai adunat și ne aduni, / Sub umbra nalților străbuni" (Pe valea Bereg-săului).**

În această atmosferă și credincios unui îndemn vergilian, poetul continuă cîntînd patria și atingînd în trecere, pentru a nu cădea în descriptiv sau didactic, frumoasele specificități regionale, cu puternicul sentiment ce-l leagă : **„Bucovină dulce, / Maica mea cea dulce, / Fruntea ta străluce, / Sus pe Căliman / În rostiri de mume / Țării suveran " (Bucovina)** și **„Mă tot duc înspre Moldova. / Soarele-n pămînt rămîne / Cum rămîne-n suflet slova / Din scripturile române" (Călătorie spre Moldova)** sau : **„ Haide, Iancule la munte. Să dăm faptei nou semnal, / Și alean să-i dăm la suflet, / Din Feleac pentru Ardeal" (Avram Iancu).**

Dispunînd de forțe de evocare a unui peisaj, autorul ne transmite totodată o adevărată stare euforică : **„Ochii văd fuiorul plopilor la geamuri, / Cum se nalță-n slava cerului curat, / Tremurul de frunză al plopilor, pe ramuri, / Parcă e al mării pururi murmurat". (Tremurul plopilor).**

Dacă, uneori, melancolia se instalează la masa de scris a poetului, el o găzduiește în versul său ca pe o prezență reverberînd amintiri nostalgice dintr-o epocă de mult consumată **(Copilăria)**. Și o face cu optimismul viguros prezent în universul sensibilității creatorului, știind să o redea în imagini de mare savoare, care, de altfel, caracterizează întreaga atmosferă a volumului „Grădina". În orice caz, e „grădina" în care florile sentimentelor umane, de o bogată cromatică emoțională, își oferă cititorului miresme de delectare estetică, hrănite de sevele adîncilor rădăcini împlîntate în solul fertil al simțirii profund românești și înalt umane

Petru MARINESCU

---

* **Traian Iancu, GRĂDINA, Editura Cartea Românească, 1986.**

Un rapsod bănățean

Veritabil bijutier al graiului bănățean, Marius Munteanu este un demn continuator al tradiției autohtone, din care fac parte Victor Vlad Delamarina, Ion Popovici-Bănățeanul, Tata Oancea, pentru a nu-i aminti decît pe cei mai cunoscuți. Artist migălos și scrupulos, Marius Munteanu și-a tipărit relativ tîrziu un volum de poezii originale **(Cîntări dă noapce bună — Ed. Facla, 1984)**, după ce și-a risipit prin reviste versurile, sau le-a citit la șezători literare și cenacluri. O sensibilitate delicată, o autentică vibrație afectivă se degajă din versurile sale, învăluite discret într-o undă de umor și autoironie care cenzurează diluția sentimentală. În fond, Marius Munteanu este un temperament neoromantic, abordînd temele grave, general-umane precum iubirea, curgerea implacabilă a timpului, cultul obîrșiei autohtone. Din punct de vedere stilistic, se vădește o bună stăpînire a formei, semn că lecția de prozodie clasică a fost trainic asimilată.

Cu recenta apariție editorială *, Marius Munteanu valorifică o altă calitate a resurselor sale poetice, și anume disponibilitatea parodică. Fiind apreciat în mediile literare ca un parodist plin de savoare, autorul își adună într-un volum cele mai inspirate și expresive parodii. Unitatea volumului este, în primul rînd, asigurată de cantonarea parodistului în aria poeziei noastre actuale, relevînd în M. Munteanu un lector atent de poezie și un fin detector al mecanismelor poetice Poetul nostru are capacitatea de a sesiza nuanțele și specificul poeților parodiați, modulînd și accentuînd, dintr-o optică proprie, registrul lexical, tonalitatea și atmosfera din poezia confraților săi. Este inutil să cităm un exemplu sau altul, pentru că, în cazul tuturor poeților parodiați, M. Munteanu dovedește aceeași vervă și subtilitate în a re-crea timbrul particular al fiecărui poet, la modul benign-ironic. In unele cazuri, distingem chiar transpuneri ce par a transgresa modelul, prin sonorități originale, ceea ce face, o dată în plus, dovada realei înzestrări poetice a lui Marius Munteanu.

Valeriu DRUMEȘ

---

* **Marius Munteanu — MIMESIS, Ed. Facla, 1986.**

viața asociației

● La sediul Asociației Scriitorilor din Timișoara a avut loc sărbătorirea în cadru festiv a unor scriitori care au împlinit vîrste rotunde, respectiv, **Nicolae Țirioi**, la 65 de ani, **Aurel Gheorghe Ardeleanu, Pavol Bujtar** și **Nicolae Calomfirescu,** la 50 de ani. În deschiderea manifestării a luat cuvîntul poetul **Anghel Dumbrăveanu,** secretarul Asociației. Despre activitatea literară a scriitorilor sărbătoriți au vorbit **Mircea Șerbănescu, Antoaneta C. Iordache, Ondrej Ștefanko** și **Marian Odangiu**. Din partea sărbătoriților a vorbit **Nicolae Țirioi.** ● Membrii cenaclului „Nebănuitele trepte" al Liceului industrial nr. 7 din Timișoara, cenaclu coordonat de prof. **Silvia Negru,** l-au avut ca invitat, la o acțiune desfășurată sub genericul „Sărbătoarea păcii", pe poetul **Alexandru Jebeleanu.** ● O foarte incitantă dezbatere de idei a prilejuit ciclul de poeme prezentat de **Eduard Pamfil** la Cenaclul Asociației Scriitorilor din Timișoara și al revistei **„Orizont".** Dens, bogat în sugestii și trimiteri, referatul, întocmit de **Șerban Foarță**, pornind de la o disociere între poet și omul de litere Au mai luat cuvîntul : **Nicolae Țirioi, Adriana Neumann, Rodica Oprean, Alexandra Indrieș,** Cor**nel Ungureanu, Aurel Turcuș** și **Livius Ciocârlie,** conducătorul ședinței. Marți, 9 decembrie a.c., ora 18, va avea loc o ședință. **In memoriam Sorin Titel.**

M.O.

Ființa și ano-timpurile în „Pașii profetului" de Lucian Blaga

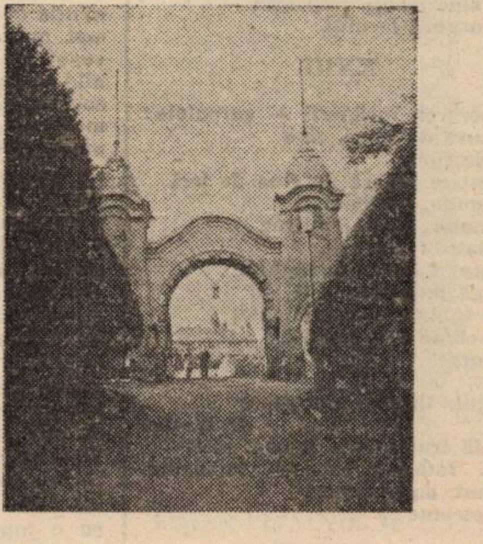

Numai aparent poetul Lucian Blaga abandonează în **Pașii profetului** (1921) originalele **scenarii cosmice** conturate în volumul de debut, prin care reușise să schimbe radical cursul imaginarului poetic în noul spațiu spiritual și cultural al României întregite. Dacă „«punerea în scenă» a unui real trăit în mod **originar**, adică mitic“[1] (s.a.) viza în **Poemele luminii** (1919) **înaltul**, spațiile astrale, în al doilea volum, răspunzînd, poate, indirect și implicit și criticilor aduse de abstractism, viziunile lirice își îndreaptă sensurile spre celălalt pol al „geografiei“ mitice, spre **adînc**, spre organicitatea teluricului. E o viziune a organicului în care eul liric își armonizează firesc elanurile și aprehensiunile, viziune ce se sustrage interpretărilor panteiste, coborîndu-și rădăcinile semnificațiilor pînă în „anvelopa protectoare în interiorul căreia omul își găsește locul său în univers“[2] a mentalității și conștiinței mitice, descrisă de Georges Gusdorf în atributele-i fundamentale: totalitate a realului, identitate radicală între eu și lume, unitate ontologică[3].

Nu o pastelistică a anotimpurilor ne propune deci textul **Pașilor profetului**, ci în-scenări ale ființei și ano-timpurilor, știut fiind faptul că timpul este „orizontul tuturor înțelegerilor posibile ale ființei.“[4] Punînd accentele cuvenite, mai ales, pe deosebirile dintre poet și filosof, așa cum se procedează în exegezele mai noi, de la Ștefan Aug. Doinaș[5] și pînă la tînărul critic Cristian Moraru[6], vom cita un gînd al filosofului Blaga despre principiul creator, poetic, conceput și la modul „imanent și în permanent chin al facerii" — **un stoicheion**, „adică ceva elementar și cosmic. El poate fi bunăoară «spiritualul», dar tot așa «materialitatea» ca atare sau «vegetativul» sau «animalitatea» etc., etc.“[7]. Din punctul de vedere al triadei stilistice, descoperită de filosoful Blaga (modalități prin care subconștientul colectiv se manifestă în creații): **individualizare, tipizare, elementarizare**, este evident că, dacă ar fi să înscriem neapărat maniera poetică a **Pașilor profetului**, aceasta s-ar afilia „firesc" celui de-al treilea tip: **elementarul** (stilizat, adaugă filosoful) — predilecția noastră, a românilor.

În miezul caleidoscopiei formelor naturii din **Pașii profetului** sălășluiește **un stoicheion**, zeul Pan, simbol complex al naturii dar și al culturii păgîne, precreștine, ecou din lirica expresionistă (se știe că o revistă a expresioniștilor germani s-a numit **Pan**), dar și simbol al „pămîntescului" în mitul poetic, prin identificarea dintre Zamolxe, Pan și Dionysos, așa cum demonstrează, amplu și erudit, **Eugen Todoran**[8] **În sfera contextualizărilor posibile, dincolo de expresionism și mult mai important, se reliefează în raporturile eului liric blagian cu Natura adîncimi specific românești, adîncimi despre care Constantin Noica scrie: „În viziunea românească [...] omul nu gîndește lumea, ci lumea gîndește în om. Omul** nu e subiect, ci parte. Spiritul nu se așează în fața lumii; **căci lumea nu se vrea văzută, nici înțeleasă, ci doar împlinită. Există în viziunea românească o dulce continuitate între fire și spirit.“**[9]

Perceperea amplă și persistentă a perindării timpului, a celor patru anotimpuri, se deschide deci în viziunea lirică a lui Blaga spre un fundal de veșnicie; într-o exprimare metaforică: racursi, vara blagiană are următoarele atribute: „Dogoare. / Pămîntu-ntreg e numai lan de grîu / și cîntec de lăcuste.“ (**Vară**).

„Mirabila sămînță“, „zeii solari“ de mai tîrziu, se prefigurează de pe acum, e drept, într-o structură aparținătoare unui principiu creator îndatorat personificării: „În soare spicele își țin la sîn grăunțele / ca niște prunci ce sug.“ (**Ibidem**). În torpoarea, în semisomnia „pașii profetului" străbat timpul „mineralizîndu-se“ în Eternitate. Dincolo de țesătura comparațiilor și metaforelor „plasticizante", textul poeziilor din acest volum implică scenarii cosmoidale ale organicului, perisabil în laturile fenomenale, veșnic în stoicheionul său. **O viziune a trecerii** se conturează în **Pașii profetului**, deocamdată cu atenții persistente spre „exterior", într-o structură originală. În procesul de reîntoarcere la mume, zeul Pan, orb și bătrîn, degustează, prin canalele tactile, au ralenti, primenirea ciclurilor naturii: ivirea **primăverii**, prin stropi de rouă, muguri, cornițele mijinde ale mieilor... (**Pan**).

Dar **Pașii profetului** înseamnă o amplă orchestrare a unei **veri roditoare**, cînd „livada se încinge în somn", cînd lanurile de grîu și de secară se ondulează, ca în pînzele lui Van Gogh (un precursor al „noului stil" — expresionismul — susține tînărul eseist Blaga[10]), lanuri muncite din interior de un stoicheion și cuprinzînd tot orizontul spațiului poetic. Culcat pe pajiște în iarbă, sau în lan, eul liric toropit de căldură percepe **printre gene** (la granița dintre trezie și somn) mieii, lăcustele, greierii, boii rumegători pe sub sălcii, șoarecii și viței, florile de mac și sînziene — flori aducătoare de „reverii" și somnie. În dată de florile cu substanțe halogene, eul liric strînge prin simțuri **snop de** senzații de-formîndu-i, interior, pe fundalul ludic al mirărilor infantile: „Cînd toropit priveam prin gene / cum boii se mișcau prin flori de sînziene / pe sub sălcii, / mă miram că ei nu văd / cu vîrful coarnelor ca melcii, / și boii — boii-și rumegau căldura pe sub sălcii“. (**Din copilăria mea**). În bogăția de aur și sînge (a macilor) din lan se înfiripă cîntecul fetei cu „gene lungi ca / spicele de orz“; fata este o alcătuire, o emanație a pămîntului și cerului; din cîntecul ei, ca dintr-o „substanță orfică“, se naște sufletul **lui** (**În lan**).

Cele cinci lieduri dedicate dispariției lui Pan (**Moartea lui Pan**) încep cu o secvență estivală, conturată la nivel senzorial dar cu prelungite ecouri. Femeia iubită, ca și la Eminescu (în **Lacul**), „răsare“ din mediu acvatic, „din papură“, vrăjind și contaminînd locul: „o undă / vrea să te cuprindă și nisipuri prind să fiarbă.“ (**Pan către nimfă**). Sensualismul dogoritor, finalizat în simbolul grecesc al amforei, infuzează ritmurile adorminde ale naturii și ale omului, Erosul trezind geneze: izvoare și ritualuri agricole mitice: „Ca dintr-o nevăzută amforă rotundă / îți verși mlădie trupul gol în iarbă. // Și vîna de la tîmplă îmi zvîcnește / ca gușa unei leneșe șopîrle / ce se prăjește-n soare, / mișcarea ta mi-adie murmur de izvoare. // Ca pîinea caldă eu te-aș frînge, / mișcarea ta mi-azvîrle clipe dulci în sînge.“ (**Pan către nimfă**).

Toamna ce se anunță în orizontul **Pașilor profetului** este un anotimp în care procesele de maturizare a roadelor se desăvîrșesc, o toamnă cu funigei (**Zeul așteaptă**), sau „Treceau în goană toamne cu căderi de stele“ (**Păianjenul**), o Toamnă a unui inevitabil declin și **despărțiri**: „Veniți lîngă mine, tovarăși! E toamnă, / se coace / pelinul în boabe de struguri / și-n gușe de viperi veninul. // C-un chiot vreau astăzi să-nchin / în cinstea sălbaticei mele minuni, care pleacă / lăsîndu-mă singur, / cu plînsul, / cu voi, / și cu toamna.“ (**Veniți după mine, tovarăși!**). Spre deosebire de opulența „materiei" din cele trei anotimpuri comentate pînă acum, iarna aduce atitudini **purificate** ale ființei (în sens mallarméean), de **sugerare**, nu de numire a obiectelor din spațiul și timpul poetic. Pentru a sesiza maniera de „volatilizare“ și spiritualizare, să urmărim drumul de la sensul prim la sensul secund dintr-o imagine: „Luna s-a coborît pe-o biblie / (echivalentul grimoarului lui Mallarmé, n.n.) și de pe file / **privește înapoi la chipul ei spre cer**“. (s.n.) (**La mînăstire**). „Asceza“ imaginilor, în omologie cu stilul icoanelor pe sticlă, conturează-sugerează stări, impulsuri, semnificații de un anume hieratism, în singura poezie hibernală (dar o capodoperă), **Tămîie și fulgi**[11].

Simion MIOC

---

[1] Ștefan Aug. Doinaș, **Eseu asupra poeziei lui Lucian Blaga**, în **Lectura poeziei**, Ed. Cartea Românească, București, 1980, p. 16.

[2] Georges Gusdorf, **Mythe et métaphysique**, Ed. Flammarion, Paris, 1963, p. 13.

[3] Ibidem, p. 17.

[4] Martin Heidegger, **L'être et le temps**, Ed. Gallimard, 1972, p. 13.

[5] Ștefan Aug. Doinaș, **op. cit.**, pp. 7—11.

[6] Cristian Moraru, **Postfață** la Lucian Blaga, **Poezii**, Ed. Minerva, București, 1986, pp. 336—366.

[7] Lucian Blaga, **Trilogia culturii**, Ed. Fundațiilor, București, 1944, pp. 133—134.

[8] Eugen Todoran, **Lucian Baga, Mitul poetic, II**, Ed. Facla, Timișoara, 1983, pp. 17—20.

[9] Constantin Noica, **Pagini despre sufletul românesc**, apud Aurel Ion Brumaru, **Specificul național**, în **Tribuna**, nr. 6 (1520), 6 februarie, 1986, p. 2.

[10] Lucian Blaga, **Zări și etape**, E.P.L., București, 1968, pp. 37—41 și 129—132.

[11] **A se vedea** și Paul Miclău, **Stratificarea semnului poetic**, în **Studii de stilistică, poetică, semiotică**, Cluj-Napoca, 1980, pp. 115—116.

Eroi ai luptei pentru unitate națională

(Urmare din pag. 1)

împușcați (Arhivele Statului Timișoara, Oficiul Parohial Ortodox Român Denta, Registrul Decedați, 1782—1923, p. 134). «Multă lume» a fost adunată pe podul de peste Bîrzava, unde țăranii stăteau temperați de conducătorul lor Atanasie Conciatu. Înfuriați că sînt împotriva stăpînirii, ostașii unguri au trecut la arestarea fruntașilor mișcării românești (Prof. N. Ilieșu, op. cit.): Atanasie Conciatu, Ștefan Avram, Nicolae Șoșdean, Simion Trifu și Antonie Jurcă. Așa-zisul «consiliu de judecată», format din maiorul Szombor Ferencz, Pavel și Pál Ungér, i-a condamnat la moarte prin împușcare pe conducătorii țăranilor. A doua zi era o dimineață plăcută de toamnă. Așezarea era cufundată în liniște. Cei care erau nevoiți să treacă peste podul de peste Bîrzava au fost cuprinși de groază și ură. În fața primăriei erau 5 trupuri neînsuflețite, îmbibate în sînge. Să fie văzute de răsculați, să le fie exemplu! Așa credeau stăpînii criminali.

Represaliile au continuat și în 24 octombrie și în zilele următoare, fiind împușcați încă 7 țărani, printre care Vasile Drăgoi și Velciov Matei (C. Pascu, op. cit.).

În zilele de 5—9 noiembrie au murit, împușcați, 14 țărani (Prof N. Ilieșu, op. cit.) dintre care opt au fost consemnați de Silviu Colojoară, arătînd că au fost „împușcați de jandarmi cu ocaziunea răscoalei din Denta".

Deși nu a murit în război, ci împușcat de jandarmi, Atanasie Conciatu, fiul lui Toma, a fost trecut primul pe placa de marmoră a „Monumentului Eroilor căzuți în primul război mondial". Istoria a păstrat, alături de numele eroilor și numele criminalilor, a acelora care au răpit cel mai elementar bun al omului, dreptul de a trăi, înscriind ultimele crime ale dualismului austro-ungar. Înfrîngerea răscoalei n-a însemnat înfrîngerea țărănimii din Denta, pentru că, la 10 noiembrie, locuitorii de aici au reînființat Garda națională (Arhivele Statului Timișoara, Fondul Primăria comunei Deta, 1918, pachet. nr. 21), iar învățătorul Vasile Stoica a participat la măreţul eveniment de la Alba Iulia (N. Ilieșu, op. cit.).

Unirea Banatului cu România a însemnat începutul unei noi ere și în viața comunei Denta. S-a înfăptuit visul acelora care, în fierbintea toamnă a anului 1918, și-au dat viața pentru dreptate, libertate și unitatea românilor.

CLIMATUL SUFLETESC

Cînd, uimit de faptul că „niciuna din provinciile românești n-a dat relativ așa de puține personalități creatoare ca Banatul", Lucian Blaga, în 1926, sublinia bogăția și varietatea culturii etnografice, anonime a poporului de aici, denumind-o „Barocul etnografiei românești", fără să explice acest dureros paradox își manifesta totuși convingerea că „din peisajul plin de surprize al acestei provincii se vor ivi încă remarcabili purtători de destine românești". **Diferențierea extremă a acestei culturi etnografice** „uneori e așa de înaltă — **susținea filosoful** — că ia înfățișarea neașteptată și mai puțin anonimă a culturii intelectuale" **și dădea dovadă corurile și fanfarele de sat. Un alt scriitor valoros care a trăit un timp în Timișoara, preocupat de fenomenul creator paradoxal al bănățenilor, G. Călinescu încerca să caracterizeze sufletul omului de aici sesizînd ca izbitoare notă locală „supremația comu**nității asupra individului". **Solidaritatea aceasta „de corp" caracterizează așadar comunicativitatea bănățeanului, ca de altfel și ciudățenia „pierderii** sentimentului distincției de vîrstă între indivizi", **ceea ce pe plan valoric stinge imboldul de emulație — atît de necesar efortului de originalitate creatoare, „Corul — după G. Călinescu** — este prin excelență forma muzicală a legămîntului între indivizii însuflețiți de aceleași simțiri".

mărturii

M-am oprit puțin asupra acestor caracterizări pentru a explica și specificitatea fenomenului literar din această parte a țării. Totodată de a mărturisi o convingere care nu m-a părăsit de-a lungul întregii mele activități. Munca artistică și rezultatele ei depind în primul rînd de efortul individual și de confruntarea cu tine însuți în lumea de incertitudini care-ți învăluie și-ți tulbură setea descoperirii de sine. Fără grija de originalitate și fără afirmarea timbrului personal în mijlocul socie-

Nicolae ȚIRIOI

(Continuare în pag. 4—5)

Eugen Dorcescu

Epistole

...les mots ont le terrible pouvoir d'empoisonner les souvenirs et de les tuer à la longue

(Georges Duhamel)

XXI

O prezență lipsită de cuvînt,
o prezență pe care
absența rostirii o reclădește
stingînd-o.
Își pune un deget la buze
înserarea. Și trubadurul
coboară treptele înfiorat,
sub luna de platină căutîndu-te
iarăși...
Freamătă plopii. Frunzișul
fărîmițează întunericul
pînă departe. Vai, față de ordinea,
față
de geometria rostirii,
ce confuzie, ce magmă vitală aici!
Față de amintirea plăpîndă,
cîtă uitare! Te tace conștiința.
Sensul
ți se scurge din nume încet
(precum un amestec de noapte și
sînge prin spărtura armurii),
sensul ți se scurge din nume, treptat,
revenind
în uimita-mi substanță...

XXII

Numele e făcut pentru a
fi rostit (între zăbrelele numelui,
chipul tău își tulbură zîmbetul).
Dar îl tac (strivindu-l — sub clipele
negre, fumegătoare —,
strivindu-l, la razele lunii, sub
sălcii,
ca pe-o viperă verde...)
Și tăcerea, în jur, crește,
cum crește noaptea în jurul
călătorului singur: din șoseaua
pustie,
din pădure, din cîmpie, din mare...
Și iată, numele
de-ființa ta se desprinde încet,
dispersîndu-te...
Sporește noaptea,
sporește tăcerea. Glacială și limpede,
luna îmi iradiază adîncul,
glisînd
— de sine însăși desprinsă —
peste negura lacului.

XXIII

În înserarea încăperii — garoafele:
ca o gură de sînge, ca o
gură de fum.
Un gest le separă de ziua de ieri.
Nu lumina, nu locul,
nu timpul. Nici amintirea
nici glasul: Un gest.
Și gestul e însuși triunghiul
ce leagă (întretăindu-le, în
triade subtile, discriminante)
patru chipuri ce plutesc
în amurg.
Or,
amurgul, tăcerea sînt pline
de semne.
Și toată frumusețea scurtei vieți
e aici. Iată-le: coboară, fumegînd,
în neant, patru ecouri
fosforescente..

XXIV

Mă apropii de limita numelui
(acum, sub luna intensă,
iradiantă).
E un labirint părăsit,
o incintă deșartă.
Luna se prelinge pe pavajul
de piatră,
mîngîie zidul, lasă
la cotituri (mereu ajunse, mereu
neajunse)
densitățile umbrei,
densitățile beznei...
Pătrund oare aievea (în vis?)
în această feerică pustietate?
O curiozitate, o nerăbdare hibridă,
o delăsare adîncă îmi poartă
și gîndul și pasul. Străbat
o amintire de ieri (mineralizată,
străveche).
Străbat... Te străbat.
Și tu
ești umbra
ce se retrage din cale-mi
pe pietre..

Valentin Tudor

FRĂMÎNTARE

În marea sufletului meu-uimire!
Să fulgere începe peste valuri,
Să toarne o lumină-n mal; din
maluri
Trezind întinderi reci prin adormire.

În liniștea albastră, idealuri
S-au spart, fără ca nimeni să
le-admire.
Adîncul negru-ntr-un costum de
mire,
Străbate munții mării dinspre
dealuri,

Dinspre cîmpii — cuprinderi plane,
line;
În neodihnă-acolo, să m-aline
Rămîne-ntreaga noastră frămîntare

Și zbuciumul de astăzi și de mîine,
Căldura coacerii de dor și pîine,
Desprinsă din adînca-mpămîntare.

DINCOLO DE DEPARTE

De undeva, dincolo de departe,
Ecou în avalanșă de zăpadă,
Pătrunde o chemare-n cavalcadă.
Rămîne prinsă-n gînd — filă de
carte.

Cortină pe uitare să recadă,
Ninsoarea prinsă-n alb nu se
desparte.
Natura-n dărnicia sa împarte
O puritate-n dor! De-acuma adă

Natură, pentru mine-o zi senină!
Să-mi dai de știre dacă o să vină
Sau va rămîne-n apele-nghețate.

Căci nu mă mai surprinde
nechemarea:
Se sinucide-n mine disperarea
În angrenajul roților dințate.

TU TRECI PRIN NEPĂSARI

Tu ești chemarea mea pătrunsă-n
sferă
Sub flacăra ce-a început s-absoarbă
Neîmpăcările-n tăcerea oarbă,
La care neuitarea se referă.

Cărbunii stinși, lăsați la colț de
iarbă,
Degajă izul lor în atmosferă.
Plăcerea ia mai mult decît oferă,
Cînd dorurile-n mine încep să fiarbă.

Tu treci prin nepăsări înspre izvoare
Lăsînd cîte-o poruncă, să doboare,
Copaci în urma ta, să te cuprindă.

Privirea mea, să nu te mai ajungă.
În jurul meu, să simt plecarea-ți
lungă,
Rămîi iubire-o lampă prinsă-n
grindă!

DIN PETALE

Garoafele din vază-s ale tale
Păstrate tot integre după ploaie.
Neiertătoare-n fiecare foaie
Rămîne doar culoarea din petale.

Cine-ar putea buchetul să-l
despoaie?
Peste diurne treceri epocale
În cristaline străluciri de cale
Se-adună cerul și se încovoaie.

Le lasă lîngă-ascunsa mea privire!
Să vină-n gesturi blînde, să se mire,
Întregul lor, adîncul care-l strînge,

Să ne trimită-ntreagă dezmierdarea,
Să treacă înspre noi cu frămîntarea,
Culoarea prinsă-n străluciri de sînge.

Ana-Maria Teodorescu

Soare și umbră

Radu ținea de urechi un iepure de catifea, cît el de mare, Carmen strîngea în brațe o Albă ca zăpada care aproape că-i acoperea statura, Sabin încălecase o bicicletă și era foarte mîndru de asta, iar eu?, eu aveam un teanc de cărți de povești și toți eram tunși zero, Carmen și cu mine aveam rochițe cu o mulțime de volănașe vaporoase, iar Radu și Sabin aveau pantalonași scurți cu bretele și cămășuțe din același material ca rochițele noastre —, toate le făcea mama, era atît de meșteră la toate! sîmbătă seara, luminile care se vedeau de departe erau mai multe, pentru că, de obicei, aveam musafiri care veneau cu mașinile sau cu trăsurile bărbați simandicoși cu haine elegante și femei frumoase în rochii superbe, viu colorate, mama avea, de fiecare dată, emoții, ea nu se prea pricepea la astfel de manifestări orgolioase, doar tata știuse dintotdeauna ce să facă, păcat că bunica a trăit atît de puțin după ce m-am născut eu! nu mi-o amintesc! o știu doar din fotografii și din poveștile mamei, dar sîmbătă seara mama apărea în salonul uriaș ca o regină, cu părul negru, tăiat scurt, cu fața prelungă și ușor creolă luminată de ochii ei de culoarea frunzei veștede și zîmbetul atît de cald și de bun! draga mea! oh! se văita o femeie înaltă învăluită într-o rochie aurie, care tocmai intra la brațul unui bărbat cam mic de statură, cu o mustață „pe oală", draga mea! era să calc niște prichindei, un fel de țigănuși! erau acolo în fața porții, se jucau în praf! iar mama, știind despre cine era vorba, roși puternic, dar nu se văzu din cauza reflexelor roșii-aurii ale rochiei ei de seară care se armoniza atît de bine cu părul ei și cu margareta de chihlimbar, de pe umărul stîng, spuse: ai avut niște emoții! draga de tine! mă duc să văd despre ce este vorba! și ieși cu pași ușori pînă în coridorul slab luminat, de unde aproape că o luă la fugă spre bucătărie, unde se așeză pe un scaun la masa la care maica Floare și cu Tenzi așezau, pe platouri, aperitivele, vai! vai! se lamenta ea, iar mi-au făcut-o, copiii ăștia! te-am rugat, Tenzi, să-i supraveghezi mai atent cînd știi că am musafiri! știi doar meteahna Soranei! nu-i sănătoasă pînă nu-i dezbracă pe toți în pielea goală și pînă nu se fac toți ca niște purceluși! adu-i la baie și dichisește-i că acuși vrea careva să-i vadă și ce mă fac? ce mă fac? maica Floarea rîdea, io v-am spus, cucoană Marie, copiii ăștia o să vă scoață peri albi! mai cu seamă Sorana, că zău! parcă ar fi soră cu corturarii ceia de la marginea drumului și nu alta! dar mama nu avea timp acum de reflexiile ei, ieși și se înapoie în salon, unde, între timp mai sosiseră și alți invitați, era și Magda, prietena cea mai bună a mamei, o blondă planturoasă, apoi tanti Emi a aprins luminările, deși candelabrul uriaș din tavan lumina și așa, puternic, dar luminările aprinse dădeau o notă mai intimă, ea era sora tatei, sora lui cea mai mare, nu avea copii, soțul îi murise pe front și atunci trebuia să răsfețe pe cineva, iar pe mama nu îndrăznea, pentru că o ghicise de la început neiubitoare de artificii, o văzuse curățind zăpada așternută pe terasa imensă cu dale roșii și albe, o văzuse stînd aplecată ceasuri întregi în grădina de zarzavat, deci îi rămăsese tata, că noi nu prea ne împiedicam printre picioarele ei, mama ne lăsa să zburdăm mai mult pe afară, iar acum, în rochia neagră de văduvă de maior, strînsă tare peste corpul mic și îndesat, trecea de la unii la alții, făcea conversație, se pricepea de minune, era salvarea mamei în astfel de situații, mamei nu-i plăceau pălăvrăgelile despre modă, despre diferitele cupluri care se făceau și se desfăceau cu o repeziciune care o amețea, nici nu-i cunoștea prea bine, era încă o străină în orășelul acesta în care tanti Emi se simțea oriunde ca acasă, ca și aici, împrăștiind zîmbete în toate părțile, gravă sau aproape ușuratică, discuțiile de data aceasta se învîrteau în jurul războiului, va fi sau nu va fi și pe aici?; tata spunea că este aproape, dar că încă nu se pune problema să ne ascundem nici în pădurea din apropiere și nici în lanurile de grîu și rîdea cu toată dantura lui de sportiv, spunea: Maria, cum te-ai simțit azi pe Tantal?, ce zici?, nu-i așa că-i un cal minunat?, te-a dus cum ai vrut tu!, ce speriată ai fost prima dată! am fost și eu! doar urma să-l naști pe Sabin! — și se apropie de ea și o sărută pe fața palidă și caldă, tata vedea în mama o femeie mereu în devenire, de aceea doar surîdea îngăduitor, strîngînd frenetic cotul blondei prietene a mamei, dar apăream noi, copiii, spălați, apretați, pieptănați, însoțiți de „demoazelă", o fată pirpirie, rupînd-o binișor pe românește, fiica unui inginer francez, care murise într-un accident stupid, soția îl părăsise, iar fata rămăsese de izbeliște, de aceea era acum profesoara noastră de franțuzească, avea vreo șaptesprezece ani, un unchi al ei trebuia să vină s-o ia dacă războiul ar fi periclitat șederea ei la noi, așa că acum ne însoțea și rămînea în spatele nostru în timpul în care noi ne recitam frumos poeziile în limba ei maternă, mama ne privea fericită, nimeni nu observa că există vreo asemănare între noi și murdarii aceia pe care era cît pe-aci să-l strivească sub roți careva din acea selectă adunare! Apoi, treptat, am fost dați uitării, mama era prea ocupată cu cei mari, așa că eu am hotărît că-i mai bine să ne retragem strategic în cămăruța de lîngă bucătărie a lui Tenzi, săsoaica ce se căznea degeaba să învețe nemțeasca literară cu noi, alături de tata, și, cînd ajungeam acolo, îi dezbrăcam pe toți și mai ales pe Carmen, ea mă lăsa să fac ce vreau, rîdea timid și cu lacrimi în ochi și eu nu puteam suporta atîta umilință, îi spuneam „proasto! de ce te lași!, să fiu în locul tău, te-aș bate!" pe urmă îl dezbrăcam pe Radu, el era cel mai mic și cel mai puțin știutor în a pudorii și, cînd eram gata, ziceam haideți înapoi!, și intram, în șir indian, în salonul puternic luminat, unde lumea se înveselea, tata ne vedea, dar nu avea timp pentru noi, mama ne vedea și ea și leșina, celelalte doamne rîdeau ațîțate și numai frau Grette venea ca o furtună în urma noastră, cu părul alb ca zăpada și cu rochia ei mereu cenușie și ne lua ca pe niște rufe puse la uscat și ne ducea cît mai departe de locul acela primejdios, care era, pentru noi, salonul, deci mergem la culcare, așa se și cuvine! Eu am șase ani, la anul mă duc la școală, mi se spune, deja, domnișoara Sorana, nu cum zice maica Floarea: coconița Nana — la auzul căror vorbe Grette croșetează și mai energic ciorapi de lînă pentru soldații de pe front — dar, de culcat, trebuie să ne culcăm, ea stinge luminile și pleacă, numai eu mă duc la fereastră și privesc în întunericul de afară, nu mi-e frică, de atîtea ori ne-am jucat pe-o vreme de-asta pe afară, unde acum numai luna, agățată de al șaselea plop, dacă numeri de la poartă spre interior, luna singură mai lumina peste terasa largă, unde se vedeau pete de lumină de la ferestrele salonului, acolo unde încă nu fuseseră trase storurile. Mîine, Ion o să închidă gurile de scurgere și o să umple bazinul cu apă, e vară de-a binelea și ne vom scălda pe cinste. Apoi, într-o altă sîmbătă, mama purta o fustă lungă, neagră, brodată cu buline mici de toate culorile și o bluză de dantelă atît de vaporoasă încît, dacă n-o pipăiai, ai fi putut crede că-i din nori făcută, și nu mai era vară, ci era seara revelionului, nu mai venise nici prietena cea mai bună a mamei, noi, copiii, stăm cu maica Floarea într-o cameră de lîngă bucătărie, maica e mai bătrînă acum, stă mai mult cu noi, Carmen îi împletește panglici colorate în cozile ei subțiri și cărunte și pleacă așa în fiecare seară, și a doua zi vine fără ele și mama știe că i le duce nepoatei ei, care-i cam de vîrsta lui Carmen — nu-i nimic!, mai avem și alte panglici, o mulțime!, are niște buzunare așa mari la rochia ei de diftin maroniu cu picățele, încap acolo de toate, toți îi punem, ba o jucărie, ba mere, numai Radu scoate de acolo ce nimerește! Într-o zi, maica Floarea ne-a adus un pui de vrabie, găsit de Ion, în altă zi ne-a adus un șoricel alb, cine știe unde găsit, dar și vrăbiuța și șoricelul au dispărut a doua zi, și cred că se juca cu ei nepoțica, Rozina, pe care tata o botezase așa, după o cîntăreață, sau după o eroină din operetele pe care se ducea să le asculte la teatru, împreună cu mama, uneori mama fredonează ariile auzite acolo stînd aplecată peste straturile de zarzavaturi din grădină sau făcînd găluște de gris pentru supa de carne, îi plac atît de mult lui tata, dar serioasa Grette mereu o ceartă pe mama, îi spune: doamna n-ar trebui să facă munci grele, nu se cuvine, dar mama rîdea și cînta și cînta atît de frumos! Uneori stătea pe terasă și desena cu cărbune ceea ce vedea în jur iar cartoanele le atîrna apoi în camera noastră, tata spunea că sînt frumoase, dar mama rămînea din ce în ce mai mult singură, era din ce în ce mai tristă, tata s-a întors ieri de la munte iar mama a plîns, seara a venit doctorul Iancu, prietenul tatei și al mamei, s-a lăsat o tăcere grea, Grette ne-a spus la culcare că tata este bolnav, iar a doua zi a venit toamna, în parc erau multe frunze galbene, plopii se clătinau ca de obicei, dar parcă plîngeau și ei, noi umblam cu mîinile la spate ca oamenii mari, peștișorii aurii nu mai erau, poate muriseră, apa era prea rece ca să mai facem baie în bazin, peste tot erau crizanteme, mama pusese în toate glastrele crizanteme, Tenzi era foarte veselă, se mărita peste o lună și pleca de la noi, mama îi dădea dar de nuntă un mantou de astrahan și Tenzi îi săruta mîinile, apoi pleca, începea școala, Sabin era furios, dar ce vină aveam că eram cea mai mare! maica Floarea spunea că, atunci cînd am venit eu pe lume, tata a fost foarte supărat pe mama că n-am fost băiat, el așa a vrut, nici măcar n-a sărutat-o!, dar, cînd s-a născut Sabin, a fost o beție de trei zile, veneau și plecau musafirii, prietenii, tata striga într-una: am un băiat! am un băiat! și fugea la mama la pat și o săruta, dar, mai tîrziu cînd Sabin a început să umble, să vorbească, tata a spus categoric că, de fapt, eu sînt băiatul lui, mi-a cumpărat un cal adevărat, mai mic decît toți ceilalți, iar pe Radu l-a trimis să stea cu femeile la bucătărie, că tot acolo îl găseai cînd îl căutai!

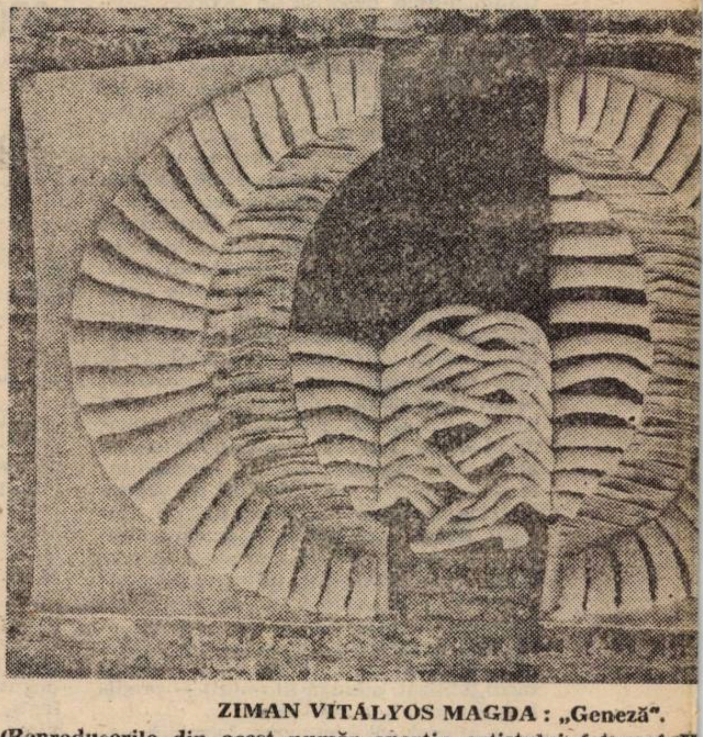

ZIMAN VITÁLYOS MAGDA: „Geneză".
(Reproducerile din acest număr aparțin artistului fotograf IULIU MARTIN)

Climatul sufletesc

(Urmare din pag. 3)

tății nu există promovare creatoare în artă. Or, tocmai acest adevăr a fost mai des ignorat de orgoliul colectiv al bănățeanului infiltrat în însăși mentalitatea sa.

Virtuțile creatoare sînt stimulate de comunitatea și sociabilitatea oamenilor care trăiesc aici, dar în același timp ele sînt mult stingherite de sentimentalitatea implicită a comunicativității emoționale, dăunătoare lucidității tehnice de evitare și înlăturare a clișeelor expresive și a stereotipiei meșteșugărești de comunicare artistică, prin stăpînirea unui limbaj propriu, inconfundabil. Nu întîmplător Virgil Birou, unul dintre scriitorii bănățeni care au contribuit mai mult la promovarea literaturii bănățene pe plan național, se autocaracteriza cu regret ca un sentimental iremediabil și vrednic de compătimit. După părerea mea, zestrea creatoare a sufletului bănățean a dat roade remarcabile oridecîteori eforturile individuale au depășit caracterul etic al sociabilității colective, sau rupîndu-se de mentalitatea defensivă a comunității de origine ca Albrecht Dürer, Nicolaus Lenau, Nicolae Popescu, Traian Vuia, Bela Bartok, Corneliu Baba, Aurel Ciupe, Athanasie Demian, Adrian Maniu, sau venind din altă parte și integrîndu-se total, altoindu-se cu fondul etnografic al creației locale, cum au fost Ion Vidu, Sabin Drăgoi, Catul Bogdan și mulți alții care s-au simțit bine și au fost fericit stimulați de „tihna senzuală a unei duminici fără sfîrșit", cum vedea Blaga viața oamenilor care iubesc frumosul pe aceste meleaguri.

Eu fac parte din generația ultimului război și am participat la frămîntările artistice interbelice din această metropolă a Banatului. Știu cu cîtă trudă, elan și sentiment de solidaritate și frățietate cu celelalte naționalități conlocuitoare s-a format climatul spiritual al promovării creației artistice și literare bănățene. Generația mea, dacă nu era prea de timpuriu săgetată de război, ar fi realizat desigur valori mai corespunzătoare cu virtualitățiile sufletului atît de înzestrat artisticește care înflorește în acest colț de țară, dar căruia îi mai lipsește poate exigența individuală a spiritului critic. Fără de o asemenea exigență nu cred că s-ar mai fi vorbit despre Romul Ladea, Virgil Birou, Ilie Ienea, Constantin Miu-Lerca, Dorian Grozdan, Anișoara Odeanu, Zoltán Franyo, Endre Károly, Franz Liebhard, Ion Stoia-Udrea, Markovics Rodion, Pavel Belu, Petru Sfetca, Petru Vintilă, Mircea Șerbănescu, Sofia Arcan, M. Șora, Andrei Lillin, Anavi Adam, Victor Torynopol, Alexandru Jebeleanu, Traian Iancu — spre a nu pomeni decît despre cei ce-au debutat între cele două războaie. Cred că meritul cel mai însemnat pentru promovarea creatoare a scriitorilor bănățeni este păstrarea și stimularea, în noile noastre condiții de viață și de muncă, de răspundere și exigență, a climatului sufletesc în care se formează, se dezvoltă și se afirmă în sînul acestei Asociații scriitori de diferite naționalități, înfrățiți, solidari și entuziaști, deplin conștienți de virtuțile lor creatoare.

Gheorghe Grigurcu

APA ACEASTA

Musculoasă flexibilă triumfătoare
apa aceasta cum o ființă tînără
pielea cenușie i se bronzează
țîșnește puritatea-n stropi de
sudoare și iată
micile spasme-o cutremură cum un
trup voluptuos
în care pătrunde stihia parfumului.

RÖNTGEN

Atît de luminate falangele tale
încît văd prin ele
ceea ce ții strîns în pumn văd
prin ele
casa orașul fragmentul de infinit de
peste coșuri
văd spațiul sforțării tale de-a le
strînge.

ACROBAȚIE

Fruntea ți se-așează pe scaun
picioarele ți se-nalță în aer cum
niște aripi
brațele bat pași fără rost
doar sărutul tău aprig
e bine merçi e la locul său.

MADRIGAL

În aerul stagnant al grădinii (cum
un ceasornic oprit)
chipul tău ofilindu-se atît de blînd
schimonosindu-se
cum un trandafir.

GARĂ

O despărțire fragilă stufoasă
ca un mare buchet de liliac (deși
fără nici o floare)

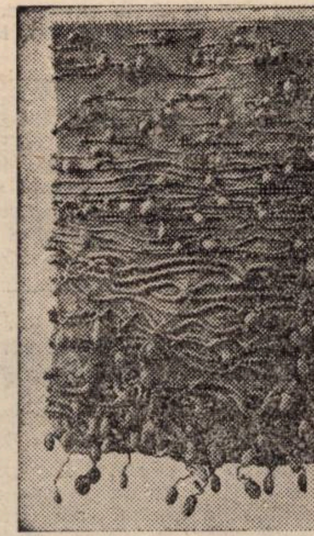

ZIMAN VITÁLYOS MAGDA:
„Toamna"

o mînă fluturînd o batistă
cu forța unei locomotive

un regret avînd densitatea scrisului.

POSTURĂ

Stai lîngă rondul de flori cu
ajutorul căruia îți odihnești degetele
(adînci și fragede nodurile degetelor
cum tuberculii)

nu mai știi de nimeni nimic

creierul tău mîzgălit de soare cum
o pictură nonfigurativă.

pretexte

„Alternative bacoviene" (I)

O excelentă analiză („structurală") a poeziei bacoviene este aceea, nu prea veche *, a Alexandrei Indrieș. Iar dacă zicem „analiză" (cuvînt ce, pare-se, — între atîtea „hermeneutici", „glosse", „exegeze", ș. a. m. d. — face figură de Cenușăreasă!), e întrucît chiar autoarea îl preferă (p. 33), — nu dintr-o inutilă modestie, din, însă, un bun-simț fundamental. Același care, de altminteri, o și face să nu semiotizeze excesiv, i. e.: să nu jertfească, precum alții, Poezia unei metode, unei teorii; nici, dacă vreți, firescul discurs critic rebarbativelor metalimbaje, unui (d)esperanto abuziv. Propria-i semiotică e una riguroasă (și, pe cît cred, nici un Who's Who semiotic nu are dreptul s-o ignore pe Alexandra Indrieș!), dar e, așijderi, una personală, adică una liber-însușită, — într-un cuvînt: **semiotica sa proprie.** Nici un exces, aici, de proaspăt parvenit, de snob întotdeauna **à la page**, necum vreo aroganță de rece tehnocrat, — dar liniștea, dar suveranul calm, ca și o spontaneitate primsoțieră, ale celui ce, semiotizînd, vorbește nu o „păsărească", nu un abstrus (și alienant) jargon, dar o caldă, vie limbă naturală. Re-naturalizarea acestui limbaj tehnic (atît de proprie, între alții, incomparabilului Roland Barthes) nu-i e străină Alexandrei Indrieș, — semioza căreia nu e o, numai, lingvistică mecanicistă, dar tentativa de lectură a unui text cu mult mai larg, metaliterar și translingvistic, și care este însuși textul Lumii. Iată, în sensul ăsta, un scurt exemplu edificator (și care pune, într-o simplă frază, jaloanele unei întregi estetici!): „...ftizia se află în raport semiotic subtil cu scriitura simbolistă, histeria se leagă de aceea expresionistă" (p. 114). Ca și Julia Kristeva, să zicem, ea, Alexandra Indrieș, îmbină demersul filologic, **lato sensu**, cu o flexibilă psihanaliză și, pe alocuri, cu sociologia; ca și — iar asta o privește doar pe ea — cu propria-i experiență romanescă, i. e.: cu viața-i proprie, — de unde și frumoase pasaje confesive, ca, între altele, acesta: „Cititorul este invitat să-și închipuie umbra ascuțită a creionului alergînd, oprindu-se, revenind, ezitînd, pornind din nou înainte pe o foaie de hîrtie aparent albă, dar în realitate densă și opacă: creionul scrie pe textul altuia, așa cum ochiul vede și urechea aude ceea ce i se oferă din afară, dar numai atît cît îi permite propria dotare, alcătuirea senzoriilor. Știm, este o mărturisire primejdioasă, dar orice declarație prealabilă scrierii propriu-zise este riscantă, căci poate părea prezumțioasă: cititorul are impresia că i se făgăduiește foarte mult. Doar că, acum, scriem de fapt despre ceea ce urmează a fi absent din lucrare: secretele unei lungi și permanente intimități cu poezia bacoviană, datînd din zilele grele cînd vocea lui stinsă și atît de ciudată ne-a șoptit: «Poate, mîine / Și mai mîine / Va fi dulce / Acea pîine»" (pp. 32—33). — Se înțelege, poate, de la sine că acest lung, prea lung, citat (în propriu-mi text, — ce nu e, totuși, o recenzie) se vrea o invitație la lectură, la a unei cărți nu prea citite (căci criticii, în genere, n-au vreme să descopere, ei înșiși, autori, — nici, precît văd, semioticienii, să consulte alta decît opuri „oficiale" de semiotică, de obicei, născută moartă!). — Oricum, aceasta e o carte asupra căreia se cade să revin.

---

* **ALTERNATIVE BACOVIENE** a apărut, la Editura Minerva, în 1984.

Șerban FOARȚĂ

limba română

În repetate rînduri am susținut, din interiorul acestei rubrici, ideea că, privite istoric, multe neologisme sînt „imagini pierdute", dar recuperabile ca atare pentru cine ostenește pe drumul, complicat și întortocheat, care duce spre obîrșia lor, de obicei latină. Voi spori lungul șir al exemplelor discutate pînă acum cu încă unul, „numit" în titlul însemnărilor de față.

Șansa este o „circumstanță favorabilă", iar printre sinonimele sale se rînduiesc **noroc**, iar în limbajul familiar și argotic, **baftă**. Urarea, de un pitoresc cam crud, **baftă grasă** însoțește adesea pe elevii și studenții care se prezintă la examene. Neologism latino-romanic, **șansă** a fost împrumutat din franceză **(chance)**, sub forma, ceva mai veche și mai apropiată de etimon, **șans**, cu pluralul (neutru) **șansuri**. Kogălniceanu: „Ești mai tînăr decît mine și prin urmare ai mai multe **șansuri** să vezi acele zile fericite". Ulterior, a cîștigat teren varianta feminină, generalizată astăzi. G. Călinescu, **Enigma Otiliei**: „Stănică [...] se bătea în piept de pierderea unor mari **șanse**".

Șansă

Mai interesantă este însă evoluția cuvîntului — atît ca formă cît și ca înțeles — de la pragul dintîi, al latinei populare, pînă la acela al franceze actuale. Căci, potrivit legilor fonetice specifice acestei limbi, **chance** (rostit: **șans**) provine din latinescul **cadentia**, însemnînd „cădere", iar prin restricție, „cădere (favorabilă) a zarurilor, la jocurile de noroc"! Să reținem așadar, deocamdată, că **șansă** și... **cadență**, în ciuda profundei lor divergențe semantice, sînt, din punctul de vedere al limbii române, două **neologisme înrudite**, și încă foarte strîns, reductibile, în ultimă analiză, la străvechea rădăcină CAD-, pe care o regăsim în verbul latinesc al „căderii" **(cadere)**. În franceză însă, **chance** este moștenit, iar **cadence** „cadență" reprezintă „dubletul", împrumutat, al celui dintîi.

În limbajul poetic românesc **cadență** intră în sinonimie cu **ritm**, iar expresia adverbială **în cadență** înseamnă **ritmic** în următoarele versuri din poemul **Umbra lui Mircea. La Cozia** de Grigore Alexandrescu: „Ș-ale valurilor mîndre generații spumegate / Zidul vechi al mănăstirii **în cadență** îl izbesc". **Cadență** și verbul **cadența**, ca și substantivul **cadențare** sînt termeni recurenți la un poet care trăiește din plin nălucirile ritmului, cum este Nicolae Labiș. Căprioara lui „Stă-n iarbă și ascultă. Și pămîntul / Parcă răsuflă în **cadențe vii**. / **Inima** ei s-aude cum **pulsează** / Ori **bate**-o altă **inimă** sub glii?". Este remarcabilă, în această frumoasă strofă, convergența și solidaritatea stilistică a termenilor exprimînd sau sugerînd ritmurile lumii (**cadențe, inima, pulsează, bate, inimă**).

Pentru că o oarecare amiciție semantică există între **șansă** — de la care a pornit discuția noastră și unde ea caută să se întoarcă — pe de o parte, și **hazard**, pe de alta, mă văd obligat să lămuresc și originea acestuia din urmă. **Hazard** „soartă, destin" dar și „întîmplare (neprevăzută)", ajuns la noi prin franceză **(hasard)**, este un cuvînt arab **(az-zahr)** însemnînd „joc cu zarurile". **Hazard** și **zar** sînt, la rîndu-le, cuvinte înrudite.

G.I. TOHĂNEANU

muzica

Întîlnire cu compozitorul ANATOL VIERU

LAUREAT AL PREMIULUI HERDER

— În toamna lui '86 aţi fost oaspetele „Zilelor Enescu", iar acum vă reintîlnim inclus în programul Filarmonicii cu prim-audiţia absolută **Simfonia concertantă pentru saxofon şi orchestră. „Naraţiune II"**, în versiunea de elită a francezului Daniel Kientzy. O partitură de mare incisivitate care-mi evocă impresia lăsată în urmă cu decenii de audiţia Concertului Dvs. pentru violoncel, pagină cu totul insolită în contextul de atunci.

— Genul concertant m-a atras în mod deosebit, revenind mereu în acest perimetru, fie scriind pentru vioară, cello, pian (Jocuri pentru pian şi orchestră), clavecin (Muzeu muzical), clarinet, trompetă (Clepsidra I), nai (Clepsidra II), propunîndu-mi să dimensionez de fiecare dată un fel de portret al disponibilităţilor instrumentului respectiv. Iată, de pildă, în Concertul pentru saxofon mi-am propus să-l prezint ca pe un instrument foarte viu, cu spectrul său timbral extins, cînd iritat, cînd răguşit. Caracteristicile proprii saxofonului le-am derivat, exacerbîndu-le vehemenţa direcţiilor de expresie, motiv pentru care am utilizat saxofoane sopranino, alto şi bariton. La un moment dat folosesc chiar efectul cîntului simultan la două saxofoane.

— Am remarcat o restrîngere a vocilor orchestrei tradiţionale fără a sesiza însă o diminuare a ponderii sale în economia globală. De altfel, utilizaţi resursele coardelor, de pildă, predilect în pizzicato sau pedale pe sunete acute.

— Compensez ceea ce aţi remarcat bine Dvs. prin introducerea unor surse sonore puternice, precum chitarele electrice. Le folosesc de mulţi ani spre a crea un bun mediu ambiant.

— Impresia pe care ne-a lăsat-o această prim-audiţie este aceea a unui discurs susţinut la diverse stări conflictuale cu tensiunea specifică creatorului sec. XX.

— A fost scrisă dintr-un singur suflu şi ea trebuie să fie cîntată de la început pînă la sfîrşit pe un anumit suspens de evenimente, care nu trebuie să-ţi dea răgaz, nici măcar între segmentele din care, evident, este construită. Lucrarea este mult tensionată, şi pentru acest motiv nu folosesc coardele în mod blajin.

— Mi-aţi spus, în urmă cu cîteva săptămîni, că aţi decis să vă dăruiţi întregul timp creaţiei, renunţînd la catedra de la Conservator

— Afirmaţia primeşte acoperire şi numai dacă v-aş enunţa titlul celor mai recente lucrări — Simfonia V-a pe versuri de Eminescu prezentată la Bucureşti în acest an, şi care la 15 ianuarie 1987, de ziua naşterii poetului, va fi cîntată la Cluj-Napoca. Am isprăvit de curînd un cvartet de coarde, altul pentru flaute, cît şi „Pelinarium" pentru sintetizor şi bandă magnetică. Chiar săptămîna trecută am terminat piesa „Cumpănă", o lucrare multimedia pentru ansamblu instrumental, bandă magnetică şi doi recitatori pe texte de Heidegger, Urmuz, Bacovia.

— Cartea Dvs. despre moduri rămîne o lucrare de referinţă şi de altfel cred că universul modal tinde să devină axa ordonatoare a întregii Dvs. creaţii. Proiectaţi o continuare a acesteia ?

— Elaborez un studiu de muzicologie mai amplu, cu titlul de lucru „Studii de timp" ce-şi propune să dezbată probleme de temporalitate în muzică.

— Respirăm azi într-un spaţiu spiritual unde experimentul intersectează vigoarea unor modalităţi trainic intrate în conştiinţa noastră estetică. Pe unde consideraţi că vă aflaţi Dvs. înşivă ?

— Pentru unii am fost un creator de avangardă, pentru alţii un tradiţionalist. Crezul meu a fost acela de a veni în întîmpinarea publicului printr-o artă vie, a cărei expresivitate să comunice spontan cu destinatarul ei. Niciodată nu m-am afiliat manierelor la modă. Mi-a plăcut să cunosc fenomenele în sine dar nu m-am încadrat exclusivist într-unul anume. Universul meu preferat ? Cel al muzicii modale româneşti.

A consemnat
Doru MURGU

---

miniaturi

Biblioteca judeţeană

Ansamblul vieţii cultural-artistice are, la Timişoara, în biblioteca judeţeană unul din temeiurile cele mai vechi şi durabile. Cu cele 15 secţii şi filiale răspîndite în cartierele municipiului, ea susţine lectura de masă de tip enciclopedic, atît prin servire la sălile de lectură, cît mai ales prin împrumut. Organizarea internă îi oferă posibilitatea să răspundă solicitărilor diverse ale unor categorii socio-profesionale şi vîrste diferite Aici pot fi citite, ascultate sau vizionate, deopotrivă, cărţi, periodice, discuri şi partituri, diapozitive şi diafilme, albume de artă. Biblioteca, vizitată acum zilnic de 1.120 de cititori, are o înzestrare complexă cu aproape 700.000 unităţi bibliografice, un valoros fond de carte veche românească şi cărţi rare străine tipărite între secolele XVI—XIX, peste 1.000 de volume cu autograf, colecţii de publicaţii periodice bănăţene, unele complete. Diversitatea ofertei de carte s-a realizat prin înfiinţarea, succesivă, a secţiilor pentru copii şi artă, a Bibliotecii tineretului, a secţiilor de literatură social-politică şi de documentare periodice. Parametrii actuali o plasează printre bibliotecile importante ale ţării cu un rulaj intens al cărţii. Organizată modern, cu un serviciu de informare complet, biblioteca elaborează, la solicitare, diverse bibliografii tematice sau alte materiale necesare pregătirii politice şi profesionale. Un loc aparte revine activităţii de sprijinire a învăţămîntului politico-ideologic şi universităţii cultural-ştiinţifice, popularizării celor mai noi apariţii editoriale. Diversificarea şi aprofundarea participării bibliotecii la procesul formării şi instruirii se regăsesc tot mai mult în domeniul muncii culturale şi educative, avînd ca temei cartea. Simplul rol de intermediar între raftul cu cartea şi cititor a fost, aşa cum trebuie, completat cu funcţia de for public a cărţii şi a bibliotecarului. Aproape nu există activitate educativă, ştiinţifică şi culturală de la care să fie absentă cartea sau învăţămintele ei. Unele modalităţi au devenit de-acum extrem de interesante : expoziţii şi microexpoziţii permanente de carte românească cu autograf, de pictură şi grafică, conferinţe despre muzica secolului XX şi ciclul de iniţiere în arta plastică, cercurile de creaţie pentru copii şi de bibliofilie, cenaclul „Ars poetica", saloanele literar-ştiinţifice, întîlniri cu cititorii, aniversări ale unor personalităţi de seamă. În ultimul timp, după cum sublinia directorul bibliotecii, Nicolae Oprean, au fost iniţiate forme şi acţiuni de propagandă cultural-educativă, sistematice, cu caracter de masă, care contribuie la mai buna cunoaştere şi realizare a obiectivelor conţinute de documentele de partid, în cuvîntările secretarului general al partidului. În acest sens, se desfăşoară o serie de cicluri de interes general : „Congresul al XIII-lea al P.C.R., tezaur de gîndire şi acţiune revoluţionară", „Din gîndirea economică, filozofică, social-politică a preşedintelui României, **Nicolae Ceauşescu**", „File de aur din istoria patriei", „Fii ai neamului românesc", „Cartea în dialog cu tînăra generaţie" etc. Mai buna cunoaştere a cărţii ştiinţifice şi tehnice, implicarea ei în procesele economice productive preocupă colectivul bibliotecii (din rîndul căruia se disting Eugenia Urder, Viorica Virac, Marioara Cotoc, Nadejda Boteanu, Mircea Marcu), care şi-a propus să dezvolte mai mult decît pînă acum legăturile cu întreprinderile şi şcolile, să găsească modalităţile specifice de popularizare a acestui gen de carte. Biblioteca îndeplineşte şi o importantă funcţie metodologică şi de cercetare. Sesiunile de comunicări, simpozioanele, dezbaterile organizate vizează perfecţionarea activităţii cu cartea, sporirea contribuţiei acesteia la cultura şi educaţia cititorilor. O idee de-acum aplaudată este şi înfiinţarea cercului de proză al cărui colectiv de conducere este format din prof. univ. dr. G. I. Toháneanu, conf. univ. dr. Simion Mioc, scriitorii Florin Bănescu, Paul Eugen Banciu, Adrian Dinu Rachieru, Brînduşa Armanca, activistul cultural Ion D. Giulvăzanu, editorul Ion Anghel (coordonator). S-a pornit şi e foarte bine de la ideea iniţierii în domeniul creaţiei în proza actuală, participării efective a debutanţilor şi consacraţilor la schimbul de opinii vizînd deschiderea spre universalitate a scriitorului român contemporan.

Un lucru este cert la Biblioteca judeţeană Timiş. Cartea, ferment spiritual, stabileşte punţi trainice între trecut şi prezent, pregătind şi în acest fel viitorul.

George DINU

„CÎNTAREA ROMÂNIEI"

„Ziua caselor"

Festivalul „Cîntarea României", al muncii şi creaţiei pe diferite planuri, oferă largi posibilităţi de afirmare autenticului românesc în cele mai variate domenii de activitate. Cum în ultimul timp a început în presă un vast colocviu, vizînd autenticul, valoarea, specificul, credem că nu ar fi lipsit de interes să existe în mediul rural o competiţie... a caselor. Ştim că arhitecţii şi trusturile de construcţii au devenit participanţi de notorietate ai Festivalului. Nu putem rămîne străini de felul în care oamenii îşi construiesc în zilele noastre casele, de felul în care şi le împodobesc în interior şi exterior, în general de aspectul satului nostru contemporan, privit ca o continuare a unei tradiţii verificată de timp şi înscrisă în patrimoniul spiritualităţii noastre. O competiţie a bunului gust, a încadrării eficiente de modalităţi moderne de construcţie în stilul specific locului poate servi amplei acţiuni de sistematizare a localităţilor patriei. O „Zi a caselor", în care un juriu format din specialişti din diverse domenii să evalueze felul în care gospodarii s-au priceput să se integreze autenticului românesc, aşadar un vernisaj al exterioarelor şi interioarelor casnice ar constitui un prilej de interesante dezbateri publice pe tema bunului gust, a kitschului, a tradiţiei etc. Interioarele pot da şi ele o imagine asupra gradului de utilizare a obiectelor casnice şi de artă decorativă tradiţionale, a unicatelor în competiţie cu unele produse de serie, a modului în care mai sînt preţuite „ţesăturile bunicii" ori arta olarilor şi lemnarilor. Desigur, nu va trebui pus un accent exagerat pe întoarcerea la formele artistice arhaice, pe transformarea locuinţei într-o anexă a muzeului etnografic, însă este utilă o delimitare strictă între necesităţile vieţii moderne şi acumularea de obiecte lipsite de valoare, de semnificaţii ale spiritualităţii noastre. S-ar putea vedea cu această ocazie în ce fel se păstrează vie şi preţuită moştenirea generaţiilor trecute, căci bine ştim că obiectele frumoase şi valoroase trebuie ţinute la loc de cinste, precum însăşi limba noastră ori cîntecele vechi. Nu trebuie să se procedeze ca la aranjarea casei „cînd vine televiziunea şi filmează o şezătoare la ţară" ; cu cît acţiunea e mai neregizată, cu atît ea îşi atinge scopul, care este acela al iniţierii unei largi emulaţii a bunului gust, a conservării modului de a simţi, trăi şi crea româneşte.

Lucian BURERIU

Sentimentul durabilităţii

Există ceva ancestral şi frust autohton în arta tapiseriei Magdei Ziman Vitalyos. Ţesăturile ei irump dintr-un mediu familiar artistei, dintr-un pămînt pe care ea l-a luat cu sine de-acasă, fără a-l trăda niciodată, dar interpretîndu-i, în schimb, valenţele şi potenţîndu-le. Alegoriile ei ţintesc la marile teme şi interogaţii ale individului în lume. **„Geneza"** ne propune o viziune a naşterii ce poartă în ea miezul de foc. **„Rodul pămîntului"** sugerează prea plinul pămîntesc. **„Aurul verii"** ne trimite spre abundenţa solară şi spre germinaţia explozivă a ţarinei. **„Vîrstele arborilor"** sugerează viaţa în ipostazele ei : cei căzuţi, cei morţi, cei vii. În **„Labirintul roşu"** avem sentimentul continuităţii vieţii, al căutării infinite, al desfăşurării ghemului pînă la hotarele imposibilului. **„Interferenţe" II** sugerează un mare fluture roşu, planînd pe cerul lumii. **„Lauda soarelui"** devine elogiul luminii iar **„Simfonie în alb"** degajă sentimentul exploziei vieţii şi al sevelor prin rădăcini, tulpini, ramuri, din adîncurile insondabile, înălţate pînă spre lumina cerească. Metaforele Magdei Ziman ţintesc spre ideile generoase care animă omul şi lumea lui umană de azi. O întreţesere tăinuită dintre om-natură-univers Artista foloseşte maleabilul material al lînii, s-a mai spus, pentru a crea obiecte, aproape sculpturi, în materia informă. Dar aceste obiecte au o viaţă secretă a lor, impusă nu numai prin metafora la care ne îmbie, ci impusă şi prin elanurile pasionale ale artistei care supune materia unei voinţe şi tensiuni lăuntrice fierbinţi şi continue. Căci lucrările Magdei Ziman dau sentimentul statuar al durabilităţii, al obiectelor de sine stătătoare,

împlinite odată pentru totdeauna, dar şi al unei tensiuni subiective originale, tocmai prin acea putere secretă a artistei de-a le conferi un dinamism pasional, o forţă a unui spirit neconformist, care colaborează cu materia şi materialul, dar le şi supune, le sileşte să ia forma dorită de ea, să se constituie în obiecte — alegorii superbe. Merită reţinută sugestia pe care artista o imprimă artei sale. Sugestia roşului şi albului. Este sugestia culorilor de început ale **lumii, a focului originar şi a luminii originare. Din ele două se înglobează teritoriile de vis şi meditaţie plastică din simbolurile artistei. Ele, cele două culori fraterne, ne dau măsura tensiunii interioare, a pasiunii ce se degajă din împletirea acestor fire simple de lînă, conduse spre luciditatea şi măsura actului creator.**

Împlinindu-se într-un stil inconfundabil, printr-o invenţie de obiecte spaţiale şi tapiserii cu o structură unică şi originală, sugerîndu-ne nu numai suprafeţe colorate, dar şi volume dense, venind, de-acasă, cu un orizont folcloric originar, dar aşternînd peste el aura unei viziuni moderne, metaforele grandioase ale lumii omului modern, creaţia Magdei Ziman se împlineşte plenar în această expoziţie de la „Helios", dovedind arta înaltă, tehnica remarcabilă ale unei artiste pasionate de creaţia ei, care nu ţinteşte doar la o tapiserie strictă de interior, ci la sugestii vaste, la teme în care complexitatea şi grandoarea ideii merg mînă în mînă cu formulele şi efectele plastice originale, care conturează o operă echilibrată nu numai în planul compoziţional, dar echilibrată şi în plan interior. Magda Ziman trimite, astfel, în spaţiul artei tapiseriei, aceste obiecte ţesute, din care ochiul poate surprinde, uimit, frumuseţea unui gînd de artă dar şi elanurile vii ale unei artiste pentru care neliniştea creatoare, căutarea secretelor ţesutului au devenit de-acum chiar un mod de a dialoga cu lumea.

Ion ARIEŞANU

excelsior

DESCÎNTEC

LUI NICHITA STĂNESCU

Foaie verde de albastru
se stinge în cer un astru
astrul nopților ce vin
poleite cu senin,
înălțimea munților
cu izvorul de cleștar
ce curgea atît de clar,
nuielușa de alun
pentru drept și pentru bun,
pieptturile de stejari
încăpățînați și tari,
mările și infinitul
ca să le bea nesfîrșitul,
tufele de busuioc
cu tăcerea din ghioc,
cerbii blînzi, topiți în oase,
triburi verzi de ciocîrlii
sîngele uitat în vii
plînset fluierat de vînt
veșnicia din mormînt.

Și iar verde de cicoare
pentru ceea ce mă doare
dor de cîmpuri și de tei,
îngropat lîngă ai mei,
dor de oase spulberate,
de senin și libertate,
dor de dor cînd mă mai dor
fluierele din picior,
de pe plai, cînd se adună,
dor de stele, dor de lună,
după ieri și după mîine
doinind pîine pentru pîine,
verde pentru înverzit,
roșu pentru înroșit,
negru pentru infinit,
galben-alb pentru trezit.

Foaie verde foi de foi,
s-a dus unul pentru noi,
pentru soare pentru flori,
pentru joc și sărbători,
pentru chin fără pelin
pentru cei ce sînt și vin
pentru plinul de ascuns
pentru ce era de plîns,
plîns de maică, plîns de țară,
de pui blonzi ieșiți afară,
de mesteceni și de ani,
izvoare prin bolovani.
Și iar verde de albastru
pentru calul cel măiastru
cînd zic verde, zic că vreau
lumini orbilor să dau,
zborul celor cu vedere,
somnul celor în durere
și celor săraci avere.

Cînd zici galben, suni din
strună,
suni din corzile de lună,
din floarea de păpădie,
din rană, din carne vie,
din plecări și din dorinți,
din copii și din părinți.

Spui ce spui fără păcat,
urletul de lup turbat,
cîntec de privighetoare
ca zburdatul de mioare,
muzica de ciocîrlii
ca zborul de păpădii,
plînsetul gonit de vînt
ca tăcerea din cuvînt,
ascunsă-ntr-un cîmp de oase
pe sub tălpile de case,
case pentru oameni mari
care au la cap stejari,
frunzele de busuioc
pentru cei fără noroc,
pocnetul de lemn uscat
pus în bici, pe dric purtat,
monumentul unui astru
dus în zări pe-un cal măiastru.

Ștefan **APENESCU**

● **O invitație care a meritat** (și merită a fi, în continuare) onorată : expoziția „Podoabe tradiționale din sud-vestul României“, datorată strădaniei secției de etnografie a Complexului Muzeal Timiș (muzeografei Lidia Gaga). Vernisajul remarcabilei expoziții (prezentate de Deliu Petroiu) a fost împlinit printr-o autentică manifestare culturală : un micro-concert de muzică veche susținut de elevii Școlii populare de artă, îndrumați de Adina Dimitriu, un recital de versuri din orațiile de nuntă și cîntece populare interpretate de Elena Jurjescu. ● **„Cuvintele m-ajung din urmă“**, spectacolul de poezie și muzică dedicat lui Nichita Stănescu și prefațat de Anghel Dumbrăveanu, poate fi vizionat în data de 11 decembrie, ora 19,30 la Casa de cultură a studenților din Timișoara. ● **Noi apariții sub emblema Editurii „Facla“** : trei volume în colecția de proză scurtă contemporană („Fonetica astrelor“, de Anghel Dumbrăveanu, „Romanță cu busolă“, de Ildico Achimescu, „Pentru un călător cu trenul“ de Horia Pătrașcu), două romane („Calea amintirilor“, de T.L. Birăescu și „Pragul“, de Titus Suciu), o traducere (romanul lui A. Schnitzler, „Drum deschis“), precum și un volum pentru copii („Livada“, de G. Mărcanu). ● **Tot de curînd**, în librării, romanul semnat de Victoria Corina Sein, „După concert“ (Editura Eminescu). ● **La ședința comună a cenaclurilor „Pavel Dan“ și „H.G. Wells“ vor citi duminică**, 7 decembrie, ora 9 (la Casa de cultură a studenților) Ovidiu Pecican, Alexandru Pecican și Voicu A. David. ● **Un concert de muzică clasică** interpretată la chitară a fost susținut recent de laureatul concursului „Timișoara, floare rară“, Ion Crețescu. ● **Două spectacole de teatru** pe scena studențească timișoreană : „Fîntîna (III și IV) în regia lui Radu Radoslav și „Învîrtește-te, fofeaza mea“, pus în scenă de actorul Gh. Stana. ● **Duminică, 7 decembrie**, ora 10,30, la Cercul de proză al Bibliotecii județene Timiș va citi **Bedros Horașangian**. Dezbaterile vor fi conduse de prozatorul **Florin Bănescu**. ● Luni, 8 decembrie, la ora 16,30, în cadrul **cenaclului „Ars poetica“** al aceleiași instituții va citi **Dumitru Oprișor**. Referent — criticul literar **Adrian Dinu Rachieru**.

INDEX

---

aqua-forte

● Cînd s-a rupt ața, marioneta a căzut grămadă. A fost primul ei gest independent.

● Un indicator nou. Numărul de birocrați pe cap de locuitor.

● Unii profeți ating perfecțiunea. Ghicesc pînă și trecutul.

● Apa avansează, pietrele rămîn.

● Am auzit o minciună atît de inexactă încît putea fi luată drept adevăr.

● Abia cînd am cunoscut-o pe șefa de salon am înțeles ce reprezintă șarpele lui Esculap.

● Eu cu stima, voi cu prima.

● După veacuri de educație, vacile au fost convinse să dea lapte și după înțărcarea viteilor, pentru binele umanității.

● Pînă la urmă i-au tăiat capul deși cu acesta păcătuise mai puțin.

● Vreau să văd un Pigmalyon al sculpturii moderne.

● Ieri am pierdut o sută de lei, azi am găsit o sută și pot să jur că viața decurge normal.

Valeriu **BUTULESCU**

---

profiluri

Daria Săvescu

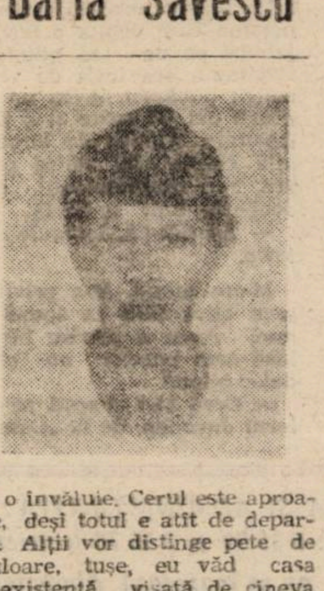

Artista amatoare Daria Săvescu, membră a Cenaclului „Romul Ladea“, se prezintă acum pentru a opta oară cu o expoziție personală în fața publicului timișorean : treizeci de lucrări, acuarele și uleiuri, reprezentînd peisaje și naturi statice, în holul fabricii Victoria, și alte paisprezece, în sala Lira. Celelalte personale au fost găzduite, începînd din 1980, la Casa studenților, la sala Lira și la Bastion. Artista a fost distinsă cu diplome în cadrul festivalului „Cîntarea României“. A participat la tabere de creație la Margina, Făget, Scărișoara, Avrig, Mașloc etc. Strădania Dariei Săvescu merge spre redarea culorii locale, în toate sensurile cuvîntului. Ea caută realul, nu oniricul sau simbolicul.

Ce vede o diletantă — adică eu — într-un tablou al altei diletante, Daria Săvescu ? Ceea ce se lasă văzut, de către oricine și în orice tablou, nu în primul rînd, ci în permanență : o imagine. Zi de zi, cînd scriu, vorbesc cu prietenii, gospodăresc, mănînc sau — cum zicea Labiș — „Mănînc și plîng. Mănînc“, văd o casă mică și enigmatică, adîncită — aprofundată, gîndesc, de fapt — într-un pîlc de copaci. O căpiță galbenă o semnalează. Dealurile nu o copleșesc, ci o învăluie. Cerul este aproape, deși totul e atît de departe. Alții vor distinge pete de culoare, tușe, eu văd casa inexistentă, visată de cineva acum inexistent, văd pictura unui dor pe care nimeni nu-l mai dorește și a unei dureri ce nu doare, ci mîngîie. Este oare vorba de frumusețe ? Și, dacă da, a cui ? A peisajului, a acuarelei ? Mi-e totuna. Văd. Este o trapă deschisă în perete, pe unde trec într-o mică lume străină și familiară. Iată, fără să vreau, din nou, literatura. Abia scriind, mi-am dat seama că-l citez pe Verlaine, cu al său „rêve étrange et familier“, și acum că am în fața mea o imagine de dragoste : o minusculă pată de roșu reprezentînd un acoperiș, făgăduind un acoperiș sub care niciodată nu se îmbătrînește și nu se moare.

Ce visează un om normal ? Un drum, o apă, o casă; uneori o floare. Tablourile Dariei Săvescu nu au titlu. Fiecare privitor e chemat să investească în ele propriul conținut sufletesc. Reale, peisajele artistei sînt invitații la reverie.

Nimic nu mi se pare mai omenesc într-un peisaj decît drumul : vioriu, oliv, alb-albăstrui ori cald și catifelat ca o caisă. Cred că acesta-i secretul tablourilor Dariei Săvescu : în toate se figurează — se prefigurează — o cale ; te îmbie spre înăuntru. Daria Săvescu pictează ceea ce vede, și cît se pricepe de exact. Dacă tabloul ei devine vis și basm, a cui e vina, al cui e meritul ?

Alexandra **INDRIEȘ**

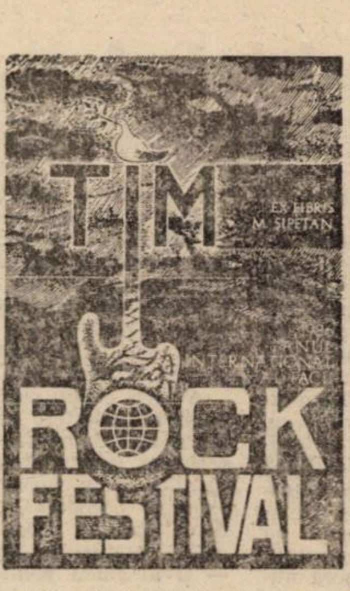

top

TIM ROCK '86

Dedicată **ANULUI INTERNAȚIONAL AL PĂCII** cea de-a cincea ediție a **Tim Rock Festivalului** a polarizat trei seri la rînd atenția miilor de tineri iubitori ai muzicii din Timișoara prezenți în număr mare la sala Olimpia spre a urmări o veritabilă sărbătoare a spiritului și tinereții. Nota dominantă a prezentei ediții — poate cea mai reușită pînă acum — a fost dictată de un cert salt calitativ, de note de profesionalism ce a caracterizat evoluția majorității participanților, în ciuda unor scăpări tehnice care n-au scăzut însă valoarea prestațiilor scenice. Cu verva-i caracteristică cînd patetic cînd moralizator prezentatorul **Ionel Marchiș** a înlănțuit inspirat diversele momente muzicale ale manifestării. Deși vom reveni, iată prezentate succint impresiile de la cel mai important eveniment rock al anului : Ne-a plăcut fără rezerve evoluțiile grupurilor timișorene de notorietate **Pro Musica** și **Celelalte Cuvinte** ambele orientate pe linia unui hard rock energic pus în valoare cu talent de un mănunchi de instrumentiști de elită. Piesele, din care multe succese de top apărute pe discuri „Electrecord“, au fost cîntate în cor de înfocații admiratori. Am urmărit cu interes reprizele muzicale ale unor formații din țară : **Holograf** (București) grup care ne-a reprezentat țara la Festivalul șlagărelor de la Dresda, **Phoebus** (Galați), **Metropol** (Oradea), **Autostop MS** (Tg. Mureș) și **Logic** (Lugoj) grup cu un „Sound“ profund, inconfundabil. Făcînd dovada unei maturități sub raportul abordării stilistice, a utilizării procedeelor tehnice **Alla Breve Orchestra** a însemnat un moment de vîrf al festivalului oferind un jazz-rock subtil, cu ritmuri percutante în alternanță cu inspirate pasagii de improvizație. Au mai evoluat **Marius, Tibi & Compania ; Elan ; Labirint** și **Cardinal** — grupuri ce pot aspira la o afirmare în măsura în care își vor contura mai precis direcțiile muzicale. Au impresionat cantautorii **Alexandru Andrieș** (cuceritor prin sinceritatea confesiunilor sale muzicale), **Mircea Baniciu** (intuind bine psihologia spectatorilor și oferindu-le acestora preferințele într-o admirabilă gradație), **Adrian Cornut, Emilian Onciu** (excelent baladist sătmărean), **Tavi Ștefănescu**. Să afirmăm că mai mult ca în alte asemenea ocazii, Tim Rock '86 ne-a declanșat momente de emoție datorate poate și acelei comuniuni dintre sală și scenă evidentă de această dată, comuniune generatoare de bucurii simple și durabile

Petru **UMANSCHI**

---

televiziune

DUMINICA, 7 decembrie. 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13,00 Album duminical. 14,45 Contemporanii noștri. 19,00 Telejurnal. 19,15 Țara mea azi. 19,35 Cîntarea României. 20,15 Film artistic. Un om cumsecade... 21,50 Telejurnal. **LUNI, 8 decembrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-științific. 20,35 Tezaur folcloric. 20,55 Roman foileton. Calvarul. 21,50 Telejurnal. **MARȚI, 9 decembrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Viața economică. 20,30 Teatru TV. Coloanele timpului, de Emil Poenaru. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 10 decembrie.** 20,00 Telejurnal. 20,15 Viața economică. 20,25 Columnă românească. 20,40 De ziua drepturilor omului. 20,50 Film serial. Ambulanța. 21,50 Telejurnal. **JOI, 11 decembrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Viața economică. 20,35 Copiii României — un gînd de pace și frumusețe. 20,50 Patrie română, țară de eroi. 21,00 Memoria documentelor. 21,20 Invitație în studiourile Radioteleviziunii. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 12 decembrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Viața economică. 20,35 Cîntecul și poezia care ne-au însoțit istoria 2500 de ani. 20,55 Cadran mondial. 21,10 Serial științific. 21,35 Împliniri pe traiectoria dezvoltării. **SÎMBĂTĂ, 13 decembrie.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrșit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politcă. 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia. 19,50 Șlagăre în devenire. Emisiune-concurs de muzică ușoară românească. 21,00 Film artistic. Burebista. 22,20 Telejurnal.

---

sport

LA ȘAH...

...fetele noastre sînt, iată, din nou laureate la Olimpiada sportului minții, desfășurată în Dubai, delegația română avîndu-l șef pe profesorul Ion Bușe, președintele C.J.E.F.S. Timiș, întru prețuirea componenței lotului : Dana Nuțu și Margareta Mureșan, ca și Mihai Șubă sînt legitimați la cluburi timișorene ; încîntat mai mult decît alți contemporani e, desigur, ilustrul dascăl, chirurg și cărturar, Pius Brînzeu, care, răbduriu și încrezător, a stîrnit și întreținut interes și mișcare în jurul mirabilei jucării cu 64 de pătrățele, cînd alb, cînd altă culoare — șahul.

Felicitînd echipa feminină, pun întrebarea : ce făcură flăcăii ? Locul 18 îi acuză, fie și la Olimpiadă, unde, da, e importantă participarea, dar nicidecum suficientă, iar noi, cititorii de știri calde din Emiratele Arabe Unite, așteptam mereu semnul unor dorite victorii ; voi afla de la Ion Bușe pricina eșecului și, șoptit, voi deschide-o paranteză-n numărul viitor al revistei

La handbal băieți, mare bucurie mare prin izbînda românească în Trofeul Carpați ; speranța e-n revenirea noastră pe locul cel dintîi din lume, unde-am tronat ani buni și cam de multișor, iar în ultima vreme, cît noi ne-am înfruptat din glorii și orgolii, au apărut formații solide, cu inovații tehnice ; promit, pe curînd, un taifas reportericesc cu doi mari sportivi : Alexandru Fölker și Buligan.

Coborînd, mereu coborînd, la fotbal, stau și mă-ntreb cum de-i posibil ca F.R.F. să nu intre în alertă și să tragă clopotele-n dungă față de starea la zi a sportului nr. 1 ? ! Doar Steaua (pe plan intern, întrucît, regret, în continent i s-a cam stins lucirea) joacă fotbal serios, plus Oțelul Galați (Costică Rădulescu e acolo !), în rest, culmea, va ajunge hibridul Victoria pe podium ? ! Ce-i cu Dinamo, ce-i cu Craiova, ce-i cu Lucescu, ce e cu Dinu, Dobrin, Dembrovschi, Dumitrache, unde-s nădejdile fotbalului românesc ? !

Cum vine Revelionul, cum se apropie anchetele : cei mai buni... ; vă propun, pentru '86, tematica : primii 10 sportivi ai țării și primii 10 sportivi din județul Timiș. Așteptăm, cît de iute, poșta.

Teodor **BULZA**

BOILEAU
sau „căderea” teoriei în literatură

Există clasici pe care posteritatea i-a primit cu brațele deschise și care dorm liniștiți, învăluiți de interesul (sau uitarea) recunoașterii unanime. Pe aceștia îi trezim la zile mari, le admirăm o clipă perfecțiunea și îi lăsăm apoi să-și continue somnul. Există alții, care nu și-au găsit încă liniștea — posteritatea nu e o mamă la fel de bună pentru toți fiii ei — și poate nu și-o vor găsi nicicînd. Cu aceștia ne confruntăm mereu, nu numai la sărbători, pe ei îi interogăm sau contestăm, fără a le da răgaz să se închidă în propria lor perfecțiune. La 350 de ani de la nașterea sa, Nicolas Boileau Despréaux, teoreticianul en titre al clasicismului francez, este unul dintre ei. Nu credem să fie prea numeroși cei cărora le-a trecut prin minte să se supere pe Aristotel sau pe Horațiu pentru că au îndrăznit să facă ordine în artă și să le impună poeților reguli. Oaia neagră printre legislatorii Parisului a fost Boileau. Spre el s-au îndreptat reproșurile celor ce n-au vrut să admită nici un fel de constrîngeri, fie ele dictate de rațiune, de bunul gust sau, pur și simplu, de nevoia interioară de ordine. S-au răfuit cu el romantici și moderni deopotrivă, dînd proporții pantagruelice „sîmburelui dogmatic“ din **Arta poetică**. I s-a imputat lipsa de originalitate și de forță teoretică. Opera sa a fost etichetată drept o „vulgarizare a științei critice“, un fel de sac în care s-au îngrămădit, în dezordine, idei, principii, reguli cunoscute și acceptate la acea dată de toată lumea.

N-au lipsit, inevitabil, nici încercările de a face din Boileau contemporanul nostru. În acest nobil scop s-au căutat cu orice preț — și s-au găsit — în Arta sa poetică, germeni ai modernității. S-a mers chiar pînă la a recunoaște, în unele principii enunțate de el, semne prevestitoare ale teoriilor mai noi. Prins între aceste judecăți divergente, Boilleau așteaptă încă, răbdător, să fie recunoscut și acceptat nu ca un modern printre clasici, nici ca un clasic printre moderni, ci ca un clasic printre clasici, așa cum de fapt a fost la bine și la rău.

E adevărat că nu Boileau a creat principiile și regulile doctrinei clasice. Am spune că, dimpotrivă, ele l-au creat pe el. E greu, dacă nu chiar absurd de imaginat un Boileau încercînd să-i disciplineze pe truverii și trubadurii Evului Mediu, veșnic pe drumuri, sau pe titanii Renașterii, alergici la orice tentativă de a li se impune comuna — și umana — măsură. N-a fost însă deloc greu ca în anul de grație 1674, după ce — sau în timp ce-au scris Corneille, Racine, Molière, La Fontaine, un poet cu harul sintezei și cu gustul teoriei să adune într-o **Artă poetică** principii și reguli pe care predecesorii și contemporanii săi le acceptaseră și le ilustraseră — cu unele, accidentale, excepții — în modul cel mai natural din lume. Fără sfîșieri interioare, fără mînie, fără euforie.

Boileau n-a fost de altfel un teoretician singuratic. Întreg secolul al XVII-lea francez a trudit să-și construiască doctrina, tot așa cum veacul următor, al Luminilor, a trudit la pregătirea unei revoluții. Iar dacă numele său a fost reținut în dauna altora, mai importante din punct de vedere strict teoretic, e pentru că a reușit performanța de a da ideilor clasice forma cea mai clasică și mai puțin clasică totodată.

A scris ca un clasic și a iubit — cu calm și luciditate — ceea ce orice clasic a fost dator să iubească: ordinea, rațiunea, antichitatea, perfecțiunea... A respins — cu verva poetului satiric — excesele barocului, grotescul, abaterile de la normă... Dar a lăsat să se strecoare, alături de „sîmburele dogmatic“ — și în ciuda voinței programatice de claritate — un sîmbure de ambiguitate. Îl apreciază, bunăoară, în mod deosebit pe Homer, „deși în versu-i, lege nici ordine nu ține“. Îi place Cyrano de Bergerac, prozatorul baroc „cu verva-i îndrăzneață“, dar nu-i place „nebunul“ de Saint-Amant, poetul baroc a cărui „îndrăzneală“ îi apare ca lipsă de talent și de bun simț. Îi convinge sus și tare pe poeți să asculte vocea rațiunii, dar le șoptește să asculte de toată lumea: „chiar prostul citeodată te poate sfătui“ (cu condiția să nu fie „un prost arogant“). Vrea ca înainte de toate să fie rațiunea, dar și „muzica“, drept care le cere poeților să se supună rațiunii fără să crîcnească (ea dă „frumosul și-a artei strălucire“), dar și să „aleagă cu migală cuvîntu-armonios“ și să lase „doar pasiunea în versuri să grăiască“.

Aceste afirmații contradictorii nu fac din Boileau un modern. Ele dau însă măsura gradului de mobilitate al gîndirii și artei clasice. Mobilitate împinsă uneori pînă la acceptarea adversarului în propriul teren de joc. Așa se face că în **Arta poetică** sobrietatea clasică se lasă la tot pasul agrementată cu strălucitoare ornamente baroce. Epitete, metafore, antiteze se acumulează în jurul celor cîteva mari idei clasice, argumentîndu-le, clarificîndu-le, dar și îndepărtîndu-ne atenția de la principii și reguli spre jocurile limbajului. Cu atît mai pregnant răsună, printre aceste „excese“ baroce condamnate de teoretician, dar prezente sub pana poetului, versurile „clasice“ cu valoarea lor de dicton, intrate de mult în memoria colectivă: „Nainte de a scrie învață-te-a gîndi“, „Lucrați încet, chiar dacă imboldul vă zorește“, „Un singur drum urmează cinstita judecată“, „Cînd scrii, ai grijă, tonul, să-l schimbi necontenit“...

Boileau a dat principiilor clasice o formă poetică și, inevitabil, ceea ce trebuia să se întîmple s-a întîmplat: în dogma legiferată de teoretician s-a produs o deschidere prin care au pătruns, în spațiul închis al operei clasice, sensuri înnoitoare. Boileau — teoreticianul dogmatic s-a salvat „căzînd“ în literatură.

Notă: traducerea versurilor aparține lui Ionel Marinescu (Boileau, ARTA POETICĂ, BPT, 1957).

Margareta GYURCSIK

Dora Gabe — BULGARIA (1886—1983)

Personalitate de seamă a literaturii bulgare contemporane, Dora Gabe a desfășurat timp de peste șapte decenii, alături de Elisaveta Bagreana, o activitate creatoare rodnică (poetă, prozatoare, traducătoare, redactor), ocupînd totodată importante funcții culturale și obștești (consilier cu probleme de cultură la ambasada din Varșovia, între 1947—1949, ceea ce-i permite cunoașterea îndeaproape a literaturii polone, președintă a secției bulgare a PEN Clubului, membră în Consiliul Național pentru apărarea păcii, precum și în Comitetul de Colaborare Balcanică etc.). Interesul pentru literatură s-a adîncit îndeosebi după absolvirea studiilor de literatură franceză în Belgia și Franța și a cunoașterii realizărilor avangardei europene. A debutat cu placheta **Violete** (1908), îndreptîndu-și atenția în special spre creația destinată copiilor (ani în șir scrie versuri pentru cei mici: **Cîntecele**, 1923; **Clopoței**, 1925; **Pere pădurețe**, 1934; **Ce vede soarele**, 1960; **Pentru noi cei mici. Versuri**, 1962; **Poeme alese**, 1969 etc., povestiri, nuvele, un roman pentru tineret). Lirica adresată adulților străbate un drum lung (**Cale terestră**, 1928; **Somnambula**, 1931; **Vela**, poem despre partizani, 1946; **Vremuri tulburi. Poeme și versuri**, 1957) cunoscînd apogeul în perioada senectuții. În anii '60 și '70 (**Lirică. Versuri alese**, 1966; **Versuri**, 1967; **Așteaptă, soare!**, 1967; **Ochi nevăzători. Versuri**, 1970 etc.) și înviorînd peisajul poeziei moderne bulgare. Un drum presărat de experiența amară a celor două războaie mondiale, de căutări ale reconstruirii sistemului axiologic și moral puternic tulburat de contradicții, rătăciri și regăsiri de sine etc. Ca orice mare artist, Dora Gabe ajunge la o sinteză poetică emoționantă prin înțelepciune și maturitate, prin frumusețea și prospețimea imaginilor și trăirilor lirice.

VIAȚĂ TERESTRĂ

Pămînt solitar,
sărman ți-e încă sufletul,
și vrei totuși
să cuprinzi tot
Universul!
Neîmpăcat ești,
avar
al propriei Soarte!

Oare scrutezi
Eternul,
spre a-i fi egal?

* * *

Liniște adîncă,
Nici urmă de sunet,
de freamăt, de șoaptă.
Nimic, nimic...
Și eu sînt
în Nimicul
care
mă învăluie
fără a prinde de veste

Doar gîndu-mi
plutește-n abis,
fără să m-atingă...

* * *

Unde sînt?
Trezită
în această lume largă
făr' de margini?
Privirea-mi se revarsă
în cele patru
părți,
iar gîndul
nu găsește încă
unde să se-oprească
pentru totdeauna...

* * *

O, soare,
răsari,
înalță-te
din beznă!
Revarsă-ți
culorile
peste întreg
Universul
să fie sărbătoare
VIAȚĂ
pe pămînt!

DE CE TOT ÎNTREB?

Cînd eram mici,
stejarii noștri
atingeau norii,
iar umbrele lor lungi
se-ntindeau
pînă în sat la noi.

Unde-s ei azi?
În vise?
În amintiri?
Sau i-a răpit vremea
grăbită
să ne prindă din urmă?

* * *

Simt
că viața se-nvîrte
în jurul meu.
Toate tonurile
și sunetele
trec,
se duc
și mă lasă
să-mi repet
Destinul
Mă va duce el oare
pînă la capăt?
Sau va porni
în urma mea?

* * *

Cînd m-am trezit,
Soarele mă privea
prin fereastra curată.
L-am întrebat...
„Pentru mine-ncălzești?“
Dar n-am primit
răspuns...

Atunci te-am întrebat
pe tine,
fără să te văd,
fără să te cunosc,
fără să existi...

* * *

Tot mai departe...
Unde-i sfîrșitul?
De ce tot întreb
cînd știu doar
că totu-i
fără de sfîrșit!

Ce răspuns
și de la cine
tot aștept?

* * *

Acum întîmpin
sfîrșitul vieții mele.
Împart tot ce-i al meu
și nu mai greșesc.

Dar Care altă lume
mă va primi
cu sufletul secătuit?

Traducere și prezentare de
Constantin GEAMBAȘU

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

51

— Numele dumneavoastră, vă rog, întrebă ei în timp ce începea să apese diverse butoane.

— Philip Marlowe. Sînt detectiv particular, locuiesc în Los Angeles.

— Ce număr are casa?

— Nu l-am văzut. Însă e ușor de găsit. Casa e chiar în spatele magazinului de obiecte metalice.

— O ambulanță, urgent, spuse el în microfon. O sinucidere în spatele magazinului de obiecte feroase. Îmi aruncă o privire. Nu știți cum îl cheamă?

— Știu doar că era paznic de noapte la garajul de la Casa del Poniente.

Răsfoi cîteva file dintr-un carnețel. — Îl știm. Consuma marijuana. Nu-mi dau seama cum de era în stare să meargă la lucru, dar poate că s-a lăsat de droguri. Ofițerul de serviciu formă un număr.

— Domnule căpitan, aici e Griddel. Un domn, Philip Marlowe, a anunțat că avem un mort în Polton's Lane. Am trimis ambulanța. Sergentul Green e și el în drum spre locul cu pricina. Mai sînt prin preajmă și două patrule.

Ascultă cîteva secunde, apoi se întoarse spre mine: — Căpitanul Alessandro ar vrea să stea de vorbă cu dumneavoastră, domnule Marlowe. Cum coborîți, ultima ușă pe dreapta.

Ultima ușă pe dreapta avea înscris pe ea două nume. Căpitanul Alessandro, pe o plăcuță fixată pe lemnul ușii, și sergentul Green. Ușa era întredeschisă, așa că am bătut și am intrat. Insul care stătea la birou era la fel de impecabil ca și ofițerul de serviciu. Se uita printr-o lupă la o hartă pe care o avea în față. Alături mergea un magnetofon care debita o poveste jalnică pe un ton plîngăreț. Căpitanul era înalt de vreun metru nouăzeci. Avea un păr negru dat pe spate și o piele măslinie. Alături de birou se afla chipiul. Își ridică privirea, opri magnetofonul, puse deoparte lupa și harta.

— Așezați-vă, domnule Marlowe.

M-am așezat. M-a privit cîteva clipe fără să spună nimic. Avea o privire blîndă, însă cuta buzelor nu părea deloc blîndă.

— Cred că-l cunoști pe maiorul Javonen, de la „Casa“.

— L-am întîlnit, căpitane. Ceea ce nu înseamnă că ne-am și împrietenit la cataramă.

Zîmbi ușor. — Nici nu mă-ndoiam. Nu-i plac detectivii particulari care-și vîră nasul prin hotel. A lucrat în serviciul secret al armatei. De-aia încă i se spune „Maiorul“. Asta-i un oraș pe care nu-l întrece nimeni la politețe. Chiar și noi sîntem al naibii de politicoși, fără a fi, înainte de toate, polițiști.

Traducere de

Mihai CERNEA

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: TIMIȘOARA, strada RODNEI 1.
Telefoane: 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate
nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42 907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 50

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ŞI LITERAR ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ŞI COMITETUL JUDEŢEAN DE CULTURA ŞI EDUCAŢIE SOCIALISTA TIMIŞ

NR. 50 (1034) 12 DECEMBRIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

Participare și creativitate națională

Evenimentele politice ale săptămînii, mariie forumuri ale democrației noastre muncitorești, revoluționare, care s-au desfășurat în capitală, au înscris în agenda lor dezbateri esențiale privind stadiul actual al dezvoltării țării și liniile directoare ale viitorului în lumina prevederilor Congresului al XIII-lea al partidului. Prezența, cuvintele tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU în plenul acestor dezbateri au jalonat cu forță adevăruri care economiei, ca inteligența românească să-și dovedească din nou și din nou forța creatoare, competitivă pe plan mondial. Potențialul uman există, el trebuie să acționeze în vederea creșterii rentabilității generale a activității noastre în toate domeniile. Desigur, un factor decisiv al acestei acțiuni îl constituie necesitatea ridicării nivelului pregătirii profesionale a tuturor oamenilor muncii; o ridicare a nivelului cunoștințelor, dar și a conștiinței revoluționare, se vor constitui într-un îndreptar de viață și muncă al întregii noastre națiuni. Întiiul an al celui de al optulea cincinal a reprezentat un pas însemnat în economie, în toate domeniile, analiza acestuia devenind un bun prilej de subliniere a necesității concertării vocației creatoare a oamenilor muncii în vederea unei activități pusă sub semnul luminos al eficienței. În acest sens realitatea, condițiile concrete, contextul oferit de acest timp trebuie să devină punctul de sprijin al concepției și muncii noastre, sub conducerea înțeleaptă a partidului, care asigură mersul înainte al societății. La Plenara Comitetului Central al partidului, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU a subliniat faptul că țara noastră a ajuns într-un stadiu hotărîtor al dezvoltării sale, în care este necesară participarea tuturor în vederea realizării dezideratului dezvoltării intensive, a unei noi calități a muncii și vieții, astfel încît să pășim încă în acest cincinal în stadiul de țară socialistă mediu dezvoltată. Se cere imperios ca întreaga capacitate intelectuală să fie pusă în slujba cerințelor imediate ale după cum a subliniat magistral **tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU**. Participînd direct la treburile țării noastre, implicindu-ne profund și pe multiple planuri, trebuie să acționăm cu spirit de răspundere, fiecare om devenind astfel un element dintr-o gîndire colectivă, creatoare. Înaltul democratism oferă tuturor posibilitatea cunoașterii problemelor interne și externe, oamenii muncii putînd în acest fel participa în mod conștient la conducerea colectivă; în același timp fiecare unitate economică trebuie să devină o cetate revoluționară de muncă comunistă, de conștiință revoluționară, după cum a spus **tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU**. Cuvinte conținind ele înseși forța unei chemări patriotice rostite întregii națiuni, lumina călăuzitoare spre noi culmi ale unei vieți pline de sens, pline de roadele unei spiritualități care se împlinește prin muncă pe drumul către societatea comunistă.

Lucian BURERIU

CONTINUITĂȚI SEMNIFICATIVE ALE ÎNNOIRILOR SOCIALISTE

În spațiul largilor deschideri conceptuale care definesc inconfundabil identitatea culturală a partidului, frecvența redefinirii categoriilor strategice fundamentale în consens cu salturile calitative generate de neîncetatele acumulări cantitative, demonstrează caracterul eminamente revoluționar, deschis la nou și permanentă înnoire al opțiunii noastre comuniste. În acest context, conceptul de **dezvoltare organică**, devenit funcțional prin repartizarea planic-proporțională a resurselor, a relevat importanța stabilirii unor priorități specifice fiecărei etape, dar echivalente sub raport axiologic.

Astfel, pentru eradicarea în scurt timp a secularelor rămîneri în urmă, era necesară concertarea tuturor eforturilor constructive în direcția formării și perfecționării celor două pîrghii esențiale ale progresului: tehnologia și competența umană. Fără a le disocia de celelalte și tratîndu-le succesiv doar din rațiuni de analiză, remarcăm legitimitatea priorității revoluției științifico-tehnice în radicalizarea și reașezarea pe baze noi a sistemului social-global. Întrucît democratizarea reală a puterii cerea și democratizare corespunzătoare a **naturii raporturilor** față de mijloacele de producție, respectiv gestionarea colectivă a bazelor materiale și umane implicate în optimizarea unei creșteri echilibrate a ramurilor și sectoarelor de activitate. Obiectivul imediat, deci, era acela al sincronizării calității tehnologiei noastre cu cea continentală aflată la cote deloc ușor de atins. De aceea, mecanizarea — ca esență a primei revoluții științifico-tehnice, s-a îmbinat cu automatizarea — însemnul heraldic al celei de a doua revoluții științifico-tehnice, absorbind în mod corespunzător procente considerabile din forța de muncă disponibilă. Apreciind că, în linii mari, acest obiectiv a fost atins, documentele noastre programatice estimează pentru cea de a treia revoluție științifico-tehnică ce se profilează la orizont exigența ca producția de știință nouă să conducă spre un nou obiectiv tot atît de îndrăzneț: între două și cinci procente din tehnologiile noastre să fie premiere mondiale.

În Cuvîntarea care a marcat momentul tradițional al deschiderii anului școlar curent, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU**, secretar general al partidului nostru, sublinia permanența procesului revoluționar în termenii: **„trebuie să realizăm o nouă revoluție în nivelul de formare a cadrelor, a specialiștilor în toate domeniile! Trebuie să ridicăm întregul învățămînt românesc pe o bază superioară din punct de vedere al nivelului de pregătire a tuturor specialiștilor, pentru că, pînă la urmă, numai nivelul de pregătire al muncitorilor, țăranilor, intelectualilor, al întregului nostru popor va determina victoria noii revoluții tehnico-științifice și agrare".**

În orizontul acestor mobilizatoare orientări ale responsabilizării comuniste, atît retrospectiv cît și prospectiv găsim convingătoare argumente ale continuității eforturilor de ridicare a nivelului general de cunoaștere și cultură. Ca parte componentă a unui proiect social și uman de largă perspectivă, acest fapt însuși a rămas în istorie ca fapt de cultură sui-generis.

Continuate cu consecvență, aceste acumulări cantitative pe multiple planuri au prilejuit primul mare salt calitativ de după Eliberare, în anul 1965, cînd România a devenit republică socialistă, semnificînd o bornă de importanță cardinală pentru drumul urmat: socializarea întregii puteri în concordanță cu gradul de socializare al proprietății. Era momentul pentru o nouă fază, de o complexitate fără precedent a viitoarelor acumulări cantitative care ne-au contemporaneizat fapta pînă în cel mai imediat prezent.

Acumulările realizate în cultură și învățămînt pînă-n perioada curentă fac necesară și aici o nouă revoluție: care să consolideze fundamentele învățămîntului integrat rezultat prin legarea strînsă de nevoile vieții și producției și în măsură să deschidă perspective stimulatoare pentru producția de știință nouă și de cadre corespunzătoare.

Realizînd o stare de diagnoză a situației actuale, secretarul general al partidului nostru sublinia, de aceea, exigența majoră a prezentului și viitorului imediat: corelarea organică dintre noua revoluție științifico-tehnică, noua revoluție agrară și o nouă revoluție în învățămînt. În acest mod, procesul revoluționar foarte complex al dezvoltării multilaterale în perspectiva trecerii la comunism apare în toată vastitatea și profunzimea sa ca un proces articulat care necesită eforturi conjugate, articulate praxiologic de orizonturile axiologice ale noului romantism revoluționar.

Ștefan BUZĂRNESCU

DIN SUMAR:

- ● ANUL LITERAR 1986 — PUNCTE DE VEDERE ASUPRA VOLUMELOR DE POEZIE ȘI CRITICĂ.
- ● TEATRUL NAȚIONAL DIN TIMIȘOARA ÎN CONȘTIINȚA PUBLICULUI

1 Decembrie 1918 și sudul Banatului

Actul întregirii României, de la 1 Decembrie 1918, prin organizarea sa, prin importanța sa politică și socială, este bine cunoscut întregului nostru popor. Poate că evenimentele premergătoare marelui act de la 1 Decembrie, desfășurate în sudul Banatului, sînt mai puțin cunoscute publicului larg și, prin urmare, ne propunem o succintă prezentare a acestora. Evenimentele desfășurate în partea sudică a acestui ținut, în „valea Carașului", au fost mai radicale din punct de vedere național și social decît mișcările similare din restul Banatului, Crișanei, Transilvaniei.

Valea Carașului formează o unitate teritorială bine distinctă, cu trăsături economice și etnologice caracteristice datorită unei evoluții istorice deosebite, care și-a lăsat amprenta asupra mentalității și concepției de viață a „cărășenilor" Evenimentele se derulează, incepînd cu ultimele zile ale lunii octombrie, sub forma unor ample mișcări țărănești, democratice, a căror cauză trebuie căutată în modul în care se plăteau ajutoarele de război, în specula cu mărfurile de larg consum, în oprimarea națională la care au fost supuși țăranii de către autoritățile din Ungaria. Frămîntările încep în după amiaza zilei de 31 octombrie 1918, în satele din Clisura Dunării, apoi la Naidăș, Răcășdia. Despre aspectul mișcării din Răcășdia, ne sînt mărturii relatările învățătorului Emilian Novacoviciu, care scrie: „Încă în noaptea de 31 oct. spre 1 nov. 1918, ulițele satului

Prof. Flaviu BIZEREA

(Continuare în pag. 7)

Porţile poeziei

În **Fonetica astrelor** Anghel Dumbrăveanu îşi adună portretele, notele de călătorie, paginile omagiale, poemele în proză pe care le-a publicat în ultimii ani. Amintiri, tablete, notiţe aniversare dau seama despre viaţa poetului în cetate: despre raporturile poetului, aflat acum la vîrste solare, **cu locul** în care oficiază. **Fonetica astrelor** devine, voluntar sau involuntar, addenda impozantului **Iarna imperială**, apărut cu puţină vreme în urmă în B.p.t. O adăugire expresivă. Căci, spre deosebire de alţi eroi ai generaţiei '60, abundenţi pînă la risipă, preocupaţi pînă la teroare de **faptă**, Anghel Dumbrăveanu rămîne, pînă şi în cea mai minusculă dintre scrisele sale, poetul. În proză e stînjenit de solul pietros al cuvîntului, şi fiecare propoziţie nu tînjeşte decît după locul de întemeiere al poemului. Terenul de demaraj al superlativelor, fără de care nu poate exista ceremonial poetic. Poetul nu scrie, poetul oficiază, prin urmare. El este clasicul care intră, de fiecare dată, pe poarta marilor teme ale poeziei. Nu **cuvîntează**, nu ţine discursuri. În tabletele privind anotimpurile, exultanţa alternează cu retragerile graţios emfatice, pastelul delicat cu pictura barocă. Podoabele abundă, aşezate cu dărnicie de către magician: „Pe bărăgane de cîntec, pînă în ţărmul albastru al neodihnitelor ape-ale mării, pînă acolo unde merg hergheliile vîntului să se adape din genunea de stele, orele verii rostesc oda-mplinirii, oda bucuriei şi a soarelui." **(Orele verii)** sau: „Aşadar, vom rămîne printre ferigi brumate şi vom privi în extaz pădurile covîrşite de lumina spre care au mers" **(Apologia toamnei)**. Spiritul verii l-aş cita în întregime pentru echilibrul care îl domină, pentru pulsul subteran care animă frazele: o vibraţie din franciscanismul arghezian îşi face loc în frazele, în general somptuoase, ale poetului: „Bună seara, gutuiule. Îţi mulţumesc pentru drumul tău lung, pentru credinţa ta în izbîndă, pentru truda şi arta ta, înfăptuite modest, acolo în marginea grădinii. Tu ai venit cel din urmă, iar fructele tale nu sînt cu nimic mai prejos prin aceasta. Mă voi gîndi toată iarna la tine, închipuindu-mi că vămile văzduhului îţi aduc clopoţei de argint să-i atîrni în ramurile care visează alte fructe de aur.". O artă poetică, ilustrată într-un şir de tablete pe care scriitorul le consacră dascălilor, prietenilor, colegilor. Căldura cu care Anghel Dumbrăveanu se apropie de cvasianonimii (sau anonimii) ce i-au însoţit realizarea vorbeşte despre o rectitudine morală. Cascada superlativelor se revarsă din plin, nimic nu e prea puţin pentru cei care au fost, odată, generoşi cu poetul. Aceleaşi valuri de superlative în portretele pe care scriitorul le închină literaţilor. Unele aparţin momentelor aniversare, altele vorbesc despre o prietenie slujită ani mulţi. Franz Liebhard, Endre Károly, Franyó Zoltán au parte de cîteva pagini remarcabile. La marginea memorialisticii este portretul dedicat lui Baconsky. Cîteva pagini de nobilă exaltare, de patetică plîngere îi sînt dedicate celui mai de seamă dintre prietenii lui Anghel Dumbrăveanu, Nichita Stănescu. Un cuvînt frumos, cu note memorialistice folositoare, se referă la Sorin Titel. Altul, la George Suru. Îl regăsesc şi pe Petre Stoica: „Petre Stoica — acest incurabil copil teribil, ascuns sub o înfăţişare de mucenic şi de profet din icoanele bizantine — este unul dintre cei mai mari poeţi români de astăzi.".

Dar care nu sînt cei mari? Pentru care nu sacrifică poetul asemenea cuvinte mari? În centrul vieţii literare timişorene, Anghel Dumbrăveanu se manifestă, şi aici, ca un pedagog strălucit.

Căci poetul nu se dezminte. El păstrează cultul valorilor dar şi al prieteniei: prietenii săi rămîn aceiaşi în cursul anilor. **Fonetica astrelor** este **Cartea cu prieteni** a lui Anghel Dumbrăveanu. Unii dintre ei au sfîrşit prea devreme, alţii şi-au trăit aniversările. Tabletele vor fi fost iniţial aniversare — unele, îndoliate — altele; cîteva vor fi însoţit sărbătorirea maeştrilor. Toate, unele lîngă altele, dau seamă de participarea poetului, de ieşirile sale în cetate, între scriitori. Elogiul scrisului şi al scriitorului, înalta sa menire în timp, iată raţiunea cea mai înaltă a acestei cărţi, în care bucuria de a dedica şi a se dedica subliniază calităţile poetului solar, întors mereu către ceilalţi.

Cornel UNGUREANU

---

* **Anghel Dumbrăveanu, FONETICA ASTRELOR, Ed. Facla, 1986.**

cronica literară

Timpul mărturisirii

Dacă pe coperta cărţii **Plecarea cavalerilor** nu ar exista menţiunea „roman", mulţi dintre cititorii volumului menit să încheie trilogia **Cavalerilor de pe coastă** ar fi convinşi că se află în faţa unui volum de confesiuni, un fel de **Viaţa ca o pradă** a lui Vasile Băran. Aşa, însă, autorul doreşte să atragă atenţia asupra faptului că nu garantează autenticitatea celor ce vor fi relatate şi că biografia naratorului-confesor nu se suprapune întrutotul biografiei scriitorului. Raportul realitate-ficţiune este practic imposibil de stabilit pentru cei ce nu cunosc copilăria şi adolescenţa lui Vasile Băran (printre ei mă număr şi eu), aşa încît singura şansă care le rămîne este aceea a lecturării cărţii ca un Bildungsroman, fictiv în exclusivitate.

Roman-confesiune fiind, **Plecarea cavalerilor** interesează nu atît prin evenimentele mai mult sau mai puţin (ne)obişnuite pe care le înglobează, cît prin jocul memoriei, prin mecanismul care duce la reactualizarea întîmplărilor petrecute într-o anterioritate ambiguă, alternînd între scenele desfăşurate în copilăria şi adolescenţa naratorului-confesor şi cele din imediata apropiere a „timpului mărturisirii". Cheia întregii cărţi stă, cred, în această revelaţie a naratorului.

Există şi o miză epică a romanului bazată pe ideea că în orice împrejurare în viaţă vei duce cu tine însemnele locului în care te-ai născut. „Cavalerii mei purtau, orice s-ar fi zis, Coasta cu ei, ca pe un templu nebănuit de răsunător prin clopotele sale trase cîndva de mine şi în afara cărora n-am fi putut nicicînd exista" (pp. 168—169). Apare intrinsec un motiv popular. Acela al satului natal ca „axis mundi", ca loc al eternei reîntoarceri, toate evenimentele lumii fiind raportate într-un fel sau altul la cele din locul copilăriei. S-ar putea chiar formula o tipologie a oamenilor de pe Coastă (cea mai realizată figură este, indiscutabil, aceea a învăţătorului Isaru), dar toate acestea rămîn undeva în planul al doilea, în faţă trecînd, cum spuneam, fascinaţia povestirii. Important este nu destinul naratorului sau al celorlalte personaje, ci felul în care acesta reuşeşte să convertească acest destin în povestire.

Se poate vorbi chiar despre o tehnică a rememorării, constînd în evocarea unei întîmplări care îl duce pe narator cu gîndul la o altă întîmplare petrecută anterior sau posterior primeia, după modelul unei paranteze care înghite în interiorul ei o altă paranteză. De aici, o puternică senzaţie de autenticitate, cititorul, convins de acest joc al fluctuaţiei memoriei, putînd crede că faptele naratorului-confesor sînt luate din viaţa reală a scriitorului. Sau măcar reprezintă o versiune... revăzută şi adăugită (sau scurtată, după caz) a acesteia.

Roman al naratorului, **Plecarea cavalerilor** realizează un mic paradox, acela de a aplica o scriitură modernă unui motiv străvechi de sorginte populară. Cititorului îi rămîne posibilitatea de a alege. Ori povestirea, care în ciuda fragmentarismului său (se simte mîna „microsionistului" Vasile Băran) este pe înţelesul tuturor, ori scriitura modernă, adică povestirea povestirii. La urma urmei, totul se reduce la o chestiune de gust.

Tudorel URIAN

---

* **Vasile Băran, PLECAREA CAVALERILOR, Editura Eminescu, 1985.**

portrete

O ATITUDINE ETICĂ

Literatura, ca orice alt fenomen, îşi dovedeşte vigoarea (şi) prin diversitate, categorie care se răsfrînge asupra tuturor aspectelor ei. Fără îndoială, aceasta implică şi dialogul dintre generaţii, asigurîndu-şi continuitatea, unitatea, rostul; matricele existenţiale, autorităţile demne de urmat, imboldurile pentru a-ţi umple inima cu viersul altor cîntece. Literatura slovacă din România, deşi tînără ca fenomen afirmat şi recunoscut (dezvoltîndu-se ca atare în ultimele două decenii), este în fericita situaţie de a număra printre creatorii săi scriitori consacraţi, **auctori**, oameni ce şi-au înscris în suflet, ca într-un blazon cultivarea cuvîntului artistic. Una dintre aceste personalităţi este scriitorul român de expresie slovacă, Pavol Bujtár.

Născut la Nădlac, judeţul Arad, la 10 noiembrie 1936, este unul dintre membrii fondatori ai Cenaclului Literar Ivan Krasko din Nădlac, iniţiator al apariţiei volumului antologic **Variácie** (Variaţiuni, ed. Kriterion în care, anual, se prezintă cu lucrări membrii cenaclului), autor al mai multor volume: **Lesni muzikanti** (Lăutarii codrului, basme, Košice 1976), **Vtáčí král** (**Împăratul păsărilor**, Bucureşti, 1979; basme) **Agáta** (roman, Bucureşti, 1981), **Marcový dážď** (Ploaie din martie, proză scurtă, Bucureşti, 1985), **Traista fermecată** (basme, Facla, Timişoara, 1985; traducere de Pavel Rozkoš). Textele izvorîte din experienţa de viaţă şi cea de cadru didactic (profesor la liceul din Nădlac, autor de manuale şcolare), de activist pe tărîm cultural-obştesc (regizor de teatru pentru amatori, responsabil al cercului de pomicultură, preşedinte al O.D.U.S. pe şcoală), se revarsă într-o albie tematică vastă. Scriitorul abordează lumea fragedă a copiilor (**Mancinka**, **Fiul podarului**), momente existenţiale semnificative (bătrîneţea, maternitatea, împlinirea aspiraţiilor profesionale, iubirea: **Trecerea anilor**, **Bocceaua**), introspecţia (**Bătrînica**), războiul (**Areta**, **Frontul**), prezintă fragmente de frescă a vieţii rurale (**Culesul**, **Caii speriaţi**), arborînd întotdeauna o atitudine etică fără compromisuri, sub semnul autenticităţii şi al adevărului. Scriitura acestui „peisagist-pictor al cîmpiei nădlăcane" (C. Barborică, 1978), se remarcă prin vigoarea epicului, tandreţea lirismului „delicat înfiorat" (F. Bănescu, 1983). Autoironia elegantă, „umorul de mare ţinută" (St. Moravčík, 1981) îi confirmă talentul (**Candelaorul de porţelan**; **Tăierea viţei de vie sau avantajele de a fi membru al cercului de horticultură**). Vocaţia de prozator (deşi debutează cu poezie şi-şi încearcă forţele şi în piese de teatru pentru copii şi tineret) i-a adus cuvinte de laudă din partea criticii, un premiu internaţional (1965 Cehoslovacia, pentru povestirea **Cărbunarul şi vîntul**), precum şi calitatea de membru al Uniunii Scriitorilor din ţara noastră.

Activitatea acestui om şi scriitor este exemplară, şi, în multe privinţe, constituie o oglindă a condiţiei noastre, oglindă în care ne putem privi şi contempla. De aceea ne e dragă şi ne mîndrim cu ea.

Maria Anoka DAGMAR

marginalii

HOMO AESTHETICUS

Există o categorie de oameni rari şi, de aceea, foarte preţioşi care pot fi numiţi ca în titlul acestor însemnări.

Ceea ce-l caracterizează pe **homo aestheticus** este că el nu are decît două dimensiuni: suprafaţă şi adîncime. Cu epiderma lui foarte fină, **homo aestheticus** percepe ca nimeni altul frumuseţea. El n-are nevoie de concepte şi de idei dinainte făcute ca să înţeleagă arta. Judecata lui este un dat natural. În întregime, el alcătuieşte un organ de înţelegere a operei şi judecata lui — sigură, nuanţată — este modul de funcţionare a acestui organ. Nu-i sînt de folos conceptele şi nici nu le are. Pentru el, conceptele sînt intermediari grosolani între epidermă şi obiectul de artă, adică sînt piedici, nu adjuvanţi. Îşi fereşte de abstracţiune vorba colorată, plină de străluciri. Ca atare, el nu-şi formează o concepţie, nici măcar despre creaţie, cum nu-şi formează păsările despre cîntec. Pentru **homo aestheticus** arta este un mod de a fi. Însă greşim dacă vedem în el un instinctiv refuzat de idei. Dimpotrivă, el este inteligenţa însăşi, căci mintea lui prelungeşte simţurile, încît senzaţiile lui se transformă fără efort în judecăţi. Totuşi, producînd cu uşurinţă idei dar neavînd Idee, mintea lui închide opera într-un tipar prea strîmt.

Organ de mare fineţe, **homo aestheticus** nu suportă impuritatea. Aceasta e a doua lui limită. El îi opune pe artiştii puri artiştilor mari, fiindcă artiştii cu adevărat mari nu sînt niciodată puri. Artistul mare absoarbe cu lăcomie şi fără alegere totul; tot ce-i omenesc.

Faţă de oameni **homo aestheticus** rămîne mefient. Îi se par vulgari şi, ca să-i evite, i se întîmplă să devină el însuşi vulgar. În spaţiul dintre epidermă şi adîncime, acolo unde oamenii obişnuiţi amestecă idei de-a gata şi sentimente, în **homo aestheticus** stăruie un vid. Este cutia lui de rezonanţă estetică, mărginită de pereţii subţiri ai indiferenţei la sentimentele omeneşti. În absenţa acestora şi conştient de superioritatea pe care i-o dă ascuţimea simţurilor, **homo aestheticus** este mizantrop şi dispreţuitor. Pronunţă verdicte aspre şi definitive, de cele mai multe ori drepte. Cînd greşeşte, înseamnă că a exagerat adevărul pînă la eroare. N-are spirit concesiv. Întreţine o morală, morala artei, dar îi lipseşte bunătatea.

Rănit prea adesea de **homo aestheticus**, spiritul comun are tendinţa să-l urască. Îl izolează în cel mai bun caz. Îi înfierează neomenia. Uită un fapt: **homo aestheticus** este adînc. În adîncimea lui arde o credinţă, în numele căreia oficiază. Putem să nu fim de acord cu el. Arta nu este totul şi poate nici nu este lucrul cel mai important. Mai important este omul — dar a o spune fără credinţă înseamnă a cădea într-un loc comun. Credinţa rar se întîlneşte cu spiritul comun, în timp ce om, om cu majusculă este tocmai cel care arde pentru convingerea lui.

Şi încă ceva. Adîncimea, în **homo aestheticus**, mai presupune şi suferinţă. Necuprinzînd în sine rumoarea de gînduri neîncheiate şi de emoţii fugitive ale omului de pe stradă, admirat dar niciodată iubit, **homo aestheticus** este singur. Avînd exigenţa purităţii inaccesibile, el se scîrbeşte de tot ce n-o satisface, începînd cu el însuşi. Cerul reversibil din adîncul lui se schimbă cu uşurinţă într-un infern unde fierb laolaltă trupurile celorlalţi şi propriul lui suflet. Ţinut la distanţă de toţi şi nemulţumit de sine, **homo aestheticus** este trist.

Livius CIOCÂRLIE

ancheta „ORIZONT"

Teatrul în spiritualitatea Cetății

(I)

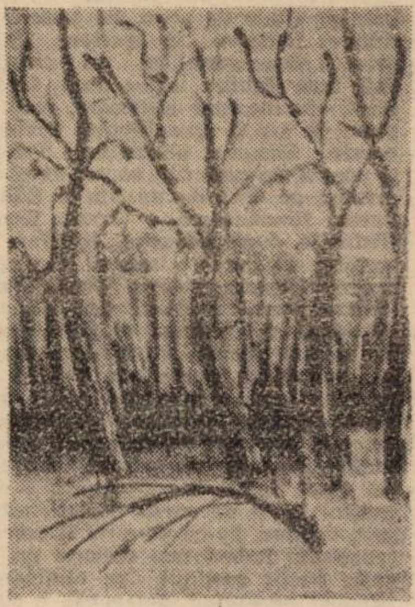

DARIA SĂVESCU : Pădure, iarna.

● **A DEVENIT OBIȘNUINȚĂ**, de ani buni, ca fiecare premieră a **TEATRULUI NAȚIONAL DIN TIMIȘOARA** să se răsfrîngă, frumos și emoționant, asupra Cetății, s-o implice, s-o dinamizeze, s-o incite. Din rîndul întîi de stal la lojă și balcon, pînă la... tinereasca galerie, biletele toate își află cumpărător, „la dispută". A devenit obișnuință, iarăși de cîțiva ani, ca bienala „Gală a dramaturgiei românești actuale" să polarizeze atenția întregii lumi teatrale românești, cu luni de zile înainte ; se pregătesc spectacole **anume** pentru acest eveniment republican. Nu doar critica de specialitate, prezentă întotdeauna la Gală prin majoritatea componenților ei de prim rang, ci, în egală măsură, **MARELE PUBLIC**, așteaptă confruntarea, o susține, o gustă cu toate fibrele simțirii, cu prospețimea cugetului. De ani buni, Teatrul Național din Timișoara este unul dintre cei mai redutabili, mai „temuți" adversari ai întrecerilor profesioniste de gen. Stau mărturie, în acest sens, acele premii, acele distincții care au onorat spectacole, ca entitate, contribuții regizorale, scenografice, actoricești la crearea unor premiere intrate în tezaurul spectacolului teatral românesc contemporan. Respect nețărmurit față de profesie, față de beneficiarul actului de educație prin artă, emulație, efervescență : iată „explicații" ale unui succes clădit cu trudă, cu mereu neostoită dăruire, cu inteligență și o contaminantă tinerețe. Cu **neoboseală**, cum spun ei, membrii trupei care se bucură firesc de afluxul spectatorilor, de trofee și locuri fruntașe în ierarhia națională, de „amănunte" cum ar fi epuizarea rapidă a tuturor biletelor la cel de al .. 117-lea spectacol cu „Mobilă și durere", de disponibilitatea, doar aparent neobișnuită, a unor gazde dintr-un oraș vecin de a disloca un perete ca să poată fi instalat un decor ; de prezența, pe străzile altui oraș, a zeci de semne vestind : azi prezintă spectacole Naționalul din Timișoara ! Cota de calitate cîștigată are și alte forme de manifestare : bucuria cu care vin să joace „în reprezentație" personalități de seamă ale Teatrului Românesc ; bucuria cu care vin, în exigente turnee „de reciprocitate", colective ca Teatrul Mic, Teatrul Bulandra, Naționalul din Tg. Mureș

„**Într-un lucid și perseverent efort de redefinire a profilului, de extindere și îmbunătățire a programului educativ, dimensionînd artistic funcția sa politică, valorificînd plurivalent aptitudinile educative ale artei spectacolului, Teatrul Național din Timișoara trăiește o stare activă de creație, pentru o descifrare atentă a sensurilor epocii contemporane. E o fericită șansă a teatrului de a fi implicat în revoluția cea mai profundă pe care a cunoscut-o vreodată România"**. Este crezul colectivului și îi dă glas coordonatoarea acestuia, **Lucia Nicoară**.

● **MOMENTUL PREZENT AL NAȚIONALULUI TIMIȘOREAN** înseamnă febrile pregătiri ; în lucru sînt trei viitoare premiere, fiecare dintre ele însemnînd tot atîtea viitoare evenimente. pornind de la girul celor ce le înfăptuiesc. Regizorul **Ioan Ieremia** montează „Regele Lear" de William Shakespeare; în rolul titular, actorul **Vladimir Jurăscu**. „Shakespeare și Teodor Mazilu, relevă Ioan Ieremia, sînt obsesiile programului meu regizoral. **Regele Lear** e un text substanțial, un text fundamental, o reală **provocare profesională**. Dincolo de aceasta, am descoperit cu bucurie că la Teatrul Național din Timișoara există parcă o distribuție **creată** pentru acest spectacol ; fapt ce arată, din capul locului, calitatea compoziției acestui colectiv. Cred că puține teatre din țară pot îndrăzni să se apuce de **Regele Lear** ; îmi amintesc că spectacolul bucureștean s-a montat prin apelul la actori din mai multe teatre ale Capitalei. Ce pot spune despre spectacolul „meu" ? Piesa, citită astăzi, receptată ca literatură, pare retorică, romantică. Din 200 de pagini de text tipărit au rămas 96, ca versiune de spectacol. Deocamdată, singura satisfacție certă rămîne aceea a muncii la această premieră, la transpunerea căreia participă întregul nostru colectiv". În fruntea distribuției, prestigiosul actor **Vladimir Jurăscu**; aflat față în față cu un rol mare, un rol ambițios, ce-l antrenează cu întreaga forță a talentului, a personalității sale : „Este o încercare de forță pentru teatrul nostru, pentru mine ; se prefigurează, îndrăznesc să spun, un autentic act de cultură, un eveniment artistic nu numai local. Pentru mine, după 35 de ani de carieră actoricească, este o încununare a strădaniei. Aștept „gongul" premierei cu emoție, alături de colegii mei **Margareta Avram, Alina Secuianu, Adela Radin-Ianto, Sandu Simionică, Daniel Petrescu, Alexandru Ternovici, Ion Haiduc, Robert Linz.**"

● **ÎN ALT STADIU DE FINISARE** se află spectacolul cu piesa **Noțiunea de fericire** de Dumitru Solomon, în regia tînărului artist **Ștefan Iordănescu**, a doua premieră a sa pe scena Naționalului timișorean. Pe afiș, actorii **Gheorghe Stana, Horia Ionescu, Sandu Simionică, Mircea Belu, Miron Nețea, Victoria Suchici-Codricel, Irene Flamann-Catalina, Ana Ionescu, Margareta Avram, Adela Radin-Ianto, Alina Secuianu.** Spectacolul se bucură de o largă rețea a colaboratorilor : decoruri, arhitect **Lucian Lichiardopol**, costume, **Victor Rudan**, muzica, **Ilie Stepan**, mișcare scenică, **Ioan Gârba**. Premiera ? În zilele ce vin, încă în acest sfîrșit de an 1986 !

● **EMIL REUS VA SEMNA**, în prima parte a anului teatral 1987, regia spectacolului la piesa **Copiii soarelui** de Maxim Gorki : „Mi se oferă șansa de a reliefa, prin montarea acestui text, responsabilitatea omului de știință în veacul nostru. Pot spune că am un gînd novator, foarte interesant, vreau să reliefez o problematică foarte actuală. Conlucrez cu o echipă de foarte buni actori : **Larisa Stase Mureșan, Ion Haiduc, Margareta Avram, Sandu Simionică**. Alte proiecte pe care le nutresc ? Un spectacol Shakespeare „Richard al III-lea".

● **...PENTRU CEA DE A PATRA EDIȚIE A GALEI DRAMATURGIEI ROMANEȘTI ACTUALE**, Teatrul Național din Timișoara pregătește un repertoriu prevalent autohton : un repertoriu de ambiție artistică, un repertoriu care se va bucura de adeziunea, de interesul publicului : **Vlaicu Vodă**, de Alexandru Davilla, **Sculptură în os**, de Paul Everac, **Socrate**, de Dumitru Solomon și **Într-o singură seară**, de Iosif Naghiu, un program dens, în consens cu **misiunea formativă** ce îi revine teatrului, în acord cu titulatura sa de Teatru Național ; un repertoriu incitant prin paleta de idei, prin substanțialitatea titlurilor. relevă Mariana Coruțiu-Voicu, secretar literar.

● **DESCHIDEREA SPRE PUBLIC A SCENEI NAȚIONALULUI** este una dintre cele mai relevabile trăsături ale sale și înseamnă, numai în acest an teatral, optzeci de microspectacole în principalele întreprinderi timișorene, la I.M.T., Electrotimiș, Electrobanat, Electromotor, la „Azur", „1 Iunie", IPROTIM, la „Bega" precum și în școli, facultăți. Cu spectacole pe texte de I.L. Caragiale sau Liviu Rebreanu, cu fragmente semnificative din premierele stagiunii. Deschiderea generoasă, entuziastă, spre public, înseamnă, în același timp, stagiuni permanente la Lugoj, Deva, Hunedoara, Oțelul Roșu, Alba Iulia, Reșița. Înseamnă afluxul, spre spectacolele de la sediu, a oamenilor muncii, a elevilor și studenților vizitați, la locurile lor de muncă, respectiv de studiu. de către ACTORI. Deschiderea teatrului mai înseamnă, însă, și frecvente prezențe în alte centre teatrale, sub semnul unei competiții benefice. Niciodată, accentuează secretarul literar **Doina Popa**, stagiunea permanentă, turneul nu se deosebesc de spetcacolul de la sediu, de spectacolele prezentate în fața „echipelor" de cronicari (care vizitează, des și constant, teatrul) : din respect pentru public, din respect, mai întîi, față de noi înșine.

● **NU NUMAI PREMIILE** ultimilor ani atestă ținuta, valoarea, seriozitatea colectivului, deși numărul, „greutatea" lor sînt impresionante : premii I în cadrul etapei republicane a Festivalului național „Cîntarea României" ; premii ale secției de critică a A.T.M. pentru spectacole ; premiul A.T.M actorului **Ion Haiduc** ; premiul I acordat **Margaretei Avram** la Gala teatrului istoric de la Craiova ; premii pentru cele mai bune spectacole, cea mai bună regie, cea mai bună scenografie, la Festivalul dramaturgiei românești actuale : destinatarii lor sînt Teatrul Național din Timișoara, creatorii săi de frunte : regizorul **Ioan Ieremia**. scenografa **Emilia Jivanov**. Majoritatea covîrșitoare a acestor spectacole, situate în fruntea ierarhiei teatrale naționale, se axează pe texte românești contemporane, semnate de dramaturgii Teodor Mazilu, Dumitru Radu Popescu, Dumitru Solomon ; premiile au răsplătit spectacole pornind de la carate ale textelor scrise de Camil Petrescu, Cehov, Vallejo. Premiile au răsplătit opțiunea repertorială : pe deplin conștientă de finalitatea formativă a actului teatral, de rostul superior ce revine TEATRULUI în contextul educației prin artă a oamenilor acestui timp al României socialiste. Premiile au răsplătit și vor răsplăti, există toate premisele în acest sens, toate acoperirile în muncă, splendida devoțiune, cota ardentă a entuziasmului — premiile răsplătesc, vor răsplăti, originalitatea descifrării unor texte de valoare, talentul, marea investiție de efort a regizorilor, scenografilor, a actorilor acestei admirabile **ECHIPE** care este **TEATRUL NAȚIONAL DIN TIMIȘOARA.**

Ildico ACHIMESCU

---

memento

Un luptător al neamului

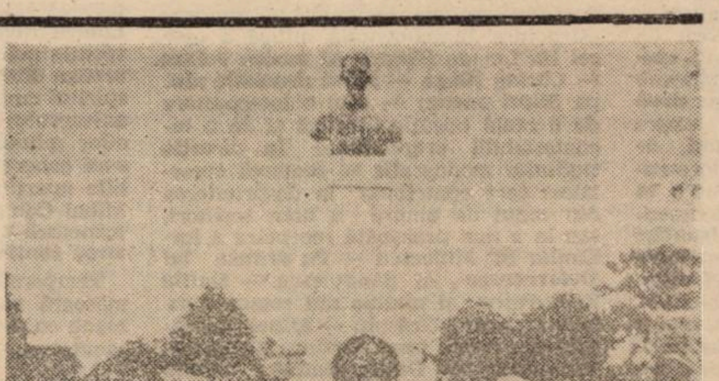

Un gest în aparență simplu, însă încărcat de mîndria jertfei pentru țară. Un gest cum vor fi fost multe altele în timpul războiului de întregire a neamului : chemat să pună arma în cui și să o înlocuiască cu condeiul, iată ce scria unul din vitejii noștri ostași : „Aș putea ca tocmai eu, care toată viața am propovăduit dragostea de neam și țară, să mă dau în lături de la această sfîntă și sublimă datorie ? Fapta mea ar fi cea mai rușinoasă trădare care ar însemna sinuciderea mea morală. De aceea, nu primesc cu nici un preț să plec de pe front. Rămîn aici, căci aici mi-i locul ... Mă îngrijește soarta neamului și a țării în slujba cărora am fost închinat prin naștere și pregătirea mea". Cel care a rostit aceste înălțătoare cuvinte nu este altul decît învățătorul Neculai Stoleriu, din Baia, pe care un exeget îl caracteriza cu aceste cuvinte : „un român întreg, numai vrednicie, numai înțelepciune, în toate treburile lui, numai om al datoriei și în slujba neamului românesc de la început și pînă și-a dat sufletul." Un adevărat erou-apostol în viață și în lupta pentru țară.

Neculai Stoleriu n-a trăit decît 38 de ani. S-a născut în 1878 în satul Călinești (jud. Botoșani), fiind unul din cei mai străluciți elevi al școlii normale „Vasile Lupu" din Iași. Timp de 18 ani funcționează ca învățător, iar vreme de 12 ani în satul Baia, acest „sat-cetate", aflat la numai cîțiva kilometri de Fălticeni. E un sat care amintește de vremurile glorioase ale marelui Ștefan, cînd la Baia se afla capitala Moldovei.

În anul 1900 apare, din inițiativa lui N. Stoleriu, „Revista învățătorilor și învățătoarelor din România", iar în 1901 publică și Almanahul acestei reviste. În 1904 ia ființă „Casa de sfat și citire", prima de acest fel din țară. Tot acum se editează „Calendarul sătenilor", cu prilejul comemorării a 400 de ani de la moartea lui Ștefan cel Mare. Apoi, împreună cu Mihail Sadoveanu și Artur Gorovei, pune bazele gazetei „Răvașul poporului" (1907—1909), la Fălticeni. A fost un exemplu de conștiință morală și patriotică. A răspuns cel dintîi afirmativ la o propoziție pe care o repeta obsesiv : „S-au găsit întotdeauna învățători conștienți de menirea lor". A răspuns cu un da care a fluturat ca un drapel și atunci cînd a sosit ordinul de plecare pe front. Ca sublocotenent, a făcut parte din regimentul 56, batalionul al II-lea, compania a 8-a, plutonul al doilea. Batalionul său a intrat primul în luptă, iar el s-a aflat mereu în fruntea tovarășilor săi. A căzut la datorie, sub drapel, răpus de un glonte, după asfințitul soarelui, în munții Călimani, la Rusca-Pietrosul.

Patria recunoscătoare, prietenii apropiați, locuitorii satului i-au ridicat, în comuna Baia, celui care consfințea, și prin jertfa sîngelui său, unirea tuturor românilor, un frumos monument, operă a sculptorului D. Loghin. Bronzul înălțat la Baia este, și el, un punct simbolic pe harta glorioasă a patriei.

Doina MUNTEANU

POEZIA 1986

Spaţiul liric

Dacă nu vor surveni surprize care să-i schimbe configuraţia, dacă publicarea unor culegeri de versuri aflate, încă, sub teascurile tipografice şi apariţia celor aflate pe drumul către cititor nu vor înclina în mod spectaculos balanţa interesului nostru către opurile menite a da o idee despre producţia „la zi" a starurilor unanim creditate ori a celor pe cale de a se impune în conştiinţa publică, apariţiile de vîrf ale anului editorial în curs par să privilegieze iniţiativele, răbdătoarele întreprinderi ale istoricilor literari. E, atît cît îmi dau seama din culegerile pe care am putut să le procur şi parcurg, pînă acum, un an al recapitulărilor, al bilanţurilor personale pentru cîţiva autori aflaţi la un mijloc de drum al întemeierii propriului profil liric, un an, nu mai puţin, în care editorii par să-şi fi propus să resuscite atenţia pentru poeţi ce, cu o vreme în urmă, solicitau din plin interesul foiletoniştilor gazetelor literare. Aş remarca, înainte de toate, între acestea din urmă iniţiative (încă) două volume ce intră într-o serie de pe acum de marcă, pentru bibliofili, amîndouă purtînd girul lui Romulus Vulpescu: o ediţie a **Jocului secund** al lui Ion Barbu şi o selecţie retrospectivă, conţinînd un apreciabil număr de inedite din creaţia lirică a prozatorului şi dramaturgului Romulus Guga. Tot aci trebuie semnalat volumul antologic **Poeme cu lună** de Zaharia Stancu, cum şi o altă ediţie critică, anume a **Versuri**-lor lui Dragoş Vrânceanu, un volum ce aduce cu sine ceva din atmosfera liniştitelor zile ale poeziei: cele în care temeinicele demersuri culturale, ale traducătorului, bunăoară, puteau da, singure, o idee despre intenţiile şi (pre)dispoziţiile literatorului omonim. La fel de temeinic alcătuite ca şi volumele mai sus citate sînt şi cele două ample retrospective lirice semnate de Vasile Nicolescu (**Magnolii şi fum**) şi Anghel Dumbrăveanu (**Iarna imperială**), ambele găzduite de populara colecţie Biblioteca pentru toţi. Sînt volume, acestea două, cum şi altele de acest fel tipărite de Editura Minerva, ce însoţesc, firesc, drumul unor autori cu un prestigiu deja bine stabilit chiar dacă încă în plină efervescenţă creatoare, încă departe de a-şi fi spus ultimul cuvînt în poezie. Remarci altminteri, valabile şi pentru un poet (un volum antologic) prezent pe lista de apariţii a Editurii Cartea Românească: Ovidiu Genaru (**Patimile după Bacovia**). În afara colecţiilor de poezie selecţii din opera proprie au mai publicat Marcel Gafton (**Şaizeci poeme**) şi Alexandru Jebeleanu (**Linia azură a lucrurilor**), poeţi porniţi de la poli diferiţi ai aceleiaşi generaţii: cel dintîi punînd în valoare o invenţie lexicală/imagistică de o bogăţie ce frizează insolitul presupunînd un ochi obişnuit cu frumuseţile mai puţin canonice ale poeziei moderne, cel de-al doilea o temperantă a alcătuirilor lirice de sursă clasicizantă. În rest, volume, fie-ne permisă licenţa, de croazieră, ducînd mai departe un travaliu poetic susţinut pe aliniamente stilistice ce exclud, de regulă, o cît de mică surpriză. Volume, desigur, unele, de certă ţinută. Din amplul, magmaticul corpus de texte al lui Adrian Păunescu, **Manifest pentru mileniul III**, scrutează ochiul unui poet în momentele de graţie, remarcabil **Alte poeme nouă** de Mircea Ivănescu este o culegere la nivelul celor mai bune publicate de autor în ultima vreme, ceea ce s-ar putea spune şi despre **Podul de vamă** al lui Ion Horea, **De toamnă** al lui Victor Felea, **Ave Eva** de Dan Laurenţiu, **Orpheus** de Ioanid Romanescu. Un fapt, în context, ce pare a se contura cu claritate: temperanţa, dincolo de formule lirice şi timbru particular, a întreprinderilor lirice, preferinţa pentru o seamă de trasee lirice personale deja validate de opinia critică, nu o dată pentru formule lirice istoricizate. Păstrînd distanţele cuvenite, volume ca **Adagio** de Eduard Pamfil, **Neodihna cuvintelor** de George Drumur, **Drumul pe ape** de Lucian Emandi, **Cîmpuri îngropate-n maci** de Valentin Tudor, **Somnul în munte** de Ioan Evu ori **Gongul şi masca** de Mircea Belu nu indică o abatere de la calea de mijloc a opţiunilor editoriale. Cum nici culegerile ce vor fi trecute în acest an în contul unor autoare — voci, altminteri, de amplitudini felurite, unele nume familiare, altele, cîteva, prin osîrdie poligrafică, pe cale de a deveni: Doina Uricariu (**Ochiul atroce**), Nastasia Maniu (**Vedere din poem**), Tatiana Flondor Arieşanu (**Mă ascund în lumină**), Mariana Codruţ (**Schiţă de autoportret**) etc. Despre majoritatea volumelor menţionate am scris, de altfel, la vremea apariţiei, despre alte cîteva îmi propun să scriu de acum înainte.

Lucian ALEXIU

Numărătoarea inversă

Dacă nu ne înşală contabiliceştile fişe, stivuite pe marginea biroului, între colecţii de reviste şi teancuri de cărţi, prezenţa editorială a poeţilor timişoreni n-a excelat prin cantitate. O poate oricine socoti pe degetele unei singure mîini: o mînă cu şase degete, deci mai puţin spectaculoasă decît aceea cu şapte, a celebrului autoportret al lui Chagall. Înşirate, numele poeţilor nu ocupă mai mult de două rînduri: Anghel Dumbrăveanu, Alexandru Jebeleanu, Valentin Tudor, George Drumur, Tatiana Flondor-Arieşanu, Eduard Pamfil. Din fericire, dincolo de această luare la cunoştinţă se întinde o materie poetică despre care se poate discuta pe îndelete. De pildă, Anghel Dumbrăveanu intră în familia de elită a bepetiştilor **Iarna imperială**, antologie optînd pentru ordonarea originală pe criteriul „înrudirii tematice" a poemelor, propune şi un profil surprinzător al autorului. Selecţia generoasă subliniază o trăsătură a creaţiei lui Anghel Dumbrăveanu sesizabilă, foarte discret, în ultimele sale volume: aceea a unei implicări decisive şi grave, în existent şi în imaginar. Poetul se confruntă cu marile teme, viaţa, moartea, iubirea, accentele confesive încărcîndu-se de o sobră nuanţă dubitativă. Puse sub semnul întrebării, obsesiile devin hieratice puncte de sprijin ale viziunii.

O carte recapitulativă este şi **Linia azură a lucrurilor** de Alexandru Jebeleanu, poet care a consumat cîteva stiluri şi operează, acum, o adevărată mişcare de recuperare: vom întîlni aici şi poemul în linie tradiţionalistă, sonetul şi balada, dar şi o vizibilă deplasare spre un modernism moderat.

Ca nişte raze, ceilalţi poeţi enumeraţi pînă aici se circumscriu uneia sau alteia din direcţiile deja enunţate. Valentin Tudor optează pentru versul cantabil, pentru muzicalitatea sonurilor folclorizante, **Cîmpuri îngropate în maci** fiind un bun exemplu pentru stadiul evoluţiei poetului. La celălalt pol, dar în limitele unei direcţii asemănătoare, Eduard Pamfil rămîne un adept al lirismului „în stare pură", imperturbabil în seninătatea sa de-o discretă inactualitate, dincolo de mode şi influenţe.

Se impune completarea acestei liste cu alte prezenţe lirice din spaţiul bănăţean. Octavian Doclin propune o antologie sui-generis. **Curat şi nebiruit**, cartea sa de curînd apărută, marchează despărţirea poetului de etapa „biografistă". Atent la aerul epocii, el pare a fi ales, neostentativ, o cale a impersonalizării pe care n-a făcut, totuşi, decît foarte timizi paşi. Este, s-o spunem, o direcţie viabilă, care merită a fi investigată în continuare. În această ordine a lucrurilor, se cuvine să menţionăm şi antologia poeţilor debutaţi la „Facla" în acest an. Mai bine primită de către critica literară decît încercările anterioare ale editorilor timişoreni, **Argonauţii** impune atenţiei un singur nume: **Marcel Toicea**. De altfel, tonul poeziei sale, sesizat şi de Laurenţiu Ulici, amestec de ironie şi proiecţie a imaginarului în microuniversuri fantaste, conţine promisiunile unei excelente evoluţii viitoare. Este unul din poeţii pe care-i aşteptăm cu nedisimulată nerăbdare. De asemenea, cuvinte frumoase s-ar putea spune despre **Gongul şi masca** actorului-poet Mircea Belu.

Al şaptelea deget al chagallienei mîini ar fi reprezentat, în tabelul sinoptic al rîndurilor de faţă, de o absenţă: au lipsit cărţile de poezie care să capteze atît interesul cititorului cît şi cel al criticii, deopotrivă. Am avut senzaţia că s-a pierdut ceva din pofta degustării îndelungi şi zgomotoase a productelor lirice. Prea puţine cărţi s-au văzut omologate în unanimitate, făcînd figură de premiant la ambele materii. 1986 a fost, din acest punct de vedere, un an al previzibilităţilor. s-a vorbit mult despre antologii (sau cvasiantologii), adică despre cărţi care doar precizau un contur creator, dar nu-l modificau substanţial. Exemplul tipic îl reprezintă **Patimile după Bacovia**, a lui Ovidiu Genaru, carte frumoasă, care consolidează un prestigiu, dar nu destăinuie nimic din strategia viitoare a poetului. De asemenea, chiar poeţii cu firmă solidă au lăsat impresia că şi-au luat o scurtă vacanţă, răspunzînd la apel fără prea mult entuziasm, adică fără să aducă nimic cu adevărat nou. S-au menţinut la cota (şi valoarea) cunoscute atît Mircea Ivănescu, a cărui ultimă apariţie, **Alte poeme nouă**, echivalează cu o victorie de palmares, Marcel Gafton („Saizeci poeme"), Darie Novăceanu, („Întoarcerea gladiatorului") Victor Felea („De toamnă"), Vasile Igna („Insula verde"), cît şi autorii unor cărţi foarte frumoase, în linia creaţiei anterioare: Ion Horea („Podul de vamă"), Dan Laurenţiu („Ave Eva") L-am include aici şi pe Adrian Păunescu, autorul unui voluminos **Manifest pentru mileniul III**. Dar, despre acest autor, vorba cuiva, „aproape totul a fost spus". Aşadar, un an calm, prea calm, ale cărui ţărmuri nu le-au agitat obişnuitele prestaţii ale „generaţiei în blugi". Un singur concurent a părăsit blockstartul înţepenit al competiţiei cu editorii, ţîşnind vijelios spre cititori: Traian T. Coşovei, propunînd şi un titlu predestinat: **În aşteptarea cometei**. Dar anul încă nu s-a încheiat. Poate că în urma prafului ei stelar vom distinge şi alţi asteroizi şi, de ce nu, chiar planete.

Mircea MIHĂIEŞ

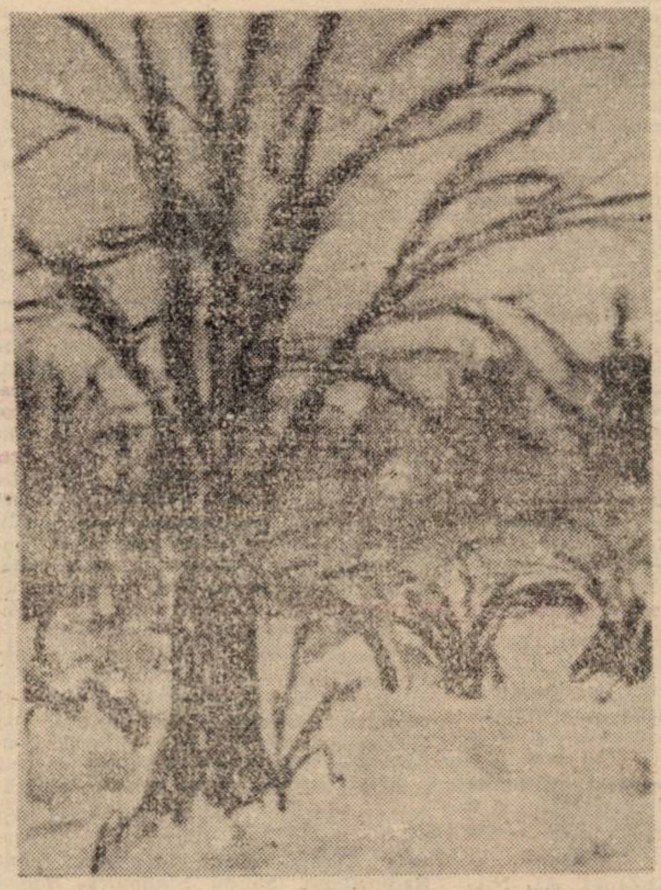

DARIA

SĂVESCU

„Copacul"

CRITICA 1986

Direcţii ale criticii

Fără să fi adus o cotitură în interpretarea literară, producţia critică din acest an nu a coborît valoric sub nivelul ultimilor ani. Marca definitorie a acestui an ni se pare a fi o unitate în diversitate, o armonioasă varietate a fenomenelor literare, în multiple modalităţi de abordare, de la monografii şi analiza unor perioade, la cercetări de istorie literară şi studii comparatiste.

Cercetările de istorie literară scot în prim plan lucrările unor reputaţi specialişti în materie. Valeriu Râpeanu proiectează în **Scriitori dintre cele două războaie mondiale** noi lumini asupra unor autori mai puţin frecventaţi, de la N. Iorga la I. Pelz, T. Teodorescu-Branişte — o lăudabilă repunere în drepturi a unor scriitori care au cimentat o epocă literară. Prin **Confruntări literare — II**, George Ivaşcu contribuie la o mai bună cunoaştere a unei întinse perioade istorico-literare (1935—1985). Teodor Vârgolici abordează un aspect puţin cercetat (sau deloc), în **Scriitorii clasici şi armata română**, lucrare cu un caracter interdisciplinar şi o finalitate complexă. Dan Horia Mazilu fidel faţă de literatura începuturilor ne oferă, cu **Proza oratorică în literatura română veche**, un studiu incitant, prin care conferă o pondere valorică sporită literaturii noastre vechi. Mircea Scarlat, unul dintre cei mai activi critici tineri, îşi continuă ambiţiosul proiect, consacrînd volumul III din **Istoria poeziei româneşti** orientărilor moderniste din prima jumătate a secolului XX, apropiindu-se de ultima perioadă, cea contemporană. Oarecum la interferenţa istoriei literare cu exegeza monografică se plasează valoroasele lucrări ale unor preţuiţi cercetători. Astfel, Zoe Dumitrescu-Buşulenga, cu lucrarea sa **Eminescu şi romantismul german**, aşează, credem noi, într-o ecuaţie justă raportul dintre eul profund eminescian şi cultura germană, corectînd nişte obtuzităţi care încă se perpetuau în aşteptarea unei demonstraţii adecvate, care plutea, parcă, în aer. Eugen Todoran continuă metodic să sondeze „structura fundamentală mitică a operei lui Lucian Blaga". Al treilea volum — **Lucian Blaga — Mitul dramatic** (după **Mitul poetic**) — este o interpretare de o reală bogăţie ideatică şi de o incontestabilă originalitate. În direcţia studiului monografic se remarcă cercetători care contribuie la desprinderea din conul de umbră a unor scriitori, sau la o mai proaspătă receptare a lor: Emilia Şt. Milicescu — **Pe urmele lui Delavrancea**, Al. Săndulescu — **Duiliu Zamfirescu şi marele său roman epistolar**; Dorina Grăsoiu — **Mihail Sebastian sau ironia unui destin**; Antoaneta Tănăsescu — **Destin teatral: Aurel Baranga**. Menţiuni speciale merită cărţile care au încununat centenarul Rebreanu: **Tînărul Rebreanu** de Niculae Gheran, model de competenţă şi imparţialitate, şi **Pe urmele lui Liviu Rebreanu** de Adrian Dinu Rachieru, atras în primele cărţi de dinamica ideilor literare dintr-o perspectivă mai accentuat teoretică, şi care se apropie vizibil de practica literară, urmărind resorturile intime şi funcţiile operelor literare.

O direcţie fecundă grupează eseurile critice şi cercetările specializate, subsumabile unei cuprinderi integratoare; titlurile confirmă şi anvergura problematicii şi prestigiul autorilor: Silvian Iosifescu — **Descoperirea cunoscutului**, Gh. Bulgăr — **Cultură şi limbaj**, Henri Wald — **Expresivitatea ideilor**, Ion Hobana — **Literatura de anticipaţie**, Sanda Radian — **Portrete feminine în romanul românesc interbelic**. O lucrare ce se cuvine menţionată este **Dialectica limbajului poetic** de Crişu Dascălu, care, deşi parţial dificultoasă, are meritul de a împleti demersul teoretic cu cel analitic-aplicativ. Dintre puţinele debuturi semnificative în critică se detaşează cel al lui Ion Cristoiu care în **Lumea literaturii** dovedeşte o subtilă vocaţie polemică şi capacitatea de a investiga literatura din interiorul ei, în spiritul empatiei lui Volkelt. Cercetarea universului folcloric, căutarea rădăcinilor mitologice ale literaturii române s-au concretizat în două cărţi remarcabile aparţinînd unor buni specialişti: Mihai Coman — **Mitologie populară românească I** şi Dumitru Bălăeţ — **Regăsirea continuă**.

Temperatura prezentului literar o măsoară volumele de portrete şi foiletoane cu priză la publicul larg şi la comentatori, N. Manolescu cu **O uşă abia întredeschisă** şi Gheorghe Grigurcu în **Existenţa poeziei** (deşi cu regretabile omisiuni) ne încîntă cu disocieri şi caracterizări „într-un şir de propoziţii memorabile" pentru viitorul istoric al poeziei, cum aprecia justificat Cornel Ungureanu; apoi Marin Sorescu — **Uşor cu pianul pe scări**, cucerind prin savuroasele, dar realistele sale cronici. Nu poate fi ignorat nici efortul cercetătorilor ce trudesc la o situare pe măsura valorii ei a literaturii române în context european, universal: Romul Munteanu — **La civilisation des livres** şi Mircea Muthu — **Permanenţe literare româneşti în cercetare comparată**. Semnalăm, în final, evoluţia unor tineri critici dotaţi, ce-şi pregătesc, sperăm, apariţia editorială.

Nu pretindem a fi făcut un veritabil bilanţ, ci doar a fi jalonat liniile de forţă ale fenomenului critic pe 1986, care a adăugat noi nuanţe şi valenţe interpretative, asigurînd o mai mare deschidere axiologică, o sporită emulaţie în cîmpul spiritualităţii noastre contemporane.

Valeriu DRUMEŞ

Despre întoarcerea autorului şi celelalte...

Fascinaţia pe care, de cîţiva ani încoace, o exercită **întoarcerea Autorului** face ca nota generală a volumelor de critică apărute în 1986 (fireşte, sub rezerva că „prelungirile" anului editorial pot aduce încă surprize) să fie **revenirea la biografism**. E de văzut aici nu doar ecoul unei tendinţe mai largi a literaturii actuale, a prozei şi a poeziei în special, ci şi un mod particular al criticii de a răspunde, cu unelte proprii, acestei tendinţe; de a se sincroniza, la nivelul tipului de investigaţie, cu ceea ce pare a fi „spiritul epocii". Dar, pe de altă parte, de a contribui inconfundabil la precizarea fizionomiei fenomenului. Relativ la prima jumătate a observaţiei, să notăm că **revenirea la biografism** are un cu totul alt sens decît acela, de mult perimat, de mecanică şi excesivă punere în relaţie a biografiei autorului cu Opera. Căutată între pliurile acesteia din urmă, biografia autorului este chemată să arunce lumini noi asupra edificiului Operei, dimensiuni pînă acum ascunse privirii pretins „obiective". Pe scurt, este vorba de un efort de nuanţată decelare a reflexelor pe care viaţa de zi cu zi a autorului le are înlăuntrul Operei, pînă la urmă, a semnelor prin care **prezenţa lui** modifică sensibil datele acţiunii de valorizare. O asemenea semnificaţie poate fi atribuită „recursului la metodă" din **De la Iorga... Scriitori români dintre cele două războaie mondiale** de Valeriu Râpeanu, carte care însumează cercetările mai vechi şi mai noi ale editorului lui Nicolae Iorga. Descoperim aici o „imagine" a marelui savant recuperată în integralitatea ei, una în care omul şi Opera alcătuiesc o unitate deschisă către înţelegerea unei epoci întregi literare dar şi politice. Cum, de altfel, îi descoperim şi pe ceilalţi scriitori dintre cele două războaie, care au reţinut atenţia criticului. Într-un context „metodologic" similar se înscriu şi studiile monografice apărute în 1986. Şi ne referim, în primul rînd, **la Tînărul Rebreanu** de Nicolae Gheran, dar şi **la Spre alt Istrati** de Mircea Iorgulescu (aceasta, prima dintr-o serie de trei cărţi ce promit foarte mult), la **Mihail Sebastian — ironia unui destin** de Dorina Grăsoiu, la **Destin teatral — Aurel Baranga** de Antoaneta Tănăsescu, la **Pe urmele lui Liviu Rebreanu** de Adrian Dinu Rachieru, ori la studiul lui Ionel Oorişan, **Opera lui Mihail Sadoveanu**. Se cuvine să adăugăm aici, că legăturile nu ţin decît de seriozitatea şi soliditatea informaţiei, studiul comparatist **Eminescu şi romantismul german** de Zoe Dumitrescu-Buşulenga.

Observam înainte că fascinaţia exercitată de **întoarcerea Autorului** este exprimată nu doar prin revenirea la biografism, ceea ce înseamnă un anumit tip de investigaţie critică, ci şi că, răspunzînd unei tendinţe generale a literaturii, criticul, autor el însuşi, contribuie prin semnele **prezenţei** sale la configurarea acestei tendinţe. Eseurile lui Mircea Martin din **Singura critică** sînt exemplare din acest punct de vedere. După cum exemplare sînt şi cele ale lui Nicolae Manolescu din al şaselea volum al **Temelor** sale, **O uşă abia întredeschisă**, unele dintre eseuri fiind consacrate chiar fenomenului în discuţie, cercetat în marginea unor cărţi semnate de Alexandru George, Eugen Simion, Val Condurache etc. Cum, desigur pe alte coordonate, dar vădind, cel puţin din perspectivă internaţională sînt şi articolele de critică, publicistică, istorie şi memorialistică literară (re)publicate de George Ivaşcu în cel de-al doilea volum al **Confruntărilor literare**; ori, măcar în prima parte, „Însemnările critice" ale Valentinei Marin Curticeanu din **Critica şi modelul**.

În fine, din această succintă trecere în revistă care nu şi-a propus să fie mai mult decît ceea ce este: o retrospectivă bilanţieră, nu pot lipsi încercările de sinteză: cel de-al treilea tom din **Istoria poeziei româneşti** de Mircea Scarlat şi **Existenţa poeziei** de Gheorghe Grigurcu. Prima, cuprinzînd Cărţile a cincea şi a şasea, vizează apariţia în dialectica poeziei româneşti a unor orientări reformatoare ce întrerup linearitatea evoluţiei de pînă la începutul secolului XX. A doua, oprindu-se asupra fenomenului poetic actual, cuprinde o masivă suită de fotograme ale acestuia, lăsînd să se întrevadă subiectivitatea asumată a criticului în privinţa judecăţilor de valoare.

Nu vom încheia fără să remarcăm, în continuare, cvasiabsenţa editorială a tinerilor critici, ale căror cărţi de debut se lasă (încă) aşteptate.

Marian ODANGIU

Al. Jebeleanu

PASTEL PE ARGEŞ

O toamnă încă preasenină
Pe Argeşul lui Ion Pillat
Cu rod şi aur a vibrat
În frumuseţea ei deplină.

Trecutul mai pluteşte vag
Purtînd eternă armonia
Din piatră şi din poezia
Unui Neagoe Basarab.

Cu vîrstele de azi ascult
Glas de strămoş, cel de demult,
Prin anotimpul de culori.

Livezi cu soiuri de comori
Gătesc sub coaja lor subţire
Din toamnă, noua înflorire.

INTENSUL ROŞU

Doar trandafirii mi-au rămas
în vază,
Intensul roşu, chip de bucurie;
Zveltul tău trup cu jind de poezie
Aromitor, sfielnic, mai vibrează.

Mi l-aş sculpta în piatră, în văzduh.
Dar dălţile nu ştiu să te cuprindă
Ca sufletu-mi, cu vasta lui oglindă,
Imaginile, vînturate-mi fug.

Edenic dar se preschimbă-n regrete.
Mai copleşit mă simt, mai indecis,
Cat urmele pe-ntinsuri, cat în pisc ...

Te regăsesc prezentă în sonete!
Şi tu eşti doar absenta mea, pribeaga,
Eşti Laura din visul lui Petrarca.

ORHIDEEA

De ce m-aş teme de perindul iernii
Cînd, cert, inexorabil mă refac,
Aceleaşi cărţi mă obsedează-n raft,
Pe soclul lor domnesc poeţi, eternii

Baudelaire şi Rilke — demiurgi —
revin.
Cu muzica din sfere mi se-mbină.
În ochii tăi cat dragoste deplină,
La nunţi, cinstim exuberantul vin.

Îmi hotărăşti damnarea şi iubirea
Şi-mi năluceşti, perlată ca pădurea,
Imaginînd florală contopirea.

Şi-aceeaşi mică mînă de femeie
Îmi oferă şi verb şi orhidee.
Cu rostul, cu mirajul ei de-aiurea.

FĂPTURA DIN VIS

Făptura din vis tu mi-ai fost,
Cît am umblat să te-ajung!
Şi, uite, suverană-n amurg,
Îmi treci prin suflet frumos.

Să te-ntreb de ţintă, de rost?
Apele vîrstei paşnice curg,
Versantul viril scînteiază pe crug,
Anotimpul se zbate desfoiat şi anost

Profil revenit din curcubeie,
Fost-ai prin somnuri juvenilă vestire,
Irepetabil sărut de femeie.

Dragostea ta, năzuită vrăjire,
Se strînge, reală, vibrînd lîngă piept.
Şi totuşi un vis incert mai aştept.

Mihai Traianu

SALCÂMUL DE PE RÂU

unii mai cred se spune în viaţa
acelui salcâm pe râu
viaţa lui puţin probabil implicată
în fenomenele trecătoare ale obştii
aşadar nu doar vorbind uşor
te puteai înşela avea un aer cu totul
detaşat de orice complicaţii de iarbă
s-ar putea spune că nu vedea
nu auzea nu vorbea de lemn dar

tăcerea lui intriga multă lume
bună pe râu

nu se ştie dacă s-ar putea scrie
o aproximativă biografie a sa umil
panegiric
dar de existat a existat şi credeţi-mă
miraculos se spune că ar fi izbutit
să nu-i cadă frunzele toamna
şi prin ceva tainice puteri coroana-i
rămânea
icoană vie în ferestrele satelor
dar de existat a existat şi se pare
există
şi oricum domnilor acel salcâm
de râu
rămîne singurul martor de drept
în câmpie demult

PUTEM CREDE

trebuie se pare iubito de-acum
bruma să cadă
plopii fantomatic în vis
păsări în zbor depărtat
râul o lamură rece frunzele
ca efigii feodale atinse
de xantofilie
trecere se chiamă de-acum singura
lege
care în nopţi ne guvernează
sângele
poetul întotdeauna se revendică
în noiembrii
subt frunzarul moartea aparentă
şi pierderea

dar înţeleptul n-a profeţit
un ultimatum în veac
nebănuită e puterea ierbii prin ierni
în zori mai veghează candela
însinguratului
se-aud luminînd vadurile de
primăvară
şi noi mai putem crede iubito pe râu
în castitatea florii albe de salcâm

Ionel Amăriuţei

OVIDIU

Marea-ntreagă hăuie-ntr-o scoică
şi miezul zilei orele-şi înclină
spre tufele de bozii, unde ţărmul
atrage val cu val sub ghilotină.

Ovidiu-şi nalţă umbra prinsă-n
bronz
între orgoliu şi melancolie;
priveşte-n gol; el ştie că
iertarea Romei n-are să mai vie.

De-aceea-şi înstrunează lira trist,
latinul viers pe buze i-a-nflorit
şi „Tristele" pe drumul Romei pleacă
fără de cel ce-atîta le-a iubit.

RĂTĂCESC

O, toamna asta prelungind sub
pleoape
ceva din labirinturile ei...
frunze-n văpăi s-au aninat de-o
geană,
de alta, mari nămeţi de funigei.

O pîndă aspră dinţii îşi înfige
în înserarea sîngerind în vii,
presimt rugina frunzei c-o să-mi
spună
că nici în toamna asta n-ai să vii.

Preafericit rătăcesc prin arcadii
născocite în vis, şi plîng
ori de cîte ori migrează o pasăre
de sub umărul stîng.

PRIVIND PRIN LACRIMĂ

Nu alunga din cuget
ceea ce nu vrei
sau nu poţi înţelege;
inima mea se răsfiră
precum răcoarea unui nour
peste un mare deşert.

Lasă-mă să privesc
prin lacrima
rămasă pe obraz
de cine ştie cînd;
lasă-mă să te mint
şi să te iubesc.

figurine

Risipitorii

Faţă de poetul amator, de pictorul amator, actorul amator este acel gen de artist care se formează mai ales sub bagheta unui maestru. Mai intens decît în literatură şi, plastică sau muzică, în arta scenei, în teatru, ucenicul are nevoie, pe lîngă pasiunea proprie, de un generos om de teatru care să-i îndrume talentul şi să-l pună sub drapelul unificator al unei viziuni regizorale. Am legat, de-a lungul anilor, spectacolele teatrului amator de aportul unor generoşi oameni de teatru. Ei şi-au pus, cu mult devotament, ani în şir, talentul şi munca în sprijinul afirmării unor trupe teatrale amatoare care, azi, însufleţesc scena cu patos şi crezămînt artistic. Şi ediţia a VI-a a Teatrului muncitoresc amator, recent încheiată, s-a dovedit a fi, prin elevaţia unor viziuni regizorale, prin repertoriul ales cu grijă, prin munca în scenă cu actorul, o ediţie de ţinută artistică remarcabilă. Nu poţi să nu te extaziezi la un spetcacol făcut, cu fantezia-i inepuizabilă, de Diogene Bihoi, acest dirijor al subtilităţilor textului şi subtextului teatral, care a închegat o trupă tînără după o viziune proprie şi un elevat gust artistic. Cum să nu priveşti, apoi, actul creator scenic, al unui Victor Odillo Cimbru, drept o temeinică şi generoasă pasiune pentru teatru, pe care o celebrează, cu aceeaşi statornică trupă a clubului C.F.R., de cîteva decenii încoace? Sau cum să nu te bucuri de trupe amatoare, impuse de acum atenţiei publicului, precum acelea de la I.A.E.M., **AZUR**, ELBA, unde poţi remarca, de îndată aportul benefic regizoral şi scenic al unor actori de marcă ai **Naţionalului** nostru, precum Vladimir **Jurăscu** sau Ştefan Sasu, Mircea Belu sau Gheorghe Stana, Gheorghe Leahu sau Radu Radoslav. Iar, pe urmele lor, cum să nu observi că se lansează deja noi tineri regizori, precum Ioan Micu, Ioan Ieremia şi Liviu Sătmar, care îşi închează trupe la I.J.T.L., I.P.L., ELBA, Întreprinderea judeţeană cinematografică ce dovedesc de pe-acuma propensiunea spre o artă scenică în plină afirmare.

Devotîndu-se unor trupe, adesea fluctuante, lucrînd cu un material uman fraged şi în formare, încercînd să biruie penuria unor piese pentru amatori, ca şi scepticismul unora care văd în actorul amator doar figura unui mare naiv al scenei, nu a îndrăgostitului de teatru pînă la uitarea de sine, îndrumătorii teatrului amator timişorean, cei amintiţi şi cei neamintiţi, care îşi duc, în quasianonimat, frumoasa profesie de educatori ai scenei amatoare, sînt, în fond, generoşii, risipitorii frumoaselor elanuri artistice, cei care aprind şi menţin trează în conştiinţa încă neformată, dar vie, a artistului amator, iubirea de teatru, iubirea de scenă, iubirea de artă, spre binele şi bucuria spirituală a acestor împătimiţi ai scenei, şi spre impunerea lor în dialogul etern dintre om şi societate, dintre om şi spiritul acestui timp românesc.

Ion ARIEŞANU

aniversări

O OPERĂ DE VALOARE PERENĂ

Sînt unul din marii admiratori ai lui Corneliu Baba. Pentru prima dată m-am aflat, în fața unei lucrări ce îi aparținea, la Lugoj, în timpul războiului, cînd Academia de arte frumoase din Iași era refugiată la Făget. A fost pentru mine o revelație și de atunci l-am urmărit în cursul unei evoluții ce l-a săltat pe cele mai înalte culmi ale unei arte căreia i-a dat și îi dă tot ce are mai bun în el. Pe graficul existenței sale el a urmat o linie accidentată corespunzînd unei etape de împotriviri, legate de faptul că pictorul nu s-a sfiit să calce în picioare capriciile unor curente la modă, reprezentînd mai degrabă patologicul în pictură. În această perioadă, printre cei puțini care l-au susținut fără rezerve a fost **Mihail Sadoveanu.** Portretul îndrăgitului nostru povestitor, terminat în 1953, marchează consacrarea pictorului în rîndul marilor portretiști din țara noastră. Un an mai tîrziu, Baba a compus tabloul **Odihnă la cîmp,** una din cele mai profunde și mai emoționante din creațiile sale. Despre acest tablou s-a scris mult și numai la superlativ. Pictorul a fost însă profund impresionat cînd, la o retrospectivă de la Leningrad, un soldat i-a mărturisit, înduioșat, că femeia din tablou seamănă cu maică-sa. Suita de portrete ale unor personalități — **Lucia Sturza Bulandra, K. H. Zambaccian, Mihail Sorbul,** poetul **Tudor Arghezi** și soția — a scos în evidență capacitatea pictorului de a pătrunde în sufletul modelului și de a-i așterne pe chip freamătul lăuntric, tot așa cum capetele de țărani, atît de tulburătoare, prin dîrzenia și gravitatea expresiei, i-au asigurat un loc de frunte în galeria marilor făuritori de portrete. Paralel, se înscriu capodoperele din celelalte domenii ale picturii, cu deosebire compozițiile de gen — țărani, scene de familie, întoarceri de la cîmp, cina în multiple variante — care i-au adus o recunoaștere deplină în țară și străinătate.

L-am cunoscut personal pe Baba. În nesfîrșitele ore petrecute în atelierul său de pe strada Pangratti, am avut prilejul să cunosc omul în artist și gînditorul în om. L-am urmărit trudindu-se în fața șevaletului, în chinurile creației, absorbit în întregime de transpunerea în culori a ideilor și reacțiilor sale afective. Stăpîn pe meșteșug, își baza munca pe fondul unei gîndiri de mare profunzime și a unor aptitudini care i-ar fi asigurat succesul în multe alte domenii de activitate. Nu ezita să reia totul de la început, să schimbe locul personajelor în tablou, să le retușeze expresia, mereu spre mai bine, în spiritul nemulțumirii sale creatoare. În final, la reușită își dădeau concursul, în egală măsură, creierul, mîna și inima artistului. Dar mai presus de toate pictura sa rămîne o permanentă lecție de sinceritate. În avîntul spre frumos și adevăr artistul nu a ținut să menajeze niciodată susceptibilități și nici nu a acceptat să fie dirijat. Iar în fața elogiilor a vădit adeseori o modestie de-a dreptul agresivă.

În mica mea colecție figurează cîteva lucrări ale maestrului, pe care le privesc cu o încîntare ce merge crescînd pe măsură ce înțeleg mai bine gîndurile ce i-au îndrumat mîna și i-au determinat armonia culorilor. Mă uit la arlechini și mi se pare că îmi cer să nu îi mai privesc cu atîta insistență și să-i las să-și consume durerea sub haina lor amăgitoare. Privesc jucătorul de șah care nu se concentrează urmărind performanța sportivă, ci apare relaxat, manifestînd satisfacție că deține o poziție mai bună a pieselor pe tablă. Privesc copilul a cărui figură reflectă curiozitate și așteaptă răspunsuri la întrebări pe care nu le pot ghici. Mă uit la adolescenta ce mă privește cu sfială, la actorii din Comedia dell'arte, simpli muritori după ce au coborît de pe scenă, la anemonele ce mă duc cu gîndul la Luchian... Mă uit mai stăruitor la „Regele nebun" pe care l-am așteptat cel mai mult de la pictor. Într-o scrisoare, datată din 24 august 1979, Corneliu Baba mi-a făcut bucuria de a mă informa că tabloul este gata și odată cu el mi-a trimis și o fotografie reprezentîndu-l pe artist alături de opera sa. Iată un fragment din această scrisoare: „După doi ani și mai bine, după cîteva variante dintre care una a fost în expoziție și în prezent se află în muzeul de artă din Sofia, în sfîrșit, „Regele nebun" stă trist, cu privirea răcită, cu coroana de hîrtie pe cap în tovărășia umbrei sale pe perete. Regele stă pe un petec de ziar, lîngă el cu strachina în care se aruncă cîțiva gologani... După nesfîrșie căutări, cred că prezența ce am realizat de data aceasta e mai aproape de obsesia mea. Pînă la plecare (10 sept.) voi transpune viziunea aceasta pe pînza pregătită pentru d-voastră și îl voi trimite sau îl voi lăsa la atelier de unde la o vizită în București îl veți putea lua. Pentru întîrzierea nebănuită vă rog să-mi acordați motivare, sperînd să mă bucur că v-am putut face „o mică operă mare".

Rămîn al Dv. cu cea mai aleasă considerație"

BABA

Pictura lui Corneliu Baba rămîne, în esență, o operă de valoare perenă. Trecerea anilor îi dă mai multă strălucire și autorul cîștigă tot mai multă prețuire. Cu prilejul împlinirii vîrstei de 80 de ani îi dorim sănătate, forță de muncă și, mai cu seamă, dorim să-și păstreze tinerețea. Îi sîntem îndatorați și ne gîndim la el cu respectul la care are dreptul un mare creator.

Pius BRÎNZEU

AMESTECATE

miniaturi

● Am mai scris despre **Radovan Nicolin că nu poate fi un tipograf anonim.** Și asta, neapărat pentru că din 1958 este directorul uneia dintre cele mai mari unități de profil din țară sau că, în ucenicia sa, a avut parte de întîlnirea cu **Arghezi** care știa enorm de multă carte poligrafică. Meritul său incontestabil este acela că a știut întotdeauna să apere o artă ce nu va dispărea niciodată. S-o cultive și să-i facă pe cei din jurul său să devină adevărați producători de cultură! În fond, cîți dintre cei ce scriu, indiferent în ce domeniu, știu exact ce înseamnă aldinele, verzalele, cursivele, quadrații, cicero, apoi tipurile (probarele) de literă: platinele, timesurile, garamondurile...? Sau că un manuscris dactilografiat de, să zicem, 680 de pagini poate încăpea-grație harului unor culegători inspirați — în mai puțin de 400 de pagini, dacă totul este așezat pe $3\frac{1}{2}$ quadrați? Sigur, textul și iconografia, odată intrate în fabrică urmează fascinantul drum al meseriei numai de dumnealor știută: taștarea, apoi culegerea, șpalți; pagini, după care vine clipa „bunului de tipar" cu „răzlețele" de rigoare. Și, acestea toate pentru ca ochii noștri să se odihnească pe un text bine imprimat, cu o cerneală uniform repartizată nu numai pe o întreagă pagină. Dacă ne bucurăm de semnele muncii lor, aceasta, pînă la urmă, este meritul tipografului, anonim adesea chiar și pentru autor, ceea ce, să recunoaștem, este un mare păcat. Oricum, în ceea ce mă privește, datorez dumnealor solemnitatea de fiecare zi a prieteniei pentru OM și a dragostei pentru literele românești. I-am considerat și îi recunosc, de fiecare dată, în chipul cel mai firesc, coautori ai ideilor încredințate tiparului pe următorii tipografi care mi-au devenit pe rînd adevărați prieteni: **Ludovic Petkyl, Gheorghe Bențan, Iuliu Martin, Ion Niemerscheim, Eduard Giesser, Vasile Ban, Cornel Uibaru, Ilie Lazăr, Paraschiva Bia, Maria Roșu, Mihai Pinter, Carol Papilion, Andrei Guiu, Traian Borlovan, Robert Farcaș, Eva Balogh, Adela Rigo, Ion Horvath, Gheorghe Scripcaru,** în frunte cu inginerul șef **Miron Mandravel** și directorul Întreprinderii poligrafice „Banatul" **Radovan Nicolin** — toți neobosiți militanți pentru frumos, pentru civilizația ochiului și a minții, prezenți și activi din zori și pînă în noapte la datorie, muncitori printre muncitori, adevărați producători de cultură. La Ziua tipografilor, convins că mai am atîtea de învățat de la dumnealor, mă aplec cu cel mai adînc respect, urmîndu-le fericire și multă sănătate, noi izbînzi în tot cea ce fac pentru ca noi să fim mai frumoși și mai înțelepți!

● **Cristina Mone,** elevă fruntașă în clasa a XII-a a Liceului „C. D. Loga" din Timișoara, remarcată și de „Atelierul literar" al lui **Geo Dumitrescu,** acreditează remarcabil poezia ca filosofie asupra existentei cotidiene, oferindu-ne premisele unei vocații pe care, atent cultivată, o va duce, fără doar și poate, la împlinire. „Să fie dragoste și pace", „Îmi place anotimpul", „Pămîntul", „În timp" — sînt ultimele semne ale unui talent indiscutabil, poezii demne de interes.

● **Dana Nuțu,** întoarsă duminică-seara la Timișoara, mi-a oferit prilejul să constat că satisfacția pe care o ai văzînd lumea prin ochii altuia, făcînd deci călătorii fragmentare, prin intermediul povestirii sale, este nemăsurată. În primul rînd, pentru că am fost scutit de neplăcerile răcelii contractate în Dubai de fetele noastre din cauza aerului condiționat al sălii unde trei săptămîni s-a desfășurat Olimpiada șahului mondial. În al doilea rînd, pentru că, împrumutînd doar alți ochi și rememorînd, cu harta în față, itinerariul succeselor sale, acul osciloscopului emoțiilor a urcat iarăși la cifrele înalte cu care de fapt eram obișnuit. Adică: ultimele trei Olimpiade au însemnat pentru Dana Nuțu o medalie de argint (Lucerna, 1982) și două de bronz (Salonic, 1984 și Dubai, 1986); în sfîrșit, la Congresul care a avut loc în timpul recentei Olimpiade din Emiratele Arabe Unite Danei Nuțu i-a fost acordat, pe merit și în ropotul aplauzelor celor prezenți, titlul de mare maestră internațională. După o asemenea călătorie reconfortantă nu-mi rămîne decît să-i adresez felicitări și un îndemn la puțină odihnă!

● Vineri 19 decembrie 1986, la Sala de sport nr. 2 din Timișoara, de la ora 15, meciurile finale ale turneului de fotbal „Cupa 30 Decembrie" pentru echipele din ramura comerț. În finala pentru locurile 1—2, așa cum ne-a informat animatorul acestei competiții, tovarășul **Viorel Ștefan,** se vor întîlni cîștigătoarele celor două serii preliminare: O.J.T. și I.C.S.M.A. Vorbind de fotbal, iertată fie și idiosincrazia pe care ne-o tot provoacă, de la microfonul emisiunii de specialitate a radioului, unele născociri, alcătuiri verbale sau veritabilele barbarisme ale profesorului din Buzău, **Ion Ghiță,** precum și ale lui **Ilie Dobre.** Cîteva „perle": **preechipă, punctificare, recordist, rezultativ, medaliabil, minitransfer, cursă de întrecere...**

GEORGE DINU

---

muzica

Mesajul artei coregrafice

Cele două spectacole ale „baletului alb" — adică ale baletului romantic — **„Lacul lebedelor"** și **„Giselle",** i-au avut ca protagoniști pe soliștii Operei din Riga, **Nelly Beredina** și **Piatras Skirmantas.** Dimensiunea baletului rus și sovietic este, la scară europeană și mondială, definitorie pentru însăși evoluția acestui gen artistic. În acest context, prezența celor doi soliști sovietici nu a făcut decît să reconfirme valoarea internațională a mesagerilor acestei școli. După un turneu în America de Sud, cuplul sovietic ne-a oferit bucuria de a urmări, în coregrafia de-acum sacrosantă a lui Marius Petipa, cele două lucrări de maxim interes pentru iubitorii artei dansului.

Am consemna, înainte de toate, însemnele unui adevărat cuplu: sincronizarea impecabilă, descinzînd dintr-o concepție unitară asupra semnificației ideatice a fiecărei mișcări, dar și a împlinirii ei concrete, virtuale. Soliștii Operei din Riga impun de la apariție prin dotări native de excepție: doi balerini înalți, zvelți, tineri, la care lexiconul elementelor tehnice se conjugă perpetuu cu releveul expresiv. În actul doi din „Lacul", le-am urmărit cu respirația tăiată acel Adagio liric, în care finețea și eleganța evoluției s-a conjugat cu o superbă ușurință în dimensionarea acelei atmosfere de densă emoționalitate și vibrație. Piesă de rezistență, această cantilenă coregrafică s-a derulat cu cea mai mare cursivitate, ea colportînd sugestia unui zbor lin, imaterial, al Odettei. Ceea ce a realizat cu mișcarea brațelor, în acele unduiri continue, zboruri dureroase spre viață — au avut o impresionantă forță expresivă, ca de altfel întregul duet cu Sigfried. Nici un accent de duritate, nimic nefinalizat, nimic echivoc, de la arabescuri la perfecțiunea coup des pieds-ului. În Odillia, interpreta a estompat ceva din vîlvătaia acestui geniu rău, din pasionalul temperamentalul solicitat curent, spre a marca un contrast cît mai energie, mai oponent cu celelalte acte, optînd pentru un joc mai puțin dezlănțuit decît sîntem obișnuiți. Lucru ce nu a avantajat dramaturgic spectacolul. Partenerul său, de o statură sculpturală, rememorînd ceva din forța sculpturilor dăltuite de un Michelangelo, dispune de toate elementele tehnice — cu precădere impresionînd cu salturile de mare anvergură, deschidere, poate mai puțin prin viteza turațiilor în piruete. Un porteur ideal ca forță dar și ca grație. Mă tem să nu greșesc, dar fiorul sublim, al spectacolului l-a punctat tocmai el, în finalul III, cînd, dezamăgit de trucul lui Rodbard, pornește, transfigurat, spre a și-o regăsi pe Odette.

În spectacolul cu Giselle oaspeții s-au întrecut pe sine. Impresia că solista Nelly Beredina nu este o interpretă care să-și dozeze egal demersul artistic, în sensul unui ușor dezechilibru între perfecțiunea tehnică, între acea vrajă pe care o exultă zborul său imaterial, și corespondența cu unele detalii de expresie a dramaturgiei spectacolului — în speță rezolvarea scenei nebuniei — s-a făcut sesizabilă și în acest al doilea spectacol. Orchestra, sub bagheta lui Ion Iancu, a avut momente frumoase — și aș cita în mod special solo-ul de vioară a lui Ion Păuna — dar și nepermis de multe acordaje defectuoase sau desincronizări.

Doru MURGU

1 Decembrie 1918 şi sudul Banatului

(Urmare din pag. 1)

erau străbătute de grupuri de invalizi care strigau : Trăiască revoluţia !". Soldaţii şi ţăranii au înlăturat apoi vechile autorităţi, pe notar şi pe primar." (E. Novacoviciu, **Răcăşdia în războiul mondial**, pag 13). În satele din Clisură (Moldova Veche, Moldova Nouă, Socol, Belobreşca, Sicheviţa, Berzeasca, Pojejena) sînt ocupate primăriile la 1 noiembrie 1918, iar o zi mai tîrziu sînt alungaţi funcţionarii administraţiei şi jandarmii. Au fost dezarmate posturile de jandarmi şi alungate autorităţile administrative şi din Sasca Montană, Ilidia, Potoc. În zilele de 2—3 noiembrie 1918, mişcările cuprind tot sudul judeţului Caraş-Severin, fiind angrenate şi localităţile Gîrnic, Sf. Elena (cehi), Caraşova (craşoveni), Anina, Tirol (germani). Pînă în ziua de 3 noiembrie 1918, în toate comunele din sudul judeţului Caraş-Severin sînt alungate vechile autorităţi. In acelaşi timp sînt atacate moşiile de la Iam (aparţinînd moşierului Bissingen), Vărădia (Baich), Ciudanoviţa (Petrovics), Fizeş (Tremarczy), Iersig (Brument), depozitele de alimente şi băuturi ale STEG-ului şi ale statului. Înlăturarea vechilor autorităţi a însemnat intrarea mişcărilor într-o nouă fază, aceea a organizării şi transformării lor într-o revoluţie naţională şi socială. Sînt create „sfaturi", „consilii", „comitete" comunale, care preiau puterea ocupînd localurile primăriilor, judecătoriilor, preturilor. Sarcina principală a „sfaturilor comunale" a fost restabilirea ordinei şi liniştei la sate. Pentru asigurarea ordinei şi pazei satelor, se organizează spontan „gărzi naţionale", conduse de ofiţeri, subofiţeri în rezervă, soldaţi Primele „gărzi naţionale" se organizează în Răcăşdia, Naidăş, Ilidia, Mercina, Greoni, Broşteni, gardiştii avînd pe braţul stîng o banderolă lată tricoloră, iar pe cap căciulă de miel cu pană de curcan şi tricolor. Pînă în 5 noiembrie 1918, au fost înfiinţate „Gărzi Naţionale" în 34 localităţi, iar în 12 noiembrie sînt consemnate 42 de Gărzi Naţionale în toate satele din bazinul Caraşului. Intre conducătorii acestora îi menţionăm pe E. Novacoviciu (Răcăşdia), Maxim Radovan (Ciclova Română), Mihail Gropşianu (Oraviţa), Damian Izvernicianu (Ciclova Montană), Ion Selariu (Sasca), Romulus Pitic (Naidăş) etc. Constituirea acestor „gărzi naţionale" consfinţea cuceririle revoluţionare obţinute prin mişcările ţărăneşti. La Oraviţa se constituie, în 2 noiembrie 1918, un Consiliu Naţional local, care se situează sub ordinele Consiliului Naţional Român de la Arad. În fruntea lui a fost ales directorul băncii **Oraviceana**, dr Petru Cornean. Consiliul dă o proclamaţie, în 4 noiembrie 1918, prin care cercurile (plasele) cărăşene (Iam, Oraviţa, Bozovici, Moldova Nouă) se declară despărţite de statul maghiar şi unite cu România. Proclamaţia se încheie cu cuvintele : **Trăiască Naţiunea Română ! una şi nedespărţită !** În 5 noiembrie, are loc o mare întrunire a populaţiei româneşti din Oraviţa şi împrejurimi, la care vorbitorii arată scopul creării Consiliului Naţional şi sfătuiesc mulţimea să sprijine noile autorităţi care sînt alese de popor „din rîndul poporului însuşi".

Lupta bănăţenilor pentru unirea cu ţara mamă va continua, acest deziderat împlinindu-se prin actul istoric de la 1 Decembrie 1918, el constituind dorinţa seculară a tuturor românilor.

panoramic

● **„Zilele teatrului muncitoresc"** — o manifestare culturală, intrată deja în conştiinţa publicului spectator, a reunit pe scena Clubului C.F.R. din Timişoara 16 formaţii teatrale, 11 de montaj literar, 23 de recitatori, care au evoluat în faţa unui juriu coordonat de scriitorul Ion Arieşanu. ● **„Cîntecul gliei"** — un generic sugestiv pentru o amplă şi diversă manifestare culturală interdisciplinară, desfăşurată recent la Herculane, asupra căreia vom reveni în numărul următor al revistei noastre. Organizatorii acestei prestigioase acţiuni, consacrate culturii populare, la care au participat personalităţi din domeniul etnologiei, sînt : Comitetul judeţean de cultură şi educaţie socialistă Caraş-Severin, Centrul judeţean de îndrumare a creaţiei populare şi a mişcării artistice de masă, Muzeul judeţean de etnografie şi istorie locală Caransebeş, Uniunea judeţeană a cooperativelor meşteşugăreşti, Consiliul judeţean al sindicatelor, Comitetul judeţean U.T.C., Casa de cultură din Băile Herculane, cu colaborarea Cercului ştiinţific de folclor al Facultăţii de filologie a Universităţii timişorene. ● **O invitaţie** (din partea Comitetului de cultură şi educaţie socialistă al judeţului Timiş şi a Şcolii populare de artă din Timişoara), la spectacolul „Întîlnire cu Nichita" din data de 13 decembrie, ora 18 (în Sala de marmură din P-ţa V. Roaită 1). ● **La galeriile de artă „Helios"** — expoziţie colectivă cu vînzare — „Mozaic". Expun pictură, grafică, sculptură, tapiserie, obiecte de vestimentaţie, felicitări, membri ai U.A.P filiala Timişoara şi ai cenaclului tineretului, „Atelier 35".

cenaclu

Ciclul de manifestări consacrate „Tradiţiei literare bănăţene" a fost inaugurat, în cadrul Cenaclului Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara şi al revistei „Orizont", printr-o şedinţă dedicată scriitorului **Sorin Titel**. Au luat cuvîntul **Cornel Ungureanu**, conducătorul şedinţei, **Livius Ciocârlie**, **Nicolae Ţirioi**, **Mircea Lăzărescu**, **Ion Dumitru Teodorescu**, **Daniel Vighi**, **Vasile Popovici** şi **Olimpia Berca**. În şedinţa viitoare, marţi, 16 decembrie a.c., ora 18, va citi poezie **Gheorghe Azap**. Referat, **Ion Arieşanu**.

M.O.

aqua-forte

POEME ÎNTR-UN VERS

● **Viaţa are o singură primăvară — copilăria.**

● **Cultura — talentul purtat la şcoala geniului.**

● **Curcubee — pacea furtunii.**

● **Se sting stelele, luminează cuvîntul lor.**

● **Cuvintele dărîmă lumea ; o zidesc ideile.**

● **Florile vieţii nu cresc în sere.**

● **Florile — zîmbetul prelungit al pămîntului.**

● **Cu florile nu putem vorbi decît cu inima.**

● **Fructe în grădină — constelaţii stelare.**

● **Frumuseţea — steaua polară a nopţii.**

● **Frunzele — drapele pe ramuri. Natura e în veşnică sărbătoare.**

● **Fulgii de zăpadă — umbra petelor solare.**

● **Sculptorul însufleţeşte piatra ; educaţia — omul.**

● **Educaţia — arta de-a nu îmbătrîni sufletul copilului.**

● **Eminescu — sărbătoarea naţională a limbii române.**

● **Eroismul în muncă n-are eroi căzuţi pe cîmpul de luptă.**

● **Ţara fără izvoare are puţini eroi în viaţă**

Lazăr CERESCU

televiziune

DUMINICA, 14 decembrie. 11,30 Telex. 11,35 Lumea copiilor. 12,40 Din cununa cîntecului românesc. 13.00 Album duminical. 14.45 Maeştrii cărţilor noastre. Reportaj consacrat Zilei tipografilor. 19.00 Telejurnal. 19,20 Ţara mea de azi. 19,40 Cîntarea României. 20,20 Film artistic. Întorsătura fericită. 21,50 Telejurnal. **LUNI, 15 decembrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Orizont tehnico-ştiinţific. 20,35 Tezaur folcloric. 20,50 Roman foileton. Calvarul. 21,50 Telejurnal. **MARŢI, 16 decembrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Viaţa economică. 20,30 Aşezări vechi — tinere oraşe. 20,45 Seară de operă. Alexandru Lăpuşneanu de Alexandru Zirra. 21,50 Telejurnal. **MIERCURI, 17 decembrie.** 20,00 Telejurnal. 20,15 Viaţa economică. 20,25 Cu inimile pline de zbor şi de lumină. 20,35 Tribuna TV. 20,50 Film serial. Ambulanţa. 21,50 Telejurnal. **JOI, 18 decembrie.** 20,00 Telejurnal. 20,20 Viaţa economică. 20.30 Columnele independenţei. 21,50 Telejurnal. **VINERI, 19 decembrie.** 20,00 Telejurnal. 20.20 Viaţa economică. 20,35 Patrie, pămînt al biruinţei. 20,55 Lumea contemporană şi confruntările de idei. Era libertăţii. 21,10 Serial ştiinţific. Din tainele naturii. 21,35 Timp al marilor înfăptuiri revoluţionare. 21,50 Telejurnal. **SÎMBĂTĂ, 20 decembrie.** 13,00 Telex. 13,05 La sfîrşit de săptămînă. 14,45 Săptămîna politică. 19,00 Telejurnal. 19,20 Teleenciclopedia. 19,45 Steaua fără nume. Emisiune concurs de muzică uşoară. 20,40 Film artistic. Riscul. 22,20 Telejurnal.

sport

REVIN . . .

. . . la supărarea cu starea necompetitivă a fotbalului românesc, notă confirmată, dacă vreţi (şi chiar dacă nu), prin înfrîngerea echipei lui Lucescu, Dinamo, tocmai la Petroşani, în faţa Jiului, care curge, domol şi sigur, spre ciurul „B", iar în exces de orgolii face şi alte surprize (nepotrivit cuvînt), cum şi victoria în contra Corvinului, din Cupa României; retras de la naţională, iată cum Mircea Lucescu îşi stinge motoarele şi nu găseşte cale spre suişul unei formaţii cu atîta tradiţie şi forţă europeană, încît, observ, Dinamo n-a mai avut de multă vreme o atît de slabă evoluţie în campionatul ţării, cît şi în competiţii europene; vine iarna, vine ceasul analizelor şi, trag nădejde, se vor lua oarecari măsuri pentru îndreptare prin curmarea relelor şi punerea lucrurilor pe făgaşul cel bun şi dorit de omul din arenă.

Gîndul curat şi plin de speranţe ne zboară la Tokio, unde, mare bucurie, o echipă românească va juca finala lumii fotbalistice; vom învinge sau nu — nici că mai contează, atît de însemnat în calendarul veacului va rămîne triumful Stelei şi al trupei sale de elită, fie şi fără consăteanul meu, Helmuth Duckadam; va fi meciul din Japonia un stimulent şi pentru F.R.F., anume că progresul se naşte numai prin muncă multă şi valori autentice, nicidecum altfel. Haide, Steaua !

La şah, acum: Ion Buşe, întors fericit din Dubai, cu bronz la mesele fetelor, se sfieşte să ne acorde un interviu; voi persevera şi nu scapă de mărturisiri.

Din nou, la fotbalul de jos: „Poli", mă bate gîndul necurat, se pare că nu doreşte să se distanţeze de F.C. Bihor, ca şi cînd i-ar fi teamă de singurătatea alergătorului de cursă lungă. Cum, personal, sînt prea mîhnit de căderea în „B" a echipei timişorene, nu mă încumet să fac judecăţi de valoare, decît să aştept ora „A", unde, se vede, se joacă Flacăra Moreni.

Totuşi, anul '86, cu atîtea izbînzi ale sportului românesc, merită linia de bilanţ a clasamentelor. Deci, nu uitaţi răspunsurile la ancheta revistei „Orizont".

Teodor BULZA

viaţa asociaţiei

VIZITĂ DE DOCUMENTARE COLECTIVĂ

Asociaţia Scriitorilor din Timişoara a organizat, sub genericul **„Ctitorii ale Epocii NICOLAE CEAUŞESCU"**, o amplă vizită de documentare colectivă în localitatea Sînnicolau Mare, judeţul Timiş. Grupul de scriitori a fost primit de tovarăşul **Iosif Oncu**, primarul oraşului, prilej cu care acesta a înfăţişat participanţilor importantele realizări economice şi social-edilitare ale localităţii, după Congresul al IX-lea al partidului. În continuare au fost vizitate cîteva obiective edilitare din noul centru civic al oraşului, prilej pentru scriitori de a susţine un viu dialog cu oamenii muncii angajaţi în edificarea noii înfăţişări urbanistice a localităţii. La Întreprinderea de filatură-ţesătorie „Banatex", scriitorii au fost întîmpinaţi de tovarăşul **Iosif Einholt**, directorul întreprinderii, ing **Dan Jebeleanu**, secretar adjunct cu propaganda, şi tovarăşa **Dolina Peiov**. Au fost prezentate pe larg succesele obţinute de oamenii muncii de la acest important obiectiv economic înfiinţat în anul 1965 Vizita a continuat la Întreprinderea de cînepă şi in Sînnicolau Mare şi la Ferma zootehnică nr. 3, unde scriitorii au fost conduşi de tov. **Ion Anescu**, secretar al Comitetului de partid al întreprinderii, şi, respectiv, de **Vasile Ienciu**, inginerul-şef al I.A.S. şi dr. **Eduard Mohaupt**. A fost vizitată, de asemenea, Secţia Sînnicolau Mare a Întreprinderii de ciorapi din Timişoara unde scriitorii au fost conduşi de tovarăşa **Sofia Ruthner**, secretar al Comitetului de partid al întreprinderii. La şezătoarea literară desfăşurată, în prezenţa unui numeros public, la Casa de Cultură din localitate, a luat cuvîntul tovarăşa **Ioana Pavel**, secretar adjunct cu propaganda la Comitetul orăşenesc de partid Sînnicolau Mare, şi au citit din creaţiile lor scriitorii : **Anghel Dumbrăveanu**, **Mircea Şerbănescu**, **Corina Victoria Sein**, **Svetomir Raicov**, **Valentin Tudor**, **Alexandra Indrieş**, **Ion Dumitru Teodorescu**, **Dumitru Toma** şi **Marian Odangiu**. Cu acelaşi prilej a fost lansată antologia **Glasul Cetăţii**, alcătuită de Asociaţia Scriitorilor din Timişoara, în colaborare cu Editura Facla, şi dedicată aniversării a 65 de ani de la crearea P.C.R La vizita de documentare colectivă din localitatea Sînnicolau Mare au luat parte : **Anghel Dumbrăveanu**, secretarul Asociaţiei Scriitorilor din Timişoara, **Ion Marin Almăjan**, directorul Editurii Facla, **Ion Arieşanu**, redactor-şef al revistei „Orizont", **Adriana Babeţi**, **Paul Eugen Banciu**, **Alexandru Deal**, **Ioan I. Iancu**, **Alexandra Indrieş**, **Antoaneta C. Iordache**, **Mircea Mihăieş**, **Ivo Muncian**, redactor-şef al gazetei „Banatske Novine", **Marian Odangiu**, **Anton Palfi**, **Maria Pongracz**, redactor-şef al cotidianului „Szabad Szo", **Neboişa Popovici**, **Svetomir Raicov**, **Corina Victoria Sein**, **Mircea Şerbănescu**, **Ion Dumitru Teodorescu**, **Dumitru Toma**, **Valentin Tudor** şi **Ion Damian**.

M.O.

Hector Bianciotti

MOARTEA LUI BORGES

Spre sfîrșitul anului 1985 Borges a fost supus unei serii de examene medicale în Buenos Aires. Nu se simțea prea bine. Acest lucru nu l-a împiedicat să plece la Geneva de sărbători — dorea să le petreacă în orașul adolescenței sale. La jumătatea lui ianuarie fu dus la un spital unde, după o hemoragie, trebui să se supună unor teste medicale foarte dureroase. L-am vizitat acolo. Am pălăvrăgit de parcă am fi reluat un dialog început în noaptea anterioară. Vorbea cu greu. Mi-a povestit despre un prieten al lui Samuel Johnson care publicase o carte cu titlul **Bucuriile nebuniei** și despre Cocteau, care-i plăcea destul de mult și mi-a recitat unul dintre poemele sale. Mi-a spus că de la o vreme, ceața luminoasă care-i acoperea vederea devenise violetă, culoare pe care o detestă. Apoi mi-a descris amănunțit o prefață pe care începuse s-o scrie cu o noapte înainte, la spital — pentru ediția **Pléiade** a operei sale.

Îmi era foarte clar că se află într-o stare gravă. Mi-am amintit că-i plăcea să citeze din Socrate, episodul cu ultima zi de viață a filosofului, cînd refuzase să vorbească despre moarte și continua să discute doar despre idei cu prietenii, pentru a evita discursurile patetice de adio: își trimisese afară soția și copiii; aproape că își gonise un prieten care plîngea, pentru că el dorea să vorbească în liniște — să vorbească pur și simplu și să continue să gîndească.

Borges nu exprima nici măcar obișnuita iritare a celor aflați în spital. Făcea glume în legătură cu mîncarea pe care o primea — supe și piureuri cu gusturi nedefinite. „Ar putea fi făcute din mătase, marmoră sau un extract de nori“, spunea el. Era animat de conversație și, împreună cu Maria Kodama, l-am întrebat dacă nu vrea să se ridice ca să facem o scurtă plimbare pe coridor. A acceptat nu fără o mică teamă. După un tremur ușor, reuși să se țină drept și ferm. Zîmbi și, cu o voce care era slabă, dar devenea aspră și vibrantă cînd recita texte anglo-saxone sau islandeze, incantă — sau, mai precis „intonă“ — ultimul vers al baladei lui Maldon, chiar cînd părăseam coridorul.

Își lăsă liber uliul iubit în
pădure
și se avîntă în luptă.

Două săptămîni mai tîrziu se afla iar la hotel. Ar fi putut să se întoarcă la casa din Buenos Aires. Avea toate motivele; era îngrijorat de soarta unor ediții vechi de legende anglo-saxone. Hotărî să rămînă la Geneva, orașul tinereții sale; voia să fie în apropierea lacului. Lucră pînă la sfîrșit un scenariu de film despre Veneția. Se bucura de vizite, fericit să vorbească cu oameni capabili să poarte un dialog cu vasta sa memorie, la care să aducă neașteptate contribuții.

Într-o zi, în mod surprinzător, îmi ceru să-i aduc opera lui Molière, **Poemele barbare** ale lui Leconte de Lisle și **Marea** lui Michelet. Cîteva zile mai tîrziu îmi ceru întreaga operă a lui Remy de Gourmont, pe care, avea să-mi spună mai tîrziu — îl considera fratele său mai mare. „Este nedrept ca el să fie uitat și eu celebru“. Seara, sora îi citea din Voltaire: „Cea mai bună proză franceză, probabil cea mai bună proză scrisă vreodată“.

În ultimele luni avu două mari dorințe: prima, să se căsătorească cu Maria Kodama, studenta sa, colaboratoare în studiul literaturii anglo-saxone și islandeze, tovarășa sa fervență și devotată, Antigona sa. S-au căsătorit. În afară de aceasta, dori să se mute într-un cartier vechi al Genevei pe care îl cunoscuse în tinerețe. Imposibilul a fost făcut pentru el: un apartament într-un loc liniștit, unde, din timp în timp, putea auzi clopotele din vecinătate. Și, de parcă ar fi fost binecuvîntat cu puterea inocentă a marilor poeți de a transforma realitatea și de a o suprapune propriei lor realități, strădușa îngustă unde se afla clădirea nu avea nume, iar la ușă nu era nici un număr. Acolo se simțea acasă, ajuns, în fine, în centrul labirintului. Fericirea sa era atît de intensă încît, urmele încîlcite ale pașilor săi, zicea, care obosiseră aproape optzeci și șapte de ani, dispărură acum și, eliberat, își putea începe drumul spre nori.

Pe cînd era student la Geneva, unde se născuse scriitorul din el, un prieten îi spusese că ar trebui să aibă niște cărți de vizită. Ceea ce consideră potrivit să scrie în dreptul „profesiei“, nu putea fi mai plin de modestie: **„Jorge Luis Borges, contemporan“**. Iar noi am avut marea șansă de a fi fost contemporanii lui.

În românește de
A. TARCA

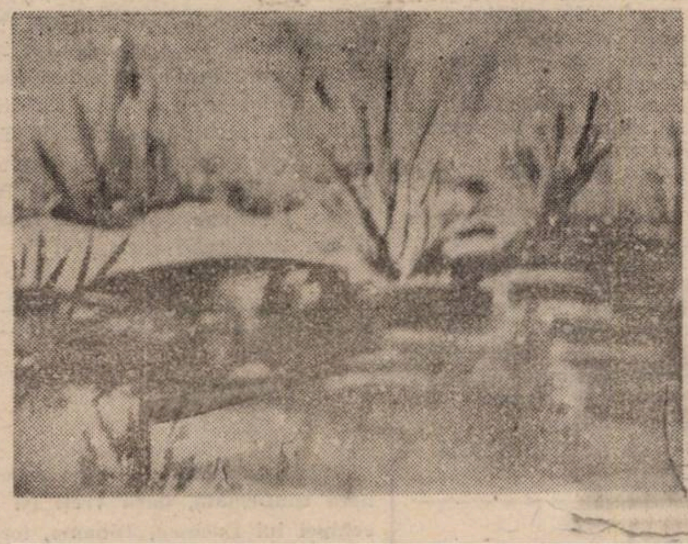

DARIA SĂVESCU : „Iarnă“

Robert J. Ward

Robert J. Ward este profesor de literatură americană la Universitatea Northern Iowa, S.U.A. Domeniile sale de specializare sînt literatura americană pînă la cel de-al doilea război mondial, Melville și Hawthorne, Hemingway și Faulkner, literatura americană a vestului mijlociu, poezia lui James Hearst, realiștii și naturaliștii americani etc. În toamna anului 1981 și în anul universitar 1985/86 a ținut cursuri și seminarii la Universitatea din Timișoara. A publicat mai multe studii de literatură americană.

Este poet, a publicat poezii în diferite reviste din S.U.A. și străinătate (Spania). A tradus din poezia românească contemporană (întregul număr al revistei **Micromegas** din toamna lui 1985 este dedicat poeziei românești), și din poeziile lui Anghel Dumbrăveanu (volumul **Selected Poems**).

MÎINILE :

În mișcare, ele fac de rîs grația unui dansator
atunci cînd răsucesc și dau formă aluatului galben
sau dau viață tăișului ascuțit în neîncetate
mișcări care creează felurite bucate la nesfîrșit.
Cînd se odihnesc, încrucișate, întotdeauna încrucișate
cînd se odihnesc,
umflăturile și cicatricele celor șaizeci de ani de trudă
trădează o adevărată divinitate.

FAȚA :

Ridurile gravate se îngrămădesc unele peste altele cu finețe,
un calendar clar al țesăturii zilelor.
În timpul muncii, reflectă o consacrare
actelor vieții care nu mai sfîrșesc.
În timpul odihnei, devine un medalion
al sufletului, încadrat de o frunte luminată,
dăltuită aspru de teribile încercări.

TRUPUL :

Deformat, dar puternic în greutatea lui,
își duce poverile sale,
rareori încetinindu-și pasul în mersul său înainte.
Cele douăsprezece suflete cărora le-a dat ființă ar șovăi
dacă ar fi puse la încercările lui. Cele douăsprezece
scîntei care au țîșnit
din el nu i-au consumat puterea și focul.
Mîinile, fața și trupul, treimea se unește
din cuiele răstignirii vieții.

NATURĂ STATICĂ

Pasărea zace înghețată, începînd să se amestece
cu zăpada. Poate că se ghemuise acolo
jos în colț, căutînd vreun adăpost.
Trupul îi este nepăsător la orice rafală tăioasă;
dar două pene maronii, din coadă, în învălmășeala
îmbrățișării vîntului, se ridică brusc
într-un dans sălbatic, uitînd sfîrșitul lor grav.
Pe măsură ce ninsorile continuă să acopere forma
mică, albul nepăsător continuă să se restabilească.
Numai o clipă o gheară se mai cîrcește pe zăpadă.

În românește de Hortensia **PÂRLOG**

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

52

Căpitanul clătină din cap. — Cu asta nu s-a limpezit încă de ce te aflai acolo și ce aveai cu Ceferino Chang. Și din moment ce nu mai lucrezi pentru domnul Umney, nu mai posezi nici o imunitate, cu excepția cazului în care lucrezi pentru altcineva.

— Ascultă, căpitane. Am aflat că persoana pe care o urmăream e victima unui șantaj, sau a unei tentative de șantaj. Șantajistul e un oarecare Mitchell. Locuiește sau a locuit la Casa. Am încercat să dau de el, dar nu m-am ales decît cu niște informații de la Javonen și de la Ceferino Chang. Javonen mi-a spus că tipul și-a achitat nota și că a plecat, plătind camera o săptămînă în avans. Chang mi-a spus că l-a văzut plecînd la șapte dimineața, luînd cu el nouă geamantane. Ceva m-a intrigat în comportamentul lui Chang așa că am vrut să mai stau cu el de vorbă.

— De unde știai unde locuiește?

— Mi-a spus chiar el.

— Nu ești prea convingător, Marlowe.

— Nici nu mă aștept să fiu. Se droga și atunci i-am dat de înțeles că aș lucra și eu în branșa asta. În meseria mea trebuie să mai trag și cîte o minciună.

— Parcă e ceva mai bine acum. Dar mai lipsește ceva. Numele persoanei pentru care lucrezi. Dacă lucrezi pentru cineva.

— Și asta ar putea rămîne între noi?

— Depinde. Nu dezvăluim numele persoanelor șantajate decît în cazul în care ajung în fața curții. Dar dacă persoana în chestiune e căutată de poliție sau a fugit din statul unde i s-a stabilit reședința, e de datoria mea de ofițer să semnalez că e aici și sub ce nume se ascunde.

— Va să zică ați și aflat. Nu știu de ce mă întrebi pe mine. Habar n-am de ce a fugit. N-a vrut să-mi spună. Știu doar că are necazuri și că e înspăimîntată și că Mitchell știe destule despre ea ca s-o aibă în degetul mic.

Mă privi lung. — Bine, Marlowe. Pentru moment, o lăsăm moale. Dar dacă amușini ceva, vrem să știm și noi.

M-am ridicat. Se ridică și el și-mi întinse mîna. — Nu sîntem niște fiare. Ne facem, pur și simplu datoria. Și nu fi prea țîfnos cu Javonen. Tipu' care ține hotelul învîrte multe lucruri pe-aici.

— Mulțumesc, căpitane. O să încerc să fiu un băiețaș binecrescut. Chiar și cu Javonen.

Am străbătut coridorul. Același ofițer de serviciu era la ghișeu. M-a salutat din cap, am ieșit afară și am urcat în mașină. Mi-am pus mîinile pe volan. Nu prea eram obișnuit să am de-a face cu sticleți care să se comporte cu mine ca și cum aș fi avut și eu dreptul să exist. Nu făcusem încă nici o mișcare, cînd ofițerul de serviciu își scoase capul pe ușă și îmi spuse că Alessandro ar vrea să stăm din nou de vorbă. Cînd am intrat la el în birou, căpitanul tocmai vorbea la telefon. Îmi făcu semn să mă așez.

— Am fost sunat de la biroul șerifului din Escondido. A fost găsită mașina lui Mitchell. Se pare că e abandonată. M-am gîndit că poate te interesează.

— Mulțumesc, căpitane. Unde e?

Traducere de
Mihai CERNEA

Colegiul de redacție
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: TIMIȘOARA, strada RODNEI 1:
Telefoane: 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate
nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index: 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate țările, uniți-vă!

orizont 51

SĂPTĂMÎNAL POLITIC-SOCIAL ȘI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ȘI COMITETUL JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ TIMIȘ

NR. 51 (1035) 19 DECEMBRIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 8 PAG. 3 LEI

Pasiune revoluționară

Actuala Plenară a Comitetului Central al P.C.R., prin complexitatea și importanța deosebită a problemelor dezbătute și prin hotărîrile adoptate, se înscrie ca un moment de seamă, cu profundă rezonanță în viața politică a țării noastre, contribuind, cu osebire, la canalizarea eforturilor și energiilor creatoare ale întregului popor, ca, strîns unit în jurul gloriosului nostru partid, al secretarului general, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, genialul strateg și inspirator al tuturor marilor noastre victorii socialiste, să acționeze cu spirit revoluționar, pentru definitivarea tuturor obiectivelor prevăzute să se realizeze în acest an, și pentru pregătirea condițiilor necesare înfăptuirii corespunzătoare a planului pe 1987 — an hotărîtor pentru dezvoltarea economico-socială a patriei în cel de-al 8-lea cincinal — a istoricelor obiective stabilite de Congresul al XIII-lea al Partidului Comunist Român.

Avem satisfacția deplină că în 1986 — primul an al actualului cincinal — am obținut rezultate bune în toate domeniile economico-sociale ale țării. Ritmul de creștere a industriei este de peste 7 la sută, sporirea productivității muncii, a venitului național, reducerea cheltuielilor materiale, realizarea altor indicatori și prevederi din planul pe această perioadă constituie izbînzi hotărîtoare în edificarea societății noastre. Profunde sentimente de mîndrie patriotică ne luminează sufletul, că în anul acesta pe ogoarele vetrei străbune s-a dobîndit cea mai mare producție de cereale din istoria țării noastre. Remarcabilele rezultate obținute — dovedind justețea politicii partidului nostru, a hotărîrilor Congresului al XIII-lea, a planurilor și programelor adoptate și în acest an cu privire la dezvoltarea economico-socială a țării — au o însemnătate deosebită pentru făurirea unei puternice baze tehnico-materiale, care să asigure îndeplinirea obiectivelor de viitor ale dezvoltării României socialiste.

În aceste condiții, cînd dispunem de o înfloritoare bază materială necesară pentru realizarea în toate domeniile a producției stabilite, în conformitate cu prevederile planului actualului cincinal, „trebuie — arăta în strălucita Cuvîntare la recenta Plenară a C.C. al partidului tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU — să trecem la activitatea practică, organizatorică, pentru înfăptuirea în cele mai bune condiții a planurilor și programelor pe anul viitor și în perspectivă", **pentru că acum avem nevoie** „de activitate vie, de pasiune revoluționară pentru soluționarea problemelor". **Pentru împlinirea acestui suprem deziderat e necesară intensificarea activității politico-educative, ceea ce va duce la o substanțială îmbunătățire în domeniul conducerii, planificării și organizării muncii. Transpunerea în viață a tezei secretarului general al partidului, cu privire la rolul hotărîtor al activității organizatorice, pentru înfăptuirea programelor de dezvoltare economico-socială a țării noastre, va duce la creșterea responsabilității tuturor comuniștilor, a tuturor oamenilor muncii, față de destinele patriei noastre, întru înălțarea acesteia pe culmile cele mai luminoase ale socialismului și comunismului.**

ORIZONT

CULTURĂ ȘI CREATIVITATE

Fenomenul cultural contemporan a devenit, astăzi, pe cît de important pe atît de complex și dinamic, odată cu noile cuceriri tehnico-științifice moderne. În Raportul la Congresul al XIII-lea, secretarul general al partidului, tovarășul **NICOLAE CEAUȘESCU** arăta: **„Avînd în vedere tendințele generale ale dezvoltării mondiale cît și forța industriei noastre socialiste, se impune să acordăm o atenție deosebită noii revoluții științifico-tehnice, astfel încît industria românească să se ridice la nivelul celor mai noi și avansate cuceriri ale științei și tehnicii contemporane".** Interdisciplinaritatea culturii pune în evidență, odată mai mult, interrelația care există între particular și general, pe de o parte, între național și universal, pe de altă parte, în fiecare din domeniile abordate și chiar în fiecare din segmentele sale componente.

Răspîndirea mijloacelor de comunicație în masă reduce distanțele în spațiu și timp. Noile realizări și descoperiri se produc aproape simultan sub ochii noștri și ai savanților care le realizează. Ele reduc distanțele dintre sat și oraș, standardizează oamenii și, în anumite limite, chiar și modul de viață.

În deceniul trecut, mai cu seamă oamenii de știință și politicienii în sfera culturii din cele mai diferite țări au făcut constatarea că echilibrul dintre tradiție și modern, în condițiile progresului tehnic, e o condiție majoră a evoluției normale a unei culturi, o condiție a păstrării identității ei și una de eliminare a consumatorismului din sfera valorilor esențiale ale omului. O altă constatare evidenția nevoia unui nou fel de echilibru între originalitatea culturilor și deschiderea lor spre nou, respectiv îmbogățirea prin influențe a creației proprii prin împrumuturi sau schimburi reciproce de valori, tehnologie, experiență practică ș.a. Într-o atare situație, antropologia culturală poate fi o sursă de înțelepciune, ca și natura, deoarece dau posibilitatea analizei fenomenului cultural în toată complexitatea sa și poate aduce amendamentele necesare folosirii tuturor descoperirilor recente în scopuri pașnice, umaniste. Acestea sînt și o parte din motivele care ne fac să credem că următorul pas fundamental, după revoluția tehnologică și cea genetică va fi revoluția în domeniul psihicului, a metodologiei învățării. Savantului cu o conștiință înaintată nu-i este indiferent cum sînt folosite rezultatele inteligenței sale, constructiv sau distructiv, chiar dacă el trăiește de pe urma acestora. Știința există pentru oameni și omenire. Scopul ei este să fie asimilată, dezvoltată și aplicată pentru a spori puterea globală a societății, a condiției umane. Omul, prin crearea de valori perene, se etalează pe sine ca una dintre cele mai înalte valori.

Un aspect de maximă importanță este acum circulația valorilor culturale prin comunicare. În ansamblu, situația actuală e caracterizată de o explozie inimaginabilă a acesteia. Nu e vorba de a mai pune problema facilitării comunicației valorilor, ci de a selecta și difuza, de a diferenția informația generală de cea specifică.

Desigur că în cazul informației științifice și tehnice cele trei reguli (ale concordanței, construirii și restructurării) sînt prezente într-o formă mai puțin dramatică decît în cazul informației socio-umane. Medierea grupului este și ea prezentă, dar valoarea acestuia e, de regulă, mai mică. În cazul valorilor socio-umane, omul se conformează grupului, în vreme ce în știință și tehnică grupul nu mai constituie substanța supremă de adjudecare, adesea nici măcar una necesară, cîtă vreme valorile sînt ale grupului, știința și tehnica sînt ale lumii. Trebuie adăugat că sfera valorilor este, prin natura ei, globală, iar structura sa „forte", în termenii psihologiei gestaltiste, se condiționează și se presupun reciproc. Cunoștințele științifice se însușesc pe specialități și pe domenii cu legături între ele, de unde apar și marile probleme ale interdisciplinarității. În fine, sursele de difuzare în sfera tehnicii și științei nu sînt, de regulă, contradictorii, cum se întîmplă în cele din domeniul socio-uman și astfel, aici, nu se poate vorbi de un „refuz al contactului" cu sursa, ca în primul caz.

Omul creator de valori, în genere, savantul creator de știință, inginerul și muncitorul creatori de tehnică, artistul creator de valori artistice, nu pot fi înțeleși, evaluați și apreciați fără existența valorilor concretizate în opere de artă, creații științifice și tehnice care au scopuri precise, vizînd, în ultimă instanță, umanul. Dezvoltarea științelor de graniță: biofizica, informatica, robotica ș.a. al celor legate de domeniul atomo-nuclear, al zborurilor cosmice, al geneticii și ciberneticii deschid perspective nebănuite progresului omenirii. Odată cu aceste cuceriri, și strîns legat de ele, cultura se îmbogățește cu noi valori, lărgindu-și sfera sa de influență asupra altor domenii ale creației umane. De aici decurge și imperioasa necesitate a studierii fenomenului cultural, devenit din ce în ce mai complex, de către echipe mixte de specialiști din cele mai diverse domenii, deoarece dezvoltarea disciplinelor științelor de graniță cunoaște o evoluție rapidă, ceea ce duce la necesitatea studierii fenomenului cultural sub aspectul său interdisciplinar.

Încă din 1976, anul primei ediții a Festivalului Național „Cîntarea României", s-a revigorat participarea culturală și s-a stimulat creația culturală și inovația tehnică a maselor. Sensul cel mai profund al festivalului, aflat la cea de a VI-a ediție, 1985—1987, este că a pus bazele unui nou mod calitativ de participare a maselor în ipostaza de beneficiare, interprete, creatoare pașnice de cultură într-o concepție, cu totul diferită de cea tradițională, avînd în vedere omul concret și real, cu o personalitate distinctă și puternic conturată în condițiile socialismului multilateral dezvoltat

Reușita acestei politici culturale exprimă într-un mod strălucit răspunsul concret dat de evoluția progresului tehnico-științific asupra culturii contemporane, constituindu-se, în același timp, într-un mod specific de abordare la nivel macrosocial a problemelor ridicate de complexitatea relațiilor dintre cultură, valori, știință și tehnică, în perspectiva dezvoltării sociale a patriei noastre.

Franc ȘERBESCU

Ilustrațiile acestui număr: podoabe populare din expoziția secției de etnografie a Complexului Muzeal Timiș. (Foto: Milan Șitețian)

Podoabe tradiționale din sud-vestul României

Expoziția temporară, deschisă sub acest generic, în spațiul secției de etnografie de la Bastion, prezintă independent și pentru prima dată, două din cele mai valoroase colecții ale Complexului Muzeal Timiș: piesele femeiești de găteală a capului și bijuteriile populare. Polisemantismul pieselor conferă colecțiilor amintite caracterul de „operă deschisă" lecturilor. Lectură posibilă este și cea muzeografică, propusă prin tematica expoziției, a cărei titlu este menționat mai sus. Demersul tematic urmează semnificațiile obiectelor în contextul obiceiurilor tradiționale, relevarea meșteșugurilor artistice și varietatea materiei prime din care au fost confecționate: cînepă, lînă, bumbac, hîrtie, cositor, alamă, argint, sîrmă, paiete, fir metalic și mărgele din sticlă.

Podoabele au avut în istoria lor, ce coboară pînă în neolitic, multiple semnificații ivite din traiectoria parcursă în timp, de la funcțional la estetic. Ele se constituie ca semn al etniei, al zonei de apartenență, semnifică starea socială, civilă, au funcție magică — apotropaică îndeosebi —, rituală și festivă sau ocazională. Toate se organizează într-un cod consacrat doar comunității în care trăiește femeia, purtătoarea podoabelor respective. Riturile de trecere: preliminare, liminare și postlimiare cu funcții integratoare sînt anunțate colectivității și prin podoabe. Încărcătura de semnificații, accesibilă doar colectivității respective, scoate purtătoarea din anonimat. Parcurgerea vieții cu toate evenimentele sale: naștere, logodnă, nuntă, moarte, stare socială, toate sînt momente anunțate colectivității prin semne consacrate. Astfel se explică enunțul, aparent paradoxal, coform căruia podoabele sînt cele mai conservatoare piese din ansamblul vestimentar femeiesc tradițional. În evoluția istorică și economică

Lidia GAGA

(Continuare în pag. VII)

Singur printre comparatiști

1. Subsolurile volumului pe care Mircea Muthu îl publica în 1976, **Literatura română și spiritul sud-est european,** subliniau, cu o anume frecvență, că analiza unor concepte („fantasticul centripetal“), că studiul comparat al unor opere (**Sindipa** și **Divanul persian**) vor fi găzduite de volumul al doilea al cercetării, **Permanențe literare sud-est europene.** În **Cuvînt-ul de încheiere** al cărții, comparatistul era și mai clar : **„Permanențele literare sud-est europene** dintre care am prefigurat în mod normal cîteva (ciclicitatea, nastratinismul, tipologia balcanică, etc.) nu vor face abstracție de nume precum cele numite mai sus (Macedonski, Vinea, Călinescu, n.n.) în același efort de a contura cu un plus de claritate — sub raport preponderent comparativ — balcanismul nostru literar. Probleme ca Tipul tragic peninsular, cu fațetele sale (Meșterul Manole, Chira Chiralina) Pitorescul funcțional,Cîntecul de lume (De la Anton Pann la Miron Radu Paraschivescu). Memorialul de călătorie balcanic și oriental, Eternitatea eposului, dimensiunile interioare ale Mitului semiantropomorf, Pitorescul balcanic și oriental, Tipologia lui Dinu Păturică, Lumina — motiv fundamental formează obiectul acestei secțiuni.“. Volumul de față, cu un titlu puțin aproximat, respectă promisiunile făcute cu un deceniu în urmă. Dacă Virgil Cândea sau Alexandru Duțu, înaintașii și pildele vii ale lui Mircea Muthu erau interesați de perioadele mai vechi, studiind spațiul sud-est european dintr-o perspectivă care, nu odată, punea în paranteză literatura, Mircea Muthu este interesat, în primul rînd, de operele literare. Este primul sau, în orice caz, între cei foarte puținii cercetători de azi, care citește, lîngă literatura română, literaturile albaneză, bulgară, neogreacă, sîrbă, informat fiind și pentru cele arabe, muntenegrene, croate. Sînt literaturi în care azi comparatistul pătrunde cu mare prudență iar criticul mai deloc, prejudecata că acestea nu îi pot oferi mare lucru acționînd devastator Vremea marilor erudiți a trecut, Hașdeu și Iorga aparținînd unei perioade revolute. Critic cu simțul măsurii, Mircea Muthu folosește, în multe cazuri, operele traduse în românește (sînt destule) sau franțuzește (există suficiente).

2. Ar fi multe de spus despre noutățile pe care cartea lui Mircea Muthu ni le oferă. Sînt destule. Dacă **Tipul tragic** descoperit de cercetător (cu Mitul semiantropomorf și Meșterul Manole) nu mă convinge suficient, cu totul remarcabile sînt analizele consacrate următoarelor două tipuri, **Haiducul** și **Înțeleptul rătăcitor.** Mari prozatori contemporani pot fi înțeleși mai bine după lectura acestor capitole Paginile consacrate **parvenitului** în literaturile sud-est europene împrospătează lecturile din Nicolae Filimon, Mateiu Caragiale, Hortensia Papadat-Bengescu, Ion Marin Sadoveanu prin comparații cu scrierile unor Karavelov, Roidis sau Senoa. Mai puțin elocventă mi s-a părut introducerea în aceste analize a unor scriitori croați ca Djalski. (Literatura croată presupune alt centru de gravitație).

Interesante sînt subcapitolele părții a treia, consacrate unor motive ale literaturilor sud-est europene : **Bizanțul, Roata, Lumina, Drumul.** În acest spațiu nu pot decît să notez că fascinante mi se par cîteva dintre ideile lui Mircea Muthu despre Bizanț („Bizanțul alimentează folclorul și ficțiunea literară într-un registru variat, ce oglindește de fapt reacția diferențiată a popoarelor după prăbușirea Orașului.“) și inexplicabile cîteva absențe (A **Răcelii** de Marin Sorescu, de pildă). Deosebit de subtile sînt interpretările **Cărții Milionarului** (sugestia lui Mircea Muthu inaugurează alte tipuri de analize decît cele obișnuite) în subcapitolul **Roata**, a **Crengii de aur** în **Lumina** și a lui **Nicoară Potcoavă** în **Drumul.** Singura precizare ar fi că roata, lumina, drumul sînt simboluri străvechi pe care estul european le preia în diverse momente ale istoriei (culturii) lui.

Am mai arătat că după 1918 și, mai ales, după 1945 analizele „sud-estului european“ trebuie să reclame analizele literaturii estului european. Sinteza lui Mircea Muthu, una dintre deschiderile remarcabile ale comparatismului românesc, ne întărește această convingere.

Cornel **UNGUREANU**

* **Mircea Muthu — PERMANENȚE LITERARE ROMANEȘTI DIN PERSPECTIVĂ COMPARATĂ, Ed. Minerva, 1986.**

cronica literară

De toamnă

Sînt doi poeți, cel puțin, ce scrutează existența și poezia în aceste noi poeme **De toamnă** ale lui Victor Felea. Unul, surprinzător poate, chiar dacă nu inedit, este tentat de spațiul securizant al versului clasic (**Sonete**), dînd o idee despre ceea ce în ultimele cinci-zece volume își va fi refuzat, în materie de imaginație livrescă și elan naturist citadinul Felea, adeptul unei poezii de notație, reflexivă, fără o montare spectaculoasă de aparat conceptual, ironică mai mult dintr-un simț al măsurii și al relativității lucrurilor decît ca practică sistematică. În **Sonete,** așadar, liricul își deconspiră disponibilități pe care, se poate bănui, criticul de poezie Victor Felea i le va fi reprimat, de o manieră mai mult sau mai puțin netă, poetului. Sînt stanțe exultante, cu toate comparațiile și epitetele consacrate la vedere, trăind din plin bucuria de a uza de seducțiile cuvîntului rar și ale imaginii fastuoase, de cele ce țin de latura decorativ-estetizantă a poeziei, neezitînd în fața majusculelor ce vin dintr-un timp și spațiu al poeziei cu care lectorul este familiarizat printr-un șir de poeți ce începe cu Macedonski și sfîrșește cu Philippide : „Și văd pămîntul reavăn cu neagra lui plămadă / Promițătoare pururi de calme zămisliri / Descopăr Eul tînăr dispus din nou să creadă / În fragede instincte în vise în iubiri // O nouă primăvară stă gata să se nască / Vitala-i insolență îmi smulge vechea mască“ (**Și ies din somnul vîrstei**).

Celălalt poet, remarcam la început, rămîne la cele cunoscute din volumele publicate în ultimele două decenii, de la **Omul modern** (1967) încoace. O dată în plus, versurile grupate în ciclurile **Cotidiene I—II** oscilează între un lamento surd, împăcat (poeme în care termenul de referință curent este timpul) și o vehemență discretă a discursului atunci cînd autorul glosează asupra poeziei, adevărata temă în jurul căreia se organizează materia lirică în culegerea de față : „Și aproape nimic / Și eu care trebuie să fiu și să scriu / Să umplu golurile / Și ferestrele sparte / Și gura strîmbă a Sfinxului / Care emană tăceri înghețate // Ah meseria de scrib / Mereu lîngă laba de nisip a deșertului / Mereu lîngă flacăra uscată a vîntului“ (**Meseria de scrib**). Epigrafic, nu însă și tocmai placid, Victor Felea nu ostenește să transcrie în aceste poeme **De toamnă** stenograma propriei confesiuni, recurgînd la un limbaj transparent, cel mult aluziv, lăsînd, de-abia, o minimă inițiativă jocului nuanțelor. E un discurs, așadar, cu puține podoabe, descărnat, scris parcă în absența oricărei voințe de a fi memorabil, cu, cel mult, cîte o subliniere sarcastică, menită a avertiza asupra fragilității, a inefabilelor artei : **Se aude glasul, Don Quijote, Vîrstă, Stinge, Căutare** etc., deconspirînd „o melancolie subtilă / De sfîrșit de mileniu“ (**Poem de noapte**). Nici un exclusivism, desigur, în toate acestea, nimic care să certifice o voință expresă de distanțare de datele care alcătuiesc foaia de temperatură a momentului literar. O rară consecvență în gesturi, în schimb, o discreție sesizabilă pînă și în cele cîteva texte programatice, menite a mărturisi o abnegație de cărturar. O voce gravă, nu o dată melancolizînd cu distincție, trecînd în revistă peisajul familiar, întîmplările banale, de zi cu zi. O biografie lirică, în fine, fără nimic spectaculos, pe care Victor Felea nu ostenește a o scruta din toate unghiurile posibile : „Din nou vine toamna a și venit / Încețoșate sînt geamurile dimineața / Iar stratul de brumă strălucește / Pe carcasa mașinilor / Micile parcele de iarbă dintre blocuri / Se tîrăsc nesigure în spațil mototolite / În timp ce eu liniștit și domestic / Pornesc spre oraș / Un om aproape bătrîn — scriitor și slujbaș“ (**Liniștit și domestic**).

Lucian **ALEXIU**

* **Victor Felea, DE TOAMNĂ, Editura Cartea Românească, 1986.**

portrete

Cunoaștere și devenire

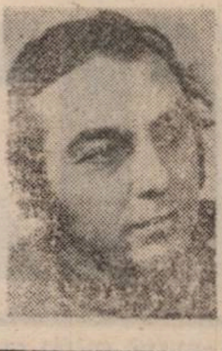

După debutul prin **Fericiți cînd renaștem** (1976), Ion Jurca Rovina a publicat romanul **Noua promisiune** (1980) în care pregnant apare **mitul întemeierii.** „Omul simte nevoia să plece după un vis, dar nu întotdeauna se întîmplă să prindă trenul potrivit“, mărturisește, la un moment dat, un personaj și asertiunea pare să fie revelatoare pentru un sens mai general degajat de cărțile lui Ion Jurca Rovina. Un vis a fost pentru Goron și familia sa plecarea din Lazul-Vesii spre mereu rîvnita cîmpie bănățeană, o iluzie sau un permanent vis a fost, pentru mai tînărul David, aceeași cîmpie. **Plecarea** va fi în economia romanului unul din motivele literare esențiale. În timp, **plecarea** își va revela iluziile. Elementul care declanșează dorința plecării, la fiecare reprezentant al celor două generații, este unul pur, dar procesul prin care se realizează suferă imixtiuni Miner în Apuseni, Goron dorește să coboare spre cîmpie în anii împroprietăririi, dintr-o amăgitoare dorință a unei existențe mai favorizată Nu neapărat dintr-o dragoste pentru cîmpie Mai mult, dintr-un miraj al ei, dintr-o aventură spre un eldorado, o manifestare a curajului de a „se desprinde de sărăcie“ Despărțirea de munte nu este lină, fără traume, mai ales pentru Florina și Iulia Viața din cîmpie își va dovedi și ea duritățile, asprimile. Viața socială și le va adăuga pe ale ei În acest context se va derula o parte din existența lui Goron, încheindu-se prin stabilirea în oraș. Pentru David, plecarea va fi determinată de un previzibil sentiment al libertății. El este un revoltat : iubește cîmpia pentru nesfîrșirea ei, similară cu libertatea. **Ierna** este un loc al noilor întemeieri, nu numai ca localitate nouă, dar și ca o altă existență pe care, cei coborîți din munți, o caută aici. Purtat de evenimentele sociale, Goron va încerca, împreună cu David, o nouă întemeiere în oraș. Sufletul rămîne, cîte puțin, în orice loc, unde viața lor a contribuit la noi întemeieri. Alături de vis se află munca acerbă. Multe din personajele romanului sînt caractere puternice, avînd un adevărat cult al muncii. Visul lui Goron, după ce a trecut experiența războiului a fost pămîntul. Prin muncă, el încearcă să anihileze efectele unor acte pe care, cu bunul său simț de țăran, le înțelege mai puțin. După **Noua promisiune.,** Ion Jurca Rovina realizează, prin **Scoica de aur** (1984), un roman proiectat pe drama individului care-și regăsește trecutul (de fapt, tinerețea) încercînd să-l pătrundă din perspectiva viziunii vîrstei de mijloc. Prozatorul nu aduce în acest roman personajele din cartea anterioară. Dacă le-a abandonat (probabil temporar), n-a renunțat la perspectivă, care este asemănătoare și în **Scoica de aur.** Regăsirea tinereții (prin prieteni, întîmplări, etc.) duce spre un roman de cunoaștere în tangență cu unul de formație, în timp ce **Noua promisiune** este un roman social. Jocul întîmplării, al situațiilor tari (limită) poate avea influență într-un proces (temporal) al formației și devenirii În **Scoica de aur** se schimbă și structura epică, rezultată dintr-o interferență și balans al rememorării și notației directe. Undeva, Marcu reflectează asupra punctului de decizie și a jocului întîmplării, al imixtiunii hazardului, al toleranței În aflarea (sau refacerea) acestui drum (pierdut), Bura, Paulina, Valentina, Iustin, Cibinu sînt repere

Prozator serios, cunoscător al unei lumi, care oferă mereu izvoare literare, Ion Jurca Rovina, scriind romane diferite ca tehnică, poate da, în continuare, proze surprinzătoare, atît prin bogăția tematică, cît și prin formula compozițională.

Alexandru **RUJA**

STĂNESCIANA

ZILELE POEZIEI ROMÂNEȘTI „NICHITA STĂNESCU“

Sub egida Uniunii Scriitorilor din R.S. România și a Comitetului pentru Cultură și Educație Socialistă al județului Prahova, s-au desfășurat la Ploiești **Zilele poeziei românești „Nichita Stănescu“.** Cu acest prilej, la Teatrul Municipal din localitate s-a ținut o sesiune omagială de comunicări, sub titlul **Nichita Stănescu poet național și universal,** la care și-au dat concursul scriitorii : **Constantin Chiriță,** vicepreședinte al Uniunii Scriitorilor, **Anghel Dumbrăveanu,** secretarul Asociației Scriitorilor din Timișoara, **Mircea Tomuș,** secretarul Asociației Scriitorilor din Sibiu, **Nicolae Ciobanu,** directorul Muzeului Literaturii Române, conf. univ. **Ion Neață,** de la Universitatea din Timișoara, **Ana Blandiana, Marta Bărbulescu, Petre Stoica, Nicolae Prelipceanu, Laurențiu Ulici, Nicolae Iliescu, Florin Iaru, Ion Stratan, Valeriu Pantazi, Florin Toma, Ioan Nicolescu, Valeriu Sîrbu, Denisa Comănescu, Dora Stănescu** (soția scriitorului) și **Simion Bărbulescu.**

În cadrul acestor manifestări, scriitorii mai sus citați au participat în prima zi la întîlniri cu elevii și cadrele didactice de la Liceul Pedagogic și Liceul „I. L. Caragiale“.

În cea de a doua zi, a avut loc o sesiune de comunicări sub egida Filialei Societății de Științe filologice, la care și-au dat concursul : **Ion Stratan, Sever Avram, Florin Toma, Eugenia Strîmbu, Gabriela Teodorescu, Robert Sîrbu** și **S. Bărbulescu.**

Scriitorii prezenți la manifestări au participat la întîlniri cu oamenii muncii de la Întreprinderea **„Dorobanțul“,** de la Întreprindea **Rulmenți Grei,** precum și cu studenți și cadre didactice de la Institutul de Petrol și Gaze din Ploiești.

În încheierea festivităților, a avut loc **Gala laureaților. Marele premiu Nichita Stănescu** a fost decernat poetului **Anghel Dumbrăveanu.** Cu aceeași ocazie, au fost înmînate premiile concursului de creație literară și de interpretare din lirica marelui poet.

echo

A avut loc un spectacol **„În căutarea tonului“,** susținut de artiștii teatrului din localitate, în regia lui **Eusebiu Ștefănescu.**

CONCURSUL DE POEZIE CONTEMPORANĂ „NICHITA STĂNESCU“

Comitetul județean Timiș al U.T.C., Casa tineretului, în colaborare cu Asociația Scriitorilor din Timișoara, au organizat cea de a doua ediție a Festivalului-concurs „Nichita Stănescu“ în cadrul simpozionului „Sensul iubirii“, dedicat operei și personalității marelui poet, au luat cuvîntul: **Anghel Dumbrăveanu,** conf. univ. **Ion Neață,** criticul literar **Cornel Ungureanu,** prozatorul **Ion Jurca Rovina.** La Teremia Mare, unde a fost vizitată Expoziția permanentă Nichita Stănescu, și la Liceul Pedagogic din Timișoara, tinerii poeți participanți la Concursul de poezie contemporană „Nichita Stănescu“ au luat parte la șezători literare În sala de marmoră din Piața Vasile Roaită din Timișoara, actorul Mircea Belu și cursanți ai Școlii populare de artă au susținut un recital din poezia stănesciană. Dezbaterile din cadrul inter-cenaclului, spectacolul studioului de teatru „Thespis“, proiecțiile de filme au întregit manifestările acestei reușite ediții a Festivalului-concurs „Nichita Stănescu“. Juriul concursului, al cărui președinte a fost criticul literar **Mircea Martin,** a acordat următoarele distincții : **Marele premiu,** acordat de Comitetul județean Timiș al U.T.C., a fost decernat tinerei poete **Ramona Fotiade** (Giurgiu), **premiul I — Horia Gîrbea** (București), **premiul II — Hanibal Văleanu** (Cîmpina), **premiul III — Simona Umbreș** (Timișoara), **premiul Asociației Scriitorilor din Timișoara — Carmen Cerasela Pavel** (Cluj-Napoca), **premiul revistei „Orizont“ — Simona Iris Vlad** (Ploiești), **premiul ziarului „Drapelul roșu“ — Adriana Șchiopu** (Lugoj), **premiul Comitetului municipal Timișoara al U.T.C. — Merișor Sturzu** (Iași).

OBSERVATOR

opinii

De la creația populară la mișcarea artistică de masă

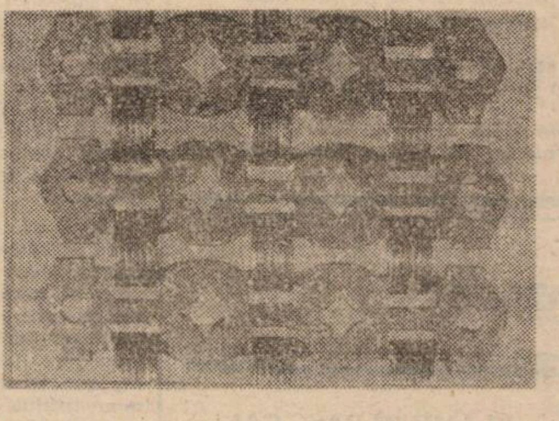

MUTAȚII SOCIO-CULTURALE ALE FOLCLORULUI ÎN CONTEMPORANEITATE

Se știe că regresiunea folclorului pe plan mondial a început odată cu apariția societății moderne. În țările cu un capitalism dezvoltat plenar, cultura populară a fost înlocuită cu o cultură modernă, de tip burghez. Însă, în România, elemente ale formațiunii sociale feudale au persistat pînă la începutul înfăptuirii revoluției socialiste. Clasicii marxismului subliniau că: „Fiecare treaptă a istoriei găsește de-a gata un rezultat material dat, o sumă de forțe productive, raporturi istoricește formate între oameni și natură, ca și raporturi între indivizi, transmise fiecărei generații de generația precedentă, găsește o masă de forțe productive, capitaluri și împrejurări, care, deși pe de o parte sînt modificate de noua generație, pe de altă parte, însă, îi prescriu acesteia propriile ei condiții de viață și îi imprimă o anumită dezvoltare, un caracter aparte" (K. Marx, Fr. Engels, **Opere**, vol. III, Buc., 1958, p. 39).

Între modul de producție și etnie este o relație indisolubilă, tipul de etnie corespunzînd unui anumit mod de producție. Etnia nu este doar o caracteristică a societății arhaice, agrare, — cum reiese dintr-o concepție anacronică, fără perspectivă sociologică temeinic articulată — ci etnia presupune o dimensiune a existenței, mai largă, condiționată social-istoric. Teorii sociologice recente circumscriu, pe bună dreptate, conceptul de „etnie" în „determinația existenței sociale, prin care aceasta producîndu-se ca subiect istoric în condiții determinate (1) își integrează specific propriile domenii — economia, relațiile sociale, relațiile politice, domeniul spiritual și, prin aceasta, limba și teritoriul și — totodată, prin însuși acest proces (2) se delimitează în cadrul formațiunii sociale date de toate celelalte societăți, funcționînd ca o realitate umană individualizată." (Dionisie Petcu, **Conceptul de etnic**, București, 1980, p. 216). Folclorul este o componentă a domeniului spiritual — parte integrantă a unui anumit tip de etnie, corespunzătoare unui anumit stadiu de evoluție a societății. Etnicul nu trebuie înțeles ca fiind o entitate imuabilă în timp, cum proclamaseră, cu exces de zel, teoriile psihologico-metafizice. Și nici că el trebuie redus la spiritualitate, iar aceasta la un suflet colectiv, așa cum au procedat numeroși psihoetnologi și filozofi ai culturii. Configurațiile spirituale sînt mai conservatoare, pentru că „etnicul este produsul final al determinismului global al tipului de societate" (Op. cit., p. 235). Cînd se trece de la un stadiu istoric la altul se constată că transformările etniei sînt de lungă durată, iar cele economice, bunăoară, se înfăptuiesc cu o mare rapiditate. Imaginea acestei realități ne-o oferă acum însăși țara noastră, în procesul de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate, implicit de creare, în noua formațiune socială, a unui etnic corespunzător — rezultat al unei istorii determinate — etnic cu o structură de tip socialist, sub incidența unei dialectici de aceeași natură.

Folclorul din zilele noastre își are organicitatea în orizonturile culturale constituite în cadrul formațiunilor sociale trecute — fără să fie o permanență a unei substanțe etnice eterne. Creația populară este un mod plenar de manifestare a comunității etnice pe treptele istoriei, pînă în epoca modernă. Următoarele formațiuni economico-politice corespund unor stadii istorice, în care sînt corelate modurile de producție cu suprastructuri, în contextul cărora cultura de tip folcloric nu se mai poate reproduce organic. Cantonarea într-o opinie contrară e sinonimă cu adoptarea unei viziuni anistorice, care, în timp, este sancționată de însăși evoluția firească a societății.

În epoca revoluției tehnico-științifice, a profundelor transformări din societatea socialistă, mentalitatea populară capătă noi dimensiuni, radical diferite de cele ale omului din epocile trecute, în care predomina creativitatea de tip folcloric. Un nou mod de viață își reclamă un nou mod de manifestare spirituală.

Fără îndoială că și acum, în rîndul maselor, creațiile populare sînt gustate, apreciate, însușite chiar — nici nu se putea altfel, poporul nostru avînd o fertilă matcă folclorică — totodată apar și plăsmuiri din care unele au calități estetice. Dar trebuie să recunoaștem că, în mare măsură, cerințele spirituale de natură folclorică ale maselor sînt satisfăcute prin mijloacele mass-media. Un lucru demn de subliniat este acela că există o conexiune inversă între manifestările folclorice contemporane și mijloacele de comunicare ale culturii de masă, astfel că o seamă de manifestări folclorice — îndeosebi cele muzicale, coregrafice și unele legate de obiceiuri — calchiază sau chiar reproduc ceea ce se prezintă de acest gen la radio și televiziune. Astăzi, folclorul are o existență scenică, preponderent festivă. De pe scena vieții el a ajuns pe scena propriu-zisă a așezămintelor culturale. De la o coparticipare colectivă la viața cotidiană a creației tradiționale, s-a ajuns la organizarea lui instituționalizată, pentru public. Astfel, folclorul a căpătat o nouă funcționalitate, care face posibilă integrarea sa în manifestările culturale contemporane, în consens cu relațiile noii suprastructuri, determinată de modul de producție socialist. „În fiecare formă de societate — arăta Marx — există o anumită producție care determină locul și influența celorlalte producții și ale cărei relații, în consecință, de asemenea, determină locul și influența tuturor celorlalte relații. E ca o iluminare generală în care se topesc toate celelalte culori și care le modifică în ceea ce au ele particular". (**Bazele criticii economiei politice**, vol. I, București, 1972, p. 40). Modificarea particularității folclorului se face astăzi sub ochii noștri: noua etnie înlocuiește acele fundamente social-istorice care stăteau la baza genezei folclorului, iar procesul său de creație și-a schimbat specificul, transformîndu-se tot mai mult într-un act de reproducere folclorică, instituționalizat. Cultura populară contemporană se afirmă, cu preponderență, în cadrul mișcării artistice de masă. Astăzi, folclorul, deci, nu mai are aceleași particularități ca, de pildă, acum jumătate de secol, care erau remarcate elogios de marele folclorist francez Arnold van Gennep. În anul 1937, el arăta că, în Europa: „Numai poporul român, cel puțin în unele regiuni, se mai găsește încă în stadiul improvizației libere (...). Nu sînt imitații ci modelări noi, remodelări ale materialului poetic și muzical primar." (Mihai Pop, **Arnold van Gennep**, în „Revista de folclor", nr. 3, 1957, p. 108). În prezent, la noi, folclorul se manifestă îndeosebi prin canalele artei amatoare, iar dacă, în perioada interbelică se constata că România era singura țară de pe continentul nostru în care era viu procesul de creație al literaturii orale, acum se poate susține că în patria noastră se desfășoară una din cele mai puternice mișcări artistice de amatori, din lume.

„CÎNTECUL GLIEI", LA BĂILE HERCULANE

Profilul cultural al unei epoci e conturat atît de valorile nou create, cît și de „nivelul cognitiv și axiologic al criteriilor selective cu ajutorul cărora sînt dezvăluite și actualizate valorile virtuale ale trecutului" (Al. Tănase, **Introducere în filozofia culturii**, București, 1968, p. 143). Această asertiune aș putea-o considera emblematică pentru complexa manifestare culturală **„CÎNTECUL GLIEI"**, organizată la Băile Herculane în zilele de 5—7 decembrie de către Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al județului Caraș-Severin, Centrul de Îndrumare al Creației Populare și al Mișcării Artistice de Masă, Uniunea Județeană a Cooperativelor Meșteșugărești, Consiliul Județean al Sindicatelor, Comitetul Județean al U.T.C., Casa de Cultură din localitatea gazdă, cu colaborarea Cercului Științific de Folclor al Facultății de Filologie de la Universitatea din Timișoara. N-am făcut economie de spațiu numind pe toți factorii organizatorici, întrucît am vrut să subliniez că, așa după cum se cuvine, destinul culturii populare românești contemporane trebuie să stea în atenția numeroaselor foruri culturale. (Înainte de a trece la prezentarea manifestării, mărturisesc că elaborarea articolului de față a fost prilejuită de această acțiune culturală).

Cuvîntul de deschidere a manifestării a fost rostit de sociolog Carmen Grămadă, președinte al C.J.C.E.S. Caraș-Severin. A urmat desfășurarea **lucrărilor celui de al X-lea seminar bienal al filmului etnografic și folcloric**, organizat de Cercul Științific de Folclor din Timișoara. De la Facultatea de Filologie a Universității au participat cu lucrări: dr. Vasile Tudor Crețu, conducătorul cercului (**„Mentalitatea tradițională. Preliminarii**); dr. Ivan Evseev (**Mitologia română și cercetările contemporane dedicate acestui domeniu**); dr. Ion Dalea (**Nichifor Mihuța — folclorist**); dr. Viorel Bolduреanu (**Un precursor al etnologiei: Simion Mangiuca**), iar de la Complexul Muzeal Timiș — etnograf Lidia Gaga (**Relații de rudenie într-o familie tradițională din Almăj în secolele XVIII—XX**). Simpozionul a beneficiat de prezența unor cercetători bucureșteni, în frunte cu prestigiosul folclorist prof. univ. dr. docent Mihai Pop (**Cultura tradițională între oral și scris**); dr. Vintilă Mihăilescu (**Cercetările de antropologie culturală din județul Gorj**); dr. Gheorghe Geană (**Structura de neam în zona Vrancei**); dr. Paul Drogeanu (**Tema eșecului în cultura populară românească**); dr. Alexandru Popescu (**Ambiguitatea obiceiurilor**); Mihaela Pop (**Metafore ale sufletului în folclorul literar românesc**).

Cu toate că nu au fost prezentate subiecte legate de specificul filmului etnografic și folcloric, cum ne-am fi așteptat la acest al X-lea seminar bienal, lucrările simpozionului au fost urmărite cu un susținut interes atît de specialiști cît și de publicul participant, ele constituind reale contribuții la o mai bună cunoaștere a folclorului național.

Deosebit de eficiente s-au dovedit a fi **două mese rotunde** cuprinse sub genericul **Tradiție și contemporaneitate.** Una a fost consacrată artei populare (îndeosebi portului), avînd ca bază de plecare expoziția de port (piese muzeale și produse meșteșugărești și artizanale). Discuțiile au fost conduse de cunoscutul etnograf dr. Paul Petrescu. Și-au exprimat opiniile: Margareta Orezeanu, vicepreședintele Uniunii Județene Caraș-Severin a Cooperativelor Meșteșugărești, Ada Cruceanu, instructor la C.Î.C.P.M.A.M. din Reșița, Velișcu Boldea, directorul aceleiași instituții, Ana Medea, creatoare populară, Ion Boțoc, țăran condeier din Greoni, Elena Secoșan, Alina Ciobănel, Radu Maier și Ion Drăgoiescu (cercetători etnografi din București). Cealaltă masă rotundă a avut tema: **Polisemia faptelor de cultură tradițională** și a fost condusă de prof. Mihai Pop. După o introducere cu largi orizonturi culturale, făcută de conducătorul discuțiilor, au luat cuvîntul: Vasile Tudor Crețu, Alexandru Popescu, Ivan Evseev, Paul Drogeanu, Lia Lungu, cîntăreață de muzică populară, Gheorghe Geană, Franc Șerbescu, instructor la Consiliul Culturii și Educației Socialiste, Velișcu Boldea, Ada Cruceanu, Ion Anderca și Iosif Cireșan, țărani condeieri din Caraș-Severin.

Un moment al manifestării l-a constituit **gala de filme de etnografie și folclor**, din Arhiva de filme a Universității din Timișoara — vizionare care a convins încă o dată în privința faptului că Timișoara este un centru important al filmului etnografic.

De asemenea au avut loc **spectacole folclorice demonstrative**, realizate de artiști amatori și profesioniști și un recital de poezie susținut de membrii cenaclului „Paul Târbățiu" al condeierilor țărani din județul Caraș-Severin, acestea fiind urmate de dezbateri axate pe valorificarea scenică a culturii populare.

Chiar numai din derularea rapidă a „filmului" întregii manifestări care a fost organizată la Băile Herculane, se poate vedea că aceasta a avut menirea să stimuleze interesul pentru cunoașterea valorilor fondului popular tradițional și să releve anumite caracteristici ale culturii populare în contemporaneitate, integrarea acesteia în mișcarea artistică de amatori, ferirea ei de excrescențe false, poluante.

Adevărul este că specialiștii în domeniul culturii populare nu au fost prea alarmați de imixtiunea poluantă, înțelegînd că fenomenul nu se poate generaliza, întrucît nu are forța unei integrări organice în structura mentalității populare contemporane. O seamă de erori folclorice sînt consecința slabei cunoașteri a faptelor de cultură populară de către o seamă de organizatori de spectacole, ori de către unii „creatori" sau „interpreți populari". De-a dreptul revoltătoare este, însă, întreprinderea odioasă a unora care comercializează stîlcirea unor bunuri ale culturii noastre tradiționale.

De o mare eficiență a fost schimbul continuu de experiență între specialiștii folcloriști și artiștii amatori. S-a observat că, astfel, există un bun cîștig din partea ambelor părți. Specialiștii au simțit pulsul (la zi) al vitalității mișcării artistice de masă din zone etnografice reprezentative ale țării, iar artiștii amatori (împreună cu instructorii lor) au fost integrați în atmosfera propice dezbaterilor care, în esență, sînt o expresie a unui înalt act de responsabilitate față de valorile culturii populare tradiționale, de participare activă și transformatoare în cadrul procesului de asimilare, de remodelare și de readaptare a valorilor moștenite, în raport cu cerințele contextului spiritual actual. Pentru că, oricît ar fi de bogată moștenirea culturală, ea sărăcește cu timpul dacă nu se poate „reîmprospăta — sporindu-și valoarea — prin mutații funcționale" (L. Blaga), sau, după cum spunea sociologul Dimitrie Gusti „cultura nu este o stare dată, moștenită și încremenită, ci un proces de veșnică mișcare și devenire". Conchidem că geneza și dezvoltarea culturii populare sînt strîns legate de viața unei colectivități care are un mod de trai tradițional și, prin urmare, apariția și evoluția folclorului pot fi interpretate în întreaga lor complexitate din perspectiva antropologiei culturale și a sociologiei, în conexiunile condiționărilor istorice.

Aurel TURCUȘ

Gheorghe Zincescu

PRIVIND ÎN SOARE

E greu să cînți un cîntec de dragoste
Privind drept în soare
Cînd pe buze soarele îți încolțește ca o pădure de pini
Și răsare
Cînd cămila singurătății sfîrșește inevitabil
Într-o oază de sare.

E greu să spui „te iubesc" cu toată piatra pămîntului
Ridicată în tine
Vîntul încearcă să te aplece către partea din care nu vine
Decît golul abstract și absurd
În întîmpinare
E greu să cînți un cîntec de dragoste
Privind drept în soare.

ÎN GRĂDINI PRIMĂVARA

În grădini primăvara vezi departe, departe
Cum sămînța luminii se desface din moarte
În grădini primăvara crezi în toate ce vin
Murmurînd de lumină ca de-un dor de preapliu
În grădini primăvara trunchiuri albe de var
Străjuind rotitorul luminii cuibar

În grădini primăvara sub noianul de flori
Ca în propriul timp cînd cobori, cînd cobori.

TÎRZIU

Dar e tîrziu și nu ne mai iubim
Și sferele deasupra noastră tac
Asemeni boilor blajini și triști
În jugul celui singur și sărac

Și iarba-n stoguri se ridică-nvinsă
De umbra unor coase nevăzute
Și pleoapa zilei se închide ninsă
Și toate-s vechi și toate-s cunoscute

Și se adună umbra peste noi
Din codrii toți ce-au fost și nu mai sînt
Cum stăm alăturea străini și goi
Și nu ne mai iubim. Sîntem pămînt.

Maria Doandeş

MI SE TOPEAU PE BRAȚE ZILELE DE VARĂ...

Cînd vulpile porniră prin sînge — ca nebune,
tăcerea ruminată-n dezordinea capcanei
duru năpraznic. Fierbinte mi-era trupul :
se calcinau prin carne flori ornamentale,
mi se topeau pe brațe zilele de vară...

Tu respirai albastrul din neodihna mării
Prin ape orologii băteau din oră-n oră,
iar pașii mei pe țărmuri vitrificau nisipul..

Prin sînge mă colindă umbre carnivore.
Un vînt albastru duce cenușa verii-n arbori,
iar macii vînd culoarea pentru o zi de toamnă ..

FLĂMÎNZI PASC CAI SĂLBATICI...

Sălbatici, caii nopții, înrourați pe crupe
trag cerul mai aproape și tropăie prin stele.
Fecioare despletite în rochii lungi și albe
închise între maluri pornesc să-și cate mirii.
Le dor pe sîni dorințe, se pîrguiește gura :
sălbatici caii nopții ies înspumați din vaduri.
O burniță de toamnă, turnînd amar în sîmburi.
din ochii de Luceferi porni în toiul verii.

În sanctuar de ierburi tăcută stă femeia
cu visurile-alături. Înrourați pe crupe
flămînzi pasc cai sălbatici — cu iarba sub copite..

Ileana Roman

DINADINSUL

Beau din dealuri și din văi
Satul meu e cît o corabie ;
Răsare soarele dindărătul ei
De-a dreptul din albie.

O, soarele e ca și scrisul
De la stînga la dreapta ;
Eu stau cu spatele dinadinsul
La miazănoaptea.

SCRISOARE

Ești singur iar nu știu ce zic,
Eu zac în iarbă ca o cruce
M-aș ridica doar să-ți ating
Coroana de copac ferice.

Te-ai clătina puțin de vînt
E-un fluture lăsat pe gene
Copilul meu e ca al tău
Începe să ne legene.

Te-ai desfrunzi, mi-aș duce lin
Un ochi să vadă marea ;
Îmi umplu lacrima de tine
Ce picură ca înserarea.

Ne-am intilnit ne-om întîlni
Unul în lipsa celuilalt
Și osteniți și căpătîi
Pînă-ntr-un somn înalt.

ACASĂ

Mamă întoarce-mă acasă
Să mă întind într-o secundă
Cînd nimeni nu vine din urmă
Și poarta e de lună udă.

Smerit fereastra să deschid
Spre seară cerul cînd coboară
S-aștept iar merele și ploaia
Și grîul hohotind de vară.

Să duc cuvintele la rîu
Pe malul mătăsos să tacă
Și fluturi mari patriarhali
Acas' să le petreacă.

Acasă ce bogat hai-hui
Pe prispa casei mirosind
Un secol ca un măr, să n-ai
A ști alt dinte mai flămînd

Nici fum străin deasupra casei
Nici pasăre fără cuibar
Acasă grîul cu porumbul
Și început de calendar.

Acasă laptele dintîi
Și strugurii la noi în vie
Acasă Doamne ce mai știi
Spune-mi și mie.

Damian Necula

AMIAZĂ

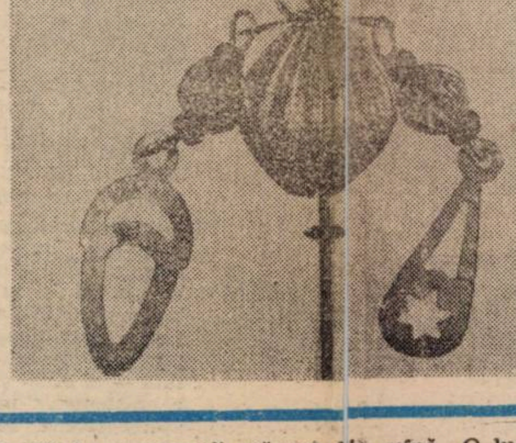

Lumina urcase în ghilotina cerului deodată cu ziua, pe nebăgate în seamă, calmă, supusă, apatică, lipsită de energie de parcă ar fi acceptat judecata nerostită niciodată dar presupusă, subînțeleasă... Cădea acum aproape perpendicular pe mușuroiul de furnici pe care-l închipuia curtea Stavăr, mușuroi înnegrit de costumele lor de ceremonie și de nedumerirea lor care nu se putea șterge, nu se putea risipi. Mihai Albino nu știa, nu-și dădea seama dar ea fusese aceea care-l dezlipise de trunchiul copacului aspru și răcoros. Socotea că de-acuma e cazul să-și facă loc pe scările ce duceau sus, pentru că de-acum știa ce reprezintă „susul" acesta, ce îl așteaptă și ce va găsi acolo.

Voise să-l mai întrebe pe bătrîn dacă individul, omul, fusese prins, dar cînd întorsese ochii către locul în care acesta stătuse, bătrînul nu mai era acolo. Dispăruse la fel de fără de veste cum și venise, de parcă se evaporase în soarele crud ce se revărsa peste locuri.

În curtea Stavăr părea a nu se fi schimbat nimic. Mihai vedea aceiași oameni ce păreau a fi atît de obișnuiți cu așteptarea încît pe figurile lor nu se mai putea citi scurgerea timpului. Începu să-și facă loc printre ei. Era ca o cursă cu obstacole. Un slalom special printre grupurile ce se constituiseră, grupuri ce i se păreau nemișcate. Doar cîte unul-doi oameni mai treceau de colo-colo purtînd prin fierbințeala zilei cîte-o cană aburită cu vin ori cîte una la fel de aburită cu apă. De n-ar fi fost costumația lor întunecată ai fi zis că-s la iarbă verde la cine știe ce petrecere.

„Doar că nu prea petrec", realiză din mers Mihai. „Au doar poziția, așezarea pe grupuri, paharele, du-te vino, al unui cocteil, nu și aerul triumfal pe care astfel de reuniuni îl împrumută oamenilor; ținutei lor. Un fel de încordare în mușchii fețelor", remarcă Mihai, „care poate nu-i decît greutatea momentului, acceptarea lui, știința, care poate-i chiar înțelepciune omenească, că astfel de lucruri se mai întîmplă, astfel de lucruri vin și se duc, n-ai ce-i face, sînt dincolo de puterea și nevolnicia omenească, fir-ar al dracului să fie!

Nu petrec. Își trec timpul doar. Așteaptă", își spune Mihai cu zăduf. „Vorbesc doar: — S-a scumpit proștii, bre". aude dintr-un grup Mihai, „cum zicea Nașu. Trei sute de lei ziua de coasă. Plus mîncare. Plus băutură. Și nu găsești neam. Trei sute și la săpat la cartofi. Avea Nașu de săpat niște șanțuri să le dea apă. Aici a găsit doi puturoși. Ba chiar trei. Da' ce crezi că făceau ceva? După două zile abia dacă zgîriaseră cîțiva metri. Pînă s-a pus Nașu să lucreze cot la cot cu ei. Și știi cum lucrează Nașu?! Da' ce crezi c-a ținut?! Au lucrat ei ce-au lucrat pînă ce-a venit sîmbăta și sîmbătă i-au cerut banii. Și Nașu le-a numărat paralele în mînă cu condiția să vină și-a doua zi, chit că era duminică. Ce, cartofii știu de duminică!? Venim, sigur că venim, Nea Stavăre. Păi n-au venit ei?! C-au băut pînă marți cînd au terminat banii și marți i-a găsit Nașu dormind în șanțurile pe care le terminase singur și-a dat drumu' la apă peste ei să-i răcorească bine".

„Ce s-a mai chinuit și cu pompa aia, cu iazu' ăla", aude Mihai spunînd pe un altul. „Ce ne-am mai chinuit. Și numa' noi doi. Că pompa a adus-o tocmai de la Pitești, unde plecase încă de dimineață. Nu-ș' la cin' o ceruse. Da' și-ăștia-i dăduseră una de trăgea numa' pă jumătate, că era înfundată. Mamă, ce ne-am mai năcăjit. Și, face Nașu la mine :

— Telefonează la Marin electricianu', să vină el s-o desfacem.

— Da' Marin, zic, ai uitat? Că l-a băgat nevasta la pîrnaie? A-hă, zic, era bun Marin acum, da' dă un' să-l iei?

— Așa-i mă, fir-ar nevasta lui a dracului de tîmpită, zice, c-a venit într-o zi la mine să mă roage să intervin să nu-l ia. Da' unde să mai intervin? Unde să intervin tu, i-am zis, poate la popă. Să se roage el de Marin cînd s-o întoarce, că io nu te-aș ierta. Mai bine profită acum de răgazul pe care ți l-a lăsat judecata asta de urgență. Profită, zic, și șterge-o unde vezi cu ochii, cît mai departe. Nu știu bine cum e Marin al tău, nu știu ce-o să-ți facă el, da' știu, al naibii de bine știu, ce ți-aș face eu, pentru cît de proastă ai fost. Eu nu zic ca bărbatul să-și bată femeia. Doamne ferește! De ce s-o bată dacă se poate înțelege cu ea și altfel. Dar nici femeia să-și ia lumea în cap și să cheme miliția să-i facă ordine-n casă, i-am zis eu

— Da' io de un' să știu, Nașule, că Gheorghe e mai nebun ca mine? Io credeam că-l cheamă nițel, uite-așa numa' să mi-l sperie un pic. De un' să știu io de procedura lui de urgență-n care l-a băgat, că nu știam deloc, și-acu' am și aflat că aia-i procedură pentru borfași. Hai, Nașule, fă ceva, că bărbatu-miu nu-i borfaș. Nu ne lăsa, Nașule!, a plîns aia către mine.

— Uite, că te-ai socotit prost. Și eu n-am ce-ți face. Și nici lui. Să se învețe minte să ia nevastă ca tine. Ba. mai cred că de oful tău, de cînd l-au luat ăia și pînă ce venisi tu la mine, Marin a și săpat umătate din săpatul pe care-l are de săpat. Așa că mai are doar o jumătate și-l și vezi acasă. Cinci luni, cît i-au dat ăia, trec repede. Numai că nu știu dacă veți mai putea trăi sub acelși acoperiș?!... Da, nu știu, zău... O să încerc să vorbesc cu el atunci... Oricum nu te văd bine... Nu ți-l mănîncă nimeni, altfel. Știu doar ce știi și tu, ce știe toată lumea, că Marin e om bun și muncitor. Da' nu te bizui pe asta. Cu Gheorghe am și vorbit, numai că era tîrziu. Afacerea îi scăpase din mînă. O luase și la el mai repede decît crezuse. N-am mai avut ce-i face. Auzi, muierea naibii, domnule. Săracu' Marin.

— Da' a bătut-o măcar sau ce i-a făcut?, l-am întrebat pe Nea Stavăr.

— Mai mult a speriat-o. Nu-i Marin omul, nu-l știi? Da' nu-i strică nici lui. C-o 'cam luase cu băutura și vecinii chiar l-au auzit strigînd la nevastă-sa c-o omoară. Bineînțeles c-am fost la Gheorghe și l-am scuturat nițeluș. Ce, s-a pus să lase satu' fără muncitori?!, mi-a zis că i-a zis. — Așa că acuma du-te și zii-i lui să vină-n locu' lu' Marin. Să vină că, dacă nu, mă duc eu după el". Omul care povestește stă crăcănat în fața celorlalți înșirați pe trepte și le vorbește cu glas scăzut, rotindu-și ochii în cap, ca și cum totul ar fi foarte hazliu. Are ochii injectați de oboseală pentru că el e cel ce păzește pompa care se-aude pînă la ei pufnind regulat, ca un puls al iazului pe care-l primenește. E singurul care n-are haine de sărbătoare. Picioarele lui slăbănoage sînt infipte în niște cisme de cauciuc ce-i sînt largi. Se vede că omul a încercat să-și spele noroiul de pe ele, dar acum apa s-a uscat și dîrele albicioase se văd pînă sus, depășindu-le carîmbii și urcînd pe nădragii decolorați din doc. Mîinile îi ies din mînecile cămășii cadrilate și fiindcă omul nu și le-a încheiat sau fiindcă n-au nasturi la manșete fluturarea lor parcă vrea să șteargă semnele pe care aceste mîini fibroase cu vene debordante le fac în aerul fierbinte. Mihai nu îndrăznește să-i întrerupă povestea. Așteaptă sfîrșitul ei pentru a-și face loc printre cei ce ocupă scara.

„Și te-ai dus?", întrebă careva dintre ei și-l privește pe povestitorul de pînă acum așa cum ai privi pe după soare. Omul și-a scos pălăria și-acum își netezește moțul ce-i străjuiește din vîrful frunții intrarea în laguna cheliei.

„M-am dus, sigur că m-am dus", continuă vorbitorul. „Și-a venit și Gheorghe. A bombănit el pe drum. Că nu cadrează cu funcția lui, că hîr că mîr. Da' cînd a ajuns acolo i-a tăcut gura cînd l-a luat în primire Nașu' :

«Sper că vrei să-mi dovedești și mie și lumii că nu te-ai făcut ce te-ai făcut pentru că erai electrician prost.

— Ce să-i fac io, Nașule, unde-i lege nu-i tocmeală, zice și ăsta și vrînd s-o facă pe înțeleptul.

— Ce lege, bă? Tu n-ai cap? N-ai cap să vezi unde trebuie să aplici legea și unde nu e cazul? N-ai cap să înțelegi cu el ce e de înțeles și ce se vede și cu ochiul liber? Că legea nu se-aplică așa, de-a valma. Te-ai grăbit să te iei după proasta aia cu reclamația ei tîmpită. Ai zis mersi că poți să-ți faci și tu planul!

— Lasă, Nașule, i-a zis Gheorghe. încurcat, ce plan? Zii mai bine care-i treaba. Că dac-o vedeai și dumneata pe-a lu' Marin la fel făceai. S-o fi văzut numai...

— Treaba-i pompa asta. Ne-ai lăsat tu fără electrician, da' tu ești electrician la bază. Și, pe deasupra, tu ești încă liber. Nu te-a reclamat încă nevasta, nu?, rîdea Nea Stavăr. Și numai ce l-am văzut pe Gheorghe cum își leapădă tunica și cum își sumecă mînecile :

— Hai, Nașule, fir-ar ea a dracului de pompă. Hai s-o vedem, i-om da noi de cap. Hai, că m-ai beștelit destul. Și-o juma' de noapte am lucrat la ea toți trei. Da' am rezolvată-o, auzi-o cum mai merge!"...

„Nu-i om rău Fane ăsta", aude Mihai spunîndu-se în alt grup, pentru că el. Mihai, n-a încetat nici o clipă să vrea să urce, să dea ochii cu Nea Stavăr, să vadă adică cu propriii lui ochi, să se convingă de realitatea visului urît și să-și împlinească datoria. Dar parcă nu oamenii ăștia îi stau împotrivă, pachetele de oameni care parcă au ocupat pozițiile pe care le-au ocupat odată pentru totdeauna, ci vorbele lor, un întreg cordon de vorbe, țesut parcă pentru a-i abate ținta, pentru a-l deruta. Parcă ar urca printr-un labirint de cuvinte. Un labirint de povești. Oamenii doar stau, vădind această deprindere cu rădăcini istorice a așteptării și numai destinele lor circulînd prin povești se ridică obstacol și-i încurcă înaintarea și-l derutează. E ca și cum curenți schimbători de aer ar agita întreaga ogradă.

---

* Fragment din romanul „SALT AMÎNAT".

---

remember

Balistică și fantasticologie

Cînd o să ai șaizeci de ani, o să fii o bătrînică foarte frumoasă. Și cum o să fiu cînd voi avea șaizeci de ani, întrebă Iselin. O să ai o fată blîndă ; numai de soare o să fii. Mă vei privi cu multă blajinătate. N-o să te mai uiți la mine ca o tigresă.

Nu-mi place, nu-mi place, protestează Iselin. De ce n-o să mai fiu tigresă, vreau să rămîn mereu o tigresă.

Alexandru surîde, soarele ardent îl pîrjolește rău. Hai să ne mutăm la umbră, propune el.

Nu ne mutăm la nici o umbră. Și nu schimba vorba. Vreau să știu de ce n-o să mai fiu o tigresă.

O să ai tot părul alb, ca mătasea, un fel de borangic copt, foarte moale, ca o ninsoare, dar tot tigresă o să rămîi, însă o tigresă cu copii și nepoți. Te vei ocupa atît de mult de ei, încît aproape că mă vei uita.

Nu e adevărat, n-am cum să te uit, nici măcar o clipă. Nu cred nimic din ce spui. Ai să vezi ce te așteaptă. Vei fi maltratat în fiecare zi, dimineața, prînz și seara și tot timpul, între timp.

Se întinse, cu o mișcare elastică și rapidă, și-i strivi buzele, într-un sărut devorator. Asta e prima pedeapsă pentru ceea ce ai spus. Vei fi pedepsit mereu, cu o asprime tot mai mare. Voi fi necruțătoare. Vei vedea ce te așteaptă.

Dar tu cum vei fi, îl apostrofează, sărutîndu-l pe gene, răvășindu-i părul, zgîlțîindu-l cu o violență tandră, îndreptîndu-i fața spre ea. Spune repede, tu cum o să fii.

În vremea aceea, începu Alexandru, eu voi fi membru de onoare al Federației de Miazăzi a Cocorilor. O să am bărbuță și mustăți albe și ochelari negri, bineînțeles. În fiecare dimineață, vor veni doi cocori, vreau să spun un cocor și-o cocoriță.

Să n-aud de așa ceva, se revoltă din nou, mult mai vehement, Iselin. Le rup picioarele, dacă-i prind, nu alta.

Fii conciliantă, Prințesă. Cocorii au și aripi, așa că nu te vei putea apropia de ei, decît dacă le arăți multă înțelegere. Primăvara, ei îmi vor aduce rezerve de soare, din țările calde, și mă vor chema în fiecare zi la Federație unde va fi sesiune deschisă.

Dar toamna, se interesa, prinsă în joc. Iselin.

Toamna îmi vor lăsa mari provizii de nostalgii.

Voi pune grădinarul să le ardă, o dată cu mormanele de frunze, din parc.

Ce nostalgii, ce nevoie avem noi de nostalgii. Să n-aud de așa ceva. Nu te voi lăsa nici o clipă la Federația Cocorilor. N-ai ce căuta acolo. Ai înțeles.

Nu te repezi, Iselin. Ascultă [illegible]plările care mă așteaptă: fiecare zi, va veni un cocor și-o cocoriță, îmi voi lua bastonul și vom porni agale prin oraș, pînă la Federația Cocorilor.

Și ce-o să faci tu acolo.

N-o să fac nimic. O să merg la Federație. Nu e de ajuns pentru un specialist în probleme de zbor. De la noi, la Federație sînt douăsprezece cafenele. Vom intra în fiecare, la propunerea mea, fără îndoială.

Dar cocorii, întrebă Iselin, ce vor face cît timp tu vei intra în cafenele.

Cocorii vor merge cu mine și nu vor pierde nici un cuvînt din tot ce voi îndruga, cu umorul necesar. Pentru că, am uitat să-ți spun, cocorii vor fi doi tineri cercetători în balistică și fantasticologie. Voi avea grijă să întrebuințez, la intrarea în cafenele, formulele mele de magie alexandrologică, dîndu-le, de fiecare dată, alte înfățișări, spre a nu scandaliza opinia publică, evitînd, în acest fel, expulzarea noastră din localurile municipale. Parcă aud glasul prevenitor al cocoriței : ilustrissime, nu credeți că influența cafelei asupra aspectelor de probabilistică și fenomenologie astrală este contraindicată. ..

V [illegible] la mine.

plica eu, doctoral. Mai degrabă îi întărîtă, va insista ea, preocupată.

Dacă privirea primăvăratică a unei copile modifică, prin simpla ei prezență, circulația curenților sentimentali, se produce o reorganizare superioară a ideilor despre lumină și zbor. Acest fenomen, la rîndul său, intră într-o conjunctură secretă cu valorile temporale, determinînd acțiunea regeneratoare a cafelei asupra coeficienților maximali ai principiilor balistice. Așadar, o cafea, într-o terminologie uzuală, propune ideea de zbor.

Fără îndoială, o asemenea argumentație nu poate lămuri nimic. Cei doi cocori mă vor adula mai mult, întrebîndu-se dacă nu pot folosi vreo sugestie, din ceea ce le spun, pentru elaborarea tezelor de doctorat. Oricum, îmi voi bea cafeaua în liniște.

O să ajungi sigur la Federația Cocorilor, conchide Iselin. Cu o singură precizare : nu te va însoți nimeni din neamul Grus grus. Sîntem amîndoi la fel de nebunatici, ca să poți fi sigur de pe acum că n-o să te însoțească nimeni altcineva decît mine. Nemaivorbind de faptul că — potrivit înțelegerilor imuabile de la Pontus Euxinus — nimeni din lumea asta nu se va mai apropia de tine. Toate aceste drepturi îmi revin exclusiv mie, pentru totdeauna.

Numai ție, Prințesă, bineînțeles. Cum e posibil să crezi că mă mai pot gîndi la altceva. Dar uite că la porțile mării s-au adunat toți pescărușii, se apropie vaporul alb care ne-așteaptă din veacul trecut.

Anghel DUMBRĂVEANU

---

pretexte

„Alternative bacoviene" (II)

Scriitoarea Alexandra Indrieș este o anticalofilă declarată (p. 32) ; propria-i carte, „o lucrare sinceră" („...fiindcă pornește din impulsuri personale"). E vorba de „sinceritatea liminară" a autenticistului Camil. O anti-, așadar, calofilie cu, aici, repercusiune dublă : asupra, unu, scriiturii proprii și, doi, asupra poeziei lui Bacovia. Altminteri decît cei mai mulți structuraliști (sau, numai, structuralizanți), ea, Alexandra Indrieș, face (și) o critică de gust. Poezia lui Bacovia însuși (în ciuda caldei afecțiuni a autoarei pentru el) nu este acceptată **tale quale** : în bloc, statistic, catagrafic..., dar în virtutea unui gust sagace, — o calitate mult mai rară decît se crede îndeobște. Or, este însuși acest gust garantul (unul, să-i zicem, **aprioric**) al oricărei axiologii. Drept pentru care, autoarea nu ezită să taxeze o poemă (**Negru**) de „kitsch"-oasă, nici să considere altele două (**Amurg violet** și **Alb**) ca pe niște „cromolitografii banale" (p 18). Este, din parte-i, un curaj, ce merită privit cu simpatie. Oricum, luciditatea-i proprie nu abdică dinaintea marelui prestigiu al poeziei lui Bacovia, — căruia, tăgăduindu-i-se gustul, i se recunoaște, în schimb, „instinctul" / **geniul** (p. 18). **Alternative bacoviene** nu e, în nici un caz, o carte așa-zicînd pioasă și molîie, dar un sever (fie și dacă simpatetic) examen critic al poemelor și prozei (valorificată pe de-a-ntregul) ale acestui mare scriitor. E pentru ce unui Bacovia simbolizant, cantabil, muzical i se preferă celălalt, — care, în corul poeziei noastre, face figură de „suspect", de **l'autre**, i.e. : prozaicul, rebarbativul, frustul, abruptul și disfazicul Bacovia...

...Acest gust sigur, sincer, cult, modern și anticalofil, pe lîngă justa folosire a ustensilului semiotic (ajuns, aici, o prea-firească, dar imbatabilă, unealtă), constituie premisa însăși a reușitei respectivei analize.

O alta e **feminitatea** ca atare, pe care, nu fără orgoliu, autoarea noastră și-o asumă : „O ultimă confesiune : vom prefera analiza, sintezei, fiindcă aceasta ne este pornirea firească — poate determinată de condiția feminină — pe care nu o vom reprima" (p. 33). Nu-i vorba de feminitatea edulcorată, pudibondă, filistină (cum și-o închipuie, printr-un duios eufemism al propriei lor misoginii, atîția domni), de, așadar, feminitatea a, între altele, — la noi — Matildei Cugler ; dar de aceea matricială, eroică, fecundă, aspru-tandră a Hortensiei Papadat-Bengescu : unind prerogativa intuiției, a subtilității analizei cu o pacientă quasi-infinită, cu (în accepție genuină) îndurarea ! E, oareeum, — aceasta însăși — feminitatea Alexandrei Indrieș : pasivitatea ei activă, expectativa și răbdarea : calmul, adică acceptarea însăși a greului gestației îndelungi, — grație căreia acest „orfan imaginar" (ce, după ea, ar fi Bacovia) re-naște la o nouă viață (literară).

Șerban FOARȚĂ

---

tabletă

ÎNCEPUTUL

Gîndindu-mă că, în această lună, arta a 7-a împlinește 91 de ani (fiind, de altfel, singura dintre arte căreia i se cunoaște data de naștere), mi-am amintit prima mea întîlnire cu miraculoasa ei lume. Mă aflam într-un oraș în care unul dintre cele două cinematografe de atunci fusese amenajat în clădirea fostului „Salon central" de dans, unde generații de tîrgoveți mai înstăriți aleseseră (cel puțin lunar, cred), votînd cu cărți poștale ilustrate, frumoasele regine ale balului. Tot acolo, mi s-a povestit, au fost desemnați, în vremurile „moderne", campionii locali ai charlestonului, foxtrotului, ba chiar și ai stepului (prozeliți, cu mîncărimi la tălpi, ai lui Fred Astaire). După ce salonul își schimbase destinația, „reginele" de altădată veneau din cînd în cînd în sala întunecoasă (alături de toți „plebeii") ca să suspine și să lăcrimeze la filme „zguduitoare" precum „Dragoste și ură", „Clipe de rătăcire", „Cele două orfeline", „Poteca însîngerată", „Insula păcatelor"...

Aflînd că la acel cinematograf rulează ceva special pentru copii, o mătușă de-a mea (al cărei apetit cultural era recunoscut și respectat de întreaga familie) hotărî că e cazul să fiu dus la film. (Am fost, cum s-ar spune, frustrat de „Dragoste și ură", și celelalte, fiind considerat prea fraged pentru subiecte atît de serioase ; de fapt, pentru a nu tulbura cumva trăirile intense ale spectatorilor). Mut de emoție, am intrat cu mătușa mea în acel lăcaș al viselor de celuloid, pe care mi-l închipuisem somptuos și primitor. Dar m-a izbit mirosul greu de motorină (cu care erau date podelele ; parchetul dispăruse), amestecat cu cel de fum rece de cărbuni. Veniseră mulți copii, stîrnind un adevărat vacarm. Scaunele scîrțîiau neîntrerupt. Nu auzeam aproape nimic din ce-mi spunea mătușa mea. Băieți mai mari, „independenți", se fugăreau și se îmbrînceau pe lîngă pereții coșcoviți de igrasie. Deziluzionat, aș fi vrut să plecăm de acolo. Dar vacarmul se potoli și totul parcă se înfrumuseță cînd, pe scena îngustă din fața ecranului, apărură doi saltimbanci. Publicul îi primi cu entuziasm și, îmi amintesc cu precizie, ei păreau foarte voioși. În culise, cineva începu să cînte la pian o melodie vioaie, un fel de polcă, în ritmul căreia saltimbancii își etalară întreaga lor dibăcie, uimindu-ne. Aproape că am uitat de film...

Filmul acela „special pentru copii", a fost un desen animat (nimeni nu știa, atunci, acolo, să-i spună așa), nu mai lung de vreo zece minute, o ecranizare stîngace după... „Capra cu trei iezi". Pelicula era spălăcită. Banda de sunet repeta (instrumental) prima parte a unui șlagăr foarte la modă înainte de război. Însă efectul fu copleșitor. Cînd lupul cel parșiv a căzut, binemeritîndu-și pedeapsa, în groapa cu jar, atunci, ca la un semn, toți copiii din sală au izbucnit în urale... După ce s-a aprins, vai, lumina, destui dintre ei n-au vrut să plece, cerînd, insensibili la orice argumente (promisiuni și amenințări) repetarea imediată a proiecției...

Am visat, apoi, de cîteva ori, secvențe din acel film.

Iosif COSTINAȘ

---

limba română

FAUN

Termenul din fruntea acestor însemnări se ivește în titlul unui celebru poem mallarmean (**După amiaza unui faun**). „Personajul" — cred că pot să-i zic așa — este cît se poate de pitoresc, iar relațiile lui de „familie" lingvistică sînt dintre cele mai interesante.

Faun (în latină : **Faunus**) este una din străvechile divinități italice indigene, „scutitorul" turmelor, ocrotitor al ciobanilor și al îndeletnicirilor cîmpenești. Romanii și-l reprezentau încornorat, cu picioare de capră, cu lungi urechi ciulite. „Confratele" lui din mitologia elină este **Pan**, cel evocat de Lucian Blaga în **Pașii Profetului** : „Ah, Pan ! / Îl văd cum își întinde mîna, prinde-un ram / și-i pipăie / cu mîngîieri ușoare mugurii". Dar poetul și-l închipuie „orb și [...] bătrîn" : „Un miel s-apropie printre tufișuri. / Orbul îl aude și zîmbește / căci n-are Pan mai mare bucurie / decît de-a prinde-n palme-neetișor căpșorul mieilor / și de-a le căuta cornițele sub năsturelii moi de lînă".

Istoria limbii latine îl referă pe **Faunus** la verbul **favere**, mai precis, la forma lui de supin : **fautum**. Cum **favere** înseamnă „a favoriza" (cf. neologismele **favoare**, **favorabil**), rezultă de aici că sensul inițial al lui **Faunus** a fost „cel **favorabil** (turmelor)". Rudă cu **Faunus** era **Silvanus**, acesta din urmă „zeu al pădurilor", căci numele lui este extras din **silva** „pădure". Mai tîrziu, imaginația strămoșilor noștri i-a... „multiplicat" pe amîndoi, ceea ce-i îngăduie lui Minulescu să înceapă astfel una din cele mai cunoscute „**Romanțe**" : „În parcul presărat cu statui / De **nimfe**, / **Fauni** / **Și Silvani...**" **(Octombre)**.

„Familia" lui **Faunus** este sporită de **Favonius**, un vînticel primăvăratic, care, și el, „favoriza" rodnicia gliei. Poeții latini îl citează adesea : **aura Favoni** semnifică „briza zefirului".

„Soția" lui **Faunus** se cheamă, bineînțeles, **Fauna**, de unde pornește, către noi, neologismul omonim, întrebuințat în înțelesul cunoscut : „totalitatea animalelor dintr-o regiune sau dintr-o epocă geologică". O frumoasă lucrare — numită, nu fără oarecare maliție, „de popularizare" — a profesorului Ion Simionescu (1873—1944), fost, la vremea sa, președinte al Academiei, se intitulează chiar **Fauna României**. Mă bucur că pot ilustra cuvîntul prin acest frumos și foarte caracteristic citat sadovenian din **Nada florilor** : „Scoici, melci, lipitori și șerpi, întreaga **faună** fără număr, fiica mîlului primordial, se frămîntă într-o monstruoasă bucurie subt tremurul ploii de primăvară". Nu va fi greu de observat că, pe alocurea, textul se organizează ritmic **Întreága fáună fără númăr** constituie, de pildă, **un** „versișor" de patru iambi.

*

Cititorii noștri își vor închipui, desigur, că aceste însemnări s-au înfiripat din dorința de a cinsti, în felul meu, admirabila versiune românească a poemului mallarmean **După amiaza unui faun**, elaborată de poetul și omul de cultură Șerban Foarță și publicată, de curînd, în „Orizont".

Am spus „admirabilă"? Ce „pitic" mi se pare, acum, epitetul!...

G. I. TOHĂNEANU

DECEBAL — REGELE EROU AL POPORULUI GETO-DAC

istorie document

Față de vremea lui Burebista, Europa luase o altă înfățișare atunci cînd Decebal, bărbat matur, călit deja în luptele cu legiunile romane, părtaș probabil la una din victoriile dacilor în Moesia, s-a suit pe tronul Daciei în 87 e.n., urmîndu-i unchiului său, bătrînul Duras — Diurpaneus. Statul roman devenise un imperiu puternic aflat la apogeu și întins pe toate cele trei continente cunoscute pe atunci de învățați, militari și oameni politici. Amenințarea celtică din vestul Daciei, înlăturată de Burebista, fusese înlocuită în vremea împăratului roman Tiberius, urmașul lui Augustus, de cea a sarmaților iazigi, nomazi de neam iranian, așezați de imperiu între Dunăre și Tisa în cîmpia panonică. Granițele imperiului se desfășurau pe malul drept al Dunării de la izvoarele acesteia și pînă în deltă, iar numeroși daco-geți deveniseră cetățeni ai provinciilor sud-dunărene ale imperiului. Cetățile grecești din Pontul Euxin erau în declin și controlate de romani. Regatul Part avea la conducere un rege centenar, dornic de liniștea pe care, de altfel, nici nu o va dobîndi. Dinspre Europa centrală și nordică, amenințau imperiul triburile marcomanice și quade, dar forța lor era mult diminuată datorită lipsei de organizare. Cu excepția răscoalelor iudeilor — și ele aflate într-o curbă descendentă — nimic nu părea să zdruncine liniștea Imperiului Roman.

Statul dac, cel care constituia singura putere însemnată opusă imperiului în întreg continentul european, trecuse la rîndu-i prin mari prefaceri. Probabil că în vremea lui Scorilo, tatăl lui Decebal, a cărui domnie s-a caracterizat prin liniște și siguranță, cele patru — iar mai apoi cinci părți — în care se împărțise Dacia după moartea lui Burebista, s-au reunificat — poate nu atît prin forța armelor cît prin puterea relațiilor economice tot mai strînse și prin forța necesității de a face față primejdiei romane, care — la începutul veacului I e.n. își arătase colții în Dacia sudcarpatică de unde generalii romani dizlocaseră mii de familii dacice, mutîndu-le în Moesia. Oricît ar părea de surprinzător la prima vedere, relațiile relativ liniștite pe care Dacia lui Decebal le-a avut cu iazigii de la apus și roxolanii de la răsărit își au explicații în însăși zonele pe care acești nomazi se așezaseră și în care locuia o mare masă de populație dacică, făcîndu-le nesigură situația în cazul unor atacuri împotriva dacilor din statul dac. Acesta va fi fost și unul din motivele pentru care roxolanii vor fi aliații lui Decebal în luptele duse de acesta cu imperiul roman. În ce privește personalitatea eroicului rege, care pusese dregători peste treburile economice și sociale interne și care-l avea în preajma sa pe Vezina, marele preot, dar și pe sora sa, să-l lăsăm pe anticul Dio Cassius să o descrie, la aproape un veac și jumătate după moartea lui Decebal: „Era priceput în ale războiului și îndemînatec la faptă; știind cînd să năvălească și cînd să se retragă la timp, meșter în a întinde curse, viteaz în luptă, știind a se folosi cu dibăcie de o victorie și a scăpa cu bine din o înfrîngere; pentru care lucruri el a fost mult timp, pentru romani, un potrivnic de temut“. Desigur, toate aceste calități sînt — mai cu seamă — ale diplomatului și conducătorului de oaste. Însă domnia lui Decebal nu a constituit un șir neîntrerupt de războaie.

Așa cum înaintașul său, Burebista, adusese meșteri greci la ridicarea Sarmizegetusei, tot astfel, Decebal aduce meșteri romani și primește dezertori romani, pentru a construi cetăți și a-și instrui armata, pentru a înmulți numărul atelierelor în care se bătea fierul și arama, în care se lucrau vasele și armele. Epoca sa a fost una de avînt economic în care viața țăranilor daci liberi, a negustorilor și meșteșugarilor a cunoscut lungi perioade de siguranță, prielnice consolidării economiei, fără de care — de altfel — nu ar fi fost posibilă înarmarea și înzestrarea armatei dacice capabilă să înfrunte, în mai multe războaie, puternicele oștiri romane, vreme de două decenii. Forța regelui dac nu și-a avut temeiul doar în calitățile sale și în vitejia poporului din care se născuse. Ea s-a întemeiat — poate mai mult decît îndrăznim să ne imaginăm — pe munca pe care Decebal, laolaltă cu cei apropiați lui, în fruntea întregului popor dac, a dus-o pentru organizarea vieții economice și sociale a Daciei, pe acea muncă neostenită, de zi cu zi, ale cărei roade au scînteiat în momente de eroică înfruntare cu armatele Romei, zile care, nu arareori, în cele două decenii de domnie ale lui Decebal, au fost faste pentru strămoșii poporului român.

Florin MEDELEȚ

---

consemnări

CRONICĂ A UNOR FAPTE ȘI OAMENI

Victor Rusu, poetul și reporterul severinean, adună, într-o carte de **Însemnări mehedințene** (Editura Scrisul românesc, 1986), pagini de proză dedicate spațiului natal. În **Continua zidire**, prima secvență a cărții, Victor Rusu notează impresii și reportaje ale unei munci fierbinți, de pe Șantierul hidrocentralei Porțile de Fier II. Oameni și fapte într-o „continuă zidire“, în miezul cărora reporterul descoperă eroismul cotidian al unei ample construcții, nu numai pentru a da mîine lumina electrică ci și lumina umană spațiului mehedințean. Secvența a doua, **File de cronică**, este o trecere în revistă a luptelor și eroismului mehedințean în cele trei războaie, de Independență, din 1916 și războiul antifascist, văzute prin ochii veteranilor, a bătrînilor eroi, în care amintirea neațipită pulsează încă vie. Aici, Victor Rusu reușește, inspirat, să dea viață unor rememorări de-un autentic extraordinar, notînd culoarea, pitorescul personajelor și adevărul amintirii care le susține și azi coloana lor morală. Victor Rusu își încheie cartea sa de proză cu o seamă de tablete de scriitor, de poet, în care descoperim nu numai accentele poetice ale unor atari notații fulgurante, dar și sentimentul participării nemijlocite a tînărului scriitor mehedințean la viața orașului și a ținutului său.

Scrisă cu crezămînt și cu o perpetuă tensiune poetică, **Însemnările mehedințene** ale lui Victor Rusu devine nu numai o cronică a unor fapte și oameni de azi și de ieri, dar și o oglindă, pe care un poet și un reporter onest o poartă asupra lucrurilor și evenimentelor în mijlocul cărora el trăiește, oglindă în care se răsfrînge, cu generozitate și adevăr, tot ceea ce pulsează, viu și atrăgător din aceste evenimente trăite de acești oameni de azi și de ieri.

Ion ARIEȘANU

Clar, corect

miniaturi

Fără îndoială în perimetrul transmisiilor sportive la radio și televiziune limba corectă este o cerință elementară, ascultătorul sau telespectatorul așteptînd de fiecare dată claritate și concizie, formule atrăgătoare. În judecarea limbajului sportiv este foarte importantă cunoașterea domeniului. Este foarte adevărat că elementele lui pot fi valorificate, dar nu prin degradarea limbii. Întotdeauna, casa frumoasă stă pe un schelet de beton, arta cuvîntului înflorește pe tăria cunoștințelor despre limbă. Cum ziceam și data trecută, corectitudinea și claritatea reprezintă cele două exigențe fundamentale ale unei comunicări eficace. Între aceste două calități există, de altfel, o strînsă legătură: o formulare pentru a fi clară trebuie să fie corectă. Efectul scontat, o formulare inedită, pregnantă sau frumoasă, se obține cu condiția unei foarte aprofundate cunoașteri a resurselor limbii române, a unei atente dozări a faptelor lingvistice. Altfel, eforturile se irosesc eșuînd în manierism, în formulări „făcute“ și chiar greșite. Efortul crainicilor-reporteri de a exprima „inedit“ banalități, truisme, nu poate conduce decît la o exprimare forțată, „umflată“, iar disproporția dintre conținut și formă este întotdeauna supărătoare. Clișeele lingvistice sînt la fel de supărătoare, ca și ticurile cu care au, de altfel, și asemănarea că ajung să fie utilizate involuntar și ca urmare să apară în contexte cu totul nepotrivite. În fond, clișeele lingvistice reprezintă tot o manifestare a comodității. Este un fapt atestat că locuțiunile noi, imaginile populare se aglomerează iute în vocabularul uzual și că tot atît de repede trec în limbajul crainicilor reporteri, unde — uneori — argoul are aparent mai multă precizie chiar decît în limba curentă. Iată cum pronunță unii dintre cei aflați în fața microfonului (Ion Ghiță, Ilie Dobre, Dumitru Pelican): la box, nu „primești o lovitură“, ci „o iei“ sau o „încasezi“; precum la tenis, lovitura nu „o dai“, ci „o pui“ sau mai exact „o plasezi“. După Sebastian Domozină, Cîrțu de la Universitatea Craiova într-o cursă lungă spre poarta lui Cristian nu „depune toate eforturile“, ci „se întrebuințează“. Pentru Cornel Pumnea se pare că a devenit regulă omiterea complementului direct al verbelor: „Pițurcă a interceptat cu capul o deschidere a apărării echipei campioane a Argentinei — River Plata, pasîndu-i lui Stoica“. sau „Alzamendi, component al naționalei Uruguaiului, dă, după cum vedeți, pe stadionul olimpic din Tokio, un microrecital stopînd pe piept“. Nu mai e cred de mirare faptul că Ilie Dobre și Marcel Ciubotaru afirmă insistent în relatările lor despre colectivele de la Automatica Alexandria și Întreprinderea de vagoane din Drobeta Turnu Severin că „practică sportul de mase“, fără să sesizeze că „sportul de mase“ nu este o disciplină, ci un concept, care deci nu se poate practica. Dintre abuzurile de pleonasme, unde „campionii“ exprimării greșite sînt Ilie Dobre și Cornel Pumnea, două exemple foarte recente: „echipa FC Argeș depune un travaliu laborios“, în cazul lui Dobre, iar pentru Pumnea „steliștii încasează o înfrîngere nemeritată“. În sfîrșit, dar neepuizînd exemplele, Ion Ghiță și Ilie Dobre purced la denaturarea regulilor limbii române prin încurcarea cazurilor declinării și exprimarea nominativului prin genitiv, într-o grăbită tendință (nejustificată) de a simplifica: „meciul s-a jucat pe 1 Mai“ sau „partida se va disputa pe Republicii“. Cred că este clar, uzul nu e o scuză!

George DINU

Plurivalența unor afirmări

muzică

Dimensiunea valorică a unui învățămînt artistic, a unei școli, în înțelesul larg al cuvîntului, este dependentă, deopotrivă, de calitatea subiectului supus modelării educogene, dar și cuantumului de disponibilități proprii celui care se implică, a mentorului. Îmi amintesc de concertele de acum trei decenii, susținute exclusiv de profesorii Liceului de Muzică și mă întreb dacă azi am putea reedita echivalentul lor? Dacă ele lipsesc din agenda concertistică a orașului — mă refer la recitalele instrumentale — acest lucru bănuiesc că este determinat de o anumită inerție, poate de o excesivă prudență și nicidecum de incompetență! Grăitor în această pledoarie este ecoul aparițiilor ca soliști ai Filarmonicii a unor profesori-pianiști ca Lucia Petroman, Felicia Stancovici etc. Săptămîna trecută ni s-a oferit un nou prilej de apreciere a potențialului aceleiași catedre de pian. Alerta Filarmonicii, declanșată de faptul că solistul sovietic programat a anunțat cu numai două zile înaintea concertului, indisponibilitatea sa, a găsit ecou imediat. La solicitarea acesteia, prof. Ștefan Haill cere răgaz o oră după care decide: da, îl va înlocui pe oaspete într-un dificil concert Mozart! Să precizăm că un concert se pregătește cu luni de zile înainte, ca rezolvare tehnică, de concepție și psiho-motorică. Decizia generoasă de a salva concertul, fără a se afla practic în studiu, denotă tocmai multitudinea disponibilităților artistice ce pendulează latent, dar în care scînteia dorinței de afirmare a rămas vie. Propun Filarmonicii și colegilor de la Liceul „Vidu“ să cuteze a programa, respectiv a păși pe acest podium de concert, cîștigul fiind benefic de ambele părți. În ideea plurivalenței afirmării vlăstarelor Liceului de Artă am nota ca semnificativă invitația făcută, prin filiera Colegiului Criticilor Muzicali ai A.T.M., a unor elevi de certă perspectivă spre a evolua în compania orchestrei din Arad. Este vorba despre Corina Belcea și Radu Blidar, care au interpretat cele două Romanțe pentru vioară de Beethoven. Ecourile parvenite de la dirijorul Nicolae Boboc, care a condus aceste concerte, sînt măgulitoare.

Ce-a de-a treia ipostază a afirmării elevilor-artiști a prilejuit-o noua ediție a spectacolului „De la muzica poeziei — la poezia muzicii“, gîndit și realizat de prof. Odette Ortopan, inimoasa propagatoare a ideii că elevii pot fi cîștigați pentru actul autentic de cultură, angajîndu-i direct în spectacole cu tematici generoase. În acest an el s-a constituit ca ofrandă adusă memoriei poetului Nichita Stănescu, la trei ani de la dispariția sa. Modalitățile de a-i decupa imaginea, ca o prezență vie, ardentă în spiritualitatea noastră, au fost ingenioase, de la recitările de nuanțată sensibilitate ale Nicoletei Todea, Raluca Secoșan, Yvonne Szöcs și Grațian Gîldău, la proiecțiile de film — file antologice ale ultimei sale prezențe în Banat — datorate prof. Doru Tulcan și C. Flondor, prezentate, concomitent, într-o sincronie improvizată ad-hoc, dictată de afectivitatea rafinată a celor doi artiști. S-au corelat acestora vocea poetului recitînd, ori acceptînd interviuri grăitoare pentru deschiderea gîndirii acestui poet național, care a depistat canalele de comunicare ideatică cu generația sa, dar și cu cea viitoare. Inspirată și ideea de a invita ca oaspeți ai serii pe cel care a cîștigat — fericită coincidență — cu numai cîteva zile în urmă, laurii premiului „Nichita Stănescu“, poetul Anghel Dumbrăveanu, cît și pe criticul de artă Coriolan Babeți, care au evocat personalitatea marelui poet.

Doru MURGU

M.P.-C.G.M.
ÎNTREPRINDEREA MECANICĂ PENTRU GAZ METAN MEDIAŞ

În centrul atenţiei, utilizarea eficientă a bazei materiale

Conceptul de bază al noului mecanism economico-financiar vizează utilizarea eficientă, în strînsă legătură cu sarcinile de producţie, a tuturor resurselor materiale din întreprinderi.

Această cerinţă angajează întregul colectiv de specialitate al Întreprinderii de mecanică pentru gaz metan Mediaş — unitate de referinţă a Ministerului Petrolului — pentru punerea în evidenţă a stocurilor de materiale şi piese de schimb fără utilizare în activitatea proprie, urmărind reactivarea acestora şi redistribuirea lor unităţilor care au bază materială deficitară.

Autoconducerea şi autogestiunea — pîrghii centrale ale activităţii economice ştiinţifice — sînt factori dinamizatori ai întregii economii, permiţînd accelerarea vitezei de rotaţie a mijloacelor circulante, ceea ce asigură scurtarea ciclurilor de fabricaţie pentru finalizarea în ritm susţinut a producţiei şi realizarea de produse cu desfacere certă, toate acestea impunînd o ascensiune continuă pe diagrama eficienţei.

În aplicarea noului mecanism economico-financiar o deosebită importanţă o are utilizarea unor instrumente eficiente de planificare, organizare şi folosire oportună a fondurilor materiale şi băneşti.

În activitatea economică a unităţii din Mediaş se observă, ca element revelatoriu, analiza periodică a stocurilor de materiale, atît din punct de vedere al satisfacerii integrale a nevoilor de producţie, cît şi pentru depistarea reperelor al căror consum influenţează eficienţa.

În functie de prevederile Decretului 250/1986 cît şi acestor analize complexe, care scot în evidenţă dinamica de circulaţie a bazei materiale, se adaptează corespunzător contractele economice pentru trimestrele următoare.

Deoarece activitatea de aprovizionare tehnico-materială este o componentă inseparabilă a procesului de producţie, criteriile care stau la baza analizelor periodice a stocurilor de materiale sînt elemente definitorii care conduc la o optimă derulare a sistemelor de aprovizionare.

În scopul reintroducerii în circuitul economic naţional a materialelor disponibile la această unitate, prezentăm în continuare lista completă a respectivelor repere:

IMPORTANT

Unităţile economice din întreaga ţară sînt invitate să consulte cu atenţie lista materialelor prezentate mai sus.

Opţiunile se vor formula pe comenzi ferme care vor fi trimise la următoarea adresă:

„Întreprinderea mecanică pentru gaz metan"
str. Aurel Vlaicu, 35 A
Mediaş — Jud. Sibiu

Relaţii amănunţite la telefon 1 5164—1 51.44 sau apelînd la serviciile telexului 6 62 41.

CENTRALA GAZULUI METAN
ÎNTREP. MECANICĂ PTR. GAZ METAN
MEDIAŞ

Nr. crt.	Denumirea şi tipodimensiunea	Simbol seria	UM	Cantitate	Preţ unitar	Valoare
1	2	3	4	5	6	7
	SERIA 62 rulmenţi rad. cu bile pe un rînd					
1.	Rulment 85×15×150×28	6217	buc.	12,00	79,00	948,00
	85×15×150×28	6217	buc.	3,00	117,76	353,22
	100×180×34	6220	buc.	24,00	135,00	3 240,00
2.	Rulment 60×130×31	6312	buc.	2,00	66,00	132,00
	110×240×50	6322	buc.	3,00	375,00	11 25,00
	SERIA 64 rulmenţi rad. cu bile pe un rînd					
3.	Rulment 60×150×35	6412	buc.	5,00	64,87	324,35
	SERIA 22					
4.	Rulment 90×160×40	2218	buc.	5,00	235,00	1 375,00
	SERIA 32					
5.	Rulment 95×200	3219	buc.	3,00	462,78	1 388,34
	SERIA NU 2					
6.	Rulment 40×80×18	NU 208	buc.	20,00	57,00	1 140,00
	150×271×45	NU 230 M	buc.	13,00	560,00	7 280,00
	150×271×45	NU 230M	buc.	9,00	560,00	4 940,00
	SERIA NU 3					
7.	Rulment 100×215×47	NU 320	buc.	15,00	324,00	4 860,00
	100×215×47	NU 320	buc.	8,00	551,00	4 408,00
	100×215×47	NU 320	buc.	7,00	1 485,00	10 395,00
	110×240×50	NU 322M	buc.	14,00	1 000,00	14 000,00
	120×260×55	NU 324M	buc.	8,00	760,00	6 080,00
	SERIA NU 22					
8.	Rulment 30×62×20	NU 2206	buc.	10,00	40,00	400,00
	40×80×23	NU 2208	buc.	4,00	37,00	148,00
	90×160×40	NU 2218	buc.	1,00	235,00	235,00
	SERIA 23					
9.	Rulment 60×130×4	NU 2313	buc.	4,00	106,00	425,08
1	2	3	4	5	6	7
	SERIA NJ20					
10.	Rulment 6×110×29	NJ 212	buc.	5,00	58,27	291,35
	65×120×23	NJ 213	buc.	5,00	60,00	300,00
	170×310×52	NJ 234M	buc.	2,00	970,00	1 940,00
	SREIA NJ 23					
11.	Rulment 35×80×31	NJ 2307	buc.	3,00	90,00	270,00
	40×90×33	NJ 2308	buc.	12,00	110,00	1 380,00
	40×100×36	NJ 2309	buc.	4,00	146,00	584,00
	SERIA NJ 3					
12.	Rulment 40×50×23	NJ 308	buc.	8,00	74,00	592,00
	50×110×27	NJ 310	buc.	8,00	56,55	452,40
	SERIA NUP 3					
13.	Rulment 100×215×47	NUP 320	buc.	1,00	3 70,00	370,00
	SERIA NUP 22					
14.	Rulment 240×440×120	NUP 2248	buc.	3,00	11 000,00	33 000,00
	SERIA NN 30K					
15.	Rulment 65×100×26	NN 3013K	buc.	1,00	184,90	184,90
	65×100×26	NN 3013K	buc.	2,00	253,81	507,62
	80×125×34	NN 3016K	buc.	5,00	251,50	1257,50
	80×125×34	NN 3016K	buc.	2,00	304,81	609,62
	80×125×34	NN 3016K	buc.	1,00	382,70	382,70
	80×125×34	NN 3016K	buc.	2,00	998.99	1 997,98
	80×130×34	NN 3017K	buc.	5,00	154,00	770,00
	SERIA 222					
16.	Rulment 180×320×88	22236	buc.	8.00	1 512,00	12 096,00
	SERIA 223					
17.	Rulment 40×90×33	22308M	buc.	4,00	132,00	528,00
	100×215×79	22320M	buc.	19,00	750,00	14 250,00
	110×240×80	22322M	buc.	6,00	903,00	5 418,00
	280×420×38	22340M	buc.	2,00	4 080,00	8 160,00
	SERIA 322					
18.	Rulment	32213	buc.	1,00	91,30	91,30
		32220	buc.	31,00	175,00	5 425,00
	SERIA 511					
19.	Rulment 70×95×18	51114	buc.	1,00	62,01	62,01
	110×145×34	51122	buc.	1,00	100,00	100,00
1	2	3	4	5	6	7
	Rulment 180×225×34	51136	buc.	2,00	417,71	838,42
	RULMENŢI DIVERŞI					
20.	Rulment 412×71					
	475×43,3	864911	buc.	10,00	29,00	290,00
	50×110×27	402310	buc.	2,00	85,00	170,00
	25,4×58,753×16	26905	buc.	5,00	32,00	160,00
	40,62×66×12	977908	buc.	8,00	31,00	248,00
	70×150×38×5	27314	buc.	6,00	145,00	870,00
	RULMENŢI SPECIFICI PETROLIERI					
	SERIA W					
21.	Rulment 150×178×70	WA 2360	buc.	3,00	1 700,00	5 100,00
	130×158×70	WA 2526	buc.	2,00	1 410,00	2 820,00
	220×300×80	AX 5144	buc.	2,00	1 300,00	2 600,00

Cod produs	Denumirea materialului		Cantitate	Preţ	Valoare	
	OŢEL DE SCULE LAIMNATE LA CALD					
010001049	OSC 10 Ø 10 kg		48	6,90	331,02	
010001521	Ø 12 kg		107	6,88	736,16	
010002883	OSC 7 Ø 18 kg		52	7,88	368,16	
010023548	OSC 8 18 kg		511	6,11	3 122,21	
010023789	OSC 8 20 kg		305	6,40	1 952	
010023842	OSC 10 20 kg		324	5,27	1 707,48	
010023842	20 kg		100	6,88	688	
010024321	25 kg		245	5,14	1 259,30	
010024321	25 kg		100	5,46	546	
010024321	25 kg		244	5,86	1 429,84	
010024321	25 kg		101	6,67	673,67	
010045824	OSC 7 lat 25×10 kg		249	5,13	1 277,37	
010046544	25×16 kg		392	5,64	1 652,52	
010785221	Oţel rapid RP 5 21 kg		130	210	27 300	
	LAMINATE LA RECE					
011075686	OSC 7 Ø 8		152	6,78	1 030,56	
011088401	Ø 15 kg		218	6,53	1 423,54	
011091041	Ø 18 kg		157	6,60	1 036,20	
011091763	Ø 19 kg		302	6,50	1 963	
011093684	Ø 26 kg		300	6,51	1 953	
011094644	Ø 30 kg		325	6,41	2 083,25	
	ORGANE DE ASAMBLARE					
490553290	Prezon STAS 8121 24×300	buc.	3 140	10,05	31 457	
912719652	Prezon STAS 8121 27×180	buc.	15 000	11,70	175 500	
493168979	Piuliţă hexagonală M 24	buc.	12 629	6,80	85 877,20	
480407633	Şurub cap hexagonal M24×70	buc.	6 616	4,96	32 815	
	MATERIALE DIVERSE					
978819018	Ventil electromagnetic VSM 252 TATTM D=25 mm	buc.	4 150	4 150	16 600	
918819107	Ventil electromagnetic 1723771010 2"	—	10	2 160	21 600	
918826702	Electrovalve VE 3/2" 24 V	—	3	2 680	8 040	
919081009	Colţare ptr. ferestre	—	700	0,55	385	
919647008	Captator solar C 200-1 tip Sudu	—	1	2 310	2 310	
919647053	Captator solar C203-1 tip Alexandria	—	2	1 736	3 472	
	23710 CURELE TRAPEZOIDALE					
911293791	Curele trapez. 13×8×1060	buc.	15,0	9,75	146,15	—
911335827	Curele trapez. 22×14×2000	buc.	28	52,80	1 056,0	
911339508	Curele trapez. 22×14×3550	buc.	24	84,30	2 023,20	—
911340192	Curele trapez. 22×14×3400	buc.	3	85,50	256,50	
911340192	Curele trapez. 22×14×3400	buc.	10	85,855	858,55	—
911340192	Curele trapez. 22×14×3400	buc.	28	95,00	2 660,0	—
911340192	Curele trapez. 22×14×3400	buc.	36	95,05	3 412,80	—
911240254	Curele trapez. 22×14×3750	buc.	6	89,05	534,30	—
911340254	Curele trapez. 22×14×3750	buc.	16	99,0	1 584,0	—
911346726	Curele trapez. 22×14×4000	buc.	16	105,60	3 801,60	—
	23150 APARATAJ ELECTRIC DE JOASĂ TENSIUNE					
918573915	Contact fix 4475670	buc.	2	23	46	—
918573915	Contact fix 4475670	buc.	12	47,90	574,80	—
918577891	Contact mobil AC3 340 A	buc.	23	12,50	287,50	—
918578352	Contact fix 43445 500 AC 3	buc.	74	11,90	880,60	—
918578414	Contact AC 3 10 A Simbol 3910	buc.	164	18	2 852,0	—
918578414	Contact AC 3 10 A Simbol 3910	buc.	35	21,50	452,50	—
918578548	Contact AC 3 25 A Simbol 3920	buc.	323	8,90	2 874,70	—
918578967	Contact fix TCA 10 A 4348010	buc.	20	29,75	595,0	—
	Piese schimb utila, petrolier					
926598811	Roată curea	buc	25,00	248,00	6 300,00	
926603806	Carter asamblat cu baie ulei C5	buc.	10,00	5 895,00	58 950,00	
926881208	Suport suflantă carcaă	buc.	11,00	1 014,00	11 154,00	
925321316	Bacuri pene AUTOM-HIDROM 4 1/2 ţoli	set	33,00	1 575,00	51 975,00	
952393446	Cilindru receptor spt dr. ans.	buc.	2,00	192,36	384,72	
952521163	Amortizor spate	buc.	3,00	255,36	766,08	
067309654	Grup conic 5,15 spate	buc.	1,00	198,00	198,00	
967424162	Articulaţie frezată stg. ans.	buc.	2,00	274,00	543,00	
926137283	Patină cap cruce PRAT 1,50×20 14944102	buc.	8,00	230,00	1 840,00	
926098962	Tije lich, piston MBL PPA TRIPL 3 PNAPI 348000213	buc.	3, 0	317,00	951,00	
980071355	Element filtru motorină	buc.	1,00	26,00	26,00	
980039584	Carter volant IAM 2	buc.	1,00	4 380,00	4 380,00	
980252142	Pompă ulei belez	buc.	1,00	1 124,00	1 124,00	
980252142	Pompă ulei belez	buc.	1,00	1 125,00	1 125,00	
982065756	Magneton	buc.	1,00	955,50	955,50	
10440	**Laminate aluminiu**					
	Bandă aluminiu laminat la rece 0,2×100 A99 1/2T	kg	8 000	39,30	314 400	
002942884	Tablă aluminiu 1/2" T 3×500×2 000	kg	680	38,18	25 970,3	
	Laminate din alamă					
000038946	Bară rotundă Am Ø 3. Am 60/2T	kg	176,75	68,48	12 103,84	
000038704	Bare hex. Am 581/2T	kg	440	56,35	24 794	
000092322	Ţevi rotunde Am 10×0,5 Am 60	kg	60	61,50	3 690	
200328023	Bare rotunde alamă					

ÎNTREPRINDEREA MECANICĂ PENTRU GAZ METAN MEDIAȘ

Urmare din pagina I

	Ø 8 CuZn 39PB2	kg	50	64.48	3 224
200328709	Bare rotunde alamă Ø 10 CuZn 39 PB2	kg	100	61,00	6 100
200329447	Bare rotunde alamă Ø 13 CuZn 39 PB2	kg	150	63,13	9 469,50
200345141	Bare hexagonale alamă 27 CuZn 39 PB2	kg	133	60,30	8 019.90
200361325	Tablă alamă CuZn26 26 × 500 × 2 000	k	86,5	72,42	6 266.92
000163905	Benzi alamă 0,18 × 100 Am 63 1/2 T	kg	30	76,72	2 301,60
000172236	Benzi alamă 0,18 × 280	kg	24	70,46	1 691,04
000182891	Benzi alamă 0,20 × 300 Am 63T	kg	35	69,35	2 462
000395566	Benzi alamă 1,5 × 36 Am 63 1/2 T	kg	402	63.97	25 627
200437737	Benzi alamă 0.20 × 300 CuZn 36	kg	59	83.55	4 947
200456651	Benzi alamă 0,80 × 300 CuZn 10	kg	22	84,84	1 866
Cod produs	Denumirea materialului	U/M	Cantit.	Preț unit.	Valoare
1	2	3	4	5	6
22870	*Fitinguri din fontă maleabilă*				
914018537	Coturi negre fontă 2″ St. 474	buc.	68	17,80	1 210,40
914150159	Mufă neagră 1/4″ M2 St. 475	buc.	199	1,85	368.15
914150845	Mufă neagră 3/8″ M2 st. 475 f. int	buc.	51	1.30	66,3
914150845	Mufă negară 3/8″ M2 st. 475 f. int.	buc.	100	1,85	185,00
914158528	Mufă neagră 2″M2 St. 474 f. int	buc.	127	9,80	1 244,00
914158582	Mufă neagră redusă 1 1/2—3/4 St 7701	buc.	39	6,0	180,0
914158653	Mufă neagră redusă 2″—1″ St. 7701	buc.	27	9,0	243,0
914177496	Mufă zincată 3″ St. 475 fil. int.	buc.	40	12,70	508,0
914227442	Racord olandeză neagră 2.1/2″ St 482 filet interior	buc.	97	67,50	6 547,50
903794937	Reducții negre 1/2″—3/8″ St 476	buc.	40	2,20	88,0
914282721	Reducții negre 1″—1/2″ St 476 fil. interior ext.	buc.	54	2,90	156,60
914310637	Reducții zincate 3/4″—3/8″ St. 476 fil. int. ext.	buc.	46	3,35	154,10
914313108	Reducții zincate 2″—2.1/2″ St. 478 fil. interior	buc.	11	17.0	187,0
914321815	Teu negru 1/2″—3/8″ St. 479	buc.	92	4,55	419.60
914322669	Teu negru 3/4″ St. 476 fil. int.	buc.	13	5,35	69,50
914323077	Teu 3/4″—3/8″ St. 475	buc.	149	5,60	834,40
914324901	Teu negru 1″—1/2″ St. 479	buc.	31	7,10	220.10
914324964	Teu negru 1.1/2″ St. 476 filet interior	buc.	14	16,40	229,60
914325256	Teu negru 2″—3/4″	buc.	53	8,50	450,50
914325256	Teu negru 2″	buc.	126	16,10	2 028.60
914328235	Teu negru 2.1/2″ St. 476 filet interior	buc.	7	27,80	194.60
914340114	Teu zincat 3/8″ St. 476 filet interior	buc.	37	4,56	168,72
914342231	Teu zincat 3/4″—1/2″	buc.	42	7,47	313,74
914343708	Teu zincat 1/2″—3/8″ St. 479	buc.	46	5,44	230,24
914345504	Teu zincat 1″—1.1/4″ St. 479	buc.	20	13,20	264,0

CITIȚI REVISTA

orizont

ȘI SUPLIMENTUL EI

orizont MAGAZIN

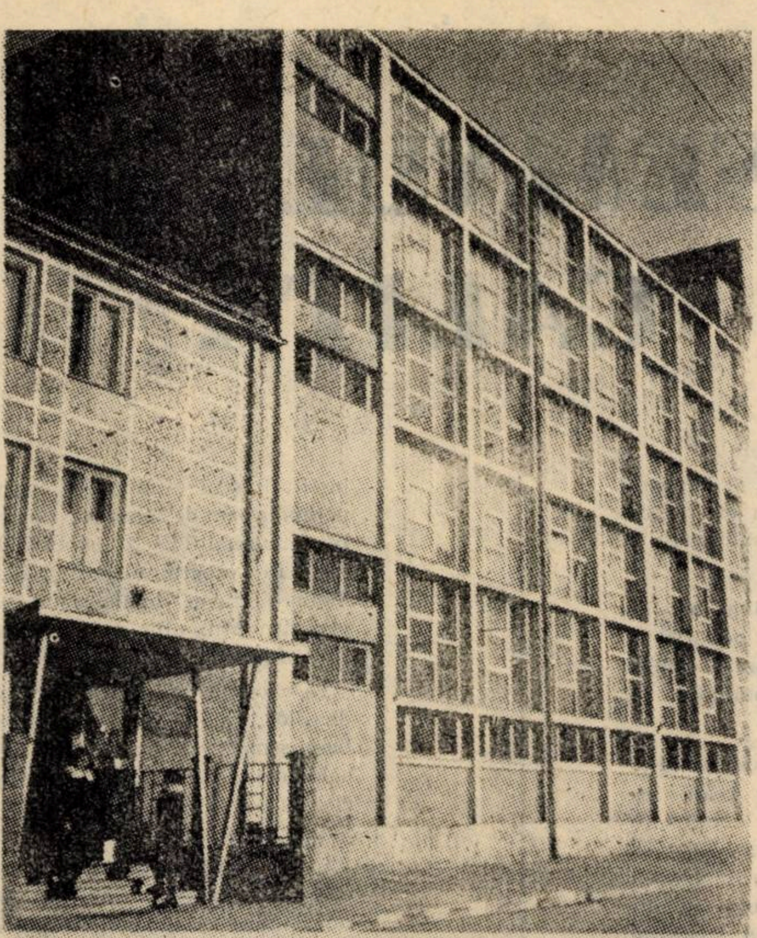

1 IUNIE TIMIŞOARA

Produce şi livrează o gamă variată de tricotaje tip bumbac cu destinaţie specială pentru nou născuţi şi copii de toate vîrstele.

Sortimentele de bază ale intreprinderii sint următoarele :

Lenjerie bumbac pentru copii :

— Cămăşuţe, maieuri, chiloţei, bluziţe.

Îmbrăcăminte pentru copii şi nou născuţi.

— Costumaşe, pantaloni ştrampel şi bluze.

Specific intreprinderii sînt tricotajele din tricoturi buclate, din care se produc :

- — Pijamale pentru copii
- — Pijamale pentru femei
- — Costume de plajă (seturi-pantaloni cu bluze)
- — Halate de plajă
- — Halate de baie.

Tricotajele intreprinderii „I Iunie" se disting printr-o înaltă calitate, finisare ireproşabilă, gamă coloristică variată in ton cu tendinţele modei pe plan mondial.

Prezentăm mai jos ultimele noutăţi ale produselor întreprinderii :

— Tricotaje fine cu masă redusă, realizate din fire fine, pieptănată şi din bumbac 100$^{0}/_{0}$.

— Tricotaje din in bucle cu buclă scurtă.

— Tricotaje din bucle tuns, cu aspect de catifea.

Toate aceste produse se găsesc în reţeaua de magazine a comerţului de stat, la raioanele de copii, ale I.C.R.T.I. din toate judeţele ţării.

Datorită faptului că întreprinderea işi realizează planul lună de lună, toate cererile pot fi satisfăcute cu aceste produse.

În atenţia părinţilor :

Îmbrăcînd copiii cu tricotaje produse la întreprinderea „1 Iunie" Timişoara, veţi constata cu deplină satisfacţie, că ele îndeplinesc toate condiţiunile, atit prin aspectul deosebit de estetic şi atrăgător cît şi prin comoditate la purtat.

Ele sint confecţionate în modele variate, corespunzătoare pentru toate anotimpurile.

Calitatea produselor este ţelul tuturor celor ce muncesc în această întreprindere.

Cea mai mare parte din colectivul întreprinderii este formată din femei, cu pregătire specială în această ramură.

Media de vîrstă atestă o tinereţe perpetuă.

Preocupările acestui colectiv nu rămîn străine de cele ale tuturor mamelor, dornice de a-şi vedea copiii bine şi frumos îmbrăcaţi.

Prin dragostea lor de muncă, prin ridicarea continuă a calificării, privesc cu legitimă mîndrie perspectivele de viitor ale întreprinderii din care fac parte şi al cărui rol este de a crea îmbrăcăminte pentru copiii de la noi şi de pretutindeni.

Parte din aceste produse sînt foarte solicitate şi la export, ele livrîndu-se in peste 20 de ţări.

Livrările de produse se fac pe bază de comenzi şi contracte încheiate cu I.C.R.T.I. din toate judeţele ţării.

Unităţile comerciale din toate judeţele sînt invitate să se asigure din timp cu toate aceste formalităţi pentru ca marfa să ajungă la timp în magazine. Informaţii suplimentare se pot obţine la sediul întreprinderii.

M. B.

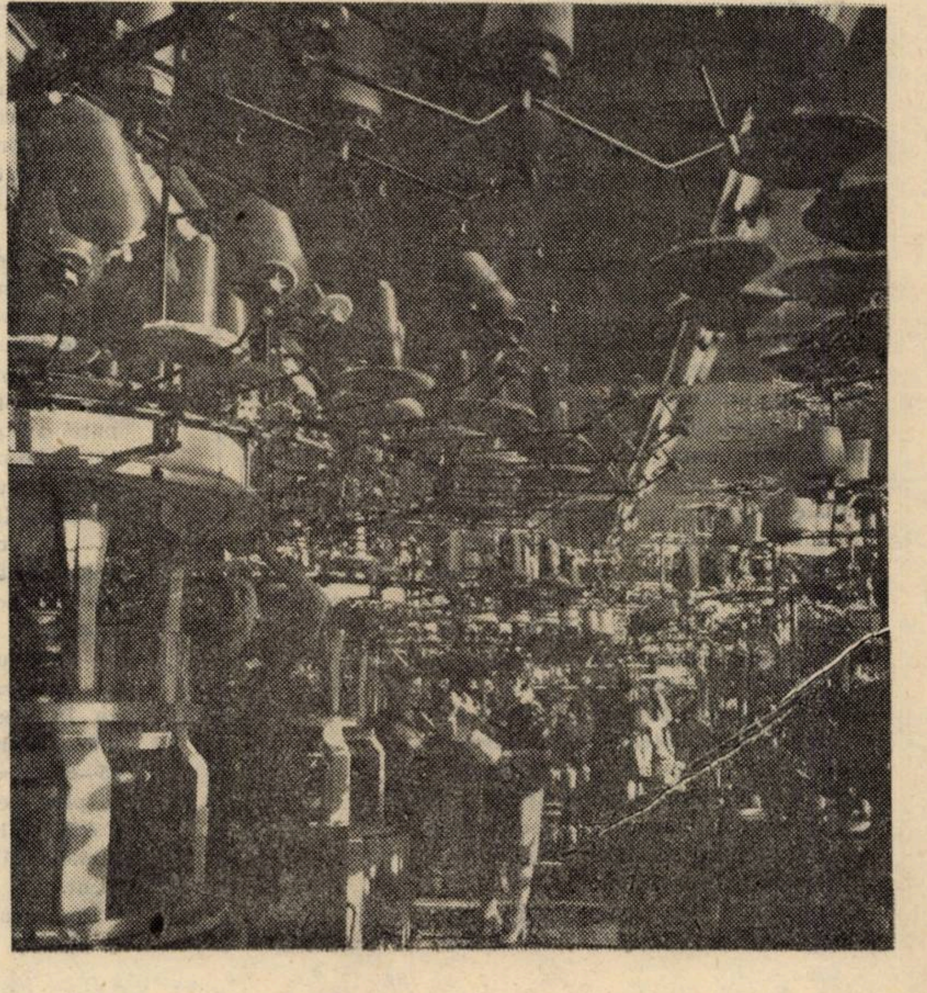

SUB SEMNUL CALITĂŢII

Tov. Ioan Grozescu, **şeful O.J.T. Timiş, ne informează că Oficiul va împlini nu peste mult timp cincisprezece ani de la înfiinţare. În tot acest timp a existat o permanentă preocupare pentru mărirea şi modernizarea bazei tehnico-materiale, a creşterii calităţii serviciilor cît şi a numărului de acţiuni pe care le oferă. Care sînt rezultatele obţinute în primul semestru şi ce măsuri concrete s-au luat pentru ca marca turistică timişoreană să fie onorată pe măsura valorii sale ?**

— De la bun început, trebuie să vă spun că activitatea de turism în ţara noastră, şi bineînţeles în judeţul Timiş, este o realizare a perioadei de după Congresul al IX-lea al partidului, perioadă pe care o înscriem în istoria patriei, sub denumirea de „EPOCA NICOLAE CEAUŞESCU", epocă a strălucitei împlinire în întreaga viaţă economico-socială a României. Pornind de la postulatul că nu se poate vorbi de calitatea unei activităţi economice şi ca atare şi de calitatea serviciilor turistice în afara calităţii omului, a celui chemat să asigure aceste servicii, O.J.T. Timiş acordă multă atenţie în formarea şi pregătirea într-un proces exemplar teoretic şi aplicativ a cadrelor din turism.

Bilanţul activităţii Oficiului judeţean de turism Timiş în perioada trecută din acest an este bun, volumul economic total fiind realizat în proporţie de 107,1%, serviciile pentru populaţie în procent de 102,3%, desfaceri mărfuri 106,5% producţie industrială 109,4%, turism cu cetăţenii români 111,5%. În aceeaşi perioadă O.J.T. Timiş a obţinut rezultate bune şi pe linia acţiunilor cu turişti străini în judeţul Timiş.

Fiindcă se împlinesc şi 50 de ani de la înfiinţarea Oficiului Naţional de turism din România, consider a prezenta cititorilor noştri şi cîteva date comparative care reflectă o parte a împlinirii noastre pe planul creşterii calităţii vieţii, idee de preţ a gîndirii conducătorului nostru.

Dacă în 1971 baza materială se rezuma la două unităţi, două restaurante şi, două filiale de turism (intern şi internaţional), în prezent numărul locurilor de cazare este de peste 4 700 iar al celor de deservire în unităţile de alimentaţie publică de peste 7 800, reuşind a oferi serviciile noastre la peste 275 mii de turişti anual.

În acest an, în consens cu exigenţele actuale, punem un accent deosebit pe o valofiricare superioară a locurilor de odihnă şi tratament, din ţară şi din judeţ, în mod special în staţiunile Buziaş şi Călacea. Fireşte, pregătirea pentru a facilita contactul cu ospitalitatea tradiţională a bănăţenilor nu se limitează numai la aspectele legate de serviciile din baza hotelieră şi de alimentaţie publică, ci ea se extinde la sfera largă a serviciilor pe care turistul le obţine pentru cunoaşterea realizărilor din zonă în anii socialismului, a trecutului istoric al românilor.

Pentru creşterea competitivităţii produsului turistic oferit de O.J.T. Timiş, urmărim ridicarea calităţii şi diversităţii serviciilor, prezentarea ofertei de programe turistice prin sublinierea a ceea ce este inedit.

— Ştim că în acest cincinal beneficiaţi de importante fonduri pentru extinderea şi modernizarea bazei tehnico-materiale. Ce ne puteţi comunica, în acest sens ?

Începînd cu primul an al cincinalului 1986—1990 avem prevăzute realizarea unei unităţi de alimentaţie publică în cadrul noului hotel „Victoria" din Sînnicolaul Mare, transformarea imobilului din Piaţa Unirii nr. 4 în hotel cu alimentaţie publică, extinderea spaţiului de alimentaţie publică din cadrul complexului „Timiş" din Lugoj, dotarea cu aparatură medicală modernă a staţiunii Călacea, ridicarea confortului în unele vile ale acestei staţiuni, intimizarea şi modernizarea filialelor şi birourilor de turism din Timişoara şi judeţ.

Un obiectiv, care va conferi municipiului Timişoara o nouă trăsătură şi anume cea de oraş balnear — este construirea în imediata vecinătate a ştrandului Termal, a unei unităţi hoteliere cu bază proprie de tratament.

Activitatea de turism va cunoaşte noi dimensiuni prin înfiinţarea de birouri de turism în localităţile : Ciacova, Cărpiniş, Lovrin şi Periam. Cu această ocazie, informăm că, începînd cu acest an, s-au deschis birouri de turism în localităţile Recaş, Gătaia, Comloşul Mare, reuşind astfel să atragem în multe acţiuni turistice un segment de piaţă mai puţin acroşat de noi, pînă în prezent. Urmărim prin aceasta apropierea activităţii turistice de locul de muncă sau de domiciliul cetăţeanului.

— Tovarăşe director, ne aflăm în plin sezon turistic ; ce informaţii ne puteţi oferi în acest sens pentru această perioadă, cît şi pentru cea viitoare ?

— Un număr important de locuri s-au pus în vînzare pentru trim. IV al acestui an. În acest sens ţin să precizez că în unele staţiuni se acordă reduceri între 15—35% la tarifele de cazare şi masă. În plus, pentru pensionarii membrii ai C.A.R.P.-ului se asigură o reducere suplimentară de 20% la biletele de tratament.

De asemenea, pentru colectivele de oameni ai muncii din întreprinderi, instituţii, şcoli şi facultăţi, organizăm în perioada de desfăşurare a Tîrgului Internaţional TIB '86 excursii la Bucureşti, în programul excursiilor fiind inclus şi turul municipiului Bucureşti, vizitatea Muzeului de istorie al R.S.R. şi a Muzeului de artă.

În vacanţa de iarnă a elevilor şi studenţilor, O.J.T. Timiş organizează tabere şcolare şi de tineret în staţiuni balneo-climaterice ca de exemplu : Buziaş, Călacea, Căciulata, Felix, Herculane, Eforie Nord etc.

Cu acest prilej, doresc să vă comunic că prin filialele şi birourile de turism din Timişoara şi judeţ, se pot organiza cu ocazia întîlnirilor colegiale de 10, 15, 20 de ani de la absolvirea liceului sau facultăţii, excursii de 1—2 zile în staţiunile judeţului sau ale ţării.

Timişoara — oraşul grădină al ţării — şi-a cîştigat un renume şi prin multitudinea manifestărilor gastronomice şi folclorice pe care le organizează. Ce întreprindeţi în întîmpinarea cererilor ?

— Continuăm să organizăm binecunoscutele manifestări gastro-folclorice „Joia bănăţeană" la complexul Continental, „Cina vînătorească şi pescărească" de la Crama Bastion, „Serile lugojene" de la complexul „Dacia" Lugoj.

Ţin să menţionez că anul 1986, a debutat la O.J.T. Timiş şi cu chemarea la întrecerea socialistă lansată de complexul hotelier şi de alimentaţie publică „Continental" tuturor unităţilor similare din ţară, obiectivele şi angajamentele fiind deosebit de mobilizatoare la toţi indicatorii, semn al dorinţei acestui reprezentativ colectiv de a conferi muncii sale valenţele superioare ale calităţii şi eficienţei.

Întregul colectiv de oameni ai muncii din cadrul Oficiului judeţean de turism Timiş este hotărît să-şi desfăşoare întreaga activitate conform exigenţelor formulate de secretarul general al partidului tovarăşul Nicolae Ceauşescu, pentru perfecţionarea întregii vieţi economico-sociale, pentru creşterea competitivităţii, calităţii şi diversificării produsului turistic, serviciilor pe care noi le oferim turiştilor.

R. B.

EŞTEŞUGĂREŞTI TIMIŞOARA

rea satisfacerii cerinţelor crescinde, privitoare la bunurile de larg consum, solicitate de către populaţie".

DUMITRU PÎRVU
Preşedintele Uniunii Cooperaţiei
Meşteşugăreşti din judeţul Timiş

bărbaţi, tricotaje pentru adulţi şi copii, confecţii artizanale, încălţăminte pentru femei, bărbaţi şi copii, marochinărie, blănuri, cojocărie, artizanat textil, din lemn şi metal, corpuri de iluminat, mic mobilier, bunuri de uz casnic şi gospodăresc din lemn şi metal, instrumente muzicale, cărucioare, jocuri, jucării, gablonţuri şi decoraţiuni interioare etc. pentru toate gusturile şi vîrstele.

*

Recepţionăm orice sugestie venită de la beneficiarii produselor noastre şi ne silim să producem tot sau aproape tot ce ni se cere, prin multiplele noastre ramuri de producţie şi miile de meseriaşi specializaţi.

*

Ne adresăm pe această cale cetăţenilor din municipiul Timişoara, din împrejurimi, precum şi tuturor celor din alte regiuni ale patriei, care trec sau au prilejul să viziteze municipiul nostru, că nu vor regreta oprindu-se să viziteze şi BAZARUL COOPERAŢIEI MEŞTEŞUGĂREŞTI, deschis în str. Eminescu nr. 5, cu multiplele şi atrăgătoarele sale produse.

*

Bazarul cooperaţiei meşteşugăreşti din Timişoara oferă bunuri de larg consum pentru femei, bărbaţi şi copii de toate vîrstele, folositoare tuturor.

Vizitaţi bazarul şi vă veţi convinge.

*

Bazarul cooperaţiei meşteşugăreşti se află în str. Eminescu nr. 5, în care puteţi cumpăra o gamă largă de produse de larg consum, de calitate superioară şi la preţuri convenabile.

Deschis în fiecare zi între orele 9—17.

M. B.

ÎNTREPRINDEREA „T

STRADA PROLETARILOR

Ne-am propus să prezentăm frumusețea și calitatea covoarelor fabricate la Cisnădie, cît și unele aspecte din istoricul acestei întreprinderi.

Documentele le atestă de prin anul 1500 cînd se introduce folosirea roții de tors.

În 1848 apare mașina de tors și ceva mai tîrziu, războiul de țesut.

Prin secolul XVI mai mult de jumătate din populația Cisnădiei se ocupa cu postăvăritul (în anul 1634 în acea localitate existau 216 postăvari) astfel că în anul 1853 produce primii 2 000 metri de postav. Exista pe atunci o breaslă a postăvarilor, care se menține într-o formă organizată pînă în 1827 cînd ia ființă „Asociația postăvarilor".

Primele războaie de țesut, cu unele perfecționări tehnice, datează în Cisnădie din anul 1880.

Prima școală textilă din țară apare la Cisnădie în anul 1894, cu utilaje moderne pentru acele timpuri. Acum apar în Cisnădie zeci de fabrici, unele mai mari altele mai mici multe cu specific de covoare.

Naționalizarea din 1948 a găsit în localitate un număr de 102 fabrici.

UZINELE TEXTILE
CISNADIE

ANI DE ADÎNCI TRANSFORMĂRI

După naționalizare au apărut trei întreprinderi mari, cu profil de stofe, covoare și pături, anii 1948—1951 constituind pași importanți pe linia progresului, în primul rînd prin introducerea planurilor anuale de producție.

Au apărut importante lucrări de investiție, dotări cu utilaje, pregătiri de cadre profesionale, cursuri, școli etc. și creșteri spectaculoase în indicatorii de producție.

A fost perioada de îmbunătățire a tehnologiei de fabricație, de folosire integrală a utilajelor, de creare a fondurilor de investiții necesare viitoarelor programe de dezvoltare.

În anul 1973, cele trei întreprinderi se comasează și devin ceea ce este astăzi „Textila" Cisnădie.

Anii scurși din 1973 pînă în prezent, au cristalizat definitiv profilul de integrare a noii întreprinderi, creîndu-se condiții de trecere la vastul program de dezvoltare și reutilare în vederea realizării planurilor cincinale.

Creșterea nivelului de cunoștințe și pregătire a tuturor cadrelor tehnice, existînd un corp de zeci de ingineri, sute de maiștri și tehniceni și mii de muncitori calificați, au asigurat și asigură și în prezent realizarea tuturor indicatorilor de plan, în acelaș timp punîndu-se bază pe calitatea produselor, pe noutăți în cerințe și modă, pe valori estetice în plină concordanță cu cerințele pieții interne și externe.

Întregul colectiv al întreprinderii, sub conducerea organizațiilor de partid se află în primele rînduri, căutînd ca prestigiul acesteia să se ridice la noi cote și spre noi perspective, menite să contribuie la munca pentru bunăstare și progres. Organizată pe baze noi de concepție, produsele întreprinderii își au originea în cele două ateliere de proiectare și prototipuri cu următoarele sarcini de strictă specialitate :

La covoare :

1) Componența tehnică,
    — desenatură cu caracter oriental
    — desenatură cu caracter modern

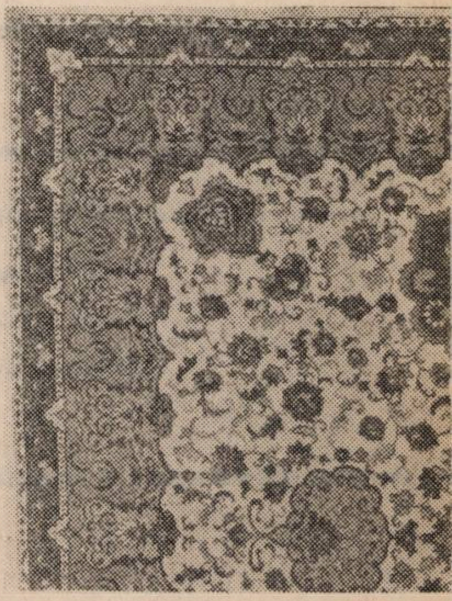

Aspecte din
î

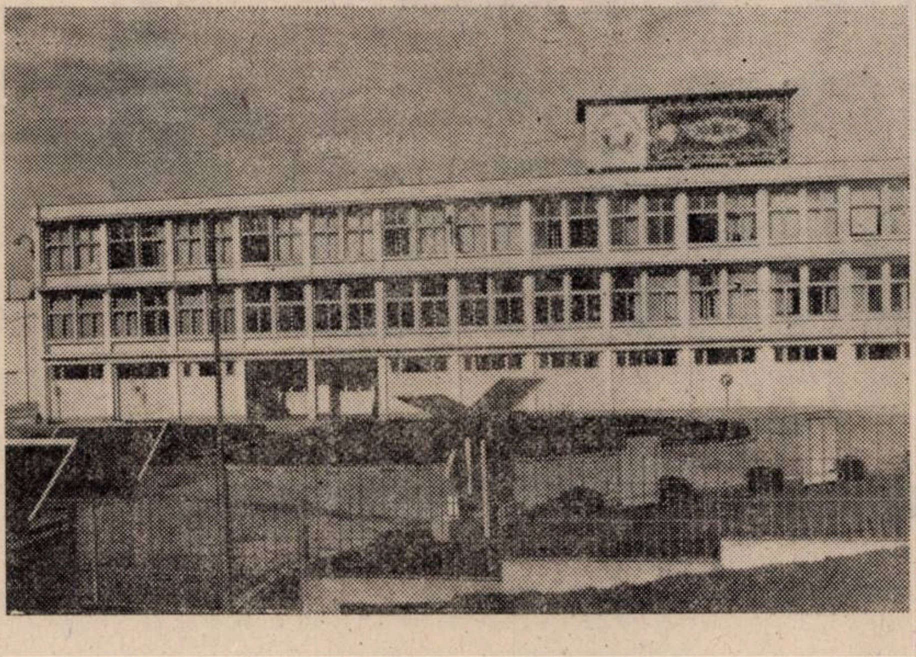

WOOL
LÎNĂ PUR
PURE NE
PURE LAI
REINE SC

Emblemele
licențe stră
Intreprinde
Cisn

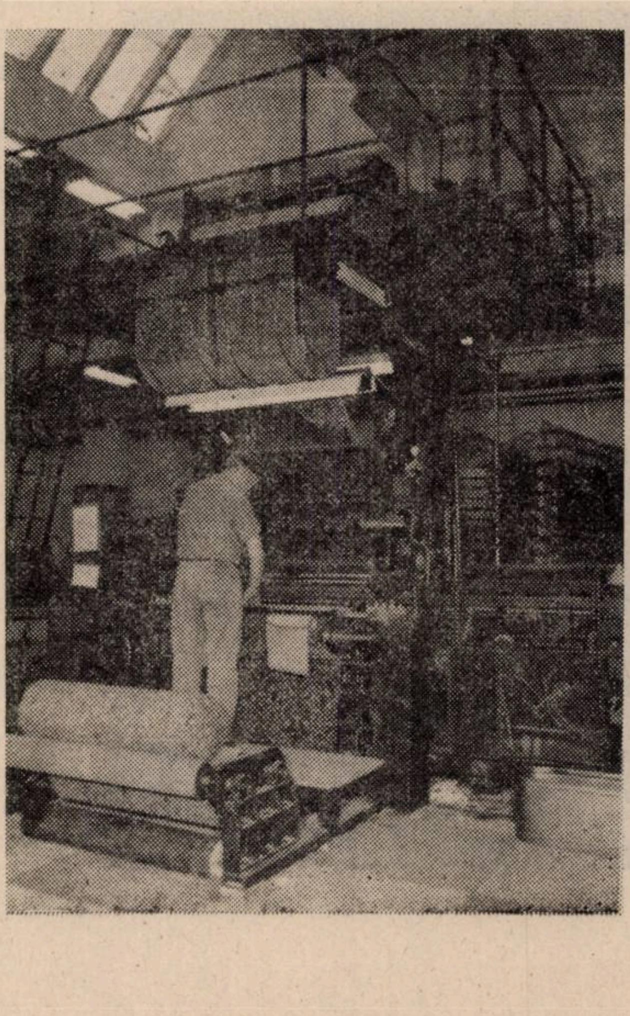

FOLOSIȚI CU Î
PRODUS

TEXTILA" CISNĂDIE

·Nr. 16, TELEFON 62 202

ntreprindere

MARK

VIRGINĂ
W WOOL
IE VIERGE
IURWOLLE

LÂNĂ PURĂ VIRGINĂ
URE NEW WOOL
URE LAINE VIERGE
EINE SCHURWOLLE

celor două
ne acordate
ii „Textila"
ădie.

NCREDERE
ELE NOASTRE!

2) Componența artistică :
cromatica = valoarea estetică
(compoziție, grafică etc.)

- covoare orientale cu desene de tip persan, indo-persane, chinezești, caucaziene etc.
- covoare de tip modern cu motive florale, geometrice, naționale compoziții liniare, abstracte etc.

3) Compartiment tehnic,

- bătut cartele
- tehnoprezentare : mostrare, fotocolor, prezentare.

La stofe :

— Realizarea de sortimente pe clase de calitate, tendință de modă etc.

În perspectivă, mai precis în anul 1967 va fi construit un nou sediu al atelierului de creație stofe, la nivelul dotărilor ce vor fi făcute la secțiile de producție pe care le deservește.

Pe lîngă satisfacerea cu rezultate bune a pieții interne, respectiv a cerințelor de covoare cu înalți parametri de calitate, întreprinderea a avut rezultate foarte bune și pe linie de export.

În acest an a beneficiat de licența WOOLMARK pentru produsele de pături și covoare din lînă, precum și licența ZIRGO pentru tratarea ignifugă a covoarelor și țesăturilor, fiind prima întreprindere din țară care a primit aceste licențe.

Întreprinderea are relații comerciale cu peste 30 de țări și participă și la expoziții internaționale în : Italia, RFG, Irak, Anglia, Danemarca, Franța, Belgia, S.U.A., Canada, U.R.S.S., Arabia Saudită, Kuweit și Iordania.

Pe linie de creație, specialiștii din atelierele respective se documentează și din următoarele resurse :

— Reviste de mode din țară și străine.

— Prezentarea tendinței de modă de către secretariatul internațional al lînii.

— Prezentarea tendințelor de modă de către o firmă de profil din Franța.

— La C.E.P.I. din București.

— Prin participarea la diverse expoziții, muzee, tîrguri etc.

Nomenclator de produse cu denumiri comerciale

- Super SHIRVAN 260.100 noduri/mp din lînă 100%
- SHIRVAN 260.000 noduri/mp lînă 70%, celof. 30%
- Super Sibiu 150.440 noduri/mp lînă 509+celof. 50%
- TRIPOLIS 150.440 noduri/mp lînă 100%
- WAN DE WIELE 266.400 noduri/mp lînă 40%+celof. 60%
- TOURNAY 115.200 noduri/mp lînă 50%+celof. 50%
- PREDEAL 66.300 noduri/mp lînă 100%
- BISTRIȚA 66.300 noduri/mp lînă 50% celof. 50%
- Stofe pentru confecții din lînă de diverse culori și modele.
- Pături din lînă diferite.

Frumos și util, modern și durabil, iată calificativul acestor produse de mare complexitate, care au purtat și continuă să poarte faima artei noastre românești, pe toate meridianele globului.

Există o mare variație de culori și modele în aceste covoare, copia fidelă a frumuseților naturii, pe care arta poporului nostru o reproduce cu atîta dibăcie și prin mîinile harnice și talentate ale colectivului întreprinderii Cisnădie.

Pe lîngă aspectul de o înaltă ținută artistică, aceste covoare se confecționează după proiectele specialiștilor din atelierele de creație, cu o țesătură ce-i asigură întrebuințare îndelungată, fără a i se deteriora calitatea.

Azi produsele de aici sînt tot mai solicitate în țara noastră cît și în alte țări.

Întreprinderea este dotată și cu un grup social, cu care asemenea se poate mîndri și anume :

— În liceul industrial, școala tehnică de maiștri și școala profesională, învață anual 1300 de tineri, ce se pregătesc pentru profilul întreprinderii,

— Cantină și tonete cu gustări la locurile de muncă, în orele de repaus.

— Cămin de nefamiliști cu 600 de locuri.

— Două blocuri cu cîte 100 de garsoniere.

— Trei creșe a 160 de locuri.

— Două grădinițe.

— Toate condițiile pentru practicarea sporturilor.

În întreprindere lucrează un număr de peste 5 000 de muncitori ponderea mare fiind femeile.

Livrarea produselor se face pe bază de contracte și repartiții.

Informații suplimentare se pot obține la sediul întreprinderii, Cisnădie, județul Sibiu, str. Proletarilor nr. 16, telefon : 6 22 02.

R. Bureriu

BAZARUL COOPERAŢIEI ME

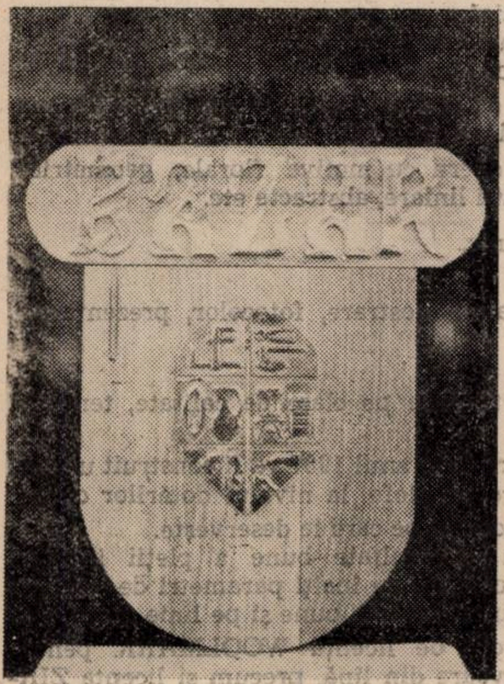

Încărcată de istorie, clădirea din Timişoara, str. M. Eminescu nr. 5, este repusă în valoare, în forma şi linia arhitecturală iniţială. Edilii oraşului au găsit destinaţia cea mai potrivită pentru acest edificiu, ce datează de peste 200 de ani, amplasat în plin centru comercial, aceea de „Bazar al cooperaţiei meşteşugăreşti“.

Vechimea mare a clădirii, exploatarea în scopuri diferite de către diferiţi beneficiari, a impus efectuarea de consolidări şi refacere a unor structuri de rezistenţă, lucrări conduse şi coordonate atent de către specialiştii în materie a IPROTIM : dr. ing. Rozvan Mircea şi ing. Paul Iosif.

În ansamblul lor toate lucrările pornind de la structura de rezistenţă şi pînă la finisaje, mobilier sau reclame, au fost realizate pe baza detaliilor de execuţie întocmite de ing. Gheorghe Nistor — şef proiect şi Ion Marcu. Desigur pentru păstrarea şi menţinerea, din punct de vedere arhitectonic, a clădirii monument istoric, semnează arhitect Iojică Ştefan ... Şi dacă mai adăugăm că executantul lucrărilor de construcţii montaj este cooperativa „Prestarea“, am enunţat pe principalii realizatori ai obiectivului ce de pe acum este pe buzele oamenilor : „bazar“.

Aşadar, „Bazarul cooperaţiei meşteşugăreşti“, după aproape trei ani de la declanşarea lucrărilor, şi-a deschis larg porţile marelui public.

Ce ne oferă el ?

În cei peste 1 000 mp s-au realizat 14 microexpoziţii permanente, a tot ceea ce creează cooperaţia meşteşugărească mai bun şi mai util din grupa bunurilor de larg consum pentru populaţie, produse premiate la concursurile de creaţie, unicate sau serii foarte mici.

De acum tîrgurile sezoniere cu care ne-au obişnuit cooperativele meşteşugăreşti au devenit permanente şi-şi aşteaptă clienţii.

În unităţile cooperativelor Încălţămintea, Îmbrăcămintea, Colortex, Mobila Banatului, Progresul, Dinamo, Timiş, Arta Populară Bănăţeană din Timişoara, Lugojana şi Munca din Lugoj, Bănăţeanul din Sînnicolau Mare, Viitorul din Jimbolia, Drum Nou din Deta şi a U.J.C.M. Timiş, veţi găsi confecţii de îmbrăcăminte pentru femei şi

„Ne-am străduit şi am reuşit ca prin deschiderea acestui bazar să punem o nouă treaptă la ascensiunea Cooperaţiei meşteşugăreşti din judeţul Timiş.

Aşteptăm ca prin noua noastră confruntare cu publicul să ne formăm noi idei despre tot ce trebuie să realizăm în viitor, în vede-

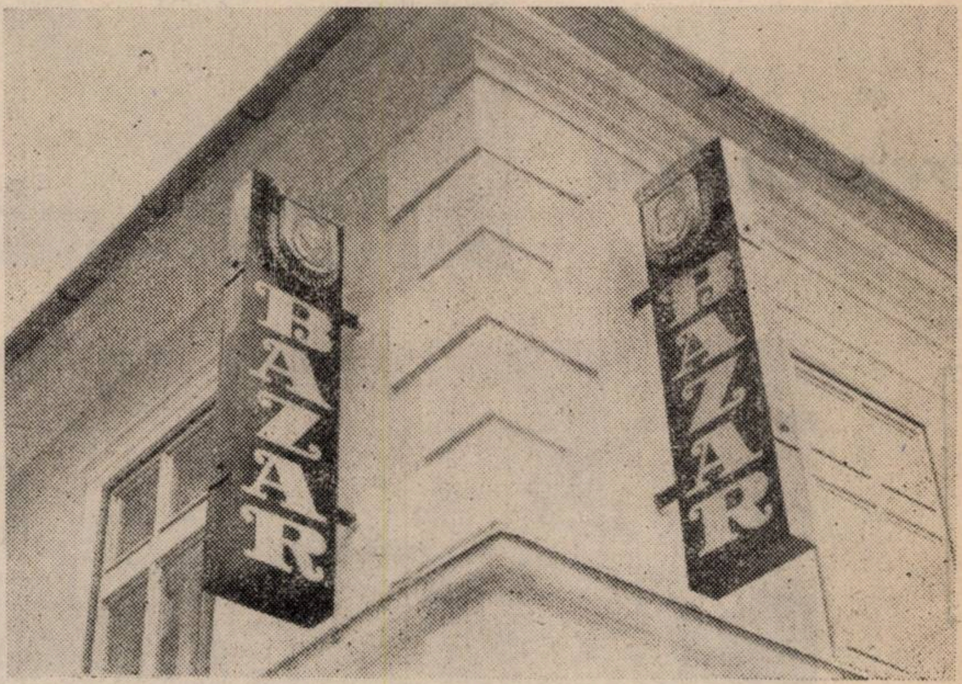

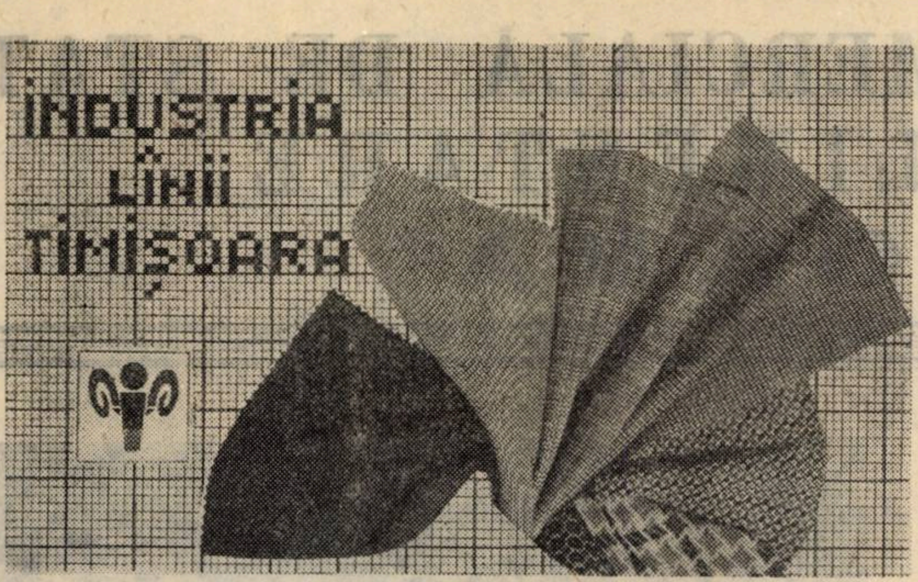

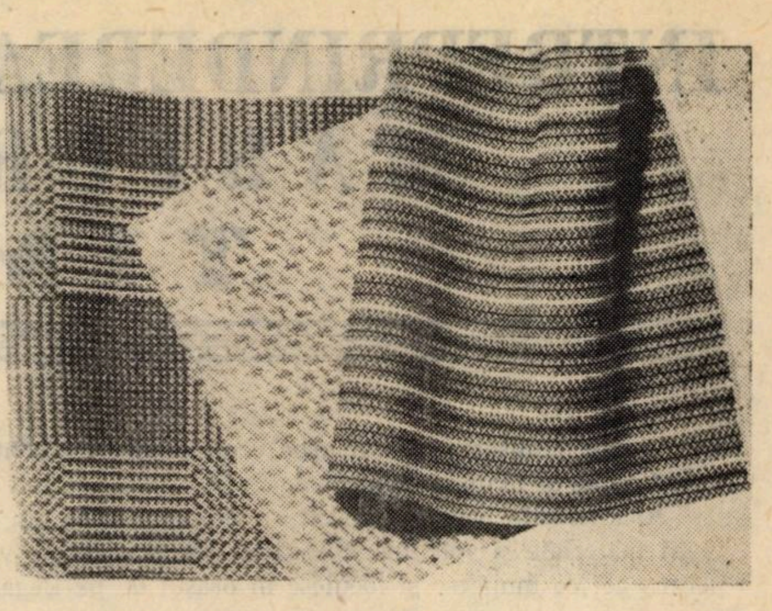

Strada Leontin Sălăjan no. 46

Între principalele întreprinderi timișorene cu pondere însemnată în cadrul economiei naționale, se află și cea a Industriei lînii.

Cu vechi tradiții în arta textilă, transmise din generație în generație, an de an, această întreprindere se înscrie cu realizări tot mai însemnate și în strictă concordanță cu legile de dezvoltare din anii socialismului.

În ultimii 20 de ani, datorită dotărilor cu aparatură modernă și în general cu investiții masive de extindere, producția actuală a atins cote importante atît în ce privește volumul cantitativ al produselor cît și valoarea calitativă, atît de mult apreciată și solicitată pe toate piețele interne și externe.

În momentul de față întreprinderea este confruntată cu cereri tot mai numeroase, datorită produselor sale de atracție generală, astfel că toată activitatea ei este o creștere cantitativă și calitativă.

Specialiștii de aici sînt conștienți de tot ce trebuie să se întreprindă în viitor spre a face față cerințelor.

Industria lînii din Timișoara își propune ca, pe baza tehnologiilor noi, a cercetărilor etc., productivitatea să crească pînă în 1990 cu circa 200% față de 1985.

Evident în acest scop baza este omul, astfel că încă din anii trecuți, au fost luate măsuri de pregătire a personalului corespunzător.

Grupul social de care dispune întreprinderea se compune din :

— Școală profesională și locuri în liceu, cu peste 200 de elevi, pregătiți în meseriile filatori, țesători, finicori și lăcătuși electromecanici pentru mașini textile.

— Creșă cu 220 de locuri.

— Grădiniță.

— Cămin pentru nefamiliști cu 400 de locuri.

— Cantină cu 300 locuri, pe serii, cu deservire modernă.

— Un bloc de locuință cu 75 de gersoniere.

— Bază sportivă (polo, handbal), cu echipe de renume.

Toate acestea prefigurează că Industria Lînii se află în plin progres și cu perspective tot mai înfloritoare.

În prezent întreprinderea produce și livrează următoarele grupe de **ȚESĂTURI CU PONDERE MARE :**

— Țesături tip lînă pentru costume bărbătești.

— Țesături tip lînă pentru sacouri bărbați.

— Țesături de lînă și tip lînă pentru pardesie și paltoane femei.

— Țesături de lînă pentru rochițe.

Fiecare din aceste categorii se produc în sortimente și culori multiple, conferind finețe și calitate menite să satisfacă toate gusturile și cerințele modei, oricît de pretențioasă ar fi.

Lucrate după tehnologii noi, experimentate și confruntate cu tot ce există în această ramură pe plan mondial, produsele se prezintă cu înalți parametri de calitate și rezistență la purtat.

TEHNOLOGII NOI ȘI AVANSATE, ASIMILATE ÎN PRODUCȚIA INDUSTRIALĂ :

— Tehnologii noi de imprimare a țesăturilor tip lînă.

— Realizarea firelor de tricotaje destinate produselor Woolblend și Woolmark.

— Tehnologia de realizare a țesăturilor tip lînă prin folosirea melanjurilor, în scopul reducerii consumului de coloranți, auxiliari textile, energ. etc.

Livrarea produselor se face pe baza contractelor și a repartițiilor cunoscute de către toate unitățile comerciale.

M.B.

INTREPRINDEREA COMERCIALĂ DE STAT MĂRFURI ALIMENTARE TIMIŞOARA

Orașul Timișoara este o urbe ce-și împlinește continuu atributele citadine de la un an la altul.

Aici tradiția coexistă fericit cu modernizările din toate sferele vieții materiale și spirituale. Aceasta este o realitate vie nu numai pentru cei ce muncesc și locuiesc în orașul de pe Bega, dar și pentru toți cei ce trec prin aceste minunate locuri.

În ultimii ani aici rețeaua de unități comerciale a cunoscut un amplu proces de dezvoltare și modernizare, oferind condiții optime pentru desfășurarea unui comerț modern, dinamic, civilizat.

În acest sens de o importanță deosebită s-au dovedit sprijinul și îndrumările ce s-au dat în permanență din partea organelor locale de partid și de stat dar, totodată se datorează în bună măsură conducerii acestui prosper și plin de entuziasm organism economic a cărei carte de vizită o constituie neobosita activitate depusă de către harnicul colectiv de lucrători comerciali, hotărîți să muncească cu abnegație și dăruire, preocupîndu-se în mod deosebit de aplicarea corespunzătoare a principiilor autoconducerii și autogestiunii ale noului mecanism economico-financiar.

Se manifestă o permanentă preocupare pentru punerea la dispoziția populației a unui volum de mărfuri în continuă creștere, într-o structură sortimentală variată și de calitate superioară. În primul trimestru al acestui an planul de desfacere a fost realizat în proporție de 101,8 %, cu o depășire de 21,1 milioane lei.

Fondul de marfă atribuit și contractat pe semestrul II al anului în curs a asigurat o bună aprovizionare a populației municipiului Timișoara beneficiind în comparație cu anul trecut de un volum sporit de mărfuri alimentare în valoare de 53,5 milioane lei.

Astfel față de trimestrul I au fost desfăcute un volum de 38,2 tone făină, 55,3 tone paste făinoase, 26,5 tone orez, 1 270,7 tone carne, 2 545 tone preparate din carne, 68,9 tone margarină, 93,7 tone zahăr, 1 228,2 tone produse zaharoase, 11,7 tone conserve din carne, 88,6 tone preparate culinare, 82,2 tone pește, 173 tone conserve legume, 55,1 tone conserve fructe, 31 753,9 hl bere etc.

Aplicînd în viață prevederile programului privind dezvoltarea producției de preparate culinare în perioada 1986—1990 se acționează intens pentru asigurarea unui volum sporit de preparate culinare la domiciliu prin rețeaua de magazine alimentare.

Totodată avînd în vedere și extinderea rețelei comerciale pe strada Lidia s-a dat în folosință un nou complex comercial cu o suprafață de 533 mp. Pentru cei mici au fost amenajate raioane speciale în cadrul magazinelor, iar în Piața Unirii s-a deschis magazinul „Voinicel“, unitate specializată pentru copii.

Pentru perioada primăvară-vară o atenție deosebită s-a acordat comerțului stradal, iar pentru o cît mai bună aprovizionare a populației cu apă minerală a fost stabilit în fiecare cartier un magazin care desface acest produs. Rețeaua comercială a municipiului Timişoara cuprinde un număr de 201 magazine care desfac un sortiment bogat de produse cu un număr de 1 553 lucrători.

CONS PESTE
PASTE FAINOASE
BACANIE

Dintre aceştia s-au remarcat în mod deosebit prin contribuția adusă la realizarea sarcinilor colectivele conduse de tov. Cistelecan Iuliana și Botușescu Floare de la unitatea 53 situîndu-se pe locul I, Carliciuc Teodor și Novac Petru de la magazinul 8 pe locul II, Bușe Elena și Zimbreanu Iuliana de la unitatea 41 pe locul III. Un experimentat și stimat lucrător comercial este și tov. Rînzeu Mihai de la unitatea 37, care împreună cu minunatul său colectiv știe cum și în ce fel să-și mulțumească numeroasa clientelă punîndu-le la dispoziție produsele solicitate cu îndemînare, amabilitate și o servire ireproșabilă, așa cum se cere unui comerț modern.

De asemenea o unitate atotcuprinzătoare, bine aprovizionată, cu o expunere exemplară și lucrătoare atente este magazinul 50 condus cu multă pricepere de Grund Eva și Ianc Slobodanca.

Tot la înaltele cote ale comerțului modern se situează și colectivele conduse de Ștefan Magdalena și Ștefan Viorel de la unitatea nr. 62, Chiu Aurelia și Bogdan Milan de la magazinul nr. 63, Ciocoiu Paula și Pasca Ana unitatea 73 și mulți alții care au participat și participă cu însuflețire la patriotica întrecere socialistă și care în prezent întîmpină anul 1987 cu rezultate tot mai grăitoare fapt ce demonstrează că vor într-adevăr să-și respecte angajamentul de a realiza pînă la finele anului 1986 peste două miliarde lei. Acest deziderat este realizabil, ținînd cont de faptul că beneficiază de un real sprijin din partea factorilor locali de răspundere.

Acestea au fost cîteva imagini din universul Întreprinderii Comerciale de Stat Mărfuri Alimentare Timișoara, care reverberează în oglinda rîului „Bega“.

ION CIOCOIU

COMPOTURI
GEMURI
LEGUME
ALIMENTE
COPII

„ELECTROCERAMICA“ TURDA

Urmare din pagina a IV-a

Bobină BVP 250 W	buc.	40	211,50	8 460
Bobină RA 400	buc.	15	219	3 285
Comutator C 32371	buc.	1	357	357
Cilindri straticel 23 × 33	Kg	100	89	8 900
Întrerupător basculant bipolar	buc.	20	44	880
Patroane AFG 10 Agr I	buc.	20	32,10	624
Microbandă T2 M4 013—20	Kg	10	754	7 540
Patroane AFG 200 A	buc.	10	53	530
Priză CF 16 B	buc.	30	95	2 850
Priză și fișă 16 A pt. mașini unelte	buc.	30	280	8 400
Prize industriale 32 A	buc.	20	106	2 120
Prize și fișe 32 A	buc.	60	234	14 040
Prize 0962 pt. mașini unelte	buc.	10	240	2 900
Selector cu cheie 663	buc.	15	173	2 595
Contact mobil AC3 — 200 A	buc.	2	1 650	3 300
Cilindri straticel 19 × 29	Kg	50	89	4 450
Cilindri straticel 33 × 45	Kg	30	84	2 520
Limitatori cursă 4463	Kg	26	200	5 200
Limitatori cursă 4485	Kg	20	2 515	50 300
Contacți mobili III — IV	buc	500	133	66 500,00
Contacți mobili AR 4017	buc	30	52	1 560,00
Contacți mobili BC 60 A	buc	10	10	100,00
Contacți mobili AR 63 A	buc	50	33	1 650,00
Contacți mobili RC 80 A	buc.	10	21,50	215,00
Contacți mobili AR 100 A	buc	10	36,65	367,00
Contacți mobili A9 105 A	buc.	10	76	760,00
Contacți mobili AR 125 A	buc.	10	76	760,00
Contacți mobili AC 150 A	buc.	10	14	140,00
Contacți mobili TCA 150 A	buc.	10	202	2 020,00
Contact fix AR 100 A	buc.	20	47	940,00
I — IV	buc	100	109	10 900,00
I — IV 116513	buc.	500	39,60	19 845,00
I — IV 126513	buc	200	16,55	3 310,00
I — IV 405130909	buc.	300	48,58	14 574,00
Contactor 126768	buc.	300	36,85	11 035,00
Contactor 126510	buc	500	39,21	19 605,00
Contactor 181139	buc.	100	39,69	3 969,00
Contactori 126771	buc	50	10,80	504,00
Bară Cu 2 MA 70 × 20	Kg	62	84	5 208,00
Tablă Cu 9 HA 0,5 × 560 × 200	Kg	200	87,27	17 450,00
Tablă Cu 9 HA 3,0 × 1000 × 2000	Kg	100	81'70	8 170,00
Tablă Cu 9 1/2 T 5 × 560 × 2000	Kg	78	49,85	3 888,00
Țevi Cu 9 M Ø 5 × 1	Kg	50	124,00	6 202,50
Țevi Cu 9 M Ø 6 × 1	Kg	120	121,55	14 586,00
Țevi Cu 9 HA Ø 18 × 3	Kg	156	93,73	14 621,90
Țevi Cu 9 HA Ø 30 × 3	Kg	14,5	92,90	1 347,05
Țevi Cu 9 HA Ø 10 × 2	Kg	95	104,85	9 960,75
Bandă alamă Cu Zn 12 × 5	Kg	100	63,70	6 370,00
Bandă alaăm Cu Zn 12 × 10	Kg	67	61,60	4 127,00
Bară hexagon 63 M Ø 14	Kg	100	38,90	3 890,00
Sîrmă alamă trefilată 7,9 × 3,2	Kg	69	105	7 245,00
Tablă Am 63 1/2 T 5 × 500 × 2000	Kg	102	64,80	6 609,60
Țeavă Am 63 1/2 T Ø 8 × 1,5	Kg	400	56,20	22 480,00
Țeavă Am 63 1/2 T Ø 10 × 2	Kg	208	52,70	10 961,60
Țeavă Cu Zn 37 1/2 T Ø 15 × 3	Kg	24	79	1 896,00
Țeavă Am 63 1/2 T Ø 15 × 3	Kg	63	81,25	5 118,75
Țeavă Am 1/2 T 38 × 3	Kg	33,5	45,45	1 522,60
Sîrmă trefilată Al 3033 1/2 T Ø 1,85	Kg	200	35,10	7 028,00
Sîrmă metalizare Al Ø 2	Kg	190	172	32 680,00
Tablă Al 99,5 1/2 T 0,5 × 1000 × 2000	Kg	500	41,80	20 900,00
Tablă 2 T 1,0 × 1000 × 2000	Kg	800	21.80	16 864,00
Oțel rapid de scule				
Oțel rapid de scule Rp 1 Ø 25	Kg	150	214,00	32 190,00
Oțel rapid de scule Rp 1 Ø 30	Kg	50	214,17	10 708,50
Tablă inox 0,5	Kg	300	63,30	28 990,00
Tablă inox 1.5	Kg	200	31,30	6 260,00
Tablă mijlocie și groasă				
Tablă neagră 30 mm	Kg	1 000	4,50	9 000,0
Tablă neagră 50 mm	Kg	2 500	4.50	11 230.00
Profile mijlocii și ușoare				
OL 37 100 × 10	Kg	7 000	4,12	28 840,00
Oțel OL 37 Ø 28	Kg	5 000	9,60	25 000,00
Oțel OL 37 Ø 70	Kg	1 000	4,50	4 500,00
Oțel OL 37 Ø 80	Kg	1 000	4,50	4 500,00
Oțel L 100 × 100 × 10	Kg	5 000	5,00	25 000,00
Oțel U 100	Kg	1 000	5,00	5 000,00
Oțel U 120	Kg	1 000	5,00	5 000,00
Oțel I 120	Kg	1 000	5,00	5.000,00
Benzi laminate la rece				
Bandă 15 × 0,65	Kg	186	6,05	1 125
Bandă 20 × 1	Kg	149	4,75	708
Bandă 65 × 4	Kg	180	3,40	612,00
Discuri diamantate				
12 A2/45 150—10—3—D126 R 100	buc.	40	7 409	296 390
1A1R—300—2—10F126 M 100	buc.	180	8 921	1 605 780
1A1R—350—2—10—20 D 126 M 100	buc.	90	11 744	1 056 960
1A1R—350—2—10—20 D 126 M 100	buc.	49	10 295	504 455
1AF1—150—1—5—D126—M126	buc.	1	25 941	25 951
1AF1—100—10—4—D126 M 125	buc.	7	24 912	174 385
1A1R—250—1,8—D125 M 100	buc.	7	8 229	617 175
6A2B—300—30—2—D126—M100	buc.	1	25 579	25 579
Armături industriale din fontă				
Robineți gaz 2 1/2	buc.	30	272	8 160,00
Robineți trecere 2″	buc.	100	61	6 100,00
Robineți trecere 2 1/2	buc.	63	116	7 308,00
Robineți sertar 2 1/2″	buc.	10	252	2 520,00
Robineți siguranță 2 1/2″	buc.	10	2 003	2 000,00
Robineți aburi 1/2″	buc.	28	35	980,00
Robineți aburi 1 1/4″	buc.	15	70	1 050,00
Robineți aburi 2″	buc.	15	120	1 800,00
Robineți dublu reglaj 1/2″	buc.	44	32,90	1 446,60
Robinet ventil 1519 DM 100	buc.	29	750	21 750,00
Robinet vană D 2 A 20 × 25 A	buc.	10	5 025	30 250,00
Termozale	buc.	10	350	3 500,00
Freze				
Freză pt. canelat coadă cilindr.				
STAS 1680/75 3 × 40	buc.	15	18,20	273,00
5 × 47	buc.	30	18,70	561,00
6 × 57	buc.	40	20,00	800,00
8 × 63	buc.	80	24,70	1 976,00
10 × 72	buc.	50	28,70	1 435,00
12 × 83	buc.	40	53,40	1 336,00
14 × 83	buc.	20	39,40	788,00
16 × 42	buc.	10	53,00	530,00
Freză coadă conică				
STAS 681/75 CM2 22 × 123	buc.	120	71	8 520,00
CM3 25 × 147	buc.	80	98,50	7 880,00
CM3 32 × 155	buc.	90	201	18 090,00
CM3 36 × 155	buc.	30	224	6 720.00
Freză cilindro frontală				
STAS 1684/75 3 × 40	buc.	30	15,20	456,00
4 × 43	buc.	20	15,30	306,00
8 × 63	buc.	20	23.00	460.00
Armături din fontă pt. inst. sanitare				
Robinet pt. aburi M-4001 1/2	buc.	40	35	1 400
1	buc.	20	50	1 000
1 1/4	buc.	18	72	1 296
1 1/2	buc.	4	72	288
2	buc.	10	98	980
2 1/2	buc.	10	165	1 650
Robinet cu cap M 800 1/2	buc	50	13	650
1	buc.	60	26	1 560
1 1/4	buc	10	40	400
1 1/2	buc.	40	50	2 000
2 1/2	buc.	60	272	16 320
Robinet de trecere M-83 1 1/2	buc.	160	168	28 880
2	buc.	150	200	30 000
2 1/2	buc.	100	210	21 000
3	buc.	20	250	5 000
Fitinguri din fontă pentru instalații sanitare și interioare				
Coturi negre 1/4	buc.	92	2,70	248,4
3/8	buc.	200	2,90	580
1	buc.	130	6,30	819
2	buc	50	17,80	890
2 1/2	buc.	7	35,30	247
Mufe negre 3/8	buc.	100	1,85	185
1	buc.	80	3'85	308
1 1/4	buc	40	5,15	206
2	buc	10	9'80	98
2 1/2	buc	6	16,70	100,2
Teuri negre 3/4	buc.	70	6'40	448
1 1/4	buc	80	11,30	1 034
1	buc.	140	7,35	1 029
1 1/2	buc	70	16,40	1 148
2	buc	30	21,90	657
2 1/2	buc.	25	40,50	1 012,5
3	buc	4	64.50	258
Zincate				
Coturi Zn 3/8	buc.	100	3,25	325
3	buc.	190	64,20	12 198
Reducții 2/4 — 3/8	buc.	100	3,35	335
Racord olandez 1	buc	30	16,40	492
Teu Zn 1	buc.	45	8,80	396
1 1/4	buc.	20	14'70	294
a) **Alezoare, adîncitoare**				
Alezoare STAS 1263 4,0	buc.	20	14,40	283
Alezoare STAS 1263 5,0	buc.	10	15,30	153
Alezoare STAS 1263 6,0	buc.	10	16.30	163
Alezoare STAS 1263 34	buc.	90	103	927
Adîncitoare 1367 8 × 60	buc.	20	29,50	590
Adîncitoare 1367 10 × 60	buc.	20	35,50	710
Adîncitoare 1367 10 × 90	buc.	20	33,70	674
Adîncitoare 1367 12,5 × 60	buc.	10	39,10	391
Adîncitoare 1367 25 × 60	buc.	10	119	1 190
Adîncitoare 1367 16 × 60	buc	30	56	1 680
Adîncitoare 1367 12,5 × 90	buc.	10	41,40	414
Adîncitoare 1367 1 6 × 90	buc	20	45.40	908
Țevi instalații negre				
Țeavă instalații neagră 1/2″	Kg	800	6,70	5 396,80
3/4″	Kg	300	6.18	1 854,50
1 1/4″	Kg	200	5.90	1 180,0
Diverse				
Cuie construcții				
Cuie construcții Ø 5 × 150	Kg	600	6,82	4 092
3 × 70	Kg	10	7,07	707
3 × 80	buc	400	7,02	2 808
2 × 40	kg	100	4,56	456
Lanț industrial STAS 7951 Ø 7	Kg	800	21.05	16 840
Organe de asamblare piulițe				
fluture M 8	buc.	800	1,20	960
M 10	buc.	3 000	1,70	5 100
M 12	buc	1 000	2,15	2 150
Piulițe M 10 cap pătrat	buc	1 750	13.75	24 062
Metale dure bastoane				
Stealit Ø 4	Kg	100	765	76 500
Țesătură zincată 1 0,5 Ø 0.5	Kg	500	31,0	18 600
Piese schimb Balkancar				
Ambreiaj complet 16990010	buc.	2	1 200	2 400
Ax față complet 406187010100	buc.	2	14 590	29 180
Ax fațămoto 123201001	buc.	1	38,90	38,90
Contacți ficși 1123513—126513	buc.	1 296	39,69	51 438,24
Contacți ficși 126513	buc.	510	16,55	8 440,05
Contacți ficși 405130909	buc.	89	48,58	38 329,62
Contacți mobili M 200 RG	buc.	18	162,00	2 916,00
Contacți M 200 A AR	buc.	10	70	700,00
Contact M 200 A RA	buc.	1	164	164,00
Contactori 1267681423576400	buc	778	36,85	28 669,30
Contactori 126510/42368040	buc.	1 096	39,21	42 974,16
Contactori 126771/423570306	buc.	272	25,53	7 025,76
Contactori 181139	buc.	305	39,69	12 105,45
Contactori 125793	buc.	1	204,12	204,12
Contactori 126771	buc.	273	10,08	2 751,84
Concing 825 × 15 637001	buc.	1	915,00	915,00
Capete bară	buc.	8	86,00	688,00
Capete bară 207155	buc.	10	115,00	1 150,00
Cadra ridicător fără cilindru	buc.	3	4 823,44	14 470,32
Cap cilindru 119590	buc.	4	79,60	318,00
Fuzetă tractor 24101609	buc.	2	62,00	124,00
Grup cpnic EV 717	buc.	10	1 256,75	12 367,50
Grup diferențial	buc.	1	4 284	4 284,00
Geantă roată	buc.	10	224,35	2 243,50
Lanț gol 6186010005	buc.	6	926	5 556,00
Peri colector 16 × 32 × 45	buc.	141	49,54	6 985,14
Peri	buc.	48	19,96	958,08
Pompe ulei 121206	buc.	6	1 541	9 246.00
Pompă apă				
Balkancar 169001	buc.	4	322	1 288,00
Reostat pornire 3150300	buc.	7	3 040	21 280,00
Roți pline 600 × 9 208326	buc.	7	333	2 331,00
Radiator tractor 60861020000	buc.	3	1 240	3 720,00

M.I.Et.-C.I.E.

ÎNTREPRINDEREA „ELECTROCERAMICA“ TURDA

Aplicarea unitară a prevederilor Decretului 250/1986 a scos în evidenţă, pe ansamblul economiei, importante resurse materiale inactive, care, potrivit directivelor economice de importanţă majoră ale planului de stat urmează să fie reactivate şi riguros gospodărite.

Unitate reprezentativă a industriei naţionale, Întreprinderea Electroceramica Turda se preocupă cu rezultate notabile să aplice elementele prin care se realizează stadiul noului mecanism economico-financiar atît prin prisma efectelor pe care acestea le provoacă în cadrul propriei întreprinderi, cît şi a influenţelor directe şi indirecte ce le pot avea asupra celorlalte unităţi ce formează ansamblul economic naţional.

În condiţiile unei producţii suplimentare stabilite pentru acest an, colectivul întreprinderii turdene şi-a analizat cu deosebit simţ de răspundere rezultatele materiale şi financiare în raport direct cu sarcinile economice care îi revine unităţii şi cu prerogativele Decretului 250/1986.

Astfel stînd lucrurile s-a ajuns la concluzia că prin accelerarea vitezei de rotaţie a mijloacelor circulante şi reducerea consumurilor specifice de materiale, combustibil şi energie, se poate realiza o eficienţă sporită în activitatea de ansamblu a unităţii disponibilizîndu-se în acelaşi timp o importantă bază materială ce îi devine excedentară.

Reducerea stocurilor fără utilizare mediată înseamnă de fapt nu numai eliberarea unor importante mijloace băneşti imobilizate, ci şi sprijinirea acelor unităţi din economie care au o bază materială deficitară, contribuind astfel la o echilibrare a balanţei de resurse pe ansamblul economiei naţionale.

Procedîndu-se cu responsabilitate şi operativ la lichidarea supranormativelor se obţine o creştere substanţială a vitezei de rotaţie a fondului de rulment, o eficienţă sporită în utilizarea corectă a mijloacelor financiare, cerinţă care angajează întregul colectiv pentru reactivarea tuturor valorilor materiale fără utilizare imediată în întreprindere.

Acesta este de fapt conceptul de bază al noului mecanism economico-financiar care vizează gospodărirea exigentă a mijloacelor materiale şi financiare.

În scopul atenţionării întreprinderilor interesate, redăm în cele ce urmează lista stocurilor de materiale supranormative de la Întreprinderea Electroceramica Turda.

DE REŢINUT!

Unităţile interesate de oferte publicate mai sus pot lansa, de urgenţă, comenzi ferme la următoarea adresă:

„Întreprinderea „ELECTROCERAMICA“
Str. Bihorului 19
TURDA — Cod 3350

Întrucît materialele supranormative ale unităţii turdene sînt deficitare în ansamblu balanţei, se va da prioritate la livrare întreprinderilor de interes naţional cu sarcini de export, cît şi obiectivelor industriale în curs de execuţie.

Prezumtivii beneficiari sînt informaţi pe această cale că toate rezervele ofertei sînt din loturi de fabricaţie recentă, au certificate de calitate şi nu prezintă degradări sau vicii cauzate de depozitare.

În funcţie de cererea beneficiarilor, Întrep. Electroceramica execută expediţia materialelor comandate prin coletărie CFR.

Toţi posibilii parteneri comerciali sînt asiguraţi cu anticipaţie de operativitate şi solicitudine.

Relaţii şi detalii de ordin comercial se pot deţine la telefonul 953/1 23 50.

Material-caracteristici	UM	Cantit	PU	Valoare
1	2	3	4	5
Burghiu elicoidal scurt				
STAS 573/76 Ø 1,2	buc.	60	1,40	84,00
1,6	buc.	20	1,70	34,00
1,8	buc.	20	1,90	38,00
2,0	buc.	30	2,15	64,50
2,2	buc.	30	2,45	73,50
2,6	buc.	30	2,40	72,00
4,0	buc.	20	3,60	72,00
4,6	buc.	30	5·65	169,50
4,7	buc.	30	4,75	142,50
4,9	buc.	40	6,20	248,50
5,6	buc.	30	8,40	252,00
5,7	buc.	50	8,60	430,00
6,0	buc.	30	9,05	271,50
6,3	buc.	30	8,55	256,50
6,4	buc.	20	10,80	216,00
6,7	buc.	30	9,40	282,00
7,0	buc.	30	12,40	372,00
7,2	buc.	30	8,73	261,90
7,3	buc.	20	14,00	280,00
7,5	buc.	50	12,75	637,50
7,6	buc.	20	12,70	254,00
7,7	buc.	30	12.70	381,00
8,3	buc.	30	14.80	444,00
8,8	buc.	20	15,80	316,00
9,0	buc.	30	20,50	615,00
9.1	buc.	100	20,80	2 080,00
9,3	buc.	100	17,60	1 760.00
9,4	buc.	50	21,20	1 060,00
9,6	buc.	80	23,80	1 904,00
9,7	buc.	30	24,10	723,00
9,8	buc.	20	24,10	482,00
10,0	buc.	10	24,30	243,00
10,1	buc.	15	24,30	364,50
10,2	buc.	30	27,00	810,00
10,3	buc.	80	22,80	1 824,00
10,4	buc.	80	27,70	2 224,00
10,5	buc.	30	23,70	711,00
10,6	buc.	15	28,90	433,50
10.7	buc.	20	29,40	588.00
10,8	buc.	10	30,90	309.00
11,0	buc.	60	31,60	1 896.00
11.1	buc.	60	31,60	1 896,00
11,2	buc.	30	33,50	1 005,00
11,6	buc.	30	36,10	1 083.00
11,7	buc.	80	36,10	2 888,00
11,8	buc.	30	32,60	976,00
12	buc.	20	40,20	804,00
13,2	buc.	40	26,70	1 068,00
13,5	buc.	20	44,80	884,00
13,7	buc.	20	36,80	736,00
14	buc.	20	41,30	826,00
14,5	buc.	20	51,00	1 020,00
14,7	buc.	30	42,80	1 284,00
15	buc.	20	58	1 160,00
16	buc.	15	54	210,00
1	2	3	4	5
17	buc.	10	59	590,00
17,5	buc.	15	61,60	924,00
19,5	buc.	10	79,50	795,00
20	buc.	10	106	1 060,00
Burghie elicoidală lung				
STAS 574/73 Ø 2	buc.	50	5,50	200,00
3,1	buc.	30	5,20	165.00
3,7	buc.	30	7,25	217,00
4,3	buc.	20	8,35	167,00
4,5	buc.	30	6,45	193,50
5,3	buc.	30	13,80	414,00
5,7	buc.	30	12,70	381.00
6,3	buc.	40	15,80	630.00
6,9	buc.	20	25 00	500,00
7,0	buc.	30	25,,00	750,00
7,3	buc.	30	23,40	702,00
7,4	buc.	40	23.40	936,00
7,6	buc.	20	25,90	518.00
7,7	buc.	20	27,20	544,00
7,8	buc.	30	25,90	777.00
9,2	buc.	30	34,20	1 026,00
9,7	buc.	20	39,30	785,00
10,5	buc.	15	39,30	589,50
11	buc.	10	45,50	455,00
11,1	buc.	20	77,00	1 540,00
11,5	buc.	10	45,50	455,00
12,6	buc.	25	53,50	1 337.50
13	buc.	30	59,00	1 770,00
13,5	buc.	80	61,00	4 880,00
13,7	buc.	15	73,00	1 095,00
15	buc.	30	64,00	1 920,00
15,5	buc.	40	68,00	2 720.00
17	buc.	15	99,00	1 425,00
20	buc.	10	124,10	2 141,00
21	buc.	5	150,00	750,00
23	buc.	5	164,00	820,00
24	buc.	15	173,00	2 495,00
26	buc.	10	240,00	2 400.00
29	buc.	3	327,00	981,00
31	buc.	3	392,00	1 176,00
Burghie elicoidal conică				
STAS 575/73 Ø 10.8	buc.	10	31,50	315,00
11	buc.	5	36,40	182,00
12	buc.	15	74,00	1 110,00
13	buc.	20	40,10	802.00
13,5	buc.	10	41,90	419,00
14	buc.	25	45,30	1 132,00
14,5	buc	75	55,00	4 125,00
15	buc.	15	53,50	802,00
15,5	buc.	5	55,00	275,00
17	buc	5	65,00	325,00
18	buc.	15	71,50	1 072,00
18,5	buc.	15	74,00	1 110,00
19,5	buc.	25	80,00	2 000,00
20,5	buc.	20	120,00	2 400,00
20.75	buc.	20	97,50	1 950,00
21	buc.	10	97,50	975,00
22,5	buc.	50	90,40	4 520,00
23	buc.	50	226,00	11 300,00
24	buc.	50	181,00	9 050,00
24,5	buc.	10	231,00	2 310,00
25	buc.	5	231,00	1 155,00
1	2	3	4	5
25,5	buc.	5	238,00	1 190,00
26,5	buc.	5	264,00	1 320,00
Burghiu elicoidal cu coadă conică				
STAS 575/73 Ø 27	buc.	5	279·00	1 395,00
28	buc.	4	310,00	1 240,00
29	buc.	3	322,00	966,00
30	buc.	1	370,00	370,00
31	buc.	3	384,00	1 152,00
32	buc.	3	445,00	1 335,00
34	buc.	3	449,00	1 347,00
38	buc.	3	545,00	1 635,00
39	buc.	4	615,00	2 460,00
60	buc.	3	1 500	4 500.00
Burghiu de centrnire forma „A“				
STAS 1114/73 Ø 1	buc.	120	3,10	372,00
1,6	buc.	130	8,80	264.00
10	buc.	40	162,00	6 480,00
forma „B“ 2,0	buc.	40	13,10	524.00
2,5	buc.	50	20,35	1017,50
3,15	buc.	20	12,82	256·40
4	buc.	30	35,40	1 062,00
Burghiu extralung STAS 6727				
7×250	buc.	20	41,60	832,00
7,5×250	buc.	20	46,70	934,00
9×0,5	buc.	15	59,00	885,00
9,5×250	buc.	17	71,50	1 072,50
10×250	buc.	10	74,50	745,00
12×315	buc.	15	108,40	626,00
12,5×400	buc.	20	105,00	2 100,00
13×315	buc.	15	118,00	1 770.00
14×250	buc.	20	90,00	1 800,00
14×315	buc.	10	108·00	1 080,00
16×315	buc.	10	157,00	1 576,00
Aparataj electric de joasă tensiune				
Buton comandă	buc.	10	67,50	675
Buton ciupercă 652	buc.	10	150,50	1 505
Bloc relee BRT TSA 30/6	buc.	10	51	510
Bloc relee BRT TSA 32/11	bluc	20	68	1 360
Bloc relee BRT TSA 32/15	buc.	30	68	2 040
Bloc relee BRT TSA 32/15	buc.	20	68	1 360
Bloc relee BRT TSA 63/40	buc.	5	74	370
Bloc relee BRT TSA 400/250 A	buc.	5	36,70	183,50
Bloc relee BRT TSA W 630 A/200 A	buc.	2	423	346

excelsior

Ana Caia Avram

ÎNSENINARE

Orbit de fulger, asaltat de grindeni
Îşi cerne văzul pulberea luminii
Cînd, scormonind pămîntul, spadasinii
Speranţelor ţîşnesc de pretutindeni.

Îndurerate-n lînceda-aşteptare
Ca ochiul de izvor închis în stepe
Şi fuga de pustiul ce începe —
Se surpă-n piepturi văluriri amare.

Dar flacăra zvîcnind ca o săgeată,
De după stinsa ploaie de sub pleoape,
Sclipeşte-a-nseninare şi-a aproape
Şi a lumină vie, tremurată !

PENUMBRE

Păşesc răzleţ şi lin ca în balade
Penumbrele-nserării-nrourate —
Şi-n ochiul apei strălucirea scade,
Lin îngustîndu-şi zborul ce se zbate.

Adulmecă a frunţii-alunecare,
Pîn-la izvoare rătăcite-n ierburi,
Iar legănarea aripei îi pare
Că-i incrustează-n tîmple sacre herburi.

Şi, rămuroşi, copacii îşi desfac
Rotite braţe, cuprinzînd tăria-
Cum îşi răsfrînge-n iluzoriul lac,
Fugarul cerb, smerită, sihăstria !

CĂDERE

Cutreierînd vitale spaţii
Din lung istov şi singulară
Des pribegind nesiguranţa
S-a-ntors din lumea ei stelară
Măiastra pasăre, bolnavă
De visul ei desperecheat —
Avid de-albastrele mistere
Închise-n zborul eterat.
Ucisă, aripa-n cădere
De plumb, atîrnă indecis ;
Eternă-i numai strădui̇nţa
De-a-şi face cuibu-n noul vis.

TĂGADA

Cînd, palid, temerile nasc
Durerii mele — neagră floare —
Dincolo de orizonturi plînsul
Sticlos al stelei care moare,

Din nengenatul ochi al lunii
Cad lacrimi smulse din pupile
Fosforescente, în genunea
Şi-n jarul buzelor febrile.

Că mai există ... că exist
O simt în galbenul amar
Ce-mi schimbă lujerul văratic
Cu unul sterp, spoit cu var.

AMPRENTE

Acum trei nopţi şi jumătate
Urcam pe scări de funigei
Să-ajung spre cerurile tale
Să-mi spui ce vrei şi ce nu vrei.

Prin labirintele-nserării,
Pierdută-n golul dintre nopţi,
Ecou e vîntul în timpane,
Cînd strig să-mi dai tot ce nu poţi.

Dar văd că-n pietrele calcare
Adînc amprentele-şi imprimă
Pe malurile-nsingurării
Viclenii paşi, de neagră Ştimă!

cenaclu

În şedinţa de marţi, 16 decembrie a.c. a Cenaclului Asociaţiei scriitorilor şi al revistei „Orizont" a citit un grupaj de versuri poetul **Gheorghe Azap.** Şedinţa a fost condusă de **Al-Jebeleanu.** Referatul, semnat de **Ion Arieşanu,** a subliniat perspectivele literare ale poeziei audiate, ale autorului supus analizei critice : „Azap, un poet răsfăţat de critică şi cititori ... El aduce o culoare locală, vervă, pitoresc, un umor frust. A rămas constant sieşi, de la debut, într-o permanentă dedublare a eului nostalgic şi eului ironic ... E, totuşi, o poezie ameninţată uneori de accentul excesiv parodic, autoparodic, deşi pot fi detectate în ea zone de gravitate nostalgică". În continuare au luat cuvîntul : **Nicolae Ţirioi** : „Poezia lui Azap e originală, dincolo de limbaj ... o originalitate a sufletului sincer, minată cîteodată de riscul manierismului ; **Eugen Bunaru** : „o poezie circumscrisă liricii ludice, într-o linie uşor detectabilă a literaturii române, cu bună priză la cititor" ; **Cornel Ungureanu** : „Situarea lui Azap în literatura română actuală e de multă vreme clarificată. El revigora lirica românească prin materiale şi mijloace foarte riscante. Dar poezia lui era şi este o poezie foarte puternică, cu un ton inconfundabil, cu piese ce pot fi reţinute pentru orice antologie" ; **Rodica Oprean** : „Gheorghe Azap — un inocent şi un entuziast" ; **Lucian Alexiu:** „Nu e o poezie provincială, ci una pitorească. Dacă e receptată numai pentru pitorescul din ea, ştacheta exigenţei coboară. De multe ori poetul „renunţă" aproape la poezie, în favoarea unei „cronici rimate" ; **Marcel Tolcea** : „Sub masca ironiei, a autoparodiei, Azap îşi joacă mereu eul liric. Are o mare bucurie de a scrie, şi totuşi e timorat de propria poezie" ; **Mircea Mihăieş** : „Un poet prizonier al propriei formule poetice, cu un glas atît de distinct, încît nu se mai disting silabele poeziei. Şi totuşi, se întrevăd cîteva tonuri noi, ale unei poezii testamentare, în tradiţie villonescă" ; **Mircea Şerbănescu** : „Un spirit ironic, un umor al locurilor natale, impregnat de o undă de tristeţe. **Al. Jebeleanu** : „O poezie ironică şi sentimentală, în linia Topârceanu. Un poet în care cred.

Şedinţa următoare a Cenaclului — marţi, 13 ianuarie 1987.

Podoabe tradiţionale

(Urmare din pag. I)

a societăţii, fenomenul de aculturaţie, accelerat în secolele XVIII—XIX, prin deschiderea colectivităţilor autarhice economic şi favorizat de rapiditatea „jocurilor schimburilor" va produce o transgresare a semnificaţiilor podoabelor şi chiar dispariţia unora. Fenomen firesc şi motivat prin caracterul dinamic al culturii populare. Expoziţia temporară se doreşte o călătorie în lumea semnificaţiilor, enunţate mai sus, multe pierdute de acum, în satul contemporan. Tematica acesteia prilejuieşte, totodată, cunoasterea a trei meşteşuguri tradiţionale. Este vorba de ţesut, brodat şi prelucrarea artistică a metalelor, ridicate la rang de inaltă meşteşugire prin virtuozitate, inventivitate şi ingeniozitate tehnică. Primele două meşteşuguri artistice s-au făptuit individual, de fiecare femeie în gospodărie. Astfel, fenomenul este generalizat iar creatorul rămîne anonim. Al treilea, cel al prelucrării metalelor, a fost practicat de meşteri bijutieri specializaţi, organizaţi în bresle. Toate cele trei meşteşuguri artistice au atins culmi de măiestrie şi pot rivaliza cu îndeletniciri similare din toate colţurile lumii. Tehnica tradiţională de vopsire a firului textil, cu ajutorul coloranţilor vegetali, ne aminteşte, prin tonurile stinse şi elegante, de rafinamentul cromatic francez. Tehnica de ţesut şi ales pe dos cu oglinda şi intervenţia în ţesătură a firului metalic este similară cu cea utilizată în tapiseria flamandă. Broderia plină în relief cu fir metalic ne duce cu gîndul la Bizanţ, iar broderia spartă pe fir sau după desen se aseamănă cu cea central europeană. Iată cîteva exemplificări ce confirmă principiul paralelismului cultural dar şi apartenenţa şi integrarea artei populare româneşti în civilizaţia universală. Meşterii, specializaţi în prelucrarea metalelor obişnuite sau nobile, işi demonstrează, de asemenea, meşteşugul prin utilizarea de tehnici diferite: turnarea în tipare, modelarea la cald, încovoierea, ciocănirea, incizarea, şlefuirea, montura de tip floral a monedelor, efectuată prin combinare de tehnici şi virtutea virtuţilor: tehnica filigranului. Acestora le adăugăm cele două tehnici de confecţionare a podoabelor din mărgele: aplicarea şi înnodarea. Un evantai de tehnici răspîndite la toate popoarele lumii.

panoramic

O **exemplară manifestare culturală,** devenită deja tradiţie a locului, asupra căreia vom reveni : zilele culturii la Făget, semn sigur că în această parte de ţară dragostea de cultură şi artă autentice, pusă în slujba celor mulţi, nu încetează să devină dorinţă şi ţel ale muncii celor ce se simt datori să-şi onoreze investitura de propagatori ai culturii. ● **Vernisaj la Complexul muzeal Timiş** (în organizarea secţiei de artă) : expoziţia de artă decorativă contemporană a membrilor Filialei U.A.P. Timişoara. ● **Premieră pe scena Teatrului maghiar de stat :** „Viaţa mea în teatru", un spectacol-recital al artistei lirice Margareta Zsizsik. ● **Duminică, 21 decembrie, ora 11,30,** la Galeriile de artă Bastion va avea loc vernisajul Salonul anual de artă al Filialelor U.A.P. Timişoara şi Lugoj. ● **Scriitoarea Elena Dragoş** s-a întîlnit cu pionierii şi şoimii patriei de la Şcoala generală nr. 16 şi din cadrul Casei pionierilor din Timişoara. ● **La Cenaclul Casei universitarilor** a citit un fragment de roman Lucian Petrescu. Conducătorul şedinţei — Livius Ciocârlie ; referent — Vasile Popovici. Au luat cuvîntul Adriana Babeţi, Eugen Bunaru, I. D. Teodorescu, Elena Ghiţă, Daniel Vighi, Cornel Secu, T. Nădăban. ● **Biblioteca** judeţeană a prilejuit cititorilor o întîlnire cu scriitoarea Ildico Achimescu, autoarea volumului „Romanţă cu busolă", recent apărut la Editura „Facla". A prezentat — Florina Gâldău. ● **Cercul de proză** al aceleaşi instituţii şi-a consacrat o recentă şedinţă evocării personalităţii scriitorului Sorin Titel. ● **Tot de la Biblioteca judeţeană** — o invitaţie (pentru duminică, 21 decembrie, ora 10,30) la cenaclul de poezie „Ars poetica". Citeşte Ignea Loga. Referent — Ion Jurca Rovina. ● **Demne de toată aprecierea publicului,** cele două recitaluri de colinde laice şi cîntece bătrîneşti ale Filarmonicii de stat „Banatul". ● **O premieră de zile mari** (pentru cei mici) la Teatrul de păpuşi : „Mowgli — Cărţile junglei", în regia Ioonei Rauschan. Vom reveni.

INDEX

televiziune

Duminică, 21 decembrie. 11. 30. Telex. 11,35. Lumea copiilor. 12,40. Din cununa cîntecului românesc. Muzică populară. 13,00. Album duminical. 14,45. Contemporanii noştri. 19,00. Telejurnal. 19,15. Ţara mea azi. Epoca Nicolae Ceauşescu — judeţul Olt în anul 65 al partidului. 19,35. Cîntarea României. 20,15. Film artistic. Un caz de conştiinţă. 21,40. Feerie pe gheaţă. 21,50. Telejurnal. **Luni, 22 decembrie.** 20,00. Telejurnal. 20,20. Orizont tehnico-ştiinţific. 20,35. Tezaur folcloric. 20,55. Roman foileton. Calvarul. 21,50. Telejurnal. **Marţi, 23 decembrie.** 20,00. Telejurnal. 20,20. Viaţa economică. 20,30. Teatru TV. Cu toată dragostea, de Dorel Dorian. 21,50. Telejurnal. **Miercuri, 24 decembrie.** 20,00. Telejurnal. 20,15. Viaţa economică. 20,25. Republicii un cîntec unanim. Versuri şi cîntece patriotice. 20,35. Timp al marilor înfăptuiri revoluţionare. 20,50. Film serial — Ambulanţa. 21,50. Telejurnal. **Joi, 25 decembrie.** 20,00. Telejurnal. 20,20. Viaţa economică. 20,35. Istoria la viitor. 30 decembrie 1947—1986. Documentar ştiinţific. 21,00. Invitaţie în studiourile Radioteleviziunii. Întîlnire cu opereta. 21,30. Învăţămîntul şi pregătirea cadrelor înalt calificate. 21,50. Telejurnal. **Vineri, 26 Decembrie** 20,00. Telejurnal. 20,20. Viaţa economică. 20,35. Cadran mondial. România în Anul Internaţional al Păcii. 20,50. La stema republicii. 30 Decembrie 1947—1986. Versuri şi cîntece. 21,05. Patria de lumină şi glorie. Epoca Nicolae Ceauşescu. Documentar sinteză. 21,25. Serial ştiinţific. 21,50. Telejurnal. **Sîmbătă, 27 decembrie.** 13,00. Telex. 13,05. La sfîrşit de săptămînă. 14,40. Decembrie. Cronica evenimentelor politice. 19,00. Telejurnal. 19,20. Teleenciclopedia. 19,40. Start ... în anotimpul tinereţii ! Spectacol cu public. 20,30. Film artistic. Omul de pe stradă. 22,30 Telejurnal.

sport

STEAUA ...

... n-a apus la Tokio, în Ţara Soarelui Răsare, unde, cum am văzut toţi cei care iubim fotbalul, românii noştri au fost cei mai buni de pe terenul finalei intercontinentale ; plus că — şi decisiv — Belodedici a înscris un gol clar ca lumina zilei ; numai că arbitrul, din Uruguay, a găsit de cuviinţă (ca şi tuşierul) să anuleze şansa Stelei, tot aşa cum a închis ochii la asprimea excesivă cu care au jucat fundaşii argentinieni, mai ales acel Montenegro, în contra lui Lăcătuş, mereu secerat de rafalele-i osoase ; nutream speranţa că un asemenea eveniment fotbalistic va fi onorat de o înaltă calitate a arbitrajului, nicidecum nu va fi marcat de afecţiuni geografice — şi supărarea nu ne va trece cît va fi veacul de lung, încă.

Drept e că Steaua, fără Duckadam şi fără Bölöni, nu are strălucirea care a consacrat-o, axul său de forţă fiind, detaşat, trio-ul Belodedici—Bumbescu—Iovan, cu scădere de formă şi forţă la mijloc şi în atac, îndeosebi în spaţiul din preajma coronarelor : careul advers ; acolo, fie şi la doi paşi de poartă, ne ia cu ameţeală, orbim şi bîjbîim, ba, parcă ne şi sfiim să dăm cu lopta-n plasă, fericindu-l, acum, pe norocosul Pumpido cu întreaga sa River Plata ori River Plate, cum zic, diferit, crainicii.

Rămîne '86 anul cel mai rotund din istoria fotbalului românesc. E meritul Stelei, trupa noastră de aur. Cinste ei !

Nu mă pot abţine să nu amendez finalul turului Politehnicii, în seria III-a a celei de-a doua divizii ; duminică, în întrevederea cu F.C. Maramureş, flăcăii de pe Bega s-au făcut de ocară. Corect : s-au făcut din nou de ocară. Mai mare ruşinea, tocmai acasă, în faţa omului care speră, mereu, că se va întîmpla revirimentul fotbalului din jur. Chiar, cînd va suna ceasul ? !

În nr. 52, ultimul din '86 vom divulga opţiunea „Orizont" faţă de liderii figurilor sportive pe anul ce se sfîrşeşte.

Teodor BULZA

din lirica lumii

HUGO VON HOFMANNSTHAL

(1874—1929)

AMÎNDOI

Cu-o mînă fermă ea ținea paharul.
Bărbia, gura ei urma cleștarul.
Ușor și sigur mersul ei era,
Din cupă nici un strop nu picura.

Ușoară era mîna lui, și tare :
Un tînăr armăsar strunea, călare,
Și dintr-un singur gest nepăsător
Brusc îl oprea, ca săgetat de-un fior.

Dar cînd a trebuit să ia paharul
Ușor, din mîna ei, ce-ntinse darul,
Cristalul fu prea greu pentru cei doi :
Ei tremurau alături, amîndoi,
Și-o mînă nu găsea cealaltă mînă,
Și vinu-ntunecat pica-n țărînă.

RAINER MARIA RILKE

(1875—1926)

MOARTEA IUBITEI

El despre moarte ce știu toți știa :
că vai ! ne ia, ne-aruncă-n amuțire.
Dar cînd — o, nu de el răpită ! — ea
căzu, ușor desprinsă din privire,

spre tainicele umbre, cînd de-odată
el le simți, precum o lună, jos
că-aveau acum surîsul ei de fată
și felu-i înțelept, sfios,

atît de-aproape morții i-au părut,
parcă s-ar fi-nrudit cu fiecare
prin ea ; sătul de gurile fiecare,

el, necrezîndu-le, numi acest ținut
bine-așezatul, veșnic-zîmbitorul —
Și-l pipăi aievea cu piciorul.

PAUL VERLAINE

(1844—1896)

XXX

Plouă încet peste oraș
ARTHUR RIMBAUD

E-n mine-un plîns nestins
Asemeni ploii-n stradă.
Ce-i lîncedul prelins
Ce-n pieptul meu s-a-ntins ?

O, zgomot blînd al ploii
Pe-astfalt și-acoperiș !
Plictis rozînd eroii —
O, blîndul zvon al ploii !

E-un plîns ne-ntemeiat.
În inima scîrbită.
Cum ? nimeni n-a-nșelat ?
E-un plîns ne-ntemeiat.

Dar ce cumplit mă chinui
Să nu știu pentru ce,
Nimic nu pot să-nvinui,
Și-atît de-amar mă chinui.

JORGE LUIS BORGES

(1899—1986)

CELUI CARE NU MAI E TÎNĂR

Acuma poți să vezi tragica scenă
Și orice lucru așezat la locul său :
Cenușile și spada pentru Dido,
Și banii pentru Belizarie,
De ce tot stărui să descoperi lupta
În bronzul cel brumat al hexametrilor,
Cînd iată-aici doi stînjeni de țărînă,
Sîngele-aprins și groapa larg căscată ?
Pîndește-aici oglinda fără fund
Care-și va aminti și va uita reflexul
Ultimei tale clipe și-agoniilor.
Te-a-ncercuit sfîrșitul. Este locuința
În care curge-ncet amurgul tău fugar
Și strada străbătută zi de zi.

Traducere de
Ștefan Aug. DOINAȘ

Fernand Braudel — istoric al lumii mediteraneene*)

Contemplînd Mediterana de pe malul algerian, marele istoric Fernand Braudel „o iubește cu patimă" și „îi consacră cu bucurie ani îndelungați de studiu". Sub înrîurirea ideilor curentului grupat în jurul revistei „Annales", el scrie nu o istorie clasică, pur descriptivă a statelor mediteraneene, ci o carte despre Marea Interioară și despre oamenii ei văzuți din perspectiva cotidianului, dublată aceasta, la rîndul ei, de una mai generală, mai largă și complementară în același timp, a universului mediteranean raportat mereu la spațiul european și mondial.

În paginile cărții, rafinamentul literar și erudiția științifică dau viață, sub multiple aspecte, unei lumi aflate în centrul universului european, unei lumi în care se relevă complex personalitatea unor țări și popoare cu un rol încă dominant în Europa veacului al XVI-lea. Imperiu ridicat prin conjuncturi favorabile, Spania ca și întregul spațiu mediteranean, semnifică o lume aflată într-o permanentă mișcare, căutare, este un univers dominat de eterne legi, dispunînd de posibilități aproape nelimitate.

Braudel relevă convingător, slujindu-se nu doar de o bogată informație, ci și de un variat (pluridisciplinar) instrumentar de lucru, cursul complex al războaielor ce opun lumii creștine a regiunii mediteraneene (Spania, Veneția), lumea islamică (Imperiul otoman). De fapt, eternul conflict Europa—Orient, desfășurat între două spații spirituale diferite, fiecare cu legile și aspirațiile proprii.

Sfîrșitul veacului al XVI-lea surprinde o Mediterană invadată deja de nave comerciale engleze și olandeze, o Mediterană aflată în afara evenimentelor majore, în timp ce secolul al XVII-lea, aducînd noi mutații în conștiința umanității, consacră totodată și alte puteri în arena europeană, Franța, Olanda, lumea germană, Rusia și mai ales alte probleme : revoluția burgheză, germenii economiei urbane industriale, lupta pentru supremație colonială, în fine, o civilizație născută acum din acea „forma mentis" impusă de societățile din arsenalul nord-european, mai reci, mai raționale. Așadar. metafizica Nordului

Mediterana rămîne însă spațiul unei civilizații eterne care modificîndu-se cantitativ în elemente de suprafață, își păstrează moștenirea unor structuri sociale și a unei vieți dominate de legi fundamentale ce vin din perioadele îndepărtate și glorioase ale civilizației antice. Invitîndu-ne s-o revedem cu ochii minții și s-o înțelegem profund și într-o manieră sui generis, istoricul francez nu face altceva decît să re-construiască istoria unei lumi situate pe piscul dintre cele două evuri : medieval și modern. Braudel nu este un cronicar pedant al eternului uman aflat într-o permanentă dispută cu el însuși, dispută care definește însuși sensul istoriei.

Mircea DRECIN

---

*) Fernand Braudel, **MEDITERANA ȘI LUMEA MEDITERANEANĂ ÎN EPOCA LUI FILIP AL II-LEA**, Prefața Alexandru Duțu, Traducere de Mircea Gheorghe, București, (6 vol.), 1985—1986.

RAYMOND CHANDLER

ROMAN FOILETON

O iubire tîrzie a lui Marlowe

53.

— La vreo douăzeci de mile de aici pe un drum de țară în direcția șoselei 395. E un drum foarte puțin frecventat. Locul se numește Los Penasquitos Canyon. Un loc pustiu ca-n palmă. Cînd a sosit ajutorul șerifului, mașina era absolut goală.

Mi-am aprins o țigară și i-am oferit una și lui Alessandro.

— Ai vreo idee, Marlowe ?

— Nu mai multe decît dumneata

— Spune, totuși.

— Dacă Mitchell a avut vreun motiv serios să dispară, și-ar fi lăsat mașina într-un garaj. Nimeni n-ar fi fost curios.

Am străbătut iar coridorul. I-am salutat pe ofițerul de serviciu și am urcat din nou în mașină. Mă simțeam cu douăzeci de ani mai bătrîn. Știam — și eram sigur că și căpitanul Alessandro știe — că Mitchell nu mai era în viață, că nu el condusese mașina pînă la canionul Los Penasquitos, ci altcineva, în timp ce Mitchell zăcea mort pe canapeaua din spate.

Era imposibil să privești altfel lucrurile. Unele lucruri sînt adevărate pentru că există ca atare, scrise pe o hîrtie sau înregistrate pe bandă de magnetofon. Iar altele sînt adevărate pentru că trebuie să fie adevărate. Altfel totul ar fi fără sens.

M-am pregătit să parchez în fața intrării lui Rancho Descansado. Am stins farurile și am oprit motorul, dar am continuat să mai alunec vreo cincizeci de metri în josul dealului înainte de a pune frîna. Am urcat la recepție. Deasupra soneriei ardea un bec slab, dar ușa era închisă. Nu era decît zece și jumătate. Am ocolit clădirea și am continuat să merg printre copaci pînă am dat peste două mașini. Una dintre ele era un Herz, închiriată, la fel de anonimă ca o monedă într-un aparat telefonic, dar, aplecîndu-mă, i-am văzut numărul de înmatriculare. Lîngă ea se găsea rabla lui Gable. Nu cu multă vreme înainte era parcată în fața Casei del Poniente. Acum se găsea aici.

Am continuat să merg pe sub copaci pînă am ajuns în dreptul camerei mele. Liniște și întuneric. Am urcat cele cîteva trepte și am lipit urechea de ușă. Cîteva clipe n-am auzit nimic. Apoi am distins un plînset înăbușit. Un plînset de bărbat, nu de femeie. După aceea un rîs sec. Apoi ceva care părea o lovitură dată cu toată forța. Am coborît treptele am trecut printre copaci și am ajuns la mașină. Am deschis portbagajul și am scos manivela. M-am întors în fața camerei la fel de atent ca și înainte — dacă nu și mai atent. Am ascultat. Liniște. Nimic. Doar tihna nopții. Mi-am scos lanterna de buzunar și am luminat cu ea fereastra camerei. M-am îndepărtat pe furiș de ușă. Cîteva minute nu se întîmplă nimic. Apoi ușa se întredeschise. M-am repezit în ea cu umărul cu toată puterea. Cel care se afla îndărătul ei se clătină și izbucni în rîs. I-am văzut, în penumbră, mîna cu pistolul. L-am lovit peste încheietură cu manivela. Scoase un urlet. L-am lovit și peste cealaltă încheietură. Am auzit arma căzînd pe podea. Am bîjbîit undeva în spate și am aprins lumina. Am închis ușa cu piciorul. Era un roșcovan cu ten pămîntiu și cu o privire absolut goală. Se schimonosea de durere, însă privirea îi rămase la fel de goală. Cu toate că era pe jumătate terminat, se ținea tare.

Traducere de
Mihai CERNEA

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRAVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PIRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : TIMIȘOARA, strada RODNEI 1.
Telefoane : 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907.

BIBLIOTECA „ASTRA"
SIBIU

Proletari din toate ţările, uniţi-vă!

orizont 52

SAPTAMINAL POLITIC-SOCIAL ŞI LITERAR-ARTISTIC EDITAT DE UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.S.R. ŞI COMITETUL JUDEŢEAN DE CULTURA ŞI EDUCAŢIE SOCIALISTA TIMIŞ

NR. 52 (1036) 26 DECEMBRIE 1986 ● SERIE NOUĂ ANUL XXXVII ● 16 PAG. 3 LEI

ORGANIZARE ŞI CONDUCERE ŞTIINŢIFICĂ

Sistemul social al societăţii socialiste se prezintă ca o structură funcţională, iar organizarea şi controlul ei înseamnă în esenţă cunoaşterea şi coordonarea acestor funcţii. Caracterul conştient al procesului făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate, îmbinarea deciziei politice ferme cu întărirea democraţiei muncitoreşti-revoluţionare, asigură dezvoltarea economică şi socială temeinică şi rapidă a ţării noastre.

Tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU, preocupîndu-se permanent de perfecţionarea relaţiilor social-politice şi de creşterea rolului conducător al partidului a subliniat încă de la tribuna Congresului al IX-lea al P.C.R. necesitatea descoperirii, studierii şi instituţionalizării unor căi şi metode noi, moderne de conducere şi organizare. Referindu-se la necesitatea îmbunătăţirii şi perfecţionării activităţii de planificare şi conducere a economiei, secretarul general al partidului preciza: „Complexitatea problemelor ridicate de economie, ştiinţă, cultură, de întreaga activitate de edificare a noii societăţi, impune ca o necesitate obiectivă, îmbunătăţirea continuă a formelor organizatorice şi a metodelor de conducere".

Urmărind permanent, pe baza unor minuţioase analize ştiinţifice, modul de funcţionare al sistemului economiei naţionale, impactul crizei mondiale asupra unor ramuri şi structuri, secretarul general al partidului nostru, tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU a sesizat cu promptitudine anumite contradicţii care au apărut, priorităţile ce se impun pentru a se asigura dinamismul economiei noastre, optimizarea relaţiilor social-politice. Constatînd o anumită rămînere în urmă a organizării şi conducerii în raport cu nivelul dezvoltării forţelor de producţie, tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU, în cuvîntarea la Plenara C.C. al P.C.R. din 9—10 decembrie 1986 arăta că o problemă „deosebit de importantă care se pune acum este aceea a perfecţionării şi îmbunătăţirii activităţii de conducere, de organizare a întregii activităţi, de creştere a răspunderii, a spiritului revoluţionar de muncă din partea tuturor activiştilor, a cadrelor de partid şi de stat, a organizaţiilor de partid, a tuturor colectivelor de oameni ai muncii". **Un principiu după care ne putem orienta în activitatea practică este ridicarea nivelului epistemologic la care se realizează organizarea şi conducerea. Pornind de la sensurile originare ale socialismului ştiinţific, criticînd empirismul şi rutina, tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU, încă de la începutul deceniului anterior, a formulat conceptul de conducere ştiinţifică a societăţii socialiste, excelentă clarificare şi sistematizare teoretică a studiilor şi cercetărilor economice şi social-politice; secretarul general al partidului a precizat de nenumărate ori că societatea socialistă multilateral dezvoltată nu se poate edifica decît pe baza celor mai recente descoperiri din ştiinţă şi tehnică, în mod conştient, politic, pe baza unor programe şi planuri de dezvoltare economică şi socială judicios elaborate.**

Complexitatea crescîndă a problemelor care apar în societatea noastră pe măsură ce înaintăm tot mai mult spre comunism, solicită o abordare creatoare, originalitate şi inventivitate fără a renunţa la experienţa valoroasă a trecutului. Conducerea şi organizarea, prin natura lor fenomene de coordonare, relaţionale, necesită competenţă şi curaj, interdisciplinaritate şi interdomenialitate.

Cadrul politic instituţional creat din iniţiativa tovarăşului NICOLAE CEAUŞESCU, statul, partidul şi organizaţiile de masă şi obşteşti coordonate în cadrul F.D.U.S., instituirea autoconducerii şi autogestiunii, îmbunătăţirea formelor de planificare şi conducere unitară pe baza planului naţional unic, perfecţionarea democraţiei muncitoreşti revoluţionare prin creşterea rolului consiliilor oamenilor muncii şi al adunărilor generale vor permite intensificarea coordonării şi controlului în toate planurile şi la toate nivelele, înfăptuirea unei organizări şi conduceri ştiinţifice, revoluţionare.

Constantin STRUNGA

REPUBLICA — DEZIDERAT ŞI FORMĂ DE GUVERNARE A ROMÂNIEI

Înzestrat şi animat de o morală social-politică sănătoasă, poporul nostru a făcut corp comun cu ideea de progres istoric, cu forma de guvernare capabilă să faciliteze acest progres. Pe măsura formării şi dezvoltării conştiinţei de sine, de neam şi popor, în mod deosebit, odată cu pătrunderea sa în epoca modernă, căutările s-au accentuat, minţile luminate de pe întinsul patriei noastre au început să formuleze idei, să finalizeze teoretic aceste căutări. Între ideile cu valenţe politice prin definiţia lor, ideea de Republică — formă de guvernare care să impulsioneze şi să asigure o dezvoltare cît mai rapidă cu putinţă a Ţării — a ocupat un loc central în gîndirea social-politică românească începînd cu paşoptiştii. „Românii — spunea marele revoluţionar şi patriot, Nicolae Bălcescu — să se întocmească în Republică democratică ... să întocmească un stat de cetăţeni liberi şi egali sau deopotrivă unii cu alţii, fără domnie şi boierie (...) Republica este un stat în care oamenii adunaţi îngrijesc singuri de soarta lor, fără a-şi pune stăpîni pe cap, avînd în lucrarea lor drept regulă dreptatea şi drept ţintă frăţia".

De altfel, mişcarea socialistă din ţara noastră a înţeles că numai lupta împotriva monarhiei şi a regimului burghezo-moşieresc poate asigura instaurarea unei Republici democratice, populare. În acest sens, tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** arăta: **„Atitudinea mişcării socialiste împotriva monarhiei, pentru o republică democratică, pentru realizarea egalităţii între toţi cetăţenii, indiferent de naţionalitate, a contribuit la crearea unei largi opinii democratice în România"**. Este meritul nepieritor al Partidului Comunist Român că a cultivat responsabil o asemenea opinie, ridicînd-o pe treptele împlinirii ei reale. Astfel, iniţierea, organizarea şi conducerea insurecţiei armate din august 1944 de către P.C.R. a constituit o adevărată probă de foc în drumul spre cucerirea dobîndirea Republicii pentru care au militat înaintaşii. August biruitor a marcat — după cum se ştie — începutul revoluţiei de eliberare naţională şi socială, antifascistă şi antiimperialistă. În prima etapă a acesteia, sub îndrumarea partidului revoluţionar al clasei muncitoare, în România au fost create premisele saltului spre Republica populară. Între acestea, amintim de instaurarea guvernului de largă concentrare democratică de la 6 martie 1945, de victoria în alegerile parlamentare din noiembrie 1946, de înlocuirea elementelor reacţionare din aparatul de stat cu reprezentanţi ai maselor largi populare etc. Deci, noul conţinut democratic obţinut în bătăliile pentru puterea politică a intrat într-o flagrantă contradicţie cu forma monarhică de conducere a Ţării. În aceste condiţii, din iniţiativa partidului comuniştilor, la 30 Decembrie 1947, prin alungarea monarhiei, a fost instaurată Republica Populară Română. Îndepărtarea monarhiei a fost posibilă, deoarece raportul de forţe se schimbase fundamental în favoarea clasei muncitoare şi a aliaţilor acesteia. Aşteptată cu nerăbdare, abolirea monarhiei a produs o mare satisfacţie în rîndul maselor largi populare. „În ziua de adio, scria T. Arghezi în Tableta „Republică şi Mona hie", ultimul rege... a fost lăsat să ne părăsească, fără oftatul nimănui". Astăzi, după aproape patru decenii, semnificaţia evenimentului a avut o importanţă istorică pentru viaţa şi destinul poporului nostru. Aşa cum se arată în Programul P.C.R., „Odată cu înlăturarea monarhiei şi proclamarea Republicii, la 30 Decembrie 1947, România a intrat într-o etapă nouă a dezvoltării sale. Cucerirea întregii puteri politice de către clasa muncitoare în alianţă cu ţărănimea muncitoare şi celelalte categorii de oameni ai muncii şi instaurarea regimului de democraţie populară marchează trecerea la înfăptuirea sarcinilor revoluţiei socialiste".

Deziderat împlinit, însă, întregit, amplificat deoarece în concepţia partidului nostru a devenit o Republică populară. După acea dată memorabilă, avînd ca formă de guvernare Republica Populară Română, poporul nostru, condus şi mobilizat de Partidul Comunist —a transformat din temelii întreaga societate. În contextul acestei forme de guvernare, pe parcursul unui deceniu şi jumătate, au fost generalizate relaţiile de producţie socialiste în întreaga economie naţională, au fost desfiinţate clasele exploatatoare şi, implicit, orice formă de asuprire etc. Aşa că, energiile declanşate de instaurarea Republicii Populare au avut drept finalitate victoria socialismului pe întreg cuprinsul patriei noastre.

Crearea bazei tehnico-materiale a socialismului, necesitatea consolidării ei, precum şi a ascensiunii Ţării pe culmi tot mai înalte de civilizaţie materială şi spirituală au determinat ca, în anul 1965 — an de referinţă în istoria contemporană a patriei — Republica Populară Română să devină Republica Socialistă România, stat al democraţiei muncitoreşti, revoluţionare. Anul celui de-al IX-lea Congres, anul în care tovarăşul **NICOLAE CEAUŞESCU** a fost ales drept cîrmaci al partidului şi al Ţării, anul deschizător de noi orizonturi s-a dăltuit, deja, cu majuscule în conştiinţa poporului. În acest răstimp, pe cît de scurt, pe atît de bogat în acumulări, România socialistă a devenit o ţară modernă, cu o industrie avansată, cu o agricultură în plină dezvoltare. Paralel, ştiinţa, arta şi cultura — factori hotărîtori ai prosperităţii generale au cunoscut progrese nebănuite în trecut. De altfel, în anii care au trecut de la proclamarea Republicii Socialiste România, timp denumit cu îndreptăţită mîndrie **„EPOCA NICOLAE CEAUŞESCU"**, patria noastră s-a transformat într-un imens şantier, de muncă şi creaţie. Acum, avînd ghid documentele programatice ale celui de-al XIII-lea Congres al partidului, cuvîntările tovarăşului **NICOLAE CEAUŞESCU**, poporul nostru este angajat cu toată capacitatea în lupta pentru dezvoltarea intensivă a economiei, creşterea puternică a productivităţii, pentru o nouă calitate a muncii şi vieţii în vederea realizării obiectivului strategic al actualului cincinal: intrarea României în rîndul ţărilor cu dezvoltare economică medie. Dispunem de toate condiţiile pentru realizarea sarcinilor şi obiectivelor stabilite de forumurile partidului şi poporului. **„Avem un program de mare perspectivă în dezvoltarea României, arăta tovarăşul NICOLAE CEAUŞESCU în cuvîntarea la recenta plenară a C.C. al P.C.R., care presupune trecerea în acest cincinal la o nouă etapă de dezvoltare, iar în perspectiva anilor 2000, crearea condiţiilor necesare afirmării în munca şi viaţa poporului nostru a principiilor comuniste".**

Prof. dr. Traian BUNESCU

DIN SUMAR:

Sociologie şi condiucere socială ● Interviuri cu Leopoldina Bălănuţă şi Simina Ivan ● Ancheta „Orizont": Cercetare şi creativitate ● Olimpiada corală ● Cronici literare de Cornel Ungureanu şi Mircea. Mihăieş. ● Pagini de umor.

SOCIOLOGIE ȘI CONDUCERE SOCIALĂ

Avînd ca fundament teoretico-metodologic concepția materialistă a istoriei și utilizînd sistemul categorial de recunoscută valoare euristică al filosofiei marxiste, sociologia („cea mai generală știință socială nefilosofică" — I. Drăgan) deși indisolubil legată de filosofie nu poate fi identificată cu aceasta, disputa pe această temă — excesiv abordată în ultimii ani în literatura noastră — fiind definitiv clarificată. Dar tabloul sociologiei contemporane prezintă o diversitate de teorii, concepții și sisteme în permanentă confruntare, în cadrul sociologiei nemarxiste coexistînd obtuzitatea antiteoretică și efervescența empiristă a unor școli cu intemeierea biologistă, mecanicistă sau psihologistă a sociologiei, postulînd raționamente abstract-speculative și promovînd mari ambiții teoretice. Dacă în primul caz înscrierea pe pista hiperempirismului și preocuparea exclusivă de colectare a faptelor brute (sociografie) conduce — inevitabil — la „criza explicației" prin microanaliză (disecarea microscopică resimțind absența unei teorii coagulante, „sociologiile concrete" fiind considerate discipline autonome), dezvoltarea unei sociologii teoretice rupte de cercetarea empirică comportă la rîndu-i riscuri nu mai puțin grave, speculația metafizică sau fragilitatea bazei faptice transformînd sociologia într-o disciplină academic-universitară, „de cabinet", refuzîndu-i condiția vitală — deschiderea spre realitate și caracterul militant, ignorînd valoarea irefutabilă a practicii social-istorice. Sociologia ambiționează a fi un instrument de cunoaștere și orientare prospectivă a acțiunilor umane la scară micro- și macro-socială, angajarea sa nefiind însă îngust — utilitaristă. În acest sens, ca știință integratoare a diversității socialului, dovedind „organicitate teoretico-empirică", sociologia marxistă — repudiind deopotrivă empirismul lipsit de perspective și speculația ruptă de realitate (constituind prilejul unor fantazări) — prezintă indiscutabile virtuți explicative și aplicative, „ramificarea" sociologiei (fără a cădea în maladiile sociologiei „prea concrete") oferind șansa adîncirii investigațiilor și rafinării arsenalului metodologic ; în același timp, admițînd că „nici un sistem parțial nu este inteligibil prin el însuși" (Fr. Bourricaud), sociologia — promovînd viziunea sistemică — își înscrie ca cerință imperioasă atașarea „fragmentului de realitate" explorat la întreg — sistemul social global.

Firește, **sociologia nu are pretenția de a fi singurul mijloc de cunoaștere a realității sociale** ; ca teorie generală a sistemului social global (I. Iordăchel) și știință socială de sinteză ea preia concluziile științelor particulare (utile pentru soluții parcelare) și realizează — prin reconstrucție teoretică — o analiză proprie, specifică (oferind trecerea de la social la sociologic), propunînd — corespunzător finalității sale practic-transformatoare — formule de optimizare (motivate sociologic), convergente preocupărilor de perfecționare a întregii noastre vieți social-economice. Tentativa de investigare interdisciplinară a dinamicii sociale (în complexitatea, contradicțiile și tendințele ei) asigură baza informațională riguroasă pentru fundamentarea științifică a programelor naționale, sociologia concentrîndu-se asupra direcțiilor și proceselor sociale fundamentale. Pentru a preîntîmpina eventuale neclarități considerăm oportun a preciza că pregătirea sociologică este utilă și necesară specialiștilor din variate domenii iar **rolul conducător (coordonator) al sociologului în cadrul echipelor interdisciplinare nu trebuie înțeles în sens strict — administrativ, participarea (dispeceratul) fiind de viziune** ; în orice caz, indiscutabilă este însă **prioritatea cercetărilor sociale față de intervențiile sociale**, însăși soluționarea diverselor probleme specifice, particulare (apartenente diferitelor compartimente ale ansamblului social) nefiind posibilă în afara **conducerii politice unitare.**

Evident, **interesul pentru conducere** nu este de dată recentă ; în condițiile contemporaneității însă și cu deosebire în context socialist, prin extensiunea cîmpului acțiunii sociale conștiente și organizate acest interes se amplifică și vizează nu doar incidențele practice imediate ale actelor de conducere ci **eficiența lor socială pe termen lung.** Complexitatea sarcinilor și obiectivelor construcției socialiste, caracterul unitar al economiei și procesul de omogenizare socială permit și necesită conducerea societății în ansamblul ei, ȘTIINȚA CONDUCERII SOCIETĂȚII SOCIALISTE studiind corelațiile optime dintre diferite subsisteme, explorînd efectele deciziilor într-un anumit sector asupra sistemului social global, asigurînd **restrîngerea cîmpului de manifestare a spontaneității** prin conștientizarea și scientizarea acțiunii social-istorice.

Civilizația tehnică (în sensul cuprinzător al noțiunii) nu poate fi contrapusă programelor de dezvoltare multilaterală, armonioasă și echilibrată a societății iar **procesul luării deciziilor sociale — act esențial în conducere — a fost și rămîne terenul unor dezbateri și al unor opțiuni politice** (S. Tamaș). Conducerea este de fapt funcție a puterii (angajînd interese și idealuri de clasă), **știința conducerii fiind așadar profund partinică** (observația invederînd natura politică a conducerii societății și aptitudinea politicului de a fi catalizator al acțiunilor umane). Realizînd fuziunea dintre teoria științifică (expresie a „înțelegerii întregii mișcări istorice") și mișcarea revoluționară a maselor, partidele revoluționare ale clasei muncitoare probează vocația și consecvența revoluționară a acestei clase (propunîndu-și făurirea societății fără clase), **comunismul nefiind un mit** sau doar o doctrină ci o mișcare istorică — întruchipare a umanismului real.

Dacă știința **conducerii societății socialiste se definește ca o știință a acțiunii și în plină evoluție** (corespunzător înseși maturizării relațiilor socialiste și dezvoltării noii orînduiri), vom admite că ea are o problematică specifică, acoperind însă toate aspectele vieții sociale ; în același timp, știința conducerii societății socialiste reprezintă **locul de confluență a numeroase cunoștințe științifice** (S Tamaș), importanța celor sociologice neputînd fi contestată sau minimalizată în efortul de a asigura o reglare și orientare eficientă evoluției societății ca organism unitar și dinamic, conștient de sine. În acest sens, P.C.R. — ca centru vital al întregului sistem social — evitînd spontaneismul, voluntarismul sau doctrinarismul dogmatic — a inițiat un amplu program de măsuri și acționează consecvent pentru perfecționarea vieții social-economice la toate palierele sale, practica socială probînd că **formele și metodele de conducere și organizare nu sînt imuabile.**

De altfel ca subsistem al sistemului social global **politicul** are principii proprii și rol diriguitor, asigurînd buna funcționare a celorlalte subsisteme cu care interacționează dialectic (S. Brucan) ; cunoscutul politolog Karl Deutsch afirma chiar că „performanța politicului consistă esențialmente în modul cum afectează sectoarele nepolitice ale societății". Cum legitățile obiective nu pot fi suprimate sau substituite, cunoașterea și respectarea lor asigură elaborarea unor strategii eficiente și obținerea performanțelor optime ; dacă în formațiunile presocialiste istoria se desfășura ca proces natural fiind rezultanta acțiunii oarbe a legităților obiective, SOCIALISMUL — stăpînindu-și propria dialectică — reclamă fundamentarea științifică a conducerii proceselor social economice și politice, creșterea gradului de operaționalitate a cunoștințelor de conducere socială, prin descifrarea tendințelor evolutive și elaborarea unor prognoze pe termen **lung, în strînsă concordanță cu aceste cerințe. Propunînd o viziune integratoare** și totalizatoare, sociologia poate răspunde imperativului conducerii unitare **a întregii vieți sociale oferind soluții aplicabile în planul activității practice** reale, satisfăcînd condițiile informaționale reclamate de inițierea deciziilor politice (macrodecizii). **Lato sensu**, interpretarea tradițională a raporturilor dintre știință și politică ca activități principial opuse (aflîndu-și premisa viziunii dichotomice în mitul weberian al „neutralității științei față **de valori" și incompatibilității acesteia** cu caracterul subiectiv, teleologic al acțiunilor umane, dirijate de valori), își vădește anacronismul în condițiile **intruziunii științei în viața socială cotidiană** și a accentuării procesului de transformare a științei într-o forță de **producție** ; desigur însă, **funcția specifică a științei rămîne cunoașterea** (ea neschimbînd realitatea în mod nemijlocit). Prefigurînd tendințele **obiective al dezvoltării**, știința poate (și trebuie) să inspire factorii de decizie politică în elaborarea strategiilor progresului economico-social și evaluarea consecințelor previzibile pe termen lung, înrîurind pozitiv practica construcției sociale.

În ceea ce privește aportul sociologiei, N. Kallos observa justificat că **„valoarea cognitivă a sociologiei pentru conducerea politică este cu totul specială și de o deosebită importanță"**; îndreptățit, în a sa „Sociologie de la politique" Gaston Bouthoul nota **că „sociologia de astăzi este politica de mîine"**, sesizînd că prin specificul ei (viziunea de ansamblu asupra structurii și dinamicii sistemului social global) **sociologia** poate lumina incluziunile sistemelor sociale parțiale în societate **ca întreg**, oferind factorilor responsabili **o cunoaștere științifică** a realității (în continuă schimbare) — **condiție sine qua non a conducerii științifice. Este** neîndoielnic că punctul de vedere sociologic depășește pe cel economic, V. N. Subkin accentuînd că **„țelurile dezvoltării sociale țin de sfera sociologiei și nu de aceea a economiei".**

Fără a adînci aici problema enunțată, vom stărui în continuare asupra interdependenței obiectivului și subiectivului în viața socială reală, denunțînd anacronismul contrapunerii lor absolute ; sesizînd specificul mișcării sociale, Engels observa că **„în istoria societății, factorii activi sînt numai oamenii, înzestrați cu conștiință, care acționează cu rațiune sau cu pasiune în vederea unor scopuri anumite".** Aceeași idee este reafirmată în formularea aforistică a lui Marx potrivit căreia **„oamenii sînt în același timp și actorii și autorii propriei lor drame".**

În dinamica vieții sociale — ca totalitate foarte complexă și extrem de diversă — rolul fenomenelor psihosociale nu poate fi minimalizat, legile dezvoltării sociale acționînd de fapt **în și prin** activitatea agenților umani ; evident, **depășirea spontaneității sociale** prin folosirea conștientă a legităților sociale obiective nu se realizează de la sine, edificarea socialismului (marcînd un adevărat salt în organizarea politică a societății) — ca acțiune **conștientă, colectivă și evolutivă — înscriindu-și ca imperativ fundamentarea științifică** a politicii, **umanizarea relațiilor sociale** și afirmarea **consecventă a umanismului revoluționar. Disciplină politică fundamentală,** știința **conducerii** societății **socialiste** are ca **finalitate „atingerea unor valori complexe, de ordin social** și uman", factorii decizionali îmbinînd criteriile de eficiență economică cu cele de ordin social, optimizînd activitățile economice și îmbunătățind „performanțele" sociale. **Aspectele economice și** procesele extraeconomice interferează de fapt în cîmpul conducerii social-politice încît, pentru fundamentarea **științifică a deciziilor** și aprecierea priorităților în dezvoltarea economico-socială devine imperioasă abordarea sistemică și **„planificarea complexă socio-economică". Interdependența în creștere între compartimentele ansamblului social acutizează dezideratul metodologic al interdisciplinarității, repudiind explorările sectoriale și accentuînd asupra calității activităților și proceselor sociale. Este de altfel evident că folosirea exclusivă a indicatorilor statistici sintetici nu oferă o cunoaștere și o apreciere realistă a dinamicii sistemului socialist, neincluzînd elemente cu caracter predominant calitativ** : nivelul de protecție a mediului înconjurător și exigențele ecologiei supraviețuirii, calitatea sistemului de educație, starea fizică a cetățenilor și gradul de ocrotire a sănătății, modalități de utilizare a timpului liber, probleme familiale, de mobilitate socio-profesională și evoluție socio-culturală, participare la viața socială, condiții de locuire, transport, dotare tehnică-edilitară, nivelul de delicvență și criminalitate, etc.

Corelînd progresul tehnico-material cu dezvoltarea moral-spirituală, factorul subiectiv conducător manifestă o constantă preocupare pentru ameliorarea „calității vieții", acționînd neabătut pentru sporirea gradului de civilizație ; impactul factorilor non-economici, degajarea consecințelor sociale ale deciziilor tehnico-economice pe termen lung și inițierea măsurilor preventive corespunzătoare permit **evaluarea eficienței sociale a strategiilor de conducere,** prin necesara și permanenta lor raportare la exigențele noului tip de progres social — cel socialist.

În efortul de prospectare a tendințelor și de participare eficientă la diagnoza socială, sociologia — prin explicațiile de interdependență pe care le oferă — constituie un **factor de raliere a unor eforturi pluri- și inter-disciplinare** (I. Drăgan), răspunzînd cerinței studierii permanente și cunoașterii multilaterale a realității sociale (vizînd optimizarea funcționării sistemului global), degajînd consecințele sociale multiple și implicațiile sociologice ale proceselor și transformărilor ce survin în practica construcției socialiste.

Avînd valoare de cunoaștere și un scop nemijlocit practic, pătrunsă de spirit revoluționar, **sociologia marxistă — „conștiința critică" a societății —** își afirmă caracterul partinic și rolul creator, aserțiunea fiind atît de evidentă încît comportă și riscul unei superficiale acceptări ; reluînd afirmații de circulație adăugăm că **din perspectivă sociologică cunoașterea și acțiunea socială sînt obiective de nedisociat,** sociologia fiind o știință și o profesiune a angajării directe iar activismul fiind intrinsec meseriei de sociolog (nelimitată la aceea de „culegător de informații" sau „sfătuitor", cum adesea este conceput statutul „social scientist"-ului), **cercetătorul în domeniul științelor sociale fiind prin excelență un om politic.**

Concluzionînd, sociologia (în special) și întreaga constelație a disciplinelor social-umane trebuie să-și adîncească caracterul militant, validîndu-și această înaltă menire prin contribuții concrete, efectiv angajante, problemele diferitelor științe sociale, ca instrumente teoretice ale practicii revoluționare — **nefiind doar probleme de strictă specialitate ci aparținînd ideologiei socialiste** ; astfel, științele sociale în ansamblu vor fi în măsură a oferi o bază cognitivă solidă și adecvată perfecționării continue a organizării și conducerii societății socialiste, **fuziunea științificului și politicului pe tărîmul conducerii** și adîncirea democratismului socialist (dimensiune implicată în conceptul de societate socialistă multilateral dezvoltată) asigurînd, finalmente, prin amplificarea conducerii participative **valorificarea optimală a tuturor capacităților creatoare ale membrilor societății.**

Adrian Dinu RACHIERU

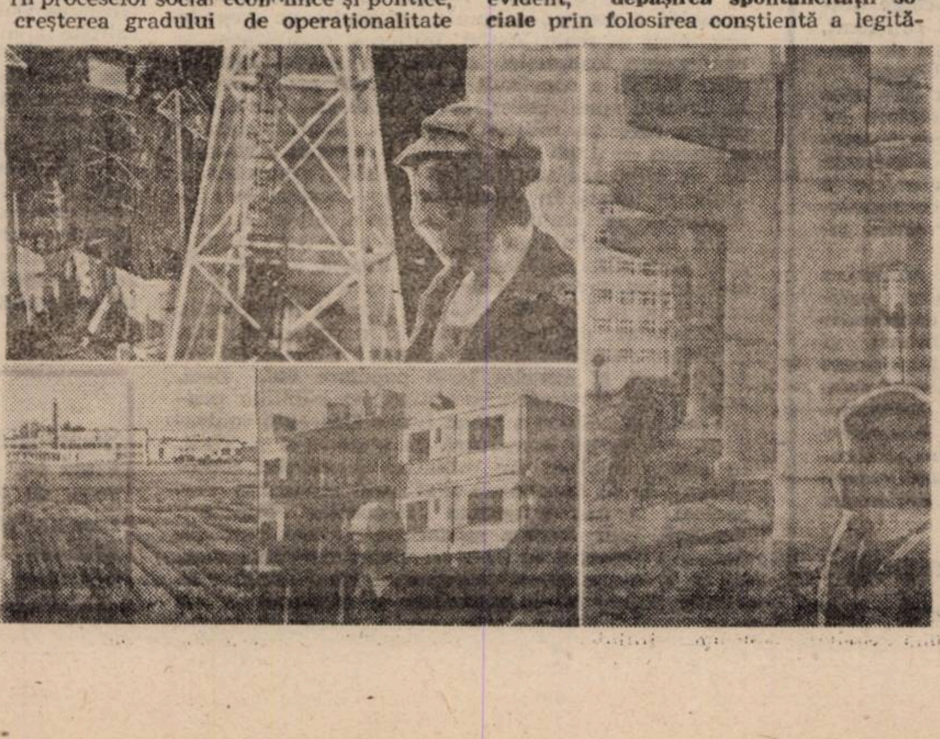

Cu Leopoldina Bălănuţă

„UNIVERSUL POEZIEI RĂMÎNE, PENTRU MINE, UN MIRACOL“

Într-un memorabil recital de poezie şi muzică, **Leopoldina Bălănuţă**, Actriţa nepereche a teatrului românesc de astăzi, a onorat — alături de violoncelista **Alexandra Guţu**, muzicologul **Iosif Sava** şi pianistul **Dragoş Mihăilescu** — scena Filarmonicii timişorene. Deşi a stat foarte puţin timp în oraşul nostru, am avut şansa de a purta, cu Domnia sa, această convorbire:

— Actorul care spune versuri, actorul care rosteşte versuri, actorul recitator. Uneori, singur pe scenă, singur pe scena goală. El şi publicul. Este, cumva, o altă artă?

— Are acelaşi scop,ca toate formele de artă: nevoia de a comunica. Eu din această necesitate recurg şi la poezie. Atunci cînd mă aflu, rostind versuri, în faţa oamenilor, am sentimentul că le spun ceva foarte important, foarte grav, stabilind cu ei o relaţie omenească sublimă (de care eu am nevoie şi, presupun, că şi ceilalţi), o legătură care îmi dă putere, îmi dă speranţă, îmi dă rost. Un neasemuit de binefăcător rost. Am şi putinţa de a-mi alege ce doresc din marea zestre poetică a poporului nostru, din cea a lumii întregi. Nu ştiu dacă e o altă artă... Nu cred... Se deosebeşte însă de interpretarea unui rol în teatru, fiindcă, în primul rînd, partener îţi este publicul. Te uiţi numai în ochii oamenilor din sală. Actorului recitator îi este mult mai greu, îndeosebi cînd apare absolut singur în faţa a sute de spectatori. Emoţia lui e cumplită, infinit mai mare ca în cealaltă ipostază. Mi-am dat seama, de asta, încă de la primul meu recital...

— Pe care l-aţi susţinut cînd?

— În primăvara lui 1977. Desigur, am mai spus şi pînă atunci versuri în public, fără a încerca un recital propriu-zis. Am crezut, atunci, după nenorocirea care s-a abătut peste noi, că oamenii au nevoie şi de poezie, au nevoie să se adune undeva, într-o sală, şi să asculte poezie. Să stăvilească spaima şi amărăciunea, să se apropie sufleteşte, să devină mai atenţi unii cu alţii, mai solidari... Astfel, primul meu recital l-am intitulat **Meşterul Manole**. Înţelegeţi de ce? Cînd mi-e greu, cînd mi-e foarte greu, merg şi mă adăpostesc în poezie, în muzică şi mă simt mîntuită...

— De ce oare un recital de poezie vă provoacă emoţii atît de mari? Vă e teamă de public?

— Nu, nu (doar) de public — publicul nostru este sensibil şi generos. Mă refeream la răspunderea pe care ţi-o asumi, tu, ca actor şi ea om, străduindu-te să-i comunici, convingător, semenului tău din sală ce a spus Eminescu, sau ce a spus Goethe. Glasul tău, fiinţa ta le pui în slujba gîndirii şi a harului unor creatori geniali, deveniţi simboluri ale spiritualităţii poporului lor. Conştiinţa acestui fapt e copleşitoare. Încerci să desluşeşti sensurile creaţiei lor. Această strădanie implică o foarte mare responsabilitate. Trebuie să simţi, să gîndeşti şi tu într-un anumit fel Şi, oricît ai stărui pe versurile lor, oricît le-ai repeta nu eşti scutit de îndoieli. Te îndoieşti de tine, de resursele tale, de ceea ce poţi da, de ceea ce poţi să transmiţi cu adevărat.

— Există, cred, la publicul nostru, o foame de recitaluri de poezie. De poezie mare, recitată de mari actori..

— Tot ce am făcut întru poezie şi muzică, în aproape un deceniu, dovedeşte asta. Anul trecut, colaborînd cu Iosif Sava, am susţinut o stagiune întreagă de paralele literare şi muzicale; am parcurs poezia lumii de la antici şi pînă azi. Am constatat, pe viu, această aviditate, atît de încurajatoare, a oamenilor iubitori de frumos. Pentru mine, contactul direct cu publicul, comunicarea (şi comuniunea) nemijlocită cu el au avut un efect extraordinar. Trecînd, într-un timp, printr-o perioadă grea (din pricini de boală, şi din altele...), continuînd şi atunci să apar, rostind versuri, în faţa oamenilor, m-am salvat ca fiinţă, mi-am salvat chiar viaţa... Universul poeziei rămîne, pentru mine, un miracol. El este ca o aripă ce se întinde, ocrotitoare, deasupra noastră, mîngîindu-ne şi alungînd orice sentiment de singurătate şi de zădărnicie... Îndrăgostită de poezie şi de muzică am fost de cînd mă ştiu Locul unde m-am născut a statornicit în inima mea această mare iubire.

— Unde se află Arcadia dumneavoastră?

— În Vrancea. Spaţiu mirific, impregnat de poezie şi de cînt.

— Cum vă pregătiţi recitalurile?

— Unii spun că poezia trebuie citită, nu recitată. Nu sînt de aceeaşi părere. Fireşte, întîi fac, de una singură, mai multe lecturi ale textelor pe care le-am ales. Descopăr, mereu, alte şi alte lucruri şi, totodată, posibile interpretări, emoţionîndu-mă. Nu pot să „tocesc“ versurile. Memorizarea lor este, la mine, una sufletească. O memorie a sufletului meu. Această memorie mă face să le rostesc pe dinafară. Şi necesitatea de a privi în ochii celor din sală.

— Cum se realizează colaborarea d-voastră cu Iosif Sava?

— De la început, ne-am propus să nu ilustrăm muzica prin poezie, şi invers. Încercăm să creăm un paralelism, dar şi o complinire, pe cît ne stă în putinţă. Emoţia provocată de una trece asupra celeilalte. Muzica poate să dea cuvîntului alte dimensiuni; cuvîntul poate fi pregătit de muzică. Dar şi receptarea muzicii se îmbogăţeşte prin poezie. Muzica îţi conferă, ţie, ca actor, o stare de graţie, pe care o transmiţi spectatorului. Ne fixăm unele teme. Spre pildă, Eminescu—Enescu; Nichita Stănescu—Bach. Nu sînt lipsită de modestie, însă bagajul meu poetic îmi îngăduie ca, pe o bucată muzicală cunoscută, adică pornind de la ceea ce îmi sugerează ea, să rostesc anumite versuri...

— Deci, fiecare recital este, astfel, unic?

— Da. Contez pe o mare libertate şi pe o continuă mobilitate a structurării lui.

— Dar ce părere aveţi de un recital pregătit, regizoral, pe o anumită structură, o... „formă fixă“, lucrată, scenic, în detaliu?

— Nu ştiu... N-am încercat pînă acum... Aş vedea un asemenea recital... Nichita Stănescu, conceput „sub o cupolă“ de muzică. S-ar putea... Încă nu mi-a propus nimeni... Nici un regizor...

— Cum suportaţi alternanţa dintre spectacolele de teatru şi recitaluri?

— Efectul poeziei asupra mea, şi ca actriţă, de teatru, este benefic, pentru că îmi adaugă, în interpretare, un plus de concentrare, de sinceritate, de gravitate, pe care laconismul poeziei îl cere. Adică, măsura să fie mama tuturor lucrurilor. Cum aminteam, recitînd, emoţiile sînt teribile (dar mă gîndesc, acum, ce-ar fi, ce-am fi fără ele?), „antrenîndu-mă“ pentru rolurile din teatru. Întotdeauna emoţiile dau aură, dau transfigurare... Şi, cît ar fi ele de chinuitoare, merită! Da, merită...

Convorbire realizată
de Iosif COSTINAŞ

---

interviu

Fericita moştenitoare

Sînt convins că orice consecvent al Teatrului de Operetă ar putea, la rigoare, să schiţeze, fără a întîmpina greutăţi prea mari, un portret al Siminei Ivan. Dar ceea ce poţi realiza cu uşurinţă „privitor ca la teatru“ fiind, se complică fundamental în urma discuţiei cu artista. Datele noi nu sînt multe şi nici foarte spectaculoase: Simina Ivan este la fel de atrăgătoare ca şi pe scenă, chiar dacă nu poartă costumul şi machiajul vreunui personaj celebru, are simţul umorului şi sămînţă de vorbă, deşi din prudenţă îşi începe discuţia cu „să ştiţi că eu nu sînt spontană“, îi place să povestească dezvăluind un sentimentalism care pare a fi principala trăsătură a caracterului său.

„Am crescut la Operă — spune Simina Ivan. Am poze de pe vremea sugăciei, în braţele mamei, în costum de Rosina. De atunci, cunoşteam mirosul machiajului, al costumelor şi nu cred că m-am rupt vreodată de această atmosferă. De la mama am deprins dragostea de-a face meserie fără a urmări avantaje sau glorie, pur şi simplu, din plăcerea de a o face“. Şi dacă mama Siminei este o cunoscută cîntăreaţă de operă, tatăl nu este altul decît celebrul gazetar interbelic (celebru mai ales prin cronicile sale de operă), fondatorul ziarului „Fruncea“, Nicolae Ivan. De amintirea lui se leagă anii cei mai frumoşi ai copilăriei Siminei. „Îi ştiu amintirile, i-am văzut revistele. Deseori îmi vorbea despre Timişoara şi despre trecutul ei. Îi semăn mult, mai ales la fire. De la el am dragostea pentru Timişoara, pentru Banat. Plecînd la Bucureşti, nu mă simt dezrădăcinată. Anual are loc aici o întîlnire a fiilor Banatului. Începînd cu anul acesta, am participat şi eu la aceste întîlniri“. Dintre prietenii tatălui său, Simina şi-i aminteşte, printre cei mai apropiaţi, pe Nicolae Ţirioi, regretatul Andrei A. Lillin şi Alexandra Indrieş. „Sînt convinsă — se destăinuie artista — că tatălui meu i-ar fi plăcut să vadă Piaţa Unirii aşa cum e şi care mă încîntă şi acum“. Ucenicia propriu-zisă în ale muzicii şi-a făcut-o cîntînd în corul operei. „A fost cea mai bună şcoală. Acolo am învăţat să-mi construiesc singură un rol şi să nu-l părăsesc“. De aceşti ani se leagă o frumoasă şi trainică prietenie cu Teodora Ciucur“. Ea, împreună cu maestrul Dumitru Gheorghiu, cel care mi-a îndrumat primele vorbe pe scenă, sprijină începuturile Siminei Ivan şi o formează spre activitatea solistică. O întreb pe Simina dacă există un „specific bănăţean în muzică şi prin ce s-ar manifesta el?“ „Într-un fel, foarte specifică ar fi corala Sabin Drăgoi, prin repertoriul său. De altfel, specifice mi se par coralele de voci bărbăteşti. Opera a ieşit în evidenţă prin „Primăvara muzicală timişoreană“. Filarmonica şi Teatrul Naţional sînt mai bănăţene, au un specific al lor. Oricum, sînt lucruri de subtilitate, care mai degrabă se simt decît se pot explica. Ceea ce ne încîntă pe noi, ca artişti, este publicul doritor de lucruri bune, care vine în număr foarte mare la spectacole. Publicul timişorean este un public special, mai pretenţios. Colegii mei din Bucureşti abia aşteaptă să cînte aici“. Dintre dascălii de ieri şi de azi, Simina Ivan vorbeşte cu respect şi recunoştinţă de Fenia Nicolau, Magda Ianculescu, Valeria Tarjanyi, („mare pianistă cu care m-am pregătit pentru toamnă)“, Maria Hurduc („în timpul scurt încearcă să-mi dea cît mai mult din ce ştie“), Anghel Ionescu Arbore, („regizor cu mare experienţă; încerc să fur cît mai mult de la dumnealui“). „Şcoala mea adevărată e Teatrul de Operetă. unde învăţ cu George Zaharescu, — regizor şi directorul Teatrului, care mi-a încredinţat roluri de mare importanţă şi asta m-a obligat“. În fine, Simina Ivan nu uită să o amintească pe Constanţa Cîmpeanu, deosebită prietenă şi mare pedagog, „cu care am construit cel mai drag rol al meu, Maria din „West Side Story“ de Bernstein“. Dintre rolurile de succes, Simina Ivan mai pomeneşte de Franzi din „Sînge vienez“ şi Adela din „Liliacul“, Hannerl din „Casa cu trei fete“ şi, ultimul, Mirhyna — „Lisistrata“ de Gherase Dendrino), „dar rolul cel mai drag este, după cum v-am spus, Maria din „West Side Story“ pentru că, „deşi fac comedie, tînjesc după roluri dramatice şi lirice“. Părerea Siminei despre succes? „Simţi că faci un lucru bun sau nu, dar succesul este întotdeauna foarte surprinzător. Este o zicală în teatru, care spune că, atunci cînd rîd colegii, publicul nu rîde în sală. Există operete de succes (cele de Strauss, de exemplu), dar spectacolul în sine nu ştii cum va fi primit de publicul care este altul de la o seară la alta“.

În prezent, Simina Ivan se pregăteşte pentru un concurs în Franţa — „primul meu concurs internaţional, la care sper să obţin rezultate bune. Cred că importantă este participarea, chiar dacă nu se iau premii, întîlnirile cu cîntăreţii din alte ţări ne fac să tindem spre mai mult. Trebuie să ne autodepăşim“.

Şi, dincolo de modestia prudentă a acestor cuvinte, sîntem convinşi că Simina Ivan se va întoarce cu un premiu din Franţa, nu doar cu experienţă. Îi dorim mult succes!

Tudorel URIAN

P. S. Cînd scriam rîndurile de mai sus, ele erau o simplă speranţă. Acum, de cîteva zile, au devenit o certitudine: Simina Ivan a fost răsplătită cu Premiul I la concursul de canto Paris'86. Distincţie dublată de o alta, nu mai puţin onorantă: Diploma de onoare pentru cea mai bună interpretare a unui lied francez.

CERCETARE ŞI CREATIVITATE

„Angajarea cu toate forțele în noua revoluție tehnico-științifică, în noua revoluție agrară, constituie o necesitate obiectivă pentru înfăptuirea Programului partidului, pentru a asigura ridicarea patriei noastre la un înalt nivel de dezvoltare economico-socială".

NICOLAE CEAUŞESCU

Factor important în promovarea progresului tehnic și a noului, cercetarea științifică cunoaște o dezvoltare ascendentă pe coordonatele rezolvării unor tot mai complexe probleme ridicate de evoluția vieții economico-sociale. Explozia informațională, multitudinea de implicații generate de ritmul sufocant al descoperirilor științifice, lărgesc considerabil sfera de activitate a cercetătorului, mișcarea de creativitate tehnico-științifică dobîndind un caracter de masă. Din această perspectivă, Festivalul Național „Cîntarea României" oferă un cadru amplu de afirmare, fiecare specialist avînd posibilitatea de a contribui cu întregul său potențial creator la soluționarea unei problematici diverse, derivată, în mare parte, din activitatea productivă cotidiană. Înscris definitiv în avangarda bătăliei pentru progres, învățămîntul superior are șansa și, în același timp, înalta obligație de a fi întotdeauna deschizător de drumuri spre noile universuri ale cunoașterii umane, acționînd în paralel pentru formarea unor cadre capabile să preia din mers, la cote superioare, acest „foc sacru" al creației originale, atribut esențial al adevăratului revoluționar comunist.

Din multiplele aspecte ce definesc munca de cercetare a cadrelor didactice, alături de studenți, ne-am oprit în această primă parte a investigației noastre asupra unei probleme esențiale, o adevărată măsură a efortului depus în acest domeniu : modul de implementare în practică a rezultatelor cercetării științifice. **Sau, altfel spus, care sînt elementele ce caracterizează drumul parcurs de creația tehnico-științifică între teorie și producție și cum se derulează acest drum în Centrul nostru universitar. Au avut amabilitaea de a răspunde întrebărilor noastre,** conf. dr. Ion Mușcutariu, **de la Facultatea de științe ale naturii a Universității din Timișoara și** conf. dr. Ion Dănăiață, **secretar științific al Biroului Consiliului profesoral de la Facultatea de științe economice a aceluiași institut.**

— V-am ruga să prezentați pe scurt unul din contractele de cercetare ale colectivului dvs. de muncă, implementat deja la o unitate economică. Cum a fost receptat el de specialiștii de aici ?

ION MUŞCUTARIU : La Universitatea din Timișoara sînt abordate cercetări cu caracter prioritar în mai multe domenii. Dintre acestea, consider că domeniul de cercetare abordat de colectivul pe care îl conduc și în care lucrez, de la Catedra de fizică este de foarte mare actualitate, cu adînci și serioase implicații și aplicații tehnologice. Pentru a-mi justifica afirmațiile, aș preciza faptul că, după specializările făcute timp de trei luni în U.R.S.S. (în domeniul fenomenelor fizice din corpul solid sub formă de peliculă subțire), iar apoi, timp de un an, în S.U.A. (în domeniul cristalelor lichide și al fenomenelor fizice în condiții extreme), am optat pentru cercetarea obținerii de materiale noi, cu caracteristici superioare, destinate industriei electronice și optice. În acest sens, în cadrul programului național pentru obținerea de materiale noi (coordonat direct de către Consiliul Național pentru Știință și Tehnologie), am inițiat și dezvoltat pe bază de contract de cercetare cu C.N.S.T., problema obținerii hidrotermale (la presiuni mari, de ordinul miilor de atmosfere și temperaturi ridicate în mediu lichid puternic coroziv), a unor monocristale destinate tehnologiilor de vîrf din domeniul electronicii și optoelectronicii. Cercetarea se întinde pe mai mulți ani și are ca obiectiv, atît eliminarea completă a importului de monocristale de tipul obținut de noi, cît și realizarea de noi tipuri de monocristale pentru optoelectronică. Precizez faptul că această cercetare are caracter de pionierat în țara noastră, ceea ce a făcut să atacăm frontal problema, începînd cu conceperea, proiectarea și construirea mijloacelor (instalații și dispozitive), apoi stabilirea condițiilor fizice (presiune, temperatură, mineralizatori etc.), necesare manifestării proceselor fizice aferente obținerii materiei monocristalelor ordonate tridimensional. Dacă ne referim la importanța științifică și economică a cercetării noastre, aș evidenția faptul că un kilogram dintr-un asemenea material importat costă, dependent de calitate, între 100 și 850 dolari, la nivel național necesarul fiind în continuă creștere. În ceea ce privește părerea specialiștilor asupra rezultatelor cercetării noastre, ea e atestată de calificativul „calitate" atribuit caracteristicilor monocristalelor, dar și de un aspect cantitativ, printr-un mare număr de buletine de calitate eliberate de institute autorizate.

ION DĂNĂIAȚĂ : Aș aminti ultimul nostru contract, realizat de un colectiv din cadrul Facultății de științe economice, pe care l-am coordonat împreună cu prof. univ. dr. ing. Victor Crăciunescu, avînd ca temă „Perfecționarea conducerii și organizării unității în condițiile trecerii la fabricația de mașini-unicat, mașini agregat și linii de transfer", încheiat cu Întreprinderea de mașini-unelte „Înfrățirea" din Oradea. Problematica temei abordate a fost deosebit de complexă, vizînd atît activitatea curentă, cît și pe cea de perspectivă. Am propus întreprinderii respective unele soluții privind perfecționarea organizării producției și a muncii, programarea producției în noile condiții : reorganizarea și dezvoltarea compartimentelor de pregătire tehnologică a fabricației și de cooperare, înființarea unor compartimente pentru sisteme automate flexibile și robotică, pentru subsistemele auxiliare de logistică și control, pentru asigurarea calității produselor, constituirea unui compartiment de cercetare și studii complexe privind problemele de dezvoltare în perspectivă a unității. Aplicarea soluțiilor noastre asigură unele avantaje imediate, dar și altele de perspectivă, privind specializarea și diversificarea producției și încadrarea eficientă a întreprinderii în mediul economic intern și mai ales extern.

— Care din etapele implementării în practică a rezultatelor cercetării vi se pare mai greoaie ?

ION DĂNĂIAȚĂ : La astfel de teme, la care implementarea începe imediat, dar se finalizează, în mod obiectiv, după atîția ani, întreprinderea are rolul determinant. Soluțiile pretind a fi aplicate integral, printr-o activitate continuă și perseverentă sau cer a fi abandonate la întîmpinarea celui mai mic obstacol — și acestea sînt destule : de la conservatorismul oamenilor, pînă la prevederile unor acte normative depășite etc. În general, cu întreprinderile se poate asigura o colaborare perfectă dacă membrii colectivului de cercetare țin seama că în momentul documentării, fiecare colectiv din întreprindere are unul sau mai multe obiective imediate, cărora își consacră activitatea de moment, și care nu pot fi abandonate pentru a sta numai la dispoziția celor ce efectuează cercetarea. Trebuie, deci, mult tact și măsură.

— Considerați că aceste contracte suferă o anumită uzură morală în perioada parcurgerii drumului spre introducerea lor în procesul productiv ?

ION DĂNĂIAȚĂ : Bineînțeles. În condițiile revoluției științifico-tehnice contemporane este imposibil ca toate rezultatele cercetării să fie aplicate, întrucît raporturile tradiționale între producție, tehnică și știință s-au modificat, în sensul că știința devansează tehnica, iar dezvoltarea tehnicii, la rîndul său, devansează dezvoltarea producției.

— Apreciați că modul de organizare a cercetării științifice din institutele de învățămînt favorizează valorificarea integrală a potențialului creator existent aici ?

ION MUŞCUTARIU : Cercetarea este bine, chiar foarte bine organizată la nivelul realizării ei efective de către cercetător, însă are carențe din punctul de vedere al răspunderii serviciilor ajutătoare, conexe. Potențialul creator existent este, după opinia mea, bine valorificat, însă sînt și unele excepții. Aș cita doar persistența unora în a aborda teme de cercetare minore, de conjunctură.

ION DĂNĂIAȚĂ : Răspunsul este categoric — nu. Argumentele sînt multe, începînd cu modul de organizare a activității, continuînd cu orientarea tematicii și terminînd cu modul de valorificare a rezultatelor.

— În ce mod participă studenții la munca de cercetare ? Se poate vorbi despre existența unor colective mixte ?

I. MUŞCUTARIU : Da, în adevăratul sens al cuvîntului. De exemplu, din colectivul de cercetare de la „Fizica și tehnologia cristalelor hidrotermale" pe care îl conduc fac parte fizicieni care în timpul studiilor universitare și-au desfășurat activitatea științifică studențească în cadrul cercului științific aferent laboratorului de cercetare. În fiecare an, un număr de 6-7 studenți au participat și participă efectiv la activitatea de informare, cercetare și elaborare de lucrări științifice.

ION DĂNĂIAȚĂ : Am mai arătat că în activitatea colectivului nostru de cercetare participă an de an studenți din anii III-IV cursuri de zi, în ultimul timp, în medie, 10 studenți. Problema care ne frămîntă nu este atragerea propriu-zisă în colectivul de cercetare, ci aceea de a-i trece de la utilizarea lor doar în faza de documentare, la folosirea în etapele finale de analiză a datelor, de interpretare a rezultatelor și stabilire a soluțiilor.

— Revenind la aplicarea concretă a cercetării în practică, ce măsuri ar putea să contribuie la creșterea eficienței acestui proces de durată ?

ION MUŞCUTARIU : Mai multă receptivitate și mobilitate din partea celor ce aplică cercetarea fie în producția de bunuri materiale, fie în alte domenii. La elaborarea unei teme de cercetare, aceasta să fie concepută și dimensionată în faze, începînd cu cercetarea fundamentală, pînă la aplicarea efectivă în practică, în producția materială.

ION DĂNĂIAȚĂ : Eficiența rezultatelor cercetării poate spori numai în condițiile în care cadrul instituțional va înlocui raporturile personale între cercetare și beneficiarul cercetării.

— V-aș propune, în încheierea dialogului nostru, să punctați direcțiile viitoare principale spre care își canalizează eforturile colectivul dvs. de cercetare.

ION MUŞCUTARIU : Temele sînt din domeniul fizicii și tehnologiei materialelor monocristaline ce se obțin la presiuni mari și la temperaturi înalte. Ele sînt incluse în programul național prioritar de obținere de noi materiale destinate industriei electronice și programului național de optoelectronică. Pot spune că ne-am propus să obținem unele monocristale prioritare la nivel mondial.

ION DĂNĂIAȚĂ Pentru colectivul nostru intră în categoria temelor prioritare acelea la care ne pricepem, adică domeniul conducerii și organizării întreprinderilor, în măsura în care ele interesează pe beneficiar.

Discuții consemnate de

Gheorghe CRIŞAN

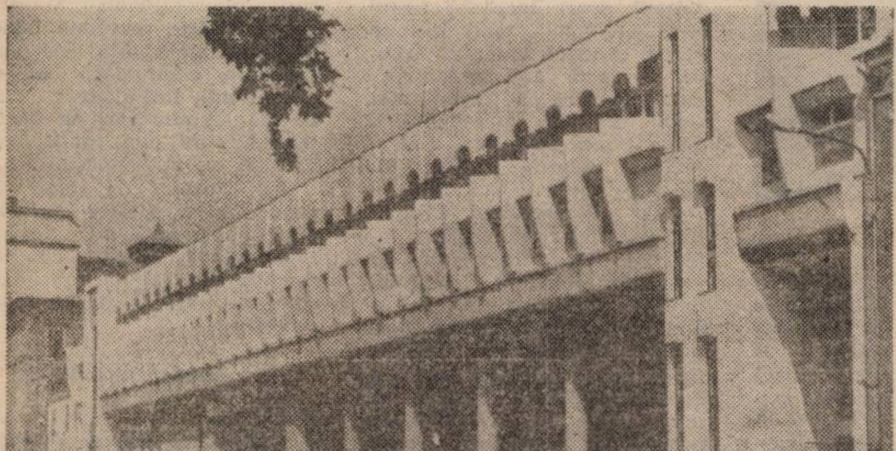

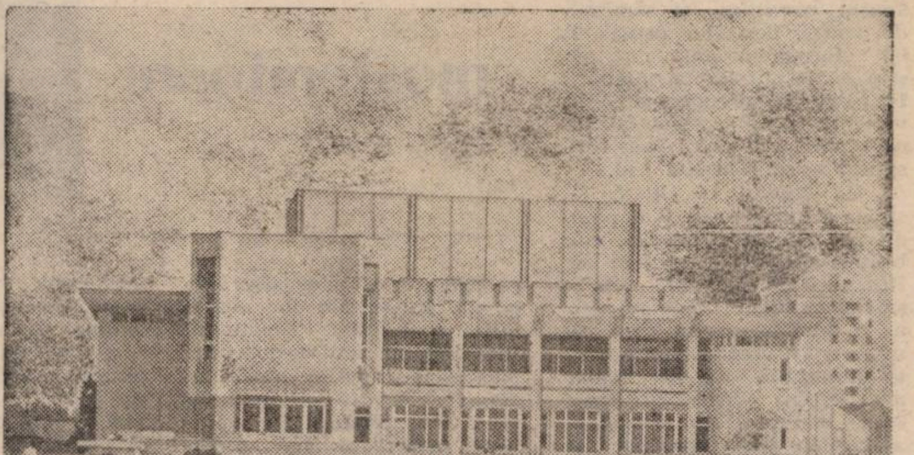

Solii cîntecului popular la olimpiada corală „Ion Vidu" — Lugoj

Corul Căminului cultural din Sinersig

TIMIȘUL A REDEVENIT PENTRU DOUĂ ZILE, 20—21 decembrie 1986 — punctul de atracție pentru toate formațiile corale ale țării, dornice de a-și pune în luptă elanul și ambiția, încrucișînd cu eleganță spada măiestriei interpretative, întru obținerea supremei recunoașteri — **Trofeul „Ion Vidu".** Ediția a VIII-a a acestui prestigios concurs interjudețean a dovedit înainte de toate faima de care se bucură, la nivel național, concursul ce poartă numele aceluia care a transformat un oraș într-un simbol al dragostei pentru muzică, chezașă asertiunii stînd chiar lira — emblemă de la porțile sale. Cum altfel am putea explica numărul celor sosiți la turnirul coral — aproape 40! —, desfășurat pe scena frumoasei Case de cultură (dar cu o acustică în scenă din păcate incomodă) decît prin intermediul binomului Lugoj—Vidu, cît și supoziției că muzica este sintagma afectivității și nobleții spiritului uman.

MAJORITATEA FORMAȚIILOR care s-au perindat pe scenă au redimensionat, din varii puncte de vedere, axioma că modul acesta de exprimare artistică rămîne pururi în consonanță cu idealurile de viață ce se cer imperios afirmate. Practica acestor întîlniri relativ periodice ale formațiilor, creată din năzuința de a perpetua vie efigia unor creatori de primă mărime — un Vidu, Porumbescu, Kiriac — contribuie la edificarea unui climat de muncă susținută, desfășurată ritmic, a acelora care au decis să-și înfrumusețeze viața cîntînd. Ele vin să puncteze una din cerințele fundamentale ale Festivalului național „Cîntarea României", care stipulează tocmai această permanență și continuitate a activităților cultural-educative. Și ce poate fi mai stimulativ pentru dirijori și artiști amatori decît această vîlvătaie a confruntărilor, veșnic deschisă surprizelor în ierarhizările valorice.

Să consemnăm, da capo, că și la această ultimă ediție, gazdele lugojene s-au întrecut în a primi cu inimă deschisă solia tuturor celor dornici să cînte în acest oraș al muzicii și care se poate mîndri, cred, cu cel mai exponent lăcaș — Casa Muzicii — loc unde cinstirea adusă predecesorilor de talie națională, nu puțini la număr, a devenit făclie vie a dragostei, respectului și prețuirii lor în perspectiva deceniilor.

LAUREATELE.

Am asistat în aceste zile la momente emoționante. Aș semnala revelația corurilor Bucovinei, înălțînd cu cinstire drapelul cîntării românești autentic amatoare, în sensul bun al cuvîntului. Sosiți în straiele lor ancestrale — însemne ale vechimii voievodale — vorbindu-ne de brazii Bucovinei, răsunînd parcă de pașii zimbrilor lui Dragoș Vodă — acești români cu privirea limpede ne-au purtat printr-un univers al unei demnități funciare, a mîndriei de a fi român. Toate cîntările lor s-au rostuit în pledoarii nuanțînd aceeași unică și nobilă idee. Exponentul acestora l-am putea individualiza în corul de la Pojorîta, dirijor Marin Palada, care ne-a lăsat una din cele mai frumoase impresii. După evoluția pe scenă ne-au invitat în universul tradiției lor, improvizînd un spontan plugușor, acolo în incinta Casei de cultură, făcînd bicele lungi să pocnească cu tăria fulgerului.

UNA DIN REVELAȚIILE ACESTEI EDIȚII a constituit-o evoluția corului bărbătesc „Armonia" din Brăila. Emoționantă, restituirea conținutului scrisorii lui Sabin Drăgoi, care, după ce-i ascultă la Brăila în 1932, îi invită pe cîntăreți în Banat, asigurîndu-i că drumul le va fi presărat cu florile prețuirii. Iată că, după 54 de ani, profeția lui Drăgoi se împlinește, acest cor detașîndu-se acum ca cel mai bun cor bărbătesc al Olimpiadei, impunîndu-se prin forța și vigoarea cuvîntului său. Cotele de vîrf ale profesionalismului le-a atins Corala „Prietenii muzicii" din Bala Mare. Ion Săcăleanu, dirijorul lor, s-a instalat ferm în fruntea întregii competiții. Corul său de cameră a însemnat o pledoarie pentru resursele de frumusețe ale vocii omenești, cultivată cu cea mai mare exigență și răspundere. Sonorități de anvergură, un acordaj ireproșabil, o emisie robustă, ce vine să pledeze pentru disponibilitățile practic nelimitate ale unui asemenea ansamblu excelent sudat. Evoluția, în gală, s-a remarcat cu un program adaptat zilelor ce bat la poarta Noului An, între care o creație a lui Nicolae Ursu, „Vine colindu' pe sară", urmată de „Cine nu ne-a lăsa-n casă" de Adrian Pop, lucrare cu un limbaj contemporan, care pune în rezonanță inedite soluții în a transfigura expresia sonorității — vorbirea aleatorică, scandări, efecte heterofonice și onomatopeice, totul topit într-o splendidă măiestrie și creștere a curbei emoționale. Un juriu exigent ar fi trebuit să distanțeze asemenea concurente de masa corurilor bune, dar nu excepționale, prin premii distincte. Președintele juriului, C. Romașcanu, a preferat însă să acorde nu mai puțin de 12 trofee egale valoric! Să pui semnul egalității între corurile amintite și cel din Topoloveni, județul Argeș, de pildă, ne-a apărut drept o inechitate. Regretabil, de această dată, din partea formațiilor prezente, că nu au abordat cu suficientă exigență piesa obligatorie a Olimpiadei, motiv pentru care premiul „Vidu" nici nu a putut fi acordat!

SOLIA TIMIȘEANĂ.

Cinci coruri ale județului nostru au urcat pe podium — corul „Doina" din Gătaia al Școlii generale din Lugoj, cel din Sinersig și „Doina" din Sînnicolaul Mare, toate acestea obținînd numai premiul secund, iar o singură formație corul Întreprinderii Textile Lugoj, a obținut premiul I și trofeul.

COMPOZITORUL C. ROMAȘCANU, în timpul galei, mi-a arătat o cîntăreață, în mijlocul celor aproape 80 de coriști lugojeni ai acestei întreprinderi. **„— Iat-o, este chiar directoarea Întreprinderii Textile. Corul, îmi spunea domnia sa, nu este problema dirijorului sau a președintelui de sindicat, ci problema conducerii instituției. Nici un for artistic nu poate face nimic dacă nu este sprijinit de conducere. Este bine să se știe că oamenii nu au nevoie numai de muncă ci și de împliniri spirituale. Uitați-vă cu cîtă bucurie cîntă lugojenii cînd o văd pe directoare în cor!".**

ÎNTR-O PAUZĂ ANTERIOARĂ, Diodor Nicoară, îmi vorbise, independent, despre o anume criză a corurilor timișorene. Palmaresul juriului a acutizat, deși cu suficientă prudență și toleranță, o stare de fapt critică care se cuvine curmată energic. Căci nu de cîntăreți sau de dirijori duce Timișoara lipsă, ci de acea mînă întinsă energic atunci cînd dirijorii bat la porțile celor cu putere de decizie. Oare Lugojul lasă pe umerii lui Remus Tașcău mobilizarea pentru această falǎ a cîntării bănățene? Cu siguranță nu, iar rezultanta este evidentă. Și este foarte bine că acest veteran al cîntării amatoare din țară, care s-a înălțat odată cu nevoia trezirii conștiinței naționale a știut să rămînă pînă azi un model apt să rivalizeze cu corurile profesioniste. Cei care au apărut ca invitați ai concertelor Filarmonicilor „Banatul" și „G. Enescu", cu Orfeu, Acis și Galateea, cu Fantezia pentru pian, cor și orchestră de Beethoven, și care în curînd vor face să răsune imnul de slavă adus idealului de pace de către Beethoven — Simfonia a IX-a, știe pînă azi să facă muzica să răsune întru gloria înaintașilor, „ca un imn al bucuriei și al păcii" cum prea frumos o spune în cuvîntul său C. Jichița. Incursiunea amfitrionilor în perimetrul muzicii care a clădit o anume conștiință patriotică și revoluționară, de la „Deșteaptă-te române" prin „Pe-al nostru steag e scris unire", „Răsunetul Ardealului", Marșurile de 1 Mai sau al lui Iancu, pînă la „Privesc din Doftana", a fost edificatoare.

CĂCI CORUL NU ÎNSEAMNĂ doar satisfacerea unor vitale nevoi de comunicare afectivă. Prin intermediul său, conținutul ideatic al marilor momente istorice se încarcă de un efluviu emoțional, care convinge tranșant că muzica este dintotdeauna liantul marilor idealuri ale omenirii. Ceea ce și-a propus și a reușit să afirme olimpiada lugojeană.

Doru MURGU

„CÎNTAREA ROMÂNIEI"

MUZICA TÎNĂRĂ

Competiții, treceri în revistă recente, la Timișoara, au relevat numărul mare al formațiilor vocal-instrumentale și al interpreților soliști, vitalitatea speciilor muzicii tinere confirmîndu-se, prin tradiție, în acest colț de țară. Util ar fi fost să se organizeze, în paralel, dezbateri la care să participe interpreți, instructori, reprezentanții unor așezăminte etc., căci se pun o serie de probleme, organizatorice și de creație. Am putut și așa observa receptivitatea publicului tînăr în fața interpreților cu personalitate care au prezentat creații proprii. Pe alocuri, apariția cîte unei orchestre fără repertoriu original a ridicat unele semne de întrebare: cine și cu ce participă la aceste competiții ale tinerei creații muzicale? În ce măsură e necesar să reascultăm, în interpretări aproximative, șlagăre cunoscute, alături de veritabile premiere? Am aflat și opiniile unor interpreți, reprezentanți de așezăminte culturale și instructori; ele diferă. Unele grupuri vocal-instrumentale sînt solicitate pentru „serile dansate" sau ca simplu acompaniament al unor soliști vocali care vor să se afirme imitînd surîsul Angelei Similea ori glasul lui Dan Spătaru. Succesul este asigurat, se mai crede pe-alocuri, cu melodiile gata lansate, chiar în variante care nu pot concura formațiile de la televiziune sau Electrecordul. Am văzut, însă, și un numeros public venit „doar să asculte" formații și grupuri folk reprezentîndu-se doar pe sine, cu o muzică proprie. Există de aproape două decenii la Lugoj o veritabilă „școală" a muzicii tinere: aproape permanent activează aici cîteva formații care au ambiția de a se prezenta mereu cu creații proprii. Aici s-au format „Stelele", „Șah-mat", „Betta", „Omicron", „Clasic", „Logic", „Miraj" etc. Ele au devenit cunoscute în țară și ceea ce, poate, este mai important, au un constant public „local" (nu „de local"). La casele de cultură și cluburile muncitorești unde activează acești reprezentanți ai muzicii tinere există acreditată ideea folositoare în virtutea căreia „repertoriu românesc" înseamnă și creația originală a acestor amatori, care n-au intrat încă în Uniunea Compozitorilor, care îmbogățesc universul sonor cu fantezia lor fragedă și nesecată, veritabil izvor de simțire românească. Am citat Lugojul, căci aici există un „fenomen" muzical cu valoroase tradiții care au considerat necesară educația sistematică a tineretului prin muzică (a se vedea și auzi corurile „Vidu" — cel adult și cel pentru copii). Formațiile timișorene precum „Pro muzica" sînt mai bine cunoscute; un succes, al manifestării „Timișoară, floare rară" l-a constituit și „E.K.G.", a Casei de cultură a municipiului Timișoara. După cîte am fost informați, tinerii compozitori și interpreți amatori sînt, în general, lăsați să se descurce singuri. O și fac, de cele mai multe ori, cu succes. Pe alocuri se simte însă și necesitatea unei îndrumări de specialitate, din partea unor instructori experți în probleme muzicale, din partea cenaclurilor literare; căci textul, fără a constitui esența muzicii, este purtătorul esențial al mesajului tinereții. În unele cazuri nu atît rimele incorecte supără, cît inadecvarea tonalității textului cu aceea a muzicii, naivitatea concepției.

Accentele fals elegiace, romanțioase ale unor texte, mimînd o profunzime care nu le este proprie vin în contrast cu însăși înfățișarea, cu tinerețea sănătoasă și energia interpreților. Nici alegerea unor texte clasice nu e o soluție, de cele mai multe ori muzica rock actuală fiind inadecvată acestora. Acolo unde vocația poetică lipsește, se poate apela la membri ai cenaclurilor literare, la tineri poeți a căror modalitate de simțire este apropiată colegilor din cealaltă artă, a Eutherpei. Problema textului se pune cu atît mai mult la interpreții baladelor pentru ghitară neamplificată, ai așa-zisului folk. Această specie artistică aparține aproape exclusiv nevoii de comunicare, resimțită puternic în special la o anumită vîrstă. Trubadurii acestui veac se ambiționează să nu rostească banalități dulcege, ci să exprime esențe, să pună probleme, să capteze interes și emoție. Desigur, unii interpreți, unele modele prea vehiculate au creat și în acest domeniu imitații stereotipe, astfel încît și pe șase corzi se poate cînta... monocord. Spectaculoase ieșiri din comun: **Mirela Carp**, o voce cultivată energică și expresivă totodată, acompaniindu-se cu finețe și rafinament; grupul „Test" de la I.P. „Solventul", aducînd în registrele specifice folkului dramul de specific românesc într-o notă pitoresc-arhaică. Și pentru a menționa un exemplu de „folk colectiv", perfecta alcătuire care este corul de copii cu autoacompaniament de ghitară neamplificată „Flores", condus de profesorul Ion Mătăsaru, grup original, formulă artistică în premieră. Desigur, o parte din aceste multe compoziții frumoase ajung pe benzi sau discuri. Cîte însă nu se pierd în eter?

Există ideea transcrierii și multiplicării unora din piesele remarcate de public sau juriu, în așa fel încît să se poată realiza caiete purtînd antetul respectivei manifestări. Caietele ar putea fi de folos celor mai tinere formații, care și-ar alcătui de la bun început un repertoriu autohton adecvat specificului, fără a mai apela la muzici de pe alte meridiane. Spun „specificului" gîndindu-mă la acea... notă aparte pe care o are muzica tînără în comparație cu formațiile de acompaniament profesioniste, ale radioteleviziunii, de pildă; compozitorii maturi au, la rîndul lor, alte modalități, altă sensibilitate, care, desigur, adesea nu diferă prea mult de cea a tinerilor; diferă însă totuși. Între problemele ivite în aceste zile, ale muzicii tinere: transformarea manifestării „Timișoara, floare rară", într-una interjudețeană. Dată fiind tradiția timișoreană în acest domeniu al formațiilor rock-folk-pop, sediul concertelor să fie, desigur, Timișoara. Cu acest prilej ar fi utilă invitarea unor compozitori și muzicologi, organizarea unei dezbateri largi, cu participarea interpreților.

Muzica tînără este una dintre resursele prețioase ale creativității artistice românești; este necesar ca valorile care se nasc la tot pasul să nu se piardă. Stimularea, înregistrarea și popularizarea lucrărilor reușite sînt tot atîtea îndatoriri patriotice, valențele educative ale acestora sînt inestimabile, iar în cadrul oferit generos de către Festivalul „Cîntarea României" forurile culturale și artistice trebuie să-și mobilizeze și concerteze eforturile ajutînd tinerii să se ridice la adevărata lor înălțime.

Lucian BURERIU

Horia Pătrașcu, povestitor

1. Horia Pătrașcu a debutat în 1966 cu **Întunericul și profesoara de pian**, dar marele său succes s-a numit **Reconstituirea** (1967), nuvelă care venea contra curentului ; nu se alinia modelor, nu voia să rimeze cu paginile de succes ale tinerilor săi colegi novatori. Era o proză „clasică", scrisă dintr-o suflare, cu subiect, personaje, atmosferă. **Petrecerea** apare în 1982 și putea fi comentată pe larg de critică fiindcă relua, într-un fel, **Reconstituirea.** Neorealismul lui Horia Pătrașcu e acum profund marcat de statutul său de scenarist și bănuiesc că, inițial, **Petrecerea** a fost scenariu de film. Cele două personaje, **Tucă** și **Bondei**, sînt muncitori dintr-o întreprindere în care se trăiește **frumos.** Sînt vegheați de o **tanti Ghizi** care are un stil de viață, tabieturi amintind o lume dispărută. Cei doi sînt înconjurați cu o iubire pe măsura inocenței lor. Își face apariția și Primarul orașului, personaj simpatic. În lumea din orașul C., oraș care revine în foarte multe dintre paginile lui Horia Pătrașcu, există o mare capacitate de a comunica și de a se comunica. Oameni integri trăind într-un paradis amenințat : accidentul lovește necruțător personajele naive ale lui Horia Pătrașcu. Poveștile nu se sfîrșesc bine, așa cum nu se sfîrșește bine nici **Cabana** (1983) microroman cu motto din Marin Preda : „Nu există ființă care să nu fie înzestrată cu instinctul primejdiei. La oameni el agită presentimentele cu atît mai mult cu cît rațiunea nu-și dă seama de nimic...". Analist al reacțiilor instinctuale, al **presentimentelor.** Horia Pătrașcu folosește din plin tranșa de viață, fotografia după natură. Excelent reporter, el transferă faptul senzațional în proză, construind în jurul lui. În fiecare din povestirile și nuvelele sale de pînă acum (aproape în fiecare) își face loc jurnalistul, fotoreporterul, cineastul care vrea să imortalizeze evenimentul. De altfel, locurile pot fi recunoscute. Mai mult chiar decît Sorin Titel (lîngă care agita, prin anii '50 viața culturală a orașului Caransebeș) Horia Pătrașcu reține, în scrisul său, **orașul.** Il fotografiază pentru eternitate. E unul din orgoliile sale.

2. Noutăți mari nu sînt în volumul **Pentru un călător cu trenul** (Facla, 1986). Povestirile se sprijină pe aceeași tehnică a înregistrării cotidanului, pe același sistem de a nota vibrațiile sufletului simplu. Deplasarea către „jurnal", către persoana intîi ar caracteriza totuși această carte în care „ziaristul" e dispus să mărturisească. Prozator antisentimental, Horia Pătrașcu nu se lasă însă corupt de fluxul mărturisirii : el analizează, el stenografiază, captează „stări". Nu pozează pentru posteritate. Imaginile unui șantier, ale unor muncitori (care revin în prozele din volum) sînt vii, reale, lipsite de orice convenționalism. Un dialog dintre un ziarist și o tînără „în drum spre fabrica din Banat" e plin de capcane analitice. O fină analiză a sufletului infantil este **Inainte de apusul soarelui,** în care jocurile copiilor Duța, Oana, Bufti ne sugerează comparații cu Breban, (capitolul al treilea din **În absența stăpînilor).** Încheierea povestirii (**„Peste exact cinci zile,** presa anunța explozia bombei atomice de la Hiroșima") nu e la înălțimea restului, trădînd pasiunea autorului pentru fixare. Totul trebuie, în proza lui H.P., să fie palpabil, să resimtă atingerea dură, carcasa neiertătoare a concretului. Morala lui

3. Căci dacă scrie „despre cea mai pură lume cu putință" nu înseamnă că Horia Pătrașcu nu scrie despre o lume aspră. Oamenii simpli ai lui Horia Pătrașcu recepteată agresiunea realității imediate. Sărbătorile nu sînt nesfîrșite și nici mereu strălucitoare : ele deconspiră **amenințarea,** pericolul posibil care e trăit (de obicei) cu demnitate și care (se poate presupune) maturizează. În literatura de azi, Horia Pătrașcu, este mai apropiat de Augustin Buzura decît de Sorin Titel. Puțin preocupat de sincronizare, de stil, Horia Pătrașcu nu are răbdarea de a povesti **frumos.** Uneori nici măcar cursiv. Mai degrabă în război cu cititorul decît în tovărășie cu el, Horia Pătrașcu are doar ambiția de a face dreptate personajelor, locurilor, ideilor, pe care mizează.

Cornel UNGUREANU

Horia Pătrașcu, PENTRU UN CĂLĂTOR CU TRENUL, Editura Facla, 1986.

cronica literară

Coșovei „par lui-même"

Scriam cu altă ocazie că poezia lui Traian T. Coșovei — contorsiune de mecanisme cu arcurile întinse la maximum — amenință, asemeni bumerangului, să se întoarcă împotriva celui care-l lansează. Prevedeam, atunci, o dezlănțuire a exceselor sensului, surprins în flagrant delict de supraexpresivitate : poem dar și manifest poetic, exorcizare dar și asumare, spectacol dar și răfuială cu sinele. Profeția ni s-a îndeplinit mai repede decît credeam, dar nu și întocmai dogmaticului nostru scenariu mantic : cîștigul la vama promptitudinii e compensat de pierderea la podul surprizei. Poezia lui Coșovei se întoarce, într-adevăr, dar se întoarce singură. Atît doar că deasupra ei plutește un bumerang : cel al antologiei. Adică al acelei puneri (fie și involuntare) în abis — echivalentă, la toți poeticienii, cu o falsă profeție — care o arată și așa cum este și așa cum ar dori și, vai, nu poate să fie.

Să mai admitem o dată evidența : Traian T. Coșovei ar fi putut alcătui trei, dacă nu patru antologii la fel de bune ca aceasta. Poezia lui, scutită de servituțile evoluției, egală cu sine de la primul volum **(Ninsoarea electrică)** la ultimul **(Poemele siameze),** permite astfel de **relâche**-uri, fatale, poate, în cazul altor creatori. De altfel, în ciuda caracterului său cam abrupt, ieșind, indisciplinat, din fluxul prototipurilor, selecția, recapitulativă, nici vorbă, arată un T.T. Coșovei ușor schimbat la față. Dezavantajul alegerii se transformă în avantaj al distanțării. O anumită uscăciune, sugerînd vremuri de recesiune în spațiul viziunii, un ton epurat — pe cît se poate — de calambururi, de jocuri de cuvinte, de spectaculoase jonglerii cu sintagmele trimite la ideea unei alte vîrste poetice. Luxuriant ca o tînără junglă, universul — microcosm concentrat, aglomerare de senzații — nu e decît un vîrf de ac privit printr-o lentilă. Interogația, modalitate privilegiată, aruncă o comodă punte între două lumi paralele : realul și eul poetic. Între ele, clocotitor, explozie de sentimente și senzații, un violent conflict mocnit, care amînă, însă, revelația frumuseții. Frumusețea e un ideal îndepărtat, se profilează ca o melancolică, intangibilă entitate. Ca o alternativă a dialecticii eu/lume. **Retras din toate cuvintele,** poetul transplantează iluzii într-un teritoriu al iluziei. Grotescul pîndește, după o cortină transparentă, clipa de slăbiciune în care vidul aspirației refuză întruparea în concret al trăirii. Detaliul biografic și experiența livrescă — stări prin excelență convergente — semnează un pact al fățărniciei. Dar, la rîndul ei, fățărnicia ascunde sinceritatea. Amenințat să evadeze din vechiul, protectorul său spațiu, sedus de mirajul unor proiecții bovarice, poemul acceptă, cu bună știință, lobotomizarea. Mimînd stările poeziei, el imaginează, cu egală forță, și contra-stările ei : disprețul sensului, revolta sintactică, ficțiunea utopică, improbabilul și incredibilul. Solid, compact și virulent, poemul și-a disciplinat sensurile, „tranzistorizîndu-și" emoțiile. Fiecărui sentiment îi corespunde un circuit (miniaturizat) al ideilor, fiecărui model extra-literar o formă a detașării. Spasmodic, brownian, imprevizibil în interior, privit dinafară poemul prezintă o structură aproape perfectă. Aglomerare tăcută de senzații, el narează istoria apocrifă a măririi și decăderii unor stări de spirit.

Orgolioasă confruntare cu sine, **În așteptarea cometei** propune un poet care știe să-și echilibreze admirabil vocile textului. Histrionismul său — grav de data aceasta — se diluează în labirintul tăcerii. Comedia limbajului devine dramă a existenței, rețetarul suprarealist se dovedește doar o spectaculoasă întrupare circumstanțială. Copilăria (și copilăreala) limbajului poetic au străbătut defileul îngust al unei expansivități retezate la timp. Ignorînd orice strategie, Coșovei renunță și cîștigă.

Mircea MIHĂIEȘ

*** Traian T. Coșovei, ÎN AȘTEPTAREA COMETEI, Editura Cartea Românească, 1986.**

Consistența faptelor

Ieșită din complexul provincialismului, literatura rodnică a Banatului se impune prin scriitori valoroși și prin creații care o reprezintă ca **parte din întregul literaturii. I. M. Almăjan** face parte din această generație de scriitori, conștienți de menirea lor, profesioniști ai condeiului, oameni apăsați de responsabilitatea actului cultural, pe care sînt chemați să-l îndeplinească. I. M. Almăjan, mi se pare, a intrat între scriitorii la care această stringentă datorie se manifestă permanent într-un mod acut. Prozatorul este mereu neliniștit, un freamăt continuu al căutării devine expresia exteriorizării unei stări de spirit, al unui mod de existență, în limitele dadoriei față de literatură. Almăjan își iubește Banatul natal și proza sa este o expresie a acestei devoțiuni. O provincie care a trăit mai mult din orgoliu, din aspirație, fără să dea o mare literatură, este acum în curs de a da, prin această generație de mijloc, ceea ce pentru tinerii interbelici a rămas o stimabilă dorință. Din acest punct de vedere, întreaga proză a lui Almăjan este cu teză. Titlul volumului de debut —**Sînt dator cu o durere** — poate deveni un generic al prozei sale. Este și durerea petelor albe ce se vor șterge printr-un nobil efort al creației literare. Cărțile lui Almăjan se constituie astfel în trainici piloni ai unei construcții pe care efortul superb al unei generații de scriitori, ajunsă la maturitate, o realizează, pentru a da literaturii demnitatea integrării în circuitul național de valori. Este cu adevărat generația **creatoare** și **constructoare** de valori. În acest context, orice element devine valoros, literatura trebuie să surprindă esența. O parte a prozei lui Almăjan aduce cu sine lumea satului. Prozatorul vine în literatură cu această lume răsfrîntă în el, rămîne dator cu durerea cuprinderii totale și exteriorizarea sentimentelor de atașament față de acest univers. I. M. Almăjan urmărește meticulos procesele morale și observă existența satului în transformare spre cooperativizare, opțiunea sau refuzul, atașamentul sincer sau simularea în **Neîmpăcați în mînie,** impresionează capacitatea sa de a crea caractere viguroase, simbolice ; multe dintre acestea sînt naturi primare, de forță dominantă, ursuze, închise, încleștate crunt în rezolvarea problemelor vieții. Subtilitatea, cîtă există în comportamentul lor, vine și dintr-o tendință a conservării sau, poate, dintr-o mai adîncă manifestare a psihologiei țărănești, pentru care noul a pătruns mai lent, căutîndu-i-se valoarea în verificarea practică, prin implicații directe asupra vieții. I. M Almăjan este un prozator care discută curajos probleme contemporane, actuale. Romanele sale includ oameni integrați ca participanți direcți în amplul proces al construcției socialismului. Scriitorul disociază bine, între curajul, să-l numim, etic și estetic. **Sentimentul puterii** este astfel convingător, adică cel puțin în măsura atitudinii curajoase, ca dezbatere etică, atinge și parametrii valorii estetice. Un roman absolut remarcabil este **Tornada.** Autorul impune, cu insistență, în literatură, un ținut, urmărește istoria unui. oraș. Romanul lui Almăjan impresionează prin construcția epică, prin curajul și prestanța dezbaterilor, documentarea amănunțită, tensiunea și nervul permanent al acțiunii. Scriitorul s-a documentat în arhive, scoate amănuntul istoric la suprafață, vălul istoriei este înlăturat — o lume a epocii, evenimente mai mult sau mai puțin cunoscute, personaje intrate în istorie sau uitate de istorie sînt readuse pe o mare întindere epică. Există în **Tornada** și un roman al iubirii și un roman al conștiinței, un roman al istoriei și un roman social (politic). Și mai există în **Tornada** teme literare pe care le-am mai întîlnit în proza lui I. M. Almăjan. Roman al maturității prozatorului, **Tornada** face parte din acea specie pentru realizarea căreia talentul trebuie să fie dublat de curaj și demnitate. Nu stilul devitalizat, încrestat cu flori, dar lipsit de sevă îi este caracteristic scriitorului, ci proza încărcată de consistența faptelor.

Alexandru RUJA

portrete

Ecourile timpului

Al patrulea volum al lui Nicolae Dolângă (cele care l-au precedat fiind, în ordine, **Țărmul cuvîntului, Simple miracole, Veghe solară**) ne îndreptățește, într-o foarte mare măsură, să considerăm de bun augur cuvintele cu care Laurențiu Ulici însoțea cartea de debut a poetului timișorean : „...poemele din **Țărmul cuvîntului** merită atenția noastră, îngăduind speranța într-o evoluție frumoasă a tînărului poet".

Cea mai frumoasă uitare (apărut în seria de poezie a editurii Facla) reia motive și teme din plachetele anterioare : întoarcerea spre ținuturile natale, impregnată de aduceri-aminte **(Cultul muncii, Dalboșeț, Corabia, Arîngele)** ; puterea amintirii **(Adolescență, Mărturisire, Amintirile, iarna)** care lasă urme în conștiință și sentimente ; un adevărat cult al naturii deschise pe spații mari (cîmpia, muntele). Ceea ce formează însă substanța volumului de față este confruntarea cu trecerea implacabilă a timpului, care își pune pecetea pe existența individuală, determinînd atitudini dintre cele mai diverse. Timpul este văzut ca o succesiune și o legătură între generații, care asigură continuitatea la nivel material și spiritual („Ară strămoșii prin vreme, / Trag brazdă din ieri înspre mîine / Și seamănă aur și grîne") ; individul nu poate rămîne în afara efortului comun de sporire a zestrei colectivității, contribuind la aceasta prin crearea propriului destin : „Eu nu sînt decît un mal / Mereu durîndu-l / Pe celălalt : / Adică ziua ce-și făurește / Propria zare". Ireversibilul trecerii prin vreme stîrnește împotrivirea („Această lege-a trecerii o neg ! / Ea-mi încrustă sărate drumuri lîngă ochi..."), dar e acceptat totuși, ca parte componentă a firii, ca posibilă (sau chiar necesară) deschidere spre alte zări : „Nu există sfîrșit, ci o căutare a lui, / O orbită de astru..."

Marcat de povara vremii, individul se refugiază în amintire, care poate recompune o lume pierdută, fie a locului de baștină : „Dealuri de demult, de tăcere și zbor, / Poteci mărunțite în cîntec de greier, / Sub cristalul amiezii căzut în pridvor — / Dealuri de demult, prin vis vă cutreier !" fie a copilăriei : „Eu eram copil de abur / În ocol de întrebare", fie, mai des și cu mai multă reușită imagistică, a iubirii : „Se lasă amurgul și iar mă cutreieră / Veverițele ochilor tăi, melodioase..." sau : „Mai știi ? / Eram un trubadur la castelul ei / Totdeauna închis pentru mine. / Ea o fată cu părul ca un amurg / Peste-un lan de tutun...".

La Nicolae Dolângă întîlnim o percepere a elementelor naturii care împrospătează expresia lirică cu aromele vegetalului în floare. Pirmăvara e simbolul necurmatei reînvieri și schimbări : „Aprilul regretă cu freamătu-i crud / Cireșii-n povară de spumă astrală" ; florile sînt „cicatricele luminii". Metafora se revendică mereu din natural (fie vegetal, fie acvatic, fie cosmic) : „eu, anonim copac" ; „curați ne întoarcem sub ochiul de crin" ; „secatul rîu gălbui al clipei" ; „ochii de umbră-ai fîntînilor" ; „Cum cobora căprioara de rouă / Limpezi petale ochii ei așterneau" ; „Clopotele-insule plutitoare / De sunete", nelipsind însă imaginile de factură livrescă : „... ziua de azi pentru mîine-o aud / Plecînd ca-n latină consoana finală" ; „April își pune sceptrul în poeme" ; „Pe un fulg, ca într-un mit, / Se roteau planete-clipe".

O coloratură aparte dă unor piese din acest volum prezența cîtorva elemente lexicale dialectale, care circumscriu astfel o arie precisă de selecție a tematicii : **a astrînge, a roboti, otcoș, arîng** etc.

Aflată într-o evidentă ascensiune valorică, poezia lui Nicolae Dolângă ne rămîne datoare, într-o oarecare măsură, cu lărgirea registrului de inspirație lirică, înnoire cu dublă repercusiune : asupra poetului și, nu în ultimul rînd, asupra calității receptării.

Livius Petru BERÇEA

Vitalitatea prozei scurte

Chiar dacă nu a fost un an al prozei scurte, această specie își păstrează forța de atracție în rîndul autorilor, cît și-n cel al cititorilor. Explicațiile sînt, firește, multiple și unele țin de însăși originea fenomenului literar, al prozei mai exact. Ca atare, este semnificativ că, în ultima perioadă, autori care s-au remarcat în alte specii sau genuri, abordează proza scurtă, cu succes în multe cazuri, pe de altă parte observăm fidelitatea unor autori față de proza scurtă.

Profunzimea, delicatețea sufletului omenesc vibrează în schițele din **Cei care se iubesc** ale regretatului Octavian Popa . Criticul Ov. S. Crohmălniceanu „recidivează“ cu **Alte istorii insolite**, care, deși cu aparent fundal S.F., demască fanatismul tehnico-scientist, fiind mult mai realiste decît par, activate de o ironie subiacentă. Un tînăr **debutant**, Mircea M. Tomuș, publică în **Principiul vaselor comunicante** nuvele de bună observație realistă, incitînd cu efecte de tensiune și mister. Shițe inspirate de viața cotidiană, medalioane ale unui îndrăgostit de orașul său ne oferă Mihai Giugariu în **Nepoții lui Anton Pann**. Condiția omului comun, poeticitatea situațiilor anodine, Ștefan M. Găbrian le combină cu umorul fin și inserturile livrești în **Iubiri**. Nuvelele din **Țărmul veșnicei zăpezi** de Király László, traducător din literatura română, recomandă pe unul din cei mai originali prozatori de limbă maghiară de la noi. Ion Coja fixează în **Pagini pestrițe** lumea litoralului, cucerind prin farmecul simplității. **Cu un recent volum atrăgător, Pentru un călător cu trenul,** Horia Pătrașcu ne confirmă calitățile care l-au impus (dialog alert, ritmare cinematografică). Unul din talentații prozatori tineri, Bedros Horasangian, este prezent cu **Parcul Ioanid** ; fermecătoare proze scurte **scrise cu nerv** și vervă, irigate de o ironie insinuantă ; un prozator scormonitor, domesticind realul prin sublimare reflexivă și infuzie livrească dozată, afirmînd, în ultimă instanță, „un plenar sentiment al solidarității umane“. **Smochinul roditor** al lui Mihai Vasile se dovedește, totuși, roditor în schițe și povestiri împletind livrescul și priza pregnantă la real. Margareta Sterian alătură în **Viața prin hublou** schițe și pagini de jurnal ce se disting prin fluența narativă și plasticitatea notației. După debutul în roman, Ildico Achimescu „atacă“ proza scurtă — **Romanță cu busolă** — exploatînd filonul autobiografic și compunînd reușite „menuete de familie“. Cele cinci nuvele din **Miraj**-ul lui Dan Rebreanu rețin atenția prin incizii în problematica socială. Incitante, originale nuvele cu tentă onirică și putere de pătrundere psihologică alcătuiesc volumul lui Florin Toma, **Peisaj cu fluturi noaptea.** Schițe interesante prin capacitatea de transfigurare a experienței personale conțin volumele **La jumătatea drumului** de Liliana Ursu și **Familia fără nume** de Marcela Vrancea.

Ștefan Dincă și Al. D. Lungu se arată înzestrați povestitori și observatori ai comportamentelor și mentalității din universul rural în volumele **Rude de gradul unu** și, respectiv, **Lacătul apei**. Calități de veritabili prozatori vădesc autorii cîtorva cărți de reportaje : I. Nete, L. Lădariu, I. Hanca, C. Nistea, G. Hașa, F. Bănescu, cei șase coautori ai **Cărții Mureșului** ; Nicolae Sîrbu cu **Aurul din aripi**, atașament sufletesc la un spațiu psiho-social ; Vasile Nedelcu în **Drum spre puntea de comandă** relatează captivante fapte marinărești ; **Nimic despre singurătate**, ci despre solidaritatea trăită interior ne aduce probe grăitoare Ștefan Mitroi. Proza cu virtuți umoristice, combină în dozaje diferite, de la un autor la altul, burlescul, sarcasmul, și adierea lirică : Vasile P. Fati în **Peripeții de vacanță**, Emil Șain cu **Relaxare**, Tudor Ionescu în **Ținuta obligatorie**, Maria Marian — **Eu și tata facem sport.**

Evident, e posibil ca aparițiile editoriale din ultima parte a anului, și care nu ne-au parvenit, să poată îmbogăți sau nuanța această selectivă retrospectivă.

P.S. — Semnalăm, cu regret, neglijența editurilor de a prezenta sumare date bio-bibliografice despre autori, fără de care sesizăm greu un debut sau evoluția unui autor, fapt defavorabil și autorului și cititorilor. O excepție : volumul **Debut '86** — Culegere de proză scurtă — în care, din păcate, editura Cartea Românească a înghesuit 34 de autori, dintre care prea puțini meritau (deocamdată) girul tiparului.

Valeriu DRUMEȘ

Lucian Blaga, un poet al secolului XX*

Poezia **Tămîie și fulgi** se structurează pe două planuri : interior/exterior, cu profunde și semnificative relații între ele. Ca și în poezia **Lumina raiului**, eclerajul și căldura odăii sînt „secunde“, purificate, deși, după cum vom vedea, Erosul își difuzează prezența în acest loc de contempiație „senină“ : „Lumini scăpate din cuptor se zbat între pereți / Și trupul moale ca de in curat / și părul ți l-ai uns peste-o cădelniță-n tămîie, / fir cu fir, / ca să miroși la fel c-un patrafir“ Exteriorul pur al zăpezii **anvelopează** adecvat locul locuirii ființei iubite și este trasat cu aceeași economie de mijloace expresive, dar cu multiple rezonanțe : „Prin sat trec sănii grele de tăceri. / Cu genele ghicesc poteca sărutărilor de ieri. / Fulgi moi și grași îmi troienesc / în pace lumea ca de scrum, / și fulgi de-aramă azvîrliți din cer / par clopoțeii atîrnați / de gîtul pașilor de cai pe drum“. Liniștea de proporții cosmice, învăluind satul, este sugerată de metafora „săniilor grele de tăceri“ ce **alunecă** nesimțit, de „clopoțeii“ de zăpadă ce cad și **înlocuiesc** clopoțeii de aramă de la gîtul cailor înhămați la sănii. În schimb, „fulgi(i) **de-aramă** azvîrliți din cer“ au preluat metalul clopotelor, proces metaforic cu frecvență specifică în diacronia poeziei universale [1]. Că zăpada este și un „rezultat“ al arderii ne-o dovedește poezia **Anno Domini** (din volumul **La cumpăna apelor**) : „Cenușa îngerilor arși în ceruri / ne cade fulguind pe umeri și pe case“. Procesul de ardere, care a avut loc în „altă parte“, este sugerat și în **Tămîie și fulgi** : Fulgi moi și grași îmi troienesc / în pace lumea **ca de scrum**, (s.n.).

În acest peisaj stăpînit de o pace transcendentală se înscrie prezența-absentă a cailor, printr-un proces metonimic (sinecdoca) : „gîtul pașilor de cai“, de care „par clopoțeii atîrnați“, procedeu ce subliniază „eliptismul“ imaginii de ansamblu ; cabaline „fără corp“, avînd ca podoabă clopoței „metaforici“, sînt, într-adevăr, de mare efect artistic. Din punctul de vedere al stratificării semnului poetic, se remarcă „stîlpul metaforic“, o etajare de patru suprasememe, în sinteză, nu în adițiune : „de-aramă : metaforă, fulgi ; comparație, azvîrliți : metaforă, gîtul pașilor ; metonimie“ [2], baza fiind clopoțeii (referent). Starea de liniște și contemplație a imaginii se constituie deci, interior, printr-un dinamism cuprinzînd mai multe circuite, „coloana suprasememică fiind supusă unui vîrtej animat de o forță poetică nemaipomenită [3].

O anume ambiguitate înconjoară și „prezența“ (în interior sau în exterior ?) a eului liric din această poezie : „Prin sat **trec** sănii grele de tăceri. / Cu genele ghicesc poteca **sărutărilor** de **ieri**.“ Genele celui care trece prin sat primese „sărutul“ **fin** și **cald** al fulgilor (oximoronul zăpezii e caracteristic pentru Blaga, în **Tusculum**, citim : „Albă tu, **fierbinte nea**“ (s.n.), urmarea fiind intimizarea procesului asociativ și învierea **amintirilor** : „poteca sărutărilor de ieri.“ Patima erotică este și ea spiritualizată, „îndepărtată“ ; poteca sărutărilor **de ieri** (s.n.). Dacă se află în interior, bărbatul atinge, acum cu genele fața iubitei. Există, apoi, un semn care sugerează raportul co-participativ, de intimitate, dintre eul liric și peisaj : prezența pronumelui personal în dativ : „Fulgi moi și grași **îmi** troienesc / în pace lumea ca de scrum.“

Faptul că cele două secvențe — interioară și exterioară — sînt „gemene“, o dovedește finalul poeziei : „Ciobani întîrziați pe uliți simt / că cei cari s-au culcat / au clipe de tămîie și de in / curat Curat“.

Dacă în prima secvență procesul de purificare este prezentat la nivelul comparațiilor : „Și trupul moale **ca** de in curat“, „și părul ți l-ai uns peste-o cădelniță-n tămîie, / fir cu fir, / ca să miroși **la fel c-un patrafir**“ (s.n.), în final amîndouă comparațiile sînt sintetizate în metafora : „au clipe de tămîie și de in curat. Curat.“, atributul este deci dublat, adică superlativizat și este, totodată, evidențiat în „rimă“. O ultimă mențiune, care subliniază procesul de adîncime în care se zămislesc figurile poetice la Blaga : versul „Ciobani întîrziați pe uliți simt“ (puritatea iernii și a somnului oamenilor) din această poezie s-a născut în aceeași arie obsesiv-semnificativă cu versurile : „Cu miros de ger în lînă vine un bătrîn. / Îi sunt obrajii zdrențuiți / întocmai ca **un prapur vechi**“ (s.n. **La mînăstire,** din același volum).

Poezie modernă de adînci rezonanțe, **Tămîie și fulgi** contrastează prin eliptismul și semnificațiile ei purificatoare de contextul liric „sensualist“ al acelor ani. Reprodusă din volum în ziarul **Patria** din decembrie 1929, fără a se menționa acest lucru, Blaga va protesta într-o scrisoare către Emil Isac (cel ce putea interveni în redacție) : „Am ieșit de mult din maniera aceea, și nu vreau să se creadă că am rămas unde am fost în adolescență“ [4]. Însemnarea e demnă de toată atenția și meditația noastră, pe de o parte pentru a sesiza efortul lucid de depășire a stadiilor lirice, pe de altă parte, pentru că, uneori, creatorul însuși se poate îndepărta de propria-i operă nedreptățind-o valoric.

Atît de mult se lasă robită ființa lirică de snopii de senzații culeși din caleidoscopia realului, încît, uneori, în acest volum, „uită“ parcă de trecerea spre -moarte, mai exact spus, trecerea din viață în moarte devine o simplă trecere (vie) în alt tărîm, rămînînd intacte, relațiile simțuale cu lumea. În acest sens, sînt etalate, la **prezent** și **optativ**, senzațiile, mai ales, din **Gîndurile unui mort**, poezie-pandant subteran **Gorunului**, din **Poemele luminii** : „Să pot / eu mi-aș întinde mîna și le-aș strînge-ntr-un mănunchi“ (florile de deasupra), „Ades un zgomot surd **mă face să tresar**“, „și niște fructe coapte-mi cad mustoase, grele, / pe mormînt.“ Antropomorfismul acesta de natură mitică, figurat acum la nivelul personificării, va fi adîncit în următorele volume, într-o viziune a **nebănuitelor trepte** ce ne readuc în imperiul mumelor. Este panpsihismul caracteristic imaginarului poetic al lui Blaga, semnalat în exegeze [5].

Aprehensiunile trecerii ființei prin timp sînt, în **Pașii profetului**, abia schițate și parcă molcomite de etalare (retorică) și de abundentele transpoziții : „Eram așa de obosit / și sufeream. /Eu cred că sufeream de prea mult suflet. / Eram așa de obosit / de primăveri, / de trandafiri, / de tinerețe / și de rîs. / Aiurînd mă căutam în leagănul bătrîn / cu mîinile pe mine însumi / — ca prunc“. **(Leagănul).**

Privită în ansamblu, imagistica din **Pașii profetului** se desfășoară sub semnul creșterii și proliferării **organicului**, fie în regimul diurn : „vară, soare, iarbă !“ **(Pan către nimfă)**, „Ea strînge cu privirea snopii de senin ai cerului / și cîntă“ **(În lan)**, fie în regimul nocturn : „Pe coastă-n vreji de nouri / crește luna.“ **(Înfrigurare)**, „De trei zile luna crește ca un fagure / de miere într-un stup. [...]. Luna s-a-ngrădit c-un curcubeu.“ **(La mînăstire)**.

Din altă perspectivă considerînd poeticitatea volumului, metaforele se orînduiesc, fie la polul **trupescului** : „Eu zac în umbra unor maci, / fără dorinți, fără mustrări, fără căinți / și fără-ndemnuri, numai trup / și numai lut“. **(În lan)**, „Numai pe tine te am, trecătorul meu trup“ [...], „Dați-mi un trup, / voi munților, / mărilor, / dați-mi alt trup să-mi descarc nebunia din plin !“ **(Dați-mi un trup, voi munților)**, fie la polul **sufletescului** : „Eu cred că sufeream de prea mult suflet“ **(Leagănul)**, „căci lutul tău slab / mi-e prea strîmt pentru strașnicul suflet / ce-l port.“ **(Dați-mi un trup, voi munților)**.

Cele două atitudini lirice și antropomorfice extreme, cu dramatica lor înfruntare, se raliază retoricii și poeticilor expresioniste, asimilate profund de Lucian Blaga și din interiorul cărora se ivește viziunea originală, inconfundabilă a unui aed al secolului XX.

Simion MIOC

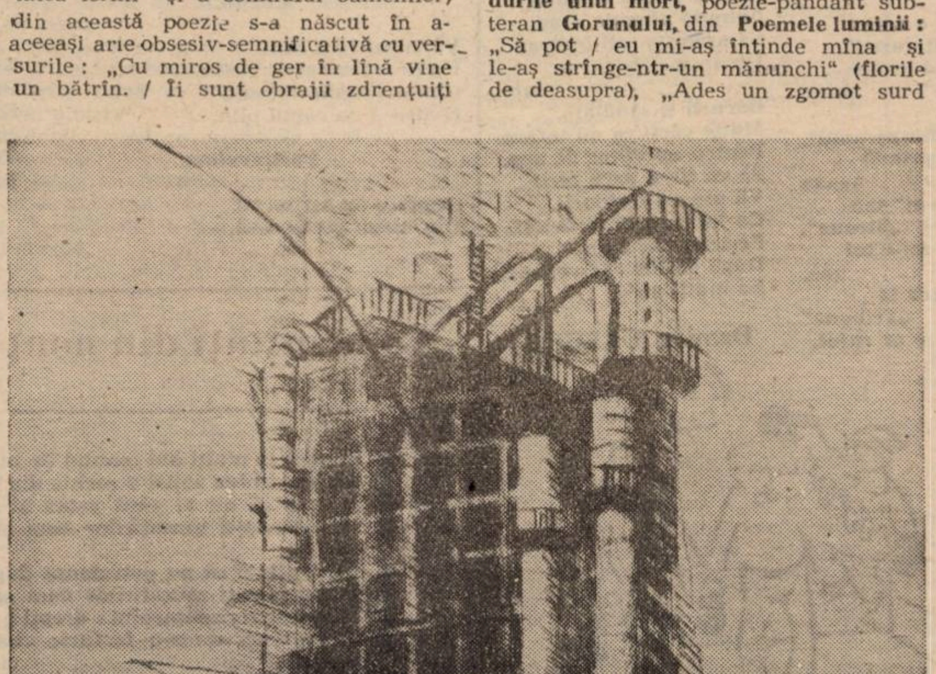
PEISAJ INDUSTRIAL.

---

[1] Cum arătam mai amplu în alt context, asociația între metal-ardere-zăpadă își are frecvența ei grăitoare. Poetul barochist Jean de Bussières scrie despre zăpadă : „On dit que cet argent que tu jettes en lames / Renferme dans son sein quelques esprits de flammes...“ (Jean Rousset, **Literatura barocului în Franța. Circe și păunul**, Editura Univers, București, 1976, p 134).

[2] Paul Miclău, **loc cit.**, p. 116.

[3] **Ibidem**, p. 116.

[4] Lucian Blaga **Opere, 1**, Editura Minerva, București, 1982, p. 375.

[5] Nicolae Balotă, **Lucian Blaga, poet orfic**, în **Euforion**, E.P.L., București, 1969, pp. 306—307.

* **Ființa și anotimpurile în „Pașii profetului“.**

La mulți ani!

Orizont
1987

Colindați frați și mînați
Plugușorul prin Carpați
Să audă țara toată
O urare inspirată,
Plugușorul prin nămeți
Tras cu vise de poeți,
Să cuprindă bucuria
Un colind cît România,
Iar în fiecare casă
Ardă vers frumos pe masă,
Pentru azi și pentru miine
Patriei belșug de piine,
Zvon de fericire-n toate,
Flori de spirit și bucate,
Dați răvașe opitimiste
La edituri și reviste,
Dați-le urări de seară
Scriitorilor din țară
Străbătînd spre zori titani
La anul și „La mulți ani !"
Plugule cu pană rară
Trage brazde peste țară
Urează pe strună dragă
Pace pentru lumea-ntreagă
Să putem înfăptui
Mari nădejdi în prag de zi,
Vîlvătaie de elan
Acum la sfîrșit de an,
De la munte-n tîmpla mării,
Azi, la sărbătoarea țării,
Peste zările albastre,
Liniște planetei noastre
Să se-audă la mulți frați
Glasul nostru din Carpați,
Armele să-ncremenească,
Strigă stema românească,
Să-i pună păcii cununi
Luptătorii cei mai buni,
Ia mai colindați flăcăi,
Hăi, hăi !

Dă, plugule,, un răvaș
De la Cluj pînă la Iași,
Cu urările în ureș
De la Tomis pîn-la Mureș,
O felicitare rară
Scriitorilor din țară
La mulți ani cu sănătate
Și multe cărți inspirate!
Mai urează-le în zori
Tinerilor scriitori
Să transmită mai departe
Dulcea dragoste de carte,
Să răsară din condei
Glasul florilor de tei,
Mari comori din graiul dulce
Luminat dinspre Neculce,
Torțe de visări ce cresc
Pentru neamul românesc,
Plugule cu cinci brăzdare
Spune-i vieții literare
Cu luceferi năzdrăvani,
La anul și la mulți ani !
Ia mai dați avînt flăcăi,
Hăi, hăi !

Trageți brazde, scriitori,
Lîngă ceilalți creatori,
Să-nălțați pe culmea zării
Edificiul scump al țării,
Lîngă cei ce ard pe strune,
Lîngă cei ce dau cărbune,
Prindeți sevă și puteri,
Lîngă medici, ingineri,
Să surîdă-n pace pruncii,
Lîngă toți oamenii muncii,
Ocrotind miezul ideii,
Patria și ghioceii,
Ce-și croiesc o nouă cale
Între două cincinale.
Cu multe recolte coapte
Vine anul optzecișișapte,
Să pună cununi fierbinți
Și la prunci și la părinți,
De revelion să-nchine
La mai mare și mai bine,
Slavă muncii, slavă vieții
Așa cum doresc poeții.
Peste munți și peste văi,
Ia mai mînați măi flăcăi,
Hăi, hăi !

Dă-i plugule o urare
„României literare !"
Și-acum, cînd începe anul,
Mergem la „Contemporanul",
Ca să nu ne prindă neaua
La „Luceafărul" sau „Steaua",
Dacă-ntîrzii, mi-e tot una,
Bem vin negru la „Tribuna"
Că stă pe buze ca rujul,
Să știe Iașul și Clujul,
Noi răvașe și iubiri,
„Orizont" și „Convorbiri"
Prin răvaș, plugule frate,
Dă-le pagini inspirate,
Scriitori cu pană fină,
Să dați patriei lumină,
Scrieți epopei de dor
Dinspre azi spre viitor,
Din strălimpezimi de rouă
Scrieți despre viața nouă,
Despre zori și despre piine,
Despre doinele de miine,
Despre glasul dimineții,
Scrieți, făclieri ai vieții,
Scriitori din toată țara,
Lîngă cei din Timișoara,
Scrieți cald și scrieți bine
Despre vremea care vine,
Anul nou să-și scrie ora
Pe surisul tuturora,
De cu seară pînă-n zori,
Sus paharul, scriitori !
Trageți inspirat flăcăi,
Hăi, hăi !

Străbătînd peste troiene,
Voi, condeie timișene,
Ridicați-vă spre soare,
Mai cu har mai cu valoare,
Și cu pana inspirată
Scrieți pagini de durată,
Sufletul vostru să-l poarte
Verbu-n fiecare carte,
Să urați cum se cuvine,
Celor ce conduc destine,
Care-nalță în oraș
Case noi pentru urmași,
Celor ce conduc vapoare,
Celor din laboratoare,
Celor ce conduc un vis
Dați-le avînt prin scris.
Spre luceferi năzdrăvani
La anul și la mulți ani !
De urat am mai ura
Dar ni-i că vom însera
Și dorim cu drag și har
Să dăm brazda la tipar,
Să citească toată țara
Un răvaș din Timișoara,
Noi metafore de bine
Pentru anul care vine,
Spre cîntarea noii vieți
Sus condeiele băieți,
Să, cîntăm sub stea albastră,
Pacea lumii, pacea noastră,
Zborul noii generații
Vise mari cum sînt Carpații,
Să triumfe-n zîmbet pruncii
Lîngă toți oamenii muncii,
Să vezi imnuri dragi cum cresc
Pentru neamul românesc,
Seve noi, ca o fîntînă,
Pentru patria română !
Colindă plugule drag,
Să urăm la toți în prag
Un an mai bogat în toate,
Bucurii și sănătate,
Multe cărți ca un tezaur
Pentru-un viitor de aur,
Să vă fie-n pace zorii
Vă urează scriitorii,
Cu luceferi năzdrăvani,
Fericire peste ani,
După datina cea veche :
La mulți ani !

Damian URECHE

• RĂVAȘE •

Recunoaștere pentru 1986.

Din Marțial, e-adevărat,
C-o poantă-două am furat,
Dar numai cînd am fost „distrat".
Nu c-a fost el mai talentat !

Unui amic, după revelion !

La revelion „Nea Gore",
A fost un erou !
A stat treaz vreo șase ore,
Nu ca la birou !

Virgil ȘCHIOPESCU

Poetului Anghel Dumbrăveanu, tradus în mai multe limbi

Nu-s poliglot (din întîmplare !)
Să te citesc așa sus-pus.
Dar fac o simplă constatare :
Că-ntr-adevăr ... ai fost tradus ! ..

Criticului literar Cornel Ungureanu

Odată mi-am supus elanu',
(Elanul meu cam semidoct !)
Cînd m-am convins că stau c-un doct
De vorbă, .. doct C. Ungureanu

Poetului Marius Munteanu

Munteanu Marius e un bard
Și nu mă satur să-l ascult...
Stă cu Măriile la gard
Cînd ele s-au culcat demult !

Scriitorului Ion Dumitru Teodorescu

Maestrul Tec se descurcă
Perfect, și cu și fără pont,
Așa că nu-i mai iau în furcă
Să-mi fac dușmani la „Orizont".

Constantin CHIOTAN

Răvaș pacifist

Aș vrea s-aud la granițe-ntre state,
Nu țăcănii de arme automate,
Ci, ca în noaptea cînd se schimbă anii,
Împușcături ... din sticle de șampanii !

Sfat de revelion

Să căutați să nu greșiți,
Făcînd vreo gafă la urat,
Zicînd de pildă „Să trăiți !"
Vreunui șef ... ce-i mort de beat !

Victor GORȘCOVAZ

„Prognoză"

Îndoieli nu mai încap
Că l-această sărbătoare
Vinul nu se urcă-n cap,
Ci coboară ... în picioare.

Cogito

Vă citez, fără ocol,
Un proverb care-l susțin !
Cine-i cu paharul gol,
E mereu cu capul plin.

Postrevelion

După ce au tot servit
Din uiaga pîntecoasă,
Dimineața s-au trezit
Toți ... la gazdă pe sub masă.

Ionel IACOB-BENCEI

MINISORCOVE.

Ședințomanul :

Sorcova, vesela
Cine-i pentru ? . tra .. la .. la ..

Șoferul băut :

Sorcova, vesela ...
Ce-ai tu cu „bășica" mea ... ? !

Birocratul :

Sorcova, vesela ..
Vino miine n-aștepta !

Bișnițarul :

Sorcova vesela .
Ia la Mandea spray-ul FA !

Cetățeanul inscris la audiență :

Sorcova, vesela ...
Cît mai stăm la ușa ta .. ? !

Dansatorul :

Sorcova, vesela ...
Bate talpa la podea !

Uitucul :

Sorcova, vesela . .
Parc-am vrut să spun ceva ... !

Microbistul :

Sorcova, vesela . .
S-o aduci pe „POLI"-n „A" !

Autorul :

Sorcova, vesela ...
Sorcovesc redacția
Poate că m-o publica ..
La anul și la mulți ani !

Ionel IACOB-BENCEI

Unuia

Între noi, stimate june,
Sînt două diferențe mici :
Cînd eu apun ca-nțelepciune
Tu te înalți ca măscărici.

Unui zevzec

Rostul tău în viață-i clar
Trăiești ca orice măgar,
Dar cînd vezi că ești cum ești
Nu te-ntrebi la ce trăiești ?

Unora care „sprijină" cultura ...

Cînd la Casa de cultură
Se cer treburi de excepții,
Unii sprijină cultura
Alții sprijină pereții.

Unui „maestru" palavragiu.

Noi ne-asemănăm, „maestre",
Prin motive numai două :
Eu tot fac literatură
(și sînt „mic" din întîmplare)
Tu, știi doar să dai din gură,
(și ești „mare").

M.E. DOREANU

Absurdități din noaptea de... Revelion

- Să spui la mulți ani omului de zăpadă.
- Să faci cadou soției o rochie din LAME.
- Să spui că nu ai găsit getax și ai venit acasă cu carul ... mare.
- Să povestești musafirilor cum ai fost mușcat de un cățel de ... usturoi
- Să te plîngi că nu poți dansa după televizor pentru că n-ai loc ...
- Să povestești musafirilor cum ai căzut într-o cascadă de ... rîs.
- Să comanzi ospătarului : **drepți !**
- Să mănînci dintr-o farfurie zburătoare și să pretinzi că te-ai săturat.
- Să încaleci un cal de ... mare
- Să-i spui gazdei că și-a oxigenat părul într-un mod original ...

Emil ȘAIN

GENERAȚIA MEA

VIOREL MARINEASA... Scrie noaptea, ca Rebreanu, pătrunde adînc, ca Preda, cuprinde totul, ca Balzac. În momentele de adîncă inspirație lucrează sub pază dublă. Mammy-mare stă de gardă-n casa scărilor iar o mătușă literată supraveghează intersecția lui Ștefan Plăvăț cu Memorandumului... Citește mult în cenacluri. Aud că acum ar fi în tratative cu literații feroviari pentru a face o lectură pe personalul 2009, între stațiile Porumbelul Mic—Zalhanaua (114 km.).

DANIEL VIGHI... Copil minune bănățean sub mai multe aspecte (proză, eseu, fidelitate conjugală, aptitudini auto, gîndire mitică, statornicie în deplasările la Parța). Volumul său de debut a înnobilat literatura, depunînd în grădinile ei un „depozit" plin de poștași, mici meseriași, șoferi, macaragii, învățători, culeși cu toții din perimetrul atît de fermecătoarei Lipove.

D. Vighi, e profesor de română la Școala generală 115. Culmea măiestriei didactice o atinge cînd predă „Puiul" de Brătescu-Voinești. Începe întotdeauna cu această frază... „În baltă, puiul, era iubit de toată păsărimea"...

VASILE POPOVICI... Ochii albaștri îl fac să semene cu Maurice Ronet, statura cu Gheorghe Hagi, zîmbetul cu Nicollo Machiavelli... A strălucit în liceul din Lipova, și pe parcursul întregii facultăți. Considerat de „critica mijlocie" ca fiind unul din vîrfurile „criticii tinere". Mănîncă puțin, frecventează expozițiile de ară și concertele. S-au adunat fonduri pentru ca verdictele sale critice să fie sculptate în piatră și să intre astfel în veșnicie. Uneori, cînd e cuprins de febra creației, se simte atras de pădurile copilăriei. Într-o astfel de plimbare a văzut două zîne citindu-i cartea de debut... „La ce pagină am ajuns, după patru luni de lectură ?" a întrebat una... „La pagina șapte, a răspuns cealaltă... merge greu... că băietul e profund".

MIRCEA MIHĂIEȘ... Personaj „Sturm und Drang". Cărare pe mijlocul capului, lanternă în mînă cînd vine la cenaclu. Ridică pe noi culmi de frumusețe combinația vestimentară „giacă-blugi". Are un băiețel adorabil, care repetă, la doi ani, foarte des, cuvîntul „papa". Mereu activ, insațiabil, criticul lucrează acum la al patrulea volum în curs de publicare. Nu putem uita nici cronicile de Vineri, din revistă, de-al căror sens, cu adevărat, te-apropii doar Duminica. În funcție de numărul și sexul cititorilor în cenaclu are asupra sa biletele cu variante ale verbului „a rade" (o rad, îl rad, îi rad). Dorința cea mai mare e ca, la o lectură cenaclieră pe strada Rodnei 1, să-l radă pe însuși marele Umberto Eco...

CORNEL UNGUREANU... Este omul care de sub ochelarii fumurii te privește cu o nesfîrșită duioșie. Vorbele lui te încălzesc oriunde te-ai afla. Oricine încearcă să se căsătorească cu „Literatura" (și izbutește) îl va avea ca tată socru. C. Ungureanu conduce cu autoritate Cenaclul Asociației scriitorilor și al revistei „Orizont". Atent, mereu „pe fază", cînd textele citite sînt, cu adevărat bune, bea un număr mai mare de pahare cu apă. Cînd textele nu corespund își aprinde o țigară. Absorbit de munca literară, C. Ungureanu are puțin timp pentru distracții. A promis, totuși, colegilor de redacție, că la revelionul viitor, avîndu-l ca partener pe Aurel Turcuș, deghizat în ducesa de Clèves, la ora 24 va desch de Polka...

ADRIANA BABEȚI... Are același farmec și cînd vorbește și cînd tace. Scrie mult, dar din mari exigențe, publică puțin. (Bine face, a spus un admirator al revistei, numai așa te poți impune durabil). În ultima vreme, după ce a străbătut teritoriile interviului, eseului de arme și cetăți, criticii de curtoazie, memorialisticii duioase, s-a oprit, cu rulota, în domeniile prozei.

IOSIF COSTINAȘ... Discret, aproape feminin în mișcări, o prezență esențială pentru viața literară timișoreană. Un împătimit al lecturii. După ce a epuizat bibliotecile municipale, acum devorează cartea din mediul rural (ruta Săcălaz — Clarii — Vii). Combină întotdeauna un tom greu cu unul ușor. (Prelegeri de Filozofia culturii, spre exemplu, cu „Dubașii din Brănești"). Scrie intens proză, dar lucrează în paralel și la dramatizarea poemelor homerice Iliada și Odiseea.

Mircea PORA

GHEORGHE AZAP

PARODII

DESTRĂMĂTOR DECENIUL

Destrămător deceniul mi-a cotrocit prin ani
Singurătatea-n stihuri clocește triști golimbi
Mă ninge harcea-parc a durerea în Ticvani
Și-n loc de șiș țin ian bii bezmetici la carimbi

Mai trece cîte-o tată drăguță, drăgăliță,
Înfulecînd din mărul, cel parmen, interzis,
Îmi trage cu oblonul, îmi face cîte-o fiță
și eu de șturlubatic îi scriu de dor zapis

Și-n noaptea mică-miază de ibrișin și ață
Trag un hîrzob de liliac (e o gamopetală !)
Și-ncep să bat cocoșul, și-s pus pe garagață,
împlătoșat, con fuocco, crezînd că-s vreo scofală.

Mi-a mai rămas o strună, aici la piept, în jeb,
O zdirnii cînd mi-e iarnă prin fiece chichiță
Și-orice chiolhan mă doare-n rărunchi și mă întreb :
„Nu e prea hăt Agora de tine, frate

Ghiță ?"

ȘERBAN FOARȚĂ

PERPETUUM SNOBILE

motto : „Și notorul dudui
și domnul le tutui (bis)"

Domnișoare cititoare
din frumosul Machu Pi chu
eu cînd scriu n-am nici un viciu
ard hîrtia cu ardoare

Domnișoare cinegete
nu-s șiret dar vînd șire te
și fac orice sacrificiu
Ce mai e prin Machu P ichu ?

Domnișoara cinefile
am talent (cîteva chile !
scrisul este un deliciu)
Să-mi scrieți din Machu Pichu.

Domnișoare scorțișoare
(mirosiți a zahăr tos,
de-ăla vrac sau cub frumos)
șoarecii dorm în picioare ?

Domnișoare et caetera
stăpîne de latifundii
șoarecii torc mîța mea.
Sic transit gloria mundi.

Dar mai am doar un capriciu
să mă lupt la Machu Pichu.

Olga NEAGU

Nu-i totuna...

— Una e să faci din cap, și alta e să-ți faci de cap.
— Una e să ții clanța, și alta e să-ți ții clanța.
— Una e un fruct păstrat, și alta e un fruct oprit.
— Una e să arunci în gropi, și alta e să dai în gropi.
— Una e să dai fila, și alta e să întorci fila.
— Una e să găsești o femeie la treabă, și alta e să găsești o femeie de treabă.
— Una e să fi mîncat cu unul, și alta e să fii mîncat de unul.
— Una e să dai de-o parte, și alta e să pui de-o parte.
— Una e să dai de cap, și alta e să-i dai de cap.
— Una e să o coacă, și alta e să ți-o coacă.
— Una e cînd spui că i-a scris, și alta e cînd spui că așa i-a fost scris
— Una e să nu ai o doagă, și alta e să-ți lipsească o doagă.
— Una e să rîzi de una bună, și alta e să rîzi de una nebună.

Gheorghe GROSU

12 secvențe din „Acțiunea Steluța"

Lui Alexandru Ternovits

1) Acum cîțiva ani, într-o sîmbătă seara, înaintea sărbătorilor de iarnă, îmi telefonează un fost coleg de liceu, om de ispravă și prieten bun. Mă întreabă dacă sînt ocupat a doua zi, dimineața. Eram liber și dornic să sparg monotonia unei duminici de iarnă (o iarnă mai mult ploioasă, fără zăpadă). „Am o scroafă de doi metri", mă anunță, ritos, prietenul. („De doi metri", în Banat, vrînd să însemne „de două sute de kile").

2) A doua zi în zori, la casa prietenului (o vilișoară de pe strada .. Căprioarei, într-un cartier de oameni îndeobște gospodari) ne-am adunat opt inși (toți foști colegi de liceu) hotărîți să-i fim de mare folos. Acțiunea a debutat printr-un mic dejun copios, udat pe măsură. Starea de spirit a grupului — excelentă. Amintiri, ironii amicale, dar ...

3) ... gazda, cu un tact exemplar, pune punct cozeriilor și ne dă la fiecare cîte o șalopetă veche (spălată și, cît de cît, recondiționată). Travestiul sporește buna dispoziție a grupului.

4) Luăm contact cu viitoarea noastră victimă, cea „de doi metri". Crescută de mică la casa prietenului, fusese botezată, într-un răsfăț, „Steluța" ! Steluța era blîndă, îngrijită, rozulie : avea ochi albaștri, limpezi, de nordică. Își trăise cei doi ani de viață într-o cocină-model (prin curățenie și confort). Nebănuindu-ne intențiile, se uita la noi ca la niște oaspeți dragi (deși, se spune, porcul e mai deștept decît calul, și decît pisica !). Grohăia, cuviincioasă, în surdină. Prietenul nostru, stăpînul ei, învins de duioșie, ne spune ce avem de făcut și se retrage în casă, în cea mai depărtată încăpere. (Femeile din familie ceruseră, din timp, găzduire cuiva de pe o altă stradă).

5) În bucătăria de vară, lîngă cazanul cu apă fierbinte, un măcelar profesionist, renumit în cartier, echipat corespunzător, cu ustensilele de masacru pregătite, își bea în tihnă cafeluța, așteptînd să-l chemăm la momentul oportun. Din orgoliu profesional, nu acceptase nici măcar să asiste la preliminarii. Detesta amatorii.

6) Întrecîndu-ne în alinturi și mîngîieri, îi tăiem Steluței retragerea în cocină, iar unul dintre noi o momește cu doi știuleți de porumb, agitîndu-i ca pe niște maracas-uri. Împingem ca la vagoane și o urnim din țarc, dar, diletanți cum sîntem mai toți, ne scapă din împresurare și astfel începe o urmărire (cît de jenantă pentru noi !) prin toată curtea ; o curte cam cît un teren de tenis, cu tot felul de boscheți ornamentali, arbuști și tufe de trandafiri („micul rai" al prietenului nostru). Rozulia „de doi metri" se dovedește a fi uimitor de sprintenă.

7) De la fereastra bucătăriei de vară, marele profesionist ne privește zîmbind disprețuitor. Nu catadixește să spună ceva, să ne dea un sfat. Atitudinea lui nu ne demobilizează, ci, dimpotrivă, are darul să ne îndîrjească. Atavismele cinegetice răbufnesc în noi.

8) Cel mai brav din „comando", un fost rugbist, după ce-i extragem un spin din frunte, decretează : „Grămadă deschisă, ca la Turneul celor cinci națiuni !" Încercuim victima cu ochi albaștri într-un loc cu gazon și grămada deschisă se produce fulgerător. Steluța e din nou în mîinile noastre. Sîntem înfierbîntați, nemiloși, aproape de ferocitate. Cînd, cu o piedică dibaci pusă, reușim s-o răsturnăm, fostului rugbist îi rămîne brațul drept sub ea. Omul rabdă cazna cu bărbăție. Animalul nu. Strada Căprioarei și cartierul răsună de un guițat sfîșietor. Omul, într-o superbă uitare de sine, ne spune, printre dinți : „Nu-i dați drumul ! Nu-i dați drumul ! Rezist".

8) Marele profesionist iese, în fine, în curte. Ne poruncește : „Întoarceți-o pe partea aialaltă !" (Nu pentru că i-ar fi păsat de om ...).

10) Sîntem asurziți de „tînguirea" Steluței, ne sar nasturii de la șalopete, dar reușim s-o întoarcem. Fostul rugbist, eliberat, îi plasează, nesportiv, un șut în coaste.

11) Marele profesionist se apropie de noi, cu trusa lui de cuțite și un lighean pentru adunat sîngele. Ne privește, de sus, ca pe niște ființe netrebnice. Nu apucă însă să-și releve virtuțile de casap fiindcă ...

12) ... din casă iese în fugă prietenul nostru. Ne spune, cu voce scăzută : „Dați-i drumul ! Dați-i drumul ! Lăsați-o !" Stupefacție generală (inclusiv la marele profesionist). „Ce ? ! Ai înnebunit ? !" îl admonestează cineva. „Dați-i drumul, vă rog ! Încă zece-cincisprezece minute. Doar zece-cincisprezece minute ...", insistă el. „De ce naiba încă zece-cincisprezece minute ? !" se revoltă, pe bună dreptate, fostul rugbist. „Ca să creadă vecinii că am tăiat doi ...", ne șoptește, suav, prietenul. Și, astfel, lungitu-i-s-a Steluței scurta și preafericita ei viață cu un sfert de oră.

Iosif COSTINAȘ

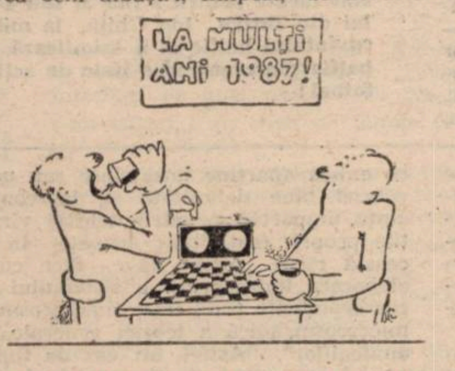
LA MULȚI ANI 1987!

Căpitanul Roberto

- Căpitanul spărgătorului de gheață mințea de îngheța apele.
- Animalele marine sînt : vulpea de mare, pisica de mare și bătrînul lup de mare.
- Marinarul nu putu arunca ancora; îi era tatuată pe braț
- Orice navă se scufundă pînă la linia de plutire
- Pirații urmăresc corăbiile pînă în pînzele albe.
- Ajunși în Gibraltar, pirații se simțiră la strîmtoare
- O călătorie la pol se plătește în bani-gheață.
- La mulți ani ! și ciocniră cu un aisberg.
- Domnișoară, dacă tot am naufragiat pe o insulă pustie, nu vreți să deveniți comoara mea ?
- Singuraticul naufragiat pe insulă era un om fără pereche.
- Hai să-ți vînd un pont, zise împeratorul. Și-i vîndu Pontul Euxin.
- Doar în preajma țărmului marea se simte în largul ei.
- Mai avem un minut, spuse secundul.
- Foca emitea semnale Morse.
- Văzînd că nava se scufundă, fostul pilot își puse parașuta.
- Căpitanul era un pedant ; nu ieșea din port dacă nu avea toate pînzele apretate.
- — Cine e de cart ? — Descartes !

Lucian BURERIU

DEFINIȚII

(Dicționar, secolul al XIX-lea)

Anecdotă : particularitate curioasă, istorioară puțin cunoscută ; povestire scurtă și spirituală a unor păreri hazlii sau a unor întîmplări mărunte.

Aghiuță : sfîntuleț.
Bufon : caraghios, măscărici.

Caraghios : numele bufonului în farsele ce se jucau la curțile domnilor ; în genere, bufon, măscărici, nume dat de pescari **cosacului mai tînăr** (pește=obleț).

Caraghioslîc : farsă de caraghios, joc cu vorbe sau cu gesturi comice ; glumă grosolană și josnică, bufonerie ordinară

Comédie : piesă de teatru în care se înfățișează, într-un mod hazliu, vițiile, ciudățeniile și apucăturile ridicole ale societății.

Comedie : istorie sau faptă curioasă și glumeață, bazaconie, poznă.

Curios : indiscret

Epigramă : mică bucată în versuri care se termină cu o trăsură picantă.

Glumă : vorbă sau faptă de rîs.

Glumeț : care face să râză.

Parodic : imitațiune burlescă a unei opere serioase.

Răvaș : bilet ; pașaport.

Rîs : acțiunea de a rîde ; bătăi de joc ; animal carnivor cu ochi foarte ageri.

Satir : semi-zeu care locuia în păduri și avea copite și cornițe de țap; om foarte desfrînat

Satiră : poemă în care se critică și se ridiculizează vițiî sau apucături ciudate (. .) Primitiv, lătinește, ghiveciul de bucate, apoi amestecătură de proză și versuri și, în sfîrșit, critica persoanelor și a lucrurilor.

Satiric : pornit la batjocură.

Satiriza : a-și bate joc într-un mod picant.

Umor : calitatea imaginațiunii care dă ideilor o turnură comică sau originală.

Umoare : orice substanță lichidă aflată într-un corp organizat.

Umorist : care atribuie umorilor diversele fenomene ale vieții ; medic umorist ; scriitor care tratează subiectele cu umor.

Zâmbi : a surîde ; a scrîșni din dinți (ca cîinele !).

I.D.T.

ZÎMBETE

Întorcîndu-se, în zori, de la petrecerea de revelion, un chefliu întreabă un trecător matinal :
— Fii bun și spune-mi, te rog, cîte cucuie am pe frunte ? !
— Trei.
— Perfect ! Înseamnă că pînă acasă mai am cinci stîlpi de felinar ...

*

Soția, luînd, din mîna soțului, sticla cu rom :
— Oare și de revelion vei bea din porcăria asta ?
— În sfîrșit, aud și din gura ta vorbe înțelepte ! Că pînă acum ai crezut că o fac numai din plăcere ! ...

*

La frizerie, în seara de revelion :
— Poftiți, luați loc ! V-am mai servit vreodată ?
— Nu. Niciodată. Cicatricile de pe față sînt de la un accident de circulație !

Victor GORȘCOVAZ

ÎN PREMIERĂ LA TEATRUL NAȚIONAL

Noțiunea de fericire

de Dumitru Solomon

1. **Ambițios** și acest al doilea spectacol al lui **Ștefan Iordănescu,** pe scena Naționalului timișorean. Ca și altădată, pentru „Vrăjitorul din Oz", regizorul antrenează în montare o **echipă specială** de colaboratori (decoruri : **Lucian Lichiardopol**, mișcare scenică : **Ioan Gîrba,** muzica : **Ilie Stepan,** costume : **Victor Rudan,** intervenție plastică : **Iosif Kiraly** etc.), încît pare că Ștefan Iordănescu tinde să ne atragă atenția asupra unei **idei programatice.** Distribuția recomandă, pe de altă parte, majoritatea actorilor deja „încercați" de regizor, în roluri care fac mai complexă imaginea despre posibilitățile **lor interpretative.** Reprezentația caută sensul textului lui Dumitru Solomon în profunzimea situațiilor și a replicilor, recuperînd starea de gravitate proprie universului teatral al autorului.

2. **Spațiul scenic,** unic, marcat de prezența unei construcții centrale (un cap omenesc supradimensionat), sugerează întrepătrunderea planurilor, așa zicînd **fizice,** ale întîmplării „**trăite**" de personaje, cu ceea ce ține de un nivel mai sensibil, **al meditației intelectuale.** De altfel, spectaculoasa idee scenografică permite sublinierea **întrețeserii realității comune** („înguste, mutilate, manipulate", cum observa Marius Robescu), ale cărei acțiuni ocupă întotdeauna parterul tabloului scenic, cu o realitate spirituală — ai cărei reprezentanți (Aristotel, Rousseau) apar și dialoghează **sus,** într-o alveolă (creată prin deschiderea frunții obiectului scenic în formă de cap omenesc) luminată. **Unde alege** să se fixeze, la final, și filozoful Damian. Într-un fel, spectacolul este exemplificarea teatrală a unui atare tip de opțiune. Tentativa regizorală modifică întrucîtva perspeciva asupra piesei, considerate mai înainte comedie (fie și filosofică).

3. **Noțiunea de fericire** devine, sub bagheta lui Ștefan Iordănescu, o meditație privind condiția omului de spirit, o interogație, gravă, cum spuneam dintru început, asupra contradicțiilor vieții văzute și nevăzute, o încercare de relevare a unui mod de resimțire și de imaginare ale existenței. Rareori vesel, spectacolul este, în schimb, colorat, nu o dată tulburător. **Gheorghe Stana** și **Horia Ionescu** ridică (în rolurile celor doi filozofi „actuali", Tudor Damian și Sever Albescu) la pătrat, **în cîteva momente,** coeficientul de credibilitate al viziunii regizorale asupra textului. Memorabil, **un vîrf de** discurs **(susținut cu** fervoare de Gh. Stana), proclamînd **supremația ideii asupra acțiunii** : chintesență a gîndirii personajului său. **Sandu Simionică** și **Mircea Belu** au în vedere două figuri joase, agresive (Baldovin și Ghebală), unite și prin încercarea de atentat la conștiința profesorului Damian. Meandrele de comportament, ale personajelor, sînt descompuse, de actori, cu atenție. (S. Simionică pare, însă, **mult mai circumspect** cu tentațiile comice ale rolului — ceea ce convine ansamblului tratării ; M. Belu, excelent într-o primă apariție — la telefon —, și atacînd decis replica șefului de catedră universitară lipsit de etica implicită funcției, se lasă furat de comedie, **în sine bine făcută, dar . . .). Adela Radin-Ianto** și **Alina Secuianu** (mama și fiica lui Tudor Damian) reușesc să definească scenic climatul vieții de zi cu zi a unui filozof nu prea norcoș ca ființă terestră. Scena de histerie a fiicei e surprinzătoare ; desenul teatral al îmbătrînirii bruște a mamei e deosebit de expresiv. **Robert Linz și Miron Nețea** ca **și Victoria Suchici-Codricel** și **Irene Flaman-Catalina, interpretează cîte două roluri, unul de plan general, celălalt de secundă importanță : crochiurile sînt** certe, accentele notabile, **în** fiecare caz. **Lumea spectacolului se definește** și **prin contribuția lor. Margareta Avram** (Alexandra) introduce **în** scenă **o** stranietate necesară unghiului de vedere regizoral, ce urmărește să-l separe pe filosof de congruent. **Ana Ionescu** (Ziarista) e pandantul femeii misterioase, este perechea feminină a lui Sever Albescu, cel dispus să descopere fericirea, nu în parnasul filosofic — ca Damian — ci în viața de toate zilele.

4. **Debutînd** cu mișcarea de marionetă a celor ce fac preajma existenței omului de spirit (acele personaje vor intra, ca semn al precarității lor, în imobilitate, sub o crustă de plastic), reprezentația își despică „sinteza" (textul lui Solomon vroia **împărțirea** tribulațiilor, de la **premisă,** în **teză, antiteză** și **sinteză), descriind,** în paralel, urcarea la nourii filosofici, a eroului dramatic, și **impactul** prezenței unei perechi fericite, asupra „muzeului imaginar al realității" — constituit din totalitatea personajelor înghețate, sub o folie perfect acoperitoare. Perechea (în alb) reanimă personajele și ele înaintează în proscenium, cîntînd. Rostul binefăcătoarei intervenții este limpede. Ceea ce nu izbutim să descifrăm ar fi, probabil, de domeniul semanticii (al **evoluției sensurilor).** Nu e mai puțin adevărat că spectacolul pare cîteodată obosit, **lăsat** peste datele odată stabilite. Ori neinventiv, față în față cu ambiția de a fi inventiv.

5. **Trebuie văzută,** această **Noțiune de fericire.** Din motive teatrale (de estetică teatrală) mai întîi. Și apoi, fiindcă reprezentația **conține,** ceva mai în extenso, mai elaborate, ideile despre teatru ale unui tînăr regizor cît se poate de dotat să observe și să traducă, pe înțelesul spectatorului contemporan, căutările unui context estetic vast.

Antoaneta C. IORDACHE

---

miniaturi

În decembrie

● **A nins la** Belinț **că i-a îndesat președintelui** Romulus Vlaiconi **căciula pe ochi de parcă i-ar fi pus cineva mîna-n cap. A nins în această săptămînă cu poftă, cu lăcomie chiar, parcă din gîndul de a fi răzbunați de trecerea fără prea multe precipitații a anotimpurilor acestui an, parcă dintr-o voință de a** recupera echilibrul prin care se lămuresc rosturile și ale firii **și ale oamenilor. După ploile de zilele trecute, această primă zăpadă din preajma Noului An a venit ca un act de dreptate. La 39 de ani, pe care îi împlinește chiar astăzi, 26 decembrie 1986, cînd orice bărbat distinge cu limpezime între realitate și aparențe, președintele Cooperativei agricole din Belinț,** Romulus Vlaiconi, **crede că zăpada căzută și frigul iernii sînt o realitate aspră și binevenită. Poezia iernii, cît și-a putut el îngădui să se lase în voia ei, a zăvorît-o în suflet ca pe o carte citită pe jumătate și aruncată în raftul bibliotecii cu graba omului pe care-l cheamă, urgent, alte treburi. Cînd ninge, e adevărat, parcă se-ntîmplă că pe neașteptate nu mai e loc și pentru altă bucurie, asta o știe prea bine și el, însă răspunderea, atîta cît îți apasă pe umeri, nu se topește ca o minusculă stea de zăpadă și pînă la urmă e limpede că viața a mai păstrat prea puțin din idilicul tablou al zilei de iarnă petrecute într-o navetă somnoroasă dintre gura sobei și fereastră. Băiat de țărani de la** Lunca Cernei, **în județul Hunedoara, președintele din Belinț, știe foarte bine că țăranii n-au stat niciodată să măsoare zăpada în centimetri, ci doar cu mulțumirea unui an pe care ea îl prevestește bogat. Bucuria lor aceasta fiind, înainte de toate. Bucuria oamenilor de ispravă de la Belinț, precum** Ion Teocan, **inginerul șef al unității,** Lenuța Stănescu, Sofia Mihăiescu, Ioan Damian, Doina Motocan, Floare Băran, Paraschiva Radi, Ion Cărăbaș, Ion Ioschici, Petru Podeanu **și toți cei care au avut curajul să spună despre topoloviceni că sînt tot oameni ca ei, deci ce fac oamenii lui** Josu **pot face și ei. Și-au făcut. Oferind ei înșiși, la ceasul de față, învățături pentru alții. În toamna aceasta, belințenii au cules 25.740 kg de porumb știuleți la hectar, după ce în vară recoltaseră peste 7.500 kg orz la hectar. La fel sau chiar mai mult decît** Topolovățu Mare, **încununat cu titlul de Erou al Noii Revoluții Agrare. A nins la Belinț, peste pămîntul ce-a ieșit la lumină, la rod, prin munca aprigă a oamenilor, prin noua lor forță, ajunsă astăzi, după 25 de ani de la încheierea istoricului proces al cooperativizării agriculturii, la o nevisată împlinire. Așa cum zicea deunăzi** Ilie Purcaru, Belințul e acum o icoană a satului românesc, împodobită cu culorile de preț ale epocii. **Acum, cînd în livezile de pe dealurile din apropiere chiciura se rupe de pe crengile merilor cu irizări de bijuterii de preț, la Belinț, unde e și cea mai veche echipă de oină din Banat, niște oameni minunați pot spune, în pragul Noului An, chiar că și-au făcut datoria și aceasta e o bucurie la fel de curată ca lumina însăși : ca lumina hrănită cu zăpezi.**

● **Vorbind despre iarnă, iată ce mai zice din „off" comentatorul televiziunii,** Cornel Pumnea, **amintindu-ne de meditația lui** Zaharia Stancu **pe care o transcriu aici tocmai pentru adevărul ei :** „Claritatea expresiei e și claritatea gîndirii, confuzia uneia e confuzia celeilalte". **Dar, ce ne spune** Pumnea **despre alpinism iarna :** „un sport în care, cu ajutorul unei tehnici speciale, se execută chiar și pe zăpadă ascensiuni", **dar nu** „pe culmi muntoase greu accesibile", **ci eventual,** „pe versante" **sau cel mult** „înspre culmi", **vîrful, culmea fiind ținta cățărării ! Ce să mai zicem de** bob, **pe care el îl definește drept** „o sanie de 3 sau 4 persoane", **cînd orice iubitor al sporturilor de iarnă știe că boburile sînt făcute pentru 2 (nu 3) sau 4 persoane. Cît privește „prestația" profesorului din Buzău,** Ion Ghiță, **la microfonul emisiunii „Fotbal, minut cu minut", cuvîntului halfie el îi asimilează „funcția de mijlocaș", ceea ce este eronat — halfia reprezentînd o linie de acțiune comună a mijlocașilor dintr-o echipă de fotbal !**

George DINU

O SINTAGMĂ ILUSTRĂ :

„Bronzurile chinezești"

„Pentru istoricul culturii, ca și pentru istoricul religiilor, China constituie un subiect privilegiat al cercetării". Propoziția aridă cu care M. Eliade deschide volumul 2 din a sa „Histoire des croyances et des idées religieuses" camuflează prestigiul unei indiscutabile originalități a **culturii și civilizației** chineze, încurajează apropierea lucidă a acestui teritoriu de Istorie venerabilă. China reprezintă pentru european un bloc spiritual **al Tradiției primordiale,** la care se raportează mereu Istoria care-i urmează ; o Istorie pătrunsă și cultivată de ceea ce este chiar conștiința istorică tradusă de efortul neîntrerupt al identificării luminilor Tradiției primordiale (după cum, există deopotrivă și o Istorie a perspectivei europeanului asupra acestui areal de civilizație și cultură).

O expoziție — așadar (chiar de proporțiile unei variante de „buzunar"), ca aceea inaugurată recent în sălile Muzeului timișorean —, nu face decît să adauge o demonstrație unei prejudecăți : că ilustra sintagmă a „bronzurilor chinezești" e dincoace de orice gîndire cantitativă ; nu face decît să reconfirme că un obiect absoarbe în momentul întrupării sale ceva din spiritul lumii în care a văzut lumina zilei, spre a-l restitui astăzi împreună cu nimbul ce-l împresoară încă. O expoziție de artă veche, arheologică în genere, reprezintă cel mai bun prilej de meditație în jurul problemei relației noastre cu lucrurile. Capacitatea unei forme de a depune mărturie dincolo de propriile sale frontiere fizice apare ca un truism pentru specialist, iar pentru nespecialist, ca excelent suport de exercițiu aperceptiv, imaginar și intuitiv. Un exercițiu care are ceva din știința și intuiția care permit antropologului să reconstituie pentru noi chipul strămoșului mitic, pornind de la un fragment osteologic sau paleontologului, înfățișarea unei specii, **pornind de la un femur de dinozaur.** Asemeni, obiectul vîrstelor vechi ale Istoriei e dominat de o logică a organicității ; pentru că el este materializarea unei intersecții de forțe și materii (voință, alegere, ritual — adică ordine, gîndire simbolică, posibilități, necesități, tehnologii și materiale, funcție etc.).

Dacă nu pătrundem informați într-o asemenea expoziție, îi trecem pragul avizați de aura unei sintagme care e cea a „Bronzurilor chinezești" ilustră, ca atîtea altele, cum sînt — spre a rămîne în același spațiu — jadurile, porțelanurile, pictura pe mătase sau, tot în Orient, stampa japoneză, ori cum la noi ar fi, de pildă, ceramica de Cucuteni, pictura exterioară a Bucovinei medievale. 32 de vase de bronz pot astfel să ne apară, prin unitatea de material, prin acribia execuției (a „cerii pierdute") și eleganța formei, opera unei unice mîini, cum și sînt opera unui spirit unic (chiar dacă teza apariției lor în mai multe stiluri exclude un centru fix, originar). Și totuși, în incinta acestei magnifice coerențe curge o diversitate care „coboară" pînă la unicat ; varietate prinsă în canoane și în distincții ce pot să scape încă o dată ochiului profan. Tot ce se poate întîlni în această expoziție sînt eșantioanele unor tipologii de forme și funcționalități exacte. Un duh al taxinomicului e propriu Chinei încă din zorii Istoriei sale. „Cele cinci numere cosmologice — observă M. Eliade — adică cele patru orizonturi, plus Centrul, constituie modelul exemplar al unei clasificări și, în același timp, al unei omologări universale. **Tot** ceea ce există aparține unei clase sau unei rubrici bine delimitate și, în consecință, împărtășește atributele și virtuțile proprii realităților grupate în această clasă. Avem de-a face cu o elaborare îndrăzneață a **sistemului de corespondențe** (s.n.) între macrocosm și microcosm, adică a teoriei generale a analogiilor". Astfel, un vas de fumigații **Lu** („arzător de arme") se înalță în **axul** unui platan, unde e figurată, în relief, **țestoasa — animal cosmofor,** surmontată de silueta păsării **Phönix — simbol al ciclurilor temporale.** În ciocul ei deschis e fixată tija ce suportă recipientul propriu-zis al „muntelui Bo Shan lu", el însuși centru al lumii ; conul ajurat prevăzut cu ornamente — reliefuri vădind trimitere la stînci și vegetație montană. Prin orificiile acestui con, exalările de fumuri parfumate „imită" cețurile matinale, simbolul respirării muntelui sfînt. Să ne mai amintim că în crachelurile carapacei de țestoasă, provocate prin încălzire se întrepătrundeau minuțioase „lecturi" de mantică, al căror înțeles era gravat alături, în scrieri picto- și ideogramatice. În nimbul obiectului se dizolvă diligența necunoscutului artizat, scenariul unui ritual sau gesturile unor oficianți, aici — tinerii căsătoriți cărora vasul le era — se spune dăruit în ceremonialul nupțial. Prestigiul de care se bucurau aceste bronzuri are, chiar în istoria Chinei, o vîrstă venerabilă. Erau rîvnite și căutate, arheologia destinată recuperării lor fiind ea însăși atestată în urmă cu mai bine de două milenii. Legendele **țesute în jurul lor apreciază** începuturile vaselor de bronz spre secolul al XXI-lea î.e.n., în epoca dinastiei Xia ; fetișizate într-atît, încît posesiunea celor 9 **ding** (vase de fiert și prăjit carne) realizate în vremea dinastiei Xia garantau autoritatea caselor domnitoare.

„Autointitulîndu-se", prin chiar ideograma gravată pe corpul lor, ding, dou, gui, li, xa (recipiente pentru gătit sau pentru păstrarea alimentelor) ori bu, gu, he, hu, jia, jue, pan, xi zun, yi zun, **you,zun** (recipiente pentru apă sau vin) — ele pot fi uriești (recordul îl deține un vas de 1,33 m. și 875 kg) sau, dimpotrivă, miniaturi, chiar presupuse **jucării, căci** uneori **aflam că ding-ul e „făcut din ordinul împăratului pentru fiica sa, spre a se juca** (cu el)". Ding, dou, li hu — silabe îndărătul cărora se lasă auzit ding-dangătul „clopotelor verzi". Istorii narate pe corpul lor sau numai laconice dedicații le fac să fie martorii evoluției caligrafiei, scriere care este mereu la frontiera cu decorul, el însuși, de altfel, o scriere cu sensuri stinse. Masca de căpcăun — **taotie** sau pasărea **xiao,** ori mai familiarul dragon **long,** surprins în abstracte dragonomahii — **panchi,** motive-guarzi, veghind o bună întrebuințare, semne apotropaice, propițiatorii. Dar desigur, între toate, FORMA ce guvernează această aură de sensuri este prin ea însăși expresia axială. Vasele se vădesc privirii prin acea fermă așezare pe sol, din care adeseori țîșnește silueta unei toarte, amintire a înălțării spre cer, a mîndrului dragon. O istorie de peste două milenii a Formei turnate în bronz se stinge la capătul dinastiei Han de Răsărit. Spre 220 e.n., „la finele ei — ne spun exegeții domeniului — ceramica joacă un rol din ce în ce mai mare și utilizarea veselei de bronz ocupă o importanță tot mai redusă. În ce priveste China, cercetarea bronzurilor vechi, se încheie cu dinastia Han de Răsărit". Nu însă și splendoarea lor.

Coriolan BABEȚI

orizont arădean

SUPLIMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL
JUDEŢEAN DE CULTURĂ ŞI EDUCAŢIE SOCIALISTĂ ARAD.
ANUL III, DECEMBRIE 1986

Interviu cu poetul Vasile Dan

— Vasile Dan, mă amuză ideea (e drept, sîntem în preajma sărbătorilor de iarnă, a Anului Nou) să-ţi iau chiar ţie, autorul acestei rubrici, un interviu. Dacă „voinţa se vrea pe sine“ (Schopenhauer), atunci, cred, orice interviever adevărat se vrea pe sine. Accepţi jocul?

— De ce nu?

— Care ar fi prima întrebare pe care ţi-ai pune-o tu însuţi?

— Este sau nu interviul o cale facilă de acces în literatură?

— Chiar asta te întreb!

— Dacă ne luăm după abundenţa şi natura interviurilor din presa noastră culturală, un răspuns afirmativ este greu de evitat. Interviul adevărat presupune doi parteneri valoroşi. Or, practica impune, după cum se poate uşor vedea, doar unul (e de tot hazul absenţa amîndurora). Reporterul în astfel de interviuri e cel mult un „novice“ cînd nu chiar unul în afara problemei în discuţie. Noroc cu piesa grea, cu intervievatul...

— Nu înţeleg! Ce poate să facă el de unul singur?

— Ce poate să facă? La cursa pe cont propriu. Pentru aceasta va înţelege în mod particular întrebarea ce i se pune, reformulînd-o implicit, alteori explicit.

— Înseamnă că interviul îşi va motiva întrucîtva existenţa...

— Nu încape îndoială! În ce au ele mai bun, interviurile chiar dacă nu sînt literatură sînt, în schimb, jurnalistică superioară. Nu acord nici o nuanţă peiorativă cuvîntului „jurnalistică“. Presa joacă un rol vital în mecanismul oricărei societăţi.

— Cum rămîne cu accesul facil, prin interviu, în literatură?

— Rămîne aşa că, dată fiind personalitatea autentică intervievată, ea (in)suflă viaţă asupra chestionarului oricît de inept, ridicîndu-l la viaţă. Îl poate consola aceasta pe interviever? Nu cred! Interviul va fi un auto-interviu.

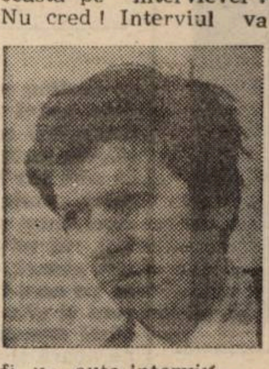

— Să înţeleg că şi tu ai practicat astfel de (auto)interviuri?

— Eşti rău. De unde să ştiu eu?. doar cititorul... Pot să-ţi concedd doar atît: nu exclud ideea...

— Numeşte-mi cîteva personalităţi pe care ai fi vrut, dar n-ai reuşit, să le intervievezi.

— Al. Paleologu, Ana Blandiana, Nicolae Manolescu, Lucian Raicu, Eugen Simion, Mircea Zaciu... Mă opresc aici pînă nu mă lovesc remuşcările!

— Să le evităm atunci spunîndu-mi care ar fi cele de la care ai obţinut interviuri bune.

— Livius Ciocârlie, Gh. Grigurcu, Mihai Sin, Dinu Flămînd, Anghel Dumbrăveanu, Cornel Ungureanu... şi de la mulţi admirabili tineri scriitori ai adorat-hulitei generaţii '80.

— Bine, dar cum se împacă toate acestea, cu poezia? Cu poezia ta, desigur.

— Orice scriitor adevărat a practicat sau practică jurnalistica. Mulţi dintre ei fiind în acest domeniu marcaţi de har. Scriitorul adevărat are o adîncă vocaţie socială, susţinută şi de o priză excepţională la real, la evenimente. El are, cu deosebire, antene sensibile. Să nu uităm că cel mai mare ziarist al românilor, o vedem, vai, doar acum, în aceşti ani, a fost şi cel mai mare poet. Astăzi ziaristica, inclusiv interviul (cel bun, se înţelege), e practicată de spirite inconfundabile. Ea, ziaristica, nu le diminuează sau afectează cumva literatura ci, dimpotrivă, prin ieşirea curajoasă în public a scriitorului, o face mai plauzibilă. Citesc cu nesaţ pe Radu Cosaşu, Mircea Iorgulescu, Augustin Buzura, Ana Blandiana, Livius Ciocârlie, Mihai Sin nu doar în literatura lor, ci şi în articolul de presă. Personalitatea acestora ar fi, mai încape îndoială?, incompletă fără admirabila lor jurnalistică. Cuvîntul acesta „jurnalistică“ s-a încărcat de conotaţii peiorative tocmai printr-o subminare a genului din două direcţii: lipsa totală de talent al autorilor şi, mai ales, practicarea în articole a falseturilor de tot felul.

— Cred că trebuie să încheiem. Vei mai practica interviul în 1987?

— Nu ştiu. Am însă o vagă bănuială.

— Care?

— Vei fi nu ultimul care va afla...

V.D.

SECVENŢA LIRICĂ ;
UN POEM, UN AUTOR :

Ilie Măduţa

PICASSO

O, evanescente plăsmuiri
plutind în azurul acelei memorii
invocate de Apollinaire!
Coborîţi oare din glacialele spaţii
interstelare
sau vă iscaţi din grote primordiale
şi ancestrale mîhniri?
Mă turburaţi în nopţi cu lună,
mă răscoliţi în amieze de aur grele
de-armuri.
Ci rămîneţi prizoniere unui tărîm
interior.
Mîna mea este un rug de măceşi,
un tîrş,
nu mîna lui Picasso desmierdînd
o beţie albastră.
Făpturi ale somnului,
vă aşterneţi albastru pe albastru —
suprematism apăsînd într-un punct
îndîrjit
neantul devorator.

---

ochiul magic

„ORAŞUL PRIVIT DINTR-O SANIE“...

III. Eram (încă) în Dobrogea şi iarna-şi sleise puterea, semne de imprimăvărare se arătau, iar printre ele (spuneam) se iviseră roadele unei... veri tîrzii. Adică nuvelele lui Ion Arieşanu. Le-am citit, atunci, pe nerăsuflate, le-am recitit, acum, cu o oarecare uimire. Uimire ce negreşit ar cuprinde, negreşit, pe oricare dintre criticii noştri (dacă s-ar încumeta la o asemenea lucrare). „Portret neterminat“ te trimite la Eliade. Un personaj feminin (Ecaterina) arzînd în dogoarea iubirii ei, o „poveste“ de dragoste în care răsar simboluri neaşteptate şi se pierd înţelesurile vieţii fireşti într-o mistică umbră; bineînţeles, limbajul diferă, apoi finalul rămîne deschis (cum şi în alte nuvele), dar e de reţinut vigurosul personaj care e naratorul — dacă la Eliade „naratorii“ sînt profund marcaţi de destinul femeii iubite, acceptîndu-l în tot tragismul său, asumîndu-şi-l, năzuind nunţiri celeste, cel de aici, un nonconformist (termenul nu se purta), un revoltat chiar, încearcă întoarcerea în miezul realităţii. „Ultima întîmplare“ duce la „Bătrînul care visa lei“ (Hemingway fiind venerat pe atunci). Un alt erou ciudat (să-i spunem, de-a dreptul, antierou) apare în „Dezmierdînd“ — el lucrează, nici mai mult, nici mai puţin, într-un atelier de proiectări; şi ce-i cu asta, va întreba cineva? Păi este, fiindcă insul proiectează jucării mecanice. El e cu ideile, colegii săi (un prieten şi o eventual-iubită) cu executarea. Poate apărea o dramă într-un astfel de mediu? (Re)citiţi nuvela care e scrisă (precum atîtea încă altele semnate de autorii timpului) cu mai bine de două decenii înaintea „desantiştilor“ (care, nu-i aşa, au dat un nou statut omului obişnuit, care, însetaţi de real îl sondează, îl forează, îl exploatează, care au descoperit ironia, parodia, pastişa şi aşa mai departe...). Arieşanu nu era un ironic. El suferea alături de eroii săi. Ceea ce (iertaţi-mă) nu cred că-i o vină prea mare! După ce el (şi alţii, se va vedea) au populat spaţiul prozei cu oameni obişnuiţi, cu oameni de lîngă el (nu neapărat „fruntaşi“, nu neapărat sabotori, chiaburi, duşmani înrăiţi, cum ceruse critica din deceniul anterior, nici doar coafeze, chelneri, artişti abulici, beneficiind de un cît mai incert statut, după care se dau în vînt unii critici şi, fireşte, autori moderni, mai puţin cei deveniţi „eroi“), după ce a adus în prim plan destinse de tineri(cam cînd tot critica se văita că nu există o proză despre şi pentru tineri — în perioada aceea apăruseră şi „fotbaliştii“ lui D. R. Popescu, pregătind intrarea în scenă a „Îngerilor“...!), tineri care erau studenţi, sau numai veşnic-candidaţi la studenţie (întreţinuţi, păi cum, de „babaci“), muncitori de înaltă calificare sau păsări călătoare ale şantierelor, boxeri şi funcţionari, tineri făcînd pe „durii“ (dar simţind, brusc, „nevoia mamei“), luptînd necinstit pentru o carieră sau, dimpotrivă, dăruindu-se (luptînd, totuşi, cu starea de frică, trăind-o şi pe aceasta omeneşte), dînd povestiri şi nuvele care se menţin la fel de proaspete după atîţia ani, Ion Arieşanu a mai făcut, şi face destule. Sar peste timp (şi, astfel, peste o seamă de cărţi, mărturisindu-mi credinţa că, totuşi, în proza scurtă Ion Arieşanu obţine adevăratele-i izbînzi), ajungînd, iată, în preajma Timişoarei, adică în Aradul de acum trei ani. Se năştea „Orizontul arădean“. Ion Arieşanu mi-a ţinut o lecţie despre machetarea unui număr şi a gîndit, pe loc, tematica unor rubrici. Pe aceasta, n-a prevăzut-o. După cum nici Anghel Dumbrăveanu, cu tot zboru-i înalt („Condorul“, nu?), avînd privilegiul, astfel, de a vedea totul, n-a întrezărit nimic. Aşa că pot, liniştit, să mă întorc. În Dobrogea, spre pildă. Deşi mă aflu în Arad, „În timp ce oraşul e asediat de zăpezi / şi-n curţile interioare se zbat pe frînghii / cămăşi spînzurate de frig“. Iar Ion Arieşanu se gîndea la „Prietenul pe care-l caut(ă) pretutindeni“, Laurenţiu Cerneţ încărca un car cu... suflet şi Sorin Titel începea să-şi întipărească urmele pe zăpadă (cea durabilă, de pe creste). Despre arădeni (încă) nu ştim nimic. Deocamdată să privim oraşul dintr-o sanie, murmurînd cu Anghel Dumbrăveanu: „Curînd vîlvele iernii...“

Florin BĂNESCU

Esomenizare şi cunoaştere (I)

Una dintre problemele extrem de incitante pentru filosofia şi ştiinţa contemporană este aceea a modelării, a înţelegerii dialecticii internivelice şi surprinderii mecanismelor prin care are loc trecerea — pe verticală — de la un palier la altul al realităţii ontice. Prima temă de interes general, de exemplu, care s-a degajat la sfîrşitul lucrărilor colocviului francez de acum cîţiva ani, dedicat stabilirii unei panorame a metodelor actuale de modelare, în special în cercetarea biologică, a fost aceea a schimbărilor de niveluri, iar faimoasa dezbatere de la Royaumont, din 1975, născută din singura întîlnire personală care a avut loc între J. Piaget, părintele epistemologiei genetice şi N. Chomsky, fondatorul lingvisticii generative, s-a centrat pe ideea dezvoltării cognitive, a construcţiei noutăţii şi mecanismelor de trecere de la un nivel dat la unul superior. Semnificativ este, apoi, faptul că, de departe, dintre toate secţiunile Congresului mondial de filosofie de la Düsseldorf, din 1978, aceea dedicată raporturilor dintre creier şi conştiinţă, adică modalităţilor de elucidare a emergenţei gîndirii şi conştiinţei din structurile neurobiologice ale creierului — a fost cea mai interesantă, polarizînd sclipitoare confruntări şi luări de opinie.

În contextul acestor preocupări de maximă actualitate se înscrie şi lucrarea lui Gustav Erdei, **Reflectare şi conştiinţă**, Editura Facla, Timişoara, 1935, cu scopul explicit de contribuţie la fundamentarea unei teorii ontologice a reflectării. În căutarea caracteristicilor care particularizează actul reflectării, logica ne îndeamnă să surprindem determinaţia cea mai abstractă, care să poată da seamă atît de produsele superioare ale procesului, cantonate în orizontul conştiinţei, cît şi de formele evolutive premergătoare, cînd încă nu putem vorbi de psihic. Găsirea acestei limite, „celule“ de la care să pornim, este logic şi istoric necesară, altfel nu putem ocoli pericolul antropomorfizării sau al psihologizării. Pentru că, dacă la nivel uman avem ca gen proxim ceea ce numim conştiinţă, la nivelurile premergătoare genul proxim lipseşte.

Cercetînd în această direcţie, Gustav Erdei ajunge la o soluţie subtilă, convingătoare şi amplu argumentată ştiinţific şi filosofic. El ne propune termenul de **esomen** (de la esos=ascuns), ca antonim al celui de „fenomen“, şi care vizează trăirea subiectivă. Transformarea „energiei excitaţiei exterioare“ în esomen reprezintă **procesul de esomenizare**, iar apariţia istorică în lumea vie a sferei esomenale marchează începutul preistoriei conştiinţei.

Analiza cunoaşterii din perspectiva procesului de esomenizare — prin distingerea între conştienţă (=actul cunoaşterii), formele esomenale (=instrumentele cunoaşterii) şi conţinutul conştienţei (=obiectul cunoaşterii) — permite autorului formularea de ipoteze şi soluţii noi, în concordanţă cu rezultatele ştiinţelor contemporane, precum şi respingerea unor clişee şi teze mai vehiculate în literatura de specialitate. Metaforic vorbind, ne-ar plăcea să spunem că formele evolutive ale esomenizării sînt tot atîtea trepte succesive ale puterii endogenului, pentru că, odată produs primul esomen, cercul imanenţei este spart din interior, iar lucrul este însuşit prin expansiunea conştiinţei, şi nu invers, printr-o „presare“ a obiectelor asupra sensibilităţii.

De unde însă puterea în — sinelui, a esomenului primar de a se scinda şi deveni expansiv, însuşindu-şi lumea exterioară? Iată o întrebare de principiu, mereu actuală, în jurul căreia s-a învîrtit amplul dialog dintre Piaget şi Chomsky, despre care am amintit la începutul acestor rînduri şi pe care nu o ocoleşte nici lucrarea despre care vorbim.

Ioan BIRIŞ

·cronica literară·

Visul și realul

Carolina Ilica a debutat cu un volum remarcabil, **Nemblînzită ca o stea lactee (1974)**, cuprinzînd poezii premiate la concursul organizat de Editura **Eminescu.** Volumul, de o perfecțiune neobișnuită pentru un debutant — u o bună știință a elaborării versului, cu o disciplinare a moției lăsată să curgă fluent în dozaje atent urmărite — ădea posibilitatea să se întrevadă două direcții ale existenței poetice, una fixînd originea de „pădureancă“ și evoind universul copilăriei, cealaltă, descoperirea candidă ori ură a iubirii spre adolescență.

Într-un fel sau altul, aceste coordonate se păstrează în rmătoarele volume — **Cu împrumut mireasma tinereții** 1975), **Dogoarea și flacăra (1977), Tirania visului I (Adoraea stelelor duble)** și **II (Moartea m-a făcut să uit de dragoste / Dar dragostea să uit de moarte ?).** Diferă proporile de alternare și, bineînțeles, perspectiva de abordare. e la exuberanța vitalistă din spațiul silvestru sau agrest, propiat, de la galopul afectiv prin tainele vîrstei tinere „De cînd nu m-ai văzut am flori în pălmi / Cu care-alint. optiri de preoteasă / Îmi pîlpîie pe buze, cu sudălmi / Aduse-n mînjii părului de-acasă / Te-mbucură cum vițe se esfac / Mutînd în mine sîngele-ți de fată. / Dar ochii, trînși în verdele sărac / Tot fug — înaltul cerului să-i ată“) se trece la o privire ușor detașata de universul imeiat. Carolina Ilica este poeta care ipostaziază în neaseuite momente lirice acest veșnic tînăr sentiment al iubii, ridicarea ori coborîrea sub presiunea (mai intensă sau ai scăzută, umbrită de îndoieli) a erosului.

Tirania visului este un fel de jurnal liric al fețelor vieți. Frumusețile vieții sînt adorate într-o complexă interrență : „Nu rareori am adorat frumusețile vieții : / Nople putrede, diminețile fragede. / Păcatul încă neînfăpuit. / Gustul tăcerii punînd / un lacăt de deget pe gură. / ormele fructelor, dulcețile lor. / Odihnitoare peisaje cu unți. / Văile toamnei sterilizate / de-alcoolul brîndușei. / Nu rareori am adorat frumusețea vieții. / Pîinea cea ouă, vinul cel vechi / Jocul copiilor, mintea bătrînilor. / ri Amintirile-Dragostei / cu mult mai bogate / decît faple ei“ **(Frumusețea vieții). Tirania visului (Adorarea stelelor duble)** are o structură cu totul deosebită, poate sinulară în literatura română. Poemele dublate ca titlu (din are unul se subintitulează vis) se completează sau se opun a viziune, se corijează reciproc sau se descompun ca sens. uprind o aventură lirică în care se amestecă, în dozaje iferite, vis și realitate, imaginar și concret, experiență răită sau rămasă la stadiul de dorință. Totul pare să pornească din copilărie („O Aducere-aminte ; Vale, deal. Vale, deal. Și brîndușî / pîlpîind abia desfăcute, umede încă precum / nou-născuții. Și inima mea alergînd / printre trunchiuri de meri și pruni / Încotro ? / Către cine ? / Înspre cine ? / Mirarea și Nerăbdarea sînt fetițele cu / care se joacă /“) pentru a derula liric momente ale existenței. Drumul nu este lipsit de clipe cu încărcătură dramatică și Carolina Ilica știe să valorifice tensiunea lor : „Arme de foc n-ai purtat, nici măcar arme albe / Și totuși rănită de tine eu sînt. / Gloanțe-nroșite se-mplîntă-n zăpadă : / Sîngele meu picurînd. / / Pășesc tot mai rar și mai greu. / Valea-i departe, dealul e sus. / / E-atîta albeață pe lume acum ! / Un giulgiu pe toate s-a pus. / / Te-apropii mai mult și mai mult. / O, Vînătorule crud și-n putere, / La ce ai rîvnit un asemeni trofeu : / Aureola mea de tăcere ?“ **(Vînătoare de iarnă).**

Începînd cu unul dintre cele mai bune volume de debut ale deceniului opt, Carolina Ilica este o poetă exigentă cu sine, scriind mereu la un nivel valoric remarcabil.

Alexandru RUJA

---

* **Carolina Ilica TIRANIA VISULUI** (Vol. I — Editura **Cartea românească**, Vol. II Editura Eminescu — 1985).

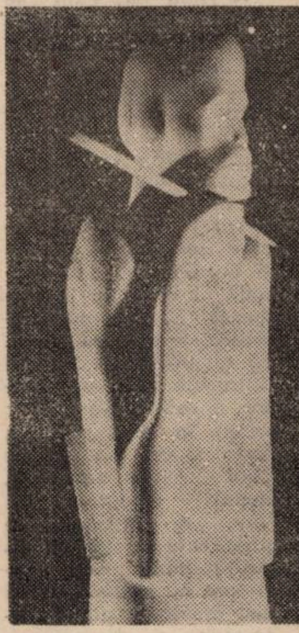

ION TOLAN : „Marele condei“

·ex libris·

„OMUL DE PRISOS“ DE PE STRADA LE HAVRE

Mai presus de toate, „Strada De Havre“ de Paul Guimard este o duioasă pledoarie pentru conviețuirea oamenilor într-o lume în care fiecare își are rostul, conviețuire paralelă doar la suprafață, dar legată în subsol cu mii de fire, atît de puternice, chiar dacă dificil de observat. Duioșia de care am vorbit rezultă din înțelegere, iar înțelegerea autorului este deplină în paginile acestei cărți. Atît de deplină încît și cel mai cenușiu „om de prisos“, primul erou al romanului, este capabil să joace un rol hotărîtor în viața altor personaje, chiar dacă demersul său este utopic, iar adevărata sa eficiență vine prin hazardul măiestriei regii a romancierului, meșteșug ale cărui complicate meandre el, „omul de prisos“, nicicînd nu le va cunoaște.

La sfîrșitul lecturii ești tentat să faci posibile paralele, să cauți situații asemănătoare, pornind de la propria-ți experiență. Oare bătrînul de la colț, cel pe care-l vezi zilnic trecînd în hainele-i ponosite, trăgînd după el, legată de o sfoară, o javră la fel de jigărită ca el, oare acest bătrîn, prin viața și prin implacabila sa moarte apropiată, ce destine va dezlega ? Sau nu cumva deja traiul său reprezintă nodul unor întîmplări complicate, în care sînt implicate nenumărate personaje care poate nici nu l-au văzut vreodată ducîndu-și potaia la plimbare ? Și, atunci cînd vrem să ne stăpînim micile răutăți, ni se pare posibil, atunci și numai atunci, ca specimenul cel mai inutil pe care-l cunoaștem, un coleg ignorant și plin de sine sau o nulitate, ale cărei succese în taină le pizmuim, să ne apară și el într-o ecuație complicată, plină de necunoscute, ca un element indispensabil ? Pînă la urmă, tot imensul roman, din care într-o măsură atît de neînsemnată facem și noi parte, primește o logică, cauzele avem impresia că ni se relevă pînă la adîncimi nebănuite și o împăcare cu propria noastră condiție devine tot mai firească. Satisfacțiile pe care ți le lasă o lectură care te-a captivat sînt de foarte multe feluri și de puține ori identice. O carte poate să-ți fi produs elevate emoții estetice, poate să te fi cucerit, dîndu-ți iluzia că te-ai recunoscut într-un personaj sau, mai adesea, creîndu-ți miraje, făcîndu-te să speri că și tu ai fi în stare să reacționezi cine știe cînd într-un mod asemănător, oferindu-ți paradisuri sau răzbunări ascunse. **Strada Le Havre** de Paul Guimard face parte dintre puținele texte menite să te împace cu tine însuți respectiva satisfacție fiind cu atît mai mare cu cît vine mai pe neașteptate. Cine acceptă dezinvolt că nu este decît o rotiță într-un imens angrenaj ? Și cine este dispus să mai depună și eforturi pentru cucerirea acestui adevăr ?

Da, există într-adevăr posibilitatea ca o fetiță de doi ani să arunce o scrumieră pe fereastră, scrumiera să lovească o „ființă de prisos“, aceasta, murind, să determine destinul altor oameni, oameni printre care ai putea să fii și tu. Dar mai există atunci „oameni de prisos“ ? Cunoscuți și necunoscuți, chiar atît depindem unii de alții ? Chiar atît.

Gheorghe SCHWARTZ

Lipova - vechi centru medical

Lipova este unul din centrele medicale străvechi de pe teritoriul patriei noastre. Acest oraș medieval, înființat probabil încă în secolul al X-lea, după cum pare să demonstreze numele, cunoscuse un avînt considerabil începînd cu secolul al XIV-lea. Viața lui economică prosperă era legată în mare măsură de comerțul de sare care se practică cu ajutorul bărcilor pe Mureș. Produsele salinelor Transilvaniei se distribuiau din Lipova pe o arie teritorială întinsă. În același timp, Lipova era un centru urban românesc, cu instituții culturale proprii, iar în piața principală se ridica o impunătoare biserică ortodoxă, care există și astăzi. Potrivit celor mai vechi fresce existente aici, se poate presupune cu mare probabilitate că după datina vremii, alături funcționa o bolniță. Asemenea bolnițe puteau să fi fost înființate și în cadrul mănăstirilor locale menționate documentar în 1327, 1349 și 1531.

Încă din secolul al XIV-lea, se manifestă interes pentru depășirea medicinii empirice practicată în instituțiile amintite. Astfel, în 1367, apare documentar la Lipova un „medic“, deci un cadru care făcuse studii superioare după datina vremii. El avea și o oarecare stare, din moment ce dispunea de o vie la Miniș, în Podgoria Aradului.

Instituționalizarea asistenței sanitare la un nivel superior trebuie să mai aștepte încă mai bine de o jumătate de secol. În acest sens ne oferă informații biografia lui Filippo Solari, zis și Pipo Spano, ban al Timișorii, de fapt originar din Florența. Potrivit textului „compus“ de Iacopo di Messer Poggio (originalul în secția de manuscrise a Bibliotecii Naționale Centrale din Florența) „a dispus să se ridice din temelii un spital executat cu o artă majestuoasă și pe care l-a dotat foarte bogat din bunăvoința lui“. Nu știm precis anul înființării acestui spital, în tot cazul în anii premergători morții lui ce a avut loc la Lipova în 1426. În preajma morții, Pipo Spano a depus eforturi deosebite în vederea restabilirii sănătății lui, zdruncinată în luptele antiotomane ale Țărilor Române. De aceea, a chemat lîngă dînsul la Lipova și doi medici italieni, anume pe Ieronimo di Santo Miniato „doctor în artă și medicină“ și Alexandro Antonio de Florentia, „medicus“.

Nu știm ce s-a întîmplat mai tîrziu cu acest spital. Totuși, Lipova rămîne un centru sanitar important, care ține pas cu dezvoltarea orașului ajuns la apogeu în prima jumătate a secolului al XVI-lea. Dezvoltarea sanitară este documentată de faptul că prin deceniul al doilea al secolului al XV-lea, un oarecare Petru a copiat la Lipova un veritabil recetar aplicabil la cele mai variate boli și care, fără îndoială, a fost destinat uzului local. Este important de subliniat că plantele medicinale au jucat un rol primordial în procesul curativ preconizat de autorul recetarului.

În acest context, nu este deloc surprinzător faptul că apare la Lipova un spital în funcțiune. Ne stă la dispoziție un document incontestabil autentic, provenit din anul 1536, cu datare indubitabilă. În acest an, un cetățean al Lipovei oferă, testamentar, o sumă de bani spitalului care se situa în centrul orașului actual. Potrivit dispoziției testamentare, un număr de instituții cultice și umanitare urmau să beneficieze din averea lui de 14 fl., din care două reveneau spitalului. Testatorul nu specifică pentru folosirea sumei un scop definit, deci conducătorii spitalului erau liberi să o folosească după voia lor.

Acest spital stă la temelia instituțiilor curative care au existat la Lipova în secolele următoare, funcționînd în condițiile cele mai diferite. Desigur, realizările din ultimele decenii au creat locuitorilor Lipovei condiții sanitare optime.

Eugen GLÜCK

Valori culturale șiriene

Vocația culturală a Șiriei Aradului este bine cunoscută în țara întreagă. Această veche și bogată așezare de la poalele Munților Zarandului a dat neamului nostru o serie de creatori, oameni de artă, în fruntea căreia trebuie așezat Ioan Slavici, I. Russu-Șirianu, Emil Monția. Corul bărbătesc (căruia C. Porumbescu i-a compus și închinat un marș) și formația de teatru din Șiria au depășit granița celor o sută de ani de activitate. În anul 1960 s-a înființat la Șiria muzeul „Ioan Slavici“, în cadrul căruia este organizată și o expoziție permanentă E. Monția. Astăzi se fac eforturi pentru realizarea unui complex muzeal, în care să fie cuprinse și alte personalități șiriene, precum I. Russu-Șirianu, I. T. Mera, Ioan și Coriolan Petran și alții.

În anul 1961, învățătorul Traian Chevereșan, pictor amator deosebit de înzestrat, îndrăgostit de oamenii și peisajul Șiriei, înființează aici un cerc de arte plastice ai cărui membri se fac remarcați, în scurtă vreme, prin expoziții personale sau de grup, prin intensa activitate de creație pe care o desfășoară. Traian Chevereșan, Maria Bradin, Dorin Lihor, Andrei Pfeiffer *), Mihai Păcurar, Ioan Lasca, Emil Chevereșan au devenit nume cunoscute în peisajul artelor plastice arădene. Începînd cu anul 1980, la Șiria se organizează bianual „Salonul șirian de artă“, în cadrul căruia pe lîngă artiștii plastici din localitate, sînt invitați să expună și membri ai U.A.P. din Arad.

Vernisat recent în încăperile muzeului „Ioan Slavici“ din Șiria, „Salonul șirian de artă“, aflat la a IX-a ediție, a reunit, pe lîngă creațiile membrilor săi titulari, și lucrări ale copiilor, membrii ai cercurilor de arte plastice de la școala generală și Casa pionierilor din localitate. Sărbătorind un sfert de veac de activitate neîntreruptă și izbînzi certe în domeniul plastic, a IX-a ediție a „Salonului șirian de artă“ face încă o dată dovada vocației culturale a șirienilor.

Horia UNGUREANU

---

*) Nu demult a fost vernisată, la sala „Forum“ din Arad, a patra „personală“ a pictorului Andrei Pfeiffer. Tablourile expuse de artistul plastic șirian nu fac decît să confirme, încă o dată, cele afirmate mai sus despre valoarea deosebită a Cercului de arte plastice din Șiria.

semenicul

SUPLIMENT EDITAT ÎN COLABORARE CU COMITETUL
JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ
CARAȘ-SEVERIN, ANUL II, DECEMBRIE 1986

O temă literară

Trei scriitori au găsit, în ultimele patru decenii, motive inspiratoare în universul orașului Anina. Virgil Birou, **Lume fără cer**, roman, 1947 ; Ion Arieșanu, **O complicată stare de fericire**, roman, 1967 și Nicolae Sîrbu, **Aurul din aripi**, reportaje, 1986. Secvențe ale istoriei zbuciumate a acestui vechi centru minieresc bănățean s-au convertit astfel în **temă literară**.

Între ele, romanul lui Virgil Birou, **Lume fără cer**, ne apare ca un esențial punct de reper : într-un fel ori altul, toți ceilalți scriitori (și cărțile lor) își recunosc apartenența la spiritul realist propus de primul romancier român important al minerilor. Și totuși, cartea lui rămîne în continuare — efect al unor prejudecăți de neînțeles — puțin cercetată și puțin cunoscută conștiinței critice a țării. O considerăm — în linia programului nostru — ca o propunere pentru o posibilă **Antologie a literaturii române**.

DE CE AM SCRIS „O COMPLICATĂ STARE DE FERICIRE“, ROMANUL ANINEI

La o anumită etapă, în cariera unui scriitor pot să intervină momente primejdioase, acele stări speciale de suflet prin care, așa cum afirma undeva Cehov, scrisul, practicat cu plăcere, cu dezinvoltură, cu anume nepăsare și largheţe înainte, la o vîrstă anume, aruncat în lume oarecum fără teamă și fără riscuri, acel scris generos al începuturilor începe să se termine și intervine a doua etapă care terorizează pe autor, îi dă sentimentul grav al responsabilității, al necesității de a fi esențial în raport cu lumea, ridică întrebarea dacă el servește sau nu o cauză umană, dacă este sau nu o oglindă fidelă a unei lumi cunoscute, a unei umanități trăite.

Mărturisesc că am trecut și eu acest rubicon necesar, în momentul în care încheiam cartea Aninei, O complicată stare de fericire, **romanul unei umanități deosebite, al unui mediu, al unui oraș, trimis, prin generalizarea artistică a cărții, pe meridianele spirituale ale naționalului românesc. Niciodată pînă la Anina nu mi-am pus întrebarea: de ce trebuie să scriu această carte ? Cît timp nu-mi puneam asemenea întrebări, nu puteam să am nici teroarea că o carte sau alta ale mele nu ating coordonate esențiale în om. Cu romanul Aninei, am încercat întîia oară acest sentiment. Anina m-a fascinat, pentru început, ca mediu natural, încă de prin 1959, cînd făceam cunoștință cu ea. Un mediu specific montan, desigur, care întruchipa însă pentru mine farmecul peisajului ardelenesc al Apusenilor, chei arhaice, pietroase, așezări pitorești, cocoțate în terase, o natură seducătoare prin colorit, relief, oameni și natura muncii acestor oameni. Acea atracție a adîncurilor a fost a doua legătură cu Anina. O legătură care pornea, incipient, de la o curiozitate pură de profan și care s-a întins pînă la compasiunea și înțelegerea vieții acestor oameni, destine cunoscute în vizitele mele dese în orășel și în subteranele minei. Aș mai putea să afirm că legătura cu Anina pornea, apoi, pentru mine, și de la niște date sufletești foarte vechi, din copilărie, cînd, cu sufertașul de mîncare, coboram în ocnele de sare ale orașului meu natal, unde lucraseră zeci de ani bunicul și tata.**

Citisem Lume fără cer **în acei ani, romanul regretatului Virgil Birou, și întîlnisem o umanitate zdrobită de împilare, relații bazate pe exploatare cruntă, o pictură realistă a unui mediu trăit de scriitor, oameni simpli, cu vieți distruse, țărani dezrădăcinați, chipuri de intelectuali cinstiți și abulici, sau de burghezi veroși, ticăloșiți și abrutizați, un tablou cu pagini adesea cutremurătoare prin veridicitatea și realismul lor, pe care Virgil Birou le condensase în acest roman al anilor primului război mondial.**

Fără îndoială, și pe mine m-a atras în mod deosebit cunoașterea mediului, a culorii locale, a naturii, a muncii în subteran, a dramelor mari sau mici ale acestor oameni, însă ceea ce am căutat în această carte au fost traiectoriile unor destine contemporane, adesea frustrate de fericire, al căror drum a fost sinuos și dureros pînă la un punct și al căror echilibru în plan intim, în plan social, nu s-a făcut atît de cu ușurință. Mă interesau legături noi, etice, alte legi care conduceau o umanitate de azi, o nouă viziune și o nouă orientare a individului, a acestei umanități. Aș spune că romanul Aninei a impulsionat, pentru mine, sentimentul că trebuie să ne apropiem cît mai mult de adevărul celor care caută fericirea și că în această căutare există o sumedenie de rute lăturalnice, înfundături sau oaze, inamici sau amici, o țesătură complexă de destine care înaintează compact sau singular, toate, însă, spre un țel luminos sau tenebros, fie în planul activității, fie în planul intim. Dacă aș căuta o concluzie la aceste cîteva succinte mărturisiri, aș afirma că un roman este, de fiecare dată, pentru un autor, un mod de a fi esențial în raport cu lumea, un răspuns cît mai prompt al subiectivității sale creatoare la una sau mai multe întrebări capitale. Desigur, momentele de simplă joacă literară, de plăcere expansivă a scrisului rămîn, de acum, foarte departe. Și luîndu-ți „la revedere“ de la ele, dar mai ales luîndu-ți rolul în serios, ca om și ca scriitor, de abia acum începi să te convingi că munca ta literară devine o perpetuă răspundere, un pic de chin (care poate fi interminabil), un pic de speranță, destule deziluzii și o mare doză de jertfă.

Ion ARIEȘANU

Un roman nedreptățit

„LUME FĂRĂ CER“

de Virgil Birou

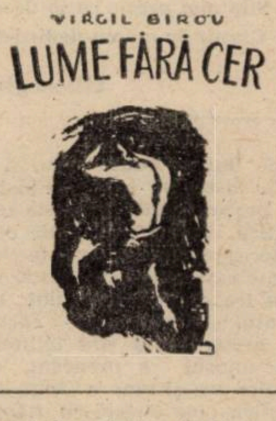

1. Se vor împlini, în curînd, patru decenii de la apariția primei ediții a romanului **Lume fără cer,** de Virgil Birou (11 mai 1903, Ticvaniu Mare — 24 aprilie 1968, Timișoara). Faptul trebuie consemnat din mai multe motive. Pînă la Virgil Birou, literatura Banatului nu avea o tradiție romanescă propriu-zisă. Proză, da, deși fragmentară și nedesăvîrșită. Chiar în acest supliment, s-a atras atenția asupra virtuților prozei artistice din **Cronica** lui Nicolae Stoica de Hațeg. Firește, exista un cult pentru Ion Popovici-Bănățeanu. În epocă, erau încă citite cu interes romanele istorice ale lui Mihai Gașpar — „ultimul scriitor mare al Banatului“ (Ioan Dimitrie Suciu, **Literatura bănățeană de la început pînă la Unire. 1582—1918,** Editura Regionalei bănățene „Astra“, Timișoara, 1940, pag. 241) — dar acestea erau inspirate din istoria Moldovei, iar **Casa cu obloane verzi,** în care prozatorul se oprea la vatra provinciei sale, roman apărut în foiletonul unei reviste, a rămas ca și necunoscut. Dintre bănățeni, singură Anișoara Odeanu a impus ideea de roman, dar Anișoara Odeanu era, mai degrabă, un produs al mediilor literare bucureștene, decît al ținutului său de origine. Iar Ilie Ienea, cu **Ard luminile 'n Vitol** (Timișoara, 1937), a scris o parabolă utopică, remarcabilă de altfel, nu un roman. Așa încît, putem zice că Virgil Birou, cu **Lume fără cer,** a deschis un drum fertil : cel al prozei de anvergură, cel al romanului social, cel al explorării estetice a umanității Banatului.

După patru decenii de la prima ediție (Virgil Birou, **Lume fără cer,** Roman, Editura Fundației. . ., București, Colecția „Romanul social“, „Tipografia Românească“, Timișoara, 1947, 499 pag.), romanul acesta este ca și necunoscut criticii și istoriei literare. Un destin inexplicabil la prima vedere. Fusese încununat cu un important premiu; alte două ediții l-au readus spre public între timp : una, în 1957 (Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 506 pag.), alta în 1972 (Editura „Facla“, Timișoara). Cum se explică acest destin ?

2. Avem în față cea dintîi încercare de a „inventaria“ sistematic romanul românesc post-belic. A apărut în **Caiete critice,** „colecția de critică și istorie literară“ a E.S.P.L.A. În nr. 1/1957 — singurul apărut, după știința noastră —, Dumitru Micu a publicat **Bibliografia romanului românesc de după 23 August 1944. 1944—1956,** însoțită și de **Critica asupra romanului actual. 1948—1956,** întocmită de alți doi autori. Acolo, Dumitru Micu a „fișat“ cîteva zeci de romane apărute în perioada respectivă, însoțind fiecare titlu consemnat de un scurt rezumat. **Lume fără cer** este absent din această bibliografie, deși apăruse într-o editură bucureșteană. Era romanul acesta o producție de serie ? Fără îndoială că nu. Nu fusese cunoscut autorului respectivei bibliografii, deși, astăzi, știm bine că **Lume fără cer** se înscrie între ceea ce Dumitru Micu numește „lucrările reprezentative pentru peisajul romanului în perioada respectivă“ (pag. 99) ? Greu de spus. Alte romane/„romane“, datate 1947, sînt bibliografiate și rezumate conștiincios.

Caiete critice apărea în toamna anului 1957. Cam tot atunci, la aceeași editură, E.S.P.L.A., ieșea a doua ediție a romanului **Lume fără cer.** Nici acum critica nu receptează îndeajuns de aplicat cartea lui Virgil Birou. Cornel Ungureanu reține (**Imediata noastră apropiere,** Editura „Facla“, Timișoara, 1980, pag. 81) doar trei cronici și recenzii care semnalează și evaluează — cît evaluează ! — romanul. Două — în revista **Scrisul bănățean** — ar putea fi acuzate de intenții partizane ; nu e cazul, deși o anumită exaltare transpare în textele critice — firească, de altfel : era primul roman social al unui scriitor bănățean. Inapetența criticii curente este, de această dată, inexplicabilă. Alte cărți apărute în același an — astăzi complet uitate — erau „analizate“ pe largi spații în ziarele și revistele epocii.

A treia ediție, mai apropiată de noi în timp, (deși, cum se preciza într-o notă redacțională, era menită să inaugureze activitatea Editurii „Facla“), **nu a depășit, nici ea, un interes strict local. Și acela destul de minor.**

Astfel, romanul lui Virgil Birou, una dintre cele mai nedreptățite cărți ale literaturii române, trecut într-un con de umbră de felurite conjuncturi literare și neliterare, continuă să fie ignorat. (Nu alta e soarta cărții sale de reportaje, **Oameni și locuri din Căraș** (1940, 1943, 1982) — comparabilă, din multe puncte de vedere, cu **Țara de piatră,** a lui Geo Bogza). Prin urmare, o nouă și atentă lectură a romanului devine necesară.

Această lectură trebuie să ducă mai departe analiza, altfel profundă și plină de sugestii, făcută de Cornel Ungureanu în cartea sa mai sus citată, ținînd seama și de opiniile (judicioase) emise de **Nicolae Țirioi (Omul în romanul lui Virgil Birou,** [în] **Scrisul bănățean,** VII, 11, Timișoara, noiembrie 1957 ; **Premise literare** Editura „Facla“, Timișoara, 1976; **Prefață** [la] Virgil Birou, **Oameni și locuri din Căraș,** Editura „Facla“, Timișoara, 1982). Și, mai cu seamă, **să impună** romanul. (Raritatea exemplarelor din prima ediție, se pare că face posibilă legenda unor restructurări substanțiale ; în ultimii ani de viață, însuși scriitorul își amintea cu foarte puțină plăcere de „colaborarea“ sa cu editura, în 1957. Totuși, comparate cu creionul în mînă, edițiile sînt identice : nu avem în față versiuni diferite).

3. De fapt, înainte de a fi monografia unei clase, **Lume fără cer** este proiecția imaginară a unui ținut, într-o etapă istorică determinată : ultimul an al primului război mondial, primul an de după Marea Unire. Geografia explorată este cea din jurul orașelor Anina și Oravița. De altfel, Virgil Birou deschide — **ceea ce s-ar putea numi — tema literară Anina,** izvorîtă din viața unui centru mineresc de mare tradiție, temă la care se vor opri Ion Arieșanu, în **O complicată stare de fericire,** primul său roman, și Nicolae Sîrbu, în **Aurul din aripi,** straniu amestec de reportaj și proză artistică de ficțiune. Umanitatea romanului lui V. Birou este stratificată complex : țărani din Socolari, Ilidia, Sasca ș.a., mineri („ocnari“) din Anina — locul acțiunii — funcționari și ingineri chezaro-crăiești din Oravița și Anina. Dramele personajelor sînt și ele complexe. Drama țăranului care, pentru a scăpa de urgia unui război ce nu-i aparține, se proletarizează vremelnic, devenind un fel de neadaptat ; drama „ocnarului“ care suferă o dublă exploatare, socială și națională ; drama umanitaristului incapabil să-și depășească utopiile și privilegiile sociale ș.a. Nucleul epic este concentrat în jurul minerului Gheorghi Rață, erou cu sfîrșit tragic, cel care „face revoluție“ aproape instinctual, iar revoluția lui constă în a-și însuși un cuptor pentru a-și încălzi copiii, care, la Sasca, suferă mereu de foame și de frig. Substanța romanului este deci una socială și morală.

Virgil Birou a reușit o construcție amplă, în care paginile cu accent documentar — firești pentru un scriitor cu desăvîrșită vocație de reporter, vădită în **Oameni și locuri din Căraș** — asigură soliditatea ficțiunii. Narațiunea se împlinește secvențial, din acumulări treptate. Viețile personajelor se interferează, se intercondiționează. La fel, situațiile epice. Tragicul este insinuat subtil. Universul minei este descris cu remarcabilă minuție, cu o deplină cunoaștere a teroarei pe care o implică confruntarea între ființa umană și „peisajul“ geologic subteran, închis. În literatura română, sînt puține cărțile în care este descrisă, cu o asemenea preocupare pentru **autentic,** condiția muncitorului miner.

Cornel Ungureanu a văzut în **Lume fără cer,** între altele, un „manifest regionalist“ (**loc. cit.,** 75), iar Nicolae Țirioi — cu o îndreptățire care se cere mai insistent argumentată — remarca : „romanul acesta are, [. . .], o semnificație asemănătoare — mutatis mutandis — cu aceea a apariției lui **Ion** de Liviu Rebreanu“ (**Loc. cit.,** 96).

Oricum, deși ignorat, romanul **Lume fără cer** al lui Virgil Birou reprezintă totuși spațiul uman și spiritual bănățean, proiectat, pentru prima dată, în întreaga-i complexitate, în literatura română. Această valoroasă carte trebuie deci pusă la locul care i se cuvine, împreună cu **Oameni și locuri din Căraș.**

Timotei **JURJICA**

UN MOMENT LITERAR SEMNIFICATIV:

„AURUL DIN ARIPI”

de Nicolae Sîrbu

Apariția volumului de reportaje **Aurul din aripi** (Editura „Facla“, Timișoara, 1986), marcînd debutul editorial al ziaristului reșițean Nicolae Sîrbu, reprezintă un moment semnificativ pentru viața literară a Caraș-Severinului. Cenaclul de creație ziaristică al redacției gazetei „Flamura“, din Reșița, a dedicat acestei cărți o dezbatere specială. Reținem, din multitudinea punctelor de vedere, pe cele care se apropie mai mult de substanța cărții.

TIMOTEI JURJICA: În intenția lui Nicolae Sîrbu, această carte ar fi trebuit să se numească **Ardere grea.** Așa se intitula reportajul pe care el l-a citit în cea dintîi reuniune a cenaclului nostru de ziaristică. Nu mai știu dacă el avea atunci — asta se întîmpla pe la începutul anului 1979 —, clar conturată ideea cărții. Îmi amintesc însă că, atunci, poetul și ziaristul Nicolae Sîrbu a fost îndemnat stăruitor să scrie despre Anina, pentru a depune mărturie, în fața istoriei, despre semnificația destinului colectiv al acestui centru minier de veche tradiție, aflat tocmai într-o etapă de răscruce, de profunde prefaceri. Aici, la Anina, în ultimul deceniu s-au construit prima centrală termoelectrică din România, care valorifică șisturile bituminoase, precum și un nou oraș. Aici este dusă mai departe o bogată tradiție minierească. Aici trăiește o umanitate complexă, la altitudinea unei purități morale rafinată în îndelungate lupte revoluționare și în dramatica înfruntare cu adîncul pămîntului. Cred că o parte însemnată din aceste lucruri pot fi citite în textul și subtextul primei cărți a lui Nicolae Sîrbu, **Aurul din aripi** apărută anul acesta. O supunem astăzi unei discuții „de lucru“, cu împlinirile și scăderile ei.

Cartea se adaugă altor două romane despre Anina: **Lume fără cer,** a lui Virgil Birou, apărută în 1947, și **O complicată stare de fericire,** de Ion Arieșanu, 1937, circumscriindu-se la ceea ce am putea defini **tema literară Anina.** De altfel, spiritul lui Virgil Birou impregnează cartea lui Nicolae Sîrbu. Lectura ei poate urmări mai multe nivele. Nicolae Sîrbu valorifică o mai îndelungată experiență de reporter, aplicat atent asupra universului uman, dar și o evidentă vocație literară: cartea e un amestec de reportaj și proză artistică de ficțiune. Pentru cititor — și pentru criticii care nu cunosc locurile —, această dublă, și duală, arhitectură implică destule capcane. Intenția cărții este una polemică: față de literatura fals-documentară, care abundă în librării, și față de așa-zisul reportaj literar. În ceea ce scriitorul numește „Reporteria“ — înțeleasă nu atît ca o condiție cît ca o stare de spirit — Nicolae Sîrbu este atent mai cu seamă la cotidianul banal care consumă în el sublimul. El răspunde nevoii noastre de concret, de autentic, dar și nevoii noastre de imaginar. În cartea lui Nicolae Sîrbu, intruziunea imaginarului are o funcție multiplă. Într-o carte despre o umanitate concretă, paginile de ficțiune sînt menite să transgreseze contingentul.

EUGEN DORCESCU: Valoarea informativă a cărții mi se pare foarte importantă. Un cititor, chiar necunoscător al realității Aninei, va afla în carte foarte mult despre această cetate industrială, despre istoria ei, despre prezentul ei, despre umanitatea ei, despre evenimentele cotidiene care se consumă în acea umanitate, în acel spațiu. Autorul dovedește o foarte bună cunoaștere a acestor lucruri. Este cert că a făcut o documentare atentă și profundă și că a făcut-o acordîndu-și toate componentele receptivității, adică și cele raționale și cele afective și cele ale fanteziei, reușind să ofere o imagine foarte completă, foarte complexă. Această carte, dincolo de o lectură faptică, referențială, oferă apoi și satisfacția unei lecturi elaborate De ce? Fiindcă, plasîndu-se în spațiul de determinări specifice reportajului literar și activînd numeroase elemente ale măiestriei artistice, autorul a știut să aplice referentului pe cale de a se transforma, a știut să aplice deci, această organizare, această selecție. A știut să selecteze, să organizeze datele realității în funcție de o anumită perspectivă ideologică, educațională, estetică, morală, psihologică etc. Adică această carte nu se limitează să relateze, să înregistreze peisajul natural, industrial, citadin sau rural, în care autorul și-a purtat pașii, ci, în funcție de un dat lăuntric, acela al viziunii sale estetice și ideologice, autorul a știut să-și selecteze informațiile, reținînd fapte semnificative. Aici, într-adevăr, se apropie de și se încadrează în arta literară. O face cu dezinvoltură, firește cu participare adîncă, cu implicare. Iar întregul său efort de documentare, de scriere, de elaborare și o frazare atractivă, servesc în mod substanțial asimilarea mesajului.

S-ar putea vorbi și în legătură cu organizarea discursului pe ansambluri mai mari. De pildă, modul în care sînt distribuite părțile discursului, descripția, confesiunea, dialogul chiar, sau inserții proiectate pe un ecran al istoriei. Dar se poate vorbi și de mecanismul însuși al frazei. Există și aici, ca în proza artistică, și asta este proză artistică, există un soi de cuvinte foarte interesante, de cuvinte-cheie, de cuvinte răspîntie, care determină un anumit traseu al discursului. De pildă, cuvîntul și realitatea — cărbuni și mină — acestea nu sînt indiferente. Sigur că autorul a procedat, de cele mai multe ori, și bine a făcut, spontan, dar pentru cine citește cu atenție și încearcă o analiză, constată o anume dispersie a acestor termeni cheie. O capacitate de introspecție critică, lucidă, foarte pronunțată, o au personajele acestei cărți. Un anumit simțămînt puternic al istoriei este peste tot și al iubirii față de savoarea limbii naționale. Apoi, un optimism social grav și plin de substanță, care izvorăște din confruntările, din energiile ce se află înmagazinate în acești eroi. Această lucrare — termocentrala — este de valoare națională. De altfel, așa cum eu înțeleg, rolul esențial al cărții rămîne capacitatea de a transmite informații. Trebuie să facem însă o distincție: informația apare la o primă lectură, o informație faptică, documentară. O istorie a umanității acestor locuri nu se va cunoaște în amănunțime dacă nu vom lua și această carte să o răsfoim, să o studiem. Dar există și o informație estetică. Cum? În modul în care acel natural faptic a fost selectat și organizat. Și mai este un lucru pe care e bine să-l subliniem. Această intertextualitate, dialogul pe care textul lui N. Sîrbu îl realizează cu antecesorii, cu Virgil Birou. Cartea nu este o carte oarecare. Este o carte scrisă cu suflet și talent, o carte foarte bine informată, foarte bine scrisă. **Aurul din aripi** este un succes al editurii noastre.

IOSIF IMBRI: Doresc să spun că îmi face o mare bucurie apariția acestei cărți care înseamnă, în primul rînd, nașterea, în planul literaturii noastre actuale, a unui reporter de o mare și subtilă complexitate, a unui reporter care manifestă un adînc respect pentru litera scrisă, o serioasă preocupare pentru cucerirea autenticității în redarea realului, un talent aparte prin afirmarea unei infrastructuri stilistice de o mare pregnanță, ceea ce dă cărții sale o copleșitoare forță literară. Pentru a formula un prim enunț sintetic, s-ar putea spune că publicistul Nicolae Sîrbu este un entuziast reporter care are vocația etică a unui prozator de înaltă ținută, în ființa căruia sălășluiește un autentic poet. Cartea sa trimite, prin însuși titlul ei, atît la obiectul și modalitatea de observare a acestei realități de către reporter, cît și la transformarea acestei realități de către poet. Această carte aparține unui gen literar fascinant, de o complexitate aparte, care se circumscrie speciei „Reporteria“, cum îi spune autorul, și pune în egală măsură o problemă de atitudine în fața vieții, a existenței cotidiene, cît și o problemă, la fel de acută, de atitudine în fața literaturii. Autorul, Nicolae Sîrbu, își asumă reportajul, pe de o parte, ca o experiență nemijlocită de viață, ca oglindă-mărturie-reflecție asupra implicării directe într-o realitate aflată în plină mișcare, iar, pe de altă parte, ca o formulă literară menită să realizeze, prin diverse modalități, efectul necesar de distanțare față de aceste realități, pentru depășirea efemerului și afirmarea unei regalități artistice, în măsură să depășească valoarea temporară și să se înscrie în conștiința și istoria acestei epoci.

Cartea de reportaj a lui Nicolae Sîrbu, **Aurul din aripi,** adună sub cupola sa elemente nefictive și fictive, inspirîndu-se din locuri și evenimente care ne sînt familiare nouă, celor din Caraș-Severin, se inspiră din existența cotidiană a concetățenilor noștri, minerii și constructorii termocentralei de la Anina, depunînd mărturie pentru devenirea acestui obiectiv de o excepțională importanță națională. Investigarea acestui spațiu etno-geografic, dar și uman, al Aninei, este făcută cu o vădită ambiție de monografie, concepută într-o gamă variată de strategii reportericești, utilizînd o înaltă știință a punerii în pagină: evocarea, introspecția, jurnalul, confesiunea și, mai ales, ancheta deplasînd accentele principale atît pe evenimentele curente, memorabile, cît și pe istorie și documentul de arhivă, pentru a da realității imediate, percepute în punctele ei fierbinți, o încărcătură de sens, o amplă deschidere către multiple aspecte ale vieții din spațiul respectiv. Este de remarcat viziunea necontrafăcută asupra vieții, propusă de autor, precum și tendința de reproducere directă a dialogului, de transcriere pe viu, direct, de la sursa realității. Ceea ce conduce cu pregnanță la verosimilitate în abordarea problemelor cotidiene ale oamenilor, a frămîntărilor, gîndurilor, viselor și aspirațiilor lor în efortul, adesea eroic, de o înaltă încleștare cu vitregiile naturii sau cu neprevăzutul unor situații, una din monumentalele construcții ale socialismului din județul nostru, termocentrala de la Anina.

NICOLAE CĂTANĂ: Nicolae Sîrbu nu a scris o carte a trecutului, ci o carte a viitorului, în condițiile în care, după mărturisirea autorului, ponderea sînt oamenii reali, oameni care trăiesc și muncesc și astăzi în Anina. N. Sîrbu a făcut din eroii cărții nu niște eroi pe schele, de un eroism ostentativ. Dimpotrivă, i-a coborît de pe schele, i-a adus din adîncurile de mină și i-a privit calm, așa cum sînt ei. Eroii sînt personaje cu biografii aparent simple, dar, în realitate, extrem de interesante. Cred că într-adevăr a necesitat un efort serios să-i descoperi și să poți să-i prezinți pe acești oameni așa cum sînt ei: toți oamenii aceștia par cu rădăcini foarte adînci înfipte în viața Aninei.

VASILE IONIȚĂ: Cartea lui N. Sîrbu este bogată în date, secvențe, abundă personajele semnificative, puternice. Însă este o carte în care, totuși, cel mai important personaj este autorul ei. Este cartea unui poet. Este cartea unui om care problematizează și își asumă lumea pe care o descoperă.

GHEORGHE JURMA: Cartea aceasta ar fi trebuit să se intituleze **Ardere grea.** Nu numai pentru că are ca subiect activitatea complexă și dificilă a unei termocentrale în premieră națională, ci mai ales pentru că își dublează registrul cu o realitate a literaturii, a nașterii cărții înseși. Autorul inventează un ținut fictiv, **Reporteria,** un teritoriu al reporterului, al literaturii — jurnalistice, eventual —, în care se caută (prin autori, prin citate, prin comentarii, prin îndoieli), așa cum în planul realului o face prin peisajul industrial și uman al Aninei. Nu e vorba, așadar, numai de o ardere a cărbunelui, a șistului, sau de consumul sufletesc al oamenilor care lucrează acolo (și trebuie să subliniem că volumul are o mulțime de personaje și de fapte, a căror aglomerare dă senzația de viață), ci și de arderea, metaforică, a scriitorului pentru cuvînt, pentru text. În ambele ipostaze, termenul înseamnă, ca atare, și naștere, echivalează cu **lumina,** care este, în cele din urmă, chiar metafora dominantă a cărții. Operînd pe duble planuri, autorul procedează subtil, cu cele mai variate mijloace literare sau gazetărești (uneori prea scăzute, chiar dacă voite), cu raportări pătrunzătoare, metafore dense sau jocuri de cuvinte (viața ca o locomotivă; ardere-lumină-fum; desprinderea din ceață etc.). Foarte interesanta intrare în carte. deși nu-și găsește consecvența ulterioară, se impune în același dublu registru prin drumul cu locomotiva (pe cel mai elogiat drum: Oravița—Anina) și prin călăuza culturală (scriitorul Virgil Birou, permanent invocat ca reper). De altfel, pînă la urmă, cartea se constituie ca o tentativă, multiplu reluată, de descoperire a Aninei („Orașul nu se lasă descoperit de la început“) și de scriere a cărții („Abia acum ar trebui să scriu această carte, de fapt o altă carte…“). Cel mai reușit fragment mi se pare al doilea capitol (**Un arbore plîngea frumos**), o poveste impecabil scrisă. Căci, pînă la urmă, reportajul este un gen epic. Iar Nicolae Sîrbu face aici demonstrația că știe să scrie nu ca un poet — cum îi place să se creadă — ci și ca un veritabil prozator.

ȘTIU MAI PRECIS CE SE DESCÎNTĂ-N LUNĂ

Habar nu am ce se întîmplă-n stele,
Oricît de mult pe-acolo mă abat.
De fapt cu toate-s încă mititele
Și nu discută-n grai articulat.

Nici n-am habar ce se petrece peste
Tăcîmăria cosmosului des,
Dar exemplare-s parcă de oneste
Cu toatele, pe unde n-am purces.

Nici habar n-am cum nopțile arată
În Place de l'Étoile sau Marrakesch,
Căci și pe-acolo fost-am niciodată,
Abia fiind cu plopii megieș.

Habar nu am ce iasme se adună
Într-un tărîm distins cu ghiocei.
Știu mai precis ce se descîntă-n lună,
Căznindu-mă cu dedinjosul ei.

Gheorghe AZAP

NOCTURNĂ-N ORAȘUL ORANJ

În agitate clepsidre se schimbă
garda zefirului,
îmbibată sec de-nstrăinare
cămașa prin care
respiră orașul oranj,
această matrice a pufului
zburînd în os.
om trecînd vîltoarea în caval,
stea necunoscută cînd se lipește
iremediabil de piele
scurt pergament istorico-astral.
Cum mai crestez nesomnul grațios
adulmec întunericul
rana lui, incertă inovație
prin care intră șoaptele cu franj,
cîini vagabonzi în borcanul cu miere.
Sărutul meu rătăcit
în grădina botanică
gîdilă la subsiori denumirile latine
și rîde singur în ecuație.
E noapte, prieteni, hai și-om culege
proaspete flori paralele
cu miros de panică
din cîmpul gravitațional
de lîngă ultima stație.

Nicolae SÎRBU

Pagini realizate de Carmen C. GRĂMADĂ, Timotei JURJICA, Petru OALLDE.

IOAN AUGUSTIN

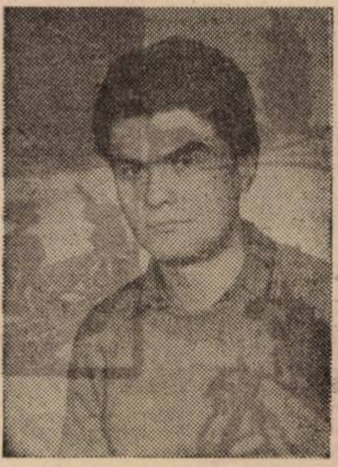

● Premiul revistei „Orizont" la cea de a XVIII-a ediție a Concursului național de poezie „Nicolae Labiș"

PĂMÎNT BUN

Pămînt bun, sunt astăzi
eroii patriei,
pămînt de carne.
În mausolee au strâns ce s-a
mai putut strânge din ei.

Prin geam priveam in osuar :
tibii, femure,
prea multe cranii, prea reale.
Un soldat îngropat și deasupra
flacără :
fără nume ales dintre morții
aceia
cel mai tăcut ? Cel mai
singur ? Cel
mai neplâns ?

De atâția ani respiră lut
eroii patriei
și suflă pe nări ierburi și
pomi și recolte :
coloane ținând patria dreaptă.

CUVINTELE

Dă la o parte creanga de
măceș
să văd cuvintele-n zveltețea
gurii tale
cum iau formă de zbor
și chiar zboară :

mai întâi cu teamă, apoi cu
furie ;
mai apoi cu strămultă zăpadă,
la început cu o rouă ;
la început peste un braț al
meu,
la sfîrșit peste două.
Dă la o parte de aceea
creanga, să mă înrai
de tot trupul ce-l ai !

CÎNTAM

Dar în vapori, dar în aburii
roșii pluteam,
în acel simulacru de lichid
duceam genunchii la gură,
aș fi țipat, dar nu-nvățasem
încă
și nici memorie n-aveam, să-mi
amintesc,

ci doar cântam, cântam încet :
„desime,
atât de deasă îmi erai și bine,
atât de despicându-mă în tine,
ca și cum patru cămile de
mine ar fi tras . . ."

ÎN ROD

Brațele mele arbori erau doi
și tot mai înmulțindu-se apoi
și tot mai dese, tot mai fără
numeri
falangele de degete și umeri.

A gesturi înflorisem, dam în
rod,
gesticulam cu rădăcini cu tot;
atâtea brațe-având,
te-mbrățișam !

Fremătătoare-ngenuncheai
sub ram :
cârceii te urcau a sugrumare,
se-ncolăceau în carnea ta,
să are.
Încât eu, arboros și pădurar
mâinilor mele tandre, de
stejar,
cu o secure-n subțioară rar
și rar izbeam, de trup să le
dezbar !

OPERAȚIE

M-au adus aici noaptea,

mi-au dat număr, un pat ;
aiuram : seringa din stînga
i-ajunge la cer
și sora-i un munte.

Adormeam mângâind acele
înfipte în bulbi, în timpane ;
carnea mea surâdea sub
răsfățul săgeții.
Flacoane de ser luminau pe
ascuns în sertare,
cum luminau altădată în
peșteri asceții.

Au umblat în mine. Au tăiat.
Au mai scos.
Numele tău defila, defila în
vapori de narcotic.
Eram viu, înviasem, eram,
existam
chiar și așa, cu perfuzii în
brațe, cusut, cu bandaje.

Mama a leșinat chiar în ziua
de vizită ;
i-am văzut numai brațele stins
bătînd aerul.

ADRIANA PĂIUȘAN — UN DRUM PROPRIU

Transcrierea frustă a unei emoții intense față în față cu o severă natură montană — vizibilă în pictura anterioară a Adrianei Păiușan — pare să facă loc atitudinii selective și reflexive în contact cu varietatea mediilor și a motivelor plastice în actuala expoziție personală de la galeria Pro Arte din Lugoj.

Cele Trei peisaje de pe Valea Monoroștiei reamintesc atitudinea anterioară lăsînd în același timp prin coborîrea liniei orizontului, prin succesiunea ordonată a planurilor și a valorilor spre luminile vii ale cerului, să se facă resimțită nevoia opțiunii și a clarificărilor. Impresia aceasta se confirmă în acuarele surprinzînd imagini din Deltă, la ceasurile zilei și ale înserării, și îndeosebi din linia care unește urmele trecătoarei prezențe umane cu nesfîrșitul mării („Constanța la portul Tomis", „Bastion de coastă", „Pînze în vînt" și cu virtuozitatea tratării unei teme cu variațiuni — „Bărci la debarcader" I—I).

Proba de foc a maturității creatoare o face artista în cele șase naturi statice cu flori vădind pe deplin stăpînirea legilor nescrise ale genului în dozarea elementelor, de ritmuri, compoziție, de armonii și contraste cromatice, de pensulație viguroasă și atingeri ale penelului, de zone mate și transparente, diafane de materie ; din toate acestea se instaurează spații dense de echivalențe spirituale, diferențiate după lungimile de undă ale respirației lirice.

Urmînd firul expresiei figurative de bună tradiție, Adriana Păiușan își făurește, cu accente de modernitate a viziunii, fără grabă dar și fără reculuri, un drum propriu.

Deliu PETROIU

memento

OLIVIA MOGA ȘI PLAUZIBILITATEA EXPRESIEI

Expoziția de tapiserie a Oliviei Moga, deschisă recent la galeriile „Pro Arte" din Lugoj, adresează publicului, ca o primă trăsătură, apartenența la un gen artistic ajuns la plenitudine. Reușitele de prestigiu ale tapiseriei românești contemporane, referențiale pentru complexitatea demersului specific de la tehnică pînă la valoare, alcătuiesc pentru regimul artistic asumat un orizont care stimulează și obligă în același timp. Pe acest fond de calitate artistică și autoritate categorială este edificat discursul plastic al tapiseriilor prezentate de Olivia Moga.

Formula artistică pe care o practică se circumscrie unui cadru care, de pe acum, a început să primească profil de tradiție, dispunînd de garanția autenticității și de resurse viabile, putînd permite și în felul acesta, respirația înfăptuirii artistice marcante. Lucrările Oliviei Moga, executate haute-lisse, cu destinație parietală, reușesc să existe în plan fără a-l resimți ca o încorsetare, ci dimpotrivă, găsind în bidimensionalitate posibilități tehnice și expresive favorabile entității artistice. Factura de tradiție a țesăturii, asociată cu ecouri de picturalitate, de pasaj cromatic, cu o modulare de finețe a formei, se desfășoară cît se poate de firesc în suprafață.

Sistemul compozițional folosit cu predilecție este structurat pe ritmuri verticale. Motivul decorativ, de regulă fitomorf sau zoomorf, cu tot inventarul formal recepționat sau stilizat de artistă este dezvoltat și angajat în ritmica imaginii.

Florile și păsările, sustrase, în egală măsură, acumulării naturaliste și reducției abstracte, sînt prinse într-un flux ascensional irezistibil : creșterea și zborul nu cunosc altă alternativă decît verticalitatea, atracția hipnotică a înălțimilor. Intrată în construcția plastică, forma florii sau a păsării primește amprenta care o face plauzibilă ca element de expresie, dar suferă și acea modificare ce o topește și o integrează ca substanță efectivă a dinamismului structiv. Sugestia mișcării pe verticală, de jos în sus, este suficient subliniată pentru a deveni direcția centrală, atît ca reper normativ de compoziție, cît și ca orientare a semnificației. Savoarea detaliului care o atrage pe Olivia Moga deconspiră faptul că își țese singură lucrările, aici existînd cîștigul de tehnică și efect al fragmentului. Această particularitate implică diferența dintre reproducerea cartonului și manualitatea artistului, transformînd fiecare centimetru țesut în moment creator.

Împletirea echilibrată realizată de Olivia Moga între aplicația tehnică și preferința formală aduce în acuratețea tisajului un discurs profesionist veritabil, o neîndoielnică natură artistică permisă, în primul rînd, de accepția genului ca vocație, a materialului ca limbaj și a lucrării ca posibilitate comunicativă.

Ion IOVAN

---

top

Cu Alexandru Andrieș

Alexandru Andrieș, aflați că albumul dumneavoastră „Interioare", apărut la casa de discuri „Electrecord", s-a epuizat la Timișoara în cîteva ore. E un fapt fără precedent și... mai rar semnalat. Aș dori să „motivați" succesul de care vă bucurați în general ● Mi-e greu să explic eu însumi de ce cîntecele mele au așa succes (după cum susțineți ; eu personal n-am cum să-mi dau seama). Aproape tot materialul LP-ului la care vă referiți l-am compus pe timpul cînd eram elev la liceu și student. Ele mi-au rămas dragi — mie, prietenilor și cunoscuților. Atunci nu prea mi se dădea atenție, unii mă priveau ciudat (nu-i vorba, și acum sînt destui care se uită la mine la fel). Sper din suflet ca de vină să fie calitatea cîntecelor în sine, textul și muzica, muzica și textul, împreună — fiindcă altă explicație nu văd. Instrumentist grozav n-am fost, nu sînt și nu voi fi niciodată, iar voce... am atîta cît să nu se poată spune cu certitudine că n-am. Trageți linie sub tot ce-am spus, faceți socoteala și-o să vedeți că de fapt răspunsul e foarte scurt : nu știu. ● **Ați scris textul pentru musicalul „Mitică Popescu", prezentat și la Timișoara de Teatrul Mic din Capitală, știu că aveți preocupări multiple în domeniul graficii de carte, al celei publicitare, scrieți versuri, într-un cuvînt, sînteți o personalitate artistică complexă. Încap toate aceste pasiuni în cele 24 de ore ale zilei ? Puteți face o ierarhizare a pasiunilor dumneavoastră ?** ● E absolut sigur că încap, pe rînd. O ierarhizare nu pot face. Îmi plac și meseria mea de arhitect, și muzica, și scrisul. Încerc să le-mpac, asta-i, n-am încotro. Din păcate, rămîne prea puțin timp pentru mine, ceea ce nu e tocmai vesel — dar din sală asta nu se vede și probabil că e mai puțin important.

Petru UMANSCHI

echo

DRAGOSTE PENTRU FRUMOS

La galeria fotografică de la Bastion surprindem, în aceste zile, o semnificativă expoziție privind „ASPECTE TURISTICE DIN ROMÂNIA, TIMIȘOARA, TIMIȘ". Artiști fotografi redutabili timișoreni expun o seamă de lucrări elocvente pentru personalitatea și vocația lor artistică.

IULIU MARTIN ne încîntă cu pasiunea sa pentru elemente ale istoriei și vechiului medieval, ilustrînd cetăți și monumente, precum cele de la Rîșnov, Ada-Kaleh, Densuș, Sighișoara, Alba-Iulia. Alb negrul său fotografic exprimă eleganța severă a pietrei și a zidirilor patinate de timp ca și poezia locurilor prinse pe peliculă.

RUDOLF ȘANDOR, împătimit călător, ne surprinde, la rîndul său, cu peisajele sale citadine, inspirate de vechiul și noul timișorean, podurile suple, clădirile masive, secession, rîul încorsetat în brîuri de piatră și pămînt, dar și cu scene naturiste, momente ale anotimpurilor, derulate pe plaiurile românești, călcate de piciorul pasionat al fotografului.

MARTIN COPĂCEANU, în tenta știută, realizează detalii surprinzătoare ale vechimii orașului, pitorescul unor colțuri rămase în umbra privitorului sau admirabile peisaje de iarnă, cu ceva extatic în ele, încîntînd prin lumina lor diafană.

ROBERT MOZER, TRAIAN ȘERBĂNESCU, PETRU DAVID, VASILE LÖCSCI, EUGEN BERCEI aduc, în expoziție, la rîndul lor, peisajul citadin, al patriei sau podurile și rîul orașului nostru, ape de munte sau aspecte monumentale bucureștene, zidiri arhaice ale urbei noastre, sau noile linii moderne ale cartierelor de locuit sau ale unor instituții și edificii specifice pentru timpul de ieri și de azi, care se înscriu cu specificul lor în perimetrul cetății.

Expoziție semnificativă pentru acest sfîrșit de an, „*Aspectele turistice ...*" exprimă vocația cîtorva artiști fotografi de frunte ai orașului nostru, pecetea inconfundabilă a expresiei artei lor, ca și dragostea lor pentru frumos, prinse în obiectivul fotografic și eternizate pentru noi, cei de azi și cei de mîine.

Ion ARIEȘANU

sport

ÎN 1986 . . .

. . . s-au petrecut multe și minunate evenimente în sportul românesc ; am avut bucuria ca flăcăi și fete din țara noastră să urce pe treptele de glorie ale unor întreceri mondiale, olimpiade, europene, balcanice, alte competiții, de unde tragem linia și consemnăm că '86 a fost un an bun, nu tocmai foarte bun, dacă socotim că o serie de discipline n-au confirmat tradiția, iar în altele s-a spart gheața (înot).

Deci, cum am promis, întrucît e ultima întrevedere a anului, alături de „bătrînul" cronicar sportiv Ion Stan, și la sugestia multor cititori, laureații anchetei „Orizont" sînt :

cel mai bun sportiv — Nicu Vlad (haltere) ;
cea mai bună sportivă — Tamara Costache (înot) ;
cea mai bună echipă — Steaua București (fotbal) ;
cel mai bun fotbalist — Helmuth Duckadam (născut la Semlac, precum subsemnatul) ;
cel mai bun handbalist — Alexandru Buligan și Fölker ;
cel mai bun antrenor de fotbal — Emerich Jenei ;
cel mai slab — Robert Cosmoc ;
cel mai bun antrenor de handbal — Constantin Jude ;
cel mai bun arbitru de fotbal — Ioan Igna ;
cel mai slab arbitru — Ion Crăciunescu ; Gheorghe Constantin ; A. Mițaru și N. Dinescu ;
cel mai slab fotbalist timișorean — Miroslav Giuchici ;
cel mai bun sportiv al județului Timiș — Dana Nuțu ;
cea mai slabă echipă a județului — Politehnica Timișoara (fotbal) ;
cea mai bună echipă a județului — 1. Politehnica Timișoara (handbal), 2. Progresul Timișoara (fotbal) ;
cel mai bun cronicar — Horia Alexandrescu și Marcel Tolcea ;
cel mai inconsecvent și subiectiv . . .

Teodor BULZA

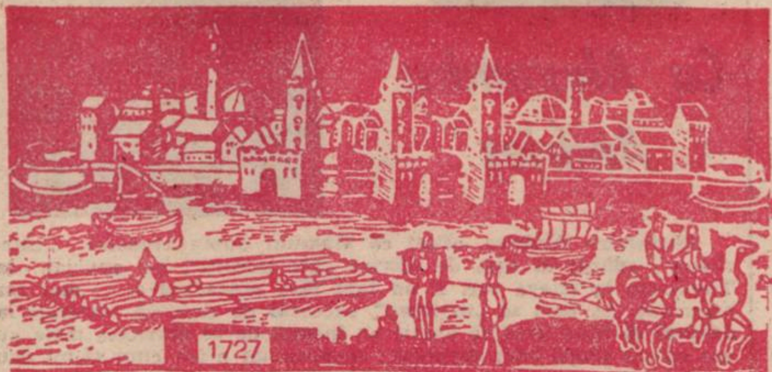

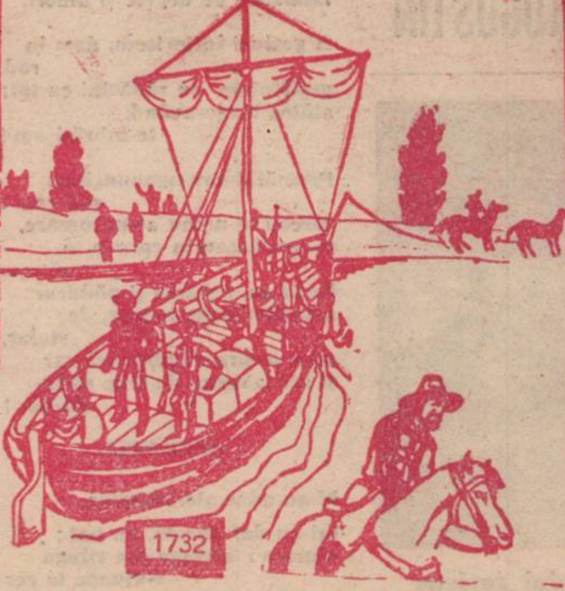

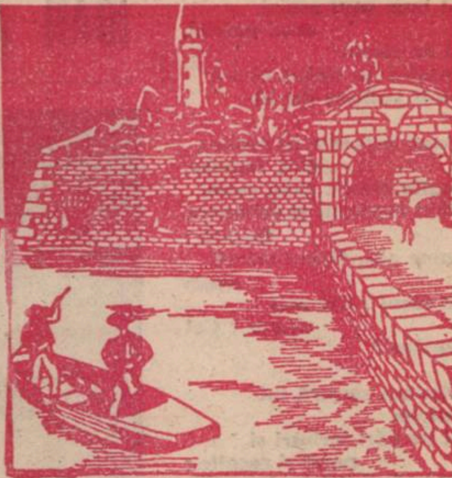

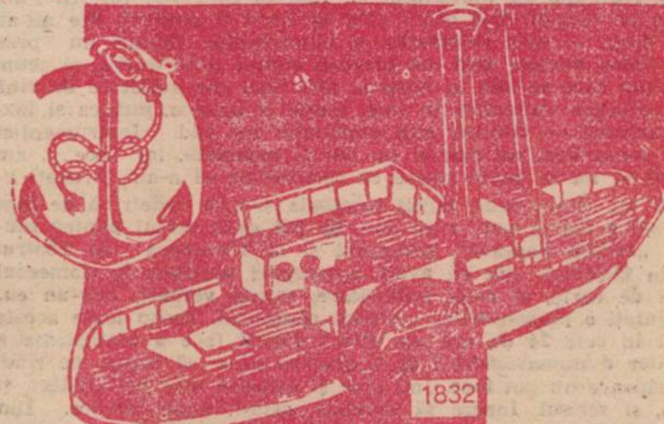

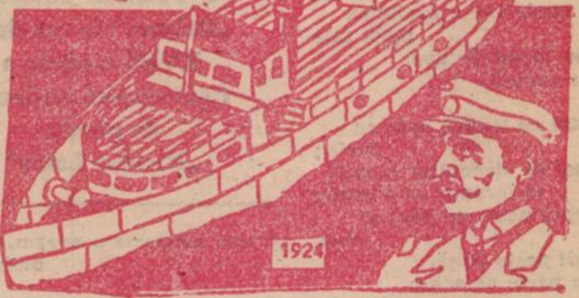

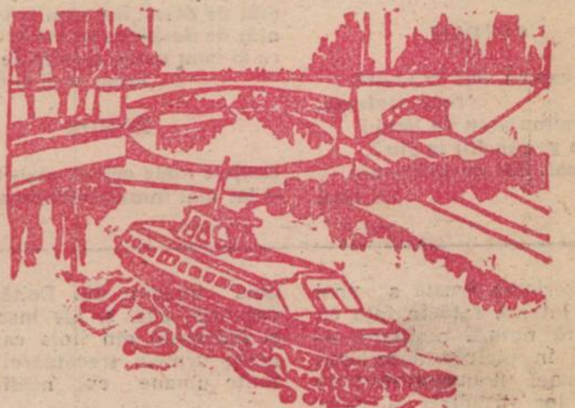

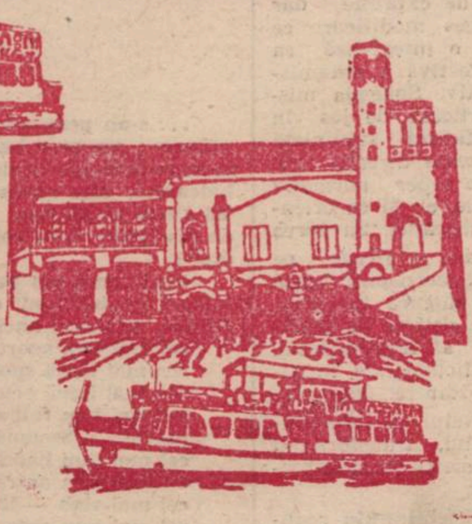

Navigație pe Canalul Bega

LA MULȚI ANI! 1987

IANUARIE

L	M	M	J	V	S	D
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

FEBRUARIE

L	M	M	J	V	S	D
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	

MARTIE

L	M	M	J	V	S	D
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

APRILIE

L	M	M	J	V	S	D
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30			

MAI

L	M	M	J	V	S	D
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	31

IUNIE

L	M	M	J	V	S	D
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30					

IULIE

L	M	M	J	V	S	D
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

AUGUST

L	M	M	J	V	S	D
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

SEPTEMBRIE

L	M	M	J	V	S	D
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30				

OCTOMBRIE

L	M	M	J	V	S	D
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

NOIEMBRIE

L	M	M	J	V	S	D
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

DECEMBRIE

L	M	M	J	V	S	D
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

Colegiul de redacție:
ION ARIEȘANU (redactor șef)
ANGHEL DUMBRĂVEANU (redactor șef adjunct)
VIOREL COLȚESCU, NICOLAE PÎRVU, CORNEL UNGUREANU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA : TIMIȘOARA, strada RODNEI 1:
Telefoane : 3 33 90 și 3 33 76 (redactor-șef). Manuscrisele nepublicate
nu se înapoiază. Abonamentele se fac la P.T.T.R.
TIPARUL EXECUTAT LA I.P.B.T. Index : 42.907.